

ŠVENTASIS RAŠTAS

SENASIS IR NAUJASIS TESTAMENTAS

Antrasis papildytas leidimas

Vertimas
iš hebrajų, aramėjų ir graikų kalbų

LIETUVOS VYSKUPŲ KONFERENCIJA

יְהוּדָה

J.BRETKŪNAS

1590

J.AGIEDRAITIS

1816

J.SKVIRECKAS

1936

† AUDRYS JUOZAS BAČKIS
Vilniaus Arkivyskupas Metropolitai
Vilnius, 1997 03 04
Nr. 74

Senąjį Testamentą vertė
iš hebrajų, aramėjų ir graikų kalbų,
pratarinę, įvadus ir ST sąvokų žodyną
bei paaiškinimus parašė
prel. prof. Antanas Rubšys

Senojo Testamento vertimo
kalbą tikslino:
Jurgis Jankus,
Salomėja Narkėliūnaitė,
Albina Pribušauskaitė,
Sigita Papečkienė.

Naująjį Testamentą
vertė iš graikų kalbos, įvadus
ir NT sąvokų žodyną parašė
kun. Česlovas Kavaliauskas

Antrąjį Naujojo Testamento
leidimą parengė
kun. Vaclovas Aliulis, MIC, ir
Redakcinė kolegija;

dailininkas – Edmundas Saladžius
žemėlapius parengė Ramūnas Blažys
korektūrą skaitė:
Salomėja Narkėliūnaitė

Knygos apdaila:
dr. Jonas Boguta
Boguta Design, Cicero, IL, USA

Leidykla: KATALIKŲ PASAULIS 1999

MALDA ŠVENTAJAI DVASIAI

“Šventasis (II Vatikano) Susirinkimas karštai ir pabrėžtinai ragina...visus krikščionis...dažnai skaityti Šventąjį Raštą ... Šventojo Rašto skaitymą turi lydėti malda, kad tarp Dievo ir žmogaus vyktų pokalbis. Juk ‘kai meldžiamės, jam kalbame; kai skaitome dieviškuosius žodžius, jo klausomės’” (DA, VI, 25).

ATEIK, ŠVENTOJI DVASIA,
PRIPILDYK TIKINČIŲJŲ ŠIRDIS
IR UŽDEK JOSE SAVO MEILĖS UGNĮ!

TURINYS

Senojo ir Naujojo Testamentų knygų vardų santrumpos	viii
Ižanginis žodis	ix
<i>Arkivyskupas Metropolitai Audrys Juozas Bačkis</i>	
Pratarmė Šventajam Raštui vienoje knygoje	xi

Priedai

ST ir NT sąvokų žodynai	1949
Abėcėlinė Naujojo Testamento dalykinė rodyklė	1971
Naujojo Testamento tikrinių vardų rodyklė	1989
Senojo Testamento citatų rodyklė	2001
Žemėlapiai	2013

SENASIS TESTAMENTAS

PENKIAKNYGĖ

Įvadas	2
Pradžios knyga	5
Išėjimo knyga	75
Kunigų knyga	129
Skaičių knyga	171
Pakartoto Įstatymo knyga	227

ISTORINĖS KNYGOS

Įvadas	275
Jozuės knyga	279
Teisėjų knyga	313
Rutos knyga	347
Pirmoji Samuelio knyga	355
Antroji Samuelio knyga	399
Pirmoji Karalių knyga	435
Antroji Karalių knyga	477
Pirmoji Kronikų knyga	517
Antroji Kronikų knyga	557

Ezdro knyga	601
Nehemijo knyga	617
Tobito knyga	639
Juditos knyga	661
Esteros knyga	683
Pirmoji Makabėjų knyga	701
Antroji Makabėjų knyga	745

IŠMINTIES KNYGOS

Įvadas	777
Jobo knyga	781
Psalmynas	829
Patarlių knyga	963
Koheleto knyga	1007
Giesmių giesmės knyga	1021
Išminties knyga	1033
Siracido knyga	1063

PRANAŠŲ KNYGOS

Įvadas	1141
Izaijo knyga	1145
Jeremijo knyga	1233
Raudų knyga	1319
Barucho knyga	1333
Ezekielio knyga	1345
Danielio knyga	1411
Ozėjo knyga	1441
Joelio knyga	1459
Amoso knyga	1467
Abdijo knyga	1481
Jonos knyga	1485
Michėjo knyga	1491
Nahumo knyga	1501
Habakuko knyga	1507
Sofonijo knyga	1513
Agėjo knyga	1519
Zacharijo knyga	1525
Malachijo knyga	1541

NAUJASIS TESTAMENTAS

Įvadas	1547
Evangelija pagal Matą	1561
Evangelija pagal Morkų	1605
Evangelija pagal Luką	1631
Evangelija pagal Joną	1677
Apaštalų darbų knyga	1717
<i>Apaštalo Pauliaus laiškai</i>	
Įvadas	1761
Laiškas romiečiams	1761
Pirmasis laiškas korintiečiams	1785
Antrasis laiškas korintiečiams	1805
Laiškas galatams	1817
<i>Laiškai iš kalėjimo</i>	
Įvadas	1826
Laiškas efeziečiams	1827
Laiškas filipiečiams	1835
Laiškas kolosiečiams	1841
Pirmasis laiškas tesalonikiečiams	1847
Antrasis laiškas tesalonikiečiams	1853
<i>Pastoraciniai laiškai</i>	
Įvadas	1857
Pirmasis laiškas Timotiejui	1859
Antrasis laiškas Timotiejui	1865
Laiškas Titui	1869
Laiškas Filemonui	1873
Laiškas žydams	1875
<i>Visuotiniai laiškai</i>	
Įvadas	1891
Jokūbo laiškas	1895
Pirmasis Petro laiškas	1901
Antrasis Petro laiškas	1907
Pirmasis Jono laiškas	1911
Antrasis Jono laiškas	1919
Trečiasis Jono laiškas	1921
Judo laiškas	1923
Apreiškimo Jonui knyga	1927

ŠVENTOJO RAŠTO KNYGŲ SANTRUMPOS

Abd – Abdijo pranašystė	2 Kor – 2-asis laiškas korintiečiams
Ag – Agėjo pranašystė	1 Kr – 1-oji Kronikų knyga
Am – Amoso pranašystė	2 Kr – 2-oji Kronikų knyga
Apd – Apaštalų darbai	Kun – Kunigų knyga
Apr – Apreiškimas Jonui	Lk – Evangelija pagal Luką
Bar – Barucho pranašystė	1 Mak – 1-oji Makabėjų knyga
Dan – Danielio pranašystė	2 Mak – 2-oji Makabėjų knyga
Ef – Laiškas efeziečiams	Mal – Malachijo pranašystė
Est – Esteros knyga	Mch – Michėjo pranašystė
Ez – Ezekielio pranašystė	Mk – Evangelija pagal Morką
Ezd – Ezdro knyga	Mt – Evangelija pagal Matą
Fil – Laiškas filipiečiams	Nah – Nahumo pranašystė
Fm – Laiškas Filemonui	Neh – Nehemijo knyga
Gal – Laiškas galatams	Oz – Ozėjo pranašystė
Gg – Giesmių giesmė	Pat – Patarlių knyga
Hab – Habakuko pranašystė	Pr – Pradžios knyga
Ist – Pakartoto Įstatymo knyga	Ps – Psalmynas
Iš – Išėjimo knyga	1 Pt – 1-asis Petro laiškas
Išm – Išminties knyga	2 Pt – 2-asis Petro laiškas
Iz – Izaijo pranašystė	Rd – Raudų knyga
Jdt – Juditos knyga	Rom – Laiškas romiečiams
Jer – Jeremijo pranašystė	Rut – Rutos knyga
Jl – Joelio pranašystė	1 Sam – 1-oji Samuelio knyga
Jn – Evangelija pagal Joną	2 Sam – 2-oji Samuelio knyga
1 Jn – 1-asis Jono laiškas	Sir – Siracido knyga
2 Jn – 2-asis Jono laiškas	Sk – Skaičių knyga
3 Jn – 3-iasis Jono laiškas	Sof – Sofonijo pranašystė
Job – Jobo knyga	1 Tes – 1-asis laiškas tesalonikiečiams
Jok – Jokūbo laiškas	2 Tes – 2-asis laiškas tesalonikiečiams
Jon – Jonos pranašystė	1 Tim – 1-asis laiškas Timotiejui
Joz – Jozuės knyga	2 Tim – 2-asis laiškas Timotiejui
Jud – Judo laiškas	Tit – Laiškas Titui
1 Kar – 1-oji Karalių knyga	Tob – Tobito knyga
2 Kar – 2-oji Karalių knyga	Ts – Teisėjų knyga
Koh – Koheleto knyga	Zch – Zacharijo knyga
Kol – Laiškas kolosiečiams	Žyd – Laiškas žydams
1 Kor – 1-asis laiškas korintiečiams	

IŽANGINIS ŽODIS

Lietuvos Vyskupai džiaugiasi galėdami įduoti mūsų tautos tikintiesiems pirmąjį katalikišką viso Šventojo Rašto – Senojo ir Naujojo Testamento – vertimą iš originalo kalbų vienoje knygoje.

Pirmieji Lietuvos apaštalai turėjo tenkintis atskirais Šventojo Rašto tekstais, juos išversdami gyvu žodžiu. Pirmasis išvertęs visą Šventąjį Raštą buvo Jonas Bretkūnas (1580 07 07 – 1590 11 27). Bretkūnas naudojo Martyno Liuterio vertimu, nors skyrė daug dėmesio graikiškajam ir lotyniškajam tekstui. Vyskupas Juozapas Giedraitis taip pat nepasitenkino vien sekmadienių ir švenčių skaitiniais lietuviškai, bet pats išvertė iš lotyniškosios Vulgatos visą Naująjį Testamentą (1806 m.). Visą Šventąjį Raštą iš lotyniškos Vulgatos į lietuvių kalbą šio šimtmečio pradžioje (1911-1935) išvertė arkivyskupas Juozapas Skvireckas. Tai buvo nuostabi dovana mūsų tautai!

Šiame Šventojo Rašto leidinyje yra pataisytas kun. Česlovo Kavaliausko Naujojo Testamento vertimas iš graikų kalbos ir prel. Antano Rubšio Senojo Testamento vertimas iš hebrajų, aramėjų ir graikų kalbų. Tai patobulintas prel. prof. Antano Rubšio Senojo Testamento vertimas, kurį atskiromis dalimis jau buvo išleidusi “Krikščionio gyvenime” leidykla Jungtinėse Amerikos Valstijose.

Tai mūsų tautai nepaprastai reikšmingas įvykis, didelis dvasinis ir kultūrinis laimėjimas. Tai graži dovana Lietuvos tikintiesiems, kurie kartu su visu krikščionišku pasauliu ruošiasi švęsti Jėzaus Kristaus – Dievo Žodžio, tapusio Žmogumi, 2000 metų jubiliejų. Kaip nuostabu, kad nuo šiol visą Šventąjį Raštą – Senąjį ir Naująjį Testamentą – galėsime skaityti vienoje knygoje gražia, sklandžia, turtinga, spalvinga lietuvių kalba, kuri palies mūsų protą ir mūsų širdims atvers Gyvojo Dievo paslaptį!

Lietuvos Vyskupų paskatintas imtis Senojo Testamento vertimo, prel. A. Rubšys sėkmingai atliko šį milžinišką darbą. Visą gyvenimą paskyręs Šventojo Rašto studijoms ir dėstymui, apvažinėjęs bei išvaikščiojęs Šventojo Rašto kraštus ir įsigilinęs į Senojo Testamento tautų kultūrą bei istoriją, gerbiamas Prelatas jau padovanojo mums ir eilę knygų, kurios duoda raktą į Šventojo Rašto pažinimą. Būdamas ne vien tik geras mokslininkas, bet ir didelis Šventojo Rašto mylėtojas, Prelatas užkrėtė visus “Dievo žodžio, tveriančio amžiais”, meile (žr. Iz 40,8).

Vertėjas puikiai suderino gero vertimo privalumus: ištikimybę originalo kalbai, – perdavė tikslią autorių mintį, tikrą žodžių, rašytų prieš šimtmečius visai kitoje aplinkoje, prasmę, – o kartu įkūnijo tuos Dievo įkvėptus žodžius mūsų dienų lietuvių kalboje ir kultūroje, tarsi medelį persodindamas iš svetimos žemės į lietuvišką sodą.

Prelatas A. Rubšys parengė įvadą į visą Šventąjį Raštą ir atskiras Senojo Testamento knygas, o taip pat ir trumpus paaiškinimus bei išnašas, kurios padės skaityti ir suprasti Dievo Žodį pagal Katalikų Bažnyčios mokymą. Kaip primena mums Vatikano II Susirinkimas, “Šventasis tikėjimo kraitis ir abiejų Testamentų Šventasis Raštas yra tarsi veidrodys, kuriame žemėje keliaujanti Bažnyčia žvelgia į Dievą, iš kurio visa gauna” (*Dieviškasis Apreiškimas*, 7).

Atvertę šios brangiausios Knygos puslapius, įsiklausykime, ką Dievas per amžius kalba apie Save, apie žmogų ir apie Visatą. Senajame Testamente Dievas ir žmogus susitinka istorijoje, kuri pagal prel. A. Rubšio gražų apibūdinimą yra "Dievo staklės". Dievas prakalbina konkrečius žmones, kaip Mozę, su kuriuo kalba "veidas į veidą, kaip žmogus kalba su bičiuliu" (Iš 33,11), sudaro Sandorą, kreipiasi Pranašų lūpomis, veda savo tautą istorijos vingiais, ruošia žmonijos Išganytojo Kristaus atėjimą.

Naujasis Testamentas įvykdo Senojo Testamento pažadą. "Daugelį kartų ir įvairiais būdais praeityje Dievas yra kalbėjęs mūsų protėviams per pranašus, o galiausiai šiomis dienomis jis prabilo į mus per Sūnų" (Žyd 1,1-2). Dievo Žodis, skambėjęs Senojo Testamento tautoje, tapo Žmogumi, vaikščiojo mūsų žemės dulkėtais keliais, įėjo į žmonijos istoriją ir šiandien gyvena tarp mūsų. Senasis Testamentas ir Naujasis Testamentas vienas kitą paaiškina. "Visas Šventasis Raštas yra tik viena knyga, o toji knyga yra Kristus" (Hugonas Viktorietis).

Imkime į savo rankas Šventąjį Raštą, skaitykime jį, studijuokime, sutikime jame Gyvąjį Dievą. Vatikano II Susirinkimas priminė Šventojo Rašto svarbą Katalikų Bažnyčios gyvenime:

Bažnyčia visuomet gerbė dievišką Raštą, kaip ir Viešpaties Kūną. Ypač liturgijoje ji nesiliovė ėmusi ir dalijusi tikintiesiems gyvenimo duoną nuo Dievo Žodžio ir Kristaus Kūno altoriaus...

Visas Bažnyčios mokymas, kaip ir pats krikščioniškasis tikėjimas, turi būti Šventojo Rašto gaivinamas ir vedamas...

Šis Dievo Žodis slepia savyje galingą jėgą, kuri yra Bažnyčios ramstis ir tvirtybė, jos vaikų tikėjimo atrama, sielos maistas, tyras ir neišsenkamos dvasios gyvenimo šaltinis (*Dieviškasis Apreiškimas, 21*).

Iš visos širdies linkiu, kad, skaitydami ir mąstydami Šventąjį Raštą, priartėtume prie Dievo, kad tarp Dievo ir žmogaus užsimegztų nuostabus pokalbis, kuris maldos sparnais apglėbtų dangų ir žemę. "Kai meldžiamės, Jam kalbame; kai skaitome dieviškuosius žodžius, Jo klausomės" (Šv. Ambrozijus).

Audrys Juozas Bačkis

Vilniaus Arkivyskupas Metropolitas

Lietuvos Vyskupų Konferencijos Pirmininkas

PRATARMĖ

Dievas, norėdamas apsireikšti žmonijai ir atskleisti savo valios paslaptį, prisitaikė prie mūsų ir kalba mums žmonių kalba. „Iš tikrųjų Dievo žodžiai, išreikšti žmonių lūpomis, pasidarė panašūs į žmonių kalbą, lygiai kaip ir amžinojo Tėvo Žodis, priimdamas trapią žmogaus prigimtį, tapo panašus į žmones“ (Vatikano II Susirinkimo dogminė konstitucija *Dieviškasis Apreiškimas*, 13; santrumpa DA). Visais Šventojo Rašto žodžiais Dievas taria tik vieną Žodį ir išsako save visapusiškai; vienas ir tas pats Dievo Žodis skamba visų įkvėptųjų autorių lūpomis. „Pradžioje buvo Žodis. Tas Žodis buvo pas Dievą, ir Žodis buvo Dievas ... Tas Žodis tapo žmogumi ir gyveno tarp mūsų“ (Jn 1,1.14). Užtat Katalikų Bendrija visuomet gerbė Šventąjį Raštą taip, kaip ir Viešpaties Eucharistiją. Ji nesiliauja dalyti gyvenimo Duoną tikintiesiems, imdama nuo vieno ir to paties Dievo Žodžio ir Kristaus Kūno stalo (DA,21). Šventajame Rašte Katalikų Bendrija visad ieško peno ir semiasi jėgų, nes priima jį ne kaip žmonių žodį, „bet kaip tikrą Dievo žodį“ (DA,24). „Tėvas, kuris yra danguje, su meile pasitinka savo vaikus ir kalbasi su jais šventosiose knygos“ (DA,21).

ŠVENTOJO RAŠTO KNYGOS

Katalikų Bendrija dalija Šventąjį Raštą į Senąjį Testamentą – keturiasdešimt šešių knygų rinkinį iš Senosios Sandomos tikėjimo kraičio – ir Naująjį Testamentą – dvidešimt septynių knygų rinkinį iš pradinės Krikščionių Bendrijos tikėjimo kraičio. Bendrija Apaštalo mokymu atpažino Raštus, kurie turėjo būti priimti į šventųjų knygų sąrašą, vadinamą Šventojo Rašto kanonu.

Senojo Testamento knygos yra šios: Pradžios, Išėjimo, Kunigų, Skaičių, Pakartoto Įstatymo, Jozuės, Teisėjų, Rutos, 1 ir 2 Samuelio, 1 ir 2 Karalių, 1 ir 2 Kronikų, Ezdro, Nehemijo, Tobito, Juditos, Esteros, 1 ir 2 Makabėjų, Jobo, Psalmyno, Patarlių, Koheleto, Giesmių giesmės, Išminties, Siracido, Izaijo, Jeremijo, Raudų, Barucho, Ezekelio, Danielio, Ozėjo, Joelio, Amoso, Abdišo, Jonos, Michėjo, Nahumo, Habakuko, Sofonijo, Agėjo, Zacharijo ir Malachijo.

Naujojo Testamento knygos: Evangelijos pagal Matą, Morką, Luką ir Joną; Apaštalo darbai; šv. Pauliaus Laiškas romiečiams, 1 ir 2 Laiškai korintiečiams, Laiškai galatams, efeziečiams, filipiečiams, kolosiečiams, 1 ir 2 tesalonikiečiams, 1 ir 2 Timotiejui, Laiškas Titui, Filemonui; Laiškas žydams, Jokūbo laiškas, 1 ir 2 Petro laišakai, 1, 2 ir 3 Jono laišakai, Judo laiškas ir Apreiškimas Jonui.

Katalikų Bendrijos Šventojo Rašto knygų sąrašas – kanonas – remiasi Septuaginta, graikiškuoju Senojo Testamento knygų sąrašu. Taigi septynios knygos, – Barucho, Tobito, Juditos, Išminties, Siracido, 1 ir 2 Makabėjų – bei pridėtiniai skyriai hebrajiškose Esteros ir Danielio knygose yra laikomi Dievo Dvasios įkvėptais Raštais ir vadinami deuterokanoninėmis – antrojo Senojo Testamento kanono – knygomis bei knygų dalimis. Protestantiškosios krikščionių bendrijos šių knygų bei knygų dalių nelaiko Dievo

Dvasios įkvėptomis ir deuterokanonines knygas vadina apokrifais – *suklastotais, netikrais rašiniiais*, kurie tik dėjosi esą Dievo Dvasios įkvėpti. Rytų krikščionių – ortodoksų – bendrijų Senojo Testamento kanonas yra Septuaginta. Bet kai kurios jų bendrijos atmeta Barucho knygą, o kai kurios laiko kanoniniais, be Septuagintos, ir keletą kitų rašinių: Manaso maldą, Ps 151, 3 Makabėjų.

DIEVO ŽODŽIO KALBOS, TEKSTAI IR VERTIMAI

Šventasis Raštas buvo rašomas per vienuolika šimtmečių. Faktiškai bemaž kiekviena knyga apima ankstesnį rašytą ar žodinį tikėjimo kraitį. Hebrajiškojo Senojo Testamento knygos buvo perduotos hebrajų kalba, išskyrus aramėjų kalbą Ezd 4,8-6,18; 7,12-26; Dan 2,4-7,28; ir Jer 10,11 skaitiniuose. Septuagintos – deuteronominės – knygos buvo perduotos graikų kalba. Visas Naujasis Testamentas buvo parašytas graikų kalba.

Ankstyviausieji Senojo Testamento vertimai buvo padaryti į graikų ir aramėjų kalbas. Senasis Testamentas, vadinamas Septuaginta (lotyniškai *septuaginta* reiškia *septyniasdešimt*), pasak legendos, buvo išverstas į graikų kalbą septyniasdešimt dviejų žinovų Aleksandrijoje (Egipte) tarp 250 ir 150 m. prieš Kristų. Be to, Septuaginta apima ir pridėtines – deuteronomines – knygas. Dauguma Senojo Testamento citatų ir nuorodų Naujajame Testamente ir Bendrijos Tėvų raštuose yra pagal Septuagintą. Hebrajiškosios Šventojo Rašto knygos buvo išverstos ir į aramėjų kalbą, kuri buvo tapusi šnekamąja Palestinos kalba po judėjų grįžimo iš Babilonijos tremties. Jie vadinami Targumais (aramėjiškai *Vertimais*). Seniausias šių vertimų yra Jobo knygos Targumas, kurio fragmentai buvo užtikti Kumrane.

Šventojo Rašto tekstą liudija daugiau rankraščių (vien Naująjį Testamentą maždaug 5000) negu bet kurį Antikos klasikų tekstą. Bet nei įkvėptųjų autorių originalai, nei perrašymai iš jų laikų nėra išlikę. Vienas svarbiausių šiuolaikinių Šventojo Rašto studijų siekių yra kritiškai įvertinti ir atskirti iš daugelio skirtingų variantų rankraščius, kurie yra ankstyviausi ir artimiausi dingusiam įkvėptojo autoriaus originalui. Prieš Negyvosios jūros ritinių atradimą Kumrane ankstyviausi Senojo Testamento rankraščiai buvo Alepo knyga – rankraštis – iš IX kristinio šimtmečio. Kumrane buvo atrasti bemaž visų hebrajiškojo Senojo Testamento knygų, – išskyrus Esteros knygą, – rankraščiai bei fragmentai. Nors kai kuriais bruožais skirtingi nuo vėlesniųjų rankraščių, šie Negyvosios jūros ritiniai liudija, kaip rūpestingai ir tiksliai perrašinėtas Senasis Testamentas.

Naujasis Testamentas buvo parašytas graikiškai. Graikų kalba buvo bendra paprastų ir išsilavinusių žmonių kalba Romos imperijoje. Ankstyviausi Naujojo Testamento rankraščiai yra graikiški papiruso fragmentai iš pirmųjų II kristinio šimtmečio dešimtmečių. Baigiantis IV šimtmečiui ir V šimtmetyje pasirodė puošnūs viso Šventojo Rašto rankraščiai – Vatikano, Sinajaus ir Aleksandrijos knygos. Vertimai į lotynų kalbą ėmė rodytis II kristinio šimtmečio antroje pusėje. Ilgainiui juos pakeitė įspūdingas šv. Jeronimo (347-420) viso Šventojo Rašto vertimas į lotynų kalbą, vadinamas Vulgata, kuris buvo oficiali krikščionijos Knyga per visą tūkstantmetį. Kiti ankstyvi vertimai buvo į sirų, koptų ir etiopų kalbas.

Ankstyvieji Šventojo Rašto rankraščiai nebuvo padalyti į skyrius ir eilutes. Jie tenkinosi skaitinių padala. Skyrių padalas įvedė Paryžiaus arkivyskupas Steponas Langtonas (mirė 1228), o eilutes pirmasis ėmė žymėti skaičiais Sanktes Pagninis 1528 metais. Robertas Etienne'as jo darbą užbaigė 1555 metais.

Nors Europoje ir prieš XVI a. reformaciją pasitaikė bandymų versti Šventąjį Raštą į gimtąsias kalbas, reformatorių metas iššūkis grįžti prie Dievo žodžio ir spaudos išradimas sukėlė vertimų bangą krikščionių Protestantų bendrijose. O Katalikų Bendrija, Popiežiui Pijui XII 1943 metais paskelbus *Divino afflante Spiritu* (*Įkvėpti dieviškosios Dvasios*) encikliką, ėmėsi ryžtingai versti Šventąjį Raštą į gimtąsias kalbas. Naująjį Testamentą iš Kurto Alando, Karolio Martinio ir kt. kritiškai parengto graikiškojo teksto išvertė kun. Česlovas Kavaliauskas. Lietuvos Vyskupų Konferencija jį išleido 1972 metais.

Šis Senojo Testamento vertimas yra iš K. Elligerio ir W. Rudolpho kritiškai parengto *Biblia Hebraica Stuttgartensia* leidinio, kurį išleido Vokietijos Biblijos draugija (Deutsche Bibelgesellschaft) 1990 metais. O Septuagintos knygos šiame vertime yra iš kritiškai parengto *Septuaginta, id est Vetus Testamentum graece iuxta LXX interpretes* A. Rahlfs leidinio, kurį išleido Viurtembergo Biblijos draugija (Privilegierte Württembergische Bibelanstalt) 1940 metais, panaudojant vėlesnės teksto kritikos įžvalgas.

ŠVENTOJO RAŠTO ĮKVĖPIMAS IR TIESA

Krikščionys Šventąjį Raštą priima ir laiko Dievo žodžiu, nes tiki, kad jis yra Dievo, Šventosios Dvasios, įkvėptas. Įkvėpimas – tai Dievo reiškimasis Senojo Testamento Sandoroje ir pradinėje Krikščionių Bendrijoje, – jis įkvėpė per žmones Raštus, kurie liudija Dievo apsirėikimą istorijoje. “Daugel kartų ir įvairiais būdais praeityje Dievas yra kalbėjęs mūsų protėviams per pranašus, o dabar dienų pabaigoje jis prakalbino mus per Sūnų, kurį paskyrė Visatos paveldėtoju ir per kurį sukūrė pasaulius” (Žyd 1,1-2).

Taigi apreikštieji dalykai, pateikiami Šventojo Rašto puslapiuose, buvo užrašyti Dievui, Šventajai Dvasiai, įkvepiant. Remdamasi Apaštalo amžiaus tikėjimu, Tikėjimo bendrija “priima bei laiko šventomis ir kanoninėmis Senojo ir Naujojo Testamento knygas, ištisas ir visas jų dalis, dėl to, kad jos, parašytos Šventajai Dvasiai įkvepiant, savo autoriumi turi Dievą” (DA, 11). Šventosioms knygoms parašyti Dievas įkvėpė žmones – Šventojo Rašto knygos turi ir žmones autorius. Susiduriame su dviguba Šventojo Rašto autoryste – Dievo ir žmonių autorystės sąveikos paslaptimi.

“Dievas pasirinko žmones, kurie, nors ir buvo jo įrankiai, naudojosi savo gebėjimais bei galiomis. Dievui taip veikiant juos ir su jais, jie, kaip tikri autoriai, užrašė visa ir tik tai, ką Dievas norėjo” (DA, 11). Dievas Autorius įkvėpė Šventąjį Raštą ir išsakė savo širdį, apreikšdamas save bei savo užmojų žmogaus gyvenime ir žmonijos istorijoje, per žmonių autorių mąstyseną ir žodžius. Katalikų Bendrijos Šventojo Rašto įkvėpimo samprata remiasi įrankio sąvoka. Žmogus autorius yra Dievo įrankis, kuris rašo Dievo įkvėptas. Jis nėra vien tik Dievo plunksna ar tik Dievo raštininkas, užrašantis įkvėptą turinį, bet įrankis su savita žmogiška asmenybe, kuri atpažįstama iš įkvėpto rašinio. Per žmogų – įrankį, kartu asmenybę – Dievo žodis buvo ne tik įrašintas, bet ir įkultūrintas.

Ypatingą Dievo įėjimą į Šventojo Rašto knygų rašymą liudija Senojo ir Naujojo Testamento bendrųjų savimonė ir tikėjimo kraitis. Timotiejui laiške primenama: “Tu nuo vaikystės pažįsti šventuosius Raštus {Senojo Testamento knygas}, galinčius tave pamokyti išganymui per tikėjimą Kristumi Jėzumi. Visas Raštas {Senasis Testamentas} yra Dievo įkvėptas ir naudingas mokyti, barti, taisyti, auklėti teisumui, kad Dievo žmogus taptų tobulas, pasiruošęs kiekvienam geram darbui” (2 Tim 3,15-17). Krikščionių savimonę apibendrina 2 Petro laiškas: “Mes turime tvirčiausią pranašų žodį. Jūs gerai darote, laikydamiesi jo tarsi žiburio, šviečiančio tamsoje, kol išauš diena ir jūsų širdyse užtekės aušrinė. Pirmiausia žinokite, kad jokia Rašto pranašystė negali būti savavališkai aiškinama, nes pranašystė niekuomet nėra atėjusi žmogaus valia, bet Šventosios Dvasios paaukinti žmonės kalbėjo Dievo vardu” (2 Pt 1,19-21).

Šventajame Rašte Dievas prakalbina žmogų žmonių būdu. Visas Šventasis Raštas yra Dievo Dvasios įkvėptas, bet ne visas apreiškta. Apreiškta yra tiesa, kurios “Šventasis Raštas tvirtai, ištikimai ir be klaidos moko... , kurią Dievas norėjo pateikti šventosios knygos mūsų išganymui” (DA, 11). O vis dėlto krikščionių tikėjimas nėra “Knygos religija”. Krikščionybė yra Dievo Žodžio religija, ne rašyto ir nebylaus žodžio, bet įsikūnijusio ir gyvojo Žodžio. Amžinasis gyvojo Dievo Žodis per Šventąją Dvasią turi atverti protą, kad įžvelgtų Šventojo Rašto tiesą.

ŠVENTOJO RAŠTO REIKŠMĖ IR AIŠKINIMAS

Šventojo Rašto reikšmės pagrindas yra tikėjimas, kad Dievas prakalbino žmogų, ieškantį prasmės ir laimės savo laikinoje būklėje, apsireikšdamas ir kviesdamas žmogų nelikti laiko auka, bet kurti su juo ateitį. Būdamas Dievo įkvėptas knygos, jos yra reikšmingas pasakojimas žmonijai apie Dievo Kūrėjo ir žmogaus pokalbį laiko upėje. Tai, kad Dievas prakalbino žmogų istorijoje per įvykius ir kad žmogus atsakė Dievui tikėjimu, padarė šį pokalbį lemtingą visiems laikams.

Šventajame Rašte Dievas prakalbina žmogų jo kalba. Užtat šventųjų knygų aiškintojais, norėdami įžvelgti, ką tąja kalba Dievas nori mums pasakyti, turi stropiai ištirti, ką įkvėptieji autoriai turėjo galvoje ir ką Dievas teikėsi jų žodžiais apreišksti. Įkvėptųjų autorių minčiai suprasti reikia atsižvelgti į jų laiko ir kultūros sąlygas, tuomet vartotas literatūrinės formos ir tuomet priimtus jausenos, mąstysenos bei rašymo būdus. Nes tiesos pateikimas bei išreiškimas yra skirtingas įvairiuose istoriniuose aprašymuose, pranašystėje, poezijoje ir išminties raštyje. Kadangi Šventasis Raštas yra įkvėptas, be to, yra dar kitas irgi nemažiau svarbus dėsnių jį teisingai aiškinti, kad šventosios knygos neliktų negyva raidė. “Šventasis Raštas yra skaitytinas, ir aiškinamas ta pačia Dvasia, kuria buvo parašytas” (DA, 12).

Vatikano II Susirinkimo dogminė konstitucija *Dieviškasis Apreiškimas* nurodo tris svarbias Šventojo Rašto aiškinimo taisykles, kurių reikia laikytis norint teisingai suvokti šventųjų knygų prasmę.

Pirmoji taisyklė nurodo, kad, aiškinant Dievo žodį, reikia neišleisti iš minties viso Šventojo Rašto turinio ir vientisumo. Nepaisant didelės jo knygų įvairovės, Šventasis Raštas yra vientisas, nes Dievo išganymo plano pagrindas ir širdis yra Jėzus Kristus.

“Naujasis Testamentas slypi Senajame, o Senasis išryškėja Naujajame” (šv. Augustinas). Prisikėlimo dienos rytą pats Jėzus nusivylusius juo dėl mirties ant Kryžiaus mokinius iš Emauso šitaip pabara: “O jūs, neišmanėliai! Kokios nerangios jūsų širdys tikėti tuo, ką yra skelbę pranašai! Argi Mesijas {Kristus} neturėjo viso to iškentėti ir įžengti į savo garbę?! Ir, pradėjęs nuo Mozės, primindamas visus pranašus, jis aiškino jiems, kas visuose Raštuose apie jį pasakyta” (Lk 24,25-27). Mokiniai pažino Jėzų, kai jis, “vakarieniamas su jais prie stalo, paėmė duoną, sukalbėjo palaiminimą, laužė ir davė jiems”. Tada jų akys atsivėrė, ir jie pažino Jėzų, bet jis pranyko jiems iš akių. O jie kalbėjo: ‘Argi mūsų širdys nebuvo užsidegusios, kai jis kelyje mums kalbėjo ir atvėrė Raštų prasmę?’” (Lk 24,30-32).

Antroji taisyklė nurodo, kad Šventasis Raštas yra skaitytinas visos Bendrijos gyvojo tikėjimo paveldo – tradicijos – visumoje. Anot Bendrijos Tėvų posakio, Šventasis Raštas užrašytas pirmiausia Bendrijos širdyje, o ne knygos puslapiuose, nes Bendrija savo tikėjimu neša gyvąjį Dievo Žodį ir Šventoji Dvasia teikia jai dvasinį Šventojo Rašto aiškinimą (Origenas).

Trečioji taisyklė nurodo, kad, Šventąjį Raštą aiškinant, reikia turėti omenyje tikėjimo tiesų sąsajas – tikėjimo tiesų analogiją. Tikėjimo tiesos siejasi tarpusavyje ir Apreiškimo visumoje.

Apreiškimo tikslas yra žmonijos išganymas. Išganymo planas buvo įvykdytas darbais ir žodžiais. Žodžiai skelbia Dievo darbus ir atskleidžia jų lemtingą paslaptį (DA, 2). Iš pradžių perduoti gyvu žodžiu, ilgainiui dieviškosios Dvasios įkvėpimu užrašyti Dievo darbai Šventajame Rašte liudija Apreiškimą. *Apreikšti* – tai atidengti ir atskleisti; *apreiškimas* reiškia atidengimą ir atskleidimą. Daiktus galime užtikti, atrasti bei surasti. Asmenys apreiškia save, atidengdami ir atskleisdami savo siekius, rūpesčius, baimę ir džiaugsmą. Šventasis Raštas, įžodindamas Dievo apreiškimą, liudija žmogaus atsiliepiamą tikėjimu Dievui, atidengusiam ir atskleidusiam save ir savo darbus istorijoje. Taigi žodis *apreiškimas* ženklina ne tiek tiesas apie Dievą, kiek paties Dievo gyvenimo paslaptį žmogaus gyvenime. Tiesa apie Dievą ir pati Dievo gyvenimo paslaptis – apreiškimas – buvo įkvėptųjų autorių išgyventa ir atspindi jų savitumą.

ŠVENTOJO RAŠTO PRASMĖS

Įprasta daryti skirtumą tarp žodinės – literatūrinės – ir dvasinės Šventojo Rašto prasmės. Žodinė prasmė yra ta, kurią įkvėptasis autorius norėjo išreikšti ir išreikšė “tada vartotomis literatūrinėmis formomis. Norint tinkamai suprasti, ką šventasis autorius norėjo {tiesiogiai} raštu pasakyti, reikia kreipti deramą dėmesį į to meto mąstymo, kalbėjimo, pasakojimo būdą ir to amžiaus žmonių tarpusavio bendravimo papročius” (DA,12). Taigi, norint teisingai suprasti Šventojo Rašto knygas, svarbu pažinti įkvėptąjį autorių ir jo knygos istorinį foną. Žodinės prasmės ištaka yra Šventojo Rašto žodžiai, aiškinami istoriniame įkvėptojo autoriaus knygos kontekste.

Be to, Šventajame Rašte atsiskleidžia ir dvasinė prasmė, pranokstanti žodinę, įkvėptojo autoriaus tiesiogiai išreikštą prasmę. Dvasinės prasmės pagrindas yra žodinė prasmė. Dvasinė prasmė turi treją pobūdį: tipologinį, moralinį ir mistinį. Šventasis Raš-

tas – abu Testamentai – yra Knyga, kuri atspindi tūkstantmetį žmogaus pokalbį su Dievu. Šio pokalbio istorija yra Apreiškimo ir tikėjimo istorija. Istorijos raidoje plėtėsi ir ryškėjo ne tik lemtingi žmonijos klausimai, bet ir išganymo istorijos platumų akiračiai, nes Dievo žodžiai ir darbai ryškėjo ir plėtėsi. Šventasis Raštas liudija, kad žmonijos istorija turi išganymo tikslą ir prasmę, net jei jie ir neregimi bei užslėpti. Lemtingieji žmogaus klausimai apie laimę ir prasmę siejasi su Dievybės samprata ir žmogaus savi-mone. Kas yra Dievas? Ką reiškia būti žmogumi – vyru ir moterimi? Kaip save įpras-minti ir tapti laimingam? Žmogus trokšta tapti amžinu savimi.

Šventojo Rašto Dievas yra Visatos Kūrėjas ir Istorijos Viešpats, mylintis kūriniją ir šaukiantis žmogų kelionėn į ateitį:

Viešpats tarė Abramui:

*Eik iš savo gimtojo krašto,
iš savo tėvo namų, į kraštą, kurį tau parodysiu.
Padarysiu iš tavęs didelę tautą
ir tave palaiminsiu;
išaukštinsiu tavo vardą,
ir tu būsi palaiminimas (Pr 12,1-2).*

Visą Šventąjį Raštą galima apibendrinti trimis žodžiais: “Dievas myli žmogų”. Apvaizdus mylintis Dievas kviečia žmogų nebūti laiko auka, bet kuriti ateitį – pažadėtą, bet nežinomą, – nes žmogus, Žemės vaikas, sukurtas pagal Dievo “paveikslą ir panašumą” (Pr 1,26-27), turi surasti prasmę ir laimę laiko upėje, pramenant vardu kūrinčius. “Žmogus davė vardus visiems galvijams, visiems padangių paukščiams ir visiems laukiniams žvėrimis” (Pr 2,20).

Senjojo Testamento Sandoros tauta patyrė Dievo, Visatos Kūrėjo ir Istorijos Viešpaties, rūpinimąsi jos ateitimi lemtingojo Išėjimo iš Egipto metu. Kasmet švęsdami šį įvykį, ji sudabartinavo, nes Šventojo Rašto žmogaus – vyro ir moters – samprata apima kelionę su Dievu į ateitį, pažadėtą, bet nežinomą:

“Kai būsi įjęs į kraštą, kurį VIEŠPATS, tavo Dievas, duoda tau turėti kaip paveldą, ir, užėmęs jį, įsikursi jame, paimsi pirmienas iš įvairių žemės vaisių, kuriuos nuimsi pjūties metu iš krašto, kurį VIEŠPATS, tavo Dievas, duoda, ir, sudėjęs juos į pintinę, eisi į vietą, kurią VIEŠPATS, tavo Dievas, išrinkęs savo vardui kaip buveinę, nueisi pas kunigą, turintį valdžią tomis dienomis, ir jam tarsi: ‘Šiandien aš tariau VIEŠPAČIUI, savo Dievui, kad įėjau į kraštą, kurį VIEŠPATS prisiekė mūsų protėviams duoti mums’. Kunigui paėmus iš tavo rankos pintinę ir padėjęs ją priešais VIEŠPATIES, tavo Dievo, aukurą, tu tarsi VIEŠPATIES, savo Dievo, akivaizdoje: ‘Mano protėvis buvo klajoklis aramietis, kuris nuėjo į Egiptą su maža šeimyna, gyveno ten kaip ateivis ir išaugo ten į didžią tautą, stiprią ir gausingą. Egiptiečiai elgėsi su mumis žiauriai ir engė mus, užkraudami mums sunkų lažą. Mes šaukėmės VIEŠPATIES, savo protėvių Dievo. VIEŠPATS išgirdo mūsų balsą ir pažvelgė į mūsų kančią, vargus ir priespaudą. VIEŠPATS išvedė mus iš Egipto galingu kumščiu ir pakelta ranka – su

klaiką keliančia galybe, su ženklais ir nuostabiais darbais. Jis įvedė mus į šią vietą ir davė mums šį kraštą – kraštą, tekančią pienu ir medumi. Todėl aš dabar aukoju pirmienas dirvų, kurias tu, VIEŠPATIE, man esi davęs” (Įst 26,1-10).

Dievo Apsireiškimo – žodžių ir darbų – akiračiai platėjo išganymo istorijos raidoje. Lemtingieji žmogaus klausimai apie Dievą Kūrėją, žmogų ir pasaulį buvo visapusiškai atsakyti per Jėzų Kristų – jo gyvenimą, kančią ir Prisikėlimą. Paklaustas: “Koks yra didžiausias įsakymas?”, Jėzus atsakė: “Pirmasis yra šis: ‘Klausyk, ... – Viešpats, mūsų Dievas, yra vienintelis Viešpats; tad mylėk Viešpatį, savo Dievą, visa širdimi, visa siela, visu protu ir visomis jėgomis. Antrasis: Mylėk savo artimą kaip save patį’. Nėra įsakymo, didesnio už šiuodu” (Mk 12,28-31).

Taigi išganymo istorijos vientisumas padaro ne tik Šventojo Rašto tekstą, bet ir jame aprašomus dalykus bei įvykius reikliais ženklais. Užtat dvasinė Šventojo Rašto prasmė gali turėti tipologinį, moralinį ir mistinį pobūdį.

Tipologinis dvasinės Šventojo Rašto prasmės pobūdis susieja Senojo Testamento išganymo istorijos įvykius su Kristumi. Izraeliečių perėjimas per Nendrių jūrą (žr. Iš 15) yra reiklus ženklas ir nuoroda į Kristaus pergalę – perėjimą iš mirties į Prisikėlimą ir Krikšto sakramentą.

Moralinis dvasinės Šventojo Rašto prasmės pobūdis yra pamokantis. Šventajame Rašte atpasakojami įvykiai turi tikslą skatinti skaitytoją būti dorą ir elgtis teisingai. Anot apaštalo Pauliaus: “Noriu, kad žinotumėte, broliai {ir seserys}, jog visi mūsų protėviai sekė paskui debesį ir visi perėjo jūrą. Jie visi susirišo su Moze, krikštydamiesi debesyje ir jūroje; visi valgė to paties dvasinio maisto ir visi gėrė to paties dvasinio gėrimo. Jie gėrė iš dvasinės juos lydincios uolos, o ta uola buvo Kristus. Vis dėlto dauguma jų nepatiko Dievui, ir jų kūnai liko gulėti dykumoje. Tie įvykiai yra mums įspėjimas, kad negeistume blogio, kaip anie gėidė” (1 Kor 10,1-6).

Mistinis dvasinės Šventojo Rašto prasmės pobūdis primena, kad svarbu atpažinti išganymo istorijos dalykuose ir įvykiuose nuorodą į jų amžinąją reikšmę, vedančią žmogų į tikrąją Pažado Žemę. Taip Bendrija žemėje yra nuoroda į dangiškąją Jeruzalę. “Aš regėjau naują dangų ir naują žemę, nes pirmasis dangus ir pirmoji žemė išnyko ir jūros taip pat nebeliko. Ir išvydau šventąjį miestą – naująją Jeruzalę, nužengiančią iš dangaus nuo Dievo; ji buvo išsipuošusi kaip nuotaka savo sužadėtiniui. Ir išgirdau galingą balsą, skambantį nuo sosto: ‘Štai Dievo padangtė tarp žmonių. Jis apsigyvens pas juos, ir jie bus jo tauta, o pats Dievas bus su jais. Jis nušluostys kiekvieną ašarą nuo jų akių; ir nebebus mirties, nebebus liūdesio nei aimanos, nei sielvarto, nes kas buvo pirmiau, tas praėjo” (Apr 21,1-4).

SENASIS TESTAMENTAS

Senasis Testamentas yra esminė Šventojo Rašto dalis. Jo Knygos yra Dievo Dvasios įkvėptos ir turi išliekančią vertę, nes Senoji Sandora nebuvo niekad atšaukta. “Tas

šventųjų autorių išpranašautas, papasakotas ir paaiškintas išganymo planas yra užrašytas Senojo Įstatymo knygose kaip tikras Dievo žodis. Todėl tų Dievo įkvėptųjų knygų vertė yra nenykstanti: 'Nes visa, kas tik parašyta, parašyta mums pamokyti, kad mes kantrumu ir Rašto paguoda turėtume vilties' (Rom 15,4; DA,14).

Iš tikrųjų "Senojo Testamento išganymo planas buvo ypač skirtas paruošti keliui, pranašiška paskelbti (žr. Lk 24,44; Jn 5,39; 1 Pt 1,10) ir įvairiais vaizdais išreikšti (žr. 1 Kor 10,11) ateisiančiam visų Atpirkėjui Kristui bei Jo karalystei. Senojo Testamento knygose kalbama prieš Kristaus įvykdyto išganymo laikotarpį gyvenusiems žmonėms pritaikytu būdu, bet jos visiems teikia žinių apie Dievą ir žmogų; jos parodo, kaip teisingas ir gailėtingas Dievas elgiasi su žmonėmis. Nors tose knygose yra netobulų ir laikinų dalykų, bet iš jų šviečia tikra dieviška pedagogija. Krikščionys turi jas pagarbiai priimti, nes jos išreiškia gyvą Dievo sampratą, jose slypi kilnus mokslas apie Dievą, išganinga žmogaus gyvenimo išmintis ir įstabūs maldos turtai; pagaliau jose glūdi mūsų išganymo paslaptis" (DA,15).

Krikščionys gerbia Senąjį Testamentą kaip tikrą Dievo žodį. Istorija liudija, kad Krikščionių Bendrija visuomet nedvejodama priešinosi mėginimams atmesti Senąjį Testamentą teigiant, kad Naujasis Testamentas padarė jį negaliojantį.

NAUJASIS TESTAMENTAS

Dievo žodis, "kuris yra Dievo galybė išgelbėti kiekvienam tikinčiajam" (Rom 1,16), yra pateikiamas ir prakalbina mus savo nuostabia jėga Naujojo Testamento Raštuose. Naujasis Testamentas yra Dievo apsidėšimo viršūnė. Naujojo Testamento knygų pagrindas ir esmė yra Jėzus Kristus, įsikūnijusias Dievo Sūnus: jo darbai, mokymas, Kančia ir išaukštinimas, jo Bendrijos pradžia ir Šventosios Dvasios atsiuntimas.

Keturiuos Evangelijos yra viso Šventojo Rašto širdis, "nes jos yra pagrindinis mūsų šaltinis pažinti įsikūnijusiam Žodžiui, mūsų Išganytojui" (DA,18).

Evangelijų rašymas apima ir įtvirtina tris Evangelijos paveldo stadijas – tarpsnius:

1. Jėzaus gyvenimą ir mokymą. Ką Jėzus darė ir mokė savo žemiškos tarnybos metu? Krikščionių Bendrija nuolat ir tvirtai buvo ir yra įsitikinusi, kad visos keturios Evangelijos, "kurių istoriškumą ji nesvyruodama skelbia, ištikimai perduoda tai, ką Jėzus, Dievo Sūnus, gyvendamas tarp žmonių, tikrai darė ir mokė jų amžinajam išganymui, iki atėjo diena, kurią jis buvo paimtas į dangų" (DA,19; Apd 1,1-2).

2. Žodinį tikėjimo kraitį. Ką apaštalai skelbė po Jėzaus mirties ir Prisikėlimo? "Viešpačiui įžengus į dangų, apaštalai perdavė savo klausytojams, ko jis buvo mokęs ir daręs, vadovaudamiesi tuo supratimu, kurį jiems atskleidė garbingieji Kristaus gyvenimo įvykiai ir kurį suteikė Tiesos Dvasios šviesa" (DA,19). Šioje stadijoje Skelbėjas yra skelbiamas kaip Kristus ir Dievo Sūnus. Liudijimas, duodamas Jėzui ir jo misijai, susilieja su tikėjimu juo kaip prisikėlusiuoju Viešpačiu ir Kristumi (žr. Apd 2,36). Ištikimas Jėzaus darbų ir žodžių aiškinimas, perduotas apaštalų ir mokinių skelbimu, apima ir nusako tai, kas dažnai vadinama "Prisikėlimo tikėjimu" – "Velykų tikėjimu", – t.y. su pridėtu ir platesniu paties Jėzaus, jo darbų ir žodžių, jo misijos reikšmės supratimu. Įžvalga ir supratimas reiškėsi dėl jų tikėjimo Jėzumi ir jų susitikimo su Jėzumi, kaip

prisikėlusiu ir išaukštintu Viešpačiu. “Iš pradžių mokiniai šito nesuprato, bet kai Jėzus buvo pašlovintas, atsiminė, kad tai buvo apie jį parašyta” (Jn 12,16).

3. Keturias rašytas Evangelijas. Ką evangelistai parašė apie Jėzų Kristų savo skirtin-gose Evangelijose? Evangelistai, eidami savo keliu ir siekdami savito tikslo, naudojami tikėjimo paveldu, subrendusia įžvalga ir supratimu skelbiant Jėzų Kristų antrojoje stadi-joje. Tačiau jie darė medžiagos atranką, kai ką suglausdami arba paaiškindami, apipavi-dalino ją visą savitu žanru – literatūrine forma, – kurią vadiname “Evangelija” (Eu+Angelion) – Gerąja Naujiena, žiūrėdami, kad “apie Jėzų pateiktų tik tai, kas tikra ir kuo jie buvo nuoširdžiai įsitikinę” (DA,19).

Išties ketveriopa Evangelija užima ypatingą vietą Tikėjimo Bendrijoje. Tai liudija pagarba, kurią Evangelijoms teikia liturgija ir šventųjų pomėgis jas skaityti. “Nėra kitos tiesos, kuri būtų patrauklesnė, brangesnė ir nuostabesnė už Evangeliją. Mąstytk ir bran-gink, ką mūsų Viešpats ir Mokytojas – Kristus – mokė žodžiais ir įvykdė darbais” (šv. Cezarija Jaunesnioji). “Viską viršija Evangelijos. Jos užvaldo mano mintis, kai meldžiuo-si. Vargšė mano siela tiek daug visko trokšta. Evangelija yra tai, ko man reikia ir užten-ka. Čia visuomet randu vis naujų įžvalgų, užslėptų ir žavinčių prasmių” (šv. Kūdikėlio Jėzaus Teresėlė).

SENOJO IR NAUJOJO TESTAMENTO VIENTISUMAS

Krikščionių Bendrija, nuo pat Apaštalų dienų, o vėliau savo tikėjimo pavelde, su-prato Dievo išganymo plano abiejuose Testamentuose vientisumą, pasireiškiantį per tipologiją, kuri atpažįsta Senojo Testamento Dievo žodžiuose ir darbuose nuorodas į tai, ką jis įvykdė laiko pilnatvėje per savo įsikūnijusio Sūnaus asmenį, jo žodžius ir darbus. Užtat krikščionys skaito Senąjį Testamentą Kristaus – nukryžiuoto ir prisikėlusio – šviesoje. Toks tipologinis skaitymas atskleidžia neišsemiamą Senojo Testamento turinį. Bet, nepaisant to, neužmirština, kad Senasis Testamentas nepraranda savo ypatingos Apreiškimo vertės, kurią pats mūsų Viešpats iš naujo patvirtino (žr. Mk 12,29-31). Be to, ir Naujasis Testamentas turi būti skaitomas Senojo Testamento šviesoje. Ankstyvo-ji krikščionių katechezė plačiai naudojo Senuoju Testamentu.

Tipologija atskleidžia dinamišką Dievo plano raidą, kad “Dievas būtų viskas visame kame” (1 Kor 15,28). Nei tikėjimo protėvių – Abraomo, Izaoko, Jokūbo – pašaukimas (žr. Pr 12,1-3), nei Išėjimas iš Egipto (žr. Iš 15) nepraranda savo ypatingos reikšmės dėl to, kad jie buvo tarpinės išganymo plano grandys.

Abiejų Testamentų vientisumo ištaka yra Dievo išganymo plano ir Apreiškimo vie-ningumas. Senasis Testamentas parengia žmoniją Naujajam, o Naujasis Testamentas įvykdo Senąjį. Abu vienas kitą paaiškina, abu yra tikras Dievo žodis. Visas Šventasis Raštas yra tik viena Knyga – Biblija – ir ta viena Knyga yra Kristus, nes visas dieviška-sis Raštas kalba apie Kristų, visas dieviškasis Raštas randa pilnatvę Kristuje.

ŠV. RAŠTAS TIKĖJIMO BENDRIJOS GYVENIME

“Dievo Žodžio jėga tokia galinga, kad jis yra Tikinčiųjų Bendrijos ramstis ir energija, o Bendrijos vaikams – tikėjimo atrama, penas jų sielai ir tyras neišsenkantis dvasinio gyvenimo šaltinis” (DA,21). Užtat “tikintiesiems durys į Šventąjį Raštą turėtų būti plačiai atvertos” (DA,22). “*Šventojo puslapio* studijos turėtų būti šventosios teologijos siela. Taip pat ir Žodžio tarnyba – pamokslavimas, katechizacija, bet koks kitas krikščioniškas mokymas – yra našiai maitinamas ir šventai klesti per Šventąjį Raštą” (DA,24). Katalikų Bendrija “įtaigiai ir tiesiogiai ragina visus tikinčiuosius domėtis ‘nuostabiuoju Jėzaus Kristaus pažinimu’ per dažną Šventojo Rašto skaitymą”, nes “kas nepažįsta Šventojo Rašto, nepažįsta Kristaus” (šv. Jeronimas), o kas nepažįsta Kristaus, nepažįsta Dievo Žodžio, įsimedžiąginusio Visatoje, įsikūnijusio Kristuje ir įsižodinusio Šventajame Rašte.

PENKIAKNYGĖ

Penkiaknygę sudaro penkios pirmosios Šventojo Rašto knygos: Pradžios, Išėjimo, Kunigų, Skaičių ir Pakartoto Įstatymo. Penkiaknygė turi ir graikišką, ir hebrajišką vardą. Graikiškasis vardas — Pentateuchas, kaip ir lietuviškasis Penkiaknygė, ženkлина penkias pirmąsias Šventojo Rašto knygas. O hebrajiškasis vardas Tora, dažnai verčiamas žodžiu “Įstatymas”, apima ir Mokymą apie Dievo užmojų žmogaus gyvenime ir žmonijos istorijoje — Apreiškimą, Dievo duotą savo tautai. Jėzus Naujajame Testamente kalba apie “Įstatymą ir Pranašus” (Mt 5,17) ir nurodo apaštalams, kad “turi išsipildyti visa, kas parašyta apie mane Mozės įstatyme, Pranašų knygose ir Psalmėse” (Lk 24,44; Jn 1,45). Taigi Penkiaknygė yra ne tik Įstatymas — įsakymų, įstatų bei įsakų rinkinys, bet ir pasakojimas apie Visatos ir Dievo tautos kūrimą: Abraomą bei Sarą ir tikėjimo protėvius bei pramotes, Mozę ir hebrajų vergiją Egipte, Sinaus sadorą ir Izraelio bendrijos gimimą, kelionę į Kanaano kraštą ir Mozės kalbas Moabo lygumose prieš pereinant Jordaną Pažado Žemės paveldėti.

Šios Penkiaknygės panoramos akiračių didingumas yra istorinio tikėjimo kraičio kruopštaus bei sudėtingo perdavimo ir užrašymo padarinys. Penkiaknygė prasideda Pradžios knyga — ilgoku įvadu į pasakojimą apie hebrajų Išėjimą iš Egipto vergijos. Pr 1-11 skaitiniai sutelkia domesį į Visatos, žmonijos, nuodėmės ir išganymo pradžią, o Pr 12-50 supažindina su tikėjimo protėviais ir pramotėmis. Taigi pirmoji Pradžios knygos dalis yra hebrajų priešistorė, Izraelio teologų atkurta, o antroji dalis — atsiminimai apie Izraelio — Dievo tautos šaknis ir kilmę. Tikėjimo istorija prasideda Išėjimo knyga. Skaitant Pradžios knygą, svarbu turėti mintyje, kad skaitoma atkurta priešistorė ir atsiminimai. Mat hebrajų priešistorė ir atsiminimai apie tautos šaknis ir kilmę yra sąlygoti ir suprantami Izraelio bendriją sukūrusio nuostabaus ir likiminio Išėjimo iš Egipto XIII a. prieš Kristų šviesoje. Panašiai kaip nūdien mes, lietuviai, atsimename ir suprantame savo priešistorę Mindaugo valstybingumo šviesoje. Likiminiai Mindaugo amžiaus įvykiai yra tapę mums Lietuvos valstybingumo ir istorijos takoskyra. Hebrajai, išgyvenę Dievo užmojų išganyti Išėjimo įvykyje, atsekė savo ištaką iš Abraomo ir Saros, pirmųjų Hebrajų, ir atpažino savo išrinkimą būti Dievo tauta kelionėje iš Mesopotamijos į Kanaaną. Išėjimas iš Egipto žemės yra raktinis Penkiaknygės įvykis. Čia yra tikroji Izraelio, Dievo tautos, pradžia — padrikų giminių tapimas tauta. Su Išėjimu iš Egipto prasideda veržli įvykių raida, apėmusi visą istoriją ir gamtą Dievo išganymo užmojyje.

Penkiaknygės parašymas turi ilgą istoriją. Iš pradžių likiminių įvykių liturginis šventimas — tikėjimo kraičio sudabartinimas vyko pasakojimu bei giesme šeimos ratelyje ir bendrijos iškilmėje. Ilgainiui tikėjimo kraitis buvo perduotas ir įsimintas įkvėptų autorių rašytu žodžiu. Moksliskas Penkiaknygės tyrinėjimas nūdien pripažįsta, kad ji yra sudėtinis veikalas keleto suaustų rašytų šaltinių — tradicijų. Atpažinta keturi rašyti tikėjimo kraičio šaltiniai: Jahvistinis, Elohistinis, Deuteronominis (Pakartoto Įstatymo) ir Kunigų. Įprasta juos ženklinti J, E, D, P (nuo vokiečių kalbos žodžio „Priester“) raidėmis. Kiekvienas šaltinis teikia Penkiaknygei savo būdingus bruožus ir teologinį požiūrį — turtingą Išėjimo įvykio ir Sinajaus sandoros aiškinimo įvairovę, kurią atidus skaitytojas iškart pajus. Raidės „J“ ir „E“ Jahvistiniam ir Elohistiniam šaltiniams paženklininti vartojamos todėl, kad Jahvistiniam šaltiniui būdinga Dievą vadinti „Jahve{h}“, o Elohistiniam — „Elohim{u}“. Raidės „D“ vartojimas Pakartoto Įstatymo knygai ženklinti siejasi su šios knygos turiniu „Deuteros nomos“, t.y. „Pakartotas Įstatymas“, kurį jai davė graikiškasis Septuagintos vertimas. O raidė „P“ siejasi su vokiečių Šventojo Rašto mokslininkų įžvalga į Kunigiškojo šaltinio būdingus bruožus ir teologinį požiūrį. Jiems pavadinus šią Penkiaknygės giją „Priester“, t.y. Kunigų šaltiniu, pirmoji pavadinimo raidė „P“ priimama sutartiniu ženklu Penkiaknygės studijose.

Dievo vardas „Jahvė“ yra paties Dievo apreikštas. Lietuvių kalba galėtų jį versti veiksmažodžiu „Jis yra“ (žr. Iš 3,1-14). Penkiaknygės vertime Dievo vardas Jahvė verčiamas žodžiu „VIEŠPATS“ ir rašomas didžiosiomis raidėmis. „Elohim“ yra semitinių kalbų žodis Dievybei ženklinti; šio žodžio prasmė — „Galybės“. Jahvistinis šaltinis konkretus, vaizdus, — naudoja antropomorfizmus, t.y. apie Dievą kalba labai žmogiškai. Tai ryškų palyginus pasakojimą apie kūrimą Pr 2,4b-25 tekste su pasakojimu apie kūrimą Pr 1,1-2,4a tekste. Elohistinis šaltinis apie Dievą kalba santūriau ir pasižymi gilesne teologine įžvalga į doros reikalavimus. Kunigiškasis šaltinis pabrėžia genealogijas, aprašo aukas ir apeigas, pasižymi Sandoros teologija. Deuteronominiam šaltiniui būdingas pamokslo stilius (žr. Įst 5-11).

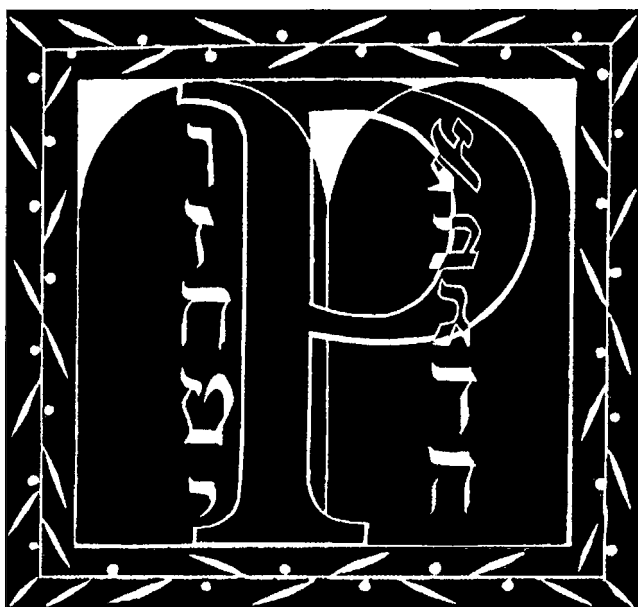
Penkiaknygė — penkios Mozės knygos, kurias nūdien skaitome, buvo galutinai apipavidalintos V a. prieš Kristų. Jahvistinio, Elohistinio, Deuteronominio ir Kunigų šaltinių gijos buvo įkvėpto redaktoriaus suaustos į vieną knygą. Penkiaknygės kilmės samprata įgalina suvokti palaipsnišką Šventojo Rašto Mokymą apie Dievo užmojį — Apreikšimą ir tikėjimą. Turėdamas glaudų ryšį su istorija, tikėjimas buvo nuolat gyvas ir

pajėgus įsiminti, ko Dievas laukia iš žmogaus ir tikėjimo bendrijos. Penkiaknygės šaltiniai—JEDP — yra keturios Dievo įkvėptos teologijos ir liudija palaipsnišką ir augantį pokalbį tarp Dievo ir žmogaus.

Šiuolaikinė Penkiaknygės įkvėpimo samprata neneigia Mozės vaidmens Penkiaknygės parašyme. Tiesa, ji nelaiko Mozės įkvėptuoju Penkiaknygės autoriumi šiuolaikine prasme. Bet ji neabejoja, kad Mozė šių šaltinių aprašomuose įvykiuose turėjo ypač svarbų vaidmenį kaip įstatymų leidėjas. Net vėlesni įstatai ir įsakai, paskelbti Deuteronominiame ir Kunigų šaltiniuose, yra laikomi Mozės palikimu. Mozė yra įstatymų davėjas tikra žodžio prasme, todėl ir visa vėlesnė teisėtvarka išreiškiama jo dvasia ir jam priskiriama. Užtat, skaitant Penkiaknygę, žodžiai: “VIEŠPATS tarė Mozei: ‘...’” negali būti suprantami paraidžiui, nes Penkiaknygė yra šimtmečius vykusio Dievo tautos santykio su Sandoros VIEŠPAČIU kristalizacija.

Pakartoto Įstatymo knygoje Mozė kalba žmonėms apie Dievo ištikimumą Sandorai, nepaisant jų neištikimumo, ir apie žmonių pareigą atsiliepti į Dievo “ištikimos meilės” darbus. Pakartoto Įstatymo knygos gale, Mozei jau numirus, izraeliečiai dar tebėra kelionėje į Pažado Žemę. Taigi Mokymas apie Dievo valią — Apreiškimas lieka atviras, Penkiaknygė baigiasi Dievo tautai judant Dievo ateities akiračių link.

Įkvėptieji Penkiaknygės redaktoriai, redagavę Penkiaknygę Babilonijos tremtyje, buvo iš kunigijos. Jie praturtino visą pasakojimą apie Apreiškimą, duodami jam Dievo sandorų istoriją. Pirmoji sandora yra Kūrimo sandora, sudaryta su Nojumi ir, per jį, su visa kūrinija, gyvūnija bei pačia Žeme (žr. Pr 9,1-17). Antroji, sudaryta su Abraomu ir Sara, laiduoja Izraelio tautai žemę, palikuonis ir santykį su Dievu (žr. Pr 17,1-21). Trečioji sandora, — Sinajaus sandora, — sudaryta Mozei tarpininkaujant prie Sinajaus kalno, yra laikoma sandoros su protėviais patvirtinimu ir pratęsimu (žr. Iš 2,24). Kunigiškuoju požiūriu, nūn vyraujančiu Penkiaknygėje, šios sandoros yra “amžinos sandoros”, kurios negali būti panaikintos. Nepaisant žmonių silpnybės ar nuodėmės, sandoros santykis su žmonija apskritai ir, ypač su Izraeliu, lieka tvirtas, nes jo pagrindas yra “[ištikima Dievo] meilė”.

PRADŽIOS KNYGA

Visų knygų pradžioje vinjetės ženklina pirmąją teksto raidę. Penkiaknygės vinjetėse matyti ir 10 hebrajiškojo alfabeto raidžių, simbolizuojančių Dešimt Dievo įsakymų.

Pradžios knyga yra pirmoji Šventojo Rašto knyga. Hebrajų kalba ji prasideda žodžiu “BeRešit” — “Pradžioje”. Žydai ją ir vadina BeRešit knyga. O graikiškasis Septuagintos vertimas ją vadina “Genesis” — “Pradžios” vardu, nes jos turinys siejasi su pasaulio, žmonijos ir Dievo tautos kilmę. Krikščionys, vadindami ją Pradžios knyga, seka Septuagintos pavyzdžiu. Pradžios knyga priklauso Penkiaknygei — Penkių Mozės knygų junginiui.

Įprasta Pradžios knygą dalyti į dvi dalis: priešistorę — 1-11 skyrius ir pasakojimą apie Dievo tautos pradžią — 12-50 skyrius. Tai daroma remiantis skirtingu siužetu ir pasakojimo savybėmis. Paviršutiniškai žiūrint atrodo, kad abi dalys sudaro vientisą pasakojimą, tačiau atidžiau įsiskaičius atsiskleidžia akivaizdžių skirtumų.

Pirmoji dalis, priešistorė, pasakoja apie Kūrimą ir žmonijos pradžią, o antroje saviškai pasakojama apie istoriškos tautos kilmę — Izraelio tautos protėvius ir pramotes. Priešistorėje kiekvienas pasakojimas aptaria Kūrėjo Dievo ir žmonių pasaulio santykių modelį, vedantį į tai, kas gera, ir į tai, kas bloga. Tuo tarpu pasakojimai apie protėvius ir pramotes aprašo įvykius ir atsitikimus, sukūrusius Dievo tautą.

Istoriškasis pasakojimų apie protėvius ir pramotes fonas yra ankstyvieji Artimųjų Rytų II prieškristinio tūkstantmečio šimtmečiai (2000-1500), o visos Pradžios knygos tikslas yra pasakoti apie Kūrėjo Dievo rūpinimąsi pasauliu — žmonija — ir paaiškinti ypatingą Izraelio tautos vaidmenį, įgyvendinant istorinį jo užmojį. Istoriškasis Abraomo ir Saros pašaukimas įsitraukti į Kūrėjo Dievo užmojį Pradžios knygoje yra lemtingas įvykis (žr. Pr 12,1-3). Žmonija, darkoma nuodėmės — augančio žmogaus nedorumo, kurio net Tvanas nenuplovė, yra bejėgė. Kūrėjas Dievas atskiria iš šios trapios žmonijos vieną šeimą ir ilgainiui išsirenka Abraomą ir Sarą, pažadėdamas, kad jie ir jų palikuonys turės nepaprastą istorinę paskirtį, nes per juos Dievo palaima pasieks visas žmonijos tautas.

Pradžios knygoje yra daug labai svarbių tikėjimo tiesų: Dievas yra amžinas ir anapusinis, išmintingas ir geras; Dievas yra Kūrėjas: jis sukūrė ir palaiko Visatą; žmogus — vyras ir moteris — sukurtas pagal Dievo paveikslą ir panašumą; žmogus yra dužlus ir orus; žmogaus nuodėmė — įžūlus Dievo nepaisymas, nuodėmės padariniai ir žmogaus būklė. Nepaisant bausmės už nuodėmę, Dievas veda žmogų į susitaikinimą išganymo viltimi ir palaimos pažadu.

Abraomas gauna palaiminimą, nes tiki ir paklūsta. Jis bus palaiminimas ir visoms tautoms per palikuonis Izaoką, Jokūbą ir Jokūbo sūnus (Pr 12,3; 18,18; 22,18). Ilgainiui Mesijas, didžiausia žmonijos palaima, gims iš jų (žr. Gal 3,8).

Nors Pradžios knyga ir turi aiškų planą ir tikslą, tačiau ji yra pernelyg sudėtinga, nes ją rašant dalyvavo ne vienas Mozė, bet keletas autorių. Šiuolaikinis jos tyrinėjimas rodo, kad galutinė knygos redakcija įvyko VI a. prieš Kristų Babilonijos tremtyje. Galutinis Pradžios knygos įkvėptasis redaktorius pasinaudojo keletu rašytinių šaltinių. Penkiaknygės tyrinėtojai juos vadina Jahvistiniu (arba "J"), Elohistiniu (arba "E") ir Kunigiškuoju (arba "P") palikimu.

Jahvistinis palikimas yra svarbiausias šaltinis dėl savo senumo, mokymo ir teminio nuoseklumo, kurį jis duoda visai Pradžios knygai. Taigi jis sudaro šventąją išganymo istoriją, nuolat atkreipdamas dėmesį į Dievo užmojo pasireiškimus įvykiuose ir žmonių gyvenime. Elohistinio palikimo nuotrupos buvo įkvėptojo redaktoriaus įtrauktos į Jahvistinį pasakojimą, pavaizduojant Dievo veikimą per regėjimus ir sapnus. Elohistinio palikimo pasakojimuose angelai tarpininkauja tarp Dievo ir žmonių. Be to, Elohistiniame šaltinyje jaučiamas reikalas apsaugoti Dievo anapusiškumą. Jame vyrauja ir reiklesnis jautrumas doroviniam gyvenimui. O Kunigiškasis palikimas apima chronologiją, sąrašus, genealogijas — elementus, kurie sudaro Pradžios knygos rėmus bei vienija jos turinį. Į Jahvistinio ir Elohistinio šaltinių medžiagą jis įterpia teisinius nuostatus, liečiančius šabo poilsį, apipjaustymą ir sandoras tarp Dievo ir Nojaus bei Dievo ir Abraomo.

Naujajame Testamente yra daug nuorodų į Pradžios knygą: Kristus yra antrasis Adomas, nuodėmė ir mirtis atėjo į pasaulį per Adomą, o nuteisinimas ir gyvenimas per Kristų (žr. Rom 5,12-21). Nojaus arka tampa simboliu Bendrijos, per kurią žmonės yra apsaugomi nuo amžinosios mirties krikšto vandeniui (1 Pt 3,20-22). Abraomo tikėjimas laikomas pavyzdžiu visiems tikintiesiems: sūnaus Izaoko auka rodo į Kristaus, Dievo Sūnaus, auką. Be to, Bendrijos liturgija sieja Abelio ir Abraomo asmenybes su Kristaus saviuka.

Pradžios knygos metmenys:

A. Priešistorė	1-11
B. Tikėjimo protėviai	12-50
Abraomas	12,1-25,18
Izaakas ir Jokūbas	25,19-36,43
Juozapas	37,1-50,26

A. PRIEŠISTORĖ

1 Pirmasis pasakojimas apie Kūrimą* ¹ Pradžioje Dievas sukūrė dangų ir žemę. ² O žemė buvo padrika ir dyka, tamsa gaubė bedugnę,* ir vėjas iš Dievo dvelkė viršum vandenų.

³* Tuomet Dievas tarė: „Tebūna šviesa!“ Ir šviesa pasirodė. ⁴ Dievas matė, kad šviesa buvo gera, ir Dievas atskyrė šviesą nuo tamsos. ⁵ Dievas pavadino šviesą Diena, o tamsą Naktimi. Atėjo vakaras ir išaušo rytas, pirmoji diena.*

⁶ Dievas tarė: „Tebūna skliautas* viduryje vandenų ir teatskiria vandenį nuo vandenų!“ ⁷ Dievas padarė skliautą ir atskyrė vandenį, buvusius po skliautu, nuo vandenų, buvusių viršum skliauto. Taip ir įvyko. ⁸ Dievas pavadino skliautą Danguimi. Atėjo vakaras ir išaušo rytas, antroji diena.

⁹ Dievas tarė: „Tebūna sutelkti vandenys po Danguimi į vieną vietą ir tepasirodo sausuma!“ Taip ir įvyko. ¹⁰ Dievas pavadino sausumą Žeme, o vandenų telkinį Jūromis.* Ir Dievas matė, kad tai gera. ¹¹* Dievas tarė: „Teželdina Žemė augmeniją: augalus, duodančius sėklą, ir visų rūšių vaismedžius, nešančius žemėje vaisius su sėklomis.“ Taip ir įvyko. ¹² Žemė išželdino augmeniją: augalus, duodančius visų

rūšių sėklą, ir visų rūšių medžius, vedančius vaisius su sėklomis. Ir Dievas matė, kad tai gera. ¹³ Atėjo vakaras ir išaušo rytas, trečioji diena.

¹⁴* Dievas tarė: „Tebūna šviesuliai dangaus skliaute dienai nuo nakties atskirti! Teženklina jie šventes, dienas ir metus, ¹⁵ tebūna jie šviesuliai dangaus skliaute žemei apšviesti!“ Taip ir įvyko. ¹⁶ Dievas padarė du didžiulius šviesulius – didesnįjį šviesulį dienai valdyti ir mažesnįjį šviesulį nakčiai valdyti – ir žvaigždes. ¹⁷ Dievas sudėjo juos į dangaus skliautą šviesti žemei, ¹⁸ valdyti dienas bei nakčiai ir atskirti šviesai nuo tamsos. Ir Dievas matė, kad tai gera. ¹⁹ Atėjo vakaras ir išaušo rytas, ketvirtoji diena.

²⁰ Dievas tarė: „Teknibžda vandenyse gyvūnų daugybė, teskraidą paukščiai viršum žemės po dangaus skliautu!“ Taip ir įvyko. ²¹ Dievas sukūrė didžiulias jūros paukščias bei visus judančius visų rūšių gyvūnus, kurie knibžda vandenyse, ir visus visų rūšių sparnuočius. Ir Dievas matė, kad tai gera. ²² Dievas palaimino juos, tardamas: „Būkite vaisingi ir dauginkitės! Pripldykite jūrų vandenį, o paukščiai tesidaugina žemėje!“ ²³ Atėjo vakaras ir išaušo rytas, penktoji diena.

²⁴ Dievas tarė: „Tepagimdo žemė visų rūšių gyvūnus: galvijus, roplius ir visų rū-

1,1-2,4a: Šis skaitinys yra visos Penkiaknygės įvadas. Iš pirmapradžio chaoso Dievas sukūrė tvarkingą pasaulį, suteikdamas žmogui – vyrui ir moteriai – ypatingą vietą.

1,2: *Bedugnė*: pasak senovės semitų kosmogonijos, pirmapradis vandenynas.

1,3-5: Kūrimas žodžiu pabrėžia visapusišką Dievo suverenumą (žr. Ps 33,6) ir rodo į tikėjimo tiesą, kad pasaulis buvo Dievo sukurtas iš nieko (žr. 2 Mak 7,28). Pirmasis kūrinys yra šviesa (žr. 2 Kor 4,6), – ji prasiveržia net prieš saulės sukūrimą (žr. 14-18 eilutes) ir yra atskiriama nuo nakties, nesukurtos tamsos likučio.

1,5: Senovėje, kaip ir nūdien, pagal žydų mąs-

tyseną, diena prasideda saulėlydžiu. Dievo veiksmams kuriant pasaulį rikiuojami į šešias dienas, norint išryškinti izraeliečių religijoje šabo poilsio šventumą septintąją savaitės dieną.

1,6-8: *Skliautas*: buvo laikoma, kad erdvė yra standus skliautas, pajėgus atskirti vandenį.

1,9-10: Jūroms, pirmapradžio chaoso likučiams, buvo duotos ribos prie Žemės pakraščių (žr. Ps 139,9; Pat 8,29), kur jos nesiliauja grasinti Dievo kūrinijai (žr. Ps 104,7-9).

1,11-12: Augmenija buvo Dievo sukurta tik netiesiogiai, – Kūrėjo įsakymas davė motinai žemei galią būti vaisingai.

1,14-19: Saulė, mėnulis ir žvaigždės nėra dievai.

šių laukinius gyvulius!” Taip ir įvyko.
²⁵ Dievas padarė visų rūšių laukinius žemės gyvulius, visų rūšių galvijus ir visų rūšių žemės roplius. Ir Dievas matė, kad tai gera.

²⁶* Tuomet Dievas tarė: “Padarykime žmogų pagal mūsų paveikslą ir panašumą; tevaldo jie* ir jūros žuvis, ir padangių sparnuočius, ir galvijus, ir visus laukinius žemės gyvulius, ir visus žemėje šliaužiojančius roplius!”

²⁷ Dievas sukūrė žmogų pagal savo paveikslą,
 pagal savo paveikslą sukūrė jį;
 vyrą ir moterį; sukūrė juos.*

²⁸ Dievas juos palaimino, tardamas: “Būkite vaisingi ir dauginkitės, pripildykite žemę ir valdykite ją! Viešpataukite ir jūros žuvims, ir padangių paukščiams, ir visiems žemėje judantiems gyvūnams.

²⁹ Dievas tarė: “Štai aš jums daviau visus, visoje žemėje sėklą teikiančius augalus ir visus medžius, kurie veda vaisius su sėklomis; jie bus jums maistas. ³⁰O visiems laukų gyvuliams, visiems padangių paukščiams ir visiems žeme rėpliojantiems gyvūnams, turintiems gyvybės alsavimą, {daviau} maistui visus žaliuosius augalus”. Taip ir įvyko. ³¹Dievas apžvelgė visa, ką

buvo padaręs, ir iš tikrųjų matė, kad buvo labai gera. Atėjo vakaras ir išaušo rytas, šeštoji diena.

2 Taip buvo atbaigti dangus ir žemė bei visa jų galybė. ²Kadangi septintą dieną Dievas buvo užbaigęs darbus, kuriais buvo užsiėmęs, jis ilsėjosi septintą dieną nuo visų darbų, kuriuos buvo atlikęs. ³Dievas palaimino septintąją dieną ir padarė ją šventą, nes tą dieną jis ilsėjosi nuo visų kūrimo darbų.

⁴ Toks yra pasakojimas apie dangų ir žemę, kai jie buvo sukurti.

Antrasis pasakojimas apie Kūrimą* Tą dieną, kai VIEŠPATS Dievas padarė žemę ir dangų, ⁵kai žemės laukuose dar nebuvo jokių krūmokšnių ir dar nebuvo išdygusi jokia laukų žolė, nes VIEŠPATS Dievas dar nebuvo siuntęs žemėn lietaus ir žmogaus dar nebuvo dirvai arti, ⁶tik versmė tryško iš žemės ir drėkino visą dirvos paviršių, – ⁷tuomet VIEŠPATS Dievas padarė žmogų iš žemės dulkių* ir įkvėpė jam į nosį gyvybės alsavimą. Taip žmogus tapo gyva būtybe.

⁸ VIEŠPATS Dievas užveisė sodą Ede-
 ne,* rytuose, ir ten įkurdino žmogų, kurį buvo padaręs. ⁹Iš žemės VIEŠPATS Dievas

Žmogaus likimo jie nelemia, kaip buvo tikima senovėje. Jie yra tik šviesuliai!

1,26: Iškilmingas Dievo pareiškimas pabrėžia, kad žmogaus sukūrimas yra Kūrimo viršūnė. Daugiskaita *mes* ir *mūsų* turbūt yra užuomina į dangiško Dievo dvaro būtybes (žr. 1 Kar 22,19; Job 1,6). *Paveikslas* ir *panašumas* ne fizinis, bet dvasinis giminingumas ir užduotis apreiškti Dievo viešpatavimą žemėje, panašiai kaip vaikas apreiškia tėvus (žr. Pr 5,3). ... *tevaldo jie*: žmonės, arba žmonija.

1,27: ... *juos*: vyrą ir moterį.

2,4b-25: Šio skaitinio pagrindinis turinys yra žmogaus – vyro ir moters – sukūrimas. Jis yra daug senesnis už Pr 1,1-2,4a pasakojimą apie Kūrimą. Pasak jo, Dievas sukūrė žmogų anksčiau negu kitus savo kūrinius, sukurtus žmogaus labui.

2,7: Dievas vaizduojamas puodžiumi, lipdančiu žmogaus kūną iš molio. Hebrajų kalboje žaidžiama žodžiais *Adam* – žmogus ir *adama* – žemė. *Adam* dar nėra tikrinis daiktavardis, bet raiškus žodis, vaizdžiai susiejantis *adam/žmogų* su *adama/žeme*. Žemė – dužli, dužlus žmogus, nes yra Žeminis, arba Žemės vaikas. *Gyvybės alsavimas* iš Dievo, padarantis Žemės vaiką didingą, vaizduojamas alsavimu. *Gyva būtybė*, arba gyvūnas su gyvybės alsavimu/siela.

2,8: *Edenas*: čia vartojamas pietinės Mesopotamijos sričiai paženklinti. Pats žodis yra iš sumerų kalbos ir reiškia *derlingą lygumą*. Panašiai skambantis hebrajų kalbos žodis reiškia *malonumą*. Todėl Edeno sodas buvo suprantas kaip *Malonumų sodas*, mums žinomas kaip Rojus.

išaugino įvairių medžių, gražių akims ir gerų maistui, su gyvybės medžiu sodo viduryje ir gero bei pikto pažinimo medžiu.

10* Upė išsilieja Edene sodui drėkinti. Už sodo ji skiriasi į keturias upes. ¹¹Pirmosios vardas yra Pišonas. Tai toji, vingiuojanti per visą Havilos kraštą, kuriame yra aukso. ¹²To krašto auksas yra rinktinis. Ten yra ir bdelio bei lazurito. ¹³Antrosios upės vardas yra Gihonas. Tai toji, kuri vingiuoja per visą Kušo kraštą. ¹⁴Trečiosios upės vardas yra Tigris. Tai toji, kuri teka į rytus nuo Asirijos. O ketvirtoji upė yra Eufratas.

15 VIEŠPATS Dievas paėmė žmogų ir apgyvendino jį Edeno sode, kad jį dirbtų ir juo rūpintųsi. ¹⁶Ir įsakė žmogui VIEŠPATS Dievas, tardamas: “Nuo visų sodo medžių tau leista valgyti, ¹⁷bet nuo gero bei pikto pažinimo medžio tau neleista valgyti, nes kai tik nuo jo užvalgysi, turėsi mirti”.

18 VIEŠPATS Dievas tarė: “Negera žmogui būti vienam. Padarysiu jam tinkamą bendrininką”. ¹⁹Taigi VIEŠPATS Dievas padarė iš žemės visus laukinius gyvulius bei visus padangių paukščius ir atvedė juos pas žmogų parodyti, kaip jis juos pavadins. Kokiu vardu žmogus pavadins kiekvieną gyvą būtybę, toks turės būti jos vardas. ²⁰Žmogus davė vardus visiems galvijams, visiems padangių paukščiams ir visiems laukiniams žvėrimis, tačiau sau tinkamo bendrininko nesurado.

21 Tuomet VIEŠPATS Dievas užmigdė žmogų kietu miegu ir, jam miegant, išėmė vieną jo šonkaulį, o jo vietą užpildė raumenimis. ²²O iš šonkaulio, kurį VIEŠPATS Dievas buvo išėmęs iš žmogaus, padarė moterį ir atvedė ją pas žmogų. ²³*O žmogus ištare:

“Ši pagaliau yra kaulas mano kaulų ir kūnas mano kūno.

Ši bus vadinama Moterimi, nes iš jos Vyro ji buvo paimta”.

24 Todėl vyras palieka savo tėvą ir motiną, glaudžiasi prie savo žmonos, ir jie tampa vienu kūnu.*

25 Jiedu buvo nuogi, žmogus ir jo žmona, tačiau jie nejautė jokios gėdos.

3 Pasakojimas apie nupuolimą: pikto kilmė ¹O žaltys buvo suktesnis už visus kitus laukinius gyvulius, kuriuos VIEŠPATS Dievas buvo padaręs. Jis paklausė moterį: “Ar tikrai Dievas sakė: ‘Nevalgykite nuo jokio medžio sode!’?” ²Moteris atsakė žalčiui: “Vaisius sodo medžių mes galime valgyti. ³Tik apie vaisių medžio sodo viduryje Dievas sakė: ‘Jūs nuo jo nevalgysite nei jo liesite, kad nemirtumėte!’” ⁴Bet žaltys tarė moteriai: “Jūs tikrai nemirsite! ⁵Ne! Dievas gerai žino, kad atsivers jums akys, kai tik jo užvalgysite, ir jūs būsite kaip Dievas,* kuris žino, kas gera ir kas pikta”. ⁶Kai moteris pamatė, kad tas medis buvo geras maistui, kad jis buvo žavus akims ir kad tas medis žadėjo duoti iš-

2,10-14: *Išsilieja*: per potvynį išeina iš savo vagos. Edenas, pasak šio skaitinio, yra arti Persijos įlankos, kur Tigris ir Eufratas susijungia su dviem kitomis srovėmis, sudarydamos vieną upę. Kušo kraštas čia ir Pr 10,8 tekste yra ne Etiopija (Nubia), bet kasitų šalis į rytus nuo Mesopotamijos.

2,23: Hebrajiškame tekste žaidžiama dviem panašiais skambančiais žodžiais: *iša* – moteris ir *iš* – vyras. Lietuviškai vysk. A Baranauskas bandė šį skambesį išreikšti *vyras* ir *vyrienė* vertimu. Liu-

teris – *Männin* ir *Mann*. Angliškai – *woman* ir *man*. Įkvėptasis autorius pabrėžia, kad vyras ir moteris turi tą pačią prigimtį: abu yra stiprūs/orūs, nes dalijasi *kaulo stiprumu*, abu yra dužlūs, nes dalijasi *kūno trapumu*.

2,24: *Vienu kūnu*: įkvėptasis autorius pabrėžia, kad moterystės ryšys yra Kūrėjo dovana.

3,5: ... *kaip Dievas, kuris žino*, arba ... *kaip dievai, kurie žino*, nes žodis *Elohim* gali reikšti ir tikrąjį Dievą, ir pagonių dievus.

minties, ji skynėsi jo vaisiaus ir valgė, davė jo ir savo vyrui, buvusiam su ja, ir jis valgė.
 7Tuomet abiejų akys atsivėrė ir jiedu suprato esą nuogi. Jie susiuvo figmedžio lapus ir pasidarė sau juosmens aprišalus.

8 Išgirdę garsą VIEŠPATIES Dievo, vaikščiojančio sode pavakario vėjeliui* dvelkiant, žmogus ir jo žmona pasislėpė nuo VIEŠPATIES Dievo veido tarp sodo medžių. 9Bet VIEŠPATS Dievas pašaukė žmogų ir paklausė: “Kur tu esi?” 10Jis atsiliepė: “Išgirdau tavo garsą sode ir nusigandau, nes buvau nuogas, todėl pasislėpiau”. 11{Dievas} jo klausė: “Kas gi tau pasakė, kad tu nuogas? Ar valgei vaisių nuo medžio, kurio vaisių buvau tau įsakęs nevalgyti?” 12Žmogus atsakė: “Moteris, kurią tu man davei būti su manimi, man davė vaisių nuo to medžio, aš ir valgiau”. 13VIEŠPATS Dievas kreipėsi į moterį: “Kodėl tu taip padarei?” Moteris atsakė: “Žaltys mane apgavo, aš ir valgiau”. 14VIEŠPATS Dievas tarė žalčiui:

“Kadangi tu taip padarei,
 esi praeikintas
 tarp visų gyvulių ir
 tarp visų žvėrių.
 Ant pilvo šliaužiosi
 ir dulkes ėsi
 visas savo gyvenimo dienas.

15 Aš sukelsiu priešišumą
 tarp tavęs ir moters,
 tarp tavo palikuonių ir jos
 palikuonių;
 jis kirs tau per galvą,

o tu kirsi jam į kulną”.*

16 O moteriai jis tarė:
 “Aš padauginsiu tavo skausmus
 ir nėštumą, –
 skausme gimdysi vaikus, –
 bet aistringai geisi savo vyro,
 ir jis bus tavo galva”.

17 O žmogui jis tarė:
 “Kadangi tu paklausei savo
 žmonos balso
 ir valgei nuo medžio,
 apie kurį buvau tau įsakęs:
 ‘Nuo jo nevalgysi!’ –
 tebūna už tai pasmerkta žemė, –
 triūsai maitinsies iš jos
 visas savo gyvenimo dienas.

18 Erškėčius ir usnis tau ji želdins,
 maitinsies laukų augalais.

19 Savo veido prakaitu valgysi duoną,
 kol sugrįši žemėn,
 nes iš jos buvai paimtas.
 Juk tu dulkę esi
 ir į dulkę sugrįš!”

20* Žmogus pavadino savo žmoną Eva, nes ji buvo visų gyvųjų motina. 21VIEŠPATS Dievas padarė drabužius iš kailių žmogui bei jo žmonai ir juos apdengė.

22 Tuomet VIEŠPATS Dievas tarė: “Tik pažiūrėk! Žmogus tapo kaip vienas iš mūsų, žinantis gera ir pikta. Kad tik jis kartais netiestų savo rankos, nepasiimtų ir nuo gyvybės medžio, valgytų ir gyventų amžinai!” 23Todėl VIEŠPATS Dievas išsiuntė jį iš Edeno sodo dirbti žemės, iš kurios jis

3,8: Palestinoje prieš saulei leidžiantis ima pūsti nuo jūros gaivus vėjas.

3,15: *Jis kirs tau per galvą, o tu kirsi jam į kulną*: kadangi šis įvardis nurodo į kolektyvinį daiktavardį – *palikuonis*, t.y. moters palikuonis daugiskaita – tikslesnis įkvėptojo autoriaus žodžių vertimas būtų: *Jie kirs tau per galvą* Tačiau vėlesnė teologija čia matė kur kas daugiau negu priešišumą tarp žalčių ir žmonių. Ilgainiui žaltytys buvo suprastas kaip šėtonas (žr. Išm 2,24; Jn

8,44; Apr 12,9; 20,2), kurio būsimą nugalėjimą – sutriuškinimą vaizduoja galvos ir kulno kontrastas. Kadangi *pasirodė Dievo Sūnus, kad velnio darbus sugriautų* (1 Jn 3,8), šis tekstas gali būti laikomas pirmuoju Atpirkėjo pažadu nupuolusiai žmonijai.

3,20: Ši eilutė, rodos, yra ne savo vietoje. Ji būtų prasmingesnė po 24-osios eilutės. Hebrajiškasis Evos vardas *Havva* giminingas žodžiui *haj/ja* – gyvasis/-oji.

buvo paimtas. ²⁴Išvaręs žmogų, jis pastatė į rytus nuo Edeno sodo kerubus ir liepsna švytruojantį kalaviją* – kelio prie gyvybės medžio saugoti.

4 Kainas ir Abelis ^{1*}Žmogus pažino savo žmoną Evą, ji pradėjo ir pagimdė Kainą. “VIEŠPATIES padedama, gavau berniuką”, – ji pasakė. ²Po to ji pagimdė jo brolį Abelį. Abelis tapo aviganiumi, o Kainas žemdirbiu. ³Laikui bėgant, Kainas aukojo VIEŠPAČIUI žemės derliaus atnašą, ⁴o Abelis savo ruožtu aukojo rinktinės savo kaimenės pirmienas. VIEŠPATS maloniai pažvelgė į Abelį ir jo atnašą, ⁵bet į Kainą ir jo atnašą nepažvelgė. Todėl Kainas buvo labai piktas ir prislėgtas. ⁶VIEŠPATS užkalbino Kainą: “Dėl ko tau taip pikta? Kodėl esi taip prislėgtas? ⁷Jei gera darai, argi nebūsi pripažintas? Bet jei gero nedarai, prie durų iš pasalų tykoja nuodėmė.* Ji geidžia tavęs, bet tu gali ją įveikti”.

⁸Kainas tarė savo broliui Abeliui: “Iš-eikime į lauką...” Pasiekus lauką, Kainas pakilo prieš savo brolį ir jį užmušė. ⁹Tuomet VIEŠPATS paklausė Kainą: “Kurgi tavo brolis Abelis?” – “Nežinau! Argi aš esu savo brolio sargas!?” – jis atsakė. ¹⁰O VIEŠPATS jam tarė: “Ką tu padarei? Tavo brolio kraujas šaukiasi manęs iš žemės! ¹¹Todėl būk prakeiktas toli nuo žemės, kuri atvėrė savo burną priimti tavo brolio kraują iš tavo rankos. ¹²Kai tu dirbsi žemę, ji nebeduos tau daugiau savo derliaus. Tu būsi bėglys ir klajūnas žemėje”. ¹³Kainas atsakė VIEŠPAČIUI: “Per daug didelė man

bausmė, jos pakelti negaliu! ¹⁴Šiandien išvarei mane nuo žemės, aš turiu slėptis nuo tavo veido ir tapti bėgliu bei klajūnu žemėje, – kas tik mane sutiks, galės mane užmušti”. ¹⁵Tuomet VIEŠPATS jam tarė: “Taip nebus! Jei kas užmuštų Kainą, už Kainą bus atkeršyta septynis kartus”. Ir VIEŠPATS paženklino Kainą žyme,* kad kas nors, jį užtikęs, neužmuštų. ¹⁶Tada Kainas paliko VIEŠPATIES artumą ir apsigyveno Nodo krašte,* į rytus nuo Edeno. **Kaino palikuonys** ^{17*}Kainas pažino savo žmoną, ji pradėjo ir pagimdė Enochą. Tada jis pastatė miestą, kurį pavadino Enochu, savo sūnaus Enocho vardu. ¹⁸Enochui gimė Iradas, Iradas buvo Mehujaelio tėvas, Mehujaelis – Metušaelio tėvas ir Metušaelis – Lamecho tėvas. ¹⁹Lamechas vedė dvi žmonas. Vienos vardas buvo Ada, o kitos vardas Zila. ²⁰Ada pagimdė Jabalį. Jis buvo protėvis visų, kurie gyvena palapinėse ir laiko kaimenes. ²¹Jo brolis buvo Jubalas. Jis buvo protėvis visų, kurie groja lyra ir dūda. ²²Zila savo ruožtu pagimdė Tubal-Kainą, kuris kaldavo visokius žalvario ir geležies įrankius. Tubal-Kaino sesuo buvo Naama. ²³Lamechas sakydavo savo žmonoms:

“Ada ir Zila, klausykitės
mano balso;
jūs, Lamecho žmonos, išgirskite
mano žodžius:
užmušiau žmogų už žaizdą,
bernioką už įdrėskimą.

²⁴ Jei už Kainą atkeršijama

3,24: *Liepsna švytruojantis kalavijas*: žaibas.
4,1: Vardas *Kainas* hebrajų kalba – *Qajin* – ir *gavau berniuką* – *qaniti* sudaro žodžių žaismą.
4,7: Nuodėmė vaizduojama kaip piktoji dvasia.
4,15: *Žymė*: turbūt tatuiruotė. Odos tatuiruotę naudojo visais laikais Artimųjų Rytų dykumų gentys kaip klanų ženklą.

4,16: *Nodo kraštas*: ne geografinis vardas, tik *Klajoklių kraštas*.
4,17-22: 12-16 eilutėse Kainas vaizduojamas kaip klajoklių tautelių prototipas. Šiame tekste įkvėptasis autorius perduoda kitą seną pasakojimą apie Kainą, kur jis daromas protėviu sėslių tautų, turinčių aukštesnę medžiaginę kultūrą.

septyngubai,
tai už Lamechą septyniasdešimt
kartų septyngubai”.

Setas ir jo palikuonys ^{25*}Adomas vėl pažino savo žmoną, ji pagimdė sūnų ir pavadino jį Setu, nes ji sakė: “Dievas parūpino man kitą palikuonį vieton Abelio, kadangi Kainas jį užmušė”. ²⁶Ir Setui gimė sūnus, kurį jis pavadino Enošu. Tuo metu žmonės pradėjo šauktis {Dievo} VIEŠPATIES vardu.

5 Žmonijos kartos nuo Adomo lig Nojaus* ¹Toks yra Adomo kartų sąrašas. Kai Dievas sukūrė žmogų, jis padarė jį panašų į Dievą. ²Kaip vyrą ir moterį juos sukūrė. Kai jie buvo sukurti, jis juos palaimino ir davė jiems vardą Žmonija.

³Adomas buvo šimto trisdešimties metų, kai jam gimė sūnus, panašus į jį, pagal jo paveikslą, ir pavadino jį Setu. ⁴Adomas po to, kai jis tapo Seto tėvu, gyveno aštuonis šimtus metų ir jam gimė sūnų bei dukterų. ⁵Taigi iš viso Adomas gyveno devynis šimtus trisdešimt metų. Tada jis mirė.

⁶Setas buvo šimto penkerių metų, kai jam gimė Enošas. ⁷Enošui gimus, Setas gyveno aštuonis šimtus septynerius metus ir jam gimė sūnų bei dukterų. ⁸Taigi iš viso Setas gyveno devynis šimtus dvylika metų. Tada jis mirė.

⁹Enošas buvo devyniasdešimtis metų, kai jam gimė Kenanas. ¹⁰Kenanui gimus, Enošas gyveno aštuonis šimtus penkiolika metų ir jam gimė sūnų bei dukterų. ¹¹Taigi iš viso Enošas gyveno devynis šimtus penkerius metus. Tada jis mirė.

¹²Kenanas buvo septyniasdešimtis metų, kai jam gimė Mahalalelis. ¹³Mahalaleliui gimus, Kenanas gyveno aštuonis šimtus keturiasdešimt metų ir jam gimė sūnų bei dukterų. ¹⁴Taigi iš viso Kenanas gyveno devynis šimtus dešimt metų. Tada jis mirė.

¹⁵Mahalalelis buvo šešiasdešimt penkerių metų, kai jam gimė Jaredas. ¹⁶Jaredui gimus, Mahalalelis gyveno aštuonis šimtus trisdešimt metų ir jam gimė sūnų bei dukterų. ¹⁷Taigi iš viso Mahalalelis gyveno aštuonis šimtus devyniasdešimt penkerius metus. Tada jis mirė.

¹⁸Jaredas buvo šimto šešiasdešimt dvejų metų, kai jam gimė Enochas. ¹⁹Enochui gimus, Jaredas gyveno aštuonis šimtus metų ir jam gimė sūnų bei dukterų. ²⁰Taigi iš viso Jaredas gyveno devynis šimtus šešiasdešimt dvejus metus. Tada jis mirė.

²¹Enochas buvo šešiasdešimt penkerių metų, kai jam gimė Metušelahas. ²²Metušelahui gimus, Enochas ėjo su Dievu tris šimtus metų ir jam gimė sūnų bei dukterų. ²³Taigi iš viso Enochas gyveno tris šimtus

4,25-26:... *parūpino*: hebrajiškai *šat* – žodžių žaismas su *Šetfuš*. *Enošas*: hebrajiškai *Adomo* (žmogaus) sinonimas. *Tuo metu* ... *VIEŠPATIES*, t.y. *Jahvės*, *vardu*: žmonės pradėjo šauktis Dievo jo apreiškimo – asmeniškumo vardu. Seniausias Penkiaknygės šaltinis, vadinamas Jahvistiniu, vartoja Jahvės vardą (mūsų verčiamą ir rašomą didžiąja raide VIEŠPATIS) prieš Mozės laikus. Kitas senas šaltinis – Elohistinis (vartoja žodį Elohim – *Dievas* vietoj Jahvės prieš Mozės laikotarpi) laiko Mozę pirmuoju žmogumi, kuris šaukėsi Dievo VIEŠPATIES vardu. Žr. Iš 3,13-14.

5,1-32: Nors šis skyrius ir priklauso gana vėly-

vam Penkiaknygės šaltiniui – VI a. prieš Kristų Kunigiškajam autoriui, – jo turinį sudaro pernelų senas Babilonijos – sumerų ir hebrajų – istorijos kraitis. Jo pagrindinis tikslas yra sujungti kartas tarp Adomo ir Abraomo (žr. Pr 11,10-26). Adomo palikuonių kilmė siejama su Setu, bet keletas vardų Kaino kartų sąraše turi tuos pačius arba bent panašius vardus (žr. Pr 4,17-26). Pernelyg ilgą šių dešimtys protėvių gyvenimo trukmę nėra istoriškai, bet turi teologinę reikšmę. Ir babiloniečiai turi sąrašą dešimties karalių, valdžiusių prieš Tvaną, kurių gyvenimo trukmė nepaprastai ilgą.

šešiasdešimt penkerius metus. ²⁴Enochas ėjo su Dievu.* Paskui jo nebebuvo, nes Dievas jį pasiėmė.

25 Metušelahas buvo šimto aštuoniasdešimt septynerių metų, kai jam gimė Lamechas. ²⁶Lamechui gimus, Metušelahas gyveno septynis šimtus aštuoniasdešimt dvejus metus ir jam gimė sūnų bei dukterų. ²⁷Taigi iš viso Metušelahas gyveno devynis šimtus šešiasdešimt devynerius metus. Tada jis mirė.

28 Lamechas buvo šimto aštuoniasdešimt dviejų metų, kai jam gimė sūnus. ²⁹Jis pavadino jį Nojumi,* tardamas: „Iš tos pačios žemės, kurią VIEŠPATS prakeikė, šis atneš mums atgaivos nuo mūsų darbų ir mūsų rankų triūso“. ³⁰Nojui gimus, Lamechas gyveno penkis šimtus devyniasdešimt penkerius metus ir jam gimė sūnų bei dukterų. ³¹Taigi iš viso Lamechas gyveno septynis šimtus septyniasdešimt septynerius metus. Tada jis mirė.

32 Nojus buvo penkių šimtų metų, kai jam gimė Šemas, Hamas ir Jafetas.

6 Pasakojimo apie Tvaną įžanga ^{1*}Kai žemėje žmonės pradėjo

daugėti ir jiems gimė dukterys, ²Dievo sūnūs,* žiūrėdami į jas, matė, kokios jos buvo gražios, ir ėmė iš jų sau žmonomis tas, kurios jiems patiko. ³Tuomet VIEŠPATS tarė: „Mano dvasia* nepasiliks amžinai žmoguje, nes jis yra ir kūnas. Tebūna jų dienos šimtas dvidešimt metų“. ⁴Tomis dienomis, – kaip ir vėliau,* – kai Dievo sūnūs susijungė su žmonių dukterimis, žemėje pasirodė milžinai. Jie buvo senovės galiūnai, garsūs vyrai.

Pasakojimas apie Tvaną ^{5*}VIEŠPATS matė, koks didelis buvo žmonių nedorumas žemėje ir kaip kiekvienas užmojis, sumanytas jų širdyse, linko visą laiką tik į pikta. ⁶Ir VIEŠPATS gailėjosi sukūręs žmogų žemėje, ir jam gelė širdį. ⁷VIEŠPATS tarė: „Nušluosiu nuo žemės veido žmones, kuriuos sukūriau, – žmones drauge su gyvuliais, ropliais ir padangių paukščiais, – nes gailiuosi juos padaręs“. ⁸Bet Nojus rado malonę Dievo akyse.

9 Tokie yra Nojaus palikuonys. Nojus buvo teisus vyras, savo kartoje be dėmės, nes Nojus ėjo su Dievu. ¹⁰Nojui gimė trys sūnūs: Šemas, Hamas ir Jafetas.

5,24: Užuoat įprastai pasakius: *Paskui jis mirė*, skaitome: *Enochas ėjo su Dievu*. Nuoroda, kad Enochas nemirė, bet kaip Elisas buvo paimtas gyvas į Dievo buveinę (žr. 2 Kar 11-12).

5,29: Nojaus vardas hebrajiškame tekste sudaro žodžių žaismą: daiktavardis *Noah* – atgaiva, paguoda – ir *jenahamenu* – atneš mums atgaivą. Žodžių žaismas susieja ir bausmę, Dievo uždėtą žemei už žmogaus nuodėmę (žr. Pr 3,17-19), ir Nojaus sėkmę žemdirbystėje, ypač veisiant vynuogynus vynui daryti (žr. Pr 9,20-21).

6,1-4: Atrodo, kad šis tekstas yra senos legendos nuotrupa, pasiskolinta iš senovės mitologijos. Įkvėptasis autorius įterpia jį į savo pasakojimą ne tik norėdamas papasakoti apie priešistorinius Palestinos milžinus, kuriuos izraeliečiai vadino *nefilim*, bet ir kaip pasakojimo apie Tvano priežastį įžangą – nuolat didėjančią žmonijos nedorumą.

6,2: *Dievo sūnūs*: pažodžiui *dievų sūnūs*, t.y. dangiškos būtybės mitologijoje.

6,3: *Mano dvasia*: gyvybės alsavimas, apie kurį kalba Pr 2,7. *Jo dienos ... metai*: turbūt laiko tarpas prieš žmonijos sunaikinimą Tvanu, o ne pavienio žmogaus gyvenimo trukmė ateityje.

6,4: *Kaip ir vėliau*: pasak Sk 13,33, kai izraeliečiai veržėsi į Palestiną ir rado ten aukštus vietinius *anakin* – milžinus, juos tapatino su nefilimais. Žr. Įst 2,10-11. Turbūt milžiniškų akmenų statiniai Palestinoje buvo priskirti milžinų rasei, kuriai, ateivių manymu, priklausė antžmogiška, pusiau dieviška jėga. *Senovės galiūnai*: legendiniai senovės mitologijos asmenys.

6,5-8,22: Pasakojimas apie Tvaną supintas iš dviejų atskirų šaltinių: Jahvistinio (J) ir Kunigiškojo (P). Užtat jame yra pasikartojimų (pvz., Pr 6,13-22/J ir 7,1-5/P), prieštaravimų (pvz., kalbant apie įvairių gyvulių, paimtų į arką, skaičių – Pr 6,19-20; 7,14-16/P ir 7,2-3/J); kalbant apie Tvano trukmę – 8,3-5.13-14/P ir 7,4.10.12.17b; 8,6.10.12/J). Abu šaltiniai – Jahvistinis ir Kunigiškasis remiasi seno-

11 Betgi Dievo akyse žemė buvo sugedusi ir pilna smurto. ¹²Dievas matė, kad žemė buvo sugedusi, nes visi mariejai buvo sudarkę savo kelius žemėje. ¹³Tuomet Dievas tarė Nojui: „Aš nusprendžiau padaryti galą visiems mariesiems, nes per juos žemė prisipildė smurto, – tikėk manimi, sunaikinsiu juos drauge su žeme. ¹⁴Statyk sau arką iš gofero* medžių, padaryk arkosje perdaras ir užglaiestyk ją iš vidaus ir iš lauko derva. ¹⁵*Šitokią ją padirbsi: arkos ilgis bus trys šimtai uolekčių, jos plotis penkiasdešimt uolekčių ir aukštis trisdešimt uolekčių. ¹⁶Padaryk stoglangį* arkai ir užbaik arką vienu uolekčiu viršum jo. Įtaisyk arkos šone angą ir pastatyk arką su žemutiniu, antruoju ir trečiuoju deniu. ¹⁷Tikėk manimi, užliesiu tvanu – vandenimis – žemę po dangumi sunaikinti visiems mariesiems, turintiems gyvybės alsavimą. Visa, kas žemėje, pražus. ¹⁸Bet su tavimi sudarysiu sandorą, – tu, tavo sūnūs, tavo žmona ir tavo sūnų žmonos įeisis į arką. ¹⁹O iš visų gyvūnų, visų marinių, įvesk į arką po du – patiną ir patelę, kad jie išliktų gyvi drauge su tavimi. ²⁰Iš paukščių pagal jų rūšį, gyvulių pagal jų rūšį, visų žemės roplių pagal jų rūšį, – iš visų po du įeis su tavimi, kad išliktų gyvi. ²¹Taip pat apsirūpink įvairiu maistu, tinkamu valgyti, ir jį sukrauk, kad būtų maisto atsargų tau ir jiems”.

viniu Mesopotamijos tvano pasakojimu, išsaugotu vienuoliktose Gilgamešo epo lentelėse. Pastarasis kai kuriais požvilgiais yra pernelyg panašus į Šventojo Rašto pasakojimą, bet kai kuriais – perdėm skirtingas.

6,14: ... iš gofero medžių: nežinomas medis, tik vieną kartą minimas Šventajame Rašte. *Goferas* yra tik jo hebrajiškas pavadinimas.

6,15: Nojaus arkos matmenys buvo maždaug 156 m ilgio, 26 m pločio, ir 16 m aukščio. Gilgamešo epo pasakojime arka buvo kubo formos: ilgis, plotis ir aukštis buvo 120 uolekčių – apie 60 m.

6,16: *Stoglangis*: hebrajiškas žodis *sohar* tik vie-

22 Nojus tai padarė. Kaip Dievas buvo jam įsakęs, jis taip ir padarė.

7 Tuomet VIEŠPATS tarė Nojui: „Eik į arką su visa savo šeima, nes iš šios kartos tik tave vieną radau teisų savo aki-vaizdoje. ²Paimk su savimi po septynias poras visų švariųjų* gyvulių, patinus ir pateles, o visų nešvariųjų* gyvulių po vieną porą, patiną ir patelę. ³Taip pat po septynias poras padangių paukščių, patinus ir pateles, kad išliktų jų rūšis gyva visoje žemėje. ⁴Juk už septyneto dienų siųsiu žemėn lietu keturiasdešimt dienų bei keturiasdešimt naktų ir visus gyvūnus, kuriuos padariau, nušluosiu nuo žemės veido”. ⁵Ir Nojus taip padarė, kaip Dievas buvo jam įsakęs.

6 Nojus buvo šešių šimtų metų, kai atėjo tvanas ir vandenys užliejo žemę. ⁷Tuomet Nojus drauge su savo sūnumis, savo žmona ir savo sūnų žmonomis įėjo į arką išsigelbėti nuo tvano vandenų. ⁸Iš švariųjų gyvulių ir gyvulių, kurie yra nešvarūs, paukščių ir visų žemės roplių, ⁹po du, patinas ir patelė, įėjo į arką drauge su Nojumi, kaip Dievas buvo Nojui įsakęs. ¹⁰Po septynių dienų žemė aptvino vandenimis.

11 Šešišimtaisiais Nojaus gyvenimo metais, antrą mėnesį, septynioliktą mėnesio dieną, – tą dieną prasiveržė visi didžiosios bedugnės* šaltiniai ir atsivėrė visi dan-

ną kartą tepasirodo Šventajame Rašte ir verčiamas *stoglangis*, arba *stogas*. Turbūt juo ženklinama atvira vieta prie pat arkos viršaus orui ir šviesai įleisti.

7,2: Gyvulių skirstymas į švairius ir nešvairius rėmėsi ne jų prigimtimi, bet jų tinkamumu aukoms. Atrodo, kad gyvuliai, kuriuos pagonys aukodavo kaip atnašas stabų garbinimo apeigose, buvo laikomi nešvariais, t.y. netinkami kaip atnašos Viešpačiui pagarbinti.

7,11: *Bedugnė* požeminis okeanas – vandenys. Žr. Pr 1,2 paaiškinimą.

gaus skliauto šliužų vartai. ¹²Lietus pylė ant žemės keturiasdešimt dienų ir keturiasdešimt naktų. ¹³Tą pačią dieną Nojus drauge su savo sūnumis – Šemu, Hamu ir Jafetu, su savo žmona ir trimis sūnų žmonomis įėjo į arką, – ¹⁴jie ir visi visų rūšių žvėrys, visi visų rūšių galvijai, visi visų rūšių žemės ropliai ir visi visų rūšių paukščiai – visi paukščiai ir visi sparnuočiai. ¹⁵Poros visų marijų, turinčių gyvybės alsavimą, įėjo į arką su Nojumi. ¹⁶Įėjusieji buvo visų marijų patinas ir patelė. Jie įėjo, kaip Dievas buvo Nojui įsakęs.

Tuomet VIEŠPATS jį uždarė iš lauko.

¹⁷Tvanas žemėje tęsėsi keturiasdešimt dienų. Vandenių daugėjo ir taip iškėlė arką, kad ji pakilo nuo žemės. ¹⁸Vandenys žemėje labai parvino ir padaugėjo, o arka plūduriavo ant vandenų. ¹⁹Aukščiau ir aukščiau ant žemės kilo vandenys, kol visi aukščiausi kalnai visur po dangumi liko apsemti. ²⁰Penkiolika uolekčių aukščiau pritvino vandenų virš apsemtų kalnų. ²¹Ir visi marieji, krutėję žemėje, žuvo – paukščiai, galvijai, žvėrys, visi gyvūnai, knibždantys žemėje, taip pat ir visi žmonės. ²²Sausumoje visi, turėję gyvybės alsavimą nosimi, mirė. ²³Jis nušlavė nuo žemės visus gyvūnus – ir žmones, ir gyvulius, ir roplius, ir padangių paukščius. Visi buvo nušluoti nuo žemės. Tik Nojus buvo paliktas ir tie, kurie buvo su juo arkoje.

²⁴* Vandenys aptvindę žemę laikėsi šimtą penkiasdešimt dienų.

8 Tuomet Dievas atsiminė Nojų ir visus žvėris, ir visus galvijus, esančius su juo arkoje. Dievas pasiuntė vėją pūsti virš žemės, ir vandenys atslūgo. ²Bedugnės šaltiniai ir dangaus skliauto šliužų vartai buvo

uždaryti, liūtis iš dangaus buvo sulauikyta, ³ir vandenys pamažu traukėsi nuo žemės. Praslinkus šimtui penkiasdešimčiai dienų, vandenys buvo taip nusekė, ⁴kad septintą mėnesį, septynioliką mėnesio dieną, arka sustojo Ararato kalnuose. ⁵O vandenys vis labiau ir labiau seko iki dešimto mėnesio. Dešimtą mėnesį, pirmą mėnesio dieną, pasirodė kalnų viršūnės.

⁶* Praslinkus keturiasdešimčiai dienų, Nojus atidarė arkos langą, kurį buvo įtaisęs, ⁷ir išleido varną. Jis skraidžiojo šen ir ten, laukdamas, kol žemėje išdžiūvo vandenys. ⁸Tuomet Nojus išleido iš arkos balandį pažiūrėti, ar vandenys buvo nusekė nuo žemės veido. ⁹O balandis negalėjo rasti vietos sau kojoms pailsėti ir sugrįžo pas jį į arką, nes vandenys dar tebebuvo ant visos žemės veido. Jis ištiesė ranką, paėmė balandį ir įkėlė į savo arką. ¹⁰Palaukęs dar septynias dienas, jis vėl išleido iš arkos balandį. ¹¹Vakaro metu balandis sugrįžo pas jį, ir štai jo snape buvo nuskintas alyvmedžio lapas! Nojus nūn žinojo, kad vandenys žemėje jau buvo nusekė. ¹²Tuomet jis palaukė kitas septynias dienas ir vėl išleido balandį. Šį kartą tasai pas jį nebesugrįžo.

¹³Šeši šimtai pirmaisiais metais, pirmą mėnesį, pirmojo mėnesio pirmą dieną, vandenys pradėjo sekti žemėje. Nojus nuėmė arkos dangą, apsižvalgė ir pamatė, kad žemės veidas džiūvo. ¹⁴Antrą mėnesį, dvidešimt septintą mėnesio dieną, žemė buvo sausa. ¹⁵Tuomet Dievas tarė Nojui: ¹⁶“Eik iš arkos drauge su savo žmona, savo sūnumis ir savo sūnų žmonomis. ¹⁷Išlaidpink kartu su savimi visus su tavimi esančius gyvūnus, visus mariuosius: paukščius, gyvulius ir visus žemės roplius. Teužplūsta

7,24: Ši eilutė priklauso 7-ajam skyriui, bet jos turinys yra 8-ojo skyriaus įžanga.

8,6: Jahvistiniame šaltinio originale, iš kurio šis tekstas paimtas, keturiasdešimt dienų yra pa-

ties Tvano trukmė (žr. Pr 7,4.17), tačiau dabartiniame kontekste keturiasdešimt dienų turi ryšį su laikotarpiu po datos, duotos iš Kunigiškojo šaltinio 5-oje eilutėje.

jie žemę, tebūna vaisingi ir tesidaugina žemėje”. ¹⁸Išėjo tat Nojus drauge su sūnumis ir savo žmona bei savo sūnų žmonomis. ¹⁹Visi gyvuliai, visi ropliai ir visi paukščiai – visa, kas juda žemėje, išėjo iš arkos šeimomis.

20 Tuomet Nojus pastatė VIEŠPAČIUI aukurą ir, parinkęs iš visų švariųjų gyvulių ir visų švariųjų paukščių, paaukojo ant aukuro deginamąsias aukas. ²¹Kai VIEŠPATS užuodė malonų kvapą, VIEŠPATS sau tarė: “Niekad daugiau nebepasmerksiu žemės už žmonių kaltes, nes žmogaus širdies polinkiai yra pikti nuo pat jaunystės.* Niekad daugiau nebenaikinsiu visų gyvūnų, kaip esu padaręs.

²² Ligi tik žemė tvers,
sėja ir pjūtis,
šaltis ir šiluma,
vasara ir žiema,
diena ir naktis nesiliaus”.

9 Dievo Sandora su Nojumi

¹Dievas palaimino Nojų bei jo sūnus ir jiems tarė: “Būkite vaisingi ir dauginkitės, pripildykite žemę. ²Bijos jūsų ir drebės prieš jus visi žemės gyvuliai, visi padangių paukščiai – visa, kas juda žemėje, ir visos jūros žuvys. Į jūsų rankas jie yra atiduoti. ³Kas juda ir yra gyva, bus jums maistui. Duodu juos visus jums, lygiai kaip daviau jums žaliuosius augalus.* ⁴Tik tai mėsos su jos gyvybe, su krauju joje, nevalgysite. ⁵Taip pat ir už jūsų kraują, jūsų gyvybę* reikalausiu atsiskaityti: iš kiekvieno gyvulio to reikalausiu ir iš žmonių – iš

kiekvieno už artimo kraują – reikalausiu atsiskaityti už žmogaus gyvybę.

⁶ Kas išlieja žmogaus kraują,
to asmens kraują taip pat išlies
žmogus,

nes pagal savo paveikslą
Dievas sukūrė žmogų.

⁷ O jūs būkite vaisingi ir
dauginkitės,
daugėkite žemėje ir ją užvaldykite!”

8 Tuomet Dievas tarė Nojui ir su juo buvusiems sūnums: ⁹“Štai aš sudarau savo sandorą su jumis ir jūsų būsimais palikuonimis, ¹⁰su visais gyvūnais, esančiais su jumis, – paukščiais, galvijais ir visais su jumis buvusiais žemės gyvuliais, kurie tik išėjo iš arkos. ¹¹Aš palaikysiu savo sandorą su jumis: niekad daugiau visi marieji gyvūnai nebus tvano vandenų išnaikinti, niekad daugiau nebus tvano žemei nuniokoti. ¹²Ir šis, – Dievas pridėjo, – bus ženklas, kurį aš duodu visiems amžiams, mano sandoros tarp manęs ir jūsų bei visų su jumis esančių gyvūnų. ¹³Savo lanką padėjau į debesis, ir jis bus ženklas sandoros tarp manęs ir žemės. ¹⁴Kai supūsiu viršum žemės debesis ir pasirodys debesyje mano lankas, ¹⁵aš atsiminsiu savo sandorą, kuri yra tarp manęs ir jūsų bei visų mariųjų gyvūnų, ir vandens niekad daugiau netaps tvanu visiems mariesiems sunaikinti. ¹⁶Kai lankas bus debesyje, aš į jį pažvelgsiu ir atsiminsiu sandorą tarp Dievo ir visų gyvūnų – visų žemėje esančių mariųjų”. ¹⁷Dievas pasakė Nojui: “Tai bus ženklas sandoros, kurią

8,21: ... širdies polinkiai ... nuo jaunystės. širdis Šventajame Rašte yra mąstymo ir nuosprendžio vieta ir ištaka. Žmogus, pasak Šventojo Rašto, galvoja ir apsisprendžia širdimi. Jaunystė – žmonijos ir pavienio žmogaus.

9,3: Priešrvaniniai gyvūnai, įskaitant žmogų, vaizduojami vegetarais (žr. Pr 1,29-30). Jie tapo mėsėdžiais tik po Tvano.

9,5: ... gyvybę: kadangi gyvūnas nudvesia, o žmogus numiršta, kai netenka savo kraujo, kraujas buvo laikomas gyvybe, užtat šventu dalyku. Nors draudimas valgyti mėsą su krauju joje bemaž sutampa su Mozės įstatymo apeiginiais nuostatais, žydai laikė jį galiojančiu visiems žmonėms, nes buvo duotas Nojui, naujam žmonijos protėviui. Pirmieji krikščionys kurį laiką jo laikėsi (žr. Apd 15,20,29).

sudariau tarp savęs ir visų žemėje esančių marijų”.

Nojus ir jo sūnūs ^{18*}Nojaus sūnūs, išėjusieji iš arkos, buvo Šemas, Hamas ir Jafetas. Hamas buvo Kanaano tėvas. ¹⁹Tie trys buvo Nojaus sūnūs, ir iš jų buvo apgyvendinta visa žemė.

²⁰Nojus, žemės artojas, buvo pirmasis, kuris įsiveisė vynuogyną. ²¹Jis gėrė vyno, pasigėrė ir gulėjo nuogas savo palapinėje. ²²Hamas, Kanaano tėvas, pamatė savo tėvo nuogumą ir papasakojo savo dviem broliams lauke. ²³Tuomet Šemas ir Jafetas paėmė drabužį, užsidėjo jį ant abiejų pečių ir, eidami atbulomis, uždengė savo tėvo nuogumą. Kadangi jų veidai buvo nugręžti į kitą pusę, nuogo savo tėvo jie nematė. ²⁴Kai Nojus išsiblaivė nuo vyno ir sužinojo, ką jo jauniausias sūnus buvo jam padaręs, ²⁵jis tarė:

“Tebūna prakeiktas Kanaanas!

Jis bus žemiausias vergas
savo broliams”.

^{26*} “Ir pridėjo:

Šlovė VIEŠPAČIUI,

Šemo Dievui!

Tebūna Kanaanas jiems vergas!

^{27*} Tepadaro Dievas vietos Jafetui, teleidžia jam gyventi Šemo palapinėse,

o Kanaanas tebūna jų vergas”.

²⁸Po tvano Nojus gyveno tris šimtus penkiasdešimt metų.

²⁹Iš viso Nojus gyveno devynis šimtus penkiasdešimt metų. Tada jis mirė.

10 Tautų sąrašas* ¹Tie yra palikuonys Nojaus sūnų – Šemo, Hamo ir Jafeto: vaikai jiems gimė po tvano.

²Jafeto palikuonys: Gomeras,* Mago-gas, Madajis,* Javanas,* Tubalas, Meše-chas ir Tyras. ³Gomero palikuonys: Aške-nazas,* Rifatas ir Togarma. ⁴Javano palikuonys: Elišas,* Taršišas, Kitimai* ir Rodanimai.* ⁵Iš jų išsklido salų tautos. {Tie yra Jafeto palikuonys} jų kraštuose, su jų pačių kalba pagal jų šeimas ir tautas.

⁶Hamo palikuonys: Kušas,* Egiptas, Putas* ir Kanaanas. ⁷Kušo palikuonys: Se-ba, Havila, Sabta, Raama ir Sabteka. Raamos palikuonys: Šeba ir Dedanas. ⁸Kušui*

9,18-27: Šis pasakojimas, regis, yra sudėtas iš ankstesnių šaltinių. Viename Hamas buvo kaltas, o tuo tarpu kitame – Kanaanas. Pasakojimo tikslas buvo pateisinti, kodėl izraeliečiai užėmė Kanaaną ir pavergė kanaaniečius už jų nedoras lytines apeigas religijoje.

9,26: Turbūt originale buvo skaitoma: *Tebūna Šemas VIESPATIES laiminamas ...*, nes labiau atitiktų kontekstą.

9,27: Hebrajiškajame tekste yra žodžių žaismas: *japt* – tepadaro ... vietos ir *Jepet* – Jafetas.

10,1-32: Šis skyrius apima pernelyg išsamų įvairių senovės izraeliečiams žinomų tautų sąrašą. Jo reikšmė yra teologinė, nes pabrėžia bendrą žmonių ištaką ir vienybę. Ryšiai tarp tautų yra iš dalies kalbinio pobūdžio, iš dalies geografiniai ir iš dalies politiniai, pagal kalbas, kraštus ir tautas (žr. 31-ąją eilutę). Apskritai Jafeto palikuonys yra indoeuropiečių tautos į šiaurę ir į vakarus nuo Mesopotamijos ir Sirijos (2-5 eilutės); Hamo palikuonys – hamitų kalbomis kalbančios šiaurinės Afrikos tautos (6-20 eilutės); Šemo palikuonys – semitų kalbomis kalbančios Mesopotamijos, Siri-

jos ir Arabijos tautos (21-31 eilutės). Bet yra ir daug išimčių, pavyzdžiui, semitų kalba kalbančios Kanaano tautos laikomos Hamo palikuonimis, nes tuo metu jas valdė hamitiškas Egiptas (6.15-19 eilutės). Šis skyrius yra supintas iš Jahvistinio šaltinio (žr. 8-19.21.24-30 eilutes) ir Kunigiškojo šaltinio (žr. 1-7.20. 22-23.31-32). Jahvistinio šaltinio data – maždaug 950 m. prieš Kristų, o Kunigiškojo – VI prieškristinis amžius. Turint tai omenyje, lengva suprasti, kodėl kai kurios Arabijos gentys yra ir Hamo (žr. 7-ąją eilutę), ir Šemo (žr. 26-27 eilutes) tautų šeimose.

10,2: *Gomeras*: mitologinė cimery tauta, gyvenanti tolimoje miglos ir tamsos karalystėje; *Madajis*: medų tauta; *Javanas*: graikai.

10,3: *Aškenazas*: skitai.

10,4: *Elišas*: Kipras; *Kitimai*: dalis Kipro gyventojų; *Rodanimai*: Rodoso salos gyventojai.

10,6: *Kušas*: šventraštinė Etiopija, šiuolaikinė Nubija; *Putas*: arba Puntas rytinėje Afrikoje, arba Libija.

10,8: *Kušas*: šiame tekste – kasitų tauta ir karalystė. Žr. Pr 2,10-14 paaiškinimą. *Nimrodas*: tur-

gimė Nimrodas,* pirmasis galiūnas žemėje. ⁹VIEŠPATIES malone jis buvo galingas medžiotojas, dėl to ir sakoma: "Kaip Nimrodas VIEŠPATIES malone galingas medžiotojas". ¹⁰Jo karalystės pradžia buvo Babilonas, Erechas ir Akadas – miestai Šinaro* krašte. ¹¹Iš to krašto jis išėjo į Asiriją, kur pastatė Ninevę, Rehobot-Irą,* Kalahą* ¹²bei Reseną tarp Ninevės ir Kalaho. Pastarasis miestas buvo sostinė. ¹³Egiptui gimė ludimai, ananimai, lehabimai, naf-tuhimai, ¹⁴patrusimai,* kasluhimai ir kaftorimai.* Iš pastarųjų kilo filistinai.

15 Kanaanui gimė Sidonas, jo pirmagimis, ir Hetas;* ¹⁶taip pat jebusitai, amoriečiai, girgašitai, ¹⁷hivitai, arkitai, sinitai, ¹⁸arvaditai, zemaritai ir hamatitai. Tada kanaaniečių klanai pasklido. ¹⁹Kanaaniečių žemė driekėsi nuo Sidono Geraro kryptimi iki pat Gazos, o Sodomos, Gomoros, Admos ir Zebojimų kryptimi iki pat Lašos.* ²⁰Tie yra Hamo palikuonys pagal jų šeimas ir kalbas, pagal jų kraštus ir tautas.

21 Taip pat ir Šemui, visų Ebero vaikų protėviui ir vyresniam Jafeto broliui, gimė vaikų. ²²Šemo palikuonys: Elamas, Ašūras, Arpachsadas, Ludas ir Aramas. ²³Aramo palikuonys: Uzas, Hulas, Geteras ir Mašas. ²⁴Arpachsadui gimė Šelahas ir Šelahui gimė Eberas. ²⁵Eberui gimė du sū-

nūs: pirmojo vardas buvo Pelegas, nes jo dienomis buvo padalyta žemė,* o jo brolio vardas buvo Joktanas. ²⁶Joktanui gimė Almodadas, Šalefas, Hazarmavetas, Jerahas, ²⁷Hadoramas, Uzalas, Dikla, ²⁸Obalas, Abimaelis, Šeba, ²⁹Ofyras, Havila ir Jobabas. Tie visi buvo Joktano palikuonys. ³⁰Jų gyvenvietės driekėsi nuo Mešos iki pat Sefaro, iki kalnų krašto rytuose. ³¹Tie yra Šemo palikuonys pagal jų šeimas ir kalbas, pagal jų kraštus ir tautas.

32 Šios yra Nojaus sūnų šeimos, pagal jų kilmę ir tautas. Po tvano iš jų tautos pasklido visur žemėje.

11 Babelio bokštas ^{1*}Visa žemė turėjo vieną kalbą ir tuos pačius žodžius. ²Kai žmonės kėlėsi iš rytų, jie rado slėnį Šinaro* krašte ir ten įsikūrė. ³Vieni kitiems sakė: "Eime, pasidirkime plytų ir jas išdekime". – Vietoj akmens jie naudojo plytas, o vietoj kalkių – bitumą. ⁴"Eime, – jie sakė, – pasistatykime miestą ir bokštą* su dangų siekiančia viršūne ir pasidarykime sau vardą, kad nebūtume išblaškyti po visą žemės veidą".

5 O VIEŠPATS nužengė pamatyti miesto ir bokšto, kurį mirtingieji buvo pastatę. ⁶Ir VIEŠPATS tarė: "Štai! Jie yra viena tauta ir visi kalba ta pačia kalba. Tai yra tik jų užsimanymų pradžia! Ką tik jie už-

būt Tukulti-Ninurta, asiras Babilonijos nugalėtojas ir garsus miestų statytojas (XIII a. prieš Kristų).

10,10: *Šinaras*: senoji Sumerija pietinėje Mesopotamijoje.

10,11: *Rehobot-Ir(ąs)*: pažodžiui: *miestas su plačiomis gatvėmis* turbūt yra Ninevės epitetas, o ne kito miesto vardas. Žr. Jon 3,3. *Kalah(ąs)*: asiriškai Kalhu, Asirijos sostinė IX a. prieš Kristų.

10,14: *patrusimai*: pietinio Egipto gyventojai. Žr. Iz 11,11; Jer 44,1; Ez 29,14;30,14. *Kaftorimai*: Kretos gyventojai, nes Kaftoras buvo filistinų kilmės vieta. Žr. Įst 2,23; Am 9,7; Jer 47,4.

10,15: *Hetas*: hetitai. Žr. Pr 23,3 paaiškinimą.

10,19: *Laša*: turbūt *Bela*. Žr. Pr 14,2.

10,25: Hebrajiškajame tekste yra žodžių žaismas: *Peleg* ir *niplega* – buvo padalyta.

11,1-9: Šį pasakojimą, paremtą pasakojimais apie Babilonijos šventyklų bokštus – ziguratus, įkvėptasis autorius panaudoja pavaizduoti didėjančiam žmogaus nedorumui, besireiškiančiam jžūliomis pastangomis sukurti miestų kultūrą be Dievo. Be to, pasakojimas vaizdžiai paaiškina kalbų įvairovę žemėje ir Babilono miesto vardą.

11,2: *Šinaras*: žr. Pr 10,10 paaiškinimą.

11,4: *Bokštas su dangų siekiančia viršūne*: tiesioginė užuomina apie pagrindinį Babilono ziguratą – *E-sag-ila* (*Namas, keliantis aukštai savo galvą*). Babilonijos ziguratai buvo ankstyviausi dangoraižiai.

simos daryti, nieko nebus jiems negalimo! ⁷Eime, nuženkime ir sumaišykime jų kalbą, kad nebesuprastų, ką sako vienas kitam". ⁸Taip tat VIEŠPATS išskleidė juos iš ten visur po žemės veidą, ir jie metė statę miestą. ⁹Todėl jis buvo pavadintas Babeliu,* nes ten VIEŠPATS sumaišė visos žemės kalbą ir iš ten VIEŠPATS išskleidė juos po visą žemės veidą.

Žmonijos kartos nuo Šemo iki Abraomo ^{10*}Šie yra Šemo palikuonys: Šemas buvo šimto metų, kai jam praėjus dvejiems metams po tvano, gimė Arpachsadai. ¹¹Arpachsadaui gimus, Šemas gyveno penkis šimtus metų ir turėjo kitų sūnų bei dukterų.

^{12*}Arpachsadas buvo trisdešimt penkerių metų, kai jam gimė Šelahas. ¹³Šelahui gimus, Arpachsadas gyveno keturis šimtus trejus metus ir turėjo kitų sūnų bei dukterų.

¹⁴Šelahas buvo trisdešimties metų, kai jam gimė Eberas. ¹⁵Eberui gimus, Šelahas gyveno keturis šimtus trejus metus ir turėjo kitų sūnų bei dukterų.

¹⁶Eberas* buvo trisdešimt ketverių metų, kai jam gimė Pelegas. ¹⁷Pelegui gimus, Eberas gyveno keturis šimtus trisdešimt metų ir turėjo kitų sūnų bei dukterų.

¹⁸Pelegas buvo trisdešimties metų, kai jam gimė Reu'as. ¹⁹Reu'ui gimus, Pelegas gyveno du šimtus devynerius metus ir turėjo kitų sūnų bei dukterų.

²⁰Reu'as buvo trisdešimt dvejų metų, kai jam gimė Serugas. ²¹Serugui gimus, Reu'as gyveno du šimtus septynerius metus ir turėjo kitų sūnų bei dukterų.

²²Serugas buvo trisdešimties metų, kai jam gimė Nahoras. ²³Nahorui gimus, Serugas gyveno du šimtus metų ir turėjo kitų sūnų bei dukterų.

²⁴Nahoras buvo dvidešimt devynerių metų, kai jam gimė Terahas. ²⁵Terahui gimus, Nahoras gyveno šimtą devyniolika metų ir turėjo kitų sūnų bei dukterų.

²⁶Terahas buvo septyniasdešimties metų, kai jam gimė Abramas, Nahoras ir Haranas.

Teraho palikuonys ²⁷Šie yra Teraho palikuonys: Terahui gimė Abramas, Nahoras ir Haranas. O Haranui gimė Lotas. ²⁸Haranas mirė savo gimtajame krašte kaldėjų Ūre anksčiau už savo tėvą Terahą.* ²⁹Abramas ir Nahoras vedė. Abramo žmonos vardas buvo Sarai, o Nahoro žmonos vardas buvo Milka, duktė Harano, Milkos ir Iskos tėvo. ³⁰Sarai buvo nevaisinga ir neturėjo vaikų.

^{31*}Terahas pasiėmė sūnų Abramą, savo vaikaitį Lotą, Harano sūnų, savo marčią Sarai, Abramo žmoną, ir išėjo su jais iš kaldėjų Ūro į Kanaano kraštą. Atėję lig Harano, jie ten apsigyveno. ³²Terahas gyveno du šimtus penkerius metus. Terahas mirė Harane.

11,9: *Babel*: hebrajiškasis Babilono vardas; *Bab-ili* reiškia *dievų vartai*. Hebrajiškas žodis *balal* – *jis {Dievas} sumaišė* panašiai skamba.

11,10-26: Ši skyriaus dalis tęsia Pr 5,1-32 genealogiją. Žr. Pr 5,1-32 paaiškinimą. Nors protėvių gyvenimo trukmė šiame sąrašė ir yra nepalyginti trumpesnė už protėvių prieš Tvaną, bet metų skaičiai yra dirbtiniai ir neturi istoriškos reikšmės. Būdinga, kad samariečių Penkiaknygė ir Septuagintos vertimas daugeliu atvejų skiriasi nuo hebrajiškojo teksto metų skaičiais. Skaičių reikšmė yra teologinė: kuo daugiau nuodėmės žmogaus gyve-

nime, tuo trumpesnė žmogaus gyvenimo trukmė.

11,12: Graikiškoji Septuaginta įterpia Kenaną (žr. Pr 5,9-10) tarp Arpachsado ir Šelaho. Lukas seka Septuaginta (žr. Lk 3,36).

11,16: *Eberas*: protėvis, davęs hebrajams, Ebero palikuonims, vardą *hebrajai*. Žr. Pr 14,13 paaiškinimą.

11,28: *Kaldėjų Ūr(as)*: labai senas sumerų, vėliau babiloniečių, miestas pietinėje Mesopotamijoje.

11,31: Kadangi Terahas buvo septyniasdešimties metų, kai gimė Abraomas (žr. 26-ąją eilutę), o Ab-

B. TIKĖJIMO PROTĖVIAI

ABRAOMAS

12 **Abraomo pašaukimas ir ke-**
lionė ¹VIEŠPATS tarė Abramui:

“Eik iš savo gimtojo krašto,
iš savo tėvo namų,
į kraštą, kurį tau parodysiu.

² Padarysiu iš tavęs didelę tautą
ir tave palaiminsiu;
išaukštinsiu tavo vardą,
ir tu būsi palaiminimas.

³ Laiminsiu tave laiminančius
ir keiksiu tave keikiančius;
visos žemės gentys ras
tavyje palaiminimą”.*

⁴ Abramsas išėjo, kaip VIEŠPATS jam buvo paliepęs, ir Lotasėjo su juo. Abramsas buvo septyniasdešimt penkerių metų, kai paliko Haraną. ⁵* Abramsas pasiėmė savo žmoną Sarai, savo brolio sūnų Lotą, visus turtus, kuriuos jie buvo sukaupę, ir visus asmenis, kuriuos jie buvo Harane įsigiję. Jie leidosi į Kanaano kraštą ir į Kanaano kraštą atkeliavo. ⁶ Tarpais sustodamas, Abramsas per Kanaano kraštą keliavo iki pat Morės ažuolo vietovės prie Šechemo. {Kanaaniečiai tuomet buvo krašte.}

⁷ VIEŠPATS pasirodė Abramui ir tarė: “Šį kraštą aš duosiu tavo palikuonims”.

Ten Abramsas pastatė aukurą VIEŠPAČIUI, kuris jam pasirodė. ⁸ Iš čia jis pajudėjo kalnų į rytus nuo Bet-Elio link ir pasistatė savo palapinę, nuo kurios į vakarus buvo Bet-Elis, o į rytus Ai. Ir čia pastatė aukurą ir vardu šaukėsi VIEŠPATIES. ⁹ Tada Abramsas, tarpais sustodamas, keliavo Negebo link.

Abraomas ir Sara Egipte ¹⁰ Krašte kilo badas. Abramsas kėlėsi į Egiptą gyventi kaip ateivis, nes badas krašte buvo nuožmus. ¹¹ Prieš pat įėjimą į Egiptą jis kreipėsi į savo žmoną Sarai: “Štai žinau, kokia tu graži moteris. ¹² Egiptiečiai, tave pamatę, pamany: ‘Tai jo žmona’. Mane jie užmuš, o tave paliks gyvą. ¹³ Prašyčiau tad sakyti, jog esi mano sesuo,* kad per tave man būtų gera ir tavo dėka gyvas išlikčiau”.

¹⁴ Abramui įėjus į Egiptą, egiptiečiai matė, kad moteris buvo labai graži. ¹⁵ Kai ją pastebėjo faraono dvariščiai, ją labai išgyrė faraonui. Moteris tada buvo paimta į faraono šeimyną. ¹⁶ Per ją Abramui gerai sekėsi. Jis įsigijo avių, jaučių, asilų, vergų ir vergių, asilų ir kupranugarių.*

¹⁷ Bet už Sarai, Abramo žmoną, VIEŠPATS baudė faraoną ir jo šeimyną didelėmis nelaimėmis. ¹⁸ Faraonas pasišaukė Abramą ir jam sakė: “Ką tu man padarei! Kodėl man nepasakei, kad ji tavo žmona?

raomas buvo septyniasdešimt penkerių metų, kai paliko Haraną (žr. Pr 12,4), Terahas gyveno Harane po Abraomo išvykimo šešiasdešimt metų. Pasak samariečių Penkiaknygės, Terahas mirė būdamas šimto keturiasdešimt penkerių metų, t.y. tais metais, kai Abraomas paliko Haraną. Šv. Steponas savo kalboje Sinedrijai sako, kad Abraomas paliko Haraną *po savo tėvo mirties* (Lk 7,4).

^{12,3}: ... *ras tavyje palaiminimą*. Dievo pažadas hebrajų kalba turbūt turėjo sangražinę prasmę, būtent: ... *laimins save per tave*, t.y. laimindami save sakys: ... *būk taip palaimintas, kaip Abraomas*. Kadangi Naujajame Testamente šis Dievo pažadas yra suprantamas neveikiamąja prasme (žr. Apd 3,25; Gal 3,8), verčiant ... *ras tavyje palaiminimą*, norima apimti abi prasmes. Panašūs

ir Dievo duoti palaiminimai Izaokui (Pr 26,4) ir Jokūbui (Pr 28,14).

^{12,5}: ... *asmenis*: vergus ir išlaikytinius, buvusius plačioje Abraomo ir Saros šeimynoje. *Sarai*: pažodžiui *Mano princesė*. Vėliau Sarai vardą Dievas pakeitė į *Sara – Princesė*. Žr. Pr 18,15. Tekste vartojame Sarai, o paaiškinimuose Sara.

^{12,13}: ... *esi mano sesuo*: nors Abraomo melą ir sunku pateisinti, šie jo žodžiai buvo pusė tiesos. Mat Sarai iš tikrųjų buvo Abraomo giminaitė, hebrajiškai *sesuo*. Žr. Pr 20,12. Be to, huritų visuomenėje, su kuria Abraomo klanas turėjo glaudžius ryšius Harane, vyrui buvo leista savo žmoną įteisinti kaip dukterį ir tuo suteikti jai daugiau pagarbos.

^{12,16}: ... *kupranugarių*: Artimuosiuose Rytuose prijaikintus kupranugarius imta naudoti tik II

¹⁹Kodėl man sakei: 'Ji mano sesuo'? O dabar štai tavo žmona! Pasiimk ir išeik!"

20 Faraonas davė savo vyrams nurodymų, ką daryti, ir jie išvarė jį drauge su žmona ir viskuo, ką jis turėjo.

13 Lotas atsiskiria nuo Abraomo ¹Abramas drauge su žmona ir viskuo, ką turėjo, iš Egipto nusikėlė į Negebą. Kartu buvo ir Lotas. ²Nūn Abramas turėjo labai daug galvijų, sidabro ir aukso. ³Iš Negebo, vienur kitur sustodamas, jis nukeliavo iki pat Bet-Elio, tos vietos, kur iš pradžių buvo pasistatęs palapinė tarp Bet-Elio ir Ai, ⁴ – į vietą, kur anksčiau buvo padaręs aukurą. Čia Abramas vardu šaukėsi VIEŠPATIES. ⁵Lotas, keliavęs kartu su Abramų, taip pat turėjo avių ir galvijų kaimenių bei palapinių. ⁶O kraštas negalėjo jų abiejų gyvenančių drauge pakelti. Jų nuosavybė buvo tokia didelė, kad jie nebegalėjo likti kartu. ⁷Be to, vaidai kildavo tarp Abramo galvijų piemenų ir Loto galvijų piemenų. Krašte tuomet gyveno kanaaniečiai ir perizitai.

8 Abramas tada tarė Lotui: "Prašyčiau, kad nebūtų vaido tarp manęs ir tavęs ar tarp mano piemenų ir tavo piemenų, nes esame giminaičiai. ⁹*Argi ne visas kraštas prieš tave? Prašyčiau atsiskirti nuo manęs. Jei tu eisi į kairę, aš eisiu į dešinę, jei tu eisi į dešinę, aš eisiu į kairę". ¹⁰Lotas apsižvalgė aplinkui ir pamatė, kad Jordano lyguma iki pat Zoaro buvo gerai drėkinama, – visa kaip paries VIEŠPATIES sodas, kaip Egipto žemė. {Tai buvo prieš VIEŠPAČIUI sunaikinant Sodomą ir Gomorą.}

¹¹Lotas pasirinko visą Jordano lygumą ir nusikėlė rytų link. Taip jiedu ir atsiskyrė vienas nuo kito. ¹²Abramas apsigyveno Kanaano krašte, o Lotas įsikūrė tarp Lygumos miestų, pastatydamas savo palapines prie Sodomos. ¹³O Sodomos gyventojai buvo nedori ir labai nusidėję VIEŠPAČIUI.

14 Lotui atsiskyrus, VIEŠPATS tarė Abramui: "Nūn pakelk akis ir pasižiūrėk nuo vietos, kurioje stovi, į šiaurę ir į pietus, į rytus ir į vakarus, ¹⁵nes visą kraštą, kurį matai, duosiu tau ir tavo palikuonims amžinai. ¹⁶Padarysiu tavo palikuonis gausius tarsi žemės dulkes. Jei kas galėtų suskaityti žemės dulkes, tuomet ir tavo palikuonys galėtų būti suskaityti. ¹⁷Pakilk, pereik išilgai ir skersai kraštą, nes jį tau duosiu". ¹⁸Abramas pajudino savo palapinę, nusikėlė gyventi prie Mamrės* ąžuolų, arti Hebrono. Ten jis pastatė VIEŠPAČIUI aukurą.

14 Keturi karaliai ¹Šinaro karaliaus Amrafelio, Elasarо karaliaus Arjocho, Elamo karaliaus Chedorlaomero ir Gojimų karaliaus Tidalо dienomis ²šie karaliai išėjo į karą su Sodomos karaliumi Bera, Gomoros karaliumi Birša, Admos karaliumi Šinabu, Zebojimų karaliumi Šemeberiu ir Belos {tai yra Zoaro} karaliumi. ³Pastarieji susirinko Sidimų slėnyje – nūdien Druskos jūra.* ⁴Dvylika metų jie buvo vergavę Chedorlaomerui, bet tryliktais metais jie sukilę. ⁵*Keturioliktais metais Chedorlaomeras ir jam artimi karaliai atžygiavo ir numalšino refajimus Ašterot-Karnajimuose, zuzimus Hame, emimus Šave-Kirjajimuose ⁶ir huritus Seiro

priekš Kristinio tūkstantmečio gale. Taigi kupranugariai, minimi tikėjimo protėvių laikais, regis, yra anachronizmas. Žr. Pr 24,11-64; 30,43; 31,17,34; 32,8. 16; 37,25.

13,9-11: Žemės pažadas, Dievo duotas Abraomui, priklausė nuo Loto – žmogaus nuosprendžio! Lotas, Moabo ir Amono tautų protėvis, pasirinko derlingą Lygumos žemę prie Sodomos.

13,18: *Mamrė*: Kanaano gyventojų šventa vieta. Ir nūdien čia didžiuojamasi senu Abraomo ąžuolu.

14,3: *Druskos jūra*: Mirties jūra, nūdien vadinama Negyvąja jūra.

14,5-6: Penki karaliai žygiavo iš šiaurės į pietus per žemės rytuose nuo Jordano upės.

kalnuose iki pat El-Parano dykumos pakraščio. ⁷Grijždami jie atėjo į En-Mišpatą {tai yra Kadešą} ir numalšino visą amalekitų kraštą bei amoriečius, gyvenančius Hazazon-Tamare. ⁸Tuomet Sodomos karalius, Gomoros karalius, Admos karalius, Zebojimų karalius ir Belos {tai yra Zoaro} karalius išžygiavo ir stojo į mūsų Sidimų slėnyje ⁹su Elamo karaliumi Chedorlaomeru, Gojimų karaliumi Tidalu, Šinaro karaliumi Amrafeliu ir Elasaro karaliumi Arjochu – keturi karaliai prieš penkis. ¹⁰O Sidimų slėnis buvo pilnas bitumo duobių. Sodomos ir Gomoros karaliai, bėgdami {iš mūsų}, įkrito į jas, o likusieji pabėgo į kalnus. ¹¹{Priešai} pagrobė visus Sodomos ir Gomoros turtus bei visas jų maito atsargas ir pasitraukė, ¹²pagrobdami ir Sodomoje gyvenusį Abramo brolio sūnų Lotą su jo turtais.

¹³Bėglys atnešė žinią Abramui hebrajui,* gyvenusiam prie amoriečio Mamrės, Eškolo ir Anero brolio, ažuolų. Jie buvo Abramo sąjungininkai. ¹⁴Abramas, išgirdęs, kad jo brolio sūnus buvo pagrobtas į nelaisvę, sutelkė tris šimtus aštuoniolika vyrų, – savo išlaikytinių, gimusių jo šeimoje, – ir vijosi iki pat Dano. ¹⁵Naktį, paskirstęs prieš juos savo vyrus, jis ir jo tarnai grobikus užpuolė, nugalėjo ir nusi-vijo iki Hobos, šiaurėje nuo Damasko. ¹⁶Jis atėmė visus turtus, atėmė taip pat ir savo

brolio sūnų Lotą ir jo turtus, moteris ir kitus asmenis.

Melchizedekas palaimina Abraomą ¹⁷Kai Abramas sugrįžo nugalėjęs Chedorlaomerą ir su juo buvusius karalius, Sodomos karalius išėjo jo pasitikti į Šavės {tai yra Karaliaus} slėnį. ¹⁸O Salemo* karalius Melchizedekas* atnešė duonos ir vyno, – jis buvo Dievo Aukščiausiojo kunigas.

¹⁹ Jis palaimino Abramą, tardamas:
“Tepalaimina Abramą
Dievas Aukščiausiasis,* dangaus
ir žemės Kūrėjas!”

²⁰ Tebūna pašlovintas Dievas
Aukščiausiasis,
kuris tau į rankas atidavė
tavo priešus!”

Abramas* jam davė nuo visko dešimtinę. ²¹Tuomet Sodomos karalius tarė Abramui: “Duok man asmenis, o turtus pasiimk sau.” ²²Abramas Sodomos karaliui atsakė: “Aš prisieikiau VIEŠPAČIUI, Dievui Aukščiausiajam,* dangaus ir žemės Kūrėjui, ²³kad neimsiu nei siūlo galo, nei autuvo dirželio, nei ko nors, kas tau priklauso, idant nesakytumei: ‘Aš padariau Abramą turtingą’.” ²⁴Tebūna man tiktai tas, ką suvalgė su manimi ėjusieji vyrai, ir su manimi ėjusiųjų vyrų – Anero, Eškolo ir Mamrės – dalis. Tebūna leista jiems pasiimti savo dalį”.

14,13: ... Abramui hebrajui: Senajame Testamente iki pat paskutinių prieškristinių amžių žodis *hebrajus* yra tik kitataučių lūpose, o izraeliečiai jį vartoja tik kalbėdami su svetimtaučiais. Atrodo, kad žodis *hebrajus* buvo pravardė ir turėjo nemalonų atėjūno atspalvį. Turbūt šis pasakojimas apie *Abramą hebrajų* buvo paimtas ne iš izraeliečių šaltinių. Abraomas, karingas Palestinos šeichas, pasirodo kaip tikrai istoriškas pasaulinės istorijos asmuo.

14,18: *Salemas*: įprasta Salemą tapatinti su Jeruzale (žr. Ps 76,3), tačiau hebrajiškasis tekstas to nepatvirtina. Vietoj *melek Šalem* – Salemo kara-

lius – originale galėjo būti *melek šelomo* – karalius jo sąjungininkas (t.y. Sodomos karaliaus). Žyd 7,2 tekste *Salemo karalius* yra paaiškinamas kaip *Taikos karalius*. *Melchizedekas*: vardas – *Mano karalius {yra} teisumas*. *ralius {yra} teisumas*.

14,19: *Dievas Aukščiausiasis*: *El Eljon*.

14,20: *Abramas jam davė ...*: pažodžiui *jis jam davė*. Abraomas yra sakinio veiksnys, nes dešimtinės buvo kunigams skirta dešimtoji dalis. Žr. Žyd 7,4-10.

14,22: Abraomas vartoja kanaaniečių dievo El-Eljon vardą – Dievas, tas Aukščiausiasis – kaip priedėlį prie tikrojo Dievo – Jahvės.

15 Sandora su Abraomu ¹Po šių įvykių VIEŠPATIES žodis atėjo regėjimo metu. Jis tarė:

“Nebijok, Abramai,
aš esu tavo skydas.

Tavo atpildas bus labai didelis”.

2 Bet Abramamas atsakė: “Viešpatie DIEVE, kas man iš tavo dovanų, nes aš lieku bevaikis ir mano namų įpėdinis yra damaskietis Eliezaras!” ³Abramas pridėjo: “Palikuonio man nedavei, todėl vergas, gimęs mano namuose, bus mano įpėdinis”. ⁴Ir štai atėjo jam VIEŠPATIES žodis: “Tas nebus tavo paveldėtojas. Tavo paveldėtojas gims iš tavęs paties”. ⁵Išvedęs jį laukan, tęsė: “Pažvelk į dangų ir suskaityk žvaigždes, jei gali jas suskaityti”. Tada jis jam tarė: “Taip gausūs bus tavo palikuonys”. ⁶Jis patikėjo VIEŠPAČIU, ir tai jam VIEŠPATS įskaitė teismu.*

7 Tuomet jis jam tarė: “Aš esu VIEŠPATS, kuris išvedžiau tave iš kaldėjų Ūro, kad duočiau tau šį kraštą kaip paveldą”. ⁸“Viešpatie DIEVE, – jis paklausė, – kaip aš žinosiu, kad jį paveldėsiu?” ⁹Jis atsakė: “Parūpink man treigę* telyčių, treigę ožką, treigį aviną, purplelį ir jauną balandį”. ¹⁰Jis visus juos parūpino, perkirto per vidurį ir suguldė puses vieną priešais kitą. O paukščių pusiau neperkirto. ¹¹Plėšrieji paukš-

čiai leidosi ant skerdienos, bet Abramamas juos nuvaikė.

12 Saulei leidžiantis, Abramą apėmė didelis miegas ir jį apgaubė didelė, baisi tamsa. ¹³Tuomet VIEŠPATS tarė Abramui: “Tu turi žinoti, kad tavo palikuonys bus ateiviai ne savo krašte. Ten jie bus pavergti ir kentės prispaudo per keturis šimtus metų. ¹⁴Bet tautą, kuriai jie vergaus, aš teisiu. Tada jie išeis su dideliu lobiu. ¹⁵O tu nueisi pas savo protėvius ramybėje ir būsi palaidotas sulaukęs žilos senarvės. ¹⁶O čia sugrįš jų ketvirtoji karta,* nes amoriečių nedorumo saikas dar nėra pilnas”.

17 Saulei nusileidus ir tamsai įsiviešpatavus, rūkstantis žarijų indas* ir liepsnojantis deglas perėjo tarp anų skerdienos pusių. ¹⁸Tą dieną VIEŠPATS sudarė* su Abramumu sandorą, tardamas: “Tavo palikuonims duosiu šį kraštą nuo Egipto upės lig didžiosios upės – Eufrato upės, ¹⁹kraštą kenitų, kenizitų, kadmonitų, ²⁰hetitų, perizitų, refajimų, ²¹amoriečių, kanaaniečių, girgašitų ir jebusitų”.

16 Išmaelio gimimas ¹*Abramo žmona Sarai nebuvo pagimdžiusi jam vaikų. Ji turėjo egiptietę tarnaitę, vardu Hagara. ²Sarai kreipėsi į Abramą: “Štai VIEŠPATS sulaukė mane nuo gimdymo. Todėl įeik pas mano tarnaitę. Gal nors per ją

15,6: Abraomo tikėjimas Dievo pažadais buvo jam įskaitytas kaip teismo veiksmas. *Teisumas* yra Dievo rūpinimasis žmogaus išganymu, – Abraomas atsakė tikėjimu, priimdamas su pasitikėjimu Dievo teismą savo gyvenime. Teismo veiksmas – teisi žmogaus laikysena Dievo atžvilgiu. Dievas įskaitė tai Abramui, t.y. davė jam *teisę* į pažadų įvykdymą. Apaštalas Paulius laiko Abraomo tikėjimą modeliu krikščionims (žr. Rom 4,1-25; Gal 3,6-9).

15,9: ... *treigę/treigį*: subrendusį apeiginiams reikalams.

15,16: ... *ketvirtoji karta*: hebrajiškasis žodis *dor* – *karta* reiškia ne tik kartos trukmę, bet ir įvairaus ilgumo laikotarpį.

15,17: ... *rūkstantis žarijų indas*: pažodžiui *krosnis*. Dūmai ir ugnis yra Dievo Artumo simboliai. Nors tekstas to nemini, bet nėra jokios abejonės, kad Abraomas perėjo tarp padalytos skerdienos. Žr. Jer 34,18-20.

15,18: ... *sudarė sandorą*: pažodžiui *sukirto sandorą*. Vaizdūs žodžiai turi ryšį su sandoros parviršinimo apeigomis.

16,1-6: Saros veiksmai derinasi su tuometine teisėtvarka. Pagal Nuzi miesto-valstybės įstatymą, bevaikė žmona privalėjo leisti šeimos tarnaitę turėti lytinius santykius su vyru, kad duotų šeimai palikuonį. Sara, norėdama palikuonio, elgiasi pagal šį huritų įstatymą.

aš turėsiu sūnų". Abramai paklausė Sarai prašymo. ³Taigi tada, kai Abramai buvo gyvenęs dešimt metų Kanaano krašte, Abramo žmona Sarai paėmė savo egiptietę tarnaitę Hagarą ir davė ją savo vyrui Abramui kaip žmoną. ⁴Jis įėjo pas Hagarą, ir ji pradėjo. Pamačiusi, kad tapo nėščia, ji ėmė žiūrėti į savo šeimininkę su panieka. ⁵Tuomet Sarai tarė Abramui: "Man daroma skriauda yra tavo kaltė! Daviau savo tarnaitę tau į glėbį, o ji, pasijutusi nėščia, žiūri į mane su panieka. Tebūna VIEŠPATIS tavo ir mano teisėjas!" ⁶Abramas atsakė Sarai: "Tavo tarnaitė tavo rankose. Daryk su ja, kaip tau tinka". Sarai tat su ja taip šiurkščiai elgėsi, kad ji nuo jos pabėgo.

⁷VIEŠPATIES angelas* atrado ją prie vandens šaltinio dykumoje, – prie šaltinio pakeliui į Šurą, – ⁸ir tarė: "Hagara, Sarai verge, iš kur ateini ir kur tu eini?" Ji atsakė: "Bėgu nuo savo šeimininkės Sarai". ⁹VIEŠPATIES angelas jai tarė: "Grįžk pas savo šeimininkę ir paklusk jos šiurkščiai rankai, ¹⁰nes, – kalbėjo toliau jai VIEŠPATIES angelas, –

padarysiu tavo palikuonis
taip gausius,
kad jie per daugumą bus
nesuskaitomi".

¹¹ VIEŠPATIES angelas tęsė,
jai sakydamas:
"Štai tu esi nėščia ir pagimdysi
sūnų;
pavadinsi jį Išmaeliu,*
nes VIEŠPATS išgirdo tavo

sielvarto šauksmus.

¹² Jis bus smarkus žmogus,
su ranka prieš visus,
ir visų rankos prieš jį.
Pykdamasis su visa savo
gimine gyvens".

¹³ Ji su ja kalbėjusį VIEŠPATĮ pavadino: "Tu esi 'Matymo Dievas',* nes, – sakė ji, – argi aš iš tikrųjų mačiau Dievą ir, jį pamačiusi, išlikau gyva?" ¹⁴Todėl šaltinis buvo pavadintas 'Šaltiniu Gyvojo, kuris mane mato'.* Jis yra tarp Kadešo ir Beredo.

¹⁵ Hagara pagimdė Abramui sūnų. Abramai sūnų, kurį jam pagimdė Hagara, pavadino Išmaeliu. ¹⁶Abramas buvo aštuoniasdešimt šešerių metų, kai Hagara jam pagimdė Išmaelį.

17 Apipjaustymo sandora ¹Kai Abramai buvo devyniasdešimt devynerių metų, VIEŠPATS pasirodė jam ir tarė: "Aš esu Dievas Visagalis.* Eik mano keliu ir būk be priekaišto. ²Aš padarysiu sandorą tarp savęs ir tavęs; padarysiu tave be galo gausingą". ³Abramas parpuolė kniūbsčias, o Dievas toliau kalbėjo: ⁴"Tikėk manimi, tai aš! Ši yra mano sandora su tavimi: tu būsi daugybės tautų protėvis. ⁵Daugiau nebūsi vadinamas Abramai,* bet tavo vardas bus Abraomas,* nes padariau tave daugybės tautų tėvu. ⁶Padarysiu tave be galo vaisingą, – iš tavęs padarysiu tautas, iš tavęs kils karaliai. ⁷Pa laikysiu savo sandorą tarp savęs ir tavęs ir tavo palikuonių po tavęs per jų kartas, kaip amžiną sandorą, būti Dievu tavo ir tavo

16,7: *Viešpaties angelas*: Dievo apsišaukimas žmogišku pavidalu. 13-oje eilutėje Viešpaties angelas yra tapatinamas su pačiu Viešpačiu.

16,11: *Išmael[ius]*: hebrajų kalba šis vardas reiškia *Dievas išgirdo*.

16,13: *Matymo Dievas*: hebrajiškai *El-Roi* ... *išlikau gyva*: senovėje buvo tikima, kad žmogus, pamatęs Dievą, turi mirti. Žr. Pr 32,31; Iš 20,19; Įst 4,33; Ts 13,22.

16,14: *Šaltiniu Gyvojo, kuris mane mato*: heb-

rajiškai *Beer-labai-roi*, t.y. šaltinis, kur galima matyti Dievą ir išlikti gyvam.

17,1: *Visagalis*: hebrajiškai *El-Šaddai*, t.y. *Dievas, Tas kalnų* ... Turbūt Dievybės vardas, Abraomo atsineštas iš Mesopotamijos.

17,5: *Abram[as]* ... *Abraham[as]*: du to paties vardo variantai. Abu reiškia: *Tėvas išaukštintas*. Intarpas *ha* aiškinamas kaip liaudies etimologija, paimta iš *Ab-hamon-gojim*, t.y. *Tėvas daugybės tautų*.

palikuonių po tavęs. ⁸Aš duosiu tau ir tavo palikuonims po tavęs kraštą, – kuria-me gyveni kaip ateivis, – visą Kanaano kraštą kaip amžiną nuosavybę. Aš būsiu jų Dievas”.

9 Dievas kalbėjo Abraomui: “O tu savo ruožtu laikysies mano sandoros, tu ir tavo palikuonys po tavęs per savo kartas. ¹⁰Tokia yra mano sandora, kurios laikysies, tarp manęs ir tavęs ir tavo palikuonių po tavęs: kiekvienas vyriškis iš jūsų bus apipjaustytas. ¹¹Apipjaustysite apyvarpės odelę, ir tai bus ženklas sandoros tarp manęs ir jūsų. ¹²Per jūsų kartas kiekvienas vyriškis iš jūsų, sulaukęs aštuonių dienų, bus apipjaustytas; taip pat namuose gimęs vergas ar pirktinis iš pašaliečio, kuris nėra iš tavo palikuonių. ¹³Abu – ir vergas, gimęs tavo namuose, ir nupirktas už tavo pinigų, – turi būti apipjaustyti. Taip bus mano sandora jūsų kūne amžina sandora”. ¹⁴Neapipjaustytas vyriškis, – kiekvienas, kurio apyvarpės odelė nėra apipjaustyta, – tas asmuo bus nukirstas nuo savo giminės. Jis sulaužė mano sandorą”.

15 Dievas kalbėjo Abraomui: “O savo žmonos Saros nebevadinsi Sarai,* nes jos vardas Sara.* ¹⁶Aš ją palaiminsiu ir, be to, duosiu tau per ją sūnų. Aš ją laiminsiu, – ji duos pradžių tautoms, iš jos kils karaliai”. ¹⁷Abraomas parpuolė veidu žemėn ir juokėsi,* širdyje galvodamas: “Argi gali kūdikis gimti šimtamečiui seniui? Argi gali Sara, būdama devyniasdešimties metų, gimdyti? ¹⁸Abraomas tad Dievui ir sakė: “O kad Išmaelis gyvuotų tavo malone!” ¹⁹O Dievas tarė: “O vis dėlto Sara pagimdys tau sūnų, ir tu pavadinsi jį Iza-

ku. Aš palaikysiu savo sandorą su juo kaip amžiną sandorą jo palikuonims. ²⁰Ir dėl Išmaelio tave išgirdau: tikėk manimi, laiminsiu jį, padarysiu jį be galo gausingą. Jis bus dvylikos vadų tėvas, – padarysiu iš jo didelę tautą. ²¹Bet savo sandorą aš palaikysiu su Izaoku, kurį Sara tau pagimdys šiuo laiku kitais metais”. ²²Vos pabaigęs kalbėtis, Dievas nukilo nuo Abraomo.

23 Tuomet Abraomas paėmė savo sūnų Išmaelį ir visus vergus, gimusius jo namuose bei pirktus jo pinigais, – visus Abraomo namų vyriškius, – ir tą pačią dieną, kaip Dievas jam buvo įsakęs, apipjaustė jų apyvarpės odelę. ²⁴Abraomas buvo devyniasdešimt devynerių metų, kai jam buvo apipjaustyta apyvarpės odelė. ²⁵O jo sūnus Išmaelis buvo trylikos metų, kai jam buvo apipjaustyta apyvarpės odelė. ²⁶Tą pačią dieną buvo apipjaustyti Abraomas ir Išmaelis. ²⁷Drauge su jais buvo apipjaustyti visi jo namų vyrai – vergai, gimę namuose, ir pirktiniai iš pašaliečių.

18 Abraomo svečiai ¹VIEŠPATS pasirodė jam prie Mamrės ažuolų, sėdinčiam pačioje dienos kaitroje prie savo palapinės angos. ²Jis pakėlė akis ir pamatė netoli savęs stovinčius tris vyrus. Juos pamatęs, jis nubėgo nuo palapinės angos jų pasitikti ir, nusilenkdamas iki žemės, ³tarė: “Mano viešpatie,* jei randu malonę tavo akyse, neaplenk savo tarno. ⁴Tebūna atnešta truputį vandens, – nusiplaukite kojas ir pailsėkite po medžiu. ⁵Atnešiu kąsnių duonos, kad galėtumėte atsigaivinti. Tada galėsite toliau eiti, nes juk užsukote pas savo tarną”. Jie atsakė: “Daryk, kaip sakai”. ⁶Abraomas nuskubė-

17,15: *Sarai ... Sara*: du to paties vardo variantai. Abu reiškia: *Princesė*.

17,17: *... juokėsi*: hebrajiškai *Izhaq*, t.y. Izaoko vardas hebrajų kalba. Žr. Pr 18,12; 21,6.

18,3: Abraomas kreipiasi į Trejeto vadą, dar neatpažindamas, kad jis Jahvė – Viešpats, o tolesnėse trijose eilutėse kreipiasi į visus tris vyrus. Du iš jų vėliau tapatinami su pasiuntiniais – angelais (žr. Pr 19,1).

jo į palapinę pas Sarą ir paliepė: „Greitai įmaišyk tris saikus gerų miltų, išminkyk ir iškepk plokštainių“. ⁷ Abraomas nubėgo prie kaimenės, paėmė veršį, jauną ir rinktinį, padavė jį tarnui, kuris greitai jį paruošė. ⁸ Tuomet, paėmęs varškės* bei pieno ir paruoštą veršieną, padėjo visa prieš juos, o pats tarnavo jiems valgant po medžiu.

⁹ „Kurgi tavo žmona Sara?“ – jie paklausė. Jis atsakė: „Va ten, palapinėje“. ¹⁰ Tuomet vienas jų* tarė: „Aš tikrai sugrįšiu pas tave šiuo laiku kitais metais, ir tavo žmona Sara turės sūnų“. Tuo tarpu Sara, stovėdama jam už nugaros prie palapinės angos, klausėsi. ¹¹ Abraomas ir Sara buvo senyvo amžiaus, pažengę metuose. Sara jau buvo liovusis sirgti mėnesinėmis. ¹² Sara tad juokėsi* sau, sakydama: „Tada, kai nuvytau, negi patirsiu malonumo – mano vyras toks senas?“ ¹³ VIEŠPATS tarė Abraomui: „Kodėl Sara juokiasi, sakydama: 'Nejau aš iš tikrųjų dar gimdysiu, būdama tokia sena?'“ ¹⁴ Argi yra Dievui negalimų dalykų? Aš sugrįšiu pas tave šiuo laiku kitais metais, ir Sara turės sūnų“. ¹⁵ O Sara gynėsi, sakydama: „Aš nesijuokiau“, – nes ji buvo išsigandusi. Bet jis atsakė: „Tu tikrai juokeisi“.

Abraomas užtaria Sodomą ¹⁶ Vyras pakilo ir žvalgėsi, kaip eiti Sodomos link. Abraomas palydėdamas ėjo kartu su jais. ¹⁷ VIEŠPATS mąstė: „Argi aš slėpsiu nuo Abraomo, ką žadu tuojau daryti, ¹⁸ žinodamas, kad Abraomas taps didele bei galinga tauta ir kad visos žemės tautos ras

jame palaiminimą? ¹⁹ Juk aš išrinkau jį, kad galėtų pamokyti savo vaikus ir savo būsimą šeimą laikytis VIEŠPATIES kelio, darant kas teisu ir teisinga, idant VIEŠPATS galėtų įvykdyti Abraomui, ką jis yra jam pažadėjęs“. ²⁰ Tuomet VIEŠPATS tarė: „Šauksmas prieš Sodomą ir Gomorą taip padidėjo ir jų nuodėmė yra tokia sunki,* ²¹ kad aš turėjau nužengti ir pamatyti, ar jie iš tikro elgėsi pagal mane pasiekusį šauksmą. O jei ne, aš žinosiu“.

²² Iš ten tat du vyrai pasuko ir ėjo Sodomos link. Tuo tarpu Abraomas pasiliko stovėti prieš VIEŠPATĮ. ²³ Abraomas priejo arčiau ir tarė: „Argi iš tikrųjų prazudysi teisųjį su nedorėliu? ²⁴ Jei mieste rastųsi penkiasdešimt teisųjų, nejau prazudytum tą vietą ir neatleistum jai dėl penkiasdešimties mieste esančių teisųjų? ²⁵ Ne tavo būdas daryti tokį dalyką – žudyti teisųjį su nedorėliu ir padaryti teisųjį lygų nedorėliui! Tai ne tavo būdas! Argi tas, kuris yra visos žemės Teisėjas, nesiels teisingai?“ ²⁶ VIEŠPATS atsakė: „Jei rasiu Sodomos mieste penkiasdešimt teisųjų, dėl jų pasigailėsiu visos jų vietos“. ²⁷ O Abraomas vėl tarė: „Štai kaip drįstu kalbėti VIEŠPAČIUI, būdamas dulkė ir pelenai. ²⁸ O jeigu trūktų penkių lig penkiasdešimties teisųjų? Argi dėl tų penkių sunaikintum visą miestą?“ Jis atsakė: „Nesunaikinsiu, jei rasiu ten keturiasdešimt penkis“. ²⁹ Bet jis vėl jam kalbėjo, sakydamas: „O jei rastųsi ten keturiasdešimt?“ Jis atsakė: „Dėl keturiasdešimties to nedarysiu“. ³⁰ „Tenesu-

18,8: ... *varškės*: minkštas sūris ar jogurtas.

18,10: ... *vienas jų*: Viešpats. Dabar Abraomas, girdėdamas apie nuostabų sūnaus gimimą, tai pirmąkart suvokia. ... *šiuo laiku kitais metais*: tuo laiku, kai ateis Sarai laikas gimdyti. Sara tapo nėščia netrukus po Viešpaties pažado.

18,12: *Sara juokėsi*: žr. Pr 17,17 paaiškinimą.

18,20: Senasis Testamentas Sodomos ir Gomos sunaikinimą vienbalsiai sieja su šių miestų

nedorumu, bet skirtingai aptaria to nedorumo prigimtį. Anot šio pasakojimo, kuris yra paimtas iš Jahvistinio šaltinio, Sodomos nuodėmė buvo homoseksualizmas (žr. Pr 19,4-5), žinomas kaip pederastija, bet, pasak Izaijo, jų nuodėmė buvo visuomeninio teisingumo stoka (žr. Iz 1,9-10; 3,9), o Ezekielis ją laiko nesirūpinimą vargšais (Ez 16,46-51), tuo tarpu Jeremijas ją supranta kaip dorovinių visuomenės supuvimą.

pyksta ant manęs VIEŠPATS, – jis tarė, – jei aš vėl kalbu. O jei ten rastųsi trisdešimt?” Jis atsakė: “To nedarysiu, jeigu ten rasiu trisdešimt”. ³¹ Jis tarė: “Štai kaip drįstu kalbėti VIEŠPAČIUI. O jei ten rastųsi dvidešimt?” Jis atsakė: “Ir dėl dvidešimties jo nesunaikinsiu”. ³² Tuomet jis tarė: “Tenesupyksta ant manęs VIEŠPATS, jei dar vieną kartą kalbėsiu. O jei ten rastųsi dešimt?” “Jo nesunaikinsiu dėl dešimties,” – jis atsakė.

³³ Baigęs kalbėtis su Abraomu, VIEŠPATS nuėjo savo keliu, o Abraomas parėjo į savo gyvenvietę.

19 Sodomos sunaikinimas

¹ Anie du angelai atėjo į Sodomą vakare. Lotas sėdėjo Sodomos vartuose. Juos pamatęs, Lotas pakilo jų pasveikinti ir, nusilenkdamas iki žemės, ² tarė: “Mano viešpačiai,* prašyčiau užsukti į savo tarno namus pernaktuoti ir nusiplauti kojas. Anksti galėsite atsikelti ir keliauti toliau savo keliu”. Bet jie atsakė: “Ne. Praleisime naktį aikštėje”.

³ O jis taip labai juos kvietė, kad jie pasuko pas jį ir įėjo į jo namus. Jis tada paruošė jiems vaišes, iškepė neraugintos duonos, ir jie papietavo. ⁴ Bet jiems dar neatsigulus, miesto vyrai – Sodomos vyrai, jauni ir seni, – visi žmonės iki paskutinio, – apsupo namus ⁵ ir šaukė Lotui: “Kur tie vyrai, atėjusieji pas tave šį vakarą? Atvesk juos mums, kad galėtume juos pažinti”. ⁶ Lotas išėjo pas juos už durų ir, uždaręs už savęs duris, ⁷ kalbėjo: “Maldauju, mano broliai, nesielkite nedorai! ⁸ Štai aš turiu dvi dukteris, kurios dar nėra pažinusių vyro. Leiskite man jas jums atvesti,

darykite su jomis, kaip jums patinka, tik nedarykite nieko aniems vyrams, nes jie įėjo po mano stogo pavėsiu”. ⁹ Bet jie atsakė: “Pasitrauk į šalį! Šis žmogelis, – jie šaipėsi, – atkeliavo čionai kaip ateivis, o jau elgiasi kaip teisėjas! Dabar su tavimi pasiiegsime pikčiau negu su jais!” Tuomet jie apniko su įniršiu Lotą ir prisigrūdė prie durų jų išlaužti. ¹⁰ Bet anie vyrai iškišo rankas, įtraukė Lotą pas save į vidų ir uždarė duris. ¹¹ O žmonės, esančius prie namų durų, – jaunos ir senus, – jie nuplieskė tokia akinančia šviesa,* kad veltui jie stengėsi surasti duris.

¹² Tuomet anie vyrai klausė Lotą: “Ką daugiau iš savųjų turi čia? Žentus, sūnus, dukteris ir bet ką iš savųjų – išvesk juos iš šios vietos, ¹³ nes mes šią vietą tuojau sunaikinsime! Šauksmas prieš Sodomos žmones, pasiekęs VIEŠPATĮ, pasidarė toks garsus, kad VIEŠPATS atsiuntė mus jos sunaikinti”. ¹⁴ Lotas tada išėjo ir kalbėjosi su savo žentais,* ketinančiais vesti jo dukteris: “Kelkitės, išeikite iš šios vietos, nes VIEŠPATS tuojau sunaikins miestą”. Bet žentams atrodė, kad jis juokauja.

¹⁵ Rytui auštant, angelai ragino Lotą, sakydami: “Skubėk, paimek savo žmoną ir abi čia esančias savo dukteris, kad neprაžūtumėte už miesto kalnę”. ¹⁶ Bet jis vis delsė. Anie vyrai tad paėmė jį, jo žmoną ir abi jo dukteris už rankų, – VIEŠPATS buvo jam gailestingas, – išvedė jį saugiai už miesto. ¹⁷ Kai jie buvo išvedę juos už miesto, vienas jų tarė: “Bėgdami gelbėkite savo gyvybę, atgal nešižvalgykite ir Lygumoje niekur nesustokite. Gelbėkitės kalnuose, kad neprაžūtumėte!” ¹⁸ O Lotas

19,2: *Mano viešpačiai*. Gerbiamieji. Lotas dar nežino, kad šie oriai atrodantys vyrai yra angelai – Dievo pasiuntiniai. Žr. Pr 18,3.

19,11: ... *akinančia šviesa*: atgamtiškas reiškiny, kuris laikinai apakino nedorus žmones ir

apreiškė Lotui tikrąją jo svečių prigimtį.

19,14: Nėra aišku, ar Loto žentai jau buvo vedę jo dukteris, ar tik susižiedavę su jomis. Izraeliečių susižiedavimas buvo pirmoji vedybų dalis.

jam atsakė: „O ne, mano viešpatie! ¹⁹Ti-
kėk manimi, tavo tarnas rado malonės ta-
vo akyse, ir tu parodei man didelį geru-
mą, išgelbėdamas mano gyvybę! Tačiau
gelbėtis bėgdamas į kalnus aš nepajėgiu iš
baimės, kad nelaimė mane užklups ir aš
numirsiu. ²⁰Prašyčiau žiūrėti, va anas mies-
tas yra gana arti nubėgti ir jis tokia maža
vieta.* Leisk man ten nubėgti, – jis tokia
maža vieta, ar ne? – ten išliksiu gyvas!”
²¹Jis atsakė: „Labai gerai! Suteiksiu tau ma-
lonę ir šiuo atveju, – miesto, apie kurį kal-
bi, nesunaikinsiu. ²²Skubėk, gelbėkis ten,
nes aš negaliu nieko daryti, kol tu ten ne-
nueisi”. Todėl anas miestas buvo pava-
dintas Zoaru. ²³Saulė buvo pakilusi virš
akiračio, kai Lotas atėjo į Zoarą.

²⁴Tuomet VIEŠPATS lijo ant Sodomos
ir Gomoros siera ir ugnimi {nuo VIEŠPA-
TIES iš dangaus}. ²⁵Jis sunaikino* tuos
miestus ir visą Lygumą drauge su visais
miestų gyventojais ir žemės augmenija.
²⁶Ir jo žmona, eidama iš paskos, dairėsi
atgal ir pavirto druskos stulpu.

²⁷Anksti rytą Abraomas nuskubėjo į
tą vietą, kur buvo stovėjęs prieš VIEŠPATĮ,
²⁸*ir, žvelgdamas žemyn Sodomos ir Go-
moros bei viso Lygumos krašto link, jis
matė tik kylančius nuo žemės dūmus, tar-
si dūmus iš krosnies.

²⁹Taigi, kai Dievas naikino Lygumos
miestus ir sugriovė miestus, kuriuose bu-
vo gyvenęs Lotas, Dievas prisiminė Ab-

raomą ir išgelbėjo Lotą iš tikros pražūties.
Loto dukterys ³⁰*Lotas pakilo iš Zoa-
ro ir apsigyveno kalnuose su savo dviem
dukterimis. Zoare pasilikti bijojo. Gyveno
tad su savo dviem dukterimis oloje. ³¹Pir-
magimė tarė jaunesniajai: „Mūsų tėvas
sensta, nėra kito vyro žemėje susidėti su
mumis, kaip įprasta visame pasaulyje.
³²Eikš, nugirdykime savo tėvą vynu, – gu-
lėsime su juo, idant turėtume palikuonį iš
savo tėvo”.

³³Tą naktį juodvi nugirdė savo tėvą
vynu, pirmagimė įėjo ir gulėjo su savo tė-
vu. Jis nežinojo nei kada ji atsigulė, nei
kada ji atsikėlė. ³⁴Kitą dieną pirmagimė
tarė jaunesniajai: „Štai praėjusią naktį aš
gulėjau su savo tėvu. Nugirdykime jį vy-
nu ir šią naktį. Tu įeik ir gulėk su juo,
idant turėtume palikuonį iš savo tėvo”.
³⁵Taigi juodvi nugirdė savo tėvą ir tą nak-
tį. Jaunesnioji pakilo ir gulėjo su juo. O jis
nežinojo nei kada ji atsigulė, nei kada ji
atsikėlė. ³⁶Taigi abi Loto dukterys tapo
nėščios iš savo tėvo. ³⁷Pirmagimė pagim-
dė sūnų ir pavadino jį Moabu,* – jis yra
dabartinių moabiečių protėvis. ³⁸Ir jau-
nesnioji pagimdė sūnų ir davė Ben-Am-
mi* vardą, – jis yra dabartinių amoniečių
protėvis.

20 Abraomas ir Abimelechas
¹*Iš ten Abraomas keliavo Nege-
bo srities link, įsikūrė tarp Kadešo ir Šu-
ro. Gyvendamas Geraroje kaip atėvis,

19,20: ... *maža vieta*: hebrajiškai *miz'ar*, pažodžiui *mažas daiktas*. Šis žodis turi tą pačią šaknį kaip *Zoar{o}* miesto vardas.

19,25: ... *sunaikino*: pažodžiui *apvertė aukštyn kojomis*. Atrodo, kad šiuo žodžiu ženklinama žemės drebėjimo padariniai. Žemės drebėjimą lydėjo gaisrai bitumo duobėse (žr. Pr 14,10).

19,28-29: Nuo aukštumos rytuose – nuo Hebro-
no Abraomas galėjo be vargo matyti pietinį Ne-
gyvosios jūros galą, kur buvo Lygumos miestai.

19,30-38: Izraeliečių padavimas apie rytinių Iz-

raelio kaimynų kilmę. Moabas ir Amonas – dvi
senovės karalystės – buvo į rytus nuo Jordano upės
ir Negyvosios jūros. Iš dalies padavimas išjuokia
šias giminingas, bet ir priešiškas tautas, paaiškin-
damas vardus kandžia liaudies etimologija.

19,37: *Moabas: iš mano tėvo*. Hebrajiškai *meabi*
skamba panašiai kaip vardas *Moab*.

19,38: *Ben-Ammi: sūnus mano giminės*. Hebra-
jiškai *ben-ammi* skamba panašiai kaip *bene-amon*.

20,1-18: Šis pasakojimas yra iš Elohistinio šaltinio
(žr. Pr 4,25 paaiškinimą). Jame sujungiami ele-

2Abraomas apie savo žmoną sakė: “Ji yra mano sesuo”. Užtat Geraros karalius Abimelechas ją sau parsigabeno. ³Naktį sapne Dievas atėjo pas Abimelechą ir jam sakė: “Tu mirsi dėl moters, kurią pasiėmei, nes ji yra išteikėjusi moteris”. ⁴O Abimelechas dar nebuvo jos palietęs, todėl jis tarė: “Viešpatie, argi tu pražudytum nekaltą žmogų?” ⁵Argi ne jis pats man sakė: ‘Ji yra mano sesuo’? Ir ji pati patvirtino: ‘Jis yra mano brolis’. Kai tai padariau, mano širdis buvo dora ir rankos nekaltos”. ⁶Tuomet sapne Dievas jam atsakė: “Taip, aš žinojau, kad tu tai darai dora širdimi ir nekaltomis rankomis. Be to, aš pats sulaukiau tave, kad man nenusidėtum, todėl ir neleidau tau jos paliesti. ⁷Dabar tad sugrąžink vyrui žmoną, – kadangi jis yra pranašas,* jis tave užtars, – ir liksi gyvas. Bet jei nesugrąžinsi, žinok, kad tikrai mirsi – pražūsi tu pats ir visa, kas tau priklauso”.

8 Abimelechas atsikėlė anksti rytą, susišaukė visus savo tarnus ir jiems papasakojo visa, kas buvo įvykę. Žmonės buvo baimės priblokšti. ⁹Tuomet Abimelechas pasišaukė Abraomą ir jam tarė: “Ką tu mums padarei! Kuo aš tau nusidėjau, kad tu užtraukei man ir mano karalystei tokią didelę kaltę? Padarei man dalykų, kurie neturėtų būti daromi. ¹⁰Ką gi tu sau manei, – klausė Abimelechas, – darydamas tokį dalyką?” ¹¹“Aš pamaniau, – atsakė Abraomas, – kad šioje vietoje visiškai nėra Dievo baimės ir jie mane užmuš dėl mano žmonos. ¹²Be to, ji iš tikrųjų yra mano sesuo – dukrė mano tėvo, nors ir ne mano motinos dukrė. Ji tapo mano žmo-

na. ¹³Kai Dievas išvedė mane klajoti toli iš tėvo namų, aš jai sakiau: ‘Prašyčiau tavęs, padaryk man šią malonę – į kokią tik vietą nueitume, apie mane visur sakyk: jis yra mano brolis’”.

14 Abimelechas paėmė avių ir jaučių, vergų ir vergių ir davė juos Abraomui. Sugrąžino jam ir Sarą, jo žmoną. ¹⁵“Mano kraštas yra prieš tavo akis, – tarė Abimelechas, – apsigyvenk, kur tik tau patiks”. ¹⁶O Sarai sakė: “Štai! Duodu tavo broliui tūkstantį sidabro gabalų.* Tai tau tarnaus kaip apgynimas nuo visų, esančių su taviimi, – tu esi visiškai išteisinta”. ¹⁷Tuomet Abraomas užtarė pas Dievą, ir Dievas išgydė Abimelechą. Jis pagydė ir Abimelecho žmoną, ir verges, idant vėl galėtų gimdyti, ¹⁸nes VIEŠPATS buvo padaręs visas Abimelecho namų moteris visiškai nevaisingas dėl Saros, Abraomo žmonos.

21 Izaoko gimimas ¹VIEŠPATS pasiųgė su Sara, kaip buvo sakęs, ir įvykdė, ką buvo pažadėjęs. ²Sara pradėjo ir pagimdė Abraomui jo senatvėje sūnų tuo laiku, kurį Dievas buvo nurodęs. ³Sūnui, kurį jam pagimdė Sara, Abraomas davė Izaoko vardą. ⁴Abraomas apipjaustė savo sūnų Izaoką aštuntąją dieną, kaip jam buvo įsakęs Dievas. ⁵Abraomas buvo šimto metų, kai jam gimė jo sūnus Izaokas. ⁶O Sara sakė:

“Dievas iškrėtė man juoką;
kas tik apie tai išgirs,
juoksis su manimi”.

⁷Ir ji pridėjo:
“Kas gi būtų galėjęs pasakyti
• Abraomui,
kad Sara žindys vaikus?

mentai, randami dviejuose labai panašiuose, bet skirtinguose Jahvistinio šaltinio pasakojimuose: Pr 12,10-20 ir 26,6-11.

20,7: ... *pranašas*: hebrajiškai *nabi*’ ir reiškia {žmogus}, kuris kalba už kitą. Pranašas kalba už

Dievą – šiame tekste – arba už kitą žmogų – žr. Iš 4,16.

20,16: ... *tūkstantį sidabro gabalų*: ne skirtinga nuo gyvulių ir vergų dovana (žr. 14-ąją eilutę), bet pinigine gyvulių ir vergų vertė.

O vis dėlto pagimdžiau
jam sūnų jo senatvėje”.

8 Vaikas augo ir buvo nujunkytas. Tą dieną, kai Izaokas buvo nujunkytas, Abraomas surengė didelį pokylį.

Hagaros ir Išmaelio išvarymas

9* Sara, pamačiusi egiptietės Hagaros sūnų, kurį ji buvo pagimdžiusi Abraomui, žaidžiantį su jos sūnumi Izaoku, ¹⁰sakė Abraomui: “Išvaryk šią vergę su jos sūnumi, nes tos vergės sūnus nesidalys paveldu su mano sūnumi Izaoku!” ¹¹Šis reikalas Abraomą labai kankino, nes jis lietė jo paties sūnų. ¹²Bet Dievas tarė Abraomui: “Nesikankink dėl berniuko ar dėl savo vergės. Ką tau sako Sara, daryk, kaip ji tau sako, nes per Izaoką bus tęsiami tavo palikuonys. ¹³Bet ir vergės sūnų padarysiu didele tauta, nes ir jis yra tavo palikuonis”.

14 Abraomas pakilo anksti rytą, paėmė šiek tiek duonos bei vandenmaišį ir padavė Hagarai. Užkėlęs juos jai ant pečių, drauge su vaiku ją išsiuntė. Išėjusi ji klajojo Beer-Šebos dykumoje.

15 Išsibaigus vandenmaišyje vandeniui, ji pasodino vaiką po vienu krūmu, ¹⁶paėjęs į šalį ir atsisėdo priešais atstu maždaug per lanko švį, sakydama: “Negaliu žiūrėti, kaip vaikas miršta”. Sėdėdama priešais, ji pravirkto gaudžiomis ašaromis.

17 Bet Dievas išgirdo berniuko verksmą, ir Dievo angelas iš dangaus pašaukė Hagarą, klausdamas: “Hagara, kas tau? Nebijok, nes Dievas išgirdo berniuko verksmą iš ten, kur jis yra. ¹⁸Eikš, pakelk berniuką ir paimk jį už rankos, nes aš iš jo padarysiu didelę tautą”. ¹⁹Tuomet Dievas

atvėrė jai akis, ir ji pamatė vandens šaltinį. Nuėjusi prisėmė vandenmaišį vandens ir pagirdė berniuką.

20 Dievas buvo su berniuku, jam augant. Jis gyveno dykumoje ir tapo įgudęs lankininkas. ²¹Parano dykuma buvo jo namai. Jo motina gavo jam žmoną iš Egipto žemės.

Abraomo ir Abimelecho sandora

²²*Atsitiko, kad tuo metu Abimelechas ir jo kariuomenės vadas Fikolas sakė Abraomui: “Dievas yra su tavimi, kad ir ką tu darytum. ²³Todėl prisiek man šioje vietoje* dabar Dievo vardu, kad nesielsi su manimi ar su mano pažįstamais ir giminėmis apgaulingai, bet elgsiesi taip palankiai su manimi ir su kraštu, kuriame gyveni kaip ateivis, kaip aš elgiausi su tavimi”. ²⁴Abraomas atsakė: “Aš prisiekiu!”

25 Kai Abraomas pareiškė skundą Abimelechui dėl vandens šulinio, kurį buvo užgrobęs Abimelecho tarnai, ²⁶Abimelechas atsakė: “Aš nežinau, kas tai padarė. Iš tikrųjų tu man nieko apie tai nepranešei, o aš iki šiai dienai apie tai nebuvau girdėjęs”. ²⁷Abraomas paėmė avių ir jaučių, davė juos Abimelechui, ir juodu sudarė sutartį. ²⁸Tuomet Abraomas atskyrė iš kaimenės septynis ėriukus. ²⁹Abimelechas klausė Abraomą: “Ką reiškia šie septyni atskirtieji ėriukai?” ³⁰Jis atsakė: “Tu priimsi šiuos septynis ėriukus iš mano rankų, idant būtum man liudytojas, kad aš iškasiau šį šulinį”. ³¹Todėl ta vieta buvo pavadinta Beer-Šeba,* nes ten jiedu padavė priesaiką.

32 Taigi, sudarę Beer-Šeboje sutartį, Abimelechas ir jo kariuomenės vadas Fikolas pakilo ir sugrįžo į filistinų kraštą.

21,9-19: Šis pasakojimas apie Hagaros išvarymą yra iš Elohistinio šaltinio. Žr. Pr 16,5-14 tekstą apie Hagaros išvarymą, paimtą iš Jahvistinio šaltinio. Nors pasakojama apie tą patį įvykį, pasakojimai yra pernelyg skirtingi.

21,22: Abimelechas atvyko drauge su kariuome-

nės vadu Fikolu, norėdamas priversti Abraomą, kad jis būtų nuolaidus.

21,23: ... šioje vietoje: Beer-Šeboje (žr. 31-ąją eilutę). Abimelechas atkeliavo iš Geraros (žr. Pr 20,2), maždaug 48 km į vakarus nuo Beer-Šebos.

21,31: Beer-Šeba: hebrajiškas vardas reiškia Sep-

³³O {Abraomas} pasodino Beer-Šeboje tamariską ir ten šaukėsi VIEŠPATIES, Dievo Amžinojo,* vardo. ³⁴Filistinių krašte Abraomas gyveno kaip ateivis ilgą laiką.

22 Abraomas auka ir bandymas ¹Po šių įvykių Dievas išbandė* Abraomą. Jis tarė jam: “Abraomai!” Jis atsiliepė: “Aš čia!” – ²“Paimk savo sūnų, – jis tęsė, – savo vienatinį* sūnų Izaoką, kurį myli, nueik į Morijos kraštą ir paaukok jį kaip deginamąją auką ten viename kalne, kurį aš tau nurodysiu”.

³Pakilęs anksti rytą, pasibalnojo savo asilą, pasiėmė su savimi du tarnus ir savo sūnų Izaoką. Prisiskaldęs malkų deginamajai aukai, jis leidosi kelionėn į vietą, apie kurią buvo jam kalbėjęs Dievas. ⁴Trečią dieną Abraomas pakėlė akis ir iš tolo pamatė tą vietą. ⁵“Pabūkite čia su asilu, – jis paliepė tarnams, – berniukas ir aš kopysime ten. Pagarbinsime ir tada sugrįšime pas jus”.

⁶Abraomas paėmė malkas deginamajai aukai ir uždėjo jas ant pečių savo sūnui Izaokui, o ugnį ir peilį nešėsi pats. Jiedu keliavo toliau. ⁷Izaokas kreipėsi į savo tėvą Abraomą: “Tėve!” “Aš čia, mano sūnau”, – atsiliepė. Jis tarė: “Ugnies ir malkų yra, bet kurgi avis deginamajai aukai?” ⁸Abraomas atsakė: “Dievas pats parūpins avį deginamajai aukai, mano sūnau”. Ir jiedu drauge ėjo toliau.

⁹Jiedu atėjo į vietą, apie kurią buvo

kalbėjęs jam Dievas. Abraomas pastatė ten aukurą ir sukrovė malkas. Jis surišo savo sūnų Izaoką ir paguldė jį ant aukuro sukrautų malkų. ¹⁰Tuomet Abraomas ištiesė savo ranką ir pakėlė peilį, kad nužudytų savo sūnų. ¹¹Bet VIEŠPATIES angelas sušuko jam iš dangaus, tardamas: “Abraomai! Abraomai!” – “Aš čia!” – jis atsiliepė. ¹²“Nekelk rankos prieš berniuką, – tęsė, – nieko jam nedaryk! Dabar aš žinau, kad tu bijai Dievo, nes neatsisakei atiduoti man savo vienatinio sūnaus”. ¹³Kai Abraomas pakėlė akis, jis pamatė aviną, ragais įstrigusį krūme. Abraomas tada priėjo, paėmė aviną ir paaukojo jį kaip deginamąją auką vietoj savo sūnaus. ¹⁴O tą vietą Abraomas pavadino “VIEŠPATS parūpins”* vardu, kaip ir nūdien yra sakoma: “VIEŠPATIES kalne bus parūpinta”.

¹⁵VIEŠPATIES angelas pašaukė Abraomą iš dangaus antrąkart ¹⁶ir tarė: “Prisiekiau pačiu savimi, – tai VIEŠPATIES žodis, – kadangi tu tai padarei, neatsisakei atiduoti savo vienatinio sūnaus, ¹⁷todėl aš tikrai laiminsiu tavę ir padarysiu tavo palikuonis tokius gausius, kaip dangaus žvaigždės ir pajūrio smiltys. Tavo palikuonys užims savo priešų vartus ir ¹⁸visos tautos žemėje ras sau palaiminimą per tavo palikuonis, nes tu buvai klusnus mano balsui”.

¹⁹Abraomas tada sugrįžo pas tarnus. Jie pakilo ir drauge nuėjo į Beer-Šebą. Ir Abraomas likosi gyventi Beer-Šeboje.

tyinių šaltinis, t.y. vieta, kurioje buvo septyni šuliniai, apie kuriuos daroma užuomina septynių ėriukų epizode (žr. 28-31 eilutes). Vardas gali būti suprastas ir kaip *Priesaikos šaltinis*.

21,33: *Dievas Amžinasis*: hebrajiškai *El-ʿOlam*, t.y. Dievas – Tas, kuris yra amžinas. Vardas Dievybės priešizraelietiškoje Beer-Šebos šventovėje, bet Abraomo vartojamas tik kaip Jahvės – Viešpaties titulas. Žr. Iz 40,28.

22,1: *Dievas išbandė Abraomą*: įrodyti Abraomo tikėjimo tvirtumą Dievo pažadu, kad per Izaoką visos žemės tautos ras palaiminimą. Žr. Pr

18,10.18; 21,12. Dievo išbandyme verta pastebėti dovaną – Izaoką ir Davėją – Dievą. Kas svarbiau Abraomui: Dovana sūnus ar davėjas Dievas? Žmogaus užmojo akiratis ar Dievo užmojo akiratis? Abraomo išbandymas kartojasi žmonių gyvenime.

22,2: ... *vienatinį* ... : nepaprastai brangų, ypač mylimą. Galima hebrajiškąjį žodį *jahid* versti žodžiu *mylimasis*.

22,14: *Viešpats parūpins*: hebrajiškai *Jahve jire*. Pažodžiui *Viešpats matys*, t.y. Dievas tuo pasirūpins.

Nahoro palikuonys ^{20*}Atsitiko, kad po šių įvykių Abraomas gavo žinią: „Milka irgi pagimdė vaikų tavo broliui Nahorui: ²¹pirmagimį Užą, jo brolių Buzą, Aramo tėvą Kemuelį, ²²Kesedą, Hazo'ą, Pildasą, Jidlafą ir Betuelį”. ²³Betueliui gimė Rebeka. Šiuos aštuonis pagimdė Milka Abraomo broliui Nahorui. ²⁴O jo sugulovė, vardu Reuma, irgi pagimdė vaikų: Tebą, Gahamą, Tahašą ir Maaką.

23 Tikėjimo protėvių kapai

¹Saros gyvenimas – Sara gyveno šimtą dvidešimt septynerius metus. ²Sara mirė Kirjat-Arbos mieste {tai yra Hebrone}, Kanaano krašte. Abraomas Sarą apverkę ir apraudoję. ³Pasitraukdamas nuo savo mirusiosios, jis kreipėsi į hetitus: ⁴“Nors esu svetimšalis ir ateivis,* gyvenantis tarp jūsų, parduokite man vietą kapui pas jus, kad galėčiau išnešti savo mirusiąją ir palaidoti”. ⁵Hetitai Abraomui atsakė: ⁶“Viešpatie, klausykis mūsų! Tu esi tarp mūsų Dievo išrinktasis. Laidok savo mirusiąją rinktinėse mūsų kapinėse. Niekas iš mūsų neatsakys tau savo kapo tavo mirusiajai palaidoti”. ⁷Abraomas atsikėlė, nusilenkė hetitams, krašto gyventojams, ⁸ir jiems tarė: “Jeigu jūs sutinkate, kad aš išneščiau savo mirusiąją palaidoti, tai paklauskite manęs ir užtarkite mane pas Zoharo sūnų Efroną. ⁹Teparduoda jis man Machpelos olą, kuri jam priklauso. Ji yra jo lauko pakraštyje. Teparduoda man

ją už visą kainą kapavietei tarp jūsų”. ¹⁰O Efronas sėdėjo tarp hetitų. Hetitas Efronas atsakė Abraomui, girdint visiems hetitams – visiems,ėjusiems pro jo miesto vartus, tardamas: ¹¹“O ne, mano viešpatie, klausykis manęs! Aš duodu tau tą lauką ir duodu tau olą, esančią jame. Aš tau ją duodu savo tautiečių akivaizdoje. Palaidok savo mirusiąją”. ¹²Tuomet Abraomas nusilenkė krašto gyventojams ¹³ir tarė Efronui, girdint visiems krašto gyventojams: “A, kad tu manęs paklausytum! Aš duosiu tau lauko kainą. Priimk ją nuo manęs, kad galėčiau ten palaidoti savo mirusiąją”. ¹⁴Abraomui Efronas atsakė: ¹⁵“Mano viešpatie, paklausk manęs! Žemės laukas vertas keturių šimtų sidabrinių šekelių* – kas tai mudviem, ar ne tiesa? Eik ir laidok savo mirusiąją”. ¹⁶Abraomas susiderėjo su Efronu dėl kainos. Abraomas tat atsėdė Efronui sidabrą, kurį jis buvo išsilygęs hetitams girdint, – keturis šimtus sidabrinių šekelių, pagal įprastinius pirklių svarsčius.*

¹⁷Tokiu būdu Efrono laukas Machpeloje, priešais Mamrę, – laukas su ola jame ir visais tame lauke esančiais medžiais, – perėjo ¹⁸Abraomui kaip jo nuosavybė hetitų akivaizdoje – akivaizdoje visų,ėjusių pro jo miesto vartus. ¹⁹Tada Abraomas palaidojo savo žmoną Machpelos lauko oloje, priešais Mamrę {tai yra Hebroną}, Kanaano krašte. ²⁰Laukas ir ola perėjo iš hetitų į Abraomo nuosavybę kaip kapavietė.

22,20-24: Palikuonys aramiečių genčių, gyvenusių į rytus ir pietryčius nuo Izraelio. Panašiai kaip dvylika Izraelio giminių (Pr 35,23) ir dvylika Išmaelio giminių (Pr 25,12-16) skaičiuojama dvylika aramiečių giminių.

23,3: ... *hetitai*: ne semitinė tautelė Kanaane. Jos ryšiai su garsiąja hetitų imperija Mažosioje Azijoje nėra aiškūs.

23,4: ... *svetimšalis ir ateivis*: toks asmuo paprastai neturėjo teisės įsigyti nuosavybę. Tai, kad Abraomas pirkė Machpelos lauką ir olą, turėjo didelę reikšmę, nes davė jo palikuonims teisės į

kraštą, kurį Dievas buvo pažadėjęs protėviui, kad jie ilgainiui paveldės jį kaip savo kraštą. Užtat Abraomas atkakliai nori lauką nupirkti, atsisako jį priimti kaip dovaną.

23,15: ... *keturių šimtų šekelių*: atrodo, tai buvo pernelyg didelė suma. Jeremijas užmokėjo tik septyniolika šekelių už savo lauką Anatote (Jer 32,9). Be abejo, babiloniečių invazija buvo nuvertinusi nuosavybę.

23,16: ... *pagal įprastinius pirklių svarsčius*: priklausomai nuo vietos ir laiko šekelio vertė svyravo.

24 Izaokas ir Rebeka ¹Abraomas buvo senas ir nugyvenęs daug metų. O VIEŠPATS Abraomą buvo laiminęs visapusiškai. ²Abraomas tarė vyriausiajam savo namų tarnui, buvusiam visų jo turtų valdytoju: „Padėk savo ranką po mano šlaunimi*, ³ir aš prisaikdinsiu tave VIEŠPAČIU, dangaus Dievu ir žemės Dievu, kad tu neimsi žmonos mano sūnui iš kanaaniečių dukterų, tarp kurių aš gyvenau, ⁴bet nuvyksi į mano paties kraštą, pas mano giminę ir parūpinsi žmoną mano sūnui Izaokui”. ⁵Tarnas jam atsakė: „O jei moteris nesutiktų sekti paskui mane į šį kraštą? Ar tada privalau nuvesti tavo sūnų į tą kraštą, iš kurio tu atėjai?” ⁶Abraomas jam tarė: „Jokiu būdu nevesk ten mano sūnaus! ⁷VIEŠPATS, dangaus Dievas, kuris paėmė mane iš mano tėvo namų ir iš mano gimtojo krašto, kuris priesaika patvirtino man padarytą pažadą: ‘Tavo palikuonims aš duosiu šį kraštą’, jis nusiųs angelą pirma tavęs, ir tu gausi iš ten žmoną mano sūnui. ⁸O jei moteris nesutiktų sekti paskui tave, tuomet tu būsi laisvas nuo šios mano priesaikos, betgi mano sūnaus ten atgal nevesk!” ⁹Tarnas tad padėjo savo ranką po savo šeimnininko Abraomo šlaunimi ir prisiekė jam.

¹⁰ Tuomet tarnas paėmė dešimt savo šeimnininko kupranugarių ir, pasiėmęs su savimi iš savo šeimnininko visokių rinktinių dovanų, išvyko ir atkeliavo į Nahoro* miestą Aram-Naharajimuose. ¹¹Jis suklupdė kupranugarius už miesto prie šulinio. Diena slinko vakarop. Tuo metu paprastai

moterys išeidavo semti vandens. ¹²Tuomet jis meldėsi: „VIEŠPATIE, mano šeimnininko Abraomo Dieve, suteik sėkmę šią dieną man ir parodyk ištikimą meilę mano šeimnininkui Abraomui. ¹³Aš stoviu čia prie šulinio, o miestiečių dukros štai ateina vandens semtis. ¹⁴Jei mergaitė, kurios paprašysiu: ‘Prašyčiau palenkti savo ąsotį, duoti man atsigerti’, – atsakytų: ‘Gerk, aš ir tavo kupranugarius pagirdysiu’, – tebūna ji ta, kurią tu paskyrei savo tarnui Izaokui. Tokiu būdu aš žinosis, kad tu parodei ištikimą meilę mano šeimnininkui”.

¹⁵ Vos tik jam pabaigus tarti šiuos žodžius, atėjo Rebeka, Abraomo brolio Nahoro žmonos Milkos sūnaus Betuelio dukterė, su ąsočiu ant peties. ¹⁶Mergina buvo labai graži, vyro nepažinta mergaitė. Ji nusileido žemyn prie šulinio, prisipildė ąsotį ir išlipo. ¹⁷Tuomet tarnas, pribėgęs jos pasitikti, paprašė: „Prašyčiau man duoti gurkšnelį vandens iš savo ąsočio”. ¹⁸„Gerk, mano viešpatie”, – ji atsakė ir, skubiai nukėlus ąsotį ant savo rankos, davė jam gerti. ¹⁹Jam sočiai atsigėrus, ji tarė: „Pasemsiu ir tavo kupranugarius, kad ir jie atsigertų”. ²⁰Skubiai išpylusi savo ąsotį į lovį, ji vėl bėgo prie šulinio daugiau vandens semti, kol prisėmė visiems jo kupranugariams. ²¹Tuo tarpu anas vyras ją stebėjo tylomis, norėdamas žinoti, ar VIEŠPATS padarė jo kelionę sėkmingą, ar ne.

²² Kupranugariams atsigėrus, anas vyras paėmė auksinį žiedą nosiai, sveriantį pusę šekelio, ir dvi apyrankes jos rankoms, sveriančias dešimt auksinių šekelių. ²³„Pra-

24,2: *Padėk savo ranką po mano šlaunimi*: šio veiksmo simbolinė reikšmė, rodos, turi ryšį su hebrajiška samprata, kad vaikai kyla iš jų tėvo šlaunies (žr. Pr 46,26; Iš 1,5). Turbūt buvo manoma, kad žmogus, padaręs tokią priesaiką, užsitrauktų nevaisingumo prakeikimą, jeigu neįvykdytų priesaika duoto pažado. Jokūbas panašiai prisaikdino Juozapą (žr. Pr 47,29). Abiem atvejais buvo pada-

ryta priesaika įvykdyti paskutinį žmogaus prašymą po jo mirties.

24,10: *Nahoras*: neaišku, ar šis vardas ženkliną vardą Abraomo brolio (žr. Pr 11,27) ir Rebekos senelio (žr. Pr 24,15), ar to paties vardo miestą (žinomą iš Mari karalystės radinių). *Aram-Naharajim*(ai): sritis prie Harano, šiaurinėje Mesopotamijoje (žr. Pr 11,31).

šyčiau man pasakyti, – klausė jis, – kieno tu dukrė? Ar yra vietos tavo tėvo namuose mums pernaktuoti?” ²⁴Ji atsakė: “Aš esu dukrė Betuelio, Milkos sūnaus, kurį ji pagimdė Nahorui”. ²⁵Ir ji tęsė: “Mes turime apsčiai šiaudų ir pašaro namuose, taip pat ir vietos nakvynei”. ²⁶Anas vyras žemai nusilenkė ir pagarbino VIEŠPATĮ, ²⁷tardamas: “Tebūna pagarbintas VIEŠPATS, mano šeimnininko Abraomo Dievas, kuris niekad nepagailėjo savo gerumo ir ištikimybės mano šeimnininkui, nes VIEŠPATS mane atvedė tiesiai į mano šeimnininko brolio namus”.

28 Tuomet mergaitė nubėgo ir visa tai papasakojo savo motinos šeimynai. ²⁹Rebeka turėjo brolių, vardu Labanas. Labanas išskubėjo pas vyrą prie šulinio, ³⁰kai tik pamatė žiedą nosiai bei apyrankes ant sesers rankų ir išgirdo savo sesers Rebekos žodžius: “Taip tas vyras man kalbėjo”. Kai atėjo pas vyrą, rado jį tebestovintį šalia kupranugarių prie šaltinio. ³¹“Užeik, VIEŠPATIES palaimintasis! Kodėl dar stovi lauke, kai tau prirengiau namus ir vietą kupranugariams?” ³²Vyras tat užėjo į namus, ir nuo kupranugarių buvo nuimtos naštos. Kupranugariai buvo pašerti šiaudais ir pašaru, o jam ir vyrams, esantiems su juo, atnešta vandens kojoms nusiplauti. ³³Bet kai jam buvo paduota valgyti, jis tarė: “Aš nieko nevalgysiu, kol nepasakysiu, ką turiu pasakyti”. Labanas atsakė: “Kalbėk!”

34 “Aš esu Abraomo tarnas, – jis pradėjo, – ³⁵VIEŠPATS mano šeimnininką apsčiai palaimino, ir jis tapo turtingas: davė jam avių ir galvijų, sidabro ir aukso, vergų ir vergių, kupranugarių ir asilų. ³⁶Sara, mano šeimnininko žmona, būdama senyvo amžiaus, pagimdė mano šeimnininkui sūnų, kuriam jis paskyrė visa, ką turi. ³⁷Mano šeimnininkas prisaikdino mane, tarda-

mas: ‘Neimsi žmonos mano sūnui iš dukterų kanaaniečių, kurių krašte gyvenu, ³⁸bet nuvyksi į mano tėvo namus, pas mano giminę, ir gausi žmoną mano sūnui’. ³⁹Aš sakiau savo šeimnininkui: ‘O jei moteris nesutiktų sekti paskui mane?’. ⁴⁰Betgi jis man sakė: ‘VIEŠPATS, kurio keliais aš ėjau, pasiųs savo angelą su tavimi ir padarys tavo kelionę sėkmingą. Tu gausi žmoną mano sūnui iš mano giminės, iš mano tėvo namų. ⁴¹Nuo mano priesaikos būsi laisvas tik tada, kai nuvyksi pas mano giminę. Net jeigu jie ir atsisakytų, būsi laisvas nuo mano priesaikos’.

42 Kai atvykau šiandien prie šaltinio, meldžiausi: ‘VIEŠPATIE, mano šeimnininko Dieve, tebūna tavo valia padaryti mano kelionę sėkmingą! ⁴³Aš stoviu čia prie vandens šaltinio. Tebūna ta jauna moteris, atėjusi semtis vandens, kurios aš paprašysiu: ‘Prašyčiau pagirdyti mane gurkšniu vandens iš savo ąsočio’, ⁴⁴ir kuri man atsakys: ‘Atsigerk tu pats, aš pasemsiu vandens ir tavo kupranugariams’, – tebūna ji ta moteris, kurią VIEŠPATS paskyrė mano šeimnininko sūnui’.

45 Man dar nebaigus širdyje kalbėti, išėjo Rebeka su savo ąsočiu ant peties. Ji nulipo prie šaltinio ir pasisėmė vandens. Aš jos paprašiau: ‘Prašyčiau man duoti atsigerti’. ⁴⁶Ji skubiai nukėlė savo ąsotį nuo peties ir tarė: ‘Gerk! Aš pagirdysiu ir tavo kupranugarius’. Aš atsigėriau, ji pagirdė ir mano kupranugarius. ⁴⁷Tuomet aš jos ir paklausiau: ‘Kieno tu būsi dukrė?’ O ji atsakė: ‘Betuelio, Nahoro sūnaus, kurį Milka jam pagimdė’. Užkabinau tat jai ant nosies žiedą ir užmoviau jai ant rankų apyrankes. ⁴⁸Žemai nusilenkiau ir pagarbinau VIEŠPATĮ, mano šeimnininko Abraomo Dievą, atvedusį mane tiesiu keliu gauti mano šeimnininko giminaičio dukters jo sūnui. ⁴⁹O dabar, jeigu ketinate parodyti

mano šeiminkui ištikimą gerumą, man sakykite, ir jeigu ne, man sakykite, idant galėčiau pasukti į kairę ar į dešinę”.

50 Tuomet Labanas ir Betuelis atsakė: “Reikalas yra VIEŠPATIES nuspręstas. Mes negalime nieko tau sakyti nei prieš, nei už. ⁵¹Štai Rebeka stovi prieš tave, paimk ją ir keliauk. Tebūna ji tavo šeiminko sūnaus žmona, kaip VIEŠPATS kalbėjo”.

52 Kai Abraomo tarnas išgirdo šiuos žodžius, jis parpuolė kniūbsčias prieš VIEŠPATĮ. ⁵³Tada tarnas ištraukė sidabro ir aukso brangenybes bei drabužius ir juos įteikė Rebekai. Jis davė taip pat brangių dovanų jos broliui ir motinai.

54 Tuomet jis ir jo palydovai valgė ir gėrė. Jie ten ir pernakvojo. Kai jie atsikėlė ryto metą, jis tarė: “Leiskite mane atgal pas savo šeiminką”. ⁵⁵Bet jos brolis ir motina sakė: “Tepabūna mergaitė su mumis dar kiek, bent dešimt dienų, o paskui tegu keliauja”. ⁵⁶“Neužlaikykite manęs, – jis prašėsi, – kadangi VIEŠPATS padarė mano kelionę sėkmingą. Leiskite tat man grįžti pas savo šeiminką”. ⁵⁷Jie atsakė: “Pasišaukime mergaitę, paklauskime, ką ji sakys”. ⁵⁸Pasišaukę Rebeką, jie klausė: “Ar nori eiti su šiuo vyru?” Ji atsakė: “Eisiu”. ⁵⁹Tuomet jie išleido savo seserį Rebeką kartu su žindyve, drauge su Abraomo tarnu ir jo vyrais. ⁶⁰Laimindami Rebeką, jie sakė jai:

“Tu, mūsų sesuo,
tapk tūkstančiais miriadų!
Tepaima tavo palikuonys
savo priešų vartus”.

61 Tuomet Rebeka ir jos tarnaitės pakilo, užsėdo ant kupranugarių ir sekė pasikui vyrą. Tarnas tada paėmė Rebeką ir išvyko.

62 O Izaokas buvo ką tik sugrįžęs iš Beer-Lahai-Roi apylinkės ir apsigyvenęs Negebe. ⁶³Vieną dieną vakarop Izaokas vaikštinėjo* laukuose ir, pakėlęs akis, pamatė besiartinančius kupranugarius. ⁶⁴Ir Rebeka pakėlė akis ir pamatė Izaoką. Skubiai nulipusi nuo kupranugario, ⁶⁵ji klausė tarną: “Kas tas vyras, einantis mūsų link, ten lauke?” Tarnas tarė: “Tai yra mano šeiminkas”. Tuomet ji, paėmusi šydą, apsidengė.

66 Tarnas papasakojo Izaokui visa, ką jis buvo atlikęs. ⁶⁷Izaokas tuomet nuvedė ją į savo motinos Saros palapinę, vedė Rebeką, ir ji tapo jo žmona. Izaokas ją mylėjo ir rado paguodos po savo motinos mirties.

25 Keturos palikuonys ^{1*}Abraomas vedė kitą žmoną, vardu Keturą.* ²Ji pagimdė jam Zimraną, Jokšaną, Medaną, Midjaną, Išbaką ir Šuahą. ³Jokšanui gimė Šeba ir Dedanas. Dedano palikuonys buvo ašurimai, letušimai ir leumimai. ⁴Midjano palikuonys buvo Efa, Eferis, Hanochas, Abida ir Eldaa. Jie visi buvo Keturos palikuonys.

5 Abraomas paliko visa, ką turėjo, savo sūnui Izaokui. ⁶O savo sugulovių vaikams Abraomas davė dovanų dar prie savo gyvos galvos, prieš juos išsiųsdamas tolyn nuo savo sūnaus Izaoko rytų link, į Kedemo* kraštą.

Abraomo mirtis ⁷Visa Abraomo gyvenimo trukmė buvo šimtas septyniasdešimt penkeri metai. ⁸Jis atsikvėpė paskutinį kartą, mirdamas laimingoje senatvėje, sulaukęs ilgo amžiaus, ir buvo suvienytas su savo gimine. ⁹Izaokas ir Išmaelis, jo sūnūs, palaidojo jį Machpelos oloje, Efrono, hetito Zoharo sūnaus, lauke, esančia-

24,63: ... *vaikštinėjo*: pažodžiui *išėjo*. Šio žodžio prasmė hebrajiškajame tekste nėra aiški.

25,1-18: Arabų genčių protėviai, įskaitant Mid-

janą (žr. Iš 2,15b-22; 18,1), siejami su Abraomu per jo antrą žmoną Keturą.

25,6: *Kedemo kraštas*: arba *Rytų kraštas*, t.y. sri-

me į rytus nuo Mamrės, – ¹⁰tame lauke, kurį Abraomas nupirko iš hetitų. Abraomas ir jo žmona Sara buvo ten palaidoti. ¹¹Po Abraomo mirties Dievas laimino jo sūnų Izaoką. Izaokas apsigyveno prie Beer-Lahai-Roi vietovės.

Išmaelio palikuonys ¹²Toks yra kartų sąrašas Abraomo sūnaus Išmaelio, kurį Abraomui pagimdė egiptietė Hagara, Sartos vergė. ¹³Šie yra Išmaelio sūnų vardai, pagal jų gimimo eilę: Nebajotas, Išmaelio pirmagimis, Kedaras, Adbėelis, Mibsamai, ¹⁴Mišma, Duma, Masa, ¹⁵Hadadas, Tema, Jeturas, Nafišas ir Kedma. ¹⁶Šie yra Išmaelio sūnūs ir šie yra jų vardai, pagal jų gyvenvietes ir stovyklas, – dvylika vadų, pagal jų gentis.

¹⁷ {Išmaelis gyveno šimtą trisdešimt septynerius metus. Kai atsikvėpė paskutinį kartą ir mirė, jis buvo suvienytas su savo gimine.}

¹⁸Jie klajojo nuo Havilos prie Šuro, esančio netoli Egipto, iki pat Asirijos. Kiekvienas jų statėsi stovyklas* šalia visų savo giminių.

IZAOKAS IR JOKŪBAS

Esavo ir Jokūbo gimimas ¹⁹Ši yra Abraomo sūnaus Izaoko šeimos istorija. Abraomui gimė Izaokas. ²⁰Izaokas buvo keturiasdešimties metų, kai vedė Rebeką, aramiečio Betuelio iš Padan-Aramo dukterį, o aramiečio Labano seserį. ²¹Izaokas maldavo VIEŠPATĮ už savo žmoną, kadangi

ji buvo nevaisinga. VIEŠPATS išklauė jo maldą, ir jo žmona Rebeka tapo nėščia. ²²Bet kūdikiai taip grūmėsi vienas su kitu jos iščiose, kad ji prasitarė: „Jei taip, kam aš dar gyvenu?“ Ji tat nuėjo VIEŠPATIES pasiteirauti. ²³O VIEŠPATS jai atsakė:

“Dvi gentys yra tavo iščiose, dvi atskiros tautos kils iš tavęs.

Bet viena tauta bus stipresnė už kitą, vyresnioji tarnaus jaunesniajai”.

²⁴Atėjus metui jai gimdyti, paaiškėjo, kad jos iščiose buvo dvyniai! ²⁵Pirmasis buvo rusvas,* o visas jo kūnas buvo tarsi plaukuota skraistė. Užtat jie pavadino jį Esavu. ²⁶Tada išėjo jo brolis, laikantis ranka Esavo kulną.* Užtat jie pavadino jį Jokūbu. Izaokas buvo šešiasdešimties metų, kai jiedu gimė.

²⁷Kai berniukai užaugo, Esavas buvo įgudęs medžiotojas, laukus mėgstąs vyras, o tuo tarpu Jokūbas buvo tylus, mėgstąs būti namie prie palapinių. ²⁸Izaokas mylėjo Esavą, nes mėgo žvėrieną, bet Rebeka mylėjo Jokūbą.

²⁹Kartą, Jokūbui verdant sriubą, Esavas parėjo iš laukų. Jis buvo labai išalkęs. ³⁰Esavas Jokūbui tarė: „Labai prašau duoti man pasrėbti to raudono* viralo, nes esu baisiai išalkęs!“ {Todėl Esavas buvo vadinamas Edomu.} ³¹“Parduok man pirmiau savo pirmagimystę”,* – atsakė Jokūbas. ³²Esavas tarė: „Štai! Aš prie mirties, kas man iš pirmagimystės?“ ³³Bet Jokūbas už-

tis, kurioje gyveno kedemitai, arba rytiečiai (žr. Pr 29,1; Ts 6,3,33; Job 1,3; Iz 11,4). Vardai, minimi 2-4 eilutėse, ženklina Arabijos dykumos gentis. ^{25,18}: ... *statėsi stovyklas*: pažodžiui *užpuolė*. Tas pats žodis Ts 7,12 vartojamas ženklinti priešiška beduinų genties stovyklai. Žr. Pr 16,12.

^{25,25}: ... *rusvas*: hebrajiškai *admoni*, nuoroda į Edomą, kitą Esavo vardą (žr. 30-ąją eilutę; 36,1). Edomas iš tikrųjų buvo vardas krašto į pietus nuo Moabo, kur gyveno Esavo palikuonys. Jis buvo vadinamas *rusvu*, arba *raudonu*, dėl jo rusvo smilteinio kalnų. *Plaukuotas*: hebrajiškai *sear*, nuoro-

da į Seirą, kitą Edomo vardą (žr. Pr 36,8). Galėtume sakyti: *Jie tat pavadino jį Seiru*. Ir Esavas, hebrajiškai *esav*, reiškia *plaukuotas*.

^{25,26}: *Esavo kulną*: hebrajiškai *baaqeb esav*, nuoroda į Jokūbo vardą – *{tas}*, laikantis *{brolio}* kulną, t.y. *{kūdikis}* sukčius nuo pat gimimo.

^{25,30}: ... *raudono {viralo}*: hebrajiškai *adom*, kita nuoroda – žaismas su žodžiu *Edom*, *raudonas* kraštas.

^{25,31}: *Pirmagimystė*: teisė, davusi pirmagimiui sūnui garbės vietą šeimoje ir dvigubą tėvo turtų dalį.

sispyrė: „Pirmiau turi man prisiekti“. Jis tada prisiekė ir pardavė savo pirmagimystę Jokūbui. ³⁴Tuomet Jokūbas davė Esavui duonos ir lęšių sriubos. Jis pavalgė, atsigėrė, pakilo ir nuėjo sau. Tiek Esavui terūpėjo jo pirmagimystė.

26 Izaokas keliauja į Gerarą
¹Krašte kilo badas, – skirtingas nuo ankstesnio bado, kilusio Abraomo dienomis, – ir Izaokas išsikėlė į Gerarą pas filistinų karalių Abimelechą. ²VIEŠPATS buvo jam pasirodęs ir sakęs: „Neik į Egiptą. Įsikurk krašte, kurį aš tau nurodysiu. ³Gyvenk tame krašte kaip ateivis. Aš būsiu su tavimi ir laiminsiu tave. Juk tau ir tavo palikuonims atiduosiu visus šiuos kraštus, idant įvykdyčiau priesaiką, duotą tavo tėvui Abraomui. ⁴Aš padarysiu tavo palikuonis tokius gausius kaip dangaus žvaigždės, atiduosiu visus šiuos kraštus tavo palikuonims, idant visos tautos rastų per tavo palikuonis sau palaiminimą ⁵dėl to, kad Abraomas pakluso mano balsui ir vykdė, ką buvau jam paliepęs: mano įsakymus, mano nuostatus ir mano įstatymus“.

⁶* Izaokas todėl ir apsigyveno Geraroje. ⁷Kai vietiniai vyrai ėmė teirautis apie jo žmoną, jis sakydavo: „Ji mano sesuo“. Mat jis baiminosi sakyti: „Mano žmona“, – manydamas sau: „Šie vietiniai vyrai gali mane užmušti dėl Rebekos, nes ji tokia graži“. ⁸Atsitiko, kad jam ten ilgesnį laiką pagyvenus, kartą karalius Abimelechas, žiūrėdamas pro langą, pamatė jį glamonėjantį savo žmoną Rebeką. ⁹Abimelechas pasišaukė Izaoką ir sakė: „Tikrai ji tavo žmona! Dėl ko tat sakei: 'Ji mano sesuo'?

Izaokas jam atsakė: „Dėl to, kad aš maniau, jog per ją galiu netekti gyvybės“. ¹⁰O Abimelechas tarė: „Ką tu mums padarei! Kas nors iš žmonių galėjo su tavo žmona prigulti, ir tu mums kaltę būtumei užtraukęs!“ ¹¹Todėl Abimelechas įspėjo visus žmones, tardamas: „Kas užgautų šį vyrą ar jo žmoną, tas bus nubaustas mirtimi“.

¹²* Izaokas tame krašte sėjo javus ir tais metais susilaukė šimteriopo derliaus. VIEŠPATS jį laimino, ¹³ir žmogus praturtėjo. Jam vis labiau ir labiau sekėsi. Jis tapo labai turtingas, ¹⁴įsigijo tiek avių bei galvijų kaimenių ir tokią gausią šeimyną, kad filistinai jam pavydėjo. ¹⁵O filistinai, užpildami žemėmis, buvo užvertę visus šulinius, iškastus jo tėvo tarnų, tėvo Abraomo dienomis. ¹⁶Ir Abimelechas sakė Izaokui: „Pasitrauk nuo mūsų, nes pasidarei daug stipresnis už mus“.

¹⁷ Todėl Izaokas iš tenai ir pasitraukė. Pasistatė palapines Geraros slėnyje ir ten apsigyveno. ¹⁸Izaokas atnaujino šulinius, iškastus jo tėvo Abraomo dienomis, – filistinai buvo juos užvertę po Abraomo mirties, – ir davė jiems tuos pačius vardus, kuriais buvo juos pavadinęs tėvas. ¹⁹Bet kai Izaoko tarnai, kasdami tame slėnyje, aptiko šaltinio vandens šulinį, ²⁰Geraros kerdžiai susiginčijo su Izaoko kerdžiais, sakydami: „Tas vanduo yra mūsų!“ Todėl jis pavadino tą šulinį Eseko* vardu, kadangi ten jie su juo ginčijosi. ²¹Tada jie iškasė kitą šulinį. Ir dėl jo susiginčijo, užtat jį pavadino Sitna.* ²²Jis iš ten išsikėlė ir iškasė dar kitą šulinį. Dėl jo jie nebesiginčijė. Užtat pavadino jį Rehobotais, sa-

26,6-11: Jahvistinis šaltinis pasakojimą apie žmoną-seserį prie Geraros susieja su Izaoku ir Rebeka. Tuo tarpu Elohistinis šaltinis pasakojimą apie žmoną-seserį susieja su Abraomu ir Sara. Žr. Pr 20,1-18. 26,12-33: Jahvisto pasakojimo apie šulinius prie Beer-Šebos versija. Ir čia Elohisto versija yra sie-

jama su Abraomu. Žr. Pr 21,22-23. Pradžios knygos redaktorius sujungė abu pasakojimus dviem įterptinėmis eilutėmis. Žr. 15-ąją ir 18-ąją eilutę. 26,20: *Esek(as)*: Gincas.

26,21: *Sitna*: Trukdymas.

kydamas: „Šį kartą VIEŠPATS davė mums šiame krašte apsciai vietos daugintis”.

23 Iš čia jis nukilo į Beer-Šebą. ²⁴Tą pačią naktį pasirodė jam VIEŠPATS ir tarė:

“Aš esu tavo tėvo Abraomo Dievas.

Nebijok, nes aš esu su tavimi!

Laiminsiu tave ir padauginsiu

tavo palikuonis

dėl savo tarno Abraomo”.

25 Tenai jis pastatė aukurą ir šaukėsi VIEŠPATIES vardo. Ten pastatė ir savo palapinę, ten Izaoko tarnai ėmė kasti šulinį.

Sandora su Abimelechu ²⁶Ir Abimelechas atėjo pas jį iš Geraros su savo patarėju Ahuzatu ir savo kariuomenės vadu Fikolu. ²⁷Izaokas jų paklausė: “Ko atėjote pas mane, nes manęs nekenčiate ir atstūmėte mane nuo savęs?” ²⁸Jie atsakė: “Dabar mes aiškiai matome, kad VIEŠPATS yra su tavimi, todėl mes siūlome, kad sudarytumėm sutartį su priesaika tarp abiejų pusių – tarp tavęs ir mūsų. Sudarykime sandorą su tavimi, ²⁹kad tu nedarytum mums nieko pikta, lygiai kaip mes kad tavęs neužgavome, visad su tavimi tik gerai elgėmės ir leidome tau iškelti taikingai. Nuo dabar būk VIEŠPATIES palaimintas!” ³⁰Jis iškėlė jiems vaisės, – jie valgė ir gėrė. ³¹Rytą jie pakilo anksti ir prisiekė vienas kitam. Tuomet Izaokas su jais atsi-

sveikino, ir jie atsiskyrė taikingai. ³²Atsitiko, kad tą pačią dieną Izaoko tarnai atėjo pas jį su žinia apie jų iškastą šulinį ir jam pranešė: “Radome vandens!” ³³Jis pavadino jį Šiba.* Todėl iki šios dienos ir miesto vardas yra Beer-Šeba.

34* Esavas buvo keturiasdešimties metų, kai vedė hetito Beerio dukterį Juditą ir hetito Elono dukterį Basematą. ³⁵Jos apkartino Izaoko ir Rebekos gyvenimą.

27 Izaokas palaimina Jokūbą ^{1*}Kai Izaokas buvo senas ir jo akys buvo taip aptemusios, kad nebegalėjo matyti, jis pasišaukė savo vyresnįjį sūnų ir jam tarė: “Mano sūnau!” O šis atsiliepė: “Aš čia”. ²Jam tarė: “Matai, kad jau pasenau. Nežinau savo mirties dienos. ³Taigi imk savo ginklus – strėlinę ir lanką, išeik į laukus ir sumedžiuok man žvėrienos. ⁴Tuomet paruošk man gardų valgį, kaip aš mėgstu, ir atnešk jį man pavalgyti, idant prieš mirdamas tau suteikčiau savo sielos palaiminimą”.*

5 O Rebeka klausėsi, kai Izaokas kalbėjosi su sūnumi Esavu. Jam išėjus į laukus medžioti ir parnešti žvėrienos, ⁶Rebeka tarė savo sūnui Jokūbui: “Ką tik nugirdau tavo tėvą sakant tavo broliui Esavui: ⁷‘Parnešk žvėrienos ir paruošk man gardų valgį pavalgyti, idant tave prieš mir-

26,33: Šib'a: Septyni. Bergi ši pasakojimo versija nieko neužsimena apie septynis šaltinius (žr. Pr 21,28-31). Graikiškasis vertimas supranta hebrajiškąjį žodį kaip šebu'a, t.y. priesaika, susijusi su šiuo pasakojimu.

26,34-35: Šios eilutės yra iš Kunigiškojo autoriaus šaltinio. Jos neturi nuoseklaus ryšio su šio skyriaus pasakojimu, bet tarnauja kaip tolesnio pasakojimo apie Esavo pirmagimystės teisės praradimą įvadas, įteigdamas mintį, kad Esavas prarado savo pirmagimystės teisę dėl kanaaniečių žmonų.

27,1-45: Ką Jokūbas padarė, apgaudamas mirštantį tėvą ir pirmagimį brolių, pasmerkia ne tik pranašai – Ozėjas (žr. 12,4) ir Jeremijas (žr. 9,3), – bet

netiesiogiai ir pats Jahvistas savo pasakojime. Skaitydamas pasakojimą, pajunti užuojautą Esavui, nes jis buvo motinos ir brolio intrigų auka. Be to, Jokūbas ir Rebeka turėjo patirti skaudžius savo intrigų padarinius: gelbėtis, bėgdamas pas gimines į Mesopotamiją, ir skirtis vienas nuo kito iki pat gyvos galvos. Jahvisto pasakojimas atkreipia dėmesį į Dievo kelių paslaptį išganymo istorijoje: Dievas, rūpindamasis žmogaus išganymu ir įgyvendindamas savo užmojų, pasinaudoja silpnais ir nuodėmingais vyrais ir moterimis. Dievas kreivą žmogaus kelią padaro tiesų.

27,4: ... savo sielos palaiminimu: ypatinguoju palaiminimu. Žr. 19,25,31 eilutes. Pasak konteks-

damas palaiminčiau VIEŠPATIES akivaizdoje.⁸ O dabar, mano sūnau, paklausyk mano žodžio ir daryk, ką tau liepiu.⁹ Nu-eik tu prie kaimenės ir parnešk man iš ten du geriausius ožiukus, o aš iš jų paruošiu tavo tėvui valgi, kaip jis mėgsta.¹⁰ Tu nu-neši jį savo tėvui pavalgyti, idant palaimintų tave prieš mirdamas”.¹¹ “Betgi mano brolis Esavas yra gauruotas vyras, – atsakė Jokūbas savo motinai Rebekai, – o aš juk plikas! ¹²Jei mane tėvas apčiupinės, aš būsiu jo akyse sukčius ir užsitrauksiu ant savęs prakeikimą, o ne palaiminimą!”¹³ O motina jam tarė: “Tekrinta ant manęs tavo prakeikimas, mano sūnau. Tik paklausyk mano žodžio, eik ir juos man parnešk”.

¹⁴ Taigi jis nuėjo, paėmė ir parnešė juos savo motinai, o jo motina paruošė gardų valgi, kaip jo tėvas mėgo.¹⁵ Tuomet Rebeka paėmė geriausius savo vyresniojo sūnaus Esavo drabužius, paliktus namie, ir apvilko jais savo jaunesnįjį sūnų Jokūbą.¹⁶ Be to, jo rankas ir pliką kaklo dalį apdengė ožiukų kailiais.¹⁷ Tada padavė savo sūnui Jokūbui į rankas gardųjį valgi ir duoną, kurią buvo iškepusi.

¹⁸ Jis įėjo pas tėvą ir tarė: “Mano tėve!” – “Aš čia, – šis atsiliepė. – Kas tu esi, mano sūnau?”¹⁹ Jokūbas tėvui atsakė: “Aš esu Esavas, tavo pirmagimis. Padariau, kaip buvai man liepęs. O dabar prašyčiau sėstis ir pavalgyti mano žvėrienos, idant man suteiktum savo sielos palaiminimą”.²⁰ Bet Jokūbas savo sūnų paklausė: “Kaipgi, mano sūnau, taip greitai suradai?” O jis atsakė: “VIEŠPATS, tavo Dievas, suteikė man laimę”.²¹ Tuomet Izaokas tarė Jokūbui: “Eikš arčiau, kad galėčiau tave ap-

čiupinėti ir žinoti, ar iš tikrųjų tu esi mano sūnus Esavas, ar ne”.²² Jokūbas priėjo prie savo tėvo Izaoko, kuris jį apčiupinėjo ir tarė: “Balsas yra kaip Jokūbo, bet rankos kaip Esavo”.²³ Taigi jo neatpažino, nes jo rankos buvo gauruotos, lygiai kaip ir jo brolio Esavo. Todėl jį ir palaimino.

²⁴ Jis paklausė: “Ar tu iš tikrųjų esi mano sūnus Esavas?” Ir kai Jokūbas atsakė: “Aš esu”, – ²⁵jis tarė: “Paduok man valgi, idant pavalgyčiau savo sūnaus žvėrienos ir tau suteikčiau savo sielos palaiminimą”. Jis padavė jam valgi, ir jis suvalgė, padavė jam vyną, ir jis išgėrė.²⁶ Tuomet jo tėvas Izaokas jam tarė: “Mano sūnau, eikš arčiau ir pabučiuok mane”.²⁷ Kai Jokūbas priėjo arčiau ir jį pabučiavo, jis užuodė jo drabužių kvapą ir jį laimino, tardamas:

“Ai, kvapas mano sūnaus tarsi kvapas laukų, kuriuos VIEŠPATS palaimino.

²⁸ Tėduoda tau Dievas iš dangaus ramos, iš žemės derlingumo ir apsčiai grūdų bei vyno.

²⁹ Tetarnauja tau tautos ir tesilenkia tau gentys. Valdovu būk savo broliams, – tesilenkia tau tavo motinos sūnūs. Tebūna prakeiktas, kas tave keikia, tebūna palaimintas, kas tave laimina!”

³⁰ Vos tik Jokūbui palikus savo tėvą, kai Izaokas buvo pabaigęs laiminti Jokūbą, – parėjo iš medžioklės jo brolis Esavas.³¹ Jis taip pat paruošė gardų valgi ir atnešė savo tėvui. “Teatsisėda mano tėvas, – tarė savo tėvui, – ir tepavalgo savo sūnaus

to, šis palaiminimas buvo iškilmingas mirštančio tėvo palaiminimas. Buvo tikima, kad jis turi ypatingą poveikį. Be to, Izaokas perduoda savo, kaip

Abraomo sūnaus iš Saros, palaiminimą savajam pirmagimiui sūnui.

žvėrienos, idant suteiktum man savo sielos palaiminimą". ³²Jo tėvas Izaokas paklausė: "O kas tu būsi?" "Tavo pirmagimis sūnus Esavas", – jis atsakė. ³³Dabar Izaoką apėmė baisy drebuly. Jis ir vėl klausė: "Betgi kas buvo anas, kuris sumedžiojo žvėrieną ir atnešė ją man? Be to, aš suvalgiau ją prieš tau ateinant ir jį palaiminu! Taip, jis bus palaimintas!" ³⁴Esavas, išgirdęs savo tėvo žodžius, pratrūko garsiu ir karčiu kukčiojimu ir sakė savo tėvui: "Palaimink mane! Taip pat ir mane, tėve!" ³⁵Bet tėvas atsakė: "Tavo brolis atėjo apgaulingai ir paėmė tavo palaiminimą". ³⁶{Esavas} pratarė: "Argi velniui jis buvo pavadintas Jokūbu? Juk mane jis du kartus apgavo!* Pirmą jis atėmė mano pirmagimystę, o dabar štai pasiėmė ir mano palaiminimą!" Jis pridėjo: "Nejaugi nebeliko man jokio tavo palaiminimo?" ³⁷Izaokas atsakė Esavui: "Matai, aš jį jau paskyriau tavo valdovu, padariau visus jo brolius jo tarnais ir jį praturtinu grūdais ir vynu. Ką tat dar begaliu padaryti tau, mano sūnau?" ³⁸Esavas maldavo savo tėvą: "Nejau tik vieną palaiminimą teturi, tėve? Palaimink mane, taip pat ir mane, tėve!" {Izaokas nieko neatsakė}, o Esavas ėmė garsiai verkti.

³⁹ Tuomet jo tėvas Izaokas jam atsakė:
"Štai, tavo buveinė bus toli
nuo žemės derliaus
ir toli nuo rasos iš aukšto dangaus.

⁴⁰ Iš kalavijo gyvensi
ir savo broliui tarnausi.

Bet kai tu sukilsi,
nusimesi jo jungą nuo sprando".

⁴¹ Esavas tat nekontė Jokūbo už palaiminimą, kurį jo tėvas buvo jam suteikęs. Esavas galvojo: "Artinasi mano tėvo gedulo dienos, tuomet aš užmušiu savo brolių Jokūbą". ⁴²Betgi vyresniojo sūnaus Esavo žodžiai buvo persakyti Rebekai. Ji pasiškė savo jaunesnįjį sūnų ir jam pasakė: "Štai tavo brolis Esavas niršta, norėdamas tave nužudyti. ⁴³Todėl dabar, mano sūnau, paklausyk manęs. Bėk tuojau pat pas mano brolių Labaną į Haraną. ⁴⁴Pasilik pas jį kurį laiką, kol ataus tavo brolio įrūžis, ⁴⁵kol tavo brolio įniršis ant tavęs atslūgs ir jis užmirš, ką tu jam padarei. Tuomet pasiūsiu ką nors tave iš ten parvesti. Kam gi turėčiau netekti judviejų abiejų tą pačią dieną!"

Jokūbas išsiunčiamas pas Labaną ^{46*} Tuomet Rebeka kalbėjo Izaokui: "Apkarto man gyvenimas dėl tų hetičių moterų. Jei ir Jokūbas vestų hetitę moterį, tokią kaip jos – kitą čiabuvę, kas gero man gyvenime beliktų?"

28 Izaokas tada pasiškė Jokūbą, palaimino ir įsakė: "Neimk žmonos iš kanaaniečių dukterų! ²Keliauk tuojau pat į Padan-Aramą, į Betuelio, tavo motinos tėvo, namus ir ten paimk sau žmoną iš Labano, tavo motinos brolio, dukterų. ³Telaimina tave Dievas Visagalis, tepadaro tave vaisingą ir gausų, idant taptum tautų bendrija. ⁴Tesuteikia tau jis Abraomo palaiminimą – tau ir tavo palikuo-

27,36: ... mane ... apgavo: hebrajiškame tekste yra žodžių žaismas: *Jaaqob* – Jokūbas ir *vajja-gebeni* – jis mane apgavo. Norint labiau sulietuvinti, galima būtų Jokūbo vardą versti žodžiu *Sukčius*, o jis mane apgavo – jis mane apsuko. Žaidžiama ir žodžiais *pirmagimystė* – *bekora* ir *palaiminimas* – *beraka*.

27,46-28,9: Ši dalis, priklausanti Kuni-giškojo autoriaus šaltiniui ir tiesiogiai susijusi su

Pr 26,34-35, nurodo Jokūbo kelionės į Padan-Aramą skirtingą priežastį: išsaugoti išrinktosios tautos rasinį grynumą. Pasakojimas apie Esavo vedybas paaiškina rasinį edomiečių tautos mišinį. Edomiečių tautos kilmė siejama ir su izraeliečiams giminingomis gentimis, ir su ankstesniais Edomo gyventojais – hetitais ir huritais, arba hivitais, ir su išmaeliečiais – arabų gentimis.

nims, idant paveldėtum kraštą, kuriame dabar gyveni kaip ateivis, – kraštą, kurį Dievas davė Abraomui”. ⁵Izaokas išsiuntė Jokūbą, ir jis iškeliavo į Padan-Aramą pas Betuelio aramiečio sūnų Labaną, Rebekos, Jokūbo ir Esavo motinos, brolių.

6 O Esavas pastebėjo, kad Izaokas palaimino Jokūbą bei išsiuntė jį į Padan-Aramą gauti sau ten žmonos, kad, duodamas savo palaiminimą, įsakė: “Neimk žmonos iš kanaaniečių dukterų” ⁷ir kad Jokūbas, pakludamas tėvui ir motinai, iškeliavo į Padan-Aramą. ⁸Esavas tada pamatė, kad kanaanietės moterys labai nepatiko jo tėvui Izaokui. ⁹Todėl Esavas nuėjo pas Išmaelį ir prie savo turimų žmonių dar paėmė sau žmona Abraomo sūnaus Išmaelio dukterį Mahalatą, Nebajoto seserį.

Jokūbo sapnas prie Bet-Elio ¹⁰Jokūbas paliko Beer-Šebą ir leidosi Harano link. ¹¹Pasiekęs žinomą vietą,* jis apsisistojė nakvoti, nes saulė jau buvo nusileidusi. Paėmęs iš tos vietos akmenį, pasidėjo jį po galva ir toje vietoje atsigulė miegoti. ¹²Jis sapnavo: žiūri, laiptai* stovi žemėje, o jų viršus siekia dangų, ir Dievo angelai jais laipioja aukštyne ir žemyn. ¹³Žiūri, VIEŠPATS stovi prie jo ir sako: “Aš esu VIEŠPATS, Dievas tavo senelio Abraomo ir Dievas Izaoko. Žemę, ant kurios gulai, duosiu tau ir tavo palikuonims. ¹⁴Tavo palikuonys bus tokie gausūs kaip žemės dulkės, tu išsiplėsi į vakarus ir rytus, į šiau-

rę ir pietus. Visos žemės gentys per tave ir tavo palikuonis ras sau palaiminimą. ¹⁵Būk tikras, aš esu su tavimi! Globosiu tave, kur tik eitum, ir sugrąžinsiu tave į šią žemę. Niekad tavęs nepaliksiu, kol neįvykdysiu, ką tau pažadėjau”.

16 Jokūbas pabudo iš miego ir tarė: “Iš tikrųjų VIEŠPATS yra šioje vietoje, bet aš to nežinojau!” ¹⁷Drebulio krečiamas jis sakė: “Kokia baugi ši* vieta! Tai* ne kas kita kaip Dievo namai ir dangaus vartai”.

18 Atsikėlęs anksti rytą, Jokūbas paėmė akmenį, kurį buvo pasidėjęs po galva, pastatė jį kaip paminklą* ir užpylė ant jo viršaus aliejaus. ¹⁹O tą vietą jis pavadino Bet-Eliau,* nors ankstesnis to miesto vardas ir yra Luzas. ²⁰Tuomet Jokūbas padarė įžadą, sakydamas: “Jei Dievas pasiliks su manimi, saugodamas mane kelionėje, kurią pradedu, ir duos man duonos valgyti ir drabužių apsivilkti, ²¹idant sugrįžčiau ramybėje vėl į tėvo namus, tuomet VIEŠPATS bus mano Dievas, ²²ir šis akmuo, kurį pastačiau kaip paminklą, bus Dievo namai. O iš viso, ką tu man duodi, tikrai atseikėsiu tau dešimtinę”.

29 Jokūbas atkeliauja pas Labaną ¹Jokūbas vėl leidosi kelionėn ir nuėjo į rytiečių kraštą.* ²Ten laukuose jis pamatė šulinį. Trys avių kaimeinės būriavosi prie šulinio, nes kaimeinės buvo iš jo girdomos. Ant šulinio angos buvo užristas didžiulis akmuo. ³Tik kai

28,11: ... *žinomą vietą*: pažodžiui *tą vietą*, t.y. užuomina į šventą vietą. Šiame tekste turima omenyje Bet-Elis (žr. 19-ąją eilutę) – šventovė jau nuo Abraomo laikų (žr. Pr 12,8).

28,12: ... *laidai*: hebrajiškai *sullam*, t.y. pylimas, arba rampa. Įprasta šį žodį versti neaiškiai žodžiu *kopėčios*. Jokūbo sapno vaizdiniai turi ryšį su Mesopotamijos ziguratu – šventyklos bokštu su jo viršūne danguje (žr. Pr 11,4) ir laiptais, vedančiais į mažą šventovėlę jo viršūnėje.

28,17: ... *ši {vieta}*: akmuo, kurį Jokūbas buvo pasidėjęs po galva. Žr. 22-ąją eilutę. *Tai* ... : laip-

tai, kuriuos Jokūbas matė sapne.

28,18: ... *paminklą*: paprotys statyti tokius *šventus akmenis* – paminklus Palestinoje buvo žinomas prieš izraeliečių laikotarpį. Kadangi jie turėjo ryšių su pagonių religija, ilgainiui buvo uždrausta juos statyti (žr. Kun 26,1; Įst 16,22) ir pradėta reikalauti sunaikinti pagonių *šventuosius akmenis* (žr. Iš 34,31; Įst 12,3).

28,19: *Bet-El[is]: Dievo namai*. Daroma užuomina į Dievo buveinę 17-oje eilutėje.

29,1: ... *rytiečiai*: žr. Pr 25,6 paaiškinimą.

būdavo ten suvaromos visos kaimenės, piemenys nuritindavo akmenį nuo šulinio angos, pagirdydavo avis ir vėl užritindavo akmenį į savo vietą.

4 Jokūbas juos prakalbino: „Mano broliai, iš kur jūs?“ Tie atsakė: „Iš Harano“. ⁵„O gal pažįstate Labaną, Nahoro sūnų?“ – jų paklausė. „Taip, pažįstame“, – jie atsakė. ⁶Jis jų klausė: „Kaip jo sveikata?“ „Gera, jis sveikas, – jie atsakė, – štai jo duktė Rachelė ateina su savo avimis“. ⁷Jis tarė: „Štai diena dar ilga, dar ne laikas ginti gyvulius namo. Pagirdykite avis ir ginkite jas ganytis“. ⁸„Mes negalime, – jie atsakė, – kol nėra suvarytos visos kaimenės. Tik tuomet nuritiname akmenį nuo šulinio angos ir pagirdome avis“.

9 Jokūbui dar su jais tebesikalbant, atėjo Rachelė su savo tėvo avimis. Ji buvo piemenaitė. ¹⁰Kai tik Jokūbas pamatė Rachelę, savo motinos brolio Labano dukterį, ir savo motinos brolio Labano avis, jis priėjo, nuritino akmenį nuo šulinio angos ir pagirdė savo motinos brolio Labano kaimenę. ¹¹Tuomet Jokūbas pabučiavo Rachelę ir pravirkto balsu. ¹²Jokūbas pasisakė Rachelei, kad jis yra jos tėvo giminaitis, Rebekos sūnus. O ji nubėgo ir pasakė savo tėvui.

13 Išgirdęs žinią apie savo sesers sūnų Jokūbą, Labanas atskubėjo jo pasitikti. Apkabinęs ir išbučiavęs, parsivedė jį į savo namus. Jokūbas papasakojo Labanui visa, kas buvo įvykę, ¹⁴ir Labanas jam tarė: „Esi iš tikrųjų mano kūnas ir kraujas!“

Jokūbo vedybos su Lea ir Rachelė Jokūbui prabuvus pas Labaną vieną

mėnesį, ¹⁵Labanas sakė Jokūbui: „Negi dėl to, kad esi mano giminaitis, turėtum man už nieką tarnauti? Sakyk man, kokia bus tavo alga?“

16 Labanas turėjo dvi dukteris. Vyresniosios vardas buvo Lea, o vardas jaunesniosios buvo Rachelė. ¹⁷Lea turėjo švelnias akis,* bet Rachelė buvo dailiai nuaugusi ir graži. ¹⁸*Kadangi Jokūbas jau buvo pamilęs Rachelę, jis atsakė: „Tarnausiu tau septynerius metus už tavo jaunesniąją dukterį“. ¹⁹„Mieliau aš ją duosiu tau, negu kokiam pašaliečiui. Pasilik pas mane“, – sutiko Labanas. ²⁰Jokūbas ištarnavo už Rachelę septynerius metus, bet jie atrodė jam tarsi keletas dienų, taip labai ją mylėjo.

21 Tuomet Jokūbas tarė Labanui: „Duok man mano žmoną, kad galėčiau su ja gyventi, nes mano laikas pasibaigė“. ²²Labanas sukvietė visus vietas žmones ir iškėlė vestuves. ²³Bet, atėjus vakarui, jis paėmė savo dukterį Leą ir įvedė ją pas Jokūbą. Jokūbas tat ir suėjo su ja. ²⁴{Labanas paskyrė savo tarnaitę Zilpą būti tarnaitė savo dukteriai Leai.} ²⁵Atėjus rytui, žiūri, šalia Lea!* Jokūbas tarė Labanui: „Ką tu man padarei? Argi ne už Rachelę tau tarnavau?! Kodėl tat mane apgavai?“ ²⁶Labanas atsakė: „Mūsų šalyje taip nesidaro, – jaunesnioji už vyro neišleidžiama prieš pirmagimę. ²⁷Su šia pabaik vestuvių savaitę,* ir jei man tarnausi kitus septynerius metus, mes duosime tau taip pat ir aną“. ²⁸Jokūbas taip ir padarė. Pabaigė jos vestuvių savaitę. Tuomet Labanas davė jam savo dukterį Rachelę už žmoną. ²⁹{Laba-

29,14: ... kūnas ir kraujas: pažodžiui kaulas ir kūnas, t.y. artimas giminaitis. Žr. Pr 2,23.

29,17: ... švelnias akis: būdvardis švelnios dažnai verčiamas aptemusios ar panašiai, bet švelnios turbūt yra tikslesnis Leos akių apibūdinimas.

29,18: Jokūbas siūlėsi tarnauti (žr. Joz 15,16-17; 1 Sam 17,25; 18,17) vietoj įprastinio mokesčio už

jaunąją (žr. Iš 22,16-17; Įsr 22,29).

29,25: Jokūbas buvo nustebintas: jis neatpažinęs Leos, nes jaunoji buvo apdengta šydu, kai ją atvedė pas jaunąjį. Žr. Pr 24,65.

29,27: ... vestuvių savaitė: vestuvės tęsdavosi septynias dienas. Žr. Ts 14,12.

nas paskyrė savo tarnaitę Bilhą būti tarnaitę savo dukteriai Rachelei.} ³⁰Jokūbas tada suėjo ir su Rachele; iš tikrųjų Rachelė mylėjo labiau negu Leą. O Labanui tarnavo kitus septynerius metus.

Jokūbo vaikai ³¹VIEŠPATS, pamatęs, kad Lea yra nemylima, padarė ją vaisingą, o Rachelė tuo tarpu liko nevaisinga. ³²Lea tapo nėščia ir pagimdė sūnų, kurį pavadino Reubenu.* Mat ji sakė: „Tai reiškia: ‘Dievas pažvelgė į mano kančią. Dabar mano vyras tikrai mane mylės’“. ³³Ji vėl pastojė ir pagimdė sūnų, sakydama: „VIEŠPATS išgirdo, kad aš esu nemylima, todėl jis man davė ir šį sūnų“. Užtat ji pavadino jį Simeono* vardu. ³⁴Vėl ji tapo nėščia ir pagimdė sūnų, sakydama: „O nūn, šį kartą, mano vyras prisiriš prieš manęs, nes aš jam pagimdžiau tris sūnus“. Todėl jis buvo pavadintas Leviu.* ³⁵Dar kartą ji pastojė ir pagimdė sūnų, sakydama: „Šį kartą aš pagarbinsiu VIEŠPATĮ“. Todėl ji pavadino jį Judo* vardu. Tuomet ji nustojo gimdžiusi.

30 Rachelė, matydama, kad nepagimdė Jokūbui vaikų, pavydėjo savo seseriai ir sakė Jokūbui: „Duok man vaikų, kitaip aš mirsiu!“ ²Ipykęs Jokūbas jai atkirto: „Argi aš galiu būti Dievas, ku-

ris nedavė tau iščių vaisiaus?“ ³O ji atsakė: „Štai turiu tarnaitę Bilhą. Sueik su ja, idant ji pagimdytų ant mano kelių* ir aš per ją turėčiau vaikų!“ ⁴Taigi ji davė jam savo tarnaitę Bilhą kaip žmoną,* ir Jokūbas suėjo su ja. ⁵Bilhą pastojė ir pagimdė Jokūbui sūnų. ⁶O Rachelė sakė: „Dievas mane apgynė, iš tikrųjų išgirdo mano balsą ir davė man sūnų“. Todėl ji pavadino jį Danu.* ⁷Bilhą, Rachelės tarnaitę, vėl pradedė ir pagimdė Jokūbui antrą sūnų. ⁸Tuomet Rachelė ištare: „Ėjau grumtis su savo seserimi lemtingose varžybose ir nugalėjau!“ Užtat ji pavadino jį Naftaliu.*

⁹ Lea, pamačiusi, kad ji nebegali gimdyti, paėmė savo tarnaitę Zilpą ir davė ją Jokūbui kaip žmoną. ¹⁰Tuomet Leos tarnaitė Zilpa pagimdė Jokūbui sūnų. ¹¹Lea sakė: „Kokia sėkmė!“ – ir pavadino jį Gadu.* ¹²Leos tarnaitė Zilpa pagimdė Jokūbui antrą sūnų. ¹³Lea pasakė: „Kokia aš laiminga! Juk visos moterys vadins mane laiminga!“ – ir pavadino jį Ašeru.*

¹⁴ Vieną dieną kviečiapjūtės metu Reubenas, būdamas laukuose, aptiko mandragorų* ir parnešė juos namo savo motinai Leai. Rachelė tarė Leai: „Prašyčiau man duoti truputį tavo sūnaus mandragorų“. ¹⁵Lea jai atšovė: „Nejau negana tau, kad

29,32: *Reuben{as}: pažodžiui Žiūrėkite sūnus!* Bet šiuo atveju, kaip ir su visais kitais Jokūbo sūnumis, vardai turi simbolinę, o ne etimologinę reikšmę, nes vardai ir asmenys buvo glaudžiai siejami. Simbolinė Reubeno reikšmė, anot Jahvisto šaltinio, remiasi skambesio panašumu: *raa beonii*, t.y. *jis pažvelgė į mano kančią*. O Elohistininame šaltinyje vardas paaiškinamas panašiai skambančiu *jeehabani*, t.y. *jis mane mylės*.

29,33: *Simeon{as}: liaudies etimologija sieja jį su šama*, t.y. *jis išgirdo*.

29,34: *Levi{š}: siejamas su jivalleh*, t.y. *jis prisiriš*.

29,35: *Juda{š}: siejamas su hebrajišku žodžiu 'odeh*, t.y. *dėkingai pagarbinsiu*.

30,3: ... *ant mano kelių*: senovėje, Artimųjų Rytų pasaulyje, tėvas paimdavo naujagimį ant kelių

pareikšti, kad kūdikis yra jo. Rachelė pasinaudoja šia apeiga kūdikiui įsūnyti ir pareikšti jį savo teises.

30,4: ... *kaip žmoną*: hebrajiškas žodis *išša* reiškia *žmona*, bet čia jis ženklina antrinio rango žmoną, neturinčią visų tikros žmonos teisių.

30,6: *Dan{as}: paaiškinamas veiksmažodžiu *dananni*, t.y. {Dievas} mane apgynė*.

30,8: * *Naftali{š}: paaiškintas fraze *naptule 'elohim niptalti*, t.y. ... *ėjau grumtis lemtingose varžybose* ...*

30,11: *Gad{as}: paaiškintas žodžiu *begad*, pažodžiui *sėkmėje*, t.y. *Kokia sėkmė!**

30,13: *Ašer{as}: paaiškintas žodžiu *beošri*, pažodžiui *mano geroje laimėje*, t.y. *Kokia aš laiminga!* ir žodžiu *iššeruni*, t.y. *jos vadins mane laiminga*.*

30,14: ... *mandragorai*: augalas, kurio šaknys

atėmei mano vyrą? Argi norėtum atimti ir mano sūnaus mandragorus?” Rachelė atsakė: “Teguli jis šią naktį su tavimi už tavo sūnaus mandragorus”. ¹⁶ Taigi vakare, Jokūbui grįžtant iš laukų, Lea išėjo jo pasitikti ir jam paskelbė: “Tu turi pas mane ateiti, nes aš nusamdžiau tave už sūnaus mandragorus”. Jis tat gulėjo tą naktį su ja. ¹⁷ Dievas išklausė Leos, ji pastojo ir pagimdė Jokūbui penktą sūnų. ¹⁸ O Lea sakė: “Dievas man atlygino už tai, kad daviau savo vyrui tarnaitę”, – todėl ir pavadino jį Issacharu.* ¹⁹ Kai Lea vėl tapo nėščia ir pagimdė Jokūbui šeštą sūnų, ²⁰ ji sakė: “Dievas man davė rinktinę dovaną. Šį kartą mano vyras atneš man dovanų, nes jam pagimdžiau šešis sūnus”. Ir pavadino jį Zebulun.* ²¹ Paskui ji pagimdė dukterį ir pavadino ją Dina.

²² Nūn Dievas atsiminė Rachelę, išklausė jos ir atvėrė jos iščias. ²³ Ji tapo nėščia ir pagimdė sūnų, tardama: “Dievas nuėmė nuo manęs gėdą!” ²⁴ Ir ji pavadino jį Juozapu,* sakydama: “Teprieda man Dievas dar kitą sūnų.”

Jokūbo susitarimas su Labanu

²⁵ Kai Rachelė pagimdė Juozapą, Jokūbas kreipėsi į Labaną: “Išleisk mane eiti namo, grįžti į savo kraštą. ²⁶ Atiduok man mano žmonas bei vaikus, už kuriuos tau tarnavau, ir leisk man išvykti. Juk žinai, kiek

savo darbu tau pasitarnavau”. ²⁷ Labanas betgi jam tarė: “O, kad aš rasčiau malonės tavo akyse! Per būrimą sužinojau, kad VIEŠPATS laimino mane dėl tavęs. ²⁸ Todėl, – jis tęsė, – nustatyk kokią tik nori algą iš manęs, aš mokėsiu”. ²⁹ O Jokūbas jam atsakė: “Tu pats žinai, kaip aš tau tarnavau ir kaipėjosi tavo gyvuliams mano globoje. ³⁰ Juk tas truputis, kurį prieš mane ateinant turėjai, apščiai padaugėjo, nes VIEŠPATS laimino tave per viską, ką tik aš dariau. O dabar kada aš begalėsiu aprūpinti ir savo paties namus?” ³¹ {Labanas} klausė: “Ką gi turiu tau mokėti?” Jokūbas atsakė: “Nieko man nemokėk! Jei man padarysi štai ką, aš vėl ganysiu ir rūpinsiuosi tavo kaimene. ³² Apeik šiandien visą savo kaimenę, atskirk iš jos visas taškuotas bei margas avis, visus tamsios spalvos ėriukus* ir margas bei taškuotas ožkas. Tokia bus mano alga. ³³ O vėliau, kai ateisi pats patikrinti mano algos, tepaliudija tau mano sąžiningumas už mane: jeigu tarp mano ožkų bus nemargų bei netaškuotų, ar avių, kurios ne juodos, tebūna jos laikomos vogtomis”. ³⁴ “Puiku, – atsakė Labanas, – tebūna, kaip sakai”.

³⁵* Tą pačią dieną tad Labanas atskyrė ožius, kurie buvo dryžuoti bei taškuoti, ir visas ožkas, kurios buvo taškuotos bei margos – turinčios baltus lopus, ir visas

senovėje buvo laikomos vaistu nevaisingoms moterims. Hebrajiškasis žodis *duda'im* turi erotinių niuansų, nes skamba panašiai į *daddaim* (krūtys) ir *dodim* (lytiniai malonumai).

30,18: *Issachar{as}*: paaiškintas žodžiu *sekari*, t.y. *mano atlyginimas* ir 16-ojoje eilutėje žodžiu *sekartika*, pažodžiui *tave pasamdžiau*, t.y. užmokėjau už tave.

30,20: *Zebulun{as}*: turi ryšių su akadų kalbos žodžiu *zubullum*, t.y. *jaunojo dovana* ir paaiškintas frazėmis: *zebadani ... zebebe tob*, – *atnešė man rinktinę dovaną*, ir *jizbeleni*, – *jis atneš man dovanų*.

30,24: *Juozap{as}*: paaiškintas žodžiu *josep* –

teprideda ir 23-ojoje eilutėje žodžiu *asap* – *jis nuėmė*.

30,32: ... *tamsios spalvos ėriukus ir margas bei taškuotas ožkas*: Artimuosiuose Rytuose paprastai avys yra pilkšvos, o ožkos – tamsiai rusvos ir juodos. Taigi Jokūbas negalėjo tikėtis susilaukti daug avių bei ožkų.

30,35: Pavesdamas neįprastai skirtingus galvijus savo sūnams, Labanas ne tik atėmė iš Jokūbo jo pradinę mažą algą, bet ir stengėsi užkirsti kelią tolesniam tamsios spalvos avių ir taškuotų bei keršų ožkų kergimui Jokūbui pavestose kaimenėse.

juodas avis ir padavė į savo sūnų rankas. ³⁶Tada jis nustatė, kad tarp jo ir Jobūbo būtų trijų dienų kelionės atstumas; o Jokūbas tuo tarpu toliau ganė likusią Labano kaimenę.

³⁷Tuomet Jokūbas pasirinko šviežių tuopos, migdolo bei platano lazdu ir išdrožė ant jų baltus dryžius, nulupdamas žievę iki pat lazdu baltumo. ³⁸Ir nuluptas lazdas išdėliojo priešais kaimenės loviuose – vandens girdyklose, iš kurių kaimenės ateidavo atsigerti. Kadangi gyvuliai kergdavosi, kai ateidavo atsigerti, ³⁹*tai ožkos ir kergėsi priešais lazdas, ir vedė dryžuotus, margus bei taškuotus jauniklius. ⁴⁰O avis Jokūbas atskyrė, kaimenės snukius nukreipė link dryžuotųjų ir visiškai juodų gyvulių Labano kaimenėje. Tokiu būdu jis augino si sau kaimenes ir jų nemaišė su Labano kaimenėmis. ⁴¹Be to, kai kergdavosi stipresnieji kaimenės gyvuliai, Jokūbas padėdavo lazdas į lovius prieš gyvulių akis, idant jas matydami kergtųsi, ⁴²bet silpniesiems gyvuliams jis ten lazdu nepadėdavo. Tokiu būdu silpnieji teko Labanui, o stiprieji Jokūbui. ⁴³Taigi žmogus turtėjo be galo ir įsigijo ne tik daug kaimenių, bet ir tarnų bei tarnaičių, kupranugarių ir asilų.

31 **Jokūbo pabėgimas iš Harano** ¹Jokūbas nugirdo Labano sūnų kalbas: „Jokūbas paėmė visa, kas priklausė mūsų tėvui, ir susikrovė visą šį turtą iš to, kas turėtų priklausyti mūsų tėvui“. ²Be to, Jokūbas matė, kad ir Labanas nebesielgė su juo taip palankiai kaip anksčiau. ³Tada VIEŠPATS tarė Jokūbui: „Grįžk į savo tėvų kraštą, į savo gimtinę. Aš būsiu

su tavimi“. ⁴Taigi Jokūbas išsikvietė Rachelę ir Leą į laukus, kur buvo jo kaimenė, ⁵ir joms pasakė: „Aš matau, kad jūsų tėvas nebesielgia su manimi taip palankiai kaip anksčiau. Bet mano tėvo Dievas buvo su manimi. ⁶Jūs gerai žinote, kad aš tarnavau jūsų tėvui visomis savo išgalėmis, ⁷nors jūsų tėvas dešimt kartų mane apgavo ir man algą pakeitė, bet Dievas neleido jam manęs nuskriausti. ⁸*Jei jis sakė: 'Taškuotieji bus tau algą, – tuomet visa kaimenė vedė taškuotus, o jei jis sakė: 'Dryžuotieji bus tau algą, – tuomet visa kaimenė vedė dryžuotus. ⁹Dievas tat atėmė kaimenes iš jūsų tėvo ir jas atidavė man.

¹⁰Kartą, kaimenių kergimo metu, sapne staiga pakėliau akis ir mačiau, kad ožiai kaimenėje, kai jie poravosi, buvo dryžuoti, taškuoti ir margi. ¹¹Tuomet Dievo angelas sapne man tarė: 'Jokūbai', o aš atsiliepiu: 'Aš čia!'. ¹²O jis tęsė: 'Prašyčiau pakelti akis ir įsidėmėti, kad visi ožiai kaimenėje, kai jie poruojasi, yra dryžuoti, taškuoti ir margi, nes aš mačiau visa, ką tau darė Labanas. ¹³Aš esu Dievas, kuris pasirodė tau Bet-Elyje, kur tu patepei paminklinį akmenį ir padarei man įžadą. Dabar tat palik tuojau pat šį kraštą ir grįžk į savo gimtinę“.

¹⁴Tuomet Rachelė ir Lea, atsakydamos jam, paklausė: „Argi mes dar turime dalį ar paveldą savo tėvo namuose? ¹⁵Argi jis nelaiko mūsų svetimomis? Juk jis ne tik mus padavė, bet ir už mus gautus pinigų surijo!“. ¹⁶Tikrai visi turtai, kuriuos Dievas atėmė iš mūsų tėvo, priklauso mums ir mūsų vaikams. Tat daryk visa taip, kaip Dievas tau įsakė“.

30,39-42: Jokūbo gudrybė rėmėsi senovės žmonių įsitikinimu, kad galima sąlygoti gyvulių prieauglį matomais akstinais kergimo metu. Mat buvo tikima, kad lazdos su baltais dryžiais, matomos kergimo metu, sąlygos juodas ožkas vesti jauniklius su baltais lopais, o pilkos avys, matydamos

juodas ožkas kergimo metu, ves ėriukus su juodais lopais.

31,8-12: Elohistinis pasakojimas apie nuostabų Jokūbo kaimenės padidėjimą šiek tiek skiriasi nuo Jahvistinio pasakojimo. Žr. Pr 30,32-42.

31,15: ... *svetimomis*: pažodžiui *svetimtautėmis*,

17 Tada Jokūbas užsodino savo vaikus ir žmonas ant kupranugarių, ¹⁸suvarė visus savo gyvulius, pasiėmė visą savo sukauptą nuosavybę – visus gyvulius, įsigytus Padan-Arame, – ir pakilo eiti pas savo tėvą Kanaano krašte.

19 O Labanas buvo išėjęs avių kirpti. Rachelė tuo metu pasivogė savo tėvo šeimos dievus.* ²⁰Jokūbas apgavo* aramietį Labaną, neišsiduodamas jam, kad ketina bėgti. ²¹Taigi jis išbėgo su viskuo, ką turėjo. Pakilo ir, persikėlęs per Eufratą, pasisuko Gileado kalnų link.

Labanas vejasi Jokūbą ²²Trečią dieną Labanui buvo pranešta, kad Jokūbas pabėgo. ²³Pasiėmęs tat savo brolius, jis vijosi jį septynias dienas* ir prisivijo Gileado kalnuose. ²⁴Bet Dievas atėjo pas aramietį Labaną naktį per sapną ir jį įspėjo: „Saugokis, negrasink Jokūbui!”

25 Kai Labanas užklupo Jokūbą, Jokūbo palapinė buvo pastatyta aukštesnė. Ir Labanas su broliais pasistatė savo palapines ten pat, Gileado kalnuose. ²⁶„Ką tu padarei, – tarė Labanas Jokūbui, – mane apgavai ir mano dukteris tarsi kalaviju pasigrobei į nelaisvę?!” ²⁷Dėl ko taip slapčia išbėgai, mane apkvailinai ir man nepasakei? Aš būčiau išleidęs tave su švente ir dainomis, su būgnelių žvangučiais ir arfomis. ²⁸Tu neleidai išbučiuoti man net savo sūnų ir savo dukterų! Pasielgei tikrai kvailai! ²⁹Aš turiu galią jums visiems žalos padaryti, bet tavo tėvo Dievas vakar

naktį man pasakė: „Saugokis, negrasink Jokūbui!” ³⁰Na tiek to, suprantu, tu turėjai iškeliauti, nes buvai labai pasiilgęs tėvo namų, bet kodėl tu pavogei mano dievus?” ³¹Jokūbas Labanui atsakė: „Dėl to, kad bijojau, nes maniau, jog jėga atimsi iš manęs savo dukteris. ³²Bet tas, pas ką savo dievus atrasi, neišliks gyvas! Mūsų giminių akivaizdoje parodyk tai, kas pas mane tau priklauso, ir pasiimk!” Mat Jokūbas nežinojo, kad Rachelė buvo pasivogusi tuos dievus.

33 Labanas tat įėjo į Jokūbo palapinę, į Leos palapinę ir dviejų tarnaičių palapines, bet jų nerado. Jis išėjo iš Leos palapinės ir įėjo į Rachelės palapinę. ³⁴O Rachelė, paėmusi dievus, sudėjo juos į kupranugario balną ir ant jų atsistėjo. Labanas išieškojo visą palapinę, bet jų nesurado, ³⁵nes ji savo tėvui sakė: „Tenepyksta mano viešpats, kad aš negaliu prieš tave atsistoti, nes mane užklupo mėnesinės”. Taigi jis ieškojo, bet savo šeimos dievų nesurado.

36 Dabar Jokūbas įniršo ir pradėjo bartis ant Labano. Jokūbas Labanui sakė: „Kuo aš nusikaltau? Kur mano nuodėmė, kad mane taip įkandin vijaisi? ³⁷Nors tu ir visus mano daiktus išknisai, ką gi iš savo šeimos daiktų suradai? Padėk čia tai prieš mano gimines ir prieš tavo gimines, idant jie išspręstų mudviejų bylą. ³⁸Per tuos dvidešimt metų, kai buvau po tavimi, tavo avys ir ožkos niekad nepersileido, ir aš nė sykio nesivaišinau tavo kaimenių

nes neturėjo vietinių moterų teisių. ... surijo: sunaudojo arba išieškojo. Jaunosios kaina, sumokėta tėvui už dukters davimą žmonai, buvo teisiškai skiriama jaunajai kaip jos asmeniškasis kraitis. 31,19: ... šeimos dievus: hebrajiškai *terafim*{us}, t.y. šeimos status, statulėlės, kurios buvo naudojamos buriant (Žr. Ez 21,26; Zch 10,2). Be to, terafimai turėjo didelę reikšmę tvarkant šeimos nuosavybės reikalus.

31,20: ... apgavo: pažodžiui *pavogė* {aramėjiečio Labano} širdį.

31,23: ... septynias dienas: pažodžiui *septynių dienų kelias*, t.y. didelį nuotolį. Nuo Harano į Gileadą septynių dienų nebūtų užtekę kupranugarių karavanui.

31,26: ... kalaviju pasigrobei į nelaisvę: pažodžiui *moterys paimtos kalaviju*. Užkariautosios tautos moterys buvo laikomos karo grobiu. Žr. 1 Sam 30,2; 2 Kar 5,2.

avinu. ^{39*}Aš niekad nenešiau tau žvėrių sudraskytų gyvulių; aš pats pakėliau nuostolį. Tu iš manęs išieškojai, nesvarbu, ar tai buvo pagrobta dieną, ar buvo tai pagrobta naktį. ⁴⁰Taip būdavo su manimi: dieną mane pribaidavo kaitra, o naktį šaltis, negalėdavau sudėti akių. ⁴¹Per tuos dvidešimt metų, kai buvau su tavimi, keturiolika metų aš tarnavau tau už tavo dvi dukteris, šešerius už tavo kaimenę, nes tu dešimt kartų pakeitei man algą. ⁴²Jeigu mano tėvo Dievas, Dievas Abraomo ir Izaoko Baimė, nebūtų buvęs su manimi, tuščiomis rankomis tu mane būtumei išleidęs. Dievas matė mano sunkią būklę ir mano rankų triušą. Užtat praėjusią naktį tave sudraudė”.

(**Jokūbo ir Labano sandora** ^{43*}Labanas, atsakydamas Jokūbui, tarė: “Dukterys yra mano dukterys, vaikai yra mano vaikai, kaimenės yra mano kaimenės, – visa, ką matai, man priklauso. Betgi ką aš galiu su jomis ar su vaikais, kuriuos jos pagimdė, šiandien daryti? ⁴⁴Dabar tad eikš, sudarykime sandorą, tu ir aš, – tebūna ji mano ir tavo liudytojas”. ⁴⁵Tuomet Jokūbas paėmė akmenį ir pastatė jį kaip paminklą. ⁴⁶O savo giminėms Jokūbas sakė: “Parinkite akmenų!” Pririnkę akmenų, jie padarė iš jų kauburį ir prie to kauburio laužė duoną. ⁴⁷Labanas jį pavadino Jegar-Sahaduta,* bet Jokūbas pavadino jį Gal-Edu.* ⁴⁸“Šis kauburys, – tarė Labanas, – nuo šiandien bus tavo ir mano liu-

dytojas”. Todėl jis buvo pavadintas Gal-Edu – ⁴⁹taip pat ir Mizpa,* nes jis sakė: “Teprižiūri VIEŠPATS mano ir tavo {sandorą}, kai mes vienas kito nematysime. ⁵⁰Jeigu tu skriausi mano dukteris ar vesi dar kitas moteris, be mano dukterų, – nors ir nebūtų liudytojo su mumis, – atsimink, kad pats Dievas bus mano ir tavo liudytojas”.

⁵¹Labanas tarė Jokūbui: “Štai šis yra kauburys ir šis yra paminklas, kurį aš pastaciau tarp tavęs ir savęs. ⁵²Šis kauburys yra liudytojas ir šis paminklas yra liudytojas, kad nei aš žengsiu toliau už šio kauburio ir už šio paminklo prieš tave, nei tu žengsi toliau už šio kauburio ir už šio paminklo prieš mane, norėdamas pikta daryti. ⁵³Tegu būna Abraomo Dievas ir Nahoro Dievas, – jų tėvų Dievas, – mūsų teisėjas”. Jokūbas tat prisiekė savo tėvo {Dievu} Baime. ⁵⁴Tuomet Jokūbas paaukojo atnašą ant kalno ir pakvietė savo giminės pasidalyti valgiu. Jie dalijosi valgiu ir praleido naktį kalnuose.

32 Pakilęs anksti rytojaus rytą, Labanas išbučiavo savo vaikaičius bei dukteris ir juos palaimino. Tada Labanas leidosi kelionėn namo. ²Ir Jokūbas tęsė savo kelionę. Jį pasitiko Dievo angelai. ³Juos pamatęs, Jokūbas tarė: “Tai yra Dievo stovykla!” Užtat jis tą vietą pavadino Mahanajimais.*

Jokūbas siunčia pasiuntinius pas Esavą ⁴Jokūbas pasiuntė pirm savęs pa-

31,39: Labano veiksmai buvo priešingi senovės Artimųjų Rytų papročiams. Pasak Hamurabio teisyne: *Jei avidę užkluptų gamtos audra arba jei liūtas sudraskytų avį, kerdžius turi pasiaiškinti prieš dievus, ir šeimininkas privalo priimti nuostolį.* Žr. Iš 22,12.

31,43-54: Šiame pasakojime apie Labano ir Jokūbo sandorą du šaltiniai – Jahvistinis ir Elohistinis yra glaudžiai suaugti. Atrodo, kad kauburys priklauso Jahvistiniam šaltiniui, o paminklinis akmuo – Elohistiniam.

31,47: *Jegar-Sahaduta*: aramėjiškai *Liudytojo kauburys*. *Gal-Ed[as]*: hebrajiškai *Liudytojo kauburys*. Pastarasis vardas paaiškina Gileado srities vardą.

31,49: *Mizpa*: miestas Gileade. Žr. Ts 10,17; 11,11.34; Oz 5,1. Vardas Mizpa hebrajų kalba turi ryšį su *mizpa*, t.y. *stebėjimo vieta*, ir yra siejamas su *Jisep Jahveh*, t.y. *Teprižiūri Viešpats* ... bei su žodžiu *mazeba*, t.y. *paminklas* – paminklinis akmuo.

32,3: *Mahanajimai*: miestas Gileade (žr. Joz

siuntinius pas savo brolių Esavą į Seiro kraštą, Edomo laukus, ⁵ir jiems įsakė, tardamas: “Mano viešpačiui Esavui taip kalbėsite: ‘Taip kalbėjo tavo tarnas Jokūbas. Aš gyvenau kaip ateivis su Labanu ir užsibuvau ten iki šiol. ⁶Aš įsigijau galvijų, asilų, avių kaimenių, tarnų ir tarnaičių. Aš siunčiu šią žinią savo viešpačiui, idant rasčiau malonę tavo akyse’”.

⁷ Pasiuntiniai sugrįžo pas Jokūbą, sakydami: “Nuėjome pas tavo brolių Esavą. Jis pats, lydimas keturių šimtų vyrų, ateina tavęs pasitikti”. ⁸Jokūbas labai nusigando. Nerimaudamas jis padalijo žmones, esančius su juo, avių kaimenes bei galvijų bandas ir kupranugarius į dvi stovyklas, ⁹galvodamas: “Jei Esavas užpuolų ir sunaikintų vieną stovyklą, tuomet kita stovykla pabėgs”.

¹⁰ Tuomet jis meldėsi: “Dieve mano tėvo Abraomo ir Dieve mano tėvo Izaoko, – VIEŠPATIE, kuris man sakė: ‘Grįžk į savo kraštą, į savo gimtinę, ir aš tau būsiu geras’. ¹¹Nesu vertas visos tos ištikimos meilės ir visos tos ištikimybės, kurią parodei savo tarnui, nes kadaise tik su lazda rankoje perbridau šį Jordaną, o dabar esu išaugęs į dvi stovyklas. ¹²Prašyčiau išgelbėti mane iš mano brolio rankos – Esavo rankos, nes aš jo bijau! Nes aš bijau, jis ateis ir parblokš mane, išžudys motinas ir vaikus. ¹³Betgi tu pats pasakei: ‘Aš tau būsiu labai geras ir padarysiu tavo palikuonis kaip jūros smiltis, kurių dėl gausumo negalima suskaityti’”.

¹⁴ Praleidęs tenai tą naktį, jis parinko iš to, ką turėjo po ranka, dovaną savo broliui Esavui: ¹⁵du šimtus ožkų ir dvidešimt ožių, du šimtus avių ir dvidešimt avinų,

¹⁶trisdešimt žindančių kupranugarių su jų jaunikliais, keturiasdešimt karvių ir dešimt jaučių, dvidešimt asilų ir dešimt asilų. ¹⁷Juos perdavė į savo tarnų rankas, būrį po būrio, ir tarnams tarė: “Eikite pirma manęs, bet laikykitės atstumo tarp būrių”. ¹⁸Oėjusiam priekyje jis nurodė: “Kai mano brolis Esavas sutiks tave ir paklaus: ‘Kieno tu? Kur keliauji? Kieno visa tai, ką tu varai?’ – ¹⁹tuomet tu atsakysi: ‘Jie priklauso tavo tarnui Jokūbui. Tai dovana, kurią jis siunčia mano viešpačiui Esavui. Be to, jis ir pats mums iš paskos ateina’”. ²⁰Lygiai taip pat jis įsakė ir antrajam, ir trečiajam, ir visiems, variusiems būrius: “Jūs tą patį sakysite Esavui, kai jį sutikssite. ²¹Būtinai pridėkite: ‘Be to, pats tavo tarnas Jokūbas ateina paskui mus’”. Mat jis galvojo: “Jei aš suminkštinsiu jį iš anksto dovana ir tada jam pasirodysiu, galbūt jis man atleis”. ²²Taigi dovanos ėjo pirma jo, tuo tarpu jis tą naktį pasiliko stovykloje.

Imtynės su Angelu ²³Tą pačią naktį jis atsikėlė ir, pasiėmęs abi savo žmonas drauge su dviem savo tarnaitėmis bei vienuolika vaikų, perbrido Jaboko brastą. ²⁴Perkėlęs juos per upę, jis pergabeno taip pat visa, ką turėjo. ²⁵Jokūbas pasiliko vienas. Tuomet kažkoks vyras* grūmėsi su juo iki pat aušros. ²⁶Tas vyras, matydamas, kad negali jo įveikti, taip sudavė jam į šlaunies įdubą, kad Jokūbo šlaunis, jam besigalynėjant su tuo vyru, išsinarino. ²⁷Tuomet jis tarė: “Paleisk mane, nes jau aušta”. Bet Jokūbas atsakė: “Paleisiu tave tik, kai mane palaiminsi”. ²⁸O tas paklausė: “Kuo tu vardu?” “Jokūbas”, – jis atsakė. ²⁹Anas tarė: “Toliau tavo vardas bus nebe Jokūbas, bet Izraelis,* nes ėmeisi su Dievu

13,26,30; 21,38; 2 Sam 2,8 ir t.t.). Hebrajiškasis vardas yra žodžio *mahane* dviskaita, t.y. *Dvi stovyklos*.

32,25: ... *kažkoks vyras*: Viešpats žmogaus pavaldau. Žr. 29-33 eilutes.

bei žmonėmis ir nugalėjai”. ³⁰Tuomet Jokūbas prašė: “Prašyčiau pasakyti man savo vardą”. Anas atsakė: “Kam gi klausi mano vardo?” Tai pasakęs, jis tenai jį palaimino.

³¹Jokūbas tat pavadino tą vietą Penieliu,* tardamas: “Juk aš mačiau Dievą veidas į veidą, tačiau mano gyvybė buvo apsaugota.*” ³²Saulė tekėjo, kai jis, dėl išnartintos šlaunies šlubuodamas, praėjo Penuelį. ³³Todėl iki šios dienos izraeliečiai nevalgo išijo raumens, esančio šlaunies įduboje, nes anas sudavė Jokūbui į šlaunies įdubą prie išijo raumens.

33 Jokūbas susitinka su Esavu ¹Besižvalgydamas Jokūbas pamatė ateinant Esavą, lydimą keturių šimtų vyrų. Tuomet jis išskirstė Leos, Rachelės ir abiejų tarnaičių vaikus, ²pastatydamas tarnaites su jų vaikais priekyje, Leą su jos vaikais už jų, o Rachelę su Juozapu paskiausiai. ³O pats ėjo pirmą visų ir nusilenkė lig žemės septynis kartus, kol priėjo arti prie savo brolio.

⁴O Esavas atbėgo jo pasitikti, – apkabino jį, puolė jam ant kaklo ir jį išbučiavo. Jiedu apsiverkė. ⁵Kai Esavas pakėlė akis ir pamatė moteris bei vaikus, jis klausė: “Kas gi tie su tavimi?” Jokūbas atsakė: “Tai vaikai, kuriuos Dievas malonėjo duoti tavo tarnui”. ⁶Tada priėjo tarnaitės, jos ir jų vaikai, ir žemai nusilenkė, ⁷po jų priėjo taip pat Lea su savo vaikais ir žemai nusilenkė, galų gale priėjo Juozapas su Rachel ir žemai nusilenkė.

⁸O Esavas vėl klausė: “Ką gi reiškia tas visas būrys, kurį sutikau?” Jokūbas atsakė: “Kad rasčiau malonę mano viešpa-

ties akyse”. ⁹Esavas tarė: “Aš turiu gana, mano broli! Tau tebūna, ką turi”. ¹⁰Bet Jokūbas tarė: “Ne, prašau tave! Jei randu malonę tavo akyse, priimk iš mano rankos dovaną. Iš tikrųjų man matyti tavo veidą yra tarsi matyti Dievo veidą, – taip mane maloniai priėmėi. ¹¹Prašyčiau priimti mano dovaną, kurią aš tau atvariau, nes Dievas man buvo maloningas, aš ir turiu visko apščiai”. Taip raginamas Esavas ją priėmė.

Jokūbas atsiskiria nuo Esavo

¹²Tuomet {Esavas} tarė: “Leiskimės į kelionę kartu, aš eisiu greta tavęs”. ¹³O {Jokūbas} jam atsakė: “Kaip mano viešpats žino, vaikai yra silpni. Be to, avių kaimeinės bei galvijų bandos turi žinduklių ir man rūpestį kelia. Greičiau varant, jie išvargtų per vieną dieną ir visi gyvuliai nugaištų. ¹⁴Tekeliauja mano viešpats pirmą savo tarną, tuo tarpu aš keliausiu toliau pamažu pagal žinginę priekyje einančių galvijų ir pagal žinginę vaikų, kol ateisiu pas savo viešpatį į Seirą”.

¹⁵Esavas tarė: “Leisk man bent palikti su tavimi keletą mano žmonių”. Bet jis atsakė: “Kam gi? Mano viešpats yra man per daug geras”. ¹⁶Taigi Esavas tą dieną leidosi kelionėn į Seirą. ¹⁷O Jokūbas keliavo Sukotų link,* kur jis pasistatė sau namus ir padarė pastoges savo gyvuliams. Todėl tos vietos vardas yra Sukotai.

Jokūbas atkeliauja į Šechemą

¹⁸Taigi, parėjęs iš Padan-Aramo, Jokūbas saugiai atkeliaavo į Šecho miesto miestą, esantį Kanaano krašte, ir pasistatė palapines priešais miestą. ¹⁹Žemės sklypą, ant kurio

32,29: *Izrael{is}*: pirmoji hebrajiškojo *Iisrael{io}* vardo dalis siejama su veiksmažodžiu *sarita*, t.y. *tu ėmei*, o antroji su pirmuoju *El{ohim}*, t.y. *Dievas*, žodžio skiemeniu. Žr. Oz 12,5.

32,31: *Peni-El{is}*: žodžio *Penuel{is}* variantas (žr. 32-ąją eilutę); vardas miesto ant šiaurinio Jaboko upės kranto Gileade (žr. Ts 8,8-9. 17; 1 Kar

12,25). Vardas *Peniel* reiškia *Dievo veidą*. ... *mano gyvybė buvo apsaugota*: žr. Pr 16,13 paaiškinimą.

33,17: *Sukotai*: svarbus miestas prie Jaboko ir Jordano upių santakos (žr. Joz 13,27; Ts 8,5-16; 1 Kar 7,46). *Pastogės*: hebrajiškai *sukkot* – žodis, kuris skamba panašiai kaip miesto vardas.

jis buvo pasistatęs savo palapinę, nupirko už šimtą aukso gabalų* iš Šechemo tėvo Hamoro* sūnų. ²⁰Ten jis pastatė aukurą ir pavadino jį El-Elohe-Israeliui.*

34 Dinos išprievartavimas*

¹Leos dukterė Dina, kurią ji buvo pagimdžiusi Jokūbui, nuėjo aplankyti kai kurių krašto moterų. ²Šechemas, šalies vado hivito* Hamoro sūnus, ją pamatė, pasigrobė ir privertė jėga su juo gulėti. ³Jis lipte prilipo prie Jokūbo dukters Dinos, įsimylėjo mergaitę ir stengėsi laimėti jos širdį. ⁴Šechemas prašė ir savo tėvo Hamoro: „Gauk tą mergaitę man žmona“.

⁵Jokūbas išgirdo, kad Šechemas išniekino jo dukterį Diną. Betgi jo sūnūs buvo laukuose su galvijais, todėl jis tylėjo, kol jie sugrįžo. ⁶Šchemo tėvas Hamoras atėjo pas Jokūbą pasikalbėti ⁷kaip tik tuo metu, kai jo sūnūs parėjo iš laukų. Išgirdę, kas buvo atsitikę, vyrai buvo pritrenkti ir degė pykčiu, nes Šechemas, gulėdamas su Jokūbo dukterimi, buvo padaręs gėdą Izraeliui. Tokio dalyko pakęsti negalima!

⁸O Hamoras kalbėjo su jais, sakydamas: „Mano sūnus Šechemas visa širdimi trokšta jūsų dukters. Duokite ją jam žmona. ⁹Giminiuokitės su mumis: duokite mums savo dukteris, imkite mūsų dukteris sau! ¹⁰Tarp mūsų įsikursite, ir kraštas bus jums atviras: gyvenkite, laisvai kilnuokitės, įsigykite jame nuosavybę“. ¹¹Tada pats Šechemas jos tėvui ir jos broliams sakė: „Leiskite man rasti malonę jūsų akyse!

Aš mokėsiu, ko tik iš manęs pareikalauosite. ¹²Reikalaukite iš manęs vedybų kraičio ir dovanų, kokių tik norite, mokėsiu, ko tik iš manęs reikalausite. Tik duokite man mergaitę žmona“.

Jokūbo sūnų kerštas ¹³Jokūbo sūnūs atsakė Šchemui ir jo tėvui, kalbėdami klatingai, nes jis buvo išniekinęs jų seserį Diną. ¹⁴Jie tat jiems sakė: „Mes tokio dalyko negalime daryti, duoti savo seserį nepripjaustytam vyrui, nes tai užtrauktų mums gėdą. ¹⁵Tik tuomet mes sutiksime su tavimi, jei jūs, apripjaustydami visus savo vyriškius, tapsite kaip mes. ¹⁶Tada mes duosime jums savo dukteris ir mes imsime sau jūsų dukteris, kursimės tarp jūsų ir tapsime viena tauta. ¹⁷Bet jeigu jūs mūsų nepaklausysite ir nebūsime apripjaustyti, tuomet mes pasiimsime savo dukterį ir eisime su“.

¹⁸Jų žodžiai patiko Hamorui ir jo sūnui Šchemui. ¹⁹Jaunuolis nedelsė tai padaryti, nes jis žavėjosi Jokūbo dukterimi. Be to, jis buvo labiau gerbiamas negu bet kas kitas savo tėvo namuose. ²⁰Taigi Hamoras ir jo sūnus Šechemas nuėjo į miesto vartus ir kalbėjo savo miesto vyrams, sakydami: ²¹„Tie žmonės yra mums draugiški. Tesikuria jie krašte ir tesikilnoja jame laisvai, nes krašte jiems yra apščiai vietos. Galėsime imti jų dukteris į žmonas ir duoti jiems savo dukteris. ²²Bet jie sutiks gyventi tarp mūsų ir tapti viena tauta tik su šia sąlyga: visi mūsų vyriškiai turi būti apripjaustyti, kaip ir jie kad yra apripjausty-

33,19: ... *aukso gabalų*: hebrajiškai *kesitai* – nežinomos vertės piniginis vienetas. *Hamoro sūnūs*: hamoritų tautelė. Žr. Joz 9,28. Hamoras buvo laikomas Šchemo gyventojų protėviu, jo vardu save vadino šechemiečiai.

33,20: *El-Elohe-Israeliui*: „Dievas – Izraelio Dievas“.

34,1-31: Pasakojimas apie Dinos išprievartavimą ir Jokūbo sūnų kerštą turbūt atspindi istorinį

senos praeities įvykį, susijusį su ginkluotu konfliktu tarp pačių pirmųjų izraeliečių giminių, besiveržiančių į centrinį Kanaaną, ir Šchemo srities gyventojų – huritų.

34,2: ... *hivito* ... : graikiškajame tekste yra *horito*, t.y. hurito. Atrodo, kad šie žodžiai ženklino huritus arba kitus nesemitinius Palestinos gyventojus.

ti. ²³Argi tuomet nepriklausys mums jų galvijai ir nuosavybė, – visi jų gyvuliai? Tik sutikime su jais, ir jie gyvens su mumis”. ²⁴Visi stiprūs miesto vyrai* sutiko su Hamoru ir jo sūnumi Šechemu, visi vyriškai buvo apipjaustyti – visi stiprūs miesto vyrai.

²⁵Trečią dieną, kai jie dar kentėjo skausmus, du Jokūbo sūnūs – Simeonas ir Levis, Dinos broliai, pasiėmę kalavijus, nelaukiai užpuolė miestą ir išžudė visus vyriškius. ²⁶Ir Hamorą bei jo sūnų Šechemą nudūrė kalaviju, atsiėmė Diną iš Šechemo namų ir išėjo. ²⁷Tuomet kiti Jokūbo sūnūs, aptikę nužudytuosius, apiplėšė miestą už tai, kad jų sesuo buvo išniekinta. ²⁸Jie pasiėmė jų avių kaimeis ir galvijų bandas, jų asilus ir visa, kas buvo mieste ir laukuose. ²⁹Visą jų turtą, visus jų vaikus ir jų žmonas, – visa, kas tik buvo namuose, jie pasiėmė kaip belaisvius ir grobį.

³⁰Tada Jokūbas tarė Simeonui ir Leviui: “Užkrovėte man bėdą, padarydami mane bjaurų krašto gyventojams – kanaaniečiams ir perizitams. Skaičiumi mano vyrų yra tik keletas. Jei jie susibūrę užpuls mane, aš būsiu sunaikintas – aš ir mano šeima”. ³¹Bet jie atsakė: “Argi su mūsų seserimi turėtų būti elgiamasi kaip su kekše?”

35 Jokūbas sugrįžta į Bet-Elį
¹Dievas tarė Jokūbui: “Pakilk, eik į Bet-Elį ir ten apsistok. Padaryk ten aukurą Dievui, kuris tau pasirodė, kai tu bėgai nuo savo brolio Esavo”. ²Užtat Jokūbas savo šeimai ir visiems esantiems su juo įsakė: “Atsikratykite svetimų dievų,* kuriuos turite prie savęs, nusiplaukite ir apsilvinkite šviežiais drabužiais. ³Tuomet

ateikite, kiltime į Bet-Elį. Ten aš padarysiu aukurą Dievui, kuris išklaušė mane pavojaus dieną ir buvo su manimi, kur tikėjau”. ⁴Jie tada atidavė Jokūbui visus svetimus dievus, kuriuos turėjo, ir iš ausų auskarus.* Jokūbas juos užkasė po ąžuolu prie Šechemo.

⁵Kai jie vėl leidosi kelionėn, baisus klaikas iš Dievo taip apėmė visus aplinkinius miestus, kad jie nesivijo Jokūbo sūnų. ⁶Taigi Jokūbas atkeliavo į Luzą, tai yra Bet-Elį, Kanaano krašte, jis ir visi su juo esantieji žmonės. ⁷Ten jis pastatė aukurą ir pavadino tą vietą El-Bet-Eliu, nes ten jam, bėgančiam nuo savo brolio, buvo apsireiškęs Dievas.

⁸Debora, Rebekos žindytė, numirė ir buvo palaidota po ąžuolu žemiau Bet-Elio. Užtat jis buvo pavadintas Verksmo ąžuolu.

⁹Dievas vėl pasirodė Jokūbui, jam sugrįžus iš Padan-Aramo, ir jį palaimino. ¹⁰Dievas jam tarė:

“Tavo vardas yra Jokūbas.

Nebūsi daugiau vadinamas Jokūbu, nes tik Izraelis bus tavo vardas”.

Taip jis pavadino jį Izraeliu. ¹¹Dievas jam tarė:

“Aš esu Dievas Visagalis.

Būk vaisingas ir daugėk!

Tauta, netgi tautų bendrija,

išaugs iš tavęs,

ir karaliai kils iš tavęs.

¹²Kraštą, kurį daviau Abraomui ir Izaokui,

dabar tau duodu.

Ir tavo būsimiems palikuonims aš duosiu šį kraštą”.

34,24: ... stiprūs miesto vyrai: pažodžiui tie, kurie išeina pro miesto vartus, t.y. vyrai, kurie išeina į karą. Apipjaustymu padarydami juos kuriam laikui bejėgius, Jokūbo sūnūs sunaikino miesto gynybą.

35,2: ... svetimų dievų: pagonių statų ir terafimų – šeimos statų, atsineštų iš Mesopotamijos. Žr. Pr 31,19.

35,4: Auskarai dažnai nešiojami kaip amuletai ir turėjo ryšį su pagonių magija.

13 Tuomet Dievas pranyko nuo jo toje vietoje, kur jis buvo su juo kalbėjęs. 14 Toje vietoje, kur buvo su juo kalbėjęs, Jokūbas pastatė paminklinį akmenį, atnaušavo ant jo geriamąją auką ir apliejo jį aliejumi. 15 Vietą, kurioje Dievas su juo kalbėjosi, Jokūbas pavadino Bet-Eliau.

Rachelė miršta gimdydama 16 Tada jie iškeliavo iš Bet-Eliau. Jiems dar tebesant netoli nuo Efratos, Rachelė gimdė, ir jos gimdymas buvo sunkus. 17 Kai jos gimdymo skausmai buvo nebepakeliami, pribuvėja jai tarė: „Nebijok, nes dabar turėsi kitą sūnų“. 18 Su savo paskutiniu atsikvėpimu, – nes ji merdėjo, – ji pavadino jį Ben-Oniu.* Tačiau jo tėvas pavadino jį Benjaminu.* 19 Rachelė numirė ir buvo palaidota prie kelio į Efratą – tai yra Betliejų.* 20 Ant jos kapo Jokūbas pastatė paminklinį akmenį. Tai yra Rachelės kapo paminklinis akmuo, esantis ten iki šios dienos. 21 Izraelis keliavo toliau ir pasistatė savo palapinę už Migdal-Edero.

Jokūbo sūnūs 22 Izraeliui gyvenant tame krašte, Reubeną nuėjo ir gulėjo su savo tėvo sugulove Bilha. Izraelis apie tai išgirdo.

Jokūbo sūnų buvo dvylika. 23 Leos sūnūs: Reubenas – Jokūbo pirmagimis, Simeonas, Levis, Judas, Issacharas ir Zebulunai. 24 Rachelės sūnūs: Juozapas ir Benjaminas.* 25 Bilhos, Rachelės tarnaitės, sūnūs: Danas ir Naftalis. 26 Zilpos, Leos tar-

naitės, sūnūs: Gadas ir Ašeras. Šie buvo Jokūbo sūnūs, gimę jam Padan-Arame.

Izaoko mirtis 27 Jokūbas parėjo namo pas savo tėvą Izaoką į Mamrę, prie Kirjar-Arbo, tai yra prie Hebrono, kur Abraomas ir Izaokas buvo gyvenę kaip ateiviai. 28 Izaokas buvo šimto aštuoniasdešimtys metų, 29 kai atsiduso paskutinį kartą. Jis mirė ir žiloje senatvėje, turėdamas daug metų, buvo suvienytas su savo gimine. Jo sūnūs – Esavas ir Jokūbas jį palaidojo.

36 Esavo palikuonys 1 Šie yra Esavo, tai yra Edomo, palikuonys. 2* Esavas paėmė sau žmonas iš kanaaniečių: Adą, hetito Elono dukterį, Oholibamą, hivito Zibeono sūnaus Ano dukterį, 3 ir Basematą, Išmaelio dukterį, o Nebajoto seserį. 4 Ada Esavui pagimdė Elifazą, Basemata pagimdė Reuelį, 5 o Oholibama pagimdė Jėušą, Jalamą ir Korahą. Šie yra sūnūs, gimę jam Kanaano krašte.

6 Tuomet Esavas pasiėmė savo žmonas, sūnus, dukteris ir visus savo namiškus, savo galvijus ir visus gyvulius, visą nuosavybę, kurią buvo įsigijęs Kanaane, ir nusikėlė į kraštą, buvusį šiek tiek toliau nuo savo brolio Jokūbo. 7 Mat jų nuosavybė buvo tapusi per didelė jiems kartu gyventi. Kraštas, kuriame jie buvo ateiviai, negalėjo jų išlaikyti su tokiais kaimenėmis. 8 Taigi Esavas apsigyveno Seiro aukštumose. Esavas yra Edomas.

35,18: *Ben-Oni[us]*: t.y. *Skausmo sūnumis*; Benjaminas, hebrajiškai *Ben-Jamin*, reiškia *Dešinės [rankos] sūnų*. Šį vardą galima dvejopai paaiškinti: sūnus, kuris yra tėvo pagalba ir paspirtis; *pietietis*, t.y. pietinės izraeliečių giminės protėvis. Hebrajų kalba pietūs yra po dešine ranka; Benjaminio giminės žemė buvo į pietus nuo kitų Rachelės sūnų giminų žemės.

35,19: *Betliejus*: hebrajiškai *Bet-Lehem* (Duonos namai). Šiame tekste *Betliejus* yra intarpas iš vėlesnio šaltinio, kuris tapatino Rachelės mirties vietą su Betliejumi, vadinamu Efrata (žr. Joz 15,59; Rut 4,11; Mch 5,1). Iš tikrųjų Rachelės kapas yra

prie Ramos (žr. Jer 31,15), keletas kilometrų į šiaurę nuo Jeruzalės, Benjaminio giminės žemėje.

35,24-26: Benjaminas laikomas gimusiu Padan-Arame, nes visi Jokūbo sūnūs laikomi vienu vietnetu. Be to, 23-29 eilutės yra paimitos iš Kunigischojo šaltinio ir skiriasi nuo 16-20 eilučių, paimtų iš Elohistinio šaltinio.

36,2-14: Esavo žmonių ir jų tėvų vardai šiame tekste pernelyg skiriasi nuo jų vardų kituose senuose šaltiniuose. Žr. Pr 26,34 ir 28,9. *Hivitas Zibeonas*: 20-ojoje eilutėje jis laikomas *horitu*. Žr. Pr 34,2 paaiškinimą.

9 Šie yra edomiečių protėvio Esavo palikuonys Seiro aukštumose. ¹⁰ Tokie yra Esavo sūnų vardai: Elifazas, Esavo žmonos Ados sūnus; Reuelis, Esavo žmonos Basematos sūnus. ¹¹ Elifazo sūnūs buvo Temanas, Omaras, Zefo'as, Gatamas ir Kenazas. ¹² {Timna buvo Esavo sūnaus Elifazo sugulovė, – ji pagimdė Elifazui Amaleką.} Tie buvo Ados, Esavo žmonos, sūnūs. ¹³ Reuelio sūnūs buvo: Nahatas, Zerahas, Šama ir Miza. Tie buvo Basematos, Esavo žmonos, sūnūs. ¹⁴ Oholibamos, Zibeono sūnaus Ano dukters, sūnūs: Jeušas, Jolamas, Korahas. Juos ji pagimdė Esavui.

Edomo gentys ¹⁵ Šios yra Esavo sūnų gentys. Elifazo, Esavo pirmagimio, palikuonys yra: Temano gentis, Omaro gentis, Zefo'o gentis, Kenazo gentis, ¹⁶ Keraho gentis, Gatamo gentis ir Amaleko gentis. Elifazo gentys Edomo krašte yra kilusios iš Ados sūnų. ¹⁷ Esavo sūnaus Reuelio palikuonys yra: Nahato gentis, Zeraho gentis, Šamos gentis ir Mizos gentis. Reuelio gentys Edomo krašte yra kilusios iš Esavo žmonos Basematos. ¹⁸ Ir šie yra Esavo žmonos Oholibamos palikuonys: Jeušo gentis, Jalamo gentis ir Koraho gentis. Tos gentys yra kilusios iš Esavo žmonos, Ano dukters, Oholibamos. ¹⁹ Šie yra Esavo, tai yra Edomo, sūnūs, ir šios yra jų gentys.

Seiro palikuonys ²⁰ Šie yra Seiro Horito* sūnūs, čiabuviai krašto gyventojai: Lotanas, Šobalas, Zibeonas, Anas, ²¹ Dišonas, Ezeris ir Dišanas. Tai horitų gentys – Seiro sūnūs Edomo krašte. ²² Lotano sūnūs buvo Horis ir Hemanas, o Lotano sesuo buvo Timna. ²³ Šobalo sūnūs yra: Alvanas, Manahatas, Ebalis, Šefo'as ir Onamas. ²⁴ Zibeono sūnūs yra: Aja ir Anas. {Jis yra tas Anas, kuris aptiko karšto vandens šaltinius

dykumoje, ganydamas savo tėvo Zibeono asilus.} ²⁵ Ano vaikai yra: Dišonas ir Ano duktė Oholibama. ²⁶ Dišono sūnūs yra: Hemdanas, Ešbanas, Jitranas ir Cheranas. ²⁷ Ezerio sūnūs yra: Bilhanas, Zaavanas ir Akanas. ²⁸ Dišano sūnūs yra: Uzas ir Aranas. ²⁹ Horitų gentys yra: Lotano gentis, Šobalo gentis, Zibeono gentis, Ano gentis, ³⁰ Dišono gentis, Ezerio gentis ir Dišano gentis. Tos yra horitų gentys pagal jų gentis Seiro krašte.

Edomo karaliai ³¹ Šie yra karaliai, valdžiusieji Edomo krašte, pirma negu bet koks karalius valdė izraeliečius.* ³² Beoro sūnus Bela karaliavo Edome, ir jo miestas buvo Dinhaba. ³³ Bela mirė, ir Zeraho iš Bozros sūnus Jobabas jo vietoje tapo karaliumi. ³⁴ Jobabas mirė, ir Hušamas iš temaniečių krašto jo vietoje tapo karaliumi. ³⁵ Hušamas mirė, ir Bedado sūnus Haddas, – tas, kuris nugalėjo midjaniečius Moabo krašte, – jo vietoje tapo karaliumi; jo miesto vardas buvo Avitas. ³⁶ Haddas mirė, ir Samla iš Masrekos jo vietoje tapo karaliumi. ³⁷ Samla mirė, ir Šaulas iš Rehobotų ant {Eufrato} upės jo vietoje tapo karaliumi. ³⁸ Šaulas mirė, ir Achboro sūnus Baal-Hananas jo vietoje tapo karaliumi. ³⁹ Achboro sūnus Baal-Hananas mirė, ir Hadaras tapo jo vietoje karaliumi; jo miesto vardas buvo Pau. Jo žmona, Mezahabo dukters Matredos duktė, vadinosi Mehetabelė.

⁴⁰ Esavo genčių vardai pagal jų šeimą ir vietovių vardus yra šie: Timnos gentis, Alvos gentis, Jeteto gentis, ⁴¹ Oholibamos gentis, Elos gentis, Pinono gentis, ⁴² Kenazo gentis, Temano gentis, Mibzaro gentis, ⁴³ Magdielio gentis ir Iramo gentis. Tos yra Edomo gentys, – tai yra Esavo,

36,20: *Seiras Horitas*: pagal Įst 2,12 tekstą, Seiro aukštumos prieš edomiečių atėjimą buvo horitų valdos.

36,31: ... *pirma negu bet koks karalius valdė izraeliečius*: šis tekstas buvo parašytas po pirmojo izraeliečių karaliaus laikotarpio.

Edomo tėvo, pagal gyvenvietes jų užvaldytame krašte.

JUOZAPAS

37 Juozapas ir jo broliai ¹Bet Jokūbas įsikūrė krašte, kuriame jo tėvas buvo gyvenęs kaip ateivis – Kanaano krašte. ²Šitoks yra pasakojimas apie Jokūbo šeimą.

Juozapas, būdamas septyniolikos metų, ganė su broliais avių kaimenę, padėjo savo tėvo žmonų, Bilhos ir Zilpos, sūnums. Jis tėvui papasakojo apie jų blogus darbus.

3 Izraelis mylėjo Juozapą labiau negu bet kurį kitą savo vaikų, nes jis buvo jam gimęs senatvėje. Jis buvo jam pasiūdinęs puošnų apdarą su rankovėmis. ⁴Broliai, matydami, kad jų tėvas myli jį labiau už kitus jo brolius, jo taip nekenė, kad vengdavo net pasisveikinti.

5 Kartą Juozapas susapnavo sapną, kurį papasakojo savo broliams. Jie ėmė dar labiau jo nekęsti. ⁶„Prašyčiau paklausyti sapno, kurį sapnavau! – sakė jis jiems: – ⁷„Žiūriu, mes rišame lauke pėdus. Staiga mano pėdas atsistojo ir stovėjo, tuomet jūsų pėdai susirinko aplink jį ir mano pėdai žemai nusilenkė!“ ⁸Jo broliai atsakė: „Bene tu ketini tapti mūsų karaliumi? Bene iš tikrųjų tu ketini mus valdyti?“ Dėl kalbų apie savo sapnus jie ėmė jo dar labiau nekęsti.

9 Jis sapnavo dar kitą sapną. Ir jį papasakojo savo broliams, tardamas: „Tikėkite manimi, aš sapnavau dar kitą sapną: saulė, mėnulis ir vienuolika žvaigždžių man lenkėsi!“ ¹⁰Betgi kai jis papasakojo jį savo tėvui ir broliams, tėvas jį apibarė. „Ką gi

reiškia tas tavo sapnas? Ką susapnavai? Negi mes turėsime ateiti – aš pats, tavo motina ir tavo broliai – ir nusilenkti tau lig žemės?“ ¹¹Broliai jam pavydėjo, bet ir tėvas šio įvykio negalėjo užmiršti.

Broliai parduoda Juozapą ¹²Kartą, kai jo broliai buvo nuvarę savo tėvo kaimenę ganytis prie Šechemo, ¹³Izraelis tarė Juozapui: „Tavo broliai, tu žinai, gano prie Šechemo. Pasiruošk, siųsiu tave pas juos“. – „Pasiruošęs!“ – jam atsakė. ¹⁴Izraelis tada jam paliepė: „Nueik ir sužinok, kaip sekasi tavo broliams, kaip einasi su kaimene, ir parnešk man žinių“. Taip jį išsiuntė iš Hebrono slėnio.

Kai Juozapas pasiekė Šechemą, ¹⁵jį sutiko vienas vyras beklajojantį po laukus. „Ko ieškai?“ – paklausė jo tas vyras. ¹⁶„Savo brolių ieškau, – jis atsakė, – ar negalėtum man pasakyti, kur jie gano kaimenę“. ¹⁷Vyras atsakė: „Jie iš čia pajudėjo. Girdėjau iš tikro juos sakant: ‘Eikime į Dotaną’“. Juozapas tat pasekė savo brolius ir atrado juos Dotane. ¹⁸O šie pastebėjo jį iš toli ir pirma, negu jis prie jų priartėjo, jie ėmė tartis jį nužudyti. ¹⁹Vieni kitiems jie sakė: „Vą ateina tas svajotojas! ²⁰Eime, užmuškime jį ir įmeskime į kurią nors duobę. Sakysime, kad plėšrus žvėris jį sudraskė. Tuomet pamatysime, kas iš jo sapnų išeis“. ²¹*Bet Reubenas, tai išgirdęs, stengėsi jį išgelbėti iš jų rankų ir sakė: „Neatimkime jam gyvybės“. ²²Reubenas jiems kalbėjo: „Neišliekite kraujo! Įmeskite jį va į aną duobę dykumoje, bet patys rankos prieš jį nepakelkite!“ Jis norėjo jį išgelbėti iš jų rankų ir sugrąžinti tėvui. ²³Taigi kai Juozapas atėjo pas brolius, jie atėmė jo ap-

37,21-36: Šis skyrius yra iš Jahvistinio šaltinio, išskyrus 21-24 ir 28b-36 eilutes, kurios priklauso Elohistiniam šaltiniui. Pastarajame Reubenas stengiasi išgelbėti Juozapą, – midjaniečiai jį pasiima be Reubeno žinios. Tuo tarpu Jahvistiniame

šaltinyje Judas išgelbsti Juozapą, parduodamas jį Išmaelio žmonėms. Nors šie du pasakojimai ir skiriasi kai kuriomis detalėmis, abu sutinka, kad Juozapas buvo brolių parduotas iš pavydo ir pateko į Egiptą kaip vergas.

darą – puošnųjį apdarą su rankovėmis, kuriu buvo apsvilkęs, ²⁴o jį patį įmetė į vandens duobę. Duobė buvo tuščia, vandens joje nebuvo.

²⁵Jie susėdo valgyti. Žvalgydamies pamatė išmaeliečių karavaną, ateinantį iš Gileado, su guma, balzamu ir sakais apkrautais kupranugariais, ir keliaujantį į Egiptą. ²⁶Tuomet Judas tarė savo broliams: “Kokia mums nauda, jei nužudome savo brolį ir nuslepame jo kraują? ²⁷Eime, verčiau parduokime jį išmaeliečiams. Nekelkime rankos prieš jį, nes jis juk yra mūsų brolis, mūsų pačių kūnas!” Broliai jo paklausė. ²⁸Kai keletas midjaniečių pirklių ėjo pro šalį, jie ištraukė Juozapą, iškeldami jį iš duobės, ir pardavė jį išmaeliečiams už dvidešimt sidabrinių. O tie nusivedė Juozapą į Egiptą.

²⁹Kai Reubenas, vėl atėjęs prie duobės, pamatė, kad Juozapo duobėje jau nebėra, persiplėšė savo drabužius. ³⁰Jis sugrįžo pas savo brolius, sakydamas: “Berniukas dingo! Ką dabar man daryti?” ³¹Tuomet jie paėmė Juozapo puošnųjį apdarą, papjovė ožiuką ir pamirkė tą apdarą jo kraujyje. ³²Puošnųjį, ilgomis rankovėmis apdarą nunešdino tėvui, sakydami: “Mes jį radome. Prašom pasižiūrėti, ar tai yra tavo sūnaus apdaras, ar ne”. ³³Tėvas pažino ir tarė: “Mano sūnaus apdaras! Plėšrus žvėris jį surijo! Tikrai Juozapas

buvo žvėries sudraskytas!” ³⁴Tuomet Jokūbas persiplėšė savo drabužius, apsijuosė ašutine ir raudėjo savo sūnaus daug dienų. ³⁵Visi jo sūnūs ir dukterys stengėsi jį paguosti, bet jis atsisakė būti paguostas ir sakė: “Ne! Aš liūdėdamas žengsiu į Šeolą* pas savo sūnų”. Taip tėvas jį apraudėjo. ³⁶Tuo tarpu midjaniečiai buvo jį pardavę Egipte Potifarui,* vienam faraono pareigūnui, sargybos viršininkui.

38 Judas ir Tamara* ¹Atsitiko, kad maždaug tuo pačiu metu Judas nuo savo brolių pasitraukė ir pasistatė sau palapinę arti kažkokio adulamiečio, vardu Hira. ²Ten jis pamatė vieno kanaaniečio, vardu Šua, dukterį, ją vedė ir su ja gyveno. ³Ji tapo nėščia ir pagimdė sūnų, o jis pavadino jį Eru. ⁴Vėl ji tapo nėščia ir pagimdė sūnų, kurį ji pavadino Onanu. ⁵Tada ji dar kartą pagimdė sūnų ir pavadino jį Šela. Ji buvo Chezibė,* kai jį pagimdė.

⁶Judas savo pirmagimiui sūnui Eru paėmė žmoną, vardu Tamara. ⁷Bet Eras, Judo pirmagimis, buvo nedoras VIEŠPATIES akyse. VIEŠPATS atėmė jam gyvastį. ⁸Tuomet Judas tarė Onanui: “Susieik su savo brolio žmona ir, atlikdamas jai svainio pareigą, duok savo broliui palikuonį”.* ⁹Bet Onanas, žinodamas, kad palikuonis nebus jam, kada tik susiedavo su brolio žmona, išliedavo savo sėklą ant žemės, nes nenorėjo duoti savo broliui pa-

37,35: *Šeolas*: Požemis, arba mirusiųjų buveinė. Buvo tikima, kad į Šeolą nužengia mirusiojo šešėlis (žr. 2 Sam 13,23; Ps 115,17). Kadangi šis pomirtinio gyvenimo buvimas buvo nykus, Jokūbo ėjimas pas sūnų į Šeolą nebuvo jokia paguoda.

37,36: *Potifar{as}*: Pr 41,45 ir 46,20 tekstai mini egiptiečių kunigą, vardu Potiferas. Atrodo, kad abu vardai priklauso tam pačiam asmeniui, kurį vienas šaltinis laiko sargybos viršininku, o kitas kunigu.

38,1-30: Šis skyrius, paimtas iš Jahvistinio šaltinio, neturi nieko bendra su pasakojimu apie Juozapą,

kuriame Judas dar tebegyvena su savo tėvu ir broliais. Įkvėptasis autorius įterpė šį nepriklausomą pasakojimą apie Judą į šią vietą, norėdamas pažymėti tą ilgą laiką, kai Juozapo šeima nežinojo nieko apie jo gyvenimą Egipte. Pats pasakojimas, rodos, yra suasmeninta istorija Judo giminės, kuri giminiavosi su keletu kanaaniečių genčių.

38,5: *Chezib{as}*: arba Achzib{as} – miestas Judo Šefeloje – priekalniuose. Žr. Joz 15,44; Mch 1,14.

38,8: ... *duok savo broliui palikuonį*: pažodžiui *išaugink sėklą savo broliui*. Senovėje izraeliečiai levirato, t.y. svainio įstatymo, santuoką laikė svar-

likuonio. ¹⁰Ką jis darė, buvo nedora VIEŠPATIES akyse. VIEŠPATS ir jam atėmė gyvastį. ¹¹Tuomet Judas tarė savo marčiai Tamarai: “Gyvenk kaip našlė savo tėvo namuose, kol užaugs mano sūnus Šela”, – nes jis baiminosi, kad ir šis nenumirtų, kaip jo broliai. Tamara tat išėjo ir gyveno savo tėvo namuose.

12 Praslinkus ilgokam laikui, mirė Judo žmona, Šuos duktė. Praėjus Judo gedulo metui, jis drauge su bičiuliu adulamiečiu Hira nukilo į Timną pas savo avių kirpėjus. ¹³Kai Tamarai buvo pasakyta: “Tavo uošvis eina į Timną savo avių kirpti”, – ¹⁴ji nusivilko našlės drabužius, apsigaubė šydu ir atsisėdo prie įėjimo į Enajimus, prie kelio į Timną. Ji matė, kad Šela jau buvo užaugęs, tačiau ji nebuvo duota jam kaip žmona. ¹⁵Judas, ją pamatęs, palaikė kekšę, nes ji buvo užsidengusi veidą. ¹⁶Pasukęs prie jos į pakelę, tarė: “Nagi eikš, noriu su tavimi sueiti”, – nes jis nežinojo, kad ji yra jo marti. O ji užklausk: “O ką man duosi, kad sueitumei su mani mi?” ¹⁷Jis atsakė: “Ožiuką iš kaimenės atsiųsiu”. Bet ji atsakė: “Turi man palikti užstatą, kol atsiųsi”. ¹⁸Jis tarė: “Kokį užstatą turiu tau palikti?” Ji atsakė: “Savo antspaudą žiedą,* juostą* ir lazda, kurią turi rankoje”. Jis juos padavė jai, suėjo su ja, ir ji tapo nuo jo nėščia. ¹⁹Tuomet ji pakilo ir nuėjo sau, nusiėmė savo šydą ir apsilvilkė savo našlės drabužiais.

20 Kai Judas pasiuntė ožiuką per savo bičiulį adulamietį, norėdamas atsiimti iš

tos moters rankų užstatą, negalėjo jos surasti. ²¹Jis klausinėjo miesto žmones: “Kurgi yra ta šventovės kekšė,* kuri buvo pakelėje prie Enajimų?” Bet jie atsakė: “Ten niekad nebuvo kekšės”. ²²Jis tat sugrižo pas Judą ir pranešė: “Jos neradau. Be to, vietos žmonės sako, kad ten niekad nebuvo kekšės”. ²³Judas atsakė: “Tepasilaiko ji juos sau, kitaip žmonės ims iš mūsų juoktis. Juk pats gi matai, aš siunčiaui šį ožiuką, o tu negalėjai jos surasti”.

24 Maždaug po trijų mėnesių Judui buvo pranešta: “Tavo marti Tamara pasielgė kaip kekšė. Be to, per savo kekšystę ji tapo nėščia”. – “Išveskite ją, – šaukė Judas, – tebūna ji sudeginta!” ²⁵Kai ją vedė laukan, ji pasiuntė šią žinią savo uošviui: “Aš esu nėščia nuo vyro, kuriam priklauso šie daiktai. Prašom patikrinti, – ji pridėjo, – kieno yra šie daiktai – antspaudą žiedas, juosta ir lazda”. ²⁶Judas juos atpažino ir tarė: “Ji teisėsnė negu aš, nes aš jos nedaviau savo sūnui Šelai”. Daugiau jis su ja nebesuėjo.

27 Atėjus jos gimdymo metui, pasirodė, kad jos įsčiose buvo dvynukai! ²⁸Jai gimdant, vienas kūdikis iškišo rankutę. Pribuvėja paėmė ir užrišo ant jo rankutės raudoną siūlą, sakydama: “Šis išėjo pirmasis”. ²⁹Bet kaip tik tuo metu jis atitraukė savo rankutę ir išėjo jo brolis. Pribuvėja ištarė: “Kokią spragą sau pasidarei!” Todėl jis buvo pavadintas Perezu.* ³⁰Paskui išėjo jo brolis su raudonu siūlu ant rankutės. Jis buvo pavadintas Zerahu.*

biu šeimos ramsčiu. Žr. Įst 25,5; Rut 2,20 paaiškinimus. Šiame tekste Onanas nusikalsta svainio įstatymui.

38,18: ... *antspaudą žiedą, juostą* ... : antspaudą žiedas būdavo kiauro cilindro formos. Pervėrus juostą virve, jis buvo nešiojamas ant kaklo kaip tapatybės pažymėjimas.

38,21: ... *šventovės kekšė*: hebrajiškas žodis *ge-*

deša, t.y. *pašventinta moteris*, ženklina moterį, kuri turėdavo lytinius santykius su vyrais pagonių apvaisinimo religijos apeigose. Žr. Įst 23,18; Oz 4,14. Adulamietis Hira vartoja žodį *gedeša*, t.y. šventovės kekšė, o ne *zona*, t.y. paprasta prostitutė, nes yra pagonis ir gerbia savo *šventąsias moteris*.

38,29: *Perez{as}*: Spraga, arba Plyšys.

39 Juozapas ir Potifaro žmona* ¹Kai Juozapas buvo nuvestas į Egiptą, iš ten atvedusių išmaeliečių jį nupirko Potifaras – egiptietis, faraono pareigūnas, sargybos viršininkas. ²Kadangi VIEŠPATS buvo su Juozapu, jam labai sekėsi. Jį egiptietis šeimininkas priskyrė prie savo namiškių. ³Kai šeimininkas pamatė, kad VIEŠPATS buvo su juo ir visa, ką tik jis darė, VIEŠPATS laimino sėkme. ⁴Juozapas rado malonę jo akyse ir tapo jo asmenišku tarnu. Ilgainiui jis padarė jį savo namų užvaizdu ir patikėjo jam visa, ką turėjo. ⁵Nuo to laiko, kai šeimininkas padarė jį užvaizdu savo namų ir viso, ką turėjo, VIEŠPATS laimino egiptiečio namus dėl Juozapo. Iš tikrųjų VIEŠPATIES palaima lydėjo visa, ką jis turėjo ir namie, ir laukuose. ⁶Pavedęs Juozapui visa, ką turėjo, su Juozapu prie savęs, jis pats niekuo nebesirūpino, tik savo valgiu.

O Juozapas buvo dailiai naujęs ir gražus. ⁷Po kiek laiko jo šeimininko žmona užmetė akį į Juozapą ir jam tarė: “Pagulėk su manimi”. ⁸Jis atsisakė. “Štai, – jis tarė savo šeimininko žmonai, – man esant čia, mano šeimininkas niekuo nesirūpina namuose. Sudėjo man į rankas visa, ką turi. ⁹Šiuose namuose jis nėra viršesnis už mane, nėra nieko, kas nebūtų man paves-ta, išskyrus tave, nes tu esi jo žmoną. Kaipgi aš galėčiau taip nedorai pasielgti ir nusidėti Dievui?” ¹⁰Nors ji meilinosi Juozapui diena iš dienos, jis nesutiko su ja pagulėti ar su ja bendrauti. ¹¹Tačiau vieną dieną, jam atėjus į namus atlikti savo darbų, viduje nesant kitų namiškių, ¹²ji įsiki-bė į jo drabužį, sakydama: “Pagulėk su manimi!” Bet jis ištrūko ir išbėgo laukan,

palikdamas savo drabužį jos rankoje. ¹³Kai ji pamatė, kad jis, palikęs savo drabužį jos rankoje, išbėgo laukan, ¹⁴susišaukė savo tarnus ir jiems sakė: “Tik pasižiūrėkite! Atvedė pas mus hebrajų mums įžeisti! Jis įsibrovė pas mane su manimi pagulėti, bet aš šaukiau kiek galėdama. ¹⁵Išgirdęs mane klykiant visu balsu, jis paliko savo drabužį prie manęs, atsitraukė ir išbėgo laukan”.

¹⁶Drabužį ji pasidėjo prie savęs, kol parėjo namo jo šeimininkas. ¹⁷Tuomet ji papasakojo jam tą patį, sakydama: “Tas hebrajus vergas, kurį tu pas mus atvedei, įsibrovė manęs įžeisti, ¹⁸bet kai aš tik pakėliau balsą ir pradėjau šaukti, jis paliko savo drabužį prie manęs ir išbėgo laukan”.

¹⁹Kai jo šeimininkas išgirdo savo žmoną sakant: “Taip ir taip su manimi pasielgė tavo tarnas”, – jis užsidedė pykčiu. ²⁰Šeimininkas Juozapą suėmė ir įmetė į kalėjimą, kuriame buvo laikomi karaliaus kaliniai. Bet net tame kalėjime esant, ²¹VIEŠPATS buvo su Juozapu, parodė jam ištikimą meilę ir nuteikė kalėjimo viršininką maloniai su juo elgtis. ²²Kalėjimo viršininkas atidavė į Juozapo rankas visus tame kalėjime esančius kalinius. Ir kas tik ten buvo reikalinga atlikti, per jį buvo padaryta. ²³Kadangi VIEŠPATS buvo su juo, kalėjimo viršininkas pats neprižiūrėjo nieko, kas buvo Juozapui patikėta. Ką tik jis darė, VIEŠPATS laimino sėkme.

40 Juozapas aiškina faraono tarnų sapnus ¹Praėjus kuriam laikui po šių įvykių, atsitiko, kad Egipto karaliaus vyinininkas ir jo kepėjas nusi-kalto savo valdovui, Egipto karaliui. ²Faraonas užpyko ant dviejų savo pareigūnų – vyriausiojo vyinininko ir vyriausiojo ke-

38,30: *Zerah[as]*: pagal liaudies etimologiją, *raudona aušros šviesa*, t.y. užuomina į raudoną siūlą. 39,1-23: Šis pasakojimas tęsia Jahvistinio šaltinio pasakojimą, pradėtą 37-ajame skyriuje. Elohistinis šaltinis 40-ajame skyriuje perduoda tą patį daly-

ką, tik šiek tiek skirtingai. Abu šaltiniai buvo su-austi įkvėptojo redaktoriaus su kai kuriais pritaikymais. Žr. užuominą apie Potifarą, sargybos viršininką, 1-oje eilutėje; taip pat Pr 37,36; 40,3.

pėjo – ³ir įkalino juodu sargybos viršininko namuose, tame pačiame kalėjime, kur buvo kalinamas Juozapas. ⁴Kalėjimo viršininkas paskyrė jiems Juozapą, ir jis jiems patarnavo. Kalėjime jie sėdėjo ilgą laiką.

⁵Vieną, tą pačią naktį abu, – kalėjime sėdį Egipto karaliaus vynininkas ir kepėjas, – susapnavo sapną, kuris kiekvienam iš jų galėjo būti reikšmingas. ⁶Juozapas, atėjęs pas juos ryto metą, pastebėjo, kad jie abu buvo paniurę. ⁷Jis esančius su juo šeimininko kalėjime faraono pareigūnus pradėjo klausinėti: “Kodėl gi šiandien tokie liūdni jūsų veidai?” ⁸Jie atsakė: “Sapnavome sapnus, ir nėra, kas mudviem juos išaiškintų”. Juozapas jiems tarė: “Dievas tikrai gali išaiškinti! Prašyčiau papasakoti juos man”.

⁹Tuomet vyriausiasis vynininkas papasakojo Juozapui savo sapną. “Mano sapne, – jis sakė Juozapui, – prieš mane stovėjo vynmedis. ¹⁰Ant vynmedžio buvo trys šakos. Vos tik joms išsprogus, tuoj pasirodė ant jų žiedai ir iš jų kekių prisirpo vynuogės. ¹¹O aš rankoje laikiau faraono taurę, nuskyniau vynuogių, išspaudžiau jas į faraono taurę ir padaviau taurę faraonui į ranką”. ¹²Juozapas jam tarė: “Toks yra jo išaiškinimas: trys šakos reiškia tris dienas. ¹³Dar trys dienos, ir faraonas pakels tavo galvą* ir sugrąžins tave į savo tarnybą. Tu vėl padavinėsi taurę faraonui, kaip anksčiau kad darei, būdamas jo vynininku. ¹⁴Betgi prisimink mane, kai tau bus gera, prašom padaryti man tą malonę ir paminėti mane faraonui, kad mane išlaisvintų iš šios vietos. ¹⁵Mat aš iš tikrųjų buvau apgaule pagrobtas iš hebrajų žemės, o ir čia nesu padaręs

nieko, už ką jie būtų turėję mane įmesti į šią duobę”.

¹⁶Vyriausiasis kepėjas, pamatęs, kaip palankiai jis aiškino, tarė Juozapui: “Ir aš sapnavau sapną. Žiūriu, trys vytelių pintinės man ant galvos. ¹⁷Viršutinėje pintinėje buvo visokiausio kepėjo gaminiai faraonui, bet paukščiai lesė juos iš pintinės ant mano galvos”. ¹⁸Juozapas atsakė: “Toks yra jo išaiškinimas: trys pintinės reiškia tris dienas. ¹⁹Dar trys dienos, ir faraonas pakels tavo galvą* – nuo tavęs! – pakabins tave ant stulpo, ir paukščiai les tavo kūną”.

²⁰Iš tikrųjų trečią dieną, savo gimtadienį, faraonas iškėlė vaises visiems savo tarnams ir pakėlė vyriausiojo vynininko galvą bei vyriausiojo kepėjo galvą savo tarnų akivaizdoje. ²¹Jis sugrąžino vyriausiąjį vynininką į savo tarnybą, ir jis vėl padavinėjo taurę faraonui į ranką. ²²O vyriausiąjį kepėją pakabino ant stulpo, lygiai kaip Juozapas buvo jiems išaiškinęs. ²³Tačiau vyriausiasis vynininkas Juozapo neprisiminė, netgi jį pamiršo.

41 Juozapas aiškina faraono sapną ¹Praėjus dvejimms metams, faraonas sapnavo sapną. Jis matė save stovintį prie Nilo. ²Žiūri, iš Nilo išbrido septynios karvės, gražios ir riebios, ir ganosi meldyne. ³Žiūri, paskui jas išbrido iš Nilo ir kitos septynios karvės, bjaurios ir liesos, ir priėjo prie pirmųjų karvių ant Nilo kranto. ⁴Bjauriosios ir liesosios karvės ėmė ir suėdė septynias gražiąsias ir riebiąsias karves. Tuomet faraonas nubudo.

⁵Jis užmigo ir sapnavo kitą sapną. Žiūri, septynios javų varpos, pilnos ir sveikos, auga ant vieno stiebo. ⁶Žiūri, po jų išaugo septynios tuščios ir rytų vėjo nu-

40,13: ... *pakels tavo galvą*: dovanos tau bausmę.

40,19: ... *pakels tavo galvą*: pakabins ant

stulpo, t.y. nubaus mirties bausme. Žr. taip pat 20-ąją eilutę.

alintos varpos. ⁷Tuščiosios varpos ėmė ir prarijo anas septynias pilnąsias ir sveikąsias varpas. Tuomet faraonas nubudo ir suprato, kad tai buvo sapnas. ⁸Rytą jo dvasia buvo apimta nerimo. Jis įsakė sušaukti visus Egipto žynius ir išminčius. Faraonas papasakojo jiems savo sapnus, bet nebuvo kas juos faraonui išaiškintų.

⁹ Tuomet vyriausiasis vynininkas tarė faraonui: „Aš privalau prisiminti savo kaltes šiandien. ¹⁰Kartą faraonas supyko ant savo tarnų ir įkalino mane bei vyriausiąjį kepėją sargybos viršininko namuose. ¹¹Mudu tą pačią naktį sapnavome po sapną, jis ir aš, kiekvienas kitokį, teturintį reikšmės tik tam, kuris jį sapnavo. ¹²Ten buvo su mumis jaunas hebrajus, sargybos viršininko tarnas. Kai mes jam papasakojome, jis mums išaiškino mūsų sapnus, kiekvienam pagal jo sapną. ¹³Kaip jis mums išaiškino, taip ir įvyko. Aš buvau sugrąžintas į savo tarnybą, o kepėjas buvo pakabintas ant stulpo”.

¹⁴ Faraonas įsakė pašaukti Juozapą, ir jis tuojau pat buvo išvestas iš kalėjimo. Kai nusiskuto ir pakeitė drabužius, jis atėjo pas faraoną. ¹⁵Faraonas tarė Juozapui: „Aš sapnavau sapną, ir nėra nė vieno, kas galėtų jį išaiškinti. Betgi aš girdėjau apie tave, kad užtenka tau išgirsti sapną ir gali jį išaiškinti”. ¹⁶Juozapas atsakė faraonui: „Ne aš! Dievas duos faraonui tikrą atsakymą”.

¹⁷ Faraonas tada papasakojo Juozapui: „Sapne aš stovėjau ant Nilo kranto. ¹⁸Žiūriu, iš Nilo išbrido septynios karvės, riebios ir gražios, ir ganėsi maldyne. ¹⁹Tada, žiūriu, paskui jas išbrido kitos septynios karvės – kaulėtos, labai bjaurios ir sulysusios. Aš niekad nebuvau matęs tokių bjaurių visame Egipto krašte! ²⁰Liesosios ir bjauriosios karvės suėdė pirmąsias septynias karves. ²¹Betgi ir kai jos buvo jas suėdusios, niekas nebūtų galėjęs pasakyti, kad jos buvo tai padariusios, nes jos atro-

dė lygiai taip prastai, kaip pirma. Tada aš nubudau. ²²Vėl užmigau ir sapne mačiau septynias javų varpas, pilnas ir sveikas, augančias ant vieno stiebo. ²³Žiūriu, po jų išdygo septynios varpos, susitraukusios, menkos, rytų vėjo nualintos. ²⁴Ir menkosios varpos prarijo sveikąsias! Papasakojau savo žyniams, bet nė vienas jų nepajėgė jo man išaiškinti”.

²⁵ Tuomet Juozapas tarė faraonui: „Faraono sapnas yra tik vienas. Dievas apreiškė faraonui, ką jis ruošiasi daryti. ²⁶Septynios sveikos karvės reiškia septynerius metus ir septynios sveikos varpos reiškia septynerius metus. Sapnai tą patį reiškia. ²⁷Septynios liesos ir bjaurios karvės, išbridusios po jų, reiškia septynerius metus, lygiai kaip ir tuščios bei rytų vėjo nualintos septynios varpos. Jos yra septyneri bado metai. ²⁸Taigi tai reiškia tą, ką jau sakiau faraonui: Dievas parodė faraonui, ką jis ruošiasi daryti. ²⁹Tikėk mani, ateis septyneri didelio pertekliaus metai visame Egipto krašte. ³⁰Po jų užeis septyneri bado metai. Visas Egipto žemės perteklius bus užmirštas, badas nualins kraštą. ³¹Tada neliks krašte jokio pertekliaus ženklo dėl to bado, nes jis bus be galo sunkus. ³²O kad faraonas sapnavo tą patį sapną du sykius, reiškia, jog viskas yra Dievo nuspręsta ir Dievas nedels tai įvykdyti. ³³Užtai dabar faraonas teparenka įžvalgų ir išmintingą vyrą ir tepadaro jį viso Egipto krašto valdytoju. ³⁴Tesiima faraonas žygių paskirti kraštui užvaizdus ir paimti vieną penktadalį Egipto krašto derliaus per septynerius pertekliaus metus. ³⁵Tesurenka šių ateinančių gerųjų metų maisto atsargas, tesukaupia grūdus miestuose maistui faraono valdžioje ir ten jį telaiko. ³⁶Tas maistas bus atsargos kraštui, idant neprąžūtų kraštas nuo bado, kai Egipto kraštą ištiks septyneri bado metai”.

Juozapas paskiriamas Egipto valdytoju ³⁷ Faraonas ir visi jo dvariškiai pritarė jo žodžiams. ³⁸ Faraonas tarė savo dvariškiams: „Argi galėtume rasti kitą panašų į jį – vyrą, taip apdovanotą Dievo dvasia?“ ³⁹ Faraonas tarė Juozapui: „Kadangi Dievas tau visa tai nurodė, nėra kito tokio išvalgaus ir išmintingo kaip tu. ⁴⁰ Tu būsi mano namų valdytoju, ir visi mano žmonės klausys tavo įsakymų. Vien tik sotsu aš būsiu už tave viršesnis. ⁴¹ Štai, – sakė faraonas Juozapui, – aš skiriu tave viso Egipto krašto valdytoju“. ⁴² Numovęs nuo piršto savo antspaudą žiedą,* faraonas užmovė jį Juozapui ant piršto, apvengė jį plonos drobės drabužiais ir uždėjo jam ant kaklo aukso grandinę. ⁴³ Tuomet jis įsodino jį į savo vyriausiojo pareigūno vežimą ir priešais jį buvo šaukiama: „Priklaupkite!“* Taigi faraonas padarė jį viso Egipto krašto valdytoju. ⁴⁴ Be to, faraonas Juozapui sakė: „Nors aš esu faraonas, tačiau be tavo sutikimo niekas nepajudins nei rankos, nei kojos visame Egipto krašte“. ⁴⁵ Faraonas pavadino Juozapą Zafenat-Paneahu* ir davė jam žmoną Asenatą,* Ono* kunigo Potiferos* dukterį. Taip Juozapas gavo valdžią Egipte.

⁴⁶ Juozapas buvo trisdešimties metų, kai pradėjo tarnauti faraonui, Egipto karaliui. Juozapas paliko faraoną ir keliavo po visą Egipto kraštą. ⁴⁷ Per septynerius pertekliaus metus žemė davė gausų derlių.

⁴⁸ Jis surinko visą septynerių metų derlių, Egipto krašto pertekliaus metų derlių, ir sukaupe jį miestuose, kiekviename mieste sukraudamas derlių iš apylinkės laukų. ⁴⁹ Juozapas rinko grūdus dideliais kiekiais, lyg pajūrio smėlį, kad liovėsi juos net seikėti, nes nebebuvo įmanoma suseikėti.

⁵⁰ Prieš užeinant bado metams, Juozapas turėjo du sūnus, kuriuos jam pagimdė Asenata, Ono kunigo Potiferos duktė. ⁵¹ Pirmagimį Juozapas pavadino Manasu,* „nes, – jis sakė, – Dievas padarė, kad visiškai užmirščiau visą savo vargą ir tėvo namus“. ⁵² O antrąjį jis pavadino Efraimu,* „nes Dievas padarė mane vaisingą mano nelaimių šalyje“.

⁵³ Septyneri pertekliaus metai, džiuginę Egipto kraštą, pasibaigė, ⁵⁴ ir septyneri bado metai prasidėjo taip, kaip Juozapas buvo pasakęs. Badas užėjo visuose kraštuose, tik visame Egipte buvo maisto. ⁵⁵ Kai ir visas Egipto kraštas pradėjo badauti, žmonės šaukėsi faraono, prašydami duonos. O faraonas visiems egiptiečiams sakė: „Eikite pas Juozapą. Ką jis jums sakys, tą darykite“. ⁵⁶ Kadangi badas buvo apėmęs visą kraštą, Juozapas atidarė visus atsargų sandėlius ir dalijo grūdus egiptiečiams, nes badas buvo nuožmus Egipto krašte. ⁵⁷ Iš tikrųjų visas pasaulis ėjo pas Juozapą į Egiptą pirkti grūdų, nes badas slėgė visą pasaulį.

41,42: ... *antspaudą žiedą*: ant rankos piršto mūvimas žiedas, kuriame buvo įrėžtas antspaudas, skirtingas nuo Judo antspaudą žiedo. Žr. Pr 38,18. Ši detalė yra istoriškai autentiška. Gaudamas faraono žiedą, Juozapas buvo paskirtas Egipto viziriu (žr. 43-iąją eilutę). Egipto viziris buvo vadinamas *Žemutinio Egipto karaliaus antspaudą nešiotaju*. Kita istoriška detalė yra aukso grandinė, aukšto pareigūno simbolis senovės Egipte.

41,43: *Priklaupkite!*: hebrajiškajame tekste *Abrek!* Atrodo, kad tai buvo pagarbos šauksmas.

41,45: *Zafenat-Paneah[as]*: hebrajiškai perrašytas egiptietiškas vardas: *Dievas kalba; jis [naujamimį] gyvas*, arba *Gyvybės kūrėjas*. *Asenata*: var-

das, kuris reiškia *Priklausanti [egiptietei deivei] Netai*. *Potifera*: vardas, kuris reiškia *Tas, kurį Ra [Egipto dievas] davė*. Trumpesnis šio vardo forma vadinosi Juozapo šeimnininkas (žr. Pr 37,36). *On[as]*: Heliopolio miestas, maždaug 12 km į šiaurės rytus nuo šiuolaikinio Kairo su Saulės dievo šventykla. Žr. 50-ąją eilutę; Pr 46,20; Ez 30,17.

41,51: *Manasa[s]*: hebrajiškai *Menašeh*. Hebrajiškas posakis *nišani*, t.y. *jis padarė, kad užmirščiau*, yra Manaso vardo užuomina.

41,52: *Efraim[as]*: vardas, turintis ryšį su hebrajišku posakiu *hifrani*, t.y. *[Dievas] padarė mane vaisingą*.

42 Pirmoji Juozapo brolių kelionė į Egiptą

¹Jokūbas, sužinojęs, kad Egipte esama grūdų atsargų, tarė savo sūnams: “Dėl ko dairotės vieni į kitus? ²Aš girdėjau, – jis tęsė, – kad Egipte esama grūdų atsargų. Nueikite tenai ir nupirkite grūdų mums, kad išliktume gyvi ir nemirtume”. ³Tada dešimt Juozapo brolių nuėjo į Egiptą grūdų pirkti. ⁴Betgi Juozapo brolio Benjamino jis su broliais neišsiuntė, nes bijojo, kad jį gali ištikti nelaimė. ⁵Taigi Izraelio sūnūs buvo tarp atėjusiųjų į Egiptą pirkti grūdų, nes badas buvo pasiekęs Kanaano kraštą.

6 Juozapas buvo krašto valdytojas. Jis pardavinėjo grūdus visiems krašto žmonėms. Ir Juozapo broliai atėjo, lenkdamiesi jam lig pat žemės. ⁷Pamatęs savo brolius, Juozapas juos pažino, bet elgėsi su jais kaip svetimas ir šurkščiai kalbėjo. “Iš kur jūs atėjote?” – klausė. Jie atsakė: “Iš Kanaano krašto maisto pirkti”. ⁸Nors Juozapas savo brolius ir buvo atpažinęs, bet jie jo nepažino. ⁹Prisimindamas ir sapnus, kuriuos buvo apie juos sapnavęs, Juozapas jiems tarė: “Jūs esate šnipai. Atėjote apžiūrėti silpnųjų krašto vietų!” – ¹⁰“O ne, mūsų viešpatie, – jie sakė, – tavo tarnai iš tikrųjų atėjo maisto nusipirkti. ¹¹Mes visi esame to paties vyro sūnūs; mes esame dori žmonės. Tavo tarnai niekad nebuvo šnipai”. ¹²Bet jis jiems atsakė: “Netiesa! Jūs atėjote apžiūrėti silpnųjų krašto vietų!” ¹³Jie tvirtino: “Mes, tavo tarnai, esame dvylika brolių, sūnūs vieno vyro Kanaano krašte. Tikėk mumis, jauniausias dabar yra su mūsų tėvu, o vieno nebėra”. ¹⁴Bet Juozapas jiems sakė: “Kaip jums sakiau, taip ir yra: jūs esate šnipai! ¹⁵Štai kaip jūs būsite ištirti: kol neateis čia jūsų jauniausias brolis, prisiekiu faraono gyvybe, jūs neišeisite iš šios vietos! ¹⁶Pasiųskite vieną iš jūsų atvesti jūsų brolio, o tuo tarpu likusieji bus uždaryti į kalėjimą, kol

bus ištirti jūsų žodžiai, ar tai, ką sakėte, yra tiesa, ar ne. Kitaip, prisiekiu faraono gyvybe, jūs iš tikrųjų esate šnipai!” ¹⁷Paskui jis įkalino juos sargybos name trims dienoms.

18 Trečią dieną Juozapas jiems tarė: “Darykite, ką sakau, ir išliksite gyvi, nes aš bijau Dievo. ¹⁹Jei esate dori žmonės, tepasilieka sargybos name, kur esate įkalinti, vienas iš jūsų brolių. O likusieji eikite, neškitės namo grūdus savo badaujančioms šeimynoms ²⁰ir atveskite pas mane savo jauniausiąjį brolių, idant būtų patvirtinti jūsų žodžiai ir jūs nemirtumėte”. Jie sutiko tai padaryti, ²¹sakydami vieni kitiems: “Vargas mums! Esame baudžiami už savo brolių. Matėme jo širdies skausmą, kai jis maldavo mus, tačiau nenorėjome klausytis. Todėl šis skausmas mus ir užgriuvo”. ²²Tuomet Reubenas prabilo ir jiems pasakė: “Argi neįspėjau jūsų nedaryti nieko bloga berniukui? Bet jūs nenorėjote klausyti! Dabar reikia atsiskaityti už jo kraują”. ²³Jie nežinojo, kad Juozapas juos suprato, nes jis su jais kalbėjosi per vertėją. ²⁴Nuo jų nusigręžęs, jis verkė. Kai pajėgė vėl su jais kalbėtis, jis paėmė iš jų Simeoną ir paliepė jį surišti jų akyse. ²⁵Tada Juozapas įsakė pripildyti jų maišus grūdų, sugrąžinti kiekvieno vyro pinigus į jo maišą ir ap rūpinti juos maistu kelionei. Taip ir buvo jiems padaryta.

26 Užkėlę ant asilų savo grūdus, jie iš ten iškeliavo. ^{27*}Kai nakties užėjoje vienas jų atrišo savo krepšį duoti pašaro asilui, pamatė pačiame jo viršuje savo pinigų. ²⁸“Mano pinigai man sugrąžinti, – šaukė jis savo broliams, – žiūrėkite, jie mano krepšyje!” Jiems nusmelkė per širdį. Drebdami vienas kitą klausė: “Kas gi tai yra, ką Dievas mums padarė?”

29 Parėję į Kanaano kraštą pas savo tėvą Jokūbą, jie papasakojo jam visa, kas jiems buvo atsitikę, sakydami: ³⁰“Ano kraš-

to valdovas kalbėjo su mumis šiurkščiai ir apkaltino mus šnipinėjimu krašte. ³¹Bet mes jam sakėme: 'Esame dori žmonės, mes niekad nešnipinėjome! ³²Mes esame dvilika brolių, sūnus savo tėvo. Vieno nebėra, o jauniausias dabar yra su mūsų tėvu Kanaano krašte'. ³³Tada ano krašto valdovas mums pasakė: 'Šitaip aš sužinosiu, kad jūs esate dori žmonės: palikite vieną savo brolių su manimi, imkitės grūdų savo badaujančioms šeimynoms ir eikite namo. ³⁴Atveskite pas mane savo jauniausiąjį brolių, kad žinočiau, jog jūs esate dori žmonės, o ne šnipai. Tuomet aš grąžinsiu jums jūsų brolių, ir galėsite laisvai keliauti po kraštą'".

³⁵ Išpildami maišus, jie kiekvienas rado maiše savo pinigų! Pamatę savo pinigų maišelius, jie ir jų tėvas nusigando. ³⁶Jų tėvas Jokūbas jiems tarė: "Jūs man vis atimate vaikus: nebėra Juozapo, nebėra Simeono, norite atimti ir Benjaminą. Visa tai turi mane ištikti!" ³⁷Tuomet Reubeną savo tėvui tarė: "Galėsi užmušti abu mano sūnus, jei aš neparvesiu jo atgal pas tave. Duok jį į mano rankas, ir aš parvesiu jį atgal pas tave". ³⁸Bet tėvas atsakė: "Mano sūnus negali eiti su jumis, nes jo brolis yra miręs ir tik jis vienas tėra likęs. Jeigu ištiktų jį nelaimė jūsų kelionėje, jūs nustumtumėte mano žilą galvą iš širdgėlos į Šeolą".

43 Antroji kelionė į Egiptą*

¹Badas vis labiau slėgė kraštą. ²Kai jie suvalgė iš Egipto parsineštus grūdus, tėvas jiems tarė: "Nueikite vėl, nupirkite mums šiek tiek maisto". ³Bet Judas tėvui atsakė: "Tas vyras griežtai įspėjo mus, sakydamas: 'Nepasirodykite prieš ma-

ne be savo brolio!' ⁴Jeigu esi pasiruošęs leisti mūsų brolių su mumis, mes nueisime ir nupirksime tau maisto, ⁵bet jei neleisi jo, mes neisime, nes tas vyras mums pasakė: 'Nepasirodykite prieš mane be savo brolio!'". ⁶Izraelis klausė: "Kam gi turėjote mane įskaudinti, pasakydami tam vyrui, kad turite dar kitą brolių?" ⁷Jie atsakė: "Tas vyras smulkiai mus klausinėjo apie mus pačius ir mūsų giminę, sakydamas: 'Ar tebėra gyvas jūsų tėvas? Ar turite kitą brolių?' Mes turėjome atsakyti į jo klausimus! Kaip mes galėjome žinoti, kad jis pareikalautų: 'Atveskite čia savo brolių!'?" ⁸Tada Judas ėmė raginti savo tėvą Izraelį: "Leisk berniuką eiti su manimi! Leiskimės į kelionę, idant galėtume išlikti gyvi ir nemirtume iš bado – ir tu, ir mes, ir mūsų mažyliai. ⁹Aš pats būsiu laidas už jį. Gali mane laikyti už jį atsakingu. Jei aš neparvesiu jo atgal pas tave ir nepastatysiu tavo akivaizdoje, aš būsiu tau kaltas per visą gyvenimą. ¹⁰Iš tikrųjų, jeigu nebūtume nudelsę, dabar jau būtume dusyk sugrižę!"

¹¹Jų tėvas Izraelis jiems atsakė: "Jei taip turi būti, tada dar va ką padarykite: įsidėkite į savo maišus geriausių krašto vaisių ir nuneškite juos tam vyrui kaip dovaną – truputį balzamo ir truputį medaus, gumos ir sākų, riešutų ir migdolų. ¹²Pinigų dvigubai pasiimkite. Neškitės atgal su savimi pinigų, grąžintus jūsų maišuose. Galbūt tai buvo apsirikimas. ¹³Pasiimkite taip pat savo brolių ir leiskitės į kelionę pas tą vyrą. ¹⁴Tesuteikia jums Dievas Visagalis to vyro malonę, idant jis sugrąžintų jums aną jūsų brolių, taip pat ir Benjaminą. O aš, jei neteksiu savo vaikų,

42,27-28: Šios dvi eilutės yra iš Jahvistinio šaltinio, tuo tarpu visas likusis skyrius priklauso Elohistiniam šaltiniui, kuriame visi broliai atranda pinigų maišuose tik tada, kai jie sugrįžta namo (žr. 35-ąją eilutę). Jahvistinis šaltinis kalba apie *krepšį*, tuo tarpu Elohistinis – apie *maišus*.

43,1-34: Šis ir tolesnis skyrius yra iš Jahvistinio šaltinio. Jame Judas, o ne Reuben, kaip Elohistiniame šaltinyje, apsiima būti užstatas už Benjaminą.

kentėsiu netekti”. ¹⁵Taigi vyrai pasiėmė tą dovaną, dvigubai pinigų su savimi, pasiėmė ir Benjaminą. Tada leidosi kelionėn į Egiptą ir nuėjo pas Juozapą.

16 Juozapas, pamatęs su jais Benjaminą, savo namų užvaizdui paliepė: “Nuvesk šiuos vyrus į namus, paskersk gyvulį ir prirenk vaises, nes vidudienį šie vyrai pietaus su manimi”. ¹⁷Užvaizdas padarė, kaip Juozapas jam buvo liepęs, ir vedė vyrus į Juozapo namus. ¹⁸Vedami į Juozapo namus, jie pradėjo nuogausti ir galvojo: “Tai dėl pinigų, aną kartą grąžintų mūsų maišuose, mes esame vedami. Tai dingstis mus užpulti, pagrobti kaip vergus ir pasiimti mūsų asilus”. ¹⁹Priėję prie Juozapo namų užvaizdo, prakalbino jį namų tarpduryje. ²⁰“Jums leidus, mūsų viešpatie, – jie kalbėjo, – mes jau pirma buvome atėję čia maisto pirkti. ²¹Kai mes pasiekėme nakties užėigą ir atrisome savo maišus, ten buvo kiekvieno mūsų pinigai maišuose – visi mūsų pinigai! Dabar juos grąžiname savo rankomis. ²²Be to, mes atsinešėme ir daugiau pinigų maistui nusipirkti. Mes nežinome, kas įdėjo anuos pinigus į mūsų maišus”. ²³Jis atsakė: “Būkite ramūs ir nebijokite! Tikriausiai jūsų Dievas ir jūsų tėvo Dievas bus įdėjęs lobį jums į jūsų maišus. O jūsų pinigus aš gavau”. Ir jis atvedė pas juos Simeoną.

24 Tuomet užvaizdas įvedė juos į Juozapo namų vidų. Jis padavė jiems vandens kojoms nusiplauti, o jų asilams parūpino pašaro. ²⁵O jie, laukdami Juozapo parėjimo vidudienį, išdėliojo dovanas, nes buvo nugirdę, kad čia jie pietaus.

26 Kai Juozapas parėjo namo, jie įteikė jam dovanas, kurias buvo įnešę į vidų,

ir nusilenkė jam iki žemės. ²⁷Pasiteiravęs apie jų sveikatą, jis jų paklausė: “O kaip einasi jūsų žilagalviui tėvui, apie kurį kalbėjote? Ar jis dar gyvas?” ²⁸Jie atsakė: “Tavo tarnui, mūsų tėvui, einasi gerai. Jis vis dar gyvas”. Jie nulenkė galvas ir puolė kniūbsčia. ²⁹Tuomet jis apsižvalgė ir pamatė savo brolį Benjaminą, savo motinos sūnų, ir paklausė: “Ar tai šis yra jūsų mažasis brolis, apie kurį jūs man kalbėjote?” Ir jis jam tarė: “Tebūna tau malonus Dievas, mano sūnau!” ³⁰Tai pasakęs, Juozapas paskubomis išėjo, nes jis buvo susijaudinęs dėl savo brolio iki ašarų. Jis nuėjo į atskirą kambarį ir ten išsiverkė. ³¹Tuomet, nusiplovęs veidą, vėl pasirodė ir valdydamasis paliepė: “Paduokite valgius!” ³²*Ir jam buvo paduodama atskirai, ir jiems buvo paduodama atskirai, ir egiptiečiams, esantiems pas jį, buvo paduodama atskirai, nes egiptiečiai nevalgydavo kartu su hebrajais, kadangi egiptiečiams tai yra pasibjaurėtina. ³³Kai jie buvo pasodinti, jo nurodymu, pirmagimis pagal savo pirmagimystę ir jauniausias pagal savo amžių, vyrai stebėdamiesi žiūrėjo vieni į kitus. ³⁴Valgis buvo jiems paduodamas nuo jo stalo, bet Benjaminas dalis buvo penkis kartus* didesnė negu bet kurio kito. Jie gėrė ir linksminosi su juo.

44 Juozapas dar kartą bando savo brolius ¹Tada Juozapas įsakė savo namų užvaizdui: “Pripilk šių vyrų maišus maisto, kiek jie gali panešti, ir įdėk kiekvieno vyro pinigus maišo paviršiuje. ²Padėk mano taurę, tą sidabrinę taurę, jauniausiojo vyro maišo paviršiuje kartu su jo pinigais už grūdus”. Jis padarė, ką Juozapas jam buvo įsakęs. ³Vos ry-

43,32: Juozapas nevalgė kartu su kitais egiptiečiais dėl savo aukšto rango. Egiptiečiai nemėgo bendrauti su ateiviais iš Kanaano, nes jie negalėjo

pakęsti piemenų kvapo.

43,34: ... *penkis kartus*: kelis kartus didesnė.

tui prašvitus, vyrai su savo asilais buvo išleisti į kelionę. ⁴Jie buvo ką tik pajudėję iš miesto ir truputį paėję, kai Juozapas tarė savo užvaizdui: „Tuoju pat vykis tuos vyrus! Kai pasivysi, paklausk jų: ‘Kodėl jūs atsilyginote piktu už gera? Kodėl pavogėte mano sidabrinę taurę? ⁵Argi ne iš jos mano viešpats geria ir argi ne ją jis paprastai naudoja būrimams?’ Taip darydami, jūs nedorai pasielgėte”.

⁶Juos pasivijęs, užvaizdas pakartojo jiems tuos pačius žodžius. ⁷Jie jam atsakė: „Kaip gali mūsų viešpats sakyti tokius dalykus? Tavo tarnai taip jokiū būdu nepasielgtų! ⁸Štai net pinigų, kuriuos atradome savo maišų paviršiuje, mes atgal atnešėme iš Kanaano krašto! Kam gi mes vogtume sidabrą ar auksą iš tavo viešpaties namų? ⁹Jei pas kurį iš tavo tarnų taurė būtų rasta, jis turės mirti, o mes, likusieji, tapsime mūsų viešpaties tarnais”. ¹⁰Jis atsakė: „Nors ir turėtų taip būti, kaip sakote, betgi tik tas, pas kurį ji bus rasta, taps mano vergas, o kiti, likusieji, eisite sau nekalti”. ¹¹Tuomet kiekvienas skubiai nukėlė savo maišą žemėn ir kiekvienas atrišo savo maišą. ¹²Jis ieškojo, pradėdamas nuo vyriausiojo ir baigdamas jauniausiuoju. Taurė buvo atrasta Benjamino maiše. ¹³Tai matydami, jie persiplėšė savo drabužius. Kiekvienas vėl pasikrovė savo asilą, ir jie sugrįžo į miestą.

¹⁴Judas ir jo broliai parėjo į Juozapo namus dar jam tebesant namie. Jie su kniubo prieš jį ant žemės. ¹⁵Juozapas jiems tarė: „Ką jūs manėte taip elgdamiesi? Nejau nežinojote, kad žmogus kaip aš

imasi būrimo?” ¹⁶O Judas atsakė: „Ką mums besakyti savo viešpačiui? Ko mes begalime maldauti? Kaip mes begalime įrodyti savo nekaltumą? Pats Dievas atidengė savo tarnų nusikaltimą! Štai tad mes esame mūsų viešpaties vergai – mes ir tas, pas kurį buvo rasta taurė”. ¹⁷Bet Juozapas tarė: „Tą jokiū būdu nepadarysiu! Tik tas, pas kurį buvo rasta taurė, bus mano vergas. O jūs galite eiti ramybėje pas savo tėvą”.

¹⁸Judas priėjo prie jo ir tarė: „Prašyčiau, mano viešpatie, tebūna leista tavo tarnui kreiptis į tave ir nesupyk ant savo tarno, nes esi lygus faraonui. ¹⁹Mano viešpats* klausė savo tarnų, sakydamas: ‘Ar jūs turite tėvą ar brolį?’ ²⁰O mes savo viešpačiui atsakėme: ‘Turime tėvą, žilagalvį, ir jauną brolį, jo žilos senatvės vaiką. Tikrasis jo brolis mirė, jis yra likęs vienas iš savo motinos vaikų, užtat tėvas jį labai myli’. ²¹Tuomet tu savo tarnams pasakei: ‘Atveskite jį pas mane, idant savo akimis galėčiau jį pasižiūrėti’. ²²Mes savo viešpačiui sakėme: ‘Berniukas negali tėvo palikti, nes jeigu tėvą paliktų, jo tėvas numirtų’. ²³Tada tu mums, savo tarnams, pasakei: ‘Jei jauniausiasis brolis nèateis su jumis, jūs nematysite daugiau mano veido’. ²⁴Kai mes sugrįžome pas tavo tarną, mūsų tėvą, mes pasakėme jam mūsų viešpaties žodžius. ²⁵Kai mūsų tėvas liepė: ‘Eikite vėl, nupirkite mums truputį maisto’, – ²⁶mes jam atsakėme: ‘Mes negalime ten eiti! Tik jeigu mūsų jauniausiasis brolis eis su mumis, mes ten leisimės. Juk mes negalėsime matyti to vyro veido, jei nebus

44,5: ... *būrimams*: ieškoti ženklų pilstant skysčius į taurę ar dubenį buvo įprasta Artimuosiuose Rytuose. Vėliau Izraelyje į būrimus buvo žiūrima įtariai (žr. Kun 19,31). Įkvėptasis autorius nedvejoja priskirti būrimus Juozapui, išmintingiausiam vyrui Egipte. Šis tekstas liudija pasakojimo istoriškumą.

44,16: ... *nusikaltimą*: pastangas nužudyti jauną Juozapą.

44,19: *Mano viešpats ... tarnai*: dažnai kartojami posakiai Judo kalboje rodo karaliaus dvaro etiketą, kai pavaldinys kalbasi su aukštu pareigūnu.

su mumis mūsų jauniausiojo brolio'. ²⁷Tada tavo tarnas, mano tėvas, mums pasakė: 'Jūs žinote, kad mano žmona pagimdė man du sūnus. ²⁸Vienas man pradingo, ir aš sakiau: 'Deja, jis buvo žverių sudraskytas!' Nuo tada jo iki šiol nebemačiau. ²⁹Jeigu jūs taip pat ir ši nuo manęs paimtumėte ir jį ištiktų nelaimė, pasiūstumėte mano žilą galvą iš širdgėlos žemyn į Šeolą'. ³⁰Taigi jei aš grįšiu pas tavo tarną, mano tėvą, ir nebus su mumis mūsų jauniausiojo, – o tėvo gyvastis yra susijusi su sūnaus gyvastimi, – ³¹tuomet vos pamatęs, kad nėra jauniausiojo su mumis, jis numirs. Tavo tarnai pasiūstų tavo tarno, mūsų tėvo, žilą galvą su širdgėla žemyn į Šeolą. ³²Juk tavo tarnas tapo laidu savo tėvui už jauniausiąjį, sakydamas: 'Jei aš neparvedu jo atgal pas tave, būsiu kaltas savo tėvui per visą gyvenimą'. ³³Todėl dabar prašyčiau leisti tavo tarnui pasilikti mano viešpaties vergu jauniausiojo vietoje, o jauniausiąjį leisti grįžti su broliais. ³⁴Juk kaip aš galiu grįžti pas savo tėvą, jei jauniausiojo nėra su manimi? Aš negalėčiau pakelti, matydamas savo tėvo kančią".

45 Juozapas pasisako broliams, kas jis yra ¹Juozapas nebegalėjo ilgiau susivaldyti prieš visus savo patarnautojus. Jis sušuko: "Išeikite iš čia visi!" Taigi kai Juozapas leidosi broliams atpažinti, su juo nebuvo nė vieno kito. ²Bet jis taip garsiai verkė, kad egiptiečiai galėjo girdėti, ir tokiu būdu žinia pasiekė faraono rūmus. ³"Aš esu Juozapas! – tarė savo broliams Juozapas. – Ar dar gyvas mano tėvas?" Bet jo broliai negalėjo jam atsakyti, taip jie buvo apstulbinti jo akivaizdoje.

⁴Tuomet Juozapas tarė savo broliams: "Prašom prieiti arčiau prie manęs". Jie priėjo arčiau. "Aš esu jūsų brolis Juozapas, kurį pardavėte į Egiptą, – tęsė Juozapas. – ⁵O dabar nesikankinkite, nepriekiaiskite sau, kad į čionai mane pardavėte. Juk iš tikrųjų Dievas pasiuntė mane pirm jūsų išgelbėti gyvasties. ⁶Jau dveji metai, kai badas kilo krašte. Betgi dar penkerius metus nebus nei ariama, nei nuimamas derlius. ⁷Dievas mane pasiuntė pirm jūsų laiduoti jums likučio žemėje ir išgelbėti jūsų gyvybės nepaprastu išvadavimu. ⁸Taigi ne jūs mane čia atsiuntėte, bet Dievas, – jis padarė mane faraono* tėvu, visų jo namų viešpačiu ir viso Egipto krašto valdovu. ⁹*Skubinkitės tad, kilkite pas mano tėvą ir jam sakykite: 'Taip kalbėjo tavo sūnus Juozapas: Dievas padarė mane viso Egipto viešpačiu. Atsikelk pas mane nedelsdamas. ¹⁰Išikursi Gošeno šalyje* ir būsi arti manęs – ir tu, ir tavo vaikai bei tavo vaikaitai, ir tavo kaimenės bei bandos, ir visa, ką tik tu turi. ¹¹Ten aš tavimi pasirūpinsiu, – nes dar ateina penkeri bado metai, – idant tau, tavo šeimynai ir visam, ką tu turi, nereikėtų kęsti skurdo'. ¹²Taigi jūsų akys ir mano brolio Benjamino akys mato, kad iš tikrųjų mano paties burna jums kalba. ¹³Turite papasakoti mano tėvui apie mano aukštą vietą Egipte ir apie visa, ką pamatėte. Bet skubinkitės ir atveskite čia mano tėvą". ¹⁴Tai pasakęs, jis apkabino savo brolių Benjamina ir verkė. O Benjaminas verkė ant jo peties. ¹⁵Jis išbučiavo visus savo brolius, kiekvieną apkabindamas su ašaromis. Tik tada galėjo su juo broliai kalbėtis.

45,8: ... *faraono tėvu* ... : vizirio titulas senovės Egipte.

45,9-15: Šiose eilutėse, kaip ir Pr 46,31-47,5a skaitinyje iš Jahvistinio šaltinio, Juozapas savo vardu pakviečia tėvą ir brolius atsikelti į Egiptą. Ir tik

jiems atvykus į Egiptą, Juozapas duoda žinią faraonui. Betgi Pr 45,16-20 tekste, kuris priklauso Elohistiniam šaltiniui, pats faraonas pakviečia Juozapo giminę keltis į Egiptą.

45,10: ... *Gošeno šalyje*: nūdienis Wadi Tumilat,

16 Faraono rūmus pasiekė žinia: „Juozapo broliai atėjo!“ Faraonas ir jo dvariečiai džiaugėsi. ¹⁷“Sakyk savo broliams, – tarė faraonas Juozapui: ‘Taip darykite: apsikraukite savo gyvulius ir nedelsdami eikite į Kanaano kraštą. ¹⁸Paimkite savo tėvą ir savo šeimynas ir ateikite čia. Aš pasiskirsiu jums Egipto krašte geriausią žemę, kur galėsite turtingai gyventi’. ¹⁹Be to, tau liepta pasakyti: ‘Taip darykite: pasiimkite iš Egipto krašto vežimų savo vaikams ir žmonoms ir grįždami atvežkite savo tėvą. ²⁰Savo daiktų nesigailėkite, nes kas geriausia visame Egipto krašte bus jūsų’”.

21 Izraelio sūnūs taip ir padarė. Juozapas davė jiems vežimų, kaip faraonas buvo įsakęs, ir aprūpino maistu kelionei. ²²Kiekvienam jų davė po naujus drabužius, bet Benjaminui jis davė tris šimtus sidabrinių ir penketą drabužių. ²³Be to, savo tėvui jis pasiuntė dešimt asilų, apkrautų geriausiais Egipto dirbiniais, ir dešimt asilių, apkrautų grūdais, duona ir maistu savo tėvo kelionei. ²⁴Tada jis išleido savo brolius. Jiems iškeliaujant, jis priminė: “Nesibarkite pakeliui!”

25 Jie pakilo iš Egipto ir parvyko pas savo tėvą Jokubą Kanaano krašte. ²⁶Kai jie pasakė jam: “Juozapas tebėra gyvas! Taip, jis yra net viso Egipto valdytojas!” – nutirpo jo širdis. Jis negalėjo jais patikėti. ²⁷Bet kai atpasakojo jam visa, ką Juozapas jiems buvo pasakęs, ir pamatė Juozapo atsiųstus vežimus jam atvežti, jų tėvo Jokūbo dvasia atgijo. ²⁸“Gana! – sakė Izraelis, – mano sūnus Juozapas tebėra gyvas. Aš turiu keliauti ir prieš mirtį jį dar pamatyti”.

46 **Jokūbas išsikelia į Egiptą** ¹Izraelis leidosi į kelionę su viskuo, ką jis turėjo. Pasiekęs Beer-Šebą, jis atnašavo aukas savo tėvo Izaoko Dievui. ²Ten Dievas, kalbėdamas Izraeliui nakties regėjime, jį pašaukė: “Jokūbai, Jokūbai!” Jis atsiliepė: “Aš čia!” – ³“Aš esu Dievas,* – tarė jam, – Dievas tavo tėvo! Nebijok keltis į Egiptą, nes ten padarysiu tave didele tauta. ⁴Aš pats keliausiu su tavi mi į Egiptą ir aš pats tave atgal parvesiu. Paries Juozapo ranka užmerks tau akis”.

5 Taigi Jokūbas pakilo iš Beer-Šebos. Izraelio sūnūs sukėlė savo tėvą Jokubą, savo vaikus ir žmonas į vežimus, kuriuos faraonas buvo atsiuntęs jam atvežti. ⁶Su savi mi jie pasiėmė ir gyvulius bei nuosavybę, įsigytą Kanaano krašte, ir atkeliavo į Egiptą pats Jokūbas ir visi jo palikuonys. ⁷Jis atsivedė į Egiptą savo sūnus, dukteris ir savo sūnų dukteris – visus savo palikuonis.

8 Šie yra vardai izraeliečių, Jokūbo ir jo palikuonių, kurie atėjo į Egiptą.

Reubenas, Jokūbo pirmagimis, ⁹*ir Reubeno vaikai: Hanochas, Palu’as, Hezronas ir Karmis. ¹⁰Simeono vaikai: Jemuelis, Jaminas, Ohadas, Jachinas, Zoharas ir Šaūlis, kanaanietės sūnus. ¹¹Levio vaikai: Geršonas, Kehatas ir Meraris. ¹²Judo sūnūs: Eras, Onanas, Šela, Perezas ir Zerahas. {Eras ir Onanas numirė Kanaano krašte.} Perezas vaikai buvo Hezronas ir Hamūlis. ¹³Issacharo vaikai: Tola, Puva, Jašubas ir Šimronas. ¹⁴Zebuluno vaikai: Seredas, Elonas ir Jahlėelis. ¹⁵Šie yra Leos palikuonys, kuriuos ji pagimdė Jokūbui Padan-Arame drauge su jo dukterimi Dina. Iš viso jo sūnų ir dukterų buvo trisdešimt trys.

t.y. Tumulato upės slėnis rytinėje Nilo deltoje.

46,3: *Aš esu Dievas*, tikrinis Dievo vardas, o ne bendrinis daiktavardis. Hebrajiškai *Aš esu El*. 46,9-27: Šis genealoginis sąrašas remiasi Mozės amžiaus izraeliečių klanų sąrašais (žr. Sk 26,5-50).

Jis apima ir kai kuriuos vaikaičius, kurie vargu buvo gimę, nes Juozapas dar buvo pernelyg jaunas. Keturiolikos skaičius 22-oje eilutėje remiasi netiksliu genealoginiu sąrašu.

16 Gado vaikai: Zifjonas, Hagis, Šunis, Ezbonas, Eris, Arodīs ir Arelis. ¹⁷Ašero vaikai: Imna, Išva, Išvis, Berija ir jų sesuo Seraha. Berijos sūnūs: Heberas ir Malchielis. ¹⁸Šie yra palikuonys Zilpos, kurią Labanas davė savo dukteriai Leai. Juos – šešiolika asmenų – ji pagimdė Jokūbui.

19 Jokūbo žmonos Rachelės vaikai: Juozapas ir Benjaminas. ²⁰Juozapui Egipto žemėje buvo gimę Manasas ir Efraimas. Juos pagimdė jam Asenata, Ono kunigo Potiferos duktė. ²¹Benjamino vaikai: Bela, Becheris, Ašbelis, Gera, Naamanas, Ehis, Rošas, Mupimas, Hupimas ir Ardas. ²²Šie yra Rachelės palikuonys, gimę Jokūbui, – iš viso keturiolika asmenų.

23 Dano vaikai: Hušimas. ²⁴Naftalio vaikai: Jahzėelis, Gunis, Jezeris ir Šilemas. ²⁵Šie yra palikuonys Bilhos, kurią Labanas davė savo dukteriai Rachelei. Juos – iš viso septynis asmenis – ji pagimdė Jokūbui.

26 Iš viso skaičius Jokūbo žmonių, atsiėmusių į Egiptą – gimusių iš jo paties, – neįskaitant Jokūbo sūnų žmonių, – buvo šešiasdešimt šeši. ²⁷Juozapo vaikai, gimę jam Egipte, buvo du. O iš viso Jokūbo namų asmenų, kurie atėjo į Egiptą, buvo septyniasdešimt.*

Jokūbo šeimyna Egipte ²⁸{Izraelis} buvo pasiuntęs Judą pirm savęs pas Juozapą, kad pirma jo nuvyktų į Gošeną. Jiems atėjus į Gošeno žemę, ²⁹Juozapas įsakė pakinkyti jo vežimą ir nuvyko į Gošeną pasitikti savo tėvo. Vos tik pamatęs jį prieš save, jis puolė jam ant kaklo ir jį apsikabinęs ilgai verkė. ³⁰O Izraelis sakė Juozapui: “Dabar jau galiu mirti, pats pamatęs, kad tu dar gyvas”. ³¹Tada Juozapas savo broliams ir savo tėvo šeimynai tarė:

“Nuvyksiu ir duosiu žinią faraonui, sakydamas: ‘Mano broliai ir mano tėvo šeimyna, gyvenusi Kanaano krašte, atvyko pas mane!’ ³²Tie vyrai yra aviganiai, jie visuomet užsiėmė gyvulių auginimu ir atsivarė savo avis ir galvijus bei visa, ką jie turi’. ³³Kai faraonas pasišauks jus ir paklaus: ‘Koks jūsų užsiėmimas?’ – ³⁴jūs turite atsakyti: ‘Tavo tarnai nuo pat savo jaunystės iki pat šiol užsiėmė gyvulių auginimu – ir mes, ir mūsų protėviai’, – kad galėtumėte kurtis Gošeno žemėje, nes visi aviganiai kelia egiptiečiams pasibaurėjimą”.

47 Jokūbo nausėdija Gošene ¹Juozapas nuvyko ir faraonui pranešė: “Mano tėvas ir mano broliai drauge su savo kaimenėmis ir bandomis bei viskuo, ką jie turi, atvyko iš Kanaano krašto; jie dabar yra Gošeno žemėje”. ²Tada jis pristatė faraonui penketą iš savo brolių, kuriuos jis buvo parinkęs iš jų visų. ³Faraonas jo brolių klausė: “Koks jūsų užsiėmimas?” – “Tavo tarnai yra aviganiai, tokie pat, kaip buvo ir mūsų protėviai,” – jie atsakė. – ⁴“Mes atėjome, – jie kalbėjo faraonui, – apsigyventi laikinai kaip ateiviai, nes tavo tarnų kaimenėms dėl didelio bado Kanaano krašte nebėra ganyklų. Prašome tad leisti savo tarnams įsikurti Gošeno žemėje”. ⁵Tada faraonas tarė Juozapui: “Tavo tėvas ir broliai atėjo pas tave. ⁶Egipto kraštas tavo žinioje, apgyvendink savo tėvą ir brolius geriausioje krašto srityje. Tegyvena jie Gošeno žemėje! O jeigu tu žinai tarp jų sumanių vyrų, paskirk juos vadovauti mano paties kaimenių priežiūrai”.

⁷Juozapas atvedė savo tėvą Jokūbą ir pristatė jį faraonui. Jokūbas faraoną palaimino. ⁸Faraonas Jokūbą paklausė: “Kiek

46,27: ... septyniasdešimt: arba suapvalintas skaičius, arba sudarytas įskaitant Jokūbą ir Juozapą su dviem sūnėmis.

47,9: Žemėje gyvenimas ateivių: žmogus žemėje yra tik svečias. Žr. Ps 39,13.

metų turi tavo gyvenimas?”⁹ Jokūbas atsakė faraonui: “Žemėje mano gyvenimas ateivių turi šimtą trisdešimt metų.* Ne daug skaičiumi, bet nelaimingi buvo tie mano gyvenimo metai; jie neprilygsta mano protėvių gyvenimo žemėje ateiviais metų trukmei”.¹⁰ Tada Jokūbas palaimino faraoną ir išėjo.

11 Juozapas, kaip buvo įsakęs faraonas, apgyvendino savo tėvą ir brolius, duodamas jiems žemės geriausioje Egipto krašto dalyje – Raamseso srityje.*¹² Jis aprūpino maistu savo tėvą, brolius ir tėvo šeimyną – visus iki pačių mažylių.

Siaučia badas¹³ Tačiau nė viename krašte nebuvo maisto, nes badas buvo labai didelis. Tiek Egipto kraštas, tiek Kanaano kraštas kentėjo nuo bado.¹⁴ Juozapas už parduodamus grūdus išrinko visus pinigų, kurie tik buvo Egipto krašte ir Kanaano krašte. Pinigus Juozapas perdavė į faraono rūmus.¹⁵ Kai Egipto krašto ir Kanaano krašto pinigai išsiabaigė, visi egiptiečiai ėjo pas Juozapą, prašydami: “Duok mums duonos, kad nemirtume tavo akyse, nes išsiabaigė mūsų pinigai!”¹⁶ Juozapas atsakė: “Atveskite savo galvijus, ir aš jums parduosiu už galvijus, jeigu išsiabaigė jūsų pinigai”.¹⁷ Jie varė Juozapui savo galvijus, o jis davė jiems maisto už arklus, avių bei galvijų kaimeš ir asilus. Tais metais jis aprūpino juos maistu už visus jų gyvulius.¹⁸ Praslinkus tiems metams, jie atėjo pas jį kitais metais ir sakė: “Negalime nuslėpti nuo savo viešpaties, kad mūsų pinigai išsiabaigė ir gyvulių kaimeš priklauso mūsų viešpačiui. Neliko nieko kito mūsų viešpaties žinioje, išskyrus mūsų kūną ir mūsų

laukus.¹⁹ Kam gi turėtume mirti tavo akyse ne tik mes patys, bet ir mūsų žemė? Paimk mus ir mūsų žemę už duoną. Mes drauge su savo žeme būsime faraono vergai. Tik duok mums sėklos, kad išliktume gyvi ir nemirtume ir kad žemė nepavirstų tyrais”.

20 Juozapas supirko faraonui visą Egipto žemę. Visi egiptiečiai pardavė savo laukus, nes badas juos labai prispaudė. Taip visas kraštas tapo faraono nuosavybe.²¹ O pačius žmones Juozapas pavertė vergais nuo vieno Egipto galo iki kito.²² Vien tik kunigų žemių jis nesusipirko, nes kunigams buvo faraono skirtas davinys, ir jie gyveno iš jiems faraono duodamo davinio. Todėl jie savo žemės ir nepardavė.

23 Juozapas pasakė žmonėms: “Kadangi šiandien nupirkau jus ir jūsų žemes faraonui, štai čia jums sėklos laukams apsėti.²⁴ Atėjus pjūties metui, turėsite duoti faraonui penktadalį derliaus, pasilikdami sau keturias dalis sėklai laukams, maistui sau patiems, savo namiškiams ir savo mažyliams maitinti”.²⁵ Jie atsakė: “Tu išgelbėjai mūsų gyvastį! Tebūna mums leista rasti malonę savo viešpaties akyse, mes būsime faraono vergai”.²⁶ Taigi Juozapas padarė tai Egipto žemės įstatymu, iki nūdien tebegaliojančiu, kad penktadalis turi priklausyti faraonui. Vien tik kunigų žemės ne-tapo faraono nuosavybe.

Jokūbas palaimina Efraimą ir Manasą²⁷ Jokūbas apsigyveno Egipto žemėje, Gošeno srityje. Ten jie įsigijo nuosavybės, buvo vaisingi ir labai dauginosi.²⁸ Egipto žemėje Jokūbas išgyveno septyniolika metų. Taigi Jokūbo dienos, jo gy-

47,11: *Raamseso srityje*: Gošeno žemė rytinėje Nilo deltos dalyje. Žr. Pr 45,10 paaiškinimą. *Raamses[is]* vardas šiame tekste yra anachronizmas, nes šis faraono vardas nebuvo vartojamas iki XIV am-

žiaus prieš Kristų. Juozapas iškilo Egipte hiksų dinastijoms valdant Egiptą, t.y. 1720-1550 m. prieš Kristų.

venimo trukmė, buvo šimtas keturiasdešimt metų.

29 Artėjant Izraelio mirčiai, jis pasiūškė savo sūnų Juozapą ir tarė jam: „Jei randu malonę tavo akyse, padėk ranką po mano šlaunimi ir pažadėk, kad parodysi man ištikimą meilę. Prašau nelaidoti manęs Egipte. ³⁰Kai aš atsigulsiu su savo protėviais, išnešk mane iš Egipto ir palaidok jų kape“. Jis atsakė: „Padarysiu, kaip tu sakai“. – ³¹„Prisiek man!“ – reikalavo tėvas. Ir Juozapas jam prisiekė. Tada Izraelis palenkė galvą į lovos galvūgalį.*

48 Netrukus Juozapui buvo pranešta: „Tavo tėvas silpnėja!“ Jis pasiėmė su savimi abu savo sūnus – Manasą ir Efraimą. ²Kai Jokūbui buvo pasakyta: „Štai tavo sūnus Juozapas atėjo pas tave“, – jis, sukaupęs jėgas, atsisėdo lovoje. ³„Dievas Visagalis, – tarė Jokūbas Juozapui, – pasirodė man prie Luzo,* Kanaano krašte, mane palaimino ⁴ir man pasakė: Aš padarysiu tave vaisingą, – padauginsiu tave ir padarysiu iš tavęs tautų bendriją, o ši kraštą duosiu tavo palikuonims po tavęs kaip amžiną nuosavybę“. ⁵Todėl abu tavo sūnūs, gimę tau Egipto žemėje, prieš man atsikeliant pas tave į Egiptą, yra mano: Efraimas ir Manasas bus lygiai mano, kaip yra mano Reubenas ir Simeonas. ⁶Bet palikuonys, gimusieji tau po jų, bus tavo, o dėl paveldo jie bus žinomi jų dviejų brolių vardais. ⁷*Aš tai darau dėl to, kad, man grįžtant iš Padano, mano skausmui, tavo motina Rachelė mirė Kanaano krašte kelionės metu visai netoli Efratos. Aš ją ir

palaidojau ten prie kelio į Efratą, tai yra į Betliejų“.

8 Izraelis, pamatęs Juozapo sūnus, paklausė: „O kas jie?“ – ⁹„Jie yra mano sūnūs, kuriuos man čia davė Dievas“, – atsakė Juozapas savo tėvui. O šis tarė: „Prašyčiau priversti juos prie manęs, kad galėčiau juos palaiminti“. ¹⁰Izraelio akys buvo aptemusios nuo senatvės, ir jis negalėjo matyti. {Juozapas} tat privedė juos arčiau prie jo; jis juos pabučiavo ir apkabino. ¹¹Izraelis Juozapui tarė: „Niekad nesitikėjau vėl pamatyti tavo veido, ogi dabar Dievas man ir tavo vaikus parodė!“ ¹²Tuomet Juozapas nukėlė juos nuo savo tėvo kelių ir nusilenkė veidu iki žemės. ¹³Juozapas paėmė juodu abu – Efraimą dešine ranka Izraelio kairėje ir Manasą kaire ranka Izraelio dešinėje – ir privedė juos arčiau prie jo. ¹⁴Bet Izraelis ištisė savo dešinę ranką ir uždėjo ją ant galvos Efraimui, kuris buvo jaunesnis, o savo kairę ranką ant galvos Manasui, sukryžiuodamas savo rankas, nors Manasas ir buvo pirmagimis. ¹⁵Jis palaimino Juozapą, tardamas:

„Dievas, kurio keliais ėjo
mano protėviai Abraomas ir
Izaokas,
Dievas, kuris buvo
mano ganytojas nuo mano
gimimo iki šios dienos –
¹⁶ angelas, kuris išgelbėjo mane
iš visų pavojų –
telaimina šiuos jaunuolius!
Tebūna juose
mano vardas įamžintas

47,31: Izraelis galvos palenkimu parodė dėkingumą. Graikiškasis Septuagintos vertimas hebrajiškąjį žodį *mittab* – *lova* sumaišė su žodžiu *matteh* – *lazda* ir šią eilutę išvertė skirtingai: Jokūbas, t.y. Izraelis, *atsirėmė į savo lazdos drūtgalį*. Žr. taip pat Žyd 11,21 eilutę, kurioje šis tekstas cituojamas pagal Septuagintos vertimą.

48,3: *Luz[as]*: senasis Bet-Elis miesto vardas (žr. Pr 28,19).

48,7: Kadangi ankstyva Rachelės mirtis atėmė jai galimybę pagimdyti Jokūbui daugiau vaikų, jis jaučiasi teisus elgdamasis su savo vaikais, lyg jie būtų jo paties vaikai.

ir vardas mano protėvių Abraomo
ir Izaoko!

Teišauga jie į didelę daugybę
žemėje!”

17 Pamatęs, kad jo tėvas uždėjo savo dešinę ranką Efraimui ant galvos, Juozapas pamanė, jog tai neteisinga. Jis tat paėmė savo tėvo ranką perkelti ją nuo Efraimo ant Manaso galvos. ¹⁸Savo tėvui Juozapas sakė: “Ne taip, mano tėve! Kadangi šis yra pirmagimis, uždėk savo dešinę ranką jam ant galvos”. ¹⁹Tačiau tėvas nesutiko. “Aš žinau, mano sūnau, aš žinau, – jis tarė, – jis taip pat taps tauta, jis taip pat bus didis. Betgi jo jaunasis brolis bus didesnis už jį ir jo palikuonys taps tautų daugybe”. ²⁰Ir jis palaimino juos, sakydamas:

“Per tave Izraelio {tauta} laiminsis,
tardama:

“Tepadaro tave Dievas
kaip Efraimą ir kaip Manasą!”

Taip jis padarė Efraimą viršesnį už Manasą.

21 Paskui Izraelis tarė Juozapui: “Štai aš mirštu, bet Dievas bus su jumis ir sugrąžins jus į jūsų protėvių kraštą. ^{22*}O dabar aš duodu tau viena dalimi daugiau negu tavo broliams, – dalį, kurią gražins iš amoriečių rankos savo kalaviju ir lanku”.

49 Jokūbo testamentas ¹Jokūbas pasišaukė savo sūnus ir jiems tarė: “Burkitės aplink, kad galėčiau jums pasakyti, kas jus ištiks ateities dienomis. ²Susirinkite ir klausykitės, Jokūbo sūnūs, klausykitės savo tėvo Izraelio.

³ Tu, Reubenai, esi mano
pirmagimis,

mano jėga ir pirmasis mano
vyriškumo vaisius,
pranašus savo vieta, pranašus galia!

4 Ūmus kaip vanduo,

nebebūsi daugiau pranašus,
nes įlipai į savo tėvo lovą
ir užsitraukei nemalonę.

Jis lipo į mano guolį!*

5 Simeonas ir Levis yra broliai,
jų peiliai* – smurto ginklai.

6 Tenedalyvauja mano siela

jų taryboje,

tenebūna įtraukta mano garbė

į jų bendrystę,

nes kai jie įniršta, žudo vyrus,

ir kai jiems malonu, luošina jaučius.

7 Tebūna prakeiktas jų įniršis,
nes jis yra nuožmus,

ir jų pyktis,

nes jis yra žiaurus!

Padalysiu juos Jokūbe,

išblaškysiu juos Izraelyje.

8 Judai, tavo broliai girs tave;
tavo ranka visad ant priešų
sprando, –

sūnūs tavo tėvo tau lenksis.

9 Judas yra tarsi jaunas liūtas;
nuo grobio pakilai, mano sūnau!

Jis priglunda, atsigula tarsi liūtas,

tarsi žvėrių karalius –

kas galėtų drįsti jį prikelti?

10 Skeptras nepaliks Judo

nei valdovo lazda,

kolei neateis tas, kuriam tai

priklauso, –

tada jam turės paklusti tautos.*

48,22: ... viena dalimi {arba vienu pečiu} daugiau: žaismas su žodžiu *Šechem*. Jis yra dviprasmis: žodis yra Šechemo – svarbaus miesto vardas ir ženklina *petį* – kūno dalį ar kalno šlaitą. Užuomina į Jokūbo sūnų Šechemo užėmimą (žr. Pr 34,24-29). Šechemo miestas buvo arti ribos tarp Manaso ir Efraimo giminių teritorijų (žr. Joz 16,4-9; 17,1-2,7).

49,4: Reubenas neteko pirmagimystės teisių dėl to, kad nusikalto kraujomaiša. Žr. Pr 35,22.

49,5: ... jų peiliai: turbūt tai yra užuomina į peilius, naudotus apipjaustant Šechemo vyrus (žr. Pr 34,24; taip pat Joz 5,2).

49,10: ... kolei neateis tas, kuriam tai priklauso: skaitinyje pranašaujama apie Judo giminės

- 11 Judas riša savo asiliuką
prie vynmedžio,
savo asilės jauniklį prie
rinktinio vynmedžio;
jis skalbia savo apdarą vyne,
savo skraistę vynuogių sunkoje.*
- 12 Jo akys yra tamsesnės negu vynas,
o jo dantys baltesni negu pienas.
- 13 Zebulunas kursis palei jūrą
ir taps prieglobsčiu laivams,
o jo riba bus prie Sidono.
- 14 Issacharas yra stiprus asilas,
prigludęs tarp avidžių.
- 15 Pamatęs, kaip gera būti sėsliam
ir kaip smagus buvo kraštas,
jis palenkė savo petį naštai
ir pasidarė lažo vergu.
- 16 Danas valdys* savo žmones
kaip vieną Izraelio giminių.
- 17 Danas bus pakelės žaltys,
prie tako angis,
taip įkertanti į kulną arkliui,
kad jo raitelis krinta žemėn atbulas.
- 18 {Ilgiausio tavo išganymo,
VIEŠPATIE!}
- 19 Gadas* bus puolamas užpuolikų,
betgi jis duos jiems į kulnus.
- 20 Ašero maistas bus gausus,
jis tieks karališkų skanėstų.
- 21 Naftalis yra į laukus paleista stirna,
vedanti puikius stirniukus.
- 22 Juozapas yra vaisinga šaka –
vaisinga šaka prie šaltinio;
jo atžalos perlipa per mūrą.
- 23 Lankininkai piktai jį užpuolė;
šovė į jį ir jį labai kamavo.
- 24 Tačiau jo lankas liko įtemptas
ir jo ginklai buvo tvirti,
padedant Jokūbo {Dievo},
Galingojo, rankoms,
dėl Ganytojo, Izraelio Uolos, –
- 25* tavo tėvo Dievo, kuris padės tau,
Visagalio, kuris teiks tau
palaiminimus aukštojo dangaus,
palaiminimus po žeme
slypinčios bedugnės,
palaiminimus krūtų ir iščių.
- 26 Tavo tėvo palaiminimai yra
tvirtesni
už palaiminimus amžinųjų kalnų –
pranoksta palaiminimus mano
protėvių.
Tepasilieka jie ant Juozapo galvos,
ant kaktos išrinktojo tarp savo brolių!
- 27 Benjaminas yra plėšrus vilkas:
rytą jis ryja laimikį,
o vakare dalija grobį”.

Jokūbo atsisveikinimas ir mirtis

- 28 Visi šie yra dvylika Izraelio giminių ir
tapo tuo, ką jų tėvas pasakė jiems, kai juos
palaimino, teikdamas kiekvienam jų bū-
dingą palaiminimą.

pranašumą. Tai išsipildė Dovydo dinastijos iškili-
mu ir mesijiniu Jėzaus Kristaus, Dovydo sūnaus,
atėjimu. Įprasta šiame skaitinyje atpažinti mesi-
jinę reikšmę.

49,11: ... *vyne ... vynuogių sunkoje*: Judo dra-
bužiai poetiškai vaizduojami persunkti vyno *krau-
ju*, traiskant gausų vynuogių derlių vyno spau-
dykloje. Žr. Iz 63,2.

49,16: ... *valdys*: pažodžiui *įgyvendins teisingu-*

mą. Dano vardas turi tą pačią šaknį kaip veiks-
mažodis *įgyvendins teisingumą*.

49,19: Vardas Gadas hebrajų kalboje turi pana-
šų skambesį kaip ir mūsų kalboje *puolamas, už-
puolikai, [užpuls] duos jiems ...*

49,25-27: Panašus Juozapo giminių žemės derlin-
gumo aprašas randamas [st 33,13-16 tekste.

50,10-11: *Goren-haAtad[as]: Atado[t.y. Gervuo-
gių] klojimas. Abel-Mizraim[as]: Egiptiečių ge-*

29 Tada jiems įsakė, tardamas: “Aš tuojau būsiu paimtas pas savo giminę. Palaidokite mane su mano protėviais – oloje, kuri yra hetito Efrono lauke, – ³⁰ oloje, kuri yra lauke prie Machpelos, priešais Mamrę, Kanaano krašte, – lauke, kurį Abraomas nupirko iš hetito Efrono kaip kapo vietą. ³¹ Abraomas ir jo žmona Sara ten buvo palaidoti, Izaokas ir jo žmona Rebeka ten buvo palaidoti, ir ten aš palaidojau Leą. ³² Laukas ir ola, esanti jame, buvo nupirkti iš hetitų”.

33 Jokūbas, užbaigęs nurodymus savo sūnams, įkėlė kojas į lovą, atsiduso paskutinį kartą ir buvo suvienytas su savo gimine.

50 Jokūbo laidotuvės ¹ Juozapas metėsi savo tėvui ant veido, jį bučiavo ir verkė. ² Gydytojams, buvusiems jo tarnyboje, Juozapas įsakė išbalzamuoti jo tėvą, ir gydytojai išbalzamavo Izraelį. ³ Tam jie paskyrė keturiasdešimt dienų, nes tiek laiko pareikalauja išbalzavimas. Ir egiptiečiai jo gedėjo septyniasdešimt dienų.

4 Pasibaigus gedulo metui, Juozapas kreipėsi į faraono dvariškius, sakydamas: “Jei aš randu malonę jūsų akyse, prašyčiau perduoti faraonui šį mano prašymą: ⁵ ‘Mano tėvas prisaikdino mane, tardamas: ‘Aš mirštu, turi mane palaidoti kape, kurį sau išsikasiau Kanaano krašte!’ Todėl prašom leisti man keliauti palaidoti savo tėvą. Pasakui sugrįšiu”’. ⁶ Faraonas atsakė: “Keliauk ir palaidok savo tėvą taip, kaip jis tave prisaikdino padaryti”.

7 Taigi Juozapas iškeliavo savo tėvo palaidoti. Drauge su juo keliavo visi faraono pareigūnai – jo dvaro seniūnai ir

Egipto krašto didžiūnai, ⁸ visa Juozapo šeimyna – jo broliai ir jo tėvo šeimyna. Vien tik jų mažyliai, avių kaimenės ir galvijų bandos pasiliko Gošeno žemėje. ⁹ Ir vežimai, ir raiteliai keliavo su juo. Susidarė labai didelė palyda. ¹⁰ Atvykus prie Goren-haAtado,* esančio anapus Jordano, jie ten kėlė labai didelį ir iškilmingą apraudojimą, o Juozapas savo tėvo gedulo laikėsi septynias dienas. ¹¹ Kanaaniečiai, krašto gyventojai, matydami gedulo iškilmes prie Goren-haAtado, sakė: “Tai turi būti skaudus gedulas egiptiečiams”. Todėl ta vieta buvo pavadinta Abel-Mizrajimu.* Ji yra anapus Jordano.

12 Taigi {Jokūbo} sūnūs padarė tėvui taip, kaip jis buvo jiems įsakęs. ¹³ Jie nugabeno jį į Kanaano kraštą ir palaidojo Machpelos lauko, esančio prie Mamrės, oloje, – lauko, kurį kapo vietai Abraomas nupirko iš hetito Efrono. ¹⁴ Palaidojęs tėvą, Juozapas sugrįžo į Egiptą drauge su broliais ir visais, su juo keliavusiais jo tėvo palaidoti.

Brolių prašymas atleisti ¹⁵ Juozapo broliai, matydami mirusį tėvą, pradėjo baimintis: “Galbūt Juozapas dar griežia ant mūsų dantį ir panorės mums atkeršyti už visa pikta, kurį mes jam padarėme?” ¹⁶ Jie užkalbino Juozapą, sakydami: “Prieš mirdamas, mūsų tėvas paliepė: ¹⁷ Sakykite Juozapui: ‘Aš prašau tave atleisti nusikaltimą ir nuodėmę savo broliams, kurie taip nedorai su tavimi pasielgė’. Taigi dabar prašome atleisti tavo tėvo Dievo tarnų nusikaltimą!” Jiems taip bekalbant, Juozapas apsiverkė. ¹⁸ Tada pradėjo verkti ir jo broliai, parpuolė prieš jį ir sakė: “Mes esame tavo vergai!” ¹⁹ Bet Juozapas jiems at-

dulas. Vieta nėra archeologų aptikta. Be to, sunku suvokti, kodėl gedulo apeigos įvyko krašte anapus Jordano, kai pačios laidotuvės buvo Hebrone.

Turbūt ankstesnis pasakojimo variantas kalbėjo apie gedulo apeigas anapus Egipto vadi – Egipto upės, įprastinės Egipto ribos su Kanaanu.

sakė: “Nebijokite! Nejau aš esu Dievo vietoje? ²⁰Be to, nors jūs ir sumanėte man pikta, Dievas pakeitė tai į gera – leido išlaikyti daugelį žmonių, kaip jis šiandien ir daro. ²¹Taigi būkite be baimės. Aš pats aprūpinsiu jus ir jūsų mažylius”. Taip maloniai jiems kalbėdamas, jis juos įtikino.

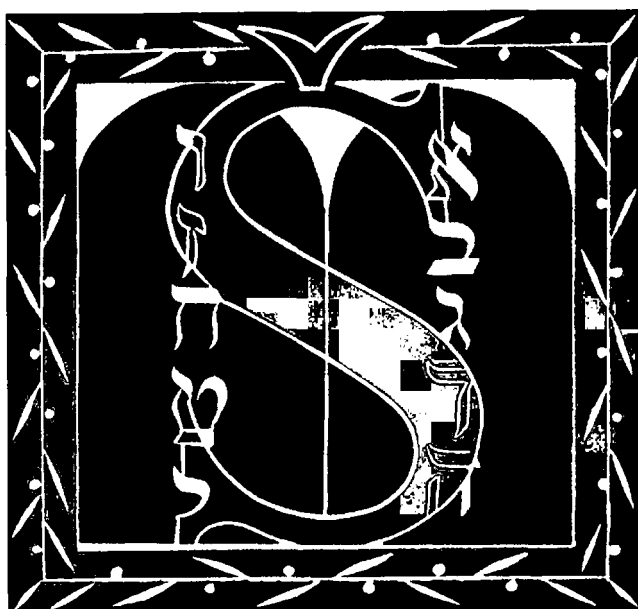
²²Juozapas pasiliko Egipte drauge su savo tėvo šeimyna. Juozapas susilaukė šimto dešimties metų. ²³Jis matė trečios kartos Efraimo vaikus; ir Manaso sūnaus Machiro vaikai gimė ant Juozapo kelių.

Juozapo mirtis ²⁴Po kurio laiko Juozapas tarė savo broliams: “Aš mirštu, bet Dievas tikrai aplankys jus ir išves jus iš šio krašto į kraštą, kurį jis pažadėjo, prisiekdamas Abraomui, Izaokui ir Jokūbui”. ²⁵Tuomet Juozapas prisaikdino Izraelio sūnus, tardamas: “Po Dievo aplankymo* pasiimkite iš čia mano kaulus”.

²⁶Juozapas mirė būdamas šimto dešimties metų; jis buvo išbalzamuotas ir paguldytas į karstą Egipte.

50,25: *Po Dievo aplankymo ...*: žmogaus gyvenimo ir istorijos įvykiai, žiūrint tikėjimo akimis, yra Dievo *aplankymas*. Išėjimas iš Egipto yra supran-

tamas kaip likiminis Dievo aplankymas – išpirkimas iš vergijos.

IŠĖJIMO
KNYGA

Antroji Penkiaknygės dalis yra Išėjimo knyga. Graikiškasis Septuagintos vertimas ją pavadino Egzodo — Išėjimo knyga, nes jos turinys yra lemtingas išrinktosios tautos išėjimas iš Egipto ir lemtinga Sandora su Dievu, kurio vardas yra Jahvė — VIEŠPATS. Hebrajiškai Išėjimo knyga vadinama pirmuoju knygos žodžiu: “{Ve’elle} Šemot”, t.y. “{Šie yra} Vardai”.

Išėjimo knyga tęsia Pradžios knygoje pradėtą išrinktosios tautos istoriją. Ji pasakoja apie vis nuožmesnę Jokūbo palikuonių priespaudą Egipte ir Dievo siųstą nuostabų išgelbėjimą per Mozę, kuris juos išvedė iš Egipto per Nendrių jūrą ir nuvedė prie Sinajaus kalno, kur jie tapo dalyviai ypatingos Sandoros su Dievu — VIEŠPAČIU. Taigi Išėjimo knyga liudija šių pradinių įvykių lemtingą prasmę — Dievo veiksmus išlaisvinant padriką vergų būrį iš vergijos, sukuriant iš jų bendriją, Sandora įsipareigojusią išgelbėjusiam Dievui. Per Mozę Dievas izraeliečiams davė Sinajaus kalne Įstatymą — Mokymą — doros, bendrijos ir kulto teisėtvarką, kad jie taptų šventa tauta, kurioje įvyktų visai žmonijai duotas Atpirkėjo pažadas.

Nors žinomi Egipto įrašai ir nemini Išėjimo knygoje aprašomų įvykių (vergų pabėgimo į Sinajaus dykumą), nėra abejonės, kad knygos pasakojimo ištakos yra tikri istoriškai įvykiai. Remiantis įvairių šaltinių liudijimu, išėjimas iš Egipto įvyko valdant devynioliktajai Egipto dinastijai — maždaug tarp 1350-1200 m. prieš Kristų (žr. Iš 1,8 tekstą ir paaiškinimą). Pasakojimo fonas yra Egipto imperijos proveržis, paskatinęs didybės ieškančius faraonus panaudoti hebrajus kaip vergus savo pasaulinei politikai įgyvendinti, o pasakojimo tikslas yra išpažinti Dievą, kuris įeina į žmonijos istoriją ir žmonių gyvenimą.

Pasakojimas apie išėjimą iš Egipto yra Penkiaknygės šerdis, nes, išgyvendami išgelbėjimą iš vergijos ir tapdami šventa tauta prie Sinajaus, izraeliečiai suprato, kad Dievas turi užmojų juos išganyti, o jie turi ypatingą vietą Dievo užmojyje. Taigi Išėjimo įvykis ir Sinajaus Sandora Penkiaknygėje sudaro istorinę takoskyrą, nes jie leido izraeliečiams suprasti savo praeitį — pasakojimus apie protėvių gyvenimo vingius Pradžios knygoje kaip Dievo užmojo išganyti įžangą — ir atsiverti išganymo istorijos ateičiai, kurią Dievas kuria juos išgelbėdamas ir padarydamas savo ypatinga tauta.

Išėjimo knyga, kaip ir Pradžios knyga, yra įkvėptų redaktorių suauta iš pradinio Mozės amžiaus tikėjimo kraičio ir vėlesnių kartų tikėjimo įžvalgos į šiuos likiminius įvykius. Tikėjimo kraičio ir įžvalgų vieta gyvenime buvo liturginis išgelbėjimo įvykio

ir Sandoros metinis šventimas šeimose ir Šventykloje. Pasakojimas yra liturginė dviejų veiksmų drama: 1) Izraelio išgelbėjimas iš Egipto vergijos ir kelionė prie Sinajaus kalno (1-18 skyriai) ir 2) Izraelis prie Sinajaus kalno, kur buvo sudaryta Sandora su Dievu ir paskelbti gyvenimo ir kulto nuostatai. Išėjimo knygoje atpažįstami trys rašytiniai šaltiniai: Jahvistinis (J), Elohistinis (E) ir Kunigiškasis autorius (P).

Lemtingųjų įvykių centre stovi Mozė, kurio vardu buvo pavadintas ir nūdien skaitomas pasakojimas. Mozė buvo Dievo pašauktas būti pranašišku Dievo užmojo ir darbų aiškintoju ir kunigišku Sandoros tarp Dievo ir žmonių tarpininku. Vėlesnės religinės reformos, įvykusios Elijo laikais (žr. 1 Kar 19) ar karaliaus Jošijo laikais (žr. 2 Kar 22-23), buvo laikomos grįžimu prie Mozės tikėjimo kraičio. Jėzus Kristus ant Atsimainymo kalno kalbėjosi su Moze ir Eliju apie savo "išėjimą", būsiantį Jeruzalėje (žr. Lk 9,31).

Išėjimo knygos metmenys:

A. Izraeliečiai Egipte	1,1-12,36
B. Išėjimas iš Egipto ir kelionė į Sinajų	12,37-18,27
C. Sandora prie Sinajaus kalno	19,1-24,18
D. Padangtė ir jos įrengimas	25,1-40,38

A. IZRAELIEČIAI EGIPTE

1 **Jokūbo palikuonys Egipte**
 1 Šie yra vardai Izraelio sūnų,* atsikėlusią su Jokūbu į Egiptą. Kiekvienas jų atsikėlė su savo šeimyna: 2* Reubenas, Simeonas, Levis ir Judas; 3 Issacharas, Zebulunas ir Benjaminas; 4 Danas ir Naftalis, Gadas ir Ašeras. 5 Visų asmenų, gimusių pačiam Jokūbui,* buvo septyniasdešimt. Juozapas jau buvo Egipte.

6 Numirė Juozapas, išmirė ir visi jo broliai bei visa ana karta. 7 Bet izraeliečiai buvo vaisingi ir daugiavaikiai. Jie taip dauginosi ir taip labai padaugėjo, kad jų buvo pilna visame krašte.

Priespauda 8 Ilgainiui Egipte iškilo naujas karalius, kuris apie Juozapą nieko nebežinojo.* 9 “Štai, – sakė jis savo žmonėms, – izraeliečių tauta yra gausesnė ir galingesnė už mus. 10 Tai negerai! Turime su jais pasielgti taip gudriai, kad nebedaugėtų. Kitaip, kilus karui, jie gali susidėti su mūsų priešais, kovoti prieš mus ir pasitraukti iš krašto”. 11 Todėl buvo jiems paskirti prižiūrėtojai engti jų lažo darbais. Jie statė faraonui* sandėlių miestus – Pitomą ir Raamsesą. 12 Bet kuo labiau jie buvo engiami, tuo labiau jie daugėjo ir taip plėtėsi, kad egiptiečiai pradėjo izraeliečių bijoti.

13 Todėl egiptiečiai be gailės dar labiau krovė ant izraeliečių darbus 14 ir kartinė jiems gyvenimą sunkiu lažu prie molio, prie plytų bei prie įvairių darbų laukuose. Apkraudami juos visokiais darbais, egiptiečiai buvo negailestingi.

Įsakymas pribuvėjoms 15 Egipto karalius kreipėsi į hebrajų* pribuvėjas, kurių viena buvo vadinama Šifra, o kita Pua, 16 sakydamas: “Kada tik būsite pribuvėjomis hebrajų moterims, žiūrėkite į gimdymo krėslą:* jei gimsta berniukas, užmuškite jį, bet jei mergaitė, telieka gyva”. 17 Tačiau pribuvėjos bijojo Dievo ir nevykdė, ką Egipto karalius buvo joms įsakęs, palikdavo gyvus ir berniukus. 18 Tuomet Egipto karalius pasišaukė pribuvėjas ir jų klausė: “Kodėl taip padarėte ir palikote berniukus gyvus?” 19 Pribuvėjos faraonui atsakė: “Dėl to, kad hebrajų moterys nėra kaip egiptietės: jos yra tvirtos. Jos pagimdo pribuvėjai nespėjus ateiti!” 20 Užtai Dievas buvo geras pribuvėjoms. O tauta augo ir tapo labai stipri. 21 Kadangi pribuvėjos bijojo Dievo, jis davė ir joms gausias šeimas.

22 Tada faraonas įsakė visiems savo žmonėms: “Meskite į Nilą* visus hebrajams gimusius berniukus, o mergaites gyvas palikite”.

1,1: *Izraelio sūnų*: raidiškai pirmoji Jokūbo sūnų karta. Žr. 5-ąją eilutę. Bet Iš 1,7 tekste ta pati frazė *Bene Israel* yra verčiama *izraeliečiai*, nes turima mintyje vėlesnių kartų palikuonis. Todėl nuo šio teksto ir tolesniuose skyriuose *Bene Israel* vardas bus verčiamas žodžiu *izraeliečiai*. *Šeimyna*: šeima plačiausia prasme, įskaitant visus namiškius – žmonas, vaikus ir tarnus.

1,2: Čia Jokūbo sūnūs įvardijami pagal jų motinas. Žr. Pr 29,31; 30,30; 35,16-26.

1,5: ... *gimusių pačiam Jokūbui*: asmenys, kurių tėvas buvo pats Jokūbas, neįskaitant žmonių ir tarnų. Žr. Pr 46,26.

1,8: ... *kuris apie Juozapą nieko nebežinojo*: nauja Egipto dinastija, t.y. 19-oji dinastija, buvusi valdžioje maždaug 1350-1200 m. prieš Kristų.

Užuomina apie Seti I (1308-1290 m. prieš Kristų) ir Raamses II (1290-1224 m. prieš Kristų). Stengdamiesi atgauti savo imperijos žemes Azijoje, jie perkėlė Egipto sostinę iš Tebų į Nilo deltą. 1,11: ... *faraonui*: egiptietiška *per-aa*, t.y. Didysis namas. Ne asmenvardis, bet Egipto karalių titulas, panašiai kaip *kaizeris* ar *caras*.

1,15: ... *hebrajų*: ankstyvesnis ir platesnės prasmės žodis negu *izraeliečiai*. Jį vartojo svetimieji, kalbėdami apie Abraomo giminę (žr. Pr 39,14.17; 40,15).

1,16: ... *gimdymo krėslas*: krėslas, ant kurio buvo sodinama gimdanti moteris. Septuaginta verčia laisvai: *kai jos gimdo*, o šiuolaikiniai vertimai: *kai matote jas gimdant* ar panašiai.

1,22: *Nilas*: egiptiečiai Nilą vadino *Upe*.

2 Mozės gimimas ¹Vienas vyras iš Levio giminės nuėjo paimti sau žmoną vieną iš Levio giminės moterų. ²Moteris tapo nėščia ir pagimdė sūnų. Matydama, kad jis buvo gražus kūdikis, tris mėnesius jį slėpė. ³Nebegalėdama slėpti jo ilgiau, paėmė papiruso pintinę* ir ištinkavo ją bitumu bei derva. Paguldžiusi į ją kūdikį, padėjo tarp nendrių Nilo pakrantėje. ⁴Jo sesuo atsistojo atokiau pažiūrėti, kas atsitiks.

5 Faraono duktė nusileido prie Nilo maudytis. Tuo tarpu jos palydovės vaikštinoje Nilo pakrante. Pastebėjusi tarp nendrių pintinę, ji pasiuntė savo palydovę jos atnešti. ⁶Kai pintinę atidarė, pamatė kūdikį. Žiūri, berniukas verkia! Jai pagailo jo. „Tai turi būti vienas iš hebrajų vaikų“, – ji tarė. ⁷Tada kūdikio sesuo kreipėsi į faraono dukterį: „Gal man nueiti ir parūpinti žindytę iš hebrajų moterų, kad pažindytų vaiką?“ ⁸„Puiku, nueik!“ – atsakė faraono duktė. Mergaitė nuėjo ir pašaukė paties kūdikio motiną. ⁹Faraono duktė jai tarė: „Imk šį kūdikį ir žindyk jį man. Aš tau atsilyginsiu“. Moteris kūdikį paėmė ir jį žindė. ¹⁰Kai kūdikis paaugo,* ji atnešė jį faraono dukteriai, o ji priėmė jį kaip savo sūnų. Ji pavadino jį Moze,* paaiškindama: „Aš ištraukiau jį iš vandens“.

Možė pabėga į Midjaną ¹¹Vieną kartą, kai Možė jau buvo užaugęs,* jis nuėjo pas savo gimines. Stebėdamas jų lažo

darbus, jis pamatė vieną egiptietį, mušantį hebrajų – vieną iš jo giminių. ¹²Apsidairęs aplinkui ir nieko arti nematydamas, jis egiptietį užmušė ir paslėpė smėlyje. ¹³Kai jis vėl nuėjo kitą dieną, žiūri, mušasi du hebrajai! „Kodėl muši savo bičiulį hebrajų?“ – užklausė kaltąjį. ¹⁴O šis atkirtė: „Kas gi padarė tave mūsų didžiūnu ir teisėju? Bene nori ir mane užmušti, kaip kad užmušei egiptietį?“ Možė nusigando ir galvojo: „Aišku, tas dalykas jau žinomas!“ ¹⁵Kai faraonas apie tai išgirdo, jis stengėsi Možę nužudyti.

Možė nuo faraono pabėgo. Atkeliavo į Midjano kraštą ir atsisėdo prie vieno šaltinio. ¹⁶Midjano kunigas turėjo septynias dukteris. Jos atėjo vandens pasisemti ir pripildyti lovių tėvo kaimenei pagirdyti. ¹⁷Tuo tarpu atėjo keletas piemenų ir nuvarė jas į šalį. Možė pakilo, jas apgynė ir pagirdė jų kaimenę. ¹⁸Kai jos sugrįžo pas savo tėvą Reuelį,* tėvas klausė: „Kodėl šiandien taip anksti parskubėjote?“ ¹⁹Jos atsakė: „Vienas egiptietis* išgelbėjo mus nuo piemenų rankų. Jis net vandens mums pasėmė ir pagirdė kaimenę.“ ²⁰„Kur jis yra? Kodėl jūs palikote tą vyrą? Pakvieskite jį duonos laužyti“. ²¹Možė sutiko gyventi su tuo žmogumi, o jis davė Mozei žmoną savo dukterį Ziporą. ²²Ji pagimdė jam sūnų, kurį jis pavadino Geršomu,* nes galvojo: „Aš buvau ateivis, gyvenantis svetimame krašte“.

2,3: ... *papiruso pintinę*: tuo pačiu hebrajišku žodžiu – *tebah* vadinama ir Nojaus arka Pr 6,14 tekste. Mozės arka buvo iš papiruso nendrių stiebų.

2,10: *Kai kūdikis paaugo*: turbūt kai jis buvo nujunkytas. *Možė*: hebrajiškai *Moše*, t.y. *ištrauktas iš {vandens}*. Vardo paaiškinimas nesiremia moksliska etimologija, bet žodžių skambesiu: vardas *Moše* siejamas su veiksmazodžiu *mašah* – *ištraukti*. Etimologiškai vardas sietinas su egiptiečių žodžiu *vaikas {to}* ... arba *gimęs {tam}* ... Pavyzdžiui, faraonų vardai Ahmosis, Tutmosis ... –

{Dievo}Tut vaikas, {Dievo} Ah vaikas ...

2,11: ... *kai Možė jau buvo užaugęs*: Apd 7,23 mini keturiasdešimties metų laiką tarpą. Žr. Iš 7,7. ... *mušantį*: turbūt plakantį arba žudantį.

2,18: *Reuel{is}*: jis vadinamas ir Jetro – Jetru. Žr. Iš 3,1; 4,18; 18,1.

2,19: ... *egiptietis*: Možė vilkėjo egiptietiškais drabužiais ir kalbėjo egiptiečių kalba.

2,22: *Geršom{as}*: hebrajiškai *Ger* – *ateivis* ir *šam* – *ten*, t.y. Možė sūnų pavadino *Ateivis ten* vardu.

Degantis krūmas ²³Po to praslinko daug laiko, mirė Egipto karalius. Izraeliečiai de javo lažo slegiami ir šaukėsi pagalbos. Jų šauksmas iš vergijos pakilo iki Dievo. ²⁴Dievas, išgirdęs jų de jonę, atsiminė savo sadorą, sudarytą su Abraomu, Izaoku ir Jokūbu. ²⁵Dievas pažvelgė į izraeliečius ir atkreipė į juos dėmesį.

3 Možė ganė savo uošvio Jetro, Midjano kunigo, kaimenę. Nuvaręs kaimenę už dykumos, jis atėjo prie Horebo – Dievo kalno.* ²Viešpaties angelas* jam pasirodė degančio krūmo ugnies liepsnoje. Možė žiūrėjo nustebęs, nes krūmas, nors ir skendo liepsnoje, bet nesudegė. ³Možė sau tarė: “Turiu eiti pasižiūrėti į šį nuostabų reginį ir pamatyti, kodėl tas krūmas nesudegą”.

Dievas pašaukia Možę ⁴Kai VIEŠPATS pamatė, kad Možė pasuko pasižiūrėti, Dievas pašaukė jį iš degančio krūmo: “Moze, Moze!” – “Aš čia!” – tas atsiliėpė. ⁵Tada jis tarė: “Neik arčiau! Nusiauk sandalus, nes vieta, kurioje stovi, yra šventa žemė! ⁶Aš esu Dievas tavo tėvo, – jis toliau kalbėjo, – Dievas Abraomo, Dievas Izaoko ir Dievas Jokūbo”. Možė užsidenė veidą, nes bijojo pažvelgti į Dievą.*

7 O VIEŠPATS tęsė: “Aš mačiau savo

tautos kančią Egipte, girdėjau jų skundo šauksmus prieš savo engėjus. Iš tikrųjų aš gerai žinau, ką jie kenčia, ⁸nužengiau* išgelbėti iš egiptiečių rankų ir nuvesti iš to krašto į gerą ir erdvų kraštą, į kraštą, tekančią pienu ir medumi,* į šalį kanaaniečių, hetitų, amoriečių, perizitų, hivitų ir jebusitų. ⁹Taip, izraeliečių šauksmas iš tikrųjų pasiekė mane. Be to, aš mačiau, kaip juos egiptiečiai engia. ¹⁰O dabar eikš! Aš siųsiu tave pas faraoną, kad išvestum mano tautą – izraeliečius iš Egipto”. ¹¹Bet Možė atsakė Dievui: “Kas aš toks, kad galėčiau* eiti pas faraoną ir net išvesčiau izraeliečius iš Egipto?” ¹²O jis tarė: “Aš būsiu su tavimi! Ir tai bus tau ženklas, kad aš tave siunčiau. Kai būsi išvedęs tautą iš Egipto, jūs pagarbinsite Dievą prie šio kalno”.

Dievas apreiškia savo Vardą ¹³“Betgi, – Možė sakė Dievui, – kai nueisiu pas izraeliečius ir sakysiu jiems: ‘Jūsų protėvių Dievas atsiuntė mane pas jus’, – ir jie manęs klaus: ‘Koks yra jo vardas?’ – ką aš jiems pasakysiu?” ¹⁴*Dievas Mozei tarė: “Aš esu, kuris esu. – Ir jis tęsė. – Tu taip kalbėsi izraeliečiams: ‘Aš Esu atsiuntė mane pas jus’”. ¹⁵Dievas vėl kalbėjo Mozei: “Taip tu kalbėsi izraeliečiams: ‘VIEŠPATS,

3,1: ... *Dievo kalno*: turbūt jis taip vadina mas dėl čia įvykusių Dievybės apsireiškimų, kaip antai šia proga ir vėliau, izraeliečiams išėjus iš Egipto.

3,2: *Viešpaties angelas*: matomas paties Dievo apsireiškimas ir kreipimasis į žmones. Kitose vietose kalbama apie Dievo angelą arba ir patį Dievą. Žr. Pr 16,7,13; Iš 14,19,24–25; Sk 22,22–35; Ts 6,11–18.

3,6: Dievo pasirodymas sukeldavo mirties baimę, nes buvo tikima, kad žmogus, pamatęs Dievą, negali išlikti gyvas. Žr. Pr 32,30. *Dievas Abraomo, Dievas Izaoko ir Dievas Jokūbo*: Jėzus citavo šį tekstą prisikėlimui įrodyti, nes protėviai jau seniai yra gyvi Dieve, kuris yra gyvųjų Dievas. Žr. Mt 22,32; Mk 12,26; Lk 20,37.

3,8: ... *nužengiau*: stilistinė priemonė nepaprastam Dievo įėjimui į žmonijos istoriją aprašyti. Žr. Pr 11,5,7. ... *kraštą, tekančią pienu ir medumi*: žemės derlingumo aprašas, tapęs patarle, kalbant apie Palestiną. Žr. Iš 13,5; Sk 13,27; Joz 5,6; Jer 11,5; 32,22; Ez 20,6,15.

3,11: *Kas aš toks, kad galėčiau* ... : Možė nuvokia užduoties sunkumus. Be to, būdamas bėglys iš Egipto, netikėjo galėsiąs pasiekti faraoną. Žr. taip pat Iš 2,14: jo paties tautiečiai su juo nesiskaitė. 3,14–15: *Aš esu, kuris esu!*: šis Dievo pareiškimas yra asmeniško Dievo vardo *Jahveh* ištaka. Žodis *jahveh* yra veiksmazodžio *hajah* – lietuviškai *būti* – vienaskaitos trečiasis asmuo: *jis yra*. Taigi vardas *Jahveh* – *Jahvė* reiškia *Jis Yra*. Kai pats Dievas apie save kalba, jis vartoja pirmąjį vienaskaitos as-

jūsų protėvių Dievas – Dievas Abraomo, Dievas Izaoko ir Dievas Jokūbo – atsiuntė mane pas jus’.

Šis bus mano vardas per amžius,
šiuo vardu manęs šauksis
visos kartos.

16 Eik ir sušauk Izraelio seniūnus,* pasakyk jiems: ‘VIEŠPATS, jūsų protėvių Dievas – Dievas Abraomo, Dievas Izaoko ir Dievas Jokūbo – pasirodė man ir tarė: aš tikrai stebėjau jus ir tai, kas jums daroma Egipte. ¹⁷Aš pažadu išvesti jus iš Egipto kančios į kraštą kanaaniečių, hetitų, amoriečių, perizitų, hivitų ir jebusitų, į kraštą, tekantį pienu ir medumi’. ¹⁸Jie paklausys tavo balso. Tu ir Izraelio seniūnai nueisite pas faraoną ir jam pranešite: ‘VIEŠPATS, hebrajų Dievas, apsireiškė mums. Tebūna tad leista mums nueiti trijų dienų kelionę į dykumą, idant galėtume atnašauti auką VIEŠPAČIUI, mūsų Dievui’. ¹⁹Betgi aš žinau, kad Egipto karalius tol neleis jums išeiti, kol nebus galingos rankos priverstas. ²⁰Todėl ištiesiu ranką ir ištiksiu Egiptą visais savo nuostabiais darbais, kuriuos jame padarysiu. Tada jis leis jums išeiti. ²¹Netgi duosiu šiai tautai tokią malonę egiptiečių akyse, kad jūs išeidami neišeisite tuščiomis rankomis. ²²Kiekviena moteris paprašys savo kaimynę ar bet kokią moterį, gyvenančią kaimynės namuose, sidabro bei aukso brangumynų* ir drabužių. Jais apvilksite savo sūnus ir dukteris, apiplėsdami* Egiptą”.

4 Dievas padrąsina Mozę ir suteikia jam galią ¹Mozė atsakė, tardamas: “O jeigu jie netikės manimi ir mano balso neklausys, bet sakys: ‘VIEŠPATS tau nepasirodė!’” ²VIEŠPATS jo paklausė: “Ką laikai savo rankoje?” “Lazdą”, – jis atsakė. ³“Mesk ją žemėn,” – paliepė Dievas. Jis numetė ją žemėn, ir ji pavirto gyvate. Mozė nuo jos atšoko. ⁴Tuomet VIEŠPATS tarė Mozėi: “Ištiesk ranką ir nutverk ją už uodegos”, – jis ištiesė ranką, nutvėrė ją, ir ji vėl pavirto lazda jo rankoje. ⁵“Taip įvyks, – {VIEŠPATS tęsė}, – kad jie patikėtų, jog tau pasirodė VIEŠPATS, jų protėvių Dievas – Dievas Abraomo, Dievas Izaoko ir Dievas Jokūbo”.

6 VIEŠPATS vėl jam paliepė: “Įkišk ranką į savo užantį”. Jis įkišo ranką į užantį ir kai ją ištraukė, žiūri, jo ranka buvo raupsuota – balta tarsi sniegas. ⁷“Įkišk dar sykį ranką į užantį,” – vėl paliepė. Jis dar sykį įkišo ranką į užantį ir kai ją ištraukė, žiūri, ji buvo tapusi tokia pat, kaip ir visas jo kūnas. ⁸“Jei jie tavimi netikės ar nepaisys pirmojo ženklo, jie patikės antruoju ženklu. ⁹Betgi jeigu jie nepatikėtų nei šiais dviem ženklais ir nepaklausytų tavo balso, pasemk iš Nilo vandens ir išpilk jį ant sausos žemės. Vanduo, kurį pasemsi iš Nilo, ant sausos žemės pavirs krauju”.

10 Bet Mozė VIEŠPAČIUI tarė: “Ak, mano Viešpatie, aš niekad nebuvau iškalbus, – nei praeityje, nei dabar, kai tu prakalbinai savo tarną. Aš esu lėtas praverti

menį, t.y. Aš Esu. Vardas Jahvė nepabrėžia amžinios Dievo būties, bet rodo į Dievo įėjimą ir Artumą istorijos įvykiuose. Taigi galėtume sakyti, kad vardas Jahvė apreiškia Dievą, kurio vardas yra: *Aš Esu {įvykiuose dėl jūsų}*. Septuaginta jį vertė žodžiu *Kyrios*, o Vulgata žodžiu *Dominus* – abu žodžiai reiškia *Viešpats*. Dievo vardą Jahvė verčiamo žodžiu *Viešpats* ir rašome didžiosiomis raidėmis VIEŠPATS. Žydai iš pagarbos šiam Dievo vardui ilgainiui jo nebetarė ir nūdien netaria, bet vietoj

jo ir nūdien sako *Adonai*, kurį versdami rašome mažosiomis raidėmis *Viešpats*.

3,16: ... *seniūnus*: izraeliečių vadovus, paprastai vyresnio amžiaus vyrus, žmonių atstovus, vyresniusius.

3,22: ... *brangumynų*: turbūt įvairios puošmenos. ... *apiplėsdami*: izraeliečiai atsiims atlygį už savo ilgą vergiją, o ir patys egiptiečiai juos apdovanos. Žr. Iš 12,33-36.

burną ir mano liežuvis nerangus”. ¹¹ Tada VIEŠPATS jį paklausė: “O kas duoda burną žmogui? Kas padaro jį nebylį ar kurčią, regintį ar aklą? Argi ne aš, VIEŠPATS? ¹² O dabar eik! Aš būsiu su tavo burna ir tave pamokysiu, ką turi sakyti”. ¹³ Tačiau Mozė atsakė: “Ak, mano Viešpatie, prašau siųsti ką nors kitą”. ¹⁴ Tuomet VIEŠPATS supyko ant Mozės ir tarė: “Ar tu neturi brolio, levito Aarono? Jis, aš žinau, yra iškalbus. Kaip tik dabar jis ateina tavęs pasitikti. Tave pamąčius, džiaugsis jo širdis. ¹⁵ Tu kalbėsi jam ir dėsi žodžius į jo burną, o aš būsiu su tavo burna ir su jo burna ir pamokysiu judu, ką daryti. ¹⁶ Iš tikrųjų jis žmonėms už tave kalbės: jis bus tau kaip burna,* o tu būsi jam kaip Dievas. ¹⁷ Paimek į savo ranką šią lazda,* – su ja ženklus turėsi daryti”.

Mozė grįžta į Egiptą ¹⁸* Mozė sugrįžo pas savo uošvį Jetrą ir jam tarė: “Prašyčiau leisti man grįžti pas giminę į Egiptą ir pasižiūrėti, ar jie dar tebėra gyvi”. Jetras Mozėi atsakė: “Eik ramybėje!” ¹⁹ Mozėi Midjane VIEŠPATS tarė: “Grįžk į Egiptą, nes visi žmonės, ieškoję tavo gyvybės, išmirė”. ²⁰ Taigi Mozė pasiėmė savo žmoną ir sū-

nus, užsodino juos ant asilo ir leidosi kelionėn į Egipto žemę. Dievo lazda Mozė pasiėmė su savimi.

²¹ O VIEŠPATS Mozėi tarė: “Kai sugrįši į Egiptą, žiūrėk, kad atliktumei faraono akivaizdoje visus nuostabiuosius darbus, kuriuos sudėjau į tavo rankas. Bet aš užkietinsiu jo širdį,* ir jis neleis tautai išeiti. ²² Tuomet tu sakysi faraonui: ‘Taip kalbėjo VIEŠPATS: Izraelis yra mano pirmagimis sūnus. ²³ Aš tau liepia: leisk mano sūnui išeiti, kad galėtų mane pagarbinti! Betgi tu atsisakei leisti jam išeiti; tikėk manimi, aš užmušiu tavo pirmagimį sūnų”.

²⁴* Atsitiko, kad kelionės metu, nakvojant vienoje užėjoje, VIEŠPATS pasitiko Mozę ir bandė jį užmušti. ²⁵ Bet Zipora, paėmusi titnagą, nupjovė savo sūnaus apyvarpės odelę ir palietė ja Mozės kojas, tardama: “Tu esi man iš tikrųjų kraujo sužadėtinis!” ²⁶ O kai {Viešpats} nuo jo pasitraukė, jį pridėjo: “Kraujo sužadėtinis apipjaustymu”.

Aaronas pasitinka Mozę ²⁷ VIEŠPATS tarė Aaronui: “Nueik į dykumą Mozės pasitikti”. Aaronas nuėjo, pasitiko Mozę prie Dievo kalno ir pabučiavo.

4,16: ... *jis bus tau kaip burna*: kalbės tavo vardu. Aaronas kalbės Mozės vardu, lygiai kaip pranašas kalba Dievo vardu. Taigi santykis tarp Mozės ir Aarono yra sugretinamas su santykiu tarp Dievo ir jo pranašo. Žr. Iš 7,1.

4,17: ... *šią lazda*: turbūt ta pati lazda, apie kurią kalbama 2-5 eilutėse. Kai kurie aiškintojai ją laiko skirtinga lazda, kurią Dievas davė Mozėi.

4,18: Mozė nepasako savo uošviui pagrindinės priežasties, verčiančios jį grįžti į Egiptą, bet ir šis antrinis motyvas buvo jam svarbus.

4,21: ... *užkietinsiu jo širdį*: Dievas leido faraonui būti užsispyrusiam ir neišleisti izraeliečių iš Egipto. Žr. Rom 9,17-18. Dievas dalyvauja žmogaus nuosprendyje, nes be Dievo žmogus negali nieko padaryti. Žr. Iz 6,10; Mt 13,10-15. Šventasis Raštas nedaro skirtumo tarp antrinių priežasčių ir visuotinės Priežasties, kylančios iš gamtos ar žmogaus nuosprendžio. Be to, laisvos valios prob-

lema, kuri yra taip aštri pošventraštinėje teologijoje, dar nebuvo problema Šventajame Rašte. Čia pasitenkinama teigimu, kad, pirma, Dievas yra visuotinė Priežastis ir, antra, žmogus turi laisvą valią apsispręsti. Taigi Dievas, būdamas visagalis, savo visuotiniu veikimu yra ir antrinių Visatos ir istorijos įvykių priežasčių jėga. O žmogus Šventajame Rašte laikomas atsakingu už nuosprendį. Dievo visagališkumas ir žmogaus galia laisvai apsispręsti yra ryškūs Šventajame Rašte. Kaip žmogus gali laisvai apsispręsti savo santykiyje su Dievu, nebuvo įkvėptųjų Šventojo Rašto autorių problema. Jiems buvo svarbu parodyti, kad žmogus turi jam Kūrėjo duotą galią laisvai apsispręsti, bet negali išvengti savo nuosprendžio padarinių.

4,24-26: Atrodo, kad Mozė nesilaikė Dievo įsakymo, duoto Abraomui, dėl apipjaustymo. Žr. Pr 17,10-14. Mozės gyvastis buvo išgelbėta, kai Zipora apipjaustė jų sūnų.

²⁸ Mozė papasakojo Aaronui apie visa, ką VIEŠPATS jį siųsdamas buvo pasakęs, ir apie visus jam pavestus ženklus. ²⁹ Tada Mozė ir Aaronas nuėjo ir sušaukė visus izraeliečių seniūnus. ³⁰ Aaronas pakartojo visa, ką VIEŠPATS buvo pasakęs Mozei, o Mozė padarė ženklus visų žmonių aki-vaizdoje. ³¹ Žmonės įsitikino. Išgirdę, kad VIEŠPATS parodė rūpinimąsi izraeliečiais ir pamatė jų kančią, jie parpuolė kniūbsčia ir pagarbino.

5 Faraonas užsispiria ir lieka kietaširdis ¹ Tada Mozė ir Aaronas nuėjo pas faraoną ir jam tarė: “Taip kalbėjo VIEŠPATS, Izraelio Dievas: ‘Leisk mano tautai eiti atšvesti mano iškilmę dykumoje’”. ² Bet faraonas atsakė: “Kas gi tas VIEŠPATS, kad aš turėčiau jam paklusti ir leisti Izraeliui eiti? Nei aš tą VIEŠPATĮ pažįstu, nei aš leisiu Izraeliui eiti!” ³ Tuomet jie tarė: “Mums apsisireiskė hebrajų Dievas. Prašom leisti mums nueiti trijų dienų kelionę į dykumą ir ten atnašauti auką VIEŠPAČIUI, mūsų Dievui, kad kar-tais jis neištiktų mūsų maru ar kalaviju”. ⁴ Bet Egipto karalius atsakė: “Moze ir Aaronai, kam gi judu atitraukiate žmones nuo darbų? Nešdinkitės prie savo lažo!” ⁵ Faraonas tęsė: “Štai jie yra gausesnį už krašto gyventojus, o judu norite juos atleisti nuo lažo!” ⁶ Tą pačią dieną faraonas įsakė žmonių prievaizdams ir jų prižiūrėtojams: ⁷ “Nebeduokite daugiau žmonėms plytoms dirbti šiaudų*, kaip iki šiol darėte. Teeina ir tepasirenka šiaudų jie patys!” ⁸ Bet reikalaukite iš jų to paties skaičiaus plytų, kaip anksčiau kad padirbdavo. Skaičiaus nesumažinkite, nes jie yra tinginiai ir to-

dėl rėkauja: ‘Leisk mums eiti ir atnašauti auką mūsų Dievui!’” ⁹ Duokite vyrams daugiau darbo, tedirba ir tenepaiso mela-gingų pažadų”.

¹⁰ Taigi žmonių prievaizdai ir prižiūrėtojai išėjo ir izraeliečiams pasakė: “Taip kalbėjo faraonas: ‘Nebeduosiu jums jokių šiaudų. ¹¹ Jūs patys eikite ir pasirūpinkite šiaudų, kur tik galite jų rasti. Tačiau dar-bas jums nė kiek nebus sumažintas’”. ¹² Tada žmonės pasklido po visą Egipto žemę rinkti šiaudų ražienose. ¹³ O prievaizdai spaudė, sakydami: “Atlikite savo darbą! Kas dieną turite padaryti tiek pat, kiek padarydavote gaudami šiaudus”. ¹⁴ Izraeliečių prižiūrėtojai, faraono prievaizdų paskirti juos prižiūrėti, buvo nuplakti. “Kodėl, – klausė jų, – nepadarėte nei vakar, nei šiandien nustatyto skaičiaus plytų, kaip pirma kad padarydavote?”

¹⁵ Tada izraeliečių prižiūrėtojai nuėjo pas faraoną ir skundėsi, sakydami: “Kodėl taip elgiesi su savo tarnais? ¹⁶ Šiaudų tavo tarnams nebeduodama, tačiau įsakoma: ‘Dirbkite plytas!’ Štai kaip yra tavo tarnai plakami! Tuo tarpu kalti yra tavo paties žmonės”. ¹⁷ Jis atsakė: “Jūs slunkiai, jūs tinginiai! Todėl ir sakote: ‘Leisk mums eiti atnašauti auką tam VIEŠPAČIUI’. ¹⁸ O dabar nešdinkitės prie darbo! Šiaudų jums nebus duodama, bet jūs vis vien turite padirbti tiek pat plytų”. ¹⁹ Izraeliečių prižiūrėtojai pasijuto esą bėdoje, kai jiems buvo pasakyta: “Kasdienio plytų skaičiaus nemažinkite!” ²⁰ Išeidami iš faraono, jie susidūrė su Moze ir Aaronu, kurie stovėjo jų laukdami. ²¹ “VIEŠPATS tepasižiūri į jus ir teteisia! Užtraukėte mums faraono ir jo

5,6: ... prievaizdams ir prižiūrėtojams: prievaizdai buvo aukštesni pareigūnai – turbūt egiptiečiai, o prižiūrėtojai buvo žemesni pareigūnai,

parinkti iš pačių izraeliečių. Žr. 14-ąją eilutę.

5,7: Kapoti šiaudai buvo maišomi su moliu, kad saulėje džiovintos plytos būtų tvirtesnės.

pareigūnų nemalonę, įdėjote jiems į ranką kalaviją mums nužudyti”.

Dievas pakartoja savo pažadą

²²Mozė vėl kreipėsi į VIEŠPATĮ, sakydamas: “O Viešpatie, kodėl taip blogai elgiesi su šia tauta? Kam gi mane iš viso siuntei? ²³Nuo to laiko, kai nuėjau pas faraoną kalbėti tavo vardu, jis engia šią tautą, o tu nedarai nieko savo tautai išgelbėti”.

6 Tuomet VIEŠPATS atsakė Mozei: “Nūnai pamatysi, ką aš darysiu faraonui: iš tikrųjų galingos rankos priverstas jis leis jiems išeiti, galingos rankos priverstas jis išvarys juos iš savo krašto”.

2 Dievas kalbėjo Mozei ir sakė jam: “Aš esu VIEŠPATS! ³Aš pasirodžiau Abraomui, Izaokui ir Jokūbui kaip Dievas Visagalis, bet vardu ‘VIEŠPATS’ aš jiems nedaviau savęs pažinti. ⁴Aš sudariau ir savo sandorą su jais duoti jiems Kanaano kraštą – kraštą, kuriame jie gyveno kaip ateiviai. ⁵Aš išgirdau dejavimą izraeliečių, kuriuos egiptiečiai laiko vergijoje, ir atsiminiau savo sandorą. ⁶Todėl sakyk izraeliečiams: ‘Aš esu VIEŠPATS! Išlaisvinsiu jus iš egiptiečių lažo ir išgelbėsiu jus iš jų vergijos. Atpirkisiu jus pakelta ranka ir teismo rykštėmis. ⁷Paimsiu jus sau kaip tautą ir būsiu jūsų Dievas. Jūs žinosite, kad aš VIEŠPATS, jūsų Dievas, kuris išlaisvino iš egiptiečių vergijos. ⁸Nuvesiu jus į kraštą, kurį prisiekiu duoti Abraomui, Izaokui ir Jokūbui. Jį duosiu jums kaip paveldą. Aš esu VIEŠPATS!’” ⁹Taip Mozė kalbėjo izraeliečiams, bet jie Mozės nenorėjo klausyti, nes jų dvasia buvo žiaurios vergijos palaužta.

10 Tada VIEŠPATS tarė Mozei: ¹¹“Nu-eik ir sakyk Egipto karaliui Faraonui, kad leistų izraeliečiams išeiti iš jo žemės”. ¹²Bet

Mozė sakė VIEŠPAČIUI: “Štai izraeliečiai manęs neklauso, negi Faraonas manęs paklausys? Aš gi nesu iškalbus!” ¹³Betgi VIEŠPATS kalbėjo Mozei ir Aaronui apie izraeliečius ir Egipto karalių Faraoną, įsakydamas jiems išvesti izraeliečius iš Egipto krašto.

Mozės ir Aarono kilmės įrašai

¹⁴*Šie yra jų protėvių šeimų galvos: Reubeno, Izraelio pirmagimio, sūnūs: Hanochas, Palu’as, Hezronas ir Karmis. Jie yra Rcubeno šeimos. ¹⁵Simeono sūnūs: Jemuelis, Jaminas, Ohadas, Jachinas, Zoharas ir kanaanietės sūnus Šaūlis. Jie yra Simeono šeimos. ¹⁶Šie yra vardai Levio sūnų, pagal jų kilmės įrašus: Geršonas, Kehatas ir Meraris. Levis gyveno šimtą trisdešimt septynerius metus. ¹⁷Geršono sūnūs: Libnis ir Šimejis, pagal jų šeimas. ¹⁸Kehato sūnūs: Amramas, Izharas, Hebronas ir Uzielis. Kehatas gyveno šimtą trisdešimt trejus metus. ¹⁹Merario sūnūs: Mahlis ir Mušis. Tai yra levitų šeimos pagal jų kilmės įrašus. ²⁰Amramas paėmė sau žmona savo tėvo seserį* Jochebedą. Ji pagimdė jam Aaroną ir Mozę. Amramas gyveno šimtą septynerius metus. ²¹Izharo sūnūs: Korahas, Nefegas ir Zichris. ²²Uzielio sūnūs: Mišaelis, Elzafanas ir Sitris. ²³Aaronas paėmė žmona Elišėbą, Aminadabo dukterį, Nahsono seserį; ji pagimdė jam Nadabą, Abihu’ą, Eleazarą ir Itamarą. ²⁴Koraho sūnūs: Assiras, Elkana ir Abiasafas. Jie yra korahitų šeimos. ²⁵Aaronas sūnus Eleazaras paėmė žmona vieną iš Putielio dukterų, ir ji pagimdė jam Finehą. Tai levitų protėvių šeimų galvos pagal jų šeimas.

6,14-27: Šios genealogijos tikslas yra atsekti Mozės kilmę Jokūbo sūnaus Levio giminės kartų sekoje. Reubenas ir Simeonas minimi dėl to, kad jie yra vyresni Levio broliai.

6,20: ... savo tėvo seserį: ilgainiui tokios vedybos buvo uždraustos. Žr. Kun 18,12. Būdinga, kad Septuaginta ir Vulgata verčia *pusseserė*.

26 Tai yra tas pats Aaronas ir tas pats Mozė, kuriems VIEŠPATS pasakė: „Išveskite izraeliečius iš Egipto žemės gretą po gretos“. ²⁷Taip juodu – tas pats Mozė ir tas pats Aaronas – kalbėjo Egipto karaliui Faraonui, kad leistų išvesti izraeliečius iš Egipto.

28 Tą dieną, kai VIEŠPATS kalbėjo Mozei Egipto žemėje, ²⁹jis pasakė jam: „Aš esu VIEŠPATS! Pakartok Egipto karaliui Faraonui visa, ką aš tau sakau“. ³⁰Bet Mozė atsikalbinėjo VIEŠPATIES akivaizdoje: „Štai aš nesu iškalbus. Negi faraonas manęs klausys?“

7 Mozei VIEŠPATS atsakė: „Štai padariau tave tarsi Dievu faraonui, o tavo brolis Aaronas bus tavo pranašas.* ²Tu pakartos visa, ką aš tau įsakau, o tavo brolis Aaronas lieps faraonui leisti izraeliečiams išeiti iš jo krašto. ³Betgi aš sukietinsiu faraono širdį ir padauginsiu savo ženklus ir nuostabius darbus Egipto žemėje. ⁴Kai faraonas tavęs neklausys, aš uždėsiu ant Egipto savo ranką ir teismo rykštėmis išvesiu savo tautą, izraeliečius, iš Egipto žemės, gretą po gretos. ⁵Egiptiečiai žinos, kad aš esu VIEŠPATS, kai ištiesiu ranką ant Egipto ir išvesiu iš jo izraeliečius“. ⁶Taip Mozė su Aaronu ir padarė. Jie padarė lygiai taip, kaip VIEŠPATS buvo jiems įsakęs. ⁷Mozė buvo aštuoniasdešimties metų, o Aaronas aštuoniasdešimt trejų, kai juodu kalbėjo su faraonu.

Lazda pavirsta gyvate ⁸VIEŠPATS tarė Mozei ir Aaronui: ⁹„Kai faraonas, kalbėdamas su jumis, pareikalaus: ‘Padarykite stebuklą’, – tada sakyk Aaronui: ‘Imk savo lazdą ir mesk ją žemėn priešais farao-

ną!’ Ji pavirs gyvate“. ¹⁰Taigi Mozė ir Aaronas nuėjo pas faraoną ir padarė, kaip VIEŠPATS buvo įsakęs. Aaronas numetė savo lazdą žemėn priešais faraoną ir jo pareigūnus, ir ji pavirto slibinu. ¹¹Faraonas taip pat sušaukė išminčius bei burtininkus ir jie – Egipto kerėtojai – padarė tą patį savo kerais. ¹²Kiekvienas jų metė žemėn savo lazdą, ir jos pavirto slibinais, tačiau Aarono lazda prarijo jų lazdas. ¹³Tačiau faraono širdis buvo užkietėjusi, ir jis neklausė jų, kaip buvo VIEŠPATS pasakęs.

Pirmoji Egipto rykštė: vanduo pavirsta krauju ^{14*}Tada VIEŠPATS tarė Mozei: „Faraono širdis yra užkietėjusi. Jis atsisako leisti tautai išeiti. ¹⁵Nueik pas faraoną rytą, kai jis eis prie vandens, ir, laikydamas rankoje lazdą, kuri buvo pavirtusi gyvate, atsislok ant Nilo kranto jo pasitikti. ¹⁶Sakyk jam: ‘VIEŠPATS, hebrajų Dievas, atsiuntė mane pas tave pasakyti: ‘Leisk mano tautai eiti, kad galėtų mane pagarbinti dykumoje’. Betgi tu iki šiol manęs nepaklausei. ¹⁷Taip kalba VIEŠPATS: ‘Iš šios {rykštės} žinosi, kad aš esu VIEŠPATS! Štai lazda, kurią laikau rankoje, suduosiu į Nilo vandenį, ir jis pavirs krauju. ¹⁸Išgais žuvys upėje, ims dvokti pati upė, nebegalės egiptiečiai gerti vandens iš Nilo’“.

19 Mozei VIEŠPATS tarė: „Sakyk Aaronui: ‘Paimk savo lazdą ir ištiesk ranką viršum Egipto vandens, – viršum jo upių, kanalų, kūdrų ir visų jo vandens telkinių, – kad jie pavirstų krauju. Visame Egipte bus kraujo net mediniuose ir akmeniniuose induose““. ²⁰Mozė ir Aaronas darė, kaip VIEŠPATS buvo įsakęs. Jis pakėlė lazdą ir

7,1: Kaip Dievas leido savo pranašams kalbėti jo vardu, taip Mozė turės Aaroną savo *pranašų* kalbėti faraonui. Žr. Iš 4,16.

7,14: Dauguma Egipto rykščių, regis, buvo to

krašto gamtos reiškinių. Du bruožai rodo Apvaizdos ranką gamtos reiškinuose: jų neįprasta apimtis ir pavaldumas Mozei.

faraono bei jo pareigūnų akivaizdoje sudavė į Nilo vandenį, ir visas vanduo upėje pavirto krauju. ²¹Išgaišo upėje žuvys. Nilas taip dvokė, kad egiptiečiai nebegalėjo jo vandens gerti, – kraujas buvo visur Egipte. ²²Betgi kai Egipto kerėtojai padarė tą patį savo kerais, faraono širdis liko kieta, ir jis jų nepaklausė, kaip VIEŠPATS ir buvo pasakęs. ²³Faraonas apsisuko ir nuėjo į savo rūmus, – net to jis nepaėmė į širdį. ²⁴O visi egiptiečiai turėjo kasti visur prie Nilo, ieškodami geriamo vandens, nes Nilo vandens jie nebegalėjo gerti.

Antroji Egipto rykštė: varlės ²⁵Praėjo septynios dienos nuo to, kai VIEŠPATS ištiko Nilą. ²⁶*VIEŠPATS tarė Mozei: “Nu-eik pas faraoną ir sakyk jam: ‘Taip kalbėjo VIEŠPATS. Leisk mano tautai eiti manęs pagarbinti. ²⁷Jei atsisakai juos išleisti, – štai aš plaksiu visą tavo šalį varlėmis. ²⁸Nilas knibždės nuo varlių, jos atšokuos į tavo rūmus, į tavo miegamąjį ir į tavo lovą, į tavo pareigūnų ir tavo pavaldinių namus, į jų krosnis ir į jų dubenis duonai minkyti. ²⁹Varlės šokinės ant tavęs, ant tavo pavaldinių ir ant tavo pareigūnų”.

8 VIEŠPATS tarė Mozei: “Sakyk Aaronui: ‘Ištiesk ranką su lazda viršum upių, kanalų ir kūdrų, užleisk varlėmis Egipto kraštą!’” ²Aaronas ištiesė ranką viršum Egipto vandenų, varlės išsoko ir užplūdo visą Egipto kraštą. ³Betgi kerėtojai savo kerais padarė tą patį, – užleido varlėmis Egipto kraštą.

⁴Tada faraonas, pasišaukęs Mozę ir Aaroną, tarė: “Prašykite VIEŠPATĮ, kad atitolintų varles nuo manęs ir mano pavaldinių, o aš leisiu tautai eiti atnašauti auką

VIEŠPAČIUI”. ⁵Možė faraono paprašė: “Malonėk man paskirti laiką, kada aš turiu užtave, tavo pareigūnus ir pavaldinius prašyti, kad varlės būtų atitolintos nuo tavęs bei tavo rūmų ir liktųsi tiktai Nilo upėje?” ⁶Jis atsakė: “Rytoj!” Možė tarė: “Tebūna kaip sakai! Kad žinotumei, jog nėra kito kaip VIEŠPATS, mūsų Dievas, ⁷varlės atsitrauks nuo tavęs ir tavo rūmų, tavo pareigūnų ir pavaldinių. Jos pasiliks tiktai Nilo upėje”. ⁸Tada Možė ir Aaronas pasitraukė nuo faraono. Možė šaukėsi VIEŠPATIES dėl varlių, kuriomis jis buvo užleidęs faraoną. ⁹O VIEŠPATS padarė taip, kaip Možė prašė. Varlės išdvėsė namuose, kiemuose* ir laukuose. ¹⁰Jos buvo metamos į krūvų krūvas, visas kraštas dvokė. ¹¹Bet kai faraonas pamatė, kad jau galima atsikvėpti, jis sukietino savo širdį ir jų neklausė, kaip VIEŠPATS kad buvo pasakęs.

Trečioji Egipto rykštė: uodai ¹²Tada VIEŠPATS tarė Mozei: “Sakyk Aaronui: ‘Ištiesk savo lazda ir suduok į žemės dulkes, kad jos pavirstų uodais* visame Egipto krašte!’” ¹³Jie taip ir padarė. Aaronas ištiesė savo ranką su lazda ir sudavė į žemės dulkes. Uodai apniko žmones ir gyvulius. Žemės dulės visame Egipto krašte pavirto uodais. ¹⁴Kerėtojai panašiai bandė savo kerais padaryti uodų, bet neįstengė. O uodai knibždėjo ant žmonių ir gyvulių. ¹⁵Kerėtojai sakė faraonui: “Tai Dievo pirštas!”* Bet faraono širdis buvo sukietėjusi, jis nenorėjo jų klausyti, kaip VIEŠPATS kad buvo pasakęs.

Ketvirtoji Egipto rykštė: musės

¹⁶Tada VIEŠPATS tarė Mozei: “Atsikelk anksti rytą ir pasirodyk faraonui, kai jis

7,26-8,28: Šis tekstas Vulgaros vertime yra Iš 8-asis skyrius. Žr. Arkivysk. J. Skvirecko vertimą iš Vulgaros.

8,9: ... kiemuose. arba sodybose.

8,12,17: ... uodai: hebrajiškas žodis *chinnim* yra

įvairiai verčiamas, pvz., mašalai, varmai, utėlės ...

8,15: *Tai Dievo pirštas!* – šis pareiškimas yra randamas egiptiečių religinės magijos raštijoje. Žr. Lk 11,20.

eina prie vandens, ir sakyk jam: 'Taip kalbėjo VIEŠPATS: 'Leisk mano tautai eiti manęs pagarbinti.¹⁷ Nes jei neleisi mano tautai eiti, tikėk manimi, užleisiu musią spiečiais tave, tavo pareigūnus bei pavaldinius ir tavo rūmus. Egiptiečių namai, netgi ir pati žemė, kurioje jie gyvena, knibždės nuo musių spiečių.¹⁸ Bet tą dieną atskirsiu Gošeno šalį, kur gyvena mano tauta. Ten musių spiečių nebus, kad tu žinotumei, jog aš esu VIEŠPATS šiame krašte.¹⁹ Aš padarysiu šį skirtumą tarp savo tautos ir tavo tautos. Rytoj pasirodys šis ženklas'".²⁰ VIEŠPATS taip ir padarė. Musių spiečių spiečiai apniko faraono rūmus ir jo pareigūnų namus. Žemė visame Egipto krašte buvo nuniokota musių.

21 Tada faraonas, pasišaukęs Mozę ir Aaroną, tarė: "Eikite, atnašaukite savo Dievui auką šiame krašte".^{22*} Bet Mozė atsakė: "Tai daryti nedera, nes ką mes aukojame VIEŠPAČIUI, savo Dievui, yra pasibjaurėtina egiptiečiams. Jeigu mes aukosime, kas yra pasibjaurėtina egiptiečių akyse, argi jie neužmuš mūsų akmenimis?"²³ Todėl mes turime nueiti trijų dienų kelią į dykumą ir atnašauti auką VIEŠPAČIUI, savo Dievui, kaip jis mums įsako".²⁴ O faraonas tarė: "Aš leisiu jums eiti atnašauti auką VIEŠPAČIUI, jūsų Dievui, dykumoje su sąlyga, kad jūs neisite per toli. Maldaukite ir už mane".²⁵ Mozė atsakė: "Štai, kai tik iš tavęs išeisiu, tuojau pat maldausiu VIEŠPATĮ, kad musių spiečiai rytoj pasitrauktų nuo faraono, jo pareigūnų ir pavaldinių. Tačiau tenesielgia faraonas vėl apgaulintais, neleidamas tautai eiti atnašauti aukos savo VIEŠPAČIUI!"

26 Mozė, išėjęs iš faraono, meldėsi VIEŠPAČIUI.²⁷ Ir VIEŠPATS padarė, kaip Mozė prašė. Jis pašalino musių spiečius nuo faraono, nuo jo pareigūnų ir pavaldinių. Nė vienos neliko.²⁸ Betgi ir šį kartą faraonas sukietino savo širdį: tautai eiti neleido.

9 Penktoji Egipto rykštė: galvijų maras¹ Tada VIEŠPATS Mozei tarė: "Eik pas faraoną ir sakyk jam: Taip kalbėjo VIEŠPATS, hebrajų Dievas: 'Leisk mano tautai eiti mane pagarbinti!'² Nes jeigu neleisi jiems išeiti ir toliau juos stabdysi,³ tikėk manimi, VIEŠPATIES ranka išstiks baisiu maru tavo galvijus laukuose – arklius, asilus, kupranugarius, galvijų bandas ir avių kaimes.⁴ Betgi VIEŠPATS padarys skirtumą tarp izraeliečių ir egiptiečių galvijų, idant nenugaištų nė vienas iš tų, kurie priklauso izraeliečiams".⁵ VIEŠPATS nustatė ir laiką, tardamas: "Rytoj VIEŠPATS tai įvykdys šiame krašte!"⁶ Kitą dieną VIEŠPATS taip ir padarė. Visi egiptiečių galvijai išdvėse, bet izraeliečių galvijų nė vienas nenugaišo.⁷ Faraonas pasiuntė pažiūrėti ir sužinojo, kad nė vienas izraeliečių galvijų nebuvo nugaišęs. Vis tiek faraono širdis liko kieta: tautai eiti neleido.

Šeštoji Egipto rykštė: votys⁸ Tada VIEŠPATS tarė Mozei ir Aaronui: "Pasiemkite kiekvienas po rieškučias suodžių iš krosnies. Mozė teberia jas į orą faraono akivaizdoje.⁹ Jos pavirs dulkelėmis virš Egipto žemės ir sukels pūliuojančias votis žmonėms ir gyvuliams visoje Egipto žemėje".¹⁰ Taigi jie paėmė suodžių iš krosnies ir nuėjo pas faraoną. Mozė išbėrė jas į orą, ir jos sukėlė pūliuojančias votis žmonėms bei gyvuliams.¹¹ Kerėtojai su Moze

8,22: Egiptiečiai būtų piktai reagavę į bet kokio šventu laikomo gyvulio kruviną auką. Egipte

kai kurie gyvuliai buvo garbinami kaip įvairių dievų simboliai.

varžytis neįstengė, nes votys kamavo kerėtojus lygiai taip, kaip ir visus egiptiečius. ¹²Bet VIEŠPATS sukietino faraono širdį, jis neklausė jų, kaip VIEŠPATS buvo Mozei pasakęs.

Septintoji Egipto rykštė: kruša

¹³Tada VIEŠPATS tarė Mozei: „Atsikelk anksti rytą ir pasirodyk faraonui. Jam pasakyk: ‘Taip kalbėjo VIEŠPATS, hebrajų Dievas: leisk mano tautai eiti manęs pagarbinti!’ ¹⁴Kitaip ši kartą siųsiu visas savo rykstes prieš tave patį, prieš tavo pareigūnus ir pavaldinius, idant žinotumei, kad nėra kito kaip aš visoje žemėje. ¹⁵Juk aš būčiau galėjęs ištiesti ranką ir ištikti tave bei tavo tautą maru, ir tu būtum buvęs nušluotas nuo žemės. ¹⁶Vis dėlto aš leidau tau gyventi, kad parodyčiau tau* savo galybę, kad mano vardas nuskambėtų per visą žemę. ¹⁷Nejau tu vis dar užkirsi kelią mano tautai ir neleisi jiems išeiti! ¹⁸Tikėk manimi, rytoj šiuo laiku padarysiu, kad lytų tokia ledų kruša, kokios nėra buvę Egipte nuo jo įkūrimo iki šios dienos. ¹⁹Todėl paliepk, kad visi tavo galvijai ir visa, ką turi laukuose, būtų suvaryta po saugia pastoge. Žmonės ir gyvuliai, esantys atvirame lauke be pastogės, žus, kai ant jų ims kristi ledų kruša”. ²⁰Kai kurie faraono pareigūnai, bijodami VIEŠPATIES žodžio, skubiai suvarė savo vergus ir galvijus į saugias pastoges. ²¹O kiti, nepaisydami VIEŠPATIES žodžio, paliko savo vergus ir galvijus atvirame lauke.

²²Tada VIEŠPATS tarė Mozei: „Ištiesk ranką dangaus link, tekrinta ledų kruša ant visos Egipto šalies – ant žmonių, ant gyvulių ir ant visos laukų augmenijos Egipto žemėje”. ²³Mozė pakėlė savo lazda dan-

gaus link, ir VIEŠPATS pasiuntė perkūniją ir krušą, žemėn liejosi ugnis. VIEŠPATS lijo ledų krušą ant Egipto žemės. ²⁴Kruša su nesiliaujama žaibų ugnimi buvo tokia nuožmi, kokios dar niekad nebuvo buvę visame Egipto krašte nuo jo tapimo tauta! ²⁵Kruša išmušė visa, kas buvo atvirame lauke per visą Egipto kraštą – ir žmones, ir gyvulius. Kruša sunaikino ir visą laukų augmeniją bei sutriuškino laukuose visus medžius. ²⁶Tik Gošeno srityje, kur gyveno izraeliečiai, ledų krušos nebuvo.

²⁷Tada faraonas pasišaukė Mozę su Aaronu ir jiems tarė: „Ši kartą aš kalts. VIEŠPATS yra teišus, aš ir mano tauta esame nedori. ²⁸Maldaukite VIEŠPATĮ! Gana jau Dievo griausmų ir krušos! Aš leisiu jums eiti. Nėra reikalo jums ilgiau pasilikti. ²⁹Mozė jam atsakė: “Kai tik išeisiu už miesto, aš pakelsiu rankas į VIEŠPATĮ. Perkūnija liausis ir ledų kruša nebekris žemėn, kad žinotumei, jog žemė priklauso VIEŠPAČIUI. ³⁰Betgi aš žinau, kad tu ir tavo pareigūnai VIEŠPATIES Dievo dar nebijote”.

³¹* {Linai ir miežiai buvo nuniokoti, nes miežiai jau buvo išplaukėję, o linai jau žydėjo. ³²Bet kviečiai ir speltai* nebuvo nuniokoti, nes jie vėliau plaukėja.}

³³Mozė, palikęs faraoną ir išėjęs iš miesto, pakėlė rankas į VIEŠPATĮ. Perkūnija ir ledų kruša liovėsi, nei lietus žemėn nebepylė. ³⁴Tačiau kai faraonas pamatė, kad lietus, kruša ir perkūnija liovėsi, jis vėl nusidėjo ir sukietino savo širdį – jis ir jo pareigūnai. ³⁵Taigi faraono širdis sukietėjo,*– izraeliečiams išeiti jis neleido, kaip VIEŠPATS buvo pasakęs per Mozę.

9,16: ... *kad parodyčiau tau*: kai kurie senieji vertimai verčia *kad per tave parodyčiau*. Žr. Rom 9,17.

9,31-32: Ši pastaba skliausteliuose paaiškina faktą, kad dar buvo likę augmenijos aštuntosios rykštės skėriams. *Speltai*: ypatinga kviečių rūšis.

10 Aštuntoji Egipto rykštė: skėriai

¹ Tada VIEŠPATS tarė Mozei: „Eik pas faraoną. Juk aš sukietinau jo širdį ir širdį jo pareigūnų, idant parodyčiau per juos šiuos savo ženklus ² ir tu galėtumei papasakoti savo vaikams ir vaikaitiams, kaip aš išjuokiau egiptiečius ir kokius ženklus jiems padariau, – idant ir jūs žinotumėte, kad aš esu VIEŠPATS”.

3 Taigi Mozė ir Aaronas nuėjo pas faraoną ir tarė jam: „Taip kalbėjo VIEŠPATS, hebrajų Dievas: ‘Kaip ilgai atsisakysi nusizeminti prieš mane? Leisk mano tautai eiti manęs pagarbinti!’ ⁴ Nes rytoj aš atvesiu skėrius į tavo kraštą, jeigu atsisakai leisti mano tautai išeiti. ⁵ Jie taip apguls žemės paviršių, kad niekas nebegalės net žemės matyti. Jie suris visa, kas jums išliko nuo ledų krušos, suris visus jūsų medžius, vėl dygstančius laukuose. ⁶ Be to, jie užplūs tavo rūmus ir namus visų tavo pareigūnų bei visų egiptiečių, ko nei tavo tėvai, nei tavo tėvų tėvai nematė nuo tos dienos, kai jie pasirodė žemėje, iki šiai dienai”.

Tai pasakęs, jis apsisuko ir paliko faraoną.

7 Faraono pareigūnai jam sakė: „Kaip ilgai jis regs mums pinkles? Leisk tiems žmonėms eiti pagarbinti VIEŠPATĮ, savo Dievą! Nejau dar nematai, kad Egiptas žūsta?” ⁸ Mozė ir Aaronas buvo vėl pašaukti pas faraoną. Jis jiems tarė: „Eikite, garbinkite VIEŠPATĮ, savo Dievą! Bet kas gi iš jūsų turi eiti?” ⁹ Mozė atsakė: „Mes eisime su savo jaunuoliais ir seneliais, su savo sūnumis ir dukterimis, su savo kaimenėmis ir bandomis, nes mes turime švęsti iškil-

mę VIEŠPATIES garbei”. ^{10*} Betgi faraonas jiems tarė: „VIEŠPATS iš tikrųjų bus su jumis, jei aš kada nors leisiu jūsų vaikams eiti su jumis! Aišku, jūs ką nors pikta galvoje turite! ^{11*} Ne, niekad! Teeina vien jūsų vyrai ir tegarbina VIEŠPATĮ, nes to juk jūs ir prašote”. Ir jie buvo išvyti iš faraono akivaizdos.

12 Tada VIEŠPATS tarė Mozei: „Ištiesk ranką viršum Egipto žemės, kad ją užpultų skėriai ir surytų visą augmeniją krašte – visa, kas yra likę nuo ledų krušos”. ¹³ Mozė pakėlė savo lazdą viršum Egipto žemės, ir VIEŠPATS sukėlė rytų vėją* per visą dieną ir visą naktį viršum krašto. Išaušus dienai, rytys jau buvo atnešęs skėrius. ¹⁴ Skėriai užplūdo visą Egipto kraštą ir apsėdo visą Egipto žemę, – skėrių spiečius buvo toks tankus, kokio nebuvo buvę nei anksčiau, nei iš viso kada nors vėl bus. ¹⁵ Jie taip apsėdo visą krašto paviršių, kad pajuodo žemė. Jie surijo visą laukų augmeniją krašte bei visus medžių vaisius, išlikusius nuo ledų krušos. Visame Egipto krašte nebeliko nieko žaliuojančio – jokių medžių, jokių augalų laukuose. ¹⁶ Faraonas paskubomis pašaukė Mozę su Aaronu ir jiems tarė: „Nusidėjau VIEŠPAČIUI, jūsų Dievui, ir jums. ¹⁷ Prašau atleisti mano nuodėmę ir šį kartą! Maldauk VIEŠPATĮ, savo Dievą, kad bent nuo manęs atitolintų šią pragaistį”. ¹⁸ Mozė išėjo iš faraono ir meldėsi VIEŠPAČIUI. ¹⁹ VIEŠPATS pakeitė aną vėją į galingą vakarį vėją, kuris pakėlė skėrius ir nupūtė juos į Nendrių jūrą.* ²⁰ Nė vieno skėrio neliko visoje Egipto žemėje. Bet Dievas sukietino fa-

10,10: Pažodžiui *Tebūna VIEŠPATS su jumis taip pat, kaip aš leidžiu jums ...*, t.y. įgeliama pajuokiantis palaiminimas – sarkazmas, kurio prasmė yra praeiksmas.

10,11: Faraonas nuvokia, kad vyrai, išėję vieni į dykumą, sugrižtų pas žmonas ir vaikus. Jis įtaria, kad hebrajai nemano grįžti.

10,13: ... *rytų vėjas*: rytys pučia per Arabijos

dykumą, atnešdamas karštą siroką ir retkarčiais skėrius. Žr. Iš 14,21.

10,19: *Nendrių jūra*: taip jūra vadinama hebrajiškame tekste. Septuaginta ją vadina Raudonąja jūra, o ja seka ir Vulgatos vertimas.

10,21: *Tamsa*: audra iš pietų, vadinama *kham-sin*, kartais taip užtemdo Egipto padanges smėliu iš Sacharos, kad krašte viešpatuoja tamsa, kurią

raono širdį, ir jis izraeliečiams eiti neleido.

Devintoji Egipto rykštė: tamsa

²¹Tada VIEŠPATS tarė Mozei: "Ištiesk ranką dangaus link, kad Egipto kraštą apgaubtų tamsa* – tamsa, kurią būtų galima pajusti". ²²Taigi Mozė ištiesė ranką dangaus link, ir visiška tamsa tris dienas gaubė visą Egipto kraštą. ²³Žmonės negalėjo vieni kitų matyti ir per tris dienas negalėjo pasijudinti iš vietos, bet ten, kur gyveno izraeliečiai, buvo šviesu. ²⁴Faraonas pasiūkė Mozę ir sakė: "Eikite ir garbinkite VIEŠPATĮ. Tik jūsų kaimenės ir bandos turi čia pasilikti. Net jūsų vaikai gali eiti su jumis". ²⁵Betgi Mozė tarė: "Tu pats turi aprūpinti mus atnašų aukoms ir deginamosioms aukoms atnašauti VIEŠPAČIUI, mūsų Dievui. ²⁶Ir mūsų galvijai turi eiti su mumis. Neliks čia nė nago, nes iš jų privalome parinkti, kuo pagarbinti VIEŠPATĮ, mūsų Dievą, ir mes dar nežinome, ką panaudoti mūsų VIEŠPAČIUI pagarbinti, kol ten nenueisime". ²⁷Tačiau VIEŠPATS sukietino faraono širdį, ir jis nenorėjo jų leisti išeiti. ²⁸Tada faraonas suriko: "Nešdinkis nuo manęs! Saugokis pamatyti mano veidą, nes tą dieną, kai pamatysi mano veidą, mirsi". ²⁹Mozė atsakė: "Tebūna taip, kaip sakai! Aš tavo veido niekad daugiau nebematysiu".

11 Dešimtoji Egipto rykštė: pirmagimių mirtis ¹VIEŠPATS tarė Mozei: "Dar vieną rykštę siųsiu faraonui ir Egiptui. Tada jis išleis jus iš čia. Iš tikrųjų, kai jis leis jums išeiti, varyte jus iš čia išvarys! ²Nurodyk žmonėms, kad pasiprašytų kiekvienas vyras iš savo kaimyno ir kiekviena moteris iš savo kaimynės

sidabrinių ir auksinių daiktų". ³VIEŠPATS suteikė žmonėms malonę egiptiečių akyse. Be to, pats Mozė buvo įžymus vyras Egipto krašte, faraono pareigūnų ir žmonių akyse.

⁴Mozė tarė: "Taip kalbėjo VIEŠPATS: 'Maždaug apie vidurnaktį aš pereisiu Egiptą. ⁵Egipto krašte mirs visi pirmagimiai, nuo faraono, sėdinčio savo soste, pirmagimio lig vergės, esančios prie girnų, pirmagimio, ir visi galvijų pirmagimiai. ⁶Tada visame Egipte pakils toks didelis klyksmas, kokio niekad dar nėra buvę nei kada nors bus. ⁷Bet izraeliečių net šio nerugztelės nei ant žmogaus, nei ant gyvulio, kad žinotumėte, jog VIEŠPATS daro skirtumą tarp Egipto ir Izraelio. ⁸Tada tie visi tavo pareigūnai ateis pas mane ir, puldami kniūbsčia prieš mane, sakys: 'Išsik nuo mūsų tu ir visa tauta, kuri paskui tave seka! Tada aš išeisiu'. Ir, degdamas pykčiu, Mozė paliko faraoną.

⁹VIEŠPATS tarė Mozei: "Faraonas jūsų nepaklausys, idant mano nuostabieji darbai būtų gausūs Egipto žemėje". ¹⁰Mozė ir Aaronas padarė šiuos visus nuostabius darbus faraono akivaizdoje, bet VIEŠPATS sukietino faraono širdį, dėl to jis ir neleido Izraelio tautai eiti iš jo krašto.

12 Perėjimo šventės įsakai ¹VIEŠPATS tarė Mozei ir Aaronui Egipto žemėje: ²"Šis mėnuo* jums žymės mėnesių pradžią, – jis bus jums pirmasis metų mėnuo. ³Sakykite visai Izraelio bendrijai, kad šio mėnesio dešimtą dieną kiekvienas jų teparūpina savo šeimai avinėlių* – vieną avinėlį šeimai. ⁴Jei šeima visam avinėliui yra per maža, tesideda ji

galima net *pajusti* akimis bei dantimis, t.y. galima paliesti smėlį ore.

12,2: ... *šis mėnuo*: hebrajiškai *Abib{as}*, t.y. *Prinokusių javų {mėnuo}*. Žr. Iš 13,4; 23,15; 34,18; Įst 16,1. Pagal šiuolaikinių kalendorių – kovas-balandis, t.y. arti metų laiko, kai diena yra lygi nak-

čiai. Ilgainiui Abibo mėnesį imta vadinti Nisan{u}. Žr. Neh 2,1; Est 3,7.

12,4: ... *tesideda juo*: turbūt *reprisideda* prie pirkimo kainos. Žr. Iš 12,10. Čia kalbama apie valgančiųjų skaičių.

prie artimiausio kaimyno, kad avinėlių įsigytų, ir tesidalija juo,* atsižvelgiant į skaičių asmenų, kurie jį turės valgyti. ⁵Jūsų avinėlis turi būti be trūkumo, vienerių metų patinėlis; galite jį paimti iš avių ar iš ožkų. ⁶Laikysite jį iki šio mėnesio keturioliktos dienos, tada jis turi būti papjautas sambrėškio metu, dalyvaujant visai susirinkusiai Izraelio bendrijai. ⁷Paėmę jo kraujo, jie paženklinys juo abi durų staktas ir sąramą tų namų, kur jis bus valgomas. ⁸Avinėlis turi būti valgomas tą pačią naktį; jis bus valgomas iškeptas ant ugnies su nerauginta duona ir karčiosiomis žolėmis. ⁹Nevalgysite iš jo nieko nei žalio, nei išvirto vandenyje, bet valgysite ant ugnies iškeptą – galvą, kojas ir vidurius. ¹⁰Nepaliksite iš jo nieko iki ryto; jei kas iš jo liktų iki ryto, sudeginsite. ¹¹Jį taip turėsite valgyti: susijuosę juosmenį, su sandalais ant kojų ir lazda rankoje; valgysite jį pasukubomis. Tai yra VIEŠPATIES Perėjimas.* ¹²Juk tą pačią naktį aš pereisiu per Egipto žemę, užmušdamas visus Egipto krašto pirmagimius ne tik žmonių, bet ir gyvulių; padarysiu teismą visiems Egipto dievams – aš, VIEŠPATS! ¹³Betgi kraujas paženklinys namus, kuriuose jūs esate. Matydami kraują, jūs praeisite, ir jokia rykštė neištiks jūsų, kai aš niokosiu Egipto kraštą.

¹⁴Ši diena bus jums atminimo diena: švęsite ją kaip iškilnę VIEŠPAČIUI per kartų kartas, švęsite ją kaip amžiną įsaką. ¹⁵Per septynias dienas valgysite neraugintą duoną; jau pirmą dieną pašalinsite raugą iš savo namų, nes kas valgytų raugintą duoną nuo pirmosios iki septintosios dienos, bus nukirstas nuo Izraelio. ¹⁶Pirmąją

dieną švęsite iškilmingą sueigą ir septintąją dieną švęsite iškilmingą sueigą. Tomis dienomis negalima dirbti jokio darbo, išskyrus paruošimą maisto, kurio kiekvienam reikia pavalgyti.

¹⁷Švęskite neraugintos duonos iškilnę, nes tą dieną išvedžiau jūsų gretas iš Egipto žemės: švęskite tą dieną per kartų kartas kaip amžiną įsaką. ¹⁸Pirmą mėnesį, nuo keturioliktos dienos vakaro iki dvidešimt pirmos dienos vakaro, valgysite neraugintą duoną. ¹⁹Septynias dienas jokio raugo neturi būti jūsų namuose, nes kas valgytų raugintą duoną, tas, ar jis būtų ateivis, ar krašto gyventojas, bus nukirstas nuo Izraelio bendrijos. ²⁰Jūs nevalgysite nieko rauginto; visose gyvenvietėse jūs valgysite tik neraugintą duoną”.

Perėjimo šventės paskelbimas

²¹Tada Mozė sušaukė visus Izraelio seniūnus ir jiems tarė: “Eikite, parinkite savo šeimoms avinėlius ir papjunkite Perėjimo avinėlių. ²²Paėmę izopo* šakelių pluoštą ir pamirkę dubenyje esančiame kraujyje, apšlakstykite dubenyje esančiu krauju durų sąramą ir abi staktas. Nė vienas jūsų teneina pro savo namų duris iki ryto. ²³Juk pereis VIEŠPATS, užmušdamas egiptiečius! Pamatę ant durų sąramos ir staktų kraują, tas duris VIEŠPATS apeis ir neleis naikinti jui įeiti į jūsų namus jūsų užmušti. ²⁴Jūs švęsite šias apeigas kaip amžiną įsaką jums ir jūsų vaikams. ²⁵Ir ateityje, atėję į kraštą, kurį VIEŠPATS duos, kaip jis yra pažadėjęs, švęsite šias apeigas. ²⁶O kai jūsų vaikai jus klaus: ‘Ką reiškia šios apeigos?’ – ²⁷atsakysite: ‘Tai Perėjimo auka VIEŠPAČIUI, nes jis praėjo Egipte izraeliečių na-

12,11: ... *VIEŠPATIES perėjimas*: hebrajiškai *Pesach*, aramėjiškai *Pascha*. Tolesnėse eilutėse ryškus veiksmažodis su ta pačia žodžio šaknimi: *per-eiti*, *apeiti/praeiti* ... Šio žodžio ištaka gali būti ir egiptietiškas žodis *pesach*, kuris reiškia *smūgi*.

t.y. paskutinė Dievo rykštė, sunaikinusi egiptiečių pirmagimius.

12,22: ... *izopas*: augalas, kurio šakelės tarnaudavo kaip šlakstyklė.

mus, kai užmušė egiptiečius, bet apsaugojo mūsų namus”. Tada žmonės nusilenkė ir parpuolė kniūbsčia pagarbinti. ²⁸ Izraeliečiai išsiskirstė ir padarė lygiai taip, kaip Mozė ir Aaronas buvo jiems įsakę.

Pirmagimių mirtis ir leidimas išeiti ²⁹ Vidurnaktį VIEŠPATS užmušė visus Egipto krašto pirmagimius, – nuo savo soste sėdinčio faraono pirmagimio ligi kalėjime esančio kalinio pirmagimio, ir visus gyvulių pirmagimius. ³⁰ Nakties metu atsikėlė faraonas – jis ir jo pareigūnai, ir visi egiptiečiai. Egipte girdėjosi didelis klyksmas, nes nebuvo namų, kuriuose nebūtų buvę numirėlių. ³¹ Naktį jis pasišaukė Mozė ir Aaroną ir tarė: “Tučtuojau palikite mano žmones – judu ir izraeliečiai su jumis! Eikite ir garbinkite VIEŠPATĮ, kaip sakėte. ³² Varykitės ir savo kaime, ir savo bandas, kaip reikalavote. Nešdinkitės! Ir mane palaiminkite!”

³³ Egiptiečiai skatino {Izraelio} žmones kuo greičiau išeiti iš krašto, sakydami: “Mes visi išmirsime!” ³⁴ Taigi žmonės nešė ant pečių savo dar neraugintą tešlą, savo minkymo dubenis, įvyniotus savo apsiaustuose. ³⁵ Izraeliečiai buvo padarę, kaip jiems Mozė buvo liepęs, – jie buvo paprašę sau iš egiptiečių sidabrinų ir aukšinių brangenbių bei drabužių. ³⁶ O VIEŠPATS buvo padaręs, kad žmonės rastų tiek malonės egiptiečių akyse, idant jie duotų jiems, ko tik šie prašė. Tokiu būdu izraeliečiai apiplėšė egiptiečius.

B. IŠĖJIMAS IŠ EGIPTO IR KELIONĖ Į SINAJŲ

Išėjimas iš Egipto ³⁷ Izraeliečiai lei-

dosi kelionėn iš Raamseso Sukotų link, maždaug šeši šimtai tūkstančių vyrų pėsčiomis, neskaitant vaikų. ³⁸ Be to, kartu su jais pakilo eiti padrika minia* ir labai daug galvijų – kaimenių ir bandų. ³⁹ Jie kepėsi neraugintus papločius iš tešlos, kurią buvo atsinešę iš Egipto. Ji buvo nerauginta, nes jie buvo varomi iš Egipto ir negalėjo delsti. Maistu kelionei jie nebuvo apsirūpinę.

⁴⁰ Izraeliečiai Egipte* buvo išbuvę keturis šimtus trisdešimt metų. ⁴¹ Keturi šimtai trisdešimtųjų metų gale, tą pačią dieną, visos VIEŠPATIES gretos išėjo iš Egipto žemės. ⁴² Tai buvo VIEŠPATIES budėjimo naktis, kai jis išvedė juos iš Egipto žemės. Taigi tą pačią naktį visi izraeliečiai turi švęsti kaip budėjimą VIEŠPAČIUI per visas kartas.

Perėjimo avinėlio apeigos ⁴³ VIEŠPATS tarė Mozei ir Aaronui: “Šie yra Perėjimo {avinėlio} įstatai: nė vienas svetimtautis jo nevalgys. ⁴⁴ Bet kiekvienas už pinigų pirktas vergas gali juo dalytis tada, kai jį būsį apipjaustęs. ⁴⁵ Įnamys ir samdytas tarnas jo nevalgys. ⁴⁶ Jis turi būti valgomas viename, tame pačiame name. Niekas iš jo mėsos neišmesite laukan. Nesulaužysite nė vieno iš jo kaulų.* ⁴⁷ Visa Izraelio bendrija turi jį švęsti. ⁴⁸ Jeigu pas tavę gyvenantis ateivis nori švęsti Perėjimo {avinėlį} VIEŠPAČIUI, visi jo vyriškiai turi būti apipjaustyti. Tada bus jam leista jį švęsti, ir jis pats bus kaip čiabuvis krašte. Betgi joks neapipjaustytas asmuo jo nevalgys. ⁴⁹ Toks pat įstatymas bus čiabuviui ir ateiviui, gyvenančiam tarp jųsų.

⁵⁰ Visi izraeliečiai padarė, kaip buvo jiems paliepę Mozė ir Aaronas. ⁵¹ Tą pačią

12,38: ... *padrika minia*: mišrios šeimos – pusiau hebrajai ir pusiau egiptiečiai. Žr. Sk 11,4; Kun 24,10-11.

12,40: ... *Egipte*: pagal kai kuriuos senus rank-

raščius, *Kanaane ir Egipte*, t.y. skaičiuojant nuo Abraomo laikų. Žr. Gal 3,17.

12,46: *Nesulaužysite nė vieno jo kaulų*: šių žodžių pritaikymas mūsų Viešpačiui rodo, kad Per-

dieną VIEŠPATS išvedė izraeliečius iš Egipto žemės, gretą po gretos.

13 Pirmagimių pašventimas Viešpačiui ¹VIEŠPATS Mozei kalbėjo: ²“Pašvęsk man visus pirmagimius! Kas tik tarp izraeliečių pirmasis atveria motinos gimdą, žmogaus ar gyvulio vaikas, tas yra mano”.

³ Mozė tarė žmonėms: “Atsiminkite tą dieną, kurią išėjote iš Egipto, iš vergijos namų, nes VIEŠPATS iš ten išvedė jus savo rankos jėga. Rauginta duona nebus valgoma. ⁴Šiandien, Abibo mėnesį, jūs išeinate! ⁵Kai VIEŠPATS atves tave į kanaaniečių, hetitų, amoriečių, hivitų ir jebusitų kraštą, kurį jis prisiekė jūsų protėviams jums duoti, – kraštą, tekančią pienu ir medumi, – atliksi šį mėnesį tokias apeigas.

⁶ Per septynias dienas valgysi neraugintą duoną. Septintą dieną bus iškilmė VIEŠPAČIUI. ⁷Nerauginta duona bus valgoma per septynias dienas; raugintos duonos neturi turėti ir nieko rauginto neturi būti visoje tavo žemėje. ⁸Tą dieną paaiškinsi savo sūnui: ‘Tai dėl to, ką man padarė VIEŠPATS, kai aš išėjau iš Egipto’.

⁹ Tai tarnaus tau kaip ženklas ant rankos ir kaip priminimas ant kaktos, kad VIEŠPATIES mokymas būtų tavo burnoje, nes VIEŠPATS galinga ranka išvedė tave iš Egipto. ¹⁰Atliksi šias įsakytas apeigas metai iš metų joms skirtu laiku.

¹¹ Kai VIEŠPATS įves tave į kanaaniečių kraštą, kaip jis buvo prisiekęs tau ir tavo protėviams, ir atiduos jį tau, ¹²tu atskirsi VIEŠPAČIUI visa, kas pirmąkart atveria

motinos gimdą. Visi jūsų vyriškosios lyties galvijų pirmagimiai priklausys VIEŠPAČIUI. ¹³Kiekvieną pirmagimį asiliuką išpirksi avimi; o jeigu neišpirksi, turi jam nušukti sprandą. Kiekvieną vyriškį pirmagimį iš savo vaikų turi išpirkti. ¹⁴Kai ateityje tavo sūnus klaus tave: ‘Ką tai reiškia?’ – tu jam atsakysi: ‘Galinga ranka VIEŠPATS išvedė mus iš Egipto, iš vergijos namų. ¹⁵Kai faraonas kietaširdiškai užsispyrė neleisti mums išeiti, VIEŠPATS užmušė Egipto žemėje visus pirmagimius, – ir žmonių pirmagimius, ir gyvulių pirmagimius. Todėl aš ir paaukoju VIEŠPAČIUI visa, kas yra vyriškosios lyties ir pirmąkart atveria motinos gimdą, ir todėl aš išperku savo pirmagimį sūnų.’ ¹⁶Tai tarnaus tau kaip ženklas ant rankos ir juostelė tau ant kaktos, nes galinga ranka VIEŠPATS mus išvedė iš Egipto”.

Nendrių jūros link ¹⁷Kai faraonas leido žmonėms išeiti, Dievas jų nevedė filistinų krašto keliu,* nors jis ir buvo arčiau, nes Dievas mąstė: “Jei žmonėms reikėtų patekti į karą, jie pradės gailėtis ir sugrįš į Egiptą”. ¹⁸Todėl Dievas vedė žmones aplinkiniu dykumos keliu Nendrių jūros link. Izraeliečiai iš Egipto leidosi kelionėn mūsų gretomis. ¹⁹Mozė pasiėmė su savimi kaulus Juozapo, kuris buvo iškilmingai prisaikdinęs izraeliečius, tardamas: “Dievas tikrai ateis jūsų aplankyti. Tada turite nešėti su savimi iš čia mano kaulus”. ²⁰Iškelia vę iš Sukotų, jie apsistojo Etame, netoli dykumos pakraščio.

ėjimo avinėlis buvo pranašiškas ženklas Kristaus, paaukoto žmonėms iš nuodėmės vergijos išlaisvinti. Žr. 1 Kor 5,7; 1 Pt 1,19.

13,15: Pirmagimių išpirkimas apreiškia izraeliečių rūpinimąsi žmogaus gyvybe ir ypatingą pagarbą pirmagimiams. Jų kaimynai kanaaniečiai savo dievus garbino kruvina pirmagimių auka. Izraeliečiai to negalėjo pakelti (žr. Pr 22,1-19). Pir-

magimius – žmonių ir gyvulių – laikė Dievo nuosavybe, kurią žmonės turėjo išpirkti. Žr. Lk 2,23. 13,17: ... *filistinų krašto keliu*: tiesiausias kelias iš Egipto į Palestiną palei Viduržemio jūrą. Šis kelias buvo lyg tiltas tarp Egipto ir Mesopotamijos ir nūdien yra istorikų vadinamas Via Maris – Jūros keliu.

21 Dienos metu VIEŠPATS, rodydamas kelią, ėjo pirma jų debesies stulpe,* o naktį ėjo ugnies stulpe,* duodamas šviesos, kad jie galėtų keliauti dieną ir naktį. ²²Debesies stulpas dienos metu ir ugnies stulpas naktį nepasitraukė iš savo vietos žmonių priekyje.

14 Tada VIEŠPATS tarė Mozei: ^{2*}„Liepk izraeliečiams grįžti ir apsisototi priešais Pi-Hahiotus, tarp Migdolo ir jūros, priešais Baal-Zefoną, – įsirenkite stovyklą priešais ją prie jūros. ³Faraonas tuomet pamans apie izraeliečius: ‘Jie klajoja be tikslo po kraštą. Dykuma juos apkvailino’. ⁴Tada aš sukietinsiu faraono širdį, ir jis vysis juos, idant būčiau pašlovintas per faraoną ir visą jo kariuomenę. O egiptiečiai žinos, kad aš esu VIEŠPATS”. Taip jie ir padarė.

5 Kai Egipto karaliui buvo pranešta, kad žmonės pabėgo, faraonas bei jo pareigūnai apsigalvojo ir sakė: „Ką mes padarėme, atleisdami Izraelį iš savo lažo!“ ⁶Tada faraonas įsakė pakinkyti kovos vežimą ir pasiėmė su savimi kariuomenės, ⁷– pasiėmė šešis šimtus savo rinktinių kovos vežimų, visus Egipto kovos vežimus, su galingais kiekviename. ⁸VIEŠPATS sukietino faraono, Egipto karaliaus, širdį, ir jis vijosi izraeliečius. Izraeliečiai drąsiai žygiavo tolyn, ⁹o egiptiečiai juos vijosi – visi faraono žirgai ir kovos vežimai, jo vežimų vežėjai ir kariuomenė. Egiptiečiai užklupo izraeliečius apsistojusius prie jūros – prie Pi-Hahiotų, priešais Baal-Zefoną.

Perėjimas per jūrą ¹⁰Faraonas jau buvo arti, kai izraeliečiai žvalgydamiesi pa-

matė, kad egiptiečiai juos vejasi. Klaiko apimti, izraeliečiai šaukėsi VIEŠPATIES. ¹¹Mozei jie skundėsi: „Nejau nebuvo kapams vietos Egipte, kad išvedei mus mirti į dykumą? Ką gi tu mums padarei, išvesdamas mus iš Egipto? ¹²Argi ne tą patį mes sakėme tau Egipte: ‘Atstok nuo mūsų! Leisk mums tarnauti egiptiečiams?’ Iš tikrųjų būtų buvę geriau tarnauti egiptiečiams, negu mirti dykumoje”. ¹³Bet Moze žmonėms sakė: „Nebijokite! Tvirtai laikykites ir pamatysite išgelbėjimą, kurį VIEŠPATS jums šiandien suteiks. Egiptiečių, kuriuos nūn matote, daugiau niekad nebematysite. ¹⁴Pats VIEŠPATS kovos už jus, o jūs nutilkite”.

15 Tada VIEŠPATS tarė Mozei: „Ko tu manęs šaukies? Sakyk izraeliečiams, kad eitų kaip ėję! ¹⁶O tu pakelk savo lazdą, ištiesk ranką viršum jūros ir perskirk ją, kad izraeliečiai galėtų pereiti jūrą sausu dugnu. ¹⁷Tada aš, tikėk manimi, sukietinsiu egiptiečių širdį, kad jie eitų iš paskos. Ir aš būsiu pašlovintas per faraoną ir visą jo kariuomenę, per jo kovos vežimus ir jų vežėjus. ¹⁸Egiptiečiai žinos, kad aš esu VIEŠPATS, kai būsiu pašlovintas per faraoną, jo kovos vežimus ir jo kovos vežimų vežėjus”.

19 Dievo angelas, ėjęs izraeliečių gretų priešakyje, dabar pakilo ir nuėjo už jų; ir debesies stulpas pakilo iš jų priekio ir užsiėmė vietą už jų. ²⁰Jis atsistojo tarp egiptiečių stovyklos ir Izraelio stovyklos. Debesis pasidarė tamsus,* todėl naktis praėjo taip, kad vieni prie kitų negalėjo prisirišti per visą naktį.

13,21: ... *debesies stulpe* ... *ugnies stulpe*. turbūt vienas ir tas pats atgamtinis reiškiny – dūmų gaubiamą ugnies šerdį. Tik nakties metu buvo regima jo šviesi prigimtis. Žr. Iš 40,38.

14,2: Nūdien žinome tik minimų vietovių vardus. Archeologai dar nėra aptikę nei šių vietų, nei jų griuvėsių. Spėjama, kad Pi-Hahiotai buvo

vakariniam, o Baal-Zefonas rytiniam jūros krante. 14,20: *Debesis pasidarė tamsus*: šviesa, kuri paprastai apšviestavo naktį, dabar būtų buvusi pagalba egiptiečiams. Tamsa buvo tarsi apsaugos skydas izraeliečiams. Verrimas yra laisvas: debesys – Viešpaties Artumas ir nakties tamsa skyrė dvi priešiškas kariuomenes vieną nuo kitos.

21 Tada Mozė ištiesė ranką viršum jūros. VIEŠPATS, pučiant stipriam rytų vėjui per visą naktį, nuseklino jūrą, pavertė ją sausa žeme. Kai vandenys buvo perskirti, ²²izraeliečiai žengė į jūrą sausuma: vandenys sudarė jiems mūrą iš dešinės ir iš kairės. ²³O egiptiečiai vydamiės žygiavo pas-kui juos į jūrą visi: faraono žirgai, kovos vežimai ir vežėjai. ²⁴Atėjus ryto sargybos metui, VIEŠPATS metė žvilgsnį į egiptiečių kariuomenę iš ugnies ir debesies stulpo ir sukėlė klaiką egiptiečių gretose. ²⁵Jis taip įklampino jų vežimų ratus, kad jie vos besisuko. Egiptiečiai tarė: “Bėkime nuo izraeliečių, nes VIEŠPATS kovoja už juos su Egiptu”.

26 Tada VIEŠPATS Mozei paliepė: “Iš-tiesk ranką viršum jūros, kad vandenys sugrižtų ant egiptiečių, jų kovos vežimų ir vežėjų!” ²⁷Mozė ištiesė ranką viršum jūros. Auštant jūra ėmė grižti į savo įprastą vietą, ir egiptiečiai bėgo nuo jos. Bet VIEŠ-PATS nubloškė juos į jūrą. ²⁸Vandenys su-grižo ir paskandino jūroje kovos vežimus ir vežėjus – visą faraono kariuomenę, žy-giavusią paskui izraeliečius. Nė vienas jų neišsigelbėjo. ²⁹O izraeliečiai perėjo per jūrą sausa žeme: vandenys sudarė jiems mūrą iš dešinės ir iš kairės.

30 Taip VIEŠPATS išgelbėjo tą dieną Izraelį nuo egiptiečių. Izraelis matė gulin-čius negyvus egiptiečius ant jūros kranto. ³¹Kai Izraelis pamatė galingą ranką, kurią VIEŠPATS pakėlė prieš Egiptą, bijojo VIEŠ-PATIES, pasitikėjo VIEŠPAČIU ir jo tarnu Moze.

15 Pergalės giesmė ^{1*}Tada Mo-zė ir izraeliečiai giedojo VIEŠPA-ČIUI šią giesmę:

“Aš giedosiu VIEŠPAČIUI,

nes jis šlovingai nugalėjo –
nugramzdino į jūrą žirgą ir vežėją.

² VIEŠPATS yra mano jėga ir
giesmė –

jis mane išgelbėjo!

Aš jį garbinsiu –

jis yra mano Dievas!

Aš jį aukštinsiu –

jis yra mano tėvo Dievas!

³ VIEŠPATS yra Galiūnas,
VIEŠPATS jo vardas!

⁴ Faraono kovos vežimus

ir kariuomenę

nubloškė į jūrą –

Nendrių jūroje paskandino

jo geriausius vadus!

⁵ Bedugnės vandenys juos užliejo,
jie nugrimzdė į gelmes kaip
akmuo.

⁶ Tavo dešinė, VIEŠPATIE,
yra nuostabi jėga –
tavo dešinė ranka, VIEŠPATIE,
triuškina priešus!

⁷ Savo didybės šlove
nugalėjai priešininkus,
išliejai savo įniršį,
jis surijo juos, kaip
ugnis surija šiaudus.

⁸ Tavo narso alsavimu
susitelkė vandenys,
ir bangos atsistojo tarsi pylimas,
bedugnės vandenys sustingo
viduryje jūros.

⁹ Priešas sakė: “Vysiuosi ir pasivysiu,
pasidalysiu grobį,
pasisotinsiu.

Išsitrauksiu kalaviją,
mano ranka juos sunaikins”.

¹⁰ Betgi tu papūtei savo vėju,
ir jūra jį užliejo,

15,1-21: Ši giesmė naudojama liturgijoje, švenčiant Dievo galybę – stebuklingą savo tautos išgelbė-

jimą nuo priešų ir vedimą į Pažado Žemę bei jos užkariavimą.

jie nugrimzdo tarsi švinas
į gilų vandenį.

- 11 Kas tarp dievų tau
lygus, VIEŠPATIE?
Kas, kaip tu, nuostabus šventumu?
Baisus darbų šlove, darantis
stebuklus,
12 kai ištiesei savo dešinę,
žemė juos prarijo.

- 13 Savo ištikima meile vedei tautą,
kurią tu išpirkai,
savo jėga juos lydėjai
į savo šventąją buveinę.

- 14 Tą girdėdamos drebėjo tautos,
skausmas apėmė Filistijos
gyventojus.

- 15 Edomo vadus pagavo išgąstis;
drebuly apėmė Moabo galiūnus;
nutirpo iš baimės visi
Kanaano gyventojai.

- 16 Juos apėmė baimė ir klaikas;
tavo rankos galybe jie nutilo
kaip akmuo,
kolei perėjo tavo tauta, VIEŠPATIE,
kolei perėjo tauta, kurią išpirkai.

- 17 Tu juos įvedei ir pasodinai
savo paveldo kalne,
toje vietoje, VIEŠPATIE,
kurią padarei savo buveine,
šventovėje, VIEŠPATIE, kurią
pastatė tavo rankos.

- 18 VIEŠPATS karaliaus per
amžių amžius”.

19 Kai faraono žirgai, jo kovos vežimai
ir jų vežėjai įžygiavo į jūrą, VIEŠPATS už-
vertė juos jūros vandenimis, bet izraelie-
čiai perėjo per jūros vidurį sausa žeme.

20 Tada pranašė Mirjama, Aarono se-
suo, paėmė į ranką būgnelį su žvangučiais.
Visos moterys išėjo paskui ją, mušdamos
būgnelius su žvangučiais rankomis ir šok-
damos ratelius.

- 21 Mirjama joms užvedė:”
“Giedokite VIEŠPAČIUI,
nes jis šlovingai nugalėjo –
nugramzdino į jūrą žirgą ir vežėją”.

Kelionė per dykumą 22 Tada Mozė
vedė Izraelį tolyn nuo Nendrių jūros. Jie
ėjo gilyn į Šuro dykumą. Tris dienas jie
keliavo dykuma, nerasdami vandens. 23 At-
ėję į Marą, Maros vandens gerti negalėjo,
nes jis buvo kartus. Todėl ir vietovė buvo
vadinama Mara. * 24 Žmonės murmėjo prieš
Mozę, klausdami: “Ką gi mes gersime!”
25 Jis šaukėsi VIEŠPATIES. VIEŠPATS parodė
jam medžio gabalą. Kai įmetė jį į vandenį,
vanduo pasidarė saldus.

Tenai VIEŠPATS juos išbandė, duoda-
mas jiems įstatą ir nuosprendį. 26 “Jeigu iš
tikrųjų jūs klausysite VIEŠPATIES, savo
Dievo, balso, – jis tarė, – ir darysite, kas
dora jo akyse, paisydami jo įsakymų ir lai-
kydamies visų jo įstatų, nevarginsiu jūsų
jokia liga, kuriomis varginau egiptiečius,
nes esu jus gydantis VIEŠPATS”.

27 Paskui jie atėjo į Elimus, kur buvo
dvylika vandens šaltinių ir septyniasdešimt
palmių. Jie apsistojo ten prie vandens.

16 Sino dykuma 1 Pakilusi iš Eli-
mų, visa izraeliečių bendrija atke-
liavo į Sino dykumą, kuri yra tarp Elimų
ir Sinajaus, antrojo mėnesio penkioliką
dieną* po išėjimo iš Egipto žemės. 2 Dy-
kumoje visa izraeliečių bendrija murmėjo
prieš Mozę ir Aaroną. 3 Izraeliečiai jiems
sakė: “Verčiau būtume mirę nuo VIEŠPA-
TIES rankos Egipto žemėje, sėdėdami prie

15,21: *Mirjama joms užvedė*: Mirjamos refre-
nas, atliepimas, pakartoja pirmąjį giesmės posmą
ir turbūt buvo giedamas kaip atliepimas po kiek-
vieno posmo.

15,23: *Mara*: Kartybė, t.y. vietovė, vardu Kartybė.
16,1: ... *antrojo mėnesio penkioliką dieną*:
lygiai praėjus mėnesiui po išėjimo iš Egipto. Žr.
Iš 12,2,51; Sk 33,3-4.

mėsos puodų ir prisivalgę duonos iki soties! Juk išvedėte mus į šią dykumą visą bendriją badu numarinti!”

4 Tada VIEŠPATS tarė Mozei: “Tikėk manimi, aš lysiu jums duona iš dangaus.* Kasdien žmonės teina ir tepasirenka tik tiek, kiek pakaktų vienai dienai, kad išbandyčiau, ar jie laikosi mano mokymo, ar ne. ⁵Betgi šeštą dieną, kai jie ruoš, ką parsinešė, ras dvigubai tiek, kiek jie paprastai prirenka kitomis dienomis”. ⁶Mozė ir Aaronas tarė visiems izraeliečiams: “Vakare jūs patirsite, kad VIEŠPATS išvedė jus iš Egipto žemės, ⁷o rytoj rytą matysite VIEŠPATIES šlovę, nes jis išgirdo jūsų murmėjimą prieš VIEŠPATĮ. O mudu, kas mes tokie, kad turėtumėte prieš mus murmėti? ⁸Nes VIEŠPATS, – tęsė Mozė, – vakare duos jums mėsos valgyti, o rytoj rytą duonos iki soties. VIEŠPATS išgirdo jūsų murmėjimą, kuriuo prieš jį murmėjote. O mudu, kas mes tokie? Jūsų murmėjimas nėra prieš mus, bet prieš VIEŠPATĮ!”

9 Tada Mozė tarė Aaronui: “Sakyk visai izraeliečių bendrijai: ‘Artinkitės prie VIEŠPATIES, nes jis išgirdo jūsų murmėjimą’”. ¹⁰Kai Aaronas kalbėjo visai izraeliečių bendrijai, jie dairėsi į dykumą ir žiūrė – debesyje pasirodė VIEŠPATIES šlovė! ¹¹VIEŠPATS kalbėjo Mozei: ¹²“Aš išgirdau izraeliečių murmėjimą. Sakyk jiems: ‘Temsiant valgysite mėsos, o rytoj rytą turėsite duonos iki soties. Tada jūs žinosite, kad aš esu VIEŠPATS, jūsų Dievas’”.

13 Vakare pasirodė putpelės ir apdengė stovyklą, o rytą visur aplink stovyklą buvo užkritis didelė rasa. ¹⁴Rasai nukritus, žiūrė – dykumos paviršiuje guli kažkas smulkaus, panašaus į grūdelius – taip smulkaus

tarsi šerkšnas ant žemės. ¹⁵Tai pamatę, izraeliečiai klausė vieni kitų: “Kas tai yra?”* – nes jie nežinojo, kas tai buvo. Mozė jiems tarė: “Tai duona, kurią VIEŠPATS davė jums valgyti. ¹⁶Šitoks yra VIEŠPATIES įsakymas: ‘Prisirinkite jos tiek, kiek kiekvienam pagal asmenų skaičių reikia. Kiekvienam asmeniui po vieną omerą. Kiekvienas aprūpina visus esančius savo palapinėje’”. ¹⁷Izraeliečiai taip darė, kad vieni prisirinko jos daug, o kiti mažai. ¹⁸Bet kai paseikėjo omeru, daugiau prisirinkusiems nebuvo per daug, o mažiau prisirinkusiems nebuvo per mažai. Visi buvo tiek prisirinkę, kiek kiekvienam reikėjo. ¹⁹Mozė jiems tarė: “Nė vienas tenepalieka jos nė trupučio kitam rytui”. ²⁰Betgi jie Mozės nepaklausė. Kai kurie pasiliko jos šiek tiek ir rytojui, bet ji sukirmijo ir dvokė. Ant jų Mozė supyko. ²¹Kas rytą jie rinkdavosi jos tiek, kiek kiekvienam reikėjo, nes, saulei įkaitinus, ji ištirpdavo.

22 Šeštąją dieną jie prisirinko maisto dvigubai – kiekvienam po du omerus. Kai visi bendrijos vadovai atėjo pas Mozė ir jam pranešė, ²³jis tarė jiems: “Šitoks yra VIEŠPATIES įsakymas: ‘Rytoj yra iškilminga poilsio diena, šventas VIEŠPATIES šabas. Kiek turite kepti, kepkite, kiek turite virti, virkite, o kas lieka, atidėkite sau į šalį ir palaikykite rytojui’”. ²⁴Jie kas liko atidėjo į šalį rytojui, kaip Mozė buvo paliepęs, ir maistas nei dvokė, nei sukirmijo. ²⁵Mozė tarė: “Valgykite jį šiandien, nes šiandien yra VIEŠPATIES šabas. Šiandien ant žemės jo nerasite. ²⁶Kitas šešias dienas jo rinksitės, bet septintą dieną, kuri yra šabas, ant žemės jo nebus”.

16,4: ... *duona iš dangaus*: kaip dovana iš Dievo, mana laikoma iškritusia iš dangaus skliauto. Žr. Ps 78,25; Išm 16,20. Ji yra gamtos reiškinys Sinajaus pusiasalyje, bet pasakojimo kontekste ji turi stebuklo pobūdį. Jėzus užsimena apie maną kaip Eucharistijos

įvaizdį. Žr. Jn 6,32.49-52.

16,15: *Kas tai yra?*: hebrajiškai *Man hu?* Žmonių klausimas tapo žodžiu *mana*. Kai kurie vertimai šį klausimą verčia: *Tai yra mana*.

27 Vis dėlto septintą dieną kai kurie žmonės išėjo jo pasirinkti, bet nieko nerado. ²⁸Tada VIEŠPATS sakė Mozei: “Kaip ilgai jūs atsisakysite laikytis mano įsakymų ir pamokymų? ²⁹Įsidėmėkite! VIEŠPATS davė jums šabą, todėl šeštą dieną jis duoda jums maisto dviem dienoms. Septintą dieną visi turite būti namie ir niekur neiti”. ³⁰Taigi septintą dieną žmonės ilsėjosi.

31 Izraelio namai pavadino tą duoną mana. Ji buvo panaši į koriandro* sėklą, balta, o jos skonis buvo panašus į meduolių skonį. ³²Mozė tarė: “Šitoks yra VIEŠPATIES įsakymas: ‘Tebūna vienas jos omeras laikomas per kartų kartas, idant jos galėtų pamatyti duoną, kuria aš maitinau jus dykumoje, kai išvedžiau jus iš Egipto žemės’”. ³³Mozė tarė Aaronui: “Paimk indą,* supilk į jį omerą manos ir padėk jį VIEŠPATIES akivaizdoje, kad būtų laikoma per kartų kartas”. ³⁴Aaronas padėjo jį priešais Sendorą,* kad būtų laikomas, kaip Mozei įsakė VIEŠPATS. ³⁵Izraeliečiai valgė maną keturiasdešimt metų, kol atėjo į sėslų kraštą, kol atėjo prie Kanaano krašto ribos. ³⁶Omeras yra dešimtoji efos dalis.

17 Vanduo iš uolos ¹Iš Sino dykumos visa izraeliečių bendrija keliavo sustodami, kaip VIEŠPATS vedė. Jie apsisusto Refidimuose, bet čia nebuvo vandens žmonėms atsigerti. ²Žmonės barėsi ant Mozės ir sakė: “Duok mums vandens gerti!” Mozė jiems atsakė: “Ko jūs mane barate? Kam gi mėginatė VIEŠPATĮ?” ³Betgi čia žmonės troško be vandens ir murmėjo prieš Mozę, sakydami: “Ne-

jau išvedei iš Egipto troškuliu nužudyti mus ir mūsų vaikus, ir mūsų galvijus?”

⁴Mozė šaukėsi VIEŠPATIES ir sakė: “Ką aš turiu daryti su šia tauta? Dar truputį, ir jie ims mane akmenimis mušti”. ⁵O VIEŠPATS tarė Mozei: “Eik ir atsistok prieš žmones. Pasiimk su savimi keletą Izraelio seniūnų, laikyk rankoje lazda, kuria sudavei į Nilą, ir eik. ⁶Tikėk manimi, aš stovėsiu ten prieš tave ant uolos prie Horebo. Suduok į uolą, ir išteks iš jos vanduo žmonėms atsigerti”. Mozė Izraelio seniūnų akivaizdoje taip ir padarė. ⁷Jis pavadino tą vietą Masa* ir Meriba* dėl to, kad izraeliečiai barėsi ir mėgino VIEŠPATĮ, sakydami: “Ar yra VIEŠPATS tarp mūsų, ar ne?”

Mūšis su Amaleku ⁸Tada atžygiavo Amalekas* ir kovojo su Izraeliu prie Refidimų. ⁹Mozė tarė Jozuei: “Parink mums vyrų, išeik ir kovok su Amaleku. Rytoj aš atsistosiu ant kalvos su Dievo lazda rankoje”. ¹⁰Jozuė padarė, kaip Mozė jam liepė, ir kovojo su Amaleku, o Mozė, Aaronas ir Huras tuo tarpu palypėjo ant kalvos. ¹¹Kada tik Mozė laikydavo iškeltą ranką, Izraelis buvo pergalingas, o kada tik jis ranką nuleisdavo, Amalekas buvo pergalingas. ¹²Mozės rankos taip pailso, kad jiedu paėmė akmenį, padėjo prie Mozės, ir jis ant jo atsisėdo. Aaronas ir Huras parėmė jo iškeltas rankas, vienas iš vieno šono, o kitas iš kito šono. Taip jo rankos liko tvirtos iki pat saulėlydžio. ¹³Jozuė nuėmė Amaleką ir jo tautą kalaviju.

¹⁴Tada VIEŠPATS tarė Mozei: “Įrašyk tai į knygą kaip atminimą ir, Jozuei gir-dint*, perskaityk: ‘Aš visiškai išnaikinsiu

16,31: ... *koriandro sėkla*: maža, apvali, kvapni, šviesiai rusvos spalvos sėkla. Koriandro sėkla palyginama su mana tik dydžiu ir išvaizda, bet ne skoniu ir spalva.

16,33: ... *indą*: pagal Septuagintos vertimą, jis buvo auksinis. Žyd 9,4 cituoja šį tekstą pagal Septuagintą.

16,34: ... *priešais Sendorą*: priešais Sendoros Skrynią.

17,7: *Masa ... Meriba*: hebrajiški vietovardžiai – *Ismėginimo {vieta}* ir *Barnio {vieta}*.

17,8: *Amalek{as}*: amalekitai buvo senieji pietinės Palestinos ir Sinajaus pusiasalio gyventojai. Žr. Sk 24,20.

po dangumi Amaleko atminimą”. ¹⁵Možė pastatė ten aukurą ir praminė jį vardu “VIEŠPATS yra mano vėliava”.* ¹⁶Jis tarė: “VIEŠPATS ima į ranką savo vėliavą. VIEŠPATS kovos su Amaleku per kartų kartas”.

18 **Jetras pasitinka Možę** ^{1*}Možės uošvis Jetras, Midjano kunigas, išgirdo visa, ką Dievas buvo padaręs Mozei ir savo tautai Izraeliui: kaip VIEŠPATS išvedė Izraelį iš Egipto. ²Tada Jetras, Mozės uošvis, paėmė Ziporą, Mozės žmoną, kurią jis buvo atsiuntęs pas jį, ³ir du jos sūnus. Vieno vardas buvo Geršomas, nes tėvas sakė: “Aš buvau ateivis svetimaime krašte”, ⁴o kito vardas buvo Eliezeris, nes tėvas sakė: “Mano tėvo Dievas buvo man pagalba ir išgelbėjo mane nuo farao no kalavijo”. ⁵Mozės uošvis Jetras drauge su Mozės sūnumis ir žmona atėjo į dykumą prie Dievo kalno, kur buvo apsistojęs Možė. ⁶Jis davė Mozei žinią: “Aš, tavo uošvis Jetras, ateinu pas tave su tavo žmona ir dviem jos sūnumis”. ⁷Možė išėjo uošvio pasitikti, jam žemai nusilenkė ir jį pabučio. Jiedu, vienas kitą pasveikinę, nuėjo į palapinę.

⁸Tada Možė papasakojo savo uošviui visa, ką VIEŠPATS buvo padaręs faraonui ir egiptiečiams už Izraelį, apie visus sunkumus, kuriuos jie buvo patyrę kelionėje, ir kaip VIEŠPATS juos išgelbėdavęs. ⁹Jetras džiaugėsi visu tuo gerumu, kurį parodė VIEŠPATS* Izraeliui, išvadudamas juos iš egiptiečių.

¹⁰Jetras tarė: “Tebūna pašlovintas VIEŠPATS, kuris išvadavo jus iš egiptiečių ir faraono rankos, išgelbėjo savo tautą nuo Egipto jungo. ¹¹Dabar aš žinau, kad VIEŠ-

PATS yra galingesnis už visus dievus, nes jis išvadavo tautą iš egiptiečių, kai jie įžūliai su ja elgėsi”. ¹²Ir Mozės uošvis Jetras atnašavo deginamąją auką ir kitas aukas Dievui. Atėjo ir Aaronas su visais Izraelio seniūnais valgyti aukų valgio VIEŠPATIES akivaizdoje.

Paskiriami teisėjai ¹³Kitą dieną Možė sėdosi žmonėms teisėjauti. Stovėdami prie jo, žmonės laukė nuo ryto lig vakaro. ¹⁴Mozės uošvis, pamatęs visa, ką jis dėl žmonių daro, tarė: “Ką gi tu ten žmonėms darai? Kodėl sėdi vienas, ko tie visi žmonės, stovėdami aplink tave, laukia nuo ryto lig vakaro?” ¹⁵Možė atsakė: “Ogi dėl to, kad žmonės ateina pas mane atsiklausti Dievo. ¹⁶Kada tik jie susiginčija, ateina pas mane, aš išsprendžiu jų reikalą ir pasakau jiems Dievo įstatus ir nurodymus”. ¹⁷Mozės uošvis jam tarė: “Kaip tu darai, nėra gera. ¹⁸Tu pats pervargsi, nuvarginsi ir šiuos žmones. Ta pareiga yra tau per sunki, tu vienas jos negali atlikti. ¹⁹Nūn paklausyk manęs. Duosiu tau patarimą, ir tebūna Dievas su tavimi! Tu turėtumei būti žmonių atstovas pas Dievą ir pateikti Dievui jų reikalus. ²⁰Mokyk juos įstatų ir nurodymų, parodyk jiems kelią, kuriuo turi eiti, ir darbus, kuriuos turi atlikti. ²¹Be to, turėtum paieškoti visoje tautoje pajėgių vyrų – vyrų, bijančių Dievo, patikimų ir sąžiningų. Paskirk tokius vyrus jiems kaip pareigūnus tūkstančiams, šimtams, penkiasdešimtims ir dešimtims. ²²Tegu jie nuolatos žmonėms teisėjauja, – tepateikia tau tik ypatingus atvejus, o paprastus atvejus jie patys išsprendžia. Leisdamas jiems dalytis našta su tavimi, sau

17,15: Hebrajiškai *Jahvė nissi*.

18,1-27: Jetras, Midjano kunigas, atvyko pas Možę pasidžiaugti Dievo gerumu ir būti šeiminingu aukos apeigose. Be to, jis davė Mozei patarimų

apie teisėtvarką.

18,9-12: Jetras Dievą vadina Viešpačiu – Jahve, ypatinguoju, Mozei Dievo apreiškту vardu.

palengvinsi. ²³Jei taip padarysi, – ir Dievas tau taip įsako, – pajėgsi ištesėti. O visi šie žmonės eis namo patenkinti”.

²⁴ Možė paklausė savo uošvio ir padarė taip, kaip jis buvo pataręs. ²⁵ Išsirinko pajėgių vyrų iš viso Izraelio ir paskyrė juos žmonių seniūnais – pareigūnais tūkstančiams, šimtams, penkiasdešimtims ir dešimtims. ²⁶ Jie nuolatos teisėjavo žmonėms, sunkius atvejus pateikdami Mozei, o lengvesnius patys išspręsdami. ²⁷ Tada Možė išleido savo uošvį, ir jis iškeliavo į savo kraštą.

C. SANDORA PRIE SINAJAUS KALNO

19 Izraeliečiai ateina prie Sinajaus kalno ¹ Trečią mėnesį po išėjimo iš Egipto, jo pirmąją dieną, izraeliečiai atėjo į Sinajaus dykumą. ² Iškeliaavę iš Refidimų, jie priėjo Sinajaus dykumą ir dykumoje apsistojo. Izraelis įsirengė stovyklą priešais kalną, ³ ir Možė užkopė pas Dievą. VIEŠPATS pašaukė Možę nuo kalno, tardamas: “Taip kalbėsi Jokūbo namams ir paskelbsi Izraelio vaikams: ⁴ ‘Jūs matėte, ką padariau egiptiečiams, kaip nešiau jus ant erelių sparnų ir pas save jus atsivedžiau. ⁵ O dabar, jei paklūsate mano balsui ir laikysitės mano sandoros, jūs būsite mano nuosavybė, brangesnė man už visas kitas tautas. Iš tikrųjų man priklauso visa žemė, ⁶ bet jūs būsite mano kunigiška karalystė* ir šventa tauta. Šiuos žodžius turi pasakyti izraeliečiams”.

⁷ Možė nuėjo, sušaukė visus tautos seniūnus ir perdavė jiems visus žodžius, ku-

riuos VIEŠPATS buvo jam liepęs pasakyti. ⁸ Žmonės, visi kaip vienas, atsakė: “Visa, ką tik VIEŠPATS kalbėjo, darysime!” Možė perdavė VIEŠPAČIUI žmonių žodžius. ⁹ Tada VIEŠPATS tarė Mozei: “Štai aš ateisiu pas tave tirštame debesyje, idant žmonės girdėtų mane su tavimi kalbantis ir tavimi visuomet pasitikėtų”.

Kai Možė perdavė VIEŠPAČIUI žmonių žodžius, ¹⁰ VIEŠPATS Mozei tarė: “Eik pas žmones ir įspėk juos, kad būtų šventi šiandien ir rytą. Paliepk jiems išsiplauti drabužius ¹¹ ir paruošk juos trečiajai dienai, nes trečią dieną VIEŠPATS nužengs ant Sinajaus kalno visų žmonių akivaizdoje. ¹² Apie visą kalną nustatyk žmonėms ribas, tardamas: ‘Būkite atsargūs! Nelipkite į kalną, nelieskite jo papėdės. Kas tik prisilies prie kalno, turės būti nubaustas mirtimi. ¹³ Tenepaliečia jų ranka: jie turi būti užmušti akmenimis ar nušauti strėlėmis. Ar tai būtų gyvulys, ar žmogus, jie negali išlikti gyvi’. Tik ragui sugaudus ilguoju gaudesiu, jie galės lipti į kalną”. ¹⁴ Možė nulipo nuo kalno pas žmones ir įspėjo juos, kad būtų šventi; jie išsiplovė savo drabužius. ¹⁵ Možė tarė žmonėms: “Būkite pasiruošę trečiajai dienai. Nesueikite su moterimis”.

Didysis apsireiškimas ¹⁶ Trečiąją dieną, auštant rytui, daužėsi perkūnas, švytauvo žaibai ir tirštas debesis dengė kalną. Rago gaudesys buvo toks skardus, kad visi esantieji stovykloje žmonės drebėjo. ¹⁷ Možė išvedė žmones iš stovyklos Dievo pasitikti. Jie užėmė savo vietą kalno papėdėje. ¹⁸ Dabar visas Sinajaus kalnas buvo dūmuose, nes VIEŠPATS buvo nužengęs ant jo

19,6: ... *kunigiška karalystė*. kadangi visa izraeliečių tauta buvo pašvęsta ypatingu būdu Dievui, ji sudarė karališką bendriją kunigų, kurie dalyvavo liturginėse aukose, nors pats aukų atnašavimas

ir buvo išimtinė aaroniškosios kunigystės teisė. Tokia pat padėtis yra Naujojoje Sandoroje visos krikščioniškosios tautos ir krikščioniškosios kunigystės griežtąja prasme. Žr. Iz 61,6; 1 Pt 2,5,9.

ugnyje. Nuo jo kilo dūmai tarsi iš krosnies, o visas kalnas baisiai drebėjo. ¹⁹Rago gaudesys darėsi vis skardesnis. Mozei kalbant, Dievas atsakė jam perkūno griausmu. ²⁰Kai VIEŠPATS nužengė ant Sinajaus kalno, ant kalno viršūnės, jis pašaukė Mozę pas save ant kalno viršūnės. Mozė užkopė. ²¹Tada VIEŠPATS tarė Mozei: „Lipk žemyn ir įspėk žmones, kad nesiveržtų pas VIEŠPATĮ jo pamatyti. Kitaip daug kas iš jų pražus. ²²Net ir kunigai, kurie iš arti tarnauja VIEŠPAČIUI, turi save pašventinti, idant VIEŠPATS neatsisuktų prieš juos”. ²³Mozė VIEŠPAČIUI atsakė: „Žmonėms nėra leista lipiti į Sinajaus kalną, nes tu pats įspėjai mus, tar-damas: ‘Nustatyk ribas aplink kalną ir padaryk jį šventą’”. ²⁴VIEŠPATS jam tarė: „Lipk žemyn ir, atsivesdamas su savimi Aaroną, vėl užkopk. Bet neleisk nei kunigams, nei žmonėms peržengti ribos ir kop-ti pas VIEŠPATĮ, idant jis neatsisuktų prieš juos”. ²⁵Mozė nulipo pas žmones ir jiems tai pasakė.

20 Dešimt Dievo įsakymų
^{1*}Tada Dievas ištarė visus šiuos žodžius:

2 „Aš esu VIEŠPATS, tavo Dievas, kuris išvedžiau tave iš Egipto žemės, iš vergijos namų.

3 Neturėsi kitų dievų, tiktai mane.

4 Nedirbsi sau drožinio nei jokio paveikslą, panašaus į tai, kas yra aukštai danguje ir kas yra čia, žemėje, ir kas yra vandenyse po žeme. ⁵Jiems nesilenksi ir jų negarbinsi, nes aš VIEŠPATS, tavo Dievas, esu pavydus* Dievas, skiriantis bausmę už tėvų kaltę vaikams – trečiajai ir ketvirtajai kartai tų, kurie mane atmeta, ⁶bet rodantis ištikimą meilę iki tūkstantosios kartos

tiems, kurie mane myli ir laikosi mano įsakymų.

7 Nenaudosi piktam VIEŠPATIES, savo Dievo, vardo, nes VIEŠPATS nepaliks nubausto to, kuris naudoja piktam jo vardą.

8 Atsimink, kad švęstum šabo dieną. ⁹Šešias dienas triūsi ir dirbsi visus savo darbus, ¹⁰bet septintoji diena yra VIEŠPATIES, tavo Dievo, šabas: nedirbsi jokio darbo – nei tu, nei tavo sūnus ar duktė, nei tavo vergas ar vergė, nei tavo galvijai, nei ateivis, gyvenąs tavo gyvenvietėse. ¹¹Nes per šešias dienas VIEŠPATS padarė dangų ir žemę, jūrą ir visa, kas yra juose, bet septintąją dieną jis ilsėjosi. Todėl VIEŠPATS septintąją dieną palaimino ir ją pašventino.

12 Gerbk savo tėvą ir motiną, kad ilgai gyventumei krašte, kurį VIEŠPATS, tavo Dievas, tau skiria.

13 Nežudysi.

14 Nesvetimausi.

15 Nevogsi.

16 Neliudysi melagingai prieš savo artimą.

17 Negeisi savo artimo namų: negeisi savo artimo žmonos ar vergo ir vergės, ar jaučio, ar asilo, ar bet ko, kas priklauso tavo artimui.

Dievo baimė ¹⁸Matydami perkūno griausmus ir žaibus, rago gaudesį ir kalną dūmuose, visi žmonės buvo baimės apimti, drebėjo ir stovėjo iš tolo. ¹⁹„Tu mums kalbėk, ir mes klausysime, – sakė jie Mozei, – tenekalba mums Dievas, kad nenumirtume!” ²⁰Mozė tarė žmonėms: „Nebijokite! Dievas atėjo tik tam, kad jus išmėgintų ir kad sužadintų jums savo baimę, idant ne-

20,1-17: Tikslus šių įsakymų padalijimas į Dešimt įsakymų nėra tikras. Katalikams įprasta tekstą 1-8 eilutėse laikyti tik po vieną įsakymą, o 17-ąją eilutę

dalyti į du įsakymus. Žr. Įst 5,6-21.

20,5: ... *pavydus Dievas*: reikalaujantis išimtinio atsidavimo ir ištikimybės.

nusidėtumėte”.²¹ Žmonės liko stovėti iš tolo, o tuo tarpu Možė prisitartinė prie tirštojo debesies, kuriame buvo Dievas.

22 VIEŠPATS sakė Mozei: “Taip sakysi izraeliečiams: ‘Jūs patys matėte, kad aš kalbėjau su jumis iš dangaus.’²³ Todėl nedirbsite kitų dievų iš sidabro, nei dievų iš aukso nesidirbsite.²⁴ Tik aukurą iš žemių man padirbsi ir aukosi ant jo savo deginamąsias atnašas bei bendravimo atnašas, savo avis bei jaučius. Aš pas tave ateisiu ir tave palaiminsiu kiekvienoje vietoje, kur noriu*, kad mano vardas būtų minimas.²⁵ O jei statysi man aukurą iš akmens, nedirbk jo iš tašytų akmenų, nes, panaudodamas kaltą, juos suterši.²⁶ Nelipsi prie mano aukuro laiptais, idant nebūtų atidengtas tavo nuogumas”.

21 Nuostatai apie vergus¹ “Šie yra nuostatai*, kuriuos tu jiems perduosi:

2 Jei nusiperki vergą hebrajų, jis tarnaus šešerius metus, bet septintaisiais jam bus duota laisvė be išsipirkimo.³ Jei ateina nevedęs, jis išeis nevedęs; jei ateina vedęs, tada jo žmona išeis drauge su juo.⁴ Jei jo šeimininkas duoda jam žmoną ir ji pagimdo jam sūnų ir dukterų, žmona ir jos vaikai priklausys jos šeimininkui, o jis išeis vienas.⁵ Betgi jei vergas pasako: ‘Aš myliu savo šeimininką, žmoną ir vaikus, aš nenoriu būti laisvas’,⁶ jo šeimininkas nuves jį prieš Dievą.* Jis bus pristatytas prie durų ar durų staktų, ir jo šeimininkas yla perdurs jam ausį.* Tada jis tarnaus šeimininkui visą gyvenimą.

7 Jei kas parduos savo dukterį į verges, ji neišeis laisva, kaip išlaisvinami vyrai vergai.⁸ Jei ji nepatiktų savo šeimininkui, kuris sau ją buvo pasiskyręs,* tada jis turi leisti ją išpirkti. Jis neturės teisės ją parduoti pašaliečiams, nes su ja apgaulingai pasielgė.⁹ Jei jis paskirtų ją savo sūnui, tada elgsis su ja kaip su dukterimi.¹⁰ Jei kas paimtų kitą žmoną, jis nesumažins pirmosios žmonos maisto, drabužių ar vedybinių teisių.¹¹ O jei tų trijų dalykų jai nepadarytų, ji išeis laisvėn veltui, be išsipirkimo”.

Smurto veiksmai¹² “Kas mirtinai sumuša žmogų, turi būti nubaustas mirtimi.¹³ Jei tai padarė ne iš pasaly, bet Dievui leidus pakėlė ranką, paskirsiu tau vietą, į kurią jis galėtų pabėgti.¹⁴ Betgi jei kas nors apgalvotai užpultų ir klasingai kitą užmuštų, paimsi jį net nuo mano aukuro nubausti mirtimi.

15 Kas užgauna tėvą ar motiną, bus nubaustas mirtimi.

16 Kas pagrobia žmogų, – nesvarbu ar jį būtų pardavęs, ar dar tebelaiiko, – bus nubaustas mirtimi.

17 Kas keikia tėvą ir motiną, bus nubaustas mirtimi”.

Bausmės už sužalojimus¹⁸ “Jei vyrai susivaidytų ir vienas jų taip užgautų kitą akmeniu ar kumščiu, kad užgautasis nors ir nemirtų, bet turėtų gultis į lovą,¹⁹ jei jis išgytų ir vaikštinėtų, pasiremdamas lazda, po lauką, tada užgavusysis nebus baudžiamas. Tačiau jis turės jam atlyginti už laiko netektį ir pasirūpinti jo išgyjimu.

20,24: ... kur noriu, kad mano vardas būtų minimas: pažodžiui *kur padarau savo vardo atminimą*, t.y. šventovę, kurioje Dievas nori būti garbinamas ir šlovinamas.

21,1: ... *nuostatai*: teisminiai nuosprendžiai, kurie gali būti pavyzdžiu ar pateisinimu panašioms įvykiams ar faktams. Ši įžanga yra antraštė Teisyno, kurį įprasta vadinti Sandoros knygos vardu.

Žr. Iš 24,7.

21,6: ... *prieš Dievą*: į Šventyklą. Pažodžiui *pas dievus*, t.y. pas teisėjus. Žr. Ps 82,1. ... *perdurs jam ausį*: posakis *turėti atvirą ausį* reiškia *paklusti*. Taigi ausies lezgelio perdūrimas buvo senas paklusnumo įvaizdis. Žr. Ps 40,7.

21,8: ... *sau ją buvo pasiskyręs*: norėjo imti ją antrine žmona.

20 Jei savininkas primuštu savo vergą ar vergę lazda ir vergas tuojau pat mirtų, jis bus nubaustas. ²¹Tačiau jei vergas išliktų dieną ar dvi gyvas, savininkas neturi būti baudžiamas, nes vergas yra jo nuosavybė.

22 Jei besimušantys vyrai užgautų nėščią moterį ir ją ištiktų persileidimas, betgi kitokio sužalojimo nebūtų, kaltasis turės mokėti tiek, kiek iš jo reikalaus moters vyras teisėjų akivaizdoje. ^{23*}Tačiau jei sužalotų, tuomet atiduosi gyvybę už gyvybę, ²⁴akį už akį, dantį už dantį, ranką už ranką, koją už koją, ²⁵nudeginimą už nudeginimą, žaizdą už žaizdą, mėlynę už mėlynę.

26 Jei savininkas duotų savo vergui ar vergei į akį ir ją išmuštų, jis turės duoti vergui laisvę už akį. ²⁷Jei savininkas išmuštų savo vergui ar vergei dantį, jis turės duoti vergui laisvę už dantį.

28 Jei jautis subadytų mirtinai vyrą ar moterį, tas jautis turi būti užmuštas akmenimis; jo mėsa nebus valgoma. Jaučio savininkas bus nekaltas. ²⁹Betgi jei jautis, kuris praeityje yra subadęs žmones, ir savininkas, nors ir įspėtas, nebuvo jo uždaręs, užmuštų vyrą ar moterį, tuomet ne tik tas jautis turi būti užmuštas akmenimis, bet ir jo savininkas turi būti nubaustas mirtimi. ³⁰Tačiau jei savininkui būtų leista išsipirkti, tada jis sumokės tiek, kiek uždėta jo gyvybei išpirkti. ³¹Jei jautis subadytų mažametį – berniuką ar mergaitę, su jo savininku bus pasielgta pagal tą patį nuostatą. ³²Jei jautis subadytų vergą ar vergę, jaučio savininkas sumokės vergo savininkui trisdešimt sidabrinių šekelių, o jautis bus užmuštas akmenimis.

33 Jei kas paliktų atvirą duobę ar, iškasęs duobę, jos neuždengtų ir jautis ar asilas į ją įpultų, ³⁴tada duobės savininkas turės atsilyginti, – sumokės kainą savininkui, bet pasiims sau nugaišusį gyvulį.

35 Jei kieno nors jautis sužeistų kaimyno jautį ir šis nugaištų, tada jiedu gyvąjį jautį parduos ir jo kainą pasidalys; nugaišusįjį jautį irgi pasidalys. ³⁶Betgi jei yra žinoma, kad tas jautis jau praeityje buvo įpratęs badyti ir savininkas nebuvo jo uždaręs, tada savininkas turės atiduoti jautį už jautį, bet pasiims sau nugaišusį gyvulį. ³⁷Jei kas pavogtų jautį bei avį ir papjautų ar parduotų, vagis turės atiduoti penkis jaučius už vieną jautį ir keturias avis už vieną avį”.

22 “Jei vagis, užkluptas besilaužiantis į namus, būtų mušamas ir numirtų, nėra kraujo kaltės. ²Bet jei tai įvyktų saulei patekėjus, yra kraujo kaltė.”*

{Vagis} turės atsilyginti už vagystę, bet jei neturėtų kuo tai padaryti, bus parduotas už savo vagystę. ³Jei pavogtas gyvulys, – ar tai būtų jautis, ar asilas, ar avis, – būtų rastas pas jį gyvas, {vagis} turės atsilyginti dvigubai.

4 Jei kas paleistų savo galvijus ganytis kito žemėje ir nuganytų lauką ir vynuogyną, jis turės atsilyginti tuo, kas geriausia jo paties lauke ir vynuogyne.

5 Jei kiltų gaisras ir taip persimestų į erškėtynus, kad sunaikintų ar javų gubas, ar nepjautus javus, ar patį lauką, kas ugnį užkūrė, turės už viską atlyginti.

6 Jei kas pavestų kaimynui saugoti pinigų ar daiktus ir jie iš kaimyno namo

21,23-27: Šis tekstas yra vadinamas *lex talionis* – atpildo, arba atkeršijimo, įstatymu. Šio įstatymo tikslas buvo ne tik įgyvendinti teisingumą, bet ir apriboti norą atkeršyti. Jėzus mini šį nuostatą, mokydamas savo sekėjus atsisakyti savosios teisės reikalauti atpildo, arba keršto, ir vadovautis meilės įsakymu. Žr. Mt 5,38-48.

22,1-2: {Jei vagis, užkluptas ...}: atrodo, kad šis tekstas yra tik išsamesnio nuostato dėl įsilaužimų į namus fragmentas, įterptas į nuostatus apie galvijų vagystę. Šeimininkas, užmušęs įsibrovėlį nakty, būtų pateisintas, bet jei tai padarytų dieną, nebūtų pateisintas, nes dienos metu įsibrovėlis gali būti lengviau pagautas.

būtų pavogti, tada vagis, jei sugautas, turės atiduoti dvigubai. ⁷O jei vagis nebūtų pagautas, namų šeimininkas turės būti nuvestas Dievui* prisiekti, kad jis pats nepakėlė rankų į savo kaimyno nuosavybę.

8 Visais neteisėto pasisavinimo atvejais, – ar tai liestų jautį, asilą, avį, drabužį, ar bet kokį nuostolį, apie kurį vienas teigia: „Tai yra mano!“ – abu pateiks savo bylą Dievui. Tas, kurį Dievas pripažins kaltu, turės savo kaimynui dvigubai atlyginti.

9* Jei kas pavestų kaimynui saugoti asilą, jautį ar bet kokį kitą gyvulį ir gyvulys nugaištų ar būtų sužalotas, ar būtų pagrobtas, niekam nematant, ¹⁰tuomet priesaika VIEŠPATIES akivaizdoje turės išspręsti tarp jų, kad saugotojas nepakėlė rankos į savo kaimyno nuosavybę. Savininkas turės sutikti, o anam nereikės nuostolio atlyginti. ¹¹Bet jei {gyvulys} buvo pavogtas iš jo, saugotojas turės atlyginti jo savininkui. ¹²Jei {gyvulys} buvo žvėrių sudraskytas, teatneša jį kaip įrodymą. Už tai, kas sudraskyta, nereikės atlyginti.

13 Jei kas pasiskolintų {gyvulį} iš kaimyno ir jis, savininkui su juo nesant, būtų sužalotas ar nugaištų, jis turės atlyginti. ¹⁴O jei savininkas buvo su juo, tada atlyginti nereikės. Bet jei buvo pasamdytas, jam priklauso samdinio mokestis už darbą*.

Visuomeniniai nuostatai ¹⁵„Jei kas suvedžiotų mergelę, kuri nėra susižiedavusi, ir sueitų su ja, turės mokėti už ją nuotakos kainą ir paimiti žmona. ¹⁶Bet jei jos tėvas atsisakytų ją duoti suvedžiotojui, jis vis tiek turės mokėti įprastinę nuotakos kainą, mokamą už mergeles.*

17 Nepaliksi gyvos kerėtojos.

18 Kas sueina su gyvuliu, turi būti nubaustas mirtimi.

19 Kas aukotų atnašas bet kokiam kitam dievui, o ne vienam VIEŠPAČIUI, bus pasmerktas sunaikinti.

20 Nevarginsi ir nekamuosi ateivio, nes jūs patys buvote ateiviai Egipto žemėje. ²¹Neskriausite našlės ar našlaičio. ²²Jei tu juos nuskriaustum, kai tik jie manęs šauksis, aš tikrai išgirsiu jų šauksmą. ²³Degsiu pykčiu ir išždysiu jus kalaviju. Jūsų žmonos taps našlėmis, o jūsų vaikai našlaičiais.

24 Kai skolinsi mano žmonėms, savo vargšams, nesielgsi su jais kaip skoliniojas, nereikalaus iš jų palūkanų. ²⁵Jei paimtu-
mei savo kaimyno apdarą kaip užstatą, turi jį sugrąžinti jam prieš saulei nusileidžiant, ²⁶nes šis apdaras yra jo vienintelė antklodė apsikloti. Kuo gi jis užsiklos eidamas miegoti? Todėl kai jis manęs šauksis, išgirsiu, nes aš gailestingas.

27 Neplūsi Dievo* nei keiksi savo tautos valdovą*.

Pirmienos ir pirmagimiai ²⁸„Nenudelsi atnašų iš savo pjūties derliaus ir vyno iš spaudyklos srauto.

Atiduosi man savo pirmagimį sūnų. ²⁹Darysi tą patį su savo jaučiais ir avimis. Per septynias dienas jis pasiliks su savo motina, bet aštuntą dieną turi jį man atiduoti.

30 Jūs būsite man pašvęsti žmonės. Todėl nevalgysite jokios žvėrių sudraskytos mėsos. Šunims ją išmesite*.

.

22,7: ... nuvestas Dievui: žr. Iš 21,6 paaiškinimą; taip pat Iš 22,10.

22,9: Jei niekas nematė, kaip gyvulys nugaišo ar kaip jis buvo sužalotas, gyvulio saugotojas privalo prisiekti, jog jis nepasisavino kaimyno nuosavybės. Atrodo, kad žodis *pagrobtas* yra tik žo-

džio *sužalotas* pakartojimas.

22,16: Įprastinė nuotakos kaina už mergelę buvo, anot [st 22,29, penkiasdešimt šekelių.

22,27: *Neplūsi Dievo* ... : pažodžiui *neplūsi dievų*, t.y. teisėjų.

23 Teisingumas ir dorumas

¹“Nenešiosi melagingų paskalų. Neištiesk rankos nedorėliui, liudydamas už smurtą. ²Neseksi daugumos pavyzdžiu kaip dingstimi, darydamas pikta; nesiremsi dauguma, liudydamas byloje, nepažeisi teisingumo. ³Nebūsi byloje šališkas nei vargšui.

⁴ Jei užtiktum paklydusį savo priešo jautį ar asilą, parvesi jį jam.

⁵ Jei pastebėtum pargriuvusį po našta savo priešininko asilą, nepalik priešininko vieno, – turi jam padėti asilą pakelti.

⁶ Nepažeisi savo beturčių teisių jų bylose. ⁷Saugokis ką nors neteisingai apkaltinti, nežudyk nekalto ir doro žmogaus, nes aš skriaudėjęs nepateisinsiu. ⁸Neimsi kyšių, nes kyšiai apakina pareigūnus ir iškraipo teisiųjų reikalą.

⁹ Neskriausi ateivio. Juk jūs gerai žinote, kaip jaučiasi ateivis, nes jūs patys buvote ateiviai Egipto žemėje”.

Religiniai nuostatai ¹⁰“Per šešerius metus sėsi savo žemę ir imsi jos derlių, ¹¹bet septintais metais leisi jai pasilsėti ir pūdybauti. Tesimaitina iš jos jūsų beturčiai ir teėda laukiniai gyvuliai, kas nuo beturčių atliks. Taip pasielgsite ir su vynuogynais, ir alvmedžių sodais.

¹² Per šešias dienas dirbsi savo darbus, bet septintą dieną turi ilsėtis, idant tavo jautis bei asilas turėtų poilsio ir tavo vergas bei ateivis galėtų atsigauti. ¹³Įsimink visa, ką tau pasakiau. Kitų dievų vardo neminėk, tenepasigirsta jis iš tavo lūpų.

¹⁴* Tris kartus per metus švęsi man iškilme. ¹⁵Švęsi Neraugintos duonos šventę. Kaip tau įsakiau, valgysi neraugintą duo-

ną per septynias dienas Abibo mėnesį paskirtu laiku, nes tada tu išėjai iš Egipto.

Nė vienas nepasirodys mano akivaizdoje* tuščiomis rankomis.

¹⁶ Švęsi Pjūties šventę, – {šventę} pirmienų savo triūso ir lauko pasėlių. Švęsi Derliaus šventę metų pabaigoje, kai būsi surinkęs iš laukų savo triūso vaisius. ¹⁷Tris kartus per metus visi tavo vyriškai pasirodys Viešpaties DIEVO akivaizdoje.

¹⁸ Neatnašausi mano aukų kraujo su rauginta duona nei paliksi mano iškilmės aukų taukus lig ryto.

¹⁹ Į VIEŠPATIES, savo Dievo, Namus atneši rinktines savo žemės pirmienas.

Nevirsi ožiuko jo motinos piene”.*

Atpildas už ištikimybę ²⁰“Tikėk manimi, aš siunčiu angelą pirma tavęs saugoti tave kelyje ir nuvesti tave į vietą, kurią paruošiau. ²¹Būk jam atidus ir klausyk jo balso. Nemaištauk prieš jį, nes jis neatleis jūsų nusikaltimo. Jis turi mano vardą.*

²² Bet jei paklusi jo balsui ir darysi visa, ką sakau, tada aš būsiu priešas tavo priešų ir nedraugas tavo nedraugų.

²³ Kai mano angelas, eidamas pirma tavęs, atves tave pas amoriečius, hetitus, perizitus, kanaaniečius, hivitius bei jebusitus ir aš juos išnaikinsiu, ²⁴tu nesilenksi jų dievams, jų negarbinsi ir neseksi jų apeigų, bet juos nuversi ir jų stulpus* sutrupinsi. ²⁵Garbinsite VIEŠPATĮ, savo Dievą. Aš laiminsiu tavo duoną ir tavo vandenį. Nuo tavęs atitrauksiu ligas. ²⁶Tavo žemėje nė viena moteris nekeitės persileidimo nei nevaisingumo. Duosiu tau džiaugtis per visą gyvenimą. ²⁷Pasiųsiu savo baimę pirma tavęs, sugluminsiu visas tautas, su

23,14: Šios trys šventės kitose vietose yra vadinamos Išėjimo, Savačių ir Palapinių šventėmis. Žr. Iš 34,18-26; Kun 23; Įst 16.

23,15: ... *mano akivaizdoje*: kitose vietose sakoma *pamatyti mano veidą*. Žr. Iš 23,17; 34,23-24; Įst 16,16;31,11.

23,19: *Nevirsi ožiuko jo motinos piene*: tai buvo kanaaniečių apeigų dalis. Draudžiama, nes buvo pagonių apeigos.

23,21: *Jis turi mano vardą*: pats Dievas.

23,24: ... *stulpus*: kanaaniečių šventovių religinio pobūdžio reikmenys.

kuriomis susidursi, ir priversiu tavo priešus nuo tavęs bėgti. ²⁸Pasiųsiu marą* pirma tavęs hivitams, kanaaniečiams ir hetitams išvaryti. ²⁹Neišvarysiu jų tau iš akių per vienerius metus, kad kraštas netaptų dykyne ir neprivistų tau žalingų laukinių žvėrių. ³⁰Pamažu juos varysiu tau iš akių, kolei tu pagausėsi ir paveldėsi kraštą. ³¹Nustatysiu tavo sienas nuo Nendrių jūros iki Filistinų jūros* ir nuo dykumos iki {Eufrato} Upės. Tau į rankas perduosiu krašto gyventojus, o tu juos išvarysi sau iš akių. ³²Nedarysi su jais ar jų dievais jokios sandoros. ³³Tavo krašte jie neliks gyventi, kad nepaskatintų tavęs man nusidėti, nes jei jų dievus imtum garbinti, tai tau tikrai būtų sąžatai”.

24 Sandoros patvirtinimas

¹Tada Mozei jis tarė: “Užklokite pas VIEŠPATĮ, tu ir Aaronas, Nadabas bei Abihu’as ir septyniasdešimt Izraelio seniūnų. Pagarbinkite iš tolo. ²Vien Mozė teprisiartina prie VIEŠPATIES. Bet kiti neįsistatins nei žmonės lips su juo į kalną”.

³Mozė atėjo ir pakartojo žmonėms visus VIEŠPATIES žodžius ir visus įsakus. Visi žmonės vienu balsu atsakė, tardami: “Mes vykdysime visa, ką VIEŠPATS pasakė”. ⁴Tada Mozė surašė visus VIEŠPATIES žodžius. Atsikėlęs anksčiau rytą, jis pastatė kalno papėdėje aukurą su dvylika akmeninių stulpų* dvylikai Izraelio giminių. ⁵Jis pasiskyrė keletą jaunų vyrų iš Izraelio vaikų atnašauti deginamąsias aukas ir aukoti jaučius kaip bendravimo atnašas VIEŠPAČIUI. ⁶Pusę kraujo Mozė pasėmė ir supylė į dubenis, o kitą pusę kraujo išliejo ant aukuro.

⁷Tada, paėmęs sandoros knygą, Mozė ją garsiai perskaitė žmonėms. O žmonės sakė: “Visa, ką VIEŠPATS pasakė, vykdysime ir būsime klusnūs”. ⁸Mozė paėmė kraują ir juo pašlakstė žmones, tardamas: “Tai kraujas sandoros, kurią VIEŠPATS sudarė su jumis pagal visus šiuos žodžius”.

⁹Tada Mozė ir Aaronas, Nadabas ir Abihu’as ir septyniasdešimt Izraelio seniūnų užlipo į kalną ¹⁰ir jie matė Izraelio Dievą. Po jo kojomis buvo tarsi safyro asla, tarsi pats dangaus skaidrumas. ¹¹Dievas nepakėlė rankos prieš Izraelio tautos vadus, – po Dievo regėjimo* jie galėjo valgyti ir gerti.

¹²VIEŠPATS tarė Mozei: “Užlipk pas mane į kalną ir ten lauk. Tau duosiu akmenines plokštes su mokymu ir įsakymais, kuriuos surašiau jiems pamokyti”. ¹³Taigi Mozė ir jo palydovas Jozuė pakilo kopti. Mozė užlipo ant Dievo kalno. ¹⁴Seniūnams jis buvo pasakęs: “Laukite mūsų čia, kol pas jus sugrįšime. Štai turite prie savęs Aaroną ir Hurą. Jei kam iškiltų koks reikalas, į juos tesikreipia”.

¹⁵Tada Mozė užkopė ant kalno, ir debesis uždengė kalną. ¹⁶VIEŠPATIES šlovė apgaubė Sinajaus kalną, ir debesis jį dengė per šešias dienas. Septintą dieną jis pašaukė Mozė iš debesis. ¹⁷VIEŠPATIES šlovės išvaizda izraeliečių akims atrodė tarsi ryjanti ugnis kalno viršūnėje. ¹⁸Mozė įėjo į debesį ir užlipo ant kalno. Ant kalno Mozė išbuvo keturiasdešimt dienų ir keturiasdešimt naktų.

23,28: ... *marą*: hebrajiškai *širšes*. Maro, raupų įvaizdžiu kai kurie vertimai laiko širšes. Žr. taip pat Išt 7,20; Joz 24,12; Išm 12,8.

23,31: ... *Filistinų jūra*: Viduržemio jūra. Tik Dovydo ir Saliamono laikais Izraelio teritorija turėjo tokias sienas.

24,4: ... *dvylika akmeninių stulpų*: akmenys

pastatyti kaip simbolis, kad kiekviena giminė priklauso šiai sandorai su Dievu. Žr. Iš 23,24; taip pat Pr 28,18 paaiškinimą.

24,11: ... *po Dievo regėjimo*: senovėje buvo manoma, kad pamatyti Dievą reiškia mirti. Žr. Iš 33,20; Pr 16,13; 32,31; Ts 6,22-23; 13,22. ... *galėjo valgyti ir gerti*: dalijosi aukos valgiu.

D. PADANGTĖ IR JOS ĮRENGIMAS

25 Rinkliava Padangtei statyti ¹VIEŠPATS kalbėjo Mozei: ²“Paliepk izraeliečiams atidėti man atnašų. Priimsite man atnašą iš visų, kurių širdis skatina tai padaryti. ³Aukos, kurias man iš jų priimsite, yra tokios: auksas, sidabras ir varis; ⁴mėlynos, violetinės ir tamsiai raudonos spalvos siūlai; plona drobė ir ūkų vilnos; ⁵išdirbti avinų kailiai, delfinų oda* ir akacijų mediena; ⁶aliejus lempoms, balzamas patepimų aliejui ir kvapiajam smilkalui; ⁷lazurito akmenys bei brangakmeniai dėti į efodą bei krūtinės dėklą. ⁸Tepadaro jie man šventovę, idant galėčiau gyventi tarp jų. ⁹Tiksliai, kaip tau rodau – pagal Padangtės ir viso jos apstatymo pavyzdį, taip turite ją padaryti”.

Padangtė ir jos įrengimas. Sendoros Skrynja ¹⁰“Tebūna padaryta iš akacijos medžio Skrynja, pustrėčios uolekties ilgio, pusantros uolekties pločio ir pusantros uolekties aukščio. ¹¹Aptrauksi ją grynu auksu, – paaukuosi ją iš vidaus ir iš lauko, – ir aplinkui uždėsi ant jos auksinį apvadą. ¹²Nuliesi jai keturis auksinius žiedus ir pritaisysi juos prie jos keturių kojų – du žiedus viename jos šone ir du žiedus kitame šone. ¹³Padarysi iš akacijos medžio karteles ir jas paaukuosi. ¹⁴Karteles įversi į žiedus Skrynios šonuose Skryniai nešti. ¹⁵Kartelės liks nuolat Skrynios žieduo-

se: jos nebus iš jų ištraukiamos. ¹⁶Į Skrynją padėsi Sendoros lenteles, kurias tau duosiu.

¹⁷Tada iš gyno aukso padarysi malonės sostą*, pustrėčios uolekties ilgio ir pusantros uolekties pločio. ¹⁸Nukalsi iš aukso du kerubus,* – padirbsi juos iš plakto aukso prie abiejų malonės sosto galų. ¹⁹Padirbsi vieną kerubą viename jo gale ir kitą kerubą kitame jo gale; padirbsi kerubus, sujungtus su malonės sostu prie abiejų jo galų. ²⁰Kerubai turės išskleistus sparnus, – savo sparnais jie dengs malonės sostą. Jiedu bus vienas prieš kitą, ir jų veidai bus atgręžti į malonės sostą. ²¹Malonės sostą uždėsi ant Skrynios viršaus; į Skrynją įdėsi Sendoros lenteles, kurias tau duosiu. ²²Ten aš susitiksiu su tavimi ir nuo malonės sosto viršaus, – iš tarpo dviejų kerubų, esančių viršum Sendoros Skrynios, – pasakysiu tau visa, ką noriu įsakyti per tave izraeliečiams”.

Stalas atnašoms ²³“Padarysi iš akacijos medžio stalą, dviejų uolekčių ilgio, vienos uolekties pločio ir pusantros uolekties aukščio. ²⁴Aptrauksi jį grynu auksu ir viršų aplenkis auksiniu apvadu. ²⁵Padarysi aplink jį delno platumo briauną*, o aplink briauną auksinį apvadą. ²⁶Nuliesi jam keturis auksinius žiedus ir pritaisysi ant keturių kampų prie jo keturių kojų. ²⁷Žiedai, laikantys karteles stalui nešti, bus prie pat briaunos. ²⁸Karteles padirbsi iš akacijos medžio ir aptrauksi jas auksu.

25,5: ... *delfinų oda*: pažodžiui *tehašim{u}* oda. Žodžio *tehašim* prasmė nėra aiški. Spėjama, kad tai buvo jūrų gyvūno vardas. Septuaginta ir Vulgata *tehašim* verčia žodžiu *mėlynas*.

25,17: ... *malonės sostą*: pažodžiui turima omenyje *dangtį*, bet dėl jo ryšio su Permdavimo die nos apėigomis Skrynios dangtis siejamas su malone. Žr. Kun 16,14-19.

25,18-20: ... *kerubai*: turbūt atrodė kaip sparnuoti

liūtai su žmogaus pavidalo galvomis. Kerubai išskleistais sparnais viršum Skrynios buvo nematomo Viešpaties sostas. Žr. Ps 80,2. Kerubai šiek tiek skirtingai, bet išsamiau, aprašomi 1 Kar 6,23-28; 2 Kr 3,10-13.

25,25: ... *briauną*: turbūt žemai prie aslos stalo kojoms sutvirtinti. Taip vaizduojamas auksinis Herodo Šventyklos stalo Tito vartų reljefe Romos forume.

Jomis bus nešamas stalas. ²⁹Stalo lėkštes* ir indus smilkalams*, jo dubenis ir ąsočius vyno atnašoms pilti padirbsi iš gryo aukso. ³⁰Ant stalo nuolat mano akivaizdoje laikys Artumo duoną”.

Septynšakė žvakidė – menora

³¹“Padarysi iš gryo aukso žvakidę. Žvakidės stovas ir kotas turės būti nukalti; jos taurelės, galvutės ir vainiklapiai turės būti iš vieno gabalo. ³²Šešios šakos turės išeiti iš jos šonų: trys šakos iš vieno jos šono ir trys šakos iš kito jos šono. ³³Trys migdolo žiedų išvaizdos taurelės,* kiekviena su galvute ir vainiklapiais, ant vienos šakos, ir trys migdolo žiedų išvaizdos taurelės, kiekviena su galvute ir vainiklapiais, ant kitos šakos. Tokios bus visos šešios iš žvakidės išeinančios šakos. ³⁴Ant žvakidės koto bus keturios migdolo žiedų išvaizdos taurelės,* kiekviena su savo galvutėmis ir vainiklapiais. ³⁵Iš to paties gabalo galvutė bus žemiau pirmosios šakų poros, galvutė iš to paties gabalo bus žemiau antrosios šakų poros ir galvutė iš to paties gabalo bus po trečiosios šakų poros. Taigi bus po galvutę visoms šešioms šakoms, išeinančioms iš žvakidės. ³⁶Galvutės ir jų šakos bus iš to paties gabalo, visos nukaltos iš gryo aukso. ³⁷Padarysi jai septynias lempas.* Lempos turi būti ant jos padėtos taip, kad apšviestų vietą žvakidės priekyje. ³⁸Žnyplės

ir padėklai* turi būti iš gryo aukso. ³⁹Žvakidė ir jos reikmenys turi būti padirbti iš vieno talento* gryo aukso. ⁴⁰Žiūrėk, kad juos padarytum pagal jų pavyzdį, parodytą tau ant kalno”.

26 Audeklai Padangtei ¹“Pačią Padangtę padarysi iš dešimties dangų* plonos suktinių siūlų drobės su kerubais, meistriškai jose išsiuvinėtais mėlynos, violetinės bei tamsiai raudonos spalvos siūlais. ²Kiekvienos dangos ilgis bus dvidešimt aštuonių uolekčių, o kiekvienos dangos plotis bus keturių uolekčių. Visos dangos bus vienodo dydžio. ³Penkios dangos bus susuktos viena su kita; kitos penkios dangos irgi bus susuktos viena su kita. ⁴Pritaisysi mėlynų siūlų kilpas ant vieno junginio galinės dangos pakraščio; tą patį padarysi ir ant kito junginio galinės dangos pakraščio. ⁵Penkiasdešimt kilpų pritaisysi prie vienos dangos galo ir penkiasdešimt kilpų ant pakraščio dangos, esančios kitame junginyje. Kilpos turi būti viena priešais kitą. ⁶Padirbsi penkiasdešimt auksinių sagčių ir susegsi dangas vieną su kita taip, kad pasidarytų Padangtė.

⁷Tada iš ožkų vilnų padarysi dangas ir Palapinei viršum Padangtės;* padaryk vienuolika tokių dangų. ⁸Kiekvienos dangos ilgis bus trisdešimties uolekčių, o kiekvienos dangos plotis keturių uolekčių. Vi-

25,29-30: Lėkštėse buvo laikoma Artumo duona – šventoji duona, kuri kas šabą buvo padedama ant stalo kaip atnaša Dievui ir vėliau kunigų suvalgoma. Smilkalais buvo pabarstoma duona. Žr. 24,5-9. Atnašų vynas buvo pilamas iš ąsočių ir dubenų. Šie visi indai buvo ant paausiuoto stalo.

25,33: Žvakidės kotas, kaip ir jos šakos, buvo išpuoštas panašiai. Puošmenys ant kiekvienos žvakidės šakos buvo turbūt taip išdėstyti, kad vienas buvo šakos viršūnėje, o kiti du vienodai nuo kits kito atskirti žemiau ant šakos. *Galvutės* – taurelės pavidalo žiedo sėklinė.

25,34-35: Žvakidės kotas turėjo keturis puošmenis. Vienas jo viršūnėje, o kiti trys žemiau kiek-

vienos iš koto išeinančios šakų poros.

25,37: Lempos, regis, buvo laivelių pavidalo, su dagtimi viename gale. Galas su dagtimi buvo atsuktas į žvakidės priekį.

25,38: ... *padėklai*: maži indai dagčių išdagoms.

25,39: ... *{aukso} talentas*: 34,2 kg.

26,1: ... *dangos*: kilimo atkarpos, išaustos iš baltos lino, su spalvotais siūlais išsiuvinėtais kerubais. Šios dangos buvo ištemptos ant Padangtės vietos stogo.

26,7: Padangtę dengė audeklas, išaustas iš ožkų vilnų.

sos vienuolika dangų bus vienodo dydžio. ⁹Susegsi atskirai į viena penkias dangas ir atskirai šešias dangas. Šeštąją dangą su- lenksi dvilinką Palapinės priekyje. ¹⁰Pri- taisysį penkiasdešimt kilpų ant galinės dangos pakraščio viename junginyje ir penkiasdešimt kilpų ant galinės dangos pakraščio kitame junginyje.

¹¹ Padirbsi iš vario penkiasdešimt sag- čių, įtvirtinsi sagtis į kilpas ir visa taip su- kabinsi, kad Palapinė būtų pastatyta. ¹²O dalis, kuri atlieka nuo Palapinės dangų – ana dvilinkoji danga – uždengs Padangtės galą. ¹³Panašiai Palapinės dangos turės vienos uolekties pridėtinį ilgį prie abiejų kiekvienos dangos galų ir kabės nuleistos lig žemės viename bei kitame Padangtės šone jai uždengti. ¹⁴O pačiai Palapinei pa- darysi priedangą iš šikšniškai išdirbtų avi- nų kailių ir virš jos išorinę priedangą iš delfinų odos”.

Medinės Padangtės sienos ¹⁵“Pa- dirbsi lentas iš akacijos medžio Padangtės sienoms pastatyti. ¹⁶Kiekvienos lentos il- gis turi būti dešimt uolekčių ir kiekvienos lentos plotis pusantros uolekties. ¹⁷Kiek- viena lenta turės šonuose du įkaišus* len- toms sukabinti. Taip turės būti padirbtos visos Padangtės lentos. ¹⁸Padangtei pa- dirbsi tiek lentų: dvidešimt lentų pietinei sienai – pietų šonui; ¹⁹nuliesi keturiasde- šimt sidabrinių pastovų padėti po dvi- dešimčia lentų, po du pastovus po pirmo- sios lentos dviejų įkaišų ir po du pastovus po kiekvienos kitos lentos dviejų įkaišų. ²⁰Ir antrajai Padangtės sienai – šiaurės šo- nuui – padirbsi dvidešimt lentų ²¹su ketu- riasdešimčia sidabrinių pastovų, po du pas- tovus po pirmąją lenta ir po du pastovus

po kitomis lentomis. ²²Užpakalinei Pa- dangtės sienai – vakarų šonui – padirbsi šešias lentas ²³ir užpakalinės Padangtės sienos kampams dvi lentas. ²⁴Šios dvi bus palaidos žemai, bet sujungtos viršuje prie pirmosios sąvaržos. Jos abi turės būti taip padarytos; jos sudarys abu kampus. ²⁵Tai- gi iš viso bus aštuonios lentos su sidab- riniais pastovais – šešiolika pastovų, – po du pastovus po pirmąją lenta ir po du pastovus po kitomis lentomis.

²⁶ Padarysi iš akacijos medžio skersi- nius – penkis vienai Padangtės lentų sie- nai, ²⁷penkis skersinius kitai Padangtės lentų sienai ir penkis skersinius užpaka- linės Padangtės vakarų sienos lentoms. ²⁸Vidurinis skersinis eis lentų sienos vidu- riu nuo galo iki galo. ²⁹Lentas paaukuosį ir nuliesi ant jų iš aukso žiedus skersiniams laikyti. Ir skersinius paaukuosį. ³⁰Pastatysi Padangtę pagal ant kalno tau parodytą pa- vyzdį”.

Padangtės uždangos ³¹“Padarysi už- dangą iš plonos suktinių siūlų drobės su kerubais, jose meistriškai išsiuvinėtais mėly- nos, violetinės ir tamsiai raudonos spalvos siūlais. ³²Pakabinsi ją ant keturių auksu aptrauktų su auksiniais kabliais* akacijos medžio stulpų, stovinčių ant keturių si- dabrinių pastovų. ³³Uždangą pakabinsi žemiau sagčių ir tenai – už uždangos į vi- dų – įneši Sandoros Skrynią. Uždanga at- skirs jums Šventąją vietą nuo Šventų Šven- čiausios vietos. ³⁴Užkelsi malonės sostą ant Sandoros Skrynios Šventų Švenčiausioje vietoje. ³⁵Pastatysi stalą šiaapus uždangos, o žvakidę pietiniame Padangtės šone prie- šais stalą; stalą pastatysi šiauriniame šone.

26,17: ... įkaišai: pažodžiui *rankos*. Kuoleliai lentų galuose, kuriais jos buvo įtvirtintos į pasto- vų įdubas.

26,32: ... kabliais: turbūt arti stulpų viršaus lai- kyti virvei, ant kurios kabojų uždanga ir užuo- laida.

36 Padarysi užuolaidą Palapinės angai iš plonos suktinių siūlų drobės, išsiuvinėtos raštais* mėlynos, violetinės bei tamsiai raudonos spalvos siūlais. 37 Užuolaidai padarysi penkis akacijos medžio stulpus ir aptrauksi juos auksu. Jų kabliai turi būti auksiniai, o pastovus jiems nuliesi iš vario”.

27 Deginamųjų aukų aukuras ¹“Padarysi iš akacijos medžio aukurą penkių uolekčių ilgio, penkių uolekčių pločio – aukuras bus keturkampis – ir trijų uolekčių aukščio. ²Ant jo keturių kampų turi būti padirbti ragai taip, kad jie išeitų tiesiog iš paties aukuro. Aptrauk jį variu. ³Padirbsi jam puodus pelemams supilti, grandiklius, dubenis, šakutes ir keptuves. Visus jo reikmenis padarysi iš vario. ⁴Padirbsi jam taip pat vario pinučių mežginį* ir ant pinučių mežginio pritaisysi keturis varinius žiedus prie visų keturių kampų. ⁵Pritvirtinsi mežginį žemiau, po aukuro briauna, taip, kad jis nusidriektų žemyn iki pusės aukuro. ⁶Padarysi aukurui kartis – akacijos medžio kartis – ir aptrauksi jas variu. ⁷Kartys turi būti perkštotos per žiedus, kad, jį nešant, kartys būtų ant abiejų aukuro šonų. ⁸Padarysi jį tuščią,* iš lentų. Kaip tau buvo parodyta ant kalno, taip jis turi būti ir padarytas”.

Padangtės kiemas ⁹“Įrengsi Padangtės kiemą. Pietinėje pusėje – pietų šone – Padangtė turės šimto uolekčių plonos suktinių siūlų drobės uždangas ¹⁰su dvidešimčia varinių stulpų ir pastovų. Bet stulpų kabliai ir sankabos turi būti iš sidabro. ¹¹Panašiai ir išilgai šiaurės šono turi būti šimto uolekčių ilgio uždangos su dvide-

šimčia stulpų ir dvidešimčia pastovų iš vario, o stulpų kabliai ir jų sankabos iš sidabro. ¹²Vakariniam kiemo šone turės būti penkiasdešimties uolekčių uždangos su dešimčia stulpų ir dešimčia pastovų. ¹³Kiemo plotis priekyje, iš rytų pusės, bus penkiasdešimties uolekčių. ¹⁴Viename šone turės būti penkiolikos uolekčių uždangos su trimis stulpais ir trimis pastovais. ¹⁵Ir kitame šone bus penkiolikos uolekčių uždangos su trimis stulpais ir trimis pastovais. ¹⁶O kiemo vartams turės būti dvidešimties uolekčių ilgio užuolaida iš plonos suktinių siūlų drobės, išsiuvinėtos raštais mėlynos, violetinės bei tamsiai raudonos spalvos siūlais. Ji turės keturis stulpus su keturiais pastovais. ¹⁷Visi stulpai kieme bus su sankabomis ir kabliais iš sidabro, o pastovus turės varinius. ¹⁸Kiemo ilgis bus šimtas uolekčių, plotis penkiasdešimt ir aukštis penkios uolektys. Tam turi būti panaudota plona suktinių siūlų drobė, o pastovai turi būti iš vario. ¹⁹Visi Padangtės reikmenys visoms jos apeigoms, lygiai kaip ir visi jos kuoleliai ir visi kiemo kuoleliai, turės būti iš vario”.

Aliejus žvakidės lempoms ²⁰“Be to, idant nuolat degtų lempa, tu įsakysi izraeliečiams, kad tai šviesai tau atneštų gryo iš alyvų išspausto aliejaus. ²¹Susitikimo palapinėje vietą šia pusę uždangos, esančios priešais Sandoros lenteles, Aaronas ir jo sūnūs prižiūrės nuo vakaro iki ryto VIEŠPATIES akivaizdoje. Tai bus amžinas įsakas visoms izraeliečių kartoms”.

26,36: ... išsiuvinėtos raštais: be išsiuvinėtų kerubų. Žr. 31-ąją eilutę.

27,4: ... pinučių mežginį: neaišku, ar jis jungėsi su aukuru, ar buvo atokiau nuo jo. Jei pinučių mežginys buvo atokiau nuo aukuro, tarpas tarp aukuro ir pinučių mežginio bus buvęs išklotas

akmenimis ir padirbta pakyla prie aukuro. Kitaip aukuras būtų buvęs kunigui per aukštas deginamųjų aukų apeigoms atlikti.

27,8: ... tuščią: apeigų metu turbūt jis buvo pripildomas žemių ar akmenų. Žr. Iš 20,24-26.

28 Kunigų drabužiai ¹“Pasišauk iš izraeliečių savo brolių Aaroną drauge su jo sūnumis tarnauti man kunigais – Aaroną ir Aaronos sūnus Nadabą ir Abihu’ą, Eleazarą ir Itamarą. ²Pasiūdinsi savo broliui Aaronui šventus drabužius, kad būtų oriai puošnūs. ³Todėl nurodyk visiems, turintiems įgūdžių, kuriems aš esu suteikęs išmonę, kad jie pasiūtų Aaronui drabužius, kuriais apsvilkęs jis bus pašventintas tarnauti man kunigu. ⁴O drabužiai, kuriuos pasiūdinsi, yra šie: krūtinės dėklas, efodas, skraistė, tunika su kutais, turbanas ir juosta. Siuvant šiuos šventus drabužius tavo broliui Aaronui ir jo sūnums, kad jie tarnautų man kunigais, ⁵turi būti panaudota auksas, mėlynis, violetiniai bei tamsiai raudonos spalvos siūlai ir plona drobė”.

Efodas ir krūtinės dėklas ⁶“Efodą* padarysi iš aukso ir plonos suktinių siūlų drobės, meistriškai išsiuvinėtos mėlynais, violetiniais bei tamsia raudonos spalvos siūlais. ⁷Jis turės dvi petnešas – prisiūtas prie efodo abiejų galų. ⁸Meistriškai išaus-ta juosta, esanti ant efodo, bus to paties darbo ir tokių pat medžiagų – iš aukso ir plonos suktinių siūlų drobės, puoštos mėlynais, violetinės bei tamsiai raudonos spalvos siūlais. ⁹Paimsi du lazurito akmenis ir įraižysi juose Izraelio sūnų vardus ¹⁰– jų šešis vardus į vieną akmenį ir šešis likusius vardus į kitą akmenį pagal jų gimimo eilę. ¹¹Kaip brangakmenių pjaus-tytojas įraižo antspaudo žiedus, taip tu

įraižysi į anuos du akmenis Izraelio sūnų vardus. ¹²Įrėminęs juos į aukso rėmelius, pritvirtinsi abu akmenis prie efodo petnešų kaip atminimo akmenis Izraelio sūnums. Aaronas nešios jų vardus atminimui ant savo abiejų pečių VIEŠPATIES akivaizdoje. ¹³Padirbsi aukso rozetes ¹⁴ir dvi grandinėles iš gryno aukso, nuvytas kaip virvelės. Prie rozečių pritvirtinsi nuvytąsias grandinėles.

¹⁵* Padarysi ir nuosprendžio dėklą ant krūtinės, išsiuvinėtą kaip ir efodas. Turi jį padaryti iš aukso ir plonos suktinių siūlų drobės, puoštos mėlynais, violetiniais bei tamsiai raudonais siūlais. ¹⁶Krūtinės dėklas turi būti keturkampis ir dvilinkas, – turės sprindžio ilgį ir sprindžio plotį. ¹⁷* Ap-taisysi jį keturiomis brangakmenių eilėmis. Pirmoji eilė bus sardo, topazo ir smaragdo; ¹⁸antroji eilė bus granato, safyro ir ametisto; ¹⁹trečioji eilė bus hiacinto, agato ir křištolo; ²⁰ir ketvirtoji eilė bus berilio, lazurito ir jaspio. Įtvaruose jie turi būti įrėminti aukso. ²¹Akmenų skaičius atitiks vardus dvylikos Izraelio sūnų – jie bus tarsi antspaudo žiedai, kiekviename įraižytas vienos iš dvylikos giminių vardas.

²²Padirbsi krūtinės dėklui grandinėles iš gryno aukso, nuvytas kaip virvelės. ²³Padirbsi krūtinės dėklui ir du žiedus iš aukso, pritvirtinsi juos viršuje prie abiejų krūtinės dėklo kampų. ²⁴Dvi auksines virveles įversį į tuos du žiedus prie dėklo ant krūtinės kampų. ²⁵O kitus du virvelių galus priiži priekyje prie dviejų rozečių,

28,6: *Efod{q}*: šis hebrajiškas žodis paliekamas nesulietuvintas, nes juo pavadinamas savitas kunigiškas drabužis, kurio išvaizda ir paskirtis nėra tiksliai žinomos. Atrodo, kad jis buvo panašus į prijuostę, kurią ant kunigo pečių laikė petnešos ir per juosmenį perrišta išsiuvinėta juosta.

28,15-30: *Nuosprendžio dėklas ant krūtinės*: pa-

našus į šiuolaikinį altoriaus dėklą – į kišenę panaši makštis laikyti Urimams bei Tumimams, neskiriama efodo dalis. Žiedais ir virvelėmis pritvirtintas prie efodo.

28,17-20: Kai kurių šių brangakmenių hebrajiški vardai yra sulietuvinti tik numaniu spėjimu.

pritvirtintų prie efodo petnešų. ²⁶Padirbsi iš aukso kitus du žiedus ir pritvirtinsi juos apačioje prie dviejų krūtinės dėklo kampų ant jo užpakalinės pusės prie pat efodo. ²⁷Tada padirbsi iš aukso dar du žiedus ir pritvirtinsi juos žemai efodo petnešų priekyje, prie jo siūlės virš meistriškai išaustos efodo juostos. ²⁸Mėlyna virvutė taip sujungs krūtinės dėklo žiedus su efodo žiedais, kad krūtinės dėklas gulėtų tiesiog ant meistriškai išaustos efodo juostos ir negalėtų atsiskirti nuo efodo. ²⁹Aaronas nešios, eidamas į šventąją vietą, Izraelio sūnų vardus nuosprendžio dėkle ant krūtinės viršum savo širdies kaip nuolatinį atminimą VIEŠPATIES akivaizdoje. ³⁰Į šį nuosprendžio dėklą ant krūtinės įdėsi Uriumus ir Tumimus,* kad ir jie būtų prie Aarono širdies, kada tik jis eis į VIEŠPATIES Artumą. Taigi Aaronas nuolat nešios izraeliečių nuosprendį prie savo širdies VIEŠPATIES akivaizdoje*.

Kiti drabužiai ³¹“Efodo skraistę padarysi tik iš mėlynos medžiagos. ³²Jos viduryje bus skylė galvai, aplink šią skylę bus austa atsiulė, kaip paprastai būna šarvų liemenėje, idant neatspurtų. ³³Ant jos žemutinio apvado padarysi gumulus tarsi granatmedžio obuolius iš mėlynų, violetinių ir tamsiai raudonos spalvos siūlų aplink visą žemutinį apvadą – aplink visą apvadą tarp gumulų bus auksiniai varpeliai: ³⁴pirma auksinis varpelis, po jo granatmedžio obuolys, ir taip pakaitomis aplink visą žemutinį skraistės apvadą. ³⁵Aaronas eidamas tarnybą ją vilkės, kad girdėtųsi jos skambesys, kada jis įeina į švento-

vę VIEŠPATIES akivaizdon ir kada jis išeina – idant nenumirtų.

³⁶Padarysi iš gryo aukso rozetę ir įraižysi joje, kaip įraižoma antspaudo žiede, “Šventas VIEŠPAČIUI”. ³⁷Pririši ją prie turbano mėlyna virvute taip, kad ji būtų turbano priekyje. ³⁸Ji bus Aaronui ant kaktos, ir Aaronas prisiims sau bet kokią kaltę, kilusią izraeliečiams atnašaujant ir pašventinant savo šventąsias dovanas. Ji turi būti nuolat jam ant kaktos, idant izraeliečiai gautų malonę VIEŠPATIES akivaizdoje.

³⁹Pasiūsi kutuotą tuniką iš plonos drobės, padarysi turbaną iš plonos drobės, juostą išsiuvinėsi raštais. ⁴⁰Panašiai ir Aarono sūnums padarysi tunikas ir juostas, ir kepures – padarysi juos jų oriam puošnumui. ⁴¹Apvilksi jais savo brolių Aaroną drauge su jo sūnumis. Patepsi juos, pripildysi jų rankas,* pašventinsi juos man tarnauti kunigais.

⁴²Jų nuogam kūnui nuo juosmens lig šlaunų pridengti pasiūsi jiems linines apatines kelnaites. ⁴³Aaronas ir jo sūnūs turės jomis vilkėti, kai eis į Susitikimo palapinę ar artinsis prie aukuro tarnauti Šventoje vietoje, kad neužsitrauktų sau kaltės ir nenumirtų. Tas įsakas bus amžinas jam ir jo palikuonims po jo”.

29 Kunigų pašventimas ¹“Pašventindamas juos tarnauti man kunigais, turėsi atlikti su jais tokias apeigas. Paimk iš bandos jautuką ir du avinus be trūkumų. ²{Paimk} taip pat neraugintos duonos, neraugintų su įmaišytu aliejumi plokštinių ir neraugintų, aliejumi

28,30: *Urimai ir Tumimai*: šių vardų prasmė ir jais paženklintų įrankių prigimtis yra pernelyg paslaptingi. Pažodžiui vardai reiškia *Šviesos ir Tobulybės*; jais izraeliečių kunigas (Išt 33,8) – Vyriausiasis kunigas (Iš 28,30; Sk 27,21) galėjo duoti nuosprendį Dievo vardu. Todėl dėklas, kuriame

šie paslaptingi reikmenys buvo laikomi, ir vadinosi *nuosprendžio dėklas ant krūtinės*.

28,41: ... *pripildysi jų rankas*: speciali frazė kunigų įvesdinimui į jų tarnybą paženklinti. Frazės kilmė siejama su tarnybos reikmenų dėjimu į kunigo rankas.

apteptų tešlainių, – kepsi juos iš rinktinių kviečių miltų. ³Sudėsi į pintinę ir atnašausi juos pintinėje. Atnašausi ir jautuką su dviem aviniais. ⁴Aaroną ir jo sūnus atvesi prie Susitikimo palapinės įėjimo ir nuplausi juos vandeniu. ⁵Tada paimsi drabužius ir aprengsi Aaroną tunika, efodo skraiste, efodu bei nuosprendžio dėkle ant krūtinės ir apjuosi jį meistriškai išaustu efodo raiščiu. ⁶Uždėsi jam ant galvos turbaną ir pritvirtinsi ant jo šventąją diademą. ⁷Pasiimsi patepimo aliejaus, išpilsi jam ant galvos ir jį patepsi. ⁸Tada paliepsi prieiti jo sūnams, apvilksi juos tunikomis, ⁹apjuosi juostomis ir uždėsi jiems kepures. Kunigo tarnyba bus jų amžinas įsakas. Tada įvesi į kunigų tarnybą Aaroną ir jo sūnus”.

Kunigų pašventimo aukos ¹⁰“Dabar nuvesi jautuką priešais Susitikimo palapinę. Aaronas ir jo sūnūs uždės rankas jautukui ant galvos, ¹¹o tu papjausi jį VIEŠPATIES akivaizdoje, prie įėjimo į Susitikimo palapinę, paimsi jautuko kraujo ir patepsi pirštu aukuro ragus, o kitą kraują išliesi prie aukuro papėdės. ¹³Paimsi visus taukus, dengiančius vidurius, kepenų lezgį, abu inkstus su taukais, esančiais ant jų, ir paversi juos dūmais ant aukuro. ¹⁴O jautuko mėsą, jo odą ir atmatas sudeginsi ugnyje už stovyklos, nes tai yra auka už nuodėmę.

¹⁵Tada paimsi vieną iš avinų. Aaronas ir jo sūnūs teuždeda rankas jam ant galvos. ¹⁶Papjauk aviną, paimk jo kraujo ir pašlakstyk juo visus aukuro šonus. ¹⁷Paskui sukaposi aviną į dalis, apiplausi jo vidurius bei kojas ir, pridėjęs juos prie kitų dalių ir galvos, ¹⁸paversi dūmais ant aukuro. Tai yra deginamoji auka VIEŠPA-

ČIUI, malonus kvapas – ugnies auka VIEŠPAČIUI.

¹⁹Paimsi ir antrą aviną. Aaronas ir jo sūnūs teuždeda rankas jam ant galvos. ²⁰Papjauk aviną, paimk jo kraujo, patepk juo Aarono dešinės ausies lezgelį bei jo sūnų dešinės ausies lezgelį ir jų dešinės rankos nykštį bei jų dešinės kojos didįjį pirštą, o likusiu krauju apšlakstyk visus aukuro šonus. ²¹Tada paimsi kraujo, esančio ant aukuro, bei patepimo aliejaus, pašlakstysi Aaroną ir jo drabužius, taip pat jo sūnus ir sūnų drabužius. Tada jis ir jo drabužiai bus šventi, bus šventi ir jo sūnūs bei sūnų drabužiai.

²²Paimsi iš šio avino riebiąsias dalis – riebiąją uodegą*, vidurius dengiančius taukus, kepenų lezgį, abu inkstus su taukais, esančiais ant jų, ir dešinę šlaunį, nes tai yra įvesdinimo į kunigų tarnybą avinas. ²³Pridėk vieną kepalą duonos, vieną plokštainį, keptą su aliejumi, ir vieną tešlainį iš neraugintos duonos pintinės, stovinčios VIEŠPATIES akivaizdoje. ²⁴Padėk visa tai Aaronui bei jo sūnams ant delno ir atnašauk jas kaip pakylėjimo atnašą VIEŠPATIES akivaizdoje. ²⁵Tada paimsi jas jiems nuo rankos ir paversi dūmais ant aukuro viršum deginamosios aukos kaip malonų kvapą VIEŠPAČIUI. Tai yra ugnies auka VIEŠPAČIUI.

²⁶Tada paimsi Aarono įvesdinimo į kunigo tarnybą avino krūtinę ir atnašausi ją kaip pakylėjimo atnašą VIEŠPATIES akivaizdoje. Tai bus tavo dalis. ²⁷Pašventinsi krūtinę, atnašautą kaip pakylėjimo atnašą, ir šlaunį, atnašautą kaip dovanos atnašą, įvesdinimo į kunigo tarnybą avino – to, kuris buvo Aarono, ir to, kuris buvo jo sūnų. ²⁸Amžinu įsaku tai bus Aarono ir

29,22: ... *riebiąją uodegą*: net nūdien Palestinoje avys ir ožkos turi storus taukų sluoksnius uode-

goje. Jų riebios uodegos laikomos skanėstu. Žr. Kun 3,9.

jo sūnų dalis, kurią jie turės gauti iš izraeliečių. Nes tai yra atnašos – jos bus izraeliečių atnaša – atnaša VIEŠPAČIUI iš jų bendravimo atnašų aukos.

29 Šventieji Aarono drabužiai po jo pereis sūnams, nes jais apsirengę jie bus patepami ir su jais bus jie įvedami į kunigo tarnybą. ³⁰Tas sūnus, kuris iš jo sūnų taps kunigu jo vietoje ir eis tarnauti į šventovę Susitikimo palapinėje, vilkės jais septynias dienas.

31 Paimsi įvesdinimo į kunigo tarnybą aviną ir išvirsį jo mėsą šventoje vietoje. ³²Aaronas ir jo sūnūs prie įėjimo į Susitikimo palapinę valgys avino mėsą ir pintonėje esančią duoną. ³³Tik jie valgys maistą, kuriuo yra atliktas permaldavimas, juos įvesdinant į kunigų tarnybą ir pašventinant. Joks pasaulietis jo nevalgys, nes jis yra šventas. ³⁴Jei liktų iš įvesdinimo į kunigų tarnybą {avinio} mėsos ar duonos lig rytui, sudeginsi liekanas ugnyje. Jos neturi būti būti valgomos, nes yra šventos.

35 Padarysi su Aaronu ir jo sūnumis taip, kaip tau įsakiau. Per septynias dienas įvesdinsi juos į kunigų tarnybą. ³⁶Kasdien atnašausi jautį kaip permaldavimo atnašą už nuodėmę. Atnašausi atnašą už nuodėmę ir už aukurą, kai jį apvalysi*, – patepsi jį, kad pašventintum. ³⁷Per septynias dienas darysi permaldavimą už aukurą, kad jį pašventintum, ir aukuras bus ypač šventas. Kas tik prie jo prisiliestų, taps pašventintas.

38 Štai ką atnašausi ant aukuro: nuolat du mitulius avinėlius kas dieną. ³⁹Vieną avinėlį atnašausi rytą, o kitą avinėlį atnašausi temstant. ⁴⁰Su pirmuoju avinėliu atnašausi vieną dešimtadalį saiko rinkitinių miltų, maišytų su vienu ketvirčiu hi-

no aliejaus iš sugrūstų alyvų, ir vieną ketvirtį hino vyno geriamajai atnašai. ⁴¹O kitą avinėlį atnašausi temstant, – atnašausi jį kaip ir rytą su valgių atnaša bei geriamąja atnaša, – deginimą ugnimi dėl malonaus kvapo VIEŠPAČIUI. ⁴²Tai bus nuolatinė deginamoji auka per jūsų kartas VIEŠPATIES akivaizdoje prie įėjimo į Susitikimo palapinę, kur aš pasitiksiu tave ir kalbėsiu su tavimi. ⁴³Ten prie aukuro, kuris bus pašvestas mano šlove, aš pasitiksiu izraeliečius. ⁴⁴Pašventinsiu Susitikimo palapinę ir aukurą, pašventinsiu Aaroną ir jo sūnus tarnauti man kunigais. ⁴⁵Gyvensiu tarp izraeliečių ir būsiu jų Dievas. ⁴⁶Ir jie žinos, kad aš esu VIEŠPATS, jų Dievas, kuris išvedė juos iš Egipto žemės tam, kad galėtų tarp jų gyventi. Aš esu VIEŠPATS, jų Dievas”.

30 Aukuras smilkalams ^{1*}“Padarysi aukurą smilkalams atnašauti; padarysi jį iš akacijos medžio. ²Jis bus vienos uolekties ilgio ir vienos uolekties pločio – keturkampis, aukščio turės dvi uolektis, iš jo paties išeis ragai. ³Aptrauksi jį grynų auksu – jo viršų, visus jo šonus bei ragus – ir padirbsi jam aplinkui auksinį apvadą. ⁴Padirbsi jam ir du žiedus iš aukso ir pritvirtinsi juos žemiau apvado ant abiejų jo šonų. Į juos bus įvertos kartelės aukurui nešti. ⁵Kartelės padirbsi iš akacijos medžio ir aptrauksi jas auksu. ⁶Aukurą pastatysi priešais uždangą, esančią viršum Sandoros Skrynios, priešais malonės sostą, esantį viršum Sandoros lentelių, toje vietoje, kur su tavimi susitiksiu. ⁷Aaronas atnašaus ant jo kvapųjį smilkalą, – jį atnašaus kas rytą, kai tvarkys lempas. ⁸Ir temstant, kai Aaronas uždegs lempas, jį atnašaus kaip nuolatinę smilkalų

29,36-37: Aukuro statymas žmogaus rankomis darė aukurą suteptą. Patepimu ir pašventinimu jis buvo nuvalomas ir padaromas šventas.

30,1-10: Smilkalų atnaša buvo senovinė apeiga (žr. Iz 1,13), turbūt perimta iš kanaaniečių.

atnašą VIEŠPATIES akivaizdoje per visas jūsų kartas.⁹ Ant jo neatnašaukite kitokių smilkalų nei degamosios aukos, nei valgio atnašų; neliokite ant jo nei geriamųjų atnašų.¹⁰ Kartą per metus Aaronas atliks permaldavimo apeigas ant jo ragų. Per jūsų kartas jis atliks permaldavimo apeigas už aukurą kartą per metus permaldavimo už nuodėmę atnašos krauju. Šis aukuras yra ypač šventas VIEŠPAČIUI”.

Mokestis Šventykiai¹¹ VIEŠPATS kalbėjo Mozei:¹² “Kai darysi izraeliečių surašymą, kiekvienas, įrašomas į sąrašą, turės mokėti VIEŠPAČIUI išpirkimo mokestį už savo gyvastį, kad būtų išvengta bet kokios rykštės tarp surašomųjų.¹³ Štai ką kiekvienas, įrašytas į sąrašus, turės mokėti: pusę šekelio pagal šventovės šekelio vertę – šekelis turi dvidešimt gerų. Šis pusės šekelio mokestis yra atnaša VIEŠPAČIUI.¹⁴ Kiekvienas, kuris yra įrašomas į sąrašą, dvidešimties metų ar vyresnis, duos VIEŠPATIES atnašą.¹⁵ Turtingas neduos daugiau, o vargšas neduos mažiau negu pusę šekelio, kai atnešite šią VIEŠPATIES atnašą išpirkti savo gyvasčiui.¹⁶ Paimsi šiuos permaldavimo pinigus iš izraeliečių ir paskirsi juos Susitikimo palapinės reikalams. Tai tarnaus izraeliečiams VIEŠPATIES akivaizdoje kaip priminimas išpirkimo, duoto už jūsų gyvastį”.

Varinis praustuvas kunigų apsi-plovimams¹⁷ VIEŠPATS kalbėjo Mozei:¹⁸ “Padarysi varinį praustuvą su variniu pastovu apsi-plovimams. Pastatysi jį tarp Susitikimo palapinės ir aukuro; pripilsi jį vandens.¹⁹ Juo Aaronas ir jo sūnūs nusi-plaus savo rankas ir kojas.²⁰ Eidami į Susitikimo palapinę ar artindamiesi tarnau-

ti prie aukuro, atnašaudami ugnimi auką VIEŠPAČIUI, jie turi nusiplauti vandeniu, kad nenumirtų.²¹ Jie nusiplaus rankas ir kojas, kad nenumirtų. Tai bus amžinas įsakas jiems – ir jam, ir jo palikuonims per kartas”.

Patepimo aliejus²² VIEŠPATS kalbėjo Mozei:²³ “Paimk brangiausių kvepalų: penkių šimtų šekelių vertės skystos miros, pusę tiek, tai yra dviejų šimtų penkiasdešimties šekelių vertės, kvepiančio cinamono, dviejų šimtų penkiasdešimties šekelių vertės kvepiančios nendrės,²⁴ penkių šimtų šekelių vertės pagal šventovės šekelio vertę kasijos ir vieną hiną alyvmedžio aliejaus.²⁵ Iš jų pagaminsi šventąjį aliejų patepimui, tarsi jis būtų kvepalų gamintojo sumaišytas. Jis bus šventas patepimo aliejus.²⁶ Patepsi juo Susitikimo palapinę ir Sandoros Skrynią,²⁷ stalą ir visus jo indus, žvakidę ir jos reikmenis, aukurą smilkalams,²⁸ deginamųjų aukų aukurą su visais jo reikmenimis ir praustuvą su jo pastovu.²⁹ Pašventinsi juos, idant būtų ypač šventi. Kas tik prie jų prisiliečia, taps pašventintas.³⁰ Patepsi Aaroną ir jo sūnus, pašventinsi juos, kad jie galėtų man tarnauti kaip kunigai.³¹ Izraeliečiams kalbėsi, sakydamas: “Tai bus mano šventas patepimo aliejus per visas jūsų kartas.³² Jis neturi būti naudojamas paprastam kūno patepimui, jūs negaminsite kito mišinio tokios sudėties kaip jis. Jis yra šventas, ir jūs turite laikyti jį šventu.³³ Kas tik pagamin-tų į jį panašų ar pateptų juo pašalietį, bus pašalintas iš tautos”.

Smilkalai^{34*} VIEŠPATS tarė Mozei: “Pa-imk kvapių balzamų – natofo, onychų ir galbano, – šių kvapiųjų balzamų, kartu su

30,34-38: Formulė šiam smilkalui, kaip ir aliejui pagaminti, rodos, buvo kunigiška paslaptis. Natofas – augalas, kurio syvai buvo kvapus miros

aliejus; onychai – kvapūs Raudonosios jūros moliuskai; galbanas – kvapūs sakai augalų, atvežtų į Palestiną iš Persijos.

grynais smilkalais po lygią dalį ³⁵ ir pagamink iš jų smilkalus, meistriškai sumaišytą mišinį, pasūdytą, gryną ir šventą. ³⁶ Šiek tiek jo sugrūsi į miltelius ir jo dalį padėsi priešais Sandoros lenteles Susitikimo palapinėje, kurioje aš susitiksiu su tavimi. Jis bus jums ypač šventas. ³⁷ Kai darysite smilkalus pagal šio mišinio sudėtį, nedarysite jų sau, – laikysite juos šventais VIEŠPAČIUI. ³⁸ Kas tik darys nors truputį tokio pat sau pauostyti, bus pašalintas iš tautos”.

31 Meistrų parinkimas ¹ VIEŠPATS kalbėjo Mozei: ² “Štai aš pašaukiau vardu Urio sūnaus Huro sūnų Bezalelį iš Judo giminės, ³ papildžiau jį dieviškos dvasios* – nagingumo, išmonės ir visų amatų pažinimo, ⁴ įkvėpiau jį sumanyti meniškus apmatius, ką galima padaryti iš aukso, sidabro ir vario, ⁵ pjaustyti ir rėminti akmenis, drožinėti iš medžio, mokėti bet kokį amatą. ⁶ Be to, tikėk manimi, aš paskyriau su juo Ahisamacho sūnų Oholijabą iš Dano giminės ir įdėjau į širdį visų, turinčių išmonę, išmintį, kad jie galėtų padaryti visa, ką tau įsakiau: ⁷ Susitikimo palapinę, Sandoros Skrynią ir ant jos esantį malonės dangtį, visą palapinės apstatymą, ⁸ stalą ir jo reikmenis, gryno aukso žvakidę ir visus jos reikmenis, aukurą smilkalų atnašoms, ⁹ deginamosios aukos aukurą su jo reikmenimis, praustuvą ir jo pastovą, ¹⁰ puošniuosius drabužius – Aarono šventuosius drabužius ir jo sūnų drabužius kunigiškajai tarnybai, ¹¹ patepimo aliejų ir kvapųjį smilkalą šventajai vietai. Visa tai jie padarys lygiai taip, kaip tau įsakiau”.

Šabo poilsio įsakai ¹² VIEŠPATS kalbėjo Mozei: ¹³ “Tu turi pasakyti izraeliečiams: ‘Stenkitės laikytis mano šabų*, nes tai yra ženklas tarp manęs ir jūsų per visas jūsų kartas, duotas tam, kad žinotumėte, jog aš, VIEŠPATS, jus pašventinu. ¹⁴ Todėl turite laikytis šabo, nes jis yra jums šventa diena. Kas jį išniekintų, bus nubaustas mirtimi. Kas jo metu bet ką dirbtų, bus iškirstas iš tautos. ¹⁵ Šešias dienas bus dirbama, bet septintoji diena yra visiško poilsio šabas – šventa diena VIEŠPAČIUI. Kas šabo dieną dirbtų bet kokį darbą, bus nubaustas mirtimi. ¹⁶ Todėl izraeliečiai laikysis šabo, švęsdami šabą per visas savo kartas, kaip amžiną sandorą. ¹⁷ Amžinai jis bus ženklas tarp manęs ir izraeliečių, nes per šešias dienas VIEŠPATS padarė dangų ir žemę, o septintą dieną sustojo ir ilsėjosi”.

¹⁸ Pabaigęs kalbėti su Moze ant Sinaus kalno, VIEŠPATS padavė jam Sandoros lenteles – akmenines plokštes*, parasytas paties Dievo pirštu.

32 Aukso veršis ¹ Žmonės, matydami, kad Mozė uždelsė nulipti nuo kalno, susirinko prie Aarono ir sakė jam: “Eikš, padirbk mums dievą, kuris mus vestų. Juk mes nežinome, kas nutiko Mozei – tam vyrui, kuris išvedė mus iš Egipto žemės”. ² Aaronas jiems tarė: “Nuimkite aukso auskarus, kuriuos nešioja įkabintus į ausis jūsų žmonos, sūnūs bei dukterys, ir atneškite juos man”. ³ Visi žmonės nusiėmė auksinius auskarus, kabojušius ausyse, ir atnešė juos Aaronui. ⁴ Jis, paėmęs jiems iš rankų auksą, suliejo į veršio panašumą, paskum raizymo įrankiu padarė iš jo lietinį veršį. Tada jie sušuko: “Izraeli,

31,3: ... *dieviškos dvasios*: Dievo dvasia buvo laikoma visos kūrybiškos išminties ir įgūdžių ištaka. Šiame tekste meistrų ir amatininkų išmonė bei gebėjimai laikomi dalyvavimu Dievo išmintyje.

31,13: Apie šabą jau užsimenama Iš 16,22-30 skaitinyje; šiame tekste šabo šventumas laikomas

amžinu Dievo įsaku.

31,18: Lentelėse buvo įrašyti Dešimt Dievo įsakymų – Dekalogas, arba Sandoros sąlygos. Panašiai buvo daroma tuometiniame Artimųjų Rytų pasaulyje: sutartys tarp karalių buvo įrašomos lentelėse ir saugomos šventovėse.

šis yra tavo Dievas, kuris išvedė tave iš Egipto žemės!”⁵ Aaronas, tai pamatęs, pastatė priešais jį aukurą ir paskelbė: “Rytoj bus VIEŠPATIES šventė”^{*}.⁶ Žmonės kitą dieną pakilo anksti, aukėjo deginamąsias atnašas, atnašavo bendravimo aukas, sėdosi valgyti ir gerti, paskui kėlėsi užtauti.

7 VIEŠPATS tarė Mozei: “Skubėk tuoju pat žemyn! Tavo tauta, kurią išvedei iš Egipto žemės, nedorai pasielgė”.⁸ Jie suskubo pasukti iš kelio, kuriuo eiti buvau jiems įsakęs, nusilejo sau veršį ir jam aukoją, sakydami: ‘Izraeli, šis yra tavo Dievas, kuris išvedė tave iš Egipto žemės!’”⁹ VIEŠPATS kalbėjo Mozei: “Matau, kad ši tauta yra kietasprandė. ¹⁰ Todėl dabar palik mane vieną, kad mano įniršis ant jų įsiliepsnotų ir juos sunaikinčiau, o iš tavęs padaryčiau didelę tautą”.

11 Bet Mozė maldavo VIEŠPATĮ, savo Dievą, ir sakė: “O VIEŠPATIE, kam gi dega tavo įniršis ant tautos, kurią išvedei iš Egipto žemės didžia jėga ir galinga ranka? ¹² Kam gi egiptiečiai turėtų sakyti: ‘Pikto siekdamas jis išvedė juos, tik išžudyti juos kalnuose ir išnaikinti nuo žemės veido?’ Atsigręžk nuo savo degančio įniršio, pasigailėk ir nesiųsk nelaimės savo tautai. ¹³ Atsimink Abraomą, Izaoką ir Izraelį, savo tarnus, kaip tu jiems prisiekei pačiu savimi, sakydamas: ‘Padauginsiu jūsų palikuonis kaip dangaus žvaigždes ir visą šį kraštą, kurį pažadėjau, duosiu jūsų palikuonims, ir jie paveldės jį amžinai’”. ¹⁴ VIEŠPATS pasigailėjo ir nesiuntė nelaimės, kuria buvo grasinęs savo tautai.

15 Paskui Mozė apsuko ir leidosi nuo kalno, nešdamas rankose dvi Sendoros len-

teles – plokštes, prirašytas abiejose pusėse: viena ir kita jų pusė buvo prirašyta. ¹⁶ Lentelės buvo Dievo darbas ir raštas buvo Dievo raštas, įrėžtas lentelėse. ¹⁷ Jozuė, išgirdęs žmonių šauksmus, tarė Mozei: “Karo šauksmas stovykloje!” ¹⁸ Bet jis atsakė:

“Tai ne pergalės šauksmas,

tai ne pralaimėjimo klyksmas.

Girdžiu tik užaujančių balsus...”

19 Kai prisiartinio prie stovyklos ir pamatė veršį bei šokus, Mozė įniršo. Jis metė lenteles iš rankų ir sudaužė kalno papėdėje. ²⁰ Paėmęs jų padarytą veršį, įmetė į ugnį. Sutrynęs į dulkes, išbarstė į vandenį* ir pagirdė juo izraeliečius.

21 Mozė tarė Aaronui: “Ką tau ši tauta padarė, kad užtraukei ant jų tokią sunkią nuodėmę?” ²² Aaronas atsakė: “Neniršk, mano viešpatie! Tu žinai, kad ši tauta yra linkusi į pikta. ²³ Jie man sakė: ‘Padirbk mums dievą, kuris mus vestų, nes mes nežinome, kas nutiko Mozei – vyrui, kuris išvedė mus iš Egipto žemės’. ²⁴ Tada aš jiems sakiau: ‘Kas iš jūsų turi aukso, tenusiima!’ Jie davė man, aš įmečiau jį į ugnį, ir išėjo šis veršis!”

25 Mozė, pamatęs, kad žmonės elgėsi palaidai, – Aaronas buvo jiems leidęs palaidai elgtis savo priešų pajuokai, – ²⁶ atsistojo stovyklos vartuose ir tarė: “Kas už VIEŠPATĮ, teateina pas mane!” Visi levitai susibūrė aplink jį. ²⁷ Jis tarė jiems: “Taip kalbėjo VIEŠPATS, Izraelio Dievas: ‘Prisijuoskite kalaviją prie šono, visi iki vieno! Eikite nuo vartų prie vartų, išilgai ir skersai per stovyklą, ir žudykite savo brolių, kaimyną ir giminaitį’”.^{*} ²⁸ Levitai padarė kaip Mozė įsakė, ir tą dieną krito apie tris tūkstančius

32,5: Veršis ir ... *VIEŠPATIES šventė*: iš Aarono pasakymo aišku, kad aukso veršis nebuvo stabas, bet paties Viešpaties simbolis. Artimųjų Rytų pasaulyje buvo įprasta dievų galybę reikšti jaučio įvaizdžiu. Tačiau izraeliečiams buvo uždrausta vaizduoti San-

doros Viešpatį bet kokių simboliu. Žr. Iš 20,4.

32,20: ... *į vandenį*: į upelį, kuris tekėjo nuo Sinajaus kalno. Žr. Įst 9,21.

32,27: ... *žudykite savo brolių*, ... : tuos, kurie buvo nusidėję veršio – stabų garbinimu.

žmonių. ²⁹Možė tarė: “Šiandien jūs pašventėte save VIEŠPATIES tarnybai,* nes buvote kiekvienas prieš savo sūnų ar brolių, šiandien gavote sau palaiminimą”.

30 O kitą dieną Možė tarė žmonėms: “Nusidėjote sunkia nuodėme. Betgi nūn aš užkopsiu pas VIEŠPATĮ. Galbūt pajėgsiu atlyginti už jūsų nuodėmę”. ³¹Taigi Možė sugrįžo pas VIEŠPATĮ ir tarė: “Deja! Ši tauta nusidėjo sunkia nuodėme. Pasi-darė sau dievą iš aukso! ³²O dabar, jei tu tik atleistum jų nuodėmę... bet jei ne, iš-trink mane iš knygos, kurią parašei!”* ³³Bet VIEŠPATS tarė Mozei: “Tą, kuris nusidėjo man, tik tą ištrinsiu iš savo knygos. ³⁴Dabar eik, vesk tautą į tą vietą, apie kurią tau kalbėjau. Tikėk manimi, mano angelas ves tave. Betgi kai ateis baismės diena, nubausiu juos už jų nuodėmę”.

35 Tada VIEŠPATS pasiuntė tautai rykštę už tai, kad privertė Aaroną padirbti jiems veršį.

33 Viešpats įsako izraeliečiams keliauti ¹VIEŠPATS kalbėjo Mozei: “Eik, palik šią vietą, tu ir tauta, kurią išvedei iš Egipto žemės, ir eik į kraštą, kurį prisiekdamas pažadėjau Abraomui, Izaokui ir Jokūbui, tardamas: ‘Tavo palikuonims aš jį duosiu’. ²Siųsiu pirma tavęs angelą ir išvarysiu kanaaniečius, amoriečius, hetitus, perizitus, hivitus ir jebusitus. ³Kilk į kraštą, tekantį pienu ir medumi. Bet aš pats nekilsiu su jūsų gretomis, kad jūsų nesunaikinčiau, nes esate kietasprandė tauta”.

4 Kai žmonės išgirdo šiuos aštrius žodžius, jie apsilvilkę gedulo drabužiais. Niekas nesipuošė papuošalais. ⁵Mat VIEŠPATS

buvo pasakęs Mozei: “Sakyk izraeliečiams: ‘Jūs esate kietasprandė tauta. Jei ečiau su jūsų gretomis nors vieną akimirką, aš jus sunaikinčiau. Tad dabar nusiimk nuo savęs papuošalus, aš dar nuspręsiu, ką turiu su tavimi daryti’”. ⁶Todėl izraeliečiai, keliaudami tolyn nuo Horebo, nebesipuošė savo papuošalais.

Viešpaties Artumas Palapinėje

⁷*Možė paimdavo Palapinę ir pastatydavo ją už stovyklos – toli nuo stovyklos. Ji buvo vadinama Susitikimo palapine. Kai tik norėdavo pasitarti su VIEŠPAČIU, eidavo į Susitikimo palapinę, esančią už stovyklos. ⁸Kada tik Možė eidavo į Susitikimo palapinę, visi žmonės pakildavo ir atsistodavo, kiekvienas prie savo palapinės angos, ir lydėdavo akimis Možę, kol jis įeidavo į Palapinę. ⁹Mozei įėjus į Palapinę, nusileisdavo debesies stulpas ir stovėdavo prie Palapinės įėjimo, o VIEŠPATS kalbėdavosi su Moze. ¹⁰Kai žmonės pamatydavo debesies stulpą, stovintį prie Palapinės angos, visi pakildavo ir puldavo kniūbsčia, kiekvienas prie savo palapinės angos. ¹¹VIEŠPATS kalbėdavo su Moze veidas į veidą, kaip žmogus kalba su savo bičiuliu. Paskui jis sugrįždavo į stovyklą, bet jo jaunas padėjėjas Jozuė, Nuno sūnus, nepajudėdavo iš Palapinės.

12 Možė tarė VIEŠPAČIUI: “Štai tu man liepei: ‘Vesk į priekį šią tautą’, – bet man nepasakei, ką pasiūsi su manimi. Be to, tu sakei: ‘Aš pažįstu tave vardu, tu iš tikrųjų radau malonę mano akyse’. ¹³Jei aš tikrai radau malonę tavo akyse, prašyčiau parodyti man savo kelią, kad galėčiau pažinti tave ir nuolat rasti malonę tavo akyse. Štai

32,29: ... pašventėte save VIEŠPATIES tarnybai: dėl jų uolumo tikrojo Dievo garbinimui levitai buvo išrinkti būti ypatingi tarnai pamaldų apeigose.

32,32: ... iš knygos, kurią parašei: Dievui artimų draugų sąrašas. Žr. Rom 9,3.

33,7-11: Susitikimo palapinė čia minima, numatant jos pastatymą, aprašytą tolesniuose skyriuose.

juk šie žmonės yra tavo tauta". ¹⁴Jis atsakė: "Palengvindamas tau našta, aš pats* eisiu su tavimi". ¹⁵O Mozė jam atsakė: "Jei tu pats neitum kartu, neversk mūsų keltis iš šios vietos. ¹⁶Juk kaip kitaip būtų žinoma, kad radome malonę tavo akyse, – aš ir tavoji tauta, – jeigu neitum kartu su mumis? Argi ne tuo mes – tavo tauta ir aš – būsime paženklinti tarp visų tautų, esančių žemėje?"

¹⁷ Ir VIEŠPATS tarė Mozei: "Padarysiu ir tai, ko prašai, nes tu iš tikrųjų radai malonę mano akyse ir tave aš pažįstu vardu". ¹⁸Tada Mozė tarė: "Prašyčiau parodyti man savo šlovę". ¹⁹O jis atsakė: "Aš padarysiu, kad praeis prieš tave visas mano gerumas ir ištarsiu prieš tave vardą 'VIEŠPATS'; aš esu maloningas tiems, kuriems esu maloningas, ir pasigailiu tų, kurių pasigailiu. ²⁰Bet, – jis tarė, – mano veido negali pamatyti, nes žmogus negali manęs pamatyti ir likti gyvas". ²¹Ir VIEŠPATS tęsė: "Štai arti manęs yra vieta. Atsistok ant uolos. ²²Praeinant mano šlovei, nukelsiu tave į uolos plyšį ir uždengsiu ranka, kol praeisiu. ²³Tuomet nukelsiu ranką ir tu pamatysi mano nugarą*. Bet mano veido niekas negali matyti".

34 Sendoros lentelių atnaujinimas ¹VIEŠPATS tarė Mozei: "Nusitašyk iš akmens dvi lenteles, tokias kaip buvo pirmosios. Aš įrašysiu į lenteles žodžius, buvusius ant pirmųjų lentelių, kurias tu sudaužei. ²Pasiruošk rytojaus rytui, o ryto metą užlipk į Sinajaus kalną ir atsistok ten kalno viršūnėje prie manęs. ³Tenekopia niekas kitas su tavimi, teneširodo niekas kitas niekur ant kalno; netgi tenebūna paleisti ganytis ties kalnu

avys ir galvijai". ⁴Mozė tad atsiskėlė iš akmens dvi lenteles, tokias kaip buvo pirmosios, ir, atsikėlęs anksti rytą, pakilo kopėti į Sinajaus kalną, nešinas dviem akmens lentelėmis, kaip jam VIEŠPATS buvo įsakęs. ⁵VIEŠPATS, nužengęs debesyje, buvo ten su juo ir ištare savo vardą "VIEŠPATS". ⁶Ir VIEŠPATS praėjo prieš jį, tardamas:

"VIEŠPATS, VIEŠPATS,
esu gailestingas ir
maloningas Dievas,
lėtas pykti, kupinas
gerumo ir ištikimybės,
⁷ lydintis gerumu lig
tūkstantosios kartos,
atleidžiantis kaltę, nusižengimą
ir nuodėmę,
tačiau nepalieikantis kaltųjų
be baismės,
bet baudžiantis vaikus už tėvų kaltę
ir vaikų vaikus
lig trečios ir ketvirtos kartos".

⁸ Mozė tuojuo pat nusilenkė lig žemės ir pagarbino. ⁹Jis tarė: "Jei radau malonę tavo akyse, prašyčiau, Viešpatie, teeina Viešpats su mumis, nors ši tauta ir yra kieta-sprandė. Atleisk mūsų kaltę ir mūsų nuodėmę, priimk mus kaip savo paveldą".

¹⁰ {Viešpats} atsakė: "Štai aš sudarau sendorą. Visai tavo tautai regint padarysiu tokius nuostabius darbus, kokių nėra buvę padaryta visoje žemėje ar kokioje nors tautoje. Visi žmonės, tarp kurių gyveni, pamatys VIEŠPATIES darbus, nes tai, ką tau darysiu, yra baimę keliantis dalykas.

¹¹ Gera tad įsidėmėk, ką tau šiandien įsakau. Tikėk manimi, išvairysiu tavo aki-vaizdoje amoriečius, kanaaniečius, hetitus, perizitus, hivitius ir jebusitus. ¹²Todėl sau-

33,14: ... *aš pats*: pažodžiui *mano veidas*, t.y. Dievo Artumas.

33,23: ... *pamatysi mano nugarą*: žmogus gali

matyti Dievo šlovę, kurią atspindi kūrinija, bet *jo veido*, t.y. Dievo, koks jis pats yra, mirtingas žmogus negali matyti. Žr. 1 Kor 13,12.

gokis, nesudaryk sandoros su gyventojais krašto, į kurį eini, idant jie netaptų žabangomis tarp jų. ¹³Nugriaukite jų aukurus, sudaužykite jų paminklinius akmenis, nukirskite jų šventuosius stulpus.* ¹⁴Negarbinsite kito dievo, nes VIEŠPATS, vardu Pavydusis, yra pavydus Dievas.* ¹⁵Nesudaryk sandoros su krašto gyventojais, kad, jiems ištvirtikaujant su savo dievais ir aukojant jiems savo atnašas, vienas iš jų nepasikviestų tavęs ir tu nevalgytum jų aukų. ¹⁶O kai imsi žmonas savo sūnums iš jų dukterų, jų dukterys, ištvirtikaudamos su savo dievais, privers ir tavo sūnus ištvirtikauti su jų dievais.

17 Nedirbsi sau jokių lietinių dievų.

18 Švęsi Neraugintos duonos iškilmę. Per septynias dienas valgysi, kaip tau įsakiau, neraugintą duoną Abibo mėnesį paskirtu metu, nes Abibo mėnesį tu išejai iš Egipto.

19 Kas tik pirmąkart atveria gimdą, man priklauso: visi tavo galvijų patinai – ar tai būtų karvės, ar avies pirmagimiai. ²⁰Asilo pirmagimis turi būti išpirktas avimi. O jei jo neišperki, turi nusukti jam sprandą. Pirmagimį savo sūnų turėsi išpirkti.

Nė vienas nepasirodys mano akivaizdoje tuščiomis rankomis.

21 Šešias dienas dirbsi, bet septintą dieną turi ilsėtis. Netgi arimo ir pjūties metu turi ilsėtis. ²²Švęsi Savaičių iškilmę,* pirmienas kviečiapjūtės ir, metams baigiantis, Derliaus suvalymo iškilmę.

²³Tris kartus per metus visi tavo vyriškiai pasirodys VIEŠPATIES Dievo, Izraelio Dievo, akivaizdoje. ²⁴Kadangi aš iškeldinsiu tautas prieš tau ateinant ir išplėsiu tavo ribas, niekas negeis tavo krašto, tau einant pasirodyti VIEŠPATIES, tavo Dievo, akivaizdoje tris kartus per metus.

25 Neatnašausi mano aukos kraujo su kuo nors raugintu, nepaliksi Perėjimo iškilmės aukos iki rytojaus.

26 Rinktinės savo žemės pirmienas atneši į VIEŠPATIES, savo Dievo, Namus.

Nevirsi ožiuko jo motinos piene”.

27 Tada VIEŠPATS tarė Mozei: “Užrašyk šiuos žodžius, nes pagal šiuos žodžius aš sudariau sandorą su tavimi ir su Izraeliu”. ²⁸Jis išbuvo ten su VIEŠPAČIU keturiasdešimt dienų ir keturiasdešimt naktų, nevalgydamas nei duonos, negerdamas nei vandens. Jis užrašė ant lentelių Sandoros žodžius – Dešimt įsakymų.

Mozė nulipa nuo Sinajaus kalno

²⁹Mozė nulipo nuo Sinajaus kalno. Nulipęs nuo kalno su dviem Sandoros lentelėmis rankoje, Mozė nežinojo, kad jo veido oda švytėjo dėl to, jog buvo kalbėjėsis su Dievu. ³⁰Aaronas ir visi izraeliečiai, pamatę švytinčią jo veido odą, bijojo prie jo prisitarti. ³¹Bet Mozei juos pašaukus, Aaronas ir visi bendrijos vadovai priėjo. Mozė su jais kalbėjosi. ³²Tada prisitartino visi izraeliečiai, ir jis perdavė jiems visa, ką VIEŠPATS buvo su juo kalbėjęs ant Sinajaus kalno. ³³Pabaigęs su jais kalbėti, Mozė užsidengė veidą gaubtuvu.* ³⁴Bet kada

34,13: ... šventuosius stulpus: Ašera buvo kanaaniečių deivė. Jos garbei buvo statomi mediniai stulpai, hebrajiškai *ašerot*, lygiai kaip dievo Baalo garbei buvo statomi paminkliniai akmenys, hebrajiškai *mazzebot*. Vieni ir kiti buvo statomi prie aukuro kanaaniečių šventovėje.

34,14: Viešpats yra Pavydusis: žr. Iš 20,5 paaiškinimą; taip pat Ez 39,25.

34,22: Savaičių iškilmė. Padėkos šventė už pjūtį, švęsta septynias savaites, arba penkiasdešimt

dienų, nuo pjūties pradžios. Graikiškai ši šventė buvo vadinama *Pentekoste*, t.y. *Penkiasdešimt (dienų)*, ir sutapo su Įstatymo davimu ant Sinajaus kalno, penkiasdešimt dienų po pirmųjų atnašavimo. Žr. Kun 23,10-11; Įst 16,9.

34,33: Mozė užsidengė veidą gaubtuvu. Apaštalas Paulius rašo, kad tikroji Mozės ir pranašų raštų prasmė dar tebėra paslėpta nuo neūkinčių žydų. Žr. 2 Kor 3,7-18.

tik jis eidavo pas VIEŠPATĮ kalbėtis su juo, Mozė nusiimdavo gaubtuvą, kolei būdavo pas VIEŠPATĮ. O kai išeidavo ir sakydavo izraeliečiams, kas jam buvo įsakyta, ³⁵ tuomet izraeliečiai matydavo, kad jo veido oda švytėjo. Tada Mozė vėl užsidengdavo veidą gaubtuvu, kol vėl eidavo kalbėti su VIEŠPAČIU.

35 Šabo* poilsis ¹ Mozė surinko visą izraeliečių bendriją ir jiems sakė: Štai ką VIEŠPATS įsakė jums daryti:

2 “Šešias dienas bus dirbama, o septyn-toji diena bus jums visiško poilsio šabas,* šventa VIEŠPAČIUI. Kas jos metu dirbtų bet kokį darbą, turi būti nubaustas mirtimi. ³ Šabo dieną niekur savo gyvenvietėse nekursite ugnies”.

Aukos šventajai Padangtei ⁴ Mozė sakė visai izraeliečių bendrijai. Štai ką VIEŠPATS įsakė: ⁵ “Padarykite tarp savųjų rinkliavą VIEŠPAČIUI. Kiekvienas, dosnios širdies skatinamas, teatneša VIEŠPAČIUI auką: aukso, sidabro ir vario; ⁶ mėlynos, violetinės bei tamsiai raudonos spalvos siūlų ir plonos drobės; ožkų vilnų, ⁷ išdirbtų avinų kailių ir akacijos medienos; ⁸ aliejaus šviesai, kvepalų patepimų aliejui ir kvapiesiems smilkalams; ⁹ lazurito akmenų bei brangakmenių dėti į efodą ir krūtinės dėklą.

¹⁰ Kas tik iš jūsų yra nagingos išmonės, teateina ir tepadaro visa, ką VIEŠPATS įsakė: Padangtę, ¹¹ jos Palapinę su apdengimu, sagtimis, lentomis, skersiniais, stulpais ir pastovais; ¹² Skrynią su jos kartelėmis, malonės sostą ir uždangą pertvarai; ¹³ stalą su jo kartelėmis bei visais reikmenimis ir Artumo duona; ¹⁴ žvakidę apšvietimui su jos reikmenimis bei lempomis ir

aliejų šviesai; ¹⁵ aukurą smilkalams su jo kartelėmis, patepimo aliejų bei kvapiuosius smilkalus ir užuolaidą ant angos – ant Palapinės angos; ¹⁶ deginamosios aukos aukurą su jo variniais pinučiais, kartelėmis bei visais reikmenimis, praustuvą su jo pastovu; ¹⁷ kiemo uždangas, jo stulpus bei pastovus ir užuolaidą kiemo vartams; ¹⁸ Padangtės kuolelius ir kiemo kuolelius su jų virvėmis; ¹⁹ drabužius, dėvimus tarnaujant šventovėje, – šventuosius drabužius Aaronui ir drabužius jo sūnams jų kunigiškai tarnybai”.

²⁰ Kai izraeliečių bendruomenė pasitraukė nuo Mozės, ²¹ tada atėjo visi tie, kurių širdis buvo dosni ir kuriuos skatino jų dvasia, atnešdami VIEŠPAČIUI auką Susitikimo palapinės statybai, visai jos tarnybai ir šventiesiems drabužiams. ²² Vyrai ir moterys – visi, kurie buvo dosnios širdies, atnešė ir sagų, ir auskarų, ir žiedų, ir karolių – visokių auksinių daiktų. Kiekvienas, kas tik galėjo, atnešė VIEŠPAČIUI aukso atnašą. ²³ O visi tie, kurie turėjo ar mėlynų, ar violetinių, ar tamsiai raudonos spalvos siūlų, ar plonos drobės, ar ožkų vilnų, ar išdirbtų avino kailių, ar švelnios odos, atnešė juos. ²⁴ Kiekvienas, kas tik galėjo duoti sidabro ar vario atnašą, davė ją kaip VIEŠPATIES atnašą; kiekvienas, kas tik turėjo akacijos medžio, tinkamo statybai, jį atnešė. ²⁵ Visos nagingos išmonės moterys verpė rankomis ir atnešė, ką buvo suverpusios – mėlynos, violetinės bei tamsiai raudonos spalvos siūlų ir plonų lininių siūlų; ²⁶ o moterys, nagingai verpiančios ožkų vilnas, širdies skatinamos, verpė ožkų vilnas. ²⁷ Giminių galvos atnešė lazurito akmenų ir brangakmenių dėti į efodą ir krūtinės dėklą, ²⁸ kvepalų ir

35–39: Ši Išėjimo knygos dalis kone pažodžiui pakartoja Iš 25–31 skyrius.

35,1–3: žr. Iš 31,12–17. Šabo įstatymas pakartoja-

mas, norint apriboti darbą šabo dieną prie Padangtės statybos.

aliejaus apšvietimui, patepimo aliejui bei kvapiesiems smilkalams. ²⁹Taigi vyrai ir moterys, kurių širdis paskatino juos ką nors atnešti VIEŠPATIES per Mozę įsakymams darbams atlikti, atnešė tai VIEŠPAČIUI kaip savanorišką auką.

Šventovės meistrai ^{30*}Tada Mozė tarė izraeliečiams: „Štai VIEŠPATS pašaukė vardu Bezalelį, Huro sūnaus Urio sūnų, iš Judo giminės, ³¹pripildė jį dieviškos dvasios* – nagingumo, išmonės ir visų amatų pažinimo, ³²įkvėpė jį sumanyti meniiskus apmatius, ką galima padaryti iš aukso, sidabro bei vario, ³³pjaustyti ir rėminti akmenis, išdrožti iš medžio, – mokėti bet kokį amatą. ³⁴Jis suteikė jiedviem, – jam ir Oholijabui, Ahisamacho sūnui iš Dano giminės, – gebėjimą ir kitus pamokyti. ³⁵Juodu jis pripildė nagingos išmonės atlikti darbą ir meistro, ir apmatų sumanytojo, ir siuvinėtojo mėlynais, violetiniais, tamsiai raudonos spalvos siūlais ir plonais lininiais siūlais, ir audėjo, – bet kokio meistro ir bet kokio nagingo apmatų sudarytojo.

36 Todėl Bezalelis ir Oholijabas bei visi nagingos išmonės vyrai, kuriems VIEŠPATS davė nagingumo ir išmonės atlikti visus darbus statant šventovę, imsis darbo ir įvykdys visa, lygiai kaip VIEŠPATS įsakė”.

2 Tada Mozė pašaukė Bezalelį ir Oholijabą bei visus nagingos išmonės vyrus, kuriems VIEŠPATS buvo davęs nagingumo, – visus, kurių širdis skatino juos eiti ir imtis darbo. ³Jie perėmė iš Mozės visas savanoriškąsias aukas, izraeliečių atneštas šventovės statybai. Betgi žmonės ir toliau kas rytą nešė Mozei savanoriškas aukas.

⁴Todėl visi meistrai, užsiėmę įvairiais šventovės darbais, paliko savo darbą, atėjo ⁵ir sakė Mozei: „Žmonės atneša kur kas daugiau negu reikia darbui, kurį mums VIEŠPATS įsakė atlikti”. ⁶Mozė tad davė įsakymą paskelbti stovykloje: „Niekas, – nei vyras, nei moteris, – tegu nebesistengia aukoti ką nors daugiau šventovei!” Taip žmonės buvo sulaikyti nuo nešimo, ⁷nes jau buvo daugiau, negu gana po ranka viskam padaryti.

Padangtės statyba ^{8*}Tada nagingiausi darbininkai padarė Padangtę iš dešimties dangų. {Mozė}* padarė jas iš plonos suktinių siūlų drobės ir su meistriškai išsiuvinėtais kerubais mėlynos, violetinės bei tamsiai raudonos spalvos siūlais. ⁹Kiekvienos dangos ilgis buvo dvidešimt aštuonios uolektys, o kiekvienos plotis – keturios uolektys. Visos dangos buvo vienodo dydžio.

¹⁰Penkias dangas jie susegė vieną su kita ir kitas penkias dangas susegė vieną su kita. ¹¹Pritaisė mėlynų siūlų kilpas ant pirmojo junginio galinės dangos krašto; tą patį padarė ir ant antrojo junginio galinės dangos krašto. ¹²Penkiasdešimt kilpų pritaisė prie vienos dangos ir penkiasdešimt kilpų pritaisė prie krašto dangos, esančios kitame junginyje. Kilpos buvo viena priešais kitą. ¹³Padirbo iš aukso penkiasdešimt sagčių ir susegė dangas vieną su kita sagtimis taip, kad išėjo Padangtė.

¹⁴Jie padirbo ir dangas iš ožkų vilnų Palapinei viršum Padangtės. Dangų padirbo vienuolika. ¹⁵Kiekvienos dangos ilgis buvo trisdešimt uolekčių, o kiekvienos dangos plotis keturios uolektys. Visos vienuolika dangų buvo vienodo dydžio. ¹⁶Pen-

35,30-36,7: žr. Iš 31,1-11.

36,8-38: žr. Iš 26,1-37. {Mozė}: vienaskaita čia pakeičia daugiskaitą, – įkvėptasis autorius pakarto-

ja Mozei duotus nurodymus, padarydamas reikalingus pakeitimus.

kias dangas susegė atskirai į viena, ir šešias dangas atskirai į viena. ¹⁷Pritaisė penkiasdešimt kilpų ant galinės dangos krašto viename junginyje ir penkiasdešimt kilpų ant galinės dangos krašto kitame junginyje. ¹⁸Padirbo iš vario penkiasdešimt sagčių dangoms sukabinti, kad būtų galima Palapinę pastatyti. ¹⁹Palapinei padarė priedangą iš išdirbtų avinų kailių, o virš jos – priedangą iš delfinų odos.

Medinių Padangtės sienų statyba

²⁰Tada jie padirbo akacijos medžio lentų Padangtės sienoms apstatyti. ²¹Kiekvienos lentos ilgis buvo dešimt uolekčių, o kiekvienos lentos plotis buvo pusantros uolekties. ²²Kiekviena lenta turėjo du, vieną su kitu suderintus, įkaišus, pritaikytus lentoms sukabinti. Tą patį jie padarė su visomis Padangtės lentomis. ²³Pridirbo Padangtei lentų: dvidešimt lentų pietinei sienai – pietų šonui; ²⁴iš sidabro nuliejo keturiasdešimt pastovų padėti po dvidešimčia lentų, du pastovus po pirmąją lentą jos dviem įkaišams ir du pastovus po kiekviena kita lenta jos dviem įkaišams. ²⁵Šiaurinės pusės Padangtės šonui padirbo dvidešimt lentų ²⁶ir joms keturiasdešimt sidabrinių pastovų, du pastovus po pirmąją lentą ir du pastovus po kiekviena kita lenta. ²⁷O užpakalinei, vakarų šono, Padangtės sienai padirbo šešias lentas. ²⁸Padangtės užpakaliniams kampams padirbo po dvi lentas. ²⁹Žemai jos buvo palaidos, bet viršuje buvo sujungtos ties pirmąją sąvaržą. Taip jas padarė abiejuose kampuose. ³⁰Taigi buvo aštuonios lentos su savo sidabriniais pastovais – šešiolika pastovų, kiekvienai lentai po du pastovus.

³¹Jie padirbo skersinius iš akacijos medžio: penkis vieno Padangtės šono len-

toms, ³²penkis kito Padangtės šono lentoms ir penkis skersinius Padangtės užpakalinio, vakarų, šono lentoms. ³³Padarė taip, kad vidurinis skersinis eitų lentų sienos viduriu nuo vieno galo iki kito. ³⁴Lentas ir skersinius paauksavo, o skersiniams laikyti žiedus padarė iš aukso.

Padaroma Padangtės uždanga

³⁵Jie padarė uždangą iš plonos suktinių siūlų drobės su kerubais, meistriškai išsiuvinėtais mėlynos, violetinės bei tamsiai raudonos spalvos siūlais. ³⁶Jai pakabinti padirbo keturis stulpus iš akacijos medžio ir juos paauksavo. Stulpų kabliai buvo aukšiniai, o pastovus stulpams nuliejo sidabrinčius. ³⁷Palapinės angai padarė užuolaidą iš plonos suktinių siūlų drobės, išsiuvinėtos raštais mėlynos, violetinės bei tamsiai raudonos spalvos siūlais, ³⁸ir penkis stulpus su kabliais. Jų viršūnes ir apvadus aptraukė auksu, bet jų penki pastovai buvo iš vario.

37 Sandoros Skrynja ^{1*}Bezalelis padirbo akacijos medžio Skrynią. Ji buvo pustrėčios uolekties ilgio, pusantros uolekties pločio ir pusantros uolekties aukščio. ²Ją aptraukė grynu auksu iš vidaus ir iš lauko, aplenkė auksiniu apvadu. ³Keturioms jos kojoms nuliejo keturis žiedus, du žiedus vienam jos šonui ir du žiedus kitam jos šonui. ⁴Padirbo akacijos medžio karteles, jas paauksavo ⁵ir Skryniai nešti perkišo jas per žiedus, esančius ant Skrynios šonų. ⁶Padarė malonės sostą iš gryo aukso: pustrėčios uolekties ilgio ir pusantros uolekties pločio. ⁷Iškalė iš suplo to aukso du kerubus, pritaikė juos prie abiejų malonės sosto galų, – ⁸vieną kerubą prie vieno galo ir antrą kerubą prie kito galo; kerubus pritaikė taip, kad jie buvo lyg

37,1-9: žr. Iš 25,10-25.

iš vieno gabalo su malonės sosto galais. ⁹Kerubai laikė išskleistus į viršų sparnus ir jais dengė malonės sostą. Stovėjo jiedu prieš vienas kitą, bet jų veidai buvo atgręžti į malonės sostą.

Artumo duonos stalas ^{10*}Jis padirbo ir stalą iš akacijos medžio, dviejų uolekčių ilgio, vienos uolekties pločio ir pusantros uolekties aukščio. ¹¹Aptraukė jį grynu auksu ir padirbo auksinį apvadą aplinkui. ¹²Padarė aplinkui jį delno platumo briauną, o briauną aplenkė auksiniu apvadu. ¹³Nuliejo jam keturis auksinius žiedus ir pritaisė juos ant jo kojų, esančių keturiuose kampuose. ¹⁴Žiedai, laikantys karteles stalui nešti, buvo arti briaunos. ¹⁵Karteles stalui nešti jis padirbo iš akacijos medžio; jas aptraukė auksu. ¹⁶Reikmenis, kurie turėjo būti ant stalo, – lėkštes ir indus smilkalams, dubenis ir ąsočius gėrimo atnašoms pilti, – jis padarė iš gryno aukso.

Septynšakė žvakidė – menora

^{17*}Jis padirbo ir žvakidę iš gryno aukso. Žvakidės pastovas ir kotas buvo nukalti; jos taurelės, galvutės ir vainiklapiai – vieno gabalo su žvakide. ¹⁸Šešios šakos ėjo iš jos šonų: trys žvakidės šakos iš vieno šono ir trys žvakidės šakos iš kito šono. ¹⁹Trys taurelės, padarytos tarsi migdolo žiedai, kiekviena su galvute ir vainiklapiais ant vienos šakos, ir trys taurelės, padarytos tarsi migdolo žiedai, kiekviena su galvute ir vainiklapiais ant kitos šakos. Tokios buvo visos iš žvakidės šonų išeinančios šakos. ²⁰Ant pačios žvakidės koto buvo keturios taurelės, padarytos tarsi migdolo žiedai, kiekviena su savo galvute ir vainiklapiais. ²¹Galvutė iš to paties gabalo buvo po pirmąją šakų porą, galvutė iš to

paties gabalo buvo po kita šakų pora ir galvutė iš to paties gabalo – po paskutine šakų pora. ²²Galvutės ir jų šakos buvo iš to paties gabalo – visa nukalta iš vieno gryno aukso gabalo. ²³Jis padirbo ir jos septynias lempas, ir jos žnyples, ir jos padėklus iš gryno aukso. ²⁴Žvakidę ir jos reikmenis jis padarė iš vieno talento gryno aukso.

Aukuras smilkalams ^{25*}Aukurą smilkalams jis padarė iš akacijos medžio. Jis buvo vienos uolekties ilgio ir vienos uolekties pločio – keturkampis, o aukščio turėjo dvi uolektis; iš to paties gabalo buvo jo ragai. ²⁶Aukurą jis aptraukė grynu auksu – jo viršų, visus jo šonus bei jo ragus – ir aplenkė jį auksiniu apvadu. ²⁷Žemiau apvado abiejuose aukuro šonuose pritaisė du auksinius žiedus kartelėms aukurai nešti. ²⁸Karteles padirbo iš akacijos medžio ir jas paausavo.

^{29*}Jis pagamino taip pat šventąjį patepimo aliejų ir kvapųjį smilkalą, tarsi jie būtų kvepalų gamintojo mišiniai.

38 Aukuras deginamajai aukai ¹Iš akacijos medžio padarė ir aukurą deginamajai aukai. Jis buvo penkių uolekčių ilgio, penkių uolekčių pločio – keturkampis, o aukščio turėjo tris uolektis. ²Ant jo keturių kampų padirbo keturis ragus, išeinančius iš paties aukuro. ³O visus aukuro reikmenis – puodus pelenams, grandiklius, dubenis, šakutes ir keptuves padirbo iš vario. ⁴Padirbo aukurai pinučius, vario mežginį po jo briauna, nutįsusį žemyn nuo briaunos iki pusės aukuro. ⁵Nuliejo keturis žiedus prie keturių varinių pinučių kampų kartims laikyti. ⁶Kartis padirbo iš akacijos medžio ir aptraukė jas variu. ⁷Jam nešti perkišo kar-

37,10-16: žr. Iš 25,23-30.
37,17-24: žr. Iš 25,31-40.

37,25-28: žr. Iš 30,1-10.
37,29: žr. Iš 30,22-38.

tis per žiedus aukuro šonuose. Aukurą padirbo tuščiavidurį iš lentų.

Varinis praustuvas kunigų apsi-plovimams ⁸Jis padarė varinį praustu-vą su variniu pastovu iš veidrodžių tų mo-terų, kurios tarnavo* prie Susitikimo pa-lapinės angos.

Kiemo įrengimas ⁹Jis įrengė kiemą. Pietinio šono – į pietų pusę kiemo už-dangos buvo plonos suktinių siūlų dro-bės, šimto uolekčių ilgio; ¹⁰jų dvidešimt stulpų su dvidešimčia pastovų buvo varin-iai, bet stulpų kabliai ir sankabos buvo iš sidabro. ¹¹Šiaurinio šono uždangos buvo šimto uolekčių ilgio; jo dvidešimt stulpų ir dvidešimt pastovų buvo variniai, bet stulpų kabliai ir jų sankabos buvo iš si-dabro. ¹²Vakarinio šono užuolaidos buvo penkiasdešimties uolekčių ilgio su dešim-čia stulpų ir dešimčia pastovų; stulpų kab-liai ir jų sankabos buvo sidabrinės. ¹³Ry-tinio šono kiemo ilgis buvo penkiasde-šimt uolekčių. ¹⁴Viename vartų šone už-danga buvo penkiolikos uolekčių su trimis stulpais ir trimis pastovais. ¹⁵Lygiai taip ir kitame šone, – abiejų kiemo vartų šonų užuolaidos buvo penkiolikos uolekčių su trimis stulpais ir trimis pastovais.

¹⁶Visos kiemo uždangos buvo iš plo-nos suktinių siūlų drobės. ¹⁷Stulpų pasto-vai buvo iš vario, bet stulpų kabliai bei jų sankabos buvo iš sidabro, o stulpų vir-šūnės buvo pasidabruotos. Visi kiemo stul-pai buvo apdengti sidabru. ¹⁸Kiemo vartų užuolaida buvo iš plonos suktinių siūlų drobės, išsiuvinėtos mėlynais, violetiniais ir tamsiai raudonais siūlais. Ji buvo dvi-dešimties uolekčių ilgio; jos aukštis, arba

plotis, buvo penkios uolektys, toks kaip ir kiemo dangų. ¹⁹Keturi stulpai ir jų keturi pastovai buvo variniai, o kabliai iš sida-bro. Stulpų viršūnės buvo pasidabruotos, o sankabos iš sidabro. ²⁰Palapinės ir kie-mo kuoleliai buvo variniai.

Sunaudotų metalų kiekis ²¹Čia yra Padangtės, Sendoros padangtės, apyskaita, kurią, Mozei įsakius ir vadovaujant Aaro-no sūnui kunigui Itamarui, padarė levitai. ²²O Bezalelis, Huro sūnaus Urio sūnus iš Judo giminės, buvo padaręs visa, ką Mo-zei VIEŠPATS buvo įsakęs padaryti, ²³drau-ge su Ahisamacho sūnumi Oholijabu, iš Dano giminės, meistrų, dailininku ir tu-rinčiu įgūdžių siuvinėti ploną drobę mė-lynais, violetiniais bei tamsiai raudonos spalvos siūlais.

²⁴Aukso kiekis, sunaudotas visos šven-tovės statybos darbams, – auksas suaukotas kaip atnašos, – buvo dvidešimt devyni ta-lentai ir septyni šimtai tridešimt šekelių* pagal šventovės šekelio vertę. ²⁵Sidabro kie-kis, surinktas bendrijos surašymo metu, buvo tūkstantis septyni šimtai septynias-dešimt penki šekeliai pagal šventovės šeke-lio vertę – ²⁶viena beka* nuo galvos {tai yra pusė šekelio pagal šventovės šekelio vertę} kiekvieno, įrašyto į sąrašą ir turinčio dvide-šimt metų arba vyresnio, – šešių šimtų tri-jų tūkstančių penkių šimtų ir penkiasde-šimties vyrų. ²⁷Šimtinė sidabro talentų bu-vo sunaudota pastovams šventovei ir pa-stovams užuolaidai nuliedinti, – šimtas pa-stovų iš šimtinės talentų, po talentą kiek-vienam pastovui. ²⁸Iš tūkstančio septynių šimtų septyniasdešimt penkių šekelių jis padirbo kablius stulpams, aptraukė jų vir-

38,8: ... iš veidrodžių tų moterų, kurios tarnavo ... : senovės veidrodžių paviršius paprastai būdavo iš nublizginto vario. Nežinia, kokia buvo moterų tarnyba prie įėjimo į Šventyklą. Žr. 1 Sam

2,22; 2 Kar 23,7.

38,24: Šekelis: piniginis vienetas – 11,4 g.

38,26: Bekas: piniginis vienetas – 5,7 g.

šūnes ir padarė jiems sankabas. ²⁹Vario buvo suaukota septyniasdešimt talentų ir du tūkstančiai keturi šimtai šekelių. ³⁰Iš jo jis padirbo pastovus Susitikimo palapinės durims, varinį aukurą su variniais pinučiais ir visus aukuro reikmenis, ³¹visus pastovus kiemui ir pastovus kiemo vartams, visus kuolelius Padangtei ir visus kuolelius kiemui.

39 Vyriausiojo kunigo drabužiai ^{1*}Iš mėlynų, violetinių ir tamsiai raudonos spalvos siūlų jie išaudė puikius apdarus šventovės tarnybai. Jie pasiuvo šventuosius drabužius Aaronui, kaip VIEŠPATS buvo Mozei įsakęs.

Efodas ²Efodą padarė iš plonos suktinių siūlų drobės, puoštos mėlynais, violetiniais bei tamsiai raudonais siūlais. ³Išploję auksą į lakštus, sukarpė į siūlus ir meniškus raštus jais išsiuvinėjo drauge su mėlynais, violetiniais bei tamsiai raudonos spalvos siūlais plonoje suktinių siūlų drobėje. ⁴Padarė efodui petnešas, prijungtas prie jo abiejų galų. ⁵Išsiuvinėtoji juosta buvo iš tų pačių medžiagų ir to paties meistriškumo, kaip ir efodas. Ji buvo padaryta iš plonos suktinių siūlų drobės, puoštos auksu ir mėlynais, violetiniais bei tamsiai raudonais siūlais, kaip VIEŠPATS buvo Mozei įsakęs.

⁶Lazurito akmenys buvo paruošti, įrėminti aukso rėmeliais ir juose įraižyti Izraelio sūnų vardai, kaip įraižomas antspaudų žiedas. ⁷Juos pritvirtino prie efodo petnešų, kad būtų Izraelio sūnams atminimo akmenys, kaip VIEŠPATS buvo Mozei įsakęs.

Krūtinės dėklas ⁸Padarė, kaip ir efodą, iš plonos suktinių siūlų drobės krūti-

nės dėklą, meistriškai išsiuvinėtą auksu ir mėlynais, violetiniais bei tamsiai raudonos spalvos siūlais. ⁹Jis buvo keturkampis. Krūtinės dėklą padarė dvilinką – sprindžio ilgio ir sprindžio pločio. ¹⁰Apdaigstė jį keturiomis brangakmenių eilėmis. Pirmoje eilėje buvo sardas, topazas ir smaragdas; ¹¹antroje eilėje – granatas, safyras ir ametistas; ¹²trečioje eilėje – hiacintas, agatas ir krištolas; ¹³o ketvirtoje eilėje – berilis, lazuritas ir jaspis. Brangakmeniai buvo įrėminti aukso rėmeliais. ¹⁴Akmenų skaičius atitiko dvylikos Izraelio sūnų vardus, – jie buvo tarsi antspaudų žiedai, kiekviename įraižytas vienos iš dvylikos giminių vardas. ¹⁵Krūtinės dėklui padirbo grandinėles iš gryo aukso, suvytas tarsi virvelės; ¹⁶jam padirbo iš aukso dvi rozetes ir du auksinius žiedus. Žiedus pritvirtino ant abiejų krūtinės dėklo kampų ¹⁷ir įvėrė auksines virveles į šiuos du žiedus krūtinės dėklo kampuose. ¹⁸Abiejų virvelių galus pritvirtino prie dviejų rozečių, pririšdami jas priekyje prie efodo petnešų. ¹⁹Tada padirbo iš aukso du žiedus ir pritvirtino juos abiejuose krūtinės dėklo galuose, užpakalinėje pusėje prie pat efodo. ²⁰Padirbo kitus du žiedus iš aukso ir pritvirtino juos žemai efodo petnešų priekyje, prie jo siūlės virš meistriškai išaustos efodo juostos. ²¹Tada, kaip VIEŠPATS buvo įsakęs Mozei, jie sujungė mėlyną virvutę krūtinės dėklo žiedus su efodo žiedais taip, kad jis gulėtų ant meistriškai išaustos efodo juostos ir neatsiskirtų nuo efodo.

Kiti kunigų drabužiai ²²Efodo skraistę išaudė vien iš mėlynų siūlų. ²³Skylė galvai skraistės viduryje buvo kaip skylė šarvų liemenėje su atsiulėjimu ap-

link skylę, idant neatspurtų. ²⁴Ant žemutinio skraistės apvado padirbo granatmedžio obuolius iš plonos suktinių siūlų drobės, puoštos mėlynais, violetiniais bei tamsiai raudonais siūlais. ²⁵Padirbo taip pat varpelius iš gryno aukso ir pritvirtino tarp granatmedžio obuolių ant žemutinio skraistės apvado, visur aplinkui tarp granatmedžio obuolių. ²⁶Pakaitomis varpelis ir granatmedžio obuolys, varpelis ir granatmedžio obuolys, visur aplink visą žemutinį apvadą skraistės, skirtos vilkėti atliekant tarnybą, kaip VIEŠPATS buvo Mozei įsakęs.

²⁷Aaronui ir jo sūnams pasiuvo tunikas iš plonos drobės, ²⁸turbaną iš plonos drobės, kepures iš plonos drobės, lininius apatinius drabužius iš plonos suktinių siūlų drobės ²⁹ir plonos suktinių siūlų drobės juostą puošniai išsiuvinėjo mėlynais, violetiniais bei tamsiai raudonos spalvos siūlais, kaip VIEŠPATS buvo Mozei įsakęs.

³⁰Padirbo iš gryno aukso rozetę – pašventinimo diademą – ir, kaip įraižomas antspauda žiedas, įraižė joje įrašą „Šventas VIEŠPAČIUI“. ³¹Diademai prie turbano pritvirtinti užrišo mėlyną virvutę, kaip VIEŠPATS buvo Mozei įsakęs.

Darbu užbaigimas ³²*Taip buvo užbaigti visi Susitikimo palapinės Padangtės darbai. Izraeliečiai padarė visa lygiai taip, kaip VIEŠPATS buvo Mozei įsakęs.

³³Tada jie atnešė Padangtę su Palapine ir visais jos reikmenimis pas Mozę: jos kablius, lentas, skersinius, stulpus bei jų pastovus; ³⁴šikšniškai išdirbtų avinų kailių dangas, delfinų odos dangas ir pertvaros užuolaidą; ³⁵Sandoros Skrynią su kar-

telėmis ir malonės sostu; ³⁶stalą su visais jo reikmenimis ir Artumo duona; ³⁷gryno aukso žvakidę su lempomis bei visais reikmenimis ir aliejų apšvietimui; ³⁸auksinį aukurą, patepimo aliejų bei kvapiuosius smilkalus ir Palapinės angos užuolaidą; ³⁹varinį aukurą ir jo varinius pinučius, karteles bei visus jo reikmenis; praustuvą su pastovu; ⁴⁰kiemo dangas, jo stulpus bei pastovus, kiemo vartų užuolaidą su virvėmis ir kuoleliais; visa, kas reikalinga Padangtės tarnybai Susitikimo palapinėje; ⁴¹puikius apdarus šventovės tarnybai bei šventuosius drabužius kunigui Aaronui ir drabužius jo sūnams kunigų tarnybai eiti. ⁴²Lygiai kaip VIEŠPATS buvo įsakęs Mozei, taip izraeliečiai buvo atlikę visus darbus. ⁴³Mozė, pamatęs, kad jie buvo padarę visa lygiai taip, kaip VIEŠPATS buvo įsakęs, juos palaimino.

40 Šventovė pastatoma ir pašventinama ¹VIEŠPATS tarė Mozei: ²„Pirmojo mėnesio pirmąją dieną* pastatysi Susitikimo palapinės Padangtę. ³Padėsi į ją Sandoros Skrynią ir ją atskirsi uždanga. ⁴Įneši stalą ir jį padengsi. Tada įneši žvakidę ir uždegsi jos lempas. ⁵Auksinį aukurą smilkalams pastatysi priešais Sandoros Skrynią ir pakabinsi Padangtės duryse užuolaidą. ⁶Deginamųjų aukų aukurą pastatysi Susitikimo palapinėje priešais Padangtės duris, ⁷padėsi praustuvą tarp Susitikimo palapinės ir aukuro, pripilsi jį vandens. ⁸Iš visų pusių įruošį kiemą ir pakabinsi uždangą ant kiemo vartų.

⁹Tada paimsi patepimo aliejaus ir patepsi Padangtę ir visa, kas yra joje, – pašventinsi ją drauge su visu jos apstatymu,

39,32-43: Užbaigiama *Susitikimo palapinės Padangtės* statyba. Tikėjimo kraitis, kadaise susietas arba su *Padangte*, arba su *Susitikimo palapine*, šiame tekste yra sujungiamas į vieną. Palygink

su Iš 26,7-14.

40,2.17: *Pirmojo mėnesio pirmąją dieną* ... : kone metams praėjus nuo izraeliečių išėjimo iš Egipto.

kad būtų šventa. ¹⁰Šventindamas deginamųjų aukų aukurą su visais jo reikmenimis, patepsi ir jį, kad būtų ypač šventas. ¹¹Patepsi taip pat ir praustuvą drauge su jo pastovu ir pašventinsi jį.

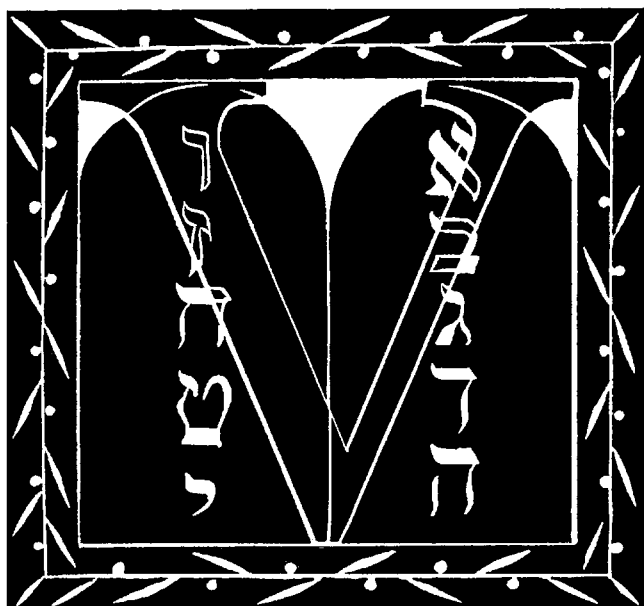
¹²Tada privesi Aaroną ir jo sūnus prie Susitikimo palapinės durų ir, apiplovęs juos vandeniu, ¹³apvilksi Aaroną šventuoju apdaru ir patepsi, šventindamas jį, kad jis man tarnautų kaip kunigas. ¹⁴Privesi taip pat ir jo sūnus, apvilksi juos tunikomis ¹⁵ir patepsi juos, kaip patepei jų tėvą, kad jie tarnautų man kaip kunigai. Šis patepimas suteiks jiems amžiną kunigystę per visas kartų kartas”.

¹⁶Tai Mozė padarė. Lygiai kaip VIEŠPATS jam buvo įsakęs, taip jis padarė.

¹⁷Taigi antrųjų metų* pirmąjį mėnesį, pirmąją mėnesio dieną, buvo pastatyta Padangtė. ¹⁸Mozė pastatė Padangtę. Jis padėjo jos pastovus, sustatė lentas, uždėjo skersinius ir iškėlė stulpus; ¹⁹paskui išskleidė Palapinę viršum Padangtės, uždėdamas virš jos Palapinės dangą, kaip VIEŠPATS buvo Mozei įsakęs. ²⁰Jis paėmė {Sandoros} liudijimą ir įdėjo jį į Skrynią, pritaísė prie Skrynios karteles, užkėlė ant Skrynios viršaus malonės sostą ²¹ir įnešė Skrynią į Padangtę. Tada jis pakabino užuolaidą ir uždengė Sandoros Skrynią, kaip VIEŠPATS buvo Mozei įsakęs. ²²Stalą padėjo Susitikimo palapinėje, prie šiaurinio Padangtės šono šia pusę užuolaidos, ²³ir išdėliojo ant jo padėklus duonos, kad ji būtų VIEŠPATIES akivaizdoje, kaip VIEŠPATS buvo Mozei įsakęs. ²⁴Žvakidę padėjo Susitikimo palapinėje priešais stalą prie

pietinio Padangtės šono ²⁵ir uždegė lempas VIEŠPATIES akivaizdoje, kaip VIEŠPATS buvo Mozei įsakęs. ²⁶Aukštinį aukurą padėjo Susitikimo palapinėje priešais užuolaidą ²⁷ir atnašavo ant jo kvapiuosius smilkalus, kaip VIEŠPATS buvo Mozei įsakęs. ²⁸Jis pakabino ir užuolaidą ant Padangtės durų. ²⁹Aukurą deginamosioms aukoms jis pastatė Susitikimo palapinėje prie Padangtės durų ir atnašavo ant jo deginamąsias aukas bei javų atnašas, kaip VIEŠPATS buvo Mozei įsakęs. ³⁰Tarp Susitikimo palapinės ir aukuro jis padėjo praustuvą ir pripildė vandens, ³¹kuriuo ir Mozė, ir Aaronas, ir jo sūnus nusiplovė rankas ir kojas. ³²Kada tik jie eidavo į Susitikimo palapinę ir kada tik artindavosi prie aukuro, jie nusiplaudo, kaip VIEŠPATS buvo Mozei įsakęs. ³³Aplinkui Padangtę bei aukurą jis įrūošė kiemą ir užkabino užuolaidą ant kiemo vartų. Taip Mozė užbaigė darbą.

Dievo Artumas Padangtėje ³⁴Tada debesis uždengė Susitikimo palapinę, ir VIEŠPATIES šlovė pripildė Padangtę. ³⁵Mozė negalėjo įeiti į Susitikimo palapinę, nes ją gaubė debesis ir VIEŠPATIES šlovė ją pripildė. ³⁶Kada tik debesis pasikeldavo nuo Padangtės, tada izraeliečiai leisdavosi į savo kelionę. ³⁷Bet jeigu debesis nepasikeldavo, jie tol nesileisdavo į kelionę, kol jis nepasikeldavo. ³⁸Dienos metu virš Padangtės matėsi VIEŠPATIES debesis, o nakties metu viso Izraelio namų akivaizdoje kiekvienoje jų kelionės sustojimo vietoje būdavo joje ugnis.

KUNIGŲ
KNYGA

Trečiajai Penkiaknygės knygai vardą Kunigų knyga davė senieji graikiškosios Septuagintos vertėjai dėl to, kad jos turinį sudaro aukų ir apeigų nuostatai, kurių privalėjo laikytis kunigai iš Levio giminės. Ir lotyniškoji Vulgata ją vadina Leviticus — Kunigiškoji knyga. Hebrajiškai ji yra vadinama pirmaisiais knygos žodžiais: Vajjikra — “Ir {VIEŠPATIS} pasišaukė {Možę}” (Kun 1,1).

Kunigų knyga yra Sandoros tautos apeigynas. Senovėje žydų rabinai šią knygą ir vadino Kunigų vadovu. Žydų tikėjimo kraitis Kunigų knygai skiria daug dėmesio ir rodo didelę pagarbą, nes ji apima didžiumą nuostatų ir įsakymų, kuriais judaizmas aptaria save bei savo gyvenimo būdą. Iš šešių šimtų trylikos įsakymų, kuriuos žydai suskaičiuoja Penkiaknygėje, du šimtai keturiasdešimt septyni randami Kunigų knygoje. Ankstyvieji rabinai — Kunigų knygos aiškintojai parašė daugybę knygų, nagrinėdami jos nuostatų bei įsakymų prasmę ir nurodymai, kaip jų laikytis. Išmintingieji Mozės įstatymo mokytojai pirmaisiais amžiais po Kristaus — nuo 70 iki 500 metų — tūkstančiais kelių nepailsdami leidosi į Kunigų knygos teisinių nuostatų prasmės svarstymus. Tai ypač stebina, nes, romėnams užėmus Jeruzalę ir sunaikinus Šventyklą, nebebuvo įmanoma vykdyti Kunigų knygos atnašų ir aukų nuostatų ir įsakymų. Tai rodo, kad judaizme Tora — Įstatymas nėra vien tik “įstatymas” šiuolaikine siaura prasme, bet yra “mokymas” apie žmogaus santykį su Dievu, arba “kelias” — ištikimasėjimas Viešpaties keliu. “Laimingi, kurių kelias be priekaišto, kurie gyvena pagal Viešpaties Mokymą. Laimingi, kas laikosi jo įsakų...” (Ps 119,1-2).

Šiuolaikiniai Penkiaknygės tyrinėtojai sutaria, kad Babilonijos tremtyje kunigai iš Levio giminės sutelkė ir suredagavo galutinį liturginio apeigyno tekstą: apeigyną kunigams, nuostatus apie kunigų šventimus, nuostatus apie tai, kas švaru ir kas nešvaru, ir “Šventumo teisyną” (Kun 17-26). Kunigų knyga yra daugiasluoksniė ir atspindi Sandoros tautos Dievo garbinimo apeigas nuo Mozės laikų iki Babilonijos tremties. Visa Kunigų knygos medžiaga priklauso Kunigiškajam Penkiaknygės kraičiui — šaltiniui.

Daugumai krikščionių kruvinos aukos kelia klaidą, o klausimai apie švarius ir nešvarius valgius, — ką valgyti ar ko nevalgyti, — neturi prasmės. Daugeliui net koku kalbėti apie žmogiškos prigimties švarius ir nešvarius buitines apraiškas. Nenuostabu, kad krikščionis skaitytojas ima Kunigų knygą į rankas iš anksto nusiteikęs, kad ji yra nuobodė, nesvarbi ir neturi ryšio su šiuolaikiniu gyvenimu. Bergi tai yra netikęs nusiteikimas, nes iš anksto užsikertamas kelias pažinti Kunigų knygos Dievo paslapties įžvalgą. Stengdamiesi įsiminti Kunigų knygos Dievo paslapties įžvalgą, turime kreipti dėmesį į dvi tos įžvalgos plotmes. Pirmą, reikia pažinti Kunigų knygos nuostatų ir apeigų religinę įžvalgą ir prasmę senovės izraeliečiui. Antrą, reikia įvardyti Kunigų knygos pagrindinę temą — nekintamą Dievo užmojų, duodantį kryptį ir gajumą Sandoros

tautos ištikimybei ir liudijimui šimtmečių vingiuose. Nekintamasis Dievo užmojis duoda kryptį bei gajumą ir krikščionybės išukimybei bei liudijimui jos sakramentais ir liturginėmis apeigomis. Savo esme visi Kunigų knygos nuostatai ir apeigos liudija, kad Dievas nori išganyti visą žmogų, nes visa žmogaus būtis ir buitis yra atvira Dievui, ilgisi ir laukia Dievo užmojo pilnatvės. Kunigų knygos turinio šerdis yra dažnai kartojamas Dievo mokymas ir iššūkis: “Būsité šventi, nes aš, Viešpats, esu šventas”. Įvardijęs nekintamąjį Dievo užmoją Kunigų knygoje, krikščionis pajėgs geriau įsiminti Jėzaus mirties prasmę ir Eucharistijos auką.

Kunigų knygos metmenys:

A. Aukų apeigos	1-7
B. Kunigų šventimų apeigos	8-10
C. Nuostatai apie apeiginį švarumą	11-16
D. Apeiginio šventumo Teisynas	17-26
E. Atnašų išpirkimas	27

A. AUKŲ APEIGOS

1 Deginamoji auka ¹VIEŠPATIS pasiūkė Mozę ir kalbėjo jam iš Susitikimo palapinės,* tardamas: ²“Kalbėk izraeliečiams ir sakyk jiems: kai kas nors iš jūsų nori atvesti VIEŠPAČIUI gyvulio atnašą, atveskite atnašą iš jaučių bandos ar iš avių bei ožkų kaimenės.*

3 Jei atnaša yra deginamoji auka* iš jaučių bandos, jis atves sveiką jautį prie Susitikimo palapinės įėjimo, kad būtų priimtas jo vardu VIEŠPATIES akivaizdoje. ⁴Ten jis uždės ranką* ant galvos deginamajai aukai, kad ji būtų priimta jo labui kaip išpirkimas už jį. ⁵Jautis bus papjautas VIEŠPATIES akivaizdoje, o Aaronas ir jo sūnūs atnašaus kraują,* jį išliedami ant visų šonų aukuro, esančio prie Susitikimo palapinės įėjimo. ⁶Tada deginamoji auka bus nulupta ir sukapota į dalis. ⁷Kunigo Aaronas sūnūs užkurs ant aukuro ugnį ir pridės į ugnį malkų. ⁸Paskui Aaronas sūnūs, kunigai, išdėlios sukapotas dalis drauge su galva ir taukais ant ugnies ir malkų, esančių ant aukuro. ⁹O viduriai ir kojos bus apiplauti vandeniu. Tada kunigas pavers dūmais visą atnašą ant aukuro kaip deginamąją auką – malonaus kvapo ugnies atnaša VIEŠPAČIUI.

10 Jei jo atnaša deginamajai aukai yra iš smulkių gyvulių – avių ar ožkų kaimenės, jis atves sveiką aviną ar ožį. ¹¹Jis bus papjautas prie šiaurinio aukuro šono VIEŠPATIES akivaizdoje. Tada Aaronas sūnūs – kunigai išlies jo kraują ant visų aukuro šonų. ¹²Sukapotą į dalis, kunigas išdėlios mėsą drauge su galva ir taukais viršum degančių malkų ant aukuro. ¹³O viduriai ir kojos bus apiplauti vandeniu. Tada kunigas atnašaus visa, paversdamas dūmais ant aukuro. Tai yra deginamoji auka – malonaus kvapo ugnies atnaša VIEŠPAČIUI.

14 Jei jo atnaša VIEŠPAČIUI yra deginamoji auka iš paukščių,* jis parinks ją iš purpelių ar balandžių. ¹⁵Kunigas jį atneš prie aukuro, nusuks jam galvą ir ant aukuro pavers jį dūmais. O jo kraujas bus nutekintas ant aukuro sienų. ¹⁶Jis atskirs gurklį su viskuo, kas jame, ir numes jį į pelenams skirtą vietą rytinėje aukuro pusėje. ¹⁷Tada, perplėšęs paukštį per vidurį ir pusių neatskirdamas, kunigas pavers jį dūmais ant aukuro, viršum malkų ant ugnies. Tai yra deginamoji auka – malonaus kvapo ugnies atnaša VIEŠPAČIUI.”

2 Javų aukos ¹“Kai kas nors duoda javų atnašą* VIEŠPAČIUI, jo atnaša turi būti geriausi miltai. Jis užpils ant jų

1,1: Kunigiškuoju požiūriu Kunigų knygos nuostatai ir įsakymai buvo duoti Mozėi iš Susitikimo palapinės, arba Padangtės, izraeliečiams esant dykumoje (žr. Kun 7,37-38; Iš 40,16-38).

1,2: ... iš jaučių bandos ar iš avių bei ožkų kaimenės: gyvuliai, tinkami kaip atnašos aukai, buvo arba iš jaučių bandos – jaučiai, karvės, veršiai, arba iš avių bei ožkų kaimenės – avys ir ėriukai, ožkos ir ožiukai. Aukai netiko ne tik laukiniai gyvuliai, bet ir *nešvarūs* naminiai gyvuliai – kupranugaris ir asilas. Žr. Kun 11,1-47.

1,3: ... deginamoji auka: pagrindinė, kasdienė auka (žr. Kun 6,9). Visas gyvulys, išskyrus odą, būdavo sudeginamas ant didžiojo aukuro kieme prie įėjimo į Susitikimo palapinę Dievui pagarbinti. Žr. Iš 38; 40,6.

1,4: ... uždės ranką ... : veiksmas, kuriuo

žmogus save sutapatina su atnašaujama auka. Žr. Iš 29,10,35-37.

1,5: ... atnašaus kraują: kraujas, žmogaus gyvybės paslaptis ir apraiška (žr. Kun 17,11; Įst 12,23; Pr 9,4), buvo laikomas šventu Dievui. Todėl, laikantis gyvybės auka už gyvybę dėsnio, buvo tikima, kad kraujo išliejimas yra veiksmingas nuodėmei arleisti ir žmogui su Dievu sutaisyti. Kraujo išliejimas ant aukuro simbolizuoja Dievo dalyvavimą išpirkimo apeigoje.

1,14-17: Deginamajai aukai atnaša, kurią pajėgė aukoti vargšai ir beturčiai.

2,1: Kruvinų galvijų ir javų aukų reikšmė buvo panaši, – viena ir kita buvo skiriama Dievui garbinti ir dėkoti. Javų aukos dažnai ėjo po kruvinų galvijų aukų (žr. Kun 7,11-14; 8,26; 9,4; Sk 15,1-10).

aliejaus, apibarstys smilkalais ²ir atneš Aaronu sūnums – kunigams. Kunigas, paėmęs iš jos saują rinktinių miltų ir aliejaus, drauge su visais smilkalais pavers šią priminimo atnašą* dūmais ant aukuro, malonaus kvapo ugnies atnaša VIEŠPAČIUI. ³O kas lieka nuo javų atnašos, bus Aaronui ir jo sūnums, švenčiausia dalis ugnies atnašų VIEŠPAČIUI.

⁴Kai duosi javų atnašą, iškeptą krosnyje, ji turi būti iš rinktinių miltų: nerauginti papločiai, įmaišyti su aliejumi, arba neraugintos, aliejumi apteptos bandelės. ⁵Jei tavo javų atnaša yra kepta keptuvėje, ji bus iš geriausių miltų, išminkyta su aliejumi ir nerauginta. ⁶Padalyk ją į gabalus ir apipilk aliejumi. Tai yra javų atnaša. ⁷Jei tavo javų atnaša yra atnaša puode, ji bus paruošta iš rinktinių miltų aliejuje.

⁸Kai atneši VIEŠPAČIUI javų atnašą, paruoštą vienu iš šių būdų, ji bus paduota kunigui, kuris ją padės ant aukuro. ⁹Kunigas paims iš javų atnašos priminimo dalį ir pavers ją dūmais ant aukuro kaip malonaus kvapo ugnies auką VIEŠPAČIUI. ¹⁰O kas lieka nuo javų atnašos, bus Aaronui ir jo sūnums, – tai yra švenčiausia dalis ugnies atnašų VIEŠPAČIUI.

¹¹Visos javų atnašos, kurias duodi VIEŠPAČIUI, turi būti neraugintos, nes nei raugo, nei medaus* nepaversi dūmais kaip

aukos ugnies VIEŠPAČIUI. ¹²Juos galite atnešti VIEŠPAČIUI kaip pirmienų atnašas, tačiau ant aukuro jie nebus dedami, kad duotų malonų kvapą. ¹³Visas javų atnašų aukas pasūdys druska. Tenestinga tavo javų atnašoms tavo sandoros su Dievu druskos.* Su visomis savo atnašomis turi atnašauti druskos.

¹⁴Jei neši VIEŠPAČIUI derliaus pirmienų javų atnašą, atneši savo derliaus pirmienų šviežias ugnyje pagruzdintas varpas, kruopas iš šviežių grūdų, kaip pirmienų javų atnašą. ¹⁵Užpilsi ant jos aliejaus ir apibarstysi ją smilkalais. Tai yra javų atnaša. ¹⁶O kunigas pavers dūmais jos priminimo dalį, – dalį šviežių grūdų su aliejumi drauge su smilkalais. Tai yra ugnies atnaša VIEŠPAČIUI.”

3 Bendravimo aukos ¹“Jei kieno atnaša yra bendravimo auka* ir jis atnašauja gyvulį iš jaučių bandos, turi atnašauti VIEŠPATIES akivaizdoje sveiką patiną ar sveiką patelę. ²Jis uždės ranką savo atnašai ant galvos ir papjaus gyvulį prie Susitikimo palapinės įėjimo, o Aaronu sūnūs – kunigai – išlaistys kraują ant aukuro šonų. ³Tada iš bendravimo aukos jis atnašaus kaip ugnies atnašą VIEŠPAČIUI vidurius dengiančią riebiąją plėvę ir ant vidurių esančius taukus; ⁴abudu inkstus su taukais, kurie yra ant jų prie paslėpsnių, ir kepenų lezgį,* kurį jis išims drauge

2,2: ... *priminimo atnašą*: užuot sudeginus visą javų atnašą, buvo sudeginama ant aukuro tik jos dalis. Toku būdu buvo įamžinamas Dievo akivaizdoje atnašaujantis žmogus. Nesudegintoji atnašos dalis yra *švenčiausia*, nes tik kunigai galėjo ją valgyti. Atnašų dalis buvo skiriama kunigams išlaikyti, – valgydami sau skirtą atnašų dalį, tarnaudami Dievui, jie save sutapatino su atnašaujančiu žmogumi (žr. 1 Sam 2,13-17).

2,11: Medų buvo uždrausta atnašauti, nes buvo tikima, kad medus, kaip ir mielės, sukelia rūgimą.

2,13: ... *tavo sandoros su Dievu druskos*: dali-

jimasis druska prie stalo buvo draugystės ir sandoros įvaizdis. Žr. Mk 9,49; Kol 4,6; Sk 18,19; 2 Kr 13,5. Čia druska simbolizuoja Sandoros su Dievu santykį – visų aukų pagrindą.

3,1: ... *bendravimo auka*: hebrajiškasis žodis *šelimim* yra įvairiai verčiamas: *dėkojimo* ... , *draugystės* ... , *taikos* Tiksliai žodis *šelimim* turbūt reiškia *įvykdymo [auką]*. Žr. Pat 7,14. Bendravimo auka turėjo būdingą bruožą – šventas vaisės, kuriose aukotojas ir jo svečiai valgydavo paaukoto gyvulio mėsą. Žr. Kun 7,11-21.

3,4: ... *kepenų lezgį*: kai kurie verčia *riebiąją kepenų dangą*.

su inkstais. ⁵Tada Aaronso sūnūs pavers tai dūmais ant aukuro drauge su deginamąja auka, viršum malkų ant ugnies, kaip malonaus kvapo ugnies atnašą VIEŠPAČIUI.

6 Jei jo atnaša yra bendravimo auka VIEŠPAČIUI iš avių kaimenės, turi atnašauti sveiką patiną ar sveiką patelę. ⁷Jei jis duoda avį kaip savo atnašą, atves ją VIEŠPATIES akivaizdon ⁸ir uždės ranką atnašai ant galvos. Ji bus papjauta priešais Susitikimo palapinę, o Aaronso sūnūs išlaistys jos kraują ant visų aukuro šonų. ⁹Iš bendravimo aukos jis kaip auką VIEŠPAČIUI atnašaus ugnimi jos taukus: visą riebiąją uodegą,* kuri turi būti atkiršta prie pat stuburo, vidurius dengiančią riebiąją plėvę ir taukus, kurie yra ant vidurių; ¹⁰abudu inkstus su taukais, kurie yra ant jų prie paslėpsnių, ir kepenų lezgi, kurį jis išims drauge su inkstais. ¹¹Tada kunigas pavers visa tai dūmais ant aukuro kaip maisto ugnies atnašą VIEŠPAČIUI.

12 Jei jo atnaša yra ožka, atves ją VIEŠPATIES akivaizdon ¹³ir uždės ranką jai ant galvos. Ji bus papjauta priešais Susitikimo palapinę, o Aaronso sūnūs išlaistys jos kraują ant visų aukuro šonų. ¹⁴Iš jos jis atnašaus kaip ugnies atnašą VIEŠPAČIUI vidurius dengiančią riebiąją plėvę ir visus taukus, kurie yra ant vidurių; ¹⁵abudu inkstus drauge su taukais, kurie yra ant jų prie

paslėpsnių, ir kepenų lezgi, kurį jis išims drauge su inkstais. ¹⁶Tada kunigas visa tai pavers dūmais ant aukuro kaip maisto ugnies atnašą ugnimi maloniam kvapui.

Visi taukai priklauso VIEŠPAČIUI. ¹⁷Šis yra amžinas įsakas visoms jūsų kartoms, kur tik jūs gyventumėte: nevalgysite nei jokių taukų,* nei jokio kraujo.”

4 Aukos už nuodėmę. Už Vyriausiojo kunigo nuodėmę

¹VIEŠPATS kalbėjo Mozei, tardamas: ²“Sakyk izraeliečiams: kai žmogus nusideda* netyčiomis bet kuriam iš VIEŠPATIES įsakymų, darydamas tai, kas uždrausta;

3 Jei pateptasis kunigas* nusideda taip, kad kaltė krinta ant tautos, jis už nuodėmę, kuria nusidėjo, turi atnašauti sveiką jautį iš bandos kaip atnašą už nuodėmę VIEŠPAČIUI. ⁴Jis atves jautį prie Susitikimo palapinės durų priešais VIEŠPATĮ ir uždės ranką jautiui ant galvos. Jautis bus papjautas VIEŠPATIES akivaizdoje. ⁵Tada pateptasis kunigas pasems jaučio kraujo ir įneš jį į Susitikimo palapinę. ⁶Kunigas, padažęs pirštą kraujujė, pašlakstys juo septynis kartus VIEŠPATIES akivaizdoje Šventovės užuolaidos link. ⁷Kunigas pavilgys krauju ir kvapiųjų smilkalų aukuro, esančio VIEŠPATIES akivaizdoje Susitikimo palapinėje, ragus, o likusį jaučio kraują išpils prie papėdės deginamųjų aukų aukuro, ku-

3,9: ... visą riebiąją uodegą: žr. Iš 29,22 paaiškinimą.

3,17: ... jokių taukų: turima mintyje taukus, apie kuriuos kalbama 9-oje ir 14-oje eilutėje. Kitokių švarių gyvulių taukus izraeliečiams buvo leista valgyti.

4,2: ... nusideda: nebūtinai nusižengdamas moraline prasme; nuodėmės sąvoka apėmė visus atvejus apeiginio netyrumo, kurį žmonės užsitraukdavo ne iš piktos valios, bet iš žmogiškos silpnybės, nežinojimo, užsimiršimo, neatsargumo ir pan.

4,3: ... pateptasis kunigas: jo nusižengimas apeiginiais nuostatais ir įsakymams užtraukė bendrą kaltę žmonėms, kurių vardu jis eidavo Dievo akivaizdon. *Atnaša už nuodėmę*, arba *auka nuodėmei atleisti*. Auka yra veiksminga tik tam, kuris nusideda *netyčiomis*, t.y. be piktos valios įžeidžia Dievo šventumą. Auką turi lydėti nuodėmės išpažinimas (žr. Kun 5,5). Kunigiškasis tikėjimo kraitis neturi permaldavimo aukos už sąmoningai padarytą nuodėmę (žr. Sk 15,30; Žyd 5,2).

ris yra prie Susitikimo palapinės įėjimo. 8* Išims visus atnašos už nuodėmę jaučio taukus: vidurius dengiančią riebiąją plėvę ir visus taukus, kurie yra ant vidurių; 9 abu du inkstus drauge su taukais, kurie yra ant jų prie paslėpsnių, ir kepenų lezgį, kurį išims kartu su inkstais, – 10 lygiai taip, kaip buvo išimta iš bendravimo aukos jaučio. Kunigas pavers juos dūmais ant deginamųjų aukų aukuro. 11 O jaučio odą ir visą jo mėsą drauge su galva, kojomis, viduriais ir išmatomis – 12 visas jaučio liekanas – jis išneš į švarią vietą už stovyklos, kur išpilami pelenai, ir sudegins ant laužo. Toje vietoje, kur išpilami pelenai, bus viskas sudeginta.

Už Izraelio bendruomenės nuodėmę 13 Jei visa Izraelio bendruomenė suklusta netyčia ir, bendrijai to net neįsijaučiant, padaro ką nors, kas pagal VIEŠPATIES įsakymus neturėtų būti daroma, ir užsitraukia kaltę, 14 tuomet, kai nuodėmė, kuria jie užsitraukė kaltę, paaiškėja, bendrija atnašaus jautį iš bandos kaip atnašą už nuodėmę ir atves jį priešais Susitikimo palapinę. 15 Bendrijos seniūnai uždės ranką jaučiui ant galvos VIEŠPATIES akivaizdoje, ir jautis bus papjautas priešais VIEŠPATĮ. 16 Pateptasis kunigas įneš jaučio kraujo į Susitikimo palapinę. 17 Kunigas, padažęs pirštą kraujyje, pašlakstys juo VIEŠPATIES akivaizdoje septynis kartus užuolaidos link. 18 Tada krauju pavilgys ragus aukuro, esančio VIEŠPATIES akivaizdoje Susitikimo palapinėje, o likusį kraują išlies prie papėdės deginamųjų aukų aukuro, kuris yra prie Susitikimo palapinės įėjimo. 19 Visus jo taukus išims ir pavers juos dūmais ant aukuro. 20 Su šiuo jaučiu pasielgs lygiai taip, kaip pasielgė su jaučiu {kunigų} atnašos už nuodėmę; tą patį su juo padarys. Taigi

kunigas atliks už juos permaldavimą, ir jiems bus atleista. 21 O patį jautį jis išgabens už stovyklos ir sudegins jį, kaip sudegino pirmąjį jautį. Tai yra bendrijos atnaša už nuodėmę.

Už bendruomenės vadų nuodėmę 22 Kai nusideda netyčia valdovas, darydamas ką nors iš tų dalykų, kurie pagal VIEŠPATIES, jo Dievo, įsakymus neturėtų būti daromi, ir pasijunta kaltas 23 ar jo padarytoji nuodėmė jam primenama, tuomet jis atves sveiką ožį kaip savo atnašą. 24 Uždės ranką ožiui ant galvos, ir ožys bus papjautas toje vietoje, kur pjaunamos deginamosios aukos VIEŠPATIES akivaizdoje. Tai atnaša už nuodėmę. 25 Tada kunigas paims savo pirštu atnašos už nuodėmę kraujo ir pavilgys juo deginamųjų aukų aukuro ragus, o jo likusį kraują išlies prie deginamųjų aukų aukuro papėdės. 26 Visus jo taukus jis pavers dūmais ant aukuro, kaip daroma su bendravimo aukos taukais. Taip kunigas padarys permaldavimą valdovo labai už nuodėmę, ir ji bus atleista.

Už paprasto žmogaus nuodėmę 27 Jei kas iš paprastų žmonių nusideda netyčiomis, darydamas ką nors iš tų dalykų, kurie pagal VIEŠPATIES įsakymus neturėtų būti daromi, ir pasijunta kaltas 28 ar vėliau jam primenama jo padarytoji nuodėmė, tuomet jis atves sveiką ožką, kaip savo atnašą už nuodėmę, kurią jis yra padaręs. 29 Jis uždės ranką ant galvos atnašai už nuodėmę, ir atnaša už nuodėmę bus papjauta deginamųjų aukų vietoje. 30 Tada kunigas paims savo pirštu jos kraujo ir pavilgys juo deginamųjų aukų aukuro ragus, o likusį kraują išlies prie aukuro papėdės. 31 Jis išims visus jos taukus, kaip išimami bendravimo aukos taukai, ir kunigas pa-

4,8-12: Tik šventos ir gyvybinės dalys turi būti atnašaujamos; liekanos, būdamos suterštos atna-

šautojo nuodėme, turi būti sudegintos toliau nuo stovyklos.

vers juos dūmais ant aukuro, kad būtų malonus kvapas VIEŠPAČIUI. Taip kunigas atliks permaldavimą jo labui, ir jam bus atleista.

32 O jei atnaša, kurią jis atveda kaip atnašą už nuodėmę, yra avis, jis turi atvesti avelę be trūkumų. 33 Jis uždės ranką ant galvos atnašai už nuodėmę, ir ji bus papjauta toje vietoje, kur yra pjaunamos deginamosios aukos. 34 Tada kunigas paims savo pirštu jos kraujo ir pavilgys juo deginamųjų aukų aukuro ragus, o jos likusį kraują išlies prie aukuro papėdės. 35 Visi taukai bus išimti, kaip išimami bendravimo aukos avies taukai, ir kunigas pavers juos dūmais ant aukuro virš atnašų VIEŠPAČIUI ugnimi. Taip kunigas atliks permaldavimą jo labui už nuodėmę, kurią jis padarė, ir jam bus atleista.”

5 Ypatingi atnašų už nuodėmę atvejai ¹“Jei žmogus nusideda, būdamas prisaikdintas būti liudytoju ir nors gali paliudyti, nes matė ar iš kitur sužinojo apie dalyką, bet atsisako kalbėti ir užsitraukia kaltę;

2 arba paliesdamas bet ką nešvaraus, nors to ir nesuvokdamas, ar tai būtų lavonas nešvaraus žvėries, ar nešvaraus galvijo, ar nešvaraus roplio, jis tampa nešvarus ir užsitraukia kaltę;

3 arba kai jis, nors ir nesuvokdamas, paliečia žmogaus nešvarumą – bet kokį nešvarumą, dėl kurio tampa nešvarus, bet vėliau suvokia savo kaltę;

4 arba kai žmogus neapgalvotai ištaria lūpomis priesaiką geram ar blogam tikslui, – kaip žmonės kad yra įpratę prisiekinėti neapgalvotai, – ir vėliau suvokia savo kaltę dėl tokios priesaikos.

5 Kai jis suvokia savo kaltę bet kuriuo iš šių atvejų, išpažins nuodėmę, kuria nu-

sidėjo. ⁶Atves VIEŠPAČIUI kaip savo bausmę už nuodėmę, kuria nusidėjo, patelę iš avių kaimenės – avį ar ožką – kaip atnašą už nuodėmę. Kunigas atliks permaldavimą jo labui už jo nuodėmę.

7 Betgi jei jis neišgali atnašauti avies, tai atnašaus kaip bausmę už nuodėmę, kuria nusidėjo, du purplelius ar du balandžius – vieną atnašai už nuodėmę, o kitą deginamajai aukai. ⁸Nuneš juos pas kunigą, o jis aukos pirma tą, kuris yra atnaša už nuodėmę, nusukdamas jam galvą prie kaklo, bet galvos nenukirsdamas. ⁹Krauju atnašos už nuodėmę pašlakstys aukuro šoną, o likusis kraujas bus ištektintas prie aukuro papėdės. Tai atnaša už nuodėmę. ¹⁰O antrąjį paruoš deginamajai aukai, kaip paprastai daroma. Taip kunigas atliks permaldavimą jo labui už nuodėmę, kuria jis nusidėjo, ir jam bus atleista.

11 Betgi jei jis neišgali atnašauti dviejų purplelių ar dviejų balandžių, tai atnašaus už nuodėmę, kuria nusidėjo, dešimtadalį efos rinktinių miltų atnašai už nuodėmę. Nei aliejaus į juos nemaišys, nei smilkalų ant jų neužbarstys, nes tai yra atnaša už nuodėmę. ¹²Atneš juos pas kunigą, o kunigas pasems jų saują kaip priminimo dalį ir pavers juos dūmais ant aukuro drauge su ugnies atnašomis VIEŠPAČIUI. Tai atnaša už nuodėmę. ¹³Taip kunigas atliks permaldavimą jo labui už bet kurią nuodėmę, kuria nusidėjo, ir jam bus atleista. Kaip ir javų atnaša, likusi miltų dalis priklausys kunigui”.

Atlyginimo aukos ^{14*}VIEŠPATS kalbėjo Mozei, tardamas: ¹⁵“Kai žmogus nusizengia ir nusideda netyčiomis, paglemždamas* sau iš VIEŠPAČIUI pašvęstų atnašų, jis atves VIEŠPAČIUI kaip atnašą už kaltę* iš kaimenės sveiką aviną, kurio vertę

5,14-6,7: Šie atnašos už kaltę atvejai liečia nusi-kaltimus Dievui ir bendruomenei, kurie reikalau-

ja, kad atnašas lydetų ir atsiliginimas už skriaudą.
5,15: ... paglemždamas ... : atnašaudamas ne

nustatys sidabro šekeliais pagal šventovės šekelį. Tai yra kaltės atnaša. ¹⁶Atlygins ir už tai, kuo jis nusidėjo šventovei, pridėdamas prie jos penktadalį viršaus ir paduodamas kunigui. Kunigas atliks permaldavimą jo labui su kaltės atnašos avinu, ir jam bus atleista.

17 Kai žmogus, to nežinodamas,* nusideda bet kuriam iš VIEŠPATIES įsakymų, darydamas tai, kas uždrausta, jis užsitraukia kaltę ir turi priimti už ją bausmę. ¹⁸Jis atves pas kunigą iš kaimenės sveiką aviną pagal tavo nustatytą vertę kaip atnašą už kaltę. Kunigas atliks permaldavimą jo labui už klaidą, kuria jis netyčiomis suklydo, ir jam bus atleista. ¹⁹Tokia yra atnaša už kaltę; tas žmogus tikrai buvo kaltas VIEŠPAČIUI.”

20 VIEŠPATS kalbėjo Mozei, tardamas: ²¹“Kai žmogus nusideda ir nusižengia VIEŠPAČIUI, pasielgdamas apgaulingai su artimu užstato ar skolos laidavimo reikalu arba vagyste, arba artimo apgavyste, ²²arba, radęs pamestą daiktą, melu išsigina; arba jei kreivai prisiekia dėl ko nors iš daugelio dalykų, kaip žmonės kad paprastai daro, ir nusideda, – ²³kai žmogus taip nusidėjo ir, suvokęs savo kaltę, sugrąžins, ką buvo įsigijęs vagyste ar apgavyste, ar jam patikėtą užstatą, ar daiktą, kurį jis buvo radęs, ²⁴ar bet koki kitą daiktą, dėl kurio buvo kreivai prisiekęs, jis atlygins už patį daiktą ir pridės viršaus penktą dalį. Jo savininkui taip atsilygins, kai suvoks savo kaltę. ²⁵Tada jis atves pas kunigą kaip atnašą už kaltę VIEŠPAČIUI iš kaimenės sveiką aviną pagal tavo nustatytą vertę.

²⁶Kunigas atliks permaldavimą jo labui VIEŠPATIES akivaizdoje, ir jam bus atleista visa, kuo jis buvo užsitraukęs kaltę.”

6 Kunigystė ir auka. Kasdienė deginamoji auka ¹VIEŠPATS kalbėjo Mozei, tardamas: ²“Duok Aaronui ir jo sūnams nurodymus. Tokios yra deginamosios aukos apeigos:* pati deginamoji auka turi pasilikti ant aukuro žaizdro visą naktį lig ryto, o ant aukuro turi būti kurstoma ugnis. ³Kunigas, užsimovęs apatines kelnaites iš drobės, apsilvilks savo drobiniu apdaru, susems pelenus, kuriais ugnis paverė ant aukuro deginamąją auką, ir supils juos šalia aukuro. ⁴Tada nusivilks savo apdarą ir, apsilvilkęs kitais drabužiais, išneš pelenus už stovyklos į švarią vietą. ⁵Ugnis ant aukuro turi būti nuolat kurstoma; ji neturi užgesti. Kas rytą kunigas uždės ant jos malkų, išdėlios ant jos deginamąją auką ir pavers dūmais bendravimo atnašų taukus. ⁶Ugnis ant aukuro turi būti nuolat kurstoma; ji neturi užgesti.

Kasdienė javų atnaša ⁷Tokios yra javų atnašos apeigos: Aarono sūnūs atnašaus ją VIEŠPATIES akivaizdoje priešais aukurą. ⁸Vienas jų paims iš jos saują geriausių miltų bei aliejų iš javų atnašos drauge su visais ant atnašos esančiais smilkalais ir pavers jos priminimo dalį dūmais ant aukuro kaip malonų kvapą VIEŠPAČIUI. ⁹O kas iš jos lieka, suvalgys Aaronas ir jo sūnūs. Ji turi būti valgoma kaip nerauginti papločiai šventoje vietoje: ją turi valgyti Susitikimo palapinės kieme. ¹⁰Ji neturi būti kepama su raugu. Aš daviau ją kaip jų dalį iš savo ugnies atnašų. Ji yra

visą dešimtinę, ne visas pirmienas ir pan. ... *atnaša už kaltę*: jai buvo būdinga tam tikra papildoma bausmė kaip atlyginimas už skriaudą. Tačiau kitose vietose, pvz., Kun 14,12-13; Sk 6,12; Ezd 10,19, pavadinimas *atnaša už kaltę* vartojamas svarbesniems *atnašų už nuodėmę* atvejams įvardyti, nors juose apie skriaudą nekalbama.

5,17: ... *to nežinodamas* ... : šiuo atveju manoma, kad vėliau pažeidėjas suvokia savo klaidą – kaltę. Žr. Kun 4,13-14.

6,2: ... *apeigos*: pažodžiui *mokymas, arba įstatymas, nurodymai*. Čia ir tolesnėse pastraipose duodami papildomi nurodymai apie įvairių aukų apeigas.

ypač šventa kaip ir atnaša už nuodėmę ar atnaša už kaltę.¹¹ Tik vyriškieji Aarono palikuonys ją valgys kaip savo teisėtą dalį iš VIEŠPATIES atnašų ugnimi, per visas kar-tas. Visa, kas tik jas paliestų, taps pašvęsta.”

12* VIEŠPATS kalbėjo Mozei, tardamas: 13“Tokia yra atnaša, kurią Aaronas ir jo sūnūs turi atnašauti VIEŠPAČIUI savo pate-pimo dieną: dešimtadalį efos geriausių miltų kaip nuolatinę javų atnašą, pusę ry-tą ir pusę vakare. 14Ji bus paruošta keptu-vėje su aliejumi. Atneši ją gerai aliejuje iš-mirkytą, – keptas javų atnašos riekės, – ir atnašausi ją kaip malonų kvapą VIEŠPA-ČIUI. 15Taip ją paruoš ir kunigas, pateptas iš Aarono sūnų būti jo įpėdiniu. Tai yra amžinas įstatas: atnaša priklauso VIEŠPA-ČIUI, ji visa turi būti paversta dūmais. 16Kiekviena kunigo javų atnaša turi būti visa sudeginta: ji neturi būti valgoma.”

Atnašos už nuodėmę 17VIEŠPATS kal-bėjo Mozei, tardamas: 18“Taip kalbėk Aaro-nui ir jo sūnums. Tokios yra apeigos atna-šos už nuodėmę. Atnaša už nuodėmę bus papjauta VIEŠPATIES akivaizdoje toje vie-toje, kur yra pjaunama atnaša deginama-jai aukai. 19Tas kunigas, kuris atnašauja ją kaip atnašą už nuodėmę, turi ją valgyti. Ji bus valgoma šventoje vietoje, Susitikimo palapinės kieme. 20Visa, kas tik paliestų jos mėsą, taps pašvęsta, o jeigu ant drabu-žių užtikštų jos kraujo, aptaškytąją dalį turi išplauti šventoje vietoje. 21Molinis in-das, kuriame ji buvo virta, turi būti su-daužytas, o jeigu ji virta variniame inde, jis turi būti iššveistas ir vandeniui išskalautas. 22Ją valgys tik vyriškieji iš kunigų gimi-nės, nes ji yra ypač šventa. 23Bet atnašos už

nuodėmę mėsa, kurios kraujo buvo įnešta į Susitikimo palapinę permaldavimui šven-toje vietoje, nebus valgoma. Ji turi būti su-deginta ugnimi”.

7 Atlyginimo atnašos už kaltę 1“Tokios yra apeigos atnašos už kal-tę: ji yra ypač šventa. 2Atnaša už kaltę bus papjauta toje vietoje, kur pjaunama degi-namosios aukos atnaša. Jos kraujas bus iš-lietas ant aukuro šonų. 3Visi jos taukai tu-ri būti atnašauti: riebioji uodega, vidurius dengianti riebioji plėvė, 4abudu inkstai su jų taukais prie paslėpsnių ir kepenų lezgis, kuris turi būti išimtas drauge su inkstais. 5Kunigas pavers juos ant aukuro dūmais kaip ugnies atnašą VIEŠPAČIUI. Tai yra at-naša už kaltę. 6Ją valgys tik vyriškieji iš ku-nigų giminės. Bus valgoma šventoje vie-toje, nes atnaša yra ypač šventa.

7 Atnaša už kaltę yra panaši į atnašą už nuodėmę. Tie patys nurodymai galioja abiem: ji turi priklausyti kunigui, kuris at-lieka su ja permaldavimą. 8Panašiai kuni-gas, kuris atnašauja už ką nors deginamąją auką, sau pasiims kailį deginamosios au-kos, kurią jis atnašavo. 9Be to, bet kokia ja-vų atnaša, kepta krosnyje, ir bet kokia, pa-ruošta puode ar keptuvėje, priklausys ją at-našaujančiam kunigui. 10Tuo tarpu bet kokia kita javų atnaša, įmaišyta su alieju-mi ar sausa, priklausys lygiai visiems Aaro-no sūnums”.

Bendravimo atnašos 11“Tokios yra apeigos bendravimo aukos, kuri atnašauja-ma VIEŠPAČIUI. 12Jei kas ją aukoja dėko-damas, tai drauge su padėkos auka turės atnašauti ir neraugintų, su aliejumi įmai-šytų papločių, neraugintų, aliejumi aptep-

6,12-16: Šie nurodymai apie kasdienę, arba nuo-latinę, javų atnašą skiriasi nuo anksčiau duotų nurodymų (žr. Kun 6,7-11 ir Iš 29,39-42), kur

kalbama apie javų atnašą. Žodžiai *savo patepimo dieną* rodo, kad ši javų atnaša buvo siejama su kunigo pašventimu.

tų bandelių bei aliejuje išminkytų rinktinių miltų papločių. ¹³Šias atnašas, pridėjus raugintos duonos* papločių, jis turės atnašauti su savo padėkai skirta bendravimo auka. ¹⁴Iš jų jis turės atnašauti po vieną paplotį kaip savo auką VIEŠPAČIUI. Tai priklausys kunigui, išliejančiam bendravimo atnašos kraują. ¹⁵O jo bendravimo aukos, skirtos dėkojimui, mėsa turės būti valgoma tą pačią dieną, kai ji aukojama. Niekas iš jos neturi būti paliktas lig ryto.

¹⁶O jei auka, kurią jis atnašauja, yra įžado ar savanoriška auka, nors ji turi būti valgoma tą dieną, kai ji aukojama, tačiau jos liekanos gali būti valgomos ir rytojaus dieną. ¹⁷Betgi trečią dieną aukos mėsos liekanos turės būti sudegintos. ¹⁸Todėl jei būtų valgomos trečią dieną bendravimo aukos mėsos liekanos, auka nebus maloni nei Dievui, nei bus įskaityta tam, kuris ją aukuoja. Tokia mėsa turi būti laikoma atmatomis, ir kas ją valgys, užsitrauks kaltę.

¹⁹Mėsa, palietusi ką nors nešvaraus, nebus valgoma; ji turi būti sudeginta ugnyje. O kitą mėsą gali valgyti tik tas, kas yra švarus. ²⁰Betgi kas, būdamas nešvarus, valgytų mėsos iš VIEŠPAČIUI skirtos bendravimo aukos, bus pašalintas iš savo giminės. ²¹Jei žmogus palietų bet kokį nešvarų dalyką – žmogišką nešvarumą ar nešvarų gyvulį, ar bet kokį nešvarų bjaurų kūrinį – ir valgytų mėsos iš VIEŠPAČIUI skirtos bendravimo aukos, jis bus pašalintas iš savo giminės.

Nurodymai apie taukus ir kraują ²²VIEŠPATS kalbėjo Mozei, tardamas:

²³“Kalbėk izraeliečiams ir sakyk: nevalgysite jokių taukų,* nei jaučio, nei avies, nei

ožkos. ²⁴Nors taukai gyvulio, nudvėsusio ar žvėrių sudraskyto, ir gali būti kam nors panaudoti, bet jūs patys jų nevalgysite. ²⁵Jei kas nors valgytų taukų gyvulio, iš kurio gali būti atnašauta ugnimi VIEŠPAČIUI skirta auka, tas asmuo bus pašalintas iš savo giminės. ²⁶Nevalgysite jokio kraujo, – ar tai būtų paukščio, ar tai būtų gyvulio kraujas, – niekur savo gyvenvietėse. ²⁷Kas valgytų bet kokį kraują, bus pašalintas iš savo giminės.”

²⁸VIEŠPATS kalbėjo Mozei, tardamas: ²⁹“Kalbėk izraeliečiams ir sakyk: atnašą, skirtą VIEŠPAČIUI iš bendravimo aukos, turės atnešti VIEŠPAČIUI žmogus, kuris atnašauja bendravimo auką. ³⁰Savo rankomis jis atneš VIEŠPAČIUI skirtą ugnies atnašą. Jis pats atneš taukus su krūtine, kad krūtinė būtų pakylėta kaip pakylėjimo atnaša* VIEŠPATIES akivaizdoje. ³¹Kunigas taukus pavers dūmais ant aukuro, o krūtinė bus Aarono ir jo sūnų dalis. ³²Ir dešiniąją šlaunį nuo savo bendravimo aukų atiduosite kunigui kaip dovaną. ³³Tas, kuris iš Aarono sūnų atnašauja bendravimo aukos kraują ir taukus, gaus dešiniąją šlaunį kaip savo dalį. ³⁴Nes aš paėmiau pakylėjimo atnašos krūtinę ir dovanos atnašos petį iš izraeliečių – iš jų bendravimo aukų – ir atidaviau juos kunigui Aaronui ir jo sūnams kaip amžiną izraeliečių duoklę. ³⁵Tai bus kunigiškoji* dalis iš VIEŠPAČIUI skirtų ugnies atnašų, duota Aaronui ir jo sūnams, kai jie buvo įvesti tarnauti VIEŠPAČIUI kaip kunigai. ³⁶Kad ji būtų jiems duodama kaip amžina izraeliečių duoklė per visas jų kartas, VIEŠPATS įsakė tą dieną, kai jis patepė juos kunigais.”

7,13: ... *raugintos duonos*: šie papločiai nebuvo deginami ant aukuro (žr. Kun 2,11), bet buvo valgomi per bendravimo aukos vaišes, kurios būdavo po aukos apeigų. Žr. Kun 3,1 paaiškinimą.

7,23: ... *taukų*: turima omenyje taukus, kurie minimi Kun 3,9-10. 14-15. ... *nei jaučio, nei avies,*

nei ožkos: gyvuliai, kurie buvo aukojami; kitų švartų gyvulių taukus buvo galima valgyti.

7,30-34: ... *pakylėta kaip pakylėjimo atnaša*: atnašavimo apeigos aprašomos Iš 29,24-28.

7,35: ... *kunigiškoji dalis*: pažodžiui *pateptoji dalis*.

37 Tokios yra apeigos deginamosios aukos, javų atnašos, atnašos už nuodėmę, atnašos už kaltę, pašventinimo atnašos ir bendravimo aukos, kurias VIEŠPATS paskelbė Mozei ant Sinajaus kalno, kai įsakė izraeliečiams nešti savo atnašas VIEŠPAČIUI Sinajaus dykumoje.

B. KUNIGŲ ŠVENTIMŲ APEIGOS

8 Aaronas ir jo sūnų šventimų apeigos ^{1*}VIEŠPATS kalbėjo Mozei, tardamas: ²“Paimk Aaroną drauge su jo sūnumis, drabužius,* patepimo aliejų, jautį atnašai už nuodėmę, du avinus bei pintinę su nerauginta duona ³ir surink visą bendriją prie Susitikimo palapinės angos”. ⁴Mozė padarė, kaip VIEŠPATS jam įsakė. Kai visa bendriją buvo surinkta prie įėjimo į Susitikimo palapinę, ⁵Mozė kreipėsi į bendriją: “Štai ką VIEŠPATS įsakė padaryti”.

⁶Tada Mozė, paliepęs Aaronui ir jo sūnums prieiti, apiplovė juos vandeniu. ⁷Paskui apvilko jį tunika, apjuosė juosta, apren-gė skraiste ir uždėjo jam efodą, suverždamas jį meistriškai išausta efodo juosta ir taip pritvirtindamas prie Aaronas. ⁸Uždėjo jam krūtinės dėklą, o į krūtinės dėklą įdėjo Urimus ir Tumimus.* ⁹Užmovė jam ant galvos turbaną ir prie turbano, priekyje, prisegė auksinį papuošalą – šventąją diademą, kaip VIEŠPATS buvo Mozei įsakęs.

¹⁰Tada Mozė, paėmęs patepimo aliejaus, patepė ir pašventino Padangtę ir visa, kas buvo jos viduje. ¹¹Pašlakstė juo auku-

rą septynis kartus ir pašventindamas patepė aukurą, visus jo reikmenis bei praus-tuvą su pastovu. ¹²Užpylė Aaronui ant galvos patepimo aliejaus jam pašventinti. ¹³Mozė, paliepęs privesti Aaronas sūnus, apvilko juos tunikomis, apjuosė juostomis ir užmovė jiems kepures, kaip VIEŠPATS buvo Mozei įsakęs.

Šventimų aukos ¹⁴Kai jam buvo atvestas jautis atnašai už nuodėmę, Aaronas bei jo sūnūs uždėjo ranką atnašos už nuodėmę jaučiui ant galvos, ¹⁵ir jautis buvo papjautas. Mozė paėmė kraujo ir pirštu pavilgė kiekvieną aukuro ragą, tuo apvalydamas aukurą. Tada kraują jis išliejo prie aukuro papėdės. Taip jį pašventino, padarydamas už jį permaldavimą. ¹⁶Mozė paėmė visus vidurius dengiančius taukus, kepenų lezgi, abu inkstus su jų taukais ir ant aukuro pavertė juos dūmais. ¹⁷Bet patį jautį, jo odą, mėsą ir išmatas jis sudegino ant laužo už stovyklos, kaip VIEŠPATS buvo Mozei įsakęs.

¹⁸Tada jis paliepė atvesti aviną deginamajai aukai. Aaronas bei jo sūnūs uždėjo rankas avinui ant galvos, ¹⁹ir avinas buvo papjautas. Mozė apšlakstė krauju visus aukuro šonus. ²⁰Avinas buvo sukapotas, ir Mozė galvą, dalis ir taukus ant aukuro pavertė dūmais. ²¹Apiplovus vidurius ir kojas vandeniu, Mozė pavertė dūmais ant aukuro visą aviną. Tai buvo deginamoji au-ka, malonaus kvapo ugnies atnaša VIEŠPAČIUI, kaip VIEŠPATS buvo Mozei įsakęs.

²²Tada jis paliepė atvesti antrąjį aviną, šventimų aviną. Aaronas bei jo sūnūs uždėjo rankas avinui ant galvos, ²³ir jis

8,1-9,1: Nors Aaronas ir jo sūnų kunigų šventimų apeigos aprašomos pasakojimu, šios šventimų apeigos turėjo tarnauti modeliu visiems kunigų šventimams ateityje.

8,2: ... *drabužius* ... {ir t.t.}: žr. aprašymą Iš 28-29 skyriuose.

8,8: ... *Urimus ir Tumimus*: žr. Iš 28,30 paaiškinimą.

buvo papjautas. Mozė paėmė jo kraujo ir juo pavilgė Aarono dešinės ausies lezgelį, jo dešinės rankos nykštį ir dešinės kojos nykštį. ²⁴Kai Aarono sūnūs buvo privesti, Mozė pavilgė krauju jų dešinės ausies lezgelį, dešinės rankos nykštį ir jų dešinės kojos nykštį, o likusį kraują Mozė iššlakstė ant visų aukuro šonų. ²⁵Jis paėmė taukus, – riebiąją uodegą, visus vidurius dengiančius taukus, kepenų lezgį, abu inkstus su jų taukais, – ir dešiniąją šlaunį. ²⁶Iš neraugintos duonos pintinės, buvusios VIEŠPATIES akivaizdoje, jis paėmė vieną neraugintos duonos paplotį, vieną duonos su aliejumi paplotį bei vieną bandelę ir padėjo juos ant taukų bei dešinėsios šlaunies. ²⁷Juos visus jis sudėjo Aaronui ir jo sūnams ant delno, liepdamas juos pakylėti kaip pakylėjimo atnašą VIEŠPATIES akivaizdoje. ²⁸Tada Mozė paėmė juos iš jų rankos ir pavertė dūmais ant aukuro kartu su deginamąja auka. Tai buvo šventimų atnaša maloniam kvapui, ugnies atnaša VIEŠPAČIUI. ²⁹Mozė paėmė krūtinę ir pakylėjo ją kaip pakylėjimo atnašą VIEŠPATIES akivaizdoje. Ji buvo Mozei tenkanti šventimų avino dalis, kaip VIEŠPATS buvo Mozei įsakęs. ³⁰Tada Mozė, paėmęs patepimo aliejaus ir kraujo, esančių ant aukuro, pašlakstė jais Aaroną bei jo drabužius ir taip pat jo sūnus bei jų drabužius. Taip jis pašventino Aaroną ir jo drabužius, taip pat jo sūnus ir jų drabužius.

³¹Galop Mozė tarė Aaronui ir jo sūnams: „Virkite mėsą prie Susitikimo palapinės angos ir valgykite ją ten su duona, kuri yra šventimų atnašų pintinėje, kaip man buvo įsakyta: ‘Aaronas ir jo sūnūs ją valgys’. ³²Mėsos ir duonos liekanas turite

sunaikinti ugnimi. ³³Be to, jūs neatsitrauksite nuo Susitikimo palapinės angos septynias dienas, kol jūsų šventimų dienos nebus užbaigtos, nes jūsų šventimai užtruks septynias dienas. ^{34*}Tai, kas šiandien buvo padaryta, VIEŠPATS įsakė, kad būtų daroma {septynias dienas} dėl permaldavimo jūsų labui. ³⁵Jūs turite pasilikti prie Susitikimo palapinės angos dieną ir naktį per septynias dienas, laikydamiesi VIEŠPATIES nurodymų, kitaip jūs mirsite, nes taip man buvo įsakyta”. ³⁶Aaronas ir jo sūnūs padarė visa, ką VIEŠPATS buvo įsakęs per Mozė.

9 Pirmoji Aarono ir jo sūnų au-

ka ¹Aštuntą dieną Mozė pasišaukė Aaroną bei jo sūnus ir Izraelio seniūnus. ²Aaronui jis tarė: „Paimk jautuką atnašai už nuodėmę ir aviną deginamajai aukai – sveikus – ir atnašauk juos VIEŠPATIES akivaizdoje. ³Kalbėk izraeliečiams, tardamas: ‘Paimkite ožį atnašai už nuodėmę, veršį ir ėriuką, sveikus mitulius deginamajai aukai, ⁴jautį ir aviną bendravimo atnašai paaukoti VIEŠPATIES akivaizdoje ir su aliejumi įmaišytą javų atnašą, nes šiandien jums pasirodys VIEŠPATS’”. ⁵Jie tad visa, ką Mozė buvo įsakęs, sugabeno priešais Susitikimo palapinę. Visa bendrija susirinko ir stovėjo VIEŠPATIES akivaizdoje. ⁶Mozė tarė: „Štai ką VIEŠPATS įsakė jums padaryti, kad jums pasirodytų VIEŠPATIES šlovė”. ⁷Tada Mozė paliepė Aaronui: „Prieik prie aukuro ir paaukok savo atnašą už nuodėmę ir deginamąją auką, atlik permaldavimą už save ir už žmones, paaukok žmonių atnašas ir atlik permaldavimą už juos, kaip VIEŠPATS įsakė”.

⁸Aaronas priėjo prie aukuro ir papjovė jautuką, kuris buvo jo paties atnaša už nuodėmę. ⁹Aarono sūnūs padavė jam krau-

8,34: Nurodymo prasmė nėra aiški. Arba ši eilutė tik nurodo priežastį, kodėl Dievas įsakė atlikti šią apeigą, arba ji apima ir Dievo įsakymą, kad ši apeiga būtų atliekama visuose kunigų šventi-

muose, arba ją įsakoma pakartoti kasdien per septynias dienas visas šventimų apeigas. Bent atnaša už nuodėmę, skirta permaldavimui, buvo aukojama kasdien per septynias dienas. Žr. Iš 29,29-36.

jo, o jis, padažęs pirštą kraujyje, pavilgė juo aukuro ragus. O likusį kraują išliejo prie aukuro papėdės. ¹⁰Bet taukus, inkstus ir atnašos už nuodėmę kepenų lezgi jis pavertė dūmais ant aukuro, kaip VIEŠPATS buvo Mozei įsakęs, ¹¹o mėsą ir kailį sudegino ant laužo už stovyklos.

12 Tada jis papjovė deginamąją auką. Aarono sūnūs prinešė jam kraujo, o jis iššlakstė jį ant aukuro šonų. ¹³Deginamąją auką jie prinešė jam sukapotą į dalis su aukos galva, ir jis pavertė tai dūmais ant aukuro. ¹⁴Apiplovęs vidurius ir kojas, jis pavertė ir juos dūmais drauge su deginamąja auka ant aukuro.

15 Paskui jis aukuoja žmonių atnašą. Paėmęs ožį, kuris buvo žmonių atnaša už nuodėmę, jį papjovė ir paaukuoja kaip atnašą už nuodėmę lygiai kaip pirmąją. ¹⁶Jis atnašavo deginamąją auką, paaukodamas ją pagal nuostatus. ¹⁷Jis atnašavo javų atnašą ir, paėmęs iš jų saują, pavertė juos dūmais ant aukuro, neįskaitant rytmečio deginamosios aukos.

18 Jis papjovė jautį ir aviną kaip žmonių bendravimo auką. Aarono sūnūs prinešė jam kraujo, kurį jis iššlakstė ant visų aukuro šonų, ¹⁹jaučio ir avino taukus – riebiąją uodegą, vidurius dengiančius taukus, abu inkstus su taukais, esančiais ant jų, ir kepenų lezgius. ²⁰Šias riebias dalis jie išdėliojo viršum krūtinių, ir taukai buvo paversti dūmais ant aukuro. ²¹Krūtines ir dešiniąją šlaunį Aaronas pakylėjo kaip pakylėjimo atnašą VIEŠPATIES akivaizdoje, kaip Mozė buvo įsakęs.

Viešpats apreiškia savo Artumą

²²Aaronas pakėlė rankas žmonių link ir juos palaimino. Paaukojęs atnašą už nuodėmę, deginamąją auką ir bendravimo atnašą, jis nulipo žemyn.* ²³Tada Mozė ir Aaronas įėjo į Susitikimo palapinę. Išėję jie palaimino žmones, ir VIEŠPATIES šlovė pasirodė visiems žmonėms. ²⁴Iš VIEŠPATIES Artumo išėjo ugnis ir sudegino deginamąją auką bei taukus ant aukuro. Tai matydami, visi žmonės šaukė iš džiaugsmo ir puolė veidu žemėn.

10 Nadabo ir Abihu'o nuodėmė

¹O Aarono sūnūs, Nadabas ir Abihu'as,* pasiėmė savo smilkytuvus, įsidėjo žarijų, užbarstė ant jų smilkalų ir atnašavo VIEŠPATIES akivaizdoje nešventintą ugnį, kokios jis nebuvo jiems įsakęs. ²Ugnis* išsiveržė iš VIEŠPATIES Artumo ir taip juos užgožė, kad jie numirė VIEŠPATIES akivaizdoje. ³Tada Mozė tarė Aaronui: "Apie tai kalbėjo VIEŠPATS, kai pasakė:

"Per esančius čia prie manęs
apreikšiu savo šventumą*
ir visų žmonių akivaizdoje
būsiu pašlovintas".

Bet Aaronas tylėjo.

⁴ Mozė pasišaukė Mišaelį ir Elzafaną, Aarono dėdės Uzielio sūnus, ir jiems tarė: "Priekite ir nuneškite savo giminaičius nuo šventovės priekio kur nors už stovyklos." ⁵Jiedu priėjo ir išnešė juos, apsirengusius tunikomis,* už stovyklos, kaip Mozė jiems buvo įsakęs. ⁶O Aaronui ir jo sūnums Eleazarui ir Itamarui tarė: "Netaršykite sau plaukų,* neplėšykite savo drabu-

9,22: ... *nulipo žemyn*: nuo laiptų prie didžiojo aukuro.

10,1: ... *Nadabas ir Abihu'as*: du vyresni Aarono sūnūs. Žr. Iš 6,23-24.

10,2: ... *ugnis*: turbūt žaibas.

10,3: ... *apreikšiu savo šventumą*: Dievo Artumas yra taip šventas, kad mirtinai užgožia tuos,

kurie artinasi prie jo be prideramo šventumo. Žr. Sk 20,13; Ez 28,22.

10,5: ... *juos, apsirengusius tunikomis*: jiedu buvo palaidoti taip, kaip buvo apsirengę, neįvynioti į drobulę ir be laidojimo apeigų.

10,6: ... *netaršykite sau plaukų* ... : Aaronas ir jo sūnūs turi susilaikyti nuo gedulo ženklų.

žiu, kad kartais nenumirtumėte ir pyktis neužgožtų visos bendrijos. Jūsų giminės, visi Izraelio namai, apraudos VIEŠPATIES siųstą gaisrą. ⁷Nepasitraukite nuo Susitikimo palapinės angos, kad nenumirtumėte, nes VIEŠPATIES patepimo aliejus yra ant jūsų. Jie pasielgė, kaip Mozė buvo įsakęs.

Nurodymai apie kunigų elgesį

⁸VIEŠPATS kalbėjo Aaronui, tardamas: ⁹“Negerkite vyno ar svaiginamųjų gėrimų nei tu, nei tavo sūnūs, kai jums reikia eiti į Susitikimo palapinę, kad nenumirtumėte. Tai yra amžinas įstatas visoms jūsų kartoms, ¹⁰nes jūs turite daryti skirtumą tarp to, kas šventa, ir to, kas prasta, tarp to, kas švaru, ir to, kas nešvaru; ¹¹jūs turite mokyti izraeliečius visų įstatų, kuriuos jiems paskelbė VIEŠPATS per Mozę.”

¹²Mozė kalbėjo Aaronui ir jo likusiems sūnums Eleazarui ir Itamarui: “Paimkite javų atnašą, paliktą nuo VIEŠPAČIUI skirtų ugnies atnašų, ir suvalgykite ją neraugintą prie aukuro, nes ji yra ypač šventa. ¹³Valgysite ją šventoje vietoje, nes tai yra tavo duoklė ir tavo sūnų duoklė iš ugnies atnašų VIEŠPAČIUI, nes taip man įsakyta. ¹⁴Betgi krūtinę, pakylėjimo atnašą, ir šlaunį, dovanos atnašą, tu ir tavo sūnūs bei dukterys su tavimi galite valgyti bet kur švarioje vietoje, nes jie buvo paskirti kaip duoklė tau ir duoklė tavo vaikams iš izraeliečių bendravimo aukų. ¹⁵Drauge su deginamosios aukos taukais jie atneš ir šlaunį, dovanos atnašą, ir krūtinę, pakylėji-

mo atnašą, pakylėti kaip pakylėjimo atnašą VIEŠPATIES akivaizdoje. Jie priklausys kaip duoklė tau ir tavo vaikams amžinai, kaip VIEŠPATS įsakė”.

^{16*} Tada Mozė pakartotinai pasiteiravo apie atnašos už nuodėmę ožį, o jis jau buvo sudegintas! Jis supyko ant Eleazaro ir Itamaro, likusių Aarono sūnų, ir tarė: ¹⁷“Kodėl nesuvalgėte atnašos už nuodėmę šventoje vietoje? Juk ji yra ypač šventa, ir Dievas ją davė jums, kad nuvalytumėte bendrijos kaltę, atliktumėte permaldavimą jų labai VIEŠPATIES akivaizdoje! ¹⁸Jos kraujas nebuvo įneštas į šventovės vidų. Jūs turėjote ją suvalgyti tik šventovėje, kaip aš įsakiau”. ¹⁹O Aaronas kalbėjo Mozei: “Štai jie atnešė šiandien savo atnašą už nuodėmę ir deginamąją auką VIEŠPATIES akivaizdon, ir kokie dalykai ištiko mane! Jei aš šiandien būčiau valgęs atnašą už nuodėmę, nejau tai būtų buvę malonu VIEŠPAČIUI?” ²⁰Mozė, tai girdėdamas, sutiko.

C. NUOSTATAI APIE APEIGINĮ ŠVARUMĄ

11 Švarūs ir nešvarūs gyvūnai. Keturkojai ¹VIEŠPATS kalbėjo Mozei ir Aaronui, tardamas: ²“Taip kalbėkite izraeliečiams:

‘Iš visų keturkojų žemėje šie yra gyvuliai,* kuriuos galite valgyti. ³Kiekvieną gyvulį, kuris turi skeltus nagus – yra skeltanagis ir atrajoja – tokį galite valgyti. ⁴Ta-

10,16-19: Eleazaras ir Itamaras sudegino visą atnašos už nuodėmę ožį (žr. Kun 9,15), užuot ją valgę šventoje vietoje (žr. Kun 6,19), prisiėmę bendruomenės kaltę. Aaronas gina savo sūnus, manydamas, kad jie nebuvo pakankamai šventi valgyti aukos mėsą ir adikti permaldavimą už žmones. Jie patys dar stipriai išgyveno Dievo pykčio ant jų brolių Nadabo ir Abihu'o smūgi.

11,2-8: Skirtumai tarp valgomos ir nevalgomos mėsos turbūt rėmėsi tuometinės higienos reikalavimais. Bet čia jie turi įsakmų dorovinių ir religinių nuostatų atspalvį. Nevalgomų mėsų įvairovė rūšiuojama kaip *nešvari*, norint priminti izraeliečiams, kad jie turi būti tyra ir šventa, Viešpačiui atsidavusi tauta.

čiau iš tų, kurie arba tik atrajoja, arba tik turi skeltus nagus, šių nevalgysite: kupranugario, nes jis, nors ir atrajoja, bet skeltų nagų neturi, – jis yra jums nešvarus; ⁵uolų opšraus,* nes jis, nors ir atrajoja, bet skeltų nagų neturi, – jis yra jums nešvarus; ⁶kiškio,* nes jis, nors ir atrajoja, bet skeltų nagų neturi; ⁷ir kiaulės, nes ji, nors ir turi skeltus nagus ir yra skeltanagė, bet neatrajoja, – ji yra jums nešvari. ⁸Nei jų mėsos valgysite, nei jų dvėsenos liesite, – jie yra jums nešvarūs.

Vandens gyvūnai ⁹Šiuos galite valgyti iš visų vandens gyvūnų. Kas vandenyse – jūroje, ar upėje – turi pelekus ir žvynus, tokius galite valgyti. ¹⁰Bet kas neturi pelekų ir žvynų jūroje ar upėje, – iš visų rėpliojančių gyvūnų vandenyje ir iš visų kitų gyvūnų, esančių vandenyje, – tokius laikysite pasibjaurėtiniais. ¹¹Laikysite juos pasibjaurėtiniais: nevalgysite jų mėsos, bjaurėsitės jų dvėseną. ¹²Visa, kas neturi vandenyje pelekų ir žvynų, yra jums pasibjaurėjimas.

Paukščiai ¹³Iš paukščių* šiuos laikysite pasibjaurėtiniais, – jie nebus valgomi, nes yra pasibjaurėjimas, – erelį, grifą, juodąjį grifą; ¹⁴suopį, visų rūšių sakalus; ¹⁵visų rūšių varnas; ¹⁶strutį, lėlį, žuvėdrą; visų rūšių vanagus; ¹⁷pelėdą, narą, ūbaujančią pelėdą, ¹⁸naminę pelėdą, dykumos pelėdą, einį; ¹⁹gandrą; visų rūšių garnius, lukutį ir šikšnosparnį.*

Skraidantys vabzdžiai ²⁰Visi sparnuotieji vabzdžiai, vaikščiojantys keturiomis kojomis, bus jums pasibjaurėtinai. ²¹Bet iš sparnuotųjų vabzdžių, vaikščiojančių keturiomis kojomis, galite valgyti tuos, kurie turi sudurtas kojas ir gali jomis šokinėti žemėje. ²²*Iš jų galite valgyti įvairių rūšių skėrius, įvairių rūšių rijūnus skėrius, įvairių rūšių svirplius ir įvairių rūšių žiogus. ²³Bet visi kiti sparnuoti, keturias kojas turintys vabzdžiai bus jums pasibjaurėtinai.

Nešvarių gyvūnų palietimas

²⁴* Šiais atvejais jūs užsitrauksite nešvarumą. Kas paliestų bet kurio jų dvėseną, bus nešvarus iki vakaro, ²⁵o kas neštų bet kurio jų dvėsenos dalį, turės išsiplauti savo drabužius ir bus nešvarus iki vakaro. ²⁶* Gyvuliai, kurie turi nagus, bet nėra skeltanagiai ar neatrajoja, yra jums nešvarūs. Kas paliestų kurį nors iš jų, bus nešvarus. ²⁷Taip pat ir gyvuliai, vaikščiojantys letenomis* iš tų, kurie rėplioja keturiomis, yra jums nešvarūs. Kas paliestų bet kurio jų dvėseną, bus nešvarus iki vakaro, ²⁸o kas neštų jų dvėseną, išsiplaus savo drabužius ir bus nešvarus iki vakaro. Jie yra jums nešvarūs.

²⁹ Iš gyvūnų, kužančių žemėje, šie bus jums nešvarūs: kormis, pelė, įvairių rūšių didieji driežai; ³⁰gekas, sausumos krokodilas, driežas, smėlynų driežas ir chameleonas. ³¹Jums šie yra nešvarūs tarp kužančių gyvūnų. Kas paliestų kurį iš jų padvėsusį,

11,5-6: Pasak šiuolaikinės zoologijos, opšrus – hyrax Syriacus – yra laikomas kanopiniu gyvūnu, o kiškis graužiku. Nei vienas, nei kitas nėra atrajojantis gyvūnas. Jie tik atrodo, kad atrajoja, kaip daro atrajojantys gyvūnai. Tekstas remiasi šiuo liaudies supratimu.

11,13-19,30: Įvairūs paukščių ir roplių lietuviški vardai daugeliu atvejų remiasi spėliojimu. 11,19: ... *šikšnosparnis*: iš tikrųjų šikšnosparnis yra žinduolis. Čia jis priskiriamas prie paukščių, nes turi sparnus ir gali skraidyti.

11,22: Hebrajiškasis tekstas valgomus į skėrius

panašius vabzdžius skirsto į keturias grupes. Skirtumai tarp jų nėra aiškūs. Žr. Mt 3,4.

11,24-28: Draudimas valgyti nešvariųjų gyvūnų mėsą paaštrinamas: ne tik jų mėsos negalima valgyti, bet ir bet koks jų dvėsenos palietimas padaro žmogų apeigoms nešvarų, t.y. netinkamą dalyvauci pamaldose.

11,26: Ne visi kanopas turintys gyvuliai yra skeltanagiai. Pavyzdžiui, arklys ir asilas.

11,27: ... *vaikščiojantys letenomis*: kaip antai šunys ir katės.

bus nešvarus iki vakaro. ³²Ir ant ko kuris nors iš jų padvėsusis užkristų, taps nešvarus, – ar tai būtų medinis daiktas, ar drabužis, ar kailis, ar ašutinė, ar bet koks daiktas, naudojamas bet kokiam tikslui. Jis turi būti pamerktas į vandenį ir liks nešvarus iki vakaro. Tada jis taps švarus. ³³Jei bet kas iš jų įkristų į indą iš molio, viskas jo viduje bus nešvaru, ir indą sudaužysite. ³⁴Bet koks maistas, kurį būtų galima valgyti, bus nešvarus, jei vanduo iš tokio indo ant jo užtikštų; bet koks gėrimas, kurio būtų galima atsigerti, bus nešvarus, jei jis buvo tokiam inde. ³⁵Viskas, ant ko bet kokia dvėsenos dalis užkristų, bus nešvaru. Krosnis ar viryklė turės būti sudaužyta į šipulius. Jos yra nešvarios, ir jums bus nešvarios. ³⁶O šaltinis ar vandens talpykla, turintis vandens, bus švarūs, betgi kas paliečia dvėseną* šaltinyje ar vandens talpykloje, taps nešvarus. ³⁷Jei tokia dvėseną užkristų ant grūdų sėklos, laikomos sėjai, ji yra švari, ³⁸betgi jei ant sėklos būtų užpiltas vanduo ir tokia dvėseną užkristų ant jo, ji bus jums nešvari.

³⁹ Jei nugaišo gyvulys, kurio mėsą galite valgyti, kas prisiliestų prie jo gaišenos, bus nešvarus iki vakaro. ⁴⁰Kas užvalgytų jo gaišenos, turės išsiplauti drabužius ir bus nešvarus iki vakaro; ir kas neštų gaišeną, turės išsiplauti drabužius ir bus nešvarus iki vakaro.

⁴¹ Visi gyvūnai, kužantys žemėje, kelia pasibjaurėjimą. Jie nebus valgomi. ⁴²Kas tik šliaužia pilvu ir kas rėplioja visomis ke-

turiomis ar kas tik turi daug kojų, – jokių žemėje kužančių gyvūnų nevalgysite, nes jie yra pasibjaurėtini. ⁴³Neužsitraukite sau pasibjaurėjimo jokių kužančių gyvūnų, nesusiterškite jais savęs ir netapkite per juos nešvarūs, ⁴⁴nes aš esu VIEŠPATS, jūsų Dievas. Todėl pašvęskite save ir būkite šventi. Nesuterškite savęs jokių kužančių gyvūnų, kuris rėplioja žeme! ⁴⁵Kadangi aš esu VIEŠPATS, kuris išvedžiau jus iš Egipto žemės, kad būčiau jūsų Dievas, jūs būsite šventi, nes aš esu šventas!

⁴⁶ Tokie yra nuostatai apie gyvulius, paukščius ir visus gyvūnus, plaukiojančius vandenyse, bei visus gyvūnus, kužančius žemėje, ⁴⁷kad darytumėte skirtumą tarp nešvarių ir švarių, tarp gyvūnų, kuriuos galima valgyti, ir tarp gyvūnų, kurių negalima valgyti”.

12 Moters apvalymas po gimdymo ¹VIEŠPATS kalbėjo Mozėi, tardamas: ²*“Kalbėk izraeliečiams ir sakyk: ‘Kai moteris pastoja ir pagimdo berniuką, ji bus nešvari septynias dienas. Ji bus nešvari, kaip būna nešvari savo mėnesinių metu. ³Aštuntąją dieną berniuko apyvarpės oda bus apipjaustyta. ⁴O moteris pasiliks dar trisdešimt tris dienas savo apsivalymo kraujyje. Nieko, kas šventa, nelies nei į šventovę eis, kolei nepasibaigs jos apsivalymo dienos. ⁵Jei pagimdo mergaitę, ji bus nešvari dvi savaites, kaip būna nešvari mėnesinių metu, ir pasiliks dar šešiasdešimt šešias dienas savo apsivalymo kraujyje.

11,36: ... *betgi kas paliečia dvėseną*; pavyzdžiui, norint pašalinti negyvą vabzdį iš vandens.

11,44-45: Šių nurodymų pagrindas nėra tabu, bet Sandoros santykis su Dievu, atskirantis Izraelį Dievo užmojo tarnybai (žr. Iš 19,3-6). Būdama Dievui pašvęsta tauta, izraeliečiai turi vengti bet kokio netyrumo, kad šventasis Dievas galėtų tu-

rėti tarp jų savo Padangtę (žr. Kun 15,31; 18,1-5; 20,22-26; 26,11-12).

12,2-3: Apeiginis moters nešvarumas buvo reiklesnis pirmuoju laikotarpiu, septynių dienų metu po berniuko gimimo ar keturiolikos dienų metu po mergaitės gimimo. Su šiuo laikotarpiu buvo susiejamos taisyklės, išvardytos Kun 15,19-24 tekste.

6 Pasibaigus jos apsilavimo dienoms – ar tai už sūnų, ar tai už dukterį, – ji atneš kunigui prie Susitikimo palapinės angos mitulį ėriuką deginamajai aukai ir balandį ar purplelį atnašai už nuodėmę. ⁷Jis atnašaus VIEŠPATIES akivaizdoje ir atliks permaldavimą jos labui. Tada ji bus švari po savo kraujavimo. Tokios yra apeigos pagimdžiusiai kūdikį, berniuką ar mergaitę. ⁸*O jei ji neturi iš ko atnašauti avį, teatnašauja du purplelius ar du balandžius, vieną deginamajai aukai, o kitą atnašai už nuodėmę. Kunigas atliks permaldavimą jos labui, ir ji bus švari”

13 Nurodymai apie odos ligas ^{1*}VIEŠPATIS kalbėjo Mozei ir Aaronui:

2* “Kai žmogui kūno odoje atsiranda sutinimas ar išbėrimas, ar dėmė, besivystanti į raupsų ligą jo kūno odoje, jis turi būti atvestas pas kunigą Aaroną ar pas vieną iš jo sūnų kunigų. ³Kunigas apžiūrės ligą jo kūno odoje: jei plaukai ligos apimtoje vietoje yra pabalę ir ligos apimtoji vieta atrodo įdubusi, lyginant su kūno oda, tai yra raupsai. Kunigas, tai nustatęs, pripažins, kad tas žmogus yra apeigoms nešvarus. ⁴O jei dėmė kūno odoje yra balta, neatrodo įdubusi, lyginant su oda, ir plaukai ant jos nėra pabalę, kunigas uždarys ligonį septynioms dienoms. ⁵Septintą dieną kunigas jį apžiūrės ir, jei ligos apimtoji vieta išlaikė savo spalvą ir nepaplatėjo odoje, tada kunigas uždarys jį

dar kitoms septynioms dienoms. ⁶Septintą dieną kunigas jį vėl apžiūrės ir, jei ligos apimtoji vieta yra sumažėjusi ir nėra paplatėjusi odoje, kunigas pripažins, kad žmogus yra švarus. Tai tik išbėrimas. Žmogus išsiplaus drabužius ir bus švarus. ⁷Betgi jei tada, kai jis pasirodė pas kunigą ir buvo pripažintas esąs švarus, išbėrimas plėstųsi, jis turi vėl pasirodyti kunigui. ⁸Kunigas jį apžiūrės ir, jei išbėrimas odoje yra paplatėjęs, kunigas pripažins, kad žmogus yra nešvarus. Išbėrimas yra raupsai.

9* Kai žmogus gauna raupsų ligą, jis turi būti atvestas pas kunigą. ¹⁰Kunigas jį apžiūrės ir, jei ant jo odos rastų baltą ištšinimą su išbalusiais plaukais, o ištšinime gyvos mėsos opą, ¹¹tai jo kūno odoje yra įsisenėjusi raupsų liga. Kunigas pripažins, kad jis yra nešvarus, – jo neuždarys, nes aišku, jis yra nešvarus. ^{12*}Bet jei išbėrimas taip apimtų odą, kad apdengtų visą ligonio odą nuo galvos iki kojų, kiek tik kunigo akys gali užmatyti, – ¹³kunigas jį apžiūrės ir, jei išbėrimas yra apdengęs visą kūną, pripažins ligonį švariu nuo ligos. Jis yra švarus, nes visas pasidarė baltas. ¹⁴Bet jei kada nors jam pasirodytų gyva mėsa, jis bus nešvarus. ¹⁵Kunigas apžiūrės gyvą mėsa ir pripažins jį esant nešvarų. Gyva mėsa yra nešvari, nes ji yra raupsai. ¹⁶Bet jei gyvoji mėsa vėl tampa balta, jis ateis pas kunigą. ¹⁷Kunigas jį apžiūrės ir, jei oda yra tapusi balta, kunigas pripažins ligonį esant švarų. Jis yra švarus.

12,8: Praėjus keturiasdešimčiai dienų po Jėzaus gimimo, jo Mergelė Motina atnašavo šią vargdienų auką (žr. Lk 2,22-24). Kadangi deginamoji auka buvo atnašauta dėkojant už kūdikio gimimą, ji liudija jautrią Marijos širdį. Jėzaus gimimas buvo nepaprastas, todėl ji nebuvo įpareigota atnašauti aukos už nuodėmę.

13,1-39: Šiame ir 14-ame skyriuje žodis *raupsų liga* bendras pavadinimas, kuris apima įvairias odos ligas, įskaitant nūdienę raupsų ligą, ir dėmes dra-

bužiuose bei pastatuose.

13,2-8: Įvairios odos ligos, nors ir nelaikomos užkrečiamomis, padaro ligonį *nešvarų*, t.y. netinkamą bendrauti su kitais žmonėmis, ypač pamaldose, kol jis nėra pripažintas apeigoms švarus.

13,9-17: Įsisenėjusios raupsų ligos atveju uždarymas tolesniam ištyrimui yra beprasmis.

13,12-13: Pleiskanos rodo, kad ligonis yra išgyjęs, – šašuota oda atkritusi, matyti sveika balta oda.

18 Kai žmogaus kūno odoje iškyla bei išgyja skaudė¹⁹ ir skaudės vietoje pasirodo baltas sutinimas ar rausvai balta dėmė, jis turi pasirodyti kunigui.²⁰ Kunigas ją apžiūrės ir, jei ji atrodo įdubusi, lyginant su kita oda, ir plaukai ant jos yra pabalę, kunigas pripažins jį esant nešvarų. Tai raupsų liga, iškilusi skaudės vietoje.²¹ Bet jei kunigas, apžiūrėdamas jį, nustato, kad plaukai ant dėmės nėra pabalę ir ji nėra įdubusi, lyginant su kita oda, bet darosi mažesnė, kunigas uždarys jį septynioms dienoms.²² O jei ji odoje plečiasi, tada kunigas pripažins jį esant nešvarų. Tai yra liga.²³ Bet jei dėmė pasilieka toje pačioje vietoje ir nesiplečia, ji yra skaudės randas. Kunigas pripažins, kad žmogus yra švarus.

24 Arba ugniai nudeginus žmogaus kūno odą ir gyvai mėsai nudegimo opoje tapus rausvai balta ar balta,²⁵ kunigas ją apžiūrės. Jei plaukai nudegimo opoje yra pabalę ir opa atrodo įdubusi, lyginant su kita oda, tai raupsų liga. Raupsai išsivystė nudegimo opoje, ir kunigas pripažins, kad žmogus yra nešvarus. Tai yra raupsų liga.²⁶ Bet jei kunigas, opą apžiūrėdamas, nustato, kad jos plaukai nėra pabalę ir ji nėra įdubusi, lyginant su kita oda, bet yra sumažėjusi, kunigas uždarys žmogų septynioms dienoms.²⁷ Septintą dieną kunigas jį apžiūrės, jei opa bus paplatėjusi odoje, kunigas pripažins jį nešvariu. Tai yra raupsų liga.²⁸ Bet jei opa bus pasilikusi savo vietoje ir neišsiplėtusi odoje, bet sumažėjusi, tai yra sutinimas nuo nudegimo. Kunigas pripažins jį esant švarų, nes tai yra nudegimo randas.

29 Jei vyrui ar moteriai atsirastų žaizda ant galvos ar ant smakro,³⁰ kunigas apžiūrės ligą. Jei žaizda atrodo įdubusi, lyginant su kita oda, ir plaukai yra pageltę ir suplonėję, kunigas pripažins jį esant nešvarų. Tai yra dedervinė, galvos ar smakro

raupsų liga.³¹ O kai kunigas, apžiūrėdamas dedervinės žaizdas, nustato, kad jos neatrodo įdubusios, lyginant su kita oda, tačiau jose nėra juodų plaukų, kunigas uždarys žmogų su dedervinės žaizdomis septynioms dienoms.³² Septintą dieną kunigas apžiūrės ligą. Jei jis nustato, kad dedervinė nepaplatėjusi, joje nėra geltonų plaukų ir, lyginant su kita oda, dedervinės žaizdos neįdubusios,³³ žmogus nusiskus, neskusdamas dedervinės žaizdų. O asmenį, sergantį dedervine, kunigas uždarys dar kitoms septynioms dienoms.³⁴ Septintą dieną kunigas apžiūrės dedervinę. Jei dedervinė neišsiplėtė odoje ir žaizdotoji oda, lyginant su kita oda, neatrodo įdubusi, kunigas pripažins jį esant švarų. Žmogus išsiplaus drabužius ir bus švarus.³⁵ Tačiau jeigu dedervinė plėstųsi tada, kai žmogus buvo pripažintas švariu,³⁶ kunigas jį apžiūrės. Jeigu dedervinė yra paplatėjusi, kunigui nėra reikalo tikrinti, ar plaukai pageltę, – žmogus yra nešvarus.³⁷ Bet jeigu, jo akimis žiūrint, dedervinė yra sustabdyta ir žaizdų vietoje ataugę juodi plaukai, dedervinė yra išgydyta. Kunigas pripažins žmogų esant švarų.

38 Jei vyrui ar moteriai ant kūno odos pasirodytų spuogai – balti spuogai,³⁹ kunigas turi juos apžiūrėti. Jei spuogai ant kūno odos yra balsvi, tai tik odos išbėrimas. Ligonis yra švarus.

40 Kai žmogui nuslenka plaukai nuo galvos, jis yra plikagalvis, bet švarus.⁴¹ Taip pat jei plaukai jam nuslenka nuo viršugalvio, jis turi pliką viršugalvį, bet yra švarus.⁴² Bet jei ant pliko pakaušio ar pliko viršugalvio pasirodo rausvai baltos spalvos skaudė, ji yra raupsų liga, besivystanti ant jo pliko pakaušio ar jo pliko viršugalvio.⁴³ Kunigas jį apžiūrės: jei ištinimas ant pliko pakaušio ar pliko viršugalvio yra rausvai baltas, kaip atrodo raupsų liga kūno odoje,⁴⁴ tas žmogus serga raupsais, –

jis yra nešvarus. Kunigas pripažins jį esant nešvarų, nes liga yra ant jo galvos”.

Nuostatai raupsais sergantiems

^{45*}“Kiekvieno raupsų liga sergančio drabužiai turi būti suplyšę ir galvos plaukai sutaršyti. Jis turės prisidengti burną ir šaukti: “Nešvarus, nešvarus!” ⁴⁶Visą laiką, kol bus raupsuotas, jis bus nešvarus. Būdamas nešvarus, jis turi gyventi atskirai, – jo gyvenvietė turi būti už stovyklos”.

Drabužių užkrėtimas ^{47*}“Kai raupsų liga pasirodo drabužyje, – vilnoniame ar marškoniname drabužyje, ⁴⁸jo lininiuose ar vilnoniuose apmatuose ar atauduose, – odoje ar odiniuose daiktuose, ⁴⁹jei pats drabužis ar jo apmatai ar ataudai, ar oda, ar odinis daiktas nuo ligos darosi žalsvas ar rausvas, liga yra raupsai ir turi būti parodyta kunigui. ⁵⁰Apžiūrėjęs kunigas padės užkrėstą daiktą atskirai septynioms dienoms. ⁵¹Septintą dieną apžiūrės ligą: jei liga yra paplatėjusi drabužyje, – apmatuose ar atauduose, – ar odoje, nepaisant kam oda yra naudojama, tai yra raupsų liga. Drabužis yra nešvarus. ⁵²Drabužį – vilnonius ar lininius apmatus ar ataudus – ar bet kokį odinį daiktą, kuriame rasta liga, jis sudegins, nes tai besiplečianti raupsų liga ir turi būti sudeginta ugnyje.

⁵³ Bet jei kunigas nustato, kad liga drabužyje, – apmatuose ar atauduose, – ar bet kokiame odiniame daikte neišsiplėtė, ⁵⁴kunigas palieps daiktą, kuriame reiškiasi liga, išplauti ir padės jį atskirai dar kitoms septynioms dienoms. ⁵⁵Po išplovimo kunigas apžiūrės daiktą, kuriame reiškiasi liga. Jei ligos dėmė nepakeitė spalvos, nors

liga ir nėra paplatėjusi, jis yra nešvarus. Turi jį sudeginti ugnyje, nepaisant ar ligos dėmė yra vidaus, ar lauko pusėje.

⁵⁶ Betgi jei apžiūrėjęs kunigas nustato, kad ligos dėmė po išplovimo yra išnykusi, tą vietą jis iškirps iš drabužio ar iš odos, ar iš apmatų, ar ataudų. ⁵⁷ Jei ji vėl pasirodo drabužyje, apmatuose ar atauduose, ar kokiame nors daikte iš odos, tą daiktą, kuriame vėl reiškiasi liga, sunaikinsi ugnyje. ⁵⁸ Betgi drabužis, apmatai ar ataudai, ar daiktas iš odos, iš kurio liga po plovimo yra dingusi, tada turi būti antrą kartą išplautas, ir bus švarus.

⁵⁹ Tokie yra nuostatai apie raupsų ligą vilnoniame ar marškoniname drabužyje, apmatuose ar atauduose, ar bet kokiame odiniame daikte, kai reikia juos pripažinti, ar jie švarūs, ar nešvarūs”.

14 Apvalymas nuo užkrečiamų odos ligų ¹VIEŠPATIS kalbėjo Mozei, tardamas: ²“Tokios yra apeigos, kurias turi atlikti raupsuotasis, kai jis yra pripažįstamas esąs švarus.

Jis turi būti atvestas pas kunigą. ³O kunigas turi išeiti už stovyklos. Jei apžiūrėjęs kunigas nustato, kad raupsuotasis yra iš ligos pagijęs, ⁴kunigas įsakys, kad du gyvi švarūs paukščiai, kedro medžio, tamsiai raudonų siūlų* ir izopo būtų atnešta tam, kuris turi būti pripažintas švariui. ⁵Kunigas palieps papjauti vieną iš paukščių viršum molinio indo, pripilto šaltinio vandens. ⁶Paims gyvąjį paukštį drauge su kedro medžiu, tamsiai raudonos spalvos siūlais ir izopu, pamirkys juos kraujyje paukščio; papjauto viršum šaltinio vandens,* ⁷ir

13,45-46: Tikras raupsuotasis turi elgtis kaip gedintis žmogus ir turi pasitraukti iš visuomenės. Net ir išgijęs, raupsuotasis tapdavo *švarus* tik tada, kai būdavo pripažintas apeigoms švarus.

13,47-59: Raupsų liga drabužiuose ar odos dirbiniuose atkreipia dėmesį daiktų supelėjimu.

14,4: ... *tamsiai raudonos spalvos siūlų*: turbūt izopo šakelė buvo pririšama prie kedro šakos.

14,6: ... *šaltinio vandens*: pažodžiui *gyvojo vandens*, pasemto iš tekančio vandens ar šaltinio, o ne iš vandens talpyklos.

pašlakstys krauju septynis kartus žmogų, kuris yra apvalomas nuo raupų ligos. Tada kunigas pripažins jį esant švarų ir paleis gyvąjį paukštį skristi į laukus.⁸ O žmogus, kuris turi būti pripažintas švariu, išsiplaus drabužius, nusiskus visus plaukus, išsimaudys vandenyje ir bus švarus. Tada jis gali eiti į stovyklą, bet septynias dienas turės gyventi už savo palapinės.⁹ Septintą dieną nusiskus visus savo plaukus, galvos, barzdos, antakių, – jis turi nusiskusti visus plaukus. Tada išsiplaus drabužius, išsimaudys vandenyje ir bus švarus.

10 Aštuntą dieną jis turi paimiti du sveikus ėriukus, vieną sveiką mitulę avių, o javų atnašai – tris dešimtadalius efos geriausių miltų ir vieną logą aliejaus.¹¹ Apvalymo apeigas atliekantis kunigas pastatys žmogų, kuris turi būti apvalytas, drauge su jo atnašomis VIEŠPATIES akivaizdoje prie Susitikimo palapinės angos.¹² Kunigas paims vieną iš ėriukų, paaukos jį kaip atnašą už nuodėmę drauge su logu aliejaus ir pakylės juos VIEŠPATIES akivaizdoje kaip pakylėjimo atnašą.¹³ Ėriuką jis papjaus toje vietoje, kur yra pjaunamos šventoje vietoje atnaša už nuodėmę ir deginamoji auka, nes atnaša už kaltę, kaip ir atnaša už nuodėmę, priklauso kunigui ir yra ypač šventa.¹⁴ Tada kunigas paims kaltės atnašos kraujo ir pavilgys juo žmogaus, kuris turi būti apvalytas, dešinės ausies lezgelį, dešinės rankos nykštį ir dešinės kojos nykštį.¹⁵ Kunigas turi paimiti logą aliejaus, užsipilti jo ant kairės rankos delno,¹⁶ padažyti dešinės rankos pirštą aliejuje, esančiame ant jo kairės rankos delno, ir pašlakstyti keletu lašų aliejaus savo pirštu septynis kartus VIEŠPATIES akivaizdoje.

¹⁷ Keletą lašų ant jo delno likusio aliejaus kunigas užteps žmogui, kuris turi būti apvalytas, ant dešinės ausies lezgelio, dešinės rankos nykščio ir ant dešinės kojos nykščio, viršum kraujo atnašos už kaltę.¹⁸ O likusį aliejų, esantį ant delno, kunigas išpils ant galvos žmogui, kuris turi būti apvalytas. Tada kunigas atliks permaldavimą jo labui VIEŠPATIES akivaizdoje:¹⁹ kunigas paaukos atnašą už nuodėmę ir atliks permaldavimą to žmogaus labui, kuris turi būti apvalytas. Tada bus papjauta deginamoji auka, –²⁰ ant aukuro kunigas paaukos deginamąją auką ir javų atnašą. Taip kunigas atliks permaldavimą jo labui. Tada žmogus bus švarus.”

Vargšų apvalymo atnašos²¹ “Betgi jei žmogus yra vargšas ir tiek neišgali, tepaima vieną ėriuką atnašai už kaltę, – pakylėjimui {VIEŠPATIES akivaizdoje}, – atlikti permaldavimą jo labui, dešimtadalį efos geriausių, maišytų su aliejumi miltų, javų atnašai ir logą aliejaus.²² Be to, du purplelius* arba du balandžius, – ką jis išgali, – vieną atnašai už nuodėmę, o kitą deginamai aukai.²³ Aštuntą dieną jis atneš juos kunigui, kad būtų apvalytas VIEŠPATIES akivaizdoje prie Susitikimo palapinės angos.²⁴ O kunigas paims kaltės atnašos ėriuką bei logą aliejaus ir pakylės juos kaip pakylėjimo atnašą VIEŠPATIES akivaizdoje.²⁵ Kunigas papjaus kaltės atnašos ėriuką, paims truputį kaltės atnašos kraujo ir pavilgys juo žmogaus, kuris turi būti apvalytas, dešinės ausies lezgelį, dešinės rankos nykštį ir dešinės kojos nykštį.²⁶ Kunigas užpils truputį aliejaus ant savo kairiosios rankos delno,²⁷ o dešinės rankos pirštu kunigas pašlakstys keletu lašų aliejaus,

14,22: ... *du purplelius* ... : dviejų ėriukų pakaitalas, panašiai kaip neturtingos moters po gim-

dymo atnašoje.

esančio ant jo kairės rankos delno, septynis kartus VIEŠPATIES akivaizdoje. ²⁸ Keletą lašų aliejaus, esančio ant jo delno, kunigas užteps žmogui, kuris turi būti apvalytas, ant dešinės ausies lezgelio, dešinės rankos nykščio ir dešinės kojos nykščio toje vietoje, kur buvo užteptas atnašos už kaltę kraujas. ²⁹ Likusį ant delno aliejų kunigas užteps ant galvos žmogui, kuris turi būti apvalytas, atlikdamas permaldavimą jo labui VIEŠPATIES akivaizdoje. ³⁰ Tada jis atnašaus vieną iš purpelių ar iš balandžių, – ką žmogus išgali, – ³¹ vieną atnašai už nuodėmę, o kitą deginamajai aukai drauge su javų atnaša, ir kunigas atliks permaldavimą jo labui VIEŠPATIES akivaizdoje. ³² Tokios yra apeigos raupsuotajam, kuris neišgali atnašų savo pripažinimui, kad yra švarus.”

Pelėsių liga namuose ³³ VIEŠPATS kalbėjo Mozei ir Aaronui, tardamas:

34 “Kai įeisite į Kanaano žemę, kurią aš duodu jums nuosavybėn, ir jei aš sukelčiau raupsų ligą viename iš namų jūsų nuosavybės krašte, ³⁵ namų savininkas nueis pas kunigą ir praneš, tardamas: ‘Man atrodo, kad kažin kokia liga yra mano namuose’. ³⁶ Kunigas, prieš eidamas ligos apžiūrėti, turi paliepti namus ištuštinti, kad niekas, kas yra namuose, netaptų nešvarus. Tada kunigas įeis namų apžiūrėti. ³⁷ Jis turi apžiūrėti ligą. Jei liga reiškiasi namų sienose žalsvos ar rausvos spalvos įdubimais, gilesniais už sienos paviršių, ³⁸ kunigas turi išeiti pro namų duris ir uždaryti namus septynioms dienoms. ³⁹ Septintą dieną kunigas turi sugrįžti. Jei jis nustato, kad liga namų sienose yra išsiplėtusi, ⁴⁰ kunigas turi paliepti, kad akmenys, kuriuose reiškiasi liga, būtų išlupti ir išnešti už miesto į nešvarią vietą. ⁴¹ O namai iš vidaus turi būti kruopščiai išgrandyti, ir nuluptas tinkas išmestas už miesto į nešvarią vietą. ⁴² Tada

turi būti atnešti kiti akmenys ir įdėti į anų akmenų vietą; paimtas kitas tinkas ir namai išstinkuoti.

43 Jei liga vėl ima plėstis namuose tada, kai akmenys buvo išlupti ir namai išgrandyti bei iš naujo išstinkuoti, ⁴⁴ kunigas turi ateiti ir juos apžiūrėti. Jei liga namuose yra išsiplėtusi, – raupsų liga plečiasi namuose, – jie yra nešvarūs. ⁴⁵ Namai turi būti nugriauti, jų akmenys, rąstai ir visas namų tinkas išnešti į nešvarią vietą už miesto. ⁴⁶ Kas tik įeitų į namus, kai jie yra uždaryti, bus nešvarus iki vakaro; ⁴⁷ kas tik miegotų tokiuose namuose, turi išsiplauti drabužius; ir kas tik valgytų tokiuose namuose, turi išsiplauti drabužius.

48 Betgi jei kunigas ateina ir nustato, kad liga namuose nėra išsiplėtusi po to, kai namai buvo išstinkuoti, tada kunigas pripažins, kad namai yra švarūs, nes liga yra pranykusi. ⁴⁹ Namams apvalyti jis turi paimti du paukščius drauge su kedro medžiu, tamsiai raudonos spalvos siulų bei izopo ⁵⁰ ir papjauti vieną paukštį viršum molinio indo, pripilto šaltinio vandens. ⁵¹ Paims kedro medį, izopą bei tamsiai raudonos spalvos siulus drauge su gyvuoju paukščiu, pamirkys papjautojo paukščio kraujyje bei vandenyje ir pašlakstys namus septynis kartus. ⁵² Taip jis apvalys namus paukščio krauju, šaltinio vandeniu, gyvuoju paukščiu, kedro medžiu, izopu ir tamsiai raudonos spalvos siulais. ⁵³ O gyvąjį paukštį paleis skristi už miesto į laukus. Taip jis turi atlikti permaldavimą už namus, ir jie taps švarūs.”

* 54 Tokie yra nuostatai kiekvienai raupsų ligai, – dedervinėms, ⁵⁵ raupsams drabužių ir namų, ⁵⁶ sutinimui ar išbėrimui, ar dėmėms, – ⁵⁷ nustatyti, kada jie yra nešvarūs ir kada jie yra švarūs.

Tokie yra nuostatai raupsų ligoms.

15 Asmeniško apeiginio nešvarumo atvejai. Vyru ^{1*}VIEŠPATIS kalbėjo Mozei ir Aaronui, tardamas: ²“Kalbėkite izraeliečiams ir sakykite jiems:

‘Kai vyras patiria sėklos išsiliejimą iš savo kūno, – sėklos išsiliejimas daro jį apeigoms nešvarų. ³Toks yra jo sėklos išsiliejimo nešvarumas, kad nedaro skirtumo, ar jo varpa nesulaiko sėklos išsiliejimo, ar jo varpa sulaiko sėklos išsiliejimą, vis vien jam tai yra nešvarumas. ⁴Kiekvienas guolis, kuriame atsigultų sėklos išsiliejimu sergantis, tampa nešvarus. ⁵O kas paliestų jo guolį, turės išsiskalbti drabužius, išsimaudyti vandenyje ir bus nešvarus lig vakaro. ⁶Kas atsisėstų ant daikto, ant kurio buvo sėdėjęs sergantis sėklos išsiliejimu, turės išsiskalbti drabužius, išsimaudyti vandenyje ir bus nešvarus lig vakaro. ⁷Kas paliestų sergančio sėklos išsiliejimu kūną, turės išsiskalbti drabužius, išsimaudyti vandenyje ir bus nešvarus lig vakaro. ⁸Jei sėklos išsiliejimu sergantis spjautų ant švaraus žmogaus, pastarasis turės išsiskalbti drabužius, išsimaudyti vandenyje ir bus nešvarus lig vakaro. ⁹Bet koks balnas, ant kurio sėklos išsiliejimu sergantis joja, bus nešvarus. ¹⁰Kas paliestų bet kokį daiktą, buvusį po juo, bus nešvarus lig vakaro, o kas tokius daiktus neštų, turės išsiskalbti drabužius, išsimaudyti vandenyje ir bus nešvarus lig vakaro. ¹¹Visi, kuriuos paliestų sėklos išsiliejimu sergantis, nepaskalavęs vandenyje savo rankų, turės išsiskalbti drabužius, išsimaudyti vandenyje ir bus nešvarūs lig vakaro. ¹²Indas iš molio, kurį paliestų sėklos išsiliejimu sergantis, turi būti sudaužytas, o indas iš medžio turi būti išskalautas vandeniu.

¹³Kai sėklos išsiliejimu sergantis pagyja nuo sėklos išsiliejimo, jis turi palaukti septynias dienas savo pripažinimo, kad yra švarus, išsiskalbti drabužius, išsimaudyti vandenyje ir tada taps švarus ¹⁴O aštuntą dieną, pasiėmęs du purplėlius ar du balandžius, nueis VIEŠPATIES akivaizdon prie Susitikimo palapinės angos ir paduos juos kunigui. ¹⁵Kunigas paruoš juos, – vieną atnašai už nuodėmę, o kitą deginamajai aukai, – ir kunigas atliks permaldavimą VIEŠPATIES akivaizdoje jo labui dėl jo sėklos išsiliejimo.

¹⁶Kai vyras patiria paprastą sėklos išsiliejimą, visas išsimaudys vandenyje ir bus nešvarus lig vakaro. ¹⁷Bet koks audinys ar oda, ant kurių užkristų sėkla, turi būti išsiskalbti vandenyje, o vyras bus nešvarus lig vakaro. ¹⁸Jei vyras guli su moterimi ir patiria sėklos išsiliejimą, jiedu abu turi išsimaudyti vandenyje ir likti nešvarūs lig vakaro.

Moterų ¹⁹Kai moteris patiria kraujoplūdį, kuris yra įprastinis išsiliejimas iš jos kūno, nešvari ji bus septynias dienas. O kas ją palies, bus nešvarus lig vakaro. ²⁰Visa, ant ko ji gultųsi savo mėnesinių nešvarumo metu, taps nešvaru; ir visa, ant ko ji atsisėstų, taps nešvaru. ²¹Kas prisiliestų prie jos guolio, turės išsiskalbti drabužius, išsimaudyti vandenyje ir bus nešvarus lig vakaro. ²²O kas prisiliestų prie daikto, ant kurio ji sėdėjo, turės išsiskalbti drabužius, išsimaudyti vandenyje ir bus nešvarus lig vakaro. ²³Ar tai būtų guolis, ar koks kitas daiktas, ant kurio ji sėdėjo, prisiliesdamas prie jo, žmogus taps nešvarus lig vakaro. ²⁴Jei vyras sugultų su ja, jos mėnesinių nešvarumas bus jam perduotas, ir jis bus

15,1-32: Buvo tikima, kad įvairūs vyro sėklos išsiliejimai ir moters kraujoplūdžiai padarė žmones apeigoms nešvarius, t.y. teršė šventąją Padangtę ir

darė žmones netinkamus dalyvauti liturgijoje. Buvo tikima, kad apeigoms nešvarūs asmenys suteršdavo visa, ką tik paliesdavo (žr. Kun 11,24-38).

nešvarus septynias dienas. Kiekvienas guolis, ant kurio jis atsiguls, taps nešvarus.

25 Jei moteris patiria kraujoplūdį ilgą laiką ne savo mėnesinių nešvarumo metu ar jei išsiliejimas tęsiasi ilgiau, negu jos mėnesinių nešvarumas, ji bus nešvari lygiai kaip ir savo mėnesinių nešvarumo metu.

26 Kiekvienas guolis, ant kurio ji gultųsi savo nešvarumo dienomis, bus jai kaip ir guolis jos mėnesinių nešvarumo metu. Kiekvienas daiktas, ant kurio ji sėdėtų, bus nešvarus, kaip ir mėnesinių nešvarumo metu.

27 O kas paliestų tuos daiktus, bus nešvarus, – turės išsiskalbti drabužius, išsimaudyti vandenyje ir būti nešvarus lig vakaro.

28 Kai iš savo kraujoplūdžio išgyja, ji turi palaukti septynias dienas. Tada ji bus švari.

29 O aštuntą dieną ji pasiims du purplėjus ar du balandžius ir nuneš juos kunigui prie Susitikimo palapinės angos. 30 Kunigas paruoš juos – vieną atnašai už nuodėmę, o kitą deginamajai aukai – ir atliks permaldavimą VIEŠPATIES akivaizdoje jos labai už jos nešvarų kraujoplūdį.

31 Taip atskirsite izraeliečius nuo jų apeiginio nešvarumo, kad jie nemirtų savo nešvarumo metu, išniekindami tarp jų esančią mano Padangtę.

32 Tokie yra nuostatai tiems, kurie patiria išsiliejimą: tam, kuris patiria sėklos išsiliejimą ir tampa nešvarus, 33 tai, kuri negaluoja mėnesinėmis, kiekvienam – vyrui ir moteriai, – turinčiam išsiliejimą, ir vyrui, kuris sugula su apeigoms nešvaria moterimi”.

16 Susitaikinimo diena ¹Pradėjus dviem dienoms po Aaronso sūnų mirties, kai jiedu įsibrovė į VIEŠPATIES akivaizdą ir numirė, VIEŠPATS kalbėjo Mozei. ²VIEŠPATS Mozei tarė:

“Sakyk savo broliui Aaronui neiti kada užsinori į šventovę už užuolaidos* priešais malonės sostą, esantį ant Skrynios, kad jis nenumirtų, nes aš pasirodysiu debesyje viršum malonės sosto.* ³Štai kaip Aaronas turi eiti į šventovę: su jaučio iš bandos atnaša už nuodėmę ir su avino deginamąja auka. ⁴Jis užsilvins šventąją lininę tuniką, jo kūną dengs lininės kelnaitės, susijuos lininiu diržu ir užsidės lininį turbaną. Kadangi tai yra šventi drabužiai, todėl jais apsirengs tada, kai išsimaudys vandenyje. ⁵O iš izraeliečių bendrijos jis paims du ožius: vieną atnašai už nuodėmę ir vieną aviną deginamajai aukai.

6 Aaronas atnašaus savo paties jautį kaip atnašą už nuodėmę ir atliks permaldavimą už save ir savo namus. ⁷Paėmęs abu ožius ir pastatęs juos prie Susitikimo palapinės angos VIEŠPATIES akivaizdoje, ⁸Aaronas trauks burtus, kad patirtų, katras iš ožių yra VIEŠPAČIUI ir katras yra Azazeliui.* ⁹Ožį, burtu paskirtą “VIEŠPAČIUI”, Aaronas atves ir atnašaus jį kaip atnašą už nuodėmę, ¹⁰o ožys, burtu paskirtas Azazeliui, bus paliktas gyvas stovėti VIEŠPATIES akivaizdoje, kad per jį atliktų permaldavimą ir išvartytų jį Azazeliui į dykumą.

11 Aaronas atnašaus savo jautį kaip atnašą už nuodėmę, atlikdamas permaldavimą už save ir savo namus. Jis papjaus savo

16,2: ... šventovė už užuolaidos: svarbiausia šventyklos vieta – Šventų Šventoji. Žr. Iš 26,33-34. Čia vyriausiajam kunigui buvo leista įeiti tik kartą per metus – Susitaikinimo, arba Permaldavimo, dieną – hebrajiškai Jom Kipur. Žyd 9,3-12 tekste ši metinė apeiga siejama su vienkartinio Kristaus Atpirkimo veiksmu, kuriuo jis mums laimėjo amžiną susitaikinimą – permaldavimą. ...

malonės sostas: žr. Iš 25,17 paaiškinimą.

16,8: Azazel{is}: iš hebrajiškojo ez ozel, t.y. ožys, kuris išeina. Turbūt tai yra šetono vardas, vartojamas tik šiame skyriuje. Kanaaniečiai ir hebrajai tikėjo, kad Azazelis gyvena dykumoje – tyruose, kur Dievas nesireiškia. Senieji vertimai šį vardą vertė išeinančiu ožiu. Su Azazeliu siejamas ir lietuviškas posakis atpirkimo ožys.

jautį kaip atnašą už nuodėmę. ¹²Paims smilkytuvą, kupiną žarijų nuo aukuro VIEŠPATIES akivaizdoje, ir rieškučias su-trintų kvapių smilkalų ir įneš už užuolai-dos. ¹³Smilkalus užbers ant ugnies VIEŠPA-TIES akivaizdoje, kad smilkalų debesis už-dengtų malonės sostą, esantį ant Sandoros Skrynios, kitaip jis numirs.* ¹⁴Paims tru-putį jaučio kraujo ir pirštu pateps juo ma-lonės sosto rytinį šoną, o prieš malonės sostą pirštu šlakstys krauju septynis kartus.

¹⁵Tada jis papjaus žmonių atnašos už nuodėmę ožį, įneš jo kraują už užuolaidos ir darys su jo krauju, kaip darė su jaučio krauju, patepdamas malonės sostą ir prie-šais malonės sostą. ¹⁶Taip jis atliks per-maldavimą už šventovę, už izraeliečių ap-eiginį nešvarumą ir už jų nusikaltimus bei visas jų nuodėmes. Tą pat padarys ir už Susitikimo palapinę, stovinčią tarp jų, vi-duryje jų nešvarumų. ¹⁷Nė vieno žmo-gaus neturi būti Susitikimo palapinėje, kai jis įeina atlikti permaldavimo šventovėje už save, už savo namus ir už visą Izraelio bendriją. ¹⁸Tada jis išeis prie aukuro, esan-čio VIEŠPATIES akivaizdoje, ir atliks per-maldavimą. Paėmęs truputį jaučio kraujo ir ožio kraujo, pateps juo visus aukuro ra-gus. ¹⁹Savo pirštu patepdamas jį krauju septynis kartus, apvalys jį nuo visų izrae-liečių apeiginių nešvarumų ir pašventins. **Atpirkimo ožys** ²⁰Kai bus atlikęs per-maldavimą už šventovę, Susitikimo pala-pinę ir aukurą, jis atves gyvąjį ožį. ²¹Tada Aaronas uždės gyvajam ožiui ant galvos abi rankas, išpažins virš jo visas izraeliečių kaltes ir visus jų nusižengimus, – visas jų nuodėmes, sudėdamas jas ožiui ant gal-

vos. Ogi ožį per tam tikslui paskirtą žmo-gų išsiųs į dykumą. ²²Taip ožys išneš ant savęs visas jų kaltes į tyrus.

Kai ožys dykumoje bus paleistas, ²³* ta-da Aaronas įeis į Susitikimo palapinę ir nusivilks lininius drabužius, kuriuos apsi-vilko įeidamas į šventovę, ir ten juos pa-likis. ²⁴Jis nuplaus savo kūną vandeniu šventoje vietoje ir apsvilks savo drabužius. Tada jis išeis ir atnašaus savo deginamąją auką ir žmonių deginamąją auką, atlikda-mas permaldavimą už save ir už žmones. ²⁵Atnašos už nuodėmę taukus pavers dū-mais ant aukuro. ²⁶Žmogus, kuris palei-džia ožį Azazeliui, išsiskalbs drabužius ir nuplaus savo kūną vandeniu. Tada jis gali pareiti į stovyklą. ²⁷Atnašos už nuodėmę jautis ir atnašos už nuodėmę ožys, kurių kraujas buvo įneštas permaldavimui šven-tovėje atlikti, bus išnešti už stovyklos. Jų oda, mėsa ir išmatos bus sudegintos ugnyje. ²⁸Žmogus, kuris juos degina, išsiskalbs drabužius ir nuplaus savo kūną vandeniu. Tada jis gali sugrįžti į stovyklą.

²⁹Šis bus jums amžinas įstatymas: septintąjį mėnesį, dešimtąją mėnesio die-ną jūs pasninkausite,* ir nei čiabuvis, nei ateivis, gyvenantis tarp jūsų, nesiims jokio darbo. ³⁰Tą dieną bus atliekamas permal-davimas jūsų labui, kad būtumėte apva-lyti. Jūs tapsite švarūs nuo visų savo nuo-dėmių VIEŠPATIES akivaizdoje. ³¹Tai bus jums visiško šabo poilsis, ir jūs turite ma-rintis – tai yra amžinas įstatymas. ³²Ku-nigas, kuris buvo pateptas ir pašventintas būti kunigu savo tėvo vietoje, atliks per-maldavimą. Vilkėdamas lininiais drabu-žiais – šventuoju apdaru, – ³³jis atliks per-

16,13: ... *kitaip jis numirs*: dūmai uždengia žmogų nuo Dievo šlovės spindesio.

16,23: Ši eilutė būtų labiau suprantama, jei bū-tų skaitoma po 25-osios eilutės. Pagal vėlesnes žydų apeigas, vyriausiasis kunigas vėl įeidavo į Šventų

Šventąją smilkytuvo išnešti.

16,29: ... *pasninkausite*: pažodžiui *skaudinsite save*. Arkivysk. J. Skvireckas verčia *varginsite savo sielas*. Paprastai žydai *save skaudindavo* pasnin-kaudami, t.y. visiškai susilaikydami nuo maisto.

maldavimą už šventovę, atliks permaldavimą už Susitikimo palapinę ir aukurą, atliks permaldavimą už kunigus ir visus bendrijos žmones. ³⁴Šis bus jums amžinas įstatymas: atlikti permaldavimą izraeliečių labai už visas jų nuodėmes kartą per metus².

Ir Mozę padarė, kaip VIEŠPATS buvo jam įsakęs.

D. APEIGINIO ŠVENTUMO TEISYNAS

17 Kraujo šventumas ¹VIEŠPATS kalbėjo Mozei, tardamas: ²“Kalbėk Aaronui, jo sūnams ir visai Izraelio tautai ir sakyk jiems: VIEŠPATS davė toki įsakymą:

³* ‘Jei kas nors iš Izraelio namų pjautų jautį ar avį, ar ožką stovykloje ar už stovyklos, ⁴neatveddamas jų prie Susitikimo palapinės angos atnašauti kaip dovaną VIEŠPAČIUI priešais VIEŠPATIES Padangtę, tas žmogus bus kaltas kraujo kalte. Žmogus išliejo kraują, užtat jis bus pašalintas iš savo tautos. ⁵Tai dėl to, kad izraeliečiai, užuot atnašavę savo aukas laukuose, kaip jie kad aukoja, atvestų aukas VIEŠPAČIUI pas kunigą prie Susitikimo palapinės angos ir paaukotų kaip bendravimo aukas VIEŠPAČIUI. ⁶Kunigas išpils kraują ant VIEŠPATIES aukuro prie Susitikimo palapinės an-

gos ir pavers taukus dūmais kaip malonų kvapą VIEŠPAČIUI, ⁷kad izraeliečiai nebeatnašautų savo aukų satyrams,* kuriuos garbindami jie kekšauja. Šis bus jiems ir jų palikuonims amžinas įstatymas.

⁸ Be to, pasakyk jiems: jei kas nors iš Izraelio namų ar iš ateivių, gyvenančių tarp jūsų, atnašautų deginamąją atnašą ar kruviną auką, ⁹neatvedęs gyvulio prie Susitikimo palapinės angos paaukoti VIEŠPAČIUI, tas žmogus bus pašalintas iš savo tautos.

¹⁰ Jei kas nors iš Izraelio namų ar iš ateivių, gyvenančių tarp jūsų, valgytų bet kokį kraują, aš atgrėšiu savo veidą į kraują valgantį žmogų ir pašalinsiu tą žmogų iš jo tautos, ¹¹* nes gyvūno gyvybė yra kraujyje. Daviau jums kraują, kad ant aukuro atliktumėte permaldavimą už savo gyvybę, – kraujas atlieka permaldavimą, nes jis yra gyvybė. ¹²Todėl aš sakiau izraeliečiams: nė vienas iš jūsų nevalgys kraujo, net nė vienas iš ateivių, gyvenančių tarp jūsų, nevalgys kraujo. ¹³Jei kas iš izraeliečių ar iš ateivių, gyvenančių tarp jūsų, sumedžiotų gyvulį ar paukštį, kurį leista valgyti, turi išlieti jo kraują ir užkasti jį į žemę.

¹⁴ Juk kiekvienam gyvūnui gyvastis – kraujas yra jo gyvybė. Todėl aš sakiau izraeliečiams: nevalgysite kraujo jokio gyvūno, nes gyvybė kiekvieno gyvūno yra jo kraujas; kas valgytų kraują, bus pašalintas

17,3-10: Kraujas, anot izraeliečių mąstysenos, buvo gyvybės šerdis ir ženklas, todėl net gyvulių ir paukščių kraujas buvo laikomas šventu. Žr. Pr 9,4-5. Užtat ir gyvulio skerdimas mėsa turėjo toki aukos pobūdį, kad buvo reikalaujama gyvulį skersiti tik prie šventovės. Negalint šio įstatymo įvykdyti be didelių sunkumų, izraeliečiams išsiblaškius po visą Palestiną, jis buvo sušvelnintas. Žr. Įst 12,20-25.

17,7: ... *satyrams* pažodžiui *ožiams demonams*. Turima mintyje gyvulių pavidalo būtybės, kurios, buvo tikima, gyvena dykumoje ir griuvėsiuose. Žr. Iz 13,21; 34,14. Azazelis buvo viena iš tokių būty-

bių (žr. Kun 16,8). Šiame tekste ir 2 Kr 11,15 šiuo žodžiu paniekinamai vadinami pagonių dievai.

17,11: *Daviau jums kraują, kad ant aukuro atliktumėte permaldavimą už savo gyvybę*. Kruvina gyvulio auka buvo ženklus veiksmas, nes aukojimo gyvulio gyvybė buvo laikoma pakaitalu gyvybės aukotojo, kuris aukos veiksmu pripažindavo, kad yra užsitraukęs Dievo bausmę už savo nuodėmes. Ši aukos samprata Žyd 9-10 skyriuose vartojama Jėzaus Kristaus mirčiai paaiškinti. ... *viskas pagal įstatymą apvaloma krauju, ir be kraujo išliejimo nėra atleidimo* (Žyd 9,20).

{iš tautos}. ¹⁵Kiekvienas žmogus, izraelietis ar ateivis, kuris valgytų, kas nugaišo ar buvo žvėries sudraskyta, turės išsiskalbti drabužius, apsiplauti vandeniu ir būti nešvarus lig vakaro. Tada jis taps švarus. ¹⁶Bet jeigu jis neišsiplauna {drabužių} ir neapsiplauna vandeniu, jis turės pakelti savo kaltės padarinius”.

18 **Lyties šventumas** ^{1*}VIEŠPATS kalbėjo Mozei, tardamas: ²“Kalbėk izraeliečiams ir sakyk jiems: ‘Aš esu VIEŠPATS, jūsų Dievas. ³Nesielgsite, kaip elgiamasi Egipto žemėje, kur gyvenote, ir nesielgsite, kaip elgiamasi Kanaano krašte, į kurį jus vedu. Jūs negyvensite pagal jų įstatus. ⁴Vykdykite tik mano įsakus ir ištikimai laikysitės mano įstatų: aš esu VIEŠPATS, jūsų Dievas. ⁵Laikysitės mano įstatų ir įsakų, – žmogus, stengdamasis juos vykdyti, yra gyvas: aš esu VIEŠPATS.

^{6*} Nė vienas iš jūsų nesueis su artima giminaitė atidengti nuogumo: aš esu VIEŠPATS. ⁷Savo tėvo nuogumo – tai yra savo motinos nuogumo – neatidengsi, ji yra tavo motina, jos nuogumo neatidengsi. ⁸Neatidengsi savo tėvo žmonos nuogumo; tai yra tavo tėvo nuogumas. ⁹Neatidengsi nuogumo savo sesers, tavo tėvo dukters ar tavo motinos dukters, ar ji būtų gimusi šeimoje, ar gimusi kitur. ¹⁰Neatidengsi nuogumo savo sūnaus dukters ar savo dukters dukters, nes jų nuogumas yra tavo paties nuogumas. ¹¹Neatidengsi nuogumo savo pamotės dukters, gimusios iš tavo tė-

vo, nes ji yra tavo sesuo. ¹²Neatidengsi nuogumo savo tėvo sesers, nes ji tavo tėvo artima giminaitė. ¹³Neatidengsi nuogumo savo motinos sesers, nes ji yra tavo motinos artima giminaitė. ¹⁴Neatidengsi savo dėdės nuogumo – tai yra nesueisi su jo žmona – ji yra tavo dėdienė. ¹⁵Neatidengsi nuogumo savo marčios: ji yra tavo sūnaus žmona – neatidengsi jos nuogumo. ¹⁶Neatidengsi nuogumo savo brolio žmonos,* nes tai yra tavo brolio nuogumas. ¹⁷Neatidengsi nuogumo moters ir jos dukters; neimsi žmona jos sūnaus dukters ar jos dukters dukters ir neatidengsi jos nuogumo, nes jos yra tavo artimi giminės. Tai būtų ištvirtavimas. ¹⁸Neimsi savo žmonos sesers antrine žmona, neatidengsi jos nuogumo, kol jos sesuo tebėra gyva.

¹⁹ Nesueisi su moterimi atidengti jos nuogumo mėnesinių nešvarumo metu. ²⁰Neturėsi lytinių santykių su savo artimo žmona ir su ja savęs nesuterši. ²¹Neleisi, kad kas nors iš tavo palikuonių būtų paaugotas Molechui,* ir neišniekinsi savo Dievo vardo: aš esu VIEŠPATS! ²²Nesugulsi su vyriškiu tarsi su moterimi: tai yra pasibjaurėjimas. ²³Neturėsi lytinių santykių su jokių gyvulių ir savęs nesuterši su gyvuliu; nei jokia moteris leisīs gyvuliui turėti su ja lytinius santykius: tai yra begėdiškas iškrypimas.

²⁴ Nepasidarykite nešvarūs nė vienu iš šių papročių, nes tokiais papročiais yra sušiteršusios tautos, kurias išvarau jūsų akyse.

18,1-30: Būdama šventoji tauta, atskirta nuo tautų ypatingam santykiui su Viešpačiu, Izraelis negali pamėgdžioti kitų tautų papročių (24-29 eilutės; žr. Kun 11,44-45). Nors Kunigų knygos įstatai ir įškai turi ryšį su Sinajaus kalnu, kai kurie tekstai atspindi laikotarpį po Kanaano krašto užkariavimo (25,27 eilutės).

18,6-18: Dvylikos lytinių draudimų sąrašas (płg. su dvylika praeikimų Įst 27). Draudimai išreikšiami tartum jie liestų tik izraeliečių visuomenės

vyrus. Žinoma, tos pačios giminingumo ir šeimyniškų ryšių normos liečia ir moteris.

18,16: *Neatidengsi nuogumo savo brolio žmonos*: šio įsako nepaisė Erodas Antipas, – jį smerkė Jonas Krikštytojas. Žr. Mk 6,18. Levirato, t.y. svainio, vedybos buvo šio įsako išimtis. Žr. Įst 25,5. 18,21: ... *paaugotas Molechui*: užuomina apie kanaaniečių paprotį aukoti vaikus kruvina auka dievui Molechui. Kūdikiai būdavo nužudomi, o pasakui sudeginami. Žr. Ez 16,20-22; 20,26.31; 23,37.

²⁵Taip buvo suterštas kraštas, todėl nubaudžiau jį už jo kaltę, ir pats kraštas išvėmė savo gyventojus. ²⁶Jūs tad turite laikytis mano įstatų ir mano įsakų, ir jūs – nei pilietis, nei ateivis – negalite daryti šių pasibjaurėtinų dalykų, ²⁷{nes prieš jus gyvenusieji krašto gyventojai darė visus šiuos pasibjaurėtinus dalykus, ir kraštas buvo suterštas}. ²⁸Kitaip kraštas išvems jus už suteršimą, kaip jis išvėmė prieš jus buvusią tautą. ²⁹Kas padaro vieną iš šių pasibjaurėtinų dalykų, bus pašalintas iš savo tautos. ³⁰Todėl laikykitės mano įpareigojimo nedaryti nė vieno iš šių pasibjaurėtinų dalykų, ką darė prieš jus buvusieji, ir savęs jais nesuterškite: aš esu VIEŠPATS, jūsų Dievas”.

19 Įvairios elgesio taisyklės

^{1*}VIEŠPATS kalbėjo Mozei, tardamas: ^{2*}“Kalbėk visai izraeliečių bendrijai ir sakyk jiems: ‘Būkite šventi, nes aš, VIEŠPATS, jūsų Dievas, esu šventas. ³Kiekvienas gerbs savo motiną ir tėvą, švęs mano šabus: aš esu VIEŠPATS, jūsų Dievas. ⁴Nesikreipkite į stabus ir nedirbkite sau lietinių dievų: aš esu VIEŠPATS, jūsų Dievas.

⁵Kai atnašaujate bendravimo auką VIEŠPAČIUI, ją atnašaukite taip, kad ji būtų maloni jūsų labui. ⁶Ji bus suvalgoma tą pačią dieną, kai ją paaukojate, arba rytojaus dieną; o kas liko lig trečios dienos, turi būti sudeginta ugnyje. ⁷Jeigu ji iš viso būtų valgoma trečią dieną, ji bus pasibjaurėjimas. Ji nebus maloni. ⁸Kas ją valgo, užsitraukia kaltę, nes išniekina tai, kas VIEŠPAČIUI yra šventa. Toks žmogus bus pašalintas iš savo tautos.

⁹Kai pjaunate savo krašto derlių, nepjausi iki pat savo lauko pakraščių nei rinksi savo derliaus likusias varpas. ¹⁰Savo vynuogyno plikai nenuskinsi ir savo vynuogyne nukritusių vynuogių nerankiosi, paliksi jas vargšui ir ateiviui: aš esu VIEŠPATS, jūsų Dievas.

¹¹Nevogsite, nesielgsite apgaulingai ir vieni kitiems nemeluosite. ¹²Nepriesieksite apgaulingai mano vardu, išniekindami savo Dievo vardą: aš esu VIEŠPATS.

¹³Neengsi savo artimo, neplėšikausi. Neužlaikysi darbininko atlygio pas save lig ryto. ¹⁴Neužgausi nebylio, nepadėsi kliūtis neregiiui. Bijosi savo Dievo: aš esu VIEŠPATS.

¹⁵Nesielgsi neteisingai, darydamas sprendimą; nebūsi šališkas vargšui ir nenusileisi didžiūnui, bet teisi savo artimą teisingai. ¹⁶Nevaikštinėsi skleisdamas šmeižtus tarp savo giminių; savo artimo gyvas ties nestatysi į pavojų: aš esu VIEŠPATS.

¹⁷Nenešiosi širdyje neapykantos savo artimui. Nors tektų savo artimą ir pabarti, neužsitrauk per jį nuodėmės. ¹⁸Nekersysi ir nebūsi nusistatęs prieš savo tautiečius, bet mylėsi savo artimą kaip save patį: aš esu VIEŠPATS.

¹⁹Laikysitės mano įstatų. Nekergsi savo galvijų su kita rūšimi; nesėsi savo dirvoje dviejų sėklų rūšių; nenešiosi drabužio, pasiūto iš dviejų audeklų.

^{20*} Jei kuris nors vyras turėtų lytinius santykius su moterimi, kuri yra vergė, pažadėta kitam vyrui, bet neišpirkta ar dar negavusi laisvės, reikalas turės būti ištirtas. Mirtimi jiedu nebus nubausti, nes ji dar

19,1-37: Šis skyrius apima glaudų derinį kulto ir erinių pareigų, kurių ištaka yra Dešimt Dievo įsakymų (žr. 9-10, 13-16 eilutes).

19,2: Viso apeiginio Šventumo teisyno vedamoji mintis.

19,18: ... mylėsi savo artimą kaip save patį. Jė-

zus cituoja šį įsaką kaip antrą iš dviejų svarbiausių Dievo įsakymų. Žr. Mt 22,39; Mk 12,31. Nors šiame kontekste žodis *artimas* ženkliną *tautiečius*, Jėzus jo prasmę praplečia, apimdamas visus žmones, net ir priešus. Žr. Lk 10,29-37; Mt 5,43-47.

nebuvo išlaisvinta. ²¹Bet jis turi atvesti prie Susitikimo palapinės angos atnašos už kaltę aviną kaip savo atnašą už kaltę VIEŠPAČIUI. ²²Kunigas atliks permaldavimą atnašos už kaltę avinu VIEŠPATIES akivaizdoje jo labui už nuodėmę, kuria jis nusidėjo. Ir nuodėmė, kuria jis nusidėjo, bus jam atleista.

²³Kai ateisite į kraštą ir pasodinsite ten įvairių vaismedžių, iš pradžių laikysite jų vaisius esant tarsi neapipjaustytus.* Trejus metus jie bus jums tarsi neapipjaustyti – jie negali būti valgomi. ²⁴Ketvirtais metais visi jų vaisiai bus pašvesti VIEŠPAČIUI kaip padėkos atnaša. ²⁵Tik penktaisiais metais jų vaisius galite valgyti; taip jų derlius bus jums gausnis: aš esu VIEŠPATS, jūsų Dievas.

²⁶Nevalgykite nieko su krauju. Neužsiimkite būrimu ar kerėjimu. ²⁷*Nekirpsite plaukų ant savo smilkinių, netaišysite savo barzdos. ²⁸Savo kūno nežeisite išipjovimais mirusiųjų labui, savo odos netatuiruosite jokiais ženklais: aš esu VIEŠPATS.

²⁹Neišniekink savo dukters ir nepadaryk jos kekšės,* kad kraštas neįpultų į kekšystę* ir neprisipildytų nedorumo. ³⁰Laikytės mano šabų ir gerbkite mano šventovę: aš esu VIEŠPATS.

³¹Nesikreipkite į dvasias ir kerėtojus, – jų patarimo neieškokite, kad nebūtumėte jų suteršti: aš esu VIEŠPATS, jūsų Dievas.

³²Atsistosi prieš žilagalvį, pagerbsi seną žmogų ir bijosi savo Dievo: aš esu VIEŠPATS.

³³Jei gyventų su jumis jūsų krašte ateivis, jo neskriausi. ³⁴Ateivis, gyvenantis su jumis, bus jums tarp jūsų kaip vietinis, – mylėsi jį kaip save patį, nes jūs buvote ateiviai Egipto žemėje: aš esu VIEŠPATS, jūsų Dievas.

³⁵Nesielgsite nesąžiningai, matuodami ilgį, svorį ir kiekį. ³⁶Turėsite teisingas svarstyklas, teisingus svarsčius, teisingą eifą ir teisingą hiną: aš esu VIEŠPATS, jūsų Dievas, kuris išvedžiau jus iš Egipto žemės. ³⁷Laikysitės visų mano įstatų bei visų mano įsakų ir juos vykdysite: aš esu VIEŠPATS’”.

20 Bausmės už įvairias nuodėmes ¹*VIEŠPATS kalbėjo Mozėi, tardamas: ²“Sakysi izraeliečiams:

‘Jei kas iš izraeliečių ar Izraelyje gyvenančių ateivių aukotų kurį nors iš savo vaikų Molechui, jis bus nubaustas mirtimi. Krašto žmonės turi užmušti jį akmenimis. ³Aš pats atgrėšiu savo veidą į tą žmogų ir pašalinsiu jį iš tautos, nes, aukodamas savo vaiką Molechui, jis suteršė mano šventovę ir išniekino mano vardą. ⁴Net jei krašto žmonės žiūrėtų pro pirštus į tą žmogų, kai jis aukoja savo vaiką Molechui, ir nenubaustų jo mirtimi, ⁵aš pats atgrėšiu savo veidą į tą žmogų ir į jo giminę, pašalinsiu iš tautos jį ir visus, kurie seka jį, ištvirkaudami su Molechu.

19,20-22: Šis įsakas, rodos, nėra savo tikrame kontekste. Turbūt jis iš pradžių buvo skaitomas po Kun 20,12 teksto. *Moteris vergė* ... : užuomina apie atvejį Iš 21,7-11 tekste.

19,23-25: ... *laikysite jų vaisius esant tarsi neapipjaustytus*: t.y. uždraustus valgyti. Panašiai kaip naujagimis berniukas, taip ir naujai pasodintas vaismedis buvo laikomas nešvariu, kol nebuvo *apipjaustytas* atnašaujant Viešpačiui vaisius, užaugšius ant jo ketvirtaisiais metais.

19,27-28: Tokie buvo kanaaniečių gedulo papročiai. Jie buvo draudžiami izraeliečiams, bet ypač kunigams. Žr. Kun 21,5.

19,29: ... *neišniekink savo dukters* ... *nepadaryk jos kekšės*: neleisk savo dukteriai dalyvauti garbinant pagonių dievus lytinėmis apeigomis. ... *kekšystė*: lytinės apeigos garbinant pagonių stabus. 20,1-27: Bausmės už nusikaltimus teokratinės bendrijos įstatams ir įsakams yra griežtos. Bausmių griežtumo pagrindas yra įsitikinimas, kad Izraelis turi būti šventa tauta, skirtinga nuo tautų savo gyvenimo būdu ir kultu. Daugumas šio skyriaus medžiagos pakartoja kitus Kunigų knygos skyrius (žr. Kun 18-19). Tai rodo, kad įkvėptasis redaktorius juos sukaupė iš įvairių nepriklausomų tikėjimo kraičio šaltinių.

6 Jei kas kreiptųsi į dvasias ir kerėtojus, ištvirkaudamas su jais, aš atgrėšiu į jį savo veidą ir pašalinsiu jį iš tautos. ⁷Taigi pašventinkite save ir būkite šventi, nes aš esu VIEŠPATS, jūsų Dievas. ⁸Laikykites mano įstatų ir vykdykite juos. Aš, VIEŠPATS, jus pašventinu. ⁹Kas keiktų savo tėvą ar motiną, bus nubaustas mirtimi; kadangi keikė savo tėvą ar motiną, jis užsitraukė kraujo kaltę.

10 Jei vyras svetimauja su ištekėjusia moterimi, nusikalsdamas svetimavimu su artimo žmona, abu – svetimautojas ir svetimautoja – bus nubausti mirtimi. ¹¹Jei vyras sugultų su savo tėvo žmona, jis atidengė savo tėvo nuogumą. Abu bus nubausti mirtimi – jie užsitraukė kraujo kaltę. ¹²Jei vyras sugultų su savo marčia, abu bus nubausti mirtimi. Jiedu nusikalto kraujomaiša – jie užsitraukė kraujo kaltę. ¹³Jei vyras sugultų su vyriškiu tarsi su moterimi, jiedu abu nusikalto bjauriu iškrypimu – jie užsitraukė kraujo kaltę. ¹⁴Jei vyras vestų moterį ir jos motiną, nusikalstų kraujomaiša. Jie – jis ir jos – turi būti sudeginti ugnyje, idant nebūtų tarp jūsų kraujomaišos. ¹⁵Jei vyras turi lytinius santykius su gyvuliu, jis turi būti sudegintas, o gyvulį užmušite. ¹⁶Jei moteris eina prie gyvulio turėti su juo lytinius santykius, užmuši tą moterį ir tą gyvulį – jie turi būti nubausti mirtimi, nes užsitraukė kraujo kaltę.

17 Jei vyras vestų savo seserį – dukterį savo tėvo ar dukterį savo motinos, pamatytų jos nuogumą ir ji pamatytų jo nuogumą, tai būtų begėdiškas dalykas. Jiedu bus viešai pašalinti iš savo tautos. Jis atidengė savo sesers nuogumą ir užsitraukė kaltę. ¹⁸Jei vyras sugultų su moterimi jos

mėnesinių metu ir atidengtų jos nuogumą, jis atidengtų jos kraujo šaltinį, o ji atidengtų savo kraujo šaltinį. Abudu turi būti pašalinti iš jų tautos. ¹⁹Neatidengsi nuogumo savo motinos sesers ar savo tėvo sesers, nes tai būtų kraujomaiša. Jiedu užsitraukė kaltę. ²⁰Jei vyras sugultų su savo dėdės žmona, jis atidengtų savo dėdės nuogumą. Jiedu užsitraukė kaltę; mirs bevaikiai. ²¹Jei vyras vestų savo brolio žmoną, bjauriai pasielgtų, nes atidengė savo brolio nuogumą. Jiedu mirs bevaikiai.

22 Laikysitės visų mano įstatų bei visų mano įsakų ir vykdysite juos, kad neišvemtų jūsų žemė, į kurią vedu jus įsikurti gyventi. ²³Neseksitė papročių tautos, kurią išvarau jums iš kelio. Kadangi jie visus anuos dalykus darė, aš jais bjaurėjausi. ²⁴Bet jums sakiau: 'Jūs paveldėsite jų žemę, aš ją duosiu jums kaip nuosavybę – kraštą, tekančią pienu ir medumi'. Aš esu VIEŠPATS, jūsų Dievas, – atskyriau jus nuo visų tautų. ²⁵Todėl jūs darysite skirtumą tarp švaraus ir nešvaraus gyvulio, tarp nešvaraus ir švaraus paukščio – jūs savęs nesuteršite gyvuliu ar paukščiu ar gyvūnais, kužančiais žemėje, kuriuos jums atskyriau laikyti esant nešvarius. ²⁶Man tad būsite šventi, nes aš, VIEŠPATS, esu šventas ir atskyriau jus nuo kitų tautų, kad būtumėte mano.

27 Vyras ar moteris, iššaukiantys dvasias ar užsiimantys kerėjimu, bus nubausti mirtimi. Jie turi būti užmušti akmenimis – jų kraujo kaltė kris ant jų pačių”.

21 Kunigystės* šventumas

^{1*}VIEŠPATS tarė Mozei: “Kalbėk kunigams, Aarono sūnams, ir sakyk jiems:

‘Nė vienas tenesuteršia savęs numirėliu iš savo giminių, ²išskyrus artimiausius gi-

21: Šis skyrius apima nurodymus kunigams. Kunigų elgesį sąlygoja jų ypatinga būklė: kunigai yra šventi savo Dievui, t.y. atskirti ypatingai Dievo tarnybai.

21,1-3: Kadangi gedulo apeigos liečia mirusiojo kūną, buvo ūkima, jog jos daro žmogų apeigoms nešvarų (žr. Kun 10,6; Ez 24,15-18).

minaičius – motiną, tėvą, sūnų, dukterį ir brolį. ³Leista jam susiteršti ir seseria, kuri tebėra mergelė ir yra jam artima, nes ji dar nėra išteikėjusi. ⁴Bet jis nesiterš artimaisiais, kurių giminaitis jis yra vedybomis; jais savęs nesiterš.

⁵* Jie savo viršugalvio plikai neskus, žandenų neapkirps ir savo kūne jokių įpjovimų nedarys. ⁶Savo Dievui jie bus šventi ir Dievo vardo neišniekins, nes jie aukoja VIEŠPAČIUI ugnies atnašas, savo Dievo maistą*. Todėl jie turi būti šventi.

⁷Žmona jie neims moters, suterštos kekšystė, ar moters, kuri buvo vyro atleista. Jie yra šventi savo Dievui. ⁸Elgsiesi su jais kaip su šventais, nes jie atnašauja maistą tavo Dievo, – jie bus ir tau šventi, nes aš, juos pašventęs VIEŠPATS, esu šventas. ⁹Jei kunigo duktė suterštų save kekšyste, ji išniekintų ir savo tėvą. Ji turi būti sudeginta ugnyje.

¹⁰Kunigas, esantis savo brolių vyriausias, ant kurio galvos buvo išlietas patepimo aliejus ir kuris buvo pašventintas vilkėti šventuosius drabužius, netaršys savo plaukų,* neplėšys savo drabužių. ¹¹Jis neprieis prie jokio numirėlio; nesuterš savęs net savo tėvu ar motina. ¹²Neišeis net iš šventovės, kad nesuterštų savo Dievo šventovės, nes, turėdamas ant savęs patepimo aliejų, jis yra pašventintas savo Dievui – man: aš esu VIEŠPATS. ¹³Žmona jis gali imti tik moterį, kuri yra mergelė. ¹⁴Našlės ar vyro atleistos moters, ar suterštos kekšystė – kekšės žmona jis negali imti. Jis

turi imti žmona mergelę iš savo giminės, ¹⁵kad nesuterštų savo palikuonių savo giminėje, nes aš, VIEŠPATS, jį pašventinu”.

¹⁶VIEŠPATS kalbėjo Mozei, tardamas: ¹⁷“Kalbėk Aaronui ir sakyk: ‘Joks nesveikas vyras iš tavo palikuonių per visas jų kartas netiks atnašauti savo Dievo maistą. ¹⁸Iš viso nė vienas nesveikas nebus tinkamas: joks aklas vyras ar raišas, joks vyras sužalotu veidu ar per ilgą galūnę, ¹⁹joks vyras nulaužta koja ar nulaužta ranka, ²⁰ar kuprotas, ar neužauga, ar su nesveika akimi, ar sergantis niežais, ar šašuotas, ar sutraiškytomis sėklidėmis. ²¹Joks kunigo Aarono palikuonis, būdamas nesveikas, nebus tinkamas atnašauti VIEŠPATIES aukų ugnimi. Turėdamas trūkumą, jis nesiartins atnašauti savo Dievo maisto. ²²Savo Dievo maistą – ypač šventą ir šventąją dalį – jis gali valgyti. ²³Bet kadangi turi trūkumą, už užuolaidos neįeis ir prie aukuro nesiartins, kad nesuterštų mano šventų vietų, nes aš, VIEŠPATS, jas pašventinu”.

²⁴Taip kalbėjo Mozė Aaronui, jo sūnums ir visiems izraeliečiams.

22 Aukų šventumas ¹*VIEŠPATS kalbėjo Mozei, tardamas: ²“Pamokyk Aaroną ir jo sūnus, kad būtų rūpestingi su šventomis izraeliečių aukomis, kurias jie man pašvenčia, idant neišniekintų mano švento vardo. Aš esu VIEŠPATS. ³Sakyk jiems: ‘Per visas jūsų kartas, jei kuris nors iš jūsų palikuonių, būdamas nešvarus, prisitartintų prie šventųjų aukų, kurias izraeliečiai pašvenčia VIEŠPAČIUI,

21,5: Tokie kanaaniečių gedulo papročiai buvo uždrausti visiems izraeliečiams, o ypač kunigams. Žr. Kun 19,27-28.

21,6: ... savo Dievo maistą: senovinė aukos samprata – atnašos yra Dievo maistas.

21,10: ... netaršys savo plaukų ... : žr. Kun 10,6 paaiškinimą.

22,1-9: Kunigai negali valgyti šventųjų aukų, t.y. pašventintosios aukos dalies, kuri jiems priklausė, būdami apeiginio nešvarumo būklėje. Žr. Kun 11-15.

tas žmogus bus pašalintas nuo mano Artumo. Aš esu VIEŠPATS. ⁴Niekas iš Aarono palikuonių, sergantis raupų liga ar sėklos išsiliejimu, negali valgyti šventųjų aukų, kol netampa švarus. Be to, jei kas paliestų ką nors nešvaraus, tapusio nešvariu per numirėlį ar žmogų, turėjusį sėklos išsiliejimą, ⁵ir jei kas paliestų kokį nors ropojantį gyvūną ir taip taptų nešvarus, ar kokį nors žmogų, nuo kurio palietimo taptų nešvarus, – kad ir koks būtų jo nešvarumas, – ⁶toks asmuo bus nešvarus lig vakaro ir šventųjų aukų, nenuplovęs savo kūno vandeniu, nevalgys. ⁷Saulėi nusileidus, jis bus švarus. Tada galės valgyti šventųjų aukų, nes jos yra jo maistas. ⁸Jis nevalgys nugaišusio ar žvėries sudraskyto gyvulio mėsos, kad per ją netaptų nešvarus. Aš esu VIEŠPATS. ⁹Jie turi laikytis mano įpareigojimų, kad neužsitrauktų kaltės ir nenumirtų šventoje už jos išniekinimą. Aš, VIEŠPATS, juos pašventinu.

¹⁰* Joks pašalietis nevalgys šventųjų aukų; joks kunigo įnamis ar samdinyš nevalgys šventųjų aukų. ¹¹Bet vergas, kuris yra pirka kunigo nuosavybė, gali jas valgyti; ir gimusieji jo namuose gali valgyti jo maistą. ¹²Jei kunigo duktė išteketų už pašaliečio, ji nevalgys šventųjų aukų atnašos. ¹³Bet jei kunigo duktė taptų našle ar būtų vyro atleista ir be palikuonių, ir sugrįžtų į tėvo namus, ji gali jas valgyti kaip savo jaunystėje. Joks pašalietis jų nevalgys.

¹⁴ Jei kas suvalgytų šventąją auką per neapsižiūrėjimą, jis turės atsilyginti kunigui už šventąją auką, pridėdamas penktadalį jos vertės. ¹⁵Kunigai turi prižiūrėti, kad izraeliečiai neišniekintų šventųjų aukų, kurias jie atnašauja VIEŠPACIUI, ¹⁶ir,

valgydami savo šventąsias aukas, neužsitrauktų kaltės, kuri reikalauja atnašos už kaltę, nes aš, VIEŠPATS, juos pašventinu”.

Netinkamos atnašos aukoms

¹⁷* VIEŠPATS kalbėjo Mozei, tardamas: ¹⁸“Kalbėk Aaronui, jo sūnums bei visiems izraeliečiams ir sakyk jiems: ‘Kai žmogus iš Izraelio namų ar iš ateivių, gyvenančių Izraelyje, aukoja atnašą, – ar tai būtų iš įžado, ar kaip savanoriška atnaša, – aukojamą VIEŠPACIUI kaip deginamąją auką, ¹⁹kad ji būtų tinkama jūsų labui, turi būti sveikas patinėlis iš galvijų ar avių, ar ožkų kaimenės. ²⁰Nesveikos atnašos neaukosite, nes ji nebus tinkama jūsų labui.

²¹ Kai žmogus, vykdydamas įžadą ar kaip savanorišką atnašą, atnašauja bendravimo auką VIEŠPACIUI iš galvijų bandos ar avių kaimenės, kad ji būtų maloni, gyvulys turi būti tobulas, – jis neturės jokių trūkumų. ²²Aklo ar sužaloto, suluošinto ar turinčio pūluojančią skaudę, niežus ar šašus – tokio gyvulio VIEŠPACIUI neatnašausite, nė vieno iš jų nedėsite ant aukuro kaip atnašos ugnimi VIEŠPACIUI. ²³Jautį ar avį, turinčius per ilgas ar per trumpas galūnes, galite atnašauti kaip savanorišką atnašą, tačiau jie nebus malonūs įžadui įvykdyti. ²⁴Neatnašausite VIEŠPACIUI jokio gyvulio, kurio sėklidės yra sužeistos ar su-traiškytos, ar perplėstos, ar išpjautos. Tokio papročio jūs savo krašte neturėsite ²⁵nei tokius gyvulius iš svetimtaučio rankos priimsite aukoti kaip maistą savo Dievui, nes jie yra sužaloti – nesveiki. Jūsų labui nebus tinkami”.

²⁶ VIEŠPATS kalbėjo Mozei, tardamas: ²⁷“Gimus veršiukui, ėriukui ar ožiukui, jie pasiliks septynias dienas prie savo moti-

22,10-16: *Joks pašalietis*: tik tiesioginė kunigo šeimyna, įskaitant vergus, galėjo valgyti šventąsias aukas.

22,17-25: Nurodymai apie malonias Dievui, t.y. priimtinas atnašas.

nos. Tik nuo aštuntos dienos jie bus malonūs VIEŠPAČIUI kaip ugnies atnaša. ²⁸Taip pat nepjausite iš galvijų bandos ar iš avių kaimenės gyvulio su jo jaunikliu tą pačią dieną. ²⁹Kai aukojate padėkos atnašą VIEŠPAČIUI, aukosite ją taip, kad ji būtų tinkama jūsų labui. ³⁰Ji bus suvalgyta tą pačią dieną; nieko iš jos nepaliksime lig kitos dienos ryto. Aš esu VIEŠPATS.

³¹Taip jūs laikysitės mano įsakymų ir vykdysite juos. Aš esu VIEŠPATS. ³²Mano švento vardo neišniekinkite, kad būčiau šventas tarp izraeliečių. Aš esu VIEŠPATS. Aš jus pašventinu – ³³aš, kuris išvedžiau jus iš Egipto žemės, kad būčiau jūsų Dievas. Aš esu VIEŠPATS”.

23 Metinių* švenčių apeigos. Šabo diena ¹VIEŠPATS kalbėjo Mozei, tardamas: ²“Kalbėk izraeliečiams ir sakyk jiems: ‘Šios yra VIEŠPATIES išskilmės, švenčių dienos, kurias paskelbsite kaip šventąsias sueigas, mano nustatytas išskilmės.

³Šešias dienas bus dirbama, bet septintą dieną yra visiško poilsio šabas – šventoji sueiga. Nedirbsite jokio darbo: tai šabas VIEŠPAČIUI visose jūsų gyvenvietėse.

Perėjimo ir Neraugintos duonos išskilmės ⁴Šios tat yra VIEŠPATIES nustatytos išskilmės, šventosios sueigos, kurias švęsite joms paskirtu metu. ⁵Pirmąjį mėnesį, keturioliką mėnesio dieną, temstant, bus Perėjimo atnaša VIEŠPAČIUI, ⁶o to paties mėnesio penkioliką dieną yra Neraugintos duonos išskilmės VIEŠPAČIUI. Septynias dienas valgysite neraugintą duoną. ⁷Pirmąją dieną turėsite šventą su-

eigą ir nedirbsite savo užsiėmimų darbo. ⁸Per septynias dienas atnašausite VIEŠPATIES ugnies atnašas; septintąją dieną bus šventa sueiga; nedirbsite savo užsiėmimų darbo”.

Pirmienų pėdo šventimas ⁹VIEŠPATS kalbėjo Mozei, tardamas: ¹⁰“Kalbėk izraeliečiams ir sakyk jiems: ‘Kai jūs ateisite į kraštą, kurį aš jums duodu, ir nuimsite jo derlių, atnešite jūsų pjūties pirmienų pėdą kunigui. ¹¹Jis pakylės pėdą VIEŠPATIES akivaizdoje, kad būtumėte jam mieli. Dieną po šabo kunigas jį pakylės. ¹²Tą dieną, kai pakylėsite pėdą, atnašausite VIEŠPAČIUI sveiką mitulį avinėlį kaip deginamąją auką. ¹³O javų atnaša prie jo bus du dešimtadaliai efos rinktinių miltų su įmaišytu aliejumi – malonaus kvapo ugnies atnaša VIEŠPAČIUI; jos išliejamoji atnaša bus vynas – vienas ketvirtis hino. ¹⁴Iki tos dienos, kol jūs nebūsime atnešę savo Dievo atnašos, nevalgysite nei duonos,* nei pagruzdintų ar šviežių grūdų. Tai yra amžinas įstatas jūsų kartoms visose jūsų gyvenvietėse”.

Savaičių išskilmės ¹⁵“O nuo dienos po šabo, – nuo dienos, kurią atnešėte savo pakylėjimo atnašos pėdą, – atskaičiuokite septynias savaites. Jos turi būti pilnos: ¹⁶turite skaičiuoti lig dienos po septintojo šabo – penkiasdešimt dienų.* Tada atnešite VIEŠPAČIUI naujo derliaus grūdų atnašą.* ¹⁷Atnešite iš savo gyvenviečių kaip pakylėjimo atnašą du duonos kepalus, kiekvienas iš dviejų dešimt dalių efos. Jie turi būti iš geriausių miltų, kepti su raugu, kaip pirmienos VIEŠPAČIUI. ¹⁸Drauge su duona at-

23: Šis skyrius apima šventąjį Sendoros tautos kalendorių. Žr. Iš 23,14-17; 34,18-24; Įst 16,1-17.
23,14: ... *nevalgysite nei duonos* ... : keptos iš naujojo derliaus miltų. Atnaša Dievui derlius turėjo būti pašventintas žmonių naudojimui.
23,16: ... *penkiasdešimt dienų*: iš čia *Septynių savaičių*, arba *Savaičių šventė* (žr. Sk 28,26; Įst

16,10; Tób 2,11). Lietuviškai: Sekminės. ... *naujojo derliaus grūdų atnašą*: šviežių grūdų miltų. Sekminės buvo padėkos šventė, nuėmus javų derlių. Pjūtis prasidėdavo po Perėjimo – Velykų šventės. Vėliau Sekminės tapo švente įstatymo davimui ant Sinajaus kalno paminėti.

našausi septynis sveikus mitulius avinėlius, vieną jautį iš bandos ir du avinus. Jie bus deginamoji auka VIEŠPAČIUI, drauge su javų atnaša ir liejamosiomis atnašomis, malonaus kvapo ugnies atnaša VIEŠPAČIUI. ¹⁹Paaukosite taip pat ir vieną ožį atnašai už nuodėmę bei du mitulius avinėlius kaip bendravimo auką. ²⁰Kunigas pakylės juos – tuos du avinėlius – drauge su pirmienų duona kaip pakylėjimo atnašą VIEŠPATIES akivaizdoje. Jie bus šventi VIEŠPAČIUI ir priklausys kunigui. ²¹Tą pačią dieną paskelbsite iškilmę, švęsite sueigą ir nedirbsite savo užsiėmimų darbo. Tai yra amžinas įstatas visose jūsų gyvenvietėse visoms jūsų kartoms.

22 Kai pjaunate savo krašto derlių, nepjausi iki pat savo lauko pakraščių ir nerinksi savo derliaus lauke likusių varpų. Paliksi jas vargšui ir ateiviui: aš esu VIEŠPATS, jūsų Dievas”.

Naujųjų metų diena ²³VIEŠPATS kalbėjo Mozei, tardamas: ²⁴“Taip kalbėk izraeliečiams: ‘Septintą mėnesį, pirmąją mėnesio dieną, švęsite visiško poilsio dieną šventa sueiga, pažymėta rago skardėjimu. ²⁵Nedirbsite savo užsiėmimų darbo, aukosite VIEŠPATIES ugnies atnašą”.

Susitaikinimo diena ²⁶VIEŠPATS kalbėjo Mozei, tardamas: ²⁷“Bet šio mėnesio dešimtą dieną yra Permaldavimo diena. Ji bus jums šventa sueiga: pasninkausite ir aukosite VIEŠPATIES ugnies atnašą. ²⁸Tą dieną nedirbsite jokio darbo, nes ji yra Permaldavimo diena, kurią yra atliekamas permaldavimas jūsų labui VIEŠPATIES, jūsų Dievo, akivaizdoje. ²⁹Iš tikrųjų kas tą die-

ną nepasninkautų, bus pašalintas iš savo tautos. ³⁰O kas tą dieną dirbtų kokį darbą, aš ištrinsiu jį iš tautos. ³¹Nedirbkite jokio darbo; tai amžinas įstatas visoms jūsų kartoms visose jūsų gyvenvietėse. ³²Ji bus jums visiško poilsio šabas, ir jūs turite pasninkauti Devintosios mėnesio dienos vakare, nuo vakaro lig vakaro, švęsite šį jūsų šabą”.

Palapinių iškilmės ³³VIEŠPATS kalbėjo Mozei, tardamas: ³⁴“Taip kalbėk izraeliečiams: ‘Šio septintojo mėnesio penkioliką dieną yra VIEŠPAČIUI skirtos Palapinių iškilmės,* kurios tęsis septynias dienas. ³⁵Pirmoji diena bus šventoji sueiga; nedirbsite savo užsiėmimų darbo. ³⁶Per septynias dienas aukosite VIEŠPATIES ugnies atnašas. Aštuntą dieną švęsite šventą sueigą ir aukosite VIEŠPATIES ugnies atnašas. Tai yra iškilmingas susirinkimas; nedirbsite savo užsiėmimų darbo.

37 Šios yra VIEŠPATIES nustatytos iškilmės, kurias švęsite kaip šventųjų sueigų metų aukotų VIEŠPAČIUI ugnies atnašas, – deginamąsias aukas ir javų atnašas, aukas ir liejamąsias atnašas, kiekvieną jai nustatytą dieną, – ³⁸neskaitant VIEŠPATIES šabų, neskaitant jūsų dovanų, neskaitant visų jūsų įžadų atnašų ir neskaitant visų jūsų geros valios atnašų, kurias jūs duodate VIEŠPAČIUI.

39 Bet septintojo mėnesio penkioliką dieną, kai būsite nuėmę visą krašto derlių, švęsite VIEŠPATIES iškilmes, kurios tęsis septynias dienas. Pirmoji ir aštuntoji diena bus visiško poilsio dienos. ⁴⁰Pirmąją dieną paimsite hadaro* medžio vaisių, pal-

23,34: ... *Palapinių iškilmės*: džiaugsminga vy-
nuogių ir vaisių nurinkimo šventė. Žr. Įst 16,13-
15. Per septynias dienas izraeliečiai gyvendavo
lapinėse pastogėse, pastatytose ant namų stogų ar
gatvėse, minėdami savo protėvių ir pramočių kla-

jones dykumoje.

23,40: ... *hadar[fo] medžio vaisių*: spėjama, kad
tai buvo citrono medžio šakos, naudojamos bū-
delėms, arba pastogėms, kuriose žmonės gyvenda-
vo šventės metu, pastatyti. Žr. Neh 8,15.

mės šakų, lapuočių šakelių bei paupio gluosnių ir linksminsis VIEŠPATIES, jūsų Dievo, akivaizdoje septynias dienas. ⁴¹ Švęsite ją septintą mėnesį kasmet kaip VIEŠPATIES iškilmes septynias dienas, švęsite ją septintą mėnesį kaip amžiną įstatą per visas jūsų kartas. ⁴² Septynias dienas gyvenkite palapinėse; visi izraeliečiai turės gyventi palapinėse tam, ⁴³ idant jūsų kartos patirtų, kad aš, veddamas izraeliečius iš Egipto žemės, apgyvendinau juos palapinėse. Aš esu VIEŠPATS, jūsų Dievas”.

44 Taip Mozė paskelbė izraeliečiams VIEŠPATIES nustatytas iškilmes.

24 ra ^{1*} VIEŠPATS kalbėjo Mozei, tardamas: ² “Paliepk izraeliečiams atnešti tau gryo traiskų alyvų aliejaus žvakidei, kad lempos būtų žibimos nuolat. ³ Aaronas pastatys ją Susitikimo palapinėje, šia pus Sendoros užuolaidos, kad žibėtų nuolat nuo vakaro lig ryto VIEŠPATIES akivaizdoje. Tai bus amžinas įstatas jūsų kartoms. ⁴ Jis nuolat patvarkys lempas ant žvakidės iš gryo {aukso} VIEŠPATIES akivaizdoje”.

Artumo duona ⁵ “Paimsi geriausių miltų ir iškepsi iš jų dvylika kepalų – kiekvieną iš dviejų dešimtadių efos. ⁶ Sudėsi juos dviem eilėmis, po šešis kiekvienoje eilėje, ant stalo iš gryo {aukso} VIEŠPATIES akivaizdoje. ⁷ Kiekvieną eilę užbarstysi grynais smilkalais, kad jie būtų ženkli atnaša duonai – ugnies atnašai VIEŠPAČIUI. ⁸ Nuolat, kas šabo dieną, sudės kepalus Aaronas iš naujo VIEŠPATIES akivaizdoje kaip Izraelio

tautos išipareigojimą – amžiną sadorą. ⁹ Duona priklausys Aaronui ir jo palikuonims; suvalgys ją šventoje vietoje, nes ji yra jam ypač šventa dalis, amžinas atlygis iš ugnies atnašų VIEŠPAČIUI”.

Bausmė už piktžodžiavimą ^{10*} Tarp izraeliečių buvo vyras, kurio motina buvo izraelietė, o tėvas buvo egiptietis. Kartą stovykloje kilo muštynės tarp izraelietės sūnaus ir vieno izraeliečio. ¹¹ Kadangi izraelietės sūnus viešai piktžodžiavo {Dievo} Vardui ir keikėsi, žmonės jį atvedė pas Mozę. {Jo motina buvo Dibrio dukterė, iš Dano giminės, ir buvo vadinama Šelomita.} ¹² Jis buvo uždarytas į kalėjimą, kol nebus jiems duotas VIEŠPATIES nuosprendis.

¹³ VIEŠPATS kalbėjo Mozei, tardamas: ¹⁴ “Išvesk už stovyklos piktžodžiautoją, te uždeda rankas jam ant galvos visi girdėjusieji ir teuzmuša jį visa bendrija akmenimis. ^{15*} O izraeliečiams kalbėk ir pasakyk: ‘Kas keiktų Dievą, turės atsakyti už savo nuodėmę. ¹⁶ Kas piktžodžiautų VIEŠPATIES vardui, bus nubautas mirtimi. Visa bendrija užmuš piktžodžiautoją akmenimis. Ateivis ar krašto gyventojas, piktžodžiaujantis {Dievo} Vardui, turi būti užmuštas’.

¹⁷ Kas užmuštų žmogų, bus nubautas mirtimi.

¹⁸ Kas užmuštų gyvulį, turės atlyginti už jį nuostolį: gyvybę už gyvybę.

¹⁹ Kas sužalotų artimą, kaip jis padarė, taip jam bus padaryta: ^{20*} galūnė už galūnę, akis už akį, dantis už dantį. Žaizda, kokią jis padarė artimui, tokia žaizda bus

24,1-9: Įvairūs įstatai kunigams. Aliejus šventovės Žvakidei (žr. Iš 27,20-21); Artumo duona (žr. Iš 25,23-30).

24,10-14: Šis įvykis yra tarsi rėmai tolesniems įstatams ir įsakams. {Dievo} Vardas: pagarbus šventojo Jahvės, t.y. Viešpaties, vardo pakaitalas (žr. Iš 3,14). Anot izraeliečių mąstysenos, piktžodžiavimas suteršia bendriją. Užmušimas akmenimis –

bendrijos bausmės įvykdymas buvo priemonė apvalyti bendrijai nuo pikto.

24,15-22: Nepriklausoma įstatų grupuotė.

24,20: Lex talionis, arba keršto įstatymas, – galūnė už galūnę, akis už akį, dantis už dantį, – juo buvo stengiamasi apriboti kerštą ir pritaikyti nusikaltimą atitinkančią bausmę. Žr. Iš 21,22-25.

jam padaryta. ²¹Kas užmuštų gyvulį, turės atlyginti nuostolį, bet kas užmuštų žmogų, turės būti nubaustas mirtimi. ²²Turėsite vieną tą patį įstatymą ateiviui ir izraeliečiui, nes aš esu VIEŠPATS, jūsų Dievas”.

23 Taip kalbėjo Mozė izraeliečiams. Jie tad išvedė piktžodžiautoją už stovyklos ir užmušė akmenimis. Izraeliečiai padarė taip, kaip Dievas buvo Mozei įsakęs.

25 Šabo metai ^{1*}VIEŠPATS kalbėjo Mozei ant Sinajaus kalno, tar-damas: ²“Kalbėk izraeliečiams ir sakyk jiems: ‘Kai ateisite į kraštą, kurį aš jums duodu, tas kraštas turės švęsti šabą* VIEŠPAČIUI. ³Šešerius metus sėsi savo lauką ir šešerius metus genėsi savo vynuogyną ir nuimsi jų derlių, ⁴bet septintais metais turės būti žemei visiško poilsio šabas – šabas VIEŠPAČIUI: savo lauko tu nesėsi ir savo vynuogyno negenėsi. ⁵Tada nepjausi jokių savaime išaugusių javų, nenuimsi vynuogių nuo neapgenėto vynmedžio – septintieji bus žemei visiško poilsio metai. ⁶Bet jūs galite valgyti, ką žemė išaugina savo šabo metu – tu, tavo vergai ir vergės, tavo samdiniai ir įniamiai. ⁷Ir tavo galvijams bei laukiniams krašto gyvuliams, ką žemė savaime išaugina, bus maistu”.

Jubiliejaus metai ^{8*}“Atskaičiuosi septynias metų savaites, septynis kartus septynerius metus taip, kad septynerių metų savaitės sudarytų keturiasdešimt devynių metus. ⁹Tada, septintojo mėnesio de-

šimtą dieną, skardžiai pūsi ragą – Perma-davimo dieną jūsų rago gaudesys teaidi vi-same jūsų krašte. ¹⁰Švęsite penkiasdešimtuosius metus ir paskelbsite laisvę krašte visiems jo gyventojams. Tai bus jums jubilejaus metai: sugrįšite kiekvienas jūsų prie savo nuosavybės ir kiekvienas jūsų į savo šeimą. ¹¹Tie penkiasdešimtieji bus jums jubilejaus metai: nesėsite, nepjausite jokių savaime išaugusių javų, nenurinksite vynuogių nuo neapgenėtų vynmedžių, ¹²nes jie yra jubiliejaus metai. Jums bus jie šventi: galite valgyti tik tai, ką išaugina pati dirva.

13 Taigi šiais jubiliejaus metais sugrįšite kiekvienas iš jūsų į savo nuosavybę. ¹⁴Parduodami nuosavybę artimui ar pirkdami ką iš artimo, nedarykite vienas kitam skriaudos. ¹⁵Pirkdamas iš savo artimo, mokėsi tik už metus nuo praėjusio jubiliejaus; parduodamas tau artimas prašys iš tavęs tik už likusius derliaus metus. ¹⁶Kuo daugiau tokių metų, tuo didesnę kainą mokėsi; kuo mažiau tokių metų, tuo mažesnę kainą, nes iš tikrųjų jis parduoda tau tik derlių skaičių. ¹⁷Nedarykite vienas kitam skriaudos, bet bijosi savo Dievo, nes aš, VIEŠPATS, esu jūsų Dievas.

18 Laikykitės mano įstatų ir vykdykite mano įsakus, kad galėtumėte krašte saugiai gyventi. ¹⁹Žemė duos savo vaisių, – būsite sotūs ir gyvensite jame be rūpesčio. ²⁰O jeigu klausumėte: ‘Ką valgysime sep-

25,1-55: Šabo metų ir jubiliejaus metų nuostatais buvo stengiamasi užkirsti kelią ekonominiam išnaudojimui, pabrėžiant, kad žemės nuosavybė priklauso ne žmonėms, bet Dievui.

25,2-7: ... *kraštas turės švęsti šabą* ... : žemė turės pūdytuoti. Žr. Iš 23,10-11. Nors šio papročio pagrindas buvo sveika nuovoka, kad žemė turi pailsėti, šiame tekste jis reiškia, kad Viešpats yra krašto savininkas ir duoda jį izraeliečiams tik valdyti. Šiuolaikine mąstysena, šiame tekste susiduriame su religiniu ekologijos pradū. Šabo metų derlius

turėjo likti laukuose, nes juo naudotis galėjo visi (žr. 12-ąją eilutę). Iš 23,10-13 tekste minimi tik vargšai ir laukiniai gyvuliai.

25,8-24: Po septynerių šabo metų, t.y. penkiasdešimtais metais, yra jubiliejaus metai, hebrajiškai vadinami *jobel*, arba *avino (ragas)*, nes jubiliejaus metai būdavo pradedami rago pūtimu. Taigi mūsų žodis *jubiliejus* yra hebrajiškos kilmės. Jubiliejaus metų įstatymas turėjo nepaprastą visuomeninę ir ekonominę reikšmę, nes išreiškė rūpinimąsi šeima ir žeme.

tintaisiais metais, jei nesėsime ir nenuimsime savo derliaus?’²¹ Aš suteiksiu jums tokią palaimą – šeštaisiais metais, kad jie duos derliaus trejiems metams.²² Sėjos metu aštuntaisiais metais valgysite iš senojo derliaus. Net iki devintųjų metų iš senojo derliaus valgysite, kol bus nuimtas derlius.”

Nuosavybės atpirkimas²³ “Žemė nebus parduodama visam laikui, nes žemė yra mano, o jūs esate ateiviai, tapę mano įnamiais.²⁴ Todėl krašte, kurį jūs valdote, turite leisti atpirkti žemę.

25* Jei kas nors iš tavo giminių patektų į skurdą ir parduotų savo nuosavybės dalį, tada jo artimiausias giminaitis turi ateiti ir atpirkti, ką giminaitis buvo pardavęs.²⁶ O jei žmogus neturėtų artimiausio giminaičio jo žemei atpirkti, bet vėliau pats prasigyventų ir turėtų iš ko tai padaryti,²⁷ jis turi apskaičiuoti metus nuo jos pardavimo, sugrąžinti skirtumą žmogui, kuriam ji buvo parduota, ir susigrąžinti savo nuosavybę.²⁸ Tačiau jei neturi iš ko ją atgauti, kas buvo parduota, liks pirkėjo rankose iki jubiliejaus metų. Jubiliejaus metais nuosavybė turi būti perduota, ir jis sugrįš į savo nuosavybę.

29 Jei kas nors parduotų namus mieste su mūro sienomis, jie gali būti atpirkti, kol nėra pasibaigę metai nuo jų pardavimo, – atpirkimo teisė galios vienerius metus.³⁰ Jei jie nebūtų atpirkti iki pilnų metų pabaigos, namai mieste su mūro sienomis priklausys visam laikui pirkėjui ir jo palikuonims – jubiliejaus metais jie nebus perduoti.³¹ Bet namai kaimuose, kurių nesupa mūro sienos, bus laikomi kaip atviri laukai. Jie gali būti atpirkti; jie turi būti perduoti jubiliejaus metais.

32 Levitų miestuose levitai turės amžinai atpirkimo teisę namų, esančių jų miestuose.³³ Kiekvieni levitų namai jų miestuose, buvę parduoti ir neatpirkti, bus perduoti savininkui jubiliejaus metais, nes namai levitų miestuose yra jų paveldima nuosavybė tarp izraeliečių.³⁴ Bet dirvos aplink jų miestus negali būti parduodamos, nes jos yra jų amžina nuosavybė.”

Paskolos vargšams³⁵ “Jei kas nors iš tavo giminių patektų į skurdą ir taptų tavo išlaikytiniu, turėsi jį paremti. Tegyvena jis su tavimi kaip ateivis ar įnamis.³⁶ Ne-reikalauk iš jo iš anksto palūkanų už paskolą ir neišnaudok, bet bijok savo Dievo. Leisk jam gyventi savo namuose kaip broliui.³⁷ Neskolinsi jam pinigų už palūkanas, neimsi iš jo brangiau už maistą.³⁸ Aš esu VIEŠPATS, jūsų Dievas, kuris išvedžiau jus iš Egipto žemės duoti jums Kanaano žemę ir būti jūsų Dievas.”

Vergų išlaisvinimas³⁹ “Jei kas nors iš tavo išlaikytinių taip nuskurstų, kad jis tau parsiduotų, nepadaryk jo savo vergu.⁴⁰ Tebūna jis pas tave kaip samdinyš ar įnamis. Jis dirbs pas tave tik iki jubiliejaus metų.⁴¹ Tada jis paliks tave – jis ir jo vaikai – ir sugrįš į savo šeimą ir atgaus savo protėvių nuosavybę,⁴² nes jie mano tarnai, kuriuos aš išvedžiau iš Egipto žemės. Jie nebus parduodami, kaip yra parduodami vergai.⁴³ Nejosi jam šurkščiai ant sprando, bet bijosi savo Dievo.⁴⁴ Vergą ar vergę gali laikyti, tik jei vergus nusipirksi iš kaimyninių tautų.⁴⁵ Galite jų nusipirkti ir iš ateivių, gyvenančių su jumis, bei iš jų palikuonių, gimusių ir užaugusių jūsų krašte. Tokie vergai bus jūsų nuosavybė.⁴⁶ Galite juos palikti savo vaikams kaip paveldimą nuo-

25,25-55: Nuostatai apie nuosavybę ir jos atpirkimą. *Artimiausias giminaitis*, hebrajiškai *Go'el*,

t.y. atpirkėjas, yra giminaitis, turintis pareigą rūpintis šeimos narių teisėmis. Žr. Sk 35,12; Rut 4.

savybę, padarydami juos amžinai vergais. Su jais galite elgtis kaip su vergais. Bet savo tautiečiams izraeliečiams nė vienas nejos šiurkščiai ant sprando.

47 Jei ateivis ar įnamis, gyvenantis su tavimi, praturtėtų, o kuris nors iš tavo tautiečių, būdamas skurde, taptų jo išlaikytiniu ir parsiduotų su tavimi gyvenančiam ateiviui ar ateivio šeimos palikuoniui, 48 jis net tada, kai bus save pardavęs, turės atpirkimo teisę. Jį gali atpirkti ir bet kuris iš jo brolių 49 arba gali jį atpirkti jo dėdė ar jo dėdės sūnus, arba gali jį atpirkti bet kuris artimas giminaitis iš jo klando, o jei jis praturtėtų, gali pats save atpirkti. 50 Su savo pirkėju apskaičiuos metų skaičių nuo metų, kai jis ateiviui pasidavė, iki jubiliejaus metų. Pirkimo kaina bus padalyta iš metų skaičiaus: laikas, kurį jis praleido pas savininką, bus įkainotas pagal samdinio laiką. 51 Kuo daugiau bus metų iki jubiliejaus, tuo didesnę pirkimo kainą jis turės grąžinti kaip atpirkimą; 52 ir kuo mažiau metų bus likę iki jubiliejaus metų, tuo daugiau jis turės savo sąskaitoje: už savo atpirkimą jis mokės pagal apskaičiuotą metų skaičių. 53 Ateivis elgsis su juo kaip su metams pasamdytu tarnu, ir jam ant sprando tavo akyse šiurkščiai nejos. 54 O jeigu nebus atpirktas nė vienu iš šių būdų, jubiliejaus metais jis ir jo vaikai bus išlaisvinti, 55 nes izraeliečiai yra mano tarnai, kuriuos išvedžiau iš Egipto žemės. Aš, VIEŠPATS, jūsų Dievas”.

26 Atlygis už klusnumą 1* “Nedirbsite sau stabų. Nesistatysite statulų ar šventųjų stulpų nei statysitės sa-

vo krašte akmenų su įraižytais {stabais}, kad juos garbintumėte, nes aš esu VIEŠPATS, jūsų Dievas. 2 Švęskite mano šabus ir laikykite pagarboje mano šventovę: aš esu VIEŠPATS.

3* Jei elgsitės pagal mano įstatus, laikysitės mano įsakymų ir vykdysite juos ištikimai, 4 duosiu jums lietaus atėjus metu, kad žemė išaugintų savo derlių ir laukų medžiai atneštų vaisių. 5 Javus kulsite lig vynuogių rinkimo meto, o vynuogių rinkimas pasivys sėją. Valgysite savo duonos iki soties ir savo krašte galėsite saugiai gyventi. 6 Sukursiu krašte ramybę, gulsitės miegoti, ir nebus kas jus gąsdinti; leisiu kraštui atsikvėpti nuo plėšriųjų žvėrių. Per jūsų kraštą nežygiuos kalavijas. 7 Savo priėmus priversite bėgti, ir jie kris nuo jūsų kalavijo. 8 Jūs iškių penketas privers bėgti šimtą, o jūsiškių šimtinė privers bėgti dešimt tūkstančių. Jūsų priešai kris nuo jūsų kalavijo. 9 Žvelgsiu į jus maloniai, padarysiu jus vaisingus ir padauginsiu; palaikysiu su jumis savo sandorą. 10 Jūs dar tebevalgysite seniai nuimtą pereitų metų derlių ir turėsite išmesti senąjį, kad padarytumėte vietos naujam. 11* Tarp jūsų turėsiu savo Pandangtę ir jūsų neatmesiu. 12 Visada būsiu arti jūsų: aš būsiu jūsų Dievas, ir jūs būsite mano tauta. 13 Aš esu VIEŠPATS, jūsų Dievas, kuris išvedžiau jus iš Egipto žemės, kad jiems daugiau nevergautumėte, sulaužiau jūsų jungą ir padariau, kad eitumėte iškelta galva”.

Bausmė už neklusnumą 14 “Bet jei manęs jūs neklausysite ir šių visų mano įsakymų nevykdysite, – 15 jei mano įstatus

26,1-46: Du keliai. Apeiginis Šventumo teisinys, suprastas kaip Dievo kalba žmonėms per Mozę, baigiasi Dievo įspėjimais ir pažadais. Panašiai baigiasi ir kiti Penkiaknygės teisiniai. Žr. Iš 23,20-33; Įst 28.

26,3-45: Kadangi Dievo sandora buvo sudaryta su visa Izraelio tauta, pažadai ir įspėjimai duodami

pirmiausia visai bendrijai. Atlygis ir bausmė turi šiapusinį pobūdį, nes bendrija kaip tokia yra čia, žemėje, o ne anapus, amžinybėje.

26,11-13: Pagrindinė apeiginio Šventumo teisyne tema: šventasis Dievas apsigyveno nuodėmingoje tautoje.

taip atmesite ir mano įsakus taip paniekinsite, kad nevykdysite visų mano įsakymų ir sulaužysite mano sandorą, – ¹⁶tada aš savo ruožtu šitaip su jumis pasielgsiu: ūmai jus aplankysiu baisia klaukuma – džiova ir karštlige, kurios aptraukia akis ir silpnina gyvastį. Veltui sėsite sėklą, nes jūsų priešai suris derlių. ¹⁷Atsigręšiu veidu į jus, būsite priešų parblokšti – jus pavergs žmonės, kurie jūsų nekenčia. Jūs bėgsite, nors niekas jūsų ir nesivytų. ¹⁸Ir jei, to nepaisydami, manęs neklausysite, padidinsiu bausmę už jūsų nuodėmes septyngubai ¹⁹ir palaušiu jūsų išdidžią jėgą. Geležimi pavirsiu dangaus skliautą viršum jūsų, variu jūsų žemę. ²⁰Niekais nueis jūsų pastangos, nes žemė neduos derliaus, medžiai laukuose neteiks savo vaisių.

²¹Taigi jei jūs vis dar spirsitės prieš mane ir manęs neklausysite, aš ir toliau varginsiu jus septyngubai už jūsų nuodėmes. ²²Paleisiu laukinius žvėris ant jūsų – jie grobs jūsų vaikus, naikins jūsų gyvulius ir mažins jūsų skaičių tol, kol jūsų keliai taps tušti.

²³Jei, nepaisydami šių bausmių, nesugrįšite pas mane, bet vis dar spirsitės, ²⁴ir aš toliau spirsiuos prieš jus: smogsiu aš pats jums septyngubai už jūsų nuodėmes. ²⁵Pasiųsiu prieš jus kalaviją atkeršyti už sulaužytą sandorą. Nors subėgtumėte į savo miestus, pasiųsiu jums marą, ir jūs būsite atiduoti priešams į rankas. ²⁶Kai atimsiu iš jūsų duonos ištekliaus, tada dešimčiai moterų užteks vienintelės krosnies jūsų duonai iškepti. Atsvertą duoną jums išdalys – nors ir valgysite, bet sotūs nebūsime.

²⁷Jei to nepaisydami manęs neklausysite, bet vis spirsitės prieš mane, ²⁸spirsiuos

ir aš ant jūsų įpykęs: nubausiu savo ruožtu jus septyngubai už jūsų nuodėmes. ^{29*}Valgysite kūnus savo sūnų, valgysite kūnus ir savo dukterų. ³⁰Sunaikinsiu jūsų aukštumų alkus ir nugriausiu jūsų smilkalų aukurus; suversiu jūsų lavonus ant jūsų stabų lavonų. Jus atmesiu. ³¹Jūsų miestus pavirsiu griuvėsiais, jūsų šventoves išgriausiu ir maloniu jūsų {aukų} kvapu nesimėgausiu. ³²Kraštą taip nusiaubsiu, kad jūsų priešai, atėję kurtis, jį matydami bus apstulbinti. ³³Išblaškysiu jus po tautas ir išsitrauksiu prieš jus kalaviją. Jūsų kraštas bus nuniokotas ir jūsų miestai pavirs griuvėsiais.

³⁴Kraštas, gulėdamas nuniokotas ir jums esant priešų šalyje, patirs savo šabo metų malonumą. Tada kraštas pailsės ir patirs savo šabo metų malonumą. ³⁵Per visą laiką, kol jis gulės nuniokotas, kraštas švęs poilsį, kurio jis nešventė per jūsų šabų metus, kai jūs jame gyvenote. ³⁶O kas iš jūsų išliks, tų širdį pripildysiu bailumo jų priešų kraštuose. Net vėjo nešamo lapo šlamesys privers juos bėgti. Jie kris, bėgdami tarsi nuo kalavijo, nors niekas jų ir nesivys. ³⁷Niekam nesivejant, jie kniubs vieni ant kitų, tarsi nuo kalavijo. Stoti į kovą su priešais jėgų neturėsite! ³⁸Žūsime svetimose tautose, jūsų priešų kraštas jus suris. ³⁹O kas iš jūsų išliks, tie už savo kaltes bus prislėgti priešų krašte, jie bus prislėgti ir už savo protėvių kaltes. ⁴⁰Jie tad išpažins savo kaltę ir savo protėvių kaltę, kad nusižengė man išdavystę, netgi kad nesiliovė spirtis prieš mane. ⁴¹Kai aš savo ruožtu eisiu prieš juos ir išvarysiu į priešų kraštą, tada pagaliau jų neapipjaustyta širdis* pati nusižemins, ir jie atliks bausmę už savo kaltę. ⁴²Tada aš atsiminsiu savo sandorą su Jo-

26,29: *Valgysite kūnus savo sūnų ...* : nuožmus badas apgultuose miestuose dažnai priversdavo jų gyventojus valgyti mirusiųjų kūnus. Žr. Įst 28,53;

Jer 19,9; Ez 5,10; 2 Kar 6,28-29.

26,41: *... neapipjaustyta širdis ...* : širdis, neatvira Dievo valiai ir gerumui. Žr. Jer 4,4.

kūbu, atsiminsiu savo sadorą su Izaoku, atsiminsiu savo sadorą su Abraomu, atsiminsiu ir kraštą. ⁴³Jų paliktas kraštas, gulėdamas nuniokotas, patirs savo šabo metų malonumą, jiems atliekant bausmę už savo kaltę, nes jie išdrįso atimesti mano įsakus ir paniekino mano įstatus. ⁴⁴Tačiau, nepaisant viso to, net kai jie bus priešų šalyje, jų neatmesiu ir nepaniekinsiu, kad juos visiškai sunaikinčiau, sulaužydamas su jais sudarytą sadorą, nes aš esu VIEŠPATS, jų Dievas. ⁴⁵Bet aš atsiminsiu jų labai sadorą su jų protėviais, kuriuos aš išvedžiau iš Egipto žemės tautų akyse, kad būčiau jų Dievas: aš esu VIEŠPATS.”

46* Tokie yra įstatai, įsakai ir nurodymai, kuriuos VIEŠPATS padarė tarp savęs ir izraeliečių per Mozę ant Sinajaus kalno.

E. ATNAŠŲ IŠPIRKIMAS

27 Nurodymai apie atnašas Viešpačiui. Įžado atnašų išpirkimas ¹VIEŠPATS kalbėjo Mozei, tardamas: ²“Kalbėk izraeliečiams ir sakyk jiems: ‘Jei kas padaro ypatingą įžadą VIEŠPAČIUI paaugoti tolygią vertę už žmogų ir nori įvykdyti savo įžadą, ³vyras tarp dvidešimties ir šešiasdešimties metų bus įvertintas penkiasdešimčia sidabrinių šekelių pagal šventovės šekelį. ⁴Jei tai būtų moteris, jos tolygi vertė yra trisdešimt šekelių. ⁵Jei amžius būtų nuo penkių lig dvidešimties metų, tolygi vertė yra dvidešimt šekelių už berniuką ir dešimt šekelių už mergaitę. ⁶Jei amžius būtų nuo vieno mėnesio lig penkerių metų, tolygi vertė už berniuką yra penki sidabriniai šekeliai, o

už mergaitę tolygi vertė yra trys sidabriniai šekeliai. ⁷Jei tas asmuo yra šešiasdešimties metų ar vyresnis, tada tolygi vertė už vyriškį bus penkiolika šekelių, o už moteriškę dešimt šekelių. ⁸Bet jei kas neišgali tolygios vertės sumokėti, jie bus nuvesti pas kunigą, ir kunigas nustatys. Kunigas nustatys pagal tai, ką kiekvienas, darantis įžadą, išgali.

⁹ Jei atnaša, pažadėta VIEŠPAČIUI, yra gyvulys, kuris turi būti paaugotas, kiekvienas toks gyvulys, pažadėtas VIEŠPAČIUI, bus laikomas šventu. ¹⁰Jis negali būti iškeistas ar pakeistas, – nei geresnis į menkesnį, nei menkesnis į geresnį; jei gyvulys būtų pakeistas kitu, tuomet abu – pažadėtas gyvulys ir jo pakaitalas – taps šventi. ¹¹Jei atnaša, pažadėta VIEŠPAČIUI, yra nešvarus gyvulys, kurio negalima paaugoti kaip atnašos VIEŠPAČIUI, gyvulys bus nuvestas pas kunigą. ¹²Kunigas nustatys gyvulio vertę* pagal jo geras ir blogas savybes. Kokią kainą kunigas nustatys, tokia ji bus. ¹³Bet jei aukotojas norės gyvulį išpirkti, jis turi pridėti vieną penktadalį prie nustatytosios kainos.

¹⁴ Jei kas pašvenčia savo namus VIEŠPAČIUI, kunigas nustatys namų vertę pagal jų geras ir blogas savybes. Kokią kainą kunigas nustatys, tokia ji bus. ¹⁵O jei žmogus, pašventęs namus VIEŠPAČIUI, norės juos išpirkti, turės pridėti vieną penktadalį prie nustatytos vertės, ir namai vėl jam priklausys.

¹⁶ Jei kas pašvenčia VIEŠPAČIUI savo paveldėtos žemės lauką, jo vertė bus nustatyta pagal kiekį sėklos, reikalingos jam apseiti: penkiasdešimt sidabrinių šekelių už

26,46: Atrodo, kad iš pradžių Kunigų knyga baigėsi šia eilute. Tolėsnis skyrius yra įkvėptojo redaktoriaus priedas.

27,12: ... *nustatys jo vertę* ... : kunigas įvertins kainą, kuria gyvulys gali būti kam nors kitam par-

duotas. Savininkas turi mokėti 20% mokesčių kaip pabaudą už išpirkimą Dievui paaugoto gyvulio. Tokie pat įstatai galioja išperkant namus bei laukus. Pinigai už parduotą atnašą ar už atnašos išpirkimą priklausė šventovei.

vieną miežių sėklos homerą. ¹⁷O jei kas pašvenčia lauką jubiliejaus metų pradžioje, jo vertė lieka ta pati, ¹⁸bet jei laukas yra pašvenčiamas po jubiliejaus metų, kunigas apskaičiuos jo vertę pagal metų skaičių, likusių lig jubiliejaus metų, ir jo kaina bus sumažinta. ¹⁹O jei žmogus, pašventęs lauką VIEŠPAČIUI, norės jį išpirkti, tada turės būti pridėtas vienas penktadalis prie jo nustatytos sumos, ir laukas jam pereis. ²⁰Betgi jei laukas nebūtų išpirktas arba būtų parduotas kam kitam, tuomet lauko niekad nebebus galima išpirkti. ²¹Atėjus jubiliejaus metams, laukas taps laisvas. Jis bus šventas VIEŠPAČIUI kaip įžado laukas; taps kunigo nuosavybe. ²²Jei žmogus pašvenčia VIEŠPAČIUI lauką, kuris buvo pirktas ir nepriklauso prie paveldėtos žemės nuosavybės, ²³kunigas apskaičiuos jo kainą pagal metų skaičių lig jubiliejaus metų. Nustatytą kainą turi būti sumokėta tą pačią dieną kaip šventa dovana VIEŠPAČIUI. ²⁴Jubiliejaus metais žemė sugrįš tam, iš kurio buvo nupirktas, kurio ji yra nuosavybė. ²⁵Visi vertės apskaičiavimai turi būti pagal šventovės šekelį: dvidešimt gerų sudaro šekelį”.

Atnašos, kurių negalima išpirkti

²⁶“Tačiau gyvulių pirmagimis, kadangi pirmagimis yra VIEŠPATIES, niekieno negali būti pašvestas – ar tai būtų jautis, ar

avis – tai priklauso VIEŠPAČIUI. ²⁷Jei pirmagimis yra iš nešvariųjų gyvulių,* jis turi būti išpirktas pagal įkainotą vertę, pridėdant vieną penktadalį. O jei nėra išperkamas, jis bus parduotas už nustatytą kainą.

²⁸Jokia žmogaus nuosavybė, kurią jis įžadu besąlygiškai pašvenčia VIEŠPAČIUI, – ar tai būtų žmogus, ar gyvulys, ar paveldėtos nuosavybės laukas, – negali būti nei parduota, nei išpirkta. Kas įžadu besąlygiškai pašvestas, tas yra ypač šventa VIEŠPAČIUI. ²⁹Joks žmogus, besąlygiškai įžadu pašvestas VIEŠPAČIUI, negali būti išpirktas, bet turi būti užmuštas.*

³⁰Visos žemės dešimtinės, ar tai būtų javų iš dirvos, ar medžių vaisių, priklauso VIEŠPAČIUI. Jos yra šventos VIEŠPAČIUI. ³¹Jei kas norėtų išpirkti kurią nors iš savo dešimtinių, turi pridėti prie jos vieną penktadalį. ³²Visos dešimtinės jaučių bandos ir avių kaimenės – visų galvijų, praeinančių pro piemens lazda,* kas dešimtas bus pašvestas VIEŠPAČIUI. ³³Teneparenka nei gero, nei menko, tenepakeičia jo kitu. Jei kas jį kitu pakeistų, tada vienas ir kitas gyvulys bus laikomi pašvestais, – negalės būti išpirkti”.

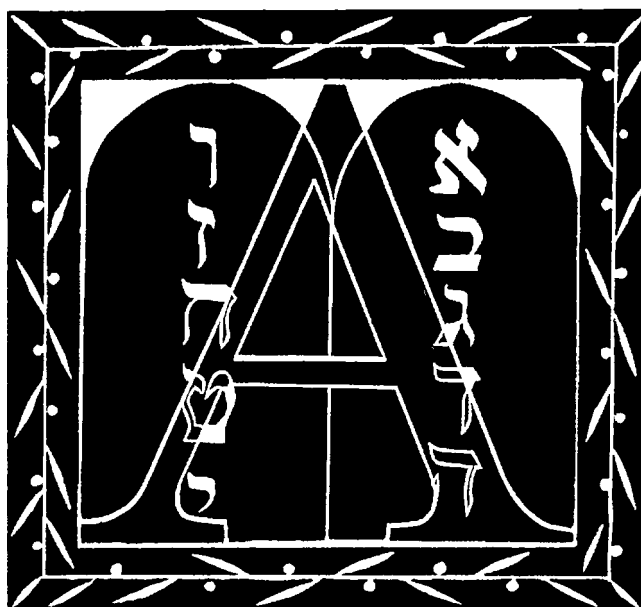
³⁴Tie yra izraeliečiams įsakymai, kuriuos VIEŠPATS davė Mozei ant Sinajaus kalno.

27,27: ... iš nešvariųjų gyvulių ... : pavyzdžiui, asilo pirmagimis, kuris buvo laikomas netinkamu aukai. Anot Iš 13,13; 34,20, asilo pirmagimis galėjo būti išpirktas, paaukojant jo vietoje avį, arba turėjo būti užmuštas, nusukant sprandą.

27,29: ... žmogus, besąlygiškai įžadu pašvestas VIEŠPAČIUI, ... turi būti užmuštas: anot kai kurių aiškintojų, turima mintyje stabus garbinančius

kanaaniečius, kurie buvo skirti sunaikinti Dievo liepimu; anot kitų, šis drastiškas įstatas buvo įvestas, turint tikslą atkalbėti žmones nuo neapgalvotų įžadų aukoti Dievui savo vergus ar išlaikytinius. Žr. Iš 22,19; Įst 13,13-19.

27,32: ... praeinančių pro piemens lazda: taip kerdžius suskaičiuodavo galvijus.

SKAIČIŲ
KNYGA

Skaičių knyga yra ketvirtoji Penkiaknygės dalis. Hebrajų kalba ji vadinama var-du „BeMidbar“, t.y. „Dykumoje“. Lietuviškojo Skaičių knygos vardo ištaka yra graikiškoji Septuaginta, pavadinusi ją „Aritmoi“ (Skaičiai) ir lotyniškoji Vulgata, sek-dama Septuagintą, vadinusi „Numeri“ (Skaičiai). Graikiškasis vertimas šią knygą pavadino Skaičių knyga dėl to, kad joje du sykius pasakojama apie izraeliečių surašymą dykumoje: vieną kelionės per dykumą pradžioje (Sk 1-4), o kitą baigiantis klajonėms dykumoje (Sk 26).

Skaičių knyga tęsia Išėjimo knygoje pradėtą pasakojimą apie izraeliečių kelionę, trumpai aprašydama jų trisdešimt aštuonerių metų išgyvenimus, nuo pajudėjimo iš Sinajaus kalno aplinkos iki atėjimo prie Pažado Žemės. 1-25 skyriai pasakoja apie pir-mąją izraeliečių kartą, išmirusią dykumoje Išėjimo metu, nes murmėjo prieš Dievą ir atsisakė užimti Pažado Žemę. Tik Mozė ir Jozuė su Kalebū, du ištikimi žvalgai, liko gyvi. Kita knygos dalis, 26-36 skyriai, pradedama nauju žmonių surašymu, pasakoja apie naują izraeliečių kartą, kurią Dievas vedė, Mozei vadovaujant, Pažado Žemės link. Gausūs teisiniai nuostatai pertraukia pasakojimą, padarydami knygą teisėtvarkos ir istorijos junginiu.

Hebrajiškasis knygos vardas „Dykumoje“ ženklina keturiasdešimties metų laiko-tarpį, kurio metu Dievas sukūrė sau Sandoros tautą (žr. Sk 33,38; Am 5,25). Atrodo, kad daugiausia laiko izraeliečiai praleido Kadeš-Barneos oazėje (žr. Sk 10,11 ir 20,1). Pasakojimas atspindi ir vėlesnius izraeliečių išgyvenimus, ypač monarchijos ir Babilono tremties laikotarpius.

Skaičių knygos pasakojimai dykumos laikotarpio neidealizuoja. Izraeliečiai nuolat dejavo, jausdami skirtumą tarp palyginti saugios vergijos Egipte ir pavojingos laisvės dykumoje. Tautos vadovai pešėsi, keldami klausimą, kas kalba Dievo vardu; žmonės kankino tikėjimo krizė, nes Dievo Artumą tęmdė dykumos pavojai ir graužė ateities nežinia. Nepaisant tautos vadovų peštynių ir žmonių baimės, pasakojimai sklidini įsi-tikinimo, kad Dievas yra ištikimas ir įvykdys Izraelio protėviams duotus pažadus. Dykumoje Sandoros tauta buvo brandinama, kad patirtų savo visapusišką priklausomybę nuo Dievo, išvadavusio juos iš vergijos, ir pasiruoštų galynėtis su sunkumais Pažado Žemėje.

Naujajame Testamente Jėzus ir apaštalai kildina iš Skaičių knygos istorijos naudingų pamokų: varinis žaltys (žr. Jn 3,14-16), Koraho maištavimas ir jo padariniai (žr. 1 Kor 10,10), Balaamo pranašavimai (žr. 2 Pt 2,15-16), vanduo iš uolos (žr. 1 Kor 10,4).

Skaičių knygos metmenys:

A. Pasirengimas keliauti nuo Sinajaus kalno	1,1-10,10
B. Nuo Sinajaus iki Moabo lygumų	10,11-22,1
C. Moabo lygumose	22,2-36,13

A. PASIRENGIMAS KELIAUTI NUO SINAJAUS KALNO

1 Žmonių surašymas ^{1*}Antraisiais metais po jų išėjimo iš Egipto žemės, antrojo mėnesio pirmąją dieną, VIEŠPATS kalbėjo Mozei Susitikimo palapinėje, Sinajaus dykumoje, tardamas: ²“Surašykite visą izraeliečių bendriją pagal klanus ir protėvių namus,* įrašydami visus vyrus vardais. ³Tu ir Aaronas surašysite pagal jų gretas visus dvidešimties metų ir vyresnius Izraelio vyrus, tinkamus karinei tarnybai. ⁴Gausite iš kiekvienos giminės po žmogų, jo protėvių namų galvą, jums padėti. ⁵Vardai vyrų, kurie jums padės, yra šie:

iš Reubeno, Šedeuro sūnus

Elizuras;

6 iš Simeono, Zurišadajo sūnus

Šelumielis;

7 iš Judo, Aminadabo sūnus Nahšonas;

8 iš Issacharo, Zuaro sūnus Netanelis;

9 iš Zebuluno, Helono sūnus Eliabas;

10 iš Juozapo sūnų:

iš Efraimo, Amihudo sūnus Elišama;

iš Manaso, Pedazuro sūnus

Gamalielis;

11 iš Benjamino, Gideonio sūnus

Abidas;

12 iš Dano, Amišadajaus sūnus

Ahiezeris;

13 iš Ašero, Ochranos sūnus Pagielis;

14 iš Gado, Deuelio sūnus Eljasafas;

15 iš Naftalio, Enano sūnus Ahira”.

16 Jie buvo bendrijos išrinkti savo protėvių giminių vadai, – jie buvo Izraelio pajėgų gretų* galvos.

17 Tad Mozė ir Aaronas pasiėmė tuos išvardytus vyrus ¹⁸ir antrojo mėnesio pirmąją dieną surinko visą bendriją. Tada {izraeliečiai} buvo surašyti pagal savo protėvių namų klanus, įrašant dvidešimties metų ir vyresnius vyrus vardais. ¹⁹Kaip VIEŠPATS buvo Mozei įsakęs, taip jis surašė juos Sinajaus dykumoje.

Dvylikos giminių surašymas ²⁰Reubeno, Izraelio pirmagimio, palikuonių pagal jų klanų kilmę ir protėvių namus – visų vyriškių nuo dvidešimties metų ir vyresnių, tinkamų karinei tarnybai, įrašytų vardais į sąrašą, ²¹– surašytų į Reubeno giminės sąrašą, buvo keturiasdešimt šeši tūkstančiai penki šimtai.

22 Simeono palikuonių pagal jų klanų kilmę ir protėvių namus – visų vyriškių nuo dvidešimties metų ir vyresnių, tinkamų karinei tarnybai, įrašytų vardais į sąrašą, ²³– surašytų iš Simeono giminės, buvo penkiasdešimt penki tūkstančiai trys šimtai.

24 Gado palikuonių, pagal jų kilmę ir protėvių namus įrašytų į sąrašą vardais nuo dvidešimties metų ir vyresnių, visų tinkamų karinei tarnybai, ²⁵– surašytų iš Gado giminės, buvo keturiasdešimt penki tūkstančiai šeši šimtai penkiasdešimt.

26 Judo palikuonių, pagal jų klanų kilmę ir protėvių namus įrašytų į sąrašą vardais nuo dvidešimties metų ir vyresnių, visų tinkamų karinei tarnybai, ²⁷– surašytų iš Judo giminės, buvo septyniasdešimt keturi tūkstančiai šeši šimtai.

28 Issacharo palikuonių, pagal jų klanų kilmę ir protėvių namus įrašytų į są-

1,1-54: Dievas įsako Mozei suskaičiuoti visus izraeliečius, išskyrus Levio giminę. Dvylikos giminių lygą vienijo Sendoros Padangtė – religinis centras.

1,2: Visas Izraelis buvo padalytas į gimines, kiekviena giminė į klanus, o klanai į protėvių namus.

1,16: ... *Izraelio pajėgų gretų* ... : pažodžiui *Izraelio tūkstančių*. Šitoks izraeliečių padalijimas ir dar smulkiau – *šimtai, penkiasdešimtys ir dešimtys* – tarnavo bendruomenės teisėtvarakai ir gyvybai. Žr. Iš 16,21; 2 Sam 18,1.

rašą vardais nuo dvidešimties metų ir vyresnių, – visų tinkamų karinei tarnybai, ²⁹– surašytų iš Issacharo giminės, buvo keturiasdešimt keturi tūkstančiai keturi šimtai.

³⁰ Zebuluno palikuonių, pagal jų klanų kilmę ir protėvių namus įrašytų į sąrašą vardais nuo dvidešimties metų ir vyresnių, – visų tinkamų karinei tarnybai, ³¹– surašytų iš Zebuluno giminės, buvo penkiasdešimt septyni tūkstančiai keturi šimtai.

³² Juozapo palikuonių, – būtent Efraimo palikuonių, – pagal jų klanų kilmę ir protėvių namus įrašytų į sąrašą vardais nuo dvidešimties metų ir vyresnių, – visų tinkamų karinei tarnybai, – ³³surašytų iš Efraimo giminės, buvo keturiasdešimt tūkstančių penki šimtai.

³⁴ Manaso palikuonių, pagal jų klanų kilmę ir protėvių namus įrašytų į sąrašą vardais nuo dvidešimties metų ir vyresnių, – visų tinkamų karinei tarnybai, ³⁵– surašytų iš Manaso giminės, buvo trisdešimt du tūkstančiai ir du šimtai.

³⁶ Benjamino palikuonių, pagal jų klanų kilmę ir protėvių namus įrašytų į sąrašą vardais nuo dvidešimties metų ir vyresnių, – visų tinkamų karinei tarnybai, ³⁷– surašytų iš Benjamino giminės, buvo trisdešimt penki tūkstančiai keturi šimtai.

³⁸ Dano palikuonių, pagal jų klanų kilmę ir protėvių namus įrašytų į sąrašą vardais nuo dvidešimties metų ir vyresnių, – visų tinkamų karinei tarnybai, ³⁹– surašytų iš Dano giminės, buvo šešiasdešimt du tūkstančiai ir septyni šimtai.

⁴⁰ Ašero palikuonių, pagal jų klanų kilmę ir protėvių namus įrašytų į sąrašą vardais nuo dvidešimties metų ir vyres-

nių, – visų tinkamų karinei tarnybai, ⁴¹– surašytų iš Ašero giminės, buvo keturiasdešimt vienas tūkstantis ir penki šimtai.

⁴² Naftalio palikuonių, pagal jų klanų kilmę ir protėvių namus įrašytų į sąrašą vardais nuo dvidešimties metų ir vyresnių, – visų tinkamų karinei tarnybai, ⁴³– surašytų iš Naftalio giminės, buvo penkiasdešimt trys tūkstančiai keturi šimtai.

⁴⁴ Tai yra surašytieji, kuriuos surašė Mozė ir Aaronas drauge su Izraelio vadais, kurių buvo dvylika, po vieną iš kiekvienų protėvių namų. ⁴⁵Tad skaičius visų izraeliečių, įrašytų pagal protėvių namus nuo dvidešimties metų ir vyresnių, – visų tinkamų karinei tarnybai, ⁴⁶– jų iš viso buvo šeši šimtai trys tūkstančiai penki šimtai penkiasdešimt. ⁴⁷Tačiau levitai kartu su kitais nebuvo surašyti pagal jų protėvių giminę.*

⁴⁸ VIEŠPATS buvo Mozei kalbėjęs, tar-damas: ⁴⁹“Kartu su kitomis nesurašys tik Levio giminės, jų surašymo kartu su kitomis giminėmis nedarysi. ⁵⁰Levitus įpareigosi rūpintis Sandoros Padangtę, visais jos reikmenimis ir viskuo, kas tik jai priklauso. Jie turi nešti Padangtę ir visus jos reikmenis, – ją turės prižiūrėti ir aplink ją palapines statyti. ⁵¹Kai Padangtę turės leisti į kelionę, levitai ją išardys; o kai Padangtę turės būti pastatyta, levitai ją statys. Kas iš pašaliečių prie jos artinęsi, bus nubaustas mirtimi. ⁵²Kiti izraeliečiai statys palapines gretomis, kiekvienas savo dalinyje prie savo ženklo. ⁵³Bet levitai statys palapines aplink Sandoros Padangtę, kad {Dievo} pyktis neišiktų izraeliečių bendrijos. Levitai eis Sandoros Padangtės sargybą”. ⁵⁴Visa tai izraeliečiai įvykdė taip, kaip VIEŠPATS buvo Mozei įsakęs.

1,47: Levitai šiame surašyme nedalyvavo, nes jis buvo karinio pobūdžio. Levitai buvo surašyti

atskirai. Žr. Sk 3,14-16.39.

2 Giminių išdėstymas stovykloje

¹VIEŠPATS kalbėjo Mozei ir Aaronui, tardamas: ²“Izraeliečiai statys savo palapines kiekvienas savo dalinyje, prie savo protėvių namų ženkle. Jie statys palapines aplinkui Susitikimo palapinę, atstu nuo jos. ³*Rytų šone, į saulėtekio pusę, bus Judo stovyklos ženklas ir greta prie gretos. Judo žmonių vadas bus Aminadabo sūnus Nahšonas. ⁴Jo vyrų pagal surašymą – septyniasdešimt keturi tūkstančiai šeši šimtai.

⁵Šalia jo statys palapines Issacharo giminė. Issacharo žmonių vadas bus Zuaro sūnus Netanelis. ⁶Jo vyrų pagal surašymą – penkiasdešimt keturi tūkstančiai keturi šimtai.

⁷Tuomet Zebuluno giminė. Zebuluno žmonių vadas bus Helono sūnus Eliabas. ⁸Jo vyrų pagal surašymą – penkiasdešimt septyni tūkstančiai keturi šimtai.

⁹Skaičius visų, įrašytų į sąrašą Judo stovykloje pagal jų gretas, buvo šimtas aštuoniasdešimt šeši tūkstančiai keturi šimtai. Jie pakils į kelionę pirmieji.

¹⁰Pietų pusėje bus Reubeno stovyklos ženklas ir greta prie gretos. Reubeno giminės vadas bus Šedeuro sūnus Elizuras. ¹¹Jo vyrų pagal surašymą buvo keturiasdešimt šeši tūkstančiai penki šimtai.

¹²Šalia jo statys palapines Simeono giminė. Simeono žmonių vadas bus Zurišadajo sūnus Šelumielis. ¹³Jo vyrų pagal surašymą buvo penkiasdešimt devyni tūkstančiai trys šimtai.

¹⁴Tuomet Gado giminė. Gado giminės vadas bus Reuelio sūnus Eljasafas. ¹⁵Jo vyrų pagal surašymą buvo keturiasdešimt penki tūkstančiai šeši šimtai penkiasdešimt.

¹⁶Skaičius visų, įrašytų į sąrašą Reube-

no stovykloje pagal jų gretas – šimtas penkiasdešimt vienas tūkstantis keturi šimtai penkiasdešimt. Jie pakils į kelionę antrieji.

¹⁷Tada Susitikimo palapinė drauge su levitų stovykla pakils į kelionę viduryje tarp kitų stovyklų. Kaip jie gyveno palapinėse, taip jie ir keliaus, kiekvienas savo vietoje, prie savo ženklų.

¹⁸Vakarų pusėje bus Efraimo stovyklos ženklas ir greta prie gretos. Efraimo žmonių vadas bus Amihudo sūnus Elišama. ¹⁹Jo vyrų pagal surašymą buvo keturiasdešimt tūkstančių penki šimtai.

²⁰Šalia jo statys palapines Manaso giminė. Manaso žmonių vadas bus Pedazuro sūnus Gamalielis. ²¹Jo vyrų pagal surašymą buvo trisdešimt du tūkstančiai du šimtai.

²²Tuomet Benjamino giminė. Benjamino giminės vadas bus Gideonio sūnus Abidasas. ²³Jo vyrų pagal surašymą buvo trisdešimt penki tūkstančiai ir keturi šimtai.

²⁴Skaičius visų, įrašytų į sąrašą Efraimo stovykloje pagal jų gretas – šimtas aštuoni tūkstančiai ir vienas šimtas. Jie pakils į kelionę tretieji.

²⁵Šiaurės pusėje bus Dano stovykla, greta prie gretos. Dano žmonių vadas bus Amišadajaus sūnus Ahiezeris. ²⁶Jo vyrų pagal surašymą buvo šešiasdešimt du tūkstančiai septyni šimtai.

²⁷Šalia jo statys palapines Ašero giminė. Ašero žmonių vadas bus Ochranos sūnus Pagielis. ²⁸Jo vyrų pagal surašymą buvo keturiasdešimt vienas tūkstantis penki šimtai.

²⁹Tuomet Naftalio giminė. Naftalio žmonių vadas bus Enano sūnus Ahira. ³⁰Jo vyrų pagal surašymą – penkiasdešimt trys tūkstančiai keturi šimtai.

2,3-31: Panašus giminių išsidėstymas aplink pagrindinę šventovę idealioje izraeliečių ateities

valstybėje yra ir Ezekielio knygoje. Žr. Ez 48.

31 Skaičius visų, įrašytų į sąrašą Dano stovykloje, šimtas penkiasdešimt septyni tūkstančiai šeši šimtai. Jie pakils į kelionę paskutiniai, greta po gretos.

32 Toks buvo izraeliečių surašymas pagal jų protėvių namus. Skaičius visų, įrašytų pagal jų gretas stovyklose, buvo šeši šimtai trys tūkstančiai penki šimtai penkiasdešimt.³³ Tačiau levitai nebuvo įrašyti į sąrašą tarp kitų izraeliečių, kaip VIEŠPATS ir buvo Mozei įsakęs.

34 Izraeliečiai darė visa lygiai taip, kaip VIEŠPATS buvo Mozei įsakęs. Statydami palapines ir keliaudami, jie buvo su savo gretomis, kiekvienas pagal savo klaną ir protėvių namus.

3 Levio giminė ^{1*}Šie buvo Aarono ir Mozės palikuonys tuo metu, kai VIEŠPATS kalbėjo su Moze ant Sinajaus kalno.² Aarono sūnų vardai yra šie: pirmagimis Nadabas ir Abihu'as, Eleazaras ir Itamaras.³ Tokie tat yra vardai Aarono sūnų, pateptų būti kunigais, kuriuos jis pašventino eiti kunigo tarnybą.⁴ Bet Nadabas ir Abihu'as mirė VIEŠPATIES akivaizdoje Sinajaus dykumoje, kai jie atnašavo nešventintą ugnį VIEŠPATIES akivaizdoje. Vaikų jiedu neturėjo. Taigi Eleazaras ir Itamaras ėjo kunigo tarnybą per visą savo tėvo Aarono gyvenimą.

5* VIEŠPATS kalbėjo Mozei, tardamas: ⁶“Privesk Levio giminę arčiau ir pristatyk juos padėti kunigui Aaronui.⁷ Jie atliks pareigas už jį ir visą bendriją priešais Susitikimo palapinę, tarnaudami prie Padangtės.⁸ Turės prižiūrėti, tarnaudami prie Padangtės, visus Susitikimo palapinės reikmenis ir atlikti izraeliečių pareigas.⁹ Pavesi levitus

Aaronui ir jo palikuonims: jie iš izraeliečių yra besąlygiškai jam pavesti.¹⁰ O Aaroną ir jo palikuonis paskirsi eiti kunigystės pareigas. Kiekvienas pašalietis, drįstantis brautis, bus nubastas mirtimi”.

11* VIEŠPATS kalbėjo Mozei, tardamas: ¹²“Štai iš izraeliečių vietoj motinų gimdas atvėrusių pirmagimių aš paimu levitus. Levitai bus mano,¹³ nes man priklauso visi pirmagimiai. Kai išmarinau visus pirmagimius Egipto žemėje, padariau sau šventus Izraelyje visus pirmagimius – ir žmonių, ir gyvulių pirmagimius. Jie yra mano. Aš esu VIEŠPATS”.

Levitų surašymas ¹⁴VIEŠPATS kalbėjo Mozei Sinajaus dykumoje, tardamas: ¹⁵“Padaryk levitų sąrašą pagal protėvių namus ir klanus. Įrašyk į sąrašą visus vyriškius, vieno mėnesio ir vyresnius”.¹⁶ Mozė tad padarė jų sąrašą, kaip jam buvo paliepta pagal VIEŠPATIES žodį.

17 Levio sūnų vardai buvo šie: Geršonas, Kohatas ir Meraris.¹⁸ Šie yra vardai Geršono sūnų pagal jų klanus: Libnis ir Šimėjis.¹⁹ Kohato sūnūs pagal jų klanus: Amramas, Izharas, Hebronas ir Uzielis.²⁰ Merario sūnūs pagal jų klanus: Mahlis ir Mušis.

Levitų klanai pagal jų protėvių namus yra šie: ²¹Geršonui priklausė Libnio klanas ir Šimėjo klanas. Tie tat buvo Geršono klanai.²² Įrašytųjų į jų sąrašą, įskaitant visus vyriškius, vieno mėnesio ir vyresnius, buvo septyni tūkstančiai penki šimtai.²³ Geršono klanai turėjo statyti palapines už Padangtės, į vakarus.²⁴ Jų protėvių namų galva buvo Laelio sūnus Eljasafas.^{25*} Susitikimo palapinėje Geršono žmo-

3,1-51: Levitai atskiriami ypatingai Dievo tarnybai.

3,5-10: Mozė ir Aaronas priklausė Levio giminei. Platesnėje levitų grupuotėje daromas skirtumas tarp *Aaronų ir jo palikuonių* ir kitų levitų. Aaronų palikuonys atlieka pagrindinę šventovės

tarnybą, o kiti levitai pavedami Aaronų grupei kaip kunigiški padėjėjai.

3,11-13: Užuoat pasišventę viso gyvenimo tarnybai šventovėje, pirmagimiai yra išperkami *auka* – VIEŠPATS jų vietoje pasiima levitus. Žr. Sk 8,15-19.
3,25-26: Geršono klanai turėjo du vežimus šiems

nėms buvo pavesta rūpintis viskuo, kas tik priklausė Padangtės tarnybai, Palapinė ir jos priedanga, užuolaida ant Susitikimo palapinės angos; ²⁶kiemo dangomis, užuolaida ant įėjimo į kiemą, supantį Padangtę bei aukurą, ir dangų virvėmis.

²⁷ Kohatui priklausė Amramo klanas, Izharo klanas, Hebrono klanas ir Uzielio klanas. Tie tat buvo Kohato klanai. ²⁸ Skaičiuojant visus vyriškius, vieno mėnesio ir vyresnius, jų buvo aštuoni tūkstančiai trys šimtai, esančių šventovės tarnyboje. ²⁹ Kohato klanai turėjo statytis palapines ties pietiniu Padangtės šonu. ³⁰ Kohato klanų protėvių namų galva buvo Uzielio sūnus Elizafanas. ³¹* Jiems buvo pavesta rūpintis viskuo, kas susiję su Skrynia, stalu, žvakide, aukurais bei šventovės reikmenimis, kurie naudojami apeigose, ir uždanga. ³² Vyriausioji levitų galva buvo Aarono sūnus Eleazaras. Jam buvo pavesta prižiūrėti tarnaujančiuosius šventovėje.

³³ Merariui priklausė Mahlio klanas ir Mušio klanas. Tie tat buvo Merario klanai. ³⁴ Įrašytų į jų sąrašą, įskaitant visus vyriškius, vieno mėnesio ir vyresnius, buvo šeši tūkstančiai du šimtai. ³⁵ Merario klanų protėvių namų galva buvo Abihailo sūnus Zurielis. Jie turėjo statytis palapines ties šiauriniu Padangtės šonu. ³⁶* Merario sūnums buvo pavesta rūpintis viskuo, kas susiję su Padangtės lentomis, kartimis, stulpais, pastovais ir visais jų reikmenimis; ³⁷ taip pat ir {Padangtę} supančio kiemo stulpais drauge su jų pastovais, kuoleliais ir virvėmis.

³⁸ Į rytus ties Padangte, tai yra Susitikimo palapinės priekyje, į saulėtekio pusę, buvo pastatytos palapinės Mozės ir Aarono bei jo sūnų. Jie atlikinėjo šventovės tarnybą kaip pareigą izraeliečių labui. Kiekvienas pašalietis, išdrįšęs įsibrauti, turėjo būti nubaustas mirtimi. ³⁹ Visų į sąrašą įtrauktų levitų, kuriuos Mozė ir Aaronas, vykdydami VIEŠPATIES įsakymą, įtraukė pagal jų klanus, – visų vyriškių, vieno mėnesio ir vyresnių, buvo dvidešimt du tūkstančiai.

Levitai užima pirmagimių sūnų vietą ⁴⁰ Tada VIEŠPATS Mozei tarė: „Įtrauk į sąrašą visus pirmagimius izraeliečių vyriškius, vieno mėnesio ir vyresnius, ir suskaityk jų vardus. ⁴¹ Tada paimsi levitus man, – aš esu VIEŠPATS, – vietoj visų izraeliečių pirmagimių, taip pat ir levitų galvijus vietoj visų izraeliečių galvijų pirmagimių“. ⁴² Mozė tad įtraukė į sąrašą visus izraeliečių pirmagimius, kaip VIEŠPATS buvo jam įsakęs. ⁴³ Visų į sąrašą įtrauktų pirmagimių vyriškių, vieno mėnesio ir vyresnių, pagal jų vardų skaičių buvo dvidešimt du tūkstančiai du šimtai septyniasdešimt trys.

⁴⁴ Tada VIEŠPATS kalbėjo Mozei, tardamas: ⁴⁵ „Paimk levitus vietoj visų izraeliečių pirmagimių ir levitų galvijus vietoj jų galvijų. Levitai priklausys man. Aš esu VIEŠPATS. ⁴⁶ O už du šimtus septyniasdešimt tris izraeliečių pirmagimius, viršijančius levitų skaičių, kaip išpirkimo kainą ⁴⁷ už kiekvieną paimsi po penkis šekelius pagal šventovės šekelį, skaičiuodamas dvidešimt gerų viename šekelyje. ⁴⁸ Atiduok

dalykams pervežti į naują vietą. Žr. Sk 77. Padangtę aprašo Iš 26,1-6; Susitikimo palapinę – Iš 26,7-13, jos priedangą – Iš 26,14, užuolaidą prie įėjimo – Iš 26,36; kiemo dangas – Iš 27,9-15; užuolaidą prie įėjimo į kiemą – Iš 27,16; Padangtės virves – Iš 35,18.

3,31: Kohato žmonės turėjo nešti šventuosius

daiktus ant pečių. Žr. Sk 7,9. Skrynią aprašo Iš 25,10-22; stalą – Iš 25,23-30; žvakidę – Iš 25,31-40; aukurus – Iš 27,1-8; 30,1-10.

3,36-37: Merario žmonės turėjo keturis vežimus šiems sunkiems daiktams perkelti į naują vietą. Žr. Sk 7,8. Padangtės lentos ir kt. aprašo Iš 26,15-30; kiemo stulpus, pastovus ir kt. – Iš 27,9-19.

Aaronui ir jo sūnums pinigų, kuriais viršijantys {levitų} skaičių buvo išpirkti”.
 49 Mozė tad paėmė išpirkimo pinigų iš tų, kurie viršijo levitų išpirktuosius; 50 jis paėmė iš izraeliečių pirmagimių pinigų – vieną tūkstantį tris šimtus šešiasdešimt šekelių, skaičiuojant pagal šventovės šekelį.
 51 Tada Mozė padavė išpirkimo pinigų Aaronui ir jo sūnums pagal VIEŠPATIES žodį, kaip VIEŠPATS buvo Mozei įsakęs.

4 Kohato klanų pareigos 1* VIEŠPATS kalbėjo Mozei ir Aaronui, tardamas: 2 “Surašykite Kohato žmones atskirai nuo kitų levitų pagal jų protėvių namus ir klanus, 3 nuo trisdešimties metų ir vyresnius lig penkiasdešimties metų,* – visus, kurie privalo eiti tarnybą, atlikdami darbus Susitikimo palapinėje. 4 Kohato žmonių tarnyba yra susijusi su Susitikimo palapine ir švenčiausiais daiktais.

5 Perkeliant stovyklą, Aaronas ir jo sūnūs įeis, nuims atskiriančiąją uždangą* ir apdengs ją Sandoros Skrynį. 6 Ant jos užklos apdangalą iš delfinų odos, užties skaisčiai mėlyną audinį ir sukiš jos kartis. 7 Ant Artumo duonos stalo užties mėlyną skarą; sudės ant jo lėkštes, smilkalų indus, geriamųjų atnašų dubenis ir ąsočius; ant jo bus ir įprastinė duona. 8 Tada jie užties ant jų tamsiai raudonos spalvos audinį, apdengs jį apdangalu iš delfinų odos ir sukiš jo kartis. 9 Paėmę mėlyną audinį, apdengs žvakidę su jos lempomis, žnyplėmis, padėklais ir visais aliejaus indais, kuriais ji yra aprūpinta; 10 įvynioję ją drauge su visais jos reikmenimis į delfinų odos

apdangalą, užkels ją ant neštuvų. 11 Aukštinę aukurą* apdengs mėlynu audiniu, užklos apdangalu iš delfinų odos ir sukiš jo kartis. 12 Paėmę visus šventovės tarnyboje naudojamus reikmenis, suvynios juos į mėlyną audinį, apdengs delfinų odos apdangalu ir padės ant neštuvų. 13 Nuvalę pelenus nuo aukuro,* apdengs jį violetiniu audiniu. 14 Ant jo sudės visus aukuro reikmenis, naudojamus jo tarnyboje: keptuves, šakes,* kaušus ir dubenis* – visus aukuro reikmenis; apdengs jį delfinų odos apdangalu ir sukiš jo kartis. 15 Tik Aaronui ir jo sūnums pabaigus vynioti šventovę bei visus šventovės reikmenis ir stovyklai leidžiantis į kelionę, teateis Kohato žmonės jų nešti, kad neprisiliestų prie šventųjų daiktų ir nenumirtų. Tie yra Susitikimo palapinės daiktai, kuriuos turi Kohato žmonės nešti.

16 Eleazarui, kunigo Aarono sūnui, bus pavesta rūpintis aliejumi šviesai, kvapiaisiais smilkalais, įprastine grūdų atnaša ir patepimo aliejumi – priežiūra visos Padangtės ir visko, kas yra joje, šventovė ir jos reikmenimis”.

17 Tada VIEŠPATS kalbėjo Mozei ir Aaronui, tardamas: 18 “Neleiskite, kad Kohato klanų šeima iš levitų būtų išnaikinta. 19 Turite su jais elgtis taip, kad jie išliktų gyvi ir nenumirtų, kai artinasi prie švenčiausių daiktų: Aaronas ir jo sūnūs turi įeiti ir paskirti kiekvienam jo pareigą ir naštą. 20 Bet patys Kohato žmonės, kad nenumirtų, negali eiti į vidų pažiūrėti į šventuosius daiktus bent akimirka”.

4,1-49: Naujas levitų surašymas. Šiuo surašymu buvo norima nustatyti skaičių subrendusių ir kunigiškomis pareigoms tinkamų levitų.

4,3: ... nuo trisdešimties metų ... : vėliau levitai pradėdavo eiti tarnybą šventovėje, būdami dvidešimt penkerių metų (žr. Sk 8,24) ar net tik dvidešimties metų (žr. 1 Kr 23,24.27; 2 Kr 31,17; Ezd 3,8; bet žr. 1 Kr 23,3).

4,5: ... atskiriančiąją uždangą ... : užuolai-

da tarp dviejų šventovės dalių – Šventų Šventojo kambario ir Šventojo kambario. Žr. 26,31-33.

4,11: ... aukštinę aukurą ... : smilkalų aukuras. Žr. Iš 30,1-6.

4,13: ... nuvalę pelenus nuo aukuro: bronzinis deginamųjų aukų aukuras. Žr. Iš 27,1-8.

4,14: ... šakes ... : šakės buvo naudojamos aukai ant aukuro apversti. ... dubenis: dubenys buvo naudojami aukų kraujui supilti. Žr. Zch 9,15.

Geršono klanų pareigos ²¹Tada VIEŠPATS kalbėjo Mozei, tardamas: ²²“Taip pat surašyk ir Geršono žmones pagal jų protėvių namus ir klanus. ²³Įtrauksi į sąrašą visus, nuo trisdešimties metų ir vyresnius lig penkiasdešimties metų, kurie privalo eiti tarnybą, atlikdami Susitikimo palapinės darbus. ²⁴Geršono klanų tarnyba apima darbą ir naštų pernešimą. ²⁵Jie neš Padangtės dangas, Susitikimo palapinę su jos uždanga ir delfino odos priedangą, esančią ant jos, Susitikimo palapinės angos užuolaidą, ²⁶kiemo dangas, kiemo, supančio Padangtę ir aukurą, vartų užuolaidą, jų virves ir visus reikmenis kiemo tarnybai. Jie atliks visa, kas reikia su jais padaryti. ²⁷Visos Geršono žmonių pareigos, – visas jų naštų pernešimas ir visa jų tarnyba, – bus atliktos Aaronui ir jo sūnums įsakius. Jiems pavesi rūpintis naštų pernešimu. ²⁸Tokia yra Geršono klanų tarnyba Susitikimo palapinei. Jie atliks savo pareigas kunigo Aarono sūnaus Itamaro prižiūrimi”.
Merario klanų pareigos ²⁹“Merario žmones įtrauksi į sąrašą pagal jų klanus ir protėvių namus ³⁰nuo trisdešimties metų ir vyresnius lig penkiasdešimties metų – visus, kurie privalo eiti tarnybą, atlikdami Susitikimo palapinės darbus. ³¹Jiems yra pavesta nešti tokie Susitikimo reikmenys: Padangtės lentos, skersiniai, stulpai ir pastovai; ³²{Padangtę} supančio kiemo stulpai su jų pastovais, kuolais bei virvėmis ir visi reikmenys jų tarnybai. Surašykite vardus nešančių naštas, už kurias kiekvienas yra atsakingas. ³³Tokia yra Merario klanų tarnyba, visa jų tarnyba susijusi su Susitikimo palapine, Itamaro, kunigo Aarono sūnaus, priežiūroje”.
Levitų surašymas ³⁴Taigi Mozė ir Aaronas bei bendrijos galvos įtraukė į sąrašą Kohato žmones pagal jų klanus ir protėvių namus ³⁵nuo trisdešimties metų ir vyresnius ligi penkiasdešimties metų –

visus tuos, kurie privalėjo eiti tarnybą, susijusią su Susitikimo palapine. ³⁶Įtrauktųjų į sąrašą skaičius buvo du tūkstančiai septyni šimtai penkiasdešimt. ³⁷Tiek buvo sąraše įrašytų iš Kohato klanų,ėjusių tarnybą Susitikimo palapinėje. Mozė ir Aaronas įtraukė juos į sąrašą, vykdydami Mozei duotą VIEŠPATIES įsakymą.

³⁸Įtrauktųjų į sąrašą iš Geršono klanų pagal jų klanus ir protėvių namus ³⁹nuo trisdešimties metų ir vyresnių lig penkiasdešimties – visų jų, kurie privalėjo eiti tarnybą, susijusią su Susitikimo palapine, ⁴⁰sąraše įrašytų pagal jų klanus ir protėvių namus buvo du tūkstančiai šeši šimtai trisdešimt. ⁴¹Tiek buvo įtrauktųjų į sąrašą iš Geršono klanų,ėjusių tarnybą Susitikimo palapinėje. Mozė ir Aaronas įtraukė juos į sąrašą, vykdydami VIEŠPATIES įsakymą.

⁴²Įtrauktųjų į sąrašą iš Merario klanų pagal jų klanus ir protėvių namus ⁴³nuo trisdešimties metų ir vyresnių lig penkiasdešimties – visų jų, kurie privalėjo eiti tarnybą Susitikimo palapinėje, ⁴⁴sąraše įrašytų pagal jų klanus, buvo trys tūkstančiai du šimtai. ⁴⁵Tiek buvo įrašytųjų į sąrašą iš Merario klanų, kuriuos Mozė ir Aaronas įrašė į sąrašą, vykdydami Mozei duotą VIEŠPATIES įsakymą.

⁴⁶Visų į sąrašą įtrauktųjų, kuriuos Mozė ir Aaronas bei Izraelio galvos surašė pagal jų klanus ir protėvių namus ⁴⁷nuo trisdešimties metų ir vyresnius lig penkiasdešimties metų, – visų jų, privalėjusių atlikti tarnybos ir pernešimo darbus, susijusių su Susitikimo palapine, ⁴⁸įrašytų į sąrašą buvo aštuoni tūkstančiai penki šimtai aštuoniasdešimt. ⁴⁹VIEŠPATIES įsakymu per Mozę buvo padarytas jų surašymas, ir kiekvienam buvo nurodyta, kokį darbą turi atlikti ir kokią naštą nešti. Taip jie buvo surašyti į sąrašą, kaip VIEŠPATS įsakė Mozei.

5 Stovyklos ir žmonių švara

¹ VIEŠPATS kalbėjo Mozei, tardamas: ²“Įsakyk izraeliečiams išvartyti iš stovyklos kiekvieną raupsuotąjį ar kenčiantį sėklos išsiliejimą ir kiekvieną, tapusį nešvarų numirėlio palietimu. ³Išvarkite tiek vyrus, tiek moteris. Išvarkite juos už stovyklos, kad neišniekintų stovyklos tų, tarp kurių aš gyvenu”. ⁴Izraeliečiai taip ir padarė, išvarkdami juos už stovyklos. Kaip VIEŠPATS buvo Mozei kalbėjęs, taip izraeliečiai padarė.

⁵* VIEŠPATS kalbėjo Mozei, tardamas: ⁶“Kalbėk izraeliečiams: kai vyras ar moteris kuo nors nusikalsta artimui, užgaudamas VIEŠPATĮ, tas žmogus užsitraukia kaltę. ⁷Jie turės išpažinti savo padarytą nuodėmę. Tas žmogus sugrąžins nuskriaustajam visą sumą, pridėdamas prie jos viršaus vieną penktadalį. ⁸Jei nuskriaustasis neturėtų artimiausio giminaičio,* kuriam galima būtų atsilyginti už skriaudą, tuomet atlyginimas už skriaudą eis VIEŠPATIES kunigui, išskyrus permaldavimo aviną, kuriuo kunigas atlieka permaldavimą už kaltąjį. ⁹Panašiai kiekviena dovana iš šventųjų aukų, kurias izraeliečiai atneša kunigui, jam ir priklausys. ¹⁰Žmogaus šventosios aukos priklauso jam pačiam, o ką žmogus duoda kunigui, priklauso kunigui”.

¹¹ VIEŠPATS kalbėjo Mozei, tardamas: ¹²“Kalbėk izraeliečiams ir sakyk jiems: jei kieno nors žmona nueina klaidingu keliu ir tampa jam neištikima, – ¹³jei kitas vy-

ras turėjo lytinius santykius su ja, nežinant jos vyru, – tačiau ji lieka nesusekta, nors ir yra susiteršusi, o liudytojų prieš ją nėra, nes svetimaujant nebuvo pagauta, ¹⁴bet ji apimtų pavydo dvasia ir imtų pavyduliauti savo žmonai, kuri save suteršė, arba jei ji apimtų pavydo dvasia ir imtų pavyduliauti savo žmonai, nors ji ir nėra savęs suteršusi, ¹⁵tada toks vyras atves savo žmoną pas kunigą. Jis atneš kaip atnašą už ją vieną dešimtadalį efos miežių miltų. Nepils ant jų aliejaus, nebers ant jų smilkalų, nes tai yra pavydo grūdų atnaša – atminimo grūdų atnaša, kuri primena kaltę.

¹⁶ Tada kunigas paves ją į priekį ir pastatys VIEŠPATIES akivaizdoje. ¹⁷Kunigas įpils švento vandens* į molinį indą ir, paėmęs nuo Padangtės aslos truputį dulkių, įbers jas į vandenį. ¹⁸Pastatęs moterį VIEŠPATIES akivaizdoje, kunigas sutaršys moters plaukus ir paduos jai į rankas atminimo grūdų atnašą,* kuri yra pavydo grūdų atnaša. O savo paties rankoje kunigas laikys kartybės vandenį, nešančią prakeikimą. ¹⁹Tada kunigas ją prisaikdins, tardamas: ‘Jei joks svetimas vyras su tavimi negulėjo, jei tu nenuklydai į susiteršimą, būdama savo vyro žmona, būk apsaugota nuo šio kartybės vandens, nešančio prakeikimą. ²⁰Bet jei tu nuklydai, būdama savo vyro žmona, jei suteršei save, ir kitas žmogus, o ne tavo vyras, turėjo lytinius santykius su tavimi’, – ²¹čia teprisaikdina kunigas moterį prakeikimo priesaika* ir tesako mote-

5,2: Išsamiau apie nuostatus dėl raupsuotųjų žr. Kun 13-14; apie sergančius sėklos išsiliejimu žr. Kun 15; apie apeiginį nešvarumą palietus numirėlį žr. Sk 19,11-22; Sk 21,1-4.

5,5-10: Pagrindinis įstatymas apie neteisėtą nuosavybės pasisavinimą yra randamas Kun 5,14-26 tekste. O čia kalbama apie skriaudą asmeniui, kuris mirė nepalikdamas paveldėtojų. Šiuo atveju atsilyginimas už skriaudą turi būti atiduotas kunigui.

5,8: ... *artimiausias giminaitis* ... : pažodžiui *atpirkejas*, hebrajiškai *go'el*. Taip buvo

vadinamas turintis pareigą *atpirkti*, t.y. apsaugoti šeimos nuosavybę, išlaikant ją šeimoje. Žr. Kun 25,25; Rut 4,1-6.

5,17: ... *švento vandens* ... : vanduo iš praustuvo, kuris stovėjo Padangtės kieme.

5,18: ... *atminimo grūdų atnašą* ... : šia atnaša moteris šaukiasi VIEŠPATIES ir paveda savo reikalą jo sprendimui.

5,21: Moters vardas bus vartojamas prakeikime ir priesaikoje, linkint panašaus likimo kitam asmeniui ar sau pačiam. Žr. Iz 65,15; Jer 29,22.

riai: 'Tepadaro tave VIEŠPATS prakeikimo ir priesaikos pavyzdžiu žmonėms, kai VIEŠPATS padarys, kad sunyktų tavo šlaunys ir išsipustų tavo pilvas.²² Tepatenka tad šis vanduo, nešantis prakeikimą, į tavo vidurius ir tepadaro, kad tavo pilvas išsipustų ir šlaunys sunyktų!' O moteris sakys: 'Amen, amen!'²³

23 Tada kunigas surašys šiuos prakeikimus ritinyje ir nuplaus juos kartybės vandeniui.²⁴ Pagirdys moterį kartybės vandeniui, nešančiu prakeikimą, kad prakeikimą nešantis vanduo patektų į ją ir sukeltų kartų skausmą.²⁵ Kunigas paims pavydo grūdų atnašą, pakylės grūdų atnašą VIEŠPATIES akivaizdoje ir nuneš ją ant aukuro.²⁶ Pasėmęs iš grūdų atnašos grūdų saują, kaip atminimo dalį, kunigas pavers juos dūmais. Galop moterį pagirdys vandeniui.²⁷ Tada, kai jis bus pagirdęs ją vandeniui, jei ji buvo iš tikro save suteršusi ir buvo neištikima savo vyrui, prakeikimą nešantis vanduo pereis per ją ir sukels kartų skausmą, – jos pilvas išsipūs ir jos šlaunys sunyks. Moteris taps prakeikimu tarp savųjų.²⁸ Bet jei moteris nėra savęs suteršusi ir yra nekalta, tada ji bus atspari ir galės gimdyti vaikus.

29 Tokios yra apeigos pavydo atvejais, kai moteris, būdama savo vyro žmona, nuklysta ir save suteršia³⁰ arba kai pavydo dviasia apima vyrą ir jis ima pavyduliauti

savo žmonai. Tada moteris bus pastatyta VIEŠPATIES akivaizdoje, ir kunigas pritaikys jai visas šias apeigas.³¹ Vyras bus laisvas nuo kaltės,* bet moteris užsitrauks kaltę".

6 Nuostatai nazirams¹ VIEŠPATS kalbėjo Mozei, tardamas: ²"Kalbėk izraeliečiams, sakyk jiems: kai kas nors, vyras ar moteris, padaro ypatingą įžadą, – naziro* įžadą, – pasišvęsti VIEŠPAČIUI, ³* toks žmogus turi susilaikyti nuo vyno ir kitų svaigalų, susilaikyti nuo acto iš vyno ar bet kokių kitų svaiginamųjų gėrimų, negerti jokios vynuogių sunkos ir nevalgyti nei šviežių, nei džiovintų vynuogių.⁴ Per visą laiką, kol jis yra naziras, jis nevalgys nieko, kas gaunama iš vynmedžio, nevalgys net sėklų bei žievelių.

5 Per visas jo nazirato įžado dienas skustuvus nepalies jo galvos; kol nepasišvęstų laikas, kuriam jis įžadu pasišvęstė VIEŠPAČIUI, jis bus pašvęstas, augins ilgus plaukus ir pins juos į kasas.

6 Per visas dienas, kuriomis pasišvęstė VIEŠPAČIUI, jis neįeis į vietą, kur yra numirėlis.⁷ Net jeigu numirtų jo tėvas ar motina, brolis ar sesuo, jis negali savęs suteršti, nes jo pasišventimas yra jam ant galvos.⁸ Per visą laiką, kol jis yra naziras, jis yra pašvęstas VIEŠPAČIUI.

9 Jeigu kas nors labai staiga šalia jo numirtų, suteršdamas pašvęstą galvą, jis nusišvęstų galvą tą dieną, kurią taps švarus, –

5,22: *Amen, amen!*: hebrajiškas žodis, vartojamas reiškiant pritarimą pareiškimui, prakeikimui, palaiminimui, maldai ir pan. Pažodžiui jis reiškia *tikrai, iš tikrųjų*. Krikščionių liturgija vartoja šį žodį po maldų ir palaiminimų *Tebūna taip!* prasme.

5,31: ... *laisvas nuo kaltės* ... : laikoma, kad vyras buvo įpareigotas ieškoti nuosprendžio dėl pavydo.

6,2-9: ... *nazir{as}*: iš hebrajiško žodžio *nazir*, reiškiančio *atskirtą kaip šventą, pašvęstą, pažadėtą* vyrą ar moterį Sendoros bendrijai. Naziro įžadas galėjo būti ribotam laikui arba visam gyvenimui. Save Dievui šiuo įžadu paskyrę asmenys privalėjo susilaikyti nuo bet kokių vynmedžio produktų,

nekirpti plaukų ir neskusti barzdos, neliesti jokio numirėlio. Nazirai buvo laikomi, kaip ir pranašai, Dievo vyrais. Žr. Am 2,11-12. Visam gyvenimui save paskyrusių Dievui žydų visuomenėje buvo Samsonas (Ts 13,4-5; 16,17), Samuelis (1 Sam 1,11) ir Jonas Krikštytojas (Lk 1,15). Atrodo, kad Kristaus laikais paprotys daryti laikiną naziro įžadą ribotam laikui buvo pernelyg plačiai paplitęs net tarp pirmųjų krikščionių. Žr. Apd 18,18; 21,23-24.26.

6,3-5: Susilaikymas nuo vynmedžio produktų pabrėžia izraeliečių atsiribojimą nuo kanaaniečių kultūros. Žr. Pr 9,21.

septintą dieną jis nusiskus galvą. ¹⁰Aštuntą dieną jis atneš du purplelius ar du jaunus balandžius kunigui prie Susitikimo palapinės angos. ¹¹Kunigas paaukos vieną kaip atnašą už nuodėmę, o kitą kaip deginamąją auką ir atliks permaldavimą už jį, nes jis užsitraukė kaltę per numirėlį. Tą pačią dieną jis vėl pašvęs savo galvą, ¹²vėl paskirs VIEŠPAČIUI savo nazirato dienas ir atves metinį avinėlį kaip atnašą už nuodėmę. Ankstesnis laikas nebus įskaitytas, nes pašvęstoji galva buvo suteršta.

¹³Tokios yra naziro apeigos: tą dieną, kai jo pasišventimo laikas pasibaigia, jis turi būti atvestas prie Susitikimo palapinės angos. ¹⁴Kaip savo dovaną VIEŠPAČIUI jis atves vieną mitulį sveiką avinėlį kaip deginamąją auką, vieną sveiką mitulę avį kaip atnašą už nuodėmę, vieną sveiką aviną kaip bendravimo auką, ¹⁵atneš pintinę neraugintos duonos kepalų iš geriausių miltų, įmaišytų su aliejumi, neraugintų, aliejumi apteptų plokštainių drauge su grūdų ir geriamosiomis atnašomis. ¹⁶Visa kunigas atnašaus VIEŠPATIES akivaizdoje, paaukos jo atnašą už nuodėmę bei deginamąją auką, ¹⁷atnašaus aviną kaip bendravimo auką VIEŠPAČIUI drauge su neraugintos duonos pintine; kunigas taip pat paaukos ir grūdų bei geriamąsias atnašas. ¹⁸Tada naziras nusiskus pašvęstą galvą prie Susitikimo palapinės angos ir, nunešęs plaukus nuo pašvęstos galvos, padės juos ant ugnies po bendravimo auka.

¹⁹Tada, kai jis nusiskus savo pašvęstą galvą, kunigas paims išvirtą avino petį, vieną neraugintą kepalą iš pintinės, vieną neraugintą plokštainį ir sudės juos nazirui ant delnų. ²⁰Tada kunigas juos pakylės kaip pakylėjimo atnašą VIEŠPATIES akivaizdoje.

Jie bus kunigui šventa dalis drauge su pakylėjimo atnašos krūtine ir dovanos atnašos šlaunimi. Paskui naziras gali gerti vyną.

²¹Tokios tat yra įžadą darančio naziro pareigos. Jo atnaša VIEŠPAČIUI turi būti pagal nazirato įžadą, neskaitant to, ką dar jis išgali duoti. Pagal tai, kokią įžadą jis bus padaręs, taip jis turi ir elgtis, vykdydamas savo pasišventimo nuostatus”.

Kunigiškasis palaiminimas ²²VIEŠPATS kalbėjo Mozei, tardamas: ²³“Kalbėk Aaronui ir jo sūnums ir sakyk jiems: ‘Taip laiminsite izraeliečius. Sakykite jiems:

²⁴ VIEŠPATS telaimina ir tesaugo tave!

²⁵ Teleidžia VIEŠPATS šviesti tau savo veidą* ir tebūna tau maloningas!

²⁶ Tępažvelgia VIEŠPATS į tave maloniai ir tesuteikia ramybę!*

²⁷ Taip jie tars mano vardą izraeliečiams, ir aš juos palaiminsiu”.

7 *Vadų atnašos ir levitų pašventinimas ¹Tą dieną, kai Mozė pabaigė statyti Padangtę, patepė ir pašventė ją su visu jos apstatymu, patepė ir pašventė aukurą su visais jo reikmenimis, ²įteikė atnašas Izraelio vadai, būtent: galvos jų protėvių namų, giminių vadai ir vadovavusieji surašytiesiems. ³Atnašos, kurias jie atgabeno į VIEŠPATIES akivaizdą, buvo šeši dengti vežimai ir dvylika jaučių: po vežimą nuo dviejų vadų ir po jautį nuo kiekvieno. Juos įteikė prie Padangtės.

⁴Tada VIEŠPATS tarė Mozei: ⁵“Priimk juos iš jų Susitikimo palapinės tarnybai ir atiduok juos levitams pagal jų tarnybą”. ⁶Mozė tad priėmė vežimus bei jaučius ir

6,25: *Teleidžia VIEŠPATS šviesti tau savo veidą*: hebrajiškas posakis, reiškiantis: *Tenusiųypo tau VIEŠPATS*.

6,26: ... *ramybė* ... : hebrajiškai *šalom*. Šis

žodis apima visokeriopą – medžiaginę ir dvasinę gerovę bei laimę.

7,1-89: Giminių galvų atnašos Padangtės tarnybai ir aukurai pašvęsti.

perdavė juos levitams. ⁷Du vežimus ir keturis jaučius davė Gersono žmonėms pagal jų tarnybą; ⁸o keturis vežimus ir aštuonis jaučius davė Merario žmonėms pagal jų tarnybą Itamaro, kunigo Aarono sūnaus, priežiūroje. ⁹O Kohato žmonėms nedavė jokio vežimo, nes jiems buvo pavesta rūpintis šventaisiais daiktais, kurie turėjo būti nešami ant pečių.

10 Vadai davė atnašas ir aukurai pašvęsti tą dieną, kai jis buvo pateptas. Vadams prie aukuro įteikiant savo atnašas, ¹¹VIEŠPATS tarė Mozei: „Tepaduoda jie savo atnašas aukurai pašvęsti kasdien po vieną“.

12* Pirmą dieną savo atnašą įteikė Aminadabo sūnus Nahšonas iš Judo giminės. ¹³Jo atnaša buvo sidabrinis dubuo, sveriantis šimtą trisdešimt šekelių, sidabrinė taurė, sverianti septyniasdešimt šekelių pagal šventovės šekelį, – abu pilni geriausių miltų, įmaišytų su aliejumi, grūdų atnašai; ¹⁴auksinė lėkštė, sverianti dešimt šekelių, pilna smilkalų; ¹⁵jautukas, avinas ir mitulys avinėlis deginamajai aukai; ¹⁶ožys atnašai už nuodėmę; ¹⁷ir du jaučiai, penki avinai, penki ožiai bei penki mituliai avinėliai bendravimo aukai. Tai buvo Aminadabo sūnaus Nahšono atnaša.

18 Antrą dieną Netanelio sūnus Zuaras, Issacharo vadas, įteikė atnašą. Jis įteikė kaip savo atnašą sidabrinį dubenį, sveriantį šimtą trisdešimt šekelių, ¹⁹sidabrinę taurę, sveriančią septyniasdešimt šekelių pagal šventovės šekelį, – abu pilnus geriausių miltų, įmaišytų su aliejumi, grūdų atnašai; ²⁰auksinę lėkštę, sveriančią dešimt šekelių, pilną smilkalų; ²¹jautuką, aviną ir mitulį avinėlį kaip deginamąją auką; ²²ožį kaip atnašą už nuodėmę; ²³ir du jaučius, penkis avinus, penkis ožius bei penkis mitulius avinėlius kaip bendravimo auką. Tai buvo Netanelio sūnaus Zuaro atnaša.

7,12-88: Pasikartojantis pasakojimas apie tokias pat atnašas, įteiktas dvylikos giminių vadų, ir jų

24 Trečią dieną {įteikė atnašą} Helono sūnus Eliabas, Zebuluno giminės vadas. ²⁵Jo atnaša buvo sidabrinis dubuo, sveriantis šimtą trisdešimt šekelių, sidabrinė taurė, sverianti septyniasdešimt šekelių pagal šventovės šekelį, – abu pilni geriausių miltų, įmaišytų su aliejumi, grūdų atnašai; ²⁶auksinė lėkštė, sverianti dešimt šekelių, pilna smilkalų; ²⁷jautukas, avinas ir mitulys avinėlis deginamajai aukai; ²⁸ožys atnašai už nuodėmę; ²⁹ir du jaučiai, penki avinai, penki ožiai bei penki mituliai avinėliai bendravimo aukai. Tai buvo Helono sūnaus Eliabo atnaša.

30 Ketvirtą dieną {įteikė atnašą} Še-deuro sūnus Elizuras, Reubeno giminės vadas. ³¹Jo atnaša buvo sidabrinis dubuo, sveriantis šimtą trisdešimt šekelių, sidabrinė taurė, sverianti septyniasdešimt šekelių pagal šventovės šekelį, – abu pilni geriausių miltų, įmaišytų su aliejumi, grūdų atnašai; ³²auksinė lėkštė, sverianti dešimt šekelių, pilna smilkalų; ³³jautukas, avinas ir mitulys avinėlis deginamajai aukai; ³⁴ožys atnašai už nuodėmę; ³⁵ir du jaučiai, penki avinai, penki ožiai bei penki mituliai avinėliai bendravimo aukai. Tai buvo Še-deuro sūnaus Elizuro atnaša.

36 Penktą dieną {įteikė atnašą} Zurišadajo sūnus Šelumielis, Simeono giminės vadas. ³⁷Jo atnaša buvo sidabrinis dubuo, sveriantis šimtą trisdešimt šekelių, sidabrinė taurė, sverianti septyniasdešimt šekelių pagal šventovės šekelį, – abu pilni geriausių miltų, įmaišytų su aliejumi, grūdų atnašai; ³⁸auksinė lėkštė, sverianti dešimt šekelių, pilna smilkalų; ³⁹jautukas, avinas ir mitulys avinėlis deginamajai aukai; ⁴⁰ožys atnašai už nuodėmę; ⁴¹ir du jaučiai, penki avinai, penki ožiai bei penki mituliai avinėliai bendravimo aukai. Tai buvo Zurišadajo sūnaus Šelumielio atnaša.

suvestinė yra būdingi oficialaus surašymo bruožai.

42 Šeštą dieną {iteikė atnašą} Deuelio sūnus Eljasafas, Gado giminės vadas. 43 Jo atnaša buvo sidabrinis dubuo, sveriantis šimtą trisdešimt šekelių, sidabrinė taurė, sverianti septyniasdešimt šekelių pagal šventovės šekelį, – abu pilni geriausių miltų, įmaišytų su aliejumi, grūdų atnašai; 44 auksinė lėkštė, sverianti dešimt šekelių, pilna smilkalų; 45 jautukas, avinas ir mitulys avinėlis deginamajai aukai; 46 ožys atnašai už nuodėmę; 47 ir du jaučiai, penki avinai, penki ožiai bei penki mituliai avinėliai bendravimo aukai. Tai buvo Deuelio sūnaus Eljasafas atnaša.

48 Septintą dieną {iteikė atnašą} Amihudo sūnus Elišama, Efraimo giminės vadas. 49 Jo atnaša buvo sidabrinis dubuo, sveriantis šimtą trisdešimt šekelių, sidabrinė taurė, sverianti septyniasdešimt šekelių pagal šventovės šekelį, – abu pilni geriausių miltų, įmaišytų su aliejumi, grūdų atnašai; 50 auksinė lėkštė, sverianti dešimt šekelių, pilna smilkalų; 51 jautukas, avinas ir mitulys avinėlis deginamajai aukai; 52 ožys atnašai už nuodėmę; 53 ir du jaučiai, penki avinai, penki ožiai bei penki mituliai avinėliai bendravimo aukai. Tai buvo Amihudo sūnaus Elišamos atnaša.

54 Aštuntą dieną {iteikė atnašą} Pedazuro sūnus Gamalielis, Manaso giminės vadas. 55 Jo atnaša buvo sidabrinis dubuo, sveriantis šimtą trisdešimt šekelių, sidabrinė taurė, sverianti septyniasdešimt šekelių pagal šventovės šekelį, – abu pilni geriausių miltų, įmaišytų su aliejumi, grūdų atnašai; 56 auksinė lėkštė, sverianti dešimt šekelių, pilna smilkalų; 57 jautukas, avinas ir mitulys avinėlis deginamajai aukai; 58 ožys atnašai už nuodėmę; 59 ir du jaučiai, penki avinai, penki ožiai ir penki mituliai avinėliai bendravimo aukai. Tai buvo Pedazuro sūnaus Gamalielio atnaša.

60 Devintą dieną {iteikė atnašą} Gideonio sūnus Abidanas, Benjamino gimi-

nės vadas. 61 Jo atnaša buvo sidabrinis dubuo, sveriantis šimtą trisdešimt šekelių, sidabrinė taurė, sverianti septyniasdešimt šekelių pagal šventovės šekelį, – abu pilni geriausių miltų, įmaišytų su aliejumi, grūdų atnašai; 62 auksinė lėkštė, sverianti dešimt šekelių, pilna smilkalų; 63 jautukas, avinas ir mitulys avinėlis deginamajai aukai; 64 ožys atnašai už nuodėmę; 65 ir du jaučiai, penki avinai, penki ožiai bei penki mituliai avinėliai bendravimo aukai. Tai buvo Gideonio sūnaus Abidano atnaša.

66 Dešimtą dieną {iteikė atnašą} Amišadajaus sūnus Ahiezeris, Dano giminės vadas. 67 Jo atnaša buvo sidabrinis dubuo, sveriantis šimtą trisdešimt šekelių, sidabrinė taurė, sverianti septyniasdešimt šekelių pagal šventovės šekelį, – abu pilni geriausių miltų, įmaišytų su aliejumi, grūdų atnašai; 68 auksinė lėkštė, sverianti dešimt šekelių, pilna smilkalų; 69 jautukas, avinas ir mitulys avinėlis deginamajai aukai; 70 ožys atnašai už nuodėmę; 71 ir du jaučiai, penki avinai, penki ožiai bei penki mituliai avinėliai bendravimo aukai. Tai buvo Amišadajaus sūnaus Ahiezerio atnaša.

72 Vienuoliką dieną {iteikė atnašą} Ochranos sūnus Pagielis, Ašero žmonių vadas. 73 Jo atnaša buvo sidabrinis dubuo, sveriantis šimtą trisdešimt šekelių, sidabrinė taurė, sverianti septyniasdešimt šekelių pagal šventovės šekelį, – abu pilni geriausių miltų, įmaišytų su aliejumi, grūdų atnašai; 74 auksinė lėkštė, sverianti dešimt šekelių, pilna smilkalų; 75 jautukas, avinas ir mitulys avinėlis deginamajai aukai; 76 ožys atnašai už nuodėmę; 77 ir du jaučiai, penki avinai, penki ožiai bei penki mituliai avinėliai bendravimo aukai.

78 Dvyliką dieną {iteikė atnašą} Enanos sūnus Ahira, Naftalio žmonių vadas. 79 Jo atnaša buvo sidabrinis dubuo, sveriantis šimtą trisdešimt šekelių, sidabrinė taurė, sverianti septyniasdešimt šekelių

pagal šventovės šekelį, – abu pilni geriausių miltų, įmaišytų su aliejumi, grūdų atnašai; ⁸⁰auksinė lėkštė, sverianti dešimt šekelių, pilna smilkalų; ⁸¹jautukas, avinas ir mitulys avinėlis deginamajai aukai; ⁸²ožys atnašai už nuodėmę; ⁸³ir du jaučiai, penki avinai, penki ožiai bei penki mituliai avinėliai bendravimo aukai. Tai buvo Enano sūnaus Ahiros atnaša.

⁸⁴Tokia buvo pašventimo atnaša aukurui iš Izraelio vadų tą dieną, kai jis buvo pateptas: dvylika sidabrinių dubenų, dvylika sidabrinių taurių, ⁸⁵kiekvienas dubuo sveriantis šimtą trisdešimt šekelių, o kiekviena taurė – septyniasdešimt, – visų indų sidabro buvo du tūkstančiai keturi šimtai šekelių pagal šventovės šekelį; ⁸⁶dvylika auksinių lėkščių, pilnų smilkalų, kiekviena sverianti dešimt šekelių pagal šventovės šekelį, – visų lėkščių aukso buvo šimtas dvidešimt šekelių; ⁸⁷visų galvijų deginamajai aukai dvylika jaučių, dvylika avinų, dvylika mitulių avinėlių drauge su jų grūdų atnaša ir dvylika ožių atnašai už nuodėmę; ⁸⁸ir visų galvijų bendravimo aukai dvidešimt keturi jaučiai, šešiasdešimt avinų, šešiasdešimt ožių ir šešiasdešimt mitulių avinėlių. Tai buvo pašventimo atnaša aukurui tada, kai jis buvo pateptas.

⁸⁹Kada tik Mozė įeidavo į Susitikimo palapinę kalbėtis su VIEŠPAČIU, jis girdėdavo jam kalbantį balsą nuo malonės sosto, kuris buvo ant Sandoros Skrynios tarp dviejų kerubų. Taip jis kalbėjo jam.

8 Apie auksinę žvakidę ¹VIEŠPATS kalbėjo Mozei, tardamas: ²“Kalbėk Aaronui ir sakyk jam: ‘Kai dėsi lempas, tepašviečia septynios lempos vietą žvakidės priekyje’”. ³Aaronas taip ir padarė.

Jis įdėjo lempas, kad apšviestų vietą žvakidės priekyje, kaip VIEŠPATS buvo Mozei įsakęs. ⁴O žvakidė buvo šitaip padirbta: ji buvo kalstyto aukso dirbinys, nukalta nuo pat koto lig vainiklapio pagal pavyzdį, kurį VIEŠPATS parodė Mozei. Taip jis padirbo žvakidę.

Levitų pašventinimas Viešpačiui

⁵VIEŠPATS kalbėjo Mozei, tardamas: ⁶“Paimek levitus iš izraeliečių ir apvalyk* juos. ⁷Štai ką turėsi daryti, kad juos apvalytum. Apšlakstyk juos apvalymo vandeniu,* tepereina visą savo kūną skustuvu, teišsiplauna drabužius ir teapvalo save. ⁸Tada jie tepaima jautį ir geriausių miltų, įmaišytų su aliejumi – jo grūdų atnašą, o tu paimsi kitą jautį atnašai už nuodėmę. ⁹Atvesi levitus priešais Susitikimo palapinę ir sušauksi visą izraeliečių bendriją. ¹⁰Kai tu atvesi levitus priešais VIEŠPATĮ, izraeliečiai uždės savo ranką ant levitų, ¹¹o Aaronas paaukos levitus kaip pakylėjimo atnašą nuo izraeliečių, kad jie atliktų VIEŠPATIES tarnybą. ¹²Dabar levitai uždės ranką jaučiams ant galvos, o jis paaukos vieną kaip atnašą už nuodėmę ir kitą kaip deginamąją auką permaldavimui už levitus padaryti. ¹³Atvedęs levitus priešais Aaroną ir jo sūnus, paaukosi juos kaip pakylėjimo atnašą VIEŠPAČIUI.

¹⁴Tokiu būdu atskirsi levitus nuo kitų izraeliečių, kad jie būtų mano. ¹⁵Paskui levitai gali įeiti atlikti tarnybą Susitikimo palapinėje. Tu juos apvalei ir paaukojai kaip pakylėjimo atnašą, ¹⁶nes jie iš izraeliečių yra pašvęsti man besąlygiškai. Aš juos pasiėmiau vietoj visų, kurie atveria gimdą, – vietoj visų izraeliečių pirmagimių, ¹⁷nes visi izraeliečių pirmagimiai – pirmagimiai

8,6: ... *apvalyk juos*. Penkiaknygės kalba, tik kunigai buvo *pašventinami*, t.y. padaromi šventi, arba atskiriami Viešpačiui ypatingomis apeigomis, kurios aprašomos Iš 29 ir Kun 8 skyriuose. Levitai

buvo tik *apvalomi*, t.y. padaromi švarūs apeigoms, jų ypatingai tarnybai.

8,7: ... *apvalymo vandeniu*: pažodžiui *nuodėmės vandeniu*, t.y. vandeniui nuodėmei atleisti.

žmonių ir gyvulių yra mano. Aš juos sau pašvenčiau nuo tos dienos, kurią ištikau pirmagimius Egipto žemėje. ¹⁸Aš pasiėmiau levitus vietoj visų izraeliečių primagimių. ¹⁹Be to, aš daviau levitus iš izraeliečių kaip dovaną Aaronui ir jo sūnams, kad tarnautų už izraeliečius prie Susitikimo palapinės ir atliktų permaldavimą už izraeliečius, idant neištiktų izraeliečių kokia rykštė užėjimą per arti prie šventovės”.

20 Mozė ir Aaronas bei visa izraeliečių bendrija taip ir pasielgė su levitais. Izraeliečiai elgėsi su levitais lygiai, kaip VIEŠPATS buvo įsakęs. ²¹Levitai apvalė save nuo nuodėmės* ir išsiplovė drabužius. Tada Aaronas paaukavo juos kaip pakylėjimo atnašą VIEŠPATIES akivaizdoje; Aaronas už juos atliko permaldavimą jiems apvalyti. ²²Paskui levitai įėjo į Susitikimo palapinę eiti savo tarnybos Aaronui ir jo sūnų priežiūroje. Kaip VIEŠPATS buvo Mozei apie levitus įsakęs, taip jie ir padarė.

23 VIEŠPATS kalbėjo Mozei, tardamas: ²⁴“Tokia yra levitams taisyklė: nuo dvidešimt penkerių metų ir vyresni jie pradės atlikti pareigas Susitikimo palapinės tarnyboje; ²⁵sulaukę penkiasdešimties metų, pasitrauks iš tarnybos pareigų ir daugiau nebetarnaus. ²⁶Jie gali padėti savo broliams, Susitikimo palapinėje einantiems savo pareigas, bet tarnybos nebeatliks. Taip elgsiesi su levitais, skirstydamas jiems pareigas”.

9 Antroji Išėjimo šventė ¹VIEŠPATS kalbėjo Mozei Sinajaus dykumoje antrųjų metų pirmą mėnesį po jų išėjimo iš Egipto, tardamas: ²“Teatnašauja izraeliečiai Išėjimo auką nustatytu laiku. ³Šio mėnesio keturioliką dieną, temstant, atnašausite ją nustatytu laiku, atna-

šausite ją pagal visus įstatus ir apeigas”. ⁴Mozė tad paliepė izraeliečiams atnašauti Išėjimo auką, ⁵ir jie atnašavo Išėjimo auką pirmojo mėnesio keturioliką dieną, temstant, Sinajaus dykumoje. Izraeliečiai padarė visa lygiai taip, kaip VIEŠPATS buvo Mozei įsakęs.

6 Atsitiko, kad radosi žmonių, kurie buvo tapę nešvarūs numirėlio palietimu ir negalėjo tą dieną atnašauti Išėjimo aukos. Tą pačią dieną jie atskubėjo pas Mozę ir Aaroną ⁷ir sakė jiems: “Nors mes ir esame nešvarūs numirėlio palietimu, kodėl gi mums turi būti neleidžiama aukoti nustatytu laiku VIEŠPATIES atnašą drauge su kitais izraeliečiais?” ⁸Mozė jiems atsakė: “Palaukite, leiskite man išgirsti, ką jums VIEŠPATS įsakys”.

9 VIEŠPATS kalbėjo Mozei, tardamas: ¹⁰“Kalbėk izraeliečiams, sakydamas: ‘Jei kas nors iš jūsų ar iš jūsų palikuonių taptų nešvarus, paliesdamas numirėlį, ar būtų tolimoje kelionėje, vis dėlto galės atnašauti Išėjimo auką VIEŠPAČIUI. ¹¹Jie atnašaus ją antrojo mėnesio keturioliką dieną, temstant; suvalgys ją su nerauginta duona ir karčiomis žolėmis. ¹²Nieko iš jos nepaliks lig ryto, nesulaužys jokio jos kaulo. Jie atnašaus ją pagal Išėjimo aukos įstatą. ¹³Bet jei kas, būdamas švarus ir ne kelionėje, susilaikytų atnašauti Išėjimo auką, bus atkirtas nuo tautos, nes neatnašavo VIEŠPAČIUI aukos nustatytu laiku. Tas žmogus turės pakelti savo nuodėmės padarinius. ¹⁴Jei ateivis,* gyvenantis tarp jūsų, norėtų atnašauti Išėjimo auką VIEŠPAČIUI, jis tai turi daryti pagal Išėjimo aukos įstatą ir jos apeigas. Abiem – ateiviui ir krašto piliečiui bus tas pats įstatas”.

8,21: ... *apvalė save nuo nuodėmės*: buvo apšlakstyti *apvalymo vandeniu*. Žr. 7-ąją eilutę.

9,14: ... *ateivis*: pagal šį tekstą laikoma, kad

jis jau yra apipjaustytas, kaip reikalaujama Iš 12,48 tekste.

Debesis viršum Padangtės ir Dievo Artumas

¹⁵Tą dieną, kai buvo pastatyta Padangtė, debesys* apdengė Padangtę, Sandoros palapinę. O nuo vakaro lig ryto jis buvo viršum Padangtės tarsi ugnis. ¹⁶Taip būdavo nuolat: dienos metu ją dengdavo debesys, o naktį pasidarydavo tarsi ugnis. ¹⁷Kada tik debesys pakildavo nuo Padangtės, izraeliečiai leisdavosi kelionėn, ir toje vietoje, kur debesys sustodavo, izraeliečiai statydavosi stovyklą. ¹⁸VIEŠPAČIUI įsakius, izraeliečiai iškeldavo ir, VIEŠPAČIUI įsakius, jie statydavosi stovyklą. Kol tik debesys laikydavosi viršum Padangtės, tol jie pasilikdavo stovykloje. ¹⁹Net jeigu debesys pasilikdavo viršum Padangtės ir daug dienų, izraeliečiai pakludavo VIEŠPAČIUI ir toliau nekeliaudavo. ²⁰Tačiau kartais debesys būdavo viršum Padangtės tik keletą dienų ir jie pasilikdavo stovykloje. VIEŠPATIES įsakymu jie statydavosi palapines ir VIEŠPATIES įsakymu jie iškeldavo. ²¹Kartais debesys likdavosi tik nuo vakaro lig ryto, – kai debesys pasikeldavo ryto metą, jie leisdavosi kelionėn. Dieną ar naktį, kada debesys pakildavo, jie iškeldavo. ²²Ar porą dienų, ar mėnesį, ar ilgesnį laiką debesys lūkuriudavo viršum Padangtės, izraeliečiai pasilikdavo stovykloje ir neiškeldavo, bet kai tik jis pakildavo, jie leisdavosi į kelionę. ²³VIEŠPAČIUI įsakius, jie statydavosi stovyklą ir, VIEŠPAČIUI įsakius, jie leisdavosi į kelionę. Jie laikėsi VIEŠPATIES įsakymo, pakludami VIEŠPAČIUI per Mozę.

10 Sidabriniai trimitai ¹VIEŠPATIS kalbėjo Mozei, tardamas: ²“Pasidirbk du trimitus; padirbsi juos iš ploto sidabro. Panaudosis juos bendriai sušaukti ir stovyklų gretoms kelionei pa-

rengti. ³Sugaudus abiem trimitams, visa bendrija rinksis pas tave prie Susitikimo palapinės angos. ⁴O tik vienam sugaudus, vadai – Izraelio giminių galvos rinksis pas tave. ⁵Kai sutrimituosite pirmąjį pavojų, pakils į kelionę stovyklų gretos rytų pusėje; ⁶kai sutrimituosite antrąjį pavojų, pakils į kelionę stovyklų gretos pietų pusėje. Pavojus turi būti skelbiamas, kada tik jie turi leistis į kelionę. ⁷O kai bendrija turi būti sušaukta, trimituosite, bet pavojaus neskelsite. ⁸Aarono sūnūs, kunigai, pūs trimitus. Tai bus jums amžinas įstatas visoms jūsų kartoms. ⁹Kai žygiuosite į karą savo krašte su jus engiančiu priešu, trimitais skelsite pavojų, kad būtumėte prisiminti VIEŠPATIES, jūsų Dievo, akivaizdoje ir būtumėte išgelbėti nuo priešų. ¹⁰Taip pat ir džiugesio dienomis* – jūsų nustatytomis šventėmis, jaunaties dienomis – pūsate trimitus prie savo deginamųjų atnašų ir bendravimo aukų. Jie tarnaus kaip priminimas jūsų labui pas VIEŠPATĮ, jūsų Dievą. Aš esu VIEŠPATS, jūsų Dievas”.

B. NUO SINAJAUS IKI MOABO LYGUMŲ

Izraeliečiai leidžiasi į kelionę

¹¹Antraisiais metais, antrą mėnesį, dvidešimtą mėnesio dieną, debesys pakilo nuo Sandoros Padangtės, ¹²ir izraeliečiai, tarpais sustodami, pasijudino į kelionę iš Sinajaus dykumos. Debesis apsistojo Parano dykumoje.

¹³Pirmąkart jie pasijudino į kelionę, vykdydami VIEŠPATIES įsakymą, duotą per Mozę. ¹⁴Judo stovykla su savo ženklų ir greta po gretos pasijudino pirmoji. Nah-

9,15: ... *debesis*: debesys jau buvo minėtas išcinant iš Egipto. Žr. Iš 13,21-22.

10,10: ... *džiugesio dienomis*: ypatingos šventės,

pavyzdžiui, pergalės šventė ir metinės iškilmės – Išėjimo, Savaičių ir Palapinių šventės, kurias aprašo Kun 23; Sk 28-29.

šonas, Aminadabo sūnus, vedė jos gretas. ¹⁵Netanelis, Zuaro sūnus, vedė Issacharo giminės gretas; ¹⁶o Eliabas, Helono sūnus, vedė Zebuluno giminės gretas.

¹⁷ Tada, išardžius Padangtę, leidosi į kelionę Geršono ir Merario žmonės, Padangtės nešėjai. ¹⁸Paskui pasijudino Reubeno stovykla su savo ženkle ir greta po gretos. Elizuras, Šedeuro sūnus, vedė jos gretas. ¹⁹Šelumielis, Zurišadajo sūnus, vedė Simeono giminės gretas, ²⁰o Eljasafas, Reuelio sūnus, vedė Gado giminės gretas.

²¹ Tada Kohato žmonės, šventųjų daiktų nešėjai, leidosi į kelionę. Dar jiems neatkeliavus, Padangtė buvo vėl pastatyta. ²²Paskui pasijudino Efraimo stovykla su savo ženkle ir greta po gretos. Elišama, Amihudo sūnus, vedė jos gretas. ²³Gama-lielis, Pedazuro sūnus, vedė Manaso giminės gretas, ²⁴o Abidanas, Gideonio sūnus, vedė Benjamino giminės gretas.

²⁵ Galop kaip visų stovyklų užnugaris pasijudino su savo ženkle ir greta po gretos Dano stovykla. Ahiezeris, Amišadajaus sūnus, vedė jos gretas. ²⁶Pagielis, Ochrano sūnus, vedė Ašero giminės gretas, ²⁷o Ahira, Enano sūnus, vedė Naftalio giminės gretas.

²⁸ Tokia buvo izraeliečių žygio tvarka, greta po gretos, kai jie leidosi į kelionę.

Vedlys Hobabas ²⁹Mozė tarė Hobabui, midjaniečio Reuelio, savo uošvio, sūnui: “Mes keliaujame link vietos, apie kurią VIEŠPATS yra pasakęs: ‘Jums aš ją duosiu’. Eikš su mumis! Mes būsime tau dosnūs, nes VIEŠPATS pažadėjo būti dosnus Izraeliui”. ³⁰* Bet jis atsakė jam: “Ne, aš neisiu. Verčiau grįšiu į savo gimtąjį kraštą

pas savo gimines”. ³¹ Mozė tarė: “Prašyčiau mūsų nepalikti, nes tu žinai, kur dykumoje mes turėtume statyti stovyklą. Mums būsį mūsų akys! ³² Be to, jeigu eisi su mumis, ką gero VIEŠPATS mums daro, tą patį mes tau darysime”.

³³ Jie tad nužygiavo nuo VIEŠPATIES kalno* trejeto dienų kelionės nuotolį. Sandoros Skrynja keliavo jų priekyje tų trejeto dienų kelionės metu, ieškodama jiems vietos sustoti poilsio. ³⁴ Jiems iškeliavus, dienos metu VIEŠPATIES debesis buvo viršum jų.

³⁵ Kada tik Sandoros Skrynja buvo pakeliama kelionei, Mozė sakydavo:

“Pakilk, VIEŠPATIE!

Tebūna išblaškyti tavo priešai, tebėga nuo tavo veido, kurie tavęs neapkenčia!”

³⁶ O kada tik ji buvo padedama poilsio, jis sakydavo:

“Sugrįžk, VIEŠPATIE,

prie nesuskaitomų Izraelio tūkstančių!”

11 Sustojimai dykumoje ¹ Atsitaro, kad žmonės pradėjo karčiai murmėti prieš VIEŠPATĮ dėl savo nelaimių. VIEŠPATS tai išgirdo ir užsidedę pykčiu. Tada VIEŠPATIES ugnis* suliepsnojo prieš juos, sunaikindama stovyklos pakraščius. ² Žmonės šaukėsi Mozės. Mozė meldėsi VIEŠPAČIUI, ir ugnis užgeso. ³ Ta vieta buvo pavadinta Tabera,* nes ten VIEŠPATIES ugnis buvo užsidedusi prieš juos.

⁴ Tarp jų buvę valkatos buvo apimti godaus alkio. Ir izraeliečiai vėl pradėjo verksti ir sakyti: “Kas mums duos mėsos pavalgyti? ⁵ Atsimename žuvis, kurias Egip-

10,30-32: Hobabas norėjo būti primygtinai prašomas, prieš suikdamas būti vedliu. Iš Ts 1,16 teksto sprendžiant atrodo, kad jis patenkino Mozės prašymą.

10,33: ... VIEŠPATIES kalnas: Sinajus, arba Horebas, kitur visad vadinamas *Dievo kalnu*.

11,1: ... VIEŠPATIES ugnis: turbūt natūralus gamtos reiškiny – žaibas, suprastas kaip Dievo šventumo apraška.

11,3: ... Tabera: hebrajiškas vietovardis *Degimas*.

te dykai valgydavome, agurkus, melionus, porus, svogūnus ir česnakus. ⁶Mūsų stemp-lės susitraukė! Nėra visiškai nieko! Vien tik maną temato mūsų akys”.

7 Mana buvo panaši į koriandro sėklą* ir jos spalva buvo tarsi bdelio sakų* spalva. ⁸Žmonės vaikščiodavo po apylinkę, ją rinkdavo, maldavo gīrnomis ar trindavo grūstuve, virdavo puode ir darydavo iš jos plokštinius. Jos skonis buvo panašus į plokštinių su aliejumi. ⁹Naktį, krintant rasai, su ja nukrisdavo ir mana.

10 Mozė girdėjo žmones verkiant, šei-mą po šeimos, visus prie savo palapinių angos. VIEŠPATS užsidegė pykčiu, o Mozė kamavosi. ¹¹“Kodėl taip blogai elgiesi su savo tarnu? – Mozė klausė VIEŠPATĮ. – Kodėl neradau malonės tavo akyse, kad užkrovei ant manęs visų šių žmonių našta? ¹²Argi aš pradėjau šią visą tautą? Nejau aš juos pagimdžiau, kad tu turėtum man sa-kyti: ‘Nešk juos savo rankose, kaip žindyvė kad nešioja nenutrauktą kūdikį’, – į kraštą, kurį prisiekdamas pažadėjai jų protė-viams? ¹³Iš kurgi aš imsiu mėsos visiems šiems žmonėms? Juk jie pas mane cina, verkia ir sako: ‘Duok mums mėsos paval-gyti!’ ¹⁴Aš vienas nepajėgiu nešti visų šių žmonių, nes jie yra man per sunkūs. ¹⁵Jei tu taip su manimi elgsiesi, verčiau užmušk mane, maldauju tave, – jei radau malonę tavo akyse, – kad daugiau nebematytčiau savo nelaimės”.

Septyniasdešimt seniūnų ¹⁶Tada VIEŠPATS tarė Mozei: “Parink man septy-niasdešimt Izraelio seniūnų – vyrų, ku-riuos tu laikai žmonių seniūnais ir parei-gūnais, atvesk juos prie Susitikimo pala-

pinės. Teužima jie ten savo vietą drauge su tavimi. ¹⁷Aš nužengsiu ir su tavimi ten kalbėsiu, paimsiu iš tavo dvasios ir jos suteiksiu jiems. Jie neš žmonių našta su tavimi, kad tau nebereikėtų ją visą vienam nešti. ¹⁸O žmonėms sakyk: ‘Pašvęskite sa-ve rytojui ir jūs turėsite mėsos valgyti, nes verkšlenote, VIEŠPAČIUI girdint, sakydami: ‘Kas duos mums mėsos pavalgyti? Egipte tikrai mums buvo geriau!’ Todėl VIEŠPATS duos jums mėsos valgyti. ¹⁹Valgysite ne tik vieną dieną ar dvi dienas, ar penkias die-nas, ar dešimt dienų, ar dvidešimt dienų, ²⁰bet per visą mėnesį, kol nebenorėsite net pauostyti ir kol jums neįgris, nes atmetėte VIEŠPATĮ, esantį tarp jūsų, ir verkšlenote prieš jį, sakydami: ‘Ai, kam mes išėjome iš Egipto!’” ²¹Bet Mozė tarė: “Tauta, kuri yra su manimi, turi šešis šimtus tūkstančių pėsčių vyrų, ir tu sakai: ‘Aš duosiu jiems pakankamai mėsos valgyti visą mėnesį’. ²²Argi yra tiek avių kaimenių ir galvijų bandų jiems paskersti? Argi yra jūroje ga-na žuvų jiems pagauti?” ²³VIEŠPATS Mo-zei atsakė: “Nejau VIEŠPATIES ranka yra tokia trumpa? Tu tuojau pamatysi, ar mano žodis įvyks tau, ar ne”.

Seniūnų dvasia ²⁴Mozė tat išėjo ir perdavė žmonėms VIEŠPATIES žodžius. Jis parinko septyniasdešimt seniūnų iš žmo-nių ir pastatė juos prie Padangrės. ²⁵Tada VIEŠPATS nužengė debesyje, kalbėjo su juo, paėmė dalį jo dvasios ir suteikė ją sep-tyniasdešimčiai seniūnų. Dvasiai ant jų nusileidus ilsėtis, jie ėmė pranašauti.* Bet vėliau jie daugiau nebepranašavo.

²⁶Du vyrai, vienas vadinamas Eldadu ir kitas vadinamas Medadu, buvo pasilikę

11,7: ... *koriandro sėkla*: žr. Iš 16,31 paaiškinimą. ... *bdelio sakų spalva*: permatomų, gintaro spalvos gumos medžio sakų spalva. Daugumas šiuolaikinių egzegetų bdelį laiko commiphora africana grupės krūmu, augančiu pietinėje Arabijoje. Žr. Pr 2,12.

11,25: ... *jie ėmė pranašauti*: ne apie ateitį, bet kalbėti dvasios pagavime. Panašios mistinio išgyvenimo apraiškos užtrinkamos ankstyvojoje hebrajų pranašystėje (žr. 1 Sam 10,10-13; 19,20-24) ir pirmaisiais krikščionių Bendrijos dešimtmečiais (žr. Apd 2,6-11,17; 19,6; 1 Kor 12-14).

stovykloje, tačiau dvasia nusileido į juos įsėtis. Jie buvo tarp įrašytųjų į sąrašą, bet nebuvo nuėję prie Padangtės, užtat jie pranašavo stovykloje. ²⁷Kai vienas vaikinai, atbėgęs pas Mozę, pranešė: “Eldadas ir Medadas pranašauja stovykloje”, ²⁸Jozuė, Nuno sūnus, Mozės padėjėjas ir vienas jo rinktinių vyrų, tarė: “Mano viešpatie Moze, uždrausk jiems!” ²⁹Bet Moze jam atsakė: “Ar tu dėl manęs pavydi? Tebūna visi VIEŠPATIES žmonės pranašai, tesuteikia VIEŠPATS savo dvasią visiems!” ³⁰Tuomet Moze ir Izraelio seniūnai sugrįžo į stovyklą. **Putpelės** ³¹*Tuo tarpu pakilo VIEŠPATIES siųstas vėjas, atpūtė nuo jūros putpelių ir nubloškė jas šalia stovyklos, maždaug dienos kelionės nuotoliu vienoje pusėje ir dienos kelionės nuotoliu kitoje pusėje, visur aplinkui stovyklą, bemaž poros uolekčių sluoksniu ant žemės. ³²Žmonės tad buvo ant kojų visą tą dieną bei naktį ir rytojaus dieną, rinkdami putpeles. Net tas, kuris mažiausiai surinko, turėjo dešimt homerų. Tada jie išskleidė jas* visur aplink stovyklą. ³³Bet mėšai tebesant jiems tarp dantų, net dar jos nesukramčius, įsiliepsnojo VIEŠPATIES pyktis ant žmonių, ir VIEŠPATS ištiko juos labai skaudžia ryškšte. ³⁴Užtat ta vieta buvo pavadinta Kibrot-haTaava,* nes ten buvo palaidoti žmonės, kurie buvo pasidavę godumui.

³⁵Nuo Kibrot-haTaavos žmonės nukeliavo į Hazerotus.

11,31: Norėdamas duoti savo alkanai tautai maisto, Dievas panaudojo gamtos reiškinį – metinę putpelių kelionę per Sinajaus pusiasalį. Pavasarį dideli šių paukščių būriai skrenda per Akabos įlanką į vakarus, o rudenį skrenda atgal rytų link nuo Viduržemio jūros. Tekste minima jūra turbūt buvo Viduržemio jūra.

11,32: ... *jie išskleidė jas*: norėdami apsaugoti nuo gedimo, išskleidė putpelių mėšą džiovinti saulėje.

11,34: ... *Kibrot-haTaava*: hebrajiškas vietovardis *Godumo kapai*.

12,1: ... *dėl jo kušitės moters*: matyt, turima

12 Mirjama ir Aaronas prieš kaištą Mozei Jiems esant Hazerotuose, ¹Mirjama ir Aaronas kalbėjo prieš Mozę dėl jo kušitės moters, kurią jis buvo vedęs {nes jis iš tikrųjų buvo vedęs kušitę moterį}.* ²Jie sakė: “Argi VIEŠPATS tik per Mozę kalbėjo? Argi jis ir per mus nekalbėjo?”* VIEŠPATS tai išgirdo. ³O Moze labai kuklus žmogus, kuklesnis už bet ką kitą ant žemės veido. ⁴Ūmai VIEŠPATS pašaukė Mozę, Aaroną ir Mirjamą: “Ateikite visi trys prie Susitikimo palapinės”. Jiems atėjus, ⁵VIEŠPATS nužengė debesies stulpą, sustojo prie Padangtės angos ir sušuko: “Aaronai ir Mirjama!” O kai jiedu prisitartino, ⁶jis tarė:

“Prašu klausytis mano žodžių!

Jei tarp jūsų būtų pranašas,
aš apsireikščiau jam regėjime,
aš kalbėčiau jam sapne.

⁷ Bet taip nėra su mano tarnu Moze: jam patikėti visi mano namai.

⁸ Su juo aš kalbu veidas į veidą – aiškiai, ne mįslėmis.

Jis mato VIEŠPATIES išvaizdą.

Kodėl tad nebijote kalbėti prieš mano tarną Mozę?” ⁹Vis dar pykčio ant jų apimtas, VIEŠPATS nuėjo.

Mirjamos raupsai ¹⁰Debesiui nuo Padangtės pasitraukus, Mirjama stovėjo balta kaip sniegas – raupsuota.* Kai Aaronas atsisuko į Mirjamą ir pamatė, kad ji yra susirgusi raupsais, ¹¹Aaronas tarė Mozei:

omenyje Zipora, kuri buvo midjanietė. Žr. Iš 2,21. Galbūt žodis *kušitė*, vartojamas šiame tekste, turi tik *neapkenčiamos svetimtautės* atspalvį.

12,2: Tikroji Mirjamos ginčo su broliu Moze priežastis buvo jos pavydas. Ji pavydėjo Mozei jo aukštesnės vietos. Kušitė Mozės žmona buvo tik ginčo pretekstas. Aaronas tik pasyviai sekė sesers sukilimą prieš Mozę. Užtat viena Mirjama tebuvo nubausta.

12,10: ... *balta kaip sniegas – raupsuota*: ištikta *baltyjų raupsų* – odos ligos, kuri nėra sunki ir ilgai nevargina. Žr. Kun 13,3-6.

“Ai, mano viešpatie,* prašyčiau nebausti mūsų už nuodėmę, kurią mes taip kvailai padarėme! ¹²Neleisk jai tapti tarsi negyvu gemalu, išeinančiu iš motinos iščių su pusiau sunaikintu kūnu”. ¹³Mozė tad šaukėsi VIEŠPATIES, tardamas: “O Dieve, maldauju, išgydyk ją!” ¹⁴Bet VIEŠPATS atsakė Mozei: “Jei jos tėvas būtų spjovęs jai į veidą, argi ji nebūtų turėjusi gėdytis septynias dienas? Tebūna ji uždaryta už stovyklos septynias dienas. Tik tada ji galės būti sugrąžinta atgal”. ¹⁵Taigi Mirjama buvo uždaryta už stovyklos septynias dienas. Žmonės nesileido į kelionę, kol Mirjama nebuvo sugrąžinta atgal. ¹⁶Paskui žmonės iške-liavo iš Hazerotų ir pasistatė stovyklą Parano dykumoje.

13 Žvalgai siunčiami į Kanaa-
nā ¹VIEŠPATS kalbėjo Mozei, tardamas: ²“Siųsk vyrus išžvalgyti Kanaano kraštą, kurį aš duodu izraeliečiams. Pasiųsk po vieną vyrą iš kiekvieno jų protėvių giminės; kiekvienas jų turi būti giminės vadas”. ³VIEŠPATIES įsakymu Mozė tad išsiuntė juos iš Parano dykumos. Visi jie buvo vadovaujantys vyrai tarp izraeliečių. ⁴Šie buvo jų vardai:

- iš Reubeno giminės Zakuro sūnus Šamua;
- ⁵ iš Simeono giminės Horio sūnus Šaafatas;
- ⁶ iš Judo giminės Jefūnės sūnus Kalebas;
- ⁷ iš Issacharo giminės Juozapo sūnus Igalas;

- ⁸ iš Efraimo giminės Nuno sūnus Hošea;
- ⁹ iš Benjamino giminės Rafūos sūnus Paltis;
- ¹⁰ iš Zebuluno giminės Sodžio sūnus Gadielis;
- ¹¹ iš Juozapo giminės, tai yra ir Manaso giminės, Susio sūnus Gadis;
- ¹² iš Dano giminės Gemalio sūnus Amielis;
- ¹³ iš Ašero giminės Michaelio sūnus Seturas;
- ¹⁴ iš Naftalio giminės Vofsio sūnus Nahbis;
- ¹⁵ iš Gado giminės Machio sūnus Geulis.

¹⁶ Tie buvo vardai vyrų, kuriuos Mozė siuntė išžvalgyti krašto. O Hošea, Nuno sūnų, Mozė pavadino Jozue.*

¹⁷ Siųsdamas juos išžvalgyti Kanaano krašto, Mozė jiems tarė: “Kilkite aukštyn į Negebą ir palipkite į krašto aukštumas. ¹⁸Apžiūrėkite kraštą, į ką jis yra panašus. Ar jame gyvenantys žmonės yra stiprūs, ar silpni, ar jų yra mažai, ar daug? ¹⁹Ar kraštas, kuriame jie gyvena, yra geras, ar blogas? Ar miestai, kuriuose jie gyvena, neturi sienų, ar yra įtvirtinti? ²⁰Ar žemė yra derlinga, ar skurdi, ar yra joje medžių, ar ne? Būkite drąsūs, parneškite šį tą iš krašto vaisių”. Tuomet buvo ankstyvųjų vynuogių laikas.

²¹ Jie tat pakilo ir išžvalgė kraštą nuo Zino dykumos* lig Rehobo prie Lebo-Ha-

12,11: *Ai, mano viešpatie ...* : Aaronas kreipiasi į Mozę.

13,16: ... *Jozue*: hebrajiškai *Jehošua'*, vėliau su-trumpinta į *Jėšua'*, yra hebrajiškai tariamas Jėzaus vardas. Hošea ir Jehošua – du variantai to paties vardo, kuris reiškia *VIEŠPATS išgano*. Žr. Mt 1,21. 13,21: ... *Zin{o} dykuma*: Sinajaus pusiasalio dalis į šiaurę nuo Parano ir pietvakarius nuo Ne-

gyvosios jūros, skirtinga nuo *Sin{o} dykumos, esančios Egipto pasienyje* (žr. Iš 16,1; 17,1; Sk 33,11). *Lebo-Hamatas*: miestas prie Riblos (žr. Jer 39,5-6), prie pietinės Hamato, nepriklausomos karalystės pietinėje Sirijoje, sienos. Dovydo pergalės išplėtė izraeliečių karalystę lig pat Hamato (žr. 2 Sam 8,9-12), ir Lebo-Hamatas buvo šiaurinė Izraelio riba (žr. Sk 34,7-9; Ez 47,15; 48,1).

mato.* ²²Jie pakilo į Negebą ir nuėjo į Hebroną, kur gyveno Ahimanas, Šešajis ir Talmajis – anakimai.* {Hebronas buvo įkurtas septyneriais metais anksčiau negu Zoanas Egipte.} ²³Pasiekę Eškolo* slėnį, nusikirto iš ten vynmedžio šaką su viena vynuogių keke, kurią ant karties nešė du vyrai. Jie nešėsi ir granatmedžio obuolių bei figų. ²⁴Ta vieta buvo pavadinta Eškolo slėniu pagal kekę, kurią iš ten izraeliečiai nusikirto.

Žvalgai grįžta iš Kanaano ²⁵Praslinkus keturiasdešimčiai dienų, jie sugrįžo iš krašto žvalgybos. ²⁶Atėję tiesiai pas Mozę ir Aaroną bei visą izraeliečių bendriją į Kadešą Parano dykumoje, jie papasakojo jiems bei visai bendrijai ir parodė jiems krašto vaisius. ²⁷Jie papasakojo Mozei: “Mes nuėjome į kraštą, į kurį mus siuntei. Tikrai jis pienu ir medumi teka. Štai jo vaisiai. ²⁸Tačiau žmonės, gyvenantys krašte, yra stiprūs, miestai įtvirtinti ir didžiuliai. Be to, mes matėme ten ir Anako palikuonis. ²⁹Amalekitai gyvena Negebo krašte; hetitai, jebusitai ir amoriečiai gyvena krašto aukštumose; o kanaaniečiai gyvena prie jūros ir palei Jordaną”.

³⁰ Kalebą nutildė žmonės, murmjaušius prieš Mozę, ir tarė: “Kilkime tučtuojau ir užimkime jį, nes mes tikrai galime juos nugalėti”. ³¹Tada vyrai, kurie buvo eję su juo, sakė: “Mes nepajėgsime tų žmonių pulti, nes jie yra už mus stipresni”. ³²Taigi jie apmelavo izraeliečiams kraštą, kurį jie buvo išvalgę, sakydami: “Kraštas, per kurį mes perėjome ir išvalgėme, yra kraštas, kuris suryja savo gyventojus. Visi žmonės, kuriuos jame matėme, yra didelio

ūgio. ³³Tenai mes matėme tikrus milžinų* (anakimai kyla iš milžinų); o mes jautėmės kaip žiogai. Taip mes jiems ir atrodėme”.

14 Izraeliečiai kelia maištą ¹Visa bendrija ėmė aimanuoti nesavu balsu, – žmonės nesiliovė verkti visą tą naktį. ²Visi izraeliečiai murmėjo prieš Mozę ir Aaroną. “Verčiau mes būtume mirę Egipto žemėje! – sakė jiems visa bendrija, – arba verčiau mes mirtume šioje dykumoje! ³Kodėl VIEŠPATS veda mus į tą kraštą žūti nuo kalavijo? Mūsų žmonos ir mūsų mažyliai taps grobiu! Argi nebūtų mums geriau eiti atgal į Egiptą?” ⁴Jie sakė vieni kitiems: “Pasiskirkime vadą ir grįžkime į Egiptą”.

⁵ Tuomet Mozė ir Aaronas puolė kniūbsti prieš visą susirinkusią izraeliečių bendriją. ⁶O Jozuė, Nuno sūnus, ir Kaleb, Jefūnės sūnus, buvę tarp išžvalgiusiųjų kraštą, persiplėšė savo drabužius ⁷ir kreipėsi į izraeliečių bendriją: “Kraštas, kurį mes perėjome ir išvalgėme, yra nepaprastai gera šalis. ⁸Jei VIEŠPATS bus mums malonus, jis mus įves į tą kraštą ir duos mums žemę, tekančią pienu ir medumi. ⁹Tik prieš VIEŠPATĮ nemaištaukite! Todėl nebijokite to krašto žmonių, nes jie mums yra tik duona!* Jų apsauga paliko* juos, o VIEŠPATS yra su mumis. Nebijokite jų!” ¹⁰Visai bendrijai ėmus grasinti užmušti juos akmenimis, VIEŠPATIES šlovė pasirodė visiems izraeliečiams prie Susitikimo palapinės.

Mozė meldžiasi už tautą ¹¹VIEŠPATS Mozei tarė: “Kaip ilgai ši tauta niekins mane? Kaip ilgai, nepaisydama visų žen-

13,22,28: ... *anakimai*: pirmųjų pietinės Palestinos gyventojai, supanašėję su kanaaniečių kultūra dar prieš izraeliečių invaziją. Izraeliečiai juos laikė milžiniais arba dėl jų aukšto ūgio, arba dėl masivių pastatų iš akmens.

13,23: ... *Eškolas*: hebrajiškas vietovardis, kuris reiškia {Vynuogių} *Kekė*.

13,33: ... *milžinų*: hebrajiškai *nefilim*. Žr. Pr 64, 14,9: ... *jie mums yra tik duona!*: tai yra *mes galime lengvai juos praryti*. Atsakymas į pesimistinį pasakojimą apie Kanaaną – kraštą, kuris praryja žmones (žr. Sk 13,32). ... *apsauga paliko*: jų dievai nuo jų pasitraukė.

lų, kuriuos jiems padariau, atsisakys pasitikėti manimi? ¹²Ištikisiu tad juos maru ir išsižadėsiu jų. Padarysiu iš tavęs tautą gausesnę ir galingesnę negu jie”.

13 Bet Mozė VIEŠPAČIUI tarė: “Kai egiptiečiai, iš kurių tarpo išvedei šią tautą savo galybe, apie tai išgirs, ¹⁴jie papasakos apie tai šio krašto gyventojams. Jie girdėjo, kad tu, VIEŠPATIE, esi šioje tautoje, nes tu, VIEŠPATIE, esi matomas veidu į veidą, kai tavo debesies ilsisi viršum jų, kai tu eini pirma jų debesies stulpe dieną ir ugnies stulpe naktį. ¹⁵Jei tad išžudytum visus šiuos žmones iki vieno, tuomet tautos, girdėjusios apie tave, sakytų: ¹⁶‘Dėl to, kad VIEŠPATS nepajėgė įvesti šios tautos į kraštą, kurį buvo prisiekęs jiems duoti, jis išžudė juos dykumoje’. ¹⁷Todėl maldauju, tebūna mano Viešpaties galybė taip didinga, kaip pareiškei, tardamas:

¹⁸ ‘VIEŠPATS yra lėtai pykstantis,
pilnas ištikimos meilės,
atleidžiantis kaltę ir nusižengimą,
bet nepalieikantis kaltųjų be
bausmės,
baudžiantis vaikus už tėvų kaltę
lig trečios ir ketvirtos kartos’.

19 Atleisk, maldauju, šios tautos kaltę, dėl savo ištikimos meilės didybės, kaip atleidai šiai tautai nuo Egipto iki čia”.

20 Tada VIEŠPATS tarė: “Aš atleidžiu, kaip tu prašai. ²¹Kaip aš gyvas ir kaip visa žemė yra pilna VIEŠPATIES šlovės, ²²nė vienas iš tų žmonių, kurie matė mano šlovę ir ženklus, padarytus Egipte bei dykumoje, ir vis dėlto mane bandė šiuos dešimt kartų ir neklausė mano balso, ²³nematys krašto, kurį aš prisiekiau duoti jų protėviams. Nė vienas iš tų, kurie mane panie-

kino, jo nematys. ²⁴Bet savo tarną Kalebą, kadangi jis buvo įkvėptas kitokios dvasios ir liko man ištikimas, aš įvesiu į kraštą, į kurį jis buvo nuėjęs, ir jo palikuonys jį paveldės. ²⁵Dabar amalekitai ir kanaaniečiai gyvena slėniuose.* Pakilkite tad rytoj ir leiskitės į kelionę per dykumą Nendrių jūros keliu”.

26 VIEŠPATS dar kalbėjo Mozėi ir Aarounui, tardamas: ²⁷“Kaip ilgai ši nedora bendrija murmės prieš mane? Aš atkreipiau dėmesį į izraeliečių murmėjimus, kaip jie murma prieš mane. ²⁸*Sakyk jiems: ‘Kaip aš gyvas, – sako VIEŠPATS, – aš padarysiu jums, ką girdėjau jus sakant. ²⁹Jūsų lavonai supus šioje dykumoje. Iš jūsų visų, kurie buvote įskaityti surašant, – nuo dvidešimties metų ir vyresnių, murmėjusių prieš mane, – ³⁰nė vienas iš jūsų neįeis į kraštą, kuriame prisiekiau jus apgyvendinti, išskyrus Kalebą, Jefunės sūnų, ir Jozuę, Nuno sūnų. ³¹Tačiau jūsų mažylius, kurie, jūs sakėte, bus pagrobti, aš įvesiu, – jie pažins kraštą, kurį jūs paniekinote. ³²O jūsų lavonai supus šioje dykumoje. ³³Jūsų vaikai klajos po dykumą keturiasdešimt metų ir kentės dėl jūsų neišitikimumo, kol jūs visi lig vieno atsigulsite negyvi dykumoje. ³⁴Keturiasdešimt dienų praleidote žvalgydami kraštą, keturiasdešimt metų kentėsite už savo kaltę: metus už kiekvieną dieną. Taip jūs pažinsite mano apmaudą’. ³⁵Aš, VIEŠPATS, kalbu! Tikrai taip padarysiu visai šiai nedorai bendrijai, susimokiusiai prieš mane. Šioje dykumoje visi lig vieno ras galą, ten jie išmirs”.

³⁶ Taigi vyrai, kuriuos Mozė buvo pasiuntęs išžvalgyti krašto ir kurie, apmeluodami kraštą, padarė, kad visa bendrija

14,25: ... *slėniuose*: lygumos Negebe, Viduržemio jūros pajūryje ir Jordano upės įduba bei slėniai šiaurinės Palestinos kalnuose. Žr. Sk 14,45.
14,28-29: Dievas nubaudė murmančius izraelie-

čius, įvykdydamas jų pačių norus. Žr. 2-ąją eilutę. Jų tikėjimo ir pasitikėjimo Dievu stoka yra minima Naujajame Testamente kaip įspėjimas krikščionims. Žr. 1 Kor 10,10; Žyd 3,12-18.

murmėtų prieš jį, – ³⁷tie vyrai, kurie paskleidė melus apie kraštą, mirė nuo maro VIEŠPATIES akivaizdoje. ³⁸Vien Nuno sūnus Jozuė ir Jefūnės sūnus Kalebas išliko gyvi iš tų, kurie ėjo išžvalgyti krašto.

Nesėkmingas bandymas įsiveržti į Kanaaną ³⁹Kai Mozė pakartojo šiuos žodžius visiems izraeliečiams, žmonės buvo širdgėlos apimti. ⁴⁰Atsikėlė anksti rytą, jie leidosi krašto kalnagūbrių link, sakydami: „Mes čia! Esame pasirošę eiti į vietą, apie kurią VIEŠPATS kalbėjo, nes mes iš tikrųjų nusidėjome“. ⁴¹Bet Mozė sakė: „Kodėl jūs norite vėl nusižengti VIEŠPATIES įsakymui? Žygis nebus sėkmingas. ⁴²Neikite, nes VIEŠPATS nėra su jumis. Jei eisite, būsite priešų sumušti. ⁴³Juk amalekitai ir kanaaniečiai pastos ten jums kelią, – krisite nuo kalavijo. Kadangi nusigrėžėte nuo VIEŠPATIES, VIEŠPATS nebus su jumis“. ⁴⁴Bet jie, savimi pasitikėdami, žygiavo į krašto aukštumų gūbrius, nors VIEŠPATIES Sandoros Skrynia ir Mozė nebuvo pasijudinę iš stovyklos. ⁴⁵Kalnų aukštumose gyvenusieji amalekitai ir kanaaniečiai nusileido iš aukštumų ir sumušė juos, vydamiesi net lig Hormos.*

15 Papildomi nuostatai apie aukas ¹VIEŠPATS kalbėjo Mozėi, tardamas: ²*„Kalbėk izraeliečiams ir sakyk jiems: ‘Kai įeisite į kraštą, kurį aš jums duodu gyventi, ³ir paaukosite VIEŠPAČIUI ugnies atnašą iš jaučių bandos ar iš avių kaimenės, – deginamąją ar kitokią auką, vykdydami įžadą, ar kaip geros valios atnašą, ar jūsų nustatytų švenčių metu, norėdami pateikti malonų kvapą VIEŠPAČIUI, ⁴tuomet duodantis tokią atnašą

VIEŠPAČIUI turės duoti taip pat ir grūdų atnašą – vieną dešimtadalį efos geriausių miltų, įmaišytų su ketvirtadaliu hino aliejaus. ⁵Be to, su deginamąja ar kitokia auka atnašausi ketvirtadalį hino vyno kaip liejamąją atnašą su kiekviena avimi. ⁶Jei aukosi aviną, atnašausi grūdų atnašą: du dešimtadalius efos geriausių miltų, įmaišytų su trečdaliu hino aliejaus, ⁷ir trečdalį hino vyno malonaus kvapo liejamąją atnašą VIEŠPAČIUI. ⁸Jei atnašautum jautį kaip deginamąją auką ar kaip kitokią auką, vykdydamas įžadą ar kaip bendravimo auką VIEŠPAČIUI, ⁹tuomet duosi su jaučiu grūdų atnašą – tris dešimtadalius efos geriausių miltų, įmaišytų su puse hino aliejaus, ¹⁰duosi taip pat kaip liejamąją atnašą pusę hino vyno, ugnies atnašas dėl malonaus kvapo VIEŠPAČIUI.

¹¹Taip bus daroma su kiekvienu jaučiu, su kiekvienu avinu, su kiekvienu avinėliu ar ožiu. ¹²Koks skaičius šių atnašų, toks turi būti ir skaičius grūdų bei liejamųjų atnašų.

¹³Kiekvienas namiškis izraelietis, aukodamas VIEŠPAČIUI malonaus kvapo ugnies atnašas, taip jas aukos. ¹⁴Jei ateivis, gyvenantis su jumis ar su jūsų palikuonimis, norėtų paaukoti malonaus kvapo atnašą VIEŠPAČIUI ugnimi, kaip jūs darote, taip jis tedaro. ¹⁵Visai bendrijai bus vienas įstatas, jums ir apsigyvenusiam ateiviui, amžinas įstatas per jūsų kartas. VIEŠPATIES akivaizdoje jūs ir ateivis būsite vienodi. ¹⁶Jūs ir ateivis, gyvenantis su jumis, turės tas pačias apeigas ir tą patį įstatą”.

¹⁷VIEŠPATS kalbėjo Mozėi, tardamas: ¹⁸„Kalbėk izraeliečiams ir sakyk jiems:

14,45: ... *Hormos* vieno karaliuko miesto Kanaane – pietinėje Judėjoje (žr. Joz 12,14), vietinių vadinamas *Zefat*{u}, t.y. *Sargybos bokštu*. Vardas *Horma* reiškia *Pasmerkimas* {miestas} ir vardo prasmė paaiškinama Sk 21,3 ir Ts 1,17 tekstuose.

15,2-16: Šie nuostatai apie aukas yra papildomi nuostatai. Žr. Kun 1-3. Kadangi izraeliečiai maitinosi ne tik mėsa, bet ir duona, aliejumi ir vynu, jie tad aukojo Viešpačiui šalia kruvinos galvijų aukos miltus, aliejų ir vyną.

‘Iėję į kraštą, į kurį aš jus vedu, ¹⁹kada tik valgsite krašto duoną, atidėkite atnašą VIEŠPAČIUI. ²⁰Iš pirmienų tešlos* duosite kepalą kaip atnašą, atidėsite jį kaip atnašą, lygiai kaip atidedate atnašą nuo klojimo aslos. ²¹Per visas kartas duosite VIEŠPAČIUI dalį savo pirmienų tešlos’”.

Atnašos už nuodėmę ²²*“Jei netyčiomis neįvykdysite kurio nors iš įsakymų, VIEŠPATIES paskelbtų per Možę, – ²³visa, ką VIEŠPATS įsakė jums per Možę nuo tos dienos, kai VIEŠPATS davė įsakymą, ir vėliau per visas jūsų kartas, – ²⁴jai tai būtų padaryta netyčiomis per bendrijos neapsižiūrėjimą, tuomet visa bendrija atnašaus jautuką deginamajai aukai dėl malonaus kvapo VIEŠPAČIUI drauge su grūdų atnaša bei jos liejamąja atnaša pagal įsaką ir ožį atnašai už nuodėmę. ²⁵Kunigas atliks permaldavimą už visą izraeliečių bendriją, ir jiems bus atleista, nes tai buvo neapsižiūrėjimas, ir už savo klaidą jie atnašavo auką – ugnies atnašą VIEŠPAČIUI bei atnašą už nuodėmę VIEŠPATIES akivaizdoje. ²⁶Ne tik izraeliečių bendrijai, bet taip pat ir ateiviams tarp jūsų, bus atleista, nes neapsižiūrėjimo kaltė palietė visus žmones.

²⁷Jei pavienis nusidėtų per neapsižiūrėjimą, jis atnašaus mitulę ožką atnašai už nuodėmę. ²⁸Kunigas atliks permaldavimą VIEŠPATIES akivaizdoje už padariusįjį klaidą, nes jis padarė ją per neapsižiūrėjimą. Atlikus už jį permaldavimą, bus jam atleista. ²⁹Tiek vietiniam izraeliečiui, tiek tarp jų gyvenančiam ateiviui, tas pačias apeigas

turėsite bet kam iš jų, nusidėjusiam per neapsižiūrėjimą.

³⁰Bet jei kas elgdamasis savavališkai, vietinis ar ateivis, užgautų VIEŠPATĮ, toks žmogus bus pašalintas iš tautos. ³¹Dėl to, kad paniekino VIEŠPATIES žodį ir sulaužė jo įsakymą, toks žmogus turi būti pašalintas. Kaltinti jis gali tik pats save”.

Bausmė už šabo laužymą ³²Izraeliečiai, būdami dykumoje, užtiko žmogų, renkantį malkas šabo dieną. ³³Užtikusieji renkantį malkas atvedė jį pas Možę, Aaroną ir visą bendriją. ³⁴*Jis buvo uždarytas į kalėjimą, nes nebuvo aišku, ką su juo reikėtų daryti. ³⁵Tada VIEŠPATS tarė Mozei: “Tas žmogus turi būti nubautas mirtimi. Visa bendrija turi užmušti jį akmenimis už stovyklos”. ³⁶Visa bendrija išvedė jį už stovyklos ir užmušė akmenimis, kaip VIEŠPATS buvo Mozei įsakęs.

Kutai prie drabužių ³⁷VIEŠPATS tarė Mozei: ³⁸“Kalbėk izraeliečiams ir paliepk jiems pasidaryti kutus* ant drabužių kamelių per visas kartas. Teprisiriša mėlyną virvelę prie kuto kiekviename kampe. ³⁹Jūs tad turėsite kutą, kad, žvelgdami į jį, atsimintumėte visus mano įsakymus ir juos vykdytumėte, nenuklysdami paskui savo širdies ir akių užgaidas. ⁴⁰Taigi jūs atsiminsite ir vykdysite visus mano įsakymus, būsite šventi savo Dievui. ⁴¹Aš esu VIEŠPATS, jūsų Dievas, kuris išvedžiau iš Egipto žemės, kad būčiau jūsų Dievas. Aš esu VIEŠPATS, jūsų Dievas!”

15,20: ... *pirmienų tešlos*: žodis *tešla* tėra vartojamas tik Ez 44,30 ir Neh 10,33.

15,22-29: Nors moralinė kaltė ir neužsitraukiama sulaužant per neapsižiūrėjimą Dievo įsakymus, įstatymo šventumas gali reikalauti atsiprašyti ir už Dievo įsakymų sulaužymą per neapsižiūrėjimą.

15,34: ... *nebuvo aišku, ką su juo reikėtų daryti*: izraeliečiai jau žinojo, kad sąmoningas šabo įsakymo sulaužymas buvo baudžiamas mirties

bausme; jie dar nežinojo, kaip mirties bausmė turi būti įvykdyta.

15,38: ... *kutus* ... : Kristus laikais šiuos kutus visi žydai nešiojo, įskaitant ir patį Jėzų, mūsų Viešpatį (žr. Mt 9,20-21; Mk 6,56). Fariziejai savo drabužių kutus pasididindavo, norėdami pasididžiuoti savo ištikimybe Mozės įstatymui (žr. Mt 23,5).

16 Koraho, Datano ir Abiramo maištas

^{1*}Korahas, Levio sūnaus Kohato, Kohato sūnaus Izharo sūnus, drauge su Datanu ir Abiramu, Eliabo sūnumis,* bei Onu, Peleto sūnumi, – Reubeno palikuonimis, – pasiėmė ²du šimtus penkiasdešimt izraeliečių – bendrijos vadų, tarybos narių, žymių vyrų ir sukilo prieš Mozę. ³Jie susibūrė prieš Mozę ir Aaroną, sakydami: “Per toli nuėjote! Juk visa bendruomenė – visi iki vieno yra šventi ir VIEŠPATS yra tarp jų. Kodėl tad keliate save aukščiau už VIEŠPATIES bendriją?” ⁴Možė, tai išgirdęs, puolė kniūbsčias. ⁵Tada jis kalbėjo Korahui ir visam jo būriui: “Rytoj rytą VIEŠPATS parodys, kas jam priklauso, kas yra šventas ir kam bus leista prie jo artintis! Ką jis bus išsirinkęs, tam jis ir leis prie savęs artintis. ⁶Štai ką jūs turite daryti. Tu, Korahai, ir visas tavo būrys paimkite smilkytuvus, ⁷įdėkite rytą į juos ugnies ir užberkite ant jos smilkalų VIEŠPATIES akivaizdoje. Vyras, kurį VIEŠPATS bus išsirinkęs, tas bus šventas. Levitai, jūs per toli nuėjote!” ⁸Tada Možė tarė Korahui: “Jūs, levitai, klausykitės manęs! ⁹Argi jums per maža, kad Izraelio Dievas atskyrė jus iš Izraelio bendrijos, leisdamas jums artintis prie savęs, atlikti tarnybą VIEŠPATIES Padangrėje ir būti pasirengusiems padėti bendrijai ir jai tarnauti? ¹⁰Argi dėl to, kad jis leido tau ir visiems tavo broliams levitams su tavimi artintis prie savęs, jūs reikalaujate taip pat ir kuni-

gystės? ¹¹Iš tikrųjų prieš VIEŠPATĮ tu ir tavo būrys susibūrėte! O Aaronas, kas jis, kad prieš jį murmate?”

¹²Možė pasiuntė pašaukti Eliabo sūnus Dataną ir Abiramą, bet jie atsakė: “Mes neisime!” ¹³Argi dar neužtenka, kad išvedei mus iš krašto, tekančio pienu ir medumi, užmušti dykumoje, dar nori ir viešpatauti ant mūsų? ¹⁴Aišku kaip dieną, kad tu neįvedei mūsų į kraštą, tekantį pienu ir medumi, ir nedavei mums laukų ir vynuogynų paveldo. Nejau norėtum šiems vyrams akis išlupti? Mes neisime!”

¹⁵Možė labai supyko ir tarė VIEŠPATIUI: “Nežiūrėk į jų atnašą. Jokio asilo iš jų nepaėmiau, nė vieno jų nenuskriaudžiau”. ¹⁶O Korahui Možė tarė: “Rytoj tu ir visas tavo būrys būkite VIEŠPATIES akivaizdoje – ir tu, ir jie, ir Aaronas. ¹⁷Paimkite kiekvienas savo smilkytuvą, įberkite į jį smilkalų ir kiekvienas teatnašauja savo smilkytuvą VIEŠPATIES akivaizdoje, du šimtus penkiasdešimt smilkytuvų. Taip pat ir tu, ir Aaronas, kiekvienas su savo smilkytuvu”. ¹⁸Taigi kiekvienas vyras pasiėmė savo smilkytuvą, įdėjo į juos ugnies, užbėrė ant jos smilkalų ir atsistojo prie Susitikimo palapinės angos drauge su Moze ir Aaronu. ¹⁹Kai Korahas surinko prieš juos prie Susitikimo palapinės angos visą bendriją, tada VIEŠPATIES šlovė pasirodė visai bendrijai.

²⁰Tuomet VIEŠPATS kalbėjo Mozei ir Aaronui, tardamas: ²¹“Pasitraukite nuo

16,1-35: Atrodo, kad įvyko du maištai: vienam vadovavo Korahas ir jo draugė (žr. Sk 27,3), o kitam – Datanas ir Abiramas (žr. Įst 11,6). Žr. Ps 106. Šiame skaitinyje abu įvykiai sujungiami į vieną pasakojimą. Reubeno giminės – Datano ir Abiramo maištas buvo vien tik prieš Mozę kaip tautos vadovą ir turėjo politinį pobūdį. Šie maištininkai žuvo žemės drebėjimo metu. O Koraho maištas turėjo religinį pobūdį ir buvo prieš Mozę ir Aaroną – religinius Sendoros bendrijos vadovus. Maždaug 250 maištininkų prieš Mozę ir Aaroną prisidėjo

prie Koraho būrio. Jie buvo nubausti ugnimi. Apie Datano ir Abiramo maištą pasakoja 12-15 ir 25-34 eilutės, o apie Koraho – likusios šio skyriaus eilutės ir 17-asis skyrius.

16,1: ... *Eliabo sūnumis*. pasak Sk 26,5,8-9, Eliabas buvo Reubeno sūnaus Palu'o sūnus.

16,12: *Mes neisime!* Datanas ir Abiramas atsako ateiti į Mozės teismą.

16,14: *Nejau norėtum šiems vyrams akis išlupti?*: apakinti žmones, kad nematytų, kokia yra padėtis.

šios bendrijos, kad galėčiau viena akimirka juos sunaikinti”. ²²Parpuolę kniūbsti, jie tarė: “O Dieve, visos žmonijos alsavimo šaltini! Argi vienam žmogui nusidėjus, tu ant visos bendrijos pyksi?”

²³O VIEŠPATS kalbėjo Mozei, tardamas: ²⁴“Kalbėk bendrijai ir sakyk: ‘Pasi-traukite nuo Koraho, Datano ir Abiramo būstų’”. ²⁵Možė tad pakilo ir nuėjo pas Dataną ir Abiramą, Izraelio seniūnai sekė paskui jį. ²⁶Jis kreipėsi į bendriją, tardamas: “Eikite šalin nuo palapinių šių nedorų vyrų, nelieskite nieko, kas jiems priklauso, kad nebūtumėte sunaikinti už visas jų nuodėmes”. ²⁷Jie pasitraukė nuo Koraho, Datano ir Abiramo būstų. O Datanas ir Abiramas buvo išėję ir stovėjo prie savo palapinių angos drauge su savo žmonomis, vaikais ir mažyiais. ²⁸Možė tarė: “Šitaip jūs sužinosite, kad VIEŠPATS siuntė mane atlikti visus šiuos darbus. Tai nebuvo mano sumanymas. ²⁹Jei šie vyrai mirs kaip žmonės kad miršta, jei jų likimas bus kaip bendras likimas visų žmonių, tada VIEŠPATS nėra manęs siuntęs. ³⁰Bet jei VIEŠPATS padarys ką nors negirdėta, jei žemė atvers savo burną ir praris juos su viskuo, kas jiems priklauso, ir jie gyvi nužengs į Šeolą, tada jūs žinosite, kad šie vyrai VIEŠPATIES neklausė”.

³¹Vos jam ištarus visus šiuos žodžius, žemė atsivėrė po jų kojomis. ³²Žemė atvėrė savo burną ir prarijo juos drauge su jų šeimomis – visus, kurie priklausė Korahui, ir jų nuosavybę. ³³Jie tad su viskuo, kas jiems priklausė, nugrimzdo gyvi į Šeolą. Žemė apdengė juos, ir jie pražuvo iš bendrijos. ³⁴Visi izraeliečiai, stovėję aplink, jiems klykiant išbėgiojo, nes manė: “Žemė ir mus praris!”

Koraho bausmė ³⁵VIEŠPATIES ugnis prasiveržė ir sunaikino anuos du šimtus penkiasdešimt vyrų, atnašavusių smilkalus.

17 Tada VIEŠPATS kalbėjo Mozei, tardamas: ²“Paliepk kunigo Aaroną sūnui Eleazarui išrinkti smilkytuvus iš žarijų ir išžarstyk ugnį toli į visas puses. ³Juk šių nusidėjėlių smilkytuvai tapo šventi jų mirties kaina. Tėbūna jie perkalti į skardą aukurui apdengti, nes, kartą panaudoti VIEŠPAČIUI atnašauti, jie tapo šventi.* Tėbūna jie tad izraeliečiams įspėjimo ženklas. ⁴Kunigas Eleazaras surinko atnašos metu sudegusiųjų varinius smilkytuvus ir perkaltė juos į skardą aukurui apdengti, ⁵kaip VIEŠPATS buvo paliepęs per Možę. Tai turėjo būti priminimas izraeliečiams, kad joks pašalietis, – kas nėra iš Aaronų palikuonių, – nesiartintų atnašauti smilkalų VIEŠPATIES akivaizdoje ir nenukentėtų kaip Korahas ir jo būrys.

⁶Tačiau rytojaus dieną visa izraeliečių bendrija murmėjo prieš Možę ir Aaroną, sakydami: “Jūs užmušėte VIEŠPATIES žmones”. ⁷Bendrijai prieš juos susibūrus, Možė ir Aaronas pasuko Susitikimo palapinės link. Žiūri, ją dengia debesis ir pasirodo VIEŠPATIES šlovė. ⁸Kai Možė ir Aaronas priėjo prie Susitikimo palapinės priekio, ⁹VIEŠPATS kalbėjo Mozei, tardamas: ¹⁰“Pasi-traukite iš šios bendrijos, kad galėčiau juos tuojau pat sunaikinti”. Jiedu parpuolė kniūbsčia. ¹¹Možė tarė Aaronui: “Paimk savo smilkytuvą, įdėk į jį ugnies nuo aukuro, užberk ant jos smilkalų, skubėk su juo pas bendriją ir atlik už juos permaldavimą. VIEŠPATIES pyktis atėjo, maras jau siaučia”. ¹²Aaronas paėmė smilkytuvą, kaip Možė buvo jam paliepęs, nubėgo į susibūrusiųjų vidurį, kur jau siautė maras. Užbėręs smil-

16,25: Kadangi Datanas ir Abiramas atsisakė ateiti pas Možę (žr. 12-14 eilutes), Možė drauge su seniūnais kaip liudytojais buvo priverstas ateiti prie jų palapinės.

17,3: Buvo tikima, kad kas tik prisiliečia prie švento daikto, tampa pašventintas, – dalyvauja šventojo daikto šventume. Žr. Sk 19,20.

kalų, jis atliko permaldavimą už žmones¹³ ir atsistojo tarp gyvųjų ir mirusiųjų. Maras buvo sutramdytas.¹⁴ Mirusiųjų maru buvo keturiolika tūkstančių septyni šimtai, neskaitant tų, kurie mirė su Korahu.¹⁵ Kai maras buvo sutramdytas, Aaronas sugrįžo pas Mozę prie Susitikimo palapinės angos.

Aarono lazda¹⁶ VIEŠPATS kalbėjo Mozėi, tardamas: ¹⁷“Kalbėk izraeliečiams ir gauk iš jų dvylika lazdų,* iš visų jų protėvių namų vadų, po vieną kiekvieniems protėvių namams. Įrašyk kiekvieno vyro vardą ant jo lazdos.¹⁸ Aarono vardą įrašyk ant Levio lazdos,* nes ir Levio protėvių namų galva turės lazda.¹⁹ Padėsi jas Susitikimo palapinėje priešais Sandoros įsakymus, kur aš susitinku su tavimi.²⁰ Lazda vyro, kurį išsirinkau, išskleis pumpurus. Taip sustabdysiu izraeliečių murmėjimus, kai jie nuolat murma prieš jus”.²¹ Mozė tai persakė izraeliečiams. Jų vadai davė jam po lazda kiekvienam protėvių namų vadiui, iš viso dvylika lazdų. Tarp jų buvo ir Aarono lazda.²² Mozė padėjo lazdas priešais VIEŠPATĮ Sandoros įsakymų palapinėje.

²³ Kai rytojaus dieną Mozė įėjo į Sandoros įsakymų palapinę, žiūri, Levio namų Aarono lazda buvo išsprogusi, – išskleidusi ne tik pumpurus, bet ir pražydusi, net su prinokusiais migdolais.²⁴ Tada Mozė išnešė visas lazdas iš VIEŠPATIES akivaizdos vi-

siems izraeliečiams. Jie apžiūrėjo ir kiekvienas vyras pasiėmė savo lazda.²⁵ O VIEŠPATS tarė Mozėi: “Aaronas lazda vėl padėk priešais Sandoros įsakymus, kad būtų laikoma kaip pamoka maištininkams, kad nurimtų jų murmėjimai prieš mane ir nenumirtų”.²⁶ Tai Mozė ir padarė. Lygiai kaip VIEŠPATS įsakė Mozėi, taip jis padarė.

²⁷ O izraeliečiai sakė Mozėi: “Štai mes žūstame! Esame žuvę, mes visi esame žuvę! ²⁸Kas vos prieiti drįsta prie VIEŠPATIES Padangtės, miršta. Argi turėsime mes visi žūti?”

18 Kunigų ir levitų pareigos^{1*} VIEŠPATS tarė Aaronui: “Tu ir tavo sūnūs drauge su tavo protėvių namais būsite atsakingi už bet kokią kaltę, susijusią su šventove, o atsakomybė už kaltes, susijusias su kunigyste, kris ant tavęs ir tavo sūnų.² Priimsi tad savo brolius iš Levio – savo protėvių – giminės, kad būtų su tavimi* ir tau tarnautų, o tu ir tavo sūnūs tarnausite Sandoros įsakymų Palapinės priekyje.³ Jie tetarnauja jums ir tesirūpina visa Palapine, tačiau tenesiartina nei prie šventovės reikmenų, nei prie aukuro, kad jūs ir jie nenumirtumėte.⁴ Jie yra pajungti tau, kad atliktų darbus Susitikimo palapinėje, eitų visą Palapinės tarnybą. Bet joks pašalietis* tenesibrauna į jūsų tarpą.⁵ Tik jūs atliksite darbus, susijusius su šventove ir aukuru, kad pyktis niekad daugiau neišitektų izraeliečių.

17,17: Lazda buvo ne tik ramstis žmogui, bet ir valdžios simbolis. Žr. Pr 49,10; Sk 24,17; Jer 48,17. Vadinas, giminės galvos lazda buvo laikoma jo giminės emblema. Kai kur hebrajų žodis *lazda* taip pat ženklina ir *giminę*. Turbūt dėl to čia įkvėptasis autorius vartoja *protėvių namai* vietoj įprasto žodžio *giminė*.

17,18: ... *Levio lazdos*: neaišku, ar ji laikoma viena iš dvylikos lazdų, minimų 17-oje eilutėje, ar ji buvo trylikta lazda. Levio giminė retkarčiais yra laikoma viena iš dvylikos giminių (žr. Įst

27,12), bet dažniausiai dvylikos giminių skaičius sudaromas skaičiuojant atskirai dviejų Juozapo sūnų – Efraimo ir Manaso gimines. Atrodo, kad ir šiame tekste Levio giminė laikoma atskira nuo dvylikos giminių.

18,1-7: Šis įstatymas, draudęs pašaliečiui liesti šventuosius reikmenis, yra atsakymas į izraeliečių baiminimąsi. Žr. Sk 17,28.

18,2: ... *būti su tavimi*: hebrajų kalba šis žodis daro užuominą į populiarią Levio vardo etimologiją. Žr. Pr 29,34.

6 Štai aš nūn paimu tavo brolius levitus iš izraeliečių tarpo. Jie yra dovana jums, pašvęsti VIEŠPAČIUI eiti Susitikimo palapinės tarnybą. ⁷Tuo tarpu tu ir tavo sūnūs su tavimi stropiai eis visas aukuro ir vietos už užuolaidos kunigiškas pareigas. Aš duodu jūsų kunigystės tarnybą kaip dovana. Bet koks pašalietis, kuris braunasi, turi būti nubaustas mirtimi”.

Kunigų dalis ^{8*}VIEŠPATS kalbėjo Aaronui: “Štai aš tau pavedžiau visas man duodamas atnašas, visas šventas izraeliečių dovanas. Amžinu įstatu daviau jas tau ir tavo sūnams kaip kunigiškąją dalį. ⁹Turėsi teisę į dalį ypač šventų aukų – ugnies atnašų: kiekviena jų atnaša, kurią jie man teikia kaip švenčiausią atnašą, ar tai būtų grūdų atnaša, ar atnaša už nuodėmę, ar atnaša už kaltę, priklausys tau ir tavo sūnams. ¹⁰Valgysi jas kaip ypač šventas atnašas: vien vyrai jas valgys, tau jos bus šventos. ¹¹Tau priklausys taip pat ir tai, kas atidedama į šalį iš visų izraeliečių pakylėjimo atnašų aukų.* Amžinu įstatu tai daviau tau, tavo sūnams ir tavo dukterims. Kas yra švarus tavo namuose, gali jas valgyti. ¹²Kas geriausia iš šviežio aliejaus, kas geriausia iš naujo vyno ir grūdų – rinktinį derlių, kurį jie atnašauja VIEŠPAČIUI, tau daviau. ¹³Visos krašto pirmienos, kurias jie atneša VIEŠPAČIUI, bus tavo. Kas yra švarus tavo namuose, gali jas val-

gyti. ¹⁴Visa, kas yra Izraelyje po sunaikinimo ištarme,* bus tavo. ¹⁵Kas pirmas atveria gimdą tarp visų gyvūnų, – ar tarp žmonių, ar tarp gyvulių, – kuris yra atnašaujamas VIEŠPAČIUI, bus tavo. Tačiau privalai leisti išpirkti žmonių pirmagimį; leisi išpirkti ir nešvaraus gyvulio pirmagimį. ¹⁶Vienam mėnesiui praslinkus, nustatysi jų išpirkimo kainą: penkis sidabrinis šekelius pagal šventovės šekelį, – tai yra dvidešimt gerų. ¹⁷Bet pirmagimis karvės ar pirmagimis avies, ar pirmagimis ožkos negali būti išpirktas. Jie yra pašvęsti. Jų kraują turi išlieti ant aukuro, o jų taukus paversi dūmais kaip malonaus kvapo ugnies atnašą VIEŠPAČIUI, ¹⁸bet jų mėsa priklausys tau, lygiai kaip yra tavo pakylėjimo atnašos krūtinė ir dešinioji koja. ¹⁹Visas šventąsias atnašas, kurias izraeliečiai atideda VIEŠPAČIUI, daviau tau ir tavo sūnams, ir tavo dukterims, esantiems su tavimi, kaip amžiną duoklę. Tai yra amžina nepažeidžiama sandora* VIEŠPATIES akivaizdoje tau ir tavo palikuonims”.

Dešimtinės duoklė levitams ^{20*}Ta da VIEŠPATS tarė Aaronui: “Neturėsi žemės paveldo jų krašte, tarp jų tu neturėsi dalies. Aš būsiu tavo dalis ir paveldas Izraelyje.

²¹Levitams daviau visas dešimtines Izraelyje kaip jų dalį už tarnybą, kurią jie atlieka, tarnybą Susitikimo palapinėje. ²²Tai-

18,4: ... *pašalietis*: čia ženklina žmogų, kuris nėra levitas, o 7-oje eilutėje – žmogų, kuris nėra kunigas.

18,8-19: Atnašos skirstomos į dvi rūšis: švenčiausios, arba ypač šventos atnašos, kurias galėjo valgyti tik kunigiškųjų šeimų vyriškiai (8-10 eilutės), ir kitos atnašos, kurias galėjo valgyti net kunigiškųjų šeimų moterys (11-19 eilutės).

18,11: ... *pakylėjimo atnašų aukų*: pakylėjimo atnašos apėmė gyvulio krūtinę ir dešinę koją (žr. 18-ąją eilutę), bendravimo aukoje – petį (žr. Kun 7,30-34) ir naziro aukos dalis (žr. Sk 6,19-20).

18,14: ... *po sunaikinimo ištarme*: hebrajų kal-

ba *herem* ir reiškia *atskirtas nuo buitinių sąlygų ir pašvęstas Viešpačiui*. Žr. Kun 27,21.28.

18,19: ... *nepažeidžiama sandora*: pažodžiui *druskos sandora*. Žr. 2 Kr 13,3. Galbūt dėl to, kad druska neleidžia maistui gesti (žr. Mt 5,13); be to, ši frazė primena paprotį naudoti druską sutarčiai patvirtinti. Žr. Kun 2,13 paaiškinimą.

18,20: Kunigams ir levitams buvo uždrausta turėti žemės paveldą, kurį turėjo kiti izraeliečiai. Todėl dalijant Kanaano kraštą jiems žemės paveldo nebuvo skirta. Tačiau jiems buvo duoti kai kurie miestai. Žr. Sk 35,1-8.

gi izraeliečiai daugiau nebesiartins prie Susitikimo palapinės, kad neužsitrauktų kaltės ir nenumirtų. ²³Tik levitai atliks Susitikimo palapinės tarnybą ir bus atsakingi už savo pačių kaltes. Tai bus amžinas įstatas izraeliečiams per visas kartas. Bet tarp izraeliečių jie neturės žemės paveldo, ²⁴nes daviau levitams kaip jų dalį izraeliečių dešimtinę, kurią izraeliečiai atideda kaip atnašą VIEŠPAČIUI. Užtat apie juos ir pasakiau: 'Jie neturės žemės paveldo Izraelyje'".

Levitų dešimtinė ²⁵Tada VIEŠPATS kalbėjo Mozei: ²⁶"Kalbėk levitams ir sakyk jiems: 'Kai paimate iš izraeliečių dešimtinę, mano jums duotą iš jų kaip jūsų dalį, jūs turite atidėti iš jos atnašą VIEŠPAČIUI – dešimtinę nuo dešimtinės. ²⁷Ji bus įskaityta jums kaip jūsų dovana, tarsi švieži grūdai nuo klojimo aslos ar naujas vynuogynas iš vynuogynės. ²⁸Taigi ir jūs atidėsite atnašą VIEŠPAČIUI iš visų dešimtinių, kurias paimate iš izraeliečių; iš jų duosite VIEŠPATIES atnašą kunigui Aaronui. ²⁹Atidėsite visas atnašas, kurios priklauso VIEŠPAČIUI, nuo visko, kas jums yra dovanota. Iš jų visų atidėsite, kas geriausia – šventąją dalį. ³⁰Be to, pasakyk jiems: 'Kai būsite atidėję geriausią dešimtinės dalį, tuomet likusi dešimtinė bus levitams kaip klojimo aslos ar vynuogynės derlius. ³¹Tu ir tavo namai galite jį valgyti bet kokioje vietoje, nes tai yra atlygis už jūsų tarnybą Susitikimo palapinėje. ³²Dėl to kaltės neužsitrauksite, jei atnašavote iš jų, kas geriausia. Neišniekinkite izraeliečių šventųjų dovanų, kad nenumirtumėte'".

19 Žalos telyčios pelenai ¹VIEŠPATS kalbėjo Mozei ir Aaronui, tardamas: ²"Šie yra VIEŠPATIES duoti įsta-

tai apeigoms. Paliepk izraeliečiams arvesti žalą telyčią, sveiką ir be trūkumų, dar nebuvusią pajungtą po jungu. ³Perduosite ją kunigui Eleazarui. Ji bus išvesta už stovyklos* ir jo akivaizdoje papjauta. ⁴Kunigas Eleazaras, padažęs pirštą jos kraujyje, pašlakstys juo septynis kartus Susitikimo palapinės priekio link.* ⁵Tada, jam matant, telyčia bus sudeginta, – jos oda, mėsa, kraujas drauge su jos atmatomis. ⁶Kunigas paims kedro malkų, izopo, tamsiai raudonos spalvos siūlų ir įmes juos į ugnį, kurioje dega telyčia. ⁷Paskui kunigas išskalbs savo drabužius ir apsiplaus vandeniu. Tada jis gali grįžti į stovyklą, bet kunigas bus nešvarus iki vakaro. ⁸Panašiai sudeginusis telyčią išskalbs drabužius vandenyje ir apiplaus savo kūną vandeniu. Jis bus nešvarus iki vakaro. ⁹Tuomet kas nors, kas yra švarus, susems telyčios pelenus ir supils juos švarioje vietoje už stovyklos. Jie bus laikomi vandeniui izraeliečių bendrijai apvalyti. Tai yra atnaša už nuodėmę. ¹⁰Tas, kuris susemia telyčios pelenus, išskalbs drabužius ir bus nešvarus iki vakaro.

Tai bus amžinas įstatas tiek izraeliečiams, tiek tarp jų gyvenantiems ateiviams".

Pelenų panaudojimas ¹¹"Kas paliečia lavoną bet kokio žmogaus, bus nešvarus septynias dienas. ¹²Jis apvalys save vandeniu trečią dieną bei septintą dieną, ir bus švarus. Betgi jei jis neapvalo savęs trečią dieną ir septintą dieną, jis netaps švarus. ¹³Kas paliečia lavoną, numirėlio kūną, ir neapvalo savęs, išniekina VIEŠPATIES Padangtę. Toks žmogus bus pašalintas iš Izraelio. Kadangi nebuvo apšlakstytas apvalymo vandeniu, jis yra nešvarus: jo nešvarumas pasilieka ant jo.

19,3: ... už stovyklos: keli Bendrijos Tėvai įžvelgė šiame tekste pranašystę apie Kristaus auką už Jeruzalės sienų. Žr. Jn 19,20; Žyd 13,13. O apvalymo vandenyje – Krikšto vandens ženklą.

19,4: ... Susitikimo palapinės priekio link: ka-

dangi Palapinės priekis buvo rytų pusėje (žr. Iš 26,15-30), telyčia buvo papjauta į rytus nuo stovyklos. Vėliau, įėjus į Kanaaną, Pažado Žemę, tai buvo daroma ant Alyvų kalno, į rytus nuo Šventyklos.

14 Tokios yra apeigos, kai kas nors numiršta palapinėje: visi, kurie įeina į palapinę, ir visi, kurie yra palapinėje, bus nešvarūs septynias dienas. ¹⁵ Panašiai kiekvienas atviras indas ar neuždengtas antvožu bus nešvarus. ¹⁶ Kas atvirame lauke prisilietęs prie žmogaus, nužudyto kalaviju ar mirusio savo mirtimi, ar prie žmogaus kaulų, ar kapo, bus nešvarus septynias dienas. ¹⁷ Nešvariajam žmogui turi būti paimta sudegintos apvalymo atnašos pelenų ir įpilta tekančio vandens į indą, ¹⁸ tuomet švarus asmuo paims izopą, padažys jį vandenyje ir pašlakstys juo palapinę, visą apstatymą, ten esančius žmones ir kiekvieną prisilietusįjį prie kaulų, nužudyto žmogaus lavono ar prie kapo. ¹⁹ Švarusis asmuo pašlakstys nešvarųjį asmenį trečią dieną ir septintą dieną. Taip apvalytas septintą dieną jis išsiskalbs drabužius, apsiplaus vandeniu ir vakare bus vėl švarus. ²⁰* Jei kas nors, tapęs nešvarus, savęs neapvalo, tas asmuo bus atskirtas nuo bendrijos, nes jis išniekino VIEŠPATIES šventovę. Kadangi apvalymo vandeniu nebuvo apšlakstytas, jis yra nešvarus.

21 Tai bus jiems amžinas įstatas. Be to, kuris pašlakstė apvalymo vandeniu, išsiskalbs drabužius, o kas paliečia apvalymo vandenį, bus nešvarus iki vakaro. ²² Ką tik nešvarusis asmuo paliečia, taps nešvarus, ir kas jį paliečia, bus nešvarus iki vakaro”.

20 Mirjamos mirtis ¹ Pirmą mėnesį* izraeliečiai – visa bendrija – atėjo į Zino dykumą. Žmonės apsistojo

Kadeše. Ten numirė Mirjama ir ten buvo palaidota.

Vandens stoka Kadeše ² Bendrija neturėjo vandens. Todėl jie susibūrė prieš Mozę ir Aaroną. ³ Žmonės ginčijosi su Moze, sakydami: “Verčiau mes būtume žuvę, kai mūsų giminės žuvo VIEŠPATIES akivaizdoje! ⁴ Kodėl atvedėte VIEŠPATIES bendriją į šią dykumą mums ir mūsų galvijams numirti? ⁵ Kodėl išvedėte mus iš Egipto, kad atvestumėte mus į šią baisią vietą, kur nėra nei grūdų, nei figų, nei vynmedžių, nei granatmedžių? Nėra net vandens atsigerti!”

6 Mozė ir Aaronas, paėję nuo bendrijos prie Susitikimo palapinės angos, parpuolė kniūbsti. Jiems pasirodė VIEŠPATIES šlovė. ⁷ VIEŠPATS kalbėjo Mozei, tar-damas: ⁸ “Paimk lazda, surink bendriją, tu ir tavo brolis Aaronas, ir, jiems matant, įsakykite uolai duoti vandens. Taip jūs duosite jiems vandens iš uolos ir pagirdysite bendriją ir jų galvijus”.

9 Mozė tad paėmė lazda, buvusią VIEŠPATIES akivaizdoje, kaip jis buvo jam įsakęs. ¹⁰ Mozė ir Aaronas surinko bendriją ties uola ir jiems tarė: “Klausykitės jūs, maištininkai! Argi gausime jums vandens iš šios uolos?” ¹¹ Tada Mozė pakėlė ranką ir sudavė du kartus* lazda į uolą. Pasipylė vandens srautas, atsigerė bendrija ir jų galvijai. ¹²* Bet VIEŠPATS tarė Mozei ir Aaronui: “Kadangi judu netikėjote, kad aš galiu patvirtinti savo šventumą izraeliečių akyse, todėl judu neįvesite šios bendrijos

19,17-19: *Ir jeigu ... telyčios pelenai, kuriais apšlakstomi suteptieji, pašventina ir suteikia kūno švarumą, tai nepalyginti labiau Kristaus kraujas ... nuvalys mūsų sąžinę nuo mirties darbų* (Žyd 9,13-14).

19,20: Apeiginis nešvarumas suprantamas kaip užkrečiama liga. Ir šventumas užkrečia. Žr. Sk 17,3 paaiškinimą.

20,1: *Pirmą mėnesį ...* : mes lauktume užuominos apie tikslesnę įvykio datą – dieną ir

metus (po išėjimo Iš Egipto). Panašiai datuojami įvykiai ir kitose vietose: Sk 1,1; 10,11; 33,38; Įst 1,3. Turbūt izraeliečiai į Kadešą atkeliavo trečiaisiais metais po išėjimo iš Egipto. Žr. Įst 1,46. *Zin[fo] dykuma*: tyrai su keliomis vešliomis oazėmis į pietvakarius nuo Nėgyvosios jūros. Žr. Sk 13,21 paaiškinimą.

20,11: *... du kartus*: turbūt dėl to, kad netikėjo, jog stebuklas gali įvykti po pirmojo sudavimo. Žr. 12-ąją eilutę.

į kraštą, kurį aš jiems daviau". ¹³Tai buvo vanduo Meribos, kur izraeliečiai barėsi su VIEŠPAČIU ir per kurį VIEŠPATS patvirtino savo šventumą.

Edomas neleidžia eiti per jų kraštą ¹⁴Mozė išsiuntė iš Kadešo pasiuntinius pas Edomo karalių: "Taip sako tavo brolis Izraelis: * Tu žinai apie visas nelaimes, kurios mus ištiko. ¹⁵Mūsų protėviai nuėjo į Egiptą, mes gyvenome Egipte ilgą laiką ir egiptiečiai engė mus bei mūsų protėvius. ¹⁶Mes šaukėmės VIEŠPATIES, jis išgirdo mūsų balsą, pasiuntė angelą ir išvedė mus iš Egipto. Štai nūn mes esame Kadeše, mieste prie tavo žemės pakraščio. ¹⁷Prašom mums leisti pereiti per tavo kraštą. Mes neisime per laukus ar vynuogynus ir negersime vandens iš šulinių. Mes eisime Karaliaus vieškelio,* nesukdami nei į dešinę, nei į kairę, kol nepereisime per tavo žemę".

18 Bet Edomas jam atsakė: "Neisi per čia! Jei bandysi, prieš tave žygiuosiu su kalaviju". – ¹⁹"Mes laikysimės vieškelio, – sakė jam izraeliečiai, – jei gertume tavo vandens, mes ir mūsų galvijai, tuomet mes už jį atsilyginsime. Tai tik mažmožis. Mes prašome tik leisti pereiti pėsčiomis". ²⁰Bet jis atsakė: "Neisi!" Ir Edomas išėjo prieš juos su didele ir gerai ginkluota kariuomene. ²¹Taigi, Edomui atsisakius leisti izraeliečiams pereiti per savo žemę, Izraelis nuo jo pasitraukė.

Aarono mirtis ²²Pakilę į kelionę iš Kadešo, izraeliečiai atkeliavo prie Horo kalno. ²³Prie Horo kalno, ant Edomo krašto ribos, VIEŠPATS tarė Mozei ir Aaronui: ²⁴"Jau laikas Aaronui eiti pas savo protėvius. Jis neįeis į kraštą, kurį daviau izraeliečiams, nes judu abu maištavote prieš mane prie Meribos vandens. ²⁵Paimk tad Aaroną ir jo sūnų Eleazarą, užvesk juos ant Horo kalno, ²⁶nuvilk nuo Aarono drabužius ir apvilk jais jo sūnų Eleazarą. Ten Aaronas bus paimtas pas savo protėvius, – ten jis mirs". ²⁷Mozė padarė, kaip VIEŠPATS buvo jam įsakęs. Jie užkopė visos bendrijos akyse ant Horo kalno. ²⁸Mozė nuvilko Aarono drabužius ir apvilko jais jo sūnų Eleazarą. Aaronas mirė ten, ant kalno viršūnės, o Mozė ir Eleazaras nulipo nuo kalno. ²⁹Visa bendrija, matydama, kad Aaronas miręs, visi Izraelio namai rauduoja Aaronu trisdešimt dienų.

21 Pergalė prieš Aradą ^{1*}Kai kanaanietis Arado karalius, gyvenantis Negebe, išgirdo, kad Izraelis ateina per Atarimus, jis išėjo kovoti su Izraeliu ir paėmė kai kuriuos jų į nelaisvę. ²Tada Izraelis padarė šį įžadą VIEŠPAČIUI: "Jei atiduosi šią tautą į mūsų rankas, mes visiškai sunaikinsime jų miestus". ³VIEŠPATS išklausė Izraelio maldą ir atidavė kanaaniečius. Izraeliečiai visiškai sunaikino juos ir jų miestus. Todėl ta vieta buvo pavadinta Horma.*

20,12-13: Mozės ir Aarono nuodėmė buvo abejojamas Dievo gailėstingumu nuolat maištaujančiai tautai. ... galiu patvirtinti savo šventumą: šventą Dievo galybę ir šlovę. Užnomina į oazės vardą Kadeš{a}, reiškiantį *pašventintą, šventą {vietą}*. Meriba yra hebrajiškas vietovardis, kuris reiškia *Barnio {vietą}*. Žr. Iš 17,7.

20,14: ... tavo brolis Izraelis: edomiečiai buvo Esavo, Jokūbo brolio, palikuonys. Jų kraštas, į pietryčius nuo Negyvosios jūros, buvo vadinamas dar ir Seir{u}. Žr. Pr 25,24-34; 36,1.8-9.

20,17: ... Karaliaus vieškelio: svarbus kelias

nuo šiaurės į pietus aukštumose palei Negyvąją jūrą. Senovėje jis buvo karavanų ir kariuomenių kelias. Vėliau romėnai jį pagerino. Ir nūdien dar galima jį atpažinti.

21,1-3: Pasakojimas apie šį įvykį, regis, čia buvo vėliau įterptas, nes Sk 21,4, nuosekliai galvojant, turėtų eiti po Sk 20,29. Turbūt pasakojama apie tą patį įvykį, kuris yra minimas Iš 1,16-17 tekste. 21,3: ... Horma: vietovardis giminingas hebrajiškam žodžiui *herem*, kuris reiškia *skirta {sunaikinti}*. Žr. Sk 14,45; 18,14 paaiškinimus.

Varinis žaltys ⁴Nuo Horo kalno jie leidosi į kelionę Nendrių jūros keliu, norėdami apeiti Edomo kraštą. Bet pakeliui žmonės neteko kantrybės. ⁵Jie kalbėjo prieš Dievą ir Mozę: „Kodėl išvedi mus iš Egipto numirti dykumoje? Juk čia nėra nei maisto, nei vandens, – mes bjaurimės tuo niekam tikusiu maistu”. * ⁶Tada VIEŠPATS pasiuntė žmonėms ugningus* žalčius. Jie gelė žmones, ir nuo to daug izraeliečių mirė. ⁷Žmonės ėjo pas Mozę ir sakė: „Nusidėjome, nes kalbėjome prieš VIEŠPATĮ ir prieš tave. Užtark pas VIEŠPATĮ, kad atimtų nuo mūsų žalčius”. Mozė tad meldėsi už žmones. ⁸VIEŠPATS tarė Mozei: „Pasi-dirbk ugningą žaltį ir pridėk jį prie stulpo. Kiekvienas, kuris yra įgeltas, pažvelgęs į jį liks gyvas”. * ⁹Mozė tada padirbo varinį žaltį ir pridėjo jį prie stulpo. Kada tik žal-tys ką nors įgeldavo, tas žmogus pažvelg-davo į varinį žaltį ir likdavo gyvas.

Izraeliečiai apeina Moabą ¹⁰Izraeliečiai keliavo toliau ir pasistatė stovyklą prie Obotų. ¹¹Iškeliaję iš Obotų, jie pasistatė stovyklą prie Ije-Abarimų,* dykumoje į rytus nuo Moabo. ¹²Pakilę iš ten, jie statėsi palapines Zaredo tarpeklyje. ¹³Iš ten jie nukeliavo ir pasistatė stovyklą anapus Arnono, – tai yra dykumoje, kuri driekiasi nuo amoriečių žemės, – nes Arnonas yra riba tarp Moabo ir amoriečių. ¹⁴Todėl ir

sakoma VIEŠPATIES Karų knygoje:*

“Vahebą Sufoje* ir tarpeklius, Arnoną ¹⁵ir tarpeklių šlaitus, besidriekiančius Aro buveinės link ir besišliejančius palei Moabo ribą”.

¹⁶Iš ten jie keliavo link Beero,* tai yra to šulinio, apie kurį VIEŠPATS kalbėjo Mozei: “Sušauk žmones, duosiu aš jiems vandens”.

¹⁷ Tada izraeliečiai giedojo šią giesmę: “Prasiveržk, šuliny! – giedokite jam! –

¹⁸ Šulinys, kurį iškasė vada, kurį prakasė tautos didžiūnai skeptru, savo lazdomis”.

Iš Midbaro nukeliavo į Mataną, ¹⁹iš Matanos į Nahalielį, iš Nahalielio į Bamatotus, ²⁰o iš Bamatų į slėnį, kuris yra Moabo šalyje prie Pigos viršūnės, žvelgiančios žemyn į Ješimoną.*

Pergalė prieš Sihoną ²¹Tada Izraelis išsiuntė pasiuntinius pas amoriečių karalių Sihoną, tardamas: ²²“Leisk man pereiti per tavo kraštą. Mes nepasuksime į laukus ar vynuogynus ir negersime vandens iš tavo šulinių. Eisime Karaliaus vieškeliu, kol pereisime tavo žemę”. ²³Sihonas nesutiko leisti Izraeliui pereiti per savo žemę, bet, subūręs visas savo pajėgas, išėjo į dykumą prieš Izraelį ir, atžygiavęs į Jahazą, kovojo su Izraeliu. ²⁴Izraelis jį sumušė aštriu

21,5: ... *niekam tikusiu maistu*: matyt, turima mintyje mana.

21,6: ... *ugningus žalčius* hebrajiškai *seraf {žalčius}*. Taip buvo vadinama viena nuodingų gyvačių rūšių. Hebrajų kalba *seraf* reiškia *ugningą*, – šių gyvačių įgelimas degindavo.

21,8: ... *pažvelgęs į jį, liks gyvas*: *Kaip Moze dykumoje iškėlė žaltį, taip turi būti iškeltas ir Žmogaus Sūnus, kad kiekvienas, kuris jį tiki, turėtų amžinąjį gyvenimą* (Jn 3,14).

21,9: Karalius Hezekijas, naikindamas stabų garbinimą, *sudaužė varinį žaltį, kurį buvo padirbęs Mozė* (2 Kar 18,41).

21,11: ... *Ije-Abarim{ai}*: vietovardis, kuris tur-

būt reiškia *Griuvėsius Abarimų {kalnuose}*. Žr. Sk 27,12 paaiškinimą.

21,14: ... *VIEŠPATIES Karų knygoje*: senas izraeliečių giesmių ir dainų rinkinys, nepasiekęs mūsų laikų. *Vahebą Sufoje* ... : vietovardžiai, minimi tik šiame tekste. Archeologijai šios vietos iki šiol nėra žinomos.

21,16: ... *Beer{as}*: vietovardis, vardu *Šulinys*.

21,20: ... *į Ješimon{ą}*: arba *į tyrus*. Kai kuriose vietose šis žodis ženklina vietą – Judėjos dykumą prie vakarinio Negyvosios jūros kranto (žr. 1 Sam 23,19,24; 26,1,3), bet šiame tekste ir Sk 23,28, re-gis, ženklinami pietinės Jordano slėnio dalies tyrai su Bet-Ješimotų gyvenvietė.

kalaviju ir užėmė jo kraštą nuo Arnono iki Jaboko – iki pat amoniečių krašto, nes amoniečių riba buvo įtvirtinta. ²⁵ Izraelis tat paėmė visus tuos miestus. Izraelis apsigyveno visuose amoriečių miestuose, Hešbone ir visose jam pavaldžiose gyvenvietėse.

26 O Hešbonas buvo sostinė amoriečių karaliaus Sihono, kuris buvo kariavęs su ankstesniu Moabo karaliumi ir paėmęs visą jo kraštą iki pat Arnono. ²⁷ Todėl dainiai sako:

“Ateikite į Hešboną, tebūna jis
atstatytas;
tebūna Sihono sostinė tvirtai
atkurta.

- ²⁸ Nes ugnis išėjo iš Hešbono,
liepsna iš Sihono miesto.
Ji sunaikino Moabo Arą
ir prarijo Arnono aukštumas.
²⁹ Vargas tau, Moabai!
Esi žuvusi, Chemošo* tauta!
Jis leido jo sūnums tapti bėgliais,
jo dukterims būti paimtoms į
nelaisvę
pas amoriečių karalių Sihoną.
³⁰ Žuvo tad jų palikuonys
nuo Hešbono iki Dibono;
niokojome, kol ugnis pasiekė
Medebą”.

31 Taip Izraelis apsigyveno amoriečių krašte. ³² Tada Mozė išsiuntė išžvalgyti Jazero. Užėmę jo gyvenvietes, jie išvarė ten gyvenančius amoriečius.

Pergalė prieš Oga ³³ Tada jie pasuko ir nuėjo keliu į Bašaną. Bašano karalius Ogas, jis ir visi jo žmonės, išėjo į mūšį su

izraeliečiais prie Edreijo. ³⁴ Bet VIEŠPATS tarė Mozei: “Nebijok jo, nes aš duodu tau į rankas jį, visą jo tautą ir visą jo kraštą. Padarysi jam, ką padarei Sihonui, Hešbone gyvenusiam amoriečių karaliui”. ³⁵ Jie tad užmušė jį, jo sūnus ir visus jo žmones – visus iki vieno, o jo kraštą paėmė į savo nuosavybę.

22 Tada izraeliečiai leidosi į kelionę ir pasistatė stovyklą Moabo lygumose,* kitoje pusėje Jordano, priešais Jerichą.

C. MOABO LYGUMOSE

Moabo karalius šaukiasi Balaamo ² O Ziporo sūnus Balakas matė visa, ką Izraelis padarė amoriečiams. ³ Moabas nerimo iš baimės dėl tos tautos, nes izraeliečiai buvo labai gausūs. Moabas drebėjo bijodamas izraeliečių. ⁴ Moabas sakė Midjano seniūnams: “Juk ši gauja nuėš švariai visa, kas yra aplink mus, kaip kad jautis nuėda lauko žolę”.

Balakas, Ziporo sūnus, tuo metu buvo Moabo karalius. ⁵ Jis išsiuntė pasiuntinius pas Beoro sūnų Balaamą į Petorą, kuris yra giminaičių krašte prie {Eufrato} upės, pakviesti jo, tardamas: “Štai išėjo iš Egipto tauta, ji apdengė visą žemės veidą ir įsikūrė šalia manęs! ⁶ Maldauju tave, ateik ir prakeik tą tautą,* nes ji yra stipresnė už mane. Galbūt aš pajėgsiu ją nugalėti ir išvartyti iš šio krašto, nes žinau, ką tu palaimini, tikrai yra palaimintas, ir ką prakeiki, tikrai yra prakeiktas”.

7 Tad Moabo seniūnai ir Midjano se-

21,29: ... *Chemoš[as]*: pagrindinis Moabo dievas. Žr. 1 Kar 11,7,33; 2 Kar 23,13; Jer 48,7,13.

22,1: ... *Moabo lygumose* ... : žemumos į pietryčius nuo Negyvosios jūros, tarp Jordano upės ir Nebo kalno papėdės. Čia izraeliečiai buvo jo prieš pereinami Jordaną. Žr. Joz 1-4. Jerichas buvo į

vakarus nuo Jordano.

22,6: ... *prakeik tą tautą*: Balakas tikėjo, kad prakeikimas taps tikrove, jeigu Balaamas mes jį Izraeliui. Balaamas buvo žynys kerėtojas. Žr. Joz 13,22.

niūnai išvyko su užmokesčiu rankose už būrimą. Atvykę pas Balaamą, perdavė jam Balako žodžius. ⁸Jis tarė jiems: "Pasilikite čia šią naktį, duosiu atsakymą jums, kaip VIEŠPATS man palieps". Moabo didžiūnai tad apsisistojo pas Balaamą. ⁹Dievas, atėjęs pas Balaamą, tarė: "Kas yra tie vyrai, kurie apsisistojo pas tave?" ¹⁰Balaamas Dievui atsakė: "Moabo karalius Balakas, Ziporo sūnus, atsiuntė man tokį žodį: ¹¹'Štai iš Egipto atėjo tauta ir apdengė visą žemės veidą. Tad ateik ir prakeik juos. Galbūt aš pajėgsiu ją nugalėti ir išvaryti'". ¹²Dievas tarė Balaamui: "Su jais neisi, tos tautos neprakeiksi, nes ji yra palaiminta". ¹³Atsikėlęs kitą rytą, Balaamas todėl ir pasakė Balako didžiūnams: "Grįžkite į savo kraštą, nes VIEŠPATS atsisakė leisti man eiti su jumis". ¹⁴Moabo didžiūnai pakilo ir, sugrįžę pas Balaką, jam pasakė: "Balaamas atsisakė eiti su mumis".

Balakas antrąkart šaukiasi Balaamo ¹⁵Balakas vėl pasiuntė didžiūnus, didesni skaičių ir garbingesnius negu buvo pirmieji. ¹⁶Atvykę pas Balaamą, jie tarė: "Taip kalbėjo Ziporo sūnus Balakas: 'Prašyčiau neatsisakyti pas mane ateiti. ¹⁷Aš tave didžiai pagerbsiu, ką tik man sakysi, aš darysiu. Ateik, maldauju, prakeik man tą tautą'". ¹⁸Bet Balako pareigūnams Balaamas atsakė: "Nors Balakas atiduotų man savo sidabro ir aukso pilnus namus, aš negalėčiau padaryti nieko, – mažiau ar daugiau, – kas yra priešinga VIEŠPATIES, mano Dievo, įsakymui. ¹⁹Nūn prašyčiau ir jus pasilikti čia per naktį, kad galėčiau sužinoti, ką daugiau VIEŠPATS man pasakys".

²⁰Tą naktį Dievas atėjo pas Balaamą ir jam tarė: "Jei tie vyrai atėjo tavęs pasišaukti, kelkis ir eik su jais, bet daryk tik tai, ką aš tau sakysiu daryti". ²¹Balaamas ryto metą atsikėlė ir, pasibalnojęs savo asilą, iškeliavo su Moabo didžiūnais.

Kalbanti asilė ²²Betgi jo kelionė sukėlė Dievo pyktį,* ir VIEŠPATIES angelas atsistojo ant kelio jam sutrukdyti. O jis, dviejų tarnų lydimas, jojo ant savo asilės. ²³Asilė, pamačiusi ant kelio stovintį angelą su ištrauktu iš makšties kalaviju rankoje, pasisuko iš kelio ir nuėjo į laukus. Balaamas turėjo ją mušti, kad ji grįžtų į kelią. ²⁴Tada VIEŠPATIES angelas atsistojo skersai siauro tako tarp vynuogynų, su siena iš abiejų pusių. ²⁵Asilė, pamačiusi VIEŠPATIES angelą, šliejosi prie sienos ir nudrėskė į sieną Balaamui koją. O jis vėl ją mušė. ²⁶Tada VIEŠPATIES angelas pajėjo pirmyn ir atsistojo tokioje siauroje vietoje, kur nebebuvo įmanoma pasisukti nei į dešinę, nei į kairę. ²⁷Asilė, pamačiusi VIEŠPATIES angelą, sukrito po Balaamu. Balaamas įniršo ir mušė asilę savo lazda. ²⁸Tada VIEŠPATS atvėrė asilės burną, ir ji tarė Balaamui: "Ką tau padariau, kad tu mane mušei tuos tris kartus?" ²⁹Balaamas asilei atsakė: "Dėl to, kad tu mane ant juoko padėjai! O kad turėčiau rankoje kalaviją! Tuoju pat tave užmuščiau!" ³⁰Bet asilė Balaamui tarė: "Štai ar aš nesu tavo asilė, ant kurios jodinėjai visą savo gyvenimą lig šios dienos? Argi esu taip pasielgusi su tavimi kada nors anksčiau?" – "Ne", – jis atsakė.

•

22,22: ... *kelionė sukėlė Dievo pyktį*: ne vien dėl to, kad Balaamas keliavo pas Balaką, – kelionei jis turėjo Dievo leidimą (žr. 20-ąją eilutę), – bet turbūt dėl to, kad buvo godumo gundomas prakeikti Izraelį, nepaisydamas Dievo įsakymo. Naujasis Testamentas mini Balaamą: *Palikę tiesos kelią, jie*

nuklydo ir pasuko keliu Bosoro sūnaus Balaamo, kuris pamilo nedorybės atpildą (2 Pt 2,15); ... *Vargas jiems {klaidintojams}! ... Jie pasuko Kaino keliu, pasidavė Balaamo paklydimui ... {iš gorbūmo}* (Jud 11).

31 Tada VIEŠPATS atvėrė Balaamui akis. Ir jis pamatė VIEŠPATIES angelą, stovintį ant kelio, su ištrauktu iš makšties kalaviju rankoje. Jis nusilenkė ir parpuolė kniūbsčias. ³²VIEŠPATIES angelas jam tarė: “Kodėl mušei savo asilę tuos tris kartus? Štai aš atėjau sutrukdyti, nes tavo kelionė man nepatinka. ³³Asilė, mane matydama, metėsi į šalį nuo manęs šiuos tris kartus. Jei ji nebūtų metusi į šalį, tu esi tas, kurį būčiau užmušęs, o ją gyvą palikęs. ³⁴Tada Balaamas tarė VIEŠPATIES angelui: “Nusidėjau, nes nežinojau, kad tu stovėjai ant kelio man pasipriešinti. Todėl dabar, jei tau tai nepatinka, aš grįšiu namo”. ³⁵VIEŠPATIES angelas tarė Balaamui: “Eik su tais vyrais. Bet kalbėk tik tai, ką aš pasakysiu tau kalbėti”. Balaamas tada keliavo toliau su Balako didžiūnais.

36 Balakas, išgirdęs, kad atvyko Balaamas, išėjo jo pasitikti prie Ir-Moabo, esančio prie Arnono ribos, pačiame šalies pakraštyje. ³⁷Balakas tarė Balaamui: “Argi aš nesiuočiau pasiuntinių tavęs pakviesti? Kodėl tada neatėjai pas mane? Argi iš tikrųjų {manai, kad aš} nepajėgsiu tavęs pagerbti?” ³⁸Balaamas atsakė Balakui: “Štai dabar aš atėjau pas tave, bet ar aš tikrai turiu galią ką nors kalbėti? Aš galiu tarti tik žodį, kurį Dievas deda man į burną”.

³⁹Tada Balaamas keliavo drauge su Balaku ir atvyko į Kirjat-Huzotus. ⁴⁰Čia Balakas, paaukojęs jaučių ir avių, patiekė jų Balaamui ir su juo buvusiems didžiūnams.

Pirmasis pranašavimas ⁴¹Kitą dieną Balakas paėmė Balaamą ir užvedė jį ant Bamot-Baalo. Iš ten jis galėjo matyti dalį {Izraelio} tautos.

23 Balaamas tarė Balakui: “Pastatyk man čia septynis aukurus ir parūpink man septynis jaučius bei septynis avinus”. ²Balakas padarė, kaip Balaamas buvo paliepęs. Balakas ir Balaamas paaukojo ant kiekvieno aukuro po jautį ir aviną. ³Tada Balaamas tarė Balakui: “Stovėk čia prie savo deginamosios aukos, kol aš sugrįšiu. Gal ateis VIEŠPATS manęs pasitikti. Ką jis man apreikš, tau pasakysiu”. Ir jis palypėjo ant plikos kalvos.

⁴Dievas pasitiko Balaamą. “Paruošiau anuos septynis aukurus ir paaukojau ant kiekvieno aukuro po jautį ir aviną”, – pasakė jam Balaamas. ⁵VIEŠPATS, įdėjęs žodį Balaamui į burną, tarė: “Grįžk pas Balaką ir taip jam kalbėk”. ⁶Jis tad sugrįžo pas Balaką, žiūri, tas tebestovi prie savo deginamosios aukos drauge su visais Moabo didžiūnais. ⁷Tada Balaamas ištare savo pranašavimą, sakydamas:

“Balakas atvedė mane iš Aramo,*

Moabo karalius iš Rytų kalnų.*

‘Ateik, prakeik man Jokubą;

ateik, pasmerk Izraelį!’

⁸ Kaip aš galiu prakeikti,

ko Dievas neprakeikė?

Kaip aš galiu pasmerkti tuos,

kurių VIEŠPATS nepasmerkė?

⁹ Netgi nuo uolų viršūnės aš juos

matau,

nuo kalvų juos stebiu.

Tikėk manimi, čia yra tauta,

atskirai gyvenanti,* –

ji atokiai laikosi nuo kitų tautų!

¹⁰ Kas gali suskaičiuoti Jokūbo dulkes*?

ir žinoti vėjo nešamų Izraelio

dulkelių skaičių?

Tebūna man leista mirti teisiųjų

23,7: ... iš Aramo: senovėje Sirija buvo vadinama Aramu. ... Rytų kalnų: žemos kalnų viršūnės Sirijos dykumoje netoli Eufrato upės Balaamo miesto Peto. Žr. Sk 22,5.

23,9: ... tauta, atskirai gyvenanti: Izraelis,

kaip Dievo tauta, užėmė ypatingą vietą tarp tautų savo atokia laikysena.

23,10: ... Jokūbo dulkes ... vėjo nešamų Izraelio dulkelių: izraeliečiai bus taip gausūs, kaip dulkės dykumos smėlio audroje.

mirtimi,
tebūna, kad mano galas būtų
panašus į jo!”

11 Tada Balakas tarė Balaamui: “Ką tu man padarei? Štai aš atvedžiau tave prakeikti mano priešų, o tu juos laiminte palaiminai!” ¹²“Argi ne tai, ką VIEŠPATS deda man į burną, aš turiu ištikimai pakartoti?”

Antrasis pranašavimas ¹³Balakas jam tarė: “Prašyčiau eiti su manimi į kitą vietą,* iš kur galėsi juos matyti. Matysi tik jų dalį, visų jų nematysi. Ir iš ten man juos prakeik”. ¹⁴Tada užvedė jį į Zofimų lauką ant Pisgos viršūnės ir, pastatęs septynis aukurus, paaukojo ant kiekvieno aukuro po jautį ir aviną. ¹⁵Balaamas tarė Balakui: “Stovėk čia prie savo deginamosios aukos, kol aš štai tenai sutiksiu VIEŠPATĮ”. ¹⁶VIEŠPATS sutiko Balaamą ir, įdėjęs žodį jam į burną, tarė: “Grįžk pas Balaką ir taip jam kalbėk”. ¹⁷Balaamas, sugrįžęs pas jį, žiūri, jis tebestovi prie savo deginamosios aukos drauge su Moabo didžiūnais. “Ką pasakė VIEŠPATS?” – užklausė Balakas. ¹⁸Tada Balaamas ištare savo pranašavimą, sakydamas:

“Atsistok, Balake, ir klausykis;
palenk ausį mano liudijimui,
Ziporo sūnau:

¹⁹ Dievas nėra žmogus, kad meluotų,
ar marus, kad keistų savo mintį.

Taigi argi jis neįvykdys,
ką pažadėjo?

Argi jis nepadarys,
ką pasakė?

²⁰ Štai aš gavau įsakymą palaiminti:
kai jis palaimina,
aš negaliu to pakeisti.

²¹ Negresia pavojus* Jokūbui,

nematyti nelaimės* Izraelyje.

VIEŠPATS, jų Dievas, yra su jais, –
su jais yra jų Karaliaus pergalė.

²² Dievas, vedantis juos iš Egipto,
jiems yra tarsi laukinio jaučio
ragai.*

²³ Štai! Tikrai nėra kerų prieš Jokūbą,
nėra burtų prieš Izraelį.

Nūnai bus sakoma apie Jokūbą ir
Izraelį:

‘Žiūrėk, ką padarė Dievas!’

²⁴ Čia yra tauta, besikelianti tarsi
liūtė,

pašokstanti tarsi liūtas!

Nesigula, kol nesuėda grobio
ir neišgeria užmuštųjų kraujo”.

²⁵ “Jei negali jų prakeikti, – Balakas tarė Balaamui, – tai bent nelaimink jų!”

²⁶ Bet Balaamas atsakė Balakui: “Argi aš tau nesakiau: ‘Ką VIEŠPATS sako, tai aš turiu sakyti?’”

Trečiasis pranašavimas ²⁷Balakas tada Balaamui tarė: “Prašyčiau eiti, nuvesiu tave dar į kitą vietą. Galbūt Dievui patiks, kad prakeiktumei man juos iš ten”.

²⁸ Balakas užvedė Balaamą ant Peoro viršūnės, žvelgiančios žemyn į Ješimoną.

²⁹ Balaamas tarė Balakui: “Pastatyk čia septynis aukurus ir parūpink man septynis jaučius ir septynis avinus”. ³⁰ Balakas padarė, kaip Balaamas buvo paliepęs, ir paaukojo ant kiekvieno aukuro po jautį ir aviną.

24 O Balaamas, matydamas, kad VIEŠPAČIUI buvo malonu laiminti Izraelį, nebėjo, kaip anksčiau, ieškoti ženklų, bet atgręžė veidą dykumos link. ² Balaamas, pakėlęs akis, matė Izraelį, gyvenantį stovykloje, giminė prie giminės.

23,13: ... į kitą vietą: Balakas manė, kad Balaamas, matydamas Izraelį iš kitos vietos, galės kitaip apie jį pranašauti.

23,21: ... pavojus ... nelaimės: Balaamas tvirtina,

na, kad jis negali pranašauti nieko blogo Izraeliui.

23,22: ... Dievas ... tarsi laukinio jaučio ragai: užuomina apie Izraelį, ne apie Dievą.

Tada, Dievo dvasios apimtas, ³jis ištare pranašavimą, sakydamas:

“Beoro sūnaus Balaamo žodis, –
žodis žmogaus, kuriam atvertos
akys,

⁴ žodis girdinčio Dievo žodžius,
matančio regėjimą iš Visagalio,
parpuolusio kniūbsčia, bet
atmerkтомis akimis.

⁵ Kokios puikios tavo palapinės,
Jokūbai,
tavo buveinės, Izraeli!

⁶ Tarsi toli besitęsiantys palmių
miškeliai,
tarsi sodai prie upės,
tarsi VIEŠPATIES pasodintas alavijas,
tarsi kedrai prie vandens!

⁷ Vanduo lisis iš jo kibirų,
sėklą jis sės drėgnuose laukuose;
jo karalius bus iškilesnis už Agagą,
bus išaukštinta jo karalystė.

⁸ Dievas, vedantis jį iš Egipto,
jam yra tarsi laukinio jaučio ragai.
Jis suris sau priešingas tautas,
sutrupindamas jų kaulus,
perverdama juos savo strėlėmis.

⁹ Pritūpęs jis guli tarsi liūtas
ir liūtė.
Kas išdrįs jį prikelti?
Palaimintas, kas tave laimina,
prakeiktas, kas tave keikia”.

¹⁰ Tada Balakas, įniršęs ant Balaamo,
suplojo delnais* ir tarė Balaamui: “Aš pa-
šaučiau tave prakeikti mano priešų, o štai
tu juos palaiminai jau tris kartus. ¹¹Pra-
dink iš čia! Eik namo! Sakiau: ‘Gausiai
tau atlyginsiu’, – tačiau VIEŠPATS neleido

tau jokio atlygio duoti”. ¹²Balaamas atsakė
Balakui: “Argi neįspėjau tavo pasiuntinių,
siųstų pas mane: ¹³‘Nors Balakas man
duotų ir savo namus, pilnus sidabro bei
aukso, aš negalėčiau savo ruožtu, eidamas
prieš VIEŠPATIES žodį, padaryti nei gero,
nei blogo. Ką VIEŠPATS sako, tai turiu
pakartoti?’”

Ketvirtasis pranašavimas ¹⁴“O da-
bar, kai aš grįžtu pas savo tautą, leisk man
įspėti tave, ką ši tauta padarys tavo tautai
ateinančiomis dienomis”. ¹⁵Tad jis ištare
savo pranašavimą:

“Žodis Beoro sūnaus Balaamo,
žodis žmogaus, kuriam atvertos
akys,

¹⁶ žodis girdinčio Dievo žodžius,
gaunančio žinojimą iš Aukščiausiojo,
matančio regėjimą iš Visagalio,
parpuolusio kniūbsčia, bet
atmerkтомis akimis.

¹⁷ Matau jį, bet ne dabartyje,
stebiu, bet ne iš arti:
žvaigždė* patekės iš Jokūbo,
skeptras* pakils iš Izraelio,
kuris nualins Moabo pasienio sritis
ir visų Seto vaikų* žemę.

¹⁸ Edomas taps pavaldus,
Seiras – jo priešų nuosavybė,
o Izraelis bus pergalingas.

¹⁹ Iš Jokūbo kils valdovas
ir sunaikins išlikusius Ire”.

²⁰ Išvydęs Amaleką, ištare savo
pranašavimą, sakydamas:
“Amalekas – tautų pirmasis,*
bet jo likimas – amžina pražūtis”.

²¹ Išvydęs kenitus,* ištare savo

24,10: ... *suplojo delnais*. ženklas, kuriuo jis pa-
rodė, kad nejaučia jokios atsakomybės atsilyginti.
24,17: ... *žvaigždė* ... *skeptras*: daugelis
Bendrijos Tėvų laikė *žvaigždę iš Jokūbo* ir *skep-
trą iš Izraelio* mesijine pranašyste, nors Naujasis
Testamentas apie tai ir neužsimena. Taigi, Ben-

drijos Tėvų mokymu, pats Kristus yra žvaigždė,
lygiai kaip jis yra ir skeptras iš Izraelio. Žr. Iz 11,1.
Tačiau abejotina, kad šis tekstas būtų susijęs su
išminčių žvaigžde (žr. Mt 2,1-12). *Seto vaikai*: mini-
mi istorijos liudijimuose kaip klajokliai prie Pa-
lestinos ribos.

pranašavimą, sakydamas:

“Nors tavo buveinė ir yra saugi
ir tavo lizdas sukrautas uoloje,

22 betgi Kainas bus sunaikintas,
kai Asšūras paims tave į nelaisvę”.

23* Vėl jis ištare savo pranašavimą,
tardamas:

“Deja! Kas liks gyvas, kai šitai
padarys Dievas?

24 Atplauks laivai iš Kitimų
ir pavergs Asšūrą ir Eberą.
Jis irgi žus amžinai”.

25 Tada Balaamas pakilo ir sugrįžo į
savo vietą. Ir Balakas nuėjo savo keliu.

25 Izraelis prie Peoro ¹Izraeliui gyvenant Šitimuose,* žmonės pradėjo žeminti save, kekšaudami su Moabo moterimis.* ²O jos kviesdavosi žmones prie aukų savo dievui. Žmonės dalydavosi valgiu ir garbindavo tą dievą. ³Izraeliui prijunkus prie Peoro Baalo, VIEŠPATS įniršo ant Izraelio. ⁴VIEŠPATS Mozei tarė: “Paimk visus tautos vadus ir pamauk juos ant baslio viešai* VIEŠPATIES akivaizdoje, kad VIEŠPATIES pykčio įniršis būtų nugręžtas nuo Izraelio”. ⁵Moze tarė Izraelio teisėjams: “Kiekvienas jūsų turi užmušti visus iš savo žmonių, kurie prijunko prie Peoro Baalo”.

6 Kaip tik tuo metu vienas izraelietis atėjo ir įsivedė į savo šeimą midjanietę moterį,* matant Mozei ir visai izraeliečių bendrijai, beverciančiai* prie Susitikimo palapinės angos. ⁷Tai pamatęs, kunigo Aaronso sūnaus Eleazaro sūnus Finehas atsikėlė ir nuėjo nuo bendrijos. Pasiėmęs į ranką ietį, ⁸jis nusekė izraelietį į palapinę ir perdūrė per pilvą abu – izraelietį ir moterį. Maras tarp izraeliečių tad buvo sutramdytas. ⁹O vis dėlto maru mirė dvidešimt keturi tūkstančiai.

10 Tada VIEŠPATS kalbėjo Mozei, tardamas: ¹¹“Kunigo Aaronso sūnaus Eleazaro sūnus Finehas nukreipė mano pyktį nuo izraeliečių, parodydamas tokį jų atsidavimą man,* kad aš savo išėlimu nebesunaikinau izraeliečių. ¹²To dėlei pasakyk: ‘Aš suteikiu jam draugystės sandorą. ¹³Ji bus jam ir jo palikuonims po jo amžinos kunigystės sandora, nes jis, atlikdamas permaldavimą už izraeliečius, elgėsi atsiiduodamas savo Dievui”’.

14* Vardas užmušto izraeliečio, – užmuštojo drauge su midjaniete,* – buvo Salu'o sūnus Zimris, Simeono giminei priklausančių protėvių namų galva. ¹⁵O vardas užmuštosios midjanietės buvo Kozbė, duktė Zuro, kuris buvo klando galva vienu protėvių namų Midjane.

24,20: ... *pirmasis*: pažodžiui *pradžioje*. Amalekitai buvo pirmieji Palestinos gyventojai. Pabrėžiama kontrastas tarp *pirmasis* ir *amžina pražūtis*.

24,21: Kenitai gyveno pietinės Palestinos ir Sinajaus pusiasalio kalnų tvirtovėse ir buvo nagin-gi savo teritorijoje randamų metalų apdirbimo meistrai. Jų vardas – kenitai ir Kainas, anot liaudies etimologijos, turi ryšį su hebrajų kalbos žo-džiu *kalvis*.

24,23-24: Šio trumpo pranašavimo vertimas remiasi atkurtu tekstu. Žr. vertimus kitomis kalbomis.

25,1: ... *Šitimuose*: tikras vietovės vardas buvo Abel-Šitimai. Ši vietovė buvo kalnų papėdėje Moabo lygumų šiaurės rytų kampe. Žr. Sk 33,49. ... *kekšaudami su Moabo moterimis*: turbūt dalyvau-

dami lytiškai garbinant Peoro Baalą.

25,4: ... *viešai VIEŠPATIES akivaizdoje*: bausmė už Sandoros sulaužymą.

25,6: ... *midjanietę moterį*: tuo metu midjaniečiai buvo sudarę sąjungą su moabiečiais prieš Izraelį. Žr. Sk 22,4,7. Balaamas buvo paskatinęs abi puses – midjaniečius (žr. Sk 31,16) ir moabiečius (Apr 2,14) vilioti izraeliečius prie savęs lytinėmis Peoro Baalo apeigomis. ... *bendrijai, beverciančiai* dėl maro, kuris juos jau buvo ištikęs (žr. 8-ąją eilutę).

25,11: ... *parodydamas jų tokį atsidavimą man*: ryždamasis keršyti padariusiems Peoro Baalą Viešpaties varžovu.

25,14-15: Aukšta nužudytosios poros kilmė minima, norint pabrėžti Fincho drąsą. Fincho uolu-

16* VIEŠPATS Mozei tarė: ¹⁷“Neduok midjaniečiams ramybės ir nugalėk juos, ¹⁸nes jie nedavė jums ramybės apgaule, kai jie apgavo jus per Peorą ir per Midjano vado dukterį Kozbę, savo seserį. Ji buvo užmušta tą dieną, kai dėl Peoro jus ištiko maras”.

Antrasis surašymas ¹⁹Po maro.

26 VIEŠPATS kalbėjo Mozei ir kunigo Aaronso sūnui Eleazarui: ²“Surašykite visą izraeliečių bendriją nuo dvidešimties metų ir vyresnius pagal jų protėvių namus, – visus tinkamus karinei tarnybai Izraelyje”. ³Moze ir kunigas Eleazaras taip paaiškino jiems Moabo lygumose prie Jordano, priešais Jerichą, tardami: ⁴“{Surašykite žmones} nuo dvidešimties metų ir vyresnius”, kaip VIEŠPATS buvo Mozei įsakęs.

Izraeliečiai, išėję iš Egipto žemės, buvo:

⁵ Reubenai, Izraelio pirmagimis. Reubeno palikuonys: iš Hanocho – hanochaičių klanas; iš Palu'o – paluiaičių klanas; ⁶iš Hezrono – hezronaičių klanas; iš Karmio – karmaičių klanas. ⁷Tie yra Reubeno klanai. Įtrauktųjų į sąrašą skaičius buvo keturiasdešimt trys tūkstančiai septyni šimtai trisdešimt. ⁸O Palu'o palikuonis Eliabas. ⁹Eliabo palikuonys: Nemuelis, Datanas ir Abiramas. Tai yra tie patys Datanas ir Abiramas, išrinkti sueigoje, kurie sukilo prieš Mozę ir Aaroną kartu su Korahu, kai jie maištavo prieš VIEŠPATĮ. ¹⁰Tada žemė, atvėrusi savo burną, prarijo juos drauge su Korahu, kai tas būrys žuvo, ir ugnis sunaikino du šimtus penkiasdešimt vyrų. Tai buvo įspėjimo ženklas. ¹¹Tačiau Koraho palikuonys neišmirė.

¹² Simeono palikuonys pagal jų klanus: iš Nemuelio* – nemuelaičių klanas; iš Jamino – jaminaičių klanas; iš Jachino – jachinaičių klanas; ¹³iš Zeraho – zerahaičių klanas; iš Šaūlio – šaūlaičių klanas. ¹⁴Tie yra Simeono klanai. {Įtrauktųjų į sąrašą buvo} dvidešimt du tūkstančiai du šimtai.

¹⁵ Gado palikuonys pagal jų klanus: iš Zefono – zefonaičių klanas; iš Hagio – hagaičių klanas; iš Šunio – šunaičių klanas; ¹⁶iš Oznio – oznaičių klanas; iš Erio – eraičių klanas; ¹⁷iš Arodžio – arodaičių klanas; iš Arelio – arelaičių klanas. ¹⁸Tie yra Gado klanai. Įtrauktųjų į sąrašą skaičius buvo keturiasdešimt tūkstančių penki šimtai.

¹⁹ Judo sūnūs Eras ir Onanas; Eras ir Onanas numirė Kanaano krašte. ²⁰Judo palikuonys pagal jų klanus buvo šie: iš Šelos – šelaičių klanas; iš Perezio – perezaičių klanas; iš Zeraho – zerahaičių klanas. ²¹O Perezio palikuonys buvo šie: iš Hezrono – hezronaičių klanas; iš Hamūlio – hamūlaičių klanas. ²²Tie buvo Judo klanai. Įtrauktųjų į sąrašą buvo septyniasdešimt šeši tūkstančiai penki šimtai.

²³ Issacharo palikuonys pagal jų klanus tokie: iš Tolos – tolaičių klanas; iš Puvos – puvaičių klanas; ²⁴iš Jašubo – jašubaičių klanas; iš Šimrono – šimronaičių klanas. ²⁵Tie yra Issacharo klanai. Įtrauktųjų į sąrašą buvo šešiasdešimt keturi tūkstančiai trys šimtai.

²⁶ Zebuluno palikuonys pagal jų klanus šie: iš Seredo – seredaičių klanas; iš Elono – elonaičių klanas; iš Jahlėelio – jahlėelaičių klanas. ²⁷Tie yra zebulunaičių

mas yra tapęs priežodžiu Šventajame Rašte. Žr. Ps 106,30; Sir 45,23; 1 Mak 2,26.54.
25,16-18: Apie šio įsakymo įvykdymą pasakoja ma Sk 31,1-18 skaitinyje.

26,12: ... *Nemuelio*: apie asmenį Nemuelio vardu, rašo Pr 46,19; 1 Kr 4,24. Bet Iš 6,15 tekste tas pats asmuo vadinamas Jemueliu. Tikrai nežinoma, ktrats vardas yra teisingas.

klanai. Įtrauktųjų į sąrašą buvo šešiasdešimt tūkstančių penki šimtai.

28 Juozapo sūnūs pagal jų klanus Manasas ir Efraimas. ²⁹Manaso palikuonys šie: iš Machiro – machiraičių klanas. O Machiras buvo Gileado tėvas; iš Gileado – gileadaičių klanas. ³⁰Tie yra Gileado palikuonys: iš Iezerio – iezeraičių klanas; iš Heleko – helekaičių klanas; ³¹ir {iš} Asrielio – asrielaičių klanas; ir {iš} Šechemo – šechemaičių klanas; ³²ir {iš} Šemidos – šemidaičių klanas; ir {iš} Hefero – heferaičių klanas. ³³O Hefero sūnus Zelifedas sūnų neturėjo, vien tik dukteris. Dukterų vardai tokie: Mahla, Noa, Hogla, Milka ir Tirza. ³⁴Tie yra Manaso klanai. Įtrauktųjų į sąrašą buvo penkiasdešimt du tūkstančiai septyni šimtai.

35 Tie yra Efraimo palikuonys pagal jų klanus: iš Šutelaho – šutelahaičių klanas; iš Becherio – becheraičių klanas; iš Tahano – tahananaičių klanas. ³⁶O tie yra šutelahaičių palikuonys: iš Erano – eranaičių klanas. ³⁷Tie yra Efraimo klanai. Įtrauktųjų į sąrašą buvo trisdešimt du tūkstančiai penki šimtai. Jie yra Juozapo palikuonys pagal jų klanus.

38 Benjamino palikuonys pagal jų klanus: iš Belos – belaičių klanas; iš Ašbelio – ašbelaičių klanas; iš Ahiramo – ahiramaičių klanas; ³⁹iš Šefufamo – šefufamaičių klanas; iš Hufamo – hufamaičių klanas. ⁴⁰O Belos sūnūs buvo Ardas ir Naamanas: iš Ardo – ardaičių klanas; iš Naamano – naamanaičių klanas. ⁴¹Tie yra Benjamino palikuonys pagal jų klanus. Įtrauktųjų į sąrašą buvo keturiasdešimt penki tūkstančiai šeši šimtai.

42 Tie yra Dano palikuonys pagal jų

klanus: iš Šuhamo – šuhamaičių klanas. Šie yra Dano palikuonys pagal jų klanus. ⁴³Visi šuhamaičių klanai. Įtrauktųjų į sąrašą buvo šešiasdešimt keturi tūkstančiai keturi šimtai.

44 Ašero palikuonys pagal jų klanus šie: iš Imnos – imnaičių klanas; iš Išvio – išvaičių klanas; iš Berijos – berijaičių klanas. ⁴⁵O iš Berijos palikuonių: iš Hebero – heberaičių klanas; iš Malchielio – malchielaičių klanas. ⁴⁶Ašero dukters vardas buvo Scraha. ⁴⁷Tie yra Ašero klanai. Įtrauktųjų į sąrašą buvo penkiasdešimt trys tūkstančiai keturi šimtai.

48 Naftalio palikuonys pagal jų klanus šie: iš Jahzeelio – jahzeelaičių klanas; iš Gunio – gunaičių klanas; ⁴⁹iš Jezero – jezeraičių klanas; iš Šilemo – šilemaičių klanas. ⁵⁰Tie yra Naftalio klanai, klanas po klano. Įtrauktųjų į sąrašą buvo keturiasdešimt penki tūkstančiai keturi šimtai.

51 Įtrauktųjų į sąrašą izraeliečių skaičius buvo šeši šimtai vienas tūkstantis septyni šimtai trisdešimt.

52* VIESPATS kalbėjo Mozei, tardamas: ⁵³“Tai jiems pagal vardų skaičių kraštas bus padalytas paveldui. ⁵⁴Didelei giminei padidinsi paveldą, mažai giminei sumažinsi paveldą. Kiekvienai giminei paveldas bus duotas pagal skaičių įtrauktųjų į sąrašą. ⁵⁵Be to, kraštas turi būti padalytas metant burtus, – jie gaus paveldą pagal savo protėvių giminių vardus. ⁵⁶Jų paveldas bus paskirstytas burtų keliu ir didelei, ir mažai [giminei]”.

Levitų surašymas ⁵⁷Levitai, įtraukti į sąrašą pagal savo klanus, buvo šie: iš Geršono – geršonaičių klanas; iš Kohato – kohataičių klanas; iš Merario – meraraičių

26,52-56: Kanaano padalijimas tarp giminių, klanų ir šeimų buvo sąlygojamas iš dalies giminės, klano ir šeimos dydžio, iš dalies burtų keliu. Burtų metimu turbūt buvo nustatyta kiekvienos gi-

minės paveldo vieta ir kiekvieno klano paveldo dalis, o paveldo vietos dydis priklausė nuo grupės pajėgumo. Izraeliečiai burtų metimą laikė Dievo valios pareiškimu. Žr. Apd 1,23-26.

klanas. ⁵⁸Tie yra Levio klanai: libnaičių klanas, hebronių klanas, mahlaičių klanas, mušaičių klanas, korahaičių klanas. Kohatui gimė Amramas. ⁵⁹Amramo žmonos vardas buvo Jochebeda, Levio duktė, gimusi Leviui Egipte. Ji pagimdė Amramui Aaroną, Mozę ir jų seserį Mirjamą. ⁶⁰Aaronui gimė Nadabas, Abihu'as, Eleazaras ir Itamaras. ⁶¹Tačiau Nadabas ir Abihu'as mirė, atnašaudami nešventą ugnį VIEŠPATIES akivaizdoje. ⁶²Įtrauktųjų į sąrašą skaičius buvo dvidešimt trys tūkstantčiai, įskaitant visus vieno mėnesio ir vyresnius vyriškius. Jie nebuvo įtraukti į sąrašą tarp izraeliečių, nes jiems nebuvo paskirtos dalies tarp izraeliečių.

⁶³Taigi tie buvo Mozės ir kunigo Eleazaro įtraukti į sąrašą izraeliečius surašant Moabo lygumose prie Jordano, priešais Jerichą. ⁶⁴Tarp jų nebuvo nė vieno iš jų, kuriuos Mozė ir Aaronas buvo įtraukę į sąrašą, surašydami izraeliečius Sinajaus dykumoje, ⁶⁵nes VIEŠPATS apie juos buvo pasakęs: „Jie mirs dykumoje!“ Nė vienas jų nebuvo išlikęs, išskyrus Jefunės sūnų Kalebą ir Nuno sūnų Jozuę.

27 Zelofedo dukterų paveldas ¹Tada išėjo į priekį Zelofedo dukterys. Zelofedas buvo sūnus Hefero, sūnaus Gileado, sūnaus Machiro, sūnaus Manaso; jis priklausė Manaso, Juozapo sūnaus, klanams. Dukterų vardai buvo Mahla, Noa, Hogle, Milka ir Tirza. ²Jos atsistojo priešais Mozę, kunigą Eleazarą, vadus bei visą bendriją prie Susitikimo palapinės angos ir sakė: ³„Mūsų tėvas mi-

rė dykumoje. Jis nebuvo tarp susibūrusiųjų prieš VIEŠPATĮ* Koraho būryje, bet numirė už savo paties nuodėmę. O sūnų jis nepaliko. ⁴Kodėl mūsų tėvo vardas turėtų dingti iš klano dėl to, kad jis neturi sūnaus? Duokite mums nuosavybę tarp mūsų tėvo brolių”.

⁵* Mozė pateikė jų atvejį VIEŠPAČIUI. ⁶VIEŠPATS kalbėjo jam, tardamas: ⁷„Zelofedo dukterys teisingai kalba: tu tikrai turi duoti joms paveldimą nuosavybę tarp jų tėvo brolių. Pervesk joms jų tėvo paveldą. ⁸Be to, ir izraeliečiams kalbėk ir sakyk: „Jei miršta vyras neturėdamas sūnaus, tada jo paveldą pervesite jo dukteriai. ⁹Jei jis neturi dukters, tada atiduosite jo paveldą broliams. ¹⁰Jei jis neturi brolių, tada atiduosite jo paveldą jo tėvo broliams. ¹¹O jei jo tėvas neturi brolių, tada atiduosite jo paveldą artimiausiam jo klano giminaičiui, ir jis paveldės jį. Tai bus izraeliečiams įstatas ir įsakas, kaip VIEŠPATS įsakė Mozei”.

Jozuė paskiriamas Mozės įpėdiniu ¹²VIEŠPATS kalbėjo Mozei, tardamas: „Užkopk į šį Abarimų virtinės kalną* ir pamatyk kraštą, kurį duodu izraeliečiams. ¹³Kai būsi jį pamatęs, ir tu būsi paimtas pas savo giminę, kaip buvo paimtas tavo brolis, ¹⁴nes judu maištavote prieš mano žodį Zino dykumoje, kai bendrija kivirčijosi {su manimi}. Judu nepatvirtintote mano šventumo jų akyse prie vandens”. {Tai yra Meribat-Kadešo vanduo Zino dykumoje.} ¹⁵Mozė kalbėjo VIEŠPAČIUI, tardamas: ¹⁶„Tepaskiria VIEŠ-

27,3: ... nebuvo tarp susibūrusiųjų prieš VIEŠPATĮ: jei jis būtų tai padaręs, jis ir jo palikuonys būtų buvę teisėtai atskirti nuo paveldų Pažado Žemėje.

27,5-11: Šio įstatas tikslas, kaip ir kitų panašių, buvo išlaikyti žemės nuosavybę toje giminėje, kuriai žemė priklausė nuo krašto padalijimo. Žr.

Sk 36,2-10 (žemės paveldėtojos turi ištekti už vyro iš tos pačios giminės); Įst 25,5-10 (svainio vedybos); Kun 25,10 (žemės nuosavybė sugrąžinama pirmą kartą savininkui jubiliejaus metais).

27,12: ... Abarimų virtinės kalnų: kalnynas rytiniame Negyvosios jūros šone.

PATS, visos žmonijos dvasių Dievas,* bendriai vesti žmogų, ¹⁷kuris eitų jų preky-
je, išeitų ir įeitų, išvestų juos ir įvestų, kad
VIEŠPATIES bendrija nebūtų kaip avys be
piemens”. ¹⁸VIEŠPATS Mozei atsakė: “Pa-
imk Nuno sūnų Jozuę, dvasios vyrą,* ir
uždėk ant jo savo ranką. ¹⁹Pastatyk jį prie-
šais kunigą Eleazarą bei visą bendriją ir
įgaliok jį visų akyse. ²⁰Suteik jam savo
prakilnumo, kad paklustų visa izraeliečių
bendrija. ²¹Jis remsis kunigu Eleazaru, ku-
ris Urimais* ieškos nuosprendžio jo labui
VIEŠPATIES akivaizdoje. Jo įsakymu jie iš-
eis ir jo įsakymu jie įeis, jis ir drauge su juo
visi izraeliečiai – visa bendrija”.

22 Mozė darė, kaip VIEŠPATS jam įsakė.
Paėmęs Jozuę, paliepė jam stotis priešais
kunigą Eleazarą ir visą bendriją. ²³Tada už-
dėjo ant jo rankas ir įgaliojo jį, kaip VIEŠ-
PATS buvo per Mozę kalbėjęs.

28 Nuolatinės aukos ¹VIEŠPATS
kalbėjo Mozei, tardamas: ²“Įsa-
kyk izraeliečiams ir sakyk jiems: ‘Mano
atnašą – maistą mano ugnies atnašoms,
man malonų kvapą, rūpinkitės atnašauti
nustatytu laiku”’.

Ryto ir vakaro auka ³“Sakysi jiems:
‘Ši yra ugnies auka, kurią turite aukoti
VIEŠPAČIUI: kasdien du sveikus metinius
avinėlius, kaip nuolatinę deginamąją au-
ką.* ⁴Vieną avinėlį atnašausite rytą, o kitą

avinėlį sambrėškio metu, ⁵kiekvieną su
dešimtadaliu efos rinktinių miltų javų at-
našai, įmaišytų su ketvirtadaliu hino grūs-
tų alyvų aliejaus.* ⁶Tai yra nuolatinė degi-
namoji auka, nustatyta prie Sinajaus kalno
maloniam kvapui ugnies atnaša VIEŠPA-
ČIUI. ⁷Jo liejamoji auka bus ketvirtis hino
kiekvienam avinėliui; šventovėje* išpilsite
stipraus gėrimo liejamąją atnašą VIEŠPA-
ČIUI. ⁸O kitą avinėlį atnašausite sam-
brėškio metu su tokia pat javų atnaša ir
tokia pat liejamąją atnašą, kaip rytą; atna-
šausite ją kaip ugnies atnašą dėl malonaus
kvapo VIEŠPAČIUI”.

Šabo auka ⁹“Šabo dieną: du sveikus
metinius avinėlius ir du dešimtadalius efos
rinktinių miltų javų atnašai, įmaišytų su
aliejumi, ir jos liejamąją atnašą. ¹⁰Tokia
yra deginamoji auka kas šabas, neskaitant
nuolatinės deginamosios aukos ir jos lie-
jamosios atnašos”.

Jaunaties šventės auka ¹¹“Savo mė-
nesių pradžioje* atnašausite deginamąją
auką VIEŠPAČIUI: du jautukus, vieną avi-
ną ir septynis sveikus mitulius avinėlius;
¹²tris dešimtadalius efos geriausių miltų,
įmaišytų su aliejumi, grūdų atnašai prie
kiekvieno jaučio, du dešimtadalius rink-
tinių miltų, įmaišytų su aliejumi, grūdų
atnašai prie avino; ¹³ir dešimtadalį rinkti-
nių miltų, įmaišytų su aliejumi, grūdų at-

27,16: ... visos žmonijos dvasių Dievas: arba dėl to, kad Dievas pažįsta visų žmonių būdą bei savybes ir todėl geriausiai žino, ką paskirti (žr. Apd 1,24), arba dėl to, kad Dievas yra gyvenimo ir mirties Valdovas ir todėl gali pašaukti Mozę iš šio pasaulio kada nori. Žr. Sk 16,22.

27,18: ... dvasios vyrą: pažodžiui vyras, kuria-
me yra dvasia, t.y. žmogus, turintis vado savybes –
drąsą, išmintį, stiprią valią. Žr. Pr 41,38; Įst 34,9.
27,21: ... Urim{ais}: tam tikri šventi daiktai,
kuriuos izraeliečių kunigai naudodavo Dievo va-
liai sužinoti, turbūt gaunant teigiamą ar neigiamą
atsakymą į klausimą. Tikras šių daiktų vardas
buvo Urim{ai} ir Tumim{ai} – Šviesos ir Tobu-

lybės. Žr. Iš 28,30; Kun 8,8; Įst 33,8; Ezd 2,63;
Neh 7,65. Jozuei tiesioginis apreiškimas iš Dievo
nebuvo suteiktas.

28,3: ... nuolatinę deginamąją auką: ‘tamid’
deginamoji auka – žodis, vartojamas kasdienei
deginamai aukai ženklinti.

28,5: ... grūstų alyvų aliejaus: šis aliejus, pa-
darytas grūstuvėje, buvo grynesnis ir brangesnis
už išspaustąjį alyvų spaudykloje.

28,7: ... šventovėje: anot Sir 50,15, liejamoji
atnaša buvo išpilama prie aukuro papėdės.

28,11: ... savo mėnesių pradžioje: pažodžiui
Jaunatis {švenčiant}, t.y. vakarui prasidėjus, kai
pasirodydavo jauno mėnulio ragelis.

našai prie kiekvieno avinėlio – deginamąją auką, malonaus kvapo ugnies atnašą VIEŠPAČIUI. ¹⁴O jų liejamosios atnašos bus pusė hino vyno prie jaučio, trečdalis hino prie avino ir ketvirtadalis hino prie avinėlio. Tokia yra mėnesinė deginamoji auka kiekvienai metų jaunačiai. ¹⁵Be to, bus paaukotas ir ožys kaip atnaša už nuodėmę VIEŠPAČIUI, neskaitant nuolatinės deginamosios aukos ir jos liejamosios atnašos”.

Perėjimo iškilmės auka ¹⁶“Pirmojo mėnesio keturioliką dieną bus Perėjimo auka VIEŠPAČIUI, ¹⁷o penkioliką to mėnesio dieną iškilmės. Septynias dienas bus valgoma nerauginta duona. ¹⁸Pirmąją dieną bus šventa sueiga: nedirbsite jokio savo užsiėmimų darbo. ¹⁹Atnašausite ugnies auką – deginamąją auką VIEŠPAČIUI: du jautukus, vieną aviną ir septynis mitulius avinėlius. Žiūrėk, kad jie būtų sveiki. ²⁰Jų grūdų atnaša bus geriausių miltų, įmaišytų su aliejumi: tris dešimtadalius efos atnašausite su jaučiu ir du dešimtadalius su avinu; ²¹o su kiekvienu iš septynių avinėlių atnašausite dešimtadalį. ²²Be to, vieną ožį atnašai už nuodėmę atlikti permaldavimui jūsų labui. ²³Atnašausite tai, neskaitant ryto deginamosios aukos, kuri priklauso nuolatinei deginamajai aukai. ²⁴Atnašausite tą patį kasdien per septynias dienas – maistą ugnies atnašos dėl malonaus kvapo VIEŠPAČIUI. Tai bus atnašaujama, neskaitant nuolatinės deginamosios aukos ir jos liejamosios atnašos. ²⁵O septintą dieną turėsite šventą sueigą: nedirbsite jokio savo užsiėmimų darbo”.

Savaičių iškilmės auka ²⁶“Pirmienų dieną,* kai atnašausite šviežių javų atnašą VIEŠPAČIUI savo Savaičių iškilmės metu, bus jums šventa sueiga: nedirbsite jokio savo užsiėmimų darbo. ²⁷Atnašausite deginamąją malonaus kvapo auką VIEŠPAČIUI: du jautukus, vieną aviną, septynis mitulius avinėlius. ²⁸Jų grūdų atnaša bus iš rinktinių miltų, įmaišytų su aliejumi, trys dešimtadaliai efos su kiekvienu jaučiu, du dešimtadaliai su avinu ²⁹ir dešimtadalis prie kiekvieno iš septynių avinėlių. ³⁰Be to, ožys atlikti permaldavimui jūsų labui. ³¹Atnašausite juos, – žiūrėk, kad jie būtų sveiki, – ir jų liejamąją atnašą, neskaitant nuolatinės deginamosios aukos su jos liejamąja auka”.

29 Naujųjų metų auka ¹“Septinto mėnesio pirmąją dieną* turėsite šventą sueigą: nedirbsite jokio savo užsiėmimų darbo. Ji turi jums būti rago gausmo diena. ²Atnašausite deginamąją auką dėl malonaus kvapo VIEŠPAČIUI: jautuką, aviną, septynis sveikus mitulius avinėlius. ³Jų grūdų atnaša bus geriausi miltai, įmaišyti su aliejumi, – trys dešimtadaliai efos prie jaučio, du dešimtadaliai prie avino ⁴ir dešimtadalis prie kiekvieno iš septynių avinėlių. ⁵Be to, ožį atnašai už nuodėmę atlikti permaldavimui jūsų labui. ⁶Tai turi būti atnašauta, neskaitant jaunaties deginamosios aukos ir jos grūdų atnašos, nuolatinės deginamosios aukos ir jos atnašos, kiekviena su savo liejamąja atnaša pagal įsaką kaip malonaus kvapo ugnies atnaša VIEŠPAČIUI”.

28,26: *Pirmienų dieną* ... : savitas šios šventės – iškilmės vardas. Paprastai ji vadinama *Savaičių švente*. Ji buvo švenčiama kaip padėkos diena už kviečių derlių po septynių savaičių nuo miežiapjūtės {Perėjimo šventės}. Kristaus laikais ji buvo vadinama graikišku žodžiu *Pentekoste*, t.y. *Penkiasdešimtoji {diena}* po Perėjimo šventės. Žr.

Kun 23,16 paaiškinimą.

29,1: *Septinto mėnesio pirmąją mėnesio dieną* ... : (maždaug rugsėjis – spalį). Nūdien žydai tą dieną švenčia Naujuosius metus. Senesniame žydų kalendoriuje metai prasidėjo Nisano mėnesio (kovas – balandis) pirmąją dieną. Žr. Iš 12,2.

Susitaikinimo dienos auka ⁷“Šio septinto mėnesio dešimtąją dieną* turėsite šventą sueigą ir pasninkausite. Nedirbsite jokio darbo. ⁸Atnašausite VIEŠPAČIUI malonaus kvapo deginamąją auką: jautuką, aviną, septynis mitulius avinėlius – jie turi būti sveiki. ⁹Jų grūdų atnaša bus geriausi miltai, įmaišyti su aliejumi, – trys dešimtadaliai efos prie jaučio, du dešimtadaliai prie avino, ¹⁰dešimtadalis prie kiekvieno iš septynių avinėlių. ¹¹Be to, ožį atnašai už nuodėmę, neskaitant permaldavimo už nuodėmę atnašos* ir nuolatinės deginamosios aukos bei jos grūdų atnašos ir jų liejamųjų atnašų”.

Palapinių iškilmių auka ¹²*“Septinto mėnesio penkioliką dieną bus jums šventa sueiga: nedirbsite jokio savo užsiėmimų darbo. Septynias dienas švęsite iškilmes VIEŠPAČIUI. ¹³Atnašausite deginamąją auką dėl malonaus kvapo VIEŠPAČIUI: tryliką jautukų,* du avinus, keturiolika mitulių avinėlių. Jie turi būti sveiki. ¹⁴Prie jų grūdų atnaša bus geriausi miltai, įmaišyti su aliejumi, – trys dešimtadaliai efos prie kiekvieno iš trylikos jaučių, du dešimtadaliai prie kiekvieno iš dviejų avinų, ¹⁵ir dešimtadalis prie kiekvieno iš keturiolikos avinėlių. ¹⁶Be to, ožį atnašai už nuodėmę, neskaitant nuolatinės deginamosios aukos, jos grūdų atnašos ir jos liejamosios atnašos.

¹⁷Antrą dieną: dvyliką jautukų, du avinus, keturiolika sveikų mitulių avinėlių ¹⁸su grūdų atnaša ir liejamosiomis atnašo-

mis prie jaučių, prie avinų ir prie avinėlių, kaip įsakyta pagal jų skaičių. ¹⁹Be to, ožį atnašai už nuodėmę, neskaitant nuolatinės deginamosios aukos bei jos grūdų atnašos ir jų liejamųjų atnašų.

²⁰Trečią dieną: vienuolika jaučių, du avinus, keturiolika sveikų mitulių avinėlių ²¹su grūdų atnaša ir liejamosiomis atnašomis prie jaučių, prie avinų ir prie avinėlių, kaip įsakyta pagal jų skaičių. ²²Be to, ožį atnašai už nuodėmę, neskaitant deginamosios aukos, jos grūdų atnašos ir jos liejamosios atnašos.

²³Ketvirtą dieną: dešimt jaučių, du avinus, keturiolika sveikų mitulių avinėlių ²⁴su grūdų atnaša ir liejamosiomis atnašomis prie jaučių, prie avinų ir avinėlių, kaip įsakyta pagal jų skaičių. ²⁵Be to, ožį atnašai už nuodėmę, neskaitant nuolatinės deginamosios aukos, jos grūdų atnašos ir jos liejamosios atnašos.

²⁶Penktą dieną: devynis jaučius, du avinus, keturiolika sveikų mitulių avinėlių ²⁷su grūdų atnaša ir liejamosiomis atnašomis prie jaučių, avinų ir avinėlių, kaip įsakyta pagal jų skaičių. ²⁸Be to, ožį atnašai už nuodėmę, neskaitant nuolatinės deginamosios aukos, jos grūdų atnašos ir jos liejamosios atnašos.

²⁹Šeštą dieną: aštuonis jaučius, du avinus, keturiolika sveikų mitulių avinėlių ³⁰su grūdų atnaša ir liejamosiomis atnašomis prie jaučių, prie avinų ir prie avinėlių, kaip įsakyta pagal jų skaičių. ³¹Be to, ožį atnašai už nuodėmę, neskaitant nuo-

29,7: ... septinto mėnesio dešimtąją dieną: Susitaikinimo, arba Permaldavimo, diena.

29,11: ... permaldavimo už nuodėmę atnašos: pagal Kun 16,11-12 tekstą, permaldavimo už nuodėmę atnaša buvo jautukas.

29,12: Palapinių iškilmių šventimas siejosi ir su vynuogių nurinkimu ir buvo visų labai mėgstama šventė. Tai liudija apeigų įvairovė. Žr. Kun

23,34 paaiškinimą.

29,13: ... tryliką jautukų: paaukotų jautukų skaičius prieš oktavos dieną buvo septyniadesimt ir buvo taip mažėjančia skale išdėstytas, kad septintą dieną buvo paaukojama septyni jautukai. *Septyni* buvo šventas skaičius, nes atspindi Kūrimo pasakojimą. Žr. Pr 1,1-2,4a.

latinės deginamosios aukos, jos grūdų atnašos ir jos liejamosios atnašos.

32 Septintą dieną: septynis jaučius, du avinus, keturiolika sveikų mitulių avinėlių³³ su grūdų atnaša ir liejamosiomis atnašomis prie jaučių, prie avinų ir prie avinėlių, kaip įsakyta pagal jų skaičių.³⁴ Be to, ožį atnašai už nuodėmę, neskaitant nuolatinės deginamosios aukos, jos grūdų atnašos ir jos liejamosios atnašos.

35 Aštuntą dieną jums bus iškilminga sueiga;* nedirbsite jokio užsiėmimų darbo.³⁶ Atnašausite deginamąją auką, malonaus kvapo ugnies atnašą VIEŠPAČIUI: jautį, aviną, septynis sveikus mitulius avinėlius³⁷ su grūdų atnaša ir liejamosiomis atnašomis prie jaučio, prie avino ir prie avinėlių, kaip įsakyta pagal jų skaičių.³⁸ Be to, ožį atnašai už nuodėmę, neskaitant nuolatinės deginamosios aukos, jos grūdų atnašos ir jos liejamosios atnašos.

39 Visa tai atnašausite VIEŠPAČIUI savo iškilmingose šventėse, neskaitant jūsų įžadų ir geros valios atnašų ar jos būtų deginamosios aukos, ar grūdų, liejamosios bei bendravimo atnašos”.

30 Moze persakė izraeliečiams visa lygiai taip, kaip VIEŠPATS buvo Mozei įsakęs.

Ištatai apie įžadus² Tada Moze kalbėjo izraeliečių giminių galvoms, tardamas: “Tai yra ką VIEŠPATS įsakė: ³ ‘Kai žmogus padaro įžadą* VIEŠPAČIUI ar priesaika įsipareigoja įvykdyti pažadą,* savo žodžio nelaužys. Jis įvykdys visa, kas išėjo iš jo burnos.

4 Kai moteris padaro įžadą VIEŠPAČIUI ar įsipareigoja pažadu, būdama jaunutė

dar savo tėvo namuose,⁵ ir jos tėvas nugirsta apie jos įžadą ar pažadą, kuriuo ji įsipareigojo, bet jai nieko nesako, tuomet visi jos įžadai ir bet koks pažadas, kuriuo ji įsipareigojo, galioja.⁶ Betgi jei tėvas jai pareiškia savo nepritarimą tą dieną, kai jis apie tai išgirdo, tuomet joks jos įžadas ir joks pažadas, kuriuo ji įsipareigojo, negalios. VIEŠPATS jai atleis, nes jos tėvas buvo jai pareiškęs savo nepritarimą.

7 Jei ji ištekėtų, galiojant jos įžadams ar bet kokiam neapgalvotam jos burnos žodžiui, kuriuo ji įsipareigojo,⁸ ir jos vyras apie tai nugirstų, bet nieko jai nesakytų tą dieną, kai apie tai išgirdo, tuomet jos įžadai galioja ir visi jos pažadai, kuriais ji įsipareigojo, galioja.⁹ Bet jei tą dieną, kai jos vyras apie tai išgirdo, pareiškia jai savo nepritarimą, kartu jis panaikins jos įžadą, kurio ji buvo saistoma, ar neapgalvotą pažadą, kuriuo ji buvo įsipareigojusi.¹⁰ Tačiau našlės ar išsiskyrusios moters kiekvienas įžadas, kuriuo ji yra įsipareigojusi, bus galiojantis.

11 Jei moteris padarytų įžadą, būdama savo vyro namuose,* ar įsipareigotų prisiekdama pažadu¹² ir jos vyras, apie tai išgirdęs, nieko jai nesakytų ir nepritarimo nepareikštų, tai visi jos įžadai galios ir bet koks pažadas, kuriuo ji įsipareigojo, galios.¹³ Betgi jei vyras panaikina juos tą dieną, kai apie juos sužino, tuomet visi iš jos lūpų išėję įžadai ar padaryti pažadai negalios. Jos vyras juos panaikino; VIEŠPATS jai atleis.¹⁴ Bet kokį jos įžadą ar bet kokį įsipareigojimą priesaika save marinti vyras gali patvirtinti ar panaikinti.¹⁵ Betgi jei jos vyras dieną kitą jai nieko nesako, jis pa-

29,35: ... *iškilminga sueiga*: hebrajiškas žodis *azeret* yra vartojamas paženklini trijų didžiųjų iškilmių – Perėjimo, Savaičių ir Palapinių – baigiamajai sueigai. Žr. Kun 23,36; Įst 16,8; 2 Kr 7,9; Neh 8,18.

30,3: ... *įžadą ... pažadą*: įžadu padaryti ką nors gera – paaukoti atnašą; pažadu atsisakyti leistino malonumo. Žr. 14-ąją eilutę.

30,11: ... *savo vyro namuose*: po vedybų. Žr. priešingą atvejį 7-9 eilutėse.

tvirtina visus jos įžadus ar visus jos pažadus, kuriais ji yra įsipareigojusi: jis patvirtino juos, nes nesakė jai nieko tą dieną, kai apie tai sužinojo. ¹⁶O jei jis panaikins juos* po tos dienos, kurią apie juos sužinojo, jis užsitrauks kalnę”.

¹⁷Tie yra įstatai, kuriuos VIEŠPATS įsakė per Mozę apie vyrą ir jo žmoną, apie tėvą ir jo dukterį, kuri tebėra jaunutė ir tebegyvena tėvo namuose.

31 Pergalė prieš midjaniečius ir grobio padalijimas ^{1*}VIEŠPATS kalbėjo Mozei, tardamas: ²“Atkeršyk midjaniečiams už izraeliečius; tada tu būsi paimtas pas savo giminę”. ³Možė todėl kalbėjo žmonėms: “Tebūna iš jūsų išrinkti ir apginkluoti vyrai žygiui, težygiuoja jie prieš midjaniečius išlieti VIEŠPATIES keršto Midjane. ⁴Pasiųskite į žygį po tūkstantį vyrų iš kiekvienos Izraelio giminės”. ⁵Tai gi iš Izraelio tūkstančių buvo pašaukti į karo tarnybą po tūkstantį iš kiekvienos giminės – dvylika tūkstančių, ginkluotų mūšiu. ⁶Možė išsiuntė juos į žygį, po tūkstantį iš kiekvienos giminės, drauge su kunigo Eleazaro sūnumi Finehu, kuris nešėsi su savimi šventovės reikmenis ir trimitus pavojaus ženklui duoti. ⁷Jie išžygiavo į mūšį prieš Midjaną, kaip VIEŠPATS buvo Mozei įsakęs, ir išžudė visus vyriškius. ^{8*}Be užmuštųjų mūšyje, jie nužudė ir Midjano karalius: Evį, Rekemą, Zurą, Hurą ir Rebą – penkis Midjano karalius. Jie užmušė kalaviju ir Beoro sūnų Balaamą. ⁹Midjano moteris drauge su jų mažyliais izraeliečiai paėmė į nelaisvę. Jie pasiėmė kaip grobį ir visus jų galvijus, kai-

menes bei visą jų turtą. ¹⁰Visus miestus, kur jie buvo įsikūrę, ir jų stovyklas jie sudegino. ¹¹Tada, pasiėmę visą karo grobį ir laimikį – žmones ir gyvulius, ¹²jie atgabenė belaisvius, karo grobį ir laimikį pas Mozę, kunigą Eleazarą ir izraeliečių bendriją į stovyklą Moabo lygumose prie Jordano, arti Jericho.

¹³Možė, kunigas Eleazaras ir visi bendrijos vadai išėjo jų pasitikti už stovyklos. ¹⁴Možė įniršo ant kariuomenės vadų, tūkstantininkų ir šimtininkų, sugrįžusių iš karo žygio. ¹⁵“Palikote gyvas visas šias moteris? – tarė jiems. – ¹⁶Juk šios moterys, Balaamo patariamoms, paskatino izraeliečius taip nusižengti VIEŠPAČIUI Peoro reikalui, kad VIEŠPATIES bendriją ištiko maras. ^{17*}Užtat dabar nužudykite visus mažus berniukus, nužudykite ir visas moteris, pažinusias vyrą, ¹⁸o jaunas mergaites, nepažinusias vyro, palikite sau gyvas. ¹⁹Be to, turite prabūti septynias dienas už stovyklos, o kas iš jūsų užmušė žmogų ar palietė lavoną, turite apšvalyti trečią ir septintą dieną. ²⁰Turite apvalyti taip pat ir kiekvieną drabužį, kiekvieną odinį daiktą, kas tik išausta iš ožkos vilnų ir kiekvieną medinį daiktą”.

²¹Kunigas Eleazaras sugrįžusiems iš mūšio kareiviams tarė: “Toks yra apeiginis įstatas, kurį VIEŠPATS davė per Mozę: ²²‘Aukšas, sidabras, varis, geležis, alavas ir švinas – ²³visa, kas gali atsispirti prieš ugnį, turi būti apvalyta ugnimi ir bus apvalyta. Nepaisant to, jie turi būti apvalyti ir apvalymo vandeniu.* O kas negali atsispirti ugniai, turi būti nuplauta vandeniu. ²⁴Iš-

30,16: ... jei jis panaikins juos ... užsitrauks kalnę: kliudydamas juos įvykdyti, užsitrauks kalnę. Kadangi iš pradžių jis leido įžadus vykdyti, jis negali jų panaikinti.

31,1-54: Pasakojimas apie Izraelio santykius su Midjanu, nutrauktas Sk 25,18, vėl tęsiamas.

31,8: Šie penki Midjano karaliai Joz 13,21 tekste yra vadinami *Midjano didžiūnais, Sihono vasalais*.

31,17: Užuominų apie midjaniečius yra ir iš vėlesnių laikų: žr. Ts 6-8; 1 Kar 11,18; Iz 60,6. Čia aprašomas išpuolis buvo prieš midjaniečius, gyvenusius tuo metu arti izraeliečių stovyklos.

skalbsite savo drabužius septintą dieną ir būsite švarūs. Po to galėsite įeiti į stovyklą”.

25 VIEŠPATS kalbėjo Mozei, tardamas: 26“Tu, kunigas Eleazaras ir bendrijos protėvių namų galvos surašykite paimtą grobį – ir žmones, ir galvijus. 27Tada grobį padalykite lygiai* į dvi dalis kareiviams, žygiavusiems į mūšį, ir visai bendrijai. 28Iš žygiavusių į mūšį kareivių dalies atidėk kaip duoklę VIEŠPAČIUI po vieną iš kiekvieno penketo šimtų asmenų, jaučių, asilų, avių ar ožkų. 29Paimk tai iš jų pusės ir atiduok kunigui Eleazarui kaip atnašą VIEŠPAČIUI. 30O iš izraeliečių pusės paimsi vieną iš kiekvieno penkiasdešimties asmenų, jaučių, asilų, avių ar ožkų, – visų gyvulių, – ir atiduosi juos levitams, atliekantiems tarnybą VIEŠPATIES Padangtėje”.

31 Mozė ir Eleazaras tad padarė, kaip VIEŠPATS buvo Mozei įsakęs. 32Grobio kiekis, neskaitant kareivių pasigrobto karo laimikio, iš viso buvo šeši šimtai septyniasdešimt penki tūkstančiai avių, 33septyniasdešimt du tūkstančiai jaučių, 34šešiasdešimt vienas tūkstantis asilų, 35trisdešimt du tūkstančiai asmenų, – būtent moterų, kurios dar nebuvo pažinusios vyro.

36 Taigi pusės – dalies, tekusiosėjusiems į karo žygį, skaičius buvo trys šimtai trisdešimt septyni tūkstančiai avių ir ožkų, 37o VIEŠPATIES avių ir ožkų duoklė buvo šeši šimtai septyniasdešimt penkios. 38Jaučių buvo trisdešimt šeši tūkstančiai, iš kurių septyniasdešimt du buvo duoklė VIEŠPAČIUI. 39Asilų buvo trisdešimt tūkstančių penki šimtai, iš kurių šešiasdešimt vienas buvo duoklė VIEŠPAČIUI. 40Asmenų buvo šešiolika tūkstančių, iš kurių trisdešimt du

asmenys buvo duoklė VIEŠPAČIUI. 41Mozė duoklę – atnašą VIEŠPAČIUI atidavė kunigui Eleazarui, kaip VIEŠPATS buvo Mozei įsakęs.

42 O izraeliečių pusė – Mozės atidėtoji nuoėjusių į karo žygį vyrų – 43ta bendrijos pusė buvo trys šimtai trisdešimt septyni tūkstančiai avių ir ožkų, 44trisdešimt šeši tūkstančiai jaučių, 45trisdešimt tūkstančių penki šimtai asilų 46ir šešiolika tūkstančių asmenų. 47Nuo izraeliečių pusės Mozė paėmė po vieną iš kiekvienų penkiasdešimties asmenų bei gyvulių ir atidavė juos levitams, atliekantiems tarnybą VIEŠPATIES Padangtėje, kaip VIEŠPATS buvo Mozei įsakęs.

48 Tada atėjo pas Mozę vadai, vedę kariuomenės tūkstančius, tūkstantininkai ir šimtininkai. 49“Mes, tavo tarnai, – tarė jie Mozei, – suskaičiavome mums pavestus kareivius, nė vieno iš mūsų neįsiskaičiavo. 50Todėl mes atnešėme VIEŠPATIES atnašą, ką kiekvienas mūsų aptiko, – auksinius daiktus,* antrankovius ir apyrankes, antspaudų žiedus, auskarus ir karolius, – kad būtų atliktas permaldavimas už mus VIEŠPATIES akivaizdoje”. 51Mozė ir kunigas Eleazaras priėmė iš jų auksą, visokeriopas dirbinius. 52Visas jų paaukotas atnašos auksas buvo šešiolika tūkstančių septyni šimtai penkiasdešimt šekelių. 53O žygyje dalyvavusieji kareiviai karo laimikį pasilaikė sau. 54Mozė ir kunigas Eleazaras priėmė auksą iš pareigūnų, {vedusių} tūkstančius ir šimtus, ir įnešė jį į Susitikimo palapinę kaip priminimą izraeliečių labai VIEŠPATIES akivaizdoje.

31,23: ... *apvalymo vandeniu*: vandeniu, maišytu su žalos telyčios pelenais, kuris aprašomas Sk 19,1-22.

31,27: ... *grobį padalykite lygiai*: apie panašų grobio padalijimą rašo 1 Sam 30,24. Duoklė nuo

nedalyvusiųjų mūšyje grobio dalies yra dešimteriopai didesnė, negu duoklė nuo kareivių dalies. 31,50: Kai kurių šių auksinių daiktų išvaizda ir paskirtis nėra žinoma.

32 Gado ir Reubeno prašymas

¹ Reubeno giminės žmonės ir Gado giminės žmonės turėjo labai didelės galvijų bandas. Pamatę, kad Jazero kraštas bei Gileado kraštas* buvo tinkami galvijams, ² gadaičiai ir reubenaičiai atėjo pas Mozę, kunigą Eleazarą ir bendrijos vadus, sakydami: ³ “Atarotai, Dibonas, Jazeras, Nimra, Hešbonas, Elealė, Sebamasi, Nebo’as ir Beonas, – ⁴ žemė, kurią VIEŠPATS užkariavo Izraelio bendrijai, – yra galvijų kraštas. O jūsų tarnai turi galvijų. ⁵ Jei radome malonę tavo akyse, – jie tęsė, – tebūna šis kraštas duotas mums, tavo tarnams, kaip nuosavybė. Neversk mūsų keltis per Jordaną”.

⁶ Mozė atsakė gadaičiams ir reubenaičiams: “Argi jūsų broliai eis į karą, o jūs čia sėdėsite? ⁷ Kodėl jūs norite pakirsti izraeliečių drąsą eiti į kraštą, kurį jiems VIEŠPATS yra davęs? ⁸ Jūsų tėvai tai padarė, kai siunčiau juos iš Kadeš-Barneos krašto išžvalgyti. ⁹ Nukilę iki Eškolo slėnio ir pamatę tą kraštą, jie pakirto izraeliečių drąsą eiti į kraštą, kurį VIEŠPATS buvo jiems davęs. ¹⁰ Tą dieną pyktis apėmė VIEŠPATĮ ir jis prisiekė, tardamas: ¹¹ “Nė vienas iš žmonių, kurie išėjo iš Egipto, nuo dvidešimties metų ir vyresnių, nematys krašto, kurį prisiekiau duoti Abraomui, Izaokui ir Jokūbui, nes jie ištikimai paskui mane nesekė, – ¹² nė vienas, išskyrus kenizaitį* Jefūnės sūnų Kalebą ir Nuno sūnų Jozuę, nes jiedu ištikimai sekė paskui VIEŠPATĮ”.

¹³ Pyktis ant Izraelio apėmė VIEŠPATĮ, ir jis vedžiojo juos po dykumą keturiasdešimt metų, kol pradingo visa karta, kuri buvo padariusi pikta VIEŠPATIES akyse. ¹⁴ Vadinasi, dabar jūs, nusidėjėlių išperos, pakeitėte savo tėvus, didindami VIEŠPATIES pykčio ant Izraelio įniršį! ¹⁵ Jei jūs atsisakote paskui jį sekti, jis vėl paliks juos dykumoje, – jūs sunaikinsite šią visą tautą”.

¹⁶ O jie, priėję arčiau, tarė: “Pastatysime čia aptvarus savo kaimenėms ir miestus mūsų mažyliams, ¹⁷ bet patys imsime ginklų, žygiuodami pirma izraeliečių, kol nuvesime juos į jų vietą. Tuo tarpu mūsų mažyliai gali pasilikti įtvirtintuose miestuose, apsaugoti nuo vietos gyventojų. ¹⁸ Negrišime į savo namus, kol visi izraeliečiai nebus užėmę savo paveldo. ¹⁹ Dalies su jais kitoje pusėje anapus Jordano neturėsime, nes savo paveldą jau turime rytinėje Jordano pusėje”.

²⁰ Mozė jiems atsakė: “Jei darote, kaip sakote, – jei imatės ginklų, žygiuodami į karą kaip VIEŠPATIES priekinė sauga,* ²¹ ir visi, tinkami karinei tarnybai, pereinate Jordaną VIEŠPAČIUI reikalaujant, kolei jis nenuvays sau iš kelio priešų ²² ir kolei kraštas netaps pavaldus VIEŠPATIES akivaizdoje, – tada galite sugrįžti ir būsite nenusikaltę VIEŠPAČIUI ir Izraeliui. O šis kraštas bus jūsų nuosavybė VIEŠPATIES akivaizdoje. ²³ Bet jei taip nedarysite, tikėkite manimi, būsite nusidėję VIEŠPAČIUI. Galite tad būti tikri, kad jūsų nuodėmė

32,1: ... *Gileado kraštas*: vakarinė plynaukštės dalis į rytus nuo Jordano upės. Kartais Gileadu vadinama visa sritis tarp Arnono slėnio iki Jarmuko upės, o kartais tik šiaurinė ar pietinė dalis. *Jazero kraštas*: sritis į rytus nuo pietinio Gileado. 32,3: Vietovės, minimos šioje eilutėje, lygiai kaip vietovės 34-38 eilutėse, priklausė Sihono karalystei, kuri apėmė visą teritoriją tarp Arnono slėnio ir Jaboko upės.

32,12: ... *kenizaitį*: Kenizo klanų narys, kuris,

anot Pr 36,11.15.42, priklausė Edomui. Vadinasi, nors Kalebai ir buvo iš Judo giminės (žr. Sk 13,6; 34,19), jis turėjo savo gyslose ir edomiečių kraujo. Žr. taip pat ir Joz 14,6.14.

32,20-24: ... *VIEŠPATIES priekinė sauga*: Kadangi Sandoros Skrynios buvo nešama žygio metu į mūsų kartu su izraeliečių kariuomene, priekinė sauga žygiuodavo pirma Sandoros Skrynios, t.y. būdavo priekinė VIEŠPATIES sauga.

jus pasivys. ²⁴Tad statykite savo miestus mažyliams ir aptvarus savo kaimenėms, bet vykdykite, ką esate pažadėję”.

25 Tada gadaičiai ir reubenaičiai Mozei tarė: “Tavo tarnai elgsis kaip tu, mūsų viešpats, įsakai. ²⁶Mūsų mažyliai, mūsų žmonos, mūsų kaimenės ir visi kiti mūsų galvijai pasiliks Gileado miestuose, ²⁷tuo tarpu tavo tarnai, kiekvienas ginkluotas karui, persikels ir kovos už VIEŠPATĮ, kaip tu, mūsų viešpatie, įsakai”.

28 Mozė davė dėl jų įsakymą kunigui Eleazarui, Nuno sūnui Jozuei ir izraeliečių protėvių namų galvoms. ²⁹Mozė jiems tarė: “Jei gadaičiai ir reubenaičiai, visi ginkluoti karui VIEŠPATIES akivaizdoje, persikels su jumis per Jordaną ir kraštas pasidarys jums pavaldus, tuomet atiduosite jiems Gileado kraštą kaip nuosavybę. ³⁰Bet jei ginkluoti jie nepersikels su jumis, jie turės nuosavybę tarp jūsų Kanaano krašte”. ³¹Gadaičiai ir reubenaičiai atsakė: “Ką VIEŠPATS yra pasakęs apie tavo tarnus, tą mes darysime. ³²Mes kelsimės {per upę} VIEŠPATIES akivaizdoje ginkluoti į Kanaano kraštą, bet nuosavybė mūsų paveldo bus mums šioje Jordano pusėje”.

33 Mozė tad davė jiems, – Gado, Reubeno giminėms ir pusei Juozapo sūnaus Manaso giminės,* – amoriečių karaliaus Sihono karalystę ir Bašano karaliaus Ogo karalystę, kraštą ir jo miestus su aplinkinių

miestų valdomis. ³⁴Gadaičiai atstatė Diboną, Atarotus, Aroerį, ³⁵Atrot-Šofaną, Jazerą, Jogbėhą, ³⁶Bet-Nimrą ir Bet-Haraną, įtvirtino miestus ir aptvarus avims. ³⁷O reubenaičiai atstatė Hešboną, Elealę, Kirjajimus, ³⁸Nebo’ą, Baal-Meoną, pakeisdami kai kurių vardus,* ir Sibmą. Atstatytiems miestams jie davė savo pačių vardus. ³⁹Manaso sūnaus Machiro palikuonys patraukė į Gileadą ir, išvarydami ten gyvenančius amoriečius, jį užėmė. ⁴⁰Mozė tad atidavė Gileadą Manaso sūnui Machirui, ir jis ten įsikūrė. ⁴¹O Manaso sūnus Jairas patraukė, užėmė jų kaimus ir pavadino juos Havot-Jairu. ⁴²O Nobahas kovojo prieš Kenatą, užėmė jį bei jo kaimus ir pavadino Nobahu – savo vardu.

33 Sustojimo vietos keliaujant per dykumą ^{1*}Šios yra izraeliečių sustojimo vietos, per kurias, vedami Mozės ir Aarono, jie išėjo greta po gretos iš Egipto žemės. ²VIEŠPAČIUI įsakius, Mozė surašė vietas, per kurias jie ėjo, sustojimo vietą po sustojimo vietos. Šios tat yra jų sustojimo vietos pagal vietas, kuriomis jie ėjo.

^{3*} Jie iškeliavo iš Raamseso pirmąjį

mėnesį,

penkioliką pirmojo mėnesio dieną.

Dieną po Perėjimo aukos

izraeliečiai išėjo

drąsiai, visam Egiptui matant.

⁴ Egiptiečiai tuo tarpu laidojo

32,33: Lig šiol buvo pasakojama tik apie Gado ir Reubeno gimines ir apie buvusias Sihono karalystės valdas, todėl ši staigi užuomina apie pusę Manaso giminės ir jos valdas Bašane, buvusiąją Ogo karalystę, rodo, yra vėlesnis įkvėptojo redaktoriaus intarpas.

32,38: ... *pakeisdami kai kurių vardus*: įkvėptojo redaktoriaus intarpas, įspėjant skaitytoją apie naujus, izraeliečių duotus vietovių vardus.

33,1-49: Šis stovyklų – sustojimo vietų sąrašas buvo Mozės sudarytas (žr. 2-ąją eilutę), tačiau api- ma keletą vėlesnių intarpų. Be to, palyginus jį su

išsamesniais kelionės aprašymais, duotais kitose vietose, matyti, kad jis nėra išsamus. Jis apima tik keturiasdešimt sustojimo vietų – stovyklų, neskaitant Raamseso, – vietos, iš kurios izraeliečiai išėjo, – ir Moabo lygumų, – vietos, į kurią izraeliečiai atėjo. Šis skaičius atitinka keturiasdešimtį metų, praleistų kelionėje per dykumą, ir turbūt yra schematiškas. Keleto šio sąrašo vardų nėra kituose kelionės per dykumą pasakojimuose.

33,3-4: Šios dvi eilutės turbūt yra paimtos iš senos giesmės, giedotos švenčiant Išėjimą iš Egipto.

VIEŠPATIES ištiktus savo pirmagimius.

VIEŠPATS net jų dievus nuteisė!

Nuo Egipto lig Sinajaus kalno ⁵Izraeliečiai iškeliavo iš Raamseso ir pasistatė stovyklą prie Sukotų. ⁶Iškeliavę iš Sukotų, pasistatė stovyklą prie Etamo, kuris yra dykumos pakraštyje. ⁷Iškeliavę iš Etamo, jie pasuko atgal į Pi-Hahirotus, priešais Baal-Zefoną, ir pasistatė stovyklą priešais Migdolą. ⁸Iškeliavę iš Pi-Hahirotų, perėjo per jūrą į dykumą, tris dienas keliavo per Etamo dykumą ir pasistatė stovyklą prie Maros. ⁹Iškeliavę iš Maros, atėjo į Elimus. Elimuose buvo dvylika vandens šaltinių ir septyniasdešimt palmių. Ten jie pasistatė stovyklą. ¹⁰Iškeliavę iš Elimų, pasistatė stovyklą prie Nendrių jūros. ¹¹Pakilę nuo Nendrių jūros, sustojo Sino dykumoje. ¹²Pakilę iš Sino dykumos, pasistatė stovyklą prie Dofkos. ¹³Iškeliavę iš Dofkos, pasistatė stovyklą Aluše. ¹⁴Iškeliavę iš Alušo, pasistatė stovyklą prie Refidimų. Ten vandens žmonėms gerti nebuvo. ¹⁵Iškeliavę iš Refidimų, pasistatė stovyklą Sinajaus dykumoje.

Nuo Sinajaus kalno lig Kadeš-Barneos ¹⁶Pakilę iš Sinajaus dykumos, jie pasistatė stovyklą prie Kibrot-haTaavos. ¹⁷Iškeliavę iš Kibrot-haTaavos, pasistatė stovyklą prie Hazerotų. ¹⁸Iškeliavę iš Hazerotų, pasistatė stovyklą prie Ritmos. ¹⁹Iškeliavę iš Ritmos, pasistatė stovyklą prie Rimon-Perezo. ²⁰Iškeliavę iš Rimon-Perezo, pasistatė stovyklą prie Libnos. ²¹Iškeliavę iš Libnos, pasistatė stovyklą prie Risos. ²²Iškeliavę iš Risos, pasistatė stovyklą prie Kehelatos. ²³Iškeliavę iš Kehelatos, pasistatė stovyklą prie Šefero kalno. ²⁴Pakilę nuo Šefero kalno, pasistatė stovyklą prie Harados. ²⁵Iškeliavę iš Harados, pasi-

statė stovyklą prie Makhelotų. ²⁶Iškeliavę iš Makhelotų, pasistatė stovyklą prie Tahatos. ²⁷Iškeliavę iš Tahatos, pasistatė palapines prie Teraho. ²⁸Iškeliavę iš Teraho, pasistatė stovyklą prie Mitkos. ²⁹Iškeliavę iš Mitkos, pasistatė stovyklą prie Hašmonos. ³⁰Iškeliavę iš Hašmonos, pasistatė stovyklą prie Moserotų.* ³¹Iškeliavę iš Moserotų, pasistatė stovyklą prie Bene-Jaakano. ³²Iškeliavę iš Bene-Jaakano, pasistatė stovyklą prie Hor-haGidgago. ³³Iškeliavę iš Hor-haGidgago, pasistatė stovyklą prie Jotbatos. ³⁴Iškeliavę iš Jotbatos, pasistatė stovyklą prie Abronos. ³⁵Iškeliavę iš Abronos, pasistatė stovyklą prie Ezion-Geberio. ³⁶Iškeliavę iš Ezion-Geberio, pasistatė stovyklą Zino dykumoje, tai yra Kadeše.

Nuo Kadeš-Barneos lig Moabo lygumų ³⁷Iškeliavę iš Kadešo, pasistatė stovyklą prie Horo kalno – prie pat Edomo krašto ribos. ³⁸VIEŠPAČIUI įsakius, kunigas Aaronas užkopė ant Horo kalno ir ten numirė, – keturiasdešimtais metais po izraeliečių išėjimo iš Egipto žemės, penkto mėnesio pirmąją dieną. ³⁹Aaronas buvo šimto dvidešimtys metų, kai jis mirė ant Horo kalno.

⁴⁰Kanaanietis Arado karalius, gyvenantis Negebe, Kanaano krašte, sužinojo apie izraeliečių atėjimą.

⁴¹Pakilę nuo Horo kalno, jie pasistatė stovyklą prie Zalmonos. ⁴²Iškeliavę iš Zalmonos, pasistatė stovyklą prie Punono. ⁴³Iškeliavę iš Punono, pasistatė stovyklą prie Obotų. ⁴⁴Iškeliavę iš Obotų, pasistatė stovyklą prie Ije-Abarimų Moabo žemėje. ⁴⁵Iškeliavę iš Ije-Abarimų, pasistatė stovyklą prie Dibon-Gado. ⁴⁶Iškeliavę iš Dibon-Gado, pasistatė stovyklą prie Almon-Diblatajimų. ⁴⁷Iškeliavę iš

33,30-36: Moserotų oazė yra minima Jst 10,6 (vienaskaita *Mosera*), kaip vieta, kur mirė Aaronas.

Vadinasi, ji buvo arti Horo kalno. Žr. Sk 20,22-29.

Almon-Diblatajimų, pasistatė stovyklą Abarimų kalnuose, priešais Nebo kalną. ⁴⁸Pakilę nuo Abarimų kalnų, pasistatė stovyklą Moabo lygumose palei Jordaną prie Jericho. ⁴⁹Jie statėsi stovyklą Moabo lygumose palei Jordaną nuo Bet-Ješimotų lig pat Abel-Šitimų.

Kanaano užkariavimas ir padalijimas ⁵⁰Moabo lygumose palei Jordaną prie Jericho VIEŠPATS kalbėjo Mozei, tardamas: ⁵¹“Kalbėk izraeliečiams ir sakyk jiems: ‘Kai persikelsite per Jordaną į Kanaano kraštą, ⁵²išvargsite visus krašto gyventojus, sunaikinsite visas jų statulas, sunaikinsite visus lietinius atvaizdus, išgriausite visas jų šventus alkus aukštumose. ⁵³Užimsite kraštą ir jame įsikursite, nes aš jums daviau tą kraštą paveldėti. ⁵⁴Padalysite kraštą burtų keliu savo klanams, – dideliui duosite didesnį paveldą, o mažesniai duosite mažesnį paveldą; paveldas priklausys tam asmeniui, kuriam lems mesti burtai; gausite savo dalį pagal savo protėvių gimines.

⁵⁵Bet jei neišvargsite krašto gyventojų, tuomet tie, kuriems leisite pasilikti, bus spygliai jūsų akyse ir dygliai jūsų šonuose. Jie kamuos jus krašte, kuriame jūs gyvenate. ⁵⁶Atsitiks taip, kad pasielsiu su jumis, kaip buvau užsimojęs su jais pasielti”.

34 Giminių žemės paveldo ribos Kanaane ¹VIEŠPATS kalbėjo Mozei, tardamas: ²“Duok izraeliečiams šį įsakymą. Sakyk jiems: ‘Kai būsite įėję į Kanaano kraštą, – tai yra žemė, kuri teks jums kaip paveldas, visas Kanaano kraštas, – ³jūsų pietinė dalis drieksis nuo Zino dykumos palei Edomo šoną. Taigi

jūsų pietinė riba rytuose prasidės prie Mirties jūros* galo. ⁴Tuomet jūsų riba pasuks į pietus nuo Akrabimų perėjos, eis per Ziną ir nusidrieks į pietus nuo Kadeš-Barneos, pasiekdama Hazar-Adarą, nueis į Azmoną. ⁵Nuo Azmono riba pasisuks link Egipto upės ir baigsis prie Jūros.*

⁶Vakarų siena jums bus Didžioji jūra* ir jos krantai. Tai bus jūsų vakarinė riba.

⁷Jūsų šiaurinė riba bus tokia: nuo Didžiosios jūros nubrėžkite liniją lig Horo kalno;* ⁸nuo Horo kalno nubrėžkite liniją lig Lebo-Hamato. Riba tepasiekia Zedadą. ⁹Tada riba nusidrieks iki Zifrono ir baigsis prie Hazar-Enano. Tai bus jūsų šiaurinė riba.

¹⁰Pažymėsite savo rytinę ribą nuo Hazar-Enano lig Šefamo. ¹¹Nuo Šefamo riba nusileis į Riblą, rytiniame Aino šone; iš ten vėl nusileis ir atsimuš į rytinį Kinereto jūros šlaitą; ¹²iš čia riba nusileis Jordano link ir baigsis prie Mirties jūros.

Tai bus jūsų kraštas, nustatytas tomis ribomis”.

¹³Mozė nurodė izraeliečiams, tardamas: “Tai kraštas, kurį jūs gausite burtų keliu kaip savo paveldą. VIEŠPATS įsakė, kad jis būtų duotas devynioms giminėms ir pusei giminės. ¹⁴Nes Reubeno giminė, pagal jos protėvių namus, ir Gado giminė, pagal jos protėvių namus, jau yra pasiėmusios savo paveldą. Taip pat ir pusė Manaso giminės. ¹⁵Anos dvi giminės ir ana pusė giminės jau pasiėmė savo paveldą anapus Jordano, priešais Jerichą, rytų šone”.

Vadai, atsakingi už krašto padalijimą ¹⁶VIEŠPATS kalbėjo Mozei, tardamas: ¹⁷“Šie yra vardai vyrų, kurie padalys

34,3: ... *Mirties jūros*: nūdien įprasta ją vadinti Negyvąja jūra.

34,5: ... *prie Jūros*: prie Viduržemio jūros.

34,6: ... *Didžioji jūra*: Viduržemio jūra.

34,7-8: ... *Horo kalno*: skirtingas nuo kalno, ant kurio mirė Aaronas. Žr. Sk 20,22; 33,37-41.

jums kraštą paveldui: kunigas Eleazaras ir Nuno sūnus Jozuė. ¹⁸Be to, paimsite po vieną vadą iš kiekvienos giminės kraštą paveldui padalyti. ¹⁹Vardai vyrų yra šie:

iš Judo giminės Jefūnės sūnus
Kalebas;

²⁰ iš Simeono giminės Amihudo
sūnus Samuelis;

²¹ iš Benjamino giminės Chislono
sūnus Elidadas;

²² iš Dano giminės vadas Joglio
sūnus Bukis;

²³ iš Juozapo sūnų:
iš Manaso giminės vadas Efodo
sūnus Hanielis;

²⁴ iš Efraimo giminės vadas Šiftano
sūnus Kemuelis;

²⁵ iš Zebuluno giminės vadas
Parnacho sūnus Elizafanas;

²⁶ iš Issacharo giminės vadas Azano
sūnus Paltielis;

²⁷ iš Ašero giminės vadas Šelomio
sūnus Ahihudas;

²⁸ iš Naftalio giminės vadas Amihudo
sūnus Pedahelis”.

²⁹ Tai buvo tie, kuriems VIEŠPATS įsakė padalyti paveldą izraeliečiams Kanaano krašte.

35 Miestai levitams ¹VIEŠPATS kalbėjo Mozei Moabo lygumose prie Jordano, arti Jericho, tardamas: ²“Įsakyk izraeliečiams duoti iš jiems paskirto nuosavybės paveldo miestus levitams gyventi; duoti levitams ir ganyklų aplinkui jų miestus. ³Miestai bus jiems gyventi, o miestų ganyklos bus jų gyvuliams – galvijams ir visiems kitiems gyvuliams. ⁴Miestų ganyklos, kurias duosite levitams, tęsis nuo miesto sienos per tūkstantį uolekčių

visur aplinkui. ⁵Atmatuosite du tūkstančius uolekčių už miesto palei rytinį šoną, du tūkstančius uolekčių palei pietinį šoną, du tūkstančius uolekčių palei vakarinį šoną ir du tūkstančius uolekčių palei šiaurinį šoną su miestu viduryje. Tai priklausys jiems kaip ganyklos jų miestams.

⁶ Tarp miestų, kuriuos paskirsite levitams, turės būti šeši prieglaudos miestai, į kuriuos leisite pabėgti žudikui. Be šių, duosite keturiasdešimt du miestus. ⁷Taigi skaičius miestų, kuriuos turite duoti levitams, bus keturiasdešimt aštuoni miestai su jų ganyklomis. ⁸* Skirdami miestus iš izraeliečių nuosavybės, imkite iš didesnių giminių daugiau ir iš mažesnių giminių mažiau. Kiekviena tad duos levitams iš savo miestų pagal savo gautą paveldą”.

Prieglaudos miestai ⁹VIEŠPATS kalbėjo Mozei, tardamas: ¹⁰“Kalbėk izraeliečiams ir sakyk jiems: ‘Kai būsite perėję Jordaną į Kanaano kraštą, ¹¹tuomet atrinkite miestus – prieglaudos miestus sau, kad žudikas, užmušęs žmogų netyčiomis, galėtų tenai pabėgti. ¹²Tie miestai bus jums prieglauda nuo keršytojo už kraują,* kad žudikas nemirtų, kol nebus teistas bendrijos akivaizdoje. ¹³Miestai, kuriuos paskirsite prieglaudos miestais, turi būti šeši: ¹⁴prieglaudos miestais paskirsite tris miestus anapus Jordano ir tris miestus Kanaano krašte. ¹⁵Tie šeši miestai bus prieglauda ne tik izraeliečiams, bet ir ateiviams, kurie nuolat ar laikinai tarp jų gyvena, kad bet kas, užmušęs žmogų netyčia, tenai galėtų pabėgti”.

Žmogžudystė ir netyčinis nužudymas ¹⁶*“Bet jei kas nors taip smogia kitam geležiniu daiktu, kad tas žmogus

35,8: Vargu ar buvo laikomasi šio įsako, kai iš tikrųjų miestai buvo skiriami levitams. Žr. Joz 21.
35,12: ... *keršytojo už kraują*: iš artimųjų užmuštojo giminių asmuo (žr. 2 Sam 14,7), kuris

turėjo teisę ir pareigą atimti žmogžudžio gyvybę. Žr. Įst 19,6,12; Joz 20,3,5,9.

35,16-25: Čia, kaip ir Įst 19,1-13 tekste, yra nauji pradinių nuostatų pritaikymai. Žr. Iš 21,12-27.

miršta, jis yra žmogžudys. Žmogžudys turi būti nubaustas mirtimi. ¹⁷Arba jei kas nors smogia kitam akmeniniu įrankiu, nuo ko gali mirti, ir tas žmogus miršta, jis yra žmogžudys. Žmogžudys turi būti nubaustas mirtimi. ¹⁸Arba jei kas nors smogia kitam mediniu ginklu, nuo ko gali mirti, ir tas žmogus miršta, jis yra žmogžudys. Žmogžudys turi būti nubaustas mirtimi. ¹⁹Ji sutikęs, keršytojas už kraują nubaustas žmogžudį mirtimi. ²⁰Panašiai jei kas parstumia kitą iš pykčio ar jei kas patykojęs sviedžia ką nors į kitą ir ištinka mirtis, ²¹ar jei kas, būdamas nesantaikoje, smogia kitam ranka ir ištinka mirtis, užgavėjas turi būti nubaustas mirtimi. Jis yra žmogžudys. Ji sutikęs, keršytojas už kraują nubaustas mirtimi.

²²Bet jei kas kitą pastumia staiga, ne būdamas nesantaikoje, ar jei kas netykodamas sviedžia kokį daiktą, ²³ar jei kas, mesdamas akmenį, nuo ko gali mirti, netyčiomis pataiko į žmogų ir ištinka mirtis, – nors jis nebuvo jo priešas ir nenorėjo jo užgauti, – ²⁴tuomet bendrija turės išspręsti bylą tarp užmušėjo ir keršytojo už kraują pagal šiuos įsakus. ²⁵Bendrija turi išgelbėti užmušėją iš keršytojo už kraują rankų ir turi sugrąžinti jį į prieglaudos miestą, į kurį jis buvo nubėgęs. Užmušėjas turi jame gyventi iki vyriausiojo kunigo, patepto aliejumi, mirties. ²⁶Bet jei užmušėjas išėitų savo noru bet kada iš prieglaudos miesto, į kurį buvo nubėgęs, ²⁷o keršytojas už kraują, atradęs jį už prieglaudos miesto ribų, užmuštų, jam nebūtų kraujo kaltės. ²⁸Užmušėjas turi išbūti prieglaudos mieste lig vyriausiojo kunigo mirties. Tik po vyriausiojo kunigo mirties užmušėjas gali grįžti namo.

²⁹Tokie bus jums įstatai ir įsakai per visas jūsų kartas ir visose jūsų gyvenvietėse.

³⁰Jei kas užmuša žmogų, gali būti nubaustas mirtimi tik liudytojų parodymu. Vieno liudytojo parodymo neužtenka nubausti žmogui mirtimi. ³¹Be to, neimsite išpirkos už gyvybę žmogžudžio, nuteisto mirties bausme. Žmogžudys turi būti nubaustas mirtimi. ³²Neimsite išpirkos nei už nubėgusįjį į prieglaudos miestą, duodantį galimybę bėgliui sugrįžti gyventi kur nors krašte prieš vyriausiojo kunigo mirtį. ³³Nesuterškite krašto, kuriame gyvenate. Kadangi kraujo išliejimas suteršia kraštą, permaldavimą už kraštą dėl jame išlieto kraujo galima atlikti tik krauju to, kuris išliejo kraują. ³⁴Neišniekinkite krašto, kuriame jūs gyvenate, kur ir aš pats esu, nes aš, VIEŠPATS, esu tarp izraeliečių”.

36 Dukterų paveldas ¹Tada išėjo į priekį protėvių šeimų galvos klanų, kilusio iš Gileado, sūnaus Machiro sūnaus Manaso, – vieno iš Juozapo giminės klanų, – ir kreipėsi į Mozę ir vadus bei izraeliečių protėvių šeimų galvas. ²Jie sakė: “Tau, mūsų viešpatie, VIEŠPATS įsakė padalyti kraštą izraeliečių paveldui burtų keliu. Mūsų viešpačiui buvo VIEŠPATIES įsakymu atiduoti mūsų brolio Zelfedo paveldą jo dukterims. ³Bet jei jos nuteka į kitą izraeliečių giminę, tuomet jų paveldas bus paimtas iš mūsų protėvių ir pridėtas prie paveldo giminės, į kurią jos nuteka. Taigi jis bus atimtas iš paveldo dalies, kuri mums priklauso. ⁴*Atėjus izraeliečių jubiliejaus metams, jų paveldas bus pridėtas prie paveldo giminės, į kurią jos bus nutekėjusios. Taigi jų paveldas bus atimtas iš mūsų protėvių giminės paveldo”.

36,4: Prieš jubiliejaus metus įvairios aplinkybės, – pavyzdžiui, skyrybos, – galėjo sugrąžinti tokią nuosavybę pirmakščiams savininkams iš

giminės, bet jubiliejaus metais ji tapo neatšaukiamai naujųjų savininkų nuosavybe.

5* Tada Mozė įsakė izraeliečiams pagal VIEŠPATIES žodį, tardamas: "Teisingai kalba Juozapo giminės palikuonys. ⁶Štai ką VIEŠPATS įsako dėl Zelofedo dukterų: "Tęteka jos už to, kas joms patinka, bet su sąlyga, kad jos nuteka į savo tėvo giminės klaną. ⁷Joks izraeliečių paveldas nebus perkeltas iš vienos giminės į kitą, nes visi izraeliečiai turi išlaikyti savo protėvių gimininių paveldą. ⁸Todėl kiekviena duktė su paveldu bet kurioje izraeliečių giminėje turi tekėti už vyro iš savo tėvo giminės klanu, kad izraeliečiai neprarastų savo protėvių paveldo. ⁹Taigi joks paveldas nebus

perkeltas iš vienos giminės į kitą, nes kiekviena izraeliečių giminė turi išlaikyti savo paveldą".

10 Zelofedo dukterys padarė, kaip VIEŠPATS buvo Mozei įsakęs. ¹¹Mahla, Tirza, Hogla ir Noa, Zelofedo dukterys, ištekėjo už savo tėvo brolių sūnų. ¹²Jos nutekėjo į klanus Juozapo sūnaus Manaso palikuonių, ir jų paveldas pasiliko jų tėvo klanu giminėje.

13 Tie yra įsakymai ir įsakai, kuriuos VIEŠPATS davė izraeliečiams per Mozę Moabo lygumose prie Jordano, arti Jericho.

36,5-9: Įstatymas, duotas Sk 27,5-11 tekste, papildomas.

PAKARTOTO
ISTATYMO KNYGA

Penktoji ir paskutinė Penkiaknygės knyga yra vadinama Pakartotu Įstatymu. Knygos pavadinimo kilmė yra Septuagintos vertėjų jai duotas vardas: “Deuteronomos”, t.y. “Antrasis {t.y. Pakartotas} Įstatymas”. Jos turinys nėra naujas įstatymas, bet dalinis pakartojimas, papildymas ir paaiškinimas įstatymo, paskelbto ant Sinajaus kalno. Taigi iš naujo patvirtinama Sandora tarp Dievo ir Izraelio tautos. Teisinis Išėjimo knygos kraitis — Dešimt Dievo įsakymų ir Sandoros teisynas — ne tik pakartojami, bet ir peraiškinami, norint paskelbti Sandoros pažadus ir įpareigojimus kiekvienam izraeliečiui pakitusių gyvenimo sąlygų ir istorijos vyksmo kontekste. Istorinės knygos dalys yra kitų keturių Penkiaknygės knygų pasakojimo suvestinė.

Hebrajiškasis Pakartoto Įstatymo knygos vardas yra “Elle-haDebarim”, t.y. “Šie {yra} žodžiai...” Skaičių knyga baigiasi pasakojimu apie izraeliečius, sustojusius Moabo lygumose, pasiruošusius žygiui į Pažado Žemę — Kanaaną — iš rytų. Pakartoto Įstatymo knyga tariasi esanti Mozės atsisveikinimo kalba, pasakyta izraeliečiams prieš jiems įeinant į Pažado Žemę. Mozė atpasakoja nuostabiuosius įvykius, kuriais Dievas įėjo į jų gyvenimą ir istoriją, iškilmingai įspėja apie naujo sėslaus gyvenimo pagundas Pažado Žemėje ir maldauja juos būti ištikimus Sandoros Dievui. Iš tikrųjų Pakartoto Įstatymo knyga apima ne vieną, bet tris Mozės kalbas. Pirmoji yra 1,6-4,40 skyriuose, antroji — 5-28 skyriuose, trečioji — 29-30 skyriuose. Likusieji 31-34 skyriai tęsia Skaičių knygos pasakojimą.

Būdinga Pakartoto Įstatymo savybė yra pamokslinis stilius. Ji stengiasi paskatinti žmones taisyti gyvenimą; ji grasina Sandoros tautai, primindama jos garbingą praeitį ir istorinę užduotį tarnauti Dievo išganymo užmojui; ji pažada gausų atlygį. Pakartoto Įstatymo knygai yra būdinga pabrėžti, kad Sandoros Viešpaties garbinimas turi būti sutelktas vienoje vietoje, o vietinės šventovės — alkai — turi būti panaikintos (žr. Įst 12). Kai Pakartoto Įstatymo knyga buvo paskelbta VII a. prieš Kristų, Jeruzalės Šventykla buvo religinis Sandoros bendrijos centras. Atrodo, kad Pakartoto Įstatymo knyga buvo Šventyklą remontuojant atrastoji “įstatymo knyga” (2 Kar 22,11), skatinusi Jošijo religinę reformą 621 m. prieš Kristų (žr. 2 Kar 22-23). Taigi Pakartoto Įstatymo knyga, įkvėpta praėjus kelerui šimtmečių po izraeliečių įėjimo į Pažado žemę Kanaaną, yra tarsi Mozės, didžiojo vado ir įstatymų leidėjo, mirties išvakarėse testamentas Sandoros tautai.

Jėzaus Kristaus amžiuje Pakartoto Įstatymo knyga ir Psalmynas turėjo ypatingą svarbą ir reikšmę žydų liturgijoje ir gyvenime. Pats Išganytojas citavo Pakartoto Įstatymo mokymą, nugalėdamas trigubą šėtono pagundą dykumoje (žr. Mt 4; Įst 6,13.16; 8,3; 10,20) ir aiškindamas pirmąjį ir svarbiausiąjį įsakymą (žr. Mt 22,35-39; Įst 6,4).

Pakartoto Įstatymo knygos metmenys:

A. Istorinė apžvalga ir paskatinimas	1,1-4,43
B. Dievas ir jo Sandora	4,44-11,32
C. Pakartoto Įstatymo teisynas	12,1-26,19
D. Paskutiniai Mozės žodžiai	27,1-34,12

A. ISTORINĖ APŽVALGA IR PASKATINIMAS

1 Pirmoji Mozės kalba ^{1*}Šie yra žodžiai, kuriais Mozė kreipėsi į visą Izraelį anapus Jordano dykumoje, Araboje priešais Sufą, tarp Parano ir Tofelo, Labano, Hazerotų ir Di-Zahabo. ²Nuo Horebo į Kadeš-Barneą per Seiro kalnus yra vienuolika dienų kelionės. ³Keturiasdešimtais metais, vienuolikto mėnesio pirmąją dieną, Mozė kalbėjo izraeliečiams, kaip VIEŠPATS jam buvo įsakęs jiems kalbėti. ⁴Tai buvo tada, kai jis buvo nugalėjęs amoriečių karalių Sihoną, valdžiusį Hešbone, ir Bašano karalių Ogą, valdžiusį Aštarote ir Edreije. ⁵Anapus Jordano, Moabo krašte, {Mozė} ėmėsi aiškinti šį Mokymą. Jis tarė:

6 “VIEŠPATS, mūsų Dievas, kalbėjo mums prie Horebo, tardamas: ‘Jau gana ilgai prabuvote prie šio kalno. ⁷Leiskitės vėl į kelionę ir eikite į amoriečių* ir visų jų kaimynų aukštumų kraštą, – Araboje,* kalnuose, Šefeloje,* Negebe* ir pajūryje, – į kanaaniečių* kraštą ir Libaną iki pat Didžiosios upės, Eufrato upės. ⁸Štai! Tą kraštą aš jums atidaviau. Įeikite ir užimkite kraštą, kurį VIEŠPATS prisiekė duoti jūsų protėviams – Abraomui, Izaokui ir Jokūbui, – jiems ir jų palikuonims po jų”.

Seniūnų paskyrimas ⁹“Tada jums sakiau: ‘Vienas aš neįstengiu jūsų panešti.* ¹⁰VIEŠPATS taip jus padaugino, kad esate gausūs kaip žvaigždės dangaus skliaute. ¹¹Tepadaugina jus VIEŠPATS, mūsų protėvių Dievas, tūkstantį kartų ir telaimina jus, kaip jis yra jums pažadėjęs! ¹²Bet kaip

aš vienui vienas galiu nešti jūsų bėdas, jūsų našatą ir jūsų vaidus? ¹³Išrinkite išminčius, sumanius bei prityrusius vyrus iš kiekvienos savo giminės, ir juos paskirsiu jums seniūnais’. ¹⁴Jūs man atsakėte: ‘Ką siūlai padaryti – yra gerai sumanyta’. ¹⁵Paėmiau tad jūsų giminių galvas, išminčius ir prityrusius vyrus, ir padariau juos jūsų vadais – tūkstantininkais, šimtininkais, penkiasdešimtininkais, dešimtininkais ir seniūnais jūsų giminėms. ¹⁶Be to, įsakiau jūsų teisėjams: ‘Išklausykite savųjų skundus ir teismu abu teiskite – vieną ir kitą, nesvarbu, ar jis būtų izraelietis, ar ateivis. ¹⁷Teisdami negalite būti šališki: išklausykite menkuolį lygiai taip, kaip ir didžiūną. Nesibaiminkite dėl žmonių, nes teismas yra Dievo. O jei koks reikalas būtų jums per sunkus, man perduokite, aš jį išspręsiu’. ¹⁸Taip tad anuomet jums nurodžiau apie visa, ką jūs privalote daryti”.

Dvylika žvalgų ¹⁹“Tada, kaip VIEŠPATS, mūsų Dievas, buvo mums įsakęs, mes leidomės į kelionę nuo Horebo ir keliavome per tą visą plačią ir siaubingą dykumą, kaip patys matėte, keliu į amoriečių aukštumų kraštą. Atėjus į Kadeš-Barneą, ²⁰aš jums sakiau: ‘Atėjote prie amoriečių aukštumų krašto, kurį VIEŠPATS, mūsų Dievas, duoda mums. ²¹Štai VIEŠPATS, tavo Dievas, tau atidavė šį kraštą. Eik ir užimk jį, kaip VIEŠPATS, tavo protėvių Dievas, yra tau pažadėjęs. Nebijok ir neprarask drąsos!’

²² Tada atėjote jūs visi prie manęs ir sakėte: ‘Pirma pasiųskime vyrus, kad išžvalgytų mums tą kraštą ir parneštų mums žodį apie kelią, kuriuo turėtume ei-

1,1 Šias visas kalbas Mozė pasakė Moabo krašte, anapus Jordano (žr. 5-ąją eilutę), kuris vadinamas ir Moabo lygumomis (žr. Sk 36,13).

1,7 ... amoriečių ... kraštą ... kanaaniečių kraštą: amoriečiai ir kanaaniečiai sudarė daugumą Palestinos gyventojų prieš izraeliečių invaziją.

Araba: Jordano upės slėnis ir įdauba pietuose nuo Negyvosios jūros; Šefela: vakarinių Judėjos aukštumų virtinės kalvos; Negebas: tyrai pietinėje Palestinoje.

1,9: ... neįstengiu jūsų panešti: žr. 31-ąją eilutę.

ti, ir apie miestus, kuriuos pasieksime'.²³ Sutikdamas su jūsų pasiūlymu, parinkau iš jūsų dvyliką, po vieną iš kiekvienos giminės.²⁴ Jie leidosi į kelionę ir nukilo į aukštumų kraštą. Pasiekę Eškolo slėnį, jie išžvalgė jį²⁵ ir, paėmę šį tą iš krašto derliaus, parnešė mums. Jie parnešė mums ir žinią, sakydami: 'Kraštas, kurį VIEŠPATS, mūsų Dievas, mums duoda, yra geras'.

26 Tačiau eiti jūs atsisakėte. Jūs maištavote prieš VIEŠPATIES, savo Dievo, įsakymą.²⁷ Savo palapinėse* murmėdami sakėte: 'VIEŠPATS mūsų nekenčia, išvedė mus iš Egipto žemės, kad atiduotų mus į amoriečių rankas ir mus sunaikintų'.²⁸ Į kokią vietą mes einame? Mūsų broliai atėmė mums drąsą, sakydami: žmonės yra stipresni ir aukštesni negu mes, o miestai didžiuliai ir su sienomis lig padangių! Be to, ten net Anakimų* palikuonis matėme!'²⁹ Aš sakiau jums: 'Nenusigąskite ir jų nebijokite'.³⁰ VIEŠPATS, jūsų Dievas, eina pirmą jūsų, jis pats kovos už jus, kaip jūs matėte jį darant dėl jūsų Egipte³¹ ir dykumoje. Ten matei, kaip VIEŠPATS, tavo Dievas, nešė tave, kaip žmogus neša savo sūnų visą kelią, kuriuo keliavote, kol atėjote iki šios vietos.³² Tačiau, viso to nepaisydami, jūs netikite VIEŠPAČIU, savo Dievu,³³ kuris eina jūsų kelionėje pirmą jūsų, – išžvalgyti jums vietas, kur statyti palapines, – naktį ugnyje ir dieną debesyje, rodydamas jums kelią, kuriuo turite eiti''.

Viešpats nubaudžia izraeliečius

³⁴ 'Kai VIEŠPATS išgirdo jūsų garsų šauksmą, jis supyko ir prisiekė: ³⁵ 'Nė vienas iš šių žmonių, nė vienas iš šios nedoros kartos, nepamatys gerojo krašto, kurį prisiekiau duoti jūsų protėviams, ³⁶ nė vienas,

išskyrus Jefūnės sūnų Kalebą.* Jis matys jį, jam ir jo palikuonims duosiu kraštą, į kurį jis įkėlė koją, nes jis liko besąlygiškai ištikimas VIEŠPAČIUI'.³⁷ Per jus VIEŠPATS supyko net ant manęs, tardamas: 'Nei tu tenai neįeisi'.³⁸ Nuno sūnus Jozuė, tavo padėjėjas, tenai įeis. Padrąsink jį, nes jis turės duoti Izraeliui jo paveldą.³⁹ Be to, jūsų mažyliai, apie kuriuos sakėte, kad bus pagrobti, jūsų vaikai, kurie nūdien dar nežino skirtumo tarp gera ir pikta, tenai įeis. Jiems jį duosiu, jie jį paveldės.⁴⁰ O jūs apsigręžkite ir keliaukite į dykumą Nendrių jūros keliu''.

Nesėkmingas bandymas įsiveržti į Kanaaną

⁴¹ 'Atsakydami man tarėte: 'Mes esame kalti VIEŠPAČIUI! Esame pasiruošę eiti ir taip kovoti, kaip VIEŠPATS, mūsų Dievas, mums įsakė'. Taigi jūs visi apsijuosėte ginklais ir manėte, kad bus lengva nukilti į aukštumų kraštą.⁴² Bet VIEŠPATS man tarė: 'Įspėk juos! Neikite ir nekovokite, kad nebūtumėte savo priešų sutriuškinti, nes aš nesu su jumis'.⁴³ Nors aš jums ir kalbėjau, bet jūs manęs neklausėte. Jūs maištavote prieš VIEŠPATIES įsakymą ir įžūliai pasitikėdami nukilote į aukštumų kraštą.⁴⁴ Tada amoriečiai, gyvenę tame aukštumų krašte, išėjo prieš jus ir kaip bitės vijosi jus. Jie nugalejo jus prie Hormos Seire.⁴⁵ Kai sugrįžote ir verkėte VIEŠPATIES akivaizdoje, VIEŠPATS nei klausėsi jūsų balso, nei atkreipė į jus dėmesį.⁴⁶ Užtat turėjote prabūti Kadeše tokį ilgą laiką''.

2 Nuo Kadeš-Barneos iki Arno no upės

¹ 'Kai apsigręžėme ir leidomės į kelionę Nendrių jūros keliu, kaip VIEŠPATS buvo pasakęs, mesėjome ilgą

1,27: ... savo palapinėse: tarp savųjų.

1,28: ... Anakimų palikuonis: anakimai buvo legendų milžinai. Žr. Sk 13,22.33.

1,36: ... išskyrus ... Kalebą: ir Jozuei buvo

leista įeiti į Pažado Žemę, bet čia apie jį neužsimenama, nes jis yra minimas 38-oje eilutėje kaip Mozės įpėdinis.

laiką palei Seiro kalnus. ²Galop VIEŠPATS man tarė: ³‘Gana jums eiti palei šį aukštumų kraštą. Sukitės dabar į šiaurę. ⁴Duok žmonėms tokį įsakymą: nūn jūs turėsite pereiti per kraštą savo giminių, Esavo palikuonių, gyvenančių Seire. Nors jie jūsų ir bijos, bet būkite atsargūs, ⁵nekovokite su jais, nes iš jų žemės jums neduosiu nė vienos pėdos. Seiro kalną atidaviau Esavui kaip paveldą. ⁶Už pinigų pirksite iš jų maistą pavalgyti; už pinigų pirksite iš jų net vandenį atsigerti. ⁷Iš tikrųjų VIEŠPATS laimino tave visame, ką tik darei; jis žino apie tavo ėjimą per šią plačią dykumą. Per šiuos keturiasdešimt metų VIEŠPATS, tavo Dievas, buvo su tavimi ir tau nieko netrūko’”.

Palei Moabo ribas ⁸‘Ėjome tad tolyn nuo savo giminių, Esavo palikuonių, gyvenančių Seire, pasukome nuo kelio per Arabą, Elatą ir Ezion-Geberį. Mums pasukus eiti Moabo dykumos kryptimi, ⁹VIEŠPATS man tarė: ‘Neužpulk Moabo, nekovok su juo, nes iš jo žemės neduosiu tau paveldo. Arą atidaviau Loto palikuonims kaip paveldą’.

10 {Emimai, galinga ir gausi tauta, – aukšti kaip anakimai, – ten seniau gyveno. ¹¹Panašiai kaip anakimai, jie paprastai buvo laikomi refajimais, nors moabiečiai juos vadina Emimais. ¹²Be to, Seire seniau buvo gyvenę horitai, bet Esavo palikuonys juos išvarė, sunaikindami juos ir apsigyvendami jų vietoje, kaip Izraelis padarė krašte, kurį VIEŠPATS jiems davė kaip paveldą.}

13 ‘Pasiruoškite pereiti Zeredo upokšnį’.

Taigi mes perėjome Zeredo upokšnį.

¹⁴Laiko tarpas, kurį praleidome kelionėje nuo Kadeš-Barneos iki perėjome Zeredo upokšnį, buvo trisdešimt aštuoneri metai.

Tuo tarpu visa karta kareivių išmirė stovykloje, kaip VIEŠPATS buvo apie juos prisiėkęs. ¹⁵Iš tikrųjų paties VIEŠPATIES ranka buvo prieš juos nukreipta, kad išrautų juos iš stovyklos, ir rovė, kol visi pradingo”.

Palei Amono ribas ¹⁶“Vos tik visiems kareiviams išmirus, ¹⁷VIEŠPATS man kalbėjo, tardamas: ¹⁸‘Šiandien pereisi Moabo sieną prie Aro. ¹⁹Kai prieisi amoniečių pasienį, neužpulk jų ir nekovok su jais, nes neduosiu tau amoniečių krašto kaip paveldo. Atidaviau jį Loto palikuonims kaip paveldą’.

20 {Jis taip pat paprastai laikomas refajimų kraštu. Seniau jame gyveno refajimai, – nors juos amoniečiai vadina zamzumimais, – ²¹stipri ir gausi tauta, tokio pat ūgio kaip anakimai. Bet VIEŠPATS nušlavė juos nuo kelio amoniečiams, kurie juos išvarė ir apsigyveno jų vietoje. ²²Tą pat jis padarė ir Esavo palikuonims, gyvenantiems Seire, taip nušluodamas horitus jiems nuo kelio, kad jie galėjo užimti jų kraštą ir gyventi jų vietoje net lig šios dienos. ²³O avimus, gyvenusius kaimuose Gazos kaimynystėje, sunaikino iš Kaftoro* atsikėlę kaftorimai, apsigyvendami jų vietoje.}

24 ‘Pirmyn! Pereikite Arnono slėnį! Štai atidaviau tau į rankas amorietį Hešbono karalių Sihoną ir jo kraštą. Pradėk užimti paveldą, leiskis į mūšį su juo! ²⁵Šią dieną pradedu judinti visas tautas po dangumi jūsų klaiku ir baime, – jos, jūsų vardą girdėdamos, drebės, per jus kentės sielvartą’”.

Užkariaujama Sihono karalystė

²⁶“Tad aš pasiunčiau iš Kedemotų dykumos pasiuntinius pas Hešbono karalių Sihoną su šitokiu taikos pasiūlymu: ²⁷‘Leisk man pereiti per tavo kraštą vieškeliu.* Aš eisiu tik vieškeliu, nesukdamas nei į deši-

2,23: ... iš Kaftoro ... : iš Kretos. Žr. Am 9,7. Kaftorimai buvo viena iš Jūros tautų, kurios ieš-

kojo naujų žemių Egipto pajūryje ir pietinėje Palestinoje apie 1200 m. prieš Kristų.

nę, nei į kairę. ²⁸Maistą pavalgyti man parduosi už pinigus, vandenį atsigerti man parūpinsi už pinigus. Tik leisk man pereiti pėsčiomis, – ²⁹kaip Esavo palikuonys, gyvenantys Seire, ir moabiečiai, gyvenantys Are, man padarė, – kol galėsiu persikelti per Jordaną į kraštą, kurį VIEŠPATS, mūsų Dievas, mums duoda. ³⁰Tačiau Hešbono karalius Sihonas nenorėjo leisti mums pereiti, nes VIEŠPATS, tavo Dievas, buvo sukietinęs jo dvasią ir padaręs jo širdį atkaklią, kad atiduotų jį tau į rankas, ką jis jau ir yra padaręs.

³¹VIEŠPATS man tarė: 'Štai aš pradėjau duoti tau Sihoną ir jo kraštą. Nūn pradėk užimti jo kraštą savo paveldui'. ³²Užtat kai išėjo prieš mus Sihonas – jis ir visi jo kareiviai mūšiu prie Jahazo, ³³VIEŠPATS, mūsų Dievas, atidavė jį mums. Nugalėjome jį drauge su jo sūnumis ir visais jo kareiviais. ³⁴Tuo metu, paėmę visus jo miestus, kiekviename mieste paskyrėme sunaikinti* vyrus, moteris ir vaikus, nepalikdami nė vieno gyvo. ³⁵Vien galvijus pasigrobėme ir grobį iš paimtųjų miestų pasiėmėme. ³⁶Nuo Aroerio, esančio ant Arnono slėnio kranto, – įskaitant miestą, esantį pačiame slėnyje, – iki pat Gileado nebuvo mums miesto, kurio mūrai būtų buvę mums per aukšti. VIEŠPATS, mūsų Dievas, mums visa atidavė! ³⁷Tačiau į amoniečių kraštą nesiveržei, vengdamas viso Jaboko slėnio aukštupio ir aukštumų krašto miestų, kaip VIEŠPATS, mūsų Dievas, buvo įsakęs”.

3 Užkariaujama Ogo karalystė
¹“Mums pasukus eiti vieškeliu Bašano link, Bašano karalius Ogas, jis ir visi jo žmonės, išėjo į mūšį prieš mus prie Edreijo. ²VIEŠPATS man tarė: ‘Nebijok jo, nes

atidaviau jį tau į rankas drauge su jo žmonėmis ir jo kraštu. Pasielk su juo, kaip pasielgei su amoriečių karaliumi Sihonu, viešpatavusiu Hešbone’. ³Taigi VIEŠPATS atidavė į mūsų rankas ir Bašano karalių Ogą drauge su visais jo žmonėmis. Mes jį nugalėjome, nepalikdami jam nė vieno gyvo. ⁴Tuo metu užėmėme visus jo miestus, – neliko nė vieno miesto, kurio nebūtume užėmę, – šešiasdešimt miestų, visą Argobo sritį – Ogo karalystę Bašane. ⁵Tie visi miestai buvo tvirtovės su aukštais mūrais, dvigubais vartais ir kartimis; neskaitant daugybės miestų be mūrų. ⁶Juos paskyrėme sunaikinti, kaip buvome pasielgę su Hešbono karaliumi Sihonu, sunaikindami kiekviename mieste vyrus, moteris ir vaikus. ⁷Bet galvijus ir miestų grobį pasilikome sau kaip karo laimikį.

⁸Taigi tuo metu mes paėmėme iš tų dviejų amoriečių karalių anapus Jordano žemę nuo Arnono slėnio iki Hermono kalno, – ⁹sidoniečiai vadina Hermoną Sironu, o amoriečiai vadina jį Seniru, – ¹⁰visus plokščiakalni miestus, visą Gileadą ir visą Bašaną iki pat Salekos ir Edreijo, Ogo karalystės miestų Bašane”. ¹¹{Vien karalius Ogas tebuvo išlikęs gyvas iš refajimų. Nūnai jo lova, – geležinė lova,* – tebėra amoniečių Raboje. Matuojant įprasta uolekti mi, ji yra devynių uolekčių ilgio ir keturių uolekčių pločio.}

Užkariautų kraštų padalijimas

¹²“Iš krašto, kurį tuo metu paėmėme kaip paveldą, paskyriau reubenačiams ir gadaičiams žemę į šiaurę nuo Aroerio, palei Arnono slėnį, ir pusę Gileado aukštumų krašto su jo miestais. ¹³O likusią Gileado dalį ir visą Bašaną, Ogo karalystę, paskyriau Manaso giminės pusei. {Visa Argobo

2,27: ... *vieškeliu*: garsiuoju senovės Karalių vieškeliu iš Vakarų į Rytus.

2,34: ... *paskyrėme sunaikinti*: žr. Sk 18,14; 21,3.

3,11: ... *geležinė lova*: užuomina apie karaliaus Ogo sarkofagą – akmeninį karstą (?).

sritis: ta visa Bašano dalis kadaise buvo vadinama refajimų kraštu. ¹⁴Manaso sūnus Jairas gavo visą Argobo sritį, – tai yra Bašaną, – iki pat gešuraičių bei maakataičių ribos ir pavadino ją savo paties vardu – Havot-Jairu, kaip ji tebevadinama ir nūdien.} ¹⁵Machirui paskyriau Gileadą. ¹⁶Reubenaičiams ir gadaičiams paskyriau žemę nuo Gileado iki Arnono slėnio, – riba eis slėnio viduriu, – ir iki Jaboko upės, kuri yra amoniečių riba; ¹⁷{paskyriau} taip pat ir Arabą su Jordanu ir jo krantais nuo Kinnereto iki Arabos jūros, Druskos jūros, su Pisgos kalno papėdėmis rytų pusėje.

18 Tuo metu įsakiau jums,* tardamas: 'Nors VIEŠPATS, jūsų Dievas, ir davė jums paveldėti šį kraštą, visos jūsų ginkluotos gretos turės persikelti kaip priekinė izraeliečių – jūsų giminių – sauga. ¹⁹Vien jūsų žmonos, jūsų vaikai ir jūsų galvijai, – aš žinau, kad jūs turite daug galvijų, – bus palikti miestuose, kuriuos jums paskyriau, ²⁰kolei VIEŠPATS nesuteiks ramybės jūsų giminėms, kaip ir jums, kolei ir jie nebus paveldėję krašto, kurį VIEŠPATS jiems duoda anapus Jordano. Tada galėsite kiekvienas sugrįžti į nuosavybę, kurią kiekvienam paskyriau'. ²¹Tuo metu ir Jozuei įsakiau, tardamas: 'Savo akimis matei visa, ką padarė VIEŠPATS, jūsų Dievas, tiems dviem karaliams. Taip Dievas padarys visoms karalystėms, kurias ten anapus tu pereisi. ²²Nebijok jų, nes jis – VIEŠPATS, jūsų Dievas, kovoja už jus'.

23 Tuo metu aš maldavau VIEŠPATĮ, tardamas: ²⁴'O, Viešpatie DIEVE! Tu leidai savo tarnui pamatyti tik pirmuosius savo didybės ir galingos rankos darbus! Joks dievas danguje ar žemėje negali prilygti

tau darbais ir galingais veiksmais! ²⁵Leisk man, maldauju, pereiti anapus Jordano ir pamatyti puikųjį kraštą, tą puikųjį aukštumų kraštą ir Libaną'. ²⁶Bet VIEŠPATS dėl jūsų buvo ant manęs supykęs ir manęs neišklausė. VIEŠPATS man tarė: 'Gana! Niekad man apie tai daugiau nekalbėk! ²⁷Užkopk ant Pisgos viršūnės ir pakelk akis į vakarus, į šiaurę, į pietus ir į rytus. Gera! pasižvalgyk, nes per šį Jordaną tu nepereisi. ²⁸Duok Jozuei nurodymus, padrąsink jį ir pastiprink, nes jis turės pereiti, vedamas šią tautą, ir padalyti jiems kraštą, į kurį tu gali tik pasižiūrėti'.

29 Tuomet mes buvome apsistoję slėnyje priešais Bet-Peorą”.

4 Ištikimybė išaina į gera ^{1*}“Dabar tad, Izraeli, klausyk įstatų ir įsakų, kurių aš jus mokau laikytis, kad išliktumėte gyvi įeiti ir paveldėti kraštą, kurį VIEŠPATS, jūsų protėvių Dievas, duoda jums. ²Nepridėkite nieko prie to, ką įsakau jums, ir neatimkite nieko iš to, bet laikykitės VIEŠPATIES, jūsų Dievo, įsakymų, kuriuos jums nustatau. ³Jūs matėte savo akimis, ką VIEŠPATS padarė prie Baal-Peoro. VIEŠPATS, tavo Dievas, sunaikino iš tavo tarpo kiekvieną, sekusį Peoro Baalą, ⁴o tuo tarpu jūs, kurie ištikimai laikėtės VIEŠPATIES, savo Dievo, esate visi gyvi šiandien.

5 Štai lygiai kaip man yra VIEŠPATS įsakęs, aš mokau dabar jus laikytis įstatų ir įsakų krašte, į kurį esate pasiruošę įeiti ir jį paveldėti. ⁶Laikykitės jų, juos vykdydami, nes tai parodys tautoms jūsų išmintį ir protingumą. Girdėdami apie visus šiuos įstatų, jie sakys: 'Iš tikrųjų išmintingi ir protingi yra žmonės šios didelės tautos!' ⁷Kokia kita didelė tauta turi taip arti savęs

3,18: ... įsakiau jums. Reubeno, Gado ir pusei Manaso giminės. Žr. Sk 32.

4,1-8: Peoro atsitikimas (žr. Sk 25,1-9) moko,

kad paklusnumas Dievo įstatymui sąlygoja gyvenimą Kanaane ir liudija Dievo duotą išmintį.

esantį dievą, kaip yra VIEŠPATS, mūsų Dievas, kada tik mes jo šaukiames? ⁸Ir kokia kita didelė tauta turi įstatus ir įsakus taip teisius, kaip šis mokymas, kurį aš jums duodu?”

Apreiškimas prie Horebo ⁹*“Tačiau būk atidus ir saugokis nuoširdžiai, kad neužmirštum dalykų, kuriuos matei savo akimis, ir kad neleistum jiems išslysti iš savo širdies per visas gyvenimo dienas. Mokyk jų savo vaikus ir vaikų vaikus. ¹⁰*Tą dieną prie Horebo tu stovėjai VIEŠPATIES, savo Dievo, akivaizdoje, kai VIEŠPATS man tarė: ‘Surink pas mane žmones, kad paskelbčiau jiems savo žodžius, idant jie išminktų manęs bijoti’* visas savo gyvenimo dienas žemėje ir mokyti savo vaikus. ¹¹Jūs atėjote ir stovėjote prie kalno papėdės. Kalnas liepsnojo ugnimi iki pat dangaus; jį gaubė tirštas tamsus debesis. ¹²Tada VIEŠPATS kalbėjo jums iš ugnies. Girdėjote jo žodžių garsą, bet jo išvaizdos nesuvokėte – vien balsą. ¹³Jis paskelbė jums savo Sandorą, kurios įsakė laikytis, – tai yra Dešimt žodžių, – ir parašė juos ant dviejų akmeninių lentelių. ¹⁴Ir man tuo metu jis įsakė išmokyti jus įstatų ir įsakų laikytis krašte, į kurį esate pasiruošę įeiti ir jį paveldėti”.

Stabų garbinimo pavojus ¹⁵*“Kadangi jūs nematėte išvaizdos, kai VIEŠPATS kalbėjo jums iš ugnies prie Horebo, būkite atidūs ir saugokitės nuoširdžiai, ¹⁶kad nesielgtumėte nedorai, dirbdamiesi sau bet kokios išvaizdos stabą, – ar į vyro, ar mo-

ters panašumą, ¹⁷ar į panašumą bet kokio gyvulio, esančio žemėje, ar į panašumą bet kokio paukščio, skraidančio padangėse, ¹⁸ar į panašumą bet kokio gyvūno, šliaužiojančio žeme, ar į panašumą bet kokios žuvies, plaukiojančios vandenyse po žeme; ¹⁹ar kad kartais, pakėlęs akis į dangų ir stebėdamas saulę, mėnulį, žvaigždes ir dangaus galybę, nebūtum sugundytas juos garbinti ir jiems tarnauti. Juos VIEŠPATS, tavo Dievas, davė visoms tautoms, esančioms visur po dangumi. ²⁰Bet jus VIEŠPATS paėmė ir išvedė iš Egipto, tos geležies lydyklos,* kad būtumėte jo brangiausia tauta, kaip šiandien ir esate.

²¹ VIEŠPATS supyko ant manęs dėl jūsų ir prisiekė, kad aš nepereisiu per Jordaną ir neįeisiu į tą puikųjį kraštą, kurį VIEŠPATS, tavo Dievas, duoda tau kaip paveldą. ²²Aš, neperėjęs Jordano, turiu mirti šiame krašte, bet jūs pereisite paveldėti tą puikųjį kraštą. ²³Todėl būkite atidūs ir neužmirškite Sandoros, kurią VIEŠPATS, jūsų Dievas, yra su jumis sudaręs, nesidirbkite sau bet kokios išvaizdos stabo, ką VIEŠPATS, tavo Dievas, yra tau uždraudęs, ²⁴nes VIEŠPATS, tavo Dievas, yra sudeginti ugnis, pavydus Dievas”.

Dievas yra ištikimas savo Sandomai ²⁵*“Kai būsite pagimdę vaikus bei vaikų vaikus ir būsite seniai įsikūrę tame krašte,* jei tada jūs nedorai elgsitės, pasidirbdami sau bet kokios išvaizdos stabą, darydami tai, kas pikta VIEŠPATIES, tavo Dievo, akyse, ir jį pykindami, ²⁶šią dieną

4,9-14: Apreiškimas prie Sinajaus-Horebo kalno (žr. Iš 19-20) turi būti nuolatinis priminimas pagarbiam *bijoti*, t.y. garbinti Viešpatį. Izraeliečiai privalo ne tik *atsiminti* įvykius, kuriais Dievas susikūrė sau tautą dykumoje, bet ir mokyti savo vaikus juos atsiminti. *Atsiminimu* kiekviena nauja karta ir pavienis žmogus tampa izraeliečiu, Dievo susikurtos tautos nariu.

4,20: Egiptas vadinamas *geležies lydykla*, arba krosnis geležiai lydyti, nes Dievas ten leido izraeliečiams kentėti kelyje į dvasinį subrendimą. Žr. 1 Kar 8,51; Jer 11,4; Iz 48,10.

4,25: ... *seniai įsikūrę tame krašte*. Izraelis praras savo jaunystės dvasią ir džiaugsmą tarnauti Viešpačiui, savo Dievui, būdamas savimi patenkintas.

aš šaukiu dangų ir žemę liudyti, kad jūs veikiai pražūsite iš krašto, kurį jūs, perėję Jordaną, pavaldėsite. Jame jūs ilgai negyvensite, nes būsite visiškai išnaikinti. ²⁷VIEŠPATS išblaškys jus po tautas, išliks iš jūsų tik saujelė tautos, pas kurias VIEŠPATS jus išvays. ²⁸Tarnausite ten žmonių rankomis padirbtiems dievams, medžio ir akmenų dirbiniams, kurie nemato, negirdi, nevalgo, neužuodžia.

²⁹Tačiau ieškosi ten VIEŠPATIES, savo Dievo, ir jį rasi, jei ieškosi visa širdimi ir visa siela. ³⁰Su nerimu, kai ateityje visa tai bus tavo ištikę, tu sugrįši pas VIEŠPATĮ, savo Dievą, ir jo klausysi. ³¹Kadangi VIEŠPATS, tavo Dievas, yra gailestingas Dievas, jis tavęs nepaliks ir nesunaikins, neužmirš Sandoros, kuria jis prisiekė tavo protėvams”.

Dievo gerumo įrodymai ³²“Nūnai prašyčiau pasiklausti apie praeities amžius, seniai prieš tave praėjusius, nuo tos dienos, kai Dievas sukūrė žmones žemėje, pasiteirauti nuo vieno dangaus krašto iki kito, ar įvyko kada nors toks didingas įvykis kaip šis, ar kada nors kas nors panašaus buvo girdėta? ³³Ar girdėjo kokia nors tauta balsą Dievo, kalbančio iš ugnies, kaip tu kad girdėjai, ir yra išlikusi gyva? ³⁴Ar koks nors dievas kada nors bandė eiti ir paimti sau tautą iš kitos tautos rykštėmis,* ženklais ir stebuklais, karu, galingai pakelta ranka ir klaidą keliančiais darbais, kaip VIEŠPATS, jūsų Dievas, kad padarė tau matant dėl jūsų Egipte? ³⁵Tau tai buvo parodyta, kad žinotumei, jog VIEŠPATS yra Dievas, – šalia jo nėra kito. ³⁶Tau pamokyti iš dangaus jis leido tau išgirsti savo balsą. Žemėje jis leido tau pamatyti savo didžią ugnį,

kai iš tos ugnies girdėjai jo žodžius. ^{37*}Kadangi mylėjo tavo protėvius, po jų jis išrinko jų palikuonis. Jis pats vedė tave iš Egipto savo didžia jėga, ³⁸kad nuvarytų tau nuo kelio už tave didesnes ir galingesnes tautas ir įvestų tave į jų kraštą, duodamas jį tau kaip paveldą, kaip šiandien ir yra. ³⁹Žinok tat šiandien ir dėkis į širdį, kad VIEŠPATS yra Dievas ir aukštai, danguje, ir čia, žemėje, – nėra kito. ⁴⁰Laikykis jo įstatų ir įsakymų, kuriuos duodu tau šiandien tavo labui ir tavo palikuonims po tavęs, idant ilgai gyventumei žemėje, kurią VIEŠPATS, tavo Dievas, duoda tau visam laikui”.

Prieglobsčio miestai ⁴¹Tada Mozė atskyrė rytinėje Jordano pusėje tris miestus, ⁴²į kuriuos galėtų pabėgti žmogžudys, kuris netyčia užmuštų kitą žmogų, niekad nebuvusį su juo nesantaikoję; jis galėtų nubėgti į šiuos miestus ir išlikti gyvas: ⁴³Bezerį, dykumoje ant plokščiakalnio, priklausantį reubenaičiams; Ramotus, Gileade, priklausančius gadaičiams; ir Golaną, Bašane, priklausantį manasaičiams.

B. DIEVAS IR JO SANDORA

Įvadas ⁴⁴Šis yra įstatymas, kurį Mozė pateikė izraeliečiams. ⁴⁵Šie yra įstatatai ir įsakai, kuriuos tada, kai jie išėjo iš Egipto, Mozė paskelbė izraeliečiams, ⁴⁶anapus Jordano, slėnyje prieš Bet-Peorą, krašte amoriečių karaliaus Sihono, viešpatavusio Hešbone, kurį Mozė ir izraeliečiai, išėję iš Egipto, nugalėjo. ⁴⁷Jie buvo užėmę jo kraštą ir Bašano karaliaus Ogo kraštą, dviejų amoriečių karalių žemes rytinėje Jordano pusėje: ⁴⁸nuo Aroerio, kuris yra

4,34: ... *rykštėmis*: Dievo galybės veiksmais, sukelusiais Egipto nelaimes. Žr. Išt 7,19; 29,2.

4,37: Penkiaknygės tikėjimo kraityje pasirodo naujas bruožas: Dievas išsirinko Izraelį dėl to, kad

jį mylėjo. Žr. Oz 11,1. Todėl ir Izraelio klusnumas Dievui turi remtis meile (žr. Išt 6,4-6).

4,48: ... *Sýjon(ąs)*: kitas Hermono kalno vardas. Žr. Išt 3,9.

ant Arnono slėnio kranto, iki pat Sijono kalno,* – tai yra Hermono, – drauge su visa Araba, rytinėje Jordano pusėje, iki pat Arabos jūros, prie Pisgos šlaitų papėdės.

5 Sandora prie Horebo ¹ Mozė sušaukė visą Izraelį ir jiems tarė: “Klausykis, Izraeli, įstatų ir įsakų, kurias aš paskelbiu jums šiandien! Mokykitės jų ir laikykitės jų ištikimai!

2 VIEŠPATS, mūsų Dievas, sudarė Sandorą su mumis prie Horebo. ³ Ne su mūsų protėviais sudarė VIEŠPATS šią Sandorą, bet su mumis, su kiekvienu mūsų, kurie čia šiandien esame. ⁴ Veidas į veidą VIEŠPATS kalbėjo su jumis prie kalno iš ugnies. ⁵ Aš stovėjau tuo metu tarp VIEŠPATIES ir jūsų, kad perduočiau jums VIEŠPATIES žodžius, nes jūs bijojote ugnies ir į kalną nekopėte. Jis tarė:

6* ‘Aš esu VIEŠPATS, tavo Dievas, kuris išvedžiau tave iš Egipto žemės, iš vergijos namų. ⁷ Neturėsi kitų dievų, tik tai mane.

8 Nedirbsi sau drožinio nei jokio paveikslą, panašaus į tai, kas yra aukštai danguje, ir kas yra čia, žemėje, ir kas yra vandenyse po žeme. ⁹ Jiems nesilenksi ir jų negarbinsi, nes aš, VIEŠPATS, tavo Dievas, esu pavydus Dievas, skiriantis bausmę už tėvų kaltę vaikams – trečiajai ir ketvirtajai kartai tų, kurie mane atmeta, ¹⁰ bet rodantis ištikimą meilę iki tūkstantosios kartos tiems, kurie mane myli ir laikosi mano įsakymų.

11 Nenaudosis piktam VIEŠPATIES, savo Dievo, vardo, nes VIEŠPATS nepaliks nenubausto to, kuris naudoja piktam jo vardą.

12 Laikysies šabo dienos ir švęsi ją, kaip VIEŠPATS, tavo Dievas, tau yra įsakęs.

¹³ Šešias dienas triūsi ir dirbsi visus savo darbus, ¹⁴ bet septintoji diena yra VIEŠPATIES, tavo Dievo, šabas: nedirbsi jokio darbo – nei tu, nei tavo sūnus ar duktė, nei tavo vergas ar vergė, nei tavo jautis ar asilas, nei tavo galvijai, nei atėvis, gyvenąs tavo gyvenvietėse, idant tavo vergas ir vergė galėtų ilsėtis kaip tu. ¹⁵ Atsimink, kad tu esi buvęs vergas Egipto žemėje, kad išvedė tave iš ten VIEŠPATS, tavo Dievas, galingai pakelta ranka. Todėl VIEŠPATS, tavo Dievas, ir įsakė tau švęsti šabo dieną.

16 Gerbk savo tėvą ir motiną, kaip VIEŠPATS, tavo Dievas, yra tau įsakęs, kad ilgai gyventumei ir tau sektųsi žemėje, kurią VIEŠPATS, tavo Dievas, tau skiria.

17 Nežudysi.

18 Nesvetimausi.

19 Nevogsi.

20 Neliudysi melagingai prieš savo artimą.

21 Negeisi savo artimo žmonos.

Netrokši savo artimo namų ar jo lauko, ar jo vergo bei vergės, ar jo jaučio bei asilo, ar bet ko, kas priklauso tavo artimui”.

Mozė–Tarpininkas ²² “Šiuos žodžius – šiuos ir nieko daugiau – VIEŠPATS galingu balsu tarė visai jūsų bendrijai prie kalno iš ugnies ir tamsaus debesies. Jis užrašė juos ant dviejų akmeninių lentelių, kurias jis davė man. ²³ Girdėdami tą balsą iš tamsumos, kalnui skendint ugnyje, jūs atėjote pas mane – visi jūsų giminių vadai ir visi jūsų seniūnai, – ²⁴ ir sakėte: ‘Štai VIEŠPATS, mūsų Dievas, ką tik mums parodė savo šlovę ir didybę, ir mes girdėjome jo balsą iš ugnies. Šiandien mes patyrėme, kad žmogus gali išlikti gyvas, nors jam Dievas yra kalbėjęs. ²⁵ Kodėl tad turėtume dabar mir-

5,6-21: Ši Dekalogo – Dešimties įsakymų versija mažai kuo skiriasi nuo Dekalogo Išt 20,2-17 tekste. 5,9-10: Dievas nebaudžia žmogaus už kitų nuodėmes, bet dėl visuomenės solidarumo vienos kartos geri ir blogi darbai gali sąlygoti net vėlesnes

kartas. Pastebėtina, kad Dievo gailestingumas leidžia gerųjų darbų padariniams kur kas labiau sąlygoti ateities kartas: tūkstantį kartų! Blogųjų darbų padariniai tesąlygoja trejetą ar ketvertą kartų.

ti? Juk suris mus ši baisi ugnis! Mes turėsime mirti, jei ilgiau klausysimės VIEŠPATIES, mūsų Dievo, balso. ²⁶Nes koks maris kada nors girdėjo gyvojo Dievo balsą iš ugnies, kaip mes kad girdėjome, ir išliko gyvas? ²⁷Verčiau tu prieik arčiau ir išgirs sk visa, ką VIEŠPATS, mūsų Dievas, sakys. Tada pasakyk mums visa, ką VIEŠPATS, mūsų Dievas, bus tau sakęs, o mes klausysimės ir vykdysime’.

28 VIEŠPATS girdėjo jūsų žodžius, kai jūs kalbėjote man, ir VIEŠPATS man tarė: ‘Girdėjau šių žmonių tau pasakytus žodžius. Visa, ką jie pasakė, yra gerai pasakyta. ²⁹O, kad jie turėtų visad tokią širdį manęs bijoti ir laikytis visų mano įsakymų, tada jiems ir jų vaikams sektųsi amžinai! ³⁰Eik ir sakyk jiems: ‘Grįžkite į savo palapines’. ³¹Bet tu pasilik čia su manimi, tau paskelbsiu visus įsakymus,* – įstatus ir įsakus,* – kad tu jų išmokytum, idant jie vykdytų juos krašte, kurį duodu jiems paveldėti’”.

Dievo meilė yra Įstatymo esmė

³²“Todėl būkite atidūs elgtis, kaip VIEŠPATS yra jums įsakęs. Nenukrypkite nei į dešinę, nei į kairę. ³³Tiksliai sekite visą kelią, kurį VIEŠPATS, jūsų Dievas, jums įsakė, idant klestėtumėte ir jums sektųsi, idant ilgai gyventumėte krašte, kurį paveldėsite”.

6 “Toks yra tas įsakymas – tie įstatai ir įsakai, kurių VIEŠPATS, jūsų Dievas, įsakė man jus mokyti, kad vykdytumėte juos krašte, kurio einate paveldėti, ²idant

tu, tavo vaikai ir tavo vaikų vaikai pagariai bijotų VIEŠPATIES, savo Dievo, visas tavo dienas ir laikytųsi visų jo įstatų ir jo įsakymų, kuriuos tau duodu, ir ilgai išsilaikytumėi. ³Klausykis tad, Izraeli, laikykis jų ištikimai, kad tau gerai sektųsi ir didžiai daugintumėsi krašte, tekančiame pienu ir medumi, kaip VIEŠPATS, tavo protėvių Dievas, yra tau pažadėjęs”.

Didysis įsakymas

^{4*} Klausykis, Izraeli!

VIEŠPATS yra mūsų Dievas,
vien tik VIEŠPATS.

⁵ Mylėsi Viešpatį, savo Dievą,
visa širdimi,
visa siela* ir visomis jėgomis.

⁶ Paimk į širdį šiuos žodžius, kuriuos tau šiandien įsakau. ⁷Įdiek juos savo vaikams. Kartok juos, kai esi namie ir kai keliauji, kai guliesi ir kai keliesi. ⁸Prisirišk* juos kaip ženklą ant rankos. Tebūna jie kaip žymė tau ant kaktos. ⁹Užrašyk juos ant durų staktų savo namuose ir ant vartų”.
Neužmiršk Viešpaties! ¹⁰“Kai VIEŠPATS, tavo Dievas, bus įvedęs tave į kraštą, kurį jis prisiekė duoti tavo protėviams – Abraomui, Izaokui ir Jokūbui, – kraštą su turtiniais ir dideliais miestais, kurių tu nestatei, ¹¹su namais, pilnais visokiausių gėrybių, kurių tu nesukrovei, su iškirstomis vandens talpyklomis, kurių tu nekirtai, su vynuogynais bei alyvmedžių miškeliais, kurių tu nesodinai; kai būsi sočiai pavalgęs, ¹²rūpinkis neužmiršti VIEŠPATIES, iš-

5,31: ... *visus įsakymus*: pažodžiui *Įsakymą* didžiąja raide ir vienaskaita. Hebrajiškas žodis yra *Mizva*. ... *įstatus ir įsakus*: žr. Įst 12-16; plg. su Iš 20,23-23,19.

6,4-6: Šis tekstas apima visą esminį Mozės įstatymo dėsni, Pakartoto Įstatymo knygos pagrindinę temą. Kadangi Viešpats yra tik vienas ir vienintelis Dievas, turime jį mylėti visa – nepadalyta – širdimi. Kristus cituoja šiuos žodžius kaip *didžiausią ir pirmąjį įsakymą*, apimančią visą Dievo mo-

kymą. Žr. Mt 22,37; Mk 12,28-31; Lk 10,25-28; Rm 13,8-10. ... *visa {savo} siela*: hebrajiškai *nafšeha*, t.y. visa savo gyvastimi. Sielos sąvoka atėjo į mūsų Senojo Testamento vertimus per graikus.

6,8: *Prisirišk juos ... kaip ženklą*: turbūt šie nurodymai turėjo perkeltinę prasmę. Žr. Iš 13,9,16. Tačiau žydai suprato juos paraidžiui ir rišdavosi ant riešų ir kaktos *dėžutes*, įdėdami į jas pergamento juosteles su tikėjimo išpažinimo įrašu.

vedusio tave iš Egipto žemės, iš vergijos namų. ¹³ Bijosi tik VIEŠPATIES, savo Dievo, jam tarnausi* ir tik jo vardu prisieksi. ¹⁴ Neisite paskui kitus dievus, paskui savo kaimynystės tautų dievus, ¹⁵ – nes VIEŠPATS, tavo Dievas, esantis su tavimi, yra pavydus Dievas, – kad neužsidegtų ant tavęs įniršiu VIEŠPATIES, tavo Dievo, ir neušluotų tavęs nuo žemės veido.

¹⁶ Negundykite VIEŠPATIES, savo Dievo, kaip gundėte prie Masos. ¹⁷ Stenkitės ištikimai laikytis VIEŠPATIES, savo Dievo, tau duotų įsakymų, jo taisyklių ir įstatų. ¹⁸ Daryk, kas teisu ir gera VIEŠPATIES akyse, kad tau sektųsi, kad įeitumei ir paveldėtumei puikų kraštą, kurį VIEŠPATS prisiekė tavo protėviams tau duoti, ¹⁹ nuvydamas tau nuo kelio visus tavo priešus, kaip VIEŠPATS yra tau pažadėjęs*.

Vaikai turi būti mokomi ²⁰ “Kai tavo vaikai ateityje klaus, tardami: ‘Ką reiškia tos taisyklės, tie įsakai ir įstatai, kuriuos VIEŠPATS, mūsų Dievas, jums davė?’ ²¹ Tada savo vaikams atsakysi: ‘Mes buvome faraono vergai Egipte, bet VIEŠPATS galinga ranka išvedė iš Egipto. ²² Mūsų akyse VIEŠPATS padarė ženklų ir nuostabių ir baisių darbų prieš faraoną ir jo dvarą Egipte. ²³ Iš ten mus išvedė, idant mus įvestų, duotų mums kraštą, pažadėtą priesaika mūsų protėviams. ²⁴ Tada VIEŠPATS mums įsakė vykdyti visus šiuos įstatus, bijoti VIEŠPATIES amžinam mūsų labui, idant išliktume gyvi, kaip šiandien ir yra. ²⁵ Jei mes stengsimės ištikimai vykdyti šį visą įsakymą VIEŠPATIES, mūsų Dievo, akivaizdoje, kaip jis mums yra įsakęs, mes būsimė teisūs”.

7 Pagonių sunaikinimas ¹ “Kai VIEŠPATS, tavo Dievas, bus tave įvedęs į kraštą, kurio paveldėti eini, ir bus tau

išvaręs daug tautų: hetitus, girgašitus, amoriečius, kanaaniečius, perizitus, hivitus ir jebusitus, septynias tautas, daug galingesnes už tave, – ² kai VIEŠPATS, tavo Dievas, bus juos tau atidavęs ir tu juos nugaulėsi, turi juos skirti sunaikinti. Nesudaryk su jais sandoros ir jų nepasigailėk. ³ Nesimaišyk su jais vedybomis, duodamas savo dukteris jų sūnums ar imdamas jų dukteris savo sūnums, ⁴ nes tai nugręš tavo vaikus nuo manęs tarnauti kitiems dievams. Tuomet VIEŠPATIES įniršis suliepsnos ant tavęs, jis nedelsdamas tave sunaikins.

⁵ Jūs turite su jais šitaip pasielgti: sugriaukite jų aukurus, sudaužykite jų šventuosius akmenis,* nukirskite jų stulpus* ir sudeginkite jų stabus ugnyje, ⁶ nes tu esi VIEŠPAČIUI, savo Dievui, pašvęsta tauta. VIEŠPATS, tavo Dievas, išsirinko iš visų žemės tautų tave būti jo branginama tauta.

⁷ Ne dėl to, kad būtumėte buvę gausesni už bet kokią kitą tautą, VIEŠPATS pamilo jus ir išsirinko, juk jūs buvote skaičiumi mažiausi iš visų tautų. ⁸ Nes VIEŠPATS mylėjo jus ir laikėsi priesaikos, kurią jis buvo davęs tavo protėviams, VIEŠPATS išvedė jus galinga ranka ir atpirkio tave iš vergijos namų, iš faraono, Egipto karaliaus, rankos. ⁹ Todėl žinok, kad VIEŠPATS, tavo Dievas, yra Dievas – ištikimas Dievas, kuris ištikimai laikosi sandoros su jį mylinčiais ir vykdančiais jo įsakymus lig tūkstantosios kartos, ¹⁰* bet kuris nedelsia atlyginti sunaikinimu to asmens, kuris jį atmeta. Su tokiu jis nedelsia, bet tam asmeniui tuojau pat atlygina. ¹¹ Laikykis tad uoliai įsakymo – įstatų ir įsakų, kuriuos šiandien įsakau tau vykdyti”.

Klusnumas neš palaimą ¹² “Jei laikysitės šių įsakų, juos ištikimai vykdyda-

6,13: ... *jam tarnausi*: čia *tarnauti Dievui* reiškia Dievą garbinti. Šia prasme Kristus šį tekstą cituoja, sudrausdamas šėtoną. Žr. Mt 4,10.

7,5: ... *šventuosius akmenis* ... *stulpus*: žr. Iš

34,13 paaiškinimą.

7,10: Polinkis pabrėžti asmeninę atsakomybę (žr. Iš 34,7; Ist 24,16). Ez 18.

mi, VIEŠPATS, tavo Dievas, ištikimai laiky-
sis su tavimi Sandoros, kuria prisiekė tavo
protėviam. ¹³Mylės tave, laimins tave ir
padaugins tave. Laimins tavo iščių vaisių ir
tavo žemės derlių, tavo grūdus, naują vyną
ir aliejų, tavo galvijų prieauglį ir avių jau-
niklius krašte, kurį tavo protėviam jis
prisiekė tau duoti. ¹⁴Tu būsi palaimintas
labiau negu visos kitos tautos: nebus nei
bevaisio vyro, nei bevaisės moters tarp jų-
sų ar tarp jųsų galvijų. ¹⁵VIEŠPATS atitolins
nuo tavęs visas ligas. Jokiomis piktomis
Egipto negaliomis, apie kurias tu žinai, jis
tavęs nevargins, bet kirs jomis visiems, ku-
rie tavęs nekenčia. ¹⁶Nerodydamas gailes-
čio, sunaikinsi visas tautas, kurias VIEŠ-
PATS, tavo Dievas, tau duoda. Kitiems die-
vams netarnausi, nes tai būtų tau žabangos.

¹⁷Jei sakytumėi širdyje: 'Anos tautos
yra gausesnės už mane, kaip aš galiu jas
išvaryti?' – ¹⁸jų nebijok! Tik atsimink, ką
VIEŠPATS, tavo Dievas, padarė faraonui ir
visam Egiptui, ¹⁹didžiąsias rykštes, kurias
matei savo akimis, ženklus bei nuostabius
darbus ir galingai pakeltą ranką, kuria
VIEŠPATS, tavo Dievas, tave išvedė. VIEŠ-
PATS, tavo Dievas, padarys tą patį ir vi-
soms tautoms, kurių baiminiesi. ²⁰Be to,
VIEŠPATS, tavo Dievas, siųs jiems marą,
kolei net išlikusieji ir bėgliai bus sunai-
kinti. ²¹Tenebūna tau jų baisu, nes VIEŠ-
PATS, tavo Dievas, esantis su tavimi, yra
didis ir baisus Dievas. ²²VIEŠPATS, tavo
Dievas, išvays tau tas tautas pamažu. Jų
pribaigti iš karto tu negali, kad kartais ne-
padaugėtų laukinių žvėrių tavo nelaimėi.
²³Bet VIEŠPATS, tavo Dievas, juos tau ati-
duos ir glumins klaiku, kol jie bus išnai-

kinti. ²⁴Jų karalius jis paduos tau į rankas,
išdildys jų vardus po dangumi; niekas ne-
pajėgs tau priešintis, kol juos sunaikinsi.
²⁵Sumesi į ugnį jų stabus. Negeisi ant jų
esančio sidabro ar aukso ir sau nepaimsi,
kad juo nebūtumėi įviliotas į žabangas, nes
tai yra bjaurus dalykas VIEŠPACIUI, tavo
Dievui. ²⁶Neįnešk jokio bjauraus daikto į
savo namus, nes ir tu, kaip jis, būsi atidėtas
sunaikinimui. Turi juo šlykštėtis ir bjaurė-
tis, nes tai yra atidėta sunaikinimui”.

8 Dievo rūpinimasis savo tauta

^{1*}“Šio viso įsakymo, kurį aš šiandien
tau duodu, turite ištikimai laikytis, kad
klestėtumėte ir daugėtumėte bei pajėg-
tumėte įeiti ir paveldėti kraštą, kurį VIEŠ-
PATS pažadėjo priesaika jūsų protėviam.
²Atsimink tą ilgą kelią, kuriuo tave vedė
VIEŠPATS, tavo Dievas, per tuos keturias-
dešimt metų dykumoje, idant padarytų ta-
ve nuolankų, bandydamas sužinoti, kas
buvo tavo širdyje, ar tu laikysiesi jo įsaky-
mų, ar ne. ³Jis darė tave nuolankų, leisdama-
s tau paalkti, paskui maitindamas tave
mana, kurios nei jūs, nei jūsų protėviai ne-
žinojote, idant tave pamokyty, kad žmogus
yra gyvas ne viena duona,* bet kad žmo-
gus gyvena kiekvienu žodžiu, išeinančiu
iš VIEŠPATIES lūpų. ⁴Per tuos keturiasde-
šimt metų drabužiai ant tavo nugaros ne-
susinešiojo ir tavo kojos nesutino. ⁵Žinok
tad savo širdyje, kad VIEŠPATS, tavo Dievas,
baudžia tave, kaip žmogus kad baudžia sa-
vo sūnų. ⁶Todėl laikykis VIEŠPATIES, savo
Dievo, įsakymų, eidamas jo keliais ir jo pa-
garbiai bijodamas, ⁷nes VIEŠPATS, tavo
Dievas, veda tave į puikų kraštą – kraštą
upelių, šaltinių ir vandens, trykštančio slė-

8,1-20: Pagunda didžiulis ir pasitikėti tik savi-
mi. Mozė įspėja izraeliečius, kad sėkmė Kanaane
juos gundys užmiršti dykumos pamoką, jog viskas
priklauso nuo pasitikėjimo Dievo gerumu ir gail-
lestingumu.

8,3: ... žmogus yra gyvas ne viena duona:
Jėzus Kristus cituoja tuos žodžius (žr. Mt 4,4; Lk
4,4). Dievas rūpinasi tais, kurie jį myli, net tada,
kai jokios gamtinės priemonės nepadeda.

niuose ir kalvose; ⁸kraštą kviečių ir miežių, vynmedžių, figmedžių ir granatmedžių, kraštą alyvmedžių ir medaus; ⁹kraštą, kur galėsi valgyti duonos nestokodamas, kur jums nieko netrūks; kraštą su geležies uolomis; kraštą, iš kurio kalvų galėsi kasti varį. ¹⁰Kai būsi ligi soties privalgęs, šlovink VIEŠPATĮ, savo Dievą, už puikų kraštą, kurį jis tau yra davęs.

¹¹Rūpinkis, kad neužmirštum VIEŠPATIES, savo Dievo, laikydamasis jo įsakymų, įsakų ir įstatų, kuriuos aš tau šiandien duodu. ¹²Kai tu būsi sočiai pavalgęs, būsi pasistatęs gerus namus ir juose gyvensi; ¹³kai tavo galvijų bandos ir avių kaimenės bus padaugėjusios, tavo sidabras ir auksas bus pagausėję, ir visa, kas tau priklauso, bus suklestėję, ¹⁴tuomet saugokis, kad tavo širdis neišpuiktų, užmiršdama VIEŠPATĮ, savo Dievą, išvedusį tave iš Egipto žemės, iš vergijos namų, ¹⁵vedusį tave per plačią ir baisią dykumą, pilną ugnių žalių ir skorpionų, – išdegusią ir be jokio vandens žemę, – davusį tau vandens iš titnago uolos ¹⁶ir maitinusį tave mana, tavo protėviams nežinomą maistu, idant padarytų tave nuolankų ir išbandytų tik tavo ateities labui. ¹⁷Nesakyk sau širdyje: 'Mano paties galybė ir mano paties rankos jėga sukrovė man šiuos turtus'. ¹⁸Atsimink tad, kad VIEŠPATS, tavo Dievas, yra tas, kuris tau duoda galybę būti turtingam, idant patvirtintų savo Sendorą, kuria jis prisiekė tavo protėviams, kaip jis ir šiandien daro. ¹⁹Bet jei tu, užmiršęs VIEŠPATĮ, savo Dievą, eisi paskui kitus dievus jiems tarnauti ir jų garbinti, aš šiandien įspėju jus, kad jūs tikrai pražūsite. ²⁰Jūs žūsate kaip tau-

tos, kurias VIEŠPATS naikina jūsų akivaizdoje, nes jūs neklausėte VIEŠPATIES, savo Dievo, balso".

9 Viešpats, ne Izraelis, yra pergalingas ^{1*}"Klausyk, Izraeli! Šiandien tu pereini Jordaną, kad įeitum ir paveldėtum tautas, gausenes ir galingesnes už save, didelius miestus, įtvirtintus mūrais iki padangių, ²– stiprią ir aukštaugę tautą, – anakimų palikuonis, kuriuos pažįsti. Girdejai, kas apie juos sakoma: 'Kas gali priešintis anakimams?' ³Žinok tad šiandien, kad VIEŠPATS, tavo Dievas, pereina pirm tavęs kaip naikinanti ugnis, – juos jis nugalės. Jis paklupdys juos tavo akivaizdoje, idant galėtumei juos paveldėti ir greitai sunaikinti, kaip VIEŠPATS yra tau pažadėjęs.

^{4*} Kai VIEŠPATS, tavo Dievas, bus nuvijęs juos tau iš kelio, nesakyk sau širdyje: 'Dėl mano teisumo VIEŠPATS įvedė mane paveldėti šį kraštą', – nes iš tikrųjų dėl tų tautų nedorumo VIEŠPATS išvaro juos tavo akivaizdoje. ⁵Ne dėl tavo teisumo ar tavo širdies sąžiningumo įeini paveldėti jų kraštą, bet dėl jų nedorumo VIEŠPATS išvaro juos tavo akivaizdoje, idant įvykdytų pažadą, kurį VIEŠPATS davė prisiekdamas tavo protėviams – Abraomui, Izaokui ir Jokūbui. ⁶Žinok tad, kad VIEŠPATS, tavo Dievas, duoda tau šį kraštą paveldėti ne dėl tavo teisumo, nes esi kietasprandė tauta".

Aukso veršis ^{7*}"Atsimink ir neužmiršk, kaip įpykinai VIEŠPATĮ, savo Dievą, dykumoje. Nuo tos dienos, kai išėjai iš Egipto žemės, iki atėjote į šią vietą, maištavote prieš VIEŠPATĮ.

⁸ Net prie Horebo taip įpykinote VIEŠPATĮ, kad VIEŠPATS taip įniršo, jog buvo

9,1-10,11: Dievas nedavė Izraelio tautai krašto kaip atlyginimo už jos dorybes ar nuopelnus, nes dykumoje izraeliečiai parodė, kad jie yra maištingi žmonės.

9,4-6: Pergalė šventajame kare bus suteikta iz-

raeliečiams, nes Kanaano pagonių religijos buvo pastūmėjusios žmones į dorovinį sugedimą. Be to, pergalė izraeliečių šventajame kare bus suteikta ir dėl to, kad Viešpats yra ištikimas savo pažadui, duotam Izraelio protėviams.

pasiruošęs jus sunaikinti. ⁹Užkopęs ant kalno paimti akmeninių lentelių, lentelių Sandoros, kurią VIEŠPATS sudarė su jumis, išbuvau ant kalno keturiasdešimt dienų ir keturiasdešimt naktų, nevalgydamas duonos ir negerdamas vandens. ¹⁰VIEŠPATS davė man dvi akmenines lenteles, parašytas Dievo pirštu, su tais pačiais žodžiais, kuriuos jis buvo pasakęs jums iš ugnies prie kalno sueigos dieną. ¹¹Praėjus keturiasdešimčiai dienų ir keturiasdešimčiai naktų, VIEŠPATS man davė dvi akmenines lenteles – Sandoros lenteles. ¹²Tada VIEŠPATS man tarė: 'Skubėk, tuoju lipk nuo čia žemyn, nes tavo žmonės, kuriuos išvedei iš Egipto, nedorai elgiasi. Jie veikia suskubo pasukti iš kelio, kuriuo eiti buvau jiems įsakęs, ir pasidarė sau nulydytą stąbą.' ¹³Be to, VIEŠPATS pridėjo: 'Nūn matau, kad ši tauta yra tikrai kietasprandė tauta. ¹⁴Dabar tad palik mane vieną, kad galėčiau juos sunaikinti, ištrindamas jų vardą po dangumi. Iš tavęs padarysiu galingesnę ir gausesnę už juos tautą'.

¹⁵Apsisukau ir leidausi žemyn nuo kalno. Kalnas liepsnojo ugnyje. Abiem rankomis laikiau dvi Sandoros lenteles. ¹⁶Tada pamačiau, kad jūs iš tikrųjų nusidėjote VIEŠPAČIUI, savo Dievui, nusiliedindami veršio atvaizdą. Jūs buvote veikiausiai suskubę pasukti iš kelio, kuriuo eiti buvo VIEŠPATS jums įsakęs. ¹⁷Paėmęs abi lenteles, sviedžiau jas abiem rankomis nuo savęs ir jas sudaužiau jūsų akyse. ¹⁸Tada gulėjau kniūbsčias prieš VIEŠPATĮ keturiasdešimt dienų ir keturiasdešimt naktų, kaip anksčiau, nevalgydamas duonos ir negerdamas vandens, dėl sunkios jūsų nuodėmės, kuria buvote nusidėję, darydami, kas yra nedora VIEŠPATIES akyse, ir jį pykdydami. ¹⁹Man buvo baisu dėl VIEŠPA-

TIES ant jūsų degančio pykčio, jį skatinusio jus sunaikinti. Bet VIEŠPATS išklausė manęs ir šį kartą. ²⁰Be to, VIEŠPATS buvo taip supykęs ant Aarono, kad buvo pasiruošęs jį sunaikinti, bet aš užtariau ir jį tuo pačiu metu. ²¹Tada, paėmęs jūsų nuodėmės darbą – tą veršį, sudeginau jį ugnyje, sutrupinau į šipulius ir, sutrynęs į smulkiausias dulkes, išbarsčiau jo dulkes į upelį, tekantį nuo kalno.

²²Ir prie Taberos, ir prie Masos, ir prie Kibrot-haTaavos pykdėte VIEŠPATĮ. ²³O kai VIEŠPATS siuntė jus iš Kadeš-Barneos, sakydamas: 'Nukilkite ir paveldėkite kraštą, kurį esu jums davęs', – jūs maištavote prieš VIEŠPATIES, savo Dievo, įsakymą, juo nepasitikėdami ir jam nepaklūsdami. ²⁴Jūs esate maištavę prieš VIEŠPATĮ nuo tos dienos, kai jis jus pažino.

²⁵* Anas keturiasdešimt dienų ir keturiasdešimt naktų todėl aš gulėjau kniūbsčias prieš VIEŠPATĮ, – aš gulėjau kniūbsčias, nes VIEŠPATS ketino jus sunaikinti. ²⁶Meldžiausi VIEŠPAČIUI ir sakiau: 'Viešpatie DIEVE, nesunaikink savo nuosavos tautos, kurią atpirkai savo didybe ir išvedei iš Egipto galinga ranka. ²⁷Prisimink savo tarnus – Abraomą, Izaoką ir Jokubą ir nepaisyk, kad ši tauta yra kietasprandė, nedora ir nuodėminga. ²⁸Kitaip žmonės krašte, iš kurio mus išvedei, sakys: 'Dėl to, kad VIEŠPATS buvo bejėgis įvesti juos į pažadėtą kraštą, ir dėl to, kad jų nekenė, jis išvedė juos, kad išmirtų dykumoje'. ²⁹Juk jie galų gale yra tavo nuosava tauta, kurią išvedei savo didinga jėga ir pakelta ranka'".

10 Naujos Įstatymo lentelės
¹"Tada VIEŠPATS man tarė: 'Nusitašyk iš akmens dvi lenteles, tokias, kaip buvo pirmosios, ir užkopk pas mane ant kalno; padirbk ir medinę Skrynią. ²Aš įra-

9,25-29: Iš 32,11-14 parafrazė. Pakartoto Įstatymo knygoje Mozė yra vaizduojamas kaip idealus pra-

našas (žr. Įst 34,10-12), kuris užtaria žmones ir kenčia jų labui (žr. Įst 1,37; plg. Iz 53).

šysiu lentelėse žodžius, buvusių ant pirmųjų lentelių, kurias sudaužei, ir tu įdėsi jas į Skrynią.³ Padirbau tad Skrynią iš akacijos medžio, nusitašiau dvi akmenines lenteles, tokias, kaip buvo pirmosios, ir užlipau ant kalno su dviem lentelėmis rankoje.⁴ Tada jis parašė lentelėse, kaip anksčiau buvo parašęs, tuos pačius žodžius – Dešimt žodžių, kuriuos VIEŠPATS buvo paskelbęs jums iš ugnies ant kalno sueigos dieną; ir padavė jas man.⁵ Apsisukęs nuli-pau nuo kalno ir įdėjau lenteles į Skrynią, kurią buvau padirbęs. Ir ten jos tebėra, kaip VIEŠPATS man įsakė.

6 Izraeliečiai keliavo nuo Beerotų Be-ne-Jaakano į Moserą. Ten mirė Aaronas, ten jis buvo ir palaidotas; jo sūnus Eleazaras tapo kunigu jo vietoje.⁷ Iš čia jie keliavo į Gudgodą, o nuo Gudgodos į Jotbatą – kraštą, pilną tekančių upelių.⁸ Tuo metu VIEŠPATS atskyrė Levio giminę VIEŠPATIES Sendoros Skryniai nešti, būti VIEŠPATIES akivaizdoje bei jam tarnauti ir laiminti jo vardu, kaip ir daroma šiandien.⁹ Todėl Levis neturi dalies ar paveldo su savo broliais. Pats VIEŠPATS yra jo paveldas, kaip VIEŠPATS, tavo Dievas, apie juos kalbėjo.

10 Išbuva ant kalno keturiasdešimt dienų ir keturiasdešimt naktų. Dar kartą VIEŠPATS išklauė manęs ir sutiko tavęs nesunaikinti.¹¹ VIEŠPATS man tarė: 'Stokis! Leiskis kelionėn priekyje žmonių, kad jie įeitų ir paveldėtų kraštą, kurį jų protėviams prisiečiau jiems duoti'.

Viešpaties didybė¹² "O dabar, Izraeli, taigi ko reikalauja iš tavęs VIEŠPATS, tavo Dievas? Vien pagarbiai bijoti VIEŠPATIES, tavo Dievo, eiti visais jo keliais, mylėti jį, tarnauti VIEŠPAČIUI, tavo Dievui, visa savo širdimi ir visa siela¹³ ir laikytis visų VIEŠPATIES, tavo Dievo, įsakymų bei jo įstatų, kuriuos duodu tau šiandien tavo paties labui.¹⁴ Štai! VIEŠPAČIUI, tavo Dievui, priklauso dangus bei dangaus aukštybės,* žemė ir visa, kas joje yra,¹⁵ tačiau vien tavo protėvius VIEŠPATS pamilo ir išrinko jus, jų palikuonis, iš visų tautų, kaip ir yra šiandien.¹⁶ Apipjaustykite tad savo surambėjusias širdis* ir nebebūkite daugiau kietasprandžiai.¹⁷ Juk VIEŠPATS, jūsų Dievas, yra dievų Dievas ir viešpačių VIEŠPATS – didingas, galingas ir baisus Dievas, nesantis šališkas ir neimantis kyšio,¹⁸ ginantis našlaičio ir našlės bylą, mylintis ateivį, parūpinantis jiems maistą ir drabužį.¹⁹ Mylėsite tad ir jūs ateivį, nes jūs patys buvote ateiviai Egipto žemėje.²⁰ Bijosi VIEŠPATIES, savo Dievo, tik jį garbinsi, jam atsiduosi ir jo vardu prisieksi.²¹ Jis yra tavo gyrius. Jis yra tavo Dievas, padaręs šiuos nuostabius ir baisius darbus, kuriuos matei savo akimis.²² Tavo protėviai buvo septyniasdešimt asmenų, kai jie nuėjo į Egiptą, o dabar VIEŠPATS, tavo Dievas, yra padaręs tave taip gausų kaip dangaus žvaigždes".

11 Nuostabieji Viešpaties darbai ^{1*} "Mylėk tad VIEŠPATĮ, savo Dievą, ir laikykitės įpareigojimo – jo įstatų,

10,14: ... dangus bei dangaus aukštybės: pažodžiui *dangūs ir dangų dangūs*. Hebrajiškai *dangus* vadinamas *šamaim*, t.y. *ten vandenys*. Anot Senojo Testamento mąstysenos, esama trijų dangų: dangaus skliautas, vandenys virš dangaus skliauto ir dangaus aukštybės – Dievybės sostas. Kadangi virš dangaus skliauto buvo vandenys – lietus, sniegas, kruša ... , tie dangūs ir buvo vadinami *šam maim* – *fir*ten vandenys.

10,16: *Apipjaustykite ... surambėjusias širdis*: žr. Ist 30,6; Jer 4,4; Rom 2,29. *Neapipjaustyta širdis* (žr. Kun 26,41; Jer 9,25; Ez 44,7,9) yra uždara širdis, kuri nepriima malonės nei patarimo, lygiai kaip *neapipjaustytos ausys* (žr. Jer 6,10) yra uždaros garsui ir *neapipjaustytos lūpos* (žr. Iš 6,12,30) neat-siveria kalbant.

10,17-18: Dievo teisumas reiškiasi ginant vargšus ir bejėgius. Našlaitis, našlė, levitas ir ateivis yra

įsakų ir įsakymų visad. ²Atsiminkite šią dieną, kad ne jūsų vaikai, kurie nei patyrė, nei matė VIEŠPATIES, jūsų Dievo, pamokos, bet jūs patys turite pripažinti jo didybę, galingai pakeltą jo ranką, ³jo ženklus ir darbus, padarytus Egipte faraonui, Egipto karaliui, ir visai jo žemei; ⁴ką jis padarė egiptiečių kariuomenei – jų žirgams ir vežimams, kai jie vijosi iš paskos: VIEŠPATS užliejo juos Nendrių jūros vandenimis ir visiškai sunaikino; ⁵ką jis padarė jums dykumoje, kol jūs atėjote į šią vietą; ⁶ir ką jis padarė Danui ir Abiramui, Reubeno sūnaus Eliabo sūnams, kai viso Izraelio akyse žemė atvėrė savo burną ir prarijo juos drauge su jų šeimomis, jų palapinėmis bei visa, kas gyva tarp jų, ⁷– nes jūs savo akimis matėte visus šiuos nuostabius darbus.

8 Laikykitės tad visų įsakymų, kuriuos šiandien jums duodu, kad būtumėte stiprūs, įeitumėte ir paveldėtumėte kraštą, kurį kylate paveldėti, ⁹kad ilgai gyventumėte krašte, kurį VIEŠPATS prisiekė duoti jūsų protėviams ir jų palikuonims, krašte, tekančiame pienu ir medumi”.

Lietaus dovana ¹⁰“Kraštas, kurį kylate paveldėti, nėra kaip Egipto žemė, iš kurios atėjote. Ten javai, kuriuos sėjai, turėjo būti palaistomi tavo paties triūsų tartum darže. ¹¹O kraštas, kurį kylate paveldėti, yra kalvų ir slėnių šalis, laistoma iš dangaus lietuimi. ¹²Tai šalis, kuria VIEŠPATS, tavo Dievas, pasirūpina, kurią VIEŠPATS, tavo Dievas, prižiūri visad – nuo metų pradžios lig metų galo.

13 Jei tad jūs tikrai paklusite jo įsaky-

mams, kuriuos jums duodu šiandien, mylėdami VIEŠPATĮ, jūsų Dievą, ir tarnaudami jam visa širdimi ir visa siela, ¹⁴tada jis duos lietaus tavo žemei savo laiku – ankstyvąjį ir vėlyvąjį lietu,* jūs nuimsite savo derlių grūdų, vyno ir aliejaus; ¹⁵jis duos žolės laukuose jūsų galvijams, ir jūs būsite pavalgę iki soties. ¹⁶Bet saugokitės, kad jūsų širdis nesusiviliotų tarnauti kitiems dievams ir juos garbinti, ¹⁷nes tuomet VIEŠPATS įnirš ant jūsų ir uždarys dangaus skliautą, kad nebekristų lietus ir žemė nebeduotų derliaus. Tada jūs veikiai pražūsite puikiajame krašte, kurį VIEŠPATS jums duoda”.

Atlyginimas už ištikimybę ¹⁸“Išidėkite šiuos mano žodžius sau į širdį ir sielą, prisiriškite juos kaip ženklą prie rankos ir pritvirtinkite juos kaip žymę sau ant kaktos. ¹⁹Mokykite jų savo vaikus, kalbėdami apie juos, kai esi namie ir kai keliauji, kai guliesi ir kai keliesi. ²⁰Užrašyk juos ant savo namų durų staktų ir ant savo vartų, ²¹kad jūsų dienos ir dienos jūsų vaikų būtų padaugintos krašte, kurį VIEŠPATS prisiekė jūsų protėviams duoti, kolei dangaus skliautas yra virš žemės.

22 Jei tad jūs ištikimai laikysitės šio viso įsakymo, kurį jums duodu, mylėdami VIEŠPATĮ, savo Dievą, eidami visais jo keliais ir jo laikydamiesi, ²³tuomet VIEŠPATS išvays visas šias tautas prieš jus, ir paveldėsite didesnes ir galingesnes tautas už save. ²⁴Kiekviena vieta, į kurią įkelsite koją, jums priklausys; jūsų žemė drieksis nuo dykumos iki Libano ir nuo Upės – Eufrato

dažni bejėgių pavyzdžiai Senajame Testamente. 10,19: Ši eilutė apima užuominą apie antrą didįjį įstatymą: *Mylėsi artimą* ... Žr. Kun 19,17-18; Iš 22,21; 23,9; Kun 19,34.

11,1-26: Tik ištikimybė Sandorai su Viešpačiu laiduoja gyvenimą Kanaane – Pažado Žemėje.

11,14: ... *ankstyvąjį ir vėlyvąjį lietų*: ankstyva-

sis lietus, arba *jore*, prasideda spalio ar lapkričio mėnesį ir tęsiasi protarpiais per visą žiemą; vėlyvasis lietus yra stiprus lietaus būriai kovo ir balandžio mėnesiais. Palestinoje sėjama rudenį, o pjaunama pavasarį!

11,24: ... *Vakarų jūra* ... : Viduržemio jūra.

to upės – lig Vakarų jūros.* ²⁵Niekas nepajėgs jums priešintis: jūsų baimę ir klaidą VIEŠPATS, jūsų Dievas, sukels visame krašte, į kurį jūs įkelsite koją, kaip jis pažadėjo”.

Palaiminimas ar prakeikimas

²⁶“Štai! Šiandien padedu prieš jus palaiminimą ir prakeikimą. ²⁷Palaiminimą, jei paklusite VIEŠPATIES, jūsų Dievo, įsakymams, kuriuos šiandien jums duodu, ²⁸ir prakeikimą, jei nepaklusite VIEŠPATIES, jūsų Dievo, įsakymams, bet trauksitės iš kelio, kurį šiandien jums duodu, eidami paskui kitus dievus, kurių nepažinojote.

²⁹Kai VIEŠPATS, tavo Dievas, bus tavo įvedęs į kraštą, kurio tu įeini paveldėti, ištarsi palaiminimą* ant Gerizimo kalno,* o prakeikimą ant Ebalio kalno.* ³⁰Kaip žinai, jie yra anapus Jordano, už vakarų kelio, esančio krašte kanaaniečių, gyvenančių Araboje, priešais Gilgalą, prie Morės ažuolų.

³¹Juk pereisite Jordaną, kad įeitumėte paveldėti krašto, kurį VIEŠPATS, jūsų Dievas, duoda jums, ir kai jį paveldėsite, ir kai jame gyvensite, ³²turite ištikimai laikytis visų įstatų ir įsakų, kuriuos išdėsciau jums šiandien”.

C. PAKARTOTO ĮSTATYMO TEISYNAS

12 Viena šventovė ¹“Šie yra įstatai ir įsakai, kurių turite ištikimai laikytis krašte, kurį VIEŠPATS, tavo protėvių Dievas, yra davęs tau paveldėti, kol tik būsite gyvi žemėje.

²* Sugriaukite iš pamatų visus alkus, kur tautos, kurias jūs išvarote, ant kalvų ir

po kiekvienu lapuotu medžiu garbino savo dievus. ³Išardykite jų aukurus, sudaužykite šventuosius akmenis, sudeginkite stulpus, nukirskite stabus jų dievų, išdildykite jų vardą iš tokių vietų. ⁴Taip kaip jie VIEŠPATIES, savo Dievo, negarbinsite. ⁵Jūs žvelgsite į vietą, kurią VIEŠPATS, jūsų Dievas, išrinko iš visų jūsų giminių kaip buveinę savo vardui padėti. Jūs ten eisite, ⁶nešdami savo deginamąsias atnašas ir aukas, savo dešimtines ir asmeniškias aukas, savo įžadų ir geros valios atnašas ir savo galvijų bandų bei avių kaimenių pirmiņas. ⁷Ten tad VIEŠPATIES, savo Dievo, akivaizdoje valgysite jūs drauge su savo šeimomis, džiaugdamiesi visais atliktais darbais, kuriais VIEŠPATS, jūsų Dievas, bus jus palaiminęs.

⁸Nesielgsite, kaip mes elgiamės čia šiandien, kiekvienas mūsų darydamas, kas jam atrodo gera, ⁹nes dar nesate atėję į ramybės vietą – į paveldą, kurį VIEŠPATS, jūsų Dievas, jums duoda. ¹⁰Kai būsite perėję Jordaną ir apsigyvenę krašte, kurį VIEŠPATS, jūsų Dievas, skiria jums, ir kai jis bus suteikęs jums ramybę nuo jūsų aplinkinių priešų, kad galėtumėte saugiai gyventi, ¹¹tada nešite visa, ką jums įsakau, į tą vietą, kurią VIEŠPATS, jūsų Dievas, išrinko kaip buveinę savo vardui: savo deginamąsias atnašas ir kitas aukas, savo dešimtines ir savo dovanas, visas savo rinktines įžadų atnašas, kurias pažadate VIEŠPACIUI. ¹²VIEŠPATIES, savo Dievo, akivaizdoje džiaugsitės jūs drauge su savo sūnumis ir dukterimis, vergais bei vergėmis ir levitais, gyvenančiais jūsų miestuose, nes jie patys neturi, kaip jūs, dalies ar paveldo.

11,29: ... ištarsi palaiminimą ... prakeikimą: visos apeigos aprašomos 27-ajame ir 28-ajame skyriuje. Gerizim[as] ir Ebal[as] – gretimi kalnai Samarijoje su giliu, juos skiriančiu slėniu. Jų viršūnės sudaro puikią progą pasižvalgyti po visą Kanaaną.

12,2-31: Dievo garbinimo sutelkimas į vieną centrą – šventovę, stengiantis jį apsaugoti nuo kanaaniečių religinės įtakos. Kanaaniečių religijos ištaka buvo žemdirbių kultūros polėkis apvaldyti gamtos jėgas magija. Izraeliečių religijos ištaka buvo istorinis izraeliečių susitikimas su Dievu.

13 Žiūrėk, kad neatnašautum savo deginamųjų aukų, kur tik tavo akims patinka. ¹⁴Vien toje vietoje, kurią VIEŠPATS išrinko vienoje iš tavo giminių – ten atnašausi savo deginamąsias aukas ir ten atliksi visa, ką tau įsakau.

15 Tačiau kur tik nori gali skersti ir valgyti mėsą bet kurioje iš savo gyvenviečių pagal palaiminimą, kurį VIEŠPATS, tavo Dievas, yra tau davęs. Ir nešvarūs, ir švarūs gali ją valgyti, lygiai kaip gazelės ar stirnos mėsa. ¹⁶Bet kraujo nevalgysite; jį išliesite ant žemės kaip vandenį. ¹⁷Nevalgysi savo gyvenvietėse nei dešimtinių savo grūdų, vyno ir aliejaus, nei pirmienų savo galvijų bandos ir avių kaimenės, nei įžadų dovanų, kurias pažadi, geros valios atnašų ir asmeniškų aukų. ¹⁸Jas turi valgyti VIEŠPATIES, tavo Dievo, akivaizdoje, toje vietoje, kurią VIEŠPATS, tavo Dievas, išrinko, tu drauge su sūnumis ir dukterimis, vergais ir vergėmis bei levitais, gyvenančiais tavo gyvenvietėse, džiaugdamiesi VIEŠPATIES, tavo Dievo, akivaizdoje visais savo rankų laimėjimais. ¹⁹Žiūrėk, kad neužmirštum le-vito, kol tik gyvensi savo krašte.

20 Kai VIEŠPATS, tavo Dievas, bus išplėtęs tavo žemę, kaip yra tau pažadėjęs, ir tu sakysi: 'Valgysiu mėsos,'* – kadangi jau-ti norą valgyti mėsos, gali valgyti mėsą kada tik nori. ²¹Jei vieta, kurią VIEŠPATS, tavo Dievas, išrinko pasidėti savo vardui, bus tau per toli ir tu pjausi, kaip aš tau esu įsakęs, ar galviją iš bandos, ar avį iš kaimenės, kuriuos tau VIEŠPATS yra davęs, kada tik nori gali valgyti mėsą. ²²Iš tikrųjų kaip gazelę ar stirną yra valgoma, lygiai taip ją galite valgyti. Ir nešvarūs, ir švarūs gali ją valgyti, lygiai kaip gazelės ar stirnos mėsa. ²³Bet pasirūpink, kad nevalgytum

kraujo, nes kraujas yra gyvybė; gyvybės su mėsa nevalgysi. ²⁴Jo nevalgysite, išpilsite jį ant žemės kaip vandenį. ²⁵Susilaikykite nuo jo, kad tau ir tavo vaikams po tavęs būtų gera, nes darai, kas teisu VIEŠPATIES akyse.

26 Bet tau privalomas šventąsias atnašas ir įžadų dovanas nuneši į vietą, kurią VIEŠPATS išrinko. ²⁷Atnašausi savo deginamąsias aukas, mėsą ir kraują, ant VIEŠPATIES, savo Dievo, aukuro; kitų tavo aukų kraujas iš tikrųjų bus išlietas prie VIEŠPATIES, tavo Dievo, aukuro, bet mėsą gali valgyti.

28 Rūpinkis paklusti visiems šiems žodžiams, kuriuos tau įsakau šiandien, idant gerai sektųsi tau ir tavo vaikams po tavęs amžinai, nes darysi, kas gera ir teisu VIEŠPATIES, savo Dievo, akyse".

Pagonių apeigos ²⁹"Kai VIEŠPATS, tavo Dievas, bus iškirtęs prieš tave tautas, kurių tu eini išvaryti, kai tu būsi jas išvaręs ir gyvensi jų krašte, ³⁰saugokis, kad nebūtumei suvilijotasi sekti jomis tada, kai jos buvo sunaikintos tavo akivaizdoje! Nesiteirauk apie jų dievus, sakydamas: 'Kaip garbino tos tautos savo dievus? Ir aš noriu sekti tomis apeigomis'. ³¹Taip VIEŠPATIES, savo Dievo, negarbink, nes visa, kas pasibjaurėtina, ko VIEŠPATS nekenčia, jie darė savo dievams. Net savo sūnus ir dukteris jie degino ugnyje, atnašaudami savo dievams!"

13 "Žiūrėk, kad uoliai vykdytumėte visa, ką jums įsakau. Nieko prie to nepridėsi ir nieko nuo to neatimsi".

Bausmės už stabų garbinimą ²"Jei pasirodytų tarp jūsų pranašas ar sapnuotojas,* duotų tau kokį ženklą ar padarytų stebuklą ³ir sakytų: 'Sekime kitais dievais, –

12,20: 'Valgysiu mėsos'... : ypatingomis progomis. Mėsa Izraelyje nebuvo valgoma kasdien net turtingose šeimose.

13,2.4.6: ... sapnuotojas: netikras pranašas, kuris dėjosį gaunąs iš Dievo apreiškimų per sapnus (žr. Jer 23,25-31; Zch 10,2). Sapnai galėjo būti ir

kurių jūs nebuvote pažinę, – ir jiems tarnaukime³, – nors tau paskelbtasis ženklas ar stebuklas ir įvyktų, ⁴neklausyk to pranašo ar to svajotojo* žodžių, nes VIEŠPATIS, jūsų Dievas, bando jus, kad sužinotų, ar jūs iš tikrųjų mylite VIEŠPATĮ, savo Dievą, visa širdimi ir siela. ⁵VIEŠPAČIU, savo Dievu, seksite, tik jo vieno bijosite, tik jo įsakymų laikysitės, tik jo balsui paklusite, tik jam vienam tarnausite ir tik prie jo ištikimai glausitės. ⁶Bet anas pranašas ar anas svajotojas* bus nubaustas mirtimi, nes skelbė išdavystę VIEŠPATIES, jūsų Dievo, išvedusio tave iš Egipto žemės ir atpirkusio tave iš vergijos namų, – skelbė, norėdamas išvesti tave iš kelio, kuriuo eiti tau įsakė VIEŠPATIS, tavo Dievas. Taip tu pašalinsi pikta iš jūsų.

7 Jei tave gundytų kas nors, net jei tai būtų tavo brolis ar sūnus tavo motinos, net jei tai būtų tavo paties sūnus ar duktė, ar žmona, kurią myli, ar artimiausias bičiulis, sakdamas: ‘Eime – garbinkime kitus dievus’, – kurių nei tu, nei tavo protėviai nesate pažinę, ⁸kurį nors iš aplinkinių tautų dievų, ar tai būtų arti, ar toli nuo jūsų, bet kur nuo vieno žemės galo lig kito, ⁹nesutik su tokiu asmeniu ir jo neklausyk. Jam nei gailėsčio, nei užuojautos neparodyk ir jo kaltės nenuslėpk. ¹⁰Užmuškite jį. Tebūna tavo ranka pirmoji pakelta prieš jį, baudžiant jį mirtimi, o po tavęs visų kitų žmonių rankos. ¹¹Užmušk jį akmenimis, nes jis stengiasi nuvilioti tave nuo VIEŠPATIES, tavo Dievo, kuris išvedė tave iš Egipto žemės, iš vergijos namų. ¹²Tada visas Izraelis išgirs ir bijos; daugiau tokia nedorystė nebus daroma tarp jūsų.

13 Jei kuriame iš miestų, VIEŠPATIES, tavo Dievo, tau duotų gyventi, išgirsi,

¹⁴kad išėjo iš tavęs keletas niekšų ir suvedžiojo miesto gyventojus, sakydami: ‘Eime ir garbinkime kitus dievus’, – kurių jūs nepažinote, ¹⁵tu nuodugniai išsiteirausi, ištirsi, apklausinėsi. Jei tiesa, kad toks pasibjaurėtinas dalykas buvo jūsų padarytas, ¹⁶tu išžudysi to miesto gyventojus kalaviju, visiškai sunaikinsi miestą ir visa, kas jame, – net galvijus išžudysi kalaviju. ¹⁷Sukrauk visą grobį miesto aikštėje ir sudegink ugnyje miestą ir visą jo grobį kaip pilnutinę deginamąją auką VIEŠPAČIUI, savo Dievui. Jis liks amžina griuvėsių krūva; niekad neturi būti atstatytas. ¹⁸Tenepilimpa prie tavo rankos niekas, kas yra skirta sunaikinti, idant VIEŠPATIS, nusigręžęs nuo degančio įniršio, tavęs pasigailėtų ir pasigailėjęs tave padaugintų, kaip prisiekė tavo protėviams, ¹⁹su sąlyga, kad klausysi VIEŠPATIES, savo Dievo, balso, vykdydamas visus jo įsakymus, kuriuos aš tau duodu šiandien, darydamas tai, kas yra teisu VIEŠPATIES, tavo Dievo, akysė”.

14 Pagonių gedulo apeigos

¹“Jūs esate VIEŠPATIES, savo Dievo, vaikai. Neraizykite savęs ir neskuskite sau plaukų viršum kaktos dėl mirusiojo, ²nes esi tauta, pašvęsta VIEŠPAČIUI, savo Dievui. Tave VIEŠPATIS išsirinko iš visų kitų tautų žemėje būti jo nuosava tauta”.

Švarūs ir nešvarūs gyvūnai ³“Nevalgys, kas pasibjaurėtina. ⁴Šie yra gyvūliai, kuriuos galite valgyti: jautis, avis, ožka, ⁵stirna, gazelė, danielius, laukinė ožka, kalnų ožys, antilopė ir kalnų avys. ⁶Iš gyvulių galite valgyti kiekvieną gyvulį, kuris turi nagą, skeltą į dvi dalis, ir atrajoja. ⁷Tačiau iš tų, kurie atrajoja ar yra skeltanagiai, nevalgysite – kupranugario, kiškio ir opšraus, nes jie nors ir atrajoja, bet skeltų nagų ne-

tikros pranašystės priemonė (žr. Sk 12,6; JI 3,1), ir tikri apreiškimai (žr. Pr 20,3,6; 31,10,24; 37,5,9; Mt 1,20; 2,12-13,18; ir kt.).

turi. Jie yra jums nešvarūs. ⁸Ir kiaulė yra jums nešvarus gyvulys, nes ji nors ir turi skeltus nagus, bet neatrajoja. Nei šių gyvulių mėsos valgysite, nei jų dvėsenos liesite.

⁹ Iš visų vandens gyvūnų šiuos galite valgyti: kas turi pelekus ir žvynus, tokius jūs galite valgyti. ¹⁰Kas pelekų ir žvynų neturi, jūs negalite valgyti. Tie gyvūnai yra jums nešvarūs.

¹¹ Galite valgyti visus švarius paukščius. ¹²Bet yra šie, kurių nevalgysite: erelis, grifas ir juodasis grifas, ¹³suopis, visų rūšių sakalai, ¹⁴visų rūšių varnos, ¹⁵strutis, lėlis, žuvėdra, visų rūšių vanagai, ¹⁶pelėda ir ūbaujanti pelėda, baltoji pelėda, ¹⁷pelikanas, einis ir kormoranas, ¹⁸gandras ir visų rūšių garniai; lukutis ir šikšnosparnis. ^{19*}Visi sparnuotieji vabzdžiai yra jums nešvarūs, – jie nebus valgomi. ²⁰Galite valgyti visus švarius sparnuotus gyvūnus.

²¹ Kas yra nugaišęs, to nevalgysite. Gaišeną valgyti gali duoti ateiviui, gyvenančiam tavo mieste, ar parduoti ją svetimšaliui, nes tu esi tauta, pašvęsta VIEŠPACIUI, savo Dievui.

Nevirsi ožiuko jo motinos piene”.*

Dešimtinės duoklė ²²“Kasmet atskirsi dešimtą dalį viso savo pasėlių derliaus, užderėjusio dirvoje. ²³Valgysi dešimtinę savo grūdų, vyno bei aliejaus ir savo bandų bei kaimenių pirmagimius VIEŠPATIES, savo Dievo, akivaizdoje toje vietoje, kurią jis išsirinks kaip savo vardo buveinę, kad išmoktumei visad pagarbiai bijoti VIEŠPATIES, savo Dievo. ²⁴Bet VIEŠPACIUI, tavo Dievui, tave gausiai palaiminus,* jei nuo-

tolis bus toks didelis, kad tu dešimtinės nepajėgi nugabenti, nes vieta, kurią VIEŠPATS išsirinks įkurdinti savo vardui, per toli nuo tavęs, ²⁵tada gali dešimtinę pakeisti pinigais. Su pinigais saugiai rankoje nueik į vietą, kurią VIEŠPATS, tavo Dievas, bus išsirinkęs. ²⁶Panaudosi pinigų nupirkti, ko norėsi – jaučių, avių, vyno, stipraus gėrimo ir ko tik trokši. Ten, VIEŠPATIES, savo Dievo, akivaizdoje, valgysi tu ir tavo namiškiai drauge džiaugdamiesi. ²⁷Ir levito, gyvenančio tavo mieste, nepalik tuščiomis, nes jis neturi nei dalies, nei paveldo kaip tu.

²⁸ Kas treči metai atneši visą tų metų savo derliaus dešimtinę ir atiduosi ją į miesto svirną. ²⁹Levitas, kadangi jis neturi nei dalies, nei paveldo su tavimi, taip pat ir ateivis, ir našlaitis, ir našlė, esantys tavo mieste, galės ateiti ir pavalgyti iki soties, idant VIEŠPATS, tavo Dievas, laimingų tave ir kiekvieną tavo darbą, prie kurio pridedi ranką”.

15 Šabo metai ¹“Kas septinti metai* švęsi skolų atleidimą. ²Šitokia yra atleidimo esmė: kiekvienas skolin-tojas atleis, ką jis buvo paskolinęs savo artimui, – nebereikalaus skolos iš savo artimo ar giminaičio, nes buvo paskelbtas VIEŠPATIES atleidimas. ³Iš svetimtaučio gali jos reikalauti, bet turi atleisti visa, ką tavo giminaitis yra tau skolingas.

⁴ Elgetų tarp jūsų neturi būti, nes VIEŠPATS tikrai laimins tave krašte, kurį VIEŠPATS, tavo Dievas, duoda tau paveldėti kaip nuosavybę, ⁵jei tik paklausysi VIEŠPATIES, savo Dievo, balso, uoliai vykdydamas visą įsakymą, kurį tau skelbiu šian-

14,19-20: Nešvarūs sparnuotieji vabzdžiai yra tie vabzdžiai, kurie rėplioja žeme; švarūs sparnuotieji gyvūnai yra tie, kurie eina žeme šokinėdami, pavyzdžiui, žiogai.

14,21: *Nevirsi ožiuko jo motinos piene*: žr. Išt 23,19 paaiškinimą.

14,24: ... *VIEŠPACIUI* ... *tave gausiai palaiminus*: gavus gausų derlių izraeliečiui ūkininkui buvo sunku nugabenti dešimtinę į Jeruzalę – į Šventyklą iš tolimesnių krašto vietų.

15,1: *Kas septinti metai*: šabo metai. Žr. Išt 15,9; 31,10; plg. Jer 34,14 su Išt 15,12.

dien. ⁶Kai VIEŠPATS bus tavo palaiminęs, kaip jis pažadėjo, tu skolinsi daugeliui tautų, bet nesiskolinsi pats, tu valdysi daug tautų, bet jos tavęs nevaldys.

7 Tačiau jei būtų tarp jūsų elgeta, vienas iš giminaičių, bet kuriame tavo miestų krašte, kurį VIEŠPATS, tavo Dievas, duoda tau, nebūk kietaširdis ar šykštus savo beturčiui artimui. ⁸Verčiau ištiesk ranką ir noriai jam skolink, ko tik jis stokoja. ⁹Saugokis, kad nepuoselėtum širdyje klastingos minties, sakydamas: 'Septintieji metai, skolų atleidimo metai, artinasi', – ir, rūščiai į savo nuskurdusį artimą pasižiūrėjęs, nieko jam neduotum. Prieš tave jis šauksis VIEŠPATIES, ir tu užsitrauksi kaltę. ¹⁰Duok tad jam dosniai ir neapgalestauk širdimi tai darydamas, nes VIEŠPATS, tavo Dievas, už tai laimins visus tavo darbus ir visus tavo siekius. ¹¹Kadangi krašte beturčių niekad netrūks,* todėl įsakau tau: 'Ištiesk ranką vargšui ir beturčiui artimui savo krašte'.

Izraeliečių vergai ¹²"Jei tavo bendruomenės narys, hebrajus ar hebrajė, parsiduoda tau, jis turi tau tarnauti šešerius metus, bet septintais metais turi jį paleisti laisvą. ¹³Paleisdamas vergą laisvą, neišsiųsk jo tuščiomis rankomis. ¹⁴Aprūpink jį dosniai iš savo avių kaimenės, iš kluono, iš vynuogių spaudyklos, duodamas jam iš dosnumo, kuriuo VIEŠPATS, tavo Dievas, yra tave palaiminęs. ¹⁵Atsimink, kad tu buvai vergas Egipto žemėje ir VIEŠPATS, tavo Dievas, tave atpirko. Užtat aš ir duodu tau šiandien šį įsakymą. ¹⁶Bet jei jis tau sakytų: 'Aš neisiu iš tavo namų', – dėl to, kad myli tave ir tavo šeimyną, nes jam ge-

ra pas tave, ¹⁷tada, paėmęs ylą, perdursi jo ausies lezgį,* priglaustą prie durų, ir jis bus tavo vergas amžinai. Panašiai pasielgsi ir su savo verge.

18 Nesijausk nuskriaustas, kai paleidi jį laisvą, nes tarnyba, kurią jis yra tau atlikęs per tuos šešerius metus, yra verta dvigubos samdinio algos. Be to, VIEŠPATS, tavo Dievas, laimins visame, ką tu darai".

Pirmagimiai ¹⁹"Visus pirmagimius iš tavo galvijų bandos ar avių kaimenės pašvęsi VIEŠPAČIUI, savo Dievui: savo pirmagimiu jaučiu nedirbsi, avių kaimenės pirmagimio nekirpsi. ²⁰Suvalgysite jį, – tu drauge su savo šeimyna, – VIEŠPATIES, tavo Dievo, akivaizdoje kasmet vietoje, kurią VIEŠPATS išsirinks. ²¹Bet jei jis turėtų trūkumą, kokį nors žymų trūkumą, – būtų raišas ar aklas, – jo VIEŠPAČIUI, tavo Dievui, neaukosite. ²²Galite jį valgyti savo gyvenvietėse, nešvarūs ir švarūs gali jį valgyti, lygiai kaip valgoma gazelė ir stirna. ²³Vien jo kraujo negali valgyti, bet išliesi jį kaip vandenį ant žemės".

16 Perėjimo išskilmės ¹"Švęsk Abibo mėnesį,* atnašaudamas Perėjimo auką VIEŠPAČIUI, savo Dievui, nes Abibo mėnesį, naktį, VIEŠPATS, tavo Dievas, išvedė tave iš Egipto. ²Atnašausi Perėjimo auką VIEŠPAČIUI, savo Dievui, iš galvijų bandos ir avių kaimenės toje vietoje, kurią VIEŠPATS išrinks kaip buveinę savo vardui. ³Nieko rauginto su ja nevalgysi. Septynias dienas valgysi su ja neraugintą duoną – vargo duoną, idant atsimintumei per visas gyvenimo dienas savo išėjimą iš Egipto žemės, nes iš Egipto žemės išėjai labai skubiai. ⁴Per septynias dienas joks

15,11: ... krašte beturčių niekad netrūks: plg. Jėzaus žodžius: Vargšų jūs visuomet turite su savi mi ... (Mt 26,11).

15,17: ... jo ausies lezgį: žr. Išt 21,6 ir paaiškinimą.

16,1: ... Abib{o} mėnesį: abib reiškia grūdų varpą, arba prinokusius grūdus. Abib{as} yra vardas mėnesio, kurio metu vykdavo miežiapiūtė; jis atitinka mūsų kovą – balandį. Vėliau Abibo mėnuo gavo babilonišką Nisan{o} vardą.

raugas tenesirodo pas tave visoje tavo žemėje; tenebūna palikta lig ryto nieko iš mėsos, kurią aukojai pirmosios dienos vakarą.

5 Perėjimo aukos negali atnašauti nė viename iš savo miestų, kuriuos VIEŠPATS, tavo Dievas, tau duoda. ⁶Tik vietoje, kurią jis išrinks kaip buveinę savo vardui, tik ten atnašausi Perėjimo auką vakare, saulei leidžiantis, tuo dienos metu, kai išėjai iš Egipto. ⁷Virsi ir valgysi toje vietoje, kurią VIEŠPATS, tavo Dievas, išrinks; kitą rytą gali leisti kelionės atgal į savo palapines. ⁸Šėšias dienas valgęs neraugintą duoną, septintą dieną švęsi iškilmingą sueigą VIEŠPAČIUI, savo Dievui. Tą dieną nedirbsi jokio darbo”.

Savaičių iškilmės ⁹“Atskaitysi septynias savaites, pradėdamas skaičiuoti nuo to laiko, kai pjautuvus pirmąkart paliečia nepjautus javus. ¹⁰Tada tu švęsi Savaičių iškilmes,* VIEŠPATIES, savo Dievo, garbei atnašaudamas geros valios auką pagal derlių, kuriuo VIEŠPATS, tavo Dievas, bus tave palaiminęs. ¹¹Džiūgausi VIEŠPATIES, savo Dievo, akivaizdoje tu ir tavo sūnūs bei dukterys, tavo vergai ir vergės, levitai, gyvenantys tavo miestuose, bei ateiviai, našlaičiai ir našlės, esantys su tavimi, toje vietoje, kurią VIEŠPATS, tavo Dievas, išsirinks kaip buveinę savo vardui. ¹²Atsimink, kad tu buvai vergas Egipte, ir ištikimai laikykitės šių įstatų”.

Palapinių iškilmės ¹³*“Suvalęs klojimo ir vynuogių spaudyklos derlių, švęsi septynias dienas Palapinių iškilmes. ¹⁴Džiūgausi šventės dienomis tu ir tavo sūnūs bei dukterys, tavo vergai bei vergės, ir levitai, ateiviai, našlaičiai bei našlės, gyvenantys

tavo miestuose. ¹⁵Septynias dienas švęsi šias iškilmes VIEŠPATIES, savo Dievo, garbei toje vietoje, kurią VIEŠPATS išrinks. Kadangi VIEŠPATS, tavo Dievas, laimins visą tavo derlių ir visus tavo laimėjimus, tu tikrai džiūgausi.

16 Tris kartus per metus – Neraugintos duonos iškilmėse, Savaičių iškilmėse ir Palapinių iškilmėse – visi tavo vyriškai pasirodys VIEŠPATIES, tavo Dievo, akivaizdoje toje vietoje, kurią VIEŠPATS išrinks. Tene pasirodo niekas VIEŠPATIES akivaizdoje tuščiomis rankomis. ¹⁷Kiekvienas atnašaus kiek išgali pagal VIEŠPATIES, tavo Dievo, palaiminimą, kurį jis bus tau suteikęs”.

Teisėjai ¹⁸“Paskirsi teisėjus ir pareigūnus visur giminėse, visose savo gyvenvietėse, kurias VIEŠPATS, tavo Dievas, tau duoda. Jie teis žmones teisingu teismu. ¹⁹Teisingumo neiškraipyk, šališkumo nerodyk, kyšio neimk, nes kyšis aptemdo išmintingųjų akis ir iškraipo teisiųjų bylą. ²⁰Tik to, kas teis, teisingai tiesieksi, idant tarptumei ir paveldėtumei kraštą, kurį VIEŠPATS, tavo Dievas, tau duoda”.

Pagunda perimti pagonių religinius papročius ²¹*“Nestatysi sau jokio šventojo stulpo – medžio šalia aukuro, kurį padirbsi VIEŠPAČIUI, savo Dievui, ²²nei statysiesi šventojo akmens, – jų VIEŠPATS, tavo Dievas, nekenčia”.

17 “Neaukosi VIEŠPAČIUI, savo Dievui, nesveiko jaučio ar nesveikos avies, – su bet koku trūkumu, – nes tai yra pasibjaurėtina VIEŠPAČIUI, tavo Dievui.

2 Jei pas tave, vienoje iš gyvenviečių, kurias tau duoda VIEŠPATS, būtų rasta vy-

16,10: *Savaičių iškilmės* ... : vėliau ši šventė buvo vadinama Pentekostės vardu. *Pentekostė* yra graikų kalbos žodis ir reiškia *Penkiasdešimtoji*, t.y. 50-oji diena po Perėjimo šventės.

16,13: Žr. Kun 23,34 paaiškinimą.

16,21-17,7: Atrodo, kad šis skaitinys yra

ne savo vietoje, nes pertraukia nuoseklią įstatų seką teisėjams. Žr. Ist 16,18-20 ir 17,8-13. Turbūt jo vieta yra tarp Ist 12,29 ir 14,2.

16,21-22: ... *šventojo stulpo* ... *šventojo akmens*: žr. Iš 34,13 paaiškinimą.

ras ar moteris, kurie daro pikta VIEŠPATIES, tavo Dievo, akyse ir nusižengia jo Sandorai, ³eidami tarnauti kitiems dievams ir garbindami juos, – ar tai būtų saulė, ar mėnulis, ar kuri nors iš dangaus galybių, – ką aš esu uždraudęs, ⁴ir jei apie tai tau būtų pranešta ar tu pats sužinotumei, tada turi reikalą rūpestingai ištirti. Jei tiesa, kad toks pasibjaurėtinas dalykas yra įvykęs Izraelyje, ⁵tada išvesi už savo miesto vartų* vyrą ar moterį, padariusius tokį nedorą dalyką, ir užmušite tą vyrą ar tą moterį akmenimis. ⁶Žmogus gali būti nubaustas mirtimi tik dviejų ar trijų liudytojų parodymu; niekas neturi būti nubaustas mirtimi, prieš jį liudijant tik vienam liudytojui. ⁷Vykdamas mirties bausmę, tebūna liudytojų rankos pakeltos pirmosios prieš jį, o po jų turi prisidėti visi žmonės. Taip pašalinsi pikta iš jūsų”.

Teisėjai iš Levio giminės ⁸“Jei išspręsti byla yra tau per sunku, ar tai būtų ginčas dėl žmogžudystės, ar įstatyminės teisės, ar dėl asmens užpuolimo, – bet kokio ginčą kelianti byla tavo vartuose, – tada skubėk nueiti į vietą, kurią VIEŠPATS, tavo Dievas, išrink. ⁹Atėjęs pasitarsi su kunigais iš Levio giminės ir teisėju, kuris tomis dienomis yra atsakingas. Bylos nuosprendį jie tau paskelbs. ¹⁰Vykdyk tiksliai nuosprendį, kurį jie tau paskelbs iš vietos, kurią VIEŠPATS išrink, ištikimai laikydamasis visko, ką jie tau nurodė. ¹¹Turi elgtis pagal visus tau duotus nurodymus ir tau paskelbtą nuosprendį; nenukrypki nuo jų tau paskelbto nuosprendžio nei į dešinę, nei į kairę. ¹²Jei kas įžūliai savimi pasitikėdamas drįstų nepaklusti kunigui,* paskir-

tam ten tarnauti VIEŠPAČIUI, tavo Dievui, ar teisėjui,* tas žmogus mirs. Taip pašalinsi pikta iš Izraelio. ¹³Visi žmonės, tai girdedami, bijos ir savimi pasitikėdami įžūliai daugiau nesielgs”.

Karalius ¹⁴“Kai būsi atėjęs į kraštą, kurį VIEŠPATS, tavo Dievas, duoda tau, ir būsi jį paveldėjęs bei jame įsikūręs, ir nuspręsi: ‘Pasiskirsiu sau karalių, kaip kad daro visur aplinkinės tautos’, – ¹⁵iš tikrųjų gali pasiskirti sau karaliumi tą, kurį VIEŠPATS, tavo Dievas, išrink. Tik žiūrėk, kad sau karaliumi pasidarytum vieną iš savo giminačių; kokio nors svetimtaučio – žmogaus, kuris nėra tavo giminaitis, karaliumi negali pasidaryti. ¹⁶Tačiau jis nelaiyks didelio skaičiaus arklių* ir nesiųs savo žmonių į Egiptą, kad daugiau arklių įsigytų, nes VIEŠPATS yra jums pasakęs: ‘Tuo keliu niekad atgal negrįžkite’. ¹⁷Jis neims nei ves daugiau ir daugiau žmonių, kad jo širdis nenu-toltų; nei kaups sau sidabro ir aukso daugiau negu reikia. ¹⁸Kai bus pasodintas į savo karalystės sostą, jis turės įsakyti, kad šio įstatymo nuorašas būtų jam padarytas ant ritinio Levio giminės kunigų akivaizdoje. ¹⁹Tepasilieka jis su juo, teskaito jį visas savo gyvenimo dienas, idant, ištikimai laikydamasis šio įstatymo žodžių ir šių įstatų, išmoktų pagarbiai bijoti VIEŠPATIES, savo Dievo. ²⁰Teneišpuiksta jo širdis prieš kitus brolius, tenenukrypsta nei į dešinę, nei į kairę, idant jis ir jo palikuonys ilgai karaliautų Izraelyje”.

18 Kunigai ¹“Visa kunigiškoji Levio giminė neturės dalies ar paveldo Izraelyje. Jie gyvens tik iš VIEŠPATIES atnašų ugnimi kaip jų dalies, ²bet jie

17,5: ... už savo miesto vartų: šalia vartų nešvarioje vietoje – šiukšlyne (?). Žr. Kun 24,14; Sk 15,36; Apd 7,58; Žyd 13,12.

17,12: ... kunigui: vyriausiasis kunigas; ... teisėjui: pasaulietis. Vyriausiasis kunigas buvo galva

teismo, kuris sprendavo bylas, susijusias su religiniais reikalais, o teisėjas sprendavo daugiau kasdienos sankirčius. Žr. 2 Kr 19,8-11.

17,16: ... arklių: karo vežimams. Apie šį Viešpaties įspėjimą užsimena ir Ist 28,68, nors jis Pen-

neturės jokios dalies tarp savo broliškų giminių. VIEŠPATS yra jų paveldas, kaip jis jiems pažadėjo.

3 Tokia tat yra kunigų teisė iš žmonių, atnašaujančių jautį ar avį: kunigui jie duos petį, abu žandikaulius ir pilvą. ⁴Pirmienas savo grūdų, vyno bei aliejaus ir pirmąsias savo avių vilnas duosi jam, ⁵nes VIEŠPATS, tavo Dievas, išrinko Levį – jį ir jo sūnus – būti ir tarnauti VIEŠPATIES vardu visam laikui.

6 Jei levitas norėtų eiti iš bet kurios tavo gyvenviečių, kur tik jis gyventų Izraelyje, į vietą, kurią VIEŠPATS išrinks, jis gali tai padaryti, kada jam patinka. ⁷Ten jis gali tarnauti VIEŠPATIES, savo Dievo, vardu, kaip ir visi jo broliai levitai, ten esantys ir tarnaujantys VIEŠPATIES akivaizdoje. ⁸Jie gauso tokią pat dalį valgyti kaip kiti, nepaisant jų asmeniškų dovanų ar palikimo”.

Pranašai ⁹“Kai būsi įjęs į kraštą, kurį VIEŠPATS, tavo Dievas, tau duoda, nesimokysi pamėgdžioti tų tautų bjaurių darbų. ¹⁰*Tenebūna rasta tarp jūsų nė vieno, kuris aukoja savo sūnų ar dukterį ugnimi, ar kuris užsiima būrimu, ar yra žynys, ar burtininkas, ar raganius, ¹¹ar kerėtojas, ar kuris tariasi su vaiduokliais bei dvasiomis, ar kuris teiraujasi mirusiųjų. ¹²Juk kas tik tokius dalykus daro, tas yra pasibjaurėtinas VIEŠPAČIUI; už tokius bjaurius darbus VIEŠPATS pašalina tautas tau iš kelio. ¹³Tu tad turi būti nuoširdžiai ištikimas VIEŠPAČIUI, savo Dievui. ¹⁴Nors tos tautos, kurių

tu eini išvaryti, iš tikrųjų klauso žynių ir užsiimančiųjų būrimu, VIEŠPATS, tavo Dievas, tau to daryti neleis.

15 VIEŠPATS, tavo Dievas, išugdys tau pranašą, kaip mane,* iš tavo giminių. Jo turėsite klausyti. ¹⁶Kaip VIEŠPATIES, savo Dievo, prašei sueigos dieną prie Horebo, sakdamas: ‘Neleisk man ilgiau klausytis VIEŠPATIES, mano Dievo, balso ar vėl kada nors regėti šią baisią ugnį, kad nenumirčiau’. ¹⁷Tada VIEŠPATS man atsakė: ‘Taip kalbėdami, jie gerai daro. ¹⁸Išugdysiu jiems pranašą, kaip tave, iš jų giminių ir įdėsiu savo žodžius į pranašo lūpas. Jis pasakys jiems visa, ką aš jam būsiu įsakęs. ¹⁹Jei kas nors neklausys žodžių, kuriuos pranašas kalbės mano vardu, aš pats pašauksiu jį už tai atsakyti. ²⁰O pranašas, drįstantis tarti mano vardu pranašavimą, kurio aš jam neįsakiau tarti, ar pranašas, kalbantis kitų dievų vardu, – tas pranašas turi mirti’. ²¹Jeigu savęs klaustumei: ‘Kaip galime žinoti, kad tas pranašavimas nėra buvęs VIEŠPATIES ištartas?’ ²²Jeigu pranašas kalba VIEŠPATIES vardu, bet pranašavimas neišsipildo ar nepasitvirtina, to pranašavimo VIEŠPATS nėra ištarsęs. Pranašas yra kalbėjęs įžūliai savimi pasitikėdamas, todėl dėl jo nenuogaustauk”.

19 Prieglobsčio miestai ¹“Kai VIEŠPATS, tavo Dievas, bus sunaikinęs tautas, kurių kraštą VIEŠPATS, tavo Dievas, tau duoda, ir tu būsi jį paveldėjęs bei įsikūręs jų miestuose ir jų namuose,

kiaknygėje niekur kitur nėra minimas. Iš kitų šaltinių žinoma, kad Egiptas parduodavo arklius savo kaimynų karo vežimams. Šiame tekste įžvelgiamas pavojus, kad koks nors karalius gali padaryti Izraelį Egipto vasalu.

18,10-11: ... *aukvoja savo sūnų ar dukterį ugnimi*: žr. Kun 18,21 paaiškinimą. Tokios kruvinos žmonių aukos čia rikiuojamos su kitais pagonių prietarais, nes buvo tikima, kad jos turi magišką jėgą apsaugoti nuo nelaimės. Žr 2 Kar 3,27. Minimi kiti trys prietarai: ateities numatymas (t.y.

būrimas, žyniavimas ...), juodoji magija (t.y. kerėjimas, raganavimas ...) ir nekromantija (t.y. pasitarimas su dvasiomis ir vėlėmis).

18,15: ... *pranašą, kaip mane*, ... : iš konteksto aišku, kad Mozė kalba apie visus tikruosius pranašus, kuriuos Dievas siųs savo tautai po jo mirties. Kadangi Kristus yra Didysis Pranašas, kuris visapusiškai įvykdė pranašo užduotį, šis tekstas buvo ir žydu (žr. Jn 6,14; 7,40), ir Apaštalų laikomas ypatingu mesijiniu pranašavimu (žr. Apd 3,22; 7,37).

2tu atskirsi tris miestus* krašte, kurį VIEŠPATS, tavo Dievas, duoda tau paveldėti. 3Apskaičiuosiu nuotolius ir padalysiu į tris sritis kraštą, kurį VIEŠPATS, tavo Dievas, duoda tau kaip paveldą, idant kiekvienas žmogžudys galėtų į vieną iš jų nubėgti.

4 Šitoks yra atvejis žmogžudžio, kuris gali ten nubėgti ir savo gyvybę išgelbėti: kai kas nors netyčiomis yra užmušęs savo artimą, su kuriuo niekad nėra buvęs priešas. 5 Tarkime, nueina kas nors su artimu į mišką malkų pasikirsti ir jam, pakėlus kirvį medžiui kirsti, kirvis nuslysta nuo koto, mirtinai užgaudamas jo artimą. Toks žmogus gali bėgti į vieną iš tų miestų ir išgelbėti savo gyvybę.

6 Kitaip, jei nuotolis būtų per didelis, keršytojas už kraują,* vydamasis pykčio įkarštyje, galėtų pasivyti užmušėją ir jį užmušti, nors mirties bausmės jis nebuvo užsitraukęs, nes niekad nebuvo buvęs savo artimo priešas. 7 Todėl aš tau ir įsakau atskirti tris miestus.

8 Kai VIEŠPATS, tavo Dievas, bus išplėtęs tavo žemę, kaip jis yra prisiekęs tavo protėviams, – kai atiduos tau visą kraštą, kurį jis pažadėjo tavo protėviams duoti jums, 9 jei tu ištikimai laikysies šio viso įsakymo, kurį tau šiandien duodu, mylėdamas VIEŠPATĮ, savo Dievą, ir visad eidamas jo keliais, – tada pridėsi dar kitus tris miestus prie šių trijų. 10 Taip nebus išlietas nekalto žmogaus kraujas, užtraukdamas tau kraujo kaltę krašte, kurį VIEŠPATS, tavo Dievas, duoda tau kaip paveldą.

11 Tačiau jei kas nors, būdamas nesaunaikoje su artimu, patykojęs užpultų jį ir,

atėmęs jo gyvybę, nubėgtų į vieną šių miestų, 12 tada žmogžudžio miesto seniūnui jį iš ten parsigabens ir perduos jį keršytojui už kraują nubauti mirties bausme. 13 Nerodysi jam jokio gailesčio, bet pašalinsi nekalto kraujo kaltę iš Izraelio, idant tu klestėtumei”.

Ežiaženklių perkėlimas 14 “Nepajudinsi savo artimo ežiaženklį, pastatytą pirmųjų kartų ant tavo paveldo, kuris bus skirtas krašte, kurį VIEŠPATS, tavo Dievas, duoda tau paveldėti”.

Liudytojai 15 “Vieno liudytojo nepakanka nuteisti žmogui už bet kokią nusikaltimą ar už bet kokią skriaudą. Kad ir koks būtų nusižengimas, apkaltinimas gali būti įrodytas tik dviejų ar trijų liudytojų patvirtinimu. 16 Jei nedoras liudytojas išeina prieš žmogų ir apkaltina jį neištikimybės įstatymui, 17 tada abi šalys turės pasirodyti prieš VIEŠPATĮ, akivaizdoje kunigų ir teisėjų, turinčių tomis dienomis atsakomybę. 18 Teisėjai tada reikala nuodugnai ištirs. Jei liudytojas yra neteisingas liudytojas, melagingai liudijęs prieš savo artimą, 19 tada tu rite su juo lygiai taip pasielgti, kaip jis buvo norėjęs elgtis su artimu. Taip pašalinsi pikta iš jūsų tarpo. 20 Kiti, apie tai išgirdę, bijos, ir toks nusikaltimas niekad daugiau nebus daromas tarp jūsų. 21 Nerodysi jokio gailesčio: gyvybė už gyvybę, dantis už dantį, ranka už ranką, koja už koją!”

20 Drąsa mūšyje 1* “Kai, eidamas į karo žygį prieš savo priešus, pamatysi žirgus ir vežimus – didesnę kariuomenę negu tavo, jų nebijok, nes VIEŠPATS, tavo Dievas, kuris išvedė tave iš Egipto

19,2: ... atskirsi tris miestus: izraeliečiai buvo įpareigoti atskirti bent šešis prieglobsčio miestus: tris į rytus nuo Jordano ir tris Kanaano krašte. Žr. Sk 35,9-34. Kadangi anie trys miestai į rytus nuo Jordano jau buvo atskirti (žr. Ist 4,41-43), čia minimi tik trys miestai į vakarus nuo Jordano.

Apie šio įsakymo įvykdymą pasakojama Joz 20-ajame skyriuje.

19,6: ... keršytojas už kraują: žr. Sk 35,12 paaiškinimą.

20,1-20: Šventojo karo nuostatai. Šventojo karo sąvoka turi savo šaknis senovės dykumos gyven-

to žemės, yra su tavimi. ²Prieš prasidedant mūšiu, kunigas išeis į priekį ir pasakys kareiviams kalbą. ³Jiems sakys: 'Klausykis, Izraeli! Šiandien jūs einate į mūšį su savo priešais. Nebūkite nusiminę! Jų nebijokite, nuo jų nedrebėkite ir nepasiduokite klaikui, ⁴nes pats VIEŠPATS, jūsų Dievas, žygiuoja su jumis į mūšį kovoti už jus prieš jūsų priešus ir duoti jums pergalės'. ⁵Tada pareigūnai kreipsis į kareivius, sakydami: 'Ar yra kas nors, kuris pasistatė naujus namus, bet dar nešventė įkurtuvių? Teeina jis namo, kad kartais nežūtų mūšyje ir kitas nešvęstų jo įkurtuvių. ⁶Ar yra kas nors, kuris įsiveisė vynuogyną, bet dar nesidžiaugė jo vaisiais? Teeina jis namo, kad kartais nežūtų mūšyje ir kitas nesidžiaugtų jo vaisiais. ⁷Ar yra kas nors, kuris yra susižadėjęs su moterimi, bet dar nėra jos vedęs? Teeina jis namo, kad kartais nežūtų mūšyje ir kitas jos nevestų'. ⁸*Pareigūnai, toliau kalbėdami kareiviams, sakys: 'Ar yra kas nors išsigandęs ir nusiminęs? Teeina jis namo, kad per jį brolių drąsa neišblėstų'. ⁹Kai pareigūnai baigs kalbėti kareiviams, kariuomenės didžiūnai ims vadovauti gretoms".

Priešų miestai ¹⁰*"Prisiartinęs prie miesto jį užpulti, pasiūlyk jam taikos sąlygas. ¹¹Jeigu jis tavo taikos sąlygas priima ir tau pasiduoda, tada visi jame esantys žmonės turės tau lažą eiti. ¹²O jeigu jis tau taikiai nepasiduoda, bet su tavimi kariauja, tada tu jį apgulsi. ¹³VIEŠPAČIUI, tavo Dievui,

atidavus jį tau į rankas, išžudysi jame visus vyriškius kalaviju. ¹⁴Tačiau kaip grobį gali pasiimti sau moteris, vaikus, galvijus bei visa kita, kas yra mieste, – visą karo laimikį, – ir gali maitintis iš savo priešų paimto karo laimikio, kurį VIEŠPATS, tavo Dievas, bus tau davęs. ¹⁵*Taip elgsiesi su visais miestais, kurie yra labai toli nuo tavęs, – su tais miestais, kurie nepriklauso arti esančioms tautoms. ¹⁶Tačiau šių tautų miestuose, kuriuos VIEŠPATS, tavo Dievas, duoda tau kaip paveldą, nepaliksi gyvo nė vieno, kas kvėpuoja. ¹⁷Sunaikinsi juos – hetitus ir amoriečius, kanaaniečius ir perizitus, hivititus ir jebusitus, kaip VIEŠPATS, tavo Dievas, yra tau įsakęs, ¹⁸kad jie neišmokytų tavęs visų tų pasibjaurėtinų dalykų, kuriuos jie daro savo dievams, ir nenusidėtumėte VIEŠPAČIUI, savo Dievui.

¹⁹* Kai būsi apgulęs miestą ilgą laiką, kariausi su juo, norėdamas jį paimti, nesunaikink jo medžių, pakeldamas prieš juos kirvį. Jų vaisius gali valgyti, bet neturi jų kirsti. Argi laukų medžiai yra žmonės, kad ir jie turėtų būti įtraukti į tavo apgulą? ²⁰Tik medžius, kuriuos tu žinai nesant vaismedžių, gali naikinti ir kirsti su tavimi kariaujančio miesto apgulos pylimų statybai, kol miestas kris".

21 Atgaila už nežinomą užmušėją ¹*"Jei žemėje, kurią VIEŠPATS, tavo Dievas, duoda tau paveldėti, būtų rastas užmuštas žmogus, gulintis atvirame lauke, ir nebūtų žinoma, kas jį užmu-

tojų papročiuose. Prielaida: šventasis karas nėra žmonių užmojis, bet Dievo veikla, kurioje pats Viešpats dalyvauja. Žr. Ts 5.

20,8: Šventajame kare dalyvauja rinktiniai kariai. Kariuomenės dydis nėra svarbus, todėl baimingieji turi būti pašalinti (žr. Ts 7,2-3).

20,10-15: Kare su miestais už Palestinos ribų galima imti karo grobį. Žr. Sk 31.

20,15-18: Miestai Palestinoje turi būti visiškai sunaikinti, t.y. paskirti *herem* įstatymui – visiškai sunaikinti, kad vietos gyventojai nesudarytų Iz-

raelio tikėjimo (žr. Ist 9,1-6). Kadangi visiškai sunaikinti skirtas miestas yra auka Viešpačiui, negalima iš jo izraeliečiams imti jokio grobio.

20,19-20: Ribojama gamtos turtų besaikis niokojimas. Medžiai yra Dievo dovana; miestas yra tik žmonių statyba.

21,1-9: Pagal savo turinį šio skaitinio vieta yra tuojau po Ist 19,21 teksto. Užmuštas nebūtinai buvo žmogaus nužudytas. Jis galėjo būti ir laukinio žvėries sudraskytas. Bet užmuštojo kraujas šaukiasi Dievo iš žemės, kur jis buvo išlietas. Žr.

šė, ²tavo seniūnai ir teisėjai nuėję išmatuos atstumą tarp miestų, esančių arti lavono. ³Tada arčiausiai lavono esančio miesto seniūnai paims iš bandos telyčią, kuri dar nėra buvusi darbui pajungta ir jungo niekad netraukė. ⁴To miesto seniūnai nuves telyčią į slėnį su nuolat tekančiu upeliu, prie vietos, kuri nėra suarta ar apsėta, ir ten, slėnyje, nusuks telyčiai sprandą.* ⁵At-eis kunigai, Levio sūnūs, nes VIEŠPATS, tavo Dievas, juos išrinko jam tarnauti ir laiminti VIEŠPATIES vardu. Jų žodžiu bus išspręsti visi ginčai ir visi užpuoliai. ⁶Tada visi arčiausiai lavono esančio miesto seniūnai, nusiplovę rankas* virš telyčios, kuriai sprandas slėnyje buvo nusuktas, ⁷sakys: 'Mūsų rankos šio kraujo* neišliejo nei mūsų akys tai matė. ⁸Atleisk, VIEŠPATIE, savo tautai Izraeliui, kurį tu atpirkai. Tene-pasilieka nekalto kraujo kaltė Izraelyje, tavo tautoje!' Ir kraujo kaltė bus jiems atleista. ⁹Taip tu pašalinsi iš jūsų nekalto kraujo kaltę, nes darysi, kas yra teisu VIEŠPATIES akyse".

Vedybos su nelaisvėn paimta moterimi ¹⁰"Kai eisi kariauti su savo priešais ir VIEŠPATS, tavo Dievas, atiduos juos tau į rankas, – paimsi juos į nelaisvę, ¹¹tarkime, pamatysi tarp belaisvių gražią moterį, kurios tu geistum ir norėtum ją imti sau žmona. ¹²* Parsivesi tad ją į namus, ji apsikarpys plaukus, apsipjaustys nagus ¹³ir nusivilks belaisvės apdarą. Ji praleis visą

mėnesį tavo namuose, apraudodama savo tėvą ir motiną. Tada gali suciti su ja ir būti jos vyru, o ji bus tavo žmona. ¹⁴Tačiau jeigu vėliau nebūsi ja patenkintas, turėsi duoti jai laisvę. Už pinigų jos parduoti negalėsi. Neturi elgtis su ja kaip su vergu, nes tu ją išnaudojai".

Pirmagimių teisės ¹⁵"Jei vyras turėtų dvi žmonas, vieną mylimą, o kitą nemėgstamą, ir jos abi – mylimoji ir nemėgstamoji – pagimdytų jam sūnus, bet pirmagimis būtų nemėgstamosios sūnus, ¹⁶tada tą dieną, kai jis dalys savo nuosavybę sūnums, jis negalės laikyti savo pirmagimiu mylimosios žmonos sūnaus vietoj nemėgstamosios žmonos sūnaus, kuris yra pirmagimis. ¹⁷Jis turi pripažinti pirmagimiu sūnų tos, kurios jis nemėgsta, duodamas jam dvigubą dalį visko, ką jis turi, nes šis yra pirmasis jo vyriškumo vaisius ir pirmagimio teisė jam priklauso".

Nepataisomas sūnus ¹⁸"Jei žmogus turėtų neklaužadą ir maištingą sūnų, neklusantį tėvo ir motinos balso, nepaklūstantį jiems, nors jie ir baustų jį, ¹⁹tada jo tėvas ir motina pačiups jį ir nuves pas miesto seniūnus prie tos vietos vartų.* ²⁰Jie pareikš miesto seniūnams: 'Šis mūsų sūnus yra neklaužada ir maištingas. Mūsų jis neklauso. Jis yra besotis ir girtuoklis'. ²¹Tada visi miesto vyrai užmuš jį akmenimis. Taip pašalinsi pikta iš jūsų; visas Izraelis, apie tai girdėdamas, bijos".

Pr 4,10. Įsakoma atlikti permaldavimo apeigas, nugręžti Dievo pyktį nuo bendruomenės.

21,4: ... *slėnyje, nusuks telyčiai sprandą*: jos kraują turėjo nunešti vanduo, paženklinant nekalta išlieto kraujo pašalinimą iš žemės. Tai nebuvo auka Dievui, bet simboliškas veiksmas. Kunigai dalyvavo kaip bendrijos liudytojai.

21,6: ... *nusiplovę rankas*: simboliškas veiksmas, kuriuo išreiškiamas nekaltnumas nekalta išlieto kraujo byloje. Žr. Mt 27,24.

21,7: ... *šio kraujo*: telyčios kraujas – užmušto kraujo įvaizdis.

21,12-13: ... *apsikarpys plaukus* ... : simboliški veiksmai, kurie arba išreiškė moters apsisvalymą nuo pagoniškų papročių, arba ženklino jos buvusiojo vyro apraudojimą.

21,19: ... *prie tos vietos vartų*: vartai būdavo miesto sienose; juose vykdavo teismai. Žr. Ist 22,15; 25,9; Rut 4,1-2,11; Iz 29,21; Am 5,10,12,15.

Nusikaltėlio kūnas ²²“Jei žmogus bus padaręs nusikaltimą, vertą mirties bausmės, ir, bausmę įvykdžius, pakabinsi jo lavoną ant medžio,* ²³jo kūnas neturi ant medžio likti visą naktį. Palaidosi jį tą pačią dieną, nes Dievo prakeikimas bus tam, kuris kabo ant medžio.* Tu neturi teršti žemės, kurią VIEŠPATS, tavo Dievas, duoda tau paveldėti”.

22 Įvairūs nuosprendžiai ¹“Pamatęs klaidžiojantį savo artimo jautį ar avį, nepraeik pro šalį, – tu turi juos nuvesti atgal pas savo artimą. ²Jei tas artimas negyvena arti tavęs ar tu nežinai, kas yra gyvulio savininkas, parsivesi jį pas save į namus. Jis bus pas tave, kol jo savininkas atsišauks, tada jį sugrąžinsi jam. ³Tą patį darysi su artimo asilu; taip pat elgsiesi su artimo drabužiu; tą patį darysi su kiekvienu kitu daiktu, kurį tavo artimas pamestų, o tu rastum. Tu negali praeiti pro šalį nepagelbėdamas.

⁴Matydamas parkritusį ant kelio savo artimo asilą ar jautį, nepraeisi pro šalį, bet turi jam padėti parkritusį ant kojų pakelti.

⁵Moteris nevilks vyriško apdaro nei vyras nesirengs moteriškais drabužiais, nes kas taip daro, kelia pasibjaurėjimą VIEŠPAČIUI, tavo Dievui.

⁶Jei, einant keliu, pasitaikytų užtikti paukščio lizdą bet kur medyje ar ant žemės su jaunikliais ar kiaušiniiais, su tupinčia ant jauniklių ar kiaušinių motina, motinos drauge su jaunikliais nepaimsi. ⁷Leisk

motinai nuskristi, pasiimdamas sau tik jauniklius, idant tau gerai sektųsi ir ilgai gyventumei.

⁸Statydamas naujus namus, padirbsi savo stogui turėklus, idant neužsitrauktumei kraujo kaltės ant savo namų, jei kas nuo jo žemėn nupultų.

⁹Nesėsi savo vynuogyno dviem skirtingomis sėklomis. Jei taip darytum, visas jo derlius – sėkla, kurią pasėjai, ir vynuogių derlius negali būti naudojamas.*

¹⁰Nearsi su poron sukinkytais jaučiu ir asilu.

¹¹Nesirengsi drabužiais, pasiūtais iš drauge suaustų vilnų ir linų.

¹²Pasidarysi kutus* ant keturių kampečių apsiausto, kuriuo apsisupi”.

Geras jaunos žmonos vardas ¹³“Tarkime, vyras veda žmoną ir, suėjęs su ja, ima jos neapkęsti, ¹⁴prasimano jai kaltinimų ir, šmeiždamas ją, sako: ‘Aš vedžiau šią moterį, bet, suėjęs su ja, neradau įrodymo, kad ji būtų mergelė’. ¹⁵Tuomet merginos tėvas ir motina pateiks merginos mergystės ženklus* seniūnams miesto vartuose. ¹⁶Merginos tėvas sakys seniūnams: ‘Aš daviau savo dukterį žmona šiam vyrui, bet jis neapkenčia jos. ¹⁷Prasimanė jai net kaltinimų, sakydamas: ‘Aš neradau įrodymo, kad tavo duktė būtų mergelė’. Betgi štai yra mano dukters mergystės ženklai’. Tada jiedu išskleis drabužį miesto seniūnų aki-vaizdoje. ¹⁸To miesto seniūnai tą vyrą paims ir jį nuplaks.* ¹⁹Be to, jie nubaus jį

21,22: ... *pakabinsi ... ant medžio*: kai kieno mąnymu, *pamausi ant baslio*. Pakabinimas ant medžio ar pamovimas ant baslio nebuvo priemonės mirties bausmei įvykdyti. Mirties bausmė buvo įvykdoma užmušant akmenimis. Tik paskui lavonas būdavo viešai rodomas kaip įspėjimas kitiems. Žr. Joz 8,29; 10,26-27; 1 Sam 31,10; 2 Sam 4,12; 21,9. Taip buvo elgiamasi tik su nusikaltėliais, kurie laikomi prakeiktais.

21,23: ... *prakeikimas yra tam, kuris kabo ant medžio*: apaštalas Paulius cituoja šiuos žodžius

Laiške galatams (žr. Gal 3,13), susiedamas juos su nukryžiuotuoju Išganytoju, kuris *mus atpirko iš įstatymo prakeikimo, tapdamas už mus prakeikimu*.

22,9: ... *negali būti naudojamas*: yra *prarastas*, t.y. turi būti ariduotas Šventyklos labui. Žr. Kun 19,19; Joz 6,19.

22,12: ... *kutus*: žr. Sk 15,38 paaiškinimą.

22,15: ... *mergystės ženklus*: vestuvinis drabužis, arba paklodė, sutepta pirmųjų lytinių santykių krauju.

22,18: ... *nuplaks*: žr. Įst 25,1-3.

šimto sidabrinių šekelių bauda ir atiduos juos merginos tėvui, nes tas vyras apšmeižė mergelę Izraelyje. O ji pasiliks jo žmona; jis niekad neturės teisės su ja išsiskirti.

20 Tačiau jei šis kaltinimas yra tiesa, – jei įsitikinta, kad mergina nebuvo mergelė, ²¹– tada mergina bus išvesta prie jos tėvo namų durų, ir jos miesto vyrai užmuš ją akmenimis, nes ji padarė gėdingą dalyką Izraelyje, sanguliaudama savo tėvo namuose. Taip tu pašalinsi pikta iš jūsų”.

Svetimavimas ir sangulavimas

22 “Jei vyras yra pagautas gulint su kito žmona, jiedu abu – vyras ir moteris, su kuria jis sugulė – turi mirti. Taip pašalinsi pikta iš Izraelio.

23 Jei mieste vyras užklumpa merginą, kuri yra susižadėjusi,* ir sueina su ja, ²⁴išvesi juodu abu už miesto vartų ir užmuši akmenimis: merginą už tai, kad mieste nesišaukė pagalbos, o vyrą už tai, kad išprievartavo savo artimo žmoną. Taip tu pašalinsi pikta iš jūsų.

25 Bet jei laukuose vyras užklumpa merginą, kuri yra susižadėjusi, užpuola ir sugula su ja, tada tik su ja sugulęs vyras turi mirti, ²⁶o merginai nieko nedarysi. Mergina neužsitraukė mirties bausmės, nes šis atvejis yra tartum atvejis žmogaus, kuris užpuola ir nužudo artimą. ²⁷Kadangi jis užklupo ją laukuose, nors susižadėjusioji mergina šaukėsi pagalbos, bet nebuvo kas ją išgelbėtų.

28 Jei vyras užklumpa merginą, kuri nėra susižadėjusi, užpuola bei sugula su ja ir jiedu yra pagauti, ²⁹su ja sugulęs vyras duos merginos tėvui penkiasdešimt sidabrinių šekelių, o ji taps jo žmona. Kadangi ją išprievartavo, jis niekad neturės teisės su ja išsiskirti.

23 “Joks vyras neves savo tėvo žmonos,* neišniekins savo tėvo lovos”.

Dalyvavimas bendrijos pamaldose ²“Nė vienas, kurio sėklidės yra sutraiškytos ar varpa nupjauta, nebus priimtas į VIEŠPATIES sueigą.

3 Gimusieji iš neteisėto lytinio santykiavimo nebus priimti į VIEŠPATIES sueigą. Net iki dešimtosios kartos nė vienas jų palikuonių nebus priimtas į VIEŠPATIES sueigą.

4 Joks amonietis ar moabietis nebus priimtas į VIEŠPATIES sueigą. Net iki dešimtosios kartos nė vienas jų palikuonių nebus priimtas į VIEŠPATIES sueigą ⁵dėl to, kad nepasitiko jūsų su duona ir vandeniu jūsų kelionėje iš Egipto, ir dėl to, kad jie samdė prieš tave Beoro sūnų Balaamą iš Peto Mesopotamijoje, kad tave prakeiktų. – ⁶Bet VIEŠPATS, tavo Dievas, atsisakė Balaamo klausyti. VIEŠPATS, tavo Dievas, pavertė tą prakeikimą tau palaiminimu, nes VIEŠPATS, tavo Dievas, tave mylėjo. – ⁷Nesirūpinsi jų geroje ar labu, kol tik būsi gyvas – niekad.

8 Nesibjaurėsi edomiečiais, nes jie yra tavo giminės. Nesibjaurėsi egiptiečiais, nes buvai ateivis jų žemėje. ⁹Jiems gimę trečiosios kartos vaikai gali būti priimti į VIEŠPATIES sueigą”.

Švara stovykloje ¹⁰“Kai žygyje prieš savo priešus įsirengi stovyklą, susilaikyk nuo visko, kas nepadoru. ¹¹Jei kas nors iš jūsų taps nešvarus nakčia dėl sėklos išsiliejimo, jis turi išeiti iš stovyklos. ¹²Artėjant vakarui, jis apsiplaus vandeniu ir, saulei leidžiantis, gali pareiti į stovyklą.

13 Už stovyklos turėsi nurodytą vietą, kur galėsi laukan eiti. ¹⁴Prie savo aprangos turėsi ir kastuvėlį. Nusilengvinęs už sto-

22,23: ... *merginą, kuri yra susižadėjusi*: susižadėti buvo tolygu susituokti, – mergina buvo ištekėjusi, bet dar neparvesta į vyro šeimą. Taigi pora

dar nebuvo pradėjusi viso vedusiųjų santykiavimo.
23,1: ... *tėvo žmonos*: savo pamotės. Apie tėvo lovos išniekinimą žr. Įst 27,20.

vyklos, iškasi juo duobę ir apdengsi savo išmatas. ¹⁵Kadangi VIEŠPATS, tavo Dievas, žygiuoja drauge tavo stovykloje tavęs išgelbėti ir tau atiduoti tavo priešų, todėl tavo stovykla turi būti šventa. Tenemato jis nieko nepadoraus tarp jūsų ir tenenusi gręžia nuo tavęs”.

Ivairūs įsakai ¹⁶“Vergo, išsigelbėjusio pas tave nuo savininko, neatiduosi jo savininkui. ¹⁷Jis gyvens su tavimi bet kurioje vietoje, kurią jis išsirinks tarp jūsų kuria me nors mieste,* kur tik jam patiks. Tu neturi jo skriausti.

¹⁸* Jokia Izraelio duktė nebus šventovės kekšė; joks Izraelio sūnus nebus šventovės kekšininkas. ¹⁹Neneši kekšės užmo-kesčio ar kekšininko atlygio* į VIEŠPATIES, savo Dievo, Namus kaip atnašos už įžadą, nes jiedu abu yra pasibjaurėjimas VIEŠPAČIUI, tavo Dievui.

²⁰Neimsi palūkanų už paskolas savo tautiečiui, palūkanų už pinigus, palūkanų už maistą ar už bet ką kita, kas yra paskolinta. ²¹Gali reikalauti palūkanų už paskolas iš svetimtaučio, bet už paskolas savo tautiečiui neturi reikalauti palūkanų, idant VIEŠPATS, tavo Dievas, laimintų visus tavo siekius krašte, kurio paveldėti įeini.

²²Kai padarai įžadą VIEŠPAČIUI, savo Dievui, nedelsk jį įvykdyti, nes VIEŠPATS, tavo Dievas, tikrai iš tavęs jo pareikalaus, ir tu užsitrauksi kaltę. ²³Bet, susilaikydamas nuo įžadų, kaltės neužsitrauksi. ²⁴Kas kartą išėjo iš tavo lūpų, tą turi ištikimai padaryti, lygiai kaip laisvai esi savo burna pažadėjęs VIEŠPAČIUI, savo Dievui. ²⁵Kai įeini

į savo kaimyno vynuogyną, gali valgyti vynuogių iki soties, bet į savo indą nieko nesidėsi. ²⁶Kai įeini į savo kaimyno nepjautų javų lauką, gali ranka skintis varpų, bet pjautuvu savo kaimyno javų nesipjausi”.

24 Skyrybos ¹“Tarkime, vyras pa-ima žmoną ir sueina su ja. Bet ji neranda malonės jo akyse, nes jis randa kokį nors jos nepadorumą,* parašo skyrybų raštą, paduoda jai į ranką ir išsiunčia ją iš savo namų. ²O ji, palikusi jo namus, tampa kito vyro žmona. ³Tarkime, ir antrasis vyras jos nepakenčia, parašo jai skyrybų raštą ir išsiunčia iš savo namų; arba antrasis ją vedęs vyras miršta. ⁴Pirmasis vyras, kuris buvo ją išsiuntęs, negali jos vėl imti sau žmona po to, kai ji yra buvusi netinkama. Nes tai būtų pasibjaurėtina VIEŠPAČIUI, ir tu užtrauktumei kaltę kraštui, kurį VIEŠPATS, tavo Dievas, duoda tau kaip nuosavybę.

⁵Kai vyras yra neseniai vedęs, jis nei į kariuomenę eis, nei jam bus pavesta bet kokios pareigos. Atleistas vieneriems metams jis liks namie nešti džiaugsmo žmonai, kurią yra vedęs”.

Ivairūs įstatai ⁶*“Niekas neturi imti užstatu rankinių girnų ar viršutinės girnapusės, nes tai būtų gyvybės ėmimas užstatu.

⁷Jei rastųsi žmogus, kuris pagrobė kitą izraelietį, padarydamas jį vergu ar parduo-damas, tas pagrobėjas turi mirti. Taip pašalinsi pikta iš jūsų.

⁸Raupsų ligos atvejais labai rūpestingai daryk visa, ką jums nurodys kunigai iš

23,17: ... *kuriame nors mieste*: atrodo, kad turi ma mintyje vergas, atbėgęs iš kito krašto.

23,18-19: Pagonys tikėjo, kad jie galėjo sueiti į ypatingą santykį su savo dievais ir deivėmis, turėdami lytinius santykius su pagonių kunigais ir kunigėmis, kurie tuo tikslu ir kekšaudavo savo šventose vietose. Užmokestis kekšei ir atlygis kekšininkui buvo laikomi įžadų atnašomis pagonių

šventovei. Tokios apeigos buvo laikomos pasi-bjaurėjimu Izraelyje ir griežtai draudžiamos. ... *kekšininko atlygio*: pažodžiui *šuns algos*, t.y. pinigai, kuriais pagonių kunigui buvo atlyginama už jo nepadorų patarnavimą.

24,1: ... *kazin kokį jos nepadorumą*: pernelyg neapibrėžtas pasakymas; turbūt juo ženklinamas nepadorus moters elgesys. Kristaus laikais ginčuo-

Levio giminės. Darykite lygiai taip, kaip aš jiems įsakiau. ⁹Atsimink, ką VIEŠPATS, tavo Dievas, padarė Mirjamai kelionėje, kai išėjote iš Egipto.

10* Kai duodi savo artimui bet kokią paskolą, užstato paimti į jo namus neisi. ¹¹Lauke palauksi, kol žmogus, kuriam tu duodi paskolą, išneš tau užstatą. ¹²O jei tas žmogus yra nuskurdęs, nemiegosi su jo apdaru, kuris duotas tau kaip užstatas. ¹³Tu turi sugrąžinti jam užstatą saulei leidžiantis, kad tavo artimas, galėdamas miegoti su apdaru, tave laimingų. Tai bus tavo geras darbas VIEŠPATIES, tavo Dievo, akivaizdoje.

14 Nesulaikysi nuskurdusiam ir neturtingam darbininkui algos, ar jis būtų kitas izraelietis, ar ateivis, gyvenantis tavo krašte vienoje iš tavo gyvenviečių. ¹⁵Mokėsi jam algą prieš saulėlydį, nes jis yra nuskurdęs ir jo pragyvenimas nuo jos priklauso. Kitaip jis šauksis VIEŠPATIES prieš tave, ir tu užsi-trauktum kaltę.

16 Tėvai nebus baudžiami mirtimi už jų vaikus, nei vaikai bus baudžiami už jų tėvus. Tik už savo paties nusikaltimą gali žmogus būti nubaustas mirtimi.

17 Nepažeisi ateivio ar našlaičio teisių; neimsi iš našlės drabužio užstatu. ¹⁸Atsimink, kad buvai vergas Egipte, ir VIEŠPATS, tavo Dievas, iš ten tave atpirko. Todėl aš ir įsakau tau tai daryti.

19 Kai, įjaudamas savo lauke, įjaus užmiršti pėdą lauke, negrįši jo paimti. Jis bus ateiviui, našlaičiui ir našlei – idant VIEŠPATS, tavo Dievas, laimingų visus tavo siekius. ²⁰Kai nupurtai savo alyvmedžius, neisi antrą kart per jų šakas. Tai bus ateiviui, našlaičiui ir našlei.

21 Kai nurenki vynuoges savo vynuogynė, nerinksi kas yra likę. Tai bus ateiviui, našlaičiui ir našlei. ²²Atsimink, kad tu buvai ateivis Egipto žemėje; todėl aš įsakau tau tai daryti”.

25 “Tarkime, du vyrai turi ginčą ir eina į teismą. Teisėjai padaro nuosprendį, pareikšdami vieną esant teisų, o kitą kaltą. ²Jei kaltasis yra užsitarnavęs būti nuplaktas, teisėjas palieps jį paguldyti ir nuplakti jo akivaizdoje kaltę atitinkančiu kirčių skaičiumi. ³Keturiasdešimt kirčių* galima jam duoti, bet ne daugiau; kitaip, davus daugiau kirčių negu tiek, tavo artimas bus pažemintas tavo akyse.

⁴* Jaučiui, kuliančiam įjaus, antsnukio neuždėsi”.

Svainio vedybos ⁵“Kai broliai gyvena drauge* ir vienas jų miršta, nepalikdamas sūnaus, mirusiojo žmona neištekės šalia šeimos už svetimo vyro. Jos vyro brolis sueis su ja, – jis paims ją sau žmona ir atliks jai svainio pareigą. ⁶O pirmagimis, kurį ji pagimdys, pavaldės mirusiojo brolio vardą, kad jo vardas nebūtų ištrintas iš

se dėl skyrybų priežasties rabinų nuomonės skyrėsi. Žr. Mt 19,3.

24,6: Kadangi izraeliečiai maldavo grūdus mažais kiekiais kasdieniams reikalsams, atimti iš skolininko giras buvo tolygu pasmerkti jį bado mirčiai.

24,10-11: Skolininkas turėjo teisę parinkti užstatą, kurio skolininkas reikalavo norėdamas garantijos, kad paskola bus grąžinta.

25,3: *Keturiasdešimt kirčių* ... : lyginant su bausmėmis kaimyniniuose kraštuose, ši izraeliečių bausmė buvo švelni. Vėliau žydai ir ši skaičių sumažino iki *keturiasdešimt be vieno*, t.y. iki tris-

dešimt devynių. Žr. 2 Kor 11,24.

25,4: Apaštalas Paulius, remdamasis šiuo tekstu, moko, kad darbininkas turi teisę pragyventi iš savo darbo. Žr. Kor 9,9; 1 Tim 5,18.

25,5: *Kai broliai gyvena drauge* ... : kai to paties klanų giminės nors vedę, bet turi bendrą nuosavybę. Tik šiuo atveju turėjo būti laikomasi svainio įstatymo, nes vienas iš jo tikslų buvo išsaugoti klanui mirusiojo nuosavybę. Našlės vedybos su savo svainiu vadinamos levirato vedybomis. *Levir* yra lotyniškas žodis ir reiškia svainis, arba *vyro brolis*.

Izraelio. ⁷Tačiau jei tas vyras nenorės vesti savo brolio našlės, tada jo brolio našlė ateis pas seniūnus vartuose ir tars: ‘Mano vyro brolis atsisako įamžinti savo brolio vardą Izraelyje. Jis neatlieka man svainio pareigos’. ⁸Tada to miesto seniūnai jį pasišauks ir įspės. Jei jis užsispiria, sakydamas: ‘Aš nenoriu jos vesti’, ⁹*tada jo brolio žmona prieis prie jo seniūnų akivaizdoje, numaus jam nuo kojos sandalą ir, spjovusi jam į veidą, tars: ‘Šitai elgiamasi su vyru, kuris nestato savo broliui namų’. ¹⁰Visur Izraelyje jo šeima bus žinoma kaip ‘namai to, kuriam buvo numautas sandalas’”.

Ivairūs įsakai ¹¹“Jei susimuštų du vyrai ir vieno jų žmona įsikištų gelbėti savo vyrą nuo priešininko rankos, ištiesdama ranką ir griebdama jam už gėdos, ¹²nukirsi jai ranką. Nerodyk jokio gailesčio.

¹³Nelaikysi savo maiše dviejų skirtingų svarsčių – didesnių ir mažesnių. ¹⁴Nelaikysi savo namuose dviejų skirtingų saikų – didesnių ir mažesnių. ¹⁵Turėsi tik pilną ir teisų svarstį; turėsi tik pilną ir teisų saiką, kad ilgai gyventumei žemėje, kurią VIEŠPATS, tavo Dievas, tau duoda. ¹⁶Nes tais, kurie tokius dalykus daro, nesąžiningai elgdamiesi, bjaurisi VIEŠPATS, tavo Dievas.

¹⁷* Atsimink, ką tau darė Amalekas, kai keliavai iš Egipto, ¹⁸kaip jis užpuldinėjo tave pakeliui, kai buvai išalkęs, ir, nebijodamas Dievo, žudė visus atsilikusius. ¹⁹Todėl kai VIEŠPATS, tavo Dievas, bus davęs tau poilsį nuo visų tavo priešų visame

krašte, kurį VIEŠPATS, tavo Dievas, duoda tau turėti kaip paveldą, ištrinsi Amaleką atminimą po dangumi. Neužmiršk!”

26 Padėka už pjūtį ¹“Kai būsi įjęs į kraštą, kurį VIEŠPATS, tavo Dievas, duoda tau turėti kaip paveldą ir, užėmęs jį, įsikursi jame, ²paimsi pirmienas iš įvairių žemės vaisių, kuriuos nuimsi pjūties metu iš krašto, kurį VIEŠPATS, tavo Dievas, duoda, ir, sudėjęs juos į pintinę, eisi į vietą, kurią VIEŠPATS, tavo Dievas, išrinkęs savo vardui kaip buveinę, ³nu-eisi pas kunigą, turintį valdžią tomis dienomis, ir jam tarsi: ‘Šiandien aš sakau VIEŠPAČIUI, savo Dievui, kad įėjau į kraštą, kurį VIEŠPATS prisiekė mūsų protėviams duoti mums’. ⁴Kunigui paėmus iš tavo rankos pintinę ir padėjus ją priešais VIEŠPATIES, tavo Dievo, aukurą, ⁵tu kalbėsi VIEŠPATIES, savo Dievo, akivaizdoje: ‘Mano protėvis buvo klajoklis aramietis,* kuris nuėjo į Egiptą su maža šeimyna, gyveno ten kaip ateivis ir išaugo į didžią tautą, stiprią ir gausingą. ⁶Egiptiečiai elgėsi su mumis žiauriai ir engė mus, užkraudami mums eiti sunkų lažą. ⁷Mes šaukėmės VIEŠPATIES, savo protėvių Dievo; VIEŠPATS išgirdo mūsų balsą ir pažvelgė į mūsų kančią, vargus ir priespaudą. ⁸VIEŠPATS išvedė mus iš Egipto galingu kumščiu ir pakelta ranka – su klaiką keliančia galybe, su ženklais ir nuostabiais darbais. ⁹Jis įvedė mus į šią vietą ir davė mums šį kraštą – kraštą, tekančią pienu ir medumi. ¹⁰Todėl aš dabar aukuju pirmienas dirvų, kurias

25,9-10: Bausmė vyru, kuris atsisako laikytis šeimos solidarumo įstatymo, yra vieša gėda. Našlė spjauna jam į veidą! Sandalai buvo pati pigiausia žmogaus nuosavybė (žr. Am 2,6; 8,6), todėl ir posakis *žmogus be sandalų* ženklino visišką skurdą. Žr. Rut 7,7-8.

25,17-19: Šie Amaleko užpuldinėjimai neminimi niekur kitur Senajame Testamente, bet turbūt

turima galvoje mūšis su Amaleku, apie kurį rašo Iš 17,8 tekstas. Karo žygį prieš Amaleką įvykdė karalius Saulius. Žr. 1 Sam 15.

26,5: ... *aramietis*: arba užuomina apie izraeliečių protėvių kilmę iš Aram-Naharajimų (žr. Pt 24,10; 25,20; 28,5; 31,20.24), arba tik *klajoklio* prasme, panašiai kaip vėliau imta vartoti žodį *arabas*. Žr. Jer 3,2.

tu, VIEŠPATIE, man esi davęs'. Paliksi pinitinę VIEŠPATIES, savo Dievo, akivaizdoje ir sukniubsi prieš VIEŠPATĮ, savo Dievą. ¹¹Tada tu džiaugsies drauge su levitu ir ateivių, gyvenančių su tavimi, visu geru, kurį VIEŠPATS, tavo Dievas, yra davęs tau ir tavo namams".

Malda atnašaujant dešimtinę ¹²"Kai trečiaisiais metais, kurie yra dešimtinės metai, būsi visiškai atidėjęs į šalį visą savo derliaus dešimtinę ir būsi atidavęs ją levitui, ateiviui, našlaičiui ir našlei,* kad jie galėtų pavalgyti iki soties tavo gyvenvietėse, ¹³tada tarsi VIEŠPATIES, savo Dievo, akivaizdoje: 'Paėmiau iš namų, kas šventa, ir atidaviau levitui, ateiviui, našlaičiui ir našlei pagal visą įsakymą, kurį esi man davęs. Nė vieno tavo įsakymų nei peržengiau, nei užmiršau: ¹⁴* nevalgiau nieko iš dešimtinės liūdėdamas; nepaėmiau jos iš namų, būdamas nešvarus; nepaaukojau nieko iš jos mirusiesiems. Klausiau VIEŠPATIES, savo Dievo, balso, vykdydamas visą, kaip tu man įsakei. ¹⁵Pažvelk žemyn iš savo šventosios buveinės, iš dangaus, ir palaimink savo tautą Izraelį bei žemę, kurią esi mums davęs, kaip prisiekei mūsų protėviams, – kraštą, tekančią pienu ir medumi'".

Sandora ¹⁶VIEŠPATS, tavo Dievas, įsako tau šią dieną vykdyti šiuos įstatus ir šiuos įsakus, vykdyti juos ištikimai visa širdimi ir visa siela. ¹⁷Šiandien tu patvirtinai, kad VIEŠPATS yra tavo Dievas, kad eisi jo keliais, laikysies jo įstatų, įsakymų bei įsakų ir klausysi jo balso. ¹⁸Šiandien ir VIEŠPATS patvirtino, kaip jis yra tau pažadėjęs, kad

tu esi jo branginama tauta, kuri laikysis visų jo įsakymų; ¹⁹kad jis išaukštins tave gyriu, garsu bei garbe viršum visų savo sukurtų tautų; ir kad tu būsi šventa tauta VIEŠPAČIUI, savo Dievui, kaip jis yra tau pažadėjęs".

D. PASKUTINIAI MOZĖS ŽODŽIAI

27 Apeigos ¹Tada Mozė* drauge su Izraelio seniūnais įsakė žmonėms, tardamas: "Laikykites visų įsakymų, kuriuos šiandien jums duodu. ²Tą dieną, kai tik būsite perėję Jordaną į kraštą, kurį VIEŠPATS, tavo Dievas, tau duoda, sustatysi didelius akmenis, aptinkuosi juos tinku ³ir parašysi ant jų visus šio Mokymo žodžius. Kai pereisite [Jordaną], kad įeitumėte į kraštą, kurį VIEŠPATS, tavo Dievas, tau duoda, – kraštą, tekančią pienu ir medumi, – kaip VIEŠPATS, tavo protėvių Dievas, tau pažadėjo, ⁴– taigi, kai būsite perėję Jordaną, sustatysite tuos akmenis, kaip jums šiandien įsakau, ant Ebalo kalno* ir aptinkuosi juos tinku. ⁵Ten pastatysi ir aukurą VIEŠPAČIUI, savo Dievui, aukurą iš akmenų. Netašyk jų geležiniu įrankiu. ⁶Iš netašytų akmenų turi pastatyti VIEŠPATIES, savo Dievo, aukurą. Tada atnašauk ant jo deginamąsias aukas VIEŠPAČIUI, savo Dievui, ⁷paaukok bendravimo atnašas ir ten jas valgyk, džiaugdamsis* VIEŠPATIES, savo Dievo, akivaizdoje. ⁸O visus šio Mokymo žodžius labai aiškiai parašysi ant anų akmenų".*

26,12: ... ir būsi atidavęs ją levitui ... našlei: pagal nurodymus, duotus Įst 14,28-29.

26,14: Užuominos apie pagonių religinius papročius.

27,1: ... Mozė ... : apie Mozę kalbama trečiuoju asmeniu. Šis skyrius yra pernešęs nepriklausomas ir pertraukia Mozės kalbas (žr. Įst 5-26 ir Įst 28).

27,4: ... ant Ebalo kalno ... : Ebalo kalnas yra šiaurę, o Gerizimo į pietus nuo Šechemo miesto (žr. 12-13 eilutes).

27,7: ... valgyk, džiaugdamsis ... : užuomina apie vaišes, kurios lydėdavo bendravimo aukas.

27,8: ... anų akmenų ... : žr. 3-4 eilutes; skirtingų nuo aukuro akmenų.

9 Mozė drauge su levitais kunigais kalbėjo visam Izraeliui, tardamas: „Tylėk ir klausykis, Izraeli! Šią dieną tapai VIEŠPATIES, tavo Dievo, tauta. ¹⁰Todėl klausyk VIEŠPATIES, savo Dievo, balso ir laikykis jo įsakymų ir įstatų, kuriuos tau šiandien duodu”.

11* Tą pačią dieną Mozė davė žmonėms šį įsakymą: ¹²„Kai būsite perėję Jordaną, šios giminės – Simeonas, Levis, Judas, Issacharas, Juozapas ir Benjaminas – stovės ant Gerizimo kalno ištarti tautai palaiminimą. ¹³O prakeikimui ištarti stovės ant Ebalio kalno šios giminės: Reubenai, Gadas, Ašeras, Zebulunai, Danai ir Naftalis”.

Dvylika prakeikimų ¹⁴„Tada levitai paskelbs garsiai visiems izraeliečiams:

15* „Prakeiktas žmogus, kuris meistro rankų darbu daro stabą ar lieja paveikslą, pasibjaurėjimą VIEŠPAČIUI, ir jį slapta pastato!” O visi žmonės atsakys: „Amen!”*

16 „Prakeiktas, kas užgauna savo tėvą ir motiną!” O visi žmonės atsakys: „Amen!”

17 „Prakeiktas, kas perkelia savo kaimyną ežiaženkli!” O visi žmonės atsakys: „Amen!”

18 „Prakeiktas, kas suklaidina aklą žmogų kelyje!” O visi žmonės atsakys: „Amen!”

19 „Prakeiktas, kas pažeidžia ateivio, našlaičio ir našlės teises!” O visi žmonės atsakys: „Amen!”

20 „Prakeiktas, kas sugula su savo tėvo žmona, nes jis nukelia savo tėvo antklodę!” O visi žmonės atsakys: „Amen!”

21 „Prakeiktas, kas sueina su bet kokių gyvulių!” O visi žmonės atsakys: „Amen!”

22 „Prakeiktas, kas sugula su savo seseimi, dukterimi savo tėvo ar dukterimi savo motinos!” O visi žmonės atsakys: „Amen!”

23 „Prakeiktas, kas sugula su savo uošve!” O visi žmonės atsakys: „Amen!”

24 „Prakeiktas, kas slapta užmuša savo artimą!” O visi žmonės atsakys: „Amen!”

25 „Prakeiktas, kas apsiima už kyšį išlieti nekaltą kraują!” O visi žmonės atsakys: „Amen!”

26 „Prakeiktas, kas nesilaikys šio Mokymo žodžių ir jų nevykdys!” O visi žmonės atsakys: „Amen!”

28 Klusnumas neša palaimą

^{1*}„Bet jei ištikimai klausysi VIEŠPATIES, savo Dievo, balso, uoliai vykdydamas visus jo įsakymus, kuriuos šiandien tau duodu, VIEŠPATS, tavo Dievas, išaukštins tave virš visų žemės tautų. ²Jei klausysi VIEŠPATIES, savo Dievo, balso, tau ateis ir tave užlies visi šie palaiminimai:

3 Palaimintas būsi mieste, palaimintas būsi ir kaime!

4 Palaimintas bus tavo įsčių vaisius, tavo žemės derlius bei tavo gyvulių vaisius, bandos ir kaimenės priauglis.

5 Palaiminta bus tavo pintinė ir tavo gelda!

6 Palaimintas būsi pareidamas ir palaimintas būsi išeidamas!”*

27,11-13: Šios eilutės yra susijusios su senomis apeigomis Šecheme, kurios buvo įvestos, pasak Joz 8,30-35, paties Mozės. Giminių sąrašas atspindi žilą Izraelio senovę, nes Levio giminė yra rikiuojama tarp kitų giminių (žr. Pr 49,5-7) ir Juozapo namų padalijimas į Manaso ir Efraimo gimines dar nėra įvykęs (žr. Pr 49,22-26).

27,15-26: Palaiminimo apeigos (žr. 12-ąją eilutę; taip pat Išt 28,3-6) šiame trumpame apraše nėra minimos. Aprašoma tik prakeikimo apeigos (žr.

13-ąją eilutę). Levitai perskaito prakeikimą, o bendrija atsako *Amen!* – t.y. *Sutinku!* Dvylika prakeikimų derinasi su dvylika giminių. Žmonės iškilmingai prisiima Sandoros įpareigojimus (žr. Jer 11,3). Dvylika prakeikimų yra labai seni įstatymai. *Amen!*: žr. Sk 5,22 paaiškinimą.

28,1-69: Šis skyrius būtų prasmingesnis, jei jis būtų skaitomas po Išt 26-ojo skyriaus.

28,6: ... *palaimintas būsi pareidamas ir ... išeidamas*: kiekvieno veiksmo pradžia ir galas; arba

pergalė ir gerovė ⁷“Priešus, puolančius tave, VIEŠPATS sutriuškins tavo akys. Tave jie puls vienu keliu, bet nuo tavęs bėgs septyniais keliais.* ⁸VIEŠPATS įsakys palaimai būti su tavimi tavo klėtyse ir visur, ką tu imiesi daryti, – jis laimins tave krašte, kurį VIEŠPATS, tavo Dievas, tau duoda. ⁹Tave VIEŠPATS padarys savo šventą tauta, kaip jis yra tau prisiekęs, jei laikysiesi VIEŠPATIES, savo Dievo, įsakymų ir eisi jo keliais. ¹⁰Matys visos žemės tautos, kad tu esi vadinamas VIEŠPATIES vardu,* ir tavęs jos bijos. ¹¹VIEŠPATS aprūpins tave gausia gerove, įsčių vaisiumi, gyvulių prieaugliu ir žemės derliumi krašte, kurį VIEŠPATS prisiekė tavo protėviams duoti tau. ¹²Tau VIEŠPATS atidarys savo turtingą išdą, dangų, kad, laikui atėjus, parūpintų lietaus tavo kraštui, ir laimins visus tavo rąkų darbus. Tu skolinsi daugeliui tautų, bet pats nesiskolinsi. ¹³VIEŠPATS tave padarys galva, o ne uodega,* tu būsi visuomet viršuje ir niekad apačioje, jei tik klausysi ir ištikimai laikysies VIEŠPATIES, savo Dievo, įsakymų, kuriuos tau šiandien duodu. ¹⁴Nenukrypkit nei į dešinę, nei į kairę nė nuo vieno įsakymų, kuriuos jums šiandien duodu, apie kitus dievus ir tarnavimą jiems”.

Prakeikimai už neklusnumą ¹⁵“Bet jei neklausysi VIEŠPATIES, savo Dievo, balso ištikimai vykdyti visus jo įsakymus ir įstatus, kuriuos tau šiandien duodu, tada ateis ir tave užlies visi šie prakeikimai:

16 Prakeiktas būsi mieste, prakeiktas būsi ir kaime!

17 Prakeikta bus tavo pirtinė ir tavo gelda!

18 Prakeiktas bus tavo įsčių vaisius, tavo žemės derlius, bandos ir kaimenės prieauglis.

19 Prakeiktas būsi pareidamas, prakeiktas būsi išeidamas!”

Liga ir pralaimėjimas ²⁰“VIEŠPATS užleis tave nelaimė, sąmyšiu ir nesėkme visur, ką bandysi daryti, tad būsi veikiai sunaikintas už savo nedorus darbus, nes tu mane palikai. ²¹VIEŠPATS spaus tave maru, kolei padarys tau galą krašte, kurio paveldėti įeini. ²²VIEŠPATS ištiks tave džiova, karštligė, uždegimu, kaitra ir sausra, kūlėmis ir mildlige, – sekios jie įkandin tavęs, kolei žūsi. ²³Dangaus skliautas virš tavo galvos bus varis, o žemė po tavo kojomis – geležis. ²⁴VIEŠPATS permains tavo krašto lietu į dulkes, tik smiltys tekris ant tavęs iš dangaus skliauto, kolei nebūsi sunaikintas.

25 VIEŠPATS privers tave bėgti nuo savo priešų; išžygiuos prieš juos vienu keliu, bet bėgsi nuo jų septyniais keliais.* Tapsi pasibaisėjimu visoms žemės karalystėms. ²⁶Jūsų lavonai bus maistas padangių paukščiams ir žemės žvėrimis. Nebus kas juos nubaidytų. ²⁷VIEŠPATS ištiks tave Egipto skaudėmis, augliais, dedervine ir niežais, nuo kurių neišsigydysi. ²⁸VIEŠPATS ištiks tave beprotybe, aklumu ir išgąščiu. ²⁹Net vidurdienį eisi apgrai bomis kaip aklas tamsoje, bet savo kelio nesurasi. Nuolat būsi engiamas ir apiplėšiamas, nebus kas tau pagelbėtų. ³⁰Jei susižadėsi su moterimi, kitas vyras su ja suguls; jei pasistatysi namus, juose negyvensi; jei įsiveisi vynuogyną, jo vaisiais nesidžiaugsi. ³¹Tavo jautis tau matant bus papjautas, bet tu jo nevalgysi; tavo asilas bus pavogtas tau ma-

apskritai visų veiksmų pradžia ir galas.
28,7,25: ... *vienu keliu* ... *septyniais*: kariuomenė atžygiuos į mūsų glaustomis gretomis, bet mūsųje bus išblaškyta.
28,10: ... *vadinamas VIEŠPATIES vardu* ... :

posakis, išreiškiantis nuosavybę ir globą. Žr. 2 Sam 12,28; 1 Kar 8,43; Iz 4,1; 63,19; Jer 7,10-11; 14,9, 15,16; 25,29; Am 9,12.
28,13: ... *galva, o ne uodega* ... : garbinga vado būklė. Žr. Iz 9,14; 19,15.

tant, bet nebus tau sugrąžintas; tavo avys bus atiduotos tavo priešams, – nebus kas tau pagelbėtų. ³²Tavo sūnūs ir dukterys bus atiduodami svetimai tautai, tau matant; pražiūrėsi akis visą dieną jų ieškodamas, bet būsi bejėgis ką nors padaryti. ³³Derlių tavo žemės ir viso tavo triūsų valgys tauta, kurios nepažįsti; būsi engiamas ir prislėgtas be perstojo, ³⁴kolei reginiai tavo akyse išves tave iš proto. ³⁵*VIEŠPATS ištiks tavo kelius ir šlaunis, nuo kojų padų ligi viršugalvio, piktybinėmis skaudėmis, nuo kurių negalėsi būti išgydytas”.

Tremtis ³⁶“VIEŠPATS išvarys tave ir karalių, kurį sau pasiskirsi, pas tautą, kurios nei tu, nei tavo protėviai nepažinote, tenai tarnausi svetimiems dievams, padarytiems iš medžio ir akmens. ³⁷Tapsi klaiko reginiu, patarle ir priežodžiu visoms tautoms, pas kurias tave VIEŠPATS nuves”.

Bevaisis triūsas ³⁸“Nors daug sėklos nuneši į savo lauką, bet derliaus mažai tenuimsi, nes skėriai jį suris. ³⁹Nors įsiveisi vynuogynus ir juos įdirbsi, bet vynuogių nenurinksi ir vyno negersi, nes kirmėlės jas nuės. ⁴⁰Nors turėsi alyvmedžių visoje savo žemėje, bet aliejumi neišsitepsi, nes tavo alyvos nukris neprinokusios. ⁴¹Nors pagimdysi sūnų ir dukterų, bet su tavimi jie nepasiliks, nes turės išeiti į nelaisvę. ⁴²Visi tavo medžiai ir tavo žemės derlius bus vabzdžių grobis. ⁴³Ateivis, gyvenantis su tavimi, kils aukščiau ir aukščiau už tave, o tuo tarpu tu slinksi vis žemyn ir žemyn. ⁴⁴Jis tau skolins, bet tu jam neskolinsi; jis bus galva, o tu uodega.

⁴⁵ Visi šie prakeikimai ištiks tave, vydamiesi įkandin ir pribloksdami, kolei būsi sunaikintas, nes neklausėi VIEŠPATIES,

savo Dievo, balso laikytis įsakymų ir įstatų, kuriuos jis tau yra davęs. ⁴⁶Amžinai jie bus ženklas ir nuostabus reiškinys* tau ir tavo palikuonims.

⁴⁷ Kadangi nenorėjai tarnauti VIEŠPAČIUI, savo Dievui, su džiaugsmu ir dėkinga širdimi už visokeriopą perteklių, ⁴⁸ todėl tarnausi alkanas ir ištroškęs, nuogas ir nieko neturintis savo priešams, kuriuos VIEŠPATS siųs tau. Ant sprando tau jis dės geležinį jungą, kolei tave sunaikins”.

Apie būsimą karą ir tremtį ⁴⁹“VIEŠPATS atves prieš tave tautą iš toli, nuo žemės pakraščių, skrendančią kaip erelis, – tautą, kurios kalbos tu nesupranti, ⁵⁰žiaurią tautą, nerodančią pagarbos senam ar gailesčio jaunam. ⁵¹Ji ris tavo galvijų prieauglį ir tavo žemės derlių, kolei būsi sunaikintas, nepalikdama tau nei grūdų, nei vyno, nei aliejaus, nei tavo bandos ar kaimenės prieauglio, kolei nepražudys ji tavęs. ⁵²Ji apguls tave visuose tavo miestuose, kolei aukštieji įtvirtinimo mūrai, kuriais pasitiki, bus išgriauti visame tavo krašte. Ji apguls tave visuose tavo miestuose visame krašte, kurį VIEŠPATS, tavo Dievas, yra tau davęs. ⁵³Beviltiškai skursdamas dėl priešo apgulos, valgysi savo iščių vaisių – kūną savo sūnų ir dukterų, kuriuos VIEŠPATS, tavo Dievas, yra tau davęs. ⁵⁴Net labai švelnus lepūnas iš jūsų vyrų pavydės savo paties broliui, savo mylimai žmonai ir savo likusiems vaikams ⁵⁵bet kokio gabalo savo vaikų mėsos, kurią jis pats valgys, kai nebus jam likę nieko kito beviltiškai skurstant visuose tavo miestuose dėl tavo priešo apgulos. ⁵⁶Labai švelni ir lepi jūsų moteris, tokia švelni ir tokia lepi, kad nėra pratusi kojos padu paliesti žemę,

28,35: Ši eilutė būtų prasmingesnė susieta su 27-ąja eilute.

28,46: ... ženklas ir nuostabus reiškinys ... : ne-

laimę pranašaujantis ir patraukiantis dėmesį pa-vydzys. Žr. Įst 29,21-28.

pavydės savo mylimam vyrui, savo sūnui bei dukteriai ⁵⁷net nuovalų, kurios išaina gimdant, ir pagimdyto kūdikio, nes ji pati juos valgys slapta, neturėdama nieko kito ir būdama beviltiškame skurde priešų apgultuose tavo miestuose.

⁵⁸Jei nesilaikysi ištikimais visų šio Mokymo žodžių, užrašytų šioje knygoje, pagarbiai nebijosi šio šlovingo ir nuostabaus VIEŠPATIES, savo Dievo, vardo, ⁵⁹ta-da VIEŠPATS ištikis ir tave, ir tavo palikuonis sunkiomis ir ilgalaikėmis rykštėmis, skaudžiomis ir ilgalaikėmis ligomis. ⁶⁰Jis ištikis tave visomis Egipto ligomis,* kurių tu taip labai bijojai, ir jos tavęs nepaleis. ⁶¹Ir įvairiomis kitomis ligomis bei rykštėmis, nors jos nėra minimos šioje knygoje, VIEŠPATS ištikis tave, kolei būsi sunaikintas. ⁶²Būsite palikti nedaugelis, nors kadaise buvote taip gausūs, kaip žvaigždės danguje, nes neklausėi VIEŠPATIES, savo Dievo, balso. ⁶³Kaip VIEŠPATS kadaise džiaugėsi, darydamas jums gera ir jus daugindamas, taip dabar jis džiaugsis, siųsdamas jums pražūtį ir jus naikindamas. Jūs būsite išrauti iš žemės, kurią dabar eini paveldėti.

⁶⁴VIEŠPATS išblaškys tave po tautas nuo vieno žemės galo lig kito; tenai tar-nausi svetimiems dievams, – iš akmens ir medžio, – kurių nei tu, nei tavo protėviai nepažinote. ⁶⁵Tačiau net tose tautose nerasi ramybės; nebus tenai vietos tavo kojų padams. Tenai VIEŠPATS duos tau sugrudusią širdį, pražiūrėtas akis* ir vilties netekusią dvasią. ⁶⁶Tavo gyvastį nuolat slėgs nežinia, patirsi baimę naktį ir dieną, be tikrumo, kad išliksi. ⁶⁷Ryto metą sakysi: 'Ai, kad jau būtų vakaras!', – o vakare sakys:

si: 'Ai, kad jau būtų rytas!' – iš baimės, kurią jaus tavo širdis, ir dėl to, ką matys tavo akys. ⁶⁸VIEŠPATS pasiųs tave laivais* atgal į Egiptą keliu, apie kurį tau sakiau, kad niekad jo nebematysi. Tenai norėsite pasiduoti savo priešams vergais ir vergėmis, bet nebus kas pirktų".

⁶⁹Šie yra žodžiai Sandoros, kurią VIEŠPATS įsakė Mozei sudaryti su izraeliečiais Moabo krašte, pridėti prie Sandoros, kurią jis buvo sudaręs su jais prie Horebo.

29 Mozė primena Dievo gerumą ¹Mozė sušaukė visą Izraelį ir jiems tarė: "Jūs matėte visa, ką VIEŠPATS padarė jūsų akyse Egipto žemėje faraonui, visiems jo dvariškiams ir visam jo kraštui, ²didžiulius bandymus, kuriuos savo akimis matėte, ir anuos nuostabius ženklus bei nepaprastus darbus. ³Tačiau net iki šios dienos VIEŠPATS jums dar nėra davęs širdies įsiminti, akių matyti, ausų girdėti.*

⁴'Keturiasdešimt metų vedžiau jus per dykumą. Drabužiai ant jūsų nugaros nesusidėvėjo ir sandalai ant jūsų kojų nenusinešiojo. ⁵Nevalgėte duonos, negėrėte vyno ar stipraus gėralo, idant žinotumėte, kad aš esu VIEŠPATS, jūsų Dievas!'

⁶Atėjus jums į šią vietą, Hešbono karalius Sihonas ir Bašano karalius Ogas išėjo su mumis kariauti, bet mes juos nugalėjome. ⁷Mes užėmėme jų kraštą ir atidavėme jį kaip paveldą reubenaičiams, gadaičiams ir pusei Manaso giminės. ⁸Todėl laikykitės ištikimais visų šios Sandoros žodžių, idant jums sektųsi visur, ką darote".

Sandora saisto visą Izraelį ⁹"Šiandien jūs visi stovite čia, VIEŠPATIES, savo Dievo, akivaizdoje, – jūsų giminių vadai,

28,60: ... ištiks tave visomis Egipto ligomis ... : ligomis, kurias Viešpats buvo pažadėjęs pašalinti. Žr. 1st 7,15.

28,65: ... pražiūrėtas akis ... : pavargusias ir nusivylusias.

28,68: ... laivais ... : finikiečių vergų pirklių laivais (žr. Ez 27,13; Jl 4,6; Am 1,9; Iz 23,3).

29,3: ... akių matyti, ausų girdėti ... : su vidine, dvasine įžvalga. Žr. Mt 13,43.

jūsų seniūnai ir pareigūnai, visi Izraelio vyrai, ¹⁰jūsų vaikai ir žmonos, net ateiviai, esantys su tavimi tavo stovykloje, nuo tau kertančių malkas iki tau nešančių vandenį, – ¹¹kad įeitumei į VIEŠPATIES, savo Dievo, Sandorą po prakeikimo priesaiką,* kurią VIEŠPATS, tavo Dievas, šiandien sudaro su tavimi, ¹²idant šiandien padarytų tave savo tauta ir būtų tavo Dievas, kaip jis tau pažadėjo ir kaip prisiekė tavo protėviams – Abraomui, Izaokui ir Jokūbui. ¹³Ne vien jūsų labai darau šią Sandorą ir tariau šią prakeikimo priesaiką, ¹⁴ne vien labai šiandien čia stovinčių su mumis VIEŠPATIES, mūsų Dievo, akivaizdoje, bet ir labai šiandien nesančių čia tarp mūsų”.*

Įspėjimas apie stabų garbinimą

¹⁵“Gera žinote, kaip mes gyvenome Egipto žemėje ir kaip mes perėjome per įvairias kitas tautas. ¹⁶Esate matę jų bjaurius dalykus ir pas juos esančius stabus, iš medžio ir akmens, iš sidabro ir aukso. ¹⁷Galbūt yra tarp jūsų koks vyras ar moteris, ar koks klanas, ar kokia giminė, kurių širdis net šiandien gręžiasi nuo VIEŠPATIES, mūsų Dievo, eiti ir garbinti anų tautų dievus. Galbūt pas jus yra šaknis, želdinanti nuodingas piktžoles ir metėles. ¹⁸Jei toks žmogus, išklauses šio prakeikimo priesaikos žodžių, laikytų save esant atsparų, širdyje girtųsi: ‘Esu saugus, nors ir seku savo širdies norais’, – jis užtrauktų nelaimę ir drėgnai dirvai, ir sausai žemei.* ¹⁹VIEŠPATS jam niekuomet neatleis, nes VIEŠPATIES įniršis ir pavydumas ant jo suliepsnos. Visi prakeikimai, užrašyti šioje knygoje, ant jo

nužengs, ir VIEŠPATS ištrins jo vardą po dangumi.

²⁰ VIEŠPATS išskirs juos iš visų Izraelio giminių nelaimei pagal visus Sandoros prakeikimus, užrašytus šioje Mokymo knygoje. ²¹Stebėsis būsimos kartos – po jūsų gimę vaikai bei svetimtaučiai, atėję iš tolimo krašto, ir matys to krašto nelaimes ir ligas, kuriomis VIEŠPATS jį bus ištikęs. ²²Visa jo žemė išdeginta siera ir druska, neapsėta, niekas neauga, nedygsta joje jokia žolė, sunaikinta kaip Sodoma ir Gomora, Adma ir Zebojimai, kuriuos VIEŠPATS sunaikino pagautas baisaus įniršio. ²³Stebėsis visos tautos: ‘Kodėl VIEŠPATS taip padarė šiam kraštui? Už ką šis baisus įniršis?’ ²⁴Jiems bus atsakyta: ‘Kadangi jie atmetė VIEŠPATIES, savo protėvių Dievo, Sandorą, kurią jis sudarė su jais, kai išvedė juos iš Egipto žemės, ²⁵ir nuėjo tarnauti svetimiems dievams, ir juos garbino, – dievus, kurių jie nebuvo iki tol pažinę, dievus, kurių jis nebuvo jiems paskyręs.*’ ²⁶Todėl tat krito ant to krašto VIEŠPATIES įniršis, ištikdamas jį visais prakeikimais, užrašytais šioje knygoje. ²⁷VIEŠPATS išrovė juos iš jų žemės savo baisiu pykčiu ir degančiu įniršiu, nubloškė juos į kitą kraštą, kur jie ir dabar tebėra’.

²⁸ Dar paslėpti dalykai* priklauso VIEŠPACIUI, mūsų Dievui, bet apreikšti* dalykai yra amžinai mums ir mūsų vaikams, kad laikytumės visų šio Mokymo žodžių”.

30 Dievo gailestingumas ¹“Kai visi šie žodžiai – palaiminimai ir prakeikimai, kuriuos tau susakiau, bus

29,11: ... po prakeikimo priesaika ... : Sandorą sąlygoja baumės, minimos šioje knygoje. Žr. 20-ąją eilutę.

29,14: ... nesančių čia tarp mūsų ... : Sandora apima ir palikuonis.

29,18: ... užtrauktų nelaimę ir drėgnai dirvai, ir sausai žemei: atrodo, jog tai yra patarlė, pabrėžianti, kad toks neišitikimas izraelietis/-ė privers

Dievą nubausti gerus ir nedorus, išrauti gerus padrėkintoje dirvoje augančius augalus drauge su niekam tikusiomis piktžolėmis, augančiomis sausose žemėse.

29,25: ... dievus, kurių jis nebuvo jiems paskyręs: žr. Įst 4,19-20.

29,28: Dar paslėpti dalykai ... : ateities įvykiai; ... dalykai apreikšti ... : Dievo Mokymas – Įsta-

išsipildę, jei paimsi juos į širdį, būdamas bet kokiose tautose, į kurias VIEŠPATS, tavo Dievas, bus tave nubloškęs, ²jei sugrįši pas VIEŠPATĮ, savo Dievą, ir tu bei tavo vaikai klausysite jo balso visa širdimi ir visa siela, kaip aš įsakau tau šiandien, ³tada VIEŠPATS, tavo Dievas, sugrąžins tave iš tremties ir, tavęs pasigailėdamas, vėl surinks tave iš visų tautų, po kurias VIEŠPATS, tavo Dievas, bus tave išsklaidęs. ⁴Nors tu būtumei nublokštas į tolimiausią pasaulio kampą, iš ten VIEŠPATS, tavo Dievas, surinks tave, iš ten atgal jis tave parves. ⁵VIEŠPATS, tavo Dievas, parves tave atgal į kraštą, kurį paveldėjo tavo protėviai, ir tu jį paveldėsi; Dievas padarys tave sėkmingesnį, gausesnį už protėvius.

6 Be to, VIEŠPATS, tavo Dievas, apipjaustys tavo širdį* ir tavo palikuonių širdį, kad mylėtumei VIEŠPATĮ, savo Dievą, visa širdimi ir visa siela ir išliktumei gyvas. ⁷O visais anais prakeikimais VIEŠPATS, tavo Dievas, ištiks tavo priešus ir tuos, kurie tavęs neapkenčia ir tave persekiojo. ⁸Tada tu vėl klausysi VIEŠPATIES balso, vykdydamas visus jo įsakymus, kuriuos šiandien tau duodu. ⁹VIEŠPATS, tavo Dievas, tave apšćiai praturtins kiekvienu tavo rankų darbu, tavo gyvulių prieaugliu ir tavo žemės derliumi. Tave praturtindamas, VIEŠPATS vėl džiaugsis, kaip jis džiaugėsi, praturtindamas tavo protėvius, ¹⁰nes, jau sugrįžęs pas VIEŠPATĮ, savo Dievą, visa širdimi ir visa siela, tu klausysi VIEŠPATIES, savo Dievo, balso, vykdydamas jo įsakymus ir įstatus, surašytus šioje Mokymo knygoje”.

Dievo įsakymas yra aiškus ¹¹* “Tikrai šis įsakymas, kurį šiandien tau duodu, nėra tau nei per sunkus, nei per tolimas. ¹²Jis nėra danguje, kad turėtumei sakyti: ‘Kas iš mūsų gali užlipti į dangų jo mums parnešti ir perduoti, kad galėtume jo laikytis?’ ¹³Jis nėra nei anapus jūros, kad turėtumei sakyti: ‘Kas iš mūsų gali persikelti anapus jūros jo mums parnešti ir perduoti, kad galėtume jo laikytis?’ ¹⁴Ne! Tas žodis yra tau labai arti, – jis yra tavo lūpose* ir tavo širdyje,* kad vykdytumei”.

Du keliai ¹⁵ “Štai! Šiandien padėjau prieš tave gyvenimą ir gerovę, mirtį ir pražūtį. ¹⁶Jei laikysies VIEŠPATIES, savo Dievo, įsakymų, kuriuos šiandien duodu tau, mylėsi VIEŠPATĮ, savo Dievą, eisi jo keliais, laikysies jo įsakymų, įstatų ir įsakų, tada klestėsi ir tapsi gausus, o VIEŠPATS, tavo Dievas, tave laimins krašte, kurio eini paveldėti. ¹⁷Tačiau jei tavo širdis nusigręš, neklausysi ir būsi išvestas iš kelio garbinti svetimų dievų ir jiems tarnauti, ¹⁸šiandien tau pasakau, kad tikrai žūsite. Ilgai neišliksite žemėje, kurios, pereidami Jordaną, einate paveldėti. ¹⁹Šiandien šaukiu dangų ir žemę liudyti prieš tave: padėjau prieš tave gyvenimą ir mirtį, palaiminimus ir prakeikimus. Rinkis gyvenimą, kad tu ir tavo palikuonys būtumėte gyvi, ²⁰mylėdami VIEŠPATĮ, savo Dievą, jo balso klausdami ir jam atsiduodami. Nes tai reiškia tau gyvenimą – ilgą gyvenimą tau žemėje, kurią VIEŠPATS prisiekė duoti tavo protėviams – Abraomui, Izaokui ir Jokūbui”.

tymas ir bausmės už jo nepaisymą. Ateitį reikia palikti Dievui; žmogaus užduotis – gyventi pagal Mokymą – Sandoros Dievo Įstatymą.

30,6: ... *apipjaustys tavo širdį* ... : žr. Įst 10,16 paaiškinimą.

30,11-14: Dievas savo valią apreiškė taip aiškiai, kad jo įsakymo nežinojimas žmogaus nepateisi-

na. Apaštalas Paulius pritaiko šiuos žodžius Laiške romiečiams (žr. Rom 10,6-10).

30,14: ... *žodis ... tavo burnoje ir tavo širdyje* ... : kad galėtumei apie jį be vargo kalbėti (žr. Įst 6,7; 11,19); kad galėtumei jį lengvai atsiminti (žr. Įst 6,6; 11,18).

31 Jozuė paskiriamas vesti tautą

¹* Mozė nuėjo ir kalbėjo visus šiuos žodžius visam Izraeliui. ²Jis tarė jiems: „Šiandien man jau šimtas dvidešimt metų. Nebegaliu be vargo kilnotis iš vietos į vietą. Be to, VIEŠPATS yra man pasakęs: 'Per šį Jordaną tu nepereisi'. ³Pats VIEŠPATS, tavo Dievas, pereis pirma tavęs. Jis pats nušluos visas anas tautas tau iš kelio, kad galėtumei užimti jų vietą. Pirma tavęs pereis ir Jozuė, kaip VIEŠPATS pažadėjo. ⁴VIEŠPATS pasielgs su jomis, kaip jis pasielgė su Sihonu ir Ogu, amoriečių karaliais, bei su jų kraštu, kai juos sunaikino. ⁵VIEŠPATS jas atiduos jums, o jūs pasielgsite su jomis taip, kaip esu jums įsakęs. ⁶Būkite stiprūs ir ryžtingi! Jų nebijokite ir jų neišsigąskite, nes pats VIEŠPATS, tavo Dievas, eina su tavimi: jis tavęs vieno nepaliks ir nuo tavęs nepasitrauks”.

7 Tada Mozė pasišaukė Jozuė ir viso Izraelio akyse jam tarė: „Būk stiprus ir ryžtingas, nes eisi su šia tauta į kraštą, kurį jiems duoti VIEŠPATS yra prisiekęs jų tėvams. Tu turėsi jiems jį padalyti. ⁸Pats VIEŠPATS eina pirma tavęs. Jis bus su tavimi, tavęs vieno nepaliks ir tavęs neapleis. Nebijok ir neišsigąsk!”

Įstatymo skaitymas ⁹*Tada Mozė parašė šį Mokymą ir patikėjo jį Levio sūnums kunigams, kurie nešė VIEŠPATIES Sandoros Skrynią, ir visiems Izraelio seniūnams. ¹⁰Mozė įsakė jiems, tardamas: „Kas septinti metai, paskirtu laiku atleidimo metais,* Palapinių iškilmėje, ¹¹visam Izraeliui atėjus pasirodyti VIEŠPATIES, savo Dievo, akivaizdoje į tą vietą, kurią jis iš-

sirinks, skaitysi šį Mokymą garsiai visam Izraeliui. ¹²Surink žmones – vyrus, moteris, vaikus ir ateivius, gyvenančius tavo miestuose, kad išgirstų ir išmoktų VIEŠPATIES, jūsų Dievo, pagarbiai bijoti ir ištikimai laikytis kiekvieno šio Mokymo žodžio. ¹³Jų vaikai, kurie dar jo nežino, irgi išgirs ir mokysis bijoti VIEŠPATIES, jūsų Dievo, kolei jūs gyvensite krašte, kurio paveldėti keliatės per Jordaną”.

Dievas įsako Mozei ¹⁴VIEŠPATS tarė Mozei: „Štai artinasi tavo mirties diena. Pasišauk Jozuė ir ateikite abu į Susitikimo palapinę, idant jį įpareigočiau”. Mozė ir Jozuė nuėjo ir atsistojo Susitikimo palapinėje, ¹⁵o VIEŠPATS pasirodė Palapinėje debesies stulpe. Debesies stulpas stovėjo prie Palapinės angos.

¹⁶* VIEŠPATS tarė Mozei: „Netrukus tu užmigsi su savo protėviais. Tada ši tauta nueis ir ištvirtaus pati su svetimais dievais krašte, į kurį eina, ir, sulaužydama mano su ja sudarytą Sandorą, paliks mane. ¹⁷Mano įniršis kris tą dieną ant jų, paliksiu juos ir paslėpsiu nuo jų savo veidą. Jie bus lengvai sunaikinami, ištiks juos daug baisių nelaimių. Tą dieną jie sakys: 'Argi ne dėl to, kad mūsų Dievo nėra su mumis, ištiko mus šios nelaimės?' ¹⁸Tą dieną tikrai paslėpsiu savo veidą už visas nedorybes, kurias jie padarė, kreipdamiesi į svetimus dievus. ¹⁹Todėl nūn užsirašykite šią giesmę, mokykite jos izraeliečius, dėdami ją jiems į burnas, idant ši giesmė būtų mano liudijimas prieš izraeliečius. ²⁰Juk kai aš juos įvesiu į žemę, tekančią pienu ir medumi, kurią pažadėjau prisiekdamas jų

31,1-29: Paskutiniai Mozės gyvenimo įvykiai.

31,9-13: Įsteigiamas Sandoros atnaujinimas, kuris turėjo būti švenčiamas pamaldomis kas septinti metai. Įsakomas įsitikinimas, kad visas Pakartotas Įstatymas – Mokymas apie Dievo valią, arba Deuteronominis teisinys, buvo Mozės parašytas. Kas septinti metai šis Mokymas apie Dievo valią turėjo būti skaitomas centrinėje šventovėje Palapinių

iškilmės metu.

31,10: ... *atleidimo metais* ... : žr. Ist 15,1-23 ir paaiškinimus.

31,16-22: Mozei įsakoma užsirašyti giesmę, kuri būtų pateikiama žmonėms kaip liudijimas, kai jie kreipsis į svetimus dievus, pagalbos ieškodami. Giesmė yra 32-ajame skyriuje.

protėviams, kai jie turės ko valgyti iki soties ir tuks, jie kreipsis į svetimus dievus, niekindami mane ir laužydami mano Sandomorą. ²¹Kai juos ištiks daug baisių nelaimių, ši giesmė bus liudijimas prieš juos, nes ji niekad nepradings iš jų palikuonių lūpų. Juk aš žinau, ką jie yra linkę daryti net dabar, prieš man juos įvedant į kraštą, kurį prisiėkdamas pažadėjau”. ²²Tą pačią dieną Mozė užsirašė šią giesmę ir mokė jos izraeliečius.

²³ Tada VIEŠPATS įpareigojo Nuno sūnų Jozuę ir tarė: “Būk stiprus ir ryžtingas, nes tu įvesi izraeliečius į kraštą, kurį aš jiems pažadėjau. Aš būsiu su tavimi”.

Įstatymas padedamas šalia Sandomoros Skrynios ²⁴Pabaigęs rašyti visus šio Mokymo žodžius knygoje, ²⁵Mozė įsakė levitams, nešusiems VIEŠPATIES Sandomoros Skrynią, tardamas: ²⁶“Imkite šią Mokymo knygą* ir padėkite ją šalia VIEŠPATIES, savo Dievo, Sandomoros Skrynios. Tebūna ji ten kaip liudytojas prieš tave. ²⁷Gerai žinau, koks esi maištingas ir kietasprandis. Net dabar, man dar gyvam tarp jūsų tebesant, maištavote prieš VIEŠPATĮ. O kas bus man mirus! ²⁸Surinkite prie manęs visus savo giminių seniūnus ir pareigūnus, kad jiems klausantis perskaityčiau šiuos žodžius ir pašaukčiau dangų ir žemę prieš juos liudyti. ²⁹Gerai žinau, kad jūs, man mirus, iš tikrųjų nedorai elgsitės, nukrypsite nuo kelio, kuriuo eiti esu jums įsakęs. Ištiks jus nelaimė ateityje, nes darote kas nedora VIEŠPATIES akyse, pykdote jį savo darbais”.

Mozės giesmė ³⁰Tada Mozė išsakė šios giesmės žodžius, girdint visai Izraelio bendrijai, iki pat galo:

32 “Klausykitės, dangūs, leiskite man kalbėti,
teigirdi žemė mano lūpų žodžius!

² Tekrinta mano Mokymas
kaip lietus,
telaša mano kalba kaip rasa,
tarsi švelnus lietus ant gležnos
vejos,
tarsi rasos lašeliai ant žolės.

³ Juk VIEŠPATIES vardą skelbiu:
duokite garbę mūsų Dievui!

⁴ Tai Uola! Jo darbai tobuli,
visi jo keliai iš tikrųjų teisingi.
Ištikimas Dievas, be apgaulės,
teisus ir patikimas!

⁵ Tačiau neverti jo vaikai, –
ta sukta, nedora karta, –
pasielgė su juo apgaulingai.

⁶ Nejau taip atsilygini VIEŠPAČIUI,
paika ir neišmintinga tauta?
Argi ne jis tavo tėvas, kuris tave
sukūrė,

tave padarė ir įkurdino?

⁷ Prisimink senovės dienas,
apsvarstyk praeities amžių metus;
klauski savo tėvą, jis tau paaiškins,
savo senolius, jie tau pasakys.

⁸ Kai Aukščiausiasis skyrė tautoms
jų paveldą,

kai dalijo Adomo palikuonis,
tada jis nustatė tautų ribas
pagal Dievo sūnų* skaičių,

⁹ bet VIEŠPATIES dalis yra jo tauta,

31,26: ... šią Mokymo knygą ... : t.y. Pakartoto įstatymo knygą.

32,1-43: Mozės giesmėje didžiųjų pranašų stiliumi dažnai kalba pats Dievas. Visa giesmė yra poetiškas pamokslas, kurio tema yra Dievo gerumas Izraeliui (1-14 eilutės) ir Izraelio nedėkingumas bei stabų garbinimas – pagonių dievų garbinimas

(15-29 eilutės). Pagonys nubaus Izraelį už jo nuodėmes, bet ir pagonių išdidumas bus nubautas; Viešpaties šlovė bus apginta (30-43 eilutės).

32,8: ... pagal Dievo sūnų skaičių: Dievo sūnūs – angelai. Žr. Job 1,6; 2,1; 38,7; Ps 89,7-8. Pasak šio teksto, tautos turi savo angelus sargus. Žr. Dan 10,20-21; 12,1.

- Jokūbas yra jo paveldas.
 10 Jis rado jį dykumoje –
 tyruose vaitojančios dykumos.
 Apglėbė jį, rūpinosi juo,
 saugojo jį kaip savo akies lėliukę.
 11 Kaip erelis skatina savo jauniklius,
 plazdendamas virš lizdo,
 taip jis išskleidė savo sparnus ir,
 paėmęs jį,
 nešė pirmyn ant savo sparnų.
 12 Vienas VIEŠPATS jį tevedė,
 su juo nebuvo jokio svetimo dievo.
 13 Jis užvedė jį ant krašto aukštumų*
 ir maitino jo laukų derliumi,
 duodamas jam čiulpti medaus
 iš jo uolų
 ir alyvmedžių aliejaus iš jo
 akmenuotos žemės;
 14 varškės iš jo bandų, pieno iš jo
 kaimeinių,
 su taukais ėriukų ir avinų;
 Bašano* jaučių ir ozių
 drauge su geriausiais kviečiais;
 putojantis jo vynuogių kraujas
 buvo tau gėrimas.
 15 {Jokūbas valgė iki soties};
 Ješurūnas nutuko* ir spardėsi. –
 Nutukai, tapai apkūnus ir išpurtes! –
 Jis paliko Dievą, kuris jį padarė,
 ir tyčiojosi iš savo išganančios
 Uolos.
 16 Jie pykino jį su svetimais dievais,
 erzino bjauriais dalykais.
 17 Jie atnašavo auką demonams, kurie
 ne dievas,
 dievams, kurių jie niekad nebuvo
 pažinoję,
 naujiems, tik neseniai atėjusiems,
 kurių jūsų protėviai niekad nebuvo

- bijoję.
 18 Nepaisei Uolos, kuri tave pradėjo,
 užmiršai Dievą, kuris tave pagimdė.
 19 VIEŠPATS tai matė ir buvo
 įpykintas,
 jis atmetė savo sūnus ir dukteris.
 20 Jis tarė:
 'Paslėpsiu nuo jų savo veidą,
 žiūrėsiu, koks bus jų galas,
 nes jie yra nedora karta, neištikimi
 vaikai.
 21 Jie mane įerzino tuo, kas ne dievas,
 įpykino su savo stabais.
 Aš erzinsiu juos tuo, kas ne tauta,
 pykinsiu juos kvaila tauta.
 22 Taip, mano įniršis sukėlė ugnį,
 ji degs iki pat Šeolo gelmių,
 ris žemę bei jos derlių
 ir padegs kalnų pamatus.
 23 Krausiu jiems nelaimės po
 nelaimių,
 siųsiu jiems visas savo strėles.
 24 Alins badas, niokos karštligė
 ir nuožmus maras.
 Paleisiu tarp jų žvėris su iltimis
 ir nuodingus dulkių šliužus.
 25 Lauke kalavijas neš mirtį,
 o viduje klaikas jaunuoliui ir
 jaunuolei,
 žindukliui ir senai žilai galvai.
 26 Maniau juos visiškai sunaikinti
 ir ištrinti žmonėse jų atminimą,
 27 bet nenorėjau sukelti priešo
 patyčių,
 nes jie gali nesuprasti
 ir šaukti: 'Mūsų ranka nugalėjo!
 • Visa tai mūsų, ne VIEŠPATIES
 darbas!'

32,13: ... *krašto aukštumų* ... : Kanaano aukštumos.

32,14: ... *Bašano* ... : Bašanas – derlingų ganyklų sritis į rytus nuo Jordano, garsi savo galvi-

jais. Žr. Ps 22,13; Ez 39,18; Am 4,1.

32,15: ... *Ješurūnas nutuko* ... : Ješurūnas yra malonybinis Izraelio vardas; jis reiškia *Mylimasis*. Žr. Išt 33,5,26; Iz 44,2.

- 28* Nes jie yra tauta, stokojanti proto,
neturinti supratimo.
- 29 Jei išmintingi būtų,
jie apie tai pagalvotų ir suprastų,
koks bus jų galas:
- 30 'Kaip būtų galėjęs vienas vytis
tūkstantį
ar du būtų galėję priversti bėgti
dešimt tūkstančių,
jeigu jų Uola nebūtų jų pardavusi,
VIEŠPATS nebūtų jų atidavęs?'
- 31 Iš tikro jų uola neprilygsta mūsų
Uolai;
net patys mūsų priešai tai liudija.
- 32 Ai! Jų vynmedis* kyla iš Sodomos
vynmedžio,
iš Gomoros vynuogynų;
jų vynuogės yra nuodingos,
o kekės karčios.
- 33 Jų vynos yra slibinų nuodai,
nuožmūs gyvųjų apdavi.
- 34 Argi tai* ne pas mane paslėpta,
užantspauduota mano išduose?
- 35 Man priklauso kerštas,*
atlyginsiu tą dieną, kai jų koja
paslys.
Tikrai, jų nelaimės diena arti,
atskuba jų pražūtis.
- 36 VIEŠPATS tikrai apgins savo tautą,
pasigailės savo tarnų,
kai matys nusilpus jų galybę,
nelikus nei vergo, nei laisvo.
- 37 Tada jis tars:
'Kur jų dievai – uola,
kurioje jie ieškojo prieglaudos?
- 38 Kur dievai, valgę jų atnašų taukus
ir gerę jų liejamųjų aukų vyną?

- Tepakyla jie ir tepadeda jums!
Tebūna jums prieglauda!
- 39 Nūn įsidėmėkite, kad aš, aš vienas
esu Tas,
kito Dievo su manimi nėra.
Aš daliju mirtį ir gyvastį,*
sužeidžiu ir išgydau:
niekas nepajėgia išgelbėti iš
mano rankos.
- 40 Taip, aš keliu ranką į dangų ir
prisiekiu,
kaip aš esu amžinai gyvas:
41 kai išgalėsiu savo tviskantį kalaviją
ir mano ranka ims vykdyti
teisingumą,
atkeršysiu savo priešams,
atlyginsiu tiems, kurie manęs
nekenčia.
- 42 Nugirdysiu krauju savo strėles,
o mano kalavijas maitinsis mėsa, –
krauju užmuštųjų ir belaisvių,
ilgaplaukių priešų vadų.
- 43 Džiūgaukite, tautos, dėl jo tautos,
nes jis atkeršys už savo tarnų kraują,
išlies kerštą ant savo priešų,
atlygins tiems, kurie jo nekenčia,
ir nuvalys savo tautos žemę".
- 44 Mozė atėjo drauge su Nuno sūnu-
mi Jozue ir, žmonėms girdint, išsakė visus
šios giesmės žodžius. ⁴⁵Pabaigęs sakyti vi-
sus šiuos žodžius visam Izraeliui, ⁴⁶Mozė
jiems tarė: "Dėkitės į širdį visus žodžius,
kuriuos šiandien duodu kaip liudijimą
prieš jus. Liepkite savo vaikams ištikimai
laikytis visų šio Mokymo žodžių, ⁴⁷nes tai
nėra jums tušti žodžiai, bet pati jūsų gy-
vastis. Per juos ilgai gyvensite žemėje, ku-
rios paveldėti jūs pereinate Jordaną".

32,28-35: Užuomina apie pagonių tautas, ne apie Izraelį. Tautų sugedimas.

32,32: *Jų vynmedis* ... : t.y. Izraelio priešų vynmedis lyginamas su patarle tapusiais Sodomos ir Gomoros vaisiais: gražūs iš išorės, bet supuvęs vidus.

32,34: ... *tai* ... : tautų sugedimas.

32,35: ... *kerštas* ... : teismas engėjui ir engiamųjų apgynimas.

32,39: ... *aš daliju mirtį ir gyvastį*: Dievas yra visagalis visur, anot poeto tikėjimo. Žr. Iš 4,11; Iz 45,5-7.

Mozė pamato Kanaaną ^{48*}Tą pačią dieną VIEŠPATS kalbėjo Mozei: ⁴⁹“Užkopk į šį Abarimų virtinės Nebo’o kalną, esantį Moabo krašte, priešais Jerichą, ir pasižiūrėk į Kanaano kraštą, kurį duodu izraeliečiams kaip paveldą. ⁵⁰Ant kalno, į kurį kopsi, mirsi ir tenai būsi suvienytas su savo gimine, kaip tavo brolis Aaronas kad mirė ant Horo kalno ir buvo suvienytas su savo gimine, ⁵¹už tai, kad judu nebuvote man ištikimi tarp izraeliečių prie Meribat-Kadešo vandenų Zino dykumoje, nepalaidėte mano šventumo izraeliečių tautoje. ⁵²Nors kraštą pamatysi iš tolo, tačiau neįeisi į jį – į tą kraštą, kurį duodu izraeliečiams, neįeisi”.

33 Mozė palaimina gimines ¹Šis yra palaiminimas, kurį Dievo vyras Mozė prieš savo mirtį suteikė izraeliečiams. ^{2*}Jis tarė:

“VIEŠPATS atėjo nuo Sinajaus, užtekėjo jiems nuo Seiro; jis pasirodė nuo Parano kalno, dėl jų atkeliavo nuo

Rebibot-Kadešo, žaibams rvyksint iš jo dešinės.

³ Iš tikrųjų jis myli savo tautą! Tavo šventieji visi tavo rankoje,* – žygiavo jie paskui tave, sekdami tavo nurodymais.

⁴ Kai Mozė įpareigojo mus

Mokymu,
kaip paveldu Jokūbo bendrijai,
⁵ tada {VIEŠPATS} tapo karaliumi
Ješurūne,*
tautos galvoms į draugę surinkus
Izraelio gimines.

^{6*} Teišlieka gyvas Reubenas ir
teneišmiršta,
nors skaičiumi jis yra mažas”.

⁷ Apie Judą jis sakė:
“VIEŠPATIE, išgirsk Judo balsą
ir parvesk jį pas savo tautą.*
Sustiprink jam rankas
ir padėk jam atsispirti priešams”.

⁸ O apie Levį jis sakė:
“Tebūna tavo Tumimai ir Urimai*
tavo ištikimajam vyrui,
išmėgintam prie Masos,
su kuriuo grūmeisi prie Meribos
vandenų.

^{9*} Apie savo tėvą ir motiną jis sakė:
‘Jų nepažįstu!’
Į savo gimines nekreipė dėmesio,
savo vaikus atsisakė pažinti,
nes laikėsi tik tavo žodžio
ir nenutolo nuo tavo Sandoros.

¹⁰ Jokūbą jie moko tavo įsakų
ir Izraelį tavo įstatymo;
smilkalus jie deda tavo akivaizdoje

32,48-52: Mozės vizija ant Nebo’o kalno. Žr. Sk 20,10-13; 27,12-14.

33,1-25.26-29: Atrodo, kad šios eilutės yra dalys atskiros giesmės, kurioje aprašoma Kanaano užkariavimas Dievo apsireiškimui – teofanijai – aprašyti naudojamu stiliumi. Kanaano užkariavimas. Pirmoji šios giesmės dalis (2-5 eilutės) šiame skyriuje tarnauja giminių palaiminimų įvadui; antroji dalis (26-29 eilutės) yra giminių palaiminimų užsklanda.

33,3: ... Tavo šventieji visi tavo rankoje: izraeliečiai buvo Viešpaties globojami.

33,5.26: ... Ješurūn{as} ... : žr. Išt 32,15 paaiškinimą.

33,6: Visi kiti palaiminimai turi įžangą. Turbūt ir palaiminimas Reubenui prasidėjo: *Apie Reubeną jis sakė*. Šiame palaiminimų sąrašė trūksta palaiminimo Simeono giminei.

33,7: ... *parvesk jį pas savo tautą* ... : užuomina apie Judo giminės atskirumą Kanaano užkariavimo metu (žr. Ts 1,17-19); anot kitų aiškintojų, užuomina apie Izraelį pasidalijusį į dvi karalystes – Šiaurinę ir Pietinę.

33,8: ... *Tumimai ir Urimai* ... : žr. Išt 28,30 paaiškinimą.

33,9: Turbūt tai yra užuomina apie levitų elgesį, naikinant auksinio versio garbintojus dykumoje. Žr. Išt 32,27-29.

- ir deginamąsias aukas ant tavo
aukuro.
- 11 Laimink, VIEŠPATIE, jo nuosavybę
ir maloniai priimk jo rankų tarnybą.
Taip smok į strėnas jo priešams,
jo nekenčiantiems,
kad jie daugiau nebeatsikeltų”.
- 12 Apie Benjaminą jis sakė:
“VIEŠPATIES numylėtinis saugiai
ilsisi,–
Aukščiausiasis globoja jį visą dieną, –
mylimasis ilsisi ant jo pečių”.
- 13 O apie Juozapą jis sakė:
“Tebūna VIEŠPATIES palaimintas
jo kraštas
rinktine rasos dovana iš dangaus
ir iš bedugnės, glūdinčios po žeme;
14 rinktiniais saulės vaisiais
ir vešlia mėnesių naša;
15 geriausiu senųjų kalnų derliumi
ir amžinųjų kalvų dosnumu;
16 geriausiomis žemės dovanomis
bei jos pilnuma
ir malone Artumo krūme.*
Teateina visa tai ant Juozapo galvos,
ant viršugalvio, pašvęstojo tarp
brolių.
- 17 Kaip pirmagimis jautis savo
didybėje
jis turi ragus, tarsi ragus laukinio
jaučio;
subado jais tautas,
net tas – prie žemės pakraščių.
Tokie yra Efraimo miriadai,
tokie yra Manaso tūkstančiai”.
- 18 O apie Zebuluną jis sakė:
“Džiaukis, Zebulunai, savo
kelionėse,
o tu, Issacharai, savo palapinėse!
19 Į kalną jie kviečia tautas,
ten jie atnašauja teisias aukas,
nes jie ragauja jūrų pertekliaus*
ir smėlyje slypinčių gėrybių”.*
- 20 O apie Gadą jis sakė:
“Tebūna palaimintas, kuris plečia
Gadą!
Gadas guli kaip liūtas,
nuplėšia aukai ranką ir galvą.
- 21 Pirmienas sau pasirinko,
nes ten buvo vadui paskirta dalis;
Jis atėjo tautos priekyje,
įvykdė VIEŠPATIES teisumą
ir jo įsakus Izraeliui”.
- 22* O apie Daną jis sakė:
“Danas yra liūtukas,
šokantis iš Bašano”.
- 23 O apie Naftalį jis sakė:
“O, Naftali, esi sotus palaimos
ir pilnas VIEŠPATIES
palaiminimo,
paveldėk jūrą* ir pietus!”
- 24* O apie Ašerą jis sakė:
“Tebūna Ašeras laimingiausias
tarp sūnų,
tebūna jis brolių mėgstamas,
temirko aliejuje savo kojas!
- 25 Tebūna tavo durų skląščiai iš
geležies ir vario, –
būk saugus visas savo dienas!”

33,16: ... *Artumo krūme* ... : užuomina apie Viešpaties apsiareiškimą Mozei degančiame krūme prie Sinajaus kalno. Žr. Išt 3.

33,19: ... *ragauja jūrų pertekliaus* ... : užuomina apie turtus, gautus iš prekybos laivais ar žvejybos. ... *smėlyje slypinčių gėrybių*: dažomosios medžiagos, gaunamos iš jūros gyvūnų kiautų

šiaurinės Palestinos pajūryje.

33,22: Miškuotos Bašano kalvos buvo pagarsėjusios liūtais. Pats Danas nesikūrė Bašane.

33,23: ... *paveldėk jūrą* ... : Genezareto ežerą, esantį prie šios giminės teritorijos ribų.

33,24: Ašero giminės žemė garsėjo savo alyvmedžių sodais.

- 26 "O, Ješurūnai, nėra kito kaip
Dievas,
atskriejantis dangumi tau padėti
savo didybėje per padanges!
- 27 Dievas prieglobstis nuo seno,
žemėje yra jo amžinos rankos.
Nuvarė priešą tau nuo kelio
ir tarė: 'Sunaikink!'
- 28 Užtat Izraelis saugiai gyvena, –
rami yra Jokūbo buveinė
grūdų ir vyno krašte,
po rasa lynojančiu dangumi.
- 29 Laimingas tu, Izraeli!
Kas gali būti panašus į tave, –
tautą, išgelbėtą VIEŠPATIES,
tave globojančio skydo,
tavo pergalingojo kalavijo!
Tavo priešai gūždamiesi ateis
pas tave,
o tu sutrypsi jiems nugarą".

34 Mozės mirtis ¹*Tada Mozė užkopė nuo Moabo lygumų į Nebo'o kalną, Pigos viršūnę, esančią priešais Jerichą, ir VIEŠPATS parodė jam visą kraštą: Gileadą iki pat Dano, ²visą Naftalį, Efraimo ir Manaso kraštą, visą Judo kraštą iki pat Vakarų jūros, ³Negebą ir Lygumą, – Jericho slėnį, Palmių miestą, – iki pat

Zoaro. ⁴VIEŠPATS jam sakė: "Tai yra kraštas, kurį prisiokiau duoti Abraomui, Izaokui ir Jokūbui, tardamas: 'Aš duosiu jį tavo palikuonims'. Leidau tau jį pamatyti savo akimis, bet tenai tu nenuėisi".

⁵ Taigi VIEŠPATIES tarnas Mozė numirė ten, Moabo krašte, pagal VIEŠPATIES žodį. ⁶Jis buvo palaidotas slėnyje, Moabo krašte, priešais Bet-Peorą, bet jo kapo vietos niekas nežino iki šios dienos. ⁷Mozė mirė turėdamas šimtą dvidešimt metų; akys dar nebuvo jam aptemusios, jo jėgos dar nebuvo išsekusios. ⁸Izraeliečiai verkė Mozės Moabo lygumose trisdešimt dienų.

Mozės gedulo metas pasibaigė. ⁹Nuno sūnus Jozuė buvo kupinas išminties dvasios, nes Mozė buvo uždėjęs ant jo savo rankas, o izraeliečiai jo klausė, kaip buvo Mozė įsakęs.

¹⁰* Niekad nuo tada Izraelyje nebeatirado pranašas, panašus į Mozę, kurį VIEŠPATS pažino veidas į veidą. ¹¹Niekas jam neprilygo ženklais ir nuostabiais darbais, kurių atlikti VIEŠPATS jį siuntė Egipto žemėn prieš faraoną, prieš visus jo dvariškius bei visą jo žemę, ¹²ir galinga ranka bei visiems pagarbią baimę keliančiais darbais, atliktais viso Izraelio akyse.

34,1-12: Pasakojimu apie Mozės mirtį užbaigiamą Penkiaknygė.

34,2: ... *iki pat Vakarų jūros* ... : iki pat Viduržemio jūros.

34,10-12: Šios trys eilutės yra visos Penkiaknygės

pabaiga. Norima pabrėžti, kad nėra lygybės tarp Mozės ir pranašų, nes Mozė buvo ypatingas pranašas – Sinajaus Sandoros Tarpininkas. Žr. Ist 18,15-18.

ISTORINĖS KNYGOS

Istorinių knygų turinys yra įvykiai. Jomis norima įamžinti žmones, vietas ir įvykius, kaip jie iš tikrųjų buvo įvykę ir kaip jie, numanomai ar tiksliai, buvo autoriaus suprasti ir jam reikšmingi.

Šiuolaikiniai Šventojo Rašto mokslininkai pasakojuje apie Izraelį — Sandoros bendriją — atskiria Senajame Testamente didesnius knygų junginius, kurių kiekvienas apima po keletą knygų. Nors pats Šventasis Raštas šiems knygų junginiams vardų ir neduoda, jie ženklinami arba knygoms būdingu aprašu, arba kurios nors atskiros junginio knygos vardu. Pirmosios penkios Šventojo Rašto knygos — Pradžios, Išėjimo, Kunigų, Skaičių, Pakartoto Įstatymo — yra vadinamos Penkiaknyge. Antrasis knygų junginys — Jozuės, Teisėjų, 1-2 Samuelio, 1-2 Karalių knygos — vadinamas Deuteronomistine istorija, nes „Deuteros nomos“, t.y. Pakartoto Įstatymo, knyga yra šio knygų junginio teminis ir teologinis įvadas. (Rutos knyga buvo įterpta į šį junginį vėliau.) Trečiasis knygų junginys — 1-2 Kronikų, Ezdro, Nehemijo knygos — vadinamas Kronikininko knygomis, nes šis junginys prasideda Kronikų knyga.

Be to, prie istorinių knygų įprasta priskirti Tobito, Juditos ir Esteros knygas — istorinius apsakymus, kurios skelbia ateities viltį sunkiose gyvenimo sąlygose ir istorinių lūžių bei pervartų žaizdre. O 1-2 Makabėjų knygos aprašo Sandoros bendriją II prieš-kristinio šimtmečio istorijos sukuriuose. To laikotarpio metu žydų tauta — Sandoros bendrija — patyrė kruviną savo tikėjimo ir graikų kultūros sankirtį.

Esteros knyga yra hebrajiškojo Šventojo Rašto dalis, bet turi priedų žydų išeivijos Šventraštyje — graikiškojoje Septuagintoje. Hebrajiškasis Esteros knygos tekstas yra pasaulietiškas, o graikiškieji priedai suteikia jai religinį foną ir religinę reikšmę. Tobito ir Juditos knygos nėra hebrajiškojo Senojo Testamento dalis, bet priklauso žydų išeivijos Šventraščiui — Septuagintai. Ir 1-2 Makabėjų knygos priklauso žydų išeivijos Šventraščiui. Įprasta šias knygas vadinti deuterokanoniškomis, t.y. antrojo kanono, knygomis. Mat žydų išeivija ne tik išsivertė hebrajiškuosius Raštus į graikų kalbą, bet ir apvaizdžiu Dievo įkvėpimu padidino Šventojo Rašto knygų skaičių naujomis knygomis. Katalikų Bendrija šias knygas laiko Dievo įkvėptomis, panašiai kaip ir ortodoksai krikščionys, — išskyrus Barucho knygą, — o kitos krikščionių bendrijos jas laiko apokrifais.

Šventojo Rašto mokslininkai nagrinėja Istorinių knygų autorių stilių, jų turinį ir junginio bei atskirų knygų teologines įžvalgas. Dievo įkvėptieji Istorinių knygų autoriai buvo ir istorikai, ir teologai. Savo knygose jie įamžino gyvenamojo laikotarpio Sandoros bendrijos pasakojimus ir tikėjimo kraitį.

Kiekvienas knygų junginys apima keletą šimtmečių, todėl mūsų skaitomas pasakojimas apie įvykius nėra vieno asmens liudijimas. Bet autoriai savo knygoje ir knygų junginyje davė medžiagai galutinę išraišką. Kartkartėmis jie perėmė pasakojimus iš tikėjimo kraičio, jų nekeisdami arba mažai tekeisdami; kartais jie savo šaltinius iš naujo perrašė naujų tikėjimo įžvalgų šviesoje. Užtat svarbu kreipti dėmesį ir į senesnius panaudotos medžiagos klotus, ir į jos galutinę formą, nes tai įgalina atpažinti, ką autorius laiko svarbiu dalyku — įžvalga į Dievo užmojų. Šventasis Raštas dažnai perteikia tą patį pasakojimą skirtingu požiūriu, duodamas besivystančios teologinės įžvalgos rak-tą. Šventojo Rašto autoriams būdinga kalbėti apie dabartį, naudojant praeities žmones, vietas ir įvykius.

Nors į Jozuės, Teisėjų, 1-2 Samuelio, 1-2 Karalių knygas dažnai žiūrima kaip į atskirus ir nepriklausomus veikalus, tačiau jos iš tikrųjų apima tik vieną pasakojimą nuo Pradžios knygos iki 2 Karalių knygos galo. Šis knygų junginys buvo suredaguotas po Jeruzalės sunaikinimo 587 m. prieš Kristų. „Deuteros nomos“, t.y. Pakartoto Įstatymo, knyga yra ir Penkiaknygės santrauka, ir Istorinių knygų įžanga. Šios knygos teologinė tema — klusnumas neša sėkmę, neklusnumas veda į nelaimę — yra pagrindinė šio knygų šešeto teologinė įžvalga. Užtat šios Istorinės knygos yra vadinamos Deuteronomistine istorija, o šio knygų junginio autorius Deuteronomistu.

Istoriją įprasta laikyti pasakojimu apie tai, „kas įvyko“. Tačiau nėra tokios istorijos, kuri pasakotų vien apie tai, „kas įvyko“, nes istorijos rašymas apima įvykių atranką, šaltinius ir įvykių aiškinimą. Įvykiai gali būti aiškinami ir tautiniu, ir kariniu, ir politiniu, ir ekonominiu požiūriu. Deuteronomistinė istorija yra Izraelio — Sandoros bendrijos — tikėjimo istorija. Dievo įkvėptieji autoriai įamžina asmenis, vietas ir įvykius — istorinius vingius, juos aiškindami Izraelio, Sandoros bendrijos, tikėjimo Sandoros Viešpa-čiu šviesoje.

Panašiai kaip Pradžios knygos 1-asis skyrius, taip ir Kronikininko istorija prasideda Adomu, tačiau Pradžios knygos pasakojimų ji nekartoja. Pirmieji devyni 1-osios Kronikų knygos skyriai yra genealoginiai sąrašai. Panašiai kaip Deuteronomistinė istorija, Kronikininko istorija pasakoja apie izraeliečių karalystes ir jų žūtį. Deuteronomistinė istorija stengiasi paaiškinti, kodėl šios karalystės žuvo. Kaip Dievas elgsis su savo Tauta — Sandoros bendrija — ateityje, Deuteronomistinė istorija nepasako. Būdinga, kad Deuteronomistas baigia savo tikėjimo istoriją belaisvio karaliaus Jehojachino paleidimu iš kalėjimo (žr. 2 Kar 25,27-30).

Galėtume sakyti, kad šiuo įvykiu Dievas "praveria duris" į ateitį Izraeliui — Sandoros bendrijai. Nors Kronikininkas irgi pasakoja apie Izraelio praeitį, bet iš jo pasakojimo aišku, kad jo tikslas buvo parodyti Sandoros bendrijai ateities viziją. Jo veikalo teologinė išvalga yra ginti Dovydo dinastijos teisėtumą ir Jeruzalės Šventyklą. Pasak jo tikėjimo sampratos, Izraelis gali laiduoti sau ateitį, garbindamas Dievą pagal Dovydo duotus įstatus ir įsakus, nes Sandoros bendrijos ateities viltis glūdi rūpestingame vykdyme Dievo per Dovydą apreiškėtų ir Judo kunigų perduotų Dievo garbinimo įstatų ir įsakų. Todėl Izraelis — Sandoros bendrija — turi ateitį, nes yra Dievą garbinanti bendruomenė.

Įprasta manyti, kad istoriją pradėjo rašyti graikai. Tačiau istorinių knygų pavyzdžiai Šventajame Rašte verčia pripažinti, kad šiuolaikiniai istorikai yra skolingi hebrajų pasaulio — Šventojo Rašto — istorikams, nes iš hebrajų jie mokėsi pasakoti apie žmones bei vietas ir aiškinti įvykius.

JOZUÈS
KNYGA

Jozuės knyga pasakoja apie Mozės įpėdinį Jozuę, įvedusį Dievo tautą į Pažado Žemę. Knygos tikslas yra parodyti Dievo ištikimybę duodant izraeliečiams kraštą, pažadėtą jiems kaip paveldą (žr. Pr 15,18-21; Joz 1,2-6; 21,41-45; 23,14-16). Pakartoto Įstatymo knygos pabaigoje Izraelis yra gausi tauta, įėjusi į Sandorą su Viešpačiu, savo Dievu. Taigi pažadas, duotas Abraomui ir Sarai, buvo iš dalies įvykdytas (žr. Pr 12,1-3). Tik pažadas duoti kraštą dar nėra įgyvendintas. Jozuės knygos pabaigoje Izraelis jau yra paveldėjęs Kanaano kraštą, — Dievas, leisdamas paveldėti Pažado Žemę, įvykdė visus savo pažadus.

Šiuolaikinės Jozuės knygos studijos ją laiko pirmąja Deuteronomistinės istorijos knyga. Deuteronomistinė istorija, be Jozuės knygos, apima ir Teisėjų knygą, ir 1-2 Samuelio bei 1-2 Karalių knygas, jų turinį sudaro istorijos laikotarpis nuo Kanaano užėmimo XIII a. prieš Kristų iki Babilonijos tremties VI a. prieš Kristų. Šios knygos vadinamos Deuteronomistine istorija dėl to, kad jose vyrauja Deuteronomion, t.y. Pakartoto Įstatymo, knygos teologinis požiūris ir stilius. Izraeliečiai šaukiami rinktis gyvenimą, o ne mirtį, ir apsispręsti už gyvenimą (žr. Įst 30,15-20). Klusnumas Sandoros įpareigojimams veda į gyvenimą, o neklusnumas — į mirtį. Šis požiūris duoda Deuteronomistinės istorijos knygoms teologinę jungtį.

Kanaano krašto paveldėjimas prasideda izraeliečių perėjimu per Jordano upę ir Jericho paėmimu (žr. Joz 1-6). Jozuės knyga yra sklidina optimizmo, — pasakojama apie sėkmingą Izraelio giminių įsikūrimą Kanaano krašte. Ji suprastina ilgą ir sudėtingą izraeliečių įsikūrimo vyksmą Kanaane. Pasakojimas neatspindi keblios įvykių eigos. Archeologinės Palestinos iškaskenos ir sociologinė izraeliečių buities analizė rodo, kad įkvėptasis Jozuės knygos autorius, pasinaudodamas idealizuotu istoriniu pasakojimu, stengiasi aprašyti Dievo tautos — Izraelio — praeities ir ateities santykį su Sandoros Dievu. Jam svarbu pabrėžti, koks Izraelis turėtų būti.

Kanaanas, į kurį atėjo izraeliečiai po Išėjimo iš Egipto, buvo niekieno žemė, kraštas, pilnas visuomeninio ir politinio sąmyšio. Kraštą valdė miestų–valstybių karaliukai ir aristokratija, paprasti krašto gyventojai žemdirbiai vargo. Izraeliečių atėjimas į Kanaaną buvo svarbus veiksnys naujai visuomeninei tikrovei kurti. Naujieji ateiviai — izraeliečių giminės, patyrusios nuostabų išlaisvinimą iš Egipto vergijos, atėjo į Kanaaną, atnešdami naują visuomeninę sandarą. Jozuės knyga pasakoja apie klusnų Izraelį, vedamą Dievo išrinkto vado, kuriantį visuomenę, pagrįstą teisingumu ir laisve.

Kanaano gyventojų sunaikinimas, aprašomas Joz 1-12 skyriuose, taip sąlygoja kai kuriuos skaitytojus, kad jie arba šios Šventojo Rašto knygos visiškai neskaito, arba bando ją pernelyg sudvasinti. Kartais net įvykių žiaurumą bandoma paneigti tvirtinant, esą pasakojimai neatspindi istoriškųjų izraeliečių giminių aplinkybių kovose su kanaaniečiais. Bet istorija liudija, kad Izraelis užėmė Kanaaną iš dalies jėga. Sunaikinimas, lydėjęs užkariavimą, buvo blogis. Jozuės knyga teigia, kad net blogis tarnavo Dievo užmojui. Knygos tikslas buvo mokyti skaitytojus paklusti Dievui lemtingame istorijos žaizdre. Senajam Izraeliui šis klusnumas buvo pareiškimas tikėjimo Dievu, kuris sukuria gera net iš to, kas pikta.

Jozuės knygos metmenys:

A. Kanaano užkariavimas	1,1-12,24
B. Krašto padalijimas	13,1-21,45
C. Transjordanijos giminių grįžimas
į savo žemę	22,1-24,33

A. KANAANO UŽKARIAVIMAS

1 Dievo žodis Jozuei ¹VIEŠPATIES tarnui Mozei mirus, VIEŠPATS kalbėjo Mozės patarnautojui Nuno sūnui Jozuei,* tardamas: ²“Mano tarnas Mozė mirė. Tuojau pasiruošk pereiti Jordaną* – tu ir visi šie žmonės – ir ieikite į kraštą, kurį duodu jiems – izraeliečiams! ³Kiekvieną vietą, į kurią tik įkelsite koją, atiduodu jums, lygiai kaip Mozei pažadėjau. ⁴*Jūsų žemė bus nuo dykumos bei Libano iki didžiosios upės – Eufrato upės {rytuose}, – visas heritų kraštas, – ir iki pat Didžiosios jūros, kur leidžiasi saulė. ⁵Niekas nepajėgs tau pasipriešinti per visą tavo gyvenimą. Kaip buvau su Moze, lygiai taip būsiu su tavimi. Tavęs neapviliu ir nepaliksiu! ⁶Būk stiprus ir ryžtingas, nes tu padalysi šioms žmonėms kraštą, kurį jiems duoti esu prisiėkęs jų protėviams. ⁷Tik būk stiprus ir labai ryžtingas, išsikimai elgdamasis pagal visą Mokymą, kurį mano tarnas Mozė tau davė. Nenutolk nuo jo nei į dešinę, nei į kairę, kad tau sektųsi, kur tik tu eitumei! ⁸*Neleisi šiai Mokymo knygai pasitraukti nuo savo lūpų, bet kartosi ją dieną ir naktį, kad ištikimai laikytumeisi viso, kas joje parašyta. Tik tada padarysi savo kelią sėkmingą, tik tada tau seksis. ⁹Argi ne aš tau įsakiau: ‘Būk stiprus ir ryžtingas’? Taigi nesibaimink ir nenuogąstauk, nes VIEŠPATS, tavo Dievas, yra su tavimi, kur tik tu eitumei!”

10 Tada Jozuė įsakė žmonių pareigū-

nams: ¹¹“Pereikite per stovyklą ir paliepkite žmonėms: ‘Apsirūpinkite maisto atsargomis, nes po trijų dienų pereisite šį Jordaną, kad įeitumėte paveldėti krašto, kurį VIEŠPATS, jūsų Dievas, duoda jums kaip nuosavybė’”.

Transjordanijos giminių pagalba

¹²O Reubeno ir Gado giminių žmonėms bei pusės Manaso giminės žmonėms Jozuė kalbėjo: ¹³“Atsiminkite, ką VIEŠPATIES tarnas Mozė jums įsakė, tardamas: ‘VIEŠPATS, jūsų Dievas, suteikia jums poilsio vietą ir duoda jums šią žemę’. ¹⁴Jūsų žmonos bei vaikai ir jūsų galvijai pasiliks krašte, kurį Mozė davė jums anapus Jordano.* Bet visi jūsų ginkluotieji vyrai turi pereiti upę savo giminaičių priešakyje ir turi jiems padėti, ¹⁵kol VIEŠPATS, jūsų Dievas, nebus suteikęs jūsų giminaičiams poilsio vietos, kaip jūs kad jau turite, ir kol jie nebus paveldėję krašto, kurį VIEŠPATS, jūsų Dievas, yra jiems paskyręs. Tada galėsite sugrįžti į savo kraštą ir jį paveldėti, – kraštą, kurį VIEŠPATIES tarnas Mozė paskyrė jums į rytus nuo Jordano”.

16 “Visa, ką mums įsakai, padarysime, – atsakė jie Jozuei, – kur tik mus siųsi, ten eisime. ¹⁷Klausysime tavęs lygiai taip, kaip klausėme Mozės. Tik VIEŠPATS, tavo Dievas, tebūna su tavimi, kaip jis buvo su Moze! ¹⁸Jeigu kas maištautų prieš tavo įsakymą ar neklausytų tavo žodžių, ką tik jam įsakytum, bus nubaustas mirtimi. Tik būk stiprus ir ryžtingas!”

2 Rahaba išgelbsti žvalgus ¹Tada Nuno sūnus Jozuė išsiuntė iš Šitimų

1,1: ... Jozuei... : hebrajiškai *Jehošua'*, t.y. *Jahu* [*Jahvė*] yra išganymas.

1,2: ... pereiti Jordaną... : Jordano upė buvo natūrali Kanaano rytinė riba.

1,4: Idealios Pažado Žemės ribos tokios: Sinajaus dykuma pietų ir rytų pusėje, Libano kalnai į šiaurės vakarus, Eufrato upė rytuose ir Didžioji jūra – Viduržemio jūra – vakarų pusėje.

1,8: Klusnumas šiai Mokymo, t.y. Pakartoto Įstatymo, knygai sąlygoja izraeliečių žygio sėkmę.

1,14: ... anapus Jordano: Transjordanija, t.y. sritis į rytus nuo Jordano pusės, kur jau buvo įsikūrę reubenaičiai, gadaičiai ir pusė Manaso giminės. Žr. Sk 32.

2,1: ... ištovirkėlės... : hebrajiškasis žodis *zona* ženklina gatvės merginą. Šiame tekste turbūt jis

slaptomis du žvalgus, tardamas: „Eikite, išžvalgykite kraštą, o ypač Jerichą“. Atėję į Jerichą, įjėdu nuėjo į namus ištvirkėlės,* vardu Rahaba, ir ten apsinakvojo. ²Jericho karaliui buvo duotas žodis: „Štai šiandakt čia atėjo keletas izraeliečių krašto išžvalgyti!“ ³Tada Jericho karalius paliepė įsakyti Rahabai: „Išvaryk vyrus, atėjusius pas tave ir įėjusius į tavo namus, nes jie atėjo tik viso krašto išžvalgyti“. ⁴Moteris buvo tuos du vyrus priėmusi ir paslėpusi. „Taip, – ji tarė, – tie vyrai užėjo pas mane, bet iš kur jie, aš nežinojau!“. ⁵Temstant, atėjus laikui uždaryti vartus, tie vyrai išėjo. Kur tie vyrai nuėjo, nežinau. Skubėkite juos vyti, nes dar galite juos pasivyti!“ ⁶O juos ji buvo užvedusi ant stogo ir paslėpusi po linais,* kuriuos ji buvo paklojusi ant stogo. ⁷Taigi karaliaus vyrai juos vijosi Jordano keliu Jordano brastų link. Vos jiems išėjus vyti, vartai buvo uždaryti.

Rahabos ir žvalgų sutartis ^{8*}Žvalgai dar nebuvo užmigę, kai ji užlipo pas juos ant stogo. ⁹Ji vyrams kalbėjo: „Žinau, kad VIEŠPATS šį kraštą yra jums atidavęs, nes dėl jūsų mus yra apėmęs išgastis. Visi krašto gyventojai dėl jūsų dreba! ¹⁰Žinoma, mes girdėjome, kaip VIEŠPATS nusekino Nendrių jūros vandenį jums, kai ėjote iš Egipto, ir ką jūs padarėte anapus Jordano tiems dviem amoriečių karaliams – Sihonui ir Ogui, kuriuos visiškai sunaikinote. ¹¹Kai apie tai išgirdome, apmirė mums širdis. Dėl jūsų visi netekome žado, nes VIEŠPATS, jūsų Dievas, iš tikrųjų yra

Dievas aukštai danguje ir čia, žemėje. ¹²Dabar tad prašyčiau prisiekti man VIEŠPACIU, kad jūs maloniai elgsitės su mano tėvo namais, nes aš su jumis maloniai pasielgiau. Duokite man tikrą ženklą, ¹³kad paliksite gyvus mano tėvą ir motiną, mano brolius ir seseris bei visus jų gimines ir išgelbėsite mūsų gyvastį nuo mirties“. – ¹⁴„Mūsų gyvybė už jūsų gyvybę! – atsakė jai vyrai. – Jei tu šio mūsų reikalo neišduosi, mes su tavimi elgsimės maloniai ir ištikimai, kai mums VIEŠPATS atiduos kraštą“.

¹⁵Tada ji nuleido juos ant žemės virve pro langą, nes jos namai buvo prie išorinio miesto sienos mūro, – ji gyveno pačiame sienos mūre.* ¹⁶Ji jiems tarė: „Eikite aukštumų link, kad kartais jūsų neužkluptų tie, kurie jus vejasi. Slapstykitės tenai trejetą dienų, kol sugrįš tie, kurie jus vejasi. Paskui galėsite eiti savo keliu“. ¹⁷O vyrai ją įspėjo: „Mes būsimė atdeisti nuo priesaikos, kuria mus prisaikdinai, ¹⁸nebent, mums įsiveržus į kraštą, tu priištum šią tamsiai raudonos spalvos virvelę prie lango, pro kurį mus nuleidai ant žemės, ir surinktum pas save į namus savo tėvą ir motiną, savo brolius ir visą savo tėvo šeimą. ¹⁹O kas išeitų pro tavo namų duris į gatvę, tas pats bus atsakingas už savo mirtį, – mes būsimė nekalti. Bet jeigu ranka būtų pakelta prieš ką nors, esantį tavo namuose, mes būtume atsakingi už jo mirtį. ²⁰O jei išduotum šį mūsų reikalą, tada mes būtume laisvi nuo priesaikos, kuria mus prisaikdinai“. – ²¹„Tebūna, kaip sakote!“ –

turi platesnę prasmę ir ženklina Rahabą kaip višųjų namų savininkę. Jozuės žvalgai tikėjosi būti nepastebėti tokiuose namuose.

2,6: ... *po linais...*, {paklotais} ant stogo: linai iš linmarkos būdavo paklojami saulėje džiūti. Artimuosiuose Rytuose linai būdavo raunami arti Išėjimo šventės. Žr. Joz 4,19; 5,10; Iš 9,31.

2,8-11: Rahabos tikėjimas ir geri darbai yra giria-

mi Naujajame Testamente. Žr. Žyd 11,31; Jok 2,25. 2,15: ... *namai...* prie išorinio miesto sienos mūro: Jerichas, rodos, turėjo dvigubą mūrą sienas. Rahabos namų viršutinis aukštas buvo aukštesnis už miesto sieną. Pro tokių namų langą ir Apaštalas Paulius pabėgo iš Damasko. Žr. Apd 9,25; 2 Kor 11,33.

ji atsakė ir su jais atsisveikino. Jiems nuėjus, ji pririšo prie lango aną tamsiai raudonos spalvos virvelę.

22 Jie nuėjo tiesiai į aukštumas ir tenai prabuvo tris dienas, kol sugrįžo tie, kurie juos buvo vijęsi. O juos vijusieji, išieškoję visą kelią, jų nerado. ²³Tada tie du vyrai vėl nusileido nuo aukštumų. Perėję upę, sugrįžo pas Jozuę ir papasakojo visa, kas buvo jiems nutikę. ²⁴Jozuei jie sakė: „Iš tikrųjų VIEŠPATS yra atidavęs šį visą kraštą į mūsų rankas. Be to, visi krašto gyventojai dreba iš baimės dėl mūsų”.

3 Pasiruošimas eiti per Jordaną

^{1*}Kitą rytą anksti Jozuė ir visi izraeliečiai pakilo iš Šitimų ir nužygiavo prie Jordano. Tuoju pat jie nepersikėlė, bet čia apsisusto. ²Praėjus trims dienoms, pareigūnai perėjo per stovyklą, ³duodami žmonėms įsakymą: „Kai pamatysite VIEŠPATIES, savo Dievo, levitų kunigų nešamą Sandoros Skrynią,* tada pakilkite iš savo vietos. Sekite paskui ją, ⁴kad žinotumėte kelią, kuriuo turite žygiuoti, nes šiuo keliu anksčiau jūs nesate ėję. Tačiau tebūna tarpas – maždaug dviejų tūkstančių uolekčių nuotolis – tarp jūsų ir Skrynios. Prie jos arčiau neprieikite”.

5 Jozuė žmonėms sakė: „Pašventinkite save, nes rytoj VIEŠPATS darys tarp jūsų nuostabius darbus”. ⁶O kunigams Jozuė paliepė: „Paimkite Sandoros Skrynią ir paieškite į priekį pirma žmonių”. Jie tad paėmė Sandoros Skrynią ir nuėjo į priekį

pirma žmonių.

7 VIEŠPATS Jozuei tarė: „Šią dieną pirmą kartą išaukštinsiu tave viso Izraelio akyse, idant jie žinotų, kad aš būsiu su tavimi, kaip buvau su Moze. ⁸O tu savo ruožtu kunigams, nešantiems Sandoros Skrynią, įsakysi: ‘Atėję prie Jordano vandenų pakrantės, stovėsite Jordano upėje’”.

9 Tada Jozuė tarė izraeliečiams: „Atėkite arčiau ir klausykitės VIEŠPATIES, savo Dievo, žodžių. ¹⁰Iš to, – tęsė Jozuė, – pažinsite, kad gyvasis Dievas yra tarp jūsų ir kad jis tikrai nuvarys jums nuo kelio kanaaniečius, hetitus, hivitius, perizitus, gargašitus, amoriečius ir jebusitus! ¹¹Štai visos žemės VIEŠPATIES Sandoros Skrynia pereis pirma jūsų per Jordaną. ¹²Nūn išrinkite dvylika vyrų iš Izraelio giminių, po vieną vyrą iš kiekvienos giminės. ¹³Kai kojos kunigų, nešančių VIEŠPATIES, visos žemės VIEŠPATIES, Skrynią, sustos Jordano vandenys, Jordano vandenys nustos tekėti. Vandenys, tekantys iš aukštupio, sustos kaip tvirtas pylimas”.

Perėjimas per Jordano upę ¹⁴Kai žmonės iš savo stovyklos leidosi į kelionę pereiti Jordaną, kunigai, nešdami Sandoros Skrynią, ėjo pirma žmonių. ¹⁵Paprastai Jordano upė visą pjūties metą* liejasi per krantus. Vos tik Skrynios nešėjai pasiekė Jordaną ir Skrynią nešusiųjų kunigų kojos palietė vandenį pakrantėje, ¹⁶vandenys, tekantys nuo aukštupio, sustojo, susitelkdami į tvirtą pylimą* iki pat Adamo* –

3,1-17: Pasakojimas apie Jordano perėjimą ir jėimą į Kanaaną sąmoningai sugretinamas su pasakojimu apie Išėjimą iš Egipto. Įkvėptasis autorius atkreipia į tai dėmesį. Žr. Joz 3,7; 4,14.23. Viešpats užtvėnkia Jordaną, kaip kadaise jis nusausiną Nendrių jūrą (žr. Joz 3,7-4,18; Iš 14,5-31); Viešpaties Skrynia dabar veda izraeliečius, kaip kadaise jis vedė juos debesies ar ugnies stulpe (žr. Joz 3,6-17; 4,10-11; Iš 13,21-22; 14,19-20); Jozuė užima Mozės vietą (žr. Joz 3,7; 4,14); suaugusieji

Išėjimo metu buvo apipjaustyti, dabar dykumoje gimę vaikai yra apipjaustomi (žr. Joz 5,2-9). Kaip Kristaus kančia ir Prisikėlimas sudabartino Išėjimo įvykius, taip Jozuė davė Išėjimo įvykiams jų pilnatvę. Žr. 1 Kor 10,1-4.

3,3: ... *Sandoros Skrynia*... : ženklas Dievo Artumo tarp giminių.

3,15: ... *per visą pjūtį*... : kovo pabaigoje ir balandžio pradžioje vykdavo žiemkenčių pjūtis. Jordano upės perėjimas įvyko izraeliečių kalendo-

miesto, esančio prie Zaretano, – o vandenys, tekantys į žemupį Arabos jūros – Mirties jūros – link, visiškai nuseko. Žmonės perėjo Jordaną priešais Jerichą. ¹⁷ Izraeliečiams pereinant upę sausa žeme, kunigai, nešusieji VIEŠPATIES Sandoros Skrynią, stovėjo ant sausos žemės pačioje Jordano vagoje, kol visa tauta perėjo per Jordaną.

4 Dvylikos akmenų paminklas
^{1*} Visai tautai perėjus per Jordaną, VIEŠPATS Jozuei tarė: ² “Išrink iš žmonių dvylika vyrų, po vieną iš kiekvienos giminės, ³ ir paliepk jiems: ‘Paimkite sau iš tos vietos Jordano vagoje, ant kurios stovėjo kunigų kojos, dvylika akmenų. Neškitės juos su savimi ir padėkite toje vietoje, kur šianakt nakvosite’”.

⁴ Jozuė pasišaukė iš izraeliečių dvylika vyrų, kuriuos jis buvo paskyręs, po vieną iš kiekvienos giminės. ⁵ Jiems Jozuė tarė: “Prieikite prie VIEŠPATIES, savo Dievo, Skrynios Jordano vagos viduryje ir užsidėkite kiekvienas sau ant peties po akmenį, pagal izraeliečių giminių skaičių. ⁶ Jie bus jūsų ženklas. Kai jūsų vaikai ateityje klaus: ‘Ką reiškia jums tie akmenys?’ – ⁷ tada jūs papasakosite jiems: ‘Jordano vandenys sustojo priešais VIEŠPATIES Sandoros Skrynią. Jai pereinant Jordaną, sustojo Jordano vandenys’. Taigi šie akmenys bus amžinas paminklas izraeliečiams”.

⁸ Izraeliečiai padarė taip, kaip Jozuė įsakė. Paėmę dvylika akmenų iš Jordano vagos pagal izraeliečių giminių skaičių, –

kaip VIEŠPATS buvo Jozuei paliepęs, – jie nešėsi juos lig nakvynės vietos ir ten juos sudėjo.

⁹ Jozuė įsakė sudėti ir kitus dvylika akmenų Jordano vagos viduryje – toje vietoje, kur buvo stovėjusios Sandoros Skrynią nešančių kunigų kojos. Tenai jie tebėra iki šios dienos.

¹⁰ Kunigai, nešantys Skrynią, išstovėjo Jordano vagoje, kol buvo įvykdyta visa, ką VIEŠPATS buvo įsakęs Jozuei perduoti žmonėms, lygiai kaip Mozė buvo įsakęs Jozuei. Žmonės skubiai perėjo upę. ¹¹ Kai visi žmonės buvo perėję, tada VIEŠPATIES Skrynia ir kunigai nuėjo į savo vietą žmonių priešakyje. ¹² Reubeno ir Gado giminių žmonės ir pusė Manaso giminės žmonių perėjo upę ginkluoti pirma izraeliečių, kaip Mozė buvo jiems paliepęs. ¹³ Apie keturiasdešimt rūkstančių ginkluotų vyrų perėjo upę prieš VIEŠPATĮ į Jericho lygumas.

¹⁴ Tą dieną VIEŠPATS išaukštino Jozuė viso Izraelio akyse. Jie gerbė jį per visą jo gyvenimą, kaip buvo gerbę Mozę.

¹⁵ VIEŠPATS Jozuei tarė: ¹⁶ “Įsakyk kunigams, nešantiems Sandoros Skrynią, išlipti iš Jordano”. ¹⁷ Jozuė tada įsakė kunigams: “Išlipkite iš Jordano”. ¹⁸ Kunigams, nešusiems VIEŠPATIES Sandoros Skrynią, vos išlipus iš Jordano vagos ir jų kojoms pasiekus sausumą, Jordano vandenys sugrįžo į savo vietą, tekėdami kaip anksčiau visa vaga.

riaus pirmojo mėnesio dešimtą dieną. Žr. Joz. 4,19. Tuo metų laikotarpiu Jordanas patvindavo, nes stipri pavasario saulė tirpdė Hermono kalno sniegynus.

3,16: *vandenys... sustojo, susitelkdami į tvirtą pylimą:* staigus upės užtvėnkimas galėjo įvykti dėl nuoslankos. Arabų istorikai liudija, kad šis tas panašaus įvyko 1267 m. po Kristaus. Nuoslankos užtvėnkė Jordaną prie Adama-Damiyeh – senovės Adam{o}, maždaug 25 km į šiaurę nuo Jericho.

Stebuklingą įvykio pobūdį liudija Dievo pažadas Jozuei (žr. Joz. 3,13) ir jo įvykdymas (žr. Joz. 3,15). 4,1-5,1: Paminklas Jordano upės perėjimui paminėti. Šis skyrius sujungia du tikėjimo kraičio pasakojimus apie paminklinius akmenis Jordano perėjimui paminėti. Vienas pasakoja apie paminklą, pastatytą prie Gilgalo (žr. Joz. 4,1-3.6-7.8b.20), o kitas apie akmenis, padėtus upės vagoje (žr. Joz. 4,4-5.8a.9.15-19).

19 Žmonės išlipo iš Jordano pirmojo mėnesio dešimtą dieną* ir apsistojo prie Gilgalo, rytiniame Jericho šone. ²⁰Anuos dvylika akmenų, kuriuos jie buvo paėmę iš Jordano, Jozuė sudėjo Gilgale. ²¹Jis kalbėjo izraeliečiams: „Kai jūsų vaikai ateityje savo tėvus klaus: 'Ką reiškia šie akmenys?' – ²²paaiškinsite savo vaikams: 'Izraeliečiai čia perėjo Jordaną sausuma!' ²³Nes VIEŠPATS, jūsų Dievas, nusausino jums Jordano vandenį, kol jūs perėjote per upę, lygiai kaip VIEŠPATS, mūsų Dievas, kad padarė su Nendrių jūra, kurią jis nusausino jums, kol mes perėjome, ²⁴idant visos žemės tautos žinotų, kad VIEŠPATIES ranka yra galinga, o jūs VIEŠPATIES, savo Dievo, visuomet pagarbiai bijotumėte”.

5 Apeigos prie Gilgalo ¹Kai visi amoriečių karaliai vakarinėje Jordano pusėje ir visi kanaaniečių karaliai prie Jūros išgirdo, kaip VIEŠPATS izraeliečiams pereiti buvo nusausinęs Jordano vandenį, apmirė jų širdis. Jie neteko drąsos izraeliečiams priešintis.

Apipjaustymo atnaujinimas ^{2*}Tuo metu VIEŠPATS kalbėjo Jozuei: „Pasidaryk peilių iš titnago ir apipjaustyk dar kartą izraeliečius”. ³Jozuė tad pasidarė titnaginių peilių ir apipjaustė izraeliečius prie Gibeat-haAralotų.* ⁴O priežastis, dėl kurios Jozuė juos apipjaustė, buvo ši: visi iš Egipto išėjusieji žmonės, visi karinės tarnybos amžiaus vyriškiai, buvo išmirę kelionėje

per dykumą po išėjimo iš Egipto. ⁵Žinoma, visi išėjusieji iš Egipto žmonės buvo apipjaustyti, o visi gimusieji keliaujant per dykumą po išėjimo iš Egipto nebuvo apipjaustyti. ⁶Iš tikrųjų izraeliečiai buvo klapoję keturiasdešimt metų dykumoje, kol visa tauta, – karinės tarnybos amžiaus vyrai, išėjusieji iš Egipto, – išmirė už tai, kad neklausė VIEŠPATIES balso. Jiems VIEŠPATS prisiekė, kad neleis jiems niekad pamatyti krašto, kurį buvo jų protėviams prisiekęs duoti mums, – krašto, tekančio pienu ir medumi. ⁷Taigi jų vaikus, kuriuos vietoj jų jis išaugino, Jozuė apipjaustė, kadangi jie buvo neapipjaustyti. Kelionėje jie nebuvo buvę apipjaustyti.

^{8*}Kai visos tautos apipjaustymas buvo atliktas, jie pasiliko ilsėdamiesi stovykloje, kolei išgijo. ⁹VIEŠPATS tarė Jozuei: „Šiandien nuritinau* nuo jūsų Egipto gėdą”. Ta vieta tad yra vadinama Gilgalu* iki šios dienos.

Atnašaujama Perėjimo auka ¹⁰Būdami stovykloje prie Gilgalo Jericho lygumose, izraeliečiai atnašavo Perėjimo auką keturioliktos mėnesio* dienos vakarą. ¹¹Rytojaus dieną po Perėjimo aukos, kaip tik tą dieną, jie valgė iš krašto derliaus neraugintus papločius ir pagruzdintus grūdus. ¹²Tą pačią dieną, kai jie valgė iš krašto derliaus, izraeliečiai manos daugiau nebegavo. Jie valgė tų metų Kanaano krašto derlių.

4,19: Pirmasis mėnuo buvo Abib{as}, t.y. kovas–balandis, vėliau pavadintas Nisan{u}. ... *prie Gilgalo*: Gilgal{as}, lietuviškai *Ratas*, arba *Apskritimas*, turbūt yra Khirbet Mefjar{as}, t.y. Mefdžaro griuvėsiai, maždaug pusantro kilometro į rytus nuo Jericho. Ši vietovė tapo svarbia izraeliečių šventove. Čia buvo pateptas karaliumi Saulius (žr. 1 Sam 11,15), čia Dovydas susitaikė su savo sukilusia tauta (žr. 2 Sam 19,15.40).

5,2-12: Pirmoji Perėjimo auka Pažado Žemėje. 5,3: ... *Gibeat-haAralot{ai}*... : pažodžiui {Apipjaustymo} Odelių kalva.

5,8-9: ... *nuritinau nuo jūsų Egipto gėdą*: turbūt tai yra užuomina apie izraeliečių vergiją Egipte. ... *vieta*, ... *vadinama Gilgalu*: ... *nuritinau*, hebrajiškai *galloti*, t.y. *aš nuritinau*, sudaro garsų sąskambį su vietovardžiu *Gilgal{u}*, t.y. {Vieta} Rato, arba *Apskritimo {sustatytų akmenų}*. Žr. Joz 4,4-8.

5,10: ... *mėnesio*... : pirmojo metų mėnesio, vėliau vadinamo Nisan{u}. Žr. Joz 3,15 paaiškinimą. Taigi Jordano perėjimas įvyko maždaug tuo pačiu metų laiku, kaip ir stebuklingas perėjimas per Nendrių jūrą. Žr. Iš 12-14.

Jericho apgula ^{13*}Atsitiko, kad Jozuė, būdamas arti Jericho, pakėlė akis ir pamatė priešais save stovintį vyrą su ištrauktu iš makšties kalaviju rankoje. Jozuė priėjo prie jo ir jam tarė: „Ar tu iš mūsiškių, ar iš priešų?“ ¹⁴Jis atsakė: „Nei vienas, nei kitas. Esu VIEŠPATIES kariuomenės galva. Dabar aš atėjau!“ Jozuė parpuolė kniūbsčia ir, išreikšdamas pagarbą, jam tarė: „Ką mano VIEŠPATS įsako savo tarnui?“ ¹⁵VIEŠPATIES kariuomenės galva Jozuei atsakė: „Nusiauk sandalus nuo kojų, nes vieta, kurioje stovi, šventa“. Jozuė taip ir padarė.

6 Jericho vartai buvo uždaryti ir saugomi nuo izraeliečių. Niekas negalėjo išeiti ar įeiti. ²VIEŠPATS Jozuei tarė: „Štai atiduosiu į tavo rankas Jerichą, jo karalių ir užgrūdintus vyrus. ³Težygiuoja aplink miestą visi jūsų kariškiai, apeidami aplinkui miestą vieną kartą. Taip darykite per šešias dienas. ⁴Septyni kunigai, eidami pirma Skrynios, teneša septynis avino rago trimitus. O septintą dieną, kunigams pučiant ragus, apeisite aplink miestą septynis kartus. ⁵Nuaidėjus ilgam rago garsui, – kai tik išgirsite tą rago balsą, – visi žmonės suriks galingu šauksmu. Tada miesto sienų mūrai staiga sugrius, žmonės versis pirmyn, kiekvienas iš savo vietos“.

⁶Nuno sūnus Jozuė pasišaukė kunigus ir jiems paliepė: „Imkite Sandoros Skrynią! Septyni kunigai, eidami pirma VIEŠPATIES Skrynios, teneša septynis avino rago trimitus“. ⁷O žmonėms jis tarė: „Pajudėkite! Žygiuokite aplink miestą! Priekinė sauga težygiuoja pirma VIEŠPATIES Skrynios!“

⁸Jozuei pabaigus duoti žmonėms nu-

rodymus, septyni kunigai, septynis avino rago trimitus nešdamiesi, pasijudino pirma VIEŠPATIES, pūsdami savo avino ragus, o VIEŠPATIES Sandoros Skrynia ėjo jiems iš paskos. ⁹Priešakinė sauga žygiavo pirma ragus pučiančių kunigų, o užpakalinė sauga ėjo paskui Skrynią, ragams visą laiką gaudžiant. ¹⁰Bet žmonėms Jozuė buvo davęs tokį įsakymą: „Nešūkaukite! Tenešigirdi net jūsų balso, nė žodžio netarkite iki tos dienos, kol nepasakysiu: ‘Sušukite!’ Tada jūs šauksite“. ¹¹Taip jis pasiuntė VIEŠPATIES Skrynią apeiti aplink miestą. Ji apėjo vieną kartą. Tada jie sugrįžo į stovyklą ir pernakvojo stovykloje.

¹²Kitą rytą Jozuė atsikėlė anksti. Kunigai paėmė VIEŠPATIES Skrynią. ¹³Septyni kunigai, septynis avino rago trimitus nešdamiesi, pasijudino pirma VIEŠPATIES Skrynios, pūsdami visą laiką avino ragus. Priešakinė sauga žygiavo pirma jų, o užpakalinė sauga ėjo paskui VIEŠPATIES Skrynią, ragams visą laiką gaudžiant. ¹⁴Antrąją dieną jie apėjo aplink miestą vieną kartą. Tada sugrįžo į stovyklą. Taip jie darė per šešias dienas.

¹⁵Septintą dieną jie atsikėlė auštant ir apėjo aplink miestą tokia pat tvarka septynis kartus. ¹⁶Septintą kartą, kunigams pučiant ragus, Jozuė žmonėms įsakė: „Sušukite! VIEŠPATS atidavė jums miestą! ¹⁷Miestas ir visa, kas jame, bus paskirta VIEŠPACIUI sunaikinant. Tik ištvirtė Rahaba ir visi, esantieji jos namuose, telieka gyvi, nes ji paslėpė mūsų siųstus pasiuntinius. ¹⁸Nelieskite sunaikinti paskirtų daiktų,* kad patys nebūtumėte paskirti sunaikinti. Paimdami bet ką iš to, kas paskirta sunai-

5,13-6,26: Pasakojimas apie Jordano apgūlą apima: 1) Viešpaties įsakymą Jozuei per angelą (Joz 5,13-6,5); 2) Jozuės nurodymus izraeliečiams (Joz 6,6-11); 3) pirmųjų šešių dienų veiksmų aprašymą (Joz 6,12-14); 4) septintosios dienos įvykius (Joz 6,15-26).

6,18: ... *sunaikinti skirtų daiktų*: paimtas miestas ir visa, kas jame yra, turėjo būti sunaikinta. Ši mintis įkvėptiesiems Deuteronomistinės istorijos autoriams yra svarbi, nes jie, rašydami Babilonijos tremtyje, buvo įsitikinę, kad Izraelio žlugimą sąlygojo izraeliečių pakantumas kanaanie-

kinti, padarysite Izraelio stovyklą sunaikinti skirtu daiktu, užtrauksite ant jos nelaimę. ¹⁹Bet visas sidabras ir auksas, daiktai iš vario ir geležies yra šventi VIEŠPATIES ČIUI. Jie bus padėti į VIEŠPATIES išdą”.

Izraeliečiai paima Jerichą ²⁰Taigi žmonės sušuko, ragams sugaudus. Žmonės, vos išgirdę ragų gausmą, suriko galin-gu šauksmu, ir siena sugriuvo.* Žmonės veržėsi į miestą, kiekvienas tiesiai iš savo vietos, ir jį užėmė. ²¹Tada jie skyrė kalavi-ju sunaikinti visa, kas buvo mieste, vyrus ir moteris, jaunos ir senus, jaučius ir avis bei asilus.

²²O dviem vyrams, išžvalgiusiems kraštą, Jozuė paliepė: “Nueikite į ištvirtė-lės namus, išveskite iš jų moterį ir visus jos gimines, kaip esate jai prisiekę”. ²³Tad jau-nieji žvalgai įėjo ir išvedė Rahabą drauge su jos tėvu, motina, broliais ir visais jos giminėmis. Jie išvedė visą jos giminę ir ap-gyvendino šalia Izraelio stovyklos.

²⁴Miestą ir visa, kas jame buvo, jie su-degino. Tik sidabrą ir auksą bei daiktus iš vario ir geležies jie padėjo į VIEŠPATIES Namų išdą. ²⁵Tik ištvirtėlę Rahabą* ir jos tėvo šeimą bei visus jos gimines Jozuė pa-liko gyvus. Jos šeima lig šiol tebegyvena Izraelyje, nes ji paslėpė Jozuės pasiuntinius siųstus Jericho išžvalgyti.

²⁶Ta proga Jozuė ištare tokią priesaiką:
“Tebūna prakeiktas VIEŠPATIES akivaizdoje žmogus, kuris bandytų atstatyti šį Jericho miestą!
Savo pirmagimio kainą jis padės jo pamatus ir savo jauniausiojo sūnaus kainą jis pastatys vartus”.

²⁷VIEŠPATS buvo su Jozue, ir jo garasas pasklido po visą kraštą.

7 Achano nuodėmė ¹Bet izraelie-čiai sulaužė įsakymą dėl sunaikinti skirtų daiktų. Zeraho sūnaus Zabdzio sū-naus Karmio sūnus Achanas, iš Judo gimi-nės, pasiėmė kai ką iš sunaikinti skirtų daiktų. Užtat VIEŠPATS užsidedė pykčiu ant izraeliečių.

²Jozuė pasiuntė keletą vyrų iš Jericho į Ai, esantį prie Bet-Aveno, į rytus nuo Bet-Eliso. Jiems tarė: “Nukilkite į aukštumas ir išžvalgykite kraštą”. Vyrų nukilo į aukštumas ir išžvalgė Ai.* ³Jie sugrįžo pas Jozuę ir jam pasakė: “Nėra reikalo visiems žmonėms kilti į aukštumas. Tenukyla du ar trys tūkstančiai vyrų ir teuzpuola Ai. Priešų ten nedaug, visų žmonių nevargink tenai kilti”. ⁴Taigi nuėjo ten apie tris tūks-tančius žmonių, bet Ai vyrai priverė juos

čių religinei kultūrai. Todėl, anot jų, paimtas miestas ir visa, kas jame yra, turėjo būti pašvęsta Dievui sunaikinant. Jeigu Izraelis būtų tai daręs savo istorijos sklaidoje, kaip Jozuė liepė jiems da-ryti, jis būtų pašalinęs pavojus ir net būtų galėjęs išvengti Judo ir Izraelio karalysčių sunaikinimo (žr. 1st 20). Visiškas miesto sunaikinimas atspindi es-minį lūžį tarp senosios kanaaniečių visuomenės, paremtos gamtos religija, ir naujosios izraeliečių bendrijos, paremtos istorine Sandora su anapusiniu Dievu – Jahve. Žr. Kun 27,29; Sk 18,14; 21,3 paaiškinimus.

^{6,20}: ... *siena sugriuvo*: stebuklingai Dievui įėjus. Ragų pūtimas ir žmonių šauksmai buvo įprastiniai senovės karų bruožai. Šiame pasako-

jime Dievas bando žmonių klusnumą ir tikėjimą jo pažadu. Žr. Žyd 11,30.

^{6,25}: Iš Mt 1,5 sužinome, kad Rahaba išteklėjo už Salmono – vyro iš Judo giminės ir tokiu būdu tapo Dovydo, Kristaus protėvio, prosenele. Žr. Rut 4,18-22.

^{6,26}: Šis prakeikimas tapo tikrove Hiel[iui] atstatant Jerichą Izraelio karaliaus Ahabo dienomis. Žr. 1 Kar 16,34. Iki to laiko Jerichas buvo tik paprasta ir neįtvirtinta gyvenvietė. Žr. Joz 18,12,21; Ts 3,13; 2 Sam 10,5.

^{7,2}: ... *Ai {miestą}*: vardas Ai reiškia *griu-vėsius*. Nūdien ši vietovė vadinama Et-Tell, t.y. Piliakalnis.

bėgti. ⁵Ai vyrai iš jų trisdešimt šešis užmušė, vydamiesi juos nuo vartų iki pat Šebarimų ir paguldėdami šlaite. Širdis žmonėms nukrito į kulnis.

6 Tada Jozuė perplėšė savo drabužius. Jis ir Izraelio seniūnai gulėjo kniūbsti žemėje, apsibarstydami dulkėmis galvas, lig vakaro prieš VIEŠPATIES Skrynią. ⁷“Ai, Viešpatie DIEVE! – Jozuė meldėsi, – kodėl iš viso turėjai perversi šią tautą per Jordaną? Atiduoti mus amoriečiams į rankas? Mus sunaikinti? O, verčiau mes būtume pasitenkinę apsigyvendami anapus Jordano! ⁸O Viešpatie, ką aš galiu sakyti tada, kai Izraelis parodė nugarą priešų akivaizdoje! ⁹Išgirs apie tai kanaaniečiai ir kiti krašto gyventojai, apsups mus ir nušluos mūsų vardą nuo žemės. Ką tu darysi tuomet savo didžiam vardui?”

10 Jozuei VIEŠPATS atsakė: “Stokis! Ko gulį žemėje kniūbsčiai? ¹¹Izraelis nusidėjo! Sulaužė sandorą, kurią jiems daviau! Jie pasiėmė iš daiktų, skirtų sunaikinti, ir apsisivogė, ir pamelavo, ir įsidėjo juos tarp savo daiktų. ¹²Užtat izraeliečiai nepajėgs priešintis, bet atsuks nugarą savo priešams, nes jie patys yra tapę daiktu, skirtu sunaikinti. Aš nebebūsiu daugiau su jumis, jeigu jūs nesunaikinsite pasiimtų sunaikinti skirtų daiktų. ¹³Eik apvalyti žmonių! Įsakyk jiems: apsivalykite rytdienai, nes taip kalbėjo VIEŠPATS, Izraelio Dievas: “Tu turi, Izraeli, sunaikinti skirtų daiktų! Nepajėgsi priešintis priešams, kol nepašalinsi iš savo tarpo sunaikinti skirtų daiktų”. ¹⁴Taigi rytoj rytą būsite šaukiami giminėmis. Giminė, kurią VIEŠPATS nurodys,* išeis į priekį klanais; klanas, kurį VIEŠPATS

nurodys, išeis į priekį šeimynomis; šeimyna, kurią VIEŠPATS nurodys, išeis į priekį pavieniui vyras po vyro. ¹⁵Žmogus, nurodytas pasiėmęs sunaikinti skirtų daiktų, turi būti sudegintas – jis ir visa, kas jam priklauso, nes jis sulaužė VIEŠPATIES sandorą ir padarė gėdingą nusikaltimą Izraelyje”.

Achano bausmė ¹⁶Kitą rytą anksti Jozuė pašaukė Izraelį giminėmis. Judo giminė buvo nurodyta.* ¹⁷Jis paliepė išeiti į priekį Judo giminės klanams. Zeraho klanas buvo nurodytas. Jis paliepė išeiti į priekį Zeraho klanų šeimynoms. Zabdžio šeimyna buvo nurodyta. ¹⁸Jozuė paliepė išeiti į priekį jo šeimynai vyrui po vyro. Galop Zeraho sūnaus Zabdžio sūnaus Karmio sūnus Achanas, iš Judo giminės, buvo nurodytas. ¹⁹Tada Jozuė Achanui tarė: “Mano sūnau, duok garbę VIEŠPAČIUI, Izraelio Dievui, ir jam duok šlovę! Pasakyk man, ką padarei. Nuo manęs nieko neslėpk”. ²⁰Achanas Jozuei atsakė: “Taip, aš nusidėjau VIEŠPAČIUI, Izraelio Dievui. Štai ką padariau. ²¹Pamatęs tarp grobio gražią skraistę iš Šinaro,* du šimtus sidabrinų šekelių ir penkiasdešimt šekelių sveriantį aukso luitą, užsigėdžiau juos turėti ir pasiėmiau. Dabar jie užkasti žemėje mano palapinėje su sidabru po skraiste”.

²²Jozuės pasiuntiniai nuskubėjo į Achano palapinę. Tikrai visa buvo užkasta palapinėje su sidabru po skraiste. ²³Paėmę iš palapinės, jie atnešė juos pas Jozuė ir visus izraeliečius ir padėjo VIEŠPATIES akivaizdoje. ²⁴Tada Jozuė ir visas Izraelis su juo paėmė Zeraho sūnų Achaną, sidabrą, skraistę ir auksą, jo sūnus ir dukteris, jo

7,14-18: Šiame skaitinyje kartojasi žodžiai *nurodys, nurodyta, nurodytas*. Hebrajiškas žodis yra pėrinėlyg vaizdas: *pagautas tinkle*. Nurodymas ieškant sunaikinti skirtų daiktų įsakymo pažeidėjo tur-

būt vyko naudojantis Urimais ir Tumimais. Žr. Iš 28,30; 1 Sam 14,38-42.

7,21: ... iš Šinaro... : iš Babilonijos.

7,24: ... Achoro slėnis... : hebrajiškai *Achor{as}*

jaučius, asilus ir avis, jo palapinę bei visa, ką jis turėjo, ir nuvedė juos į Achoro slėnį.* ²⁵“Kokią nelaimę mums užtraukė! – tarė Jozuė. – Šiandien VIEŠPATS užtraukia nelaimę tau!”

Ir visas Izraelis užmušė jį akmenimis. Jie sudegino juos ir, mesdami ant jų akmenis, ²⁶sukrovė ant jo didelę akmenų krūvą, kuri tebėra iki šios dienos. Tada atsileido VIEŠPATIES pyktis.

Todėl toji vieta ir iki šios dienos vadinama Achoro slėniu.

8 Ai paėmimas ¹Tada VIEŠPATS Jozuei tarė: “Nebijok ir nenuogąstauk! Pasiimk su savimi visus kariškius ir nukilk vėl į Ai. Štai, atiduosiu tau į rankas Ai karalių, jo žmones ir miestą bei visą jo kraštą. ²Su Ai miestu ir jo karaliumi turi pasielgti taip, kaip pasielgei su Jerichu ir jo karaliumi. Tačiau grobį ir galvijus galite pasidalyti kaip karo laimikį. Surenk pasalas miesto užnugaryje”.

³Taigi Jozuė ir visi kariškiai pasiruošė žygiuoti prieš Ai. Išrinkęs trisdešimt tūkstančių vyrų,* narsių kareivių, išsiuntė juos pirmą naktį. ⁴“Dėmesio! Jūs būsite pasala miesto užnugaryje, – davė jiems įsakymą, – nenutolkite per daug nuo miesto ir visi būkite pasirengę. ⁵Su manimi esantys vyrai ir aš artinsimės prie miesto. Kai jie išeis mums pasipriešinti, kaip jie pirmą kartą kad padarė, mes nuo jų bėgsime. ⁶Jie mus vysis iš paskos, kol nuviliosime juos nuo miesto, nes jie manys: ‘Bėga nuo mūsų kaip anąkart!’ Mums nuo jų bėgant,

⁷jūs pakilsite iš pasalų ir paimsite miestą. VIEŠPATS, jūsų Dievas, atiduos jums jį į rankas. ⁸Paėmę miestą, uždekite jį. Darykite, kaip VIEŠPATS yra įsakęs. Dėmesio! Aš jums įsakiau!” ⁹Tada Jozuė juos išsiuntė. Jie nuėjo į pasalų vietą ir išsidėstė tarp Bet-Elio* ir Ai – į vakarus nuo Ai, o Jozuė praleido tą naktį su likusiais vyrais.

¹⁰Anksti rytą Jozuė apžiūrėjo žmones. Paskui jis išžygiavo vyrų priešakyje Ai link drauge su Izraelio seniūnais. ¹¹Visi su juo buvę kariškiai nuėjo kartu ir, priėję miestą, įsirengė stovyklą į šiaurę nuo Ai. Tarp jų ir Ai buvo siaura dauba. ¹²Jis buvo pasiėmęs apie penkis tūkstančius vyrų ir išdėstęs juos kaip pasalas tarp Bet-Elio ir Ai – į vakarus nuo miesto. ¹³Taigi pagrindinė stovykla išsidėstė į šiaurę nuo miesto, o jos užpakalinė sauga į vakarus nuo miesto. Jozuė tą naktį praleido slėnyje. ¹⁴Tai pastebėjęs Ai karalius, – jis ir visi jo kareiviai, miesto gyventojai, – nuskubėjo anksti rytą prie šlaito priešais Arabą pradėti mūšio su Izraeliu, bet jis nežinojo, kad už miesto jam buvo parengtos pasalos. ¹⁵O Jozuė ir visas Izraelis dėjosi esą jų sumušti ir leidosi bėgti dykumos link. ¹⁶Visi mieste buvę žmonės buvo pašaukti jų vytis. Vydami Jozuė, jie nutolo nuo miesto. ¹⁷Nei Ai mieste, nei Bet-Elyje neliko žmogaus, neišėjusio vytis Izraelio. Jie paliko miestą be jokios gynybos ir vijosi Izraelį.

¹⁸Tada VIEŠPATS Jozuei tarė: “Ištiesk ietį, kurią laikai rankoje, Ai link, nes aš

reiškia *nelaimę, vargą*. Vardas *Nelaimės slėnis* yra užuomina į Jozuės žodžius. Žr. 25-ąją eilutę. 8,3: ... *trisdešimt tūkstančių vyrų*... : šis skaičius, hebrajiškajame tekste atrodantis perne-lyg didelis, gali būti perrašinėtojo klaida. Graikiškasis Septuagintos vertimas ir kai kurie rank-raščiai turi *tris tūkstančius*, t.y. visos kariuomenės

vyrų skaičių pirmojo, nesėkmingojo, Ai miesto užpuolimo metu (žr. Joz 7,4). Skirtingas skaičius duodamas 12-oje eilutėje: *penkis tūkstančius*. 8,9: ... *Bet-El[is]*... : nūdienis Beitin[as] yra 17 km į šiaurę nuo Jeruzalės. Vėliau ši vietovė tapo pagrindine Šiaurinės karalystės, arba Izraelio, šventovė. Žr. 1 Kar 12,28-30.

atiduosiu jį tau į rankas". Jozuė ištiesė ietį, kurią laikė rankoje, miesto link. ¹⁹Vos jam ištiesus ranką, pasalų vyrai skubiai pakilo iš savo vietų ir metėsi pirmyn. Jie įėjo į miestą, paėmė jį ir nedelsdami padegė. ²⁰Kai Ai vyrai pažvelgė atgal, miesto dūmai jau kilo lig padangių! Jiems stigo jėgų net kur nors pabėgti, kai dykumos link bėgę žmonės atsisuko jų pulti. ²¹Jozuė ir visas Izraelis, matydami miestą esant pasalų vyrų paimtą ir iš miesto kylančius dūmus, atsisuko ir užpuolė Ai vyrus. ²²O kiti izraeliečiai išėjo prieš juos iš miesto. Taigi jie buvo izraeliečių apsupti iš abiejų šonų ir išžudyti, – nė vienas jų neišliko, nė vienas nepabėgo, – ²³išskyrus Ai karalių, kurį jie paėmė gyvą ir atvedė pas Jozuę.

²⁴ Kai izraeliečiai buvo pabaigę žudyti visus Ai gyventojus, nusivijusius juos į laukus ir dykumą, – kai jie visi iki paskutinio vyro buvo kritę nuo kalavijo, – tada visi izraeliečiai sugrįžo į Ai ir išžudė ten likusius gyventojus. ²⁵Tą dieną kritusių vyrų ir moterų, visų Ai miesto gyventojų, skaičius buvo dvylika tūkstančių.

²⁶ Jozuė tol nenuleido rankos, kurioje laikė ietį, kol sunaikinimui skirti Ai miesto gyventojai nebuvo sunaikinti. ²⁷Tik galvijus ir to miesto grobį izraeliečiai pasiėmė kaip karo laimikį pagal VIEŠPATIES žodį, kurį jis buvo davęs Jozuei.

²⁸ Tada Jozuė Ai miestą sudėgino ir pavertė jį amžinu piliakalniu – nuniokota vieta tebėra iki pat šios dienos. ²⁹O Ai karalių jis paliko pakartą ant medžio lig vakaro. Saulei leidžiantis, Jozuė įsakė nuleisti jo lavoną nuo medžio ir numesti prie miesto vartų įėjimo. Ant jo buvo sumesta

didžiulė akmenų krūva, kuri ten tebėra iki šios dienos.

Aukuras ant Ebalo kalno ³⁰Tuomet Jozuė pastatė ant Ebalo* kalno VIEŠPATIUI, Izraelio Dievui, aukurą, ³¹kaip VIEŠPATIES tarnas Mozė buvo įsakęs izraeliečiams, – kaip yra parašyta Mozės įstatymo knygoje: "Aukurą netašytų akmenų, nepaliestų geležiniu įrankiu", – ir atnašavo ant jo deginamąsias aukas bei aukojo bendravimo atnašas. ³²Ten, izraeliečių akivaizdoje, Jozuė užrašė ant akmenų nuorašą įstatymo, kurį Mozė buvo izraeliečiams parašęs.

Mozės įstatymo skaitymas ³³Visas Izraelis, – ateiviai ir čionykščiai – drauge su savo seniūnais, pareigūnais, teisėjais stovėjo abiejuose Skrynios šonuose priešais kunigus iš Levio giminės, nešančius VIEŠPATIES Sandoros Skrynią. Pusė jų stovėjo atsigręžę į Gerizimo kalną ir pusė jų stovėjo atsigręžę į Ebalo kalną, kaip VIEŠPATIES tarnas Mozė buvo kadaise įsakęs, Izraelio tautai palaiminti. ³⁴Tada Jozuė perskaitė visus įstatymo žodžius – palaiminimus ir prakeikimus – lygiai taip, kaip yra parašyta įstatymo knygoje. ³⁵Nebuvo nė vieno žodžio iš visų, ką Mozė buvo įsakęs, kurio Jozuė nebūtų perskaitęs visos Izraelio bendrijos akivaizdoje, įskaitant moteris, vaikus ir tarp jų gyvenančius ateivius.

9 Sajunga prieš Izraelį ¹Kai ši žinia pasiekė karalius į vakarus nuo Jordano, aukštumų srityje, Šefeloje ir palei visą Didžiosios jūros krantą Libano link, – kraštą hetitų, amoriečių, kanaaniečių, perizitų, hivitų ir jebusitų, – ²šie sudarė sąjungą kovoti su Jozue ir Izraeliu.

8,30: *ant Ebalo kalno...* : maždaug 32 km nuo Ai miesto, centrinėje Kanaano dalyje. Jis yra priešais Gerizimo kalną. Tarp šių dviejų kalnų – Ebalo šiaurėje ir Gerizimo pietuose – yra svarbi perėja

iš rytų į vakarus.

8,30-35: Šios apeigos buvo Mozės įsakytos. Žr. Įst 11,29; 27,2-26 ir jų paaiškinimus.

Gibeonitų suktybė ³O Gibeono* gyventojai, išgirdę, kaip Jozuė buvo pasielgęs su Jerichu ir Ai miestu, ⁴savo ruožtu ėmėsi suktumo. Jie leidosi į kelionę persirengę pasiuntiniais: užkrovė savo asilams senus maišus ir senus, suplyšusius bei sulopytus vynmaišius, ⁵apsiavė kojas palaikiais bei sulopytais sandalais ir apsirengę nudėvėtais drabužiais. O visa jų kelionei paimta duona buvo sudžiūvusi ir apipelėjusi. ⁶Atėję į Gilgalo stovyklą pas Jozuę, jie tarė jam ir izraeliečiams: “Iš tolimo krašto atėjome,* siūlome jums sudaryti su mumis sandorą”. ⁷Bet izraeliečiai hivitams atsakė: “Gal jūs tarp mūsų gyvenate, kaip mes galime sudaryti su jumis sandorą?” ⁸Jozuei jie paaiškino: “Mes esame tavo tarnai”. O Jozuė jų klausė: “Kas jūs per vieni? Iš kur ateinate?” – ⁹“Tavo tarnai atėjo iš labai tolimo krašto vedami VIEŠPATIES, tavo Dievo, garso, – jie atsakė jam, – nes apie jį mes daug girdėjome: visa, ką jis padarė Egipte, ¹⁰ir visa, ką jis padarė dviem amoriečių karaliams anapus Jordano, Hešbono karaliui Sihonui ir Aštarote Bašano karaliui Ogui. ¹¹Todėl mūsų seniūnai ir visi mūsų krašto gyventojai mums ir paliepė: ‘Pasiimkite kelionei maisto, eikite jų pasitikti ir jiems sakykite: “Esame jūsų tarnai. Būkite žmonės, sudarykite su mumis sandorą”’. ¹²Ši mūsų duona, kurią pasiėmėme iš savo namų kaip maistą kelionei, buvo dar karšta, kai leidomės į kelionę eiti pas jus, o dabar ji štai sudžiūvusi ir apipelėjusi. ¹³Šie mūsų vynmaišiai buvo nauji, kai juos pripylėme, o pasižiūrėk, kaip jie yra

suplyšę. Ir šie mūsų drabužiai bei sandalai nusidėvėjo per tokią ilgą kelionę”. ¹⁴Vyrai patikėjo jų žodžiais apie maistą ir drabužius, bet VIEŠPATIES žodžio jie neatsiklausė. ¹⁵Jozuė sudarė su jais taiką, laiduodamas jiems gyvastį sandorą, kurią bendrijos vadai patvirtino priesaika.

Gibeonitų vieta izraeliečių bendruomenėje ¹⁶Praėjus trimis dienoms po sandoros, sudarytos su jais, izraeliečiai sužinojo, kad jie buvo jų kaimynai ir gyveno jų žemėje. ¹⁷Tad izraeliečiai leidosi į kelionę ir trečią dieną pasiekė jų miestus. Gibeonitų miestai buvo Gibeonas, Chefira, Beerotai ir Kirjat-Jearimai. ¹⁸Bet izraeliečiai jų neužpuolė, nes bendrijos vadai buvo jiems prisiekę VIEŠPAČIU, Izraelio Dievu. Užtat visa bendrija pradėjo prieš vadus murmėti, ¹⁹bet vadai bendrijai atsakė: “Jiems prisiekėme VIEŠPAČIU, Izraelio Dievu, todėl jų užgauti negalime. ²⁰Betgi štai ką su jais darysime: paliksime juos gyvus, kad nebūtų ant mūsų jokio pykčio dėl priesaikos, kurią jiems davėme”. ²¹Vadai izraeliečiams sakė: “Telioka jie gyvi ir tetampa kertančiais malkas ir nešančiais vandenį* visai bendrijai!” Taigi apie juos taip nusprendė vadai.

²²Jozuė juos pasišaukė ir taip jiems kalbėjo: “Kodėl mus apgavote, sakydami: ‘Mes gyvename toli nuo jūsų’, – kai iš tikrųjų jūs gyvenate tarp mūsų? ²³Užtat būkite prakeikti! Visą laiką būsite vergai, malkų kirtėjai ir vandens nešėjai mano Dievo Namams”. ²⁴Jozuei jie atsakė: “Štai tavo tarnai buvo girdėję, kad VIEŠPATS,

9,3: ... *Gibeon[os] gyventojai*... : šiuolaikinis arabų Al-Džibo (Al-Jib) miestas, maždaug 10 km į pietvakarius nuo Ai piliakalnio.

9,3-27: Pasakojimas liudija, kad izraeliečių įsikūrimas Kanaane vyko ir taikiai.

9,6: ... *iš tolimo krašto atėjome*... : gibeonitai dedasi atėję iš toli, norėdami pasinaudoti švel-

nesnėmis sąlygomis, taikomomis tolīmoms tautoms. Žr. Įst 20,15.

9,21: ... *kertančiais malkas ir nešančiais vandenį*... : priežodžiu tapęs posakis vargingiausiai izraeliečių visuomenės grupei ženklinti. Žr. Įst 20,10-11.

tavo Dievas, buvo pažadėjęs savo tarnui Mozei duoti jums visą kraštą ir dėl jūsų sunaikinti visus krašto gyventojus. Mes per jus ir buvome apimti didelės baimės dėl savo gyvasties, užtat taip ir padarėme. ²⁵Kaip matai, dabar esame tavo rankose. Kas gera ir teisu tavo akyse daryti su mumis, tai ir daryk!”

²⁶* Taip jis su jais pasielgė. Išgelbėjo juos nuo izraeliečių; jų neišžudė. ²⁷Bet tą dieną Jozuė padarė juos malkų kirtėjais ir vandens nešėjais bendrijai ir VIEŠPATIES aukurui toje vietoje, kurią VIEŠPATS išsirinkty.* Taip jie liko lig šios dienos.

10 Gibeono apgula ¹Kai Jeruzalės karalius Adoni-Zedekas sužinojo, kad Jozuė paėmė Ai bei skyrė jį sunaikinti ir pasielgė su Ai bei jo karaliumi, kaip jis buvo pasielgęs su Jerichu bei jo karaliumi, ir be to, kad Gibeono gyventojai sudarė taiką su Izraeliu ir gyvena tarp jų, ²jis baisiai išsigando. Mat Gibeonas, vienas iš karališųjų miestų, buvo didelis miestas, – iš tikrųjų didesnis už Ai, – o visi jo vyrai buvo galiūnai. ³Taigi Jeruzalės karalius Adoni-Zedekas pasiuntė Hebrono karaliui Hohamui, Jarmuto karaliui Piramui, Lachišo karaliui Jafijai ir Eglono karaliui Debirui tokį žodį: ⁴“Atžygiuokite pas mane ir padėkite man nugalėti Gibeoną, nes jis sudarė taiką su Jozue ir izraeliečiais”.

⁵Penki amoriečių karaliai – Jeruzalės karalius, Hebrono* karalius, Jarmuto karalius, Lachišo karalius ir Eglono* karalius – sutelkė savo pajėgas ir atvyko kiekvienas

su savo kariuomene. Jie apgulė Gibeoną ir kariavo su juo.

Jozuės pergalė ⁶O gibeonitai pasiuntė Jozuei į stovyklą prie Gilgalo žodį: “Neapleisk savo tarnų! Atskubėk pas mus ir išgelbėk! Padėk mums, nes visi aukštumų srities amoriečių karaliai susibūrė prieš mus!” ⁷Taigi Jozuė – jis ir visos jo ginkluotosios pajėgos, visi galiūnai, pakilo iš Gilgalo.

⁸VIEŠPATS Jozuei tarė: “Nebijok jų, nes atiduosiu juos tau į rankas. Nė vienas jų nepajėgs tau priešintis!” ⁹Jozuė, žygiavęs visą naktį iš Gilgalo, juos užklupo netikėtai. ¹⁰VIEŠPATS apstulbino juos išgąsčiu Izraelio akivaizdoje. Izraeliečiai sutriuškino juos prie Gibeono ir vijosi Bet-Horono šlaito keliu, niokodami juos iki pat Azekos ir Makedos. ¹¹Jiems bėgant nuo Izraelio žemyn Bet-Horono šlaitu, VIEŠPATS svaidė ant jų iš dangaus didžiulius akmenis* iki pat Azekos, ir jie žuvo. Daugiau jų žuvo nuo krušos, negu kad izraeliečiai užmušė kalaviju.

¹²Tą dieną, kai VIEŠPATS atidavė amoriečius izraeliečiams, Jozuė kreipėsi į VIEŠPATĮ. Visų izraeliečių akivaizdoje jis tarė:

“Sustok, saule, virš Gibeono
ir, mėnuli, virš Aijalono slėnio!”

¹³Saulė sustojo
ir mėnulis stovėjo,
kol tauta atkeršijo savo priešams.

Argi tai neužrašyta Jašaro knygoje?* Saulė sustojo* viduryje dangaus skliauto ir nesiskubino nusileisti bemaž visą dieną.

9,26-27: Karalius Saulius sulaužė Izraelio sandorą su gibeonitais, bet Dovydas vėl patvirtino. Žr. 2 Sam 21,1-9.

9,27: ... toje vietoje, kurią VIEŠPATS išsirinkty... : taip Pakartoto Įstatymo knyga nurodo Jeruzalės Šventyklą savo teisėtvarkoje (žr. Įst 12,5.11.14.18).

10,5: ... Hebron{o}... Eglon{o}: šie keturi miestai buvo į pietus ir pietvakarius nuo Jeruzalės.

10,11: ... iš dangaus didžiulius akmenis... : ledu kruša, apie kurią pasakojama tolesnėje eilutėje.

10,13: Argi tai neužrašyta Jašaro knygoje?: nuoroda į ankstesnį poezijos posmą – citatą iš Jašaro knygos, kuri, kaip ir Viešpaties karų knyga (žr. Sk

¹⁴Nei prieš tai, nei vėliau nebuvo tokios dienos kaip ši, VIEŠPAČIUI paklausius žmogaus balso! Tikrai, VIEŠPATS kovojo už Izraelį!

15 {Tada Jozuė drauge su visu Izraeliu sugrįžo į stovyklą prie Gilgalo.}

Penki amoriečių karaliai Makedos oloje ¹⁶Tuo tarpu anie penki karaliai pabėgo ir pasislėpė oloje prie Makedos. ¹⁷Jozuei buvo pranešta: "Pastebėti tie penki karaliai, pasislėpę oloje prie Makedos". ¹⁸Jozuė paliepė: "Užriskite olos angą keletu didelių akmenų ir pastatykite prie jos vyrus jų saugoti. ¹⁹Patys ten nestovėkite. Lipkite priešams ant kulnų ir pulkite juos iš užnugario. Neleiskite jiems pasitraukti į savo miestus, nes VIEŠPATS, jūsų Dievas, yra juos atidavęs jums į rankas".

20 Galop, kai Jozuė ir izraeliečiai buvo sudavę jiems mirtiną smūgį ir jie buvo sudoroti, išskyrus į savo miestus pasitraukusius bėglius, ²¹visa kariuomenė sugrįžo pas Jozuė į stovyklą prie Makedos. Niekas nebedrįso niurnėti prieš izraeliečius!

22 Dabar Jozuė paliepė: "Atriskite olos angą ir atveskite pas mane tuos penkis karalius". ²³Tai padarę, jie atvedė pas jį iš olos penkis karalius – Jeruzalės karalių, Hebrono karalių, Jarmuto karalių, Lachišo karalių ir Eglono karalių. ²⁴Atvedus pas Jozuė tuos karalius, Jozuė sušaukė visus izraeliečius ir vadams galiūnų, kurie buvo su juo žygiavę, tarė: "Prieikite ir užminkite kojomis šiems karaliams ant sprando". Jie priėjo ir užmynė kojomis jiems ant sprando. ²⁵O Jozuė jiems tarė: "Nebijokite ir nenuogąstaukite! Būkite stiprūs ir ryžtin-

gi, nes VIEŠPATS taip padarys visiems jūsų priešams, su kuriais jūs kovojate!" ²⁶Paskui Jozuė įsakė juos užmušti ir pakabinti ant penkių medžių. Jie kabojo ant medžių lig vakaro. ²⁷Saulei leidžiantis, Jozuė įsakė nuimti juos nuo medžių ir įmesti į olą, kurioje jie buvo pasislėpę. Olos angą užvertė didžiuliais akmenimis, kurie ten išliko iki šios dienos.

Pietinio Kanaano miestų paėmimas ²⁸Tuo pačiu metu Jozuė paėmė Makedą, ištiko ją ir jos karalių kalaviju. Miestą ir visus žmones jame jis skyrė sunaikinti, nė vieno nepaliko gyvo. Su Makedos karaliumi jis pasielgė taip, kaip buvo pasielgęs su Jericho karaliumi.

29 Iš Makedos Jozuė patraukė su visu Izraeliu į Libną ir kovojo su Libna. ³⁰Taip pat ir ją bei jos karalių VIEŠPATS atidavė Izraeliui į rankas. Miestą ir visus žmones jame Jozuė ištiko kalaviju, nė vieno nepalikdamas gyvo. Su Libnos karaliumi jis pasielgė taip, kaip buvo pasielgęs su Jericho karaliumi.

31 Iš Libnos Jozuė patraukė su visu Izraeliu į Lachišą, apgulė ir puolė. ³²VIEŠPATS atidavė Lachišą Izraeliui į rankas. Miestą jis paėmė kitą dieną ir ištiko jį bei visus žmones jame kalaviju, kaip buvo padaręs Libnoje.

33 Tada Gezerio karalius Horamas atkiolo į pagalbą Lachišui, bet Jozuė nugalėjo jį ir jo pajėgas, nepalikdamas nė vieno gyvo.

34 Iš Lachišo Jozuė patraukė su visu Izraeliu į Egloną. Jie surengė miesto apgulą, jį puolė ³⁵ir, paėmę tą pačią dieną, ištiko jį kalaviju. O visus žmones jame tą

21,14), epo stiliumi aprašo Izraelio senovės didvyrių žygius. *Saulė sustojo...* : dažnai manoma, kad šis skaitinys liaudies kalba, remiantis gamtos reiškiniiais, pasakoja apie stebuklingą dienos pailginimą; kitų nuomone, Jozuė kreipėsi į Dievą

prašydamas, kad saulė užtemtų, nes tamsa jo priešams kliudė telktis ne tik gynimuisi, bet ir pabėgimui iš mūšio lauko. Jozuės malda buvo išklaudyta: priešus užklupo ledų kruša (žr. Sir 46,5) ir visą dieną trukusi tamsa.

pačią dieną skyrė sunaikinti, kaip buvo padaręs Lachiui.

36 Iš Eglono Jozuė nukilo su visu Izraeliu į Hebroną ir jį užpuolė. ³⁷Paėmė miestą, ištiko jį kalaviju – karalių, visus jam pavaldžius miestus ir visus žmones juose. Nepaliko nė vieno gyvo. Kaip buvo padaręs Eglonui, taip jis skyrė sunaikinti Hebroną ir visus žmones jame.

38 Tada Jozuė ir visas Izraelis pasisuko Debiro link ir jį užpuolė. ³⁹Paėmė jį, jo karalių ir visus jam pavaldžius miestus, ištiko kalaviju ir skyrė sunaikinti visus jo žmones. Nepaliko nė vieno gyvo. Kaip buvo padarę Hebronui ir kaip buvo padarę Libnai bei jos karaliui, taip jie padarė Debirui ir jo karaliui.

40 Taip Jozuė nugalėjo visą kraštą: aukštumų sritį, Negebą, Šefelą ir šlaitus su visais jų karaliais. Jis nepaliko nė vieno gyvo, bet skyrė sunaikinti visa, kas alsuoja, kaip VIEŠPATS, Izraelio Dievas, buvo įsakęs. ⁴¹Jozuė nugalėjo juos nuo Kadeš-Barneos lig Gazos, visą Gošeno* kraštą lig pat Gibeono. ⁴²Visus tuos karalius ir jų kraštą Jozuė paėmė vienu kartu, nes VIEŠPATS, Izraelio Dievas, kovojo už Izraelį. ⁴³Paskui Jozuė sugrįžo su visu Izraeliu į stovyklą prie Gilgalo.

11 Jozuė nugali Jabina ir jo sąjungininkus ¹Apie tai sužinojęs, Hazoro karalius Jabinas davė žinią Madono karaliui Jobabui, Šimrono karaliui, Achšafo karaliui ²ir kitiems karaliams šiaurėje, aukštumų srityje, Araboje į pietus nuo Kineroto, lygumos srityje ir Doro srityje vakaruose – ³kanaaniečiams rytuose ir vakaruose, amoriečiams, hetitams, pe-

rizitams bei jebusitams aukštumų srityje ir hivitams Hermono papėdėje, Mizpos krašte. ⁴Jie išėjo į mūšį su didele kariuomene, lydimi visų savo pajėgų, – taip gaušūs, kaip smiltys pajūryje, – su daugybe žirgų ir kovos vežimų. ⁵Šie visi karaliai sujungė savo pajėgas, nužygiavo prie Meromo vandenų* ir čia pasistatė stovyklą kovoti su Izraeliu.

6 O VIEŠPATS tarė Jozuei: „Jų nebijok! Rytoj šiuo laiku aš paguldysiu juos visus užmuštus Izraelio akivaizdoje. Tū turi suluošinti jų žirgus ir sudeginti jų kovos vežimus“. ⁷Jozuė užklupo juos staiga su visa savo kariuomene prie Meromo vandenų ir metėsi ant jų. ⁸VIEŠPATS juos atidavė Izraeliui į rankas. Izraeliečiai juos nugalėjo ir vijosi iki pat Didžiojo Sidono ir Misrefot-Majimų, o rytų link iki pat Mizpos slėnio. Jie tol juos puolė, kol nė vieno jų nepaliko gyvo. ⁹Jozuė pasielgė su jais, kaip VIEŠPATS buvo jam įsakęs: jų žirgus suluošino ir kovos vežimus sudegino.

Šiaurinio Kanaano užkariavimas

¹⁰Tada Jozuė pasisuko ir paėmė Hazorą, o jo karalių nužudė kalaviju. Hazoras anksčiau buvo visų anų karalysčių galva. ¹¹Jie skyrė sunaikinti ir išžudė kalaviju visus jo žmones. Nebuvo palikta nieko, kas alsuoja, o patį Hazorą sudegino. ¹²Jozuė paėmė visus anuos karališkus miestus ir jų karalius. Skirdamas sunaikinti, jis nužudė juos kalaviju, kaip Dievo tarnas Mozė buvo įsakęs. ¹³Tačiau Izraelis nesunaikino nė vieno iš miestų, pastatytų ant supiltų kalvų, išskyrus Hazorą, kurį Jozuė sudegino. ¹⁴Visą šių miestų grobį, įskaitant galvijus, izraeliečiai pasiėmė kaip karo laimikį. Tik visus

10,41: ... visą Gošen[os] kraštą... : miestas ir jo apylinkės pietinėje Judėjos kalnų dalyje (žr. Joz 11,16; 15,21). Įsidėmėtina, kad yra ir kitas Gošeno kraštas šiaurės rytų Egipte (žr. Pr 45,10). Abi vietovės turi tokius pat vardus hebrajiškajame tekste.

11,5: ... prie Merom[os] vandenų... : upė centrinėje Galilėjoje, tekanti į pietryčius palaistyti derlingąją Arabą, Kineroto lygumą, palei vakarinę Genezareto ežero pakrantę.

jų gyventojus jie žudė kalaviju, kol juos visiškai išnaikino, nepalikdami nė vieno gyvo. ¹⁵Kaip VIEŠPATS buvo įsakęs savo tarnui Mozei, taip Mozė įsakė Jozuei, taip Jozuė ir pasielgė. Jis nepaliko nieko nepadaryta, ką VIEŠPATS buvo Mozei įsakęs.

Užkariavimo suvestinė ¹⁶Jozuė užėmė tą visą kraštą: {Judo} aukštumas, Negebą, visą Gošeno sritį, Šefelą, Arabą, Izraelio aukštumas ir pajūrio lygumą – ¹⁷nuo Halako kalno, kuris dunkso virš Seiro srities, iki pat Baal-Gado Libano slėnyje, Hermono kalno papėdėje. Visus jų karalius jis pagavo ir nužudė. ¹⁸Ilgą laiką Jozuė kariavo su visais anais karaliais. ¹⁹Nebuvo miesto, sudariusio taiką su izraeliečiais, išskyrus hivitais – Gibeono gyventojus. Jie visi buvo paimti mūšiu, ²⁰nes VIEŠPATS buvo nutaręs taip sukietinti jų širdį, idant jie, išeidami kovoti su Izraeliu, būtų skirti sunaikinti ir, neradę pasigailėjimo, būtų išnaikinti, kaip VIEŠPATS buvo Mozei įsakęs.

²¹Tuo pačiu metu Jozuė įsiveržė į aukštumų sritis ir ten išnaikino anakimus* iš Hebrono, Debiro, Anabo – iš visų Judo aukštumų ir visų Izraelio aukštumų. Jozuė skyrė sunaikinti juos ir jų miestus. ²²Izraeliečių krašte anakimų nebeliko; tik Gazoje, Gate ir Ašdode jų teuzsiliko.

²³Taigi Jozuė užėmė visą kraštą, lygiai kaip VIEŠPATS buvo kalbėjęs Mozei. Tada Jozuė davė jį Izraeliui kaip paveldą pagal jų giminių padalas. Karas krašto nebevargino.*

12 Nugalėtųjų* karalių sąrašas

¹Šie yra krašto karaliai, kuriuos

izraeliečiai nugalėjo ir užėmė jų žemes.

Į rytus nuo Jordano, nuo Arnono slėnio iki Hermono kalno, įskaitant rytinę Arabos dalį: ²amoriečių karalių Sihoną, gyvenusį Hešbone ir valdžiusį Gileado dalį – nuo Aroerio Arnono slėnio pakraštyje ir paties slėnio iki Jaboko slėnio bei amoniečių krašto ribos – ³ir rytinę Arabą iki Kineroto jūros, o pietų link, per Bet-Ješimotus Pisgos šlaitų papėdėje rytiniame šone, žemyn iki Arabos jūros, tai yra Mirties jūros. ⁴Taip pat ir žemę Bašano karaliaus Ogo – vieno iš paskutinių refaimų, – gyvenusio Aštarote ir Edreije ⁵ir valdžiusio Hermono kalną, Saleką, visą Bašaną iki gešuriečių bei maakatiečių ribos, ir pusę Gileado iki Hešbono karaliaus Sihono ribos. ⁶Juos nugalėjo VIEŠPATIES tarnas Mozė ir izraeliečiai; VIEŠPATIES tarnas Mozė atidavė jų kraštą kaip paveldą Reubeno ir Gado giminių bei pusės Manaso giminės žmonėms.

⁷Šie yra krašto karaliai, kuriuos Jozuė ir izraeliečiai nugalėjo vakarinėje Jordano pusėje – nuo Baal-Gado Libano slėnyje iki Halako kalno, dunksančio virš Seiro srities. Jozuė atidavė jų žemę Izraelio giminėms kaip paveldą pagal jų padalas ⁸aukštumų srityje, Šefeloje, Araboje, šlaituose, dykumoje ir Negebe, – {žemes} hetitų, amoriečių, kanaaniečių, perizitų, hivitų ir jebusitų. Jų buvo:

⁹ Jericho karalius	vienas
Ai, esančio prie Bet-Elia,	
karalius	vienas
¹⁰ Jeruzalės karalius	vienas
Hebrono karalius	vienas

11,21: ... *išnaikino anakimus*... : anakimai buvo Kanaano gyventojai prieš izraeliečių atėjimą, garsūs savo aukštu ūgiu ir jėga. Žr. Įst 9,2.

11,21-23: Didelė dalis žemės, skirtos Judo giminei, nebuvo Judo giminės užkariauta iki teisųjų laikotarpio pradžios. Žr. Ts 1,1-36 paaiškinimą.

11,23: *Karas krašto nebevargino*: ribotas ir laikinas taikos laikotarpis. Pavienės giminės turėjo ka-

riauti su likusiais kanaaniečiais. Žr. Joz 15,13-17; 17,12-13. Ši eilutė užbaigia pirmąją Jozuės knygos dalį. Žr. Joz 12,1-24 paaiškinimą.

12,1-24: Šis skyrius, įterptas tarp dviejų Jozuės knygos dalių – 1-11 ir 13-24 skyrių, yra panašus į Egipto ir Asirijos karalių paminklinius įrašus. Turbūt jis buvo nurašytas iš panašaus izraeliečių oficialaus įrašo.

11	Jarmuto karalius	vienas
	Lachišo karalius	vienas
12	Eglono karalius	vienas
	Gezerio karalius	vienas
13	Debiri karalius	vienas
	Gederio karalius	vienas
14	Hormos karalius	vienas
	Arado karalius	vienas
15	Libnos karalius	vienas
	Adulamo karalius	vienas
16	Makedos karalius	vienas
	Bet-Elia karalius	vienas
17	Tapuaho karalius	vienas
	Hefero karalius	vienas
18	Afeko karalius	vienas
	Lašarono karalius	vienas
19	Madono karalius	vienas
	Hazoro karalius	vienas
20	Šimron-Merono karalius	vienas
	Achšafas karalius	vienas
21	Taanacho karalius	vienas
	Megido karalius	vienas
22	Kedešo karalius	vienas
	Jokneamo Karmelyje karalius	vienas
23	Doro Nafat-Dore karalius	vienas
	Gojimų Galilėjoje karalius	vienas
24	Tirzos karalius	vienas
	Iš viso trisdešimt vienas karalius.	

B. KRAŠTO PADALIJIMAS

13 Įsakymas padalyti kraštą giminėms ^{1*}Jozuė paseno ir sulaukė senyvo amžiaus. VIESPATS jam tarė: “Nors pasenai ir sulaukei senyvo amžiaus, bet dar yra likę labai daug žemės, kuri turi būti paveldėta. ²Ši yra žemė, kuri dar nepaveldėta: visos filistinų* ir gešuriečių* sritys. ³Žemė nuo Šihoro, esančio į rytus nuo Egipto, iki ribos Ekrono šiaurėje, laikoma kanaaniečių žeme, nors ji valdoma penkių filistinų valdovų,* būtent: Gazos, Ašdodo, Aškelono, Gato ir Ekrono. Taip pat avimų sritys ⁴pietuose. Be to, visos kanaaniečių kraštas nuo sidoniečių Mearos iki Afeko prie amoriečių ribos; ⁵gebaliečių kraštas su visu Libano {slėniu} nuo Baal-Gado, esančio Hermono kalno papėdėje, iki Lebo-Hamato rytuose ⁶su visais aukštumų gyventojais nuo Libano {slėnio} iki Misrefot-Majimų, būtent su visais sidoniečiais. Aš pats tas tautas išvysiu prieš izraeliečiams ateinant, tau reikės tik padalyti jų žemes Izraeliui burtų keliu, kaip aš esu tau įsakęs. ⁷Dabar padalyk šią žemę kaip paveldą devynioms giminėms ir pusei Manaso giminės”.

Giminės Transjordanijoje ⁸Reubenų ir Gado giminės su kita Manaso gimi-

13,1-7: Šių vietovių izraeliečiai niekad neužėmė, nors jos ir minimos Šventosios Žemės aprašyme (žr. Joz 1,4; Sk 34,1-12): pietuose filistinų ir gešuriečių žemės (žr. 1 Sam 27,8) bei avimų (žr. Įst 2,23); šiaurėje sidoniečių žemė, t.y. Finikija.

13,2: ... *filistinų ir gešuriečių sritys*... : apie filistinus žr. 3-iosios eilutės paaiškinimą. Gešuras, arba gešuriečiai, gyveno į pietus nuo filistinų. Gešuru vadinama ir plati aramėjų sritis Bašane, į rytus nuo Kinereto jūros. Žr. 11-ąją ir 13-ąją eilutę.

13,3: ... *penkių filistinų valdovų*... : pasak Įst 2,23; Jer 47,1-7; Am 9,7, filistiniai kilo iš Kaftoro, t.y. Kretos salos, tačiau jų kilmė lieka miglota.

Filistinai buvo dalis didelio tautų, vadinamų Jūrų tautomis, kilnojimosi. Egipto faraonas Raamses III juos išvarė iš Egipto XII a. prieš Kristų pradžioje. Po pralaimėjimo Egipte filistinai kūrėsi Kanaano pajūryje ir įamžino save, duodami jam *Palestinos* vardą. Užuomina apie filistinus Pradžios ir Išėjimo knygos yra anachronizmai (žr. Pr 21,32-34; 26,1-8; Iš 13,17). Filistinai nebuvo semitai ir neturėjo apipjaustymo papročio. Teisėjų laikotarpiu ir karaliaus Sauliaus dienomis filistinai buvo nuožmūs izraeliečių priešai. Karalius Dovydas juos sutramdė, bet jie liko saugūs savo pajūrio valdose. Jų Pentapolis – Penkių miestų lyga dažnai minima Šventajame Rašte.

nės puse jau buvo gavę savo paveldą, kurį Mozė davė jiems anapus Jordano, rytų pusėje. Dievo tarnas Mozė jiems davė paveldą ⁹nuo Aroerio, esančio ant Arnono slėnio kranto, ir miesto, esančio pačiame slėnyje, visą Plokštumą nuo Medebos iki pat Dibono; ¹⁰visus miestus amoriečių karaliaus Sihono, viešpatavusio Hešbone, iki pat amoniečių ribos; ¹¹be to, Gileadą ir visas gešuriečių bei maakatiečių žemes, visą Hermono kalną ir visą Bašaną iki pat Salekos – ¹²visą karalystę Ogo, valdžiusio Bašaną iš Aštarotų ir Edreijo. – {Jis buvo paskutinis išlikusiųjų refaimų.} Mozė juos nugalėjo ir išvarė. ¹³Bet gešuriečių ir maakatiečių izraeliečiai neišvarė – Gešuras ir Maakatas išliko Izraelyje iki šios dienos.

¹⁴Tik vienai Levio giminei Mozė nedavė paveldo. Ugnies atnašos VIEŠPAČIUI, Izraelio Dievui, yra jų paveldas, kaip {VIEŠPATS} apie juos kalbėjo.

Reubeno giminės paveldas ¹⁵Mozė davė paveldą Reubeno giminei pagal jų klanus. ¹⁶Jų žemė buvo nuo Aroerio, esančio ant Arnono slėnio kranto, bei miesto, esančio pačiame slėnyje, iki Medebos – visa Plokštuma ¹⁷su Hešbonu ir visais jam pavaldžiais Plokštumos miestais: Dibonu, Bamot-Baalu, Bet-Baal-Meonu, ¹⁸Jahazu, Kedemotais, Mefaatu, ¹⁹Kirjatajima, Sibma, Zeret-Šaharu ant kalvos slėnyje, ²⁰Bet-Peoru ant Pigos šlaitų ir Bet-Ješimotais. ²¹Taigi visus miestus, esančius Plokštumoje, ir visą karalystę amoriečių karaliaus Sihono, viešpatavusio Hešbone. {Mozė nugalėjo jį ir Midjano vadus – Evį, Rekemą, Zurą, Hurą ir Rebą, Sihono didžiūnus, įsikūrusius krašte. ²²Beoro sūnų žynį Balaamą izraeliečiai nužudė kalaviju drauge su kitais.} ²³Reubeno giminės riba buvo Jordanas ir jo krantai. Tie miestai ir

jiems pavaldžios gyvenvietės buvo Reubeno žmonių paveldas pagal jų klanus.

Gado giminės paveldas ²⁴Mozė davė paveldą ir Gado giminei pagal jų klanus. ²⁵Jų žemė buvo Jazeris, visi Gileado miestai, pusė amoniečių krašto iki Aroerio, esančio priešais Rabą,* ²⁶nuo Hešbono iki Ramat-Mizpės bei Betonimų ir nuo Mahanajimų iki Debiro žemės; ²⁷o Slėnyje: Bet-Haramas, Bet-Nimra, Sukotai ir Zafonas – likusioji Hešbono karaliaus Sihono karalystės dalis – Jordanas ir jo krantai iki pat žemutinio Kineroto jūros galo rytų pusėje anapus Jordano. ²⁸Tie miestai ir jiems pavaldžios gyvenvietės buvo Gado giminės paveldas pagal jų klanus.

Pusės Manaso giminės paveldas ²⁹Mozė davė paveldą ir pusei Manaso giminės. Jis buvo paskirstytas pagal jų klanus. ³⁰Jų žemė apėmė Mahanajimus, visą Bašaną – visą Bašano karaliaus Ogo karalystę – ir visas Jairo gyvenvietes, esančias Bašane. Šešiasdešimt miestų. ³¹Pusė Gileado, įskaitant Aštarotus ir Edreiją – karališkuosius Ogo miestus Bašane, priklauso Manaso sūnaus Machiro palikuonims – pusei Machiro palikuonių pagal jų klanus.

³²Taigi tos yra paveldo dalys, kurias Mozė padalijo, būdamas Moabo lygumoje, anapus Jordano į rytus nuo Jericho. ³³Tačiau Levio giminei Mozė paveldo nedavė, – pats VIEŠPATS, Izraelio Dievas, yra jų paveldas, kaip {VIEŠPATS} apie juos kalbėjo.

14 Paveldo dalijimas Kanaane ¹O šios yra izraeliečių paveldo dalys Kanaano krašte, kurį jiems padalijo kunigas Eleazaras, Nuno sūnus Jozuė ir izraeliečių giminių protėvių šeimų galvos. ²Paveldas jiems atiteko burtų keliu, kaip VIEŠPATS buvo įsakęs per Mozę duoti de-

13,25: ... nuo Aroerio, esančio priešais Rabą: skirtinga vietovė nuo Aroerio, esančio ant Arnono

slėnio kranto. Žr. Joz 13,16.

vynioms su puse likusios giminės. ³Mat Mozė jau buvo davęs paveldo dalis dviem su puse giminės anapus Jordano; tarp jų esantiems levitams paveldo dalies jis nedavė. ⁴Iš tikrųjų Juozapo palikuonys sudarė dvi gimines – Manasą ir Efraimą,* o levitams nebuvo jokios dalies krašte, išskyrus miestus jiems gyventi ir ganyklas jų galvijams ir kaimenėms. ⁵Lygiai kaip VIEŠPATS buvo Mozei įsakęs, taip izraeliečiai darė, kai padalijo kraštą.

Kalebo paveldo dalis ^{6*}Kai Judo giminės žmonės atėjo pas Jozuę prie Gilgalio, Jefūnės sūnus kenizaitis Kalebas jam tarė: „Tu žinai, ką VIEŠPATS kalbėjo Dievo tarnui Mozei apie tave ir mane prie Kadeš-Barneos. ⁷Aš buvau keturiasdešimties metų, kai VIEŠPATIES tarnas Mozė siuntė mane iš Kadeš-Barneos išvalgyti krašto, ir daviau jam sąžiningą ataskaitą. ⁸Bet mano bendrininkai, ėjusieji su manimi, užgožė žmonių širdį. O aš likau ištikimas VIEŠPAČIUI, savo Dievui. ⁹Tą dieną Mozė pažadėjo prisiekdamas: ‘Ta žemė, kurią tavo kojos mindžiojo, bus tikrai tau ir tavo vaikams paveldas amžinai, nes tu buvai ištikimas VIEŠPAČIUI, mano Dievui’. ¹⁰Nūn, kaip matai, VIEŠPATS išlaikė mane gyvą, kaip jis pažadėjo. Jau keturiasdešimt penkeri metai praėjo nuo to laiko, kai VIEŠPATS, Izraeliui keliaujant per dykumą, davė šį žodį Mozei. Nūn man aštuoniasdešimt penkeri metai! ¹¹Esu lygiai taip stiprus, kaip buvau tą dieną, kai Mozė mane siuntė. Kokios tuomet buvo mano jėgos,

tokios jos ir dabar yra ir mūšyje, ir išeinant iš namų, ir pareinant į namus. ¹²Duok tad man tą aukštumų sritį, apie kurią kalbėjo VIEŠPATS tą dieną, nes juk pats tą dieną girdėjai, kad ten yra anakimai ir galingi, įtvirtinti miestai. Jei tik VIEŠPATS bus su manimi, juos išvarysiu, kaip VIEŠPATS kalbėjo”.

¹³Taigi Jozuė jį palaikino ir davė Hebroną* Jefūnės sūnui Kalebui kaip paveldą. ¹⁴Taip Hebronas tapo Jefūnės sūnaus kenizaičio Kalebo paveldu iki šios dienos, nes jis buvo ištikimas VIEŠPAČIUI, Izraelio Dievui. – ¹⁵Hebrono vardas pirmiau buvo Kirjat-Arba. Šis Arba buvo iškiliausias vyras tarp anakimų.

Po karo kraštas buvo ramus.

15 bos ¹Paveldo dalis, atitekusi burty keliu Judo giminės žmonėms pagal jų klanus, tęsėsi labai toli į pietus iki par Edomo ribos – Zino dykumos. ²Jų pietinė riba prasideda prie Mirties jūros galo, nuo jos liežuvio, iškišto pietų link. ³Iš ten ji eina į pietus nuo Akrabimų šlaito, pereina į Ziną ir, pakilusi į pietus nuo Kadeš-Barneos, pereina į Hezroną, pakyla į Adarą ir sukasi į Karką. ⁴Iš ten riba, apėjusi Azmoną ir eidama Egipto upės vaga, pasiekia Jūrą. Ši bus jums pietinė riba.

⁵Rytinė siena bus Mirties jūra iki Jordano žiočių. Šiaurės pusėje riba prasideda nuo Jūros įlankos prie Jordano žiočių. ⁶Riba pakyla į Bet-Hoglą ir eina į šiaurę nuo Bet-Arabos. Iš ten riba pakyla prie

14,4: ... Juozapo palikuonys sudarė dvi gimines – Manasą ir Efraimą; šiuo skaičiavimu, atėmus Levio giminę, vis dar yra dvylika giminių, turėjusių žemės paveldą Kanaane. Tačiau iš tikrųjų Simeono giminė ištirpo Judo giminėje (žr. Joz 19,9), ir pusė Efraimo ir Manaso giminės buvo laikoma viena gimine.

14,6-15: Ilgainiui Judo giminė užvaldė Kalebo klaną. Ši tikėjimo kraičio dalis primena, kad Kalebo klando teisės į Hebrono sritį ištaka buvo Mo-

zė (žr. 2 Sam 2,4).

14,13: ... Hebroną... : maždaug 32 km į pietus nuo Jeruzalės su Machpelos ola – tikėjimo protėvių kapais. Nūdien svarbi vieta žydų tikėjimui, nes čia yra palaidoti Abraomas ir Sara, Izaokas ir Rebeka, Jokūbas ir Lea. Rachelės kapas yra prie Betliejaus, o Juozapo – prie Šechemo. Hebrone Dovydas buvo pateptas Judo karaliumi (žr. 2 Sam 2,4).

Reubeno sūnaus Bohano akmens. ⁷O iš Achoro slėnio riba pakyla į Debirą ir pasisuka šiaurėn Gilgalo link, priešais Aduimųų šlaitą, esantį pietinėje slėnio pusėje. Iš ten riba, apėjusi En-Šemešo vandenį, pasiekia En-Rogelį. ⁸Ben-Hinomo slėniu* kyla palei pietinį jebusitų, tai yra Jeruzalės, šlaitą. Tada riba palipa į viršūnę kalvos, esančios vakariniame Ben-Hinomo slėnio šone, prie šiaurinio Refajimų slėnio galo. ⁹Nuo tos kalvos viršūnės riba nuvingiuoja prie Neftoaho vandenų šaltinio, o iš ten eina prie Efrono kalno miestų. Tada riba atvingiuoja prie Baalos, tai yra Kirjat-Jearimų. ¹⁰Nuo Baalos riba pasuka į vakarus Seiro kalno link, praeina palei Jearimų kalno, tai yra Chesalono šlaito, šiaurinį šoną, nusileidžia į Bet-Šemešą ir nueina į Timną. ¹¹Tada riba leidžiasi kalvos šlaito link šiaurėje nuo Ekrono, pasisuka į Šikeroną ir, praėjusi palei Baalos kalną, leidžiasi į Jabnėlį. Šiaurinė riba baigiasi prie Jūros. ¹²O vakarinė riba yra Didžiosios jūros pakrantė. Tokia yra Judo giminės riba pagal jų klanus visur aplinkui.

Kalebo paveldo dalis ¹³Pagal VIEŠPATIES įsakymą, Jozuė davė Jefūnės sūnui Kalebui dalį tarp Judo giminės – Kirjat-Arbą, tai yra Hebroną. [Arba buvo Anako tėvas.] ¹⁴Kalebas išvarė iš ten tris Anako sūnus: Šešajį, Ahimaną ir Talmajį – Anako palikuonis. ¹⁵Iš čia jis išžygiavo prieš Debiro gyventojus. Debiras seniau buvo

vadinamas Kirjat-Seferiu. ¹⁶Kalebas paskelbė: „Kas puls ir paims Kirjat-Seferį, tam duosiu žmoną savo dukterį Achsą“. ¹⁷*Otnielis, Kalebo brolio Kenazo sūnus, jį paėmė, ir Kalebas davė jam žmoną savo dukterį Achsą. ¹⁸Parėjusi pas savo vyrą, ji skatino jį prašyti jos tėvo ariamos žemės. O jai nulipus nuo asilo, Kalebas paklausė: „Ko tu nori?“ ¹⁹Ji atsakė: „Duok man dovaną! Kadangi padėjai mane į Negebo kraštą, duok man ir vandens šaltinių!“ Tad Kalebas davė jai, ko ji prašė: aukštutinius ir žemutinius vandens šaltinius.

Judo giminės miestai ²⁰*Šis yra Judo giminės žmonių paveldas pagal jų klanus. ²¹O miestai, priklausantys Judo giminės žmonėms prie Edomo ribos Negebe, buvo Kabzėelis, Ederis, Jaguras, ²²Kina, Dimona, Adada, ²³Kedešas, Hazoras, Itnanas, ²⁴Zifas, Telemas, Bealotai, ²⁵Hazar-Hadatta, Kerjot-Hezronas, tai yra Hazoras, ²⁶Amamas, Šema, Molada, ²⁷Hazar-Gada, Hešmonas, Bet-Peletas, ²⁸Hazar-Šualas, Beer-Šeba, Biziotija, ²⁹Baala, Ijimai, Eze-mas, ³⁰Eltoladas, Chesilas, Horma, ³¹Ziklagas, Madmana, Sansana, ³²Lebaotai, Šilhimai, Ainas ir Rimonas. Iš viso dvidešimt devyni miestai su jiems pavaldžiomis gyvenvietėmis.

³³Miestai Šefeloje*: Eštaolas, Zora, Ašna, ³⁴Zanoahas, En-Ganimai, Tapuahas, Enamas, ³⁵Jarmutas, Adulamas, Soko'as, Azeka, ³⁶Šaaraėjimai, Aditajimai, Gedera ir

15,8: ... *Ben-Hinomo slėniu*... : pietinė Jeruzalės miesto riba. *Ben-Hinnom* reiškia *Hinomo sūnus*. Ši vieta buvo vadinama ir *Hinomo slėniu*, o hebrajiškai *Ge-Hinnom*. Iš čia kilo graikiškasis žodis *gehenna* Naujajame Testamente; jis sulietuvinamas *pragaro ugnimi*. Mat *Hinomo slėnyje* Jėzaus laikais buvo deginamos miesto šiukšlės. Jame nuolat degė ugnis.

15,17-19: Pasakojimas apie Otnielį pakartojamas Teisėjų knygoje (žr. Ts 1,13-15; 3,9-11).

15,20-62: Šis nuodugnus Judo giminės miestų sąrašas turbūt buvo paimtas iš dokumento, pa-

ruošto administraciniais tikslams. Miestai dalijami į keturias sritis, kai kurios jų turi savo padalus. Parąšūs Judo giminės miestų sąrašai randami Joz 19,2-7; 1 Kr 4,26-32; Neh 11,25-30 skaitiniuose. Atrodo, kad šis sąrašas yra nukentėjęs laikui bėgant: sudėtinės, duotos 32-oje ir 36-oje eilutėje, nėra tikslios, kai kurie miestų vardai netiksliai rašomi, daug vietovių nūdien dar nėra atpažintos.

15,33: ... *Šefeloje*... : Priekalnyje, t.y. vietoje tarp Judo aukštumų srities ir pajūrio lygumų. Žr. Įst 1,7.

Gederotajimai – keturiolika miestų su jiems pavaldžiomis gyvenvietėmis.

37 Zenanas, Hadaša, Migdal-Gadas, 38 Dilanas, Mizpa, Joktė-Elis, 39 Lachišas, Bozkatas, Eglonas, 40 Kabonas, Lahmasas, Chitlišas, 41 Gederotai, Bet-Dagonas, Namama ir Makeda – šešiolika miestų su jiems pavaldžiomis gyvenvietėmis.

42 Libna, Eteris, Ašanas, 43 Iftahas, Ašana, Nezibas, 44 Keila, Achzibas ir Mareša – devyni miestai su jiems pavaldžiomis gyvenvietėmis.

45 Ekronas ir jam pavaldūs miestai bei gyvenvietės. 46 Nuo Ekrono į vakarus visi miestai Ašdodo apylinkėje su jiems pavaldžiomis gyvenvietėmis – 47 Ašdodas ir jam pavaldūs miestai bei gyvenvietės, – Gaza ir jai pavaldūs miestai bei gyvenvietės iki pat Egipto slėnio ir Didžiosios jūros pakrantės.

48 Miestai aukštumų srityje: Šamiras, Jatiras, Soko'as, 49 Dana, Kirjat-Sana, tai yra Debiras, 50 Anabas, Eštemoa, Animai, 51 Gošenas, Holonas ir Gilo'as – vienuolika miestų su jiems pavaldžiomis gyvenvietėmis.

52 Arabas, Duma, Ešanas, 53 Janimai, Bet-Tapuahas, 54 Humta, Kirjat-Arba, tai yra Hebronas, ir Zioras – dešimt miestų su jiems pavaldžiomis gyvenvietėmis.

55 Maonas, Karmelis, Zifas, Juta, 56 Jezrėelis, Jokdeamas, Zanoahas, 57 Kainas, Gibeas ir Timna – dešimt miestų su jiems pavaldžiomis gyvenvietėmis.

58 Halhulas, Bet-Zūras, Gedoras, 59 Maratas, Bet-Anotai ir Eltekonas – šeši miestai su jiems pavaldžiomis gyvenvietėmis.

60 Kirjat-Baalas, tai yra Kirjat-Jearimai, ir Raba – du miestai su jiems pavaldžiomis gyvenvietėmis.

61 Miestai dykumoje: * Bet-Araba, Mirdinas, Sekaka, 62 Nibšanas, Ir-Melahas ir En-Gedis – šeši miestai su jiems pavaldžiomis gyvenvietėmis.

63 Bet Judo žmonės nepajėgė išvaryti jebusių – Jeruzalės gyventojų. Užtat jie tebegyvena su Judo giminės žmonėmis Jeruzalėje iki šios dienos.

16 Efraimo giminės paveldas
1* Paveldo dalis, atitekusį burtų keliu Juozapo giminės žmonėms, tęsėsi nuo Jordano prie Jericho – rytuose nuo Jericho vandenų – į dykumą. Nuo Jericho riba kyla per aukštumų sritį Bet-Elio link. 2 Eidama nuo Bet-Elio į Lužą, ji pereina architų žemę prie Atarotų, 3 leidžiasi žemyn vakarų link į jafletitų žemę iki pat Žemutinio Bet-Horono ribos, tada į Gezerį ir baigiasi prie Jūros.

4 Juozapo giminės žmonės – Manasas ir Efraimas – gavo savo paveldą.

5 Efraimo žmonių žemė pagal jų klanus buvo tokia: jų paveldo riba* ėjo nuo Atarot-Adaro rytuose iki pat Aukštutinio Bet-Horono, 6 o nuo čia riba pasiekia Jūrą. O šiaurėje riba vingiuoja nuo Michmeta to į rytus už Taanat-Šilo'o ir, jį praėjusi, nueina į rytus nuo Janoaho. 7 Nuo Janoaho riba nusileidžia į Atarotus bei Naaratą ir, paliesdama Jerichą, baigiasi prie Jordano. 8 Nuo Tapuaho riba eina vakarų link į Kanos slėnį ir baigiasi prie Jūros. Toks buvo Efraimo giminės žmonių paveldas

15,61: ... *dykumoje*... : platus Jordano upės žiočių tarpekis prie Negyvosios jūros, kurią Senasis Testamentas vadina Druskos, arba Mirties, jūra.

16,1-17,18: Nustačius Judo, svarbiausios giminės, ribas ir miestus, aprašoma kitos svarbiausios grupės, dviejų Juozapo giminių – Efraimo ir Manaso – žemė, nors ji nuo Judo giminės žemės

buvo Benjaminio (žr. Joz 18,11-20) ir Dano žemių atskirta (žr. Joz 19,40-48).

16,1-3: Ši linija buvo pietinė Efraimo giminės ir šiaurinė Benjaminio bei Dano giminių riba.

16,5: ... *paveldo riba*... : linija, skirianti Efraimą nuo Manaso. Efraimo šiaurinė riba (5-oji eilutė) nurodoma nuo rytų į vakarus, o jo rytinė riba (6-7-oji eilutė) nuo šiaurės į pietus.

pagal jų klanus, ⁹įskaitant miestus, kurie buvo priskirti Efraimo giminės žmonėms Manaso giminės žemėje – visus tuos miestus su jiems pavaldžiomis gyvenvietėmis. ¹⁰Bet jie kanaaniečių, gyvenusių Gezerijoje, nepajėgė išvaryti. Taigi kanaaniečiai pasiliko tarp Efraimo giminės žmonių lig šios dienos, bet jie turi eiti lažą.

17 Manaso giminės paveldas

¹⁰ O ši yra paveldo dalis, atitekusi burtų keliu Manaso giminei, kaip Juozapo pirmagimiui. Kadangi Manaso pirmagimis ir Gileado tėvas Machiras buvo narsus galiūnas, jam buvo paskirta paveldu Gileadas ir Bašanas. ²Ir kitiems Manaso giminės žmonėms* buvo paskirtos paveldo dalys pagal jų klanus – Abiezerio, Heleko, Asrielio, Šechemo, Hefero ir Šemidos palikuonims. Tie buvo Juozapo sūnaus Manaso vyriškieji palikuonys.

³ O Manaso sūnaus Machiro sūnaus Gileado sūnaus Hefero sūnus Zelofedas neturėjo sūnų, bet vien dukteris. Dukterų vardai buvo Mahla, Noa, Hogla, Milka ir Tirza. ⁴Jos atėjo pas kunigą Eleazarą, Nuno sūnų Jozuę bei vadus pasakyti: “VIEŠPATS įsakė Mozei duoti mums paveldą tarp mūsų vyriškų giminaičių”. Taigi pagal VIEŠPATIES įsakymą jis davė joms paveldą tarp jų tėvo giminaičių. ⁵Vadinasi, Manasui atiteko dešimt dalių, be Gileado ir Bašano krašto, esančio anapus Jordano, ⁶nes Manaso dukterys gavo paveldą su jo sūnumis. Gileado kraštas buvo duotas paveldu kitiems Manaso giminės žmonėms.

⁷ Manaso riba ėjo nuo Ašero* į Michmetatą, esantį netoli Šechemo. Iš ten riba ėjo dešinėn En-Tapuaho gyventojų link.

{⁸Tapuahos sritis priklausė Manasui, bet Tapuahas, esantis ant Manaso ribos, priklausė Efraimo žmonėms.} ⁹Toliau riba ėjo, nusileisdama į Kanos slėnį. Miestai, esantys į pietus nuo slėnio, priklausė Efraimui kaip jo valdos tarp Manaso miestų. Manaso riba buvo į šiaurę nuo slėnio ir baigėsi prie Jūros. ¹⁰Vadinasi, žemė pietų pusėje priklausė Efraimui, o žemė šiaurės pusėje priklausė Manasui, o Jūra buvo jo riba. Ši žemė šiaurėje ribojasi su Ašeru, o rytuose su Issacharu. ¹¹Issacharo ir Ašero žemėje Manasas turėjo Bet-Šeaną ir jam pavaldžias gyvenvietes, Ibleamą ir jam pavaldžias gyvenvietes, Doro gyventojus ir jam pavaldžias gyvenvietes, En-Doro gyventojus ir jam pavaldžias gyvenvietes, Taanacho gyventojus ir jam pavaldžias gyvenvietes bei Megido gyventojus ir jam pavaldžias gyvenvietes. [Trečiasis Doras yra Nafetas.] ¹²Bet Manaso žmonės šių miestų paveldėti neįstengė, ir kanaaniečiai liko tame krašte toliau gyventi. ¹³Kai izraeliečiai tapo stiprūs, jie privertė kanaaniečius eiti lažą, bet visiškai jų neišvarė.

Efraimas ir Manasas prašo daugiau paveldo

¹⁴*Juozapo giminės žmonės skundėsi Jozuei, sakydami: “Kodėl tu tedavei mums tik vieną burtų metimą ir vieną dalį kaip paveldą, nors ir matai, kad mes esame gausi tauta, kurią VIEŠPATS visą laiką laimino?” – ¹⁵“Jei esate gausi tauta, – atsakė jiems Jozuė, – eikite į miškingąsias aukštumas ir išsikirkkite sau sritį perizitų ir refajimų žemėje, jeigu matote, kad Efraimo aukštumos yra jums per ankštos”. ¹⁶Bet Juozapo giminės žmonės jį tikino: “Mūsų aukštumų žemės mums neužten-

17,2: Ir kitiems Manaso giminės žmonėms... : tiems, kurie nebuvo dar įsikūrę rytuose nuo Jordano.
17,7: Manasas turėjo ribą su Ašeru tik pačioje savo teritorijos šiaurės vakarų dalyje. Riba, aprašoma 7-10 eilutėse, yra išsamesnis aprašas ribos, skiriančios Manasą nuo Efraimo, apie kurią rašo-

ma Joz 16,5-9 skaitinyje.

17,14-18: Juozapo giminės reikalavo ir gavo dvi-
gubą paveldo dalį.

17,16: Jezreėlio slėnis tęsėsi nuo Karmelio kal-
nų virtinės į rytus iki Jordano upės. Bet-Šean{as}
yra Jezreėlio slėnio pietryčių kampe. Izraeliečiai

ka! Be to, visi kanaaniečiai, gyvenantys lygumoje, tiek Bet-Šeane ir jam pavaldžiose gyvenvietėse, tiek Jezrėelio slėnyje,* turi geležinius kovos vežimus!”¹⁷ Todėl Jozuė tarė Juozapo namams – Efraimui ir Manasui: “Esate iš tikrųjų gausi tauta, turinti didelę jėgą. Jums vienos dalies tikrai negana.”¹⁸ Aukštumų sritis bus jūsų. Tiesa, ji dabar yra miškai, bet ją išsikirsite ir visą pavaldėsite. Jūs ir kanaaniečius išvarsysite, nors jie turi geležinius kovos vežimus ir yra stiprūs”.

18 Septynių likusių giminių paveldas ¹Visa izraeliečių bendrija susirinko Šilo’e* ir pastatė ten Susitikimo palapinę. Dabar visas kraštas buvo jų rankose.

2 Bet buvo likusios septynios izraeliečių giminės, kurios dar nebuvo pavaldėjusios savo dalies. ³Todėl Jozuė tarė izraeliečiams: “Kaip ilgai delsite įeiti ir paveldėti kraštą, kurį VIEŠPATIS, jūsų protėvių Dievas, yra jums davęs? ⁴Pasitelkite po tris vyrus iš kiekvienos giminės. Pasiųsiu juos pereiti visą kraštą ir sužymėti jį pagal paveldą. Paskui jie sugrįš pas mane. ⁵Paveldą padalys į septynias dalis. Judo giminė pasiliks savo žemėje pietuose ir Juozapo namai liks jų žemėje šiaurėje. ⁶Kai būsite užbaigę žymėti kraštą į septynias dalis, sužymėjimą man čia atneškite. Tada mesiu jums burtą čia, VIEŠPATIES, mūsų Dievo, akivaizdoje. ⁷Levitai neturi dalies tarp jūsų, nes VIEŠPATIES kunigystė yra jų dalis. O Gadas ir Reubenas ir pusė Manaso giminės yra gavę savo paveldo dalį rytuose, anapus Jordano. VIEŠPATIES tarnas Mozė jiems ją paskyrė”.

8 Vyrų leidosi į kelionę. Vyrams, išeinantiems sužymėti krašto, Jozuė įsakė: “Eikite, pereikite visą kraštą ir jį sužymėkite. Tada sugrįžkite pas mane. Aš mesiu jums burtą VIEŠPATIES akivaizdoje čia, Šilo’e”. ⁹Taigi vyrai išėjo, perėjo kraštą ir sužymėjo jį knygoje miestas po miesto į septynias dalis. Paskui jie sugrįžo pas Jozuė į stovyklą prie Šilo’o. ¹⁰O Jozuė metė jiems burtą VIEŠPATIES akivaizdoje Šilo’e. Čia Jozuė padalijo kraštą izraeliečiams pagal jų padaląs.

Benjamino giminės paveldas ^{11*}Pirmoji dalis burtų keliu atiteko Benjamino giminės žmonėms pagal jų klanus. Žemė, atitekusi jiems burtų keliu, buvo tarp Judo giminės ir Juozapo giminės palikuonių. ¹²Šiaurės šone riba prasidėjo prie Jordano. Iš čia riba kilstelėja į šiaurinį Jericho slaitą, pakyla vakarų link į aukštumų kraštą ir išeina į Bet-Aveno dykumą. ¹³Iš ten riba pasuka į pietus nuo Luzo – į Luzo slaitą, tai yra Bet-Elį, o iš čia riba nusileidžia žemyn į Atarot-Adarą prie kalno, esančio į pietus nuo Žemutinio Bet-Horono. ¹⁴Dabar riba sukasi ir įvingiuoja į vakarinį šoną: riba nuo kalno pietinėje Bet-Horono pusėje eina į pietus, kol ji pasibaigia prie Kirjat-Baalo, tai yra Kirjat-Jearimų, Judo giminės žmonių miesto. Tai yra vakarinis šonas. ¹⁵Pietinis šonas prasidėjo prie Kirjat-Jearimų. Iš čia riba eina į Efroną, Neftoaho vandenų šaltinį, ¹⁶toliau nusileidžia į kalno papėdę priešais Ben-Hinomo slėnį, esantį prie pietinio Refajimų slėnio galo, tada eina žemyn Hinomo slėniu palei pietinį jebusitų slaitą iki En-Rogelio. ¹⁷Tada, pasisukusi šiaurės link, ji pasiekia En-

šį miestą ir jam pavaldžias gyvenvietes paėmė tik Dovydui ir Saliamonui valdant.

18,1: ... Šilo’e... : svarbi izraeliečių Dvylikos giminių lygos šventovė teisėjų laikotarpiu. Izraeliui tapus karalyste X a. prieš Kristų, Jeruzalė

tapo pagrindine Sandomos tautos šventove. Šilo’as nūdien yra tik piliakalnis, maždaug 32 km į šiaurę nuo Jeruzalės.

18,11-18: Benjamino giminės žemė šiaurėje ribojasi su Judo giminės žeme.

Šemešą, o iš čia nueina į Gelilotus priešais Adumimų perėją ir nusileidžia prie Reubeno sūnaus Bohano akmens. ¹⁸Paėjusi į šiaurę iki Arabos kranto, nusileidžia į Arabą. ¹⁹Iš čia riba praeina šiaurėje nuo Bet-Hoglos ir baigiasi prie šiaurinės Mirties jūros įlankos, prie Jordano žiočių. Tai yra pietinė riba. ²⁰Galop Jordanas sudaro ribą jų rytiniame šone. Tai yra Benjamino giminės paveldas jo klanams pagal visas jo ribas.

21 O miestai, priklausę Benjamino giminei pagal jų klanus, buvo Jerichas, Bet-Hogla, Emek-Hezizas, ²²Bet-Araba, Zemarajimai, Bet-Elis, ²³Avimai, Para, Ofra, ²⁴Chefar-Amona, Ofnis ir Geba – dvylika miestų ir jiems pavaldžios gyvenvietės. ²⁵Taip pat Gibeonas, Rama, Beerotai, ²⁶Mizpa, Chefira, Moza, ²⁷Rekemas, Irpėlis, Tarala, ²⁸Zela, Elefas, Jebus, – tai yra Jeruzalė, – Gibeas ir Kirjat-Jearimai – keturiolika miestų ir jiems pavaldžios gyvenvietės. Tai yra Benjamino giminės paveldas pagal jų klanus.

19 Simeono giminės paveldas

¹Antroji dalis burtų keliu atiteko Simeonui. Simeono giminės žmonių paveldas pagal jų klanus buvo viduryje Judo giminės paveldo. ²Jų paveldas apėmė Beer-Šebą, Šebą, Moladą, ³Hazar-Šualą, Baalą, Ezemą, ⁴Etoladą, Betulą, Hormą, ⁵Ziklagą, Bet-Markabotus, Hazar-Susą, ⁶Bet-Lebaotus ir Šaruheną – trylika miestų ir jiems pavaldžias gyvenvietes; ⁷Ainą, Rimoną, Eterį ir Ašaną – keturis miestus

ir jiems pavaldžias gyvenvietes ⁸drauge su visomis gyvenvietėmis šių miestų apylinkėje iki pat Baalat-Beero ir Ramat-Negebo. Tai buvo Simeono giminės paveldas pagal jų klanus. ⁹Simeono giminės paveldas buvo Judo žemės dalis; kadangi Judo giminės dalis buvo jiems per didelė, todėl Simeono giminės žmonės gavo dalį jų dalies viduje.

Zebuluno giminės paveldas ^{10*}Trečioji dalis burtų keliu atiteko Zebuluno giminės žmonėms pagal jų klanus. Jo paveldo riba siekė iki pat Sarido. ¹¹Iš čia riba kyla vakarų link į Maralą, siekdama Dabę ir paskui liesdama slėnį, esantį šalia Jokneamo. ¹²Iš Sarido ji eina į kitą pusę – į rytus, kur saulė teka, pro Chislot-Taboro žemę, o iš ten ji nueina į Daberą ir tada pakyla į Jafiją. ¹³Iš čia ji vėl pasuka į rytus – saulėtekio link, į Gat-Heferą bei Et-Kaziną ir, eidama Rimono kryptimi, daro vingį į Neą. ¹⁴Tada ji daro posūkį – tai yra riba šiaurėje – į Hanatoną ir baigiasi prie Ifta-Eliso slėnio. ¹⁵Taigi su Katatu, Nahalalu, Šimronu, Idala ir Bet-Lehemu – dvylika miestų su jiems pavaldžiomis gyvenvietėmis. ¹⁶Tai yra paveldas Zebuluno giminės žmonių pagal jų klanus, tie miestai ir jiems pavaldžios gyvenvietės.

Issacharo giminės paveldas ^{17*}Ketvirtoji dalis burtų keliu atiteko Issacharui – Issacharo giminės žmonėms pagal jų klanus. ¹⁸Jų žemė apėmė Jezreelį, Chesulotus, Šunemą, ¹⁹Hafarajimus, Šioną, Anaharatą, ²⁰Rabitą, Kišoną, Ebežą, ²¹Remetą, En-

19,10-16: Zebuluno teritorija buvo centrinėje Esdraelono lygumos dalyje ir pietinėje Galilėjoje. Pietuose ji ribojosi su Manasu, pietryčiuose su Issacharu, šiaurės rytuose ir šiaurėje su Naftaliu, o vakaruose su Ašeru. Vėliau įkurtas Nazareto miestas yra Zebuluno teritorijoje. Žinoma, Zebuluno Bet-Lehem, t.y. Betliejus, yra skirtingas nuo to paties vardo miesto Judo giminės teritorijoje. ... *dvylika miestų*... : atrodo, kad septyni vardai yra dingę iš 15-osios eilutės. Galbūt kai kurios vieto-

vės, minimos 12-14 eilutėse, priklauso šiam skaičiui.

19,17-23: Issacharo žemė buvo rytiniame Esdraelono lygumos takoskyros šlaite ir apėmė pietrytinę Galilėjos kalnų sritį. Iš pietų ir rytų ją supo Manasas, iš šiaurės Naftalis, o iš vakarų Zebulunas. *Jezreel'io* miestas vyravo lygumoje ir davė jai vardą; vėlesnė to paties vardo forma yra Esdraelon{as}.

Ganimus, En-Hadą ir Bet-Pazezą. ²²Riba prieina ir prie Taboro, Šahazumos ir Bet-Šemešo; jo riba baigiasi prie Jordano – šešiolika miestų su jiems pavaldžiomis gyvenvietėmis. ²³Tai yra paveldas Issacharo giminės žmonių pagal jų klanus, miestai ir jiems pavaldžios gyvenvietės.

Ašero giminės paveldas ^{24*}Penktoji dalis burtų keliu atiteko Ašero giminės žmonėms pagal jų klanus. ²⁵Jų žemė apėmė Helkatą, Halį, Beteną, Achšafą, ²⁶Alam-Melechą, Amadą ir Mišalą. Vakarų pusėje riba liečia Karmelį ir Šihor-Libnatą. ²⁷Tada ji pasisuka į rytus, eina į Bet-Dagoną, atsimuša į Zebuluną ir eina Ifta-Elio slėniu šiaurės link į Bet-Emeką ir Neielį. Nuo čia ji eina toliau šiaurėn į Kabilą, ²⁸Ebroną, Rehobą, Hamoną, Kaną iki pat Didžiojo Sidono. ²⁹Tada riba suka Ramos link, pasiekdama įtvirtintą Tyro miestą, pasisuka į Hosą ir ateina iki pat Jūros prie Mahalabo, Achzibo, ³⁰Umos, Afeko ir Rehobo – dvidešimt du miestai su jiems pavaldžiomis gyvenvietėmis. ³¹Tai yra paveldas Ašero giminės žmonių pagal jų klanus, tie miestai ir jiems pavaldžios gyvenvietės.

Naftalio giminės paveldas ^{32*}Šeštoji dalis burtų keliu atiteko Naftalio giminei, Naftalio giminės žmonėms pagal jų klanus. ³³Jų riba ėjo nuo Helefo, nuo Bezananimų ažuolo, Adami-Nekebo bei Jabneelio iki pat Lakumo ir baigėsi prie Jordano. ³⁴Vakarų šone riba pasuka į Aznot-Taborą ir iš ten eina į Hukoką, liksdama pietuose Zebuluną, vakaruose Ašerą ir ry-

tuose Jordaną. ³⁵O įtvirtinti miestai buvo Zidimai, Zeras, Hamatas, Rakatas, Kinetas ³⁶Adama, Rama, Hazoras, ³⁷Kedešas, Edreijas, En-Hazoras, ³⁸Ironas, Migdal-Elis, Horemas, Bet-Anatas ir Bet-Šemešas – devyniolika miestų su jiems pavaldžiomis gyvenvietėmis. ³⁹Tai yra paveldas Naftalio giminės žmonių pagal jų klanus, miestai ir jiems pavaldžios gyvenvietės.

Dano giminės paveldas ^{40*}Septintoji dalis burtų keliu atiteko Dano giminės žmonėms pagal jų klanus. ⁴¹Jų paveldo žemė apėmė Zorą, Eštaolą, Ir-Šemešą, ⁴²Šaalab-Biną, Aijaloną, Itlą, ⁴³Eloną, Timną, Ekroną, ⁴⁴Eltekę, Gibetoną, Baalatą, ⁴⁵Jehudą, Bene-Baraką, Gat-Rimoną, ⁴⁶Me-Jarkoną ir Rakoną prie ribos priešais Jopę. ⁴⁷Bet Dano giminės žmonių žemė išslydo jiems iš rankų. Todėl Dano giminės žmonės nukilo ir užpuolė Lešemą.* Užėmę jį ir išnaikinę kalaviju gyventojus, jį paveldėjo ir, pavadinę Lešemą savo protėvio Dano vardu, jame įsikūrė. ⁴⁸Tai yra paveldas Dano giminės žmonių pagal jų klanus, tie miestai ir jiems pavaldžios gyvenvietės.

Jozuės miestas ⁴⁹Pabaigę dalyti tas krašto žemes kaip paveldą, izraeliečiai davė nuo savęs Nuno sūnui Jozuei paveldą. ⁵⁰VIEŠPATIES įsakymu jie davė jam miestą, kurio jis prašė, – Timnat-Serahą Efraimo aukštumose. Jis miestą atstatė ir jame įsikūrė.

⁵¹Tai yra paveldo dalys, kurias kunigas Eleazaras, Nuno sūnus Jozuė ir izraeliečių giminių protėvių namų galvos

19,24-31: Ašeras paveldėjo vakarinį Galilėjos kalnų šlaitą iki pat Viduržemio jūros. Jo teritorija pietuose ribojosi su Manasu, rytuose su Zebulunu ir Naftaliu ir šiaurėje su Finikija.

19,32-39: Naftalis gavo rytinę Galilėją. Ašeras buvo vakarų pusėje, Zebulunas ir Issacharas pietuose, o Jordano aukštupyje ir Hermono kalnas sudarė rytinę ribą. Dalis Dano giminės žmonių vėliau

užėmė pačią šiaurinę Naftalio žemės sritį prie Jordano ištakų (žr. 47-ąją eilutę).

19,40-46: Pradinė Dano giminės teritorija buvo mažas žemės plotas tarp Judo, Benjamino bei Efraimo giminių ir filistinų.

19,47: *Lešem(as)...*: Ts 18 skaitinyje jis vadinamas Lajiš{as}. Čia išsamiau pasakojama apie Dano giminės persikėlimą.

VIEŠPATIES akivaizdoje prie Susitikimo palapinės įėjimo Šilo'e padalijo burtų keliu. Taip jie užbaigė dalyti kraštą.

20 Prieglaudos miestai ^{1*}Tada VIEŠPATS tarė Jozuei: ²“Sakyk izraeliečiams: ‘Pasirinkite prieglaudos miestus, apie kuriuos esu jums kalbėjęs per Mozę, ³kad žudikas, užmušęs žmogų per neapsižiūrėjimą ir netyčiomis, galėtų tenai pabėgti. Jie bus jums prieglauda nuo keršytojo už kraują.* ⁴Žudikas turės bėgti į vieną šių miestų ir, sustojęs prie įėjimo į miesto vartus,* pareikšti savo bylą to miesto seniūnams. Tada jie turės įleisti bėglį į miestą ir duoti jam vietą pas juos gyventi. ⁵Nors keršytojas už kraują jį atsivytų, jam užmušėjo jie neišduos, nes jis netyčiomis užmušė savo artimą, su kuriuo nėra niekad buvęs priešas. ⁶Užmušėjas turės gyventi tame mieste iki teismo bendrijos akivaizdoje ir pasilikti ten iki tuometinio vyriausiojo kunigo mirties. Paskui užmušėjas gali grįžti į savo namus mieste, iš kurio jis buvo išbėgęs”.

7 Taigi jie parinko Kedešą Galilėjoje, Naftalio aukštumų dalyje, Šechemą Efraimo aukštumų dalyje ir Kirjat-Arbą, tai yra Hebroną, Judo aukštumų dalyje. ⁸O anapus Jordano, į rytus nuo Jericho, jie parinko dykumoje ant Plokštumos Bezerį iš Reubeno giminės, Gileade Ramotus iš Ga-

do giminės ir Bašane Golaną iš Manaso giminės. ⁹Tie buvo parinkti miestai visiems izraeliečiams ir tarp jų gyvenantiems ateiviams, kad bet kas, užmušęs netyčia žmogų, galėtų ten pabėgti, idant nemirtų nuo keršytojo rankos už kraują, kol nebus teistas bendrijos akivaizdoje.

21 Levitų miestai ^{1*}Levitų protėvių šeimų galvos atėjo pas kunigą Eleazarą, Nuno sūnų Jozuę ir kitų izraeliečių giminių protėvių šeimų galvas ²į Šilo'ą, Kanaano krašte, ir taip jiems kalbėjo: “VIEŠPATS įsakė per Mozę, kad būtų mums duoti miestai gyventi su ganyklomis mūsų galvijams”. ³Taigi izraeliečiai, pakludami VIEŠPATIES įsakymui, davė levitams iš savo paveldo šiuos miestus ir jų ganyklas.

4 Pirmasis burtų metimas teko Kohato žmonių klanams. Kunigo Aarono palikuonims atiteko burtų keliu trylika miestų iš Judo, Simeono ir Benjamino giminių. ⁵O likusiems Kohato žmonių klanams atiteko burtų keliu dešimt miestų iš Efraimo giminės klanų, Dano giminės ir pusės Manaso giminės.

6 Geršono žmonėms atiteko burtų keliu trylika miestų iš Issacharo giminės klanų, Ašero ir Naftalio giminių bei pusės Manaso giminės Bašane.

7 Merario žmonėms pagal jų klanus

20,1-9: Prieglaudos miestų nuostatai yra duoti Sk 35,9-28; Įst 19,1-13 skaitiniuose. Žr. Sk 35,16-25; Įst 19,2 paaiškinimus.

20,3: ... nuo keršytojo už kraują... : keršytojas už kraują buvo artimiausias užmuštojo giminaitis.

20,4: ... prie įėjimo į miesto vartus... : miesto vartai buvo vieta, kur miesto seniūnai sprendavo bylas. Vartai buvo svarbūs statiniai miesto gynybai ir turėjo ne sykį daugiau negu vieną aukštą su keletu kambarių.

21,1-42: Skirtingai nuo ankstesnių pareiškimų (žr. Joz 13,14,33), teigiančių, kad levitai negavo žemės paveldo, šiame skyriuje pasakojama apie ke-

turiasdešimt aštuonis levitų miestus su gretimomis ganyklomis. Daugumas minimų miestų nebuvo izraeliečių apgyvendinti lig VIII a. prieš Kristų. Įsakymas paskirti levitams nuosavus miestus yra duotas Skaičių knygoje (žr. Sk 35,1-8). Vargu ar tie keturiasdešimt aštuoni miestai buvo atskira levitų nuosavybė. Svarbesnieji iš jų, kaip antai Hebronas, Šechemas ir Ramotai Gileade, tikriausiai turėjo, be levitų, ir daugiau gyventojų iš tos izraeliečių giminės, kurios teritorijoje buvo levitų miestas. Betgi visuose šiuose miestuose levitai turėjo ypatingas teises į nuosavybę. Žr. Kun 25,32-34.

atiteko dvylika miestų iš Reubeno, Gado ir Zebuluno giminių.

Kunigų miestai ⁸Šiuos miestus ir jų ganyklas izraeliečiai davė levitams burtų keliu, kaip VIEŠPATS buvo įsakęs per Mozę.

9 Iš Judo ir Simeono giminių buvo duoti toliau išvardyti miestai. ¹⁰Jie atiteko Aarono palikuonims – vienam levitams priklausančiam Kohato žmonių klanui, nes jiems buvo tekęs pirmasis burtų metimas. ¹¹Jiems buvo duota Judo aukštumų srityje Kirjat-Arba, tai yra Hebronas, drauge su gretimomis ganyklomis, ¹²nors miesto laukai ir jam pavaldžios gyvenvietės jau buvo atiduoti Jefūnės sūnui Kalebui kaip jo nuosavybė.

13 Kunigo Aarono palikuonims jie davė Hebroną – prieglaudos miestą užmušėjams – su jo ganyklomis, Libną su ganyklomis, ¹⁴Jatirą su ganyklomis, Eštemoą su ganyklomis, ¹⁵Holoną su ganyklomis, Debirą su ganyklomis, ¹⁶Ainą su ganyklomis, Jutą su ganyklomis ir Bet-Šemešą su ganyklomis – devynis miestus iš šių dviejų giminių. ¹⁷O iš Benjamino giminės: Gibeoną su jo ganyklomis, Gebą su jo ganyklomis, ¹⁸Anatotą su jo ganyklomis ir Almoną su jo ganyklomis – keturis miestus. ¹⁹Kunigo Aarono palikuonių miestų su ganyklomis buvo iš viso trylika.

Kitų Kohato žmonių miestai ²⁰O kitiems Kohato žmonių klanams, – likusiems levitams, kilusiems iš Kohato, – burtų keliu duoti miestai buvo iš Efraimo giminės. ²¹Jiems buvo duoti Šechemas – prieglaudos miestas užmušėjams – su ganyklomis Efraimo aukštumų srityje, Gezeris su ganyklomis, ²²Kibzajimai su ganyklomis ir Bet-Horonas su ganyklomis – keturi miestai. ²³Iš Dano giminės – Eltekė su ganyklomis, Gibetonas su ganyklomis, ²⁴Aijalonas su ganyklomis ir Gat-Rimonas su ganyklomis – keturi miestai. ²⁵Iš

pusės Manaso giminės: Taanachas su ganyklomis ir Gat-Rimonas – du miestai. ²⁶Kitiems Kohato žmonių klanams duotų miestų su ganyklomis buvo iš viso dešimt.

Geršono žmonių miestai ²⁷Geršono žmonėms, – iš levitų klanų, – buvo duoti iš pusės Manaso giminės Golanas – prieglaudos miestas užmušėjams – su ganyklomis ir Beeštera su ganyklomis – du miestai. ²⁸Iš Issacharo giminės – Kišonas su ganyklomis, Daberatas su ganyklomis, ²⁹Jarmutas su ganyklomis ir En-Ganimai su ganyklomis – keturi miestai. ³⁰Iš Ašero giminės – Mišalas su ganyklomis, Abdonas su ganyklomis, ³¹Helkatas su ganyklomis ir Rehobas su ganyklomis – keturi miestai. ³²Iš Naftalio giminės – Kedešas Galilėjoje – prieglaudos miestas užmušėjams – su ganyklomis, Hamot-Doras su ganyklomis ir Kartanas – trys miestai. ³³Miestų su ganyklomis Geršono žmonėms pagal jų klanus iš viso buvo trylika.

Merario žmonių miestai ³⁴Likusiems levitams – Merario klanams – buvo duoti iš Zebuluno giminės Jokneamas su ganyklomis, Karta su ganyklomis, ³⁵Dimna su ganyklomis ir Nahalalas su ganyklomis – keturi miestai. ³⁶Iš Reubeno giminės – Bezeris su ganyklomis, Jahza su ganyklomis, ³⁷Kedemotai su ganyklomis ir Mefaatas su ganyklomis – keturi miestai. ³⁸Iš Gado giminės Ramotai – prieglaudos miestas užmušėjams – su ganyklomis, Mahanajimai su ganyklomis, ³⁹Hešbonas su ganyklomis ir Jazeras su ganyklomis – iš viso keturi miestai. ⁴⁰Miestų su ganyklomis, atitekusių burtų keliu Merario žmonėms pagal jų klanus, tai yra likusiems levitams, iš viso buvo dvylika.

41 Levitų miestų izraeliečių žemėje iš viso buvo keturiasdešimt aštuoni su ganyklomis. ⁴²Kiekvienas šių miestų apėmė patį miestą ir gretimas ganyklas. Tokie pat

buvo visi šie miestai.

43 Taip VIEŠPATS davė Izraeliui visą kraštą, kurį jiems duoti jis buvo prisiekęs jų protėvams. Paveldėję kraštą, jie įsikūrė jame. 44 O VIEŠPATS davė jiems visur aplinkui ramybę, kaip jis buvo prisiekęs jų protėvams. Nė vienas jų priešų nepajėgė jiems pasipriešinti, nes VIEŠPATS buvo atidavęs visus jų priešus jiems į rankas. 45 Nė vienas iš gerųjų pažadų, kuriuos VIEŠPATS buvo padaręs Izraelio namams, nebuvo likęs tuščias. Visa buvo įvykdyta.

C. TRANSJORDANIJOS GIMINIŲ GRĮŽIMAS Į SAVO ŽEMĘ

22 Transjordanijos giminės siunčiamos namo ¹Tada Jozuė pasišaukė Reubeno ir Gado giminių ir pusės Manaso giminės žmonės ²ir jiems tarė: „Jūs laikėtės visko, ką VIEŠPATIES tarnas Mozė jums įsakė, ir paklusote man visame, ką aš jums įsakiau. ³Jūs nepalikote savo giminių per tą ilgą laiką, bet lig šios dienos ištikimai laikėtės VIEŠPATIES, savo Dievo, įsakymo. ⁴Dabar, kai VIEŠPATS, jūsų Dievas, yra suteikęs, kaip buvo pažadėjęs, ramybę jūsų giminėms, gręžkitės ir eikite į savo palapines, į savo nuosavybės kraštą, kurį VIEŠPATIES tarnas Mozė davė jums anapus Jordano. ⁵Tik labai rūpinkitės laikytis įsakymo ir Mokymo, kurį VIEŠPATIES tarnas Mozė davė jums anapus Jordano, mylėti VIEŠPATĮ, savo Dievą, eiti visais jo keliais, laikytis jo įsakymų, nesitraukti nuo jo ir tarnauti jam visa savo širdimi ir visa savo siela“. ⁶Tada Jozuė juos

palaimino, su jais atsisveikino, ir jie leidosi kelionėn į savo palapines.

7 {Mozė buvo davęs pusei Manaso giminės žemę Bašane, o kitai pusei Jozuė buvo davęs tarp kitų giminių žemę į vakarus nuo Jordano.}

Be to, Jozuė, siųsdamas juos į savo palapines ir laimindamas, ⁸jiems sakė: „Grįžtate į palapines labai turtingi – su begale galvijų, sidabro, aukso, vario bei geležies ir devyniom galybėm drabužių. Dalykitės priešų grobiu su savo giminaičiais“. ⁹Taigi Reubeno ir Gado giminių žmonės bei pusės Manaso giminės žmonės paliko izraeliečius prie Šilo'o Kanaano krašte ir keliauvo į Gileado kraštą – savo pačių nuosavybę, kurią jie buvo įsigiję VIEŠPATIES įsakymu, duotu per Mozę.

Aukuras prie Jordano ¹⁰Reubeno ir Gado giminių žmonės bei pusės Manaso giminės žmonės, atėję į Jordano sritį Kanaano krašte, pastatė ten prie Jordano aukurą – į akis krintantį aukurą! ¹¹Žinia pasiekė izraeliečius: „Štai Reubeno ir Gado giminių žmonės bei pusės Manaso giminės žmonės pastatė aukurą priešais Kanaano kraštą, Jordano srityje, anapus nuo izraeliečių“. ¹²Kai Izraelio žmonės apie tai išgirdo, visa izraeliečių bendrija susirinko Šilo'e eiti į karą su jais.* ¹³Bet izraeliečiai pirma pasiuntė Eleazaro sūnų Finehą pas Reubeno ir Gado giminių žmones bei pas pusės Manaso giminės žmones Gileado krašte, ¹⁴lydimą dešimties vadų, po vieną vadą iš kiekvienų Izraelio giminių protėvių namų. Kiekvienas jų buvo savo protėvių namų galva ir Izraelio karinių gretų vadas. ¹⁵Atėję pas Reubeno ir

22,11: ... priešais Kanaano kraštą... , anapus nuo izraeliečių. Jordano upė buvo riba tarp rytinių giminių ir giminių, įsikūrusių Kanaane, nors Kanaano vardas retkarčiais apėmė visą Pažado Žemę (žr. 10-ąją eilutę). Transjordanijos giminės pasistatė aukurą savo žemėje.

22,12: ... eiti į karą su jais: vakarinių giminių izraeliečiai laikė šį aukurą išdavytės ženklų – atsimetimą nuo vienos šventovės Šilo'e laikė pavojumi Sandomos tautos vienybei (žr. Kun 17,1-9; įst 12,4-14).

Gado giminių žmones bei pusės Manaso giminės žmonės, jie tarė jiems: ¹⁶“Taip kalba visa VIEŠPATIES bendrija: ‘Ką reiškia ši išdavystė, kurią padarėte Izraelio Dievui? Šiandien atsimetėte nuo VIEŠPATIES ir pakėlėte prieš jį maištą, statydami sau aukurą! ¹⁷Ne jau Peoro nuodėmė, atnešusi marą VIEŠPATIES bendrijai, yra mums toks mažas dalykas? Juk nuo jos mes ligi pat šiol dar nesame apsivalę, ¹⁸o jūs norite atsimesti nuo VIEŠPATIES! Jūs maištaujate prieš VIEŠPATĮ šiandien, o jis rytoj supyks ant visos Izraelio bendrijos. ¹⁹Tačiau jei kraštas, kuriame įsikūrėte, yra nešvarus,* pereikite į kraštą, kuriame yra įsikūręs VIEŠPATS – ten, kur dabar stovi VIEŠPATIES Padangrė, ir kurkitės tarp mūsų. Bet prieš VIEŠPATĮ ar prieš mus nemaištaukite, statydami sau kitą aukurą vietoj VIEŠPATIES, mūsų Dievo, aukuro. ²⁰Zeraho sūnui Achanui nusikaltus sunaikinti skirtų daiktų įstatymui, argi neištiko pyktis visos Izraelio bendrijos? Juk ne vien Achanas žuvo už savo kaltę!’”*

²¹Tada Reubeno ir Gado giminių žmonių bei pusės Manaso giminės žmonių atsakė Izraelio karinių gretų galvoms: ²²“Dievas, VIEŠPATS Dievas! Dievas, VIEŠPATS Dievas!* Jis žino, nežino ir Izraelis! Jei tai būtų maištas ar išdavystė VIEŠPAČIUI, šią dieną nerodykite mums gailesčio! ²³Jei mes būtume statę aukurą atsimesti nuo VIEŠPATIES, jei būtume tai darę atnašauti ant jo deginamosioms aukoms ar grūdų

atnašoms, ar bendravimo aukoms, tereikauja pats VIEŠPATS atskaitos. ²⁴Ne! Mes tai darėme tik apimti rūpesčio, kad ateityje jūsų vaikai nesakytų mūsų vaikams: ‘Ką jūs turite bendra su VIEŠPAČIU, Izraelio Dievu? ²⁵Juk VIEŠPATS tikrai padarė Jordaną riba tarp mūsų ir jūsų, o Reubeno ir Gado giminių žmonių! Dalies VIEŠPATYJE jūs neturite!’ Vadinasi, jūsų vaikai užkirstų kelią mūsų vaikams garbinti VIEŠPATĮ. ²⁶Todėl mes nutarėme parūpinti sau liudijimą, statydami aukurą, – ne deginamosioms atnašoms ar aukoms, ²⁷bet kaip liudijimą mums ir jums, ir būsimoms kartoms, – kad turime teisę tarnauti VIEŠPAČIUI jo Artume savo deginamosiomis atnašomis, aukomis bei bendravimo atnašomis, idant jūsų vaikai niekad nesakytų mūsų vaikams: ‘VIEŠPATYJE dalies jūs neturite!’ ²⁸Manėme, jei kas nors ateityje taip kalbėtų mums ar mūsų palikuonims, mes galėtume atsakyti: ‘Pasižiūrėkite į šį VIEŠPATIES aukuro pavyzdį, mūsų protėvių padarytą, ne deginamosioms atnašoms ir ne aukoms, bet liudyti* mums ir jums’. ²⁹Tebūna toli nuo mūsų mintis kelti maištą prieš VIEŠPATĮ ar šią dieną atsimesti nuo VIEŠPATIES ir statyti kitą aukurą deginamosioms atnašoms, grūdų atnašoms ir aukoms atskirai nuo VIEŠPATIES, mūsų Dievo, aukuro, stovinčio priešais jo Padangrę!”

³⁰Kunigas Finehas ir bendrijos vadai – Izraelio karinių gretų galvos, buvę su juo,

22,19: ... *nešvarus*: rytinių giminių žemė neturėjo Sendoros Dievo šventovės – Susitikimo palapinės, apčiuopiamos Viešpaties Artumo išraiškos.

22,20: ... *ne vien Achanas žuvo už savo kaltę*: Achano kaltė buvo pirmojo žygio prieš Ai nesėkmės priežastis (žr. Joz 7,4-23). Achano atvejį pateikiamas visų izraeliečių solidarumui ir tarpusavio atsakomybei pabrėžti.

22,22: *Dievas, VIEŠPATS Dievas! Dievas, VIEŠPATS Dievas!*: hebrajiškai: ‘*El Elohim, Jahveh! El*

Elohim, Jahveh!’ Pažodžiui lietuviškai būtų: *Dievų Dievas, VIEŠPATS! Dievų Dievas, VIEŠPATS!* Hebrajiškajame tekste pridedami du sinonimai – ‘*El*’ (vienaskaita) ir ‘*Elohim*’ (daugiskaita) – prie dieviškojo vardo *Jahveh*. Šių trijų šventų žodžių pakartojimas pabrėžia rytinių giminių ištikimybę ir nekaltumą.

22,28: ... *liudyti*... rytinės giminės statė aukurą ne kaip bendros šventovės varžovą, bet tik kaip priemonę mokyti savo vaikams, kad jie būtų ištikimi vienai tikrai šventovei anapus Jordano.

išklausę Reubeno, Gado ir Manaso giminių paaiškinimo, buvo patenkinti. ³¹ Eleazaro sūnus Finehas tarė Reubeno, Gado ir Manaso žmonėms: „Šiandien mes pažinome, kad VIEŠPATS yra tarp mūsų, nes jūs nesate nusikaltę neištikimybė VIEŠPAČIUI. Iš tiesų jūs išgelbėjote izraeliečius nuo VIEŠPATIES bausmės”.

32 Tada Eleazaro sūnus kunigas Finehas ir vadai sugrįžo nuo Reubeno ir Gado žmonių, gyvenančių Gileado krašte, pas izraeliečius į Kanaano kraštą ir parnešė jiems žodį apie reikalą. ³³ Izraeliečiai buvo patenkinti, jie šlovino Dievą ir daugiau nebesirengė eiti į karą su jais sunaikinti krašto, kuriame buvo įsikūrę Reubeno ir Gado žmonės. ³⁴ Reubeno ir Gado žmonės pavadino aukurą Liudijimu.* Jie sakė: „Juk jis yra mums liudijimas, kad VIEŠPATS yra Dievas”.

23 Paskutinė Jozuės kalba
¹* Praėjus daugeliui metų, kai VIEŠPATS buvo suteikęs Izraeliui ramybę visur nuo jų priešų ir Jozuė buvo pasenęs ir sulaukęs žilos senatvės, ² jis sušaukė visą Izraelį – jų seniūnus ir galvas, jų teisėjus ir pareigūnus – ir jiems tarė: „Pasenau ir esu išjęs iš metų. ³ Matėte visa, ką VIEŠPATS, jūsų Dievas, padarė visoms anomis tautoms jūsų labui, nes pats VIEŠPATS, jūsų Dievas, dėlei jūsų kovojo. ⁴ Štai paskyriau jums kaip paveldą pagal gimines žemę dar likusių tautų ir žemę tautų, kurias sunaikinau – nuo Jordano iki Didžiosios jūros vakaruose, kur leidžiasi saulė. ⁵ Pats VIEŠPATS, jūsų Dievas, išskeldins juos jūsų labui ir pašalins juos jums iš kelio, o jūs paveldėsite jų kraštą, kaip VIEŠPATS, jūsų Die-

vas, jums pažadėjo. ⁶ Bet būkite labai ryžtingi ištikimai laikydamiesi viso, kas parašyta Mozės Mokymo knygoje, niekad nenutoldami nuo jo nei į dešinę, nei į kairę ⁷ ir nebendraudami su anomis, tarp jūsų likusiomis, tautomis. Jų dievų vardo neminėkite ir jais neprisiekite; jiems netarnaukite ir jų negarbinkite. ⁸ Bet būkite atsidavę VIEŠPAČIUI, savo Dievui, kaip esate buvę lig šios dienos.

9 Jūsų labai VIEŠPATS išvarė dideles ir galingas tautas, ir lig šios dienos niekas nepajėgė jums pasipriešinti. ¹⁰ Vienas jūsiškis priverčia visą tūkstantį bėgti, nes pats VIEŠPATS, jūsų Dievas, kovoja už jus, kaip jums pažadėjo. ¹¹ Užtat dėl savo gyvasties stenkites visomis jėgomis mylėti VIEŠPATĮ, savo Dievą. ¹² Bet jei paliktumėte jį, prisirišdami prie esančio čia, tarp jūsų, anų tautų likučio, ir susimaišytumėte su jais vedybomis, jūs su jais ir jie su jumis, ¹³ žinokite jau dabar, kad VIEŠPATS, jūsų Dievas, daugiau nebevays anų tautų jums iš kelio. Jos bus jums kilpa ir žabangos, spygliai jūsų akyse ir dygliai jūsų šonuose, kol dingsite iš šio puikaus krašto, kurį VIEŠPATS, jūsų Dievas, yra jums davęs.

14 Šiandien, kaip matote, einu visos žemės keliu.* Taigi nūn jūs visi žinokite visa savo širdimi ir visa savo siela, kad visi gerieji dalykai, VIEŠPATIES jums pažadėti, įvyko, nė vienas jų nėra likęs neįvykdytas. ¹⁵ Bet kaip visa gera, ką VIEŠPATS, jūsų Dievas, jums pažadėjo, yra jums įvykdyta, lygiai taip jis gali įvykdyti visa pikta,* kol nebus jūsų išnaikinęs iš šio puikaus krašto, kurį VIEŠPATS, jūsų Dievas, yra jums davęs. ¹⁶ Jei nusižengsite VIEŠPATIES, savo

22,34: ... *Liudijimu*: hebrajiškai *’Ed(u)*.

23,1-16: Kaip ir kiti žymūs Izraelio vadai – Jokūbas (žr. Pr 49), Možė (žr. Įst 29-31), Samuelis (žr. 1 Sam 12), Dovydas (žr. 1 Kar 2,1-9), – Jozuė savo gyvenimo užsklandoje pasako kalbą. Jos tonas yra deuteronomistinis, – pabrėžiama Dievo

pažadų išsipildymas ir reikalas būti ištikimais Sendoros Dievui.

23,14: ... *einu visos žemės keliu*: artinuosi prie mirties – neišvengiamos žmogaus gyvenimo užsklandos. Žr. 1 Kar 2,1-2.

23,15: ... *visa pikta*: žr. Įst 28,15-68.

Dievo, sandorai, kurią jis davė jums, eidami tarnauti kitiems dievams ir juos garbindami, tada pakils ant jūsų VIEŠPATIES pyktis, ir greitai išnyksite iš šio puikaus krašto, kurį jis yra jums patikėjęs”.

24 Sueiga prie Šechemo ^{1*} Jozue surinko visas Izraelio gimines į Šechemą. Jis pasišaukė visus Izraelio seniūnus, galvas, teisėjus bei pareigūnus. Jiems sustojus VIEŠPATIES akivaizdoje, ² Jozue kreipėsi į visus žmones: “Taip kalbėjo VIEŠPATS, Izraelio Dievas: ‘Nuo neatmenamų laikų jūsų protėviai – Terahas bei jo sūnūs Abraomas ir Nahoras – gyveno anapus {Eufrato}* upės ir tarnavo kitiems dievams. ³ Tada aš paėmiau jūsų tėvą Abraomą iš anapus {Eufrato} upės ir vedžiau per visą Kanaano kraštą, ir padariau gausius jo palikuonis. Daviau jam Izaoką, ⁴ o Izaokui daviau Jokubą ir Esavą. Esavui daviau paveldėti Seiro aukštumų kraštą, bet Jobūbas ir jo vaikai nuėjo į Egiptą. ⁵ Tada siunčiau Mozę ir Aaroną, varginau Egiptą nuostabiais ženklais, kuriuos jiems padariau; ir paskui jus išvedžiau. ⁶ Išvedžiau jūsų protėvius iš Egipto; jūs atėjote prie jūros. Bet egiptiečiai vijosi jūsų protėvius su kovos vežimais ir raiteliais iki Nendrių jūros. ⁷ Kai jie šaukėsi VIEŠPATIES, jis užleido tamsą tarp jūsų ir egiptiečių, atvedė ant jų jūrą, ir jūra juos uždengė. Jūsų akys matė, ką dariau egiptiečiams. Vėliau jūs gyvenote ilgą laiką dykumoje. ⁸ Tada atvedžiau jus į kraštą amoriečių, gyvenusių anapus Jordano. Jie kovojo su jumis, bet aš juos atida-

viau jums į rankas; jūs paveldėjote jų žemę, aš juos sunaikinau jūsų labui. ⁹ Paskui Moabo karalius, Ziporo sūnus Balakas, ruošėsi kovoti su Izraeliu. Jis siuntė pašaukti Beoro sūnų Balaamą jums prakeikti, ¹⁰ bet aš Balaamą išgirsti atsisakiau; jis turėjo jus palaiminti. Taip nuo jo aš jus išgelbėjau.

¹¹ Tada jūs perėjote Jordaną ir atėjote prie Jericho. Su jumis kovojo Jericho gyventojai ir amoriečiai, perizitai, kanaaniečiai, hetitai, girgašitai, hivitai bei jebusitai, bet aš juos atidaviau jums į rankas. ¹² Pasiunčiau pirma jūsų širšes,* jos nuvarė juos jums nuo kelio, – {lygiai kaip} anuos du amoriečių karalius, – o ne tavo kalavijas ar tavo lankas. ¹³ Daviau jums žemę, kurios jūs neįdirbote, ir miestus, kurių nestatėte, juose esate įsikūrę. Valgote vaisius vynuogynų ir alyvmedžių sodų, kurių patys nesodinote’.

¹⁴ Nūn tad bijokite VIEŠPATIES, tarnaukite jam nuoširdžiai ir ištikimai. Atsikratykite dievų, kuriems jūsų protėviai tarnavo* anapus {Eufrato} upės bei Egipte, ir tarnaukite VIEŠPAČIUI. ¹⁵ Arba, jei jums nepatinka tarnauti VIEŠPAČIUI, rinkitės šiandien, kam tarnausite, – dievams, kuriems jūsų protėviai tarnavo, būdami anapus {Eufrato} upės, ar dievams amoriečių, kurių krašte gyvenate, – bet aš ir mano šeimyna – mes tarnausime VIEŠPAČIUI”.

Sandoros atnaujinimas ¹⁶ Atsakydami žmonės kalbėjo: “Tebūna svetima mums mintis palikti VIEŠPATĮ ir tarnauti

24,1-28: Atnaujindamas Sandorą Šecheme, Jozue įvykdo Mozės nurodymus. Visas Izraelis, Jozuei vadovaujant, ištikimai tarnauja Viešpačiui.

24,1: ... į Šechemą: šiuolaikinis Tell Balata. Šechemas buvo svarbus Izraelio religinis ir politinis centras. Būdinga, kad šis miestas buvo vienas iš keleto didesnių Kanaano miestų, kurių izraeliečiai nesunaikino. Atrodo, kad jis buvo prijungtas prie Izraelio taikiu būdu. Ankstyvas Iz-

raelis buvo iš pradžių skirtingų giminių ir žmonių grupių lyga.

24,2: ... {Eufrato} upės: hebrajiškajame tekste nerašoma anapus Eufrato upės, rašoma tik anapus Upės.

24,12: ... širšės: žr. Iš 23,28 paaiškinimą.

24,14: Atsikratykite dievų, kuriems jūsų protėviai tarnavo... : Abraomo ir Saros protėviai buvo politeistai.

kitiems dievams! ¹⁷Juk pats VIEŠPATS, mūsų Dievas, išvedė mus ir mūsų protėvius iš Egipto žemės, iš vergijos namų, padarė mums matant anuos nuostabius ženklus! Mus jis saugojo visą laiką ir kelionėje, ir nuo visų tautų, per kurias perėjome. ¹⁸Mūsų labui VIEŠPATS išvarė visas tautas – amoriečius – gyvenusias krašte. Todėl ir mes tarnausime VIEŠPAČIUI, nes jis yra mūsų Dievas”.

19 Bet Jozuė žmonėms atsakė: “Jūs gal nepajėgsite* tarnauti VIEŠPAČIUI, nes jis yra šventas Dievas. Juk jis yra pavydus Dievas, nepakęs jūsų nusikaltimų ir nuodėmių. ²⁰Jei paliksite VIEŠPATĮ ir tarnausite kitiems dievams, jis nusigręš ir su jumis griežtai elgsis. Jums padarys galą, nepaisydamas viso jums padaryto gero”. ²¹O žmonės Jozuei atsakė: “Ne! Mes norime tarnauti VIEŠPAČIUI!” ²²Tada Jozuė tarė žmonėms: “Esate liudytojai patys prieš save, kad pasirinkote tarnauti VIEŠPAČIUI”. O jie tarė: “Taip, esame liudytojai!” – ²³“Atsikratykite tad svetimų dievų, esančių tarp jūsų, – Jozuė tarė, – ir palenkite savo širdį į VIEŠPATĮ, Izraelio Dievą”. ²⁴Žmonės Jozuei sakė: “VIEŠPAČIUI, savo Dievui, tarnausime ir jo balso klausysime”.

25 Taigi tą dieną Šecheme Jozuė sudarė sandorą su žmonėmis ir davė jiems įstatus ir įsakus. ²⁶Visus tuos žodžius Jozuė

užrašė Dievo Mokymo knygoje. Paėmęs didelį akmenį, pastatė jį po ąžuolu, esančiu šventoje VIEŠPATIES vietoje. ²⁷O visiems žmonėms Jozuė paaiškino: “Štai šis akmuo bus liudytojas prieš mus, nes jis girdėjo visus žodžius, kuriuos VIEŠPATS mums pasakė, jis bus liudytojas prieš jus, jei nesielsite ištikimai su savo Dievu”. ²⁸Tada Jozuė paleido žmones eiti į savo paveldą.

Jozuės mirtis ²⁹Po šių įvykių VIEŠPATIES tarnas Nuno sūnus Jozuė mirė, turėdamas šimtą dešimt metų. ³⁰Jis buvo palaidotas savo paveldo žemėje prie Timnat-Seraho, esančio Efraimo aukštumose į šiaurę nuo Gaašo kalno.

31 Izraelis tarnavo VIEŠPAČIUI per visą Jozuės gyvenimą ir gyvenimą seniūnų, gyvenusių ilgiau už Jozuę bei patyrusių visa, ką VIEŠPATS buvo padaręs Izraeliui.

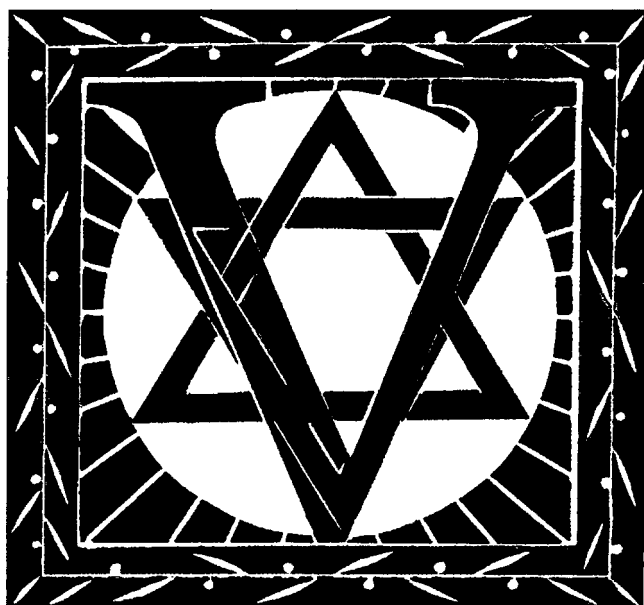
32 Juozapo kaulai,* izraeliečių parnešti iš Egipto, buvo palaidoti Šecheme, dalyje lauko, kurį Jokūbas buvo nupirkęs iš Šecho tėvo Hamoro vaikų už šimtą galbų aukso. Jis buvo tapęs Juozapo palikuonių paveldu.

33 Aarono sūnus Eleazaras mirė. Jis buvo palaidotas jo sūnaus Fineho mieste – Gibeoje, kuris buvo jam duotas Efraimo aukštumose.

24,19: *Jūs gal nepajėgsite...* : Ištikimybė Dievo tarnybai nėra lengvas dalykas, todėl ryžantis tokiai šventai pareigai reikia turėti galvoje žmogaus trapumą.

24,32: *Juozapo kaulai...* : Juozapo mumija (žr.

Pr 50,25-26), izraeliečių parnešta iš Egipto (žr. Iš 13,19), buvo palaidota senajame Šecheme, arti ribos tarp Efraimo ir Manaso - dviejų Juozapo sūnų giminių paveldo.

TEISĖJŲ
KNYGA

Teisėjų knyga pasakoja apie Izraelio giminių pereinamąjį laikotarpį — XII-XI a. prieš Kristų. Didžiųjų vadų — Mozės ir Jozuės amžius buvo pasibaigęs, didžiųjų karalių — Dovydo ir Saliamono amžius, X a. prieš Kristų, dar tebeslypėjo už ateities akiračių. Pereinamuoju laikotarpiu Izraelis turėjo vadų, bet jie nebuvo kaip Mozė, Jozuė ir Dovydas. Šio laikotarpio vadai yra vadinami teisėjais. Jie buvo Dievo įkvėpti Izraelio didvyriai, pašaukti ne tiek spręsti izraeliečių bylas — “teisti”, kiek vesti — “ginti” Izraelį nuo išorinių priešų.

Pats Teisėjų knygos vardas susijęs su dvylika Izraelio teisėjų, nes joje aprašomi jų žygiai. Šeši iš jų — Otnielis, Ehudas, Debora-Barakas, Gideonas, Jefta ir Samsonas — aprašomi išsamiai ir yra vadinami Didžiais teisėjais, o kiti šeši, kurių žygiai minimi tik suvestinėje, yra vadinami Mažaisiais teisėjais. Be to, Samuelio knyga pasakoja apie dar du teisėjus — Elį ir Samuelį, kurių teisėjavimas apėmė visas izraeliečių gimines. Dvylika Teisėjų knygos teisėjų, regis, teisėjavo kartais tuo pačiu metu vienai ar kelioms izraeliečių giminėms. Teisėjai buvo garsūs ir drąsiais žygiais, ir savo žmogišku trapumu.

Teisėjų knyga pasakoja ir apie žmonių bendruomenę, sudarytą iš skirtingų giminių ir klanų, besistengiančių augti ir bręsti visapusiškai nauju gyvenimo būdu tikėjimo bendrijoje, kuriant ateitį su Sandoros Dievu Kanaane — Pažado Žemėje. Ši naujoji bendrija atmetė kanaaniečių miestų–valstybių visuomeninę ir politinę sąrangą, bet turėjo mokytis iš kaimynų, kaip dirbti žemę ir tapti sėslia visuomene. Teisėjų knyga parodo, kad naujosios visuomenės kūrimą lemia didelės grumtynės, nes tapimas žemdirbiais ir sėslia visuomene gundė izraeliečius garbinti gamtą — gamtos dievus ir atsimesti nuo Viešpaties, Sandoros Dievo.

Teisėjų knyga yra sudėtinė, apimanti skirtingas izraeliečių gimines bei klanus ir jų didvyrius. Knygos pasakojimas juos padaro visos Izraelio tautos didvyriais. Pasakojimo tikslas yra parodyti, kad Izraelio likimą sąlygojo žmonių klusnumas ir neklusnumas Sandoros Dievui. Kada tik jie keldavo prieš jį maištą, būdavo pagonių tautų pavergiami; kada tik jie pas jį grįždavo, jis siųsdavo teisėjus jiems išgelbėti (žr. Ts 2,10-23). Atskiri pasakojimai apie įvykius, perduoti raštu ar žodžiu, buvo įkvėptojo redaktoriaus suredaguoti į vieną pasakojimą vėlesniais amžiais. Teisėjų knygoje ryški Deuteronomistinės istorijos autoriaus ranka: Izraelio — Dievo tautos ateitį lemia ištikimas atsidavimas Sandoros Dievui.

Teisėjų knygos metmenys:

A. Kanaanas po Jozuės mirties	1,1-3,6
B. Pasakojimai apie teisėjus	3,7-16,31
C. Dano ir Benjamino giminės teisėjų dienomis	17,1-21,25

A. KANAANAS PO JOZUĖS MIRTIES

1 Pagonių likučiai Kanaane

^{1*}Vienu metu, mirus Jozuei, izraeliečiai teiravosi VIEŠPATIES, klausdami: “Kas turi pirmasis iš mūsų žygiuoti prieš kanaaniečius ir su jais kovoti?” ²VIEŠPATS atsakė: “Težygiuoja Judo {giminė}. Nūn atiduodu kraštą į jo rankas”. ^{3*}Judas kreipėsi į savo brolišką giminę Simeoną: “Eikš su manimi į burtų keliu man tekusią žemę ir kovokime su kanaaniečiais. Paskui aš žygiuosiu su tavimi į burtų keliu tau tekusią žemę”. Simeonas žygiavo su juo.

4 Judo giminės žmonėms pradėjus žygį, VIEŠPATS atidavė kanaaniečius ir perizitus į jų rankas, ir jie nugalėjo juos prie Bezeko* – dešimtį tūkstančių vyrų! ⁵Prie Bezeko jie susidūrė su Adoni-Bezeku, kovojo su juo ir nugalėjo kanaaniečius ir perizitus. ⁶Adoni-Bezetas pabėgo iš mūšio, bet jie vijosi jį ir, paėmę į nelaisvę, nukirto jam rankų nykščius ir didžiuosius kojų pirštus. ⁷Adoni-Bezetas kalbėjo: “Septyniasdešimt karalių, nukirstais rankų nykščiais ir didžiaisiais kojų pirštais, rankiodavo liekanas po mano stalų. Kaip aš padariau, lygiai taip man Dievas atmokėjo!” Jis

buvo nuvestas į Jeruzalę ir ten mirė.

8 Judo giminės žmonės kovojo su Jeruzale* ir ją paėmė. Išžudė ją kalaviju ir atidavė miestą liepsnoms. ⁹Paskui Judo žmonės leidosi kovoti su kanaaniečiais, gyvenusiais aukštumų srityje, Negebe ir Šefeloje. ¹⁰Judas išėjo į žygį prieš kanaaniečius, gyvenusius Hebrone, – Hebrono vardas anksčiau buvo Kirjat-Arba, – ir nugalėjo Šesajį, Ahimaną ir Talmajį.

11 Iš ten jie žygiavo prieš Debiro gyventojus, – Debiro vardas anksčiau buvo Kirjat-Seferis. ¹²Tuomet Kalebas paskelbė: “Duosiu savo dukterį Achsą žmona tam, kuris užpuls ir paims Kirjat-Seferį”. ¹³Otnielis, jaunesniojo Kalebo brolio Kenazo sūnus, jį paėmė. Kalebas davė jam žmona savo dukterį Achsą. ¹⁴Parėjusi pas vyrą, ji skatino, kad prašytų jos tėvą ariamos žemės. Jai nulipus nuo asilo, Kalebas paklausė: “Kas tau?” ¹⁵Ji atsakė: “Duok man dovaną! Kadangi pasodinai mane į Negebo žemę, duok man ir vandens šaltinių”. Kalebas tad davė jai aukštutinius ir žemutinius vandens telkinius.

16 Kenito Hobabo,* Mozės uošvio,* palikuonys nuėjo su Judo žmonėmis iš Palmių miesto* į Judo dykumą prie Arado, esančio Negebe. Bet vėliau jie nuėjo ir

1,1-21: Pietinis Kanaanas nebuvo visiškai užkariautas (žr. Joz 15), nes kanaaniečių ginklai buvo pranašesni.

1,1-2,5: Izraelis neužėmė viso Kanaano, nes nepakluso Jahvės – Viešpaties – įsakymams. Pasakojimas apie teisėjus duoda išsamesnį vaizdą apie Izraelio neklusnumo padarinius. Be to, pasakojama apie santūrų Jahvės – Viešpaties – elgesį su savo tauta Pažado Žemėje. Pirmasis Teisėjų knygos skyrius yra įvykių suvestinė prieš pat Jozuės mirtį. Tie patys įvykiai yra priskiriami Jozuei Joz 14-22 skyriuose, nes jis buvo juos suplanavęs ir pradėjęs vykdyti.

1,3: Judo giminė ilgainiui užvaldė Simeono

giminę. Simeono giminė neturėjo ypatingo vaidmens vėlesnėje Izraelio istorijoje (žr. Joz 19,9).

1,4: ... *prie Bezeko*... : Bezetas turbūt buvo nūdienis Khirbet Ibzik[as] – Ibziko griuvėsiai, maždaug 28 km į šiaurę nuo Šechemo.

1,8: ... *kovojo su Jeruzale*... : Jeruzalė tuomet netapo izraeliečių miestu. Apie Jeruzalę kalba Teisėjų knyga (žr. 19,10) ir Jozuės knyga (žr. 15,63). Jeruzalę paėmė Dovydas (žr. 2 Sam 5,6-9).

1,16: *Kenito Hobabo*... : kenitai buvo keliaujantys kalviai; *Mozės uošvio*... : Reuelio (žr. Sk 10,29-32 ir paaiškinimą); *Palmių miestas*: arba Jerichas (žr. Įst 34,3), arba miestas Negebe.

įsikūrė tarp amalekitų. ¹⁷O Judas ėjo toliau su broliška Simeono gimine ir negalėjo Zefate gyvenusius kanaaniečius. Paskyrę miestą sunaikinti, jį pavadino Horma.* ¹⁸Judas paėmė Gazą ir jos žemę, Aškeloną ir jo žemę bei Ekroną ir jo žemę. ¹⁹VIEŠPATS buvo su Judu, kuris paveldėjo aukštumas, bet negalėjo išvartyti lygumos gyventojų, nes jie turėjo geležinių vežimų. ²⁰Hebronas buvo atiduotas Kalebui, kaip Mozė buvo liepęs. Kalebais iš ten išvarė tris Anako sūnus.

21* Bet Benjamino giminės žmonės neišvarė jebusitų – Jeruzalės gyventojų. Tad jebusitai tebegyvena Jeruzalėje su Benjamino žmonėmis lig šios dienos.

22* Ir Juozapo namai savo ruožtu pakilo į žygį prieš Bet-Elį. VIEŠPATS buvo su jais. ²³Juozapo namai išsiuntė žvalgus į Bet-Elį, – miesto vardas anksčiau buvo Luzas. ²⁴Žvalgai, sutikę išeinantį iš miesto vyrą, jam tarė: „Parodyk mums įėjimą į miestą, ir mes būsimė tau malonūs“. ²⁵Jam parodžius įėjimą į miestą, jie ištiko miestą kalaviju, o tą vyrą ir visą jo šeimą paleido. ²⁶Jis iškeliavo į heritų kraštą, įkūrė miestą ir pavadino jį Luzu. Taip jis vadinamas lig šios dienos.

27 Manasas neišvarė gyventojų nei iš Bet-Šeano ir jam pavaldžių gyvenviečių, nei iš Taanacho ir jam pavaldžių gyvenviečių, nei iš Doro ir jam pavaldžių gyvenviečių, nei iš Ibleamo ir jam pavaldžių gyvenviečių, nei iš Megido ir jam paval-

džių gyvenviečių. Kanaaniečiai ir toliau gyveno toje srityje. ²⁸Izraeliui paėmus viršų, jie kanaaniečius priverstė eiti lažą, bet išvartyti jų neišvarė.

29 Nei Efraimas neišvarė Gezeryje gyvenančių kanaaniečių. Kanaaniečiai gyveno tarp jų Gezeryje.

30* Zebulunais neišvarė nei Kitrono gyventojų, nei Nahalalo gyventojų. Kanaaniečiai gyveno tarp jų, bet buvo priversti eiti lažą.

31 Ašeras neišvarė gyventojų iš Ako nei gyventojų iš Sidono, nei iš Achzibo, nei iš Helbos, nei iš Afeko, nei iš Rehobo. ³²Ašero žmonės gyveno tarp krašto gyventojų – kanaaniečių, nes jų jie neišvarė.

33 Naftalis neišvarė nei Bet-Šemešo gyventojų, nei Bet-Anato gyventojų, bet įsikūrė tarp krašto gyventojų – kanaaniečių. Tačiau Bet-Šemešo ir Bet-Anato gyventojai turėjo eiti jiems lažą.

34 Amoriečiai nustūmė Dano giminės žmones į aukštumų sritį ir neleido jiems nusileisti į lygumą. ³⁵Amoriečiai ir toliau gyveno Har-Herese, Aijalone ir Šaalbimuose. Bet Juozapo namų ranka juos apvaldė, ir jie buvo priversti eiti lažą.

36 Amoriečių riba prasideda prie Akrabimų perėjos – nuo Selos tolyn...

2 Viešpaties angelas įspėja izraeliečius ¹*VIEŠPATIES angelas*

atėjo iš Gilgalo į Bochimus* ir tarė: „Aš išvedžiau jus iš Egipto ir įvedžiau į kraštą, kurį buvau prisiekęs duoti jūsų protė-

1,17: Paskyrę miestą sunaikinti, jį pavadino Horma: vardas Horma kyla iš žodžio herem – pašuęstas sunaikinti {miestas ir jo gyventojai}.

1,21: Anot Joz 18,16, Jeruzalė buvo duota Benjamino giminei; Jeruzalė buvo paimta tik X a. ir tapo Dovydo karalystės sostine.

1,22-29: Juozapo giminių – Manaso ir Efraimo laimėjimai aukštumų srityje į šiaurę nuo Jeruzalės (žr. Joz 16-17).

1,30-36: Čalilėjos giminių laimėjimai (žr. Joz 18-19).

2,1: VIEŠPATIES angelas... : pats Dievas. VIEŠPATIES angelas yra būdas kalbėti apie Dievo apsirėikimą pagal laiko ir vietos paprotį. ... į Bochimus: ši vieta minima tik šiame tekste. Vardas Bochimai reiškia Verkiantieji, t.y. Verkiančiųjų {vieta}.

2,1-5: Izraelis nesielgė pagal Dievo įsakymą ir todėl turės kentėti.

viams. Sakiau: 'Aš niekad nepanaikinsiu savo sandoros su jumis. ²O jūs savo ruožtu nedarysite sandoros su šio krašto gyventojais, jų aukurus nugriausite'. Bet jūs nepaklausėte mano balso. Pasižiūrėkite, ką padarėte! ³Todėl dabar ir sakau: aš jums iš kelio jų neišvarysiu, jie taps jums priešai, o jų dievai bus jums žabangos". ⁴VIEŠPATIES angelui ištarus šiuos žodžius visiems izraeliečiams, žmonės ėmė verkti ir raudoti. ⁵Užtat tą vietą jie pavadino Bochimais ir atnašavo ten VIEŠPAČIUI aukas.

Spraga tarp kartų ^{6*}Jozuei paleidus žmones, visi izraeliečiai ėjo į savo paveldą užimti krašto. ⁷Žmonės garbino VIEŠPATĮ per visą Jozuės gyvenimą ir per visą gyvenimą seniūnų, pergyvenusių Jozuę ir mačiusių visus nuostabius VIEŠPATIES darbus, kuriuos jis darė Izraelio labui. ⁸VIEŠPATIES tarnas Nuno sūnus Jozuė mirė, turėdamas šimtą dešimtį metų, ⁹ir buvo palaidotas savo paveldo žemėje prie Timnat-Hereso, Efraimo aukštumose, į šiaurę nuo Gaašo kalno. ¹⁰Be to, visa toji karta buvo surinkta pas jų protėvius, o po jos jau buvo išaugusi visai kita, nepatyrusi nei VIEŠPATIES, nei jo darbų, kuriuos jis buvo padaręs Izraeliui.

¹¹Tada izraeliečiai darė, kas buvo nedora VIEŠPATIES akyse, ir garbino Baalus.* ¹²Jie paliko VIEŠPATĮ, savo protėvių Dievą, išvedusį juos iš Egipto žemės, sekė kitais dievais iš aplinkinių tautų dievų ir, jiems lenkdamiesi, supykino VIEŠPATĮ. ¹³Jie paliko VIEŠPATĮ ir garbino Baalą bei

Aštarotes!* ¹⁴VIEŠPATS užsidegė pykčiu ant Izraelio ir atidavė juos plėšikams. Jis atidavė juos visur į priešų rankas, ir jie nebegalėjo daugiau savo priešams pasipriešinti. ¹⁵VIEŠPATIES ranka buvo prieš juos, jų nelaimėi, visuose jų žygiuose, lygiai kaip VIEŠPATS buvo juos išpėjęs, lygiai kaip VIEŠPATS buvo jiems pasakęs. Jie buvo baisiai engiami!

¹⁶Tada VIEŠPATS pažadino jiems teisėjus. Jie išgelbėjo juos iš plėšikų nagų. ¹⁷Bet jie net savo teisėjų neklausė, nes keik savo su kitais dievais, juos garbindami. Nedelsdami jie nasisuko nuo kelio, kuriuo jų protėviai, klausydami VIEŠPATIES įsakymų, buvo ėję. Jie nesekė jų pavyzdžių! ¹⁸Kai tik VIEŠPATS pažadino jiems teisėjus, jis būdavo su teisėju ir išgelbėdavo juos iš priešų rankos per visą teisėjo gyvenimą, nes VIEŠPATS jų pasigailėdavo dėl aimanų nuo engėjų ir niokotojų. ¹⁹Bet, teisėjui mirus, jie atkrisdavo ir elgdavosi blogiau už savo protėvius, eidami paskui kitus dievus, garbindami juos ir lenkdamiesi jiems. Nedorų darbų jie neatsisakė, iš savo protėvių atkaklaus kelio nesisuko! ²⁰Tad VIEŠPATS užsidegė pykčiu ant Izraelio ir tarė: "Kadangi ši tauta sulaužė mano sandorą, kurią įsakiau jų protėviams, ir neklausė mano balso, ²¹aš nebevarysiu jiems iš kelio nė vienos iš tautų, kurias Jozuė mirdamas paliko". ²²Norėdamas išbandyti jomis Izraelį, pamatyti, ar jie eis ištikimai VIEŠPATIES keliais, ar neis, kaip kartais buvo darę jų protėviai, ²³VIEŠ-

2,6-3,6: Mirus geriems vadovams, atkritimas nuo Sandoros su Dievu vėl tarpsta.

2,11-13: ... *garbino Baalus... garbino Baalą ir Aštarotes*: gamtos dievai, vyriško ir moteriško prado įkūnijimas gamtoje. *Baal[as]* reiškia *Šeimininkas*, daugiskaita *Baalim*, lietuviškai būtų *Baalai*; *Aštarot[ės]* reiškia Baalo *Šeimininkės*, t.y.

Žmona. Kanaaniečiai gamtos dievus garbino lytinėmis apeigomis. Užtat ir garbinimą izraeliečiai laikė *kekšavimu* (žr. 17-ąją eilutę). Aštarotė buvo Kanaano ir Finikijos meilės ir vaisingumo deivė. Aštarotės – daugiskaita – žymi jos titulų ir statulų įvairovę ir reiškia *deives*.

PATS paliko tas tautas, užuot jas iš karto išvaręs, ir Jozuei į rankas jų neatidavė.

B. PASAKOJIMAI APIE TEISĖJUS

3 Šios yra tautos, kurias VIEŠPATS paliko, kad išbandytų jomis Izraelį – visus tuos, kurie nebuvo išgyvenę jokio karo Kanaane ²{idant patirtų karą būsimos izraeliečių kartos – vien tos, kurios ankstesnių karų nebuvo patyrusios}: ³penki filistinų valdovai,* visi kanaaniečiai, sidoniečiai ir hivitai, gyvenę Libano kalnuose nuo Baal-Hermono iki pat Lebo-Hamato. ⁴Jos buvo priemonė išbandyti Izraeliui, sužinoti, ar jie paklus VIEŠPATIES įsakymams, kuriuos jis davė jų protėviams per Mozę. ⁵Taigi izraeliečiai įsikūrė tarp kanaaniečių, hetitų, amoriečių, perizitų, hivitų ir jebusitų. ⁶Jie vedė jų dukteris ir leido savo dukteris už jų sūnų. Ir jų dievus jie garbino!

Otnielis ⁷Izraeliečiai darė, kas buvo nedora VIEŠPATIES akyse, užmiršdami VIEŠPATĮ, savo Dievą, ir garbindami Baalus ir Ašerotes.* ⁸Todėl VIEŠPATS užsidegė pykčiu ant Izraelio ir atidavė juos į Aram-Naharajimų karaliaus Kušan-Rišatajimo* rankas. Izraeliečiai buvo pavaldūs Kušan-Rišatajimui aštuonerius metus. ⁹Bet izraeliečiai šaukėsi VIEŠPATIES, ir VIEŠPATS pažadino izraeliečiams išvaduoti gelbėtoją – Otnielį, Kalebo jaunesniojo brolio Kenazo sūnų. ¹⁰Ant jo nužengė VIEŠPATIES dva-

sia. Jis tapo Izraelio teisėju ir išėjo į karo žygį. VIEŠPATS atidavė Aramo karalių Kušan-Rišatajimą jam į rankas. Jam nugalejęs Kušan-Rišatajimą, ¹¹kraštas keturiasdešimt metų turėjo ramybę.

Ehudas Kenazo sūnui Otnieliui mirus, ¹²izraeliečiai vėl darė, kas nedora VIEŠPATIES akyse. Kadangi jie darė, kas nedora VIEŠPATIES akyse, VIEŠPATS sustiprino Izraelio priešą Moabo karalių* Egloną. ¹³Kartu su amoniečiais ir amalekitais jis išėjo į žygį ir, nugalėjęs Izraelį, užėmė Palmių miestą. ¹⁴Moabo karalius Eglonas izraeliečius valdė aštuoniolika metų.

¹⁵Bet izraeliečiai šaukėsi VIEŠPATIES, ir VIEŠPATS pažadino jiems gelbėtoją – Ehudą, Geros sūnų, benjaminaitį, kairiarankį vyrą. Atsitiko, kad izraeliečiai siuntė per jį duoklę Moabo karaliui Eglonui. ¹⁶Ehudas pasidirbo dviašmenį uolekties ilgio durklą ir prisirišo jį po drabužiais prie dešinės šlaunies. ¹⁷Jis atnešė duoklę Moabo karaliui Eglonui. O Eglonas buvo labai apkūnus vyras. ¹⁸Baigęs atiduoti duoklę, Ehudas paleido duoklę nešusius žmones eiti savo keliu, ¹⁹o jis pats sugrįžo nuo Pesilimų* prie Gilgalo ir tarė: „Turiu tau šį tą slapta pasakyti, karaliau“. Pastarasis paliepė: „Išeikite!“ – ir visi jam tarnavusieji išėjo. ²⁰Ehudas priejo prie jo, jam sėdint atskirai savo vėsiam kambaryje ant stogo, ir tarė: „Turiu tau žodį iš Dievo“. Jis pakilo nuo savo sosto. ²¹Tada Ehudas ištiesė kairę ranką ir, paėmęs durklą

3,1-6: Mišrios vedybos silpnina Izraelio santyki su Sendoros Viešpačiu.

3,3: ... *filistinų valdovai*... : filistinai nebuvo semitai. Jie davė Kanaanui Palestinos vardą, nors tebuvo užėmę tik pietvakarių lygumas. Filistinų lyga apėmė penkis svarbius miestus: Gazą, Aškeloną, Ašdodą, Gatą ir Ekroną.

3,7: ... *Ašerotes*... : kanaaniečių deivės. Žr. Iš 34,12; Išt 7,5 paaiškinimus. Ašera buvo kita deivė, susijusi su Baalu. Aštarotės ir Ašerotės žen-

lina tas pačias deives, tik skirtinguose šaltiniuose skirtingai rašomos.

3,8: *Aram-Naharajimų karaliaus Kušan-Rišatajimo*... : Kušanas *Dviguba bėda, Dviejų upių Aramo {rytinės Sirijos} karalius*.

3,12: ... *Moab[is] karalių*... : Moabas – karalystė į rytus nuo Negyvosios jūros.

3,19: ... *nuo Pesilimų*... : *įraižytų akmenų* vietovė prie Gilgalo. Žr. Joz 4,20.

nuo savo dešinės šlaunies, suvarė jį Eglonui į pilvą. ²²Durklas įsmego į taukus, net ir kotas įėjo paskui asmenis, nes jis durklo iš pilvo netraukė; išėjo nešvarumai. ²³Ehudas išėjo per prieangį, pirma uždaręs kambario ant stogo duris ir jas užrakinęs. ²⁴Jam išėjus, sugrižo dvariškiai. Pamatę kambario ant stogo duris užrakintas, jie pamanė: „Turbūt jis nusilengvina vėsiajame kambaryje“. ²⁵Taigi jie laukė, kol nebežinojo, ką daryti. Karaliui kambario ant stogo durų vis neatidarant, jie paėmė raktą ir jas atidarė. Žiūri, jų valdovas guli asloje negyvas!

²⁶Tuo tarpu, jiems begaištant, Ehudas pabėgo, pasiekė Pesilimus ir nubėgo į Seirą. ²⁷Cia atsiradęs, jis paliepė pūsti ragą Efraimo aukštumose. Izraeliečiai, jo vedami, pakilo į žygį su juo iš aukštumų! ²⁸„Sekite paskui mane, – sakė jis jiems, – nes VIEŠPATS atidavė jūsų priešus moabiečius jums į rankas“. Taigi jie leidosi žemyn paskui jį, paėmė Jordano brastas į Moabą ir neleido niekam pereiti. ²⁹Tuo metu jie užmušė apie dešimtį tūkstančių moabiečių; visi jie buvo tvirti ir drąsūs vyrai, tačiau nė vienas jų neištrūko! ³⁰Tą dieną Moabas suklupo po Izraelio ranka, ir kraštas turėjo ramybę aštuoniasdešimt metų.

Šamgaras ³¹Po Ehudo atėjo Anato sūnus Šamgaras.* Jaučiams varyti lazda jis

užmušė šešis šimtus filistinų. Ir jis išgelbėjo Izraelį.

4 Debora ir Barakas ^{1*}Ehudui mirus, izraeliečiai vėl darė, kas buvo nedora VIEŠPATIES akyse. ²Užtat VIEŠPATS atidavė juos į rankas Kanaano karaliaus Jabino,* karaliaujančio Hazore. Sisera,* gyvenęs Harošet-haGojimuose, buvo jo kariuomenės vadas. ³Izraeliečiai šaukėsi VIEŠPATIES, kad išgelbėtų. Mat Sisera turėjo devynis šimtus geležinių kovos vežimų* ir dvidešimt metų buvo nuožmiai engęs izraeliečius.

⁴Debora, Lapidoto žmona, buvo pranašė. Tuo metu ji buvo Izraelio teisėja. ⁵Ji sėdėdavo po Deboros palme tarp Ramos ir Bet-Elio Efraimo aukštumose. Izraeliečiai eidavo pas ją į teismą. ⁶Ji pasiūkė Abinoamo sūnų Baraką iš Kedešo Nafatalyje ir jam tarė: „VIEŠPATS, Izraelio Dievas, tau įsako: ‘Eik, pasiimk iš Naftalio ir Zebuluno dešimt tūkstančių vyrų ir žygiuok į Taboro kalną.*’ ⁷Aš išvesiu Jabino kariuomenės vadą Sisera su jo kovos vežimais bei kariauna tavęs sutikti prie Kišono upės ir atiduosiu jį tau į rankas’“. ⁸Bet Barakas jai sakė: „Jeigu tu eisi su manimi, eisiu, bet jeigu tu neisi, neisiu“. – ⁹„Gerai! Eisiu su tavimi, – ji atsakė, – tačiau žinok, kad kelias, kuriuo eini, nenuves tavęs į garbę, nes VIEŠPATS atiduos Sisera į moters rankas“. Taigi Debora pakilo ir

3,31: ... *Šamgaras*: trumpa užuomina apie Šamgarą. Atrodo, kad jis minimas dėl to, kad apie jį užsimena pasakojimas apie Deborahą. Žr. Ts 5.

4,1-5,31: Pasakojimas proza 4-ajame skyriuje papildė ankstesnę pasakojimą poezija 5-ajame skyriuje.

4,2: ... *Kanaano karaliaus Jabino*... : Jabinas neturi jokio vaidmens pasakojime. Jo titulas *Kanaano karalius* nėra tikslus. Joz 11 jį vadina *Hazoro karaliumi*. Hazoras buvo svarbus miestas Galilėjoje, nes buvo prie didžiųjų prekybos kelių,

maždaug 15 km į šiaurę nuo Galilėjos ežero. Nūdien jis tėra tik žymus piliakalnis Izraelio šiaurėje. *Sisera*, regis, buvo filistinas Jabino tarnyboje, nes jo vardas nėra semitiškas.

4,3: ... *devynis šimtus geležinių kovos vežimų*: kovos vežimų skaičius nepaprastai didelis ir liudija beviltišką izraeliečių padėtį. Kanaaniečiai buvo kur kas pranašesni už izraeliečius lygumų mūšiuose, nes izraeliečiai kovos vežimų neturėjo.

4,6: ... *į Tabor{o} kalną*: vienišas kalnas pietrytinėje Ježreelio lygumos dalyje.

nuėjo su Baraku į Kedešą. ¹⁰ Barakas sutelkė į Kedešą Zebuloną ir Naftalį. Paskui jį žygiavo dešimt tūkstančių vyrų, ir Debora ėjo su juo.

11* Kenitas Heberis buvo atsiskyręs nuo kitų kenitų, – nuo Mozės uošvio Hobabo palikuonių, – ir buvo pasistatęs palapinę prie Elon-Bezaananimų vietovės, esančios netoli Kedešo.

12 Sisera buvo pranešta, kad Abinoamo sūnus Barakas yra nužygiavęs į Taboro kalną. ¹³ Sisera sutelkė visus savo vežimus – devynis šimtus geležinių kovos vežimų – ir visas turimas pajėgas iš Harošet-haGojimų prie Kišono upės. ¹⁴ Tada Debora Barakui tarė: “Pirmyn į žygį! Ši yra diena, kada VIEŠPATS atiduos Sisera tau į rankas! Iš tikrųjų VIEŠPATS žygiuoja pirma tavęs!” Barakas su dešimčia tūkstančių vyrų metėsi pulti nuo Taboro kalno, ¹⁵ o VIEŠPATS Barako klaiku apstulbino Sisera, visus jo kovos vežimus ir visą jo kariuomenę. Sisera, iššokęs iš savo kovos vežimo, pabėgo pėsčiomis. ¹⁶ Tuo tarpu Barakas vijosi jo kovos vežimus ir kariuomenę iki pat Harošet-haGojimų. Visa Siseros kariuomenė krito nuo kalavijo. Nė vienas neišliko.

17* O Sisera buvo pabėgęs pėsčiomis į kenito Heberio žmonos Jaelės palapinę, nes tarp Hazoro karaliaus Jabino ir kenito Heberio klando buvo taika. ¹⁸ Jaelė, išėjusi Siseros pasitikti, jam tarė: “Užėik, viešpatie, užėik pas mane! Nebijok!” Taigi jis įėjo pas ją į palapinę, ir ji užklojo jį kilimu. ¹⁹ “Prašyčiau duoti man vandens atsigerti, nes esu ištroškęs”, – tarė jai. Atidariusi

pienmaišį, ji davė jam atsigerti ir vėl jį užklojo. ²⁰ Jis jai tarė: “Stovėk prie palapinės angos. Jei kas ateitų ir tave klausytų: ‘Ar čia yra kas nors?’ – sakyk: ‘Niekio nėra!’” ²¹ Bet Heberio žmona Jaelė pasiėmė palapinės kuolelį ir, pagriebusi į ranką plaktuką, tyliai prislinko prie jo ir perkėlė kuolelį jam per smilkinį lig pat aslos. O jis gulėjo įmigęs iš nuovargio. Taip jis numirė.

22 Kaip tik tuo metu pasirodė, vydamasis Sisera, Barakas. Jaelė, išėjusi jo pasitikti, jam tarė: “Eik šen, parodysiu tau vyrą, kurio ieškai”. Jis įėjo su ja į vidų. Žiūri, Sisera guli negyvas su palapinės kuoleliu smilkinyje.

23 Taigi tą dieną Dievas paklupdė Hazoro karalių Jabiną izraeliečių akivaizdoje. ²⁴ Vėliau izraeliečių ranka vis labiau ir labiau slėgė Kanaano karalių Jabiną, kol jie Jabiną, Kanaano karalių, sunaikino.

5 Deboros ir Barako giesmė

Tą dieną Debora ir Abinoamo sūnus Barakas giedojo:

2* “Kai Izraelyje lieka nekirpti plaukai,

kai žmonės noriai pasiaukoja – šlovinkite VIEŠPATĮ!

3 Klausykite, karaliai, išgirskite, galiūnai!

Aš giedosiu – giedosiu VIEŠPAČIUI, aš giedosiu giesmę VIEŠPAČIUI, Izraelio Dievui.

4 VIEŠPATIE, kaiėjai iš Seiro, žygiavai iš Edomo krašto,

4,11: Daugumas kenitų gyveno pietinėje Judo giminės dalyje (žr. Joz 1,16). Viena jų atsiskyrė ir apsigyveno žemutinėje Galilėjoje.

4,17-21: Įkvėptasis autorius tik užrašo faktą, kad Sisera buvo Jaelės nužudytas. Neturėtume daryti išvados, kad jis pritaria Jaelės veiksmui.

5,2-31: Deboros giesmė turbūt yra seniausia Senojo Testamento dalis. Ji švenčia Viešpaties pergalę prieš Sisera, laimėtą staigiai liūčiai įklampinus kovos vežimus Kišono slėnio pusrė. Poema yra puikus ankstyvosios hebrajų raštijos pavyzdys, nors kai kurių jos eilučių turinys ir lieka miglotas.

- žemė drebėjo, dangūs pylė,
debesys pylė kaip iš kibiro!
- 5 Kalnai drebėjo prieš
Sinajaus VIEŠPATĮ,
prieš VIEŠPATĮ, Izraelio Dievą.
- 6 Anato sūnaus Šamgaro dienomis,
Jaelės dienomis išnyko karavanai,
o keleiviai
laikėsi aplinkinių takų.
- 7 Išgelbėjimas išnyko,
nebuvo jo Izraelyje,
kol nepakilai tu, o Debora,
kol nepakilai Izraelyje, o motina!
- 8 Kai jie rinkosi naujus dievus,*
tada buvo karas jų vartuose.
Nei skydo, nei ieties nesimatė
tarp keturiasdešimties
tūkstančių Izraelyje!
- 9 Mano širdis su Izraelio vadais,
noriai pasiaukojančiais tautai.
Šlovinkite VIEŠPATĮ!
- 10 Pasakokite apie tai
jūs, jojantys ant rusvų asilių,
jūs, sėdintys ant balno gūnios,
ir jūs, keliu einantys pėsčiomis.
- 11 Giedokite apie juos
kanklininkų dainomis
prie girdyklų,
kur pasakojama apie teisius
VIEŠPATIES darbus,
jo teisius darbus,
išgelbėjusius Izraelį.
- Tada žemyn prie vartų atžygiavo
VIEŠPATIES tauta!
- 12 Pabusk, pabusk, Debora!
Pabusk, pabusk, pradėk giesmę!
Drąsos! Pakilk, Barakai,
veskis savo belaisvius,
Abinoamo sūnau!
- 13 Tada atžygiavo kilmingųjų likutis;
VIEŠPATIES tauta
atžygiavo už jį prieš galiūnus.
- 14* Jie leidosi į slėnį iš Efraimo,
sekdami paskui tave, Benjaminai,
ir tavuosius;
iš Machiro atžygiavo vadai,
iš Zebuluno vado lazdos nešėjai.
- 15 Issacharo didžiūnai atėjo
su Debora;
Issacharo vyrai buvo
ištikimi Barakui,
verždamiesi į slėnį jam iš paskos.
Tarp Reubeno klanų vyko
ilgi širdies svarstymai.
- 16 Kodėl tad delsei tarp avidžių,
klausydamasis dūdavimo
kaimenėms?
Tarp Reubeno klanų vyko
ilgi širdies svarstymai.
- 17 Gileadas delsei anapus Jordano;
o Danas – kodėl jis likosi
prie laivų?
Ašeras sėdėjo pajūry,
kurdamasis prie savo įlankų.
- 18 O Zebulunas yra tauta, metusi
iššūkį mirčiai;
taip pat ir Naftalis,
ant lygumos aukštumų.
- 19 Atėjo karaliai ir kovojo;
tada Kanaano karaliai kovojo
prie Taanacho, palei Megido

5,8: ... rinkosi naujus dievus: pagonių dievus. Žr. Įst 32,16-18. Dievas baudė izraeliečius už stabų garbinimą, palikdamas juos pernelyg beginklius. Tuo tarpu priešai turėjo geresnius ginklus, padarytus iš geležies. Žr. 1 Sam 13,19-22.
5,14-22: Pagyrimas giminėms, sudariusioms izraeliečių lygą prieš Siserą: Efraimui, Benjaminui,

Manasui, – Machiro klano atstovaujamam, – Zebulunui, Issacharui ir Naftaliui, – vedamam Barako. Reubeno, Gado (Gileado) ir Ašero giminės baramos už nerangumą ateiti į pagalbą. Judo ir Simeono giminės nėra minimos, nes jų žemė buvo toli krašto pietuose.

- vandenis –
 jokio sidabro grobio jie nepaėmė.
 20* Žvaigždės iš dangaus kovojo,
 iš savo takų jos kovojo su Sisera!
 21 Kišono srautas juos nunešė,
 įniršęs srautas – Kišono srautas.
 Ženk, mano siela, drąsiai!
 22 Tada sutrenkė arklių kanopos,
 šuoliuojant žaibu jo žirgams.
 23 'Prakeikite Merozą!* –
 tarė VIEŠPATIES angelas,–
 visu kartumu prakeikite
 jo gyventojus,
 nes jie neatėjo VIEŠPAČIUI
 į pagalbą,
 VIEŠPAČIUI padėti prieš galiūnus'.
 24* Tebūna pagirta tarp moterų Jaelė,
 kenito Heberio žmona,
 tebūna ji pagirta tarp
 moterų palapinėse!
 25 Jis vandens jos prašė,
 o ji davė jam pieno,
 prabangioje taurėje
 padavė jam rauginto pieno.
 26 Kairiąja ranka pagriebusi
 palapinės kuolelį,
 o dešiniąja darbininkų plaktuką,
 ji kirto Siseraį smūgiu,
 sutraiškė jam galvą,
 sutriuškino ir persmeigė jam
 smilkinį.

- 27 Jis sukniubo, krito,
 sukniubo prie jos kojų.
 Kur sukniubo, ten ir krito negyvas.
 28* Siseros motina žvalgėsi pro langą,
 verkšlendama už pinučių:
 'Kodėl jo vežimas taip
 ilgai neatvažiuoja?
 Kodėl taip vėluojasi jo
 ratų bildesys?'
 29 Išmintingiausios didžiūnės
 jai atsako;
 ir ji pati sau atsako:
 30 'Tikriausiai jie plėšia
 ir dalijasi grobį:
 po merginą ar dvi
 kiekvienam vyrui,
 dažytų medžiagų grobį Siseraį,
 išsiuvinėtų medžiagų grobį,
 porą išsiuvinėtų skarų
 kaip grobį kiekvienam kaklui'.
 31 Taip tepražūva visi tavo
 priešai, VIEŠPATIE!
 Bet respindi tavo bičiuliai
 tarsi savo galybėje tekanti saulė!''

Keturiasdešimt metų kraštas turėjo ramybę.

6 Gideono pašaukimas būti teisėju 1* Izraeliečiai darė, kas buvo nedora VIEŠPATIES akyse, ir VIEŠPATS atidavė juos septyneriems metams į Midjano rankas. 2* Izraeliui Midjano ranka buvo sunki. Izraeliečiai kalnų olose pasidarė

5,20-21: Atrodo, kad gamta padėjo izraeliečiams įveikti kovos vežimus. Liūtis užtvindė Kišoną ir pavertė upės slėnį purvynu.

5,23: *Prakeikite Merozą!*: mums nepažįstama izraeliečių gyvenvietė, kurios žmonės prakeikiami už tai, kad neatėjo į pagalbą.

5,24-27: Ne izraelietė moteris sudavė mirtiną smūgį Siseraį.

5,28-31: Baigminė scena atspindi aitrūs kanaaniečių moterų jausmus laukiant grįžtančios Siseros kariuomenės, nugalėjusios izraeliečius.

6,1-8,35: Gideonas buvo Manaso giminės didvyris. Jis išvadavo savo giminę iš midjaniečių, kurie ją engė, atimdami iš žmonių jų išlikimui reikalingą maistą. Pasakojimas atspindi įsitikinimą, kad nuo Dievo priklauso tautų likimas. Istorijos Viešpaties valia – svajonė tautų ir pasaulio labui – veda tautas ir žmones į ateitį, nepaisydama žmonių valios ir trapių svajonių.

6,2-6: Izraeliečių žemdirbių vargai. *Midjan{as}*: midjaniečiai buvo vieni iš Abraomo palikuonių. Žr. Pr 25,2-4; 1 Kr 1,32-33.

tvirtovių ir slėptuvių nuo Midjano. ³Mat izraeliečiams pasėjus sėklą, midjaniečiai, amalekitai bei kiti Rytų gyventojai* atkildavo prieš juos. ⁴Jie pasistatydavo stovyklas prieš izraeliečius ir nuniokodavo krašto derlių iki pat Gazos apylinkių, nepalikdami Izraelyje jokio maisto, nei avies, nei jaučio, nei asilo. ⁵Mat jie atkildavo su savo bandomis ir net palapinėmis, tarsi gausūs skėrių spiečiai, – suskaityti juos ar jų kupranugarius* nebuvo įmanoma. Tad jie įėję nuniokodavo kraštą. ⁶Taigi per Midjaną Izraelis atsidūrė baisiame skurde ir izraeliečiai šaukėsi VIEŠPATIES.

7 Izraeliečiams šaukiantis VIEŠPATIES dėl midjaniečių, ⁸VIEŠPATS atsiuntė izraeliečiams pranašą. Jis tarė jiems: „Taip kalbėjo VIEŠPATS, Izraelio Dievas: ‘Aš išvedžiau jus iš Egipto ir išlaisvinau iš vergijos namų. ⁹Aš išgelbėjau jus iš egiptiečių rankų ir iš visų jūsų engėjų rankų; aš juos išvariau jūsų labui ir daviau jums jų kraštą. ¹⁰Aš sakiau jums: ‘Aš esu VIEŠPATS, jūsų Dievas. Negarbinsite dievų amoriečių, kurių krašte jūs gyvenate’. Bet jūs mano balso nepaklausėte!”

11 VIEŠPATIES angelas* atėjo ir atsisėdo po ąžuolu prie Ofros, priklausančios Joašui Abiezriečiui. Tuo metu jo sūnus Gideonas bloškė kviečius vyno spaudykloje, slėpdamasis nuo midjaniečių. ¹²VIEŠPATIES angelas pasirodė jam ir tarė: „VIEŠPATS su tavimi, narsusis galiūne!“ ¹³Jam Gideonas atsakė: „Prašyčiau man atleisti, mano viešpatie, bet jei VIEŠPATS yra su mumis, kodėl mus visa tai ištiko? Kurgi visi jo nuostabūs darbai, apie kuriuos mums pasakoją mūsų protėviai, sakydami:

‘Iš tikrųjų VIEŠPATS išvedė mus iš Egipto? Betgi nūn VIEŠPATS mus atmetė ir atidavė į Midjano rankas!’ ¹⁴VIEŠPATS atsigręžė į jį ir jam tarė: „Eik su šia savo jėga ir išgelbėk Izraelį iš Midjano rankos! Žinok, aš tave siunčiu!“ ¹⁵Gideonas atsakė: „Prašyčiau man atleisti, mano viešpatie, kaip aš galiu Izraelį išgelbėti? Štai mano klanas yra menkiausias Manasė, o aš esu jauniausias savo tėvo namuose“. ¹⁶VIEŠPATS jam tarė: „Bet aš būsiu su tavimi! Tu nugalėsi Midjaną, tarsi jis būtų tik vienas vyras“. ¹⁷Tada jis tarė jam: „Tad, jei radau malonę Tavo akyse, duok man ženklą, kad Tu kalbi su manimi. ¹⁸Prašyčiau iš čia nenuieiti, kol aš nesugrįšiu pas Tave ir, atnešęs savo atnašą, nepadėsiu jos prieš Tave“. O jis atsakė: „Palauksiu, kol sugrįši“.

19 Tad Gideonas įėjo į vidų, pataisė ožiuką ir padarė iš efos miltų neraugintų papločių. Įdėjęs mėsą į pintinę ir supylęs sriubą į puodą, atnešė visa jam po ąžuolu. Juos patiekiant, ²⁰Dievo angelas jam tarė: „Paimk mėsą ir neraugintus papločius, padėk juos ant anos uolos ir išpilk sriubą“. Gideonas taip ir padarė. ²¹Tada VIEŠPATIES angelas ištiesė lazda, kurią laikė rankoje, ir jos galu palietė mėsą bei neraugintus papločius. Ugnis staiga iššoko iš tos uolos ir sudegino mėsą bei neraugintus papločius. Tuo tarpu VIEŠPATIES angelas pradingo. ²²Dabar Gideonas aiškiai suprato, kad tai buvo VIEŠPATIES angelas. Gideonas tarė: „Aiman, Viešpatie DIEVE! Juk aš mačiau VIEŠPATIES angelą veidas į veidą!“ ²³Bet VIEŠPATS jam tarė: „Ramybė tau! Nebijok, tu nemirsi“. ²⁴Tada Gideonas pastatė ten aukurą VIEŠPAČIUI ir jį

6,3: ... amalekitai bei kiti Rytų gyventojai... : amalekitai kilo iš Esavo giminių šeimos. Žr. Pr 36,12; Rytų gyventojai turėjo vaidmenį pranašų veikloje. Žr. Iz 11,14; Jer 49,28; Ez 25,1-10.

6,5: Pirmą sykį Šventajame Rašte minimas

prijaukintas kupranugaris.

6,11: VIEŠPATIES angelas: žr. Ts 2,1 paaiškinimą.

6,24: VIEŠPATS yra ramybė! hebrajiškai *Jahveh šalom!* Žr. 12-ąją eilutę ir 23-ąją eilutę: VIEŠPATS su tavimi! ir Ramybė tau!

pavadino „VIEŠPATS yra ramybė”.^{*} Jis tebestovi iki šios dienos abiezritų Ofroje.

Gideonas prieš Baalą ²⁵Tą naktį VIEŠPATS jam paliepė: „Paimk savo tėvo jautį – tą antrąjį septynmetį jautį, nugriauk tavo tėvui priklausančią Baalo aukurą ir nukirsk šalia aukuro stovintį šventąjį stulpą.” ²⁶Tada pastatyk deramą aukurą VIEŠPAČIUI, savo Dievui, ant šios prieglobsčio olos viršaus, paimk tą antrąjį jautį ir atnašauk jį kaip deginamąją auką, panaudodamas malkas iš šventojo stulpo, kurį būsi nukirtęs”. ²⁷Tad Gideonas pasiėmė iš savo tarnų dešimt vyrų ir padarė, kaip VIEŠPATS jam buvo įsakęs. Bijodamas tai daryti dienos metu dėl savo tėvo šeimos ir miesto žmonių, jis tai padarė nakčia.

²⁸Miesto žmonės, pakilę anksti rytą, žiūri, Baalo aukuras nugriautas, šventasis stulpas šalia jo nukirstas ir antrasis jautis paaukotas ant naujai pastatyto aukuro. ²⁹„Kas tai padarė?” – klausė jie vienas kito. Pasiteiravę ir ištyrę sužinojo, kad tai padarė Joašo sūnus Gideonas. ³⁰Miesto žmonės tarė Joašui: „Išvesk savo sūnų, nes jis turi mirti! Juk jis nugriovė Baalo aukurą ir nukirto šalia jo šventąjį stulpą!” ³¹Bet Joašas visiems, ratu jį apstojuosiems, atsakė: „Argi jūs turite kelti bylą už Baalą? Nejau turite jį apginti jo bylą? Kas už jį kelia bylą, bus nubaustas mirtimi dar prieš rytą! Jeigu jis yra dievas, tegu jis pats kelia bylą, nes buvo nugriautas jo aukuras!” ³²Todėl tą dieną Gideonas buvo pavadintas Jerub-Baalu dėl žodžių: „Tegu Baalas kelia jam bylą!” – nes jo aukurą jis nugriovė.

Šaukimas prie ginklų ³³Visas Midjanas, Amalekas ir Rytų gyventojai susi-

būrė ir, perėję Jordaną, pasistatė stovyklą Jezreelio lygumoje. ³⁴Bet VIEŠPATIES dvasia apėmė Gideoną, jis pūtė ragą ir abiezritai susitelkė jį sekti. ³⁵Jis išsiuntė pasiuntinius į visą Manasą, ir jie susitelkė jį sekti. Tada jis siuntė pasiuntinius ir į Ašerą, Zebuluną bei Naftalį, ir jie atkilo jų pasitikti.

³⁶Gideonas kreipėsi į Dievą: „Jei tu iš tikrųjų ketini išgelbėti Izraelį mano ranka, kaip esi pasakęs, – ³⁷štai aš padėdu nukirptą vilną klojime ant aslos. Jei rasa bus tik ant vilnų, o visa žemė aplinkui liks sausa, tada žinosiu, kad tu išgelbėsi Izraelį mano ranka, kaip esi pasakęs”. ³⁸Taip ir įvyko. Pakilęs anksti kitą rytą, jis išgręžė vilnas ir išspaudė iš vilnų tiek rastos, kad galėjo pripilti puoduką vandens. ³⁹Tada Gideonas tarė Dievui: „Teneužsidega tavo pyktis ant manęs, jei dar kartą kalbėsiu. Prašyčiau leisti man dar vieną sykį bandyti su vilnomis: tebūna sausos tik vilnos, o visur ant žemės tebūna rasa”. ⁴⁰Tą naktį Dievas taip padarė. Vien vilnos buvo sausos, bet visur ant žemės buvo rasa.

7 Pergalė prieš Midjaną ¹Anksti kitą dieną Jerub-Baalas, tai yra Gideonas, ir visi su juo buvusieji kareiviai pakilo ir pasistatė stovyklą prie En-Harodo.^{*} O Midjano stovykla buvo lygumoje į šiaurę nuo jo, prie Gibeat-Morės.^{*}

²* VIEŠPATS tarė Gideonui: „Tu turi per daug kareivių su savimi, kad atiduotčiau jiems į rankas Midjaną. Juk Izraelis tik girtųsi man, manydamas: 'Mano paties ranka mane išgelbėjo'. ³Tad dabar prašyčiau paskelbti vyrams: 'Kas dreba iš baimės, tegrįžta namo'”. Gideonas taip juos ir

6,25: ... šventąjį stulpą: žr. Iš 34,12 paaiškinimą.
7,1: ... prie En-Harodo... : prie Harodo šaltinio, Gilboos kalno papėdėje, Jezreelio lygumos pietryčių kampe. ... prie Gibeat-Morės: prie Morės kalvos, Jezreelio lygumoje. Gibeat-Morė nūdien

tapatinama su Jebel ed-Dehi (Džebel ed-Dehi).
7,2-8: Gideonio pajėgų sumažinimas padeda suprasti, kad pergalė prieš Midjaną viršijo žmogiškas jėgas.

išsijojo. Dvidešimt du tūkstančiai iš kareivių sugrižo, o dešimt tūkstančių pasiliko.

4 “Vis dar per daug kareivių, – VIEŠPATS tarė Gideonui, – nuvesk juos žemyn prie vandens, ten aš juos tau išsijosiu. Kai sakysiu: ‘Šis eis su tavimi’, – jis eis su tavimi, o kai sakysiu: ‘Šis neis su tavimi’, – jis neis su tavimi”. 5* Jam atvedus kareivius žemyn prie vandens, VIEŠPATS Gideonui tarė: “Visus, lakančius vandenį liežuviu, kaip šuo laka, pastatyk skyrium, ir visus, kurie atsiklaupia gerti, pastatyk skyrium”. 6Skaičius tų, kurie “lakė” vandenį iš rankos, buvo trys šimtai; visi kiti kareiviai atsiklaupė vandens atsigerti. 7Tada VIEŠPATS tarė Gideonui: “Su trimis šimtais vyrų, kurie “lakė”, išgelbėsiu jus ir atiduosiu Midjaną tau į rankas. Teeina namo visi kiti kareiviai”. 8Taigi lakusieji paėmė maisto atsargas bei ragus, kuriuos kiti kareiviai turėjo su savimi; ir jis pasiuntė kitus Izraelio vyrus į jų palapines, pasilikdamas tik tuos tris šimtus vyrų. Midjano stovykla buvo žemiau lygumoje.

9 Tą pačią naktį VIEŠPATS jam tarė: “Kelkis, užpulk stovyklą, nes atidaviau ją tau į rankas. 10Betgi jei bijai ją užpulti, nusileisk į stovyklą su savo ginklanešiu Pura 11 ir pasiklausyk, ką jie kalba. Tada tu turėsi drąsos užpulti stovyklą”. Tad jis nusileido su savo ginklanešiu Pura arti prie stovyklos ginkluotų saugų. 12Midjaniečiai, amalekitai ir Rytų žmonės buvo pasklidę lygumoje, tarsi skėrių spiečiai, nesuskaitomi jų kupranugariai, gausingi

kaip smiltys pajūryje. 13Gideonas ten atėjo kaip tik tuo metu, kai vienas vyras pasakojo sapną savo bičiuliui. “Klausyk, – jis sakė, – aš sapnavau tokį sapną. Žiūriu, miežinės duonos kepalas* rieda į Midjano stovyklą. Atriedėjęs prie mūsų palapinės, taip į ją smogė, kad ši pargriuovo. Palapinė apsivertė aukštyn kojomis ir sugriuvo!” 14Bičiulis jam atsakė: “Tai ne kas kita kaip Joašo sūnaus, Izraelio vyro Gideono kalavijas! Į jo rankas Dievas yra atidavęs Midjaną ir visą jo kariuomenę”.

15 Gideonas, išgirdęs sapno pasakojimą ir aiškinimą, parpuolė kniūbsčia. Sugrįžęs į Izraelio stovyklą, jis šaukė: “Eime! VIEŠPATS yra atidavęs Midjano kariuomenę jums į rankas!” 16Jis padalijo tuos tris šimtus vyrų į tris būrius, padavė kiekvienam į rankas po ragą ir po tuščią puodą su deglu kiekviename puode. 17“Stebėkite mane, – jis sakė, – ir darykite tą patį. Man priėjus prie stovyklos saugų, darykite, ką aš darysiu. 18Man ir visiems esantiems su manimi papūtus ragą, jūs taip pat pūskite ragą visoje stovykloje ir šaukite: ‘Už VIEŠPATĮ ir Gideoną!’”

19 Gideonas ir su juo buvusioji šimtinė atėjo prie stovyklos saugų vidurinės sargybos pradžioje,* kaip tik tada, kai sargybiniai buvo pastatyti. Jie pradėjo pūsti ragus ir daužyti puodus rankose. 20Visi trys būriai pūtė ragus ir daužė puodus. Laikydami kairėje rankoje deglus, o pučiamus ragus dešinėje rankoje, jie šaukė: “Kalavijas už VIEŠPATĮ ir Gideoną!” 21Jie

7,5: Viešpats norėjo ne didelio kareivių skaičiaus, bet budrių kareivių. Geriantieji iš rankų buvo budrūs, pasiruošę gintis, tuo tarpu kiti buvo nerūpestingi, nes statė save į pavojų. Bailūs kareiviai jau buvo paleisti (žr. 3-ąją eilutę; taip pat 1st 20,8).

7,13: ... miežinės duonos kepalas... prie mūsų palapinės: duonos kepalas vaizduoja žemdirbius

izraeliečius, o palapinė – klajoklius midjaniečius. Palapinės sugriovimas vaizduoja izraeliečių pergalę prieš midjaniečius.

7,19: ... vidurinės sargybos pradžioje: maždaug dvi valandos prieš vidurnaktį. Senovės hebrajai dalijo naktį į tris keturių valandų sargybas. Sargybos pradžioje keitėsi sargybiniai.

liko stovėti savo vietoje aplink stovyklą, o tuo tarpu visoje stovykloje kilo sąmyšis. Jie šaukė ir bėgo. ²²Jiems pradėjus pūsti tris šimtus ragų, VIEŠPATS atsuko kiekvieno vyro kalaviją prieš jo bičiulį visoje stovykloje. Visa kariuomenė nubėgo iki pat Bet-Šitos ir Zereros link, iki pat Abel-Meholos prie Tabato. ²³Dabar buvo pašaukti prie ginklų Izraelio vyrai iš Nafatalio, Ašero bei viso Manaso, ir jie vijosi midjaniečius.

²⁴Tada Gideonas siuntė pasiuntinius ir į Efraimo aukštumas su įsakymu: “Nusileiskite pirma midjaniečių ir užimkite priėjimą prie vandens palei visą Jordaną iki pat Bet-Baros”. Taigi visi Efraimo vyrai buvo pašaukti prie ginklų ir užėmė priėjimą prie vandens palei visą Jordaną iki pat Bet-Baros. ²⁵Jie paėmė į nelaisvę du Midjano didžiūnus – Orebą ir Zeebą. Orebą jie užmušė prie Orebo uolos, o Zeebą užmušė prie Zeebo vyno spaudyklos, vydamiesi midjaniečius. Orebo ir Zeebo galvas jie parnešė anapus Jordano Gideonui.

8 Efraimo žmonės išsiveidžia

¹Efraimo vyrai jam tarė: “Kodėl tai mums padarei nepašaukdamas mūsų, kaiėjai į žygį prieš midjaniečius?” – jie karčiai jam priekaištavo. ²O jis atsakė jiems: “Galų gale ką aš pasiekiau palyginti su jumis? Argi ne geresnės Efraimo vynuogių parinkos už Abiezerio vynuogių derlių? ³Į jūsų rankas Dievas atidavė Midjano didžiūnus – Orebą ir Zeebą. O ką aš galėjau padaryti palyginti su jumis?” – Jam taip kalbant, jų pyktis ant jo atslūgo.

Gideonas vejasi priešus ⁴Gideonas pasiekė Jordaną ir perėjo jį. Jis ir trys šimtai vyrų su juo buvo išvargę ir alkani, bet vis dar vijosi. ⁵Taigi jis kreipėsi į Sukotų žmones: “Prašyčiau duoti keletą kepalų duonos vyrams, einantiems su manimi, nes jie labai alkani; aš vejuosi Midjano karalius – Zebahą ir Zalmuną”. ⁶Sukotų didžiūnai tarė: “Ar Zebahas ir Zalmuna jau tavo rankose,* kad mes turėtume duoti duonos tavo kariuomenei?” – ⁷“Bet atsiminkite, – atkirto Gideonas, – kai VIEŠPATS atiduos man į rankas Zebahą ir Zalmuną, aš kulsiu jūsų kūnus dykumos erškėčiais ir usnimis”. ⁸Iš ten jis nuėjo į Penuelį ir paprašė jų to paties; ir Penuelio žmonės jam atsakė, kaip buvo atsakę Sukotų žmonės. ⁹Taigi jis ir Penuelio žmonės pagrasino: “Kai sugrįšiu su pergale, nuversiu šį bokštą”.

Zebaho ir Zalmunos pralaimėjimas

¹⁰Tuo laiku Zebahas ir Zalmuna buvo Karkore su savo kariuomene, apie penkiolika tūkstančių vyrų. Tai buvo visi, išlikusieji iš visos Rytų žmonių kariuomenės, nes buvo žuvę šimtas dvidešimt tūkstančių kalaviją nešiojusių vyrų. ¹¹Tad Gideonas nužygiavo karavanų keliu į rytus nuo Nobaho bei Jogbėhos ir užklupo tą kariuomenę, nes ji nebuvo budri. ¹²Zebahas ir Zalmuna pabėgo. Gideonas juos vijosi ir paėmė į nelaisvę du Midjano karalius – Zebahą ir Zalmuną, o visa kariuomenė buvo paklaikusi.

¹³Grįždamas iš mūšio prie Hareso perėjos, Joašo sūnus Gideonas ¹⁴pasigavo vaikiną, vieną iš Sukotų gyventojų, ir jį

8,6: ... ar Zebahas ir Zalmuna jau tavo rankose?: ar jau gali didžiutis pergale? Užmuštų priešų rankos ir galvos buvo nukertamos kaip

trofėjai – kaip pergalės atminimai. Žr. 2 Sam 4,8; 2 Kar 10,7-8.

iškvotė. Pastarasis padarė jam Sukotų didžiūnų ir seniūnų – septyniasdešimt septynių žmonių – sąrašą.¹⁵ Tada jis atėjo pas Sukotų gyventojus ir jiems tarė: “Štai Zebahas ir Zalmuna, dėl kurių jūs iš manęs tyčiojotės, sakydami: ‘Ar Zebahas ir Zalmuna jau tavo rankose, kad mes turėtume duoti duonos tavo bejėgiams kareiviams?’”

¹⁶Taigi jis paėmė miesto seniūnus ir, atsisėdęs dykumos erškėčių ir usnių, jais nubaudė Sukotų gyventojus.¹⁷ Jis nuvertė ir Penuelio bokštą, išžudė miesto gyventojus.

18 Tada jis kreipėsi į Zebahą ir Zalmuną: “Kaip atrodė tie vyrai, kuriuos jūs nužudėte prie Taboro?” – “Visi jie atrodė lygiai kaip tu, – jie atsakė, – panašūs į sūnus karaliaus”. – ¹⁹“Tai buvo mano broliai, – jis pasakė, – sūnūs mano motinos. Kaip gyvas VIEŠPATS, jeigu būtumėte juos gyvus palikę, jūsų neužmuščiau”.²⁰ Tad jis paliepė savo pirmagimiam sūnui Jeteriui: “Eik, užmušk juos!” Bet vaikiną kardo iš makšties netraukė, nes buvo bailus. Mat jis buvo tik vaikas.²¹ Tada Zebahas ir Zalmuna tarė: “Ateik ir tu pats užmušk mus, nes koks vyras, tokia ir jo jėga”. Gideonas pakilo ir užmušė Zebahą bei Zalmuną ir pasiėmė pusmėnulius, puošusius jų kupranugarių kaklą.

22 Tada Izraelio vyrai kreipėsi į Gideoną: “Valdyk mus – tu, taip pat tavo sūnus ir tavo vaikai, – nes išgelbėjai mus iš Midjano rankos”.²³ Gideonas jiems atsakė: “Nei aš jus valdysiu, nei mano sūnus jus valdys! VIEŠPATS jus valdys!”²⁴ Gideonas jiems tarė: “Leiskite man kreiptis į jus su vienu prašymu: duokite man kiekvie-

nas iš savo grobio po auskarą”. Mat priešai nešiojo auksinius auskarus, nes jie buvo išmaelitai.*²⁵ “Mielu noru!” – jie atsakė. Taigi jie išskleidė drabužį ir kiekvienas metė ant jo po auskarą, gautą kaip grobį.²⁶ Svoris auksinių auskarų, kurių jis buvo paprašęs, buvo tūkstantis septyni šimtai auksinių šekelių, neskaitant pusmėnulių, karulių ir purpurinių apdarų, kuriais vilkėjo Midjano karaliai, neskaitant nei puošnių apykaklių, buvusių ant jų kupranugarių kaklo.²⁷ Gideonas padarė iš jų efodą ir padėjo jį savo mieste – Ofroje. Visas Izraelis kekšavo ten su juo*, ir jis tapo žabangomis Gideonui ir jo namams.

28 Taip Midjanas tapo pavaldus izraeliečiams ir savo galvos jie daugiau nebekėlė. Taigi Gideono dienomis kraštas turėjo keturiasdešimt metų ramybę.

Gideono sūnus Abimelechas²⁹ Joašo sūnus Jerub-Baalas parėjo gyventi į savo namus.³⁰ Jis turėjo septyniasdešimt sūnų – savo paties palikuonių, nes jis turėjo daug žmonių.³¹ Jo sugulovė* Šecheme taip pat pagimdė jam sūnų, o jis pavadino jį Abimelechu.*³² Joašo sūnus Gideonas mirė žiloje senatvėje ir buvo palaidotas savo tėvo Joašo kape, abiezritų Ofroje.

33 Vos Gideonui mirus, izraeliečiai atkrito ir kekšavo su Baalais, padarydami Baal-Beritą savo dievu.*³⁴ Izraeliečiai nebeatsiminė VIEŠPATIES, savo Dievo, kuris buvo juos išgelbėjęs iš rankos visų aplinkinių priešų,³⁵ ir nerodė ištikimybės Jerub-Baalo, tai yra Gideono, namams už visa gera, ką jis buvo padaręs Izraeliui.

8,24: ... *išmaelitai*... : šiame tekste, kaip ir Pr 37,25-28, žodis pažymi ne tautybę, bet klajoklių būklę.

8,24-28: Efodo prigimtis nėra aiški. Iš 28,6-14 ir 39,2-7 tekste efodas yra vyriausiojo kunigo drabužis. Atrodo, kad Gideono efodas buvo atvaizdas.

8,27: ... *kekšavo ten su juo*: efodas tapo izraeliečių tabu.

Kadangi stabmeldiškos pamaldos turėjo lytinį pobūdį, stabų garbinimas buvo laikomas tolygiu kekšavimui.

8,31: ... *sugulovė Šecheme*... : antrinio rango žmona. ... *jis pavadino jį Abimelechu*: vardas *Abi-melech*{as} reiškia *Tėvas – mano – karalius*.

8,33: ... *padarydami Baal–Beritą savo dievu*:

9 Jerub-Baalo sūnus Abimelechas nuėjo pas savo motinos brolius į Šechemą ir kalbino juos bei visą savo motinos šeimos klaną: ²“Kelkite šį klausimą, girdint visiems Šechemo didžiūnams. Kas jums geriau: būti septyniasdešimties vyrų valdomiems – visų Jerub-Baalo sūnų – ar būti valdomiems vieno vyro? Taip pat turite atsiminti, kad aš esu jūsų kūnas ir kraujas”. ³Jo motinos broliai kartojo visa tai jo labui visiems Šechemo didžiūnams ir palenkė jų širdis į Abimelecho pusę. Jie įtikėjo: “Jis yra mūsų brolis”. ⁴Taigi jie davė jam septyniasdešimt sidabrinių šekelių iš Baal-Berito* šventovės, o Abimelechas už juos pasisamdė pasileidusių ir nieko nebijančių valkatų savo palydovais. ⁵Nuėjęs į savo tėvo namus Ofroje, jis nužudė Jerub-Baalo sūnus, savo brolius, – septyniasdešimt vyrų, – ant vieno akmens. Bet jauniausias Jerub-Baalo sūnus Jotamas išliko gyvas, nes spėjo pasislėpti. ⁶Tada visi Šechemo didžiūnai ir visas Bet-Milo’as susirinko prie Stulpo po ažuolu* Šecheme ir paskelbė Abimelechą karaliumi.

⁷* O Jotamas, kai jam apie tai buvo pranešta, nuėjo ir, atsistojęs ant Gerizimo kalno viršūnės, šaukė jiems skardžiu balsu: “Klausykitės manęs jūs, Šechemo didžiūnai! Tesiklausu jūsų Dievas!

- ⁸ Kartą medžiai suėjo patepti sau karaliaus. Alyvmedžiui jie tarė: ‘Būk mūsų karalius!’
- ⁹ Alyvmedis jiems atsakė: ‘Argi aš turiu liautis davęs savo riebų aliejų, kuriuo dievai ir žmonės pagerbiami,* ir eiti virš medžių linguoti?’
- ¹⁰ Tada medžiai figmedžiui tarė: ‘Tu ateik ir būk mūsų karalius!’
- ¹¹ Bet figmedis jiems atsakė: ‘Argi aš turiu liautis davęs savo saldumą bei skanius vaisius ir eiti virš medžių linguoti?’
- ¹² Tada medžiai vynmedžiui tarė: ‘Tu ateik ir būk mūsų karalius!’
- ¹³ Bet vynmedis jiems atsakė: ‘Argi aš turiu liautis davęs vyną, kuris pradžiugina dievus* ir mirtinguosius, ir eiti virš medžių linguoti?’
- ¹⁴ Tada visi medžiai erškėčiui tarė: ‘Tu ateik ir būk mūsų karalius!’
- ¹⁵ O erškėtis medžiams atsakė: ‘Jei garbingai elgiatės, patepdami mane savo karaliumi, tad ateikite, raskite

Baal–Beritu buvo vadinamas Šechemo kanaaniečių Baalas. Šis vardas reiškia *Sandoros šeiminką*.

9,1-57: Abimelechas, neturintis paveldėjimo teisės Gideon sūnus, pasigrobia karaliaus sostą, kurį Gideonas buvo atmetęs. Abimelecho karalavimas buvo pernelyg dužlus ir baigėsi žmonių sukilimu. Šiame skyriuje nėra užuominos apie Jahvę – Viešpatį, Izraelio Dievą.

9,1-6: Abimelechas pašalina visus galimus varžovus žudynėmis ir pasistatė sau sostą Šecheme.

9,4: ... *Baal–Berit[as]: Sandoros šeiminkas* – kanaaniečių dievas. Kadangi Šechemas buvo izraeliečių Sandoros su Jahve – Viešpačiu vieta (žr. Joz 24,1-27), turbūt mieste vyravo sinkretistinė

izraeliečių religija.

9,6: ... *prie Stulpo po ažuolu...* : žr. Joz 24,26.

9,7-15: Jotamas peikia brolių, satyra išjuokdamas monarchiją. Alyvmedis yra vienas iš kilniausių medžių, o erškėtis – nenaudingas krūmas.

9,9: ... *aliejų, kuriuo dievai ir žmonės pagerbiami:* aliejus buvo naudojamas garbinant tikrąjį Dievą ir stabus (žr. Kun 2,1,6,15; 24,2). Aliejus buvo naudojamas pašventinant pranašus, kunigus ir karalius (žr. Iš 30,25,30; 1 Sam 10,1; 16,13).

9,13: ... *vyną, kuris pradžiugina dievus...* : vynas buvo naudojamas liejamosioms aukoms ir Jeruzalės Šventykloje, ir pagonių šventovėse.

prieglobstį mano ūksmėjė!
Bet jei ne, teišaina ugnis iš erskėčio
ir tesuryja Libano kedrus!

16* Dabar va, argi jūs garbingai ir
ištikimai elgėtės, padarydami Abimelechą
karaliumi? Argi jūs deramai pasielgėte su
Jerub-Baalu ir jo namais? Argi jūs atsily-
ginote jam pagal jo nuopelnus? ¹⁷Juk ma-
no tėvas kovojo už jus, statydamas į pavojų
savo gyvybę, ir išgelbėjo jus iš Midjano
rankos! ¹⁸O jūs šiandien sukilote prieš ma-
no tėvo namus, nužudėte jo sūnus – septy-
niasdešimt vyrų – ant vieno akmens, pa-
darėte jo tarnaitės sūnų Abimelechą Še-
chemo gyventojų karaliumi vien dėl to,
kad jis yra jūsų giminaitis. ¹⁹Jei šią dieną
jūs garbingai ir ištikimai pasielgėte su
Jerub-Baalu ir jo namais, džiaukitės su
Abimelechu, ir jis tesidžiaugia su jumis.
²⁰Bet jei ne, teišaina ugnis iš Abimelecho
ir tesuryja Šechemo didžiūnus ir Bet-Mi-
lo'ą; teišaina ugnis iš Šechemo didžiūnų ir
Bet-Milo'o ir tesuryja Abimelechą”.

21 Tai pasakęs, Jotamas davė į kulnis.
Jis nubėgo į Beerą ir ten gyveno, nes bijo-
jo savo brolio Abimelecho.

**Šechemas sukyła prieš Abimele-
chą** ²²Abimelechas karaliavo Izraelyje tre-
jus metus. ²³Tada Dievas pasiuntė ne-
santaikos dvasią tarp Abimelecho ir Še-
chemo didžiūnų. Šechemo didžiūnai elgėsi
klastingai su Abimelechu. ²⁴Tai įvyko, kad
būtų atkeršyta už smurtą, padarytą septy-
niasdešimčiai Jerub-Baalo sūnų, ir kad jų
kraujas kristų ant jų brolio Abimelecho,
kuris buvo juos nužudęs, ir ant Šechemo
didžiūnų, padėjusių jam brolius užmušti.

25 Šechemo didžiūnai kalnų viršūnėse

rengė jam pasalas. Jų vyrai apiplėšinėjo
visus, einančius tuo keliu. Žinia apie tai
pasiekė Abimelechą.

26 Praeidamas į Šechemą užsuko Ebe-
do sūnus Gaalas su savo bičiuliais. Jais Še-
chemo didžiūnai pasitikėjo. ²⁷Jie ėjo į lau-
kus, rinko vynuoges jų vynuogynuose, jas
traiskė ir linksminosi. Paskui jie, nuėję į
savo dievo šventovę, valgė bei gėrė ir keikė
Abimelechą. ²⁸“Kas tas Abimelechas, – kal-
bėjo Ebedo sūnus Gaalas, – ir kas esame
mes – Šechemo žmonės, kad turėtume jam
tarnauti? Argi Jerub-Baalo sūnus ir jo
pareigūnas Zebulas kadaise netarnavo Še-
chemo tėvo Hamoro vyrams? Kodėl tad
turėtume mes jam tarnauti? ²⁹O, kad tie
žmonės būtų man pavaldūs! Aš tuojau pat
išjočiau Abimelechą! Abimelechiui aš sa-
kyčiau: ‘Sutelk savo kariuomenę ir ateik!’”

30* Miesto valdovas Zebulas, išgirdęs
Ebedo sūnaus Gaalo žodžius, įniršo. ³¹Jis
išsiuntė pasiuntinius į Arumą pas Abime-
lechą pasakyti: “Štai Ebedo sūnus Gaalas
ir jo bičiuliai atėjo į Šechemą ir mieste ke-
lia prieš tave sąmyšį. ³²Todėl ateik nakčia,
tu ir kariuomenė, esanti su tavimi, ir pasi-
slėpk laukuose. ³³Anksti kitą rytą, saulei
tekant, pakilk ir pulk miestą. O kai jis ir jo
vyrai prieš tave išeis, daryk su jais, ką gali
tavo ranka”.

34 Taigi Abimelechas ir jo kariuomenė
atvyko nakčia ir su keturiais būriais suren-
gė Šechemui pasalą. ³⁵Ebedo sūnui Gaalui
išėjus ir atsistojus prie įėjimo į miesto var-
tus, Abimelechas ir jo pajėgos pakilo iš
pasalų. ³⁶Gaalas, juos pamatęs, tarė Zebu-
lui: “Štai žmonės leidžiasi nuo kalnų
viršūnių!” O Zebulas jam atsakė: “Šešėliai

9,16: Kaip kilnūs medžiai atsisakė karališkos
valdžios ir tapo pavaldūs prastam krūmui, taip ne-
toks kilnus Abimelechas, nužudęs septynias-
dešimt Gideono sūnų, engia Šechemo žmones.

9,30-49: Abimelechas sulygina Šechemą su žeme.
Archeologija liudija nuožmų Šechemo sunaikini-
mą XII a. prieš Kristų.

kalnuose tau atrodo kaip vyrai”.³⁷ Gaalas vėl prabilo ir tarė: “Žiūrėk, žmonės leidžiasi nuo Tabur-Erezo, o kitas būrys ateina nuo Elon-Meonenimų”.³⁸ Tada Zebulas jam tarė: “Na, kurgi dabar tavo snukis, kuriuo kalbėjai: ‘Kas tas Abimelechas, kad turėtume jam tarnauti?’ Argi tai ne kariuomenė, iš kurios šaipėsi? Dabar tad išeik ir kovok su ja!”³⁹ Taigi Gaalas išėjo Šechemo didžiūnų priekyje ir kovojo su Abimelechu.⁴⁰ Bet jis buvo priverstas nuo jo bėgti, Abimelechas jį vijosi iki pat įėjimo į vartus. Daugelis krito užmušti.⁴¹ Abimelechas sugrįžo į Arumą, o Zebulas išvijo Gaalą ir jo bičiulius. Nebeleido jiems gyventi Šecheme.

Šechemo sunaikinimas⁴² Kitą dieną žmonės išėjo į laukus. Apie tai buvo pranešta Abimelechui.⁴³ Paėmęs savo kariuomenę ir padalijęs ją į tris būrius, jis surengė laukuose pasalas. Kai pamatė iš miesto išeinančius žmones, jis staiga juos užpuolė ir išžudė.⁴⁴ Abimelechas ir su juo buvęs būrys metėsi pirmyn ir atsistojo prie miesto vartų įėjimo, o kiti du būriai šoko ant žmonių, buvusių laukuose, ir juos išžudė.⁴⁵ Abimelechas kovojo su miestu visą tą dieną. Miestą paėmė ir jame esančius žmones išžudė. Paskui sugriovė miestą iš pamatų ir apsėjo jį druska.*

⁴⁶ Sužinoję apie tai, Šechemo bokšto didžiūnai suėjo į El-Berito šventovės tvirtovę.⁴⁷ Abimelechui buvo pranešta, kad ten yra susirinkę visi Šechemo bokšto didžiūnai.⁴⁸ Abimelechas su savo kareiviais nukilo į Zalmono kalną. Paėmęs kirvį į rankas, Abimelechas nukirto medžio šaką ir užsikėlė ją ant peties. Tada jis tarė savo kareiviams: “Ką mane matėte darant, sku-

biai ir jūs tai padarykite!”⁴⁹ Taigi visi kareiviai nusikirto po šaką ir, nužygiavę pasakui Abimelechą, sudėjo jas ant tvirtovės. Tada jie padegė tvirtovę virš buvusiųjų viduje. Taip žuvo ir visi Šechemo bokšto žmonės – apie tūkstantį vyrų ir moterų.

^{50*} Abimelechas nužygiavo į Tebezą, pasistatė stovyklą prie Tebezo ir jį paėmė.⁵¹ Miesto viduje buvo įtvirtintas bokštas. Į jį subėgo visi miesto vyrai ir moterys bei didžiūnai ir užsidarė. Jie palipo ant bokšto stogo.⁵² Abimelechas, priėjęs prie bokšto, jį užpuolė. Norėdamas jį padegti, jis priartino prie durų.⁵³ Bet viena moteris metė viršutinį girnų akmenį ant Abimelecho ir perskėlė jam kaukolę.⁵⁴ Jis tučtuojau pasisaukė savo ginklanešį ir jam tarė: “Išsitrauk iš makšties savo kalaviją ir užmušk mane, kad žmonės apie mane neskųtų: ‘Moteris jį užmušė!’” Vaikinas tad jį perdūrė kalaviju, ir jis numirė.⁵⁵ Izraeliečiai, pamatę, kad Abimelechas yra miręs, visi nuėjo į savo namus.

⁵⁶ Taip Dievas atlygino Abimelechui už jo nusikaltimą, kurį jis buvo padaręs tėvui, nužudydamas savo septyniasdešimt brolių.⁵⁷ Dievas panašiai atlygino ir Šechemo žmonėms už visus jų nedorus darbus. Taigi ant jų krito Jerub-Baalo Jotamo prakeikimas.

10 Mažieji teisėjai¹ Po Abimelecho Dodo sūnaus Puos sūnus Tola, Issacharo vyras, pakilo Izraelio gelbėti. Jis gyveno prie Šamiro Efraimo aukštuose.² Išbuvęs dvidešimt trejus metus Izraelyje teisėju, jis mirė ir buvo palaidotas Šamire.*

³ Po jo atėjo Jairas Gileadietis, kuris dvidešimt dvejus metus buvo teisėju Iz-

9,45: ... *apsėjo jį druska*: apsėjimas druska buvo visapusiško sunaikinimo įvaizdis. Be to, darė žemę nenaudingą dirvonu.

9,50-57: Abimelecho galas rodo, kad izraeliečiai buvo pasmerkę ir kratėsi senosios kanaaniečių visuomeninės politinės santvarkos.

raelyje. ⁴{Jis turėjo trisdešimt sūnų, kurie jodinėjo ant trisdešimtias asilų,* ir turėjo trisdešimt miestų,* esančių Gileado krašte, iki šios dienos vadinamų Havot-Jairu.*} ⁵Jairas mirė ir buvo palaidotas Kamone.

Amoniečių priespauld ⁶Izraeliečiai, tarnaudami Baalams ir Astartėms – Aramo dievams, Sidono dievams, Moabo dievams, amoniečių dievams ir filistinų dievams, – vėl darė, kas buvo nedora VIEŠPATIES akyse, o VIEŠPATĮ paliko, jam daugiau nebetarnavo. ⁷VIEŠPATS ant Izraelio supyko ir padavė juos į rankas filistinų ir į rankas amoniečių. ⁸Nuo to laiko šie aštuoniolika metų naikino ir engė visus izraeliečius, gyvenusius amoniečių Gileado krašte. ⁹Amoniečiai perėjo ir Jordaną kovoti su Judu, su Benjaminu ir su Efraimo namais. Taigi Izraelis labai kentėjo.

¹⁰ Izraeliečiai šaukėsi VIEŠPATIES, sakydami: “Tau mes esame nusikaltę, nes palikome savo Dievą ir garbinome Baalus!” ¹¹VIEŠPATS izraeliečiams tarė: “Argi neišgelbėjau jūsų nuo egiptiečių, amoniečių, amoniečių ir filistinų? ¹²Ir sidoniečiai, ir amalekitai, ir maonitai jus engė, jūs šaukėtės manęs, ir aš išgelbėjau jus iš jų rankos. ¹³Tačiau mane jūs palikote ir kitus dievus garbinote. Ne! Daugiau jūsų negelbėsiu! ¹⁴Eikite ir šaukitės dievų, kuriuos pasirinkote! Teišgelbsti jie jus iš priespaudos!” ¹⁵O izraeliečiai maldavo VIEŠPATĮ: “Nusidėjome! Daryk su mumis, kaip tau patinka. Tik prašome, išgelbėk mus šią dieną!” ¹⁶Jie tad pašalino iš savo tarpo sve-

timus dievus ir tarnavo VIEŠPAČIUI. O jam buvo gaila žiūrėti į Izraelio vargus.

Teisėjas Jefta ^{17*}Amoniečiai buvo pašaukti prie ginklų ir pasistatė stovyklą Gileade. Izraeliečiai taip pat susibūrė ir pasistatė stovyklą prie Mizpos. ¹⁸Gileado kariuomenės didžiūnai sakė vieni kitiems: “Kas pradės kovą su amoniečiais? Jis bus visų Gileado gyventojų galva!”

11 Jefta Gileadietis, sūnus vienos gatvės merginos, buvo narsus galiūnas. Gilcadas buvo Jeftos tėvas. ²Ir Gileado žmona pagimdė jam sūnų. Užaugę Gileado žmonos sūnūs Jefką išvarė. Jam jie sakė: “Mūsų tėvo namuose tu nieko nepaveldėsi, nes esi pašalietės moters sūnus”. ³Jefta tad pabėgo nuo savo brolių ir apsigyveno Tobo krašte. Prie Jeftos susitelkė patamsių gaivalai ir eidavo su juo užpuldinėti.

⁴ Praėjus šiek tiek laiko, amoniečiai išėjo į karą su Izraeliu. ⁵Amoniečiams užpuolus Izraelį, Gileado seniūnai nuvyko į Tobo kraštą Jeftos parsivesti. ⁶“Eime, – sakė jie Jeftai, – būk mūsų vadas, idant galėtume kovoti su amoniečiais”. ⁷Bet Jef-ta Gileado seniūnams atsakė: “Argi ne jūs patys mane atmetėte ir išvarėte iš mano tėvo namų? Tad kaip galite dabar pas mane ateiti, kai esate patekę į bėdą?” ⁸Gileado seniūnai Jeftai tarė: “Dėl to mes dabar ir kreipiamės į tave, idant eitum su mumis, kovotum su amoniečiais ir būtum mums – visiems Gileado gyventojams – galva”. – ⁹“Puiku! Jei parvedate mane ko-

10,4: ... jodinėjo ant trisdešimtias asilų {su balnais} ir turėjo trisdešimt miestų... : asilas {su balnu} rodė, kad žmogus turi aukštą rangą visuomenėje ir yra turtingas. Be to, hebrajų kalboje žaidžiama žodžiais homonimais: *asilų* – *‘ajarim* ir *miestų* – *‘ajarim*. Lietuviškai šio žodžių žaismo neįmanoma atkurti. Tai galima bent padaryti anglų kalba: *burros* – *asilų* ir *boroughs* – *miestų*. ...

Havot-Jairu... : Jairo gyvenvietėmis. Žr. 1 Kar 4,13; Joz 13,30.

10,17-12,7: Pasakojimas apie teisėją Jefką yra pernelyg savitas. Įvykių vieta yra Transjordanija. Pasakojime gausu kritiškų momentų. Nors Jefta išgelbsti Izraelį, bet dėl savo pergalės išgyvena asmenišką tragediją.

voti su amoniečiais ir VIEŠPATS man juos paduos, – tarė Gileado seniūnams Jefta, – aš būsiu jūsų galva”.¹⁰ O Gileado seniūnai Jeftai atsakė: “Pats VIEŠPATS tebūna mūsų liudytojas: mes tikrai darysime, kaip tu pasakei!”

11 Jefta tad ėjo su Gileado seniūnais, ir žmonės padarė jį savo galva ir vadu. Mizpoje Jefta pakartoto visus šiuos žodžius VIEŠPATIES akivaizdoje.

12* Tada Jefta išsiuntė pasiuntinius pas amoniečių karalių, tardamas: “Ką aš tau padariau, kad išėjai į karą prieš mano kraštą?”¹³ Jeftos pasiuntiniams amoniečių karalius atsakė: “Dėl to, kad Izraelis, eidamas iš Egipto, atėmė mano kraštą nuo Arnono iki Jaboko ir iki pat Jordano. Nūn sugrąžink jį geruoju”.¹⁴ Dar kartą Jefta išsiuntė pasiuntinius pas amoniečių karalių¹⁵ ir jam tarė: “Taip kalba Jefta: Izraelis neatėmė nei Moabo krašto, nei amoniečių krašto. ¹⁶Išėjęs iš Egipto, Izraelis keliavo per dykumą iki Nendrių jūros ir atėjo į Kadešą. ¹⁷Tada Izraelis siuntė pas Edomo karalių, tardamas: ‘Prašyčiau leisti man pereiti per tavo kraštą,’ – bet Edomo karalius nenorėjo klausyti. Jie siuntė ir pas Moabo karalių, bet ir jis atsisakė. Taip Izraelis pasiliko Kadeše. ¹⁸Tada jie keliavo per dykumą, aplenkdami Edomo kraštą bei Moabo kraštą, ėjo palei rytinę Moabo krašto ribą, kol pasistatė stovyklą kitoje Arnono pusėje. Į Moabo žemę jie niekad neįėjo, nes Arnonas buvo Moabo riba. ¹⁹Tada Izraelis siuntė pasiuntinius pas amoniečių karalių Sihoną – Hešbono kara-

lių. Izraelis jam tarė: ‘Prašyčiau leisti pereiti per tavo kraštą iki mano žemės’.²⁰ Bet Sihonas Izraeliu nepasitikėjo ir neleido pereiti per savo žemę. Sutelkęs visą savo kariuomenę, jis pasistatė stovyklą prie Jahazo ir kovojo su Izraeliu. ²¹O VIEŠPATS, Izraelio Dievas, atidavė Sihoną bei visą jo kariuomenę į rankas Izraeliui, ir jie nugalėjo juos. Taip Izraelis paveldėjo visą kraštą amoriečių, gyvenusių tenai. ²²Jie paveldėjo visą amoriečių žemę nuo Arnono lig Jaboko ir nuo dykumos lig Jordano. ²³Tai gi VIEŠPATS, Izraelio Dievas, išvarė amoriečius prieš savo tautą – Izraelį. Nejau tu nori mus išvaryti? ²⁴Argi ne tau priklauso, ką tavo dievas Chemošas* duoda tau paveldėti? Argi ne mums priklauso visa, ką VIEŠPATS, mūsų Dievas, yra davęs mums paveldėti? ²⁵Be to, ar esi tu kuo nors geresnis už Moabo karalių, Ziporo sūnų Balaką? Ar jis kada nors vaidijosi su Izraeliu? Ar jis kada nors ėjo į karą su jais? ²⁶Izraeliui gyvenant Hešbone bei jam pavaldžiose gyvenvietėse, Aroeryje bei jam pavaldžiose gyvenvietėse ir visuose miestuose tris šimtus metų, kodėl tu neišlaisvinai jų per tą laiką? ²⁷Aš tau nenusidėjau, bet tu, kariaudamas su manimi, darai man didelę skriaudą. VIEŠPATS, kuris teisia, tęsprendžia tarp izraeliečių ir amoniečių!”²⁸ Bet amoniečių karalius į Jeftos siųstus žodžius nekreipė dėmesio.

Jeftos įžadas ²⁹VIEŠPATIES dvasia apėmė Jeftą. Jis žygiavo per Gileadą ir Manasą ir pasiekė Gileado Mizpą. Nuo Gileado Mizpos jis sėlino prieš amoniečius. ^{30*}Jef-

11,12-28: Šis yra vienintelis diplomatijos pavyzdys Teisėjų knygoje. Religiniai įsitikinimai ir ankstesni istoriniai faktai buvo Izraelio ir Amono ieškinių pagrindas.

11,24: ... Chemoš{as}... : vyriausiasis amoniečių dievas, o ne amoniečių. Vyriausiasis amoniečių dievas buvo Molech{as} ar Milchom{as}.

Žr. Sk 21,29; 1 Kar 11,7; 2 Kar 23,13. Klaidą turbūt įvėlė senovėje knygos perrašinėtojas. Jefta argumentuoja, pasinaudodamas savo priešų – amoniečių požiūriu, būtent, kad jie turi teisę į visą kraštą, kurį jie, savo dievo padedami, užkariavo. Iš to neišplaukia, kad pats Jefta tikėjo pagonių dievo buvimą.

ta padarė įžadą VIEŠPAČIUI: „Jei paduosi man į rankas amoniečius, – jis tarė, –³¹ kas išeis pro mano namų duris manęs pasitikti, man grįžtant su pergale prieš amoniečius, priklausys VIEŠPAČIUI. Aš atnašausiu tai kaip deginamąją auką”.

32 Tada Jefta įžygiavo į amoniečių žemę su jais kovoti. VIEŠPATS juos padavė jam į rankas.³³ Juos visiškai sutriuškino, – nuo Aroerio iki Minito apylinkių – dvidešimt miestų, iki pat Abel-Keramimų. Taip amoniečiai tapo pavaldūs izraeliečiams.

34 Sugrįžęs į savo namus Mizpoje, Jefta žiūri – jo pasitikti išeina duktė, šokdama ir mušdama būgnelį su žvangučiais! Ji buvo jo vienintelis vaikas, – išskyrus ją, jis neturėjo kito – nei sūnaus, nei dukters.^{35*} Pamatęs ją, persiplėšė drabužius ir tarė: „Oi, mano dukra! Pribloškei mane! Kokią baisią užtraukei man nelaimę! Juk atvėriau burną VIEŠPAČIUI ir negaliu savo įžado atšaukti”. –³⁶ „Mano tėve, – ji tarė jam, – jei atvėrei burną VIEŠPAČIUI, daryk su manimi, kaip esi pažadėjęs, nes VIEŠPATS apgynė tave nuo tavo priešų – amoniečių”.^{37*} Be to, ji savo tėvui tarė: „Suteik man šią malonę: skirk man du mėnesius, idant galėčiau nueiti į kalnus ir klajoti, apraudodama su draugėmis savo mergystę”. –³⁸ „Eik”, – jis tarė. Jefta išleido ją dviem mėnesiams. Ji išėjo ir su draugėmis apraudodo savo mergystę kalnuose.³⁹ Po dviejų mėnesių ji sugrįžo pas savo tėvą, ir jis

pasielgė su ja pagal įžadą, kurį buvo padaręs. Vyro ji nebuvo pažinusi. Tada Izraelyje atsirado⁴⁰ izraeliečių moterų paprotys kasmet išeiti į kalnus ir per keturias dienas giedoti raudas už Jeftos Gileadiečio dukterį.

12 Karas tarp Efraimo ir Gileado

^{1*}Efraimo vyrai buvo pašaukti prie ginklų ir perėjo Jordaną prie Zafono. Jeftai jie sakė: „Kodėl tu žygiavai kovoti su amoniečiais, mūsų nepašaukdamas eiti su tavimi? Sudeginsime tave ir tavo namus!”² Jefta jiems atsakė: „Aš ir mano žmonės turėjome aštrų ginčą su mus nuožmiai engusiais amoniečiais. Betgi kai jus šaukiau, jūs negelbėjote manęs iš jų rankos.”³ Pamatęs, kad jūs manęs negelbėjate, aš stačiau savo gyvybę į pavojų ir išėjau į žygį prieš amoniečius. VIEŠPATS juos man atidavė į rankas. Kodėl tad šiandien atkilate pas mane? Kovoti su manimi?”⁴ Jefta pašaukė visus Gileado vyrus ir kovojo su Efraimu. Gileado vyrai nugalėjo Efraimą, nes jie buvo sakę: „Gileado žmonės, jūs esate tik bėgliai iš Efraimo, – būti Manase yra tolygu būti Efraime”.⁵ Gileado žmonės užėmė Jordano brastas į Efraimą. Kada tik bėglys iš Efraimo jiems sakydavo: „Leiskite man pereiti”, – Gileado žmonės jam atsakydavo: „Ar esi iš Efraimo?” Jei jis sakydavo: „Ne”, –⁶ jie jam liepdavo: „Tark tad ‘šibolet’”,* – bet jis ištardavo: „šibolet”,* nes negalėdavo teisingai ištarti. Dėl to jį tuojau nutverdavo ir

11,30-40: Jefta pažada deginamąją auką už pergalę. Hebrajiškasis tekstas neteigia, kad auka turės būti žmogus. Turint mintyje namus su kiemais, kuriuose buvo laikomi naminiai gyvuliai, Jefta tikėjosi, kad vienas iš šių gyvulių pirmasis jį pasitiks grįžtantį namo.

11,35: Kruvinos žmogaus aukos izraeliečių religijoje nėra, bet izraeliečiai tokią auką pažinojo. Žr. 2 Kar 16,3; Ez 20,25-26,31.

11,37: ... *apraudodama su draugėmis savo mer-*

gystę... : pagimdyti kūdikį buvo didžiausia moters garbė; likti negimdžiusia bevaikė moterimi buvo didelė nelaimė. Užtat Jeftos duktė ir prašo leidimo apraudoti savo būklę, reikalaujančią ją mirti negimdžius kūdikio.

12,1-7: Efraimo žmonės širdo turbūt dėl to, kad neturėjo teisės dalyvauti karo grobį dalijant. Karo grobiu dalijosi kare su Amonu dalyvavę Gileado žmonės – Reubeno, Gado ir pusės Manaso giminės.

12,6: ... *‘šibolet’... ‘šibolet’... : šibolet* reiškia

užmušdavo čia pat prie Jordano brastų. Tuo metu krito keturiasdešimt du tūkstančiai Efraimo žmonių.

7 Jefta buvo Izraelio teisėju šešerius metus. Tada Jefta Gileadietis mirė ir buvo palaidotas viename iš Gileado miestų.

Ibzan ^{8*}Po jo Izraelio teisėjas buvo Ibzan iš Betliejaus.* ⁹Jis turėjo trisdešimt sūnų. Savo trisdešimt dukterų išleido už vyrų iš kitų klanų, o savo sūnums davė trisdešimt merginų iš kitų klanų. Jis teisė Izraelį septynerius metus. ¹⁰Tada Ibzan mirė ir buvo palaidotas Betliejuje.

Elonas ¹¹Po jo Izraelio teisėju buvo Elonas Zebulunietis. Jis teisė Izraelį dešimt metų. ¹²Tada Elonas Zebulunietis mirė ir buvo palaidotas Aijalone, Zebuluno žemėje.

Abdonas ¹³Paskui Abdonas, Hilelio Piratoniečio sūnus, buvo Izraelio teisėjas. ¹⁴Jis turėjo keturiasdešimt sūnų ir trisdešimt vaikiaičių, jojančių ant septyniasdešimties pabalnotų asilų. Jis teisė Izraelį aštuonerius metus. ¹⁵Tada Abdonas, Hilelio Piratoniečio sūnus, mirė ir buvo palaidotas Piratone, Efraimo žemėje, amalekitų aukštumose.

13 Samsonas ^{1*}Izraeliečiai vėl darė, kas nedora VIEŠPATIES akyse, ir VIEŠPATS atidavė juos keturiasdešimčiai metų į filistinų rankas.

2 Tuomet buvo kažin koks vyras iš Zoros, Dano žmonių giminėje, vardu Manoahas. Jo žmona buvo bevaisė ir nebuvo pagimdžiusi vaikų. ³VIEŠPATIES angelas

pasirodė moteriai ir tarė: “Tikėk manimi! Nors esi bevaisė ir nesi pagimdžiusi vaikų, tu pastosi ir pagimdysi sūnų. ⁴Todėl dabar prisižiūrėk! Negerk nei vyno ar svaigaus gėrimo, nei valgyk ką nors nešvaraus, ⁵nes, tikėk manimi, tu pastosi ir pagimdysi sūnų. Skustuvas nepalies jo galvos, nes berniukas bus naziras* Dievui nuo pat gimimo. Jis pradės vaduoti Izraelį iš filistinų rankos”.

6 Moteris atėjo pas vyrą ir jam papasakojo: “Dievo vyras buvo atėjęs pas mane. Jo išvaizda buvo tarsi išvaizda Dievo angelo – kelianti nepaprastą baimę. Aš neklausiau, iš kur jis atėjo, ir jis savo vardo man nepasakė. ⁷Man jis tarė: ‘Tikėk manimi, tu pastosi ir pagimdysi sūnų. Negerk nei vyno, nei kito svaigaus gėrimo ir nevalgyk nieko, kas nešvaru, nes berniukas bus naziras Dievui nuo gimimo lig savo mirties dienos”.

8 Manoahas maldavo VIEŠPATĮ. “O mano Viešpatie! – jis sakė. – Aš prašyčiau leisti Dievo vyrą, kurį tu siuntei, vėl pas mus ateiti ir pamokyti mus, ką turime daryti su berniuku, kuris gims”. ⁹Dievas išklause Manoaho, ir Dievo angelas vėl atėjo pas moterį. Ji sėdėjo lauke, bet jos vyro Manoaho nebuvo su ja. ¹⁰Moteris tad skubiai nubėgo pasakyti savo vyrui. Ji jam tarė: “Tikėk manimi! Tas vyras, kuris buvo atėjęs pas mane aną dieną, man vėl pasirodė”. ¹¹Manoahas skubiai pakilo ir, sekdamas paskui žmoną, atėjo pas vyrą ir jam

javų varpą, o sibolet – potvynį, t.y. potvynio vandenį (žr. Ps 69,2.16). Atrodo, kad Gileado žmonės užvesdavo kalbą apie Jordano *potvynio vandenį*. Raidės *š* ar *s* ištartimo skirtumas išduodavo Efraimo žmones.

12,8-15: Keletas teisėjų minimi tik vardais. Apie jų žygius nepasakojama. Šie visi trys teisėjai buvo iš Izraelio šiaurės. Nuoseklu manyti, kad šiame tekste minimas *Betliejus* buvo Zebuluno žemėje. 13,1-16,31: Samsonas – paskutinis gelbėtojas, aprašytas Teisėjų knygoje, skiriasi nuo savo pirm-

takų. Jis sulaužė Viešpačiui padarytus įžadus, vedė žmonas, kurios nebuvo izraelietės, ir kariavo vienišą partizaninį karą su filistiniais. Stiprus tarsi milžinas, silpnas tarsi vaikas. Jis buvo naziras, t.y. pašvęstas Dievo tarnybai dar motinos įsčiose.

13,5: ... *berniukas bus naziras*... : pašvęstas Sandoros Dievo tarnybai. Būdamas pašvęstas naziro įžadu visam gyvenimui, jis turėjo susilaikyti nuo vyno, nuo bet kokių kitų svaigalų ir nesikirpti plaukų. Žr. Sk 6,2-6.

tarė: „Ar tai tu esi tas vyras, kalbėjęs su šia moterimi?“ – „Taip!“ – jis atsakė. ¹²Tada Manoahas paklausė: „Tavo žodžiams išsipildžius, koks turės būti berniuko gyvenimo būdas? Ką jis turi daryti?“ ¹³VIEŠPATIES angelas tarė Manoahui: „Tekreipia moteris dėmesį į visa, ką jai sakiau. ¹⁴Tenevalgo nieko, kas kyla iš vynuogių. Tenegeria nei vyno, nei stipraus gėrimo, tenevalgo nieko, kas nešvaru. Ji turi laikytis visko, ką esu jai įsakęs“.

¹⁵ Manoahas tarė VIEŠPATIES angelui: „Prašyčiau leisti mums tave užlaikyti ir pataisyti tau ožiuką“. – ¹⁶„Jei užlaikysi mane, – atsakė VIEŠPATIES angelas, – jūsų maisto nevalgysiu. Bet jei nori paruošti deginamąją auką, atnašauk ją VIEŠPAČIUI“. {Nes Manoahas nežinojo, kad jis buvo VIEŠPATIES angelas.} ¹⁷Tada Manoahas VIEŠPATIES angelui tarė: „Kuo tu vardu? Tavo žodžiams išsipildžius, norėtume tave pagarbinti!“ ¹⁸Bet VIEŠPATIES angelas jam tarė: „Kam klausi mano vardo? Jis yra nuostabus!“

¹⁹ Manoahas tad paėmė ožiuką su grūdų atnaša ir paaukojo jį ant uolos VIEŠPAČIUI, darančiam nuostabius darbus. ²⁰Liepsnoms šoktelėjus nuo aukuro dangaus link, VIEŠPATIES angelas, Manoahui ir jo žmonai stebint, pakilo aukuro liepsnose. Jiedu puolė kniūbsčia ant žemės.

²¹ VIEŠPATIES angelas Manoahui ir jo

žmonai daugiau nebesasirodė. Tada Manoahas suprato, kad tai buvo VIEŠPATIES angelas. ²²Manoahas savo žmonai ir tarė: „Mes tikrai mirsime, nes matėme Dievą!“ ²³Bet jo žmona jam atsakė: „Jei VIEŠPATS būtų norėjęs mus užmušti, jis nebūtų priėmęs iš mūsų rankų deginamosios aukos ir grūdų atnašos! Jis nebūtų mums parodęs, ką matėme, ir nebūtų mums paskelbęs, ką girdėjome!“

²⁴ Moteris pagimdė sūnų ir pavadino jį Samsonu.* Berniukas užaugo, ir VIEŠPATS jį laimino. ²⁵VIEŠPATIES dvasia pirmąsyk apėmė jį Dano stovykloje tarp Zoros ir Eštaolo.

14 Samsono vedybos ^{1*}Kartą Samsonas nuėjo į Timną. Būdamas Timnoje, pamatė mergaitę tarp filistinų moterų. ²Sugrįžęs jis pasakė savo tėvui ir motinai: „Timnoje tarp filistinų moterų pamačiau mergaitę. Prašyčiau gauti ją man žmona“. ³Tėvas ir motina jam kalbėjo: „Argi nėra mergaitės tarp tavo paties giminių ar visoje mūsų tautoje, kad tu turi imti sau žmoną iš tų neapipjaustytų filistinų!“ Bet Samsonas tėvui atsakė: „Gauk man ją, nes ji man patinka“. ^{4*}Jo tėvas ir motina nesuvokė, kad tai atėjo iš VIEŠPATIES. Jis ieškojo dingsties prieš filistinus. Tuomet filistinai valdė Izraelį.

^{5*} Samsonas ėjo į Timną su savo tėvu ir motina. Jam atėjus prie Timnos vyn-

13,18: *Kam klausi mano vardo? Jis yra nuostabus!*: Dievo vardas, t.y. Dievas viršija žmogaus proto žinojimą. Dievas apreiškia save, įeidamas į žmogaus gyvenimą ir žmonijos istoriją, bet yra protu nesuvokiama Paslaptis. Angelas kalba vardu paties Dievo, kuriam Manoahas atnašauja deginamąją auką.

13,24: ... *pavadino jį Samsonu*: hebrajiškai *Šimšon*. Berniuko vardas turi ryšį su saule, hebrajiškai *šemeš*. *Šimšon[as]* gali reikšti *saulės vaiką, saulėtą, saulės vyrą*.

14,1-20: Pasakojimas apie Samsono vedybas atspindi Samsono naivumą moterų atžvilgiu. Šis naivumas reikšis jo gyvenime kaip lemtinga yda.

14,1-3: Vedybos buvo jaunikio ir jaunosios tėvų rankose. Žr. Pr 24,2-8; 34,3-6. Mozės įstatymas, drausdamas mišrias vedybas, išvardija tik septynias pagonių tautas. Žr. Įst 7,1-4. Filistinai tame sąraše nėra minimi. Izraeliečiai tautiniu ir religiniu požiūriu buvo nusistatę prieš vedybas su bet koku svetimtaučiu. Žr. Pr 28,1-2; 1 Kar 11,1-10.

14,4: Įkvėptojo knygos redaktoriaus pastaba, atspindinti įsitikinimą, kad Dievas gali panaudoti žmogaus kvailystę savo užmojiui vykdyti. 14,5-7: Nors Samsoną į Timną lydėjo jo tėvai, 7-oji eilutė duoda suprasti, kad jis nebuvo su jais, kai liūtą perplėšė.

uogynų, staiga jį užpuolė jaunas liūtas. ⁶VIESPATIES dvasia apėmė jį, ir jis liūtą perplėšė plikomis rankomis tarytum ožiuką. Bet nei savo tėvui, nei savo motinai nepasisakė, ką buvo padaręs. ⁷Paskui jis nuėjo ir pasikalbėjo su ta moterimi. Ja Samsonas buvo patenkintas. ⁸Praėjus šiek tiek laiko, grįždamas jos paimti, jis pasuko iš kelio pasižiūrėti į liūto liekanas. Žiūri, liūto griaučiuose bičių spiečius ir medus. ⁹Prisigrandęs jo pilnas saujas, jis žingsniauvo toliau jį valgydamas. Atėjęs pas savo tėvą ir motiną, jo davė jiems, ir jie valgė. Bet jiems nepasakė, kad jis buvo prigrandęs medaus iš liūto griaučių.

10 Jo tėvas nuėjo pas moterį, o Samsonas iškėlė ten vestuvių vaišes, kaip jaunikiams įprasta. ¹¹Pamatę jį, žmonės paskyrė jam trisdešimt palydovų.* ¹²Samsonas jiems tarė: „Tebūna man leista užduoti jums mįslę. Jei jūs man ją atspėsite per septynias vestuvinių vaišių dienas ir išaiškinsite, aš jums duosiu trisdešimt lininių tunikų ir trisdešimt šventiškų drabužių. ¹³Betgi jei jūs man jos negalėsite atspėti, tada jūs turėsite man duoti trisdešimt lininių tunikų ir trisdešimt šventiškų drabužių“. – „Užmink mįslę, – jie atsakė jam, – mes klausomės!“ ¹⁴Taigi jis tarė jiems:

„Išėdančiojo išėjo šis tas pavalgyti.

Iš stipriojo išėjo šis tas saldaus“.

Net po trejeto dienų jie negalėjo mįslės atspėti.

15 Kėtvirtą dieną jie tarė Samsono žmonai: „Išgauk iš savo vyro mums mįslės atsakymą. Kitaip mes sudeginsime tavę ir tavo tėvo namus. Argi mus čia pasikviete skurdžiais padaryti?“ ¹⁶Tad Samsono

žmona verkė, jam sakydama: „Tu tikrai manęs nekenti! Tu manęs nemyli! Užmi- nei mįslę mano žmonėms, bet atsakymo į ją man nepasakei!“ Jis atsakė jai: „Štai to nepasakiau nei savo tėvui, nei savo motinai. Kodėl tad turėčiau tau pasakyti?“ ¹⁷Bet ji verkėjo jam ant peties per visas septynias jų vestuvių vaišių dienas. Galop septintą dieną jis pasakė, nes ji jau labai įkyrėjo. Tada ji pasakė atsakymą į mįslę savo žmonėms. ¹⁸Miesto vyrai septintą dieną, prieš saulėlydį, jam tarė:

„Kas yra saldesnis už medų?

Kas yra stipresnis už liūtą?“

O jis atsakė:

„Jei nebūtumėte arę su mano telyčia,

nebūtumėte mano mįslės atspėję“.

19 Tada VIESPATIES dvasia jį apėmė, ir jis nuėjo į Aškeloną.* Užmušęs trisdešimt miesto vyrų, juos nuvilko ir atidavė jų šventiškus drabužius atspėjusiems mįslę. Be galo įniršęs, jis sugrįžo į tėvo namus. ²⁰O Samsono nuotaka buvo atiduota jo palydovui, buvusiam jo pajauniu.

15 Samsonas padega filistinų laukus ¹Praėjus šiek tiek laiko, per kviečių pjūtį Samsonas, nešinas ožiuku, nuėjo savo žmonos aplankyti. Jis sakė: „Aš noriu eiti į savo žmonos kambary“. Bet jos tėvas nenorėjo jo įleisti. ²„Aš buvau tikras, kad tu jos iš tikrųjų neapkenti, – sakė jos tėvas, – todėl atidaviau ją tavo vedybų pajauniui. Argi jos jaunesnioji sesuo nėra už ją gražesnė? Prašyčiau ją imti anos vietoje“. ³Bet Samsonas atrėžė: „Šį kartą filistinai negalės manęs kaltinti už žalą, kurią jiems padarysiu“.

14,11: ... palydovų... : vėlesniais laikotarpiais jie bus vadinami *jaunikio draugais* (1 Mak 9,39; Mk 2,19) – jaunikio pajauniu ir jo palyda. Čia jie yra jaunosios šeimos paskirti filistinai. Jaunoji turėdavo keletą pamergių. Žr. Mt 25,1-13.

14,19: ... į Aškeloną... : vieną iš penkių filistinų miestų prie Viduržemio jūros, pietinėje Palestinoje. Samsonas apiplėšė šio miesto gyventojus, norėdamas atlyginti skolą Timnos filistinams.

4 Samsonas nuėjo ir sugavo tris šimtus lapių. Paėmęs deglų ir atsukęs lapes taip, kad susidurtų uodegomis, pririšo po deglą prie kiekvienos uodegų poros. ⁵Uždegęs deglus, paleido lapes į nepjautus filistinų javus: padegė gubas, dar nepjautus javus, vynuogynus ir alyvmedžių sodus.

6 Filistinai klausė: “Kas tai padarė?” Jiems buvo pasakyta: “Samsonas, timniečio žentas, nes uošvis yra paėmęs Samsono žmoną ir atidavęs jo pajauniui”. Filistinai tad atėjo ir sudegino ją bei jos tėvą. ⁷Samsonas jiems tarė: “Jei taip jūs elgiatės, aš nenurimsiu, kol jums neatkeršysiu”. ⁸Jis negailestingai* ištiko juos baisiomis skerdynėmis. Paskui pasitraukė ir gyveno Etamo uolos plyšyje.

9* Filistinai atėjo ir, pasistatę stovyklą Judo žemėje, pasklido po Lehį. ¹⁰Judo vyrai klausė: “Kodėl jūs atėjote prieš mus?” – “Atėjome surišti Samsono, – jie atsakė, – padaryti jam taip, kaip jis mums padarė”. ¹¹Tada trys tūkstančiai Judo vyrų nuėjo prie Etamo uolos plyšio ir Samsonui tarė: “Argi tu nežinai, kad filistinai mus valdo? Kodėl tai mums padarei?” Jis atsakė: “Kaip jie man darė, taip aš jiems dariau”. – ¹²“Mes atėjome, – jie sakė jam, – tavęs surišti ir atiduoti į rankas filistinams”. Samsonas jiems atsakė: “Prisiekite man, kad jūs patys manęs neužpulsite”. – ¹³“Ne, mes tave tik surišime ir atiduosime jiems į rankas. Tavęs mes neužmušime”. Taigi jie surišo jį dviem naujomis virvėmis ir nuleido nuo uolos.

14 Jam pasiekus Lehį, šūkaujantiems filistinams atskubant jo pasitikti, jį apėmė

VIEŠPATIES dvasia, virvės ant jo rankų tapo lyg sudegusios linų sruogos ir raiščiai nuo jo rankų nutirpo. ¹⁵Aptikęs šviežią asilo žandikaulį, pasilenkė ir pasiėmė jį. Su juo jis užmušė tūkstantį vyrų. ^{16*}Tada Samsonas tarė:

“Su asilo žandikauliu

krūva ant krūvos!

Su asilo žandikauliu

užmušiau tūkstantį vyrų!”

17 Pabaigęs kalbėti, jis metė šalin žandikaulį. Ta vieta buvo pavadinta Ramat-Lehi.*

18 Būdamas labai ištroškęs, jis šaukėsi VIEŠPATIES tardamas: “Tu pats suteikei savo tarno rankai šią didžią pergalę. Nejau dabar turiu mirti iš troškulio ir patekti į neapipjaustytųjų rankas?” ¹⁹Dievas tad atvėrė Lehyje esančią ertmę, ir iš jos ištryško vanduo. Jis atsigėrė, atgavo savo jėgas ir atgijo. Todėl vanduo buvo pavadintas En-haKore* ir tebėra Lehyje iki šios dienos.

16 Samsonas ir Gazos vartai ¹Kartą Samsonas nuėjo į Gazą. Pamatęs gatvės moterį, užėjo pas ją. ²Gazos žmonėms buvo pasakyta: “Samsonas yra atėjęs!” Jie tad apsupo jį ir jo tykojo visą naktį prie miesto vartų. Visą naktį jie laukė, šnabždėdami vieni kitiems: “Išaušus rytui, jį užmušime!” ^{3*}Bet Samsonas miegojo tik ligi vidurnakčio. Atsikėlęs vidurnaktį, čiupo miesto vartų duris bei abu vartų stulpus ir išrovė juos su visu užkaiščiu. Užsimetęs sau ant pečių, jis nunešė juos į kalvos viršūnę prie Hebrono!

Samsonas ir Delila ⁴Tada jis įsimylėjo moterį, vardu Delila,* Soreko slėnyje.*

15,8: ... *negailėstingai*: pažodžiui jis sutriuškino jiems koją ir šlaunį.

15,9-13: Judo žmonės atsisako duoti Samsonui saugią vietą ir, bijodami filistinų, bando jį suimti.

15,16: Dvieilyje hebrajų kalba žaidžiama žodžiais, nes tas pats žodis gali reikšti *asilą* (hamor) ir *krauti* arba *krūvą* (hamar).

15,17: ... *Ramat-Lehi*: Žandikaulio aukštumos.

15,19: ... *En-haKore*. Šaukiančiojo šaltinis. Užuomina į Samsono maldą 18-oje eilutėje.

16,3: Pasakotojas perdeda, norėdamas pabrėžti, kad filistinai buvo bejėgiai. Nuo Gazos į Hebroną apie 64 km. Be to, reikia įkopti į Judėjos kalnus.

16,4: ... *vardu Delila*, *Soreko slėnyje*. Delilos vardas turbūt susijęs su arabiško žodžio, reiškiančio *flirtą*, šaknimi. Taigi *Delila* reikštų merginą *koketę*.

⁵Filistinių didžiūnai atėjo pas ją ir tarė: „Suviliok jį ir sužinok, kodėl jis toks stiprus ir kaip mes galėtume jį įveikti, kad galėtume jį surišti ir padaryti bejėgį! Kiekvienas duosime tau vienuolika šimtų sidabrinų šekelių“. ⁶Delila tad Samsonui kalbėjo: „Prašyčiau man pasakyti, kodėl tu toks stiprus? Ir kaip tu galėtumei būti surištas ir padarytas bejėgiu?“ ⁷Samsonas jai atsakė: „Jeigu būčiau surištas septyniomis šviežiomis sausgyslėmis, kurios nėra buvusios sudžiovintos, tada tapčiau toks silpnas, kaip ir paprastas žmogus“. ⁸Filistinių didžiūnai tad atnešė jai šviežių nedžiovintų sausgyslių, ir jį jomis jį surišo. ⁹Pasalai tykojant jos kambaryje, ji jam sušuko: „Samsonai, filistinai atėjo tavęs!“ Bet jis sutraukė tas sausgysles, tarsi suirtų ugnies paliesta pakulų sruoga. Jo jėgos paslaptis liko nežinoma.

¹⁰ Tada Delila Samsonui tarė: „Štai tu pasityčiojai iš manęs! Man tu melavai! Prašyčiau dabar man pasakyti, kaip galima būtų tave surišti?“ ¹¹Jis tarė: „Jeigu būčiau surištas naujomis virvėmis, kurios dar niekad nėra buvusios naudotos, tada tapčiau toks silpnas, kaip ir paprastas žmogus“. ¹²Delila tad paėmė naujas virves ir, jomis jį surišusi, sušuko: „Samsonai, filistinai jau čia!“ Pasalos vyrai tykojo kambaryje. Bet jis nutraukė virves nuo savo rankų tarsi siūlus.

¹³ Tada Delila Samsonui tarė: „Tu lig šiol iš manęs tyčiojaisi ir vis man melavai! Pagaliau pasakyk man, kaip būtų galima tave surišti?“ Jis jai atsakė: „Jeigu jaustumėi septynias mano galvos garbanas į apmatus ir suveržtum staklių muštuvu,* tada aš

tapčiau toks silpnas, kaip ir eilinis žmogus“. ¹⁴Taigi, jam miegant, Delila paėmė septynias jo galvos garbanas, įdėdė jas į apmatus ir suveržė staklių muštuvu. Tada ji sušuko: „Samsonai, filistinai jau čia!“ Bet jis, pabudęs iš miego, ištraukė iš staklių muštuvą ir ataudus.

¹⁵ Tada ji tarė jam: „Kaip tu gali sakyti: 'Aš myliu tave', – jei tavo širdis nėra su manimi? Tu pasityčiojai iš manęs jau tris kartus, nes man nepasakei, kodėl tu toks stiprus“. ¹⁶Diena iš dienos ji ujo jį žodžiais ir jam taip įgriso, kad jis jautėsi mirtinai nuvargintas ¹⁷ir patikėjo jai savo paslaptį. Jai tarė: „Skustuvas niekad nepalietė mano galvos, nes aš esu naziras VIEŠPAČIUI nuo savo motinos iščių. Jei mano galva būtų nuskusta, mane paliktų mano jėga. Aš tapčiau silpnas ir būčiau kaip eilinis žmogus“.

¹⁸ Delila, pajutusi, kad jis patikėjo jai visą savo paslaptį, išsiuntė pašaukti filistinių didžiūnus su žinia: „Ateikite dar kartą, nes jis patikėjo man visą savo paslaptį“. Filistinių didžiūnai atskubėjo pas ją su pinigais rankose. ¹⁹O Delila, užmigdžiusi jį ant savo kelių, pašaukė vyrą ir liepė nukirpti jo septynias plaukų garbanas. Taip ji padarė jį silpną ir bejėgį; jėga nuo jo pasitraukė. ²⁰Ji sušuko: „Samsonai, filistinai atėjo tavęs!“ Jis pabudo iš miego, galvodamas: „Ištrūksiu kaip kitais kartais ir nusi-kratysiu!“ Bet jis nežinojo, kad VIEŠPATS buvo nuo jo atsitraukęs. ²¹Filistinai, jį nutvėrę, išbadė jam akis. Nuvarę į Gazą, apkalė jį vario grandinėmis ir pristatė kalėjime sukti girnų. ²²Tuo tarpu nukirptieji plaukai pradėjo ataugti.

Tekstas nesako, kad ji buvo filistinė. Soreko slėnis yra nūdienis Vadi-es-Sarar – slėnis, kuris prasideda maždaug 20 km į pietryčius nuo Jeruzalės. Soreko slėnyje gyvena ir filistinai, ir izraeliečiai.

16,13: ... *jaustum į apmatus ir suveržtum staklių muštuvu*... : garbanas, jaustas į apmatus ir suveržtas muštuvu, sunku iš staklių ištraukti.

Samsono mirtis ²³Filistinių didžiūnai susirinko atnašauti didelės aukos savo dievui Dagonui* ir pasidžiaugti. Jie giedodjo:

“Mūsų dievas padavė mums
į rankas
mūsų priešą Samsoną!”

24 Taip pat ir žmonės, matydami jį, giesmėmis liaupsino savo dievą:

“Mūsų dievas padavė mums
į rankas mūsų priešą,
niokojusį mūsų kraštą,
užmušusį daugelį mūsų žmonių”.

25 Pagauti pakilios dvasios, jie sakė: “Pašaukite Samsoną! Tepalinksmina mus!” Jie tad pašaukė Samsoną iš kalėjimo, ir jis vaidino jų akivaizdoje juokdarį. Paskui pastatė jį tarp stulpų. ²⁶Vaikinui, vedusiam jį už rankos, Samsonas tarė: “Pavesk mane ten, kur yra stulpai, ant kurių stovi namai, idant galėčiau atsišlieti į juos”. ²⁷Namai buvo pilni vyrų ir moterų. Ten buvo visi filistinių didžiūnai, o ant stogo stovėjo apie tris tūkstančius vyrų ir moterų, žiūrėjusių Samsono linksminimo. ²⁸Samsonas šaukėsi VIEŠPATIES ir tarė: “Viešpatie DIEVE! Prašau atsiminti man! Prašau duoti man jėgų šį paskutinį kartą, Dieve, kad šiuo vienu keršto smūgiu atmokėčiau filistinams už abi savo akis”. ²⁹Apkabinęs abu vidurinius stulpus, ant kurių stovėjo namai, vieną dešinę ranka ir kitą savo kaire, Samsonas įsirežė prieš juos visu svoriu. ³⁰Tada Samsonas sušuko: “Leisk man mirti su filistiniais!” – ir patraukė iš visų jėgų. Namai griuvo ant didžiūnų ir visų juose buvusių

žmonių. Jis tad užmušė daugiau mirdamas, negu buvo užmušęs gyvendamas.

31 Atėję jo broliai ir visa tėvo šeima jį pasiėmė. Parnešę jį palaidojo jo tėvo Manoaho kape, tarp Zoros ir Eštaolo. Izraelio teisėjas jis buvo dvidešimt metų.

C. DANO IR BENJAMINO GIMINĖS TEISĖJŲ DIENOMIS

17 Mikos namų šventovė ir levitas ¹Efraimo aukštumose*

gyveno žmogus, vardu Mika.* ²Savo motinai jis tarė: “Anuos tūkstantį šimtą sidabrinių šekelių, kuriuos užkeikė, kai jie buvo iš tavęs paimiti, ir net man girdint užkeikimą pakartojai... Tai va, tas sidabras yra pas mane. Aš jį paėmiau”. – “Telaimina VIEŠPATS mano sūnų!” – ištarė motina. ³Kai jis sugrąžino motinai tūkstantį šimtą sidabrinių šekelių, motina tarė: “Dabar aš skiriu tą sidabrą VIEŠPAČIUI. Perduodu jį savo sūnui padaryti iš jo lietinę pasidabruotą statulą.* Taigi atiduodu jį tau”.

4 Kai jis sugrąžino pinigus savo motinai, motina paėmė du šimtus sidabrinių šekelių ir juos padavė sidabrakaliui. Jis padarė iš jų lietinę pasidabruotą statulą, kuri buvo laikoma Mikos namuose.

5 Nūn tas vyras Mika turėjo Dievo namus. Jis padirbo efodą bei terafimus* ir pašventė vieną iš savo sūnų būti jo kunigu. ⁶Tomis dienomis Izraelyje karaliaus nebuvo. Visi žmonės darė, kas jiems atrodė dora.

16,23: ... *Dagon(as)*... : Dagonas buvo kanaaniečių dievas, kurį buvo perėmę filistinai kaip grūdų dievą.

17,1: *Efraimo aukštumose*... : aukštumos centrinėje Palestinoje į šiaurę nuo Bet-Elio ir į pietus nuo Šechemo. ... *žmogus, vardu Mika*[Jehu]: Mika turi Mikajehu vardą, reiškiantį *Kas yra kaip VIEŠPATS*. *Jehu* yra vardo Jahvė sutrumpinimas.

Įkvėptojo autoriaus pašaipa: izraelietis tokiu vardu pasistatė šventovę stabui!

17,3: ... *lietinę pasidabruotą statulą*... : ne pagonių dievo, bet Viešpaties, Sandoros Dievo. Mozės įstatymas draudė dirbti net tikrojo Dievo statulas.

17,5: ... *padirbo efodą bei terafimus*... : efodas buvo kunigiškų drabužių dalis, o terafimai – šeimos dievų statulėlės, vartojamos buriant.

7 Ten gyveno jaunuolis iš Judo Betliejaus – iš Judo klano. Jis buvo levitas ir buvo ten gyvenęs kaip ateivis. 8 Tas vyras buvo palikęs Betliejaus miestą Judo žemėje, norėdamas įsikurti ten, kur tik rastų vietos. Praeidamas jis užėjo į Mikos namus Efraimo aukštumose. 9 Mika jo klausė: “Iš kur ateini?” – “Esu levitas iš Judo Betliejaus, – jis atsakė, – ir einu gyventi ten, kur galėsiu rasti vietos”. 10 Mika tarė jam: “Pasilik čia pas mane, būk mano tėvas ir kunigas, o aš tau duosiu kasmet dešimt sidabrinių šekelių, reikalingus drabužius ir pragyvenimą”. {Levitas ėjo.}* 11 Levitas sutiko pasilikti pas tą žmogų, ir jaunuolis buvo jam tarsi vienas iš jo sūnų. 12* Mika įvedė levitą į kunigo tarnybą, jaunuolis tapo jo kunigu ir pasiliko Mikos šventovėje. 13 “Dabar aš žinau, – kalbėjo sau Mika, – VIEŠPATS padarys mane turtingą, nes levitas yra tapęs mano kunigu”.

18 Dano giminė persikelia

1* Anomis dienomis Izraelyje nebuvo karaliaus. Anomis dienomis Dano giminės žmonės ieškojo sau žemės, kur galėtų įsikurti, nes iki tol nebuvo jiems paskirtas burtų keliu paveldas tarp Izraelio giminiių. 2 Tad Dano giminės žmonės pasiuntė iš savo Zoros ir Eštaolo klano penketą narsių vyrų išžvalgyti krašto ir jo iširti. “Eikite, – sakė jiems, – ir iširkite kraštą”. Nuėję per Efraimo aukštumas iki pat Mikos namų, jie ten apsistojo nak-

vynėi. 3 Būdami Mikos namuose, jie atpažino jaunojo levito balsą.* Jie užėjo pas jį ir klausė: “Kas tave čia atvedė? Ką tu veiki šioje vietoje? Kodėl tu čia būni?” 4 Jiems jis atsakė: “Mika man tą ir tą padarė, pasamdė mane, ir aš tapau jo kunigu”. 5 Tada jie tarė jam: “Prašytume pasiteirauti Dievo, kad sužinotume, ar kelionė, kurią keliaujame, bus mums sėkminga”. – 6 “Eikite ramybėje! – atsakė kunigas, – VIEŠPATS maloniai žvelgia į kelionę, kurią jūs keliaujate”.

7 Anie penki vyrai tęsė kelionę. Atėję į Lajišą,* jie pastebėjo saugiai,* pagal sidoniečių paprotį, gyvenančius žmones, ramius ir neįtarius, nieko žemėje nestokojančius ir turtingus. Be to, jie buvo toli nuo sidoniečių ir neturėjo ryšių su jokia kita tauta. 8 Jiems sugrįžus pas savo gimines į Zorą ir Eštaolą, jų klausė: “Kaip jums sekėsi?” 9 Jie atsakė: “Eime! Užpulkime juos! Juk tą kraštą matėme! Tikėkite, jis labai puikus. Argi jūs nieko nedarysite? Nedelskite, įsiveržkite ir paveldėkite tą kraštą! 10 Nuėję užtiksite neįtarius žmones. Kraštas yra erdvus, Dievas iš tikrųjų atidavė jį jums į rankas! Jame nestinga nieko, kas gera žemeje”.

11 Iš ten – iš Dano giminės, Zoros ir Eštaolo klano, leidosi į kelionę šeši šimtai karo žygiui ginkluotų vyrų. 12 Jie nuvyko ir pasistatė stovyklą prie Kirjat-Jearimų Judo žemėje. Ta vieta tad ir yra vadinama iki šios dienos “Dano stovykla”. Ji yra į

17,10: {Levitas ėjo.}: hebrajiško teksto prasme neaiški.

17,12-13: Pasak Sk 18,1-7, tik levitai, kilę iš Aaronų šeimos, galėjo būti pašventinami kunigais. 18,1-31: Dano giminė nepajėgė užkirsti kelio filistinų užpuoliams į savo paveldą pietų Palestinoje. Užtat jie paliko šią sritį ir nusikėlė į pačią Galilėjos šiaurę.

18,3: ... atpažino jaunojo levito balsą... : turbūt pastebėjo jo savitą ir jiems artimą tarseną.

18,7: Atėję į Lajišą, jie pastebėjo saugiai... gyvenančius žmones: Lajiš[as] buvo miestas Hermono kalno papėdėje. Saugiai gyvenančius, t.y. mieste be mūro sienų, nes nebuvo priešų ir nereikėjo gintis. Archeologija liudija, kad šis miestas prieš izraeliečių laikotarpį buvo neįtvirtintas. Sidonas buvo miestas prie Viduržemio jūros, pernelyg toli nuo Lajišo. Lajišas, neturėdamas gynybos sienų ir artimų sąjungininkų, buvo lengvas grobis.

vakarus nuo Kirjat-Jearimų. ¹³Iš ten jie perėjo Efraimo aukštumas ir atėjo prie Mikos namų.

¹⁴Tada anie penki vyrai, kurie buvo nuėję išžvalgyti krašto, tai yra Lajišo, savo giminėms tarė: „Ar jūs žinote, kad šiuose namuose yra efodas, terafimai ir lietinė pasidabruota statula? Žinokite nūn, ką turite padaryti!“ ¹⁵Taigi jie pasisuko namų link ir, atėję prie jaunojo levito buveinės Mikos namuose, jį pasveikino. ¹⁶Šešioms šimtoms Dano giminės vyrų, ginkluotų karo žygiui, stovint prie įėjimo į vartus, ¹⁷anie penki vyrai, kurie buvo ėję išžvalgyti krašto, įėjo į vidų ir paėmė lietinę pasidabruotą statulą, efodą ir terafimus. O kunigas stovėjo prie įėjimo į vartus su šešiais šimtais karo žygiui ginkluotų vyrų. ¹⁸Aniems vyrams įėjus į Mikos namus ir paėmus lietinę pasidabruotą statulą, efodą ir terafimus, kunigas jiems tarė: „Ką gi jūs darote?“ ¹⁹O jie jam sakė: „Tylėk! Užčiaupk ranka burną, eik su mumis ir būk mums tėvas ir kunigas. Argi tau geriau būti kunigu namams vieno žmogaus, negu būti giminės ir klando Izraelyje kunigu?“ ²⁰Kunigas apsidžiaugė. Paėmęs efodą, terafimus ir lietinę pasidabruotą statulą, jis išėjo drauge su tais žmonėmis.

²¹Jie vėl leidosi kelionėn, pasiųsdami į priekį mažylius, galvijus ir mantą. ²²Nuėjus jiems tolakai nuo Mikos namų, buvo sušaukti vyrai iš Mikos kaimynystėje esančių šeimų. Pasiviję Dano žmones, ²³jie piktai šaukė iš paskos Dano žmonėms, o tie atsisukę Mikos klausė: „Kas atsitiko, kad tu ateini su tokiu būriu?“ – ²⁴„Paėmėte mano dievus, kuriuos pasidirbau, ir mano kunigą, ir nuėjote! – jis atsakė. – Kas man beliko? Kaip dar galite manęs

klausti: ‘Kas atsitiko?’“ ²⁵Bet Dano žmonės jam tarė: „Liaukis rėkavęs mums iš paskos, kitaip karštuoliai vyrai jus užpuls, tu savo gyvasties neteksi, neteks gyvasties ir tavo šeima“. ²⁶Dano žmonės ėjo toliau savo keliu. Mika, matydamas, kad jie buvo už jį stipresni, apsisuko ir sugrįžo į savo namus.

²⁷Dano žmonės, pasiėmę, ką Mika buvo pasidirbęs ir jam priklausančių kunigą, atėjo į Lajišą pas ramius ir nejtarius žmones, išžudė juos kalaviju ir sudegino miestą. ²⁸Nebuvo kas ateitų gelbėti, nes toli buvo nuo Sidono ir neturėjo ryšių su jokia kita tauta. Jis buvo slėnyje, kuris priklauso Bet-Rehobui. Jie atstatė miestą ir įsikūrė jame. ²⁹Miestą pavadino Danu, pagal savo protėvį Daną, gimusį Izraeliui. Tačiau anksčiau miesto vardas buvo Lajišas. ³⁰Tada Dano giminės žmonės pasistatė sau stabą. Mozės sūnaus Geršomo sūnus Jonatanas ir jo sūnūs tarnavo kaip kunigai Dano giminei iki pat tos dienos,* kurią kraštas išėjo į tremtį. ³¹Taigi jie laikė savu Mikos padirbtą stabą, kol Dievo Namai buvo Šilo'e.

19 Levitas iš Efraimo ¹Tuo metu, kai Izraelyje nebuvo karaliaus, vienas levitas, gyvenęs tolimoje Efraimo aukštumų dalyje, paėmė sugulovę* iš Judo Betliejaus. ²Kartą sugulovė ant jo supyko ir, palikusi jį, sugrįžo į tėvo namus Judo Betliejuje. Ten ji užsibuvo keturis mėnesius. ³Jos vyras tada leidosi į kelionę pas ją drauge su palydovu ir pora asilų, norėdamas su ja švelniai pasikalbėti ir ją įtikinti kad pas jį sugrįžtų. Ji nuvedė jį į tėvo namus. Pamatęs jį, merginos tėvas pasitiko su džiaugsmu.

⁴Jo uošvis, merginos tėvas, ragino jį

18,30: ... iki pat tos dienos, kurią kraštas išėjo į tremtį: maždaug iki 734 m. prieš Kristų. Tais metais Asirijos imperatorius Tiglat-Pileseras III pavergė šiaurinę Palestiną.

19,1: ... paėmė sugulovę... : moteris iš Betliejaus nebuvo teisėta levito žmona, todėl tekstas ji ir vadinama sugulove.

pabūti. Jis pasiliko trejetą dienų. Jie vaišinosi, gėrė; ten jis ir nakvojo. ^{5*}Ketvirtą dieną jie atsikėlė anksti rytą, ir jis ruošėsi išvykti, bet merginos tėvas savo žentui tarė: „Pasistiprink duonos kąsnių. Tada galėsi leisti į kelionę“. ⁶Taigi juodu susisėdo vaišintis ir gerti. Merginos tėvas vyrui sakė: „Prašyčiau būti mano svečiu. Pernakvok ir pasidžiauk!“ ⁷Vyrui pakilus išvykti, jo uošvis nesiliovė jo kalbinti, kol jis vėl ten neapsinakvojo. ⁸Penktą dieną jis atsikėlė anksti rytą leisti į kelionę, o merginos tėvas sakė: „Prašyčiau pasistiprinti!“ Jiedu užsisėdėjo vaišindamiesi lig popietės. ⁹Galop vyrui pakilus leisti į kelionę drauge su sugulove ir palydovu, jo uošvis, merginos tėvas, jam sakė: „Štai jau temsta. Prašyčiau čia pernaktvoti. Štai diena jau baigiasi. Praleisk naktį čia ir pasidžiauk. Rytoj atsikelsite anksti rytą savo kelionei namo“.

Gibeos vyrų nusikaltimas ^{10*}Bet vyras nakvoti atsisakė. Jis išvyko ir nukeliavo arti Jebuso, – tai yra Jeruzalės. Su saviimi jis turėjo du apkrautus asilus; su juo buvo sugulovė. ¹¹Kadangi jie buvo arti Jeruzalės ir diena ėjo vakarop, palydovas savo šeimininkui tarė: „Užsukime į šį jebusitų miestą ir pernaktvokime jame“. ¹²Bet jo šeimininkas jam atsakė: „Mes nesukisime į miestą svetimtaucių, kurie nėra izraeliečiai, bet nueisime į Gibeą.“ ¹³Eikš, – kreipėsi jis į savo palydovą, – bandykime pasiekti vieną iš šių vietų, praleisti naktį ar Gibeoje, ar Ramoje.“ ¹⁴Taigi jie ėjo toliau savo keliu, o saulė nusileido jiems atėjus

arti Gibeos, Benjamino žemėje. ^{15*}Jie pasisuko ten eiti ir praleisti naktį Gibeoje. Įėję atsisėdo miesto aikštėje, bet nebuvo kas juos priimtų į namus pernaktvoti.

¹⁶Žiūri, vakare vienas senas vyras grįžta iš savo darbo laukuose. Šis vyras buvo iš Efraimo aukštumų, bet gyveno Gibeoje. Vietos gyventojai buvo Benjamino giminės žmonės. ¹⁷Pakėlęs akis ir pamatęs miesto aikštėje pakeleivį, senasis vyras teiravosi: „Kur eini ir iš kur ateini?“ ¹⁸Pastarasis jam atsakė: „Mes keliaujame iš Judo žemės Betliejus į kitą Efraimo aukštumų galą. Aš ten gyvenau. Keliauvau į Judo žemės Betliejų, o dabar esu pakeliui į savo namus. Nėra kas priimtų mane į pastogę.“ ¹⁹Mes, tavo tarnai, turime šiaudų ir pašaro savo asilams, duonos ir vyno man, tavo tarnaitėi ir palydovui, esančiam su mumis. Netruksta mums nieko“. – ²⁰„Ramybė tau! – tarė senasis vyras. – Visa, ko tau reikia, rasi pas mane. Tik aikštėje jokių būdu nenakvok“. ²¹Jis tad nusivedė jį į savo namus ir pašėrė asilus. Nusiplovę kojas, jie valgė ir gėrė.

²²Įsismaginus jų širdžiai, žiūri, miesto vyrai, šlykštūs niekšai,* apsupo namus ir ėmė belstis į duris. Senajam vyrui, namų šeimininkui, jie šaukė: „Išvesk tą vyrą, kuris įėjo į tavo namus, kad galėtume jį pažinti!“ ²³O vyras, namų šeimininkas, išėjo pas juos ir jiems tarė: „Ne, mano broliai, nesielkite taip nedorai! Kadangi tas vyras yra mano svečias, nedarykite jam to šlykštaus smurto.“ ²⁴Štai čia yra

19,5-9: Toks šeimininkų elgesys su svečiais yra būdingas Artimųjų Rytų žmonių svetingumo požymis.

19,10-21: Levitai vengdavo kanaaniečių miestų ir mieliau nakvodavo pas saviškius – izraeliečių mieste.

19,12: ... *Gibeą*... : šiuolaikinis Tell el-Ful miestas, maždaug 7 km į šiaurę nuo Jeruzalės. Jis tapo karaliaus Sauliaus sostine. Žr. 1 Sam 15,34.

19,13: ... *Ramoje*... : nūdienis Er-Ram, maždaug 8 km nuo Jeruzalės.

19,15: Asmeninis svetingumas tuomet buvo įprastas būdas parūpinti nakvynę keleiviams.

19,22: ... *šlykštūs niekšai*... : pažodžiui *Belijafio sūnūs*, t.y. *‘Niekam tikusiojo’ sūnūs*. Žr. Pr 19,4-8. Šis nusikaltimas ir bausmė už jį padarė Gibeos vardą patarle – šlykštaus nedorumo vieta. Žr. Oz 9,9; 10,9. ... *kad galėtume jį pažinti*: turėti su juo lytinius santykius.

19,22-26: Norėdamas išvengti savęs išprievartavimo, levitas duoda jiems savo sugulovę. Iš tek-

mano duktė ir jo sugulovė. Leiskite jas man jums išvesti. Turėkite malonumo su jomis, darykite joms, kas tik jums patinka, bet nedarykite to šlykštaus smurto šiam vyrui”.²⁵ Bet tie vyrai nenorėjo nė girdėti jo žodžių. Vyras tad, pagriebęs savo sugulovę, išvarė ją pas juos. O jie prievartavo ją, ištvirkaudami su ja per visą naktį iki pat ryto. Auštant ją paleido.²⁶ Rytui prašvitus, moteris sugrįžo. Pargriuvusi prie durų to žmogaus namų, kur buvo jos vyras, ji ten gulėjo, kol išaušo diena.

27 Atsikėlęs ryto metą, jos vyras atidarė namų duris ir išėjo leistas į kelionę. Žiūri, jo sugulovė guli prie namų durų, rankas ištiesusi ant slenkščio.²⁸ “Kelkis, – tarė jai, – metas keliauti!” Bet ji neatsakė. Vyras tad, užkėlęs ją ant asilo, leidosi į kelionę savo namų link.^{29*} Pasiekęs namus, jis susirado peilį ir, paėmęs savo sugulovę, ją supjaustė, sąnarį po sąnario, į dvylika dalių ir išsiuntinėjo jas į visą Izraelio žemę.³⁰ Tai matydami, visi sakė: “Tokio dalyko nebuvo nei padaryta, nei matyta nuo tos dienos, kai izraeliečiai išėjo iš Egipto žemės, iki šios dienos! Tai apsvastykite! Pasitarkite ir nutarkite!”

20 Izraeliečiai nutaria nubausti Benjamino giminę

¹Tada visi izraeliečiai – nuo Dano iki Beer-Šebos ir iš Gileado žemės* – išėjo į žygį, ir visa bendrija kaip vienas vyras susirinko VIEŠPATIES akivaizdoje prie Mizpos.² Visos tautos, visų Izraelio giminų vadai atsistojo Dievo tautos sueigoje, tarp keturių šimtų tūkstančių ginkluotų pėsčių

kareivių.³ {Benjamino giminės žmonės išgirdo, kad izraeliečiai susirinko į Mizpą.} Izraeliečiai kalbėjo: “Pasakykite, kaip tas šlykštus smurtas įvyko?”⁴ Levitas, nužudytosios moters vyras, atsakė: “Mano sugulovė ir aš atėjome į Gibeą, Benjamino žemėje, pernaktoti.⁵ Gibeos vyrai užpuolė mane. Jie naktį atėjo manęs užpulti ir apsupo namus. Jie norėjo mane užmušti, o mano sugulovę jie tol prievartavo, kol ji numirė.⁶ Tada paėmiau savo sugulovę, supjausčiau ją į gabalus ir pasiunčiau per visą Izraelio žemę, nes jie padarė Izraelyje šlykštų smurtą.^{7*} Žiūrėkite, visi esate izraeliečiai! Apsvastykite tą dalyką ir nuspręskite čia tuojau pat!”

8 Visi žmonės pakilo kaip vienas vyras ir tvirtino: “Nė vienas iš mūsų negrįš į savo palapinę, nė vienas iš mūsų neis į savo namus.⁹ O Gibeai štai ką mes padarysime: burtų keliu¹⁰ paimsime iš visų Izraelio giminų po dešimt vyrų kiekvienam šimtui, po šimtą kiekvienam tūkstančiui ir po tūkstančių kiekvienai dešimčiai tūkstančių nešti reikmenis kareiviams, žygiuojantiems atmokėti tikru atlygiu Benjamino Gibeai už Izraelyje padarytą šlykštų smurtą”.¹¹ Taigi visi Izraelio vyrai be išimties susibūrė prieš tą miestą.

12* Izraelio giminės išsiuntinėjo vyrus po visą Benjamino giminę sakyti: “Koks yra tas pas jus įvykęs nusikaltimas?¹³ Išduokite anuos Gibeos niekšus, kad juos nubaustume mirtimi ir pašalintume tą blogį iš Izraelio”. Bet Benjamino giminės žmonės nenorėjo klausyti savo brolių

sto aišku, kad moteris mirė dėl šlykštaus Gibeos vyrų smurto.

19,29: Levitas drastiška priemone kreipiasi į Izraelio giminų sąžinę, kad nubaustų Benjamino giminės žmonių nusikaltimą.

20,1: ... nuo Dano iki Beer-Šebos ir iš Gileado... : nuo šiaurės iki pietų ir iš Transjordanijos.

20,7: Izraeliečiai yra šaukiami tuojau pat nuspręsti, ką daryti dėl šio nusikaltimo. Žr. 2 Sam 16,20. Levitas kreipėsi į giminų vadus.

20,12: Prieš nubaudžiant Gibeos kaltininkus, Benjamino žmonės yra kviečiami jungtis su kitomis giminėmis ir įvykdyti bausmę. Kadangi jie atsakė tai daryti, ypatingi pasiuntiniai siunčiami pareikalauti, kad Benjamino giminės žmonės

izraeliečių balso. ¹⁴Iš visų miestų Benjamino giminės žmonės suėjo į Gibeą stoti į mūšį su izraeliečiais. ¹⁵Tą dieną Benjamino giminės žmonės sutelkė iš savo miestų, neskaitant Gibeos gyventojų, dvidešimt šešis tūkstančius kalavijais ginkluotų vyrų. ¹⁶Tarp šių kareivių buvo septyni šimtai rinktinių vyrų, kurie buvo kairiarankiai. Kiekvienas jų galėjo sviesti svaidykle akmenį į plauką ir pataikyti. ¹⁷Tuo tarpu izraeliečiai, be Benjamino, sutelkė keturis šimtus tūkstančių kalavijais ginkluotų, mūšiui pasiruošusių vyrų.

¹⁸ Izraeliečiai, nuvykę į Bet-Elį, teiravosi Dievo: „Kas iš mūsų pirmieji eis į mūšį su Benjamino giminės žmonėmis?“ VIEŠPATS atsakė: „Judas eis pirmasis“.* ¹⁹Tada izraeliečiai, kitą rytą pakilę, pasistatė stovyklą prie Gibeos.

²⁰ Izraeliečiai išėjo į mūšį su Benjaminiu. Į kovos rikiuotę prieš juos Izraelio vyrai sustojo prie Gibeos. ²¹ Bet Benjamino giminės žmonės, išėję iš Gibeos, paguldė tą dieną dvidešimt du tūkstančius Izraelio vyrų. ²² Kariuomenė – Izraelio vyrai – įsidrąsinę vėl sustojo į kovos rikiuotėje pačioje vietoje, kur buvo sustoję kovos rikiuotėje pirmąją dieną. ²³ Mat izraeliečiai buvo nuėję ir verkę VIEŠPATIES akivaizdoje lig vakaro. Jie buvo VIEŠPATIES teiravęsi, klausdami: „Ar turime vėl rikiuotis mūšiui su savo broliais Benjamino vyrais?“ O VIEŠPATS buvo atsakęs: „Žygiuokite prieš juos!“

²⁴ Izraeliečiai tad puolė Benjamino giminės vyrus antrą dieną. ²⁵ Benjamino giminės vyrai, išėję iš Gibeos antrąją dieną, paguldė žemėje dar aštuoniolika tūkstančių kalavijais ginkluotų izraeliečių vyrų. ²⁶* Tada visi izraeliečiai, visa kariuomenė, sugrįžo į Bet-Elį ir, sėdėdami ten VIEŠPATIES akivaizdoje, verkė. Tą visą dieną jie pasninkavo. Paskui jie atnašavo deginamąsias aukas ir bendravimo atnašas VIEŠPATIES akivaizdoje. ²⁷ Izraeliečiai klausė VIEŠPATĮ, {nes tomis dienomis ten buvo Dievo Sandoros Skrynia} ²⁸ ir tomis dienomis Aarono sūnaus Eleazaro sūnus Finehas tarnavo jo akivaizdoje, sakydami: „Ar turimi rikiuotis dar kartą mūšiui su savo brolio Benjamino vyrais, ar turimi liautis?“ VIEŠPATS atsakė: „Eikite, nes rytoj juos atiduosiu jums į rankas“.

²⁹* Tada Izraelis aplink Gibeą pastatė pasalas. ³⁰ Ir trečią dieną izraeliečiai išėjo prieš Benjamino giminės vyrus, ir kaip anksčiau sustojo į kovos rikiuotę prie Gibeos. ³¹ Benjamino giminės vyrams išpuolus pasipriešinti kariuomenei, jie traukėsi nuo miesto keliais, kurių vienas eina į Bet-Elį, o kitas į Gibeą. Iš pradžių, kaip pirmą ir antrą kartą, jie užmušė atvirame lauke apie trisdešimt Izraelio vyrų. ³² Jau Benjamino giminės vyrai sakė: „Jie yra privers ti bėgti, kaip anąkart!“ Bet izraeliečiai kalbėjo: „Traukimės ir atitraukime juos nuo miesto kelių link!“ ³³ Pagrindiniam izraeliečių būriui pasitraukus ir vėl susto-

išduotų nusikaltėlius. Benjamino giminės žmonės atsako, telkdami savo ginkluotąsias pajėgas mūšiui.

20,18: *Judas eis pirmasis!*: toks pat atsakymas, kaip ir Ts 1,1-2, bet negarantuojant tikro pasisekimo. Tik tada, kai izraeliečiai buvo nubausti Benjamino giminės žmonių rankomis už jų pačių neįvardytą atbukimą ir buvo atlikę atgailą, jiems pasisekė nubausti Benjamino žmones už jų

išprievartavimo ir žmogžudystės nusikaltimo dalį. 20,26-46: Ši strategija buvo sėkmingesnė izraeliečiams negu jėga, panašiai kaip Ai miesto apguloje (žr. Joz 8,3-21). Tekste yra du lygiagretūs pasakojimai: pirmasis – 29-35 eilutės – yra santrauka antrojo – 36-46 eilutės.

20,29-48: Benjamino giminė buvo bemaž sunaikinta. Teišliko tik mažutė jos vyrų dalis.

jus kovos rikiuotėje prie Baal-Tamaros, Izraelio pasala skubiai pakilo iš savo vietos prie Maarė-Gebos. ³⁴Dešimt tūkstančių rinktinių vyrų iš viso Izraelio žygiavo prieš Gibeą. Vyko nuožmi kova. Benjamino giminės vyrai dar nenuvokė, kad jiems artinasi pražūtis.

35 VIEŠPATS nugalėjo Benjaminą, išėjusį prieš Izraelį. Tą dieną izraeliečiai užmušė dvidešimt penkis tūkstančius ir šimtą kalavijais ginkluotų Benjamino vyrų. ³⁶Tada Benjamino giminės vyrai pamatė, kad jie yra nugalėti...*

Izraelio vyrai užleido vietos Benjaminiui, nes jie pasitikėjo pasala, kuri buvo surengta prieš Gibeą. ³⁷Pasalos vyrai, skubiai pakilę, įsiveržė į Gibeą ir pasklisdami ištiko visą miestą kalaviju. ³⁸Buvo sutarta tarp pagrindinio Izraelio būrio ir pasalos vyrų: kai jie paleis į padanges milžinišką dūmų stulpą, ³⁹pagrindinis Izraelio būrys turės atsigręžti priešintis. Benjaminas buvo pradėjęs mūšį, ir jau užmušęs apie trisdešimt Izraelio vyrų. Taigi jie manė: "Iš tikrųjų mes juos privertėme bėgti, kaip ir pirmajame mūšyje!" ⁴⁰Bet pradėjus iš miesto kilti debesui – dūmų stulpui, Benjamino vyrai atsisuko atgal. Žiūri, visas miestas kyla dūmais į padangę! ⁴¹Dabar pagrindinis Izraelio būrys atsigręžė priešintis, o Benjamino vyrus apėmė klaikas, nes jie nūn matė, kad jiems buvo atėjusi pražūtis. ⁴²Todėl jie atsitraukė nuo izraeliečių keliu dykumos link, bet kautynės juos vijosi. Tuo tarpu išėjusieji iš miesto juos žudė iš užnugario. ⁴³Jie apsupo Benjamino vyrus, vijosi juos ir trypė nuo Menuhos iki pat vienos vietos į rytus nuo Gibeos.

⁴⁴Tą dieną krito aštuoniolika tūkstančių Benjamino vyrų. Visi jie buvo narsūs vyrai. ⁴⁵Jie apsisuko ir bėgo Rimono uolos link, bet izraeliečiai nuskynė kitus penkis tūkstančius ant kelių ir, vydamiesi juos įkandin iki pat Gidomo, jie užmušė dar du tūkstančius. ⁴⁶Taigi tą dieną iš Benjamino krito dvidešimt penki tūkstančiai kalavijais ginkluotų vyrų. Visi jie buvo narsūs vyrai. ⁴⁷Bet šeši šimtai apsikę nubėgo Rimono uolos link ir gyveno prie Rimono uolos keturis mėnesius. ⁴⁸Tuo tarpu izraeliečiai atsigręžė prieš išlikusius Benjamino giminės žmones ir ištiko juos kalaviju – miestus, žmones, gyvulius ir visa, kas buvo išlikę. Be to, jie padegė visus užtiktus miestus.

21 Žmonos išlikusiems Benjamino giminės vyrams

¹*Izraelio vyrai buvo darę priesaiką Mizpoje: "Nė vienas iš mūsų neleis savo dukters už Benjamino giminės vyro". ²Žmonės suėjo į Bet-Elį ir ten, sėdėdami VIEŠPATIES akivaizdoje iki vakaro, aimanavo ir verkė. ³Jie sakė: "O VIEŠPATIE, Izraelio Dieve, kodėl taip atsitiko, kad šiandien turėtų trūkti Izraelyje vienos giminės?" ⁴Kitą dieną žmonės pakilo anksti, pastatė ten aukurą ir atnašavo deginamąsias aukas ir bendravimo atnašas. ⁵Tada izraeliečiai klausė: "Ar yra kas nors iš visų Izraelio giminių, kuris neatėjo į VIEŠPATIES suėgą?" Mat buvo buvusi padaryta iškilminga priesaika apie neatėjusius pas VIEŠPATĮ Mizpoje: "Tie turės būti nubausti mirtimi". ⁶*Izraeliečiai gailėjosi savo brolio Benjamino ir kalbėjo: "Šiandien viena giminė buvo nukirsta nuo Izraelio! ⁷Kaip mes parūpinsime žmonas išlikusiems? Juk

20,36: Šio sakinio tęsinys prasideda su 46–ąja eilute.

21,1-3: Izraeliečių pyktis skatino juos sunaikinti savo brolius ir seseris – Benjamino giminės žmo-

nes. Tačiau tai padarius, juos apėmė baimė. Jie bandė atkurti giminę, kurią buvo beveik išnaikinę.

21,6-9: Šio pasakojimo santrauka yra 2-5 eilutės.

mes esame prisiekę VIEŠPAČIUI neduoti jiems žmonių iš savo dukterų?”

8 Jie teiravosi: “Ar yra kas nors iš Izraelio giminų, kuris neatėjo pas VIEŠPATĮ į Mizpą?” Žiūri, nė vienas vyras iš Jabeš-Gileado nebuvo atėjęs į stovyklą – į suėgą.⁹ Mat, patikrinus iš eilės visus žmones, pasirodė, nebuvo nė vieno iš Jabeš-Gileado gyventojų.¹⁰ Bendrija tad pasiuntė ten dvylika tūkstančių kareivių ir jiems įsakė: “Eikite ir ištikite kalaviju Jabeš-Gileado gyventojus, įskaitant moteris ir vaikus.¹¹ Darykite taip: skirkite sunaikinti* visus vyriškius ir visas moteris, gulėjusias su vyru”.¹² Jie rado tarp Jabeš-Gileado gyventojų keturis šimtus jaunų mergelių, negulėjusių su vyru, ir atvedė jas į stovyklą prie Šilo'o, esančio Kanaano krašte.

13 Visa bendrija davė žinią Benjamino giminės vyrams, buvusiems prie Rimono uolos, ir paskelbė jiems taiką.¹⁴ Tuomet Benjaminas sugrįžo. Jie davė jiems moteris, kurias buvo palikę gyvas iš Jabeš-Gileado moterų. Bet jų visiems neužteko.¹⁵ Žmonės gailėjosi Benjamino, nes VIEŠPATS Izraelio giminėse buvo padaręs spragą.*¹⁶ Tad bendrijos seniūnai klausė: “Kaip mes parūpinsime žmonas likusiems, nes Benjamino giminėje moterys buvo išžudytos?”¹⁷ Jie sakė: “Benjamino likutis turi turėti palikuonių, idant nebūtų išnaikinta

iš Izraelio viena giminė.^{18*} Tačiau iš savo dukterų jiems žmonių duoti mes negalime”. Mat izraeliečiai buvo prisiekę: “Tebūna prakeiktas, kas duotų žmoną Benjaminiui!”¹⁹ Jie tarė: “Štai Šilo'e vyksta metinė VIEŠPATIES iškilmė. Tas miestas yra šiaurėje nuo Bet-Elio, į rytus nuo vieškelio, kuris eina nuo Bet-Elio į Šechemą, pietuose nuo Lebonos”.²⁰ O Benjamino vyrams jie davė tokius nurodymus: “Eikite ir patykokite vynuogynuose! ²¹ Kai tik pamatysite Šilo'o merginas, ateinančias šokti ratelių, išeikite iš vynuogynų. Tepasigauna kiekvienas iš jūsų sau žmoną iš Šilo'o merginų ir teskuba į Benjamino žemę.²² Jeigu jų tėvai ar broliai ateitų pas mus skųstis, mes jiems sakysime: ‘Būkite kilniaširdžiai jiems dėl mūsų! Mes negalėjome parūpinti nė vienam iš jų žmonos dėl to karo, o jūs būtumėte užsitraukę kaltę, patys jiems žmonas duodami’”.

23 Benjamino vyrai taip ir padarė. Jie paėmė sau žmonas pagal savo skaičių iš merginų, kurias pagavo šokančias ratelius. Tada jie sugrįžo į savo paveldą, atstatė savo miestus ir juose gyveno.²⁴ Ir izraeliečiai tuo metu iš ten išsiskirstė giminėmis ir klanais. Visi išėjo iš ten į savo paveldus.

25* Tomis dienomis nebuvo Izraelyje karaliaus. Kiekvienas taip elgėsi, kaip jam patiko.

21,11: ... *skirkite sunaikinti*... : hebrajų kalba *herem*, t.y. atskirti nuo buitinių sąlygų ir pašvęsti Viešpačiui sunaikinant. Žr. Sk 21,3 paaiškinimą.
21,15: ... *Izraelio giminėse buvo padaręs spragą*... : įvykiai priskiriami Dievui, nors iš tikrųjų visa tai buvo laisvo ir sąmoningo izraeliečių nuosprendžio padariniai. Senovėje buvo priskiriama pirminei Priežasčiai ir antrinių priežasčių padariniai. Šiuolaikinėje teologijoje kalbama apie Kūrėjo – visagalės pirminės Priežasties ir kūrinio –

sukurtų antrinių priežasčių sąveiką.

21,18: Nepaisant nuožmių jų priesaikos padarinių, izraeliečiai jautėsi įpareigoti jos laikytis. Žr. Ts 11,31.35-36.39.

21,25: Žr. Ts 17,6; 18,1; 19,1. Ši eilutė paaiškina priežastį, kodėl būta tiek smurto Teisėjų laikotarpiu. Nesant centrinės valdžios, krašte reikėsi nuožmus smurtas.

RUTOS
KNYGA

Rutos knygos turinys siejasi su žila Senojo Testamento senove — XII–XI a. prieš Kristų, Teisėjų laikotarpiu. Tačiau pats pasakojimas neturi nieko bendra su pasakojimais Jozuės bei Teisėjų knygoose apie kruvinus sankirčius tarp tautų ar izraeliečių giminių. Pasakojimo poveikis Rutos knygoje — galbūt net tikslas — buvo puoselėti svetingumo jausmą svetimšaliams, kurie ieškojo užuovėjos pas Jahvę — Viešpatį, Izraelio Dievą. Nenuostabu, jog daugelis Senojo Testamento tyrinėtojų ir daro išvadą, kad Rutos knygos kilmė sietina su potremtiniu V–IV a. prieš Kristų laikotarpiu. Mat Nehemijas ir Ezra, žydų tautos vadovai, po Babilonijos tremties, norėdami apsaugoti tautos likutį nuo išstipimo tautose, išleido potvarkius, kad žydai, vedę svetimšales, turi skirtis ir gali vesti tik žydes (žr. Ezd 10,1-5; Neh 13,23-27). Anot šių Rutos knygos tyrinėtojų, pasakojimas iš žilos senovės Dievo įkvėptoje Rutos knygoje yra protestas prieš šią potremtinę žydų visuomenės savimonę.

Senasis Testamentas liudija, kad potremtiniu laikotarpiu žydų visuomenėje reiškėsi du poslinkiai: išlikti savita, statant aplink save sienas, ir tarnauti visuotiniam Dievo užmojui, kuriant tiltus tarp savęs ir kitų tautų. Rutos knyga yra liudijimas, kad žydai drįso svajoti ir gyventi dėl visuotinės, visas tautas ir visą pasaulį apimančios, Dievo karalystės.

Rutos knyga pavadinta vardu moabietės moters, įėjusios į žydų tautą per vedybas su Boazu, įtakingu Betliejaus gyventoju. Pasakojimo nuotaika švyti jaukumu ir idile. Jo tikslas yra sudominti, pradžiuginti ir pamokyti. Retas skaitytojas užmirš ištikimąją Rutą, gyvenimo vargų iškankintą Naomę ir kilniaširdį Boazą. Pasakojime žmonės užima sceną. Dievas, tiesa, yra arti, bet lieka nematomas veikėjų žodžiuose ir darbuose. Savo apvaizdžiu gerumu jis valdo pasakojimo vyksmą, bet pasakojimo centras yra žmonės ir tai, ką jie planuoja ir daro. Dievo gerumas reiškiasi per apvaizdų veikėjų gerumą vienu kitiems.

Pirmosiose knygos eilutėse pasakojama apie moabietės Rutos vedybas su hebraju. Jam mirus, Ruta ryžtasi palikti savo tautą ir eiti kartu su uošve Naome į Judo žemę ir ten dalytis likimu su jos tauta (1–asis skyrius). Ištikimas Rutos gerumas sužavi Boazą (2,1-4,12). Per vedybas su Boazu Ruta tampa karaliaus Dovydo prosenele (4,13-33).

Rutos knygos metmenys:

A. Pasakojimo scena	1,1-5
B. Naomė grįžta į Betliejų su Ruta	1,6-22
C. Ruta renka varpas Boazo lauke	2,1-23
D. Boazas ir Ruta klojime	3,1-18
E. Boazas vykdo atpirkėjo pareigą	4,1-12
F. Ruta pagimdo Boazui sūnų	4,13-17
G. Dovydo genealogija	4,18-22

A. PASAKOJIMO SCENA

1 Teisėjų valdymo laikais kraštą ištiko badas. Vienas žmogus iš Judo Betliejaus* su žmona ir dviem sūnumis išsikėlė į Moabo lygumas,* norėdamas pergyventi badą. ²Žmogus vadinosi Elimelechas, jo žmona – Naomė, o sūnūs – Machlonas ir Kiljonas. Jie buvo efratiečiai iš Judo Betliejaus, bet nukeliavo į Moabo lygumas ir ten apsigyveno. ³Naomės vyras Elimelechas pasimirė, ir ji pasiliko viena su dviem sūnumis. ⁴Jie vedė moabietes. Viena jų vadinosi Orpa, o kita Ruta. Ten jie išgyveno apie dešimtį metų. ⁵Tada ir juodu abudu pasimirė – Machlonas ir Kiljonas, o Naomė liko visai viena – be sūnų ir be vyro.

B. NAOMĖ GRĮŽTA Į BETLIEJŲ SU RUTA

⁶ Tada ji pakilo kartu su marčiomis grįžti iš Moabo lygumų, nes Moabo lygumose buvo girdėjusi, kad VIEŠPATS buvo aplankęs* savo tautą, duodamas jiems duonos. ⁷Lydimą savo dviejų marčių, ji paliko vietą, kurioje gyveno, ir leidosi į kelionę grįžti į Judo šalį.

⁸ Naomė kreipėsi į abi savo marčias: “Eikite atgal, grįžkite namo, kiekviena į savo motinos namus! Teparodo VIEŠPATS

jums tokį pat gerumą, kokį judvi parodėte mirusiesiems ir man! ⁹Tepadeda VIEŠPATS kiekvienai jūsų atrasti šeimos židinį vyro namuose!” Atsisveikindama ji pabučiavo jas. O jos, balsiai raudodamos, verkė ¹⁰ir jai sakė: “Ne! Su tavimi mes grįšime pas tavo tautą!”

¹¹ Naomė atsakė: “Grįžkite atgal, mano dukros! Kodėl turėtumėte eiti su manimi? Argi aš turiu savo iščiose kitų sūnų,* kurie galėtų tapti jūsų vyrais? ¹²Grįžkite atgal, mano dukros, eikite savo keliu, nes aš esu per sena ištekti. Net jeigu sakyčiau: ‘Turiu vilties!’ – turėčiau vyrą šią naktį ir pagimdychiau sūnų, ¹³argi jūs lauktumėte, kol jie užaugs? Nejaugi turėtumėte pasmerkti save dėl jų ir palikti netekėjusios? Oi ne, mano dukros! Mano dalia yra kartesnė, negu jūsų, nes VIEŠPATIES ranka pakilo prieš mane”. Vėl jos ėmė verkti ir raudoti.

¹⁴ Orpa atsisveikindama pabučiavo savo uošvę,* bet Ruta liko prisirišusi prie jos. ¹⁵Naomė tarė: “Matai, tavo svainė sugrįžo pas savo tautą ir prie savo dievų. Grįžk ir tu, sek paskui savo svainę!” ¹⁶*Bet Ruta atsakė: “Neverस्क manęs palikti tave ir pasitraukti nuo tavęs, nes

kur eisi tu, tenai eisiu ir aš,
kur būsi tu, tenai būsiu ir aš!
Tavo tauta bus mano tauta,
o tavo Dievas bus mano Dievas!

1,1-5: Hebrajė Naomė kartu su savo šeima apsigyvena Moabo krašte. Mirtis atima iš jos vyrą ir sūnus. Ji lieka viena su marčiomis: Ruta ir Orpa. *Betliejus*: hebrajiškai Bet–Lehem{as}, t.y. *Duonos miestas*, Dovydo ir Jėzaus gimtinė. *Moabo lygumos*: Moabo krašto dalis į šiaurės rytus nuo Negyvosios jūros. Moabiečiai buvo laikomi Izraelio priešais (žr. Įst 23,3).

1,6: ... *VIEŠPATS buvo aplankęs*: palaima ir baismė yra Dievo apsilankymas. Žr. Iš 3,16-20.

1,11: *Argi aš turiu savo iščiose kitų sūnų...* ?:

Naomė primygtinai prašo, kad jos marčios liktųsi savo krašte dėl palikuonių. Kartu ji primena, kad jei ji turėtų sūnų, levirato įstatymas, tai yra svainio pareiga, juos įpareigotų vesti mirusiųjų brolių našles ir įamžinti mirusiųjų vardus per palikuonis. Žr. Pr 38,8; Įst 25,5-10.

1,14: ... *Orpa... pabučiavo savo uošvę*: graikiškoji Septuaginta prideda: ... *ir sugrįžo į savo tautą*.

1,16-17: Moabietė Ruta yra herojiškas ištikimybės ir gerumo pavyzdys. Jos nuosprendis, patvir-

17 Kur mirsi tu, tenai mirsiu ir aš
ir ten būsiu palaidota.
Man nelemtį VIEŠPATS tesiuncia
ir dar teprieda, jeigu kas kita,
o ne mirtis,
mudvi išskirtų!”

18 Matydama, kad Ruta yra tvirtai pasiryžusi eiti kartu, Naomė liovėsi ją perkabinėti. 19 Jos abi atėjo kartu iki Betliejaus. Atėjus į Betliejų, visas miestas susjudo dėl jų, o moterys kalbėjo: “Argi tai Naomė?” 20 Ji atsakinėjo joms:

“Nevadinkite manęs Naome,*
vadinkite mane Mara,*
nes Visagalis* karčiai pasielgė
su manimi.

21 Išėjau turtinga,
bet VIEŠPATS mane parvedė
atgal tuščiomis rankomis.
Kaipgi galite vadinti mane Naome,
jeigu VIEŠPATS nukamavo mane,*
jeigu Visagalis davė man nelaimę?”

22 Taip sugrįžo Naomė su savo marčia moabietė Ruta iš Moabo lygumų. Jiedvi atėjo į Betliejų miežiapjūties pradžioje.*

C. RUTA RENKA VARPAS BOAZO LAUKE

2 Naomė turėjo iš vyro pusės giminaitį. Jis buvo turtingas žmogus iš Eli melecho šeimos ir vadinosi Boazas. 2 Kartą moabietė Ruta kreipėsi į Naomę: “Leisk

man eiti ir parinkti varpų* paskui pjovėjus lauke žmogaus, kurio akyse rasiu malonę”. – “Eik, mano dukra”, – atsakė jai.

3 Ruta išėjo ir rankiojo varpas paskui pjovėjus. Pasitaikė, kad tas lauko sklypas priklausė Boazui, kuris buvo kilęs iš Eli melecho šeimos. 4 Ir pats Boazas atėjo iš Betliejaus. Jis pasveikino pjovėjus: “VIEŠPATS tebūna su jumis!”* – “VIEŠPATS te laimina tave!” – jie atsakė. 5 Boazas paklausė tarną, prižiūrėjusį pjovėjus: “Kieno yra ši mergina?”* 6 Tarnas, pjovėjų prižiūrėtojas, paaiškino: “Tai mergina moabietė – ta, kuri sugrįžo kartu su Naome iš Moabo lygumų. 7 Ji prašė: ‘Leisk man rankioti tarp pėdų paskui pjovėjus’. Ji atėjo ir buvo ant kojų nuo ryto lig dabar be perstojo, nesustodama net trumpam poilsui!”

8 Boazas kreipėsi į Rutą: “Ar girdi, mano dukra? Į kitą lauką rankioti neik, iš čia nepasitrauk, bet laikykis prie mano tarnaičių. Turėk prieš akis tą lauką, kuria me pjauna, ir eik paskui jas. Argi 9 aš neįsakaiu savo tarnams, kad tavęs nevargintų? Kai ištrokši, eik prie ąsočio ir gerk iš to, ką tarnai bus pasėmę”. 10 Ji puolė kniūbsčia ir jam tarė: “Kodėl randu malonę tavo akyse, kad mane taip pagerbi? Juk aš svetimšalė!” 11 Boazas jai paaiškino: “Man gerai žinoma visa, ką esi padariusi savo uošvei po vyro mirties: tu palikai savo tėvą ir motiną, gimtąjį kraštą ir šeimą, atėjai pas tautą, kurios anksčiau ne-

tintas priesaika, rūpintis savo uošve privertė ją palikti savo kraštą ir dievus. Žmogus tik dėl kitų gyvendamas sukuria sau gyvenimą.

1,20-21: Naomės vardas reiškia *Mieloji*, arba *Malonioji*, ir primena Dievo gerumą. Mara reiškia *Apkartinė*. Visagalis {Sadaj[is]} karčiai pasielgė su manimi... VIEŠPATS {Jahvė} nukamavo mane... – Šventajame Rašte, ypač Senajame Testamente, nelaimė laikoma bausme už nuodėmę.

1,22: ... miežių pjūties pradžioje: miežių pjūtis prasideda balandžio pradžioje.

2,2: *Leisk man eiti ir parinkti varpų...*: pagal Mozės įstatymą, vargšai, našlės, našlaičiai ir ateiviai turėjo teisę rankioti varpas ražienose. Žr. Kun 19,9-10; Įst 24,19-22.

2,4: *VIEŠPATS tebūna su jumis!*: mandagumas ir religinė nuotaika apibūdina hebrajų tarpusavio santykius. Šis pasveikinimas – *Viešpats su jumis* – yra naudojamas ir krikščionių liturgijoje.

2,5: *Kieno yra ši mergina?*: moteris Artimuosiuose Rytuose priklausė kam nors – tėvui, vyrui, broliui, šeiminiui.

žinojai. ¹²Teatlygina gausiai tau VIEŠPATS už tavo pasielgimą. Tebūna visas tavo atlyginimas iš VIEŠPATIES, Izraelio Dievo, po kurio sparnu tu atėjai prisiglausti”. ¹³Ji atsakė: “Esi geraširdiškas man, šeimininke! Paguodei mane ir maloniai kalbėjai su savo tarnaitė, nors aš nesu lygi nė su viena tavo tarnaičių”.

¹⁴Atėjus valgymo metui, Boazas kreipėsi į ją: “Eikš čionai, sėskis prie valgio, padaryk savo kąsnį vyne!” Ji atsisėdo šalia pjovėjų. Boazas padavė jai gruzdintų grūdų, ji pavalgė iki soties, ir dar šiek tiek jai liko. ¹⁵Pakilus vėl rinkti varpų, Boazas paliepė savo darbininkams: “Nedrauskite jai rinkti ir tarp pėdų, jai netrukdykite!” ¹⁶Netgi patys ištraukite varpą kitą iš gubų ir numeskite ant ražienos. Tėpasirenka! Nesibarkite ant jos!”

¹⁷Ji rinko tame lauke iki vakaro. Tada išsikūlė, ką buvo surinkusi, susidarė maždaug efa miežių. ¹⁸Jais nešina, parėjo į miestą ir parodė uošvei, kiek buvo surinkusi. Išėmusi atidavė jai maistą, kuris buvo likęs nuo jos sočių pietų. ¹⁹Uošvė jos klausė: “Kur tu rinkai šiandien? Kur tu darbavaisi? Tebūna palaimintas tas, kuris buvo tau geraširdiškas!” Ji papasakojo uošvei, pas ką buvo dirbusi, ir sakė: “Tas žmogus, pas kurį šiandien darbavausi, vadinasi Boazas”.

²⁰Naomė tarė marčiai: “Telaimina jį VIEŠPATS, kurio malonė nepaliko nei gyvųjų, nei mirusiųjų! Nes, – Naomė jai

paiškinu, – tas žmogus yra mūsų giminaitis – vienas iš mūsų atpirkėjų”. * ²¹Tada moabietė savo uošvei pasakė: “Jis man netgi įsakė: ‘Laikykis prie mano darbininkų, kol jie baigs nuiminėti visą mano derlių!’” ²²Naomė atsakė Rutai, savo marčiai: “Gerai, mano dukra, nes tu, būdama kartu su jo tarnais, nebūsi užgaunama kitame lauke”.

²³Ruta laikėsi prie Boazo tarnų, iki baigėsi miežių ir kviečių pjūtis. Paskui ji likosi prie savo uošvės.

D. BOAZAS IR RUTA KLOJIME

3 Naomė, jos uošvė, jai kalbėjo: “Mano dukra, argi aš neturėčiau ieškoti židinio, kuriame tu būtumei laiminga? ²Žiūrėk, argi Boazas, su kurio tarnaitėmis buvai, nėra mūsų giminaitis? Štai šį vakarą jis vėtys miežius klojime. ³Nusimau-dyk, išsikvėpink, apsirenk savo geriausiu apdaru ir nueik prie klojimo. Bet stenkis išlikti nepastebėta, kol jis baigs valgyti ir gerti. ⁴Jam gulantis, įsidėmėk vietą, kur jis miegos. Tada prieik, atklok jo kojas ir atsigulk,* o jis tau pasakys, ką daryti”. ⁵Ji atsakė: “Visa, ką sakai, padarysiu!”

⁶Nusileidusi prie klojimo, ji padarė visa taip, kaip uošvė buvo paliepusi. ⁷Boazas pavalgė, užgėrė, buvo smagiai nusiteikęs ir nuėjo gulti už miežių krūvos. Tada ji prisiartino, atklojo jo kojas ir atsigulė. ⁸Apie vidurnaktį žmogus pajuto drebulį,

2,20: ... tas žmogus yra mūsų giminaitis – vienas iš mūsų atpirkėjų: giminaitis turi pareigą ir teisę atpirkti nuosavybę, kurios jo giminaitis, vargo verčiamas, buvo netekęs (žr. Kun 25,25-28); giminaitis turi pareigą ir teisę vesti mirusiojo giminaičio žmoną ir įamžinti jo vardą (žr. Įst 25,5-10). Šis įstatymas yra vadinamas leviratu, nuo lotyniško žodžio *levir* – svainis. Taigi levirato, arba svainio įstatymas. Vyriausias tokių vedybų sūnus

yra laikomas sūnumi mirusiojo vyro, kurio įpėdiniu jis tampa. Levirato įstatymo tikslas buvo įamžinti šeimos vardą ir apsaugoti šeimos nuosavybę. Žr. Rut 3,12.

3,4: ... atklok jo kojas ir atsigulk... : Naomė pamoko savo marčią šiuo veiksmu pareikšti Boazui, kad jis yra *go'el[is]*, t.y. artimiausias giminaitis – atpirkėjas.

pradėjo grabinėtis aplinkui ir žiūri – prie jo kojų guli moteris! ⁹Jis paklausė: “Kas tu esi?” – “Aš esu tavo tarnaitė, Ruta, – ji atsakė, – uždenk drabužiu savo tarnaitę,* nes tu esi atpirkėjas!” ¹⁰O jis atsakė: “Būk VIEŠPATIES palaiminta, mano dukra! Ant-rasis tavo ištikimybės darbas* viršija pirmąjį, nes tu nebėgiojai paskui jaunesnius vyrus, ar jie būtų vargšai, ar turtingi. ¹¹Dabar tad, mano dukra, nesibaimink! Visa, ką sakai, padarysiu, nes visa miesto taryba žino, kad esi kilni moteris. ¹²Bet-gi, nors aš iš tikrųjų esu atpirkėjas, dar yra ir kitas atpirkėjas, kuris yra artimes-nis giminaitis* negu aš. ¹³Pasilik šią nak-tį čia, o ryto metą, jeigu jis norės atlikti atpirkėjo pareigą, gerai! tebūna jis atpir-kėjas. Bet jeigu jis nenorės tave atpirkti, tuomet – kaip VIEŠPATS gyvas! – aš atlik-siu atpirkėjo pareigą. Prigulk iki ryto”.

¹⁴Taip ji prigulė prie jo kojų iki ryto, bet atsikėlė anksčiau, nei žmonės gali pa-žinti vienas kitą. Boazas sakė: “Tenebūna žinoma, kad ši moteris buvo atėjusi į klo-jimą”. ¹⁵Jis sakė jai: “Duok šen skarą, ku-ria esi apsigaubusi, palaikyk ją!” Ji tvirtai laikė skarą, o jis atseikėjo šešis saikus mie-žių ir užkėlė juos jai ant pečių. Tada ji sugrįžo į miestą.

¹⁶Atėjus pas uošvę, ši klausė: “Kaip tau sekasi, mano dukra?” Ji papasakojo vi-sa, ką dėl jos buvo padaręs Boazas. ¹⁷Pas-

kui ji pridūrė: “Man jis davė šešis saikus miežių, sakydamas: ‘Tau nedera sugrįžti pas uošvę tuščiomis rankomis!’” ¹⁸Naomė atsakė: “Lauk, mano dukra, kol sužinosi, kaip susiklostys reikalas, nes tas žmogus nieku būdu nenurims, kol dar šiandien neužbaigs reikalo”.

E. BOAZAS VYKDO ATPIRKĖJO PAREIGĄ

4 Tuo tarpu Boazas nuėjo prie vartų ir ten atsisėdo.* Kaip tik tuo metu pro šalįėjo tas atpirkėjas, apie kurį Boazas buvo kalbėjęs. Boazas kreipėsi į jį: “Už-suk čionai, bičiuli, ir sėstelk!” Jis užsuko ir prisėdo. ²Boazas pasirinko dešimt vy-rų* iš miesto seniūnų ir paprašė: “Prisės-kite čia!” Ir tie susėdo.

³Jis kreipėsi į atpirkėją: “Naomė, nū-nai grįžusi iš Moabo lygumų, nori par-duoti žemės sklypą, kuris priklausė mūsų giminaičiui Elimelechui. ⁴*Aš pagalvojau, kad būtų svarbu apie tai pranešti tau ir tarti: ‘Įsigyk jį čia sėdinčiųjų ir mano tau-tos seniūnų akivaizdoje. Jei nori atpirkti – atpirk, o jei nenorėtum atpirkti – pasakyk man, kad aš žinočiau, nes be mudviejų nėra kam atpirkti’”. – “Aš noriu jį atpirk-ti”, – atsakė. ⁵*Bet Boazas kalbėjo toliau: “Tą dieną, kai įsigysi lauką iš Naomės rankų, tu taip pat privalai įsigyti ir moa-

3,9: ... uždenk drabužiu savo tarnaitę... : pažodžiui *Apdenk mane savo drabužio 'sparnu'*. Žr. Įst 25,5; Ez 16,8.

3,10: Antrasis Rutos ištikimybės darbas buvo jos ryžtas duoti savo uošviui Elimelechui teisinį palikuonį, ištekančią už jo giminaičio Boazo.

3,12: ... artimesnis giminaitis... : jam pirma-jam priklauso teisė ir pareiga būti *go'eliu*, t.y. atpirkėju.

4,1: ... nuėjo prie vartų ir ten atsisėdo: mies-to vartai buvo vieta, kurioje vykdavo teismai ir būdavo sprendžiami žmonių reikalai.

4,2: ... dešimt vyrų: būti teisėjais ir liudyto-

jais. Žr. Įst 25,7-9.

4,4: Vargas vertė Naomę parduoti šeimos – mirusiojo vyro paveldą. Mozės įstatymas leido artimiausiam giminaičiui būti *go'eliu* – atpirkėju ir išsaugoti šeimos paveldą. Žr. Kun 25,25.

4,5-6: Elimelecho paveldėtojas, Rutos vyras, mirė nepalikdamas palikuonių (žr. Rut 1,5). Ar-timiausias giminaitis gali atpirkti žemę, bet jis pri-valo atpirkti, t.y. vesti mirusiojo žmoną Rutą, kad įamžintų mirusiojo šeimą per palikuonį. Pirmasis vyriškos lyties kūdikis tokioje moterystėje buvo laikomas teisiniu šeimos įamžinimu ir paveldo apsaugojimu.

bietę Rutą, mirusiojo žmoną, kad jamžintum mirusiojo vardą jo pavelde”. ^{6*}Tas atpirkėjas tarė: “Tokiu atveju aš negaliu atpirkti žemės dėl savęs, nes pakenkčiau savo paties paveldui. Perimk mano atpirkimo pareigą, nes aš negaliu atpirkti”.

7 Anksčiau Izraelyje gyvavo šitoks paprotys dėl atpirkimo ir mainų: patvirtindamas sandėrį, žmogus nusiaudavo sandalą* ir atiduodavo kaimynui. Taip Izraelyje būdavo patvirtinamas sandėris prie liudytojų. ⁸Tad anas atpirkėjas ir pareiškė Boazui: “Įsigyk pats sau!” – ir nusiavė sandalą.

9 O Bozas tarė seniūnams ir visiems žmonėms: “Šiandien jūs esate liudytojai, kad aš įsigijau iš Naomės rankų visa, kas priklausė Elimelechui, ir visa, kas priklausė Kiljonui ir Machlonui. ¹⁰Kartu aš įsigyju Rutą, Machlono našlę, kaip žmoną, kad būtų jamžintas mirusiojo vardas jo pavelde, kad nebūtų išdildytas mirusiojo vardas tarp jo brolių ir jo tėviškės vartuose. Jūs esate šiandien liudytojai!”

11 Visi vartuose buvę žmonės ir seniūnai atsakė: “Mes esame liudytojai! Tegu VIEŠPATS padaro moterį, ateinančią į tavo namus, panašią į Rachelę ir Leą, kurios kartu kūrė Izraelio namus. Klestėk Efratoje ir jamžink savo vardą Bedliejuje! ¹²Tegu per palikuonis, tau VIEŠPATIES duotus iš šios jaunos moters, tavo namai būna pa-

našūs į namus Perezio, kurį Tamara pagimdė Judui!”

F. RUTA PAGIMDO BOAZUI SŪNŲ

13 Taigi Bozas vedė Rutą, ir ji tapo jo žmona. Taip jis pradėjo su ja vedybinį gyvenimą. VIEŠPATS leido jai tapti nėščia, ir ji pagimdė sūnų. ¹⁴Nūnai moterys Naomei sakė: “Tebūna pašlovintas VIEŠPATS, kuris šią dieną nepaliko tavęs be atpirkėjo! Tebūna amžinas jo vardas Izraelyje! ¹⁵Lai būna jis tau paguoda ir parama senatvėje, nes jį pagimdė tavo marti, kuri tave myli ir yra geresnė negu septyni sūnūs!”

16 Naomė paėmė kūdikį, pasisodino ant kelių* ir tapo jo augintoja. ^{17*}Kaimynės davė jam vardą, sakydamos: “Naomei gimė sūnus!” Jos pavadino jį Obedu. Jis buvo Išajio, Dovydo tėvo, tėvas.

G. DOVYDO GENEALOGIJA

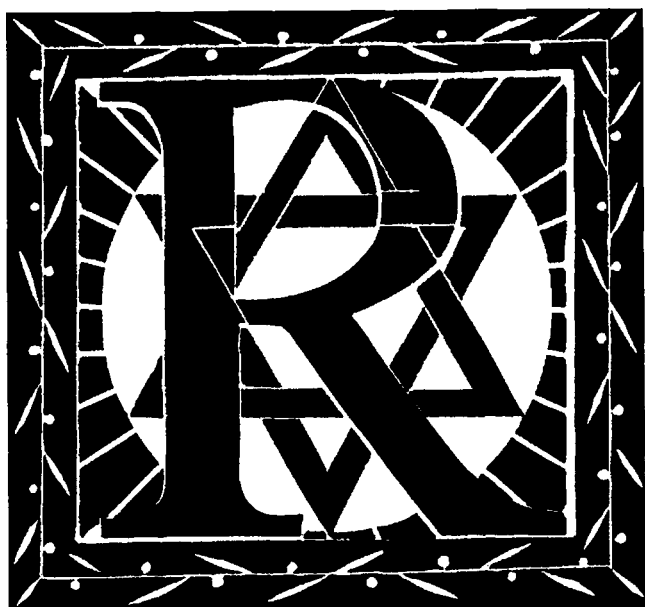
18 Šie yra Perezio palikuonys: Perezui gimė Hezronas, ¹⁹Hezronui Ramas, Ramui Aminadabas. ²⁰Aminadabui Nahšonas, Nahšonui Salmonas, ²¹Salmonui Bozas, Boazui Obedas, ²²Obedui Išajis, o Išajui gimė Dovydas.

4,7: ... *nusiaudavo sandalą*... : šitokiu veiksmu bevardis artimesnis giminaitis atsisakė teisės ir pareigos atpirkti Elimelecho lauką ir imti Rutą žmona. Panašus paprotys yra minimas ir Įst 25,9-10 tekste.

4,16: ... *pasisodino ant kelių*... : Naomė tuo pareiškė, kad ji yra teisinė kūdikio motina, o

Elimelechas – teisinis kūdikio tėvas.

4,17: Moabietė – svetimšalė Ruta yra Dovydo senelė, o per Dovydą ir Jėzaus Kristaus prosenelė. Dievo įėjimas į istoriją turi visuotinio pobūdį. Naujasis Testamentas atkreipia į tai dėmesį. Žr. Mt 1,5.

**PIRMOJI
SAMUELIO KNYGA**

Iš pradžių tik viena knyga, Samuelio ritinys, buvo padalytas į dvi — Pirmąją Samuelio knygą (1 Sam) ir Antrąją Samuelio knygą (2 Sam). Graikiškosios Septuagintos vertėjai jas pavadino Pirmąja ir Antrąja Karalysčių knygomis, o vėliau lotyniškosios Vulgatos vertėjas šv. Jeronimas jas pavadino Pirmąja ir Antrąja Karalių knygomis. Hebrajiškasis vardas “Samuelio knygos” primena pagrindinį 1 Sam knygos veikėją — Samuelį, teisėją ir pranašą, atsakingą už Dovydo patepimą Izraelio karaliumi. 2 Sam knyga yra karaliaus Dovydo istorija.

Šios įkvėptos knygos apima maždaug vieno šimtmečio istoriją, pasakodamos apie Teisėjų laikotarpio užsklandą ir Izraelio monarchijos pradžią Sauliaus ir Dovydo karaliavimo metu. Istorija nėra nei išsamė, nei ištisinė, nei sisteminga laikotarpio apžvalga, bet greičiau įvykių rinkinys apie Samuelį, Saulių ir Dovydą — pagrindines asmenybes, susijusias su Dovydo dinastijos kille.

1 ir 2 Samuelio knygų pasakojimai yra vieni gražiausių ir labiausiai jaudinančių Šventojo Rašto pasakojimų. Pasakojimų veikėjai, nors gyvenimiškai saviti ir savo laiko ir vietos žmonės, bet atspindi amžiną ir visuotinį žmogaus didingumą ir trapumą. Nenuostabu, kad jie domina ir istorikus, ir teologus.

Samuelio knygų įkvėpimas apima šimtmečius. Jos buvo sukurtos iš atskirų pasakojimų, po ilgo jų perdavimo žodžiu ir raštu, gavusių galutinę išraišką mūsų skaitomose knygose. Daugelis prisiminimų apie Samuelį, Saulių ir Dovydą buvo pasakojami žodžiu ir raštu tikėjimo bendrijoje. Kai kurie pasakojimai ilgainiui buvo sujungti į stambesnius vienetus. Pavyzdžiui, pasakojimai apie Skrynią (1 Sam 4,1-7,1), Dovydo iškiliimo istorija (1 Sam 16,14–2 Sam 5,10), pasakojimas apie Įpėdinystę (2 Sam 9-20, 1 Kar 1-2). Vėliau atskiri pasakojimai ir pasakojimų vienetai buvo įkvėptųjų redaktorių įtraukti į Deuteronomistinę istoriją, kurią sudaro Jozuės, Teisėjų, 1 ir 2 Samuelio, 1 ir 2 Karalių knygos. Jie mini kai kuriuos naudotus rašytus šaltinius: Jašaro knygą (Joz 10,13; 2 Sam 1,18), Saliamono Metraščių knygą (1 Kar 11,41), Judo karalių Metraščių knygą (1 Kar 19,29 ir dar keturiolika kartų), Izraelio karalių Metraščių knygą (1 Kar 14,29 ir dar šešiolika kartų). Nuoseklu daryti išvadą, kad deuteronomistiniai redaktoriai davė savo šaltiniams teminę jungtį, nepaisydami savo šaltiniuose esančių skirtumų, nenuoseklumo ir pasikartojimų. Galutinis Deuteronomistinės istorijos leidimas datuotinas potremtiniu laikotarpiu (VI–V a. prieš Kristų), bet jo didžiuma jau bus buvusi apipavidalinta Judo karaliaus Jošijo valdymo metu. (Karalius Jošijas mirė 609 m. prieš Kristų.)

Teminė Deuteronomistinės istorijos jungtis yra teologinė. Įkvėptieji redaktoriai turėjo teologinį tikslą, būtent parodyti, kad Izraelis buvo Dievo sunaikintas už jo

nuodėmę. Sandoros Viešpats pakartotinai jį įspėjo ir pakartotinai jo pasigailėjo, bet Izraelis atsisakė grįžti iš nuodėmingo kelio pas Sandoros Viešpatį, ir jis buvo privers-tas Izraelį bausti. Šis iš esmės neigiamas požiūris galutiniam leidime lyg užgožia la-biau teigiamą Izraelio istorijos sampratą, esančią ankstyvesniuose Deuteronomistinės istorijos leidimuose. Čia amžinos dinastijos pažadas Dovydui (žr. 2 Sam 7,8-16) yra vilties ištaka ir pradas. Be to, ir besikartojanti nuodėmės, bausmės už nuodėmę, šauki-mosi pagalbos bei išgelbėjimo tema pasakojime paremia viltį, kad Dievo užmojis išganyti nugalės Izraelio nuodėmę. Taigi, nors Izraelis nusidėjo ir buvo nubaustas, bet jeigu jis sugrįš pas Viešpatį ir šauksis pagalbos, Viešpats vėl išgelbės jį. Kur žmonės dėtų tašką visiems laikams, Sandoros Viešpats deda tik kablelį!

Skaitant Samuelio knygas, reikia turėti mintyje, kad istorija jų puslapiuose nėra nuogi praeities įvykiai, bet tikėjimo pasakojimas apie asmenis ir įvykius, per kuriuos Dievas prakalbino žmogų likimine prasme ir laime gyvenimo vingiuose ir įvykių raizgyne. Žmogui įgimta prisiminti ir pasakoti. Šis žmogaus polinkis yra svarbus jo turtas. Atminties padedama, Dievo tauta ne tik įprasmino gyvenamo meto skausmą ir džiaugsmą, bet ir pajėgė gyventi ateities viltimi. Izraeliui buvo būdinga istorinė savi-monė. Abraomui ir Sarai duotieji pažadai buvo vispusiškai įvykdyti Pažado Žemės užkariavimu (žr. Joz 21,45). Duodamas Žemės dovaną, Viešpats parodė savo ištikimy-bę; Izraelis turi būti ištikimas Viešpačiui. Teisėjų laikotarpiu Izraelio nepajėgumas būti ištikimam Sandoros įpareigojimams baigiasi bausmėmis. Izraelį pakartotinai engia priešai, bet jis gailisi ir atsiprašo, ir Viešpats atsiunčia teisėją išgelbėti žmones. Teisėjų knyga baigiasi izraeliečių visuomenės — Sandoros bendrijos subyrėjimu. Nesant stip-raus valdovo, giminės buvo lyg pakrikusios ir elgėsi, kaip išmanė (žr. Ts 21,25). Samue-lio knygos pasakoja apie Izraelio tapimą monarchija.

1 ir 2 Samuelio knygų metmenys:

A. Paskutinių teisėjų istorija	1 Sam 1,1-7,16
B. Monarchijos įvedimas Izraelyje	1 Sam 8,1-12,25
C. Saulius ir Dovydas	1 Sam 13,1-2 Sam 2,7
D. Dovydo karaliavimas	2 Sam 2,8-20,26
E. Priedai	2 Sam 21,1-24,25

A. PASKUTINIŲ TEISĖJŲ – ELIO IR SAMUELIO ISTORIJA

1 Samuelio gimimas ^{1*}Ramatajimuose gyveno kažkoks vyras, zufitas iš Efraimo aukštumų, vardu Elkana, efratiečio Zufo sūnaus Tohu'o sūnaus Elihu'o sūnaus Jerohamo sūnus. ²Jis turėjo dvi žmonas.* Vienos vardas buvo Hana, o kitos Penina. ³Tas vyras kasmet eidavo iš savo miesto į Šilo'ą* pagarbinti ir atnašauti aukų Galybių VIEŠPAČIUI.* Ten du Elio sūnūs – Hofnis ir Finehas – buvo VIEŠPATIES kunigai.

4 Vieną tokią dieną Elkana atnašavo auką. Jis duodavo dalį savo žmonai Peninai ir jos sūnams bei dukterims, ⁵bet Hanai jis duodavo dvigubą dalį, nes Haną jis mylėjo, nors VIEŠPATS ir buvo padaręs ją bevaisę. ⁶Be to, jos varžovė, norėdama ją įskaudinti, tyčiodavosi iš jos, kad VIEŠPATS buvo padaręs ją bevaisę. ⁷Taip būdavo kasmet: kada tik ji nueidavo į VIEŠPATIES Namus, ši taip iš jos tyčiodavosi, kad ji verkdamo ir nevalgydavo. ⁸Jos vyras Elkana ją klausdavo: “Hana, kodėl verki? Kodėl nevalgai? Kodėl tu tokia liūdna? Argi nesu aš tau vertesnis negu dešimt sūnų?”

9 Jiems pavalgius ir atsigėrus, Hana pakilo ir atsistojo prieš VIEŠPATĮ. Tuo metu kunigas Elis sėdėjo krėslė prie VIEŠPATIES šventyklos staktų. ¹⁰Pilna kartėlio ji,

gaudžiai verkdamo, meldėsi VIEŠPAČIUI.

¹¹Darydama įžadą, ji tarė:

“O, Galybių VIEŠPATIE,
jei tu pažvelgsi į savo
tarnaitės kančią,
jei atsiminsi mane, neužmirši
savo tarnaitės,
jei suteiksi savo tarnaitę
palikuonį,
tada atiduosiu jį tau
kaip nazirą*
visoms jo gyvenimo dienoms:
nei vyno, nei svaigių gėrimų
jis negers,*
ir skustuvą jo galvos nepalies”.

12 Jai ilgai meldžiantis VIEŠPAČIUI, Elis stebėjo jos burną. ¹³Hana meldėsi širdimi. Judėjo tik jos lūpos, bet balso nebuvo girdėti. Elis pamanė, kad ji girta. ¹⁴Jis tad jai tarė: “Kaip ilgai girta svirduliuosi? Išsipagiriok nuo vyno!” ¹⁵Bet Hana atsakė: “Ne, mano viešpatie! Aš esu labai nelaiminga moteris. Nesu gėrusi nei vyno, nei kito svaigaus gėrimo. Liejau savo širdį VIEŠPAČIUI. ¹⁶Nepalaikyk savo tarnaitės niekam tikusia moterimi; visą šį laiką kalbėjau iš savo didelio skausmo ir kančios”. ¹⁷“Tad eik ramybėje, – tarė Elis, – tesuteikia tau Izraelio Dievas, ko iš jo prašei”. ¹⁸O ji sakė: “Teranda tavo tarnaitė malonę tavo akyse”. Tada moteris nuėjo savo keliu, su savo vyru pavalgė, atsigėrė su savo vyru, ir jos veidas daugiau nebebuvo prislėgtas.

1,1-28: Pasakojimas apie bevaisę moterį, savo vėlesniame gyvenime pagimdžiusią nepaprastą palikuonį, kaip ypatingą malonę iš Dievo, pasirodo keletą kartų Šventajame Rašte. Be Hanos, minima Sara (Pr 17,16-19), Rebeka (Pr 25,21-26), Rachelė (Pr 29,31; 30,22-24), Samsono motina (Ts 13,2-5) ir Elzbieta (Lk 1,5-17). Neįprastas gimimas buvo laikomas nuoroda į to asmens svarbą vėlesniame jo gyvenime.

1,2: *Jis turėjo dvi žmonas*: dvipatystė Senojo Testamento laikais nebuvo įprastas reiškinys, bet buvo leidžiama (žr. Įst 21,15-17).

1,3: ... *Galybių VIEŠPAČIUI*... : vienas iš svarbių Sendoros Dievo – Jahvės titulu. Jis apima Kūrėjo dangaus skliauto galybes – saulę, mėnulį bei žvaigždes ir Viešpaties tautą karė. ... *Šilo'ą*... : nūdien Seilun[as] maždaug 19 km į pietus nuo Nablus miesto. Šilo[as] buvo Sendoros Skrynios vieta Teisėjų laikotarpiu. Žr. Joz 18,1; Ts 21,19; Jer 7,12; Ps 78,60.

1,11: ... *nazirą*... : pažodžiui *pašvęstą*. Žr. Sk 6,1-5 paaiškinimą. ... *nei vyno, nei svaigių gėrimų jis negers*... : pagal Septuagintos Kumrano rankraštį (Q Ms 1,22).

^{19*}Kitą rytą, anksti pakilę, jie pagarbino VIEŠPATĮ ir leidosi kelionėn, grįždami į savo namus Ramoje. Elkana pažino savo žmoną ir VIEŠPATS ją atsiminė. ²⁰Hana tapo nėščia ir, atėjus jos metui, pagimdė sūnų. Ji pavadino jį Samueliu, nes ji sakė: „Aš VIEŠPATĮ jo prašiau“.

²¹Vyras Elkana ir visa jo šeima ėjo atnašauti VIEŠPAČIUI metinės aukos ir įvykdyti savo įžado. ²²Bet Hana nėjo. Savo vyrui ji sakė: „Kai tik berniukas bus nutrauktas, aš jį nuvesiu. Tada jis atsistos VIEŠPATIES akivaizdoje ir pasiliks ten amžinai. Aš jį atnašausiu kaip nazirą visam laikui“. ²³Jos vyras Elkana jai tarė: „Daryk, kas tau atrodo geriausia. Būk namie, kol jį nujunkysi. Tik VIEŠPATS tęjvykdo savo žodį!“ Moteris tad pasiliko namie ir žindė savo sūnų, kol jo nenujunkė. ²⁴Kai nujunkė, ji pasiėmė jį drauge su treigiu jaučiu, efa miltų bei vynmaišiu vyno ir, nors jis buvo dar labai jaunas, atvedė jį į VIEŠPATIES Namus Šilo'e. ²⁵Atnašavę jautį, jie nuvedė berniuką pas Elį. ²⁶„Prašyčiau atleisti, mano viešpatie! Kaip tu esi gyvas, mano viešpatie, aš esu ta moteris, kuri čia tavo akivaizdoje stovėjo,

melsdamasi VIEŠPAČIUI. ²⁷Dėl šito berniuko aš meldžiausi. VIEŠPATS man suteikė, ko iš jo prašiau. ²⁸Todėl aš savo ruožtu skolinu jį VIEŠPAČIUI. Kol gyvas, jis bus paskolintas VIEŠPAČIUI“.

Ir ji paliko jį ten VIEŠPAČIUI.*

2 Hanos giesmė ^{1*}Hana meldėsi, tardama:

“Mano širdis džiūgauja VIEŠPATYJE,
mano jėga* yra mano Dievo
išaukštinta.

Mano burna juokiasi iš priešių;
džiaugiuosi savo pergale.

2 Nėra kito Šventojo kaip VIEŠPATS,
tikrai nėra kito šalia tavęs;
nėra Uolos* kaip mūsų Dievas.

3 Liaukitės išdidžiai kalbėję,
teneišcina iš jūsų burnos
įžūlus žodis.

Juk VIEŠPATS yra visažinis
Dievas, –
veiksmus jis nulemia.

4 Galiūnų lankai yra sulaužomi,
o silpnieji juosiasi jėga.

5 Kadaise buvę sotūs turi tarnauti
už duoną,

1,19-28: Malda buvo išklaudyta ir pažadas įvykdytas. Hebrajiškasis žodis *prašiau* (žr. 20-ąją eilutę) reiškia ir *pašisi/skolinau*. Atrodo, kad šis žodis turi būti susietas su žodžiais *skolinu* ir *paskolintas* (žr. 28-ąją eilutę). Hana buvo prašiusi, t.y. pasiskolinusi savo sūnų iš Dievo, užtat ji pasiskolino jį atgal Dievui, kurio malone jis buvo jai duotas.

1,28: ... *ji paliko jį ten VIEŠPAČIUI*: pagal Septuagintos Kumrano rankraštį ir Septuagintą (1 Sam 2,11).

2,1-10: Įkvėptiesiems autoriams ir redaktoriams buvo įprasta įterpti į pasakojimą poetas. Poemos gali būti ankstesnės ir vėlesnės negu istorinis pasakojimo kontekstas. Šiame pasakojime poema, rodos, yra daug vėlesnė. Ji yra tautinė padėkos psalmė ir tapo literatūriniu modeliu Marijos padėkos giesmei – Magnificat – Naujajame Testamente (žr. Lk 1,46-55). Giesmė priskiriama Hanai, Samuelio motinai, kaip padėka Dievui, nes ši, buvusi ilgai

nevaisinga, pagimdė sūnų. Ji šlovina Dievą, nes jis padeda silpniesiems, sutramdo galiūnus bei pakelia prislėgtuosius ir yra vienintelis tikros galybės šaltinis. Giesmė baigiasi malda už karalių (žr. 10-ąją eilutę).

2,1: ... *mano jėga*... : pažodžiui *mano ragas*, t.y. įvaizdis keliančio galvą raguočio. Šios psalmės *aš/mano* yra ir tauta – Sendoros bendrija, ir pavienis asmuo – Hana. Bendrija ir pavienis žmogus yra dažnai sutapatinami.

2,2: ... *nėra Uolos kaip mūsų Dievas*: uolos įvaizdžiu Šventasis Raštas rodo Dievo reikšmę žmogui. Nematomas Dievas, kaip ir matoma gamtoje uola, yra tvirtas ir amžinas. Ant uolos saugu; ant uolos galima ilsėtis. Su Dievu yra saugu, esant su juo ilsimasi.

2,5: ... *bevaisė pagimdė septynis*: *septyni* yra stambios šeimos įvaizdis. Hana, rodos, teturėjo tik šešis vaikus (žr. 21-ąją eilutę).

o alkanieji daugiau nebealksta.
Bevaisė pagimdė septynis,*
o daugelio vaikų motina yra
vieniša.

6* VIEŠPATS dalija mirtį ir duoda
gyvastį;

nuveda į Šeolą ir prikelia.

7 VIEŠPATS suvargina ir praturtina;
jis nužemina, jis ir išaukština.

8 Jis ištraukia vargšą iš dulkių,
pakelia skurdžių iš šiukšlyno,
pasodina jį su didžiūnais,
suteikia jam garbingą paveldo sostą.
Nes VIEŠPAČIUI priklauso
žemės stulpai,*
ant jų jis padėjo pasaulį.

9* Žingsnius savo ištikimųjų jis saugo,
bet nedorėliai tamsybėje žus,
juk žmogus savo jėga nenugalės. –

10 VIEŠPATS! Jo priešai bus
sutriuškinti;

Aukščiausiasis sugriaudės danguje.
VIEŠPATS teis žemės pakraščius;
suteiks jėgą savo karaliui*
ir pergalę savo Pateptajam”.*

11 Tada Elkana sugrįžo namo į Ramą,
o berniukas pasiliko tarnauti VIEŠPAČIUI
kunigo Elio priežiūroje.

Elio sūnūs 12* Elio sūnūs buvo niekšai.
Jie nepaisė nei VIEŠPATIES, 13 nei kunigų
pareigų žmonėms. Kam nors atnašaujant
auką, mėšai dar tebeverdant ateidavo ku-
nigo tarnas su trišake rankoje 14 ir smeig-
davo ją į katilą ar į katiliuką, ar į skardą, ar

į puodą. Visa, ką šakė iškeldavo, kunigas
sau pasiimdavo. Taip jie elgdavosi Šilo’e su
visais ten atėjusiais izraeliečiais. 15 Be to,
prieš sudeginant taukus, kunigo tarnas
ateidavo ir atnašaujančiam auką paliepdavo:
“Duok mėsos kunigo kepsniui, nes jis
iš tavęs virtos mėsos nepriims, bet tik
šviežią”. 16 O jeigu tas žmogus jam saky-
davo: “Leisk jiems pirma taukus paversti
dūmais, tuomet paimek, ką nori”, – jis at-
sakydavo: “Ne! Turi man ją tuojau pat
duoti; jei neduosi, pats pasiimsiu!” 17 Taigi
tų jaunų vyrų nuodėmė VIEŠPAČIUI buvo
labai didelė, nes jie išnickino atnašas VIEŠ-
PAČIUI.

Samuelis Šilo’e 18 Tuo tarpu Samuelis,
apjuostas lininiu efodu, tarnavo VIEŠPA-
TIES akivaizdoje. 19 Jo motina, būdavo,
pasiuva jam mažutę skraistę ir kasmet,
ateidama su vyru atnašauti metinės aukos,
ją atneša. 20 O Elis, būdavo, palaimina
Elkaną ir jo žmoną, sakydamas: “Tesu-
teikia tau VIEŠPATS palikuonių iš šios
moters už paskolą, kurią ji davė VIEŠPA-
ČIUI”. Paskui jie, būdavo, sugrįžta namo.
21 VIEŠPATS aplankė Haną; ji pradėjo ir
pagimdė tris sūnus ir dvi dukteris. Tuo
tarpu jaunas Samuelis augo VIEŠPATIES
Artume.

22 Bet Elis jau buvo labai senas. Girdė-
damas visa, ką jo sūnūs darė visam Iz-
raeliui ir kaip jie susieidavo su moterimis,
tarnaujančiomis prie įėjimo į Susitikimo
palapinę,* 23 jis tarė jiems: “Kodėl darote
tokius dalykus? Juk aš iš visų žmonių

2,6-7: Dievo rankoje visas žmogaus gyvenimas!
... *duoda gyvastį* sietina su gimimu, o ne su
prisikėlimu. *Šeol[as]* – mirusiųjų vieta po žeme,
panašiai kaip graikų Hadas (žr. Iz 14,9-21).

2,8: ... *žemės stulpai*: žemė buvo laikoma di-
džiule, ant stulpų padėta platforma.

2,9: Mintis, kad geriesiems seksis, o blogieji
kentės šiame pasaulyje, buvo vyraujanti tiesa
prieštreminėje Sendoros bendrijoje. Žr. Pat 3,9-
10; 5,22-23. Įkvėptieji Jobo ir Koheleto knygų

autoriai buvo šios tiesos kritikai.

2,10: *Karalius* ir *Pateptasis* šiame kontekste
siejasi su istoriškąja izraeliečių monarchija.

2,12-26: Nedoras Elio sūnų elgesys supriešinamas
Samuelio dvasiniam brendimui. Žr. 1 Sam 3.

2,22: ... *į Susitikimo palapinę*... : izraeliečių
šventykla Šilo’e buvo pastatas. Atrodo, kad užuo-
mina apie Susitikimo palapinę yra atklydusi į šią
vietą iš Išėjimo knygos (žr. 38,8).

girdžiu apie jūsų nedorus darbus! ²⁴Mano sūnūs, liaukitės tai darę! Ką aš girdžiu Dievo tautą pasakojant, nėra gera. ²⁵Jei žmogus nusideda žmogui, kas nors gali užtarti nusidėjėlį pas VIEŠPATĮ, bet jei žmogus nusideda VIEŠPAČIUI, kas begali jį užtarti?” Bet jie tėvo balso klausyti nenorėjo,* nes VIEŠPATS norėjo juos nubausti mirtimi.

26 Tuo tarpu berniukas Samuelis augo amžiumi ir malone pas Dievą ir žmones.

Pranašavimas Elio namams ²⁷Dievo žmogus atėjo pas Elį ir jam tarė: “Taip kalbėjo VIEŠPATS: ‘Aš apsireiškiau Egipte tavo protėvio* namams, kai jie buvo faraono namų vergai. ²⁸Aš išrinkau jį iš visų Izraelio giminių būti mano kunigu – žengti prie mano aukuro, atnašauti smilkalus ir vilkėti efodą* mano akivaizdoje – aš paskyriau tavo tėvo namams visas izraeliečių ugnies atnašas. ²⁹Kodėl tad godžiomis akimis žiūri į aukas ir atnašas, kurias aš esu įsakęs? Kodėl tu savo sūnus labiau gerbi negu mane, leisdamas jiems tukti iš pirmienų kiekvienos mano tautos Izraelio atnašos?’” ³⁰Todėl toks yra VIEŠPATIES, Izraelio Dievo, žodis: ‘Aš tikrai sakiau, kad tavo namai ir tavo protėvio namai turėtų man tarnauti amžinai’, – bet dabar VIEŠPATS taria: ‘Jokiu būdu to nepadarysiu! Aš

gerbsiu tuos, kurie mane garbina, bet mane niekinantys bus paniekinti. ³¹Tikėk manimi, ateina metas, nukirsiu tavo palikuonis ir tavo protėvio namų palikuonis. Nė vienas tavo namuose nesulauks žilos senatvės. ³²Tuomet savo kančioje godžiomis akimis žiūrėsi į visą gerovę, kuri bus suteikta Izraeliui, bet tavo namuose nė vienas niekad nesulauks žilos senatvės. ³³Vieno iš tavo palikuonių* nuo savo aukuro nenukirsiu. Bet kad išverktum akis ir liūdėtum širdimi, visas kitas tavo namų prieauglis mirs, kaip miršta žmonės nuo kalavijo. ³⁴Likimas tavo dviejų sūnų – Hofnio ir Fineho – bus tau ženklas. Tą pačią dieną jiedu abu mirs. ³⁵O aš pažadinsiu sau ištikimą kunigą,* kuris elgsis pagal mano širdį ir mintį. Sukursiu jam tvirtus namus; jis eis tarnybą Pateptojo akivaizdoje amžinai. ³⁶Kas tik bus išlikęs iš tavo namų, ateis ir puls kniūbsčia dėl siddabrinio pinigų ar duonos kepalų, tardamas: ‘Maldauju paskirti mane į vieną iš kunigiškų vietų, kad turėčiau duonos kąsnį’”.

3 Dievas pašaukia Samuelį ¹*Berniukas Samuelis tarnavo VIEŠPAČIUI Elio priežiūroje. Tomis dienomis Dievo žodis* buvo retas ir regėjimas* nedažnas.

2 Vieną dieną Elis miegojo savo įprastoje vietoje. Jo akys jau buvo taip aptemu-

2,25: ... *jie tėvo balso klausyti, nenorėjo, nes VIEŠPATS norėjo juos nubausti...* : Dievas sukietina žmogaus širdį; žmogus *nenori* klausyti Dievo. Be Dievo žmogus, kūrinys, negali nieko padaryti, bet žmogus, kūrinys, yra atsakingas už savo nuosprendį, nes turi laisvą valią. Šios dvi tiesos yra pabrėžiamos Šventajame Rašte. Žr. Iš 4,21; Joz 11,20; Iz 6,9-10. Elio sūnūs buvo nepataisomi, Dievas leido jiems patirti jų elgesio padarinius.
2,27: ... *tavo protėvio namams...* : užuomina apie Aaroną.
2,28: ... *efodą...* : ne drabužis vilkėti, panašus į lininį efodą, minimą 18-oje eilutėje, bet dėžutė – kapselis iš drobės nešioti šventiesiems reikmenims, kurie buvo naudojami ieškant Dievo atsakymo Teisėjų laikotarpiu (žr. Ts 17,5; 18,14-15) iki pat Do-

vydo dienų (žr. 1 Sam 14,18,41; 23,6-13; 30,7-8).

2,33: ... *vieno iš tavo palikuonių...* : užuomina apie Abjatarą, pabėgusį iš Nobo (žr. 1 Sam 22,18-23; 1 Kar 2,26-27).

2,35: ... *ištikimą kunigą...* : užuomina apie vyriausiąjį kunigą Zadoką. Žr. 2 Sam 8,17; 15,24; 1 Kar 1,8; 2,35.

3,1-4,1a: Pasak žydų tikėjimo kraičio, Samuelis buvo dvylikos metų, kai jam apsireiškė Dievas. Taigi jis buvo panašus į Jėzų, kuris būdamas dvylikos metų kalbėjo Rašto žinovams Jeruzalės Šventykloje (žr. Lk 2,40-52).

3,1: ... *Dievo žodis... regėjimas...* : apreiškimas iš Dievo; Dievo žodis ir regėjimas savo esme yra tas pat. Tuo metu bemaž nebuvo Dievo apreiškimo per pranašus.

sios, kad jis vos galėjo matyti. ³VIEŠPATIES lempa dar nebuvo užgesusi, ir Samuelis miegojo VIEŠPATIES šventykloje, kur buvo Dievo Skrynia. ⁴Tada VIEŠPATS pašaukė Samuelį: „Samueli! Samueli!“ – „Aš čia!“ – jis atsiliepė, ⁵nubėgo pas Elį ir tarė: „Aš čia, nes mane šaukei“. Bet jis atsakė: „Tavęs nešaukiau. Eik atgal, gulkis miegoti“. Tad jis sugrįžo ir atsigulė. ⁶VIEŠPATS vėl pašaukė: „Samueli!“ Samuelis atsikėlė, nuėjo pas Elį ir tarė: „Aš čia, nes mane šaukei“. Bet jis atsakė: „Tavęs aš nešaukiau, mano sūnau. Eik atgal, gulkis miegoti“.

⁷ Samuelis dar nebuvo VIEŠPATIES pažinojęs, ir VIEŠPATIES žodis dar nebuvo buvęs jam apreikštas.

⁸ VIEŠPATS vėl pašaukė Samuelį – trečią kartą. Jis atsikėlė, nuėjo pas Elį ir jam tarė: „Aš čia, nes tu mane šaukei“. Dabar Elis suprato, kad berniuką šaukė VIEŠPATS. ⁹Todėl Elis tarė Samueliui: „Eik atgal, gulkis miegoti. Jei būtum vėl pašauktas, sakyk: ‘Kalbėk, VIEŠPATIE, nes tavo tarnas klauso’“. Taigi Samuelis sugrįžo į savo vietą ir atsigulė miegoti.

¹⁰ VIEŠPATS atėjo ir, ten stovėdamas, pašaukė kaip pirma: „Samueli! Samueli!“ Samuelis atsakė: „Kalbėk, nes tavo tarnas klauso“. ¹¹Samueliui VIEŠPATS tarė: „Štai aš padarysiu Izraelyje tokį dalyką, nuo kurio, apie tai išgirdus, kiekvienam spengs abi ausys. ¹²Tą dieną įvykdysiu Eliui visa, ką esu grasięs jo namams, nuo pradžios iki galo. ¹³Jam paskelbiau, kad jo namus pasmerksiu visam laikui už šią kaltę: nors jis žinojo, kad jo sūnūs elgėsi šventvagiš-

kai, bet jų nesudraudė. ¹⁴Todėl prisiekiu Elio namams, kad Elio namų kaltė niekad nebus išpirkta auka ar atnaša“.

¹⁵ Samuelis gulėjo ten iki ryto. Tuomet jis atidarė VIEŠPATIES Namų duris. Apie regėjamą Eliui pasakyti bijojo. ¹⁶Bet Elis pasišaukė Samuelį ir tarė: „Samueli, mano sūnau!“ – „Aš čia!“ – atsakė. ¹⁷Elis klausė: „Ką jis tau pasakė? Prašyčiau neslėpti nuo manęs. Tegu Dievas tau taip padaro ir dar prideda,* jei nuslėptum nuo manęs nors vieną žodį iš to, ką jis tau pasakė“. ¹⁸Samuelis tad pasakė jam visa, nieko nenuslėpdamas. O jis atsakė: „Tai VIEŠPATS! Tedaro, kas gera jo akyse!“

¹⁹ Samueliui augant, VIEŠPATS buvo su juo, nepalikdamas neįvykdyto nė vieno savo žodžio. ²⁰Visas Izraelis, nuo Dano iki Beer-Šebos, sužinojo, kad Samuelis buvo ištikimas VIEŠPATIES pranašas. ²¹VIEŠPATS ir toliau pasirodydavo Šilo'e; VIEŠPATS apreiškė save Samueliui Šilo'e su VIEŠPATIES žodžiu.

4 O Samuelio žodžiai išėjo į visą Izraelį. Elis labai suseno, ir jo sūnūs vis nedoriau elgėsi VIEŠPATIES akivaizdoje.

Filistinais nugalėtieji ir pagrobė Skrynią ¹Tomis dienomis filistinais susibūrė karui su Izraeliu,* Izraelis išžygiavo į mūsų su jais. Jie pasistatė stovyklą prie Eben-Ezerio, o filistinais pasistatė stovyklą prie Afeko. ²Filistinais sustojo kovos rikiuotėje prieš Izraelį. Nuožmiame mūsųje filistinais nugalėjo Izraelį. Mūsų lauke jie užmušė apie keturis tūkstančius vyrų. ³Sugrįžus kariuomenei į

3,17: *Tegu Dievas tau taip padaro ir dar prideda...* : įkvėptieji autoriai vengia pakartoti mums pačius prakeikimo žodžius.

4,1: *Tomis dienomis filistinais susibūrė karui su Izraeliu...* : ši sakinio dalis yra iš Septuagintos. Filistinais pradėjo karą, sutelkdamis savo ginkluotąsias pajėgas prieš izraeliečius (žr. 1 Sam 4,2-7,2). Filistinais buvo dalis Jūros taurų (žr. 1s 13,1). Jie

atsikėlė į Kanaaną šiek tiek vėliau už izraeliečius ir varžėsi su jais, kurdami savo nausėdijas (žr. Am 4,7; Jer 47,4). Atrodo, kad tuomet filistinais jautėsi pakankamai galingi ir planavo užimti visą Kanaaną. Taigi apie 1050 m. prieš Kristų prasidėjo mirtinos izraeliečių grumtynės su filistiniais dėl Pažado Žemės.

4,1b-22: Filistinių strategija buvo užimti pajūrį ir

stovyklą, Izraelio seniūnai klausė: “Kodėl VIEŠPATS paguldė mus šiandien prieš filistinus? Atsineškime čia VIEŠPATIES Sandoros Skrynią iš Šilo’o, kad jis būtų tarp mūsų ir išgelbėtų mus iš priešų rankos”.⁴ Kariuomenė pasiuntė į Šilo’ą vyrus ir parsinešė iš ten Galybių VIEŠPATIES, sėdinčio ant kerubų,* Sandoros Skrynią. Anie du Elio sūnūs – Hofnis ir Finehas – buvo irgi su Dievo Sandoros Skrynia.

5 VIEŠPATIES Sandoros Skryniai atėjus į stovyklą, visas Izraelis sušuko tokiu skardžiu riksmu, kad net žemė sudrebėjo.⁶ Išgirdę riksmo sukeltą triukšmą, filistinai klausė: “Ką reiškia šis skardus šauksmas hebrajų* stovykloje?” Sužinoję, kad VIEŠPATIES Skrynia yra atėjusi į stovyklą,⁷ filistinai išsigando ir sakė: “Dievai atėjo į stovyklą!” Jie šaukė: “Vargas mums, nes nieko panašaus nėra buvę nei vakar, nei užvakar!”⁸ Vargas mums! Kas gali išgelbėti mus iš šių galingų dievų* rankos? Juk yra dievai, kurie ištiko Egiptą visokiomis nelaimėmis dykumoje!⁹ Bet išdrįskite ir būkite vyrai, filistinai! Kitaip tapsite hebrajų vergais, kaip jie buvo jūsų vergai. Būkite vyrai ir kovokite!”¹⁰ Filistinai kovojo. Izraelis buvo nugalėtas, jie visi pabėgo į savo namus. Pralaimėjimas buvo labai didelis; iš Izraelio krito trisdešimt tūkstančių pėstininkų.¹¹ Dievo Skrynia buvo paimta į nelaisvę; abu Elio sūnūs – Hofnis ir Finehas – žuvo.

Elio mirtis ¹²Vienas vyras iš Benjamino giminės, išbėgęs iš kovos rikiuotės, tą pačią dieną pasiekė Šilo’ą. Jo drabužiai

buvo suplėšyti ir galva purvu aptaškyta.¹³ Atėjęs žiūri, Elis sėdi kėsele prie kelio laukdamas, – jo širdis drebėjo dėl Dievo Skrynios. Vyrui įėjus į miestą ir paskelbus žinią, visas miestas pradėjo šaukti.¹⁴ Elis, išgirdęs riksmą, teiravosi: “Ką reiškia tas sąmyšis?” Tada atskubėjo anas vyras ir jam pranešė.¹⁵ Elis turėjo devyniasdešimt aštuonerius metus, jo akys buvo taip nusilpusios, kad jis nebegalėjo matyti.¹⁶ Vyras Eliui tarė: “Aš ką tik atėjau iš mūšio. Aš šiandien išbėgau iš mūšio lauko”. Elis klausė: “O kas atsitiko, mano sūnau?”¹⁷ Žinios nešėjas atsakė: “Izraelis bėgo nuo filistinų. Iš tikrųjų kariuomenę ištiko baisios skerdynės. Be to, abu tavo sūnūs – Hofnis ir Finehas – žuvo, o Dievo Skrynia yra paimta į nelaisvę.”¹⁸ Jam paminėjus Dievo Skrynią, Elis atvirto aukštiekninkas iš savo kėslas šalia vartų, nusilaužė sprandą ir numirė, nes jis buvo senas ir sunkus žmogus. Jis buvo išbuvęs teisėju Izraelyje keturiasdešimt metų.

19 Jo marti, Fineha žmona, buvo nėščia ir turėjo netrukus gimdyti. Išgirdusi žinią, kad Dievo Skrynia paimta į nelaisvę, kad jos uošvis ir jos vyras yra mirę, ji buvo apimta gimdymo skausmų, prigludė prie žemės ir pagimdė.²⁰ Jai mirštant, padedančios moterys kalbėjo: “Nebijok, nes pagimdei sūnų”. Bet ji neatsakė ir nekreipė dėmesio.²¹ Vaiką ji pavadino Ikabodu, sakydama: “Šlovė pasitraukė iš Izraelio!” dėl to, kad Dievo Skrynia paimta į nelaisvę, ir dėl savo uošvio bei vyro mirties.²² “Šlovė pasitraukė iš Izraelio, – ji

Esdradelono slėnį, jungiantį pajūrį su Jordano slėniu. Jie norėjo susilpninti izraeliečių giminių lygą, atskirdami pietinio Kanaano giminės nuo šiaurinio Kanaano giminių.

4,4: ... *sėdinčio ant kerubų*... : šio Viešpaties titulo ištaka, regis, buvo Šilo’o šventovė. Dieviškoji Šlovė vaizduojama sėdinti soste, kurį neša per dangus sparnuoti padarai. Žr. Ez 1 ir 10 skyrių.

4,6: ... *hebrajų stovykloje*... : žodis *hebra-*

jai/hebrajų ankstesnėse Šventojo Rašto knygos yra tik svetimtaučių lūpose kaip paniekos išraiška (žr. Pr 39,14; 43,32). Patys izraeliečiai jį retai tevartoja. Tik vėliau pranašas Jona ir apaštalas Paulius didžiulis, sakydami: *Aš esu hebrajus* (žr. Jon 1,9; Fil 3,5).

4,8: ... *iš šių galingų dievų rankos*... : filistinai buvo politeistai ir garbino daug dievų. Užtat jie įsivaizduoja, kad ir izraeliečiai garbina daug dievų.

tarė, – nes Dievo Skrynia paimta į nelaisvę”.

5 Skrynia vargina filistinus ^{1*}Filistiniai, paėmę į nelaisvę Dievo Skrynią, nugabeno ją nuo Eben-Ezerio į Ašdodą.* ²Tada filistiniai paėmė Dievo Skrynią, įnešė ją į Dagono* šventyklą ir pastatė šalia Dagono. ³Atsikėlę anksti kitą rytą, Ašdodo gyventojai rado Dagoną gulintį kniūbsčią žemėje prieš VIEŠPATIES Skrynią. Pakėlę Dagoną, pastatė jį vėl į savo vietą. ⁴Bet jiems atsikėlus anksti kitą rytą, Dagonas buvo pargriuvęs kniūbsčias priešais VIEŠPATIES Skrynią. Dagono galva ir abi rankos buvo nukirstos ir gulėjo ant slenksčio. Vien Dagono liemuo buvo likęs. ⁵Todėl net iki šios dienos Dagono kunigai ir visi, einantys į Dagono šventyklą, neužmina Dagono slenksčio* Ašdode.

⁶VIEŠPATIES ranka buvo sunki Ašdodo gyventojams. Jis niokojo juos – Ašdodą ir jo žemes, – ištikdamas skauduliais.* ⁷Ašdodo gyventojai, matydami tokią padėtį, kalbėjo: “Izraelio Dievo* Skrynios negalime laikyti pas save, nes jo ranka yra sunki mums ir mūsų dievui Dagonui”. ⁸Jie tad, sušaukę pas save visus filistinų didžiūnus, teiravosi: “Ką turime daryti su Izraelio Dievo Skrynia?” Šie atsakė: “Tebūna Izraelio Dievo* Skrynia perkelta į

Gatą”. Taigi Izraelio Dievo Skrynia buvo nugabenta į Gatą. ⁹Bet jiems perkėlus ją į Gatą, pakilo prieš miestą VIEŠPATIES ranka, sukeldama baisų klaiką. Jis taip skaudžiai palietė miesto gyventojus, jaunos ir senus, kad juos ištiko skauduliai.* ¹⁰Jie tad išsiuntė Izraelio Dievo* Skrynią į Ekroną. Bet Dievo Skryniai atėjus į Ekroną, Ekrono žmonės šaukė: “Pas mus jie perkėlė Izraelio Dievo Skrynią mums ir mūsų giminei išžudyti!” ¹¹Todėl jie, sušaukę pas save visus filistinų didžiūnus, sakė: “Neškite iš čia Izraelio Dievo* Skrynią! Tegrįžta ji į savo vietą, kad ji neišžudytų mūsų ir mūsų giminės!” Visą miestą buvo apėmusi mirtina baimė. VIEŠPATIES ranka ten buvo labai sunki. ¹²Vyrai, išvengę mirties, buvo skauduliu* ištikti. Miesto dejavimas kilo iki pat dangaus.

6 Skrynia sugražinama ^{1*}VIEŠPATIES Skrynia išbuvo filistinų žemėje septynis mėnesius. ²Tada filistiniai sušaukė savo kunigus bei būrėjus ir klausė: “Ką turime daryti su VIEŠPATIES Skrynia? Pasakykite mums, kaip turėtume ją pasiųsti atgal į jos vietą”. ³Jie tarė: “Jei norite siųsti atgal Izraelio Dievo Skrynią, nesiųskite jos vienos. Jūs turite būtinai atsilyginti jam atnaša už kaltę.* Tuomet jūs būsite išgydyti. Kai jūs būsite išsipirkę, kodėl jo

5,1-12: Šis šmaikštus pasakojimas apie izraeliečių Dievo Artumo įvaizdį guodė ir džiugino izraeliečius niūrioje būklėje. *Ašdodas* buvo vienas iš penkių filistinų lygos miestų. Kitų keturių vardai: Aškelonas, Ekronas, Gatys ir Gaza.

5,2: *Dagon[os] šventyklą...* : Dagonas buvo pagrindinis filistinų dievas (žr. Ts 16,23). Sprendžiant iš vardo, Dagoną filistiniai pasiskolino iš savo kaimynų semitų. Vardas *Dagon* gali reikšti *žuvį*, – filistiniai gyveno arti jūros, – bet nūdien *Dagon[as]* laikomas *grūdais*. Taigi Dagonas buvo vienas iš žemdirbių *apvaisinimo* dievų.

5,5: *... neužmina Dagono slenksčio...* : durų slenkstis primityviose religijose buvo prietaringai gerbiamas. Einant į šventyklą, reikėjo jį perskoti. Šio papročio ištaka yra labai sena. Šiuolaikinis

paprotys pernešti nuotaką per namų slenksį turbūt yra ano papročio liekana. Ir Lietuvoje per slenksį negalima sveikintis, nes teks dėl ko nors nesutarti ar net susipykti.

5,6.9.12: *... skauduliai...* : su nuožmia galvijų maro epidemija susijusios apraiškos.

5,7.8.10.11: *... Izraelio Dievo Skrynios...* : filistiniai, regis, nuvokia, kad izraeliečiai turi tik vieną Dievą.

6,1-7,2: Filistiniai, priskirdami savo nelaimes Izraelio Dievo Skryniai, ją gražina izraeliečiams.

6,3: *... atnaša už kaltę...* : permaldavimo atnaša po netyčinio nusižengimo Dievo įsakui, susijusiam su šventais daiktais ir nuosavybės teisėmis. Žr. Kun 6,1-7.

ranka neturėtų atsitraukti nuo jūsų?” ⁴Jie klausė: “Kokia yra kaltės atnaša, kuria turime jam atsilyginti?” Jie atsakė: “Penki auksiniai skauduliai* ir penkios auksinės pelės,* pagal filistinų didžiūnų skaičių, nes ta pati bėda ištiko visus jus ir jūsų didžiūnus. ⁵Turite tad padirbti atvaizdus savo skaudulių ir atvaizdus savo pelių, kuriuos niokoja kraštą, ir pagarbinkite Izraelio Dievą. Galbūt jis atitrauks savo ranką nuo jūsų, nuo jūsų dievų ir nuo jūsų krašto? ⁶Kodėl turėtumėte sukietinti savo širdį, kaip savo širdį sukietino egiptiečiai ir faraonas? Argi netiesa, kad, jam pasityčiojus iš jų, jis turėjo leisti izraeliečiams išeiti, ir jie išėjo? ⁷Dabar tad imkitės darbo, padirbkite naują vežimą ir paimkite dvi melžiamas karves, dar niekad nekinkytas į jungą. Karves pakinkykite į vežimą, bet uždarykite iš paskos sekančius jų veršius. ⁸Paėmę VIEŠPATIES Skrynią, įkelkite ją į vežimą. Šalia jos dėžėje padėkite auksinius atvaizdus, kuriuos grąžinate jam kaip kaltės atnašą. Pavarykite ją, tegu ji eina savo keliu. ⁹Bet žiūrėkite! Jei ji kils į Bet-Šemešą* – keliu į savo žemę, tai jis bus mus užgavęs ta baisia nelaime. O jei ne, tai žinosime, kad ne jo ranka bus mus ištikusį. Tik atsitiktinai buvome užgauti”.

¹⁰Vyrai taip ir padarė. Paėmę dvi melžiamas karves, įkinkė jas į vežimą, o jų veršius uždarė namie. ¹¹Jie įkėlė į vežimą VIEŠPATIES Skrynią ir dėžę su auksinėmis pelėmis ir savo skaudulių atvaizdais. ¹²Karvės ėjo tiesiai į priekį Bet-Šemešo link, ėjo vis tuo pačiu keliu ir baudamos, nesukdamos nei į dešinę, nei į kairę. O fi-

listinų didžiūnai ėjo paskui jas iki pat Bet-Šemešo ribos.

Skrynia sugrįžta į Izraelį ¹³Bet-Šemešo žmonės slėnyje pjoė kviečius. Pakėlę akis, pamatė Skrynią. Ją matydami, jie džiūgavo. ¹⁴Vežimas įvažiavo į Jehošuos iš Bet-Šemešo lauką ir ten sustojo. Sukapoję vežimą, karves jie atnašavo VIEŠPAČIUI kaip deginamąją auką. Ten buvo didelis akmuo. ¹⁵Levitai, nukėlę VIEŠPATIES Skrynią ir šalia jos buvusią dėžę su auksiniais daiktais, padėjo visa ant didžiojo akmens. Paskui Bet-Šemešo žmonės tą dieną atnašavo VIEŠPAČIUI deginamąsias aukas ir kitokias aukų atnašas. ¹⁶Tai stebėjusieji penki filistinų didžiūnai tą pačią dieną sugrįžo į Ekroną.

¹⁷Šie yra auksiniai skauduliai, kuriuos filistinai davė VIEŠPAČIUI kaip atnašą už kaltę: vieną už Ašdodą, vieną už Gazą, vieną už Aškeloną, vieną už Gatą, vieną už Ekroną. ¹⁸Ir auksinių pelių pagal skaičių visų penkiems filistinų didžiūnams priklausančių miestų – įtvirtintų miestų ir atvirų gyvenviečių. Didysis akmuo, ant kurio buvo padėta VIEŠPATIES Skrynia, tebėra iki šios dienos Jehošuos iš Bet-Šemešo lauke.

¹⁹Jechonijo palikuonys nedžiūgavo su Bet-Šemešo žmonėmis, kai jie sutiko VIEŠPATIES Skrynią. VIEŠPATS užmušė iš jų septyniasdešimt. Žmonės rauduoja, nes VIEŠPATS buvo ištikęs juos baisia nelaime. ²⁰Bet-Šemešo vyrai klausė: “Kas gali stotis tarnauti VIEŠPAČIUI, šiam šventajam Dievui? Pas ką jis nuo mūsų eis?” ²¹Jie tad išsiuntė pasiuntinius pas Kirjat-Jearimų*

6,4: ... penki auksiniai skauduliai... penkios auksinės pelės... : graikiškasis Septuagintos vertimas pabrėžia, kad marą lydėjo aibės pelių. Paprastai galvijų maru užkrečia žiurkių nešiojamos blusos. Užtat filistinai teisingai galvojo, ligą susiedami su tomis *pelėmis* (žiurkėmis). Pasiųsdami juos kankinančių dalykų atvaizdų, jie tikėjosi,

vadovaudamiesi magijos dėsniu, jų nusikratyti. Jie vylėsi, kad Izraelio Dievas bus patenkintas jų došnumu.

6,9: ... į Bet-Šemešą... : šis miestas buvo archaisiai Ekrono, kur buvo laikoma Skrynia prieš ją sugrąžinant izraeliečiams.

6,21: ... pas Kirjat-Jearimų gyventojus... :

gyventojus pasakyti: "Filistinai sugrąžino VIEŠPATIES Skrynią. Ateikite ir paimekite ją pas save".

7 Kirjat-Jearimų žmonės atėjo, paėmė VIEŠPATIES Skrynią ir įnešė ją į Abinadabo namus ant kalvos. Jo sūnų Eleazarą jie pašventino rūpintis VIEŠPATIES Skrynia.

Samuelis: teisėjas ir gelbėtojas

²Praslinko daug laiko – dvidešimt metų – nuo tos dienos, kai Skrynia buvo apgyvendinta Kirjat-Jearimuose. Visi Izraelio namai ilgėjosi VIEŠPATIES. ³Samuelis tarė visiems Izraelio namams: "Jei grįžtate pas VIEŠPATĮ visa savo širdimi, pašalinkite iš savo tarpo svetimus dievus bei Aštarotes, atiduokite širdį VIEŠPAČIUI ir tik jam vienam tarnaukite. Tada jis išgelbės jus iš filistinų rankos". ⁴Izraeliečiai tad pašalino Baalus bei Aštarotes* ir tarnavo tik VIEŠPAČIUI.

⁵Tada Samuelis tarė: "Surinkite visą Izraelį į Mizpą. Aš maldausiu VIEŠPATĮ jūsų labui". ⁶Jie tad susirinko Mizpoje, sėmėsi vandens ir jį liejo ant žemės priešais VIEŠPATĮ.* Tą dieną jie pasninkavo ir išpažino: "Mes esame nusidėję VIEŠPAČIUI". O Samuelis elgėsi Mizpoje kaip izraeliečių teisėjas.

⁷Kai filistinai išgirdo, kad izraeliečiai yra susirinkę Mizpoje, filistinų didžiūnai išžygiavo prieš Izraelį. O apie tai išgirdę, izraeliečiai drebojo iš baimės. ⁸Izraeliečiai Samuelį maldavo: "Nepalik mūsų, nenustok šauktis VIEŠPATIES, mūsų Dievo, kad išgelbėtų mus nuo filistinų rankos". ⁹Sa-

muelis tad paėmė žinduklį eriuką ir atnašavo jį VIEŠPAČIUI kaip deginamąją auką. Samuelis šaukėsi VIEŠPATIES Izraelio labui, ir VIEŠPATS jo iš klausė. ¹⁰Atsitiko, kad, Samueliui atnašaujant deginamąją auką, filistinai pradėjo mūši su Izraeliu. Bet VIEŠPATS tą dieną sugriaudė baisiai ant filistinų. Jis sukėlė tarp jų tokį sąmyšį, kad juos nugalėjo izraeliečiai. ¹¹Izraelio vyrai išėjo iš Mizpos ir vijosi filistinus, niokodami juos iki pat anapus Bet-Karo.

¹²Samuelis paėmė akmenį ir, pastatęs jį tarp Mizpos ir Šeno, pavadino jį Eben-Ezeriu.* "Nes iki šiol, – jis sakė, – VIEŠPATS mums padėjo". ¹³Filistinai buvo prislėgti ir daugiau nebesiveržė į Izraelio žemę. VIEŠPATIES ranka buvo prieš filistinus per visas Samuelio dienas. ¹⁴Miestai, kuriuos filistinai buvo paėmę iš Izraelio, nuo Ekrono iki Gato, buvo sugrąžinti Izraeliui. Izraelis atgavo iš filistinų visas savo žemes. Be to, buvo taika tarp Izraelio ir amoriečių.

¹⁵Samuelis buvo Izraelio teisėjas per visą savo gyvenimą. ¹⁶Kasmet jis apeidavo Bet-Elį, Gilgalą ir Mizpos sritį ir būdavo Izraelio teisėjas visose tose vietose. Paskui sugrįždavo į Ramą, nes ten buvo jo namai. Ir ten jis būdavo Izraelio teisėjas; ten jis pastatė aukurą VIEŠPAČIUI.

B. MONARCHIJOS ĮVEDIMAS IZRAELYJE

8 Žmonės prašo karaliaus ¹*Savo žiloje senatvėje Samuelis Izraelio teisėjais paskyrė savo sūnus. ²Jo pirmagi-

Skrynia buvo nunešta į Kirjat-Jearimus, nes Šilo'as tuo metu buvo sunaikintas. Žr. Jer 7,12-14; 26,6-9. 7,4: ... *Baalus bei Aštarotes*... : pagrindiniai kanaaniečių gamtos dievai. Izraeliečiai, atėję į Kanaaną, turėjo tapti žemdirbiais. Mokydamiesi iš kanaaniečių dirbti žemę, jie susigundydavo perimti ir jų religiją. Kanaaniečių žemdirbystė turėjo religinę savimonę.

7,6: ... *sėmėsi vandens ir jį liejo... priešais*

VIEŠPAČI liejamoji vandens atnaša buvo neįprasta, nes paprastai buvo liejamas vynas. Žmonėms, patyrusiems gyvenimą dykumoje, vanduo buvo labai svarbus gyvybei palaikyti. *Lieti vandenį ant žemės* turėjo simbolinę prasmę. Žr. 2 Sam 14,14. 7,12: ... *pavadino {akmenį} Eben-Ezeriu*: arba *Eben-haEzer*, t.y. *Pagalbos akmeniu*.

8,1-22: Lūžis ir pervarta politinėje ir religinėje Izraelio istorijoje. Skrynios šventykla Šilo'e buvo

mio sūnaus vardas buvo Joelis, o antrojo sūnaus vardas Abijas. Jiedu buvo teisėjai Beer-Šeboje. ³Sūnūs nėjo jo keliais, bet palinko į godumą. Imdami kyšius, jie iškraipydavo teisingumą.

4 Todėl susibūriavę visi Izraelio seniūnai atėjo pas Samuelį į Ramą ⁵ir jam tarė: “Štai tu pasenai, o tavo sūnūs neina tavo keliais. Todėl paskirk mums karalių, kad mus valdytų, kaip yra visose tautose”. ⁶Samueliui nepatiko, kad jie sakė: “Duok mums karalių, kad mus valdytų”. Užtat Samuelis kreipėsi malda į VIEŠPATĮ, ⁷ir VIEŠPATS Samueliui atsakė: “Paklausyk žmonių balso ir visko, ką jie tau sako, nes ne tavo jie atmetė. Mane jie atmetė,* kad nebūčiau jų karalius. ⁸Lygiai kaip jie yra darę man nuo tos dienos, kurią išvedžiau juos iš Egipto, iki šios dienos, palikdami mane ir tarnaudami kitiems dievams. Taip jie ir tau daro. ⁹Dabar tad klausyk jų balso! Tačiau turi juos rimtai įspėti ir jiems pasakyti apie teises karaliaus, kuris juos valdys”.

10 Samuelis tad perdavė visus VIEŠPATIES žodžius žmonėms, kurie buvo prašę iš jo karaliaus. ¹¹Jis tarė: “Tokios bus teisės karaliaus, kuris jus valdys: jis ims jūsų sūnus ir paskirs juos į savo vežimus, ar į savo raitelius, ar bėgti palydovais pirma jo vežimo. ¹²Jis paskirs sau iš jų tūkstantininkus ir penkiasdešimtininkus; arba jie turės arti jo laukus, nuimti jo derlių, dirbti jam karo reikmenis ir vežimų padargus. ¹³Jis ims jūsų dukteris kvėpalų dirbėjomis, virėjomis ir kepėjomis. ¹⁴Jis paims geriausius jūsų laukus, vynuogynus, alyvmedžių so-

dus ir atiduos savo dvariškiams. ¹⁵Jis paims dešimtadalį jūsų grūdų bei vynuogių derliaus ir atiduos savo pareigūnams ir dvariškiams. ¹⁶Jis paims jūsų vergus bei verges, geriausius jūsų galvijus bei asilus ir paskirs juos prie savo darbų. ¹⁷Jis paims dešimtadalį jūsų kaimenių, ir jūs tapsite jo vergais. ¹⁸Ateis diena, kai jūs skųsitės savo karaliumi, kurį būsite išsirinkę. Bet tą dieną VIEŠPATS jūsų neišklausys”.

19 Žmonės atsisakė klausyti Samuelio balso. Jie sakė: “Ne! Mums turi būti karalius, ²⁰kad ir mes galėtume būti kaip kitos tautos. Tevaldo mus mūsų karalius, tegu mus veda, tekovoja mūsų kovas”. ²¹Iš klausęs visus žmonių žodžius, Samuelis pakartojo juos į VIEŠPATIES ausį. ²²VIEŠPATS Samueliui tarė: “Klausyk jų balso ir paskirk karalių, kad juos valdytų”. Tada Samuelis tarė Izraelio vyrams: “Eikite kiekvienas į savo miestą”.

9 Saulius ir jo tėvo asilai ¹Tarp Benjamino vyrų buvo vyras, vardu Kišas, – Afijaho sūnaus Bekorato sūnaus Saruro sūnaus Abielio sūnus, – benjaminaitis, pasiturintis žmogus. ²Jis turėjo sūnų, šaunų jauną vyrą, vardu Saulius. Šaunesnio už jį vyro tarp izraeliečių nebuvo; visa galva jis buvo aukštesnis už kitus vyrus.

3 Kartą pasiklydo Sauliaus tėvo Kišo asilės. Tėvas tada savo sūnui Sauliui tarė: “Pasiimk vieną iš tarnų ir eik ieškoti asilių”. ⁴Perėjo per Efraimo aukštumas, perėjo per Šališo sritį, bet jų nesurado. Jie perėjo ir Šaalimų sritį, bet jų nei ten nebuvo. Galop jie perėjo ir per visą Benjamino žemę, bet vis jų nesurado.

griuvėsiai, Sandoros bendrija nebeturėjo vienybės simbolio, filistinai grasino užimti kraštą. Žmonės prašė Samuelį paskirti karalių ir duoti Sandoros bendrijai centralizuotą valdymo formą. Samueliui toks prašymas nebuvo prie širdies. Dievo liepimu jis davė santūrų įspėjimą apie karaliaus teises.

8,7: ... mane jie atmetė... : Izraelis užmiršo, kad jis nėra kaip kitos tautos. Sekdamas kitų tautų pavyzdžiu ir atmesdamas savo tikrąjį karalių – Jahvę, Sandoros Dievą, Izraelis tapo neištikimas savo pašaukimui.

5 Jiems pasiekus Zufo sritį, Saulius kalbėjo su juo einančiam tarnui: „Eikš, grįžkime namo, kad mano tėvas, metęs rūpintis asilėmis, nepradėtų rūpintis mumis”.⁶ Bet tarnas atsakė: „Klausyk! Šiame mieste yra Dievo žmogus. Tas žmogus yra labai gerbiamas. Ką tik jis pasako, tai visuomet įvyksta. Užeiškime ten. Galbūt jis parodys mums kelią, kuriuo turėtume eiti”. –⁷ „Žiūrėk, – Saulius tarė tarnui, – jei užeisime, ką mes galėtume tam žmogui nunešti? Duona mūsų maišeliuose yra išsibaigusi, nėra jokios dovanos, kurią galėtume nunešti. Ką mes turime?”⁸ Tarnas vėl atsakė Sauliui: „Va aš kaip tik turiu sidabrinio šekelio ketvirtį.* Aš galiu duoti jį Dievo žmogui, kad jis mums nurodytų kelią”.⁹ Seniau Izraelyje, kas tik eidavo teirautis Dievo, sakydavo: „Eikit šen, eikime pas regėtoją”, – nes kas dabar yra vadinamas pranašu, seniau buvo vadinamas regėtoju.¹⁰ Saulius tarnui tarė: „Gerai sakai! Eikime!” Jiedu tad pakilo eiti į miestą, kuriame gyveno Dievo žmogus.

Saulius sutinka Samuelį^{11*} Lipdami šlaitu į miestą, jiedu sutiko keletą merginų, išeinančių vandens semtis, ir jų pasiteiravo: „Ar regėtojas yra čia?” –¹² „Taip, – jos atsakė, – va jis kaip tik čia ir yra. Pasukėk, nes jis ką tik atėjo į miestą dėl to, kad žmonės šiandien atnašauja auką aukštumos alke.”¹³ Kaip tik įeisite į miestą, jį rasite, dar neišėjusį į aukštumos alką valgyti. Žmonės nevalgys, kol jis neateis. Tik tada, kai jis palaimins auką, pakviestieji svečiai pradės valgyti. Eikite nedelsdami, ir jį tuojau pat rasite”.¹⁴ Jie tad nuėjo į

miestą. Įeidami į miestą, jie pamatė priešais iš miesto ateinantį Samuelį pakeliui į aukštumos alką.

15 Vieną dieną prieš Sauliaus atėjimą VIEŠPATS buvo Samueliui pasakęs: ¹⁶ „Rytoj šiuo laiku aš atsiųsiu pas tave vyrą iš Benjamino žemės, o tu jį patepsi mano tautos Izraelio valdovu. Jis išgelbės mano tautą iš filistinų rankos, nes aš mačiau savo tautos kančią, jų dejavimas mane yra pasiekęs”.¹⁷ Vos Samueliui pamačius Saulių, VIEŠPATS jam tarė: „Štai šis yra vyras, apie kurį tau sakiau: 'Jis valdys mano tautą’”.¹⁸ Saulius priėjo prie Samuelio vartuose ir tarė: „Prašyčiau man pasakyti, kur yra regėtojo namai?”¹⁹ Samuelis jam atsakė: „Aš esu regėtojas. Kopk pirma manęs į šventovę ant kalvos, nes tu šiandien turi kartu su manimi valgyti. O rytą, prieš tave išleidamas, pasakysiu visa, kas tau guli ant širdies.”²⁰ Apie asiles, pasiklydusias prieš tris dienas, nebesirūpink, nes jos jau surastos. Į ką gi nukreiptas visas Izraelio troškimas? Argi ne į tave ir tavo protėvių namus?”²¹ Saulius atsakė: „Aš esu tik benjaminaitis, iš vienos mažiausių Izraelio gimininių, ir mano klanas yra menkiausias tarp Benjamino giminės klanų! Kodėl tad man sakai tokius dalykus?”

22 Tada Samuelis paėmė Saulių bei jo tarną ir, nuvedęs į salę, pasodino juos pirmoje vietoje tarp pakviestųjų, kurių buvo apie trisdešimt.²³ O virėjui Samuelis tarė: „Paduok jam tą dalį, kurią tau padaviau – aną, kurią liepia atidėti į šalį”.²⁴ Virėjas tad paėmė šlaunį bei visa, kas buvo ant jos,* ir padėjo Sauliui. O Samuelis tarė:

9,8: ... turiu sidabrinio šekelio ketvirtį: maždaug 2,84 g sidabro.

9,11-14: Atrodo, kad miestas tupėjo ant kalvos šlaito, buvo mažas ir turėjo akmenines sienas su vienais vartais. Šaltinis buvo kalvos papėdėje, o aukštumos alkas – šventovė – ant kalvos viršūnės. Samuelis, kaip kunigas, vadovavo vaisėms, kurios

būdavo po kai kurių aukų atnašavimo. Ilgainiui aukštumų alakai buvo išnaikinti (žr. 1st 12,2-3; 2 Kar 23,8-9).

9,19: ... kas tau guli ant širdies... : turbūt Saulių slėgė filistinų priespauda.

9,24: ... visa, kas buvo ant jos: padarius mažutį hebrajiškojo žodžio pakeitimą, išeitų ir rie-

“Štai, kas buvo atidėta į šalį, yra tau padėta. Valgyk, nes tai buvo laikoma tau iki pasiskirto laiko, kad valgytumei su svečiais”. Tą dieną Saulius valgė su Samueliu.

25 Jiems nusileidus nuo aukštumos alko į miestą, Sauliui buvo paklotas guolis ant namų stogo,* ir jis atsigulė miegoti. 26 Auštant Samuelis pašaukė Saulių, miegantį ant stogo, tardamas: “Kelkis, palydėsiu tave į kelionę”. Saulius atsikėlė, ir juodu abu, Samuelis ir jis, drauge išėjo laukan.

Samuelis patepa Saulių karaliu-mi 27 Jiems artinantis prie miesto pakraščio, Samuelis tarė Sauliui: “Paliepk tarnui paėjėti pirmą mūsų, o kai jis bus paėjęs, tu stabtelk valandėlei, kad galėčiau tau perduoti žodį iš Dievo”.

10 Samuelis, paėmęs indelį aliejaus, išliejo jį Sauliui ant galvos ir, jį pabučiavęs, tarė: “Argi VIEŠPATS nepatepė tavęs savo tautos Izraelio valdovu? Tu turėsi valdyti VIEŠPATIES tautą ir išgelbėti ją iš visų jos priešų rankos. Ženklas tau, kad VIEŠPATS patepė tave savo paveldo valdovu, yra šis. 2 Šiandien iš manęs išėjęs, Benjamino žemėje, netoli Rachelės kapo* prie Zelzaho, sutiksi du vyrus, ir jie tau sakys: ‘Asilės, kurių buvai išėjęs ieškoti, yra surastos. Nūn tavo tėvas liovėsi rūpintis jomis, bet rūpinasi tavimi ir sako: ką man

daryti su sūnumi?’ 3 Iš ten tu eisi toliau, kol pasieksi Taboro ažuolą. Trys vyrai, einą pas Dievą į Bet-Elį, tave ten pasitiks. Vienas jų nešinas trimis ožiukais, kitas nešinas trimis duonos kepalais, o trečiasis nešinas vynmaišiu vyno. 4 Tave pasveikinę, jie pasiūlys tau du kepalus duonos, kuriuos turi iš jų priimti. 5 Tada tu turi nueiti į Gibeat-Elohimus, kur yra filistinų įgula.* Ten, įeidamas į miestą, susitiksi su būriu pranašų. Jie leisies nuo aukštumų šventovės, vedami lyros, būgnelio su žvangučiais, fleitos bei arfos, ir pranašaus apimti dvasios pagavos.* 6 Tuomet tave pagaus VIEŠPATIES dvasia, tu pajusi kartu su jais dvasios pakilimą ir tapsi kitokiu žmogumi. 7 Kai tik visi šie ženklai bus tau įvykę, daryk, ką laikai reikalinga, nes VIEŠPATS yra su tavimi. 8* Tada tu turi nueiti anksčiau už mane į Gilgalą. Tikėk manimi, aš ateisiu pas tave atnašauti deginamųjų aukų ir aukoti bendravimo atnašų. Tu turi laukti septynias dienas, kol aš pas tave ateisiu ir nurodysiu, ką turi toliau daryti”.

Ženkilai išsipildo 9 Sauliui apsigręžus eiti nuo Samuelio, Dievas jam davė kitą širdį. Tą pačią dieną išsipildė anie visi ženklai... 10* Jiems einant iš ten į Gibeą, štai jį pasitinka pranašų būrys. Dievo dvasia jį pagavo, ir jis apimtas dvasios pakilimo

biąją uodegą. Turbūt tokia buvo pradinė prasmė. Artimųjų Rytų avys turi nepaprastai riebias uodegas. Jos buvo laikomos skanėstu. Tačiau apeigyno taisyklės reikalavo, kad uodega būtų sudeginta ant aukuro (žr. Kun 3,9). Jei ši Kunigų knygos taisyklė buvo kilusi po Samuelio laikų, nūdien mūsų skaitomas tekstas bus buvęs pataisytas, norint jį suderinti su apeigyno taisykle.

9,25: ... *paklotas guolis ant namų stogo:* stogai toje pasaulio dalyje yra plokšti su turėklais. Vasaros metu nelyja. Smagu miegoti ant stogo, nes viduje esti tvanku.

10,2: Čia, kaip ir Jer 31,15 tekste, Rachelės kapo vieta nurodoma šiaurėje nuo Jeruzalės. Vėlesnis tikėjimo kraitis Pr 35,19-20 tekstą suprato taip, kaip aspindi Mt 2,16-18 skaitinys, ir kapo vieta

laiko vietovę prie Betliejaus, į pietus nuo Jeruzalės.

10,5: ... *filistinų įgula:* hebrajiškasis žodis, verčiamas *įgula*, bet galima suprasti ir *akmeniu*, pastatytu filistinų okupacijai ženklinti, bei *pareigūnu* duoklei rinkti. ... *dvasios pagavos:* ekstazėje, sukeltaje grupinio religinio entuziazmo išgyvenimo. Tam būdavo panaudojama muzika ir šokiai.

10,8: Įkvėptasis knygos redaktorius, įterpdamas šią eilutę su įsakymu *laukti septynias dienas*, paruošia skaitytoją pasakojimui apie Sauliaus atmetimą (žr. 1 Sam 13,8-15).

10,10: Pasakojimas sutrumpinamas, praleidžiant kitų dviejų Samuelio duotų ženklų išsipildymą (žr. 1 Sam 10,2-5).

pranašavo kartu su jais. ¹¹O visi, kurie pirma buvo jį pažinę, matydami jį dvasios būsenoje su pranašais pranašaujantį, vieni kitus klausė: “Kas atsitiko Kišo sūnui? Nejau ir Saulius yra tarp pranašų?” ¹²O kažin koks čionykštis pridūrė: “O kas yra jų tėvas?”* Tad žodžiai: “Nejau ir Saulius yra tarp pranašų?” virto patarle. ¹³Praėjus jo pranašiskam dvasios pakilimui, jis nuėjo į aukštumos alką.

Saulius tyli apie karaliavimą ¹⁴Sauliaus dėdė klausė jo ir tarno: “Kur buvote nuėję?” – “Asilių ieškoti, – jis atsakė. – Matydami, kad jų nesurandame, nuėjome pas Samuelį”. ¹⁵“Pasakyk man, – liepė Sauliaus dėdė, – ką tau Samuelis pasakė!” ¹⁶Saulius dėdei atsakė: “Mums jis tik pasakė, kad asilės jau atsiradusios”. Tačiau jis nepasakė jam nieko, ką Samuelis buvo sakęs apie karaliavimą.

Saulius išrenkamas karaliumi burtų keliu ¹⁷Samuelis, sušaukęs žmones pas VIEŠPATĮ į Mizpą, ¹⁸jiems tarė: “Taip kalbėjo VIEŠPATS, Izraelio Dievas: ‘Aš išvedžiau Izraelį iš Egipto, ir aš išgelbėjau jus iš egiptiečių rankos bei rankos visų jus engusių karalysčių’. ¹⁹Bet šiandien atmetėte savo Dievą – tą, kuris išgelbsti jus iš nelaimių ir sunkumų, ir pasakėte: ‘Ne! Paskirk karalių mums valdyti’. Dabar tad stokitės VIEŠPATIES akivaizdoje savo giminėmis ir klanais”.

²⁰Samuelis paliepė prieti kiekvienai Izraelio giminei, ir burtas krito Benjaminimo giminei. ²¹Tada Samuelis paliepė Benjaminimo giminei prieti klanais, ir burtas krito Matrio žmonių klanui. Galop jis paliepė Matrio klanui prieti vyras po vyro, ir burtas krito Kišo sūnui Sauliui. Bet kai

jo ieškojo, negalėjo surasti. ²²Jie tad vėl teiravosi VIEŠPATĮ: “Ar tas žmogus atėjo čionai?” O VIEŠPATS atsakė: “Taip! Jis slepiasi tarp reikmenų”. ²³Nubėgę jį iš ten atvedė. Kai užėmė savo vietą tarp žmonių, jis stovėjo galva aukštesnis už visus žmones. ²⁴Samuelis žmonėms tarė: “Ar matote, ką VIEŠPATS išrinko? Kito, kaip jis, nėra visoje tautoje”. O visi žmonės jį sveikino, šaukdami: “Tegyvuoja karalius!”

²⁵Samuelis paaiškino žmonėms karaliaus valdžios teises ir pareigas, surašė jas į knygą ir padėjo VIEŠPATIES akivaizdoje. Tai padaręs, Samuelis išsiuntė žmones atgal į namus. ²⁶Ir Saulius, lydimas dorų stipruolių, kurių širdį buvo palietęs Dievas, sugrįžo į savo namus Gibeoje. ^{27a}Bet keletas niekšų sakė: “Kaip gali šis vaikiną mus išgelbėti?” Jie tad jį niekino ir dovanos jam neatnešė. Bet jis dėjosio to nepastebįs.

Amoniečių nugalėjimas {^{27b}* Amoniečių karalius Nahašas buvo nuožmiai engęs Gado ir Reubeno giminių žmones. Jis, būdavo, kiekvienam jų išlupa dešinę akį ir neleidžia turėti gelbėtojo. Nebuvo likę nė vieno iš izraeliečių anapus Jordano, kurio dešinės akies amoniečių karalius Nahašas nebūtų išlupęs. Bet septyni tūkstančiai vyrų buvo pabėgę nuo amoniečių ir suėję į Jabeš-Gileadą.

11 Maždaug po mėnesio amonietis Nahašas atžygiavo ir apgulė Jabeš-Gileadą. Jabešo vyrai Nahašui tarė: “Sudaryk su mumis sandorą, ir mes tau tarnausime”. ²Bet amonietis Nahašas atsakė: “Tik šitaip aš sudarysiu su jumis sandorą, būtent išlupdamas kiekvienam iš jūsų dešinę akį! Šitaip aš užtrauksiu gėdą visam Izraeliui!” ³Jabešo seniūnai jam kalbėjo:

10,12: *O kas yra jų tėvas?*: Saulių pažinę žmonės stebėjosi, kad jis, būdamas svarbus asmuo, bendrauja su entuziastais – žmonėmis iš varguomenės. Šis posakis gali turėti ryšį su entuziastų grupės galva – pranašu. Žr. 2 Kar 13,14; 2,12.

10,27b-11,1: Šis tekstas yra iš Kumrano ritynių – kervirtoje oloje atrasto hebraiško Samuelio knygos dalinio rankraščio (4QSam). Be to, jį cituoja iš graikiško teksto senovės žydų istorikas Juozapas Flavijus (žr. Žydų senovė 6,68-71).

“Duok mums septynias dienas atsikvėpti, kad galėtume pasiųsti pasiuntinius į visą Izraelį. Jei neatsiras, kas mus gelbėtų, mes tau pasiduosime”. ⁴Atėję į Sauliaus Gibeą, pasiuntiniai perdavė šiuos žodžius žmonėms. Visi žmonės aimanavo.

5 Kaip tik tuo metu, varydamas jaučius, iš laukų sugrįžo Saulius. “Kodėl žmonės verkia?” – klausė Saulius. Jie tad pakartojo jam žinią apie Jabešo gyventojus. ⁶Klausantis šių žodžių, Saulių pagavo VIEŠPATIES dvasia ir jis labai įniršo. ⁷Paėmęs jungą jaučių, jis sukapojo juos į gabalus ir išsiuntė per pasiuntinius į visą Izraelio žemę su įspėjimu: “Taip bus padaryta su jaučiais kiekvieno, kuris tik neateis sekti paskui Saulių ir Samuelį!” VIEŠPATIES baimė apėmė žmones, ir jie atėjo visi kaip vienas. ⁸Jam sutelkus juos prie Bezeko, izraeliečių buvo trys šimtai tūkstančių, o iš Judo trisdešimt tūkstančių. ⁹O atėjusiems pasiuntiniams buvo pasakyta: “Taip jūs kalbėsite Jabeš-Gileado vyrams: ‘Rytoj, saulei pradėjus kaitinti, jūs būsite išgelbėti’”. Pasiuntiniai sugrįžę pranešė tai Jabeš-Gileado gyventojams. Šie apsidžiaugė. ¹⁰Tada Jabešo gyventojai tarė amoniečiams: “Rytoj pasiduosime jums, galėsite daryti su mumis, kas tik jums patiks”.

11 Kitą dieną Saulius išdėstė kariuomenę į tris būrius. Rytmečio sargybos metu jie įsiveržė į stovyklą ir tol kirto amoniečius, kol įkaito diena. Išlikusieji gyvi buvo taip išblaškyti, kad niekur neliko dviejų vienoje vietoje.

Žmonės priima Saulių karaliumi

^{12*} Žmonės tad kalbėjo Samueliui: “Kas drįso sakyti: ‘Nejau Saulius bus mūsų karalius’? Paduokite juos mums, mes juos nubausime mirtimi”. ¹³Bet Saulius atsakė:

“Šiandien nė vienas nebus nubautas mirtimi, nes šiandien VIEŠPATS suteikė Izraeliui išgelbėjimą”.

14 Samuelis tarė žmonėms: “Eikit šen! Eime į Gilgalą ir ten pradėkime karaliaus valdžią”. ¹⁵Visi žmonės tada nuėjo į Gilgalą ir ten, Gilgale, VIEŠPATIES akivaizdoje paskelbė Saulių karaliumi. Ten jie atnašavo VIEŠPATIES akivaizdoje bendravimo aukas; ten Saulius ir visi izraeliečiai šventė su didžiu džiaugsmu.

12 Samuelioatsisveikinimo kalba ¹Tada Samuelis kreipėsi į visą Izraelį: “Tikėkit manimi, klausiau jūsų balso visame, ko jūs iš manęs prašėte, ir paskyriau karalių jums valdyti. ²Štai karalius nuo dabar jus ves. O aš pasenau ir pražilau, turiu sūnus tarp jūsų. Aš buvau jūsų vadas nuo savo jaunystės iki šios dienos. ³Štai aš! VIEŠPATIES akivaizdoje ir jo pateptojo akivaizdoje liudykite prieš mane! Kieno esu aš paėmęs jautį? Ir kieno esu paėmęs asilą? Ką esu aš apgavęs ar apiplėšęs? Iš kieno rankos esu aš paėmęs kyšį, kad nematyčiau jo kaltės? Liudykite prieš mane, jums atsilyginsiu”. ⁴Jie atsakė: “Tu mūsų nei apgavai, nei apiplėšei ir nieko nepaėmei iš kieno nors rankos”. ⁵Jis tad jiems tarė: “Taigi VIEŠPATS šiandien yra jums liudytojas, ir jo pateptasis yra liudytojas, kad neradote nieko mano rankoje”. Ir jie sutiko: “Jis yra liudytojas!”

6 Tęsdamas Samuelis tarė žmonėms: “Liudytojas yra VIEŠPATS, kuris paskyrė Mozę bei Aaroną ir išvedė jūsų protėvius iš Egipto žemės. ⁷Todėl dabar stokitės, aš eisiu į teismą su jumis VIEŠPATIES akivaizdoje ir atpasakosiu jums visus VIEŠPATIES gerumo darbus, padarytus jums ir jūsų protėviams. ⁸Kai Jokūbas nuėjo į Egiptą ir

11,12-14: Šiomis eilutėmis knygos redaktorius suderino pasakojimą apie Sauliaus pripažinimą karaliumi Mizpoje (žr. 1 Sam 10,17-24) su pasako-

jimu apie viešą paskelbimą prie Gilgalo (žr. 1 Sam 11,15) po amoniečių nugalėjimo (žr. 1 Sam 10,27b-11,11).

egiptiečiai juos engė, tada jūsų protėviai šaukėsi VIEŠPATIES; VIEŠPATS pasiuntė Mozę ir Aaroną, kurie išvedė juos iš Egipto ir apgyvendino šioje vietoje. ⁹*Bet jie užmiršo VIEŠPATĮ, savo Dievą. Užtat jis padavė juos į rankas Siseros, Hazoro karaliaus Jabinio kariuomenės vado, į rankas filistinų ir į rankas Moabo karaliaus. Jie su jais kariavo. ¹⁰Tada jie šaukdavosi VIEŠPATIES, tardami: 'Nusidėjome, nes palikome VIEŠPATĮ ir garbinome Baalus ir Aštarotes.* Bet dabar išgelbėk mus iš mūsų priešų rankos, ir mes tau tarnausime!' ¹¹Užtat VIEŠPATS siuntė Jerub-Baalą ir Bedaną, ir Jeftą, ir Samuelį; jis išgelbėjo nuo jus apsupusių priešų, ir jūs saugiai gyvenote. ¹²Bet, mardydami, kad amoniečių karalius Nahašas atžygiuoja prieš jus, man sakėte: 'Ne! Karalius mus turi valdyti!' – nors VIEŠPATS, jūsų Dievas, buvo jūsų karalius.

Įspėjimai žmonėms ir karaliui

¹³Puiku, VIEŠPATS paskyrė jums karalių! Štai čia yra karalius, kurį išsirinkote, kurio prašėte.

¹⁴Jei bijosite VIEŠPATIES, tarnausite jam, klausysite jo balso ir nemaištausite prieš VIEŠPATIES įsakymą, jei jūs ir jus valdantis karalius seksite VIEŠPAČIU, savo Dievu, – bus puiku! ¹⁵Bet jei neklausysite VIEŠPATIES balso ir maištausite prieš VIEŠPATIES įsakymą, tuomet VIEŠPATIES ranka bus prieš jus ir prieš jūsų karalių. ¹⁶Dabar tad būkite pasiruošę pamatyti nuostabų dalyką, kurį VIEŠPATS padarys jūsų akyse. ¹⁷*Argi ne kviečiapjūtė šiandien? Aš šauksiuosi VIEŠPATIES, kad siųstų perkūnijos

ir lietaus. Tuomet jūs suprasite ir matysite, kokią nedorą dalyką jūs darėte VIEŠPATIES akyse, prašydami sau karaliaus". ¹⁸Samuelis šaukėsi VIEŠPATIES, ir VIEŠPATS tą dieną atsiuntė perkūnijos ir lietaus. O visi žmonės didžiai bijojo VIEŠPATIES ir Samuelio.

¹⁹Visi žmonės Samueliui sakė: "Užtark savo tarnus pas VIEŠPATĮ, savo Dievą, kad nenumirtume, nes prie visų savo nuodėmių pridėjome dar ir tą nedorą dalyką: reikalavome karaliaus". ²⁰Samuelis žmonėms tarė: "Nebijokite! Iš tikrųjų visus tuos nedorus dalykus jūs esate padarę, tačiau nesigrežkite nuo VIEŠPATIES, savo Dievo, bet tarnaukite VIEŠPAČIUI visa savo širdimi. ²¹Nesigrežkite vaikytis beverčių daiktų, nenešančių naudos ir negalinčių išgelbėti, nes jie yra beverčiai. ²²Savo didžio vardo dėlei neatmes VIEŠPATS savo tautos, nes VIEŠPAČIUI patiko padaryti jus sau tauta. ²³Be to, gink Dieve nusidėti VIEŠPAČIUI ir liautis melstis už jus. Aš ir toliau mokysiu jus gero ir doro kelio. ²⁴Tik jūs turite garbinti VIEŠPATĮ ir jam ištikimai visa širdimi tarnauti, nes matėte, kokių didžių dalykų jis yra jums padaręs. ²⁵Bet jei užsispirsite ir toliau nedorai elgtis, ir jūs, ir jūsų karalius pražūsité".

C. SAULIUS IR DOVYDAS

13 Sukilimas prieš filistinus
¹*Saulius buvo...metų, kai tapo karaliumi, ir jis karaliavo Izraelyje...{dvejus} metus.

12,9-11: Panašumas į deuteronomistinę Teisėjų knygos sąrangą. Žr. Ts 4,2-3.

12,10: ... *garbinome Baalus ir Aštarotes*: žr. 1 Sam 7,3-4.

12,17: Lietus kviečiapjūtės metu būtų tas pat kaip sniegas vasarą (žr. Pat 26,1). Kviečiapjūtė vyksta vasaros pradžioje, lietaus galima laukti tik rudenį.

13,1: Formulė, panaši į 2 Sam 5,4 pareiškimą, buvo kada nors čia redaktoriaus įterpta. Sauliaus amžius, jam tampant karaliumi, nenurodomas; dveji jo karaliavimo metai turimame tekste nėra tikslai jo valdymo trukmė. Tikėjimo kraitis duoda apvalų skaičių – keturiasdešimt metų (žr. Apd 13,21).

2 Saulius išsirinko iš Izraelio tris tūkstančius vyrų. Du tūkstančiai buvo su Sauliumi Michmaše ir Bet-Elio aukštumose, o vienas tūkstantis buvo su Jonatanu Benjamino Gibeoje. Likusius vyrus jis paleido namo į savo palapines. ³Jonatanas nugalėjo Gibeoje esančią filistinų įgulą;* filistinai apie tai sužinojo. Saulius paliepė pūsti ragą visame krašte, tardamas: "Teiškirsta hebrajai!"* ⁴Visas Izraelis išgirdo: "Saulius nugalėjo filistinų įgulą!* Izraelis užsitraukė filistinų neapykantą!" Žmonės buvo pašaukti telktis pas Saulių į Gilgalą.

5 Filistinai savo ruožtu kovoti su Izraeliu sutelkė trisdešimt tūkstančių vežimų ir šešis tūkstančius raitelių, o kariųvų tiek daug, kiek yra pajūryje smilčių. Jie atžygiavo ir pasistatė stovyklą prie Michmašo, į rytus nuo Bet-Aveno. ⁶Izraelio vyrams pamąčius, kad jie yra pavojuje, – nes kariuomenė buvo sunkioje padėtyje, – žmonės išsislapstė olose, urvuose, tarp uolų, kapuose ir vandens talpyklose. ⁷*Kiti hebrajai perėjo Jordaną į Gado ir Gileado žemę. Saulius vis dar buvo Gilgale, ir likusieji žmonės susitelkė prie jo kupini baimės.

8 Jis laukė septynias dienas – iki laiko, kurį buvo nustatęs Samuelis. Bet Samuelis neatėjo, ir žmonės pradėjo slapta trauktis nuo Sauliaus. ⁹Saulius tad paliepė: "Paruoškite čia man deginamąją auką ir bendravimo atnašas". Ir jis atnašavo deginamąją auką. ¹⁰Vos jam pabaigus atnašauti deginamąją auką, atėjo Samuelis. Saulius išėjo jo pasitikti ir pasveikinti. ¹¹"Ką tu

padarei?" – klausė Samuelis. Saulius atsakė: "Matydamas, kad žmonės slapta traukiasi nuo manęs ir tu neatėjai paskirtu laiku, o filistinai jau buvo susitelkę Michmaše, ¹²aš sau tariau: 'Nūn filistinai tuojau atžygiuos prieš mane į Gilgalą, o aš dar neieškoju VIEŠPATIES malonės'. Taigi aš iš savo nerimo ir atnašavau deginamąją auką". ¹³Samuelis Sauliui tarė: "Tu pasielgei kvailai, nesilaikydamas VIEŠPATIES, savo Dievo, tau duoto įsakymo! VIEŠPATS būtų patvirtinęs tavo karaliavimą Izraelyje visam laikui, ¹⁴bet dabar tavo karaliavimas neišliks. VIEŠPATS susieškojo sau vyrą pagal savo širdį, jį VIEŠPATS paskyrė būti savo tautos valdovu, nes tu nevykdei, ką VIEŠPATS buvo tau įsakęs". ¹⁵Samuelis pakilo ir nuėjo iš Gilgalo savo keliu. *Bet likusieji žmonės, žygiuodami nuo Gilgalo Benjamino Gibeos link, nuėjo su Sauliumi prisidėti prie kariuomenės.

Saulius apžiūrėjo pas jį pasilikusius žmones – apie šešis šimtus vyrų. ¹⁶Saulius, jo sūnus Jonatanas ir su jais pasilikusieji kariiviai apsistojo Benjamino Geboje, o filistinai turėjo stovyklą Michmaše. ¹⁷Tada iš filistinų stovyklos išėjo trys būriai kariųvų krašto niokoti. Vienas būrys pasuko Ofros keliu, einančiu į Šualo sritį, ¹⁸kitas būrys pasuko Bet-Horono kryptimi, o trečiasis būrys pasuko kalno, dunksančio virš Zebojimų slėnio dykumos pusėje, link.

19* Visame Izraelio krašte nebuvo galima rasti kalvio, nes filistinai kalvystę buvo

13,3-4: ... *filistinų įgulą*... : žr. 1 Sam 10,5 paaiškinimą. *Teiškirsta hebrajai!*: izraeliečius hebrajais vadino svetimtaučiai. Septuaginta skirtingai skaito šias dvi eilutes: *Filistinai išgirdo, kad hebrajai {arba: vergai} buvo sukilę. Tuo tarpu Saulius paliepė pūsti ragą visame krašte, ir visas Izraelis išgirdo, kad Saulius...*

13,7-15: Šiose eilutėse, kaip ir 1 Sam 10,8, nujaučiama, kad Dievas atmes Saulių. Priežastis nu-

rodoma 1 Sam 15 skaitinyje (žr. taip pat 1 Sam 28,17-18).

13,15b-14,52: Izraeliečiai buvo išblaškyti; su Sauliumi pasiliko tik šeši šimtai kariųvų. Perdėm tikroviškas skaičius.

13,19-22: Geležies amžius tuomet tebuvo vos prasidėjęs Palestinoje. Filistinai buvo už izraeliečius pranašesnės medžiaginės kultūros, bet pastarieji ilgai juos pralenkė ir karą laimėjo.

uždraudę: „Kitaip hebrajai pasidirbs sau kalavijus ar ietis!”²⁰ Taigi visi izraeliečiai turėdavo nueiti pas filistinus paaštrinti savo noragų, kaupuvių, kirvių ar pjautuvių.²¹ Mokestis už paaštrinimą buvo du trečdaliai šekelio už noragus, kaupuvių bei trišakes ir trečdalis šekelio už kirvių paaštrinimą bei akstinių jaučiams varyti ištiesinimą.²² Todėl mūsų dieną nebuvo galima rasti nei kalavijo, nei ieties rankose kareivių, buvusių su Sauliumi ir Jonatanu. Juos turėjo tik Saulius ir Jonatanas.

Jonatano žygdarbis²³ Filistinių įgula buvo įžygiavusi į Michmašo perėją.

14 Vieną dieną Sauliaus sūnus Jonatanas tarė savo jaunam ginklanešiui: „Eikš, paeikime iki filistinių įgulos kitoje pusėje”. Bet savo tėvui apie tai nepasakė.² Saulius buvo apsistojęs Gibeos pakraštyje po granatmedžiu, esančiu prie Migrono. Su juo buvo apie šešis šimtus vyrų.³ drauge su efodą nešiojančiu* Ahitubo sūnumi Ahiju, Ikabodo broliu, VIEŠPATIES kunigo Šilo'e Elio sūnaus Fineho sūnumi. Žmonės nežinojo, kad Jonatanas buvo išėjęs.⁴ Perėjoje, per kurią Jonatanas bandė nueiti iki filistinių įgulos, buvo stati uola vienoje pusėje ir stati uola kitoje pusėje, viena vadinama Bozezu, o kita – Sėne.⁵ Viena stačioji uola buvo šiaurėje priešais Michmašą, o kita pietuose priešais Gebą.

6 Jonatanas tarė savo jaunam ginklanešiui: „Eikš, paeikime iki tų neapipjaustytyjų įgulos.* Galbūt VIEŠPATS mums padės, nes VIEŠPAČIUI nėra sunku išgel-

bėti per daugelį ar per keletą”.⁷ Ginklanešys jam atsakė: „Daryk visa, kas yra tavo širdyje. Va, aš su tavimi! Mano širdis kaip tavo širdis!”⁸ Jonatanas tarė: „Štai mudu pereisime tų vyrų link ir jiems pasirodysime.⁹ Jei jie mums sakys: 'Palaukite, kol mes pas jus ateisime!' – tuomet mudu liksimė stovėti savo vietoje, prie jų nelipsime.¹⁰ Bet jei jie sakys: 'Palipkite pas mus!' – tuomet mudu palipsime, nes VIEŠPATS atiduoda juos mums į rankas. Tai mums bus ženklas”.¹¹ Jiedu tada pasirodė priešais filistinių įgulą. Filistiniai sakė: „Štai ir hebrajai išlenda iš urvų, kuriuose jie buvo pasislėpę”.¹² Įgulos vyrai šuktelėjo Jonatanui ir jo ginklanešiui, sakydami: „Palipkite pas mus, kad galėtume jums kai ką parodyti!” Jonatanas savo ginklanešiui tarė: „Lipk paskui mane, nes VIEŠPATS atidavė juos į Izraelio rankas”.¹³ Jonatanas kopė rankomis ir kojomis, o jo ginklanešys iš paskos. Filistiniai krito prieš Jonataną, o jo ginklanešys, lipdamas paskui jį, juos pribagė.¹⁴ Šiame pirmame žygyje Jonatanas ir jo ginklanešys pusės akro plote užmušė apie dvidešimt vyrų.¹⁵ Baisus klaikas sujudino kareivius stovykloje ir lauke; įgula ir net išėjusieji niokoti krašto buvo klaiko apimti. Pati žemė drebėjo, ir visus apėmė nepaprastas siaubas.

16 Sauliaus žvalgai Benjamino Gibeoje matė, kad prieš stovyklą sklaidosi į visas puses.¹⁷ Saulius kareiviams, esantiems su juo, įsakė: „Patikrinkite ir pažiūrėkite, kas yra iš mūsų išėjęs”. Jie patikrino ir pamatė, kad trūksta Jonatano ir jo ginklane-

14,3: ... su efodą nešiojančiu... : šis efodas nebuvo apeiginių drabužių dalis (žr. 1 Sam 2,18), bet dėžė, kurioje buvo laikomi Urimai ir Tumi-mai – šventieji daiktai Dievo valiai nustatyti burtų metimu (žr. 41-ąją eilutę; taip pat Iš 28,30).

14,6: ... neapipjaustytyjų įgulos... : izraelie-

čiai drauge su kitomis semitinėmis Rytų tautomis – amoriečiais, amoniečiais, moabitais ir edomitais turėjo apipjaustymo paprotį; filistiniai, būdami ne semitai, tokio papročio neturėjo. Izraeliečių lūpose šis prievardis reiškė panieką.

šio. ¹⁸ Saulius tarė Ahijui: „Atnešk čia Dievo Skrynią“, * nes Dievo Skrynia tuomet būdavo su izraeliečiais. ¹⁹ Sauliui kalbantis su kunigu, sąmyšis filistinų stovykloje vis didėjo ir didėjo. Jis tad kunigui tarė: „Sulaikyk ranką“.*

²⁰ Tada Saulius ir su juo esantieji kareiviai susitelkė ir nuskubėjo į mūšį. Jie rado filistinus didžiai sumišusius, kertančius kalavijais vieni kitiems. ²¹ Ir hebrajai,* pirma buvusieji filistinų pusėje ir atėjusieji su jais į stovyklą, prisidėjo prie izraeliečių,* buvusių su Sauliumi ir Jonatanu. ²² Panašiai ir visi izraeliečiai, slapstęsi Efraimo aukštumose, išgirdę, kad filistinai bėga, vijosi juos įkandin kovodami. ²³ Taigi tą dieną VIEŠPATS suteikė Izraeliui pergalę.

Sauliaus priesaika Mūšis tęsėsi anapus Bet-Aveno. Visa kariuomenė buvo su Sauliumi – dešimt tūkstančių vyrų. Mūšis išsiplėtė Efraimo aukštumose.

²⁴ Saulius tą dieną padarė didelę klaidą. Jis buvo prisaikdinęs kareivius, tardamas: „Tebūna prakeiktas vyras, kurs valgytų maisto iki vakaro, kol aš nebūsiu atkeršijęs savo priešams!“ Taigi nė vienas iš kareivių neragavo maisto.

²⁵ Kareiviai užtikio korį su medumi; ten buvo medaus ir žemėje. ²⁶ Užtikę korį su medumi, kareiviai matė, kad varva medus, bet nė vienas jų rankos prie burnos nekelė, nes bijojo priesaikos. ²⁷ Bet Jonatanas nebuvo girdėjęs, kaip jo tėvas prisaikdino kareivius. Jis tad ištiesė rankoje laikomą lazda, padažė jos galą į medaus korį ir pakėlė ranką prie burnos. Jam akys nušvito. ²⁸ Tuomet vienas iš kareivių tarė: „Tavo tėvas griežtai prisaikdino kareivius, tardamas: ‘Tebūna prakeiktas vyras, kurs

valgytų ką nors šiandien!’ Dėl to kareiviai yra nusilpę“. ²⁹ Jonatanas kalbėjo: „Mano tėvas nuvargino kraštą! Prašyčiau pažiūrėti, kaip nušvito man akys, kai paragavau tą truputėlį medaus. ³⁰ Iš tiesų, jei kareiviai šiandien būtų laisvai valgę paimto iš priešų grobio, pergalė prieš filistinus būtų buvusi kur kas didesnė!“

Draudžiama valgyti kruviną mėsą ³¹ Sumušę filistinus tą dieną nuo Michmašo iki Aijalono, kareiviai buvo visiškai nusilpę. ³² Tad puolė jie prie grobio ir, paėmę avių, jaučių bei veršių, pjovė juos ant žemės. Kareiviai valgė kruviną mėsą. ³³ Sauliui buvo pranešta: „Štai kareiviai nusideda VIEŠPAČIUI, valgydami kruviną mėsą!“ „Jūs nesilaikėte tikėjimo, – jis tarė, – atritinkite man čia didelį akmenį“. ³⁴ Ir Saulius įsakė: „Pasisukinėkite tarp kareivių ir jiems pasakykite: ‘Teatveda visi savo jaučius ar savo avis pas mane, teskerdžia juos čia ir tevalgo. Bet nenusidėkite VIEŠPAČIUI, valgydami kruviną mėsą’“.

Tad visi kareiviai atsivedė savo jaučius tą naktį ir ten juos pjovė. ³⁵ O Saulius pastatė VIEŠPAČIUI aukurą. Tai buvo pirmas aukuras, kurį jis pastatė VIEŠPAČIUI.

Atskleidžiama Jonatano kaltė ³⁶ Tada Saulius tarė: „Leiskimės vyti filistinus nakčia, plėškime juos iki aušros, nepalikime nė vieno iš jų gyvo!“ Jie atsakė: „Daryk visa, kas tau atrodo gera“. Bet kunigas sakė: „Kreipkimės čia į Dievą“. ³⁷ Saulius tad teiravosi Dievo: „Ar man reikia leisti filistinų vyti? Ar paduosi juos į rankas Izraeliui?“ Bet jis tą dieną jam neatsakė. ³⁸ Tada Saulius tarė: „Ateikite čia, visi žmonių vadai! Mes turime iširti ir nustatyti, kaip ši nuodėmė šiandien buvo padaryta. ³⁹ Kaip gyvas VIEŠPATS, kuris duoda per-

14,18: *Atnešk čia Dievo Skrynią*: vietoj *Dievo Skrynios* graikiškoji Septuaginta skaito *Atnešk čia Dievo efodą* (žr. 3-ąją ir 41-ąją eilutę).

14,19: *Sulaikyk ranką...* : kunigas jau buvo pradėjęs mesti Urimus ir Tumimus.

gałę Izraeliui, net jei tai būtų per mano sūnų Jonataną, jis tikrai turės mirti!” Bet nė vienas iš kareivių neatsakė. ⁴⁰Jis tarė visam Izraeliui: “Atsistokite vienoje pusėje, o mano sūnus Jonatanas atsistos kitoje pusėje”. Kareiviai Sauliui atsakė: “Daryk, kas tau atrodo gera”. – ⁴¹*“O VIEŠPATIE, Izraelio Dieve, – Saulius tarė, – kodėl šiaudien neatsakei savo tarnui? Jei kaltas esu aš ar mano sūnus Jonatanas, o VIEŠPATIE, Izraelio Dieve, atsakyk Urimais. Bet jei ši kaltė yra tavo tautos Izraelio, atsakyk Tumimais”. Jonatanas ir Saulius buvo nurodyti burtų keliu. ⁴²Tuomet Saulius paliepė: “Meskite burtus man ir mano sūnui Jonatanui”. Jonatanas buvo nurodytas.

⁴³ “Pasakyk man, ką padarei?” – Saulius klausė Jonataną. Jonatanas jam pasakė: “Aš tik paragavau truputį medaus nuo galo lazdos, kurią laikiau rankoje. Štai aš čia, pasiruošęs mirti”. ⁴⁴Saulius tarė: “Tedaro Dievas man taip ir dar tepriededa: tu tikrai turi mirti, Jonatanai!” ⁴⁵Bet kareiviai Sauliui tarė: “Nejau turi mirti Jonatanas – tas, kuris įvykdė šį didį Izraelio išgelbėjimą?”* Jokių būdu! Kaip gyvas VIEŠPATS, nė vienas plaukas nuo jo galvos nenukris ant žemės! Juk ką jis šiandien darė, visada Dievas buvo su juo”. Taip kareiviai išgelbėjo Jonataną, ir jis nemirė. ⁴⁶Saulius liovėsi vytis filistinus; filistinai sugrįžo į savo žemę.

Karai ir pergalės ⁴⁷Saulius, įtvirtinęs savo karaliavimą Izraelyje, kovojo su priešais iš visų pusių – su Moabu, su amonie-

čiais, su Edomu, su Zobos karaliais ir su filistiniais. Kur tik jis pasisukdavo, nugalėdavo. ⁴⁸Jis buvo pergalingas, nugalėjo amalekitus ir išgelbėjo Izraelį nuo jo nio-kotojų rankų.

Sauliaus šeima ⁴⁹Sauliaus sūnūs buvo Jonatanas, Išvis ir Malchišua. O jo dviejų dukterų vardai šie: Meraba buvo vardas pirmagimės ir Michalė buvo vardas jaunesniosios. ⁵⁰Vardas Sauliaus žmonos, Ahimaazo dukters, buvo Abinoama. O vardas kariuomenės vado, Sauliaus dėdės Nero sūnaus, buvo Abneris. ⁵¹Kišas buvo Sauliaus tėvas, o Abnerio tėvas Neras buvo Abielio sūnus.

⁵² Per visas Sauliaus dienas karas su filistiniais buvo nuožmus. Kada tik Saulius pastebėdavo stiprų ir drąsų vyrą, paimdavo jį į savo tarnybą.

15 Šventas karas su amalekitais ¹Samuelis tarė Sauliui: “Mane VIEŠPATS siuntė patepti tavęs karaliumi savo tautai Izraeliui. Todėl dabar klausykis VIEŠPATIES žodžių! ²“Taip kalbėjo Galybių VIEŠPATS: ‘Aš bausiu Amaleką už tai, ką jis padarė Izraeliui, kai, jam einant iš Egipto, jį užpuolė kelyje. ³Dabar eik, užpulk jį ir paskirk sunaikinti* visa, kas jam priklauso. Nesigailėk nė vieno, bet užmušk vyrus ir moteris, vaikus ir kūdikius, jaučius ir avis, kupranugarius ir asilus’”.

⁴ Saulius pašaukė kareivius ir prie Telaimų padarė jų apžiūrą: du šimtai tūkstančių pėstininkų* ir dešimt tūkstančių

14,21: *Hebrajai ir izraeliečiai* nebūtinai priklausė tai pačiai tautai. Turbūt teisinga būtų sakyti, kad ne visi hebrajai buvo izraeliečiai, nes prievardis *hebrajai* turėjo platesnę prasmę.

14,41: Urimai ir Tumimai, arba šventieji daiktai burtams mesti, buvo priemonė sužinoti Dievo valiai. Iš ko jie buvo padaryti ir kokia buvo jų išvaizda, nėra žinoma. Jais buvo gaunamas *Taip* ar *Ne* atsakymas. Urimų ir Tumimų naudojimas baigėsi su Dovydo amžiumi.

14,45: ... *išgelbėjimą*... : hebrajiškasis žodis yra

tas pats, kuriuo ženklinamas pirmagimių *išpirkimas* (žr. Iš 13,13-16).

15,3: “... *paskirk sunaikinti*... : sunaikinimo karuose visa – žmonės, miestai, gyvuliai, daiktai... – turėjo būti sunaikinti. Nebuvo leista nieko pasiimti naudojimui. Dievo valios aiškinimas, šiame tekste priskiriamas Samueliui, derinasi su nuožmiausiu krauju už kraują keršto papročiais tarp pusiau klajoklių tautų. Nekaltų žmonių žudynės niekad nesiderino su Dievo valia. Žr. Mt 5,38-48.

15,4: ... *du šimtai tūkstančių pėstininkų*... :

kareivių iš Judo. ⁵Tada Saulius nužygiavo iki pat Amaleko miesto ir slėnyje surengė pasalas. ⁶Kenitams* Saulius tarė: “Eikite šen! Palikite! Tučtuojau pasitraukite nuo amalekitų, kad nesunaikinčiau jūsų drauge su jais, nes jūs rodėte gerumą visiems izraeliečiams, kai jie išėjo iš Egipto”. Kenitams pasitraukus nuo amalekitų, ⁷Saulius sutriuškino amalekitus nuo Havilos iki pat Šuro, esančio į rytus nuo Egipto. ⁸Amaleko karalių Agagą paėmė gyvą į nelaisvę, bet visus žmones paskyrė sunaikinti kalaviju. ⁹Saulius ir kareiviai pasigailėjo Agago, geriausių avių, galvijų, peniukšlių ir avinėlių bei viso, kas buvo vertinga. Jie nenorėjo paskirti jų sunaikinti; sunaikinti jie paskyrė tik tai, kas buvo menka ir niekam nebetiko.

10 Tada VIEŠPATIES žodis atėjo Samueliui: ¹¹“Gailiuosi,* kad padariau Saulių karaliumi, nes jis nusigręžė nuo manęs ir neįvykdė mano įsakymų”. Samuelis siejojosi ir maldavo VIEŠPATĮ visą naktį. ¹²Atsikėlęs anksti rytą, Samuelis išėjo su Sauliumi susitikti. Samueliui buvo pasakyta: “Saulius buvo nuėjęs į Karmelį. Štai jis ten savo garbei paminklą pasistatė. Pasukui jis leidosi kelionėn ir nuėjo į Gilgalą”. ¹³Kai Samuelis atėjo pas Saulių, Saulius jam tarė: “Telaimina tave VIEŠPATS! Aš įvykdžiau VIEŠPATIES įsakymą”. – ¹⁴“Betgi ką reiškia tas avių bliovimas ir jaučių baubimas mano ausyse?” – klausė Samuelis. ¹⁵Saulius atsakė: “Jie buvo parvesti iš amalekitų, nes kareiviai pasigailėjo ge-

riausių avių ir galvijų, kad būtų paaukoti VIEŠPAČIUI, tavo Dievui. Likusius mes paskyrėme sunaikinti”. ¹⁶Samuelis tarė Sauliui: “Liaukis! Aš tau pasakysiu, ką VIEŠPATS kalbėjo man praeitą naktį”. Jis atsakė: “Kalbėk!”

17 Samuelis tarė: “Nors savo akyse ir gali atrodyti menkas, bet argi nesi Izraelio giminių galva? VIEŠPATS tave patepė Izraelio karaliumi. ¹⁸VIEŠPATS tave pasiuntė į žygį, tardamas: ‘Eik ir paskirk sunaikinti tuos nusidėjėlius – amalekitus! Kovok, kol jie bus sunaikinti’. ¹⁹Kodėl tad nepaklausai VIEŠPATIES balso? Kodėl tad meteisi ant grobio ir darei, kas nedora VIEŠPATIES akyse?” ²⁰Saulius Samueliui atsakė: “Aš vis dėlto paklausiau VIEŠPATIES balso! Atlikau žygį, į kurį VIEŠPATS mane siuntė, parvedžiau Amaleko karalių Agagą ir paskyriau amalekitus sunaikinti. ²¹Bet iš grobio kareiviai paėmė avių ir jaučių – geriausia iš to, kas turėjo būti paskirta sunaikinti – paaukoti VIEŠPAČIUI, tavo Dievui, Gilgale”.

22* Į tai Samuelis atsakė:

“Argi tiek pat džiugina VIEŠPATĮ
deginamosios atnašos

ir kruvinos aukos,

kiek klusnumas VIEŠPATIES balsui?

Tikrai, klusnumas yra geriau negu
kruvina auka

ir atsidavimas – negu avinų taukai.

23 Nes maištas yra ne mažesnė

nuodėmė už būrimą,

o pasiklovimas savimi tarsi stabų
blogis.

perdėti skaičiai yra būdingi senovės istorikams. Jie nėra tikroviški.

15,6-7: *Kenitams*... : viena kenių klanų dalis buvo su midjaniečiais, o kita su amalekitais. Mozės uošvis, rodos, priklausė šiam klanui (žr. Ts 1,16; 4,11). Įvykis, kuriame izraeliečiai patyrė kenių gerumą, yra aprašomas Skaičių knygoje (Sk 10,29-32).

15,11: *Gailiuosi*... : Dievas *apgailėstauja*, kai jis

dėl žmogaus nuodėmės – jūzlumo Dievui – *palieka* žmogų gyvenimo raizgyne be savo malonės. Dievas nesikeičia, lieka atviras žmogaus grįžimui į malonės santykį, bet žmonės keičiasi, įstrigdami gyvenimo raizgyne, savo nelaimei.

15,22: Samuelis nepasmerkia aukų apskritai, bet aukas be žmogaus širdies, t.y. be nuoširdaus aukotojo atsidavimo. Žr. Oz 6,6.

Už tai, kad atmetei VIEŠPATIES
žodį,

jis atmetė tave nuo karaliavimo”.

24 “Aš nusidėjau, – tarė Samueliui Saulius, – nes, bijodamas kareivių ir klausydamas jų balso, nusižengiau VIEŠPATIES įsakymui ir tavo žodžiams. 25 Dabar todėl prašyčiau atleisti mano nuodėmę ir grįžti su manimi, kad pagarbinčiau VIEŠPATĮ”. 26 Samuelis atsakė Sauliui: “Negrįšiu su tavimi, nes tu atmetei VIEŠPATIES žodį, o VIEŠPATS atmetė tave nuo karaliavimo Izraelyje”. 27 Samueliui nusigręžiant eiti, Saulius pagriebė jo skraistės skverną, ir jis atplyšo. 28 O Samuelis jam tarė: “Šiandien VIEŠPATS atplėšė nuo tavęs Izraelio karalystę ir atidavė ją tavo artimui, kuris yra geresnis už tave. 29 Be to, Izraelio Šlovė nepaauša ir nekeičia savo minties, nes jis nėra mirtingas, kad jam reikėtų keisti savo mintį”. 30 Tačiau Saulius maldavo: “Nusidėjau, bet dabar pagerbk mane prieš mano tautos seniūnus ir prieš Izraelį, grįžk su manimi, kad pagarbinčiau VIEŠPATĮ, tavo Dievą!” 31 Samuelis sugrįžo su Sauliumi, ir Saulius puolė kniūbsčia prieš VIEŠPATĮ.

Agago mirtis ir Samuelio pasitraukimas 32 Tada Samuelis paliepė: “Atveskite pas mane Amaleko karalių Agagą”. Agagas atėjo pas jį svyruodamas. Agagas tarė: “Oi, arti karti mirtis!” 33 O Samuelis tarė:

“Kaip tavo kalavijas moteris darė
bevaikes,
taip tavo motina bus bevaikė
tarp moterų”.

Samuelis sukapojo Agagą į gabalus Gilgale VIEŠPATIES akivaizdoje.

34 Tada Samuelis nuėjo į Ramą, o Saulius nuėjo į savo namus Gibeoje. 35 Sa-

muelis nebematė daugiau Sauliaus iki savo mirties dienos. Tačiau Samuelis sielojosi dėl Sauliaus todėl, kad VIEŠPATS gailėjosi padaręs jį Izraelio karaliumi.

16 Dievas siunčia Samuelį į Betliejų 1* VIEŠPATS tarė Samueliui: “Kaip ilgai sielosiesi dėl Sauliaus? Aš atmečiau jį nuo karaliavimo Izraelyje. Pripilk savo ragą aliejaus ir leiskis į kelionę! Siunčiu tave pas Išają Betliejietį, nes radau sau karalių tarp jo sūnų” – . 2 “Kaip aš eisiu? – klausė Samuelis, – jei Saulius apie tai išgirs, užmuš mane”. VIEŠPATS tarė: “Veskis su savimi telyčią ir sakyk: ‘Atėjau atnašauti kruvinos aukos VIEŠPAČIUI’. 3 Pakviesk Išają į aukos šventę, ir aš pats parodysiu tau, ką turėsi daryti. Patepsi man tą, kurį tau nurodysiu”. 4 Samuelis darė, ką VIEŠPATS įsakė. Jam atėjus į Betliejų, miesto seniūnai išėjo, drebėdami iš baimės, jo pasitikti ir teiravosi: “Ar tavo atėjimas yra taikingas?” 5 Jis atsakė: “Taikingas. Atėjau atnašauti kruvinos aukos VIEŠPAČIUI. Pašventinkite save ir dalyvaukite su manimi aukos šventėje”. Pašventinę Išają ir jo sūnus, jis pakvietė juos į aukos šventę.

6 Jiems atvykus, jis pamatė Eliabą ir pamanė: “Tikriausiai VIEŠPATIES pateptasis stovi prieš VIEŠPATĮ”. 7 Bet VIEŠPATS tarė Samueliui: “Nežiūrėk į jo išvaizdą ir stuomens aukštį, nes aš jį atmečiau. Juk Dievas ne taip mato, kaip žmogus, – žmogus mato, kas akimis matoma, o VIEŠPATS žiūri į širdį”. 8 Tada Išajas, pašaukęs Abinadabą, paliepė jam praeiti pro Samuelį, bet jis tarė: “Nei to neišsirinko VIEŠPATS”. 9 Tada Išajas paliepė Šamai praeiti pro Samuelį, bet jis tarė: “Nei to neišsirinko VIEŠPATS”. 10 Taip Išajas liepė septyniems savo

16,1: Apie šį ruošiamą Dovydo patepimą karaliumi tolesniame skyriuje nieko nežino Dovydo brolis Eliabas (žr. 1 Sam 17,28); Dovydas buvo

pateptas du sykus po Sauliaus mirties (žr. 2 Sam 2,4; 5,3).

sūnums praeiti pro Samuelį, bet Samuelis Išajui tarė: „Nė vieno iš jų neišsirinko VIEŠPATS“.

11 Samuelis paklausė Išają: „Ar tai visi tavo vaikinai?“ – „Dar liko jauniausias. Matai, jis avis gano!“ – atsakė. Samuelis Išajui tarė: „Pasiųsk ką nors jo atvesti, nes mes nesėsime valgyti, kol jis čia neateis“. 12 Išajas tad pasiuntė, ir jį atvedė. Jis buvo įdegęs saule, turėjo žvalias akis ir buvo gražios išvaizdos. „Stokis, – VIEŠPATS tarė, – ir patepk jį, nes tai jis!“ 13 Samuelis, pamėgęs ragą aliejaus, patepė jį brolių akivaizdoje. Nuo tos dienos VIEŠPATIES dvasia galingai užvaldė Dovydą. O Samuelis leidosi į kelionę ir parėjo į Ramą.

Dovydas Sauliaus tarnyboje 14 VIEŠPATIES dvasia buvo palikusi Saulių, ir pikta dvasia iš VIEŠPATIES pradėjo jį kankinti.* 15 Sauliaus dvariškiai jam kalbėjo: „Štai tave kankina pikta dvasia iš Dievo. 16 Nūn prašome mūsų viešpatį paliepti, ir tau tarnaujantys dvariškiai paieškos žmogaus, mokančio groti lyra. Kada tik apims tave pikta dvasia iš Dievo, jis grotų, ir tu geriau jaustumėsi“. 17 Saulius tarė savo dvariškiams: „Raskite man žmogų, mokantį gerai groti, ir atveskite jį pas mane!“ 18* Tada atsiliepė vienas iš jaunų dvariškių. „Aš pastebėjau, – jis sakė, – kad Išajas Betliejietis turi sūnų, mokantį groti. Jis yra šaunus vyras ir karys, protingos kalbos ir orios išvaizdos. Be to, su juo yra VIEŠ-

PATS“. 19 Todėl Saulius išsiuntė pasiuntinius pas Išają paprašyti: „Atsiųsk man savo sūnų Dovydą – tą, kuris gano avis“. 20 Išajas paėmė asilą, užkrovė ant jo duonos, pilną vyno vynmaišį bei ožiuką ir pasiuntė juos Sauliui per savo sūnų Dovydą. 21 Taigi Dovydas atėjo pas Saulių ir pradėjo jam tarnauti. Saulius jį labai pamilo, ir jis tapo jo ginklanešiu. 22 Tada Saulius pasiuntė Išajui žodį: „Prašyčiau leisti Dovydą liktis mano tarnyboje, nes jis rado malonę mano akyse“. 23* Kada tik pikta dvasia iš Dievo apimdavo Saulių, Dovydas imdavo į rankas lyrą ir grodavo. Sauliui būdavo lengviau ir imdavo geriau jaustis, o piktoji dvasia nuo jo atsitraukdavo.

17 Galijotas meta iššūkį izraeliečiams 1 Filistinai sutelkė savo pajėgas mūšiui. Susibūrę prie Soko'o, Judo žemėje, jie pasistatė stovyklą tarp Soko'o ir Azekos – prie Efes-Damimų. 2 O Saulius ir Izraelio vyrai susitelkė, pasistatydami stovyklą Elos slėnyje. Jie išsirikiavo į kovos gretas prieš filistinus. 3 Filistinai buvo sustoję ant kalvos vienoje pusėje, Izraelis stovėjo ant kalvos kitoje pusėje, o tarp jų buvo slėnis.

4 Iš filistinų gretų išėjo kovotojas, vardu Galijotas, iš Gato, šešių uolekčių su plaštaka aukščio vyras. 5 Ant galvos jis turėjo varinį šalną ir vilkėjo žvynuotą krūtinės šarvą – varinį šarvą, sveriantį penkis tūkstančius šekelių. 6 Ant kojų tu-

16,14: ... *pikta dvasia iš VIEŠPATIES pradėjo jį kankinti*: Viešpats leido Sauliui kentėti nuo žmaus pykčio priepuolių. Izraeliečiai priskyrė viską Dievui, kaip pirmajai Priežasčiai. Būdamas Dievo atmetas ir Samuelio paliktas, nebepajėgdavo savo pykčio suvaldyti.

16,18: Vienas iš dviejų pasakojimų apie Dovydo atėjimą į Sauliaus tarnybą. Pasak pirmojo, Dovydas buvo pašauktas į Sauliaus dvarą kaip dainius ir tapo Sauliaus ginklanešiu. Būdamas Sauliaus ginklanešiu, Dovydas lydėjo karalių į karą

su filistiniais (žr. 1 Sam 17,1-11) ir pasižymėjo dvikovoje su Galijotu (žr. 1 Sam 17,32-53). Pasak antrojo, Dovydas yra jaunas, Sauliui nepažįstamas piemuo. Jis lankė savo brolius kareivius kaip tik tuo metu, kai filistinų galiūnas tyčiojosi iš izraeliečių (žr. 1 Sam 17,12-31). Dovydui nugalėjus Galijotą, Saulius pasišaukė jaunąjį didvyrį į savo tarnybą (žr. 1 Sam 17,55-18,6).

16,23: Muzika buvo naudojama gerajai dvasiai – nuotaikai pabudinti ir piktajai dvasiai – nuotaikai pašalinti.

rėjo varines blauzdenas, o ant jo pečių ka-
bojo varinė ietis. ⁷Ieties kotas buvo tarsi
audėjo riestuvais; jo ieties galva svėrė šešis
šimtus geležinių šekelių.* Pirma filistino
ėjo jo skydnešys.

⁸Sustojęs prieš Izraelio gretas, Galijo-
tas šaukė joms, tardamas: “Kodėl turėtu-
mėte stoti į kovą? Argi aš nesu filistinas, o
jūs argi nesate Sauliaus tarnai? Išsirkinkite
iš savo tarpo vyrą, teateina jis prieš mane.
⁹Jei jis mane nugalės ir mane užmuš, mes
tapsime jūsų vergais, bet jei aš nugalėsiu ir
jį užmušiu, jūs būsite mūsų vergai ir
mums tarnausite. ¹⁰Šiandien aš metu iššū-
kį Izraelio gretoms! – tęsė filistinas, – duo-
kite man vyrą dvikovai”. ¹¹Išgirdę šiuos
filistino žodžius, Saulius ir visas Izraelis
buvo priblokšti ir baimės apimti.

**Dovydas ateina į Sauliaus stovyk-
lą** ¹²*Dovydas buvo sūnus vieno Judo
žemės efratiečio iš Betliejaus, vardu Išajas.
Jis turėjo aštuonis sūnus. Sauliaus dieno-
mis tas žmogus jau buvo senas ir pažengęs
metuose. ¹³Trys Išajo vyresnieji sūnūs bu-
vo išėję su Sauliumi į karą. Vardai jo trijų
išėjusių į karą sūnų buvo tokie: pirmagi-
mis Eliabas, antrasis sūnus Abinadabas ir
trečiasis Šama, o ¹⁴Dovydas buvo jauniau-
sias. Trys vyresnieji buvo išėję su Sauliu-
mi, ¹⁵bet Dovydas nueidavo nuo Sauliaus
ir vėl sugrįždavo prie Betliejaus ganyti sa-
vo tėvo avių. ¹⁶Tuo tarpu filistinas per ke-
turiasdešimt dienų, rytą ir vakarą, išaida-
vo į priekį.

¹⁷Išajas savo sūnui Dovydui tarė: “Pa-
imk efa šių pagruzdintų grūdų bei šiuos
dešimt kepalų duonos savo broliams ir nu-
bėk su jais pas savo brolius į stovyklą.
¹⁸Nunešk šiuos dešimt sūrių jų tūk-
santininkui. Pažiūrėk, kaip sekasi tavo bro-
liams, ir parnešk iš jų kokią nors ženklą”.

¹⁹Saulius ir jie, ir visi Izraelio vyrai
buvo Elos slėnyje, pasirengę kariauti su filis-
tiniais. ²⁰Kitą rytą Dovydas atsikėlė anks-
ti, palikęs avis pas sargą, paėmė maistą ir
leidosi į kelionę, kaip jam buvo paliepęs
Išajas. Jis pasiekė stovyklos užkardą tuo
metu, kai kareiviaiėjo stoti į kovos gretas,
šaukdami savo kovos šūkį. ²¹Izraelis ir filis-
tinai sustojo į mūšio gretas, gretos priešais
gretas. ²²Palikęs daiktus ryšulių sargui,
Dovydas bėgo gretų link. Atbėgęs pasvei-
kino savo brolius. ²³Jam besikalbant su
jais, kovotojas – filistinas iš Gato, vardu
Galijotas, – išėjo į priekį iš filistinių gretų
ir kalbėjo tais pačiais žodžiais kaip anks-
čiau. Ir Dovydas jį girdėjo.

²⁴Izraelio vyrai, pamatę tą vyrą, bėgo
nuo jo klaiko apimti. ²⁵Izraelio vyrai vie-
ni kitiems sakė: “Ar matote tą išeinantį iš
gretų vyrą? Jis išeina mesti iššūkio Izrae-
liui! Vyrą, kuris jį užmuštų, karalius pa-
darys turtingą, duos jam savo dukterį
žmona ir atleis nuo mokesčių jo tėvo na-
mus Izraelyje”. ²⁶Dovydas paklausė arti
prie jo stovėjusių vyrų: “Kaip bus atlygin-
ta vyruvi, kuris paguldytų tą filistiną ir pa-
šalintų gėdą nuo Izraelio? Kas yra tas ne-
apipjaustytas filistinas, drįstantis mesti
iššūkį gyvojo Dievo gretoms?” ²⁷Kareiviai
atsakė jam tais pačiais žodžiais: “Taip bus
atlyginta vyruvi, kuris jį užmuštų”.

²⁸Jo vyriausias brolis Eliabas išgirdo jį
kalbantį su vyrais. Eliabą apėmė pyktis ant
Dovydo. Jis tarė: “Kodėl tu čia atėjai?
Kam palikai anas keletą avių dykumoje?
Aš pažįstu tavo žūlumą ir nedorą širdį,
nes tu, atėjai tik mūšio pamatyti!” ²⁹Bet
Dovydas atsakė: “Ką aš dabar padariau? Aš
tik paklausiau!” ³⁰Ir, pasitraukęs nuo jo
prie kito, jis paklausė to paties, o kareiviai
davė jam tą patį atsakymą kaip anksčiau.

17,7: ... šešis šimtus geležinių šekelių: apie 7 kg.
17,12-31: Papildomas pasakojimas apie Dovydo

dvikovą; pasakojimo tęsinys – 1 Sam 17,55-18,6.
Žr. 1 Sam 16,18 paaiškinimą.

31 Klausimai, kuriuos Dovydas ištare, buvo išgirsti ir pakartoti Sauliui. Šis pasiuntė jo pašaukti. ³² Dovydas tarė Sauliui: "Tegu nenustoja nė vienas dėl jo drąsos! Tavo tarnas eis ir kovos su tuo filistinu". ³³ Bet Saulius Dovydui atsakė: "Tu negali eiti prieš tą filistiną ir su juo kovoti, nes esi tik vaikas, o jis yra kareivis nuo pat savo jaunystės!" ³⁴ O Dovydas atsakė Sauliui: "Tavo tarnas ganydavo savo tėvo avis; kada tik ateidavo liūtas ar meška ir nešdavosi avį iš kaimenės, ³⁵ vydavausi iš paskos ir kovodavau, išgelbėdamas ją iš jo nasrų. O jei atsigrėždavo prieš mane, pagriebdavau jį už nasrų, parblokšdavau ir užmušdavau. ³⁶ Tavo tarnas yra užmušęs ir liūtą, ir mešką. Anas neapipjaustytas filistinas bus kaip vienas iš jų, nes jis metė iššūkį gyvojo Dievo gretoms. ³⁷ VIEŠPATS, – tęsė Dovydas, – kuris išgelbėjo mane nuo liūto ir meškos, išgelbės mane ir nuo to filistino". Tada Saulius tarė Dovydui: "Eik! VIEŠPATS bus su tavimi!"

Pasirengimas dvikovai ³⁸ Saulius aprenge Dovydą savo drabužiais, uždėjo jam ant galvos varinį šalmą ir apvilko jį krūtinės šarvu. ³⁹ Dovydas virš drabužių prisi juosė jo kalaviją. Jis bandė paeiti, bet vel tui, nes prie jų nebuvo įpratęs. Dovydas tarė Sauliui: "Negaliu su jais paeiti, nes nesu įpratęs". Jis tad juos nusivilko. ⁴⁰ Tada jis pasiėmė savo lazdą, pasirinko iš upės vagos penkis gludžius akmenukus, įsidėjo juos į savo piemens maišelio kišenę ir, laikydamas rankoje svaidyklę,ėjo filistino link.

⁴¹ Tuo tarpu filistinas artinosi prie Dovydo su savo skydnešiu, einančiu pirma jo. ⁴² Apsišvalgęs ir pamatęs Dovydą, filistinas žiūrėjo į jį su panieka, nes jis buvo tik vaikas, įdeges saulėje ir gražios išvaizdos. ⁴³ Filistinas tarė Dovydui: "Argi aš

esu šuva, kad su lazda ateini prieš mane?" Filistinas keikė Dovydą savo dievais. ⁴⁴ "Eikš šen prie manęs, – filistinas tarė Dovydui, – kad galėčiau atiduoti tavo kūną padangių paukščiams ir laukų žvėrimis". ⁴⁵ Bet Dovydas filistinui atsakė: "Tu ateini prieš mane su kalaviju, ietimi ir durklu, o aš ateinu prieš tave vardu Galybių VIEŠPATIES, Izraelio gretų Dievo, kuriam tu metei iššūkį. ⁴⁶ Šiandien VIEŠPATS paduos tave man į rankas. Aš tave užmušiu ir nukirsiu tau galvą, o filistinų stovyklos lavonus atiduosiu padangių paukščiams ir laukų žvėrimis. Visa žemė žinos, kad yra Dievas Izraelyje. ⁴⁷ Ši visa bendrija žinos, kad VIEŠPATS gali išgelbėti be kalavijo ir ieties, nes mūšis yra VIEŠPATIES, ir jis atduos jus į mūsų rankas!"

⁴⁸ Filistinui vėl pradėjus eiti prie Dovydo, Dovydas skubiai pabėgėjo gretų link filistino pasitikti. ⁴⁹ Įkišęs ranką į savo maišelį, Dovydas išsiėmė vieną akmenį, sviedė jį svaidykle ir pataikė filistinui į kaktą. Akmuo įsmigo jam į kaktą, ir jis pargriuvo veidu žemėn.

⁵⁰ Taip Dovydas nugalėjo filistiną su svaidykle ir akmeniu, – parbloškė jį ir užmušė. Rankoje kalavijo Dovydas neturėjo. ⁵¹ Tada Dovydas pribėgo, atsistojo šalia jo ir, ištraukęs iš makšties jo kalaviją, jį užmušė. Juo nukirto jam galvą.

Filistinai, pamatę, kad jų kovotojas negyvas, ėmė bėgti. ⁵² Izraelio ir Judo vyrai pakilo su kovos šūkiu ir taip vijosi filistinus iki pat Gato ir Ekrono vartų, kad mirtinai sužeisti filistinai krito ant kelio nuo Šaarajimų iki Gato ir Ekrono. ⁵³ Paliovę vytis filistinus, izraeliečiai sugrįžo ir apiplėšė jų stovyklą.* Dovydas, paėmęs filistino galvą, nunešė ją į Jeruzalę. O jo ginklus pasidėjo savo palapinėje.

17,53: Tuo metu Jeruzalė dar tebebuvo jebusitų miestas; Dovydas savo žygių palapinės dar netu-

rėjo. Ši eilutė yra vėlesnis intarpas.

Pergalingas Dovydas nuvedamas pas Saulių

⁵⁴Saulius, pamatęs Dovydą einant kovoti su filistinu, klausė savo kariuomenės vadą Abnerį: “Kieno sūnus tas vaikinai, Abneri?” – ⁵⁵“Kaip tu gyvas, karaliau, nežinau”, – atsakė Abneris. ⁵⁶Karalius jam paliepė: “Sužinok, kieno sūnus yra tas jaunuolis”. ⁵⁷Taigi kai Dovydas, užmušęs filistiną, sugrįžo, Abneris ėmė ir įvedė jį, laikantį filistino galvą rankoje, pas Saulių. ⁵⁸Saulius jo paklausė: “Kieno tu esi sūnus, jaunuoli?” Dovydas atsakė: “Aš esu sūnus tavo tarno Išajo Betliejiečio”.

18 Dovydas ir Jonatanas ¹Dovydui kalbantis su Sauliumi, Jonatanas širdis prisirišo prie Dovydo širdies. Jonatanas pamilo jį kaip save patį. ²Saulius paėmė Dovydą į savo tarnybą tą dieną ir nenorėjo leisti jam grįžti į tėvo namus. ³O Jonatanas sudarė sandorą su Dovydu, nes jį pamilo kaip save patį. ⁴Jonatanas nusiėmė skraistę ir kariškus drabužius, kuriuos nešiojo, ir atidavė juos Dovydui drauge su savo kalaviju, lanku ir diržu. ⁵Dovydas eidavo į žygius, kur tik Saulius jį siųsdavo, ir jo žygiai buvo sėkmingi. Užtat Saulius padarė jį kariuomenės vadu. Tai patiko visiems kareiviams, net ir dvariškiams.

Sauliaus pavydas ⁶Grįžtant jiems namo, – kai Dovydas, užmušęs filistiną, grįžo, – iš visų Izraelio miestų išėjo moterys, dainuodamos ir šokdamos, lydimos būgnelių su žvangučiais, džiaugsmo dainų ir sistrų, karaliaus Sauliaus pasitikti. ⁷Džiūgaudamos moterys dainavo ir sakė:

“Saulius užmušė savo tūkstančius,
o Dovydas savo dešimtis
tūkstančių!”

⁸Saulius labai įpyko, nes tie žodžiai jam nepatiko. Jis tarė: “Jos davė Dovydui dešimtis tūkstančių, o man tedavė tūkstančius. Tik karaliavimo jam betrūksta!”

⁹Nuo tos dienos Saulius žiūrėjo į Dovydą pavydo akimis.

¹⁰Kitą dieną pikta dvasia iš Dievo apėmė Saulių, ir jis pradėjo siausti namuose. Dovydas grojo lyra, kaip jis kasdien darydavo, o tuo tarpu Saulius laikė rankoje savo ietį. ¹¹Saulius sviedė ietį, sakydamas sau: “Prismeigsiu Dovydą prie sienos”. Bet Dovydas du sykius nuo jo išsigelbėjo.

¹²Saulius bijojo Dovydo, nes su juo buvo VIEŠPATS, o nuo Sauliaus jis buvo pasitraukęs. ¹³Todėl Saulius pašalino Dovydą iš savo aplinkos, paskirdamas jį tūkstantininku; Dovydas išeidavo ir sugrįždavo, vesdamas kareivius, ¹⁴ir buvo sėkmingi visi žygiai, nes su juo buvo VIEŠPATS. ¹⁵O Saulius, matydamas jį lydinčią sėkmę, kentė nuolatinę baimę. ¹⁶Bet visas Izraelis ir Judas mylėjo Dovydą, nes jis, vesdamas juos į žygius, kartu eidavo ir kartu grįždavo.

Dovydo vedybos ¹⁷Saulius tarė Dovydui: “Štai Meraba yra mano vyresnioji duktė. Ją aš tau duosiu žmona. Tik būk mano kovotojas ir kovok VIEŠPATIES kovas”. Mat Saulius galvojo: “Aš pats prieš jį savo rankos nekelsiu. Filistinai tepakelia ranką prieš jį!” ¹⁸Dovydas atsakė Sauliui: “Kas aš, kas mano giminės ir kas mano tėvo namai Izraelyje, kad tapčiau karaliaus žentu?” ¹⁹Bet atėjus laikui, kada Sauliaus duktė Meraba turėjo būti duota Dovydui, ji buvo atiduota kaip žmona Adrieliui Mehohatiečiui.

²⁰Sauliaus duktė Michalė buvo pamilusi Dovydą. Kai apie tai buvo Sauliui pasakyta, jis buvo patenkintas. ²¹Saulius sau sakė: “Ją aš duosiu jam! Ji gali būti žabangomis jam, kad filistinai pakeltų prieš jį ranką”. Todėl Saulius tarė Dovydui: “Mano žentu net dabar tu gali tapti per mano antrąją”. ²²Saulius įsakė savo dvariškiams: “Šnabždėkite Dovydui į ausį, sakydami: ‘Štai karalius tavimi žavisi, o visi jo dvariškiai tave myli. Kodėl tad netapti karaliaus žentu?’” ²³Sauliaus dvariškiai pakartojo šiuos žodžius Dovydui į ausį. Bet

Dovydas atsakė: „Argi jūs manote, kad tapti karaliaus žentu yra lengvas dalykas? Aš esu tik neturtingas ir menkas žmogus”.

²⁴Sauliaus dvariškiai jam pranešė: „Dovydas šitaip kalbėjo”. – ²⁵„Dovydui taip pasakykite, – tarė Saulius. – ‘Karalius nereikalauja jokios dovanos už nuotaką,* išskyrus šimtą filistinų apyvarpės odelių, idant būtų karaliaus priešams atkeršyta”.

Saulius tikėjosi nužudyti Dovydą filistinų rankomis. ²⁶Dvariškiams pakartojus Dovydui šiuos žodžius, Dovydas buvo patenkintas mintimi tapti karaliaus žentu. Prieš pasibaigiant nustatytam laikui, ²⁷Dovydas drauge su savo vyrais išsirengė į žygį ir užpuolęs užmušė du šimtus filistinų. Dovydas parnešė jų apyvarpės odeles ir suskaitė visą skaičių karaliui, kad galėtų tapti karaliaus žentu. Saulius davė jam savo dukterį Michalę žmona. ²⁸Betgi Saulius matė ir suprato, kad VIEŠPATS buvo su Dovydu. Net Sauliaus duktė Michalė jį mylėjo. ²⁹Todėl Saulius Dovydo dar labiau bijojo ir buvo jo priešas per visą savo gyvenimą.

³⁰Filistinų didžiūnai atžygiuodavo į mūšį. Kada tik jie atžygiuodavo, Dovydas kovodavo sėkmingiau negu visi kiti Sauliaus pareigūnai. Jo vardas tapo labai garsus.

19 Saulius persekioja Dovydą

¹*Saulius kalbėjo savo sūnui Jonatanui ir visiems dvariškiams, kad reikėtų Dovydą užmušti. O Sauliaus sūnus Jonatanas Dovydą buvo labai pamėgęs. ²Jonatanas tad pasakė Dovydui: „Mano tėvas Saulius nori tave žūtbūt užmušti. Prašyčiau rytoj rytą pasisaugoti. Dink iš akių ir nesirodyk! ³O aš išėjęs stovėsiu šalia savo

tėvo lauke, kuriame būsi ir tu, ir kalbėsiu savo tėvui apie tave. Jei ką nors sužinosiu, tau pasakysiu”. ⁴Jonatanas savo tėvui Sauliui apie Dovydą kalbėjo gerai. Jam sakė: „Karalius neturėtų nusidėti savo tarnui Dovydui, nes jis tau nėra nusidėjęs. Priešingai, jo žygiai yra buvę tau labai naudingi. ⁵Jis statė savo gyvybę į pavojų ir užmušė filistiną, o VIEŠPATS suteikė per jį didelę pergalę visam Izraeliui. Pats matei ir džiaugeisi. Kodėl tad, užmušdamas Dovydą be priežasties, turėtumei užsitraukti kaltę išliedamas nekalto žmogaus kraują?”

⁶Saulius paklausė Jonatano balso ir prisiekė: „Kaip gyvas VIEŠPATS, jis nebus užmuštas!”

⁷Jonatanas pasišaukė Dovydą ir visa tai jam pasakė. Tada Jonatanas nuvedė Dovydą pas Saulių, ir jis tarnavo kaip pirma.

⁸Vėl kilus karui, Dovydas išžygiavo kovoti su filistiniais. Jis taip smarkiai juos užpuolė, kad jie nuo jo bėgo. ⁹Todėl piktas dvasia iš VIEŠPATIES apėmė Saulių. Tuo metu jis sėdėjo savo namuose su ietimi rankoje, o Dovydas grojo lyra. ¹⁰Saulius bandė prismeigti ietimi Dovydą prie sienos, bet Dovydas išvengė Sauliaus smūgio, ir ietis įsmigo į sieną. Dovydas ištrūko ir išsigelbėjo tą naktį.*

Michalė išgelbsti Dovydą ¹¹Saulius siuntė pasiuntinius prie Dovydo namų jo tykoti ir ryto metą užmušti. Tačiau Dovydo žmona Michalė jam tarė: „Jei šianakt savo gyvasties negelbėsi, rytoj būsi užmuštas”. ¹²Michalė tad Dovydą nuleido žemyn pro langą. Jis išsigelbėjo ir pabėgo. ¹³Tada Michalė, paėmusi namų stabą, paguldė jį lovoje, padėjo prie galvos ožkų vil-

18,25: ... *dovanos už nuotaką*: kai kurie aiškintojai ją laiko dovana nuotakos šeimai, o kiti – *kaina* už nuotaką. Turbūt šis paprotys apėmė ir dovaną, ir kainą jaunosios šeimos naudai.

19,1-7: Šis epizodas nesiderina su pasakojimu 20-ajame skyriuje, kur Jonatanas dar nieko nežino apie savo tėvo norą užmušti Dovydą. Atrodo, kad

tai yra du skirtingi pasakojimai apie Jonatano žygius Dovydo labui.

19,10: ... *išsigelbėjo tą naktį*: Dovydo vedybų naktį. Atrodo, kad pasakojimas, skaitomas šiame 1 Sam 19,11-17 skaitinyje, iš pradžiųėjo po 1 Sam 18,29 teksto.

nos pagalvę ir apklojo jį drabužiais. ¹⁴Kai Saulius atsiuntė pasiuntinius Dovydo suimti, jį sakė: „Jis serga“. ¹⁵Tačiau Saulius išsiuntė pasiuntinius atgal, kad jie patys Dovydą pamatytų. „Atneškite jį pas mane su lova, – jis įsakė, – aš jį užmušiu!“ ¹⁶Įėję pasiuntiniai lovoje rado namų stabą su pagalve iš ožkų vilnos prie galvos. ¹⁷Saulius Michalei tarė: „Kodėl tu mane taip apgavai? Tu padėjai mano priešui pabėgti!“ – „Dėl to, – atsakė Michalė, – kad jis man sakė: ‘Padėk man pabėgti, kitaip aš tave užmušiu’“.

Dovydas ir Samuelis Ramoje ¹⁸Dovydas pabėgo ir išsigelbėjo. Atėjęs pas Samuelį į Ramą, jis papasakojo jam visa, ką Saulius buvo jam padaręs. Jis ir Samuelis nuėjo ir apsisotojo prie Najotų. ¹⁹Sauliui buvo pranešta: „Dovydas yra prie Najotų Ramoje“.* ²⁰Tada Saulius išsiuntė pasiuntinius Dovydo suimti. Pamačius būrį pranašų, kurie kalbėjo dvasios pagauti, su Samueliu, stovinčiu tarp jų kaip vadu, Sauliaus pasiuntinius apėmė Dievo dvasia, ir jie kalbėjo dvasios pagauti. ²¹Kai Sauliui buvo apie tai pranešta, Saulius išsiuntė kitus pasiuntinius, ir jie kalbėjo dvasios pagauti. Saulius siuntė vėl – trečią kartą – pasiuntinius, ir jie kalbėjo dvasios pagauti. ²²Tada jis pats nuėjo į Ramą. Atėjęs prie didžiosios vandens talpyklos, esančios Seku'e,* jis klausė: „Kur yra Samuelis ir Dovydas?“ Jam buvo pasakyta, kad jie yra prie Najotų Ramoje. ²³Jis ėjo ten – Najotų Ramoje link, ir jį apėmė Dievo dvasia. Eidamas jis kalbėjo dvasios pagautas, kol pasiekė Najotus Ramoje. ²⁴Nusivilkęs drabužius, ir jis kalbėjo dvasios pagautas Samuelio akivaizdoje. Jis gulėjo nuogas vi-

są tą dieną ir visą tą naktį. Todėl ir sakoma: „Argi ir Saulius yra tarp pranašų?“

20 Jonatanas padeda Dovydui pabėgti ¹Dovydas pabėgo iš Najotų Ramoje. Nuėjęs pas Jonataną, tarė: „Ką aš padariau? Koks yra mano nusikalčimas? Kuo nusikaltau tavo tėvui, kad jis trokšta atimti man gyvybę?“ ²Jis atsakė: „Jokiu būdu! Tu nemirsi! Tikėk manimi, mano tėvas nedaro nieko – nei svarbaus, nei nesvarbaus – man to nepatikėdamas. Kodėl turėtų tai nuo manęs slėpti? Taip negali būti!“ ³Atsakydamas Dovydas prisiekė: „Tavo tėvas puikiai žino, kad aš radau malonę tavo akyse. Jis sako sau: ‘Jonatanas neturi apie tai žinoti, kad neliudėtų’. Iš tikrųjų, kaip gyvas VIEŠPATS ir kaip gyvas tu, tik žingsnis teskiria mane nuo mirties!“

⁴Jonatanas tad tarė Dovydui: „Ką tik tu man sakysi, aš dėl tavęs padarysiu“. – ⁵„Štai rytoj yra jaunatis,* – Dovydas kalbėjo Jonatanui, – ir aš iš tikrųjų turėčiau pietauti su karaliumi. Bet tu leisk man išvykti, idant galėčiau iki trečios dienos vakaro pasislėpti kaime. ⁶Jei tavo tėvas manęs pasigestų, tark: ‘Dovydas labai prašė manęs, kad leisčiau jam trumpam nuvykti į savo miestą Betliejų, nes ten visa jo šeimyna atnašauja metinę auką’. ⁷Jei jis sakytų: ‘Puiku!’ – tavo tarnas yra saugus, bet jei jis įširstų, gali būti tikras, kad yra nusprendęs daryti pikta. ⁸Elkis ištikimais su savo tarnu, nes esi įvedęs savo tarną į VIEŠPATIES sandorą su savimi. O jei esu kaltas, užmušk mane tu pats, bet pas savo tėvą atgal eiti manęs neversk“. – ⁹„Jokiu būdu taip nekalbėk! – atsakė Jonatanas, – jei sužinosiu, kad mano tėvas yra nuspren-

19,19: ... prie Najotų Ramoje. Najotai – pranašų būrio buveinė Ramos mieste.

19,22: ... Seku'e: vietovė Ramoje.

20,4: ... jaunatis... : pirmoji mėnesio diena buvo švenčiama; visi šeimos nariai privalejo dalyvauti pietuose – dalytis šventės valgiiu.

dęs daryti tau pikta, apie tai tikrai tau pasakysiu!”¹⁰ Dovydas klausė Jonataną: “Kas man pasakys, jei tavo tėvas tau šiuurkščiai atsakytų?” –¹¹ “Eikš, – tarė Jonatanas Dovydui, – nueikime į lauką!”

Jiems atėjus į lauką,¹² Jonatanas tarė Dovydui: “Prisiekiu VIEŠPAČIU, Izraelio Dievu! Aš atsargiai išklausinėsiu savo tėvą šiuo laiku rytoj ar poryt ir, tikėk manimi, jei jis yra tau palankus, tuojau pat duosiu tau žinią ir tau pranešiu.”¹³ Bet jei mano tėvas ketintų pikta tau daryti, – taip VIEŠPATS tepadaro Jonatanui ir dar teprideda, jeigu aš apie tai tau nepraneščiau ir tavęs nepalydėčiau, kad galėtumei saugiai išsigelbėti. Tebūna VIEŠPATS su tavimi, kaip jis būdavo su mano tėvu!”¹⁴ Man gyvam esant, elkis su manimi ištikima VIEŠPATIES meile, o man mirus,¹⁵ nenutrauk savo ištikimos meilės nuo mano namų niekad, net tada, kai VIEŠPATS bus išnaikinęs visus Dovydo priešus nuo žemės veido”.¹⁶ Taip Jonatanas sudarė sandorą su Dovydo namais: “Tepašaukia VIEŠPATS atsiskaityti Dovydo priešus!”¹⁷ Jonatanas iš meilės Dovydui vėl prisaikdino jį, nes jis mylėjo jį kaip save patį.

18 Jonatanas tarė Dovydui: “Rytoj yra jaunatis. Tavęs bus pasigesta, nes tavo vieta prie stalo bus tuščia.”¹⁹ Poryt skubiai nueik į tą vietą, kur anksčiau slėpeisi, ir būk ten prie Ezelio akmens.²⁰ Aš paleisiu tris strėles jo pusėn, tarsi šaudamas į taikinį,²¹ ir paliepsiu berniukui: ‘Nueik ir surask strėles!’ Jei berniukui sakysiu: ‘Štai strėlės yra šiapus tavęs, surink jas!’ – tada ateik, nes tau saugu ir nėra jokio pavojaus – kaip yra gyvas VIEŠPATS!”²² Bet jei jaunuoliui sakysiu: ‘Ei, strėlės yra toliau už tavęs!’ –

tada eik sau, nes pats VIEŠPATS tave išsiunčia.²³ O dėl pažado, kurį davėme vienas kitam, tebūna VIEŠPATS liudytojas man ir tau amžinai”.

24 Dovydas tad pasislėpė tame lauke. Atėjus jaunačiai, Karalius sėdosi dalytis šventės valgiu.²⁵ Užėmus karaliui savo įprastą vietą ant krėslo prie sienos, Jonatanas stovėjo, Abneris atsisėdo šalia Sauliaus, bet Dovydo vieta buvo tuščia.

26 Tačiau Saulius tą dieną nieko nekalbėjo. “Kas nors jam atsitiko, – pagalvojo sau, – jis turi būti nešvarus* ir dar nėra apsivalęs”.²⁷ Bet kitą dieną po jaunaties – antrą dieną – Dovydo vieta vėl buvo tuščia. Saulius savo sūnui Jonatanui tarė: “Kodėl Išajo sūnus neatėjo į šventę nei vakar, nei šiandien?”²⁸ Jonatanas Sauliui atsakė: “Dovydas labai prašė manęs leisti jam eiti į Betliejų.”²⁹ Jis sakė: ‘Prašyčiau leisti man eiti, nes mes turėsime šeimos šventės auką mieste, ir mano brolis į ją mane pašaukė. Taigi jeigu randu malonę tavo akyse, leisk man pasprukti ir aplankyti savo gimines’. Todėl jis neatėjo prie karaliaus stalo”.

30 Saulius įtūžo ant Jonatano. “Esi sūnus suktos ir maištingos moters! – šaukė jis – Argi aš nežinau, kad tu palaikai Išajo sūnaus pusę savo gėdai ir savo motinos nuogumo gėdai*?”³¹ Juk kol žemėje gyvas Išajo sūnus, nei tu, nei tavo karaliavimas nebus saugus. Dabar tad pašauk ir atvesk jį pas mane, nes jis yra pasmerktas mirti!”³² Jonatanas klausė savo tėvą Saulių: “Kodėl jis turėtų būti nubaustas mirti? Ką jis yra padaręs?”³³ Bet Saulius metė į jį savo ietį, norėdamas jį nudurti. Jonatanas suprato, kad jo tėvas buvo nusprendęs nužudyti Dovydą.³⁴ Pykčio įkarštyje Jonatanas

20,26: ... jis turi būti nešvarus: jaunaties – pirmosios mėnesio dienos šventės pietūs turėjo religinę reikšmę, todėl dalyviai turėjo būti švarūs apcistine prasme. Žr. Kun 15,16; Įst 23,10-15.

20,30: ... savo motinos nuogumo gėdai: popu-

liarus keiksmažodis anuomet ir nūdien yra išplūsti kito žmogaus motiną. Tavo motinos nuogumas galbūt priminė Jonatano motinos dalyvavimą lytiškai garbinant gamtos dievus – Baalą ir Aštartę.

pakilo nuo stalo ir antrąją šventės dieną nieko nevalgė, nes sielėjosi dėl Dovydo, kurį jo tėvas buvo taip paniekinęs.

35 Kitą rytą Jonatanas, lydimas jauno berniuko, nuėjo į tą lauką susitikti su Dovydu. 36 Jis tarė berniukui: „Bėk ir surask strėles, kurias leidžiu“. Berniukui bėgant, jis paleido strėlę toliau, negu buvo berniukas. 37 Berniukui pasiekus vietą, kur buvo nukritusi Jonatano strėlė, Jonatanas sušuko berniukui: „Ei, žiūrėk, strėlė yra toliau!“ 38 Jonatanas vėl pašaukė berniuką: „Skubėk! Greičiau ir nestoviniuok!“ Taigi Jonatano berniukas surinko strėles ir parnešė savo šeimininkui. 39 Berniukas nieko neįtarė. Tik Jonatanas ir Dovydas nežinojo apie jų susitarimą. 40 Jonatanas padavė savo ginklus berniukui, paliepdamas: „Eik ir parnešk juos į miestą“. 41 Berniukui vos nuėjus, Dovydas pakilo iš savo slapnavietės prie akmens. Jis puolė kniūbsčia ant žemės ir tris kartus žemai nusilenkė. Pasibučiavę jiedu drauge verkė. Dovydas ilgiau verkė.

42 Tada Jonatanas tarė Dovydui: „Eik ramybėje, nes mudu abu esame prisiekę VIEŠPATIES vardu, tardami: 'Tebūna VIEŠPATIS su manimi ir tavimi, su mano palikuonimis ir tavo palikuonimis amžinai'“.

21 Dovydas ir Nobės kunigas

¹Tada Dovydas nuėjo savo keliu, o Jonatanas sugrįžo į miestą. ²Dovydas atėjo į Nobę pas kunigą Ahimelechą. Išsigandęs Ahimelechas išėjo Dovydo pasitikti. „Kodėl tu ateini vienas? – tarė jis. – Kodėl nėra nė vieno kito su tavimi?“ – jis klausė. ³Dovydas kunigui Ahimelechui atsakė: „Mane karalius pasiuntė su reikalu ir įsakė: 'Tenežino joks žmogus nieko apie

reikalą, kuriuo tavo siunčiu, ar apie tau duotą įsakymą'. Užtat ir nurodžiau savo vyrams susitikti tokioje ir tokioje vietoje. ⁴O dabar, – ką turi po ranka? Duok man penketą kepalų duonos arba ką gali rasti“. ⁵*Kunigas Dovydui atsakė: „Paprastos duonos neturiu po ranka, tik pašventintos duonos. Galite jos valgyti, jei vyrai yra susilaikę nuo moterų“. ⁶Dovydas, atsakydamas kunigui, tarė: „Aš laiduoju, kad moterys buvo atskirtos nuo mūsų, kaip ir praityje. Kada tik leisdavausi į žygį, net ir į paprastą kelionę, visų mano vyrų indai* būdavo pašventinti. Juo labiau šiandien, kai mūsų kelionė yra pašventinama ginklais!“ ⁷Kunigas tad davė jam pašventintos duonos, nes ten kitos duonos nebuvo, kaip tiktai Artumo duona, kuri buvo paimta iš VIEŠPATIES akivaizdos ir tuo pačiu laiku pakeista šilta duona.

8 Tą dieną ten buvo vienas iš Sauliaus pareigūnų, užlaikytas VIEŠPATIES akivaizdoje, vardu Doegas Edomietis. Jis buvo vyriausiasis Sauliaus kerdžius.

Galijoto kalavijas ⁹Tada Dovydas tarė Ahimelechui: „Ar nėra čia pas tavo kokios ieties ar kalavijo? Nepasiėmiau nei savo kalavijo, nei jokių savo ginklų, nes karaliaus reikalas vertė labai skubėti“. – ¹⁰„Štai, – atsakė kunigas, – ten, už efodo, įvyniotas į drabužį yra kalavijas Galijoto – filistino, kurį užmušei Elos slėnyje. Jei nori jį imti, imk, nes kito, išskyrus jį, čia nėra“. Dovydas atsakė: „Kito tokio nėra! Duok jį man!“

Dovydas bėglys pas filistinus ¹¹Dovydas leidosi į kelionę ir tą dieną pabėgo nuo Sauliaus. Jis atbėgo pas Gato karalių Achisą. ¹²Achiso dvariškiai jam sakė: „Na!

21,5-7: ... jei vyrai yra susilaikę nuo moterų: kunigas Ahimelechas, duodamas pašventintą duoną Dovydui ir jo vyrams, reikalauja, kad jie būtų laisvi nuo apeiginio nešvarumo, siejamo Senojo Testamento laikais su vedybinių lyties veiksmu (žr. Kun 15,18). Dovydo atsakymas remiasi

žygio nuostatais šventojo karo metu (žr. Įst 23,10). Izraeliečių kareiviai, pašaukti prie ginklų, turėdavo susilaikyti nuo vedybinių lytinių santykių.

21,6: ... vyrų indai: eufemizmas vyriškos lyties organams ženklinti.

Ar tai ne Dovydas, krašto karalius? Argi jis nėra tas, apie kurį jie dainuoja, šokdami ratelius:

‘Saulius užmušė savo tūkstančius,
o Dovydas savo dešimtis
tūkstančių?’”

13 Tuos žodžius Dovydas paėmė į širdį ir Gato karaliaus Achišo labai bijojo. 14 Užtat kada tik būdavo tarp jų, jis apsimesdavo bepročiu ir, jiems bandant jį sutramdyti, elgdavosi kaip pamišėlis: kleizodavo ženklus ant miesto vartų durų ir varvindavo seiles sau į barzdą. Galop Achišas tarė savo dvariškiams: “Jūs matote, kad tas vyras pamišęs! Kodėl tat reikėjo jį pas mane atvesti? 15 Nejau man pamišėlių trūksta, kad jūs atvedėte šį vyruką prieš mane maivytis? Argi turėtų toks į mano namus įeiti?”

22 Dovydas iš ten išėjo ir nubėgo į Adulamo olą.* Išgirdę apie tai, jo broliai ir visi jo tėvo namai suėjo ten pas jį. 2 Kas tik buvo nuskurdęs ar kas tik buvo prasiskolinęs, ar kas tik buvo apkartintos širdies, dėjosį prie jo. Jis tapo jų vadu. Su juo buvo apie keturis šimtus vyrų.

3 Iš ten Dovydas nuėjo į Moabo Mizpę. Moabo karaliui jis tarė: “Prašyčiau leisti mano tėvui ir motinai ateiti pas tave, kol sužinosiu, ką Dievas nori man daryti”. 4 Jis paliko juos pas Moabo karalių, ir jie pas jį gyveno visą laiką, kol Dovydas buvo savo tvirtovėje.* 5 Tačiau pranašas Gadas tarė Dovydui: “Nesėdėk tvirtovėje! Tuojau pat eik į Judo žemę!” Taigi Dovydas paliko tvirtovę ir nuėjo į Hereto mišką.

Doegas išduoda Ahimelechą 6 Saulius išgirdo, kad Dovydas ir su juo buvusieji vyrai buvo aptikti. Tuomet Saulius sėdėjo Gibeoje, po tamarisko medžiu ant

kalvos, su ietimi rankoje, apsuptas visų savo dvariškių. 7 Aplink save stovintiems dvariškiams Saulius tarė: “Klausykitės, Benjaminai vyrai! Ar Išajo sūnus duos kiekvienam iš jūsų laukų ir vynuogynų? Ar padarys jus visus tūkstantininkais ir šimtininkais? 8 Ar tai dėl to prieš mane susimokėte? Juk niekas man nepasako, kad mano sūnus susidėjo su Išajo sūnumi, nė vienas iš jūsų nesirūpina manimi ir nepasako man, kad mano sūnus sukurstė mano tarną tykoti manęs iš pasalų, kaip jis šiandien ir daro”. 9 Doegas Edomietis,* stovėjęs tarp Sauliaus dvariškių, atsiliepdamas tarė: “Aš mačiau Išajo sūnų, atėjusį į Nobę, pas Ahitubo sūnų Ahimelechą. 10 Jo labui jis VIEŠPATIES teiravosi, aprūpino jį maistu ir atidavė jam filistino Galijoto kalaviją”.

Saulius nubaudžia kunigus 11 Karalius pasiuntė pašaukti Ahitubo sūnų Ahimelechą ir visus kunigus, priklausiusius jo tėvo namams Nobėje. Jie visi atėjo pas karalių. 12 Tada karalius tarė: “Klausykis atidžiai, Ahitubo sūnau!” – “Aš čia, mano viešpatie!” – jis atsakė. 13 Saulius jo klausė: “Kodėl prieš mane susimokėte, tu ir Išajo sūnus? Tu davei jam duonos bei kalaviją ir teiravausi Dievo jo labui, kad jis prieš mane sukiltų ir tykotų manęs iš pasalų, kaip jis šiandien ir daro!”

14 Ahimelechas, atsakydamas karaliui, tarė: “Kuris iš visų tavo dvariškių yra taip ištikimas kaip Dovydas? Jis yra karaliaus žentas, tavo asmens sargybos vadas ir laikomas pagarboje tavo namuose. 15 Ar pirmą kartą aš teiravausi Dievo jo labui? Jokių būdu ne! Tegu karalius neprikiša kaltės savo tarnui ar kam nors iš mano tėvo namų,

22,1: ... *Adulamo ola*: vietovė į pietvakarius nuo Betliejaus, paties Dovydo tėviškėje.

22,4-5: ... *savo tvirtovėje*: Adulamo olos labirinte. Judo dykumos olos buvo saugi vieta Dovydo vy-

rams ir jų šeimoms.

22,9: ... *Doegas Edomietis*: svetimtautis iš Edomo krašto, prisidėjęs prie Sauliaus ir užėmęs svarbią vietą Sauliaus dvare.

nes tavo tarnas nieko – nei mažai, nei daug – apie tai nežinojo”. ¹⁶Bet karalius tarė: “Ahimelechai, tu mirsi! Tu ir visi tavo namai!” ¹⁷* Ir karalius įsakė aplink jį stovintiems asmenims sargybai: “Pulkite! Užmuškite VIEŠPATIES kunigus, nes ir jų rankos yra su Dovydu! Jie žinojo, kad jis buvo bėglys, bet man to nepranešė”. Bet karaliaus tarnai nenorėjo pakelti rankos prieš VIEŠPATIES kunigus. ¹⁸Tuomet karalius tarė Doegui: “Tu, Doegai, išdrįsk! Pulk kunigus!” Doegas Edomietis paėjo pirmyn ir pats puolė kunigus. Tą dieną jis užmušė aštuoniasdešimt penkis vyrus, nešiojusius lininį efodą. ¹⁹Nobė – kunigų miestą – jis ištiko kalaviju; vyrus ir moteris, vaikus ir mažylius, jaučius, asilus ir avis – visa jis ištiko kalaviju.

Ahimelecho sūnus Abjataras pabėga ²⁰* Bet vienas Ahitubo sūnaus Ahimelecho sūnus, vardu Abjataras, išsigelbėjo ir nubėgo pas Dovydą. ²¹Kai Abjataras pranešė Dovydui, kad Saulius išžudė VIEŠPATIES kunigus, ²²Dovydas tarė Abjatarui: “Tą dieną ten buvo Doegas Edomietis, aš žinojau, jog jis tikrai išduos Sauliui. Aš laikau save kaltu už gyvybę visų tavo tėvo namuose. ²³Gyvenk su manimi ir nebijok, nes kas ieškotų tavo gyvasties, turės ieškoti ir mano gyvasties. Būsi saugus su manimi”.

23 Dovydas gina Keilą nuo filistinų ¹* Dovydui buvo pranešta: “Štai filistinai puola Keilą ir plėšia klojimus”. ²Dovydas klausė VIEŠPATIES, teiraudamasis: “Ar turiu eiti ir užpulti tuos filistinus?” VIEŠPATS atsakė Dovydui: “Eik filistinų pulti ir išgelbėk Keilą”. ³Bet Do-

vydo vyrai jam sakė: “Štai, mes bijome net čia, Judo žemėje! O kas bus tada, kai nu eisime į Keilą kovoti su filistiniais?” ⁴Dovydas tad vėl teiravosi VIEŠPATIES. VIEŠPATS jam atsakė: “Taip! Tuoju pat žygiuok į Keilą, nes aš paduosiu filistinus tau į rankas”. ⁵Dovydas ir jo vyrai nuėjo į Keilą ir kovojo su filistiniais. Jis išsivarė jų galvijas ir laimėjo prieš juos didelę pergalę. Taip Dovydas išgelbėjo Keilos gyventojus.

⁶Kai Ahimelecho sūnus Abjataras atbėgo pas Dovydą į Keilą, jis atėjo su efodu rankoje.*

⁷Sauliui buvo pranešta, kad Dovydas yra atėjęs į Keilą. “Dievas padavė jį man į rankas, – sakė sau Saulius, – nes jis, įeidamas į miestą su vartais ir sklėsčiais, užsidarė narvė”. ⁸Saulius tad pašaukė visas karines pajėgas prie ginklų žygiuoti į Keilą ir apsupti Dovydą ir jo vyrus. ⁹Dovydas, sužinojęs, kad Saulius rengia jam pikta, paliepė kunigui Abjatarui: “Atnešk efodą!” ¹⁰Tuomet Dovydas tarė: “O VIEŠPATIE, Izraelio Dieve, tavo tarnas išgirdo, kad Saulius rengiasi ateiti į Keilą ir dėl manęs sunaikinti miestą. ¹¹Ar Saulius ateis, kaip tavo tarnas yra girdėjęs? O VIEŠPATIE, Izraelio Dieve, maldauju tave, pasakyk savo tarnui”. – “Ateis,” – atsakė VIEŠPATS. ¹²Tuomet Dovydas tarė: “Ar Keilos didžiūnai išduos mane ir mano vyrus Sauliui?” – “Išduos,” – atsakė VIEŠPATS. ¹³Tada Dovydas ir jo vyrai, kurių buvo apie šešis šimtus, tuoju paliko Keilą ir klajojo iš vienos vietos į kitą. Kai Sauliui buvo pranešta, kad Dovydas yra išbėgęs iš Keilos, jis nutraukė žygį. .

22,17: Sauliaus kareiviai atsisakė pakelti ranką prieš savo tautiečius – kunigus.

22,20-23: Vėliau Abjataras atliko svarbų vaidmenį Dovydo karaliavimo istorijoje.

23,1-14: Keila buvo pietuose nuo Adulamo.

Atrodo, kad šis miestas tuomet nepriklausė nei Judo giminei, nei filistinams. Dovydas padėjo Keilos gyventojams apsiginti nuo filistinų.

23,6: ... su efodu rankoje: su dėže, kurioje buvo laikomi Urimai ir Tumimai.

Dovydas ir Jonatanas Horeše ¹⁴Dovydas gyveno Judo dykumos tvirtovėse;* gyveno Zifo dykumos aukštumose. Saulius nuolat jo ieškojo, bet Dievas nepadavė Dovydo į jo rankas.

15 Būdamas Horeše Zifo dykumoje, Dovydas sužinojo, kad Saulius buvo išėjęs ieškoti jo gyvybės. ¹⁶Kartą Sauliaus sūnus Jonatanas atėjo į Horešą pas Dovydą ir pastiprino jo ranką Dievo vardu. ¹⁷Sakė jam: „Nebijok, nes mano tėvo Sauliaus ranka niekad tavęs nepalies. Tu būsi Izraelio karalius, o aš būsiu antrasis po tavęs. Net mano tėvas Saulius žino, kad taip yra“. ¹⁸Tada jiedu sudarė sandorą VIEŠPATIES akivaizdoje. Dovydas pasiliko Horeše, o Jonatanas sugrįžo į savo namus.

Zifo gyventojų klasta ¹⁹Keletas Zifo gyventojų atėjo pas Saulių į Gibeą ir tarė: „Dovydas slapstosi tarp mūsų Horešo tvirtovėse* prie Hachilos kalvos į pietus nuo Ješimono. ²⁰Nūn tad, karaliau, kada tik panorėsi ateiti, ateik! Mes savo ruožtu paduosime jį karaliui į rankas“. ²¹Saulius atsakė: „Būkite VIEŠPATIES palaiminti už man parodytą užuojautą! ²²Prašyčiau grįžti ir dar kartą ištirti. Tiksliai sužinokite, kur yra jo lankoma lindyne ir kas jį ten matė, nes man pranešta, kad jis yra labai klastingas. ²³Apžiūrėkite ir sužinokite visas jo lindynes, kuriose jis yra slapstęsis, ir sugrįžkite pas mane, kai būsite tikri. Tada aš su jumis eisiu, ir jei jis yra toje srityje, aš jį suieškosiu tarp visų Judo klanų“. ²⁴Jie tad tuojau iškeliavo į Zifą pirma Sauliaus.

Dovydas ir jo vyrai buvo Maono dykumoje, Araboje, į pietus nuo Ješimono. ²⁵Sauliui ir jo vyrams atėjus jo ieškoti, buvo pranešta apie tai Dovydui. Jis nusileido

prie uolos, esančios Maono dykumoje. Saulius, apie tai išgirdęs, vijosi Dovydą į Maono dykumą. ²⁶Saulius skynėsi sau keilų vienu kalno šlaitu, o Dovydas ir jo vyrai buvo kitoje kalno pusėje. Dovydui skubant pabėgti nuo Sauliaus, o Sauliui ir jo vyrams stengiantis apsupti Dovydą bei jo vyrus ir juos sugauti, ²⁷pas Saulių atėjo pasiuntinys ir tarė: „Skubėk eiti į žygį, nes filistinai užpuolė kraštą!“ ²⁸Taigi Saulius liovėsi vyti Dovydą ir nužygiavo prieš filistinus. Užtat ta vieta ir buvo pavadinta Pabėgimo uola.

24 Dovydas pasigaili Sauliaus ¹Iš ten Dovydas palipo į En-Gedį* ir apsistojo jo kalnų tvirtovėse. ²Kai, nuvijęs filistinus, Saulius sugrįžo, jam buvo pranešta: „Štai Dovydas yra En-Gedžio dykumoje“. ³Tada Saulius, pasiėmęs iš viso Izraelio tris tūkstančius rinktinių vyrų, išėjo ieškoti Dovydo bei jo vyrų laukinių ožkų uolų kryptimi.* ⁴Jis atėjo prie avidžių šalia kelio. Ten buvo ola, ir Saulius įėjo į ją nusilengvinti. O Dovydas ir jo vyrai sėdėjo olos gale.

5 Dovydo vyrai sakė jam: „Štai ta diena, apie kurią VIEŠPATS tau kalbėjo: 'Aš paduosiu tavo priešą tau į rankas. Tu gali pasielgti su juo, kaip tau patinka'“. Dovydas prislinko ir vogčiomis atplovė Sauliaus skraistės skverną. ⁶Bet paskui Dovydui gėlė širdį, kam jis nuplovė Sauliaus skraistės skverną. ⁷„Tegu VIEŠPATS mane apsaugo, – sakė jis savo vyrams, – kad aš drįsau padaryti tokį dalyką savo viešpačiui – VIEŠPATIES pateptajam, pakeldamas ranką prieš jį. Juk jis yra VIEŠPATIES pateptasis!“ ⁸Tais žodžiais Dovydas smarkiai sudraudė savo vyrus ir Sauliaus užpulti jiems neleido.

23,14,19: ... *tvirtovėse*: ne žmonių rankomis statytose, bet dykumos kalnų olose ir plyšiuose.
24,1: ... į *En-Gedį*: vietovė vakarinėje Negy-

vosios jūros pakrantėje.

24,3: ... *laukinių ožkų uolų kryptimi*: labai vaizdus En-Gedį vietovės aprašas.

Saulius paliko olą ir nuėjo savo keliu.
⁹Tada ir Dovydas pakilo ir, išėjęs iš olos, pašaukė Saulių: „Mano valdove, karaliau!“ Sauliui atsigręžus pasižiūrėti, Dovydas su didžia pagarba žemai nusilenkė. ¹⁰Sauliui Dovydas tarė: „Kodėl klausai žodžių žmonių, kurie sako: ‘Štai Dovydas nori tau pikta padaryti’?“ ¹¹Savo akimis tu gali dabar matyti, kad VIEŠPATS šiandien oloje buvo padavęs tave man į rankas. Nors jie ir ragino tave užmušti, bet aš tavęs pasigailėjau. Tariau sau: ‘Rankos prieš savo valdovą nepakelsiu, nes jis yra VIEŠPATIES pateptasis’. ¹²Štai, mano tėve, gerai pasižiūrėk į savo skraistės skverną mano rankoje, nes, įjaudamas skverną nuo tavo skraistės, aš tavęs neužmušiau! Gali tad tikrai žinoti ir matyti, kad mano rankose nėra nieko pikta ir maištinga. Tau aš nesu nusidėjęs, nors tu mane vejiesi, norėdamas užmušti. ¹³Tebūna VIEŠPATS mūsų teisėjas! Tegu jis pats įvykdo tau kerštą už mane, bet mano ranka nebus pakelta prieš tave! ¹⁴Kaip sako sena patarlė: ‘Nedori darbai ateina iš nedorėlių!’ Mano ranka nebus pakelta prieš tave. ¹⁵Prieš ką yra išėjęs Izraelio karalius? Ką jis vejasi? Nustipusį šunį* ar vienišą blusą? ¹⁶Tebūna tad VIEŠPATS teisėjas, tegu teisia mane ir tave! Tegu jis įsidėmi, tegu jis mano bylą apgina ir tegu jis mane prieš tave pateisina!”

¹⁷Kai Dovydas pabaigė sakyti Sauliui visus tuos dalykus, Saulius tarė: „Ar tai tavo balsas, mano sūnau Dovydai?“ Ir Saulius pravirkto balsu. ¹⁸“Ne aš, bet tu esi teisus, – tarė jis Dovydui, – nes man tu at-

mokėjai gerumu, o aš tau mokėjau piktu-
 mu. ¹⁹Taip, tu ką tik parodei, kaip kilniai elgeisi su manimi, nes, VIEŠPAČIUI padavus mane tau į rankas, tu manęs neužmušei. ²⁰*Kai žmogus užklumpa savo priešą, argi jis leidžia jam sveikam savo keliu eiti? Tegu VIEŠPATS atlygina tau gerumu už tai, ką tu man šiandien padarei. ²¹Nūn, tikėk manimi, aš žinau, kad tu tikrai tapsi karaliumi ir kad karaliavimas Izraelyje pereis į tavo rankas. ²²Prisiek tad man VIEŠPAČIU, kad nesunaikinsi po manęs mano palikuonių ir neištrinsi iš mano tėvo namų mano vardo”. ²³Sauliui Dovydas prisiekė.

Tada Saulius sugrįžo į savo namus, o Dovydas ir jo vyrai palipo į kalnų tvirtovę.

25 Samuelio mirtis. Pasakojimas apie Nabalą ir Abigailę ¹*Samuelis mirė, ir visas Izraelis susirinko jo apraudoti. Palaidojo prie jo namo Ramoje.

Tada Dovydas nuėjo į Parano dykumą.*
²Maone gyveno žmogus, kurio nuosavybė buvo Karmelyje. Tas žmogus buvo labai turtingas. Jis turėjo tris tūkstančius avių ir tūkstantį ožkų. Tuo metu jis kirpo avis Karmelyje. ³Žmogaus vardas buvo Nabalas, o vardas jo žmonos – Abigailė. Moteris buvo protinga ir graži, bet vyras buvo šiurkštus žmogus ir nedorėlis. Jis buvo iš Kalebo klanu. ⁴Dovydas, būdamas dykumoje, išgirdo, kad Nabalas kerpa savo avis. ⁵Dovydas tad pasiuntė dešimt vaikinų. Vaikinams Dovydas nurodė: “Palip-

24,15: Šunys tomis dienomis nebuvo laikomi pagarboje. *Nustipęs šuo* reiškė mažiau negu niekniekį (žr. 2 Sam 9,8; 16,9).

24,20-21: Pasakojimas apie įvykį baigiasi, kai Saulius ašarodamas atiduoda karalystę Dovydui (žr. 1 Sam 23,17).

25,1: Žinia apie Samuelio mirtį. Nekrologo trumpumas stebina. Turbūt jis yra knygos redak-

toriaus pastaba, pakartota 1 Sam 28,3. *Dovydas... į Parano dykumą*: Parano dykuma yra pernelyg toli pietuose nuo Judo žemės. Vargu ar tuo metu Dovydas čia slapstėsi nuo Sauliaus. Graikiškoji Septuaginta verčia ... *į Maono dykumą*. Ši dykuma yra dalis Judėjos tyrų. Kai kurie šiuolaikiniai vertimai seka Septuaginta.

kite į Karmelį. Nuėję pas Nabalą, jį mano vardu pasveikinkite. ⁶Taip sakykite: 'Už gyvenimą! Ramybė tau ir ramybė tavo namams! Ramybė visam, ką turi! ⁷Girdžiu, kad dabar kerpi avis. Kaip žinai, tavo pie-menys buvo su mumis, mes jų neskriaudėme, ir jie nieko nepasigedo per visą laiką, kol jie buvo Karmelyje. ⁸Prašyčiau paklausti savo vaikinų, ir jie tau pasakys. Todėl teranda mano vaikinai malonę tavo akyse, nes atėjome šiuo ypatingu metu. Prašyčiau duoti, ką tik turi po ranka, savo tarnams ir savo sūnui Dovydui'".

⁹Dovydo vaikinai nuėję pakartojo visus tuos žodžius Nabalui Dovydo vardu. Jiems nutilus, ¹⁰Nabalas Dovydo tarnams atsakė: "Kas tas Dovydas? Kas tas Išajo sūnus? Nūdien yra daug vergų, kurie bėga nuo savo šeiminių. ¹¹Nejau imsiu savo duoną, vandenį* bei mėsą, kurią paskerdžiau savo avių kirpėjams, ir duosiu nežinia iš kur atėjusiems vyrams?" ¹²Dovydo vaikinai tad grįžo nueitu keliu. Sugrįžę visa tai jam papasakojo. ¹³Savo vyrams Dovydas tarė: "Visi prisisekite savo kalavijus!" Kiekvienas jų prisisegė kalaviją, ir pats Dovydas prisisegė kalaviją. Apie keturis šimtus vyrų leidosi eiti su Dovydu, o du šimtai pasiliko prie daiktų.

¹⁴Nabalo žmonai Abigaili vienas iš Nabalo vaikinų pasakė: "Štai Dovydas atsiuntė iš dykumos pasiuntinius pasveikinti mūsų šeiminių, o jis juos labai įžeidė. ¹⁵Tačiau tie vyrai buvo mums labai geri, mūsų neskriaudė, ir mes nieko nepasigedome per visą laiką, kol klajojome su jais, būdami gamtos prieglobstyje. ¹⁶Siena mums jie buvo ir naktį, ir dieną – visą laiką, kai buvome su jais, gandydami avis. ¹⁷Nūn tad žinok tai ir pagalvok, ką turėtu-mei daryti, nes nelaimė tikrai gresia mūsų

šeimininkui ir visiems jo namams. Jis yra toks niekšingas žmogus, kad niekas negali su juo kalbėtis".

¹⁸Skubiai Abigailė paėmė du šimtus kepalų duonos, du vynmaišius vyno, penkias jau iškeptas avis, penkis saikus pagruzdintų grūdų, šimtą kekių razinų ir du šimtus papločių iš figų. Sukrovusi juos ant asilų, ¹⁹savo vaikinams ji tarė: "Eikite pirma manęs. Aš seksiu jums iš paskos". Bet savo vyrui Nabalui ji nieko nesakė. ²⁰Atsitiko, kad, jai jojant ant asilo ir leidžiantis žemyn kalno tarpekliu, Dovydas ir jo vyrai leidosi žemyn jos link. Su jais ji susitiko. ²¹Dovydas buvo ką tik pasakęs: "Iš tikrųjų be reikalo taip saugojau to žmogaus nuosavybę dykumoje, kad niekas nepražuvo iš to, kas jam priklausė, nes jis man dabar atsilygino piktu už gerai! ²²Tegu Dievas tai padaro ir dar teprideda Dovydo priešams, jei, nespėjus rytui išaušti, aš palikčiau gyvą bent vieną vyriškį iš tų, kurie jam priklauso".

²³Abigailė, pamačiusi Dovydą, skubiai nulipo nuo asilo ir, puldama prieš Dovydą kniūbsčia nusilenkė iki žemės. ²⁴Parpuolusi prie jo kojų, ji maldavo: "Tekrinta tik ant manęs, mano viešpatie, ši kaltė! Prašyčiau leisti tavo tarnaitę tau kalbėti ir išklausti tavo tarnaitės žodžių. ²⁵Prašyčiau, mano viešpatie, nekreipti dėmesio į Nabalą – tą niekšingą žmogų, nes koks jo vardas, toks jis ir yra! Jo vardas reiškia 'Kvailys',* ir jis yra kvailas. O aš, tavo tarnaitė, nemačiau savo viešpaties vaikinų, kuriuos tu siuntei.

²⁶Nūn tad, mano viešpatie, kaip gyvas VIEŠPATS ir kaip tu esi gyvas, kadangi VIEŠPATS sulaukė tave nuo kraujo kaltės ir nuo keršto savo paties ranka, tegu tavo priešai ir ieškantys pikta mano viešpačiui

25,11: ... {savo} vandenį: graikiškoji Septuaginta skaito *savo vyną*.

25,25: *Nabal* hebrajų kalba reiškia *Kvailį* – nepataisomą Kvailį.

tampa kaip Nabalas. ²⁷O dabar ši dovana, kurią tavo tarnaitė atnešė savo viešpačiui, tegu būna duota vaikinams, sekantiems paskui mano viešpatį. ²⁸Prašyčiau atleisti tavo tarnaitę nusižengimą, nes VIEŠPATS tikrai suteiks mano viešpačiui išliekančius namus dėl to, kad mano viešpats kovoja VIEŠPATIES kovas, ir jokio pikto neturi būti rasta tavyje per visą tavo gyvenimą. ²⁹Jei pakiltų žmogus tavęs persekioti ir tavo gyvybės ieškoti, mano viešpaties gyvybė bus įrišta į gyvųjų ryšulėlį* VIEŠPATIES, tavo Dievo, globoje, bet gyvybę tavo priešų jis nusiųs tarsi iš svaidyklės. ³⁰Kai VIEŠPATS bus įvykdęs mano viešpačiui visa gera, ką jis yra tau pažadėjęs, ir bus paskyręs tave Izraelio valdovu, ³¹mano viešpaties širdis bus laisva nuo sielojimosi ir graužimosi už be reikalo išlietą kraują ar savo ranka įvykdytą kerštą. O kai VIEŠPATS bus padaręs mano viešpatį laimingą, tada atsimink savo tarnaitę”.

³²Dovydas tarė Abigaili: “Tebūna palaimintas VIEŠPATS, Izraelio Dievas, atsiuntęs tave šiandien manęs pasitikti! ³³Tebūna pagirta tavo sveika nuožiūra, ir palaiminta būk tu, sulaikiusi mane šiandien nuo kraujo kaltės ir atkeršijimo savo paties ranka! ³⁴Nes kaip gyvas VIEŠPATS, Izraelio Dievas, sulaikęs mane daryti tau pikta, jei nebūtumei skubėjusi ir atėjusi manęs sutikti, tikrai dar prieš rytui auštant nė vieno vyriškio nebūtų išlikę Nabalui”. ³⁵Tada Dovydas priėmė iš jos rankų, ką ji buvo jam atnešusi, ir tarė jai: “Eik ramybėje į savo namus! Tikėk manimi, aš paklausiau tavo balso ir įvykdžiau tavo prašymą”.

³⁶Abigailė parėjo namo pas Nabalą. Žiūri, jis kelia vaišes tarsi karaliaus puotą savo namuose. Nabalas buvo linksmai nusiteikęs, nes labai girtas, todėl ji iki ryto jam visiškai nieko nesakė. ³⁷Kitą rytą, kai vynas buvo iš Nabalo išgaravęs, jo žmona jam papasakojo visa, kas buvo įvykę. Jam širdis apmirė krūtinėje, ir jis tarsi suakmenėjo.* ³⁸Praslinkus maždaug dešimčiai dienų, VIEŠPATS ištiko Nabalą, ir jis numirė. ³⁹Išgirdęs, kad Nabalas mirė, Dovydas tarė: “Tebūna palaimintas VIEŠPATS, kuris atlygino Nabalui už man padarytą įžeidimą ir savo tarną sulaukė nuo pikto! VIEŠPATS grąžino Nabalo nedorus darbus jam pačiam ant galvos”. Tada Dovydas išsiuntė pas Abigailę pasiuntinius prašyti jos rankos, paimti ją sau žmona. ⁴⁰Dovydo tarnai, atėję pas Abigailę į Karmelį, jai tarė: “Dovydas pasiuntė mus pas tave paimti tave jam žmona”. ⁴¹Ji pakilo ir, nusilenkusi veidu lig žemės, tarė: “Laikykite savo tarnaitę verge plauti mano viešpaties tarnų kojas”. ⁴²Tada Abigailė skubiai atsikėlė ir, užsėdusi ant asilo, išjojo drauge su savo penkiomis tarnaitėmis paskui Dovydo pasiuntinius ir tapo jo žmona.

⁴³Dovydas buvo paėmęs žmona Ahinoamą iš Jezreelio. Taigi abi jos tapo jo žmonomis. ⁴⁴Saulius savo dukterį Michalę – Dovydo žmoną – buvo atidavęs žmona Lajišo sūnui Paltijui iš Galimų.

26 Dovydas pasigaili Sauliaus
¹* Zifo žmonės atėjo pas Saulių Gibeoję ir sakė: “Dovydas slapstosi Hachilos kalvoje priešais Ješimoną”. ²Saulius tad

25,29: ... *į gyvųjų ryšulėlį*: posakis turbūt susijęs su papročiu surišti brangenybes apsaugai į skepetą ar maišelį. Abigailė nori, kad Dovydas visą laiką jaustųsi ramus ir saugus, o jo priešai būtų nuolat įvykių mėtomi kaip akmenėliai iš svaidyklės.

25,37: ... *tarsi suakmenėjo*: turbūt Nabalą ištiko širdies priepuolis.

26,1-25: Šis pasakojimas apie Dovydą ir Saulių yra panašus į pasakojimą 1 Sam 23,15-24,22 skaitinyje. Turime arba du panašius įvykius, kuriems žodiniame ir rašytame tikėjimo kraityje buvo duota panaši apybrėža, arba du panašius pasakojimus apie tą patį įvykį. Vienas ir kitas pasakojimas pabrėžia Dovydo kilnų elgesį su priešu.

tuojau pat nužygiavo į Zifo dykumą drauge su trimis tūkstančiais rinktinių Izraelio vyrų ieškoti Dovydo Zifo tyruose. ³Saulius įsirengė stovyklą prie kelio ant Hachilos kalvos, esančios priešais Ješimoną. O Dovydas tuo metu laikėsi dykumoje. Pastebėjęs, kad Saulius yra atžygiavęs jo ieškoti į dykumą, ⁴Dovydas pasiuntė žvalgus ir sužinojo, kad Saulius buvo tikrai atvykęs. ⁵Tada pats Dovydas nuėjo į vietą, kur buvo Sauliaus stovykla. Dovydas išžvalgė vietą, kur miegojo Saulius drauge su Nero sūnumi Abneriu, savo kariuomenės vadu. Saulius miegojo užkardos viduje, o kareiviai buvo išsidėstę aplink jį.

6* Dovydas kreipėsi į hetitą Ahimelechą ir Zerujos sūnų Abišajį, Joabo brolių, tardamas: „Kas nulips su manimi į Sauliaus stovyklą?“ Abišajis atsakė: „Aš nulipsiu su tavimi“. ⁷Dovydas ir Abišajis tad atėjo prie kareivių nakčia, žiūri, Saulius kietai miega užkardos viduje, jo ietis įsmeigta į žemę prie jo galvos, o Abneris ir kareiviai aplink jį miega. ⁸„Šiandien VIEŠPATS padavė tau į rankas tavo priešą! – tarė Abišajis Dovydui. – Leisk tad man vienu ieties smūgiu prismeigti jį prie žemės. Dusk jam smogti man nereikės“. ⁹Bet Dovydas Abišajui atsakė: „Neužmušk jo, nes kas gali pakelti ranką prieš VIEŠPATIES pateptąjį* ir būti be kaltės?“ ¹⁰Dovydas tęsė: „Kaip VIEŠPATS gyvas, pats VIEŠPATS ištiks jį arba kai ateis jo diena mirti, arba kai nužygiuos į mūšį ir žus. ¹¹Tesaugo mane VIEŠPATS, kad aš nepakelčiau rankos prieš VIEŠPATIES pateptąjį. Dabar tad paimek ietį, esančią jam prie galvos, bei vandens ąsotį, ir eikime sau“. ¹²Taigi Dovydas pa-

siėmė ietį bei vandens ąsotį, buvusius Sauliui prie galvos, ir jiedu pasitraukė. Nė vienas to nematė ir nepajuto, nė vienas nepabudo, nes visi miegojo. Kietas miegas iš VIEŠPATIES buvo juos apėmęs.

¹³Dovydas, perėjęs į kitą šlaitą, atsisėjo ant tolimos kalvos viršūnės. Tarp jų buvo didelis nuotolis. ¹⁴Dovydas pašaukė kareivius ir Nero sūnų Abnerį, tardamas: „Abneri! Ar neatsiliepsi?“ Atsiliėpdamas Abneris sušuko: „Kas tu esi, kad rėkauji karaliui?“ ¹⁵Abneriui Dovydas tarė: „Tu esi vyras, ar ne? Kito, kaip tu, nėra Izraelyje! Kodėl tad nebudėjai prie savo viešpaties karaliaus? Juk vienas iš kareivių atėjo karaliaus, tavo viešpaties, užmušti! ¹⁶Ką padarei, nėra gera! Kaip gyvas VIEŠPATS, esate verti mirties bausmės, nes nebudėjote prie savo viešpaties – prie VIEŠPATIES pateptojo. Nūn apsižvalgyk! Kur yra karaliaus ietis ar vandens ąsotis, buvęs jam prie galvos?“

Saulius prisipažįsta kaltas esąs

¹⁷Saulius, pažinęs Dovydo balsą, klausė: „Ar tai tavo balsas, mano sūnau Dovydai?“ – „Tai mano balsas, o karaliau, mano viešpatie,“ – atsakė Dovydas ¹⁸ir pridūrė: „Kodėl mano viešpats persekioja savo tarną? Ką aš padariau? Kokia kaltė yra mano rankoje? ¹⁹Dabar tad prašyčiau savo viešpatį karalių paklausti savo tarno žodžių. Jei pats VIEŠPATS yra sukurstęs tave prieš mane, tegu jis priima atnašos kvapą. Bet jei tai yra žmonės, tebūna jie VIEŠPATIES prakeikti, nes jie taip toli mane išvarė, kad aš negaliu šiandien turėti savo dalies VIEŠPATIES pavelde,* tarsi man sakytų: Eik, tarnauk kitiems dievams. ²⁰Dabar tad tegu

26,6: Abneris, Joabas ir Abišajis turėjo svarbų vaidmenį vėlesnėje Dovydo karaliavimo istorijoje (žr. 2 Samuelio knygą). Hetitas Ahimelechas buvo skirtingas asmuo nuo kunigo Ahimelecho, apie kurį pasakojama 1 Sam 21 skyriuje.

26,9: ... *VIEŠPATIES pateptąjį*: hebrajiškai *VIEŠPATIES mesiją*, o graikiškai *VIEŠPATIES kristų*.

Žr. 1 Sam 10,1. Aliejus, naudotas karaliui patepti, buvo iš alyvų. Nors kartais buvo patepami ir kunigai (žr. Iš 29,7) ir pranašai (žr. 1 Kar 19,16), patepimo apeiga buvo svarbesnė karaliui, negu kunigui ir pranašui. Karalius buvo imta vadinti Viešpaties pateptaisiais.

26,19: ... *VIEŠPATIES pavelde*: Izraelio žemėje

nekrinta mano kraujas ant žemės, toli nuo VIEŠPATIES Artumo, nes Izraelio karalius yra išėjęs ieškoti vienos blusos, tarsi kurapkos kalvose medžioti”.

21 O Saulius atsakė: “Aš nusidėjau! Sugrįžk, mano sūnau Dovyдай, daugiau aš tau niekad pikta nedarysiu, žinodamas, kad tu šiandien branginai mano gyvastį. Taip, aš elgiausi kvailai ir dariau didelę klaidą”.
22 Atsakydamas Dovyday tarė: “Štai ietis, o karaliau! Atsiųsk vaikiną jos paimiti. 23 VIEŠPATIS atlygina kiekvienam, kuris yra teisus ir ištikimas. Šiandien VIEŠPATS padavė tavę man į rankas, bet aš nepakėliau rankos prieš VIEŠPATIES pateptąjį. 24 Štai kaip šiandien tavo gyvybė buvo brangi mano akyse, lygiai taip brangi tebūna mano gyvybė VIEŠPATIES akyse ir teišgelbsti mane iš visų pavojų”. 25 Saulius Dovydayi tarė: “Būk palaimintas, mano sūnau Dovyдай! Tu daug pasieksi, tau visada seksis!”

Tada Dovyday nuėjo savo keliu, o Saulius sugrįžo namo.

27 Dovyday – bėglys Gate
1* “Vieną dieną, – sakė Dovyday sau širdyje, – aš tikrai žūsiu nuo Sauliaus rankos. Nieko geresnio nelieta man, kaip gelbėtis filistinų krašte. Saulius tada nustos manęs ieškoti visoje Izraelio žemėje, ir aš išsigelbėsiu iš jo rankų”. 2 Dovyday tad leidosi į kelionę drauge su savo šešiais šimtais vyrų ir perėjo pas Maocho sūnų Gato karalių Achišą. 3 Dovyday ir jo vyrai gyveno pas Achišą Gate, kiekvienas su savo šeima, o Dovyday su savo dviem žmonomis –

Ahinoama Jezreelite ir Abigaile iš Karmelio, Nabalo našle. 4 Kai Sauliui buvo pranešta, kad Dovyday yra pabėgęs į Gatą, jis daugiau jo nebeieškojo.

5 Dovyday kreipėsi į Achišą: “Jei radau malonę tavo akyse, tegu būna man duota vieta gyventi viename iš miestelių. Kam gi turėtų tavo tarnas gyventi su tavimi karališkajame mieste?” 6 Tą dieną Achišas jam davė Ziklagą. Užtat Ziklagas* ir priklauso Judo karaliams iki šios dienos. 7 Filistinų žemėje Dovyday išgyveno vienerius metus ir keturis mėnesius.

8* Dovyday ir jo vyrai eidavo ir užpuoldavo gešuritus, gizritus ir amalekitus – tautas, gyvenusias krašte nuo Telamo iki pat Šuro ir Egipto žemės. 9 Kada tik Dovyday užpuoldavo kokią vietovę, jis nepalikdavo gyvo nei vyro, nei moters, pasigrobdavo kaimenes ir bandas, asilus, kupranagarius bei drabužius ir sugrįždavo pas Achišą. 10 Kai Achišas paklausdavo: “Kur šiandien darei žygį?” – Dovyday atsakydavo: “Prieš Jerahmėlio klaną Negebą” ar: “Prieš kenitų Negebą”. 11 Dovyday nepalikdavo gyvo nei vyro, nei moters parvesti į Gatą, nes sau sakė: “Jie galėtų mus išduoti ir pasakyti: ‘Dovyday tai ir tai padarė’”. Taip Dovyday darė, ir toks buvo jo paprotys visą laiką, kai jis gyveno filistinų žemėje. 12 Achišas Dovydayu pasitikėjo. “Jo tauta – Izraelis – tikrai jo nekenčia, – sakė sau, – amžinai jis bus man pavaldus”.

28 Filistinai pradeda karą su Izraeliu 1 Atsitiko, kad tomis

(žr. 1st 32,8-10), ypatingoje Dievo globoje. Pažado Žemė – Šventoji Žemė – yra vieta, kurioje VIEŠPATS Dievas galėjo būti laisvai garbinamas. 27,1-12: Dovyday tapo filistinų vasalu. Sprendžiant iš 10-12 eilučių, atrodo, kad jis apgaudinėjo filistinus, tačiau 1 Sam 29,8 jis, regis, pabrėžia savo ištikimybę Achišui. Iš tikrųjų padėtis taip pasikeitė, kad Dovydayi neberekėjo imtis žygių savo ištikimybės įrodymui. Žr. 1 Sam 29,1-11.

27,6: “... Ziklagas priklauso Judo karaliams: kaip asmeniškai nuosavybė, išskirta iš giminių paveldo. Ir Jeruzalė turėjo panašias teises. Žr. 2 Sam 5,7-9.

27,8-12: Dovyday užpuoldinėjo tolimesnes ir izraeliečiams priešiškas tautas, dėdamasis, kad jis užpuola savo paties ar izraeliečiams draugiškas tautas, gyvenusias Negebe – pietinėje Palestinoje.

dienomis filistinai sutelkė pajėgas mūšiu su Izraeliu. Achišas Dovydui tarė: „Nūn, savaimė suprantama, tu ir tavo vyrai turite žygiuoti su mano pajėgomis”. ² „Puiku! Greitai tu pamatysi, ką tavo tarnas gali padaryti”, – atsakė Dovydas Achišui. Tada Dovydui Achišas tarė: „Labai gerai! Tave paskirsiu savo asmens sargybiniu visam gyvenimui”.

Saulius ir En-Doro žynė ³ O Samuelis jau buvo miręs. Visas Izraelis buvo jį apraudojęs ir palaidojęs Ramoje, jo paties mieste. Saulius buvo išvaręs iš krašto vėlių iššaukėjus ir žynius.

⁴ Filistinai susitelkė ir, atžygiavę prie Šunemo, įsirengė stovyklą. Saulius surinko visą Izraelį. Jie įsirengė stovyklą prie Gilboos. ⁵ Pamatęs filistinų stovyklą, Saulius išsigando. Širdis jam drebėjo iš išgąščio. ⁶ Saulius tad teiravosi VIEŠPATIES, bet VIEŠPATS jam neatsakė nei per sapnus, nei per Urimus, nei per pranašus. ⁷ Tuomet Saulius savo dvariškiams tarė: „Suraskite man moterį, iššaukiančią vėles, pas kurią galėčiau nueiti ir pasiteirauti”. Dvariškiai jam pasakė, kad En-Dore yra moteris, galinti iššaukti vėles.

⁸ Saulius tad persirengė, apsilvilkdamas kitus drabužius, ir leidosi į kelionę su dviem vyrais. Jie atėjo pas tą moterį nakčia. Saulius jai tarė: „Prašyčiau išburti man per vėlę. Iššauk man tą, kurį tau pasakysiu”. ⁹ Moteris jam atsakė: „Be abejo, tu žinai, ką Saulius yra padaręs ir kaip jis išnaikino iš krašto vėlių iššaukėjus ir žynius. Kodėl tad žabangas statai, kad mane gyvą

užmuštum?” ¹⁰ Bet Saulius VIEŠPAČIU jai prisiekė: „Kaip gyvas VIEŠPATS, dėl to tu nebūsi kalta”. ¹¹ Tada moteris paklausė: „O ką turiu tau iššaukti?” Jis atsakė: „Iššauk man Samuelį”. ¹² Pamačiusi Samuelį, moteris sušuko visu balsu. Sauliui moteris tarė: „Kodėl tu mane apgavai? Tu esi Saulius!” ¹³ „Nebijok, – tarė Saulius, – ką tu matai?” Moteris Sauliui atsakė: „Matau dvasią,* kylančią iš žemės”. ¹⁴ Jis klausė ją: „Kokia yra jos išvaizda?” „Išsina senas vyras, – ji atsakė, – jis yra apsigaubęs skraiste”. Tada Saulius pažino, kad tai Samuelis. Žemai nusilenkdamas, jis puolė kniūbsčia.

¹⁵ Samuelis tarė Sauliui: „Kodėl sudrumstei man ramybę, mane iššaukdamas?” – „Man gresia didelis pavojus, – atsakė Saulius, – filistinai kariauja su manimi, o Dievas pasitraukė nuo manęs. Jis nebeatsako man nei per pranašus, nei per sapnus. Užtat ir iššaukiau tave, kad pasakytum man, ką turėčiau daryti”. ¹⁶ Samuelis atsakė: „Kodėl tad klausi mane? Juk VIEŠPATS pasitraukė nuo tavęs ir tapo tavo priešu! ¹⁷ VIEŠPATS padarė tau lygiai taip, kaip jis kalbėjo per mane. VIEŠPATS išplėšė karalystę iš tavo rankos ir padavė tavo artimui – Dovydui! ¹⁸ Kadangi nepaklausei VIEŠPATIES balso ir neišliejai jo degančio pykčio ant Amaleko, todėl tai VIEŠPATS padarė tau šiandien. ¹⁹ Be to, VIEŠPATS paduos Izraelį drauge su tavimi į filistinų rankas. Rytoj tu ir tavo sūnūs būsite su manimi. VIEŠPATS paduos ir Izraelio stovyklą į filistinų rankas”.

28,9-12: Nekromantija – pasitarimu su mirusiais, t.y. vėlių ir dvasių iššaukimu, buvo dažnai užsiimama (žr. Iz 8,19; 2 Kar 21,6), nors tai ir buvo uždrausta įstatymu (žr. Įst 18,10-11; Kun 19,31; 20,6,27). Atrodo, kad Sauliaus laikais nekromantija buvo laikoma žalingu dalyku ir pavojumi tikrajai religijai. Saulius buvo bandęs ją išnaikinti, bet ilgainiui pats atkrito į senovinį pa-

protį. Su mirusiaisiais tartis mirtingam žmogui šiaip kapo, kada tik panorėjus, nėra įmanoma. Tačiau Dievas gali leisti mirusiajam pasirodyti gyvajam ir net apreikšti jam nežinomus dalykus.

28,13: *Matau dvasią...*: hebrajiškai ... *dievišką būtybę*, t.y. būtybę iš kito pasaulio – Šeolo, mirusiųjų buveinės. Šeolas buvo vaizduojamas kaip didžiulė tuščia vieta po plokščia žeme.

Saulius puola į neviltį ²⁰Saulius, klai-ko apimtas nuo Samuelio žodžių, tuojau pat sukniubo žemėje. Jam stigo ir jėgų, nes nebuvo nieko valgęs visą dieną ir visą naktį. ²¹Moteris priėjo prie Sauliaus ir, matydama, kad jis klaiko apimtas, jam tarė: „Štai tavo tarnaitė klausė tavo balso. Aš stačiau į pavojų savo gyvybę ir įvykdžiau tavo nurodymus. ²²Dabar tad prašyčiau, kad ir tu paklausytum savo tarnaitės balso. Leisk man padėti prieš tave riekę duonos. Valgyk, kad turėtumei jėgų eiti savo keliu”. ²³Jis atsisakė, tardamas: „Nevalgysiu”. Bet jo dvariškiams ir moteriai prisipyrus raginant, jis jų paklausė. Jis tad pakilo nuo žemės ir atsisėdo ant lovos. ²⁴Moteris turėjo namuose penimą veršiuką. Skubiai jį papjovė. Paėmusi miltų, juos užminkė ir iškepė neraugintų papločių. ²⁵Ji padėjo visa tai Sauliui bei jo dvariškiams, ir jie pavalgė. Tą pačią naktį jie pakilo ir išėjo.

29 Filistinų vadai atmeta Dovyda

¹*Filistinai telkė visas savo pajėgas prie Afeko, o izraeliečiai buvo pasistatę stovyklą palei šaltinį prie Jezreelio. ²Filistinų didžiūnai atžygiavo, kiekvienas eidamas su savo šimtinės ar tūkstančio gretomis. Dovydas ir jo vyrai atžygiavo eitynių gale, eidami su Achišu. ³Filistinų vadai klausė: „Ką čia veikia tie hebrajai?” Achišas filistinų vadams paaiškino: „Na, tai Dovydas, Izraelio karaliaus Sauliaus tarnas. Jis yra buvęs pas mane metus su viršum, ir aš negaliu jam nieko prikišti nuo to laiko, kai jis pabėgo nuo Sauliaus, iki šios dienos”. ⁴Filistinų vadai pyko ant jo. „Siųsk tą vyrą atgal, – jam tarė, – tegrįžta į vietą, kurią jam esi paskyręs. Į mūsų jis su

mumis nežygiuos, kitaip mūsųje jis gali tapti mums priešu. Juk kaip kitaip galėtų šis vyrukas atgauti savo valdovo malonę? Ar ne šių vyrų galvomis? ⁵Argi tai ne Dovydas, apie kurį jie šokdami dainuoja:

„Saulius užmušė savo tūkstančius,
o Dovydas savo dešimtis
tūkstančių?”

⁶Tada Achišas, pasišaukęs Dovydą, jam tarė: „Kaip gyvas VIEŠPATS,* tu esi doras vyras, ir man atrodo tinkama, kad žygiuotumei į mūsų ir iš mūsų su manimi, nes neradau tavyje nieko pikta nuo tavo atėjimo pas mane dienos iki šios dienos. Nepaisant to, kiti didžiūnai tavęs nepriima. ⁷Dabar tad grįžk atgal ramybėje. Nedaryk nieko, kas būtų pikta filistinų didžiūnų akyse”.

⁸Bet Dovydas tarė Achišui: „Ką padariau? Kuo neįtiko tavo tarnas nuo dienos, kurią pasirodžiau prieš tave, iki šios dienos, kad negaliu eiti ir kovoti su viešpaties karaliaus priešais?” ⁹Atsakydamas Dovydui, Achišas tarė: „Aš žinau, kad mano akyse esi taip tinkamas, kaip Dievo angelas. Bet, nepaisant to, filistinų vadai pasakė: ‘Į mūsų su mumis jis nežygiuos!’ ¹⁰Dabar tad atsikelk anksti rytą, tu ir su tavimi atėjusieji tavo valdovo tarnai, ir žygiuok į vietą, kurią tau paskyriau. Neimk į širdį niekingų pastabų, nes tu buvai tinkamas mano tarnyboje! Leiskitės į kelionę anksti rytą, išvykite, kai tik prašvis”. ¹¹Dovydas tad anksti rytą leidosi į kelionę, su savo vyrais grįždamas į filistinų žemę. O filistinai nužygiavo į Jezreelį.

29,1: Filistinai telkėsi prie Afeko – prie vietos, kur kadaise, karų pradžioje, jie buvo paėmę į nelaisvę Skrynią (žr. 1 Sam 4,1), o izraeliečiai buvo susitelkę prie Jezreelio, tolokai nuo jų – Esdrae-

lono lygumoje.

29,6: *Kaip gyvas VIEŠPATS...*: Achišas pri-siekia Dovydo Dievo vardu iš pagarbos Dovydui. Žr. taip pat 9-ąją eilutę.

30 **Ziklagas sugriautas** ¹Kai Dovydas ir jo vyrai trečią dieną pasiekė Ziklagą,* amalekitai buvo įsiveržę į Negebą ir Ziklagą. Jie buvo užpuolę Ziklagą ir jį sudeginę. ²Jo moteris ir visus, kas buvo jame, – žemos kilmės ir kilmingus, – jie buvo paėmę į nelaisvę. Nenužudė jų nė vieno, bet juos pasigrobė ir nuėjo savo keliu. ³Atėję į miestą, Dovydas ir jo vyrai rado jį sudegintą, o jų žmonas, sūnus ir dukteris išvestas į nelaisvę. ⁴Dovydas ir su juo esantieji kareiviai aimanavo ir tol verkė, kol jiems pristigo jėgų verkti. ⁵Ir abi Dovydo žmonos – Abinoama iš Jezreelio ir Abigailė, Nabalo našlė, – buvo išvestos į nelaisvę. ⁶Dovydui iškilo didelis pavojus, nes kareiviai grasino užmušti jį akmenimis. Visi kareiviai buvo įniršę dėl savo sūnų ir dukterų. Bet Dovydas ieškojo jėgų pas VIEŠPATĮ, savo Dievą.

⁷Dovydas tarė Ahimelecho sūnui kunigui Abjatarui: „Atnešk man efodą!“ Abjataras atnešė Dovydui efodą. ⁸Dovydas teiravosi VIEŠPATIES, klausdamas: „Ar turiu vytis tuos užpuolikus? Ar juos pasivyčiau?“ Šis atsakė jam: „Vykis, nes tikrai juos pasivysi ir tikrai išgelbėsi, ką jie paėmė!“ ⁹Dovydas tad leidosi vytis – jis ir šeši šimtai vyrų, kurie buvo su juo. Jie atėjo į Besoro slėnį, kur buvo palikti pavargusieji. ¹⁰Dovydas vijosi toliau – jis ir keturi šimtai vyrų. Du šimtai pasiliko, nes dėl nuovargio nebepajėgė pereiti per Besoro slėnį.

¹¹Laukuose aptikę egiptietį, jie atvedė jį pas Dovydą. Jie davė jam duonos valgyti ir vandens atsigerti; ¹²davė jam ir figų papločio gabalą bei dvi kekes razinų. Užval-

gęs jis atgavo jėgas. Jis nebuvo nei duonos valgęs, nei vandens gėręs tris dienas ir tris naktis. ¹³Tada Dovydas jo paklausė: „Kieno tu? Iš kur esi?“ „Aš esu vaikiną iš Egipto, vieno amalekito vergas, – jis atsakė, – mano šeimininkas paliko mane, nes prieš tris dienas aš susirgau.“ ¹⁴Mes užpuolėme cheretitų Negebą,* Judo Negebą bei Kalebo Negebą ir sudeginame Ziklagą“. ¹⁵Dovydas jam tarė: „Ar nuvesi mane pas tą užpuolikų gaują?“ Jis atsakė: „Prisiek man Dievu, kad manęs neužmuši ar mano šeimininkui neišduosi, tai nuvesiu tave pas tą užpuolikų gaują“.

¹⁶Kai jis nuvedė Dovydą, žiūri, jie plačiai pasklidę stovykloje – valgo, geria ir šoka – šventiškai nusiteikę, džiaugdamiesi dideliu grobiu, kurį buvo paėmę iš filistinų krašto ir iš Judo krašto. ¹⁷Dovydas kovojo su jais nuo sutemų iki kitos dienos vakaro. Nė vienas jų neišsigelbėjo, tik tai keturi šimtai vaikinių, kurie, užsėdę ant kupranugarių, pabėgo. ¹⁸Dovydas išgelbėjo visa, ką amalekitai buvo paėmę. Dovydas išgelbėjo ir abi savo žmonas. ¹⁹Nieko iš jų nepasigedo – mažo ar didelio, sūnų ar dukterų, grobio ar ko kito, kas buvo pagrobta – visa Dovydas atgavo. ²⁰Be to, Dovydas paėmė visas bandas bei kaimešes, ir, jas varydami pirma jo, žmonės šaukė: „Tai yra Dovydo grobis!“

²¹* Dovydui pasiekus anuos du šimtus vyrų, dėl nuovargio nebegalėjusių sekti paskui Dovydą, paliktų prie Besoro slėnio, jie išėjo pasitikti Dovydo ir su juo esančių kareivių. Dovydas, priėjęs prie jų, su jais pasisveikino. ²²Tačiau nedori ir niekam ti-

30,1: ... *pasiekė Ziklagą*: apie 110 km į pietus nuo Afeko. Žygį sunkino nelygus kelias.

30,14: *cheretitų Negebą*: cheretitai buvo giminingi filistinams. Vėliau Dovydas iš jų sudarė savo asmens sargybos dalinį. Žr. 2 Sam 8,18; 15,18.

Negebas: pietinė Palestinos dalis. Žodis *negeb* gali reikšti ir *pietų pusę*.

30,21-31: Savo elgesiu Dovydas pelnė savųjų kareivių ir Judo giminės seniūnų paramą.

kę vyrai, kurie buvo žygiavę su Dovydu, tarė: "Kadangi jie nėjo su mumis, todėl jiems neduosime nieko iš atimto grobio. Tegu pasiima kiekvienas savo žmoną ir vaikus. Tegu sau eina!" ²³Bet Dovydas atsakė: "Taip neturite daryti, mano broliai, su tuo, ką VIEŠPATIS mums suteikė. Jis mus apsaugojo ir mums į rankas padavė mus užpuolusių gaują. ²⁴Kas galėtų šiuo atžvilgiu su jumis sutikti? Dalis saugančio reikmenis bus tokia pat, kaip dalis einančio į mūšį. Jie visi po lygiai dalysis". ²⁵Taigi nuo tos dienos iki šiol toks yra įstatas ir įsakas Izraelyje.

Dovydo dovanos Judo giminei

²⁶Pasiekęs Ziklagą, Dovydas pasiuntė dalį grobio savo bičiuliams, Judo seniūnams, tardamas: "Tai yra dovana jums iš paimto grobio iš VIEŠPATIES priešų". ²⁷Jis pasiuntė grobio seniūnams į Bet-Elį, Negebo-Ramotus ir Jatirą; ²⁸į Aroerį, Sifmotus ir Eštemoą; ²⁹Rakalą, Jerahmėlio klanų miestus ir kenitų klanų miestus; ³⁰į Hormą, Bor-Ašaną ir Atachą; ³¹ir į Hebroną – į visas vietas, kur buvo klajoję Dovydas ir jo vyrai.

31 Gilboos kalno mūšis ir Sauliaus mirtis ¹Filistiniai išėjo į mūšį su Izraeliu, o Izraelio vyrai bėgo nuo filistinų. Daug jų krito mirtinai sužeisti ant Gilboos kalno. ²Filistiniai pasivijo Saulių ir jo sūnus. Sauliaus sūnus – Jonataną, Abinadabą ir Malchišų – filistiniai nukovė. ³Mūšis siautėjo aplink Saulių. Keletas

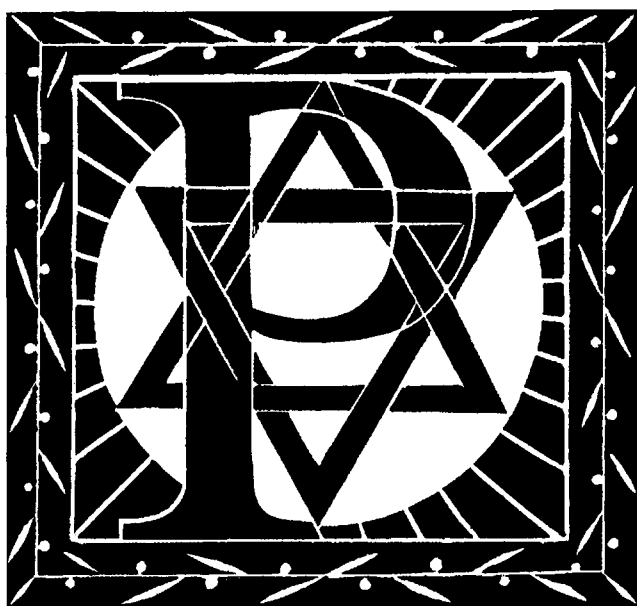
lankininkų į jį pataikė ir jį sunkiai sužeidė. ⁴Tuomet Saulius savo ginklanešiui tarė: "Išsitrauk iš makšties kalaviją ir nudurk mane, kad neapipjaustytieji manęs nenu-durtų ir manęs neišjuoktų". Bet jo ginklanešys tai daryti atsisakė, nes buvo klaido apimtas. Saulius tad pačiupo savo paties kalaviją ir ant jo užsismeigė. ⁵* Ir ginklanešys, matydamas Saulių mirusį, puolė ant savo kalavijo ir mirė su juo. ⁶Taigi tą pačią dieną drauge mirė Saulius, jo trys sūnūs ir jo ginklanešys. ⁷Kai Izraelio vyrai, esantieji kitoje slėnio pusėje ir anapus Jordano, pamatė, kad Izraelio vyrai pabėgę iš mūšio ir Saulius bei jo sūnūs mirę, jie paliko savo miestus ir bėgo. O filistinai atėjo ir juos užėmė.

⁸Kitą dieną filistinai, atėję žuvusiųjų apiplėšti, rado Saulių ir jo tris sūnus, kritusius ant Gilboos kalno. ⁹Jie nukirto jam galvą, paėmė ginklus ir siuntė pasiuntinius per visą filistinų kraštą nunešti geros žinios savo stabų šventykloms ir žmonėms. ¹⁰Jo ginklus padėjo į Aštarotės šventyklą, o jo kūną pakabino ant Bet-Šano sienos. ¹¹Bet kai Jabeš-Gileado gyventojai išgirdo, ką filistinai buvo padarę Sauliui, ¹²visi jų ištikimi vyrai leidosi į kelionę ir, žygiavę visą naktį, nuėmė Sauliaus kūną ir kūnus jo sūnų nuo Bet-Šano sienos. Parnešę į Jabešą, juos ten sudegino.* ¹³Tuomet jie paėmė jų kaulus ir palaidojo juos po tamarisko medžiu Jabeše. Jie pasninkavo septynias dienas.

31,5: Savižudybė Šventajame Rašte yra retas dalykas. Žr. 2 Sam 17,23; 1 Kar 16,18; Mt 27,5.

31,12: Mirusiųjų kūnų deginimas nebuvo įpras-

tas Izraelyje, nors Kanaane šis paprotys ir buvo žinomas prieš izraeliečių atėjimą.

ANTROJI
SAMUELIO KNYGA

1 Dovydas sužino apie Sauliaus mirtį ^{1*}Po Sauliaus mirties, – Dovydas jau buvo sugrižęs nugalėjęs amalekitus, – Dovydas praleido dvi dienas Ziklage. ^{2*}Trečią dieną iš Sauliaus stovyklos ūmai atėjo vyras suplėšytas drabužiais ir dulkėmis ant galvos. Priėjęs prie Dovydo, žemai nusilenkdamas parpuolė ant žemės. ³“Iš kur ateini?” – klausė Dovydas. Šis atsakė: “Aš ką tik pabėgau iš Izraelio stovyklos”. – ⁴“Kas atsitiko? – klausė Dovydas. – Sakyk man!” ⁵Šis atsakė: “Kareiviai bėgo iš mūsų lauko, bet taip pat daug kareivių krito ir žuvo. Žuvo ir Saulius bei jo sūnus Jonatanas”. ⁶Tada Dovydas paklausė atnešusį žinią vaikiną: “Iš kur tu žinai, kad Saulius ir jo sūnus Jonatanas yra žuvę?” Žinią atnešęs vaikiną tarė: “Pasitaikė, kad aš buvau ant Gilboos kalno. Žiūriu, Saulius parkritęs ant savo ieties, o kovos vežimai ir raiteliai prie jo artinasi. ⁷Pažvelgęs atgal, jis pamatė mane ir pašaukė. ‘Aš čia!’ – atsakiau. ⁸Jis manęs paklausė: ‘Kas tu esi?’ – ‘Aš esu amalekitas’, – atsakiau. ⁹Tada jis man tarė: ‘Ateik, stokis ant manęs ir pribaik mane, nes aš kankinuosi ir esu vos gyvas’. ¹⁰Tai gi aš stojausi ant jo ir pribaigiau jį, nes žinojau, kad jis niekad daugiau nebepakils iš vietos, kur buvo parkritęs. Tada nuėmiau karūną jam nuo galvos bei antran kovą nuo rankos ir atnešiau čia savo viešpačiui”.

¹¹Dovydas griebė savo drabužius ir juos perplėšė. Tą pat padarė visi su juo

buvusieji vyrai. ¹²Jie verkė ir raudėjo, pasninkaudami lig vakaro dėl Sauliaus ir dėl jo sūnaus, ir dėl VIEŠPATIES kariuomenės, ir dėl Izraelio namų, nes tie buvo kritę nuo kalavijo. ¹³Vaikinui, atnešusiam žinią, Dovydas tarė: “Iš kur tu esi?” Jis atsakė: “Aš esu sūnus ateivio, amalekitas”. – ¹⁴“Kaip išdrįsai, – tarė jam Dovydas, – pakelti ranką ir užmušti VIEŠPATIES pateptąjį?” ¹⁵Tada Dovydas, pasišaukęs vieną iš savo vyrų, jam tarė: “Ateik ir užmušk jį!” Tas jam smogė, ir jis numirė. ^{16*}O Dovydas sakė: “Tekrinta tavo kraujas ant tavo galvos, nes savo paties burna paliudijai prieš save: ‘Aš užmušiau VIEŠPATIES pateptąjį’”.

^{17*}Dovydas užvedė šią raudą Sauliui ir jo sūnui Jonatanui. ¹⁸Jis įsakė, kad Judo žmonės būtų mokomi Lanko giesmės; ji yra užrašyta Jašaro knygoje.*

¹⁹ “Deja! Izraeli, tavo šlovė guli

parblokšta

tavo aukštumose!

Kaip krito galiūnai!

²⁰ Nepasakokite apie tai Gate,

to neskelbkite Aškelono gatvėse,

kad nesidžiaugtų filistinų dukterys,

kad neapipjaustytųjų dukterys

nedžiūgautų.

²¹ O Gilboos kalnai!

Tenebūna jums nei rasos,

nei lietaus,

nei derlingų laukų!

Nes ten buvo numestas

galiūnų skydas, –

1,1-16: Antras pasakojimas apie Sauliaus mirtį (žr. 1 Sam 30). Jis yra sudėtinis. Pasak vieno varianto, kareivis atneša žinią apie Sauliaus ir Jonatano mirtį, o Dovydas ir jo vyrai juos aprauda (žr. 1-4 ir 11-12 eilutes). Pasak antrojo, jaunas amalekitas giriasi užmušęs Saulių ir atneša karaliaus ženklus, tikėdamas gausiąs atlygį, bet Dovydas jį nubaudžia mirtimi (žr. 5-10 ir 13-16 eilutes).

1,16: Dovydas kreipiasi į mirusįjį: užmuštojo kraujas nereikalingas keršto Dovydui, nes jis buvo teisingai nubaustas mirtimi (žr. 1 Kar 2,32).

1,17-27: Ši rauda teigiamai vertina Saulių ir jo žygius, priešingai pernelyg neigiamam kai kurių 1 Samuelio knygos skyrių požiūriui.

1,18: ... *Jašaro knygoje*: poemų rinkinys. Žr. Joz 10,13.

- skydas Sauliaus, nepateptas
aliejumi.
- 22 Nuo užmuštųjų kraujo,
nuo rubilių galiūnų
Jonatano strėlė niekad negrižo,
Sauliaus kalavijas niekad nebuvo
tuščiai ištrauktas.
- 23 Saulius ir Jonatanas,
mylimi ir šaunūs!
Nei gyvendami, nei mirdami,
niekad jie nebuvo perskirti!
Jie buvo žvitesni už erelius,
stipresni už liūtus.
- 24 O Izraelio dukterys,
verkite Sauliaus,
aprengusio jus brangių purpuru,
išpuošusio auksu jūsų apdarą.
- 25 Kaip krito galiūnai
mūšio sukuryje!

Jonatanas guli nužudytas
tavo aukštumose.

- 26 Sielvartauju dėl tavęs,
mano broli Jonatanai!
Be galo brangus man tu buvai,
nuostabi man buvo tavo meilė,
pranokstanti meilę moters.
- 27 Kaip krito galiūnai
ir pražuvo karo ginklai!"

2 Dovydas patepamas karaliu-
mi ¹ Praėjus šiek tiek laiko, Dovydas
teiravosi VIEŠPATIES,* klausdamas: "Ar
turiu eiti į kurį nors Judo miestą?" VIEŠ-

PATS jam atsakė: "Eik!" – "Į kurį turiu eiti?" – toliau klausė Dovydas. VIEŠPATS atsakė: "Į Hebroną". ² Dovydas tada nuėjo ten drauge su dviem savo žmonomis, Ahinoama iš Jezreelio, ir Abigaile, Nabalo iš Karmelio našle. ³ Dovydas pasiėmė ir su juo buvusius vyrus, kiekvieną jų su šeima. Jie apsigyveno miestuose prie Hebrono. ⁴ Tada atėję Judo žmonės ten patepė Dovydą Judo karaliumi.

Žinia pasiekė Dovydą, kad Jabeš-Gileado žmonės buvo palaidoję Saulių. ⁵ Dovydas tad išsiuntė pas juos pasiuntinius ir jiems tarė: "Būkite VIEŠPATIES palaiminti, nes parodėte ištikimą meilę savo valdovui Sauliui ir jį palaidojote! ⁶ Nūn teparodo jums VIEŠPATS tikrą ištikimą meilę! Ir aš dosniai jums atlyginsiu, kad tai padarėte. ⁷ Todėl tebūna stiprios jūsų rankos ir būkite narsūs! Jūsų valdovas Saulius žuvo, bet Judo namai jau patepė mane savo karaliumi".

D. DOVYDO KARALIAVIMAS

Izraelio karalius Iš-Baalas ⁸ Bet Nero sūnus Abneris, Sauliaus kariuomenės vadas, buvo paėmęs Sauliaus sūnų Iš-Baalą* ir nugabenęs jį į Mahanajimus.* ⁹ Tada jis padarė jį karaliumi Gileado, ašuritų,* Jezreelio, Efraimo, Benjamino ir viso Izraelio karaliumi. ¹⁰ Sauliaus sūnus Iš-Baalas turėjo keturiasdešimt metų, kai tapo Izraelio karaliumi, ir karaliavo dvejus metus. Bet Judo namai palaikė Dovydą. ¹¹ Dovydas, būdamas Judo karaliumi,

2,1: ... Dovydas teiravosi VIEŠPATIES: Urimais ir Tūmimais. Žr. 1 Sam 14,34; 30,7-8.

2,8: ... Sauliaus sūnų Iš-Baalą: vardas Iš-Baalas reiškia Baalo vyrą. Atrodo, kad vėliau šis vardas buvo pakeistas į Iš-Bošet{q}, t.y. Gėdos vyrą. Turbūt žodis baal{as} nebuvo priimtinas

Izraelio teologams, nes jis siejosi su kanaaniečių gamtos dievu Baalu. ... į Mahanajimus: į pagrindinį Transjordanijos miestą Gileadą.

2,9: ... ašuritų: šis vardas ženklina asirus. Izraeliečiai Asirijos niekad nevaldė. Turbūt turima mintyje Ašero giminės žmonės.

iš viso Hebrone praleido septynerius metus ir šešis mėnesius.

Mūšis prie Gibeono ¹²Kartą Nero sūnaus Abnerio ir Sauliaus sūnaus Iš-Baalo kareiviai atžygiavo iš Mahanajimų į Gibeoną.* ¹³Zerujos sūnus Joabas ir Dovydo kareiviai taip pat atžygiavo ir susitiko su jais prie Gibeono tvenkinio. Vienas būrys sėdėjo viename tvenkinio krante, o kitas – kitame tvenkinio krante. ¹⁴Abneris tarė Joabui: “Prašyčiau leisti vaikiniams stoti į dvikovą ir pažaisti mūsų akivaizdoje”. – “Testoja!” – atsakė Joabas. ¹⁵Jie pakilo stoti į dvikovą, pašaukti po lygiai, dvylika iš Benjamino bei Sauliaus sūnaus Iš-Baalo ir dvylika iš Dovydo kareivių. ¹⁶Kiekvienas griebė savo priešininką už galvos ir dūrė kalaviju savo priešininkui į šoną. Taip jie abu parkrito. Todėl ta vieta, esanti Gibeone, buvo pavadinta Kalavijo ašmenų lauku.*

Asahelio mirtis ¹⁷Tą dieną įvyko labai nuožmus mūšis. Dovydo kareiviai sumušė Abnerį ir Izraelio vyrus. ¹⁸Ten buvo visi trys Zerujos* sūnūs – Joabas, Abišajis ir Asahelis. Asahelis buvo greitakojis tarsi laukų stirna. ¹⁹Užtat Asahelis lėkė paskui Abnerį ir, vydamasis jį, nesuko nei į dešinę, nei į kairę. ²⁰Abneris, žvilgterėjęs atgal, sušuko: “Ar tai tu, Asaheli?” – “Taip, tai aš!” – atsakė. ²¹Abneris jam tarė: “Pasuk į dešinę ar į kairę, pasigauk vieną iš vaikinių ir paimk iš jo grobio”. Bet Asahelis nuo jo nenorėjo pasitraukti. ²²Abneris vėl prašė Asahelį: “Nustok mane vytis! Kodėl aš turėčiau tave ant žemės paguldyti? Kaipgi aš galėsiu tuomet pasi-

rodyti tavo broliui Joabui?” ²³Betgi jis atsisakė liautis jį vytis. Tada Abneris taip smogė jam į pilvą savo ieties drūtgalium, kad ietis išlindo jam per nugarą. Jis ten parkrito ir vietoje numirė. Visi atėjusieji prie vietos, kur jis buvo parkritęs ir numiręs, sustodavo. ²⁴Bet Joabas ir Abišajis toliau vijosi Abnerį. Saulei leidžiantis, jie pasiekė Amos kalvą, esančią priešais Gijahą prie kelio į Gibeono tyrus.

Paliaubos tarp Joabo ir Abnerio

²⁵Benjamino giminės žmonės susitelkė, sudarydami vieną būrį, už Abnerio ir pasiruošę gintis ant kalvos viršūnės. ²⁶Tada Abneris pašaukė Joabą: “Argi amžinai kalavijas turi siausti? Nejau tu nežinai, kad kartus bus galas! Kaip ilgai dar delsi įsakyti kareiviams nustoti vytis savo brolius?” ²⁷Joabas atsakė: “Kaip gyvas Dievas, jeigu nebūtumei prakalbėjęs, kareiviai būtų liovęsi vytis savo brolius tik kitą rytą”. ²⁸Joabas papūtė ragą, ir visi kareiviai sustojo, – liovėsi vytis Izraelį ir daugiau nebekovojo.

²⁹Abneris ir jo vyrai žygiavo tą visą naktį per Arabą,* perėjo Jordaną ir, žygiavę visą priešpiečių, atėjo į Mahanajimus. ³⁰O Joabas, nustojęs vytis Abnerį, surinko visus savo kareivius. Be Asahelio, iš Dovydo kareivių dar trūko devyniolikos vyrų. ³¹Bet Dovydo kareiviai buvo užmušę iš Benjamino giminės tris šimtus šešiasdešimt Abnerio vyrų. ³²Asahelis buvo nuneštas į Betliejų ir palaidotas jo tėvo kape. Joabas ir jo vyrai žygiavo visą naktį. Diena jiems prašvito Hebrone.

2,12: ... į Gibeoną: svarbus miestas, maždaug už 8 km į šiaurę nuo Jeruzalės.

2,16: ... Kalavijo ašmenų lauku: hebrajiškai *Helkat-haZurim*{ais}.

2,18: ... Zeruja: Dovydo sesuo ar pusseserė (žr. 1 Kr 2,13-16). Joabas ir Abišajis, jos sūnūs, turėjo

didelį vaidmenį Dovydui valdant.

2,29: ... per Arabą: Jordano slėnis į šiaurę nuo Negyvosios jūros. Tuo pačiu žodžiu ženklinama ir sausoji įdauba į pietus nuo Negyvosios jūros. Pats žodis *‘arabah* reiškia *dykumą*, arba *tyrus*.

3 Karas tarp Sauliaus namų ir Dovydo namų tęsėsi ilgai; Dovydas ilgainiui darėsi vis galingesnis, tuo tarpu Sauliaus namai vis silpnėjo.

Dovydo sūnūs, gimę Hebrone

²Hebrone Dovydui gimė šie sūnūs: jo pirmagimis buvo Amnonas iš Ahinoamos Jezreelietės; ³jo antrasis, Chileabas, iš Abigailės, Nabalo iš Karmelio našlės; trečiasis buvo Absalomas, sūnus Maakos, Gešuro karaliaus Tolmajo dukters; ⁴ketvirtasis – Hagitos sūnus Adonijas; penktasis – Abitalės sūnus Šefatijas; ⁵ir šeštasis – Itreamas iš Dovydo žmonos Eglos. Tie Dovydui gimė Hebrone.

Iš-Baalas ir Abneris susipyksta

^{6*}Per karą tarp Sauliaus namų ir Dovydo namų Abneris įsigalėjo Sauliaus namuose. ⁷Saulius buvo turėjęs sugulovę, Ajos dukterį, vardu Rizpa. Iš-Baalas Abneriui tarė: “Kodėl tuėjai pas mano tėvo sugulovę?” ⁸Abneris dėl Iš-Baalo žodžių labai įsirdo. Jis tarė: “Ar aš esu šuns galva Judui? Šiandien aš tarnauju ištikimai tavo tėvo Sauliaus namams, jo broliams bei jo bičiuliams, tavęs neišdaviau į Dovydo rankas, o tu šiandien verti man kaltę dėl tos moters!” ⁹Tai tepadar Dievas Abneriui ir dar teprieda, jei aš neįvykdysiu Dovydui, ką VIEŠPATS yra jam prisiekęs, – ¹⁰perkelti karalystę iš Sauliaus namų ir pastatyti Dovydo sostą Izraeliui ir Judui nuo Dano ligi Beer-Šebo”. ¹¹Bijodamas Abnerio, Iš-Baalas negalėjo jam nieko daugiau sakyti.

Abneris ir Dovydas susitaiko

^{12*}Abneris tuojau pat išsiuntė pasiuntinius į Hebroną pas Dovydą, tardamas: “Kam priklauso kraštas? Sudaryk su manimi sandorą. Štai mano ranka bus su tavimi, atvesdama pas tave visą Izraelį”. – ¹³“Gera, – atsakė Dovydas, – aš sudarysiu sandorą su tavimi. Bet iš tavęs reikalauju vieno dalyko: niekad nepasirodysi mano akivaizdoje, nebent, atvestumei Sauliaus dukterį Michalę”. ¹⁴Dovydas išsiuntė pasiuntinius ir pas Sauliaus sūnų Iš-Baalą, tardamas: “Atiduok man mano žmoną Michalę, už kurią aš sumokėjau nuotakos kainą – šimtą filistinų apyvarpės apipjaustymo odelių”. ¹⁵Iš-Baalas tad pasiuntė paimti ją nuo jos vyro Lajišo sūnaus Paltielio. ¹⁶Jos vyrasėjo su ja ir, sekdamas iš paskos, verkė iki pat Bahurimų. Tada Abneris jam įsakė: “Grįžk namo!” Ir jis nuėjo atgal.

¹⁷Abneris buvo siuntęs žodį Izraelio seniūnams, tardamas: “Visą laiką jūs norėjote, kad Dovydas būtų jūsų karalius. ¹⁸Nūn tai įvykdykite, nes VIEŠPATS yra Dovydui pažadėjęs: ‘Per savo tarną Dovydą aš išgelbėsiu savo tautą Izraelį iš filistinų rankos ir visų priešų’”. ¹⁹Abneris kalbėjo tiesiai ir su Benjamino giminės žmonėmis. Tada Abneris nuėjo į Hebroną pasakyti Dovydui, kas gera akyse viso Izraelio ir kas gera akyse visų Benjamino namų.

²⁰Atėjus Abneriui su dvidešimčia vy-

3,6-11: Pagal tų laikų papročius, karaliaus sugulovės buvo karaliaus nuosavybė ir turėjo būti karaliaus šeimynoje. Santykiauti su tokia sugulove buvo tolygu siekti karaliaus sosto ir buvo pasikėsinimas prieš karalių (žr. 2 Sam 16,21-22; 1 Kar 2,22). Šuo buvo laikomas nešvariu gyvuliu, o žodis *šuo* buvo vartojamas paniekai pareikšti; *pastipęs šuo* ar *šuns galva* buvo įprasti posakiai (žr. 2 Sam 9,8; 16,9; 1 Sam 17,43; 24,14). Aišku, kad

Abnerio užuominos apie Dovydą ir Judą išgąsdino Iš-Baalą ir privertė jį nutilti.

3,12-21: Dovydas, reikalaudamas sugrąžinti Michalę (žr. 1 Sam 18,20-27), norėjo sustiprinti savo pretenzijas į Sauliaus sostą kaip buvusio karaliaus žentas. Benjamino giminės žmonių sutikimas buvo labai svarbus, nes Benjamino giminė buvo Sauliaus giminė.

rų pas Dovydą į Hebroną, Dovydas Abneriui ir jo vyrams iškėlė vaišes. ²¹ Dovydui Abneris tarė: „Aš eisiu ir subursiu pas savo valdovą karalių visą Izraelį. Su tavimi jie sudarys sandorą, kad galėtumei visa valdyti, kaip trokšta tavo širdis“. Dovydas tad išleido Abnerį, ir jis išėjo susitaikęs.

Abnerio mirtis ²² Kaip tik tuo metu Dovydo kareiviai ir Joabas sugrižo iš žygio, parnešdami daug grobio. Bet Abnerio pas Dovydą Hebrone nebebuvo, nes Dovydas jį buvo išleidęs ir jis buvo išėjęs susitaikęs. ²³ Joabui ir visam jo būriui atvykus, jam buvo pranešta: „Nero sūnus Abneris atėjo pas karalių. Jis jį paleido, ir jis išėjo susitaikęs“. ²⁴ Joabas nuėjo pas karalių ir tarė: „Ką tu padarei? Abneris atėjo pas tave. Kam jį paleidai? Nūnai jis jau paspruko! ²⁵ Nežau nežinai, kad Nero sūnus Abneris atėjo tik tavęs apgauti, stebėti, kada ateini bei kada išeini, ir sužinoti visa, ką darai?“

²⁶ Joabas tad, palikęs Dovydą, išsiuntė pasiuntinius vyti Abnerio; ir jie parvedė jį atgal nuo Siros vandens talpyklos. Bet Dovydas to nežinojo. ²⁷ Abneriui sugrižus į Hebroną, Joabas pasivedė jį į šalį miesto vartuose vienu du su juo pasikalbėti. Ten jis dūrė jam į pilvą. Taip Abneris mirė už išlietą Joabo brolio Asahelio kraują.

^{28*} Dovydas, apie tai išgirdęs, tarė: „Aš ir mano karalystė esame amžinai nekalti prieš VIEŠPATĮ už Nero sūnaus Abnerio kraują. ²⁹ Tekrinta kaltė ant Joabo galvos ir visų jo tėvo namų! Niekad tenebūna Joabo namai be kenčiančio sėklos išsiliejimą ar be sergančio raupsais, ar be

laikančio verpstą, ar be žuvusio nuo kalavijo, ar be stokojančio duonos!“ ³⁰ Joabas ir jo brolis Abišajis nužudė Abnerį už tai, kad jis buvo užmušęs jų brolių Asahelį Gibeone.

Dovydas aprauda Abnerį ³¹ Tada Dovydas tarė Joabui ir visiems su juo buvusiems žmonėms: „Persiplėškite sau drabužius, apsijuoskite ašutine ir raudokite Abnerio“. Karalius ėjo paskui karstą. ³² Abneris buvo palaidotas Hebrone. Karalius verkė balsu prie Abnerio kapo; verkė ir visi žmonės. ³³ Karalius dėl Abnerio užvedė šią raudą, tardamas:

„Argi turėjo Abneris mirti,
kaip miršta storžievis?

³⁴ Tavo rankos nebuvo surištos,
tavo kojos nebuvo supančiotos.
Tu kritai, kaip krinta nedorėlių
nužudytas“.

Visi žmonės jo dar labiau verkė. ³⁵ Tada visi žmonės ėjo raginti Dovydą valgyti dar dienos metu, bet Dovydas prisiekė, tardamas: „Tai tepadaro man Dievas ir dar teprideda, jeigu ragaučiau duonos ar ko nors prieš nusileidžiant saulei!“ ³⁶ Visi žmonės tai pastebėjo ir tam pritarė. Visa, ką darė karalius, patiko visiems žmonėms. ³⁷ Taigi visi žmonės ir visas Izraelis suprato, kad karalius neprisidėjo prie Nero sūnaus Abnerio nužudymo. ³⁸ Karalius savo tarnams tarė: „Nežau jūs nežinote, kad didžiūnas ir garbingas vyras krito šiandien Izraelyje? ³⁹ Nūdien aš esu bejėgis, nors ir pateptas karaliumi. Tie vyrai, Zerujos sūnūs, man yra per aršūs. Teatmoka VIEŠPATS darančiam pikta pagal jo nedorumą!“

3,28-39: Abnerio nužudymas silpnino Dovydo galimybes laimėti šiaurinių giminių palankumą. Nepajėgdamas nubauti Joabo, Dovydas meta praeiksmus ant Joabo ir jo palikuonių. *Niekad*

tenebūna Joabo namai... be laikančio verpstą: verpstas vyrui buvo paniekinanti užuomina, paimta iš moterų namų apyvokos.

4 Iš-Baalo nužudymas ¹Sauliaus sūnus Iš-Baalas, išgirdęs, kad Abneris mirė Hebrone, nuleido rankas. Visas Izraelis susirūpino. ²Sauliaus sūnus turėjo du būrių vadus. Vieno vardas buvo Baana, o kito vardas buvo Rechabas. Jiedu buvo sūnūs Rimono – benjaminaičio iš Beerotų, nes Beerotai buvo laikomi Benjamino dalimi. ³Beerotų žmonės buvo išbėgę į Gitajimus, kur jie tebegyvena kaip ateiviai iki šios dienos.

⁴* Sauliaus sūnus Jonatanas turėjo sūnų sužalotomis kojomis. Jis buvo penkerių metų, kai žinia apie Saulių ir Jonataną pasiekė Jezreėlį. Auklė, jį pasiėmusi, bėgo. Atsitiko, kad, jai skubant bėgti, jis pargiuvo ir liko raišas. Jo vardas buvo Mefi-Bošetas.

⁵Beerotiečio sūnus Rechabas ir Baana leidosi į kelią ir pasiekė Iš-Baalo namus pačiame dienos įkarštyje, kai jis miegojo pokaitį. ⁶Jiedu įėjo į vidų, tarsi norėdami paimti kviečių, ir smogė jam į pilvą. Tągi Rechabas ir jo brolis Baana įslinko, ⁷įėjo į namus, jam miegant lovoje savo miegamajame, smogė jam ir, jį užmušę, nukirto jam galvą. Pasiėmę jo galvą, jiedu keliavo per Arabą visą naktį. ⁸Atnešę Iš-Baalo galvą į Hebroną pas Dovydą, karaliui tarė: „Štai čia galva Iš-Baalo, sūnaus tavo priešo Sauliaus, tykojusio tavo gyvybės. Šiandien VIEŠPATS Sauliui ir jo palikuoniui įvykdė kerštą už mano viešpatį karalių“.*

⁹Dovydas Rimono Beerotiečio sūnums Rechabui ir jo broliui Baanai atsakė: „Kaip gyvas VIEŠPATS, kuris išgelbėjo mane iš visų negandų, ¹⁰vyrą, kuris man pranešė: ‘Štai Saulius negyvas’ ir manė, kad jis man atneša gerą žinią, sulaikiau ir užmušiau Ziklage. Toks buvo atlygis, kurį jam daviau už jo žinią! ¹¹Todėl juo labiau, kai nedori vyrai užmušė teisų žmogų lovoje jo paties namuose! Argi dabar nericiklausiu jo kraujo iš jūsų rankos ir nepašalinsiu jūsų nuo žemės?“ ¹²Dovydas įsakė savo kareiviams, ir jie juos užmušė. Nukirtę jiems rankas ir kojas, pakabino jų kūnus prie tvenkinio Hebrone. O Iš-Baalo galvą jie nunešė ir palaidojo Abnerio kape Hebrone.

5 Dovydas patepamas Izraelio karaliumi ¹Visos Izraelio giminės atėjo į Hebroną pas Dovydą ir tarė: „Štai mes esame tavo kūnas ir kraujas.* ²Jau anksčiau, Sauliui esant mūsų karaliumi, tu išvesdavai į žygį ir parvesdavai iš žygio Izraelį. Tau VIEŠPATS tarė: ‘Tu būsi mano tautos Izraelio ganytojas, tu būsi Izraelio karalius’“. ³Visi Izraelio seniūnai atėjo į Hebroną pas karalių. Karalius Dovydas sudarė su jais sandorą Hebrone VIEŠPATIES akivaizdoje, ir jie patepė Dovydą Izraelio karaliumi. ⁴Dovydui buvo trisdešimt metų, kai tapo karaliumi, ir karaliavo keturiasdešimt metų. ⁵Hebrone jis valdė Judą septynerius metus ir šešis mėnesius, o Jeruzalėje karaliavo visam Iz-

4,4: Apie Sauliaus vaikaitį Mefi-Bošetą pasakojama žemiau 9-ajame skyriuje. Ši eilutė turbūt atsirado šioje vietoje dėl to, kad Samuelio knygų kopijos iš prieškristinių laikų maišydavo jo vardą su vardu jo dėdės Iš-Baalo, Sauliaus sūnaus ir įpėdinio, apie kurį pasakojama 2-4-ajame skyriuose. *Mefi-Bošet{o}* vardas reiškia *Tą, kuris skleidžia gėdą*. Jo pradinė forma buvo *Merib-Baal(as)*,

t.y. *Tas, kuris kovoja už Baalą*. Apie priežastį, dėl kurios vardas buvo pakeistas, žr. 2 Sam 2,8.

4,8: ... *VIEŠPATS... įvykdė kerštą už mano viešpatį karalių*. Rechabas ir Baana nori pateisinti savo nedorą darbą.

5,1: ... *tavo kūnas ir kraujas*. pažodžiui hebrajų kalba *tavo kaulas ir kūnas*. Žr. Pr 2,23.

raeliui ir Judui trisdešimt trejus metus. **Dovydas paima Jeruzalę** ^{6*}Karalius ir jo vyrai nužygiavo į Jeruzalę prieš jebusitus, tos vietovės gyventojus. Jie Dovydui sakė: „Čia niekad neįeisi! Net akli ir raiši privers tave pasitraukti“, – manydami: „Dovydas negali čia įeiti“. ⁷Nepaisant to, Dovydas paėmė Ziono tvirtovę; dabar ji yra Dovydo miestas. ⁸Tą dieną Dovydas buvo pasakęs: „Kas nori nugaleti jebusitus, telipa pro vandens šulinį užpulti raišųjų ir aklyjų – tų, kurių Dovydas nekenčia“. Užtat ir sakoma: „Aklas ir raišas neįeis į Namus“. ⁹Dovydas paėmė tvirtovę ir pavadino ją Dovydo miestu. Dovydas įtvirtino miesto dalį nuo Milo iki rūmų. ¹⁰Dovydas darėsi vis galingesnis ir galingesnis, nes su juo buvo Galybių VIEŠPATIS.

¹¹Tyro karalius Hiramats atsiuntė pas Dovydą pasiuntinius drauge su kedro rąstais, dailidėmis ir mūrininkais. Jie pastatė Dovydui rūmus. ¹²Tada Dovydas suprato, kad VIEŠPATIS buvo patvirtinęs jį Izraelio karaliumi ir išaukštinęs jo karalystę dėl savo tautos Izraelio.

Dovydo šeima Jeruzalėje ¹³Atėjęs iš Hebrono, Jeruzalėje Dovydas paėmė daugiau sugulovių ir žmonių. Dovydui gimė daugiau sūnų ir dukterų. ¹⁴Vardai jam gimusiųjų Jeruzalėje yra šie: Šamua, Šobabas, Natanas, Saliamonas, ¹⁵Ibharas, Elišua, Nefegas, Jafija, ¹⁶Elišama, Eliada ir Elifetas.

Filistinai nugalimi ¹⁷Išgirdę, kad Dovydas tapo pateptas Izraelio karaliumi, visi filistinai leidosi į žygį Dovydo ieškoti.

Bet Dovydas, apie tai sužinojęs, nuėjo į tvirtovę. ¹⁸O filistinai buvo atžygiavę ir pasklidę Refajimų slėnyje. ¹⁹Dovydas teiravosi VIEŠPATIES: „Ar man eiti prieš filistinus? Ar atiduosi juos man į rankas?“ VIEŠPATS Dovydui atsakė: „Eik, nes aš tikrai atiduosiu filistinus tau į rankas“. ²⁰Dovydas tad nužygiavo į Baal-Perazimus* ir ten juos nugalejo. Jis sakė: „VIEŠPATS prasiveržė prie mano priešų pirma manęs tarsi staigus potvynis“. Užtat ta vieta vadinama Baal-Perazimais. ²¹Filistinai paliko ten savo stabus, o Dovydas ir jo vyrai juos nusinešė.

²²Filistinai dar kartą atžygiavo ir pasklido Refajimų slėnyje. ²³Dovydas teiravosi VIEŠPATIES, ir jis atsakė: „Neik iš priekio, bet apeik užnugarin ir užklupk juos priešais balzamo medžius. ²⁴Kai išgirsi žygio šlamesį* balzamo medžių viršūnėse, tada pradėk puolimą, nes VIEŠPATS eis pirma tavęs filistinų kariuomenės pulti“. ²⁵Dovydas padarė, kaip VIEŠPATS buvo jam įsakęs, ir sumušė filistinus nuo Gebos ligi pat Gezerio.

6 Sendoros Skrynia Jeruzalėje

^{1*}Dovydas vėl surinko visus rinktinis Izraelio vyrus – trisdešimt tūkstančių. ²Tada Dovydas ir visi su juo buvusieji žmonės leidosi į kelionę į Baale-Judą* pargabenti iš ten Dievo Skrynios, kuri vadinama Galybių VIEŠPATIES, sėdinčio soste ant kerubų, vardu. ³Jie užkėlė Dievo Skrynią ant naujo vežimo ir vežė ją iš Abinadabo namų, esančių ant kalvos. Abinadabo sūnūs Uza ir Ahjo varė naująją vežimą ⁴su Dievo Skrynia. Ahjo ėjo

5,6-12: Jeruzalės paėmimas buvo svarbiausias Dovydo karo žygis. 6-osios ir 8-osios eilutės prasmė nėra aiški.

5,8: ... *neįeis į Namus*: į Šventyklą.

5,17: ... *nuėjo į tvirtovę*: turbūt netoli Adulamo. Žr. 1 Sam 22,1-5.

5,20: ... *į Baal-Perazim[us]*: šio vietovardžio

prasmė – *Proveržių šeimininkas {viešpats}*

5,24: ... *žygio šlamesį*: vėjas medžių viršūnėse – Viešpaties žingsnių įvaizdis.

6,1-15: Atgabendamas Sendoros Skrynią į Jeruzalę, Dovydas norėjo padaryti tą miestą ne tik politiniu bei kariniu, bet ir religiniu Izraelio centru.

6,2: ... *į Baale-Judą*: kitas Kirjar-Jearimų

pirma Skrynios. ⁵Dovydas ir visi Izraelio namai šoko VIEŠPATIES akivaizdoje, lydimi giesmių ir skambių instrumentų: lyrų, arfų, būgnelių su žvangučiais, kankalų ir cimbarų.

^{6*} Atėjus prie Nakono klojimo, Uza ištiesė ranką į Dievo Skrynią, norėdamas ją prilaikyti, nes jaučiai buvo sujudę. ⁷VIEŠPATS supyko ant Uzos. Dievas parbloškė jį ten dėl to, kad jis palietė ranka Skrynią, ir jis numirė ten šalia Skrynios. ⁸Dovydas sielojosi dėl to, kad VIEŠPATS buvo taip užsiplieskęs ant Uzos. Užtat ta vieta vadinama Perez-Uza iki šios dienos. ⁹Tą dieną Dovydas pajuto VIEŠPATIES baimę ir sakė: „Kaip galiu leisti VIEŠPATIES Skryniai ateiti pas mane?“ ¹⁰Dovydas tada nebenorėjo gabenti VIEŠPATIES Skrynios pas save į Dovydo miestą, bet ją nugabeno į Obed-Edomo Gatiečio namus. ¹¹VIEŠPATIES Skrynia išbuvo Obed-Edomo Gatiečio namuose tris mėnesius, ir VIEŠPATS palaimino Obed-Edomą ir visą jo šeimyną.

¹²Karaliui Dovydui buvo pranešta: „VIEŠPATS palaimino Obed-Edomo šeimyną ir visa, kas jam priklauso, už Dievo Skrynią“. Dovydas tad nuėjo ir pagabeno Dievo Skrynią iš Obed-Edomo namų į Dovydo miestą su didele iškilme. ¹³VIEŠPATIES Skrynią nešantiems pažengus šešis žingsnius, jis paaukodavo jautį ir peniukšlį. ¹⁴Dovydas šoko iš visų jėgų VIEŠPATIES akivaizdoje; Dovydas buvo apsijuosęs lininiu efodu. ¹⁵Taip Dovydas ir visi Izraelio namai gabeno VIEŠPATIES Skrynią, lydėdami šauksmais ir rago gaudesiu.

¹⁶Skryniai įeinant į Dovydo miestą,

Sauliaus duktė Michalė, žiūrėdama pro langą, pamatė karalių Dovydą šokinėjant ir šokant VIEŠPATIES akivaizdoje. Už tai ji paniekino jį savo širdyje.

¹⁷VIEŠPATIES Skrynia buvo įnešta ir padėta į savo vietą palapinėje, kurią Dovydas buvo jai pastatęs. Dovydas atnašavo deginamąsias aukas ir bendravimo aukas VIEŠPATIES akivaizdoje. ¹⁸Baigęs atnašauti deginamąsias aukas ir bendravimo atnašas, Dovydas palaimino žmones Galybių VIEŠPATIES vardu. ¹⁹Jis dalijo maistą žmonėms – visai Izraelio daugybei, ir vyrams, ir moterims – kiekvienam po kepalą duonos, po gabalą mėsos ir po paplotį. Paskui visi sugrįžo į savo namus.

²⁰Ir Dovydas sugrįžo savo šeimynos palaiminti. Sauliaus duktė Michalė, išėjusi jo pasitikti, tarė: „Na, kaip šauniai šandien pasirodė Izraelio karalius, apsinuogindamas savo dvariškių vergių akyse lygiai taip, kaip begėdiškai apsinuogina koks prasčiokas!“ ²¹Michalei Dovydas atsakė: „Tai buvo akivaizdoje VIEŠPATIES, kuris išrinko mane vietoj tavo tėvo bei visos jo šeimos ir paskyrė Izraelio, VIEŠPATIES tautos, valdovu! Aš šoksiu VIEŠPATIES akivaizdoje, ²²darysiu save dar niekingesnę ir būsiu menkas savo akyse, bet tarp vergių, apie kurias tu kalbi, būsiu garbingas“. ^{23*}Užtat Sauliaus duktė Michalė liko bevaikė iki savo mirties dienos.

7 Natano pranašavimas Dovydui ^{1*}Karaliui įsikūrus savo rūmuose ir VIEŠPAČIUI suteikus jam ramybę iš visų pusių nuo priešų, ²jis kalbėjo pranašui Natanui: „Tik tu pažiūrėk, aš gyvenu kedro namuose, bet Dievo Skrynia pasilieka palapinėje!“ ³Natanas karaliui

vardas. Čia buvo palikta Sandoros Skrynja tada, kai filistinai ją sugrąžino (žr. 1 Sam 6,21-7,2).

6,6-7: Senovėje daugumas žmonių nelaimę priskirdavo dievybės pykčiui. Ir Šventajame Rašte ryški panaši galvosena.

6,23: Neaišku, ar Michalė liko bevaikė dėl to, kad Dovydas ją atstūmė, ar dėl to, kad buvo bevaisė.

7,1-29: Šio skyriaus prasmės raktas yra žaidimas žodžiu *namai*: 1-2 cilutėse jis reiškia karaliaus

tarė: „Eik ir daryk visa, kas tavo širdyje, nes VIEŠPATS yra su tavimi”.

4 Bet tą pačią naktį atėjo VIEŠPATIES žodis Natanui: ⁵„Eik ir sakyk mano tarnui Dovydui: ⁶„Taip kalbėjo VIEŠPATS: argi tu man pastatysi Namus gyventi? Juk nuo tos dienos, kai išvedžiau Izraelio tautą iš Egipto, iki šios dienos aš negyvenau Namuose, bet kilnojausi Palapinėje ir Padangtėje. ⁷Kilnodamasis, kur tik ėjo izraeliečiai, argi aš kada nors priekaištavau kuriam nors Izraelio giminių vadui, kurį buvau paskyręs rūpintis mano Izraelio tauta, tardamas: kodėl nepastatėte man kedro Namų?”

Mesijinis pažadas Dovydui ⁸„Be to, taip sakysi mano tarnui Dovydui: „Taip kalbėjo Galybių VIEŠPATS: aš paėmiau tave iš ganyklų, nuo avių kaimeinės, būti mano tautos Izraelio valdovu; ⁹buvau su tavimi, kur tik tu ėjai, ir pašalinau visus tavo priešus tau iš kelio. Be to, aš padarysiu tavo vardą taip garsų, kaip yra garsus vardas didžiūnų žemėje. ¹⁰O savo tautai Izraeliui paskirsiu vietą ir juos tvirtai pasodinsiu, kad saugiai gyventų ir daugiau nebebūtų varginami. Nedorai žmonės nebeengs jų daugiau, kaip kadaise, ¹¹nuo to laiko, kai savo tautai Izraeliui paskyriau teisėjus. Aš duosiu tau ramybę nuo visų tavo priešų.

VIEŠPATS sako tau, kad jis, VIEŠPATS, padarys tau namus. ¹²Kai pasibaigs tavo dienos ir tu atgulti su savo protėviais, aš pakelsiu po tavęs palikuonį, kilusį iš tavęs, ir padarysiu tvirtą jo karalystę. ¹³Jis pastatys Namus mano vardui, o aš padarysiu jo karališką sostą amžiną. ¹⁴Aš būsiu jam tėvas, o jis bus man sūnus. Jei jis nedorai

pasielgs, bausiu jį lazda, kurią žmonės naudoja, mirtingiesiems skirtingais smūgiais.

¹⁵Bet savo ištikimos meilės neatimsiu, kaip atėmiau nuo Sauliaus, kurį pašalinau, kad tau vietos padaryčiau. ¹⁶Tavo namai ir tavo karalystė bus amžinai tvirti mano akivaizdoje; tavo sostas bus tvirtas amžinai”.

¹⁷Natanas perdavė Dovydui šiuos visus žodžius ir visą šį regėjimą.

Dovydo malda ¹⁸Tada Dovydas nuėjo, atsisėdo VIEŠPATIES akivaizdoje ir tarė: „Kas aš, Viešpatie DIEVE, ir kas mano namai, kad tu mane taip toli atvedei? ¹⁹Bet ir tai buvo per mažą tavo akys, Viešpatie DIEVE, nes tu kalbėjai apie savo tarno namus dar ir tolimoje ateityje. Tai yra mokymas žmonijai, Viešpatie DIEVE! ²⁰Ką daugiau begali Dovydas tau pasakyti? Juk tu, Viešpatie DIEVE, savo tarną pažįsti! ²¹Savo žodžio dėlei ir savo širdies polėkiu tu padarei šį nepaprastą dalyką ir savo tarnui jį apreiškei. ²²Iš tikrųjų esi didis tu, VIEŠPATIE Dieve! Nėra nė vieno kaip tu, nėra kito Dievo, išskyrus tave, kaip mes visuomet esame girdėję. ²³Kokia kita tauta gali būti kaip tavo tauta, kaip Izraelis? Argi yra žemėje kita tauta, kurios Dievas atėjo jos atpirkti kaip tautos ir susikurti sau vardą, darydamas jiems didžius ir nuostabius darbus, išvarydamas tautas ir jų dievus savo tautai iš kelio? ²⁴Tu padarei savo tautą Izraelį sau amžinai ypatinga tauta ir tu, VIEŠPATIE, tapai jų Dievas.

²⁵Dabar tad, VIEŠPATIE Dieve, vykdyk per amžius žodį, kurį apreiškei apie savo tarną bei jo namus, ir padaryk, kaip pažadėjai. ²⁶Tebūna amžinai šlovinamas tavo vardas, sakant: „Galybių VIEŠPATS yra

rūmus; 5-7.13 eilutėse – Jeruzalės Šventyklą; 11.19.25-27.29 eilutėse – Dovydo dinastiją. Istorikai kalbant, Dovydo dinastija nebuvo amžina.

Ji žlugo 587 m. prieš Kristų. Natano pranašavimas Dovydui buvo pirmasis apreiškimas apie dovydiškąją Mesiją. Žr. Iz 7,14-15; Mch 5,1; Apd 2,30.

Izraelio Dievas! Tebūna tavo tarno Dovydo namai tvirti tavo akivaizdoje! ²⁷Kadangi tu, Galybių VIEŠPATIE, Izraelio Dieve, apreiškei savo tarnui, tardamas: 'Aš pastatysiu tau namus', – todėl tavo tarnas išdrįso kreiptis į tave šia malda. ²⁸Dabar tad, Viešpatie DIEVE, tu esi Dievas, tavo žodžiai yra tiesa ir tu davei savo tarnui šį malonų pažadą. ²⁹Užtat dabar būk malonus palaimindamas savo tarno namus, kad jie liktų tvirti amžinai tavo akivaizdoje, nes tu, Viešpatie DIEVE, pažadėjai. Tebūna tavo tarno namai palaiminti amžinai tavo palaiminimu!"

8 Dovydo karų suvestinė ¹Po tam tikro laiko Dovydas nugalėjo filistinus ir pavergė juos. Dovydas atėmė iš filistinų rankos Meteg-Amą.*

²* Jis nugalėjo ir moabiečius. Suguldęs juos žemėje, jis išmatavo juos virve. Dvi virves atmatavo užmušti ir vieną virvę palikti gyvus. Ir moabiečiai tapo Dovydo tarnais ir nešė duoklę.

³* Dovydas nugalėjo Zobos karalių Rehobo sūnų Hadadezerį, kai jis žygiavo susigrąžinti savo valdą prie Eufrato upės. ⁴Dovydas paėmė iš jo tūkstantį septynis šimtus raitelių ir dvidešimt tūkstančių pėstininkų. Dovydas suluošino visus karo vežimų arklius, bet paliko iš jų pakankamai šimtui karo vežimų. ⁵Damasko aramėjams atžygiavus pagelbėti Zobos karaliui Hadadezeriui, Dovydas nukovė dvidešimt du tūkstančius aramėjų. ⁶Tada

Dovydas įrengė įgulas tarp Damasko aramėjų, ir aramėjai tapo Dovydo tarnais ir nešė duoklę. VIEŠPATS davė Dovydui pergalę, kur tik jis žygiavo. ⁷Dovydas paėmė auksinius Hadadezerio palydos nešiotus skydus ir pargabeno juos į Jeruzalę. ⁸O iš Betaho ir Berotajų, Hadadezerio miestų, Dovydas paėmė didelį kiekį žalvario.

⁹Kai Hamato karalius Toi išgirdo, kad Dovydas buvo nugalėjęs visą Hadadezerio kariuomenę, ¹⁰jis pasiuntė savo sūnų Joramą pas Dovydą palinkėti jam sveikatos ir pasveikinti su pergale prieš Hadadezerį. Mat Hadadezeris buvo dažnai kariavęs su Toi. Joramas atsinešė sidabrinių, auksinių ir varinių daiktų. ¹¹Ir juos karalius Dovydas pašventė VIEŠPAČIUI drauge su sidabru ir auksu, paimtais iš visų pavergtų tautų: ¹²iš Edomo, Moabo, amoniečių, filistinų, amalekitų ir iš Zobos karaliaus Rehobo sūnaus Hadadezerio grobio.

¹³Dovydas tapo garsus. Sugrįžęs jis nukovė aštuoniolika tūkstančių edomiečių Druskos slėnyje.* ¹⁴Jis įrengė įgulas Edome, – visame Edome jis įrengė įgulas, – ir visi edomiečiai tapo Dovydo tarnais. VIEŠPATS davė Dovydui pergalę, kur tik jis žygiavo.

Dovydo pareigūnai ¹⁵Dovydas karaliavo visam Izraeliui ir vykdė teisingumą ir teisumą visiems savo žmonėms. ¹⁶Zerujos sūnus Joabas buvo kariuomenės vadas; Ahiludo sūnus Jehošafatas buvo

8,1: ... *Meteg-Amą*: žr. 1 Kr 18,1. Čia skaitome: *Gatą ir jam pavaldžias gyvenvietes*.

8,2: Dviejų trečdalių moabiečių išžudymas nesiderina su draugiškais santykiais tarp izraeliečių ir moabiečių. Žr. 1 Sam 22,3-4. Turbūt kas nors buvo įvykę, ir tai atnaujino seną nesantaiką. Žr. 1 Sam 14,47.

8,3-8: Dovydas nugali aramėjus – sirus.

Damaskas buvo Sirijos sostinė. Dovydas, nugalėjęs aramėjų sąjungą, valdė visą Siriją. Jis pasiliko pakankamai arklių tik šimtui kovos vežimų, vėliau Saliamonas padaugino kavaleriją ir kovos vežimus. Žr. 1 Kar 10,26-29.

8,13: ... *Druskos slėnyje*: arba dauba į pietus nuo Negyvosios jūros, arba slėnis į pietryčius nuo Beer-Šebos.

kanderis; ¹⁷Ahitubo sūnus Zadokas ir Abjataro sūnus Ahimelechas buvo kunigai; Serajas buvo raštvedys; ¹⁸Jehojados sūnus Benajas buvo cheretitų ir peletitų* galva; o Dovydo sūnus buvo kunigai.*

9 Dovydo gerumas Jonatano sūnui ¹Dovydas teiravosi: „Ar yra dar kas nors išlikęs iš Sauliaus namų, kuriam galėčiau parodyti savo ištikimą gerumą* Jonatanui?“ ²Sauliaus šeimyna buvo turėjusi tarną, vardu Ziba. Jis tad buvo pašauktas pas Dovydą. „Ar tu esi Ziba?“ – klausė Dovydas. Jis atsakė: „Tavo paslaugoms!“ ³Karalius tarė: „Ar yra dar kas nors išlikęs iš Sauliaus namų, kuriam aš galėčiau parodyti ištikimą Dievo gerumą?“* Ziba karaliui atsakė: „Taip, dar yra Jonatano sūnus sužalotomis kojomis“. – ⁴„Kur jis?“ – klausė jo karalius. Ziba karaliui atsakė: „Jis yra Lo-Debare, Amielio sūnaus Machiro namuose“. ⁵Tada karalius paliepė jį atvesti iš Amielio sūnaus Machiro namų Lo-Debare. ⁶Jonatano sūnus Mefi-Bošetas, atėjęs pas Dovydą, išreiškė pagarbą, puldamas veidu į žemę. „Mefi-Bošetai!“ – tarė jam Dovydas. Jis atsakė: „Tavo paslaugoms!“ ⁷Dovydas jam tarė: „Nebijok, nes tau tikrai parodysiu ištikimą gerumą dėl tavo tėvo Jonatano. Atiduosiu tau visą tavo senelio Sauliaus žemę. Be to, tu visuomet valgysi prie mano stalo“. ⁸Puldamas kniūbsčia, jis tarė: „Kas yra tavo tarnas, kad tu rodytumei palankumą tokiam nustipusiam šuniui, kaip aš?“*

9 Tada karalius, pasišaukęs Sauliaus

tarną Zibą, tarė: „Visa, kas priklausė Sauliui ir visiems jo namams, aš atidaviau tavo šeimnininko vaikaičiui. ¹⁰Tu bei tavo sūnūs ir tavo tarnai dirbsite jam žemę ir nuimsite jos derlių, kad tavo šeimnininko vaikaitis turėtų iš ko gyventi. Bet tavo šeimnininko vaikaitis Mefi-Bošetas visad valgys prie mano stalo“. Ziba turėjo penkiolika sūnų ir dvidešimt tarnų. ¹¹Karaliui Ziba atsakė: „Kaip mano viešpats karalius įsakė, taip jo tarnas ir darys“. Mefi-Bošetas valgė prie karaliaus stalo kaip vienas iš karaliaus sūnų. ¹²Mefi-Bošetas turėjo jauną sūnų, vardu Mika. Visi, gyvenantys Zibos namuose, tapo Mefi-Bošeto tarnais. ¹³Mefi-Bošetas gyveno Jeruzalėje, nes jis visad valgė prie karaliaus stalo. Jis buvo raišas abiem kojomis.

10 Ižeidžiami Dovydo pasiuntiniai ¹Praėjus šiek tiek laiko, mirė amoniečių karalius, ir jo sūnus Hanūnas tapo karaliumi. ²Dovydas manė: „Nahašo sūnui Hanūnui turiu būti taip ištikimai geras, kaip jo tėvas buvo man ištikimai geras“. Dovydas tad pasiuntė savo dvariškius pareikšti užuojautos dėl jo tėvo. Dovydo dvariškiams atvykus į amoniečių kraštą, ³amoniečių didžiūnai kalbėjo savo valdovui Hanūnui: „Nejau tu iš tikrųjų manai, kad Dovydas norėdamas pagerbti tavo tėvą atsiuntė pasiuntinius su užuojauta tau? Argi Dovydas neatsiuntė savo dvariškių pas tave išžvalgyti miesto, iššnypinėti ir jo sunaikinti?“ ⁴Hanūnas tad suėmė Dovydo dvariškius, nuskuto kiekvienam pusę barzdos, nukirpo po pu-

8,18: ... *cheretitų ir peletitų*: svetimšaliai samdiniai Dovydo amens sargyboje; jų vardas yra tolygus *kretiečiams ir filistinams*. Dovydo sūnus atstovaudavo karaliui Dovydui apeigose. Žr. 2 Sam 6,13-20.

9,1: ... *parodyti ištikimą gerumą*: hebrajiškai *hesed*, t.y. gerumą, kuris apima pareigą, kylančią iš ištikimybės sandorai. Dovydas ir Jonatanas bu-

vo prisiekę vienas kitam amžiną ištikimybę. Žr. 1 Sam 18,1-4; 20,14-17.

9,3: ... *ištikimą Dievo gerumą*: reiklesnis posakis negu *ištikimas {žmonių} gerumas*.

9,8: ... *tokiam nustipusiam šuniui kaip aš*. žr. 1 Sam 24,14.

10,4: ... *nuskuto... pusę barzdos, nukirpo po pusę drabužių jiems prie šlaunų*: vyrui barzdos

sę drabužių jiems prie šlaunų* ir išsiuntė atgal. ⁵Kai Dovydui buvo apie tai pranešta, jis pasiuntė jų pasitikti, nes tie vyrai buvo labai įžeisti. Karalius paliepė: „Pabūkite Jeriche, kol ataugės jums barzda. Tada sugrįžkite”.

Pergalė prieš amoniečius ^{6*}Amoniečiai suprato, kad užsitraukė Dovydo pyktį. Taigi amoniečiai pasiuntė atstovus ir pasamdė Bet-Rehobo aramėjus bei Zobos aramėjus – dvidešimt tūkstančių pėsčininkų, Maakos karalių su tūkstančiu vyrų ir dvylika tūkstančių vyrų iš Tobo. ⁷Dovydas, tai išgirdęs, pasiuntė Joabą ir visą kariuomenę su galiūnais. ⁸Amoniečiai išžygiavo ir sustojo į kovos rikiuotę prie jėjimo į miesto vartus, o Zobos bei Rehobo aramėjai ir Tobo bei Maakos vyrai buvo atskirai atvirame lauke.

⁹Joabas matė, kad prieš jį buvo kovos rikiuotė iš priekio ir už nugaros. Jis tad, surinkęs iš rinktinių Izraelio vyrų būrį, surikiavo juos prieš aramėjus, ¹⁰o likusius kareivius, pavedęs juos savo broliui Abišajui vadovauti, išrikiavo prieš amoniečius. ¹¹Jis tarė: „Jei aramėjai būtų stipresni už mane, tu turi man padėti, bet jei amoniečiai būtų stipresni už tave, aš ateisiu tau į pagalbą. ¹²Būk narsus! Būkime drąsūs dėl savo tautos ir dėl savo Dievo miestų! Tėdaro VIEŠPATS, kas gera jo akyse!” ¹³Joabas ir su juo buvusieji kareiviai žengė pirmyn į kovą su aramėjais. O tie nuo jo bėgo. ¹⁴Kai amoniečiai pamatė, kad aramėjai pabėgo, ir jie bėgo nuo Abišajo ir pasitraukė į miestą. Joabas tad nutraukė kovą su amoniečiais ir sugrįžo į Jeruzalę.

Pergalė prieš aramėjus ¹⁵Bet aramėjai, pamatę, kad juos nugalėjo Izraelis, susibūrė į vieną. ¹⁶Hadadezeris pakvietė ir patraukė į savo pusę aramėjus iš anapus Eufrato. Jie atžygiavo į Helamą, vedami Hadadezerio kariuomenės vado Šobacho. ¹⁷Apie tai buvo pranešta Dovydui. Sutelkęs visą Izraelį, jis perėjo Jordaną ir atžygiavo į Helamą. Aramėjai išrikiavo savo pajėgas prieš Dovydą ir puolė jį, ¹⁸bet Izraelis priverė aramėjus bėgti. Dovydas užmušė septynis šimtus aramėjų karo vežimų vežėjų bei keturiasdešimt tūkstančių raitelių ir sužeidė kariuomenės vadą Šobachą, kuris ten ir mirė. ¹⁹Kai Hadadezeriui pavaldūs karaliai pamatė, kad juos Izraelis nugalėjo, jie padarė taiką su Izraeliu ir tapo jam pavaldūs. O aramėjai bijojo toliau padėti amoniečiams.

11 Dovydo nuodėmė ¹Metų pavasarį,* tuo laiku, kada karaliai eina į žygį, Dovydas išsiuntė Joabą drauge su savo pareigūnais* ir visu Izraeliu.* Jie nuniokojo Amoną ir apgulė Rabą. Bet Dovydas pasiliko Jeruzalėje.

²Kartą vieną popietę Dovydas, pakilęs iš guolio, vaikštinėjo ant karaliaus rūmų stogo. Nuo stogo jis pamatė besimaudančią moterį. Ta moteris buvo labai graži. ³Dovydas pasiuntė dvariškį pasiteirauti apie moterį. Jam buvo pranešta: „Tai yra Eliamo duktė, hetito Urijo žmona”. ⁴Dovydas nusiuntė pasiuntinius jos atvesti. Ji atėjo pas jį, ir jis suėjo su ja, – ji ką tik buvo apsivaliusi po savo mėnesinių.* Tada ji sugrįžo namo. ⁵Moteris pastojė ir pasiuntė Dovydui žodį: „Esu nėščia”.

išniekinimas ir viešas apnuoginimas buvo didžiausia užgaulė.

10,6-9: Mūšio vieta buvo Rabat-Amonas – šiuolaikinis Amano miestas Transjordanijoje.

11,1: *Metų pavasarį...* : pavasario saulėgrąžos

metu. ... *savo pareigūnais*: ypatingi karaliaus asmens sargybos vyrai. ... *visu Izraeliu*: izraeliečių karinės pajėgos.

11,4: Žr. Kun 15,19-24. Įstatai apie moters apsisivalymą po mėnesinių.

6 Dovydas tad pasiuntė žodį Joabui: „Atsiųsk pas mane hetitą Uriją“. Joabas pasiuntė Uriją pas Dovydą. ⁷Urijui atvykus pas jį, Dovydas klausė, kaip einasi Joabui, kaip einasi kareiviams ir kaip sekasi karas. ⁸Paskui Dovydas Urijui tarė: „Eik namo ir nusiplauk kojas!“* Kai Urijas išėjo iš karaliaus rūmų, jį nusekė karaliaus dovana. ⁹*Bet Urijas miegojo prie įėjimo į karaliaus rūmus drauge su visais savo valdovo tarnais ir į savo namus nėjo. ¹⁰Kai Dovydui buvo pranešta: „Urijas į savo namus nėjo“, – Dovydas Urijui tarė: „Argi ne iš kelionės parėjai? Kodėl tad neini į savo namus?“ ¹¹Urijas Dovydui atsakė: „Skrynia ir Izraelis bei Judas būna palapinėse. Mano viešpats Joabas ir mano valdovo tarnai yra stovykloje atvirame lauke. Nejau aš eisiu į savo namus valgyti, gerti ir sugulti su žmona? Kaip tu gyvas, prisiekiu tavo gyvastimi, tokio dalyko nedarysiu“. – ¹²„Pasilik čia ir šiandien, – tarė Dovydas Urijui, – rytoj tave atgal pasiųsiu“. Urijas tad pasiliko tą dieną Jeruzalėje. Kitą dieną Dovydas ¹³pakvietė jį valgyti ir gerti savo akivaizdoje ir jį nugirdė. Vakare jis nuėjo atsigulti į guolį su savo valdovo tarnais, bet į savo namus nėjo.

14 Ryto metą Dovydas parašė laišką Joabui ir pasiuntė jį per Urijo rankas. ¹⁵Laiške jis rašė: „Pastatykite Uriją į mūsų priekį, kur aršiausiai kovojama, ir pasitraukite nuo jo, kad jis būtų parbloškintas ir mirtų“. ¹⁶Joabas, apguldamas miestą, pastatė Uriją į vietą, kur žinojo esant stiprių kareivių. ¹⁷Miesto vyrai išpuolė ir susikovė su Joabu, ir keletas Dovydo tarnų tarp kareivių krito. Hetitas Urijas buvo tarp žuvusiųjų.

18 Joabas pasiuntė Dovydui išsamų pranešimą apie mūšį. ¹⁹Jis įsakė pasiuntiniui, tardamas: „Kai būsi baigęs sakyti karaliui visas žinias apie mūšį, ²⁰jeigu karalius imtų pykti ir tau sakytų: ‘Kam giėjote taip arti miesto kovoti? Argi nežinojote, kad jie šaudys nuo sienos?’ ²¹Kas užmušė Jerub-Baalo sūnų Abimelechą? Argi ne moteris metė nuo sienos ant jo viršutinę girnapsų, nuo kurios jis ir mirė Tebeze? Kam giėjote taip arti sienos?’ – tada taip pasakysi: ‘Ir tavo tarnas Urijas buvo tarp užmuštųjų’“.

22 Pasiuntinys tad leidosi į kelionę. Atėjęs perdavė Dovydui visa, ko Joabas buvo jį pasiuntęs tam pasakyti. ²³Pasiuntinys tarė Dovydui: „Iš pradžių tie vyrai buvo pergalingi ir išpuolė prieš mus į lauką, bet mes juos atstūmėme atgal prie įėjimo į miesto vartus. ²⁴Tada lankininkai šovė į tavo tarnus nuo sienos. Keletas karaliaus tarnų krito. Krito taip pat ir tavo tarnas hetitas Urijas“. ²⁵Dovydas pasiuntiniui tarė: „Taip kalbėsi Joabui: ‘Nesikamuok dėl to dalyko, nes kalavijas suryja tai vieną, tai kitą. Ryžtingai tęsk miesto puolimą ir jį sunaikink!’ Padrąsink jį“.

26 Urijo žmona, sužinojusi, kad jos vyras mirė, jį apraudojo. ²⁷*Praėjus gedulo laikui, Dovydas pasiuntė parvesti jos į savo rūmus. Ji tapo jo žmona ir pagimdė jam sūnų.

Bet darbas, kurį Dovydas padarė, buvo nedoras Dievo akyse.

12 Dovydo atgaila ¹Dievas nu-siuntė pranašą Nataną pas Dovy-dą. Atėjęs pas jį, tarė: „Du žmonės gyveno viename mieste. Vienas buvo turtuolis, o kitas skurdžius. ²Turtuolis turėjo labai

11,8: ... *nusiplauk kojas*: kvietimas nusiplauti kojas po kelionės buvo tuolaikinis mandagumo paprotys. Žr. Pr 18,4; 19,2; 24,32.

11,9-13: Kareiviai, pasišventę žygiui, turėjo susilaikyti nuo vedybinių santykių (1 Sam 24,4-5).

Urijas net Dovydo nugirdytas atsisakė sulaužyti šį įsaką.

11,27: Įkvėptasis autorius Dievo vardu pasmerkia Dovydo elgesį.

daug avių ir galvijų, ³o skurdžius turėjo tik vieną mažą avelę, kurią jis buvo nusipirkęs. Ją buvo užauginęs, ji buvo užaugusi su juo ir jo vaikais: dalydavosi jo duonos kąsniu, gerdavo iš jo puoduko, glausdavosi jam ant kelių. Ji buvo jam kaip duktė. ⁴Vieną dieną pas turtuolį atėjo pakeleivis. Turtuolis nenorėjo paimti vienos savo avių ar galvijų, kad pataisytų valgį pas jį atėjusiam keleiviui, bet paėmė skurdžiaus avelę ir patiekė pas jį atėjusiam svečiui”. ⁵Dovydas, ant to žmogaus labai įsirdęs, Natanui tarė: “Kaip gyvas VIEŠPATS, žmogus, kuris tai padarė, turi mirti! ⁶Be to, už avį jis turi atsilyginti keturgubai dėl to, kad padarė tokį dalyką ir nepasigailėjo”.

⁷Natanas Dovydui tarė: “Tu esi tas žmogus! Taip kalbėjo VIEŠPATS, Izraelio Dievas: ‘Aš patepiau tave Izraelio karaliumi ir išgelbėjau tave iš Sauliaus rankos. ⁸Atidaviau tau tavo valdovo namus bei tavo valdovo žmonas kaip nuosavybę ir atidaviau tau Izraelio bei Judo namus. Jei to būtų buvę per maža, būčiau dvigubai daugiau davęs. ⁹Kodėl tad paniekinai VIEŠPATIES žodį ir darei, kas yra nedora jo akyse? Tu nužudei hetitą Uriją kalaviju ir paėmei jo žmoną sau žmona. Jį nužudei amoniečių kalaviju. ¹⁰Užtat kalavijas niekad nepaliks tavo namų, nes mane paniekinai ir paėmei hetito Urijo žmoną sau žmona. ¹¹Taip kalbėjo VIEŠPATS: ‘Tikėk manimi, aš sukelsiu prieš tave pikta tavo namuose. Paimsiu tavo žmonas tavo akyse, duosiu jas tavo artimui, ir jis miegos su tavo žmonomis šios saulės akivaizdoje. ¹²Tu tai padarei slapta, bet aš tai įvykdysiu viso Izraelio akyse ir viešai dienos šviesoje’”.

¹³Dovydas tarė Natanui: “Nusidėjau VIEŠPAČIUI!” Natanas Dovydui atsakė: “VIEŠPATS atleidžia tavo nuodėmę. Tu nemirsi. ¹⁴Betgi tau gimęs kūdikis mirs, kadangi tai darydamas paniekinai VIEŠPATĮ*”.

¹⁵Natanas nuėjo namo, o VIEŠPATS ištiko kūdikį, kurį buvo pagimdžiusi Batšeba, ir jis mirtinai susirgo. ¹⁶Dovydas maldavo VIEŠPATĮ už berniuką. Dovydas nieko nevalgė ir parėjęs praleisdavo naktį gulėdamas ant žemės. ¹⁷Rūmų seniūnai stengėsi prikalbinti jį atsikelti nuo žemės, bet jis atsakė ir nieko su jais nevalgė. ¹⁸Septintą dieną vaikas numirė. Dovydo tarnai bijojo jam pasakyti, kad vaikas buvo miręs, nes manė: “Mes kalbėjome jam, dar vaikui gyvam esant, bet jis nenorėjo mūsų klausyti. Kaip tad galime jam pasakyti, kad vaikas mirė? Ką nors baisaus jis gali sau pasidaryti!” ¹⁹Kai Dovydas pamatė, kad jo tarnai tarpusavyje kalbasi pašnabždomis, jis suprato, jog vaikas buvo miręs. Dovydas savo tarnų paklausė: “Ar vaikas numirė?” – “Taip, numirė”, – jie atsakė.

²⁰Tada Dovydas atsikėlė nuo žemės, išsimaudė, išsitemė ir persivilkė drabužius. Nuėjęs į VIEŠPATIES Namus, puolė kniūbsčia. Paskui jis parėjo į savo rūmus. Jam paprašius, buvo padėta valgių, ir jis valgė. ²¹O dvariškiai klausė: “Ką reiškia tai, ką tu darei? Vaikui gyvam esant, pasninkavai ir verkei, o vaikui numirus, atsikelei ir valgai!” ²²Jis atsakė: “Vaikui dar gyvam esant, aš pasninkavau ir verkiau, nes galvoju: ‘Kas žino? Gal bus VIEŠPATS man malonus ir vaikas liks gyvas’. ²³O dabar, jam numirus, kodėl turėčiau pasninkauti? Argi galėčiau jį vėl sugrąžinti? Aš pas jį nueisiu, bet jis pas mane nesugrįš”.

12,14: ... paniekinai VIEŠPATĮ nuodėmė ne tik suardo dorovinę bei visuomeninę darną, bet iš esmės suardo asmeninį žmogaus santykį su Die-

vu. Žr. Pr 39,9; Ps 51,1-2; Iz 59,2. Santykį tarp Žmogaus ir Dievo atkurti gali tik Dievas. Žr. Mk 2,5.

24 Dovydas guodė Batšebą, savo žmoną. Nuėjęs pas ją, su ja suėjo. Ji pagimdė jam sūnų, o jis davė jam Saliamono vardą. VIEŠPATS jį mylėjo ²⁵ir atsiuntė žodį per pranašą Nataną. Užtat dėl VIEŠPATIES Dovydas pavadino jį Jedidija.

Pasibaigia karas su Amonu ²⁶Joabas, kovodamas su amoniečių Raba, paėmė karališkąjį miestą. ²⁷Joabas nusiuntė pas Dovydą pasiuntinius pasakyti: „Puočiau Rabą ir jau paččiau vandens šaltinio tvirtovę. ²⁸Dabar tad sutelk likusius kareivius, apgulk miestą ir paimk jį. Kitaip aš pats paimsiu miestą ir mano vardu jis bus vadinamas“. ²⁹Taigi Dovydas sutelkė visą kariuomenę ir, nužygiavęs į Rabą, apgulė jį, kovojo su juo ir paėmė jį. ³⁰Jis nuėmė Milkomui nuo galvos karūną, sveriančią aukso talentą, su brangakmeniais. Ji buvo uždėta ant galvos Dovydui. Jis pasiėmė su savimi ir be galo daug grobio. ³¹Išvedė iš miesto jo gyventojus ir arba pristatė juos dirbti su pjūklais, geležiniais kapliais ir geležiniais kirviais, arba pasiuntė plytų gaminti. Taip jis padarė visiems amoniečių miestams. Tada Dovydas ir visa jo kariuomenė sugrįžo į Jeruzalę.

13 Amnonas išniekina savo įsiserę Tamarą ^{1*}Prąėjo šiek tiek laiko. Dovydo sūnus Absalomas turėjo gražią įsiserę, vardu Tamara. Dovydo sūnus Amnonas ją aklai įsimylėjo. ²Amnonas taip kankinosi, kad susirgo dėl savo įsiserės Tamaros, nes ji buvo mergelė ir Amnonui atrodė neįmanoma ką nors jai padaryti. ³Amnonas turėjo

draugą, vardu Jonadabas, Dovydo brolio Šimėjo sūnų. Jonadabas buvo labai gudurus vyras. ⁴Amnoną jis prakalbino: „Karaliaus sūnau, kodėl tu kas rytą toks nuvargęs? Argi man nepasakysi?“ Amnonas jam atsakė: „Aš myliu Tamarą, savo brolio Absalomo seserį“. ⁵Jonadabas jam tarė: „Atsigulk į lovą ir apsimesk sergantis. Kai tėvas ateis tavęs aplankyti, sakyk jam: ‘Prašyčiau leisti mano seseriai Tamarai ateiti ir paraginti mane valgyti. Jei ji pataisytų ką nors gardaus mano akyse, man žiūrint, aš iš jos rankos valgysčiau’“.

⁶Amnonas tad atsigulė ir apsimetė sergantis. Karaliui atėjus jo aplankyti, Amnonas tarė: „Prašyčiau leisti mano seseriai Tamarai ateiti ir paruošti porą keptų kukulių mano akyse, tada iš jos rankos valgysiu“. ⁷Dovydas pasiuntė žodį Tamarai į rūmus, tardamas: „Nueik į savo brolio Amnono namus ir pataisyk jam valgyti“. ⁸Tamara tad nuėjo į savo brolio Amnono namus, o jis gulėjo lovoje. Paėmusi tešlos, ją išminkė, paruošė kukulius jo akyse ir juos iškepė. ⁹Bet kai ji paėmė keptuvę ir padėjo prieš jį kukulius, jis atsisakė valgyti. Amnonas tarė: „Teišeina visi nuo manęs“. Visiems išėjus, ¹⁰Tamarai Amnonas tarė: „Atnešk valgį į miegamąjį ir pamaitink mane“. Tamara tad paėmė kukulius, kuriuos buvo pataisiusi, ir įnešė juos į savo brolio Amnono kambarį. ¹¹Bet jai paduodant valgyti, Amnonas ją nutvėrė. „Eikš, mano sesuo, – tarė jis jai, – sugulk su manimi“. ¹²Ji atsakė jam: „Ne, mano broli, neprievartauk manęs! Tokie dalykai

13,1-20,26: Pasakojimas apie Absalomą. Tolesni įvykiai liudija Natano žodžių išsipildymą: *Taip kalbėjo VIEŠPATS: 'Tiekė manimi, aš sukelsiu prieš tave pikta tavo namuose'* (2 Sam 12,11). Absalomo kerštas Amnonui sukėlė nemažai politinių lūžių ir pervartų, lemtingai sąlygojusių Sandoros tau-

tos ateitį. Amnono ir Absalomo mirtis paruošė kelią ir Saliamonui tapti karaliumi (žr. 2 Sam 12,24; 1 Kar 1).

13,1-39: Tamara buvo tikra Absalomo sesuo ir Amnono įsiserė. Amnonas buvo vyriausias Dovydo sūnus (žr. 2 Sam 3,2) ir būtų tapęs Dovydo

nedaromi Izraelyje! Nedaryk tokio begėdiško dalyko! ¹³Kur aš dingsiu su savo gėda? O tu būsi kaip bet koks niekšas Izraelyje! Dabar tad maldauju tavęs, kalbėk su karaliumi, nes jis neatsisakys tau manęs duoti”.* ¹⁴Betgi jis nenorėjo jos klausyti ir, būdamas už ją stipresnis, suėjo su ja prievarta.

¹⁵Dabar Amnonas pajuto jai labai stiprią neapykantą. Iš tikrųjų jo neapykanta jai buvo kur kas didesnė už aistrą, kurią jis buvo jai jautęs. Amnonas jai tarė: “Kelkis ir nešdinkis!” ¹⁶O ji maldavo: “Ne, mano broli, to nedaryk, nes išvartyti mane būtų net didesnė skriauda negu ana, kurią man padarei”. Bet jis nenorėjo jos klausyti. ¹⁷Pasišaukęs jauną tarną, tarė: “Išvaryk šią moterį laukan nuo manęs ir užsklėsk paskui ją duris”. ¹⁸Ji buvo apsilvilkusi tunika ilgomis rankovėmis, nes tokiais drabužiais ankstesniais laikais vilkėdavo karaliaus dukterys mergelės. Jo tarnas tad ją išvarė ir užsklėdė paskui ją duris. ¹⁹Tamara apsibarstė galvą pelenais. Perplėšusi tuniką ilgomis rankovėmis, kuria vilkėjo, ji susiėmė rankomis sau už galvos ir nuėjo. Eidama visą laiką balsu verkė.

²⁰Jos brolis Absalomas jai tarė: “Ar tavo brolis Amnonas buvo su tavimi? Dabar apie tai tylėk, mano sesuo. Jis yra tavo brolis. Neimk to į širdį”. Tamara, nelaiminga moteris, tada pasiliko savo brolio Absalomo namuose. ²¹Apie visa tai išgirdęs, karalius Dovydas labai įtūžo, bet savo sūnaus Amnono bausti nenorėjo, kadangi jį mylėjo, nes jis buvo jo pirmagimis. ²²O Absalomas nesakė Amnonui nei gera, nei pikta, nes Amnono nekentė už tai, kad jis buvo išprievartavęs jo seserį Tamarą.

Absalomas užmuša Amnoną ir pabėga ²³Praslinkus dvejiems metams, Absalomas Baal-Hazore prie Efraimo rengėsi kirpti avis. Absalomas pakvietė visus karaliaus sūnus. ²⁴Atėjęs pas karalių, Absalomas tarė: “Tavo tarnas kirps avis. Ar nemalonėtų karalius drauge su palyda vykti su jo tarnu?” ²⁵Bet karalius Absalomui atsakė: “Ne, mano sūnau. Neprašyk, kad visi eitume ir būtume tau našta”. Nors jis ir primygtinai prašė, karalius eiti nesutiko, bet davė jam savo palaiminimą. ²⁶Tada Absalomas tarė: “Jei ne, tai prašyčiau leisti mano brolių Amnoną eiti su mumis”. Karalius jo klausė: “Kam gi turėtų jis su tavimi eiti?” ²⁷Bet Absalomas primygtinai prašė, ir jis leido Amnonui ir visiems karaliaus sūnams su juo eiti. Absalomas surengė puotą kaip tinka karaliui.

²⁸Savo tarnams Absalomas įsakė, tardamas: “Būkite budrūs! Kada Amnono širdis bus tapusi smagi nuo vyno ir aš jums pasakysiu: ‘Smokite Amnonui!’ – užmuškite jį! Nebijokite, nes aš pats duodu jums šį įsakymą. Elkitės ryžtingai, kaip narsūs vyrai!” ²⁹Absalomo tarnai pasielgė su Amnonu, kaip Absalomas buvo įsakęs. Tada visi kiti karaliaus sūnūs sėdo kiekvienas ant savo mulo ir pabėgo. ³⁰Dar jiems tebesant kelyje, Dovydą pasiekė gandas, kad Absalomas išžudė visus karaliaus sūnus ir nė vienas neišliko gyvas. ³¹Karalius atsistojo, persiplėšė sau drabužius ir atsigulė ant žemės. Ir visi prie jo buvusieji dvariškiai persiplėšė sau drabužius. ³²O Dovydo brolio Šimėjo sūnus Jonadabas tarė: “Tenmano mano valdovas, kad visi jauni karaliaus sūnūs užmušti.

įpėdiniu. Chileabas, antrasis Dovydo sūnus (žr. 2 Sam 3,3), rodos, mirė jaunystėje. Absalomas tai žinojo ir elgėsi, norėdamas garantuoti sau Dovydo sostą.

13,13:... *neatsisakys tau manęs duoti*: tais laikais vyras galėjo imti žmona savo įsėserę. Ilgainiui tai buvo uždrausta (žr. Kun 18,9).

Tik Amnonas yra miręs. Tai Absalomas buvo nusprendęs nuo tos dienos, kai jo seserį Tamarą Amnonas išprievartavo. ³³Dabar tad mano viešpats karalius teneima į širdį to gando, kad visi karaliaus sūnūs yra mirę, nes vien Amnonas tėra miręs!”

34 Tuo tarpu Absalomas pabėgo.

Sargybinis žvalgydamasis pamatė didelį žmonių būrį, ateinantį nuo Horonajimų kalno šlaito keliu. ³⁵Jonadabas karaliui tarė: “Štai parėjo karaliaus sūnūs! Kaip tavo tarnas sakė, taip ir įvyko. ³⁶Vos jam tai ištarus, įėjo karaliaus sūnūs. Jie pravirko balsu. Ir Dovydas, ir visi jo dvariškiai verkė karčiomis ašaromis.

Joabas stengiasi sugrąžinti Absalomą ³⁷* Bet Absalomas buvo pabėgęs. Jis nubėgo pas Gešuro karalių Amihudo sūnų Talmajį. Dovydas ilgą laiką raudėjo savo sūnaus. ³⁸Absalomas, nubėgęs į Gešurą, išbuvo ten trejus metus. ³⁹Karalius Dovydas, ilgėdamasis Absalomo, liovėsi širsti, nes po Amnono mirties jau buvo aprimęs.

14 Zerujos sūnus Joabas jautė, kad karaliaus širdis palanki Absalomui. ²Joabas tad pasiuntė į Tekoą žmones, kad atvestų iš ten išmintingą moterį. “Prašyčiau apsimesti, kad tau gedulas, – jai tarė, – apsisivilk gedulo drabužiais ir nesitėpk aliejumi. Elkis, kaip elgiasi moteris, ilgą laiką gedinti mirusio. ³Nueik pas karalių ir taip jam kalbėk”. Ir Joabas nurodė jai, ką sakyti.

⁴ Tekoietė moteris, atėjusi pas karalių, puolė veidu žemėn, išreikšdama pagarbą, ir tarė: “Karaliau, gelbėk!” ⁵Karalius jos klausė: “Kokia tavo bėda?” Ji atsakė: “Deja

man! Esu našlė. Mano vyras yra miręs. ⁶Tavo tarnaitė turėjo du sūnus. Jiedu susimušė laukuose ir, kadangi ten nebuvo kas juos perskirtų, vienas jų smogė savo broliui ir jį užmušė. ⁷Tikėk manimi, visas klanas yra sukilęs prieš tavo tarnaitę. Jie reikalauja: ‘Duok šen vyrą, užmušusį savo brolių, kad jį užmuštume už gyvastį brolio, kurį jis užmušė. Mes turime ir įpėdinį* sunaikinti!’ Taip jie užgesins man paskutinę likusią žariją,* nepalikdami mano vyrui nei vardo, nei likučio ant žemės veido”.

⁸ Karalius moteriai tarė: “Eik namo. Aš duosiu įsakymą tavo labui”. ⁹O tekoietė moteris karaliui atsakė: “Mano viešpatie karaliau, tekrinta kaltė ant manęs ir mano protėvių namų! Karalius ir jo sostas tebūna nekalti!” ¹⁰Karalius pridūrė: “Jei kas tau ką nors daugiau sakytų, atvesk jį pas mane. Tavęs jis daugiau niekad nepalies”. ¹¹Tada ji atsakė: “Prašyčiau karalių turėti mintyje VIEŠPATĮ, savo Dievą, kad kraujo keršytojas nepadarytų didesnės žalos ir mano sūnaus neužmuštų”. Jis atsakė: “Kaip gyvas VIEŠPATS, nuo tavo sūnaus galvos nė vienas plaukas nenukris ant žemės”.

¹² Tada moteris tarė: “Prašyčiau leisti savo tarnaitę dar šį tą pasakyti mano viešpačiui karaliui”. – “Kalbėk!” – jis tarė. ¹³Moteris kalbėjo: “Kodėl tad sumanei tokį dalyką prieš Dievo tautą? Juk, duodamas tokį nuosprendį, karalius pamerkia patį save, nes nesugrąžina namo savo ištremto sūnaus. ¹⁴Iš tikrųjų visi turime mirti ir esame tarsi išpiltas ant žemės vanduo, kurio vėl susemti neįmanoma. Bet Dievas gyvasties neatims; jis suras būdą nelaikyti tremtinio amžinai

13,37: Absalomas pabėgo į savo motinos senelio kraštą (žr. 2 Sam 3,3). Gešuras buvo Dovydui pavaldi aramėjų karalystė (žr. 2 Sam 8,3-8; 10,6-19).

14,7: ... ir įpėdinį... : žodis *įpėdinį* moters

lūpose rodo, kad Absalomas buvo laikomas Dovydo įpėdiniu. ... *likusią žariją*: viltį išlaikyti gyvą protėvių vardą.

ištremto nuo savo Artumo. ¹⁵Nūn tad atėjau kalbėti apie šį dalyką karaliui, savo valdovui, dėl to, kad žmonės mane išgąsdino. Tavo tarnaitė pamanė: 'Kalbėsiu karaliui. Galbūt karalius įvykdys savo tarnaitės prašymą. ¹⁶Nes karalius išklausys ir išvaduos savo tarnaitę iš rankų žmogaus, norinčio atkirsti ir mane, ir mano sūnų nuo Dievo palikimo'. ¹⁷Tavo tarnaitė pamanė: 'Mano viešpaties karaliaus žodis suteiks man ramybę', – nes mano viešpats karalius yra kaip Dievo angelas, suprantantis visa – gera ir pikta. Tebūna su tavi mi VIEŠPATS, tavo Dievas!"

18 Atsakydamas karalius moteriai tarė: "Nūn nenuslėpk nieko, ko aš tavęs klausiu!" Moteris jam atsakė: "Teklausia mano viešpats karalius". ¹⁹Karalius klausė: "Ar tik nebus čia Joabas pridėjęs savo rankos?" Atsakydama moteris tarė: "Kaip tu gyvas, mano viešpatie karaliau, niekas negali pasukti nei į dešinę, nei į kairę nuo to, ką mano viešpats karalius pasakė. Taip, tavo tarnas Joabas yra tas, kuris man įsakė. Jis yra tas, kuris įdėjo šiuos visus žodžius į tavo tarnaitės lūpas. ²⁰Norėdamas pakeisti dalyko eigą, tavo tarnas Joabas tai padarė. Bet mano viešpats yra taip išmincingas kaip Dievo angelas ir žino visa, kas vyksta žemėje".

Absalomas sugrįžta iš Gešuro ²¹Tada Dovydas tarė Joabui: "Tikėk manimi, aš tai padarysiu. Eik tad parvesti mano jaunuolį Absalomą". ²²Joabas puolė veidu žemėn ir išreiškė pagarbą. Palaiminęs karalių, jis tarė: "Šiandien tavo tarnas suprato, kad rado malonę tavo akyse, viešpatie karaliau, nes karalius įvykdė savo tarno prašymą". ²³Joabas tuojau pat leidosi į kelionę ir, nuvykęs į Gešurą, parvedė Ab-

salomą į Jeruzalę. ²⁴Karalius tarė: "Teina tiesiai į savo namus. Mano veido jis nematys". Absalomas tad nuėjo tiesiai į savo namus, karaliaus veido nepamatęs.

25 Visame Izraelyje nebuvo kito vyro, kurio grožiu buvo taip labai žavimasi, kaip Absalomas. Nuo kojų padų iki viršugalvio jis neturėjo jokio trūkumo. ^{26*}Kai jis kirpdavosi plaukus, – o juos kirpti jis turėjo kasmet, nes plaukai būdavo jam per sunkūs, – jo galvos plaukai sverdavo du šimtus šekelių karališkuoju svarsčiu. ²⁷Absalomui gimė trys sūnūs ir viena dukterė, vardu Tamara. Ji buvo graži moteris.

Dovydas atleidžia Absalomui

²⁸Absalomas išgyveno dvejus metus Jeruzalėje, nesirodydamas karaliui į akis. ²⁹Tada Absalomas pasišaukė Joabą, norėdamas pasiųsti jį pas karalių. Bet Joabas nenorėjo pas jį eiti. Absalomas pašaukė jį antrą kartą, bet Joabas eiti nenorėjo. ³⁰Tada Absalomas savo tarnams tarė: "Štai Joabo laukas yra šalia mano. Ten jo miežiai. Nueikite ir padėkite!" Absalomo tarnai tad lauką padegė. ³¹Joabas tučtuojau atskubėjo pas Absalomą į namus ir jam tarė: "Kodėl tavo tarnai padegė mano lauką?" – ³²"Štai, – atsakė Absalomas Joabui, – aš siunčiau tau žodį, kad ateitumei pas mane. Aš norėjau pasiųsti tave pas karalių, kad už mane pasakytum: 'Kam gi aš parėjau iš Gešuro? Jei ten dar būčiau, man būtų geriau. Už tai dabar tebūna leista man pasirodyti karaliaus akivaizdoje, ir jei esu kaltas, tenubaudžia mane mirtimi!'". ³³Joabas nuėjo pas karalių ir jam pranešė. Absalomą karalius pasišaukė. Taigi jis atėjo pas karalių ir puolė kniūbsčia veidu ant žemės prieš karalių. Karalius Absalomą pabučiavo.

14,26: Tuomet buvo vartojami dvejopi svorio svarsčiai: paprasti ir karališkieji. Karališkieji buvo

šiek tiek sunkesni. *Du šimtai šekelių* būtų buvę maždaug 2 kg.

15 Absalomo intrigos ^{1*}Ilgai niui Absalomas įsigijo vežimą bei žirgų ir penkiasdešimt vyrų palydai pirma jo bėgti. ²Absalomas keldavosi anksti ir stodavosi prie kelio į miesto vartus. Kada tik žmogus turėdavo bylą, kuriai reikėjo karaliaus nuosprendžio, Absalomas šaukdavo, klausdamas: „Iš kurio miesto esi?“ O pastarajam atsakius: „Tavo tarnas yra iš tokios ir tokios Izraelio giminės“, – ³Absalomas sakydavo: „Štai tavo ieškiniai yra geri ir tikri, bet nėra nė vieno, kas karaliaus vardu tave išklaustytų“. ⁴Absalomas dar pridurdavo: „O, kad aš būčiau teisėjas šioje šalyje! Tada kiekvienas galėtų ateiti pas mane su byla ar reikalu, ir aš padaryčiau jam nuosprendį“. ⁵Kada tik koks žmogus prieidavo išreikšti jam pagarbos, Absalomas ištiesdavo jam ranką, apkabindavo jį ir pabučiuodavo. ⁶Taip Absalomas darydavo kiekvienam izraeliečiui, atėjusiam pas karalių į teismą. Tuo būdu Absalomas pavergė visų Izraelio žmonių širdį.

Absalomo sąmokslas Hebrone

^{7*}Baigiantis ketvirtyiems metams, Absalomas tarė karaliui: „Prašyčiau leisti man vykti į Hebroną ir ištesėti įžadą, kurį esu padaręs VIEŠPAČIUI. ⁸Tavo tarnas, būdamas Aramo Gešure, padarė įžadą: ‘Jei VIEŠPATS iš tikrųjų parves mane į Jeruzalę, pagarbinsiu VIEŠPATĮ Hebrone’“. – ⁹“Eik ramybėje!“ – tarė jam karalius. ¹⁰O Absalomas išsiuntė slapta pasiuntinius į visas Izraelio gimines pasakyti: „Kai tik išgirsite rago balsą, šaukite: ‘Absalomas tapo karaliumi Hebrone!’“ ¹¹Du šimtai vyrų iš Jeruzalės lydėjo Absalomą. Jie buvo paviešti svečiai irėjo garbingai, nieko neži-

nodami. ¹²Atnašaudamas aukas, Absalomas pasiuntė pašaukti Gilonietį Ahitofelį, Dovydo patarėją iš Gilo miesto. Sąmokslas stiprėjo, ir prie Absalomo būrėsi vis daugiau ir daugiau žmonių.

Dovydas bėga iš Jeruzalės ¹³Pasiuntinys atėjo pas Dovydą ir tarė: „Izraeliečių širdis palinko į Absalomą“. ¹⁴Tada Dovydas visiems savo dvariškiams, buvusiems su juo Jeruzalėje, tarė: „Bėkime tuojau pat, kitaip nė vienas iš mūsų neišsigelbės nuo Absalomo. Skubėkite! Kitaip jis mus pasivys, atneš mums pražūtį, o miestą sunaikins kalaviju“. ¹⁵Karaliaus dvariškiai karaliui kalbėjo: „Tavo tarnai yra pasirengę daryti visa, ką tik viešpats mūsų karalius nutars“. ¹⁶Karalius leidosi į kelionę, lydimas visos savo šeimos, išskyrus dešimt sugulovių, kurias karalius paliko rūpintis rūmais. ¹⁷Karalius tad leidosi į kelionę, lydimas visų dvariškių, ir jie sustojo prie paskutinių namų. ¹⁸Visi dvariškiai praėjo pro jį: visi cheretitai bei peletitai ir visi gatiečiai – šeši šimtai vyrų, kurie buvo atlydėję jį iš Gato, – praėjo pro karalių.

¹⁹Tada karalius tarė Gatiečiui Itajui: „Kam gi tau reikia eiti su mumis? Eik atgal ir pabūk su naujuoju karaliumi, nes tu juk esi svetimšalis ir tremtinys iš savo namų. ²⁰Tik vakar tu atkeliavai, nejau šiandien aš galiu priversti tave klajoti su mumis, kai pats turiu eiti tik ten, kur galiu? Eik atgal ir pasiimk su savimi savuosius. Teparodo tau VIEŠPATS tikrai ištikimą meilę“. ²¹Bet Itajis karaliui atsakė: „Kaip gyvas VIEŠPATS ir kaip gyvas mano viešpats karalius, kur tik bus mano viešpats karalius, ten bus ir tavo tarnas – ar mirčiai, ar gyvenimui“. ²²Dovydas Itajui

15,1-6: Absalomas išnaudojo Dovydo valdžios jautrią vietą – dėsimą sukurti karalystėje teisėtvar-kos sistemą. Nebuvo kam bylą spręsti. Dovydas buvo geras karvedys ir politikas, bet taikos metu

nudelsė sukurti teisėtvar-ką paremtą visuomeninę tvarką.

15,7-12: Sąmokslas buvo rūpestingai ruošiamas per ketverius metus.

tarė: „Tad eik ir žygiuok!“ Itajis Gatietis praėjo drauge su visais savo vyrais ir visais su juo esančiais mažyliais. ²³ Žmonėms praeinant, visi gyventojai verkė balsu. Karalius perėjo per Kidrono slėnį,* ir visi žmonėsėjo toliau keliu dykumos link.

Dovydas ir kunigai ^{24*} Atėjo Abjataras, pasirodė ir Zadokas drauge su visais levitais, nešusiais Dievo Sandoros Skrynią. Dievo Skrynią jie padėjo ant žemės, kol praėjo visi iš miesto išėjusieji žmonės. ²⁵ Tada karalius tarė Zadokui: „Parnešk Dievo Skrynią atgal į miestą. Jei rasiu malonę VIEŠPATIES akyse, jis parves mane atgal ir leis man pamatyti ir ją, ir jos buveinę. ²⁶ Betgi jei jis sakytų: „Tu man nepatinki“, – tikėk manimi, aš esu pasiruošęs. Tedaro jis su manimi, kas gera jo akyse!“ ²⁷ Karalius kunigui Zadokui kalbėjo: „Ar supranti? Grįžk į miestą ramybėje, tu ir Abjataras drauge su savo dviem sūnumis – tavo sūnumi Ahimaazu ir Abjataro sūnumi Jonatanu. ²⁸ Štai aš palūkuriuosiu prie perėjos į dykumą, kol ateis iš jūsų žodis“. ²⁹ Tad Zadokas ir Abjataras parnešė Dievo Skrynią atgal į Jeruzalę ir ten pasiliko.

³⁰ Tuo tarpu Dovydas lipo Alyvų kalno šlaitu. Lipdamas verkė. Galva buvo uždengta, irėjo basas. Ir visi žmonės, esantieji su juo, apsidengė galvas ir lipdami verkė. ³¹ Dovydui buvo pranešta, kad Ahitofelis esąs su Absalomu tarp sąmokslininkų. „VIEŠPATIE, – meldėsi Dovydas, – prašau paversti niekais Ahitofelio patarimą!“

Dovydas ir Hušajis ³² Dovydui pasiekus kalno viršūnę, kur Dievas būdavo garbinamas, architas Hušajis atėjo jo pasitikti perplėstu drabužiu ir žemėmis apsiabarstęs galvą. ³³ Dovydas jam tarė: „Jei eitum su manimi, tu būtum man našta. ³⁴ Bet jei tu grįžtum į miestą ir sakytum Absalomui: „Aš būsiu tavo tarnas, o karaliau! Kaip anksčiau buvau tavo tėvo tarnas, taip dabar būsiu tavo“, – tada tu niekais paverstum Ahitofelio patarimą. ³⁵ Kunigai Zadokas ir Abjataras ten bus su tavimi. Tad visa, ką girdėsi karaliaus rūmuose, pasakyk kunigams Zadokui ir Abjatarui. ³⁶ Du jų sūnūs – Zadoko sūnus Ahimaazas ir Abjataro sūnus Jonatanas – bus ten su tavimi. Per juos praneši man visa, ką išgirsi“. ³⁷ Taip Dovydo draugas Hušajis pasiekė miestą tuo metu, kai Absalomas įėjo į Jeruzalę.

16 Dovydas ir Ziba ^{1*} Dovydui paėjėjus šiek tiek anapus viršūnės, jį pasitiko Mefi-Bošeto tarnas Ziba su pora pabalnotų asilų, apkrautų dviem šimtais kepalų duonos, šimtu razinų kekių, šimtu vasarinių vaisių ir vynmaišiu vyno. ² Karalius Zibos klausė: „Ką darysi su jais?“ Ziba atsakė: „Asilai karaliaus namieškiams joti, duona ir vasaros vaisiai vaikinams valgyti, o vynas dykumoje nuvargusiems atsigerti“. – ³ „O kur yra tavo šeimininko sūnus?“ – paklausė karalius. „Jis lieka Jeruzalėje, – atsakė Ziba, – nes jis sako: ‘Šiandien Izraelio namai sugrąžins mano senelio karalystę man’“. ⁴ Karalius tad Zibai tarė: „Visa, kas priklauso

15,23: ... *perėjo per Kidrono slėnį*: Kidrono slėnis buvo rytinė Jeruzalės miesto riba.

15,24-37: Dovydas, palikdamas Skrynią Jeruzalėje, pareiškė, kad jis tikisi sugrįžti į savo sostinę kaip karalius. Architas Hušajis, Dovydo draugas, t.y. karaliaus patarėjas, buvo kilęs iš kanaaniečių, gyvenusių prie Bet-Eljo (žr. Joz 16,2). Dovydas buvo

įpiliietinę įvairias kitas tautybes: hetitus, filistinus, kanaaniečius ir pan. Atrodo, kad tie žmonės buvo ypač ištikimi Dovydui.

16,1-4: Apie Mefi-Bošetą žr. 9-ąjį skyrių. Ziba turbūt Dovydui melavo, sau naudos ieškodamas. Žr. Mefi-Bošeto pasiteisinimą 2 Sam 19,24-30.

Mefi-Bošetui, nuo dabar yra tavo". – "Aš puolu kniūbsčia! – tarė Ziba. – Leisk man rasti malonę tavo akyse, mano viešpatie karaliau!"

Šimejis keikia Dovydą ⁵Karaliui atėjus į Bahurimus, išėjo iš ten žmogus, vardu Šimejis, Geros sūnus, iš to paties klando kaip Sauliaus šeima, šaukdamas keiksmą po keiksmo. ⁶Jis mėtė į Dovydą ir visus karaliaus Dovydo dvariškius akmenimis, nors visi kareiviai ir galiūnai buvo jo dešinėje ir kairėje. ⁷Šimejis keikė, šaukdamas: "Išėik! Išėik! Žmogžudy! Niekše! ⁸VIEŠPATS keršija tau už visą išlietą namų kraują. Sauliaus, kurio vietoje karaliavai, VIEŠPATS atiduoda karalystę į tavo sūnaus Absalomo rankas. Tikėk manimi, nelaimė užgriuvo tave, nes esi žmogžudys!"

⁹Zerujos sūnus Abišajis tarė karaliui: "Kodėl šis stimpantis šuva turėtų keikti mano viešpatį karalių? Leisk man nueiti ir nukirsti jam galvą". ¹⁰Bet karalius atsakė: "Kas man ir jums, Zerujos sūnūs? Jeigu jis keikia tik dėl to, kad VIEŠPATS jam pasakė: 'Keik Dovydą!' – kas galėtų sakyti: 'Kodėl tu taip darei?'" ¹¹Dovydas kalbėjo Abišajui ir visiems savo dvariškiams: "Štai, jei mano sūnus, gimęs iš manęs, ieško kaip atimti man gyvastį, juo labiau gali nūn benjaminaitis! Palikite jį ramybėje ir leiskite jam keikti, nes VIEŠPATS jam įsakė tai daryti. ¹²Galbūt VIEŠPATS pažvelgs į mano skausmą ir VIEŠPATS man atlygins geru už jo šiandien ištartus keiksmus". ¹³Dovydas ir jo vyraiėjo toliau savo keliu, o Šimejisėjo kalvos šonu priešais jį, keikdamas, svaitydamas jį akmenimis ir mėtydamas žemėmis. ¹⁴Karalius ir visi su juo esantieji kareiviai

pasiekė Jordaną nuvargę. Ten jie sustojo atgaivai.

Hušajis įsiteikia Absalomui ¹⁵Tuo tarpu Absalomas ir visi žmonės, Izraelio vyrai, atvyko į Jeruzalę. Ahitofelis buvo su juo. ¹⁶Kai Dovydo draugas architas Hušajis atėjo pas Absalomą, jis tarė Absalomui: "Tegyvuoja karalius! Tegyvuoja karalius!" ¹⁷Bet Absalomas Hušajui kalbėjo: "Ar tai tokia tavo ištikimybė savo draugui? Kodėl tu nėjai su savo draugu?" ¹⁸Hušajis Absalomui atsakė. "Aš nėjau, – tarė Hušajis, – nes tam, kurį VIEŠPATS, visi šie žmonės ir visi Izraelio vyrai išsirinko, tam aš priklausu ir su juo būsiu!" ¹⁹Be to, kam aš turėčiau tarnauti, jei ne Dovydo sūnui? Kaip aš tarnavau tavo tėvui, taip aš tau tarnausiu".

Absalomas ir Dovydo sugulovės

²⁰*Tada Absalomas tarė Ahitofeliui: "Ap-svarstykite, ką mums reikia daryti?"

²¹Ahitofelis Absalomui atsakė: "Sueik su savo tėvo sugulovėmis, jo paliktomis rūpintis rūmais, kad visas Izraelis išgirstų, jog tu išdrįsai užsitraukti savo tėvo pyktį, ir sustiprėtų visų tave remiančių rankos". ²²Ant rūmų stogo Absalomui buvo pastatyta palapinė, ir Absalomas suėjo su savo tėvo sugulovėmis viso Izraelio akyse. ²³Tomis dienomis Ahitofelio duotas patarimas buvo priimamas tarsi iš Dievo gautas žodis; taip vertino bet kokį Ahitofelio patarimą ir Dovydas, ir Absalomas.

17 Hušajis suardo Ahitofelio planą ^{1*}Be to, Ahitofelis tarė Absalomui: "Leisk man išsirinkti dvylika tūkstančių vyrų ir leisti šiandakt į žygį vytis iš paskos Dovydą. ²Aš jį pasivysiu nuvargusį ir nuleidusį rankas, įvarysiu jam

16,20-23: Sugulovės buvo karaliaus nuosavybė. Viešas Absalomo suėjimas su jomis buvo stulbinantis būdas pareikšti žmonėms, kad Absalomas perėmė karaliaus valdžią ir nuosavybę (žr. 2 Sam 3,7; 15,16; 1 Kar 2,17-25).

17,1-14: Ahitofelio planas turbūt būtų vedęs Absalomą į pergalę. Hušajo patarimas, duotas Absalomui, padėjo Dovydui, nes davė jam laiko pabėgti ir sutelkti jėgas lemtingam mūšiui. Ahitofelis tai puikiai suprato ir nusižudė. VIEŠ-

klaiką. Kai visi su juo esantieji žmonės pabėgs, užmušiu tik karalių. ³Tada visą tautą sugrąžinsiu tau tartum nuotaką, grįžtančią pas savo vyrą. Tu tik vieno žmogaus gyvasties tetroški, kad visa tauta būtų taikoje”. ⁴Patarimas patiko Absalomui ir visiems Izraelio seniūnams.

5 Tada Absalomas tarė: “Prašyčiau pašaukti ir architą Hušajį, kad galėtume išgirsti, ką jis pasakys”. ⁶Hušajui atėjus pas Absalomą, Absalomas jam tarė: “Šitai kalbėjo Ahitofelis. Ar darysime, kaip jis pataria? Jeigu ne, ką tu sakai?” – ⁷“Šį kartą patarimas, kurį davė Ahitofelis, nėra geras”, – atsakė Hušajis Absalomui. ⁸Hušajis tęsė: “Tu žinai, kad tavo tėvas ir jo vyrai yra narsūs galiūnai. Jie įniršę kaip meška, netekusi savo jauniklių. Be to, tavo tėvas prityręs kare ir nakties nepraleis su kareiviais. ⁹Tikėk manimi, net dabar jis yra pasislėpęs kur nors oloje ar kokioje kitoje vietoje. Ir jei kas nors iš mūsų kareivių kristų per pirmą puolimą, kas tik apie tai išgirs, sakys: ‘Absalomo kariuomenė buvo išskersta’. ¹⁰Tada net narsūs kareivis, kurio širdis yra tarsi širdis liūto, nutirps iš baimės, nes visas Izraelis žino, kad tavo tėvas galiūnas ir su juo esantys kareiviai narsūs vyrai. ¹¹Todėl aš patariu, kad visas Izraelis nuo Dano ligi Beer-Šebos – toks gausus kaip jūros smiltys – būtų sutelktas prie tavęs ir tu pats žygiuotumei į mūšį. ¹²Taip tad mes užpulsime jį, kad ir kur jis būtų, ir krisime ant jo, kaip rasa kad krinta ant žemės. Nė vienas jų neišliks gyvas – nei jis pats, nei joks su juo esantis vyras. ¹³O jei jis pasitrauktų kur nors į miestą, tada visas Izraelis atsineš virves prie to miesto ir tol

vilks jo akmenis į slėnį, kol neliks ten net akmenėlio”. ¹⁴Absalomas ir visas Izraelis sutiko, kad archito Hušajo patarimas buvo geresnis už Ahitofelio patarimą. VIEŠPATS buvo nusprendęs paversti niekais gudrų Ahitofelio patarimą tam, kad VIEŠPATS atneštų Absalomui nelaimę.

Dovydui pranešama apie planą

¹⁵Tada Hušajis pasakė kunigams Zadokui ir Abjatarui: “Taip ir taip patarė Ahitofelis Absalomui ir Izraelio seniūnams. Taip ir taip aš patariau. ¹⁶Dabar tad tučtuojau pasiųskite žodį Dovydui: ‘Nenakvok prie perėjų į dykumą, bet tuojau pat pereik. Kitaip karalius ir su juo esantys žmonės bus sunaikinti’. ¹⁷Jonatanas ir Ahimaazas laukė prie En-Rogelio.* Tarnaitė nueidavo ir nunešdavo jiems žodį, o jie savo ruožtu nueidavo ir nunešdavo žodį Dovydui, nes patys nedrįso pasirodyti ir įeiti į miestą. ¹⁸Bet vienas vaikiną juos pamatė ir pranešė Absalomui. Juodu tad tučtuojau pakilo ir nuskubėjo į Bahurimus,* prie namų vieno žmogaus, turinčio kieme šulinį, ir į jį nusileido. ¹⁹O to vyro žmona, paėmusi dangalą, užklojo juo šulinio angą ir taip apskleidė jį grūdais, kad nebūtų galima pastebėti. ²⁰Absalomo tarnai, atėję pas moterį prie namų, klausė: “Kur yra Ahimaazas ir Jonatanas?” Moteris jiems atsakė: “Jiedu prieš valandėlę praėjo ir nuėjo upės link”. Paieškoję jų ir neradę, jie sugrįžo į Jeruzalę.

21 Vos jiems nuėjus, Ahimaazas ir Jonatanas, išlipę iš šulinio, nuėjo pranešti Dovydui. Dovydui jie sakė: “Pakil! Tučtuojau pereik upę, nes tokį ir tokį patarimą prieš jus davė Ahitofelis”. ²²Dovydas tad ir visi su juo buvusieji žmonės tuojau

PATS buvo nusprendęs paversti... primena skaitytojui, kad Istorijos Viešpats kuria istoriją per lemtingus žmonių nuosprendžius.

17,17: ... *prie En-Rogelio*: šaltinis Kidrono

slėnyje, pietvakariniame Jeruzalės šone.

17,18: ... *į Bahurimus*: vietovė į rytus nuo Alyvų kalno.

pat leidosi į kelionę ir perėjo Jordaną. Auštant nebuvo likę nė vieno, neperėjusio Jordaną.

23* Ahitofelis, matydamas, kad jo patarimo nepaisoma, pasibalnojo savo asilą ir išjojo namo į savo miestą. Sutvarkęs savo namų reikalus, jis pasikorė. Ahitofelis buvo palaidotas savo tėvo kape.

Absalomas vejasi Dovydą ²⁴Dovydas buvo pasiekęs Mahanajimus, kai Absalomas ir visi su juo esantieji Izraelio vyrai perėjo Jordaną. ²⁵Absalomas buvo paskyręs kariuomenės vadu Amasą* vietoj Joabo. Amasa buvo sūnus izraeliečio, vardu Itra, kuris buvo paėmęs žmona Nahašo dukterį Abigalę, Joabo motinos Zerujos seserį. ²⁶Izraeliečiai ir Absalomas pasistatė stovyklą Gileado žemėje.

27 Dovydui pasiekus Mahanajimus, Nahašo sūnus Šobis iš Rabat-Amono, Amielio sūnus Machiras iš Lo-Debaro ir Gileadietis Barzilajis iš Rogelimų ²⁸atgabeno guolių, dubenų ir molinių indų; taip pat ir kviečių, miežių, miltų, pagrudintų grūdų, pupelių ir lęšių; ²⁹medaus ir varškės, avių ir sūrio iš kaimenės Dovydui ir su juo esantiems žmonėms valgyti. Jie sakė sau: “Dykumoje žmonės tikriausiai alkani, išvargę ir kenčia troškulį”.

18 Pasiruošimas mūšiiui ¹Tada Dovydas padarė su juo esančių pajėgų apžiūrą, paskirdamas joms tūkstantininkus ir šimtininkus. ²Dovydas padalijo kariuomenę į tris dalis: vieną trečdalį pavedė Joabui, kitą – Abišajui, Joabo broliui Zerujos sūnui, ir trečią – Itajui Gatiečiui. Karalius kareiviams kalbėjo: “Ir aš pats su jumis žygiuosiu”. – ³“Tu nežygiuosi į mūšį, – atsakė kareiviai, – nes jei mes ir bėgtume, jei net pusė iš mūsų

žūtų, likusieji į mus dėmesio nekreips. O tu atstoji dešimt tūkstančių tokių kaip mes! Todėl tau geriau iš miesto mums padėti”. ⁴Karalius jiems atsakė: “Darysiu, kas jums atrodo geriausia”. Karalius tad stovėjo prie miesto vartų šono, kai kariuomenė išžygiavo būriais po šimtą ir po tūkstantį. ⁵*Joabui, Abišajui ir Itajui karalius įsakė, tardamas: “Manęs dėlei elkites švelniai su jaunuoju Absalomu”. Visi kareiviai girdėjo karalių, duodantį įsakymą visiems savo didžiūnams apie Absalomą.

6 Kariuomenė tad išėjo į lauką prieš Izraelį. Mūšis vyko Efraimo miške. ⁷Ten Izraelio pajėgos buvo Dovydo šalininkų nugalėtos, tą dieną įvyko didelės skerdynės – žuvo dvidešimt tūkstančių vyrų. ⁸Mūšis pasklido po tą visą sritį; tą dieną miškas surijo daugiau aukų negu kalavijas.

Absalomo mirtis ⁹Absalomas netikėtai susidūrė su Dovydo šalininkais. Absalomas jojo ant savo mulo, ir jo mulas palindo po didžiulio ąžuolo šakų raizginiu. Jo galva įkliuvo į ąžuolą, jis likosi kaboti tarp dangaus ir žemės, o mulas, ant kurio jis sėdėjo, nuėjo sau. ¹⁰Vienas iš vyrų, tai pamatęs, pranešė Joabui: “Ką tik mačiau Absalomą, pakibusį po ąžuolu”. ¹¹Joabas tam pranešusiam vyrui tarė: “Žiūrėk! Kodėl tad neprismeigei jo ten prie žemės? Aš būčiau tau davęs dešimt sidabrinių šekelių ir diržą”. ¹²Bet tas vyras Joabui atsakė: “Netgi jei rankoje jausčiau svorį tūkstančio sidabrinių šekelių, prieš karaliaus sūnų rankos nekelčiau, nes karalius mums girdint įsakė tau, Abišajui ir Itajui: ‘Manęs dėlei saugokite jaunąjį Absalomą!’” ¹³Net jeigu ir būčiau susiviliojęs, nuo karaliaus nėra nieko paslėpta, tuomet tu būtumei laikęsis nuošaliai”. – ¹⁴“Su tavi-

17,23: Apie savižudybes Šventajame Rašte žr. 1 Sam 31,5 paaiškinimą.

17,25: ... buvo paskyręs kariuomenės vadu Amasą: Amasa buvo Joabo pusbrolis. Abu buvo

Dovydo seserėnai ir Absalomo pusbroliai.

18,5: Nepaisant įžūlaus Absalomo elgesio, Dovydas savo sūnų mylėjo ir norėjo, kad jis išliktų gyvas mūšyje. Žr. Lk 15,11-32.

mi negaliu aš taip laiko gaišinti!” – atsakė Joabas. Pasiėmęs tris ietis į ranką, įsmeigė jas į dar gyvo Absalomo, kabančio po ąžuolu, širdį. ¹⁵Paskui dešimt jaunų Joabo ginklanešių, apsupę Absalomą, puolė ir užmušė jį.

16 Tada Joabas papūtė ragą, ir kareiviai izraeliečių toliau nebesivijo, nes Joabas sulaukė kareivių. ¹⁷Paėmę Absalomą, jie įmetė jį į gilią duobę miške ir sukrovė ant jo labai didelę krūvą akmenų. Tuo tarpu visi izraeliečiai pabėgo į savo namus.

18* Absalomas, dar gyvas būdamas, buvo padirbęs ir pasistatęs sau paminklą, esantį Karaliaus slėnyje. “Neturiu sūnaus, – sakė jis, – kas išlaikytų mano vardo atminimą”. Paminklą pavadino savo vardu, užtat ir šiandien jis vadinamas Absalomo paminklu.

Dovydui pranešama apie Absalomo mirtį ¹⁹Zadoko sūnus Ahimaazas tarė: “Prašyčiau leisti man nubėgti ir nunešti žinią karaliui, kad VIEŠPATS išlaisvino jį iš priešų rankos”. ²⁰Bet Joabas jam kalbėjo: “Šiandien žinios tu neneši. Kada nors kitą dieną galėsi nešti žinią, bet šiandien to nedarysi, nes mirė karaliaus sūnus!” ²¹Tuomet Joabas tarė vienam kušitui: “Eik ir pranešk karaliui, ką matei”. Kušitas nusilenkė Joabui ir nubėgo. ²²O Zadoko sūnus Ahimaazas vėl tarė Joabui: “Trūks plyš, prašau leisti ir man bėgti paskui kušitą”. Joabas kalbėjo: “Kam gi tau bėgti, mano sūnau? Atlygio negausi už žinią!” – ²³“Trūks plyš, – užsispyręs jis tvirtino, – aš bėgsiu”. – “Tai bėk!” – tarė Joabas. Tada Ahimaazas nubėgo Lygumos keliu ir aplenkė kušitą.

24 O Dovydas sėdėjo tarp dvejų vartų. Sargybinis buvo palipęs ant vartų sto-

go prie miesto sienos. Jis dairėsi ir pamatė vyrą, bėgantį vieną. ²⁵Sargybinis sušuko ir pranešė karaliui. Karalius tarė: “Jei jis vienas, tai jo lūpose žinia”. Jam artėjant, ²⁶sargybinis pamatė kitą bėgantį vyrą ir pašaukė nuo vartų, tardamas: “Štai dar kitas vyras bėga vienas!” Karalius tarė: “Ir šis atneša žinią”. ²⁷O sargybinis tarė: “Man regis, kad pirmasis bėga, kaip bėga Zadoko Ahimaazas”. Karalius atsakė: “Jis yra geras vyras ir su gera žinia ateina”.

28 Ahimaazas šaukė karaliui: “Ramybė!” Parpuldamas kniūbsčia prieš karalių veidu ant žemės, jis tarė: “Tebūna pašlovintas VIEŠPATS, tavo Dievas, kuris atidavė vyrus, pakėlusius ranką prieš mano viešpatį karalių”. ²⁹Karalius klausė: “Ar mano vaikas Absalomas sveikas?” Ahimaazas atsakė: “Joabui išsiunčiant tavo tarną, mačiau didelį sąmyšį, bet kas ten vyko, aš nežinau”. ³⁰“Paėjęk į šalį ir palauk čia”, – tarė jam karalius. Jis tad paėjęs ir ten laukė.

31 Kaip tik tuo metu atėjo kušitas. “Gera žinia mano viešpačiui karaliui, – tarė kušitas, – nes šiandien VIEŠPATS apgynė tave nuo visų, kurie buvo sukilę prieš tave!” – ³²“Ar sveikas mano vaikas Absalomas?” – klausė kušitą karalius. “Teįvyksta taip, kaip tam jaunuoliui, visiems mano viešpaties karaliaus priešams ir visiems, maištaujantiems prieš tave ir siekiantiems pikta!”

19 Dovydas rauda Absalomo ¹Karalius buvo labai susijaudinęs. Jis užlipo į kambarį viršum vartų ir verkė. Ir lipdamas raudėjo: “O mano sūnau Absalomai! Mano sūnau, o mano sūnau Absalomai! Kad aš būčiau miręs tavo vietoje, Absalomai, mano sūnau, mano sūnau!”

18,18: Pareiškimas, kad Absalomas neturėjo sūnų, regis, nesiderina su jo šeimos aprašymu. Žr. 2 Sam 14,27. Paminklas, nūdien stovintis Kidrono slėnyje, paprastai vadinamas Absalomo kapu, yra

helenistinio ar romėniško laikotarpio ir neturi nieko bendra su Absalomo paminklu.

18,21: ... *vienam kušitui*: etiopui vergui. Žr. Jer 13,23; 38,7; 39,16-18.

2 Joabui buvo pranešta: „Karalius verčia ir rauda Absalomo“. ³Tos dienos pergalė visai kariuomenei pavirto gedulu, nes kareiviai girdėjo tą dieną sakant: „Karalius aimanuoja savo sūnau“. ⁴Kariuomenė tą dieną įsėlino į miestą vogčiomis, kaip gėdydamiesi įsėlina vogčiomis iš mūšio pabėgę kareiviai. ⁵Tuo tarpu karalius, apsidengęs veidą, nesiliovė visu balsu šaukti: „O mano sūnau Absalomai! O Absalomai, mano sūnau, mano sūnau!“ ⁶Tada Joabas įėjo į vidų pas karalių ir tarė: „Šiandien tu privertei rausti iš gėdos visus savo tarnus, išgelbėjusius šiandien tavo gyvybę, tavo sūnų ir dukterų gyvybę, tavo žmonių ir sugulvių gyvybę, ⁷rodydamas meilę tiems, kurie tavęs nekenčia, o neapykantą tiems, kurie tave myli. Tu šiandien aiškiai parodai, kad vadai ir kareiviai tau nieko nereikia. Dabar aš suprantu, kad tavo akyse atrodytų teisinga, jeigu šiandien Absalomas būtų gyvas, o mes būtume žuvę. ⁸Dabar tad kelkis, išeik ir kalbėk savo tarnams į širdį! Prisiekiu VIEŠPAČIU, jeigu neišeisi, nepasiliksi nė vienas vyras pas tave nakčiai. O tai būtų tau didesnė nelaimė negu bet kokia kita nelaimė, ištikusi tave nuo jaunystės iki dabar“. ⁹Tada karalius pakilo ir atsisėdo miesto vartuose. Visiems kareiviams buvo paskelbta: „Štai karalius sėdi soste miesto vartuose!“ Visa kariuomenė atėjo pas karalių.

Susitaikinimas Tuo tarpu visi izraeliečiai buvo pabėgę į savo namus. ¹⁰Visose Izraelio giminėse visi žmonės ginčijosi. Kai kurie sakė: „Karalius išgelbėjo mus iš priešų rankos, išlaisvino iš filistinų nagų, ir ką tik dabar jis turėjo bėgti iš krašto nuo Absalomo. ¹¹Bet Absalomas, kurį mes

sau patepėme karaliumi, mirė mūšyje. Kodėl tad nesakote nieko apie karaliaus sugrąžinimą?“

¹²* Viso Izraelio šnekos apie tai pasiekė karalių jo būste. Dovydas tad pasiuntė šį žodį kunigams Zadokui ir Abjatarui: „Sakykite Izraelio seniūnams: ‘Kodėl jūs turėtumėte būti paskutiniai sugrąžindami karalių į jo rūmus?’ ¹³Esate mano broliai, mano kūnas ir mano kraujas! Kodėl tad turėtumėte būti paskutiniai sugrąžindami karalių?’“ ¹⁴O Amasai sakykite: ‘Argi nesi tu mano kūnas ir mano kraujas? Tai man tepadarо Dievas ir dar tepriededa, jei tu netapsi mano kariuomenės vadu mano akivaizdoje nuo dabar vietoj Joabo’“. ¹⁵Amasa paveikė visų kaip vieno Judo žmonių širdį, ir jie pasiuntė žodį karaliui: „Sugrįžk ir tu, ir visi tavo tarnai“. ¹⁶Karalius tad leidosi į kelionę grįždamas ir nuėjo prie Jordano, o Judo žmonės atėjo į Gilgalą karaliaus pasitikti ir pervesti jo per Jordaną.

Dovydas ir Šimejis ¹⁷* Geros sūnus Šimejis, benjaminaitis iš Bahurimų, atskubėjo su Judo žmonėmis pasitikti Dovydo, ¹⁸lydimas tūkstančio žmonių iš Benjamino giminės. Ir Ziba, Sauliaus namų tarnas, drauge su savo penkiolika sūnų ir dvidešimčia tarnų atskubėjo prie Jordano pirma karaliaus, ¹⁹vykstant persikėlimui, padėti perkelti karaliaus šeimos ir būti jo paslaugoms. Geros sūnus Šimejis puolė ant kelių prieš karalių, kai jis buvo pasiruošęs pereiti Jordaną. ²⁰Jis karaliui tarė: „Tenelaiko mano viešpats manęs kaltų ir teneatsimena, kaip tavo tarnas nusikalto tą dieną, kada mano viešpats karalius paliko Jeruzalę! Teneima ka-

19,12-16: Dovydas kreipiasi į Judo giminės žmones, remdamasis klano ištikimybe ir atiduodamas Joabo kariuomenės vado pareigas Amasai. Apie Amasą išsamiau žr. 2 Sam 17,24-29. Be abejo, jis

piktinosi, kad Joabas užmušė Absalomą (žr. 2 Sam 18,14) ir turėjo galvoje Abnerio nužudymą (žr. 2 Sam 3,27-29).

ralius to į širdį! ²¹Tavo tarnas žino, kad jis nusidėjo, todėl štai atėjau šiandien, pirmasis iš visų Juozapo namų, pasitikti savo viešpaties karaliaus”. ²²Tada Zerujos sūnus Abišajis prašneko: “Argi Šimejis neturi būti nubaustas mirtimi už tai, juk jis keikė VIEŠPATIES pateptąjį?” ²³Bet Dovydas tarė: “Kas man ir jums, Zerujos sūnūs, kad jūs turėtumėte šiandien man priešu tapti? Neįau šiandien bus kas nors baus tas mirtimi Izraelyje? Argi aš nežinau, kad šiandien vėl esu Izraelio karalius?” ²⁴Tada karalius tarė Šimejui: “Tu nemirsi!” Karalius jam prisiekė.

Dovydas ir Mefi-Bošetas ²⁵* Ir Sauliaus vaikaitis Mefi-Bošetas atėjo pasitikti karaliaus. Jis nebuvo nei kojų pirštų nagų karpės, nei barzdos kirpės, nei drabužių plovęs nuo tos dienos, kada karalius išėjo, iki tos dienos, kada karalius saugiai sugrįžo. ²⁶Jam atėjus iš Jeruzalės karaliaus pasitikti, karalius jį klausė: “Kodėl nėjai su manimi, Mefi-Bošetai?” ²⁷“Mano viešpatie karaliau, – jis atsakė, – mano tarnas apgavo mane. Tavo tarnas jam paliepė: ‘Pabalnok man asilą, kad sėčiau ant jo ir vykčiau su karaliumi’, – nes tavo tarnas yra raišas. ²⁸Ziba apšmeižė tavo tarną mano viešpačiui karaliui. Bet mano viešpats karalius yra tarsi Dievo angelas. Daryk tad, kas gera tavo akyse. ²⁹Juk nors visi mano tėvo namai buvo tik mirties verti, tačiau tu pasodinai savo tarną tarp valgančiųjų prie tavo stalo. Kokią teisę tad turiu aš dar šauktis karaliaus?” ³⁰Karalius jam atsakė: “Kam gi ir kalbėti daugiau apie tavo reikalus? Aš nusprendžiau: tu ir Ziba pasidalysite nuosavybę”. – ³¹“Tegu jis ir visą pasiima, – tarė

Mefi-Bošetas karaliui, – nes mano viešpats karalius sugrįžo saugus į savo rūmus”. **Dovydas ir Barzilajis** ³²Gileadietis Barzilajis buvo atėjęs iš Rogelimų. Jis paėjo su karaliumi iki Jordano, norėdamas jį palydėti per Jordaną. ³³Barzilajis buvo labai senas, – turėjo aštuoniasdešimt metų, – ir buvo aprūpinęs karalių maistu, jam būnant Mahanajimuose, nes jis buvo labai turtingas žmogus. ³⁴Karalius tarė Barzilajui: “Pereik upę su manimi, aš pasirūpinsiu tavimi senatvėje, priglausiu pas save”. ³⁵Bet Barzilajis karaliui atsakė: “Kiek metų man dar likę gyventi, kad eičiau su karaliumi į Jeruzalę? ³⁶Nūnai man aštuoniasdešimt metų. Argi aš galiu atskirti, kas gera ir kas pikta? Argi begali tavo tarnas skonėtis, ką jis valgo ir ką geria? Argi aš dar galiu klausytis dainuojančių vyrų ir moterų? Kam gi tad turėtų tavo tarnas dar apsunkinti savo viešpatį karalių? ³⁷Tavo tarnas vos galėtų pereiti Jordaną su karaliumi! Už ką turėtų karalius man teikti tokį dosnų atlygį? ³⁸Prašyčiau leisti savo tarnui grįžti, kad galėtų mirti savo mieste, arti savo tėvo ir motinos kapų. Bet štai tavo tarnas Chimhamas.* Tepereina jis upę su mano viešpačiu karaliumi! Daryk jam, kas gera tavo akyse”. ³⁹Karalius atsakė: “Chimhamas pereis upę su manimi, ir aš darysiu jam, kas gera tavo akyse. Ko tik tu iš manęs nori, aš ir tau padarysiu!” ⁴⁰Visi žmonės perėjo Jordaną. Karalius, pasiruošęs pereiti upę, pabučiavo Barzilajį ir su juo atsisveikino. Tada Barzilajis sugrįžo į savo namus. ⁴¹O karalius nuėjo Gilgalo link, ir Chimhamas ėjo su juo. Visi* Judo giminės kareiviai ir pusė Izraelio kariuomenės palydėjo karalių per upę.

19,17-24: Šimejis ir Ziba atskubėjo Dovydo pagerbti (plg. 2 Sam 16,1-5). Dovydas atleido Šimejui. *Juozapo namai* – kitas šiaurinių Izraelio giminų vardas.

19,25-31: Zibos arveju Dovydas buvo skubotai nusprendęs prieš Mefi-Bošetą. Dabar, susidūręs su jais abiem, karalius nepajėgė savo klaidos pataisyti, nors Mefi-Bošetas ir buvo likęs jam ištikimas.

Judas ir Izraelis ginčijasi dėl karaliaus ^{42*}Visi Izraelio vyrai atėjo pas karalių. "Kodėl, – klausė jie karalių, – mūsų broliai, Judo giminės vyrai, užvaldė tave, pervedė per Jordaną karalių ir jo šeimyną drauge su visais Dovydo vyrais?" ⁴³Judo vyrai Izraelio vyrams atsakė: "Todėl, kad karalius yra mūsų artimas giminaitis. Kodėl tad dėl to pykstate? Ar mes suvalgėme ką nors, kas priklauso karaliui? Ar davė jis mums kokių dovanų?" ⁴⁴O Izraelio vyrai Judo vyrams sakė: "Mes turime dešimt dalių karaliuje ir Dovyde mes turime daugiau už jus! Kodėl tad su mumis nesiskaitote? Argi ne mes pirmieji siūlėme, kad mūsų karalius būtų grąžintas?". Betgi Judo vyrų žodžiai buvo aršesni už Izraelio vyrų žodžius.

20 Šebos sukilimas ¹Pasitaikė, kad ten buvo vienas niekšas, vardu Šeba,* Bichrio sūnus – benjaminaitis. Jis pūtė ragą, šaukdamas:

"Nėra Dovyde mums dalies, nėra Išajo sūnuje mums paveldo! Izraeli, visi į savo palapines!"

2 Visi Izraelio vyrai pasitraukė nuo Dovydo ir sekė Bichrio sūnų Šebą, bet Judo vyrai liko ištikimi savo karaliui nuo Jordano iki Jeruzalės.

3 Dovydas parvyko į savo rūmus Jeruzalėje. Karalius paėmė anas dešimt sugulvių, paliktų rūpintis rūmais, ir uždarė jas į saugomus namus, kur jas aprūpino, bet pas jas neidavo. Taigi jos liko atskirtos iki savo mirties dienos kaip gyva-našlės.

Amasos mirtis ^{4*}Tada karalius tarė

Amasai: "Per tris dienas sušauk Judo vyrus pas mane. Ateik ir tu pats!" ⁵Amasa išvyko sušaukti Judo, bet užtruko ilgiau, negu jam buvo paskirta. ⁶Dovydas tad tarė Abišajui: "Dabar Bichrio sūnus Šeba padarys mums daugiau žalos už Absalomą. Paimk tad savo valdovo tarnus ir jį vykis, kad kartais jis nesurastų sau įtvirtintų miestų ir nuo mūsų nepabėgtų". ⁷Joabo vyrai, cheretitai bei peletitai, ir visi galiūnai išžygiavo jam iš paskos. Vydami Bichrio sūnų Šebą, jie išžygiavo iš Jeruzalės. ⁸Kai jie buvo arti didžiojo akmens, esančio Gibeone, Amasa atėjo jų pasitikti. Joabas vilkėjo karišką drabužį, viršum jo buvo prisijuosęs kalaviją, pritvirtintą makštyje prie juosmens. Jam žengiant pirmyn, kalavijas išslydo. ⁹Joabas tarė Amasai: "Kaip tau einasi, mano broli?" – ir dešine ranka paėmė Amasą už barzdos, lyg jį bučiuodamas. ¹⁰Amasa kalavijo Joabo kairėje rankoje nepastebėjo. Joabas taip smogė jam į pilvą, kad jo viduriai pasipylė ant žemės, ir jis mirė. Antro smūgio jam duoti nereikėjo.

Tada Joabas ir jo brolis Abišajis leidosi Bichrio sūnaus Šebos vytis. ¹¹O vienas iš Joabo vyrų, atsistojęs prie Amasos lavono, sušuko: "Kas palankus Joabui ir kas už Dovydą, teseka paskui Joabą!" ¹²Amasa gulėjo kelio viduryje, permirkęs savo kraujyje, ir tas žmogus pastebėjo, kad kiekvienas sustodavo. Pamatęs, kad visi praeinantieji stovinėja, jis pavilkė Amasą nuo kelio į lauką ir apdengė jį drabužiu. ¹³Pašalinus jį nuo kelio, visi žygiavo toliau, vydamiesi Bichrio sūnų Šebą.

19,38: ... *Chimhamas*: atrodo, kad jis buvo Barzilajo sūnus.

19,41: Žodžiu *visi* pabrėžiama, kad tuo metu visa Judo giminė buvo už Dovydą, tuo tarpu Izraelis tik iš dalies jį terėmė.

19,42-44: Priešiskumas tarp Izraelio ir Judo liko rusenti ir po Absalomo sąmokslu. Iš šio teksto išryškėja, kad galutinis karalystės padalijimas po

Saliamono mirties dėl to atsiradęs. Žr. 1 Kar 12,16-20.

20,1: ... *Šeba*: Šeba buvo iš Benjaminio giminės, iš kurios buvo kilęs Saulius.

20,4-13: Amasos delsimas parodė Dovydui, kad jo naujasis kariuomenės vadas neturėjo Joabo reiklumo. Užtat jis ir įsakė Joabo broliui Abišajui imtis žygių.

Sukilimo galas ¹⁴Šeba perėjo visas Izraelio gimines iki pat Bet-Maakos Abelio. Visas Bichrio klanas susirinko ir nusekė jam parimui į miesto vidų. ¹⁵Joabo pajėgos apgulė jį Bet-Maakos Abelyje ir prieš išorinę miesto sieną supylė apgulos pylimą. Joabo kareiviai puolė su mūrdaužiais sieną, norėdami ją pralaužti. ¹⁶Tada viena išmintinga moteris sušuko nuo sienos: „Klausykite! Klausykite! Prašyčiau pasakyti Joabui: ‘Prieik čia, aš noriu su tavimi pasikalbėti’”. ¹⁷Jam priėjus artyn, moteris paklausė: „Ar tu Joabas?” – „Taip”, – jis atsakė. Tuomet ji tarė jam: „Klausyk savo tarnaitės žodžių”. „Klausau”, – jis atsakė. ¹⁸Ji tęsė: „Senovėje žmonės sakydavo: ‘Tegu jie teiraujasi Abelyje’, – ir taip išspręsdavo reikalą. ¹⁹Aš esu viena iš taikiųjų ir ištikimųjų Izraelyje, o tu nori sunaikinti miestą, esantį motina* Izraelyje! Kodėl tu turėtumei sunaikinti VIEŠPATIES paveldą?” ²⁰Joabas atsakė: „Jokiu būdu, jokiu būdu! Aš nei naikinu, nei griau nu!” ²¹Tai visiškai netiesa! Bet vienas vyras iš Efraimo aukštumų, vadinamas Bichrio sūnumi Šeba, pakėlė ranką prieš karalių Dovydą. Atiduokite jį vieną mums, ir aš pasitrauksiu nuo miesto”. Moteris Joabą patikino: „Tikėk manimi, jo galva bus išmesta tau per mūrą”. ²²Moteris atėjo pas visus miesto žmones su savo išmintimi. Jie nukirto Bichrio sūnui Šebai galvą ir ją numetė Joabui. Jis tad liepė pūsti ragą. Visi pasitraukė nuo miesto ir nuėjo į savo namus, o Joabas grįžo į Jeruzalę pas karalių.

Vyriausieji Dovydo pareigūnai

²³Joabas buvo visos Izraelio kariuomenės

vadas, o Jehojados sūnus Benajas buvo cheretitų ir peletitų galva; ²⁴Adoramas vadovavo lažo darbams, Ahiludo sūnus Jehošafatas buvo kanderis; ²⁵Ševa buvo raštvedys, o Zadokas ir Abjataras buvo kunigai. ²⁶Ir Ira Jairietis buvo Dovydo kunigas.

E. PRIEDAI

21 Gibeoniečių kerštas ^{1*}Dovydo valdymo laikais buvo badas, metai po metų per trejus metus. Dovydas teiravosi VIEŠPATIES, ir VIEŠPATS tarė: „Saulius ir jo namai yra užsitraukę kraujo kaltę, nes jie nužudė gibeoniečius”. ^{2*}Karalius tad pasišaukė gibeoniečius ir su jais kalbėjosi. Gibeoniečiai nebuvo izraeliečiai, bet likučiai amoriečių, kuriuos izraeliečiai buvo prisiekę apsaugoti, o Saulius savo uolumu Izraelio ir Judo žmonių labui buvo bandęs juos sunaikinti. – ³Dovydas klausė gibeoniečių: „Ką turiu daryti dėl jūsų? Kaip turiu permaldauti, kad laimintumėte VIEŠPATIES paveldą?” ⁴Gibeoniečiai jam atsakė: „Mūsų ginčas su Sauliumi ir jo namais negali būti išspręstas sidabru ar auksu nei nubaudžiant mirtimi bet kokį žmogų Izraelyje”. Dovydas atsakė: „Ką tik sakysite, tą jums padarysiu”. ⁵Tada jie tarė karaliui: „Už tą žmogų, skerdusį mus ir ketinusį mus išnaikinti, kad neišliktume niekur Izraelio žemėje, ⁶tebūna mums perduoti septyni jo vyriški palikuonys, ir mes pamausime juos ant baslių VIEŠPATIES akivaizdoje Gibeone ant VIEŠPATIES kalno”. Karalius atsakė: „Aš perduosiu”.

20,19: ... miestą, esantį motina Izraelyje. šis miestas turėjo sau pavaldžių gyvenviečių – *dukterų*. Žr. Sk 21,25,32; Joz 15,45; Ts 11,26. Jis buvo pačioje Izraelio šiaurėje, netoli Dano.

21,1-9: Atrodo, kad Saulius nebuvo pakantus neizraeliečiams savo karalystėje, priešingai Dovydo

pakantumo politikai. Dovydas išgirdo gibeoniečių skundą, kurį jis palaikė Dievo balsu ir susiejo su badu. Kraujo kaltės sąvoka remiasi klano keršto įstatymu (lex talionis). Žr. 2 Sam 12,13-14.

21,2: Apie gibeoniečius išsamiau žr. Joz 9,3-27.

7 Karalius pasigailėjo Sauliaus sūnaus Jonatano sūnaus Mefi-Bošeto dėlei prisaiškos tarp jų VIEŠPATIES akivaizdoje, tarp Dovydo ir Sauliaus sūnaus Jonatano.⁸ Bet karalius paėmė du Ajos dukters Rizpos sūnus – Armonį ir Mefi-Bošetą, kuriuos ji pagimdė Sauliui, bei penkis Sauliaus dukters Merabos sūnus, kuriuos ji pagimdė Barzilajo Meholatiečio sūnui Adrieliui,⁹ ir perdavė juos gibeoniečiams. Jie pamovė juos ant baslių ant kalno VIEŠPATIES akivaizdoje. Visi septyni mirė tuo pačiu metu. Jie buvo užmušti pirmomis pjūties dienomis – miežiapjūtės pradžioje.

10 Ajos duktė Rizpa, paėmusi ašutinę, pasitiesė ją ant uolos. Ji buvo ten nuo pjūties pradžios, neleisdama dienos metu padangių paukščiams tūpti ant kūnų, o nakties metu laukiniams žvėrims prieiti, kol pradėjo ant jų lietus lyti iš dangaus.¹¹ Dovydui buvo pranešta, ką Ajos duktė Rizpa, Sauliaus sugulovė, buvo padariusi.¹² Ir Dovydas nuvyko paimti Sauliaus ir jo sūnaus Jonatano kaulų iš Jabeš-Gileado gyventojų, kurie buvo pavogę juos iš aikštės Bet-Šane, kur filistinai buvo juos pakorę tą dieną, kai užmušė Saulių ant Gilboos.¹³ Iš ten jis pargabeno Sauliaus ir jo sūnaus Jonatano kaulus, surinkdamas ir kaulus tų, kurie buvo pamauti ant baslių.¹⁴ Sauliaus ir jo sūnaus Jonatano kaulai buvo palaidoti Zeloje, Benjamino žemėje, jo tėvo Kišo kape. Ir kai buvo padaryta visa, ką karalius buvo įsakęs, Dievas suteikė atgaivą kraštui.

Žygdarbiai prieš filistinus^{15*} Vėl kilo karas tarp filistinų ir Izraelio. Dovydas nužygiavo į mūšį su savo vyrais ir kovojo su filistiniais. Dovydas pavargo.¹⁶ Vienas iš milžinų palikuonių, Išbi-Benobas, bandė Dovydą užmušti. Jo bronzini-

nė ietis svėrė tris šimtus šekelių, ir jis turėjo prisijuosęs naują kalaviją.¹⁷ Bet Zerujos sūnus Abišajis atėjo jam į pagalbą, užpuolė filistiną ir jį užmušė. Tuomet Dovydo vyrai prisiekdami jam kalbėjo: „Į mūšį su mumis daugiau neisi, kad neužgesintumei Izraelio žiburio“.

18 Po šio įvyko kitas mūšis su filistiniais prie Gobo. Tuomet Sibekajis užmušė Safą, kilusį iš milžinų palikuonių.¹⁹ Buvo ir dar kitas mūšis su filistiniais prie Gobo. Betliejiečio Jaare-Oregimo sūnus Elhananas užmušė Gitietį Galijotą, kurio ieties kotas buvo kaip audėjo riestuvai.²⁰ Vėl įvyko mūšis, – šį kartą prie Gato. Jame buvo vyras milžinas, turintis šešis pirštus ant kiekvienos rankos ir šešis pirštus ant kiekvienos kojos – iš viso dvidešimt keturis. Ir jis buvo kilęs iš milžinų.²¹ Jam tyčiojantis iš Izraelio, Dovydo brolio Šimėjo sūnus Jonatanas jį užmušė.²² Tie keturi buvo kilę iš milžinų Gate. Jie krito nuo Dovydo ir jo vyrų rankų.

22 Padėkos giesmė^{1*} Dovydas kreipėsi į VIEŠPATĮ šios giesmės žodžiais tada, kai VIEŠPATS buvo išgelbėjęs jį iš visų priešų rankų ir iš Sauliaus rankos.

2 Jis tarė:

“VIEŠPATIE, mano uola,
mano tvirtovė, mano gelbėtojai!

3 Mano Dieve, mano uola,
kur randu pastogę!
Tu mano skydas ir mano
išganymo jėga,*
mano pilis ir priebėga!
Tu, mano išganytojai,
išgelbsti mane nuo smurto!

4 Šaukiausi VIEŠPATIES, Šlovingojo,
ir buvau išvaduotas iš visų priešų.

5* Nes mirties bangos

21,15-22: Šios pasakojimo skiautės turbūt yra dalis dingusio pasakojimo apie Dovydo pergalės prieš filistinus.

22,1-51: Ši padėkos giesmė, su mažais skirtumais, yra ir Psalmyne. Žr. Ps 17(18). Abiejose knygose ji yra priskiriama Dovydui. Psalmė turi dvi dalis. Pir-

- supo mane iš visų pusių,
pražūtis srautai
mane valdė.
- 6 Šeolo pančiai mane apraizgė,
mirties pinklės mane pasitiko.
- 7 Savo skausme šaukiausi
VIEŠPATIES,
šaukiausi savo Dievo.
Jis išgirdo mano balsą
savo šventykloje,*
jo ausis pasiekė mano šauksmas.
- 8* Tada sujudo ir sudrebėjo žemė,
virpėjo dangaus pamatai, –
susvirduliavo, nes jį apėmė pyktis.
- 9 Jam iš šnervių ritosi dūmai,
ryjanti ugnis – iš jo burnos;
žarijos virto liepsnomis.
- 10 Pravėrė dangų ir nužengė,
audros debesys buvo jam po kojų.
- 11 Sėdosi ant kerubo* ir skrido,
vėjo sparnų nešamas.
- 12 Tamsos skliautu jis apsiautė save,
vandens telkiniu,
audros debesiu.
- 13 Nuo jo Artumo spindesio
suliepsnojo žarijos.
- 14 VIEŠPATS sugriaudė iš dangaus,
Aukščiausiasis prabilo balsu.
- 15 Paleido strėles, ir juos* išvaikė, –
žaibą, ir juos sutriuškino.
- 16 Atsivėrė jūros šaltiniai,
buvo atidengti pasaulio pamatai,
VIEŠPAČIUI galingai prabilus
savo pykčio viesulu.
- 17 Jis ištiesė ranką iš aukštybių,
paėmė mane, –
jis ištraukė mane iš galingų vandenų.
- 18 Jis išgelbėjo mane nuo stipraus
priešo, –
nuo tų, kurie manęs nekenė,
kurie buvo stipresni už mane.
- 19 Mane jie užpuolė mano
negandos dieną,
bet VIEŠPATS buvo man atrama.
- 20 Jis išvedė mane į laisvę
ir išgelbėjo mane,
nes mane yra pamėgęs.
- 21 VIEŠPATS atlygino man pagal
mano teisumą,
atmokėjo man pagal mano
rankų švarumą,
nes laikiausi VIEŠPATIES kelių
ir nedoru darbu nuo savo
Dievo neatsitraukiau;
- 23 visi jo įsakai buvo man prieš akis,
ir nuo jo įstatų nenuklydau.
- 24 Buvau jam taurus
ir saugojau save nuo kaltės.
- 25 Užtat VIEŠPATS atmokėjo man

moje dalyje po įvadinio posmo, kuriame šlovinamas Dievas (2-4), Dovydas pasakoja apie jį ištikusį pavojų (5-7), o paskui jis aprašo poetine kalba Dievo įsiterpimą jo labui (8-20). Pirmoji dalis baigiasi Dievo teisumo pripažinimu (21-31). Antroje dalyje Dievas šlovinamas už tai, kad paruošė psalmininką karui (32-35), davė jam pergalę (36-43) ir pavedė jam valdyti daugelį tautų (44-46). Visa giesmė baigiasi padėkos žodžiais (47-51).

22,3: ... *mano išganymo jėga*: pažodžiui *mano išganymo ragas*, t.y. mano stiprus išganytojas. Ragas, siaubingas įrūžusio jaučio ginklas, buvo jėgos įvaizdis. Žr. Lk 1,69. Čia *keras soteries*, t.y. *išganymo raga*, verčiama: *galinga gelbėtoja*.

22,5-6: Šios eilutės turi perkeltinę prasmę.

22,7: *savo šventykloje*: dangaus, t.y. aukštybių buveinėje.

22,8-20: Dievo įsiterpimas aprašomas kaip žemės drebinimas (8 ir 16 eilutės) ir perkūnijos audra (9-15 eilutės). Žr. Ts 5,4-5; Ps 29; Ps 97,2-6; Hab 3.

22,11: *Sėdosi ant kerubo*: kadangi Dievas padaro vėją savo pasiuntiniu, arba *angelu* (žr. Ps 104,4), poetas vaizduoja jį keliaujantį ant debesų, arba ant angeliškų būtybių, kurios vadinamos kerubais. Ir Dievo sostas žemėje viršum Sandoros Skrynios turėjo ryšį su dviem sparnuotais kerubais (žr. Iš 37,7-9). Abiem atvejais Viešpats sėdi soste viršum kerubų. Žr. Ps 79,2; 99,1.

22,15: ... *juos*: žr. 5-6 eilutes.

- pagal mano teisumą,
pagal mano nuoširdumą jo akyse.
- 26* Su ištikimu tu elgiesi ištikimais;
su tauriu galiūnu – tauriai.
- 27 Su nuoširdžiu tu elgiesi nuoširdžiai,
bet su sukčiumi – gudriai.
- 28 Juk tu išgelbsti nuolankiuosius,
bet žiūri su panieka į išdidžiuosius.
- 29 Juk man esi žiburys,* VIEŠPATIE, –
tu, VIEŠPATIE, švieti, kai man tamsu.
- 30 Juk su tavimi galiu paimti užkardą,
su savo Dievu galiu peršokti mūrą.
- 31 Dievo kelias yra tobulas,
VIEŠPATIES žodis išgrynintas ugnimi;
jis yra skydas visiems,
ieškantiems jame pastogės.
- 32 Juk kas yra Dievas, jei ne
VIEŠPATS?
Kas yra uola, jei ne mūsų Dievas?
- 33 Dievas, mano galingoji tvirtovė,
saugojo mano kelią.
- 34 Jis davė man kojas kaip stirnų
ir nuvedė mane į saugias aukštumas.*
- 35 Jis taip miklino mano rankas
mūšiu,
kad mano žastai galėtų įtempti
bronzinį lanką!
- 36 Tu davei man savo apsaugos skydą,
ir tavo apvaizda padarė mane didį.
- 37 Tu leidai man laisvam daug pasiekti,
ir mano kojos nepaslydo.
- 38 Vijau priešus ir juos sudorojau,
negrįžau, kol jie nebuvo sunaikinti.
- 39 Juos sunaikinau, – taip juos
parbloškiau,
kad jie daugiau nebepakilo, –
jie krito man po kojų.
- 40 Juk tu davei man jėgų mūšiu,
privertei priešus suklupti
prieš mane.
- 41 Tu privertei priešus atsukti
man nugarą, –
tuos, kurie manęs nekenčia, –
ir juos sudorojau.
- 42 Jie žvalgėsi, bet nebuvo kam
jų išgelbėti;
jie šaukėsi VIEŠPATIES,
bet jis jiems neatsakė.
- 43 Sutryniau juos kaip žemės dulkes,
sutraiščiau ir sutrypiau kaip
garvių purvą.
- 44 Tu išgelbėjai mane nuo kivirčo
mano tautos,
saugojai mane kaip tautų galvą;
tauta, kurios nepažinau, man tarnavo.
- 45 Svetimšaliai atėjo pas mane
gūždamiesi ir,
vos apie mane išgirdę, reiškė pagarbą.
- 46 Svetimšaliai apstulbo iš baimės
ir drebėdami bėgo iš savo tvirtovių.
- 47 Lai VIEŠPATS viešpatauja!
Tebūna pašlovinta mano Uola!
Tebūna išaukštintas mano Dievas,
Uola, duodanti man pergalę,
- 48 Dievas, kuris mane apgynė,
pajungė man tautas,
- 49 padėjo man išsigelbėti nuo priešų,
išaukštino prieš maištininkus,
išgelbėjo mane nuo nuožmiųjų!
- 50 VIEŠPATIE, už tai šlovinsiu
tave visoms tautoms,
giedosiu psalmes tavo vardui.
- 51 Jis yra pergalės bokštas savo karaliui,
rodo ištikimą meilę savo
pateptajam, –
Dovydui ir jo palikuonims
per amžius”.

22,26-28: Dievas taip elgiasi su žmogumi, kaip jis elgiasi su savo artimu.

22,29: ... *man esi žiburys*: žiburys – gyvybės ir

laimės įvaizdis. Žr. 1 Kar 11,36.

22,34: ... *į saugias aukštumas*: natūrali tvirtovė, saugi nuo priešų. Žr. Ps 62,3; Hab 3,19.

23 Paskutiniai Dovydo žodžiai ^{1*}Šie yra paskutiniai Dovydo žodžiai:

“Dovydo, Išajo sūnaus, ištarmė, ištarmė Dievo išaukštinto vyro, Jokūbo Dievo pateptojo, Izraelio tvirtovės numylėtinio.

- 2 Per mane kalba VIEŠPATIES dvasia, ant mano liežuvio yra jo žodis.
- 3 Izraelio Dievas kalbėjo, Izraelio Uola apie mane pasakė: ‘Kas valdo žmones teisingai, – valdo Dievo baimėje, –
- 4 yra tarsi ryto šviesa, saulei tekant giedrą rytą, žėrinti po lietaus žemės žolėje’.
- 5 Tikrai tokie yra mano namai su Dievu!
Juk jis sudarė su manimi amžiną sandorą, visame tvirtą ir laiduotą.
Argi jis nepadarys, kad pražystų kiekviena mano pergale ir troškimas?
- 6 O visi bedieviai yra tarsi dagiai, nubloškiami šalin, nes jų negalima paimti į rankas.
- 7 Kas nori juos paliesti, turi pasiimti geležinę kartį ar ieties kotą.
Vietoje jie bus ugnimi visiškai sunaikinti”.

Dovydo galiūnai ^{8*}Galiūnų vardai, kuriuos Dovydas turėjo, yra šie: Jošebas-Basšebetas Tahchemonietis. Jis buvo Trejeto galva. Viena proga jis švaistėsi savo ietimi prieš aštuonis šimtus ir juos užmušė.

9 Kitas po jo buvo Ahohio sūnaus Dovydo sūnus Eleazaras. Jis buvo vienas iš Trejeto su Dovydu, kai jie metė iššūkį filistinams, susirinkusiems mūšiui ten prie Efes-Damimų. Izraeliečiai traukėsi, ¹⁰bet jis kovojo, guldymas filistinus, kol pavargo jo žastas ir ranka sustingo prie kalavijo. Tą dieną VIEŠPATS suteikė didelę pergalę. Tada visi pabėgusieji kareiviai sugrįžo pas jį, bet jau tik apiplėšti negyvųjų.

11 Kitas po jo buvo Agės Harariečio sūnus Šama. Filistinai susirinko prie Lehio. Ten buvo žemės sklypas, pilnas lėšių žemės sklypas. Kariuomenė pabėgo nuo filistinų. ¹²Bet jis kovojo sklypo viduryje ir, gindamas jį, nugalėjo filistinus. Taip VIEŠPATS suteikė didelę pergalę.

13 Kartą, per pjūtį, Trisdešimties vadų Trejetas nuėjo pas Dovydą prie Adulamo olos. O filistinų būrys buvo pasistatęs stovyklą Refajimų slėnyje. ¹⁴Tuo metu Dovydas buvo kalnų tvirtovėje, o filistinų įgula buvo tuomet Betliejuje. ¹⁵Dovydas karštai kalbėjo: “O, kad kas man duotų atsigerti vandens iš Betliejaus šaltinio, esančio prie miesto vartų!” ¹⁶Tada anie trys galiūnai įsiveržė į filistinų stovyklą, pasėmė vandens iš Betliejaus šaltinio, esančio prie miesto vartų, ir parnešė jį Dovydui. Tačiau jo gerti jis nenorėjo, bet išpylė jį kaip liejamąją atnašą VIEŠPAČIUI. ¹⁷“Tesaugo mane VIEŠPATS, – jis tarė, – kad aš tai daryčiau! Argi galiu gerti kraują vyrų, kurie eidami statė savo gyvastį į pavojų?” Užtat jis jo ir negėrė. Tokie buvo trijų galiūnų žygdarbiai.

18 O Zerujos sūnus Joabo brolis Abišajis buvo Trisdešimties galva. Savo ietimi kovojo su trimis šimtais vyrų ir juos

23,1-7: Ši psalmė apžvelgia Dovydo gyvenimą Ps 1 ir Pat 4,10-19 stiliumi. Ji yra vėlesnis įkvėptas kūrinys. Dviejų paskutinių eilučių hebrajiškasis tekstas nėra patikimas. Be to, atrodo, kad ši psalmė tėra tik dalis pradinio teksto.

23,8-39: Sąrašė minimi trisdešimt septyni galiūnai. Pirmiausia minimas galiūnų Trejetas, garsus dvikovos žygdarbiais (8-12 eilutės). Paskui pasakojama apie bevardžius didesnės grupės Trejeto galiūnus ir jų nuotykingą žygdarbį (13-17 eilutės);

išmušė, įsigydamas vardą šalia Trejeto.
¹⁹Iš Trisdešimties jis buvo labiausiai gerbiamas ir tapo jų vadu, tačiau Trejetui neprilygo.

²⁰ Jehojados sūnus Benajas iš Kabzėelio buvo narsus kareivis, atlikęs žygdarbių. Jis užmušė du Moabo Arielio sūnus. Kartą snieguotą dieną jis įlipo į vandens talpyklą ir užmušė liūtą. ²¹Jis užmušė ir egiptietį – aukštaūgį vyrą. Egiptietis turėjo rankoje ietį, bet Benajas, išėjęs prieš jį su lazda, išplėšė egiptiečiui iš rankos ietį ir užmušė jį jo paties ietimi. ²²Tokie buvo Jehojados sūnaus Benajo žygdarbiai. Ir jis įsigijo vardą šalia Trejeto galiūnų. ²³Trisdešimties jis buvo labai gerbiamas, bet Trejetui neprilygo. Dovydas padarė jį savo asmens sargybos vadu.

- ²⁴ Tarp Trisdešimties buvo Joabo
 brolis Asahelis;*
 Dodo iš Betliejaus sūnus
 Elhananas;
²⁵ Šama iš Harodo;
 Elika iš Harodo;
²⁶ Halezas Paltietis;
 Ikešo iš Tėkoos sūnus Ira;
²⁷ Abiezeris iš Anatoto;
 Mebunajis Hušatietis;
²⁸ Zalmonas Ahohietis;
 Maharajis iš Netofos;
²⁹ Helebas Baanos iš Netofos sūnus;
 Ribajo iš benjaminaičių Gibeos
 sūnus Itajis;
³⁰ Benajas iš Piratono;
 Hidajis iš Nahale-Gaašo;
³¹ Abi-Albonas Arbatietis;
 Azmavetas iš Bahurimų;
³² Eliahba iš Šaalbono;

- Jašenas Gunietis; Jonatanas,
³³ Šamos Harariečio sūnus;
 Šararo Harariečio sūnus Ahiamas;
³⁴ Ahasbajo iš Maakos sūnus Elifeletas;
 Ahitofelio Giloniečio sūnus Eliamas;
³⁵ Hezrajis iš Karmelio;
 Paarajis Arbietis;
³⁶ Natano iš Zobos sūnus Igalas;
 Banis Gadietis;
³⁷ Zelekas Amonietis;
 Naharajis iš Beerotų, Zerujos
 sūnaus Joabo ginklanešys;
³⁸ Ira Itrietis;
 Garebas Itrietis;
³⁹ Urijas Hetitas.

Iš viso trisdešimt septyni.

24 Tautos surašymas ^{1*}VIEŠ-
 PATS vėl supyko ant Izraelio. Jis paskatino Dovydą prieš izraeliečius, tardamas: “Eik ir suskaityk Izraelio ir Judo žmones”. ²Karalius tad tarė savo kariuomenės vadui Joabui: “Pereik per visas Izraelio gimines nuo Dano iki Beer-Šebos ir surašyk žmones, kad žinočiau jų skaičių”. ³Joabas karaliui atsakė: “Tėpadaugina VIEŠPATS, tavo Dievas, šimteriopai žmonių skaičių, kol mano viešpaties karaliaus akys dar gali matyti! Tačiau kam gi mano viešpats karalius nori tai daryti?”
⁴Bet karaliaus įsakymas Joabui ir kariuomenės viršininkams liko tvirtas. Tad Joabas ir kariuomenės didžiūnai po pasimatymo su karaliumi leidosi į kelionę surašyti Izraelio tautos. ⁵Perėję Jordaną, jie pradėjo nuo Aroerio ir nuo miesto, esančio slėnio yiduryje, ir ėjo Gado link ir Jazerio kryptimi. ⁶Paskui jie atėjo į Gileadą

roliau pasakojama apie karaliaus asmens sargybos vadus – Abišajį, Benają, Asahelį ir Joabą (18-37 eilutės) ir galop Trisdešimties galiūnų sąrašas (24-39 eilutės).

23,24: ... *Asahelis*: išsamiau apie Asahelį, žuvusį jaunystėje, žr. 2 Sam 2,16-23. Elhananas yra pir-

masis tarp Trisdešimties galiūnų.

24,1-3: Daugelis yra stebėjęsi, kodėl buvo laikoma nuodėme suskaityti Izraelio ir Judo žmones. Atrodo, kad tautos surašymas buvo laikomas Dievo teisių sulaužymu, nes Dievas buvo tikrasis tautos ir jos žmonių likimo valdovas.

ir Kadešą hetitų srityje; nuėjo į Dan-Jaaną ir apėjo Sidono apylinkes; ⁷nuėjo į Tyro tvirtovę bei visus hivitų ir kanaaniečių miestus, užbaigdami prie Beer-Šebos Judo Negebe. ⁸Kai buvo perėję visą kraštą, po devynių mėnesių ir dvidešimties dienų jie sugrįžo į Jeruzalę. ⁹Joabas pranešė karaliui surašytų į sąrašą žmonių skaičių: Izraelyje buvo aštuoni šimtai tūkstančių kareivių, pasiruošusių pakelti kalaviją, o Judo vyrų skaičius buvo penki šimtai tūkstančių.

Maras ¹⁰*Bet vėliau Dovydą apėmė širdgėla dėl to, kad jis buvo skaičiavęs žmones. Dovydas kreipėsi į VIEŠPATĮ: “Tai darydamas, VIEŠPATIE, sunkiai nusidėjau. Maldauju atleisti savo tarnui kaltę, nes pasielgiau labai kvailai”. ¹¹Kitą rytą, Dovydui atsikėlus, VIEŠPATIES žodis atėjo Dovydo regėtojiui pranašui Gadui, tardamas: ¹²“Eik ir pasakyk Dovydui: ‘Taip kalbėjo VIEŠPATS: siūlau tau tris dalykus, pasirink iš jų vieną, ir juo tave ištiksiu’”. ¹³Gadas tad atėjo pas Dovydą ir jam pasakė. Jo klausė: “Ar ištiks tave septynerių metų badas tavo krašte? Ar būsi bėgliu nuo priešų per tris mėnesius, jiems tave persekiojant? Ar bus trijų dienų maras tavo krašte? Dabar tad apsvarytyk ir nuspręsk, kokią atsakymą turiu duoti mane siuntusiam”. ¹⁴Tada Dovydas Gadui tarė: “Man labai skaudu! Pulkime į VIEŠPATIES rankas, nes didis jo gailestingumas; į žmonių rankas aš nepulsiu”.

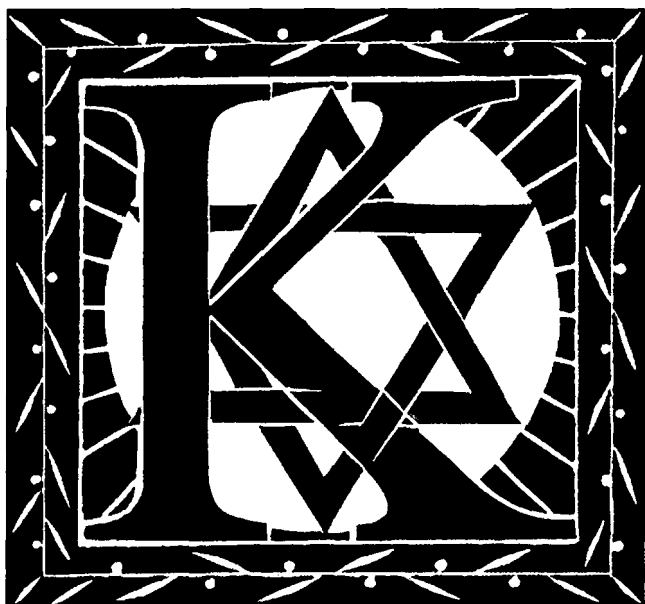
¹⁵VIEŠPATS tad siuntė Izraeliui marą nuo to ryto iki nustatyto laiko, ir septyniasdešimt tūkstančių žmonių mirė nuo Dano lig Beer-Šebos. ¹⁶Bet kai angelas ištiesė ranką virš Jeruzalės jai sunaikinti, VIEŠPATS apgailėjo nelaimę ir tarė ange-

lui, naikinančiam žmones: “Gana! Sulai-kyk savo ranką!” Tuomet VIEŠPATIES angelas buvo prie Araunos Jebusiečio klotimo. ¹⁷Dovydas, pamatęs žmones naikinantį angelą, tarė VIEŠPAČIUI: “Štai aš vienas esu kaltas, aš vienas nedorai pasielgiau! Bet šios avys, ką jos padarė? Maldauju, tekrinta tavo ranka ant manęs ir ant mano tėvo namų”.

Permaldavimo auka ¹⁸Tą dieną Gadas, atėjęs pas Dovydą, tarė: “Nueik ir pastatyk aukurą VIEŠPAČIUI Araunos Jebusiečio klotime”. ¹⁹Vykdydamas Gado nurodymus, Dovydas nuėjo, kaip VIEŠPATS buvo įsakęs. ²⁰Arauna apsižvalges pamatė besitartinantį karalių ir jo dvariškius. Jis tad išėjo ir puolė kniūbsčia ant žemės karaliui prie kojų. ²¹“Kodėl mano viešpats karalius atėjo pas savo tarną?”, – paklausė Arauna. Dovydas atsakė: “Pirkti iš tavęs klotimo, kad galėčiau pastatyti aukurą VIEŠPAČIUI ir žmonių maras liautųsi”. ²²Tada Arauna tarė Dovydui: “Teima mano viešpats karalius ir teatnašauja, kas gera jo akyse. Štai čia jaučiai deginamajai aukai ir kūlimo velenas bei jaučių pakinktai malkoms. ²³Visa tai, o karaliau, Arauna atiduoda karaliui. VIEŠPATS, tavo Dievas, – pridūrė Arauna, – tepriima tavo atnašą!”

²⁴Bet karalius Araunai atsakė: “Ne! Aš turiu pirkti juos iš tavęs už kainą. Aš VIEŠPAČIUI, savo Dievui, neatnašausiu deginamųjų aukų, kurios man nieko nekainuoja”. Dovydas tad nupirko klotimą ir jaučius už penkiasdešimt sidabrinių šekelių. ²⁵Ten Dovydas pastatė aukurą ir atnašavo deginamąsias aukas ir bendravimo aukas. VIEŠPATS išklausė jo maldavimo už kraštą, ir maras Izraelyje liovėsi.

24,10: Pasakojimas remiasi įsitikinimu, kad žmonės priklauso Dievui, o ne karaliui, todėl tik Sendoros Viešpats tegali žinoti žmonių skaičių.

PIRMOJI
KARALIŲ KNYGA

Iš pradžių dvi Karalių knygos, panašiai kaip ir 1-2 Samuelio knygos, buvo viena istorijos knyga. Kartu su Samuelio knygomis jos tęsia Izraelio istoriją nuo Samuelio laikotarpio X a. prieš Kristų, iki Jeruzalės sunaikinimo, 587 m. prieš Kristų. Šis jungtinis veikalas yra sukurtas kaip tikėjimo istorija. Užtat Karalių knygose Jeruzalės Šventykla, — išrinktoji Jahvės, Sendoros Dievo, šventoji vieta, — yra dėmesio centre. Karalių knygos rodo aiškų Deuteronominio redaktoriaus teologinį požiūrį. Jose, kaip ir Teisėjų knygoje, iš įvairių šaltinių paimtąją medžiagą — tiek iš Saliamono darbų knygos (žr. 1 Kar 11,41), tiek iš Izraelio karalių Metraščių knygos (žr. 1 Kar 14,19) — įkvėptasis redaktorius, kuris sveria istorijos įvykius pagal valdovų ir tautos ištikimybę Sendoros Dievui, įtraukia į teminę sandarą. Kiekvienas karalius įvertinamas arba pagal jo ištikimybę, arba, dažniausiai, pagal jo neištikimybę Dievui ir Dievo Šventyklai Jeruzalėje. Ištikimuosius lydi sėkmė, o neištikimuosius ištinka nelaimė. Kadangi tai yra pasakojimas apie nuodėmę ir atlygį, Karalių knygoms tin-
ka antraštė: “Izraeliečių monarchijos iškilimas ir žlugimas”.

Karalių knygos turi ilgą medžiagos perdavimo, atrinkimo, rašymo ir redagavimo istoriją. Mokslininkai kalba apie du Karalių knygų leidimus: pirmasis leidimas datuojamas tarp 621 ir 597 metų prieš Kristų, o antroji, galutinė laida atspindi tremtį Babilonijoje, 561 metus prieš Kristų, kai karalius Jehojachinas buvo išleistas iš kalėjimo (žr. 2 Kar 25,27-30).

1-oji Karalių knyga tęsia Izraelio istoriją nuo paskutinių Dovydo dienų ir mirties iki Ahabo sūnaus Ahazijo tapimo karaliumi Samarijoje, Judo karaliaus Jehošafato valdymo užsklandoje. Ahazijo karaliavimas čia tik pasmerkiamas, o išsamiau aprašomas vėliau 2-ojoje Karalių knygoje. Verti dėmesio du pasakojimų junginiai, sutelkti apie pranašus Eliją ir Elišą. Šie pasakojimai yra intarpai į karalių kronikas. Jie buvo išsaugoti ir perduoti pranašų Elijo ir Elišos bendruomenėse. Pasakojimai apie Eliją yra itin svarbūs, nes liudija lemtingas Izraelio grumtynes su Kanaano religija.

Karalių knygų metmenys:

A. Saliamono karalystė	1 Kar 1,1-11,43
B. Judas ir Izraelis iki Ahabo valdymo	1 Kar 12,1-16,34
C. Pasakojimai apie pranašus	1 Kar 17,1-22,54
D. Izraelio ir Judo karalystės	2 Kar 1,1-17,41
E. Judo karalystė po 721 m. prieš Kristų	2 Kar 18,1-25,30

A. SALIAMONO KARALYSTĖ

1 Paskutinės Dovydo dienos

^{1*}Karalius Dovydas buvo senas, seno amžiaus, ir, nors patalais apklotas, sušilti nebegalėdavo. ²Jo dvariškiai tad vienas po kito jam kalbėjo: „Leisk mums surasti savo viešpačiui karaliui jauną mergelę. Tetarnauja ji karaliui ir tebūna jo slaugė. Temiega ji tavo glėbyje, kad mano viešpačiui karaliui būtų šilta“. ³Paieškoję gražios mergaitės visoje Izraelio žemėje, jie surado šunamietę Abišagą ir atvedė ją pas karalių. ⁴Mergaitė buvo labai graži. Ji tapo karaliaus slauge ir jam tarnavo, bet karalius jos nepažino.

Adonijas nori būti karaliumi ⁵Tuo tarpu Hagitos sūnus Adonijas aukštinosi, sakydamas: „Aš būsiu karaliumi!“ Jis pasirūpino sau vežimų ir raitelių bei penkiasdešimties vyrų bėgikų palydą. ⁶Tėvas niekad nebuvo jo išbaręs ar klausęs: „Kodėl taip elgiesi?“ Adonijas buvo gimęs po Absalomo ir buvo labai dailios išvaizdos. ⁷Jis pasitarė su Zerujos sūnumi Joabu ir kunigu Abjataru; jiedu rėmė Adoniją. ⁸Bet kunigas Zadokas, Jehojados sūnus Benajas, pranašas Natanas, Šimejis, Rejis ir Dovydo galiūnai Adonijo nepalaikė.

⁹Adonijas prie Zoheleto akmens, esančio netoli En-Rogelio, * suruošė avių, jaučių ir peniukšlių aukojimo iškilmę. Jis susikvietė visus savo brolius, karaliaus sūnus, ir visus Judo giminės karaliaus dvariškius, ¹⁰bet nepakvietė nei pranašo Natano, nei Benajo, nei galiūnų, nei savo brolio Saliamono.

1,1-10: Adonijas, būdamas vyriausias gyvas Dovydo sūnus, neabejojo, kad jis bus tėvo įpėdinis. Regis, tai laikė savaime suprantamu dalyku ir senesnieji šalininkai – Joabas ir Abjataras. Atrodo, kad tuomet dar nebuvo laikomasi griežtos pirmagimystės teisės. Nenuostabu, kad jaunesnieji Dovydo šalininkai – Zadokas, Natanas ir Benajas – stengėsi pasodinti Saliamoną į Dovydo sostą.

Saliamonas paskelbiamas karaliumi ¹¹Natanas kreipėsi į Saliamono motiną Batšebą: „Ar negirdėjai, kad Hagitos sūnus Adonijas tapo karaliumi, o mūsų viešpats Dovydas apie tai net nežino? ¹²Nūn tad prašyčiau paklausti mano patarimo, eiti gelbėti savo gyvastį ir gyvastį savo sūnaus Saliamono. ¹³Tučtuojau eik pas karalių Dovydą ir jam sakyk: ‘Mano viešpatie karaliau, argi neprisiekei savo tarnaitėi, tardamas: po manęs tavo sūnus Saliamonas bus karaliumi, jis sėdės mano soste? Kodėl tad Adonijas tapo karaliumi?’ ¹⁴Tuomet, tau dar tebekalbant su karaliumi, įeisiu aš ir patvirtinsiu po tavęs, ką tu pasakei“.

¹⁵Batšeba tad įėjo pas karalių į jo kambarį. Karalius buvo labai senas. Šunamietė Abišaga jam tuo metu patarnavo. ¹⁶Batšeba žemai nusilenkė, pareikšdama pagarbą karaliui. „Ko tu norėtum?“ – paklausė ją karalius. ¹⁷Ji atsakė: „Mano viešpatie, tu prisiekei savo tarnaitėi VIEŠPAČIU, savo Dievu, tardamas: ‘Po manęs tavo sūnus Saliamonas bus karaliumi, jis sėdės mano soste’. ¹⁸Betgi dabar štai Adonijas pasidarė karaliumi, nors tu, mano viešpatie karaliau, nieko apie tai nežinai. ¹⁹Suruošęs jaučių, peniukšlių galvijų bei gausybės avių aukojimo iškilmę, jis pasikvietė visus karaliaus vaikus, kunigą Abjatarą ir kariuomenės vadą Joabą, bet tavo tarno Saliamono nepakvietė. ^{20*}Taigi visos Izraelio akys žiūri į tave, viešpatie karaliau, kad jiems pasakytum, kas po tavęs turi sėdėti mano viešpaties karaliaus soste. ²¹Kitaip, mano viešpačiui karaliui užmi-

1,9: ... *prie Zoheleto akmens, esančio netoli En-Rogelio*: nūdienis Jobo šaltinis į pietryčius nuo Jeruzalės. Jis žymėjo seną ribą tarp Benjamino ir Judo giminių (žr. Joz 15,7; 18,16). Čia Dovydo vyrai rinko žinias Absalomo maišto metu (žr. 2 Sam 17,17).

1,20: Tuo laikotarpiu ne pirmagimystės įstatymas ar teisė, bet valdančiojo karaliaus valia lėmė

gus su protėviais, aš ir mano sūnus Saliamonas būsimė laikomi nusikaltusiais”.

22 Dar jai tebesikalbant su karaliumi, atėjo pranašas Natanas. ²³Karaliui buvo pranešta: “Štai pranašas Natanas”. Įėjęs pas karalių, jis pareiškė pagarbą karaliui, nusilenkdamas iki žemės. ²⁴Natanas tarė: “Mano viešpatie karaliau, ar tu pasakei: ‘Po manęs Adonijas bus karaliumi, jis sėdės mano soste?’ ²⁵Juk šiandien jis nuėjo ir suruošė jaučių, peniukšlių galvijų ir gausybės avių aukojimo iškilmeį, sukviesdamas visus karaliaus vaikus, kariuomenės vadą Joabą ir kunigą Abjatarą. Kaip tik dabar jie, valgydami ir gerdami jo akivaizdoje, šaukia: ‘Tegyvuoją karalius Adonijas!’ ²⁶Bet nei manęs, tavo tarno, nei kunigo Zadoko, nei Jehojados sūnaus Benajo ir nei tavo tarno Saliamono jis nepakvietė. ²⁷Ar tai buvo padaryta mano viešpaties karaliaus įsakymu, nenurodant savo tarnui, kas turėtų po jo sėdėti mano viešpaties karaliaus soste?”

28 Karalius Dovydas atsakė: “Pašaukite pas mane Batšebą!” Jai vėl atėjus karaliaus akivaizdon ir atsistojus prieš karalių, ²⁹karalius prisiekė, tardamas: “Kaip gyvas VIEŠPATS, kuris išgelbėjo mane iš visų nelaimių, ³⁰kaip aš tau prisiečiau VIEŠPAČIU, Izraelio Dievu: ‘Po manęs tavo sūnus Saliamonas bus karalius, vietoj manęs jis sėdės mano soste’, – taip aš šiandien įvykdysiu”. ³¹Tada Batšeba nusilenkė iki žemės, reikšdama karaliui pagarbą, ir tarė: “Amžinai tegyvuoją mano viešpats karalius Dovydas!”

32 Karalius Dovydas tarė: “Pašaukite pas mane kunigą Zadoką, pranašą Nataną

ir Jehojados sūnų Benają!” Jiems atėjus karaliaus akivaizdon, ³³karalius tarė: “Paimkite su savimi savo valdovo tarnus, užsodinkite mano sūnų Saliamoną ant mano mulo ir nuveskite jį prie Gihono.* ³⁴Tepatepa jį Izraelio karaliumi kunigas Zadokas ir pranašas Natanas. Tuomet pūskite ragą ir šaukite: ‘Tegyvuoją karalius Saliamonas!’ ³⁵Atžygiuokite tada paskui jį. Teateina jis ir teatsisėda į mano sostą. Karaliumi mano vietoje bus jis, nes aš jį paskyriau valdovu Izraeliui ir Judui”. – ³⁶“Tebūna taip, – atsakė Jehojados sūnus Benajas karaliui, – tepatvirtina tai VIEŠPATS, mano viešpaties karaliaus Dievas. ³⁷Kaip VIEŠPATS buvo su mano viešpačiu karaliumi, tebūna jis taip su Saliamonu. Teišaukština jo sostą net labiau už mano viešpaties karaliaus Dovydo sostą”.

38 Tada kunigas Zadokas, pranašas Natanas, Jehojados sūnus Benajas ir cheretitai bei peletitai* nuėjo, užsodino Saliamoną ant karaliaus Dovydo mulo ir nuvedė jį prie Gihono. ³⁹Ten kunigas Zadokas, paėmęs iš Padangtės aliejaus ragą, patepė Saliamoną. Paskui jie papūtė ragą, ir visi žmonės sušuko: “Tegyvuoją karalius Saliamonas!” ⁴⁰Tada visi žmonės žygiavo paskui jį, pūsdami dūdas ir džiūgaudami, kad nuo jų triukšmo net žemė plyšo.

Adonijas bijo Saliamono ⁴¹Kai išgirdo tą triukšmą, Adonijas ir visi jo svečiai jau buvo pabaigę vaišintis. Joabas, girdėdamas rago gaudesį, tarė: “Kodėl užauja miestas?” ⁴²Jam dar tebekalbant, atėjo kunigo Abjataro sūnus Jonatanas. “Eik šen, – tarė Adonijas, – juk esi patikimas

įpėdinystę į sostą.

1,33: ... *prie Gihono*: nūdien vadinamas Mergelės, arba Marijos, šaltiniu. Gihonas yra šiek tiek į šiaurę nuo En-Rogelio, už Kidrono slėnio posūkio, todėl nuo ten nematomas. Ilgą laiką Gihonas buvo pagrindinis Jeruzalės miesto van-

dens šaltinis. Užtat jis buvo ypatinga vieta.

1,38: ... *cheretitai bei peletitai*: samdiniai svetimšaliai Dovydo asmens sargybiniai. Tada, kai jis nugalėjo filistinus ir įsikūrė Jeruzalėje, jie tapo jo palydos dalimi. Žr. 2 Sam 8,18; 15,18; 20,23.

vyras. Tu tikrai atneši gerų žinių”. ⁴³Jonatanas Adonijui atsakė: “Deja, ne, nes mūsų viešpats karalius Dovydas karaliumi padarė Saliamoną. ⁴⁴Su juo karalius pasiuntė kunigą Zadoką, pranašą Nataną, Jehojados sūnų Benają ir cheretitus bei peletitus; jie užsodino jį ant karaliaus mulo; ⁴⁵kunigas Zadokas ir pranašas Natanas patepė jį karaliumi prie Gihono; iš ten jie žygiavo taip džiūgaudami, kad visas miestas užavo. Tai triukšmas, kurį girdėjote. ⁴⁶Nūn karaliaus soste jau sėdi Saliamonas. ⁴⁷Be to, karaliaus dvariškiai, atėję mūsų karaliaus Dovydo pasveikinti, sakė: ‘Tepadaro Dievas Saliamono vardą garsesnį už tavo vardą, teisaukština jo sostą labiau už tavo sostą’. O karalius, savo guolyje pagarbinęs Dievą, ⁴⁸šitaip meldėsi: ‘Tebūna pašlovintas VIEŠPATS, Izraelio Dievas, kuris parūpino mano sostui įpėdinį, kol dar mano akys gali matyti’”.

⁴⁹Nusigandę visi Adonijo svečiai pakilo, ir kiekvienas nuėjo savo keliu. ⁵⁰Adonijas, bijodamas Saliamono, tučtuojau nuėjo į Padangtę ir laikėsi aukuro ragų.* ⁵¹Saliamonui buvo pranešta: “Adonijas bijo Saliamono ir laikosi aukuro ragų, tardamas: ‘Tegu karalius Saliamonas man pirma prisiekia, kad jis neužmuš savo tarno kalaviju’”. ⁵²Saliamonas tad atsakė: “Jeigu jis dorai elgsis, nė vienas plaukas jam nuo galvos nenukris žemėn, bet jeigu užsitrauks kalnę, turės mirti”. ⁵³Karalius Saliamonas pasiuntė žmones paimti jį nuo aukuro. Atėjęs jis išreiškė pagarbą

karaliui Saliamonui, o Saliamonas jam tarė: “Eik į savo namus”.

2 Paskutiniai Dovydo nurodymai ir mirtis ^{1*}Artinantis Dovydo mirties dienos, jis davė savo sūnui Saliamonui nurodymus, tardamas: ²“Aš einu visos žemės keliu. Būk stiprus ir elkis kaip vyras! ³Laikykis VIEŠPATIES paliepiimų, eidamas jo keliais ir laikydamasis jo įstatų, įsakymų, įsakų ir pamokymų, kaip parašyta Mozės įstatyme, idant tau sektųsi visada, ką tik tu darytum, ir visur, kur tik tu eitum. ⁴Tada VIEŠPATS įvykdys man duotą pažadą: ‘Jeigu tavo palikuonys bus atidūs savo kelyje ir elgsis ištikimai mano akivaizdoje visa savo širdimi ir visa savo gyvastimi, nestigs tau niekad palikuonio Izraelio soste’.

⁵Be to, tu taip pat žinai, ką man padarė ZeruJos sūnus Joabas, kaip jis pasielgė su dviem Izraelio kariuomenės vadais – Nero sūnumi Abneriu ir Jeterio sūnumi Amasa. Jis užmušė juos, taikos metu keršydamas už kraują, kuris buvo išlietas kare, sutepdamas savo juosmens diržą ir savo kojų sandalus. ⁶Pasielk tad pagal savo išmintį, bet neleisk jo žilai galvai nužengti į Šeolą ramybėje.

⁷Bet Barzilajo Gileadiečio sūnams rodyk ištikimą meilę, nes taip jie sutiko mane, kai aš bėgau nuo tavo brolio Absalomo. Tebūna jie tarp valgančiųjų prie tavo stalo.

^{8*}Tu turi pas save taip pat ir Geros sūnų Šimejį, benjaminaitį iš Bahurimų,

1,50: ... *laikėsi aukuro ragų*: iškilumai – ragai ant keturių aukuro kampų buvo laikomi šventais (žr. Iš 27,2; 29,12). Aukuro ragus liečiantis asmuo turėjo prieglaudos teisę (žr. Iš 21,14; 1 Kar 2,28-34). 2,1-6.8-9: Saliamonas buvo įpareigotas pašalinti nuo Dovydo šeimos kraujo kalnę, kurią buvo užtraukęs Joabas, klastingai nužudydamas Abnerį (žr.

2 Sam 3,27-29) ir Amasą (žr. 2 Sam 19,9-10); nubausti Šimejį už jo nedorą elgesį iškeikiant Dovydą, nes pats Dovydas buvo prisiekęs asmeniškai nekeršyti (žr. 2 Sam 19,21-23). Dorovės dėsniai, kuriais vadovavosi Saliamonas, yra pernelyg skirtingi nuo tų, kurių mokė Saliamono palikuonis Jėzus Kristus. Žr. Mt 5,38-48.

apmėčiusį mane baisiais keiksmiais tą dieną, kai ėjau į Mahanajimus. Betgi jam atėjus prie Jordano manęs pasitikti, aš prisiekiau jam VIEŠPAČIU: 'Kalaviju tavęs neužmušiu'.⁹ Nūn tad nelaikyk jo nekaltu, nes esi išmintingas vyras. Tu žinosi, kaip su juo pasielgti ir nusiųsti jo žilą galvą į Šeolą kraujyje".

10 Taigi Dovydas užmigo su savo protėviais ir buvo palaidotas Dovydo mieste.¹¹ Izraelio karaliumi Dovydas buvo per keturiasdešimt metų: Hebrone karaliavo septynerius metus ir Jeruzalėje trisdešimt trejus metus.¹² Saliamonas tad sėdėjo savo tėvo Dovydo soste, ir jo valdžia buvo įtvirtinta.

Adonijo mirtis¹³ Hagitos sūnus Adonijas atėjo pas Saliamono motiną Batšebą. "Ar tu ateini taikingai?" – ji paklausė. "Taikingai", – jis atsakė.¹⁴ Tada jis tarė: "Turiu į tavo reikalą". – "Kalbėk", – ji paliepė.¹⁵ "Tu žinai, – jis kalbėjo, – kad karalystė man priklausė ir visas Izraelis tikėjosi, kad aš būsiu karaliumi. Bet karalystė perėjo mano broliui, nes jį VIEŠPATS jam skyrė.¹⁶ O dabar aš turiu į tavo vieną prašymą. Neatstumk manęs". – "Sakyk", – ji tarė.¹⁷ Adonijas kalbėjo: "Prašyčiau pakalbėti su karaliumi Saliamonu, – juk jis tau nieko neatsakys, – kad duotų man žmona šunamietę Abišagą".¹⁸ "Gera, – atsakė Batšeba, – aš pakalbėsiu dėl tavęs su karaliumi".

19 Batšeba tad nuėjo pas karalių Saliamoną pakalbėti dėl Adonijo. Karalius pakilo jos pasitikti ir jai nusilenkė. Tuomet jis atsisėdo savo soste ir paliepė pastatyti kitą sostą motinai karalienei. Ji atsisėdo

jo dešinėje.²⁰ "Aš turiu į tavo vieną mažutį prašymą, – ji tarė, – neatsisakyk man jį įvykdyti". – "Prašyk, mano motina, – tarė jai karalius, – nes aš tavęs neatstumsiu".²¹ Ji tarė: "Tebūna duota šunamietė Abišaga kaip žmona tavo broliui Adonijui".²² Karalius Saliamonas savo motinai atsakė: "Kam gi prašai Adonijui šunamietės Abišagos? Prašyk jam ir karalystės! Juk jis yra mano vyresnysis brolis, ir kunigas Abjataras bei Zerujos sūnus Joabas yra jo pusėje".²³ Saliamonas prisiekė VIEŠPAČIU, tardamas: "Dievas man tai tepadaro ir tai teprideda, jei už šį sumanymą Adonijas neužmokės savo gyvastimi!"²⁴ Todėl dabar, kaip gyvas VIEŠPATS, kuris paskyrė mane ir pasodino į mano tėvo Dovydo sostą, kuris, kaip buvo pažadėjęs, padarė man namus,* dar šiandien Adonijas bus nubaustas mirtimi!"²⁵ Karalius Saliamonas tad pasiuntė Jehojados sūnų Beną įvykdyti bausmės. Taip Adonijas mirė.

Abjataro ir Joabo likimas²⁶ O kunigui Abjatarui karalius tarė: "Eik į savo ūkį Anatote! Nors esi mirties vertas, bet šį kartą tavęs mirtimi nebausiu, nes nešei mano VIEŠPATIES Dievo Skrynią priešais mano tėvą Dovydą ir pakėlei visus sunkumus, kuriuos mano tėvas kentėjo".²⁷ Saliamonas tad pašalina Abjatarą iš VIEŠPATIES kunigo tarnybos, taip įvykdydamas VIEŠPATIES žodį, kurį jis buvo ištaręs apie Elio namus Šilo'e.

28 Apie tai sužinojęs, Joabas nubėgo į VIEŠPATIES Padangtę ir laikėsi aukuro ragų. Mat Joabas buvo rėmęs Adoniją, nors Absalomo jis ir nebuvo rėmęs.²⁹ Kai Saliamonui buvo pranešta: "Joabas nubėgęs

2,17.22-25: Abišaga buvo buvusi karaliaus Dovydo sugulovė (žr. 1 Kar 1,4). Jo įpėdinis Saliamonas paveldėjo savo tėvo haremą. Adonijas, prašydamas Abišagos sau žmona, grasino Saliamono

sosto saugumui ir tapo įtartinu asmeniu (žr. 2 Sam 3,6-11; 16,22).

2,24: ... *padarė man namus*: sukūrė Saliamonui dinastiją.

į VIEŠPATIES Padangtę ir yra ten šalia aukuro", – Saliamonas pasiuntė Jehojados sūnų Benają, tardamas: "Eik, paguldyk jį!"³⁰ Benajas tad nuėjo į VIEŠPATIES Padangtę ir jam tarė: "Taip įsako karalius: 'Išeik!'" – "Neišėisiu! – tas atsakė, – čia aš mirsiu!" Tada Benajas vėl pranešė karaliui: "Taip kalbėjo Joabas, ir taip jis man atsakė".³¹ Karalius jam tarė: "Daryk, kaip jis pasakė. Užmušk ir palaidok jį. Nuimk nuo manęs ir mano tėvo namų kaltę už kraują, kurį Joabas išliejo be reikalo."³² Taip VIEŠPATS sugrąžins jo kraujo kaltę jam ant galvos, nes, mano tėvui nežinant, jis nužudė kalaviju du už save doresnius ir geresnius vyrus – Nero sūnų Abnerį, Izraelio kariuomenės vadą, ir Jeterio sūnų Amasą, Judo kariuomenės vadą.³³ Tekrinta jų kraujo kaltė ant Joabo galvos ir galvos jo palikuonių amžinai, bet palaima iš VIEŠPATIES tebūna su Dovydu, jo palikuonimis, jo namais ir jo sostu amžinai".³⁴ Jehojados sūnus Benajas vėl nuėjo, parbloškė jį ir užmušė. Jis buvo palaidotas savo namuose dykumoje.³⁵ Kariuomenės vadu jo vietoj karalius paskyrė Jehojados sūnų Benają, o vietoje Abjataro karalius paskyrė kunigą Zadoką.

Šimejo mirtis ³⁶Tada karalius pasišaukė Šimejį. "Pasistatyk sau namus Jeruzalėje, – tarė jam, – ir ten gyvenk. Niekad ir niekur kitur neišeik!"³⁷ Nes tą dieną, kai išeisi ir pereisi Kidrono slėnį, gali būti tikras, kad mirsi. Tavo kraujas kris tau ant galvos". – ³⁸"Įsakymas teisingas, – atsakė Šimejis karaliui, – tavo tarnas taip darys, kaip mano viešpats karalius kalbėjo". Šimejis tad gyveno Jeruzalėje ilgą laiką.

³⁹ Atsitiko, kad po trejeto metų du Šimejo vergai pabėgo pas Gato karalių

Maakos sūnų Achišą. Kai buvo pranešta Šimejui: "Tavo vergai yra Gate",⁴⁰ Šimejis leidosi į kelionę. Pasibalnojęs asilą, nuvyko į Gatą pas Achišą ieškoti savo vergų. Iš Gato Šimejis sugrįžo su savo vergais.⁴¹ Kai Saliamonui buvo pranešta, kad Šimejis buvo nuvykęs iš Jeruzalės į Gatą ir sugrįžęs,⁴² karalius liepė pašaukti Šimejį ir jam tarė: "Argi aš neprisaukiau tavęs VIEŠPAČIU ir neįspėjau tavęs, tardamas: 'Tą dieną, kai paliksi miestą ir bet kur nueisi, tikrai mirsi'? Argi tu man neatsakei: 'Įsakymas teisingas. Aš sutinku'?"⁴³ Kodėl tad nesilaikėi VIEŠPAČIU, duotos priesaikos ir įsakymo, kurį aš tau daviau?"⁴⁴ Be to, karalius Šimejui pridūrė: "Savo širdyje tu žinai visa pikta, kurį padarei mano tėvui Dovydui. Nūn VIEŠPATS sugrąžina tavo pikta tau pačiam ant galvos."⁴⁵ Bet karalius Saliamonas bus palaimintas, ir Dovydo sostas išliks VIEŠPATIES akivaizdoje amžinai!"

⁴⁶ Tada karalius davė įsakymą Jehojados sūnui Benajui. Jis išėjo ir paguldė Šimejį. Taip jis mirė.

Dabar karalystė buvo saugi Saliamono rankose.

3 Saliamono išmintis ¹Saliamonas tapo faraono, Egipto karaliaus,* žentu. Jis paėmė faraono dukterį žmona ir parvedė ją gyventi į Dovydo miestą, kol pabaigs statyti savo rūmus, VIEŠPATIES Namus ir mūro sienas aplink Jeruzalę.² O žmonės vis dar atnašaudavo aukas aukštumų alkuose,* nes VIEŠPATIES vardui Namai dar nebuvo pastatyti.

³ Saliamonas mylėjo VIEŠPATĮ, elgdamasis pagal savo tėvo Dovydo įstatus, tačiau ir jis atnašaudavo aukas ir smilkalus aukštumų alkuose.⁴ Karalius vykdavo

3,1: Tapatybė faraono, kurio dukterį Saliamonas paėmė žmona, nėra žinoma.

3,2: ... atnašaudavo aukas aukštumų alkuose. Ilgainiui Jahvės, Sandoros Dievo, garbinimas

į Gibeoną atnašauti aukos, nes ten buvo pagrindinis aukštumų alkas. Ant to aukuro Saliamonas atnašaudavo tūkstantį deginamųjų aukų. ⁵Gibeone VIEŠPATIS pasirodė Saliamonui naktį sapne. „Prašyk, ko nori, kad tau duočiau“, – tarė VIEŠPATIS. ⁶Saliamonas atsakė: „Tu parodei didelį gailestingumą savo tarnui, mano tėvui Dovydui, nes jis tavo akivaizdoje buvo tau ištikimas, teisus ir doros širdies. Tu irgi išlaikei jam šią didelę ištikimą meilę, duodamas jam sūnų sėdėti jo soste, kaip tai vyksta šiandien. ⁷Taigi dabar, o VIEŠPATIE, mano Dieve, tu padarei savo tarną karaliumi mano tėvo Dovydo vietoje, nors aš esu tik jaunas vaikinai.* Dar nežinau nei kaip išeiti, nei kaip pareiti. ⁸O tavo tarnas yra tautoje, kurią tu išsirinkai, gausioje tautoje, kuri dėl gausybės negali būti nei apskaičiuota, nei suskaityta. ⁹Todėl suteik savo tarnui imlią širdį, kad galėtų valdyti tavo tautą ir suprastų, kas gera ir kas pikta. Juk kas kitaip gali valdyti šią tavo gausią tautą?“

¹⁰Saliamono prašymas rado malonę VIEŠPATIES akyse. ¹¹Dievas jam tarė: „Kadangi tu to prašei, – neprašei nei ilgo gyvenimo ir turtų sau, neprašei nei savo priešų gyvasties, bet prašei sau imlaus įžvalgumo, kad galėtumei žinoti, kas yra teisinga, – ¹²dabar aš tau įvykdau, kaip prašei. Iš tikrųjų suteikiu tau išmintingą ir įžvalgią širdį. Tokio kaip tu nebuvo prieš tave ir toks kaip tu nekils po tavęs. ¹³Suteiksiu tau taip pat ir ko neprašei – turtų ir garbės visam tavo gyvenimui. Joks kitas karalius tau neprilygs. ¹⁴Be to, jei eisi mano keliais, laikydamasis mano

įstatų ir įsakymų, kaip tavo tėvas Dovydas kad ėjo, suteiksiu tau ilgą gyvenimą“.

¹⁵Tada Saliamonas pabudo: žiūri, tai buvo sapnas! Sugrįžęs į Jeruzalę, jis atsisotojo priešais VIEŠPATIES Sandoros Skrynią, atnašavo deginamųjų aukų, bendravimo atnašų ir iškėlė pokylį visiems savo dvariškiams.

Saliamono sprendimas ^{16*}Tuo metu pas karalių atėjo dvi moterys paleistuvės ir jam prisistatė. ¹⁷Viena moteris tarė: „Prašyčiau, mano viešpatie! Ši moteris ir aš gyvename tuose pat namuose. Jai esant namuose, aš pagimdžiau kūdikį. ¹⁸Atsitiko, kad trečią dieną po to, kai aš pagimdžiau, ir ši moteris pagimdė. Mudvi buvome drauge. Kito žmogaus namuose su mumis nebuvo, tik mes dvi buvome namuose. ¹⁹Naktį šios moters sūnus mirė, nes ji miegodama jį nugulė. ²⁰Atsikėlusį vidurnaktį, tavo tarnaitė miegant, ji paėmė mano sūnų iš mano pašonės ir pasiguldė jį sau prie krūtinės, o savo mirusį sūnų paguldė man prie krūtinės. ²¹Kai aš rytą atsikėliau savo sūnaus žindyti, žiūriu, jis negyvas. Bet kai jį iš arčiau ryto metą apžiūrėjau, man buvo aišku, kad jis nebuvo tas sūnus, kurį buvau pagimdžiusi“.

²²Bet kita moteris prakalbėjo: „Ne! Šis yra mano sūnus – gyvasis, o negyvasis yra tavo!“ O pirmoji kartojo: „Ne! Negyvasis sūnus yra tavo, o gyvasis sūnus yra mano!“ Taip juodvi ginčijosi karaliaus akivaizdoje.

²³Tada karalius tarė: „Viena sako: ‘Šis yra mano sūnus – gyvasis’, – o kita sako: ‘Tai netiesa! Tavo sūnus yra negyvasis, o mano sūnus – gyvasis’“. ²⁴Karalius tad

aukštumų alkuose – šventovėse – buvo uždraustas karaliui Jošijui valdant (žr. 2 Kar 12,1-14). Pats karalius Saliamonas atnašavo aukas pagrindiniame Gibeono alke.

3,7: ... esu tik jaunas vaikinai. Saliamonas turbūt turėjo dvidešimt metų.

3,16-28: Vienas iš garsiausių pasakojimų apie Saliamono išmintį.

įsakė: „Atneškite man kalaviją“. Atnešus karaliui kalaviją, ²⁵karalius tarė: „Padalykite gyvąjį vaiką į dvi dalis, duokite pusę vienai ir pusę kitai“.

26 Moteris, kurios sūnus buvo gyvasis berniukas, degdama meile savo sūnui, maldavo karaliaus. „Prašyčiau, mano viešpatie! – ji šaukė, – duoti jai gyvąjį vaiką! Tik jo neužmuškite!“ O kita reikalavo: „Tenebūna nei mano, nei tavo. Padalykite!“ ²⁷Tada karalius atsakė: „Atiduokite pirmajai gyvąjį berniuką, – jis tarė, – neužmuškite jo! Ji yra jo motina“.

28 Visas Izraelis išgirdo apie tokį karaliaus nuosprendį. Visi jautė pagarbą karaliui, nes matė, kad jis turėjo Dievo išmintį teisingumui vykdyti.

4 Aukštieji Saliamono pareigūnai ¹Dabar Saliamonas buvo viso Izraelio karalius. ²Jo aukštieji pareigūnai buvo šie:

kunigo Zadoko sūnus Azarijas – kunigas;

3 Šišos sūnūs Elihorefas ir Ahijas – raštvedžiai; Ahiludo sūnus Jehošafatas – kancleris;

4 Jehojudos sūnus Benajas vadovavo kariuomenei; Zadokas ir Abjataras – kunigai;

5 Natano sūnus Azarijas – valdytojų galva; kunigo Natano sūnus Zabudas – kunigas ir karaliaus palydovas;

6 Ahišaras – karaliaus dvaro prievaizdas; ir Abdos sūnus Adoniramas – lažo prievaizdas.

7* Visam Izraeliui Saliamonas turėjo dvylika valdytojų. Karalių ir jo dvarą jie

aprūpindavo maistu. Kiekvienas jų turėjo aprūpinti maistu po vieną mėnesį per metus. ⁸Jų vardai buvo šie: Ben-Huras Efraimo aukštumose;

9 Ben-Dekeris Makaze, Šaalbimuose, Bet-Šemeše ir Elon-Bet-Hanane;

10 Ben-Hesedas Arubotuose, – jis valdė Soko'ą ir visą Hefero sritį;

11 Ben-Abinadabas visame Nafat-Dore, – jo žmona buvo Saliamono dukterė Tafata;

12 Ahiludo sūnus Baana Taanache, Megide ir visame Bet-Šeane, kuris yra šalia Zaretano, žemiau Jezreelio, – nuo Bet – Šeano lig Abel-Meholos, iki pat kito Jokneamo šono;

13 Ben-Geberis Ramot-Gileade, valdantis Manaso sūnaus Jairo gyvenvietes, esančias Gileade, taip pat ir Argobo sritį, esančią Bašane, – šešiasdešimt didelių miestų su mūro sienomis ir variniais vartų užkaiščiais;

14 Ido'o sūnus Ahinadabas Mahanajimuose;

15 Ahimaazas Naftalio giminėje. – Jis irgi buvo paėmęs žmona Saliamono dukterį – Basematą;

16 Hušajo sūnus Baana Ašero giminėje ir Bealotuose;

17 Paruahos sūnus Jehošafatas Issacharo giminėje;

18 Elos sūnus Šimejis Benjamino giminėje;

19 Urio sūnus Geberis Gileado srityje, amoriečių karaliaus Sihono ir Bašano karaliaus Ogo žemėje. Be to, buvo vienas valdytojas Judo krašte.*

4,7-19: Naujos Saliamono administracinės sritys nesiderino su senosiomis giminių ribomis. Saliamono įvesta karalystės administracija išsilaikė su nežymiais pakeitimais per visą Izraelio ir Judo monarchijos istoriją. Ji buvo ir viena iš priežasčių, vedusių į maištą ir karalystės padalijimą po Saliamono mirties, nes Judo, paties karaliaus, giminė,

rodos, nebuvo apkrauta mokesčiais.

4,19: ... vienas valdytojas Judo krašte. Judo kraštas buvo paties Saliamono giminės žemė. Taigi karaliaus žemė turėjo ypatingą administraciją, skirtingą nuo dvylikos sričių, turėjusių aprūpinti karalių ir jo dvarą maistu po vieną mėnesį per metus.

20 Judas ir Izraelis buvo taip gausūs, kaip jūros smiltys. Jie valgė bei gėrė ir buvo patenkinti.

5 Kiekvienas gyvena po savo vynmedžiu ¹Saliamono valdžia apėmė visas karalystes nuo Eufrato iki filistinų krašto, net iki pat Egipto ribos. Jos davė duoklę ir buvo Saliamonui pavaldžios per visą jo gyvenimą.

2 Kasdienis Saliamono aprūpinimas maistu buvo trisdešimt korų* rinkinių miltų, šešiasdešimt korų rupių miltų, ³dešimt penėtų jaučių, dvidešimt jaučių iš ganyklos ir šimtas avių bei ožkų, nekaitant stirnų, gazelių, stirninių ir penėtų paukščių. ⁴Nes jis valdė visą sritį į vakarus nuo Eufrato, visus karalius į vakarus nuo Eufrato, nuo Tifsaho iki Gazos, ir taikiai gyveno su visais aplinkiniais kaimynais. ⁵Per visą Saliamono gyvenimą Judas ir Izraelis, nuo Dano iki Beer-Šebos, gyveno saugiai, kiekvienas žmogus po savo vynmedžiu ir figa. ⁶Saliamonas turėjo keturiasdešimt tūkstančių gardų savo kovos vežimų arkliams ir dvylika tūkstančių raitelių. ⁷Anie valdytojai, kiekvienas per savo mėnesį, būdavo, aprūpina maistu Saliamoną ir visus, kurie ateidavo sėstis prie Saliamono stalo. Jie stengdavosi, kad nieko netrūktų. ⁸Pagal savo pareigą, kiekvienas jų atgabendavo taip pat ir miežių bei šiaudų arkliams ir ristūnams į vietas, kur jie buvo laikomi.

Saliamono garsas ⁹*Be to, Dievas apdovanojo Saliamoną nepaprastai didele išmintimi ir įžvalgumu, – neaprepiama širdimi, kaip neaprepiamos yra pajūrio smil-

tys. ¹⁰Saliamono išmintis tad pranoko išmintį visų rytiečių ir išmintį viso Egipto. ¹¹Jis buvo išmintingesnis už visus žmones, išmintingesnis už Etaną Ezrahitą* ir už Maholo sūnus – Hemaną, Chalkolą ir Dardą. Jo garsas pasklido po visas kaimynų tautas. ¹²Jis sudėjo tris tūkstančius patarlių, o jo dainų buvo tūkstantis ir penkios. ¹³Jis galėdavo kalbėti apie medžius, nuo kedro, esančio Libane, iki izopo, augančio sienoje; jis galėdavo kalbėti apie gyvulius, paukščius ir žuvis. ¹⁴Saliamono klausytis atvykdavo iš visų kraštų žmonės, siunčiami visų žemės karalių, išgirdusių apie jo išmintį.

Saliamonas ruošiasi statyti Šventyklą ¹⁵Tyro karalius Hirasas, išgirdęs, kad Saliamonas buvo pateptas karaliumi vietoj savo tėvo, nusiuntė savo dvariškius pas jį, nes visad buvo buvęs Dovydo bičiulis. ¹⁶Saliamonas pasiuntė Hiramui tokį žodį: ¹⁷“Tu žinai, kad mano tėvas negalėjo statyti Namų VIEŠPATIES, savo Dievo, vardui per jam grasinančius priešus, kol VIEŠPATS nebuvo jų padėjęs jam po kojų padais. ¹⁸Betgi dabar VIEŠPATS, mano Dievas, suteikė man visokeriopą ramybę. Nėra nei priešų, nei nelaimių. ¹⁹Ketinu tad pastatyti Namus VIEŠPATIES, savo Dievo, vardui, kaip VIEŠPATS yra mano tėvui pasakęs: ‘Tavo sūnus, kurį aš pasodinsiu į tavo sostą vietoj tavęs, pastatys Namus mano vardui’. ²⁰Įsakyk tad, kad Libane man būtų kertami kedrai. Mano tarnai darbuosis su tavo tarnais, ir aš mokėsiu tau kokią tik nustatysi algą savo tarnams, nes tu žinai, kad niekas pas mus

5,2: ... *kor{ų}*: kor{as}, arba homer{as}, didžiausias *maišas* – saikas miltams ir grūdams, maždaug 393 litrų.

5,9-14: Šventajame Rašte išmintis turi glaudų ryšį su Saliamonu. Apskritai išmintis siejama su Saliamonu, kaip įstatymų leidimas su Moze ir psalmės su Dovydu. Žr. Pat 1,1; Koh 1,1,12.

5,11: ... *už Etaną Ezrahitą*: Etaną, tą Vietinį, t.y. garsųjį kanaaniečių išminčių.

5,20: ... *sidoniečiai*: taip yra vadinami finikiečiai. Jie iš savo dviejų miestų – Tyro ir Sidono – išvystė plačią jūrų prekybą. Vėliau jie įkūrė savo garsiausią nausėdiją – Kartaginą – šiaurės Afrikoje.

nemoka taip medžių kirsti, kaip sidoniečiai”.*

21 Saliamono žodžius išgirdęs, Hiram labai apsidžiaugė. “Tebūna pašlovin-tas šiandien VIEŠPATS, – jis tarė, – kad davė Dovydui išmintingą sūnų šiai gau-siai tautai valdyti!” 22Hiras pasiuntė Saliamonui žodį: “Aš gavau žinią, kurią man siuntei. Aš patieksiu tau visus kedro ir kipariso rąstus, kurių tau reikia. 23Ma-no tarnai nugabens juos nuo Libano prie jūros, aš paliepsiu juos surišti jūroje į sielius ir nuplukdyti į vietą, kurią tu nu-rodysi. Ten paliepsiu juos išardyti, kad ga-lėtų juos pasiimti. O tu savo ruožtu pa-tieksi mano šeimynai maisto, kokį būsiu nurodęs”. 24Hiras tad patiekė Salia-monui kedro ir kipariso rąstų, kiek tik jam reikėjo, 25o Saliamonas savo ruožtu davė Hiramui dvidešimt tūkstančių korų kviečių kaip maistą jo šeimynai ir dvidešimt korų rinktinio aliejaus. Toks buvo metinis Saliamono atsilyginimas Hira-mui. 26VIEŠPATS tad suteikė Saliamonui išminties, kaip buvo jam pažadėjęs. Tarp Hiram ir Saliamono buvo taika, ir jiedu sudarė sandorą.

27 Karalius Saliamonas uždėjo lažo tarnybą visam Izraeliui. Į lažo tarnybą paimtųjų buvo trisdešimt tūkstančių vy-rų. 28Jis siuntė juos į Libaną po dešimt tūkstančių kas mėnesį pamainomis taip, kad jie išbūdavo vieną mėnesį Libane, o du mėnesius namie. Adoniramas buvo lažo darbų prievaizdas. 29Be to, Saliamo-nas turėjo ir septyniasdešimt tūkstančių nešikų bei aštuoniasdešimt tūkstančių ak-

menskaldžių kalnuose, 30neskaitant trijų tūkstančių trijų šimtų pareigūnų, vado-vaujančių darbams ir prižiūrinčių dar-bininkų pamainas.

31 Karaliaus įsakymu jie skaldė didžiu-lius rinktinio akmens luitus, kad Namams pamatai būtų padėti iš tašytų akmenų. 32Juos tašė Saliamono statytojai, Hiram statytojai ir Gebalo vyrai. Taip buvo pa-ruošti Namų statybai rąstai ir akmenys.

6 Šventyklos statyba 1* Keturi šim-tai aštuoniasdešimtaisiais metais po izraeliečių išėjimo iš Egipto žemės, Zivo mėnesį – tai yra antrą metų mėnesį, ket-virtaisiais savo karaliavimo metais Izrae-lyje, Saliamonas pradėjo statyti VIEŠPA-TIES Namus. Namai, Saliamono statomi VIEŠPAČIUI, buvo šešiasdešimties 2uolek-čių* ilgio, dvidešimties uolekčių pločio ir trisdešimties uolekčių aukščio. 3Priangis prieš Didžiąją Namų navą buvo dvide-šimties uolekčių platumo, skersai Namų plotį, o jo ilgis Namų priekyje buvo de-šimties uolekčių. 4Langus Namams pada-rė įdubose, su rėmais. 5Iš lauko pusės prie Namų sienos, aplinkui išorinę Namų sie-ną, supančią Didžiąją navą ir Vidinę šven-tovę, jis surentė statinį su aukštais ir pa-darė visur aplinkui šoninius kambarius. 6Apatinis aukštas buvo penkių uolekčių pločio vidurinis šešių uolekčių pločio, ir tretysis septynių uolekčių pločio, nes ap-linkui Namus iš lauko pusės jis padarė atsparas sienoje, kad sijos nebūtų įleistos į Namų sienas.

7 Namus statant, buvo naudojami tik tašyti akmenys, atskelti skaldykloje. Nei

6,1: Viešpaties Šventyklos statymas savo reikšme čia sugretinamas su tautos sukūrimu po išėjimo iš Egipto. Abiejų įvykių centras yra Dievas, kadaise išsirinkusis Izraelį savo tauta, kuris dabar išsirenka vietą, kur turi būti statomi jo

Namai – Šventykla (žr. Įst 12,4-18,26). Metai nurodomi apvaliu skaičiumi – 480, kuris atitin-ka dvylika kartų. Kertivtieji Saliamono karaliavi-mo metai – maždaug 968 m. prieš Kristų.

6,2-6: Uolektis: 45,7 cm.

plaktuko, nei kirvio, nei bet kokio kito geležinio įrankio nesigirdėjo Namuose juos statant.

8 Įėjimas į vidurinę aukštą buvo dešiniame Namų šone. Sraigtiniais laiptais buvo įeinama į vidurinio aukšto kambarius, o iš vidurinio aukšto į trečiojo aukšto kambarius. ⁹Užbaigęs Namus statyti, Saliamonas apmušė Namus kedro sijomis ir lentomis. ¹⁰Jis pastatė statinį su aukštais palei visus Namus; kiekvienas aukštas buvo penkių uolekčių aukštumo, prijungtas prie Namų kedrinėmis sijomis.

11* Tada atėjo Saliamonui VIEŠPATIES žodis: ¹²“Dėl Namų, kuriuos statai: jeigu elgsiesi pagal mano įstatus, paklusi mano įsakams ir laikysiesi ištikimai visų mano įsakymų, tau įvykdysiu pažadą, kurį daviau tavo tėvui Dovydui. ¹³Aš gyvensiu tarp Izraelio vaikų ir niekad nepaliksiu savo tautos Izraelio”.

Šventyklos apstatymas: Šventųjų Šventoji ¹⁴Saliamonas pabaigė statyti Namus. ¹⁵Iš vidaus jis apmušė Namų sienas kedrinėmis lentomis. Namų vidaus sienas nuo aslos iki lubų jis apdengė medžiu. Jis išgrindė ir Namų aslą kipariso lentomis. ¹⁶Už dvidešimties uolekčių nuo Namų galo jis pastatė kedrinių lentų pertvarą nuo aslos iki sijų ir taip padarė Vidinę šventovę – Šventųjų Šventąją. ¹⁷Priekinė Namų dalis, tai yra Didžioji nava, buvo keturiasdešimties uolekčių. ¹⁸Namų vidaus kedrų lentos buvo išgrąžintos moliūgų ir žiedų taurelių raizininiais. Visa apmušta kedru; akmenys nesimatė niekur. ¹⁹Pačioje Namų gilumoje jis įrengė Vidinę šven-

tovę,* kad ten būtų padėta VIEŠPATIES Sendoros Skrynčia. ²⁰Vidinės šventovės vidus buvo dvidešimties uolekčių ilgumo, dvidešimties uolekčių platumo ir dvidešimties uolekčių aukštumo. Jis aptraukė jos vidų grynų auksu ir pastatė ten kedro aukurą. ²¹Saliamonas aptraukė Namų vidų grynų auksu, įdėjo auksines grandines į vidinės šventovės duris. Jis aptraukė vidinę šventovę auksu. ²²Paskui jis aptraukė auksu visus Namus ir paausavo net visą vidinės šventovės aukurą. Taip tad visi Namai buvo užbaigti.

Sparnuotieji gyvūnai ²³Vidinėje šventovėje jis padarė iš alyvos medžio du kerubus. Kiekvieno jų aukštis buvo dešimt uolekčių. ²⁴Vienas kerubo sparnas buvo penkių uolekčių, ir kitas kerubo sparnas buvo penkių uolekčių. Taigi sparnų ilgis nuo vieno sparno galo iki kito sparno galo buvo dešimt uolekčių. ²⁵Taip pat ir antrojo kerubo sparnų ilgis buvo dešimt uolekčių. Abu kerubai buvo vienodo didumo ir turėjo tokią pat išvaizdą: ²⁶vieno kerubo aukštis buvo dešimt uolekčių, ir antrasis kerubas buvo to paties aukščio.

²⁷Kerubai buvo pastatyti vidiniame Namų kambaryje. Kerubų sparnai buvo taip išskleisti, kad vieno kerubo sparnas liėtų vieną sieną ir antro kerubo sparnas liėtų kitą sieną. O kiti du sparnai buvo Namų vidurio link, ir sparnas liėtų sparną. ²⁸Ir kerubus jis paausavo.

²⁹Visur ant Namų sienų, iš vidaus ir iš lauko pusės, jis padarė kerubų, palmių ir žiedų taurelių įraižas. ³⁰Namų vidaus ir lauko aslą jis išklojo auksu.

6,11-13: Viešpaties žodis, pabaigus statybą, yra ženklas, kad Dievas priima darbą ir jam pritaria. Nepaisant to Dievo pažado, duoto Dovydui ir jo palikuonims, pažado įvykdymas priklausys nuo to, kaip Dovydo palikuonys laikysis Dievo įsakų ir įsakymų.

6,19: ... *Vidinę šventovę*. Šventų Šventoji – pati švenčiausia Dievo Namų dalis, skirta tik Viešpačiui. Čia gyvena jo Artumas tarsi soste tarp kerubų viršum Sendoros Skrynios (žr. 2 Kar 6,23-23; 2 Kr 3,10-13). Žr. Iš 25,18-22.

Durys ³¹Duris į Vidinę šventovę jis padarė iš alyvos medžio. Durų sąrama ir staktos buvo penkiašonės. ³²Dvigubosios durys buvo iš alyvos medžio. Ant jų jis padarė kerubų, palmių ir žiedų taurelių įraižas, aptraukė duris auksu ir paausavo kerubus ir palmes. ³³Įėjimui į Didžiąją navą jis padarė panašias staktas iš alyvos medžio, keturkampes, ³⁴ir dvigubas duris iš kipariso. Kiekvienos durys buvo iš dviejų suveriamų dalių. ³⁵Ant jų jis padarė kerubų, palmių bei žiedų taurelių įraižas, aptraukdamas jas auksu, vienodai paskleistu ant įraižų. ³⁶Vidaus kiemo sieną jis pastatė iš trijų eilių tašytų akmenų ir vienos eilės kedro rąstų.

Šventyklos data ³⁷Ketvirtaisiais metais, Zivo mėnesį, buvo padėti VIEŠPATIES Namų pamatai. ³⁸Vienuoliktaisiais metais, Bulo mėnesį, – tai yra aštuntą mėnesį, – Namai ir visos jų dalys buvo užbaigta taip, kaip buvo sumanyta. Taigi Saliamonas statė juos septynerius metus.

7 Saliamono rūmai ¹O savo rūmus Saliamonas statė trylika metų, kol jo rūmai buvo visiškai užbaigti.

2 Libano miško Rūmus jis pastatė ant keturių eilių kedrinių šulų, su tašytomis kedro medžio sijomis virš šulų. Rūmai buvo šimto uolekčių ilgio, penkiasdešimties uolekčių pločio ir trisdešimties uolekčių aukščio. ³Kedro medžio lubos buvo suklotos ant sijų, laikomų keturiasdešimties penkių šulų, po penkiolika kiekvienoje eilėje. ⁴Viename ir kitame gale buvo trys langų rėmų eilės su trim langų aukštais vienas priešais kitą. ⁵Visų tarpdurių staktos buvo stačiakampės; tarpduriai buvo vieni priešais kitus, po tris abiejuose galuose.

6* Šulų salę jis padarė penkiasdešimties uolekčių ilgio ir trisdešimties uolekčių pločio. Priekyje buvo prieangis su šulais, o prieš juos uždanga.

7 Jis padarė Sosto salę – Teismo salę, kurioje turėjo spręsti bylas. Ji buvo išmūšta kedro medžiu nuo grindų lig lubų sijų.

8 Namai kieme už salės, tarnavę jam kaip buveinė, buvo tokios pat statybos. Saliamonas taip pat pastatė ir rūmus, panašius į šią Salę, faraono dukteriai, kurią jis buvo vedęs.

9 Visi šie pastatai, nuo pamatų iki stogo ir iš lauko iki pat didžiojo kiemo, buvo statomi iš rinktinių akmenų, nutašytų pagal mastą ir apdailintų pjūklais iš visų pusių. ¹⁰Pamatai buvo iš didžiulių luitų rinktinio akmens – akmenys aštuonių ir dešimties uolekčių. ¹¹Ant jų buvo dedami rinktiniai akmenys, nutašyti pagal mastą, ir kedro rąstai. ¹²Didysis kiemas buvo aptvertas aplinkui trimis eilėmis tašytų akmenų ir viena eile kedro rąstų. Taip buvo aptverti ir vidinis VIEŠPATIES Namų kiemas bei Namų prieangis.

Šventyklos apstatymas ^{13*}Karalius Saliamonas pasiuntė pakviesti iš Tyro Hiramą. ¹⁴Jis buvo vienos našlės iš Naftalio giminės sūnus, kurio tėvas, žmogus iš Tyro, buvo buvęs varkalys. Jis buvo apdovanas išmintimi, gabumais ir įgūdžiais padirbti visokių daiktų iš vario. Atvykęs pas karalių Saliamoną, jis atliko jam visus darbus.

Varinės kolonos ^{15*}Jis nuliejo iš vario du šulus. Pirmasis šulas buvo aštuoniolikos uolekčių aukščio, ir aplink jį apteko dvylikos uolekčių virvė. Toks buvo ir antrasis šulas. ¹⁶Jis padarė dvi galvenas, nulietas iš vario, uždėti ant šulų viršaus.

7,6-12: Išsamus karaliaus rūmų ir administracinių pastatų statybos aprašas. Jie buvo pastatyti prie par Šventyklos pietų pusėje.

7,13-14: Amatininkas Hiramą iš Tyro buvo Tyro

karaliaus Hiramo bendravardis. Žr. 2 Kr 2,13. Šiame tekste jis vadinamas Huram-Abi.

7,15-22: Prieangio priekyje buvo pastatyti du didžiuliai, nepritvirtinti, tuščiaaviduriai šulai, vadi-

Viena galvena buvo penkių uolekčių aukščio, ir kita galvena buvo to paties aukščio.

¹⁷Galvenos ant šulų viršaus buvo dengtos girliandų pynėmis. Po septynias vienai galvenai ir po septynias kitai galvenai. ¹⁸Jis šulus taip padarė, kad jie turėjo dvi granatmedžio obuolių eiles, aplink vienos galvenos pynių viršų, ant šulų esančioms galvenoms apdengti. Panašiai padarė ir su kita galvena. ¹⁹Galvenos ant prieangio šulų buvo lelijos išvaizdos, keturių uolekčių aukščio; ²⁰tokios pat buvo ir galvenos ant dviejų šulų aukščiau ir šone iškilimo, esančio prie pynių. Aplink vieną galveną buvo eilėmis pridėta du šimtai granatmedžio obuolių; tiek pat jų buvo ir ant kitos galvenos. ²¹Jis pastatė šulus Didžiosios navos prieangyje: vieną šulą pastatė dešinėje ir pavadino Jachinu, o kitą šulą pastatė kairėje ir pavadino Boazu. ²²Virš šulų buvo lelijos išvaizdos galvenos. Taip šulų darbai buvo užbaigti.

Varinė jūra ^{23*}Tada buvo nulieta jūra. Ji buvo apskrita, dešimties uolekčių nuo vieno briaunos krašto iki kito, ir penkių uolekčių aukščio. Trisdešimties uolekčių virvė buvo jos mastas aplinkui briauną. ²⁴Žemiau briaunos, visur aplinkui supdami jūrą, buvo moliūgų pavidalai, kiekvienas dešimties uolekčių dydžio. Moliūgų pavidalų buvo dvi eilės, nuliėtų tuo pačiu metu, kai jūra buvo liejama. ²⁵Ji stovėjo ant dvylikos jaučių: trys buvo atgręžti į

šiaurę, trys atgręžti į vakarus, trys atgręžti į pietus ir trys atgręžti į rytus. Jūra buvo ant jų pastatyta. Jaučių pasturgaliai buvo nugręžti į vidaus pusę. ²⁶Jūros storis buvo delno platumo, o jos briauna buvo padaryta kaip briauna taurės, tarsi lelijos žiedas. Joje tilpo du tūkstančiai batų.

Pastovai su ratais ir variniai praustuvai ^{27*}Jis padarė ir dešimt varinių pastovų praustuvams. Kiekvienas pastovas buvo keturių uolekčių ilgio, keturių uolekčių pločio ir trijų uolekčių aukščio. ²⁸Pastovų sandara buvo tokia: jie turėjo įsprūdas, o įsprūdose buvo įrėmintos. ²⁹Įsprūdose buvo įraižyti liūtai, jaučiai ir kerubai. Ant rėmų, viršuje ir apačioje liūtų bei jaučių, buvo plakto metalo įvijos. ³⁰Kiekvienas pastovas turėjo keturis varinius ratus ir dvi varines ašis; ant jo keturių kampų buvo atramos praustuvui. Atramos po praustuviu buvo nulietos su įvijomis kiekviename šone. ³¹Virš praustuvo kilo uolekties aukščio vainikas su apskritu piltuvu į pusantrą uolekties gylio indą. Ir ant piltuvo buvo įraižų. Įsprūdose buvo keturkampės, ne apskritos. ³²Po įsprūdomis buvo keturi ratai. Ratų ašys buvo pastovuose. Kiekvieno rato aukštis buvo pusantrą uolekties. ³³Ratų sandara buvo, kaip paprastai būna vežimų ratų sandara. Jų ašys, ratlankiai, stipinai ir stebulės – viskas buvo nulieta. ³⁴Keturiuose kiekvieno pastovo kampuose buvo at-

nami Jachin{u} ir Boaz{u}. Jų vardai turbūt reiškia: {Dievas} įkuria ir {Jis} ateina su jėga. Be abejo, patys šulai turėjo simbolinę reikšmę, pavyzdžiui, *Gyvybės medis*, kuri nūdien lieka mums nežinoma. Apie šulų apeiginį vaidmenį žr. 2 Kar 11,14; 23,3.

7,23-26: Lietinė *Jūra* buvo didžiulis apskritas dubus indas, stovintis ant dvylikos jaučių. Joje tilpo 2000 batų – *kibirų*. Vienas batas buvo lygus 39,3 litro. Pasak 2 Kr 4,6 teksto, jūra tarnavo kunigams apsiplauti, tačiau sunku įsivaizduoti, kaip jie tai

galėjo padaryti, nes jūros briauna buvo maždaug per du metrus aukščiau už aslą. Atrodo, kad jūra turėjo simbolinę reikšmę (*gyvastį duodantis vanduo*). Galima ją palyginti su Egipto šventyklų dirbtiniais ežerais. O jautis Artimųjų Rytų religijose buvo apvaisinimo ir jėgos simbolis. Dvylikos jaučių išdėstymas į keturias pasaulio šalis rodo į visuotinę Dievybės gyvastį.

7,27-39: Pastovai buvo išpuošti vežimėliai dešimčiai praustuvų pastatyti.

ramos; pastovai ir atramos buvo iš vieno gabalo. ³⁵Prie pastovo viršaus buvo pusės uolekties aukščio apskrita juosta; pastovo viršus, jo šonai ir įsprūdus buvo iš to paties gabalo. ³⁶Ant jo paviršiaus, jo šonų ir įsprūdų, kur tik buvo laisvos vietos, Hiramai įraižė kerubus, liūtus ir palmes, su įvijomis visur aplinkui. ³⁷Taip jis padarė dešimt pastovų praustuvams. Visi buvo panašiai nulieti, vienodo didumo ir tos pačios išvaizdos.

³⁸Tada jis padarė dešimt varinių praustuvų. Kiekviename praustuve tilpo keturiasdešimt batų, kiekvienas praustuvą buvo keturių uolekčių; ant visų dešimties pastovų buvo po praustuvą. ³⁹Penkis pastovus jis pastatė dešinėje Namų pusėje, o kitus penkis – kairėje Namų pusėje. Jūrą jis padėjo dešinėje Namų pusėje, prie pietrytinio kampo.

Reikmenys: suvestinė ⁴⁰Hiramai padarė ir puodų, ir bertuvių bei dubenų. Taip Hiramai pabaigė karaliui Saliamonui visus darbus VIEŠPATIES Namuose: ⁴¹du šulius, du galvenų rutulius ant šulų; dvi girliandų pynės apdengti dviem galvenų rutuliams virš šulų; ⁴²keturis šimtus granatmedžio obuolių dviem girliandų pynėms, – po dvi eiles granatmedžio obuolių kiekvienai girliandų pynėi, – dviem galvenų rutuliams ant šulų apdengti; ⁴³dešimt pastovų, dešimt praustuvų ant pastovų; ⁴⁴vieną jūrą ir dvylika jaučių po jūrą.

⁴⁵Puodai, bertuvės ir dubenys – visi reikmenys, kuriuos Hiramai padarė Saliamonui VIEŠPATIES Namams, buvo iš blizgančio vario. ⁴⁶Karalius nuliedino juos

molio žemėje Jordano lygumoje tarp Sukotų ir Zaretano. ⁴⁷Dėl jų gausybės visus tuos reikmenis Saliamonas paliko nesvertus; vario svoris nebuvo nustatytas.

⁴⁸Saliamonas padarė visus reikmenis VIEŠPATIES Namuose: aukurą iš aukso, stalą Artumo duonai padėti iš aukso, ⁴⁹žvakides – penkias dešinėje ir penkias kairėje – Vidinės šventovės priekyje iš gryno aukso; vainiklapius, lempas bei žirkles iš aukso; ⁵⁰taures, žnyples, dubenis šlaktymui, lėkštes smilkalams ir keptuves iš gryno aukso; vyrius durims vidinio Namų kambario – Šventųjų Šventosios – ir durims Didžiosios navos iš aukso.

⁵¹Taip buvo pabaigti visi darbai, kurių Saliamonas buvo ėmėsis VIEŠPATIES Namuose. Saliamonas įnešė savo tėvo Dovydo šventąsias dovanas – sidabrą, auksą ir reikmenis – ir padėjo jas į VIEŠPATIES Namų įždą.

8 Skrynia atnešama į Šventyklą ^{1*}Saliamono pašaukti, visi Izraelio seniūnai – visi giminių galvos ir izraeliečių protėvių namų vadai – susirinko pas karalių Saliamoną Jeruzalėje perkelti VIEŠPATIES Sandoros Skrynios iš Dovydo miesto, tai yra iš Ziono. ²Visi Izraelio vyrai susirinko pas karalių Saliamoną į iškilmę Etanimų mėnesį, tai yra septintą mėnesį. ³Susirinkus visiems Izraelio seniūnams, kunigai pakėlė Skrynią nešti. ⁴Jie nešė VIEŠPATIES Skrynią, Susitikimo palapinę ir visus Palapinėje buvusius šventuosius reikmenis. Kunigai ir levitai juos nešė. ⁵Tuo tarpu karalius Saliamonas ir visa pas jį priešais Skrynią susirinkusi Izraelio bendrija atnašavo tokią daugybę avių

8,1-11: Sandoros Skrynia atnešama į Šventyklą (žr. 2 Sam 6,12-15). Dovydo miestas, arba Zionas, buvo pietuose nuo Šventyklos – pietrytinėje miesto dalyje. Etanimų, arba Tišrio, mėnuo buvo rudens mėnuo (rugsėjo – spalio mėnesių dalys).

Taigi Šventyklos šventinimas buvo nukeltas vienuolika mėnesių (žr. 1 Kar 6,38) ir sujungtas su rudens Naujųjų metų švente, svarbia religine iškilme.

ir jaučių, kad nebuvo įmanoma nei su-
skaityti, nei apskaičiuoti.

6 Kunigai įnešė VIEŠPATIES Sendoros Skrynią į jos vietą po kerubų sparnais į vidinę Namų šventovę, Šventųjų Šventąją, ⁷nes kerubai buvo išskleidę savo sparnus virš Skrynios vietos. Kerubai iš viršaus pridengė Skrynią ir jos kartis.* ⁸Kartys taip kyšojo, kad jų galai buvo matomi iš šventos vietos priešais Vidinę šventovę. Bet iš lauko jų matyti nebuvo įmanoma. Jos ten tebėra iki šios dienos. ⁹Skrynioje buvo tik dvi akmeninės plokštės, kurias į ją buvo įdėjęs Mozė prie Horebo, kai VIEŠPATS sudarė su izraeliečiais Sendorą po jų išėjimo iš Egipto žemės.

10 Kunigams išėjus iš šventovės, debesis pripildė VIEŠPATIES Namus. ¹¹Kunigai nebegalėjo atlikti savo tarnybos dėl debesis, nes VIEŠPATIES šlovė pripildė VIEŠPATIES Namus. ¹²Tada Saliamonas ištare:

“VIEŠPATS pasirinko gyventi
neperžvelgiamoje tamsoje.*

¹³ Nūn pastačiau tau didingus Namus – vietą tau gyventi amžinai”.

Saliamono kalba žmonėms ¹⁴Tada, visai Izraelio bendrijai stovint, karalius atsigręžė veidu į žmones ir palaimino visą Izraelio bendriją. ¹⁵Jis tarė: “Tebūna palaimintas VIEŠPATS, Izraelio Dievas, kuris savo ranka įvykdė, ką buvo pažadėjęs savo burna mano tėvui Dovydui, tardamas: ¹⁶‘Nuo tos dienos, kai išvedžiau savo tautą Izraelį iš Egipto, neišsirinkau miesto nė iš vienos Izraelio giminės statybai Namų, kuriuose gyventų mano vardas. Betgi išsirinkau Dovydą valdyti savo tautai Izraeliui’. ¹⁷Mano tėvas Dovydas svajojo pastatyti Namus VIEŠPATIES, Izraelio

Dievo, vardui. ¹⁸Bet mano tėvui VIEŠPATS tarė: ‘Geraį darei, kad svajojai pastatyti Namus mano vardui. ¹⁹Tačiau ne tu Namus pastatysi, bet iš tavęs gimęs tavo sūnus pastatys Namus mano vardui’. ²⁰Nūnai VIEŠPATS įvykdė padarytą pažadą: aš tapau savo tėvo Dovydo įpėdiniu, įžengiau į Izraelio sostą, kaip VIEŠPATS pažadėjo, ir pastačiau Namus VIEŠPATIES, Izraelio Dievo, vardui. ²¹Ten aš paruošiau vietą Skryniai, kurioje yra VIEŠPATIES Sandora, jo sudaryta su mūsų protėviais, kai jis vedė juos iš Egipto žemės”.

Saliamono malda ²²Tada visos Izraelio bendrijos akivaizdoje Saliamonas atsis-tojo prieš VIEŠPATIES aukurą ir, pakėlęs rankas į dangų, ²³meldėsi: “O VIEŠPATIE, Izraelio Dieve, kito Dievo kaip tu nėra nei danguje aukštai, nei žemėje po dangumi! Tu palaikai savo ištikimos meilės sandorą su savo tarnais, kurie yra tau ištikimi visa širdimi. ²⁴Tu palaikei sandorą, sudarytą su mano tėvu Dovydu, šią dieną ranka įvykdei, ką lūpom buvai pažadėjęs. ²⁵Todėl dabar, VIEŠPATIE, Izraelio Dieve, įvykdyk mano tėvui, savo tarnui, ir tą pažadą, kurį jam davei, tardamas: ‘Nestigs tau niekad mano akivaizdoje įpėdinio, sėdinčio Izraelio soste, jeigu tik tavo palikuonys žiūrės savo kelio ir elgsis mano akivaizdoje taip, kaip tu elgeisi mano akivaizdoje’. ²⁶Užtat dabar, Izraelio Dieve, tebūna įvykdytas tavo pažadas, kurį davei mano tėvui, savo tarnui Dovydui.

²⁷Bet argi iš tikrųjų Dievas gyvens žemėje? Net dangus ir dangaus aukštybės negali tavęs sutalpinti. Kaip galėtų tai padaryti šie Namai, kuriuos aš pastačiau! ²⁸Pažvelk maloniai į savo tarno maldą ir

8,7: Apie kerubus žr. 1 Kar 6,23-28. Skrynia buvo nešama ant karčių.

8,12: ... *neperžvelgiamoje tamsoje*: vidinė

šventovė, Šventų Šventoji vieta, neturėjo langų ir buvo visiškai tamsi.

prašymą, o VIEŠPATIE, mano Dieve, išgirs skauksmą ir maldą, kuria tavo tarnas kreipiasi šiandien į tave. ²⁹Težvelgia dieną ir naktį tavo akys į šiuos Namus, į vietą, apie kurią tu sakei: "Tėn gyvens mano vardas!" – kad išklausytum maldą, kai tavo tarnas melsis šioje vietoje. ³⁰Išgirs skauksmą savo tarno ir maldavimus savo tautos Izraelio, kada tik melsis šioje vietoje. Išgirs skauksmą savo dangaus buveinėje, išklausyk ir atleisk!

31 Kada tik žmogus nusidės artimui, turės duoti priesaiką, kai ateis ir prisieks prieš tavo aukurą šiuose Namuose, ³²tada išgirs skauksmą danguje ir nedelsk duoti savo tarnams nuosprendį, pasmerkdamas kaltąjį bei skirdamas jo galvai bausmę už jo elgesį ir apgindamas teisųjį bei atlygindamas jam pagal jo teisumą.

33* Jeigu tavo tauta Izraelis būtų prieš nugalėta, nes ji tau nusidėjo, bet grįžtų vėl pas tave, šlovintų tavo vardą, siųstų tau maldą ir prašymą šiuose Namuose, ³⁴tada išklausyk danguje, atleisk savo tautos Izraelio nuodėmę ir sugrąžink juos vėl į kraštą, kurį davei jų protėviams.

35 Jeigu dangus būtų uždarytas ir nebūtų lietaus dėl to, kad jie tau nusidėjo ir tu juos baudi, bet jie melstųsi šioje vietoje, šlovintų tavo vardą ir gręžtųsi nuo savo nuodėmės, ³⁶tada išklausyk danguje ir atleisk savo tarnų, savo tautos Izraelio, nuodėmę, pamokydamas juos tikrojo kelio, kuriuo jie turi eiti. Suteik lietaus savo kraštui, kurį davei savo tautai kaip paveldą.

37 Jeigu krašte kiltų badas ar maras, jeigu ištiktų amaras ar miltligė, skėriai ar vikšrai, jeigu priešas apgultų juos kurioje

nors krašto gyvenvietėje, – kokia tik būtų nelaimė ir kokia tik būtų liga, – ³⁸jeigu tuomet būtų kokia nors malda ar koks nors prašymas pavienio žmogaus ar visos tavo Izraelio tautos, pajutusių savo širdies nelaimę ir tiesiančių rankas šių Namų link, ³⁹tada išklausyk savo dangaus buveinėje, atleisk ir nedelsk veikti! Tik tu pažįsti visų žmonių širdis, suteik tad kiekvienam pagal jo elgesį. Žinodamas, kas yra kiekvieno žmogaus širdyje, taip elkis su jais, ⁴⁰kad jie garbintų tave per visą gyvenimą krašte, kurį tu davei mūsų protėviams.

41 Panašiai, kai svetimtautis, nepriklausantis tavo tautai Izraeliui, ateis iš tolimos šalies dėl tavo vardo, ⁴²nes jis išgirs apie tavo didį vardą, galingą kumštį ir ištįstą ranką; kai jis ateis melstis šiuose Namuose, ⁴³tada išklausyk savo dangaus buveinėje ir suteik visa, ko tavęs svetimtautis prašo. Taip visos žemės tautos pažins tavo vardą bei garbins tave, kaip daro tavo tauta Izraelis, ir pripažins, kad tavo vardu yra vadinami Namai, kuriuos pastačiau.

44 Kai tavo tauta eis į mūšį su savo priešu, kad ir kuriuo keliu tu juos siųstum, ir jie melsis VIEŠPACIUI, atsigręžę į miestą, kurį tu išsirinkai, ir Namus, kuriuos aš pastačiau tavo vardui, ⁴⁵tada išklausyk danguje jų maldą ir prašymą, palaikyk jų reikalą.

46 O kai jie tau nusidės, juk nėra žmogaus, kuris nenusidėtų, ir tu, supykęs ant jų, atiduosi juos priešams, kad būtų išvesti belaisviais į jų kraštą, tolimą ar artimą, ⁴⁷tačiau jie krašte, į kurį buvo nuvesti, paims į širdį, atsivers ir maldaus

8,33-34.46-53: Šios nuorodos į izraeliečių tremtį yra vėlesni intarpai į Saliamono kalbą. Jos

sicjamos su Babilonijos tremtimi, kurią izraeliečiai išgyveno keturiais šimtmečiais vėliau.

tavęs savo priešų krašte, tardami: 'Mes nusidėjome, užsitraukėme kaltę nedorai elgdamiesi', – ⁴⁸sugrįš pas tave visa širdimi ir siela krašte priešų, išvedusių juos į nelaisvę, melsis į tave, atsigręžę į savo kraštą, kurį tu davei jų protėviams, ir į Namus, kuriuos aš pastačiau tavo vardui, ⁴⁹tada išklausyk savo dangaus buveinėje jų maldą ir prašymą, palaikyk jų reikalą ⁵⁰ir atleisk tau nusidėjusiai savo tautai visus jų nusikaltimus, kuriais jie tau nusizengė. Būk jiems gailestingas akivaizdoje tų, kurie išvedė juos į nelaisvę, kad būtų jiems gailestingi, ⁵¹nes jie yra tavo paveldas ir tavo tauta, kurią tu išvedei iš Egipto, iš vidurio tos geležies lydyklos! ⁵²Tebūna atviros tavo akys prašymui tavo tarno ir prašymui tavo tautos Izraelio, išklausyk juos, kada tik jie tavęs šauksis. ⁵³Juk tu išskyrei juos iš visų žemės tautų būti tavo paveldu, kaip tu, Viešpatie DIEVE, pažadėjai per savo tarną Mozę, kai iš Egipto išvedei mūsų protėvius”.

Saliamonas palaimina tautą ⁵⁴Pa- baigęs šią visą maldą ir šį prašymą VIEŠPACIUI., Saliamonas atsikėlė iš vietos priešais VIEŠPATIES aukurą, kur jis buvo atsiklaupęs į dangų ištiestomis rankomis. ⁵⁵Atsistojęs jis palaimino visą Izraelio bendriją, garsiai tardamas:

⁵⁶“Tebūna palaimintas VIEŠPATS, kuris davė savo tautai Izraeliui ramybę, kaip buvo pažadėjęs. Nė vienas žodis ne- liko neįvykdytas iš visų jo dosnių pažadų, duotų per savo tarną Mozę. ⁵⁷Tebūna VIEŠPATS, mūsų Dievas, su mumis, kaip buvo su mūsų protėviais. Tenepalieka mūsų ir teneatmeta. ⁵⁸Tepalenkia mūsų širdį į save, kad eitume visais jo keliais ir laikytumės jo įsakymų, įstatų ir įsakų, duotų mūsų protėviams. ⁵⁹Tebūna šie mano žo- džiai, kuriais aš meldžiausi VIEŠPATIES akivaizdoje, arti VIEŠPATIES, mūsų Dievo,

dieną ir naktį, kad jis palaikytų savo tarną ir savo tautą Izraelį kasdienos reikaluose, ⁶⁰idant visos žemės tautos žinotų, kad tik VIEŠPATS yra Dievas ir kito nėra. ⁶¹Bū- kite visa širdimi su Dievu, savo Dievu, elgdamiesi pagal jo įstatus ir laikydamiesi jo įsakymų, kaip šiandien”.

Aukos Šventyklą šventinant ⁶²Ta- da karalius ir visas Izraelis atnašavo aukas VIEŠPATIES akivaizdoje. ⁶³Saliamonas at- našavo kaip bendravimo aukas VIEŠPA- ČIUI, dvidešimt du tūkstančius jaučių ir šimtą dvidešimt tūkstančių avių. Taip ka- ralius ir visi izraeliečiai pašventino VIEŠ- PATIES Namus. ⁶⁴Tą pačią dieną karalius pašventino kiemo vidurį, kuris buvo VIEŠ- PATIES Namų priekyje. Tėn jis atnašavo deginamąsias aukas, grūdų atnašas ir rie- biąsias bendravimo aukų dalis, nes varin- nis aukuras, stovintis VIEŠPATIES akivaiz- doje, buvo per mažas sutalpinti degi- namosioms aukoms, grūdų atnašoms ir riebiosioms bendravimo aukų atnašoms.

⁶⁵Taigi Saliamonas ir su juo visas Izraelis – didžiulė bendrija, žmonės nuo Lebo-Hamato iki pat Egipto upės, tuo metu šventė iškilmę VIEŠPATIES, savo Dievo, akivaizdoje per septynias dienas. ⁶⁶Aštuntą dieną jis paleido žmones eiti namo. Jie atsiveikino su karaliumi ir nu-ėjo į savo namus džiaugdamiesi ir links- ma širdimi dėl viso gerumo, kurį VIEŠ- PATS buvo padaręs savo tarnui Dovydui ir savo tautai Izraeliui.

9 Pažadas ir įspėjimas Saliamo- nui

¹Kai Saliamonas buvo pabaigęs staryti VIEŠPATIES Namus ir karaliaus rū- mus – visa, ką Saliamonas norėjo pasta- tyti, ²VIEŠPATS pasirodė Saliamonui an- trąkart, kaip jis buvo jam pasirodęs Gi- beone. ³VIEŠPATS jam tarė: “Aš išklisiau tavo maldos ir tavo prašymo, su kuriuo kreipeisi į mane, pašventinau šiuos Na-

mus, kuriuos tu pastatei, ir suteikiau jiems savo vardą amžinai. Visad ten bus mano akys ir mano širdis. ⁴O tu, jeigu elgsiesi mano akivaizdoje, kaip tavo tėvas Dovydas elgėsi, nuoširdžiai ir dorai, vykdydamas visa, ką tau įsakiau, ir laikydamasis mano įstatų ir įsakų, ⁵tada aš padarysiu tavo karališką sostą Izraelyje amžiną, kaip aš pažadėjau tavo tėvui Dovydui, tardamas: 'Nestigs tau įpėdinio, sėdinčio Izraelio soste'.

6 O jei tu ar tavo palikuonys nusigręšite nuo manęs ir nesilaikysite mano įsakymų bei įstatų, kuriuos aš jums daviau, bet eisite ir tarnausite kitiems dievams, juos garbindami, ⁷tada aš išrausiu Izraelį iš žemės, kurią jiems daviau, ir Namus, kuriuos pašvenčiau savo vardui, atmesiu nuo savo veido. Izraelis taps patarle ir pajuoka visoms tautoms. ⁸Šie Namai taps griuvėsių krūva, visi praeiviai apstulbs ir švilps. Jie klaus: 'Kodėl taip padarė VIEŠPATIS šiam kraštui ir šiems Namams?' ⁹Jiems bus atsakyta: 'Kadangi jie paliko VIEŠPATĮ, savo Dievą, kuris išvedė jų protėvius iš Egipto žemės, ir priėmė kitus dievus, garbindami juos ir jiems tarnaudami, todėl VIEŠPATS užtraukė ant jų šią nelaimę'".

Saliamono derybos su Hiramu

¹⁰* Baigiantis dvidešimčiai metų, per kuriuos Saliamonas pastatė dvejus namus, – VIEŠPATIES Namus ir karaliaus rūmus, – ¹¹kurių statymui Tyro karalius Hirasas parūpino Saliamonui kedro ir kipariso medžio bei aukso, kiek jis norėjo, už tai Saliamonas davė Hiramui dvidešimt

miestų Galilėjos srityje. ¹²Bet kai Hirasas atvyko iš Tyro apžiūrėti miestų, kuriuos Saliamonas buvo jam davęs, jais Hirasas nebuvo patenkintas. ¹³"Mano broli, – jis tarė, – kokie tie miestai, kuriuos tu man davei?" Todėl jie ir vadinami Kabulo žeme iki šios dienos. ¹⁴Tačiau Hirasas buvo atsiuntęs karaliui šimtą dvidešimt talentų aukso.*

Lažo darbai Saliamono statybai

¹⁵Tokia yra ataskaita karaliaus Saliamono įvesto lažo darbų, jam statant VIEŠPATIES Namus, savo paties rūmus, Milo'ą* bei Jeruzalės sieną, įtvirtinant Hazorą, Megidą ir Gezerį. ¹⁶Egipto faraonas buvo atžygiavęs, paėmęs Gezerį ir sunaikinęs jį ugnimi. Išžudęs mieste gyvenusius kanaaniečius, jis atidavė jį kaip kraitį savo dukteriai, Saliamono žmonai. ¹⁷Saliamonas tad įtvirtino Gezerį, Žemutinį Bet-Horoną, ¹⁸Baalatą, Tamarą Judo dykumoje ¹⁹ir visus Saliamono sandėlių miestus, miestus savo kovos vežimų bei miestus raitelių – visa, ką Saliamono širdis užsimanė pastatyti Jeruzalėje, Libane ir visose savo valdose. ²⁰Visus neizraeliečius gyventojus, išlikusius iš amoriečių, hetitų, perizitų, hivitų ir jebusitų, – ²¹krašte dar buvo išlikę jų palikuonių, kurių izraeliečiai nepajėgė visiškai išnaikinti, – Saliamonas pajungė vergo lažui iki šios dienos. ²²Bet izraeliečių vergo lažui Saliamonas nepajungė nė vieno, nes jie buvo jo kareiviai, palydovai, tarnautojai, pareigūnai ir jo karo vežimų bei raitelių vadai.

²³* Šie buvo vyriausieji pareigūnai, kurie vadovavo Saliamono darbams ir pri-

9,10-14: Pasakojimas apie *Kabul[os]* vardo kilmę. Žodžio *Kabul[as]* prasmė nėra žinoma. Spėliojama, jog norėta pasakyti, kad šie miestai yra *kaip niekas*, t.y. menkos vertės.

9,14: ... *šimtą dvidešimt talentų aukso*: vienas talentas svėrė 34,02 kg.

9,15: ... *Milo'ą*: turbūt reiškia *pripildymą*, t.y. iš žemių supiltą pylimą – dirbtinę pakylą pietuose nuo Šventyklos. Milo'ą statyti pradėjo Dovydas (žr. 2 Sam 5,9). Žr. 1 Kar 9,24; 11,27.

9,23: Jų sąrašo – vardų – tekste nėra.

žiūrėjo žmones, atliekančius darbą. Jų buvo penki šimtai penkiasdešimt.

24 Kai tik faraono dukrė persikėlė iš Dovydo miesto į rūmus, kuriuos Saliamonas buvo jai pastatęs, jis pastatė Milo'ą.

25* Tris kartus per metus Saliamonas atnašaudavo deginamąsias aukas bei bendravimo atnašas ant aukuro, kurį jis pastatė VIEŠPAČIUI, atnašaudamas su jomis smilkalus VIEŠPATIES akivaizdoje. Ir Namus jis prižiūrėjo.

26* Karalius Saliamonas pastatė laivyną Ezion-Geberyje, kuris yra arti Elato ant Nendrių jūros kranto, Edomo krašte. 27Hiras išsiuntė su tuo laivynu savo tarnų, jūroje prityrusių jūreivių, drauge su Saliamono vyrais. 28Jie nuvyko į Ofyrą, pargabeno iš ten penkis šimtus dvidešimt talentų aukso ir įteikė jį karaliui Saliamonui.

10 Šebos karalienė lanko Saliamoną 1Kai Šebos karalienė* išgirdo apie Saliamono garsą VIEŠPATIES vardo garso dėka, ji atvyko jo išmėginti sunkiais klausimais. 2Ji atvyko į Jeruzalę su didžiule palyda, su kupranugariais, apkrautais kvepalais, daugybe aukso ir brangakmeniais. Atvykusi pas Saliamoną, ji išsakė jam visa, kas gulėjo jai ant širdies. 3Saliamonas atsakė į visus jos klausimus. Nebuvo dalyko, kurio karalius nebūtų žinojęs, ir klausimo, į kurį jis nebūtų galėjęs jai atsakyti. 4Regėdama visą Saliamono išmintį, rūmus, kuriuos buvo pastatęs, 5jo stalo valgius bei aplink jį sėdinčius dvariš-

kius, paslaugas ir apdarą jo tarnų, jo vyno padavėjus ir deginamąsias aukas, kurias jis atnašavo VIEŠPATIES Namuose, Šebos karalienė neteko žado.

6 Ji tad karaliui tarė: "Kalbos, kurias girdėjau savo šalyje apie tavo darbus ir išmintį, buvo teisingos, 7bet aš kalbomis netikėjau, kol pati neatvykau ir savo akimis nepamačiau. Tikėk manimi, man nė pusės tiesos nebuvo pasakyta. Tavo išmintis ir gerovė smarkiai pralenkia kalbas, kurias buvau girdėjusi. 8Laimingos tavo žmonos!* Laimingi tavo dvariškiai, nuolat tau tarnaujantys ir tavo išmintį girdintys! 9Tebūna palaimintas VIEŠPATS, tavo Dievas, kuris parodė tau savo malonę, pasodindamas tave į Izraelio sostą! Iš amžinos meilės Izraeliui padarė VIEŠPATS tave karaliumi teisingumui ir teisumui vykdyti".

10 Tada ji apdovanojo karalių šimtu dvidešimčia talentų aukso, begale kvepalų ir brangakmenių. Daugiau niekad nebuvo atgabenta tiek daug kvepalų, kiek Šebos karalienė padovanojo karaliui Saliamonui.

11* Be to, Hiram laivynas, gabenęs auksą iš Ofyro, atgabeno iš Ofyro gausiai almugo medžio ir brangakmenių. 12Almugo medieną karalius panaudojo VIEŠPATIES Namams ir karaliaus rūmams išpuošti, taip pat giesmininkų lyroms ir arfoms. Tokio almugo medžio daugiau nebuvo nei atgabenta, nei regėta iki šios dienos.

9,25: Izraelio senovėje karalius reikšdavosi ir kunigo tarnyboje.

9,26-28: Pirmoji užuomina apie Izraelio prekybinį laivyną. Nendrių jūros vardu ženklinama Akabos įlanka. Kur buvo Ofyras, nėra žinoma; spėjama, kad jis buvo pietinėje Arabijoje. Iškasenos iš Ezion-Geberio liudija, kad ten būta vario lydyklų.

10,1: ... Šebos karalienė: Šeba per šimtmečius buvo vadovaujanti karalystė šiuolaikėje Jemeno teri-

torijoje. Moterys valdovės arabų kraštuose yra žinomos iš VIII prieškristinio amžiaus asirų įrašų.

10,8: *Laimingos tavo žmonos!*: hebrajiškajame tekste skaitome: *Laimingi tavo vyrai!* Senieji vertimai, graikiškasis ir siriškasis, verčia *Laimingos tavo žmonos!* – nes tolesniame sakinyje minimi dvariškiai yra vyrai.

10,11-12: Almugo medžio šiuolaikiniai botanikai nežino. Almug[as] yra nežinomas medis. Atrodo,

13* O karalius Saliamonas savo ruožtu davė Šebos karalienei visa, ko ji norėjo ir ko ji prašė. Be to, Saliamonas apdovanojo ją iš savo karališko dosnumo. Tada ji sugrįžo drauge su savo dvariškiais į savo šalį.

Saliamono turtai ¹⁴Aukštas, kurį Saliamonas gaudavo kas metai, svėrė šešis šimtus šešiasdešimt šešis aukso talentus, ¹⁵neskaitant to, kuris atėdavo iš pirklių, prekybos tinklo ir visų Arabijos karalių bei krašto valdytojų. ¹⁶Karalius Saliamonas padarė du šimtus didžiulių skydų iš plakto aukso; į kiekvieną skydą suėjo šeši šimtai auksinių šekelių. ¹⁷Jis padarė ir tris šimtus priedangos skydų iš plakto aukso; į kiekvieną priedangos skydą suėjo trys minos. Karalius padėjo juos Libano miško rūmuose.

¹⁸Karalius taip pat padarė šaunų sostą iš dramblio kaulo ir jį aptraukė geriausiu aukso. ¹⁹Į sostą vedė šeši laiptai, sostas turėjo nugarą su apskritu viršumi ir atramas prie kiekvieno sėdynės šono. Du liūtai stovėjo šalia atramų, ²⁰o dvylika liūtų stovėjo ant šešių laiptų, po šešis kiekviename šone. Niekad nieko panašaus nebuvo padaryta jokioje karalystėje.

²¹Be to, visos Saliamono taurės buvo auksinės, o visi Libano miško Rūmų indai buvo iš gryno aukso. Sidabrinių indų nebuvo. Saliamono dienomis sidabras buvo nieku laikomas. ²²Mat karalius turėjo Taršišo laivus jūroje drauge su Hiram laivynu. Kartą per trejus metus Taršišo laivai* parplaukdavo, atgabendami aukso,

sidabro, dramblio kaulų, beždžionių ir povų.

²³Taip karalius Saliamonas viršijo turtais ir išmintimi visus žemės karalius. ²⁴Visas pasaulis ieškojo Saliamono veido, norėdamas išgirsti išmintį, kurią Dievas buvo įdėjęs jam į širdį. ²⁵Kiekvienas jų atgabendavo savo metinę duoklę – sidabro ir aukso daiktų, drabužių, ginklų ir prieskonių, arklių ir mulų.

Saliamono karo vežimai ir kavalerija ²⁶Saliamonas sutelkė kovos vežimus ir raitelius. Jis turėjo tūkstantį keturis šimtus karo vežimų ir dvylika tūkstančių arklių, kuriuos jis paskirstė į kovos vežimų miestus ir prie karaliaus Jeruzalėje. ²⁷Karalius padarė sidabrą taip apstų Jeruzalėje, kaip akmenis ir kedrus, taip apsčius, kaip sikomoro medžiai Šefeloje.* ²⁸Saliamono arkliai buvo gabenami iš Egipto ir Kuės.* Karaliaus pirkliai juos pirkdavo iš Kuės nustatyta kaina. ²⁹Vežimas, atgabentas iš Egipto, kainavo šešis šimtus sidabrinių šekelių, o arklys šimtą penkiasdešimt. O per karaliaus pirklius savo ruožtu buvo galima juos išgabenti visiems hetitų karaliams ir Aramo karaliams.

11 Saliamono nuodėmės ^{1*}Karalius Saliamonas mylėjo daug svetimtųjų moterų. Ne tik faraono dukterį, bet ir moabiečių, amoniečių, edomiečių, sidoniečių ir hetitų moteris, ²iš tų tautų, apie kurias VIEŠPATS buvo pasakęs izraeliečiams: „Niekas iš jūsų nesijungs su jais, niekas iš jų nesijungs su ju-

kad jis buvo kvepiantis, nes vertimuose vartojami kvepiančių medžių atitikmenys.

10,13: Pasak etiopų padavimų, Šebos karalienė norėjusi iš Saliamono savo sostui įpėdinio ir tikėjosi sukurti Dovydo dinastiją Etiopijai.

10,22: ... *Taršišo laivai*: laivai, tinkami plaukti per vandenynus. Taršiš[as] buvo finikiečių naušėdija šiuolaikinėje Ispanijoje.

10,27: ... *Šefeloje*. Judo kalnų papėdėse.

10,28: ... *iš Egipto ir Kuės*: iš Kilikijos, Mažosios Azijos pietvakarinėje pusėje.

11,1-3.7: Saliamono iškilimą, jo pamaldumą ir išmintį, administracinius gabumus ir turtus, karalystės išsiplėtimą, jam rodomą Artimųjų Rytų valdovų pagarbą, jo taikos karalystę ir, svarbiausia, draugystę su Dievu aptemdė Saliamono mišrių vedy-

mis, nes jie tikrai nugręš jūsų širdį į kitus dievus". Prie jų Saliamonas prilipo su meile. ³Tarp Saliamono žmonių buvo septyni šimtai didžiūnių ir trys šimtai sugulovių. Žmonos nugręžė jo širdį.

⁴Saliamonui pasenus, jo žmonos nugręžė jo širdį į kitus dievus, ir jo širdis nebuvo ištikima VIEŠPAČIUI, savo Dievui, kaip buvo jo tėvo Dovydo širdis. ⁵Saliamonas sekė sidoniečių deive Aštarte ir amoniečių pasibjaurėjimu Milkomu. ⁶Tai gi Saliamonas darė, kas buvo pikta VIEŠPATIES akyse, ir ištikimai VIEŠPATIMI neseikė, kaip jo tėvas kad darė. ⁷Tada Saliamonas į rytus nuo Jeruzalės ant kalno pastatė aukštumų alką Chemošui, Moabo pasibjaurėjimui, ir Molechui, amoniečių pasibjaurėjimui. ⁸Tą patį jis padarė visoms savo svetimtautėms žmonoms, atnašaujančioms smilkalus ir aukas savo dievams.

⁹VIEŠPATS supykdo ant Saliamono, nes jo širdis nusigręžė nuo VIEŠPATIES, Izraelio Dievo, kuris buvo jam du kartus pasirodęs. ¹⁰Nors buvo jam įsakęs kad neseikrų kitais dievais, bet jis nesilaikė, ką VIEŠPATS buvo jam įsakęs. ¹¹Todėl VIEŠPATS Saliamonui tarė: "Kadangi tu taip norėjai, nesilaikėi mano sandoros ir įstatų, kuriuos tau daviau, aš tikrai atplėšiu nuo tavęs karalystę ir atiduosiu ją vienam iš tavo tarnų. ¹²Bet tavo tėvo Dovydo dėlei to nedarysiu tavo dienomis. Iš tavo sūnaus rankos ją atplėšiu. ¹³Betgi visos karalystės neatplėšiu, dėlei savo tarno Dovydo ir dėlei Jeruzalės, kurią išsirinkau. Tavo sūnui duosiu vieną giminę".

Saliamono priešai ¹⁴VIEŠPATS tad sužadino prieš Saliamoną priešą – Hadadą Edomietį iš karališkos šeimos Edome. ¹⁵Anksčiau, Dovydui užėmus Edomą, ka-

riuomenės vadas Joabas, nužygiavęs palaidoti žuvusiųjų, išžudė Edome visus vyriškius. ¹⁶Mat Joabas ir visas Izraelis ten prabuvo šešis mėnesius, kol išžudė Edome visus vyriškius. ¹⁷Bet Hadadas drauge su keletu edomiečių, savo tėvo tarnų, išsigelbėjo ir pabėgo į Egiptą. Tuomet Hadadas buvo mažas berniukas. ¹⁸Pakilę iš Midjano, jie atėjo į Paraną ir pasiėmė su savimi iš Parano daugiau vyrų. Taip jie atėjo į Egiptą, pas faraoną, Egipto karalių. Jis davė Hadadui namus, paskyrė jam išlaikymą ir dovanojo jam ūkį. ¹⁹Hadadas įgijo tokią didelę malonę faraono akyse, kad jis davė jam žmona savo svainę, karalienės Tahpenės seserį. ²⁰Tahpenės sesuo pagimdė jam sūnų Genubatą, kurį Tahpenės augino faraono rūmuose. Tai gi Genubatas buvo faraono rūmuose tarp faraono vaikų. ²¹Kai Hadadas Egipte išgirdo, kad Dovydas užmigo su savo protėviais ir kariuomenės vadas Joabas numirė, Hadadas tarė faraonui: "Leisk man išvykti, noriu keliauti į savo šalį". – ²²"O ko tau pas mane trūksta, – atsakė faraonas, – kad ūmai panorai keliauti į savo šalį?" – "Nieko, – tarė Hadadas, – bet, nepaisant to, leisk man keliauti!"

²³Kitas priešas, Dievo pažadintas prieš Saliamoną, buvo Eljados sūnus Rezonas, kuris buvo pabėgęs nuo savo šeimininko Zobos karaliaus Hadadezerio. ²⁴Jis, subūręs prie savęs vyrų, tapo gaujos vadu po Dovydo žudynių. Nuėję į Damaską ir ten įsikūrę, jie padarė jį Damaske karaliumi. ²⁵Jis buvo Izraelio priešas per visas Saliamono dienas, darydamas žalą kaip Hadadas. Izraelį jis niekino ir Arame karaliavo.

Jeroboamo maištas ^{26*}Nebato sūnus Jeroboamas, efraimietis iš Zeredos, sūnus

bų su daugybe pagonių moterų nuodėmės ir kitų dievų garbinimas (žr. Iš 34,11-16; Įst 7,1-5).

11,26-40: Didžiausias pavojus, maištas Saliamono karalystės viduje, kilo iš Nebato sūnaus Jeroboa-

vienos našlės, kurios vardas buvo Zerua, buvo Saliamono tarnyboje. Jis pakėlė ranką prieš karalių. ²⁷Tokia buvo priežastis, dėl kurios jis pakėlė ranką prieš karalių: Saliamonas statė Milo'ą ir taisė spragą savo tėvo Dovydo miesto sienoje. ²⁸O tas Jeroboamas viską sugebąs vyras. Saliamonas, pamatęs, kad šis jaunas vyras yra toks sumanus, paskyrė jį vadovauti visiems Juozapo namų lažo darbams.

29 Tuo metu atsitiko, kad kartą Jeroboamas ėjo iš Jeruzalės, ir šilonietis pranašas Ahijas pasitiko jį kelyje. Ahijas buvo apsvilkęs nauju drabužiu. Jiedviem esant vieniems laukuose, ³⁰Ahijas pačiupo naująjį drabužį, kurį vilkėjo, ir suplėšė jį į dvylika gabalų. ³¹“Imk sau dešimt gabalų, – tarė jis Jeroboamui, – nes taip kalbėjo VIEŠPATS, Izraelio Dievas: ‘Tikėk mani, aš išplėšiu iš Saliamono rankos karalystę ir duosiu tau dešimt giminių. ³²Dėlei savo tarno Dovydo ir dėlei Jeruzalės, dėlei miesto, kurį išsirinkau iš visų Izraelio giminių, jam liks viena giminė. ³³Dešimt duosiu tau, nes jis paliko mane, garbino sidoniečių deivę Aštartę, Moabo dievą Chemošą bei amoniečių dievą Milkomą ir nėjo mano keliais, nedarė, kas dora mano akyse, ir nesilaikė mano įstatų bei įsakų, kaip darė jo tėvas Dovydas. ³⁴Nepaisant to, visos karalystės iš jo neatimsiu, bet laikysiu jį karaliumi per visas jo gyvenimo dienas dėlei savo tarno Dovydo, kurį išsirinkau ir kuris laikėsi mano įsakymų ir įstatų. ³⁵Bet iš jo sūnaus rankos karalystę atimsiu ir tau ją, tas dešimt gi-

minių, atiduosiu. ³⁶Jo sūnui duosiu vieną giminių, kad mano tarnas Dovydas visad turėtų žibintą* priešais mane Jeruzalėje, mieste, kurį išsirinkau savo vardo buveinei. ³⁷Nūnai tave paimsiu, kad valdytumei visa, kaip tavo širdis trokšta. Tu būsi Izraelio karalius. ³⁸Jeigu tu būsi klusnus visur, ką tau įsakau, eisi mano keliais ir darysi, kas dora mano akyse, laikydamasis mano įstatų ir įsakymų, kaip darė mano tarnas Dovydas, aš būsiu su tavimi, pastatysiu tau tvirtus namus,* kaip pastačiau Dovydui, ir atiduosiu tau Izraelį. ³⁹Už tą nuodėmę pažeminsiu Dovydo palikuonis, bet ne amžinai”.

40* Todėl Saliamonas bandė Jeroboamą užmušti, bet Jeroboamas skubiai pabėgo į Egiptą, pas Egipto karalių Šišaką, ir prabuvo Egipte iki Saliamono mirties. **Saliamono valdymo galas** ⁴¹Kita Saliamono veikla – visa, ką jis darė, ir jo išmintis – argi nėra aprašyta Saliamono darbų knygoje? ⁴²Jeruzalėje Saliamonas valdė visą Izraelį keturiasdešimt metų. ⁴³Saliamonas užmigo su savo protėviais ir buvo palaidotas savo tėvo Dovydo mieste. Jo vietoje tapo karaliumi jo sūnus Rehabeamas.

B. JUDAS IR IZRAELIS IKI AHABO VALDYMO

12 Sueiga prie Šechemo ¹Rehabeamas nuvyko į Šechemą,* nes visas Izraelis buvo suėjęs į Šechemą paskelbti jo karaliumi. ²Nebato sūnus Jero-

mo pusės. Pranašas Ahijas tikėjosi, kad Jeroboamas bus ištikimesnis Izraelio Dievui už Saliamoną. 11,36: ... *žibintą*: Dovydo dinastijos išlikimo simbolį.

11,38: ... *pastatysiu tau tvirtus namus*: dinastiją.

11,40: Atrodo, kad Egipto karalius Šišakas buvo mažiau palankus Saliamonui negu faraonas, kuris

buvo davęs savo dukterį Saliamonui žmona.

12,1: Šechemas tuo metu buvo pagrindinis šiaurinių giminių centras (žr. Joz 24,1.32). Kadaise čia buvo atnaujinta Sandora ir pastatytas paminklinis liudijimo akmuo (žr. Joz 24,25-27). Čia Rehabeamas turėjo būti patvirtintas karaliumi, gaudamas visą Izraelio giminių pripažinimą.

boamas sužinojo apie tai dar Egipte. Mat Jeroboamas buvo pabėgęs nuo karaliaus Saliamono ir apsigyvenęs Egipte. ³ Buvo pasiųsti žmonės jo pašaukti. Jeroboamas ir visa Izraelio sueiga atėjo ir kalbėjo Rehabeamui: ⁴ “Tavo tėvas uždėjo mums sunkų jungą. Nūn tad palengvink savo tėvo kietą lažą ir jo mums uždėtąjį sunkų jungą, ir mes tau tarnausime”. ⁵ Rehabeamas jiems atsakė: “Eikite ir po trijų dienų pas mane sugrįžkite”.

Žmonėms nuėjus, ⁶ karalius Rehabeamas tarėsi su seniūnais, tarnavusiais jo tėvui Saliamonui dar jam gyvam esant, tardamas: “Kaip jūs man patariate šioms žmonėms atsakyti?” ⁷ Jie kalbėjo jam, tardami: “Jeigu tu šiandien būsi šios tautos tarnas ir jiems tarnausi, jeigu atsakysi jiems maloniais žodžiais, tuomet jie bus tavo tarnai amžinai”. ⁸ Rehabeamas seniūnų duoto patarimo nepaisė, bet tarėsi su jaunais vyrais, kurie buvo su juo augę ir dabar jam tarnavo. ⁹ Jų klausė: “Ką jūs man patariate atsakyti tautai, kuri man sako: ‘Palengvink jungą, kurį mums uždėjo tavo tėvas?’” ¹⁰ Jaunieji vyrai, drauge su juo augusieji, jam atsakė: “Tautai, kuri tavęs prašo: ‘Tavo tėvas uždėjo mums sunkų jungą, bet tu turi jį palengvinti’, – turi taip kalbėti: ‘Mano mažylis pirštas yra storesnis už mano tėvo juosmenį. ¹¹ Kad mano tėvas jums sunkų jungą uždėjo, tai prie to jungo aš dar pridėsiu. Mano tėvas plakė jus botagais, o aš plaksiu jus skorpionais’”.*

^{12*} Jeroboamas ir visi žmonės sugrįžo pas Rehabeamą trečią dieną, kaip karalius buvo sakęs: “Sugrįžkite trečią dieną”. ¹³ Žmonėms karalius atsakė šiurkščiai, nepaisydamas patarimo, kurį jam buvo davę seniūnai. ¹⁴ Bet, sekdamas jaunųjų vyrų patarimu, jiems tarė: “Mano tėvas jūsų jungą padarė sunkų, bet aš prie to jungo dar pridėsiu. Mano tėvas plakė jus botagais, o aš plaksiu jus skorpionais”. ¹⁵ Karalius neišklausė žmonių, nes taip buvo VIEŠPATIES skirta, idant jis įvykdytų žodį, kurį VIEŠPATS buvo ištaręs per Ahiją Šilonietį Nebato sūnui Jeroboamui.

¹⁶ Kai visas Izraelis pamatė, kad karalius nenorėjo jų išklausyti, žmonės, karaliui atsakydami, tarė:

“Kokia mums dalis Dovyde?*

Nėra paveldo Išajo sūnuje!

Izraeli, į savo palapines!

Nūn, Dovyдай, žiūrėk savo namų!”

Visas Izraelis nuėjo į savo palapines.

¹⁷ Bet Rehabeamas ir toliau valdė izraeliečius, gyvenančius Judo miestuose.

¹⁸ Karalius Rehabeamas pasiuntė Adoramą, tuomet buvusį lažo darbų prižiūrėtoju, bet visas Izraelis užmušė jį akmenimis. Tada karalius paskubomis šoko į savo vežimą ir pabėgo į Jeruzalę. ¹⁹ Taip Izraelis ir kėlė maištą prieš Dovydo namus iki šios dienos.

Politinis lūžis ²⁰ Kai visas Izraelis išgirdo, kad Jeroboamas yra sugrįžęs, jie išsiuntė žmones pašaukti jo į sueigą ir padarė jį viso Izraelio karaliumi. Tik Dovy-

12,11: ... *plaksiu jus skorpionais*: spygliuotais rimbais.

12,12-15: Sekdamas savo jaunųjų tarybos patarimą, Rehabeamas sėjo vėją ir sukėlė audrą. Įkvėptojų autoriaus laikysena (žr. 15–ąją eilutę) yra paaiškinta 1 Kar 11,33 tekste.

12,16: *Kokia mums dalis Dovyde?*: net Dovydui valdant, kai kurios giminės norėjo pasitraukti (žr. 2 Sam 20,1). Rehabeamo elgesys paaštrino nepa-

sitenkinimą, kurį buvo sukėlęs Saliamono įvestas lažas. Be to, Saliamonui valdant, Judo giminė turėjo daug lengvatų ir nuo lažo mažiau kentėjo. Užtat šiaurinės giminės ir skundėsi, kad joms nėra dalies Dovyde. Saliamono karalystės politinis lūžis sukūrė dvi izraeliečių karalystes: pietinę – Judo karalystę, arba Judą, ir šiaurinę – Izraelio karalystę, arba Izraelį. Vardas *Izraelis* po karalystės padalijimo turi ne tik religinę prasmę, bet ir politinę.

do giminė liko ištikima Dovydo namams.

21 Sugrįžęs į Jeruzalę, Rehabeamas sutelkė visus Judo namus ir Benjamino giminę – šimtą aštuoniasdešimt tūkstančių rinktinių kareivių – kovoti su Izraeliu ir sugrąžinti karalystės Saliamono sūnui Rehabeamui. 22 Bet Dievo vyrui Šemajui atėjo Dievo žodis: 23 “Sakyk Judo karaliui Rehabeamui, visiems Judo namams ir likusiems tautos žmonėms: 24 “Taip kalbėjo VIEŠPATS: nežygiuosite kovoti su savo giminėmis izraeliečiais. Tegrižta kiekvienas į savo namus, nes tai aš padariau!” Jie tad paklausė VIEŠPATIES žodžio ir sugrįžo namo pagal VIEŠPATIES žodį.

Religinė pervarta 25 Jeroboamas įtvirtino Šechemą Efraimo aukštumose ir ten gyveno. Iš ten išsikėlęs, jis įtvirtino Penuelį. 26*Širdyje Jeroboamas baiminosi: “O jei karalystė ims ir sugrįš Dovydo namams! 27 Jei ši tauta ir toliau eis atnašauti aukų VIEŠPAČIUI, Jeruzalėje, šios tautos žmonių širdis vėl sugrįš pas jų valdovą Judo karalių Rehabeamą. Mane jie nužudys ir sugrįš pas Judo karalių Rehabeamą!” 28 Pasitaręs karalius padarė du auksinius veršius. Žmonėms jis tarė: “Gana ilgaiėjote į Jeruzalę. Izraeli, štai tavo Dievas, kuris išvedė tave iš Egipto žemės!” 29* Vieną jų pastatė Bet-Elyje, o kitą pa-

dėjo į Daną. 30 Tai nuvedė į nuodėmę, nes žmonėsėjo į Bet-Elį ir Daną šių veršių pagarbinti. 31 Jis statė ir šventyklas aukštumų alkuose bei skyrė kunigus iš žmonių, kurie nebuvo kilę iš Levio giminės. 32 Jeroboamas įvedė iškilmę* aštuntojo mėnesio penkioliktą dieną, panašią į iškilmę Judo žemėje, ir atnašavo aukas ant aukuro. Taip jis darė Bet-Elyje, atnašaudamas savo padarytiems veršiams. Į Bet-Elį paskyrė kunigus aukštumų šventovių, kurias jis buvo pastatęs. 33 Aštuntojo mėnesio, – to mėnesio, kuriame savo širdyje jis buvo sumanęs įvesti iškilmę izraeliečiams, penkioliktą dieną Jeroboamas palipo atnašauti aukos ant aukuro, kurį buvo pastatęs Bet-Elyje.

13 Pranašas pasmerkia Bet-Elio aukurą Jeroboamui stovint prie aukuro atnašauti smilkalų, 1*į Bet-Elį atėjo iš Judo, VIEŠPATIES liepiamas, vienas Dievo vyras. 2 VIEŠPATIES įsakymu jis pasmerkė aukurą, tardamas: “Aukure, aukure! – taip kalbėjo VIEŠPATS: – ‘Dovydo namams gims sūnus, vardu Jošijas. Jis atnašaus ant tavęs aukštumų alkų kunigus, deginančius ant tavęs smilkalus. Ant tavęs bus deginami žmonių kaulai’”. 3 Tą pačią dieną jis davė ženklą, tardamas: “Toks yra ženklas, kad VIEŠPATS kalbėjo: ‘Šis aukuras bus sugriautas ir ant jo esan-

12,26-32: Jeroboamas baiminosi, kad centrinė Jeruzalės Šventykla vėl nesuvienytų padalytos karalystės. Norėdamas užbėgti tam už akių, jis skatino kurti aukštumų alkus ir skyrė joms netikrus kunigus. Aukšiniai veršiai, pastatyti dviejose karalystės šventyklose – Bet-Elyje ir Dane, nors ir buvo padirbti kaip nematomos Dievybės, Sandoros Dievo simboliai, ilgainiui tapo stabais ir nuvedė į stabų garbinimą. Taip Jeroboamas įvedė Izraelį į nuodėmę ir savo religine pervarta užantspaudavo ir savo dinastijos žūtį (žr. 1 Kar 13,34; 14,7-14).

12,29: Bet-Elis ir Danas – svarbūs atskiros Izraelio karalystės miestai prie pietinės ir šiaurinės sienos. Vienas ir kitas buvo susijęs su izraeliečių protėviais (žr. Pr 12,8; 13,3; 18,10-12; 25,1-16; Ts 18,1-31).

12,32: ... iškilmę... , panašią į iškilmę Judo žemėje. naujoji Bet-Elio šventykla, kaip ir Saliamono Šventykla Jeruzalėje, buvo pašventinta Palapinių iškilmės metu.

13,1-34: Pranašai pasmerkė Jeroboamą ir jo religines reformas. Šiame skyriuje yra dvi tikros nuorodos į pasakojimo datą: 1) Izraelio karalystė buvo vadinama Samarija (žr. 32–ąją eilutę) tik po jos sunaikinimo 721 m. prieš Kristų (žr. 2 Kar 17,24); 2) Jošijas (žr. 2–ąją eilutę) žuvo mūšyje prie Megido perėjos 609 m. prieš Kristų. Įkvėptasis autorius, rašydamas maždaug 600 m. prieš Kristų, įvertina Jeroboamo karaliavimą (931–910 m. prieš Kristų) pagal jo neištikimybę Sandoros su Dievu reikalavimams.

tys pelenai išžarstyti”. ⁴Karalius Jeroboamas, išgirdęs, kaip Dievo vyras pasmerkė Bet-Elį aukurą, ištiesė ranką nuo aukuro, tardamas: “Suimkite jį!” Bet ištiestoji į Dievo vyrą ranka sustingo, ir Jeroboamas nebegalėjo jos į save palenkti. ⁵Be to, ir aukuras sugriuvo, ir pelenai buvo išžarstyti pagal ženklą, kurį VIEŠPATIES įsakymu buvo davęs Dievo vyras. ⁶“Prašau maldauti VIEŠPATIES, savo Dievo, malonės, – tarė karalius Dievo vyrui, – ir melstis už mane, kad ranka man būtų sugrąžinta”. Dievo vyras maldavo VIEŠPATĮ, ir karalius vėl galėjo sulenkti savo ranką. Jį tapo tokia, kokia buvo pirma. ⁷Tada karalius kalbino Dievo vyrą: “Eikš su manimi į namus ir atsigaiivink. Tau dovaną duosiu”. ⁸Bet Dievo vyras karaliui atsakė: “Nors man duotumei pusę savo karalystės, su tavimi neisiu. Šioje vietoje nevalgysiu duonos ir negersiu vandens,* ⁹nes taip man buvo VIEŠPATIES liepta: ‘Nei duonos valgysi, nei vandens gersi, nei keliu, kuriuo atėjai, grįši’”. ¹⁰Dievo vyras tad nuėjo kitu keliu. Keliu, kuriuo į Bet-Elį buvo atėjęs, negrįžo.

Dievo vyras ir pranašas ¹¹Bet-Elyje gyveno senas pranašas. Atėję jo sūnūs jam papasakojo visa, ką Dievo vyras tą dieną buvo padaręs Bet-Elyje. Jie pakartojo savo tėvui ir žodžius, kuriuos jis buvo pasakęs karaliui. ¹²“Kuriuo keliu jis nuėjo?” – paklausė tėvas. Jo sūnūs parodė jam kelią, kuriuo buvo nuėjęs iš Judo atėjęs Dievo vyras. ¹³Tada jis savo sūnūms tarė: “Pabalnokite man asilą”. Jie tad pabalnojo jam asilą, ir pranašas, ant jo užsėdęs, ¹⁴išjojo paskui Dievo vyrą. Suradęs jį, sėdintį po ąžuolu, paklausė: “Ar tu esi tas Dievo vyras, kuris atėjo iš Judo?”

Jis atsakė: “Taip, tai aš”. – ¹⁵“Eikš su manimi, – tarė jam pranašas, – ir ko nors užvalgyk”. ¹⁶Bet jis atsakė: “Aš negaliu su tavimi nei grįžti, nei pas tave užteiti. Šioje vietoje aš nevalgysiu duonos ir negersiu vandens, ¹⁷nes man buvo VIEŠPATIES liepta: ‘Nei duonos valgysi, nei vandens gersi, nei keliu, kuriuo atėjai, grįši’”. – ¹⁸“Ir aš esu pranašas, kaip ir tu, – kalbėjo jam pranašas, – man VIEŠPATIES įsakymu tarė angelas: ‘Parvesk jį atgal su savimi į namus duonos pavalgyti ir vandens atsigerti’”. Bet pranašas jam melavo. ¹⁹Tada Dievo vyras sugrįžo su juo, ir jo namuose valgė duonos ir gėrė vandens.

²⁰Jiems sėdint prie stalo, VIEŠPATIES žodis atėjo jį atgal parvedusiam pranašui. ²¹Atėjusiam iš Judo Dievo vyrui jis pasiskelbė: “Taip kalbėjo VIEŠPATS: ‘Kadangi neklausėi VIEŠPATIES žodžio ir nesilaikėi įsakymo, kurį VIEŠPATS, tavo Dievas, buvo tau davęs, ²²bet sugrįžai ir valgei duonos bei gėrei vandens vietoje, apie kurią tau sakiau: ‘Ten nevalgysi duonos ir negersi vandens,’* – todėl tavo kūnas niekad nepasieks tavo protėvių kapo’”.

²³Dievo vyrui pavalgius duonos ir atsigėrus vandens, jam buvo pabalnotas jį parvedusio pranašo asilas, ²⁴ir jis leidosi į kelionę. Kelyje jį užpuolė liūtas ir sudraskė. Jo kūnas liko tysoti ant kelio, o šalia lavono stovėjo asilas ir tupėjo liūtas. ²⁵Eidami pro šalį, žmonės matė ant kelio tysantį lavoną ir šalia tupintį liūtą. Nuėję į miestą, kuriame gyveno senasis pranašas, apie tai pasakojo. ²⁶Dievo vyrą atgal parvedęs pranašas, tai išgirdęs, tarė: “Tai Dievo vyras, kuris nepaisė Dievo žodžio. Užtat VIEŠPATS ir atidavė jį liūtui, kuris jį sudraskė ir užmušė pagal jam duotą

13.8.22: *Valgyti duonos ar gerti vandens* Izraelio karalystėje reiškė priimti Jeroboamo religinę pervartą.

VIEŠPATIES žodį". ²⁷Savo sūnams pranašas tarė: "Pabalnokite man asilą". Pabalnojus asilą, ²⁸jis išėjo ir surado ant kelio tysantį kūną su asilu ir liūtu prie lavono. Liūtas lavono neėdė ir asilo nedraskė. ²⁹Pranašas paėmė Dievo vyro kūną ir, užkėlęs ant asilo, pargabeno jį į miestą apraudoti ir palaidoti. ³⁰Kūną paguldė į savo paties kapą. Raudodami jį apverkė: "Ai, mano broli!" ³¹Dievo vyrą palaidojęs, pranašas savo sūnams tarė: "Kai mirsiu, mane palaidokite kape, kuriame yra palaidotas Dievo vyras, mano kaulus paguldykite šalia jo kaulų, ³²nes žodis, kurį jis paskelbė VIEŠPATIES įsakymu prieš Bet-Elį aukurą ir prieš visas aukštumų šventoves, esančias Samarijoje, tikrai išsipildys".

³³Jeroboamas net po šio įvykio negrįžo iš savo nedoro kelio, bet ir toliau skyrė kunigus aukštumų šventovėms iš paprastų žmonių. Kas tik norėjo būti kunigu, buvo pašventinamas aukštumų šventovėms. ³⁴Taip Jeroboamo namai užsitraukė nuodėmę, už kurią turėjo būti sunaikinti ir nušluoti nuo žemės veido.

14 Jeroboamo sūnaus Abijo mirtis ^{1*}Tuo metu susirgo Jeroboamo sūnus Abijas. ²Jeroboamas savo žmonai tarė: "Eikš, persirenk, kad nebūtumei pažinta, kad esi Jeroboamo žmona, ir nueik į Šilo'ą. Pranašas Ahijas ten gyvena. Tas, kuris numatė, kad aš būsiu šios tautos karalius. ³Pasiimk su savimi dešimt duonos kepalų, keletą tešlainių bei ašotį medaus ir nueik pas jį. Jis tau pasakys, kas nutiks berniukui". ⁴Jeroboamo žmona taip ir padarė. Ji leidosi kelionėn į Šilo'ą ir nuėjo prie Abijo namų. Abijas

nebegalėjo matyti, nes senatvė buvo aptemdžiusi jam akis, ⁵bet VIEŠPATS Ahijui buvo pasakęs: "Štai Jeroboamo žmona ateina pas tave pasiteirauti apie savo sūnų, nes jis serga. Taip ir taip su ja kalbėsi. Ji ateis persirengusi".

⁶Išgirdęs jos žingsnius, kai jiėjo pro duris, Abijas tarė: "Įeik, Jeroboamo žmona. Kam apsimesi esanti kita? Aš turiu tau perduoti skaudžią žinią. ⁷Eik ir pasakyk Jeroboamui: 'Taip kalbėjo VIEŠPATS, Izraelio Dievas: aš iškėliau tave iš tautos ir padariau tave savo tautos Izraelio valdovu; ⁸aš atplėšiau karalystę iš Dovydo namų ir tau ją atidaviau. Bet tu nebuvai kaip mano tarnas Dovydas, kuris laikėsi mano įsakymų ir sekė manim visa širdimi, darydamas tik tai, kas dora mano akyse. ⁹Tu elgeisi nedoriau už visus prieš tave buvusius, tu ėmei ir pasidarei sau kitų dievų ir lietinių atvaizdų man į piktumą vesti. Tu man atsukai nugarą. ¹⁰Todėl aš užtrauksiu nelaimę Jeroboamo namams, išrausiu iš Jeroboamo šeimos visus vyriškus – vergą ir laisvą Izraelyje – ir švariai iššluosiu Jeroboamo namus, kaip mėšlas kad yra iššluojamas. ¹¹Kas iš Jeroboamo šeimos mirs mieste, tą šunys suės, o kas mirs atvirame lauke, tą padangių paukščiai suris, nes taip VIEŠPATS kalbėjo'. ¹²Leiskis tad į kelionę, grįžk į savo namus. Kai tik įkelsi į miestą koją, mirs tavo vaikas. ¹³Visas Izraelis jį apraudos ir palaidos. Vien jis iš Jeroboamo šeimos bus nuneštas į kapą, nes tik jame VIEŠPATS, Izraelio Dievas, gali rasti šį tą gero. ¹⁴Be to, VIEŠPATS paskirs Izraeliui karalių, kuris padarys Jeroboamo namams galą!

¹⁵VIEŠPATS tol plaks Izraelį, kol jis

14,1-16: Pranašas Ahijas, kuris kadaise buvo drąsinęs Jeroboamą kelti maištą prieš Saliamoną (žr. 1 Kar 11,29-31), dabar Jeroboamą pasmerkia. Įkvėptasis autorius žinojo, kad Jeroboamo namų – dinastijos – istorija buvo pernelyg trumpa (žr. 1

Kar 15,25-30), kad visa šiaurinė karalystė žlugo 721 m. prieš Kristų (žr. 15–ąją eilutę). Šiuos niūrius įvykius jis aiškina atsižvelgdamas į religinį tautos supuvimą (žr. 9–ąją ir 16–ąją eilutę).

ims svyruoti, kaip svyruoja nendrė vandenyje. Jis išraus Izraelį iš šios geros žemės, duotos jų protėviams, ir išblaškys juos anapus {Eufrato} upės, nes jie, darydamiesi sau šventuosius stulpus,* supykde VIEŠPATĮ. ¹⁶Jis nusigręš nuo Izraelio už Jeroboamo nuodėmės, kuriomis jis nusi-dėjo ir įvedė Izraelį į nuodėmę”.

17 Jeroboamo žmona pakilo ir leidosi į kelionę. Ji parėjo į Tirzą.* Vos jai peržen-gus namų slenkstį, berniukas mirė. ¹⁸Ji laidojo visas Izraelis ir jo raudėjo pagal VIEŠPATIES žodį, ištartą per savo tarną pranašą Ahiją.

19 O kiti Jeroboamo darbai, kaip jis kariavo ir kaip jis valdė, yra aprašyti Izraelio karalių Metraščių knygoje. ²⁰Jeroboamas valdė dvidešimt dvejus metus. Tada jis užmigo su savo protėviais, o jo vietoje pradėjo karaliauti jo sūnus Nadabas.

Rehabeamo karaliavimas ²¹Tuo tarpu Saliamono sūnus Rehabeamas tapo Judo karaliumi. Rehabeamas buvo keturiasdešimt vienerių metų, kai pradėjo karaliauti. Jis karaliavo septyniolika metų Jeruzalėje – mieste, kurį VIEŠPATS buvo išsirikęs iš visų Izraelio giminių duoti buveine savo vardui. Jo motinos vardas buvo Naama Amonietė. ²²Judas darė, kas buvo nedora VIEŠPATIES akyse. Savo nuodėmėmis jie pykdė jį net labiau, negu tai buvo darę jų protėviai. ²³Ir jie statėsi aukštumų alkus, akmenis ir šventuosius stulpus ant kiekvienos kalvos ir po kiekvienu lapuotu medžiu. ²⁴Krašte buvo ir vyriškių šventovės kekšių. Judas kartojo visas pasibjaurėtinas apeigas tautų, kurias VIEŠPATS buvo pašalinęs iš kelio izraeliečiams.

25 Penktaisiais karaliaus Rehabeamo metais Egipto karalius Šišakas užpuolė Jeruzalę. ²⁶Jis pagrobė ir VIEŠPATIES Namų turtus, ir karaliaus rūmų turtus. Viską paėmė. Jis pagrobė net ir Saliamono padarytus auksinius skydus. ²⁷Užtat vietoj jų karalius Rehabeamas padarė varinius skydus ir patikėjo juos rankoms sargybos pareigūnų, saugančių karaliaus rūmų duris. ²⁸Kada tik karalius eidavo į VIEŠPATIES Namus, vyrai juos nešdavosi ir paskui sugražindavo į sargybinių.

29 Kiti Rehabeamo darbai – visa, ką jis darė, – argi nėra aprašyti Judo karalių Metraščių knygoje? ³⁰Tarp Rehabeamo ir Jeroboamo nuolat vyko karas. ³¹Rehabeamas užmigo su savo protėviais ir buvo palaidotas su savo protėviais Dovydo mieste. Jo motinos vardas buvo Naama Amonietė. Sūnus Abijamas tapo karaliumi jo vietoje.

15 Abijamo karaliavimas Judo karalystėje ¹Aštuonioliktaisiais karaliaus Nebato, Jeroboamo sūnaus, metais Abijamas tapo Judo karaliumi. ²Jeruzalėje jis karaliavo trejus metus; jo motina buvo Abišalomo duktė, vardu Maaka. ³Jis kartojo visas nuodėmes, kurias jo tėvas buvo prieš jį daręs; VIEŠPACIUI, savo Dievui, jis nebuvo nuoširdus kaip jo tėvas Dovydas. ⁴Nepaisant to, Dovydo dėlei VIEŠPATS, jo Dievas, davė jam žibintą Jeruzalėje, pažadindamas jam įpėdinį ir apsaugodamas Jeruzalę, ⁵nes Dovydas buvo daręs, kas dora VIEŠPATIES akyse, ir per visas savo gyvenimo dienas nebuvo nukrypęs nuo viso, ką VIEŠPATS buvo jam įsakęs, išskyrus atsitikimą su Uriju Hetitu. ⁶Karas, prasidėjęs tarp Re-

14,15: ... šventuosius stulpus. šventieji stulpai buvo kanaaniečių vaisingumo deivės Ašeros simboliai. Ašera buvo didelė pagunda izraeliečiams. Ji minima bent keturiasdešimt kartų hebrajiškajame Šventajame Rašte.

14,17: ... į Tirzą: Tirza buvo tapusi Jeroboamo sostine – buveine po išsikėlimo iš Šecho (žr. 1 Kar 12,25; 15,33). Vėliau Izraelio karaliai pasistatė naują sostinę – Samariją (žr. 1 Kar 16,24).

habeamo ir Jeroboamo, tęsėsi per visas jo gyvenimo dienas.⁷ Kiti Abijamo darbai – visa, ką jis darė, – argi jie nėra aprašyti Judo karalių Metraščių knygoje? Tarp Abijamo ir Jeroboamo vyko karas.⁸ Abijamas užmigo su savo protėviais ir buvo palaidotas Dovydo mieste. Jo sūnus Asa tapo karaliumi tėvo vietoje.

Asos karaliavimas Judo karalystėje⁹ Dvidešimtaisiais Izraelio karaliaus Jeroboamo metais Asa tapo Judo karaliumi.¹⁰ Jeruzalėje jis karaliavo keturiasdešimt vienerius metus; jo motina buvo Abišalomo dukrė, vardu Maaka.¹¹ Asa darė, kas buvo dora VIEŠPATIES akyse, kaip jo tėvas Dovydas kad buvo daręs.¹² Iš krašto jis išvarė šventovės kekšius ir pašalino visus protėvių padarytus stabus.¹³ Be to, jis pašalino savo motiną Maaką iš motinos karalienės vietos,* nes ji buvo padariusi pasibjaurėtiną atvaizdą Ašerai.* Asa nuvertė jos pasibjaurėtiną atvaizdą ir jį sudegino Kidrono slėnyje.¹⁴ Betgi aukštumų alkai nebuvo išnaikinti. Nepaisant to, Asa buvo nuoširdus su VIEŠPAČIU, savo Dievu, per visas savo dienas.¹⁵ Į VIEŠPATIES Namus jis įnešė savo tėvo įžadu pašventintas atnašas ir savo paties įžadu pašventintas atnašas – sidabrą, auksą bei įvairius reikmenis.

16 Karas tarp Asos ir Izraelio karaliaus Baašos vyko per visas jų dienas.¹⁷ Izraelio karalius Baaša, atžygiavęs prieš Judą, įtvirtino Ramą, norėdamas užkirsti kelią žmonėms išeiti ar įeiti pas Judo karalių Asą.¹⁸* Tada Asa, paėmęs visą sidabrą ir

auksą, – likusius VIEŠPATIES Namų ir karaliaus rūmų išde, – juos patikėjo savo pareigūnams. Karalius Asa pasiuntė juos Aramo karaliui Ben-Hadadui, Heziono sūnaus Tabrimono sūnui, viešpataujančiam Damaske, tardamas: ¹⁹“Tebūna tarp manęs ir tavęs sąjunga, kaip buvo tarp mano tėvo ir tavo tėvo. Štai siunčiu tau sidabro ir aukso dovaną. Imk ir nutrauk sąjungą su Izraelio karaliumi Baaša, kad jis atsitrauktų nuo manęs”.²⁰ Ben-Hadadas paklausė karaliaus Asos. Pasiuntęs savo kariuomenės vadus prieš Izraelio miestus, jis užėmė Ijoną, Daną, Abel-Bet-Maaką ir visą Kineroto lygumą su visa Naftalio žeme.²¹ Išgirdęs apie tai, Baaša nustojo tvirtinęs Ramą ir pasiliko Tirzoje.²² Tada karalius Asa sutelkė visą Judą, be išimties, ir jie nunešė akmenis ir rąstus, iš kurių Rama turėjo būti įtvirtinta. Jais karalius Asa įtvirtino Benjamino Gebą ir Mizpą.

23 O visi kiti Asos darbai – visi jo žygdarbiai, visa, ką jis nuveikė, ir miestai, kuriuos jis įtvirtino, – argi jie nėra aprašyti Judo karalių Metraščių knygoje? Betgi senatvėje jis kentėjo nuo kojų ligos.²⁴ Asa užmigo su savo protėviais ir buvo palaidotas su savo protėviais savo tėvo Dovydo mieste. Jo sūnus Jehošafatas tapo karaliumi jo vietoje.

Nadabo karaliavimas Izraelyje

²⁵* Jeroboamo sūnus Nadabas tapo Izraelio karaliumi antraisiais Judo karaliaus Asos metais ir karaliavo Izraelyje dvejus metus.²⁶ Jis darė, kas nedora VIEŠPATIES akyse, eidamas savo tėvo pėdomis ir dary-

15,13: ... iš motinos karalienės vietos: Judo karalystėje, kaip ir kitose Artimųjų Rytų karalystėse, karalienė motina užėmė ypatingą garbės vietą karaliaus dvare. Ji buvo vadinama Didžiąja Dama. ... atvaizdą Ašerai: tai buvo stulpas – apvaisinimo deivės Ašeros simbolis. Asa valdė Judo karalystę 911–870 m. prieš Kristų.

15,18-22: Judo karalius Asa nuolat kariavo su

šiaurine Izraelio karalyste ir papirko Aramo – Sirijos – karalių Ben-Hadadą pereiti į savo pusę. Ben-Hadadas I, trečias Rezono įpėdinis, buvo išsilaisvinęs iš izraeliečių jungo Saliamono valdymo metu ir tapęs Aramo – Sirijos – karaliumi (žr. 1 Kar 11,23-24).

15,25-32: Su Izraelio karaliaus Nadabo nužudymu prasideda Izraelio karalių žudymai, įkvėpto-

damas nuodėmę, į kurią jis buvo įvedęs Izraelį.

27 Ahijo sūnus Baaša, iš Issacharo namų, surengė prieš jį sąmokslą. Baaša užmušė jį prie filistinų Gibetono, kai Nadabas ir visas Izraelis buvo apgulę Gibetoną. ²⁸Taigi Baaša nužudė Nadabą trečiaisiais Judo karaliaus Asos metais ir jo vietoje tapo karaliumi. ²⁹Vos tapęs karaliumi, jis išžudė visus Jeroboamo namus ir nepalikto Jeroboamui nė gyvos dvasios, bet jį visiškai sunaikino, – pagal VIEŠPATIES žodį, kurį jis buvo kalbėjęs per savo tarną Ahiją Šilonietį, – ³⁰už nuodėmes, kurias Jeroboamas buvo padaręs ir įtraukęs Izraelį į nuodėmę, supykdydamas jomis VIEŠPATĮ, Izraelio Dievą.

31 O kiti Nadabo darbai – visa, ką jis darė, – argi nėra jie aprašyti Izraelio karalių Metraščių knygoje? ³²Tarp Asos ir Izraelio karaliaus Baašos vyko karas per visas jų dienas.

33 Trečiaisiais Judo karaliaus Asos metais Ahijo sūnus Baaša tapo karaliumi Tirzoje visam Izraeliui ir karaliavo dvidešimt ketverius metus. ³⁴Jis darė, kas nedora VIEŠPATIES akyse, eidamas Jeroboamo pėdomis ir darydamas nuodėmę, į kurią jis buvo įvedęs Izraelį.

16 Baašos karaliavimas Izraelio karalystėje ¹VIEŠPATIES žodis prieš Baašą atėjo Hananio sūnui Jehu'ui: ²“Aš pakėliau tave iš dulkių ir padariau tave savo tautos Izraelio vadu, bet tu ėjai Jeroboamo pėdomis ir vedei mano tautą Izraelį į nuodėmę, pykindamas mane jų nuodėmėmis, ³štai tad aš nušluosiu Baašą bei jo namus ir padarysiu tavo namus kaip Nebato sūnaus Jeroboamo. ⁴Kas tik iš Baašos šeimos mirs mieste, šunys suės, o kas tik mirs atvirame lauke,

paukščiai suris”.

5 O kiti Baašos darbai, ką jis darė, ir jo žygdarbiai, – argi jie nėra aprašyti Izraelio karalių Metraščių knygoje? ⁶Baaša užmigo su savo protėviais ir buvo palaidotas Tirzoje, o jo vietoje jo sūnus Ela tapo karaliumi. ⁷Be to, VIEŠPATIES žodis atėjo per pranašą Hananio sūnų Jehu'ą prieš Baašą ir jo namus ne vien dėl visa pikta, kurį jis darė VIEŠPATIES akyse, kad pykintų jį savo rankų darbu, būdamas panašus į Jeroboamo namus, bet ir dėl to, kad juos sunaikino.

Elos karaliavimas Izraelio karalystėje ⁸Dvidešimt šeštaisiais Judo karaliaus Asos metais Baašos sūnus Ela tapo Izraelio karaliumi Tirzoje – karaliavo dvejus metus. ⁹Jo dvariškis Zimris, pusės raitelių vadas, surengė prieš jį sąmokslą, kai jis buvo Tirzoje visiškai pasigėręs Tirtos rūmų prievaizdo Arzos namuose. ¹⁰Zimris įėjo, parbloškė jį ir užmušė dvidešimt septintaisiais Judo karaliaus Asos metais ir tapo karaliumi jo vietoje.

11 Pradėjęs karaliauti ir vos spėjęs atsisėsti į sostą, jis išžudė visus Baašos namus, nepalikdamas jam nė vieno vyriškio iš jo giminių ar iš jo bičiulių. ¹²Taip Zimris sunaikino visus Baašos namus pagal žodį, kurį VIEŠPATS buvo ištaręs per pranašą Jehu'ą, ¹³už visas Baašos nuodėmes ir už jo sūnaus Elos nuodėmes, kuriomis jie patys buvo nusidėję ir įtraukę Izraelį į nuodėmę, pykindami VIEŠPATĮ, Izraelio Dievą, savo stabais.

14 O kiti Elos darbai – visa, ką jis darė, – argi nėra aprašyti Izraelio karalių Metraščių knygoje?

Zimrio karaliavimas Izraelio karalystėje ¹⁵Dvidešimt septintaisiais Judo karaliaus Asos metais Zimris karaliavo

jo autoriaus aiškinami kaip baismės už neištikimybę Sinajaus Sandorai (žr. 29-30 eilutes; 1

Kar 14,1-16). Nadabas valdė šiaurinę karalystę – Izraelį 910-909 m. prieš Kristų.

Tirzoje septynias dienas. Tuo metu kariuomenė buvo apgulusi filistinų miestą Gibetoną. ¹⁶Kareiviai stovykloje išgirdo: „Zimris surengė šamokslą ir nužudė karalių!“ Todėl tą pačią dieną stovykloje visas Izraelis padarė kariuomenės vadą Omrį Izraelio karaliumi. ¹⁷Tada Omris ir visas Izraelis su juo pasitraukė nuo Gibetono ir apgulė Tirzą. ¹⁸Zimris, matydamas, kad miestas bus paimtas, nuėjo į karaliaus rūmų bokštą ir susidegino su karaliaus rūmais. Taip jis mirė ¹⁹už nuodėmes, kuriomis nusidėjo darydamas, kas nedora VIEŠPATIES akyse, eidamas Jeroboamo pėdomis, ir už nuodėmes, kurias padarė vėsdamas Izraelį į nuodėmę.

20 O kiti Zimrio darbai ir šamokslas, kurį jis surengė, – argi jie nėra aprašyti Izraelio karalių Metraščių knygoje?

21* Tada Izraelio žmonės pasidalijo perpus. Pusė žmonių norėjo Ginato sūnų Tibnį padaryti karaliumi, o kita pusė rėmė Omrį. ²²Omrį rėmę žmonės buvo stipresni už Ginato sūnų Tibnį remiančius žmones. Taip Tibnis mirė, o Omris tapo karaliumi.

Omrio karaliavimas Izraelio karalystėje ²³Omrį pradėjo karaliauti trisdešimt pirmaisiais Judo karaliaus Asos metais ir karaliavo dvylika metų. Tirzoje jis karaliavo šešerius metus.

24 Jis nupirko Samarijos kalvą iš Šemero už du sidabrinis talentus, kalvą įtvirtino ir miestą, kurį pastatė, pavadino

Samarija, kalvos savininko Šemero vardu.

25 Omris darė, kas buvo nedora VIEŠPATIES akyse, ir elgėsi nedoriau už visus savo pirmtakus. ²⁶Jis ėjo Nebato sūnaus Jeroboamo keliu visais atžvilgiais ir kar-tojo jo nuodėmes, kuriomis jis įtraukė į nuodėmę Izraelį, pykindamas VIEŠPATĮ, Izraelio Dievą, savo stabais.

27 O kiti Omrio įvykdyti darbai ir jo atlikti žygdarbiai, – argi jie nėra aprašyti Izraelio karalių Metraščių knygoje? ²⁸Omrį užmigo su savo protėviais ir buvo palaidotas Samarijoje, o jo vietoje sūnus Ahabas tapo karaliumi.

Ahabo karaliavimas Izraelio karalystėje ^{29*}Trisdešimt aštuntaisiais Judo karaliaus Asos metais Omrio sūnus Ahabas tapo Izraelio karaliumi. Omrio sūnus Ahabas valdė Izraelį Samarijoje dvidešimt dvejus metus. ³⁰Omrį sūnus Ahabas darė, kas buvo nedora VIEŠPATIES akyse, daugiau už bet kurį savo pirmtaką.

31 Nėgana jam buvo kartoti Nebato sūnaus Jeroboamo nuodėmes, jis paėmė žmona sidoniečių karaliaus Etbaalo dukterį Jezabelę ir pradėjo garbinti Baalą ir jam tarnauti. ³²Baalui jis padirbo aukurą Baalo šventykloje, kurią jis buvo pastatęs Samarijoje. ³³Ahabas padarė ir šventąjį stulpą. Ahabas padarė daugiau VIEŠPATIUI, Izraelio Dievui, supykinti, negu bet kuris iš prieš jį buvusių Izraelio karalių. ^{34*}Jo dienomis Hielis iš Bet-Elia atstatė Jerichą. Dėdamas jo pamatus, jis neteko

16,21-28: Omris buvo sumanus ir svarbus Izraelio karalius. Tai liudija Artimųjų Rytų archeologija. Įrašai paminkliniame akmenyje, kurį įprasta vadinti Moabietišku akmeniu, liudija, kad Omris pavergė Moabą; *Asirijos* archyvinė medžiaga vadinama Izraelį *Omrį namų kraštu* net vėliau, kai Omrio dinastija jau buvo pasitraukusi iš istorijos. Įkvėptasis autorius domisi bemaž tik religiniais reikalais ir Omrio nuopelnų, išskyrus Samarijos – naujos sostinės – pastatymą, nemini. Omris yra pasmerkiamas, nes jis savo sūnui davė

finikiečių (sidoniečių) karaliaus dukterį Jezabelę. Tai buvo geras politinis žingsnis, bet atnešė didelę žalą Izraelio religijai.

16,29-34: Ahabo karaliavimas aprašomas išsamiau, nes sukėlė religinius lūžius ir pervartas (žr. 1 Kar 17,1-22,40).

16,34: Vaikų kūnai buvo palaidoti po pamatais ir vartais, norint garantuoti pastatams palaimą. Tokias apeigas įkvėptasis autorius laiko pasibjaurėtinomis. Žr. Joz 6,26.

savo pirmagimio sūnaus Abiramo ir, įstatydamas vartus į jų vietą, jis neteko savo jauniausio sūnaus Segubo, kaip VIEŠPATS buvo kalbėjęs per Nuno sūnų Jozuę.

C. PASAKOJIMAI APIE PRANAŠUS

17 **Elijas pranašauja sausrą** ^{1*}Tišbietis Elijas, iš Tišbės Gileade, tarė Ahabui: „Kaip gyvas VIEŠPATS, Izraelio Dievas, kuriam aš tarnauju, šiais metais nebus nei rasos, nei lietaus, nebent aš duosiu žodį“.

2 Elijui atėjo VIEŠPATIES žodis, tardamas: ³„Eik iš čia, pasuk į rytus ir pasislėpk prie Cherito upelio, rytuose nuo Jordano. ⁴Atsigersi iš upelio, o aš paliepiu varnams ten tave maitinti“. ⁵Jis tad leidosi į kelionę vykdyti, ką VIEŠPATS jam buvo įsakęs. Nuėjęs gyvena prie Cherito upelio, į rytus nuo Jordano. ⁶Varnai atnešdavo jam duonos ir mėsos kas rytą ir kas vakarą, o iš upelio jis atsigerdavo.

Miltų ir aliejaus stebuklas ⁷Ilgainiui upelis išdžiūvo, nes nebuvo krašte lietaus. ⁸Tada VIEŠPATIES žodis atėjo Elijui, tardamas: ⁹„Tuojau pat eik į Sidono Zarefatą* ir ten pasilik. Vienai tenykštei našlei įsakiau tave maitinti“. ¹⁰Jis tad leidosi į kelionę ir atėjo į Zarefatą. Priėjęs miesto vartus, jis pamatė ten našlę, berenkančią malkas. Ją pasišaukęs, tarė: „Pra-

šyčiau atnešti man truputį vandens inde atsigerti“. ¹¹Jai einant atnešti, jis šūktelėjo iš paskos, tardamas: „Atnešk man kąsni duonos rankoje“. – ¹²„Kaip gyvas tavo VIEŠPATS, – ji atsakė, – aš nieko kepto neturiu, vien tik saują miltų puode ir truputį aliejaus ąsotyje. Štai dabar rankioju pagalius, kad grįžusi namo tai pataisyčiau sau ir sūnui. Suvalgysime ir paskui mirsime“. – ¹³„Nebijok, – tarė jai Elijas, – eik ir daryk, kaip sakei. Bet pirma padaryk paplotėlį ir jį atnešk man, o tada pataisyk ką nors sau ir savo sūnui. ¹⁴Nes VIEŠPATS, Izraelio Dievas, taip kalbėjo: ‘Miltai puode neišseks nei aliejaus ąsotyje nepritrūks iki tos dienos, kurią VIEŠPATS atsiųs žemei lietaus’“. ¹⁵Nuėjusi ji padarė, kaip Elijas buvo pasakęs. Ji pati ir jis bei visa jos šeimyna turėjo maisto ilgą laiką. ¹⁶Miltai puode neišseko nei aliejaus ąsotyje nepritrūko, kaip VIEŠPATS buvo kalbėjęs per Eliją.

Našlės sūnus prikeliamas iš numirusių ¹⁷Atsitiko po šių įvykių, kad sūnus tos moters – namų šeimnininkės – susirgo. Jis vis blogėjo, kol pagaliau nuostojo alsuoti. ^{18*}Tada ji Elijui tarė: „Ką pikta, Dievo tarne, aš tau padariau, kad tu pas mane turėjai ateiti man kaltės priminti ir mano sūnaus nužudyti?“ ¹⁹Bet jis atsakė jai: „Duok man savo sūnų“. Paimęs jį nuo jos rankų, nusinešė jį į viršutinio aukšto kambarį, kur jis gyvena, ir

17,1: Kanaano – Finikijos – dievas Baalas (žr. 1 Kar 16,31-32) žemdirbių religijoje buvo laikomas dievu, kuris valdo liūtų. Elijas Tišbietis norėjo parodyti, kad jo Dievas Jahvė, Izraelio Dievas, iš tikrųjų yra lietaus viešpats. Elijas Tišbietis buvo vienas iš svarbiausių asmenų – pranašų – Senojo Testamento istorijoje. Jo vardas *El-i-Jah* reiškia *Dievas–mano–[yra]Jahvė*. Elijas sėkmingai gynė Jahvės, Sandomos Dievo, pažinimą ir garbinimą nuo įtaigių Baalo garbinimo apeigų, kurias buvo įvedusi Ahabo žmona Jezabelė iš Ty-

ro. Pasakojimas apie Eliją apima grumtynes su Baalo garbintojais, stebuklų pasakojimus, karalių pasmerkimą ir paruošimą pranašo Elijo eschatologinei užduočiai: liudyti *Viešpaties dieną*. Žr. Mal 3,23-24; Mt 17,10-13; Lk 1,17.

17,9: ... *Zarefatą*: vietovė Finikijos pajūryje, už karaliaus Ahabo karalystės ribų.

17,18: Moteris savo nelaimę priskiria Elijo apsilankymui: Dievo vyras, jos mintijimu, yra tarsi liudytojas, kurio artume išryškėja slaptos ir nesąmoningos nuodėmės, reikalaujančios bausmės.

paguldė ant savo lovos. ²⁰“VIEŠPATIE, mano Dieve, – jis šaukėsi VIEŠPATIES, – argi tu net šiai našlei, pas kurią esu svečias, atsiuntei nelaimę, užmušdamas jos sūnų?” ²¹Tada jis atsigulė ant vaiko tris kartus ir šaukėsi VIEŠPATIES, tardamas: “VIEŠPATIE, mano Dieve, maldauju, tesu-grįžta šio vaiko gyvastis į jo kūną!” ²²VIEŠPATS išgirdo Elijo maldavimą, vaiko gyvastis sugrįžo į jį, ir jis atgijo. ²³Paėmęs vaiką, Elisas nunešė jį iš viršutinio aukšto kambario žemyn į seklyčią ir atidavė jį motinai, tardamas: “Štai tavo sūnus yra gyvas”. – ²⁴“Dabar aš tikrai žinau, kad esi Dievo vyras, – atsakė moteris Elijui, – ir kad VIEŠPATIES žodis eina iš tavo lūpų”.

18 Elisas ir Baalo pranašai ¹*Daug vėliau, trečiaisiais {sausros} metais, Elijui atėjo VIEŠPATIES žodis, tardamas: “Eik ir pasirodyk Ahabui. Aš atsiųsiu žemei lietaus”. ²Elisas tad nuėjo pas Ahabą.

Samarijoje buvo didelis badas. ³Ahabas pasišaukė rūmų valdytoją Obadiją. {Obadijas reiškė VIEŠPAČIUI, didelė pagarba. ⁴Kai Jezabelė žudė VIEŠPATIES pranašus, Obadijas buvo paėmęs šimtą pranašų, paslėpęs juos po penkiasdešimt olose ir aprūpinęs duona ir vandeniu.} ⁵Ahabas Obadijui tarė: “Pereik per kraštą, nueik prie visų vandens šaltinių ir visų srovių. Galbūt rasime šiek tiek žolės arkliams ir mulams išgelbėti, idant neliktume be gyvulių”. ⁶Norėdami išžvalgyti kraštą, jiedu išsiskyrė: Ahabasėjo atskirai vienu

keliu, o Obadijasėjo atskirai kitu keliu.

⁷* Obadijui keliaujant, ūmai jį pasitiko Elisas. Atpažinęs jį, Obadijas puolė kniūbsčias ir tarė: “Ar tai tu, mano viešpatie Elijau?” – ⁸“Taip, tai aš, – atsakė jam, – eik ir pasakyk savo valdovui, kad Elisas yra čia!” – ⁹“Kuo aš tau nusidėjau, kad tu atiduodi savo tarną į rankas Ahabui, kad mane užmuštų?” ¹⁰Kaip gyvas VIEŠPATS, tavo Dievas, nėra jokios tautos ar karalystės, į kurią mano valdovas nebūtų siuntęs tavęs ieškoti. Kai atsakydavo: ‘Čia jo nėra’, – jis reikalaudavo iš tos karalystės ar tautos priesaikos, kad tavęs nesurado. ¹¹Betgi nūn sakai: ‘Eik ir pasakyk savo valdovui, kad Elisas yra čia’. ¹²Kai tik paeisiu nuo tavęs, VIEŠPATIES dvasia nuneš tave nežinia kur. Taigi, kai aš nuejęs pranešiu Ahabui, o jis negalės tavęs surasti, mane jis užmuš, nors aš, tavo tarnas, VIEŠPAČIUI, reiškiau pagarbą nuo jaunystės. ¹³Mano viešpačiui tikrai buvo pranešta, ką aš padariau, Jezabelei žudant VIEŠPATIES pranašus, kaip aš paslėpiau šimtą VIEŠPATIES pranašų po penkiasdešimt vienoje olose ir aprūpinau juos duona ir vandeniu. ¹⁴O dabar tu sakai: ‘Eik ir pasakyk savo valdovui: Elisas yra čia!’ Juk jis tikrai mane užmuš”. ¹⁵Elisas tarė: “Kaip gyvas Galybių VIEŠPATS, kuriam aš tarnauju, šiandien tikrai aš jam pasirodysiu”. **Elisas ir Ahabas** ¹⁶Obadijas tad nuėjo Ahabo pasitikti ir jam pranešė, o Ahabas atėjo Elijo pasitikti. ¹⁷*Ahabas, pamatęs Eliją, jam tarė: “Ar tai tu, kuris vargini Izraelį?” – ¹⁸“Ne aš Izraelį varginau, –

18,1-6: Sausra baigiasi. Elisas kelia klausimą: kuris Dievas gali sulaikyti lietų ir duoti lietaus? Jahvė – Sendoros Viešpats ar didysis Baalas? Jau pats Elijo vardas – hebrajiškai *Elijah* – *Jahvė {yra} mano Dievas* skelbia jo tikėjimą. *Obadijas* reiškia *Jahvės tarnas*. Jezabelė buvo persekiojusi Jahvės, Sendoros Viešpaties, pranašus.

18,7-16: Ahabas buvo ieškojęs Elijo visur, norėda-

mas jį sugauti. Dabar pats pranašas savo noru sutinka pasirodyti Ahabui.

18,17-19: Elisas tvirtina, kad Ahabas, nepripažindamas Sendoros Viešpaties ir leisdamas savo žmonai Jezabelei plėsti Baalo religiją Izraelyje, yra kaltas dėl sausros. Dievė Ašera buvo laikoma Baalo žmona.

atsikirto Elisas, – bet varginai tu ir tavo tėvo namai, nes atmetėte VIEŠPATIES įsakymus ir ėjote paskui Baalą. ¹⁹Užtat pasiųsk surinkti visą Izraelį pas mane ant Karmelio kalno drauge su keturiais šimtais penkiasdešimt Baalo pranašų ir keturiais šimtais Ašeros pranašų, valgančių prie Jezabelės stalo”.

Auka ant Karmelio kalno ²⁰Ahabas tad išsiuntė žmones pašaukti visus izraeliečius ir surinko pranašus ant Karmelio kalno. ²¹Tada Elisas priėjo prie visų žmonių ir tarė: “Kaip ilgai jūs šlubuosite tarp dviejų pažiūrų? Jeigu VIEŠPATS yra Dievas, sekite paskui jį; bet jeigu Baalas, tuomet sekite paskui jį!” Žmonės neatsakė jam nė žodžio. ²²Tada Elisas tarė žmonėms: “Aš, vien tik aš, likau VIEŠPATIES pranašas, o Baalo pranašų yra keturi šimtai penkiasdešimt vyrų. ²³Tebūna duota mums du jautukai. Teišsirenka jie sau vieną jautuką, tesukapoja į gabalus ir tepadedą ant malkų, bet ugnies teneužkuria. O aš paruošiu kitą jautuką ir padėsiu jį ant malkų, bet ugnies neužkursiu. ²⁴Tada jūs šaukite savo dievą vardu, o aš šauksiu VIEŠPATĮ vardu. Sutarkime: Dievas, kuris atsakys ugnimi, yra iš tikrųjų Dievas”. Visi žmonės atsakė: “Gerai pasakyta.”

²⁵Elisas Baalo pranašams tarė: “Išsiringkite sau vieną jautuką ir pirmi paruoškite jį, nes jūsų yra daugiau. Tada šaukite savo dievą vardu, bet ugnies nekurkite”. ²⁶Jie tada, paėmę jiems duotą jautuką, jį paruošė ir šaukė Baalą vardu nuo ryto iki vidudienio, tardami: “Baalai, išklausk mus!” Bet nebuvo jokio garso, niekas neatsakė. Klupčiodami jie šoko* apie pastatytą aukurą. ²⁷Atėjus vidudieniui, Elisas iš jų tyčiojosi, sakydamas:

“Šaukite garsiau! Juk jis yra dievas! Arba jis yra užsisvajojęs, arba paėjęs į pakele*, arba keliauja, arba galbūt užmigęs ir turi būti pažadintas”. ²⁸Jie tad garsiai šaukė ir pagal savo paprotį čaižė save kalavijais ir ietimis, kol apsiplė krauju. ²⁹Vidudieniui praėjus, jie vis dar šėlo, pranašaudami pagavos įkarštyje iki pat aukos atnašavimo. Vis dar nebuvo jokio garso ir nebuvo, kas atsakytų ar išklaustų.

³⁰Tada Elisas tarė visiems žmonėms: “Ateikite arčiau prie manęs”. Visi žmonės priėjo arčiau prie jo. Jis atstatė VIEŠPATIES aukurą, kuris buvo nuverstas. ³¹Elisas paėmė dvylika akmenų pagal skaičių giminių sūnų Jokūbo, kuriam buvo atėjęs Dievo žodis: “Tavo vardas bus Izraelis”, – ³²ir iš tų akmenų jis pastatė aukurą VIEŠPATIES vardui. Tada jis iškasė aplink aukurą griovį, kuriame buvo galima du saikus grūdų pasėti. ³³Paskui jis sudėjo malkas, sukapojo į gabalus jautuką ir uždėjo ant malkų. Jis tarė: “Pripilkite keturis ąsočius vandens ir užpilkite jį ant deginamosios aukos ir ant malkų”. ³⁴Vėl tarė: “Padarykite tai dar kartą”, – ir tai jie padarė antrą kartą. “Padarykite tai trečią kartą”, – jis tarė, ir tai jie padarė trečią kartą. ³⁵Vanduo bėgo visur aplink aukurą, net griovys buvo pilnas vandens.

³⁶Atėjus metui atnašauti auką, pranašas Elisas priėjo ir tarė: “VIEŠPATIE, Dieve Abraomo, Izaoko ir Izraelio, šią dieną tebūna žinoma, kad tu esi Izraelio Dievas, kad aš esu tavo tarnas ir kad aš visus tuos dalykus padariau tavo įsakymu. ³⁷Atsakyk man, VIEŠPATIE! Atsakyk man, kad ši tauta žinotų, jog tu, VIEŠPATIE, esi Dievas, jog tu vėl susigrąžini jų širdis”. ³⁸Tada nužengė VIEŠPATIES ugnis ir su-

18,26: ... klupčiodami jie šoko: pirma lenkdamis vieną kelį, o paskui ir kitą. Žr. Ps 26,6-7.

18,27: ... paėjęs į pakele: turbūt eufemizmas, reiškiantis paėjęjo nusilengvinti.

deginio deginamąją auką, malkas, akmenis ir žemes. Ji sugėrė ir griovyje buvusį vandenį. ³⁹Tai matydami, visi žmonės puolė kniūbsčia, šaukdami: "VIEŠPATIS yra Dievas! Tik VIEŠPATIS yra Dievas!" ⁴⁰Elijas jiems tarė: "Čiupkite Baalo pranašus! Nė vienam neleiskite pabėgti!" Jie buvo suimti. Nuvaręs juos žemyn prie Kišono upelio, Elijas ten juos nužudė.*

Baigiasi sausra ⁴¹*Elijas tarė Ahabui: "Pakilk, valgyk ir gerk, nes atūžia smarkus lietus." ⁴²Ahabas tad nuėjo pavalgyti ir atsigerti. Tuo tarpu Elijas, užkopęs į Karmelio viršūnę, atsisėdo ant žemės ir priglaudė savo veidą prie kelių. ⁴³Savo tarnui jis paliepė: "Pakopk ir pasižvalgyk Jūros link". Palypėjęs tarnas pasižvalgė ir pranešė: "Nieko nėra!" Septynis kartus Elijas liepė: "Vėl nueik!" ⁴⁴Septintą kartą tarnas pranešė: "Štai mažas debesėlis, ne didesnis už žmogaus ranką, kyla nuo Jūros". Tada Elijas tarė: "Eik ir sakyk Ahabui: 'Kinkyk savo vežimą ir leiskis žemyn, kad lietus tavęs neužkluptų'". ⁴⁵Po valandėlės dangus apsiniaukė juodais debesimis, papūtė vėjas ir pradėjo smarkiai lyti. Ahabas, įlipęs į savo vežimą, nuvažiavo Jezrėelio link. ⁴⁶Bet VIEŠPATIES ranka nusileido ant Elijo. Prisijusęs drabužius prie juosmens, jis bėgo pirma Ahabo iki pat Jezrėelio.

19 Kelionė į Horebą ¹Kai Ahabas papasakojo Jezabelei visa, ką Elijas buvo padaręs ir kaip jis buvo išžudęs visus jos pranašus kalaviju, ²Jeza-

belė nusiuntė pasiuntinį pas Eliją, tardama: "Tai man tepadaro dievai ir dar teprideda, jeigu šiuo laiku rytoj nepadarysiu su tavo gyvastimi, kaip buvo padaryta su kiekvieno iš jų gyvastimi". ³Išsigandęs, gelbėdamas savo gyvybę, jis tučtuojau pabėgo. Pasiėkęs Judo Beer-Šebą, jis paliko ten savo tarną, ⁴o pats pakeliavo vieną dieną į dykumą. Priejęs kadagi, jis po juo atsisėdo ir šaukėsi mirties. "Gana! – jis šaukė, – nūn, VIEŠPATIE, imk mano gyvastį, nes aš nesu geresnis už savo protėvius".

⁵Elijas ten atsigulė po kadagiu ir užmigo. Staiga jį palietė angelas ir jam tarė: "Kelkis ir valgyk!" ⁶Jis apsižvalgė. Žiūri, prie galvos žaizdre keptas paplotis ir šo-tis vandens. ⁷VIEŠPATIES angelas atėjo antrą kartą ir, palietęs jį, tarė: "Kelkis ir valgyk, kitaip kelionė bus tau per sunki". ⁸*Atsikėlęs pavalgė ir atsigėrė. Tuo mai-stu pasistiprinęs, jis ėjo keturiasdešimt dienų ir keturiasdešimt naktų iki pat Dievo kalno Horebo. ⁹Ten, įlindęs į olą, joje praleido naktį.

Susitikimas su Dievu Tada VIEŠPATIES žodis atėjo jam, tardamas: "Ką čia veiki, Elijau?" ¹⁰Jis atsakė: "Aš degu uolumu VIEŠPAČIUI, Galybių Dievui, nes izraeliečiai atmetė tavo Sandorą, nuvertė tavo aukurus ir išžudė tavo pranašus kalaviju. Tik aš vienas likau, ir jie nori man gyvastį atimti".

¹¹"Išeik laukan, – jis pašaukė, – ir stovėk ant kalno prieš VIEŠPATĮ, nes VIEŠ-

18,40: ... juos nužudė: tuomet izraeliečiai, o vėliau ir įkvėptasis autorius grumtynės tarp Baalo ir Viešpaties laikė grumtynėmis tarp gyvenimo ir mirties.

18,41-46: ... Pakilk, valgyk ir gerk... reiškė: nutrauk pasninką, kurio buvo laikomasi apeigų metu. Sausros galas buvo ženklas, kad Jahvė, o ne Baalas, valdo dangų ir lemia izraeliečių likimą. *Jezrėel[is]* buvo antroji Ahabo sostinė. Elijas nubėgo maždaug 30 km didžiai džiaugdamasis pirma

Ahabo vežimo, skelbdamas visapusišką Jahvės – Sandoros Viešpaties – pergalę prieš Baal[us].

19,8-19: Vėta šiuos Dievo apsišaukimus Elijui palyginti su apsišaukimais Mozei (žr. Iš 19,1-23; 33,1-23; 34,5) ant to paties Horebo – Sinajaus – kalno. Nors įvairūs gamtos reiškiniai – vėjas, audra, žemės drebėjimas, ugnis (žr. Iš 19,18-19) – priverčia žmogų susimąstyti, išgyventi savo ribotumą ir kelti būties klausimus apie Dievo Artumą, jie nėra pats Dievo Artumas, tolygus *švelnios tylos*

PATS praeis". Pūtė didelis vėjas, jis buvo toks stiprus, kad skaldė kalnus ir trupino į gabalus uolas prieš VIEŠPATĮ, bet VIEŠPATIES nebuvo vėjyje. Po vėjo – žemės drebėjimas, bet VIEŠPATIES nebuvo žemės drebėjime. ¹²Po žemės drebėjimo – ugnis, bet VIEŠPATIES nebuvo ugnyje. O po ugnies – švelnios tylos balsas. ¹³Jį išgirdęs, Elisas apsigaubė veidą skraiste ir išėjęs atsistojo prie olos angos. Tada kreipėsi į jį balsas: "Ką čia veiki, Eliauj?" ¹⁴Jis atsakė: "Aš degu uolumu VIEŠPAČIUI, Galybių Dievui, nes izraeliečiai atmetė tavo Sendorą, nuvertė tavo aukurus ir išžudė tavo pranašus kalaviju. Tik aš vienas likau, ir jie trokšta man gyvastį atimti".

¹⁵VIEŠPATS jam tarė: "Grįžk keliu, kuriuo atėjai, į Damasko dykumą.* Ten nuėjęs, patepsi Hazaelį Aramo karaliumi. ¹⁶Patepk ir Nimšio sūnų Jehu'ą Izraelio karaliumi, o Šafato sūnų Elišą iš Abel-Meholos patepk pranašu savo vietoje. ¹⁷Kas tik pabėgs nuo Hazaelio kalavijo, tą Jehu'as užmuš, o kas tik pabėgs nuo Jehu'o kalavijo, tą Elišą užmuš. ¹⁸Aš paliksiu Izraelyje tik septynis tūkstančius* – visus tuos, kurių keliai nesiklaupė Baalui ir kurių lūpos jo nebučiavo".

Elišos pašaukimas ^{19*}Iš ten iškeliavęs, Elisas rado Šafato sūnų Elišą beariantį. Buvo ariama dvylika jungų jaučių, o jis buvo su dvyliktuoju. Elisas, eidamas

pro jį, užmetė jam savo skraistę. ²⁰Palikęs jaučius, jis bėgo paskui Eliją, sakydamas: "Prašau leisti man pabučiuoti tėvą ir motiną, tada aš paskui tave seksiu". – "Eik, grįžk! – atsakė Elisas, – argi aš tau ką padariau?" ²¹Eliša sugrįžo nuo jo ir, paėmęs jungą jaučių, juos papjovė. Naudodamas pakinktus kaip malkas, jis išvirė jų mėsą ir davė ją žmonėms valgyti. Tada jis viską paliko, sekė Eliją ir tapo jo tarnu.

20 Samarijos apgula ^{1*}Aramo karalius Ben-Hadadas sutelkė visą savo kariuomenę ir, lydimas trisdešimt dviejų karalių, drauge su raiteliais ir kovos vežimais atžygiavo į Samariją, ją užpuolė ir apgulė. ²Pas karalių Ahabą į miestą jis siuntė pasiuntinius ³jam pasakyti: "Taip kalbėjo Ben-Hadadas: 'Tavo sidabras ir tavo auksas yra mano, taip pat ir tavo gražiosios žmonos bei vaikai yra mano'". ⁴Izraelio karalius jam atsakė: "Mano viešpatie karaliau, yra kaip tu pasakei! Aš ir visa, ką aš turiu, tavo". ⁵Bet pasiuntiniai vėl atėjo, tardami: "Taip kalbėjo Ben-Hadadas: 'Aš siunčiau tau pasakyti, kad turi man atiduoti savo sidabrą ir auksą, savo žmonas ir vaikus. ⁶Vis dėlto aš pasiųsiu pas tave savo tarnus rytoj maždaug šiuo laiku, jie iškės tavo rūmus bei namus tavo dvarikių, paims visa, ką tu vertini, ir išneš'".

balsui, apreiškiančiam Dievo dvasiškumą. Pranašo Elijo užduotis buvo atkurti Sendorą ir atgavinti tikrą tikėjimą, todėl nenuostabu, kad jis sugrįžo prie Horebo – Sinajaus – kalno, kur Sendoras buvo apreikšta Mozei ir per jį izraeliečių tautai (žr. Iš 3,1-4,17; 33,18-34,9). Mozė ir Elisas pasirodė su Kristumi atsimainymo metu (žr. Mt 17,1-9; Mk 9,1-7; Lk 9,28-36).

19, 15: ... į Damasko dykumą: į nūdienę Sirijos dykumą.

19, 15-17: Pats Elisas įvykdė tik trečiąją jam pavestą užduotį, paskirdamas Elišą pranašu (žr. 19-21 eilutes). Elišai buvo pavesta atlikti pirmąją užduotį asmeniškai (žr. 2 Kar 8,7-19), o antrąją per

įgaliotinį (žr. 2 Kar 9,1-10).

19, 18: ... tik septynis tūkstančius: Pranašų knygose šie septyni tūkstančiai yra vadinami *teisioju likučiu*. Žr. Am 5,15; Iz 10,20; 11,11.

19, 19-21: Elijo veiksmas, savo skraistės užmetimas Elišai ant pečių, liudijo dievišką pašaukimą dalyvauti pranašiškoje užduotyje. O Elišos veiksmas, savo jaučių jungo sunaikinimas, liudijo jo skubų ir visapusišką atsidavimą pranašo užduočiai rūpintis Dievo garbe.

20, 1-6: Be abejo, karaliai šiame tekste, kaip dažnai Šventajame Rašte, buvo mažų nepriklausomų miestų su keletu sau pavaldžių gyvenviečių valdovai.

7 Tada Izraelio karalius sušaukė visus krašto seniūnus ir tarė: “Tik pagalvokite! Žiūrėkite patys, kaip tas žmogus nori mus pražudyti! Juk kai jis reikalavo iš manęs mano žmonių ir vaikų, mano sidabro ir mano aukso, aš neatsisakiau”.⁸ Visi seniūnai ir žmonės jam sakė: “Neklausyk ir nesutik!”⁹ Ben-Hadado pasiuntiniams tad jis tarė: “Pasakykite mano viešpačiui karaliui: ‘Visa, ko tu iš pradžių reikalavai iš savo tarno, aš padarysiu. Bet šio dalyko padaryti negaliu’”. Pasiuntiniai išėjo ir tai jam pranešė.¹⁰ Tada Ben-Hadadas pasiuntė šį žodį: “Tai tepadaro man dievai ir dar teprideda, jei pakaks Samarijoje dulkių kiekvienam mano vyrų bent po saują pasiimti”. – ¹¹*“Pasakykite jam, – atsakė Izraelio karalius, – tenesigiria žmogus, kuris kalaviją dar tik juosiasi, kaip tas, kuris nusijuosia”.¹² Ben-Hadadas su kitais karaliais gerė palapinėse, kai išgirdo šį atsakymą. “Pasiruoškite pulti!” – jis įsakė savo vyrams. Jie pasiruošė pulti miestą.

Izraelio pergale¹³ Tada vienas pranašų, priėjęs prie Izraelio karaliaus Ahabo, tarė: “Taip kalbėjo VIEŠPATS: Ar matei šią didelę kariuomenę? Štai šiandien aš ją atiduosiu į tavo rankas ir tu žinosi, kad aš esu VIEŠPATS”.¹⁴ Ahabas klausė: “Per ką tai įvyks?” Pranašas atsakė: “Taip kalbėjo VIEŠPATS: ‘Per sričių valdytojų apsaugos vaikus’”. Ahabas klausė: “Kas pradės mūšį?” – “Tu”, – atsakė pranašas.

15 Tada Ahabas surinko sričių valdytojų apsaugos vaikus, – jų buvo du šimtai trisdešimt du. O po jų apžiūrėjo visus izraeliečius, – septynis tūkstančius.

16 Jie išėjo vidudienį, o tuo tarpu Ben-Hadadas buvo visiškai pasigėręs palapinėje, jis ir trisdešimt du karaliai, jo

sąjungininkai.¹⁷ Sričių valdytojų apsaugos vaikinai išėjo pirmieji. Ben-Hadadas buvo išsiuntęs žvalgus, jie jam pranešė: “Keltas vyrų išėjo iš Samarijos”.¹⁸ Jis tarė: “Jei jie išėjo taikingai pasiduoti, juos gyvus paimkite; jei jie išėjo kovoti, vis tiek juos gyvus paimkite”.

19 Bet jie, sričių valdytojų vaikinai ir paskui juos sekusi kariuomenė, jau buvo išžygiavę iš miesto²⁰ ir kiekvienas guldė savo priešą. Aramėjai bėgo, o Izraelis juos vijosi. Ir Aramo karalius Ben-Hadadas pabėgo raitas kartu su kitais raiteliais.²¹ Išžygiavęs Izraelio karalius puolė arklius bei kovos vežimus ir ištiko aramėjus dideliu pralaimėjimu.

22 Tada pranašas, priėjęs prie Izraelio karaliaus, jam tarė: “Eik, stiprink savo pajėgas ir gerai apsvarstyk, ką turi daryti, nes pavasarį Aramo karalius atžygiuos prieš tave”.

23 O Aramo karaliaus dvariškiai jam kalbėjo: “Jų Dievas yra kalnų Dievas. Užtat jie ir buvo už mus stipresni. Bet jei kovosime su jais lygumoje, mes tikriausiai būsim stipresni už juos.”²⁴ Be to, štai ką turi daryti: atstatyk karalius ir jų vietoje paskirk valdytojus.*²⁵ Sutelk sau tokio pat dydžio kariuomenę, kokią praradai, arklių vietoj arklio, kovos vežimą vietoj kovos vežimo. Tada kovosime su jais lygumoje ir tikriausiai mes būsim už juos stipresni”. Jis priėmė jų patarimą ir taip padarė.

Pergalė prie Afeko²⁶ Pavasarį Ben-Hadadas sutelkė aramėjus ir atžygiavo į Afeką kovoti su Izraeliu.²⁷ Ir izraeliečiai buvo pašaukti prie ginklų, aprūpinti maistu ir išėjo į mūšį su jais. Pasistatę stovyklą priešais aramėjus, izraeliečiai at-

20,11: Ahabas cituoja patarlę, kad nederą prieš mūšį girtis pergale, nes dar nėra aišku, kas laimės mūšį.

20,24: ... *paskirk valdytojus*: patyrusius kariškius.

rodė tarsi dvi ožkų kaimenės, o tuo tarpu aramėjai užtvindė visą kraštą. ²⁸Tada Dievo vyras, priėjęs prie Izraelio karaliaus, tarė: „Taip kalbėjo VIEŠPATS: kadangi aramėjai sakė: ‘VIEŠPATS yra kalnų Dievas, bet ne lygumų Dievas’, – todėl aš atiduosiu šią visą kariuomenę tau į rankas, ir tu žinosi, kad aš esu VIEŠPATS”.

29 Jie buvo stovyklose vieni priešais kitus septynias dienas. Septintą dieną prasidėjo mūšis. Vieną dieną izraeliečiai užmušė šimtą tūkstančių aramėjų pės-tininkų. ³⁰Visi kiti subėgo į Afeko miestą, kurio siena užgriuvo ant dvidešimt septynių tūkstančių išlikusių vyrų.

Ir Ben-Hadadas pabėgo ir pasislėpė mieste. ³¹Jo tarnai jam kalbėjo: „Štai mes girdėjome, kad Izraelio namų karaliai yra gailestingi karaliai. Prašom leisti mums užsidėti ant strėnų ašutinę bei virvę apie galvas ir pasiduoti Izraelio karaliui. Galbūt jis pasigailės tavo gyvasties”. ³²Jie tad, apsijuosę strėnas ašutine ir apvynioję galvas virve, išėjo pas Izraelio karalių ir tarė: „Tavo tarnas Ben-Hadadas sako: ‘Prašau pasigailėti mano gyvasties’”. O jis atsakė: „Ar jis dar gyvas? Jis yra mano brolis”. ³³Laikydami tai geru ženklu, vyrai skubiai pasigavo jo žodį, tardami: „Taip, Ben-Hadadas yra tavo brolis”. – „Eikite ir jį atveskite”, – paliepė jis. Ben-Hadadas tad išėjo pas jį, ir jis pasisodino jį į savo vežimą. ³⁴Ben-Hadadas jam tarė: „Aš sugrąžinsiu miestus, kuriuos mano tėvas paėmė iš tavo tėvo, o tu gali įkurti sau turgavietes Damaskė, kaip mano tėvas darė Samarijoje”. – „Aš savo ruožtu, – atsakė Ahabas, – su tokia sandora paleisiu

tave namo”. Jis tad sudarė su juo sandorą ir jį paleido.

Pranašas pasmerkia Ahabo poelgi

³⁵Vienas vyras, pranašų mokinys, VIEŠPAČIUI įsakius, tarė savo bičiuliui: „Eikš, suduok man!” Bet tas vyras atsakė jį užgauti. ³⁶Jis tarė jam: „Kadangi tu VIEŠPATIES žodžio nepaklausei, štai tad, kai tik nuo manęs pasitrauksi, sudraskys tave liūtas”. Ir, jam nuėjus, pasitiko jį liūtas ir jį sudraskė. ³⁷Tada jis, sutikęs kitą vyrą, tarė: „Eikš, suduok man!” Tas vyras sudavė jam smūgį ir jį sužeidė. ³⁸Dabar pranašas nuėjo ir, prisidengęs tvarsčiu akis, laukė palei kelią karaliaus. ³⁹Karaliui praeinant, jis šaukė karaliui ir sakė: „Tavo tarnas pateko į mūšio sūkurį. Ūmai vienas kareivis atvedė pas mane vyrą ir tarė: ‘Saugok šį vyrą! Jeigu jis dingtų be žinios, tavo gyvybė bus už jo gyvybę arba turėsi užmokėti sidabrinį talentą’”. ⁴⁰Tavo tarnui esant užsiėmusiam šiuo bei tuo, jis pradingo”. Izraelio karalius jam atsakė: „Tu turi savo nuosprendį. Tu pats nusprendei”. ⁴¹Tada jis skubiai nusiėmė tvars-tį sau nuo akių. Izraelio karalius atpažino jį kaip vieną iš pranašų. ⁴²Jis jam tarė: „Taip kalbėjo VIEŠPATS: ‘Kadangi tu išlaisvinai žmogų, kurį aš paskyriau sunaikinti,* todėl tavo gyvybė bus už jo gyvybę ir tavo tauta už jo tautą’”. ⁴³Izraelio karalius, prislėgtas ir niūrus, leidosi namų link ir parvyko į Samariją.

21 Nabotas atsisako parduoti vynuogyną

^{1*}Nuo to praėjo šiek tiek laiko. Kadangi Nabotas Jezreėlie-tis turėjo vynuogyną Jezreėlyje, šalia Samarijos karaliaus Ahabo rūmų, ²Ahabas

20,39: ... *sidabrinį talentą*: maždaug 34,2 kg – tomis dienomis milžiniška bauda.

20,42: ... *aš paskyriau sunaikinti*: religinis semitinių tautų karybos veiksmas. Žr. Joz 6,17; 1 Sam 15,3.

21,1-4: Nabotas negalėjo atsisakyti savo protėvių

paveldo, nes tikėjimo kraitis – teisėtvara ir religiniai papročiai – reikalavo, kad protėvių paveldas amžinai liktų šeimos nuosavybė (žr. Kun 25,10. 13-17.23-24.34). Ahabas buvo *prislėgtas ir niūrus*, nes žinojo, kad, remiantis teisėtvara ir religiniais papročiais, Nabotas buvo teisus.

kalbėjo Nabotui: “Duok man savo vynuogyną, kad galėčiau turėti sau daržą, nes jis yra kaip tik šalia mano rūmų. Už jį tau duosiu geresnį vynuogyną arba, jeigu tau patinka, sumokėsiu jo kainą pinigais”. ³Bet Nabotas Ahabui atsakė: “Sau-gok Dieve! VIEŠPATS draudžia man duoti tau protėvių paveldą”. ⁴Ahabas parėjo namo prislėgtas ir niūrus dėl atsakymo, kurį jam buvo davęs Nabotas Jezreėlietis: “Aš neatiduosiu tau, ką esu paveldėjęs iš savo tėvų”. Atsigulęs į savo lovą, nugrėžė veidą į sieną ir nieko nevalgė.

Ahabas ir Jezabelė ⁵*Jo žmona Jezabelė atėjo pas jį ir klausė: “Kodėl esi taip prislėgtas, kad net valgyti nenori?” ⁶Jis tad jai papasakojo: “Kadangi aš kalbėjau su Nabotu Jezreėliečiu ir jam sakiau: ‘Par-duok man savo vynuogyną už pinigus, arba, jeigu tau patinka, duosiu tau už jį kitą vynuogyną’, – bet jis atsakė: ‘Aš savo vynuogyno tau neduosiu!’” ⁷Jo žmona Jezabelė jam tarė: “Nūn yra tau metas pasirodyti Izraelio karaliumi. Kelkis, ko nors pavalgyk ir būk linksmas. Aš tau duosiu Naboto Jezreėliečio vynuogyną”.

Nabotas nužudomas ⁸*Parašiusi laiškus Ahabo vardu, juos užantspaudavo jo žiedu ir pasiuntė seniūnams bei didikams, gyvenantiems su Nabotu jo mieste. ⁹Laiškuose ji rašė: “Paskelbkite pasninką ir pasodinkite Nabotą pirmoje sueigos vietoje. ¹⁰Priešais jį pasodinkite du vyrus –

niekšus, tepaliudija jie prieš jį, tardami: ‘Tu keikei Dievą ir karalių’. Tada išveskite jį ir užmuškite akmenimis”. ¹¹Miesto vyrai – seniūnai ir didikai, gyvenantieji mieste – darė, kaip Jezabelė buvo jiems nurodžiusi. ¹²Jie paskelbė pasninką ir pasodino Nabotą pirmoje sueigos vietoje. ¹³Tada atėjo tie du niekšai ir atsisėdo priešais jį. Nieksai žmonių akivaizdoje paliudijo prieš Nabotą, tardami: “Nabotas keikė Dievą ir karalių”. Nabotas tad buvo išvestas už miesto ir užmuštas akmenimis. ¹⁴Tada jie pasiuntė žodį Jezabelei: “Nabotas buvo užmuštas akmenimis. Jis mirė”.

¹⁵Vos išgirdusi, kad Nabotas buvo užmuštas akmenimis ir yra miręs, Jezabelė tarė Ahabui: “Nueik ir pasiimk sau Naboto Jezreėliečio vynuogyną, kurį jis atsisakė parduoti tau už pinigus, nes Naboto nebėra gyvo. Jis mirė”. ¹⁶Vos sužinojęs, kad Nabotas yra miręs, Ahabas nuėjo pasiimti Naboto Jezreėliečio vynuogyno.

Elisas paskelbia Dievo nuosprendį ¹⁷Tada VIEŠPATIES žodis atėjo Elijui, tardamas: ¹⁸“Nueik pasitikti Izraelio karaliaus Ahabo, viešpataujančio Samarijoje. Štai jis Naboto vynuogyne, į kurį yra atėjęs jo pasiimti. ¹⁹*Jam sakysi: ‘Taip kalbėjo VIEŠPATS: užmušei ir dabar pasisavi-ni!’ Jam pasakysi: ‘Taip kalbėjo VIEŠPATS: toje vietoje, kurioje šunys laižė Naboto kraują, šunys laižys ir tavo kraują’”.

²⁰* Ahabas Elijui tarė: “Mane suradai,

21,5-7: Jezabelė nejautė jokios pagarbos Izraelio tikėjimo kraičiui.

21,8-14: Pasninkas būdavo iškilmingos sueigos dalis, kai reikėdavo svarstyti rimtą, tikėjimo bendriją liečiantį reikalą (žr. Ts 20,26; 1 Sam 7,6; 14,24). *Sodinti Nabotą pirmoje sueigos vietoje* turbūt reiškia, kad jis turėjo sueigai vadovauti. Apie du liudytojus ir užmušimo akmenimis bausmę žr. Įst 17,5-6; 19,15. *Nabotas keikė Dievą ir karalių*, plg. Iš 22,28; Kun 24,10-16.

21,19: Ahabo atsakymas į šį Dievo nuosprendį yra aprašytas 27-ojoje eilutėje, o nuosprendžio pa-

dariniai 28-29 eilutėse ir 2 Kar 9,21-26 skaitinyje. 21,20-26: Šiose eilutėse įkvėptasis Karalių knygų redaktorius iš Judo karalystės vietoj paruošiančių Elijo žodžių, esančių 19-ojoje eilutėje, duoda išsamią ir galutinę ištarmę visai Ahabo šeimai tais pačiais žodžiais, kaip ir Jeroboamo (žr. 1 Kar 14,9-11) ir Baasos (žr. 1 Kar 16,2-4) šeimoms. Ši ištarmė atspindi vėlesnį teologinį Izraelio karalių vertinimą. Jo tiesiogiai nesąlygoja nusikaltimas Nabotui, bet Ahabo ir Jezabelės stabų garbinimas. Elijo ištarmės įvykdymas yra aprašomas 2 Kar 9,36-37.

mano priešė?” – “Taip, aš suradau tave, – jis atsakė, – kadangi esi pasidavęs daryti, kas nedora VIEŠPATIES akyse, ²¹tikėk manimi, užtrauksiu tau nelaimę. Nusikratysiu tavimi, Izraelyje atkirsiu nuo Ahabo vyriškius – vergus ir laisvuosius. ²²Pasielgsiu su tavo namais, kaip pasielgiau su Nebato sūnaus Jeroboamo namais ir Ahijo sūnaus Baašos namais dėl to, kad pykdei mane, vesdamas Izraelį į nuodėmę. ²³VIEŠPATIS kalbėjo taip pat ir apie Jezabelę: ‘Šu-nys ės Jezabelę Jezreelio lauke’. ²⁴Kas tik iš Ahabo mirs mieste, tą šunys suės, o kas tik iš jo šeimos mirs atvirame lauke, tą padangių paukščiai suris”.

25 {Iš tikrųjų, niekad nebuvo kito tokio kaip Ahabas, kuris būtų buvęs taip pasidavęs daryti, kas nedora VIEŠPATIES akyse, savo žmonos Jezabelės skatinamas. ²⁶Jis elgėsi pasibjaurėtina, eidamas pas-kui stabus, kaip buvo darę amoriečiai, kuriuos Dievas išvarė prieš izraeliečius.}

Ahabas daro atgailą ²⁷Išgirdęs šiuos žodžius, Ahabas persiplėšė sau drabužius ir apsilvilkęs ašutine ant nuogo kūno. Jis pasninkavo, miegojo apsilvilkęs ašutine ir vaikštinėjo prisilėgęs. ²⁸Tada VIEŠPATIES žodis atėjo Elijui Tišbiečiui: “Ar matei, kaip Ahabas nusižemino prieš mane? Kadangi jis nusižemino prieš mane, aš neužtrauksiu nelaimės jo dienomis. Ant jo namų užtrauksiu nelaimę jo sūnaus dienomis”.

22 Žygis prieš Ramot-Gileadą ^{1*}Treji metai praėjo be karo tarp Aramo ir Izraelio. ²Bet trečiais metais Judo karalius Jehošafatas atvyko pas Iz-

raelio karalių. ³Izraelio karalius tarė savo dvariškiams: “Argi jūs nežinote, kad Ramot-Gileadas mums priklauso, o tačiau mes nieko nedarome, kad jį atsiimtume iš Aramo karaliaus rankos”. ⁴Jis klausė Jehošafato: “Ar žygiuosi su manimi į mūšį prie Ramot-Gileado?” – “Aš darysiu, ką tu darysi, – atsakė Jehošafatas, – mano kareiviai yra tavo kareiviai, mano arkliai yra tavo arkliai”.

Netikri pranašai žada pergalę

^{5*}Bet Jehošafatas dar paprašė Izraelio karalių: “Pirma prašyčiau atsiklausti VIEŠPATIES žodžio”. ⁶Tada Izraelio karalius, surinkęs pranašus, apie keturis šimtus vyrų, jiems tarė: “Ar man žygiuoti į mūšį prieš Ramot-Gileadą, ar susilaikyti?” – “Žygiuok, – jie atsakė, – nes VIEŠPATIS atiduos jį karaliui į rankas”. ⁷Bet Jehošafatas paklausė: “Ar nėra čia jokio kito pranašo, kurio galėtume atsiklausti?” ⁸Izraelio karalius Jehošafatui atsakė: “Dar yra vienas, per kurį mes galėtume atsiklausti VIEŠPATIES, – Imlos sūnus Mikajas, bet aš jo nenkenčiu, nes jis nepranašauja man niekad gero, vien tik nelaimę”. – “Tenekalba taip karalius”, – tarė Jehošafatas. ⁹Tada Izraelio karalius pasišaukė vieną pareigūną ir jam įsakė: “Tučtuojau atvesk Imlos sūnų Mikają”.

¹⁰ Izraelio karalius ir Judo karalius Jehošafatas sėdėjo kiekvienas savo soste, apsirengę karališkais drabužiais, klojimo aikštėje prie įėjimo į Samarijos vartus, o visi pranašai pranašavo jų akivaizdoje. ¹¹Chenaanos sūnus Zedekijas pasidarė sau geležinius ragus ir tarė: “Taip kalbėjo

22,1-4: Trejų taikos metų laikotarpiu Aramas – Sirija – ir Izraelis buvo sudarę karinę sąjungą ir sėkmingai kovojo drauge su kitais sąjungininkais prieš Asiriją prie Karkaro (853 m. prieš Kristų). Abi karalystės išliko nepriklausomos. Dabar Ahabas sudarė sąjungą su Judo karaliumi Jehošafatu,

duodamas dukterį Ataliją žmona Judo karaliaus sūnui (žr. 2 Kar 8,18,26), nes buvo susipykęs su Aramo karaliumi dėl Ramot-Gileado miesto (žr. 1 Kar 4,13; Įst 4,43).

22,5-12: Reikalas pasiklausti savo dievo, ar eiti į karą, buvo plačiai jaučiamas senovėje (žr. 1 Sam 23,2).

VIEŠPATS: 'Su jais badysi aramėjus, kol jie bus sunaikinti'.¹² Visi pranašai pranašavo panašiai ir sakė: "Žygiuok prieš Ramot-Gileadą, ir tebūna tavo žygis sėkmingas! VIEŠPATS atiduos jį karaliui į rankas!"

Pranašas Mikajas pranašauja pralaimėjimą¹³ Pasiuntinys, kuris buvo nuėjęs pašaukti Mikajo, jam kalbėjo: "Štai pranašų žodžiai yra vieningai palankūs karaliui. Tebūna tavo žodis panašus į jų visų žodį. Kalbėk palankiai!" –¹⁴ "Kaip gyvas VIEŠPATS, – atsakė Mikajas, – kalbėsiu tik tai, ką VIEŠPATS man sako".

15 Jam atėjus pas karalių, karalius paklausė: "Mikajau, ar žygiuosime prieš Ramot-Gileadą į mūsų, ar susilaikysime?" – "Žygiuok, ir tebūna tavo žygis sėkmingas, – jis atsakė, – VIEŠPATS atiduos jį karaliui į rankas".¹⁶ Bet karalius jam tarė: "Kiek kartų turiu tave prisaikdinti, kad sakytum man tiesą VIEŠPATIES vardu?"¹⁷ Tada Mikajas tarė:

"Aš mačiau visą Izraelį,
išblaškytą kalnuose, kaip avis be
piemens.

O VIEŠPATS kalbėjo: 'Jie neturi
šeimininko;
teeina kiekvienas į savo namus
ramybėje'".

18 "Argi aš tau nesakiau, – tarė Izraelio karalius Jehošafatui, – kad jis nepranašaus apie mane nieko palankaus, bet tik nelaimę?"

19* Mikajas tęsė: "Todėl klausykis VIEŠPATIES žodžio: aš mačiau VIEŠPATĮ, sėdintį savo soste, visai dangaus galybei stovint šalia jo dešinėje ir kairėje.²⁰ VIEŠPATS paklausė: 'Kas sugundys Ahabą žygiuoti ir žūti prie Ramot-Gileado?' Tada

vienas kalbėjo vienaip, o kitas kitaip,²¹ kol priėjo viena dvasia ir, atsistojusi prieš VIEŠPATĮ, tarė: 'Aš jį sugundysiu'. –²² 'Kaip?' – paklausė VIEŠPATS. Ji atsakė: 'Išeisiu ir būsiu melagė dvasia visų jo pranašų burnoje'. Tada VIEŠPATS tarė: 'Tu jį suviliosi, ir tau pasiseks. Išeik ir padaryk!' ²³Taigi štai VIEŠPATS įdėjo melagė dvasią į šių visų tavo pranašų lūpas, nes iš tikrųjų VIEŠPATS kalbėjo tau apie nelaimę".

24 Paskui Chenaanos sūnus, priėjęs prie Mikajo, davė jam į žandą ir tarė: "Kuriuo keliu VIEŠPATIES dvasia perėjo iš manęs su tavimi kalbėti?"²⁵ Mikajas atsakė: "Sužinosi tą dieną, kai bandysi pasislėpti, eidamas iš kambario į kambarį".²⁶ Tada Izraelio karalius įsakė: "Imkite Mikają ir perduokite jį miesto valdytojui Amonui ir karaliaus sūnui Joašui.²⁷ Sakykite: 'Taip kalbėjo karalius: uždarykite šį vyrioką į kalėjimą ir maitinkite jį tik duona ir vandeniu, kol aš ramybėje* sugrįšiu'".²⁸ Mikajas tarė: "Jeigu ramybėje* sugrįši, VIEŠPATS nekalbėjo per mane". Ir jis pridūrė: "Klausykitės jį, visos tautos!"...

Ahabas žūva prie Ramot-Gileado

²⁹Izraelio karalius ir Judo karalius Jehošafatas tad nužygiavo į Ramot-Gileadą.³⁰* Jehošafatui Izraelio karalius tarė: "Eidamas į mūsų, aš būsiu persirengęs, bet tu vilkėk savo drabužiais". Taigi Izraelio karalius persirengė ir išėjo į mūsų.³¹ O Aramo karalius buvo įsakęs trisdešimt dviem savo kovos vežimų vadams: "Nekovokite nė su vienu menku ar stipriu, bet tiktai su Izraelio karaliumi".³² Pamatę Jehošafatą, kovos vežimų vadai sau tarė:

22,19-23: Šis epizodas danguje yra unikumas ankstyvosiose Šventojo Rašto knygose. *Melagė dvasia* priklauso nuo Viešpaties. Plg. su *piktąja dvasia* 1 Sam 16,14 skaitinyje ir su šėtonu Zch

3,1-2; Job 1-2 skaitiniuose.

22,27-28: ... *ramybėje*: pergalingai arba saugiai.
22,30: Ahabo persirengimas atspindi jo baimę, kad Mikajo žodis gali būti tikrai žodis iš Dievo.

“Tai tikrai yra Izraelio karalius”. Jie tad pasisuko su juo kovoti. Bet Jehošafatui surikus savo kovos šūkį, ³³kovos vežimų vadai pamatė, kad jis nėra Izraelio karalius, ir liovėsi jį persekioti. ³⁴Tačiau vienas vyras įtempė iš akies savo lanką ir paraiškė netyčiomis į Izraelio karalių tarp šarvų sandūrų. Jis tad savo vežėjui tarė: “Suk atgal ir išvežk mane iš mūšio, nes esu sužeistas”. ³⁵Mūšis siautė visą dieną, o karalius stovėjo paremtas kovos vežime, atgręžtas į aramėjus. Kraujas iš žaizdos tekėjo į kovos vežimo įdubą; vakarop jis numirė. ³⁶Saulei leidžiantis nuskambėjo stovykloje: “Kiekvienas į savo miestą! Kiekvienas į savo kraštą!”

³⁷Karalius mirė ir buvo parvežtas į Samariją; karalius buvo palaidotas Samarijoje. ³⁸Kovos vežimas buvo nuplautas prie Samarijos tvenkinio; šunys laižė jo kraują ir kekšės plovėsi,* pagal žodį, kurį buvo ištaręs VIEŠPATS.

³⁹Kiti Ahabo darbai – visa, ką jis darė: pastatyti dramblio kaulo rūmai* ir visi miestai, kuriuos jis įkūrė, – argi nėra aprašyti Izraelio karalių Metraščių knygoje? ⁴⁰Ahabas užmigo su savo protėviais, ir jo sūnus Ahazijas tapo karaliumi jo vietoje.

Jehošafato karaliavimas Judo karalystėje

⁴¹Asos sūnus Jehošafatas tapo Judo karaliumi ketvirtaisiais Izraelio karaliaus Ahabo metais. ⁴²Jehošafatas buvo trisdešimt penkerių metų, kai pradėjo karaliauti, ir karaliavo Jeruzalėje dvidešimt penkerius metus. Jo motinos vardas buvo

Azuba, Šilchio duktė. ⁴³Viskuo jis artimai sekė savo tėvo pėdomis ir nuo jų nenukrypo, darydamas, kas dora VIEŠPATIES akyse. ⁴⁴Tačiau aukštumų alkai nebuvo išnaikinti; žmonės vis dar aukodavo atnašas ir atnašaudavo smilkalus aukštumų alkuose. ⁴⁵Be to, sudarė taiką su Izraelio karaliumi.

⁴⁶O kiti Jehošafato darbai, jo parodyta drąsa ir kaip jis kariavo, – argi nėra aprašyti Judo karalių Metraščių knygoje? ⁴⁷Jis išnaikino liekanas šventovių kekšių, kurie dar buvo užsilikę krašte jo tėvo Asos dienomis.

⁴⁸* Edome nebuvo karaliaus, bet laikinas valdytojas. ⁴⁹Jehošafatas pastatė Taršišo laivų plaukti į Ofyrą aukso, bet jie neplaukė, nes laivai buvo sunaikinti Ezion-Geberyje. ⁵⁰Ahabo sūnus Ahazijas pasiūlė Jehošafatui: “Teplaukia laivuose mano tarnai drauge su tavo tarnais”, – bet Jehošafatas nesutiko. ⁵¹Jehošafatas užmigo su savo protėviais ir buvo palaidotas su savo protėviais jo tėvo Dovydo mieste, o jo sūnus Jehoramas tapo karaliumi jo vietoje.

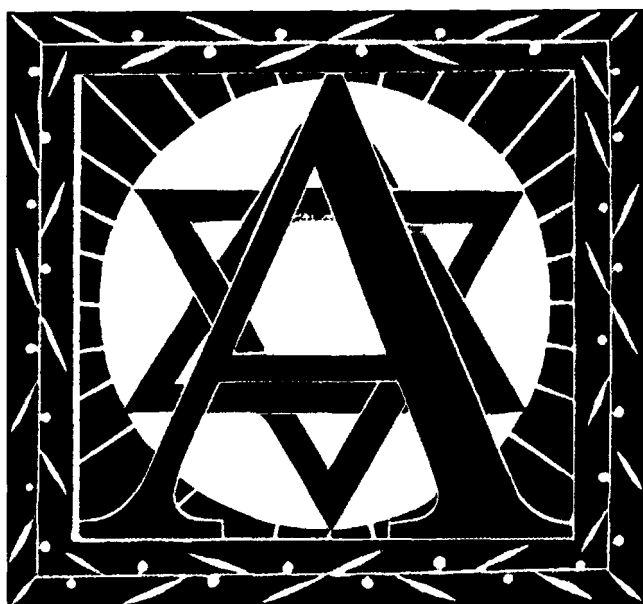
Izraelio karalius Ahazijas ⁵²Ahabo sūnus Ahazijas tapo Izraelio karaliumi Samarijoje septynioliktaisiais Judo karaliaus Jehošafato metais ir karaliavo Izraelyje dvejus metus. ⁵³Jis darė, kas buvo nedora VIEŠPATIES akyse, ėjo savo tėvo bei motinos pėdomis ir pėdomis Nebato sūnaus Jeroboamo, įtraukusio Izraelį į nuodėmę. ⁵⁴Jis tarnavo Baalui ir jį garbino; jis pykdė VIEŠPATĮ, Izraelio Dievą, lygiai kaip buvo daręs jo tėvas.

22,38: ... *kekšės plovėsi*: Baalo religija reiškėsi lytinėmis apeigomis. Kekšiai ir kekšės buvo aukštumų alkuose.

22,39: ... *dramblio kaulo rūmai*: karaliaus rūmai Samarijoje, išpuosti dramblio kaulu, įstatyti į išraižytą baldų paviršių. Tai nūdien liudija ar-

cheologinės iškaskenos. Žr. 1 Kar 10,22; Am 3,15; 6,4; Ps 45,8.

22,48-50: Jehošafatas valdė Edomą. Norėdamas pamėgdžioti Saliomono prekybą, jis statė Taršišo laivus, t.y. laivus, tinkamus tolimoms kelionėms per jūras.

ANTROJI
KARALIŲ KNYGA

D. IZRAELIO IR JUDO KARALYSTĖS

1 Ahazijas teiraujasi Baal-Zebubo ¹Ahabui mirus, Moabas suki-
lo prieš Izraelį. ²Ahazijas nukrito pro tu-
rėklus nuo savo rūmų viršutinio aukšto
Samarijoje ir susižeidė. Jis tad išsiuntė
pasiuntinius, duodamas jiems nurody-
mus: “Nueikite pas Ekrono dievą Baal-
Zebubą* pasiteirauti, ar aš išgysiu iš šios
negalios”. ³O VIEŠPATIES angelas Elijui
Tišbiečiui kalbėjo: “Eik ir, pasitikęs Sama-
rijos karaliaus pasiuntinius, jiems sakyk:
“Nejaugi nėra Dievo Izraelyje, kad einate
teirautis Ekrono dievo Baal-Zebubo?
⁴Todėl taip VIEŠPATS kalbėjo: ‘Iš lovos, į
kurią atsigulei, neišlipsi, bet turėsi mirti’”.
Tai pasakęs, Elijas nuėjo.

⁵Pasiuntiniams sugrįžus, Ahazijas
klausė: “Kodėl grįžote?” ⁶Šie jam atsakė:
“Mus pasitiko vienas vyras ir mums tarė:
‘Grįžkite pas karalių, kuris jus išsiuntė, ir
jam pasakykite: – Taip kalbėjo VIEŠPATS:
nejaugi nėra Dievo Izraelyje, kad tu turi
siųsti žmones teirautis Ekrono dievo Baal-
Zebubo? Užtat iš lovos, į kurią atsigulei,
tu neišlipsi, bet turėsi mirti’”. ⁷“Kaip at-
rodė, – klausė jų, – tas vyras, kuris atėjo
jūsų pasitikti ir visa tai jums pasakė?” –
⁸“Apsivilkęs gauruotu drabužiu* ir apsi-
juosęs odiniu diržu”, – jie atsakė. Jis ištare:
“Tai Elijas Tišbietis”.

⁹Tada karalius pasiuntė pas jį penkias-
dešimtininką su jo penkiasdešimtimi vy-
rų. Penkiasdešimtininkas užkopė pas Eli-
ją, sėdintį ant kalvos viršūnės, ir jam tarė:
“O Dievo vyre, karalius įsako: ‘Nulipk!’”
¹⁰*Elijas penkiasdešimtininkui atsakė:
“Jeigu aš esu Dievo vyras, tenužengia ug-
nis iš dangaus ir tesuryja tave ir tavo pen-
kiasdešimtį”. Ugnis nužengė iš dangaus ir
surijo jį drauge su jo penkiasdešimtimi.
¹¹Karalius pasiuntė pas jį kitą penkiasde-
šimtininką su jo penkiasdešimtimi vy-
rų. Užkopęs pas jį, kreipėsi: “O Dievo vy-
re, taip kalbėjo karalius: ‘Tuojau pat nu-
lipk!’” ¹²*Elijas jam atsakė: “Jeigu aš esu
Dievo vyras, tenužengia ugnis iš dangaus,
tesuryja tave ir tavo penkiasdešimtį”. Ug-
nis nužengė iš dangaus ir surijo jį drauge
su jo penkiasdešimtimi.

Karaliaus mirtis ¹³Tada karalius pa-
siuntė trečią penkiasdešimtininką su jo
penkiasdešimtimi. Trečiasis penkiasde-
šimtininkas užkopė ir priėjęs puolė ant
kelių prieš Eliją. “O Dievo vyre, – tarė, –
tebūna brangi tavo akyse mano gyvastis
ir gyvastis šių penkiasdešimties tavo tar-
nų. ¹⁴Štai ugnis nužengė iš dangaus ir
prarijo anuos du pirmuosius penkiasde-
šimtininkus su jų vyrais. Nūn maldauju
tavęs, tebūna brangi tavo akyse mano gy-
vastis”. ¹⁵Tada VIEŠPATIES angelas tarė
Elijui: “Lipk žemyn su juo. Jo nebijok”.
Elijas tad atsikėlė ir nulipo su juo žemyn

1,2: ... *Baal-Zebubą*: izraeliečiai filistinų dievą Baal-Zebul{ą}, t.y. Prinčą Baalą, pajuokda-
mi vadino Baal-Zebub{u}, t.y. Musių Baalu. Tai
liudija ir Naujasis Testamentas Mt 10,25 ir Lk 11,15
tekste. Ilgainiui Baal-Zebub{as} buvo susietas su
aramėjišku žodžiu *Baaldebaba*, kuris reiškė *priešą*,
suteikiant senam filistinų dievo vardui *velnio*,
arba *šėtono*, reikšmę.

1,8: *Apsivilkęs gauruotu drabužiu...*: gau-
ruotas drabužis buvo atsiskyrėlio ir pranašo žen-
klas. Jonas Krikštytojas vilkėjo tokiu drabužiu. Žr.

Mt 3,4; Mk 1,6.

1,10.12: *Jeigu aš esu Dievo vyras, tenužengia
ugnis iš dangaus {t.y. iš Dievo}...*: hebrajų kalba
Dievo vyras – iš *’Elohim* ir *ugnis iš dangaus {t.y.
iš Dievo}* – *eš min hašamajim* panašiu skambesiu
sudaro žodžių žaismą. Pasakojimu buvo norima
išskelti pranašo orumą ir galybę Dievo, kuriam tar-
navo pranašas. Gailestingumas, Dievo rodomas ir
nedorėliams, aprašomas Išm 11,17-12,22 skaitiny-
je. Pranašas Elijas žinojo apie Dievo gailestingumą.
Žr. 1 Kar 21,28-29.

pas karalių. ¹⁶Jam tarė: “Taip kalbėjo VIEŠPATS: ‘Kadangi tu siuntei teirautis pasiuntinius Ekrono dievo Baal-Zebubo, lyg nebūtų Dievo Izraelyje, todėl iš lovos, į kurią atsigulei, neišlipsi, bet turėsi mirti’”. Ahazijas mirė pagal Dievo žodį, ištartą per Eliją. ¹⁷{Jo brolis} Jehoramas* tapo karaliumi jo vietoje antraisiais Judo karaliaus Jehoramo, Jehošafato sūnaus, metais, nes Ahazijas neturėjo sūnaus. ¹⁸O kiti Ahazijo darbai argi nėra aprašyti Izraelio karalių Metraščių knygoje?

2 Elijas ir Eliša ¹Kai VIEŠPATS ruošėsi paimti Eliją viesulu į dangų, Elijas ir Eliša ėjo iš Gilgalo.* ²Elijas tarė Elišai: “Prašyčiau pasilikti čia, nes VIEŠPATS mane pasiuntė eiti iki pat Bet-Elio”. – “Kaip gyvas VIEŠPATS ir kaip gyvas esi tu, – atsakė Eliša, – nuo tavęs nesiliksiu”. Jiedu tad atėjo į Bet-Elį. ³Pranašų mokiniai, buvę Bet-Elyje, išėjo pas Elišą ir jį klausė: “Ar žinai, kad VIEŠPATS paims nuo tavęs šiandien tavo šeimnininką?” – “Taip, žinau. Tylėkite!” – jis atsakė.

⁴Elijas jam tarė: “Eliša, prašyčiau pasilikti čia, nes VIEŠPATS pasiuntė mane į Jerichą”. Bet jis atsakė: “Kaip gyvas VIEŠPATS ir kaip gyvas esi tu, nuo tavęs nesiliksiu”. Jiedu tad nuėjo į Jerichą. ⁵Pranašų mokiniai, buvę Jeriche, priėję prie Elišos, jį klausė: “Ar žinai, kad VIEŠPATS paims nuo tavęs šiandien tavo šeimnininką?” –

“Taip, žinau. Tylėkite!” – jis atsakė.

⁶Tada Elijas jam tarė: “Prašyčiau pasilikti čia, nes VIEŠPATS pasiuntė mane eiti prie Jordano”. – “Kaip gyvas VIEŠPATS ir kaip gyvas esi tu, – atsakė Eliša, – nuo tavęs nesiliksiu”. Jiedu tad ėjo toliau. ⁷Juos sekė penkiasdešimt vyrų iš pranašų mokinių. Jiedviem sustojus prie Jordano, ir jie sustojo atokiau nuo jų. ⁸Elijas paėmė savo skraistę ir, ją susukęs, sudavė ją per vandenį. Vanduo persiskyrė į dešinę ir į kairę jiedviem pereiti sausa žeme.

Eliša - Elijo įpėdinis ⁹Jiems perėjus, Elijas tarė Elišai: “Sakyk man, ką galiu tau padaryti, kol nesu nuo tavęs paimtas”. – “Prašyčiau leisti man paveldėti tavo dvasios dvigubą dalį”,* – atsakė Eliša. ¹⁰“Sunkaus dalyko iš manęs prašai – tarė Elijas. – Jeigu matysi mane, kai būsiu nuo tavęs paimamas, tau bus šitai suteikta, o jeigu nematysi, tai nebus tau suteikta”. ¹¹Jiems einant toliau ir besikalbant, staiga juodu persiskyrė ugnies vežimas ir ugningi žirgai. Elijas pakilo viesulu į dangų. ¹²Eliša, tai matydamas, sušuko: “Tėve, tėve! Izraelio kovos vežimai ir raiteliai!”* Nebegalėdamas daugiau jo matyti, jis griebė savo drabužius ir perplėšė juos į dvi dalis.

¹³Tada jis pakėlė nukritusią Elijo skraistę ir, sugrįžęs prie Jordano kranto, sustojo. ¹⁴Paėmęs nukritusią Elijo skraistę, sudavė ją per vandenį, tardamas: “Kur

1,17: ... *Jehoram[as]*: 2 Kar knygoje vardas Jehoramas, arba Joramas, yra dažnas. Juo ženklina Judo karalius, Jehošafato sūnus bei įpėdinis (848–841 m. prieš Kristų), ir Izraelio karalius (852–841 m. prieš Kristų).

2,1: ... *iš Gilgalo*: ši vietovė yra maždaug 11 km nuo Bet-Elio ir yra skirtinga nuo Gilgalo, minimo Įst 11,30 tekste, esančio netoli Šechemo, bei Gilgalo, kurį aprašo Joz 4-5 skyriai, esančio prie Jericho.

2,9: ... *tavo dvasios dvigubą dalį*: kaip pirmagimis sūnus paveldėdavo dvigubą tėvo

nuosavybės dalį (žr. Įst 21,17), taip Eliša nori paveldėti, kaip dera svarbiausiam pranašo mokiniui, iš Elijo jo pranašystės dvigubą dalį. Sk 11,17,25 tekste Dievas suteikia kitiems Mozės pranašystės dvasios.

2,12: *Tėve, tėve!*: pranašų mokiniai duodavo šį titulą savo būrių galvoms (žr. 2 Kar 6,21; 8,9). *Izraelio kovos vežimai ir raiteliai*: pranašas Elijas buvo veiksmingesnis už Izraelio kovos vežimus ir kavaleriją ginant Sendoros tikėjimą. Izraelio karalius Joašas ženklina tuo pačiu titulu patį Elišą (žr. 2 Kar 13,14).

yra VIEŠPATS, Elijo Dievas?” Ir jam sudavus per vandenį, vanduo persiskyrė į dešinę bei į kairę, ir jis perėjo. ¹⁵Pranašų mokiniai, buvę kitoje pusėje – Jeriche, tai pamatę pasakė: “Elijo dvasia pasilieka su Eliša!” Atėję jo pasitikti, nusilenkė jam, puldami kniūbsčia. ¹⁶*“Nūn štai, – jie tarė jam, – tavo tarnai turi penkiasdešimt stiprių vyrų. Prašom leisti jiems eiti ieškoti tavo šeimininko. Galbūt VIEŠPATIES dvasia jį pagavusi numetė kur ant kalno ar į kokį nors slėnį”. – “Nesiųskite jų!” – jis atsakė. ¹⁷Betgi jie tol jį primygtinai ragino, kol jis pasakė: “Siųskite juos!” Jie tada išsiuntė penkiasdešimt vyrų, kurie ieškojo Elijo tris dienas, bet jo nesurado. ¹⁸Jiems sugrįžus pas Elišą, jam tebesant Jeriche, jis jiems tarė: “Argi jums nesakiau: ‘Neikite’”.

Du Elišos stebuklai ¹⁹Kartą miesto gyventojai Elišai skundėsi: “Štai miestas yra maloni vieta gyventi, kaip mano viešpats pats matai, bet vanduo yra blogas ir žemė nederlinga”. – ²⁰“Atneškite man naują dubenį, – jis paliepė, – įdėkite į jį druskos”. Jie jį atnešė jam. ²¹Tada, nuėjęs prie vandens šaltinio, jis subėrė į jį druską ir tarė: “Taip kalbėjo VIEŠPATS: ‘Aš padarau šį vandenį sveiką. Iš jo nekils daugiau nei mirtis, nei netektis’”. ²²Vanduo liko sveikas iki šios dienos pagal Elišos ištartą žodį.

2,16-18: Bevaisis ieškojimas liudija, kad Elijo nebėra šiame pasaulyje. Kas su juo nutiko, lieka paslaptis, kurios Eliša nepaaiškina. Tekstas neteigia, kad Elijas nemirė, nors tokia išvada iš tikrųjų buvo padaryta. Apie antrąjį Elijo atėjimą rašo Mal 3,23-24.

2,23-24: Šiuo pasakojimu, panašiai kaip ir pasakojimu apie Eliją bei penkiasdešimtininkus (žr. 2 Kar 1,9-12), norima pabrėžti ir išreikšti žmonių pagarbą pranašui ir jo pašaukimui: pranašas turi dievišką galią išgelbėti ir sunaikinti. Žmonės, pripažįstantys pranašo pasiuntinybę, patiria palaimą, o žmonės, kurie tyčiojasi iš Dievo vyro, kenčia netektį. Nei visi įkvėptieji autoriai, nei šiuolaikiniai

²³* Iš ten jisėjo į Bet-Elį. Jam einant keliu, keletas paauglių išbėgo iš miesto ir ėmė iš jo tyčiotis, šūkaudami: “Plikagalvi, nešdinkis! Plikagalvi, nešdinkis!” ²⁴Atsi-gręžęs jis pasižiūrėjo ir prakeikė juos VIEŠPATIES vardu. Dvi meškos, atėjusios iš miško, sudraskė keturiasdešimt du paauglius. ²⁵Iš čia jis leidosi eiti į Karmelio kalną, o iš ten sugrįžo į Samariją.

3 Jehoramo karaliavimas Izraelio karalystėje ¹*Aštuonioliktaisiais Judo karaliaus Jehošafato metais Ahabo sūnus Jehoramas tapo Izraelio karaliumi Samarijoje ir karaliavo dvylika metų. ²Jis darė, kas buvo nedora VIEŠPATIES akyse, bet ne tiek, kiek jo tėvas ir motina, nes jis pašalino akmeninį Baalo stulpą, kurį buvo padaręs jo tėvas. ³Nepaisant to, jis tvirtai laikėsi nuodėmės, į kurią Nebato sūnus Jeroboamas buvo įvedęs Izraelį, ir jos neatsisakė.

Izraelio ir Judo žygis prieš Moabą ⁴*Moabo karalius buvo avių augintojas. Izraelio karaliui jis duodavo šimtą tūkstančių ėriukų ir šimto tūkstančių avinių vilnos duoklę. ⁵Bet, Ahabui mirus, Moabo karalius sukilo prieš Izraelio karalių. ⁶Karalius Jehoramas tad nedelsdamas leidosi į žygį iš Samarijos ir pašaukė prie ginklų visą Izraelį. ⁷Žygio metu jis pasiuntė žodį Judo karaliui Jehošafatui: “Moabo karalius sukilo prieš mane. Ar žy-

autoriai nesiryžtų tokiu pasakojimu pabrėžti ir išreikšti žmonių pagarbą pranašui.

3,1: Karalių seka tarp Ahabo ir Izraelio Jehu'o gali būti šitaip atkurta: Judo Jehošafatas gyveno šiek tiek ilgiau už Ahabą, todėl Izraelio Ahazijas buvo jo bendralaikis. Judo Jehoramas tapo savo tėvo Jehošafato įpėdiniu tebesant gyvam Izraelio Ahazijui. Izraelio Jehoramas, arba Joramas, tapo karaliumi vietoj savo brolio Ahazijo antraisiais Judo Jehoramo metais (žr. 2 Kar 1,17). Šie du Jehoramai buvo bendralaikiai bemaž per visą savo karaliavimą. Izraelio Jehu'as nužudė abiejų karalysčių valdovus (žr. 2 Kar 9,1-29).

3,4-8: Garsusis archeologinis radinys – Moabo

giuosi drauge į mūsų su Moabu?” – “Žygiuosiu, – jis atsakė, – darysiu, ką tu darai: mano kareiviai yra tavo kareiviai, mano arkliai yra tavo arkliai”. ⁸Dar jis paklausė: “Kuriuo keliu žygiuosime?” Jehoramas atsakė: “Keliu per Edomo tyrslaukius”.

⁹* Izraelio karalius, Judo karalius ir Edomo karalius leidosi į žygį. Žygiavę septynias dienas, jie apėjo {Mirties jūros galą}. Kariuomenei ir jų gyvuliams pritrūko vandens. ¹⁰Tada Izraelio karalius aimanavo: “Deja! VIEŠPATIS sušaukė šiuos tris karalius tam, kad juos atiduotų Moabui į rankas”. ¹¹Bet Jehošafatas klausė: “Argi čia nėra VIEŠPATIES pranašo, per kurį galėtume VIEŠPATIES pasiteirauti?” Vienas Izraelio karaliaus dvariškių atsakė: “Šafato sūnus Eliša – tas, kuris pildavo vandenį Elijui ant rankų,* yra čia”. – ¹²“Jis turi VIEŠPATIES žodį”, – tarė Jehošafatas. Pas Elišą tad nuėjo ir Izraelio karalius, ir Jehošafatas, ir Edomo karalius. ¹³* Eliša Izraelio karaliui tarė: “Ko tau reikia iš manęs? Eik pas savo tėvo pranašus ar pas savo motinos pranašus”. Bet Izraelio karalius jam sakė: “Nekalbėk taip, nes VIEŠPATS sušaukė šiuos tris karalius tam, kad atiduotų juos Moabui į rankas!” – ¹⁴“Kaip gyvas Galybių VIEŠPATS, kuriam tarnauju, – atsakė Eliša, – jeigu negerbiau Judo karaliaus Jehošafato, nei į tavę pažiūrėčiau, nei tavęs pastebėčiau. ¹⁵Nūn atveskite man arfininką”.*

Arfininkui grojant, Elišai atėjo VIEŠPATIES galia, ¹⁶ir jis tarė: “Taip kalbėjo VIEŠPATS: ‘Ši upės vaga* bus pilna tvenkinių’. ¹⁷Nes taip kalbėjo VIEŠPATS: ‘Nematysite nei vėjo, nematysite nei lietaus, tačiau upės vaga bus pilna vandens. Atsigersite ir jūs patys, ir jūsų galvijai, ir nešuliniai gyvuliai’. ¹⁸Tai dar tik mažmožis VIEŠPATIES akyse, nes jis atiduos jums į rankas Moabą. ¹⁹Nugalėsite visus įtvirtintus miestus ir visus prabangius miestus, iškirsite visus vaismedžius, užversite visus vandens šaltinius ir derlingas dirvas primėtysite akmenų”. ²⁰Kitą dieną rytmetinės aukos metu staiga pradėjo tekėti vanduo iš Edomo pusės. Vanduo aptvindė kraštą.

²¹Tuo tarpu visi moabiečiai buvo išgirdę, kad anie karaliai atžygiuoja į karą su jais. Visi pajėgūs prisisėgti kalaviją – nuo jauniausio iki seniausio – buvo pašaukti ir buvo gretose prie sienos. ²²Anksčiau rytą jiems sukilus ir saulei apšvietus vandens paviršių, moabiečiams iš tolo vanduo atrodė raudonas kaip kraujas.* ²³“Tai yra kraujas! – jie sakė. – Anie karaliai kovojo tarp savęs ir išžudė vienas kitą. Nūn prie grobio, Moabai!”

²⁴Bet, jiems pasiekus Izraelio stovyklą, izraeliečiai pakilo ir puolė moabiečius, o šie ėmė nuo jų bėgti. Izraeliečiai, puldami moabiečius, veržėsi priekin ²⁵ir sunaikino miestus. Kiekvienas vyras metė po akmenį į kiekvieną derlingą lauką, kol jis

akmuo, užtiktas 1868 metais, aprašo karą Moabo karaliaus Mešos požiūriu.

3,9-12: Buvo sutarta Moabą pulti iš pietų per Edomą. Tuo metu Edomo karalius buvo Judo karaliaus vasalas (žr. 1 Kar 22,47).

3,11: ... *pildavo vandenį Elijui ant rankų*. Eliša patarnaudavo savo mokytojui Elijui.

3,13-20: Paskis *Eik pas savo tėvo pranašus ar pas savo motinos pranašus*, t.y. pas Baalo pranašus, liudija, kad Jehoramas buvo Jezabelės sūnus.

3,14: ... *atveskite man arfininką*: pažodžiui

grojanti... Muzika buvo naudojama dvasios pagavai sukelti (žr. 1 Sam 10,5-6; 19,20-24).

3,16: ... *upės vaga*: dauguma Palestinos upių yra vadinamos *vadi*, t.y. upės vaga. Liūtis metu vadi prisipildo vandens. Upės vaga šiame skaitinyje turbūt buvo Zeredo upelis (žr. Įst 2,13).

3,22: ... *raudonas kaip kraujas*: atmušantis raudoną Edomo smiltainį ryto saulės spindesyje.

3,25: ... *Kir-Hareset*{o}... : šiuolaikinis Kerak{as}, į rytus nuo Mirties jūros. Žr. Iz 16,7.11; Jer 48,31.36.

pasidarė nusėtas akmenimis. Jie užvertė kiekvieną vandens šaltinį ir nukirto visus vaismedžius. Kir-Hareseto* akmeninės sienos tik tol laikėsi, kol svaitytojai jo neapgulė ir nepuolė. ²⁶Moabo karalius, pamatęs, kad mūšis eina jo nenaudai, pasiėmė septynis šimtus kalavijais ginkluotų vyrų ir bandė prasilaužti pro Edomo karalių, bet jiems nepavyko. ^{27*}Tada jis paėmė savo pirmagimį sūnų, kuris turėjo būti jo įpėdinis, ir atnašavo jį kaip deginamąją auką ant miesto sienos. Toks didelis pyktis apėmė Izraelį, kad jie nuo jo atsitraukė ir sugrįžo į savo kraštą.

4 Našlės aliejaus ąsotis ¹Viena moteris, vieno pranašų mokinių žmona, skundėsi Elišai: “Mano vyras, tavo tarnas, mirė. Tu žinai, kad tavo tarnas bijojo VIEŠPATIES, tačiau dabar atėjo jo skolintojas paimiti mano dviejų vaikų sau vergais”. ²Eliša jai tarė: “Kuo galiu tau padėti? Pasakyk man, ką tu turi namie?” – “Tavo tarnaitė neturi nieko kito namie, tik ąsotį aliejaus”, – ji atsakė. ³“Nueik, – jis tarė, – ir pasiskolink indų iš visų savo kaimynų – tuščių indų – kiek tik gali. ⁴Tada sugrįžk, užsidaryk duris. Kai tu ir tavo vaikai būsite viduje, pilk {aliejų} į tuos visus indus, ir kiekvieną, kai bus pripiltas, padėk į šalį”.

⁵Ji nuėjo ir, įėjusi su vaikais į vidų, užsidarė duris. Jie padavinėjo jai indus, o ji pylė. ⁶Kai indai buvo pilni, savo sūnui tarė: “Atnešk kitą indą”. – “Daugiau indų nebėra”, – jis jai atsakė. Ir aliejus liovėsi bėgęs. ⁷Nuėjusi papasakojo Dievo vyrui,

ir jis tarė: “Eik, parduok aliejų ir apmokėk skolas. O iš to, kas liks, tu ir tavo vaikai galite gyventi”.

Eliša ir Šunemo moteris ⁸Vieną dieną Eliša ėjo per Šunemą. Ten gyvenanti žymi moteris primygtinai kvietė jį pas save pietų. Vėliau, kada tik jis eidavo tuo keliu, užeidavo ten pietų. ⁹Kartą ji tarė savo vyrui: “Žiūrėk, aš esu tikra, kad jis yra šventas Dievo vyras. Kadangi jis nuolat praeina mūsų keliu, ¹⁰įrenkime jam ant stogo mažą kambarį su sienomis, padėkime ten jam lovą, stalą, krėslą ir lempą, kad galėtų apsistoti, kada tik pas mus užeis”.

¹¹Vieną dieną ten užėjęs, jis palypėjo į tą kambarį ir atsigulė. ¹²Savo tarnui Gehaziui Eliša tarė: “Pašauk tą šunamietę”. Jis pašaukė ją ir, jai atsistojus prieš Elišą, ¹³tarė Gehaziui: “Prašyčiau jai sakyti: ‘Štai dėl mūsų tu pakėlei tiek daug vargo. Ką galėtume tau padaryti? Gal nori, kad tavo labui pasakytume gerą žodį karaliui ar kariuomenės vadui?’” Ji atsakė: “Aš gyvenu tarp savo žmonių”.

¹⁴“Ką tad galima jai padaryti?” – jis klausė. Gehazis atsakė: “Na, ji neturi sūnaus, ir jos vyras senas”. – ¹⁵“Pašauk ją”, – tarė Eliša. Tarno pašaukta, ji atsistojo prie durų. ¹⁶“Šiuo laiku kitais metais, – jis tarė jai, – glamonėsi sūnų”. Ji atsakė: “Prašyčiau, mano viešpatie, o Dievo vyre, neapgaudinėti savo tarnaitės”.

¹⁷Moteris tapo nėščia ir pagimdė sūnų tuo pačiu laiku kitais metais, kaip Eliša buvo jai pažadėjęs.

3,27: Daug kur senovės religijose žmonės buvo aukojami dievams kaip kruvina atnaša. Tokia auka buvo žinoma ir Izraelio bei Judo karalysčių žmonėms (žr. Iš 22,29-30; Ts 11,30-31.39; 1 Kar 16,34), nors jie ir žinojo, kad tai nėra gera Dievo akyse (žr. Pr 22,12; Iš 34,20; Įst 18,10). Moabo karalius, ištiktas didelio pavojaus, atnašavo savo dievui – turbūt Chemošui – savo pirma-

gimį sūnų. Izraeliečiai buvo taip apstulbinti ir baimės apimti, kad jie neteko drąsos tęsti kovą su moabiečiais ir sugrįžo į savo šalį.

4,1: ... skolintojas paimiti mano dviejų vaikų sau vergais: hebrajų teisėtvarka leido paimiti vaikus vergais už skolą (žr. Iš 21,7). Ilgainiui Judo karalystėje šis įstatas buvo šiek tiek sušvelnintas (žr. Įst 15,12-18; Kun 25,39-46). Plg. su Jer 34,8-16.

18 Vaikas paaugo. Vieną dieną jis nuėjo pas tėvą tarp pjovėjų. ¹⁹ Ūmai jis ėmė tėvui skųstis: „Ai, mano galva, mano galva!“ Tarnui tėvas paliepė: „Parnešk jį motinai“. ²⁰ Paėmęs tarnas parnešė jį pas motiną. Vaikas buvo su ja iki vidudienio ir numirė ant jos kelių. ²¹ Užnešusi laiptais į viršų, ji paguldė jį ant Dievo vyro lovos, uždarė duris, palikdama jį viduje, ir išėjo. ²² Tada ji pašaukė savo vyrą, tardama: „Prašau atsiųsti man tarną su asile. Aš turiu skubiai nukakti pas Dievo vyrą ir sugrįžti“. ²³ Jis klausė: „Kodėl šiandien pas jį eini? Juk nei jaunatis, nei šabas“.* Ji tarė: „Lik sveikas!“

²⁴ Pabalnojus jai asilę, ji savo tarnui tarė: „Varyk pirmyn gyvulį! Nelėtink dėl manęs, nebent aš tau pasakysiu!“ ²⁵ Ji tad leidosi į kelionę ir atvyko pas Dievo vyrą ant Karmelio kalno.

Pamatęs iš tolo ją atjojant, Dievo vyras tarė savo tarnui Gehaziui: „Štai šunamietė čia! ²⁶ Nubėk tuojau jos pasitikti ir paklausk ją: ‘Kaip tau einasi? Kaip einasi tavo vyrui? Kaip einasi tavo vaikui?’“ Ji atsakė: „Gerai!“ ²⁷ Bet kai atėjo prie Dievo vyro ant Karmelio kalno, ji apkabino jam kojas. Gehazis priejo jos pastumti į šalį, bet Dievo vyras tarė: „Netrukdyk jai, nes ji kenčia kartų sielvartą. Nuo manęs tai VIEŠPATS paslėpė ir man nepasakė“. ²⁸ Tada ji prakalbėjo: „Argi aš prašiau iš savo viešpaties sūnaus? Argi aš nesakiau: ‘Neapgaudinėk manęs!’?“

²⁹ Jis tarė Gehaziui: „Susijuosk drabužius per juosmenį, paimk į ranką mano

lazdą ir eik. Jeigu ką nors sutiksi, nesveikink,* ir jeigu kas nors tave sveikins, neatšakyk. Uždėk mano lazdą berniukui ant veido“. ³⁰ Bet berniuko motina tarė: „Kaip gyvas VIEŠPATS ir kaip gyvas esi tu, be tavęs aš neisiu“. Jis tad pakilo ir ėjo paskui ją.

³¹ Gehazis, nuėjęs pirmą jų, uždėjo lazdą ant veido berniukui, bet nebuvo nei jokio garso, nei jokio gyvybės ženklų. Jis sugrįžo Elišos pasitikti ir pasakyti: „Berniukas neatsibudo“. ³² Eliša atėjo į namus. Žiūri, ten ant jo lovos guli berniukas – negyvas. ³³ Įėjęs uždarė duris ir, palikęs abu už durų, meldėsi VIEŠPAČIUI. ³⁴ Paskui įlipo į lovą ir atsigulė ant vaiko. Jis uždėjo savo burną jam ant burnos, savo akis jam ant akių ir savo rankas jam ant rankų. Elišai gulint išsitiesus ant jo, vaiko kūnas sušilo. ³⁵ Eliša nulipo, perėjo kartą skersai ir išilgai kambario, paskui vėl įlipo ir išsitiesė ant jo. Tada berniukas nusičiaudėjo* septynis kartus ir atvėrė akis. ³⁶ Eliša pasišaukė Gehazį ir tarė: „Pašauk šunamietę“. Jis tad ją pašaukė. Jai atėjus pas Elišą, jis tarė: „Pasiimk savo sūnų“. ³⁷ Priėjusi ji puolė jam po kojų, nusilenkdama iki žemės. Tada pasiėmė savo sūnų ir išėjo.

Nuodingas viralas ³⁸ Elišai sugrįžus į Gilgalą, krašte buvo badas. Pranašų būriui sėdint prieš Elišą, jis savo tarnui tarė: „Užkaisk didįjį puodą ir išvirk kokio nors viralo pranašų būriui“. ³⁹ Vienas jų nuėjo į laukus parinkti žolių. Užtikęs laukinį vynmedį, priskynė nuo jo pilną skraistę laukinių vaisių. Parėjęs supjaustė juos į viralo puodą, nes jie nežinojo, kas tai yra.

4,23: *Juk nei jaunatis, nei šabas?*: švenčių dienų buvo laikomos palankesnėmis ieškoti pranašo malonės.

4,29: ... *nesveikink fjo*: susitikimas ir pasisveikinimas Artimuosiuose Rytuose užima daug laiko. Skubus reikalas reikalauja to atsisakyti. Ir

pats Viešpats Jėzus patarė savo mokiniams panašiai elgtis. Žr. Lk 10,4.

4,35: ... *berniukas nusičiaudėjo*: Dievas įkvėpė gyvybės alsavimą į berniuko lavoną (žr. Pr 2,7); čiaudėjimas rodo, kad gyvybė yra sugrįžusi.

⁴⁰Viralą pylė vyrams valgyti. Bet jie, vos paragavę viralą, ėmė šaukti: „O Dievo vyre, puode mirtis!“ Viralas negalėjo valgyti. ⁴¹Tada Eliša tarė: „Atneškite miltų“. Jis subėrė juos į puodą, tardamas: „Pilk žmonėms, tevalgo“. Puode nebebuvo nieko kenksmingo.

Duonos padauginimas ⁴²Vienas vyras atėjo iš Baal-Šališos ir atnešė Dievo vyrui duonos iš pirmienų – dvidešimt miežinės duonos kepalų ir savo maiše šviežių javų varpų. „Duok ją žmonėms, – Eliša tarė, – tevalgo“. ⁴³Bet jo tarnas atsakė: „Kaipgi aš galiu ją padalyti šimtui žmonių?“ Eliša tad pakartojo: „Duok ją žmonėms, tevalgo, nes taip kalbėjo VIEŠPATIS: 'Jie privalgys, ir dar liks'“. ⁴⁴Jis tad duoną išdalijo, jie privalgė, ir dar liko pagal VIEŠPATIES žodį.

5 Pagydomas didžiūnas Naamanas ^{1*}Aramo karaliaus kariuomenės vadas Naamanas buvo svarbus vyras savo valdovui ir labai jo vertinamas, nes VIEŠPATIS per jį buvo suteikęs Aramui pergalę. Betgi vyras, nors ir didelis galiūnas, kentėjo nuo raupsų. ²Kartą, vieno užpuolio metu, aramėjai paėmė iš Izraelio į nelaisvę jauną mergaitę, ir ji tapo Naamano žmonos tarnaitė. ³„Kadgi mano šeiminkas nueitų pas pranašą Samarijoje, – kalbėjo ji savo šeimininkei, – jis išgydytų jo raupsus“. ⁴Naamanas tad nuėjo pas savo valdovą ir papasakojo, ką mergaitė iš Izraelio buvo sakiusi. ⁵„Kelčiau, – tarė Aramo karalius, – aš pasiūsiu kartu laišką Izraelio karaliui“.

Naamanas, pasiėmęs su savim dešimt sidabrinių talentų, šešis tūkstančius auk-

sinių šekelių ir dešimt drabužių pakaitų, leidosi į kelionę. ⁶Izraelio karaliui jis nuvešė laišką šitokio turinio: „Nūn, kai šis laiškas pasieks tave, žinok, kad aš pasiunčiau pas tave savo tarną Naamaną, kad jį išgydytumėi nuo raupsų“. ⁷Kai Izraelio karalius perskaitė tą laišką, jis persiplėšė savo drabužius ir sušuko: „Argi aš Dievas skirti mirtį ir duoti gyvybę, kad šis bičiulis siuncia man žodį išgydyti žmogų nuo raupsų? Supraskite! Patys galite matyti, kad jis ieško prie manęs priekabių“.

⁸Bet kai Dievo vyras Eliša išgirdo, kad Izraelio karalius persiplėšė drabužius, jis pasiuntė jam žodį: „Kodėl tu persiplėšei drabužius? Teateina jis pas mane ir sužinos, kad yra pranašas Izraelyje“. ⁹Taigi Naamanas atvyko su savo žirgais bei vežimais ir sustojo prie Elišos namų durų. ¹⁰Eliša nusiuntė pasiuntinį jam pasakyti: „Eik ir nusimaukdyk Jordano upėje septynis kartus, tavo kūnas išgis, ir tu būsi švarus“. ¹¹Bet Naamanas pyktelėjo ir nuėjo sau. „Aš maniau, – tarė, – kad jis tikrai išeis pas mane, atsistos, šauksis VIEŠPATIES, savo Dievo, vardo, pamojuos ranka virš tos vietos ir išgydys nuo raupsų! ¹²Argi Damasko upės – Abana ir Farparas – nėra geresnės už visus Izraelio vandenius? Nejau negalėčiau jose nusimauudyti ir būti švarus?“* Įtūžęs jis apsiskuto ir nuėjo. ¹³Betgi tarnai, priėję prie jo, kalbėjo jam: „Tėve, – jie sakė, – jei pranašas būtų įsakęs tau ką nors nepaprasta padaryti, ar tu nebūtumei to daręs? Juo labiau kada jis tau pasakė: 'Nusimaukdyk ir būsi švarus?'“ ^{14*}Jis tad nukeliavo ir pasinėrė septynis kartus Jordano upėje, pagal Dievo vyro

5,1-7: Nei Aramo karaliaus, nei Izraelio karaliaus vardai nėra minimi. Pasakojimo fonas rodo, kad tuo metu aramėjai buvo galingesni. Dešimt sidabrinių talentų svėrė maždaug 340 kg, o šeši tūkstančiai auksinių šekelių – maždaug 66 kg. Taigi

didoka suma!

5,12: *Nejau negalėčiau jose nusimauudyti ir būti švarus?*: drumzlini Jordano vandenys neprilygsta švariems Damasko kalnų šaltinių vandenims.

5,14: Naujajame Testamente yra daugiau raup-

žodį, jo kūnas tapo kaip mažo berniuko, ir jis pasidarė švarus.

15 Tada jis, sugrįžęs pas Dievo vyrą su visa savo palyda, atsistojo priešais Elišą ir tarė: „Dabar žinau, kad nėra Dievo visoje žemėje, išskyrus Izraelį. Prašyčiau tad priimti dovaną iš savo tarno“. ¹⁶Bet Eliša atsakė: „Kaip gyvas VIEŠPATS, kuriam tarnauju, aš neimsiu!“ Jis primygtinai ragino jį priimti, bet šis atsisakė. ¹⁷Tada Naamanas tarė: „Jeigu ne, tai prašyčiau, kad tavo tarnui būtų duota žemės, kiek gali panešti du mulai,* nes tavo tarnas niekad daugiau nebedarys deginamosios aukos ir nebeatnašaus aukos jokiam kitam dievui, išskyrus VIEŠPATĮ. ¹⁸Betgi VIEŠPATS teatleidžia tavo tarnui šiuo atveju: kai mano valdovas įeina, remdamasis ant mano rankos, į Rimono šventyklą ten jo pagarbinėti žemai nusilenkdamas, tada ir aš Rimono šventykloje turiu žemai nusilenkti. Prašyčiau, teatleidžia VIEŠPATS tavo tarnui šiuo atveju“. ¹⁹Eliša jam tarė: „Eik ramybėje“.*

Bet, Naamanui dar netoli tūkelių, ²⁰Dievo vyro Elišos tarnas Gehazis sau sakė: „Štai mano šeimininkas paleido tą aramėją Naamaną, neimdamas iš jo, ką jis buvo atnešęs! Kaip gyvas VIEŠPATS, aš bėgsiu jam iš paskos ir iš jo šį tą paimsiu“. ²¹Gehazis tad nuskubėjo paskui Naamaną. Pamatęs jį bėgantį iš paskos, Naamanas išsoko iš vežimo jo pasitikti ir tarė: „Ar viskas gerai?“ – ²²„Taip, – atsakė Gehazis, – bet mano šeimininkas pasiuntė mane tau pasakyti: ‘Du pranašų būrio mokiniai ką tik atėjo pas mane iš Efraimo

aukštumų. Prašyčiau duoti jiems vieną sidabrinį talentą ir dvi drabužių pamainas’“. – ²³„Prašau paimti du talentus!“ – tarė Naamanas ir įtūkinėjo jį. Įvyniojęs du sidabrinčius talentus į du maišus kartu su dviem drabužių pamainomis, jis padavė juos nešti dviem savo tarnams. Jie nešė juos, eidami pirma Gehazio. ²⁴Atėjęs prie tvirtovės, jis paėmė iš jų maišus ir pasidėjo namuose. Tada jis paleido vyrus, ir jie nuėjo savo keliu.

²⁵Įėjęs į vidų, jis atsistojo priešais savo šeimininką. Eliša jo paklausė: „Kur gi buvai, Gehazi?“ Jis atsakė: „Tavo tarnas nebuvo niekur išėjęs“. ²⁶Tada Eliša jam tarė: „Argi aš nebuvaу dvasia su tavimi, kai išlipo vyras iš vežimo tavęs pasitikti? Argi dabar metas imti pinigų ir drabužius, alyvmedžių sodus ir vynuogynus, avis ir jaučius, vergus ir verges? ²⁷Todėl Naamano raupsai amžinai prilips tau ir tavo palikuonims“. Ir Gehazis nuėjo raupuotas kaip sniegas.

6 Kirvis Jordano upėje ¹Kartą pranašų mokiniai Elišai tarė: „Ši vieta, kurioje gyvename tavo akivaizdoje, yra mums per ankšta. ²Prašom leisti nueiti mums prie Jordano, kiekvienam paimti iš ten po rąstą ir statyti sau vietą gyventi“. – „Eikite“, – jis atsakė. ³Tada vienas jų tarė: „Prašytume, kad eitum kartu su savo tarnais“. – „Taip, eisiu“, – jis atsakė ir ⁴juos palydėjo. Atėję prie Jordano, jie kirto medžius. ⁵Vienam jų kertant rąstą, jo geležinis kirvis nusmuko į vandenį. Jis sušuko: „Ai, viešpatie! Jis buvo skolintas“. – ⁶„Kur jis įkrito?“ – klausė Dievo vyras.

sų ar kitokių ligų išgydymo pavyzdžių (žr. Mt 8,2-3; Mk 1,40-42; Lk 5,12-13; plg. Mt 11,5; Lk 7,22). 5,17: ... žemės, kiek gali panešti du mulai: Naamanas prašė izraeliečių žemių, norėdamas pastatyti aukurą Izraelio Dievui Aramo – Sirijos – krašte.

5,19: Eik ramybėje!: Eliša supranta Naamano padėtį: nors būdamas Izraelio Dievo garbintojas tikėjimu ir gyvenimu, jis turi tarnauti savo šeimininkui – karaliui, garbinančiam pagoniškoje Rimono šventykloje.

Jis parodė jam tą vietą. Nusikirtęs lazda, įmerkė ją ten į vandenį ir iškėlė geležį į paviršių. ⁷“Paimk”, – Eliša tarė. Jis ištiesė ranką ir paėmė.

Aramėjų pasalos ⁸Aramo karalius kariaudamas su Izraeliu, būdavo, tariasi su savo pareigūnais. “Mes statysimės stovyklą tokioje ir tokioje vietoje”, – jis tardavo. ⁹Bet Dievo vyras duodavo žinią Izraelio karaliui: “Saugokis! Neik pro tą vietą, nes aramėjai ten turi stovyklą”. ¹⁰Taigi Izraelio karalius duodavo žinią tai vietai, apie kurią jam buvo kalbėjęs Dievo vyras. Ne kartą jis tokią vietą įspėjo, ir jie būdavo budrūs.

¹¹Todėl Aramo karalius, apimtas didelio nerimo, sušaukė savo pareigūnus ir jiems tarė: “Sakykite man! Kas iš mūsų yra Izraelio karaliaus pusėje?” – ¹²“Nė vienas, mano viešpatie karaliau, – tarė kažkuris pareigūnų, – Eliša, tas Izraelio pranašas, pasako Izraelio karaliui net žodžius, kuriuos tu ištari savo miegamajame”. – ¹³“Eikite ir sužinokite, kur jis yra, – paliepė jis, – kad galėčiau pasiųsti vyrus jo suimti”. Jam buvo pranešta: “Eliša yra Dotane”. ¹⁴Ten jis išsiuntė raitelius bei kovos vežimus ir dideles pajėgas. Nužygiavę nakčia, jie apsupo miestą.

¹⁵Kai rytą, anksti atsikėlęs, Dievo vyro tarnas išėjo, žiūri, kariuomenė su raiteliais ir kovos vežimais visur aplink miestą. “Ai, šeimininke, – klausė jo tarnas, – ką darysime?” ¹⁶Jis atsakė: “Nebijok, nes mūsų pusėje yra daugiau, negu jų pusėje”. ¹⁷Tada Eliša meldėsi, tardamas: “O Viešpatie, atmerk jam akis, kad pamatytų!” VIEŠPATS atmerkė tarnui akis, ir jis

matė, kad kalvos visur aplink Elišą buvo pilnos raitelių ir ugninių vežimų. ¹⁸Aramėjams lipant nuo kalvų prieš jį, Eliša meldėsi VIEŠPAČIUI, tardamas: “Maldauju, ištik šiuos žmones apakinančia šviesa”. Ir VIEŠPATS ištiko juos apakinančia šviesa, kaip Eliša buvo prašęs.

¹⁹Eliša jiems tarė: “Čia nei kelias tas, nei miestas tas. Eikite paskui mane, aš nuvesiu jus pas vyrą, kurio ieškote”. Ir jis vedė juos į Samariją.

²⁰Vos jiems įėjus į Samariją, Eliša tarė: “O VIEŠPATIE, atmerk akis šiems vyrams, kad jie matytų”. VIEŠPATS atmerkė jiems akis, ir jie pamatė, kad yra atsidūrę Samarijos viduje. ²¹O Izraelio karalius, juos pamatęs, Elišos klausė: “Tėve, ar man juos užmušti? Ar man juos užmušti?” – ²²“Ne, neužmušk”, – jis atsakė. “Nejaugi savo kalaviju ir lanku* tu paėmei tuos, kuriuos nori užmušti? Verčiau duok jiems duonos ir vandens. Tepavalgo ir teatsigeria, o paskui tegrįžta pas savo valdovą”. ²³*Taigi jis suruošė jiems dosnias vaišes ir, jiems pavalgius ir atsigėrus, paleido juos, ir jie sugrįžo pas savo valdovą. Aramėjų gaujos daugiau nebėjo į Izraelio kraštą.

Samarijos apgula ²⁴Praėjus šiek tiek laiko, Aramo karalius Ben-Hadadas pašaukė prie ginklų visą savo kariuomenę ir, nužygiavęs į Samariją, ją apgulė. ²⁵*Kadangi apgula tęsėsi, Samarijoje kilo toks nuožmus badas, kad asilo galva buvo parduodama už aštuoniasdešimt sidabrinių šekelių, o ketvirtis kabo balandžio išmatų – už penkis sidabrinius šekelius. ²⁶Kartą, karaliui vaikščiojant ant miesto sienos,

6,22: *Nejaugi savo kalaviju ir lanku tu paėmei...* : kadangi karalius nežudydavo jam pasidavusių belaisvių, jis neturėtų žudyti belaisvių, patimtų Dievo galybe.

6,23: Aramėjai buvo arba taip patenkinti kara-

liaus sveringumu, arba taip išgąsdinti pranašo jėgos, kad liovėsi kovoję.

6,25: Šios kainos buvo nepaprastai didelės. Apie bado padarinius žr. Įst 28,54-57; Rd 2,20; 4,10.

viena moteris jam sušuko: „Gelbėk, mano viešpatie karaliau!” – ²⁷„Neprašyk manęs!” – jis atkirto. – „VIEŠPATS tau tepadedė! Iš kurgi aš galiu tau pagalbos paimiti? Nuo klijimo aslos ar iš vynuogių spaudyklos?” ²⁸Vis dėlto karalius jos paklausė: „O kas tave slegia?” Ji atsakė: „Ši moteris man sakė: ‘Duok savo sūnų. Šiandien mes jį suvalgysime, o rytoj mano sūnų valgysime.’” ²⁹Taigi išvirėme mano sūnų ir jį suvalgėme. Kitą dieną aš jai sakiau: ‘Duok savo sūnų, ir jį suvalgykime’. Bet ji paslėpė savo sūnų”. ³⁰Karalius, išgirdęs šiuos moters žodžius, persiplėšė drabužius. Kadangi jis vaikščiojo ant miesto sienos, žmonės galėjo matyti, kad jis vilkėjo ašutinę ant kūno po drabužių. ³¹*Jis sušuko: „Tai tepadaro man Dievas ir dar teprideda, jeigu šiandien Šafato sūnaus Elišos galva pasiliks jam ant pečių!” ³²Karalius išsiuntė vieną savo vyrų.

Tuo tarpu Eliša sėdėjo savo namuose, ir seniūnai sėdėjo drauge su juo. Dar pasiuntiniui neatėjus, Eliša seniūnams tarė: „Ar jūs nematote, kad tas žmogžudys pasiuntė žmogų man galvos nukirsti? Žiūrėkite tad, kad, pasiuntiniui atėjus, uždarytumėte duris ir laikytumėte uždarytas. Argi negirdėti jo šeimnininko kojų žingsnių jam už nugaros?” ³³Dar jam su jais tebekalbant, karalius atėjo pas jį ir tarė: „Iš VIEŠPATIES yra ši nelaimė! Ko daugiau tad aš galiu tikėtis iš VIEŠPATIES?”

7 Bet Eliša tarė: „Klausykite VIEŠPATIES žodžio! ‘Taip kalbėjo VIEŠPATS: šiuo laiku rytoj rinktinių miltų saikas bus parduodamas už šekelį, o du miežių saikai už šekelį prie Samarijos vartų’”.* ²Tada pareigūnas, ant kurio rankos karalius rė-

mėsi, atsakė Dievo vyrui: „Net jeigu VIEŠPATS ir langus danguje padarytų, argi tai galėtų įvykti?” Bet jis atkirto: „Tai savo akimis tu matysi, bet to nevalgysi”.

Raupsuoti vyrai už miesto vartų

³Už miesto vartų buvo keturi raupsuoti vyrai. Jie tarėsi: „Kam gi turime mirties laukdami čia sėdėti?” ⁴Jeigu nutarsime eiti į miestą, ten turėsime mirti, nes mieste siaučia badas. O jeigu čia sėdėsime, irgi turėsime mirti. Tad imkime ir perbėkime į aramėjų stovyklą. Jeigu jie pasigailės mūsų, būsime gyvi, o jeigu mus užmuš, mirsime”. ⁵Temstant jie pakilo eiti į aramėjų stovyklą. Atėję į aramėjų stovyklos pakraštį, žiūri, čia nėra nė vieno žmogaus. ⁶Mat VIEŠPATS buvo padaręs, kad aramėjų kariuomenė girdėtų bildesį kovos vežimų ir bildesį raitelių – milžiniškos kariuomenės užesį. Jie vieni kitiems sakė: „Tikėk manimi, Izraelio karalius pasisamdė hetitų karalius ir Egipto karalius kovoti su mumis!” ⁷Jie tad temstant skubiai davė į kulnis, palikdami savo palapines, arklius bei asilus – visą stovyklą, kaip ji buvo, ir bėgo, gelbėdami savo gyvastį.

⁸Atėję į stovyklos pakraštį, anie raupsuotieji įėjo į vieną palapinę, valgė ir gėrė. Tada, išnešę iš jos sidabrą, auksą ir drabužius, paslėpė. Vėl sugrįžę įėjo į kitą palapinę, išnešę iš jos daiktus ir paslėpė. ⁹Tada jie sakė vienas kitam: „Mes negerai elgiamės. Ši diena yra geros naujienos diena. Jeigu tylėsime ir lauksime ryto šviesos, užsitrauksime kaltę. Eikime ir praneškime karaliaus rūmams”. ¹⁰Jie tad nuėję pasišaukė miesto vartų sargus ir jiems papasakojo: „Mes buvome nuėję į aramėjų stovyklą. Žiūrime, ten nematyti ir negirdėti

6,31: Kodėl karalius kaltino pranašą Elišą, nėra paaiškinama, nes, pasak 8-23 eilučių, tarp karaliaus ir pranašo buvo taika.

7,1: ... *prie... vartų*: miesto vartai buvo pagrindinė prekyvietė senovės Artimųjų Rytų sienomis įtvirtintuose miestuose.

jokio žmogaus. Nėra nieko, išskyrus pri-
rištus arklius bei asilus ir paliktas palapi-
nes". ¹¹Tada miesto vartų sargai tai pa-
skelbė, ir žinia buvo perduota karaliaus
rūmams. ¹²Nors buvo naktis, bet karalius
atsikėlė. Savo dvariškiams jis kalbėjo: "Aš
pasakysiu jums, ką aramėjai yra sumanę
prieš mus. Žinodami, kad kenčiame badą,
jie išėjo iš stovyklos pasislėpti laukuose,
manydami: 'Kai jie išeis iš miesto, mes
juos gyvus paimsime ir į jų miestą įeisi-
me'". ¹³Tačiau vienas iš dvariškių pasiūlė:
"Tepaima vyrai penketą iš likusių mieste
arklių, – juk čia likusieji vis vien patirs
likimą visos Izraelio daugybės, kuri jau
yra žuvusi. Pasiųskime juos ir ištirkime".
Samarijos apgula baigiasi ¹⁴Paruo-
šus du kovos vežimus ir arklius, karalius
pasiuntė juos paskui aramėjų kariuomenę,
tardamas: "Leiskitės į žygį ir ištirkite!"
¹⁵Jie sekė paskui aramėjus iki pat Jordano.
Žiūri, visas kelias pilnas drabužių ir reik-
menų, kuriuos aramėjai skubėdami buvo
išmėtę. Pasiuntiniams sugrįžus ir papasa-
kojus karaliui, ¹⁶žmonės išėjo ir apiplėšė
aramėjų stovyklą. Taigi rinktinių miltų
saikas buvo parduodamas už šekelį, o du
miežių saikai už šekelį, pagal VIEŠPATIES
žodį. ¹⁷Pareigūną, ant kurio rankos rėmė-
si, karalius buvo paskyręs vadu prie mies-
to vartų. Minia jį sumindžiojo vartuose,
kaip buvo pasakęs Dievo vyras, kai kara-
lius buvo pas jį nuėjęs. ¹⁸Mat kai Dievo
vyras karaliui sakė: "Du miežių saikai bus
parduodami už šekelį, o rinktinių miltų
saikas už šekelį maždaug šiuo metu rytoj
prie Samarijos vartų", – ¹⁹pareigūnas Die-

vo vyrui atsakė, tardamas: "Net jeigu VIEŠ-
PATS ir langus danguje padarytų, argi tai
galėtų įvykti?" O Eliša buvo atkirtęs: "Tai
savo akimis tu matysi, bet to nevalgysi!"
²⁰Taip jam iš tikrųjų atsitiko. Žmonės jį
sumindžiojo vartuose, ir jis mirė.

8 Pasakojimo apie šunamietę pabaiga ¹Eliša moteriai, kurios sū-
nų buvo atgaivinęs, kartą kalbėjo: "Susi-
ruošk! Keliauk su savo šeima ir apsigy-
venk kur nors kitur, nes VIEŠPATS paskel-
bė kraštui septynerių metų badą". ²Mo-
teris tad susiruošė ir darė, kaip Dievo vy-
ras buvo sakęs. Iškeliauvo su savo šeima ir
gyveno filistinų krašte septynerius metus.
³Pasibaigus septyneriems metams, mo-
teris sugrįžo iš filistinų krašto ir atėjo pas
karalių reikalauti savo namų ir lauko. ⁴O
karalius kalbėjosi su Dievo vyro tarnu
Gehaziu. Sakė: "Prašau man papasakoti
apie visus Elišos atliktus nuostabius dar-
bus". ⁵Kai Gehazis pasakojo karaliui, kaip
Eliša sugrąžino mirusiam gyvastį, žiūri, ta
moteris, kurios sūnų Eliša buvo atgaivi-
nęs, reikalauja iš karaliaus savo namų ir
lauko. "Mano viešpatie karaliau, – tarė Ge-
hazis, – čia yra ta moteris ir šis yra jos
sūnus, kurį Eliša atgaivino". ⁶Karalius
moterį klausinėjo, ir ji papasakojo jam.
Karalius tad paskyrė vieną pareigūną,*
tardamas: "Sugrąžink jai visą jos nuosavy-
bę ir visas pajamas iš jos ūkio nuo to lai-
ko, kai ji paliko kraštą, iki dabar".

Eliša ir Damasko karaliai ^{7*}Eliša
nuvyko į Damaską tuo metu, kai Aramo
karalius Ben-Hadadas sirgo. Kai jam bu-
vo pranešta: "Dievo vyras yra čia atėjęs",

8,6: ... *vieną pareigūną*: pažodžiui hebrajų kalba *eunuchą*.

8,7-15: Eliša kursto Aramo – Sirijos – karalys-
tėje revoliuciją. Elisas įvykdė tik vieną iš trijų –
trečiųjų – jam Dievo prie Horebo duotų įsakų
(žr. 1 Kar 19,15-16). Dabar Eliša imasi vykdyti pir-

mąjį Elijui Dievo duotą įsaką. Įsako fone glūdi
mintis, kad Izraelis turėjo būti nubastas už savo
nuodėmes ir kad Hazaeliui buvo skirta tai padaryti.
Elišai dėl to buvo skaudu (žr. 11-12 eilutes), bet,
nepaisant to, jis jautė, kad turi vykdyti Dievo va-
lią. Plg. su Oz 14,1-9.

⁸karalius tarė Hazaeliui: “Pasiimk dovaną ir nueik Dievo vyro pasitikti. Pasiteirauk VIEŠPATIES per jį, ar aš iš šios ligos išgysiu”. ⁹Tad Hazaelis, pasiėmęs kaip dovaną visokių Damasko gėrybių, kiek keturiasdešimt kupranugarių galėjo panešti, leidosi jo pasitikti. Atėjęs ir atsistojęs prieš jį, tarė: “Tavo sūnus Aramo karalius Ben-Hadadas atsiuntė mane pas tave, tardamas: ‘Ar pagysiu aš iš šios ligos?’” ¹⁰Eliša jam tarė: “Eik ir jam pasakyk: ‘Tu tikrai pagysi’. Tačiau VIEŠPATS yra man apreiškęs, kad jis tikrai mirs”. ¹¹Eliša, įbedęs akis, įdėmiai į jį žiūrėjo, kol jam pasidarė nesmagu. Tada Dievo vyras pravirko. ¹²“Kodėl mano viešpats verkia?” – klausė Hazaelis. “Verkiu, – jis atsakė, – nes žinau žalą, kurią tu padarysi izraeliečiams: sudeginsi jų tvirtoves, išžudysi kalaviju jų jaunus vyrus, ištaškysi jų mažylius ir perskrosi jų nėščias moteris”. – ¹³“Betgi, – klausė Hazaelis, – kaip gali tavo tarnas, toks šuo kaip aš,* įvykdyti tokį svarbų darbą?” Eliša atsakė: “Tave VIEŠPATS man parodė Aramo karaliumi”.

¹⁴Hazaelis paliko Elišą ir parėjo pas savo valdovą Ben-Hadadą. “Ką tau pasakė Eliša?” – klausė jį Ben-Hadadas. Jis atsakė: “Jis man pasakė, kad tu tikrai pagysi”. ¹⁵Bet kitą dieną Hazaelis paėmė antklodę ir, sumirkęs ją vandeniui, užklojo karaliui ant veido. Taip Ben-Hadadas mirė, o Hazaelis tapo karaliumi jo vietoje.

Jehoramo karaliavimas Judo karalystėje ^{16*}Penktaisiais Izraelio kara-

liaus Ahabo sūnaus Joramo metais – Jehošafatas buvo buvęs Judo karaliumi – Judo karalius Jehošafato sūnus Jehoramas pradėjo karaliauti. ¹⁷Jis buvo trisdešimt dviejų metų, kai tapo karaliumi, ir karaliavo aštuonerius metus Jeruzalėje. ¹⁸Jis ėjo Izraelio karalių keliais, kaip buvo darę Ahabo namai, nes Ahabo duktė buvo jo žmona. Jis darė, kas buvo nedora VIEŠPATIES akyse. ¹⁹Tačiau VIEŠPATS nenorėjo sunaikinti Judo dėl savo tarno Dovydo, kadangi jis buvo pažadėjęs amžinai išlaikyti žiburį* jam ir jo palikuonims.

²⁰Jo dienomis Edomas pakėlė maištą prieš Judo valdžią ir pastatė sau karalių. ²¹Tada Joramas persikėlė į Zairą su visais savo kovos vežimais. Pakilęs į žygį nakčia, jis puolė jį apsupusius edomiečius ir jo kovos vežimų vadus. Bet jo kariuomenė pabėgo į savo namus. ²²Iki šios dienos Edomas maištavo prieš Judo valdžią. Taip pat ir Libna sukilo tuo pačiu metu.

²³O kiti Joramo darbai – visa, ką jis padarė, – argi nėra aprašyti Judo karalių Metraščių knygoje? ²⁴Joramas užmigo su savo protėviais ir buvo palaidotas su savo protėviais Dovydo mieste. Jo sūnus Ahazijas tapo karaliumi jo vietoje.

Ahazijo karaliavimas Judo karalystėje ^{25*}Dvyliktaisiais Izraelio karaliaus Ahabo sūnaus Joramo metais Judo karaliaus Jehoramo sūnus tapo karaliumi. ²⁶Ahazijas buvo dvidešimt dviejų metų, kai pradėjo karaliauti, ir karaliavo vienerius metus Jeruzalėje. Jo motinos vardas

8,13: ... tavo tarnas, toks šuo, kaip aš. Hazaelis dedasi esąs nevertas tokios užduoties (žr. 1 Sam 24,14; 2 Sam 9,8), nekreipdamas dėmesio į nusi-kaltimus, kuriuos jis padarys užgrobes karaliaus sostą. Žr. 12-ąją eilutę.

8,16: Judo Jehoramas tapo karaliumi vietoje savo tėvo Jehošafato, Izraelio Ahazijui valdant. Jis valdė Judo karalystę 848–841 m. prieš Kristų.

8,19: ... amžinai išlaikyti žiburį... : žiburys –

Dovydo dinastijos amžinumo ženklas. Žr. 2 Sam 21,17; 1 Kar 11,36; 15,4.

8,25-29: Judo Ahazijas buvo skirtingas asmuo nuo Izraelio Ahazijo (žr. 2 Kar 1,2-18; 1 Kar 22,40.51-53). Panašiai kaip Ahabas, Joramas prašė Judo karaliaus pagalbos. Ahazijo apsilankymas pas Joramą buvo pradžia tragiškų įvykių, aprašomų tolesniame skyriuje. Ir Rama, ir Ramot-Gileadas ženklina tą patį miestą Transjordanijoje.

buvo Atalija, Izraelio karaliaus Omrio dukraitė. ²⁷Ir Ahazijas ėjo Ahabo namų ke-liu, darydamas, kas buvo nedora VIEŠPATIES akyse, kaip Ahabo namai buvo elgęsi, nes jis buvo Ahabo namų žentas.

²⁸Jis žygiavo, lydimas Ahabo sūnaus Joramo į mūšį su Aramo karaliumi Hazae-liu prie Ramot-Gileado, bet aramėjai Jo-ramą nugalėjo. ²⁹Karalius Joramas pasi-traukė į Jezrėelį gydytis žaizdų, kuriomis kovojant su Aramo Hazaeliu prie Ramos aramėjai buvo jį ištikę. Judo karalius Jeho-ramo sūnus Ahazijas nuvyko į Jezrėelį aplankyti Ahabo sūnaus Joramo, nes jis buvo sužeistas.

9 Elišos mokiny s patepa Izraelio karaliumi Jehu'ą ^{1*}Tada pranašas Eliša, pasiūkęs vieną iš pranašų mokinių, jam tarė: "Pasiruošk kelionei! Pasiimk su savimi šį aliejaus ąsotį ir eik į Ramot-Gileadą. ²Ten nuėjęs, susirask Nimšio sūnaus Jehošafato sūnų Jehu'ą. Įėjęs paliepk jam atsikelti ir palikti savo bičiulius, nusivesk į nuošalų kambarį. ³Paėmęs ąsotį aliejaus, išpilk jį jam ant galvos, tardamas: "Taip kalbėjo VIEŠPATS: 'Aš patepu tave Izraelio karaliumi'". Tada, atidaręs duris, bėk! Nedelsk!" ⁴Jaunuolis, pranašo tarnas, tad iškeliavo į Ramot-Gileadą. ⁵Atėjęs žiūri, kariuomenės vadai tariaisi. Jis tarė: "Vade, aš turiu tau žinią!" – "Kuriam iš mūsų?" – paklausė Jehu'as. "Tau, vade". ⁶Jehu'as tad atsikėlė ir įėjo į vidų. Jaunuolis išpylė aliejų jam ant galvos ir tarė: "Taip kalbėjo VIEŠPATS, Izraelio Dievas: 'Aš patepu tave karaliumi

VIEŠPATIES tautai – Izraeliui. ⁷Tu sunaikinsi savo valdovo Ahabo namus. Taip aš atkeršysiu Jezabelei už kraują savo tarnų pranašų ir už kraują visų VIEŠPATIES tarnų. ⁸Visi Ahabo namai žus. Aš nukirsiu nuo Ahabo visus vyriškius – vergus ir laisvus – Izraelyje. ⁹Su Ahabo namais elgsiuosi, kaip pasielgiau su Nebato sūnaus Jeroboamo namais ir kaip pasielgiau su Ahijo sūnaus Baašos namais. ¹⁰Šunys ės Jezabelę Jezrėelio laukuose, nebus kam palaidoti". Tada, atidaręs duris, jis išbėgo.

Jehu'as paskelbiamas karaliumi

¹¹Jehu'ui sugrįžus pas savo valdovo pareigūnus, šie klausinėjo: "Ar viskas gerai? Ko tas kvaisha* buvo atėjęs pas tave?" Jiems jis tarė: "Jūs žinote tą vyrioką ir jo šneką!" – ¹²"Tu meluoj! – jie šūkavo. – Prašytume pasakyti mums!" Tada jis tarė: "Taip ir taip jis man kalbėjo: 'Taip kalbėjo VIEŠPATS: 'Aš patepu tave Izraelio karaliumi'". ¹³*Visi paskubomis nusiėmė skraistes, suklojo jam po kojų ant plikų laiptų, pūtė ragą ir paskelbė: "Jehu'as yra karalius!" ¹⁴Taip Nimšio sūnaus Jehošafato sūnus Jehu'as surengė sąmokslą prieš Joramą.

Joramas ir visas Izraelis buvo budėję prie Ramot-Gileado prieš Aramo karalių Hazaelį. ¹⁵Bet karalius Joramas buvo sugrįžęs į Jezrėelį gydytis žaizdų, kuriomis jį buvo ištikę aramėjai mūšyje su Aramo karaliumi Hazaeliu.

Jehu'as tarė: "Jeigu toks yra jūsų noras, neleiskite tad niekam ištrūkti iš miesto, nueiti į Jezrėelį ir apie tai pranešti". ¹⁶Tada Jehu'as, įlipęs į savo kovos vežimą, lei-

9,1-17: Eliša įvykdo antrąjį dar neįvykdytą įsaką, duotą Elijui ant Sinajaus kalno (žr. 2 Kar 8,7-15).

9,11: ... *tas kvaisha*: hebrajų kalba *mešug'a*, o žemaičių tarme *mišugena*. Apskritai toks buvo žmonių požiūris į pranašus. Žr. Oz 9,7; Jer 29,26.

Nors žodis pats savaime nėra užgaulus, bet buvo vartojamas kaip pasityčiojimas. Taip daro ir Jehu'as.

9,13: Panašiai minia pagerbė ir Jėzų karališka garbe. Žr. Mt 21,8.

dosi į Jezreelį, nes ten sirgo Joramas. Judo karalius Ahazijas buvo atvykęs Joramo aplankyti.

17 Sargybinis stovėjo bokšte Jezreelyje. Pastebėjęs artėjantį Jehu'o būrį, jis sušuko: "Matau būrį!" Jehoramas tarė: "Pasiųsk raitelį jų pasitikti. Tepaklausia: 'Ar viskas gerai?'" 18 Taigi raitelis, nujojęs jo pasitikti, tarė: "Taip kalbėjo karalius: 'Ar viskas gerai?'" Jehu'as atsakė: "Kas tau darbo rūpintis, ar viskas gerai? Rikiuokis paskui mane!" Sargybinis pranešė: "Pasiuntinys juos pasiekė, bet nebegrižta". 19 Tada jis išsiuntė kitą raitelį. Pasiėkęs juos, jis tarė: "Taip kalbėjo karalius: 'Ar viskas gerai?'" "Kas tau darbo rūpintis, ar viskas gerai? – atsakė Jehu'as, – rikiuokis paskui mane!" 20 Sargybinis pranešė: "Jis pasiekė juos, bet nebegrižta. Važiavimo būdas atrodo tarsi važiavimas Nimšio sūnaus Jehu'o. Paprastai jis važiuoja kaip pasiutęs!"

21 Jehoramas įsakė: "Pakinkyk kovos vežimą!" Vežimas buvo pakinkytas. Tada Izraelio karalius Jehoramas ir Judo karalius Ahazijas, kiekvienas savo kovos vežimu, išvažiavo pasitikti Jehu'o. Jie susitiko prie Naboto Jezreeliečio lauko. 22 Pamatęs Jehu'ą, Jehoramas paklausė: "Ar viskas gerai, Jehu'ai?" Bet Jehu'as atsakė: "Kaip gali būti viskas gerai, jei tavo motina Jezabelė tęsia savo nesuskaitomus kekšavimo ir žyiniavimo darbus?"* 23 Jehoramas apsuko arklius ir bėgo, šaukdamas Ahazijui: "Išdavystė, Ahazijau!" 24 Jehu'as įtempė savo lanką ir pataikė Jehoramui į tarpumentį, – strėlė pervėrė jam širdį, – ir jis sukniubo savo vežime. 25 Jehu'as savo pareigūnui Bidkariui paliepė: "Iškelk jį ir įmesk į Naboto Jezreeliečio lauką. Atsimeni, kai mudu jojome vienas šalia kito paskui jo tėvą Ahabą, VIEŠPATS paskelbė jam šią

ištarmę: 26 'Už Naboto kraują ir jo vaikų kraują, kurį mačiau vakar, – tai VIEŠPATIES žodis, – aš atlyginsiu tau tame pačiame lauke, – tai VIEŠPATIES žodis'. Tad iškelk jį ir išmesk tame lauke pagal VIEŠPATIES žodį".

Ahazijo mirtis 27 Tai pamatęs, Judo karalius Ahazijas gelbėjosi bėgdamas keliu Bet-Hagano link. Jehu'as jį vijosi, šaukdamas: "Ir jį nušaukite!" Jis buvo pašautas savo kovos vežime ant Guro šlaito netoli Ibleamo. Nubėgęs į Megidą, ten numirė. 28 Jo tarnai pargabeno jį vežimu į Jeruzalę ir palaidojo jo kape Dovydo mieste su jo protėviais. 29 Ahazijas buvo tapęs Judo karaliumi vienuoliktaisiais Ahabo sūnaus Joramo metais.

Jezabelės mirtis 30 Jehu'as atvyko į Jezreelį. Jezabelė, apie tai išgirdusi, pasidavė blakstienas, dailiai susišukavo plaukus ir žiūrėjo pro langą. 31 Jehu'ui įeinant pro vartus, ji tarė: "Ar viskas gerai, Zimri, savo valdovo žudike?" 32 Akį užmetęs į langą, jis paklausė: "Kas eina su manimi? Kas?" Du ar trys pareigūnai nužvelgė jį pro langą. 33 "Meskite ją žemyn!" – jis tarė. Jie tad numetė ją. Jos krauju buvo aptaškyta siena ir arkliai. Jehu'as pervažiavo per jos kūną.

34 Įėjęs į vidų, jis valgė ir gėrė. "Prašau pasirūpinti ta prakeikta moterimi ir ją palaidoti, – jis tarė, – nes ji yra karaliaus duktė". 35 Bet, nuėję jos laidoti, jie rado tik jos kaukolę, kojas ir rankų galūnes. 36 Kai jie sugrįžo ir jam pranešė, jis tarė: "Tai VIEŠPATIES žodis, kurį jis tarė per savo tarną Eliją Tišbietį: 'Jezreelio lauke šunys ės Jezabelės kūną. Jezabelės lavonas bus tarsi mėšlas žemei Jezreelio lauke, ir niekas nebegalės pasakyti: tai Jezabelė'".

9,22: ... savo nesuskaitomus kekšavimo ir žyiniavimo darbus: siejamus su svetimų dievų garbinimu.

10 Ahabo palikuonių išžudymas

¹Ahabas turėjo septyniasdešimt palikuonių* Samarijoje. Jehu'as tad parašė laiškus ir pasiuntė juos į Samariją Jezrėelio didžiūnams ir seniūnams bei Ahabo vaikų globėjams. Jis rašė: ²“Nūn, kai šis laiškas jus pasieks, kadangi jūsų valdovo sūnūs yra su jumis ir jūs turite taip pat kovos vežimų ir arklių, įtvirtintą miestą ir ginklą, ³išsirinkite geriausią ir tinkamiausią iš jūsų valdovo sūnų, pasodinkite jį į jo tėvo sostą ir kovokite už savo valdovo namus.” ⁴Bet jie buvo klaiko apimti. “Štai, – jie sakė, – du karaliai negalėjo prieš jį atsilaikyti, tad kaip galime mes atsispirti?” ⁵Rūmų prižiūrėtojas ir miesto valdytojas drauge su seniūnais ir globėjais pasiuntė Jehu'ui šį žodį: “Mes esame tavo tarnai; darysime, ką tik tu mums sakysi. Mes karaliumi nė vieno nestatysime; daryk, kaip geriau tau atrodo”.

⁶Jis parašė jiems antrą laišką. Jame rašė: “Jeigu esate mano pusėje ir pasirengę manęs klausyti, paimkite galvas* vyrų, sūnų jūsų valdovo, ir atekite rytoj šiuo laiku pas mane į Jezrėlį”. O karaliaus sūnūs – septyniasdešimt iš viso – buvo pas miesto didikus, kurie juos augino. ⁷Kai didikus pasiekė laiškas, jie paėmė karaliaus sūnus ir visus septyniasdešimt nužudė. Sudėję jų galvas į pintines, nusiuntė jam į Jezrėlį. ⁸Kai atėjo pasiuntinys ir jam pranešė: “Karaliaus sūnų galvos yra atneštos”, – jis įsakė: “Sudėkite jas iki ryto į dvi krūvas prie miesto vartų įėjimo”.

⁹Rytą jis išėjo ir, atsistojęs ten, tarė visiems žmonėms: “Jūs nekalti. Tiesa, aš surengiau sąmokslą prieš savo valdovą ir jį nužudžiau, tačiau kas šiuos visus paguldė?”

¹⁰Žinokite tad, kad nė vienas žodis, kurį VIEŠPATS yra ištaręs prieš Ahabo namus, neliks neįvykdytas. VIEŠPATS įvykdė visą, ką jis buvo paskelbęs per savo tarną Eliją”. ¹¹Tada Jehu'as išžudė visus, išlikusius Jezrėelyje iš Ahabo namų, – visus jo didikus, jo artimus bičiulius ir kunigus, – nepalikdamas nė vieno gyvo.

Judo karaliaus Ahazijo giminės

¹²Tada jis leidosi kelionėn į Samariją. Pakeliui, prie Bet-Eked-haRojimų, ¹³Jehu'as aptiko Judo karaliaus gimines. Jis klausė: “Kas jūs esate?” – “Mes esame Ahazijo giminės, – jie atsakė, – atėjome aplankyti karaliaus sūnų ir karalienės motinos sūnų”. ¹⁴Jehu'as įsakė: “Suimkite juos gyvus!” Suėmus juos gyvus, jie buvo nužudyti – keturiasdešimt du iš viso – prie Bet-Ekedo vandens talpyklos. Nė vieno jų nepasigailėjo.

Jehu'as ir Jehonadabas ¹⁵Iš ten iškeliavęs, jis sutiko Rechabo sūnų Jehonadabą*, ateinantį jo pasitikti. Pasveikinęs jį, jam tarė: “Ar tavo širdis taip man atsidavusi, kaip mano širdis tau atsidavusi?” – “Taip yra!” – atsakė Jehonadabas. “Jeigu taip yra, – tarė Jehu'as, – duok man ranką”. Taigi jis padavė jam ranką. Jehu'as įkėlė jį pas save į vežimą. ¹⁶“Eik su manimi, – jis tarė, – ir pamatyk mano uolumą VIEŠPAČIUI”. Ir pasodino jį savo vežime.

10,1: ... *septyniasdešimt palikuonių*: įprastinis skaičius visiems šeimos palikuonims ženklinti. Žr. Pr 46,27; Ts 8,30; 9,2; 12,14. Čia šiuo skaičiumi ženklinami Ahabo sūnūs ir vaikaičiai.

10,6: ... *paimkite galvas vyrų*: hebrajiškas žodis *roš* reiškia ir *vadą*, ir *galvą*. Didikai ir seniūnai pasinaudoja nuožmiaja dviprasmiškumo puose. Užtat Jehu'as atsakomybę už žudynes suverčia jiems.

10,15: ... * *Jehonadabas*: Rechabo sūnus Jehonadabas buvo Rechabo klanų – rechabaičių vadas. Rechabaičiai tvirtai laikėsi dykumos gyvenimo būdo, būdami įsitikinę, kad tik taip galima deramai garbinti Sendoros Dievą (žr. 1 Kr 2,55; Jer 35). Ir nazirai buvo į juos panašūs, bet jie nesudarė atskiro klanų (žr. Ts 13,4-5; Am 2,11-12; Sk 6,1-21).

¹⁷Atvykęs į Samariją, Jehu'as žudė visus, kurie buvo išlikę Samarijoje iš Ahabo namų, kol juos išnaikino, įvykdydamas žodį, kurį VIEŠPATS buvo davęs Elijui.

Baalo šventyklos ir sekėjų sunaikinimas

^{18*}Tada Jehu'as, surinkęs visus žmones, jiems tarė: „Ahabas tarnavo Baalui tik šiek tiek, Jehu'as jam tarnaus kur kas daugiau. ¹⁹Nūn tad pašaukite pas mane visus Baalo pranašus, visus jo garbintojus ir visus jo kunigus. Tenetrūksta nė vieno, nes Baalui aš turiu atnašauti didelę auką. Kas neateis, neliks gyvas!“ Bet Jehu'as elgėsi klastingai, norėdamas sunaikinti Baalo garbintojus. ²⁰„Švęskite iškilmingą sueigą Baalui“, – įsakė Jehu'as. Sueiga buvo paskelbta. ²¹Kai Jehu'as išsiuntė žodį visam Izraeliui, atėjo visi Baalo garbintojai. Neliko nė vieno, kuris nebūtų atėjęs. Jie rinkosi į Baalo šventyklą ir pripildė Baalo šventyklą nuo sienos iki sienos. ²²Tada Jehu'as drabužių prižiūrėtoji tarė: „Išduok drabužius visiems Baalo garbintojams“. Jis išdalijo jiems drabužius. ²³Įėjęs į Baalo šventyklą su Rechabo sūnumi Jehonadabu, Jehu'as Baalo garbintojams tarė: „Rūpestingai peržiūrėkite, kad tarp jūsų nebūtų jokio VIEŠPATIES garbintojo, bet būtų vien tik Baalo garbintojai“. ²⁴Tada jie pradėjo atnašauti aukas ir deginamąsias atnašas.

O Jehu'as buvo pastatęs lauke savo aštuoniasdešimt vyrų ir jiems buvo pasakęs: „Jei kas leistų pabėgti kuriam nors iš vyrų, kuriuos aš atiduodu į jūsų rankas, turėsite atsakyti savo gyvybe už jo gyvybę“. ²⁵Vos pabaigus atnašauti deginamąją auką, Jehu'as įsakė sargams ir pareigūnams: „Ateikite ir juos išžudykite! Teneištruks-

ta nė vienas!“ Jie tad išžudė juos kalaviju, palikdami ten gulėti. Tada jie įėjo į Baalo šventyklą ir, ²⁶išnešę Baalo šventyklos šventąjį stulpą, jį sudegino. ²⁷Jie nuvertė Baalo aukurą ir nugriovė Baalo šventyklą, paversdami ją išviete iki šios dienos.

Jehu'o karaliavimas Izraelio karalystėje

²⁸Taip Jehu'as išrovė Baalą iš Izraelio. ²⁹Tačiau Jehu'as nesitraukė nuo Nebato sūnaus Jeroboamo nuodėmių, kuriomis jis Izraelį įtraukė į nuodėmę, būtent nuo auksinių veršių Bet-Elyje ir Dane. ³⁰VIEŠPATS tarė Jehu'ui: „Kadangi tu gerai pasielgei ir padarei, kas dora mano akyse, įvykdydamas Ahabo namams visa, kas buvo prieš juos mano širdyje, keturios tavo sūnų kartos sėdės Izraelio soste“. ³¹Bet Jehu'as nesirūpino laikytis VIEŠPATIES, Izraelio Dievo, mokymo visa širdimi, nuodėmių, kuriomis Jeroboamas įtraukė Izraelį į nuodėmę, jis neatsikratė.

³²Tomis dienomis VIEŠPATS pradėjo genėti Izraelį. Visoje Izraelio žemėje Hazaelis nedavė ramybės izraeliečiams: ³³rytuose nuo Jordano, visame Gileado krašte – Gado, Reubeno ir Manaso giminių žmonėms – nuo Aroerio, prie Arnono slėnio, iki Gileado ir Bašano.

³⁴O kiti Jehu'o darbai – visa, ką jis darė, ir visi jo žygdarbiai, – argi nėra aprašyti Izraelio karalių Metraščių knygoje? ³⁵Taigi Jehu'as užmigo su savo protėviais ir buvo palaidotas Samarijoje. Jo sūnus Jehoahazas tapo karaliumi jo vietoje. ³⁶Jehu'as valdė Izraelį dvidešimt aštuonerius metus.

11 Atalija valdo Judo karalystę ^{1*}Ahazijo motina Atalija, sužinojusi, kad jos sūnus mirė, nedelsda-

10,18-27: Baalo pranašų, kunigų ir garbintojų žudynėmis Jehu'as sekė Elijo pavyzdžiu (žr. 1 Kar 18,40).

11,1-21: Jehu'ui bandant sunaikinti Ahabo palikuonis ir pašalinti Baalo garbinimą iš Izraelio karalystės, Judo karalystės sostą užgrobė viena Ahabo

ma išžudė visus karališkosios šeimos palikuonis. ²Bet karaliaus Joramo duktė Jehoščba,* Ahazijo sesuo, paėmusi Ahazijo sūnų Joašą,* vogčiomis išnešė jį iš tos vietos, kur buvo žudomi karaliaus sūnūs, ir paliko jį bei jo auklę viename miegamajame. Taip ji paslėpė jį nuo Atalijos, ir jis nebuvo nužudytas. ³Su ja jis išbuvo šešerius metus, paslėptas VIEŠPATIES Namuose, o Atalija valdė kraštą.

4 Bet septintais metais Jehojada pasiūkė karitų* bei palydos sargybinių šimtininkus ir įsakė jiems sueiti pas jį į VIEŠPATIES Namus. Sudaręs su jais sandorą, prisaikdino juos VIEŠPATIES Namuose ir parodė karaliaus sūnų. ⁵“Štai ką jūs turite padaryti, – jiems įsakė, – vienas trečdalis jūsų, baigiančių tarnybą šabo dieną, liks rūmų sargyboje, ⁶kitas trečdalis bus pastatytas prie Suro vartų, o dar kitas trečdalis bus prie vartų už palydos sargybinių. Jūs būsite Namų sargyboje iš visų pusių. ⁷O kiti du jūsų būriai – visi, kurie šią savaitę nėra tarnyboje, saugos VIEŠPATIES Namus, kad apsaugotų karalių. ⁸Jūs apsupsite karalių iš visų pusių, kiekvienas su ginklais rankoje, ir kas tik artintųsi prie gretų, turi būti užmuštas. Būkite su karaliumi, kad ir ką jis darytų!”

9 Šimtininkai padarė visa, kaip kunigas Jehojada įsakė. Kiekvienas atvedė savo vyrus, – tuos, kurie buvo tarnyboje tą šabą, ir tuos, kurie nebuvo tarnyboje tą šabą, – ir atėjo pas kunigą Jehojadą. ¹⁰Kunigas įteikė šimtininkams karaliaus Dovydo ietis ir skydus, kurie buvo VIEŠPATIES Namuose. ¹¹Palydos sargybiniai, kiekvienas vyras su ginklais rankoje, sustojo nuo pietinės Namų pusės iki šiaurinės Namų pusės, aplink aukurą ir Namus, karaliui apsaugoti iš visų pusių. ¹²Tada Jehojada atvedė karaliaus sūnų, uždėjo jam vainiką ir padavė valdžios ženklus.* Jis buvo paskelbtas karaliumi ir pateptas, jiems plojant ir šaukiant: “Tegyvuoja karalius!”

13 Atalija, išgirdusi palydos sargybinių ir žmonių šauksmus, nuėjo prie žmonių į VIEŠPATIES Namus. ¹⁴Apsižvalgė, žiūri, karalius pagal paprotį stovi prie šulo, vadai bei trimitininkai šalia karaliaus, o šalies žmonės* džiūgauja ir pučia trimitus. Atalija persiplėšė sau drabužius ir ėmė šaukti: “Išdavystė! Išdavystė!” ¹⁵Tada kunigas Jehojada kariuomenės pareigūnams – šimtininkams – davė įsakymą, tardamas: “Išveskite ją laukan pro gretas ir, jei kas ją sektų, ištikite jį kalaviju”. Mat kunigas sakė: “VIEŠPATIES Namuose ji neturi būti

palikuonė ir Baalo garbintoja – Atalija. Ji buvo Judo karaliaus Jehoramo žmona, Ahabo ir Jezebelės duktė, Omrio vaikaitė. Tapsi našle, ji karaliaus Jeruzalėje 841–835 m. prieš Kristų.

11,2: ... *Jehoščba*: ji buvo vyriausiojo kunigo Jehojados žmona. Žr. 1 Kr 22,11. ... *Joašą*: jis buvo Atalijos vaikaitis. Būdamas paslėptas Jahvės – Viešpaties – Šventykloje, jis buvo mokomas Viešpaties kelių.

11,4-7: ... *karitų*: karitai buvo samdyti svetimšaliai kareiviai. Turbūt jų vardas turi ryšį su žodžiu, ženklinančiu cheretitus (žr. 1 Sam 30,14; 2 Sam 8,16-18). Šamokslui prieš Ataliją vadovavo Jehojada. Karaliaus apsaugos tarnybą ėjo trys kuopos, kiekviena jų kas trečią savaitę. Atrodo, kad šokiadieniais vienas kuopos trečdalis eidavo tarnybą prie Šventyklos, o kiti du trečdaliai kar-

liaus rūmuose. Šabo dieną buvo daroma priešingai. Jehojada pasinaudojo šabo dienos tvarka: jis įsakė dviem kuopos trečdaliams pradėti tarnybą Šventykloje kaip paprastai, o trečiajam pasilikti Šventykloje. Taip Atalija buvo palikta rūmuose be apsaugos, o Šventykloje buvo sutelkta visa kuopa. Be to, ir kitos dvi kuopos turėjo rūpintis Šventyklos ir jaunojo karaliaus apsauga.

11,12: ... *valdžios ženklus*: hebrajiškai *berit* – sandorą, arba *liudijimą*, t.y. Sandoros su Dievu įsakymų nuorašą. Kitų nuomone, šiuo žodžiu ženklinama *antrankovis* – karališkos valdžios ženklas.

11,14: ... *šalies žmonės*: hebrajų kalba *‘am haarez*, t.y. *krašto tauta*, arba Judo karalystės *kaimo* gyventojai, ištikimi Sandorai su Dievu. Sostinės gyventojai buvo persiėmę pagoniškais papročiais ir stabų garbinimu. Žr. 2 Kar 23,35; 25,19.

užmušta". ¹⁶Jie tad išvedė ją jėga. Ji buvo nužudyta, kai ėjo į karaliaus rūmus pro Arklių vartus.

¹⁷O Jehojada sudarė sandorą tarp VIEŠPATIES ir karaliaus bei žmonių, kad jie būtų VIEŠPATIES tauta. O kitą sandorą – tarp karaliaus ir tautos. ¹⁸Tada visi šalies žmonės, nuėję į Baalo šventyklą, ją nugriovė, jo aukurus ir statulas sutrupino, o Baalo kunigą Mataną užmušė priešais aukurus. Pastatęs sargybinius VIEŠPATIES Namuose, kunigas Jehojada ¹⁹su šimtininkais, karitais, palydos sargybiniais ir visos šalies žmonėmis palydėjo karalių iš VIEŠPATIES Namų į karaliaus rūmus pro palydos sargybinių vartus, ir karalius sėdosi į sostą. ²⁰Visos šalies žmonės džiūgavo, ir miestas liko ramus. O Atalija buvo nužudyta kalaviju prie karaliaus rūmų.

²¹Jehoašas buvo septynerių metų, kai tapo karaliumi.

12 Jehoašo karaliavimas Juodo karalystėje ^{1*}Jehoašas buvo septynerių metų, kai tapo karaliumi. ²Septintaisiais Jėhu'o metais Jehoašas pradėjo karaliauti ir karaliavo Jeruzalėje keturiasdešimt metų. Jo motina buvo vardu Zibja iš Beer-Šebos. ³Per visas savo dienas Jehoašas darė, kas buvo dora VIEŠPATIES akyse, nes jį buvo mokęs kunigas Jehojada. ⁴Tačiau aukštumų alkai nebuvo išnaikinti, žmonės ir toliau alkuose atnašavo aukas ir degino smilkalus.

⁵Kunigams Jehoašas tarė: "Visus VIEŠPATIES Namuose atnašautų šventųjų įplaukų pinigus – surašymo mokestį, asmeninio išpirkimo kainą ir bet kokias lėšas, savo noru atnašautas VIEŠPATIES Namuose, – ⁶tepaima kunigai sau, kiekvienas iš savo geradarių. Savo ruožtu jie

turi pataisyti Namus, kada tik prireikia juos taisyti".

⁷Bet dvidešimt trečiaisiais karaliaus Jehoašo metais buvo pastebėta, kad Namuose kunigai reikiamų pataisymų nebuvo darę. ⁸Todėl karalius Jehoašas pasišaukė kunigą Jehoadą bei kitus kunigus ir juos paklausė: "Kodėl jūs Namų netaisote? Užtat nebepriimkite daugiau pinigų iš savo geradarių, bet perduokite juos Namams taisyti". ⁹Kunigai sutiko daugiau nebepriminėti pinigų iš žmonių ir nebūti atsakingi už Namų taisymą.

¹⁰Tada kunigas Jehojada paėmė vieną skrynią ir, išgręžęs skylę jos dangtyje, padėjo ją šalia aukuro, dešinėje pusėje, pro kur įeinama į VIEŠPATIES Namus. Kunigai – slenksčio sargai – įdėdavo į ją visus pinigus, atneštus į VIEŠPATIES Namus. ¹¹Kada tik jie pastebėdavo, kad skrynioje yra daug pinigų, ateidavo karaliaus raštininkas ir vyriausiasis kunigas, suskaičiuodavo VIEŠPATIES Namuose esamus pinigus ir supildavo juos į maišus. ¹²Suskaičiuoti pinigai būdavo duodami į rankas darbų prižiūrėtojams, kurie buvo atsakingi už VIEŠPATIES Namus. O šie savo ruožtu išmokėdavo dailidėms ir statytojams, dirbantiems VIEŠPATIES Namuose, ¹³mūrininkams ir akmenkaliams, pirkdavo medį bei skaldytą akmenį VIEŠPATIES Namams taisyti ir apmokėdavo visas Namų taisymo išlaidas. ¹⁴Bet iš sidabro nei dubenys, nei žnyplės, nei šlakstyklės, nei trimitai – jokie indai iš aukso ar sidabro – nebuvo dirbami VIEŠPATIES Namuose už pinigus, atneštus į VIEŠPATIES Namus, ¹⁵nes tai buvo duodama darbų prižiūrėtojams tik VIEŠPATIES Namams taisyti. ¹⁶Be to, vyrai, į kurių rankas buvo duo-

12,1-21: Jehoašas, arba Joašas, karaliavo ilgą laiką: maždaug 835-796 m. prieš Kristų. Jo karaliavimą sunkino Šventyklos remontas ir aramėjų invazi-

ja. Pasak 2 Kr 24,23-27, Joašas buvo nužudytas už tai, kad ilgainiui tapo neišitikimas Sandoros su Dievu reikalavimams.

dami pinigai darbininkams apmokėti, nebuvo tikrinami, nes jie sąžiningai elgėsi.

17 Pinigai atnašų už kaltę ir pinigai atnašų už nuodėmę nebuvo nešami į VIEŠPATIES Namus; jie priklausė kunigams.

18 Tuo metu Aramo karalius Hazaelis, pakilęs į žygį, užpuolė Gatą ir jį paėmė. Hazaelis pasuko žygiuoti ir prieš Jeruzalę. ¹⁹O Judo karalius Jehošas, paėmęs visas įžado dovanas, atnašautas jo protėvių Jehošafato, Jehoram, Ahazijo bei savo paties, ir visą auksą, rastą VIEŠPATIES Namų ir karaliaus rūmų išduose, išsiuntė juos Aramo karaliui Hazaeliui. Tada Hazaelis pasitraukė nuo Jeruzalės.

20 O kiti Joašo darbai – visa, ką jis darė, – argi nėra aprašyti Judo karalių Metraščių knygoje? ²¹Jo dvariškiai sukilo ir, surengę sąmokslą, nužudė Joašą Milo rūmuose, prie kelio, einančio žemyn į Silą. ²²Šimeato sūnus Jozakaras ir Šomero sūnus Jehozabadas – jo dvariškiai – jį nužudė. Jis mirė ir buvo palaidotas su savo protėviais Dovydo mieste, o jo sūnus Amazijas tapo karaliumi jo vietoje.

13 Jehoahazo karaliavimas Izraelio karalystėje ¹Dvidešimt trečiaisiais Judo karaliaus Ahazijo sūnaus Joašo metais Jehu'o sūnus Jehoahazas tapo Izraelio karaliumi Samarijoje ir karaliavo septyniolika metų. ²Jis darė, kas buvo nedora VIEŠPATIES akyse, kartodamas Nebato sūnaus Jeroboamo nuodėmes, kuriomis jis pastūmėjo į nuodėmę Izraelį. Nuo jos nepasitraukė. ³VIEŠPATS taip užsidedė pykčiu ant Izraelio, kad juos dažnai atidavinėjo Aramo karaliui Hazaeliui ir Hazaelio sūnui Ben-Hadadui. ⁴Bet

Jehoahazas maldavo VIEŠPATĮ, ir VIEŠPATS jį išklaušė, nes jis matė Izraelio prispaudą ir kaip Aramo karalius buvo juos nukamavęs. ⁵VIEŠPATS davė Izraeliui gelbėtoją, ir jie išsivadavo iš Aramo. Izraeliečiai gyveno savo namuose kaip anksčiau. ⁶Tačiau nuo Jeroboamo namų nuodėmių, kuriomis jis pastūmėjo Izraelį į nuodėmę, jie nesitraukė, bet atkakliai toliau jas darė. Net šventasis stulpas* stovėjo Samarijoje. ⁷Iš tikro Jehoahazui nebebuvo likę kareivių, išskyrus penkiasdešimt raitelių, dešimt kovos vežimų ir dešimt tūkstančių pėstininkų, nes Aramo karalius buvo sunaikinęs juos ir sutrypęs kaip dulkes po kojomis.

8 O kiti Jehoahazo darbai – visa, ką jis darė, ir jo žygdarbiai, – argi jie nėra aprašyti Izraelio karalių Metraščių knygoje? ⁹Jehoahazas užmigo su savo protėviais ir buvo palaidotas Samarijoje, o jo sūnus Joašas tapo karaliumi jo vietoje.

Jehošo karaliavimas Izraelio karalystėje ¹⁰Trisdešimt septintaisiais Judo karaliaus Joašo metais Jehoahazo sūnus tapo Izraelio karaliumi Samarijoje ir karaliavo šešiolika metų. ¹¹Jis darė, kas buvo nedora VIEŠPATIES akyse, nepasitraukė nuo visų Nebato sūnaus Jeroboamo nuodėmių, kuriomis jis įviliojo į nuodėmę Izraelį, bet atkakliai jas darė.

12* O kiti Joašo darbai – visa, ką jis darė, jo žygdarbiai kare su Judo karaliumi Amaziju, – argi jie nėra aprašyti Izraelio karalių Metraščių knygoje? ¹³Joašas užmigo su savo protėviais, ir Jeroboamas* atsisėdo į jo sostą. Joašas buvo palaidotas Samarijoje su Izraelio karaliais.

13,6: ... šventasis stulpas: deivės Ašeros simbolis. Žr. Iš 34,13 paaiškinimą.

13,12-13: Joašo karaliavimo užsklanda pakartoja ma 2 Kar 14,15-16 tekste.

13,13: ... Jeroboamas: šis Jeroboamas yra Jeroboamas II, skirtingas nuo Jeroboamo I, kuris minimas 11-oje eilutėje.

Pranašo Elišos mirtis ¹⁴Elišai susirgus mirtina liga, Izraelio karalius Joašas nuėjo jo aplankyti. “Mano tėve, mano tėve,* – kalbėjo verkdamas jo, – tu Izraelio kovos vežimai ir jo raiteliai!” ¹⁵Eliša jam tarė: “Paduok lanką ir strėlių”. Jis padavė lanką ir strėlių. ¹⁶*“Įtempk lanką!” – jis tarė Izraelio karaliui. Jam įtempus lanką, Eliša uždėjo savo rankas karaliui ant rankų ¹⁷ir tarė: “Atidaryk langą į rytų pusę!” Jis atidarė langą. Eliša paliepė: “Paleisk!” Jis paleido. Tada Eliša tarė: “Strėlė VIEŠPATIES pergalės, strėlė pergalės prieš Aramą! Tu visiškai sutriuškinsi aramėjus prie Afeko”. ¹⁸Jis tęsė: “Nūn paimk strėles”. Karalius paėmė. “Duok jomis į žemę!” – jis tarė Izraelio karaliui. Sudavęs tris kartus, jis sustojo. ¹⁹Dievo vyras ant jo supykio ir tarė: “O kad būtumei sudavęs penketą ar šešetą kartų! Tu būtumei visiškai sunaikinęs Aramą, dabar gi tik tris kartus Aramą tenugalėsi”.

20 Eliša mirė ir buvo palaidotas. Tuo metu moabiečių gaujos užpuldinėdavo kraštą metų pradžioje. ²¹Kartą laidojant vieną vyrą, žmonės pastebėjo tokią gaują. Jie įmetė jo kūną į Elišos kapą. Vos tik tas mirusis vyras palietė Elišos kaulus, jis atgijo ir atsistojo ant kojų.

22 Aramo karalius Hazaelis engė Izraelį per visas Jehoahazo dienas. ²³Bet VIEŠPATS buvo jiems maloningas ir gailestingas, atsigręžė į juos dėl savo sandomos su Abraomu, Izaoku ir Jokūbu. Iki šiol

jis nenorėjo jų sunaikinti ar atstumti nuo savo veido.

24 Aramo karaliui Hazaeliui mirus, jo sūnus Ben-Hadadas tapo karaliumi jo vietoje. ²⁵Tada Jehoahazo sūnus Jehoasas vėl atėmė iš Hazaelio sūnaus Ben-Hadado miestus, paimitus kare su jo tėvu Jehoahazu. Tris kartus Joašas jį nugalėjo ir atgavo Izraelio miestus.

14 Amazijo karaliavimas Judo karalystėje ^{1*}Antraisiais Izraelio karaliaus Jehoahazo sūnaus Joašo metais Judo karalius Joašo sūnus Amazijas pradėjo karaliauti. ²Jis buvo dvidešimt penkerių metų, kai tapo karaliumi, ir karaliavo Jeruzalėje dvidešimt devynerius metus. Jo motinos vardas buvo Jehoadina iš Jeruzalės. ³Jis darė, kas buvo dora VIEŠPATIES akyse, tačiau ne kaip jo protėvis Dovydas. Visur jis elgėsi, kaip buvo elgęsis jo tėvas Joašas. ⁴Tačiau aukštumų alkai nebuvo išnaikinti, žmonės ir toliau ten atnašavo aukas ir degino smilkalus. ⁵Kai karalystė buvo tvirtai jo rankoje, jis nubaudė mirtimi dvariškius, kurie buvo nužudę jo tėvą karalių. ⁶Betgi žudikų vaikų mirtimi jis nenubaudė, pagal tai, kas parašyta Mozės Mokymo knygoje,* kur VIEŠPATS įsakė: “Tėvai nebus baudžiami mirtimi už vaikus nei vaikai nebus baudžiami mirtimi už tėvus. Žmogus turi būti baudžiamas tik už savo nuodėmes”.

7 Jis užmušė dešimt tūkstančių edomiečių Druskos slėnyje* ir paėmė ant-

13,14: *Mano tėve, mano tėve!*: karalius pareiškia tokius pat jausmus, kaip kadaise Eliša pareiškė Elijui. Pranašų mokiniai duodavo šį titulą savo būrių galvoms (žr. 2 Kar 6,21; 8,9). ... *Izraelio kovos vežimai ir jo raiteliai!*: pranašas Eliša buvo veiksmingesnis už Izraelio kovos vežimus ir kavaleriją ginant Sandomos bendrijos tikėjimą. Žr. 2 Kar 2,12.

13,16-19: Simboliški veiksmai, panašūs į veiksmus kitose knygoose. Žr. Iš 17,8-13; Joz 8,18-29; Ez 4,1-15.

14,1: Izraelio Joašo (arba Jehošo) ir Judo Joašo (arba Jehošo) karaliavimas sutapo maždaug dvejais metais.

14,6: ... *Mozės Mokymo knygoje*: žr. Įst 24,16; plg. Jer 31,29-30; Ez 18,2-4.20. Ankstyvesni požiūriai užtinkami Iš 20,5; Įst 5,9-10; Joz 7,24-25; 1 Kar 21,21.

14,7: ... *Druskos slėnyje*... *Selą*: Druskos slėnis – žemuma pietuose nuo Negyvosios jūros, o Sela – vietovė edomiečių žemėje.

puoliu Selą.* Ją pavadino Joktė-Eliu, kaip ir iki šiol vadinama. ^{8*}Tada Amazijos nusiuntė pasiuntinius pas Izraelio karalių Jehu'o sūnaus Jehoahazo sūnų Jehošą, tardamas: "Eikš, susitikime akis į akį". ⁹Izraelio karalius Jehošas Judo karaliui Amazijui atsakė, tardamas: "Libano usnis pasiuntė žodį Libano kedrui, tardama: 'Duok savo dukterį mano sūnui žmonai. Bet Libano laukinis žvėris, eidamas pro šalį, sutrypė usnį. ¹⁰Iš tikrųjų tu nugalejai Edomą, ir tavo širdis yra pasipūtusi. Džiaukis savo garbe ir sėdėk namie! Kam gi turėtum ieškoti nelaimės, kad tu pats kristum ir Judą su savimi nusitemptum?"

11 Amazijos nenorėjo klausyti. Izraelio karalius Jehošas tad išžygiavo. Jis ir Judo karalius Amazijos susitiko akis į akį mūšyje prie Bet-Šemešo Judo karalystėje. ¹²Judą Izraelis nugalejo. Visi išbėgiojo į savo namus. ¹³Izraelio karalius Jehošas paėmė į nelaisvę Judo karalių, Ahazijo sūnaus Jehošo sūnų Amaziją. Atžygiavęs į Jeruzalę, pralaužė Jeruzalės sienoje keturių šimtų uolekčių spragą nuo Efraimo vartų iki Kampo vartų. ¹⁴Pasigrobęs visą auksą ir sidabrą, visus reikmenis, rastus VIEŠPATIES Namuose bei karaliaus rūmų išduose, ir įkaitus,* jis sugrįžo į Samariją.

15 O kiti Jehošo darbai – visa, ką jis darė, jo žygdarbiai ir jo karas su Judo karaliumi Amaziju, – argi jie nėra aprašyti Izraelio karalių Metraščių knygoje? ¹⁶Jehošas užmigo su savo protėviais ir buvo palaidotas Samarijoje su Izraelio karaliais, o jo sūnus Jeroboamas tapo karaliumi jo vietoje.

17 Judo karaliaus Jošo sūnus Amazijas gyveno penkiolika metų po Izraelio karaliaus Jehoahazo sūnaus Jehošo mirties. ¹⁸O kiti Amazijo darbai argi nėra aprašyti Judo karalių Metraščių knygoje? ¹⁹Sąmokslas prieš jį buvo surengtas Jeruzalėje, todėl jis pabėgo į Lachišą. Bet sąmokslininkai nusivijo į Lachišą ir ten jį užmušė. ²⁰Pargabentas ant arklių, jis buvo palaidotas su savo protėviais Dovydo mieste. ²¹Tada visi Judo žmonės paėmė šešiolikmetį Azariją* ir pastatė jį karaliumi jo tėvo Amazijo vietoje. ²²Jis atstatė Elatą ir sugrąžino jį Judui tada, kai karalius Amazijas užmigo su savo protėviais.

Jeroboamo II karaliavimas Izraelio karalystėje ^{23*}Penkioliktaisiais Judo karaliaus Jošo sūnaus Amazijo metais Izraelio karalius Jošo sūnus Jeroboamas tapo karaliumi Samarijoje keturiasdešimt vieneriems metams. ²⁴Jis darė, kas buvo nedora VIEŠPATIES akyse, nepasitraukė nuo visų Nebato sūnaus Jeroboamo nuodėmių, kuriomis jis įvedė Izraelį į nuodėmę. ²⁵Per jį sugrįžo Izraelio žemė nuo Lebo-Hamato iki Arabos jūros pagal VIEŠPATIES, Izraelio Dievo, pažadą, kurį jis buvo davęs per savo tarną pranašą Amitajo sūnų Joną iš Gat-Hefero. ²⁶Nes VIEŠPATS matė, kad Izraelio būklė buvo iš tikro labai karti, nebuvo likę nė vieno – vergo ar laisvo, nebuvo nė vieno Izraeliui padėti. ²⁷Kadangi VIEŠPATS nebuvo nusprendęs išdildyti Izraelio vardo iš po dangaus, dėl to jis išgelbėjo juos per Jošo sūnų Jeroboamą.

28 O kiti Jeroboamo darbai – visa, ką

14,8-10: Apskritai pasakėčia norima pasakyti, kad varginga žolė – usnis bandė save sulyginti su šauniu medžiu – kedru ir buvo sutrypta. Jehošas save laiko ir kedru, ir laukiniu žvėrimi.

14,14: ... įkaitus: atrodo, kad karaliui buvo grąžinta laisvė, jo vietoje buvo paimti įkaitai.

14,21: ... šešiolikmetį Azariją: Azarijas vadina-

mas ir Uziju. Žr. 2 Kr 26,1.

14,23-29: Jeroboamo II valdymas buvo ilgas ir našus (783-743 m. prieš Kristų). Jį rėmė pranašas Amitajo sūnus Jona, kurio vardas vėliau buvo duotas pagrindiniam pranašo Jonos knygos veikėjui (žr. Jon 1,1). Plg. Amoso ir Ozėjo laikyseną Jeroboamo atžvilgiu (žr. Am 7,11; Oz 1,4-5; 10,7,15;

jis darė, jo žygdarbiai, kaip jis kovojo ir kaip jis atgavo Izraeliui Damaską ir Hamatą, kurie priklausė Judui, – argi jie nėra aprašyti Izraelio karalių Metraščių knygoje? ²⁹Jeroboamas užmigo su savo protėviais Izraelio karaliais, ir jo sūnus Zecharijas tapo karaliumi jo vietoje.

15 Azarijo (Uzijo) karaliavimas Judo karalystėje ^{1*}Dvidešimt septintaisiais Izraelio karaliaus Jeroboamo metais tapo karaliumi Judo karaliaus Amazijo sūnus Azarijas. ²Jis buvo šešiolikos metų, kai pradėjo karaliauti, ir karaliavo Jeruzalėje penkiasdešimt dvejus metus. Jo motinos vardas buvo Jekolija iš Jeruzalės. ³Jis darė, kas buvo dora VIEŠPATIES akyse, lygiai kaip buvo daręs jo tėvas Amazijas. ⁴Nepaisant to, aukštumų alkai nebuvo išnaikinti, žmonės ir toliau alkuose atnašavo aukas ir degino smilkalus. ⁵VIEŠPATS ištiko karalių ligą, – jis buvo raupsuotas iki pat mirties ir gyveno atskirame name. Karaliaus sūnus Jotamas rūpinosi rūmais ir valdė krašto žmones.

6 O kiti Azarijo darbai – visa, ką jis darė, – argi jie nėra aprašyti Judo karalių Metraščių knygoje? ⁷Azarijas užmigo su savo protėviais ir buvo palaidotas su savo protėviais Dovydo mieste, o jo sūnus Jotamas tapo karaliumi jo vietoje.

Zecharijo karaliavimas Izraelio karalystėje ^{8*}Trisdešimt aštuntaisiais Judo karaliaus Azarijo metais Jeroboamo sūnus Zecharijas buvo Izraelio karaliumi Samarijoje šešis mėnesius. ⁹Jis darė, kas nedora VIEŠPATIES akyse, kaip buvo darę jo

protėviai. Nebato sūnaus Jeroboamo nuodėmių, kuriomis jis įtraukė Izraelį į nuodėmę, neatsisakė. ¹⁰Jabešo sūnus Šalumas surengė prieš jį sąmokslą. Užpuolęs viešai jį nužudė ir jo vietoje tapo karaliumi.

11 O kiti Zecharijo darbai yra aprašyti Izraelio karalių Metraščių knygoje. ¹²Toks buvo VIEŠPATIES pažadas, duotas Jehu'ui: "Tavo palikuonys sėdės Izraelio soste iki ketvirtosios kartos". Taip ir įvyko.

Šalumo karaliavimas Izraelio karalystėje ¹³Jabešo sūnus Šalumas tapo karaliumi trisdešimt devintaisiais Judo karaliaus Uzijo metais ir karaliavo vieną mėnesį Samarijoje. ¹⁴Gadžio sūnus Menahemas, atžygiavęs iš Tizros į Samariją, užpuolė Jabešo sūnų Šalumą ir, jį nukovęs, tapo karaliumi jo vietoje.

15 O kiti Šalumo darbai ir jo surengtas sąmokslas yra aprašyti Izraelio karalių Metraščių knygoje. ¹⁶Tuo metu, žygiuodamas iš Tizros, Menahemas užpuolė Tifсахą ir visus miesto bei visos jo srities gyventojus. Kadangi jie nenorėjo pasiduoti, jis išžudė žmones ir perskrodė visas nėščias moteris.

Menahemo karaliavimas Izraelio karalystėje ¹⁷Trisdešimt devintaisiais Judo karaliaus Azarijo metais Gadžio sūnus Menahemas tapo Izraelio karaliumi. Samarijoje jis karaliavo dešimt metų. ¹⁸Jis darė, kas buvo nedora VIEŠPATIES akyse, per visas savo dienas nepasitraukė nuo Nebato sūnaus Jeroboamo nuodėmių, kuriomis jis įstūmė Izraelį į nuodėmę.

13,16). Jeroboamas II atstatė Dovydo ir Saliamono laikų izraeliečių imperiją.

15,1-7: Azarijo, vadinamo ir Uziju, karaliavimas buvo ilgas ir sėkmingas, panašus į Izraelio karaliaus Jeroboamo II karaliavimą. Žr. 2 Kar 14,23-27; 2 Kr 26,6-15. Kadangi jis susirgo raupsais, il-

gainiui Jotamas tapo karalystės regentu. Žr. Iz 6,1 apie Azarijo (Uzijo) mirtį 742 m. prieš Kristų. 15,8-12: Zecharijas buvo paskutinis Izraelio Jehu'o dinastijos karalius. Žr. 2 Kar 10,30. Jo nužudymas pradėjo pervartas Izraelio karalystėje.

19* Asirijos karalius Pulas įsiveržė į kraštą. Menahemas davė Pului tūkstantį sidabrinių talentų, kad padėtų jam įtvirtinti karališką valdžią. ²⁰Menahemas apdėjo mokesčiais Izraelį: kiekvienas pasiturintis žmogus turėjo mokėti Asirijos karaliui penkiasdešimt sidabrinių šekelių duoklės. Asirijos karalius tad pasitraukė ir krašte nepasiliko. ²¹O kiti Menahemo darbai – visa, ką darė, – argi jie nėra aprašyti Izraelio karalių Metraščių knygoje? ²²Menahemas užmigo su savo protėviais, ir jo sūnus Pekahjas tapo karaliumi jo vietoje.

Pekahjo karaliavimas Izraelio karalystėje

²³Penkiasdešimtaisiais Judo karaliaus Azarijo metais Menahemo sūnus Pekahjas tapo karaliumi Samarijoje ir valdė dvejus metus. ²⁴Jis darė, kas buvo nedora VIEŠPATIES akyse, nesitraukė nuo Nebato sūnaus Jeroboamo nuodėmių, kuriomis jis įstūmė Izraelį į nuodėmę. ²⁵Remalijo sūnus Pekahas, jo pareigūnas, surengė prieš jį sąmokslą ir užpuolė jį karaliaus rūmuose Samarijoje. Su juo buvo penkiasdešimt gileadiečių drauge su vyrais iš Argobo ir Arjės. Jis nužudė Pekahją ir tapo karaliumi jo vietoje.

²⁶O kiti Pekahjo darbai – visa, ką jis darė, yra užrašyti Izraelio karalių Metraščių knygoje.

Pekaho karaliavimas Izraelio karalystėje

²⁷Penkiasdešimt antraisiais Judo karaliaus Azarijo metais Remalijo sūnus Pekahas tapo Izraelio karaliumi Samarijoje ir valdė dvidešimt metų. ²⁸Jis

darė, kas buvo nedora VIEŠPATIES akyse, nesitraukė nuo Nebato sūnaus Jeroboamo nuodėmių, kuriomis jis įstūmė Izraelį į nuodėmę.

²⁹Izraelio karaliaus Pekaho dienomis Asirijos karalius Tiglat-Pileseras atžygiavo ir paėmė Ijoną, Abel-Bet-Maaką, Janohą, Kedešą, Hazorą – Gileadą, Galilėją ir visą Naftalio sritį, – o gyventojus išvarė į Asiriją. ³⁰*Tada Hošeos sūnus Ela surengė sąmokslą prieš Remalijo sūnų Pekahą ir užpuolęs jį nužudė. Hošea tapo karaliumi jo vietoje dvidešimtaisiais Uzijo sūnaus Jotamo metais. ³¹O kiti Pekaho darbai – visa, ką jis darė, yra užrašyti Izraelio karalių Metraščių knygoje.

Jotamo karaliavimas Judo karalystėje

³²Antraisiais Izraelio karaliaus Remalijo sūnaus Pekaho metais Judo karaliaus sūnus Jotamas tapo karaliumi. ³³Jis buvo dvidešimt penkerių metų, kai tapo karaliumi, ir karaliavo Jeruzalėje šešiolika metų. Jo motina buvo Zadoko duktė, vardu Jeruša. ³⁴Jis darė, kas buvo gera VIEŠPATIES akyse, kaip buvo daręs jo tėvas Uzijas. ³⁵Betgi aukštumų alkai nebuvo išnaikinti, žmonės ir toliau alkuose atnašavo aukas ir degino smilkalus. Jis pastatė VIEŠPATIES Namų Aukštutinius vartus.*

³⁶O kiti Jotamo darbai – visa, ką jis darė, – argi jie nėra aprašyti Judo karalių Metraščių knygoje? ³⁷Jo dienomis VIEŠPATS pradėjo kurstyti Aramo karalių Reziną ir Remalijo sūnų Pekahą prieš Judą. ³⁸Jotamas užmigo su savo protėviais ir buvo palaidotas su savo protėviais Dovy-

15,19-20: *Pulas* buvo Asirijos karalių valdžios titulas, panašiai kaip *faraonas*, *caras*, *kaizeris*... Tiglat-Pileseras pradėjo veržtis į Vakarus, į Palestiną, 734 m. prieš Kristų. Izraelis tada tapo Asirijos vasalu. Norint sukaupti 1000 sidabro talentų, reikėjo apmokestinti 60 000 pasiturinčių krašto gyventojų po 50 šekelių (maždaug 1/2 kg sidabro).

15,30: Tiglat-Pileseras giriasi savo Metraščiuose, kad padėjęs Hošei nuversti Pekahą. Tada Hošea pradėjo laikytis proasiriškos linijos.

15,35: ... *VIEŠPATIES Namų Aukštutinius vartus*; Jer 20,2; Ez 9,2 tekste jie vadinami Benjamino vartais.

do, savo protėvio, mieste, o jo sūnus Ahazas tapo karaliumi jo vietoje.

16 Ahazo karaliavimas Judo karalystėje ^{1*}Septynioliktaisiais Remalijo sūnaus Pekaho metais Judo karaliaus Jotamo sūnus Ahazas tapo karaliumi. ²Ahazas buvo dvidešimties metų, kai tapo karaliumi, ir karaliavo Jeruzalėje šešiolika metų. Jis nedarė, kas buvo dora VIEŠPATIES, savo Dievo, akyse, kaip buvo daręs jo protėvis Dovydas, ³bet ėjo Izraelio karalių pėdomis. Net savo sūnų pervedė per ugnį pagal pasibjaurėtiną paprotį tautų, kurias VIEŠPATS buvo pašalinęs izraeliečiams iš kelio. ⁴Be to, jis atnašavo aukas ir degino smilkalus aukštumų alkuose – ant kalvų ir po kiekvienu lapuotu medžiu.

⁵Tada Aramo karalius Rezinai ir Izraelio karalius Remalijo sūnus Pekahas atžygiavo į Jeruzalę kariauti. Jie apgulė Ahazą, bet nepajėgė jo nugalėti. ⁶Tuo metu Edomo karalius atgavo Elatą Edomui, išvarydamas iš jo Judo žmones. Edomiečiai atėjo į Elatą ir gyvena ten iki šios dienos. ^{7*}Ahazas išsiuntė pasiuntinius pas Asirijos karalių Tiglat-Pileserą, tardamas: „Aš esu tavo tarnas ir tavo sūnus. Ateik ir išgelbėk mane iš nagų Aramo karaliaus ir iš nagų Izraelio karaliaus, kurie mane puola“. ⁸Ahazas paėmė sidabrą ir auksą, esančius VIEŠPATIES Namuose bei karaliaus rūmų išduose, ir nusiuntė kaip dovaną Asirijos karaliui. ^{9*}Asirijos karalius jo prašymą pa-

tenkino. Atžygiavęs prieš Damaską, Asirijos karalius jį paėmė. Jo gyventojus ištrėmė į Kirą, o Reziną nužudė.

¹⁰Karalius Ahazas, nuvykęs į Damaską pasveikinti Asirijos karaliaus Tiglat-Pilesero, pamatė Damasko aukurą. Karalius Ahazas pasiuntė kunigui Urijui aukuro pavyzdį ir išsamų brėžinį, kaip jį padaryti. ¹¹Kunigas Urijas statė aukurą lygiai taip, kaip jam karalius Ahazas buvo nurodęs iš Damasko. Prieš karaliui Ahazui parvykstant iš Damasko, kunigas Urijas užbaigė jį statyti. ¹²Sugrįžęs iš Damasko, karalius apžiūrėjo aukurą. Tada, palypėjęs prie jo, karalius ¹³atnašavo savo deginamąją auką bei grūdų atnašą, išliejo savo geriamąją atnašą ir pašlakstė aukurą savo bendravimo atnašų krauju. ¹⁴O varinį aukurą, buvusį VIEŠPATIES akivaizdoje, jis pastūmė iš jo vietos Namų priešakyje, – vietos tarp naujojo aukuro ir VIEŠPATIES Namų, – ir pastatė jį savo aukuro šiauriniame šone. ¹⁵„Ant šio didžiojo aukuro, – karalius Ahazas įsakė kunigui Urijui, – atnašauk ir ryto deginamąją auką, ir vakaro javų atnašą, ir karaliaus deginamąją auką, ir jo javų atnašą drauge su visų krašto žmonių deginamosiomis aukomis, jų javų atnašomis ir jų geriamosiomis atnašomis. Ant jo turi pašlakstyti kraują visų deginamųjų aukų ir kraują visų aukų, o apie varinį aukurą aš nuspręsiu.“ ¹⁶Kunigas Urijas darė visa, kaip karalius Ahazas įsakė.

16,1-4: Įkvėptasis autorius Deuteronomistas paprastai smerkia Ahazą labiau, negu kitus Judo karalius. Ahazas atgaivino kruvinas žmonių aukas. 16,7-9: Ahazas nekreipė dėmesio į pranašo Izaijo patarimą (žr. Iz 7,4. 16-17; 8,4-8) ir paprašė Asirijos karalių Tiglat-Pileserą jį ginti nuo Aramo – Sirijos – ir Izraelio, pasiųsdamas jam dovaną. Asirijos karalius džiaugėsi gavęs atlyginimą už tai, ką jis pats ruošėsi daryti – paėmė Damaską ir nu-

niokojo Izraelį.

16,9: Tikslios 2 Kar 16-20 įvykių datos: Damasko kritimas (žr. 2 Kar 16,9) 732 m. prieš Kristų, Samarijos kritimas (žr. 2 Kar 18,9-11) 721 m. prieš Kristų ir Sancheribo invazija (žr. 2 Kar 18,13) 701 m. prieš Kristų.

16,15: ... apie varinį aukurą aš nuspręsiu: arba varinis aukuras bus mano nuožiūrai, t.y. žyngiavimui.

17 Karalius Ahazas nuėmė įsprūdas nuo pastovų ir nukėlė nuo jų praustuvus. Jis nukėlė varinę jūrą nuo varinių jaučių ir padėjo ją ant akmeninės aslos. ¹⁸Paugerbdamas Asirijos karalių, jis pašalino iš VIEŠPATIES Namų pakylą, pastatytą Namuose karaliaus sostui, ir įėjimą iš lauko,* padarytą karaliui.

19 O kiti Ahazo darbai – visa, ką jis darė, argi nėra aprašyti Judo karalių Metraščių knygoje? Ahazas užmigo su savo protėviais ir buvo palaidotas su savo protėviais Dovydo mieste, o jo sūnus Hezekijas tapo karaliumi jo vietoje.

17 Hošeos karaliavimas Izraelio karalystėje ^{1*}Dvyliktaisiais Judo karaliaus Ahazo metais Elos sūnus Hošea tapo Izraelio karaliumi Samarijoje ir valdė devynerius metus. ²Jis darė, kas buvo nedora VIEŠPATIES akyse, nors ne tokiu mastu, kaip pirma jo buvusieji Izraelio karaliai. ³Prieš jį atžygiavo Asirijos karalius Šalmaneseras.* Hošea tapo jam pavaldus ir mokėjo duoklę. ^{4*}Asirijos karalius pagavo Hošę sąmokslaujant, nes jis buvo siuntęs pasiuntinius pas Egipto karalių So'ą ir nemokėjęs duoklės Asirijos karaliui, kaip jis kasmet darydavo. Asirijos karalius tad jį suėmė ir uždarė į kalėjimą.

Samarijos kritimas ⁵Asirijos karalius tada įsiveržė į visą kraštą ir, atžygiavęs į Samariją, trejus metus laikė ją apgultą. ⁶Devintaisiais Hošeos metais Asirijos karalius* paėmė Samariją, ištrėmė izraelie-

čius į Asiriją ir apgyvendino juos Halahe prie Haboro, prie Gozano upės, ir Medijos miestuose.

Pastabos apie Izraelio galą ^{7*}Tai įvyko todėl, kad izraeliečiai buvo nusidėję VIEŠPAČIUI, savo Dievui, kuris buvo išvedęs juos iš Egipto žemės, iš po faraono, Egipto karaliaus, rankos. Jie buvo garbinę kitus dievus ⁸ir elgęsi pagal įstatus tautų, kurias VIEŠPATS išvarė izraeliečiams nuo kelio, ir įstatus, kuriuos Izraelio karaliai buvo įvedę. ⁹Izraeliečiai nusikalto VIEŠPAČIUI, savo Dievui, nedorais darbais: jie statėsi aukštumų alkus visose savo gyvenvietėse, nuo sargybos bokštų iki įtvirtintų miestų; ¹⁰jie pasistatė paminklinius akmenis ir šventuosius stulpus ant kiekvienos aukštos kalvos ir po kiekvienu lapuotu medžiu. ¹¹Ten, visuose aukštumų alkuose, jie degino smilkalus, kaip darė tautos, kurias VIEŠPATS jiems ateinant buvo išvaręs į tremtį. Jie darė nedorus darbus, pykindami VIEŠPATĮ, ¹²ir garbino stabus, apie kuriuos VIEŠPATS buvo jiems pasakęs: „Jūs to nedarysite!“

¹³VIEŠPATS įspėjo Izraelį ir Judą per kiekvieną pranašą ir kiekvieną regėtoją, tardamas: „Gręžkitės nuo savo nedorų kelių ir laikykitės mano įsakymų ir mano įstatų viso mokymo, kurį daviau jūsų protėviams ir siunčiau jums per savo tarnus pranašus“. ¹⁴Bet jie nenorėjo klausyti, buvo kietasprandžiai, kaip buvo buvę jų protėviai, kurie netikėjo VIEŠPAČIU, savo Dievu. ¹⁵Jie paniekino jo įstatus bei jo

16,18: ... pakylą... įėjimą iš lauko... : hebrajų karaliaus nepriklausomumo ženklas.

17,1-41: Šiaurinės karalystės, Izraelio, galas ir katastrofos priežastys. Samariečių kilmė.

17,3,5: Tai buvo Šalmaneseras V (727-722 m. prieš Kristų).

17,4-5: Hošea susigundė dėtis su Egiptu į sąmokslą (žr. Oz 7,11). Palikęs sostinę, jis išskubėjo maldauti pasigailėjimo, bet tapo uždarytas į ka-

lėjimą. Samarijos apgula tęsėsi trejus metus.

17,6: Tuo tarpu Šalmaneseras mirė ir jo vietoje Asirijos imperatoriumi tapo Sargonas II (žr. Iz 20,1). Paėmęs miestą, jis ištrėmė gyventojus į tolimas Asirijos vietas. 721 m. prieš Kristų iš istorijos dinga Izraelio, šiaurinė izraeliečių, karalystė. 17,7-18: Šios eilutės yra vienos svarbiausių 1 ir 2 Karalių knygų skaitinių, nes padeda suprasti teologinį ir dorovinį Deuteronomistinės istorijos au-

sandorą, sudarytą su jų protėviais, ir jiems duotus įspėjimus. Jie ėjo paskui melaginus stabus ir tapo melagiais, jie sekė aplinkinėmis tautomis, nors VIEŠPATS buvo uždraudęs jiems elgtis, kaip jos elgėsi. ¹⁶Jie atmetė visus VIEŠPATIES, savo Dievo, įsakymus, nusiliejo stabus – du veršius, pasidirbo šventąjį stulpą, garbino dangaus galybes ir tarnavo Baalui. ¹⁷Savo sūnus ir dukteris jie vedė per ugnį, užsiėmė būrimu bei kerėjimais, pasidavė daryti, kas buvo nedora VIEŠPATIES akyse, jį pykindami. ¹⁸Užtat VIEŠPATS labai įširdo ant Izraelio ir atstūmė juos nuo savo veido. Tepasiliko vien tik Judo giminė.

19 Net Judas nesilaikė VIEŠPATIES, savo Dievo, įsakymų, bet sekė įstatais, kuriuos Izraelis buvo įvedęs. ²⁰VIEŠPATS atmetė visus Izraelio palikuonis. Jis vargino juos, atiduodamas į plėšikų rankas, kol pagaliau juos atstūmė nuo savo veido.

21 Kai VIEŠPATS atplėšė Izraelį nuo Dovydo namų, Nebato sūnus Jeroboamas buvo pastatytas karaliumi. Jeroboamas atitolino Izraelį nuo VIEŠPATIES ir įtraukė juos į didelę nuodėmę. ²²Izraeliečiai toliau darė visas Jeroboamo padarytas nuodėmes ir nuo jų nesitraukė. ²³Galop VIEŠPATS atstūmė juos nuo savo veido, kaip jis buvo kalbėjęs per savo tarnus pranašus. Izraeliečiai buvo ištremti iš savo žemės į Asiriją iki šios dienos.

Samariečių kilmė ^{24*}Asirijos karalius

atgabeno žmonių iš Babilono, Kutos, Avos, Hamato ir Sefarvajimų ir apgyvendino juos Samarijos miestuose vietoje izraeliečių. Jie pradėjo valdyti Samariją ir kurtis jos miestuose. ²⁵Iš pradžių, kurdamiesi ten gyventi, jie VIEŠPATIES negarbino. Užtat VIEŠPATS paleido ant jų liūtus, kurie kai kuriuos jų sudraskė. ²⁶Asirijos karaliui buvo pranešta: „Tautos, kurias ištrėmėi ir apgyvendinai Samarijos miestuose, nežino to krašto Dievo įsakų. Užtat jis paleido prieš juos liūtus. Štai jie žudo juos už tai, kad jie nežino to krašto Dievo įsakų“.

27 Asirijos karalius įsakė, tardamas: „Nusiųskite ten vieną iš kunigų, kuriuos iš ten buvote ištrėmę. Tegu nueina ir ten gyvena, temoko juos to krašto Dievo įsakų“. ²⁸Taigi vienas kunigų, ištremtų iš Samarijos, parvyko ir gyveno Bet-Elyje. Jis mokė juos, kaip garbinti VIEŠPATĮ.

29* Betgi kiekviena tauta ir toliau darėsi savo dievus ir statė juos aukštumų alkuose, kurias buvo pasistatę Samarijos žmonės. Taip darė visos tautos miestuose, kuriuose gyveno. ³⁰Babilono žmonės pasidirbo Sukot-Benotą, Kuto žmonės pasidirbo Nergalą, Hamato žmonės pasidirbo Ašimą. ³¹Avitai pasidirbo Nibhazą ir Tartaką, sefarvajitai degino savo vaikus kaip auką Adramelechiui ir Anamelechiui, Sefarvajimų dievams. ³²Jie garbino ir VIEŠPATĮ, bet paskyrė sau aukštumų alkų kuni-

toriaus požiūrį. Jis izraeliečius laiko nusidėjėliais supykusio Dievo rankose (žr. 18–ąją eilutę) ir užtremtį kaltina Izraelį, o ne Asiriją. Politinis žaidimas su Egiptu ir Asirija, anot įkvėptojo autoriaus, buvo be vertės. Izraelis galėjo būti išgelbėtas tik teisinga laikysena Sandoros Dievo atžvilgiu, bet Izraelis nepaėmė į širdį Sandoros Dievo pranašų žodžių.

17,24-28: Paties Sargono II įrašai patvirtina jo elgesį su užkariautaisiais kraštais: *{Miestus} atstaciau ir apgyvendinau tirščiau, negu jie buvo anks-*

čiau apgyvendinti. Žmones, paimtus iš anksčiau užkariautų kraštų, ten apgyvendinau. Vežti žmones iš gimtųjų kraštų į tremtį žmonių išmokė nuožmioji Asirijos imperija. Izraelio kraštas po Sargono II trėmimų buvo vadinamas ne Izraeliu, bet Samarija, o gyventojai – samariečiai.

17,29-34a: Taip Sandoros Dievo, Jahvės, garbinimas buvo užterštas įvairiomis pagoniškomis apeigomis. Samariečiai buvo laikomi religiniais nevykėliais: maišyto kraujo, maišytos religijos, maišytų religinių papročių bei apeigų (Ezd 4,1-

gais visokius žmones iš savųjų, kad atliktų jiems apeigas aukštumų alkuose. ³³Taigi jie garbino VIEŠPATĮ, bet tarnavo taip pat ir savo dievams pagal įsakus tautų, iš kurių jie buvo ištremti. ³⁴Iki šios dienos jie tebesilaiko savo senų įsakų.

Jie VIEŠPATIES deramai negarbina ir nesilaiko įstatų ir įsakų – mokymo ir įsakymo, duotų palikuonims Jokūbo, kuriam buvo duotas Izraelio vardas. ³⁵O VIEŠPATS buvo sudaręs su jais sandorą ir įsakęs jiems, tardamas: „Kitų dievų negarbinsite, jiems nesilenksite, jiems netarnausite, neatnašausite jiems aukų. ³⁶Garbinsite vien tik VIEŠPATĮ, savo Dievą, kuris išvedė jus iš Egipto žemės didžia galybe ir pakelta ranka, tik jam vienam lenksitės ir tik jam vienam atnašausite aukas. ³⁷Visų įstatų ir įsakų, mokymo ir įsakymo, kuriuos jis užrašė jums, per visas savo dienas ištikimai laikysitės. Kitų dievų negarbinkite ir ³⁸neužmirškite sandoros, kurią aš su jumis sudariau. Kitų dievų negarbinkite, ³⁹bet garbinkite VIEŠPATĮ, savo Dievą. Jis išgelbės jus iš visų jūsų priešų rankos“. ⁴⁰Tačiau jie nenorėjo klausyti ir elgėsi pagal savo senuosius įsakus.

41 Taigi tos tautos garbino VIEŠPATĮ, bet tarnavo ir savo stabams. Iki šios dienos jų vaikai ir jų vaikų vaikai tebedaro, kaip darė jų protėviai.

E. JUDO KARALYSTĖ PO 721 METŲ PRIEŠ KRISTŲ

18 Hezekijo karaliavimo Jeruzalėje įvadas ^{1*}Trečiaisiais

Izraelio karaliaus Elos sūnaus Hošeos metais Judo karaliaus sūnus Hezekijas tapo karaliumi. ²Jis buvo dvidešimt penkerių metų, kai tapo karaliumi, ir karaliavo Jeruzalėje dvidešimt devynerius metus. Jo motina buvo Zecharijo duktė, vardu Abi. ³Jis darė, kas buvo dora VIEŠPATIES akyse, lygiai kaip buvo daręs jo protėvis Dovydas. ⁴Jis išnaikino aukštumų alkus, sutrupino paminklinius akmenis ir nukirto šventąjį stulpą.* Varinį žaltį, kurį Mozė buvo padirbdinęs, sudaužė į gabalus, nes iki tų dienų izraeliečiai degindavo jam smilkalus. Jis buvo vadinamas Nehuštanu.* ⁵Hezekijas pasitikėjo tik VIEŠPAČIU, Izraelio Dievu. Panašaus į jį nebuvo tarp visų Judo karalių nei po jo, nei prieš jį. ⁶Jis buvo ištikimai atsidavęs VIEŠPAČIUI. Hezekijas niekad nepasitraukė nuo VIEŠPATIES, bet laikėsi įsakymų, kuriuos VIEŠPATS buvo davęs per Mozę. ⁷VIEŠPATS buvo su juo, ką tik jis imdavosi daryti, jam sekėsi. Jis pakėlė maištą prieš Asirijos karalių ir jam netarnavo; ⁸jis padarė sau pavaldžius filistinų sargybos bokštus ir įtvirtintus miestus iki pat Gazos ir jos žemių.

Samarijos kritimas: santrauka

⁹Ketvirtaisiais karaliaus Hezekijo metais, – tai buvo Izraelio karaliaus Elos sūnaus Hošeos septintieji metai, – Asirijos karalius Šalmaneseras atžygiavo prieš Samariją ir ją apgulė.* ¹⁰Tretiems metams baigiantis, ją paėmė. Šeštaisiais Hezekijo me-

3). Panaši laikysena ryški ir Naujojo Testamento laikotarpiu (žr. Lk 10,33; 17,16-18; Jn 4,9; 8,48). 18,1-20,21: Hezekijo karaliavimas. Hezekiją įkvėptasis Deuteronomistinės istorijos autorius labai vertina ir jo valdymui skiria daug vietos. Be to, jo karaliavimas buvo svarbus ir politiniams įvykiams, ir Sancheribo invazijai (žr. 2 Kar 18,13),

ir pranašo Izaijo veiklai (žr. 2 Kar 19,2).

18,4: ... *šventąjį stulpą*: deivės Ašeros simbolis. *Varinį žaltį* <... >... *Nehuštanu*: žr. Sk 21,6-9. Šis varinis žaltys, be abejo, turėjo aišų neigiamų bruožų, nes žaltys buvo vienas iš Baalo simbolių.

18,9: ... *Šalmaneseras atžygiavo prieš Samariją ir ją apgulė*: žr. 2 Kar 16,9 paaiškinimą.

tais, – tai buvo devintieji Izraelio karaliaus Hošeos metai, – Samarija buvo paimta.¹¹ Asirijos karalius ištrėmė izraeliečius į Babiloniją, apgyvendino juos Halahe prie Hobaro, prie Gozano upės, ir Medijos miestuose.¹² Tai įvyko dėl to, kad jie neklausė VIEŠPATIES, savo Dievo, balso ir sulaužė jo sandorą, visai nepaisydami ir nevykdydami, ką Mozė buvo įsakęs.

Sancheribo invazija^{13*} Keturioliktaisiais karaliaus Hezekijo metais Asirijos karalius Sancheribas* išsirengė į žygį prieš visus Judo įtvirtintus miestus ir juos paėmė.¹⁴ Judo karalius Hezekijas nusiuntė Asirijos karaliui į Lachišą šį žodį: „Aš nusikaltau. Palik mane. Kokią tik man duoklę uždėsi, aš nešiu“. Asirijos karalius pareikalavo iš Judo karaliaus Hezekijo trijų tūkstančių talentų sidabro ir trisdešimties talentų aukso.¹⁵ Hezekijas atidavė jam visą sidabrą, esantį VIEŠPATIES Namuose ir karaliaus rūmų išduose.¹⁶ Tuo metu Hezekijas nulupo auksą nuo VIEŠPATIES Namų durų ir nuo durų staktų, kurias pats Judo karalius buvo aptraukęs auksu, ir atidavė jį Asirijos karaliui.

^{17*} Asirijos karalius pasiuntė Tartaną, Rab-Sarį ir Rab-Šakę iš Lachišo pas karalių Hezekiją į Jeruzalę su stipriomis pajėgomis. Jie leidosi į žygį ir, atžygiavę į Jeruzalę, nuėjo ir išsirikiavo mūšiu prie Aukštutinio tvenkinio vandentiekio ant kelio į Velėtojo lauką.¹⁸ Jiems pašaukus karalių, pas juos išėjo rūmų valdytojas Hilkijo sūnus Eljakimas, raštvedys Šebna ir metraštininkas Asafo sūnus Joahas.

¹⁹ Rab-Šakė į juos kreipėsi: „Prašom pasakyti Hezekijui: ‘Taip kalbėjo didysis karalius, Asirijos karalius. Kuo tu pasitiki, kad jautiesi toks tikras?’²⁰ Nejau manai, kad tušti žodžiai gali atstoti karybą ir jėgą kare! Taigi kuo dabar pasitiki, kad sukilai prieš mane?’²¹ Pasižiūrėk, tas Egiptas – lazda, kuria pasitiki, – yra iš tikrųjų palūžusi nendrė, perverianti ranką kiekvienam, kuris ja remiasi. Toks yra faraonas, Egipto karalius, visiems, kurie juo pasitiki’.²² O jeigu man jūs sakysite: ‘VIEŠPACIU, savo Dievu, mes pasitikime’, – argi jis nėra tas, kurio aukštumų šventoves ir aukurus Hezekijas išnaikino, įsakydamas Judo karalystei ir Jeruzalei garbinti tik prie šio aukuro?’²³ O dabar eikš lažybų su mano valdovu, Asirijos karaliumi: ‘Aš duosiu tau du tūkstančius žirgų, jeigu susirasi jiems šitiek raitelių’.²⁴ Kaipgi tu gali priversti pasitraukti šį vieną iš mažiausių mano valdovo tarnų? Atseit tu pasitiki, kad kovos vežimų ir raitelių duos Egiptas!’²⁵ Be to, argi aš be VIEŠPATIES atėjau į šią vietą jos nusiaubti? Pats VIEŠPATS man įsakė: ‘Žygiuok į tą kraštą ir jį nusiaubk!’”

²⁶ Tuomet Hilkijo sūnus Eljakimas, Šebna ir Joahas kreipėsi į Rab-Šakę: „Prašom kalbėti su savo tarnais aramėjiškai.* Mes suprantame. Nekalbėki mums Judo žmonių kalba,* ant mūrų sėdintiems žmonėms girdint”.²⁷ Bet Rab-Šakė atsakė jiems: „Nejaugi manai, kad mano valdovas siuntė mane, kad pasakyčiau šiuos dalykus vien tavo valdovui ir tau? Priešingai, argi jis nesiuntė manęs tam, kad pa-

18,13: ... *Sancheribas*: Asirijos karaliaus Sargono II įpėdinis. Jis kariavo su Judo karalyste.

18,13-20,11: Pakartojama Iz 36,1-38,8.21.22 tekstas.

18,17: Trys Asirijos karaliaus pareigūnai: Tartan{as} – generolas, Rab-Sar{is} – vyriausiasis eunuchas ir Rab-Šakė – vyriausiasis karaliaus dvariškis.

18,26: ... *aramėjiškai*: po Babilonijos tremties (587-538 m. prieš Kristų) aramėjų kalba tapo šnekamąja žydų kalba Palestinoje. ... *Judo žmonių kalba*: hebrajų kalba, kurią ilgainiui pakeitė aramėjų kalba.

sakyčiau tai ir žmonėms, sėdintiems ant mūrų, kurie turės kartu su jumis valgyti savo pačių išmatas ir gerti savo šlapimą?”

28 Tada Rab-Šakė pažengė į priekį ir sušuko garsiu balsu Judo žmonių kalba: “Klausykite didžiojo karaliaus, Asirijos karaliaus žodžių! ²⁹Taip kalbėjo karalius: ‘Nesiduokite Hezekijo mulkinami, nes jūsų iš mano rankos išgelbėti jis negali! ³⁰Neleiskite Hezekijui, kad jus suvedžiotų ir lieptų pasitikėti VIEŠPAČIU, sakydamas: ‘VIEŠPATS tikrai išgelbės mus! Šis miestas nebus atiduotas į rankas Asirijos karaliui’. ³¹Neklausykite Hezekijo, nes taip kalbėjo Asirijos karalius: susitaisykite su manimi ir pasiduokite! Tada kiekvienas jūsų galės valgyti nuo savo paties vynmedžio bei nuo savo paties figos ir galės gerti vandens iš savo talpyklos, ³²kol aš ateisiu ir perkelsiu jus į kraštą, panašų į jūsų, – grūdų ir vyno kraštą, duonos ir vynuogynų kraštą, alyvmedžių aliejaus ir medaus kraštą, – kad išliktumėte gyvi ir nemirtumėte. Neklausykite Hezekijo, kai suvedžioja jus, sakydamas: ‘VIEŠPATS išgelbės mus!’ ³³Argi bent vienas tautų dievų išgelbėjo savo kraštą nuo Asirijos karaliaus rankų? ³⁴Kur yra Hamato ir Arpado dievai? Kur yra dievai Sefarvajimų, Henos ir Ivos? Ar jie išgelbėjo nuo mano rankų Samariją? ³⁵Kuris gi šių kraštų dievų yra kada nors išgelbėjęs savo kraštą nuo mano rankų? Taigi nejau VIEŠPATS išgelbėtų Jeruzalę iš mano rankos”.

36 Bet žmonės tylėjo, nesakydami nė žodžio jam, nes karaliaus įsakymas buvo: “Neatsakykite jam!” ³⁷Tada Hilakimo sūnus Eljakimas, rūmų valdytojas, raštvedys Šebna ir metraštininkas Asafo sūnus Joahas nuėjo pas Hezekiją perplėštais drabužiais ir pranešė jam, ką Rab-Šakė buvo pasakęs.

19 Hezekijas ir pranašas Izaijas ¹Tai išgirdęs, karalius Heze-

kijas perplėšė savo drabužius, apsivilko ašutine ir nuėjo į VIEŠPATIES Namus. ²O rūmų valdytoją Eljakimą, raštvedį Šebną ir kunigijos seniūnus, apsivilkusius ašutine, pasiuntė pas Amozo sūnų Izaiją. ³“Taip kalbėjo karalius, – jie tarė jam, – ši diena yra nelaimės, bausmės ir gėdos diena. Kūdikiams atėjo metas gimti, bet nėra jėgų juos pagimdyti! ⁴Teišgirsta VIEŠPATS, tavo Dievas, visus žodžius Rab-Šakės, kurį jo valdovas, Asirijos karalius, atsiuntė įžeisti gyvojo Dievo! Tenubaudžia jį VIEŠPATS, tavo Dievas, už žodžius, kuriuos girdėjo! Sukalbėk maldą už likutį, kuris yra čia”.

5 Atėjusiems pas Izaiją karaliaus Hezekijo dvariškiams ⁶Izaijas tarė: “Pasakykite savo valdovui: “Taip kalbėjo VIEŠPATS. Neišsigąsk girdėtų žodžių, kuriais Asirijos karaliaus tarnai mane užgauliojo. ⁷Tikėk manimi, įkvėpsiu aš jam tokią dvasią, kad jis, išgirdęs gandus, grįš į savo kraštą. Padarysiu, kad savo krašte jis kris nuo kalavijo”.

Rab-Šakė sugrįžta pas savo valdovą. Sancheribo laiškas Hezekijui

⁸Sugrįžęs Rab-Šakė rado savo valdovą kovojantį su Libna. Mat jis jau žinojo, kad karalius buvo palikęs Lachišą. ⁹Tuo tarpu karalius gavo žinią apie Etiopijos karalių: “Jis pakilo karo žygiui prieš tave”. Išgirdęs apie tai, jis vėl siuntė pasiuntinius pas Hezekiją, kad pasakytų: ¹⁰“Taip kalbėsitės Judo karaliui Hezekijui: ‘Nesiduok savo Dievo, kuriuo pasitiki, apgaunamas, esą Jeruzalė Asirijos karaliaus rankose neatsidurs. ¹¹Štai tu pats esi girdėjęs, ką Asirijos karaliai padarė su kitais kraštais, visiškai juos sunaikindami. O tu būsi išgelbėtas? ¹²Argi tautas, kurias sunaikino mano protėviai – Gozaną, Haraną, Rezefą ir Edeno žmones Telesare – gynė jų dievai? ¹³Kur nūnai karalius Hamato ir karalius Arpado, ir karalius Sefarvajimų miesto, ir karalius Henos, ir karalius Ivos?”

14 Hezekijas paėmė laišką iš pasiuntinių rankos ir jį perskaitė. Tada, palipęs į VIEŠPATIES Namus, jį išskleidė VIEŠPATIES akivaizdoje. ¹⁵Hezekijas meldėsi VIEŠPACIUI, tardamas: „VIEŠPATIE, Izraelio Dieve, virš kerubų soste sėdintis, tu, tik tu vienas, esi visų žemės karalysčių Dievas. Tu padarei dangų ir žemę. ¹⁶Palenk savo ausį, VIEŠPATIE, ir išklausk! Atverk savo akis, VIEŠPATIE, ir pamatyk! Išgirsk visus žodžius Sancheribo laiško, kurį jis atsiuntė pasityčioti iš gyvojo Dievo. ¹⁷Iš tikrųjų, VIEŠPATIE, Asirijos karaliai nusiaubė tautas ir jų kraštus, ¹⁸sumetė jų dievus į ugnį, nors jie buvo ne dievai, bet žmogaus rankų padaras, – medis ir akmuo, – ir taip juos sunaikino. ¹⁹Nūnai, VIEŠPATIE, mūsų Dieve, gelbėk mus, maldauju, iš jo rankos, idant visos žemės karalystės žinotų, kad tu tik vienas, o VIEŠPATIE, esi Dievas!”

Pranašas Izaijas užtaria ²⁰Tada Amozo sūnus Izaijas atsiuntė Hezekijui šitokį žodį: „Taip kalbėjo VIEŠPATS, Izraelio Dievas, atsakydamas į tavo maldą išgelbėti nuo Asirijos karaliaus Sancheribo: 'Aš girdėjau!'” – ²¹*Šis yra žodis, kurį VIEŠPATS jam tarė:

„Niekina tave, tyčiojas iš tavęs mergelė, Ziono dukra,*
kraipo galvą už tavo nugaros dukra Jeruzalė.*

²² Ką tu įžeidei ir kam piktžodžiavai, prieš ką pakelei savo balsą, įžūliomis akimis žvelgei? –
Prieš Izraelio Šventąjį!

²³ Per savo pasiuntinius tyčiojaisi iš
VIEŠPATIES

ir sakei: 'Savųjų vežimų aibe kalnų viršūnes pasiekiau, pačias Libano atšlaites; iškirtau jo aukštuosius kedrus, puošniuosius kiparus; pasiekiau aukščiausią viršūnę, jos miško patį tankumyną.

²⁴ Kasiau šulinius
ir gėriau vandenį svetimuose kraštuose;
savo kojų padais
išdžiovinau visas Egipto upes’.

²⁵ Argi tu negirdėjai,
kad tai esu patvarkęs nuo senų laikų?
Tai, ką esu nulėmęs nuo senovės dienų,
dabar įvykdžiau!
Dėl to tvirčiausius miestus
tu sugriaut galėjai,
griuvėsių krūvomis juos paversti.

²⁶ Bejėgiai buvo jų gyventojai,
išgąščio ir gėdos apimti tarsį žolės laukuose,
kaip glėžna žaluma,
lyg žolė ant stogų pučiant rytų vėjui.

²⁷ Ar ilsies tu, ar ateini, ar išeini,
ar esi įniršęs ant manęs – viską žinau!

²⁸ Todėl, kad niršai ant manęs
ir tavo įtūžimas pasiekė mano ausis,
įversiu savo kablį tau į šnerves,
pažabosiu savo žąslais tau nasrus.

19,21: ... *mergelė, Ziono dukra... dukra Jeruzalė*: švelnios meilės žodžiai mylimajai.

19,21-31:21-28 eilutėse – Dievo žodis Sancheribui; 29-31 eilutėse – Dievo žodis Jeruzalei. Sancheribas įamžino savo žygį į Finikiją, Filistiją ir

Judo karalystę išsamiau aprašu, kuris papildė 2 Kar 18-19 pasakojimą.

19,29: ... *ženklas*: arba priežodžiu tapęs posakis: *Gerovė lydi nelaimę*, arba patvirtina, kad po dviejų metų gyvenimas grįš į įprastą vėžes.

Tuo pačiu keliu, kuriuo čia atėjai, tave atgal parvargsiu”.

Ženklas Hezekijui ²⁹“Hezekijau, šis tau bus ženklas: * Šiais metais valgysi, ką duos atolas, kitais – kas užaugs nesėta, o trečiaisiais metais vėlei sėsėte ir pjausite, veisite vynuogynus ir gardžiuositės jų vaisiais! ³⁰Judo namų likučiai įleis vėlei žemėn šaknis, vėlei neš vaisius aukštai šakose, ³¹nes iš Jeruzalės sklis likutis, nuo Ziono kalno išlikusieji. Galybių VIEŠPATIES uolumas tai padarys!”

³² Todėl taip kalbėjo VIEŠPATS apie Asirijos karalių: “Į šį miestą jis neįsivers, nė vienos strėlės į jį nepaleis, nei dengdamasis skydu jo nepuls, nei apgulos pylimo aplink jį nesupils. ³³Keliu, kuriuo atėjo, išsinešdins, neįsiveržęs į šį miestą. Tai VIEŠPATIES žodis! ³⁴Nes aš apginsiu šį miestą dėl savęs ir dėl savo tarno Dovydo”.

Sancheribas pasitraukia ³⁵*Tą pačią naktį VIEŠPATIES angelas, atėjęs į asirų stovyklą, užmušė šimtą aštuoniasdešimt penkis tūkstančius vyrų. Išaušus rytui, žiūri, visur guli lavonai. ³⁶Asirijos karalius Sancheribas pasitraukė ir, sugrįžęs namo, gyveno Ninevėje. ³⁷*Vieną dieną, jam meldžiantis savo dievo Nisrocho šventykloje, jo sūnūs Adramelechas ir Šarezeras nužudė jį kalaviju ir pabėgo į Ararato kraštą. Jo sūnus Esarhadonas tapo karaliumi jo vietoje.

20 Hezekijo liga ir išgyjimas
¹Tomis dienomis Hezekijas sunkiai susirgo ir buvo arti mirties. Atėjęs pas jį Amozo sūnus pranašas Izaijas jam tarė:

“Taip kalbėjo VIEŠPATS: ‘Sutvarkyk savo reikalus, nes mirsi. Tu nebeišgysi’”. ²Hezekijas nusigręžė veidu į sieną ir meldėsi VIEŠPAČIUI: ³“Nūn atsimink, VIEŠPATIE, maldauju tavęs, kaip ištikimai ir nuoširdžiai elgiausi tavo akivaizdoje, darydamas tai, kas gera tavo akyse!” Ir Hezekijas gaudžiai apsiverkė. ⁴Izaijui dar neišėjus iš vidurinio kiemo, jam atėjo VIEŠPATIES žodis: ⁵“Grįžk ir pasakyk mano tautos vadui Hezekijui: ‘Taip kalbėjo VIEŠPATS, tavo protėvio Dovydo Dievas: aš girdėjau tavo maldą, mačiau tavo ašaras. Tikėk manimi, aš tave pagydysiu. Trečią dieną tu nueisi į VIEŠPATIES Namus. ⁶Prie tavo gyvenimo pridėsiu penkiolika metų, tave ir šį miestą išvaduosiu iš Asirijos karaliaus rankos. Dėl savęs ir dėl savo tarno Dovydo apginsiu šį miestą’”. ⁷Tada Izaijas tarė: “Atneškite figų šuteklį. Teatneša jį ir teuzdeda ant išbėrimo, kad jis išgytų”.

⁸ O Hezekijas Izaiją paklausė: “Koks bus ženklas, kad VIEŠPATS mane pagydys ir kad aš nueisiu trečią dieną į VIEŠPATIES Namus?” ⁹Izaijas tarė: “Šis yra ženklas tau iš VIEŠPATIES, kad VIEŠPATS padarys, ką yra pažadėjęs. Ar nori, kad šešėlis paeitų pirmyn dešimt pakopų, ar kad sugrįžtų atgal dešimt pakopų?” – ¹⁰“Lengva šešėliui pailgėti dešimčia pakopų, – atsakė Hezekijas, – verčiau tesugrįžta šešėlis dešimčia pakopų”. ¹¹Tad pranašas Izaijas šaukėsi VIEŠPATIES, ir jis sugrąžino atgal šešėlį dešimčia pakopų, kuriomis saulė buvo nusileidusi ant Ahazo laiptų.

Pasiuntiniai iš Babilono ¹²*Tuo

19,35: Graikų istorikas Herodotas V a. prieš Kristų užsimena apie asirų pralaimėjimą prie Egipto sienos. Jo žiniomis, asirai pralaimėjo dėl to, kad pelės sugraužė jų lankų temples ir kitus odinius kareivių reikmenis. Pelės gali užkrėsti maru (žr. 1 Sam 6,4-5). Maro epidemiją įkvėptasis autorius susieja su Dievo angelu – galutine priežastimi. Šventojo Rašto žmogiškieji autoriai

antrinių priežasčių – gamtos ir istorijos veiksnių – neskiria nuo pradinės priežasties – Dievo.

19,37: Apie Sancheribo nužudymą rašo ir nešventraštiniai šaltiniai. Tai įvyko 681 m. prieš Kristų, praėjus dvidešimčiai metų nuo jo žygio į Jeruzalę.

20,12-19: Pakartojama Iz 39,1-8 tekstas. Izaijas buvo priešingas sąmokslui.

metu Babilono karalius Baladano sūnus Merodach-Baladanas,* išgirdęs apie Hezekijo ligą, atsiuntė pasiuntinius su laiškais ir dovana Hezekijui. ¹³Hezekijas dėl to apsidžiaugė ir pasiuntiniams aprodė visą savo išdą – sidabrą, auksą, prieskonių ir rinktinio aliejaus atsargas, ginklų sandėlius, – visa, kas buvo jo išduose. Neliko nieko nei jo rūmuose, nei visoje jo karalystėje, ko Hezekijas nebūtų jiems parodęs. ¹⁴Tada pas karalių Hezekiją atėjo pranašas Izaijas ir jį paklausė: “Ką tau tie vyrai sakė? Iš kur jie pas tave atėjo?” Hezekijas atsakė: “Jie atėjo iš tolimo krašto, iš Babilono”. – ¹⁵“Ką jie pamatė tavo rūmuose?” – Izaijas toliau klausė. Hezekijas atsakė: “Jie matė visa, kas tik yra mano rūmuose. Neliko nieko mano turtų išduose, ko nebūčiau jiems parodęs”.

¹⁶Tada pranašas Izaijas tarė Hezekijui: “Klausykis VIEŠPATIES žodžio: ¹⁷“Tikėk manimi, ateina dienos, kai visa, kas yra tavo rūmuose, ir visa, ką tavo protėviai yra sukaupę iki šios dienos, bus išgabenta į Babiloną. Nebus nieko palikta, – taip kalbėjo VIEŠPATS. ¹⁸Ir iš tavųjų palikuonių, gimusių iš tavęs, kai kurie bus paimti. Jie bus eunuchai Babilono karaliaus rūmuose!” ¹⁹Hezekijas atsakė Izaijui: “VIEŠPATIES žodis, kurį man pasakei, yra palankus”. Mat jis sau pagalvojo: “Kodėl gi ne, jei mano dienomis bus ramu ir saugu”.

²⁰O kiti Hezekijo darbai, visi jo žygdarbiai ir kaip jis padarė tvenkinį bei vandentiekį,* ir kaip jis atvedė vandenį į miestą, – argi tai nėra aprašyta Judo karalių Metraščių knygoje? ²¹Hezekijas užmigo su savo protėviais, ir jo sūnus Manasas tapo karaliumi jo vietoje.

21 Manasas karaliavimas Judo karalystėje ^{1*}Manasas buvo dvylikos metų, kai tapo karaliumi, ir karaliavo Jeruzalėje penkiasdešimt penkerius metus. Jo motinos vardas buvo Hefziba. ²Jis darė, kas buvo nedora VIEŠPATIES akyse, sekdamas bjauriaisiais nusikaltimais tautų, kurias VIEŠPATS buvo nuvaręs nuo kelio izraeliečiams. ³Jis atkūrė aukštumų alkus, kurias jo tėvas Hezekijas buvo sunaikinęs, atstatė aukurus Baalui ir padarė šventąjį stulpą, kaip buvo padaręs Izraelio karalius Ahabas. Jis garbino visas dangaus galybes ir joms tarnavo. ⁴Jis statė aukurus VIEŠPATIES Namuose, apie kuriuos VIEŠPATS buvo pasakęs: “Jeruzalėje aš apgyvendinsiu savo vardą”. ⁵Visoms dangaus galybėms jis statė aukurus abiejuose Namų kiemuose. ⁶Savo sūnų jis pervedė per ugnį, užsiėmė kerėjimais ir būrimu, tarėsi su dvasiomis ir raganiais. Be paliovos darė, kas nedora VIEŠPATIES akyse, jam supykinti. ⁷Ašeros drožinį, kurį buvo padaręs, pastatė Namuose, apie kuriuos VIEŠPATS Dovydui ir jo sūnui Salia-

20,12: ... *Baladano sūnus Merodach-Baladanas*: asirų kalba *Marduk-Apal-Iddina*, t.y. *Marduk[as] davė man sūnų*. Būdamas Babilonijos provincijos karaliumi, jis rengė sąmokslą prieš Asiriją. Maždaug 703 m. prieš Kristų jis bandė įtraukti į sąmokslą prieš Asiriją ir Hezekiją.

20,20: ... *tvenkinį ir vandentiekį*: nūdien šį tvenkinį ir vandentiekį Jeruzalės gyventojai vadina Siloamo tvenkiniu ir Hezekijo tuneliu. Nuo Gihono šaltinio Kidrono slėnio šiaurėje už miesto sienų Hezekijas pasirūpino iškasti tunelį, kad vanduo patektų į požeminį tvenkinį, esantį dau-

giau kaip už 500 m priešingame kalvos šone, pietinėje įtvirtinto miesto dalyje. Beveik visą tunelį galima pereiti nepasilenkus. Jis yra siauras ir vingiuotas. Susitikus su einančiu priešinga kryptimi, sunku prasilenksti.

21,1-26: Pasak įkvėptojo Deuteronomistinio istoriko ir teologo, tai buvęs Judo karalystės atkritimo nuo Dievo ir nedorumo laikotarpis. Hezekijo reformų padarinius karaliai Manasas ir Amonas sunaikino. Šiek tiek skirtingai šį laikotarpį vertina kitas Senojo Testamento istorikas ir teologas – Kronikininkas. Žr. 2 Kr 33.

monui kalbėjo: “Šiuose Namuose ir Jeruzalėje, kurią esu išsirinkęs iš visų Izraelio giminių, aš apgyvendinsiu savo vardą amžinai. ⁸Ateityje nebeleisiu daugiau Izraeliui pajudinti kojos iš žemės, kurią daviau jų protėviams, jei tik jie ištikimai laikysis viso, ką jiems įsakiau, ir viso mokymo, kurį jiems davė mano tarnas Moze”. ⁹Bet jie neklausė, ir Manasas suvedžiojo juos daryti daugiau pikta už tautas, kurias VIEŠPATS buvo sunaikinęs izraeliečių atėjimo metu.

¹⁰* Per savo tarnus pranašus VIEŠPATS kalbėjo: ¹¹“Kadangi Judo karalius Manasas padarė šiuos bjaurius nusikaltimus, – nedorumu pralenkė visa, ką prieš jį buvo darę amoriečiai, – kadangi jis vedė ir Judą į nuodėmę su savo stabais, – ¹²tikrai taip kalbėjo VIEŠPATS, Izraelio Dievas: – Štai Jeruzalei ir Judui atvedu tokią nelaimę, kad net ausys spengs kiekvienam, kuris tik apie ją išgirs. ¹³Panaudosiu Jeruzalei tą pačią matavimo virvę,* kaip Samarijai, ir tą patį pasvarą,* kaip Ahabo namams, taip šluostysiu Jeruzalę, kaip yra šluostoma lėkštė, trindamas ir apversdamas. ¹⁴Atmesiu savo paties paveldo likutį ir atiduosiu juos į rankas jų priešams. Jie taps auka ir grobiu visiems savo priešams, ¹⁵nes darė, kas yra nedora mano akyse, ir mane vedė į pyktį nuo dienos, kai jų protėviai išėjo iš Egipto, iki šios dienos”.

¹⁶* Be to, Manasas išliejo tiek daug nekalto kraujo, kad jis pripildė kraujo Jeruzalę iki kraštų, nebeminint jo nuodė-

mės, kuria jis įtraukė Judą į nuodėmę – daryti, kas nedora VIEŠPATIES akyse.

¹⁷ O kiti Manaso darbai – visa, ką darė, ir jo padaryta nuodėmė, – argi jie nėra aprašyti Judo karalių Metraščių knygoje? ¹⁸Manasas užmigo su savo protėviais ir buvo palaidotas savo rūmų sode – Uzos sode. Jo sūnus Amonas tapo karaliumi jo vietoje.

Amono karaliavimas Judo karalystėje

¹⁹Amonas buvo dvidešimt dvejų metų, kai tapo karaliumi, ir dvejus metus karaliauvo Jeruzalėje. Jo motina buvo Haruzo duktė, vardu Mešulemeta iš Jotbos. ²⁰Jis darė, kas nedora VIEŠPATIES akyse, kaip buvo daręs jo tėvas Manasas. ²¹Visur jis ėjo keliu, kuriuo buvo ėjęs jo tėvas, tarnavo stabams, kuriems buvo tarnavęs jo tėvas, ir juos garbino. ²²VIEŠPATĮ, savo protėvių Dievą, jis paliko ir VIEŠPATIES keliu nėjo. ²³Amono dvariškiai surengė prieš jį sąmokslą ir nužudė karalių savo rūmuose. ²⁴Bet šalies žmonės užmušė visus sąmoksloto prieš karalių Amoną dalyvius ir jo vietoje pastatė karaliumi jo sūnų Jošiją.

²⁵ O kiti Amono darbai, ką jis darė, – argi nėra aprašyti Judo karalių Metraščių knygoje? ²⁶Jis buvo palaidotas savo kape Uzos sode, o jo sūnus Jošijas tapo karaliumi jo vietoje.

22 Jošijas ir Sandoros su Dievu atnaujinimas

¹* Jošijas buvo aštuonerių metų, kai tapo karaliumi, ir karaliauvo trisdešimt vienerius metus

21,10-15: Šis skaitinys buvo parašytas po Jeruzalės sunaikinimo 587 m. prieš Kristų. Už Jeruzalės sunaikinimą ir Judo karalystės žūtį kaltinamas Manasas.

21,13: ... *matavimo virvę... pasvarą*: paprastai matavimo virvė ir pasvaras yra statybos įrankiai, bet šiuo atveju Jahvės – Sandoros Dievo – rankose jie padės sunaikinti. Judo karalystės likimas yra panašus į Samarijos likimą. Žr. Iz 34,11; Rd

2,8; Am 7,7-9.

21,16: Manasas persekiojo Sandoros su Dievu sekėjus ir suvarė juos į pogrindį. Pasak legendos, pranašas Izaijas buvo Manaso persekiojimo auka. 22,1-20: Jošijo karaliavimo pradžia, Dievo Namų – Šventyklos – atnaujinimas ir Mokymo knygos – Mozės Įstatymo – atradimas. Jošijas yra įkvėptojo Deuteronomistinio autoriaus mėgstamas karalius už jo religinę reformą (žr. 2 Kar 23).

Jeruzalėje. Jo motina buvo Adajo duktė, vardu Jedida iš Bozkato. ²Jis darė, kas buvo dora VIEŠPATIES akyse, ir visada ėjo savo protėvio Dovydo pėdomis, nenukrypdamas nei į dešinę, nei į kairę.

³Aštuonioliktaisiais karaliaus Jošijo metais* karalius pasiuntė raštininką Mešulamo sūnaus Azalijo sūnų Šafaną* į VIEŠPATIES Namus, tardamas: ⁴“Nueik pas vyriausiąjį kunigą Hilkiją ir paliepk jam pasverti visą VIEŠPATIES Namuose sukauptą sidabrą, kurį slenkščio sargai yra surinkę iš žmonių. ⁵Tepaduoda jį į rankas darbų prižiūrėtojams, atsakingiems už VIEŠPATIES Namus, o jie savo ruožtu tepapmoka VIEŠPATIES Namų darbininkams, taisantiems Namus, – ⁶ir dailidėms, ir statytojams, ir mūrininkams. Tepanaudoja jį pirkti medžiui ir skaldytam akmeniui Namams taisyti. ⁷Tačiau ataskaitos už jiems perduotą sidabrą t nebūna reikalaujama, nes jie sąžiningai elgiasi”.

Atrandama Mokymo knyga ^{8*}Vyriausiasis kunigas Hilkijas raštininkui Šafanui tarė: “Radau Mokymo knygą VIEŠPATIES Namuose”. Hilkijas padavė knygą Šafanui, ir jis ją perskaitė. ⁹Tada raštininkas Šafanas, nuėjęs pas karalių, pranešė karaliui: “Tavo tarnai išpylė VIEŠPATIES Namuose rastą sidabrą ir padavė jį į rankas darbų prižiūrėtojams, atsakingiems už VIEŠPATIES Namus”. ¹⁰Be to, raštininkas Šafanas karaliui pasakė: “Kunigas Hilkijas man davė knygą”. Šafanas ją karaliui garsiai perskaitė.

^{11*}Išklaušęs Mokymo knygos žo-

džius, karalius persiplėšė savo drabužius. ¹²Karalius įsakė kunigui Hilkijui, Šafano sūnui Ahikamui, Mikajo sūnui Achborui, raštininkui Šafanui ir karaliaus tarnui Asajui, tardamas: ¹³“Eikite pasiteirauti VIEŠPATIES mano labui, žmonių labui ir viso Judo labui apie šios atrastos knygos žodžius, nes VIEŠPATS iš tikrųjų turi nesisverti iš pykčio ant mūsų už tai, kad mūsų protėviai neklaušė šios knygos žodžių vykdyti visa, kas apie mus yra parašyta”.

Teiraujamasi pranašės Huldos

¹⁴Taigi kunigas Hilkijas, Ahikamas, Achboras, Šafanas ir Asajas nuėjo pas pranašę Huldą, drabužinės prižiūrėtojo Harhaso sūnaus Tikvos sūnaus Šalumo žmoną. Ji gyveno Jeruzalėje, Mišnės dalyje. Ten jos teiravosi. ¹⁵Ji jiems pasakė: “Taip kalbėjo VIEŠPATS, Izraelio Dievas! Pasakykite vyrui, kuris atsiuntė jus pas mane: ¹⁶“Taip kalbėjo VIEŠPATS: iš tikrųjų šiai vietai ir jos gyventojams atsiųsiu nelaimę pagal visus žodžius knygos, kurią Judo karalius perskaitė. ¹⁷Už tai, kad jie paliko mane ir degino smilkalus kitiems dievams, pykindami mane visais savo rankų darbais, degu pykčiu ant šios vietos, ir jis nebus užgesintas”. ¹⁸Bet Judo karaliui, siuntusiam jus pasiteirauti VIEŠPATIES, taip sakykite: “Taip kalbėjo VIEŠPATS, Izraelio Dievas: o dėl žodžių, kuriuos girdėjai... – ¹⁹kadangi tavo širdis nusigando ir tu nusižeminai prieš VIEŠPATĮ, išgirdęs, kad aš nutariau paversti šią vietą su jos gyventojais klaiku ir prakeikimu, ir kadangi tu persi-

22,3: *Aštuonioliktaisiais karaliaus Jošijo metais* 621 m. prieš Kristų. ... *Šafan[a]*: lietuvių kalba *Kiški*. Jis buvo vienos svarbios šeimos galva, karaliaus raštininkas, rastos Mokymo, Mozės Įstatymo, knygos globėjas ir skaitytojas (žr. 2 Kr 34,8-9.15-20). Jis ir jo sūnūs rėmė Jošijo reformą ir pranašą Jeremiją. Žr. Jer 26,24.

22,8-10: Mokymo knyga, ritinys, hebrajiškai *To-*

ra, arba Mozės Įstatymo knyga. Daug istorikų ši radinį laiko pradine Pakartoto Įstatymo knygos šerdimi (žr. Pakartoto Įstatymo knygos įvadą).

22,11-13: Karaliaus Jošijo išgąstis ir nuoroda į Dievo pyktį liudija, kad atrastoji Mokymo knyga buvo Pakartoto Įstatymo skaitiniai: žr. Įst 6,13-15; 28,15-24.

plėšei savo drabužius, verkdamas mano akivaizdoje, išgirdau ir aš tave. Tai VIEŠPATIES žodis! ²⁰Todėl, tikėk manimi, surinksiu tave pas tavo protėvius, ir tu būsi paimtas į savo kapą ramybėje. Tavo akys nematys nelaimės, kurią aš atvesiu šiai vietai”.

Jie tad parnešė karaliui šį atsakymą.

23 Mokymo knygos skaitymas ir Sandoros atnaujinimas ^{1*} Karaliaus pašaukti, pas jį susirinko visi Judo ir Jeruzalės seniūnai. ²Karalius nuėjo į VIEŠPATIES Namus, kartu su juo nuėjo visi Judo žmonės, visi Jeruzalės gyventojai, kunigai, pranašai – visi žmonės, jauni ir seni. Visiems girdint, jis perskaitė jiems visą VIEŠPATIES Namuose atrastą Sandoros knygą. ³Karalius stovėjo prie šulo ir padarė sandorą VIEŠPATIES akivaizdoje sekti VIEŠPAČIU, laikantis jo įsakymų, įsakų ir įstatų, visa širdimi ir visu gyvasčiu, vykdamas įrašytus šioje knygoje šios sandoros žodžius. Visi žmonės įsipareigojo sandorai.

Religinė reforma Judo karalystėje ⁴Tada karalius įsakė vyriausiajam kunigui Hilkijui, jo pavaduotojams kunigams ir slenksčio sargams išnešti iš VIEŠPATIES Namų visus reikmenis, padarytus Baalui, Ašerai ir visoms dangaus galybėms. Sudeginus juos už Jeruzalės sienų Kidrono atslaitėse, paliepė jų pelenus nunešti į

Bet-Elį. ⁵Jis panaikino netikrus kunigus, kurie buvo Judo karalių paskirti deginti smilkalams aukštumų alkuose* prie Judo miestų ir Jeruzalės apylinkėse, taip pat ir tuos, kurie degino smilkalus Baalui, saulei, mėnuliui, žvaigždynams ir visoms dangaus galybėms. ⁶Išnešęs iš VIEŠPATIES Namų Ašeros drožinį į Kidrono slėnį už Jeruzalės sienų, sudegino jį Kidrono slėnyje; sutrynė Ašerą į dulkes ir jos dulkes išbarstė ant paprastų žmonių kapų. ⁷Jis nugriovė šventųjų keksių būstus,* buvusius VIEŠPATIES Namuose toje vietoje, kur moterys audė Ašerai aprangą.

⁸Visus Judo miestų kunigus sutelkė į Jeruzalę ir užteršė nuo Gebos iki Beeršebos aukštumų alkus, kuriuose kunigai buvo deginę smilkalus. Jis nugriovė ir vartų aukštumų alkus, esančius prie įėjimo į miesto valdytojo Jehošuos vartus, prie miesto vartų kairiojo šono. ⁹Tačiau Jeruzalėje aukštumų alkų kunigai prie aukuro neidavo, o neraugintą duoną valgydavo tarp savųjų. ¹⁰Esantį Ben-Hinomo slėnyje Tofetą* jis užteršė, kad nė vienas daugiau nebevestų savo sūnaus ar dukters per ugnį kaip aukos Molechui. ¹¹Jis pašalino Judo karalių saulei pastatytus žirgus, stovinčius prie VIEŠPATIES Namų įėjimo, netoli eunucho Natan-Melecho būsto, buvusio didžiajame pastate,* o saulės vežimus sudegino. ¹²Aukurus, esančius ant

23,1-3: Sandoros atnaujinimas buvo ne tik religinė reforma, bet ir politinės nepriklausomybės nuo Asirijos paskelbimas. Asirija dabar gyveno paskutines savo galingos imperijos dienas. Sostinė Ninevė buvo babiloniečių sunaikinta 612 m. prieš Kristų. Sandoros – sutarties – tarp Jahvės ir jo tautos idėja yra viena iš svarbiausių Senojo Testamento pradų. Žr. Iš 24,7-9; Įst 29,1; Jer 11,3-4; 30,22 ir t.t.

23,5: ... *aukštumų alkuose*: aukštumų alkai, hebrajiškai *bamot*, buvo pamaldų vietos ant kalvų su žaliais medžiais bei lapuotais ažuolais ir ant dirbtinių pakylų miestuose ar šalia miestų. Savo kilme

jos buvo kanaaniečių šventovės. Izraeliečiai, atėję į Kanaaną, perėmė šias šventoves Jahvei, Sandoros Dievui, garbinti. Ilgainiui jos tapo religinio susiliejimo, sinkretizmo, židiniai.

23,7: ... *šventųjų keksių butus*: religinės pagonių apeigos turėjo lytinį pobūdį. Karaliaus dvarui supagonėjus, pagonių apeigos skverbėsi ir į Jeruzalės Šventyklą.

23,10: ... *Tofetą*: vieta Ben-Hinomo slėnyje prie Jeruzalės su aukuru, skirtu kruvinai vaikų aukai pagonių dievui Molechui. Žr. Kun 18,21.

23,11: ... *didžiajame pastate*: į vakarus nuo Šventyklos. Žr. 1 Kr 26,18.

stogo prie Ahazo viršutinio aukšto, kuriuos buvo padarę Judo karaliai, ir aukurus, kuriuos buvo padarę Manasas abiejuose VIEŠPATIES Namų kiemuose, nugriovė. Skubiai juos iš ten pašalinęs, jų skeveldras išmetė į Kidrono slėnį. ¹³Karalius užteršė Izraelio karaliaus Saliamono pastatytus aukštumų alkus, kurie buvo priešais Jeruzalę į pietus nuo Blogo elgesio kalno, sidoniečių stabui Ašerai, Moabo stabui Chemošui ir amoniečių stabui Milkomui. ¹⁴Sutrūpinęs jų akmenis ir nukirtęs šventuosius stulpus, jų vietas apkrovė žmonių kaulais.

Religinė reforma buvusioje Izraelio karalystėje ¹⁵Be to, Bet-Eliau aukurą – aukštumų alką, pastatytą Nebato sūnaus Jeroboamo, įtraukusio Izraelį į nuodėmę, jis išardė: ir tą aukurą, ir tą aukštumų vietą. Jis sudegino tą aukštumų alką, pavertė jį dulkėmis; sudegino ir šventąjį stulpą.

¹⁶Apsidairęs Jošijas pamatė ant kalvos kapus. Jis pasiuntė atnešti iš kapų kaulų ir, sudeginęs juos ant aukuro, jį užteršė pagal VIEŠPATIES žodį, kurį paskelbė Dievo vyras, kai Jeroboamas stovėjo prie aukuro iškilmių dieną. Apsižvalgęs karalius pamatė kapą Dievo vyro, kuris buvo išpranašavęs šiuos dalykus. ¹⁷Jis paklausė: “Kieno yra tas antkapis, kurį matau?” Miesto žmonės jam paaiškino: “Tai kapas Dievo vyro, kuris atėjo iš Judo ir pranašavo dalykus, kuriuos tu padarei Bet-Eliau aukurui”. – ¹⁸“Palikite jį ramybėje, – tarė karalius, – tenejudina niekas jo kaulų”. Jie tad paliko jo kaulus nepaliestus drauge su kaulais iš Samarijos atėjusio pranašo.

¹⁹Be to, Jošijas sunaikino ir visus alkus aukštumų vietose, esančius Samari-

jos miestuose, kuriuos, pykindami VIEŠPATI, buvo pastatę Izraelio karaliai. Su jais jis darė lygiai taip, kaip buvo padaręs Bet-Elyje. ²⁰Ant aukurų jis išžudė visus ten esančius aukštumų alkų kunigus, ant jų degino žmonių kaulus. Tada jis sugrižo į Jeruzalę.

Perėjimo iškilmių šventimas ²¹Karalius įsakė visiems žmonėms: “Švęskite VIEŠPATIES, savo Dievo, Perėjimą, kaip įsakė Sandomos knygoje”. ²²Iš tikrųjų Perėjimo auka tokiu būdu nebuvo švęsta nuo dienų teisėjų, valdžiusių Izraelį, ir per visas Izraelio karalių ar Judo karalių dienas. ²³Tik aštuonioliktaisiais karaliaus Jošijo metais Perėjimo auka buvo švęsta tokiu būdu VIEŠPAČIUI Jeruzalėje.

Įvairios pastabos apie reformą

²⁴Be to, Jošijas išnaikino vėlių šaukėjus ir žynius, šeimų dievukus* ir stabus bei visus esančius Judo krašte ir Jeruzalėje bjaurius dalykus, idant įvykdytų mokymo žodžius, užrašytus knygoje, kurią kunigas Hilkijas rado Dievo Namuose. ²⁵Prieš jį nebuvo kito karaliaus kaip jis, atsidavusio VIEŠPAČIUI visa savo širdimi, visa savo gyvastimi, ir visomis savo jėgomis, pagal visą Mozės mokymą, nei po jo nekilo nė vienas kaip jis.

²⁶Tačiau VIEŠPATS nepaliovė smarkiai pykti ant Judo iš apmaudo, kurį jam buvo sukėlę visi Manaso darbai. ²⁷VIEŠPATS tarė: “Pavarysiu ir Judą nuo savo veido, kaip pavariau Izraelį. Atmesiu miestą – Jeruzalę, kurią išsirinkau, ir Namus, apie kuriuos sakiau: ‘Ten gyvens mano vardas!’”

Jošijo karaliavimo galas ²⁸O kiti Jošijo darbai ir visa, ką jis darė, argi nėra aprašyti Judo karalių Metraščių knygoje?

²⁹Jo dienomis Egipto karalius faraonas Neko'as leidosi į žygį prieš Asirijos karalių

23,24: ... šeimų dievukus: terafim{us}. Žr. Pr 31,19.

Eufrato upės link. Karalius Jošijas išžygiavo užkirsti jam kelio, bet kai susidūrė su juo mūšyje prie Megido, buvo užmuštas. ³⁰Jo tarnai vežė jį negyvą iš Megido ir, parvežę į Jeruzalę, palaidojo jo paties kape. Šalies žmonės* paėmė Jehoahazą ir, patepę jį, padarė karaliumi jo tėvo vietoje.

Jehoahazo karaliavimas Judo karalystėje

³¹Jehoahazas buvo dvidešimt trejų metų, kai tapo karaliumi, ir karaliavo tris mėnesius Jeruzalėje. Jo motina buvo Jeremijo duktė, vardu Hamutala, iš Libnos. ³²Jis darė, kas buvo nedora VIEŠPATIES akyse, kaip buvo darę jo protėviai. ³³Faraonas Neko'as uždarė jį į kalėjimą Ribloje, Hamato krašte, kad daugiau Jeruzalėje jis nebekaraliautų, ir uždėjo kraštui šimto sidabro talentų ir vieno aukso talento duoklę. ³⁴Jošijo karaliaus sūnų Eljakimą faraonas Neko'as paskyrė karaliumi vietoj jo tėvo Jošijo, pakeisdamas jo vardą į Jehojakimą. O Jehoahazą paėmė su savimi į Egiptą, kur jis mirė.

³⁵Jehojakimas davė faraonui sidabro ir aukso, bet turėjo apdėti mokesčiais kraštą, kad įvykdytų faraono reikalavimą. Jis išreikalavo sidabrą ir auksą iš šalies žmonių,* iš kiekvieno pagal faraonui Neko'ui duodamų mokesčių dydį.

Jehojakimo karaliavimas Judo karalystėje

³⁶Jehojakimas buvo dvidešimt penkerių metų, kai tapo karaliumi, ir karaliavo vienuolika metų Jeruzalėje. Jo motina buvo Pedajo duktė, vardu Zebida, iš Rumos. ³⁷Jis darė, kas buvo nedora VIEŠPATIES akyse, lygiai kaip buvo darę jo protėviai.

23,30.35: *Šalies žmonės*: šiuo laikotarpiu posakis *šalies žmonės* ženklinio smulkią bajoriją; ilgainiui jis pradėjo ženklinėti *beturčius*.

24,1-7: Kaldėjai, arba neobabiloniečiai, nugalėjo asirus ir egiptiečius Karkemišo mūšyje 605 m. prieš Kristų (žr. Jer 46,2). Judo karalystė išsilaisvino iš egiptiečių įtakos, bet tapo pavaldi kaldėjams, ir

24 Jo dienomis Babilono karalius Nebukadnezaras įsiveržė, ir Jehojakimas buvo jam pavaldus trejus metus. Tada jis vėl sukilo. ²VIEŠPATS paleido prieš jį gaujas kaldėjų, aramėjų ir amoniečių, paleido juos prieš Judą jam sunaikinti pagal žodį, kuriuo VIEŠPATS buvo grasiinęs per savo tarnus pranašus. ³Tikrai visa tai ištiko Judą VIEŠPATIES įsakymu pašalinti juos iš savo akių už Manaso nuodėmes – už visa, ką jis buvo padaręs, – ⁴taip pat ir už nekaltą kraują, kurį jis buvo išliejęs ir pripildęs Jeruzalę nekaltųjų krauju. To VIEŠPATS nebenorėjo atleisti.

⁵O kiti Jehojakimo darbai – visa, ką darė, – argi jie nėra aprašyti Judo karalių Metraščių knygoje? ⁶Jehojakimas užmigo su savo protėviais, ir jo sūnus Jehojachinas tapo karaliumi jo vietoje. ⁷Egipto karalius daugiau nebedrįso eiti iš savo žemės, nes Babilono karalius buvo perėmęs visa, kas priklausė Egipto karaliui, nuo Egipto upės iki Eufrato upės.

Jehojachino karaliavimo įvadas

⁸*Jehojachinas buvo aštuoniolikos metų, kai tapo karaliumi, ir karaliavo tris mėnesius Jeruzalėje. Jo motina buvo Elnatano duktė, vardu Nehušta, iš Jeruzalės. ⁹Jis darė, kas buvo nedora VIEŠPATIES akyse, lygiai kaip buvo darę jo tėvas.

Pirmoji tremtis ¹⁰*Tuo metu Babilono karaliaus Nebukadnezaro pajėgos užpuolė Jeruzalę, ir miestas buvo apgultas. ¹¹Jo pajėgoms apgulus miestą, pats Babilono karalius Nebukadnezaras atvyko prie miesto. ¹²Tada Judo karalius Jehojachinas

po trejų metų sukilo.

24,8: Jehojachinas karaliavo tris mėnesius 597 m. prieš Kristų.

24,10-17: Jehojachinas tuojau pat pasidavė Nebukadnezarui – 597 m. kovo 16 d., septintaisiais Nebukadnezaro valdymo metais, remiantis babiloniečių šaltiniais. Pasak 14-osios eilutės, 10 000

drauge su savo motina, dvariškiais, vadais ir pareigūnais pasidavė Babilono karaliui. Aštuntaisiais savo karaliavimo metais Babilono karalius paėmė jį į nelaisvę.

13 Babilono karalius išgabeno iš ten visus VIEŠPATIES Namų turtus bei karaliaus rūmų turtus, sukapojo VIEŠPATIES Namuose visus auksinius reikmenis, kuriuos Izraelio karalius Saliamonas buvo padaręs, – visa, kaip VIEŠPATS buvo įspėjęs. ¹⁴Jis išvarė į tremtį visą Jeruzalę: visus didžiūnus, visus kariškius – dešimt tūkstančių belaisvių, – visus amatininkus ir kalvius. Liko tik beturčiai krašte. ¹⁵Jis išvarė Babilonan į tremtį Jehojachiną, paėmė į nelaisvę iš Jeruzalės į Babiloną karaliaus motiną, karaliaus žmonas, jo pareigūnus ir rinktinius krašto žmones. ¹⁶Visi pajėgūs vyrai, septyni tūkstančiai, visi galiūnai, apmokyti karui, ir tūkstantis amatininkų bei kalvių buvo atvaryti belaisviais į Babiloną. ¹⁷Jehojachino vietoje Babilono karalius paskyrė Jehojachino dėdę Matanją ir jo vardą pakeitė į Zedekiją.

Zedekijo karaliavimas Judo karalystėje ¹⁸Zedekijas buvo dvidešimt vienerių metų, kai tapo karaliumi, ir karaliavo vienuolika metų Jeruzalėje. Jo motina buvo Jeremijo dukterė, vardu Hamutala, iš Libnos. ¹⁹Jis darė, kas buvo nedora VIEŠPATIES akyse, lygiai kaip Jehojakimas buvo daręs. ²⁰Iš tikrųjų Jeruzalė ir Judas taip įpykino VIEŠPATĮ, kad jis išvarė juos iš savo artumo.

Zedekijas sukilo prieš Babilono karalių.

belaisvių buvo išvaryti į tremtį, o pasak 16-osios eilutės – 7000. Turbūt tai yra tik vyrų skaičius, neskaitant moterų ir vaikų. Jeremijas mini tik 3023 žmones (žr. Jer 52,28). Archeologiniai radiniai iš Babilonijos turi užuominų apie tremtinį karalių – Jehojachiną – ir jo penkis sūnus (žr. taip pat 1 Kr 3,17-18).

25,1-30: Šis skyrius turi daug bendra su Jer 39 ir 52 skyriais. Žr. paaiškinimus Jeremijo knygoje.

25 Devintaisiais Zedekijo karaliavimo metais,* dešimtojo mėnesio dešimtą dieną, Babilono karalius Nebukadnezaras atžygiavo su visa savo kariuomene prieš Jeruzalę. Ją apsupę, statė aplink miestą apgulos pylimus. ²Miestas buvo apgulos būklėje iki vienuoliktųjų karaliaus Zedekijo metų. ³Ketvirtojo mėnesio devintą dieną,* mieste įsigalėjus nuožmiam badui ir beturčiams nebeturint maisto, ⁴buvo pralaužtos miesto sienos. Tada karalius ir visi jo kareiviai pabėgo iš miesto nakčia pro vartus tarp dvių sienų prie karaliaus sodo.* Nors kaldėjai buvo visur aplink miestą, karalius leidosi keliu Arabos link.* ⁵Bet kaldėjų pajėgos vijosi karalių ir pasivijo jį Jericho lygumose. Visa jo kariuomenė, pabėgusi nuo jo, išsisklaidė. ⁶Karalius buvo suimtas ir nuvestas į Riblą pas Babilono karalių, kuris padarė jam teisną. ⁷Nužudžius Zedekijo sūnus jo akyse, Zedekijui buvo išluptos akys. Apkausčius jį vario grandinėmis, jis buvo nuvarytas į Babiloną.

Jeruzalės sunaikinimas ir antroji tremtis ⁸Aštuntą mėnesį, septintą mėnesio dieną, – tai buvo devynioliktieji Babilono karaliaus Nebukadnezaro metai, – Nebuzaradanas, karaliaus asmens sargybos vadas ir Babilono karaliaus pareigūnas, atvyko į Jeruzalę. ⁹Jis sudegino VIEŠPATIES Namus, karaliaus rūmus ir visus Jeruzalės namus: sunaikino kiekvieno didžiūno namus. ¹⁰Tada kaldėjų pajėgos, buvusios su sargybos vadu, išardė iš visų

25,1: *Devintaisiais Zedekijo karaliavimo metais...* : 589 m. gruodžio mėnesį.

25,3: *Ketvirtojo mėnesio*: 587 m. birželio–liepos. Hebrajiškasis tekstas metų nemini. Žr. Jer 52,6.

25,4: *... prie karaliaus sodo*: karaliaus sodas buvo už miesto sienų, Kidrono slėnyje. ... *Arabos link*: Araba yra lygūs tyrai Jordano upės deltoje, į pietus nuo Jericho.

pusių Jeruzalės sienas. ¹¹ Likučius žmonių, pasilikusių mieste, perbėgėlius* – žmones, perėjusius pas Babilono karalių, – visus gyventojų likučius karaliaus asmens sargybos vadas Nebuzaradanas išvarė į tremtį. ¹² Bet kai kuriuos krašto šalies žmones Nebuzaradanas paliko dirbti vynuogynuose ir žemei arti.

¹³ Varinius šulus, esančius VIEŠPATIES Namuose, pastovus ir varinę jūrą, buvusią VIEŠPATIES Namuose, kaldėjai sudaužė ir visą varį išgabeno į Babiloną. ¹⁴ Jie išgabeno ir puodus, grandiklius, žnyples, samčius ir visus varinius reikmenis, vartojamus pamaldose. ¹⁵ Sargybos vadas išgabeno keptuves ir šlakstymo dubenis, aukšinius ir sidabrinus. ¹⁶ Abiejų šulų, jūros ir Saliamono padarytų pastovų – šių visų daiktų – vario nebuvo įmanoma pasverti. ¹⁷ Vieno šulo aukštis buvo aštuoniolika uolekčių. Viršuje jis turėjo varinę galveną; galvenos aukštis buvo trys uolektys, o aplink galveną buvo pinučiai su granatmedžio obuoliais, padarytais iš vario. Antrasis šulas turėjo tokią pat galveną su pinučiais.

¹⁸ Sargybos vadas paėmė ir vyriausiąjį kunigą Serają, pavaduotoją kunigą Zefaniją bei trejetą slenksčio sargų. ¹⁹ O iš miesto jis paėmė vadovaujantį kareiviams dvariškį bei penkis karaliaus tarybos patarėjus, užsilikusius mieste, kariuomenės vado raštininką, vadovavusį šalies žmonių pašaukimui prie ginklų, ir šešiasdešimt mieste buvusių paprastų vyrų. ²⁰ Paėmęs šiuos žmones, sargybos vadas Nebuzaradanas nuvarė juos pas Babilono karalių į Riblą. ²¹ Babilono karalius įsakė juos užmušti, ir jie Ribloje, Hamato krašte, buvo nubauti mirtimi. Taip Judas tapo išstremtas iš savo žemės.

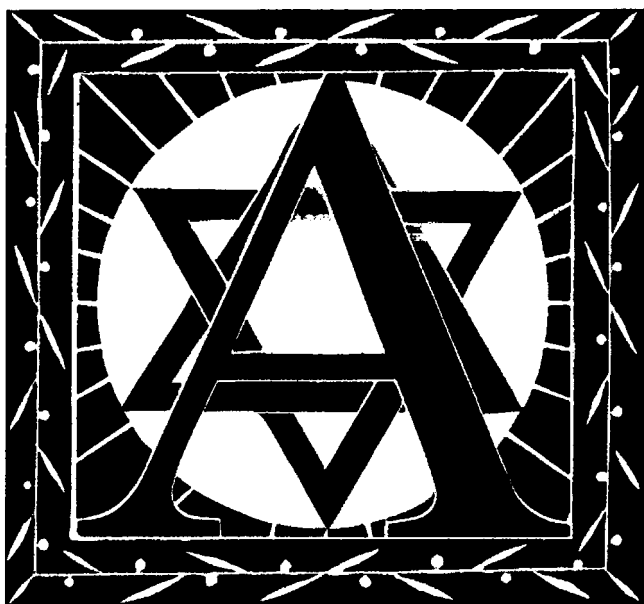
Judo valdytojas Gedalijas ²² Babilono karalius Nebukadnezaras paskyrė Šafano sūnaus Ahikamo sūnų Gedaliją valdyti žmones, kuriuos jis buvo palikęs Judo krašte. ²³ Kariškių vadai ir jų vyrai, išgirdę, kad Babilono karalius buvo paskyręs Gedaliją valdytoju, atėjo į Mizpą pas Gedaliją drauge su Netanijo sūnumi Išmaeliu, Kareaho sūnumi Johananu, Tanhumeto Netofatiečio sūnumi Seraju bei Maakatiečio sūnumi ir jų vyrais. ²⁴ O Gedalijas prisiekė jiems ir jų vyrams. „Nebijokite kaldėjų pareigūnų, – sakė jiems, – pasilikite krašte, tarnaukite Babilono karaliui, ir bus jums gerai“. ²⁵ Bet septintą mėnesį Elišamos sūnaus Netanijo sūnus Išmaelis, kilęs iš karališkos šeimos, atėjo su dešimčia vyrų, užpuolė Gedaliją ir jį nužudė drauge su buvusiais pas jį Mizpoje Judo žmonėmis ir kaldėjais. ²⁶ Tada visi žmonės, seni ir jauni, drauge su kariškių vadais leidosi eiti į Egiptą, nes kaldėjų jie bijojo.

Jehojachinas paleidžiamas iš kalėjimo ²⁷ Trisdešimt septintaisiais Judo karaliaus Jehojachino metais, dvyliktą mėnesį, dvidešimt septintą mėnesio dieną, Babilono karalius Evil-Merodachas* pirmaisiais savo karaliavimo metais Judo karalių Jehojachiną paleido iš kalėjimo. ²⁸ Su juo maloniai kalbėjo ir davė jam krėslą, aukštesnį už visus krėslus karalių, buvusių pas jį Babilone. ²⁹ Jehojachinas tad nusivilko kalėjimo drabužius. Visas savo gyvenimo dienas jis valgė prie karaliaus stalo. ³⁰ O jo išlaikymą karalius parūpino diena po dienos visą jo likusį gyvenimą.

25,11: ... *perbėgėlius*: turbūt jie buvo asmenys, vadovavęsi Jeremijo patarimu. Žr. Jer 38,2-3.

25,27: ... *Evil-Merodachas*: Nebukadnezaro sū-

nus ir įpėdinis, tapo karaliumi 562 m. prieš Kristų – 37-aisiais Jehojachino tremties metais.

PIRMOJI
KRONIKŲ KNYGA

Iš pradžių dvi Kronikų knygos kartu su Ezros ir Nehemijo knygomis, savo stiliumi ir teologiniu požiūriu priklausė vienam ir tam pačiam istoriniam veikalui. Šis jungtinis Kronikų veikalas sudaro Dievo įkvėptųjų Raštų hebrajų kalba pabaigą. Graikiškasis Septuagintos vertimas 1-ąją Kronikų (1 Kr) ir 2-ąją Kronikų (2 Kr) knygas sieja su Samuelio ir Karalių knygomis ir vadina „Paraleipomena“ vardu — tai yra Samuelio ir Karalių knygose „Praleisti dalykai“. Tačiau Kronikų knygos nėra vien tik Samuelio ir Karalių knygų istorijos papildymas.

Lyginant Kronikų ir Samuelio bei Karalių knygų istoriją, išryškėja stebinantys tikėjimo akiračių skirtumai ir įkvėptojo autoriaus tikslo savitumas. Kronikų knygos gana išsamiai pasakoja apie Sandoros bendrijos šešių šimtmečių laikotarpį nuo Sauliaus karaliavimo iki grįžimo iš Babilonijos tremties. Šiuolaikiniam istorijos mokslui būdinga vadovautis dalykišku tikslumu ir bešališku įvykių vertinimu, ieškant išliekamosios politinės, ekonominės bei karinės įvykių reikšmės. Šventraštiniam istorikui dažniausiai rūpėjo ne tiek tikslus bei išsamus kurio nors įvykio aprašas, kiek įvykio prasmė tikėjimo bendrijai. Jo tikslas buvo atskleisti gyvojo Dievo užmojų ir veiklą Sandoros bendrijos istorijoje ir žmogaus gyvenime. Užtat įkvėptojo autoriaus veikalas ir yra vadinamas „šventąja istorija“, nes joje vyrauja atvirybė dieviškajai, arba antgamtinei, įvykių svarbai. Kronikų knygų žmogiškojo autoriaus vardas mums nėra žinomas. Įprasta jį vadinti Kronikininku, nes hebrajiškai jo veikalas yra vadinamas „Dibre haJamim“, t.y. Kronikomis.

Kronikininko istorija iš esmės yra įkvėpta Izraelio — Sandoros bendrijos — peržiūra. Rašydamas V a. prieš Kristų, Kronikininkas turėjo prieš akis potremtinę Izraelio, Sandoros bendrijos, būklę. Izraelio politinė didybė buvo žlugusi. Ilgametė tremtis Babilonijoje ir sugrįžimas į savo nuniokotą kraštą rodė, kad Izraelis nebuvo Dievo pašauktas būti politine galybe, bet Dievo surinkimu — Sandoros bendrija Dievui garbinti. Dievas surinko sau bendriją, kuri yra „kunigiška tauta ir šventa tauta“, tai yra tauta, kurios gyvenimas yra tarnyba Dievui — liturgija. Kunigiškoji tauta buriasi Šventykloje, kur kunigija turi nepamainomą vaidmenį Dievo garbinimo liturgijoje. Liturginis domesys yra pagrindinis Kronikininko istorijos bruožas.

Deuteronomistui buvo būdinga Dovydą aprašyti kaip iškiliausią karalių su žmogiškomis silpnybėmis ir pranašumais, padariusiais jį nemarų savo tautoje. O Kronikininkas savo istorijoje politinė Dovydo sėkme nesidomi. Tiesa, jis pabrėžia mesijinę Dovydo sandorą su Dievu (žr. 1 Kr 17 ir 2 Sam 7,8-16), garantuojančią Dovydo dinastijos tęsą. Tačiau Kronikininkui kur kas labiau rūpi Dovydo vaidmuo Izraelio — Sandoros bendrijos — liturgijoje. Dovydas, anot Kronikininko, yra asmuo, kuris subūrė Izraelį į bendriją Dievui garbinti; Dovydas buvo tas, kuris padarė Jeruzalę, šventąjį miestą, savo religine sostine; Dovydas buvo tas, kuris sumanė statyti Šventyklą pagal paties Jahvės — Sandoros Dievo — jam tiesiogiai duotą planą (1 Kr 28,1-19); Dovydas buvo tas, kuris įvedė muziką bei psalmes į Šventyklos pamaldas ir paskirstė kunigijai pareigas. Taigi Kronikininkas apvelka Dovydą šventumo skraiste, paslėpda-

mas jo žmogiškumą. Kronikininko požiūriu, Dovydo karaliavimas buvo idealus. Juo gyventi turi Sandoros bendrija — surinkimas Dievui garbinti.

Atrodo, kad iš pradžių Ezdros ir Nehemijo knygos buvo tęsinys Kronikininko veikalo, kuris prasideda su 1-ąja ir 2-ąja Kronikų knyga. Net spėliojama, kad pats Ezra galėjo būti Kronikininkas. Šiaip ar taip, Kronikininko hebrajų kalba ir jo religinis bei politinis akiračiai atspindi maždaug 400-ųjų metų prieš Kristų foną.

Kronikininkas, rašydamas savo istoriją, naudojosi šaltiniais. Be kanoniškųjų Pradžios, Išėjimo, Skaičių, Jozuės bei Rutos, ir ypač Samuelio ir Karalių knygų, jis cituoja daugelį šaltinių, kurie nepasiekė mūsų laikų. Pavyzdžiui, Izraelio karalių knygas, arba Izraelio ir Judo karalių knygas, Regėtojo Gado istoriją, Karalių knygų aiškinimus ir kt. Kartkartėmis Kronikininkas perima pažodžiui skaitinius iš 1 Sam 15 —1 Kar 2, Deuteronomistinės istorijos, o kartkartėmis nekreipia dėmesio į skaitinio požiūrį Deuteronomistinėje istorijoje, bet perimtą medžiagą taiko savo požiūriui. Kronikininkui rūpėjo perduoti dabarties kartai praeities prasmę. Tam tikslui jis atrinko medžiagą apie Sandoros bendrijos praeitį, turinčią raiškį ir įtaigią prasmę savo dabarties kartai, pasverdamas savo rašomos istorijos požiūriu.

1 Kronikų knygos metmenys:

A. Genealoginiai sąrašai	1,1-9,34
Nuo Adomo iki Izraelio	
Judo giminė	
Dovydo namai	
Pietinės giminės	
Transjordanijos giminės	
Levio giminė	
Šiaurinės giminės	
Benjamins ir Jeruzalė	
B. Dovydo istorija	9,35-29,30

A. GENEALOGINIAI SĄRAŠAI NUO ADOMO IKI IZRAELIO

1 Trijų tautų grupuočių kilmė

^{1*}Adomas, Setas, Enošas; ²Kenanas, Mahalalelis, Jaredas; ³Enochas, Metušelahas, Lamechas; ⁴Nojus, Šemas, Hamas ir Jafetas.

Jafetitai ⁵Jafeto palikuonys: Gomeras, Magogas, Madajis, Javano, Tubalis, Mešechas ir Tyras. ⁶Gomero palikuonys: Aškenazas, Difatas ir Togarma. ⁷Javano palikuonys: Eliša, Taršišas, Kitimai ir Rodanimai.

Hamitai ⁸Hamo palikuonys: Kušas, Mizraijimas, Putas ir Kanaanas. ⁹Kušo palikuonys: Seba, Havila, Sabta, Raama ir Sabteka. Raamos palikuonys: Šeba ir Dedanas. ¹⁰Kušui gimė Nimrodas. Jis buvo pirmasis galiūnas žemėje.

¹¹Mizraijimui gimė ludimai, anamimai, lehabimai, naftuhimai, ¹²patrusimai, kasluhimai ir kaftorimai, iš kurių kilo filistinai.

¹³Kanaanui gimė jo pirmagimis Sidonas ir Hetas; ¹⁴ir jebusitai, amoriečiai, girgašitai, ¹⁵hivitai, arkitai, sinitai, ¹⁶arvaditai, zemaritai ir hamaitai.

Semitai ¹⁷Šemo palikuonys: Elamas, Aššuras, Arpachsadas, Ludas, Aramas, Uzas, Hulas, Geteris ir Mešechas. ¹⁸Arpachsadui gimė Šelahas, Šelahui gimė Eberas. ¹⁹Eberui gimė du sūnūs: vienas vardu Pelegas, {nes jo dienomis buvo padalyta žemė}, o

jo brolio vardas buvo Joktanas. ²⁰Joktanui gimė Almodadas, Šelefas, Hazarmavetas, Jerahas, ²¹Hadoramas, Uzalis, Dikla, ²²Ebalis, Abimaelis, Šeba, ²³Ofyras, Havila ir Jobabas. Visi šie buvo Joktano palikuonys.

Nuo Šemo iki Abraomo ²⁴Šemas, Arpachsadas, Šelahas; ²⁵Eberis, Pelegas, Reu'as; ²⁶Serugas, Nahoras, Terahas; ²⁷Abraomas, tai yra Abraomas. ²⁸Abraomo palikuonys: Izaokas ir Išmaelis. Jų palikuonys yra šie:

Išmaelitai ²⁹Išmaelio pirmagimis Nebajotas; tada Kedaras, Adbėelis, Mibsammas, ³⁰Mišma, Duma, Masa, Hadadas, Tema, ³¹Jeturas, Nafišas ir Kedma. Šie buvo Išmaelio palikuonys.

³²Abraomo sugulovės Keturos palikuonys: ji pagimdė Zimraną, Jokšaną, Medaną, Midjaną, Išbaką ir Šuahą. Jokšano palikuonys: Šeba ir Dedanas. ³³Midjano palikuonys: Efa, Eferis, Hanochas, Abida ir Eldaa. Visi šie buvo Keturos palikuonys.

Izaokas ir Esavas ³⁴Abraomui gimė Izaokas. Izaoko palikuonys: Esavas ir Izraelis. ³⁵Esavo palikuonys: Elifazas, Reuelis, Jėušas, Jalamas. ³⁶Elifazo palikuonys: Temanas, Omaras, Zefo'as, Gatamas, Kenazas, Timna ir Amalekas. ³⁷Reuelio palikuonys: Nahatas, Zerahas, Šama ir Miza.

Seiro palikuonys ³⁸Seiro* palikuonys: Lotanas, Šobalas, Zibeonas, Ana, Dišonas, Ezeris ir Dišanas. ³⁹Lotano pali-

1,1-9,34: Kronikininkas imasi atpasakoti, remdamasis savo požiūriu, Dievo tautos istoriją nuo pradžios iki pat savo laikų. Kadangi pagrindinį dėmesį skiria Dovydo istorijai ir dovydiškajai Judo dinastijai, jis vien genealoginių sąrašų suvestine pasakoja apie laikotarpį prieš Sauliaus karalavimą X a. prieš Kristų. Genealogija – kilmės knyga – jo požiūriu padeda pajusti, kad istorija yra Dievo staklės. Iš rasių ir tautų įvairovės Jahvė, Sandoros Dievas, audžia sau Tautą ir dovydiškąją Me-

siją. Kronikininko genealogijų šaltiniai daugiausia yra kanoniškieji Raštai – Penkiaknygė, kuri jo laikais jau buvo nūdienės formos. Kronikininkas praleidžia visas tautas, kilusias iš pirmųjų tėvų, ir sutelkia visą dėmesį į semitą Abraomą, o vėliau į jo sūnūs – Izaoką ir Izraelį. Izraelis yra kitas Jokūbo vardas.

1,38: ... *Seiro palikuonys*: Seir{as} yra kitas Izaoko pirmagimio sūnaus Esavo vardas (žr. 35-ąją eilutę); arba Edom{as} (žr. 43-ąją eilutę).

kuonys: Horis ir Homamas; Lotano sesuo buvo Timna. ⁴⁰Šobalo palikuonys: Aljanas, Manahatas, Ebalas, Šefis ir Onamas. Zibeono palikuonys: Aja ir Ana. ⁴¹Anos palikuonis: Dišonas. Dišono palikuonys: Hamranas, Ešbanas, Itranas ir Cheranas. ⁴²Ezerio palikuonys: Bilhanas, Zaavanas ir Jaakanas. Dišano palikuonys: Uzas ir Aranas.

Edomo karaliai ⁴³Karaliai, kurie viešpatavo Edomo krašte, izraeliečiams dar neturint jokio karaliaus, buvo šie: Beoro sūnus Bela; jo miesto vardas buvo Dinhaba. ⁴⁴Belai mirus, Zeraho sūnus Jobabas iš Bozros tapo karaliumi jo vietoje. ⁴⁵Jobabui mirus, jo vietoje tapo karaliumi Hušamas iš temaniečių šalies. ⁴⁶Hušamui mirus, Bedado sūnus Hadadas jo vietoje tapo karaliumi. Jis nugalėjo midjaniečius Moabo lygumoje; jo miesto vardas buvo Avitas. ⁴⁷Hadadui mirus, jo vietoje tapo karaliumi Samla iš Masrekos. ⁴⁸Samlai mirus, jo vietoje tapo karaliumi Saulius iš Rehobotų prie upės. ⁴⁹Sauliui mirus, Achboro sūnus Baal-Hananas tapo karaliumi jo vietoje. ⁵⁰Baal-Hananui mirus, Hadadas tapo karaliumi jo vietoje. Jo miesto vardas buvo Pai, o jo žmonos vardas buvo Mehetabelė. Ji buvo Me-Zahabo dukters Matredos dukterė. ⁵¹Mirus Hadadui...

Edomo klanai: Timnos, Alvos, Jeteto, ⁵²Oholibamos, Elos, Pinono, ⁵³Kenazo, Temano, Mibzaro, ⁵⁴Magdielio ir Iramo. Šie buvo Edomo klanai.

2 Judo giminė. Izraelio (Jokūbo) sūnūs ¹Izraelio sūnūs yra šie:

Reubenas, Simeonas, Levis, Judas, Issacharas, Zebulunai, ²Danas, Juozapas, Benjaminas, Naftalis, Gadas ir Ašeras.

Judo palikuonys ^{3*}Judo sūnūs: Eras, Onanas ir Šela. Šie trys jam gimė iš kanaanietės Bat-Šuos. Judo pirmagimis Eras buvo nedoras VIEŠPATIES akyse, ir jis nubaudė jį mirtimi. ⁴Judo marti Tamara jam pagimdė Perezą ir Zerahą. Iš viso Judas turėjo penkis sūnus.

⁵Perezo sūnūs: Hezronas ir Hamulas.

⁶Zeraho sūnūs: Zimris, Etanas, Hemanas, Kalkolis ir Dara. Penki iš viso.

⁷Zimrio sūnus Karmis. Karmio sūnus Achanas, kuris nusižengė pasiimdamas sunaikinti skirtus daiktus* ir todėl užtraukė nelaimę Izraeliui. ⁸Etano sūnus Azarijas.

Dovydo protėviai ⁹Hezronui gimę sūnūs buvo Jerahmėlis, Ramas ir Chelubajis.*

^{10*}Ramui gimė Aminadabas, o Aminadabui gimė Nahšonas, Judo sūnų vadas. ¹¹Nahšonui gimė Salma, Salmai gimė Boazas, ¹²Boazui gimė Obedas, Obedui gimė Išajas. ¹³Išajui gimė jo pirmagimis Eliabas, antras sūnus Aminadabas, trečias Šimea, ¹⁴ketvirtas Netanelis, penktas Radajis, ¹⁵šeštas Ozemas ir septintas Dovydas. ¹⁶Jų seserys buvo Zeruja ir Abigailė. Zerujos sūnūs: Abišajis, Joabas ir Asahelis – trys. ¹⁷Abigailė pagimdė Amasą. Amasos tėvas buvo Jeteris Išmaelitas.

Kalebas ^{18*}Hezrono sūnus Kalebas turėjo vaiką iš savo žmonos Azubos ir Jerijotės. Jos sūnūs buvo šie: Ješeris, Šobabas

2,3-4,23: Kronikininkas deda Judo giminės kur kas išsamesnę už kitų giminių genealogiją, nes jo dėmesio centre yra karalius Dovydas iš Judo giminės. Be to, Kronikininko amžiuje Dievo tautą sudarė bemaž vieni Judo žmonės – judėjai.

2,7: ... *sunaikinti skirtus daiktus*: šventojo karo papročiu karo grobis turėjo būti *pašvestas* sunaikinant. Šventojo karo paprotys draudė karo

metu ką nors sau pasigrobtį.

2,9: ... *Chelubajis*: Kalebo vardo variantas (žr. 18,42 eilutes), skirtingas nuo Chelub[o] (žr. 1 Kr 4,11).

2,10-17: Tiesioginiai Dovydo protėviai. Panašus sąrašas duodamas Rut 4,19-23 tekste. Abu sąrašai, nors ir nepriklausomi, turi bendrą šaltinį.

2,18-24: Kalebo palikuonys. 1 Kr 4,15 tekste, kaip

ir Ardonas. ¹⁹Azubai mirus, Kalebas vedė Efratą, kuri pagimdė jam Hurą. ²⁰Hurui gimė Uris, o Uriui gimė Bezelelis.

²¹Tada Hezronas suėjo su Gileado tėvo Machiro dukterimi, kurią jis vedė būdamas šešiasdešimties metų, ir ji pagimdė jam Segubą. ²²Segubui gimė Jairas, turėjęs dvidešimt tris miestus Gileado krašte. ²³Bet Gešuras ir Aramas atėmė iš jų Havot-Jairą – Kenatą su jam pavaldžiomis gyvenvietėmis – šešiasdešimt miestų. Visi šie buvo Gileado tėvo Machiro palikuonys. ²⁴Po Hezrono mirties Kaleb-Efratoje Hezrono žmona Abija pagimdė jam Tekuos tėvą Ašhurą.

Jerahmėelis ^{25*}Hezrono pirmagimio sūnaus Jerahmėelio sūnūs: jo pirmagimis Ramas, Buna, Orenas, Ozemas ir Ahijas. ²⁶Jerahmėelis turėjo ir kitą žmoną, vardu Atara. Ji buvo Onamo motina. ²⁷Ramo, Jerahmėelio pirmagimio, sūnūs: Maazas, Jaminas ir Ekeris. ²⁸Onamo sūnūs: Šamajis ir Jada. Šamajo sūnūs: Nadabas ir Abišuras. ²⁹Abišuro žmonos vardas buvo Abihailė; ji pagimdė jam Ahbaną ir Molidą. ³⁰Nadabo sūnūs: Seledas ir Apajimas. Seledas mirė bevaikis. ³¹Apajimo sūnus Išis. Išio sūnus Šėšanas. Šėšano sūnus Ahlajis. ³²Jados, Šamajo brolio, sūnūs: Jeteris ir Jonatanas. Jeteris mirė bevaikis. ³³Jonatano sūnūs: Peletas ir Zaza. Šie buvo Jerahmėelio palikuonys.

³⁴Šėšanas sūnų neturėjo, tik dukteris. Bet Šėšanas turėjo egiptietį vergą, vardu Jarka. ³⁵Šėšanas tad davė savo dukterį savo vergui Jarkai žmona, ir ji pagimdė jam

Atajį. ³⁶Atajui gimė Natanas, ir Natanui gimė Zabadas. ³⁷Zabadui gimė Eflalis, ir Eflaliui gimė Obedas. ³⁸Obedui gimė Jehu'as, ir Jehu'ui gimė Azarijas. ³⁹Azarijui gimė Helezas, ir Helezui gimė Eleasa. ⁴⁰Eleasai gimė Sismajis, ir Sismajui gimė Šalumas. ⁴¹Šalumui gimė Jekamijas, ir Jekamijui gimė Elišama.

Antroji Kalebo genealogija ^{42*}Jerahmėelio brolio Kalebo sūnūs: jo pirmagimis Meša; jis buvo Zifo tėvas. Hebrono tėvo Marešos sūnūs. ⁴³Hebrono sūnūs: Korahas, Tapuahas, Rekemas ir Šema. ⁴⁴Šemai gimė Jorkeamo tėvas Rahamas, ir Rekemui gimė Šamajis. ⁴⁵Šamajo sūnus Maonas. Maonui gimė Betzūras. ⁴⁶Kalebo sugulovė Efa pagimdė Haraną, Mozą ir Gazezą. Haranui gimė Gazezas. ⁴⁷Jahdajo sūnūs: Regemas, Jotamas, Gešanas, Peletas, Efa ir Šaafas. ⁴⁸Kalebo sugulovė Maaka pagimdė Šeberį ir Tirhaną. ⁴⁹Ji pagimdė ir Šaafą, Madmanos tėvą, bei Ševą, Machbenos ir Gibeos tėvą. Achsa buvo Kalebo duktė. ^{50*}Šie buvo Kalebo palikuonys.

Huras Huro, Efratos pirmagimio, sūnūs: Šobalas, Kirjat-Jearimų tėvas, ⁵¹Salma, Betliejaus tėvas, ir Harefas, Bet-Gaderio tėvas. ⁵²Šobalo, Kirjat-Jearimų tėvo, sūnūs buvo Haroė, pusė Menuhotų ⁵³ir Kirjat-Jearimų klanai: itritai, putitai, šumatitai ir mišraitai. Iš šių kilo zoratitai ir eštaolitai. ⁵⁴Salmos palikuonys: Betliejus, netofatitai, Atrot-Bet-Joabas, pusė manatatitų, zoritai. ⁵⁵Taip pat ir raštininkų šeimos, gyvenusios Jabeze: tiratitai, šimeatitai ir

dažnai Penkiaknygėje (žr. Sk 13,6; 14,6.30; 26,65 ir t.t.), Kalebas yra vadinamas Jefunės sūnumi. Šiame tekste jis vadinamas Hezrono sūnumi turbūt dėl to, kad Kronikininko laikais Kalebo palikuonys buvo laikomi Hezrono klando dalimi. 2,25-41: Jerahmėelitų klanas turėjo savo gyvenvietes Judo Negebe. Negebas yra pietinė Kanaano,

arba Palestinos, dalis.

2,42-49: Šis tekstas yra Kalebo klando palikuonių sąrašas iš prieštremtinio laikotarpio. Kalebo klanas turėjo savo gyvenvietes pietinėje Judo dalyje.

2,50-55: Huritų klanas turėjo savo gyvenvietes į pietus ir vakarus nuo Jeruzalės ir buvo giminingas Kalebo klanui.

sukatitai. Jie buvo kenitai, kilę iš Hama-to, Rechabo tėvo namų.

DOVYDO NAMAI

3 Dovydo sūnūs ¹Dovydo sūnūs, gimę jam Hebrone, buvo šie: pirmagimis Amnonas iš Ahinoamos Jezreėlietės; antras Danielis* iš Abigailės Karmelietės; ²trečias Absalomas, Gešuro karaliaus Talmajo dukters Maakos sūnus; ketvirtas Adonijas, Hagitos sūnus; ³penktas Šepatijas iš Abitalės; šeštas Itreamas iš žmonos Eglos. ⁴Šeši jam gimė Hebrone, kur jis karaliavo septynerius metus ir šešis mėnesius. O Jeruzalėje jis karaliavo trisdešimt trejus metus. ⁵Jeruzalėje jam gimę buvo šie: Šimea,* Šobabas, Natanas ir Saliamonas – keturi iš Amielio* dukters Bat-Šuos;* ⁶Ibharas, Elišama, Elifeletas, ⁷Nogahas, Nefegas, Jafija, ⁸Elišama, Eljada ir Elifeletas – devyni.

9 Visi šie buvo Dovydo sūnūs, neskaitant sugulovių sūnų. Tamara buvo jų sesuo.

Judo karaliai ¹⁰Saliamono palikuonys: Rehabeamas; jo sūnus Abijas, jo sūnus Asa, jo sūnus Jehošafatas, ¹¹jo sūnus Joram, jo sūnus Ahazijas, jo sūnus Joašas, ¹²jo sūnus Amazijas, jo sūnus Azarijas, jo sūnus Jotamas, ¹³jo sūnus Ahazas, jo sūnus Hezekijas, jo sūnus Manasas, ¹⁴jo sūnus Amonas, jo sūnus Jošijas.

15 Jošijo sūnūs: pirmagimis Johanas, antras Jehojakimas, trečias Zedekijas, ketvirtas Šalumas.* ¹⁶Jehojakimo palikuonys: jo sūnus Jehonijas, jo sūnus Zedekijas.

Dovydo dinastija po tremties ^{17*}Kalinio Jehonijo sūnūs: jo sūnus Šealtielis, ¹⁸Malchiramas, Pedajas, Šenazaras,* Jekamijas, Hošama ir Nedabijas. ¹⁹Pedajo sūnūs: Zerubabelis* ir Šimejis. Zerubabelio sūnūs: Mešulamas ir Hananijas, – Šelomitė buvo jų sesuo; – ²⁰Hašuba, Ohelis, Berechjas, Hasadjas ir Jušab-Hesedas – penki. ²¹Hananijo sūnūs Pelatijas; jo sūnus Ješajas, jo sūnus Refajas, jo sūnus Arnanas, jo sūnus Obadijas, jo sūnus Šekanijas. ²²Šekanijo sūnūs buvo Šemijas, Hatušas, Igalis, Barijahas, Nearijas ir Šafatas – šeši. ²³Nearijo sūnūs Elioenajis, Hizkijas ir Azrikamas – trys. ²⁴Elioenajo sūnūs: Hodavijas, Eljašibas, Pelajas, Akubas, Johananas, Delajas ir Ananis – septyni.

PIETINĖS GIMINĖS

4 Judas, Šobalas ^{1*}Judo sūnūs: Perezas, Hezronas, Karmis, Huras ir Šobalas. ²Šobalo sūnui Reajui gimė Jahatas, Jahatui gimė Ahumajis ir Lahadas. Šie buvo zoratitų klanai.

Huras ³Etamo tėvo {sūnūs} buvo šie:

3,1: ... *Danielis*: 2 Sam 3,3 tekste jis vadinamas Chileab{u}.

3,5: ... *Šimea*: 2 Sam 5,14 tekste jis vadinamas Šamua; ... *Amielio*: 2 Sam 11,3 jis vadinamas Eliamu; ... *Bat-Šuos*: Batšebos vardo variantas. 3,15: ... *Šalumas*: kitas Jehoahazo, Jošijo įpėdinio, vardas. Žr. Jer 22,11.

3,17-24: Karaliaus Jehonijo palikuonys iki Kronikininko laikų. Skirdami vienai kartai dvidešimt penkerius metus, dešimt kartų tarp Jehonijo ir Ananio (paskutinio vardo sąrašė), galėtume pastarojo gimtadienį datuoti 405 m. prieš Kristų. Šie duomenys yra svarbūs nustatant apytikrą Kro-

nikininko veikalo datą.

3,18: ... *Šenazaras*: spėjama, kad jis yra Ezros knygos Šešbazaras (žr. (Ezd 1,8.11; 5,14-17), Judo princas, kuris buvo žydas Judo provincijos valdytojas po Babilonijos tremties. Abu vardo variantai turbūt kilo iš babiloniško vardo *Sin-ab-ussar*, kuris reiškia {Dieve} Sin, globok {mūsų} tėvą.

3,19: ... *Zerubabelis*: čia vis vadinamas Pedajo sūnumi, nors kitur (žr. Ag 1,12.14; 2,2.23; Ezd 3,2.8; 5,2; Neh 12,1) jis vadinamas Šealtielio sūnumi. Turbūt tai daroma todėl, kad jis buvo Šealtielio įpėdinis, tapdamas Dovydo namų galva.

4,1-43: Judo ir Simeono giminių palikuonys.

Jezréelis, Išma ir Idbašas. Jų sesers vardas buvo Hazelelponė, ⁴Penuelis buvo Gedoro tėvas ir Ezeris Hušos tėvas. Šie buvo Huro sūnūs, Efratos pirmagimio, Betliejaus tėvo.

Asšuras ⁵Tekoos tėvas Asšuras turėjo dvi žmonas: Helą ir Naarą. ⁶Naara pagimdė jam Ahuzamą, Heferį, Tėmenį ir Haahaštarį. Šie buvo Naaros sūnūs. ⁷Helos sūnūs buvo šie: Zeretas, Izharas ir Etananas. ⁸Kozui gimė Anubas, Zobeba ir Harumo sūnaus Aharhelio klanai. ⁹Jabezas buvo labiau gerbiamas, negu jo broliai; jo motina pavadino jį Jabezu: „Kadangi, – ji tarė, – aš pagimdžiau jį skausme“. ¹⁰Jabezas šaukėsi Izraelio Dievo: „Jeigu tu tikrai mane laimini, – jis tarė, – išplėsk mano žemes, tebūna tavo ranka su manimi, apsaugok mane nuo žalos, neleisk manęs slėgti nelaimei!“ Ir Dievas davė, ko jis prašė.

Kalebas ¹¹Chelubui, Šuho broliui, gimė Mehiras, kuris buvo Eštono tėvas. ¹²Eštonui gimė Bet-Rafa, Pasehas ir Nahašo miesto tėvas Tehina. Šie buvo Rekos vyrai.

¹³Kenazo sūnūs: Otnielis ir Serajas, o Otnielio sūnūs: Hatatas ir Meonotajis. ¹⁴Meonotajui gimė Ofra; o Serajui gimė Joabas, tėvas Meistrų slėnio, {Ge-Harašimų}, taip vadinamo, nes jo žmonės buvo amatininkai.

¹⁵Jefūnės sūnaus Kalebo sūnūs: Iru'as, Ela ir Naamas; o Elos sūnus Kenazas.

¹⁶Jehalėlelio sūnūs: Zifas, Zifa, Tirija ir Asarelis.

¹⁷Ezros sūnūs: Jeteris, Meredas, Eferis ir Jalonas. {Šie yra sūnūs faraono dukters Bitijos, kurią Meredas buvo vedęs.}* Ji pastojo ir pagimdė Mirjamą, Šamajį ir Eštemoos tėvą Išbahą. ¹⁸O jo judėja žmo-

na pagimdė Gedoro tėvą Jeredą, Soko'o tėvą Heberį ir Zanoaho tėvą Jekutieli.

¹⁹Hodijo žmonos, Nahamo sesers, sūnūs buvo tėvai garmitų Keilos ir makatitų Eštemoos.

²⁰Šimono sūnūs: Amnonas, Rina, Ben-Hananas ir Tilonas.

Išio sūnūs: Zohetas ir Ben-Zohetas.

Šela ²¹Judo sūnaus Šelos palikuonys: Eras, Lekos tėvas, Laada, Marešos tėvas, ir drobės audėjų klanai Bet-Ašbeoje; ²²taip pat Jokimas ir Kozebos vyrai, ir Joašas, ir Sarafas, kurie nuėjo užkuriais į Moabą, bet sugrįžo į Lehemą. {Tie yra senovės įvykiai.} ²³Šie buvo puodžiai ir gyveno Netajimuose ir Gederoje. Jie ten, dirbdami karaliui, turėjo buveinę.

Simeonas ²⁴Simeono sūnūs: Nemuelis, Jaminas, Jaribas, Zerahas, Šaulas, ²⁵jo sūnus Šalumas, jo sūnus Mibsamą, jo sūnus Mišma. ²⁶Mišmos sūnūs: jo sūnus Hamuelis, jo sūnus Zakuras, jo sūnus Šimejis. ²⁷Šimejis turėjo šešiolika sūnų ir šešias dukteris, bet jo broliai neturėjo daug vaikų. Apskritai jų klanas nesidaugino kaip judėjai. ²⁸Jie gyveno Beer-Šeboje, Moladoje, Hazar-Šuale, ²⁹Bilhoje, Eze-me, Tolade, ³⁰Betuelyje, Hormoje, Ziklage, ³¹Bet-Markabotuose, Hazar-Susoje, Bet-Birėje ir Šaarimuose. Šie buvo jų miestai, kol Dovydas tapo karaliumi. ³²O jų gyvenvietės buvo Etamas, Ainas, Rimonas, Tochenas ir Ašanas – penki miestai ³³drauge su šiemis miestams pavaldžiais aplinkiniais kaimais iki pat Baalo. Tokios buvo jų gyvenvietės.

Įtraukti į jų kilmės sąrašą buvo: ³⁴Mešobabas, Jamlechas, Amazijo sūnus Joša, ³⁵Joelis, Asielio sūnaus Serajo sūnaus Jo-

Įkvėptasis autorius padaro genealoginę išskylą į žilą Judo ir Simeono giminių senovę (plg. su Joz 15 ir 19 skyriais). Šios dvi giminės buvo labai artimos (žr. Pr 29,33,35). Ilgainiui Simeono giminė

ištirpo Judo giminėje.

4,17: Šis intarpas yra perkeltas iš tolesnės, t.y. 18-osios eilutės.

sibijo sūnus Jehu'as, ³⁶Elioenajis, Jaakoba, Ješohajas, Asajas, Adielis, Jesimielis, Benajas, ³⁷Šemajo sūnaus Šimrio sūnaus Jedajo sūnaus Alono sūnaus Šifio sūnus Ziza – ³⁸šie minimi vardais buvo savo šeimų vadai ir protėvių namuose; jų klanai labai išaugo. ³⁹Užtat, ieškodami savo kaimenėms ganyklų, jie kėlėsi Gedoro apylinkių link,* į rytinį slėnio galą. ⁴⁰Čia jie rado vešlių, gerų ganyklų; vieta buvo labai plati, rami ir taikinga. Pirmieji jos gyventojai priklausė hamitams. ⁴¹Šie Simeono giminės žmonės, įtrauktieji į sąrašą vardais, atsikėlė čia Judo karaliaus Hezekijo dienomis, užpuolė jų palapines ir ten užtikčius meunimus ir atsikratę jų iki šios dienos apsigyveno jų vietoje, nes ten jų kaimenėms buvo ganyklų. ⁴²O kai kurie jų – penki šimtai Simeono giminės vyrų – nukilo į Seiro kalnus, vedami Išio sūnų Pelatijo, Nearijo, Refajo ir Uzielio, ⁴³ir, sunaikinę išlikusius Amaleko bėglius, ten gyvena iki šios dienos.

TRANSJORDANIJOS GIMINĖS

5 Reubenai ¹* Izraelio pirmagimio Reubeno sūnūs. {Jis buvo pirmagimis, bet, jam suteršus savo tėvo lovą,* jo pirmagimystė buvo atiduota Izraelio sūnaus Juozapo sūnams. Taigi jis kilmės sąrašė nėra laikomas pirmagimiu. ²Nors Judas užėmė aukštesnę padėtį tarp brolių ir iš jo kilo valdovas, tačiau pirmagimystė priklausė Juozapui.} ³Izraelio pirmagimio Reubeno sūnūs: Hanochas, Palu'as, Hezronas ir Karmis.

⁴Joelio sūnūs: jo sūnus Šemajas, jo sūnus Gogas, jo sūnus Šimejis, ⁵jo sūnus Mika, jo sūnus Reajas, jo sūnus Baalas, ⁶jo sūnus Beera, – Asirijos karalius Tiglat-Pilneseras* jį išvarė į tremtį, – jis buvo Reubeno giminės vadas. ⁷Jo giminaičiai, priklausę jo klanams, įtraukiant juos į kilmės sąrašus pagal jų palikuonis, buvo: galva Jeielis ir Zecharijas, ⁸ir Joelio sūnaus Šemos sūnaus Azazo sūnus Bela. Reubeno giminės žmonės apsigyveno Aroeryje ir iki pat Nebo bei Baal-Meono. ⁹Rytuose jie kūrėsi iki pat dykumos pakraščio šiaurės Eufrato, nes jų galvijai buvo padaugėję Gileado krašte. ¹⁰O Sauliaus dienomis jie kariavo su hagritys. Juos nugalėję, jie užėmė jų palapines visoje srityje į rytus nuo Gileado.

Gadas ¹¹Šalia jų Bašano krašte iki pat Salekos gyveno Gado sūnūs: ¹²Joelis – galva, Šafamas – pavaduotojas, Janajis ir Šafatas Bašane. ¹³O jų giminaičiai pagal klanus: Michaelis, Mešulamas, Šeba, Jorajis, Jakanas, Zia ir Eberis – septyni. ¹⁴Šie buvo Buzo sūnaus Jehdo'o sūnaus Ješišajo sūnaus Michaelio sūnaus Gileado sūnaus Jaroaho sūnaus Hurio Abihailo sūnūs. ¹⁵Gunio sūnaus Abdielio sūnus Ahis buvo jų klando galva, ¹⁶ir jie gyveno Gileade, Bašane bei jam pavaldžiose vietose ir visose Šarono ganyklose iki jų ribų. ¹⁷Visi jie buvo įtraukti į kilmės sąrašus Judo karaliaus Jotamo dienomis ir Izraelio karaliaus Jeroboamo dienomis.

¹⁸* Reubeno giminė, Gado giminė ir pusė Manaso giminės turėjo narsių karių, pajėgių nešioti skydą ir kalaviją,

4,39: ... Gedor[os] apylinkių link: graikiškajame vertime Gerar[os] apylinkių link.

5,1-26: Reubeno, Gado giminių ir pusės Manaso giminės palikuonys į rytus nuo Jordano upės.

5,1: ... jam suteršus savo tėvo lovą: Reubenai

suejo su tėvo antrine žmona Bilha.

5,6: ... Tiglat-Pilneseras: skirtingai rašomas Tiglat-Pilesero III vardas.

5,18-22: Šiame pasakojime apie rytinių giminių karius Dievo tautos didybė išreiškiama karine galybe.

įtempti lanką, apmokytų karui – keturiasdešimt keturis tūkstančius septynis šimtus šešiasdešimt, tinkamų karo tarnybai. ¹⁹Jie kariavo su hagrity – Jeturu, Nafisu ir Nodabu. ²⁰Prieš juos jie buvo pergalingi. Hagritai ir visi su jais esantieji buvo atiduoti jiems į rankas, nes jie mūšyje šaukėsi Dievo, ir jis išklausė jų, kadangi jie pasitikėjo juo. ²¹Kartu su šimtu tūkstančių belaisvių jie paėmė ir jų galvius: penkiasdešimt tūkstančių jų kupranugarių, du šimtus penkiasdešimt tūkstančių avių ir du tūkstančius asilų. ²²Daug buvo kritę ir mūšyje, nes tai buvo Dievo karas. Jie likosi gyventi jų žemėje iki tremties.

Pusė Manaso giminės ²³Pusės Manaso giminės palikuonys gyveno krašte nuo Bašano iki Baal-Hermono, Seniro ir Hermono kalno. Jie buvo labai gausūs. ²⁴Jų klanų galvos buvo šie: Eferis, Išis, Elielis, Azrielis, Jeremijas, Hodavijas ir Jahdielis – narsūs kareiviai, garsūs vyrai, savo klanų galvos. ²⁵Bet jie nusižengė savo protėvių Dievui ir kekšavo su tautų, kurias Dievas buvo prieš juos išnaikinęs, krašto dievais. ²⁶Užtat Izraelio Dievas sukurstė Asirijos karaliaus Pulo dvasią* – Asirijos karaliaus Tilgat-Pilnesero dvasią – ir ištrėmė juos, būtent: Reubeno giminę, Gado giminę ir pusę Manaso giminės, nuvarydamas juos į Halahą, Haborą, Harą ir prie Gozano upės, kur jie pasiliko iki šios dienos.

LEVIO GIMINĖ

Vyriausiųjų kunigų kilmė ^{27*}Levio sūnūs: Geršomas, Kohatas ir Meraris. ²⁸Kohato sūnūs: Amramas, Izharas, Hebronas ir Uzielis. ²⁹Amramo sūnūs: Aaronas, Mozė ir Mirjama. Aarono sūnūs: Nadabas, Abihu'as, Eleazaras ir Itamaras. ^{30*}Eleazarui gimė Finehas, Finehui gimė Abišua, ³¹Abišuai gimė Bukis, Bukiui gimė Uzis, ³²Uziui gimė Zerahijas, Zerahijui gimė Merajotas, ³³Merajotui gimė Amarijas, Amarijui gimė Ahitubas, ³⁴Ahitubui gimė Zadokas, Zadokui gimė Ahimaazas, ³⁵Ahimaazui gimė Azarijas, Azarijui gimė Johananas ³⁶ir Johananui Azarijas, tarnavęs kunigu Namuose, kuriuos Saliamonas pastatė Jeruzalėje. ³⁷Azarijui gimė Amarijas, Amarijui gimė Ahitubas, ³⁸Ahitubui gimė Zadokas, Zadokui gimė Šalumas, ³⁹Šalumui gimė Hilkijas, Hilkijui gimė Azarijas, ⁴⁰Azarijui gimė Serajas, Serajui gimė Jehozadakas; ⁴¹Jehozadakas išėjo į tremtį, kai VIEŠPATS per Nebukadnezarą išsiuntė Judą ir Jeruzalę į tremtį.

6 Levio giminės kilmė ^{1*}Levio sūnūs: Geršomas, Kohatas ir Meraris. ²Geršomo sūnų vardai yra šie: Libnis ir Šimejis. ³Kohato sūnūs: Amramas, Izharas, Hebronas ir Uzielis. ⁴Merario sūnūs: Mahlis ir Mušis.

Tie buvo Levio giminės klanai pagal jų protėvius.

5 Geršomo: jo sūnus Libnis, jo sūnus

5,26: ... *Pulo dvasią*: Asirijos karaliaus Tiglat-Pilesero titulas. Jis valdė Asiriją 745-727 m. prieš Kristų.

5,27-6,66: Levio giminė. Sąrašė skiriama ypatingas dėmesys Levio sūnui Kohatui, nes iš jo kilo aaroniškieji kunigai (1 Kr 5,28-41) ir vadovaujančioji Šventyklos giesmininkų grupė (1 Kr 6,18-23).

5,30-41: Ikitremtinių kunigų kilmės sąrašas. Panašus, bet trumpesnis, sąrašas šiek tiek skirtingas

duodamas Ezd 7,1-5 skaitinyje.

6,1-66: Levitų kilmės sąrašas – knyga. Levitai buvo kadaise karinga giminė (žr. Pr 49,5-7). Ji tapo kunigišku luomu Izraelio tautoje (žr. Įst 33,8-10; Ts 17,9-13; 18,19). Levitai, kilę iš Zadoko šeimos, davė vyriausiuosius kunigus (žr. 8-ąją eilutę; plg. 2 Sam 8,17). Čia jų kilmės sąrašas baigiasi Babilonijos tremtimi (plg. Pr 46,11; Iš 6,18-19; Sk 26,59-60).

Jahatas, jo sūnus Zima, ⁶jo sūnus Joahas, jo sūnus Ido'as, jo sūnus Zerahas, jo sūnus Jeaterajis.

7 Kohato palikuonys buvo: jo sūnus Aminadabas, jo sūnus Korahas, jo sūnus Asiras, ⁸jo sūnus Elkana, jo sūnus Ebjasafas, jo sūnus Asiras, ⁹jo sūnus Tahatas, jo sūnus Urielis, jo sūnus Uzijas ir jo sūnus Šaulas. ¹⁰Elkanos sūnūs: Amasajis ir Ahimotas; ¹¹jo sūnus Elkana, jo sūnus Zofajis, jo sūnus Nahatas, ¹²jo sūnus Eliabas, jo sūnus Jerohamas, jo sūnus Elkana. ¹³Samuelio sūnūs: jo pirmagimis Joelis ir jo antrasis Abijas.

14 Merario palikuonys buvo: Mahlis, jo sūnus Libnis, jo sūnus Šimejis, jo sūnus Uza, ¹⁵jo sūnus Šimea, jo sūnus Hagijas ir jo sūnus Asajas.

Giesmininkai ^{16*}Šie yra vyrai, Dovydo paskirti vadovauti giesmės tarnybai VIEŠPATIES Namuose nuo to laiko, kai Skrynia rado ten nuolatinę buveinę. ¹⁷Kol Saliamonas statė VIEŠPATIES Namus Jeruzalėje, jie tarnavo giesme prieš Padangtę Susitikimo palapinėje, atlikdami savo pareigas, kaip buvo jiems nustatyta. ¹⁸Paskirtieji vadovauti, tarnaujantys drauge su savo sūnumis, buvo šie:

iš Kohato sūnų: giesmininkas Hemanas, sūnus Joelio, sūnus Samuelio, ¹⁹sūnus Elkanos, sūnus Jerohamo, sūnus Elielio, sūnus Toaho, ²⁰sūnus Zufo, sūnus Elkanos, sūnus Mahato, sūnus Amasajo, ²¹sūnus Elkanos, sūnus Joelio, sūnus Azarijo, sūnus Zefanijo, ²²sūnus Tahato, sūnus Asiro, sūnus Ebjasafas, sūnus Koraho, ²³sūnus

Izharo, sūnus Kohato, sūnus Levio, sūnus Izraelio.

24 Jo giminaitis Asafas, stovėjęs jo dešinėje, būtent Asafas, sūnus Berechijo, sūnus Šimeos, ²⁵sūnus Michaelio, sūnus Baasejo, sūnus Malchijo, ²⁶sūnus Etnio, sūnus Zeraho, sūnus Adajo, ²⁷sūnus Etano, sūnus Zimos, sūnus Šimejo, ²⁸sūnus Jahato, sūnus Geršomo, sūnus Levio.

29 Sūnūs jų brolio Merario, stovėję kairėje, buvo: Etanas, sūnus Kišio, sūnus Abdžio, sūnus Malucho, ³⁰sūnus Hašabijo, sūnus Amazijo, sūnus Hilkijo, ³¹sūnus Amzio, sūnus Banio, sūnus Šemero, ³²sūnus Mahlio, sūnus Mušio, sūnus Merario, sūnus Levio.

Kiti levitai ³³O jų broliai levitai buvo paskirti visai kitai Padangtės – Dievo Namų tarnybai. ³⁴Betgi Aaronas ir jo sūnūs atnašavo aukas ant deginamųjų aukų aukuro bei ant smilkalų aukuro, eidami Šventųjų Šventosios tarnybą, darydami atlyginimą už Izraelį pagal visa, ką Dievo tarnas Mozė buvo įsakęs. ³⁵Aarono sūnūs buvo šie: jo sūnus Eleazaras, jo sūnus Finehas, jo sūnus Abišua, ³⁶jo sūnus Bukis, jo sūnus Uzis, jo sūnus Zerahijas, ³⁷jo sūnus Merajotas, jo sūnus Amarijas, jo sūnus Ahitubas, ³⁸jo sūnus Zadokas, jo sūnus Ahimaazas.

Aaronitų gyvenvietės ^{39*}Šios buvo vietovės pagal jų gyvenvietes jiems skirtose žemėse: Kohato klanų Aarono palikuonims – jiems teko pirmasis burtų metimas – ⁴⁰buvo paskirta Judo krašte Hebronas ir aplinkinės ganyklos, ⁴¹o

6,16-32: Levitų choro tarnybos kilmė potremtinėje Šventykloje Kronikininko dienomis čia susiejama su Dovydu, panašiai kaip visi Penkiaknygės įstatymai susiejami su Moze. Giesmininkai Hemanas, Korahas, Asafas ir Etanas buvo žymūs chorvedžiai. Žr. Ps 73-83; 88-89.

6,16-48: Aaroniškieji levitai pirmavo Šventyklos tarnyboje. Kiti levitai atliko pagalbinę tarnybą, pavyzdžiui, giedojo, rūpinosi tvarka ir pan.

6,39-66: Apie levitų teises jiems paskirtuose miestuose žr. Joz 21,1 paaiškinimą.

miesto laukai ir jam priklausantys kaimai buvo duoti Jefūnės sūnui Kalebui.⁴² Aarono palikuonims buvo paskirti prieglaudos miestai: Hebronas ir Libna su ganyklomis, Jatiras ir Eštemoa su ganyklomis,⁴³ Hilenas su ganyklomis, Debiras su ganyklomis,⁴⁴ Ašanas su ganyklomis ir Bet-Šemešas su ganyklomis.⁴⁵ Taip pat ir iš Benjamino giminės buvo paskirta Geba su ganyklomis, Alametas su ganyklomis ir Anatotas su ganyklomis. Iš viso per visus klanus jie turėjo trylika miestų.

Kitų levitų miestai⁴⁶ Kitiems Kohato palikuonims buvo duota burtų keliu dešimt miestų iš Efraimo giminės, iš Dano giminės ir iš pusės Manaso giminės.⁴⁷ Geršomo palikuonims pagal jų klanus buvo skirta trylika miestų iš Issacharo, Ašero, Naftalio ir Manaso Bašane giminių.⁴⁸ Merario palikuonims pagal jų klanus buvo skirta dvylika miestų iš Reubeno, Gado ir Zebuluno giminių.⁴⁹ Taip izraeliečiai davė levitams ir miestus, ir ganyklas.⁵⁰ Jie davė jiems burtų keliu miestus, minimus vardais, iš Judo giminės, taip pat ir iš Simeono giminės, ir iš Benjamino giminės.

51 Ir Efraimo giminės miestai buvo priskirti kai kurių Kohato palikuonių klanų žemei.⁵² Jiems buvo duoti prieglaudos miestai: Šechemas su ganyklomis Efraimo aukštumose, Gezeris su ganyklomis,⁵³ Jokmeamas su ganyklomis, Bet-Horonas su ganyklomis,⁵⁴ Aijalonas su ganyklomis ir Gat-Rimonas su ganyklomis,⁵⁵ o iš pusės Manaso giminės: Aneras su ganyklomis, Bileamas su ganyklomis. Tiek buvo duota likusiems Kohato palikuonių klanams.

56 Geršomo palikuonims iš pusės Ma-

naso giminės: Golanas Bašane su ganyklomis ir Aštarotas su ganyklomis;⁵⁷ iš Issacharo giminės: Kedešas su ganyklomis, Deberatas su ganyklomis,⁵⁸ Ramotai su ganyklomis ir Anemas su ganyklomis;⁵⁹ iš Ašero giminės: Mašalas su ganyklomis, Abdonas su ganyklomis,⁶⁰ Hukokas su ganyklomis ir Rehobas su ganyklomis;⁶¹ iš Naftalio giminės: Kedešas Galilėjoje su ganyklomis, Hamonas su ganyklomis ir Kirjatajimai su ganyklomis.

62 Likusiems Merario palikuonims iš Zebuluno giminės: Rimonas su ganyklomis, Taboras su ganyklomis⁶³ ir anapus Jordano nuo Jericho, rytinėje Jordano pusėje, iš Reubeno giminės: Bezeris stepėje su ganyklomis, Jahza su ganyklomis,⁶⁴ Kedemotas su ganyklomis ir Mefaatas su ganyklomis,⁶⁵ ir iš Gado giminės: Ramotai Gileade su ganyklomis, Mahanajimai su ganyklomis,⁶⁶ Hešbonas su ganyklomis ir Jazeris su ganyklomis.

ŠIAURINĖS GIMINĖS

7 Issacharo palikuonys^{1*} Issacharo sūnūs: Tola, Pua, Jašubas ir Šimronas – keturi.² Tolos sūnūs buvo Uzis, Refajas, Jerielis, Jahmajis, Ibsamas ir Šemuelis – savo Tolos klanų galvos, narsūs savo kartų kareiviai. Dovydo dienomis jų buvo suskaičiuota dvidešimt du tūkstančiai šeši šimtai.³ Uzio sūnus buvo Izrahijas. O Izrahijo sūnūs buvo Michaelis, Obadijas, Joelis ir Išijas – penki. Visi jie buvo klanų galvos.⁴ Su jais, pagal jų kartas ir protėvių namus, buvo trisdešimt šeši tūkstančiai kareivių gretose, nes jie turėjo daug žmonių ir sūnų.⁵ Jų giminaičių,

7,1-40: Šio skyriaus duomenys buvo paimti iš įvairių šaltinių, kurie nėra žinomi. Skaičiai, susiję su Issacharo, Benjamino ir Ašero giminėmis,

rodo į duomenis, paimtus iš nūdien nežinomų gyventojų surašymų. Žr. Sk 1 ir 26 skyrius.

priklausančių visiems Issacharo klanams, iš viso buvo aštuoniasdešimt septyni tūkstančiai į kilmės sąrašą įtrauktų narsių kareivių.

Benjamino palikuonys ⁶Benjamino* sūnūs: Bela, Becheris ir Jediaelis – trys. ⁷Belos sūnūs buvo Ezbonas, Uzis, Uzielis, Jerimotas ir Iris – penki. Jie buvo savo protėvių namų galvos ir narsūs kareiviai. Į jų kilmės sąrašus buvo įtraukti dvidešimt du tūkstančiai trisdešimt keturi. ⁸Becherio sūnūs buvo Zemira, Joašas, Eliezeris, Elioenajis, Omris, Jeremotas, Abijas, Anatotas ir Alemetas. Visi jie buvo Becherio sūnūs. ⁹Į jų kilmės sąrašus buvo įtraukti pagal jų klanus, kaip protėvių namų galvos, narsūs vyrai, dvidešimt tūkstančių du šimtai. ¹⁰Jediaelio sūnus buvo Bilhanas, o Bilhano sūnūs: Jeušas, Benjamins, Ehudas, Chenaana, Zetanas, Taršišas ir Ahišaharas. ¹¹Visi šie buvo Jediaelio sūnūs, jų klanų galvos, narsūs kareiviai – septyniolika tūkstančių, tinkami karo tarnybai.... ¹²Šupimas ir Hupimas buvo Iro sūnūs; Hušimas buvo Ahero sūnus.

Naftalio palikuonys ¹³Naftalio sūnūs: Jahzielis, Gunis, Jezeras ir Šalumas. Jie buvo Bilhos palikuonys.

Manaso palikuonys ¹⁴Manaso sūnūs: Asrielis, kurį jam pagimdė sugulovė aramėja; ji pagimdė Gileado tėvą Machirą. ¹⁵Machiras paėmė žmonas Hupimui ir Šupimui, o jo sesers vardas buvo Maaka.

Antrojo sūnaus vardas buvo Zelofehadas, bet Zelofehadas turėjo tik dukteris. ¹⁶Machiro žmona Maaka pagimdė sūnų, kurį ji pavadino Perešo vardu; jo brolio vardas buvo Šerešas, kurio sūnūs buvo Ulamas ir Rakemas. ¹⁷Ulamio sūnus buvo

Bedanas. Šie buvo Manaso sūnaus Machiro sūnaus Gileado palikuonys. ¹⁸O jo sesuo Hamolecheta pagimdė Išhodą, Abiezerį ir Mahlą. ¹⁹Šemidos sūnūs buvo Ahjanas, Šechemas, Likhis ir Aniamas.

Efraimo palikuonys ²⁰Efraimo sūnūs: Šutelahas, jo sūnus Beredas, jo sūnus Tahatas, jo sūnus Eleada, jo sūnus Tahatas, ²¹jo sūnus Zabadas, jo sūnūs Šutelahas ir Ezeris, ir Eleadas, kuriuos Gato vyrai – vietiniai gyventojai – užmušė, nes jie buvo nuėję pagrobti jų galvijų. ²²Efraimas, jų tėvas, raudėjo daug dienų, ir jo broliai atėjo jo paguosti. ²³Jis suėjo su savo žmona, ji pastojė ir pagimdė sūnų; jis pavadino jį vardu Berija,* nes nelaimė buvo užgulusi jo namus. ²⁴Jis turėjo dukterį Šeerą; ji pastarė ir aukštutinį bei žemutinį Bet-Horoną, ir Uzen-Šeerą. ²⁵Jo sūnus Refahas, jo sūnus Rešefas, jo sūnus Telahas, jo sūnus Tahanas, ²⁶jo sūnus Ladanas, jo sūnus Amihudas, jo sūnus Elišama, ²⁷jo sūnus Nunas, jo sūnus Jozuė.

²⁸Jų nuosavybė ir gyvenvietės buvo Bet-Elis ir jam pavaldūs miestai – rytų link Naaranas, o vakarų link Gezeris ir jam pavaldūs miestai, Šechemas ir jam pavaldūs miestai iki pat Ajos ir jai pavaldžių miestų. ²⁹Be to, palei Manaso giminės ribas Bet-Šanas ir jam pavaldūs miestai, Taanachas ir jam pavaldūs miestai bei Doras ir jam pavaldūs miestai. Šiuose gyveno Izraelio sūnaus Juozapo sūnūs.

Ašero palikuonys ³⁰Ašero sūnūs: Imna, Išva, Išvis, Berija ir jų sesuo Seraha. ³¹Berijos sūnūs Heberas ir Malchielis, kuris buvo Birzaito tėvas. ³²Heberui gimė Jafletas, Šomeras, Hotamas ir jų sesuo Šua. ³³Jafleto sūnūs: Pasachas, Bimhalas

7,6-12: Benjamino giminės kilmės sąrašas pasirodo ir tolesniame skyriuje. Žr. 1 Kr 8. Požiūris yra skirtingas: klanai rikiuojami pagal gyvena-

mąsias vietas.

7,23: ... *Berija*: vardas siejamas su žodžiu *bera'ah*, t.y. *nelaimėje*.

ir Ašvatas. Šie yra Jafleto sūnūs. ³⁴Šemero sūnūs: Ahia, Rohga, Jehuba ir Aramas. ³⁵Jo brolio Helemo sūnūs: Zofahas, Imna, Šelešas ir Amalis. ³⁶Zofaho sūnūs: Suahas, Harneferis, Šualis, Beris, Imra, ³⁷Bezeris, Hodas, Šama, Šilša, Itranas ir Beera. ³⁸Jeterio sūnūs: Jefūnė, Pispā ir Ara. ³⁹Ulos sūnūs: Arahās, Hanielis ir Rizija. ⁴⁰Visi jie buvo Ašero vyrai, klanų galvos, rinktiniai narsūs kareiviai, vadų galvos. Skaičius vyrų, įtrauktų į kilmės sąrašą karo tarnybai, buvo dvidešimt šeši tūkstančiai.

BENJAMINAS IR JERUZALĖ

8 Benjamino kilmės sąrašas ^{1*}Benjaminui gimė jo pirmagimis Bela, antras sūnus Ašbelis, trečias Aharahas, ²ketvirtas Noha ir penktas Rafa. ³Bela turėjo sūnų: Adarą, Gerą, Ahihudą, ⁴Abišuą, Naamaną, Ahoahą, ⁵Gerą, Šefufaną ir Huramą.

Geboje ⁶Šie buvo Ehudo sūnūs. Jie buvo Gebos gyventojų klanų galvos ir buvo ištremti į Manahatą: ⁷Naamanas, Ahijas ir Gera, tai yra Heglamas, kuriam gimė Uza ir Ahihudas.

Moabe ⁸Šaharajimui gimė sūnų Moabo lygumoje tada, kai jis atleido savo žmonas Hušimą ir Baarą. ⁹Iš žmonos Hodešos jam gimė sūnūs: Jobabas, Zibja, Meša, Malkamas, ¹⁰Jeuzas, Sachja ir Mirma. Šie buvo jo sūnūs, klanų galvos.

Ono'e, Lode ir Aijalone ¹¹Ir iš Hušimos jam gimė Ahitubas ir Elpaalis. ¹²Elpaalio sūnūs: Eberas, Mišamas, Šemedas, – jis pastatė Ono'ą ir Lodą su jam pavaldžiais miestais, – ¹³Beriją ir Šėmą, – jie buvo Aijalono gyventojų klanų vadai, priverstę bėgti Gato gyventojus, – ¹⁴Ahio'ą, Šašaką ir Jeremotą.

¹⁵Zebadijas, Aradas, Ederis, ¹⁶Michaelis, Išpa ir Joha buvo Berijos sūnūs.

¹⁷Zebadijas, Mešulamas, Hizkis, Haberas, ¹⁸Išmerajis, Izlija ir Jobabas buvo Elpaalio sūnūs.

¹⁹Jakimas, Zichris, Zabdis, ²⁰Elienas, Ziletajis, Elielis, ²¹Adajas, Berajas ir Šimratas buvo Šimejo sūnūs.

²²Išpanas, Eberas, Elielis, ²³Abdonas, Zichris Hananas, ²⁴Hananijas, Elamas, Antotijas, ²⁵Ifdejas ir Penuelis buvo Šašako sūnūs.

²⁶Šamšerajis, Šeharijas, Atalijas, ²⁷Jaarešijis, Elijas ir Zichris buvo Jerohamo sūnūs.

²⁸Jie buvo klanų galvos – vadai savo kartų. Jie gyveno Jeruzalėje.

Gibeone ²⁹Gibeone gyveno Gibeono įkūrėjas Jeielis. Jo žmonos vardas buvo Maaka. ³⁰Jo pirmagimis sūnus buvo Abdonas, po jo Zuras, Kišas, Baalas, Nadabas, ³¹Gedoras, Ahio'as, Zecheris ³²ir Miklotas, kuriam gimė Šimea. Ir šie taip pat gyveno šalia savo giminių Jeruzalėje, kartu su giminėmis.

Sauliaus klanas ³³Nerui gimė Kišas, Kišui Saulius, Sauliui Jonatanas, Malchišua, Abinadabas ir Eš-Baalas. ³⁴Jonatano sūnus buvo Merib-Baalas, o Merib-Baalui gimė Mika. ³⁵Mikos sūnūs: Pitonas, Melechas, Tarea ir Ahazas. ³⁶Ahazui gimė Jehoadas, Jehoadai gimė Alemetas, Azmavetas ir Zimris; Zimriui gimė Moza. ³⁷Mozai gimė Bineas; jo sūnus buvo Rafa, jo sūnus Eleasas, jo sūnus Azelis. ³⁸Azelis turėjo šešis sūnus, jų vardai yra šie: Azrikamas, Bocheru'as, Išmaelis, Šearijas, Obadijas ir Hananas. Šie visi buvo Azelio sūnūs.

³⁹Jo brolio Ešeko sūnūs: Ulamas, jo pirmagimis, antras Jeušas ir trečias Elifetas. ⁴⁰Ulamio palikuonys buvo narsūs ka-

8,1-40: Antras ir skirtingas Benjamino giminės kilmės sąrašas. Čia skiriamas ypatingas dėmesys Sauliaus klanui (žr. 33-40 eilutes). Saulius, nors Kro-

nikininko ir nemėgstamas (žr. 1 Kr 10,13-14), buvo pirmas Izraelio karalius ir Dovydo pirmtakūnas.

reiviai, lankininkai, turėjo daug vaikų ir vaikaičių – šimtą penkiasdešimt. Visi šie buvo Benjamino giminės žmonės.

9 Jeruzalė - šventasis Izraelio miestas ^{1*}Taip visas Izraelis buvo įtrauktas į kilmės sąrašus, kurie buvo užrašyti į Izraelio Karalių knygą. Ir Judo gyventojai buvo ištremti į Babiloniją už neištikimybę.

2 Pirmieji, sugrįžę į savo nuosavybę vėl kurtis savo miestuose, buvo paprasti izraeliečiai, kunigai, levitai ir Šventyklos tarnai. ³Kai kurie iš Judo giminės palikuonių, kai kurie iš Benjamino giminės palikuonių ir kai kurie iš Efraimo bei Manaso giminių palikuonių apsigyveno Jeruzalėje.

Iš Judo giminės ⁴Utajis, sūnus Amihudo, sūnus Omrio, sūnus Imrio, sūnus Banio, – vienas iš Judo sūnaus Perezio sūnų. ⁵Iš šelaniečių buvo pirmagimis Asajas ir jo sūnūs. ⁶Iš Zeraho palikuonių buvo Jeuelis ir jų giminaičiai, šeši šimtai devyniasdešimt.

Iš Benjamino giminės ⁷Iš Benjamino giminės palikuonių: Salu'as, sūnus Mešulamo, sūnus Hodavijo, sūnus Hase-naos; ⁸Ibnejas, sūnus Jerohamo; Ela, sūnus Uzio, sūnus Mikrio; ir Mešulamas, sūnus Šefatijo, sūnus Reuelio, sūnus Ibnijo; ⁹ir jų giminaičiai pagal jų šeimas, devyni šimtai penkiasdešimt šeši. Visi šie vyrai buvo savo klanų galvos.

Iš kunigų ¹⁰Iš kunigų: Jedajas, Jehojaribas, Jachinas ¹¹ir Azarijas, sūnus Hilkijo, sūnus Zadoko, sūnus Merajoto, sūnus Ahitubo, vyriausiasis Dievo Namų pareigūnas; ¹²ir Adajas, sūnus Jerohamo, sūnus

Pašhūro, sūnus Malchijo ir Maasajis, sūnus Adielio, sūnus Jahseros, sūnus Mešulamo, sūnus Mešilemito, sūnus Imero; ¹³be to, jų giminaičiai, klanų galvos, tūkstantis septyni šimtai šešiasdešimt, stiprūs atlikti Dievo Namų tarnybos darbus.

Iš levitų ¹⁴Iš levitų: Šemajas, sūnus Hašubo, sūnus Azrikamo, sūnus Hašabijo – vienas iš Merario sūnų; ¹⁵ir Bakbakaras, Herešas, Galalas ir Matanija, sūnus Mikos, sūnus Zichrio, sūnus Asafo, ¹⁶ir Obadijas, sūnus Šemajo, sūnus Galalo, sūnus Jedutūno, ir Berachijas, sūnus Asos, sūnus Elkanos, gyvenusio netofatiečių kaimuose.

Vartų sargai ^{17*}Vartų sargai buvo: Šalumas, Akubas, Talmonas, Ahimanas; jų giminaitis Šalumas buvo galva ¹⁸iki šiol Karaliaus vartuose rytų pusėje. Šie buvo levitų stovyklos vartų sargai.

19 Šalumas, sūnus Korės, sūnus Ebja-safo, sūnus Koraho, ir jo klando giminaičiai – Koraho žmonės – turėjo jiems skirtą pareigą būti Padangtės slenksčio sargais, kaip jų protėviai buvo sargais įėjimo į VIEŠPATIES stovyklą. ²⁰Seniau Eleazaro sūnus Finehas buvo jų vadas – tebūna su juo VIEŠPATIS! ²¹Mešelemijo sūnus Zecharijas buvo sargas prie įėjimo į Susitikimo palapinę. ²²Iš viso išrinktų vartų sargais prie slenksčių buvo du šimtai dvylika. Jie buvo įtraukti į kilmės sąrašus savo kaimuose. Dovydas ir regėtojas Samuelis patvirtino juos atsakingai tarnybai. ²³Taigi jie ir jų palikuonys, būdami sargais, sergėjo VIEŠPATIES Namų vartus, tai yra Padangtės namus. ²⁴Vartų sargai buvo pastatyti prie visų keturių šonų – rytų, vakarų, šiaurės ir pietų. ²⁵Jų giminaičiai, gyvenę kaimuo-

9,1-34: Jeruzalės gyventojai po Babilonijos tremties. Panašus sąrašas su daugeliu skirtingų vardų yra Nehemijo knygoje (žr. Neh 11,3-24).

9,17-34: Šiame skaitinyje teigiama, kad Dovydas, Samuelio padedamas, nustatė Šventyklos apeigas ir jos darbuotojų pareigas, galiojusias ir po Babi-

lonijos tremties. Dovydas Šventyklos nepastatė (žr. 1 Kar 6-7). Jo valdymo laikais buvo naudojama Susitikimo palapinė – Padangtė. Taigi iš tikrųjų Dovydas tvarkė Padangtės apeigas ir jos darbuotojų pareigas.

se, buvo įpareigoti padėti jiems kartkartėmis septynias dienas, ²⁶tuo tarpu keturi vyriausieji vartų sargai budėjo nuolat. Šie buvo levitai ir buvo atsakingi už Dievo Namų kambarius bei turtus. ²⁷Naktį jie praleisdavo prie Dievo Namų, nes jie buvo atsakingi už sargybą ir turėjo pareigą juos kas rytą atidaryti.

²⁸Vieni iš jų buvo atsakingi už apeiginius reikmenis, nes jie turėdavo juos suskaičiuoti, kai jie būdavo atnešami ir išnešami. ²⁹Kiti iš jų buvo paskirti rūpintis baldais, visais šventaisiais reikmenimis ir geriausiais miltais, vynu, smilkalais bei kvėpalais. ³⁰Kai kurie iš kunigų klando paruošė kvėpalų mišinį. ³¹Matitijas, vienas iš levitų, – jis buvo Šalumo Korahito pirmagimis, – buvo atsakingas už papločių kepimą. ³²Kai kurie ir iš Kohato giminaičių buvo atsakingi kas šabą už Artumo duonos išdėliojimą eilėmis.

Giesmininkai ³³Be to, šie buvo giesmininkai, levitų klanų galvos. Jie gyveno šventyklos kambariuose, laisvi nuo kitos tarnybos, nes jie ėjo pareigas dieną ir naktį. ³⁴Šie buvo levitų klanų galvos pagal jų palikuonis; jie gyveno Jeruzalėje.

B. DOVYDO ISTORIJA

Sauliaus kilmės sąrašas ^{35*}Gibeone gyveno Gibeono įkūrėjas Jeielis. Jo žmonos vardas buvo Maaka. ³⁶Abdonas buvo jo pirmagimis sūnus, po jo Zuras, Kišas, Baalas, Neras, Nadabas, ³⁷Gedoras, Ahio'as, Zecharijas ir Miklotas. ³⁸Miklotui gimė Šimemamas. Jie gyveno šalia savo giminių Jeruzalėje, kartu su giminėmis. ³⁹Nerui gimė Kišas, Kišui Saulius, Sauliui Jonatanas, Malchišua, Abinadabas ir Eš-Baalas. ⁴⁰Jonatano sūnus buvo Merib-Baalas.

Merib-Balui gimė Mika. ⁴¹Mikos sūnūs: Pitonas, Melechas, Takrea ir Ahazas. ⁴²Ahazui gimė Jara ir Jarai Alemetas, Azmave-tas ir Zimris. Zimriui gimė Moza. ⁴³Mozai gimė Binea; jo sūnus buvo Refajas, jo sūnus Eleasa, jo sūnus Azelis. ⁴⁴Azelis turėjo šešis sūnus, jų vardai yra šie: Azrikamas, Bocheru'as, Išmaelis, Šearijas, Obadijas ir Hananas. Šie buvo Azelio sūnūs.

10 Sauliaus mirtis ir laidotuvės ¹Filistinai kariavo su Izraeliu. Mūšyje izraeliečiai bėgo nuo filistinų. Daug jų krito nukauti ant Gilboos kalno. ²Saulių ir jo sūnus filistinai pasivijo. Filistinams nukovus Sauliaus sūnus Jonataną, Abinadabą ir Malchišua, ³mūšis šėlo aplink Saulių. Lankininkai jį aptiko, ir jis buvo lankininkų sužeistas. ⁴„Išsitrauk iš makšties kalaviją ir perdurk juo mane, – savo ginklanešiui tarė Saulius, – kad atėję šie neapipjaustytieji iš manęs nesitųčiotų“. Bet jo ginklanešys atsisakė tai padaryti, nes buvo klaido apimtas. Tada Saulius paėmė kalaviją ir pats ant jo pasivėrė. ⁵Matydamas Saulių negyvą, ir ginklanešys puolė ant savo kalavijo ir mirė. ⁶Taip mirė Saulius ir jo trys sūnūs; taip vienu smūgiu pražuvo visi jo namai. ⁷Kai visi Izraelio vyrai, esantys slėnyje, pamatė, kad izraeliečiai buvo pabėgę ir Saulius bei jo sūnūs žuvę, tai ir jie, palikę savo miestus, pabėgo. Tada filistinai atėjo ir juose įsikūrė.

⁸Kitą dieną filistinai, atėję apiplėšti nukautųjų, rado Saulių ir jo sūnus, kritusius ant Gilboos kalno. ⁹Apiplėšę jį, paėmė jo galvą bei jo ginklus ir nusiuntė juos per pasiuntinius į visą filistinų kraštą paskelbti geros žinios savo stabams ir žmonėms. ¹⁰Jo ginklai buvo padėti jų dievų šventykloje, o jo galva pamauta ant baslio Dagono šventykloje.

9,35-44: Kronikininkas pakartoja Sauliaus šeimos kilmės sąrašą kaip tolesniojo skyriaus įžangą.

11 Kai Jabeš-Gileado gyventojai išgirdo visa, ką filistinai buvo padarę Sauliui, ¹²visi jų narsuoliai leidosi į kelionę ir, paėmę Sauliaus kūną bei kūnus jo sūnų, atgabeno juos į Jabešą. Jie palaidojo jų kapus Jabeše po ąžuolu ir pasninkavo septynias dienas.

13* Taip Saulius mirė už savo neištikimybę. Jis buvo neištikimas VIEŠPAČIUI, nesilaikydamas VIEŠPATIES įsakymo. Be to, jis ieškojo dvasių šaukėjos patarimo. ¹⁴Kad jis neieškojo VIEŠPATIES patarimo, tai VIEŠPATS jį užmušė ir perdavė karalystę Išajo sūnui Dovydui.

11 Dovydas patepamas karaliumi ^{1*}Tada visas Izraelis suėjo pas Dovydą Hebrone ir tarė: „Štai esame tavo kūnas ir kraujas. ²Net anksčiau, dar Sauliui esant karaliumi, tu išvesdavai ir parvesdavai Izraelį iš visų jo mūšių. VIEŠPATS, tavo Dievas, tau pasakė: 'Tu ganysi mano tautą Izraelį, tu būsi mano tautos Izraelio vadas'". ³Taigi visi Izraelio seniūnai suėjo Hebrone pas Dovydą, ir Dovydas sudarė su jais sandorą Hebrone VIEŠPATIES akivaizdoje. Jie patepė Dovydą Izraelio karaliumi pagal VIEŠPATIES žodį, duotą per Samuelį.

Žygis į Jeruzalę ⁴Tada Dovydas ir visas Izraelis leidosi į žygį prieš Jeruzalę, tai yra Jebusą, kur gyveno krašto gyventojai jebusitai. ⁵Jebuso gyventojai Dovydui sakė: „Čia tu niekad neįeisi!“ Bet Dovydas Ziono tvirtovę paėmė. Nūdien ji yra Dovydo miestas. ⁶Dovydas buvo pasakęs: „Kas pirmasis nukaus jebusitą, tas bus va-

das ir didžiūnas. Zeruojos sūnus Joabas užkopė pirmasis ir tapo vadu.

⁷Dovydas įsikūrė gyventi tvirtovėje, todėl ji buvo pavadinta Dovydo miestu. ⁸Jis įtvirtino aplinką iš visų pusių, nuo Milo aplinkui, o Joabas atstatė kitas miesto dalis. ⁹Dovydas darėsi vis galingesnis ir galingesnis, nes Galybių VIEŠPATS buvo su juo.

Dovydo galiūnai ¹⁰Šie buvo galvos Dovydo galiūnų, davusių jam didelę paramą jo karalystėje drauge su visu Izraeliu ir padėjusių jam tapti karaliumi pagal VIEŠPATIES žodį Izraeliui.

¹¹Dovydo galiūnų sąrašas yra šis: Hachmonio sūnus Jašobemas buvo Trejeto* vadas. Pakėlęs savo ietį prieš tris šimtus, juos nukovė vienu metu. ¹²Po jo tarp galiūnų Trejeto buvo Dodo Ahohito sūnus Eleazaras. ¹³Jis buvo su Dovydu prie Pas-Damimų, kai ten filistinai buvo susitelkę mūšiui. Ten buvo dirvos sklypas, pilnas miežių. Žmonėms traukiantis nuo filistinų, ¹⁴jis ir Dovydas pasipriešino šio sklypo viduryje ir jį apgynę nugalėjo filistinus. Taip VIEŠPATS išgelbėjo juos didele pergale.

¹⁵Trys iš Trisdešimties vadų nuėjo tarp uolų pas Dovydą prie Adulamo olos, kai filistinai buvo pasistatę stovyklą Refajimų slėnyje. ¹⁶Tuo metu Dovydas buvo kalnų tvirtovėje, o filistinų įgula buvo Betliejuje. ¹⁷Dovydas ilgesingai prasarė: „O, kad turėčiau bent gurkšnį vandens iš Betliejaus talpyklos – iš tos prie vartų!“ ¹⁸Tada Trejetas prasiveržė pro filistinų

10,13-14: Kronikininkas Sauliaus tragišką galą sieja su jo neištikimyste Jahvei, Sandoros Viešpačiui. Saulius buvo nepaklusęs Viešpaties įsakymui, duotam per pranašą Samuelį (žr. 1 Sam 15,3-9), ir buvo ieškojęs dvasių šaukėjos patarimo (žr. 1 Sam 28,6-19). Tai prieštaravo Mozės įstatams prieš nekromantiją (žr. Įst 18,10-11).

11,1-3: Iš tikrųjų šiaurinių giminių susivienijimas su Dovydu įvyko tik praėjus keletui metų po Sauliaus mirties. Įkvėptojo Kronikų autoriaus teologiniu požiūriu, Dovydas buvo karalius, kuris surinko Izraelio gimines apie Jahvę, Sandoros Dievą.

11,11-14: Dovydo galiūnų Trejetas. Kronikininkas vardais mini tik du: Jašobemą ir Eleazarą. Pasak 2 Sam 23,8-12, Dovydo Trejetui priklausė

igulą ir, pasėmę vandens iš talpyklos prie Betliejaus vartų, parnešė jį Dovydui. Bet Dovydas jo nenorėjo gerti; išliejo jį kaip atnašą VIEŠPAČIUI. ¹⁹“Gink Dieve, – jis tarė, – jei kitaip elgčiausi! Kaip aš galiu gerti šių vyrų kraują? Juk jie parnešė jį, savo gyvybę į pavojų statydami”. Užtat jis nenorėjo vandens gerti. Tokie buvo šių galiūnų žygdarbiai.

²⁰ Joabo brolis Abišajis buvo Trisdešimties* galva. Kartą savo ietimi jis kovavo su trim šimtais ir juos nukovęs laimėjo sau vardą šalia Trejeto. ²¹Jis buvo dvigubai garsesnis už bet kurį iš Trisdešimties ir tapo jų vadu, tačiau Trejetui jis neprilygo.

²² Jehojados sūnus Benajas buvo naršus vyras iš Kabzėelio, atlikęs didžius žygdarbius. Jis nukovė du Moabo Arielio sūnus. Kartą snieginą dieną, nusileidęs į duobę, jis užmušė liūtą. ²³Be to, jis nukovė vieną egiptietį, penkių uolekčių ūgio milžiną. Nors egiptietis turėjo rankoje ietį kaip audėjo riestuvą, tačiau Benajas išėjo prieš jį su vėzdu ir, išplėšęs ietį iš egiptiečio rankos, jį nukovė jo paties ietimi. ²⁴Tokie buvo Jehojados sūnaus Benajo žygdarbiai, ir jis laimėjo vardą šalia Trejeto galiūnų. ²⁵Jis buvo garsus Trisdešimties būryje, tačiau Trejetui neprilygo. Dovydas paskyrė jį savo asmens sargybos vadu.

²⁶ Kariškiai galiūnai buvo šie:

Asahelis, Joabo brolis;
Elhananas, sūnus Dodo
iš Betliejaus;

²⁷ Šamotas iš Harodo;
Helezas Pelonitas;

²⁸ Ira, sūnus Ikešo iš Tekoos;
Abiezeris iš Anatoto;

²⁹ Sibekajis Hušatitas;

Ilajis Ahotitas;

³⁰ Maharajis iš Netofato;

Heledas, sūnus Baanos iš Netofato;

³¹ Itajis, sūnus Ribajo

iš Benjamino Gibeos;

Benajas iš Piratono;

³² Hurajis iš Gaašo slėnių;

Abielis Arbatitas;

³³ Azmaveras iš Bahurimų;

Eljahba iš Šaalbono;

³⁴ Hašemas Gizonitas;

Jonatanas, sūnus Šagės Hararito;

³⁵ Ahiamas, sūnus Sacharo Hararito;

Elifalis, sūnus Uro;

³⁶ Heferis Mecheretitas;

Ahijas Pelonitas;

³⁷ Hezrajis iš Karmelio;

Naarajis, sūnus Ezbajo;

³⁸ Joelis, Natano brolis;

Mibharas, Hagrio sūnus;

³⁹ Zelekas Amonietis;

Naharajis iš Beerotų, – Zerujos

sūnaus Joabo ginklanešys;

⁴⁰ Ira Itrietis;

Garebas Itrietis;

⁴¹ Urijas Hetitas;

Zabadas, sūnus Ahlajo;

⁴² Adina, sūnus Šizos Reubenačio, –

Reubeno giminės galva ir

Trisdešimties vadas;

⁴³ Hananas, sūnus Maakos;

Jošafatas Mitnitas;

⁴⁴ Uzijas Ašteratitas;

Šama ir Jeielis, sūnūs Hotamo

Aroerito;

⁴⁵ Jediaelis, sūnus Šimrio ir

jo brolis Joha Tizitas;

⁴⁶ Elielis Mahavitas; ir

Jošeb{as}-Baššebet, Eleazaras ir Šama. Pirmojo vardas turbūt buvo perrašinėtojų bandymas taisyti vardą *Iš-Baal{as}*, t.y. *Baalo vyras*, į *Iš-Bošet*, t.y. *Gėdos vyrą*.

11,20: ... *Trisdešimties*. Dovydo trisdešimties galiūnų sąrašas yra 26-47 eilutėse. Sąrašas, esantis 2 Sam 23,8-39 skaitinyje, dažnai skiriasi vardais ir vardų rašymu.

Jeribajis bei Jošavijas,
sūnūs Elnaamo; ir

Itma Moabietis;

⁴⁷ Elielis, Obedas ir Jaasielis
Mezobaitas.

12 Ankstyvieji Dovydo sekėjai

^{1*}Šie buvo vyrai, atėję pas Dovydą į Ziklagą dar jam slapstantis nuo Kišo sūnaus Sauliaus, kurie buvo tarp galiūnų, jam padėjusių kare. ²Jie buvo ginkluoti lankais, galėjo ir dešine, ir kaire ranka laidyti mėtykle akmenis ar šaudyti iš lanko strėles; jie buvo iš Sauliaus giminaičių, iš Benjamino giminės. ³Ahiezeris, vadas, drauge su Joašu, – abu Šemajo iš Gibeos sūnūs; taip pat Jezielis ir Peletas, Azmaveto sūnūs; Beraka, Jehu'as iš Anatot, ⁴Išmajas iš Gibeono, galiūnas iš Trisdešimties ir vienas Trisdešimties vadų; ⁵Jeremijas, Jahazielis, Johananas, Jozabadas iš Gederos, ⁶Elizaijis, Jerimotas, Bealijas, Šemarijas, Šepatijas Harifitas; ⁷Elkana, Išijas, Azarelis, Joezeris ir Jašobemas – Koraho žmonės; ⁸ir Joela bei Zebadijas, sūnūs Jerohamo iš Gedoro.

⁹ Ir iš Gado giminės žmonių perėjo pas Dovydą sekti jam įkandin į dykumos tvirtovę. Jie buvo narsūs galiūnai, patyrę kareiviai, ginkluoti skydu ir ietimi, išvaizda tarsi liūtai, vikrumu tarsi gazelės kalnuose. ¹⁰Ezeris buvo vadas, Obadijas antaras, Eliabas trečias, ¹¹Mišmana ketvirtas, Jeremijas penktas, ¹²Atajis šeštas, Elielis septintas, ¹³Johananas aštuntas, Elzabadas devintas, ¹⁴Jeremijas dešimtas, Machbanajis vienuoliktas. ¹⁵Šie Gado giminės vyrai buvo kariuomenės galvos. Mažieji buvo lygiajėgiai šimtui, o stiprieji – tūkstančiui. ¹⁶Tai buvo vyrai, kurie pirmąjį

mėnesį perbrido Jordaną, kai jis buvo išsiliejęs iš savo krantų, ir privertė bėgti visus slėnio gyventojus į rytus ir vakarus.

¹⁷ Pas Dovydą į tvirtovę atėjo ir iš Benjamino bei Judo giminų. ¹⁸Išėjęs jų pasitikti, Dovydas kreipėsi į juos, tardamas: „Jeigu ateinate pas mane taikiai tikslu, man padėti, parodysiu jums gerą širdį, bet jeigu ateinate išduoti manęs priešams, nors mano rankos nėra padariusios jokio smurto, temato tai mūsų protėvių Dievas ir teduoda nuosprendį“. ¹⁹Tada dvasia apgaubė Amasąjį, Trisdešimties vadą, ir jis tarė:

„Mes esame tavo, Dovydai;
ir su tavimi, Išajo sūnau!
Ramybė, ramybė tau,
ramybė tam, kuris tau padeda!
Tavo Dievas yra tas,
kuris tau padeda...“

Tada Dovydas, juos priėmęs, pastatė juos tarp savo pajėgų vadų.

²⁰ Ir iš Manaso giminės perbėgo pas Dovydą, kai jis atžygiavo su filistiniais į mūšį su Sauliumi. Tačiau filistinams jis nepadėjo, nes jų valdovai pasitarė ir jį atleido, sakydami: „Jis pereis pas savo šeiminką Saulių mūsų galvų kaina“. ²¹Jam žygiuojant į Ziklagą, pas jį perbėgo šie Manaso giminės vyrai: Adnahas, Jozabadas, Jediaelis, Michaelis, Jozabadas, Elihu'as ir Ziletajis, Manaso klanų galvos. ²²Jie padėjo Dovydui prieš užpuolikų gaują, nes visi jie buvo narsūs vyrai ir kariškių vadai. ²³Iš tikrųjų diena po dienos žmonės vis ėjo pas Dovydą jam padėti, kol ten išaugo didžiulė stovykla, tarsi Dievo stovykla.

12,1-40: Dovydo kariuomenės aprašas. Dovydas buvo žavi asmenybė – patraukė prie savęs daug pajėgių asmenų. Kronikininkas susieja jį su pra-

eitimi istorinėmis užuominomis ir jį idealizuoja. Dovydas – idealus Dievo tautos karalius.

Dovydo pajėgų sąrašas ²⁴Šie yra skaičiai būrių ginkluotų vyrų, atėjusių pas Dovydą į Hebroną, perduoti jam Sauliaus karalystės pagal VIEŠPATIES žodį:

25 Judo giminės, nešiojusių skydą ir ietį, šeši tūkstančiai aštuoni šimtai kaip reikiant ginkluotų vyrų.

26 Iš Simeono giminės, narsių kareivių, septyni tūkstančiai šimtas.

27 Levio giminės keturi tūkstančiai šeši šimtai; ²⁸Jehojada, Aarono namų vadas, ir su juo trys tūkstančiai septyni šimtai; ²⁹Zadokas, jaunas narsus vyras, su savo klanu – dvidešimt trim pareigūnais.

30 Iš Benjamino žmonių, Sauliaus giminių, trys tūkstančiai, kurių daugumas iki šiol buvo likę ištikimi Sauliaus namams.

31 Iš Efraimo giminės dvidešimt tūkstančių aštuoni šimtai narsių vyrų, išgarsėjusių savo klanuose; ³²iš pusės Manaso giminės aštuoniolika tūkstančių, pagal vardus paskirtų eiti ir pastatyti Dovydą karaliumi.

33 Iš Issacharo giminės vyrų, kurie su prato laiko ženklus ir žinojo, ką turi Izraelis daryti, du šimtai vadų, o visi jų giminaičiai – jų įsakymu.

34 Iš Zebuluno giminės penkiasdešimt tūkstančių užgrūdintų kareivių, ginkluotų mūšiu su visokiais karo ginklais, padėti Dovydui iš visos širdies.

35 Iš Naftalio giminės tūkstantis vadų drauge su trisdešimt septyniais tūkstančiais vyrų, ginkluotų skydu ir ietimi.

36 Iš Dano giminės dvidešimt aštuoni tūkstančiai šeši šimtai vyrų, apginkluotų stoti į kovos rikiuotę.

37 Iš Ašero giminės keturiasdešimt tūkstančių užgrūdintų kareivių, pasiruošusių kovai.

38 Iš anapus Jordano Reubeno ir Ga-

do giminių bei pusės Manaso giminės šimtas dvidešimt tūkstančių, ginkluotų įvairiais karo ginklais.

39 Visi šie kareiviai atžygiavo į Hebroną kautynių rikiuotėje, visa širdimi norėdami pastatyti Dovydą viso Izraelio karaliumi. Panašiai visas likusis Izraelis buvo vienos širdies padaryti Dovydą karaliumi. ⁴⁰Tenai jie pasiliko su Dovydu tris dienas valgydami ir gerdami, nes jų giminės buvo juos aprūpinę. ⁴¹Taip pat ir jų kaimynai atėjo net iš Issacharo, Zebuluno ir Naftalio, ant asilų, kupranugarių, mulų ir jaučių gabendami maistą, gausias atsargas miltų, figų plokštinių, razinų papločių, vyno, aliejaus, galvijų ir avių, nes Izraelyje buvo daug džiaugsmo.

13 Skrynia parnešama iš Kirjat-Jearimų ¹Tada Dovydas pasitarė su tūkstantininkais ir šimtlininkais; iš tikrųjų su visais vadais. ²Visai Izraelio bendrijai Dovydas tarė: „Jeigu jums atrodo gera ir jeigu tokia yra VIEŠPATIES, mūsų Dievo, valia, pasiųskime žodį visur mūsų likusioms giminėms per visas Izraelio žemes, įskaitydami kunigus ir levitus miestuose su ganyklomis, kad jie sueitų pas mus. ³Tada vėl parsineškime savo Dievo Skrynią, nes per visas Sauliaus dienas mes nekrepėme į ją dėmesio“. ⁴Visa bendrija sutiko tai padaryti, nes šis dalykas patiko visiems žmonėms.

5 Dovydas tad sušaukė visą Izraelį nuo Šihoro* Egipte iki Lebo-Hamato* parnešti Dievo Skrynios iš Kirjat-Jearimų. ⁶Dovydas ir visas Izraelis nukilo į Baalą – Kirjat-Jearimus, priklausančius Judui, parnešti iš ten Dievo Skrynios, vadinamos jo vardu „VIEŠPATS, sėdintis kerubų soste“. ⁷Jie gabeno Dievo Skrynią naujame vežime iš Abinadabo namų, Uza ir Ahio'as

13,5: ... nuo Šihoro Egipte: rytinė Nilo deltos šaka; iki Lebo-Hamato: miestas pietinėje Sirijoje.

vadeliojo, ⁸o Dovydas ir visas Izraelis šoko Dievo akivaizdoje, iš visų jėgų giedojo, pritardami lyromis, arfomis, būgneliais su žvangučiais, cimbolais ir trimitais.

⁹ Jiems pasiekus Chidono* klotimą, Uza ištiesė ranką paremti Skrynios, nes jaučiai kluptelėjo. ¹⁰VIEŠPATS užpyko ant Uzos ir ištiko jį mirtimi, nes jis padėjo ranką ant Skrynios. Ten Dievo akivaizdoje jis mirė. ¹¹Dovydas susirūpino dėl to, kad VIEŠPATS buvo pratrūkęs pykčiu ant Uzos. Užtat ta vieta ir yra iki šios dienos vadinama Perez-Uza*.

¹² Tą dieną Dovydas pajuto Dievo baimę. „Kaip aš galiu parsinešti Dievo Skrynią?“ – jis tarė. ¹³Dovydas tad nepargabeno Skrynios su savimi į Dovydo miestą, bet nusiuntė ją į Obed-Edomo Gatiečio namus. ¹⁴Dievo Skrynia išbuvo Obed-Edomo šeimos namuose tris mėnesius, ir VIEŠPATIES palaima lydėjo Obed-Edomo šeimyną bei visa, ką jis turėjo.

14 Dovydas Jeruzalėje ¹Tuo tarpu Tyro karalius Hiras atsiuntė pasiuntinius pas Dovydą su kedro rąstais, mūrininkais ir dailidėmis pastatyti jam rūmų. ²Dabar Dovydas suvokė, kad VIEŠPATS buvo padaręs jį Izraelio karaliumi ir kad jo karalystė buvo taip labai išaukštinta dėl jo tautos Izraelio.

³ Dovydas vedė dar kitas žmonas, ir Dovydui gimė daugiau sūnų ir dukterų. ⁴Vardai vaikų, gimusių jam Jeruzalėje, yra šie: Šamua, Šobabas ir Natanas; Saliamonas, ⁵Ibharas, Elišua ir Elpeletas; ⁶Nogahas, Nefegas ir Jafija; ⁷Elišama, Beeljada ir Elifeletas.

Karai su filistiniais ^{8*}Kai filistinai išgirdo, kad Dovydas buvo pateptas viso Izraelio karaliumi, visi sutartinai pakilo į žygį jo ieškoti. Bet Dovydas, apie tai išgirdęs, išžygiavo jiems pasipriešinti. ⁹Filistinai buvo atžygiavę ir plėšikavo Refajimų slėnyje. ¹⁰Tada Dovydas teiravosi Dievo, klausdamas: „Ar aš turiu priešintis filistinams? Ar atiduosi man juos į rankas?“ VIEŠPATS jam atsakė: „Žygiuok! Aš atiduosiu juos tau į rankas“. ¹¹Jis tad nužygiavo į Baal-Perazimus. Ten juos Dovydas nugalėjo. „Dievas prasiveržė pro mano priešus mano ranka, kaip vanduo prasi-veržia {pro užtvanką}“, – tarė Dovydas. Todėl ta vieta yra vadinama Baal-Perazimais. ¹²Filistinai buvo palikę ten savo dievus. Dovydas įsakė juos sudeginti.

¹³ Dar kartą filistinai įsiveržė į slėnį, ¹⁴ir vėl Dovydas Dievo teiravosi. Dievas jam atsakė: „Nesivyk jų, bet apeik juos ir stok į mūšį su jais priešais balzamo medžius. ¹⁵Kai išgirsi žygio užėsį balzamo medžių viršūnėse, tada pradėk mūšį, nes Dievas eis pirma tavęs filistinų kariuomenės sunaikinti“. ¹⁶Dovydas darė, kaip Dievas jam buvo įsakęs. Jie sutriuškino filistinus nuo Gibeono iki pat Gezerio.

¹⁷ Dovydo garsas pasklido po visus kraštus, ir VIEŠPATS padarė, kad jo bijotų visos tautos.

15 Pasiruošimas pernešti Skrynią ¹Dovydas statėsi rūmus Dovydo mieste ir pastatė palapinę, parengdamas vietą Dievo Skryniai. ²Tada Dovydas įsakė, kad levitai turi nešti Dievo Skrynią, nes VIEŠPATS buvo išrinkęs juos

13,9: ... Chidono: 2 Sam 6,6 tekste, Nodan{o}.

13,11: ... Perez-Uza: hebrajiškas vietovės vardas, lietuviškai: *Proveržis ant Uzos*. Hebrajų kalba žaidžiama žodžiais: *paraz*, t.y. *prasiveržė*, arba *pratrūko {pykčiu}*, ir *Perez-Uza*, t.y. *Proveržis ant Uzos*, arba *Pratrūkimas {pykčiu} ant Uzos*.

14,8-17: Įkvėptajam autoriui svarbu pabrėžti, jog filistinai pradėjo karą sužinoję, kad Dovydas buvo tapęs *viso Izraelio karaliumi*. Refajimų slėnis yra į pietvakarius nuo Jeruzalės, ant senosios ribos tarp Judo ir Benjamino giminių. Baal-Perazimai turėjo būti kur nors Refajimų slėnyje netoli Jeruzalės.

nešti Skrynią ir jam amžinai tarnauti.
³Dovydas sušaukė visą Izraelį į Jeruzalę pernešti Dievo Skrynios į jos vietą, kurią jis buvo parengęs. ⁴Dovydas surinko visus Aaronu palikuonis ir levitus:

5 iš Kohato sūnų: Urielį, jų didžiūną, su šimtu dvidešimčia jo giminaičių;

6 iš Merario sūnų: Asają, jų didžiūną, su šimtu dvidešimčia jo giminaičių;

7 iš Geršomo sūnų: jų didžiūną Joelį su šimtu trisdešimčia jo giminaičių;

8 iš Elizafano sūnų: jų didžiūną Šemają su dviem šimtais jo giminaičių;

9 iš Hebrono sūnų: jų didžiūną Elielį su aštuoniasdešimčia jo giminaičių;

10 iš Uzielio sūnų: jų didžiūną Aminadabą su šimtu dvylika giminaičių.

11 Dovydas pasišaukė kunigus Zadoką bei Abjatarą ir levitus Urielį, Asają, Joelį, Šemają, Elielį ir Aminadabą. ¹²Jis jiems tarė: „Jūs esate levitų klanų galvos. Jūs ir jūsų broliai pasišventinkite, kad galėtumėte pernešti VIEŠPATIES, Izraelio Dievo, Skrynią į vietą, kurią aš esu jai parengęs. ¹³Kadangi jūs nenešėte jos pirmą kartą, VIEŠPATS pratrūko pykčiu ant mūsų, nes mes jam deramos pagarbos neparodėme”. ¹⁴Taigi kunigai ir levitai pasišventino, rengdamiesi pernešti VIEŠPATIES, Izraelio Dievo, Skrynią. ¹⁵Levitai nešė Dievo Skrynią ant pečių su kartimis, kaip Moze buvo įsakęs pagal VIEŠPATIES žodį.

16 Dovydas įsakė levitų didžiūnams paskirti savo brolius giesmininkais, kad giedotų džiaugsmo giesmes pritariant muzikos instrumentams – arfoms, lyroms ir cimbolams. ¹⁷Todėl levitai paskyrė Hemaną, Joelio sūnų, o iš jo brolių Berechijo sūnų Asafą; iš Merario sūnų, jų brolių,

Kušajo sūnų Etaną. ¹⁸Ir drauge su jais jų antrosios klasės brolius: Zechariją, Jaazielį, Šemiramotą, Jehielį, Unį, Eliabą, Benają, Maasėją, Matitiją, Elifelehu'ą, Mikneją, Obed-Edomą ir Jeielį. ¹⁹Giesmininkai Hemanas, Asafas ir Etanas turėjo skambinti bronziniais cimbolais; ²⁰Zecharijas, Uzielis, Šemiramotas, Jehielis, Unis, Eliabas, Maasėjas ir Benajas turėjo groti arfomis pagal „alamotą”,* ²¹bet Matitijas, Elifelehu'as, Miknėjas, Obed-Edomas, Jeielis ir Azazijas turėjo vesti giedojimą lyromis pagal „šeminitą”.* ²²Chenanijas, būdamas levitų giesmės didžiūnas, vadovavo giedojimui, nes buvo išmanus ir įgudęs. ²³Berechjas ir Elkana turėjo būti vartų sargai prie Skrynios. ²⁴Kunigai – Šebanijas, Jošafatas, Netanelis, Amasajis, Zecharijas, Benajas ir Eliezeris turėjo pūsti trimitus priešais Dievo Skrynią. Ir Obed-Edomas bei Jehijas turėjo būti vartų sargai prie Skrynios.

Skrynia pernešama į Jeruzalę

²⁵Taigi Dovydas, Izraelio seniūnai ir tūkstantininkai džiūgaudami nuėjo pernešti VIEŠPATIES Sandoros Skrynios iš Obed-Edomo namų. ²⁶Kadangi Dievas padėjo nešantiems VIEŠPATIES Sandoros Skrynią, buvo atnašauta septyni jaučiai ir septyni avinai. ²⁷Dovydas bei visi levitai, nešantys Skrynią, ir giesmininkai bei giesmininkų giesmių didžiūnas Chenanijas vilkėjo plonos drobės skraistėmis. Ir Dovydas vilkėjo lininį efodą. ²⁸Taip visas Izraelis pernešė VIEŠPATIES Sandoros Skrynią, lydėdami šauksmais, rago gaudesiu, trimtais ir cimbolais, grodami arfomis ir lyromis.

29 VIEŠPATIES Sandoros Skryniai pasiekus Dovydo miestą, Sauliaus duktė

15,20: ... pagal *alamot'a*: muzikinė nuoroda. Pažodžiui šis žodis reiškia *jaunas moteris*. Žr. Ps 46,1. Čia *alamot* verčiama *Mergelių {melodija}*. Turbūt turima galvoje moteriškas soprano balsas.

15,21: ... pagal *šeminit'a*: muzikinė nuoroda. Pažodžiui pagal *aštuntinę*. Turbūt tai reiškia boso balsą. Žr. Ps 6,1; 12,1. Čia hebrajiškasis žodis *šeminit[a]* verčiamas *aštuntinė*.

Michalė, žiūrėdama pro langą, pamatė karalių Dovydą šokinėjantį ir šokantį. Savo širdyje ji pajuto jam panieką.

16 Dievo Skrynią įnešus ir padėjus palapinėje, kurią Dovydas buvo jai pastatęs, buvo atnašautos deginamosios aukos ir bendravimo atnašos. ²Pabaigęs atnašauti deginamąsias aukas ir bendravimo atnašas, Dovydas palaimino žmones VIEŠPATIES vardu ³ir padalijo visiems izraeliečiams, kiekvienam vyrui ir kiekvienai moteriai, po kepalą duonos, po gabalą jautienos ir po razinų paplotį.

Levitų Skrynios tarnyba ^{4*}Be to, jis paskyrė iš levitų tarnus prie Skrynios, kad maldautų, dėkotų ir šlovintų VIEŠPATĮ, Izraelio Dievą. ⁵Asafas buvo jų galva, Zecharijas jo pavaduotojas, Jeielis, Šemiramotas, Jehielis, Matitijas, Eliabas, Benajas, Obed-Edomas ir Jeielis – su arfomis ir lyromis; Asafas turėjo skambinti cimbolais, ⁶o kunigai Benajas ir Jehazielis buvo nuolatiniai Sendoros Dievo Skrynios trimitininkai.

⁷ Tuomet Dovydas pirmą kartą pavėdė Asafui ir jo broliams duoti šlovę VIEŠPAČIUI.

^{8*} “Dėkokite VIEŠPAČIUI,
šaukitės jo vardo,
skelbkite jo darbus tautoms!

⁹ Giedokite jam,
šlovinkite jį giesme,
pasakokite apie jo nuostabius darbus!

¹⁰ Didžiukitės jo šventu vardu;
tedžiūgauja širdis tų,
kurie ieško VIEŠPATIES.

¹¹ Pasitikėkite VIEŠPAČIU

ir jo galybe,
be paliovos jo veido ieškokite!

¹² Atsiminkite, kokius nuostabius darbus

jis yra padaręs,
kokius ženklus ir kokius nuosprendžius

jis yra davęs,

¹³ jūs, Izraelio, jo tarno, palikuonys, Jokūbo vaikai,
jo išrinktieji!

¹⁴ Jis, VIEŠPATS, yra mūsų Dievas;
visoje žemėje galioja jo žodžiai.

¹⁵ Atsiminkite per amžius jo sadorą, pažadą, duotą tūkstančiui kartų,

¹⁶ sadorą, kurią jis sudarė su Abraomu,

prisiekę Izaokui

¹⁷ ir patvirtino įstatu Jokūbui – Izraeliui, kaip amžiną sadorą, tardamas:

¹⁸ ‘Tau duosiu Kanaano kraštą, kaip jums paskirtą paveldą’.

¹⁹ Tada buvote negausūs, tik saujelė, tiktai keleiviai,

²⁰ klajojantys iš tautos į tautą, iš vienos karalystės į kitą.

²¹ Niekam jis neleido jų engti, dėlei jų barė karalius,

²² tardamas: ‘Nelieskite mano pateptųjų,

neužgaukite mano pranašų!’

²³ Giedokite VIEŠPAČIUI, visa žeme, skelbkite jo pergalę per dienų dienas!

²⁴ Pasakokite apie jo šlovę tautoms, apie jo nuostabius darbus visiems žmonėms.

16,4-7: Įkvėptasis autorius susieja giedojimo pradžią Šventyklos pamaldose su Skrynios perkėlimu į Dovydo jai pastatytą palapinę Jeruzalėje. Pasak jo, visa Šventyklos liturgija turi savo ištaką Dovydo amžiuje ir atitinka visus Mozės

Mokymo nuostatus, užrašytus Kunigiškojo autoriaus Penkiaknygėje.

16,8-36: Šios psalmės šaltiniai: Ps 105,1-15 (8-22 eilutės); Ps 96,1-13 (23-33 eilutės); Ps 106,147-48 (34-36 eilutės).

- 25 Nes didis yra VIEŠPATS
ir be galo šlovintinas;
šiurpulingesnis,
negu visi kiti dievai.
- 26 Nes visi tautų dievai yra tik stabai,
o VIEŠPATS padarė dangų.
- 27 Jo priekyje eina garbė ir didybė;
jo buveinėje yra jėga ir džiaugsmas.
- 28 Pripažinkite VIEŠPAČIUI,
tautų šeimos,
pripažinkite VIEŠPAČIUI
garbę ir jėgą!
- 29 Teikite VIEŠPAČIUI jo
vardo garbę,
imkite atnašą ir eikite pas jį,
garbinkite VIEŠPATĮ,
šventą ir didį!
- 30 Drebėk prieš jį, visa žeme!
Iš tikro tvirtai stovi pasaulis;
niekad nebus pajudintas.
- 31 Tesilinksmina dangus,
tedžiūgauja žemė,
tesako tautos: 'VIEŠPATS
yra karalius!'
- 32 Jūra ir visa, kas joje, teūžauja,
laukai ir visa, kas juose, tedžiūgauja!
- 33 Visi miško medžiai iš džiaugsmo
teošia VIEŠPAČIUI,
nes jis ateina valdyti žemės.
- 34 Dėkokite VIEŠPAČIUI,
nes jis geras;
nes amžina jo ištikima meilė!
- 35 Sakykite: 'Gelbėk mus, Dieve,
mūsų išganytojau!
Surink mus ir išvaduk
mus iš tautų,

kad dėkotume tavo šventajam
vardui
ir džiūgautume tavo šlovėje.

36 Tebūna pašlovintas VIEŠPATS,
Izraelio Dievas,
nuo amžių per amžius!"

Tada visi žmonės tarė: "Amen!" ir šlovi-
no VIEŠPATĮ.

37 Dovydas paliko ten prie VIEŠPATIES
Sandoros Skrynios Asafą bei jo brolius
nuolatinei tarnybai prie Skrynios pagal
kasdienius nuostatus, ³⁸ taip pat ir Obed-
Edomą drauge su jo šešiasdešimt aštuo-
niais broliais. Jedutūno sūnus Obed-Edo-
mą ir Hosą paliko vartų sargais.

39 Bet kunigui Zadokui ir jo broliams
kunigams jis įsakė, kad jie pasiliktų prie
VIEŠPATIES Padangtės, kuri buvo aukš-
tumų alke Gibeone, ⁴⁰ atnašauti VIEŠPA-
ČIUI nuolatinių ryto ir vakaro deginamų-
jų aukų ant deginamųjų atnašų aukuro
pagal visa, kas įsakyta Izraeliui VIEŠPA-
TIES duotame įstatyme. ⁴¹ Su jais buvo
Hemanas, Jedutūnas ir kiti rinktiniai vy-
rai, pagal vardus paskirti išreikšti padėką
VIEŠPAČIUI, nes jo ištikima meilė yra am-
žina. ⁴² Hemanas ir Jedutūnas turėjo su
savimi trimitus bei cimbulus groti ir mu-
zikos instrumentus šventajai giesmei pri-
tarti. O Jedutūno sūnūs buvo paskirti var-
tų sergėti.

43 Tada visi žmonės išsiskirstė, kiek-
vienas į savo namus; ir Dovydas nuėjo na-
mo savo šeimynos palaiminti.

17 Natano pranašavimas ^{1*} At-
sitiko, kad, Dovydui įsikūrus
savo rūmuose, pranašui Natanui Dovydas

16,39: ... prie VIEŠPATIES Padangtės, kuri buvo
aukštumų alke Gibeone: Gibeono aukštumų al-
kas turbūt užėmė Šilo'o šventovės vietą tada, kai
filistinai pagrobė Skrynią. Saliomono laikais jis bu-
vo pagrindinis aukštumų alkas (žr. 1 Kr 3,4–15).
Kronikininkas jo buvimą pateisina, nes jį laiko
Padangte, t.y. Dykumos palapine. Taigi jis padali-

ja kulto personalą tarp Padangtės aukštumų alke
prie Gibeono ir naujosios Skrynios šventovės Je-
ruzalėje.

17,1–27: Kronikininkas perima Natano pranašys-
tę bemaž pažodžiui (žr. 2 Sam 7). Jam yra ji rak-
tinis skaitinys, nes jo turinys apima Dievo san-
dorą su Dovydu ir Dovydo dinastijos pastovumą

tarė: „Štai aš gyvenu kedro rūmuose, o VIEŠPATIES Sendoros Skrynčia yra po palapinės dangomis“. – ²“Daryk visa, ką turi širdyje, – Natanas atsakė Dovydui, – nes Dievas yra su tavimi”.

3 Bet tą pačią naktį Dievo žodis atėjo Natanui, tardamas: ⁴“Eik ir sakyk mano tarnui Dovydui: ‘Taip kalbėjo VIEŠPATS: Namų* man gyventi tu nestatysi. ⁵Juk aš negyvenau Namuose nuo to laiko, kai išvedžiau Izraelį, iki šios dienos, bet ėjau iš palapinės į palapinę ir iš vienos Padangtės į kitą. ⁶Klajodamas kartu su visu Izraeliu, ar aš prikaišiojau kuriam nors Izraelio teisėjui, kuriems įsakiau ganyti mano tautą, klausdamas: kodėl nepastatėte man kedro Namų?’ ⁷Dabar tad pasakyk mano tarnui Dovydui: ‘Taip kalbėjo Galybių VIEŠPATS: aš paėmiau tave iš ganyklų, nuo avių kaimenės, būti mano tautos Izraelio valdovu; ⁸aš buvau su tavimi visur, kur tik ėjai, ir pašalinau visus tavo priešus tau iš kelio. Be to, aš padarysiu tavo vardą taip garsų, kaip didžiūno vardą žemėje. ⁹O savo tautai Izraeliui paskirsiu vietą ir pasodinsiu juos tvirtai, idant joje saugiai gyventų ir nebebūtų varginami. Nedorį žmonės daugiau jų nebeengs, kaip praityje, ¹⁰nuo to laiko, kai paskyriau savo tautai Izraeliui teisėjus. Aš duosiu tau ramybę nuo visų tavo priešų’.

Be to, aš tau sakau, kad VIEŠPATS pastatys tau namus.* ¹¹‘Kai pasibaigs tavo dienos ir nueisi savo protėvių keliu, aš pakelsiu tavo vietoje įpėdinį, vieną iš tavo sūnų, ir padarysiu tvirtą jo karalystę. ¹²Jis pastatys man Namus, o aš palaikysiu jo sostą amžiną. ¹³Aš būsiu jam tėvas, o jis

bus man sūnus, bet savo ištikimos meilės nuo jo neatimsiu, kaip atėmiau ją nuo tavo pirmtakūno. ¹⁴Aš įsodinsiu jį savo Namuose bei savo karalystėje amžinai, kad jo sostas būtų tvirtas amžinai”.

15 Visus šiuos žodžius ir visą šį regėjimą Natanas tiksliai perdavė Dovydui.

Dovydo malda ¹⁶Tada Dovydas nuėjo ir atsisėdo VIEŠPATIES akivaizdoje, tardamas: “Kas aš, VIEŠPATIE Dieve, ir kas mano namai, kad tu mane taip toli atvedei? ¹⁷Bet ir tai buvo per maža tavo akyse, Dieve, nes tu esi kalbėjęs apie savo tarno namus ir tolimoje ateityje. Tu laikai mane įžymiu žmogumi, VIEŠPATIE Dieve. ¹⁸Ką daugiau gali Dovydas pridėti prie tavo tarno pagerbimo? Tu savo tarną pažįsti! ¹⁹Tu, VIEŠPATIE, savo širdies polėkiu padarei savo tarnui nuostabių dalykų ir apreiškei šiuos nepaprastus darbus. ²⁰VIEŠPATIE, nėra nė vieno kaip tu, nėra kito Dievo, išskyrus tave, kaip mes visad esame girdėję. ²¹Ar yra kita tauta kaip Izraelis, tokia ypatinga žemėje tauta, kurios Dievas atėjo atpirkti kaip savo tautos, laimėdamas sau vardą dideliais ir nuostabiais darbais, pašalindamas tautas nuo kelio savo tautai, kurią atpirkai iš Egipto? ²²Tu padarei savo tautą Izraelį, amžinai ypatingą tautą; ir tu, VIEŠPATIE, tapai jų Dievu.

23 Dabar tad, VIEŠPATIE, tebūna amžinai tvirtas tavo pažadas, kurį apreiškei apie savo tarną bei jo namus, ir padaryk, ką esi pažadėjęs. ²⁴Tebūna jis tvirtas, kad tavo vardas būtų amžinai šlovinamas šiais žodžiais: ‘Galybių VIEŠPATS yra Izraelio Dievas’. Tebūna tvirti tavo tarno namai tavo akivaizdoje! ²⁵Dėl to, kad tu, mano

kaip mesijinio pažado įsikūnijimą. Pasak jo, Dievo pažadas Dovydui visų pirma taps tikrove per vieną iš Dovydo sūnų – Saliamoną (žr. 11-ąją eilutę); be to, Kronikininkas nutyli apie Dovydo įpėdinių blogo elgesio galimybę.

17,3-27: Šiame skaitinyje kelis sykius pasirodo žodis *namai*, rašomas didžiąja raide *Namai* arba mažąja *namai*. Didžiąja raide *Namai* ženklinama Jeruzalės Šventykla, o mažąja raide *namai* – Dovydo dinastiją. Žr. 2 Sam 7 skyriaus paaiškinimus.

Dieve, apreiškei savo tarnui, jog pastatysi jam namus, tavo tarnas išdrįso taip mels-tis tau. ²⁶Taip, VIEŠPATIE, tu tikrai esi Dievas, ir tu davei savo tarnui šį dosnų pažadą. ²⁷Negana to! Tu teikeisi palaiminti savo tarno namus, kad jie būtų amžinai tavo akivaizdoje. Kadangi tu, VIEŠPATIE, juos palaiminai, jie bus palaiminti amžinai”.

18 Dovydo karai ^{1*}Po kiek laiko Dovydas nugalėjo filistinus ir juos pavergė. Jis atėmė iš filistinių Gatą ir jam pavaldžias gyvenvietes. ²Jis užkariavo Moabą. Moabiečiai tapo jam pavaldūs ir davė jam duoklę.

³Dovydas nugalėjo Zoba-Hamato karalių Hadadezerį, kai jis žygiavo pastatyti savo pergalės paminklo prie Eufrato upės. ⁴Dovydas paėmė iš jo tūkstantį kovos vežimų, septynis tūkstančius raitelių ir dvidešimt tūkstančių pėstininkų. Bet Dovydas įsakė visus kovos vežimų arklius suluošinti, išskyrus vieną šimtą, kuriuos jis pasiliko sau. ⁵Kai Damasko aramėjai atžygiavo Zobos karaliui Hadadezeriui į pagalbą, Dovydas nukovė dvidešimt du tūkstančius aramėjų. ⁶Tada Dovydas įrengė Damasko Arame įgulas, aramėjai tapo pavaldūs Dovydui ir davė jam duoklę. Be to, VIEŠPATS suteikė Dovydui pergalę visur, kur tik jis ėjo.

⁷Dovydas paėmė auksinius skydus, kuriuos nešiojo Hadadezerio palyda, ir juos pargabeno į Jeruzalę. ⁸Iš Hadadeze-

rio miestų Tibhato ir Kuno Dovydas paėmė labai daug vario. Saliamonas iš jo padirbo varinę jūrą, šulus ir varinius reikmenis.

⁹Hamato karalius Tou, išgirdęs, kad Dovydas nugalėjo visą Zobos karaliaus Hadadezerio kariuomenę, ¹⁰nusiuntė savo sūnų Hadoramą pas karalių Dovydą palinkėti jam sveikatos ir pasveikinti, nes Dovydas buvo kariavęs su Hadadezeriu ir jį nugalėjęs. O Hadadezeris buvo dažnai su Tou kariavęs. Jis nusiuntė Dovydui ir įvairių auksinių, sidabrinių ir varinių daiktų. ¹¹Ir juos karalius Dovydas paskyrė VIEŠPAČIUI kartu su auksu ir sidabru, paimitais iš visų tautų – iš Edomo, Moabo, amoniečių, filistinių ir Amaleko.

¹²Ir Zerujos sūnus Abišajis nugalėjo aštuoniolika tūkstančių edomiečių Druskos slėnyje. ¹³Edome jis įrengė įgulas, ir visi edomiečiai tapo pavaldūs Dovydui. VIEŠPATS suteikė Dovydui pergalę visur, kur tik jis ėjo.

Dovydo pareigūnai ¹⁴Taigi Dovydas buvo viso Izraelio karalius. Dovydas vykdė tikrą teisingumą visiems savo žmonėms. ¹⁵Zerujos sūnus Joabas buvo kariuomenės vadas; Ahiludo sūnus Jehošafatas buvo kancleris; ¹⁶Ahitubo sūnus Zadokas ir Abjataro sūnus Ahimelechas buvo kunigai; Šavša buvo raštvedys; ¹⁷Jehojados sūnus Benajas vadovavo cheretitams ir peletitams; o Dovydo sūnūs buvo vyriausi pareigūnai* karaliaus tarnyboje.

18,1-12: Iš gana išsamios Dovydo dvaro istorijos – 2 Sam 9,1 – Kar 2 – Kronikininkas praleidžia visa, kas galėtų sutersti karaliaus ar jo šeimos gerą vardą – žudynes, intrigas bei maištus – ir paminėti tik karaliaus pergalės, pabrėždamas, kad Dovydui Dievas neleido staryti Šventyklos (žr. 1 Kr 17,4-13), nes jis buvo daug kariavęs (žr. 1 Kr 22,8; 28,3). Tačiau karo grobis turėjo padengti Šven-

tyklos statybos išlaidas (žr. šio skyriaus 7-8.10-11 eilutes; 1 Kr 29,2-5).

18,17: ... *Dovydo sūnūs buvo vyriausi pareigūnai*: pasak 2 Sam 8,18, jie buvo kunigai, bet Kronikininko laikais kunigai turėjo būti kilę tik iš Aarono palikuonių. Šis pokytis Kronikininko veikale yra būdingas bruožas.

19 Ižeidžiami Dovydo pasiuntiniai ^{1*}Po kiek laiko mirė amoniečių karalius Nahašas, ir jo sūnus tapo karaliumi jo vietoje. ²Dovydas sau sakė: “Aš turiu būti ištikimai geras Nahašo sūnui Hanūnui, nes jo tėvas buvo man ištikimai geras”. Dovydas tad išsiuntė pasiuntinius pareikšti užuojautos dėl jo tėvo. ³Dovydo dvariškiams atvykus į amoniečių kraštą pas Hanūną jo paguosti, amoniečių didžiūnai Hanūnui kalbėjo: “Nes jau tu manai, kad Dovydas pas tave atsiuntė guodėjus, norėdamas tavo tėvą pagerbti? Argi jo dvariškiai neatėjo pas tave ištirti, kelti maišto ir išsnipinėti krašto?” ⁴Hanūnas tad suėmė Dovydo dvariškius ir, nuskutęs jiems barzdas bei nukirpęs pusę jų drabužių iki šlaunų, išsiuntė atgal. ⁵Ir jie išvyko. Kai Dovydui buvo apie tuos vyrus pranešta, jis nusiuntė kitus jų pasitikti, nes tie vyrai jautėsi labai įžeisti. Karalius paliepė: “Pabūkite Jeriche, kol jums ataugs barzdos. Tada sugrįžkite”.

Pirmasis žygis prieš amoniečius

⁶Amoniečiai suprato, kad jie užsitraukė Dovydo pyktį. Hanūnas ir amoniečiai pasiuntė tūkstantį sidabrinų talentų pasamdyti kovos vežimams ir raiteliams iš Aram-Naharajimų, iš Aram-Maakos ir iš Zobos. ⁷Jie pasamdė trisdešimt du tūkstančius kovos vežimų ir Maakos karalių su jo kariuomene. Jis atžygiavo ir pasistatė stovyklą priešais Medebą. Ir amoniečiai buvo pašaukti prie ginklų iš savo miestų, ir jie atėjo kovoti. ⁸Tai sužinojęs, Dovydas pasiuntė Joabą ir visą kariuomenę su galiūnais. ⁹Amoniečiai išėjo ir sustojo į kovos gretas prie įėjimo į miestą, o atėjusieji karaliai buvo atskirai atvirame lauke.

¹⁰Joabas matė, kad kovos rikiuotė buvo prieš jį ir iš priekio, ir už nugaros. Jis tad, surinkęs būrį iš rinktinių Izraelio vyrų, išrikiavo juos prieš aramėjus, ¹¹o likusius kareivius, pavedęs vadovauti savo broliui Abišajui, sustatė į kovos rikiuotę prieš amoniečius. ¹²Jis tarė: “Jeigu aramėjai bus stipresni už mane, tu ateisi į pagalbą, bet jeigu amoniečiai bus stipresni už tave, aš ateisiu tau padėti. ¹³Būk narsus! Būkime ryžtingi dėlei savo tautos ir dėlei mūsų Dievo miestų! Tedaro VIEŠPATS, kas yra gera jo akyse!” ¹⁴Taigi Joabas ir su juo buvusieji kareiviai žengė pirmyn į mūšį su aramėjais. Tie nuo jo bėgo. ¹⁵Amoniečiai, matydami, kad aramėjai bėga, irgi bėgo nuo Joabo brolio Abišajo, traukdamiesi į miestą. Tada Joabas sugrįžo į Jeruzalę.

Pergalė prieš amoniečius ¹⁶Aramėjai, matydami, kad jie Izraelio nugalėti, išsiuntė pasiuntinius atvesti aramėjų, gyvenusių anapus Eufrato. Jų vadas buvo Hadadezerio kariuomenės galva Šofachas. ¹⁷Apie tai buvo pranešta Dovydui. Jis, sutelkęs visą Izraelį, perėjo Jordaną, nužygiavo jų link ir išsirikiavo mūšiui su jais. Dovydui išsirikiavus mūšiui su aramėjais, jie kovojo su juo. ¹⁸Bet aramėjai buvo priversti bėgti nuo Izraelio. Dovydas nukovė septynis tūkstančius aramėjų kovos vežimų vežėjų ir keturiasdešimt tūkstančių pėstininkų. Nukovė taip pat ir jų kariuomenės vadą Šofachą. ¹⁹Hadadezeriui pavaldūs karaliai, pamatę, kad juos Izraelis nugalėjo, padarė taiką su Dovydu ir tapo jam pavaldūs. Tada aramėjai nebenorėjo daugiau amoniečių gelbėti.

20 Antrasis žygis prieš amoniečius ¹Pavasari, kada karaliai paprastai eina į karo žygį, Joabas, išvedęs

19,1-19: Tęsimas Dovydo karo žygių aprašas.
Kronikininko šaltinis – 2 Sam 10 skyrius.

kariuomenę, nuniokojo amoniečių kraštą, nuėjo ir apgulė Rabą. Bet Dovydas pasilikto Jeruzalėje. Paėmęs Rabą, Joabas ją sunaikino. ²Dovydas nuėmė vainiką jų karaliui nuo galvos. Paaiškėjęs, kad vainikas sveria auksinį talentą ir turi brangakmenį, jis buvo uždėtas Dovydui ant galvos. Dovydas išgabeno iš miesto ir labai daug grobio. ³Išvaręs jo gyventojus, jis pristatė juos dirbti su pjūklais, geležiniais kapliais ir kirviais. Taip Dovydas padarė su visais amoniečių miestais. Tada Dovydas ir visa kariuomenė sugrįžo į Jeruzalę.

Ivairūs žygdarbiai prieš filistinus

⁴Vėliau kilo karas su filistiniais prie Gezerio. Tuomet Sibekajis Hušatitas nukovė Sipajį, kuris buvo vienas iš milžinų* palikuonių. Jie buvo nugalėti. ⁵Vėl buvo karas su filistiniais. Jairo sūnus Elhananas nukovė Galijoto Gatiečio brolių Lahmį,* kurio ieties kotas buvo kaip audėjų riustuvas. ⁶Dar kartą buvo karas prie Gato. Ten gyveno milžinas* vyras, kuris turėjo dvidešimt keturis pirštus, po šešis pirštus ant kiekvienos rankos ir po šešis pirštus ant kiekvienos kojos. Ir jis buvo kilęs iš milžinų.* ⁷Kai jis tyčiojosi iš Izraelio, Dovydo brolio Šimeos sūnus Jonatanas jį nukovė. ⁸Šie buvo kilę iš milžinų* Gate. Jie krito nuo Dovydo ir jo vyrų rankos.

21 Dovydo tautos surašymas

^{1*}Šėtonas pakilo prieš Izraelį ir pakurstė Dovydą suskaičiuoti Izraelio

žmones. ²Taigi Dovydas tarė Joabui ir kariuomenės vadams: “Eikite, suskaičiuokite Izraelio žmones nuo Beer-Šebos iki Dano ir praneškite man, kad žinočiau jų skaičių”. ³Bet Joabas atsakė: “Tepadaugina VIEŠPATS savo tautos skaičių šimterio-pai! Mano viešpatie karaliau, argi nėra jie visi mano valdovo pavaldiniai? Kam gi to reikia mano viešpačiui? Kodėl jis turėtų užtraukti Izraeliui kaltę?” ⁴Tačiau karaliaus įsakymas Joabui nusvėrė. Joabas tad išvyko ir, apėjęs visą Izraelį, sugrįžo į Jeruzalę. ⁵Joabas pranešė Dovydui žmonių skaičių. Visame Izraelyje buvo vienas milijonas šimtas tūkstančių vyrų, pajėgių imtis kalavijo, o Jude keturi šimtai septyniasdešimt tūkstančių vyrų, pajėgių imtis kalavijo. ⁶Bet Levio ir Benjamino giminių jis neįtraukė į skaičių, nes karaliaus įsakymas Joabui kėlė pasibaisėjimą. ⁷Šis dalykas Dievo akyse buvo nemalonus, ir už tai jis ištiko Izraelį.

Maras ir Dievo gailestingumas

⁸Dovydas tarė Dievui: “Aš sunkiai nusidėjau tai darydamas, bet dabar atleisk, maldauju, savo tarnui kaltę, nes aš pasielgiau labai neišmintingai”. ⁹VIEŠPATS kalbėjo Dovydo regėtojui Gadui, tardamas: ¹⁰“Eik ir sakyk Dovydui: ‘Taip kalbėjo VIEŠPATS: tau siūlau tris bausmes, pasirink vieną iš jų, ir aš ja tave ištiksiu’” ¹¹Tai gi Gadas, nuėjęs pas Dovydą, jam tarė: “Taip kalbėjo VIEŠPATS: ‘Rinkis, ką nori:

20,4-8: ... *milžinų {palikuonys}*: hebrajiškai *Refajimū*, t.y. legendinių senovės Kanaano gyventojų, palikuonys.

20,5: ... *Elhananas nukovė Galijoto Gatiečio brolių Lahmį*: Kronikininkas taip išsprendžia susidariusį neaiškumą tarp 1 Sam 17,49-51, – Dovydas užmušė Galijotą, – ir 2 Sam 21,19, – Elhananas užmušė Galijotą.

21,1: *šėtonas*... : hebrajiškasis žodis *šatan{as}* reiškia *priešą*, arba *kaltintoją*... Šiame tekste šis žodis pakeičia 2 Sam 24,1 teksto *VIEŠPATIES pyk-*

tį. Žodžio pakeitimas atspindi teologinį potremtinio Izraelio požiūrį, kad blogio tiesiogiai priskirti Dievui negalima. Anksčiau hebrajiškasis žodis *šėtonas* ženklinio *priešą* arba, ypač teisme, *kaltintoją*, t.y. prokurorą (žr. Job 1,6-12; 2,1-7; Zch 3,1-2). Čia, kaip ir vėlesniame judaizme (žr. Išm 2,24) bei Naujajame Testamente, *šėtonas*, arba *velnias* (iš graikų kalbos *diabolos*, t.y. tas/tai, kas padalija), ženklinia piktąją dvasią, gundančią žmogų daryti pikta.

¹²arba badą per trejus metus, arba trijų mėnesių bėgimą nuo priešininkų, kai priešų kalavijas nuolat tau už nugaros, arba tris dienas VIEŠPATIES kalavijo: maro krašte, naikinančio VIEŠPATIES angelo visoje Izraelio žemėje. Nūn pasvarstyk, kokį atsakymą turiu parnešti tam, kuris mane atsiuntė". ¹³Tada Dovydas tarė Gadui: "Aš labai kenčiu! Leisk, maldauju, man pulti į VIEŠPATIES rankas, nes jo gailestingumas yra labai didelis, bet neleisk man įpulti į žmonių rankas".

¹⁴Taigi VIEŠPATS siuntė Izraeliui marą, ir Izraelyje krito septyniasdešimt tūkstančių žmonių. ¹⁵Dievas pasiuntė ir į Jeruzalę angelą jos sunaikinti, bet kai tas ėmėsi ją naikinti, VIEŠPATS pažvelgė į ją ir pagailėjo tokios nelaimės ištiktos. Naikinančiajam angelui jis tarė: "Gana! Sulaikyk ranką!" VIEŠPATIES angelas tuomet stovėjo prie Ornano Jėbusito* klojimo. ¹⁶Pakėlęs akis, Dovydas pamatė VIEŠPATIES angelą, stovintį tarp dangaus ir žemės, o jo rankoje buvo iš makšties ištrauktas kalavijas ištiestas virš Jeruzalės. Tada Dovydas ir seniūnai, apsisivilkę ašutine, puolė kniūbsti. ¹⁷O Dovydas tarė Dievui: "Argi ne aš vienas daviau įsakymą suskaičiuoti žmones? Aš vienas esu kaltas ir baisiai nedorai pasielgiau. Bet šie, tavo kaimenė, ką jie padarė? Maldauju, VIEŠPATIE, mano Dieve, tekrinta tavo ranka ant manęs ir mano tėvo namų, bet apsaugok savo tautą nuo maro!"

Pastatomas aukuras ¹⁸Tada VIEŠPATIES angelas paliepė Gadui pasakyti Dovydui, kad jis nueitų ir pastatytų aukurą Ornano Jėbusito klojime. ¹⁹Dovydas tad nuejo pagal Gado žodį, kurį jis buvo per-

davęs jam VIEŠPATIES vardu. ²⁰Ir Ornanas atsigręžė, ir pamatė angelą; su juo esantys jo keturi sūnūs pasislėpė. Ornanas toliau kėlė kviečius. ²¹Dovydas atėjo pas Ornaną. Ornanas pakėlė akis ir pamatė Dovydą. Išėjęs iš klojimo, jis puolė kniūbsčia ant žemės Dovydui po kojų. ²²Dovydas Ornanui tarė: "Parduok man klojimo vietą, kad galėčiau pastatyti joje aukurą VIEŠPAČIUI. Parduok jį man už visą kainą, idant maras būtų nugręžtas nuo žmonių". ²³Ornanas Dovydui atsakė: "Imk jį. Tėdaro viešpats karalius, kas gera jo akyse! Štai aš duodu jaučius deginamajai aukai, kūlimo vežėčias malkoms ir kviečių grūdų atnašai. Visa tai dovanuju!" – ²⁴"Ne, – Dovydas tarė Ornanui, – aš turiu juos pirkti už visą kainą. Aš neatnašausiu VIEŠPAČIUI, kas tau priklauso, ir neaukosiu deginamųjų atnašų, kurios man nieko nekainuoja". ²⁵Taigi Dovydas užmokėjo šešis šimtus sidabrinių šekelių pagal svorį* už vietą. ²⁶Ten Dovydas pastatė VIEŠPAČIUI aukurą ir atnašavo deginamąsias aukas ir bendravimo atnašas. Jis šaukėsi VIEŠPATIES, o šis atsakė ugnimi iš dangaus ant deginamosios aukos aukuro. ²⁷VIEŠPATS įsakė angelui sugrąžinti savo kalaviją į makštį.

²⁸Tuomet Dovydas, matydamas, kad VIEŠPATS prie Ornano Jėbusito klojimo jo išklause, ten atnašavo savo aukas. ²⁹Mat tuomet VIEŠPATIES Padangtė, kurią Mozė buvo padaręs dykumoje, ir deginamosios aukos aukuras buvo Gibeono aukštumų alke. ³⁰Bet Dovydas negalėjo nueiti prie jos VIEŠPATIES pagarbinti, nes VIEŠPATIES angelo kalavijo baimė buvo jį apėmusi.

21,15: ... *Ornano Jėbusito*: Araunos, anot 2 Sam 24,16-24 teksto.

21,25: ... *šešis šimtus sidabrinių šekelių pagal svorį*: dabar būtų maždaug \$10 000, t.y. 40 000 Lt. Pasak 2 Sam 24,24, Dovydas mokėjo kuklią

50 šekelių sumą, maždaug \$20, t.y. 80 Lt, už Ornano klojimą. Kronikininkas kainą pakelia, nes nori pabrėžti, kad vieta būsimai Šventyklai buvo kur kas vertesnė.

22 Pasiruošimas statyti Šventyklą ¹Todėl Dovydas tarė: „Čia bus VIEŠPATIES Dievo Namai, ir čia bus Izraeliui deginamosios atnašos aukuras.

2* Dovydas įsakė visiems svetimtaučiams, gyvenantiems Izraelyje, susirinkti į Jeruzalę ir paskyrė juos akmenskaldžiais – skaldyti ir tašyti akmenis Dievo Namų statybai. ³Dovydas atidėjo taip pat daug geležies vartų durų vinims bei sąsagoms ir tiek daug vario, kad nebuvo įmanoma jo pasverti, ⁴ir kedro rąstų be skaičiaus. Sidoniečiai ir tyriečiai atgabeno Dovydui daug kedro rąstų.

5 Mat Dovydas sau sakė: „Mano sūnus Saliamonas yra dar jaunas ir be patirties, o Namai, kuriuos reikia pastatyti, turi būti taip didingi, kad garsėtų ir būtų šlovinami visuose kraštuose. Tad aš jam paruošiu”. Taigi Dovydas atidėjo daug medžiagų statybai prieš savo mirtį. ⁶Tada jis pasišaukė savo sūnų Saliamoną ir įsakė jam pastatyti Namus VIEŠPAČIUI, Izraelio Dievui. ⁷„Mano sūnau, – Dovydas tarė Saliamonui, – aš pats turėjau širdyje pastatyti Namus VIEŠPATIES, Izraelio Dievo, garbei. ⁸Bet atėjo man VIEŠPATIES žodis, tardamas: ‘Daug kraujo išliejai ir ilgai kariavai. Mano vardui Namų tu nestatysi, nes esi išliejęs daug kraujo ant žemės mano akivaizdoje. ⁹Štai gims tau sūnus. Jis bus taikingas žmogus. Aš duosiu jam ramybę nuo priešų iš visų pusių, nes jo vardas bus Saliamonas,* ir jo dienomis suteiksiu Izraeliui taiką ir ramybę. ¹⁰Jis pa-

statys Namus mano vardui; jis bus man sūnus, o aš būsiu jam tėvas ir padarysiu amžiną Izraelyje jo karališkąjį sostą’. ¹¹Nūn, mano sūnau, tebūna VIEŠPATS su tavimi, kad sėkmingai statytum VIEŠPATIES, savo Dievo, Namus, kaip jis apie tave yra kalbėjęs. ¹²Tik tesuteikia tau VIEŠPATS, pavesdamas valdyti Izraelį, įžvalgos ir supratimo, kad laikytumeisi VIEŠPATIES, savo Dievo, mokymo. ¹³Tik tuomet tave lydės sėkmė, jei rūpestingai vykdysi įstatus ir įsakus, kuriuos VIEŠPATS davė Izraeliui per Mozę. Būk stiprus ir ryžtingas! Nebijok ir nenusimink! ¹⁴Žiūrėk, nesigailėdamas pastangų atidėjau VIEŠPATIES Namams šimtą tūkstančių talentų aukso, vieną milijoną talentų sidabro,* o vario ir geležies tiek daug, kad jų neįmanoma pasverti. Atidėjau taip pat ir rąstų, ir akmens. Tu prie jų dar pridėsi. ¹⁵Be to, tu turi gausybę darbininkų: akmenskaldžių, mūrininkų, dailidžių ir be skaičiaus visokių amatininkų, įgudusių apdirbti ¹⁶auksą, sidabrą, varį ir geležį”.

Dovydo įsakymas didžiūnams

¹⁷Dovydas įsakė taip pat ir Izraelio didžiūnams padėti jo sūnui Saliamonui, tardamas: ¹⁸“Ar VIEŠPATS, jūsų Dievas, nėra su jumis? Ar jis nesuteikė jums iš visų pusių ramybės? Juk jis atidavė man į rankas krašto gyventojus, ir kraštas tapo pavaldus VIEŠPATIES akivaizdoje ir jo tautos akivaizdoje. ¹⁹Nūn tad ryžkitės širdimi ir gyvastimi ieškoti VIEŠPATIES, savo Dievo. Eikite ir statykite VIEŠPATIES Dievo šven-

22,2-5: Pasak 1 Kar 5,15-32, Saliamonas sukaupė medžiagas Šventyklos statybai, nors Dovydas ir buvo norėjęs tai padaryti (žr. 1 Kar 5,17-20). Tačiau Kronikininkas nori Dovydą, idealųjį Izraelio karalių, glaudžiau susieti su švenčiausia Izraelio vieta – Jeruzalės Šventykla.

22,9: ... *Saliamonas*: hebrajiškai *šelomo*. Hebrajiškasis žodis *šalom* reiškia *taiką*, arba *ramybę*. Čia Saliamonas – taikingas žmogus – prieš-

priešinamas Dovydui – dideliame karvedžiui. Kronikininko požiūriu, tai padarė Dovydą apeigiškai netinkamą statyti Šventyklą.

22,14: ... *šimtą tūkstančių talentų aukso, vieną milijoną talentų sidabro*: maždaug 3775 tonos aukso ir 37 750 tonų sidabro. Skaičiais norima pabrėžti aukso ir sidabru neįkainojamą Šventyklos vertę. Kur kas kuklesni skaičiai duodami 1 Kar 9,14.28; 10,10.14.

tovej, kad VIEŠPATIES Sendoros Skrynija ir šventieji Dievo reikmenys būtų įnešti į Namus, pastatytus VIEŠPATIES vardui”.

23 Levitų grupės ^{1*}Dovydas, pasenęs ir sulaukęs žilos senatvės, paskyrė savo sūnų Saliamoną Izraelio karaliumi. ²Tada jis sušaukė visus Izraelio vadus, kunigus ir levitus.

3 Levitai, turintys trisdešimt metų ir vyresni, buvo suskaičiuoti. Iš viso jų buvo trisdešimt aštuoni tūkstančiai. ⁴“Iš šių, – tarė Dovydas, – dvidešimt keturi tūkstančiai vadovaus VIEŠPATIES Namų tarnybai, šeši tūkstančiai bus pareigūnai ir teisėjai, ⁵keturi tūkstančiai bus vartų sargai ir keturi tūkstančiai šlovins VIEŠPATĮ instrumentais, kuriuos aš sumaniau šlovės giesmėms”. ⁶Dovydas suskirstė juos į būrius pagal Levio sūnus – Geršoną, Kohatą ir Merarį.

7 Geršono žmonės buvo Ladanas ir Šimejis. ⁸Ladano sūnūs: Jehielis – galva, Zetamas ir Joelis – trys iš viso. ⁹Šimejo sūnūs: Šelomotas, Hazielis ir Haranas – trys iš viso. Šie buvo Ladano klanų galvos. ¹⁰Ir Šimejo sūnūs: Jahatas, Ziza, Jėušas ir Berija. Šie keturi buvo Šimejo sūnūs. ¹¹Jahatas buvo galva, o Ziza pavaduotojas; Jėušas ir Berija neturėjo daug vaikų, todėl jie buvo paskaičiuoti vienu klanu.

12 Kohato sūnūs: Amramas, Izharas, Hebronas ir Uzielis – keturi iš viso. ¹³Amramo sūnūs: Aaronas ir Mozė. Aaronas buvo atskirtas pašventinti švenčiausiems dalykams, kad jis ir jo sūnūs amžinai degintų atnašas VIEŠPATIES akivaizdoje, jam tarnautų ir laimintų amžinai jo vardu. ¹⁴Mozė, Dievo žmogus, ir jo sūnūs buvo įskaičiuoti į Levio giminę. ¹⁵Mozės sūnūs: Geršomas ir Eliezeris. ¹⁶Geršomo sūnus

Šebuelis – galva. ¹⁷Eliezerio sūnus Rehabijas – galva; Eliezeris kitų sūnų neturėjo, bet Rehabijas turėjo labai daug sūnų. ¹⁸Izharo sūnus Šelomitas – galva. ¹⁹Hebrono sūnūs: Jerijas – galva, antras Amarijas, trečias Jahazielis ir ketvirtas Jekameamas. ²⁰Uzielio sūnūs: Mika – galva ir antras Išijas.

21 Merario sūnūs: Mahlis ir Mušis. Mahlio sūnūs: Eleazaras ir Kišas. ²²Eleazaras mirė neturėdamas sūnų, vien tik dukteris; jų giminaičiai, Kišo sūnūs, jas vedė. ²³Mušio sūnūs: Mahlis, Ederis ir Jerimotas – trys iš viso.

24 Šie buvo Levio sūnūs pagal jų klanus, su klanų vadais, kai jie buvo suskaičiuoti pavieniui vardais nuo dvidešimties metų ir vyresni, kurie turėjo atlikti VIEŠPATIES Namų tarnybos darbus. ²⁵Mat Dovydas sakė: “VIEŠPATS, Izraelio Dievas, suteikė savo tautai ramybę ir padarė Jeruzalę savo amžina buveine. ²⁶Todėl levitams nebereikia daugiau nešti Padangrės ir kitų daiktų, reikalingų jos tarnybai”, – ²⁷pagal paskutinius Dovydo įsakymus, levitai buvo suskaičiuoti nuo dvidešimties metų ir vyresni, – ²⁸“bet nuo šiol jų pareiga bus padėti Aarono palikuonims VIEŠPATIES Namų tarnyboje, prižiūrėti kiemus ir kambarius, valyti viską, kas šventa, ir atlikti darbus VIEŠPATIES Namams. ²⁹Jie rūpinsis taip pat Artumo duonos eilėmis, geriausiais miltais grūdų atnašoms, neraugintos duonos papločiais, keptąja atnaša, su aliejumi maišyta atnaša ir visais kiekio bei dydžio matais. ³⁰Be to, jie turės dalyvauti kas rytą dėkojant ir šlovinant VIEŠPATĮ, panašiai ir kas vakarą; ³¹ir kada tik bus atnašaujamos deginamosios aukos šabais, jaunatimis ir šventėmis, jų turės visuomet

23,1-32: Dovydo amžiuje nebuvo ypatingų levitų grupių, bet Kronikininko dienomis – daugiau ne-

gu po penkių šimtmečių – jos buvo labai svarbios. Todėl įkvėptasis autorius susieja jas su Dovydu.

būti VIEŠPATIES akivaizdoje toks skaičius, koks yra jiems nustatytas. ³²Taip pat jie prižiūrės Susitikimo palapinę bei šventovę ir padės savo giminaičiams Aarono palikuonims VIEŠPATIES Namų tarnyboje”.

24 Kunigų grupės ¹Šios buvo Aarono palikuonių grupės. Aaronas sūnūs: Nadabas, Abihu'as, Eleazaras ir Itamaras. ²Nadabas ir Abihu'as mirė dar tėvui gyvam esant ir neturėjo sūnų, todėl tik Eleazaras ir Itamaras tapo kunigais. ³Kartu su Zadoku iš Eleazaro palikuonių ir Ahimelechu iš Itamaro palikuonių Dovydas paskirstė kunigiškosios tarnybos pareigas. ⁴Kadangi buvo rasta daugiau klanų vadų tarp Eleazaro palikuonių, negu tarp Itamaro palikuonių, jie padalijo Eleazaro palikuonis šešiolikai klanų vadų, o Itamaro palikuonis į aštuonis klanus. ⁵Jiems buvo padalyta burtų keliu, visiems vienodai, nes jie visi buvo šventovės pareigūnai ir Dievo pareigūnai tarp palikuonių Eleazaro ir palikuonių Itamaro. ⁶Raštininkas Netanelio sūnus Šemajas, vienas iš levitų, karaliaus akivaizdoje įtraukė į sąrašą ir pareigūnus, ir kunigą Zadoką, ir Abjataro sūnų Ahimelechą, ir galvas kunigų klanų bei levitų klanų, įrašydamas du klanus Eleazarui už kiekvieną įrašytą Itamarui.

⁷Pirmas burtų metimas teko Jehojaribui, antras Jedajui, ⁸trečias Harimui, ketvirtas Seorimui, ⁹penktas Malchijui, šeštasis Mijaminui, ¹⁰septintas Hakozui, aštuntasis Abijui,* ¹¹devintas Ješuai, dešimtas Šekanjui, ¹²vienuoliktas Eljašibui, dvyliktas Jakimui, ¹³tryliktas Hupai, keturioliktas

Ješebeabui, ¹⁴penkioliktas Bilgai, šešioliktas Imerui, ¹⁵septynioliktas Hezirui, aštuonioliktas Hapizezui, ¹⁶devynioliktas Petahijui, dvidešimtas Jehezekeliui, ¹⁷dvidešimt pirmas Jachinui, dvidešimt antras Gamuliui, ¹⁸dvidešimt trečias Delajui, dvidešimt ketvirtas Maazijui.

¹⁹Tokia buvo jų tarnybos nustatyta eilė, kai jie atlikdavo pareigas VIEŠPATIES Namuose pagal jiems duotus jų tėvo Aarono įsakus, kaip VIEŠPATS, Izraelio Dievas, buvo jam įsakęs.

Kiti levitai ²⁰Iš likusiųjų Levio sūnų buvo Šubaelis iš Amramo palikuonių ir Jehdejas. ²¹Iš Rehabijo – Rehabijo sūnus Išajas – vadas. ²²Iš Izharo palikuonių Šelomotas; iš Šelomoto sūnų Jahatas. ²³Hebrono sūnūs: Jerijas – vadas, antras Amarijas, trečias Jahazielis, ketvirtas Jekameamas. ²⁴Uzielio sūnus Mika; iš Mikos sūnų Šamiras. ²⁵Mikos brolis Išajas; iš Išajo sūnų: Zecharijas. ²⁶Merario sūnūs: Mahlis ir Mušis. Jaazijo sūnus Beno'as. ²⁷Merario sūnūs iš jo sūnaus Jaazijo: Šohamas, Zakuras ir Ibris. ²⁸Iš Mahlio Eleazaras. Jis neturėjo sūnų. ²⁹Iš Kišo – Kišo sūnus Jerahmeelis. ³⁰Mušio sūnūs: Mahlis, Ederis ir Jerimotas. Šie buvo levitų sūnūs pagal jų klanus.

³¹Tokiu pat būdu, kaip jų giminės, Aarono palikuonys ir šie klanų vadai, vyresni ir jaunesni, metė burtus akivaizdoje karaliaus Dovydo, Zadoko, Ahimelecho ir kunigų bei levitų klanų galvų.

25 Giesmininkai ^{1*}Dovydas ir kariuomenės pareigūnai paskirstė tarnybai ir Asafo, Hemanui ir Jedutūno

24,10: ... *aštuntas Abijui*: Jono Krikštytojo tėvas Zacharijas buvo iš šios Abijo eilės.

25,1-31: Giesmininkai, panašiai kaip dvidešimt keturi kunigų tarnybos skyriai, suskirstomi į dvidešimt keturis tarnybos skyrius su trim garbingais vadovais – Asafu, Jedutūnu ir Hemanu. Čia Jedutūnas užima kai kurių sąrašų Etano vietą. Pa-

sak 1 Kr 23,5, giesmininkų skaičius buvo keturi rūkstančiai; šiame tekste (žr. 7-ąją eilutę) tik *du šimtai aštuoniasdešimt aštuoni* (24x12).

25,1,5: ... *kad pranašautų; karaliaus regėtojo Hemanui*: regėtojai vartodavo muziką ar giesmę kaip foną pranašavimui (žr. 2 Kar 3,15; 1 Sam 10,5).

palikuonis, kad pranašautų,* lydimi lyrų, arfų ir cimbolų. Sąrašas vyrų, atliekančių šią užduotį pagal jų tarnybą, buvo:

2 Iš Asafo sūnų: Zakuras, Juozapas, Netanijas ir Asarela – Asafo sūnūs, Asafo vadovaujami, pranašavo karaliaus įsakymu.

3 Iš Jedutūno. Jedutūno sūnūs: Gedalijas, Zeris, Ješajas, Šimejis, Hašabijas ir Matitijas – iš viso šeši; jie, vadovaujami savo tėvo Jedutūno, pranašavo palydimi lyrų, dėkodami ir šlovindami VIEŠPATĮ.

4 Iš Hemano. Hemano sūnūs: Bukijas, Matanijas, Uzielis, Šebuelis, Jerimotas, Hananijas, Hananis, Eliata, Gidaltis, Romamti-Ezeris, Jošbekaša, Malotis, Hotiras ir Mahaziotas. ⁵Visi šie buvo karaliaus regėtojo Hemano* sūnūs, pagal Dievo pažadą jį išaukštinti, nes Dievas buvo davęs Hemanui keturiolika sūnų ir tris dukteris. ⁶Visi jie, tėvo vadovaujami, kartu su Asafu, Jedutūnu ir Hemanu giedojo VIEŠPATIES Namuose, palydint cimbolams, arfoms ir lyroms Dievo Namų tarnyboje. ⁷Iš viso su jų broliais, parengtais giedoti VIEŠPAČIUI, – visų įgudusių giesmininkų, – buvo du šimtai aštuoniasdešimt aštuoni. ⁸Burtai buvo mesti dėl tarnybos pamainų, jauniems ir senesniems, įgudusiems giesmininkams, kaip ir mokiniams.

9 Pirmas burtų metimas teko Asafo Juozapui;

antras Gedalijui, jam ir jo broliams bei sūnums – dvylikai;

10 trečias Zakurui, jo sūnums ir broliams – dvylikai;

11 ketvirtas Izriui, jo sūnums ir broliams – dvylikai;

12 penktas Netanijui, jo sūnums ir broliams – dvylikai;

13 šeštas Bukijui, jo sūnums ir broliams – dvylikai;

14 septintas Jesarelai, jo sūnums ir broliams – dvylikai;

15 aštuntas Ješajui, jo sūnums ir broliams – dvylikai;

16 devintas Matanijui, jo sūnums ir broliams – dvylikai;

17 dešimtas Šimejui, jo sūnums ir broliams – dvylikai;

18 vienuoliktas Azareliui, jo sūnums ir broliams – dvylikai;

19 dvyliktas Hašabijui, jo sūnums ir broliams – dvylikai;

20 tryliktas Šubaeliui, jo sūnums ir broliams – dvylikai;

21 keturioliktas Matitijui, jo sūnums ir broliams – dvylikai;

22 penkioliktas Jeremotui, jo sūnums ir broliams – dvylikai;

23 šešioliktas Hananijui, jo sūnums ir broliams – dvylikai;

24 septynioliktas Jošbekašai, jo sūnums ir broliams – dvylikai;

25 aštuonioliktas Hananiui, jo sūnums ir broliams – dvylikai;

26 devynioliktas Maločiui, jo sūnums ir broliams – dvylikai;

27 dvidešimtas Eliatai, jo sūnums ir broliams – dvylikai;

28 dvidešimt pirmas Hotirui, jo sūnums ir broliams – dvylikai;

29 dvidešimt antras Gidalčiui, jo sūnums ir broliams – dvylikai;

30 dvidešimt trečias Mahaziotui, jo sūnums ir broliams – dvylikai;

31 dvidešimt ketvirtas Romamti-Ezeriui, jo sūnums ir broliams – dvylikai.

26 Vartų sargai ¹*Vartų sargų tarnybos skyriai. Iš Koraho žmonių buvo Korės sūnus Mešelemijas, vienas Abiasafo sūnų. ²Mešelemijo sūnūs: pirmagimis Zecharijas, antras Jediaelis, tre-

26,1-32: Kronikininkas užbaigia aprašyti levitų padalą Šventyklos tarnyboje. Žr. 1 Kr 9,17-27;

15,23-24; 16,37-42.

čias Zebadijas, ketvirtas Jatnielis, ³penktas Elamas, šeštas Jehonanas, septintas Eliehoenajis. ⁴Obed-Edomo sūnūs: pirmagimis Šemajas, antras Jehozabadas, trečias Joahas, ketvirtas Sacharas, penktas Netanelis, ⁵šeštas Amielis, septintas Issacharas, aštuntas Peuletajis; nes VIEŠPATS jį laimino. ⁶Ir jo sūnui Šemajui gimė sūnūs, kurie valdė savo klanus, nes jie buvo galiūnai. ⁷Šemajo sūnūs: Otnis, Refaelis, Obedas ir Elzabadas, kurio broliai – Elihu'as ir Šemachijas – buvo stiprūs vyrai. ⁸Visi šie, – Obed-Edomo sūnūs su jų sūnumis ir broliais, – buvo pajėgūs vyrai, parengti tarnybai; iš viso šešiasdešimt du iš Obed-Edomo. ⁹Mešelemijas turėjo sūnų ir brolių – pajėgių vyrų – aštuoniolika.

¹⁰Hosa, vienas Merario palikuonių, turėjo sūnų: Šimrį – vadą, – nors jis nebuvo pirmagimis, jo tėvas pastatė jį galva, – ¹¹antrą Hilkiją, trečią Tebaliją, ketvirtą Zechariją. Iš viso Hosos sūnų ir brolių buvo trylika.

¹²* Šie vartų sargų skyriai, suskirstyti pagal jų vadus, turėjo pareigą, lygiai kaip jų broliai, pamainomis tarnauti VIEŠPATIES Namuose. ¹³Burtai buvo mesti kiekvienims vartams tuo pačiu būdu, nepaisant, ar klanas buvo mažas, ar didelis. ¹⁴Burtai rytiniams vartams teko Šelemijui. Tada jie metė burtus jo sūnui Zecharijui, gudriam patarėjui; jam pagal burtus teko šiauriniai vartai; ¹⁵Obed-Edomui pietiniai vartai, o jo sūnums buvo paskirtas sandėlis. ¹⁶Šupimui ir Hosai vakariniai vartai su Šalecheto vartais ant atšlaitės kelio. Kiekvienoje sargyboje buvo: ¹⁷prie rytinių – šeši levitai kasdien; prie šiaurinių

– keturi kasdien; prie pietinių – keturi kasdien; prie sandėlio po du; ¹⁸kolonadai vakaruose buvo keturi prie kelio ir du prie kolonados. ¹⁹Šie buvo vartų sargų skyriai iš Koraho palikuonių ir Merario palikuonių.

Kitos levitų pareigos. Iždų priežiūra ²⁰Ahijas, iš levitų, prižiūrėjo Dievo Namų iždus ir įžado atnašų iždus. ²¹Ladano sūnūs, Ladalui priklausantys Geršono palikuonys; Ladano Geršono klanų galvos – jehielitai.

²²Jehielio sūnūs Zetamas ir jo brolis Joelis tvarkė VIEŠPATIES Namų iždus. ²³Iš Amramo, Izharo, Hebrono ir Uzielio žmonių ²⁴Mozės sūnaus Geršomo sūnus Šebuelis buvo vyriausiasis iždų valdytojas. ²⁵Jo broliai: iš Eliezerio jo sūnus Rehabijas, jo sūnus Ješajas, jo sūnus Joramas, jo sūnus Zichris, jo sūnus Šelomotas. ²⁶Šis Šelomotas ir jo broliai valdė visus iždus įžado atnašų, kurias buvo atnašavę karalius Dovydas, klanų vadai, tūkstantininkai bei šimtininkai ir kiti kariuomenės pareigūnai. ²⁷Iš grobio, paimto karuose, jie buvo skyrę atnašų VIEŠPATIES Namams išlaikyti. ²⁸Taip pat ir visa, ką buvo atnašavęs regėtojas Samuelis, Kišo sūnus Saulius, Nero sūnus Abneris ir Zerujos sūnus Joabas – visos jų skirtos atnašos buvo Šelomoto ir jo brolių prižiūrimos.

Valdininkai ir teisėjai ²⁹* Iš Izharo žmonių Chenanijas ir jo sūnūs buvo paskirti Izraeliui valdininkų ir teisėjų pareigoms, nesusijusioms su šventove. ³⁰Iš Hebrono žmonių Hašabijas ir jo broliai – tūkstantis septyni šimtai sumanių vyrų, – prižiūrėjo Izraelį vakariniame Jordano šone

26,12-19: Kronikininkas aprašo savo laikų šventyklą, minėdamas rytinį, šiaurinį, pietinį bei vakarinį jos šoną ir vartus. Vienus vartus mini vardu (žr. 16-ąją eilutę).

26,29-32: Levitų, paskirtų pareigoms šalia šventovės, užduotis buvo rūpintis visos tautos religiniais reikalais.

visuose VIEŠPATIES reikaluose ir karaliaus tarnyboje. ³¹Tarp Hebrono žmonių Jerijas buvo hebronitų galva. Keturiasdešimtaisiais karaliaus Dovydo valdymo metais buvo padarytas kilmės bei klanų tyrinėjimas ir buvo rasta tarp jų įžymių pareigūnų Gileado Jazere. ³²Jį ir jo brolius – du tūkstančius septynis šimtus sumanių vyrų – klanų galvas – karalius Dovydas paskyrė Reubeno bei Gado giminių ir pusės Manaso giminės žmonėms valdyti ir tvarkyti viskam, kas siejasi su Dievo ir karaliaus reikalais.

27 Kariuomenės pareigūnai
¹*Šis yra skaičius Izraelio žmonių – klanų galvų, tūkstantininkų ir šimtininkų bei kitų pareigūnų, buvusių karaliaus tarnyboje ryšiams su būriais, budinčiais mėnesio pamainomis per visus metų mėnesius. Kiekviename būryje buvo dvidešimt keturi tūkstančiai vyrų.

2 Zabdielio sūnus Jašobemas vadovavo pirmajam būriui pirmą mėnesį; jo būryje buvo dvidešimt keturi tūkstančiai. ³Jis buvo Perezio palikuonis ir buvo galva visų kariuomenės pareigūnų pirmą mėnesį.

4 Dodajis Ahohietis vadovavo antrojo mėnesio būriui; Miklotas buvo vyriausias jo būrio pareigūnas. Jo būryje buvo dvidešimt keturi tūkstančiai.

5 Trečias vadas, trečiajam mėnesiui, buvo kunigo Jehojados sūnus Benajas kaip galva; jo būryje buvo dvidešimt keturi tūkstančiai. ⁶Tai yra tasai Benajas, kuris buvo Trisdešimtųjų galiūnas ir vadovavo Trisdešimčiai; jo sūnus Amizabadas vadovavo jo būriui.

7 Joabo brolis Asahelis buvo ketvirtas, ketvirtajam mėnesiui, ir po jo – jo sūnus

Zebadijas; jo būryje buvo dvidešimt keturi tūkstančiai.

8 Penktas vadas, penktajam mėnesiui, buvo Šamhutas Hizrahitas; jo būryje buvo dvidešimt penki tūkstančiai.

9 Šeštas, šeštajam mėnesiui, buvo Ira Tekoietis; jo būryje buvo dvidešimt keturi tūkstančiai.

10 Septintas, septintam mėnesiui, buvo Helezas Pelonitas iš Efraimo giminės; jo būryje buvo dvidešimt keturi tūkstančiai.

11 Aštuntas, aštuntam mėnesiui, buvo Sibekajis Hušatitas iš Zeraho klanų; jo būryje buvo dvidešimt keturi tūkstančiai.

12 Devintas, devintam mėnesiui, buvo Abiezeris iš Anatoto, Benjamino giminės; jo būryje buvo dvidešimt keturi tūkstančiai.

13 Dešimtas, dešimtam mėnesiui, buvo Maharajis Netofatitas iš Zeraho klanų; jo būryje buvo dvidešimt keturi tūkstančiai.

14 Vienuoliktas, vienuoliktam mėnesiui, buvo Benajas iš Piratono, Efraimo giminės; jo būryje buvo dvidešimt keturi tūkstančiai.

15 Dvyliktas, dvyliktam mėnesiui, buvo Heldajis Neofatitas iš Otnielio klanų; jo būryje buvo dvidešimt keturi tūkstančiai.

Giminių galvos ¹⁶Izraelio giminės vadovavo:

Reubeno giminės žmonių vyriausiasis vadas buvo Zichrio sūnus Eliezeris; Simeono giminės žmonių – Maakos sūnus Stefatijas;

17 Levio – Kemuelio sūnus Hašabijas; Aaronas – Zadokas;

27,1-15: Šis kariuomenės pareigūnų sąrašas yra ir panašus, ir skiriasi nuo Dovydo galiūnų sąrašo, esančio 1 Kr 11,10-47. Be abejo, šis schematiškas kariuomenės aprašymas yra dirbtinis ir perdėtas –

12 x 24 000 = 288 000 vyrų! – nebent hebrajiškasis žodis *'elef'*, reiškiantis *tūkstantį*, vartojamas ženklini mažesniajam kariuomenės daliniui. Žr. 1 Kr 12,25-38.

18 Judo – Elihu'as, vienas iš Dovydo brolių;

Issacharo – Michaelio sūnus Omris;

19 Zebuluno – Obadijo sūnus Išmajas;

Naftalio – Azrielio sūnus Jerimotas;

20 Efraimo giminės žmonių – Azazi-
jo sūnus Hošea;

pusės Manaso giminės – Pedajo sūnus
Joelis;

21 pusės Manaso giminės Gileade –
Zecharijo sūnus Ido'as;

Benjamino – Abnerio sūnus Jaasielis;

22 Dano – Jerohamo sūnus Azarelis;

Šie buvo Izraelio giminių vadai.

Nebaigtas surašymas ²³ Dovydas ne-
skaičiavo tų, kurie buvo dvidešimties me-
tų ar jaunesni, nes VIEŠPATS buvo paža-
dėjęs padaryti Izraelį taip gausų, kaip
dangaus žvaigždes. ²⁴ Zerujos sūnus Joabas
buvo pradėjęs juos skaičiuoti, bet nebaigė.
Tačiau pyktis ištiko Izraelį už tai, ir skai-
čius nebuvo įtrauktas į karaliaus Dovydo
Metraščius.

Prižiūrėtojai ²⁵ Karališkuosius išdus pri-
žiūrėjo Adielio sūnus Azmavetas. Išdus
krašte – miestų, kaimų ir tvirtovių – pri-
žiūrėjo Uzijo sūnus Jonatanas. ²⁶ Laukų
darbus, žemdirbius prižiūrėjo Chelubo
sūnus Ezris. ²⁷ Vynuogynus prižiūrėjo Ši-
mejis iš Ramos, o vynuogynų gėrybes vy-
no rūsiuose tvarkė Zabdis Šifmitas. ²⁸ Alyv-
medžius ir sikomorų medžius Šefeloje
prižiūrėjo Baal-Hananas Gederietis. Alie-
jaus sandėlius tvarkė Joašas. ²⁹ Galvijų ban-
domis, kurios ganėsi Šarono lygumoje, rū-
pinosi Šitrajis Šaronietis, o galvijų bando-

mis, kurios ganėsi slėniuose, rūpinosi Ad-
lajo sūnus Šafatas. ³⁰ Kupranugarius prižiū-
rėjo Obilas Išmaelitas; asiles prižiūrėjo Je-
hdejas Meronotitas. Avių kaimenėmis rū-
pinosi Jazizas Hagritas. ³¹ Visi šie buvo ka-
raliaus Dovydo nuosavybės prižiūrėtojai.

Karaliaus patarėjai ³² Dovydo dėdė
Jonatanas, išmintingas žmogus ir rašti-
ninkas, buvo patarėjas. Hachmonio sūnus
Jahielis auklėjo Dovydo sūnus. ³³ Ahitofe-
lis buvo karaliaus patarėjas, o architas Hu-
šajis buvo karaliaus bičiulis. ³⁴ Po Ahitofe-
lio* atėjo Benajo sūnus Jehojada ir Abja-
taras. Joabas buvo Dovydo kariuomenės
vadas.

28 Sueiga Jeruzalėje ¹ Dovydas
sušaukė sueiti į Jeruzalę visus Iz-
raelio pareigūnus – giminių galvas, vadus
būrių, buvusių karaliaus tarnyboje, tūks-
tantininkus ir šimtininkus, visus karaliaus
nuosavybės bei galvijų prižiūrėtojus ir sa-
vo sūnus – drauge su dvariškiais, galiūnais
ir visais turtingais vyrais. ² Karalius atsisto-
jo ir tarė: “Mano broliai, mano tauta, klau-
sykitės manęs! Aš buvau sumanęs pasta-
tyti atilsio Namus VIEŠPATIES Sandoros
Skrynias, mūsų Dievui pakoja.* ³ Bet Die-
vas tarė man: ‘Tu nestatysi Namų mano
vardui, nes esi kovotojas ir esi išliejęs
kraujo’. ⁴ Tačiau VIEŠPATS, Izraelio Die-
vas, išsirinko mane iš visų mano protėvių
namų būti Izraelio karaliumi amžinai. Juk
jis išsirinko Judą valdovu, o iš Judo namų
mano tėvo namus; ir iš mano tėvo sūnų
jis rado malonumą padaryti mane viso
Izraelio karaliumi. ⁵ O iš visų mano sūnų,

27,34: *Po Ahitofelio...* : po jo savižudybės (žr. 2 Sam 17,23). Tada Jehojada tapo karaliaus patarėju jo vietoje. Abjataras buvo kunigas.

28,2: ... *Sandoros Skrynias, mūsų Dievui pakoja*: nematomas Viešpats, bet sėdintis soste ant kerubų, buvo susietas su Sandoros Skrynios Šilo'e, o vėliau Jeruzalės Šventykloje. Skrynias buvo jo

pakoja žemėje: žr. Ps 99,5; 132,7. *Malonės sostas* (1 Kr 28,11) ir *vežimas su kerubais* (žr. 1 Kr 28,18) atspindi skirtingas aplinkybes potremtinės tikėjimo bendrijos, turinčios tik tuščią Skrynios vietą Šventykloje. Pati Skrynias buvo dingusi Šventyklos sunaikinimo metu 587 m. prieš Kristų.

– nes VIEŠPATS man daug sūnų davė, – jis išsirinko mano sūnų Saliamoną sėdėti VIEŠPATIES karalystės, Izraelio, soste. ⁶Be to, jis man pasakė: ‘Tavo sūnus Saliamonas yra tas, kuris pastatys man Namus ir mano kiemus, nes aš išsirinkau jį būti man sūnumi ir aš būsiu jam tėvas. ⁷Aš padarysiu jo karalystę amžiną, jei jis ir toliau taip ryžtingai laikysis mano įstatymų ir įsakų, kaip jis dabar daro.’ ⁸Nūn tad viso Izraelio, Dievo bendrijos, akivaizdoje ir mūsų Dievui girdint, aš jus skatinu ištikimai atsiduoti visiems VIEŠPATIES, savo Dievo, įsakymams, idant valdytumėte šį gerą kraštą ir paliktumėte jį kaip amžiną paveldą savo vaikams.

⁹ O tu, mano sūnau Saliamonai, pažink savo tėvo Dievą ir tarnauk jam visa širdimi ir visa gyvastimi, nes VIEŠPATS tiria kiekvieną širdį ir supranta kiekvieną norą bei mintį. Jeigu ieškosi jo, jis leis tau save surasti; bet jeigu paliksi jį, jis atmes tave amžinai. ¹⁰Būk tad atidus, nes VIEŠPATS išsirinko tave pastatyti šventovės Namams. Būk ryžtingas ir imkis darbo!”

Dovydas duoda Saliamonui Šventyklos projektą

¹¹Tada Dovydas įteikė savo sūnui Saliamonui brėžinį Šventyklos prieangio, jos sandėlių ir išdų, jos aukštutinių kambarių bei jos vidaus kambarių ir kambario malonės sosto Skrynias.

¹²Be to, ir brėžinį viso, ką jis sumanė per {Dievo} dviasį: VIEŠPATIES Namų kiemsams, visiems Dievo Namus supantiems kambariams bei sandėliams ir įžado atnašų sandėliams; ¹³kunigų bei levitų padaloms, visiems VIEŠPATIES Namų tarnybos darbams ir visiems VIEŠPATIES Namų tarnybos reikmenims. ¹⁴Jis nurodė svorį auk-

so visų apeigų visiems auksiniams reikmenims, svorį sidabro visų apeigų visiems sidabriniams reikmenims; ¹⁵panašiai ir svorį auksinių žvakidžių bei jų lempų, svorį aukso kiekvienai žvakidei ir jos lempoms, svorį sidabro žvakidei ir jos lempoms pagal kiekvienos žvakidės paskirtį. ¹⁶Jis nurodė svorį aukso kiekvienam Artumo duonos eilių stalui ir sidabro sidabriniams stalams; ¹⁷ir gryo aukso, naudotino šakutėms, dubenims bei ąsočiams; ir svorį aukso kiekvienam auksiniam dubeniui ir kiekvienam sidabriniam dubeniui; ¹⁸ir svorį gryniausio aukso, naudotino smilkalų aukurui ir pavyzdžiui vežimo su kerubais,* išskleistais sparnais uždengti VIEŠPATIES Sendoros Skrynias.

^{19*} Jis buvo tiksliai užrašęs brėžinio nurodymus, nes jį vedė VIEŠPATIES ranka.

²⁰ Dovydas dar kalbėjo savo sūnui Saliamonui: “Būk stiprus ir ryžtingas! Imkis darbo! Nebijok ir nenusimink, nes VIEŠPATS Dievas, mano Dievas, yra su tavimi. Jis neatmes ir nepaliks tavęs, kol nebus užbaigti visi darbai VIEŠPATIES Namų tarnybai. ²¹Štai kunigų ir levitų padalos yra parengtos visai Dievo Namų tarnybai. Visuose darbuose su tavimi bus norintys padėti vyrai, turintys išminties ir įgūdžių visokioms užduotims. Taip pat ir pareigūnai, ir visi žmonės darys visa, ką tu įsakysi”.

29 Aukos Šventyklos statybai

¹Karalius Dovydas kalbėjo visai sueigai: “Mano sūnus Saliamonas, kurį vieną Dievas išsirinko, yra jaunas ir be patirties, nors užduotis didelė. Juk Šventykla nėra žmogui, bet VIEŠPAČIUI Dievui. ²Užtat aš atidėjau dėl savo Dievo Namų, kiek pajėgiau, aukso auksiniams daik-

28,18: ... pavyzdžiui, vežimo su kerubais: šio įvaizdžio kilmė turbūt sietina su Ez 1,4-24; 10,1-22.
28,19: Pasak Kronikininko, Dovydas gavo iš

Dievo planus Šventyklos statybai, kaip kadaise Mozė buvo gavęs iš Dievo planus Padangtei (žr. Iš 25).

tams, sidabro sidabriniams daiktams, vario variniams daiktams, geležies geležiniams daiktams, medžio mediniams daiktams, apščiai onikso akmens ir akmenų inkrustuoti, rubinų, įvairiaspalvių akmenų – visokių brangakmenių ir gausybę marmuro.

³Bet nūn, kadangi gėriusi savo Dievo Namais, šalia viso, ką esu atidėjęs šventiesiems Namams, duodu savo Dievo Namams savo aukso bei sidabro sankaupas:

⁴tris tūkstančius auksinių – Ofyro aukso – talentų ir septynis tūkstančius gryniausio sidabro talentų Namų sienoms aptraukti

⁵ir visiems meistrų darbams atlikti, auksą daiktams iš aukso ir sidabrą sidabriniams daiktams. O dabar kas, atsiduodamas VIEŠPAČIUI, šiandien su noru aukos?”

6 Tada klanų vadai, giminių vadai, tūkstantininkai bei šimtininkai ir visi karaliaus darbų prižiūrėtojai laisva valia įteikė savo atnašas, ⁷duodami Dievo Namų tarnybai penkis tūkstančius auksinių talentų ir dešimt tūkstančių auksinių darikų,* dešimt tūkstančių sidabrinų talentų, aštuoniolika tūkstančių varinių talentų ir šimtą tūkstančių geležinių talentų.

⁸Kas tik turėjo brangakmenių, per Jehelio Geršonito rankas juos atidavė VIEŠPATIES Namų išdui. ⁹Žmonės džiaugėsi savo laisva valia duotomis atnašomis, nes jie atnašavo iš visos širdies. Ir karalius Dovydas tuo labai džiaugėsi.

Dovydo padėkos malda ^{10*}Tada Dovydas pašlovino VIEŠPATĮ visos bendrijos akivaizdoje. Dovydas tarė:

“Būk pašlovintas, VIEŠPATIE, Izraelio, mūsų tėvo, Dieve, nuo amžių per amžius!

¹¹ O VIEŠPATIE, tavo yra didybė, galybė, grožybė, pergalė ir šlovė.

Taip, nes tau priklauso visa, kas danguje ir žemėje.

O VIEŠPATIE, tau priklauso

karalystė,

tu išsiaukštinau save kaip visatos galva.

¹² Tu daliji turtus ir garbę, tu visa valdai.

Tavo rankoje jėga ir galybė, tavo galioje kiekvieną išaukštinti ir stiprinti.

¹³ Už tai, mūsų Dieve, mes tau dėkojame ir šloviname tavo garbingą vardą.

¹⁴ Betgi kas esu aš ir kas yra mano tauta, kad mes galime daryti šią laisvos valios atnašą? Juk visa iš tavęs ateina, o mes duodame tau tik tai, ką iš tavo rankos esame gavę. ¹⁵Juk tavo akivaizdoje mes esame kaip praeiviai, tik tavo svečiai, kaip visi mūsų tėvai. Mūsų dienos žemėje yra tarsi šešėlis, išnykstantis be vilties. ¹⁶VIEŠPATIE, mūsų Dieve, visa ši gausybė, kurią atidėjome statyti tavo Namams, tavo šventajam vardui, yra iš tavo rankos ir tau priklauso. ¹⁷Aš žinau, mano Dieve, kad tu tikrini širdį ir mėgsti dorumą. Dora širdimi noriai atnašavau visus šiuos dalykus; ir nūn pamačiau tavo žmones, čia esančius, tau atnašaujančius su noru ir su džiaugsmu. ¹⁸VIEŠPATIE, Dieve Abraomo, Izaoko ir Izraelio, mūsų protėvių, palaikyk tokį jausmą ir tokias mintis savo tautos žmonių širdyje amžinai ir kreipk į save jų širdį. ¹⁹Suteik mano sūnui Saliamonui, kad visa širdimi laikytųsi tavo įsakymų, pamokymų ir įsakų, kad juos visus vykdytų, kad pastatytų Šventyklą, kuriai esu atidėjęs medžiagas”.

²⁰ Tada Dovydas kreipėsi į visą ben-

29,7: ... *darikų*: persų imperijos piniginis vienetas, tolygus talentui.

29,10-19: Dovydo atsisveikinimo malda. Žr. 1 Kr 16,8-36.

driją: „Šlovinkite VIEŠPATĮ, savo Dievą!” Ir visa bendrija pašlovino VIEŠPATĮ, savo protėvių Dievą, nulenkdama galvas ir parpuldama kniūbsčia prieš VIEŠPATĮ ir karalių. ²¹ Kitą dieną jie atnašavo aukas ir deginamąsias atnašas VIEŠPAČIUI: tūkstantį jaučių, tūkstantį avinų ir tūkstantį ėriukų, kartu su savo liejamomis atnašomis ir gausybe aukų už visą Izraelį. Tą dieną buvo valgoma ir geriama VIEŠPATIES akivaizdoje su dideliu džiaugsmu.

Saliamonas tampa karaliumi. Dovydo mirtis ²² Jie antrą kartą* paskelbė Dovydo sūnų Saliamoną karaliumi, patepdami jį VIEŠPATIES akivaizdoje valdovu, o Zadoką kunigu. ²³ Tada Saliamonas atsisėdo į VIEŠPATIES sostą, tapdamas karaliumi vietoj savo tėvo Dovydo. Jo valdymas buvo sėkmingas, ir jam pakluso visas Izraelis. ²⁴ Visi vadai ir galiūnai, taip pat ir visi kiti karaliaus Dovydo sūnūs

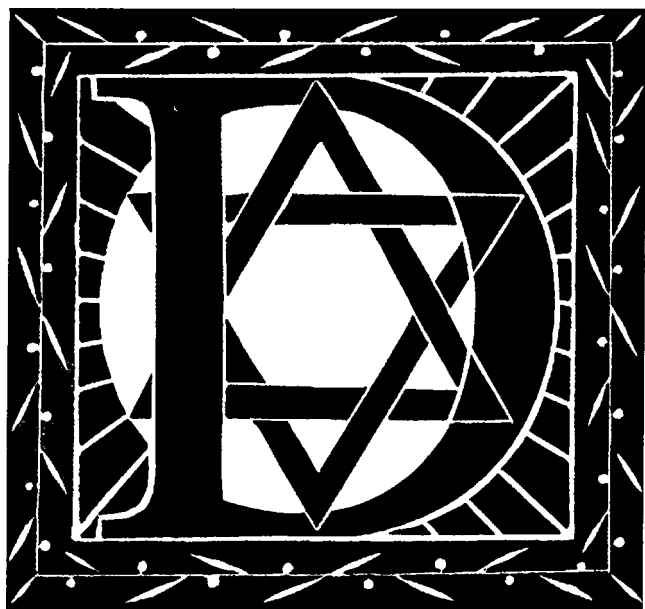
padavė ranką, pareikšdami ištikimybę karaliui Saliamonui. ²⁵ VIEŠPATS didžiai išaukštino Saliamoną viso Izraelio akyse ir suteikė jam tokią karališką garbę, kokios prieš jį nė vienas Izraelio karalius nebuvo turėjęs.

²⁶ Taip tad Išajo sūnus Dovydas valdė visą Izraelį. ²⁷ Jis buvo Izraelio karaliumi keturiasdešimt metų: septynerius metus karaliavo Hebrone ir trisdešimt trejus Jeruzalėje. ²⁸ Jis numirė žiloje senatvėje, turtingas ir garbingas, ir jo sūnus Saliamonas tapo karaliumi jo vietoje.

²⁹ Karaliaus Dovydo darbai, nuo pirmojo iki paskutinio, antai yra aprašyti regėtojo Samuelio kronikose, pranašo Natano kronikose ir regėtojo Gado kronikose ³⁰ kartu su pasakojimais apie visą jo karaliavimą bei žygdarbius ir įvykius, kuriuos patyrė ir jis, ir Izraelis, ir visos kitos žemės karalystės.

29,22: ... *antrą kartą*: apie pirmąjį kartą yra užuomina 1 Kr 23,1. Čia kalbama apie iškilmingą

ir viešą Saliamono pripažinimą karaliumi, patvirtinant ankstesnį Dovydo paskyrimą.

ANTROJI
KRONIKŲ KNYGA

Antroji Kronikų knyga tęsia Izraelio, Sandoros bendrijos, istoriją nuo Saliamono įžengimo į Dovydo sostą. Apie Saliamono karaliavimą pasakojama Kronikininko požiūriu. Saliamonas laikomas idealiu karaliumi, tik Dovydas tėra už jį pranašesnis. Išsamiai aprašomi Šventyklos statymas ir Saliamono dvaro didingumas, tyliai praeinama pro pragaištingas jo valdymo ydas. Visa tai derinasi su Kronikininko užmoju pabrėžti Šventyklos ir Dievo garbinimo svarbą Sandoros bendrijai — Izraeliui. Jis nori parodyti savo skaitytojams nuostabų Dievo buveinės žėresį bei liturginį aukos, maldos ir šlovinimo giesmės didingumą. Judo karaliai vertinami pagal jų laikyseną Šventyklos ir Dievo garbinimo liturgijos atžvilgiu. Potremtinė Sandoros bendrija turi vienyti, garbindama vieną tikrąjį Dievą Jeruzalės Šventykloje, kurią pastatė Dovydas ir Saliamonas.

Rašydamas apie padalytos karalystės laikotarpį, Kronikininkas skiria bemaž visą dėmesį Judo karalystei, palikdamas nuošaliai šiaurinę karalystę — Izraelį. Tai yra reikšminga. Jo požiūriu, šiaurinės Izraelio giminės yra religinėje schizmoje, nes jie garbino Jahvę, Sandoros Dievą, ne Jeruzalės Šventykloje, bet kitoje vietoje. Kronikininkas net nemini svarbiųjų Jahvės šventyklų Dane ir Bet-Elyje, tarsi jų nebūtų buvę. Nepaisant šios religinės schizmos, Kronikininkas kalba apie “visą Izraelį”. Šiuo posakiu Kronikų knygoje jis vadina Sandoros tautą keturiasdešimt devynis kartus. Jam svarbu, kad izraeliečiai, “visa Izraelio bendrija”, būtų vieninga, garbinanti Jahvę, Sandoros Dievą, tik jo Šventykloje, kuri yra Jeruzalėje. Užtat jis labai gerbia karalius Hezekiją ir Jošiją, nes jie, šiaurinei karalystei — Izraeliui — žlugus, bandė įvesti šiaurinės Izraelio gimines į Judo karalystę.

Baigiantis V a. prieš Kristų, Kronikininko laikais, “šalies žmonės” buvo visų giminių, įskaitant ir Judo, palikuonys, kurie nebuvo ištremti į Babiloniją. Jie buvo susimaišę su svetimtaučiais ir sukūrę religiją, kuri pernelyg skyrėsi nuo judaizmo, susiformavusio Babilonijos tremties metu. Todėl religinis ir politinis bendravimas tarp sugrįžusiųjų iš tremties ir “šalies žmonių”, anot Kronikininko, buvo neįmanomas. Tai jis akivaizdžiai aprašo paskutinėje savo veikalo dalyje — Ezdro ir Nehemijo knygose.

2 Kronikų knygos metmenys:

A. Saliamono karaliavimas	1,1-9,31
B. Monarchija prieš Hezekiją	10,1-27,9
C. Hezekijo ir Jošijo reformos	28,1-35,27
D. Karalystės galas	36,1-23

A. SALIAMONO KARALIAVIMAS

1 Dievas suteikia Saliamonui išmintį ¹Dovydo sūnus Saliamonas įsitvirtino savo karalystėje. VIEŠPATIS, jo Dievas, buvo su juo ir darė jį vis iškilėsnį. ²Saliamonas sušaukė visą Izraelį – tūkstantininkus ir šimtininkus, teisėjus ir visus viso Izraelio vadus bei klanų galvas. ³Tada Saliamonas, lydimas visos su juo buvusios bendrijos, nuėjo į Gibeono aukštumų alką, nes ten buvo Dievo Susitikimo palapinė, kurią VIEŠPATIES tarnas Mozė buvo padaręs dykumoje. {⁴Bet Dievo Skrynią Dovydas buvo pargabenęs iš Kirjat-Jearimų į vietą, kurią Dovydas buvo jai prirengęs; jis buvo pastatęs jai palapinę Jeruzalėje.} ⁵Be to, ten, VIEŠPATIES Padangtės priešakyje, buvo ir varinis aukuras,* kurį buvo padaręs Huro sūnaus Urio sūnus Bezalelis. Ten Saliamonas ir bendrija teiravosi VIEŠPATIES. ⁶Ten Saliamonas palipo VIEŠPATIES akivaizdoje prie varinio aukuro, stovėjusio prie Susitikimo palapinės, ir atnašavo ant jo tūkstantį deginamųjų aukų.

⁷Tą naktį Dievas pasirodė Saliamonui ir tarė: “Prašyk, ko nori, kad tau duočiau”. ⁸Saliamonas tarė Dievui: “Tu parodei didelę ir ištikimą meilę mano tėvui Dovydui ir padarei mane jo vietoje karaliumi. ⁹Nūn, VIEŠPATIE Dieve, tebūna įvykdytas tavo pažadas mano tėvui Dovydui, nes esi paskyręs mane karaliumi

tautos, kuri yra taip gausi, kaip dulkės žemėje. ¹⁰Nūn tad suteik man išminties ir žinojimo, kaip vesti šią tautą, nes kitaip kas pajėgs šią tavo didelę tautą valdyti?”

¹¹Dievas Saliamonui atsakė: “Kadangi tai yra tavo širdyje ir tu neprašei nuosavybės, turtų, garbės ar savo priešų gyvasties ir neprašei net ilgo gyvenimo, bet prašei sau išminties ir žinojimo, kad pajėgtum valdyti mano tautą, kurios karaliumi tave esu pastatęs, ¹²tai duodu tau išmintį ir žinojimą. Duosiu tau taip pat ir turtų, ir nuosavybės, ir garbės tiek, kiek nė vienas pirm tavęs buvusių karalių nėra turėjęs ir nė vienas po tavęs neturės”.

Saliamono turtai ¹³Iš aukštumų alko Gibeone, iš Susitikimo palapinės, Saliamonas grįžo į Jeruzalę ir valdė Izraelį. ¹⁴Jis sutelkė sau kovos vežimų bei raitelių; jis turėjo keturiolika tūkstančių kovos vežimų ir dvidešimt keturis tūkstančius arklių, kuriuos išdėstė kovos vežimų miestuose ir prie karaliaus Jeruzalėje. ¹⁵Karalius padarė sidabrą ir auksą taip įprastus Jeruzalėje, kaip akmenys ir kedrai, taip apščius, kaip sikamoro medžiai Šefeloje. ¹⁶*Saliamono arkliai buvo įvežami iš Egipto ir Kuės. Iš Kuės karaliaus pirkliai juos pirkdavo rinkos kaina. ¹⁷Kovos vežimas, įvežtas iš Egipto, kainuodavo šešis šimtus sidabrinių šekelių, o arklys šimtą penkiasdešimt. Juos savo ruožtu jie pristatydavo visiems hetitų karaliams ir visiems Aramo karaliams.

1,5: ... Padangtės priekyje, buvo ir varinis aukuras: Kronikininkas pateisina Saliamono deginamųjų aukų atnašavimą Gibeono aukštumų alke. Jis vaizduoja Viešpaties Padangtę, t.y. Mozės Susitikimo palapinę, ir Mozės įsakymu padirbtą varinį aukurą (žr. Iš 31,1-9), tebesantį Gibeone po to, kai Dovydas buvo pernešęs iš ten Sendoros Skrynią į naują palapinę Jeruzalėje (žr. 1 Kr 15,1.25; 16,1). Bezalelio padirbtas aukuras buvo iš

akacijos medžio, aptrauktas variu (žr. Iš 27,1-2). Vėliau Saliamonas pastatė Jeruzalės Šventykloje aukurą iš vario (žr. 2 Kr 4,1).

1,16: Atrodo, kad arkliai buvo perkami iš Kuės, o kovos vežimai iš Egipto. Kai kurie aiškintojai Kronikininko duomenų šaltiniu laiko 1 Kar 10,28-29 skaitinį ir teigia, kad vietoj *iš Egipto*, t.y. iš *Mizrajam*, reikia skaityti *iš Muzur*. Muzur{as} buvo kalnų sritis į šiaurę nuo Kilikijos.

Pasiruošimas statyti Šventyklą

¹⁸Tada Saliamonas nutarė statyti VIEŠPATIES vardui Namus ir sau karališkus rūmus.

2 Saliamonas pašaukė septyniasdešimt tūkstančių vyrų nešti akmenų ir aštuoniasdešimt tūkstančių vyrų skaldyti akmenų kalnuose drauge su trimis tūkstančiais šešiais šimtais prižiūrėtojų. ²Be to, jis davė žinią Tyro karaliui Huramui: “Kadaise tu padėjai mano tėvui Dovydui ir siuntai jam kedro rąstų, kad pasistatytų sau rūmus gyventi. ³Štai aš ketinu statyti Namus VIEŠPATIES, savo Dievo, vardui. Aš jam pašvęsiu juos kvepiančių smilkalų atnašavimui jo akivaizdoje, nuolatinei Artumo duonos cilių atnašai, deginamosioms ryto ir vakaro aukoms šabo, jaunaties ir nustatytų VIEŠPATIES, mūsų Dievo, iškilmų dienomis, kaip Izraelis yra amžinai įpareigotas. ⁴Namai, kuriuos noriu pastatyti, bus didingi, nes mūsų Dievas yra didingesis už visus dievus. ⁵Bet kas iš tikrųjų gali pastatyti jam Namus? Juk nei dangus, nei dangaus aukštybės negali jo aprėpti! Kas gi aš, kad galėčiau pastatyti jam Namus, nebent kaip vietą smilkalams atnašauti jo akivaizdoje? ⁶Nūn tad atsiųsk man išmintingą vyrą, įgudusį apdirbti auksą, sidabrą, varį bei geležį ir violetinės, tamsiai raudonos bei mėlynos spalvos medžiagas, mokantį daryti įraižas, kad dirbtų su amatininkais, kuriuos man parūpino mano tėvas Dovydas čia, Judo karalystėje ir Jeruzalėje. ⁷Atsiųsk man taip pat ir kedro, kipariso ir algumo medžio sienoju iš Libano, nes žinau, kad tavo tarnai yra įgudę kirsti medžius Libane. Mano tarnai padės tavo tarnams ⁸aprupinti

mane daugybe rąstų, nes Namai, kuriuos noriu statyti, bus didingi ir nuostabūs. ⁹Štai aš parūpinsiu tavo tarnams, medkirčiams, kertantiems medžius, dvidešimt tūkstančių korų* grūstų kviečių, dvidešimt tūkstančių korų miežių, dvidešimt tūkstančių batų* vyno ir dvidešimt tūkstančių batų aliejaus”.

¹⁰Tyro karalius Huramas nusiuntė Saliamonui tokį rašytą žodį: “Kadangi VIEŠPATS myli savo tautą, jis padarė tave jų karaliumi”. ¹¹Huramas tęsė: “Tebūna pagarbintas VIEŠPATS, Izraelio Dievas, kuris padarė dangų ir žemę, kuris davė karaliui Dovydui išmintingą sūnų, apdovanotą įžvalgiu protu bei supratimu, kaip statyti Namus VIEŠPAČIUI ir karališkus rūmus sau.

¹²Nūn aš siunčiu savo meistrą Huram-Abį, įgudusį ir protingą vyrą, ¹³sūnų vienos Dano giminės dukterų;* jo tėvas buvo tyrietis. Jis yra įgudęs apdirbti ir auksą, sidabrą, varį, geležį, akmenį bei medį, ir violetinės, mėlynos ir tamsiai raudonos spalvos siūlus bei ploną drobę, ir su tavo amatininkais ir amatininkais mano viešpaties, tavo tėvo Dovydo, daryti visokias įraižas bei sumanyti visa, kas tik bus iš jo reikalaujama, su tavo amatininkais ir amatininkais mano viešpaties, tavo tėvo Dovydo. ¹⁴O dabar tesiunčia mano viešpats savo tarnams kviečius, miežius, vyną ir aliejų, kuriuos jis yra pažadėjęs. ¹⁵Mes nukirsime Libane tiek medžių, kiek tau reikia, ir atplukdysime juos tau sieliais jūra į Jafą. Į Jeruzalę tu juos nugabensį”.

¹⁶Tada Saliamonas padarė visų Izraelio krašte gyvenusių svetimtaučių surašy-

2,9: ... *korų*... *batų*: koras – maždaug 393 litrai; batas – maždaug 39,1 litro.

2,13: ... *sūnų vienos Dano giminės dukterų*: ji buvo našlė iš Naftalio giminės (žr. I Kar 7,14).

Dano giminės žmonės buvo įsikūrę Naftalio žemės šiaurėje (žr. Ts 18,27-31). Ir Bezalelio padėjėjas buvo iš Dano giminės (žr. Iš 31,6).

mą, panašų į surašymą, kurį buvo daręs jo tėvas Dovydas, ir buvo jų rasta šimtas penkiasdešimt tūkstančių šeši šimtai. ¹⁷Iš jų septyniasdešimt tūkstančių buvo paskirti nešikais ir aštuoniasdešimt tūkstančių akmenskaldžiais kalnuose, o trys tūkstančiai prižiūrėtojais, kad žmonės dirbtų.

3 Šventyklos statymas ¹Tada Saliamonas pradėjo statyti Namus VIEŠPACIUI Jeruzalėje ant Morijos kalno,* kur VIEŠPATS buvo pasirodęs jo tėvui Dovydui, toje vietoje, kurią buvo nurodęs Dovydas, ant Ornano Jebusito klojimo. ²Jis pradėjo statyti savo karaliavimo ketvirtaisiais metais antrojo mėnesio antrąją dieną. ³Šie buvo Saliamono nustatyti Dievo Namų matmenys: ilgis, uolektimis pagal senovinį matą, šešiasdešimt uolekčių ir plotis dvidešimt uolekčių. ⁴Prieangis priešais Namų Navą buvo dvidešimties uolekčių ilgio ir Namų pločio; jo aukštis buvo šimtas dvidešimt uolekčių. Jo vidus buvo paauskuotas grynų auksu. ⁵Didžiąją Navą Saliamonas apmušė kipariso medžiu, aptraukė ją grynų auksu ir išpuošė palmių įraižomis bei vainikais. ⁶Jis nusagstė pastatą brangakmenių įtvarais. {Auksas buvo iš Parvajimų.} ⁷Namus jis apmušė auksu – jų sijas, slenksčius, sienas ir duris; įraižė kerubus ant sienų.

⁸Jis padarė Šventųjų Šventąją: jos ilgis buvo tolygus Namų pločiui – dvidešimt uolekčių, o jos plotis buvo dvidešimt uolekčių, ir apmušė ją šešiais šimtais talentų gyno aukso. ⁹Vinių svoris buvo penkiasdešimt auksinių šekelių. Panašiai jis apmušė auksu viršutinius kambarius.

¹⁰Šventųjų Šventojoje jis padarė du drožtus kerubus ir juos paausavo. ¹¹Išskleisti kerubų sparnai buvo dvidešimties uolekčių; vienas sparnas, liečiantis vieną Namų sieną, penkių uolekčių ilgio ir kitas sparnas, liečiantis kito kerubo sparną, penkių uolekčių ilgio; ¹²vienas sparnas kito kerubo, liečiantis kitą Namų sieną, penkių uolekčių ilgio ir jo kitas sparnas, liečiantis pirmojo kerubo sparną, penkių uolekčių ilgio. ¹³Taigi sparnai šių kerubų buvo išskleisti per dvidešimt uolekčių; kerubai stovėjo ant kojų, atsigręžę į Navą. ¹⁴Saliamonas padirbo užuolaidą* iš plonos drobės, išsiuvinėtos kerubais, mėlynos, violetinės bei tamsiai raudonos spalvos siūlais.

¹⁵Priešais Namus jis padarė du trisdešimt penkių uolekčių šulus; galvenos jų viršūnėje buvo penkių uolekčių. ¹⁶Jis padirbo vėrinio išvaizdos vainikų ir uždėjo ant šulų viršaus; padarė šimtą granatmedžio obuolių ir uždėjo juos ant vainikų. ¹⁷Šulus pastatė Šventyklos priešakyje, vieną dešinėje, o kitą kairėje. Dešinysis buvo pavadintas Jachinu, o kairysis Boazu.

4 Jis padarė varinį aukurą dvidešimties uolekčių ilgio, dvidešimties uolekčių pločio ir dešimties uolekčių aukščio. ²Jis nuliejo jūrą. Ji buvo apskrita, dešimt uolekčių nuo vieno krašto lig kito, penkių uolekčių aukščio, o jos apskritimo ilgis buvo trisdešimt uolekčių. ³Po ja buvo jaučių pavidalai,* dešimties uolekčių didumo, supantys jūrą; jaučių, nulietų tuo pačiu liejimu, buvo dvi eilės. ⁴Jūra stovėjo ant dvylikos jaučių: trys buvo atgręžti į

3,1: ... ant Morijos kalno: kalva Morijos žemėje (žr. Pr 22,2). Ši vieta vienintelė Šventajame Rašte, kur Šventyklos kalnas sutapatinamas su vieta, kurioje Abraomas turėjo paaukoti savo sūnų Izaoką. Nūdien toje vietoje stovi Uolos kupolo mečetė, viena iš garbingiausių islamo šventovių.

3,14: ... užuolaidą: uždanga prie įėjimo į

Šventų Šventąją, lygiai kaip ir Mozės pastatytoje Susitikimo palapinėje (Iš 26,31-32). Saliamono Šventykla toje vietoje turėjo duris (žr. 1 Kar 6,31). Atrodo, kad ten buvo užuolaida Kronikininko amžiaus Šventykloje, kaip ir Herodo Šventykloje (žr. Mt 27,51; Mk 15,38; Lk 23,45).

4,3: ... jaučių pavidalai: 1 Kar 7,24 tekstas šią dvigubą puošmenų eilę vadina *moliūgų pavi-*

šiaurę, trys buvo atgręžti į vakarus, trys atgręžti į pietus ir trys atgręžti į rytus. Jūra buvo ant jų pastatyta; jaučių pasturgaliai buvo nugręžti į vidaus pusę. ⁵Jos storis buvo delno platumo, o jos briauna buvo padaryta kaip briauna taurės, tarsi lelijos žiedo vainiklapiai; joje tilpo du tūkstančiai batų.

⁶Jis padarė dešimt praustuvų ir pastatė penkis dešiniąjame šone ir penkis kairiųjų. Juose buvo skalaujamos deginamosioms aukoms skirtos atnašų dalys, o jūra buvo skirta kunigams apsiplauti. ⁷Jis padarė dešimt žvakidžių iš aukso, kaip įsakyta, ir pastatė jas Navoje, penkias dešiniąjame šone ir penkias kairiųjų. ⁸Jis padarė dešimt stalų ir pastatė juos Navoje, penkis dešiniąjame šone ir penkis kairiųjų. Jis padarė šimtą auksinių dubenų šlakstymui. ⁹Jis pastatė kunigų kiemą, didįjį kiemą ir padarė duris didžiajam kiemui; duris apraukė variu. ¹⁰Jūrą pastatė dešiniąjame šone, prie pietrytinio Namų kampo.

¹¹Huramas padarė taip pat ir puodų, bertuvių bei dubenų. Taip Huramas užbaigė darbą, kurį jis turėjo atlikti karaliui Saliamonui VIEŠPATIES Namuose: ¹²du šulius, du rutulius ir dvi galvenas šulų viršūnėms; du vainikus apdengti dviem galvenų rutuliams ant šulų viršūnių; ¹³keturis šimtus granatmedžio obuolių dviem vainikams, po dvi eiles granatmedžio obuolių kiekvienam vainikui, apdengti dviem galvenų rutuliams ant šulų viršūnių. ¹⁴Jis padarė pastovus, praustuvus ant pastovų, ¹⁵jūrą ir dvylika jaučių po ja. ¹⁶Puodai, bertuvės, šakės ir visi reikmenys, Huram-

Abio padaryti karaliui Saliamonui VIEŠPATIES Namams, buvo iš blizgančio vario. ¹⁷Karalius nuliedino juos molinėje žemėje Jordano lygumoje tarp Sukotų ir Zeredos. ¹⁸Saliamonas padarė šių reikmenų tiek daug, kad vario svorio neįmanoma buvo nustatyti.

¹⁹Saliamonas padarė visus Dievo Namuose buvusius reikmenis: auksinį aukurą, stalus Artumo duonai, ²⁰žvakides ir lempas iš gryno aukso, kad degtų, kaip įsakyta, prieš Vidinę šventovę; ²¹vainiklapius, lempas bei reples iš gryno aukso; ²²žnyples, šlakstymo dubenis, samčius ir keptuves iš gryno aukso. ²³O įėiti į Namus durys į vidinę dalį Namų – į Šventųjų Šventąją – ir Namų Navos durys buvo iš aukso.

5 Skrynia atnešama į Šventyklą ¹Taip buvo užbaigti visi darbai, kurių Saliamonas buvo ėmėsis VIEŠPATIES Namuose. Saliamonas įnešė savo tėvo šventąsias atnašas – sidabrą, auksą, reikmenis – ir padėjo jas Dievo Namų įžde.

²Tada Saliamonas sušaukė Izraelio seniūnus – giminių galvas ir izraeliečių klanų vadus – į Jeruzalę atnešti VIEŠPATIES Sandomos Skrynios iš Dovydo miesto {tai yra iš Ziono}.

³Visi izraeliečiai suėjo pas karalių septintojo mėnesio Iškilnių metu.* ⁴Suėjus visiems Izraelio seniūnams, levitai* paėmė nešti Skrynią. ⁵Jie nešė Skrynią, Susitikimo palapinę ir visus Padangtėje buvusius šventuosius reikmenis; nešė juos levitai kunigai. ⁶Tuo tarpu karalius Saliamonas ir visa Izraelio bendrija, susirinkusi pas jį

dalai[s]. Atrodo, kad įkvėptasis 1 Karalių knygos autorius vengė naudoti *jaučius* dėl Šiaurinės karalystės – Izraelio – auksinių veršių Dane ir Bet-Elyje garbinimo.

5,3: ... septintojo mėnesio Iškilnių metu: tai

yra Palapinių šventės metu.

5,4: ... levitai: lygiagretus skaitinys 1 Kar 8,3 vietoj levitų turi *kunigus*. Žr. 2 Kr 5,5. Čia Deuteronomistinis autorius juos vadina *kunigais levitais*; panašiai ir 2 Kr 23,18; 30,27.

priešais Skrynią, paaukojo tokią daugybę avių ir jaučių, kad nebuvo įmanoma nei jų suskaičiuoti, nei jų vertės nustatyti.

⁷Kunigai atnešė VIEŠPATIES Sandoros Skrynią į jos vietą vidinėje Namų šventovėje – į Šventųjų Šventąją, po kerubų sparnais. ⁸Kerubai buvo taip išskleidę sparnus virš vietos, skirtos Skryniai, kad uždengė iš viršaus Skrynią ir jos kartis. ⁹Kartys kyšojo iš Skrynios ir jų galai tebuvo matyti nuo vidinės šventovės priešakio. Iš lauko jų nesimatė. Ten ji likosi iki šios dienos.* ¹⁰Skrynioje buvo tik dvi lentelės, kurias buvo įdėjęs Mozė prie Horebo, kur VIEŠPATS sudarė Sandorą su izraeliečiais po jų išėjimo iš Egipto.

Dievo šlovės apsiereiškimas ¹¹Kunigams išėjus iš šventovės, – nes visi čia dalyvaujantys kunigai buvo save pašventinę, nepaisant padalų eilės, – ¹²visi levitai giesmininkai: Asafas, Hemanas ir Jedutūnas, jų sūnūs bei broliai, apsiėmę plonos drobės apdara, laikydami cimboles, arfas ir lyras, stovėjo į rytus nuo aukuro su šimtu dvidešimčia kunigų, pučiančių trimitus. ¹³Trimitininkai ir giesmininkai įsitraukė sutartinai į šlovės ir padėkos giesmę VIEŠPAČIUI. Didėjant trimių, cimbolių ir kitų muzikos instrumentų garsams VIEŠPATIES šlovei, –

“nes jis yra geras,

nes jo ištikima meilė amžina”, –

Namai, VIEŠPATIES Namai, buvo pripildyti debesies. ¹⁴Per tą debesį kunigai nebegalėjo užsibūti ir atlikti tarnybos, nes VIEŠPATIES šlovė pripildė Dievo Namus.

6 Tada Saliamonas tarė:
“VIEŠPATS nori gyventi
tamsiame debesyje.

² Pastačiau tau didingus Namus,
amžiną buveinę tau gyventi”.

³ Paskui, visai Izraelio bendrijai stovint, karalius atsigręžė ir palaimino visą Izraelio bendriją. ⁴Jis tarė: “Tebūna pašlovintas VIEŠPATS, Izraelio Dievas, kuris savo ranka įvykdė, ką savo lūpomis pažadėjo mano tėvui Dovydui, tardamas: ⁵‘Nuo tos dienos, kurią išvedžiau savo tautą iš Egipto žemės, niekad neišsirinkau tarp Izraelio giminių miesto, kuriame būtų pastatyti Namai mano vardui, nei neišsirinkau žmogaus savo tautos valdovu. ⁶Bet išsirinkau Jeruzalę, kad ten gyventų mano vardas, ir išsirinkau Dovydą būti mano tautos Izraelio karaliumi’. ⁷Mano tėvas Dovydas širdyje geidė pastatyti Namus VIEŠPATIES, Izraelio Dievo, vardui. ⁸Bet VIEŠPATS mano tėvui Dovydui pasakė: ‘Gera darai, norėdamas pastatyti Namus mano vardui. Gera darai, kad to nori. ⁹Tačiau Namų tu nestatysi, bet tavo sūnus, gimęs tau, pastatys Namus mano vardui’. ¹⁰O dabar VIEŠPATS įvykdė pažadą, kurį buvo davęs, nes aš esu savo tėvo Dovydo vietoje ir sėdžiu Izraelio soste, kaip VIEŠPATS pažadėjo, aš esu pastatęs Namus VIEŠPATIES, Izraelio Dievo, vardui. ¹¹Ten aš padėjau Skrynią, kurioje yra VIEŠPATIES Sandora, sudaryta su Izraelio tauta”.

Saliamono malda už save ¹²Tada Saliamonas, stovėdamas prieš VIEŠPATIES

5,9: Ten ji {Skrynia} likosi iki šios dienos. Kronikininkas tai nurašė iš savo šaltinio (žr. 1 Kar 8,8), nepagalvodamas, kad Skrynia buvo dingusi babiloniečiams sunaikinus Jeruzalę (žr. 2 Mak 2,4-8).

6,1-42: Šis visas skyrius su mažomis išimtimis yra paimtas iš 1 Kar 8,12-52 skaitinio. Varinė pakyla

(žr. 13-ąją eilutę) buvo vieta Saliamonui atsiklaupyti. 41-42 eilutės, paimtos iš Ps 132,8-10 ir pritaikytos šiai ypatingai progai, rodo idealizuotą Saliamoną kaip pamaldų ir šventą vyrą, tačiau primena skaitytojui, kad Dovydas kur kas svarbesnis asmuo. Dievo *pateptasis* 42-oje eilutėje yra pats Saliamonas.

aukurą visos Izraelio bendrijos akivaizdoje, išskėtė rankas. ¹³Saliamonas buvo padaręs varinę pakylą penkių uolekčių ilgio, penkių uolekčių pločio, trijų uolekčių aukščio ir pastatęs ją didžiojo kiemo viduryje. Jis ant jos stovėjo. Tada jis suklupo ant kelių visos Izraelio bendrijos akivaizdoje ir, pakėlęs rankas į dangų, ¹⁴tarė: „VIEŠPATIE, Izraelio Dieve, nėra kito Dievo kaip tu nei danguje, nei žemėje. Tu laikaisi sandoros ir rodai ištikimą meilę savo tarnams, kurie tavo akivaizdoje elgiasi dorai iš visos širdies. ¹⁵Tu savo tarnui, mano tėvui Dovydui, įvykdei, ką buvai pažadėjęs. Iš tikrųjų, ką tu pažadėjai savo lūpomis, šią dieną įvykdei savo ranka. ¹⁶Dabar tad, VIEŠPATIE, Izraelio Dieve, įvykdyk savo tarnui, mano tėvui Dovydui, ir tą pažadą, kurį jam davei, tardamas: ‘Nestigs tau niekad mano akivaizdoje palikuonio, sėdinčio Izraelio soste, jeigu tik tavo vaikai bus atidūs savo keliui ir eis mano mokyimo taku, kaip tuėjai mano akivaizdoje’. ¹⁷Dabar tad, VIEŠPATIE, Izraelio Dieve, tebūna patvirtintas pažadas, kurį davei savo tarnui, mano tėvui Dovydui. ¹⁸Bet argi iš tikrųjų Dievas gyvens žemėje su mirtin-gaisiais? Net dangus ir dangaus aukštybės negali tavęs sutalpinti. Kaipgi galėtų tai padaryti šie Namai, kuriuos aš pastačiau! ¹⁹Tačiau atsižvelk į savo tarno maldą ir prašymą, o VIEŠPATIE, mano Dieve, išgirdamas šauksmą ir maldą, kuria tavo tarnas meldžiasi tau. ²⁰Tebūna atviros tavo akys dieną ir naktį šioms Namams – buveinei, kurioje tu apgyvendinai savo vardą, kad išklaustum maldą, kai tavo tarnas melsis šioje vietoje”.

Saliamonas meldžiasi už tautą

²¹“Girdėdamas maldavimus, kada tik tavo tarnas ir tavo tauta Izraelis šioje vietoje šauksis tavęs, išklausk savo dangaus buveinėje, išklausk ir atleisk.

²² Kada tik žmogus nusidės artimui

ir turės duoti priesaiką, kai ateis ir prisieks prieš tavo aukurą šiuose Namuose, ²³tada išgirsk danguje ir nedelsk duoti savo tarnams nuosprendį, kaltąjį pasmerkdamas bei uždėdamas jam ant galvos bausmę už jo elgesį, o teisųjį apgindamas bei atlygin-damas jam pagal jo teisumą.

²⁴ Jeigu tavo tauta Izraelis būtų priešio nugalėta, nes ji buvo tau nusidėjusi, bet sugrįžtų pas tave, išpažintų tavo vardą, siųstų maldą ir prašymą į tave šiuose Namuose, ²⁵tada išklausk danguje, atleisk savo tautos Izraelio nuodėmę ir parvesk juos atgal į žemę, kurią davei jiems ir jų protėviams.

²⁶ Jeigu dangus būtų uždarytas ir nebūtų lietaus dėlto, kad jie yra tau nusidėję, bet vis dėl to jie melstųsi šioje vietoje, išpažintų tavo vardą, gręžtųsi nuo savo nuodėmės, nes tu juos vargini, ²⁷tada išklausk danguje ir atleisk savo tarnų, savo Izraelio tautos, nuodėmę, pamokydamas juos tikrojo kelio, kuriuo jie turėtų eiti. Suteik lietaus savo kraštui, kurį esi davęs savo tautai kaip paveldą.

²⁸ Taip pat jeigu krašte kiltų badas, jei ištiktų maras, amaras ar miltligė, skėriai ar vikšrai, jeigu priešai apgultų juos kurioje nors jų krašto gyvenvietėje, – bet kokioje nelaimėje ir bet kokioje ligoje, – ²⁹tuomet kokia tik malda ir koks tik prašymas kiltų iš pavienio ar iš visos tavo tautos Izraelio, taip pajutusio savo nelaimę ir savo skausmą, kad tiestų rankas šių Namų link, ³⁰tada išklausk danguje, savo dangaus buveinėje, ir atleisk. Elkis su kiekvienu pagal jo elgesį, žinodamas, kas yra žmogaus širdyje, – nes tik tu pažįsti širdį visų žmonių, – ³¹kad jie garbintų tave per visas gyvenimo dienas, gyvendami krašte, kurį davei jų protėviams.

³² Panašiai, kai svetimtautis, nepriklausantis tavo tautai Izraeliui, ateitų iš tolimos šalies, vedamas tavo didžio vardo,

galingos rankos ir pakelto peties, ir mels-
tųsi prie šių Namų, ³³tada išklausyk savo
dangaus buveinėje ir suteik, ko tik svetim-
tautis prašo, idant visos žemės tautos pa-
žintų tavo vardą ir garbintų tave, kaip da-
ro tavoji tauta Izraelis, ir žinotų, kad ta-
vo vardu yra vadinami šie Namai, kuriuos
pastačiau.

34 Kai tavo tauta eis į žygį prieš savo
priešą, kad ir kokių kelių tu juos siųstum,
ir jie melsis VIEŠPAČIUI, atsisukę į miestą,
kurį tu išsirinkai, ir į Namus, kuriuos
tavo vardui pastačiau, ³⁵tada išklausyk
danguje jų maldą ir prašymą, palaikyk juos.

36 Kai jie tau nusidės, – juk nėra žmo-
gaus, kuris nenusidėtų, – ir tu, ant jų su-
pykęs, atiduosi juos priešui, kad būtų
išvesti toli ar arti į priešo kraštą, ³⁷tuomet,
jeigu jie krašte, kur buvo išvesti, paims į
širdį, atsivers ir maldaus tavęs savo nelais-
vės šalyje, sakydami: ‘Mes nusidėjome,
užsitraukėme kaltę, nedorai elgėmės’, –
³⁸jeigu jie grįš pas tave visa širdimi ir visa
gyvastimi savo nelaisvės krašte, kur jie
buvo išvesti, ir melsis atsigręžę į kraštą,
kurį tu davei jų protėviams, į miestą, kurį
esi išsirinkęs, ir į Namus, kuriuos pasta-
čiau tavo vardui, ³⁹tada išklausyk savo
dangaus buveinėje jų maldą ir prašymus,
palaikyk juos ir atleisk tau nusidėjusiems
savo žmonėms. ⁴⁰Dabar tad, mano Dieve,
tavo akys tebūna atviros ir tavo ausys
atidžios maldai iš šios vietos!

⁴¹ Nūn tad, VIEŠPATIE Dieve, pakilk
ir ženok, tu ir tavo galingoji Skrynja,
į savo atilsio vietą.
Išganymu teapsivelka
tavo kunigai, VIEŠPATIE Dieve;
tavo gerumu tesidžiaugia
tau ištikimieji, VIEŠPATIE Dieve.

⁴² VIEŠPATIE Dieve, neatmesk savo

pateptojo,
atsimink savo ištikimą meilę
savo tarnui Dovydui!”

7 Šventyklos pašventinimas ¹ Sa-
liamonui pabaigus maldą, ugnis nu-
žengė iš dangaus ir sudegino deginamąją
atnašą ir aukas. VIEŠPATIES šlovė pripildė
Namus. ² Kunigai negalėjo įeiti į VIEŠPA-
TIES Namus, nes VIEŠPATIES šlovė buvo
pripildžiusi VIEŠPATIES Namus. ³ Visi iz-
raeliečiai, pamatę nužengiančią į Namus
ugnį ir VIEŠPATIES šlovę, puolė kniūbsti
ant žemės ir, garbindami ir dėkodami
VIEŠPAČIUI, tarė:

“Nes jis yra geras,
nes amžina yra jo ištikima meilė”.

4 Tada karalius ir visi žmonės atnaša-
vo aukas VIEŠPATIES akivaizdoje. ⁵ Kara-
lius atnašavo aukoms dvidešimt du tūks-
tančius jaučių ir šimtą dvidešimt tūks-
tančių avių. Taip karalius ir visi žmonės
pašventino Dievo Namus. ⁶ Kunigai sto-
vėjo savo tarnybos vietose, taip darė ir le-
vitai, laikydami VIEŠPATIES giesmės ins-
trumentus, kuriuos karalius Dovydas bu-
vo parūpinęs, kad reikštų “Padėką VIEŠ-
PAČIUI, nes amžina yra jo ištikima mei-
lė!”, ir giedodami Dovydo sukurtas gies-
mes. Jiems priešpriešiais pūtė trimitus ku-
nigai, tuo tarpu visas Izraelis stovėjo.

7 Saliamonas pašventino vidurį kiemo,
kuris buvo priešais VIEŠPATIES Namus,
nes ten jis atnašavo deginamąsias aukas ir
bendravimo atnašų taukus, o Saliamono
padirbtas varinis aukuras negalėjo sutal-
pinti deginamųjų aukų, javų atnašų ir
riebiųjų bendravimo atnašų dalių.

8 Tuo metu Saliamonas šventė septy-
nių dienų Iškilmes,* su juo ir visas Izraelis –
didžiulė bendrija nuo Lebo-Hamato iki
Egipto upės. ⁹* Aštuntą dieną buvo šven-

7,8-10: *Iškilmės* – Palapinių šventė buvo
švenčiama septintojo mėnesio penkioliką dieną

su iškilminga oktava, trukusia iki dvidešimt ant-
ros dienos imtinai (žr. Kun 23,33-36; Sk 29,12-

čiama iškilminga sueiga,* nes jie buvo šventę aukuro pašventinimą septynias dienas ir septynių dienų Iškilmes.* ¹⁰ Dvidešimt trečiąją septintojo mėnesio dieną jis paleido į savo namus žmones, džiūgaujančius ir smagiai nusiteikusius dėl gerumo, kurį VIEŠPATS buvo parodęs ir Dovydui, ir Saliamonui, ir savo Izraelio tautai. **Viešpats apsireiškia ir išpėja** ¹¹ Taip Saliamonas užbaigė statyti VIEŠPATIES Namus ir karaliaus rūmus. Visa, ką Saliamonas buvo sumanęs savo širdyje padaryti VIEŠPATIES Namuose ir savo rūmuose, jis sėkmingai užbaigė.

¹² Tada VIEŠPATS pasirodė Saliamonui naktį ir jam tarė: „Aš išklausu tavo maldos ir išsirinkau šią buveinę sau, kad ji būtų aukos Namai. ¹³ Kai taip uždarysiu dangų, kad nebus lietaus, ar įsakysiu skėriams nuniokoti kraštą, ar atsiųsiu marą savo tautai, ¹⁴ jeigu mano tauta, vadinama mano vardu, nusižemins, melsis, ieškos mano veido ir nusigręš nuo savo nedorų kelių, aš išgirsiu savo dangaus buveinėje, atleisiu jų nuodėmes ir atgaivinsiu jų kraštą. ¹⁵ Dabar tad mano akys bus atviros ir mano ausys bus atidžios maldoms iš šios buveinės. ¹⁶ Juk dabar aš išsirinkau ir pašvenčiau šiuos Namus, kad juose amžinai būtų mano vardas. Visada ten bus mano akys ir mano širdis! ¹⁷ O tu, jeigu taip elgsiesi mano akivaizdoje, kaip elgėsi tavo tėvas Dovydas, ir, laikyda-

masis mano įstatų ir įsakų, darysi visa, ką esu tau įsakęs, ¹⁸ aš padarysiu tavo karališką sostą tvirtą, kaip esu padaręs sandorą su tavo tėvu Dovydu, tardamas: 'Nestigs tau niekad palikuonio, valdančio Izraelį'.

¹⁹ Bet jeigu nusigręšite ir paliksite mano įstatus ir įsakymus, kuriuos jums daviau, eisite ir tarnausite kitiems dievams, garbinsite juos, ²⁰ tada išrausiu žmones iš krašto, kurį esu jiems davęs, ir šiuos Namus, kuriuos aš pašvenčiau savo vardui, išmesiu iš akių ir paversiu juos pajuokos patarle ir priežodžiu visoms tautoms. ²¹ O prie šių Namų, kadaise taip didingų, kiekvienas praeivis baisės ir klaus: 'Kodėl VIEŠPATS taip pasielgė su šiuo kraštu ir šiais Namais?' ²² Bus atsakoma: 'Kadangi jie paliko VIEŠPATĮ, savo protėvių Dievą, kuris išvedė juos iš Egipto, ir prisirišo prie kitų dievų, juos garbindami ir jiems tarnaudami, todėl jis atsiuntė jiems šias visas nelaimes'”.

8 Viešieji darbai ¹ Baigiantis dvidešimčiai metų, per kuriuos Saliamonas buvo pastatęs VIEŠPATIES Namus ir savo paties rūmus, ² Saliamonas atstatė ir miestus, kuriuos jam buvo davęs Huramas,* ir juose apgyvendino izraeliečius.

³ Saliamonas surengė žygį prieš Hamat-Zobą ir ją paėmė. ⁴ Jis įtvirtino Tadmorą dykumoje* ir visus įgulų miestus, kuriuos buvo pastatęs Hamate. ⁵ Jis atstatė Aukštutinį Bet-Horoną ir Žemutinį Bet-

35). Taigi žmonės paleidžiami eiti namo dvidešimt trečią dieną (žr. 10–ąją eilutę). Aukuro ir Šventyklos pašventinimo iškilmės (žr. 8–ąją eilutę) truko septynias dienas prieš Palapinių šventę – Iškilmes nuo septintojo mėnesio keturioliktos dienos. Pasak 1 Kar 8,65–66, žmonės buvo paleisti eiti namo šioms septynioms dienoms pasibaigus. 8,2: ... miestus, kuriuos jam buvo davęs Huramas: anot 1 Kar 9,10–14, Saliamonas buvo užleidęs tuos miestus kaip atlyginimą už statybos medžiagas ir auksą, gautą iš Tyro. Bet Huramas

nebuvo jais patenkintas, todėl jis sugrąžino juos Saliamonui.

8,4: ... Tadmorą dykumoje: ši vietovė vėliau buvo pavadinta Palmyra. Palmyra tapo svarbus karavanų miestas Sirijos dykumoje. Lygiagretus skaitinys 1 Kar 9,18 tekste miestą vadina Tamar{a} ir laiko jį buvus pietinėje Judo karalystės dalyje. Žr. Ez 47,19; 48,28. Saliamonas galėjo įtvirtinti ir Tadmorą dykumoje, norėdamas šį miestą geriau apginti nuo aramėjų užpuolimų.

Horoną, įtvirtino miestus sienomis, vartais ir velkėmis. ⁶Taip pat Baalatą bei visus Saliamono įgulų miestus, visus kovos vežimų miestus, visus raitelių miestus ir viską, ką tik Saliamonas norėjo pastatyti Jeruzalėje bei Libane ir visose savo valdose. ⁷Visus žmones, išlikusius iš hetitų, amoriečių, perizitų, hivitų ir jebusitų, kurie nebuvo kilę iš Izraelio, ⁸tai yra iš jų palikuonių, dar likusių krašte, kurių izraeliečiai nebuvo sunaikinę, Saliamonas pašaukė į lažo darbus, kaip dar tebėra nūdien. ⁹Bet Saliamonas nepadarė vergais savo darbams nė vieno izraeliečio, nes jie tapo kareiviais ir pareigūnais, vadais jo kovos vežimų ir vadais jo raitelių. ¹⁰Šie buvo karaliaus Saliamono pareigūnų galvos, vadovavę darbams ir prižiūrėję žmones; jų buvo du šimtai penkiasdešimt.

Saliamono pamaldumas ¹¹Saliamonas perkėlė faraono dukterį iš Dovydo miesto į rūmus, kuriuos jis buvo jai pastatęs, nes jis sakė sau: „Jokia mano žmona negyvens Izraelio karaliaus Dovydo rūmuose, nes vietos, kur atėjo VIEŠPATIES Skrynia, yra šventos”.

¹²Tuo metu Saliamonas atnašavo VIEŠPAČIUI deginamąsias aukas ant VIEŠPATIES aukuro, kurį jis buvo pastatęs priešais Prieangį, ¹³kaip reikalavo kasdienė priedermė pagal Mozės įsakymą šabams, jaunatims ir trejoms metinėms Išskilmėms - Neraugintos duonos išskilmėms, Savaičių išskilmėms ir Palapinių išskilmėms. ¹⁴Sekdamas savo tėvo Dovydo įsaką, jis paskyrė kunigų būrį jų tarnybai, levitus jų užduočiai giesmė šlovinti ir tarnauti kunigų priežiūroje, kaip reikalavo kasdienės priedermės, ir vartų sargus iš eilės prie kiekvienų vartų, nes taip buvo įsakęs Dievo žmogus Dovydas. ¹⁵Nebuvo nukrypta jo-

kiu požiūriu nuo to, ką karalius buvo įsakęs ar dėl kunigų ir levitų šiuose visuose dalykuose, ar dėl sandėlių.

¹⁶Taip buvo sėkmingai atlikti visi Saliamono darbai nuo tos dienos, kada buvo padėti VIEŠPATIES Namų pamatai, iki VIEŠPATIES Namai buvo visiškai užbaigti. **Saliamono dvaro didingumas** ¹⁷Tada Saliamonas nuvyko į Ezion-Geberį ir Elatą Edomo krašto jūros pakrantėje. ¹⁸Huramas per savo tarnus atsiuntė jam laivų ir patyrusių jūreivių. Jie nukeliavo drauge su Saliamono tarnais į Ofyrą ir pargabeno iš ten Saliamonui keturis šimtus talentų aukso.

9 Kai* Šebos karalienė išgirdo apie Saliamono garsą, išmėginti jo sunkiais klausimais ji atvyko į Jeruzalę su labai gausia palyda ir kupranugariais, apkrautais kvepalais, daugybe aukso ir brangakmenių. Atvykusi pas Saliamoną, ji kalbėjosi su Saliamonu apie viską, kas tik gulėjo jai ant širdies. ²Saliamonas atsakė į visus jos klausimus. Nebuvo dalyko, kurio Saliamonas nebūtų žinojęs, nei klausimo, į kurį jis nebūtų galėjęs atsakyti. ³Pamačiusi Saliamono išmintį, rūmus, kuriuos buvo pastatęs, ⁴jo stalo valgius, jo dvirikių patalpas, jo tarnų paslaugas ir apdarą, jo vyno padavėjus bei jų apdarą ir jo atnašautas deginamąsias aukas VIEŠPATIES Namuose, ji neteko žado.

⁵Ji tad karaliui sakė: „Kalbos, kurias girdėjau savo šalyje apie tavo darbus ir išmintį, buvo teisingos, ⁶bet aš kalbomis netikėjau, kol neatvykau ir pati savo akimis nepamačiau. Tikėk manimi, man nė pusė tiesos nebuvo pasakyta apie tavo didelę išmintį. Tu perdėm viršiji kalbas, kurias buvau girdėjusi. ⁷Laimingi tavo žmonės!* Laimingi tavo dviriskiai, kurie

9,1-31: Žr. 1 Kar 10,1-28 paaiškinimus.

9,7: *Laimingi tavo žmonės!* arba *Laimingi*

tavo vyrai!: Senieji vertimai, graikiškasis ir siriškasis, lygiagretų tekstą, Kronikininko šaltinį – 1

visad tau tarnauja ir tavo išmintį girdi! ^{8*}Tebūna pašlovintas VIEŠPATS, tavo Dievas, kuriam tu taip patikai, kad jis pasodino tave savo soste karaliumi VIEŠPACIUI, tavo Dievui. Kadangi tavo Dievas pamilo Izraelį ir norėjo padaryti jį saugų amžinai, jis padarė tave jų karaliumi, kad vykdytumei teisingumą ir teisumą”.

9 Ji apdovanojo karalių šimtu auksinių talentų ir gausybe kvepalų bei brangakmenių. Nebuvo tokių kitų kvepalų, kaip tie, kuriuos Šebos karalienė įteikė karaliui Saliamonui.

10 Be to, Huramo tarnai ir Saliamono tarnai, kurie pargabeno aukso iš Ofyro, pargabeno taip pat algumo medžio* ir brangakmenių. ¹¹Iš algumo medžio karalius padarė laiptus VIEŠPATIES Namams ir karaliaus rūmams, taip pat ir lyras bei arfas giesmininkams. Panašių į juos nebuvo prieš tai regėta Judo krašte.

12 O karalius Saliamonas savo ruožtu įvykdė kiekvieną Šebos karalienės norą, viršydamas tai, ką ji buvo atgabususi karaliui. Tada ji drauge su dvariškiais sugrįžo į savo šalį.

Saliamono turtai ¹³Auksas, kurį Saliamonas gaudavo kas metai, svėrė šešis šimtus šešiasdešimt šešis auksinius talentus, ¹⁴neskaitant to, kuris ateidavo iš verslo žmonių ir pirklių. Ir iš visų Arabijos karalių bei sričių valdytojų ateidavo aukso ir sidabro Saliamonui. ¹⁵Karalius Saliamonas padarė du šimtus didelių skydų iš plakto aukso; į kiekvieną didelį skydą suėjo šeši šimtai auksinių šekelių. ¹⁶Jis

padarė tris šimtus priedangos skydų iš plakto aukso; į kiekvieną priedangos skydą suėjo trys šimtai auksinių šekelių. Juos karalius padėjo į Libano miško Rūmus.*

¹⁷Karalius padarė ir didelį sostą iš dramblio kaulo ir jį apraukė geriausiu aukso. ¹⁸Į sostą vedė šeši laiptai. Sostas turėjo auksinę pakoją, pritvirtintą prie sosto; prie abiejų sėdynės šonų buvo ranktūriai. Du liūtai stovėjo šalia ranktūrių, ¹⁹o dvylika liūtų stovėjo ant šešių laiptų, po šešis viename ir kitame šone. Niekad nieko panašaus į jį nebuvo padaryta jokioje kitoje karalystėje. ²⁰Be to, visos Saliamono taurės buvo iš aukso, ir visi Libano miško Rūmų indai buvo gyno aukso. Sidabras buvo nieku laikomas Saliamono dienos. ²¹Mat karaliaus laivai nuplaukdavo į Taršišą su Huramo tarnais. Kartą per trejus metus Taršišo laivai parplaukdavo, atgabendami aukso, sidabro, dramblio kaulo, beždžionių ir povų.

22 Taip karalius Saliamonas viršijo visus žemės karalius turtais ir išmintimi. ²³Visi žemės karaliai ieškojo Saliamono veido, norėdami išgirsti jo išmintį, kurią Dievas buvo įdėjęs į jo širdį. ²⁴Kiekvienas jų atgabendavo savo duoklę – daiktų iš sidabro ir aukso, drabužių, ginklų, kvepalų, arklių, mulų – taip vyko metai po metų.

25 Saliamonas turėjo keturis tūkstančius gardų arkliams bei kovos vežimams ir dvylika tūkstančių arklių, kuriuos jis išdėstė kovos vežimų miestuose ir prie karaliaus Jeruzalėje. ²⁶Jis valdė visus karalius

Kar 10,8 verčia *Laimingos tavo žmonos!* – nes tolesniame sakinyje minimi dvariškiai yra vyrai.

9,8: Pridėdamas šiuos žodžius prie medžiangos, imtos iš 1 Kar 10,1-28, Kronikininkas pabrėžia, kad Jahvė, Sandoros Dievas, yra tikrasis Izraelio karalius, nors ir koks didingas būtų jo žmogiškasis atstovas.

9,10: ... *algumo medžio*: šiuolaikiniai botanikai algumo medžio nežino. Atrodo, kad jis buvo kvepiantis, nes vertimuose vartojami kvepiančių medžių atitikmenys.

9,16: ... *Libano miško Rūmus*: oficialus karališkųjų rūmų vardas.

nuo Eufrato iki filistinų žemės ir Egipto ribos. ²⁷Karalius padarė sidabrą taip apstų Jeruzalėje, kaip akmenis, ir kedro medį taip apstų, kaip sikomoro medžiai Šefeloje. ^{28*}Saliamonui arkliai buvo atgabenami iš Egipto ir visų kraštų.

²⁹O kiti Saliamono darbai, nuo pirmojo iki paskutinio, argi nėra aprašyti pranašo Natano kronikoje, Ahijo Šiloniečio pranašystėje ir regėtojo Ido'o regėjimuose apie Nebato sūnų Jeroboamą? ³⁰Saliamonas valdė Jeruzalėje visą Izraelį keturiasdešimt metų. ³¹Saliamonas užmigo su savo protėviais ir buvo palaidotas savo tėvo Dovydo mieste, ir jo sūnus Rehabeamas tapo karaliumi jo vietoje.

B. MONARCHIJA PRIEŠ HEZEKIJA

10 Karalystės padalijimas ¹Rehabeamas nuvyko į Sechemą, nes ten visas Izraelis* buvo suėjęs paskelbti jo karaliumi. ²Išgirdęs apie tai, Nebato sūnus Jeroboamas, – jis buvo Egipte, nes buvo pabėgęs nuo karaliaus Saliamono, – sugrįžo iš Egipto. ³Jis buvo pašauktas į sueigą. Taigi Jeroboamas ir visas Izraelis atėjo ir kalbėjo Rehabeamui: ⁴“Tavo tėvas uždėjo mums sunkų jungą. Nūn tad palengvink savo tėvo kietą lažą ir mums jo uždėtą sunkųjį jungą, ir mes tau tarnausime”. ⁵Jis atsakė jiems: “Ateikite pas mane vėl po trijų dienų”.

Žmonėms nuėjus, ⁶karalius Rehabeamas tarėsi su seniūnais, kurie buvo tarnavę jo tėvui dar jam gyvam esant, klausdamas: “Kaip jūs man patariate atsakyti šioms žmonėms?” ⁷Atsakydami jie kalbėjo: “Jei būsi geras šioms žmonėms ir

patenkinsi juos, maloniai su jais kalbėdamas, tada jie bus tavo tarnai amžinai”. ⁸Jis seniūnų duoto patarimo nepaisė, bet tarėsi su tais jaunais vyrais, kurie buvo su juo augę ir dabar jam tarnavo. ⁹Jų tad paklausė: “Ką jūs man patariate sakyti žmonėms, kurie yra man pasakę: ‘Palengvink jungą, kurį tavo tėvas mums uždėjo?’” ¹⁰Jaunieji vyrai, kartu su juo augusieji, jam atsakė: “Turi taip kalbėti žmonėms, kurie tau sakė: ‘Tavo tėvas padarė mums jungą sunkų, bet tu turi jį mums palengvinti’. Pasakyk jiems: ‘Mano mažylis pirštas yra storesnis už mano tėvo juosmenį. ¹¹Taigi mano tėvas uždėjo jums sunkų jungą, o aš dar pridėsiu prie jūsų jungo. Mano tėvas plakė jus botagais, o aš plaksiu jus skorpionais’”. ¹²Jeroboamas ir visi žmonės sugrįžo pas Rehabeamą trečią dieną, kaip karalius buvo pasakęs: “Ateikite pas mane vėl po trijų dienų”. ¹³Jiems karalius davė šiurkštų atsakymą. Karalius Rehabeamas seniūnų patarimo nepaisė. ¹⁴Kalbėdamas jiems pagal jaunųjų vyrų patarimą, tarė: “Mano tėvas jūsų jungą padarė sunkų, bet aš prie to dar pridėsiu. Mano tėvas plakė jus botagais, o aš plaksiu jus skorpionais”. ¹⁵Taigi karalius žmonių neklausė, nes taip buvo Dievo skirta, kad VIEŠPATS įvykdytų savo žodį, kurį jis buvo ištaręs per Ahiją Šilonietį Nebato sūnui Jeroboamui.

¹⁶Kai visas Izraelis pamatė, kad karalius nenori jų klausyti, žmonės, karaliui atsakydami, tarė:

“Kokia mums dalis, Dovyde?

Nėra mums paveldo Išajo sūnuje!

Izraeli, visi į savo palapines!

Nūn, Dovyдай, žiūrėk savo namų!”

9,28: Žr. 2 Kr 1,16-17 paaiškinimą.

10,1: ... *visas Izraelis*: kaip ir Kronikininko šaltinyje (žr. 1 Kar 12,1), turima omenyje šiaurinės giminės, atskiros nuo Judo ir Benjamino giminų.

nės giminės, atskiros nuo Judo ir Benjamino giminų.

Taigi visas Izraelis sugrįžo į savo namus. ¹⁷Bet Rehabeamas ir toliau valdė izraeliečius, gyvenančius Judo miestuose. ¹⁸Kai karalius nusiuntė Hadoramą, tuomet buvusį lažo darbų vykdytoją, izraeliečiai užmušė jį akmenimis. Tada karalius Rehabeamas paskubomis išoko į savo kovos vežimą bėgti į Jeruzalę. ¹⁹Taip Izraelis ir maištavo prieš Dovydo namus iki šios dienos.

11 Sugrįžęs į Jeruzalę, Rehabeamas sutelkė Judo namus ir Benjamino giminę – šimtą aštuoniasdešimt tūkstančių rinktinių kareivių – kovoti su Izraeliu ir sugrąžinti karalystės Rehabeamui. ²Bet Dievo vyrui Šemajui atėjo Dievo žodis: ³“Sakyk Saliamono sūnui Judo karaliui Rehabeamui ir visam Izraeliui Judo ir Benjamino giminėse: ⁴“Taip kalbėjo VIEŠPATS: jūs nežygiuosite kovoti su savo giminėmis. Tėgrįžta visi į savo namus, nes tai aš padariau”. Jie tad paklausė VIEŠPATIES žodžio ir susilaikė nuo žygio prieš Jeroboamą.

Rehabeamo darbai ^{5*}Rehabeamas gyveno Jeruzalėje ir statė miestus Judo gynybai. ⁶Jis įtvirtino Betliejų, Etamą, Tėkoą, ⁷Bet-Zurą, Soko'ą, Adulamą, ⁸Gatą, Marešą, Zifą, ⁹Adorajimus, Lachišą, Azeką, ¹⁰Zorą, Ajaloną ir Hebroną. Tie buvo įtvirtinti Judo ir Benjamino miestai. ¹¹Tada jis sustiprino tvirtoves, paskyrė joms vadus ir įtaisė maisto, aliejaus ir vyno sandėlius. ¹²Visuose miestuose jis įtaisė didelius skydų bei iečių sandėlius ir juos nepaprastai įtvirtino. Taip Judas ir Benjaminas likosi jo valdžioje.

11,5-12: Atrodo, kad Rehabeamas ėmėsi tvirtinti Judo karalystę po faraono Šišako invazijos (maždaug 918 m. prieš Kristų). Įtvirtinti miestai buvo gynybinio pobūdžio ne tik nuo Egipto, bet ir nuo Edomo bei Filistijos.

11,13-17: Anot Kronikininko, Jeroboamo schizma sukėlė kunigų, levitų ir pasauliečių kilnojimąsi į Jeruzalę kaip vienintelę teisėtą Šventyk-

Pabėgėliai iš šiaurės ^{13*}Kunigai ir levitai, gyvenantys visame Izraelyje, susirinko pas jį iš visų savo žemių. ¹⁴Levitai buvo palikę jiems paskirtas ganyklas bei savo nuosavybę ir suėję į Judą ir Jeruzalę, nes Jeroboamas ir jo sūnūs neleido jiems tarnauti kunigais VIEŠPAČIUI, ¹⁵paskirdamas savo kunigus aukštumų alkams, satyrams ir veršiams, kurių jis buvo prisidirbdinęs. ¹⁶Paskui juos iš visų Izraelio giminių ėjo į Jeruzalę atnašauti aukos VIEŠPAČIUI, savo protėvių Dievui, visi tie, kurie buvo pasiryžę širdimi ieškoti VIEŠPATIES, Izraelio Dievo. ¹⁷Taip jie sustiprino Judo karalystę ir parėmė Saliamono sūnų Rehabeamą trejus metus, nes jie ėjo Dovydo ir Saliamono keliu trejus metus.

Rehabeamo šeima ¹⁸Rehabeamas vedė Dovydo sūnaus Jerimoto dukterį Mahalatą ir Išajo sūnaus Eliabo dukterį Abihailę. ¹⁹Ji pagimdė jam sūnus: Jeušą, Šemariją ir Zahamą. ²⁰Po jos jis vedė Absalomo dukterį Maaką, kuri jam pagimdė Abiją, Atajį, Zizą ir Šelomitą. ²¹Rehabeamas Absalomo dukterį Maaką mylėjo labiau už kitas žmonas ir suguloves. {Jis buvo vedęs aštuoniolika žmonių ir turėjo šešiasdešimt sugulovių; jam gimė dvidešimt aštuoni sūnūs ir šešiasdešimt dukterų.} ^{22*}Rehabeamas paskyrė Maakos sūnų Abiją vyriausia galva ir vadu tarp jo brolių, nes ketino padaryti jį karaliumi. ²³Jis elgėsi protingai, išskirstydamas visus savo sūnus per visas Judo ir Benjamino sritis bei po visus įtvirtintus miestus, kur ap rūpino juos gausiomis maisto atsargomis ir surado jiems žmonas.

lą. Toks kilnojimas tikrai įvyko po Samarijos – Izraelio – žlugimo dviem šimtmečiais vėliau. Samarija buvo Asirijos sunaikinta 721 m. prieš Kristų.

11,22: Rehabeamas, kaip ir Dovydas, išsirinko savo įpėdiniui mėgstamos žmonos sūnų, nepaisydamas pirmagimystės teisių.

12 Rehabeamo neištikimybė

¹ Kai Rehabeamo karalystė buvo įtvirtinta ir Rehabeamas tapo galingas, jis nusigręžė nuo VIEŠPATIES mokymo, su juo ir visas Izraelis.* ² Atsitiko, kad penktaisiais karaliaus Rehabeamo metais Egipto karalius Šišakas surengė žygį prieš Jeruzalę, nes jie buvo nusižengę VIEŠPATIUI. ³ Jis atžygiavo su tūkstančiu dviem šimtais kovos vežimų ir šešiasdešimčia tūkstančių raitelių. Nesuskaičiuojama kariuomenė atžygiavo su juo iš Egipto – libiai, sukитай* ir etiopai. ⁴ Šišakas paėmė įtvirtintus Judo miestus ir atėjo iki pat Jeruzalės. ⁵ Tada pas Rehabeamą ir Judo didžiūnus, susirinkusius į Jeruzalę dėl Šišako, atėjo pranašas Šemajas ir tarė: „Taip kalbėjo VIEŠPATS: 'Jūs palikote mane, aš palieku jus Šišakui'“. ⁶ Tada Izraelio didžiūnai ir karalius nusižemino ir sakė: „VIEŠPATS yra teisus“. ⁷ Kai VIEŠPATS pamatė, kad jie nusižemino, VIEŠPATIES žodis atėjo Šemajui, tardamas: „Kadangi jie nusižemino, jų nesunaikinsiu, bet suteiksiu jiems šiokią tokią išeitį, ir mano pyktis nebus išlietas ant Jeruzalės per Šišaką. ⁸ Bet jie bus jo tarnais, kad žinotų skirtumą, ką reiškia tarnauti man ir ką reiškia tarnauti žemės karalystėms“.

⁹ Taigi Egipto karalius Šišakas užpuolė Jeruzalę ir pagrobė Namų turtus bei karaliaus rūmų turtus. Viską išgabeno. Jis pagrobė ir auksinius skydus, kuriuos buvo padaręs Saliamonas. ¹⁰ Užtat vietoj jų karalius Rehabeamas padarė skydus iš vario ir patikėjo juos sargybos pareigūnams, saugantiems įėjimą į karaliaus rūmus. ¹¹ Kada tik karalius eidavo į VIEŠPATIES Na-

mus, sargybiniai, jais nešini, eidavo kartu ir paskui sugrąžindavo į sargybos būstą.

Rehabeamo karaliavimo suvestinė ¹² Kadangi jis nusižemino, VIEŠPATIES įniršis buvo nuo jo nugręžtas, ir VIEŠPATS visiškai jo nesunaikino. Be to, Jude buvo ir gerų dalykų. ¹³ Taigi karalius Rehabeamas įsitvirtino Jeruzalėje ir karaliavo. Rehabeamas buvo keturiasdešimt vienerių metų, kai pradėjo karaliauti. Jis karaliavo septyniolika metų Jeruzalėje – mieste, kurį VIEŠPATS buvo išsirinkęs iš visų Izraelio giminių, ketindamas įkurti ten buveinę savo vardui. Jo motinos vardas buvo Naama Amonietė. ¹⁴ Jis darė, kas nedora, nes širdimi nieieškojo VIEŠPATIES.

¹⁵ Rehabeamo darbai, nuo pirmojo iki paskutinio, – argi jie nėra aprašyti pranašo Šemajo ir regėtojo Ido'o kronikose pagal kilmės sąrašą? Tarp Rehabeamo ir Jeroboamo nuolat vyko karai. ¹⁶ Rehabeamas užmigo su savo protėviais ir buvo palaidotas Dovydo mieste, ir jo sūnus Abijas tapo karaliumi jo vietoje.

13 Karas tarp Abijo ir Jeroboamo ¹ Aštuonioliktaisiais karaliaus Jeroboamo metais Abijas tapo Judo karaliumi. ² Jeruzalėje jis karaliavo trejus metus. Jo motina buvo Urielio iš Gebos dukrė, vardu Mikaja.

Tarp Abijo ir Jeroboamo kilo karas. ³ Abijas stojo į mūšį su narsuolių kariuomene, keturiais šimtais tūkstančių rinktinių vyrų, tuo tarpu Jeroboamas išsirikiavo prieš jį kautynėms su aštuoniais šimtais tūkstančių rinktinių narsuolių vyrų. ^{4*} Tada Abijas atsistojo ant Zemarajimų kalno šlaito, Efraimo aukštumose, ir tarė:

12,1: ... *visas Izraelis*: Judo karalystė. Žr. 1 Kr 11,1-4.

12,3: ... *sukитай*: svetimšaliai samdyti kareiviai Egipto kariuomenėje.

13,4-12: Ši kalba yra įkvėptojo autoriaus kūrinys.

Kronikininkas nori pabrėžti, kad šis karas buvo ne politinis, bet religinis. Pasakojimas yra geras Kronikininko amžiaus levitų pamokslo pavyzdys. Pratieis įvykiai naudojami kaip pamoka dabartčiai.

“Klausykitės manęs, Jeroboamai ir visas Izraeli! ⁵Argi nėra jums žinoma, kad VIEŠPATIS, Izraelio Dievas, druskos sandora* yra davęs Izraelio karalystę Dovydui amžinai, jam ir jo sūnums? ⁶Tačiau Nebato sūnus Jeroboamas, buvęs Dovydo sūnaus Saliamono tarnyboje, sukėlė maištą prieš savo valdovą. ⁷Niekam tikę vyrai ir niekšai susibūrė apie jį ir apgalėjo Saliamono sūnų Rehabeamą. Rehabeamas buvo neprityręs ir bailus, negalėjo jiems prilygti.

⁸Betgi neįau dabar jūs manote, kad galite prilygti VIEŠPATIES karalystei, kurią jis valdo per Dovydo sūnų rankas, tik dėl to, kad jūsų yra didelė minia ir kad jūs turite pas save auksinius veršius, kuriuos Jeroboamas padarė jums dievais! ⁹Argi jūs neišvarėte VIEŠPATIES kunigų, Aarono sūnų bei levitų, argi nepasidarėte sau kunigų, kaip daro kitų kraštų tautos? Kas tik ateina su jautuku iš bandos ir septyniais aviniais, norėdamas būti pašventintas, tampa kunigu tų, kas nėra dievai! ¹⁰O mums VIEŠPATS yra mūsų Dievas, mes nuo jo nenusigrėžėme. Kunigai, kurie yra Aarono sūnūs, tarnauja VIEŠPAČIUI, ir levitai atlieka savo tarnybą. ¹¹Jie atnašauja deginamąsias aukas ir degina kvapiuosius smilkalus VIEŠPAČIUI kas rytą ir kas vakarą, išdėsto Artumo duoną ant švaraus stalo ir uždega kas vakarą auksinės žvakidės lempas. Mes laikomės VIEŠPATIES, savo Dievo, įsako, tuo tarpu jūs išsižadėjote jo. ¹²Štai Dievas yra su mumis, mūsų priekyje, ir jo kunigai su trimitais yra pasiruošę pašaukti į kovą su jumis. Izraeliečiai, nekovokite su VIEŠPAČIU, savo protėvių Dievu, nes sėkmė jūsų nelydės!”

Mūšio padariniai ¹³Tuo tarpu Jeroboamas buvo pasiuntęs pasalą apeiti juos

ir užklupti iš užnugario. Taigi jo pajėgos buvo priešais Judą ir pasala jiems už nugaros. ¹⁴Kai Judas apsisuko, žiūri, juos puola ir iš priekio, ir iš užnugario. Jie tad šaukėsi VIEŠPATIES, kunigai ėmė pūsti trimitus, ¹⁵Judo vyrai sukėlė kovos šauksmus. Judo vyrams keliant kovos šauksmus, Dievas nugalėjo Jeroboamą ir visą Izraelį, stovintį mūšio rikiuotėje prieš Abiją ir Judą. ¹⁶Izraeliečiai bėgo nuo Judo, nes Dievas atidavė juos į jų rankas. ¹⁷Abijas ir jo kariuomenė ištiko juos kraujo išlijimu, penki šimtai rinktinių Izraelio vyrų krito nukauti. ¹⁸Taigi izraeliečiai tą kartą buvo sutriuškinti, o Judo žmonės mūsų laimėjo, nes jie pasitikėjo VIEŠPAČIU, savo protėvių Dievu. ¹⁹Abijas vijosi Jeroboamą ir paėmė jo miestus: * Bet-Elį su jam pavaldžiomis gyvenvietėmis, Ješaną su jam pavaldžiomis gyvenvietėmis ir Efroną su jam pavaldžiomis gyvenvietėmis. ²⁰Abijo dienomis Jeroboamas nebeįstengė vėl sutelkti pajėgų. Galop VIEŠPATS ištiko jį liga, ir jis mirė. ²¹Tuo tarpu Abijas tapo galingas; jis vedė keturiolika žmonių, ir jam gimė dvidešimt du sūnūs bei šešiolika dukterų.

Abijo mirtis ²²O kiti Abijo darbai, jo elgesys ir žygdarbiai yra aprašyti pranašo Ido'o kronikoje. ²³Abijas užmigo su savo protėviais ir buvo palaidotas Dovydo mieste. Jo sūnus Asa tapo karaliumi jo vietoje. Jo dienomis kraštas dešimt metų turėjo ramybę.

14 Asa pertvarko Judo karalystę ¹Asa darė, kas buvo gera ir dora VIEŠPATIES, jo Dievo, akyse. ²Jis pašalino pagonių aukurus ir aukštumų alkus, sudaužė šventuosius akmenis ir nukirto šventuosius stulpus. ³Jis įsakė Judui

13,5: ... *druskos sandora*: nesulaužoma sutartis. Žr. Kun 2,13.

13,19: ... *paėmė jo miestus*: karas tarp Judo ir

Izraelio tęsėsi toliau. Kai kurie miestaiėjo iš vieno rankų į kitas. Žr. 2 Kr 15,8; 16,1-6; 17,2; 1 Kar 15,16-23.

ieškoti VIEŠPATIES, protėvių Dievo, ir laikytis mokymo bei įsakymo. ⁴Jis pašalino ir iš visų Judo miestų aukštumų alkus ir smilkalų aukurus. Jam valdant, karalystė turėjo ramybę. ⁵Kraštui turint ramybę, jis atstatė įtvirtintus miestus Jude. Tais metais niekas su juo nekariavo, nes VIEŠPATS buvo jam suteikęs ramybę. ⁶Judui jis buvo taręs: „Atstatykime tuos miestus, apjuoskime juos mūrais, gynybos bokštais, vartais ir velkėmis. Kraštas tebėra mūsų žinioje, nes mes ieškojome VIEŠPATIES, savo Dievo; mes jo ieškojome, ir jis suteikė mums ramybę iš visų pusių“. Jie tad statė, ir juos lydėjo sėkmė.

⁷Asa turėjo trijų šimtų tūkstančių kariuomenę iš Judo vyrų, ginkluotų dideliais skydais bei ietimis, ir du šimtus aštuoniasdešimt tūkstančių Benjamino vyrų, kurie nešė priedangos skydus ir buvo lankininkai. Jie visi buvo narsūs kareiviai.

Etiopų išibrovimas ^{8*}Etiopas Zerahas išžygiavo prieš juos su milijono vyrų kariuomene ir trim šimtais kovos vežimų. Jam pasiekus Marešą, ⁹Asa išėjo prieš jį, ir gretos buvo surikiuotos mūšiui Zefato slėnyje prie Marešos. ¹⁰Tada Asa šaukėsi VIEŠPATIES, savo Dievo, ir tarė: „VIEŠPATIE, nėra kito tokio kaip tu padėti bejėgiams prieš galiūnus. Padėk mums, VIEŠPATIE, mūsų Dieve, nes mes tavimi pasitikime ir tavo vardu išėjome prieš šią minią. VIEŠPATIE, tu esi mūsų Dievas! Neleisk jokiam mirtingajam savęs nugalėti!“

¹¹VIEŠPATS nugalėjo etiopus, išsirikiavusius prieš Asą ir Judą. Etiopai bėgo. ¹²O Asa ir su juo buvusi kariuomenė juos vijosi iki pat Geraros. Etiopai krito, kol nė

vieno jų neliko gyvo. Jie buvo sutriuškinti VIEŠPATIES ir jo kariuomenės.

Buvo paimta labai daug grobio. ¹³Visi miestai Geraros apylinkėse buvo nuniokti, nes juos buvo apėmęs VIEŠPATIES klaidas. Visi miestai buvo apiplėšti, nes juose buvo daug grobio. ¹⁴Asos vyrai užpuolė ir galvijų augintojų palapines, paimdami daug avių bei ožkų ir kupranugarių. Paskui jie sugrįžo į Jeruzalę.

15 Religinė Asos reforma ¹Ant Odedo sūnaus Azarijo nužengė Dievo dvasia. ²Išėjęs pasitikti Asos, jis tarė: „Klausykitės manęs, Asa ir visas Judai su Benjaminu! VIEŠPATS yra su jumis, kai jūs esate su juo. Jeigu jo ieškosite, jis leis jus surandamas, bet jeigu paliksite jį, jis paliks jus. ³Daug dienų Izraelis gyveno be tikrojo Dievo, be kunigo, be mokytojo, be mokymo. ⁴Bet kai jie savo varguose atsigręžė į VIEŠPATĮ, Izraelio Dievą, ir jo ieškojo, jis leidosi jų surandamas. ⁵Tais laikais joks pakeleivis nebuvo saugus, nes buvo daug sąmyšio tarp visų kraštų gyventojų. ⁶Tauta naikino tautą, miestas naikino miestą, nes Dievas sukėlė jiems visokių bėdų. ⁷Būkite drąsūs ir nenuleiskite rankų, nes laukia atlygis už jūsų triušą“.

⁸Išgirdęs šiuos žodžius ir pranašo Odedo pranašystę, Asa įsidrąsino, pašalinęs bjauriuosius stabus iš viso Judo ir Benjamino krašto bei iš visų miestų, kuriuos jis buvo paėmęs Efraimo aukštumose, ir atnaujino VIEŠPATIES aukurą, stovintį priešais VIEŠPATIES Namų Prieangį. ⁹Jis sušaukė visus Judo bei Benjamino žmones ir visus tarp jų gyvenančius Efraimo, Manaso ir Simeono žmones, nes daugelis iš

14,8-14: Etiopų invazija į Judo karalystę minima tik 1-oje Kronikų knygoje. Zerahas istorikams nėra žinomas. Jis galėjo būti egiptiečių kariuomenės

samdinių iš Etiopijos vadas, faraono Šišako paliktas vadovauti Egipto įguloms Geraros srityje. Skaičiai, be abejo, yra perdėti.

Izraelio buvo perbėgę pas jį, kai pamatė, kad su juo buvo VIEŠPATS, jo Dievas. ¹⁰*Jie susirinko į Jeruzalę penkioliktyjų Asos karaliavimo metų trečią mėnesį ¹¹ir paaukojo tą dieną dalį parsinešto grobio: septynis šimtus jaučių ir septynis tūkstančius avių. ¹²Tada jie įėjo į sandorą ieškoti VIEŠPATIES, savo protėvių Dievo, visa širdimi ir visa gyvastimi. ¹³O jeigu kas nenorėtų ieškoti VIEŠPATIES, Izraelio Dievo, ar būtų mažas ar didelis, vyras ar moteris, turėjo būti nubaustas mirtimi. ¹⁴Jie davė priesaiką VIEŠPAČIUI galingu balsu, džiaugsmingu šauksmu, trimtais ir avinų ragais. ¹⁵Visas Izraelis džiūgavo prisiekdami, nes jie prisiekė visa širdimi ir ieškojo VIEŠPATIES su tokiu atsidavimu, kad jis leidosi surandamas. VIEŠPATS suteikė jiems visišką taiką.

¹⁶ Karalius Asa net savo motiną Maaką pašalino iš motinos karalienės vietos, nes ji buvo padariusi pasibjaurėtiną atvaizdą deivei Ašerai. Asa sudaužė jos bjaurųjį atvaizdą, sutrynė į dulkes ir sudegino Kidrono slėnyje. ¹⁷Betgi aukštumų alkai nebuvo pašalinti iš Izraelio. Nepaisant to, Asos širdis buvo ištikima per visas jo dienas. ¹⁸Jis padėjo į Dievo Namus ir savo tėvo įžadų atnašas, ir savo įžadų atnašas – sidabrą, auksą bei įvairius reikmenis. ¹⁹Iki trisdešimt penktųjų Asos karaliavimo metų nebebuvo daugiau karo.

16 Karas su Izraeliu ¹Trisdešimt šeštaisiais karaliaus Asos metais Izraelio karalius Baaša, atžygiavęs prieš Judą, įtvirtino Ramą, norėdamas užkirsti kelią išeiti ar įeiti į Judo karaliaus Asos žemę. ²Tada Asa paėmė sidabrą ir auksą

iš VIEŠPATIES Namų ir karaliaus rūmų išdų ir nusiuntė juos Aramo karaliui Ben-Hadadui, karaliaujančiam Damaskę, tar-damas: ³“Tebūna tarp manęs ir tavęs to- kia sąjunga, kokia buvo tarp mano tėvo ir tavo tėvo. Štai aš atsiunčiu tau sidabro ir aukso. Imk ir nutrauk savo sąjungą su Izraelio karaliumi Baaša, idant jis atsi- trauktų nuo manęs”. ⁴Ben-Hadadas suti- ko su karaliaus Asos prašymu ir pasiuntė savo kariuomenės vadus prieš Izraelio miestus. Jie sunaikino Ijoną, Daną, Abel- Majimus ir visus Naftalio įgulų miestus. ⁵Baaša, apie tai išgirdęs, liovėsi tvirtinti Ramą, nutraukdamas ten darbus. ⁶Tada karalius Asa sutelkė visą Judą, ir visi Ra- mos akmenys bei rąstai, kuriais Baaša bu- vo statęs, buvo nunešti. Jis panaudojo juos Gebai ir Mizpai įtvirtinti.

Hananio pranašystė ⁷Tuo metu re- gėtojas Hananis atėjo pas Judo karalių Asą ir jam tarė: “Kadangi tu pasitikėjai Aramo karaliumi, o VIEŠPAČIU, savo Die- vu, nepasitikėjai, todėl Aramo karaliaus* kariuomenė išslys tau iš rankų. ⁸Argi etio- pai ir libiai nebuvo didžiulė kariuomenė su nepaprastai daug kovos vežimų ir rai- telių? Tačiau jis atidavė tau juos į rankas, kadangi pasitikėjai VIEŠPAČIU, ⁹nes VIEŠ- PATIES akys apmato visą žemę ir sustip- rins tuos, kurie yra su juo visa širdimi. Dabar tu neprotingai pasielgei, todėl nuo šiol būsi karų varginamas”.

¹⁰ Asa supyko ant regėtojo ir taip įtū- žo, kad kalėjime jį įrakino į trinką. Tuo pačiu metu Asa žiauriai pasielgė ir su kai kuriais kitais žmonėmis.

15,10-15: Aprašydamas Sandoros apeigas pavasarį prasidedančių metų trečiąjį mėnesį, Kroni- kininkas pabrėžia Savaičių – Sekminių – iškilmių reikšmę. Tai buvo iškilmingas atnaujinimas tau- tos Sandoros su Dievu prie Sinajaus kalno. Žr. Iš

19; Kun 23,16. Ši šventė yra krikščionių Sekminių fonas – krikščionių Bendrijos gimtadienio šaknys. 16,7: ... *Aramo karaliaus...*: turbūt *Izraelio karaliaus...* ? Asos santykiai su Aramu buvo draugiški.

Asos karaliavimo galas ¹¹O Asos darbai, nuo pirmojo iki paskutinio, yra aprašyti Judo ir Izraelio karalių Metraščių knygoje. ¹²Trisdešimt devintaisiais savo karaliavimo metais Asa susirgo kojų liga. Jo liga buvo sunki, tačiau net ligos kamuojamas jis neieškojo VIEŠPATIES, bet kreipėsi į gydytojus. ¹³Asa užmigo su savo protėviais, mirdamas keturiasdešimt pirmaisiais savo karaliavimo metais. ¹⁴Jis buvo palaidotas kape, kurį buvo sau išsikęs Dovydo mieste. Jis buvo paguldytas į karstą, kurį buvo pripildęs visokių kvepalų, maišytų su aliejais. Jo garbei buvo sukrautas didžiulis laidotuvių laužas.*

17 Jehošafato uolumas ¹Jo sūnus Jehošafatas, tapęs jo vietoje karaliumi, pradėjo stiprintis prieš Izraelį, ²išdėstydamas ginkluotas pajėgas visuose įtvirtintuose Judo miestuose ir įvesdamas įgulas Judo krašte bei Efraimo miestuose, kuriuos jo tėvas Asa buvo užėmęs. ³VIEŠPATS buvo su Jehošafatu,* nes jis ėjo savo tėvo ankstesnėmis pėdomis ir nesikreipė į Baalų, ⁴bet garbino savo tėvo Dievą, vykdydamas jo įsakymus, ir nesielgė, kaip Izraelis elgėsi. ⁵Užtat VIEŠPATS sustiprino jo rankose karalystę, ir visas Judas davė Jehošafatui dovanas. Jis turėjo apščiai turtų ir buvo vertas garbės. ⁶Jo širdis buvo drąsi VIEŠPATIES keliuose. Be to, jis pašalino iš Judo aukštumų alkus ir Ašeros stulpus.

⁷Trečiaisiais savo karaliavimo metais jis pasiuntė savo pareigūnus – Ben-Hailį, Obadiją, Zechariją, Netanelį ir Mikają – mokyti Judo miestuose. ⁸Su jais pasiuntė levitus Šemają, Netaniją, Zebadiją,

Asahelį, Šemiramotą, Jehonataną, Adoniją, Tobiją ir Tob-Adoniją. Juos lydėjo kunigai Elišama ir Jehoramas. ⁹Jie mokė visame Jude, turėdami su savimi VIEŠPATIES mokymo knygą. Jie apėjo visus Judo miestus, mokydami žmones.

¹⁰VIEŠPATIES klaikas taip apėmė visas aplinkinių kraštų karalystes, kad jos nėjo į karą su Jehošafatu. ¹¹Kai kurie filistinai atnešė Jehošafatui dovanų ir sidabro kaip duoklę. Taip pat ir arabai atvarė kaimenių – septynis tūkstančius septynis šimtus avinų ir septynis tūkstančius septynis šimtus ožių. ¹²Jehošafatas darėsi vis galingesnis ir galingesnis, statydamas tvirtoves bei sandėlių miestus Jude. ¹³Judo miestuose jis atliko daug darbų.

Jehošafato kariuomenė Ir Jeruzalėje jis turėjo kareivių, narsių vyrų. ¹⁴* Šis buvo jų sąrašas pagal jų klanus. Iš Judo tūkstantininkų vadai: Adna su trim šimtais tūkstančių narsių kareivių; ¹⁵po jo buvo vadas Jehohananas su dviem šimtais tūkstančių, ¹⁶o po jo Zichrio sūnus Amasijas, savanoris VIEŠPATIES tarnybai, su dviem šimtais tūkstančių narsių kareivių. ¹⁷Iš Benjamino: Eljada, narsus vyras, su dviem šimtais tūkstančių ginkluotų lankais ir priedangos skydais, ¹⁸o po jo Jehoabadas su šimtu tūkstančių vyrų. ¹⁹Šie buvo karaliaus tarnyboje, neskaitant tų, kuriuos karalius buvo išdėstęs įtvirtintuose miestuose visame Jude.

18 Sąjunga su Izraeliu ¹Taigi Jehošafatas didžiavosi turtais ir garbe. Vedybomis jis susigiminiavo su Ahabu.* ²Praslinkus keletui metų, jis nuvy-

16,14: ... *laidotuvių laužas*: ne lavonui, bet kvepalams sudeginti laidojant karalius, mirusius taikoje su Dievu ir žmonių mylimus. Žr. Jer 36,5. 17,3: ... *VIEŠPATS buvo su Jehošafatu*: Jehošafatas drauge su Hezekiju ir Jošiju buvo vienas iš Kronikininko mėgstamų Judo karalių. 17,14-19: Kad ir perdėti skaičiai, duomenys apie Jehošafato kariuomenę yra patikimi. Jis turėjo

reguliarią kariuomenę, šaukiamą iš klanų, padalytą į pulkus, kuriuose kareiviai iš Judo ir Benjamino buvo atskirai rikiuojami. Skaičius *tūkstančiai* turbūt ženklina vienetus, kurių dydis mums nėra žinomas.

18,1: ... *susigiminiavo su Ahabu vedybomis*: Jehošafato sūnus Jehoramas vedė Atalią, Ahabo dukterį. Žr. 2 Kar 8,18.

ko pas Ahabą į Samariją. Ahabas paprovė apšiai avių bei jaučių jam ir žmonėms, kurie buvo su juo, ir prikalbino jį eiti į žygį prieš Ramot-Gileadą. ³Izraelio karalius Ahabas tarė Judo karaliui Jehošafatui: „Ar žygiuosi su manimi į Ramot-Gileadą?“ Tas atsakė jam: „Aš esu su tavimi. Mano žmonės yra tavo žmonės. Mes būsim su tavimi mūšyje“.

Netikri pranašai ir Imlos sūnus

Mikajas ⁴Bet Jehošafatas Izraelio karaliui patarė: „Tučtuojau paieškok žodžio iš VIEŠPATIES“. ⁵Izraelio karalius tad surinko pranašus, keturis šimtus, ir jų klausė: „Ar mums žygiuoti ir pulti Ramot-Gileadą, ar aš turiu susilaikyti?“ Jie atsakė: „Žygiuok, nes Dievas atiduos jį karaliui į rankas“. ⁶Betgi Jehošafatas paklausė: „Ar nėra čia dar kito VIEŠPATIES pranašo, kad galėtume pasiteirauti?“ ⁷Izraelio karalius atsakė Jehošafatui: „Dar yra vienas vyras, per kurį galėtume VIEŠPATIES pasiteirauti, Imlos sūnus Mikajas, bet aš jo nekenčiu, nes jis nepranašauja apie mane niekad gera, bet visuomet nelaimę“. – „Tenekalba taip karalius“, – atsakė Jehošafatas. ⁸Tada Izraelio karalius, pasiūkęs pareigūną, jam tarė: „Tuojau pat atvesk Imlos sūnų Mikają“.

⁹ Izraelio karalius ir Judo karalius Jehošafatas sėdėjo kiekvienas savo soste, apsirengę karališkais drabužiais, ant klojimo aslos prie įėjimo į Samarijos vartus, o visi pranašai pranašavo jų akivaizdoje. ¹⁰Chenaanos sūnus Zedekijas, pasidaręs sau geležinius ragus, tarė: „Taip kalbėjo VIEŠPATS: 'Su šiais badysi aramėjus, kol jie bus pribaugti'“. ¹¹Visi pranašai tą patį pranašavo, tardami: „Žygiuok prieš Ramot-Gileadą ir būk pergalingas! VIEŠPATS atiduos jį karaliui į rankas“.

^{12*} O pasiuntinys, kuris buvo atėjęs pašaukti Mikajo, kalbėjo jam, tardamas: „Štai pranašų žodžiai yra vieningai palankūs karaliui. Tebūna tavo žodis kaip jų visų. Kalbėk palankiai!“ ¹³„Kaip gyvas VIEŠPATS, – atsakė Mikajas, – ką mano Dievas sako, tai kalbėsiu“. ¹⁴Jam atėjus pas karalių, karalius jam tarė: „Mikajau, ar mums žygiuoti į Ramot-Gileadą mūšiu, ar aš turiu susilaikyti?“ – „Žygiuok ir būk pergalingas, – jis atsakė, – jie bus atiduoti tau į rankas“. ¹⁵Bet karalius jam tarė: „Kiek kartų turiu tave prisaukinti, kad sakytum man vien tiesą VIEŠPATIES vardu?“ ¹⁶Tada Mikajas tarė:

„Aš mačiau visą Izraelį,
išblaškytą kalnuose,
kaip avis be piemens.
O VIEŠPATS kalbėjo:
‘Jie neturi šeimininko;
tecina kiekvienas į savo
namus ramybėje!’“

¹⁷ „Argi aš nesakiau, – tarė Izraelio karalius Jehošafatui, – kad jis nepranašaus apie mane nieko palankaus, bet tik nelaimę?“ ¹⁸Mikajas tęsė: „Todėl klausykitės VIEŠPATIES žodžio! Aš mačiau VIEŠPATĮ, sėdintį savo soste, visai dangaus galybei stovint šalia jo dešinėje ir kairėje. ¹⁹VIEŠPATS paklausė: ‘Kas sugundys Izraelio karalių Ahabą, kad jis žygiuotų ir žūtų prie Ramot-Gileado?’ Tada vienas kalbėjo vienaip, o kitas kitaip, ²⁰kol priėjo viena dvasia ir atsistojo prieš VIEŠPATĮ, tardama: ‘Aš jį sugundysiu’. – ‘Kaip?’ – paklausė VIEŠPATS. ²¹Ji atsakė: ‘Išeisiu ir būsiu melagė dvasia visų jo pranašų burnoje’. Tada VIEŠPATS tarė: ‘Tu jį suviliosi, ir tau pasiseks. Eik ir taip padaryk!’ ²²Tai-
gi, tikėkite manimi, VIEŠPATS įdėjo me-

lagę dvasią į burną visiems šiems tavo pranašams, nes pats VIEŠPATS kalbėjo tau apie nelaimę”.

23 Chenaanos sūnus Zedekijas, priėjęs prie Mikajo, kirtu jam per žandą ir tarė: “Kuriuo keliu perėjo VIEŠPATIES dvasia iš manęs tau kalbėti?”²⁴ Mikajas atsakė: “Sužinosi tą dieną, kai bandysi pasislėpti eidamas iš kambario į kambarį”.²⁵ O Izraelio karalius įsakė: “Imkite Mikają ir sugrąžinkite jį miesto valdytojui Amonui ir karaliaus sūnui Joašui”.²⁶ Sakykite: “Taip kalbėjo karalius: įmeskite šį vyrioką į kalėjimą ir maitinkite jį tik duona ir vandeniui, kol aš ramybėje sugrįšiu”.²⁷ Mikajas tarė: “Jeigu ramybėje sugrįši, VIEŠPATS per mane nekalbėjo!” Jis dar pridūrė: “Klausykitės, tautos, jūs visos!”*

Ahabo mirtis²⁸ Izraelio karalius ir Judo karalius Jehošafatas leidosi į žygį prieš Ramot-Gileadą.²⁹ Izraelio karalius tarė Jehošafatui: “Eidamas į mūšį, aš būsiu persirengęs, o tu vilkėk savo drabužiais”. Tai gi Izraelio karalius persirengė ir išėjo į mūšį.³⁰ O Aramo karalius buvo įsakęs savo kovos vežimų vadams: “Nekovokite nė su vienu menku ar stipriu, bet tiktai su Izraelio karaliumi”.³¹ Kovos vežimų vadai, pamatę Jehošafatą, pamanė: “Tai Izraelio karalius!” Jie tad pasisuko su juo kovoti. Bet Jehošafatas sušuko, ir VIEŠPATS jam padėjo. Nuo jo Dievas juos nuvedė,³² nes kovos vežimų vadai liovėsi jį vyti, kai pamatė, kad jis ne Izraelio karalius.³³ Bet vienas vyras įtempė iš akies lanką ir pataikė netyčiomis į Izraelio karalių tarp šarvų sandūrų. Jis tad savo vežimo

vežėjui paliepė: “Suk atgal ir vežk mane iš mūšio! Esu sužeistas!”³⁴ Mūšis siautė visą dieną, Izraelio karalius stovėjo palai komas savo kovos vežime, atsigręžęs į aramėjus, iki vakaro. Jis numirė saulei leidžiantis.

19 Pranašas išbara Jehošafatą¹ Judo karalius Jehošafatas sugiai sugrįžo į savo rūmus Jeruzalėje.² Regėtojas Hananio sūnus Jehu’as,* išėjęs jo pasitikti, tarė jam: “Argi tau dera padėti nedorėliams ir mylėti tuos, kurie nekenčia VIEŠPATIES? Už tai užsitraukei VIEŠPATIES pyktį.”³ Tačiau tu padarei ir gera, kadangi išnaikina krašte šventuosius stulpus ir širdimi ieškojai Dievo”.

Jehošafatas paskiria teisėjus^{4*} Jehošafatas gyveno Jeruzalėje, bet nuolat vykdavo pabūti su žmonėmis nuo Beeršebos iki Efraimo aukštumų ir sugrąžino juos pas VIEŠPATĮ, savo protėvių Dievą.⁵ Jis paskyrė teisėjus krašte, visuose įtvirtintuose Judo miestuose – kiekviename mieste be išimties.⁶ Teisėjus jis įpareigojo: “Žiūrėkite, ką darote, nes jūs teisiatė ne žmonių vardu, bet VIEŠPATIES vardu. Jis su jumis duoda nuosprendį.”⁷ Užtat tebūna su jumis VIEŠPATIES baimė. Elkitės rūpestingai, nes VIEŠPATS, mūsų Dievas, neleidžia jokio neteisingumo ar šališkumo, ar kyšių ėmimo”.

8 Be to, Jeruzalėje Jehošafatas paskyrė keletą levitų, kunigų ir Izraelio klanų galvų teisti VIEŠPATIES vardu ir spręsti Jeruzalės gyventojų bylas.⁹ Juos taip įpareigojo: “Turite elgtis su VIEŠPATIES baime, su atsidavimu ir iš visos širdies.”¹⁰ Kiekvieno-

18,27: *Klausykitės, tautos, jūs visos!*: ši citata priskiria Imlos sūnui Mikajui pirmuosius Mikėjo iš Morešeto pranašystės žodžius. Žr. Mch 1,2.

19,2: ... *regėtojas Hananio sūnus Jehu’as*: skirtingas nuo Hananio sūnaus Jehu’o, pranašavusio Baašai bemaž 50 metų anksčiau. Žr. 1 Kar 16,1.

19,4-11: Jehošafatas padarė teismų reformą, norėdamas sustiprinti Judo karalystę. Reforma vyko dviem plotmėmis: buvo aiškinamas Mozės Mokymas, įsakymai, įstatai bei įsakai ir skiriami dori teisėjai. Šalia sričių teismų Jehošafatas įvedė vyriausiąjį teismą Jeruzalėje.

je byloje, kurią jūsų giminės, gyvenantys savo miestuose, pateikia jums spręsti, – ar tai būtų apie kraujo kaltę, apie mokymą ar įsakymą, apie įstatus ar įsakus, – pamokysite juos, kad jie neužsitrauktų kaltės VIEŠPATIES akivaizdoje ir jo pyktis nekristų ant jūsų ir jūsų giminių. Taip elkitės, ir kaltės neužsitrauksite. ¹¹Štai vyriausiasis kunigas Amarijas yra viršesnis už jus visuose VIEŠPATIES dalykuose, o Išmaelio sūnus Zebadijas, Judo namų valdytojas, yra viršesnis už jus visuose karaliaus dalykuose. Levitai tarnaus jums pareigūnais. Elkitės ryžtingai! VIEŠPATS bus su tuo, kuris yra geras!”

20 Šventas karas ^{1*}Tada moabiečiai, amoniečiai ir drauge su jais būrys meunitų atėjo kariauti su Jehošafatu. ²Jehošafatui buvo pranešta: “Didelė kariauna ateina prieš tave iš Edomo, iš anapus jūros. Jie jau pasiekė Hazazon-Tamarą, tai yra En-Gedi”. ³Baimės apimtas Jehošafatas skubėjo prašyti VIEŠPATIES pagalbos ir visam Judui paskelbė pasninką. ⁴Judas susirinko prašyti VIEŠPATIES pagalbos; ieškoti VIEŠPATIES žmonės suėjo iš kiekvieno Judo miesto.

Jehošafato malda ⁵Jehošafatas stovėjo Judo ir Jeruzalės bendrijoje, VIEŠPATIES Namuose, priešais naująjį kiemą. ⁶Jis tarė: “VIEŠPATIE, mūsų protėvių Dieve, argi tu nesi Dievas danguje? Argi tu nevaldai visų tautų karalysčių? Tavo rankoje yra galybė ir jėga. Niekas negali tau priešintis. ⁷Argi ne tu, mūsų Dieve, išvarei šio krašto gyventojus savo tautos Izraelio akivaizdoje ir atidavei jį amžinai savo bičiulio Abraomo palikuonims? ⁸Jame jie yra įsikūrę, jame jie yra pastatę šventovę tavo vardui, tardami: ⁹‘Jei nelaimė mus iš-

tiktų – ar baudžiantis kalavijas, ar maras, ar badas, mes rinksimės prie šių Namų ir prie tavęs, nes tavo vardas yra šiuose Namuose, ir šauksimės tavęs savo nelaimėje, tu išklausysi ir išgelbėsi”. ¹⁰Dabar štai Amono ir Moabo bei Seiro aukštumų žmonės, į kurių žemę neleidai veržtis Izraeliui, kai izraeliečiai išėjo iš Egipto žemės, bet praėjo pro juos ir jų nesunaikino, ¹¹štai žmonės atsilygina mums, ateidami mūsų išvaryti iš tavo nuosavybės, kurią esi mums davęs paveldėti. ¹²Mūsų Dieve, argi tu jų nenubausi? Juk mes esame bejėgiai prieš šią mūsų užpulti ateinančią didžiulę kariauną! Mes nežinome, ką daryti, bet mūsų akys į tave žvelgia”.

Levitas pranašauja pergalę ¹³Tuo tarpu visas Judas stovėjo prieš VIEŠPATĮ drauge su savo mažyliais, savo žmonomis ir savo vaikais. ¹⁴Tada VIEŠPATIES dvasia atėjo sueigos viduryje Matanijo sūnaus Jeielio sūnaus Benajo sūnaus Zecharijo sūnui Jahazielui, vienam levito iš Asafo sūnų. ¹⁵Jis tarė: “Dėmesio, visas Judai ir Jeruzalės gyventojai, ir karaliau Jehošafatai, taip jums VIEŠPATS kalbėjo: ‘Nebijokite ir nedrebėkite dėl šios didžiulės kariaunos, nes mūsų yra Dievo, o ne jūsų. ¹⁶Rytoj išeikite prieš juos, jiems atžygiuojant Zizo šlaitu. Užtiksite juos slėnio gale Jeruelio tyrų link. ¹⁷Ne jums kovoti šiame mūsųje! Būkite pasiruošę, laukite ir liudykite pergalę VIEŠPATIES, kuris yra su jumis, Judai ir Jeruzale! Nebijokite ir nedrebėkite! Išeikite prieš juos rytą! VIEŠPATS bus su jumis!’”

¹⁸Tada Jehošafatas parpuolė kniūbsčius ant žemės, ir visas Judas bei visi Jeruzalės gyventojai puolė kniūbsti prieš VIEŠPATĮ, pagarbindami VIEŠPATĮ. ¹⁹O levitai

20,1-30: Šis pasakojimas gali būti susietas su pasakojimu apie Judo ir Izraelio žygį prieš Moabą

per Edomo teritoriją (žr. 2 Kar 3,4-27).

iš Kohato žmonių ir Koraho žmonių atsi-
stoję pašlovino VIEŠPATĮ, Izraelio Dievą,
giedodami iš visų jėgų.

Viešpaties pergalė ²⁰Kitą rytą anksti
jie pakilo ir išskubėjo į Tekoos tyrus.
Jiems išeinant, Jehošafatas stabtelėjo ir ta-
rė: "Klausykitės manęs, Judai ir Jeruzalės
gyventojai! Pasitikėkite VIEŠPAČIU, savo
Dievu, ir būsite tvirti! Pasitikėkite jo pra-
našais, ir sėkmė jus lydės!" ²¹Pasitaręs su
žmonėmis, jis paskyrė VIEŠPAČIUI giesmi-
ninkus, kurie šventais apdaraais apsirengę
turėjo eiti pirma kariuomenės, jį šlovin-
dami giesme:

"Dėkokite VIEŠPAČIUI,
nes amžina yra jo ištikimoji meilė!"

²²Vos jiems pradėjus savo džiugią šlo-
vės giesmę, VIEŠPATS surengė pasalas
Amono ir Moabo vyrams bei Seiro aukš-
tumų gyventojams, atžygiavusiems prieš
Judą, ir jie sumišo. ²³Amono ir Moabo
vyrai užpuolė Seiro aukštumų gyventojus
ir juos visiškai sunaikino. Susidoroję su
Seiro gyventojais, jie pradėjo vieni kitus
naikinti.

²⁴Kai Judas pasiekė vietą, iš kurios
matėsi tyrai, ieškodami tos kariaunos, jie
matė tik lavonus, gulinčius ant žemės, nė
vienas jų nebuvo išlikęs. ²⁵Jehošafatas ir
jo kariuomenė, atėję paimti grobio, rado
daugybę galvijų, aprangos, drabužių ir
brangių daiktų. Jie tiek pasiėmė, kiek ga-
lėjo panešti. Imdami grobį, jie užtruko
tris dienas, nes jo buvo labai daug. ²⁶Ket-
virtą dieną jie padarė sueigą Berakos* slė-
nyje, kur jie pašlovino VIEŠPATĮ. Todėl ta
vieta ir yra vadinama Berakos slėniu iki
šios dienos. ²⁷Paskui visi Judo ir Jeruza-
lės žmonės su Jehošafatu priešakyje, švęs-
dami džiugią pergalę, kurią VIEŠPATS bu-

vo suteikęs jiems prieš priešus, pasisuko Je-
ruzalės link. ²⁸Jie parėjo į Jeruzalę, į VIEŠ-
PATIES Namus, lydimi arfų, lyrų ir trimi-
tų. ²⁹Dievo baimė apėmė visų kraštų ka-
ralystes, kai jie išgirdo, kad VIEŠPATS buvo
kovojęs su Izraelio priešais. ³⁰Jehošafato
karalystėje buvo ramu, nes jo Dievas davė
jam taiką iš visų pusių.

Kiti Jehošafato darbai ³¹Jehošafatas
karaliavo Jude. Jis buvo trisdešimt penke-
rių metų, kai tapo karaliumi, ir karaliavo
dvidešimt penkerius metus Jeruzalėje. Jo
motina buvo Šilhio duktė, vardu Azuba.
³²Jis ėjo savo tėvo Asos pėdomis ir nuo
jų nenukrypo, darydamas, kas dora VIEŠ-
PATIES akyse. ³³Tačiau aukštumų alkai
nebuvo pašalinti, ir žmonės dar nebuvo
palenkę širdies į savo protėvių Dievą. ³⁴O
kiti Jehošafato darbai, nuo pirmojo iki
paskutinio, yra aprašyti Hananio sūnaus
Jehu'o kronikoje, kuri įterpta į Izraelio
Karalių knygą.

Nesėkminga prekybinė sąjunga

³⁵Tada Judo karalius Jehošafatas susidėjo
su Izraelio karaliumi Ahaziju, kuris nedo-
rai elgėsi. ³⁶Jis susidėjo su juo statydinda-
mas laivus keliauti į Taršišą. Laivus jiedu
statė Ezion-Gebere. ³⁷Tada Dodavahu'o iš
Marešos sūnus Eliezeris pranašavo Jeho-
šafatui, tardamas: "Kadangi susidėjai su
Ahaziju, VIEŠPATS sunaikins, ką tu esi pa-
daręs". Laivai buvo sunaikinti, ir jie nebe-
galėjo keliauti į Taršišą.

21 Jehošafatas užmigo su savo pro-
tėviais ir buvo palaidotas Dovy-
do mieste. Jo sūnus Jehoramas tapo kara-
liumi jo vietoje. ²Jo broliai, Jehošafato
sūnūs, buvo Azarijas, Jehielis, Zecharijas,
Azarjahu'as, Michaelis ir Šefatijas. Jie visi
buvo Judo karaliaus Jehošafato sūnūs.

20,26: ... *Berakos slėnyje*: *beraka* hebrajų kalba
reiškia *palaiminimą*. Taigi *Palaiminimo slėnyje*.

³Jiems tėvas davė daug dovanų, sidabrinų, auksinių ir brangių daiktų, kartu su įtvirtintais Judo miestais, bet karalystę pavėdė Jehoramui, nes jis buvo pirmagimis.

Nedori Jehoramo darbai ⁴Jehoramas, paėmęs į savo rankas tėvo karalystę ir įsitvirtinęs, nužudė kalaviju visus savo brolius ir kai kuriuos Izraelio didžiūnus. ⁵Tapdamas karaliumi, Jehoramas buvo trisdešimt dvejų metų. Jeruzalę valdė aštuonerius metus. ⁶Jis ėjo Izraelio karalių pėdomis, kaip buvo darę Ahabo namai, nes viena Ahabo dukterų buvo jo žmona,* darydamas, kas buvo nedora VIEŠPATIES akyse. ⁷Tačiau VIEŠPATS Dovydo namų sunaikinti nenorėjo dėl sandoros, kurią buvo sudaręs su Dovydu, pažadėdamas jam ir jo palikuonims duoti amžiną žiburį.

⁸Jam valdant, Edomas sukilo prieš Judo valdžią ir pasistatė savo karalių. ⁹Tada Jehoramas perėjo sieną drauge su savo pareigūnais ir visais kovos vežimais. Jis atsikėlė naktį ir puolė edomiečius, apsupusius jį ir kovos vežimų vadus. ¹⁰Edomas ir toliau kėlė maištą prieš Judo valdžią iki pat šios dienos. Tuo metu ir Libna sukilo prieš jo valdžią, nes jis buvo palikęs VIEŠPATĮ, savo protėvių Dievą.

¹¹Be to, jis statė aukštumų alkus Judo kalnuose, vedė Jeruzalės gyventojus į stabų garbinimą ir suvedžiojo Judą. ¹²Jam atėjo laiškas iš pranašo Elijo* su žinia: „Taip kalbėjo VIEŠPATS, tavo tėvo Dovydo Dievas: ‘Kadangi nėjai savo tėvo Jehošafato pėdomis, ar Judo karaliaus Asos pėdomis, ¹³betėjai Izraelio karalių keliu, vesdamas Judą ir Jeruzalės gyventojus į

stabų garbinimą, kaip Ahabo namai vedė Izraelį į stabų garbinimą, ir net nužudei iš tavo tėvo namų savo brolius, kurie buvo geresni už tave, ¹⁴štai VIEŠPATS ištiks skaudžia rykšte tavo tautą, tavo vaikus, tavo dukteris ir visas tavo valdas. ¹⁵O tu kentėsi sunkią vidurių ligą, kol diena po dienos nuo ligos išeis tavo viduriai’”.

Paskutiniai Jehoramo metai ¹⁶VIEŠPATS sukurstė filistinų neapykantą ir arabus, etiopų kaimynus, prieš Jehoramą. ¹⁷Jie surengė žygį prieš Judą, įsiveržė į jį ir pagrobė visą nuosavybę, rastą karaliaus rūmuose, kartu su jo vaikais ir žmonomis. Jam buvo paliktas tik vienas sūnus – Jehoahazas, pats jauniausias.

¹⁸Paskui VIEŠPATS ištiko jį nepagydoma vidurių liga. ¹⁹Ilgainiui, baigiantis dvejiems metams, nuo ligos išėjo jo viduriai, ir jis numirė nuožmia mirtimi. Jo tauta nesurengė jam laidotuvių laužo, kaip buvo dariusi jo protėviams. ²⁰Jis buvo trisdešimt dvejų metų, kai tapo karaliumi. Jeruzalėje karaliavo aštuonerius metus. Jis iškeliavo niekieno neapgailėtas ir buvo palaidotas Dovydo mieste, bet ne karalių kapuose.

22 Ahazijo karaliavimas ¹Jeruzalės gyventojai pasirinko jo vietoje karaliumi jauniausią jo sūnų Ahaziją, nes visi vyresnieji sūnūs buvo išžudyti kariaunos, kuri buvo įsiveržusi į stovyklą drauge su arabais. Taip nutiko, kad Jehoramo sūnus Ahazijas tapo Judo karaliumi. ²Ahazijas buvo keturiasdešimt dvejų metų, kai pradėjo karaliauti, ir Jeruzalėje karaliavo vienerius metus. Jo motina buvo Omrio dukraitė, vardu Atalija. ³Ir jis ėjo

21,6: ... viena Ahabo dukterų buvo jo žmona: Atalija. 2 Kr 22,2 tekste ir 2 Kr 8,26 tekste – jo šaltinyje – ji vadinama Omrio dukterimi. Tai turbūt yra supaprastinta vaikaitės prasme.

21,12: ... iš pranašo Elijo: Kronikininkas pamini šį šiaurinės Izraelio karalystės pranašą tik

vieną kartą. Elijas buvo dingęs prieš Izraelio Jehoramui įžengiant į Judo sostą (žr. 2 Kr 2; 3,1) ir taip pat prieš Jehoramą (žr. 2 Kr 8,16). Kronikininkas, matyt, turėjo apie Eliją apokrifinį, mums nežinomą šaltinį.

Ahabo namų keliu, nes jo motina patar-davo jam nedorai elgtis. ⁴Jis darė, kas bu-vo nedora VIEŠPATIES akyse, kaip Ahabo namai buvo darę, nes po tėvo mirties jo pražūčiai jie tapo jo patarėjais.

5 Be to, sekdamas jų patarimu, jis pa-lydėjo Izraelio karalių Ahabo sūnų Jeho-ramą į mūšį su Aramo karaliumi Haza-liu prie Ramot-Gileado. Ten Joramas bu-vo aramėjų sužeistas. ⁶Jis sugrįžo į Jezrėelį gydytis žaizdų, gautų kovojant su Aramo karaliumi Ramoje. Judo karaliaus Jehora-mo sūnus Ahazijas nuvyko į Jezrėelį ap-lankyti sergančio Ahabo sūnaus Joramo.

7 Betgi buvo Dievo skirta, kad Ahazi-jo pražūtis ateitų jam atvykus Joramo ap-lankyti. Apsilankymo metu jis išėjo su Je-horamu pasitikti Nimšio sūnaus Jehu'o, kurį VIEŠPATS buvo patepęs sunaikinti Ahabo namams. ⁸Vykdydamas Ahabo na-mams teismą, Jehu'as netikėtai susidūrė su Judo pareigūnais bei Ahazijo brolių sūnumis, tarnaujančiais Ahazijui, ir juos nužudė. ⁹*Tada jis pasiuntė ieškoti ir pa-ties Ahazijo. Samarijoje pasislėpęs suras-tas Ahazijas buvo atvestas pas Jehu'ą ir nužudytas. Jis buvo palaidotas, nes buvo sakoma: "Jis yra vaikaitis Jehošafato, ieško-jusio VIEŠPATIES visa širdimi". Ahazijo namuose nebeliko nė vieno pajėgaus valdyti karalystę.

Atalija užgrobia Dovydo sostą

¹⁰Ahazijo motina Atalija, sužinojusi, kad jos sūnus mirė, nedelsdama suskato naikinti visą karališką Judo namų šeimą. ¹¹Bet karaliaus duktė Jehošabeta, vogčiomis pa-ėmusi Ahazijo sūnų Joašą iš būrio kara-liaus vaikų, kai jie buvo žudomi, paslėpė jį kartu su aukle viename miegamajame.

Taip Jehošabeta, karaliaus Jehoramo duk-tė ir kunigo Jehojados žmona, – ji buvo Ahazijo sesuo, – laikė jį paslėptą nuo Ata-lijos, ir jis nebuvo nužudytas. ¹²Šešerius metus jis išbuvo pas juos, paslėptas Die-vo Namuose, o Atalija valdė kraštą.

23 Joašo įžengimas į Dovydo sostą ir Atalijos mirtis

¹*Septintaisiais metais Jehojada ryžosi veikti ir sudarė sandorą su šimtininkais: su Jerohamo sūnumi Azariju, Jehohanano sūnumi Išmaeliu, Obedo sūnumi Azari-ju, Adajo sūnumi Maaseju ir Zichrio sū-numi Elišafatu. ²Jie perėjo visą Judą, telk-dami levitus iš visų Judo miestų ir Izrae-lio klanų galvas. Suėjęs jiems į Jeruzalę, ³visa bendrija sudarė sandorą su kara-liumi Dievo Namuose. Jehojada jiems ta-rė: "Štai karaliaus sūnus! Jis turi būti kara-liumi, kaip VIEŠPATS pažadėjo Dovydo sūnums. ⁴Štai ką jūs turite daryti: vienas jūsų trečdalis, kunigai ir levitai, tą šabą pradėsiantys tarnybą, bus vartų sargais, ⁵kitas trečdalis saugos karaliaus rūmus, trečiasis trečdalis stovės prie Pamato var-tų, o visi žmonės bus VIEŠPATIES Namų kiemuose. ⁶Neleiskite niekam eiti į VIEŠ-PATIES Namus, išskyrus kunigus ir tarny-boje esančius levitus. Jie gali įeiti, nes yra pašventinti, bet visi kiti žmonės turi lai-kytis VIEŠPATIES nurodymų. ⁷Levitai turi apstoti iš visų pusių karalių, kiekvienas su savo ginklu rankoje; kas tik bandytų eiti į Namus, turi būti užmuštas. Lydėkite karalių, kur tik jis eitų".

8 Levitai ir visas Judas padarė visa, kaip kunigas Jehojada buvo įsakęs. Kiek-vienas atvedė savo vyrus, turinčius tą šabą pradėti tarnybą su tais, kurie turėjo tą ša-

22,9: Šio pasakojimo apie Ahazijo mirtį Kronikininkas nepaėmė iš 2 Kar 9,27-28 teksto. Jis yra perdėm skirtingas.

23,1-21: Kronikininkas perversmą (žr. 2 Kar 11 skaitinį), padarytą kariškiams padedant, vaizduo-

ja kaip kunigiškos, bemaž liturginės, tarnybos įvykį. Kronikininkas pabrėžia Dievo Sandoros su Dovydu reikšmę (žr. 3-ąją cilutę). Jehojados reforma, anot Kronikininko, buvo Dovydo įves-tos tvarkos sugrąžinimas.

bą užbaigti tarnybą, nes kunigas Jehojada neatleido tarnybos padalį. ⁹Kunigas Jehojada išdalijo šimtininkams Dievo Namuose laikomas karaliaus Dovydo ietis, skydus ir priedangos skydus. ¹⁰O visus vyrus išdėstė saugoti karaliaus, kiekvieną su paruoštu ginklu rankoje, nuo pietinio Namų šono iki šiaurinio Namų šono, aplink aukurą ir Namus. ¹¹Tada buvo atvestas karaliaus sūnus, uždėtas jam vainikas ir paduoti valdžios ženklai. Jis buvo paskelbtas karaliumi. Jehojada ir jo sūnūs, patepę jį, sušuko: „Tegyvuoja karalius!“

12 Atalija, išgirdusi žmonių ir palydos sargybinių ūžesį ir sveikinimo šūksmus karaliui, atėjo pas žmones į VIEŠPATIES Namus. ¹³Apsižvalgiusi žiūri, karalius stovi prie savo šulo* vartuose, vadai ir trimitininkai šalia karaliaus, visi šalies žmonės džiūgaudami pučia trimitus ir giesmininkai su savo muzikos instrumentais užveda giesmes. Atalija persiplėšė savo drabužius ir šaukė: „Išdavystė! Išdavystė!“ ¹⁴Tada kunigas Jehojada pašaukė šimtininkus, vadovavusius kareiviams, jiems tardamas: „Išveskite ją pro gretas! Jeigu kas bandytų paskui ją sekti, težūva nuo kalavijo!“ Mat kunigas buvo pasakęs: „Ji neturi būti nubausta mirtimi VIEŠPATIES Namuose“. ¹⁵Jie tad padarė taką ir, jai priėjus karaliaus rūmų įėjimą į Arklio vartus, ten ji buvo nužudyta.

Jehojados reforma ¹⁶Tada Jehojada sudarė sandorą tarp savęs ir žmonių bei karaliaus, pasišvęsdami būti VIEŠPATIES tauta. ¹⁷Paskui visi žmonės, nuėję į Baalo šventyklą, nugriovė ją, sudaužė jo au-

kurus bei atvaizdus ir užmušė priešais aukurus Baalo kunigą Mataną. ¹⁸Jehojada VIEŠPATIES Namais rūpintis pavedė levitams kunigams, kuriuos Dovydas buvo paskirstęs rūpintis VIEŠPATIES Namais ir atnašauti deginamąsias aukas VIEŠPAČIUI su džiūgavimu ir giesmėmis, kaip įsakyta Mozės mokyme ir pagal Dovydo nurodymus. ¹⁹Jis pastatė vartų sargus prie VIEŠPATIES Namų vartų, kad nė vienas, tapęs bet koku būdu nešvarus, neįeitų. ²⁰Paėmęs šimtininkus, kilmingus vyrus, tautos valdytojus ir šalies žmones, jis palydėjo karalių iš VIEŠPATIES Namų į karaliaus rūmus pro Aukštutinius vartus. Jie pasodino karalių į valdovo sostą. ²¹Visi šalies žmonės džiūgavo, ir mieste buvo ramu, nors Atalija ir buvo nužudyta kalaviju.

24 Taisoma Jeruzalės Šventykla ¹Joašas buvo septynerių metų, kai tapo karaliumi. Jeruzalėje jis karaliavo keturiasdešimt metų. Jo motina buvo vardu Zibja iš Beer-Šebos. ²Joašas darė, kas buvo dora VIEŠPATIES akyse, per visas kunigo Jehojados dienas. ³Jehojada apvedino jį su dviem žmonėmis, ir jam gimė sūnų ir dukterų.

⁴Praėjus šiek tiek laiko, Joašui atėjo į širdį pataisyti VIEŠPATIES Namus. ⁵Sukvietęs kunigus ir levitus, jiems tarė: „Eikite į Judo miestus ir kasmet visame Izraelyje padarykite rinkliavą* savo Dievo Namams atnaujinti. Tai turite skubiai daryti!“ Bet levitai to daryti nesiskubino. ⁶Karalius tad pasišaukė Jehojadą, galvą, ir jam tarė: „Kodėl nereikalavai, kad levitai parneštų iš Judo ir Jeruzalės Mozės, VIEŠ-

23,13: ... *prie savo šulo*: karalius turėjo ypatingą vietą Šventyklos rytiniuose vartuose kiemo, kuriame buvo deginamųjų atnašų aukuras. Karalius stovėdavo šioje vietoje iškilmių ar šabo dienomis įsakyti aukų bei savo įžado atnašų metu. Žr. 2 Kar 11,4; taip pat Ez 46,1-8.

24,5: ... *padarykite rinkliavą*: anot 2 Kar 12,5,

patys atnešė pinigų Šventyklai. Atrodo, iš dalies tai buvo geranoriška atnaša. Kronikininko laikais (žr. Neh 10,32) buvo nustatytas *galvos* mokestis Šventyklai išlaikyti (žr. 2 Kr 34,9), remiantis Iš 30,12-16 tekstu. Šis įstatas galiojo ir Naujojo Testamento laikais (žr. Mt 17,24-25).

PATIES tarno, Izraelio bendrijai uždėta Sandoros palapinės mokestį?” ⁷Mat tos nedoros moters Atalijos vaikai buvo apleidę VIEŠPATIES Namus ir net buvo atidavę visus VIEŠPATIES Namams pašvęstus daiktus Baalams.

8 Karalius tad įsakė, kad būtų padaryta dėžė ir pastatyta lauke prie VIEŠPATIES Namų vartų. ⁹Judui ir Jeruzalei buvo paskelbta atnešti VIEŠPAČIUI mokestį, kurį Dievo tarnas Mozė buvo Izraeliui uždėjęs dykumoje. ¹⁰Visi pareigūnai ir visi žmonės mielai nešė ir metė jį į dėžę, kol ją pripildydavo. ¹¹Kada tik levitai nunešdavo dėžę pas karaliaus pareigūnus ir jie pamatydavo, kad joje yra daug pinigų, tada ateidavo karaliaus raštininkas bei vyriausiojo kunigo atstovas ir, ištuštinę dėžę, ją sugrąžindavo į vietą. Taip buvo daroma diena po dienos ir buvo surinkta daug pinigų. ¹²Karalius ir Jehojada paduodavo pinigus tiems, kurie prižiūrėjo darbus, susijusius su VIEŠPATIES Namais, o jie samdė mūrininkus bei dailides VIEŠPATIES Namams atnaujinti ir geležies bei vario meistrus VIEŠPATIES Namams taisyti. ¹³Darbininkai uoliai triūsė, atnaujinimo darbai jų rankose sparčiai ėjo į priekį. Dievo Namai buvo atstatyti į pirmąsį būvį ir pataisyti. ¹⁴Pabaigę darbus, likusius pinigus jie sugrąžino karaliui ir Jehojadai. Jie buvo paversti reikmenimis VIEŠPATIES Namams: tarnybos ir deginamųjų atnašų reikmenimis, samčiais ir auksiniais bei sidabriniais indais. Deginamosios aukos buvo atnašaujamos VIEŠPATIES Namuose nuolat per visą Jehojados gyvenimą. ¹⁵Jehojada mirė sulaukęs žilos senatvės. Jis mirė būdamas šimto trisdešimties metų. ¹⁶Jis buvo palaidotas Dovydo mieste tarp karalių,

nes buvo padaręs daug gera Izraelyje ir Dievui, ir jo Namams.

Joašo saulėlydis ir mirtis ¹⁷Jehojadai mirus, Judo didžiūnai atėjo pas karalių, žemai jam lenkdamiesi, ir karalius jų klausė.* ¹⁸VIEŠPATIES, jų protėvių Dievo, Namai buvo apleisti. Buvo tarnaujama šventiesiems stulpams ir stabams. Dėl šios jų kaltės Judą ir Jeruzalę ištiko pyktis. ¹⁹Betgi jis siuntė tarp jų pranašus parvesti juos pas VIEŠPATĮ. Šie įspėjo juos, bet jie nenorėjo jų klausyti.

20 Dievo dvasia apvaldė kunigo Jehojados sūnų Zechariją. Jis palypėjo į savo pakylą virš žmonių ir jiems tarė: “Taip kalbėjo VIEŠPATS: ‘Kodėl jūs nusižengiate VIEŠPATIES įsakymams savo pražūčiai? Kadangi jūs palikote VIEŠPATĮ, ir jis paliko jus!’” ²¹Bet prieš jį buvo surengtas sąmokslas ir karaliaus įsakymu jis buvo užmuštas akmenimis VIEŠPATIES Namų kieme. ²²Karalius Joašas neprisiminė ištikimybės, kurią buvo jam parodęs Zecharijo tėvas Jehojada, bet nužudė jo sūnų. Mirdamas Zecharijas tarė: “Temato tai VIEŠPATS ir teatlygina!”

23 Baigiantis metams, Aramo kariuomenė surengė prieš jį žygį. Atžygiavę į Judą ir Jeruzalę, jie sunaikino visus žmonių didžiūnus, o visą paimtą grobį pasiuntė Damasko karaliui. ²⁴Nors Aramo kariuomenė buvo atėjusi su nedaugeliu vyrų, bet VIEŠPATS atidavė jiems į rankas didžiulę kariuomenę, nes jie buvo palikę VIEŠPATĮ, savo protėvių Dievą. Taip jie padarė Joašui teismą.

25 Kai aramėjai nuo jo atsitraukė, palikę jį sunkiai sužeistą, jo dvariškiai surengė prieš jį sąmokslą ir, keršydami už kunigo Jehojados sūnaus kraują, nužudė

24,17: ... karalius jų klausė: atrodo, kad Joašas atsisakė kunigiškųjų patarėjų ir pradėjo remtis

pasauliečiais.

jį lovoje. Taip jis mirė. Jie palaidojo jį Dovydo mieste, bet karalių kapuose jo nelaidojo. ²⁶Vyrai, kurie surengė prieš jį sąmokslą, buvo šie: Šimeato Amoniečio sūnus Zabadas ir Šimrito Moabiečio sūnus Jehozabadas. ²⁷Apie jo sūnus, apie daugelį pranašavimų jam ir Dievo Namų atstatymą yra aprašyta Karalių knygos aiškinime. Joašo sūnus Amazijas tapo karaliumi jo vietoje.

25 Karo žygis į Edomą ¹Amazijas buvo dvidešimt penkerių metų, kai tapo karaliumi, ir karaliavo Jeruzalėje dvidešimt devynerius metus. Jo motina buvo vardu Jehoadana iš Jeruzalės. ²Jis darė, kas buvo dora VIEŠPATIES akyse, bet ne visa širdimi. ³Vos įtvirtinęs savo karališką valdžią, jis nubaudė mirtimi dvariškius, nužudžiusius jo tėvą karalių. ⁴Betgi jų vaikų mirtimi nebaudė, nes jis elgėsi pagal tai, kas parašyta mokyme, Mozės knygoje, kaip VIEŠPATS įsakė: “Tėvai nebus baudžiami mirtimi už vaikus nei vaikai nebus baudžiami mirtimi už tėvus, bet kiekvienas bus baudžiamas mirtimi už savo paties nuodėmę”.

⁵ Amazijas, sutelkęs Judą, paskirstė visus Judo ir Benjamino vyrus pagal klanus tūkstantininkams ir šimtininkams. Suskaičiavęs visus nuo dvidešimties metų ir vyresnius, jis rado, kad jų buvo trys šimtai tūkstančių rinktinių vyrų, tinkamų karinei tarnybai, pajėgių valdyti ietį ir skydą. ⁶Be to, jis pasamdė iš Izraelio šimtą tūkstančių narsių kareivių už šimtą sidabrinių talentų. ⁷Bet pas jį atėjęs Dievo vyras tarė: “Karaliau, neleisk Izraelio kariuomenei žygiuoti su tavimi, nes VIEŠPATS nėra su Izraeliu – su tais visais Efraimo žmonėmis. ⁸Verčiau žygiuok vienas ir susidorok! Kovoje būk ryžtingas, kitaip Dievas paguldys tave priešo akivaizdoje, nes Dievas turi galybę padėti ar pagul-

dyti”. ⁹O Amazijas Dievo vyrui tarė: “Bet ką daryti su tuo šimtu talentų, kuriuos esu davęs Izraelio kariuomenei?” Dievo žmogus atsakė: “VIEŠPATS išgali tau kur kas daugiau duoti”. ¹⁰Tuomet Amazijas atleido kareivius, atėjusius pas jį iš Efraimo, įsakydamas jiems eiti namo. Bet jie buvo ant Judo už tai labai supykę ir į namus sugrįžo įniršio apimti.

¹¹ Amazijas susikaupe drąsiam žygiui ir, vedinas savo kariuomene, nužygiavo į Druskos slėnį. Jis nukovė dešimt tūkstančių Seiro vyrų. ¹²Judo vyrai kitą dešimt tūkstančių paėmė į nelaisvę gyvų ir, užvedę juos ant Selos viršūnės, nustūmė žemyn. Jie visi suknežo. ¹³Tuo tarpu samdytieji kareiviai, kuriuos Amazijas buvo atgal išsiuntęs ir neleidęs jiems eiti su juo į mūšį, užpuolė Judo miestus nuo Samarijos iki Bet-Horono, nužudydami juose tris tūkstančius gyventojų ir paimdami daug grobio.

Amazijo neištikimybė ¹⁴Amazijas, grįždamas su pergale prieš edomiečius, parsigabeno Seiro žmonių dievus ir, pasistatęs juos kaip savo dievus, garbino atnašaudamas jiems aukas. ¹⁵VIEŠPATS, užsidedęs pykčiu ant Amazijo, nusiuntė pas jį pranašą ir jam tarė: “Kodėl garbini tautos dievus, negalėjusius išgelbėti savo tautos iš tavo rankos?” ¹⁶Tačiau pranašui dar tebekalbant, karalius jam tarė: “Argi mes paskyrėme tave patarėju karaliui? Liaukis! Kam gi turėtumei būti užmuštas?” Pranašas tad liovėsi, bet pratarė: “Aš žinau, kad VIEŠPATS apsisprendė tave sunaikinti, kadangi tu taip elgiesi ir nekreipi dėmesio į mano patarimą”.

Nesėkmingas Amazijo žygis prieš Izraelį ¹⁷Pasitaręs tad Judo karalius Amazijas pasiuntė Izraelio karaliui Jehu'o sūnaus Jehoahazo sūnui Joašui tokį žodį: “Eikš, susitikime akis į akį!” ¹⁸Izraelio karalius Joašas atsakė Judo karaliui Amazi-

jui tokiu žodžiu: „Libano usnis pasiuntė žodį Libano kedrui, tardama: ‘Duok savo dukterį mano sūnui žmonai. Bet Libano laukinis žvėris, eidamas pro šalį, sutrypė tą usnį. ¹⁹Tu sakai: ‘Štai nugalėjau Edomą’, – ir tavo širdis trokšta daugiau garbės. Nūn sėdėk namie! Kam gi turėtumei ieškoti nelaimės, kad tu pats žūtum ir Judą su savimi nusitemptum?’”

²⁰ Amazijas nenorėjo klausyti. Tai buvo iš Dievo, idant atiduotų juos už tai, kad jie garbino Edomo dievus. ²¹ Izraelio karalius Joašas tad atžygiavo. Jis ir Judo karalius Amazijas susitiko vienas su kitu mūšyje prie Bet-Šemešo Judo karalystėje. ²² Judas buvo Izraelio nugalėtas. Visi išbėgiojo į savo namus. ²³ Izraelio karalius Joašas paėmė Judo karalių Ahazijo sūnaus Joašo sūnų Amaziją ir nelaisvę prie Bet-Šemešo. Nugabenęs jį į Jeruzalę, jis pralaužė Jeruzalės sienoje keturių šimtų uolekčių spragą nuo Efraimo vartų iki Kampo vartų. ²⁴ Tada su visu auksu ir sidabru bei visais reikmenimis, rasta Dievo Namuose, su Obed-Edomu* ir su karaliaus rūmų išdu bei įkaitais jis sugrįžo į Samariją.

Amazijo mirtis ²⁵ Judo karalius Joašas sūnus Amazijas gyveno penkiolika metų po Izraelio karaliaus Jehoahazo sūnaus Joašo mirties. ²⁶ O kiti Amazijo darbai, nuo pirmojo iki paskutinio, – argi jie nėra aprašyti Judo ir Izraelio karalių knygoje? ²⁷ Nuo to laiko, kai Amazijas pasitraukė nuo VIEŠPATIES, buvo surengtas prieš jį sąmokslas Jeruzalėje. Užtat jis pabėgo į Lachišą. Bet buvo pasiųsti vyrai jo vyti, ir jie ten nužudė jį. ²⁸ Pargaben-

tas ant arklių, jis buvo palaidotas su savo protėviais Judo mieste.*

26 Uzijas tampa karaliumi ¹ Tada visi Judo žmonės paėmė Uziją, kuris buvo tik šešiolikmetis, ir paskelbė jį karaliumi, jo tėvo Amazijo įpėdiniu. ² Jis atstatė Elatą ir sugrąžino jį Judui po to, kai karalius Amazijas užmigo su savo protėviais. ³ Uzijas buvo šešiolikos metų, kai tapo karaliumi, ir karaliavo Jeruzalėje penkiasdešimt dvejus metus. Jo motina buvo vardu Jekolija iš Jeruzalės. ⁴ Jis darė, kas buvo dora VIEŠPATIES akyse, kaip buvo daręs jo tėvas Amazijas. ⁵ Jis buvo pasišventęs ieškoti Dievo, kol buvo gyvas Zecharijas,* mokęs jį bijoti Dievo. Kol jis ieškojo VIEŠPATIES, Dievas jam teikė sėkmę.

Uzijo karinė jėga ⁶ Jis, išėjęs į karo žygį su filistiniais, išgriovė Gato sienas, Jabnės sienas bei Ašdodo sienas ir statė miestus Ašdodo ir Filistijos srityje. ⁷ Dievas jam padėjo prieš filistinus, prieš arabus, gyvenančius Gur-Baale, ir prieš meunitus. ⁸ Amoniečiai mokėjo jam duoklę, ir jo garsas pasiekė net Egipto sienas, nes jis darėsi vis galingesnis ir galingesnis. ⁹ Be to, Uzijas pastatė Jeruzalėje bokštus prie Kampo vartų, prie Slėnio vartų bei prie Kertės ir juos įtvirtino. ¹⁰ Jis statė bokštus tyruose ir iškasė daug vandens talpyklų, nes turėjo daug galvijų. Jis turėjo artojų ir Šefeloje, ir lygumoje, vynuogių augintojų ir kalnuose, ir derlinguose laukuose, nes jis mylėjo žemę.

¹¹ Uzijas turėjo ir kariškai parengtą kariuomenę, padalytą pagal pašauktųjų

25,24: ... su Obed-Edomu: turbūt šis asmuo buvo edomiečių religijos kunigas (žr. 14–ąją eilutę); tokiu vardu vadinosi ir vienas iš levitų šeimos vartų sargas (žr. 1 Kr 15,18; 26,12-15).

25,28: ... Judo mieste: 2 Kr 14,20 tekste Dovydo mieste. Kronikininkas šiuo pakeitimu ženklina Jeruzalę, Judo karalystės sostinę.

26,5: ... kol buvo gyvas Zecharijas: apie šį asmenį nieko daugiau nėra žinoma. Užuominos pobūdis liudija jį buvus pamaldų pasaulietį, o ne kunigą. Žr. 2 Kr 29,1. Atrodo, kad Zecharijas Uzijui buvo toks pat patarėjas, kaip Jehojada buvo buvęs Joašui.

prie ginklo skaičių į būrius, mokomus raštininko Jeielio ir pareigūno Maasejo, vadovaujant Hananijui, vienam iš karaliaus didžiūnų. ¹²Klanų galvų, galiūnų, iš viso buvo du tūkstančiai šeši šimtai. ¹³O jų žinioje buvo trijų šimtų septynių tūkstančių penkių šimtų kariškai parengtų vyrų kariuomenė, galinga jėga padėti karaliui kovoti su priešais. ¹⁴Uzijas aprūpino juos, visą kariuomenę, skydais, ietimis, šalmais, šarvais, lankais ir svaidyklėmis. ¹⁵Jeruzalėje jis pastatė sumaniai sugalvotų įtaisų ant gynybos bokštų ir mūrų sienos kampų strėlėms ir dideliems akmenims leisti. Taigi jo garsas pasklido toli ir plačiai, nes tapti galingam jam buvo nuostabiai pagelbėta.

Išdidumas ir pragaištis ¹⁶Kai tapo galingas, jo širdis pasidarė taip išdidi, kad nuvedė jį į pragaištį. Jis nusižengė VIEŠPAČIUI, savo Dievui, įeidamas į VIEŠPATIES Namus atnašauti smilkalų ant smilkalų aukuro. ¹⁷Bet kunigas Azarijas, lydimas aštuoniasdešimties drąsių VIEŠPATIES kunigų, įėjo paskui jį ¹⁸ir pasipriešino karaliui Uzijui, sakydami: „Uzijau, tau nėra leista atnašauti smilkalų VIEŠPAČIUI, bet tik Aarono palikuonims kunigams, kurie yra pašventinti atnašauti smilkalus. Išeik iš šventovės, nes tu esi nusižengęs. Tai garbės iš VIEŠPATIES Dievo tau neatneš“. ¹⁹Uziją, laikantį rankoje smilkytuvą ir pasiruošusį atnašauti smilkalus, apėmė įtūžis. Jam širstant ant kunigų, VIEŠPATIES Namuose šalia smilkalų aukuro kunigų akivaizdoje jo kaktos odą išbėrė raupsai. ²⁰Kai vyriausiasis kunigas Azarijas ir kiti kunigai atsisuko į jį, žiūri, jo kakta raupsuota. Jie tad jį iš ten skubiai išvedė. Ir jis pats skubinosi išeiti, nes VIEŠPATS jį ištiko liga. ²¹Karalius Uzijas liko raupsuotas iki pat mirties. Dėl to jis gy-

veno atskirame name kaip raupsuotasis ir buvo atskirtas nuo VIEŠPATIES Namų. Tad jo sūnus Jotamas rūpinosi karaliaus rūmais ir valdė šalies žmones.

²²Kitus Uzijo darbus, nuo pirmojo iki paskutinio, aprašė Amozo sūnus pranašas Izaijas. ²³Uzijas užmigo su savo protėviais ir buvo palaidotas su jais lauke šalia karalių kapų, nes buvo sakoma: „Jis buvo raupsuotas“. Jo sūnus Jotamas tapo karaliumi jo vietoje.

27 Jotamo karaliavimas ¹Jotamas buvo dvidešimt penkerių metų, kai tapo karaliumi, ir karaliavo Jeruzalėje šešiolika metų. Jo motina buvo Zadoko duktė, vardu Jeruša. ²Jis darė, kas buvo dora VIEŠPATIES akyse, lygiai kaip jo tėvas buvo daręs, tik į VIEŠPATIES šventovę jis nėjo. Bet žmonės vis dar nedorai elgėsi.

³Jis pastatė Aukštutinius VIEŠPATIES Namų vartus ir daug statė ant Ofelio sienos.* ⁴Be to, jis statė miestus Judo aukštumose, tvirtoves ir gynybos bokštus ant miškingų kalvų. ⁵Jis kovojo su amoniečių karaliumi ir jį nugalėjo. Amoniečiai tais metais davė jam šimtą sidabrinių talentų, dešimt tūkstančių korų kviečių ir dešimt tūkstančių korų miežių. Amoniečiai mokėjo jam tą pačią sumą antrais ir trečiais metais. ⁶Taigi Jotamas tapo galingas, nes ryžtingai tvarkė savo kelius VIEŠPATIES, savo Dievo, akivaizdoje.

⁷O kiti Jotamo darbai, visi jo karai ir jo elgesys yra aprašyti Izraelio ir Judo Karalių knygoje. ⁸Jis buvo dvidešimt penkerių metų, kai tapo karaliumi, ir karaliavo Jeruzalėje šešiolika metų. ⁹Jotamas užmigo su savo protėviais ir buvo palaidotas Dovydo mieste. Jo sūnus Ahazas tapo karaliumi jo vietoje.

27,3: ... ant Ofelio sienos: Ofeliu buvo vadinama senosios Jeruzalės dalis – miesto gynybos

įtvirtinimai.

C. HEZEKIJŲ IR JOŠIJŲ REFORMOS

28 Ahazo stabų garbinimas

¹Ahazas buvo dvidešimties metų, kai tapo karaliumi, ir karaliavo šešiolika metų Jeruzalėje. Jis nedarė, kas buvo dora VIEŠPATIES akyse, kaip buvo daręs jo protėvis Dovydas, ²bet ėjo Izraelio karalių pėdomis. Jis padarė net lietinius atvaizdus Baalams, ³deginio smilkalus Ben-Hinomo slėnyje* ir pervedė per ugnį savo sūnus bjauriu papročiu tautų, kurias VIEŠPATS buvo išvaręs ateinant izraeliečiams. ⁴Jis atnašavo aukas ir degino smilkalus aukštumų alkuose, ant kalvų ir po kiekvienu lapuotu medžiu.

Karas su Sirijos ir Efraimo sąjunga ⁵Todėl VIEŠPATS, jo Dievas, atidavė jį Aramo karaliui į rankas. Aramėjai jį nugalėjo ir, paėmę jį nelaisvę daugybę jo žmonių, nuvarė juos į Damaską. Jis buvo atiduotas į rankas ir Izraelio karaliui, kuris jį nugalėjo išliedamas daug kraujo. ⁶Remalijo sūnus Pekahas per vieną dieną nukovė šimtą dvidešimt tūkstančių karių, – visi jie buvo narsūs vyrai, – nes jie buvo nusigręžę nuo VIEŠPATIES, savo protėvių Dievo. ⁷O Zichris, Efraimo galiūnas, nukovė karaliaus sūnų Maaseją, rūmų valdytoją Azrikamą ir pirmąjį valdžią po karaliaus Elkaną.

⁸Izraeliečiai paėmė jį nelaisvę du šimtus tūkstančių savo giminaičių, įskaitant žmonas, sūnus ir dukteris. Jie paėmė iš jų ir labai daug grobio, kurį nugabeno į Samariją. ⁹Ten buvo VIEŠPATIES pranašas, vardu Odedas. Išėjęs pasitikti grįžtančios

į Samariją kariuomenės, Odedas jiems tarė: “Tikėkite manimi, kadangi VIEŠPATS, jūsų protėvių Dievas, buvo supykęs ant Judo, jis atidavė juos į rankas jums, bet jūs skerdėte juos su tokia įtūžiu, kad jis pasiekė dangų. ¹⁰Dabar jūs ketinate padaryti Judo ir Jeruzalės žmones sau vergais ir vergėmis! Bet, tiesą sakant, argi jūs patys nesate nusikaltę VIEŠPAČIUI, savo Dievui? ¹¹Dabar tad paklausykite manęs ir paleiskite belaisvius, paimtus iš savo giminaičių, kitaip jus ištiks VIEŠPATIES pykčio liepsna”. ¹²Be to, ir kai kurie Efraimo žmonių galvos – Johanano sūnus Azarijas, Mešilemoto sūnus Berechijas, Šalumo sūnus Jehizkijas bei Hadlajo sūnus Amasa – pakilo prieš grįžtančiuosius iš žygio ¹³ir jiems tarė: “Belaisvių čia neveskite, nes jūs ketinate užtraukti mums kaltę prieš VIEŠPATĮ, pridėdami tai prie mūsų nuodėmių ir kaltės. Juk mūsų kaltė jau pernelyg didelė, ir pykčio liepsna gresia Izraeliui”. ¹⁴Kareiviai tad paliko belaisvius ir grobį pareigūnams bei visai bendrijai. ¹⁵Tuomet ką tik minėtieji vyrai, paėmę belaisvius, aprenę nuoguosius apdarais iš grobio, apvilko juos drabužiais, apavė jų kojas sandalais, davė jiems pavalgę bei atsigerti ir patepė juos aliejumi, užsodinę ant asilų silpnuosius, nuvedė juos visus pas jų giminaičius į Jerichą, palmių miestą. Tai padarę, jie sugrįžo į Samariją.

Ahazas prašo Asiriją į pagalbą

¹⁶Tuo pačiu metu karalius Ahazas išsiuntė pasiuntinius į Asiriją, prašydamas sau pagalbos. ¹⁷Mat ir edomiečiai vėl buvo įsiveržę, sumušę Judą ir paėmę belaisvių.

28,3: ... Ben-Hinomo slėnyje: pietiniame Jeruzalės šone. Šiaurės rytų miesto kampe jis susijungia su Kidrono slėniu. Jeremijo dienomis jame buvo tofetas (žr. Jer 7,31-32) – vieta, kurioje buvo

aukojami kūdikiai (žr. 2 Kar 23,10). Ilgainiui vardas *Ge Ben-Hinnom*, t.y. *Slėnis sūnaus Hinomo*, buvo suprastintas į *Ge-Hinnom*, t.y. *Gehenna*.

¹⁸Ir filistinai užpuldinėjo miestus Šefeloje ir Judo Negebe. Jie buvo užėmę Bet-Šemešą, Ajaloną, Gederotus, Soko'ą su jam pavaldžiomis gyvenvietėmis, Timną su jai pavaldžiomis gyvenvietėmis bei Gimzo'ą su jam pavaldžiomis gyvenvietėmis ir juose apsigyvenę. ¹⁹Taip VIEŠPATIS nužemino Judą už Ahazą, Izraelio karalių,* nes Jude jis buvo elgęsis nepadoriai ir buvęs neištikimas VIEŠPAČIUI. ²⁰Užtat Asirijos karalius Tilgat-Pilneseras* atžygiavo prieš jį ir, užuot jam padėjęs, jį nuėmė. ²¹Nors Ahazas ir apiplėšė VIEŠPATIES Namus, karaliaus rūmus bei pareigūnų namus, mokėdamas duoklę Asirijos karaliui, tai nieko nepadėjo.

Ahazas atsimeta nuo Sandoros Dievo ²²Savo varguose šis karalius Ahazas net dar labiau nusizengė VIEŠPAČIUI, ²³atnašaudamas aukas Damasko dievams, kurie buvo jį nugalėję, nes jis manė: "Kadangi Aramo karalių dievai jiems padėjo, aš atnašausiu jiems aukas, kad jie ir man padėtų". Bet jie tapo pražūtimi jam ir visam Izraeliui. ²⁴Ahazas surinko Dievo Namų reikmenis ir sukapojo juos. Jis uždarė Dievo Namų duris ir pasistatė sau aukurų kiekviename Jeruzalės kampe. ²⁵Vissuose Judo miestuose jis padarė aukštumų alkus smilkalams atnašauti kitiems dievams, vesdamas į pyktį VIEŠPATĮ, savo protėvių Dievą.

²⁶O kiti Ahazo darbai ir visi jo žygiai, nuo pirmojo iki paskutinio, yra aprašyti Judo ir Izraelio Karalių knygoje. ²⁷Ahazas užmigo su savo protėviais ir buvo palaidotas mieste – Jeruzalėje. Bėgti į Izraelio karalių kapus jis nebuvo nuneštas. Jo sūnus Hezekijas tapo karaliumi jo vietoje.

29 Hezekijo reformos ¹Hezekijas buvo dvidešimt penkerių metų, kai tapo karaliumi, ir karaliavo dvidešimt devynerius metus Jeruzalėje. Jo motina buvo Abija, Zecharijo duktė. ²Jis darė, kas buvo dora VIEŠPATIES akyse, lygiai kaip buvo daręs protėvis Dovydas.

³Pirmaisiais savo karaliavimo metais, pirmąjį mėnesį, jis atidarė VIEŠPATIES Namų duris ir juos pataisė. ⁴Pasišaukęs kunigus ir levitus, jis sutelkė juos rytinėje aikštėje ir jiems tarė: ⁵"Levitai, klausykite manęs! Pašventinkite save, pašventinkite VIEŠPATIES, savo Dievo, Namus ir išneškite purvą iš šventovės. ⁶Mūsų protėviai buvo neištikimi ir darė, kas buvo nedora VIEŠPATIES, mūsų Dievo, akyse. Paliko jį, nugręžė savo veidus nuo šventosios VIEŠPATIES buveinės, atsukdami jai nugarą. ⁷Jie ir Prieangio duris uždarė, ir lempas užgesino; jie atsisakė atnašauti smilkalus ir daryti deginamąsias aukas šventovėje Izraelio Dievo garbei. ⁸Todėl VIEŠPATIES pyktis ištiko Judą ir Jeruzalę; jis padarė juos reginiu klaido, nusteбimo ir pajuokos, kaip jūs savo akimis matote. ⁹Mūsų tėvai krito nuo kalavijo, o mūsų sūnūs, dukterys ir žmonos yra už tai nelaisvėje. ¹⁰Dabar aš širdimi noriu sudaryti sandorą su VIEŠPAČIU, Izraelio Dievu, kad jo pykčio liepsna būtų nuo mūsų nugręžta. ¹¹Mano sūnūs, nebebūkite daugiau apsileidę, nes jus VIEŠPATIS išsirinko būti savo Artume, kad jam tarnautumėte kaip jo tarnai, aukodami atnašas". ¹²Tada pakilo levitai – Amasajo sūnus Mahatas ir Azarijo sūnus Joelis iš Kohato palikuonių; iš Merario palikuonių: Abdijo sūnus Kišas ir Jehalėlelio sūnus Azarijas; iš Geršono

28,19: ... už Ahazą, Izraelio karalių: padalytos karalystės laikotarpiu Izraelio karalius ženklino šiaurinės karalystės, Izraelio, karalių. Graikiškasis Septuagintos vertimas pakeičia ... už Ahazą,

Judo karalių.

28,20: ... Tilgat-Pilneseras: skirtingai rašomas Tiglat-Pilesero, Asirijos karaliaus, vardas.

palikuonių: Zimos sūnus Joahas ir Joaho sūnus Edenas; ¹³iš Elizafano sūnų: Šimris ir Jeuelis; iš Asafo sūnų: Zecharijas ir Matanijas; ¹⁴iš Hemano sūnų: Jehuelis ir Šimejis; ir iš Jedutūno sūnų: Šemajas ir Uzielis. ¹⁵Surinkę savo brolius, jie save pašventino ir nuėjo, kaip karalius buvo įsakęs, valyti VIEŠPATIES Namų, laikydamiesi VIEŠPATIES įstatų.

¹⁶Kunigai įėjo į VIEŠPATIES Namus jų valyti. Jie išnešė visus nešvarius daiktus, rastus VIEŠPATIES Namuose, į VIEŠPATIES Namų kiemą, o levitai, paėmę iš jų, nunešė juos į Kidrono slėnį. ¹⁷Pirmą mėnesio dieną jie pradėjo pašventinimo darbus ir aštuntą mėnesio dieną pasiekė VIEŠPATIES Prieangį. Jie šventino VIEŠPATIES Namus aštuonias dienas, ir pirmojo mėnesio šešioliką dieną darbai buvo užbaigti. ¹⁸Tada jie įėjo pas karalių Hezekiją ir jam tarė: „Išvalėme visus VIEŠPATIES Namus, deginamosios aukos aukurą bei visus jo reikmenis ir stalą Artumo duonos eilėms bei visus jo reikmenis. ¹⁹Visus reikmenis, kuriuos karalius Ahazas buvo subjaurojęs per savo karaliavimą, mes atstatėme ir pašventinome. Štai jie sudėti priešais VIEŠPATIES aukurą”.

Šventyklos atšventinimo apeigos

²⁰Tada karalius Hezekijas nedelsdamas sušaukė visus miesto didžiūnus ir nuėjo į VIEŠPATIES Namus. ²¹Buvo atvesti septyni jaučiai, septyni avinai, septyni avinėliai ir septyni ožiai atnašai už karalystės, šventovės ir Judo nuodėmę. Jis įsakė kunigams, Aarono palikuonims, atnašauti juos ant VIEŠPATIES aukuro. ²²Jaučiai buvo papjauti. Kunigai, paėmę jų kraują, pašlakstė juo aukurą. Avinai buvo papjau-

ti, ir jų kraujas buvo iššlakstytas ant aukuro. Ir avinėliai buvo papjauti, ir jų kraujas buvo iššlakstytas ant aukuro. ²³Tada ožiai atnašai už nuodėmę buvo atvesti pas karalių ir bendriją. Visi uždėjo ant jų rankas. ²⁴Kunigai, juos papjovę, atnašavo auką už nuodėmę jų krauju ant aukuro, kad atlygintų už visą Izraelį, nes karalius buvo pasakęs: „Deginamoji atnaša ir auka už nuodėmę yra už visą Izraelį”.

²⁵Jis paskyrė levitams vietas VIEŠPATIES Namuose su cimbolais, arfomis ir lyromis, kaip Dovydas ir karaliaus regėtojas Gadas bei pranašas Natanas buvo nurodę, nes įsakas buvo VIEŠPATIES perduotas per pranašus. ²⁶Levitams atsistojus į vietas su Dovydo muzikos instrumentais ir kunigams su trimitais, ²⁷Hezekijas įsakė atnašauti deginamąją auką ant aukuro. Pradėjus deginamąją auką, pasigirdo ir VIEŠPATIES giesmė bei trimitai, palydimi Izraelio karaliaus Dovydo muzikos instrumentų. ²⁸Visa bendrija parpuolė kniūbsčia, aidėjo giesmė ir gaudė trimitai. Visa tai tęsėsi, kol pasibaigė deginamoji auka. ²⁹Pasibaigus deginamajai aukai, karalius ir visi ten su juo esantieji pagarbindami parpuolė kniūbsčia. ³⁰Karalius Hezekijas ir didžiūnai įsakė levitams šlovinti VIEŠPATĮ Dovydo žodžiais ir regėtojo Asafo giesmėmis. Džiaugsmingai pašlovinę giesme, jie žemai nusilenkė ir parpuolė kniūbsčia.

Vėl vyksta garbinimo pamaldos

³¹Tada Hezekijas tarė: „Dabar, kai jūs esate pašventinę save VIEŠPAČIUI,* eikite arčiau ir atnašaukite aukas ir padėkos atnašas VIEŠPATIES Namams”. Bendrija suėmė aukų ir padėkos atnašų; visi geros širdies žmonės atgabeno deginamųjų at-

29,31: ... *kai jūs esate pašventinę save VIEŠPAČIUI*: pažodžiui ... *kai jūs esate pripildę savo ranką VIEŠPAČIUI*, t.y. esate pašventintę kunigais. *Ranką pripildyti* reiškė priimti kunigiškosios tar-

nybos reikmenis. Hezekijas kreipiasi į kunigus, ragindamas juos atlikti savo pareigas atšventintuose Dievo Namuose.

našų. ³²Bendrijos atgabentų deginamųjų atnašų skaičius buvo septyniasdešimt jaučių, šimtas avinų ir du šimtai ėriukų. Visi jie skirti deginamosioms aukoms VIEŠPATIUI. ³³Pašventintų atnašų buvo šeši šimtai jaučių ir trys šimtai avių. ³⁴Bet kunigų buvo per mažai ir jie negalėjo nulupti visų deginamųjų atnašų, todėl jų giminaičiai – levitai – padėjo jiems atlikti tą darbą, kol kiti kunigai save pašventino. Iš tikro levitai buvo uolesni save pašventinti negu kunigai. ³⁵Prie daugybės deginamųjų aukų buvo ir bendravimo atnašų taukai bei liejamosios atnašos deginamosioms aukoms. Taip buvo atkurta VIEŠPATIES Namų pamaldų tarnyba. ³⁶Hezekijas ir visi žmonės džiaugėsi tuo, ką Dievas buvo savo tautai padaręs, nes tai buvo įvykę taip staiga.

30 Pasiruošimas Perėjimo aukai ¹Hezekijas išsiuntė žodį visam Izraeliui bei Judui, parašė laiškus ir Efraimui bei Manasui, kad sueitų į VIEŠPATIES Namus Jeruzalėje švęsti Perėjimą VIEŠPATIES, Izraelio Dievo, garbei. ²Mat karalius, didžiūnai ir visa bendrija Jeruzalėje buvo nutarę švęsti Perėjimą antrą mėnesį, ³nes jo švęsti savo laiku negalėjo* dėl to, kad nebuvo nei pakankamai save pašventinusių kunigų, nei žmonės nebuvo suėję į Jeruzalę. ⁴Kadangi toks nutarimas atrodė tinkamas karaliui ir visai bendrijai, ⁵jie ir išleido įsaką paskelbti per visą Izraelį, nuo Beer-Šebos iki Dano, kad visi žmonės sueitų ir švęstų Perėjimą VIEŠPATIES, Izraelio Dievo, garbei Jeruzalėje. Mat nedaugelis jų švęsdavo, kaip buvo įsakyta. ⁶Todėl pasiuntiniai, nešdami karaliaus ir didžiūnų parašytus laiškus, perėjo visą Izraelį ir Judą, kaip karalius buvo įsakęs, skelbdami: „Izraeliečiai! Grįžkite

pas VIEŠPATĮ, Dievą Abraomo, Izaoko ir Izraelio, kad ir jis sugrįžtų pas likutį – pas jus, išsigelbėjusius iš Asirijos karalių rankos. ⁷Nebūkite kaip jūsų protėviai ir jūsų broliai, kurie buvo taip neištikimi VIEŠPATIUI, savo protėvių Dievui, kad jis atidavė juos, kaip matote, į prapultį. ⁸Nebūkite kietasprandžiai, kaip buvo jūsų protėviai, bet atsiduokite VIEŠPATIUI ir ateikite į jo šventovę, kurią jis pašventino amžinai, ir tarnaukite VIEŠPATIUI, savo Dievui, kad būtų nugręžta nuo jūsų jo pykčio liepsna. ⁹Jeigu jūs sugrįšite pas VIEŠPATĮ, jūsų giminės ir jūsų vaikai ras pasigailėjimą tų, kurie paėmė juos į nelaisvę, ir jie sugrįš į šį kraštą, nes VIEŠPATS, jūsų Dievas, yra malonus ir gailestingas. Jis nenugręš nuo jūsų savo veido, jeigu pas jį sugrįšite”.

¹⁰Taigi pasiuntiniai ėjo nuo miesto į miestą Efraimo ir Manaso krašte, kol pasiekė Zebuluną, bet žmonės, juos pajuokdami, iš jų tyčiojosi. ¹¹Nepaisant to, kai kurie iš Ašero, Manaso ir Zebuluno nusizemino ir atėjo į Jeruzalę. ¹²Tačiau Dievo ranka palietė Judą, duodama jiems vieną širdį įvykdyti tai, ką karalius ir didžiūnai įsakė pagal Dievo žodį.

Perėjimas ir Neraugintos duonos Iškilmė ¹³Į Jeruzalę suėjo minia žmonių švęsti Neraugintos duonos Iškilmės antrą mėnesį. Tai buvo milžiniška sueiga. ¹⁴Jie ėmėsi darbo pašalinti Jeruzalėje esančius aukurus. Paėmę ir visus smilkalams deginti stovus, juos išmetė į Kidrono slėnį. ¹⁵Perėjimo avinėlis buvo papjautas antrojo mėnesio keturioliktą dieną. Tuo tarpu kunigai ir levitai šusigėdę pasišventino ir atnešė deginamąsias aukas į VIEŠPATIES Namus. ¹⁶Užėmę savo tarnybos vietas pagal Dievo vyro Mozės Mokymą, kunigai šlakstė jiems levitų rankomis paduotą

30,3: ... jo švęsti savo laiku negalėjo: paprastai buvo švenčiama pirmą mėnesį – Nisan{o} mėne-

sio keturioliktą dieną. Tuomet Šventykla nebuvo dar parengta Perėjimo šventei. Žr. 2 Kr 29,17.

kraują. ¹⁷Kadangi bendrijoje buvo daug tokių, kurie nebuvo pasišventinę, todėl levitai turėjo papjauti Perėjimo avinėlį kiekvienam, kuris nebuvo švarus,* kad pašventintų jį VIEŠPAČIUI. ¹⁸Mat buvo daugybė žmonių, ypač daugelis jų iš Efraimo, Manaso, Issacharo ir Zebuluno, kurie nebuvo savęs apvalę. Nepaisant to, jie valgė Perėjimo avinėlį, nesilaikydami, kas parašyta. ¹⁹Bet Hezekijas meldėsi už juos, tardamas: „Teatleidžia gerasis VIEŠPATS visiems, ²⁰kurie širdimi nori ieškoti Dievo, VIEŠPATIES Dievo savo protėvių, nors jie ir nėra švarūs pagal šventovės įsakus.“

²¹ Izraeliečiai, buvę Jeruzalėje, septynias dienas džiūgaudami šventė Neraugintos duonos Iškilme. Levitai ir kunigai kasdien šlovino VIEŠPATĮ, palydimi galinčių VIEŠPATIES muzikos instrumentų. ²²Hezekijas žodžiu drąsino visus levitus, įgudusiai atliekančius VIEŠPATIES tarnybą. Taip žmonės valgė septynias dienas Iškilmių maistą, aukodami bendravimo atnašas ir dėkodami VIEŠPAČIUI, savo protėvių Dievui.

²³ Tada visa bendrija nutarė švęsti dar kitas septynias dienas. Taigi jie džiūgaudami šventė kitas septynias dienas, ²⁴nes Judo karalius Hezekijas davė sueigai tūkstantį jaučių ir septynis tūkstančius avių atnašoms, o didžiūnai davė sueigai tūkstantį jaučių ir dešimt tūkstančių avių. Pasišventino labai daug kunigų. ²⁵Džiūgavo visa Judo bendrija, kunigai ir levitai, visa iš Izraelio atėjusi bendrija, visi svetimtaučiai, atėję iš Izraelio krašto, ir svetimtaučiai, gyvenę Jude. ²⁶Jeruzalėje buvo daug džiaugsmo, nes nuo Izraelio kara-

liaus Dovydo sūnaus Saliamono dienų nieko panašaus nebuvo įvykę Jeruzalėje. ²⁷Pakilę levitai kunigai palaimino žmones, VIEŠPATS išgirdo jų balsą, ir jų malda pasiekė jo šventąją buveinę danguje.

31 Liturginė reforma ¹Kai visa tai buvo atlikta, visi čia dalyvaujantys izraeliečiai, nuėję į Judo miestus, sudaužė visus paminklinius akmenis, nukirto šventuosius stulpus, išgriovė aukštumų alkus ir aukurus visame Jude ir Benjamine, ir Efraime, ir Manase. Tada visi izraeliečiai sugrįžo į savo miestus, kiekvienas į savo nuosavybę.

² Hezekijas atkūrė kunigų ir levitų padalas pagal jų tarnybą, kiekvieną kunigą ir levitą pagal jo tarnybą, atnašauti deginamąsias aukas ir bendravimo atnašas, tarnauti, dėkoti ir giedojimu šlovinti VIEŠPATIES stovyklos vartuose.

³ Iš savo nuosavybės karalius paskyrė dalį deginamosioms aukoms – ryto bei vakaro deginamajai aukai ir šabų, jaunaties bei nustatytų švenčių deginamajai aukai, kaip parašyta VIEŠPATIES mokyme. ⁴Be to, žmonėms, gyvenantiems Jeruzalėje, jis įsakė duoti kunigų ir levitų dalį, kad jie galėtų atsidėti VIEŠPATIES mokymui. ⁵Žiniai pasklidus, izraeliečiai sunėšė daugybę pirmienų – javų, vyno, aliejaus, medaus ir visokio žemės derliaus. Buvo atnešta visko dosni dešimtinė. ⁶Izraelio bei Judo žmonės, gyvenantys Judo miestuose, ir jie nešė dešimtinę galvijų ir avių, dešimtinę šventų daiktų, pašvęstų VIEŠPAČIUI, savo Dievui, ir dėjo į krūvas. ⁷Krauti buvo pradėta trečią mėnesį, o užbaigta septintą* mėnesį. ⁸Kai Hezekijas ir parei-

30,17: ... levitai turėjo papjauti Perėjimo avinėlį kiekvienam, kuris nebuvo švarus. aukotojas turėjo pats atnašauti, t.y. papjauti auką. Žr. Kun 1,5; 3,2; 8,13. Aukotojui nesant apeiginiu požiūriu švariam, tai atlikdavo žemesnio rango kunigai.

31,7: ... pradėtas trečią mėnesį, o užbaigtas septintą: laikotarpis tarp Sekminių – Savaičių iškilmės – ir Palapinių iškilmės. Tuo metu Palestinoje nebūna lietaus. Betgi jo pabaigoje prasideda lietingasis metų laikotarpis. Tuomet grūdams supilti reikia dengtų aruodų.

gūnai atėję pamatė krūvas, jie šlovino VIEŠPATĮ ir jo tautą Izraelį. ⁹Hezekijas klausinėjo kunigus ir levitus apie krūvas. ¹⁰Vyriausiasis kunigas Azarijas, kuris buvo iš Zadoko namų, paaiškino jam, tardamas: “Nuo to laiko, kai pradėta nešti atnašas į VIEŠPATIES Namus, mes turėjome pavalgyti iki soties ir daug liko, nes VIEŠPATS palaimino savo tautą. Šios didelės atsargos ir yra tai, kas atliko”.

¹¹Tada Hezekijas įsakė jiems parengti sandėlius VIEŠPATIES Namuose. Kai sandėliai buvo parengti, ¹²tada jie sąžiningai sunešė į juos atnašas, dešimtines ir pašvęstuosius daiktus. Vyriausioju pareigūnu jais rūpintis buvo paskirtas levitas Konanijas, o jo brolis Šimejis pavaduotoju. ¹³Jehielį, Azaziją, Nahatą, Asahelį, Jerimotą, Jozabadą, Elielį, Ismachiją, Mahatą ir Benąją karalius Hezekijas paskyrė Konanijo ir jo brolio Šimejo įgaliotiniais. O Azarijas buvo vyriausiasis Dievo Namų pareigūnas. ¹⁴Levito Imlos sūnus Korė, rytinių vartų sargas, rūpinosi geros valios atnašomis Dievui, išdalijo VIEŠPACIUI padarytas atnašas ir pačius švenčiausius daiktus. ¹⁵Jo priežiūroje kunigų miestuose buvo Edenas, Minjaminas, Ješua, Šemajas, Amarijas ir Šekanijas, kurie sąžiningai atliko dalijimą savo giminaičiams, tiek seniems, tiek jauniems, pagal jų padalą. ¹⁶Ne priklausomai nuo jų kilmės sąrašo vyriškiams nuo trisdešimties metų ir vyresniems – kiekvienam jų, einančiam į VIEŠPATIES Namus atlikti savo kasdinių pareigų – už jų tarnybą pagal jų pamainas ir padalas. ¹⁷Kunigai buvo įrašyti savo šeimos kilmės sąrašė pagal jų klanus, o levitai – dvidešimties metų ir vyresni – pagal jų pamainas savo padalose. ¹⁸Jų šeimos kilmės sąrašas apėmė visus jų mažylius, žmonas, sūnus ir dukteris – visus, nes šie vyrai privalejo save vis iš naujo

pašventinti. ¹⁹O Aarono palikuonys – kunigai, gyvenantys savo miestams priklausančioje ganyklų žemėje, turėjo kiekviename mieste vardais paskirtus vyrus skirstyti dalį kiekvienam vyriškiui iš kunigų ir kiekvienam, kuris buvo įtrauktas į levitų kilmės sąrašą.

²⁰Hezekijas taip darė visame Jude. Jis darė, kas buvo ir gera, ir dora, ir ištikima VIEŠPATIES, savo Dievo, akivaizdoje. ²¹Ką tik jis ėmėsi daryti Dievo Namų tarnyboje ar pagal Mokymą ir įsakymą ieškoti savo Dievo, jis darė visa širdimi ir jam sekėsi.

32 Sancheribo invazija ¹Betgi, jam įrodžius savo ištikimybę tokiomis darbais, Asirijos karalius Sancheribas, išsirengęs į žygį, įsiveržė į Judą ir apgulė įtvirtintus miestus, norėdamas juos užkariauti. ²Kai Hezekijas pamatė, kad Sancheribas buvo atėjęs ketindamas kariauti su Jeruzale, ³jis tarėsi su savo didžiūnais bei galiūnais apie uždarymą šaltinių, esančių už miesto sienų. Jie tam pritarė. ⁴Sutelkę labai daug žmonių, jie uždarė visus šaltinius ir upelį, tekančią artimame slėnyje, sakydami: “Kam gi turėtų ateiti Asirijos karaliai ir rasti apščiai vandens!” ⁵Hezekijas, ryžtingai ėmėsis darbo, atstatė visą išgriuvusią sieną, sustiprindamas ją bokštais, ir iš lauko pusės pastatė kitą sieną. Be to, jis įtvirtino Milo'ą Dovydo mieste ir įsakė padirbti daugybę ginklų bei skydų. ⁶Jis paskyrė žmonėms mūšio vadus. Tada, sutelkęs juos apie save aikštėje prie miesto vartų, kalbėjo jiems padrąsinamai, tardamas: ⁷“Būkite stiprūs ir narsūs! Nebijokite ir nedrebėkite prieš Asirijos karalių ir prieš visą jį lydinčią kariauną, nes mūsų yra daugiau negu jų. ⁸Jo tėra tik trapus petys, su mumis yra VIEŠPATS, mūsų Dievas, padėti mums ir kovoti mūsų kovas”. Žmones Judo karaliaus Hezekijo žodžiai labai padrąsino.

Sancheribas grasina ⁹Tada Asirijos karalius Sancheribas, su visomis savo pajėgomis tebebūdamas Lachiše, pasiuntė savo pareigūnus į Jeruzalę pas Judo karalių Hezekiją ir visus Judo žmones, gyvenančius Jeruzalėje, tardamas: ¹⁰“Taip kalbėjo Asirijos karalius Sancheribas: ‘Kuo jūs pasitikite, kad galėsite pakelti Jeruzalės apgulą?’ ¹¹Argi nesuvedžioja jūsų Hezekijas, atiduodamas jus bado ir troškulio mirčiai, jums sakydamas: ‘VIEŠPATS, mūsų Dievas, išgelbės mus iš Asirijos karaliaus rankos?’ ¹²Argi ne tas pats Hezekijas pašalina jo aukštumų alkus bei jo aukurus ir įsakė Judui bei Jeruzalei, tardamas: ‘Priešio vieno aukuro jūs garbinsite ir ant jo aukosite savo deginamąsias aukas?’ ¹³Nejau nežinote, ką aš ir mano protėviai esame padarę visoms kitų kraštų tautoms? Argi pajėgė dievai tautų tų kraštų išgelbėti savo kraštą iš mano rankos? ¹⁴Kuris iš visų dievų tų tautų, kurias mano protėviai visiškai sunaikino, pajėgė išgelbėti savo tautą? Nejau jūsų Dievas pajėgs išgelbėti jus iš mano rankos? ¹⁵Dabar tad neleiskite Hezekijui jūsų suklaidinti, neleiskite jam taip jūsų suvedžioti! Juo netikėkite, nes nėra vienas kurios nors tautos ar karalystės dievas nėra pajėgęs išgelbėti savo tautos iš mano rankos ar iš mano protėvių rankų. Juo labiau nepajėgs jūsų Dievas išgelbėti jus iš mano rankos!’”

¹⁶Jo pareigūnai kalbėjo ir toliau prieš VIEŠPATĮ Dievą ir prieš jo tarną Hezekiją. ¹⁷Jis rašė ir laiškus, įžeidindamas VIEŠPATĮ, Izraelio Dievą, apie jį sakydamas: “Kaip dievai tautų kitose šalyse neišgelbėjo savo žmonių iš mano rankos, lygiai taip Hezekijo Dievas neišgelbės savo tautos iš mano rankos”. ¹⁸Tada jie garsiai šaukė Judo žmonių kalba Jeruzalės žmonėms, esantiems ant sienos, gąsdindami juos ir klaidą keldami, norėdami paimti miestą. ¹⁹Apie

Jeruzalės Dievą jie kalbėjo, tarsi jis būtų kaip vienas iš žemės tautų dievų, padirbtas žmonių rankomis.

²⁰Karalius Hezekijas ir pranašas Amozo sūnus Izaijas dėl to meldėsi ir šaukėsi dangaus. ²¹O VIEŠPATS pasiuntė angelą, kuris sunaikino visus galiūnus, vadus ir pareigūnus Asirijos karaliaus stovykloje. Jis tad sugrižo gėdingai į savo kraštą. Jam įėjus į savo dievo namus, ten jo paties sūnūs nužudė jį kalaviju. ²²Taip VIEŠPATS išgelbėjo Hezekiją ir Jeruzalės gyventojus iš Asirijos karaliaus Sancheribo rankos ir iš visų jų priešų rankos. Jis suteikė jiems ramybę visur. ²³Daugelis atnešė VIEŠPAČIUI atnašų į Jeruzalę ir brangių daiktų Judo karaliui Hezekijui. Nuo to laiko jis buvo garbingas visų tautų akyse.

Kiti Hezekijo darbai ²⁴Tomis dienomis Hezekijas susirgo ir gulėjo mirties patale. Jis meldėsi VIEŠPAČIUI, ir šis išklaušė jį, duodamas jam ženklą. ²⁵Tačiau Hezekijas neatsilygino dėkingumu už jam suteiktą malonę, nes jo širdis tapo išdidi. Todėl pyktis kilo ant jo ir ant Judo bei Jeruzalės. ²⁶Hezekijas taip nusižemino už savo širdies išdidumą, – jis ir Jeruzalės gyventojai, – kad VIEŠPATIES pyktis jų neištiko Hezekijo dienomis.

²⁷Hezekijas didžiavosi turtų gausybe ir garbe. Jis pasistatė iždus sidabru ir aukso, brangakmeniams, kvėpalams, skydams ir įvairiems brangiems daiktams; ²⁸sandėlius grūdų derliui, vynui ir aliejui; tvartus visokiems gyvuliams ir avides. ²⁹Jis įsigijo miestų, apščiui jaučių bandų ir avių kaimenių, nes Dievas davė jam labai didelių turtų. ³⁰Tas pats Hezekijas uždarė Gihono vandenų angą ir nukreipė juos žemyn į vakarinį Dovydo miesto šoną. Hezekiją lydėjo sėkmė visuose jo žygiuose. ³¹Nors kai pas jį buvo atsiųsti Babilono valdovų pasiuntiniai pasiteirauti apie tą

nuostabų dalyką,* įvykusį krašte, Dievas paliko jį vieną, kad išmėgintų ir sužinotų, kas buvo jo širdyje.

32 O kiti Hezekijo karaliavimo įvykiai, jo geri darbai yra aprašyti pranašo Izaijo, Amozo sūnaus, Regėjime* bei Judo ir Izraelio Karalių knygoje. 33 Hezekijas užmigo su savo protėviais ir buvo palaidotas Dovydo palikuonių kapų šlaite.* Visas Judas ir Jeruzalės gyventojai, jam mirus, teikė jam daug garbės. Jo sūnus Manasas tapo karaliumi jo vietoje.

33 Manaso nedorumas ¹Manasas buvo dvylikos metų, kai tapo karaliumi, ir karaliavo Jeruzalėje penkiasdešimt penkerius metus. ²Jis darė, kas buvo nedora VIEŠPATIES akyse, sekdamas bjauriaisiais papročiais tautų, kurias VIEŠPATS buvo izraeliečiams pašalinęs iš kelio. ³Jis atstatė aukštumų alkus, kuriuos jo tėvas Hezekijas buvo nugriovęs, pastatė aukurus Baalams, padarė šventuosius stulpus, garbino dangaus galybes ir joms tarnavo. ⁴Jis pastatė aukurus net VIEŠPATIES Namuose, apie kuriuos VIEŠPATS buvo pasakęs: „Mano vardas bus Jeruzalėje amžinai“: ⁵aukurus visoms dangaus galybėms jis pastatė abiejuose VIEŠPATIES Namų kiemuose. ⁶Savo sūnų pervedė per ugnį Hinomo sūnaus slėnyje, užsiėmė kerėjimais ir būrimu, tarėsi su dvasiomis ir raganiais. Jis padarė daug pikta VIEŠPATIES akyse, jį pykindamas. ⁷Jis padarė drožtą stabą ir padėjo VIEŠPATIES Namuose, apie kuriuos Dievas kalbėjo Dovydui ir Salia-

monui: „Šiuose Namuose ir Jeruzalėje, kurią aš išsirinkau iš visų Izraelio giminių, apgyvendinsiu savo vardą amžinai. ⁸Niekad daugiau neleisiu Izraeliui iškelti kojos iš žemės, kurią paskyriau jūsų protėviams, jeigu tik jie ištikimai vykdys visa, ką esu jiems įsakęs – visą mokymą, įstatus ir įsakus, duotus per Mozę“. ⁹Manasas taip suvedžiojo Judą ir Jeruzalės gyventojus, kad jie elgėsi nedoriau negu tautos, kurias VIEŠPATS buvo sunaikinęs izraeliečių labui.

Manasas atgailauja ¹⁰VIEŠPATS kalbėjo Manasai ir savo tautai, bet jie nekreipė dėmesio. ¹¹*Todėl VIEŠPATS atvedė prieš juos Asirijos karaliaus kariuomenės vadus. Paėmę jį į nelaisvę kabliais, uždėjo grandines ir nugabeno jį į Babiloną. ¹²Baimės apimtas, jis maldavo VIEŠPATĮ, savo Dievą, ir labai nusizėmino prieš savo protėvių Dievą. ¹³Jis meldėsi jam,* ir Dievas priėmė jo maldavimą, išklaušė jo prašymą ir sugrąžino jį į Jeruzalę, į jo karalystę. Tada Manasas suprato, kad VIEŠPATS iš tikrųjų yra Dievas.

¹⁴Paskui jis pastatė Dovydo miestui slėnyje į vakarus nuo Gihono išorinę sieną, siekiančią įėjimą į Žuvų vartus; apvedė ją aplink Ofelį, padarydamas ją daug aukštesnę. Be to, jis paskyrė karvedžius į visus įtvirtintus Judo miestus. ¹⁵Pašalinęs svetimus dievus ir stabą iš VIEŠPATIES Namų ir visus aukurus, kuriuos buvo pastatęs ant VIEŠPATIES Namų kalno ir Jeruzalėje, išmėtė juos už miesto. ¹⁶Be to, jis atstatė VIEŠPATIES aukurą ir atnašavo ant

32,31: ... *pasiteirauti apie tą nuostabų dalyką*. žr. 2 Kar 20,12-19.

32,32: ... *Izaijo... Regėjime*: pranašo Izaijo knygoje.

32,33: ... *Dovydo palikuonių kapų šlaite*: ypatingoje vietoje, rodydami jam ypatingą pagarbą.

33,11: Kitų šaltinių apie karaliaus Manaso įkalinimą Babilone nėra. Pasak asirų įrašų, jis mokėjo Asirijos karaliams – Esarhadonui (680 m.

prieš Kristų) ir Ašurbanipalui (668-627 m. prieš Kristų) duoklę. Asirai galėjo jį priversti vykti į Ninevę duoti Asirijos karaliui vasalo ištikimybės priesaiką.

33,13: *Jis meldėsi jam*: šie žodžiai paskatino nežinomą autorių sukurti apokrifinę *Manaso maldą*. Kai kurie lotyniškosios Vulgatos leidimai ją deda kaip priedą; ši Manaso atgailos malda kai kur naudojama viešose krikščionių maldose.

jo bendravimo ir padėkos aukas, o Judui įsakė tarnauti VIEŠPAČIUI, Izraelio Dievui. ¹⁷Tačiau žmonės vis dar atnašaudavo aukštumų alkuose, bet tik VIEŠPAČIUI, savo Dievui.

18 O kiti Manaso darbai, jo malda savo Dievui ir žodžiai regėtojų, kalbėjusių jam VIEŠPATIES, Izraelio Dievo, vardu, yra randami Izraelio karalių Metraščiuose. ¹⁹Jo malda ir kaip Dievas priėmė jo maldavimą, visa jo nuodėmė bei jo neištikimybė, ir vietos, kuriose jis statė aukštumų alkus ir pastatė šventuosius stulpus bei drožtus stabus prieš savo nusizėminimą, yra aprašyta Regėtojų žodžiuose. ²⁰Manasas užmigo su savo protėviais ir buvo palaidotas savo rūmų sode. Jo sūnus Amonas tapo karaliumi jo vietoje.

Amonas karaliavimas ²¹Amonas buvo dvidešimt dvejų metų, kai tapo karaliumi, ir karaliavo dvejus metus Jeruzalėje. ²²Jis darė, kas buvo nedora VIEŠPATIES akyse, kaip jo tėvas Manasas buvo daręs. Amonas atnašavo aukas visiems stabams, kuriuos buvo jo tėvas padaręs, ir juos garbino. ²³Prieš VIEŠPATĮ jis nenusizėmino, kaip jo tėvas Manasas buvo nusizėminęs; priešingai, Amonas tyčia didino savo kaltę. ²⁴Jo dvariškiai, surengę prieš jį sąmokslą, nužudė jį rūmuose. ²⁵Tačiau šalies žmonės išžudė visus, kurie buvo surengę sąmokslą prieš Amoną; šalies žmonės pastatė karaliumi jo vietoje jo sūnų Jošiją.

34 Pirmoji Jošijo reforma ¹Jošijas buvo aštuonerių metų, kai tapo karaliumi ir karaliavo trisdešimt vienerius metus Jeruzalėje. ²Jis darė, kas buvo dora VIEŠPATIES akyse, ir ėjo savo pro-

tėvio Dovydo pėdomis, nenukrypdamas nei į dešinę, nei į kairę. ³Aštuntaisiais savo karaliavimo metais, dar jaunuolis tebebūdamas, jis pradėjo ieškoti savo tėvo Dovydo Dievo, o dvyliktaisiais metais* jis pradėjo valyti iš Judo ir Jeruzalės aukštumų alkus, šventuosius stulpus ir drožtinius bei lietinius stabus. ⁴Jam prižiūrint buvo sugriauti Baalo aukurai, sutrupinti ant jų stovintys smilkalų aukurai. Šventieji stulpai ir drožtiniai bei lietiniai stabai buvo sudaužyti, sutrinti į dulkes ir išbarsyti ant kapų žmonių, atnašavusių jiems aukas. ⁵Jis sudegino ir kaulus kunigų ant jų aukurų. Taip jis išvalė Judą ir Jeruzalę. ⁶Panašiai pasielgė ir Manaso, Efraimo, Simeono miestuose iki pat Naftalio bei jų nuniokotuose aplinkiniuose kaimuose. ⁷Jis nugriovė aukurus, sutrupino šventuosius stulpus, sutrynė juos į dulkes ir smilkalų aukurus išvartė visame Izraelio krašte. Tada jis sugrįžo į Jeruzalę.

Atnaujinama Šventykla ⁸Aštuonioliktaisiais savo karaliavimo metais, išvalęs kraštą ir Namus, jis pavedė Azalijo sūnui Šafanui, miesto valdytojui Maasejui ir karaliaus rūmų pareigūnui Joahazo sūnui Joahui atnaujinti VIEŠPATIES, savo Dievo, Namus. ⁹Nuėję pas vyriausiąjį kunigą Hilkiją, jie perdavė jam pinigų, atneštus į Dievo Namus, kuriuos levitai, slenksčio sargai, buvo surinkę iš Manaso, Efraimo bei viso Izraelio likučio ir iš viso Judo, Benjamino bei visų Jeruzalės gyventojų. ¹⁰Jie perdavė juos VIEŠPATIES Namų prižiūrėtojams, o šie savo ruožtu naudojo juos apmokėti VIEŠPATIES Namų darbininkams, dirbantiems prie Namų atnauji-

34,3: ... dvyliktaisiais metais: maždaug 628 m. prieš Kristų, praėjus metams po Ašurbanipalo mirties. Tuomet Judas pradėjo laisvintis iš Asirijos jungo. Skaitant vien 2 Kr 22,1-23,25, gali susidaryti įspūdis, kad Jošijo reforma prasidėjo tik tada, kai buvo atrasta Šventykloje Mozės Mokymo,

arba Mozės Įstatymo, knyga aštuonioliktaisiais jo karaliavimo metais. Be abejo, Kronikininkas yra teisus, datuodamas reformos pradžią *dvyliktaisiais metais*. Jau pats Šventyklos atnaujinimas, vedęs į Mokymo knygos atradimą, buvo apeigų reformos padarinys.

nimo ir taisymo. ¹¹Jie davė jų dailidėms ir mūrininkams pirkti akmenims iš skaldyklų ir medžio sankaboms bei sijoms pastatų, kuriuos Judo karaliai buvo apleidę. ¹²Žmonės darbavosi sąžiningai. Jiems prižiūrėti buvo paskirti levitai Jahatas ir Obadijas, iš Merario palikuonių, drauge su Zechariju ir Mešlamu, iš Kohato palikuonių. Tuo tarpu kiti levitai – įgudę groti instrumentais – ¹³prižiūrėjo naštų nešėjus ir nurodinėjo darbininkams, dirbantiems įvairius darbus. Keletas levitų buvo raštininkai, pareigūnai ir vartų sargai.

Atrandama Mozės Mokymo knyga ¹⁴Išimant VIEŠPATIES Namams paaugotus pinigus, kunigas Hilkijas rado VIEŠPATIES Mokymo, duoto per Mozę, knygą. ¹⁵Raštininkui Šafanui Hilkijas tarė: “Radau Mokymo knygą VIEŠPATIES Namuose”. Hilkijas padavė knygą Šafanui. ¹⁶Nunešęs knygą karaliui, Šafanas kalbėjo karaliui: “Tavo tarnai vykdo visa, kas jiems yra pavesta. ¹⁷Jie sulydė VIEŠPATIES Namuose rastą sidabrą ir perdavė jį prižiūrėtojams ir darbininkams”. ¹⁸O paskui raštininkas Šafanas karaliui pranešė, tardamas: “Knygą man davė kunigas Hilkijas”. Tada iš jos Šafanas paskaitė karaliui. ¹⁹Kai karalius išgirdo Mokymo žodžius, persiplėšė savo drabužius. ²⁰Tada karalius įsakė Hilkijui, Šafano sūnui Ahikamui, Mikos sūnui Abdonui, raštininkui Šafanui ir karaliaus tarnui Asajui, tardamas: ²¹“Eikite, pasiteiraukite VIEŠPATIES dēlei manęs ir dēlei išlikusiųjų Izraelyje ir Jude apie žodžius atrastos knygos, nes iš tikrųjų didelis turi būti ant mūsų išlietas VIEŠPATIES pyktis už tai, kad mūsų protėviai nesilaikė VIEŠPATIES žodžio vykdyti visa, kas toje knygoje yra parašyta”.

22 Tada Hilkijas ir visi, kuriems kara-

lius buvo įsakęs, nuėjo pas pranašę Huldą, drabužinės prižiūrėtojo Hasros sūnaus Tokhato sūnaus Šalumo žmoną. Ji gyveno Jeruzalėje, Mišnės dalyje. Jie kreipėsi į ją, kaip jiems buvo nurodyta. ²³Jiems ji atsakė: “Taip kalbėjo VIEŠPATS, Izraelio Dievas! Pasakykite vyrui, kuris atsiuntė jus pas mane: ²⁴“Taip kalbėjo VIEŠPATS: iš tikrųjų atsiųsiu nelaimę šiai vietai ir jos gyventojams, visus prakeikimus, užrašytus atrastoje knygoje, kuri buvo skaityta Judo karaliaus akivaizdoje, ²⁵už tai, kad jie paliko mane ir degino smilkalus kitiems dievams, pykindami mane visais savo rankų darbais; degu pykčiu ant šios vietos, ir jis nebus užgesintas”. ²⁶Bet Judo karaliui, atsiuntusiam jus VIEŠPATIES pasiteirauti, duokite šį atsakymą: ‘Taip kalbėjo VIEŠPATS, Izraelio Dievas, apie žodžius, kuriuos girdėjai... – ²⁷kadangi paėmei į širdį ir nusižeminai Dievo akivaizdoje, girdėdamas jo žodžius apie šią vietą ir jos gyventojus; kadangi nusižeminai mano akivaizdoje, persiplėšei savo drabužius ir verkei mano akivaizdoje, todėl ir aš tave išgirdau, – tai VIEŠPATIES žodis. ²⁸Tikėk manimi, paimsiu tave pas tavo protėvius, tu būsi paimtas į savo kapą ramybėje. Tavo akys nematys tos nelaimės, kurią atsiųsiu šiai vietai ir jos gyventojams”’.

Jie parnešė karaliui šį atsakymą.

Atnaujinama Sandora ²⁹Karalius tad sušaukė visus Judo ir Jeruzalės seniūnus. ³⁰Tada karalius nuėjo į VIEŠPATIES Namus drauge su visais Judo žmonėmis, Jeruzalės gyventojais, su kunigais ir levitais – su visais žmonėmis, jaunais ir senais, – ir jiems girdint perskaitė garsiai visus žodžius Sandoros knygos, atrastos VIEŠPATIES Namuose. ³¹Stovėdamas savo vietoje,* karalius sudarė sandorą VIEŠPATIES akivaizdoje

34,31: ... stovėdamas savo vietoje: žr. 2 Kr 23,13 paaiškinimą.

sekti VIEŠPAČIU, laikantis jo įsakymų, įsakų ir įstatų visa savo širdimi bei visa savo gyvastimi ir vykdant šioje knygoje įrašytus sandomos žodžius. ³²Taip jis įpareigojo visus, gyvenančius Jeruzalėje ir Benjamine. Jeruzalės gyventojai elgėsi pagal Dievo, savo protėvių Dievo, sadorą. ³³Jošijas pašalino visus bjauriuosius stabus iš visų izraeliečiams priklausiusių žemių ir įpareigojo visus, gyvenusius Izraelyje, garbinti VIEŠPATĮ, savo Dievą. Per visą jo gyvenimą jie nenutolo nuo VIEŠPATIES, savo protėvių Dievo.

35 Perėjimo iškilmė ¹Jošijas šventė Perėjimą, kad pašlovintų VIEŠPATĮ Jeruzalėje. Perėjimo auka buvo atnašauta pirmojo mėnesio keturioliką dieną. ²Paskirstęs kunigams jų pareigas, jis drąsino juos VIEŠPATIES Namų tarnyboje. ³Levitams, pašvęstiems VIEŠPAČIUI ir mokantiems visą Izraelį, jis tarė: „Padėkite šventąją Skrynią VIEŠPATIES Namuose, kuriuos Izraelio karalius Dovydo sūnus Saliamonas pastatė. Nebebus ji daugiau našta jums ant pečių. Dabar rūpinkitės tarnauti VIEŠPAČIUI, savo Dievui, ir jo tautai Izraeliui. ⁴Savo klanuose ir padalose pasiruoškite, sekdami Izraelio karaliaus Dovydo ir jo sūnaus Saliamono rašytais nurodymais. ⁵Užimkite vietas šventovėje pagal savo giminės žmonių klanų padalas. Tebūna levitų kiekvienai klanų padalai. ⁶Pjaukite Perėjimo avinėlių, pasišventinkite ir paruoškite jį savo giminaičiams. Tebūna visa daroma pagal VIEŠPATIES žodį, duotą per Mozę“.

⁷Tada Jošijas padovanojo, kaip Perėjimo atnašas, visiems ten esantiems iš kaimenės ėriukų ir ožiukų – trisdešimt tūkstančių, o jaučių – tris tūkstančius. Jie visi buvo iš karaliaus nuosavybės. ⁸Jo didžiūnai davė savanoriškai dovaną žmonėms, kunigams ir levitams. Hilkijas, Zecharijas

ir Jehielis – vyriausieji Dievo Namų pareigūnai – davė kunigams Perėjimo atnašoms du tūkstančius šešis šimtus avinėlių bei ožiukų ir tris šimtus jaučių. ⁹Ir Konanijas bei jo broliai Šemajas, Netanelis, Hašabijas, Jeielis ir Jozabadas – levitų galvos – davė levitams Perėjimo atnašoms penkis tūkstančius avinėlių bei ėriukų ir penkis šimtus jaučių.

¹⁰Pasiruošus pamaldoms, kunigai stovėjo savo vietose ir levitai savo padalose pagal karaliaus įsakymą. ¹¹Perėjimo auka buvo papjauta, tada kunigai iššlakstė iš levitų paimtą kraują, o levitai ėmėsi luputi kailį. ¹²Jie atidėjo į šalį, kas buvo skirta deginamajai aukai, išdalyti žmonių padaloms pagal klanus, kad jie atnašautų ją VIEŠPAČIUI, kaip įsakyta Mozės knygoje. Lygiai taip padarė ir su jaučiais. ¹³Perėjimo auka buvo iškepta ant ugnies, kaip įsakyta, o šventosios atnašos išvirtos puoduose, katiluose bei kaistuvuose ir skubiai išdalytos žmonėms. ¹⁴Paskui levitai parėngė Perėjimo auką sau ir kunigams, nes kunigai buvo užimti deginamųjų aukų ir taukų atnašavimu iki pat nakties. Levitai tad aprūpino ir save, ir kunigus – Aarono palikuonis. ¹⁵Giesmininkai, Asafo palikuonys, buvo savo vietose, kaip Dovydo, Asafo, Hemano ir karaliaus regėtojo Jedutūno įsakyta. Vartų sargai buvo prie visų vartų. Jiems nereikėjo pasitraukti iš savo tarnybos, nes jų broliai levitai jais pasirūpino.

¹⁶Visos VIEŠPATIES pamaldos buvo tą dieną taip sutvarkytos, kad būtų švenčiama Perėjimo auka ir atnašautos deginamosios aukos ant VIEŠPATIES aukuro, kaip buvo įsakęs karalius Jošijas. ¹⁷Visi ta proga ten buvę izraeliečiai šventė Perėjimo ir Neraugintos duonos Iškilmę septynias dienas. ¹⁸Nuo pranašo Samuelio dienų nebuvo švęsta jokia tokia Perėjimo

iškilmė. Joks Izraelio karalius nebuvo šventęs Perėjimo iškilmės, panašios į tą, kurią šventė Jošijas, kunigai bei levitai, dalyvaujant ir visam Judui, ir visam Izraeliui, ir Jeruzalės gyventojams. ¹⁹Ši Perėjimo iškilmė buvo švęsta aštuonioliktaisiais Jošijo karaliavimo metais.

Jošijo mirtis ²⁰Po viso to, Jošijui atnaujinus Šventyklą, Egipto karalius Neko'as leidosi į žygį kovoti su Karkemišu prie Eufrato. O Jošijas išėjo jam kelio pastoti. ²¹Bet Neko'as atsiuntė pasiuntinius pas jį, tardamas: "Koks gali būti ginčas tarp manęs ir tavęs, Judo karaliau? Šiandien aš nežygiuoju prieš tave, bet prieš karalystę, kuri su manimi kariauja. Dievas įsakė man skubėti. Netrukdyk Dievui, kuris yra su manimi, kad jis tavęs nesunaikintų". ²²Tačiau Jošijas nuo jo neatsitraukė, nes ieškojo priežasties su juo kariauti, todėl ir nenorėjo klausyti Neko'o žodžių, ateinančių iš VIEŠPATIES burnos, bet išėjo į mūšį Megido lygumoje. ²³Lankininkai pašovė karalių Jošiją. Tada karalius savo tarnams tarė: "Išveskite mane, nes aš esu sunkiai sužeistas". ²⁴Jo tarnai, iškėlę iš jo kovos vežimo, perkėlė jį į pavaduotojo vežimą ir nugabeno į Jeruzalę. Ten jis mirė ir buvo palaidotas savo protėvių kapuose. Visas Judas ir Jeruzalė apraudojo Jošiją. ²⁵*Ir Jeremijas sukūrė Jošijui raudą, kurią visi giesmininkai ir giesmininkės kartojo savo raudose Jošijui, kaip yra daroma iki šios dienos. Jos virto papročiu Izraelyje ir buvo įtrauktos į jų Raudas.*

²⁶ O kiti Jošijo karaliavimo įvykiai, jo ištikimi darbai, laikantis VIEŠPATIES Mo-

kymo, ²⁷ir visi jo žygdarbiai nuo pradžios iki galo yra aprašyti Izraelio ir Judo karalių knygoje.

D. KARALYSTĖS GALAS

36 Karalius Jehoahazas ¹Šalies žmonės paėmė Jošijo sūnų Jehoahazą ir padarė jį vietoje jo tėvo karaliumi Jeruzalėje. ²Jehoahazas buvo dvidešimt trejų metų, kai tapo karaliumi, ir karaliavo tris mėnesius Jeruzalėje. ³Egipto karalius pašalino jį nuo sosto Jeruzalėje ir uždėjo kraštui šimto sidabrinių talentų ir vieno auksinio talento duoklę. ⁴Tada Egipto karalius padarė jo brolių Eljakimą Judo ir Jeruzalės karaliumi, pakeisdamas jo vardą į Jehojakimą. Neko'as, paėmęs jo brolių Jehoahazą, nugabeno į Egiptą.

Karalius Jehojakimas ⁵Jehojakimas buvo dvidešimt penkerių metų, kai tapo karaliumi, ir karaliavo vienuolika metų Jeruzalėje. Jis darė, kas buvo nedora VIEŠPATIES, jo Dievo, akyse. ⁶Babilono karalius Nebukadnezaras, užpuolęs jį, sukaustė grandinėmis gabenti į Babiloną.* ⁷Ir kai ką iš VIEŠPATIES Namų reikmenų Nebukadnezaras pargabeno į Babiloną ir padėjo juos savo rūmuose Babilone. ⁸O kiti Jehojakimo karaliavimo įvykiai, jo bjaurūs pikti darbai ir kas už tai jam nutiko, yra aprašyta Izraelio ir Judo karalių knygoje. Jo sūnus Jehojachinas tapo karaliumi jo vietoje.

Karalius Jehojachinas ⁹Jehojachinas buvo aštuoniolikos metų, kai tapo karaliumi, ir karaliavo tris mėnesius ir de-

35,25: Užuominos apie Jeremijo sukurtą raudą Jošijui nėra nei 2 Karalių knygoje, nei Jeremijo knygoje. Betgi žr. Zch 12,11 paaiškinimą. ... *į jų Raudas* turbūt yra nuoroda į Raudų knygą.

36,6: ... *sukaustė grandinėmis gabenti į Babiloną*. Kronikininkas neteigia, kad Jehojakimas buvo nugabentas į Babiloną. Pasak

2 Kar 24,1-6, Jehojakimas, pabuvęs trejus metus Nebukadnezaro vasalu, pradėjo prieš jį maištauti. Jis mirė Jeruzalėje, Babilono karaliui nespėjus pasiekti miesto. Tačiau Dan 1,1-2, kurio šaltinis turbūt buvo 2 Kr 36,6-7, kalba apie Jehojakimo ištėmimą į Babiloną.

šimt dienų Jeruzalėje. Jis darė, kas buvo nedora VIEŠPATIES akyse. ¹⁰Baigiantis metams, karalius Nebukadnezaras pasiuntė žmones atgabenti jo į Babiloną kartu su brangiaisiais VIEŠPATIES Namų reikmenimis, o jo brolių Zedekiją* padarė Judo ir Jeruzalės karaliumi.

Karalius Zedekijas ¹¹Zedekijas buvo dvidešimt vienerių metų, kai tapo karaliumi, ir karaliavo vienuolika metų Jeruzalėje. ¹²Jis darė, kas buvo nedora VIEŠPATIES, jo Dievo, akyse, ir nenusižemino prieš VIEŠPATIES vardu kalbantį pranašą Jeremiją. ¹³Be to, jis kėlė maištą ir prieš karalių Nebukadnezarą, kuris buvo privertęs jį prisiekti Dievu. Užsispyręs jis kieta širdimi atsisakė grįžti pas VIEŠPATĮ, Izraelio Dievą. ¹⁴Panašiai visi Judo didžiūnai, kunigai ir žmonės darė vis daugiau nusižengimų, sekdami bjauriaisiais tautų papročais. Jie subjaurojo VIEŠPATIES Namus, kuriuos jis buvo pašventinęs Jeruzalėje.

Judo karalystę ištinka žūtis ¹⁵VIEŠPATS, jų protėvių Dievas, siuntė jiems žodį per savo pasiuntinius kasdien be perstojo, nes jis gailėjosi savo žmonių ir savo buveinės. ¹⁶Bet jie išjuokdavo Dievo pasiuntinius, niekindami jo žodžius ir tyčiodamies iš jo pranašų, kol Dievo pyktis ant savo tautos virto tokiu įsiūčiu, kad nebėliko kitos išeities. ¹⁷Todėl jis atvedė ant jų

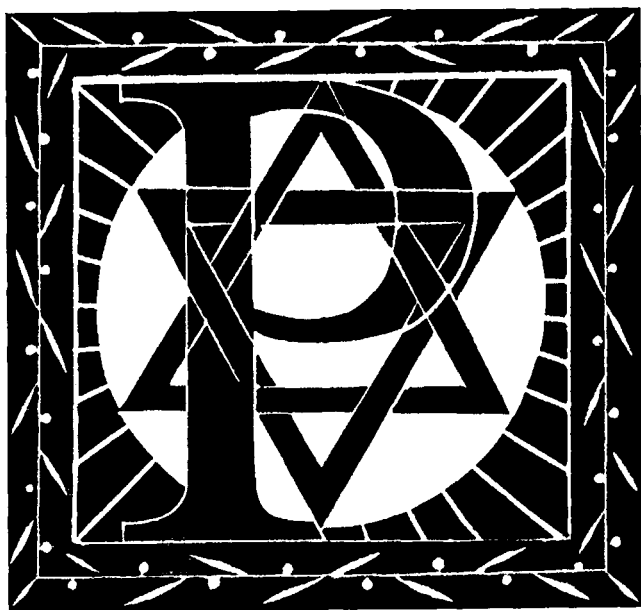
kaldėjų karalių, kuris išžudė jų jaunuolius kalaviju jų šventajame pastate, nepasigailėdamas nei vaikinų, nei mergaitės, nei senų, nei silpnų – juos visus atidavė jam į rankas. ¹⁸Visi Dievo Namų reikmenys, dideli ir maži, Dievo Namų turtai ir karaliaus bei jo didžiūnų turtai – buvo išgabenti į Babiloną. ¹⁹Dievo Namai buvo sudeginti, Jeruzalės sienos nugriautos, visi jos rūmai ugnies suryti ir visi brangūs daiktai sunaikinti. ²⁰Kas išliko nuo kalavijo, tuos jis išvarė į tremtį Babilone. Ten jie tapo jo ir jo sūnų vergais, kol įsigalėjo persų karalystė, ²¹kad išsipildytų per Jeremiją ištartas VIEŠPATIES žodis, kol kraštas atsilygins už savo nešvęstus šabus: per septyniasdešimt metų jis laikysis šabo nuotiokotame krašte.

Kyro įsakas neša viltį ^{22*}Pirmaisiais Persijos karaliaus Kyro metais, kad būtų išsipildytas per Jeremiją tartas VIEŠPATIES žodis, VIEŠPATS įkvėpė Persijos karalių Kyrą visoje savo karalystėje žodžiu ir raštu paskelbti šį skelbimą: ²³“Taip kalbėjo Persijos karalius Kyras: ‘VIEŠPATS, Dangaus Dievas, atidavė man visas žemės karalystes ir pavedė man pastatyti jam Namus Jeruzalėje, kuri yra Jude. Todėl tesileidžia į kelionę visi, kas priklauso jo tautai. Jų Dievas juos telydi!’”

36,10: ... jo brolių Zedekiją: Zedekijas iš tikrųjų buvo Jehojakimo brolis ir Jehojachino dėdė (žr. 2 Kar 24,17; Jer 37,1), nors bemaž vienmetis su savo broliu (žr. 2 Kar 24,8.18; 2 Kr 36,9.11).

36,22-23: Šios eilutės yra tolygios Ezd 1,1-3a. Iš pradžių Ezdro ir Nehemijo knygos sudarė antrąją Kronikininko veikalo dalį. 1-2 Kronikų knygos buvo pirmoji Kronikininko veikalo dalis. Ilgai-

niui Ezdro ir Nehemijo knygas imta laikyti 1-2 Samuelio ir 1-2 Karalių tęsiniu, Ezdro ir Nehemijo knygos buvo atskirtos nuo Kronikininko veikalo ir perkeltos į priekį. Taip 1-2 Kronikų knygos tapo paskutinėmis hebrajiškojo Senojo Testamento knygomis. Vengiant užbaigti Kronikininko veikalo tragišku pasakojimu apie žūtį, Ezd 1,1-3a buvo pakartota kaip 2 Kr 36,22-23.

EZDRO
KNYGA

Paskutinės keturios hebrajiškojo kanono knygos yra Ezdro, Nehemijo, 1-oji ir 2-oji Kronikų knygos. Iš pradžių Ezdro ir Nehemijo knygos buvo dedamos po Kronikų knygų ir buvo dalimi vientiso istorinio veikalo. Kadangi jos savo teologine mąstysena ir teologiniu požiūriu yra pernelyg panašios į Kronikų knygų autoriaus mąstyseną ir požiūrį, todėl visos šios keturios yra priskiriamos tam pačiam autoriui. Įprasta jį vadinti Kronikininku, nes jo tikrasis vardas nėra žinomas. Be to, ši pažiūra remiasi ir faktu, kad senovės Ezdro ir Nehemijo knygų tyrinėtojai abi knygas ženklino Ezdro vardu.

Sudėtinis Ezdro ir Nehemijo veikalas yra mums svarbiausias istoriškas rašytinis šaltinis, padedantis pažinti religinės žydų bendrijos kūrimąsi po Babilonijos tremties VI a. prieš Kristų Palestinoje. Šis laikotarpis žinomas kaip atkuriamasis laikotarpis. Ezra ir Nehemijas — du atkuriamojo laikotarpio vadai — buvo atsakingi už žydų visuomenės, Sandoros bendrijos, atkūrimą potremtinėmis sąlygomis. Mūsų skaitomame Ezdro ir Nehemijo knygų tekste yra keletas stambių dalių perkėlimų iš vieno istorinio konteksto į kitą, todėl pasigendama chronologinės ar logiškos pasakojimo sekos. Į didesnius perkėlimus bus atkreiptas dėmesys paaiškinimuose. Nors Ezros veikla šiame veikale ir aprašoma pirma, bet, regis, istoriškai kalbant, Nehemijo veikla buvo ankstyvesnė.

Visa, kas yra žinoma apie Ezrą bei jo veiklą, priklauso nuo Ezd 7-10 — Ezros Atsiminimų ir Neh 8-9 — Nehemijo Atsiminimų. Tiksliai kalbant, „Ezros Atsiminimais“ galime ženklinti tik tą dalį, kurioje Ezra kalba pirmuoju asmeniu, pvz: Ezd 7,27-9,15. Kronikininkas susieja šią medžiagą su kitais turimais šaltiniais. Ezrą, kaip asmenybę, dengia Nehemijo asmenybės šešėlis. Siracidas savo knygos protėvių garbės sąrašė Ezros nemini. Ezros kilmės sąrašas susieja Ezros kunigystę su Mozės broliu Aaronu (žr. Ezd 7,1-5). Ezros dienomis tai buvo būdas nustatyti kunigo tarnybos teisėtumą. Jis laikomas „raštininku — žinovu Mozės Mokymo, kurį buvo davęs VIEŠPATS“ (Ezd 7,6). Tai liudija Ezros atsidėjimą pažinti Mozės Mokymą, kurį jis stengėsi padaryti atkurtos žydų visuomenės, Sandoros bendrijos, gyvenimo pagrindu. Religinis ir apeiginis pobūdis, o ne politiniai reikalai, padarė jį potremtinės tikėjimo bendrijos vadu. Žydų tikėjimo kraitis Ezrą labai gerbia, o Talmudas vertina jį kaip antrąjį Mozę, teigdamas, kad Tora — Mozės Mokymas — būtų buvęs duotas per Ezrą, jeigu anksčiau nebūtų buvęs duotas per Mozę.

Babilonijos tremties metu religinis dėmesys buvo sutelktas ypač į įsakymus, turinčius ryšį su Moze, ir buvo puoselėtas žydų tautos atskirumas, kuris ilgainiui tapo būdingu judaizmo požymiu. Sugrįžę į tėvų žemę, tremtiniai ne tik stengėsi atstatyti aukurą, Šventyklą bei Jeruzalę, bet ir galvėjęsi su visuomeninėmis bei tikėjimo problemomis, šalindami iš Sandoros bendrijos svetimybę ir kurdami religinį gyvenimą pagal savąjį Mozės Mokymo supratimą. Įkvėptajam knygos autoriui sugrįžusieji tremtiniai buvo pamaldūs likutis, turintis religinę užduotį

Atrodo, kad būta keturių grįžimo iš tremties tarpsnių: 1) grįžimas Kyru valdant, maždaug 538 m. prieš Kristų, jam vadovavo Šešbazaras. Jis pradėjo Šventyklos atstatymą, bet, kilus vietinių gyventojų pasipriešinimui, darbai buvo nutraukti; 2)

grįžimas Darijui I valdant (521-485 m. prieš Kristų), jam vadovavo Zerubabelis ir Ješua. Ir jiedu susidūrė su pasipriešinimu, bet, pranašų Agėjo ir Zecharijo skatinami, užbaigė Šventyklos atstatymą (515 m. prieš Kristų); 3) grįžimas Artakserksui valdant (464-423 m. prieš Kristų), jam vadovavo Ezra, parnešęs į Jeruzalę suredaguotą Mozės Mokymą, arba Įstatymą; 4) grįžimas Artakserksui II valdant (404-358 m. prieš Kristų), jam vadovavo Nehemijas. Jis jau du kartus buvo nuvykęs į Jeruzalę atstatyti miesto sienų, vis dar vietiniams gyventojams priešinantis, ir atkurti atskirą žydų visuomenę, Sandoros bendriją, garbinančią Dievą pagal Mozės Mokymą.

Dažnai Ezrai metamas kaltinimas, kad jis buvo tik legistas, suteikdamas įstatymo raidei ypatingą svarbą. Tačiau jo knyga turėtų būti skaitoma atsižvelgiant į jos istorinį foną. Ezra davė savo tautai jungtį ir dvasinę vienybę, kuri padėjo mažai žydų bendruomenei išlikti ir tarnauti Dievo užmojui kaip Sandoros tautai. Nėra abejonės, kad griežta Ezros laikysena Mozės Mokymo, arba Įstatymo, svarbos atžvilgiu padėjo judaizmui ne tik atsispirti prieš tuolaikinę graikų kultūrą — helenizmą, bet ir išlikti Dievo, Sandoros Viešpaties, liudytoju istorijoje. Ezra davė potremtinei žydų visuomenei, Sandoros bendrijai, būdingą požymį: ištikimybę Mozės Torai. Iki jo dienų Tora buvo Mozės Mokymas, jo dienomis Tora tapo Mozės Įstatymu. Šioje šviesoje skaitant Ezros veikalą, galima teisingiau įvertinti Ezros veiklą Šventojo Rašto istorijoje.

Šis Persijos karalių sąrašas — chronologinė lentelė — su jų karaliavimo datomis bus naudingas, skaitant Ezdro ir Nehemijo knygas:

Kyras 538-529 m. prieš Kristų
 Kambisas 529-521 m. prieš Kristų
 Darijus I 521-485 m. prieš Kristų
 Kserksas 485-464 m. prieš Kristų
 Artakserksas I 464-423 m. prieš Kristų
 Darijus II 423-404 m. prieš Kristų
 Artakserksas II 404-358 m. prieš Kristų
 Artakserksas III 358-337 m. prieš Kristų
 Persijos imperijos galas 331 m. prieš Kristų
 (Darijaus III pralaimėjimas)

Ezdro knygos metmenys:

A. Grįžimas iš Tremties	1,1-6,22
B. Ezros darbai	7,1-10,44

GRĮŽIMAS IŠ TREMTIES

1 Kyro įsakas ¹Pirmaisiais Persijos karaliaus Kyro metais,* kad būtų įvykdytas per Jeremiją tartas VIEŠPATIES žodis, VIEŠPATS įkvėpė Persijos karalių Kyrą išleisti šį įsaką visai karalystei ir žodžiu, ir raštu: ²“Taip kalbėjo Persijos karalius Kyras: ‘VIEŠPATS, Danguis Dievas, atidavė man visas žemės karalystes ir pavedė man pastatyti jam Namus Jeruzalėje, kuri yra Jude. ³Visi, kas iš jūsų priklausio jo tautai, – tebūna jų Dievas su jais! – tesileidžia kelionėn į Jeruzalę Jude atstatyti VIEŠPATIES, Izraelio Dievo, Namų Jeruzalėje. ⁴Visus išlikusius, kad ir kur jie gyventų, teparemia jų vietovių žmonės auksu ir sidabru, daiktais ir galvijais kartu su geros valios atnašomis Dievo Namams Jeruzalėje’”.

Tremtinių grįžimas ⁵Judo ir Benjamino šeimų galvos, kunigai ir levitai, – kurių dviasią iš tikrųjų Dievas buvo įkvėpęs tai daryti, – pasiruošė vyksti ir atstatyti Dievo Namus Jeruzalėje. ⁶Visi jų kaimynai parėmė juos sidabriniais reikmenimis, auksu, daiktais, galvijais ir vertingomis dovanomis kartu su tuo, kas buvo duota kaip geros valia atnaša. ⁷Be to, karalius Kyras perdavė VIEŠPATIES Namų reikmenis, kuriuos Nebukadnezaras buvo išgabėjęs iš Jeruzalės ir padėjęs į savo dievų namus. ⁸Persijos karalius Kyras padavė juos išdininkui Mitredatui, kuris juos perdavė

Judo vadui Šešbazarui.* ⁹O jų skaičius buvo toks: trisdešimt auksinių lėkščių, tūkstantis sidabrinų lėkščių, dvidešimt devyni peiliai, ¹⁰trisdešimt auksinių dubenų, keturi šimtai dešimt įvairių sidabrinų dubenų, tūkstantis įvairių reikmenų. ¹¹* Iš viso penki tūkstančiai keturi šimtai auksinių ir sidabrinų indų. Juos visus Šešbazaras pasiėmė su savimi, vesdamas tremtinius iš Babilono į Jeruzalę.

2 Pirmųjų sugrįžusiųjų tremtinių sąrašas ^{1*}Šie yra parkeliavę iš tremties nelaisvės {Judo} srities žmonės, kuriuos Babilono karalius Nebukadnezaras buvo išvaręs į Babilonijos tremtį, – sugrįžę į Jeruzalę ir Judą, visi į savo miestus, – ²parkeliavę drauge su Zerubabeliu, Ješua, Nehemiju, Seraju, Reelaju, Mordekaju, Bilšanu, Misparu, Bigvaju, Rehumu, Baana.

Izraelio tautos vyrų skaičius: ³Parošo palikuonių du tūkstančiai šimtas septyniasdešimt du;

⁴Šefatijo palikuonių trys šimtai septyniasdešimt du;

⁵Araho palikuonių septyni šimtai septyniasdešimt penki;

⁶Pohat-Moabo, tai yra Ješuos ir Joabo, palikuonių du tūkstančiai aštuoni šimtai dvylika;

⁷Elamo palikuonių tūkstantis du šimtai penkiasdešimt keturi;

⁸Zatu'o palikuonių devyni šimtai keturiasdešimt penki;

1,1: *Pirmaisiais Persijos karaliaus Kyro metais*: paimdamas Babiloną, Kyras tapo tuometinio pasaulio valdovu. Tai įvyko 538 m. prieš Kristų.

1,8: ... *Šešbazarui*: turbūt jis buvo ketvirtasis Judo karaliaus Jehojachino sūnus, išvestas į Babiloną kaip belaisvis 598 m. prieš Kristų. Žr. 1 Kr 3,18; Zerubabelio dėdė (žr. Ezd 3,2-8). Žr. Ezd 3,18 paaiškinimą.

1,11: Visas daiktų skaičius neatitinka išvardytų daiktų skaičiaus. Taigi arba šis skaičius, arba

atskirų išvardytų daiktų skaičius yra buvęs iškraipytas perduodant tekstą.

2,1-67: Šis sąrašas yra ir Neh 7 bei Ezd 5 skyriuose dažnai su skirtingais vardais ir skaičiais. Iš šių trijų variantų Ezd 2 tekstas atrodo mažiausiai nukentėjęs perdavimo metu. Sąrašas yra sudėtinis, žmonės grupuojami pagal šeimas ir vietas, apžvelgiama Judo karalystės, tapusios Judėjos provincija Persijos imperijos globoje, potremtinė gyventojų suvestinė. Kronikininkas sąrašu pavaizduoja tikėjimo bendrijos grįžimą iš tremties.

9 Zakajo palikuonių septyni šimtai šešiasdešimt;

10 Banio palikuonių šeši šimtai keturiasdešimt du;

11 Bebajo palikuonių šeši šimtai dvidešimt trys;

12 Azgado palikuonių tūkstantis du šimtai dvidešimt du;

13 Adonikamo palikuonių šeši šimtai šešiasdešimt šeši;

14 Bigvajo palikuonių tūkstantis penkiasdešimt šeši;

15 Adinos palikuonių keturi šimtai penkiasdešimt keturi;

16 Atero, tai yra Hezekijo, palikuonių devyniasdešimt aštuoni;

17 Bezajo palikuonių trys šimtai dvidešimt trys;

18 Joros palikuonių šimtas dvylika;

19 Hašumo palikuonių du šimtai dvidešimt trys;

20 Gibaro palikuonių devyniasdešimt penki;

21 Betlehemo palikuonių šimtas dvidešimt trys;

22 žmonių iš Netofos penkiasdešimt šeši;

23 žmonių iš Anatoto šimtas dvidešimt aštuoni;

24 Azmaveto palikuonių keturiasdešimt du;

25 Kirjat-Arimų, Chefiros ir Beerotų palikuonių septyni šimtai keturiasdešimt trys;

26 Ramos ir Gebos palikuonių šeši šimtai dvidešimt vienas;

27 žmonių iš Michmaso šimtas dvidešimt du;

28 žmonių iš Bet-Elio ir Ai du šimtai dvidešimt trys;

29 Nebo palikuonių penkiasdešimt du;

30 Magbišo palikuonių šimtas penkiasdešimt šeši;

31 kito Elamo palikuonių tūkstantis

du šimtai penkiasdešimt keturi;

32 Harimo palikuonių trys šimtai dvidešimt;

33 Lodo, Hadido ir Ono'o palikuonių septyni šimtai dvidešimt penki;

34 Jericho palikuonių trys šimtai keturiasdešimt penki;

35 Senaos palikuonių trys tūkstančiai šeši šimtai trisdešimt.

36 Kunigų:

Jedajo, Ješuos namų, palikuonių devyni šimtai septyniasdešimt trys;

37 Imero palikuonių tūkstantis penkiasdešimt du;

38 Pašhūro palikuonių tūkstantis du šimtai keturiasdešimt septyni;

39 Harimo palikuonių tūkstantis septyniolika.

40 Levitų:

Ješuos ir Kadmielio palikuonių iš Hodavijo palikuonių septyniasdešimt keturi;

41 giesmininkų: Asafo palikuonių šimtas dvidešimt aštuoni;

42 vartų sargų palikuonių – Šalumo, Atero, Talmono, Akubo, Haitos ir Šobajo – iš viso šimtas trisdešimt devyni.

43 Šventyklos vergų:

Zihos palikuonys, Hasufos palikuonys, Tabaoto palikuonys,

44 Keros palikuonys, Siahos palikuonys, Padono palikuonys,

45 Lebanos palikuonys, Hagabos palikuonys, Akubo palikuonys,

46 Hagabos palikuonys, Šamlajo palikuonys, Hanano palikuonys,

47 Gidelio palikuonys, Gaharo palikuonys, Reajo palikuonys,

48 Rezino palikuonys, Nekodos palikuonys, Gazamo palikuonys,

49 Uzos palikuonys, Paseaho palikuonys, Besajo palikuonys,

50 Asnos palikuonys, meunimų palikuonys, nefusimų palikuonys,

51 Bakbuko palikuonys, Hakufos palikuonys, Harkuro palikuonys,

52 Bazluto palikuonys, Mehidos palikuonys, Haršos palikuonys,

53 Barkoso palikuonys, Siseros palikuonys, Temaho palikuonys,

54 Neziaho palikuonys ir Hatifos palikuonys.

55 Saliamono vergų palikuonių: Sotajo palikuonys, Hasofereto palikuonys, Perudos palikuonys,

56 Jaalos palikuonys, Darkono palikuonys, Gidelio palikuonys,

57 Šefatijo palikuonys, Hatilo palikuonys, Pocheret-haZebajimo palikuonys ir Amio palikuonys.

58* Iš viso Šventyklos vergų ir Saliamono vergų palikuonių buvo trys šimtai devyniasdešimt du.

59 O šie sugrįžo iš Tel-Melaho, Tel-Haršos, Cherubo, Adano ir Imero, nors ir negalėjo įrodyti, kad jų protėvių namai ar kilmė buvo izraelietiška: ⁶⁰ Delajo, Tobijo ir Nekodos palikuonių šeši šimtai penkiasdešimt du. ⁶¹ Taip pat ir kunigų: iš palikuonių Habajo, Hakozo ir Barzilajo, kuris buvo vedęs vieną iš Barzilajo Gileadiečio dukterų ir buvo vadinamas jų vardu. ⁶² Šie ieškojo savo šeimos kilmės įrašų, bet jų negalėjo surasti, todėl jie buvo pripažinti kunigo tarnybai nešvariais. ⁶³ Valdy-

tojas* įsakė jiems nevalgyti švenčiausiųjų valgių, kol neatsiras kunigas, nešiojantis Urimus ir Tumimus.*

64 Visos bendrijos skaičius buvo keturiasdešimt du tūkstančiai trys šimtai šešiasdešimt, ⁶⁵ neskaitant jų tarnų bei tarnaičių, kurių buvo septyni tūkstančiai trys šimtai trisdešimt septyni. Jie turėjo ir du šimtus giesmininkų ir giesmininkių. ⁶⁶ Jų arklių buvo septyni šimtai trisdešimt šeši, mulų du šimtai keturiasdešimt penki, ⁶⁷ kupranugarių keturi šimtai trisdešimt penki ir asilų šeši tūkstančiai septyni šimtai dvidešimt.

68 Vos atvykus prie VIEŠPATIES Namų vietos Jeruzalėje, kai kurie šeimų galvos davė savo valia atnašą Dievo Namams atstatyti toje pačioje vietoje. ⁶⁹ Pagal savo išteklius jie davė statybos išdui šešiasdešimt vieną tūkstantį auksinių darikų,* penkis tūkstančius sidabrinių minų* ir šimtą kunigiškų apdarų.

70 Kunigai, levitai ir kai kurie iš paprastų žmonių apsigyveno Jeruzalėje ir jos apylinkėse, o giesmininkai, vartų sargai ir Šventyklos vergai savo miestuose. Taip visi izraeliečiai gyveno savo miestuose.

3 Aukuro atstatymas ¹ Atėjus septintajam mėnesiui* nuo izraeliečių įsikūrimo savo miestuose, žmonės visi kaip vienas susirinko į Jeruzalę. ² Tada Jozadako sūnus Ješua drauge su broliais kunigais ir Šealtielio sūnus* Zerubabelis su

2,58: Šventyklos vergų kilmė yra aprašyta Joz 9,27 tekste. *Saliamono vergų palikuonys* buvo karo belaisvių ar svetimtaučių palikuonys. Jie rūpinosi Šventyklos švara ir priežiūra.

2,63: *Valdytojas*... : persiškai *Tiršata*, Judo provincijos valdytojo titulas. Tuo metu valdytoju buvo Šešbazaras. *Urim{ai} ir Tumim{ai}*: žr. 1 Sam 14,41; Įst 33,8. Tuomet dar nebuvo paskirto vyriausiojo kunigo.

2,69: ... *darikų*: persų auksinė moneta; ... *minų*: Mesopotamijos piniginis vienetas.

3,1-5: *Atėjus septintajam mėnesiui*... : Tišti{o},

tai yra rugsėjo – spalio mėnesį, regis, 538 m. prieš Kristų. Žr. Ezd 1,1. Šešbazaras atstatė pirmąjį aukurą ir pradėjo Šventyklos pamatų atstatymo darbus. Žr. Ezd 5,16. Betgi tik antraisiais Darijaus I metais vyriausiasis kunigas Ješua ir Judėjos provincijos valdytojas Zerubabelis ėmėsi tęsti Šventyklos atstatymą, kuris buvo laikinai nutrauktas. Žr. Ezd 4,24-5,1; Ag 1,1; 2,1. Taigi Kronikininkas ar vėlesnis knygos redaktorius priskiria jiems Šventyklos atstatymo darbų pradžią, nors iš tikrųjų jie atstatymo darbus tik užbaigė.

savo broliais ėmėsi atstatyti Izraelio Dievo aukurą, norėdami atnašauti ant jo deginamąsias aukas, kaip įsakyta Mozės, Dievo vyro, Mokyme.* ³Jie atstatė aukurą ant jo pamatų, nepaisydami šalies žmonių baimės, ir ant jo atnašavo VIEŠPAČIUI kas rytą ir kas vakarą deginamąsias aukas. ⁴Tada jie šventė, kaip įsakyta, Palapinių iškilmeį ir atnašavo kasdienį jos deginamųjų aukų skaičių pagal įsaką, kaip nustatyta kiekvienai dienai. ⁵Paskui jie atnašavo nuolatines šabų deginamąsias aukas, atnašas jaunačių bei visų šventų VIEŠPATIES iškilmių ir kada tik buvo daromos laisva valia atnašos VIEŠPAČIUI. ⁶Nuo pirmos septintojo mėnesio dienos buvo pradėta atnašauti VIEŠPAČIUI deginamosios aukos, nors VIEŠPATIES Šventyklos pamatai dar nebuvo padėti.

Ruošiamasi atstatyti Šventyklą

⁷Tada jie pasamdė mūrininkus ir dailides, davė maisto, gėrimo bei aliejaus sidoniečiams ir tyriečiams, kad atgabentų kedro medžio iš Libano per jūrą iki Jopės pagal jiems duotą Persijos karaliaus Kyro leidimą.

8 Aštuntaisiais metais po jų atvykimo prie Dievo Namų Jeruzalėje, antrąjį mėnesį Šealtielio sūnus Zerubabelis, Jozadako sūnus Ješua ir jų broliai kunigai bei levitai drauge su grįžusiais į Jeruzalę iš tremties pradėjo darbus, paskirdami kai kuriuos iš levitų, nuo dvidešimties metų ir vyresnius, prižiūrėti VIEŠPATIES Namų statybos. ⁹Taigi Ješua ir jo sūnūs bei broliai, Kadmielis ir jo sūnūs, Binujis ir Hodavijas drauge su Henadado sūnumis, levitais, jų sūnumis ir broliais kartu ėmėsi vadovauti statantiems VIEŠPATIES Namus.

10 Mūrininkams padėjus VIEŠPATIES

Šventyklos pamatus, kunigai, apsirengę savo drabužiais, sustojo pagal Izraelio karaliaus nurodymus pašlovinti VIEŠPATIES su trimitais, o levitai – Asafo sūnūs – su cimbolais pagal Izraelio karaliaus Dovydo nurodymus. ¹¹Jie giedojo giesmes, dėkodami ir šlovindami VIEŠPATĮ,

“nes jis yra geras,
nes amžina jo ištikima meilė
Izraeliui”.

Visi žmonės atliepė galingu šauksmu, šlovindami VIEŠPATĮ, nes buvo padėti VIEŠPATIES Namų pamatai. ¹²Tačiau daug kunigų, levitų ir šeimų galvų – žmonės, mačiusieji pirmuosius Namus ant jų pamatų – garsiai verkė, žvelgdami į šiuos Namus, nors daugelis ir balsu šaukė iš džiaugsmo. ¹³Taigi žmonės negalėjo atskirti džiaugsmo šauksmų nuo verksmo aimanų, nes visi taip garsiai šaukė, kad jų balsai buvo toli girdimi.

4 Samariečiai pasipriešina Šventyklos atstatymui

¹Judo ir Benjamino priešai, išgirdę, kad sugrįžę tremtiniai stato VIEŠPAČIUI, Izraelio Dievui, Šventyklą, ²kreipėsi į Zerubabelį ir klanų galvas ir jiems kalbėjo: “Statykime su jumis, nes ir mes garbiname jūsų Dievą ir esame jam atnašavę aukas nuo čia mus atkėlusio Asirijos karaliaus Esarhadono dienų”. ³Bergi Zerubabelis, Ješua ir kiti Izraelio klanų galvos jiems atsakė: “Negali būti nė kalbos, kad jūs su mumis statytumėte Namus mūsų Dievui. Mes vieni statysime juos VIEŠPAČIUI, Izraelio Dievui, kaip Persijos karalius Kyras yra mums įsakęs”. ⁴Užtat šalies žmonės metėsi kenkti Judo žmonių ryžtui ir stengėsi atbaidyti juos nuo statybos. ⁵Jie papirko ir pareigūnus, niekais paversdami jų užmojų per

3,2: ... Šealtielio sūnus... : vyriausias Judo karaliaus Jehojachino sūnus ir Šėsbazaro brolis (žr. 1 Kr 3,18-19). Taigi Zerubabelis buvo Jehojachino

vaikaitis. ... kaip įsakyta Mozės, Dievo vyro, Mokyme. Mokymas – įstatų ir įsakų rinkinys, susietas su Mozės vardu, Pakartoto Įstatymo knygoje.

visą Persijos karaliaus Kyro gyvenimą iki pat Persijos karaliaus Darijaus* viešpatavimo.

Vėlesni priešiškiškumai ^{6*}Ahasuerui karaliaujant, pradžioje jo viešpatavimo, jie surašė skundą ant Judo ir Jeruzalės gyventojų.

7 O Artakserkso dienomis Bišalamas, Mitredatas, Tabėelis ir kiti jų bendrai rašė Persijos karaliui Artakserksui. Laiškas buvo rašytas aramėjiškai ir išverstas. {Aramėjiškai:}*

8* Vyriausiasis pareigūnas Rehumas ir raštininkas Šimšajis parašė apie Jeruzalę karaliui Artakserksui tokį laišką: {⁹Tada vyriausiasis pareigūnas Rehumas, raštininkas Šimšajis ir kiti jų bendrai – teisėjai, valdytojai, pareigūnai, vyrai iš Erecho, Babilono ir Sūsos, tai yra Elamo žmonės – ¹⁰ir kitos tautos, kurias didysis ir kilnysis Osnaparas ištrėmė ir apgyvendino Samarijos miestuose ir kitose Anapus Upės srities dalyse, – parašė. – Nūnai ¹¹šis yra nuorašas laiško, kurį jie nusiuntė}:

“Karaliui Artakserksui! Tavo tarnai, Anapus Upės srities žmonės, siunčia pasveikinimą. Nūn ¹²tebūna žinoma karaliui, kad nuo tavęs pas mus parėję žydai pasiekė Jeruzalę ir atstato tą maištingą ir nedorą miestą. Jau baigia sienas ir taiso pamatus! ¹³Nūn tebūna žinoma karaliui, jog jie nebeduos duoklės, asmens ar žemės mokesčių, jei šis miestas bus atstatytas ir sienos užbaigtos. Tai gali tik žalą nešti karalystei. ¹⁴Taigi, kadangi mes valgome karaliaus rūmų druską, negalime nematyti kara-

liui daromos negarbės, todėl parašėme apie tai, norėdami pranešti karaliui, ¹⁵kad būtų padaryta paieška tavo protėvių metraščiuose. Tu rasi metraščiuose ir patirsi, kad tai yra maištingas miestas, lemtingas karaliams ir sritims. Maištai ten buvo puoselėjami nuo senovės. Užtat tas miestas ir buvo sunaikintas. ¹⁶Mes pranešame karaliui, kad tada tu nebeturėsi jokios dalies srityje Anapus Upės, jei tas miestas bus atstatytas ir jo sienos užbaigtos”.

17 Karalius atsiuntė tokį atsakymą: “Vyriausiajam pareigūnui Rehumui, raštininkui Šimšajui ir kitiems jų bendrams, gyvenantiems Samarijoje ir kitose Anapus Upės srities dalyse. Pasveikinimas! Nūnai ¹⁸laiškas, kurį mums siuntėte, buvo perskaitytas mano aki-vaizdoje ir išverstas.* ¹⁹Mano įsakymu buvo padaryta paieška ir buvo rasta, kad tas miestas iš tikrųjų buvo sukilęs prieš karalius praeityje, kad sukilimai ir maištai jame buvo dažni. ²⁰Jeruzalė yra turėjusi galingų karalių, valdžiusių visą Anapus Upės sritį, kuriems buvo mokama duoklė, asmens ir žemės mokesčiai. ²¹Nūn tad duok įsakymą, kad tie žmonės liautųsi statę. Tas miestas negali būti atstatomas, kolei nebus duotas kitas mano įsakymas. ²²Be to, rūpinkitės dėlei šio reikalo būti apdairūs, nes kitaip bus daug nuostolio ir žalos karalystei”.

23 Vos perskaičius karaliaus Artakserkso* laiško nuorašą Rehumo, Šimšajo ir jų

4,5: ... karaliaus Darijaus: Darijaus I (521-485 m. prieš Kristų).

4,6-23: Keleras pastabų apie vietinių žmonių priešiškiškumą sugrįžusiems iš Babilonijos nelaisvės tremtiniais Persijos karaliaus dvare V a. prieš Kristų pradžioje. 4,7 ... išverstas: į persų kalbą. {Aramėjiškai:}: šis žodis tekste, regis, ženklina kaitą kalbos iš hebrajų į aramėjų. Aramėjiška dalis baigiasi su Ezd 4,18, bet Ezd 7,12-26 tekste vėl cituojama

karaliaus laiškas aramėjų kalba.

4,8-23: Šiame tekste kalbama apie Jeruzalės miesto sienų įtvirtinimą, o ne apie Šventyklos statybą. Sienų statybos sustabdymas prieš 485 m. prieš Kristų sudarė progą Nehemijui atvykti į Palestiną. Žr. Neh 1,1-4; 2,1-5.

4,23: ... Artakserkso: Artakserksas I (464-423 m. prieš Kristų).

bendrų akivaizdoje, jie nuskubėjo į Jeruzalę pas žydus ir ginklų jėga sustabdė darbų. ²⁴Tuomet darbai prie Dievo Namų statybos sustojo ir liko nutraukti iki antrųjų Persijos karaliaus Darijaus valdymo metų.*

5 Šventyklos atstatymas ^{1*}Tuo metu pranašai Hagajas ir Ido'o sūnus Zecharijas* pranašavo žydams, gyvenantiems Jude ir Jeruzalėje, Izraelio Dievo vardu. ²Dėl to Šealtielio sūnus Zerubabelis ir Jozadako sūnus Ješua pradėjo atstatyti Dievo Namus Jeruzalėje. Dievo pranašai buvo su jais ir juos rėmė.

³Nedelsdami Anapus Upės srities valdytojas Tatenajis, Šetar-Bozenajis ir jų bendrai, atėję pas juos, taip į juos kreipėsi: "Kas davė jums įsakymą atstatyti šiuos Namus ir užbaigti šį statinį?" ⁴Be to, jie paklausė juos: "Kaip vadinasi vyrai, kurie atstato šį pastatą?" ⁵Bergi Dievo akys saugojo Izraelio seniūnus, ir jie nesutrukė jiems. Tuo tarpu buvo išsiųstas pranešimas Darijui, ir jie savo ruožtu gavo laišką su atsakymu dėlei šio reikalo.

Valdytojo laiškas karaliui ⁶Nuorašas laiško, kurį Anapus Upės srities valdytojas Tatenajis, Šetar-Bozenajis ir jo bendrai, Anapus Upės srities pareigūnai, nusiuntė karaliui Darijui. ⁷Pranešime, kurį nusiuntė, buvo taip parašyta:

"Karaliui Darijui, visapusiška ramybė!

⁸Tebūna karaliui žinoma, kad mes nuvykome į Judo sritį, prie didžiojo Dievo Namų. Jie yra atstatomi iš skaldy-

to akmens, medžio sijos dedamos į sienas ir statybos darbai jų rankose vyksta sparčiai ir sėkmingai. ⁹Tada mes kreipėmės į anuos seniūnus, klausdami: "Kas davė jums įsakymą atstatyti šiuos Namus ir užbaigti šį statinį?" ¹⁰Be to, paklausėme, kaip jie vadinasi, kad galėtume užrašyti tavo žiniai vardus jų vardų. ¹¹Jų atsakymas mums buvo toks: "Mes esame Dangaus ir žemės Dievo tarnai ir atstatome Namus, pastatytus prieš daugel metų. Didelis Izraelio karalius buvo juos pastatęs ir įrengęs. ¹²Bet kadangi mūsų protėviai buvo supykinę Dangaus Dievą, jis atidavė juos Babilono karaliui kaldėjui Nebukadnezarui, kuris sunaikino šiuos Namus ir ištrėmė žmones į Babiloniją. ¹³Tačiau Babilono karalius Kyras pirmaisiais savo viešpatavimo metais išleido įsaką, kad šie Dievo Namai turi būti atstatyti. ¹⁴Be to, auksinius ir sidabrinus Dievo Namų reikmenis, kuriuos Nebukadnezaras buvo paėmęs iš Jeruzalės Šventyklos ir atgabenęs į Babilono šventyklą, karalius Kyras paėmė iš Babilono šventyklos. Jie buvo perduoti vyrui, vardu Šešbazaras, kurį jis buvo paskyręs valdytoju. ¹⁵Jam jis tarė: "Paimk šiuos reikmenis. Eik ir padėk juos į Jeruzalės Šventyklą. Tebūna atstatyti Dievo Namai savo vietoje". ¹⁶Tada anas Šešbazaras atėjo ir padėjo pamatus Dievo Namams Jeruzalėje. Nuo to meto iki šiol jie buvo statomi ir dar nėra užbaigti."

4,24: ... antrųjų... Darijaus... metų. 520 m. prieš Kristų. Ši data ženklina pradžią sėkmingo Šventyklos atnaujinimo, užbaigto per kitus penkerius metus. Žr. Ezd 5,1-6,18.

5,1: ... Hagajas ir Ido'o sūnus Zecharijas: du iš mažųjų pranašų, kurių knygos liudija jų vaidmenį drąsinant tremtinius Šventyklos atstatymo metu.

5,1-2: Šešbazo skatintas pradinis entuziazmas, atstatyti Šventyklą buvo išblėgęs. 520 m. prieš Kristų rudenį dar stūksojo tik Šventyklos griuvėsiai. Turbūt dėl to Ezdro knygoje ir rašoma, kad atstatymo darbai tik tada tebuvo pradėti. Pranašai Hagajas ir Zecharijas pabrėžia Zerubabelio įnašą, tuo tarpu šiame tekste pirmąja seniūnai.

¹⁷Nūn tad, jei karaliui patinka, tebūna padaryta paieška karaliaus archyvuose patikrinti, ar buvo karaliaus Kyro išleistas įsakas atstatyti šiuos Dievo Namus Jeruzalėje. Tėduoda žinią mums karalius apie savo norą šiuo reikalu”.

6 Karalius Darijus atsako ¹Užtat karaliaus Darijaus įsakymu buvo padaryta paieška archyvuose, kurie buvo padėti ten Babilono išduose. ²Bet ilgainiui Ekbatanoje,* Medijos srities sostinėje, buvo užtiktas ritinys, ant kurio buvo parašyta: “Pažyma. ³Pirmaisiais savo valdymo metais karalius Kyras išleido įsaką dėl Dievo Namų Jeruzalėje:

‘Tie Namai turi būti atstatyti kaip vieta atnašauti aukoms ir aukoti deginamosioms aukoms. Jų aukštis tebūna šešiasdešimt uolekčių, o jų plotis šešiasdešimt uolekčių. ⁴Teturi jie po tris sluoksnius skaldyto akmens po kiekvienu medžio sluoksniu. Išlaidos turi būti padengtos iš karališkojo išdo. ⁵Be to, tebūna sugrąžinta ir nugabenta į Jeruzalės Šventyklą, kiekvienas į savo vietą, auksiniai ir sidabriniai reikmenys, kuriuos Nebukadnezaras paėmė iš Jeruzalės Šventyklos ir atgabeno į Babiloną. Turite juos padėti į Dievo Namus. ⁶Dabar tad jūs, Tatenaji, Anapus Upės srities valdytojai, Šetar-Bozenaji ir jūs, jų bendrai, Anapus Upės srities pareigūnai, pasitraukite nuo jų. ⁷Nesikiškite į šių Dievo Namų darbus. Žydų valdytojas ir žydų seniūnai teatstato šiuos Dievo Namus savo vietoje. ⁸Be to, šiuo aš įsakau, ką jūs turite daryti, kad padėtumėte tiems žydų seniūnams atstatyti Dievo Namus: tų žmonių išlaidos turi būti tučtuojau at-

lygintos iš karaliaus išteklių, paimtų iš Anapus Upės srities duoklės. ⁹Ko tik reikėtų – jautukų, avinų ar avių deginamosioms aukoms Dangaus Dievui, kviečių, druskos, vyno ar aliejaus kunigų reikalams Jeruzalėje – tebūna jiems be perstojo kasdien duodama, ¹⁰kad jie atnašautų malonias aukas Dangaus Dievui ir melstųsi už karaliaus ir jo vaikų gyvastį. ¹¹Be to, aš skelbiu įsaką, kad jei kas nors pakeistų šį įsaką, už nusižengimą tebūna išplėstas iš jo namų sienojas, ir tebūna jis ant jo pamautas. Tebūna mėšlynu paversti jo namai.* ¹²Dievas, kuris yra apgyvendinęs ten savo vardą, tesunaikina kiekvieną karalių ir tautą, kuri imtųsi šį įsaką pakeisti, ardydama šiuos Dievo Namus Jeruzalėje. Aš, Darijus, išleidau įsaką. Tebūna jis įvykdytas nedelsiant ir rūpestingai!’”

Šventykla baigiama atstatyti ¹³Tada Tatenajis, Anapus Upės srities valdytojas, Šetar-Bozenajis ir jų bendrai stropiu rūpestingumu įvykdė visa, ką karalius Darijus buvo įsakęs. ¹⁴Žydų seniūnai tad pranašų Hagajo ir Ido'o sūnaus Zecharijo dienomis greitino statybą. Jie užbaigė savo statybą pagal Izraelio Dievo įsakymą ir Kyro, Darijaus bei Artakserkso įsakus. ¹⁵*Taigi šie Namai buvo užbaigti šeštaisiais karaliaus Darijaus viešpatavimo metais, Adaro mėnesio trečiąją dieną.

¹⁶Izraeliečiai – ir kunigai, ir levitai, ir kiti sugrįžę tremtiniai – šventė džiaugsmingai šių Dievo Namų pašventinimą. ¹⁷Jie paaukojo šių Namų pašventinimui šimtą jautių, du šimtus avinų, keturis šimtus eriukų ir kaip atnašą už nuodėmę dvylika ožių už visą Izraelį, pagal Izraelio

6,2: ... Ekbatanoje: Persijos karaliaus vasaros buveinėje.

6,11: Tebūna mėšlynu paversti jo namai!:

paversti namus mėšlynu buvo didžiausias išniekinimas. Žr. 2 Kar 10,27; Dan 2,5.

giminių skaičių. ¹⁸ Galop jie paskirstė kunigus į skyrius ir levitus į padalas Dievo tarnybai Jeruzalėje, kaip yra parašyta Mozės knygoje.

515 metų prieš Kristų Perėjimo

iškilmė ¹⁹ Sugrįžusieji tremtiniai šventė pirmojo mėnesio keturioliką dieną, ²⁰ nes ir kunigai, ir levitai buvo apsilavę. Visi buvo švarūs. Jie tad plovė Perėjimo avinėlių visiems sugrįžusiems tremtiniais, savo broliams kunigams ir sau patiems. ²¹ Jį valgė Izraelio žmonės, sugrįžusieji iš tremties drauge su visais, kurie, atsiskirdami nuo nešvarumo tautų krašte, buvo prisidėję prie jų ieškodami VIEŠPATIES, Izraelio Dievo. ²² Su džiaugsmu jie šventė Neraugintos duonos šventę septynias dienas, nes VIEŠPATS buvo padaręs juos linksmus, taip Asirijos* karaliaus širdį palenkdamas, kad jis padėjo jiems statyti Namus Dievo, kuris yra Izraelio Dievas.

B. EZROS DARBAI

7 Ezra Rašto žinovas ^{1*} Po šių įvykių, Persijos karaliui Artakserksui viešpataujant, Ezra, sūnus Serajo sūnaus Azarijo sūnaus Hilkijo ² sūnaus Šalumo sūnaus Zadoko sūnaus Ahitubo ³ sūnaus Amarijo sūnaus Azarijo sūnaus Merajoto ⁴ sūnaus Zerahijo sūnaus Uzio sūnaus Bukio ⁵ sūnaus Abišuos sūnaus Fineho sūnaus Eleazaro sūnaus vyriausiojo kunigo Aarono, – ⁶ tas Ezra parvyko iš Babiloni-

jos. Jis buvo raštininkas – žinovas Mozės Mokymo, kurį buvo davęs VIEŠPATS, Izraelio Dievas. Kadangi VIEŠPATIES ranka buvo su juo, karalius buvo suteikęs jam visa, ko tik jis prašė.

7 {Ir iš izraeliečių – kunigų bei levitų, giesmininkų ir vartų sargų bei Šventyklos vergų – parvyko į Jeruzalę septintaisiais karaliaus Artakserkso metais. ⁸ Jie atvyko į Jeruzalę septintųjų karaliaus metų penktą mėnesį.} ⁹ Kelionė iš Babilono buvo pradėta pirmojo mėnesio pirmą dieną, ir penktojo mėnesio pirmą dieną jis atvyko į Jeruzalę, nes su juo buvo maloninga VIEŠPATIES ranka. ¹⁰ Ezra buvo atsidavęs visa širdimi tyrinėti VIEŠPATIES Mokymą, jo laikytis ir mokyti Izraelį įstatų ir įsakų.

11 Šis yra nuorašas laiško Izraeliui, kurį karalius Artakserksas davė Ezrai – kunigui raštininkui, žinovui VIEŠPATIES įsakymų žodžių ir jo įstatų:

12 “Artakserksas, karalių karalius, kunigui Ezrai, Dangaus Dievo įstatymo žinovui {... ir taip toliau! Nūn ¹³ aš šiuo skelbiu įsaką, kad kas tik mano karalystėje iš Izraelio žmonių ar jų kunigų bei levitų laisva valia ryžtasi eiti į Jeruzalę, gali eiti su tavimi. ¹⁴ Tu esi karaliaus ir jo septynių patarėjų siųstas sutvarkyti Judą ir Jeruzalę pagal tavo rankoje esančio savo Dievo įstatymą, ¹⁵ nugabenti sidabrą bei auksą, paaugoktus karaliaus ir jo patarėjų savo valia

6,15: Tai buvo 515 m. balandžio 1 d. Ši Šventykla buvo Herodo Didžiojo vėl atnaujinta. Žr. Jn 2,20-22. Jėzus Nazaretis joje meldėsi. Ją su-naikino Titas 70 m. po Kristaus.

6,22: ... *Asirijos karaliaus: Asirija* čia ženklina platesnį prasme Persijos imperiją, nes Persija tuomet valdė žemes, priklausiusias Asirijai.

7,1-8: Ezros kelionės į Palestiną data nėra žinoma. Septintieji karaliaus Artakserkso I metai buvo 458 m. prieš Kristų. Teksto sąranga, rodos, teigia

šią datą. Tačiau, daugelio manymu, Ezros ir Nehemijo knygų pasakojimai liudija, kad Nehemijo atvykimas 445 m. prieš Kristų buvo ankstesnis už Ezros atvykimą. Jeigu tai tiesa, Ezros atvykimą reikėtų datuoti 398 m. prieš Kristų, septintaisiais karaliaus Artakserkso II metais. Kiti tyrinėtojai vietoj *septintųjų* Artakserkso sako *trisdešimt septintaisiais* {Artakserkso} metais, t.y. 428 m. prieš Kristų. Jų nuomone, data nukentėjo tekstą per-rašinėjant.

Izraelio Dievui, kurio buveinė yra Jeruzalėje, ¹⁶taip pat ir visą sidabrą bei auksą, gautą iš Babilono srities, drauge su žmonių ir kunigų savos valios atnašomis, duotomis noriai jų Dievo Namams, esantiems Jeruzalėje. ¹⁷Už tuos pinigus tad turi nedelsdamas nupirkti jaučių, avinų bei ėriukų, grūdų atnašas bei liejamąsias atnašas ir turi juos paaukoti ant savo Dievo Namų aukuro Jeruzalėje. ¹⁸O su likusiu sidabru ir auksu tu ir tavo broliai darykite, kas atrodo jums geriausia pagal jūsų Dievo valią. ¹⁹Tau patikėtus tavo Dievo Namų tarnybos reikmenis turi perduoti Jeruzalės Dievui. ²⁰O kas daugiau reikalinga tavo Dievo Namams, kuriais rūpintis esi įpareigotas, gali ap rūpinti iš karaliaus išdo.

²¹Aš, karalius Artakserksas, įsakau visiems Anapus Upės srities išdo valdytojams: kokį tik prašymą pateiks jums kunigas Ezra, Dangaus Dievo įstatymo žinovas, tebūna jis patenkintas nedelsiant ir rūpestingai ²²iki šimto sidabrinųjų talentų, šimto korų kviečių, šimto batų vyno, šimto batų aliejaus, o druskos be saiko. ²³Kas tik Dangaus Dievo įsakyta, tebūna vykdoma uoliai Dangaus Dievo Namams, nes kitaip pyktis ištiks karaliaus ir jo įpėdinių karalystę. ²⁴Be to, mes pranešame jums, kad neleidžiama uždėti duoklės, asmens ar žemės mokesčių kunigams, levitams, giesmininkams, vartų sargams, Šventyklos vergams ar kitiems Dievo Namų tarnams.

²⁵O tu, Ezra, paskirk pareigūnus ir teisėjus pagal turimą savo Dievo išmintį,* kad jie teistų visus Anapus Upės srities žmones, žinančius tavo Die-

vo įstatymus. Turite pamokyti tuos, kurie jų nežino. ²⁶Kas nepaklus tavo Dievo įstatymui ir karaliaus įstatymui, turi būti nubaustas nedelsiant ar mirtimi, ar tremtimi, ar jo turto atėmimu, ar įkalinimu”.

²⁷Tebūna pašlovintas VIEŠPATIS, mūsų protėvių Dievas, kuris įdėjo į karaliaus širdį tokį dalyką išaukštinti VIEŠPATIES Namams Jeruzalėje, ²⁸kuris parodė man ištikimą meilę karaliaus bei jo patarėjų akivaizdoje ir visų įtakingų karaliaus pareigūnų akivaizdoje. Aš buvau padrąsintas, nes VIEŠPATIES ranka buvo su manimi, ir surinkau Izraelio šeimų galvas eiti su manimi.

8 Ezra ir jo bičiuliai ¹Šie yra klanų galvos ir šis yra kilmės sąrašas parėjusių su manimi iš Babilonijos viešpataujant karaliui Artakserksui:

²iš Fineho palikuonių Geršomas; iš Itamaro palikuonių Danielis; iš Dovydo palikuonių Hatušas, ³Šekanijo sūnus; iš Parošo palikuonių Zecharijas, su kuriuo buvo įtraukti į sąrašą du šimtai penkiasdešimt vyriškių. ⁴Iš Pahat-Moabo Zerahijo sūnus Eliehoenajis ir su juo du šimtai vyriškių. ⁵Iš Zattu'o palikuonių Jahazielio sūnus Šekanijas ir su juo trys šimtai vyriškių. ⁶Iš Adino palikuonių Jonatano sūnus Ebedas ir su juo penkiasdešimt vyriškių. ⁷Iš Elamo palikuonių Atalijos sūnus Ješajas ir su juo septyniasdešimt vyriškių. ⁸Iš Šefatijo palikuonių Michaelio sūnus Zebadijas ir su juo aštuoniasdešimt vyriškių. ⁹Iš Joabo palikuonių Jehielio sūnus Obadijas ir su juo du šimtai aštuoniolika vyriškių. ¹⁰Iš Banio palikuonių Josifijo sūnus Šelomitas ir su juo šimtas šešiasdešimt vyriškių.

7,25: ... pagal turimą savo Dievo išmintį: pagal Torą, t.y. Mozės Įstatymą, arba Mokymą.

¹¹Iš Bebao palikuonių Bebao sūnus Zecharijas ir su juo dvidešimt aštuoni vyriškiai. ¹²Iš Azgado palikuonių Hatanano sūnus Johananas ir su juo šimtas dešimt vyriškių. ¹³Iš Adonikamo palikuonių, atėjusių vėliausiai, vardai buvo šie: Elifeletas, Jeuelis bei Šemas ir su jais šešiasdešimt vyriškių. ¹⁴Iš Bigvajo palikuonių Utajis ir Zakuras; su jais septyniasdešimt vyriškių.

Kelionė į Jeruzalę ¹⁵Juos sutelkiau prie upės, tekančios Ahavos link.* Ten mes praleidome tris dienas. Apžiūrėdamas mačiau paprastus žmones ir kunigus, bet neradau tarp jų nė vieno iš levitų. ¹⁶Tada pasišaukiau Eliezerį, Arielį, Šemają, Elnataną, Nataną, Zechariją ir Mešulamą, šeimų galvas, ir Jojaribą bei Elnataną, mokytojus, ¹⁷ir išsiunčiau juos pas Ido'ą, vietovės, vardu Kasifiją, galvą, nurodydamas jiems, ką sakyti Ido'ui bei jo broliams ir Šventyklos vergams Kasifijoje, kad atsiųstų mums tarnų mūsų Dievo Namams. ¹⁸Kadangi maloningoji Dievo ranka buvo su mumis, jie parvedė mums išmintingą vyrą iš Izraelio sūnaus Levio sūnaus Mahlio palikuonių, būtent Šerebiją su jo sūnumis ir giminėmis, iš viso aštuoniolika, ¹⁹ir Hašabiją, o su juo Ješają iš Merario palikuonių su jo gimine ir jų sūnumis, iš viso dvidešimt, ²⁰neskaitant dviejų šimtų dvidešimties palikuonių Šventyklos vergų, kuriuos Dovydas ir jo didžiūnai buvo paskyrę tarnauti levitams. Visi šie buvo įrašyti į sąrašą vardais.

²¹Tada ten, prie Ahavos upės, paskelbiau pasninką, kad, nusizemindami prieš savo Dievą, prašytume sėkmingos kelionės sau, mūsų vaikams ir visai mūsų man-

tai. ²²Mat gėdijausi prašyti karaliaus karievių ar raitelių apsaugoti mus kelyje nuo priešų, kadangi buvome sakę karaliui, kad mūsų Dievo ranka yra gera visiems, kurie jo ieško, bet jo galybė ir pyktis krinta ant visų, kurie jį palieka. ²³Taigi mes pasninkavome, to prašydami iš Dievo, ir mūsų prašymas buvo išklausytas.

²⁴Tada, išrinkęs dvylika kunigų didžiūnų – Šerebiją, Hašabiją ir dešimt su jais esančių brolių, ²⁵atsvėriau jiems sidabrą, auksą bei reikmenis ir auką mūsų Dievo Namams, kurią karalius, jo patarėjai ir jo didžiūnai bei visas ten esantis Izraelis buvo atnašavę. ²⁶Patikėjau jiems į rankas šešis šimtus penkiasdešimt sidabrinių talentų,* šimtą sidabrinių reikmenų, kiekvienas buvo talento vertės, šimtą auksinių talentų;* ²⁷taip pat ir dvidešimt auksinių dubenų, tūkstančio darikų vertės, bei du geros blizgančios bronzos reikmenis, taip brangius kaip auksas. ²⁸Jiems tariau: “Jūs esate pašvęsti VIEŠPAČIUI, ir reikmenys yra pašvęsti. Ir sidabras, ir auksas yra laisvos valios atnaša VIEŠPAČIUI, jūsų protėvių Dievui. ²⁹Rūpestingai saugokite juos iki to laiko, kol juos pasversite akivaizdoje kunigų didžiūnų, levitų ir Izraelio klanų didžiūnų Jeruzalėje, VIEŠPATIES Namų kambariuose”.

³⁰Taigi kunigai ir levitai perėmė atsvertą sidabrą, auksą ir reikmenis nunešti į Jeruzalę, į mūsų Dievo Namus. ³¹Mes leidomės kelionėn į Jeruzalę nuo Ahavos upės pirmojo mėnesio dvyliktą dieną. Mūsų Dievo ranka buvo su mumis. Jis apsaugojo mus nuo priešų rankos ir nuo pasalų mums esant kelyje.

8,15: ... *tekančios Ahavos link*: Ahava – miestas Babilonijoje. Archeologai jo dar neatrado. Upė, tekanti jo link, turbūt buvo Eufrato intakas ar kanalas.

8,26: ... *šešis šimtus penkiasdešimt sidabrinių talentų*: šiek tiek daugiau negu 24,5 tonos. ... *šimtą auksinių talentų*: maždaug trys ir trys ketvirčiai tonos.

32 Atvykę į Jeruzalę, mes išsėjomės tris dienas. ³³Ketvirtą dieną mūsų Dievo Namuose sidabras, auksas ir reikmenys buvo perduoti pasveriant į kunigo Urijo sūnaus Meremoto rankas, dalyvaujant Fineho sūnui Eleazarui. Su jais buvo levitai – Jėšuos sūnus Jozabadas ir Binujo sūnus Noadjas. ³⁴Visa sutiko skaičiumi ir svoriu; visas svoris buvo pažymėtas.

35 Tuo metu parėjusieji iš nelaisvės, sugrįžę tremtiniai, atnašavo Izraelio Dievui deginamąsias aukas – dvylika jaučių už visą Izraelį, devyniasdešimt šešis avinus, septyniasdešimt septynis ėriukus ir kaip atnašą už nuodėmę dvylika ožių. ^{36*}Jie perdavė ir karaliaus įsakymus karaliaus satrapams bei Anapus Upės srities valdytojams, davusiems paramą tautai ir Dievo Namams.

9 Pasmerkiamos mišrios vedybos ¹Visa tai įvykdžius, priėjo prie manęs pareigūnai, tardami: “Nei Izraelio žmonės, nei kunigai, nei levitai nėra laikęsi atokiai nuo šalies tautų, kurių bjaurūs papročiai yra panašūs į papročius kanaaniečių, hetitų, perizitų, jebusitų, amoniečių, moabiečių, egiptiečių ir aramiečių. ²Jie yra paėmę jų dukterų žmonomis sau ir savo sūnams. Taigi šventoji sėkla yra susimaišiusi su šalies tautomis. Iš tikrųjų pareigūnai ir vadai buvo pirmieji taip nusižengę”. ³Tai išgirdęs, persiplėšiau savo drabužius ir skraistę, roviausi galvos bei barzdos plaukus ir klaiko apimtas atsisėdau. ⁴Tada visi, kurie išgirdę Izraelio Dievo žodžius, baiminosi dėl sugrįžusiųjų tremtinių nusižengimo, susibūrė aplink mane, man sėdint klaiko apimtam iki vakarinės aukos.

Ezros malda ⁵Vakarinės aukos metu, pakilęs iš apstulbimo, vis dar savo perplėstais drabužiais ir skraiste, puoliau ant kelių, ištiesiau rankas į VIESPATĮ, savo Dievą, ⁶ir tariau: “Mano Dieve, aš gėdijuosi pakelti veidą į tave ir raustu! Mano Dieve, mūsų nedori darbai krinta ant mūsų galvų ir mūsų kaltė siekia dangų. ⁷*Nuo mūsų protėvių dienų iki pat šios dienos mes esame buvę sunkiai nusikaltę ir už savo nedorus darbus mes, mūsų karaliai ir mūsų kunigai esame buvę atiduoti svetimų kraštų karaliams į rankas, kalavijui, nelaisvei, apiplėšimui ir baisiai gėdai, kaip yra ir šiandien. ⁸Bet dabar trumpai valandėlei atėjo mums gailestingumas iš VIESPATIES, mūsų Dievo, kuris išlaikė mūsų likutį ir davė tvirtą užuovėją šioje šventoje vietoje. Mūsų Dievas sugrąžino mūsų akims blizgesį ir suteikė mums truputį atgaivos mūsų vergijoje. ⁹Mes esame vergai. Tačiau vergijoje mūsų Dievas nepaliko mūsų, bet parodė mums savo ištikimą meilę Persijos karalių akivaizdoje, kad duotų mums naują gyvastį mūsų Dievo Namams prikelti bei jiems atstatyti iš griuvėsių ir suteiktų mums užuovėją Jude ir Jeruzalėje. ¹⁰Dabar tad viso to akivaizdoje, mūsų Dieve, ką mes galime sakyti? Juk mes esame atmetę tavo įsakymus, ¹¹kuriuos tu davei per savo tarnus pranašus, tardamas: ‘Kraštas, kurio paveldėti įeinate, yra užterštas kraštas,* užterštas krašto tautų supuvimo – bjauriųjų papročių, kurie pripildė jį nuo vieno galo iki kito savo nešvarumo. ¹²Dabar tad neduokite savo dukterų jų sūnams vedybomis ir neleiskite jūsų sūnams vesti jų dukterų. Niekad nesirūpinkite jų geroje ar nauda,

8,36: Pasakojimas apie Ezros veiklą yra tęsiasi Neh 7,2b-8,18 skaitinyje. Nuoseklumo dėlei jis turėtų būti skaitomas prieš skaitant Ezd 9,1.
9,7: Po šios eilutės einantys Ezrai priskiriamos maldos žodžiai turbūt yra randami Neh 9,6-37

skaitinyje. Taigi šis skaitinys gali būti kaip įžanga į Ezd 9,8-15 maldos dalį.

9,11: ... užterštas kraštas: užterštas stabų garbinimu.

kad stiprėtumėte, valgytumėte krašto derlių ir paliktumėte kraštą savo vaikams kaip amžiną paveldą. ¹³Po viso, kas yra mus ištikę už mūsų nedorus darbus ir didelę kaltę, – nors tu, mūsų Dieve, esi mus mažiau nubaudęs, negu mes savo kaltėmis esame užsitraukę, sutelkdamas tokių mūsų likutį, – ¹⁴argi mes vėl laužysime tavo įsakymus, tuokdamiesi su šiomis tautomis, turinčiomis tokius bjaurius papročius? Argi neturi ant mūsų pykti, kol mūsų nesunaikinsi, nepalikdamas nei bėglio, nei likučio? ¹⁵VIEŠPATIE, Izraelio Dieve, tu esi teisus,* tačiau mes esame išgelbėti tarsi likutis, kaip ir yra šiandien. Štai mes stovime prieš tave nusikaltę. Dėl to mes negalime stovėti tavo Artume”.

10 Žmonių grįžimas pas Dievą ¹Kai Ezra verkdamas parpuolė kniūbsčia prieš VIEŠPATIES Namus, meldėsi ir išpažino kaltę, prie jo susibūrė didžiulė izraeliečių, – vyrų, moterų ir vaikų, – sueiga. Ir žmonės graudžiai verkė. ²Jehielio sūnus Šekanijas iš Elamo palikuonių kreipėsi į Ezrą, tardamas: “Mes iš tikrųjų nusižengėme savo Dievui, vesdami svetimtautes moteris iš šalies tautų. Bet, nepaisant to, dar ir dabar yra Izraeliui vilties. ³Dabar tad sudarykime sandorą su mūsų Dievu, kad išvargsime visas tas žmonas ir jų vaikus, sekdami tuo, ką tu, mano viešpatie, patari, ir visi tie, kurie sielojasi dėl mūsų Dievo įsakymų. Tebūna laikomasi įstatymo! ⁴Imkis priemonių, nes tai yra tavo pareiga. Mes esame su ta-

vimi. Būk ryžtingas ir imkis priemonių!” ⁵Ezra tad atsistojo ir prisaikdino didžiūnus, kunigus, levitus ir visą Izraelį, kad jie elgsis, kaip buvo kalbėta. Jie prisiekė.

⁶Tada Ezra pasitraukė iš vietos prieš Dievo Namus ir nuėjo į Eljašibo sūnaus Jehohanano būstą,* kur praleido naktį. Ten jis nei duonos valgė, nei vandens gėrė, nes raudėjo dėl sugrįžusiųjų iš tremties nusižengimo. ⁷Visame Jude ir Jeruzalėje visiems sugrįžusiems iš tremties buvo paskelbta, kad jie privalo sueiti į Jeruzalę, ⁸o jei kas per tris dienas nepasirodys, tam pareigūnų ir seniūnų nutarimu bus atimta visa nuosavybė, o jis pats bus pašalintas iš sugrįžusiųjų iš tremties bendrijos.

⁹Visi Judo ir Benjamino vyrai per tris dienas susirinko į Jeruzalę. Tai įvyko devintojo mėnesio* dvidešimtą dieną. Visi žmonės sėdėjo atviroje aikštėje priešais Dievo Namus, drebėdami ir dėl reikalo, ir nuo smarkaus lietaus. ¹⁰Tada kunigas Ezra pakilo ir kreipėsi į juos: “Jūs nusižengėte, vesdami svetimtautes moteris, ir padidinote Izraelio kaltę. ¹¹Dabar tad pašlovinkite VIEŠPATĮ, savo protėvių Dievą, ir vykdykite jo valią: atsiskirkite nuo krašto tautų ir nuo svetimtautių žmonių”.

¹²Atsakydama visa sueiga garsiai šaukė: “Taip! Mes turime daryti, kaip tu sakai. ¹³Betgi tai liečia daug žmonių, o dabar yra lietingasis metas. Neįmanoma stovėti atvirame ore. Juk tai ne vienos dienos ar dviejų užduotis, nes daugelis iš mū-

9,15: ... *tu esi teisus*: Dievo teisumas, hebrajiškai *zedaqah*, yra teisumas, kuriuo Dievas išgano. Dievo teisumas yra ir Dievo gailestingumas. Jis teisia, kad išganytų... Žr. Iz 56,1; Rom 1,17.

10,6: ... *nuėjo į Eljašibo sūnaus Jehohanano būstą*: iš tikrųjų Jehohananas buvo Eljašibo vaikaitis; Johanano tėvas buvo Eljašibo sūnus Jojada (žr. Neh 12,10-11.22). Kadangi Eljašibas buvo vyriausiasis kunigas Nehemijo dienomis (žr. Neh 3,1.20-21; 13,4.7), o Johananas, nors dar nebūdamas

vyriausiuoju kunigu, jau buvo pakankamai senas gauti atskirą butą Šventykloje Ezros dienomis, vadinasi, Nehemijas reiškėsi Jeruzalėje anksčiau už Ezrą.

10,9: ... *devintojo mėnesio*: Kislev{o} mėnesio, t.y. lapkričio – gruodžio mėnesį, *ankstyvųjų lietu* metu Palestinoje. Kadangi sueiga vyko atvirame ore, visi žmonės drebėjo nuo šalčio dėl lietaus. Lietus Palestinoje lapkričio – gruodžio mėnesį yra šaltas.

sų yra taip nusižengę. ¹⁴Teatstovauja tad mūsų pareigūnai visai bendrijai, o visi mūsų žmonės, vedusieji svetimtautes moteris, teateina prie jų paskirtu laiku drauge su kiekvieno miesto seniūnais ir teisėjais, kad būtų nugręžtas nuo mūsų degantis Dievo pyktis už šią nuodėmę”. ¹⁵Tik Asahelio sūnus Jonatanas ir Tikvos sūnus Jahzejas, levitų Mešulamo ir Šabetajo remiami, buvo tam priešingi. ^{16*}Bet sugrįžusieji iš tremties darė, kaip buvo pasiūlyta. Kunigas Ezra išrinko vyrus – klanų galvas – pagal jų klanus, kiekvieną jų paskirdamas vadu. Dešimtojo mėnesio pirmą dieną jie susėdo nagrinėti reikalo. ¹⁷Iki pirmojo mėnesio pirmosios dienos jie buvo padarę nuosprendį dėl visų svetimtautes moteris vedusių vyrų.

Svetimtautes moteris vedusiųjų sąrašas ¹⁸Tarp kunigų palikuonių, vedusių svetimtautes moteris, buvo rasta: iš Ješuos palikuonių Jozadako sūnus ir jo broliai – Maasėjas, Eliezeris, Jaribas ir Gedalijas. ¹⁹Jie davė žodį, kad pavarys savo žmonas, ir, išpažindami savo kaltę, jai išpirkti jie atnašavo po aviną iš kaimenės. ²⁰Iš Imero palikuonių: Hananis ir Zebadijas. ²¹Iš Harimo palikuonių: Maasėjas, Elijas, Šemajas, Jehielis ir Uzijas. ²²Iš Pašhuro palikuonių: Elioenajis, Maasėjas, Išmaelis, Netanaelis, Jozabadas ir Elasa.

²³Iš levitų: Šimejis, Kelajas, kuris yra Kelita, Petahijas, Judas ir Eliezeris.

²⁴Iš giesmininkų Eljašibas; iš vartų sargų: Šalumas, Telemas ir Uris.

²⁵Iš izraeliečių: iš Parošo palikuonių:

Ramijas, Izijas, Malchijas, Mijaminas, Eleazaras, Haašabijas ir Benajas.

²⁶Iš Elamo palikuonių: Matanijas, Zecharijas, Jehielis, Abdis, Jeremotas ir Elijas.

²⁷Iš Zatu'o palikuonių: Elioenajis, Eljašibas, Matanijas, Jeremotas, Zabadas ir Aziza.

²⁸Iš Bebajo palikuonių: Jehohananas, Hananijas, Zabajis ir Atlajis.

²⁹Iš Banio palikuonių: Mešulamas, Maluchas, Adajas, Jašubas, Šealas ir Jeremotas.

³⁰Iš Pahat-Moabo palikuonių: Adna, Chelalis, Benajas, Maasėjas, Matanijas, Bezalelis, Binujis ir Manasas.

³¹Iš Harimo palikuonių: Eliezeris, Iššijas, Malchijas, Šemajas, Šimeonas,

³²Benjaminas, Maluchas ir Šemarijas.

³³Iš Hašumo palikuonių: Matenajis, Matata, Zabadas, Elifeletas, Jeremajis, Manasas ir Šimejis.

³⁴Iš Banio palikuonių: Maadajis, Amramas, Uelis,

³⁵Benajas, Bedejas, Cheluhis,

³⁶Vanjas, Meremotas, Eljašibas,

³⁷Matanijas, Matenajis ir Jaasu'as.

³⁸Iš Binujo palikuonių: Šimejis,

³⁹Šelemijas, Natanas, Adajas,

⁴⁰Machnadebajis, Šašajis, Šarajis,

⁴¹Azarelis, Šelemijas, Šemarijas,

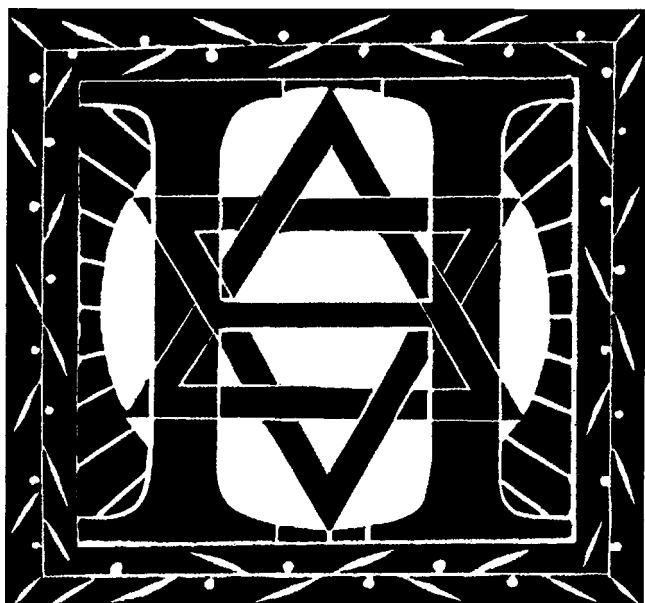
⁴²Šalumas, Amarijas ir Juozapas.

⁴³Iš Nebo'o palikuonių: Jejelis, Matitijas, Zabadas, Zebina, Jadajis, Joelis ir Benajas.

^{44*}Visi šie buvo vedę svetimtautes moteris, bet jie pavarė ir jas, ir jų vaikus.

10,16-17: Komisijos darbai truko tris mėnesius, nuo dešimtojo mėnesio pirmos dienos, t.y. nuo Tebet{o} (gruodžio – sausio), iki pirmojo mėnesio pirmos dienos, t.y. Nisan{o} (kovo – balandžio), kitų žydų metų.

10,44: Pasakojimas apie mišrių vedybų problemą Ezros dienomis yra tęsiamas Neh 9,1-5 skaitinyje. Taigi šis tekstas gali būti naudingai skaitomas tuoju po Ezd 10,44 teksto, nors data, duota Neh 9,1 skaitinyje, ir labiau derinasi su Ezd 10,15 tekstu.

**NEHEMIJO
KNYGA**

Nehemijo knyga vadinama jos pagrindinio veikėjo Nehemijo vardu. Ji turi daug bendra su Ezdro knyga. Iš tikrųjų Ezdro ir Nehemijo knygos yra vienas veikalas savo kilme, sandara, istorijos fonu ir teologiniu požiūriu bei mąstysena. Ezra ir Nehemijas savo žygiais ir laimėjimais potremtinės Sandoros bendrijos labui papildė vienas kitą. Jiedu padėjo judaizmui išlikti ištikimam sunkiomis tautos atkūrimo dienomis. Nehemijas buvo veiklos žmogus. Jis atstatė Jeruzalės sienas ir įvedė reikalingas administracines reformas. Ezra savo ruožtu buvo religinis pertvarkytojas, padaręs Torą, Mozės Mokymą — Įstatymą potremtinės, iš tremties grįžusios, Sandoros bendrijos konstitucija.

Knyga, vadinama Nehemijo vardu, siejasi su Nehemijo grįžimu į Judą dviem valdytojo tarpsniams, valdant Artakserksui I (464-423 m. prieš Kristų). Pirmasis grįžimas buvo 445/444 m. prieš Kristų. Nehemijas, atstatydamas Jeruzalės sienas ir įvesdamas visuomenines ir religines reformas, davė Sandoros bendrijai naują kryptį. Būdingas Nehemijo religinio gyvenimo pobūdis buvo jo pasitikėjimas Dievu ir dažnos maldos (žr. Neh 1,4-10; 2,18; 4,4; 5,9.19; 6,14; 13,14.31). Nehemijas buvo pasaulietis. Dosnus Nehemijo pasiaukojimas skiriant savo gabumus ir gyvenimą Dievo ir Dievo tautos tarnybai daro jį reikliu pavyzdžiu nūdienos pasauliečiams.

Šventraštiniai Nehemijo gyvenimo ir darbų šaltiniai yra autobiografiniai jo knygos skaitiniai. Jie vadinami Nehemijo Atsiminimais. Kronikininkas juos panaudoja dažniau ir sėkmingiau, negu Ezros Atsiminimus.

Nehemijo knygos metmenys:

A. Nehemijo darbai	1,1-7,72
B. Mozės Įstatymo paskelbimas	8,1-13,31

A. NEHEMIJO DARBAI

1 Nehemijo pašaukimas ^{1*} Hakalijo sūnaus Nehemijo pasakojimas. Dvidešimtaisiais metais, Kislevo mėnesį, man esant sostinėje Sūsoje, ² atvyko Hananis, vienas mano brolių, su keletu vyrų iš Judo. Aš teiravausi jų apie žydus – likutį, išsigelbėjusį iš nelaisvės, ir apie Jeruzalę. ³ Man jie paaiškino: “Išlikusieji, pergyvenę nelaisvę, tenai {Judo} srityje atsідūrę skurde ir nemalonėje. Jeruzalės sienos pilnos spragų, o jos vartai ugnies sunaikinti”.

⁴ Išgirdęs šiuos žodžius, atsisėdau ir verkiau. Keletą dienų raudojau, pasninkaudamas ir meldamasis Dangaus Dievui. ⁵ Aš meldžiausi: “O VIEŠPATIE, Dangaus Dieve, didingasis ir šurpą keliantis Dieve, tu palaikai sadorą ir ištikimą meilę su tais, kurie tave myli ir laikosi tavo įsakymų. ⁶ Tėbūna atidi tavo ausis ir atviros tavo akys, kad išgirstum savo tarno maldą, kurią nūn siunčiu tavo Artume dieną ir naktį už tavo tarnus, Izraelio tautą, išpažindamas nuodėmes, kurias mes, izraeliečiai, esame tau padarę. Ir aš, ir mano tėvo namai esame tau nusidėję. ⁷ Sunaikiai įžeidėme tave, nesilaikydami tavo įsakymų, įstatų ir įsakų, kuriuos tu davei savo tarnui Mozei. ⁸ Bet atsimink, maldauju, pažadą, kurį davei per Mozę, tardamas: ‘Jeigu būsite neištikimi, aš išblaškyčiau jus tautose, ⁹ bet jeigu sugrįšite prie manęs ir laikysitės mano įsakymų juos vykdydami, nors jūsų išblaškytieji būtų

prie pačių dangaus skliauto pakraščių, iš ten aš juos surinksiu ir parvesiu į vietą, kurią esu išsirinęs buveine savo vardui’.” ¹⁰ Jie yra tavo tarnai ir tavo tauta, kurią tu atpirkai savo didžia galybe ir galinga ranka. ¹¹ O Viešpatie! Maldauju, tėbūna tavo ausis atidi savo tarno maldai ir maldai tavo tarnų, kurie su džiugesiu garbina tavo vardą. Suteik, maldauju, sėkmę šiandien savo tarnui, nuteik tą žmogų* būti jam maloningą!” Tuo metu aš buvau karaliaus gėrimų padavėjas.*

2 Karalius paskiria Nehemiją valdytoju ¹ Atsitiko, kad Nisano mėnesį dvidešimtaisiais karaliaus Artakserkso metais, kai buvo patiekiamas jam vynas, atnešiau vyno ir padaviau karaliui. Jo akivaizdoje niekad nebuvau buvęs taip blogai nusiteikęs. ² Karalius tad man tarė: “Kodėl tu atrodai taip prislėgtas? Juk nesergi! Tai gali būti tik širdgėla”. Nors ir buvau apimtas didelės baimės, ³ bet karaliui atsakiau: “Tėgyvuoja karalius amžinai! Kodėl neturėtų mano veidas būti liūdnas, kai tas miestas – vieta mano protėvių kapų – guli sugriautas ir jo vartai ugnies sunaikinti?” ⁴ Tuomet karalius mane paklausė: “Ko gi tad tu prašai?” Aš pasimeldžiau Dangaus Dievui. ⁵ Tada tariau karaliui: “Jei tai atrodytų gera karaliui ir jeigu tavo tarnas randa malonę tavo akivaizdoje, prašyčiau pasiųsti mane į Judą – į miestą mano protėvių kapų, kad galėčiau jį atstatyti”. ⁶ Karalienei sėdint šalia jo, karalius man tarė: “Kaip ilgai užtruksi kelionėje ir kada sugrįši?” Taigi karaliui buvo

1,1: Pirmasis Nehemijo buvimas valdytoju nuo dvidešimtųjų Artakserkso I metų – nuo 445 m. prieš Kristų pavasario (žr. Neh 2,1) tęsėsi iki 443 m. prieš Kristų (žr. Neh 5,14). Apie jį pasakojama Neh 1,1-6,15; 12,27-43; 6,16-7,5; 11,1-2. Partinė pasakojimą skaityti tokia seka. ... *Sūsoje*: Sūsa buvo Persijos karalių žiemos sostinė.

1,11: ... *tą žmogų*: Artakserksą I. ... *gėrimų padavėjas*: gėrimų padavėjas buvo įtakingas karaliaus dvaro tarnautojas. Kadangi Nehemijas reiškiasi ir karalienės aplinkoje (žr. Neh 2,6), manoma, kad jis buvo eunuchas. Mat buvo įprasta, kad tokie tarnautojai būtų eunuchai. Apie Nehemiją tikslinių žinių šiuo klausimu nėra.

malonu mane pasiūsti, ir aš nurodžiau jam laiką. ⁷Tada aš kreipiausi į karalių: "Jei karaliui atrodytų gera, tebūna man duota laišškai Anapus Upės srities valdytojams, nurodant jiems, kad suteiktų man saugią kelionę, kol nuvyksiu į Judą, ⁸ir laiškas Asafui, karaliaus miškininkui, nurodant jam, kad man duotų medžio Šventyklos sarginės vartų sijoms padaryti, miesto sienai ir namams, kuriuose teks apsigyventi. Karalius suteikė man, ko prašiau, nes geroji mano Dievo ranka buvo su manimi.

⁹Pasiekęs Anapus Upės srities valdytojus, padaviau jiems karaliaus laiškus. Karalius buvo pasiuntęs drauge su manimi ir raitelių palydą. ¹⁰Sanbalatas Horonitas* ir amonietis pareigūnas Tobijas,* apie tai išgirdę, buvo labai nepatenkinti, kad yra atvykęs žmogus rūpintis izraeliečių geroje.

Miesto apžiūra ¹¹Atvykau į Jeruzalę. Prabuvęs ten tris dienas, ¹²atsikėliau naktį aš ir keletas su manimi esančių vyrų, nepasakydamas niekam, ką Dievas buvo įdėjęs man į širdį padaryti Jeruzalei. Net kito gyvulio nepasiėmiau, tik tą, ant kurio jojau. ¹³*Naktį išjojau pro Slėnio vartus, jojau palei Slibino šaltinį ir pasiekiau

Mėšlų vartus, apžiūrėdamas Jeruzalės sienas. Jos buvo su spragomis, o jų vartai buvo ugnies sunaikinti. ¹⁴Paskui nujojau prie Šaltinio vartų ir Karaliaus tvenkinio, bet nuo čia neužteko vietos praeiti gyvuliui, ant kurio jojau. ¹⁵Taigi naktį jojau per slėnį, apžiūrėdamas sieną. Tada apsisukau ir, įjojęs į miestą pro Slėnio vartus, taip sugrįžau. ¹⁶Pareigūnai nežinojo, kur aš buvau išėjęs ar ką dariau. Mat dar nebuvau pasakęs nei žydams, nei kunigams, nei didžiūnams, nei pareigūnams ir kitiems, turintiems imtis darbo.

Jeruzalės sienų atstatymas ¹⁷Tada į juos kreipiausi: "Jūs matote, kokiame skurde esame, kaip Jeruzalė guli sugriauta ir jos vartai ugnies sunaikinti. Eime ir atstatykime Jeruzalės sienas, kad nebūtume daugiau kitiems pajuoka". ¹⁸Jiems papasakojau, kad mano Dievo ranka buvo man maloninga, ir apie dalykus, kuriuos karalius man buvo kalbėjęs. Jie atsakė: "Imkimės atstatomojo darbo!" Taip jie ryžosi imtis darbo bendram labui. ¹⁹Bet Sanbalatas Horonitas, amonietis pareigūnas Tobijas ir arabas Gešemas, apie tai išgirdę, iš mūsų tyčiojosi ir mus išjuokė. Jie sakė: "Ką gi jūs darote? Nejau prieš karalių maištą norite kelti?" ²⁰O aš jiems

2,10: *Sanbalatas Horonitas*: Samarijos srities valdytojas (žr. Neh 3,33-34), rodos, buvo vietinis Bet-Horonų žmogus. Laiškas iš žydų, gyvenusių Elefantinės saloje – pietiniame Egipte, datuotas 408-407 m. prieš Kristų, mini Delayah ir Šelemyah, Samarijos valdytojo Sanbalato sūnus. Nors jo vardas yra babiloniškos kilmės, – *Sin-Uballit*, t.y. *Sin {mėnulio dievas} davė gyvastį*, – jo sūnų vardai siejasi su Jahve, Sendoros Viešpačiu. ... *amonietis pareigūnas Tobijas*: Amono srities Transjordanijoje valdytojas. Tobijo šeima buvo įtakinga ir Makabėjų dienomis (žr. 2 Mak 3,11). Sanbalatas ir Tobijas drauge su arabu Gešemu (žr. Neh 2,19; 6,1-2) valdė Edomą ir sritis į pietvakarius nuo Jeruzalės; jie priešinosi Jeruzalės sienų atstatymui dėl politinių motyvų, nes Jeruzalė buvo varžovės provincijos sostinė.

2,13-15: Nehemijas išėjo iš miesto pro Slėnio vartus šiaurvakariniame senojo Dovydo miesto gale ir jojo į pietus per Tyropeano slėnį Slibino šaltinio link (arba En-Rogelio – žr. Joz 15,7; 18,16; 2 Sam 17,17; 1 Kar 1,9; nūdien vadinamas Jobo šaltiniu). Slibino šaltinis yra vieta, kur susijungia Hinomo ir Kidrono slėniai. Jis pasuko šiaurės link prie Mėšlų vartų (arba Šukių vartų – žr. Jer 19,2) pietiniame miesto gale ir tęsė apžiūrą, įjodamas Kidrono slėniu palei Šaltinio vartus (prie Gihono šaltinio) ir Karaliaus tvenkinį (dar archeologų neatrastas). Galop Nehemijas pasuko į vakarus ir tada į pietus Slėnio vartų link.

2,20: ... *neturite nei dalies, nei teisės, nei paminklo Jeruzalėje*: nors Sanbalatas ir Tobijas buvo jahvistai, Nehemijas nesutiko leisti jiems turėti teisių religinėje Jeruzalės žydų bendrijoje.

atsakiau: "Dangaus Dievas suteiks mums sėkmę, ir mes, jo tarnai, imsime atstatyti, bet jūs neturite nei dalies, nei teisės, nei paminklo Jeruzalėje".*

3 Kaip buvo atstatytos sienos
 1* Vyriausiasis kunigas Eljašibas ir jo broliai kunigai ėmėsi darbo ir atstatė Avių vartus. Pataisę juos, įstatė jų duris ir toliau taisė iki Šimto bokšto ir Hananelio bokšto. 2 Šalia jo dirbo Jericho vyrai, o šalia jų darbavosi Imrio sūnus Zakuras.

3 Hasenaos sūnus atstatė Žuvų vartus. Pataisę sijas, įstatė jų duris, spynas ir kaiščius. 4 Šalia jų Hakožo sūnaus Urijo sūnus Meremotas dirbo taisymo darbus. Šalia jo Mešezabelio sūnaus Berechijo sūnus Mešulamas darbavosi. Šalia jo Baabos sūnus Zadokas dirbo. 5 Šalia jo Tekoos vyrai taisė sienas, nors jų didžiūnai ir nerėmė savo valdytojų veiklos.

6 Paseaho sūnus Jojada ir Besodejo sūnus Mešulamas pataisė Senuosius vartus. Įtvirtinę jų sijas, įstatė duris, spynas ir kaiščius. 7 Šalia jų Malatijas Gibeonietis ir Jadonas Meronatieis darė taisymus su vyrais iš Gibeono ir Mizpos, kurie buvo pavaldūs Anapus Upės srities valdytojui. 8 Šalia jų Harkajo sūnus Uzielis, iš aukšakalių gildijos, taisė sienas. Šalia jo Hananijas, iš kvepalų ruošėjų gildijos, darbavosi. Jie atstatė Jeruzalę iki pat Plačiosios sienos. 9 Šalia jų dirbo taisymo darbus Huro sūnus Rafajas, pusės Jeruzalės apylinkės valdytojas. 10 Šalia jo taisė sienas priešais savo namus Harumafo sūnus Jedajas, o šalia jo darbavosi Hašabnejo sūnus Hatušas. 11 Harimo sūnus Malchijas ir Pahat-Moabo sūnus Hašubas pataisė

kitą dalį iki pat Krosnies bokšto. 12 Šalia jo dirbo taisymo darbus Halohešo sūnus Šalumas, pusės Jeruzalės apylinkės valdytojas, – jis pats su dukterimis.

13 Slėnio vartus pataisė Hanūnas ir Zanoaho gyventojai. Atstatė juos, įdėdami duris, spynas ir kaiščius. Jie atstatė tūkstantį sienos uolekčių iki pat Mėšlų vartų.

14 Rechabo sūnus Malchijas, Bet-hacheremo apylinkės valdytojas, atstatė Mėšlų vartus. Atstatė juos, įdėdamas duris, spynas ir kaiščius.

15 Kol-Hozės sūnus Šalumas, Mizpos apylinkės valdytojas, pataisė Šaltinio vartus. Jis atstatė juos, apdengė, įdėjo duris, spynas ir kaiščius. Jis atstatė ir Šelaho tvėnkinio sieną prie Karaliaus sodo iki pat laiptų, kurie leidžiasi iš Dovydo miesto.*

16 Už jo Azbuko sūnus Nehemijas, pusės Bet-Zūro apylinkės valdytojas, atliko taisymo darbus nuo vietos priešais Dovydo kapus iki dirbtinio tvėnkinio ir iki pat Galiūnų namų.*

17 Už jo darbavosi levitai: Banio sūnus Rehumas; šalia jo Hašbabijas, pusės Keilos apylinkės valdytojas, dirbo taisymo darbus už savo apylinkę. 18 Už jo jų giminės dirbo: Henadado sūnus Binujis, pusės Keilos apylinkės valdytojas; 19 šalia jo Ješuos sūnus Ezeris, Mizpos valdytojas, pataisė kitą dalį prie Kampo priešais šlaitą į arsenalą. 20 Už jo Zabajo sūnus Baruchas pataisė kitą dalį nuo Kampo iki vyriausiojo kunigo Eljašibo namų durų. 21 Už jo Hakožo sūnaus Urijo sūnus Meremotas pataisė kitą dalį nuo Eljašibo namų durų iki Eljašibo namų galo. 22 Už jo kunigai, apylinkės vyrai dirbo taisymo darbus.

3,1-32: Miesto vartų ir sienos atstatymo darbai aprašomi kryptimi prieš laikrodžio rodyklę, pradedant ir baigiant prie Avių vartų, į šiaurę nuo Šventyklos. Tikslī vieta daugelio topografinių

nuorodų, minimų tekste, nėra žinoma.

3,15: ... iš Dovydo miesto: senojo jebusitų miesto ant kalvos (žr. 2 Sam 5,6-9).

3,16: ... iki pat Galiūnų namų: iki kareivinių.

²³ Už jų Benjaminas ir Hašubas darbavosi priešais savo namus. Už jų Ananijo sūnaus Maasėjo sūnus Azarijas taisė ties savo namais. ²⁴ Už jo Henadado sūnus Binujis atstatė kitą dalį nuo Azarijo namų iki Kampo – iki kertės. ²⁵ Uzajo sūnus Palalis pataisė priešais Kampą ir bokštą, kuris kyšo iš aukštutinių karaliaus rūmų prie sargybos kiemo. Už jo Perošo sūnus Pedajas ²⁶ ir Šventyklos vergai, gyvenantys ant Ofelio, pataisė iki vietos priešais Vandens vartus rytų šone ir kyšantį bokštą. ²⁷ Už jo Tekoos vyrai pataisė kitą dalį priešais didįjį kyšantį bokštą iki pat Ofelio sienos.

²⁸ Aukščiau Arklių vartų kunigai taisė sienas, kiekvienas prieš savo namus. ²⁹ Už jų Imero sūnus Zadokas darbavosi priešais savo namus. Už jo Šekanijo sūnus Šemajas, Rytinių vartų prižiūrėtojas, taisė. ³⁰ Už jo Šelemijo sūnus Hananijas ir šeštasis Zalafo sūnus Hanūnas pataisė kitą dalį. Už jų Berechijo sūnus Mešulamas pataisė priešais savo būstą. ³¹ Už jo Malchijas, iš auksakalių gildijos, pataisė iki pat Šventyklos vergų bei pirklių namų priešais Apžiūros vartus ir iki pat kertės aukštutinio kambario. ³² O tarp kertės aukštutinio kambario iki Avių vartų taisė auksakaliai ir pirkliai.

Kaimynai priešinasi ³³ Kai Sanbalatas išgirdo, kad mes atstatome sieną, jis užsidegė pykčiu. Būdamas labai įniršęs, jis tyčiojosi iš žydų. ³⁴ Savo bendrams ir Samarijos kareiviams jis kalbėjo: “Ką daro tie nuskurdėliai žydai? Argi jie galės per vieną dieną atstatyti, atnašauti auksą ir užbaigti darbus? Nejau jie gali prikelti iš dulkių krūvos tuos akmenis? Juk tie ak-

menys perdege!” ³⁵ Tobijas Amonietis, stovintis šalia jo, pridūrė: “Taip, bet ką jie stato! Juk net lapė, užšokusi ant jų akmenų sienos, ją nugriaus!”

³⁶ Klausykis, mūsų Dieve, kaip mus išjuokia! Atgręžk jų pajuoką jiems ant galvos! Tebūna jie paimti kaip grobis į nelaisvės kraštą! Nedangstyk jų kaltės, te-neišdyla jų nuodėmė tavo akivaizdoje, nes jie įžeidė statytojus.

³⁷ Tuo tarpu mes toliau atstatinėjome sieną, kol visa siena buvo sujungta visur aplinkui pusės savo aukščio. Žmonės į darbą įdėjo širdį.

4 Kai* Sanbalatas, Tobijas, arabai, amoniečiai bei Ašdodo žmonės išgirdo, kad Jeruzalės sienų atstatymas eina į priekį, kad užtaisinėjamos spragos, jiems buvo labai pikta. ² Jie surengė sąmokslą, ketindami ateiti, užpulti Jeruzalę ir sukelti joje sąmyšį. ³ Mes tad meldėmės mūsų Dievui ir prieš juos statėme sargybą dieną ir naktį. ⁴ Tuo tarpu Jude buvo sakoma:

“Nešėjų jėgos nusilpo,
o šiukšlių labai daug;
mes patys nepajėgsime
sienos atstatyti”.

⁵ O mūsų priešai sau sakė: “Kol jie spės pajusti ar mus pamatyti, mes, juos užklupę, išžudysime ir darbą sustabdysime”. ⁶ Kai žydai, gyvenantys tarp jų, ateidavo pas mus, jie mus vis įspėdavo: “Jie užpuls jus iš visų vietovių, kuriose gyvena”. ⁷ Pastačiau tad žmones ant žemutinių pakopų už sienų atvirose vietose pagal jų šeimas su jų kalavijais, ietimis ir lankais. ⁸ Pajutęs jų nėrimą, pakilau ir kreipiausi į didikus, pareigūnus ir kitus žmones: “Nebijokite jų! Atsiminkite VIEŠPATĮ, didin-

4,1-7,5: Statybininkų vargai, kuriuos uždėjo nesvertingi kaimynai iš tremties sugrįžusiems žydams. Naujoji Judo provincija, pavaldi Persijos im-

perijai, buvo apsupta iš visų pusių jai priešiškų provincijų.

gą ir šurpą keliantį, ir kovokite už savo brolius, savo sūnus ir dukteris, savo žmonas ir savo šeimos židinį”.

9 Kai mūsų priešai išgirdo, kad mes buvome įspėti, nes Dievas taip suardė jų užmojų, mes sugrįžome prie sienos, kiekvienas prie savo darbo. ¹⁰Nuo tos dienos pusė mano vaikinų dirbo prie statybos, o kita pusė laikė rankose ietis, skydus, lančus ir šarvus. Pareigūnai stovėjo užnugarįje visų Judo žmonių, ¹¹atstatančių sieną. Nešėjai taip nešė savo nešulius, kad kiekvienas atliko darbą viena ranka, o kita laikė ginklą. ¹²O kiekvienas iš dirbančiųjų prie statybos turėjo kalaviją prisijuosęs prie šono. Vyras, kuris pūsdavo ragą, stovėjo prie manęs. ¹³Didikams, pareigūnams ir kitiems žmonėms tariau: “Darbas didelis ir plačiai išmėtytas, mes esame atskirti vieni nuo kitų toli ant sienos. ¹⁴Rinkitės pas mus, kada tik išgirsite rago gaudesį. Mūsų Dievas kovos už mus!”

15 Taigi mes tęsėme darbą, pusė vyrų su paruoštomis ietimis, nuo ankstyvos aušros, kol pasirodydavo vakaro žvaigždės. ¹⁶Be to, tuomet žmonėms paliepiau: “Tenakvoja kiekvienas žmogus su savo tarnu Jeruzalėje, idant galėtų mums būti sargyba naktį ir triūsti dieną”. ¹⁷Todėl nei aš, nei mano broliai, nei mano tarnai, nei mano sargybos vyrai, kurie mane sekiojo, niekada nenusivilkė drabužių. Kiekvienas laikė ginklą savo dešinėje rankoje.

5 Visuomeninės Nehemijo problemos ¹Tada kilo didelis žmonių, ypač jų žmonių, šauksmas prieš jų brolius žydus. ²Kai kurie sakė: “Mūsų sūnų ir dukterų yra daug. Mes turime gauti grūdų, kad galėtume pavalgyti ir išliktume

gyvi”. ³Kiti sakė: “Mes turime užstatyti savo laukus, vynuogynus ir namus, kad gautume grūdų atsiginti nuo bado”. ⁴Dar kiti sakė: “Mes turėjome skolintis pinigų, užstatydami savo laukus ir vynuogynus, mokėti karaliaus mokesčiams. ⁵Mes esame tokie pat, kaip mūsų giminės, mūsų vaikai yra tokie pat, kaip jų vaikai, tačiau mes verčiame savo sūnus ir dukteris būti vergais. Kai kurios mūsų dukterys jau padarytos vergėmis. Mes esame bejėgiai, o mūsų laukai ir vynuogynai priklauso kitiems”.

Nehemijas imasi priemonių ⁶Išgirdus jų šauksmą ir skundus, mane apėmė didelis pyktis. ⁷Apsvarstęs rūpestingai reikalą, apkaltinau didikus ir pareigūnus. Jiems tariau: “Visi jūs imate palūkanas iš savo giminių!”* Sušaukęs didelę jų sueigą, ⁸jiems tariau: “Mes darėme, ką galėjome, mūsų broliams žydams, parduotiems kitoms tautoms, išpirkti. Ne jau dabar jūs parduodate savo brolius, kad mes turėtume juos išpirkti!” Nerasdami žodžio atsakyti, jie tylėjo. ⁹Tad aš tęsiau: “Tai, ką darote, nėra gera. Argi neturėtumėte elgtis bijodami savo Dievo, kad ne-duotumėte mūsų priešams, tautoms, progos mus išjuokti? ¹⁰Be to, ir aš, ir mano broliai, ir mano tarnai esame paskolinę jiems pinigų ir grūdų. Liaukimės imti palūkanas! ¹¹Tuoju šiaudien atiduokite jiems jų laukus, vynuogynus, alyvmedžių sodus, namus ir palūkanas, kurias iš jų esate išreikalavę už pinigus, grūdus, vyną ir aliejų”. ¹²Jie sutiko: “Sugrąžinsime viską ir nieko daugiau iš jų nereikalausime. Padarysime, kaip sakai”. Pasišaukę kunigus, liepiau juos prisaikdinti, kad jie padarys,

5,7: ... jūs imate palūkanas iš savo giminių. palūkanas imti draudė Mozės Įstatymas. Žr. Įst

23,20. Mozės Įstatymas nedraudė imti palūkanas iš kitataučių.

kaip buvo pažadėję. ¹³Be to, iškračiau savo drabužių skreitą, tardamas: „Taip teis kra- to Dievas iš namų ir nuosavybės kiek- vieną, kuris nesilaikys šio pažado. Tebū- na jie taip iškratyti ir tušti!“ O visa sueiga tarė: „Amen!“ ir pašlovino VIEŠPATĮ.

Žmonės laikėsi šio pažado.

Nehemijas neieško sau naudos

¹⁴Be to, nuo tos dienos, kai buvau paskir- tas būti jų valdytoju Judo krašte, – nuo dvidešimtųjų iki trisdešimt antrųjų kara- liaus Artakserkso metų, iš viso per dvyli- ka metų, – nei aš, nei mano broliai nie- kad nevalgėme valdytojo maisto davinio.

¹⁵Ankstesnieji valdytojai, mano pirmta- kai, ėmė iš jų maistą bei vyną ir pinigais keturiasdešimt sidabrinių šekelių. Net jų tarnai šurkščiau elgėsi su žmonėmis. Bet aš iš Dievo baimės taip nedariau. ¹⁶Iš tik- rųjų, būdamas atsidaęs sienos atstatymo darbams, neįsigijau jokios žemės, bet įdė- jau savo dalį į sienos atstatymą. Visi mano vyrai buvo sutelkti prie šio darbo. ¹⁷Be to, prie mano stalo būdavo šimtas penkias- dešimt žmonių – žydų bei pareigūnų ir atėjusių pas mus iš aplinkinių tautų.

¹⁸Nors kasdien buvo paruošiama mano lėšomis – jautis, šeši rinktiniai avinai, paukštiena, – neskaitant gausybės visokio vyno kas dešimt dienų, – tačiau nereika- lavau valdytojo davinio, nes darbo našta slėgė žmones. ¹⁹O mano Dieve, atsimink mano labui visa, ką esu padaręs šiai tau- tai!

6 Samokslai prieš Nehemiją

¹Kai buvo pranešta Sanbalatui, Tobijui ir arabui Gešemui bei kitiems mūsų priešams, kad aš buvau atstatęs sieną, ir nebuvo likę joje jokių spragų, – nors iki to laiko durų į vartus dar nebuvo įstatęs, –

²Sanbalatas ir Gešemas atsiuntė man tokį

žodį: „Eikš, susitikime Kefirimuose, Ono'o slėnyje“.* Jie manė man pikta pa- daryti. ³Nusiunčiau tad pas juos pasiun- tinius pasakyti: „Esi užsiėmęs dideliu darbu ir negaliu atvykti. Kodėl turėtų su- stoti darbas, man jį palikus vykstant pas jus?“ ⁴Keturis sykius jie atsiuntė tą patį žodį, o aš daviau jiems tokį pat atsakymą.

⁵Sanbalatas atsiuntė man tą patį žodį penktą kartą per savo tarną su neant- spauduotu laišku rankoje. ⁶Jame buvo parašyta: „Tautos eina gandas, – ir Geše- mas tai patvirtina, – kad tu ir žydai keti- nate sukilti. Užtat ir sieną atstatai. Pasak šio pranešimo, tu ketini tapti jų karaliu- mi. ⁷Be to, tu net pranašus paskyrei, kad Jeruzalėje apie tave skelbtų: 'Jude yra ka- ralius!' Žodis apie šiuos dalykus tikrai pa- sieks karalių. Todėl eikš, pasitarkime“.

⁸Tada nusiunčiau jam tokį atsakymą: „Dalykų, kuriuos mini, nėra buvę. Tu juos iš savo vaizduotės prasimanai“. ⁹Mat visi jie norėjo mus išgąsdinti, manydami: „Jie nuleis rankas, ir darbas nebus užbaigtas“. O dabar, Dieve, sustiprink mano rankas!

¹⁰Kartą, man užėjus aplankyti Me- hetabelio sūnaus Delajo sūnaus Šemajo, nes jis negalėjo pas mane ateiti, jis tarė:

„Susitikime Dievo Namuose,
šventovės viduje,
ir uždarykime šventovės duris,
nes jie ateina tavęs nužudyti.
Iš tikrųjų šiandakt jie ateina
tavęs nužudyti“.

¹¹Bet aš atsakiau: „Nejau žmogus, kaip aš, turėtų pabėgti? Argi vyras, kaip aš, eitų į šventovę gelbėti savo gyvasties? Ne, aš neisiu!“ ^{12*}Tada aš suvokiau ir man buvo aišku, kad ne Dievas buvo jį siuntęs, bet tą pranašavimą apie mane jis ištarė dėl to, kad Tobijas ir Sanbalatas buvo jį pa-

6,2: ... Kefirimuose, Ono'o slėnyje: vietovė ne- toli Lydos.

6,12-13: Pranašai galėjo būti pasamdomi. Žr. Zch 13,2-6.

samdę, ¹³idant elgčiausi iš baimės ir padaryčiau tą nuodėmę. Tada jie, turėdami gėdingą pasakojimą, būtų galėję mane apšmeižti.

14 “Atsimink Tobiją ir Sanbalatą, mano Dieve, už šiuos jų darbus, taip pat ir pranašę Noadiją bei kitus pranašus, norinčius įvaryti man baimės!”

15 Taigi siena buvo užbaigta Elulo mėnesio* dvidešimt penktą dieną, – per penkiasdešimt penkias dienas. ¹⁶Apie tai išgirdę, visi mūsų priešai – visos aplinkinės tautos – išsigando ir nustojo drąsos, nes suprato, kad tas darbas buvo atliktas padedant mūsų Dievui. ¹⁷Be to, tomis dienomis Judo didikai siuntė laišką po laiško Tobijui, o jiems ateidavo Tobijo laišakai. ¹⁸Mat daugelis Jude buvo susiję su juo, nes jis buvo Araho sūnaus Šekanijo žentas ir jo sūnus Jehohananas buvo vedęs Berechijo sūnaus Mešulamo dukterį. ¹⁹Jie, būdavo, kalba mano akivaizdoje apie jo gerus darbus ir persakydavo jiems mano žodžius. Tobijas siuntė laiškų ir man, norėdamas mane įbauginti.

7 Kai siena buvo atstatyta ir duris buvau įdėjęs, buvo paskirstytos užduotys vartų sargams, giesmininkams ir levitams. ²Savo brolių Hananį paskyriau valdyti Jeruzalę kartu su tvirtovės valdytoju Hananiju, nes jis buvo ištikimesnis vyras ir labiau Dievo bijantis, negu daugelis kitų. ³Jiems aš įsakiau: “Jeruzalės vartai neturi būti atidaryti, kol neįkaista diena, ir saulei dar tebešviečiant vartų sargai turi uždaryti ir užsklęsti duris. Paskirkite sargus iš Jeruzalės gyventojų, vienus prie jų sargybos vietų, o kitus prie savo namų”.

Judo srities surašymas ⁴Miestas buvo platus ir didelis, bet žmonių jame bu-

vo mažai ir namai dar nebuvo atstatyti. ⁵Tada mano Dievas įdėjo man į širdį su-
telkti didikus, pareigūnus ir žmones, kad jie būtų įtraukti į kilmės sąrašą. Aš užtikau kilmės sąrašo knygą tų, kurie buvo pirmieji sugrįžę. Joje radau parašyta:

Sąrašas pirmųjų sugrįžusių tremtinių ⁶Šie yra srities gyventojai, sugrįžę iš nelaisvės, kuriuos Babilono karalius Nebukadnezaras buvo išvaręs į tremtį ir kurie sugrįžo į Jeruzalę ir Judą, kiekvienas į savo miestą. ⁷Jie parėjo drauge su Zerubabeliu, Ješua, Nehemiju, Azariju, Raamiju, Nahamaniu, Mordekaju, Bilšanu, Bigvaju, Nehumu, Baana.

Izraelio tautos vyrų skaičius: ⁸Parošo palikuonių du tūkstančiai šimtas septyniasdešimt du;

⁹Šefatijo palikuonių trys šimtai septyniasdešimt du;

¹⁰Araho palikuonių šeši šimtai penkiasdešimt du;

¹¹Pahat-Moabo palikuonių, būtent Ješuos ir Joabo palikuonių, du tūkstančiai aštuoni šimtai aštuoniolika;

¹²Elamo palikuonių tūkstantis du šimtai penkiasdešimt keturi;

¹³Zatu'o palikuonių aštuoni šimtai keturiasdešimt penki;

¹⁴Zakajo palikuonių septyni šimtai šešiasdešimt;

¹⁵Binujo palikuonių šeši šimtai keturiasdešimt aštuoni;

¹⁶Bebajo palikuonių šeši šimtai dvidešimt aštuoni;

¹⁷Azgado palikuonių du tūkstančiai trys šimtai dvidešimt du;

¹⁸Adonikamo palikuonių šeši šimtai šešiasdešimt septyni;

6,15: ... *Elul{fo}* mėnesio: šeštojo mėnesio žydų kalendoriuje, t.y. rugpjūčio – rugsėjo. Anot Juozapo Flavijaus, Jeruzalės sienų atstatymas tru-

ko dvejus metus ir keturis mėnesius. Žr. Žydų senovė, XI, 5,8.

19 Bigvajo palikuonių du tūkstančiai šešiasdešimt septyni;

20 Adino palikuonių šeši šimtai penkiasdešimt penki;

21 Atero palikuonių, būtent Hezekijo, devyniasdešimt aštuoni;

22 Hašumo palikuonių trys šimtai dvidešimt aštuoni;

23 Bezajo palikuonių trys šimtai dvidešimt keturi;

24 Harifo palikuonių šimtas dvylika;

25 Gibeono palikuonių devyniasdešimt penki;

26 žmonių iš Betliejaus ir Netofos šimtas aštuoniasdešimt aštuoni;

27 žmonių iš Anatoto šimtas dvidešimt aštuoni;

28 žmonių iš Bet-Azmaveto keturiasdešimt du;

29 žmonių iš Kirjat-Jearimų, Čefiros ir Beerotų septyni šimtai keturiasdešimt trys;

30 žmonių iš Ramos ir Gebos šeši šimtai dvidešimt vienas;

31 žmonių iš Michmašo šimtas dvidešimt du;

32 žmonių iš Bet-Elio ir Ai šimtas dvidešimt trys;

33 žmonių iš kito Nebo'o penkiasdešimt du;

34 kito Elamo palikuonių tūkstantis du šimtai penkiasdešimt keturi;

35 Harimo palikuonių trys šimtai dvidešimt;

36 Jericho palikuonių trys šimtai keturiasdešimt penki;

37 Lodo, Hadido ir Ono'o palikuonių septyni šimtai dvidešimt vienas;

38 Senaos palikuonių trys tūkstančiai devyni šimtai trisdešimt.

39 Kunigų:

Jedajo palikuonių, būtent Ješuos namų, devyni šimtai septyniasdešimt trys;

40 Imero palikuonių tūkstantis penkiasdešimt du;

41 Pašhuro palikuonių tūkstantis du šimtai keturiasdešimt septyni;

42 Harimo palikuonių tūkstantis septyniolika.

43 Levitų:

Ješuos palikuonių, būtent Hodevos palikuonių iš Kadmielio, septyniasdešimt keturi;

44 giesmininkų: Asafo palikuonių šimtas keturiasdešimt aštuoni;

45 vartų sargų: Šalumo, Atero, Talmmono, Akubo, Haritos, Šoabajo palikuonių šimtas trisdešimt aštuoni.

46 Šventyklos vergų:

Zihos palikuonys, Hasufos palikuonys, Tabaoto palikuonys,

47 Keros palikuonys, Sijos palikuonys, Padono palikuonys,

48 Lebanos palikuonys, Hagabos palikuonys, Šalmajo palikuonys,

49 Hanano palikuonys, Gidelio palikuonys, Gaharo palikuonys,

50 Reajo palikuonys, Rezino palikuonys, Nekodos palikuonys,

51 Gazamo palikuonys, Uzos palikuonys, Paseaho palikuonys,

52 Besajo palikuonys, Meunimų palikuonys, Nefušesimų palikuonys,

53 Bakbuko palikuonys, Kakufos palikuonys, Harkuros palikuonys,

54 Bazluto palikuonys, Mehidos palikuonys, Haršos palikuonys,

55 Barkoso palikuonys, Siseros palikuonys, Temaho palikuonys,

56 Neziaho palikuonys, Hatifos palikuonys.

57 Saliamono vergų palikuonių:

Sotajo palikuonys, Sofereto palikuonys, Peridos palikuonys,

58 Jaalos palikuonys, Darkono palikuonys, Gidelio palikuonys,

59 Šefatijo palikuonys, Hatilo palikuonys, Pocheret-haZebajimo palikuonys, Amono palikuonys.

60 Iš viso Šventyklos vergų ir Saliamono vergų palikuonių buvo trys šimtai devyniasdešimt du.

61 O šie sugrįžo iš Tel-Melaho, Tel-Haršos, Cherubo, Adono ir Imero, bet jie negalėjo įrodyti, kad jų protėvių namai ar jų kilmė buvo izraelietiška: ⁶²Delajo palikuonys, Tobijo palikuonys, Nekodos palikuonys – šeši šimtai keturiadešimt du.

63 Ir iš kunigų: Habajo palikuonys, Hakozo palikuonys, Barzilajo palikuonys. Jis buvo vedęs vieną iš Barzilajo Gileadiečio dukterų ir buvo vadinamas jų vardu. ⁶⁴Jie ieškojo savo šeimos kilmės įrašo, bet jo surasti negalėjo, todėl buvo rasti netinkami kunigo tarnybai. ⁶⁵Valdytojas* jiems įsakė nevalgyti švenčiausiųjų valgių, kol nekils kunigas, nešiojantis Urimus ir Tummim.

66 Visos bendrijos skaičius buvo keturiasdešimt du tūkstančiai trys šimtai šešiasdešimt, ⁶⁷neskaitant jų tarnų ir tarnaičių, kurių buvo septyni tūkstančiai trys šimtai trisdešimt septyni. Jie turėjo ir du šimtus keturiasdešimt penkis giesmininkus ir giesmininkes. ⁶⁸Jų arklių buvo septyni šimtai trisdešimt šeši, jų mulų – du šimtai keturiasdešimt penki, jų kupranugarių – keturi šimtai trisdešimt penki ir asilų šeši tūkstančiai septyni šimtai dvidešimt.

69 Kai kurie klanų galvos aukėjo statybos išdui. Valdytojas* paaugojo išdui tūkstantį auksinių darikų, penkiasdešimt

dubėnų ir penkis šimtus trisdešimt kunigiskų apdarų. ⁷⁰Keletas iš klanų galvų paaugojo statybos išdui dvidešimt tūkstančių auksinių darikų ir du tūkstančius du šimtus sidabrinių minų. ⁷¹O tai, ką kiti žmonės paaugojo, buvo dvidešimt tūkstančių auksinių darikų, du tūkstančiai sidabrinių minų ir šešiasdešimt septyni kunigiški apdarai.

72a Kunigai, levitai, vartų sargai, giesmininkai, Šventyklos tarnai ir visas Izraelis apsigyveno savo miestuose.

B. MOZĖS ĮSTATYMO PASKELBIMAS

Ezra perskaito Įstatymą ^{72b}Atėjus septintajam mėnesiui nuo izraeliečių įsikūrimo savo miestuose,

8 visi žmonės susirinko į aikštę priešais Vandens vartus. Jie paprašė Rašto žinovą Ezrą pateikti Mozės Mokymo knygą, kurią VIEŠPATS buvo davęs Izraeliui. ²Tad septintojo mėnesio* pirmąją dieną kunigas Ezra pateikė Mokymą sueigai – ir vyrams, ir moterims, ir visiems, kurie galėjo klausytis ir suprasti. Tai įvyko septintojo mėnesio pirmąją dieną. ³Jis skaitė iš jos atsigręžęs į aikštę prie Vandens vartų nuo aušros iki vidudienio ir vyrams, ir moterims, ir galėjusiems suprasti. Žmonės ausis ištempė klausėsi Mokymo knygos. ⁴Rašto žinovas Ezra stovėjo ant medinės pakylės, kuri buvo tam tikslui pastatyta. Šalia jo dešinėje stovėjo Matitijas, Šema, Anajas, Urijas, Hilkijas ir Maasėjas, o jo kairėje Pedajas, Mišaelis, Malchijas, Hašumas, Hašbadana, Zecharijas ir Mešulamas. ⁵Ezra atskleidė knygą visų žmonių

7,65.69: Žr. Ezd 2,63 paaiškinimą.

7,72b-8,18: Šį tekstą reikia skaityti po Ezd 8,36 teksto.

8,2: ... septintojo mėnesio: septintasis mėnuo žydų kalendoriuje buvo Tišri'o mėnuo (rugsėjis – spalį). Jo pirmoji diena buvo sueigos diena.

akyse, nes jis stovėjo aukščiau už visus žmones. Jam atvėrus knygą, visi žmonės atsistojo. ⁶Ezrai pašlovinus VIEŠPATĮ, didingąjį Dievą, žmonės atsakė: “Amen! Amen!” – iškeldami rankas. Tada jie nusilenkė ir pagarbino VIEŠPATĮ, kniūbsčia parpuldami ant žemės. ⁷*Ir levitai – Ješua, Banis, Šerebijas, Jaminas, Akubas, Šabetajis, Hodijas, Maasėjas, Kelita, Azarijas, Jozabadas, Hananas, Pelajas – padėjo žmonėms suprasti Mokymą, jiems stovint savo vietose. ⁸Jie skaitė iš knygos – iš Dievo Mokymo, išversdami jį ir paaiškindami jo prasmę. Taip jie galėjo suprasti, kas buvo skaitoma.

⁹Valdytojas Nehemijas, kunigas ir Rašto žinovas Ezra ir levitai, aiškindami žmonėms, visiems jiems sakė: “Ši diena yra šventa VIEŠPAČIUI, jūsų Dievui. Neliūdėkite ir neverkite”. Mat, girdėdami Mokymo žodžius, žmonės verkė. ¹⁰Be to, jis tarė jiems: “Eikite, valgykite rinktinių valgių ir gerkite saldžių gėrimų, skirdami jų dalį tiems, kurie nieko neturi sau pasiruošę, nes ši diena yra šventa mūsų VIEŠPAČIUI. Nebūkite liūdni, nes džiugesys VIEŠPATYJE yra jūsų stiprybė”. ¹¹Ir levitai ramino žmones, sakydami: “Nusiraminkite, nes ši diena yra šventa. Neliūdėkite!” ¹²Tada visi žmonės nuėjo valgyti, gerti, dalytis maistu ir švęsti linksmybės šventę, nes jie suprato jiems paskelbtų dalykų prasmę.

Palapinių Išskilmės ¹³Kitą dieną visos tautos klanų galvos, kunigai ir levitai suėjo pas Rašto žinovą Ezrą mokytis Mokymo žodžių. ¹⁴Jie rado parašyta Mokyme,

kurį VIEŠPATS yra davęs per Mozę, kad izraeliečiai turėtų gyventi palapinėse septintojo mėnesio Iškilmių metu. ¹⁵Taigi jie išleido atsišaukimą ir skelbė visuose savo miestuose ir Jeruzalėje: “Nueikite į kalvas ir parsineškite šakų alyvmedžio, laukinio alyvmedžio, mirtos, palmės ir kitų lapuočių palapinėms pastatyti, kaip yra parašyta”. ¹⁶Žmonės tad išėjo ir parsinešę pasistatė palapines ant namų stogų, kiemuose, Dievo Namų kiemuose, Vandens vartų aikštėje ir prie Efraimo vartų. ¹⁷Visa iš nelaisvės sugrįžusiųjų bendrija pasistatė palapines ir gyveno palapinėse. Taip izraeliečiai nebuvo darę nuo Nuno sūnaus Jozuės dienų* iki tos dienos, todėl buvo be galo daug džiaugsmo. ¹⁸Išskilmės buvo šventos septynios dienos; aštuntą dieną, kaip įsakyta, įvyko iškilminga sueiga.

9 Atgailos diena ^{1*}To mėnesio dvidešimt ketvirtą dieną izraeliečiai susirinko pasninkaudami, apsvilkę ašutine ir apsibarstę žemėmis. ²Tada Izraelio palikuonys atsiskyrė nuo visų svetimtaučių, atsistojo ir išpažino savo nuodėmes bei savo protėvių kaltes. ³Ketvirtadalį dienos stovėdami savo vietose, jie skaitė iš VIEŠPATIES, savo Dievo, Mokymo knygos, o kitą ketvirtadalį išpažino nuodėmes ir, parpuolę kniūbsčia, šlovino VIEŠPATĮ, savo Dievą. ⁴Ant aukštos levitų pakylas stovėjo Ješua, Binujis, Kadmielis, Šebanijas, Bunis, Šerebijas, Banis bei Chenanis ir skardžiu balsu šaukėsi VIEŠPATIES, savo Dievo. ⁵Levitai Ješua, Kadmielis, Banis, Hašabnejas, Šerebijas, Hodijas, Šebanijas ir Petatijas tarė:

8,7-8: Kadangi Toros, arba Mokymo, knyga buvo hebrajiška, žmonėms ji buvo verčiama į aramėjų kalbą. Aramėjų kalba yra gimininga hebrajų kalbai. Persams valdant Artimuosius Rytus, ji tapo prekybos ir diplomatijos lingua franca.

8,17: ... nuo Nuno sūnaus Jozuės dienų: nuo Kanaano užkariavimo dienų.

9,1-5: Šios eilutės yra tęsinys pasakojimo apie mišrių vedybų problemą Ezros dienomis. Jos turėtų būti skaitomos po Ezd 10,44 teksto.

“Stokitės ir šlovinkite VIEŠPATĮ,
savo Dievą,
per amžių amžius:
“Tebūna pašlovintas tavo
garbingas vardas,
viršijantis visoki palaiminimą
ir gyrių!”

6* {Tada Ezra tarė:}

“Tu esi VIEŠPATS, tu vienas!
Tu padarei dangų,
dangaus aukštybes su jų galybėmis,
žemę ir visa, kas ant jos,
jūras ir visa, kas jose.
Tu duodi visiems gyvastį,
ir dangaus galybės tave garbina.

7 Tu esi VIEŠPATS Dievas,
kuris išsirinko Abramą,
išvedė jį iš kaldėjų Uro
ir pakeitė jo vardą į Abraomą.
8 Radęs jo širdį esant tau ištikimą,
sudarei su juo sandorą,
kad duosi jam ir jo palikuonims
kanaaniečių, hetitų, amoriečių,
perizitų, jebusitų ir girgašitų kraštą.
Savo pažadą tu įvykdei,
nes esi teišus.

9 Tu pamatei mūsų protėvių
vargą Egipte,
išgirdai jų šauksmą prie
Nendrių jūros.

10 Tu padarei ženklų ir nuostabių
darbų prieš faraoną,
visus jo tarnus
ir visus jo krašto žmones,
nes tu žinėjai,
kaip įžūliai jie elgėsi su
mūsų protėviais.

Taip pasidarei sau vardą,
išlikusį iki pat šios dienos.

11 Tu jūrą jiems perskyrei,
kad jie pereitų per jūrą sausa žeme,
bet nubloškei į gelmes
jų persekiotojus,
tartum akmenį į šėlstančius
vandenį.

12 Debesies stulpu vedei juos dieną,
ugnies stulpu naktį,
apšviesdamas kelią,
kuriuo jie turėjo eiti.

13 Tu nužengei ant Sinajaus kalno,
kalbėjai su jais iš dangaus,
duodamas jiems
dorus įsakus, tikrus pamokymus,
gerus įstatus ir įsakymus.

14 Tu apreiškei jiems savo
šventąjį šabą,
davei jiems įsakymus, įstatus
ir Mokymą
per savo tarną Možę.

15 Jiems alkstant tu parūpinai
duonos iš dangaus,
o jiems trokštant atsiuntei
vandens iš uolos,
ir paliepei jiems įeiti ir paveldėti
kraštą,
kurį buvai prisiekęs jiems duoti.

16 Bet jie – mūsų protėviai –
įžūliai elgėsi ir,
sukietinę savo sprandą,
neklausė tavo įsakymų.

17 Atsisakę klausyti,
nebeatsiminė jiems padarytų
tavo nuostabiųjų darbų,
bet sukietino savo sprandą
ir nusprendė grįžti į savo
vergiją Egipte.

Bet tu esi gausaus atlaidumo
Dievas,

9,6-37: Ezros malda, pradėta Ezd 9,6-7 skaitiniu,
čia tęsiama. Žr. Ezd 9,7 paaiškinimą.

- maloningas ir gailestingas,
lėtas pykti, dosnus ištikimos meilės,
ir jų nepalikai.
- 18 Kad ir buvo jie nusilieję veršį
ir tarė:
“Tai yra tavo Dievas, kuris išvedė
tave iš Egipto”, –
ir buvo padarę didelių užgaulių,
- 19 tu, būdamas didžiai gailestingas,
nepalikai jų dykumoje.
Debesies stulpas, vedęs
juos kelionėje,
nepasitraukė nuo jų dieną
nei ugnies stulpas, švietęs naktį
jiems kelią,
kuriuo jie turėjo eiti.
- 20 Savo gerąją dvasią juos apdovanojai,
kad jie suprastų;
savo manos nesulaikėi nuo jų
burnų,
parūpinai vandens troškuliui
numalšinti.
- 21 Per keturiasdešimt metų taip
palaikėi juos dykumoje,
kad jie nieko nestokojo;
jų drabužiai nenusinešiojo
nei jų kojos nesutino.
- 22 Tu davei jiems karalystes bei tautas
ir paskirstėi jiems žemę.
Jie užėmė Hešbono karaliaus
Sihono žemę
ir Bašano karaliaus Ogo kraštą.
- 23 Tu padarei jų palikuonis taip
gausius,
kaip dangaus žvaigždės,
ir atvedei juos į kraštą,
į kurį buvai įsakęs jų tėvams
eiti ir jį paveldėti.
- 24 Palikuonys tad įėjo ir paveldėjo
kraštą:
tu nugalėjai jų labų krašto
gyventojus – kanaaniečius,
- atidavei juos į rankas jiems
kartu su jų karaliais ir tautomis,
leidai elgtis su jais,
kaip jiems patiko.
- 25 Jie paėmė įtvirtintus miestus ir
derlingą žemę,
paveldėjo namus, kupinus visokių
gėrybių,
jau iškastas vandens talpyklas,
vynuogynus,
alyvmedžių sodus, gausybę
vaismedžių.
- Jie valgė, buvo sotūs, tapo rubuiliai,
mėgaudamiesi tavo begaliniu
gerumu.
- 26 Tada, neklusnumo apsėsti,
jie sukilo prieš tave
ir nusigrėžė nuo tavo Mokymo.
Tavo pranašus, įspėjančius grįžti
pas tave,
jie išžudė ir didžiai tave užgavo.
- 27 Tu atidavei juos į rankas priešams;
priešai juos engė.
Kęsdami priespaudą jie
šaukėsi tavęs,
tu išgirdai juos iš dangaus,
ir pagal savo didį gailestingumą
davei jiems išgelbėtojus,
kurie išgelbėjo juos iš jų priešų
rankų.
- 28 Betgi, vos tik gavę ramybę,
jie vėl grįžo daryti pikta tavo akyse.
Tada tu atidavei juos į rankas
jų priešams,
idant šie būtų jų valdovai.
O kada jie vėl grėžėsi šauktis tavęs,
tu danguje išgirdai juos
ir gelbėjai juos savo gailestingumu
nuolat ir nuolat.
- 29 Tu įspėjai juos,
kad sugrąžintumei juosius prie
savo Mokymo.
Tačiau jie elgėsi įžūliai,

- neklausydami tavo įsakymų,
jie nusidėjo tavo įsakams,
kuriuos vykdydamas žmogus
randa gyvastį.
Pasižiūrėję per atkaklų petį,
jie sukietino savo sprandą ir
neklausė.
- 30 Per daugelį metų buvai kantrus
su jais,
įspėjai juos savo dvasia per
pranašus,
tačiau jie nė viena ausimi
nesiklausė,
užtat atidavei juos į rankas
žemės tautoms.
- 31 Nepaisydamas to, dėlėi savo
didelio gailestingumo
jų nesunaikinai ir nepalikai,
nes esi maloningas ir
gailestingas Dievas.
- 32 Dabar tad, mūsų Dieve, –
didis, galingasis ir šiurpą
keliantis Dieve, –
tu, kuris savo ištikima meile
palaikai sandorą, –
tenebūna tau nereikšmingos
visos nelaimės,
ištikusios mus –
mūsų karalius, mūsų didžiūnus,
mūsų pranašus,
mūsų protėvius – visą tavo tautą
nuo Asirijos karalių laikų
iki šios dienos.
- 33 Tu buvai teišis dėl viso,
kas mus ištiko,
nes elgeisi ištikimai,
o mes elgėmės nedorai.
- 34 Mūsų karaliai, mūsų didžiūnai,

- mūsų kunigai
ir mūsų protėviai nesilaikė tavo
Mokymo,
nepaisydami tavo įsakymų ar
įspėjimų,
kuriuos tu jiems davei.
- 35 Net savo pačių karalystėje,
nepaisydami tavo visokeriopo
gerumo,
kurį jiems dosniai teikėi,
plačiame ir derlingame krašte,
kurį jiems davei,
tau tarnauti jie nenorėjo
ir nuo savo nedorų darbų
nenusigrėžė.
- 36 Štai mes – vergai iki šios dienos,
vergai krašte, kurį tu davei mūsų
protėviams,
kad naudotųsi jo vaisiais ir
dosniomis gėrybėmis.
- 37 Jo gausus derlius tenka karaliams,
kuriuos tu mums paskyrei už
mūsų nuodėmes.
Jie valdo, kaip jiems patinka,
mūsų gyvastį
ir mūsų galvijus.

Mes kenčiame sunkią priespaudą!”

10 Bendrija įsipareigoja laikytis Toros – Mokymo ^{1*}“Tu rėdami visa tai prieš akis, mes sudarome tvirtą sutartį raštu. Ant šio antspauduoto rašto yra įrašyti vardai mūsų didžiūnų, mūsų levitų ir mūsų kunigų.

2 Šiame antspauduotame rašte yra įrašyti: Hakalijo sūnus valdytojas Nehe-mijas ir Zedekijas.

3 Serajas, Azarijas, Jeremijas, ⁴Pašhu-ras, Amarijas, Malchijas, ⁵Hatušas, Šeba-nijas, Maluchas, ⁶Harimas, Meremotas,

10,1-40: Šis skaitinys priklauso Nehemijo pasakojimui, o ne Ezros. Būtų prasmingiausia jį skai-

tyti po Neh 13,31. Žr. Neh 13,4-31.

Obadijas, ⁷Danielis, Ginetonas, Baruchas, ⁸Mešulamas, Abijas, Mijaminas, ⁹Maazijas, Bilgajis, Šemajas. Šie yra kunigai.

10 Ir levitai: Azanijo sūnus Ješua, iš Henadado sūnų Binujis ir Kadmielis; ¹¹ir jų giminaičiai: Šebanijas, Hodijas, Kelita, Pelajas, Hananas, ¹²Mika, Rehobas, Hašabijas, ¹³Zakuras, Šerebijas, Šebanijas, ¹⁴Hodijas, Banis, Beninu'as.

15 Žmonių vadai: Parošas, Pahat-Mobas, Elamas, Zatu'as, Banis, ¹⁶Bunis, Azgadas, Bebajis, ¹⁷Adonijas, Bigvajis, Adinas, ¹⁸Ateras, Hezekijas, Azūras, ¹⁹Hodijas, Hašumas, Bezajis, ²⁰Harifas, Anotatas, Nebajis, ²¹Pagpiašas, Mešulamas, Heziras, ²²Mešezabelis, Zadokas, Jadua, ²³Pelacijus, Hananas, Anajas, ²⁴Hošea, Hananijas, Hasšubas, ²⁵Halohešas, Pilha, Šobekas, ²⁶Rehumas, Hašabna, Maasėjas, ²⁷Ahijas, Hananas, Ananas, ²⁸Maluchas, Harimas, Baana.

29 O kiti žmonės – kunigai, levitai, vartų sargai, giesmininkai, Šventyklos vergai ir visi, kurie yra atsiskyrę nuo šalies tautų, kad laikytųsi Dievo Mokymo, drauge su savo žmonomis, sūnumis, dukterimis – su visais, kurie žino ir supranta, ³⁰vienijasi su savo garbingais giminėmis iškilminga priesaika, norėdami sekti Dievo Mokymu, duotu per Dievo tarną Možę, ištikimai laikantis ir vykdant visus VIEŠPATIES, mūsų VIEŠPATIES, įsakymus, jo įsakus ir įstatus.

31 Sutarta, kad mes neduosime savo dukterų vedyboms šalies tautoms, neimsime jų dukterų savo sūnums.

32 Kai šalies tautos atneš prekių ar kokių nors grūdų parduoti šabo dieną, mes jų šabo metu ar bet kokią kitą šventą dieną nepirksime. Septintaisiais metais* atsisakysime žemės derliaus ir visų neapmokėtų skolų.

33 Be to, mes esame įsipareigoję duoti kasmet trečdalį šekelio mūsų Dievo Namų tarnybai – ³⁴padėtinės duonos eilėms, nuolatinei grūdų atnašai, nuolatinei deginamajai aukai, šabų, jaunačių, Iškilmių atnašoms, pašventintų dovanų atnašoms bei atnašoms už nuodėmę, permaldavimui už Izraelį ir visiems darbams mūsų Dievo Namuose.

35 Mes metėme taip pat burtus tarp kunigų, levitų ir žmonių dėl malkų atnašos į mūsų Dievo Namus. Jas atnešti privalo klanai kasmet nustatytu laiku, kad būtų kuro VIEŠPATIES, mūsų Dievo, aukurui, kaip yra parašyta Mokyme.

36 Be to, mes įsipareigojame atgabenti kasmet į VIEŠPATIES Namus pirmienas mūsų laukų ir pirmienas visų mūsų sodų. ³⁷Taip pat ir pirmagimius mūsų sūnų ir mūsų gyvulių, kaip įsakyta Mokyme, pirmagimius mūsų kaimenių ir bandų atgabenti į mūsų Dievo Namus kunigams, tarnaujantiems mūsų Dievo Namuose.

38 Taip pat mes atnešime į mūsų Dievo Namų sandėlius pirmąją teslos dalį – pirmienas mūsų grūdų dovanų, visų medžių vaisių, vyno ir aliejaus kunigams ir mūsų laukų dešimtines levitams. Jie, levitai, surinks dešimtinę visuose mūsų miestuose, kurie yra pavaldūs mūsų tarnybai. ³⁹Kunigas, Aarono palikuonis, bus su levitais, jiems renkant dešimtinę; levitai atneš dešimtinę nuo savo dešimtinių į mūsų Dievo Namų išdo sandėlius. ⁴⁰Izraeliečiai ir levitai javų, vyno ir aliejaus dovanas turi sunešti į sandėlius. Ten yra šventovės reikmenys, ten yra kunigai, einantys tarnybą, vartų sargai ir giesmininkai.

Mes nepaliksime daugiau Dievo Namų”.

10,32: *Septintaisiais metais*. Žr. Iš 23,10; Įst 15,1-3.

11 Nehemijas ieško Jeruzalei gyventojų

^{1*}Tautos didžiūnai įsikūrė Jeruzalėje. Kiti žmonės tad metė burtus, kad vienas iš dešimties atsikeltų gyventi į Jeruzalę – šventąjį miestą, o devyni dešimtadaliai liktųsi kituose miestuose. ²Žmonės gyrė visus vyrus, kurie savanoriškai ryžosi gyventi Jeruzalėje.

3 Šie yra {Judo} srities didžiūnai, kurie gyveno Jeruzalėje. {Judo miestuose gyveno paprasti izraeliečiai, kunigai, levitai, Šventyklos vergai ir Saliamono vergų palikuonys, kiekvienas savo nuosavybėje, kurią turėjo savo mieste.}

4 Jeruzalėje gyveno ir Judo žmonių, ir Benjamino žmonių. Iš Judo žmonių: Mahalelio sūnaus Šefatijo sūnaus Amarijo sūnaus Zecharijo sūnaus Urijo sūnus Atajis iš Perezio palikuonių; ⁵ir Zecharijo sūnaus Jojaribo sūnaus Adajo sūnaus Hazajo sūnaus Kol-Hozės sūnaus Barucho sūnus Maasėjas iš šiloniečių palikuonių. ⁶Iš viso Perezio palikuonių, gyvenančių Jeruzalėje, buvo keturi šimtai šešiasdešimt aštuoni narsūs vyrai.

7 Benjamino žmonės yra šie: Jesajo sūnaus Itielio sūnaus Maasėjo sūnaus Kolajo sūnaus Pedajo sūnaus Joedo sūnaus Mešulamo sūnus Salu'as. ⁸Po jo Gabajis ir Salajis. Iš viso devyni šimtai dvidešimt aštuoni. ⁹Zichrio sūnus Joelis buvo jų vadas, o Hasenaos sūnus Judas – valdytojo pavaduotojas mieste.

10 Iš kunigų: Jojaribo sūnus Jedajas, Jachinas, ¹¹Ahitubo sūnaus Merajoto sūnaus Zadoko sūnaus Mešulamo sūnaus Hilikio sūnus Serajas, Dievo Namų pareigūnas, ¹²ir jų broliai, kurie atliko Namų apeigas, aštuoni šimtai dvidešimt du; ir

Malchijo sūnaus Pašhuro sūnaus Zecharijo sūnaus Amzio sūnaus Pelalijo sūnaus Jerohamo sūnus Adajas ¹³ir jo broliai, klanų galvos, du šimtai keturiasdešimt du; ir Imero sūnaus Mešimeloto sūnaus Ahzajo sūnaus Ahzarelio sūnus Amašsajis, ¹⁴ir jo broliai, narsūs galiūnai, šimtas dvidešimt aštuoni. Jų prižiūrėtojas buvo Hagedolimo sūnus Zabdielis.

15 O iš levitų: Bunio sūnaus Hašabijo sūnaus Azrikamo sūnaus Hašubo sūnus Šemajas; ¹⁶Šabetajis ir Jozabadas iš levitų vadų, kurie buvo atsakingi už Dievo Namų išorės darbus; ¹⁷Asafo sūnaus Zabdzio sūnaus Mikos sūnus Matanijas buvo galva, – meldžiantis jis užvesdavo padėkos giesmę, – ir Bakbukijas, vienas iš jo brolių, buvo jo pavaduotojas, ir Jedutūno sūnaus Galalo sūnaus Šamuos sūnus Abda. ¹⁸Iš viso levitų šventajame mieste buvo du šimtai aštuoniasdešimt keturi.

19 Ir vartų sargai – Akubas, Talmonas ir jų broliai, einantys sargybą prie vartų, – šimtas septyniasdešimt du.

20 O kiti izraeliečiai, kunigai ir levitai visuose Judo miestuose gyveno kiekvienas savo pavelde. ²¹Bet Šventyklos vergai gyveno ant Ofelio. Ziha ir Gišfa vadovavo Šventyklos vergams.

22 Levitų prižiūrėtojas Jeruzalėje buvo Mikos sūnaus Matanijo sūnaus Hašabijo sūnaus Banio sūnus Uzis. Jis buvo iš Asafo palikuonių – giesmininkų, paskirtų Dievo Namų tarnybai. ²³Jiems buvo karališkas įsakymas ir nustatyta tvarka kasdienės giesmininkų pareigoms. ²⁴Mešezaabelio sūnus Petahijas, iš Judo sūnaus Zeraho palikuonių, buvo prie karaliaus rankos visiems žmonių reikalams.

11,1-19: Šis Jeruzalėje Nehemijo dienomis gyvenusių šeimų galvų sąrašas turėtų būti skaitomas

po Neh 7,72a. Jis yra pernelyg panašus į sąrašą 1 Kr 9,2-17 skaitinyje.

Kiti Judo miestai ²⁵Dėl jų kaimų su laukais: kai kas iš Judo žmonių gyveno Kirjat-Arbos mieste ir jo kaimuose, Dibone ir jo kaimuose, Jekabžėlyje ir jo kaimuose ²⁶ir Ješuoje, ir Modadoje, ir Bet-Pelete, ²⁷Hazar-Šuale, Beer-Šeboje ir jos kaimuose, ²⁸Ziklage, Mekonoje ir jos kaimuose, ²⁹En-Rimone, Zoroje, Jarmute, ³⁰Zanoahe, Adulame ir jų kaimuose, Lachiše ir jo laukuose, Azekoje ir jos kaimuose. Jie apsigyveno nuo Beer-Šebos iki pat Hinomo slėnio.

31 Ir kai kas iš Benjamino žmonių įsikūrė Geboje, Michmaše, Aijoje, Bet-Elyje ir jo kaimuose, ³²Anarote, Nobe, Ananije, ³³Hazore, Ramoje, Gitajimuose, ³⁴Hadide, Zebojimuose, Nebalate, ³⁵Lode, ir Ono'e – amatininkų slėnyje.

36 Keletas levitų padalų iš Judo buvo perkelti į Benjamina.

12 Kunigai ir levitai Zerubabeliui valdant ¹Šie yra kunigai ir levitai, kurie parvyko su Šealtielio sūnumi Zerubabeliu ir Ješua: Serajas, Jeremijas, Ezra, ²Amarijas, Maluchas, Hatušas ³Šekanijas, Rehumas, Meremotas, ⁴Ido'as, Ginetojis, Abijas, ⁵Mijaminas, Maadijas, Bilga, ⁶Šemajas, Jojaribas, Jedajas, ⁷Salu'as, Amokas, Hilkijas, Jedajas. Šie buvo kunigų ir jų brolių galvos Ješuos dienomis.

8 O levitai: Ješua, Binujis, Kadmielis, Šerebijas, Judas ir Matanijas. Pastarasis drauge su savo broliais vedė padėkos giesmes. ⁹O Bakkukijas ir Unis ir jų broliai stovėjo priešais juos tarnybos metu.

Vyriausiųjų kunigų kilmės sąrašas ^{10*}Ješuai gimė Jojakimas, Jojakimui gimė Eljašibas, Eljašibui gimė Jojada, ¹¹Joadai gimė Jonatanas, o Jonatanui gimė Jadua.

Kunigai ir levitai vyriausiojo kunigo Jojakimo dienomis ¹²Jojakimo dienomis kunigai, kunigų klanų galvos, buvo: Serajo klanu Merajas, Jeremio klanu Hananijas, ¹³Ezros klanu Mešulamas, Amarijo klanu Jehohananas, ¹⁴Malucho klanu Jonatanas, Šebanijo klanu Juozapas, ¹⁵Harimo klanu Adna, Merajoto klanu Helkajis, ¹⁶Ido'o klanu Zecharijas, Ginetono klanu Mešulamas, ¹⁷Abijo klanu Zichris, Minjamino klanu {...},* Moadijo klanu Piltajis, ¹⁸Bilgos klanu Šamua, Šemajo klanu Jehonatanas, ¹⁹Jojaribo klanu Matenajis, Jedajo klanu Uzis, ²⁰Selajo klanu Kalajis, Amoko klanu Eberis, ²¹Hilkijo klanu Hašabijas, Jedajo klanu Netanelis.

22 Eljašibo, Joados, Johanano ir Jaduos dienomis levitų ir kunigų klanų galvos buvo įtraukti į sąrašą iki pat Darijaus Perso karaliavimo. ²³Bet levitų klanų galvos buvo įrašyti į Metraščių knygą iki Eljašibo sūnaus Johanano dienų.

24 Levitų galvos buvo Hašabijas, Šerebijas, Ješua, Binujis ir Kadmielis. Jų broliai, kurie stovėjo priešais juos ir giedojo šlovės ir padėkos giesmes, vykdėdami Dievo vyro Dovydo įsakymą pakaitomis, ²⁵buvo Matanijas, Bakkukijas, Obadijas.

Mešulamas, Talmonas ir Akubas ėjo sargybą kaip vartų sargai pamainomis prie

12,10: Vyriausieji kunigai nuo 520 iki 405 m. prieš Kristų. Ješua buvo vyriausiasis kunigas Zarubabeliui esant Judo valdytoju, t.y. paskutiniiais šeštojo prieškristinio amžiaus dešimtmečiais (žr. Ag 1,1.12.14; 2,2.4). Jis buvo senelis Eljašibo, vyriausiojo kunigo Nehemijo valdytojavimo pradžioje, t.y. 445-433 m. prieš Kristų (žr. Ezd 10,6; Neh 3,1.20-21; 13,4.7). Eljašibas savo ruožtu buvo

senelis Jehohanano, kuris buvo jau suaugęs vyras, nors dar ne vyriausiasis kunigas, Ezros dienomis, t.y. maždaug 400 m. prieš Kristų (žr. Ezd 10,6). Anot Juozapo Flavijaus, Jehohanano sūnus Jadua mirė senatvėję maždaug tuo pačiu metu, kaip Aleksandras Didysis (t.y. 323 m. prieš Kristų).

12,17: {...} : trūksta Minjamino klanu galvos vardo.

vartų sandėlių. ²⁶Jie gyveno Jozadako sūnaus Jėšuos sūnaus Jojakimo dienomis ir valdytojo Nehemijo dienomis, ir kunigo Ezros, Rašto žinovo, dienomis.

Jeruzalės sienos pašventinimas

^{27*}Jeruzalės sienai pašventinti buvo pašaukti levitai iš visų gyvenviečių atvykti į Jeruzalę ir atšvęsti džiaugsmingą pašventinimą su padėkos giesmėmis ir cimbolų, arfų bei lyrų lydimą daina. ²⁸Giesmininkų būriai suėjo iš Jeruzalės apylinkių, iš netofatitų kaimų, ²⁹iš Bet-Gilgalo ir iš Gebos bei Azmaveto kaimų vietovių, nes giesmininkai buvo pasistatę sau gyvenviečių aplink Jeruzalę. ³⁰Kunigai ir levitai pirma apvalė save, paskui jie apvalė ir žmones, ir vartus, ir sieną.

³¹Tada aš užvedžiau Judo didžiūnus ant sienos ir sudariau du didelius būrius padėkos giesmėms ir eisenai. Pirmasis jų leidosi eiti ant sienos į dešinę Mėšlų vartų link. ³²Paskui juos ėjo Hošaijas bei pusė Judo didžiūnų ³³ir Azarijas, Ezra, Mešulamas, ³⁴Judas, Benjaminas, Šemajas ir Jeremijas ³⁵bei keletas jaunų kunigų su trimitais; ir Asafo sūnaus Zakuro sūnaus Mikajo sūnaus Matanijo sūnaus Šemajo sūnaus Jonatano sūnus Zecharijas ³⁶ir jo broliai Šemajas, Azarelis, Milalajis, Maajis, Netanelis, Judas ir Hananis su Dievo vyro Dovydo muzikos instrumentais, o jų visų priekyje ėjo Rašto žinovas Ezra. ³⁷Prie Šaltinio vartų jie palipo tiesiai aukštyne Dovydo miesto laiptais prie sienos pakilimo virš Dovydo rūmų ir nuėjo iki Vandens vartų rytų pusėje.

³⁸Kitas būrys padėkos giesmėms ir eitynėms nuėjo į kairę. Aš sekiau jiems pavymui su puse žmonių ant sienos virš

Krosnių bokšto iki Plačiosios sienos ³⁹ir virš Efraimo vartų, ir Senųjų vartų, ir Žuvų vartų, ir Hananelio bokšto, ir Šimtinės bokšto iki pat Avių vartų. Prie Sargybos vartų buvo sustota. ⁴⁰Taip abu padėkos giesmių būriai sustojo Dievo Namuose. Ir aš, ir pusė pareigūnų su manimi, ⁴¹ir kunigai Eljakimas, Maasėjas, Minjaminas, Mikajas, Elioenajis, Zecharijas, Hananijas su trimitais; ⁴²ir Maasėjas, Šemajas, Eleazaras, Uzis, Jehohananas, Malchijas, Elamas ir Ezeris. Giesmininkai, Jezrahijo vadovaujami, garsiai giedojo. ⁴³Tą dieną buvo atnašaujama didelių aukų ir džiaugiamasi, nes Dievas buvo juos pradžiuginęs dideliu džiugesiu. Džiūgavo ir moterys, ir vaikai. Jeruzalės džiaugsmas toli buvo girdimas.

Atnašos kunigams ir levitams

⁴⁴Tą dieną vyrai buvo paskirti prižiūrėti kambarių, kurie buvo naudojami kaip sandėliai atnašoms, pirmienoms ir dešimtinėms. Jie turėjo surinkti į juos kunigams ir levitams Mokymo įsakytą dalį nuo miestams priklausančių laukų. Mat Judo žmonės buvo dėkingi kunigams ir levitams, einantiems tarnybą. ⁴⁵Jie atliko savo Dievo tarnybą ir apvalymo tarnybą, kaip ir giesmininkai bei vartų sargai, pagal Dovydo ir jo sūnaus Saliamono įsakymą, ⁴⁶nes jau Dovydo ir Asafo dienomis, senovėje, buvo giesmininkų galva ir šlovės bei padėkos giesmės Dievui. ⁴⁷Ir Zerubabelio dienomis, ir Nehemijo dienomis visas Izraelis davė kasdien dalį giesmininkams ir vartų sargams. Buvo atidedama į šalį, kas buvo skirta levitams, o levitai atidėjo į šalį, kas buvo skirta Aaronui palikuonims.

12,27-43: Be abejo, istoriko akimis žiūrint, Jeruzalės sienos pašventinimas įvyko tuojau po sienos ir jos vartų atstatymo. Todėl šis skaitinys turėtų būti skaitomas po Neh 6,15.

12,28: ... iš *netofatitų kaimų*: Netofato gyvenvietė buvo į pietvakarius nuo Jeruzalės (žr. 1 Kr 9,16; Ezd 2,22).

13 Atsiskyrimas nuo svetimų taučių

^{1*}Tą dieną buvo skaitoma žmonėms klausantis iš Mozės knygos ir buvo rasta joje parašyta, kad joks amonietis ir joks moabietis niekad negali būti priimtas į Dievo bendriją, ²nes jie nesutiko izraeliečių su duona ir vandeniu, bet pasamdė Balaamą prieš juos, kad juos prakeiktų, tačiau mūsų Dievas prakeikimą pavertė palaiminimu. ³Žmonės, išgirdę šį Mokymą, atskyrė nuo Izraelio visus svetimųtaučius.

Nehemijo reformos ^{4*}Prieš tai kunigas Eljašibas, kuris buvo paskirtas kambarių valdytoju mūsų Dievo Namuose ir giminiavosi su Tobiju, ⁵buvo įrengęs jam didelį kambarį, kuriame anksčiau būdavo sudedama grūdų atnašos, smilkalai, reikmenys ir grūdų, vyno bei aliejaus dešimtinės, skirtos levitams, giesmininkams ir vartų sargams, bei aukos, skirtos kunigams. ⁶Kai visa tai vyko, nebuvau Jeruzalėje, nes trisdešimt antraisiais Babilono karaliaus Artakserkso metais aš buvau nuvykęs pas karalių. Tačiau, praėjus šiek tiek laiko, pasiprašiau karalių leisti man grįžti. ⁷Parvykęs į Jeruzalę, sužinojau apie nusikaltimą, kurį Eljašibas buvo padaręs dėl Tobijo, įrengdamas jam kambarį Dievo Namų kiemuose. ⁸Tuo aš buvau labai nepatenkintas ir visus Tobijo baldus išmečiau iš kambario. ⁹Tada daviau įsakymą, kad kambariai būtų išvalyti, ir ten vėl padėjau Dievo Namų reikmenis su grūdų atnaša ir smilkalais.

¹⁰Be to, aš sužinojau, kad levitams nebuvo atiduodama jiems skirta dalis. Užtat levitai ir giesmininkai, užuot atlikę Šventyklos tarnybą, buvo išėję į savo laukus. ¹¹Taigi aš subariau pareigūnus, tar-

damas: “Kodėl yra palikti Dievo Namai?” Surinkęs levitus, pastačiau juos į savo vietas, ¹²ir visas Judas atnešė grūdų, vyno bei aliejaus dešimtinę į sandėlius. ¹³Sandėlių valdytojais paskyriau kunigą Šelemiją, raštininką Zadoką ir Pedają iš levitų, o jų padėjėju Matanijo sūnų Zakurą, nes jie laikomi patikimais asmenimis. Jiems buvo patikėta pareiga išdalyti savo broliams. ¹⁴O mano Dieve, atsimink mane maloniai už tai ir neištrink mano gerų darbų, kuriuos esu padaręs savo Dievo Namams ir jų apeigoms!

Šabo įstatatai ¹⁵Tomis dienomis mačiau Jude šabo dieną vienus žmones minančius vynuogių spaudykles, o kitus nešančius maišus grūdų ir kraunančius juos ant asilų. Ir net į Jeruzalę šabo dieną buvo atgabenama vyno, vynuogių, figų ir visokiųjų gėrybių. Juos tuojau ir ten pat aš įspėjau šių maisto dalykų neparduoti. ¹⁶Jeruzalėje gyveno ir Tyro žmonių. Jie atgabendavo žuvų ir įvairiausių prekių, kurias pardudavo Judo žmonėms šabo dieną. ¹⁷Tai gi aš išbariau ir Judo didikus, jiems tardamas: “Ką reiškia tas nedoras dalykas, išniekinate šabo dieną taip elgdamiesi? ¹⁸Juk lygiai taip elgėsi jūsų protėviai! Už tai Dievas ir asiuntė mums bei šiam miestui visą šią nelaimę. Tačiau jūs, išniekindami šabą, didinate pyktį ant Izraelio!”

¹⁹Kai šešėliai pradėjo dengti Jeruzalės vartus, šabui artinantis, įsakiau uždaryti visus vartus ir nurodžiau, kad jie nebūtų atidaryti iki po šabo. Prie vartų pastačiau keletą savo tarnų, kad šabo dieną jokios prekės nebūtų įneštos. ²⁰Tai gi visokiųjų prekių pirkliai ir pardavėjai praleido vieną ir kitą kartą naktį už Jeruzalės sienos, ²¹kol juos išbariau. Jiems pasakiau:

13,1-3: Žmonėms skaityta Mozės knygos dalis čia yra laisvai cituojama iš 1st 23,3-6.

13,4-31: Šis tekstas yra dalis Nehemijo Atsiminimų. Žr. Neh 10,1-40.

“Kodėl jūs nakvojate palei sieną? Jeigu dar kartą taip darysite, prieš jus panaudosiu jėgą!” Nuo to laiko šabo dieną jie daugiau nebeatėjo. ²²Tada įsakiau levitams apsivalyti ir stovėti sargais prie vartų, kad būtų išlaikytas šabo dienos šventumas. Atsimink ir tai mano labui, o mano Dieve, ir pasigailėk manęs dėl savo didelio gerumo!

Mišrių vedybų problema ²³Be to, tomis dienomis pamačiau žydų, vedusių moteris iš Ašdodo, Amono ir Moabo. ²⁴Pusė jų vaikų kalbėjo Ašdodo kalba.* Žydiškai kalbėti jie nemokėjo, bet kalbėjo tų įvairių tautų kalba. ²⁵Su jais bariausi, juos iškeikiau, kai kuriuos apmušiau, roviau jiems plaukus ir prisaikdinau Dievu, tardamas: “Jūs neturite duoti savo dukterų jų sūnums nei imti jų dukteris savo sūnums ar sau patiems”. ²⁶Argi Izraelio karalius Saliamonas nenusidėjo per tokias

moteris! Tarp daugelio tautų nebuvo kito karaliaus, panašaus į jį, jis buvo taip Dievo mylimas, kad Dievas padarė jį viso Izraelio karaliumi, tačiau svetimtautės moterys įvedė jį net į nuodėmę. ²⁷Nejau ir apie jus turi būti girdima, kad esate padarę tokį pat didelį nusikaltimą ir elgėtės neištikimai su mūsų Dievu, vesdami svetimtautes moteris?

²⁸Vienas iš vyriausiojo kunigo Eljašibo sūnaus Jehojados sūnų buvo Sanbalato Horonito žentas. Jį aš nuvijau nuo savęs. ²⁹Atsimink juos, o mano Dieve, nes jie suteršė kunigystę bei kunigų ir levitų sandorą! ³⁰Taip apvaliau juos nuo visko, kas svetima, ir patvarkiau kunigų ir levitų pareigas, kiekvienam pagal jo tarnybą. ³¹Be to, patvarkiau malkų atnašą aukurui nustatytu laiku ir pirmienas. Atsimink tai mano labui, o mano Dieve!

13,24: ... *Ašdodo kalba*: Ašdodo filistinai turėtų kalbėti aramėjų kalba; iš tremties grįžusiųjų

žydų kalba buvo potremtinė hebrajų kalba.

TOBITO
KNYGA

Tobito knyga, vadinama pagrindinio veikėjo vardu, susieja pernelyg žydišką gyvenimo būdą ir dorovę su rytietiška tautosaka patraukliu, žydų ir krikščionių mėgstamu pasakojimu. Maldos, psalmės bei išminties posakiai ir vykusiai sukurtas pasakojimas padeda suprasti nežinomo įkvėptojo autoriaus tikėjimą ir religinę aplinką. Tobito knyga turbūt buvo parašyta II prieškristinio šimtmečio pradžioje. Parašymo vieta nėra žinoma.

Tobitą, pamaldų ir turtingą izraelietį, gyvenantį tarp tremtinių, kuriuos asirai buvo išvarę į Ninevę iš šiaurinės Izraelio karalystės 721 m. prieš Kristų, ištinka sunkios nelaimės. Galop jis apanka. Nelaimių nukankintas Tobitas prašo Dievą siųsti jam mirtį. Bet, prisiminęs, kad kadaise buvo patikėjęs didoką pinigų sumą savo bičiuliui tolimoje Medijoje, jis išsiunčia pas jį savo sūnų Tobiją pinigų parnešti. Tuo pačiu metu Medijoje jauna moteris Sara irgi prašo Dievą leisti jai mirti. Mat ji buvo netekusi septynių vyrų. Vedybų naktį juos buvo demonas Asmodėjus užmušęs. Dievas išklauso Tobito ir Saros maldų ir pasiunčia angelą Rafaelį jiems padėti. Rafaelis apsireiškia žmogaus išvaizda.

Rafaelis leidžiasi kelionėn į Mediją su Tobiju. Kelionės metu maudantis upėje, Tobiją užpuola didelė žuvis. Rafaelis paliepia jam pagauti ją ir išimti jos tulžį, širdį ir kepenis, nes tai esą „naudingi vaistai“. Vėliau, Rafaelio raginamas, Tobijas veda Sarą ir panaudoja žuvies širdį ir kepenis iš jaunosios miegamojo Asmodėjui išvaryti. Sugrįžęs į Ninevę su žmona ir tėvo pinigais, Tobijas patepa tėvui akis žuvies tulžimi ir jas išgydo. Tada Tobitas sudeda savo nuostabią šlovės giesmę. Prieš mirdamas Tobitas įsako sūnui palikti Ninevę, nes Dievas šį nedorą miestą sunaikins. Palaidojęs savo tėvą ir motiną, Tobijas su šeima iškeliauja į Mediją. Vėliau, čia gyvendamas, sužino, kad Ninevė buvo sunaikinta.

Įkvėptasis Tobito knygos autorius, panašiai kaip įkvėptieji Jonos ir Juditos knygų autoriai, norėdamas pamokyti ir nurodyti, kaip likti ištikimam savo įsitikinimams svetimoje aplinkoje, pasinaudoja religinio apsakymo literatūrine forma. Be abejo, autorius galėjo turėti prieš akis šerdį istorinio įvykio, leidusio jam sukurti šį apsakymą, bet ši galimybė mažai ką pridėtų jo mokymui. Panašia literatūrine religinio apsakymo forma yra naudojęsis didysis Žemaitijos švietėjas vyskupas Motiejus Valančius. Tariamieji istoriniai duomenys — karalių, miestų, žmonių vardai — tarnauja kaip šmaikščios detalės skaitytojo dėmesiui ir žavesiui pažadinti. Nepaisant visų istorinių nuorodų, Tobito knyga yra žydų išėivijos apsakymas, kurio tikslas įkvėpti pasitikėjimą Dievu ir žmogaus pastangomis.

Įkvėptasis autorius sukūrė savo apsakymą iš trijų anuometinėje aplinkoje plačiai žinomų liaudies apsakymų: 1) iš “Dėkingų mirusiųjų” apsakymo (pasakojimo apie žmogų, tapusį beturčiu, bet susilaukusį atlygio už išniekinto lavono palaidojimą); 2) iš “Jaunosios miegamojo pabaisos” apsakymo (pasakojimo apie demoną, kuris užmušdavo jaunąjį vedybų naktį); ir 3) iš “Ahikaro apsakymo” (pasakojimo apie išmintingą dvariškį, kuris, nekaltai savo įsūnio apskūstas, buvo išteisintas). Betgi apsakymo sąrangos savitumas, vaizdai ir knygos dvasios ištaka yra Šventasis Raštas. Nors vardu tėra minimi tik Amosas ir Nahumas, bet ir kitos Šventraščio knygos, ypač Pradžios, Jobo ir Izaijo, apsakymą sąlygojo. Pakartoto Įstatymo knygos atpildo dėsnis, t.y. teisieji yra atlyginami, o nedorieji nubaudžiami, yra Tobito knygos teologija.

Nors paprastai Tobito knyga yra istorinių knygų sąrašė, tačiau savo turiniu ji savita. Ji priklauso ir istorinių knygų grupei, ir išminties knygų raštijai. Jos puslapiuose daug išminties posakių, panašių į išminties raštijos knygų posakius (žr. Tob 4,3-19.21; 12,6-10; 14,7.9), ir įprastinių išminties raštijos temų: ištikimybė Mozės Įstatymui, angelų užtarimas, pareiga rūpintis tėvais, vedybinė ištikimybė, pagarba mirusiesiems ir išmaldos, maldos bei pasninko svarba.

Tobito knyga buvo parašyta aramėjiškai, bet jos aramėjiškasis tekstas mūsų laikų nepasiekė. Graikiškasis Septuagintos vertimas, t.y. tekstas, priklausantis antrajam Senojo Testamento knygų rinkiniui, yra kanoniškasis Katalikų bendrijos Tobito knygos tekstas. Katalikai ją vadina deuterokanoniška knyga, o kiti krikščionys — apokrifu. 1955 m. Tobito knygos fragmentai aramėjų ir hebrajų kalbomis buvo aptikti Kum-rano IV oloje. Atrastieji tekstai iš esmės sutinka su turimu kanoniškuoju Septuagintos tekstu, kuris yra šio vertimo pagrindas.

Tobito knygos metmenys:

A. Tobito išmėginimai	1,3-3,6
B. Sunki Saros būklė	3,7-17
C. Tobijo kelionė ir vedybos su Sara	4,1-9,6
D. Tobijas sugrįžta ir išgydo tėvą	10,1-11,18
E. Rafaelis apreiškia, kas esąs	12,1-22
F. Tobito šlovės giesmė	13,1-18
G. Pabaiga	14,1-15

1 Tobitas ¹Ši knyga yra pasakojimas apie Tobitą,* sūnų Tobielio, sūnų Hananielio, sūnų Aduelio, sūnų Gabaelio, iš Asielio klando, Naftalio giminės. ²Asirijos karaliaus Šalmanesero* dienomis jis buvo paimtas į nelaisvę iš Tisbės, esančios pietuose, Kedeš-Naftalio Aukštutinėje Galilėjoje, nuo Hazoro vakarų link ir į šiaurę nuo Fogoro.

A. TOBITO IŠMĖGINIMAI

Tobitas tremtinys ³Aš, Tobitas, per visas savo gyvenimo dienas ėjau tiesos ir teismo keliais. Esu davęs daug išmaldos savo giminaičiams ir tautiečiams, ištremtiems su manimi į Ninevę Asirijoje. ⁴Kai dar jaunuolis tebebuvau savo žemėje, Izraelio krašte, visa mano protėvio Naftalio giminė jau buvo palikusi Dovydo namus ir Jeruzalę. Tą miestą, kuris buvo iš visų Izraelio giminių išrinktas, idant jos visos atnašautų auką toje vietoje, kur buvo Šventykla, Dievo buveinė. Ji buvo pašventinta ir įkurta visoms ateinančioms kartoms. ⁵Visi mano giminaičiai ir visi mano protėvio Naftalio namai atnašaudavo aukas ant visų Galilėjos kalnų ir tam veršiui, kurį Izraelio karalius Jeroboamas* buvo pastatęs Dane.

⁶O aš savo ruožtu dažnai vienas keliaudavau į Jeruzalę šventėms, kaip įsaky-

ta visam Izraeliui amžinu įsaku.* Gabendamas su savimi laukų pirmienas ir kaimenės pirmagimius drauge su pajamų dešimtaine ir pirmojo kirpimo vilnomis, skubėdavau į Jeruzalę ⁷ir paduodavau juos prie aukuro kunigams, Aarono palikuonims. Levitams, atliekantiems tarnybą, duodavau dešimtinę grūdų, vyno, alyvmedžio aliejaus, granatmedžio vaisių, figų ir kitų vaisių. Išskyrus šabo metus, duodavau antrąją dešimtinę pinigais, kuriuos kasmet, nuėjęs į Jeruzalę, sumokėdavau. ⁸Trečiąją dešimtinę duodavau našlaičiams ir našlėms bei ateiviams, prisidėjusiems prie izraeliečių. Atnešdavau jiems šią dovaną kas treči metai. Mes valgydavome ją, laikydamiesi Mozės įstatymo įsakų ir mūsų protėvio Hananielio motinos Deboros paliepimų, nes mano tėvas buvo miręs ir palikęs mane našlaitį.

⁹Užaugęs vedžiau Aną, moterį iš mūsų klando. Ji pagimdė man sūnų, kurį pavadinau Tobiju. ¹⁰Prasidėjus trėmimui į Asiriją, aš buvau paimtas ir patekau į Ninevę kaip belaisvis. Visi mano giminaičiai ir mano tautiečiai valgė pagonių maistą, ¹¹bet aš savo ruožtu saugojausi ir pagonių maisto nevalgiau. ¹²Kadangi tarnavau Dievui iš visos širdies, ¹³Aukščiausiasis suteikė man malonę ir gerą vardą Šalmanesero akyse. Aš pirkdavau visa, ko jam reikėdavo. ¹⁴Retkarčiais, jam gyvam esant,

1,1: ... *Tobit[as]*: Tobito knygos fragmentuose, atrastuose Kumrane, Tobitui duodamas vardas *Tobi*, t.y. *Tobijah* (žr. 9-ąją eilutę; Ezd 2,60), arba *Tobijahu* (žr. 2 Kr 17,8) santrumpa, t.y. *Jahvė yra geras*. *Tobiell[is]* reiškia *Dievas yra geras*; *Hananiell[is]* reiškia *Dievas yra gailėstingas*.

1,2: ... *Šalmaneser[as]*: Šalmaneseras V (727-722 m. prieš Kristų) pradėjo Samarijos apgulą. Šiaurinės Izraelio karalystės gyventojus išvarė į tremtį jo ipėdinis Sargonas II (722-705 m. prieš Kristų). *Tisbė* ir *Fogoras* – archeologų neatrasti Galilėjos miestai; *Tisbė* Gileado srityje turbūt buvo pranašo Elijo giminė; *Kedešas*: žr. Joz 20,7;

Hazoras: žr. Joz 11,1.

1,5: ... *Jeroboam[as]*: Jeroboamas pastatė šventyklas Dane ir Bet-Elyje, kad jo karalystės gyventojai daugiau nebeitų šventėms į Jeruzalę. Aukšinės veršių statulos, šventyklose padėtos, buvo laikomos Jahvės sostu. Ilgainiui žmonės pradėjo garbinti pačias statulas. Jeroboamas statė ir aukštumų alkus (žr. 1 Kr 12,26-33).

1,6: ... *amžinu įsaku*: žr. Įst 12,11.13-14. Tobitas atsisakė garbinti Dievą Jeroboamo šventyklose ir nešė savo atnašas į Jeruzalę (žr. 2 Kr 11,16). Apie įvairias dešimtines žr. Sk 18,20-32; 2 Kr 31,4-6; Įst 14,22-29; 26,12-13.

nuvykdavau į Mediją nupirkti jam prekių. Būdamas Medijos šalyje, palikau dešimt sidabrinų talentų* pas giminaitį Gabrio sūnų Gabaelį, gyvenantį Rages mieste, Medijoje. ¹⁵Bet, Šalmaneserui mirus ir jo sūnui Sancheribui* jo vietoje tapus karaliumi, keliai į Mediją pasidarė taip nesaugūs, kad daugiau nebegalėjau ten nukeliauti.

Drąsa laidojant mirusius ¹⁶Šalmaneserui valdant, padariau daug gerų darbų savo giminaičiams ir tautiečiams. ¹⁷*Dalijausi savo duona su alkstančiais ir savo drabužiais su nuogaisiais. Jei pamatydavau iš savo mirusių tautiečių žmogaus kūną, išmestą už Ninevės sienų, jį palaidodavau. ¹⁸Palaidodavau ir bet kokį žmogų, kuriuos nuo Dangaus Karaliaus teismo už piktažodžiavimą iš Judėjos parbėgęs Sancheribas* žudydavo. Pagautas įsiutimo, jis nužudė daug izraeliečių, bet aš, būdavo, vogčiomis paimu jų kūnus ir palaidoju. Sancheribas jų ieškodavo, bet negalėdavo surasti. ¹⁹Tačiau vienas Ninevės gyventojas, nuėjęs pas karalių, pranešė jam, kad aš juos slapta palaidoju. Aš pasislėpiau. Bet žinodamas, kad karalius žino apie mane ir nori mane nubauti mirtimi, išsigandau ir pabėgau. ²⁰Tada visa mano nuosavybė buvo nusavinta, man nieko nepaliko. Visa, ką turėjau, buvo paimta į karaliaus išdą, išskyrus mano žmoną Aną ir mano sūnų Tobiją.

²¹Bet nepraejus nuo to keturiasdešimčiai dienų, karalius buvo dviejų savo sūnų nužudytas. Jiedu tada pabėgo į Ararato kalnus. Jo sūnus Esarhadonas,* tapęs karaliumi tėvo vietoje, paskyrė mano brolio Anaelio sūnų Ahikarą tvarkyti visų savo karalystės reikalų. Taigi jis turėjo visą valdžios galią. ²²Ahikaras tad užtarė mane, ir aš galėjau sugrįžti į Ninevę. Asirijos karaliui Sancheribui valdant, Ahikaras buvo vyriausiasis vyno padavėjas, antspaudavo žiedo saugotojas bei išdininkas, ir Esarhadonas paliko jį tarnyboje. Jis buvo mano artimas giminaitis – mano sūnėnas.

2 Tad, karaliui Esarhadonui valdant, sugrįžau į savo namus, ir man buvo sugrąžinti žmona Ana bei sūnus Tobijas. Per Sekminių iškilmės – Savaičių šventę* – buvo man patiekti puikūs pietūs. Aš atsisėdau valgyti. ²*Kai buvo parengtas man stalas ir padėta prieš mane daug įvairių valgių, savo sūnui Tobijui tariau: “Mano vaikeli, išeik ir parvesk kokį tik rastumei vargšą žmogų, visa širdimi garbinantį Dievą, iš mūsų tautiečių tarp tremtinių čia, Ninevėje. Tepavalgo jis su manimi. Iš tikrųjų, sūnau, aš palauksiu, kol tu sugrįši”. ³Tobijas tad išėjo ieškoti vargšo žmogaus tarp mūsų brolių. Sugrįžęs jis sušuko: “Tėve!” – “Kas nutiko, sūnau?” – klausiau. Jis atsakė: “Vienas mūsų tautiečių buvo nužudytas! Jo kūnas guli prekyvietėje, kur jis buvo ką tik pasmaugtas”. ⁴Pašokau ant

1,14: *dešimt sidabrinų talentų*: apie 40 000 Lt. *Rages*: šiuolaikinis Rai miestas, apie 8 km į pietryčius nuo Teherano; *Medija*: Irano šiaurės vakarų sritis. Žr. Tob 4,20.

1,15: ... *Sancherib(ąs)*: Asirijos karalius (705–681 m. prieš Kristų), Sargono II sūnus.

1,17–18: Tobitas, laidodamas mirusius, statė savo gyvybę į pavojų. Būti nepalaidotam žydams buvo didelė nelaimė. Žr. Tob 4,3–4; 6,15; 14,12–13.

1,21: ... *Esarhadon(ąs)*: Asirijos karalius (681–669 m. prieš Kristų). *Ahikar(ąs)*: tautosakos didvyris, įžymus savo išmintimi. Pasakojimas apie

Ahikaro išmintį senovėje buvo plačiai pasklidęs ir yra išlikęs įvairiomis kalbomis: aramėjų, sirų, armėnų, arabų (*Arabų naktys*), graikų (Ezopo pasakos), slavonų, etiopų ir rumunų. Įkvėptasis Tobito knygos autorius padaro Tobitą Ahikaro dėdę, norėdamas iškelti Tobitą. Žr. Tob 14,10 paaiškinimą.

2,1: ... *Savaičių šventę* graikiškai *Pentekoste*, t.y. penkiasdešimtoji diena nuo Išėjimo iš kilmės. Žr. Kun 23,15–21; Įst 16,9–12.

2,2: Išmalda ir meilės darbai vargšams yra svarbios dorybės, kurių moko Tobito knyga. Žr. Tob 4,7–11.16–17; 12,8–9; 14,10–11.

kojų, palikdamas nepaliestus pietų valgius. Išnešęs negyvąjį vyrą iš aikštės, padėjau jį viename iš kambarių, kad saulei nusileidus jį palaidočiau. ⁵Parėjęs apsiploviau* ir skaudžia širdimi valgiau savo maistą. ⁶Tada prisiminiau Amoso pranašavimą, ištartą Bet-Eliui:

“Jūsų šventės bus paverstos gedulu ir visos jūsų giesmės raudomis”.

7 Ir apsisiverkiau. Atėjus saulėlydžiui, išėjau ir, iškasęs kapą, negyvėlį palaidojau.

8 Mano kaimynai juokėsi iš manęs, vieni kitiems sakydami: “Nejau tas žmogus niekuomet nepasimokys! Juk jau kartą jis buvo gaudomas, kad būtų nubaus-tas mirtimi už tokį darbą, ir buvo pa-bėgęs. Betgi čia jis vėl laidoja mirusius!”

Tobitas apanka ⁹Tą pačią naktį apsi-plovęs nuėjau į savo kiemą ir atsigulčiau prie kiemo sienos. Kadangi buvo karšta, savo veidą palikau neuždengtą, ¹⁰nežino-damas, kad ant sienos virš mano galvos tupi žvirbliai. Jų karštos išmatos užkrito man ant akių ir sukėlė baltuosius šlakus. Ėjau pas gydytojus, kad išgydytų, bet kuo daugiau jie mane gydė tepalais, tuo labiau man regėjimą temdė baltieji šlakai,* kol visiškai nebegalėjau matyti. Buvau neregys ketverius metus. Visi mano giminaičiai mane užjautė, o Ahikaras rūpinosi mani-mi dvejus metus, kol išvyko į Elymajį.*

11 Tuo metu taip pat ir mano žmona Ana dirbo už atlyginimą moters darbus, verpė vilnas ir audė audeklus. ¹²Kai ji įteikdavo, kas buvo užsakyta, mokėdavo jai atlygį. Kartą, septintą Dystros mėne-

sio* dieną, kai ji pabaigė audinį ir nusiun-tė jį savo užsakovams, jie užmokėjo jai visą atlygį ir dar pridėjo ožiuką vaisėms.*

¹³Arvestas į mano namus, ožiukas ėmė mekenti. Aš tad, pasišaukęs ją, paklausiau: “Iš kur tu gavai tą ožiuką? Ar tikrai jis nėra vogtas? Sugrąžink jį savininkams, nes mes neturime teisės valgyti to, kas vogta”. ¹⁴*Bet ji man atsakė: “Ne, jis bu-vo man duotas kaip dovana prie atlygini-mo”. Vis dėlto aš ja netikėjau ir paliečiau sugrąžinti jį savininkams. Tuomet ji, man atsakydama, tarė: “Kurgi tavo išmaldos? Kurgi tavo gerieji darbai? Štai! Visi žino, kokį atpildą esi už juos gavęs!”

3 Tuomet, širdgėlos apimtas, dejauau ir, kūkčiodamas pro ašaras, pradėjau melstis:

² “Teisus esi, VIEŠPATIE,
ir visi tavo darbai yra teisingi!
Visi tavo keliai yra gailėstingumas
ir tiesa;

tu esi pasaulio Teisėjas.

³ Dabar tad, VIEŠPATIE,
prisimink mane
ir maloniai į mane pažvelk.
Nebausk manęs už mano
nuodėmes
nei už mano netyčinius
nusižengimus,
nei už nusižengimus tau mano
protėvių.

Jie nusidėjo tau

⁴ ir sulaužė tavo įsakymus.
Užtat ir atidavei mus plėšimui,
tremčiai ir mirčiai,

2,5: ... *apsiploviau*: lavono palietimas padarė jį nešvarų apeigoms. Žr. Sk 19,11-13.

2,10: ... *temdė baltieji šlakai*: katarakta. *Ely-majį*: graikiškas senovės Elam{o} vardas. Elamas yra į šiaurės rytus nuo Persijos įlankos.

2,12: ... *Dystros mėnesio*: makedoniečių mė-nuo, kuris atitinka žydų Šebar{o} – (sausio –

vasario) mėnesį. Taigi galima būtų sakyti *įsižie-mojus*. ... *vaisėms*: pažodžiui židiniui, t.y. kepinui. Dovana turbūt buvo duota turint min-tyje kurią nors žydų šventę – Purimū?

2,14: Anos aštrus priekaištas primena Jobo žmonos žodžius. Žr. Jb 2,9.

kad taptume pamoka, priežodžiu,
panieka visoms tautoms,
kuriose esi mus išblaškęs.

- 5 Dabar tad visi tavo teismai
yra teisingi,
kai elgiesi su manimi,
kaip mano nuodėmės
ir nuodėmės mano tėvų
užsitarnauja.
Juk tavo įsakymų nesilaikėme,
nėjome tiesos keliu tavo
akivaizdoje.
- 6 Užtat dabar elkis su manimi,
kaip tau patinka,
įsakyk atimti iš manęs gyvasties
alsavimą,
kad būčiau išlaisvintas
iš žemės varžtų
ir virščiau dulkėmis.
Juk mirti man geriau,
negu gyventi,*
kadangi turėjau klausytis
užgaulingų apkalbų,
mane pribloškė širdgėla.
Įsakyk, VIEŠPATIE,
kad būčiau išvaduotas
iš šios kančios,
išvaduok mane, kad galėčiau
eiti į amžiną buveinę,*
ir nenugręžk, VIEŠPATIE,
nuo manęs savo veido.
Juk mirti man geriau,

negu patirti tiek daug kančios
ir klausytis apkalbų”.

B. SUNKI SAROS BŪKLĖ

Sara neteisingai apkaltinama ^{7*}Tą pačią dieną Ekbatanos mieste, Medijoje, atsitiko, kad ir Raguelio duktė Sara turėjo klausytis vienos savo tėvo tarnaičių apkalbų. ⁸Mat ji buvo ištekJusi už septynių vyrų, bet nedorasis demonas Asmodėjus* buvo nužudęs vieną po kito jaunikius prieš jiems sueinant kaip vyrui su žmona. Tarnaitė jai sakė: “Tu pati pasmaugi savo vyrus! Pasižiūrėk į save! Jau buvai ištekJusi už septynių vyrų ir dar nesi nė su vienu iš jų džiaugsmo turėjusi. ⁹Kam gi turi mus mušti? Argi dėl to, kad tavo vyrai mirė? Eik pas juos! Kad tu niekad neregėtum savo sūnaus ar dukters!”

10 Tą dieną ji buvo širdgėlos apimta ir kūkčiodama verkė. Užlipusi į viršutinį kambarį savo tėvo namuose, ji norėjo pasikarti. Bet, dar kartą pergalvojusi, tarė: “Ne! Niekad neleisiu žmonėms savo tėvo užgaulioti! Juk žmonės sakys: ‘Tu turėjai tik vieną mylimą dukterį, bet ji iš širdgėlos pasikorė!’ Aš nuvaryčiau savo tėvą, sulaukusį senatvės, į mirusiųjų buveinę kupiną širdgėlos. Tad man kur kas geriau nesikarti, bet maldauti VIEŠPATĮ, kad leistų man mirti, idant nebereikėtų man

3,6: *Juk mirti man geriau, negu gyventi*: Tobitas kentėdamas kartoja žodžius irzlaus Jonos (žr. Jon 4,3,8), norėjusio mirti dėl to, kad Dievas nesunaikino jo nekenčiamų ninevitų. Panašiomis aplinkybėmis Mozė (žr. Sk 11,15), Elijas (žr. 1 Kar 19,4) ir Jobas (žr. Job 7,15) prašė mirties iš Dievo. ... *amžiną buveinę*: graikiškai Hada, t.y. Šcolą, niūrią mirusiųjų buveinę, iš kurios niekas negrįžta (žr. Job 7,9-10; 14,12; Iz 26,14). Palaimą nešantis nemirtingumas dar nebuvo apreikštas. Žr. Tob 4,6 paaiškinimą.

3,7: Nuo šios eilutės įsiterpia pasakotojas, t.y.

pasakojama trečiuoju asmeniu. Įkvėptasis autorius susieja keletą atsitiktinių įvykių, norėdamas priminti skaitytojui apie Dievo rūpinimąsi šeima tremtyje. Žr. taip pat Tob 3,16-17; 4,1; 5,4. *Ekbatana* šiuolaikinis Hamadano miestas Irane. Kadaise jis buvo Medijos karalystės sostinė. *Raguel[is]* reiškia *Dievo draugas*.

3,8: ... *Asmodėjus*: persiškai *aesthma daeva*, t.y. *pykčio demonas*, perimtas į aramėjų kalbą *nai-kintojo* prasme. Jį sutramdys Rafaelis (žr. Tob 8,3); *Rafael[is]* reiškia *Dievas gydo*.

klausytis tokių užgaulių". ¹¹Tuo pačiu metu pakeltomis rankomis prieš langą* ji meldėsi, tardama:

"Pašlovintas esi,
gailestingumo Dieve!"

Tavo vardas yra amžinai
šlovinamas.

Visi tavo kūriniai tešlovina tave
amžinai!

¹² O dabar, VIEŠPATIE, į tave
kreipiu veidą,

tavęsp keliu akis.

¹³ Įsakyk, kad aš būčiau
išvaduota iš žemės varžtų
ir nebegirdėčiau daugiau tokių
užgaulių.

¹⁴ Tu žinai, Valdove, kad esu nekalta;
joks vyras nepalietė manęs;

¹⁵ savo vardo nesu išniekinusi
nei savo tėvo vardo tremties šalyje.
Aš esu vienintelis savo tėvo vaikas,
kito vaiko būti paveldėtoju jis
neturi;

neturi jis brolių,
nėra kitų giminaičių,
už kurių galėčiau ilgainiui ištekti.

Jau septyni mano vyrai mirė!
Kam gi turėčiau dar gyventi?

Betgi jeigu nepatinka tau,

VIEŠPATIE,
atimti man gyvybę,
maloningai pažvelk į mane.

Neleisk man niekad daugiau
tų užgaulių girdėti".

Dievas išklauso abiejų maldas

¹⁶Abiejų maldos buvo tuo pačiu metu išgirstos šlovingoje Dievo akivaizdoje.

¹⁷Rafaelis buvo pasiūstas išgydyti jų abiejų: Tobito, pašalinant baltuosius šlakus jam nuo akių, kad galėtų savo akimis regėti Dievo šviesą, ir Raguelio dukters Saros, atiduodant ją vedybomis Tobito sūnui Tobijui ir išvaduojant ją iš nedorojo demono Asmodėjaus. Mat Tobijui priklausė teisė* turėti ją žmona pirmučiausia už visus kitus, norėjusius ją vesti. Tuo pačiu metu, kai Tobitas sugrįžo iš kiemo į savo namus, Raguelio dukrė Sara nulipo iš aukštutinio kambario.

C. TOBIJO KELIONĖ IR VEDYBOS SU SARA

4 Tėvas pamoko sūnų ¹Tą pačią dieną Tobitas, prisiminęs pinigus, pasidėtus pas Gabaelį Rages mieste, Medijoje, ²sau tarė: "Štai prisiprašiau mirties. Argi nereikėtų prieš mirštant pasišaukti Tobiją ir pasakyti jam apie pinigus?" ³*Jis tad pašaukė ir, Tobijui pas jį atėjus, tarė: "Mano sūnau, kai numirsiu, mane prideramai palaidok. Rūpinkis savo motina ir nepalik jos per visas jos gyvenimo dienas. Daryk visa, kas tik jai patinka, ir niekuo neužduok jai širdies. ⁴Atsimink, mano sūnau, kad ji pakėlė daug pavojų, tau dar jos išsčiose tebesant. O kai ji numirs, palaidok ją šalia manęs tame pačiame kape.

3,11: ... prieš langą: veidu atsigręžusi Jeruzalės link. Žr. Dan 6,11. *Pašlovintas esi, gailestingumo Dieve...* ir *Tebūna pašlovintas* yra įprastinė žydų maldų įžanga (žr. Tob 8,5.15; 11,14; 13,1).

3,17: ... *Tobijui priklausė teisė*: pagal protėvių paprotį tuoktis su savo klando moterimis. Tobijas buvo artimiausias Saros giminaitis (žr. Tob 6,12). Žr. Tob 4,12-13; Pr 24.

4,3-19: Elgesio taisyklių – aforizmų – rinkinys,

panašus į išminties raštiją, ypač Patarlių ir Siracido knygas: pareigos tėvams (3-4 eilutės), išvertmė doroje ir pikto vengimas (5-6.14b), išmaldos ir gerų darbų pareiga ir reikšmė (7-11.16-17), vedybos su savo tautietėmis (12-13a), darbštumas (13b), skubus atlyginimo mokėjimas (14a), aukštinė elgesio taisyklė (15a), blaivybė (15b), klusnumas (18) ir malda (19).

5 Per visas savo dienas, mano sūnau, atsimink VIEŠPATĮ, mūsų Dievą, ir suvaldyk kiekvieną norą nusidėti ar sulaužyti jo įsakymus. Daryk gerus darbus per visas savo gyvenimo dienas ir niekad neik neteisumo keliais. ^{6*}Jeigu teisingai gyvensi, visi tavo darbai tau seksis. Visiems, vykstantiems teisumą, ⁷duok išmaldos iš savo mantos ir neleisk savo akiai šykštai, kai duodi išmaldą. Nenusuk savo veido nė nuo vieno vargšo, ir Dievo veidas nebus nugręžtas nuo tavęs. ⁸Jeigu turi daug mantos, duok išmaldą iš savo pertekliaus; jeigu mažai, nebijok duoti iš to, ką turi. ⁹Taip darydamas, tu susikrausi didelį turimą nelaimės dienai. ¹⁰Juk išmalda išlaisvina nuo mirties ir išgelbsti žmogų nuo žengimo į tamsiąją buveinę. ¹¹Iš tikrųjų išmalda visiems, ją duodantiems, yra vertinga atnaša Aukščiausiojo akivaizdoje.

12 Saugokis, mano sūnau, nuo bet kokio palaido elgesio. Visų pirma išsirink žmoną iš savo protėvių palikuonių. Nevesk moters svetimtautės, kuri nėra iš tavo tėvo giminės, nes mes esame pranašų palikuonys. Atsimink, mano sūnau, kad Nojus, Abraomas, Izaokas ir Jokūbas, mūsų proseniai, visi paėmė žmonas iš savo giminaičių. Jie buvo palaiminti per savo vaikus. Atsimink, kad jų palikuonys paveldės kraštą. ¹³Tad ir tu, mano sūnau, mylėk savuosius. Nebūk išdidus savo širdyje su giminaičiais, savo tautiečių sūnumis ir dukterimis, atsisakydamas imti iš jų sau žmoną. Juk išdidumas yra pragaištis ir didelė negerovė, o dykinėjimas žlugdo ir neša skaudų neturtą, nes dykinėjimas yra bado motina.

14 Nesulaikyk iki kitos dienos atlygio savo darbininkams, bet tuojau pat jiems užmokėk. Jeigu tarnauji Dievui, gausi atpildą. Prižiūrėk save, mano sūnau, visame, ką tu darai, ir tvardyk visą savo elgesį. ¹⁵Kas tau nepatinka, to ir kitam nedaryk. Negerk be saiko vyno, į kelionę nesileisk girtas. ¹⁶Dalykis savo maistu su išalkusiais ir savo drabužiais su nuogaisiais. Išdalyk savo perteklių kaip išmaldą ir neleisk savo akiai šykštai, kai duodi išmaldą. ^{17*}Būk dosnus su savo duona ir vynu ant teisųjų kapų, bet nedalyk jų nusidėjėliams.

18 Ieškok kiekvieno išmintingo žmogaus patarimo ir niekad neniekink jokio naudingo pamokymo. ^{19*}Visad šlovink VIEŠPATĮ Dievą, prašyk jo ištiesinti tavo kelius ir suteikti sėkmę visoms tavo pastangoms bei užmojams. Nes išmintis nėra nuosavybė tautų, pats VIEŠPATS suteikia joms gerą supratimą. Bet jeigu jis kitaip patvarko, tuomet jis nubloškia į giliausią mirusiųjų pasaulio dugną. Dabar tad, mano vaikeli, atsimink mano įsakymus ir neleisk, kad jie išblėstų tavo širdyje.

20 Pagaliau, mano sūnau, aš turiu tau pasakyti, kad esu padėjęs dešimt sidabriinių talentų pas Gabrio sūnų Gabaelį Rages mieste, Medijoje. ²¹Nenuogąstauk, mano sūnau, dėl mūsų neturto. Tu būsi turtingas žmogus, jeigu bijosi Dievo, vengsi bet kokios nuodėmės ir darysi, kas patinka VIEŠPAČIUI, tavo Dievui”.

5 Angelas Rafaelis ¹Tobijas savo tėvui Tobitui atsakė: “Tėve, darysiu visa, ką man įsakai. ²Bet kaip aš galėsiu paimti iš jo pinigų? Nei jis manęs pažįsta, nei aš jo pažįstu. Kokį ženklą turiu jam

4,6: Prieš pomirtinio atlyginimo žmogui apreiškimą, – tiesa, kurios moko Išminties knyga, – Senojo Testamento žmogus tikėjo, kad dorybė laiduoja žemėje sėkmę ir gerą gyvenimą, o nuodėmė veda žemėje į nesėkmę ir nelaimingą gyvenimą (žr. Įst 28).

4,17: Tobitas pataria sūnui arba duoti išmaldą pagerbiant mirusiuosius, arba duoti *paguodos duoną* mirusiojo šeimai. Žr. Jer 16,7; Ez 24,17.

4,19: Malda yra doro gyvenimo pagrindas: dienos žygių raktas ir spyna nakčiai.

duoti, kad jis mane pažintų, manimi patikėtų ir duotų man pinigų? Be to, aš nežinau, net kokių kelių leisti kelionėn į Mediją!”³ Tobitas savo sūnui Tobijui atsakė: “Jis man davė raštą su parašu ir aš jam daviau raštą su parašu. Jo raštą padalijau į dvi dalis, kiekvienas paėmėme po dalį, o vieną raštą pridėjau prie pinigų. Jau praėjo dvidešimt metų, kai padėjau pas jį pinigus. Dabar tad, mano sūnau, susirask patikimą vyrą keliauti su tavimi, mokėsime jam algą, kol sugrįši. Bet paimk pinigų iš Gabaelio”.

4 Tobijas tad išėjo ieškoti kelią žinančio vyro, kuris keliautų su juo į Mediją. Vos išėjęs, jis rado čia pat stovintį angelą Rafaelį. Tobijas nežinojo, kad tai buvo Dievo angelas.*⁵ Tobijas jam tarė: “Iš kur tu, jaunuoli?” – “Aš esu izraelietis, vienas tavo brolių, – jis atsakė, – atėjau čia dirbti”. Tada Tobijas jį paklausė: “Ar tu žinai kelią į Mediją?” – “Taip, – jis atsakė, – esu ten buvęs daug kartų. Pažįstu tą vietą gana gerai ir žinau visus kelius. Į Mediją esu dažnai keliavęs. Apsistojau, būdavo, pas mūsų tautietį Gabaelį, kuris gyvena Medijoje Rages mieste. Paprastai reikia dviejų dienų nukeliauti iš Ekbatanos į Rages.* Rages yra kalnuose, o Ekbatana viduryje lygumos”. – “Palauk manęs, jaunuoli, – tarė jam Tobijas, – kol aš įeisiu ir savo tėvui pasakysiu. Mat man reikia, kad tu keliautum su manimi. Aš tau algą mokėsiu”. – “Puiku, aš palauksiu, – jis atsakė, – tik ilgai neužtruk”.

9 Tobijas tad, įėjęs pasakyti tėvui, jam tarė: “Ką tik radau vyrą, kuris yra iš brolių izraeliečių!” – “Pakviesk tą žmogų į vidų, mano sūnau, – tėvas jam tarė, – aš noriu sužinoti apie jo šeimą ir kokiai giminei jis priklauso. Noriu žinoti, ar jis tikrai patikimas keliauti su tavimi”.

10 Tada Tobijas išėjo ir, pasišaukęs jį, tarė: “Jaunuoli, mano tėvas prašo tave užieiti”. Jis tad įėjo pas jį. Tobitas pasveikino jį pirmas, o jis atsakė: “Džiugus pasveikinimas tau!”* Tobitas atsakė: “Kuo man lieka džiaugtis? Esu žmogus neregyš. Aš negaliu matyti dangaus šviesos, bet guliu tamsybėje tarsi mirusieji, nebegalintys daugiau matyti šviesos. Nors dar gyvas, bet esu tarp mirusiųjų. Žmogaus balsą girdžiu, o matyti negaliu!” Bet jaunuolis tarė: “Drąsos! Netrukus Dievas tave išgydys. Drąsos!” Tada Tobitas jam tarė: “Mano sūnus nori keliauti į Mediją. Ar galėtum jį palydėti ir būti jo vadovas? Aš tau atlyginsiu, broli”. Jis atsakė: “Aš galiu su juo keliauti. Žinau visus kelius, nes dažnai esu keliavęs į Mediją bei perkirtęs visas jos lygumas ir pažįstu visus jos kalnus bei visus jos kelius”.

11 Tuomet Tobitas jį paklausė: “Broli, iš kokios tu šeimos ir iš kurios giminės tu esi? Pasakyk man, broli.” – “Kam gi tau žinoti mano giminę”, – jis atsakė. Bet Tobitas tarė: “Man svarbu žinoti, broli, kieno tu esi sūnus ir kuo tu vardu”.¹³* Jis atsakė: “Aš esu Azarijas, sūnus didžiojo Hananijo, vieno tavo giminaičių”.¹⁴ Tuomet Tobitas tarė: “Sveikinu atvykusį!

5,4: Tobijas nežinojo, kad tai buvo Dievo angelas: pasakojimai apie angelus žmogaus pavidalu yra dažni tautosakoje ir Senajame Testamente. Žr. Pr 18. (Žr. taip pat Žyd 13,2.)

5,6: ... reikia dviejų dienų nukeliauti iš Ekbatanos į Rages: Aleksandro Didžiojo kariuomenė užtruko vienuolika dienų, kol nužygiavo šį nuotolį – maždaug 330 km. Autoriui rūpi pasakyti, kad

kelionė buvo tolima.

5,10: Džiugus pasveikinimas tau!: graikų žodis *chairein* reiškia *sveikinti* ir *būti džiugiam*. Hebrajai vieni kitiems linki *Šalom!* – *Ramybės!*, o graikai *Chairein* – *Būti džiugiam!*

5,13-14: Azarija{s} reiškia *Jahvė padeda*; Hananija{s} – *Jahvė yra gailėstingas*; Natanija{s} – *Jahvė duoda*; Šemaja{s} – *Jahvė girdi*.

Broli, tesaugo tave Dievas! Prašyčiau ne-
pykti ant manęs, kad norėjau sužinoti apie
tavo protėvius. Išeina, kad tu esi mūsų
giminaitis ir geros bei garbingos kilmės.
Aš pažinojau Hananiją ir Nataną, anuos
du didžiojo Šemajo sūnus, jiedu eidavo
su manimi į Jeruzalę ir garbino ten su
manimi. Jiedu nenuklydo nuo teisingo ke-
lio. Tavo giminaičiai yra geri žmonės. Tu
iš kilmingos giminės. Sveikinu atvykusį!”

15 Tada jis pridūrė: “Aš mokėsiu tau
algos drachmą už dieną* ir padengsiu iš-
laidas tau ir savo sūnui. Keliauk tad su
mano sūnumi, ¹⁶aš pridėsiu šiek tiek tau
prie algos”. Rafaelis atsakė: “Aš keliausiu
su tavo sūnumi, todėl nesibaimink. Mu-
du sveiki iškeliausime ir sveiki pas tave
sugrįšime, nes kelias yra saugus”. ¹⁷Tobitas
tad jam tarė: “Laiminu tave, broli!”

Pasišaukęs sūnų, jam tarė: “Sūnau, pa-
ruošk visa, kas reikalinga kelionei, ir ke-
liauk su savo broliu. Danguis Dievas sau-
giai tenuveda tave ten ir tesugrąžina tave
man sveiką. Mano sūnau, telydi jo ange-
las judu jūsų saugumui”.

Prieš leisdamasis į kelionę, Tobijas
pabučiavo savo tėvą ir motiną. Tada Tobit-
as jam palinkėjo: “Laimingos kelionės!”
¹⁸Bet jo motina apsipylė ašaromis ir Tobit-
tui sakė: “Kam gi išsiunti mano vaiką?
Argi jis nėra mūsų rankose lazda, kuria
ramstomės kur ir ką darydami?” ¹⁹Nekrauk
pinigų ant pinigų! Verčiau tebūna jie išpir-
ka už mūsų sūnų! ²⁰Ką mums VIEŠPATIS
yra davęs pragyvenimui, tikrai mums
užtenka”. ²¹Tobitas jai atsakė: “Nesirū-

pink, mūsų vaikas sveikas iškeliaus ir pas
mus sveikas sugrįš. Tavo akys pamatys jį
tą dieną, kai jis sugrįš pas tave sveikas.
²²Nebesakyk nieko daugiau! Nesibaimink
dėl jų, mano seserie,* nes geras angelas* jį
lydės, jo kelionė bus sėkminga, ir jis su-
grįš sveikas”.

23* Tada ji nusišluostė ašaras.

6 Kelionė į Rages ¹Vaikinui iške-
liavus drauge su angelu, ²šuo išbėgo
pas Tobiją ir sekė paskui juos. Taigi juo-
du žingsniavo pirmyn ir, atėjus pirmajai
nakčiai, apsistojo prie Tigrio upės. ³Vai-
kinas nusileido į Tigrio pakrantę kojų
nusiplauti. Netikėtai didelė žuvis, iššokusi
iš vandens, bandė nukąsti vaikiniui koją.
Nusigandęs vaikiną suriko. ⁴Bet angelas
tarė vaikiniui: “Nutverk žuvį ir jos ne-
paleisk!” Vaikiną tad pagriebė žuvį ir iš-
vilko ją į krantą. ⁵Tuomet angelas jam ta-
rė: “Perskrošk žuvį ir išimk jos tulžį, šir-
dį ir kepenis. Juos pasilaikyk, o vidurius
išmesk, nes tulžis, širdis ir kepenys yra
naudingi vaistai”.* ⁶Vaikiną tad, per-
skrodęs žuvį, padėjo į šalį tulžį, širdį ir
kepenis. Dalį žuvies iškepė ir suvalgė, o
likusią pasūdė ir paliko kelionei.

Rafaelio nurodymai Tobijui Paskui
jiedu drauge keliavo, kol priėjo Mediją.
⁷Tada vaikiną ėmė klausinėti angelą ir
tarė: “Broli Azarijau, ką gali išgydyti žu-
vies širdis ir kepenys ar tulžis?” ⁸Jis atsakė:
“Žuvies širdį ir kepenis reikia deginti. Jų
dūmais reikia smilkyti, kai vyras ar mo-
teris yra demono ar piktos dvasios kan-
kinami. Bet kokia jų kančia visiškai pra-

5,15: ... *drachmą už dieną*: įprastinis atlygis už dienos darbą.

5,22: ... *mano seserie*: malonus vyro kreipinys į žmoną, reiškiantis *mano meile*. Žr. Tob 7,11.15; 8,4.21; 10,6.13; Gg 4,9.10.12; 5,1-2. ... *geras angelas*: nuoroda į angelą sargą, nors Tobitas ir nežino, kad Rafaelis, reikšdamasis kaip Azarijas, yra

tas gerasis angelas,

5,23: Ši eilutė priklauso šeštojo skyriaus pirmajai eilutei.

6,5: ... *tulžis, širdis ir kepenys yra naudingi vaistai*: senovės gydytojai, apskritai imant, laikė juos naudingais vaistais.

dings, nepalikdama jokio pėdsako. ⁹O tulžis vartojama patepti žmogaus akims, kai yra užkiritę ant jų baltieji šlakai. Patepus ja akis, reikia tik papūsti į baltuosius šlakus, ir jos bus išgydytos”.

10 Jiems atkeliavus į Mediją ir jau artinantis prie Ekbatanos, ¹¹Rafaelis vaikui tarė: “Broli Tobijau!” – “Aš čia!” – jis atsakė. Tada Rafaelis tęsė: “Šią naktį dera mums praleisti Raguelio namuose. Jis yra tavo giminaitis ir turi dukterį, vardu Sara. ¹²Nei vyriškio palikuonio, nei kitos dukters, išskyrus vien Sarą, jis neturi. Taigi tu, kaip artimiausias giminaitis, turi pirmumo teisę prieš visus kitus vyrus ją vesti. Taip pat tu gali teisėtai paveldėti ir jos tėvo nuosavybę. Be to, mergaitė yra protinga, drąsi ir labai graži, o jos tėvas geras žmogus”. ¹³Jis tęsė: “Tu tikrai turi teisę ją vesti. Klausyk tad manęs, broli! Šiąnakt aš pasikalbėsiu su jos tėvu apie mergaitę, kad galėtume laikyti ją savo nuotaka. Sugrįžę iš Rages, atšvėsime jos vestuves. Mat aš žinau, kad Raguelis negali jokių būdu jos už tavęs neleisti ar kitam vyrui ją pažadėti, neužsitraukdamas mirties bausmės pagal Mozės knygos įsaką.* Iš tikrųjų jis žino, kad tu, o ne koks kitas vyras, turi teisę vesti jo dukterį. Klausyk tad manęs, broli, ir šią naktį pasikalbėsime dėl mergaitės ir paruošime jos sužadėtuves su tavimi. Sugrįžę iš Rages, pasiimsime ją ir parsivesime į tavo namus”.

14 Atsakydamas Rafaeliui, Tobijas tarė: “Broli Azarijau, aš esu girdėjęs, kad ji jau buvo ištekęs už septynių vyrų ir kad jie mirė vedybiniam kambaryje. Tą naktį, kai nuėjo pas ją, jie mirė. Be to, girdėjau žmones kalbant, kad demonas

juos užmušė. ¹⁵Užtat dabar bijau: demonas jos pavydi, todėl jai nieko pikta nedaro, bet kas tik artinasi prie jos, tą nužudo. Esu vienintelis savo tėvo sūnus. Jeigu mirčiau, nuvaryčiau tėvą ir motiną į kapus iš širdgėlos dėl manęs. Kito sūnaus jie neturi jiems palaidoti!”

16 Rafaelis jam tarė: “Argi užmiršai savo tėvo įsakymus? Jis tau paliepė vesti moterį iš savo tėvo namų. Dabar tad klausyk manęs, broli. Apie tą demoną nesirūpink. Vesk ją. Aš žinau, kad ši vakarą ji bus išleista už tavęs. ¹⁷Eidamas į vedybinį kambarį, pasiimk truputį žuvies kepenų bei širdies ir uždėk juos ant smilkalų žarijų. Pasklis tvaikas, ir demonas, vos jį užuodęs, pabėgs ir niekad daugiau arti jos nesirodys. ¹⁸Tada, prieš sueidami, pirma abu atsistokite ir pasimelskite.* Prašykite Dangaus VIEŠPATĮ suteikti judviem gailingumą ir išgelbėjimą. Nebijok, nes ji buvo paskirta tau prieš pasaulio sukūrimą. Tu ją išgelbėsi, ir ji keliaus su tavimi. Aš numanau, kad ji pagimdys tau vaikų, ir jie bus tau brolių vietoje. Tad nesirūpink!”

Tobijas, išgirdęs Rafaelio žodžius ir sužinojęs, kad ji buvo jo giminaitė, iš jo tėvo palikuonių namų, ją labai įsimylėjo. Jis atidavė jai savo širdį.

7 Raguelio namuose ¹Iėjus į Ekbataną, Tobijas tarė: “Broli Azarijau, vesk mane tiesiai į giminaičio Raguelio namus”. Jis tad nuvedė Tobiją į Raguelio namus. Jį rado sėdintį prie savo kiemo vartų. Jiedu pasveikino jį pirmieji, o jis tarė: “Džiugus pasveikinimas ir judviem, broliai! Geros sveikatos judviem ir sveiki atvykę!” ²Ivedęs juos į vidų, jis savo žmonai Ednai* tarė: “Šis jaunuolis atrodo

6,13: ... pagal Mozės knygos įsaką: Žr. Sk 36,6-8. Šis tekstas įsako tuoktis tik su savo giminės moterimis, bet mirties bausmės nemini.

6,18: ... abu atsistokite ir pasimelskite: malda

yra reikalinga demonui išvaryti.

7,2: ... Ednai: Ednos vardas reiškia Malonumą.

lygiai kaip mano giminaitis Tobitas!”³ Edna tad jį paklausė: “Broliai, kas judu esate?” – “Mes esame iš Naftalio palikuonių, ištremtų į Ninevę”. –⁴ “Ar pažįstate mūsų giminaitį Tobitą?” – užklausė. Jie atsakė: “Iš tikrųjų mes pažįstame!” – “Ar sveikas jis?” – jį klausinėjo. ⁵ “Taip, jis yra gyvas ir sveikas”, – jie atsakė. Tada Tobijas pridūrė: “Jis yra mano tėvas!”⁶ Raguelis pašoko, pabučiavo jį ir verkė džiaugsmo ašaromis. Paskui, atgavęs žadą, jis tarė: “Laiminu tave, vaikeli! Esi gero ir kilmingo tėvo sūnus!” Kai išgirdo, kad Tobitas yra netekęs regėjimo, jį apėmė širdgėla. Apsiašarojęs jis tarė: “Kokia baisi nelaimė, kad toks doras ir geradaris žmogus neteko regėjimo!” Verkdamas jis apkabino savo giminaitį Tobiją.⁷ Dėl Tobito verkė ir Edna, verkė taip pat ir jų duktė Sara.

Tobijo ir Saros vedybos⁸ Paskui Raguelis papjovė iš kaimenės aviną ir surengė jiems labai nuoširdų priėmimą.⁹ Nusimaudžius, apsiplovus ir susėdus prie valgio, Tobijas tarė Rafaeliui: “Broli Azarijau, paprašyk Raguelio, kad man duotų mano giminaitę Sarą”.¹⁰ Raguelis, netyčia tai nugirdęs, vaikinui tarė: “Valgyk ir gerk, būk šį vakarą linksmas! Juk nėra nė vieno, išskyrus tave, broli, kuris turi teisę vesti mano dukterį Sarą. Be to, aš negaliu laisvai duoti jos kuriam kitam vyrui, išskyrus tave, nes tu esi mano artimiausias giminaitis. Bergi leisk man paaiškinti plačiau tikrą padėtį, mano vaikeli.”¹¹ Esu išleidęs ją už septynių vyrų iš mūsų giminaičių, ir jie visi mirė tą naktį, kai tik pas ją nuėjo. Dabar gi, mano vaikeli, valgyk ir gerk! Esu tikras, kad VIEŠPATS pasirū-

pins jumis”. Bet Tobijas atsakė: “Nieko nevalgysiu ir negersiu, kol neduos man, kas man priklausys”. Raguelis tad atsakė: “Tai padarysiu. Ji yra tavo pagal Mozės knygos įsaką. Tavo vedybos su ja buvo nuspręstos danguje! Imk savo giminaitę, nuo dabar tu esi jos meilė ir ji yra tavo mylimoji. Ji duota tau nuo šiandien ir amžinai. Mano vaikeli, tegloboja Danguis VIEŠPATS judu abu šią naktį ir tesuteikia judviem gailestingumą ir ramybę”.¹² Tada Raguelis pašaukė savo dukterį Sarą. Atėjus jai, paėmė ją už rankos ir padavė ją Tobijui,* tardamas: “Imk ją savo žmona pagal įstatymą ir įsaką, užrašytą Mozės knygoje. Imk ją ir vesk saugiai pas savo tėvą. Telydi Dievas jus kelionėje savo ramybe”.¹³ Pasišaukęs jos motiną, paprašė ją atnešti rašymo reikmenis. Jis surašė vedybų sutartį,* pareikšdamas, kad jis atiduoda ją žmona pagal Mozės įstatymo įsaką.

¹⁴ Paskui buvo pradėta valgyti ir gerti. ¹⁵ Raguelis, pasišaukęs savo žmoną Edną, jai tarė: “Mano meile, paruošk tą kambarį ir nuvesk ją ten”. ¹⁶ Ji tad nuėjusi paklojo lovą tame kambaryje, kaip buvo jis jai paliepęs, ir ten nuvedė Sarą. Ji apraudojo savo dukterį. Tada, šluostydama ašaras, jai tarė: ¹⁷ “Nebijok, mano dukra! Tesuteikia tau Danguis VIEŠPATS džiaugsmo vietoj tavo širdgėlos! Nebijok, mano dukra!” Ir išėjo.

8 Demonų išvartymas¹ Pabaigę valgyti ir gerti, mergaitės tėvai norėjo eiti gulėti. Jie tad, paėmę vaikiną, nuvedė jį į miegamąjį. ²* Tuomet Tobijas prisiminė Rafaelio žodžius ir, išėmęs žuvis kepenis ir širdį iš maišelio, kuriame

7,12: ... *paėmė ją už rankos ir padavė Tobijui*. pagrindinė vedybų apeiga.

7,13: ... *vedybų sutartį*: vedybų sutarties pasirašymas buvo vienintelė kita vedybų apeiga.

8,2-3: Senovės žmonių elgesys galybėjantis su de-

monais mums gali atrodyti keistas ir neįprastas. O vis dėlto žuvis yra pasakojimo dalis, o ne būdas demonui išvartyti. Įkvėptasis autorius pabrėžia maldos galią (žr. Tob 6,18; 8,4-8), angelo – Dievo įgaliojimo – vaidmenį ir Tobijo dorumą.

juos laikė, uždėjo ant smilkalų žarijų.
³Žuvies tvaikas taip atstūmė demoną, kad jis pabėgo į tolimiausią Egipto užkampį.*
 Bet Rafaelis sekė iš paskos ir ten jį tučtuojau apkalė grandinėmis.

4 Tėvai tuo tarpu išėjo ir uždarė iš lauko kambario duris. Tobijas, išlipęs iš lovos, Sarai sakė: "Mylimoji, kelkis. Pasi-melskime ir maldaukime savo VIEŠPATĮ, kad būtų mums gailestingas ir mus ap-saugotų".⁵Ji tad atsikėlė, ir jiedu ėmė melstis, maldaudami, kad būtų apsaugoti. Tobijas pradėjo, tardamas:

"Pašlovintas esi tu,

mūsų protėvių Dieve,
 tebūna šlovinamas tavo vardas
 amžinai per visas kartas!

Tešlovina tavo dangus
 ir visa Kūrinija per amžius!

6 Tu sukūrei Adomą,
 jam sukūrei jo žmoną Evą,
 kad būtų jam pagalba ir parama.
 Iš jų dviejų kilo žmonija.
 Tu sakei: "Negera žmogui
 būti vienam,
 padarysiu jam bendrininką
 kaip jį patį".

7 Dabar tad imu šią savo giminaitę
 ne dėl gašlumo,
 bet kilniam tikslui.
 Suteik, kad mudu rastume
 gailestingumo
 ir drauge sulauktume senatvės".

8 Ir jiedu abu tarė: "Amen! Amen!"

⁹Tada atsigulė nakčiai.

Bet Raguelis atsikėlė ir, pasišaukęs tar-nus, išėjo ir iškasė kapą,¹⁰nes jis sakė: "Gali atsitikti, kad jis mirs, ir mes būsime

išjuokti ir užgauliojami".¹¹Jiems pabaigus kasti kapą, Raguelis parėjo namo ir, pasi-šaukęs savo žmoną,¹²tarė: "Pasiųsk vieną iš tarnaičių, kad įeitų pažiūrėti, ar Tobi-jas yra gyvas, ar miręs. Jeigu jis miręs, palaidokime jį niekam nežinant".¹³Ji tad pasiuntė tarnaitę, kuri užsidegė lempą ir, atidariusi miegamojo duris, įėjo. Ji rado juodu drauge kietai įmigusius.¹⁴Tarnaitė išėjo ir pranešė jiems, kad Tobijas gyvas ir nieko blogo nėra nutikę.¹⁵Jie tad šlovi-no Danguos Dievą, o Raguelis tarė:

"Pašlovintas esi tu, Dieve,
 kiekvienu tyru šlovės žodžiu,
 tešlovina tave visi tavo išrinktieji!
 Tešlovina tave per amžius!

16 Pašlovintas esi tu,
 nes padarei mane laimingą;
 ko bijojau, tai neįvyko.
 Tu pasiелgei su mumis
 pagal savo begalinį gailestingumą.

17 Pašlovintas esi tu,
 nes buvai gailestingas
 dviem vienatiniams vaikams.
 Būk jiems gailestingas, Valdove,
 ir juos apsaugok,
 vesk jų gyvenimą į pilnatvę
 laime ir gailestingumu".

18 Ir jis paliepė savo tarnams užkasti kapą prieš išauštant.

Vestuvių vaišės ¹⁹O savo žmoną jis paprašė iškepti daug duonos kepalų. Nu-ėjęs prie kaimenės, jis parinko du jaučius bei keturis avinus ir įsakė, kad jie būtų papjauti. Taigi buvo pradėta ruoštis.²⁰Ta-da jis paliepė pašaukti Tobiją ir davė prie-saiką jo akivaizdoje, tardamas: "Iš čia tu per keturiolika dienų* nesijudinsi, bet lik-

8,3: ... *tolimiausią Egipto užkampį*; į dykumą. Dykuma buvo laikoma demonų buveine. Žr. Iz 13,21; 34,14; Mt 4,1; 12,43.

8,20: ... *keturiolika dienų*; būdamas laimin-

gas dėl nelauktos įvykių atomazgos, Raguelis pa-dvigubina vestuvių vaišių laiką. Tobijui grįžus į Ninevę, bus įprastinė vestuvių savaitė – septynios dienos. Žr. Tob 11,18; Ts 14,12.

sies čia, valgydamas ir gerdamas su mani-
mi. Tu padarysi mano dukterį laimingą
po visų jos vargų. ²¹Paskui imk tuojau pat
pusę visko, kas man priklauso ir grįžk sau-
gus ir sveikas pas tėvą. Kita pusė bus tavo,
kai mano žmona ir aš numirsime. Drą-
sos, mano vaikeli! Aš esu tavo tėvas, o Ed-
na yra tavo motina, ir mes priklausome
tau ir tavo žmonai dabar ir amžinai. Drą-
sos, mano vaikeli!”

9 Tobijas išsiunčia Rafaelį į Rages ¹Tada Tobijas, pasiūkęs Ra-
faelį, jam tarė: ²“Broli Azarijau, pasiimk
keturis tarnus ir du kupranugarius ir ke-
liauk į Rages.* Nuėjęs į Gabaelio namus,
paduok jam šį raštą ir, paėmęs pinigus,
pakviesk jį vykti su tavimi į mano ves-
tuves. ^{3*}Juk žinai, kad mano tėvas tik-
riausiai skaičiuoja dienas. Jeigu uždelsiu
bent vieną dieną, sukelsiu jam daug rū-
pesčio. ⁴Tu buvai liudytojas priesaikos,
kurią yra davęs Raguelis, aš negaliu pa-
žeisti jo priesaikos”. ⁵Rafaelis tad su ke-
turiais tarnais bei dviem kupranugariais
iškeliavo į Rages Medijoje ir apsisotojo pas
Gabaelį. Rafaelis atidavė jam jo raštą ir
pranešė jam, kad Tobito sūnus Tobijas
vedė ir kviečia jį į vestuves. Gabaelis ne-
delsdamas patikrino pinigų maišus, tebe-
turinčius sveikus antspaudus, ir juos už-
dėjo ant kupranugarių. ⁶Kitą rytą abu at-
sikėlė anksti ir iškeliavo į vestuves. Atvykę
į Raguelio namus, jie rado Tobiją prie
vaišių stalo. Jis pakilo pasveikinti Gabae-
lio, kuris apsiverkė ir, jį laimindamas, tarė:
“Geras ir kilnus sūnau, sūnau gero ir kil-
naus tėvo, doro ir geros širdies žmogaus!
Tesuteikia VIEŠPATS dangišką palaimą tau

ir tavo žmonai, tavo žmonos tėvui ir mo-
tinai. Tebūna pašlovintas Dievas, nes To-
bijas yra tikras mano pusbrolio Tobito
atvaizdas”.

D. TOBIJAS SUGRĮŽTA IR IŠGYDO TĖVĄ

10 Tėvai rūpinasi ¹Tuo tarpu
Tobitas visą laiką skaičiavo, kiek
dienų Tobijui dienų nukeliauti ir kiek
dienų parkeliauti. Praėjus tam dienų skai-
čiui ir sūnui nepasirodant, ²jis tarė: “Ste-
biuosi, kas galėjo atsitikti. Galbūt kas nors
jį ten sulaikė? O galbūt Gabaelis jau miręs
ir nėra kas jam pinigus paduotų”. ³Jis
ėmė sielotis. ⁴“Mano vaikas yra žuvęs,*
nebėra jo tarp gyvųjų,” – sakė jo žmona
Ana. Ji pradėjo verkti ir raudoti sūnaus,
tardama: ⁵“Vargas man, mano vaikeli,
mano akių šviesa, kad išleidau tave į
kelionę”. ⁶Bet Tobitas ją ramindavo: “Nu-
siramink! Liaukis sielojusis, brangioji.
Nėra ko sielotis. Kas nors nelaukto tur-
būt atsitiko. Tas vyras, su kuriuo jis iške-
liavo, yra patikimas ir vienas iš mūsų gi-
minaičių. Nesikankink dėl jo, brangioji.
Netrukus jis bus namie”. ⁷Ji atsakydavo:
“Tu pats nusiramink! Liaukis mane ap-
gaudinėti. Mano vaikas yra žuvęs!” Kas-
dien ji išskubėdavo laukan ir žiūrėdavo į
kelį, kuriuo jos sūnus buvo iškeliavęs. Ji
pasitikėjo tik savo akimis. Saulei nusilei-
dus, sugrįžusi į vidų, ji raudodavo ir verk-
davo, visiškai negalėdama užmigti.

Išvykimas iš Ekbatanos Pasibaigus
keturiolikai vestuvių dienų, kurias Ra-
guelis buvo prisiekęs švęsti dėl savo duk-

9,2: ... *keliuk į Rages*: žr. Tob 5,6 paaiškinimą.
9,3: Tobijo jautrumas kitiems ir rūpinimasis
tėvu atspindi visos knygos nuotaiką. Be to, visi
knygos veikėjai, išskyrus demoną Asmodėjų, yra
mylinčios ir patikimos asmenybės.

10,4: *Mano vaikas yra žuvęs*: Anos polinkis
matyti tik nelaimę ir Tobito pastangos ją guosti
pavaizduoja didelį įkvėptojo autoriaus jautrumą
skirtingam žmonių to paties įvykio išgyvenimui.

ters, Tobijas nuėjo pas jį ir tarė: „Prašyčiau leisti man išvykti, nes žinau, kad mano tėvas ir motina neteko vilties mane pamatyti. Maldauju tad, tėve, leisti man išvykti ir sugrįžti į tėvo namus. Aš jau esu papasakojęs tau, kokiame varge jį palikau“. ⁸ Bet Raguelis Tobijui kalbėjo: „Pabūk, mano vaikeli, pabūk pas mane. Aš pasiųsiu pasiuntinius pas tavo tėvą Tobitą, kad jie duotų jam žinią apie tave“. – ⁹ „Ne! – jis atsakė, – maldauju, leisk man vykti pas mano tėvą“. ¹⁰ Raguelis tad nedelsdamas davė Tobijui jo žmoną Sarą ir pusę visos savo nuosavybės: vergų ir vergių, jaučių ir avių, asilų ir kupranugarių, drabužių, pinigų ir namų ūkio reikmenų. ¹¹ Atsisveikindamas juos, jis apkabino Tobiją ir tarė: „Sudie, mano sūnau! Laimingos kelionės! Tegloboja Dangaus VIEŠPATIS tave ir tavo žmoną Sarą! O, kad aš galėčiau pamatyti prieš mirdamas jūsų vaikus!“ ¹² Tada, pabučiavęs savo dukterį Sarą, jai tarė: „Mano dukra, gerbk savo uošvį ir uošvę, nes nuo dabar jie yra tau tokie pat tėvai, kaip davusieji tau gyvastį. Keliauk ramybėje, dukra! Leisk man girdėti apie save visad gerą žodį, kol tik aš būsiu gyvas“. ¹³ O Edna Tobijui tarė: „Mano vaikeli ir brangus mano broli, reparaiveda tave Dangaus VIEŠPATIS laimingai! O, kad aš galėčiau pamatyti tavo ir savo dukters vaikus prieš numirdama! VIEŠPATIES akivaizdoje aš patikiu tau savo dukterį, nedaryk per visas savo gyvenimo dienas nieko, kas ją įskaudintų. Keliauk ramybėje, mano vaikeli! Nuo dabar aš esu tavo motina, o Sara yra tavo žmona. Telydi mus palaima per visas mūsų gyvenimo dienas!“ Pabučiavusi vieną ir kitą, ji išleido juodu į kelionę. ¹⁴ Raguelio na-

mus Tobijas paliko kupinas laimės ir džiaugsmo, šlovindamas Dangaus ir žemės VIEŠPATĮ, Visatos Karalių, padariusį jo kelionę tokią sėkmingą. Atsisveikindamas su Ragueliu ir Edna, jis pridūrė: „Man VIEŠPATIES įsakymą gerbti jus per visas mano gyvenimo dienas!“

11 Tobijas sugrįžta ¹ Prisiartinus prie Kaserino, esančio prieš pat Ninevę, Rafaelis tarė: ² „Tu žinai, kokioje nelaimėje mudu palikome tavo tėvą. ³ Nu-eikime mudu paskubom pirma tavo žmonos ir paruoškime namus, kitiems dar neatvykus“. ⁴ Jiedviem einant drauge, Rafaelis jam tarė: „Ar turi po ranka žuvies tulžį?“ Ir šuo neatsiliko nuo jųdviejų, bėgdamas iš paskos.*

⁵ Tuo tarpu Ana sėdėjo, atidžiai stebėdama kelią, kuriuo turėjo pareiti jos sūnus. ⁶ Pamačiusi jį pareinant, ji tarė jo tėvui: „Tikėk manimi, tavo sūnus pareina! Ir vyras, kuris su juo iškeliavo!“

⁷ Prieš Tobijui prieinant prie tėvo, Rafaelis tarė: „Aš esu tikras, kad jo akys bus atvertos. ⁸ Patepk jo akis žuvies tulžimi. Baltuosius šlakus vaistas sutrauks, ir jie nukris jam nuo akių. Tavo tėvas atgaus regėjimą ir matys šviesą“.

Tobito akys išgyja ⁹ Ana, pribėgusi prie sūnaus, puolė jam ant kaklo ir tarė: „Dabar tave pamačiusi, mano vaikeli, galiu mirti“. Ji apsiverkė. ¹⁰ Tada Tobitas atsikėlė ir apgraibomis išėjo pro kiemo vartus. Tobijas priėjo prie jo ¹¹ su žuvies tulžimi rankoje ir, jį tvirtai prilaikydamas, papūtė jam į akis, tardamas: „Tėve, nebijok!“ Tada jis patepė jam akis vaistais ir truputį palaukė. ¹² Paskui jis abiem rankomis nutraukė, pradėdamas nuo akių kampų, baltuosius šlakus. ¹³ Tobitas, pa-

11,4: ... šuo neatsiliko..., bėgdamas iš paskos: šio pasakojime turbūt yra senesnio tautosakos

pasakojimo liekana. Tobito knygoje jis tik pasirodo, bet neturi jokio vaidmens.

matęs savo sūnų, apkabino jį abiem rankomis ir ¹⁴verkdamas kartojo: “Tave, mano sūnau, savo akių šviesą, aš matau!” Tada jis tarė:

“Tebūna pašlovintas Dievas,
tebūna pašlovintas jo didingas
vardas,

tebūna palaiminti visi jo
šventieji angelai!

Tebūna pašlovintas jo šventasis
vardas

per visus amžius!

¹⁵ Nors jis mane ir nuplakė,
bet jis manęs ir pasigailėjo.

Štai dabar matau savo sūnų Tobiją!”

Tada Tobitas sugrįžo į vidų, džiaugsmingai visu balsu šlovindamas Dievą. Tobijas papasakojo savo tėvui, kad kelionė buvo sėkminga, kad jis parnešė pinigų, kad jis vedė Raguelio dukterį Sarą ir kad iš tikrųjų ji yra pakeliui į čia, labai arti Ninevės vartų.

¹⁶ Džiaugdamasis ir šlovindamas Dievą, Tobitas nuėjo prie Ninevės vartų savo marčios pasitikti. Ninevės gyventojai, matydami, kad jis judriai vaikščioja ir niekas už rankos jo neveda, buvo nustebinti. ¹⁷Tobitas visų akivaizdoje papasakojo, kaip Dievas buvo jam gailestingas ir kaip jam atvėrė akis. Tobitas, pamatęs savo sūnaus Tobijo žmoną Sarą, ją palaimino, tardamas: “Eikš, mano dukra! Sveikinu atvykusią! Tebūna pašlovintas Dievas, kuris atvedė tave pas mus, mano dukra. Tebūna palaimintas tavo tėvas ir tavo motina, tebūna palaimintas mano sūnus Tobijas, būk palaiminta tu, mano dukra! Įeik į sa-

vo židinį! Su palaiminimu ir džiaugsmu sveikinu atvykusią! Įeik, mano dukra!” Taigi ta diena buvo džiaugsminga visiems Ninevėje gyvenantiems žydams.

¹⁸ Ahikaras ir jo sūnėnas Nadabas atėjo dalytis Tobito džiaugsmu. Tobijo vestuvės buvo smagiai atšvęstos per septynias dienas.* Jis gavo daug dovanų.

E. RAFAELIS APREIŠKIA, KAS ESĄS

12 **Rafaelio atlyginimas** ^{1*}Pasi-
baigus vestuvėms, Tobitas pasi-
šaukė savo sūnų ir jam tarė: “Mano sūnau,
tu turėtumei išmokėti algą su tavimi ke-
liavusiam vyrui ir dar pridėti prie to, kas
buvo sutarta”. – ²“Tėve, – jis klausė, –
kiek turiu duoti jam už pagalbą? Net
jeigu duočiau pusę visos mantos, kurią jis
pargabeno su manimi, man nebūtų nuos-
tolio. ³Juk jis parvedė mane gyvą ir sveiką
pas tave, išgydė mano žmoną, parnešė
pinigus su manimi ir tave išgydė. Kiek tad
turiu pridėti prie to, kas sutarta?” – ⁴“Jis
yra vertas, mano sūnau, gauti pusę visko,
ką jis parnešė”. ⁵Tobijas tad pasišaukė
Rafaelį ir jam tarė: “Imk kaip algą pusę
visko, ką parnešei, ir eik ramybėje”.

Pamokymai ^{6*}Tada Rafaelis, pasivedęs
juos abu į šalį, tarė: “Šlovinkite Dievą ir
visų gyvųjų akivaizdoje pripažinkite jį už
jo gerus jums padarytus darbus. Šlovin-
kite ir giedokite giesmes jo vardui. Skelb-
kite visiems žmonėms Dievo darbus su
derama pagarba; nedelskite jį pripažinti.
⁷Karaliaus paslaptį yra gera užslėpti, bet

11,18: ... vestuvės buvo smagiai atšvęstos per septynias dienas: buvo įprasta vestuves švęsti septynias dienas (žr. Tob 8,20).

12,1-5: Tobitas ir jo sūnus dosniai sutinka duoti Azarijui kur kas daugiau, negu buvo sutarta. Žr. Tob 5,15-16.

12,6-10: Išminties mokytojo stiliumi, Rafaelis duoda Tobitui ir jo sūnui trumpą pamokymą, panašų į Tobito pamokymą savo sūnui. Žr. Tob 4,3-19.

12,6-7: Pareigą šlovinti Dievą žydai laikė savo didžiausia privilegija. Gyvenimas nešlovinant Dievo buvo laikomas beprasmiu. Žr. Iz 38,16-20.

Dievo darbus reikia apreikšti ir pripažinti su derama pagarba. Darykite, kas gera, ir piktas jūsų neužklups. ^{8*}Melstis ir pasininkauti yra gera, bet geriau negu tai – išmalda ir teisumas. Truputis su teisumu yra geriau, negu perteklius su nedorumu. Geriau duoti išmaldą, negu krauti auksą, ⁹nes išmalda išgelbsti nuo mirties ir nuvalo visas nuodėmes. Kas duoda išmaldą – ilgai gyvens, ¹⁰bet kurie daro nuodėmes ir nedorai elgiasi – yra didžiausi savo gyvasties priešai”.

Rafaelio tapatybė ¹¹“Dabar apreikšiu jums visą teisybę, nuo jūsų nieko nenuslėpdamas. Tai jau esu jums paskelbęs, sakdamas: ‘Karaliaus paslaptį dera užslėpti, bet Dievo darbus reikia apreikšti su derama pagarba’. ^{12*}Taigi, kai tu, Tobitai, ir Sara meldėtės, aš liudijau judviejų maldą VIEŠPATIES Šlovės akivaizdoje. Panašiai būdavo, kada tik laidodavai mirusius. ¹³O tada, kai tu nedelsdamas atsikėlei nuo stalo ir palikai pietų valgius, kad nueitum ir palaidotum mirusį, ¹⁴aš buvau pasiūstas* tavęs išmėginti. Tuo pačiu metu Dievas pasiuntė mane išgydyti tavęs ir tavo marčios Saros. ^{15*}Aš esu Rafaelis, vienas iš septynių angelų, kuriems leista tarnauti VIEŠPATIES Šlovės akivaizdoje”.

¹⁶Abudu buvo apstulbę. Jie puolė kniūbsčia, nes buvo baimės apimti. ¹⁷“Nebijokite, – jis tarė jiems, – ramybė su jumis! Dabar ir visados dėkokite VIEŠPATIUI! ¹⁸Juk aš, būdamas su jumis, to ne-

dariau savo nuosprendžiu, bet vykdžiau Dievo valią. Šlovinkite jį kasdien ir visados. Giedokite jam giesmę! ¹⁹Nors matėte mane valgant ir geriant, iš tikrųjų aš nevalgiau ir negėriau. Ką jūs matėte, buvo regėjimas. ²⁰Dabar tad kelkitės nuo žemės ir šlovinkite Dievą. Štai aš žengiu pas tą, kuris mane pasiuntė. Užrašykite į knygą visus šiuos, jums įvykusius, dalykus”. ²¹Jam pakilus į orą, jie atsistojo ir nebegalėjo jo daugiau matyti. ²²Jie šlovino Dievą giesmėmis, dėkojo jam už tokius jo nuostabius darbus, kai Dievo angelas buvo jiems pasirodęs.

F. TOBITO ŠLOVĖS GIESMĖ

- 13** Tada* Tobitas tarė:
 “Tebūna pašlovintas Dievas,
 kuris gyvena amžinai,
 nes jo karalystė tveria
 per visus amžius!
- ² Jis ir nuplaka, ir pasigaili,
 nubloškia į mirusiųjų
 pasaulio gelmes
 ir parveda iš giliosios bedugnės, –
 iš jo rankos niekas negali ištrūkti.
- ³ Izraelio vaikai, šlovinkite jį tautose,
 nes po jas jis išblaškė jus!
- ⁴ Net ten jis parodė savo didybę!
 Aukštinkite jį visų gyvųjų
 akivaizdoje,
 nes jis yra mūsų VIEŠPATS
 ir jis yra mūsų Dievas.

12,8: Malda... pasininkas... išmalda... tei-
 sumas: žr. Kalno pamokslą (Mt 6).

12,12,15: Rafaelis yra vienas iš septynių ypatingų
 užtarėjų, pristatančių žmogaus maldą Dievui. Ta-
 me amžiuje vystėsi mokslas apie angelus. Kitų dvie-
 jų angelų vardai randami Šventajame Rašre: Ga-
 brielio (žr. Dan 8,16; 9,21; Lk 1,9,26) ir Michaelio
 (žr. Dan 10,13,21; 12,1; Jud 9; Apr 12,7).

12,14: ... aš buvau pasiūstas... : Dievas dažnai

siunčia bandymus savo mylimam žmogui sutau-
 rinti (žr. Job 1-2).

13,1-18: Tobito šlovės giesmė (žr. Iš 15,1-18; Jdt 16,1-
 17) dalijama į dvi dalis. Pirmoji dalis – 1-8 eilutės –
 yra šlovės giesmė, kurioje aidė temos iš karalystės
 giesmių ir psalmių; antroji dalis – 9-18 eilutės –
 kreipiasi į Jeruzalę stiliumi pranašų, kalbėjusių apie
 naują ir idealią Jeruzalę (žr. Iz 60; Apr 21).

- Jis yra mūsų Tėvas,
amžinai jis yra Dievas!
- 5 Nors jis nuplaks jus už jūsų
nedorus darbus,
bet jis vėl bus visiems jums
gailestingas.
Jis surinks jus iš visų tautų,
po kurias esate išblaškyti.
- 6 Kai jūs grįšite pas jį
visa savo širdimi ir visa savo
gyvastimi,
darydami, kas teisu, jo akivaizdoje,
tuomet jis atsigręš į jus,
nebeslėps daugiau nuo jūsų
savo veido.
Dabar tad pasvarstykite,
ką jis jums yra padaręs,
dėkokite jam visa savo burna.
Šlovinkite teisumo VIEŠPATĮ,
aukštinkite amžių Karalių.
- Savo tremties šalyje aš jį išpažinsiu,
jo galybę ir didybę
parodysiu tautai,
kuri yra nusidėjusi.
Sugrįžkite pas jį, nusidėjėliai,
ir darykite, kas teisu, jo akivaizdoje.
Galbūt maloningai jis pažvelgs į jus
ir bus jums gailestingas.
- 7 Aš savo ruožtu aukštinu
savo Dievą,
ir dangaus Karaliuje mano
gyvastis džiūgauja.
- 8 Tekalba visa tauta apie jo didybę,
teišpažįsta jį Jeruzalėje.
- 9 O Jeruzale, šventasis mieste!
Jis nuplakė tave už tavo
rankų darbus,*
bet jis vėl pasigailės teisiųjų vaikų.

- 10 Išpažink VIEŠPATĮ, nes jis geras,
šlovink amžių Karalių,
idant jo Padangtė tavyje
būtų atstatyta su džiaugsmu.
Tepradžiugina visus tavo
tremtinius;
tepuoselėja visus tavo kenčiančius
per visas ateinančias kartas.
- 11 Visiems žemės pakraščiams
švies ryški šviesa:
daug tautų ateis pas tave iš toli toli,
gyventojai tolimiausių žemės
pakraščių,
patraukti prie tavęs VIEŠPATIES
Dievo vardo,
nešdami dovanas savo rankose
Dangaus Karaliui.
Karta po kartos giedos tavyje
džiaugsmo giesmę,
amžinai tvers išrinktojo miesto
vardas.
- 12 Tėbūna prakeikti, kas tave
įžeidžia blogu žodžiu,
tebūna prakeikti, kas tave
užkariauja
ir išgriauna tavo sienas,
tebūna prakeikti,
kas nugriauna tavo bokštus
ir sudegina tavo namus!
Bet tebūna amžinai palaiminti,
kurie tave gerbia!
- 13 Eik tad ir džiaukis teisiųjų vaikais,
nes jie bus surinkti
ir šlovins amžių VIEŠPATĮ.
- 14 Palaiminti tie, kurie tave myli,
palaiminti tie, kurie džiaugiasi
tavo gerove.
Palaiminti ir žmonės,
kurie sielojasi su tavimi
dėl tavo kančių,

13,9: ... nuplakė tave už tavo rankų darbus: už status ir jų garbinimą.

- nes jie džiaugsis su tavimi
ir amžinai liudys tavo garbę.
- 15 Mano dvasia šlovina VIEŠPATĮ,
didįjį Karalių!
- 16 Jeruzalė bus atstatyta
kaip amžinieji jo Namai.
Koks laimingas būsiu,
jeigu mano palikuonių
likutis išliks,
kad galėtų pamatyti
tavo garbę ir išpažinti dangaus
Karalių.
Jeruzalės vartai bus statomi iš
safyro ir smaragdo,
visos jos sienos iš brangiųjų
akmenų.
Jeruzalės bokštai bus statomi
iš aukso,
visos jų dantytos viršūnės iš
gryno aukso.
- 17 Jeruzalės gatvės bus grįstos
rubiniais ir Ofyro akmenimis.
- 18 Jeruzalės vartai giedos
džiaugsmo giesmes
ir visi jos namai šauks:
'Aleliuja! Tebūna pašlovintas
Izraelio Dievas!'
O palaimintieji šlovins jo
šventąjį vardą
dabar ir per amžius".

{Tobito šlovės giesmės pabaiga.}

G. PABAIGA

14 Tobito patarimas ¹Tobitas mirė ramybėje, turėdamas šimtą

dvylika metų, ir buvo palaidotas labai garbingai Ninevėje. ²Jis buvo šešiasdešimt dvejų metų, kai neteko regėjimo, o atgavęs regėjimą jis gyveno patogiai, dalydamas išmaldą ir be paliovos šlovindamas Dievą ir išpažindamas Dievo didybę.

3 Prieš pat mirtį, pasišaukęs savo sūnų Tobiją ir septynis Tobijo sūnus, jis davė šį įsakymą: "Mano sūnau, pasiimk savo sūnus ⁴ir skubiai keliauk į Mediją, nes aš tikiu Dievo žodį, kurį pranašas Nahumas* ištare apie Ninevę. Visi tie dalykai įvyks ir užklups Asiriją ir Ninevę. Iš tikrųjų įvyks visa, kas buvo pasakyta Izraelio pranašų, kuriuos Dievas siuntė. Nė vienas jų žodis neliks tuščias, bet visi bus įvykdyti paskirtu laiku. Taigi bus saugiau Medijoje, negu Asirijoje ir Babilone. Mat žinau ir tikiu, kad, ką tik Dievas yra pasakęs, bus įvykdyta ir įvyks; nė vienas pranašavimų žodis neliks tuščias. Visi mūsų giminės, Izraelio krašto gyventojai, bus išblaškyti ir išvaryti į tremtį iš gerojo krašto.* Visa Izraelio žemė bus nuniokota, net Samarija ir Jeruzalė bus sunaikintos! Ir Dievo Namai joje bus sudeginti iki pat pamatų ir liks valandėlę nuniokoti.

5 Betgi Dievas vėl ištremtųjų pasi-gailės ir parves į Izraelio kraštą. Jie atstitys jo Namus, – nors jie nebus tokie gražūs, kaip buvo pirmieji, – laikotarpiui, iki bus užbaigtas laikų metas.* Paskui jie visi sugrįš iš savo tremties ir atstatys visą Jeruzalės didingumą. Dievo Namai joje bus atstatyti, lygiai kaip Izraelio pranašai yra apie juos kalbėję. ⁶*Tada visos tautos ir visos žemės žmonės atsivers ir garbins

14,4-5: ... *Nahum*{as}: vienas iš Mažųjų pranašų, kurio knygoje yra pranašavimai apie Ninevės sunaikinimą. Čia įkvėptasis autorius, laikydamasis savo pasakojimo istorinių rėmų, kalba Tobito lūpomis apie Ninevės nubaudimą, Jeruzalės sunaikinimą (587 m. prieš Kristų), Judo tremtį ir sugrįžimą iš tremties kaip apie ateities įvykius.

Šis būdas – naudojimas istorijos įvykių kaip pranašysčių apie ateitį – yra dažna apokaliptinių autorių priemonė. ... *iš gerojo krašto*: Pažado Žemės vardas. Žr. Įst 1,35; 3,25; 4,21-22.

14,5: ... *iki bus užbaigtas laikų metas*: nuoroda į mesijinius laikus, kuriais buvo laukiama naujos ir didingesnės Šventyklos. Žr. Žyd 9,1-14.

Dievą tiesa, visi atmes savo stabus, apgaule nuvedusius juos į klaidą, ⁷ir būdami teisūs šlovins amžinąjį Dievą. Visi izraeliečiai, išgelbėti tomis dienomis ir darantys, kas teisu Dievo akivaizdoje, bus surinkti. Jie eis į Jeruzalę ir gyvens saugiai per amžius Abraomo krašte, – jiems jis bus atiduotas. Džiaugsis nuoširdžiai mylintys Dievą, o kas daro nuodėmę ir nedorai elgiasi, visiškai pradingęs nuo žemės. ⁸⁻⁹ Dabar tad, mano vaikai, uždedu jums šią pareigą: ištikimai tarnauti Dievui ir daryti, kas yra gera jo akivaizdoje. Ir jūsų vaikams turi būti įsakyta dorai elgtis, duoti išmaldą, laikyti širdyje Dievą ir šlovinti jo vardą visad nuoširdžiai ir visomis savo jėgomis. Dabar tad, mano sūnau, išvyk iš Ninevės, nepasilik čia. ¹⁰Tą dieną, kai palaidosi savo motiną šalia manęs, net nakties nepraleisk mieste. Nes matau, kad jame yra daug nedorumo, jame daug apgaulių, o žmonės nesigėdi. Pasvarstyk, mano sūnau, ką Nadabas* padarė Ahikarui – tam žmogui, kuris jį užaugino. Argi nebuvo Ahikaras priverstas gyvas būdamas į žemę lįsti? Tačiau Dievas atsuko Nadabo begėdišką nusikaltimą prieš jį patį. Ahikaras išėjo į šviesą,* o Nadabas įžengė į amžiną tamsą,* nes jis bandė

nužudyti Ahikarą. Už tai, kad Ahikaras davė išmaldos, jis išsigelbėjo nuo mirtinų spąstų, kuriuos Nadabas buvo jam paspendęs, bet pats Nadabas į juos pakliuvo ir gavo galą. ¹¹Dabar tad, mano vaikai, pasvarstykite, ką padaro išmalda ir kur nuveda nedorumas – jis neša mirtį! Štai nebegaliu atsikvėpti”.

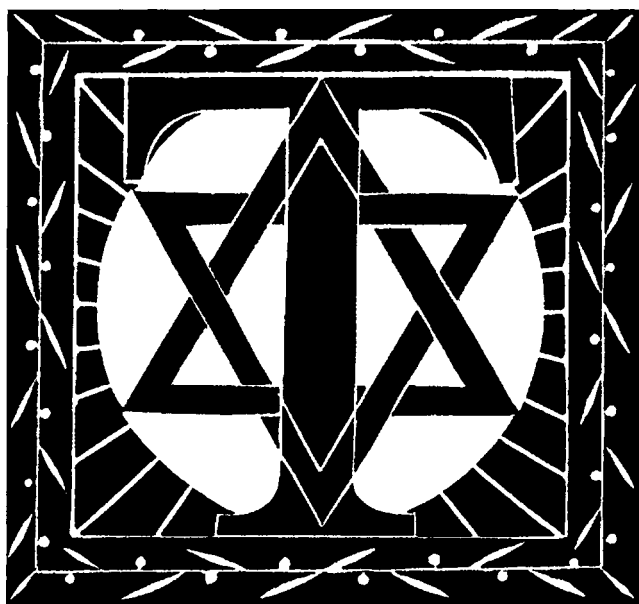
Tobito ir Tobijo mirtis Paguldytas į lovą, jis mirė ir buvo garbingai palaidotas. ¹²Kai numirė Tobijo motina, sūnus palaidojo ją šalia savo tėvo. Tada jis, jo žmona ir vaikai sugrįžo į Mediją ir apsigyveno Ekbatanoje pas savo uošvį Raguelį. ¹³Savo žmonos tėvais jis rūpinosi jų senatvėje ir juos gerbė; palaidojo juos Ekbatanos mieste Medijoje. Jis paveldėjo nuosavybę ir Raguelio, ir savo tėvo Tobito. ¹⁴Sulaukęs garbingo šimto septyniolikos metų amžiaus, jis mirė. ¹⁵Prieš mirdamas jis išgirdo apie Ninevės sunaikinimą ir pamatė į Mediją varomus belaisvius, kuriuos Medijos karalius Kyaksares* buvo paėmęs. Tobijas šlovino Dievą už visa, ką jis buvo padaręs Ninevei ir Asirijai. Prieš numirdamas jis džiaugėsi, kad Ninevė buvo sunaikinta, ir šlovino VIEŠPATĮ Dievą per amžių amžius. Amen.

14,6: Mesijiniu laikotarpiu pagonys įtikės Dievą – Kūrėją ir Istorijos Viešpatį.

14,10: ... *Nadab[as]*: Ahikaro pasakojimo didvyris Ahikaras, Asirijos karalių Sancheribo ir Esarhadono kancleris, įsūnija savo sūnėną Nadabą ir ruošia jį tapti savo įpėdiniu. Bet Nadabas klasringai surengia sąmokslą savo dėdei nužudyti. Ahikaras pasislepia savo bičiulio namuose ir il-

gainiui, atskleidus Nadabo sąmokslą, tampa apgintas (*išėjo į šviesą*). Tada Nadabas buvo įmestas į kalėjimą, kur jis ir numirė (*įžengė į amžiną tamsą*). Ahikaro išmalda išgelbėjo jį nuo mirties. Žr. Tob 2,2.

14,15: ... *Kyaksares*: Babilonijos karalius Nabopolasar[as] ir Kyaksares užėmė ir sunaikino Ninevę 612 m. prieš Kristų. Žr. Tob 1,15 paaiškinimą.

JUDITOS
KNYGA

Juditos knyga yra vaizdingas pasakojimas apie Dievą, grėsmingos pervartos metu išgelbėjusį savo tautą per moterį, vardu Judita. Nežinomas autorius šį pasakojimą apie Dievo apvaizdą sukūrė baigiantis antrajam prieškristiniam šimtmečiui arba pirmojo prieškristinio šimtmečio pradžioje. Bemaž tikra, kad jis buvo parašytas hebrajų kalba, bet graikiškasis tekstas rodo, kad pasakojimas, laisvai perimdamas iš Septuagintos ankstyvesnių knygų graikų kalbą, yra tapęs pernelyg savitu literatūros kūrinio.

Šį graikiškąjį tekstą Katalikų Bendrija yra priėmusi kaip deuterokanonišką, t.y. priklausančią antrajam, arba žydų išėivijos, Septuagintos, šventų knygų rinkiniui, o kitos krikščionių bendrijos šį tekstą — Juditos knygą, laiko apokrifu, t.y. nepriklausančiu hebrajiškajam šventų knygų rinkiniui.

Graikiškasis Septuagintos tekstas čia ir verčiamas į lietuvių kalbą. Jeronimas, nenoriai paruošęs lotyniškosios Vulgatos Juditos tekstą, rėmėsi antriniu aramėjišku Juditos knygos vertimu, užtiktu Palestinoje, ir ankstyvesniu lotynišku vertimu iš graikų kalbos. Juditos knygos tekstas lotyniškoje Vulgatoje daug kuo skiriasi nuo Septuagintos, arba graikiškojo Juditos knygos, teksto.

Nūdien nėra įmanoma nustatyti datas ir vietas įvykių, paskatinusių sukurti šį pasakojimą. Skaitant jį, dėmesį patraukia įkvėptojo autoriaus siekis stiprinti savo tautos tikėjimą apvaizdžiu Dievo artumu. Juditos knyga yra pasakojimas žmogui — tautai — sunkių bandymų žaizdre. Skaitytojas raginamas imti į širdį pamoką, kad Dievas net pervartose ir lūžiuose yra Istorijos Viešpats, kuris gali išgelbėti Izraelį nuo priešų. Kaip Dievas kadaise išgelbėjo savo tautą per Mozės rankas, taip dabar jis išgelbsti ją per pamaldžią našlę Juditą.

Pasakojimą galima skirstyti į dvi dalis. Pirmoje dalyje — 1-7 skyriuose — Holofernas, Nebukadnezaro kariuomenės vadas, veda milžiniškas asirų pajėgas į žygį nubauti vasalų, atsisakiusių ateiti Asirijai į pagalbą prieš Mediją. Žydų tauta atkakliai priešinasi prie Betulijos, gindama kelią į Jeruzalę. Nepaisydamas Achijoro įspėjimo, kad žydai negali būti nugalėti, nebent jie nusidėtų Dievui, išdidus Holofernas apgula Betuliją ir uždaro vandens šaltinius. Po trisdešimt keturių dienų miesto gynėjai nuleidžia rankas ir yra pasiruošę pasiduoti.

Kaip tik tuo metu pasirodo Judita, — jos vardas reiškia Žydė, — ir pažada nugalėti asirus. Čia pasakojimas pasiekia savo viršūnę. Papasninkavusi ir pasimeldusi, Judita apsirengia geriausiais drabužiais, nuėina į asirų stovyklą, ir ten nužudo pasigėrusį Holoferną. Asirai, tai sužinoję, pasiduoda panikai, o žydai įsidrąsinę juos nugalė. Šauni žmonių pergalės giesmė Juditai pagerbti yra dažnai pritaikoma Marijai (žr. Jdt 15,9-10).

Bandymai susieti Juditos knygą tiesiogiai su žydų istorijos fonu senovės Artimųjų Rytų imperijų kontekste nėra sėkmingi. Pasakojimas buvo parašytas kaip pamaldus mąstymas apie metinės Perėjimo iškilmės prasmę. Jį įkvėpė Išėjimo knyga (žr. Iš 14,31), Izaijo skaitiniai ir Psalmės, kalbančios apie ypatingą Dievo rūpestį apsaugoti Jeruzalę. Dievo rankos, kaip jo apvaizdžios veiklos veiksnio tema, kadaise žėrėjo Mozės rankoje, o dabar žėri Juditos rankoje. Būdinga žydų menui sinagogose vaizduoti Dievo ranką, ištiestą iš dangaus. Dievo ranka iš dangaus yra dalis scenos Dura–Europos sinagogos sienos freskose, vaizduojančiose išėjimą iš Egipto, Izaoko auką (žr. Pr 22) ir Ezekielio sausų kaulų slėnį (žr. Ez 37).

Pasakojimas apie Juditą patraukė daugelio rašytojų, menininkų ir kompozitorių dėmesį. Mozartas ir Beethovenas pasirinko Juditą kaip veikėją savo muzikos kūriniams. Dailininkai ją pavaizdavo drobėje, o skulptoriai iškalė Chartres katedros fasado akmenyje. Pasakojimas apie Juditą yra reiklus pasakojimas. Moteris Judita sutramdo savo tautos bailumą ir nugalė priešą.

Juditos knygos metmenys:

A. Pavojus žydams	1,1-7,32
B. Žydų išgelbėjimas	8,1-14,10
C. Pergalė	14,11-16,25

A. PAVOJUS ŽYDAMS

1 Karas su Medija ¹Tai buvo dvyliktieji Nebukadnezaro,* valdžiusio asirus didžiajame Ninevės mieste, karaliavimo metai. Tomis dienomis Arfaksadas* valdė Ekbatanoje. ²Aplink miestą jis pastatė sieną iš tašytų akmenų, kiekvienas jų buvo trijų uolekčių aukščio ir šešių uolekčių ilgio; sieną padarė septyniasdešimties uolekčių aukščio ir penkiasdešimties uolekčių storio. ³Prie vartų jis pastatė šimto uolekčių aukštumo, o prie pamatų šešiasdešimties uolekčių platumo bokštus. ⁴O vartus pastatė septyniasdešimties uolekčių aukštumo su keturiasdešimties uolekčių platumo anga, kad jo pajėgos ir į gretas susirikiavę pėstininkai galėtų išžygiuoti kartu.

⁵ Tomis dienomis karalius Nebukadnezaras išėjo į mūšį su karaliumi Arfaksadu didžiojoje lygumoje. Ši lyguma yra prie Ragau'o* ribų. ⁶Pas jį susitelkė visi gyventojai iš aukštumų, visi, gyvenantieji palei Eufratą, Tigrį bei Hydaspesą, ir iš elymėjų karaliui Ariochui pavaldžių lygumų. Taigi daug tautų buvo pašaukta dalyvauti cheleūdity* mūšyje.

Nebukadnezaro ultimatus tautoms ⁷*Tada asirų karalius Nebu-

kadnezaras išsiuntė pasiuntinius pas visus Persijos gyventojus, visus žmones Vakarų kraštuose – Kilikijoje, Damaske, Libane, Antilibane, pas visus pajūrio gyventojus, ⁸pas tautas Karmelyje, Gilcade, Aukštutinėje Galilėjoje, didžiojoje Esdraelono lygumoje, ⁹pas žmones Samarijoje ir jos miestuose, pas visus anapus Jordano ir iki pat Jeruzalės, Betanijos, Chelūso, Kadešo, Raamseso ir visos Gošeno žemės, ¹⁰pas žmones net anapus Tanio bei Memfio ir pas visus visus Egipto gyventojus iki pat Etiopijos ribų. ¹¹Betgi visų tų kraštų gyventojai nekreipė dėmesio į asirų karaliaus šaukimą dėtis prie jo karo žygiui, nes jo nebijojo ir laikė jį tik mirtingu žmogumi. Jie tad grąžino jo pasiuntinius atgal tuščiomis rankomis ir išsėidusius. ¹²Nebukadnezaras, labai įtūžęs ant tų visų kraštų, prisiekė savo sostu ir karalyste atkeršyti visai Kilikijos, Damasko ir Sirijos sričiai, išžudyti savo kalaviju visus Moabo gyventojus, Amono žmones, visą Judėją ir visus bet kur Egipte iki pat abiejų jūrų pakrančių.*

Nebukadnezaro žygis prieš Arfaksadą ¹³Septynioliktaisiais metais, nužgiavęs su savo kariuomene prieš Arfaksadą, jis nugalėjo jį mūšyje. Sutriuškinęs visą Arfaksado kariuomenę – raitininkus ir

1,1: ... *Nebukadnezaro*... : Nebukadnezaras (605-562 m. prieš Kristų) buvo antrasis neobabiloniečių, t.y. kaldėjų, o ne asirų karalius. Jis su naikino Jeruzalę 587-586 m. prieš Kristų ir išvarė į Babilonijos tremtį žydus (žr. 2 Kar 24,1-25,26). Juditos knygos autorius, visiškai nepaisydamas istorijos faktų, vaizduoja jį gyvenus po Babilonijos tremties (žr. taip pat Jdt 4,3; 5,19). Kai kurie Šventojo Rašto mokslininkai mano, kad toks istorijos faktų nepaisymas yra sąmoningas ir, anot jų, rodo, kad autorius savo knygą laikė ne istoriniu veikalu, bet istoriniu apsakymu. Nebukadnezaras jo apsakyme yra netikrinčio karaliaus ir Dievo tautos priešo įvaizdis. *Arfaksado* istorikai nežino. Spėjiojama, kad jis buvo įkūrėjas medų

karalystės, kurios sostinė buvo Ekbatana.

1,5: ... *Ragau'o*: Ragau'as, arba Rages, medų miestas, kur žuvo Arfaksadas, yra maždaug 320 km į pietvakarius nuo šiuolaikinio Hamadano ir apie 8 km nuo Tcherano.

1,6: ... *cheleūdity*: turbūt turima mintyje kaldėjai.

1,7-10: Minimos tautos nūdien yra tapusios Sirija, Libanu, Palestina ir Egiptu. *Persijos gyventojai*: pietinė šiuolaikinio Irano sritis.

1,12: ... *abiejų jūrų pakrančių*: senieji Mesopotamijos valdovai dažnai ženklinė savo karalystės ribas liečiančias dvi jūras: Aukštutinę jūrą – Viduržemio ir Žemutinę jūrą – Persijos jūrą, arba įlanką.

kovos vežimus, ¹⁴jis užėmė jo miestus ir, atžygiavęs į Ekbataną, paėmė jos bokštus, apiplėšė jos turgavietes ir pavertė jos didybę pajuokos reginiu. ¹⁵Paėmęs į nelaisvę Arfaksadą Ragau'o kalnuose, suvarpė jį savo ietimis ir sunaikino jį visiems laikams.

¹⁶Paskui jis drauge su visa savo marga jungtine kariuomene, milžiniška kareivių minia, sugrįžo į Ninevę. Ten jis ir jo pajėgos ilsėjosi ir puotavo šimtą dvidešimt dienų.

2 Karo žygis prieš tautas Vakaruose ¹Aštuonioliktaisiais metais, pirmojo mėnesio dvidešimt antrąją dieną, rūmuose sklido gandas, kad asirų karalius Nebukadnezaras, lygiai kaip jis buvo grasiņęs, imsis keršto visiems aniams kraštams. ²Pasišaukęs visus savo pareigūnus ir visus didžiūnus, jis išdėstė jiems savo slap-tą užmojų ir savo lūpomis jiems smulkiai nupasakojo tos visos srities išdavystę. ³Tai-gi buvo nutarta sunaikinti visus, kurie atsisakė paklusti jo duotam įsakymui.

⁴Pasibaigus tam pasitarimui, asirų karalius Nebukadnezaras pasišaukė vyriausiąjį savo kariuomenės vadą, savo pavaduotoją Holoferną,* ir jam tarė: ⁵“Taip kalba Didysis Karalius, visos žemės viešpats. Eik mūsų vardu ir pasiimk su savimi patyrusių vyrų – šimtą dvidešimt tūkstančių pėstininkų ir dvylika tūkstančių raitininkų. ⁶Leiskis į žygį prieš visus kraštus Vakaruose, nes jie nepaisė mano įsakymų. ⁷Įsakyk jiems, kad turėtų paruošę žemių ir vandens,* nes aš atžygiuoju ant jų įtūžęs. Aš

uždengsiu visą jų žemės paviršių savo kareivių kojomis ir leisiu, kad jie būtų mano kariuomenės grobis. ⁸Daubos ir grioviai bus pilni jų sužeistųjų! Net parviniusi upė bus lavonų užkimšta! ⁹Aš išvarysiu juos belaisviais į pačius žemės pakraščius. ¹⁰Tad eik! Užimk jų žemę man iš anksto. Jeigu jie tau pasiduos, pasaugok juos man iki jų bausmės dienos. ¹¹O tiems, kurie priešinsis, neparodyk nė vienam jokio pasigailėjimo, bet leisk žudyti ir plėšti kiekviename krašte, kurį užimsi. ¹²Savo gyvastimi* ir savo karalystės galybe tai pasakiau! Visa tai įvykdysiu savo ranka!* ¹³O tu tad nepraleisk nė vieno savo valdovo įsakymo, bet taip juos vykdyk, kaip tau įsakiau. Nedelsk tai vykdyti!”

Holoferno žygis ¹⁴*Išėjęs iš karaliaus rūmų, Holofernas tuojau pat sušaukė visus asirų kariuomenės didžiūnus, vadus ir pareigūnus. ¹⁵Jis sutelkė į būrius šimtą tūkstančių rinktinių kareivių, kaip jam buvo įsakęs jo valdovas padaryti, ir dvylika tūkstančių raitų lankininkų. ¹⁶Jis paskirstė juos į kovos gretas, kaip yra paskirstoma galinga kariuomenė žygiui. ¹⁷Be to, jis parūpino labai didelį skaičių kupranugarių, asilų bei mulų jų mantai gabenti ir nesuskaitomą daugybę avių, jaučių bei ožkų jiems maitinti. ¹⁸Kiekvienas vyras gavo gausų maisto davinį ir dosniai sidabro bei aukso iš karaliaus rūmų.

¹⁹Tada jis leidosi į žygį su visa savo kariuomene, – žygiuodamas pirma karaliaus Nebukadnezaro, – savo kovos veži-

2,4: ... *kariuomenės vadą*... *Holoferną*: Holofernas yra antrasis pagrindinis knygos veikėjas.
2,7: ... *žemių ir vandens*: persų laikotarpiu užkariautojo sutikimas su *žemėmis ir vandeniu* buvo besąlygiško pasidavimo įvaizdis.

2,12: ... *savo gyvastimi*: pažodžiui *kaip aš gyvas*! Senajame Testamente tokia priesaika yra būdinga Dievybei. Žr. Įst 32,40. Taip prisiekdamas, Nebukadnezaras daro save lygų Dievui. Žr.

Jdt 6,2. ... *savo ranka*: pakelta Nebukadnezaro ranka prieš Dievą ir jo tautą yra proga sankirčiui su moters Juditos ranka. Žr. Jdt 9,9-10; Iz 10,5-14.
2,14-27: Trijų dienų žygis nuo Ninevės iki Bektilės – nūdien nežinoma vietovė – į šiaurę nuo Aukštutinės Kilikijos yra negalimas, nes tai buvo bent 300 km kelionė. Kilikija yra pietrytinės Mažosios Azijos sritis.

mais, raitininkais ir rinktiniais pėstinin-
kais uždengti visą žemės paviršių Vakaruo-
se. ²⁰Drauge su jais ėjo marga minia tar-
si skėrių spiečius, tarsi žemės smiltys – mi-
nia, kurios suskaičiuoti nebuvo įmanoma.

21 Jie tad leidosi į žygį iš Ninevės ir
žygiavo tris dienas Bektilės lygumos link.
Nuo Bektilės jie nužygiavo statytis stovyk-
los prie kalnų, dunksančių į šiaurę nuo
Aukštutinės Kilikijos. ²²Iš ten Holofer-
nas, paėmęs visą savo kariuomenę, – pės-
tininkus, raitininkus ir kovos vežimus, –
nužygiavo į aukštumas. ^{23*}Jis nuniokojo
Putą ir Ludą, apiplėšė visus rasisitus ir iš-
maelitus, gyvenančius ant dykumos ribos
į pietus nuo Cheleono. ²⁴Tada, persikėlęs
per Eufratą, perėjo Mesopotamiją, nai-
kindamas visus įtvirtintus miestus palei
Abronos upę, ir pasiekė jūrą. ²⁵Paskui, už-
puolęs Kilikijos žemes, išžudė visus, ku-
rie jam priešinosi. Tada jis nuėjo prie pie-
tinių Jafeto ribų priešais Arabiją. ²⁶Apsu-
pęs visus midjaniečius, padegė jų palapi-
nes ir išgrobė jų avides. ²⁷Nusileidęs į Da-
masko lygumą pjūties metu, padegė visus
jų laukus, sunaikino jų kaimenes ir ban-
das, ištuštino jų miestus, nuniokojo jų že-
mes ir kalaviju išžudė visus jų jaunos
vyrus.

28 Baimė ir klaikas apėmė visas pajū-
rio tautas: Sidono ir Tyro gyventojus, Su-
ro ir Okinos gyventojus bei visus Jamni-
jos gyventojus. Ir Azoto bei Aškelono gy-
ventojai buvo klaiko apimti.

3 Vakarų tautos pasiduoda ¹Jie
tad siuntė pas jį pasiuntinius prašyti
taikos šiais žodžiais: ²“Štai mes, Nebu-
kadnezaro Didžiojo karaliaus tarnai, guli-

me kniūbsti prieš tave. Elkis su mumis,
kaip nori. ³Štai mūsų pastatai, visas mūsų
kraštas, visi kviečių laukai, kaimenės ir
bandos, visos mūsų gyvenviečių avidės
prieš tavo akis! Daryk su jais, kaip tau at-
rodo geriausia. ⁴Štai mūsų miestai ir jų
gyventojai tavo paslaugoms! Ateik ir elkis
su jais, kaip tau atrodo gera”.

5 Pasiuntiniams atėjus pas Holoferną
ir davus jam šią žinią, ⁶jis nužygiavo į pa-
jūrį su kariuomene, išdėstė įgulas įtvirtin-
tuose miestuose ir paėmė jų rinktinius
vyrus į pagalbinius dalinius. ⁷Tų miestų
žmonės ir visi kaimų gyventojai priėmė
jį su vainikais, rateliais ir būgnelių su
žvangučiais muzika. ⁸Tačiau jis sunaikino
visas jų alkus ir iškirto šventuosius me-
džius, vykdydamas jam duotą įsakymą
sunaikinti visus vietinius dievus, kad visos
tautos garbintų vieną Nebukadnezarą ir
visos kalbos bei visos gentys šauktųsi jo
kaip dievo.

9 Pagaliau jis pasiekė Esdraeloną prie
Dotano, esančio priešais Judėjos kalnų
virtinę. ¹⁰Pasistatęs stovyklą tarp Gebos*
ir Skitopolio, pasiliko visą mėnesį, norė-
damas aprūpinti savo kariuomenę reik-
menimis.

4 Judėja išgyvena pavojų ¹Kai
Judėjoje gyvenę izraeliečiai išgirdo
apie visa, ką asirų karaliaus Nebukad-
nezaro karvedys Holofernas buvo padaręs
tautoms, išplėšdamas ir sunaikindamas
visas jų šventyklas; ²jam priartėjus buvo
apimti neapsakomos baimės. Jie susirū-
pino ir dėl Jeruzalės, ir dėl VIEŠPATIES,
savo Dievo, Šventyklos. ³Mat jie tik nese-
niai buvo sugrįžę iš tremties,* visi Judėjos

2,23: Put{as} ir Lud{as} – turbūt mažos kara-
lystės Mažojoje Azijoje. Ez 30,5 tekste jie mini-
mi kaip Egipto sąjungininkai, o Ez 27,10 tekste
Putas ir Ludas parūpina Tyrui samdinių kareivių.
Rasisitai nėra istorijai žinomi; išmaelitai – arabai

(žr. Pr 6,11-12); Cheleon{as} – Kaldėja?

3,10: ... tarp Gebos: galbūt tarp Gelbo'o... –
kalnų virtinės, kurios gale yra Skitopolis, hebrajiš-
kai vadinamas Bet-Šean{u}.

4,3: ... neseniai buvo sugrįžę iš tremties... at-

žmonės buvo ką tik susibūrę ir jų šventieji reikmenys, aukuras bei Šventykla buvo neseniai atšventinti po jų išniekinimo.* ⁴Jie tad davė žinią į visas Samarijos vietas ir į Koną, Bet-Horoną, Balmainą, ir Jerichą, Chobą, Aesorą, ir į Salemo slėnį. ⁵Nedelsdami jie užėmė aukščiausias kalvas, įtvirtino ant jų esančius kaimus ir sudarė maisto atsargas karui, nes javai laukuose buvo ką tik nupjauti.

6 Vyriausiasis kunigas Joakimas,* buvęs tomis dienomis Jeruzalėje, parašė Betulijai ir Bet-Omestajimams, gyventojams dviejų miestų, esančių priešais Esdracolono lygumą prie Dotano, ⁷įsakydamas jiems užimti kalnų perėjas, nes per jas Judėja galėjo būti užpulta. Mat būtų buvę lengva užkirsti kelią kariuomenei, nes tarpeklys buvo siauras. Vos du vyrai galėjo greta praeiti. ⁸* Izraeliečiai darė, kaip jiems įsakė vyriausiasis kunigas Joakimas ir visos Izraelio tautos Seniūnų taryba, esanti Jeruzalėje.

Tauta meldžiasi ⁹Visi Izraelio vyrai didžiausiu uolumu šaukėsi Dievo ir atgailavo pasninkaudami, ¹⁰jie patys, jų žmonos, vaikai ir galvijai.* Visi jų krašte gyvenantys ateiviai, samdiniai ir pirkti vergai – visi susijusė ašutinėmis. ¹¹O visi izraeliečiai, – Jeruzalėje gyvenantys vyrai, moterys ir vaikai, – gulėjo kniūbsčia prieš Šventyklą,* pelenų pribertomis galvomis, rodydami VIEŠPAČIUI savo ašutinę. ¹²Net aukurą jie apdengė ašutine ir vienu balsu šaukėsi Izraelio Dievo, karštai maldau-

dami, kad neleistų nei išgabenti jų vaikų, nei pagrobti jų moterų, nei sunaikinti jų paveldo miestų, nei Šventyklos suteršti ar išniekinti piktam pagonių džiaugsmui.

13 VIEŠPATS išgirdo jų šauksmą ir maloningai pažvelgė į jų nelaimę, nes žmonės pasninkavo daug dienų visoje Judėjoje ir priešais Visagalio VIEŠPATIES šventovę. ¹⁴Vyriausiasis kunigas ir visi kunigai, stovintys priešais VIEŠPATĮ ir tarnaujantys VIEŠPAČIUI su ašutine ant juosmens, atnašavo nuolatines deginamąsias aukas, įžado atnašas ir savanoriškas žmonių atnašas. ¹⁵Pelenais apsibarstę savo turbanus, jie šaukėsi VIEŠPATIES, iš visų jėgų prašydami, kad maloningai pažvelgtų į visus Izraelio namus.

5 Pasitarimas Holoferno stovykloje ¹Asirų karvedžiui Holofernui buvo pranešta, kad Izraelio tauta yra pasiruošusi karui, uždariusi kalnų perėjas ir įtvirtinusi visas kalnų viršūnes įgulomis bei parengusi spąstus lygumose. ²Labai įtūžęs, jis susišaukė visus Moabo didžiūnus, Amono pareigūnus ir visus pajūrio kraštų valdytojus ³ir juos klausė: “Sakykite man jūs, kanaaniečiai, kas tai per tauta, gyvenanti aukštumų krašte? Kokius ji turi miestus? Kaip didelė yra jos kariuomenė? Kur glūdi jų galybės ir jėgos ištaka? Kas yra jų karalius ir kas yra jų kariuomenės vadas? ⁴Kodėl tik jie vieni iš visų tautų Vakaruose atsisakė ateiti manęs pasitikti?”

Achijoro kalba ⁵*Tada visų amoniečių

šventinti po jų išniekinimo: šios užuominos yra įvairiai siejamos – su persų laikotarpiu (538-323 m. prieš Kristų) ar net su Antiocho IV Epifano dienomis (175-164 m. prieš Kristų).

4,6: *Vyriausiasis kunigas Joakimas...*: žr. Bar 1,7 ir Bar 1,8-9 paaiškinimą.

4,8: Žydų tauta buvo pavaldi vyriausiajam kunigui ir Seniūnų tarybai iki pat graikų laikotarpio (323 m. prieš Kristų). Tokią tautos sandarą

atspindi Jono Hirkano monetos (135-104 m. prieš Kristų).

4,10: ... *ir galvijai*: žr. Jon 3,8.

4,11: ... *gulėjo kniūbsčia prieš Šventyklą*: panašūs maldos pavyzdžiai minimi J1 1,13-14; 2,15-17.

5,5-21: Achijoras, norėdamas paaiškinti izraeliečių gyvenimo būdą, atpasakoja jų visą istoriją nuo Abraomo iki grįžimo iš tremties.

vadas Achijoras jam tarė: „Mano viešpatie, malonėk išklaustyti pranešimą iš savo tarno burnos. Aš pasakysiu tau tiesą apie tą tautą, kuri gyvena arti tavęs kalnų srityje. Jokio melo neišgirsi iš savo tarno lūpų.

6* Tie žmonės yra kaldėjų palikuonys. 7Kadaise jie gyveno Mesopotamijoje, nes nenorėjo sekti dievais savo protėvių, gyvenusių kaldėjų krašte. 8Už tai, kad jie buvo palikę savo protėvių kelią ir garbino Dangaus Dievą,* – Dievą, kurį jie buvo pripažinę, – jų protėviai išvarė juos iš savo dievų akivaizdos. Jie tad pabėgo į Mesopotamiją ir ten gyveno ilgą laiką. 9Tada jų Dievas įsakė jiems palikti vietą, kur jie gyveno, ir keliauti į Kanaano kraštą. Ten jie įsikūrė ir praturtėjo auksu, sidabru ir didele daugybe galvijų. 10Vėliau, badui ištikus visą Kanaano kraštą, jie nusikėlė į Egiptą ir apsigyveno, kol ten buvo maisto. Tėn jie virto tokia didele minia, kad nebuvo įmanoma suskaičiuoti. 11Egipto karalius tad pasidarė jiems priešiškas ir išnaudojo juos, versdamas dirbti plytas. Jis nužemino juos, padarydamas vergais. 12Jie šaukėsi savo Dievo, ir jis ištiko visą Egipto žemę baisiomis rykštėmis. Egiptiečiai tad juos išvarė iš savo akių. 13Tada Dievas nusekino jiems Raudonąją jūrą 14ir vedė keliu į Sinajų ir Kadeš-Barneą. Išvarė visus dykumos gyventojus, 15jie įsikūrė amoriečių krašte ir savo galybe sunaikino visus Hešbono gyventojus. Persikėlę per Jordaną, jie užėmė visą aukštumų kraštą, 16išvarydami iš ten kanaaniečius, perizi-

tus, jebusitus, šechemitus ir visus gergesitus. Jie ten gyveno ilgą laiką.

17* Kol jie nenusidėjo savo Dievui, tol puikiai gyveno, nes su jais buvo Dievas, kuris nekenčia nedorybės. 18Betgi, jiems nukrypus nuo kelio, kurį jis buvo jiems nužymėjęs, jie buvo be perstojo vis labiau ir labiau kamuojami dažnų karų ir galop išvaryti į svetimo krašto nelaisvę. Jų Dievo Šventykla buvo sulyginta su žeme ir visi jų miestai buvo priešų užimti. 19O dabar jie yra sugrįžę pas savo Dievą ir pargrįžę iš tų vietų, į kurias buvo nublokšti. Jie yra atgavę Jeruzalę, kur stovi jų šventovė, ir įsikūrę aukštumų srityje, nes ji buvo neapgyventa.

20 Dabar tad, mano valdove ir viešpatie, jeigu ta tauta nusikalsta kuo nors per neapsižiūrėjimą, jeigu jie nusideda savo Dievui ir mes galime būti tikri dėl Dievo įžeidimo, tada galime žygiuoti ir priversti juos kovoti. 21Betgi jei jų tauta yra nekalta, tada teapeina juos mano viešpats, nes jų Dievas juos apgins, o mes tapsime pajuokos dalyku visam pasauliui”.

22 Achijorui pabaigus visa tai pasakoti, visi žmonės, stovintys aplink palapinę, pradėjo triukšmauti. Holoferno pareigūnai ir visi pajūrio kraštų bei Moabo gyventojai atkakliai reikalavo, kad jis būtų sudraskytas į gabalus. 23Jie kalbėjo: „Izraeliečių mes nebijome! Jie yra silpna ir bejėgė tauta, nepajėgi kariauti. 24Žygiuokim tad, valdove Holofernai! Tavo kariuomenė praris juos vienu kąsniu!”

5,6-9: Achijoras susieja izraeliečius su jų protėviu Abraomu, gyvenusiu kaldėjų Ure (žr. Pr 11,28), kuris vėliau iškeliavo į Haraną (žr. Pr 11,31), esantį Aram–Naharajimuose (žr. Pr 24,10), t.y. *Arame tarp upių*. Graikai Aram–Naharajimus vadino Mesopotamija. Izraeliečių protėvių dievai, kuriuos garbino Abraomo giminės, buvo pagonių stabai.

5,8: ... *Dangaus Dievą*: Dangaus Dievas, arba Dangaus VIEŠPATS, buvo dažnai vartojamas Dievo vardas persų laikotarpiu ir vėliau. Žr. Tob 10,11; Ezd 1,2.

5,17: Ši eilutė atspindi Pakartoto Įstatymo knygos teologiją: klusnumas Dievui neša palaimą, o neklusnumas veda į nelaimę.

6 **Holofernas perduoda Achijorą izraeliečiams** ¹Apimus triukšmui, sukeltam vyrų prie tarybos palapinės, asirų kariuomenės vadas Holofernas prieš visą svetimtaučių minią ir visus moabiečius Achijorui tarė: ²“Kas tu per vienas, Achijorai, – tu ir Efraimo samdiniai, kad drįstum dėtis mūsų pranašu, kaip šiandien padarei, ir patarti mums nekariauti su Izraelio tauta? Tu sakai, kad jų Dievas juos gins? Ar yra Dievas, stipresnis už Nebukadnezarą? Jis pasiųs savo pajėgas ir nušluos juos nuo žemės veido! Jų Dievas neišgelbės jų! ³Mes, karaliaus tarnai, sunaikinsime juos, tarsi jie būtų tik vienas vyras. Jie negali atsilaukyti prieš mūsų raitininkų jėgą. ⁴Jais mes juos sunaikinsime. Jų kraujas persisunks per jų kalnus, jų laukai bus pilni jų kritusiųjų. Net jų pėdsakų po mūsų puolimo neliks; jie visi žus. Taip sako visos žemės viešpats Nebukadnezaras! Juk jis taip pasakė, ir jo žodžiai nebus tušti.

⁵ O tu, Achijorai, amoniečių samdiny, tu ištarei tuos žodžius savo nelaimės dieną. Nuo šios dienos mano veido tol nebematysi, kol aš neatkeršysiu* išėjusiai iš Egipto tautai. ⁶Tuomet, man sugrįžus, mano kareivių kalavijas ir mano tarnų ietis pervers tavo šonus, ir tu atsigulsi tarp jų sužeistųjų. ⁷O dabar mano tarnai perduos tave į aukštumų sritį ir paliks tave viename iš miestų prie perėjos. ⁸Savo mirtimi tu nemirsi! Tu būsi su jais sunaikintas! ⁹Jei iš tikrųjų savo širdyje puoselėjai viltį,

kad jie nebus paimti į nelaisvę, kodėl gi tad taip prislėgtas atro dai! Aš pasakiau! Nė vienas mano žodžių neliks neįvykdytas!”

¹⁰ Tada Holofernas įsakė savo palapinės tarnams suimti Achijorą ir, nuvestą į Betuliją, atiduoti jį izraeliečiams. ¹¹Tarnai tad, suėmę jį, išvedė į lygumą, o iš lygumos, pasikėlę į aukštumų sritį, atėjo prie šaltinių žemiau Betulijos.* ¹²Juos pamatę, miesto vyrai griebė savo ginklus ir nuskubėjo iš miesto į kalvos viršūnę, o visi laidyklininkai, svaitydami į juos akmenis, užkirto jiems kelią lipti. ¹³Betgi radę užuovėją kalvos papėdėje, Holoferno vyrai surišo Achijorą virvėmis ir, palikę jį ten gulintį, sugrįžo pas savo valdovą.

¹⁴ Tada izraeliečiai, nusileidę iš savo miesto, jį užtiko. Išlaisvinę jį, jie parvedė į Betuliją. Jis buvo nutemptas pas jų miesto teisėjus. ¹⁵Tomis dienomis teisėjais buvo Mikos sūnus Uzijas, iš Simeono giminės,* Gotonielio sūnus Chabris ir Melchielio sūnus Charmis. ¹⁶Jiems sušaukus visus miesto seniūnus, atskubėjo į sueigą ir visi jauni vyrai bei moterys. Pastatęs Achijorą visos sueigos viduryje, Uzijas klausinėjo jį apie tai, kas buvo įvykę. ¹⁷Jis atsakė, papasakodamas jiems, kas buvo įvykę Holoferno taryboje, ir visa, ką jis buvo pasakęs asirų vadų akivaizdoje, ir kaip Holofernas gykęsis pasielgsias su Izraelio namais. ¹⁸Žmonės, tai išgirdę, puolė kniūbsčia ir pašlovino Dievą, meldamiesi:

¹⁹ “VIEŠPATIE, Dangaus Dieve, atsižvelk į jų įžūlybę! Užjauk mūsų žmones,

6,5: *Mano veido... nebematysi, kol aš neatkeršysiu:* tik skaitytojas, o ne Holofernas, gali pagrįsti šių žodžių ironiją. Kai jiedu vėl susitiks, Achijoras matys tik Holoferno galvą.

6,11: *... atėjo prie šaltinių žemiau Betulijos:* nors Betulija apsakyme yra paslaptinga vieta, ji vaizduojama kaip miestas ant kalno, kurio papėdėje teka šaltiniai.

6,15: *... Uzijas, iš Simeono giminės:* graikiškasis vardas *Ozeijas* yra tolygus hebrajiškajam *Uzijah*, t.y. *Jah (yra) mano jėga*. Turint mintyje vėlesnį Uzijo elgesį (žr. Jdt 7,29-31; 8,9-17,28-31), jo vardas sklidinas ironijos. Silpnas ir svyruojantis, jis sudaro iškalingą foną išryškinti ryžtingai moteriai Juditai ir tvirtam pagoniui Achijorui.

matydamas jų bejėgiškumą! Šiandien pažvelk maloningai į veidus žmonių, kurie yra tau pašvęsti”.

20 Tada jie kalbėjo Achijorui, jį labai girdami, raminančiais žodžiais. ²¹Uzijas, nusivedęs jį iš sueigos į savo namus, iškėlė puotą seniūnams. Tą visą naktį jie šaukėsi Izraelio Dievo, prašydami pagalbos.

7 Betulijos apgula ¹Kitą dieną Holofernas įsakė visai savo kariuomenei ir visiems sąjungininkams, kurie buvo prisijungę, palikti stovyklą ir žygiuoti prie Betulijos, užimti perėjas į aukštumų sritį ir pradėti karą su izraeliečiais. ²Tą pačią dieną tad jų kareiviai leidosi į žygį. Iš viso jų kariuomenės buvo šimtas septyniasdešimt tūkstančių pėstininkų ir dvylika tūkstančių raitininkų, neskaiciuojant mantos gurguolės ir didžiulės minios ją lydintį pėsčių kareivių. ³Pasistatę stovyklą slėnyje netoli Betulijos, šalia šaltinio, jie išsidėstė visame plote nuo Dotano iki pat Balbajimų ir nuo Betulijos iki pat Kyamono, priešais Esdraeloną.

4 Izraeliečiai, matydami tokią daugybę, buvo klaiko apimti ir vieni kitiems sakė: “Nūn jie nulaižys švariai visą kraštą. Nei aukštieji kalnai, nei slėniai, nei kalvos nepajėgs jų svorio išlaikyti!” ⁵Nepaisant to, jie visi griebėsi ginklų ir, uždegę laužus savo bokštuose,* tą visą naktį praleido sargyboje.

6 Antrą dieną Holofernas išrikiavo visus savo raitininkus Betulijos izraeliečių akivaizdoje. ⁷Išžvalgęs prieigas prie jų miesto ir suradęs šaltinius, tiekiančius jiems vandenį, juos užgrobė, pastatydamas prie

jų kareivių sargybą. Tada jis sugrįžo pas savo kareivius.

8 Tuomet atėjo pas jį visi Esavo palikuonių didžiūnai, visi moabiečių vadai ir pajūrio srities pareigūnai, tardami: ⁹“Tepaklauso mūsų valdovas patarimo, kad tavo kariuomenė neturėtų jokių nuostolių. ¹⁰Ši tauta, izraeliečiai, nepasikliauja savo ietimis, bet aukštumomis kalnų, kuriuose gyvena. Savaimė suprantama, kalnų viršūnes pasiekti nėra lengva. ¹¹Užtat dabar, valdove, nekovok su jais lemiamų kautynių gretomis, ir nė vienas tavo kareivis nekris. ¹²Likis savo stovykloje ir laikyk savo visą kariuomenę pas save, o tavo tarnai tepaima į savo rankas šaltinį, tekančią kalno papėdėje, ¹³nes iš jo visi Betulijos gyventojai apsirūpina vandeniu. Taigi troškulys juos nukamuos, ir jų miestas bus priverstas pasiduoti. Tuo tarpu mes ir mūsų vyrai užkopsime ant aplinkinių kalnų viršūnių ir pasistatysime ten stovyklas, kad neleistume nė vienam išeiti iš miesto. ¹⁴Badas juos nukamuos drauge su jų žmonomis bei vaikais ir, net kalavijui jų dar nepalietus, jie jau tysos savo miesto gatvėse. ¹⁵Taip tad tu priversi juos brangiai mokėti už tai, kad maištavo ir nenorėjo tavęs taikiai pasitikti”.

16 Holofernui ir visiems jo pareigūnams tie žodžiai patiko. Jis tad įsakė jų pasiūlymą vykdyti. ¹⁷Todėl moabiečių būrys drauge su penkiais tūkstančiais asirų pajudėjo į priekį. Pasistatę stovyklą slėnyje, jie paėmė izraeliečių vandens telkinius ir šaltinius. ¹⁸Ir edomiečiai,* ir amoniečiai leidosi į žygį ir išsidėstė aukštumų

7,5: ... uždegę laužus savo bokštuose; laužais aplinkiniai miestai buvo įspėjami apie priešų judėjimą. Apie ugnies laužų signalus užsimenama Lachišo ostrakose, VI amžiuje prieš Kristų ant puodų šukių rašytuose Lachišo gynėjų vado pranešimuose.

7,18: Ir edomiečiai, gyvenę pietryčiuose nuo Negyvosios jūros, buvo dažni izraeliečių priešai. Žr. Abd 18; 1 Mak 5,1-5. Egrebelio, Chusio ir Mochmuro vietovės Šechemo apylinkėse yra archeologams žinomos.

srityje priešais Dotaną, pasiųsdami dalį savo vyrų į pietryčius link Egrebelio*, esančio arti Chusio* šalia Mochmuro* slėnio. Likusioji asirų kariuomenė išsidėstė lygumoje, apdengdama visą žemės veidą. Jų palapinės ir mantos gurguolės sudarė milžinišką stovyklą, nes jų buvo nepaprastai daug.

19 Izraeliečiai tad, netekę drąsos, šaukėsi VIEŠPATIES, savo Dievo, nes visi jų priešai buvo juos apsupę, ir nebuvo kelio pabėgti pro gretas. ²⁰Visa asirų kariuomenė, jų pėstininkai, kovos vežimai ir raitininkai laikė juos taip apgulę trisdešimt keturias dienas. Visi Betulijos gyventojų rvenkiniai ištuštėjo ²¹ir jų vandens talpyklos taip nuseko, kad niekas negalėjo net kartą per dieną numalšinti troškulio, nes geriamas vanduo turėjo būti seikėjamas. ²²Jų vaikai buvo suglebę, o moterys bei jauni vyrai alpo iš troškulio ir, netekę jėgų, griuvo miesto gatvėse ir vartuose.

23 Tad visi žmonės, įskaitant jaunos vyrus, moteris ir vaikus, suėjo pas Uziją bei miesto didžiūnus ir šaukė vienu balsu visų seniūnų akivaizdoje, sakydami: ²⁴“Tebūna Dievas mūsų teisėjas! Jūs padarėte mums didelę žalą, neieškodami taikos su asirais. ²⁵Dabar nėra kas mums padėtų! Iš tikrųjų Dievas atidavė mus jiems į rankas, kad, būdami ištroškę ir bejėgiai, pultume prieš juos kniūbsti. ²⁶Dabar tad tučiuojau pašaukite juos ir atiduokite visą miestą kaip grobį Holoferno tautai ir visai jo kariuomenei. ²⁷Geriau mums būti jų paimtiems į nelaisvę! Nors vergais tapsime, bet gyvi išliksime. Nereikės mums savo akimis žiūrėti į mūsų mirstančius mažylius ar paskutinį kartą atsikvepian-

čius savo žmonas ir vaikus. ²⁸Mes šaukiame liudytojais prieš jus dangų bei žemę ir mūsų Dievą, mūsų protėvių VIEŠPATĮ, kuris baudžia mus už mūsų nuodėmes ir nuodėmes mūsų tėvų, kad jūs šiandien darytumėte, ką esame pasakę”.

29 Visi sueigoje vienu balsu pradėjo karčiai dejuoti. Jie garsiai šaukėsi VIEŠPATIES, savo Dievo. ³⁰Tada Uzijas jiems tarė: “Drąsos, mano broliai! Išilaikykime dar penkias dienas. Iki to laiko VIEŠPATS, mūsų Dievas, pasigailės mūsų, nes jis mūsų visiškai neapleis. ³¹Betgi jei toms diešioms praslinkus pagalba neateis, tada darysiu, kaip jūs sakote. ³²Taip taręs, jis išskirstė vyrus į jų sargybos vietas, ir jie užlipo ant savo miesto sienų ir bokštų. Moteris ir vaikus jis pasiuntė kiekvieną į savo namus. Visas miestas buvo didžiai nusiminęs.

B. ŽYDŲ IŠGELBĖJIMAS

8 Judita ¹Tomis dienomis apie tai sužinojo Judita.* Ji buvo duktė Merario sūnaus Okso, sūnaus Juozapo, sūnaus Ozielio, sūnaus Elkijo, sūnaus Ananijo, sūnaus Gideono, sūnaus Rafajimo, sūnaus Ahitubo, sūnaus Elijo, sūnaus Hilkijo, sūnaus Eliabo, sūnaus Natanaelio, sūnaus Salamielio, sūnaus Sarasadajo,* sūnaus Izraelio. ²Jos vyras Manasas, priklausęs jos giminei ir klanui, buvo miręs per miežiapjūtę. ³Jį, prižiūrintį pėdų rišėjus lauke, ištiko saulės smūgis, ir turėjo atsigulti į lovą. Jis mirė Betulijoje, savo gimtajame mieste, ir buvo palaidotas su savo protėviais lauke tarp Dotano ir Balamono. ⁴Našlaudama Judita gyvena trejus metus

8,1: ... *Judita*: Juditos vardas reiškia *Žydė*, arba *Judėja*. Kai kurie jos protėvių vardai tėra minimi tik šiame tekste. ... *Salamielio, sūnaus Sa-*

rasadajo: Simeono giminės galva izraeliečių kecionėje per dykumą. Žr. Sk 1,6.

ir keturis mėnesius namie. ⁵Ji buvo pasistačiusi ant namų stogo palapinę,* juosėjo ašutine ir rengėsi našlės apdaru. ⁶Tapusi našle, ji pasninkavo visas savo našlystės dienas, išskyrus šabo išvakares bei šabo dieną, jaunaties išvakares bei jaunaties dieną ir Izraelio namų iškilmų ir švenčių dienas. ⁷Ji buvo labai graži ir žavi akims. Vyras Manasas buvo jai palikęs aukso ir sidabro, tarnų ir tarnaičių, galvijų ir laukų. Ji buvo pasilikusi savo ūkyje. ⁸Apie ją blogo žodžio niekas nesakė, nes ji buvo labai dievobaiminga moteris.

Judita ir seniūnai ⁹Judita, išgirdusi apie šiurkščius žodžius, kuriais žmonės buvo karčiai skundęsi savo teisėjui, kad jie alpsta neturėdami vandens, bei išgirdusi apie visa, ką buvo jiems atsakęs Uzijas ir kaip jis buvo jiems prisiekęs atiduoti miestą asirams po penkių dienų, ¹⁰tuojau pat nusiuntė savo tarnaitę, savo nuosavybės prižiūrėtoją, pašaukti miesto seniūnų – Uzijo, Chabrio ir Charmio. ¹¹Jiems atvykus, ji tarė jiems: „Prašyčiau išklausti manęs, Betulijos žmonių teisėjai! Ką jūs esate patarę šiandien žmonėms, nėra teisu. Jūs net esate prisiekę ir ištartę aną priesaiką tarp Dievo ir savęs, pažadėdami atiduoti šį miestą mūsų priešams, jei VIEŠPATS neateis į pagalbą po tiek ir tiek dienų. ¹²*Kas tad jūs per vieni, kad drįstate bandyti šiandien Dievą ir mirtingųjų reikaluose statyti save aukščiau Dievo? ¹³VIEŠPATI Visagalį jūs bandote! Nejau to jūs niekad nesuprasite? ¹⁴Jūs nepajėgiate ištirti žmogaus širdies gelmių ar suprasti jo proto minčių, kaip tad galite ištirti Dievą, kuris visa tai padarė, pažinti jo

mintį, suprasti jo užmojų? Ne, mano broliai, nepykinkite VIEŠPATIES, mūsų Dievo. ¹⁵Juk jeigu jis nepanorės ateiti mums į pagalbą per tas penkias dienas, jis gali kada jam patinka mus apsaugoti ar net sunaikinti mus priešų akivaizdoje. ¹⁶Bet jūs nebandykite sąlygoti VIEŠPATIES, mūsų Dievo, užmojo, nes Dievas nėra kaip žmogus,* kuriam galima grasinti, ar kaip paprastas mirtingasis, kuriam reikia meilikausti. ¹⁷Tad, kantriai laukdami jo išgelbėjimo, šaukimės jo pagalbos. Jis išgirs mūsų balsą, jei šitai jam patiks.

¹⁸Iš tikrųjų nėra buvę mūsų kartoje, nėra tarp mūsų ir nūdien nei giminės ar klando, nei kaimo ar mūsų miesto, kurie garbintų žmonių rankomis padarytus dievus, kaip buvo kadaise daryta. ¹⁹Už tokį elgesį mūsų protėviai buvo atiduoti kalavijui bei plėšimui ir žuvo nuo priešų didžiulėje nelaimėje. ²⁰Mes savo ruožtu Dievu pripažįstame tik jį, todėl turime viltį, kad jis neatstums mūsų ir nė vieno iš mūsų tautos. ²¹Juk jei mes būsimė paimti, visa Judėja bus paimta, ir mūsų šventovė bus apiplėšta. Už tą išniekinimą Dievas pareikalaus iš mūsų atsakyti savo krauju. ²²Mūsų brolių išžudymą, krašto nelaisvę ir mūsų paveldo nuniokojimą – kaltę už visa tai jis uždės ant galvos mums tautos, kur tik mes vergautume. Akyse tų, kurie mus nusipirks, būsimė pajuoka ir gėda! ²³Mūsų pasidavimas į vergiją nesugrąžins mums jų malonės. Veikiau VIEŠPATS, mūsų Dievas, pavers jį negarbe.

²⁴Todėl, mano broliai, duokime pavyzdį mūsų tautiečiams. Jų gyvybė priklauso nuo mūsų, ir gynimas šventovės –

8,5: ... pasistačiusi ant namų stogo palapinę.
seniūnai atėjo pasitarti su ja į jos palapinę (žr. 11-ąją ir 36-ąją eilutę).

8,12: Ne žmogui bandyti Dievą (žr. Įst 6,16);

Dievas bando žmogų.

8,16: ... Dievas nėra kaip žmogus; žr. Sk 23,19; 1 Sam 15,29.

ir Šventyklos, ir aukuro guli mums ant pečių. ²⁵Nepaisydami visko, dėkokime VIEŠPAČIUI, savo Dievui, kuris mus bando, kaip bandė mūsų protėvius. ²⁶Atsiminkite, ką jis darė su Abraomu ir kaip jis bandė Izaoką, kas įvyko Mesopotamijoje Jokūbui, ganančiam Labano, jo motinos brolio, avis. ²⁷Juk jis nėra bandęs mūsų ugnimi, kaip darė su jais, kad iširtų jų širdį, nei yra mums keršijęs. Veikiau VIEŠPATS plaka tuos, kurie prie jo artinasi, kad juos pamokytų”.

Uzijas atsako Juditai ²⁸“Visa, ką tu kalbėjai, – tarė jai Uzijas, – buvo pasakyta iš visos širdies, ir nėra nė vieno, kuris galėtų tavo žodžiams prieštarauti. ²⁹Ne tik šiandien buvo parodyta tavo išmintis, bet ir tavo jaunystėje visi žmonės žinojo apie sveiką tavo protą, nes tavo širdies polėkiai yra vertingi. ³⁰Bet žmonės, būdami troškulio iškankinti, privertė mus jiems taip kalbėti, kaip kalbėjome, ir duoti priesaiką, kurios sulaužyti negalime. ³¹O dabar, kadangi esi dievobaiminga moteris, melskis už mus, kad VIEŠPATS atsiųstų mums liūtį mūsų talpykloms pripildyti. Nuo troškulio tuomet nebealpsime”.

³²Judita atsakė: “Klausykite manęs! Aš noriu atlikti žygį, kurį mūsų palikuonys minės per kartų kartas. ³³O jūs šį vakarą turite būti prie miesto vartų, kad galėčiau praeiti su savo tarnaitė. Prieš jūsų nustatytą laiką atiduoti mūsų priešams miestą VIEŠPATS išgelbės mano ranka Izraelį. ³⁴Tik nebandykite sužinoti, ką aš darau, nes jums tol nesakysiu, kol nebūsiu atlikusi savo žygio, kuriam pasiryžau”.

³⁵“Eik ramybėje, – tarė jai Uzijas ir teisėjai, – teeina VIEŠPATS Dievas pirma tavęs atkeršyti mūsų priešams!” ³⁶Jie tad, sugrįžę iš palapinės, nuėjo prie savo sargybų vietų.

9 Juditos malda ¹Judita puolė kniūbsčia ant žemės, pelenais apsibarsčiusi galvą, vilkėdama tik ašutinę. Tuo pačiu metu, kai VIEŠPATIES Namuose Jeruzalėje buvo atnašaujama vakarinė smilkalų auka, Judita garsiai šaukėsi VIEŠPATIES, tardama:

² “VIEŠPATIE, mano protėvio Simeono Dieve!
Tu įdavei jam į ranką kalaviją,
kad atkeršytų svetimtaučiams,
niekšišškai atsegusiems
mergelės* diržą,
begėdiškai apnuoginusiems
jos šlaunis ir
jos užgaulei išniekinusiems jos
kūną.
Juk tu buvai pasakęs:
“Taip nedaroma!”
Bet jie taip padarė.

^{3*} Už tai tad atidavei jų valdovus
mirčiai,
sutepei jų krauju tą lovą,
kurioje jie gulėjo apgauti,
tą pačią jų užgaulės
gėdą jutusią lovą;
paguldei vergus drauge su
didžiūnais
ir didžiūnus su jų tarnais.
⁴ Atidavei jų žmonas prievartauti,
jų dukteris paimti į nelaisvę
ir visą jų grobį padalyti savo

9,2: ... *mergelės*: Jokūbo dukters Dinos, kurią išniekino hīvitas Šechemas. Žr. Ps 34,2. *Atsegti diržą* reiškia *susituokti*, o šiame tekste – *turėti lytinius santykius*.

9,3: Už tai, kad Šechemas buvo suvedžiojęs

ir išniekęs Diną, jos broliai, Simeonas ir Levis, suviliojo Šchemą ir jo miesto vyrus apsipjausyti. Jiems nusilpus po apipjaustymo, Dinos broliai juos išžudė. Žr. Pr 34,13-29.

- mylimiems vaikams,
kurie buvo tau degę uolumu,
bjaurėjęsi savo kraujo suteršimu
ir šaukęsi tavo pagalbos.
O Dieve, mano Dieve,
išklausyk ir manęs – našlės!
- 5 Juk tu esi atsakingas
už šiuos įvykius
ir už tai, kas pirma įvyko,
ir už tai, kas paskui buvo.
Tu sumanei, kas dabar vyksta
ir kas ateityje bus.
Kas yra įvykę, tu turėjai mintyje.
- 6 Dalykai, kuriuos sumanei, ateina,
sakydami: 'Žiūrėk, mes čia!'
Nes visi tavo keliai paruošti
iš anksto
ir tavo nuosprendis duotas
numatant.
- 7 Štai asirai, milžiniškos pajėgos,
didžiuojasi savo arkliais ir raiteliais,
giriasi savo pėstininkų jėga,
pasitiki skydu ir ietimi,
lanku ir svaidykle!
Jie nežino, kad
'Tu, VIEŠPATIE, triuškinai
kovos gretas.
- 8 VIEŠPATS yra tavo vardas!
Sutriuškink jų jėgą savo galybe
ir savo pykčiu sunaikink jų smurtą,
nes jie ketina išniekinti
tavo šventovę,
suteršti Padangtę,
kurioje gyvena tavo
garbingas vardas,
ir nukirsti kalaviju tavo aukuro
ragus.
- 9 Pasižiūrėk į jų įžulumą

- ir išliek jiems ant galvų savo pyktį.
Duok man, našlei, stiprią ranką,
kad įvykdyčiau, ką ketinu.
- 10 Mano lūpų apgaule paguldyk
vergą su valdovu
ir valdovą su jo tarnu.
Jų įžulumą moters ranka palaužk!*
- 11 Tavo jėgą sudaro ne skaičiai,
tavo galybė remiasi ne galingais
vyrais.
Tu esi Dievas kukliųjų,
pagalba engiamųjų,
gynėjas silpnųjų,
priešlauda apleistųjų,
išgelbėtojas žmonių be vilties.
- 12 Maldauju, maldauju,
Dieve mano tėvo,
Dieve Izraelio paveldo,
VIEŠPATIE dangaus ir žemės,
Kūrėjau vandenų,
Karaliau visos Kūrinijos,*
išklausyk mano malda!
- 13* Padaryk, kad mano žodžiai
ir apgaulė
taptų žaizda ir rykšte
taip nuožmiai užsimojusiems
prieš tavo sandorą,
prieš tavo šventąjį Namą,
prieš Ziono kalną
ir tavo vaikų paveldėtus namus.
- 14 Parodyk kiekvienai tautai ir
kiekvienai giminei,
kad tu esi VIEŠPATS –
Dievas visos galybės ir jėgos –
ir kad nėra kito,
ginančio Izraelio tautą,
tik tu vienas!"

9,10: *Jų įžulumą moters ranka palaužk!:* pagal tuometinę mąstyseną, toks žygdarbis buvo ne tik nuostabus, bet, ypač vyrams, negarbingas. Žr. Ts 9,54.

9,12: ... *Karaliau visos Kūrinijos:* vėlesniame judaizme labai mėgstamas Dievo titulas.

9,13: Ši malda Dievui prašant laiminti melą

yra buvusi dažnai minėta kaip Juditos knygos dėmė prieš dorą. Nors Juditos elgesys, atsietai kalbant, ir atrodo nepateisinamas, žydai ir krikščionys dažnai kritiškomis aplinkybėmis yra ja sekę. Klausimas apie Juditos elgesio dorumą yra be galo sudėtingas.

10 Judita eina į Holoferno stovyklą

¹Judita, vos paliovusi šauktis Izraelio Dievo ir išsakiusi visus šiuos žodžius, ²pakilo iš vietos, kur gulėjo kniūbsčia, pasišaukė savo tarnaitę ir nulipo į namus, kur gyvendavo šabo ir savo švenčių dienomis. ³Ji nusijuosė ašutinę, kuria buvo apsijuosusi, nusivilko našlės drabužius, gerai išsimaudė ir pasitėpė apščiai brangiais kvepalais. Susisegusi plaukus, užsidėjo diademą ir apsirengė šventišku apdaru, kurį nešiodavo esant gyvam jos vyrui Manasui. ⁴Apsiavė sandalais, užsidėjo grandinėles, apyrankes, žiedus, auskarus ir visas kitas savo puošmenas. Taip ji išsigražino, kad suviliotų akis visų vyrų, kurie tik ją pamatys. ⁵* Ji padavė savo tarnaitę vynmaišį vyno ir indą aliejaus, pripildė maišelį gruzdintų miežių, džiovintų figų papločių ir švarios duonos kepalų. Paskui suvyniojo visas savo lėkštes ir padavė jas tarnaitę nešti.

6 Jos leidosi į kelionę, eidamos Betulijos miesto vartų link. Atėjusios ten rado stovinčius Uziją su kitais miesto seniūnais – Chabriu ir Charmiu. ⁷Pamatę ją pasikeitusios išvaizdos ir kitaip apsirengusią, jie buvo tiesiog apstulbinti jos grožio ir tarė jai: ⁸“Tesuteikia tau mūsų protėvių Dievas malonės! Teapvainikuoja tavo užmojų sėkme Izraelio vaikų garbei ir Jeruzalės išaukštinimui”.

Judita, pagarbinusi Dievą, ⁹jiems tarė: “Liepkite atidaryti man miesto vartus, kad galėčiau išeiti ir įvykdyti tai, ką jūs man ką tik minėjote”. Jie tad įsakė jaunuoliams atidaryti jai vartus, kaip ji buvo prašiusi. ¹⁰Tai padarius, Judita išėjo, savo tarnaitės lydima. Miesto vyrai lydėjo ją

akimis, kol ji nulipo nuo kalno ir perėjo slėnį. Ten ji pradingo jiems iš akių.

Asirai suima Juditą ¹¹* Moteris, einančias tiesiai per slėnį, sulaikė asirų užkarda. ¹²Suėmę Juditą, ją klausė: “Kokiai tautai tu priklausai? Iš kur ateini? Kur eini?” – “Aš esu hebrajų duktė, – atsakė Judita, – bet aš bėgu nuo jų, nes jie tuojau taps jūsų grobiu. ¹³Esu pakeliui pas jūsų kariuomenės vadą Holoferną, turėdama jam tikrą pranešimą. Aš parodysiu jam kelią, kuriuo eidamas jis gali užimti visą aukštumų sritį, neprarasdamas nė vieno iš savo vyrų, paimtų į nelaisvę ar nukautų”.

¹⁴Vyrai, klausydamiesi jos paaiškinimo, spoksojo į jos veidą – jiems ji atrodė žavingai graži – ir jai tarė: ¹⁵“Savo gyvastį tu išgelbėjai, atskubėdama pamatyti mūsų viešpatį. Eik tučtuojau į jo palapinę. Keletas iš mūsų tave palydės, kad tave jam į rankas perduotume. ¹⁶Kai būsi jo akivaizdoje, neturėk širdyje baimės. Pasakyk jam, ką mums ką tik pasakei. Su tavimi jis gerai pasielgs”.

¹⁷Išrinkę iš savo skaičiaus šimtą vyrų jai ir jos tarnaitę palydėti, jie nuvedė ją prie Holoferno palapinės. ¹⁸Visa stovykla užė iš susidomėjimo, nes žinia apie jos atėjimą sklido iš palapinės į palapinę. Subėgusi minia apspito iš visų pusių Juditą, stovinčią prie Holoferno palapinės ir laukiančią, kol jam bus apie ją pranešta. ¹⁹Jie žavėjosi jos grožiu, dėl jos stebėjosi izraeliečiais ir vienas kitam sakė: “Kas drįstų niekinti tautą, turinčią tarp savųjų tokių moterų? Negudru palikti gyvą nors vieną jų vyrų, nes jeigu mes juos paliktume laisvus, jie visam pasauliui galvą apsuktų!”

10,5: Judita laikosi nuostatų apie švarius ir nešvarius valgius. Eidama į asirų stovyklą, pasiima net savo lėkštes.

10,11-13: Juditos apgaulingas elgesys su Holo-

fernu čia ir Jdt 11,5-9 turi būti suprantamas Senojo Testamento dorovės šviesoje. Žr. Pr 27,1-25; 34,13-29; 37,32-35; Joz 2,1-7; Ts 4,17-22.

Judita susitinka su Holofernu

²⁰Holoferno asmens sargybiniai ir visi jo tarnai išėjo ir įvedė ją į palapinę. ²¹Holofernas ilsėjosi savo lovoje, apgaubtoje su tinkleliu iš tamsiai raudonų siūlų ir aukso, smaragdų bei kitokių brangakmenių. ²²Kai jam buvo apie ją pranešta, jis, sekdamas paskui du sidabrinius deglus, atėjo į palapinės priekį. ²³Juditai susitikus su Holofernu ir jo tarnais, visi buvo sužavėti jos veido grožio. Ji puolė kniūbsčia, pareikšdama pagarbą, bet jo tarnai pakėlė ją nuo žemės.

11 Tuomet Holofernas jai tarė: „Drąsos, moterie! Nebijok savo širdyje, nes aš niekad nesu nuskriaudęs žmogaus, pasirinkusio tarnauti visos žemės karaliui Nebukadnezarui. ²Netgi dabar, jeigu aukštumų srityje gyvenantys tavo žmonės nebūtų manęs paniekinę, aš niekad savo ieties prieš juos nebūčiau pakėlęs. Tai yra jų kaltė, ne mano! ³O dabar pasakyk man, kodėl tu nuo jų pabėgai ir pas mus atėjai? Nesirūpink, tu išsigelbėjai. Drąsos! Pragyvensi šią naktį ir ilgai po to, ⁴nes nėra kas tave nuskriaustų. Veikiau visi su tavimi gerai elgsis, kaip daroma visiems mano viešpaties karaliaus Nebukadnezaro tarnams”.

5 „Priimk savo vergės žodžius, – atsakė jam Judita, – leisk savo tarnaitai kalbėti tavo akivaizdoje! Savo viešpačiui šią naktį nemeluosiu. ⁶Ir jeigu seksi iki galo savo tarnaitės žodžius, Dievas įvykdys šį tą per tave, ir mano viešpačiui pasiseks sėkmingai atlikti savo užmojį. ⁷Tegyvuoja visos žemės karaliaus Nebukadnezaras, kuris pasiuntė tave įvesti tvarką visiems gyvūnams! Tegyvuoja jo galybė! Juk ne tik žmonės tavo dėka jam tarnauja, bet taip pat ir laukiniai gyvuliai, ir galvijai, ir pa-

dangių paukščiai per tavo jėgą gyvens Nebukadnezarui ir jo namams. ⁸Iš tikrųjų mes girdėjome apie tavo išmintį bei proto įžvalgumą, ir visame pasaulyje yra žinoma, kad visoje karalystėje tik tu esi geriausias, labiausiai patyręs ir įžymiausias karvedys.

9 Mes taip pat girdėjome Achijoro pasakojimą apie savo kalbą jūsų karo taryboje, ką jis pasakė, nes Betulijos žmonės jo pasigailėjo ir jis papasakojo jiems visa, ką buvo jums sakęs. ¹⁰Todėl, viešpatie ir valdove, paisyk jo patarimo ir turėk jį širdyje, nes tai yra tiesa. Iš tikro mūsų tauta negali būti nei nubausta, nei kalavijas gali ją nugalėti, jeigu ji nenusideda savo Dievui.

11 Betgi dabar, kad mano viešpats nebūtų nugalėtas ir jo užmojis nebūtų niekais paverstas, ištiks juos mirtis, nes juos yra užgriuvusi nuodėmė, kuria jie supykins savo Dievą, darydami bloga. ¹²Kadangi jų maisto atsargos jau išsibaigusios ir jų vanduo beveik išdalytas, jie yra sumanę pjauti savo galvijus. Be to, jie yra nusprendę vartoti maistui visa, ką Dievas jiems uždraudęs valgyti. ¹³Jie yra nutarę suvartoti javų pirmienas, vyno ir aliejaus dešimtines, kurias buvo pašventę ir atidėję kunigams, tarnaujantiems akivaizdoje mūsų Dievo Jeruzalėje, nors nėra teisėta nė vienam iš paprastų žmonių tuos daiktus net rankomis paliesti. ¹⁴Kadangi net Jeruzalėje žmonės tai daro, buvo išsiųsti ten pasiuntiniai, kad parneštų leidimą iš Seniūnų tarybos.* ¹⁵Tą dieną, kai pasieks juos atsakymas ir jie ims pagal jį elgtis, jie bus atiduoti tau sunaikinti.

16 Taigi aš, tavo vergė, visa tai sužinojusi, nuo jų pabėgau. Dievas atsiuntė mane įvykdyti su tavimi žygių, kurie nustebins visą pasaulį, kur tik žmonės apie juos

11,14: ... *Seniūnų tarybos*... : Sinedrija, aukščiausia vėlesnio judaizmo religinė valdžia.

išgirs. ¹⁷Tavo tarnaitė iš tikrųjų yra pamaldi ir tarnauja Dangaus Dievui naktį ir dieną. Dabar tad, mano viešpatie, aš pasiliksiu pas tave, bet kiekvieną naktį tavo tarnaitė išeis į slėnį melstis Dievui, kad man pasakytų, kada jie bus įvykdę savo nuodėmes. ¹⁸Tada aš atėjusi pranešiu tau, o tu leisisi į žygį su visa savo kariuomene. Nė vienas jų nepajėgs tau priešintis. ¹⁹Aš vesiu tave per Judėją, kol pasieksi Jeruzalę, ir pastatysiu tavo sostą jos viduryje. Tu suginsi juos kaip avis, kurios neturi piemens! Net šuo nesusurgs ant tavęs! Tai man buvo pasakyta išankstiniu numatymu, – man buvo pranešta, ir aš buvau pasiųsta tau pasakyti”.

²⁰Jos žodžiai patiko Holofernei ir jo visiems tarnams. Jie žavėjosi jos išmintimi ir sakė: ²¹“Nuo vieno žemės galo iki kito nėra kitos tokios moters, kuri būtų tokia graži ir kalbėtų taip išmintingai!” ²²O Holofernas jai tarė: “Dievas gerai padarė, atsiųsdamas tave pirma tavo tautos,* kad sustiprintų mūsų rankas ir neštų sunaikinimą niekinusiems mano viešpatį. ²³Tu esi ne tik gražios išvaizdos, bet ir kalbi išmintingai. Jei darysi, ką pasakei, tavo Dievas bus mano Dievas, tu gyvensi karaliaus Nebukadnezaro rūmuose ir būsi garsi visame pasaulyje”.

12 Juditos elgesys ¹Tuomet jis paliepė jiems nuvesti ją į vietą, kur buvo laikomi sidabriniai stalo indai, ir įsakė jiems parengti stalą su jo paties skanėstais jai pavalgyti ir jo paties vyno atsigerti. ²Bet Judita tarė: “Jų nevalgysiu, idant nenusidėčiau. Užteks man to, ką atsinešiau”. – ³“Bet jei tavo atsargos išsi- baigs, – klausė Holofernas, – kur galėsi daugiau jų gauti? Juk iš tavo žmonių nėra nė vieno su mumis”. ⁴Judita jam atsakė:

“Kaip tu, mano viešpatie, esi gyvas, tavo tarnaitė nepritruks atsargų, kurias atsinešiau, prieš VIEŠPAČIUI įvykdant mano ranka, ką jis yra nusprendęs”.

⁵Holoferno tarnai tad nuvedė ją į palapinę, kur ji miegojo iki vidurnakčio. Atsikėlusį šiek tiek prieš ryto sargybą, ⁶ji nusiuntė Holofernei tokį žodį: “Teįsako mano viešpats, kad būtų leista tavo tarnaitėi išeiti ir pasimelsti”. ⁷Holofernas tad įsakė savo sargybiniams jai netrukdyti. Stovykloje taip ji išbuvo tris dienas. Kas naktį ji eidavo į Betulijos slėnį ir maudydavosi šaltinyje prie užkardos. ⁸Nusimaužiusi ji meldavosi VIEŠPAČIUI, Izraelio Dievui, kad vestų jos žingsnius savo tautos vaikų garbei. ⁹Paskui sugrįždavo švari į palapinę ir čia išbūdavo, kol vakarop atnešdavo jos maistą.

Holoferno puota ¹⁰Ketvirtą dieną Holofernas iškėlė puotą* vien tik savo palydos tarnams. Kitų savo pareigūnų jis nė vieno nepakvietė. ¹¹Eunuchui Bagoui, tvarkančiam jo asmeninius reikalus, jis tarė: “Nuėjęs įkalbėk tą hebraję moterį, esančią tavo globoje, ateiti pas mus pavalgyti ir pagerti. ¹²Tikėk manimi, mums būtų gėda, jeigu mes praleistume tokią moterį, su ja nesueidami. Jeigu mes jos nesuvedžiosime, ji juoksis iš mūsų”.

¹³Bagoas tad paliko Holoferną ir, nuėjęs prie jos, tarė: “Tenesidrovi ši gražuolė ateiti pas mano viešpatį, būti pagerbta jo akivaizdoje, išgerti su mumis vyno ir elgtis šiandien kaip viena iš asirų moterų, gyvenančių Nebukadnezaro rūmuose”. – ¹⁴“Kas aš tokia, – atsakė Judita, – kad drįsčiau priešintis savo viešpačiui? Darysiu tuojau pat visa, kas tik jo akyse malonu. Tai bus džiaugsmo man iki pat mano mirties dienos”.

11,22: ... *pirma tavo tautos*: pažodžiui *prieš tą tautą*. Šio posakio prasmė nėra aiški. Atrodo, kad *ta tauta* yra Betulijos gyventojai. Bet posakis gali

ženklinti ir Holoferną bei jo žmones.

12,10: ... *iškėlė puotą*: pažodžiui *išgertuves*.

15 Ji tad skubiai apsilviko savo drabužiais ir pasišvietė visais savo papuošalais. Jos tarnaitė, nuėjusi pirma jos, patiesė ant žemės priešais Holoferną avių kailius, kuriuos ji buvo gavusi iš Bagoos savo kasdieniam naudojimui valgant ant jų atsilošus sėdėti.*

16 Judita įėjo ir ant jų atsilošė. Žiūrint į ją, Holofernai pamišo širdis. Jis degė geismu, nes sueiti su ja buvo laukęs progos nuo tos dienos, kai ją išvydo pirmą sykį. ¹⁷“Išgerk! Būk mums džiaugsmu!”* – tarė jai Holofernas. ¹⁸“Iš tikrųjų aš išgersiu, mano viešpatie, – atsakė Judita, – nes šiandien maloniausia viso mano gyvenimo diena”. ¹⁹Ji tad paėmusi valgius, kuriuos jos tarnaitė buvo jai paruošusi, valgė ir gėrė jo akivaizdoje. ²⁰Holofernas buvo taip jos sužavėtas, kad išgėrė tiek daug vyno, kiek niekad vienu kartu nebuvo išgėręs per visą savo gyvenimą.

13 Kai jau buvo vėlu, jo palydos tarnai pasiskubino išeiti. Bagoas uždarė palapinę iš lauko ir atleido visus, tar naujančius jo viešpačiui. Jie nuėjo miegoti, nes visi buvo ilgai trukusios puotos išvarginti. ²Taigi viena Judita buvo palikta palapinėje su Holofernu, tysančiu savo lovoje, nes jis buvo mirtinai girtas.

³Judita buvo paliepusi savo tarnaitę stovėti lauke prie jos miegamojo ir laukti, kaip paprastai kitomis dienomis, kol ji išeis, nes ji sakė eisianti melstis. Tą patį ji buvo pasakiusi ir Bagoai.

Judita nukerta Holofernai galvą

⁴Taigi visi buvo išėję ir nė vieno, svarbaus ar nesvarbaus, nebuvo likę miegamajame. Tuomet Judita, stovėdama prie jo lovos, savo širdyje meldėsi:

“VIEŠPATIE, visos galybės Dieve, maloniai pažvelk šią valandą į mano žygį Jeruzalei išaukštinti!

⁵ Iš tikrųjų dabar atėjo metas padėti tavo paveldui ir įvykdyti mano užmojų, – sunaikinti prieš mus išsirikiavusius priešus”.

⁶ Nuėjusi prie lovos šulo Holoferno galvūgalyje, ji nusiėmė ten kabantį jo kavaliją, ⁷priėjo arčiau jo lovos, pagriebė jį už plaukų ir tarė: “Duok man jėgų šią dieną, VIEŠPATIE, Izraelio Dieve!” ⁸Tada iš visų jėgų du sykius ji kirtė jam į kaklą ir nukirto jam galvą. ⁹Nuritinusi jo kūną nuo lovos, ji nutraukė tinklėlį nuo lovos šulų.* Paskui nedelsdama išėjo ir padavė Holoferno galvą tarnaitėi. ¹⁰Ši įdėjo ją į maisto maišelį.

Tada jos abi drauge išėjo pasimelsti, kaip jiedvi buvo pratusios daryti.

Judita parneša Holoferno galvą į Betuliją Perėjusios stovyklą, jos apsuko ratu slėnį, užkopė kalno šlaitu į Betuliją ir atėjo prie jos vartų. ¹¹Jau iš tolo Judita šaukė sargybiniais prie vartų: “Atidarykite, atidarykite vartus! Dievas, mūsų Dievas, yra su mumis! Jis teberodo savo galybę Izraelyje ir savo jėgą mūsų priešams, kaip jis padarė šiandien!”

¹²Miesto gyventojai, išgirdę jos balsą, atskubėjo prie vartų ir pašaukė miesto seniūnus. ¹³Subėgo visi, nuo menkiausio iki didžiausio, nes jos sugrįžimas buvo visiems staigmena. Atidarę vartus, jie sveikino abi moteris, užkūrė laužą, kad galėtų jas matyti, ir spietėsi apie jas. ¹⁴Judita skardžiu balsu juos ragino: “Šlovinkite Dievą!

12,15: ... *valgant ant jų atsilošus sėdėti*: atsilošti valgant, turbūt dėl babiloniečių įtakos (žr. Ez 23,41), buvo įprasta vėlesnio judaizmo – graikų ir romėnų – laikotarpiu.

12,17: *Išgerk! Būk mums džiaugsmu!*: Holofer-

no pasveikinimas, be abejo, buvo šmaikštus pakvietimas linksminis lytiškai.

13,9: ... *nutraukė tinklėlį nuo lovos šulų*: Judita pasiėmė lovą dengusį tinklėlį kaip žygdarbio atminimą. Žr. 15-ąją eilutę.

Šlovinkite jį! Šlovinkite Dievą, kuris neatšaukė savo gailestingumo nuo Izraelio namų, bet išblaškė mūsų priešus mano ranka kaip tik šią naktį!”

15 Tada Judita išėmė iš maišelio galvą ir parodė ją visiems, tardama: “Štai čia Holoferno, asirų kariuomenės vado, galva! O čia tinklelis, po kuriuo jis gulėjo girtas. VIEŠPATS jį paguldė moters ranka! ¹⁶Kaip gyvas VIEŠPATS, mane saugojęs mano žygyje, prisiekiu, kad mano veidas jį suviliojo pražūčiai, kad su manimi jis nepadarė nuodėmės mane išniekindamas ar sugėdindamas”.

17 Visi žmonės buvo tarsi be žado. Puolę kniūbsčia, jie pagarbino Dievą vienu balsu: “Pašlovintas esi tu, mūsų Dieve, nes šią dieną numalšinai savo tautos priešus”.

18 Tada Uzijas tarė Juditai:

“Tu, dukterie, esi Dievo

Aukščiausiojo palaiminta
labiau už visas moteris žemėje!

Tebūna pašlovintas

VIEŠPATS Dievas,
dangaus ir žemės Kūrėjas,
vedęs tave nukirsti
mūsų priešų vado galvą!

¹⁹ Tavo gyrius niekad neišblės
širdyse žmonių,
atmenančių Dievo galybę.

²⁰ Tesuteikia Dievas, kad tavo žygis
būtų tau amžina garbė,
ir teatlygina tau visokeriopa
palaima!

Nes tu statei į pavojų savo gyvastį,
kai mūsų tauta buvo paklupdyta,
ir nukreipei mūsų pražūtį,
eidama teisiu keliu priešais
mūsų Dievą”.

Visi žmonės atsakė: “Amen! Amen!”

14 Juditos patarimas ¹Tada Judita jiems tarė: “Išklausykite mane, mano broliai. Paėmę šią galvą, pakabinkite ją ant miesto sienos turėklų. ²Kai tik išauš, saulei tekant iš už žemės, visi vyrai imkite savo ginklus, ir teišskuba visi stipruoliai, vedami vado, iš miesto tarsi leistos šlaitu žemyn į slėnį asirų užkardos pulti. Bet šlaitu žemyn nesileiskite. ³Užkardos vyrai griebsis savo ginklų ir skubės grįžti į stovyklą pažadinti asirų kariuomenės pareigūnų. Nuskubėję į Holoferno palapinę, ten jo neras. Juos apims klaikas, ir jie bėgs nuo jūsų. ⁴Tada jūs ir visi Izraelio žemės gyventojai juos vykitės ir, jiems traukiantis, juos išžudykite. ⁵Betgi, prieš šitai vykdydami, pašaukite man Achijorą Amonietį, kad pamatytų ir atpažintų žmogų, paniekinusį Izraelio namus ir pasiuntusį jį pas mus tarsi mirčiai”.

Achijoras pašaukiamas ^{6*}Achijoras tad buvo pašauktas ateiti iš Uzijo namų. Atėjęs ir žmonių būryje pamatęs vyro rankoje Holoferno galvą, jis sukniubo ant žemės ir neteko sąmonės. ⁷Žmonės jį pakėlė. Tada jis puolė Juditai po kojų ir ją pagerbė, tardamas:

“Esi palaiminta visose

Judo palapinėse!

Visų tautų žmonės,

išgirdę tavo vardą, bus klaiko
apimti!

8 O dabar papasakok man, ką padarei per tas dienas”. Žmonių apsupta, Judita papasakojo jam visa, ką buvo padariusi nuo tos dienos, kai paliko Betuliją, iki tos akimirkos, kai ji pradėjo žmonėms kalbėti. ⁹Juditai baigus kalbėti, žmonės šaukė iš visų jėgų, ir jų miestas aidėjo džiaugsmo klegesiu. ¹⁰Achijoras, pamatęs visa, ką

14,6-10: Atpažindamas galvą Holoferno, kurį jis pažinojo asmeniškai, Achijoras buvo taip apstul-

bintas Jahvės galybės, apreikštos per Juditą, kad įtikėjo Izraelio Dievą.

Izraelio Dievas buvo padaręs, tvirtai įtikėjo Dievą. Jis tad buvo apipjaustytas ir įėjo į Izraelio namus, pasilikdamas juose iki šios dienos.

C. PERGALĖ

11 Vos išaušus, Holoferno galva buvo pakabinta ant miesto sienos. Tada visi, pasiėmę savo ginklus, išėjo būriais į kalnų perėjas. ¹²Pamatę juos, asirai nusiuntė žodį savo pareigūnams, kurie savo ruožtu pranešė savo vadams ir tūkstantininkams, ir visiems kitiems savo pareigūnams. ¹³Suėję prie Holoferno palapinės, jo asmeninius reikalus tvarkiusiam tarnui tarė: „Pažadink mūsų viešpatį, nes tie vergai įsidrąsino išeiti į mūsų su mumis savo tikrai pražūčiai!“

14 Bagoas tad, įėjęs į vidų, pasibeldė prie palapinės užuolaidos, manydamas, kad Holofernas miega su Judita. ¹⁵Niekam neatsiliepiant, jis patraukė užuolaidą ir, įėjęs į miegamąjį, rado jį tysantį ant aslos negyvą ir be galvos. ¹⁶Suklikęs baisyu balsu, jis verkė, dejavo, šaukė ir persiplėšė savo drabužius. ¹⁷Paskui įėjo į Juditos palapinę, kur ji buvo apsistojusi, ir, jos neradęs, išskubėjo pas vyrus, šaukdamas: ¹⁸„Vergai mus apgavo! Viena hebrajų moteris užtraukė nelaimę karaliaus Nebukadnezaro namams. Štai! Holofernas gulį ant žemės be galvos!“

19 Tai išgirdę, asirų kariuomenės vadai iš klaiko persiplėšė savo drabužius, ir jų riksmas ir šauksmai aidėjo visoje stovykloje.

15 Išgirdę, kas buvo įvykę, vyrai palapinėse buvo pritrenkti. ²Drebėdami iš baimės, jie į gretas daugiau nebestojo, bet tarsi susitarę metėsi bėgti visais takais per lygumą ir aukštumų sritį. ³Bėgo ir vyrai, išdėstytieji stovyklose ant kalvų aplink Betuliją. Tai sužinoję, visi

izraeliečių kareiviai metėsi ant jų. ⁴Uzijas nusiuntė vyrus į Bet-Omestajimus, Bebaiją, Chobą, Kolą ir visą Izraelio žemę pranešti jiems apie įvykius ir paskatinti visus mestis ant priešių ir juos sunaikinti. ⁵Vos išgirdę tą žinią, izraeliečiai visi kaip vienas puolė ant priešių ir kapojo juos iki pat Chobos. Net ir Jeruzalės bei visos aukštumų srities gyventojai atėjo, nes jiems buvo pranešta, kas buvo įvykę priešių stovykloje. Gileado ir Galilėjos vyrai, talžydamiesiems priešams šonus, žudė juos net anapus Damasko ir jo žemių. ⁶Visi kiti Betulijos gyventojai metėsi ant asirų stovyklos ir ją plėšė, įsigydami didelius turtus. ⁷Ir izraeliečiai, sugrįžę iš žudynių, pasiėmė, kas buvo likę. Net kaimai ir miestai lygumoje bei aukštumų srityje gavo daug grobio, nes ten buvo didžiuliai sandėliai.

Padėka ⁸Tada vyriausiasis kunigas Jozakimas ir izraeliečių seniūnai, gyvenantys Jeruzalėje, atvyko pamatyti savo akimis nuostabiųjų dalykų, VIEŠPATIES padarytų Izraeliui, susitikti Juditos ir jos pasveikinti. ⁹Atėję pas Juditą, jie vienu balsu ją palaimino, tardami:

„Tu esi Jeruzalės garbė!

Tu esi didis Izraelio

pasididžiavimas!

Tu esi nuostabi mūsų tautos šlovė!

¹⁰ Savo ranka visa tai padarei, nuostabų žygį įvykdei Izraeliui, – Dievas juo gėrisi.

Telaimina tave VIEŠPATS Visagalis per amžių amžius!“

O visi žmonės atsakė: „Amen!“

11 Trisdešimt dienų visi žmonės plėšė stovyklą. Juditai jie atidavė Holoferno palapinę ir visus jo sidabrinčius indus, lovas, taures ir visus jo baldus. Juos ji priėmė. Apkrovusi savo mulus ir pakinkiusi vežimus, ji sudėjo į juos daiktus.

12 Visos Izraelio moterys, atskubėju-

sios jos pamatyti, laimino ją ir šoko rate-
lius jos garbei. Nulaužusi gebenės šakelių,
ji apdalijo jomis savo palydoves. ^{13*} Ji pati
ir su ja esančios moterys pasipuošė alyv-
medžio lapų vainikais. Eidama pirma visų
žmonių, šokdama ji vedė moteris, o visi
Izraelio vyrai sekė su ginklais rankose ir
vainikais ant galvų, giedodami giesmes.
Šlovės giesmė ¹⁴ Viso Izraelio akivaiz-
doje Judita pradėjo šią padėkos giesmę, ir
visi žmonės jai pritarė.

- 16** Judita tarė:
“Pradėkite giesmę
mano Dievui
būgneliais su žvangučiais,
giedokite VIEŠPATIES šlovei
su cimbolais.
Giedokite jam naują giesmę,
aukštinkite jį ir šaukitės jo vardo.
² Nes VIEŠPATS yra Dievas,
kuris triuškina kovos gretas
ir stato sau stovyklą savo tautoje, –
jis mane išgelbėjo iš engėjų rankų!
- ³ Asiras atžygiavo iš šiaurės kalnų,
atėjo su nesuskaitoma daugybe
savo kareivių.
Savo miniomis pripildė slėnius,
arkliais uždengė kalvas.
⁴ Gyrėsi sudeginęs mano žemę,
sunaikinsiąs kalaviju mano
jaunus vyrus,
sutraiskysiąs žemėje mano mažylius,
padarysiąs mano vaikus grobiu,
išsivarysiąs mano mergeles.
⁵ Bet VIEŠPATS Visagalis
sužlugdė juos
moters ranka.
- ⁶ Jų galiūnas nekrito
nuo jaunų vyrų rankų,

nepaguldė jo Titanų sūnūs,
nepuolė jo aukštaūgiai milžinai,
bet Merario duktė Judita

- jį sužlugdė
savo veido grožiu.
⁷ Ji nusivilkė našlės drabužį,
kad suburtų užgautuosius Izraelyje.
Ji pasitėpė veidą kvepalais,
⁸ susegė plaukus diadema
ir apšivilko lininį apdarą,
kad jį suviliotų.
⁹ Jos sandalai sužavėjo jo akis,
jos grožis užbūrė jo protą,
ir kalavijas nukirto jam galvą!
- ¹⁰ Nuo jos drąsumo persai drebėjo,
jos drąsos medai išsigando.
- ¹¹ Kai mano kuklieji suriko
kovos šūkį,
tuos apėmė klaikas.
kai mano silpnieji šaukė,
tie drebėjo.
Išgirdę jų kovos šūkį,
tie klykė ir leidosi bėgti.
- ¹² Jaunų vergių sūnūs juos badė
ir žalojo juos tarsi bėglių vaikus.
Jie žuvo nuo gretų mano
VIEŠPATIES!
- ¹³ Naują giesmę savo Dievui giedosiu:
VIEŠPATIE, tu esi didis ir
garbingas,
nuostabus galybe, nenugalimas.
- ¹⁴ Visi tavo kūriniai tau tetarnauja,
nes tu tarei, ir jie atsirado, –
tiktai kvėpei,
ir jie buvo sukurti, –
nes nėra, kas apgalėtų tavo balsą.
- ¹⁵ Kalnai bus pajudinti nuo
savo pamatų
tarsi vanduo;

15,13: Žydai turėjo paprotį mosuoti šakomis
šventės džiaugsmui išreikšti. Žr. Kun 23,40; Jn

12,13; Apr 7,9.

tau žvilgtelėjus tirps uolos
tarsi vaškas.

Bet tavęs pagarbiai bijantiems
esi be galo gailestingas.

- 16 Kiekvienos aukos malonus kvapas
tau tėra niekniekis,
ir visų deginamųjų aukų taukai
tau tėra mažmožis,
bet žmogus, bijantis VIEŠPATIES,
yra didis.

- 17 Vargas tautoms,
sukylančioms prieš mano giminę!
VIEŠPATS Visagalis atmokės jiems,
teismo dieną juos nubaus:
ugniai ir kirmėlėms* atiduos
jų kūną.

Kentėdami jie verks amžinai”.

Padėka ¹⁸Atvykę į Jeruzalę, jie puolė
kniūbsčia prieš Dievą. Vos tik žmonėms
apsivalius, buvo atnašautos jų deginamo-
sios aukos, savanoriškos atnašos ir jų do-
vanos. ¹⁹Judita pašventė Dievui ir visą
Holoferno nuosavybę, kurią žmonės buvo
jai atidavę, o tinkelį, kurį buvo pasiėmusi

iš jo miegamojo, paaukojo kaip įžado
atnašą. ²⁰Tris mėnesius žmonės šventė sa-
vo šventę Jeruzalėje prieš šventovę. Ir Ju-
dita pasiliko švęsti su jais.

Juditos garsas ²¹Praėjus toms die-
nomis, visi sugrįžo į savo paveldą. Judita
parėjo į Betuliją ir liko gyventi savo ūky-
je. Per visą gyvenimą ji buvo gerbiama
visame krašte. ²²Daug kas norėjo ją vesti,
bet ji neatsidavė nė vienam vyrui visą sa-
vo gyvenimą po to, kai jos vyras Mana-
sas mirė ir buvo palaidotas. ²³Jos garsas
plito vis labiau ir labiau, sulaukusi senat-
vės savo vyro namuose, mirė turėdama
šimtą penkerius metus.* Savo tarnaitėi da-
vė laisvę. Judita mirė Betulijoje ir buvo pa-
laidota savo vyro Manaso oloje. ²⁴Izraelio
namai jos gedėjo septynias dienas. Prieš
mirdama ji išdalijo savo nuosavybę vi-
siems savo vyro Manaso artimiesiems ir
savo artimiausiems giminaičiams.

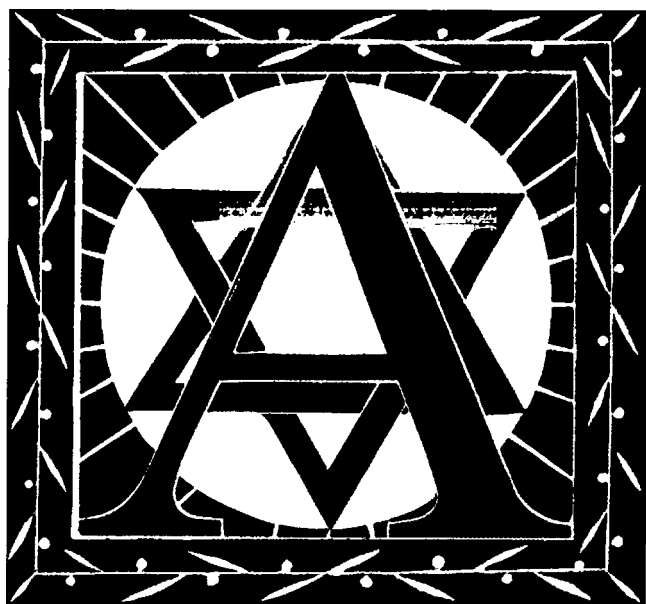
25 Niekad daugiau prie Juditos gyvos
galvos ir ilgai dar po jos mirties niekas
neišdrįso varginti izraeliečių.*

16,17: *ugniai ir kirmėlėms*: žr. Iz 66,24 paaiš-
kinimą; Sir 7,17; Dan 12,2.

16,23: ... *mirė turėdama šimtą penkerius me-
tus*: ilgas amžius padaro Juditą panašią į protėvių
amžiaus didvyrius. Žr. Pr 23,1; 35,28; 50,26.

16,25: Vulgata prideda: *Šios pergalės šventė bu-*

*vo priimta į žydų šventadienių kalendorių ir žydų
švenčiama nuo tos dienos iki pat šiol*. Betgi nėra
istorinio liudijimo, kad ši šventė būtų buvusi
švenčiama. Juditos knygos nėra žydų Šventojo
Rašto knygų kanone.

ESTEROS
KNYGA

Esteros knygai vardą davė pasakojimo didvyrė Estera. Knygos turinys yra įspūdingas pasakojimas apie Hamano Agagito, pavydaus ir galingo Persijos karaliaus Kserkso (485–464 m. prieš Kristų) vizirio, sąmokslą norint sunaikinti per vieną dieną visus žydus, gyvenusius Persijos imperijoje. Jis rengia šį sąmokslą iš neapykantos žydui Mordekajui, Kserkso dvariškiui, kuris, elgdamasis pagal savo religinius įsitikinimus, atsisako teikti Hamanui pagarbą. Metant burtus, nustatoma žudynių diena, kurią karalius Kserksas parvirtina įsaku visai savo imperijai. Tuo tarpu Esterą, žydo Mordekajo įdukrintą dukterėčią, karalius Kserksas išsirenka karaliene vietoj karalienės Vaštės. Estera užkerta kelią Hamano planuotoms savo tautos žmonių žudynėms, nugrėždama karaliaus įsaką prieš Hamaną ir žydų priešus. Mordekajis užima Hamano vietą Kserkso dvare ir drauge su Estera rūpinasi savo tautos gerove. Šis įvykis minimas su šventiška nuotaika ir džiaugsmu, o jo atminimas švenčiamas kasmet Purimų — Burtų metimo šventės metu, nes tą dieną burtų metimas norint žydus sunaikinti tapo karalienės Esteros ir jos dėdės Mordekajo dėka išgelbėjimu ir pergale.

Esteros knygos pasakojimu norima pamokyti ir padrąsinti. Pasakojimą sąlygoja rūpinimasis žydų mažumos — tikėjimo bendrijos — išlikimu pasaulyje, kuris darėsi jiems vis labiau ir labiau priešiškas. Pasakojimu mokoma ir pabrėžiama, kad Dievas pasireiškia žmonių tarpusavio santykiuose, idant išlaikytų Sandoros bendrijos likutį. Į įvykius Dievas tiesiogiai neįsiterpia likiminės problemos spręsti, jo veikimas pasakojime lieka paslaptinai santūrus. Nepaisant to, pasakojimas pabrėžia, kad Dievas tikrai dalyvauja istorijos įvykiuose. Be to, Esteros knyga paaiškina Purimų šventės — Adaro mėnesio (vasario–sausio) keturioliktos ir penkioliktos dienos — kilmę, svarbą ir datą. Taigi šia knyga stengiamasi paguosti Izraelį, potremtinę Sandoros bendriją, primenant, kad apvaizdusis Dievas yra visad su jais, nepalieka jų, kai jie ištikimai jam tarnauja ar grįžta prie jo visa širdimi.

Nors Esteros knyga ir turi achemenidų dinastijos foną, ji yra apsakymas, o ne istorijos veikalas. Ji buvo parašyta Persijos imperijai besitraukiant iš istorijos vyksmo ketvirtąjį prieškristinio šimtmečio gale. Įkvėptasis autorius, mokydamas ir drąsindamas, šmaikščiai panaudoja kontrastus. Hamanas — žydų priešas yra Agago palikuonis (žr. Est 3,1). Agagas buvo karalius amalekitų, kuriuos ankstyvesnės Šventojo Rašto knygos laiko pavojingiausiu senjojo Izraelio priešu (žr. Iš 17,14; Įst 25,17–19). Mordekajis kilme (žr. Est 1,1) — karaliaus Sauliaus Kišo palikuonis (žr. 1 Sam 9,1). Saulius savo karaliavimo pabaigoje, Samuelio pasiūstas nubausti Agagą, norėjo išgelbėti šio Izraelio priešo gyvybę (žr. 1 Sam 15,8–9). Mordekajis savo sankirtyje su Hamanu tokios klaidos nebekartoja (žr. Est 7,9–10). Įdomus ir dviejų moterų — Esteros ir Vaštės — sugretinimas. Pasakojime ryški literatūrinė tema: nedori turtuoliai prieina liepto galą, o dori neturtėliai išaukštinami (žr. pasakojimą apie Juozapą: Pr 37; 39–45; ir apie Juditą: Jdt 8–16). Esteros knyga yra kerštinga, bet reikia nepamiršti, kad įsakymą mylėti priešus Jėzus Nazaretis skelbė keliais šimtmečiais vėliau.

Savo kerštingu tautiškumu Esteros knyga krikščioniškajame Senojo Testamento kanone ne vieną skaitytoją sutrikdo. Nepaisant to, Esteros knygos mokymas turi svarbų ir teigiamą vaidmenį krikščioniškajame kanone, nes neleidžia perdėti sudvasinti senovės Izraelio — Sandoros bendrijos. Esteros knyga pabrėžia, kad žydų tautos išlikimas yra žydų religinė pareiga, todėl jos buvimas krikščioniškajame kanone pabrėžia religinę žydų tautos, kaip tautinės grupės, svarbą išganymo istorijoje (žr. Vatikano II Susirinkimo pareiškimą „Mūsų metu...” # 4).

Be to, Esteros knyga yra Dievo žodis, kuris prakalbina nūdienius išblaškytus žmones — šeimas ir gruputes — bemaž visoje Žemėje. Lietuvių tauta išeivijoje, o ypač plačioje Rusijos tremtyje, skaitydama Esteros knygą — Dievo žodį, duotą per išblaškymo Sandoros tautos likučio patirtį, supras, kad Dievas rūpinasi savo tautos — Sandoros bendrijos — ir tautų likimu.

Esteros knygos tekstas, iš pradžių įkvėptojo autoriaus parašytas hebrajiškai, buvo perduotas dviem būdais: trumpu apsakymu hebrajų kalba ir išplėstu, ilgesniu apsakymu graikų kalba. Pastarasis apima 107 papildomas eilutes, įterptas atitinkamose vietose į hebrajiškąjį tekstą. Hebrajiškasis apsakymas nemini Dievo ar Apvaizdos Izraelio gyvenime, o graikiškasis, papildydamas hebrajiškąjį, mini ir Dievą, ir jo Apvaizdą. Katalikų Bendrija šias papildomas eilutes laiko kanoninėmis, lygiai įkvėptomis kaip ir kitos knygos dalys. Kitos krikščionių bendrijos šių eilučių nelaiko kanoninėmis.

Šiame vertime dalys, ženklinamos raidėmis nuo „A“ iki „F“, yra graikiškosios papildomosios eilutės. Įprastinės skyrių bei eilučių nuorodos skaičiais ženklina hebrajiškąjį tekstą.

Esteros knygos metmenys:

A. Įvadas	A,1-17
B. Esteros iškilimas	1,1-2,23
C. Hamano sąmokslas prieš žydus	3,1-13
	B, 1-7
	3,14-4,17
	C, 1-D,16
	5,1-14
D. Žydai apginami	6,1-8,12
	E, 1-24
	8,13-10,3
E. Užbaiga	F, 1-10

A. ĮVADAS

A

Mordekajo sapnas ¹Antraisiais karaliaus Ahasuero* Didžiojo metais, Nisano pirmąją dieną, Mordekajis,* Kišo sūnaus Šimejo sūnaus Jairo sūnus, iš Benjamino giminės, sapnavo sapną. ²Mordekajis buvo žydas, gyvenęs Sūsos mieste, įžymus vyras, tarnaujęs karaliaus dvare. ³Jis buvo kilęs iš belaisvių, kuriuos Babilono karalius Nebukadnezaras buvo paėmęs iš Jeruzalės drauge su Judo karaliumi Jekoniju.

⁴ Šis buvo jo sapnas.* Šauksmai ir sąmyšis, perkūnija ir žemės drebėjimas – suirutė žemėje! ⁵Du galingi slibinai atžygiavo, abu pasiruošę kovai, jie sušuko galingu riksmu. ⁶Jiems šaukiant, visos tautos pasiruošė mūšiui kovoti su teisiųjų tauta. ⁷Žemėje diena tamsos ir niūrumo, skausmo ir kančios, priespaudos ir baisios suirutės! ⁸Visa teisioji tauta buvo apimta nerimo, drebėjo iš baimės, laukdama ateinančių baisių ir rengdamasi mirti, šaukėsi Dievo. ⁹Bet iš jų šaukimosi tartum iš šaltinio prasiveržė galinga upė, tikras potvynis! ¹⁰Užtekėjo šviesa ir saulė; nuolankieji buvo išaukštinti, išdidieji praryti.

¹¹ Susapnavęs tą sapną ir pamatęs, ką Dievas nori daryti, Mordekajis atsibudo. Visa tai paėmęs giliai į širdį, jis norėjo suprasti visas jo smulkmenas ir kiaurą dieną suko galvą.

A,1: ... *Ahasueras*... : Kserksas I (485–464 m. prieš Kristų); ... *Mordekajis*: babiloniškas vardas, siejamas su dievu Marduku. Mordekajo genealogijos tikslas priminti skaitytojui tautos priešišumą Izraelio priešui (žr. 1 Sam 15,7–9). Saulius, kurio tėvas buvo Kišas, iš Benjamino giminės, nugalėjo Agagą Amalekitą. A,17 tekste Hamanas yra vadinamas Hamedato Agagito sūnumi.

A,4: Sapnas aiškinamas Est F,1–6 skaitinyje.

A,16: ... *atsilygino jam dovanomis*: tai įvyko vėliau. Žr. įvykių seką hebrajiškajame Esteros knygos tekste – 2,22–23; 6,3.

A,17: ... *Hamanas, Agagitas*: priešinosi

Sąmokslas prieš karalių ¹²Mordekajis snūduriavo rūmuose su Gabata ir Tara, dviem karaliaus eunuchais, esančiais rūmų sargyboje. ¹³Jis nugirdo jų svarstymus ir, pasidomėjęs apie jų šneką, sužinojo, kad jiedu rengiasi nužudyti karalių Ahasuerą. Jis tad dėl jų įspėjo karalių. ¹⁴Karalius anuos du eunuchus ištardė, ir prisipažinę abu buvo nubauti mirtimi. ¹⁵Tada karalius įsirašė tuos dalykus į savo atžymų knygą, ir Mordekajis juos nusirašė. ¹⁶Be to, karalius paskyrė Mordekajį į tarnybą karaliaus dvare ir atsilygino jam dovanomis.*

¹⁷ Betgi Hamedato sūnus Hamanas, Agagitas,* kuris buvo įgijęs didelę karaliaus malonę, norėjo pakenkti Mordekajui ir jo tautai, keršydamas už anuos du karaliaus eunuchus.

B. ESTEROS IŠKILIMAS

1 Ahasuero puota ¹Tai įvyko Ahasuero dienomis, – to Ahasuero, kuris valdė šimtą ir dvidešimt septynias sritis nuo Indijos iki Etiopijos.* ²Tuo metu, kai karalius Ahasueras sėdėjo karališkajame soste Sūsos* pilyje, ³trisdešimtaisiais savo karaliavimo metais, jis iškelė puotą visiems savo didžiūnams ir dvariškiams: Persijos ir Medijos kariškiams, didikams ir sričių valdytojams. ⁴Per šimtą aštuoniasdešimt dienų jis rodė didžiulius savo karalystės turtus ir tviskančią savo didybės šlovę.

Mordekajui Benjaminaičiui, kurį Mordekajis nugalėjo (žr. Est 9,9–10), lygiai kaip karalių Agagą, Amalekitą, kadaise buvo nugalėjęs Mordekajo protėvis karalius Šaulius (žr. 1 Sam 15,7–23).

1,1: ... *nuo Indijos iki Etiopijos*: nuo vakarų Indijos iki Aukštutinio Egipto. Tokį Persijos imperijos valdų plotį buvo pasiekęs Darijus Didysis, Ahasuero, tai yra Kserksio Didžiojo, tėvas.

1,2: ... *Sūsa*: senovės Elamo sostinė (žr. Pr 14,1). Achemenidams valdant, Sūsa buvo viena iš Persijos sostinių. Antroji buvo Persepolis – karalių vasaros rūmai.

5 Pasibaigus toms dienoms, karalius savo sodo rūmų kieme iškėlė septynių dienų puotą visiems žmonėms, – didikams ir paprastiesiems, – gyvenantiems sostinėje Sūsoje. ⁶Kiemas buvo išpuoštas baltomis ir mėlynomis medvilnės uždangomis, lininėmis tamsiai raudonos spalvos virvėmis, pritvirtintomis prie sidabrinų žiedų ant marmurinių šulų. Asloje iš porfyro, marmuro, perlamutro ir spalvotų akmenų buvo išdėstyti auksiniai ir sidabriniai maišai. ⁷Gėrimai buvo pilami į auksines taures, nė viena jų nebuvo panaši į kitą, ir karališko vyno buvo apstu, kaip dera karaliaus dosnumui. ⁸Karaliaus įsaku buvo geriama nesivaržant, nes jis buvo nurodęs visiems savo rūmų padavėjams elgtis su kiekvienu svečiu pagal svečio norą.

9 Be to, ir karalienė Vaštė* iškėlė puotą moterims karaliaus Ahasuero rūmuose.

Karalienė Vaštė užsitraukia nemalone ¹⁰Septintą dieną, kai karaliaus širdis buvo įsilinksmiusi nuo vyno, jis paliepė Mehumanui, Biztai, Harbonai, Bigtai, Abagtai, Zetarui ir Karkasui – septyniems jam tarnaujantiems eunuchams – ¹¹atvesti karalienę Vaštę su karališku vainiku ant galvos prieš karalių, idant jis parodytų jos grožį svečiams ir pareigūnams, nes ji buvo graži moteris. ¹²Tačiau karalienė Vaštė, išgirdusi eunuchų perduotą karaliaus įsakymą, ateiti atsisakė. Dėl to karalius įširdo ir degė pykčiu. ¹³Nedelsdamas karalius pasitarė su išminčiais, žinančiais įstatymus. Mat karaliui buvo įprasta kreiptis į visus, kurie išmanė įstatymus ir papročius. ¹⁴Jo artimi patarėjai buvo Charšena, Šetaras, Admata, Taršišas, Meresas,

Marsena ir Memukanas – septyni Persijos ir Medijos didžiūnai, kurie asmeniškai kalbėdavosi su karaliumi ir užėmė karalystėje pirmą vietą. ¹⁵“Kaip turi būti pasielgta, – jis klausė, – pagal įstatymą su karaliene Vašte, kuri atsisakė paklusti karaliaus Ahasuero per eunuchus duotam įsakymui?”

¹⁶Tada Memukanas karaliaus ir didžiūnų akivaizdoje tarė: “Karalienė Vaštė nusikalto ne tik karaliui, bet ir visiems pareigūnams bei žmonėms visose karaliaus Ahasuero valdose. ¹⁷Visos moterys, išgirdusios gandus apie karalienės elgesį, žiūrės su panieka į savo vyrus, nes jos manys: ‘Karalius Ahasueras įsakė, kad karalienė Vaštė būtų atvesta pas jį, bet ji nėjo’. ¹⁸Taigi šią dieną tos Persijos ir Medijos didžiūnės, kurios jau yra išgirdusios apie karalienės elgesį, sukils prieš visus karaliaus pareigūnus, ir nebus galo paniekai ir pykčiui! ¹⁹Jeigu tai patinka karaliui, tebūna paskelbtas jo neatšaukiamas karaliaus įsakas* ir įrašyta į persų ir medų įstatymus, kad Vaštė niekad daugiau nepasirodys karaliaus Ahasuero akivaizdoje. Tesuteikia karalius jos karališką garbę moteriai, kuri yra vertesnė, negu ji. ²⁰Tebūna šis karaliaus duotas įsakas paskelbtas visoje jo karalystėje, – o ji plati, – ir visos moterys gerbs savo vyrus – kilmingus ir prasčiokus”.

²¹Pasiūlymas patiko karaliui ir jo didžiūnams. Karalius padarė, kaip Memukanas buvo pasiūlęs. ²²Jis išsiuntinėjo laiškus į visas karaliaus valdas, į kiekvieną sritį jos raštu ir kiekvienai tautai jos kalba,* pareikšdamas, kad kiekvienas vyras turi būti šeiminingas savo namuose.

1,9: ... *karalienė Vaštė*. Herodotas (žr. Istorijos 7,6) rašo, kad Ahasuero – Kserkso – žmona buvo Amestris.

1,19: ... *neatšaukiamas karaliaus įsakas*: istorikas Sikulijus rašo, kad tokie įsakai – įstatymai – buvo skelbiami karaliaus Darijaus III laikais (335–331 m. prieš Kristų), paskutinio Persijos karaliaus

valdymo metu. Žr. Est 8,8.

1,22: ... *į kiekvieną sritį jos raštu... kiekviena tautai jos kalba*: Persijos imperija buvo daugiakalbė. Pagrindinės kalbos buvo persų, elamitų, babiloniečių, aramėjų, finikiečių, egiptiečių ir graikų. Kiekviena jų turėjo savo šriftą.

2 Estera tampa karaliene ¹Tada, kai karaliaus Ahasuero pyktis atvėso, jis pergalvojo, ką Vaštė buvo padariusi ir kas buvo prieš ją nuspręsta. ²Karaliaus pažai pakišo mintį: „Karaliui turi būti suieškota gražių mergelių. ³Tepaskiria karalius įgaliotinius į kiekvieną savo karalystės valdą, kad surinktų visas gražias mergesles į pilį Sūsoje – į haremą karaliaus eunucho moterų sergėtojo Hegajo priežiūron. Tebūna joms duota, ko tik joms reikia pasigražinti. ⁴Tuomet mergelė, kuri labiausiai patiks karaliui, tebūna karaliene vietoj Vaštės“. Karaliui toks pasiūlymas patiko, jis taip ir padarė.

5 Sūsos pilyje gyveno žydas, vardu Mordekajis, sūnus Jairo sūnaus Šimejo, sūnaus Kišo, iš Benjamino giminės. ⁶Iš Jeruzalės Kišas buvo išvartytas kartu su Judo karaliumi ir kitais tremtiniais, kuriuos buvo paėmęs į nelaisvę Babilono karalius Nebukadnezaras. ⁷Mordekajis užaugino Hadasą,* tai yra Esterą, savo dėdės dukterį, nes ji buvo netekusi ir tėvo, ir motinos. Mergelė buvo gražiai nuaugusi ir dailios išvaizdos. Mirus jos tėvui ir motinai, Mordekajis paėmė ją kaip savo dukterį.

8 Paskelbus karaliaus žodį bei įsaką ir surinkus į Sūsos pilį daug mergelių Hegajo priežiūroje, ir Estera buvo paimta į karaliaus rūmus, į moterų sergėtojo Hegajo priežiūrą. ⁹Mergelė jam patiko ir įgijo jo malonę. Jis tad ne tik nedelsdamas aprūpino ją pasigražinimo priemonėmis ir maisto daaviniu, bet davė jai ir septynias parinktas tarnaites iš karaliaus rūmų bei perkėlė ir ją, ir jos tarnaites į geriausią haremo vietą. ¹⁰Estera nei savo tautybės, nei šeimos neatskleidė, nes Mordekajis buvo uždraudęs jai tą daryti.

11 Mordekajis kasdien vaikščiodavo prieš moterų namų kiemą, norėdamas sužinoti, kaip Esterai einasi ir kaip su ja elgiamasi.

12 Po nustatyto moterims dvylikos mėnesių pasiruošimo kiekviena mergelė iš eilės ėjo aplankyti karaliaus Ahasuero. Iš šio pasigražinimo laikotarpio šeši mėnesiai buvo praleisti vartojant aliejų ir mirą, o kiti šeši vartojant kvepalus ir moterų pasigražinimo priemones. ¹³Tuomet, kai mergelė turėjo eiti pas karalių, jai buvo leista pasiimti iš moterų namų neštis į karaliaus rūmus, ko tik ji prašė. ¹⁴Ji, būdavo, nueina vakare, o rytmetį sugrįžta į kitą moterų namą, karaliaus sugulovių saugotojo eunucho Šaašgazo priežiūron. Pas karalių ji eiti daugiau nebegalėjo, nebent karalius ja būtų buvęs patenkintas ir vardu ją pasišaukęs.

15 O Estera, – dukrė Abihailo, kurio sūnėnas Mordekajis buvo ją išauginęs kaip savo dukterį, – atėjus jos eilei aplankyti karalių, neprašė nieko neštis, o tik tai nešėsi, kas moterų sergėtojo karaliaus eunucho Hegajo jai buvo paskirta. Betgi visi, ją matydami, žavėjosi ja. ¹⁶Estera buvo nuvesta pas karalių Ahasuerą į jo rūmus dešimtą mėnesį, kuris yra Tebeto mėnuo, septintaisiais jo karaliavimo metais. ¹⁷Karalius pamilo Esterą labiau už visas kitas moteris; ji įgijo jo malonę ir palankumą labiau, negu visos kitos mergelės. Jis tad uždėjo jai ant galvos karališką vainiką ir padarė ją karaliene vietoj Vaštės. ¹⁸Esteros garbei karalius iškėlė didelę puotą visiems savo didžiūnams ir dvariškiams. Be to, jis paskelbė sritims atleidimą nuo mokesčių* ir dalijo dovanas, kaip dera karaliui.

2,7: ... *Hadasą*: lietuviškai Mirtą. Hadasa buvo mergelės vardas, kuriuo vadino jos tautiečiai. Estera yra babiloniečių deivės Ištaros vardo variantas.

2,18: ... *atleidimą nuo mokesčių*: galbūt paskelbė savo imperijoje šventę.

Mordekajis ir Hamanas ^{19*}Nuo to meto, kai mergelės buvo surinktos, Mordekajis leido laiką prie Karaliaus vartų. ²⁰Estera dar nebuvo atskleidusi savo šeimos ar tautos, nes Mordekajis buvo uždraudęs tai daryti. Ji ir toliau klausė Mordekajo pamokymų, lygiai kaip buvo dariusi, būdama jo augintinė.

21 Tuo metu, kai Mordekajis leido laiką prie Karaliaus vartų,* Bigtanas ir Teresas, du slenkstį saugantys karaliaus eunuchai, supyko ir rengė sąmokslą, norėdami pakelti ranką prieš karalių Ahasuerą. ²²Mordekajis, apie tai sužinojęs, pasakė karalienei Esterai, o Estera pranešė apie tai karaliui Mordekajo vardu. ²³Dalykas buvo ištirtas ir patikrintas. Jiedu abu buvo pamauti ant baslių.* Tai buvo įrašyta į metraščių knygas karaliaus akivaizdoje.

C. HAMANO SĄMOKSLAS PRIEŠ ŽYDUS

**3 Mordekajis atsisako pagar-
binti Hamaną** ¹Po šių įvykių karalius Ahasueras, paaukštindamas Hamedato Agagito sūnų Hamaną, davė jam svarbesnę vietą ir pasodino jį aukščiau už visus kitus su juo esančius pareigūnus. ²Visi karaliaus dvariškiai rūmų vartuose klaupdavosi ir puldavo kniūbsti prieš Hamaną, nes taip jį pagerbti buvo įsakęs karalius. Betgi Mordekajis nei klaupdavosi, nei puldavo kniūbsčia. ³Tad karaliaus dvariškiai, būvę su juo Karaliaus vartuose,*

Mordekajui sakė: “Kodėl tu nepaklūsti karaliaus įsakymui?” ⁴Kai jie primindavo jam tai diena iš dienos ir jis nenorėjo paklusti, jie pranešė Hamanui, norėdami pamatyti, ar Mordekajo elgesys bus priimtinas. Mat Mordekajis buvo jiems pasisakęs, kad jis esąs žydas.

Hamanas kėsinaisi prieš žydus

⁵Hamanas, patyręs, kad Mordekajis iš tikrųjų nesiklaupia ir nepuola priešais jį kniūbsčia, labai įniršo. ⁶Bet jam atrodė per maža pakelti ranką tik prieš Mordeką. Kadangi Hamanui buvo pranešta, kad Mordekajis esąs žydas, jis norėjo sunaikinti ir visus žydus – Mordekajo tautą, – esančius visoje karaliaus Ahasuero karalystėje. ⁷Pirmąjį mėnesį, tai yra Nisano mėnesį, dvyliktaisiais karaliaus Ahasuero metais, buvo mestas “Pur”,* kuris reiškia “Burtas”, Hamano akivaizdoje, norint nustatyti dieną ir mėnesį, kada per vieną dieną būtų sunaikinta Mordekajo tauta. Burtas nurodė dvyliktojo, tai yra Adaro, mėnesio tryliką dieną.

Įsakas prieš žydus ⁸Tada Hamanas karaliui Ahasuerui tarė: “Visose tavo karalystės valdose gyvena išblaškyta, betgi atskira tauta su savo įstatymais, kurie skiriasi nuo visų kitų tautų įstatymų.* Karaliaus įsakų jie nesilaiko! Todėl karaliui netinka juos pakęsti. ⁹Jei karaliui atrodo gera, tebūna paskelbtas įsakas juos sunaikinti. O aš atsversiu dešimt tūkstančių sidabrinųjų talentų tavo valdytojams padėti į karaliaus išdą”. ¹⁰Karalius nuėmė antspau-

2,19-23: Pakartojamas šiek tiek skirtingai A,12-15 skaitinys.

2,21: ... *Mordekajis leido laiką prie Karaliaus vartų*; stebėdamas, kaip einasi Esterai. Žr. A,2. Pasak šio teksto, Mordekajis ėjo tarnybą prie vartų.

2,23: ... *pamauti ant baslių*; taip buvo vykdoma mirties bausmė Persijoje.

3,3: ... *Karaliaus vartuose*; pastatas, kuriame buvo atliekami karalystės reikalai.

3,7: ... *Pur*: akadiškas žodis *burtų metimui* ženklinti. Burtų metimas buvo plačiai naudojama priemonė (žr. 1 Sam 14,42; Apd 1,26; Herodotas, Istorijos III,128). Hamanas burtų metimu nustato pogromo datą.

3,8: ... *su savo įstatymais, kurie skiriasi nuo visų kitų tautų įstatymų*; Mozės Mokymu, t.y. Mozės Įstatymu.

3,10: ... *antspauda žiedą*; įsakas turėjo būti

do žiedą* ir padavė jį Hamedato Agagito sūnui Hamanui, žydų priešiui. ¹¹ “Sidabrą gali sau pasilaikyti, – karalius tarė Hamanui, – o su ta tauta daryk, kas tau atrodo gera”.

¹² Taigi buvo pašaukti karaliaus raštininkai. Pirmojo mėnesio tryliktą dieną jie parašė Hamano padiktuotą įsaką karaliaus satrapams, visų sričių valdytojams ir kiekvienos tautos pareigūnams, kiekvienai valdai jų raštu ir kiekvienai tautai jos kalba. Įsakas buvo parašytas karaliaus Ahasuero vardu ir užantspauduotas karališkuoju antspaudu žiedu. ¹³ Laiškai buvo išsiųsti per bėgikus* į visas karaliaus valdas, kad visi žydai, – jauni ir seni, moterys ir vaikai, – turi būti sunaikinti, išžudyti ir išnaikinti per vieną dieną – dvyliktojo mėnesio, tai yra Adaro, tryliktą dieną, o jų turtai turi būti paimti kaip grobis.

B

1 Šis yra to laiško nuorašas:

“Didysis karalius Ahasueras rašo šiuo reikalu šimto dvidešimt septynių sričių nuo Indijos iki Etiopijos valdytojams ir jiems pavaldiems jų įgaliotiniams.

2 Būdamas daugelio tautų valdovas ir valdydamas visą pasaulį, aš pasiryžau nesigriebti jėžūlios galybės, bet visad elgtis su santūriu gerumu ir parūpinti savo pavaldiniams laisvą nuo vargų gyvenimą. Taigi, kurdamas savo karalystę žmonišką ir laiduodamas netrukdomą keliavimą po visą kraštą, aš pasiryžau atkurti tą taiką, kurios trokšta visi žmonės.

3 Kai tariausi su savo patarėjais, kaip šis tikslas turėtų būti pasiektas, vienas jų, vardu Hamanas, tarp mūsų žymus sveika išmintimi, gerbiamas dėl savo ištikimo atsidavimo ir pasiekęs antrąją vietą karalystėje, ⁴ atkreipė mūsų dėmesį į tai, kad yra išsisklaidžiusi po visas pasaulio gentis nedraugiška tauta, kurios įstatymai daro ją priešišką visoms tautoms ir kuri nuolat taip atsako klausyti karaliaus įsakų, kad mūsų geriausiu noru kuriama karalystės santauka negali būti įgyvendinta.

5 Tad supratę, kad ši tauta, ir tik ji viena, yra visiškai priešiška visai žmonijai, nuo kurios ji skiriasi savo keistais įstatymais, kenkia mūsų užmojams ir daro tokius baisius nusikaltimus, jog gresia karalystės gerovei, ⁶ mes šiuo raštu įsakome, kad visi jums nurodyti asmenys laiškuose per Hamaną, paskirtą rūpintis šiais reikalais, ir mūsų antrąjį tėvą, visi, įskaitant žmonas ir vaikus, turi būti iki vieno išnaikinti jų priešų kalaviju be užuojautos ir pasigailėjimo šių metų dvyliktojo – Adaro – mėnesio keturioliktą dieną,* ⁷ idant žmonės, buvę visad priešiški, per vieną dieną būtų nuvaryti į Hadą, kad būtų laiduota mūsų tvirta ir pastovi valdžia”.

3-ojo skyriaus tęsinys ¹⁴ Šio rašto nuorašas turėjo būti perduotas į visas valdas, kad būtų paskelbtas kaip įsakas visoms kiekvienos valdos tautoms, idant būtų pasiruošta tai dienai. ¹⁵ Karaliaus įsakymu bėgikai sparčiai išskubėjo į kelionę. Įsakas buvo paskelbtas ir Sūsos pilyje.

antspauduotas karaliaus antspaudu žiedu.

3,13: ... *išsiųsti per bėgikus*. Kyro Didžiojo sukurtos pašto tarnybos darbuotojai.

B,6: ... *keturioliktą dieną*: hebrajiškasis tekstas – žr. Est 3,13 – ir čia išverstas graikiška-

sis tekstas turi skirtingą karaliaus nurodytą mėnesio dieną. Iš tikrųjų dviejų dienų šventė įsakoma 9-ajame skyriuje ir minimos net trys datos – 13-oji, 14-oji ir 15-oji Adaro mėnesio dienos. Žr. Est 9,15.18.

Karalius ir Hamanas sėdosi vaišintis, bet Sūsos miestas buvo apstulbintas.

4 Mordekajis prašo Esterą gelbėti ¹Mordekajis, sužinojęs visa, kas buvo įvykę, persiplėšė savo drabužius, apsivilko ašutinę, apsibarstė galvą pelenais ir, garsiai ir karčiai verkdamas, ėjo per miestą. ²Jis atėjo prie pat Karaliaus vartų įėjimo, nes vilkinčiam ašutine į Karaliaus vartus nebuvo leidžiama įeiti.

³Taip pat ir kiekvienoje valdoje, kurią buvo pasiekęs karaliaus raštas ir įsakas, žydai labai gedėjo pasninkaudami, verkdami ir aimanuodami. Daugumas jų gulėjo ant ašutinės ir pelenų.

⁴Kai Esteros tarnaitės ir eunuchai atėjo ir jai pranešė, karalienė buvo pritrenkta. Ji nusiuntė Mordekajui drabužius apsirengti, kad galėtų nusivilkti ašutinę, bet jis atsisakė priimti. ⁵Estera tad, pasišaukusi Hatachą, vieną iš karališkų eunuchų, kuriuos karalius buvo paskyręs jai tarnauti, įsakė jam nueiti pas Mordekajį sužinoti viso to priežastis. ⁶Hatachas tad nuėjo į miesto aikštę priešais Karaliaus vartus. ⁷Tada Mordekajis pranešė visa, kas jam buvo nutikę, ir apie tikslią sumą pinigų, kurią Hamanas buvo pažadėjęs įmokėti į karaliaus iždą už žydų sunaikinimą. ⁸Mordekajis padavė jam ir nuorašą rašyto įsakko, kuris buvęs pakabintas Sūsoje, apie jų sunaikinimą. Jis prašė parodyti jį Esterai ir, pranešus jai, įpareigoti ją, kad eitų pas karalių užtarti ir maldauti jį už savo tautą. „Prisimink kukliąsias savo kilmės dienas, – Mordekajis jam liepė jai pasakyti, – kai augai mano globoje, nes Hamanas, antrasis po karaliaus, reikalauja mūsų mirties”.

⁹Hatachas tad sugrįžęs perdavė Esterai visa, ką Mordekajis buvo sakęs. ¹⁰Ta-

da Estera paliepė Hatachui nunešti Mordekajui tokį atsakymą: ¹¹“Visi karaliaus dvariškiai ir net žmonės karaliaus valdose žino, kad turi būti nubautas mirties bausme, kiekvienas, vyras ar moteris, kuris nebūdamas pašauktas drįstų eiti pas karalių į vidinį kiemą. Tik jeigu karalius išties-tų jam auksinį skeptrą, jis gali likti gyvas. O aš nesu buvusi pašaukta eiti pas karalių jau trisdešimt dienų!”

¹²Kai Mordekajui buvo pranešta, ką Estera buvo sakiusi, ¹³jis paliepė taip Esterai atsakyti: “Nemanyk, kad karaliaus rūmuose būsi saugesnė, negu kiti žydai! ¹⁴Juk jeigu iš tikrųjų tylėsi tokiu metu kaip dabar, žydams pagalba ir išgelbėjimas ateis iš kitos vietos,* bet tu ir tavo tėvo šeima pražus. Kas gali žinoti? Galbūt tu pasiekei karališkąjį sostą kaip tik tokiamei metui kaip dabar”.

¹⁵Tada Estera, atsakydama Mordekajui, tarė: ¹⁶“Eik, surink visus žydus, kurie gyvena Sūsoje. Pasninkaukite už mane! Nevalgykite ir negerkite per tris dienas nei naktį, nei dieną. Ir aš drauge su savo tarnaitėmis, kaip ir jūs, pasninkausiu. Paskui, nepaisydama įstatymo, aš eisiu pas karalių. Jeigu turėsiu žūti, žūsiu!” ¹⁷Mordekajis, palikęs vartus, įvykdė visa, ką Estera buvo įsakiusi.

C

Mordekajo malda ¹Tada Mordekajis, atsimindamas visa, ką VIEŠPATS buvo padaręs, meldėsi VIEŠPAČIUI, ²tardamas:

“VIEŠPATIE Dieve, visagalis Karaliau, visata yra tavo galioje!

Nėra kas galėtų tau pasipriešinti, kai tu nori išgelbėti Izraelį.

4,14: ... *pagalba ir išgelbėjimas ateis iš kitos vietos*: atrodo, kad Mordekajis kalba apie pagalbą ir išgelbėjimą iš Dievo. Graikiškasis priedas apie tai

aiškiai kalba (žr. C priedą). Įkvėptasis hebrajiškojo pasakojimo autorius vengia vartoti Dievo vardą.

- 3 Tu padarei dangų ir žemę
ir visa, kas nuostabu po dangumi.
- 4 Tu esi visatos VIEŠPATIS!
VIEŠPATIE, nėra kas galėtų
tau atsipirti!
- 5 Tu visa žinai!
Tu žinai, VIEŠPATIE,
kad ne įžūlumas, ne puikybė,
ne tuščia garbė paskatino
mane daryti,
ką padariau, –
atsisakyti pulti kniūbsčia
prieš išdidųjį Hamaną.
- 6 Noriai būčiau bučiavęs jo
kojų padus
Izraeliui išgelbėti.
- 7 Bet tai padariau,
idant nestatyčiau žmogaus garbės
aukščiau už Dievo garbę.
Nepulsiu kniūbsčia nė prieš vieną,
tik, VIEŠPATIE, prieš tave.
Ne iš puikybės taip elgiuosi!
- 8 Dabar tad, VIEŠPATIE Dieve,
Karaliau, Abraomo Dieve,
pasigailėk savo tautos,
nes mūsų priešai rengia
mums pražūtį
ir nori sunaikinti tavo
senąjį paveldą.
- 9 Neatstumk savo dalies,
kurią atpirkai sau iš Egipto žemės.
- 10 Išklausyk mano malda,
pasigailėk savo paveldo
ir paversk mūsų gedulą džiaugsmu,
kad išliktume gyvi, VIEŠPATIE,
giesme šlovintume tavo vardą.
Nenutildyk burnos tų,
kurie tave šlovina!”

11 Ir visas Izraelis šaukė iš visų jėgų,
nes mirtis įžūliai žiūrėjo jiems į akis.

Esteros malda ¹²Ir karalienė Estera,
mirtino sielvarto apimta, šaukėsi VIEŠPA-
TIES. ¹³Nusivilkusi savo puošnius drabu-
žius, apsilviko skurdo ir gedulo apdaru.
Viejoj brangių kvėpalų apibarstė sau galvą
pelenais ir atmatomis. Savo kūną ji nepa-
prastai marino. Visi šventiški papuošalai
buvo padėti į šalį, ir jos plaukai buvo labai
sutaršyti.

14 Ji maldavo VIEŠPATĮ, Izraelio Die-
vą, tardama:

“Mano VIEŠPATIE, mūsų Karaliau,
tu esi Vienintelis!

Padėk man, esu viena,
neturiu kas man padėtų,
išskyrus tave,

15 nes į savo rankas imu savo gyvastį.

16 Nuo mažumės girdėjau
savo šeimos skreite,
kad tu, VIEŠPATIE, išsirinkai
Izraelį iš visų tautų,
o mūsų tėvus ir visų jų protėvius
būti tavo amžinu paveldu
ir kad įvykdei visus jiems
duotus pažadus.

17 Bet dabar mes esame nusidėję tau,
ir tu esi atidavęs mus į rankas
mūsų priešams,

18 nes mes garbinome jų dievus.
VIEŠPATIE, tu esi teisus!

19 Mūsų karti vergija jų nepatenkina:
jie yra savo stabams pažadėję*

20 panaikinti tavo lūpomis
ištartą įsaką,
sunaikinti tavo paveldą,
nutildyti burną tų,
kurie tave šlovina,

C,19: ... jie yra savo stabams pažadėję: pažo-
džiui jie įdėjo savo rankas į rankas savo dievų.

- užgesinti tavo Namų ir
aukuro garbę,
21 atverti burną pagonių jų
stabų garbei
ir amžinai dievinti mirtingą
karalių.
- 22 VIEŠPATIE, nepalik savo
skeptro tiems,
kurie yra niekas.
Neleisk jiems džiaugtis
mūsų žūtimi,
nugręžk jų sąmokslą prieš
juos pačius
ir padaryk pamoką iš žmogaus,
kuris visa tai pradėjo.
- 23 Rūpinkis mumis, VIEŠPATIE!
Mums, šio sielvarto ištiktiems,
apsireikšk!
Duok man drąsos,
dievų Karaliau ir visų galybių
Valdove!
- 24 Įdėk įtaigius žodžius
man į burną,
kai būsiu pas liūtą,
ir nuteik jo širdį taip nekęsti
mūsų priešų,
kad gautų galą jis ir visi,
kurie jam pritaria!
- 25 Išgelbėk mus savo ranka
ir ateik man padėti,
nes esu viena
ir neturiu kito,
vien tik tave, VIEŠPATIE!
Tu visa žinai.
- 26 Žinai tad, jog nekenčiu
nedorėlių garbės
ir bjauriuosi lova neapipjaustytųjų
ar bet kokio svetimtaučio.
- 27 Žinai tad, jog esu priversta,

jog bjauriuosi didybės ženklu,
esančiu man ant galvos,
kai pasirodau dvare.
Bjauriuosi juo tarsi nešvarių
skuduru, –
jog nenešioju savo laisvomis
dienomis.

- 28 Tavo tarnaitė nėra niekad
valgiusi prie Hamano stalo
nei džiūgavusi karaliaus puotoje
ar gėrusi liejamųjų aukų vyno.*
- 29 Nuo tos dienos, kai buvo
čia atvesta, iki šiol
tavo tarnaitė nėra turėjusi
kito džiaugsmo,
vien tik tave, VIEŠPATIE,
Abraomo Dieve.
- 30 Dieve, kurio galybė visus nustelbia,
išgirk bevilčių balsą,
išgelbėk mus iš nedorėlių rankos
ir apsaugok mane nuo baimės”.

D

Karalius priima Esterą ¹Trečią dieną, pabaigusi melstis, ji nusivilko savo atgailos apdarą ir apsirengė karališkaisiais drabužiais. ²Pasimeldusi Dievui, kuris saugo visus ir gelbsti, švytėdama grožiu, ji pasiėmė su savimi dvi palydoves. ³Į vieną ji grakščiai rėmėsi, ⁴o kita ją lydėjo, nešdama jos drabužių valktį. ⁵Ji visa švytėjo pačiu grožio žydėjimu, jos veidas spindėjo džiaugsmu ir meile, nors širdis drebėjo iš baimės.

⁶ Praėjusi pro visas duris, ji atsistojo prieš karalių. Jis sėdėjo karališkajame sostoje, apsirengęs puošniu karaliaus apdaru, tviskančiu auksu ir brangakmeniais, – stulbinantis reginys! ⁷Karalius, pakėlęs veidą, nušviestą karališkos didybės, degdamas pykčiu į ją pasižiūrėjo. Karalienė su-

C,28: ... *liejamųjų aukų vyno*: vyno, atnašau-
to aukojant stabams.

kniubo, pabalo ir, paremdama galvą į pirmą jos einančią palydovę, nualpo. ⁸Betgi Dievas perkeitė karaliaus pyktį į gerumą. Susijaudinęs jis pašoko nuo sosto ir, paėmęs ją į glėbį, drąsino raminančiais žodžiais, kol ji atsipeikėjo. ⁹“Kas atsitiko, Estera? – jis tarė jai. – Aš esu tavo brolis. Nebijok! ¹⁰Tu nemirsi, nes šis mūsų įsakas skirtas paprastiems žmonėms. ¹¹Eikš čia!” ¹²Pakėlęs auksinį skeptrą, jis palietė juo Esteros kaklą ir ją apkabinęs tarė: “Sakyk man!”

13 Ji atsakė: “Mačiau tave, mano viešpatie, kaip Dievo angelą, ir mano širdį apėmė tavo didybės baimė, ¹⁴nes tu esi stulbinantis, mano viešpatie, nors tavo žvilgsnis ir sklidinas gerumo”. ¹⁵Tai sakydama, ji vėl nualpo. ¹⁶Karalius dar labiau susijaudino, o visi jo dvariškiai stengėsi ją atgai-vinti.

5 {Taigi* trečią dieną Estera, apsivilkusi karališkuoju apdaru, atsistojo vidiniame kieme priešais karaliaus rūmus, karaliui sėdint sosto menėje karališkajame soste priešais rūmų tarpdurį. ²Vis dėlto jis pamatė karalienę Esterą, stovinčią kieme, ji rado malonę jo akyse. Karalius ištisė Esterai auksinį skeptrą, kurį jis laikė rankoje. Estera, priėjusi prie jo, palietė skeptro galą.}

3 Tada karalius jai tarė: “Kas atsitiko, karaliene Estera? Ko tu prašai? Net jeigu tai būtų ir pusė mano karalystės, bus tau suteikta”. – ⁴“Jeigu karaliui patinka, – atsakė Estera, – prašyčiau karalių ir Hamaną ateiti šiandien į puotą, kurią esu priėngusi”. ⁵Karalius tad įsakė: “Skubiai atveskite Hamaną, kad įvykdytume, ko Estera pageidauja”.

Pirmoji Esteros puota Taigi karalius nuėjo su Hamanu į puotą, kurią buvo priėngusi Estera. ⁶Puotoje geriant vyną, karalius Esterą klausė: “Ko tu trokšti? Tai bus tau suteikta! Ko tu prašai? Nors tai ir pusė karalystės būtų, tai bus įvykdyta!” – ⁷“Šitoks yra mano troškimas ir prašymas, – Estera atsakė, – ⁸jeigu radau malonės karaliaus akyse ir jeigu patiktų suteikti, ko trokštu, ir patenkinti mano prašymą, prašyčiau karalių ateiti rytoj su Hamanu į puotą, kurią jums priėngsiu. Rytoj tad padarysiu, kaip karalius sako”.

Hamano samokslas prieš Mordekajį ⁹Tą dieną Hamanas išėjo linksmas ir labai gerai nusiteikęs. Bet pamatęs, kad Mordekajis, jam priėjus prie Karaliaus vartų, neatsistojo ir net nepasijudino, jis ant jo labai įsiuto. ¹⁰Betgi Hamanas susivaldė ir, sugrįžęs namo, pasišaukė savo bičiulius ir žmoną Zerešą. ¹¹Jis nupasakojo jiems apie savo prabangius turtus, visą pulką sūnų ir kaip daug sykių karalius buvo jį pagerbęs, o dabar iškėlęs jį virš visų karaliaus pareigūnų ir dvariškių. ¹²“Be to, – pridūrė Hamanas, – karalienė Estera pakvietė mane ir karalių – nė vieno kito, tik mane – į puotą, kurią ji buvo priėngusi. Ir rytoj aš esu pakviestas su karaliumi. ¹³Tačiau visa tai man nublinksta, kai tik pamatau Mordekajį Žydą, sėdintį prie Karaliaus vartų”. ¹⁴Jo žmona Zereša ir visi jo bičiuliai jam kalbėjo: “Liepk pastatyti kartuves, penkiasdešimties uolekčių aukščio, ir rytoj rytą paprašyk karalių, kad įsakytų ant jų pakarti Mordekajį. Tada linksmas eik į puotą su karaliumi”. Šis pasiūlymas Hamanui patiko. Jis paliepė pastatyti kartuves.

5,1-2: Čia išverstas hebrajiškasis tekstas yra trumpesnis pasakojimas už pasakojimą graikų

kalba D skyriuje.

D. ŽYDAI APGINAMI

6 Karalius atlygina Mordekajui
¹Tą naktį karalius, negalėdamas užmigti, paprašė atnešti Atžymų – Metraščių – knygą. Ji buvo skaitoma karaliui. ²Skaitant buvo rasta pažymėta, kad Mordekajis buvo pranešęs apie Bigtaną ir Terešą, du karaliaus eunuchus, rūmų slenkščio sargus, rengusius sąmokslą nužudyti karalių Ahasuerą. ³“Kokia garbė ar paaukštinimas buvo suteikta už tai Mordekajui?” – teiravosi karalius. “Nieko jam nebuvo duota”, – atsakė pas karalių esantys tarnai.

4 “Kas yra kieme?” – paklausė karalius. Hamanas buvo ką tik įjęs į karaliaus rūmų prieškiemį pakišti minties karaliui, kad Mordekajis būtų pakartas kartuvėse, kurias jis buvo prirengęs. ⁵Karaliaus tarnai jam atsakė: “Hamanas laukia kieme”. – “Tegu įeina!” – tarė karalius. ⁶Hamanui įėjus, karalius jį prakalbino: “Ką reikėtų padaryti žmogui, kurį karalius nori ypatingai pagerbti?” Hamanas pagalvojo: “Ką kitą norėtų karalius labiau pagerbti, jeigu ne mane?” ⁷Jis tad karaliui taip atsakė: “Žmogui, kurį karalius nori pagerbti, ⁸ turėtų būti atneštas karališkas apdaras, kurį yra vilkėjęs karalius, ir atvestas žirgas, ant kurio karalius jojo, kai jam ant galvos buvo uždėtas karaliaus vainikas. ⁹Apdaras ir žirgas turėtų būti pavesti vienam kilmingiausiųjų karaliaus pareigūnų. Teaprengia jis žmogų, kurį karalius nori ypatingai pagerbti, ir, užsodinęs jį ant žirgo, teveda tą žmogų per miesto aikštę ir jo priekyje eidamas tegu skelbia: ‘Taip daroma žmogui, kurį karalius nori ypatingai pagerbti!’”

10 Tada karalius Hamanui tarė: “Skubėk tad! Paimk apdarą ir žirgą, kaip esi

pasiūlęs, ir padaryk tai Mordekajui Žydui, kuris sėdi prie Karaliaus vartų. Nepraleisk nieko iš to, ką esi pasiūlęs!” ¹¹Hamanas tad paėmė apdarą ir žirgą, aprengė Mordekajį ir, užsodinęs ant žirgo, vedė jį per miesto aikštę ir jo priekyje eidamas šaukė: “Taip daroma žmogui, kurį karalius nori ypatingai pagerbti!”

12 Paskui Mordekajis sugrįžo prie Karaliaus vartų, o Hamanas nuskubėjo į savo namus, prislėgęs ir pridengta galva. ¹³Kai papasakojo savo žmonai Zerešai ir visiems bičiuliams viską, kas jam buvo nutikę, jo patarėjai ir žmona Zereša jam tarė: “Tu pradedi kristi, o Mordekajis kilti. Jeigu jis yra iš žydų palikuonių, tu jo nenugalėsi. Jam esant prieš tave, tu tikrai turėsi žūtį”.*

Antroji Esteros puota ¹⁴Jiems dar tebesikalbant, atvyko karaliaus eunuchai ir paskubom išvedė jį į puotą, kurią buvo priėngusi Estera.

7 Taigi karalius ir Hamanas nuėjo puotauti su karaliene Estera. ²Antrą dieną, puotos metu geriant vyną, karalius klausė Esterą: “Ko tu nori, karaliene Estera? Tą bus tau suteikta! Ko tu prašai? Nors pusė karalystės būtų, tai bus įvykdyta!” ³Atsakydama, karalienė Estera jam tarė: “Jeigu radau malonės tavo akyse, karaliau, ir jeigu patinka karaliui, tebūna man suteikta mano gyvastis, toks yra mano noras, ir gyvastis mano tautos, toks yra mano prašymas. ⁴Mano tauta ir aš esame parduoti, kad būtume sunaikinti! Žudynėms ir išnaikinimui! Jeigu būtume buvę parduoti kaip vergai ir vergės, aš būčiau tylėjusi. Betgi mūsų priešas negalėtų atitaisyti žalos, padarytos karaliui mūsų žūtimi”.

5 “Kas jis? – sušuko karalius Ahasueras karalienei Esterai, – kur yra tas, kuris iš-

6,13: ... tu tikrai turėsi žūtį: hebrajiškasis tekstas daro užuominą apie Hamano ir Mordekajo sankirčio padarinius, neminėdamas Dievo. Grai-

kiškasis vertimas prideda: nes su juo buvo gyvasts Dievas.

drįso tai daryti?“ ⁶Estera atsakė: „Priešas ir engėjas yra šis nedorėlis Hamanas!“ Hamanas susigūžė iš baimės prieš karalių ir karalienę. ⁷Karalius pakilo nuo puotos stalo įtūžęs ir išėjo į rūmų sodą, bet Hamanas pasiliko maldauti palikti jį gyvą, nes jis matė, kad karalius buvo pasmerkęs jį pražūčiai. ⁸Karaliui sugrįžus iš rūmų sodo į puotos menę, Hamanas buvo sukniubęs* prie guolio, kuriame sėdėjo atsilošusi Estera. „Nejau jis nori, – sušuko karalius, – net karalienę išniekinti mano rūmuose?“ Vos tiems žodžiams išėjus iš karaliaus burnos, buvo uždegtas Hamanui veidas. **Hamano bausmė** ⁹Tada Harbona, vienas iš karaliui tarnaujančių eunuchų, tarė: „Štai kartuvės prie Hamano namų, penkiasdešimties uolekčių aukščio, kurias Hamanas buvo prirengęs Mordekajui, savo žodžiu išgelbėjusiam karalių“. – „Parkarkite jį jose!“ – įsakė karalius. ¹⁰Taigi Hamanas buvo pakartas kartuvėse, kurias buvo pastatęs Mordekajui. Tada karaliaus pyktis atlyžo.

8 Antrasis karaliaus įsakas ¹Tą dieną karalius Ahasueras atidavė žydų engėjo Hamano namus karalienei Esterai. Mordekajį karalius priėmė, nes Estera buvo pasakiusi, kad jis yra jos giminitis. ²Tada karalius nuėmė savo antspaudą žiedą, atimtą iš Hamano, ir padavė jį Mordekajui, o Estera pavedė Mordekajui valdyti Hamano namus.

³Tada Estera vėl kreipėsi į karalių. Parpuolusi jam po kojų, verkdamas maldaavo jį, kad sužlugdytų piktas Hamano Agagito užmačias ir jo surengtą sąmokslą prieš žydus. ⁴Karaliui ištiesus Esterai aukštinį skeptrą, ⁵jį pakilo nuo žemės ir atsisėjo prieš jį. „Jei karaliui patinka, – tarė Estera, – jeigu aš radau malonės jo aki-vaizdoje, jeigu šis dalykas karaliui atrodo geras ir jeigu aš turiu jo sutikimą, tebūna parašytas įsakas atšaukti Hamedato Agagito sūnaus Hamano užmačias* – laiškus, kuriuos jis parašė, duodamas įsakymus sunaikinti žydus, esančius visose karaliaus valdose. ⁶Kaipgi aš galiu pakelti nelaimę, kuri grasina mano tautai? Kaipgi aš galiu pakelti savo giminės sunaikinimą?“ ⁷Karalius Ahasueras tarė Esterai ir Mordekajui Žydui: „Tikėkite manimi, aš savo ruožtu atidaviau Esterai Hamano namus, ir jis buvo pakartas už tai, kad rengė sąmokslą pakelti ranką prieš žydus. ⁸Jūs tad savo ruožtu galite rašyti laišką žydų reikalui karaliaus vardu, kaip jums atrodo gera, ir užantspauduoti jį karaliaus žiedu, nes įsakas, parašytas karaliaus vardu ir užantspauduotas karaliaus žiedu, negali būti atšauktas“.*

⁹Tuo metu, trečiojo mėnesio – Sivano – dvidešimt trečiąją dieną, buvo pašaukti karaliaus raštininkai. Įsakas buvo parašytas pagal visa, ką įsakė Mordekajis, visiems žydams, satrapams, valdytojams ir parei-

7,8: ... Hamanas buvo sukniubęs prie guolio... : *sukniubti [prie kojų]* ko nors prašant buvo tuomet įprasta (žr. 1 Sam 25,23-24; 2 Kar 4,27; Mk 7,25); karalienės guolį paliesdamas, Hamanas nusikalto haremo įstatams. Ar persų visuomenė dengdavo mirčiai pasmerktos asmens veidą, nėra žinoma, bet toks tikrai buvo romėnų ir graikų paprotys.

8,5: ... Hamedato Agagito sūnaus Hamano užmačias: Estera šmaikščiai pakiša mintį, kad įsakas buvo Hamano kaltė.

8,8: ... karaliaus... įsakas... negali būti at-

šauktas: karalius tiesiog negali įvykdyti Esteros prašymo (žr. 5-ąją eilutę), atšaukti anksčiau duoto įsako prieš žydus dėl to, kad medų ir persų įstatymai buvo neatšaukiamo pobūdžio (žr. Est 1,19; Dan 6,9), bet jis paveda Esterai paskelbti jo vardu naują įsaką, kuris panaikina anksčiau duotojo įsako galią. Žr. Est 3,12-13. Karalius atmeta Esteros pakištą mintį apie Hamano užmačias ir prisiima atsakomybę už įsaką, bet sustabdo įsako vykdymą naujais nurodymais.

gūnams visų valdų nuo Indijos iki Etiopijos, visoms šimtas dvidešimt septynioms sritims, kiekvienai sričiai jos raštu ir kiekvienai tautai jos kalba, taip pat ir žydams jų raštu ir kalba. ¹⁰Laiškus parašęs karaliaus Ahasuero vardu, jis užantspaudavo juos karaliaus žiedu ir išsiuntė per raitus bėgikus, jojančius ant karaliaus tarnybai laikomų, karališkajame žirgyne išaugintų ristūnų. ¹¹Tais laiškais karalius leido žydams visur kiekviename mieste burtis ir ginti savo gyvastį, būtent: visose Ahasuero valdose naikinti, žudyti ir sunaikinti bet jiems priešiškas kokios tautos ar srities pajėgas kartu su moterimis bei vaikais ir plėsti jų nuosavybę, ¹²per vieną dieną visose Ahasuero valdose dvyliktojo mėnesio, tai yra Adaro mėnesio, tryliktąją dieną.

E

Žydams gražinamos teisės ¹Šis yra to laiško nuorašas:

“Karalius Ahasueras Didysis šimto dvidešimt septynių valdų nuo Indijos iki Etiopijos valdytojams ir visiems, kurie atsakingai rūpinasi mūsų reikalais: pasveikinimas! ²Daugelis žmonių, pakartotinai pagerbti nepaprastu savo geradarių dosnumu, tampa tik įžulesni. ³Nepajėgdami pakelti sėkmės, jie ne tik stengiasi padaryti žalos mūsų pavaldiniams, bet net metasi rengti sąmokslus prieš savo geradarius! ⁴Išpuikę nuo kvailų žmonių tuščio gyriaus, jie ne tik sunaikina žmonių dėkingumą, bet net tariaisi išvengsią teisingumo Dievo, kuris visa mato ir nekenčia to, kas pikta. ⁵ Dažnai daugelis tų, kurie užima at-

sakingas vietas, yra tapę bendrininkais, išliejančiais nekaltą kraują, paskatinti bičiulių, kurie, turėdami jiems patikėtą viešųjų reikalų tvarkymą, įtraukė juos į neatitaisomą nelaimę, ⁶apvildami piktu šmeižtu savo valdovų pasitikėjimą. ⁷Visa tai galima matyti ne tiek iš senųjų atžymų, kurias esame gavę, bet kur kas labiau ištyrinėjus tai, kuo buvo nusikalsta neseniai nevertų pareigūnų žalingu elgesiu. ⁸Ateityje dėsime pastangas padaryti karalystę ramią ir taikingą visiems žmonėms ⁹ir nekreipdami dėmesio į šmeižikus, ir visad su didesne atida sprendami mums pateiktus reikalus.

¹⁰ Juk taip Hamedato sūnus Hamanas, Makedonietis,* – neturintis nė lašo persų kraujo ir visiškai neturintis mūsų gerumo – buvo laikomas mūsų svečiu. ¹¹Jis patyrė tiek daug mūsų palankumo, kurį mes turime visoms tautoms, kad buvo paskelbtas ‘karaliaus tėvu’, prieš kurį kiekvienas turėjo pulsti kniūbsčia kaip prieš antrąjį po karaliaus. ¹²Betgi, nepajėgdamas pažaboti savo įžūlumo, jis rengė sąmokslą, norėdamas atimti iš mūsų karalystę ir gyvastį. ¹³Be to, jis sukta klasta ir apgaulėmis pareikalavo sunaikinti Mordekąjį, mūsų išgelbėtoją bei nuolatinį geradarį, ir Esterą, mūsų didybės dalininę be priekaišto, drauge su visa jų tauta. ¹⁴Mat tokiais būdais jis tikėjosi padaryti mus bejėgius ir perduoti persų valdžią makedoniečiams. ¹⁵Betgi mes išsiaiškinome, kad žydai, šio didžiausio niekšo pasmerkti pražūčiai, nėra nedorėliai, o priešingai – yra valdomi labai

E,10: ... *Makedonietis*: įkvėptasis knygos redaktoriaus helenistiniu laikotarpiu panaudojo *Makedonietį* šioje eilutėje ir *makedoniečiams* 14-oje eilutėje, ženklindamas Hamaną Makedoniečiu po

to, kai Makedonija (Graikija) buvo užkariavusi Persiją, kaip labiausiai persų nekenčiamą žmogų. Hebrajiškasis tekstas panašiai daro, vadindamas Hamaną Agagitu. Žr. A,17 paaiškinimą.

teisingų įstatymų. ¹⁶Jie yra vaikai Aukščiausiojo, gyvojo ir šlovingojo Dievo, kuris yra vedęs karalystę mums ir mūsų pirmtakams labai sėkmingu keliu.

¹⁷Žiūrėkite tad, kad nevykdytumėte laiškų, siųstų Hamedato sūnaus Hamano įsakymus, ¹⁸nes tas, kuris juos parašė, buvo pakartas prie Sūsos vartų drauge su visa jo šeimyna. Taip ūmai Dievas, Visatos Šeimininkas, ištiko jį teisinga bausme.

¹⁹Jūs turite iškabinti šio laiško nuorašą kiekvienoje viešojoje vietoje, turite leisti žydams laikytis savo papročių ²⁰ir taip turite jiems padėti, kad tą dieną, – dvyliktojo mėnesio – Adaro – trylikąją dieną, – paskirtą jų pražūčiai, jie apsigintų nuo užpuolėjų. ²¹Nes Visagalis Dievas savo išrinktajai taurai tą dieną iš pražūties dienos padarė džiaugsmo dieną. ²²Todėl jūs savo ruožtu turite švęsti šią ypatingą dieną tarp savo nustatytų švenčių su tokiu džiugesiu, ²³kad ji ir dabar, ir ateityje, ir mums, ir geros valios persams reikštų pergalės šventę, o jūsų priešams primintų sunaikinimą.

²⁴Visi miestai ir visos valdos, be išimties, kurie nesilaikys šio įsako, bus be pasigailėjimo sunaikinti ugnimi ir kalaviju. Jie taps amžinai neprieinami ne tik žmonėms, bet jų vengs net laukiniai žvėrys ir paukščiai”.

8-ojo skyriaus tęsinys ¹³Rašto turinys turėjo būti duotas kaip įsakas kiekvienai valdai ir paskelbtas visoms tautoms, o žydai turėjo būti pasiruošę tą dieną atkeršyti savo priešams.* ¹⁴Bėgikai tad,

užsėdę ant savo eiklių karališkų ristūnų, išskubėjo, karaliaus įsakymo skatinami. Tuo tarpu įsakas buvo paskelbtas Sūsos mieste.

¹⁵Mordekajis išėjo iš karaliaus rūmų, vilkėdamas karališku mėlynos ir baltos spalvos apdaru, su puikiu auksiniu vainiku ir plonos drobės bei violetinės vilnos skraiste. Sūsos mieste aidėjo džiugūs šauksmai. ¹⁶Žydai patyrė šviesą ir malonumą, džiaugsmą ir pagarbą. ¹⁷Visose valdose ir visuose miestuose, kuriuos tik pasiekdavo karaliaus įsakymas ir įsakas, žydams buvo linksmybė ir džiaugsmas, puota ir poilsio diena.* Be to, daug krašto gyventojų dėjosios žydai, nes juos buvo apėmusi žydų baimė.

9 Žydų pergalė ¹Tai gi dvyliktojo mėnesio, tai yra Adaro, trylikąją dieną, kai karaliaus įsakymas ir įsakas turėjo būti vykdomi, tą pačią dieną, kai žydų priešai tikėjosi juos nugalėti, įvyko priešingai: žydai nugalėjo savo priešus. ²Visose karaliaus Ahasuero valdose žydai susibūrė savo miestuose, rengdamiesi pulsti visus, norėjusius jiems padaryti žalos. Tačiau nė vienas jiems nepasipriešino, nes žydų baimė buvo apėmusi visus gyventojus. ³Iš tikrųjų visi valdų didžiūnai – satrapai, valdytojai ir karaliaus pareigūnai – padėjo žydams, nes juos buvo apėmusi Mordekajo baimė. ⁴Mat Mordekajis buvo galingas karaliaus rūmuose, ir vyrui Mordekajui tampant vis galingesniam, jo garas sklido po visas valdas. ⁵Žydai tad nugalėjo visus savo priešus kalaviju, juos žudydami ir naikindami. Su savo priešais jie elgėsi, kaip norėjo.

8,13: ... atkeršyti savo priešams: iš dalies save ginti (žr. Est E,20), iš dalies ženklinti faktą, kad nužmūs priešų planuotas žiaurumas prieš žydus dabar tampa bausme žydų priešams. Žr. 9,1-2.

8,17: ... puota ir poilsio diena: priešingybė dienai su pasninku, verksmu ir aimanomis. Žr. Est 4,3.

6 Sūsos pilyje žydai užmušė ir sunaikino iš viso penkis šimtus žmonių. ⁷Jie užmušė Paršandatą, Dalfoną, Aspatą, ⁸Poratą, Adaliją, Aridatą, ⁹Parmaštą, Arisą, Aridą, Vaizatą ¹⁰ – dešimt žydų prieš Hamedato sūnaus Hamano sūnų. Bet plėšimu jie neužsiėmė.*

11 Tą pačią dieną užmuštųjų skaičius Sūsos pilyje buvo praneštas karaliui. ¹²Karalius tarė karalienei Esterai: “Vien Sūsos pilyje žydai užmušė iš viso penkis šimtus žmonių, taip pat ir dešimt Hamano sūnų. Ką tad jie bus padarę kitose karalystės srityse! Ko dabar tu nori? Tai bus suteikta. Ko dabar tu prašai? Bus įvykdyta”. – ¹³“Jeigu karaliui atrodo gera, – atsakė Estera, – tebūna Sūsoje gyvenantiems žydams leista ir rytoj elgtis pagal šios dienos įsaką, o tie dešimt Hamano sūnų tebūna pakarti kartuvėse”. ¹⁴Karalius tad įsakė, kad tai būtų įvykdyta. Sūsoje buvo paskelbtas įsakas, ir anie dešimt Hamano sūnų buvo pakarti. ¹⁵*Sūsoje gyvenantys žydai vėl susirinko ir Adaro mėnesio keturioliktąją dieną užmušė Sūsoje tris šimtus žmonių, bet plėšimu jie neužsiėmė.

16 Kiti žydai, gyvenę karaliaus valdose, irgi susibūrė ginti savo gyvasties ir apsigynė, užmušdami septyniasdešimt penkis tūkstančius* jų nekenčiančių žmonių, bet plėšimu jie neužsiėmė. ¹⁷Tai buvo Adaro mėnesio tryliktoji diena; keturioliktąją dieną jie ilsėjosi, pasidarydami ją švente ir linksmybės diena.

18 Betgi žydai, gyvenę Sūsoje, susibūrė ir tryliktoją, ir keturioliktąją dieną, o ilsėjosi penkioliktąją, padarydami ją švente ir linksmybės diena. ¹⁹Užtat kaimų žydai,

gyvenantys miestuose be sienų, laiko Adaro mėnesio keturioliktąją dieną džiaugsmo ir šventės diena – poilsio diena, kurios atminimui jie siunčia vieni kitiems skanėstų dovanas.

Purimų šventė ²⁰Mordekajis, užrašęs šiuos įvykius, išsiuntinėjo laiškus visiems žydams ir artimose, ir tolimesiose karaliaus Ahasuero valdose, ²¹įpareigodamas juos švęsti Adaro mėnesio keturioliktąją dieną ir dar to paties mėnesio penkioliktąją dieną kasmet ²²kaip dienas, kuriomis žydai apsigynė nuo savo priešų, ir kaip mėnesį, kuriame jiems skausmas pavirto džiaugsmu ir gėdulas švente. Jie buvo įpareigoti jas švęsti kaip dienas puotų ir linksmybės, kaip progą siųsti skanėstų vieni kitiems ir dovanų vargšams. ²³Taigi žydai, ką buvo pradėję švęsti, padarė papročiu, vykdydami tai, kam Mordekajis buvo juos įpareigojęs.

²⁴Hamedato Agagito sūnus Hamanas, visų žydų priešas engėjas, buvo surengęs sąmokslą prieš žydus, norėdamas juos sunaikinti, ir buvo metęs “Pur”, tai yra burtą, kad juos nugalėtų ir sunaikintų. ²⁵Betgi, Esterai nuėjus pas karalių, jis įsakė raštu, kad nedorosios užmačios, kurias Hamanas buvo sumanęs prieš žydus, kristų ant galvos jam pačiam ir kad Hamanas ir jo sūnūs būtų pakarti kartuvėse. Todėl tos dienos ir yra vadinamos Purimais, nuo žodžio “Pur”. ²⁶Taigi dėlei viso, kas buvo tame laiške parašyta, dėlei to, ką jie dėl šio dalyko buvo išgyvenę, ir dėlei to, kas jiems buvo nutikę, ²⁷žydai pradėjo ir neatšaukiamai įpareigojo save, savo palikuonis ir visus, kurie norės prie jų pri-

9,10: *Bet plėšimu jie neužsiėmė*: priešingai izraeliečiams, kovojusiems su Agagu (žr. 1 Sam 15,9). Žr. taip pat Est 9,15-16.

9,15: Šios antrosios žudynės paaiškina dvi Purimų šventės dienas – Adaro mėnesio 13 ir 14 –

Sūsos žydų bendruomenėje.

9,16: ... *septyniasdešimt penkis tūkstančius*: pasak graikiškojo teksto, šis skaičius buvo penkiolika tūkstančių.

sidėti, švęsti tas dvi dienas nustatytu būdu kasmet joms skirtu laiku. ²⁸Taigi tas dienas turi minėti ir švęsti per kartų kartas kiekviena šeima, kiekviena sritis ir kiekvienas miestas. Niekad nebus atšauktos žydų Purimų dienos ir niekad neišblės jų atminimas tarp jų palikuonių.

29 Abihailo duktė ir karalienė Estera parašė šį antrą laišką* apie Purimus, norėdama patvirtinti kuo įsakmiau anksčiau kalbėtą Mordekajo Žydo laišką. ³⁰Laiškai buvo siųsti su ramybės ir saugumo linkėjimu visiems žydams, gyvenantiems šimtas dvidešimt septyniose karaliaus Ahasuero karalystės valdose. ³¹Taip buvo įvestos joms skirtu laiku šios Purimų dienos, kurias Mordekajis Žydas ir karalienė Estera buvo nustatę žydams, lygiai kaip jiedu anksčiau buvo įpareigoję save ir savo tautą pasninkui ir maldavimui.* ³²Esteros žodis, patvirtinantis šias Purimų apeigas, buvo įrašytas į knygą.

10 Ahasueras pagerbia Mordekajį ¹Ahasueras uždėjo duoklę ir žemynui, ir saloms. ²Visi jo galybės bei narsos žygdarbiai ir išsamus pasakojimas apie Mordekajo didybę, kuria karalius jį išaukštino, argi nėra užrašyti Medijos ir Persijos karalių Metraščiuose? ³Iš tikrųjų Mordekajis Žydas buvo karalystėje antrasis po karaliaus Ahasuero, įtakingas žydams bei mielas savo gausiems tautiečiams, nes jis sielojosi savo tautos rei-

kalais ir rūpinosi visų savo palikuonių gerove.

E. UŽBAIGA

F

Mordekajo sapnas išsipildo ¹“Tai yra Dievo darbas, – tarė Mordekajis, – ²aš prisimenu sapną, kurį susapnavau kaip tik apie šiuos dalykus. Niekas iš jo neliko neišsipildę – ³šaltinis, kuris tapo upe, šviesa ir saulė, galingas potvynis.

Upė yra Estera, kurią vedė karalius ir padarė karaliene.

4 Du slibinai – tai aš ir Hamanas.

5 Tautos yra žmonės, susibūrę sunaikinti žydų vardą.

6 O mano tauta – tai Izraelis, kuris šaukėsi Dievo ir buvo išgelbėtas.

Taip VIEŠPATS išgelbėjo savo tautą ir apsaugojo mus nuo visų šių nelaimių. Dievas padarė didelių ženklų ir nuostabių darbų, kokių nėra įvykę tautomis. ⁷Tam tikslui jis parengė du burtus:* vieną Dievo tautai, o antrą visoms kitoms tautomis. ⁸Tie du burtai išsipildė paskirtą valandą, metą ir dieną Dievo akivaizdoje bei visose tautose. ⁹Dievas atsiminė savo tautą ir apgynė savo paveldą.

10* Nuo šiol tad tos dienos bus švenčiamos Adaro mėnesio keturioliktąją ir penkioliktąją dieną, susirenkant džiaugsmo ir linksmybės sueigai Dievo akivaizdoje per visas kartas jo tautoje – Izraelyje”.

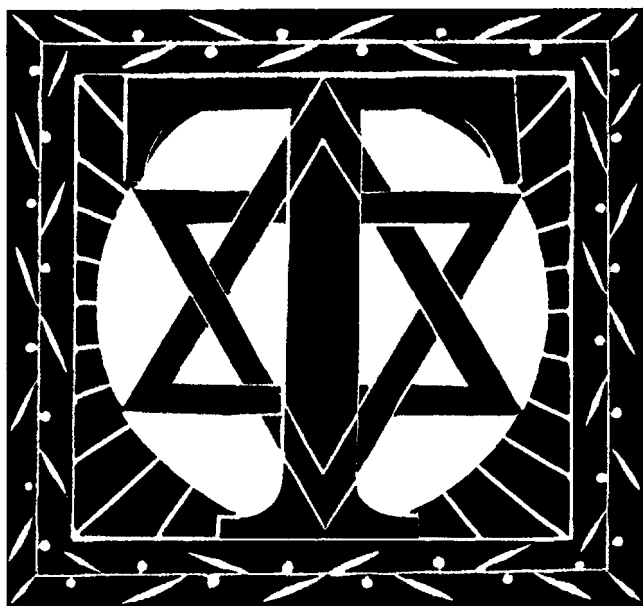
9,29: ... *šį antrą laišką*: šio laiško turinys yra Est 9,20-28. Estera jį patvirtina. Pirmasis laiškas, rašytas karaliaus vardu, yra minimas Est 8,9.

9,31: ... *pasninkui ir maldavimui*: kaip anksčiau žydai prisiėmė pareigą pasninkauti ir šauktis Dievo norint pašalinti pavojų, taip dabar jie švenčia Purimų dienas, minėdami tautos išgelbėjimą. Abiem atvejais Mordekajo ir Esteros raginami. Žr. Est 4,3.15-16.

F,7: ... *parengė du burtus*: šiame graikiškosios Esteros knygos skaitinyje Dievas parengia du burtus nuspręsti dviem likimams – Izraelio ir tautų. Graikiškojo pasakojimo pobūdis yra labiau

religinis. Pasak Est 3,5 hebrajiškojo teksto, šventė vadinama Purimų vardu, nes Hamanas metė burtus nuspręsti žydų sunaikinimo dienai.

F,10: Graikiškoji Esteros knyga turi tokį prierašą: kervirtaisiais Ptolemėjo ir Kleopatros valdymo metais Dositėjas, kuris, sakoma, buvo kunigas ir levitas, su sūnumi Ptolemėju atnešė šį Purimų laišką, sakydami, kad jis yra autentiškas ir kad Ptolemėjo sūnus Lysimachas, iš Jeruzalės bendruomenės, buvo jį išvertęs. Data, minima šiame prieraše, turbūt yra 78-77 m. prieš Kristų, Ptolemėjo XII ir Kleopatros V valdymo metais.

PIRMOJI MAKABĖJŲ
KNYGA

Dvi Makabėjų knygos — Pirmoji Makabėjų (1 Mak) ir Antroji Makabėjų (2 Mak) — aprašo žydų tautos, Sandoros bendrijos, kovas už religinę ir politinę nepriklausomybę su Seleukidų karaliais II a. prieš Kristų (žr. 1 Mak 2,4.66; 2 Mak 8,5.16; 10,1.16). Knygų vardo ištaka yra aramėjiškas titulas Makkaba, — lietuviškai Kūjelis, arba Makabėjas, — duotas žymiausiam kovų didvyriui Judui, o vėliau ir broliams, rėmėjams ir net kitiems to laikotarpio tikėjimo didvyriams (žr. 2 Mak 7).

Makabėjų knygos yra du pasakojimai iš dalies apie tuos pačius II a. prieš Kristų įvykius. Sandoros bendrija tuomet jautėsi esanti kultūros jūroje. Sugraikinis — helenizmas — kėlė įtampą tarp tikėjimo ir kultūros. Protestą prieš pagundą pasiduoti svetimųjų kultūrai skatino ir lydėjo religinis ir tautinis žydų atgimimas. Seleukidų karalius Antiochas IV Epifanas (175-163 m. prieš Kristų) save laikė „epifanu“ — „apsireiškusiu dievu {Dzeusu}“ — ir reikalavo, kad pavaldiniai jį garbintų.

Žydams karaliaus savęs sudievinimas — apoteozė — buvo begėdiškiausias žmogaus įžulumas prieš Dievą. Palestinoje viešpatavo prievarta ir smurtas. Kai kurie — helenistai ir bailesnieji — pakluso Antiocho IV Epifano įsakui, kiti, atsisakydami išduoti Sandoros tikėjimą, tapo kankiniais. Įtampa tarp tikėjimo ir kultūros baigėsi sukilimu už tikėjimo ir tautos laisvę.

Makabėjų knygos neįeina į hebrajiškąjį kanoną, t.y. Palestinos Senojo Testamento knygų sąrašą, sudarytą I a. po Kristaus gale, bet priklauso graikiškajai Septuagintai, t.y. išeivijos judaizmo Senojo Testamento knygų sąrašui, sudarytam I a. prieš Kristų. Kadangi jų nėra Palestinos kanone, žydai ir protestantai jas laiko apokrifais — knygomis, kurios nėra įkvėptos. Katalikų Bendrija, sekdamą apaštalų pavyzdžiu, jas priima kaip įkvėptas knygas.

PIRMOJI MAKABĖJŲ KNYGA

1-oji Makabėjų knyga buvo parašyta maždaug 100 m. prieš Kristų hebrajų kalba, bet jos pirmasis leidimas nėra išlikęs. Nūdien skaitomoji 1-oji knyga — prieškristinio amžiaus graikiškas vertimas. Autorius, turbūt Palestinos žydas, nėra žinomas. Jis gerai pažinojo savo tautos tikėjimo kraitį bei šventąsias knygas ir turėjo po ranka tikras žinias apie jos netolimą praeitį (nuo 175-134 m. prieš Kristų). Galbūt jis net pats buvo buvęs kai kurių įvykių dalyvis. Jo tikslas buvo įamžinti Izraelio išgelbėjimą, kurį Dievas įvykdė per Matatijo šeimą (žr. 1 Mak 6,62), ypač per tris jo sūnus — Judą, Jonataną, Simoną — ir jo vaikaičių Joną Hirkaną.

Septyni poetiški skaitiniai seka hebrajiškosios poezijos stiliumi: keturios raudos (žr. 1 Mak 1,25-28.36-40; 2,8-13; 3,45) ir trys šlovės giesmės — apie „mūsų protėvius“ (žr. 1 Mak 2,51-64) apie Judą (žr. 1 Mak 3,3-9) ir apie Simoną (žr. 1 Mak 14,4-15).

Knygoje atsispindi įprastinis Izraelio tikėjimo kraitis. Izraelio tauta turi ypatingą pašaukimą, nes ją vienas tikrasis Dievas išsirinko savo Sandoros dalyve. Jį pažinti ir garbinti yra ypatinga Izraeliui suteikta malonė. Jis yra jų amžinasis geradarys ir ištikima pagalba. Ir Izraelio tauta turi būti ištikima, tik jį vieną garbinti ir tiksliai laikytis jai duotų įsakymų.

Įkvėptasis autorius pabrėžia, kad ištikimybė Mozės Mokymui — Įstatymui yra Izraelio meilės Dievui išraiška. Grumtynės, kurias jis aprašo, yra ne tiek tarp žydo ir pagonio, kiek tarp tų, kurie laikosi Įstatymo, ir tarp tų, — žydų ar pagonių, — kurie nori sunaikinti Įstatymą. Būdinga, kad jis labiau smerkia savo tautos atkritėlius — tikėjimo ir ištikimumo pavyzdžių Judo ir jo brolių priešus, negu Seleukidų valdžios atstovus.

1 Makabėjų knygos metmenys:

A. Įvadas: helenizmas Mažajoje Azijoje	1,1-9
B. Makabėjų sukilimas	1,10-2,70
C. Judo Makabėjo žygiai	3,1-9,22
D. Jonatano žygiai	9,23-12,53
E. Simonas, vyriausiasis kunigas ir etnarchas	13,1-16,24

A. ĮVADAS: HELENIZMAS MAŽOJOJE AZIJOJE

1 Aleksandras Didysis ir jo įpėdiniai ¹Tada, kai Pilypo sūnus Aleksandras Makedonietis, atžygiavęs iš Kitimų krašto,* nugalėjo persų ir medų karalių* Darijų, jis tapo karaliumi jo vietoje. Pirma jis buvo tapęs Graikijos valdovu. ²Jis ėjo į daug karo žygių, paėmė daug tvirtovių ir žudė žemės karalius. ³Taigi jis nužygiavo iki žemės pakraščių, apiplėsdamas tautą po tautos. Žemė, netekusi žado, gulėjo prie jo kojų, o jo širdis tapo išdidi ir įžūli. ⁴Sutelkęs didžiulę kariuomenę, jis pavergė kraštus, tautas ir karalius. Jie mokėjo jam duoklę.

⁵Bet vėliau, ligos paguldytas į lovą, jis jautė, kad artinasi mirtis. ⁶Jis tad, pasiūkęs savo garbingiausius pareigūnus, kurie buvo augę su juo nuo pat jaunystės, ir dar būdamas gyvas, padalijo jiems savo karalystę. ⁷Kai mirė, Aleksandras buvo karaliavęs dvylika metų.*

⁸Jo pareigūnai tad perėmė karalystę, kiekvienas savo valdose. ⁹Jam mirus, visi užsidėjo karaliaus vainikus, taip pat per daugelį metų ir jų įpėdiniai, atnešdami daug nelaimių žemėje.

B. MAKABĖJŲ SUKILIMAS

Sutartis tarp žydų ir pagonių ¹⁰Iš jų išaugo ypač nedora atžala, karaliaus Antiocho sūnus Antiochas Epifanas, kadaise buvęs Romoje įkaitas. Jis tapo karaliumi šimtas trisdešimt septintaisiais graikų karalystės metais.*

¹¹Tomis dienomis reiškėsi Izraelyje vyrai, nepaisantys Įstatymo, ir jie suvedžiojo daug žmonių. „Eime, – jie sakė, – ir sudarykime sutartį su pagonimis, gyvenančiais visur aplink mus. Juk nuo to laiko, kai mes nuo jų atsiskyrėme, mus ištiko daug nelaimių“. ¹²Šis pasiūlymas atrodė priimtinas. ¹³Kai kurie nedelsdami nuėjo pas karalių, ir jis leido jiems įvesti pagonių gyvenimo būdą. ¹⁴Jie tad pagal pagonių paprotį pastatė Jeruzalėje gimnastikos mokyklą.* ¹⁵Pašalinę apipjaustymo ženklus, jie atsimetė nuo šventosios Sendoros, pasidavė pagonių valdžiai ir pasidavė daryti pikta.

Antiocho žygis prieš Egiptą ¹⁶Antiochas, įsitvirtinęs savo karalystėje, nutarė tapti Egipto karaliumi ir valdyti dvi karalystes. ¹⁷Jis tad įsiveržė į Egiptą su galingomis pajėgomis, su kovos vežimais ir drambliais,* raitija ir didžiuliu laivynu ¹⁸ir

1,1: ... iš *Kitimų krašto*: iš Graikijos. Pradžioje vardas *Kitimai* ženklinio *Kiti*, Kipro salos sostinės, gyventojus, ilgainiui visus Kipro gyventojus (žr. Iz 23,1; Jer 2,10), galop graikus ir net romėnus. Žr. Dan 11,30 paaiškinimą. ... *persų ir medų karalių*: Darijus III (336–331 m. prieš Kristų).

1,7: ... *dvylika metų*: 336–323 m. prieš Kristų.

1,10: ... *šimtas trisdešimt septintaisiais... metais*: Antiochas IV užgrobė sostą 175 m. prieš Kristų rugsėjo mėn. Makabėjų knygoje datos yra duodamos pagal Seleukidų erą, tačiau ji buvo skaičiuojama dviem skirtingais būdais. Antiochiečiai šia data laikė 312 m. prieš Kristų spalio mėn. (pagal sirų kalendorių), o babiloniečiai ir žydų kunigai laikė 311 m. prieš Kristų balandžio mėn. eros pradžia (pagal Šventyklos kalendorių). 1 Mak knygos autorius politinius įvykius datuoja pagal

sirų kalendorių, bet religinius įvykius pagal Šventyklos kalendorių. Taigi pasaulietiški Naujieji metai prasidėdavo rugsėjo ar spalio mėnesį, o religiniai – kovo ar balandžio mėnesį.

1,14: ... *gimnastikos mokyklą*: graikiškai *gymnasion*, nes mankšą darydavo nuogi. *Gymnasion*, būdama atletinio ir intelektualinio gyvenimo simboliu ir centru, tapo pagrindine helenizmo skleidimo vieta. Žydų jaunimą traukė sportas ir jaunų žmonių sūeigos. Gimnastikos mokykloje jie gaudavo ir karinį apmokymą, ir pilietinį auklėjimą. Dalyvaudami intelektualiniame helenizmo gyvenime, ilgainiui pereidavo į pagoniją.

1,17: ... *drambliais*: svarbus Seleukidų ginkluotės dalinys. Maždaug 300 m. prieš Kristų Seleukas I, dinastijos įkūrėjas, nusipirko penkis šimtus dramblių iš Indijos. Žr. 1 Mak 6,34–37.

puolė Egipto karalių Ptolemėją. Tai pamatęs, Ptolemėjas išsigando ir nuo jo pabėgo, palikdamas daug nukautų kareivių. ¹⁹Egipto žemės įtvirtintieji miestai buvo paimti, Antiochas apiplėšė Egipto žemę.

Žydų persekiojimas ²⁰Antiochas, nugalėjęs Egiptą, šimtas keturiasdešimt trečiaisiais metais* sugrįžo ir leidosi į žygį prieš Izraelį ir Jeruzalę su didžiule kariuomene. ²¹Ižuliai įsiveržęs į šventovę, jis paėmė auksinį smilkalų aukurą, žvakidę su visais jos reikmenimis, ²²Artumo duonos stalą, geriamųjų atnašų taures, dubenis, auksinius smilkytuvus, užuolaidą, vainikus ir auksinius Šventyklos papuošimus nuo jos priekio, ją visai apnuogindamas. ²³Jis paėmė iš jos ir auksą, ir sidabrą, ir visus brangius reikmenis. Atradęs paslėptus turtus, jis ir juos pasigrobė. ²⁴Visa tai pasiėmęs, jis sugrįžo į savo kraštą. Antiochas išliejo daug kraujo ir kalbėjo su dideliu įžūlumu.

²⁵ Tada izraeliečius apėmė didžiulis gedulas

visose jų gyvenvietėse;

²⁶ vadai bei seniūnai aimanavo, merginos ir vaikinai nuleido rankas ir išblėso moterų grožis.

²⁷ Jaunikai užvedė raudą, jaunosios sėdėjo gedėdamos ant vedybų lovų.

²⁸ Šalis drebėjo dėl savo gyventojų, ir visi Jokūbo namai apsilviko gėda.

Jeruzalės nuniokojimas ²⁹Dvejiems metams praėjus, karalius atsiuntė į Judo

miestus vyriausiąjį duoklės rinkėją. Jis atžygiavo į Jeruzalę su didele kariuomene. ³⁰Kreipdamasis į juos klasta taikingais žodžiais, jis laimėjo jų pasitikėjimą. Tada jis staiga užpuolė miestą ir, nuožmiai jį nuniokojęs, išžudė daug žmonių Izraelyje. ³¹Apiplėšęs miestą, padegė jį, išgriovė namus ir išardė visas miesto sienas. ³²Moterys ir vaikai buvo paimti į nelaisvę, o galvijai pagrobti. ³³Tada jie atstatė Dovydo miestą* su aukšta bei tvirta siena ir stipriais bokštais, padarydami jį savo tvirtove. ³⁴Ten jie apgyvendino nusidėjėlių kariauną. Įstatymo nesilaikančius vyrus. Ten jie įsitvirtino, ³⁵apsirūpindami ginklais bei maisto ištekliais ir sunešdami ten grobį, kurį buvo paėmę iš Jeruzalės. Jie tapo dideliu pavojumi.

³⁶ Iš pasalų jie grasino šventovei, visad nedori priešai Izraelio.

³⁷ Aplink šventovę jie liejo nekaltą kraują, teršė šventąją vietą.

³⁸ Nuo jų pradėjo išsibėgioti Jeruzalės gyventojai, ji pavirto svetimųjų buveine. Ji pasidarė svetima savo palikuonims, ją paliko jos vaikai.

³⁹ Jos šventovė tapo tuščia tarsi plyni tyrai; jos šventės pavirto gedulu, jos šabai – pajuoka, jos garbė – panieka.

⁴⁰ Nūn jos negarbė prilygo jos

1,20: ... šimtas keturiasdešimt trečiaisiais metais: 169 m. prieš Kristų. 1 Mak knygoje neminama antroji Egipto invazija. Žr. 2 Mak 5,1.11; Dan 11,25.29.

1,33: ... Dovydo miestą: ne Ziono kalną ant rytinės Jeruzalės kalvos, kurią Dovydas paėmė iš

jebusitų (žr. 2 Sam 5,7), bet naują tvirtovę ant vakarinės kalvos, kuri yra aukštesnė už Šventyklą ir Ziono kalną. Tvirtovė turėjo sirų ir makedoniečių igulą drauge su atkritėliais žydais ir buvo nuolatinė grėsmė Šventyklai ir žydams (žr. 36-ąją eilutę). Žr. 1 Mak 13,49-52.

buvusiai garbei,
jos didingumas pavirto gedulu.

Draudžiama garbinti Sendoros

Dievą ⁴¹Tada karalius paskelbė visai karalystei įsaką, kad visi turi būti viena tauta. Visi tad turi atsisakyti savo atskirų papročių. ⁴²Visi pagonys pakluso karaliaus įsakui. ⁴³Daugelis izraeliečių mielai priėmė jo religiją, atnašaudami aukas stabams ir išniekindami šabą.

⁴⁴Karalius per pasiuntinius išsiuntė laiškus į Jeruzalę ir Judo miestus, įsakydamas jiems sekti jų kraštui svetimus papročius: ⁴⁵uždrausti deginamąsias atnašas, aukas ir liejamąsias atnašas šventovėje, nešvęsti šabų ir švenčių, ⁴⁶suteršti šventovę ir visa, kas šventa, statyti aukurus, šventyklas ir alkus stabams, ⁴⁷aukoti kiaules ir nešvarius gyvulius ir ⁴⁸palikti savo sūnus neapipjaustytus. Be to, pasidaryti nešvariems, atsiduodant viskam, kas nešvaru ir bjauru, ⁴⁹idant lengviau užmirstų Įstatymą ir permainingų visus įsakus. ⁵⁰O jei kas atsisakytų elgtis pagal šį karaliaus įsaką, turi būti nubaustas mirtimi.

⁵¹Tokie buvo jo įsakai, paskelbti visoje karalystėje. Jis paskyrė prižiūrėtojus visai tautai ir įsakė Judo miestams iš eilės atnašauti auką. ⁵²Daugelis žmonių – visi atsimetėliai nuo Įstatymo – dėjos prie jų, darydami pikta krašte. ⁵³Izraeliečiai buvo priversti nuo jų slapstyti, kur tik galėjo rasti prieglobstį.

⁵⁴Kislevo mėnesio penkioliką dieną šimtas keturiasdešimt penktaisiais metais* karalius pastatė sunaikinimo Pabaisą* ant

deginamosios atnašos aukuro. Aukurai buvo statomi ir aplinkiniuose Judo miestuose. ⁵⁵Smilkalai buvo deginami prie namų durų ir gatvėse. ⁵⁶Įstatymo ritiniai,* užtikti pas žmones, buvo plėšomi ir deginami. ⁵⁷Kas tik būdavo užtiktas turintis Sendoros knygą ar besilaikantis Įstatymo, tas karaliaus įsaku būdavo pasmerkiamas mirti. ⁵⁸Mėnesis po mėnesio jie vartojo smurtą prieš visus pažeidėjus, užtiktus Izraelio miestuose. ⁵⁹Kas mėnesį dvidešimt penktąją mėnesio dieną buvo atnašaujama auka ant deginamosios aukos aukuro. ⁶⁰Moterys, leidusios apipjaustyti savo vaikus, buvo nubaustos mirtimi, laikantis karaliaus įsako, ⁶¹su kūdikiais, pakartais ant motinų kaklo. Šeimos nariai drauge su atlikusiais apipjaustymą buvo baudžiami mirtimi.

⁶²Betgi daugelis Izraelyje liko tvirti ir ryžtingi nevalgyti nieko, kas nešvaru. ⁶³Jie verčiau rinkosi mirtį, negu sutiko tapti nešvarūs maistu ar išniekinti šventąją Sendorą. Ir jie buvo nubausti mirtimi. Tikrai nuožmus pyktis ištiko Izraelį.

2 Matatijas ir jo sūnūs ¹Tomis dienomis Matatijas, sūnus Jono sūnaus Simeono, kunigas iš Joaribo, išsikėlė iš Jeruzalės ir apsigyveno Modeine.* ²Jis turėjo penkis sūnus: Joną, vadinamą Gadžiu, ³Simoną, vadinamą Tasiu, ⁴Judą, vadinamą Makabėju, ⁵Eleazarą, vadinamą Avaranu, ir Jonataną, vadinamą Apfu. ⁶Matydamas šventvagiškus darbus Jude ir Jeruzalėje, jis tarė:

⁷“Oi, vargas! Kam gi turėjau gimti,

1,54: *Kislevo mėnesio penkioliką dieną šimtas keturiasdešimt penktaisiais metais*: 167 m. prieš Kristų gruodžio pradžioje. ... *sunaikinimo Pabaisą*: hebrajų kalba žodžių žaismas išreiškiant panieką dievui Olimpo Dzeusui – *Dangaus viešpačiui*, kurio atvaizdas buvo padėtas ant aukuras pastatytas ant deginamųjų atnašų aukuro Jeruzalės Šven-

tykloje. Žr. Dan 9,27; 11,31.

1,56-57: *Įstatymo ritiniai*: viena ar daugiau pirmųjų penkių Senojo Testamento – Penkiaknygės – knygų.

2,1: ... *Modeine*: nūdien kaimas maždaug 32 km į šiaurės vakarus nuo Jeruzalės.

kad regėčiau savo tautos žūtį
bei žūtį šventojo miesto,
kad jame gyvenčiau,
kai jis buvo atiduotas priešams
ir šventoji vieta pateko į svetimųjų
rankas?

- 8 Jo Šventykla pasidarė
tarsi žmogus be gero vardo,
9 jos šlovės indai išgabenti į nelaisvę.
Jo mažyliai buvo išžudyti gatvėse,
jo jauni vyrai kritę nuo priešų
kalavijo.

- 10 Kuri tauta nėra gavusi dalies
iš jo rūmų,
nepasiėmusi ką nors iš jos grobio?

- 11 Visos jo puošmenos buvo
išgabentos.
Kadaise laisvas,
nūn vergu paverstas.
12 Štai kaip nuniokota mūsų
Šventoji vieta,
mūsų grožis ir šlovė!
Štai kaip ji pagonių išniekinta!

- 13 Kam gi mums ir begyventi?"

14 Matatijas, persiplėšęs savo dra-
bužius, apsilvilko ašutine ir didžiai gedėjo.
Matatijo sukilimas ¹⁵ Karaliaus parei-
gūnai, varu vertę atsimesti, atvyko į Mo-
deino miestą surengti aukų atnašavimo.

¹⁶ Apie juos susibūrė daug izraeliečių. Ir
Matatijas bei jo sūnūs buvo priversti pa-
sirodyti. ¹⁷ Karaliaus pareigūnai kreipėsi į
Matatiją, tardami: "Tu esi vadas, gerbiamas
ir žymus žmogus šiame mieste. Tu turi
sūnų ir tautiečių, kurie tave palaiko. ¹⁸ Nūn
tad eikš ir pirmasis įvykdyk karaliaus
įsaką, kaip kad padarė visos tautos ir visi
Judo vadai bei visi pasilikusieji Jeruzalėje

kad padarė. Tada tu bei tavo sūnūs būsite
tarp Karaliaus bičiulių* ir būsite pagerbti
sidabru, auksu ir gausiomis dovanomis".

19 Bet Matatijas, atsakydamas pakeltu
balsu, tarė: "Net jeigu visos tautos kara-
liaus valdose jam paklustų ir net jeigu
kiekviena tauta, atsimesdama nuo savo
protėvių religijos, sutiktų vykdyti kara-
liaus įsakus, ²⁰ vis tiek aš, mano sūnūs ir
mano tautiečiai liktume prie savo pro-
tėvių Sandoros. ²¹ Saugok Dieve, kad mes
turėtume atmesti Įstatymą ir įsakymus!
²² Karaliaus įsakams nepaklusime, nuo
savo religijos nei į dešinę, nei į kairę ne-
suksime".

23 Vos jam pabaigus kalbėti, vienas
žydas išėjo į priekį visų akyse atnašauti
aukos ant Modeino aukuro pagal kara-
liaus įsaką. ²⁴ Tai pamatęs, Matatijas užsi-
degė uolumu, jam drebėjo širdis iš su-
sijaudinimo. Jį užplūdo teisingas pyktis. Tad
pribėgęs atsimetėlį jis užmušė ant aukuro.
²⁵ Tuo pačiu metu jis užmušė ir karaliaus
pareigūną, norintį priversti juos atnašau-
ti auką, ir nugriovė aukurą. ²⁶ Degdamas
uolumu ginti Įstatymą, jis elgėsi lygiai
taip, kaip buvo pasiėlgęs kadaise Finehas
su Salu'o sūnumi Zimriu.

27 Tada Matatijas perėjo miestą, šauk-
damas pakeltu balsu: "Kas tik yra uolus dėl
Įstatymo ir laikosi Sandoros, teišeina su
manimi!" ²⁸ Tada jis ir jo sūnūs, palikda-
mi mieste visa, ką turėjo, išbėgo į kalnus.
Kautynės šabo dieną ²⁹ Daug žmo-
nių, ieškančių teisumo ir teisingumo, išėjo
gyventi į tyrus,* ³⁰ pasiimdami ir savo
vaikus, ir savo žmonas, ir net savo galvi-
jus, nes juos buvo užgulusios nepakeliamos

2,18: ... tarp Karaliaus bičiulių: helenistinio
karaliaus dvaro kilmingųjų grupė.

2,29: ... į tyrus: į dykumą. Retai apgyvendin-
tos kalnuotos aukštumos į pietus nuo Jeruzalės ir

į vakarus nuo Negyvosios jūros. Tai perdėm sausa
sritis su keletu amžinų šaltinių ir gausokais kri-
tuliais žiemos metu.

nelaimės. ³¹Karaliaus pareigūnus ir įgulą, esančius Jeruzalėje, Dovydo mieste, pasiekė žinia, kad vyrai, atsisakę vykdyti karaliaus įsaką, yra išėję į slėptuves tyruose. ³²Stiprus dalinys tuojau pat išskubėjo jų vyti. Pasiviję pasistatė stovyklą ir sustojo į mūšio rikiuotę. Ta diena buvo šabas. ³³“Dabar pats laikas, – jiems šaukė kareiviai, – išeikite ir vykdykite, ką karalius įsako! Išlikite gyvi!” ³⁴Bet jie atsakė: “Nei mes išeisime, nei mes darysime, ką įsako karalius, ir šabo dienos neniekinsime”. ³⁵Kareiviai nedelsdami pradėjo puolimą, ³⁶bet jie niekuo nesipriešino, nepaleido į juos nei akmens, nei slėptuvių angų neužramstė. ³⁷Mat jie tik sakė: “Visi be kalrės mirkime. Dangus ir žemė yra mūsų liudytojai, kad jūs mus neteisingai žudote”. ³⁸Taigi kareiviai juos puolė šabo dieną. Jie buvo išžudyti drauge su savo žmonomis, vaikais ir galvijais. Iš viso apie tūkstantį žmonių.

³⁹Kai žinia apie tai pasiekė Matatiją ir jo draugus, dėl jų jie labai gedėjo. ⁴⁰Vienas kitam jie sakė: “Jeigu mes visi taip elgsimės, kaip elgėsi mūsų broliai, atsisakydami kovoti su pagonimis už savo gyvastį ir savo papročius, jie greitai mus nušluos nuo žemės”. ⁴¹Taigi jie tą pačią dieną taip nutarė: “Jei kas puls mus šabo dieną, nesvarbu kas jis būtų, su juo kovosime, kad nežūtume visi, kaip žuvo mūsų broliai tyrų slėptuvėse”.

Pirmosios sukilėlių pergalės ⁴²Prie jų prisidėjo ir būrys hasidimų,* narsių Izraelio galiūnų, ištikimai norinčių aukotis dėl Įstatymo. ⁴³Be to, ir visi kiti, kurie buvo tapę pabėgėliais, norėdami išsigel-

bėti nuo persekiojimo, dėjosi prie jų, sustiprindami jų gretas. ⁴⁴Surinkę kariuomenę, jie įpykę su įniršiu žudė nusidėjėlius ir atsimetėlius. Gyvi išlikusieji gelbėjosi, bėgdami pas pagonis. ⁴⁵Matatijas ir jo draugai leidosi į žygį per visą kraštą, griaudami aukurus. ⁴⁶Visus berniukus, užtikčius Izraelio žemėje neapipjaustytus, jie privertė apipjaustyti. ⁴⁷Persekiojant įžūliuosius, jų žygį lydėjo sėkmė. ⁴⁸Gelbėdami Įstatymą iš pagonių bei karalių rankos, jie nedorėliams neleido gauti viršaus. **Matatijo mirtis** ⁴⁹Artinantis Matatijo mirties metui, jis savo sūnums tarė: “Nūn įžūlumas ir smurtas vis labiau įsigali, nūn yra sąmyšio ir nuožmaus pykčio metas. ⁵⁰Būkite tad, mano sūnūs, atsidavę Įstatymui, dėkite savo gyvastį už savo tėvų Sandorą!

- ⁵¹ Atsiminkite mūsų protėvių žygius, atlikus kiekvieno savo kartoje, ir jūs užsitarnausite didelę garbę ir amžiną vardą.
- ⁵² Abraomas argi nebuvo išmėgintas ir pasirodė ištikimas, argi nebuvo tai jam įskaityta kaip teisumas?
- ⁵³ Juozapas, nelaimės ištiktas, laikėsi įsakymo ir tapo Egipto valdovu.
- ⁵⁴ Finehas, mūsų protėvis, už savo uolumo žygį gavo amžiną kunigystės sandorą.
- ⁵⁵ Jozuė už atliktą užduotį tapo Izraelio teisėju.
- ⁵⁶ Kalebas už duotą liudijimą sueigai gavo paveldą krašte.
- ⁵⁷ Dovydas už dosnią širdį

2,42: ... būrys *hasidimų*; būrys *pamaldžiuju*, arba *ištikimųju* [Įstatymui]. Hasidimai sudarė religinę grupę žmonių, kurie griežtai laikėsi Mozės Mokymo – Įstatymo. Jie buvo fariziejų ir esenų

pirmtakai. Iš pradžių jie rėmė Makabėjų sąjūdį, bet ilgainiui atsimetė, nes Makabėjai, jų many- mu, per daug rūpinosi politika.

- gavo karaliaus sostą kaip paveldą.
 58 Elijas, kovojęs su degančiu uolumu
 už Įstatymą,
 buvo paimitas į dangų.
 59 Hananijas, Azarijas ir Mišaelis
 už savo tikėjimą
 buvo išgelbėti iš ugnies liepsnų.
 60 Danielis už savo širdies tyrumą
 buvo išgelbėtas iš liūto nasrų.
 61 Taigi pasvarstykite tai
 iš kartos į kartą,
 kad nė vienas,
 kuris juo pasitiki,
 nepristigs jėgų.
 62 Nebijokite nusidėjėlio grasinimų,
 nes jo garbė baigiasi puvimu ir
 kirmėlėmis.
 63 Šiandien jis išaukštintas,
 o rytoj nieko iš jo nebeliks,
 nes bus sugrįžęs į dulkes,
 o jo užmačios bus išblėsusios.
 64 Sūnūs, būkite narsūs ir ryžtingi,
 kovodami už Įstatymą,
 nes per jį tapsite garbingi.
 65 Štai jūsų brolis Simeonas, žinau,
 yra išmintingas vyras. Visad jo klausykite,
 ir jis bus jums tarsi tėvas. ⁶⁶O Judas Ma-
 kabėjas, galiūnas iš pat savo jaunystės, bus
 jūsų kariuomenės vadas ir kariaus su pago-
 nimis. ⁶⁷Suburkite prie savęs visus, kurie
 laikosi Įstatymo, ir atkeršysite už savo
 tautą! ⁶⁸Pagonims atmokėkite, ko jie užsi-
 tarnauja, ir laikykitės Įstatymo įsakymų”.
 69 Paskui, palaiminęs juos, jis nuėjo
 pas savo protėvius. ⁷⁰Jis mirė šimtas ke-
 turiasdešimt šeštaisiais metais* ir buvo
 palaidotas savo tėvų kape Modeine. Visas
 Izraelis jo gedėjo didžiu gedulu.

C. JUDO MAKABĖJO ŽYGLIAI

- 3 Pirmosios Judo Makabėjo per-
 galės** ¹Tada jo sūnus, vadinamas
 Makabėju, užėmė jo vietą. ²Visi jo broliai
 ir visi, kurie buvo prisidėję prie jo tėvo, jį
 palaikė ir ryžtingai kovojo už Izraelį.
³ Jis plačiai išgarsino savo tautą.
 Tarsi milžinas apšvilko šarvus ir,
 prisijusęs ginklus,
 žygiavo į mūšį po mūšio,
 gindamas stovyklą savo kalaviju.
⁴ Savo žygdarbiuose jis buvo
 tarsi liūtas,
 tarsi riaumojantis prie grobio
 jauniklis liūtas.
⁵ Jis ieškojo ir persekiojo
 atsimetėlius.
 atidavė liepsnoms tuos,
 kurie vargino tautą.
⁶ Atsimetėliai drebėjo iš klaiko,
 kurį jis sukėlė;
 nedorėliai buvo tiesiog apstulbinti,
 ir išgelbėjimo žygis pavyko
 jo dėka.
⁷ Savo žygliais daugeliui karalių
 jis sukėlė apmaudą,
 o Jokūbui džiaugsmą,
 jo atminimas lieka amžinai
 palaimintas.
⁸ Jis perėjo Judo miestus,
 naikindamas juose atsimetėlius,
 ir nugrėžė {Dievo} pyktį nuo
 Izraelio.
⁹ Apie jį netilo garsas iki žemės
 pakraščių;
 jis subūrė žustančiuosius.
 10 Dabar Apolonijus* pašaukė prie
 ginklų pagonis, kad drauge su didžiule ka-

2,70: ... šimtas keturiasdešimt šeštaisiais me-
 tais: 166 m. prieš Kristų.

3,10: ... Apolonijus: pasak Juozapo Flavijaus,

Apolonijus buvo Samarijos provincijos valdyto-
 jas (žr. Žydų senovė, XII.v.5; vii,1).

riuomene iš Samarijos eitų į karą su Izraeliu. ¹¹Judas apie tai sužinojo ir, išžygiavęs jo pasitikti, jį nugalėjo ir nukovė. Sužestų ir kritusių buvo daug, o išlikusieji gyvi pabėgo. ¹²Po mūšio buvo paimta jų manta. Apolonijaus kalaviją Judas sau pasilaikė. Juo kovojo per visą savo gyvenimą.

¹³Seronas, sirų kariuomenės vadas, išgirdo, kad Judas buvo subūręs apie save būrį ištikimų vyrų, pasirengusių kovoti. ¹⁴Jis tarė: „Išigysiu vardą ir garbę karalystėje, nugalėdamas Judą ir jo sekėjus, niekinančius karaliaus įsaką“. ¹⁵Dar kartą didžiulė netikėlių kariuomenė leidosi į žygį su juo atkeršyti izraeliečiams. ¹⁶Atžygiavus prie Bet-Horono šlaito,* Judas išėjo jam pasipriešinti su mažu būriu. ¹⁷Pamatę prieš juos žygiuojančią kariuomenę, Judai jie tarė: „Kaipgi mes galime, būdami taip negausūs, kovoti su tokia didžiule ir gausia kariuomene? Be to, mes alpstame, nes šiandien dar nieko burnoj neturėjome“. ¹⁸Judas atsakė: „Gali būti lengva sudėti daugelį į nedaugelio rankas, nes Danguis akivaizdoje nėra skirtumo tarp išgelbėjimo per daugelį ar per nedaugelį. ¹⁹Pergalė mūšyje nepriklauso nuo kariuomenės gausumo, bet nuo jėgos, kuri ateina iš Danguis. ²⁰Jie atžygiuoja prieš mus pilni didelio įžūlumo ir nedorumo, kad mus, mūsų žmonas bei mūsų vaikus sunaikintų ir mus apiplėštų. ²¹Bet mes kovojame už savo gyvastį ir įsakymus. ²²Pats Danguis* sutriuškins juos mūsų akyse. Jų nebijokite!“

²³Vos tai pasakęs, jis metėsi ant jų,

Seronas ir visa jo kariuomenė buvo jo akyse sutriuškinti. ²⁴Judas vijosi juos Bet-Horono šlaitu žemyn iki pat lygumos. Ne mažiau kaip aštuoni šimtai jų vyrų* buvo nukauti, o likusieji gyvi pabėgo į filistinų žemę. ²⁵Nuo tada Judo ir jo brolių imta bijoti, pagonis visur apėmė klaikas. ²⁶Jo garsas pasiekė karalių, ir visi pagonys nesiliovė pasakoję apie Judo kovas.

Antiochas rengiasi karui ²⁷Karalius Antiochas, gavęs žinią apie šiuos įvykius, labai įtūžo. Jis tad įsakė sutelkti visas savo karalystės karo pajėgas, labai galingą kariuomenę. ²⁸Atidaręs savo iždą, jis išdalijo vienų metų algą savo kareiviams ir įsakė jiems būti pasirengusiems žygiui. ²⁹Tačiau jis pamatė, kad pinigai karalystės ižde buvo išsekę, o be to, duoklė iš valdų buvo sumažėjusi dėl vaidų ir skurdo, kuriuos jis buvo sukėlęs krašte panaikindamas įstatymus, buvusius nuo seniausių laikų. ³⁰Jis tad baiminosi, kad, kaip jau anksčiau ne kartą buvo atsitikę, nebus gana jo išlaidoms ir dovanoms, kurias jis įpratęs dalyti dosniau, negu jo pirmtakai soste. ³¹Būdamas keblioje padėtyje, jis nutarė žygiuoti į Persiją išrinkti mokesčių iš tų valdų ir sutelkti daug lėšų.

³²Savo vietininku jis paliko Lysiją, įžymų karališkos kilmės vyrą, rūpintis karaliaus reikalais valdose nuo Eufrato upės iki Egipto ribos. ³³Lysijui buvo patikėta auklėti ir Antiocho sūnų. ³⁴Pavedęs Lysijui pusę savo karo pajėgų ir dramblius, jis davė jam nurodymus dėl viso, ko norėjo, kad būtų padaryta. O dėl Judėjos ir Je-

3,16: ... *prie Bet-Horono šlaito*: perėja iš pajūrio lygumos į Judėjos aukštumas. Kadaise čia Jozuė nugalėjo kanaaniečius (žr. Joz 10,10-11), o 66 m. po Kristaus romėnų dalinys, vadovaujamas Cestijaus, buvo įvilijotais į pasalas ir sunaikintas. 3,22: *Pats Danguis...* : iš pagarbos Dievui 1 Mak knygos autorius vartoja žodį *Danguis* vietoj

žodžio *Dievas*. Žr. 1 Mak 3,50.

3,24: ... *ne mažiau kaip aštuoni šimtai*: nukautųjų ir apskritai karo pajėgų skaičiai šioje knygoje neimtini paraižiu. Skaičiai pasakojimo kontekste ženklina arba mūšio, arba pergalės reikšmę.

ruzalės gyventojų ³⁵Lysijui buvo įsakyta pasiūsti prieš juos kariuomenę, kad sutriuškintų ir sunaikintų Izraelio galybę ir kas dar yra likę iš Jeruzalės. Net jų atminimą ištrinti iš tos vietos, ³⁶ateivius apgyvendinti visoje jų žemėje ir išdalyti jų kraštą burtais. ^{37*}Tada, pasiėmęs pusę savo karo pajėgų, karalius paliko savo sostinę Antiochiją šimtas keturiasdešimt septintaisiais metais. Persikėlęs per Eufrato upę, jis žygiavo per Aukštutinės sritis.

Gorgijas ir Nikanoras užpuola Judėją

³⁸Lysijas išrinko Dorymeno sūnų Ptolemėją, Nikanorą* ir Gorgiją, narsius vyrus iš Karaliaus bičiulių, ³⁹ir pasiuntė juos su keturiasdešimčia tūkstančių pėstininkų ir septyniais tūkstančiais raitininkų žygiuoti į Judo kraštą ir jį sunaikinti, kaip karalius buvo įsakęs. ⁴⁰Jie tad leidosi į žygį su visa ta kariuomene ir atžygiavę pasistatė stovyklą lygumoje prie Emauso.* ⁴¹Apylinkės pirkliai, išgirdę apie jų garsą, atėjo į jų stovyklą, nešini grandinėmis ir milžiniška suma aukso bei sidabro, izraeliečių į vergiją pirkti. Prie žygio prisidėjo pajėgos iš Idumėjos ir Filistijos.

⁴²Judas ir jo broliai matė, kad padėtis buvo tapusi lemtinga, nes priešo kariuomenė buvo pasistatčiusi stovyklą jų žemėje. Be to, jie žinojo ir apie įsakymus, kuriuos karalius buvo davęs, juos visiškai išnaikinti. ⁴³Jie tad vienas kitam sakė: "Pakelkime savo tautą iš jos griuvėsių ir kovokime už savo tautą ir savo Šventovę!"

⁴⁴Bendrija tad susirinko pasirengti mūšiui ir pasimelsti, maldauti pasigailėjimo ir užuojautos.

⁴⁵Jeruzalė buvo tuščia kaip tyrai, nė vienas jos vaikų nei išėjo, nei įėjo;

Šventovė buvo mindžiojama, svetimtaučiai buvo tvirtovėje.

Ji buvo pagonių buveinė.

Džiaugsmas buvo atimtas

iš Jokūbo,

fleita ir arfa buvo nutilusios.

Pamaldos Mizpoje ⁴⁶Tai gi po apžiūros jie nuėjo į Mizpą,* esančią netoli Jeruzalės, nes ten, Mizpoje,* anksčiau buvo Izraelio maldos vieta. ⁴⁷Tą dieną jie pasninkavo ir vilkėjo ašutinę, pasibarstę galvas pelenais ir persiplėšę savo drabužius. ⁴⁸Jie atskleidė įstatymo knygą, norėdami rasti ženklų* apie rūpimus dalykus, kaip pagonys kad būtų taręsi su savo stabų atvaizdais. ⁴⁹Su savimi jie atsinešė taip pat ir kunigiškus apdarus, pirmienas ir dešimtines, iškilmingai pastatė priekyje nazirus,* atlikusius savo įžado laiką. ⁵⁰Pakeltu balsu jie šaukėsi Dangaus, tardami:

"Ką mes su jais darysime?

Kur mes juos nunešime?

⁵¹Tavo Šventovė sutripta

ir išnickinta,

tavo kunigai gedi ir skursta.

⁵²Štai pagonys susibūrę

prieš mus,

kad mus sunaikintų;

3,37: Šis Antiocho žygis 165 m. pavasarį baigėsi nesėkmingai. Žr. 1 Mak 6.

3,38: ... *Nikanor{q}*: Nikanoras vadovavo po ketverių metų kitam žygiui prieš žydus. Jis buvo Judo nukautas. Žr. 1 Mak 7,26-46.

3,40: ... *prie Emaus{q}*: turbūt ne vietovė, minima Lk 24,13 tekste, bet kita gyvenvietė maždaug 32 km į vakarus nuo Jeruzalės, Judėjos aukštumų pakraštyje.

3,46: ... *Mizpq...* *Mizpoje*: senovėje įkurta

Izraelio maldos vieta maždaug 12 km į šiaurę nuo Jeruzalės. Mizpoje Samuelis turėjo savo buveinę (žr. 1 Sam 7,5-11; 10,17).

3,48: ... *norėdami rasti ženklų*: ženklų, kurie padrąsintų būti narsius ir ryžtingus būsimame mūšyje. Pagonys tai darydavo teiraudamiesi savo stabų, o žydai skaitydami Dievo žodį iš šventų knygų. Žr. 2 Mak 8,23.

3,49: ... *nazirus*: žr. Sk 6,1-21 paaiškinimą.

tu žinai jų sąmokslą prieš mus.

⁵³ Kaip mes galėsime jiems
pasipriešinti,
jeigu mums tu nepadėsi?”

⁵⁴ Kartu jie pūtė trimitus ir šaukė
pakeltu balsu.

⁵⁵ Tada Judas paskyrė žmonėms vadus
vadovauti tūkstančiams, šimtams, pen-
kiasdešimtims ir dešimtims. ⁵⁶Visiems,
kurie statosi namus ar yra ką tik vedę, ar
veisia vynuogyną, ir tiems, kurie yra bai-
mės apimti, pagal Įstatymą jis leido grįžti
namo. ⁵⁷Tada visa kariuomenė išžygiavo ir
pasistatė stovyklą į pietus nuo Emauso.
⁵⁸Judas tarė: “Pasiruoškite mūšiu ir bū-
kite drąsūs! Būkite pasiruošę anksti rytą
kovoti su šiais pagonimis, susibūrusiais
sunaikinti mus ir mūsų šventovę. Verčiau
mums mirti kovojant, negu matyti žūtį
savo tautos ir savo šventovės! Ką lems
Dangus, tą jis ir padarys”.

4 Emauso mūšis ¹Gorgijas pasi-
lėmė penkis tūkstančius pėstininkų
ir tūkstantį rinktinių raitininkų ir nakčia
leidosi į žygį ²žydy stovyklos pulti, norė-
damas juos netikėtai užklupti. Vyrai iš
tvirtovės buvo jo vadovai. ³Bet Judas apie
tai sužinojo ir jis su savo kareiviais leidosi
į žygį užpulti karaliaus kariuomenės prie
Emauso, ⁴kai jos rinktinės pajėgos dar
nebuvo sugrįžusios į stovyklą. ⁵Gorgijas,
nakčia įėjęs į Judo stovyklą, nerado ten
nė vieno. Jis tad metėsi jų ieškoti kalnuose,
“nes, – jis sakė, – jie bėga nuo mūsų”.

⁶Dienai auštant, Judas su trim tūks-
tančiais vyrų pasirodė lygumoje, nors jie
ir stokojo tokių šarvų ir kalavijų, kokių
jie būtų norėję turėti. ⁷Jiems prieš akis
buvo pagonių stovykla, stipri ir įtvirtin-

ta, iš visų pusių apsupta raitininkų, įgu-
dusių kareivių. ⁸Tada Judas tarė savo vy-
rams: “Nebijokite jų skaičiaus! Nedrebė-
kite nuo jų puolimo! ⁹Prisiminkite, kaip
mūsų protėviai buvo išgelbėti prie Rau-
donosios jūros, kai faraonas juos vijosi su
didele kariuomene. ¹⁰Dabar tad šaukimės
Dangaus su viltimi, kad jis bus mums
malonus ir, atsiminęs savo Sendorą su
mūsų protėviais, sunaikins šią kariuomenę
šiandien mūsų akyse. ¹¹Tada visi pagonys
žinos, kad yra Vienas, kuris išperka ir iš-
gelbsti Izraelį”.

¹²Svetimšaliai pakėlė akis ir, matyda-
mi žygiuojančius jų pulti, ¹³išėjo iš sto-
vyklos į mūšį. Judo vyrai pūtė trimitus.
¹⁴Prasidėjo mūšis. Pagonys buvo nugalėti
ir pabėgo į lygumą, ¹⁵o pakrikusieji žuvo
nuo kalavijo. Judo vyrai juos vijosi iki pat
Gazaros* ir iki Idumėjos lygumų – iki
Azoto* ir Jamnijos.* Krito maždaug trys
tūkstančiai jų vyrų.

¹⁶Kai Judas ir jo kariuomenė sugrįžo
iš vijimosi, ¹⁷jis savo vyrams kalbėjo: “Ne-
pulkite dar godžiai prie grobio, nes mūsų
dar laukia mūšis. ¹⁸Gorgijas su savo dali-
niais dar tebėra arti, kalnuose. Pirma sto-
kite į kovą su mūsų priešais ir nugalėkite
juos. Tada drąsiai paimekite grobį”.

¹⁹Dar Judui tebekalbant, pasirodė
priešų dalinys, pareinantis iš aukštumų.
²⁰Jie matė, kad jų kariuomenė buvo pri-
versta bėgti ir jų stovykla buvo padegta.
Kylantys dūmai rodė, kas buvo įvykę.
²¹Tai suvokę, jie buvo klaido apimti. Be
to, jie matė, kad Judo kariuomenė lygu-
moje buvo pasirengusi pulti. ²²Jie tad visi
pabėgo į filistinų žemę.*

²³Tada Judas sugrįžo stovyklos plėsti,

4,15: ... *iki pat Gazaros*: iki pat hebrajiškojo Šventojo Rašto Gezer{io}, maždaug 8 km į šiau-
rės vakarus nuo Emaus{o}; ... *iki Azoto*: hebra-
jiškai *iki Ašdodo* (žr. Joz 15,11); ... *Jamnijos*, arba

Jabnės (žr. 2 Kr 26,6), t.y. į vakarus nuo Gazaros.
4,22: ... *į filistinų žemę*: pietinės Palestinos
pajūrio miestai, priešiški Jeruzalei. Jamnija buvo
svarbus Seleukidų karalystės centras.

ir jo vyrai pasiėmė daug aukso ir sidabro, mėlyna ir violetine spalva dažytų medžiagų bei daug kitų prabangių daiktų. ²⁴Kai sugrįžo į savo stovyklą, jie giedojo giesmes ir šlovino Dangų,

“nes jis yra geras,
nes amžina jo ištikima meilė”.

²⁵ Tą dieną Izraelis patyrė nuostabų išgelbėjimą.

Pirmasis Lysijo žygis ²⁶Bet išsigelbėjusieji svetimšaliai nuėjo pas Lysiją ir pranešė jam, kas buvo įvykę. ²⁷Gavęs tą žinią, jis buvo pritrenktas ir labai susirūpinęs, nes reikalai Izraelyje buvo susiklostę ne taip, kaip jis norėjo ir kaip buvo įsakęs karalius.

²⁸ Kitais metais tad jis sutelkė prie ginklų šešiasdešimt tūkstančių rinktinių vyrų ir penkis tūkstančius raitininkų, kad užbaigtų karą. ²⁹Nužygiavę į Idumėją, jie pasistatė stovyklą prie Bet-Zūro.* Ten Judas pasitiko juos su dešimčia tūkstančių vyrų. ³⁰Matydamas, kokia galinga priešų stovykla, jis meldėsi, tardamas:

“Būk pašlovintas,
Izraelio Gelbėtojaui!

Tu savo tarno Dovydo ranka
niekais pavertei galiūno puolimą;
tu atidavei į rankas
Sauliaus sūnaus Jonatano ir
jo ginklanešio
filistinų stovyklą.

³¹ Atiduok tad į savo tautos

Izraelio rankas
šių priešų stovyklą,
teužsitraukia jie sau gėdą
savo pėstininkais ir raiteliais!

³² Pasėk bailumo dvasią jų širdyse,

atskiesk jų galybės narsą,
tedreba jie žūdami.

³³ Sunaikink juos
tave mylinčiųjų kalaviju,
kad visi, pažįstantieji tavo vardą,
giedotų tavo šlovės giesmę”.

³⁴ Abi pusės pradėjo mūšį, ir penki tūkstančiai Lysijo kareivių krito kautynėse vyras prieš vyrą. ³⁵*Pamatęs savo kariuomenės sąmyšį ir Judo kareivių narsą bei ryžtą arba garbingai gyventi, arba garbingai mirti, Lysijas pasitraukė į Antiochiją ir vėl ėmėsi verbuoti samdinius kareivius kitam žygiui į Judėją su dar didesne kariuomene.

Šventykla išvaloma ir atšventinama ³⁶Tada Judas ir jo broliai tarė: “Štai mūsų priešai visiškai nugalėti. Eikime išvalyti šventovės* ir ją atšventinti”. ³⁷Tai gi visa kariuomenė susirinko ir užkopė į Ziono kalną. ³⁸Ten jie rado apleistą šventovę, išniekintą aukurą ir sudegintus varčius. Kiemuose augo piktžolės kaip miške ar ant kalno, o kunigų kambariai buvo tapę griuvėsiais. ³⁹Persiplėšę savo drabužius, jie karčiai raudavo ir, galvas barstydamiesi pelenais, ⁴⁰puolė kniūbsčia. Davus trimitų ženklą, jie šaukėsi Dangaus.

⁴¹ Judas paskyrė vyrus kautis su tvirtovės įgula, o pats ėmėsi valyti šventovę. ⁴²Paskui jis išrinko kunigus, nepriekaištingus ir ištikimus Įstatymui; ⁴³jie išvalė šventovę ir išnešė suteptus akmenis į nešvarią vietą. ⁴⁴Buvo svarstoma, ką jie turėtų padaryti su išniekintu deginamųjų atnašų aukuru. ⁴⁵Jiems dingtelėjo gera mintis jį nugriauti, kad jis ilgai netaptų amžina gėda, nes jis buvo buvęs pago-

4,29: ... prie Bet-Zūr(o): svarbus pasienio miestas maždaug 24 km į pietvakarius nuo Jeruzalės. Jo gyventojai buvo palankūs Makabėjams ir atsisakė priimti Lysiją.

4,35: Pasak 2 Mak 11,13-15, po mūšio vyko de-

rybos tarp Lysijo ir Judo Makabėjo.

4,36: ... išvalyti šventovės: Šventyklos kalno aplinką su jos sienomis, kiemais ir pastatais reikia skirti nuo pačios Šventyklos, kurią sudarė Prieangis, pagrindinė Nava ir Šventų Šventoji.

nių išniekintas. Taigi jie aukurą nugriovė.
⁴⁶Akmenis sudėjo į tinkamą vietą ant Šventyklos kalno, kol ateis pranašas ir nurodys, ką su jais reikia daryti. ⁴⁷Tada jie paėmė netašytų akmenų, kaip liepia Įstatymas, ir pastatė naują aukurą, panašų į pirmąjį. ⁴⁸Jie pataisė ir Šventąją vietą bei Šventyklos vidų ir išvalė kiemus. ⁴⁹Jie padarė naujus reikmenis ir atnešė į Šventyklą Žvakidę, smilkalų aukurą ir stalą. ⁵⁰Tada jie degino smilkalus ant aukuro ir uždegė Žvakidės lempas. Lempos apšvietė Šventyklą. ⁵¹Jie išdėliojo ir duonos kepalus ant stalo ir pakabino uždangas. Taip jie užbaigė visą darbą, kurio buvo ėmęsi.

⁵²Dvidešimt penktą dieną devintojo mėnesio, – tai yra Kislevo mėnesio, – šimtas keturiasdešimt aštuntaisiais metais* jie atsikėlė anksti rytą ⁵³ir atnašavo auką pagal Įstatymą ant naujojo deginamųjų aukų aukuro, kurį jie buvo pastatę. ⁵⁴Tuo pačiu metu ir tą pačią dieną, kurią pagonys buvo Šventyklą išniekinę, jis buvo atšventintas su giesmėmis, arfomis, fleitomis ir cimbolais. ⁵⁵Visi žmonės parpuolė kniūbsčia, pagarbino ir pašlovino Dangu, suteikusi jiems sėkmę. ⁵⁶Taip jie šventė aštuonias dienas aukuro pašventinimą, džiugiai atnašaudami deginamąsias aukas. Jie atnašavo ir bendravimo auką bei padėkos atnašą. ⁵⁷Šventyklos priekį jie išpuošė paaukuotais vainikais ir mažais skydais; atstatė vartus, kunigų kambarius ir įdėjo jiems duris. ⁵⁸Žmonių džiaugsmui nebuvo galo, nes pagonių įvesta gėda buvo pašalinta.

⁵⁹Tada Judas bei jo broliai ir visa Iz-

raelio bendrija nutarė, kad aukuro pašventinimo dienos* būtų minimos su džiugesiu ir linksmybe kasmet metinių dieną per aštuonias dienas nuo Kislevo mėnesio dvidešimt penktosios dienos.

⁶⁰Tuo metu jie pastatė aukštas sienas ir stiprius bokštus aplink Ziono kalną, norėdami užkirsti kelią pagonims įsiveržti ir jį mindžioti, kaip pagonys anksčiau buvo padarę. ⁶¹Judas paskyrė įgulą, kad jį saugotų. Panašiai įtvirtino ir Bet-Zūrą, idant žmonės turėtų tvirtovę arčiau Idumėjos.

5 Žygis prieš idumiečius ir amoniečius ^{1*}Kai kaimynai pagonys

sužinojo, kad aukuras buvo atstatytas ir šventovė yra atšventinta, kaip buvo anksčiau, jie labai įpyko ²ir nutarė sunaikinti tarp jų gyvenančius Jokūbo palikuonis. Jie tad pašėlę žudyti ir persekioti mūsų žmones. ³Tada Judas užpuolė Esavo palikuonis prie Akrabatenės* Idumėjoje, nes jie rengė pasalas Izraeliui. Kai jie mūši visiš-kai pralaimėjo, juos pažemino ir apiplėšė. ⁴Jis atsiminė ir Baiano palikuonių* padarytus nedorus darbus. Mat jie buvo grės-mė ir pinklės mūsų žmonėms savo pasalomis prie kelių. ⁵Privertęs juos subėgti į savo bokštus, jis apgulė juos ir, pareiškęs juos esant skirtus sunaikinti, sudegino bokštus su visais juose buvusiais žmonėmis. ^{6*}Tada, persikėlęs žygiui prieš amoniečius, Judas susidūrė su stipria ir didele kariuomene, kurios vadas buvo Timotėjas. ⁷Su jais kovojo daug mūsų, juos nugalėjo ir išblaškė. ⁸Paėmęs Jazerį* ir jam pavaldžias gyvenvietes, jis sugrįžo į Judėją.

4,52: *Dvidešimt penktą devintojo mėnesio dieną... šimtas keturiasdešimt aštuntaisiais metais*: 164 m. prieš Kristų gruodžio 14 d.

4,59: ... *aukuro pašventinimo dienos*: Hanuk[os] šventės ištaka, arba Pašventinimo iškilmė. Žr. Jn 10,22. Juozapas Flavijus ją vadina Šviesų švente.

5,1: Šiame skyriuje pasakojama apie 163 m. prieš Kristų įvykius.

5,3: ... *prie Akrabatenės*: sritis į pietvakarius nuo Negyvosios jūros.

5,4: ... *Baiano palikuonių*: 2 Mak 10,15-23 skaitinys juos vadina idumiečiais.

5,6-8: Ši santrauka užbėga už akių įvykiams. Ją

Pasirengimas žygiui į Galilėją ir Gileadą

⁹Gileade pagonys susibūrė prieš izraeliečius, gyvenusius jų žemėje, norėdami juos sunaikinti. Tačiau tie subėgo į Datemos tvirtovę ¹⁰ir nusiuntė Judui bei jo broliams tokį laišką:

“Pagonys iš visų pusių susibūrė, norėdami mus sunaikinti. ¹¹Jie rengiasi ateiti ir paimiti tvirtovę, į kurią mes esame subėgę. Timotėjas vadovauja jų pajėgoms. ¹²Tučiuojau tad ateikite ir išgelbėkite mus iš jų rankos, nes daugelis mūsų žuvę. ¹³Visi mūsų tautiečiai, gyvenę Tobo krašte, buvo išžudyti. Priešai yra paėmę jų žmonas ir vaikus. Jie pasigrobė jų mantą ir nužudė ten apie tūkstantį vyrų”.

¹⁴Dar tebeskaitant tą laišką, štai kiti pasiuntiniai, perplėšdami drabužiais, atėjo iš Galilėjos, atnešdami panašią žinią, ¹⁵sakydami: “Ptolemaidės,* Tyro ir Sidono gyventojai susibūrė prieš mus su visa pagonių Galilėja, kad mus sunaikintų!” ¹⁶Tai išgirdę, Judas ir žmonės sušaukė didžiąją sueigą nutarti, kaip padėti savo tautiečiams, kuriems grėsė didelis pavojus ir kurie buvo priešų užpulti. ¹⁷Judas tarė savo broliui Simonui: “Pasirink sau vyrų ir žygiuok gelbėti savo brolių Galilėjoje. Mudu su broliu Jonatanu žygiuosime į Gileadą”. ¹⁸Judėjoje jis paliko Zecharijo sūnų Juozapą ir Azariją vadovauti tautai ir su likusia kariuomene jai ginti. ¹⁹“Būkite atsakingi už šią tautą, – įsakė jiems, – bet su pagonimis nekovokite, kol mes

nesugrįšime”. ²⁰Tada trys tūkstančiai vyrų buvo paskirti žygiui su Simonu į Galilėją, o su Judu aštuoni tūkstančiai žygiui į Gileadą.

Žygiai į Galilėją ir Gileadą ²¹Simonas nužygiavo į Galilėją ir kovojo daug mūšių su pagonimis, ir jie buvo jo akyse sutriuškinti. ²²Vijosi juos iki Ptolemaidės vartų, nukaudamas ne mažiau kaip tris tūkstančius pagonių ir paimdamas jų grobį. ²³Pasiėmęs su savimi Galilėjos ir Arabatos žydus drauge su jų žmonomis ir vaikais bei visa jų nuosavybę, su dideliu džiaugsmu parvedė juos į Judėją.

²⁴Tuo tarpu Judas Makabėjas ir jo brolis Jonatanas, persikėlę per Jordaną, žygiavo tris dienas per dykumą. ²⁵Sutikti nabatėjai* juos priėmė taikiai ir papasakojo jiems visa, kas buvo atsitikę jų tautiečiams Gileade: ²⁶“Daugelis jų, – sakė jie, – įkalinti Bozroje, Alemoje ir Chasfo'e, Makedoje ir Karnajimuose”, – visi tie yra dideli ir įtvirtinti miestai, – ²⁷o kai kurie įkalinti kituose Gileado miestuose. Priešas rengiasi rytoj pulti tvirtoves, paimiti ir sunaikinti tuos žmones per vieną dieną”.

²⁸Tada Judas, staiga pakeitęs kryptį su savo kariuomene, nužygiavo dykumos keliu į Bozrą ir paėmė miestą. Išžudęs kalavijų visus vyriškius, jis paėmė iš jo grobį ir miestą sudegino. ²⁹Iš tos vietos kariuomenę išvedė nakčia. Jie žygiavo keliu Datemos tvirtovės link. ³⁰Aušros šviesoje žvalgydamiesi, jie pamatė prieš save di-

reikėtų skaityti tarp šio skyriaus 36-os ir 37-os eilutės. Ji yra lygiagreti 2 Mak 12,17-23 skaitiniui. Judo žygį turbūt paskatino žudynės, apie kurias užsimenama 13-oje eilutėje. Timotėjas buvo Seleukidų paskirtas Transjordanijos valdytoju. ... *Jazer[is]*: miestą ant kelio nuo Jordano į Amaną. 5,15: ... *Ptolemaidės*: hebrajiškasis Ako'as, nūdienis Akras, pajūryje į šiaurę nuo Haifos.

5,25: ... *sutikti nabatėjai*: nabatėjai buvo arabų tauta, tapusi turtinga ir galinga, versdamasi karavanų prekyba du paskutinius prieškristinius šimtmečius. Susijungę jie padarė Petros miestą savo sostine ir viešpatavo visoje Transjordanijoje net iki Damasko. Tautų Apaštalas Paulius pabėgo nuo nabatėjų valdytojo Areto maždaug 38 m. po Kristaus. (Žr. 2 Kor 11,32-33.)

džiulę kariuomenę, iš tikrųjų nesuskaičiuojamą gaują, statančią kopėčias bei apgulos priemonės tvirtovei paimti ir kovojančią su gynėjais. ³¹Judas tad matė, kad puolimas buvo jau prasidėjęs. Trimitų ir šauksmų lydimas, mūšio riksmas kilo iš miesto į dangų. ³²Savo kariuomenės vyrams Judas tarė: „Už savo brolius šiandien kovokite!“

³³Padalijęs juos į tris būrius, jis puolė priešą iš užnugario, gaudžiant trimitams ir aidint maldos žodžiams. ³⁴Kai Timotėjo kareiviai suvokė, kad tai buvo Makabėjas, jie pradėjo nuo jo bėgti. Judas ištiko juos triuškinančiu smūgiu; iš jų žuvo ne mažiau kaip aštuoni tūkstančiai.

³⁵Tada jis pasuko Alemos link ir užpuolęs paėmė ją, išžudė joje visus vyriškus, apiplėšė ir sudegino. ³⁶Iš ten jie tęsė žygį ir paėmė Chasfo'ą, Makedą, Bosorą ir kitus Gileado miestus.

³⁷Po šių įvykių Timotėjas subūrė kitą kariuomenę ir pasistatė stovyklą priešais Rafoną, kitoje upės vagos pusėje. ³⁸Judas pasiuntė vyrus išžvalgyti stovyklos, ir jam buvo pranešta: „Visi aplink mus gyvenantys pagonys yra pas jį suėję. Labai didelė kariuomenė! ³⁹Be to, jie turi pasisamdę talkon arabų. Jų stovykla yra anoje upės vagos pusėje. Jie pasirenge atžygiuoti ir kovoti su tavimi“. Judas išžygiavo jų užpulti.

⁴⁰Judui ir jo kariuomenei artinantis prie upės srovės, Timotėjas savo pajėgų pareigūnams tarė: „Jeigu jis persikels į mūsų pusę pirmas, mes nepajėgsime jam pasipriešinti. Jis tikrai mus nugalės. ⁴¹Bet jeigu jis bijos ir statysis stovyklą ant kito upės kranto, mes persikelsime į jo pusę ir jį nugalėsime“.

⁴²Bet Judas, priėjęs prie upės srovės, pastatė kariuomenės pareigūnus šalia ir jiems įsakė: „Neleiskite nė vienam statytis palapinės. Visi turi eiti į mūšį!“ ⁴³Tada jis pats pirmas ėjo per upę priešų pulti, ir visa kariuomenė sekė jam iš paskos. Visus pagonis jie nugalėjo. Šie metė savo ginklus ir subėgo į Karnajimų šventyklos aptvarą. ⁴⁴Paėmę tą miestą, jie sudegino šventyklos aptvarą su visais viduje buvusiais žmonėmis. Taigi Karnajimai buvo paimti, ir priešas nebegalėjo daugiau Judui priešintis.

⁴⁵Tada Judas surinko visus izraeliečius, nuo mažiausio iki didžiausio, gyvenusius Gileade, su jų žmonomis ir vaikais bei manta, didžiulę minią žmonių, eiti į Judo kraštą. ⁴⁶Jie pasiekė Efroną.* Tai buvo didelis ir stipriai įtvirtintas miestas ant kelio. Jiems buvo neįmanoma jį apeiti nei iš dešinės, nei iš kairės. Reikėjo būtinai per jį eiti. ⁴⁷Bet miesto gyventojai atsiskakė leisti pereiti ir užvertė vartus akmenimis. ⁴⁸Tada Judas nusiuntė jiems draugišką žodį: „Mes norime pereiti jūsų žemę, kad pasiektume savo kraštą. Niekas jums žalos nedarys; mes tik pėsti pereisime“. Bet vartų atidaryti jie nesutiko.

⁴⁹Judas tad įsakė, kad būtų paskelbta stovykloje, idant, kiekvienas pultų ties ta vieta, kurioje jis buvo. ⁵⁰Kareiviai tad stojo į savo vietas. Judas puolė miestą tą visą dieną bei tą visą naktį, ir miestas buvo atiduotas jam į rankas. ⁵¹Išžudęs visus vyriškus, sugriovė miestą iki pamatų ir jį apiplėšė. Tada jis perėjo miesto aikštę žuvusiųjų lavonais.

⁵²Perėję Jordaną, nuėjo į didžiąją lygumą priešais Bet-Šeaną. ⁵³Judas rūpino-

5,46: ... *Efron{q}*: miestas Transjordanijoje priešais Bet-Šeaną, maždaug 8 km į rytus nuo

Jordano upės.

si atsilikėliais, drąsindamas žmones visą kelią, kol jie pasiekė Judėją. ⁵⁴Užkopę į Ziono kalną, su džiaugsmu ir linksmybe jie atnašavo deginamąsias aukas, nes buvo saugiai sugrįžę. Nė vienas jų nežuvo.

Nesėkmė prie Jamnijos ⁵⁵Tuo metu, kai Judas ir Jonatanas buvo Gileade, o jo brolis Simonas buvo Galilėjoje prie Ptolemaidės, ⁵⁶Zecharijo sūnus Juozapas ir Azarijas, vadovaujantys kariuomenei, išgirdo apie jų žygdarbius ir apie jų didvyrišką karą. ⁵⁷Jie tad sakė: „Pasižymėkime ir mes, žygiuodami ir kovodami su pagonimis, esančiais visur aplinkui”.

⁵⁸Jie tad, davę įsakymą su jais buvusiai kariuomenei, leidosi į žygį Jamnijos link. ⁵⁹Bet Gorgijas ir jo vyrai išėjo iš miesto stoti į mūšį. ⁶⁰Juozapas ir Azarijas buvo sumušti ir nuvyti iki pat Judėjos ribų. Tą dieną žuvo apie du tūkstančius izraeliečių. ⁶¹Taigi juos ištiko didelis pralaimėjimas, nes, manydami padarysį žygdarbių, jie nepaklausė Judo ir jo brolių. ⁶²Jie net nepriklausė šeimai tų vyrų, kuriems buvo patikėtas Izraelio išgelbėjimas.

Sėkmė Idumėjoje ir Filistijoje

⁶³Narsuolis Judas ir jo broliai buvo labai gerbiami visame Izraelyje ir visų pagonių, kur tik buvo girdimas jų vardas. ⁶⁴Žmonės sveikindami spietėsi prie jų.

⁶⁵Judas ir jo broliai leidosi į žygį prieš Esavo palikuonis* pietų krašte. Jis paėmė Hebroną ir jam pavaldžias gyvenvietes, sunaikino jo įtvirtinimus ir sudegino jų supančius bokštus. ⁶⁶Iš ten leidosi į filistinų žemę ir perėjo Marisą. ⁶⁷Tarp kritusiųjų tos dienos mūšyje buvo keletas kunigų, kurie išėjo neapgalvotai kovoti norėdami pasižymėti. ⁶⁸Judas tada pasuko

prieš Azotą, priklausantį filistinams. Išvartęs jų aukurus, sudeginęs jų dievų statulas ir apiplėšęs jų miestus, jis pasitraukė į Judo kraštą.

6 Antiocho pralaimėjimas ir mirtis

¹Tuo tarpu karalius Antiochas, žygiuodamas per Aukštutines sritis, išgirdo, kad Persijoje yra miestas, vardu Elymajis,* garsus savo aukso ir sidabro turtais, ²kad jo šventykla esanti labai turtinga ir turinti Makedonijos karaliaus Pilypo sūnaus Aleksandro, tapusio pirmuoju graikų karaliumi, ten paliktus auksinius skydus, šarvus ir ginklus. ³Jis tad, tenai nužygiavęs, bandė miestą paimiti ir jį apiplėšti. Bet jam nepasisekė, nes miesto gyventojai, sužinoję apie jo užmojų, ⁴pasi-priešino išeidami į mūšį su juo. Jis pabėgo ir, būdamas labai prislėgtas, traukėsi iš ten Babilono link.

⁵Dar jam tebesant Persijoje, pasiuntinys atnešė žinią, kad karo pajėgos, siųstos į Judo kraštą, buvo priverstos bėgti; ⁶kad Lysijas iš pradžių buvo surengęs žygį su galinga kariuomene, bet buvęs izraeliečių išvytas; kad izraeliečiai buvo sustiprėję, praturtėję ginklais, reikmenimis ir gausiu grobiu, paimtais iš kariuomenių, kurias jie buvo nugalėję; ⁷kad jie buvo nuvertę Pabaisą, kurią jis buvo pastatęs Jeruzalėje ant aukuro; ir kad jie buvo apsupę aukštomis sienomis ne tik šventovę, kokia ji anksčiau yra buvusi, bet ir Bet-Zūro miestą.

⁸Karalius, klausydamasis tų žinių, buvo klaiko apimtas ir tiesiog priblokštas. Iš širdgėlos, kad jo užmojai nuėjo niekais, karalių paguldė liga. ⁹Lovoje jis išgulėjo daug dienų ir, širdgėlos kankinamas, žinojo, kad artinasi mirtis.

5,65: ... *Esavo palikuonis*: idumiečius, arba edomiečius.

6,1: ... *vardu Elymajis*: kalnuotoje Elamo

sirtyje, į šiaurę nuo Persijos įlankos. Šis skaitinys tęsia 1 Mak 3,37 skaitinyje pradėtą pasakojimą.

10 Pasišaukęs visus savo Bičiulius, jiems tarė: „Miegas man nebeužmerkia akių, nes mano širdis plyšta iš nerimo. ¹¹Sau tariu: 'Į kokią nelaimę patekau! Į kokią kančios sietuvą esu įpuolęs! ¹²Juk kai valdžiau, buvau dosnus ir mylimas'. Dabar aš prisimenu pikta, padarytą Jeruzalėje, kai pagrobiau iš ten visus auksinius bei sidabrinus daiktus ir be jokios priežasties įsakiau sunaikinti visus Judo gyventojus. ¹³Aš žinau, kad už tai mane ištiko šios nelaimės. Nūn mirštu širdgėlos apimtas, svetimame krašte”.

14 Tada jis pasišaukė Pilypą, vieną iš savo Bičiulių, ir pavedė jam valdyti visą savo karalystę. ¹⁵Savo karaliaus vainiką, skraistę ir antspaudą žiedą jis padavė jam, įsakydamas, kad auklėtų karaliaus sūnų Antiochą ir paruoštų jį tapti karaliumi. ¹⁶Karalius Antiochas mirė Persijoje šimtas keturiasdešimt devintaisiais metais.* **Tvirtovės apgula** ¹⁷Lysijas, gavęs žinią, kad karalius mirė, įsodino į sostą įpėdiniu jo sūnų Antiochą,* kurį buvo auklėjęs nuo vaikystės, ir davė jam Eupatoro vardą.

18 Tuo tarpu tvirtovės įgulos vyrai ir toliau laikė apgulę Izraelio šventovę. Visokiais būdais mėgino jiems daryti žalą ir stiprinti pagonis. ¹⁹Judas tad nutarė, kad jie turi būti sunaikinti, ir pašaukė visus žmones jų apgulti. ²⁰Taigi šimtas penkiasdešimtaisiais metais* jie suėjo ir apgulė tvirtovę. Jie pastatė apgulos bokštus ir kitus pabūklus. ²¹Bet keletas įgulos vyrų pabėgo iš apgulos, ir kai kurie iš Izraelio

atsimetėlių prisidėjo prie jų. ²²Nubėgę pas karalių, jie sakė: „Kaip ilgai tu delsi ginti mūsų teises ir atkeršyti už mūsų tautiečius? ²³Mes sutikome tarnauti tavo tėvui, gyventi, kaip jis liepė, ir vykdyti jo įsakymus. ²⁴Užtat mūsų tautos vaikai apgulė tvirtovę ir tapo mūsų priešais. Jie net nubaudė mirtimi iš mūsų visus, kuriuos tik pagavo, ir pagrobė mūsų paveldą. ²⁵Ne tik prieš mus jie pakėlė ranką, bet puola visose tavo valdose. ²⁶Štai dabar jie laiko apgulę net Jeruzalės tvirtovę, norėdami ją paimti. Jau yra įtvirtinę šventovę ir Bet-Zūrą! ²⁷Jeigu tu tuojau pat jiems kelio neužkirsi, jie dar daugiau bėdų pridarys, ir tu nebegalėsi jų suvaldyti”.

Žygis prieš Judą ²⁸Karalius, tai girdėdamas, įtūžo. Jis sušaukė visus savo Bičiulius, kariuomenės pareigūnus ir raitininkų vadus. ²⁹Atžygiavo pas jį ir samdyta kariuomenė iš kitų karalysčių ir iš jūros salų. ³⁰Jo karinių pajėgų skaičius buvo šimtas tūkstančių pėstininkų, dvidešimt tūkstančių raitininkų ir trisdešimt du karui apmokyti drambliai. ³¹Nužygiavę per Idumėją, jie pasistatė stovyklą prieš Bet-Zūrą. Per daugelį dienų jie kovojo ir statė apgulos pabūklus, bet žydai, išpuldami ir narsiai kovodami, juos sudegindavo.

32 Tada Judas paliko tvirtovę ir perkėlė savo stovyklą į Bet-Zechariją priešais karaliaus stovyklą. ³³Karalius, atsikėlęs prieš aušrą, skubiai išvedė savo pajėgas į žygį palei kelią į Bet-Zechariją. Trimitams gaudžiant, jo kariuomenė pasirengė mūšiui. ³⁴Drambliams buvo duota gerti

6,16: ... šimtas keturiasdešimt devintaisiais metais: nuo 164 m. rugsėjo 22 d. iki 163 m. spalio 9 d. Vienas babiloniškas Seleukidų karalių sąrašas rodo, kad Antiochas IV mirė 164 m. lapkričio mėn. ar gruodžio mėn. pradžioje.

6,17: ... jo sūnų Antiochą: Antiochas V Eupatoras tada buvo devynerių metų. Jis buvo

Antiochijoje, Lysijo globoje. Lysijas pradėjo valdyti ir kariauti jo vardu. Po poros metų jiedu buvo nužudyti, kai Antiocho IV brolis Demetrijus atvyko sosto paglemžti. Žr. 1 Mak 7,1-4.

6,20: ... šimtas penkiasdešimtaisiais metais: nuo 163 m. spalio mėn. iki 162 m. rugsėjo mėn.

vynuogių ir šilkmedžio uogų sunkos, kad jie būtų paruošti mūšiu. ³⁵Tada gyvuliai buvo išdėstyti tarp dalinių. Su kiekvienu dramblių buvo išdėstyta tūkstantis vyrų, ginkluotų šarvais, žalvariniais šalmais ant galvų. Be to, prie kiekvieno gyvulio buvo priskirta penki šimtai rinktinių raitelių. ³⁶Išdėstytieji kareiviai turėjo laikytis prie gyvulio. Kur tuo metu ėjo gyvulys, ten jie turėjo drauge eiti ir niekad jo nepalikti. ³⁷Apsaugai ant dramblių buvo mediniai boksteliai, tvirti ir dengti, pritvirtinti prie kiekvieno gyvulio ypatingais pakinktais. Ant kiekvieno dramblio buvo trys ginkluoti vyrai, kurie kovojo raiti, ir dramblio vedėjas indas. ³⁸Likusius raitininkus vadas išdėstė šen ir ten abiejuose kovos rikiuotės šonuose, kad gąsdintų priešą ir būtų savo gretų apsaugoti. ³⁹Saulei suspindėjus ant auksinių ir žalvarinių skydų, kalnai užsidegė jų spindesiu ir švietė tarsi įsiliepsnoję deglai. ⁴⁰Dalis karaliaus kariuomenės driekėsi ant aukštų kalvų, kai kurie daliniai buvo lygumoje. Jie žengė į priekį tvirtomis, darniomis gretomis. ⁴¹Visi drebėjo nuo šios didžiulės minios daromo triukšmo, nuo žengiančios į mūšį kariuomenės griausmo ir ginklų žvangėjimo, nes iš tikrųjų tai buvo milžiniška ir galinga kariuomenė. ⁴²Ir Judas su savo gretomis žengė į mūšį. Prasidėjo kova. Krito šeši šimtai karaliaus vyrų. ⁴³Eleazaras, vadinamas Avaranu, pastebėjo, kad vienas iš dramblių buvo apdengtas karališka gūnia ir buvo didesnis už kitus. Jis tad pamanė, kad ant jo yra karalius. ⁴⁴Taigi jis atidavė savo gyvybę, kad išgelbėtų tautą ir laimėtų sau amžiną vardą. ⁴⁵Drąsiai veržėsi į dalinio vidurį, norėdamas dramblių pasiekti, ir guldė priešus iš deš-

nės ir iš kairės. Jie davė jam kelią, traukdamiesi į šonus. ⁴⁶Palindęs po dramblių, jis smogė durklui jam iš apačios ir jį užmušė. Gyvulys sukrito ant jo, ir Eleazaras žuvo. ⁴⁷Matydami karaliaus kariuomenės galybę ir nuožmų kareivių puolimą, Judas ir jo vyrai pasitraukė.

⁴⁸Tada dalis karaliaus kariuomenės nužygiavo užpulti Jeruzalės, o karalius pasistatė stovyklą Judėjoje ir prie Ziono kalno. ⁴⁹Su Bet-Zūro žmonėmis jis sudarė taiką. Jie paliko miestą, nes neturėjo maisto, kad pajėgtų pakelti apgulą, nes tie metai krašte buvo šabo metai.* ⁵⁰Karalius užėmė Bet-Zūrą ir jam ginti skirtą igulą. ⁵¹Daugelį dienų jis laikė šventovę apgultą. Pastatė apgulos bokštus, pabūklus svaidyti ugniai ir akmenims, įtaisyti strėlėms šaudyti iš laidyklių. ⁵²Ir gynėjai pasidirbo panašių karo pabūklų ir ilgą laiką tęsė kovas. ⁵³Bet maisto sandėliuose jie neturėjo, nes tai buvo septintieji metai. Be to, nuo pagonių išsigelbėjusieji Judėjoje buvo išsekinę paskutinius sandėlius. ⁵⁴Tik nedaugelis vyrų tebuvo pasilikę šventovėje, o kiti išsiskirstė po savo namus, nes badas buvo juos nukamavęs.

Taikos sutartis ⁵⁵Tuo tarpu Lysijas išgirdo, kad Pilypas, kurį karalius Antiochas dar gyvas būdamas buvo paskyręs auklėti jo sūnų Antiochą būti karaliumi, ⁵⁶buvo sugrįžęs iš Persijos ir Medijos su kariuomene, išžygiavusia su karaliumi, ir mėgina pasiglemžti valdžią. ⁵⁷Tai sužinojęs, Lysijas nedelsdamas nutarė pasitraukti. Kariuomenės vadams ir kareiviams jis sakė: "Kasdien mes einame silpnyn, mūsų maisto atsargos jau menkos, vieta, kurią laikome apgule, yra stipri, o mes esame įpareigoti rūpintis karalystės reikalais." ⁵⁸Da-

6,49: ... *šabo metai*: septintieji metai. Sėja ir pjūtis buvo uždrausta. Žr. Iš 23,10-11; Kun 25,2-

7. Metus be sėjos ir pjūties lydėjo maisto stoka.

bar tad tarkimės su tais žmonėmis, sudarykime taiką su jais ir visa jų tauta.⁵⁹ Leiskime jiems vėl gyventi pagal jų įstatymus, kaip jie anksčiau darė. Juk dėl įstatymų, kuriuos mes panaikinome, jie įpyko ir visa tai padarė”.

60 Karaliui ir pareigūnams kalba patiko. Jis tad pasiuntė apgultiesiems taikos pasiūlymą, ir jie priėmė jį. ⁶¹Karalius ir pareigūnai patvirtino jiems sutartį savo priesaika. Apgultieji tad paliko tvirtovę. ⁶²Bet kai karalius užėjo ant Ziono kalno ir pamatė, kaip ta vieta buvo įtvirtinta, sulaužė priesaiką, kurią buvo padaręs, ir įsakė nugriauti tvirtovę supančią sieną. ⁶³Paskui skubiai išžygiavo ir sugrižo į Antiochiją. Čia rado Pilypą, valdantį miestą, kovojo su juo ir jėga paėmė miestą.

7 Demetrijus tampa karaliumi

^{1*}Šimtas penkiasdešimt pirmaisiais metais Seleuko sūnus Demetrijus išvyko iš Romos ir, atvykęs su keletu vyrų į vieną pajūrio miestą, pradėjo ten karaliauti. ²Jam rengiantis įžengti į savo protėvių rūmus, kareiviai suėmė Antiochą ir Lysiją, norėdami juos perduoti jam. ³Kai jam apie tai buvo pranešta, jis tarė: “Jų veido man nerodykite!” ⁴Kareiviai tad juos nužudė, ir Demetrijus atsisėdo į savo karalystės sostą.

5 Tada visi izraeliečiai, atsimetę nuo įstatymo ir nedorėliai, suėjo pas jį. Jų valdas buvo Alkimas,* kuris troško tapti vyriausiuoju kunigu. ⁶Karaliui jie apskundė tautą. “Judas ir jo broliai, – jie sakė, –

išžudė visus tavo Bičiulius ir mus iš mūsų krašto išvarė. ⁷Dabar tad pasiųsk vyrą, kuriuo tu pasitiki. Tenukeliauja ir tepamato, kaip Judas nuniokojo mus ir karaliaus valdas. Tenubaudžia juos ir visus, kurie jiems padeda”.

8 Karalius tad išrinko Bakchidą, vieną iš Karaliaus Bičiulių, Anapus Upės srities valdytoją. Jis buvo žymus žmogus karalystėje ir ištikimas karaliui. ⁹Karalius išsiuntė jį drauge su nedorėliu Alkimu, kuriam jis suteikė vyriausiojo kunigo vietą, jam įsakydamas atkeršyti izraeliečiams. ¹⁰Jie tad leidosi į žygį ir, atvykę į Judą su didele kariuomene, nusiuntė pasiuntinius pas Judą ir jo brolius siūlyti taikos klatingais žodžiais. ¹¹Bet šie į jų žodžius nekreipė dėmesio, nes matė, kad jie buvo atvykę su didele kariuomene.

12 Nepaisant to, Rašto žinovų būrys nuėjo ieškoti teisingo sprendimo. ¹³Hasidimai buvo pirmieji, norintys ieškoti su jais taikos, ¹⁴nes jie manė: “Kunigas iš Aarono palikuonių atėjo su kariuomene. Jis mums nieko pikta nedarys”. ¹⁵Alkimas su jais kalbėjosi taikingai, netgi prisiekė, tardamas: “Mes net nebandysime nei jūsų, nei jūsų Bičiulių užgauti”. ¹⁶Jie patikėjo. O jis šešiasdešimt iš jų suėmė ir tą pačią dieną nužudė, taip įvykdydamas Rašto žodžius:

¹⁷ “Kūnus tavo ištikimųjų jie išmėtė,
jų kraują išliejo visur
Jeruzalės apylinkėse,
nebuvo kam jų palaidoti”.

7,1-9: Šimtas penkiasdešimt pirmaisiais metais. 161 m. pavasarį Seleuko sūnus Demetrijus buvo teisėtas sosto įpėdinis. Būdamas devynerių metų, buvo paimtas įkaitu į Romą vietoj savo dėdės, valdžiusio karalystę kaip Antiochas IV Epifanas. Būdamas dvidešimt vienerių metų, Demetrijus slapta pabėgo iš Romos ir, sirų padedamas, nu-

galėjo savo varžovą Antiochą V. Nubaudęs šį mirštimį, jis įžengė į karaliaus rūmus Antiochijoje. 7,5-6: ... Alkimas: atsimetėlis žydas ir Makabėjų priešas, tapęs vyriausiuoju kunigu po Menelajo mirties (žr. 2 Mak 14,3). Gavęs karaliaus Demetrijaus parvartinimą (žr. 9-ąją eilutę), jis neteisingai apskundė karaliui Judą ir jo brolius.

18 Tada visą tautą sukaustė baimė ir išgąstis. “Neturi jie nei tiesos, nei teisingumo, – sakė žmonės, – jie sulaužė sutartį, nepaisydami duotos priesaikos”.

19 Vėliau Bakchidas paliko Jeruzalę ir pasistatė stovyklą prie Bet-Zaito.* Jis įsakė suimti daugelį vyrų, kurie buvo pas jį perbėgę, bei keletą iš mūsų žmonių ir juos nužudyti nustumiant į didžiąją vandens talpyklą. ²⁰Pavedęs Alkimui valdyti sritį, paliko jam būrį kareivių, o pats sugrįžo pas karalių.

21 Alkimas darė visa, kad išsilaikytų savo vyriausiojo kunigo vietoje. ²²Prie jo būrėsi visi tautos triukšmadariai. Pasigrobę Judo krašto valdžią, jie darė daug žalos Izraeliui. ²³Judas matė visą žalą, Alkimo ir jo rėmėjų daromą izraeliečiams, kur kas didesnę, negu pagonyis buvo padarę. ²⁴Judas tad perėjo visą Judėjos žemę ir keršijo perbėgėliams, užkirsdamas kelią esantiems mieste eiti į kaimus. ²⁵Ilgainiui Alkimas, pastebėjęs, kad Judas su savo rėmėjais stiprėja, ir supratęs, kad pats yra bejėgis jiems priešintis, sugrįžo pas karalių ir kaltino juos dideliais nusikaltimais.

Nikanoras pralaimi mūšį ²⁶Tada karalius išsiuntė Nikanorą, vieną iš savo įžymiausių vadų, nuožmų Izraelio priešą, įsakydamas išnaikinti tautą. ²⁷Nikanoras tad, įėjęs į Jeruzalę, lydimas didelės kariuomenės, nusiuntė su klasta* Judui ir broliams šitokią taikingą žodį: ²⁸“Tenebūna tarp manęs ir jūsų nesantaikos. Su keletu vyrų ateisiu taikingai pasimatyti veidas į veidą”. ²⁹Jis tad atėjo pas Judą, ir jie du taikingai pasisveikino. Bet kareiviai

buvo pasirengę Judą pagrobti. ³⁰Judui paaiškėjo, kad Nikanoras buvo atėjęs pas jį su klasta, jis tapo atsargesnis ir atsisakė su juo vėl susitikti. ³¹Nikanoras, pajutęs, kad jo sąmokslas atskleistas, išžygiavo į Kafar-Salamą* susitikti su Judu mūšyje. ³²Beveik penki šimtai vyrų iš Nikanoro kariuomenės krito, o likusieji subėgo į Dovydo miestą.

Grasinimas Šventykiai ³³Po šių įvykių Nikanoras užkopė ant Ziono kalno. Kai kurie kunigai iš šventovės ir kai kurie tautos seniūnai išėjo jo taikingai pasveikinti ir parodyti jam deginamąją auką, kuri buvo aukojama už karalių. ³⁴Bet jis iš jų tyčiojosi, juos išjuokė ir padarė nešvarius.* Įžūliai kalbėjo ir ³⁵įpykęs prisiekė, tardamas: “Jeigu Judas ir jo kariuomenė nebus atiduoti tuojau pat man į rankas, kai tik sugrįšiu nugalėjęs, šią šventyklą sudeginsiu”. Nikanoras išėjo labai įniršęs.

³⁶Tada kunigai vėl suėjo į vidų ir sustojo prieš aukurą ir Šventyklą. Verkdami jie meldėsi:

³⁷ “Tu pasirinkai šiuos Namus, kad jie būtų vadinami tavo vardu ir būtų tavo tautos maldos ir prašymo Namai.

³⁸ Atkeršyk šiam žmogui ir jo kariuomenei, tekrinta jie nuo kalavijo. Atsimink jų šventvagiškas kalbas, neleisk jiems gyviems išlikti”.

Nikanoro pralaimėjimas prie Adasos ³⁹Nikanoras išžygiavo iš Jeruzalės ir pasistatė stovyklą prie Bet-Horono, kur prie jo prisidėjo Sirijos kariuomenė. ⁴⁰O

7,19: ... *prie Bet-Zaito*: maždaug 6 km į šiaurę nuo Bet-Zūro ir 20 km į pietus nuo Jeruzalės.
7,27: *Nikanoras... nusiuntė su klasta*: palankiau apie Nikanorą kalba 2 Mak 14,17-25. Pasak šio skaitinio, Nikanoras tapo asmeniniu Judo draugu. Jų draugystę saardė Alkimo intrigos (žr. 2 Mak

14,26-30).

7,31: ... *Kafar-Salama*: kaimas maždaug 12 km į pietvakarius nuo Jeruzalės, prie kelio į Bet-Horoną.

7,34: ... *padarė nešvarius*: apspjaudydamas padarė kunigus nešvarius apeigoms atlikti.

Judas pasistatė stovyklą su trim tūkstančiais vyrų prie Adasos.* Čia Judas meldėsi:

41 "Tuomet, kai karaliaus pasiuntiniai šventvagiškai kalbėjo, tavo angelas nuėjęs užmušė iš jų aštuoniasdešimt penkis tūkstančius.

42 Taip tad šiandien mūsų akyse sutriuškink šią kariuomenę! Težino visi kiti, kad Nikanoras šventvagiškai kalbėjo apie tavo šventovę. Teisk jį pagal jo nedorumą!"

43 Abi kariuomenės susitiko mūšyje Adaro mėnesio tryliktąją dieną. Nikanoro kariuomenė buvo sutriuškinta, o jis pats pirmas žuvo mūšyje. 44 Jo kareiviai, pamatę, kad Nikanoras žuvo, metę ginklus pabėgo. 45 Judas ir jo vyrai juos vijosi visą dieną nuo Adasos iki Gazaros apylinkių, įkandinė šaukdami trimitais į kovą. 46 Išgirdę šaukimą, iš visų aplinkinių Judėjos kaimų išėjo žmonės ir, puolę bėglius iš šonų, varė juos atgal pas besivejančius. Visi žuvo nuo kalavijo, nė vienas neišliko gyvas. 47 Judas ir jo vyrai pasiėmė karo laimikį ir grobį. Jie nukirto Nikanorui galvą bei dešinę ranką, kurią iš įžūlumo jis buvo pakėlęs, ir parnešę pakabino ne-

toli Jeruzalės. 48 Švęsdami tą dieną kaip didelę iškilmę, žmonės labai džiaugėsi. 49 Buvo nutarta, kad toji diena turi būti švenčiama kasmet Adaro mėnesio tryliktąją dieną.* 50 Vėliau Judėja trumpą laiką* buvo rami.

8 Sutartis su romėnais 1* Judas buvo girdėjęs apie romėnų garsą: kad jie yra didelė galybė, kad jie draugiškai elgiasi su visais, kurie dėjos prie jų bendram reikalui, ir kad jie sudarė draugystės sutartį su visais, kurie į juos kreipėsi. Iš tikrųjų jie buvo labai galingi. 2 Jam buvo pranešta apie jų karus ir žygdarbius užkariaujant galatus* ir priverčiant juos mokėti duoklę. 3 Jie buvo kovoję ispanų šalyje, ten paimdami sidabro ir aukso kasyklas. 4 Tą visą sritį jie buvo užkariavę savo sumanumu ir ištverme, nors ji buvo ir didelė šalis, ir toli nuo Romos. Jie buvo kovoję ir su karaliais, atžygiavusiais jų užpulti iš tolimų žemės pakraščius, kol juos sutriuškinę ir, ištikę dideliu pralaimėjimu, privertę mokėti metinę duoklę. 5 Jie buvo mūšyje sutriuškinę ir padarę sau pavaldžius ir Pilypą,* ir makedoniečių karalių Persėją,* ir kitus, išdrįsusius su jais kariauti. 6 Jie buvo nugalėję ir Azijos karalių Antiochą Didįjį,* stojusį prieš juos su

7,40: ... *prie Adasos*: kaimas į pietryčius nuo Kafar-Salamos.

7,49: ... *Adaro mėnesio tryliktąją dieną*: 160 m. prieš Kristų, kovo 27 d. Žydų kalendoriuje ši diena buvo vadinama *Nikanoro diena* (žr. 2 Mak 15,36), bet nūdien nėra švenčiama.

7,50: ... *trumpą laiką*: maždaug vieną mėnesį po Nikanoro žuvimo. Tada prasidėjo Bakchido puolimas, kurio metu žuvo Judas (žr. 1 Mak 9,1-18).

8,1-31: Šiame skyriuje pasakojama apie Judo Makabėjo pasiuntinius, nusiųstus į Romą sudaryti sąjungos sutarties tarp žydų tautos ir Romos. Romos respublika darė didelį įspūdį mažoms Rytų tautoms, ieškančioms užuovėjos nuo savo neteisėtų valdovų (1-16 eilutės), nes Romai sekėsi karuose (2-11 eilutė) ir romėnai ėjo į pagalbą savo

sąjungininkams (12-13 eilutės). Romos kišimasis į Artimųjų Rytų politiką liudija jos jėgą ir prestižą II prieškristinio šimtmečio būvyje. Žr. 1 Mak 1,10; 7,2; 12,3; 15,15-24; 2 Mak 11,34. Romėnams ėmus valdyti Palestiną 63 m. prieš Kristų, Romos respublika, o vėliau ir imperija, tapo nekenčiama. Romos išgyrimas šiame skyriuje padarė, kad Palestinos žydai 1 Makabėjų knygos nepriėmė kaip vienos iš Raštų.

8,2: ... *apie žygdarbius užkariaujant galatus*: arba šiaurinės Italijos ir pietinės Prancūzijos keltai, kuriuos romėnai pavergė 222 m. prieš Kristų ir vėl turėjo su jais kovoti 191 m. prieš Kristų, arba Mažosios Azijos keltai – galatai, kuriuos romėnai nugalėjo 189 m. prieš Kristų.

8,5: ... *Pilypą*: Makedonijos karalių Pilypą V, nugalėtą prie Kynoskefalės 197 m. prieš Kristų;

šimtu dvidešimčia dramblių, raitija, kovos vežimais ir milžiniška kariuomene. Jis buvęs jų sutriuškintas. ⁷Paėmę jį gyvą, romėnai privertę jį ir jo įpėdinius sumokėti didelę duoklę, duoti įkaitų ir užleisti ⁸kai kurias geriausias valdas – Indijos, Medijos ir Lydijos* šalis. Iš jo atėmę, romėnai atidavę jas karaliui Eumeniui.* ⁹Graikijos gyventojams* užsimojus eiti į žygi ir juos sunaikinti, ¹⁰romėnai, apie tai sužinoję, pasiuntę vieną karvedį prieš graikus ir su jais kariavo. Daug jų buvę sužeista ir nukauta. Romėnai, paėmę jų žmonas ir vaikus, išvarė į nelaisvę. Romėnai juos plėšę, paėmę jų žemę, išgriovę jų tvirtoves ir pavertę juos vergais iki šios dienos. ¹¹Visas kitas karalystes ir salas, kurios kada nors buvę drįsusios jiems pasipriešinti, romėnai sunaikinę ir paverge, ¹²bet su savo draugais ir tais, kurie jais pasitiki, romėnai palaiką draugystę. Arti ir toli jie padarę karalius sau pavaldžius, visus, girdinčius apie romėnų garsą, apimanti baimė. ¹³Iš tikrųjų kam jie norėję padėti tapti karaliais, tie karaliai, ir nuvertę nuo sosto tuos, kuriuos norėję. Taigi romėnai buvo pasiekę galybės viršūnę. ¹⁴Tačiau nė vienas jų nei užsidėjęs vainiką, nei vilkėjęs

purpuru ženklą savo didybės, ¹⁵bet jie pasistatę sau senato namus, ir juose trys šimtai ir dvidešimt vyrų kasdien svarstą, kaip palaikyti tautoje tvarką. ¹⁶Jie kasmet pavedą valdymą vienam žmogui* suteikdami metams galią visam kraštui, visi klausą to vieno žmogaus, nesą tarp jų nei pavydo, nei nepasitikėjimo.

¹⁷Judas tad, išrinkęs Akoso sūnaus Jono sūnų Eupolemą ir Eleazaro sūnų JASONĄ, pasiuntė juos į Romą, norėdamas sudaryti su romėnais draugystės bei gynybos sąjungą, ¹⁸kad atsikratytų graikų jungo. Mat jiems buvo aišku, kad graikų karalystė stūmė Izraelį į tikrą vergiją. ¹⁹Taigi, atvykę į Romą po ilgos kelionės, jie nuėjo į senatą ir taip kalbėjo: ²⁰“Judas Makabėjas, jo broliai ir žydų tauta mus atsiuntę pas jus. Mes norime sudaryti su jumis gynybos bei taikos sąjungą ir įsirašyti į jūsų sąjungininkų ir bičiulių tarpą”. ²¹Senatas jų pasiūlymą priėmė. ²²Čia yra nuorašas laiško,* kurį romėnai, įraižę varinėse lentelėse, nusiuntę į Jeruzalę, kad būtų ten laikomas kaip taikos ir sąjungos įrašas:

²³“Gerovė telydi per amžius romėnus ir žydų tautą jūroje ir žemėje! Tenepasie-

... *Perseją*: Pilypas V sūnus Persėjas buvo nugalėtas prie Pydnos 168 m. prieš Kristų ir mirė kalėjime. Su juo Makedonijos karalystė priėjo galą.

8,6: ... *Antiochą Didįjį*: Antiochas III, žymiausias Seleukidų karalius. Jis buvo nugalėtas prie Magnesijos 190 m. prieš Kristų. Apamėjos sutartimi 189 m. prieš Kristų jis buvo priverstas mokėti Romai milžinišką 15 000 sidabrinių ir aukšinių talentų duoklę. Vienas talentas – 34,2 kg! Antiochijos nusilpimas ir didėjanti Romos politinė ir ekonominė įtaka vertė Antiochą IV Epifaną kurti politinę, religinę ir kultūrinę Sirijos ir Palestinos vienybę.

8,8: ... *Indijos, Medijos ir Lydijos*... : kai kurie istorikai nori šiuos vietovardžius keisti į ... *Mysijos, Lykijos*... vietovardžius, teigdami, kad klaida buvusi perrašinėtojų padaryta. Mysija ir Lykija yra vakarinės Mažosios Azijos sritys, Indija

ir Medija yra toliau rytuose. ... *Eumeniui*: Eumenas II buvo Pergamo karalius (197-158 m. prieš Kristų) ir Romos sąjungininkas, kuris pasinaudojo Antiocho netektimi.

8,9-10: Achėjos lygos sukilimas, čia įterptas, įvyko 146 m. prieš Kristų. Jį numalšino romėnų konsulas Lucijus Mumijus, ir tai ženklino Graikijos nepriklausomybės galą. Knygos autorius laiko visus graikus Dievo priešais.

8,16: ... *pavedą valdymą vienam žmogui*: ir iš tikrųjų Romos respublika turėdavo valdžios viršūnę visad du konsulus. Atrodo, kad vienas jų rūpindavosi pasiuntiniais ir atsakinėdavo į laiškus, todėl žydai ir buvo susidarę tokį įspūdį. Žr. 1 Mak 15,16.

8,22: ... *nuorašas laiško*: pati Senato sutartis buvo laikoma Romos Kapitolijuje, tik nuorašas laiško forma buvo nusiųstas į Jeruzalę. Laiškas tik-

kia jų nei kalavijas, nei priešas! ²⁴Bet jeigu kiltų pirma karas prieš Romą ar bet kurį jos sąjungininką kurioje nors jos valdų, ²⁵žydų tauta iš visos širdies teiks jiems pagalbą, kaip sąlygos reikalauja. ²⁶Jie neteiks ir neparūpins priešui nei grūdų, nei ginklų, nei lėšų ar laivų, kaip buvo sutarta Romoje. Jie vykdys savo įsipareigojimus, negaudami jokio atlygio. ²⁷Tokiu pat būdu, jeigu kiltų pirma karas prieš žydų tautą, romėnai noriai elgsis kaip sąjungininkai, kaip sąlygos reikalauja. ²⁸Jie neteiks žydų užpuolikai nei grūdų, nei ginklų, nei lėšų ar laivų, kaip buvo sutarta Romoje. Romėnai vykdys savo įsipareigojimus be klastos. ²⁹Su tokiomis sąlygomis romėnai sudarė sutartį su žydų tauta. ³⁰Bet jeigu vėliau abi pusės nutartų ką nors pridėti ar atimti, jos tai gali daryti savo nuožiūra. Tai, ką jie nutars pridėti ar atimti, galios. ³¹O dėl karaliaus Demetrijaus nusikaltimų jums, mes jam taip parašėme: 'Kam gi padarei savo jungą sunkų mūsų bičiuliams, mūsų sąjungininkams, žydams?' ³²Taigi jeigu jie vėl kreipsis į mus su skundu ant jūsų, mes ginsime jų teises, kovodami su jumis jūroje ir žemėje”.

9 Beer-Zaito mūšis ir Judo Makabėjo mirtis ¹Demetrijus, sužinojęs, kad Nikanoras ir jo kariuomenė yra žuvę mūšyje, antrą kartą išsiuntė į Judo kraštą Bakchidą ir Alkimą drauge su dešiniu sparnu savo kariuomenės sparnu. ²Jie pasuko keliu, vedančiu į Galilėją, ir pasistatę stovyklą priešais šlaitą prie Arbelos,* ją paėmė ir užmušė daug žmonių. ³Šim-

tas penkiasdešimt antrųjų metų pirmąjį mėnesį* jie pasistatė stovyklą šalia Jeruzalės. ⁴Tada jie leidosi su dvidešimčia tūkstančių vyrų ir dviem tūkstančiais raitijos Bereos link. ⁵Judas su trimis tūkstančiais rinktinių vyrų buvo įkūręs stovyklą prie Elastos. ⁶Jo vyrai, matydami tokią didelę priešo kareivių daugybę, buvo klaiko apimti. Daugelis jų traukėsi iš stovyklos, kol ilgainiui liko ne daugiau kaip aštuoni šimtai vyrų.

⁷Matydamas, kad jo kariuomenė tirps-ta kaip tik tuo metu, kai mūšis čia pat, Judas buvo priblokštas. Laiko jiems su-burti nebuvo. ⁸Tačiau, nors ir pats bijo-damas, pasilikusiems su juo vyrams jis ta-rė: “Kelkimės! Pirmyn prieš mūsų prie-šus! Galbūt mes būsimė pakankamai stip-rūs su jais kovoti!” ⁹Vyrai mėgino jį atkal-bėti, sakydami: “Tikrai nepajėgsime. Da-bar verčiau gelbėkime savo gyvastį. Su-grįžkime vedini savo broliais ir tada kovo-kime su jais. Mūsų per mažai!” ¹⁰Bet Ju-das atsakė: “Jokiu būdu tokio dalyko ne-darysime, nuo jų nebėgsime! Jeigu atėjo mūsų valanda, bent mirkime kaip vyrai už savo brolius, nepalikime nieko, kas bū-tų dėmė mūsų geram vardui”.

¹¹Tada Bakchido kariuomenė išžygia-vo iš stovyklos ir išsidėstė mūšiui. Raiti-ja buvo padalyta į du raitininkų būrius, laidyklininkai bei lankininkai žengė gretų priešakyje, o visi narsuoliai vyrai buvo pirmoje gretoje. ¹²Bakchidas buvo prie dešiniojo sparno. Mūšio gretos su raiti-ninkų būriais prie abiejų šonų artinosi

riausiai buvo rašytas lotyniškai, todėl buvo verstas į hebrajų kalbą ir 1 Mak knygoje – į graikų kalbą. 9,2: ... Jie pasuko keliu, vedančiu į Galilėją... prie Arbelos: pažodžiui graikiškasis tekstas skiriasi nuo šio pataisyto teksto: Jie pasuko keliu į Gilgalą ir, pasistatę stovyklą priešais Mesalotą prie Arbelos, ją paėmė. Arbela yra Galilėjoje, – nūdienis Khirbet

Irbid, – ant aukštos kalvos virš Galilėjos jūros vakarinės pakrantės. Gilgalas buvo Jordano slėnyje netoli Jericho. Mesalot{ai} turbūt yra hebrajiškas žodis, kuris reiškia laiptus, šlaitus.

9,3: Šimtas penkiasdešimt antrųjų metų pirmąjį mėnesį... : 160 m. balandis – gegužė pagal Šventyklos kalendorių.

gaudžiant trimitams. Ir Judo vyrai pūtė savo trimitus. ¹³Žemė drebėjo nuo kariuomenių užesio. Mūšis šėlo nuo ryto iki vakaro.

¹⁴Judui pastebėjus, kad Bakchidas ir pagrindinė jo kariuomenės jėga buvo dešiniajame sparne, visi jo drąsiausi vyrai susitelkė apie jį. ¹⁵Dešinįjį sparną sutriuškinę, jie vijosi priešą iki pat Azoto kalno.* ¹⁶Bet vyrai kairiajame sparne, matydami, kad dešinysis sparnas buvo priverstas trauktis, pasisuko ir metėsi iš paskos Judui bei jo vyrams, puldami juos iš užnugario. ¹⁷Mūšis tapo dar nuožmesnis. Abi pusės jame neteko daug sužeistų ir žuvusių. ¹⁸Žuvo taip pat ir Judas, o išlikusieji pabėgo.

¹⁹Jonatanas ir Simonas, paėmę savo brolių Judą, palaidojo jį savo protėvių kape prie Modeino ²⁰ir apraudojo. Iš tikrųjų jo raudėjo visas Izraelis su didele širdgėla. Jie daug dienų gedėjo, sakydami:

²¹ „O, kaip žuvo didvyris,
Izraelio gelbėtojas!“

²²Kiti Judo darbai, jo mūšiai ir atlikti žygdarbiai bei jo dvasios didybė nebuvo aprašyti, nes jų buvo pernelyg daug.

D. JONATANO ŽYGLIAI

Bakchidas ir Jonatanas ²³Po Judo mirties atsimetėliai nuo Įstatymo pakėlė galvas visose Izraelio vietose, ir vėl pasirodė visokiausi nedorėliai. ²⁴Tomis dienomis ten buvo baisus badas, net ir žemė palinko į nedorėlių pusę. ²⁵Bakchidas sąmoningai pasirinko religijos priešus ir pa-

darė juos krašto šeimininkais. ²⁶O jie metėsi ieškoti Judo draugų ir juos gaudyti. Būdavo, atveda pas Bakchidą, kad juos nubaustų ir iš jų pasityčiotų. ²⁷Taigi Izraelyje prasidėjo nuožmi priespauda, kokios nebuvo buvę nuo to meto, kai pranašai liovėsi tarp jų reikštis.

²⁸Tada visi susirinko ir Jonatanui tarė: ²⁹“Nuo to meto, kai mirė tavo brolis Judas, nebuvo kito vyro, panašaus į jį, galinčio pasipriešinti mūsų priešams, tokiems žmonėms kaip Bakchidas ir kiti, kurie nekenčia mūsų tautos. ³⁰Nūn tad mes išrinkome tave šiandien užimti jo vietą, kad kaip mūsų valdovas ir vadas vestum mus į kovą”. ³¹Nuo to laiko Jonatanas pradėjo vadovauti savo brolio Judo vietoje.

³²Bakchidas, apie tai sužinojęs, stengėsi jį nužudyti. ³³Bet Jonatanas ir jo brolis Simonas bei visi su jais buvę vyrai apie tai išgirdo ir, pabėgę į Tekoos* tyrus, pasistatė stovyklą prie Asfaro vandens talpyklos. ³⁴Bakchidas, gavęs apie tai žinią šabo dieną, irgi persikėlė per Jordaną su visa savo kariuomene.

³⁵Tad Jonatanas pasiuntė savo brolių,* vadovaujantį gurguolėms, kad paprašytų jo bičiulių nabatėjų leisti pas juos pasidėti jų gana didelę mantą. ³⁶Bet užpuolė Jambrio klanas iš Medabos* ir, pagrobę Joną bei visa, ką jis turėjo, nuėjo sau su grobiu. ³⁷Vėliau Jonatanui ir jo broliui Simonui buvo pranešta: “Jambrio klanas kelia dideles vestuves ir veda į namus nuotaką, vieno Kanaano didikų dukterį iš Nadabato, su didele palyda”. ³⁸Atsimin-

9,15: ... *iki pat Azoto kalno*: atrodo, kad hebrajiškojo teksto vertėjas į graikų kalbą palaikė žodį *asdot* – *šlaitai* – *asdot* – *Azotu*. Taigi reikėtų versiti: ... *iki pat kalno šlaitų*.

9,33: ... *Tekoos*: pranašo Amoso gyvenvietė tyruose prie Negyvosios jūros, į pietvakarius nuo

Jeruzalės.

9,35: Jonatanas pasiuntė savo brolių Joną – Johananą, vadinamą Gadi – Linksmučiu (žr. 1 Mak 2,2; 9,36,38).

9,36: ... *iš Medabos*: į šiaurės rytus nuo Negyvosios jūros.

dami savo brolio Jono kraują, jie nuėjo ir pasislėpė kalno priedangoje. ³⁹Apsižvalgę jie staiga pamatė triukšmingą eiseną su labai daug mantos. O jaunas su savo draugais ir broliais, lydimi būgnelių su žvangučiais, muzikos instrumentų, gerai ginkluoti išėjo jų pasitikti. ⁴⁰Tada tiedu, pakilę prieš juos iš savo pasalos, metėsi juos žudyti. Daug buvo sužeistų ir kritusių, o išlikusieji pabėgo į kalną. Buvo paimta visa jų manta. ⁴¹Taigi vestuvės virto gedulu, o jų giesmininkų balsai – rauda. ⁴²Atkeršiję už savo brolio kraują, jie sugrįžo į Jordano pelkes.

⁴³Bakchidas, apie tai išgirdęs, šabo dieną nužygiavo prie Jordano krantų su didele kariuomene. ⁴⁴Jonatanas savo vyrams tarė: „Kelkimės! Kovokime už savo gyvastį, nes šiandien nėra taip, kaip buvo vakar ar užvakar. ⁴⁵*Pasižiūrėkite! Mūsų mums prieš akis, už nugaros Jordano vandenys, o vienoje ir kitoje pusėje pelkės ir tankmės. Nėra kur pabėgti. ⁴⁶Nūn tad šaukitės Dangaus, kad būtumėte išgelbėti iš mūsų priešų rankos“. ⁴⁷Prasidėjo kova vyro prieš vyrą. Jonatanas ištiesė ranką Bakchidui smogti, bet šis nuo jo pasitraukė. ⁴⁸Tada Jonatanas ir jo vyrai šoko į Jordaną ir nuplaukė prie kito kranto, o priešas per Jordaną jų vytis nesikėlė. ⁴⁹Tą dieną žuvo apie tūkstantį Bakchido vyrų.

⁵⁰* Bakchidas sugrįžo į Jeruzalę ir ėmėsi įtvirtinti Judėjos miestus. Jis pastatė tvirtovę ir Jeriche, ir Emause, ir Bet-Horone, ir Bet-Elyje, ir Timnate, ir Faratone, ir Tefone su aukštomis sienomis ir vartais su skląščiais. ⁵¹Jose paliko įgulas, kad neduotų ramybės Izraeliui. ⁵²Jis įtvirtino ir

Bet-Zūro miestą, Gazarą ir tvirtovę Jeruzalėje, pastatydamas įgulas ir aprūpindamas maisto sandėliais. ⁵³Paėmęs krašto vadų sūnus įkaitais, Bakchidas laikė juos kalėjime Jeruzalės tvirtovėje.

⁵⁴Šimtas penkiasdešimt trečiųjų metų antrąjį mėnesį* Alkimas įsakė nugriauti vidinio šventovės kiemo sieną. Jis pranašų darbą nugriovė! Bet jis tik pradėjo griauti. ⁵⁵Kaip tik tuo metu jį ištiko liga, ir jo darbai buvo nutraukti. Jis negalėjo atverti burnos, nes buvo taip paralyžuotas, kad nei žodžio beįstare, nei apie namus ką įsakinėjo. ⁵⁶Galop Alkimas ir mirė baisiai kentėdamas. ⁵⁷Alkimui mirus, Bakchidas sugrįžo pas karalių, ir Judėja buvo palikta dvejus metus ramybėje.

⁵⁸Tada visi atsimetėliai nuo Įstatymo surengė nedorą sąmokslą. „Štai, – jie sakė, – Jonatanas ir jo rėmėjai gyvena be rūpesčio savo namuose ir jaučiasi saugūs. Dabar tad pakvieskime Bakchidą, ir jis suims juos visus per vieną naktį“. ⁵⁹Nuvykę pas jį, su juo susitarė. ⁶⁰Bakchidas leidosi į žygį su didele kariuomene ir nusiuntė slapta laiškus į Judėją visiems savo sąjungininkams, kad suimtų Jonataną ir jo vyrus. Tačiau to padaryti jie negalėjo, nes jų sąmokslas iškilo viešumon. ⁶¹Užtat Jonatano vyrai nutvėrė apie penkiasdešimt krašte gyvenančių atsakingų už šį sąmokslą vyrų ir juos užmušė.

⁶²Tada Jonatanas drauge su savo vyrais ir Simonu pasitraukė į Bet-Basį* tyruose. Atstatę išgriautąsias tos vietovės dalis, ją įtvirtino. ⁶³Bakchidas, apie tai sužinojęs, sutelkė visas savo pajėgas ir pranešė visiems savo rėmėjams Judėjoje. ⁶⁴Nužy-

9,45: Jonatano kariuomenė buvo apsupta, patekusi į katilą, viename Jordano deltos pelkynų.

9,50: Šios vietovės supa Judėjos provinciją.

9,54: Šimtas penkiasdešimt trečiųjų metų ant-

rajį mėnesį: 159 m. gegužės mėn.

9,62: ... Bet-Basį: maždaug 3 km į rytus nuo Betliejaus ir maždaug 9 km nuo Tekoos.

giavęs jis įsirengė stovyklą priešais Bet-Basį ir, statydamas apgulos pabūklus, su juo kovojo daug dienų.

65 O Jonatanas, palikęs savo brolių Simoną mieste, lydimas mažo vyrų būrio, išsmuko į kaimo vietas. ⁶⁶Jis parbloškė Odomerą bei jo brolius ir Fasirono žmones jų stovykloje. Tada jie pradėjo neduoti ramybės ir puldinėti Bakchido pajėgas. ⁶⁷O Simonas ir jo vyrai, išpuolę iš miesto, padegė apgulos pabūklus. ⁶⁸Galop jie nugalėjo Bakchidą mūšyje. Tai jį labai kankino, nes jo užmojis ir žygis nuėjo niekais. ⁶⁹Širdamas ant atsimetėlių, patarusių jam daryti žygį į kraštą, daugelį jų Bakchidas užmušė. Tada jis apsisprendė grįžti į savo šalį.

70 Jonatanas, apie tai sužinojęs, nusiuntė pas jį pasiuntinius, siūlydamas tartis dėl taikos ir paleisti belaisvius. Bakchidas, sutikęs su jo pasiūlymais, juos įvykdė, ⁷¹prisiekdamas, kad niekad nemėginsias jam pakenkti per visas likusias savo gyvenimo dienas. ⁷²Paleidęs belaisvius, kuriuos buvo anksčiau paėmęs iš Judo krašto, jis apsiskuto ir sugrįžo į savo šalį. Į jų žemę niekad daugiau nebežygiavo.

73 Taigi kalavijas liovėsi šėlti Izraelyje. Jonatanas apsigyveno Michmase ir pradėjo teisėjauti* tautai. Jis sunaikino Izraelio atsimetėlius nuo Įstatymo.

10 Aleksandro sukilimas ¹Šimtas šešiasdešimtaisiais metais* Antiocho sūnus Aleksandras Epifanas* subūrė kariuomenę ir paėmė Ptolemaidę. Gyventojų mielai sutiktas, jis pradėjo karaliauti. ²Apie tai išgirdęs, karalius Demet-

rijus sutelkė didžiules pajėgas ir išžygiavo susitikti su juo mūšyje. ³Be to, Demetrijus pasiuntė Jonatanui labai taikingą laišką, pažadėdamas jį pagerbti. ⁴Mat jis sau sakė: "Kreipkimės į jį pirmieji ir susitaukykim, kol jis nespėjo susimokyti prieš mus su Aleksandru. ⁵Juk jis atsimins visas skriaudas, kurias esame padarę ir jam, ir jo broliams, ir jo tautai". ⁶Demetrijus tad suteikė jam teisę rinkti kariuomenę, ap rūpinti ją ginklais bei laikyti save jo sąjungininku ir įsakė, kad tvirtovėje laikomi įkaitai būtų jam perduoti.

7 Taigi Jonatanas, įžygiavęs į Jeruzalę, perskaitė tą laišką girdint visiems žmonėms. Vyrams, esantiems tvirtovėje, ⁸žinia, kad karalius suteikė jam teisę rinkti kariuomenę, kėlė klaidą. ⁹Bet jie perdavė įkaitus Jonatanui, o jis atidavė juos tėvams. ¹⁰Tada Jonatanas apsigyveno Jeruzalėje ir ėmėsi atstatyti ir atnaujinti miestą. ¹¹Darbų vadovams įsakė statyti sienas ir gynybos įvirtinimus aplink Ziono kalną, kad jie būtų stipresni, iš keturkampių akmenų. Jie taip ir padarė.

12 Svetimšaliai, esantys Bakchido statytose tvirtovėse, išbėgiojo. ¹³Palikę savo vietas, visi sugrįžo į savo šalį. ¹⁴Tik Bet-Zūre buvo likę keletas atsimetėlių nuo Įstatymo ir įsakymų, nes jis buvo prieglaudos vieta.

Jonatanas remia Aleksandrą ¹⁵Karalius Aleksandras išgirdo apie Jonatanui duotus Demetrijaus pažadus. Jam buvo pranešta ir apie Jonatano bei jo brolių kovas ir žygdarbius bei sunkumus, kuriuos jie turėjo pakelti. ¹⁶"Argi mes galėtume

9,73: ... *pradėjo teisėjauti*: valdyti tautą senovės teisėjų pavyzdžiu. Žr. Teisėjų knygą. Jeruzalei ir įgult miestams esant Seleukidų rankose, Jonatano laisvė valdyti buvo ribota. Jo sostinė Michmasas, į pietryčius nuo Bet-Elia, buvo garsi Sauliaus sūnaus Jonatano žygdarbiais. Žr. 1 Sam 14.

10,1: *Šimtas šešiasdešimtaisiais metais*: 152 m. prieš Kristų. ... *Aleksandras Epifanas*: Aleksandras Balas save laikė Antiocho IV Epifano sūnumi. Jį palaikė romėnai, nes jie negalėjo pakęsti Demetrijaus, tapusio karaliumi be jų leidimo. Demetrijus buvo tapęs našta ir savo tautai, ir žydams.

kitą tokį vyrą rasti? – jis sušuko. – Mes turime padaryti jį tuoju pat savo draugu ir sąjungininku!”¹⁷ Jis tad parašė Jonatanui laišką, kreipdamasis į jį šiais žodžiais:

18 “Karalius Aleksandras savo broliui Jonatanui.

Džiugus pasveikinimas!

19 Mes girdėjome apie tave, kad esi narsus galiūnas ir vertas būti mūsų draugu.²⁰ Todėl mes tave šiandien paskyrėme būti tavo tautos vyriausioju kunigu. Tu turi būti vadinamas Karaliaus bičiuliu. Tu turi rūpintis mūsų reikalais ir palaikyti su mumis draugystę”.

Jis nusiuntė Jonatanui ir purpurinę skraistę bei auksinį vainiką.

21 Jonatanas tad apsilviko šventuoju apdaru šimtas šešiasdešimtųjų metų septintą mėnesį, per Palapinių iškilmę,* rinko kariuomenę ir parūpino daugybę ginklų.²² Demetrijus, išgirdęs apie tuos dalykus, susirūpino ir sakė: ²³“Ką mes padarėme! Juk Aleksandras mums už akių užbėgo, draugystę su žydais laimėdamas ir pagerindamas savo padėtį! ²⁴Ir aš jiems parašysiu, siūlydamas paskatą ir žadėdamas jiems garbės ir dovanų, galbūt jie ateis man į pagalbą”.²⁵ Taigi jis pasiuntė jiems tokį laišką:

“Karalius Demetrijus žydų tautai.

Džiugus pasveikinimas!

26 Mes girdėjome, jūs laikėtės sutarčių su mumis, likotės draugiški mums ir neperėjote pas mūsų priešus. Tai mus

labai džiugina.²⁷ Likite tad mums ištikimi ir toliau. Jums mes atlyginsime už jūsų gerą elgesį su mumis.²⁸ Jums mes suteiksime daug lengvatų ir duosime dovanų.²⁹ Dabar tad aš išlaisvinu jus ir taip pat atleidžiu visus žydus nuo duoklės, nuo druskos muito ir vainikų mokesčio.*³⁰ Užuoat išrinkęs trečdalį grūdų derliaus ir pusę vaismedžių vaisių, kaip turėtų būti mano dalis, aš atsisakau tos teisės nuo šiandien visam laikui. Nei dabar, nei ateityje aš nerinksiu jų iš Judo krašto nei iš trijų prie jo iš Samarijos prijungtų sričių.*³¹ Tebūna Jeruzalė ir jos žemė, jos dešimtinės ir mokesčiai šventi ir atleisti nuo mokesčių.³² Aš išsižadu taip pat ir teisės valdyti tvirtovę, esančią Jeruzalėje, ir perduodu ją vyriausiajam kunigui, kad pastatytų joje įgulą iš savo parinktų vyrų.³³ Visiems žydams, paimtiems į nelaisvę iš Judo krašto į bet kurią mano karalystės valdą, aš grąžinu laisvę be išpirkos. Nuo visų mokesčių, net ant jų galvijų uždėtųjų, tebūna jie atleisti.³⁴ Visos iškilmės, šabai, jaunaties bei privalomos švenčių dienos ir trys dienos prieš iškilmę bei trys dienos po iškilmės – visos jos tebūna dienos atleidimo ir palengvinimo visiems žydams, esantiems mano karalystėje.³⁵ Niekas neturi teisės ko nors iš jų reikalauti ar ką nors iš jų trukdyti bet kokių reikalu.³⁶ Tebūna trisdešimt tūkstančių žydų priimti į karaliaus kariuomenę ir tegau-na jie tokį pat išlaikymą, koks pri-

10,21: *Jonatanas... Palapinių iškilmėje*. Jonatanas pradėjo eiti vyriausiojo kunigo pareigas 152 m. spalio 23-30 dienomis. Po Alkimo mirties septynerius metus nebuvo vyriausiojo kunigo Jeruzalėje. Tuomet jau buvo savaime suprantama, kad karalius, nors ir pagonis, turėjo teisę paskirti vyriausiąjį kunigą. Makabėjai, nors ir kunigiš-

ka šeima, nebuvo kilę iš Zadoko šeimos, todėl kai kurie žydai laikė Jonataną įsibrovėliu.

10,29: ... *vainikų mokesčio*: vainikai – palmių ar alyvmedžių šakos – buvo dovanos karaliui, nors iš tikrųjų tai buvo mokeskis pinigais.

10,30: ... *trijų... sričių*: jas mini vardais 1 Mak 11,34 tekstas.

klauso karaliaus karo pajėgoms. ³⁷Tebūna kai kurie jų skiriami į svarbias karaliaus tvirtoves, tebūna kai kurie jų skiriami į atsakingas vietas karalystėje. Tebūna jų pareigūnai ir vadai paskirti iš jų pačių, tegyvena jie pagal savo įstatymus, lygiai kaip karalius ir yra įsakęs Judo krašte. ³⁸Anos trys sritys, kurios yra pridėtos prie Judėjos iš Samarijos, tebūna taip suvienytos su Judėja, kad jos priklausytų vienam valdovui ir būtų pavaldžios tik vyriausiajam kunigui. ³⁹Ptolemaidę ir jos apylinkes aš duodu kaip dovaną Jeruzalės šventovei reikalingoms šventovės išlaidoms padengti. ⁴⁰Aš duodu taip pat ir asmenišką metinę penkiolikos tūkstančių sidabrinių šekelių dovaną iš karaliaus įplaukų sąskaitų, paimtų iš artimiausių vietų mano valdose. ⁴¹Visos papildomos lėšos, kurių pareigūnai neperdavė, kaip jie buvo darę ankstesniais metais, nuo dabar bus perduodamos šventyklos reikalams. ⁴²Be to, anie penkių tūkstančių sidabrinių šekelių mokesčiai, kuriuos mano pareigūnai imdavo kasmet iš šventyklos įplaukų, yra panaikinami, nes tos lėšos priklauso joje tarnaujantiems kunigams. ⁴³Kas tik ieškos prieglaudos Jeruzalės šventykloje ar bet kur joje, nesumokėjęs mokesčių karaliui ar prasisikolinęs, tebūna jam atleista ir tebūna jam sugrąžinta visa jo nuosavybė mano karalystėje. ⁴⁴Šventovės ir jos pastatų atstatymo ir atnaujinimo išlaidos tebūna apmokėtos iš karaliaus įplaukų. ⁴⁵Panašiai ir Jeruzalės sienų atstatymas bei jų įtvirtinimas iš visų šonų, ir Judėjos sienų atstatymas tebūna apmokėtas iš karaliaus įplaukų”.

⁴⁶Jonatanas ir žmonės, išklausę šių žodžių, jais nepatikėjo ir atmetė juos, nes atsiminė didelę Demetrijaus skriaudą, kurią jis buvo padaręs Izraeliui, ir kaip nuožmiai jis buvo juos engęs. ⁴⁷Jie tad nutarė remti Aleksandrą, nes jis pirmasis taikingai į juos kreipėsi, ir liko jo sąjungininkai per visą jo gyvenimą.

⁴⁸Karalius Aleksandras, sutelkęs didžiulę kariuomenę, pasistatė savo stovyklą priešais Demetrijų. ⁴⁹Abu karaliai išėjo į mūšį. Demetrijaus kariuomenė buvo priversta bėgti. Aleksandras vijosi ir juos įveikė. ⁵⁰Jis narsiai tęsė kovą lig saulėlydžio. Tą dieną Demetrijus žuvo.

Aleksandro sąjunga su Egiptu ⁵¹Tada Aleksandras išsiuntė pasiuntinius pas Egipto karalių Ptolemėją su tokia žinia:

⁵²“Aš sugrįžau į savo karalystę, įžengiau į savo protėvių sostą ir pradėjau valdyti. Aš nugalėjau Demetrijų ir atsiėmiau mūsų valdas. ⁵³Su juo kovojau mūšyje, mes sutriuškinome jį bei jo kariuomenę ir įžengėme į jo karalystės sostą. ⁵⁴Dabar tad sudarykime draugystės sutartį vienas su kitu. Duok man savo dukterį žmona, ir aš tapsiu tavo žentu. Aš duosiu tau ir jai tavęs vertų dovanų”.

⁵⁵O karalius Ptolemėjas šitaip atsakė: “Laiminga ta diena, kurią sugrįžai į savo tėvų kraštą ir atsisėdai jų karalystės soste! ⁵⁶Dabar tad aš darysiu, kaip rašei, bet susitik su manimi Ptolemaidėje, kad galėtume vienas kitą pamatyti, ir aš tapsiu tavo uošviu, kaip tu pasiūlei”.

⁵⁷Ptolemėjas tad su savo dukterimi Kleopatra* leidosi į kelionę iš Egipto ir atvyko į Ptolemaidę šimtas šešiasdešimt antraisiais metais. ⁵⁸Karalius Aleksandras

10,57: ... *Kleopatra*: Kleopatra Tea, arba Dieviškoji, tuomet buvo penkiolikos metų. Vėliau ji išteikėjo už Demetrijaus II, o dar vėliau už jo

brolio Antiocho VII. Vestuvės su Aleksandru įvyko 151/150 m. prieš Kristų.

jį pasitiko, ir Ptolemėjas davė savo dukterį jam žmona ir iškėlė vestuves Ptolemaidėje, kaip karaliams įprasta daryti, su didžia iškilme.

59 Karalius Aleksandras parašė ir Jonatanui, kad atvyktų su juo susitikti. ⁶⁰Jis tad, nuvykęs į Ptolemaidę su didele iškilme, susitiko su abiem karaliais ir davė jiems bei jų Bičiuliams sidabro bei aukso ir daug dovanų, padarydamas jiems gerą įspūdį. ⁶¹Tuo pačiu metu būrys niekšų izraeliečių, atsimetėlių nuo Įstatymo, susibūrė apkaltinti jį, bet karalius nekreipė į juos dėmesio. ⁶²Jis įsakė nuvilkti Jonatano drabužius ir apvilkti jį purpuru, ir taip buvo padaryta. ⁶³Karalius jį ir šalia savęs pasisodino. “Nueikite su juo į miesto vidurį, – įsakė jis savo pareigūnams, – ir paskelbkite, kad neleidžiama kelti prieš jį jokių skundų. Tenevargina jo nė vienas, nesvarbu kokia būtų priežastis”. ⁶⁴Jo kaltintojai tad, pamatę jam tuo paskelbimu teikiamą garbę ir jį patį apvilktą purpuru, visi išbėgiojo. ⁶⁵Be to, karalius, pagerbdamas Jonataną, įrašė jį tarp savo Pirmųjų bičiulių ir paskyrė jį karo vadu bei srities valdytoju. ⁶⁶Tada Jonatanas, kupinas džiaugsmo, sugrįžo į Jeruzalę ramybėje.

Jonatanas nugali Apolonijų ⁶⁷Šimtas šešiasdešimt penktaisiais metais* Demetrijaus sūnus Demetrijus* atvyko iš Kretos į savo tėvų šalį. ⁶⁸Karalius Aleksandras, apie tai išgirdęs, labai susirūpino ir sugrįžo į Antiochiją. ⁶⁹Demetrijus Koile-Sirijos valdytoju paskyrė Apolonijų. Sutelkęs didelę kariuomenę, Apolonijus pasistatė savo stovyklą prie Jamnijos. Iš ten jis nusiuntė vyriausiajam kunigui Jonatanui tokį žodį:

70 “Tu tik vienas mums priešinies. Dėl tavęs esu išjuokiamas ir gėdinamas. Kam gi rodai galybę prieš mus kalnuose? ⁷¹Jeigu tu pasitiki savo pajėgomis, atžygiuok pas mus į lygumą, ir ten išmėginkime vienas kito jėgą. Miestų jėga yra mano pusėje. ⁷²Pasiklausk ir sužinok, kas esu aš ir kas yra tie kiti, kurie man padeda. Žmonės tau pasakys, kad tu negali stoti į kovą su manimi, nes tavo tėvai, būdami savo žemėje, du sykius buvo priversti bėgti. ⁷³Dabar tad tu nepajėgsi atsilaukyti prieš mano raitiją ir tokią kariuomenę, kaip ši, lygumoje, kur nėra nei uolos, nei akmens, nei jokios vietos kur pabėgti”.

⁷⁴Išgirdęs Apolonijaus žodžius, Jonatanas pasijuto įžeistas. Išsirinkęs dešimt tūkstančių vyrų, jis leidosi į žygį iš Jeruzalės, o jo brolis Simonas prisidėjo jam pagelbėti. ⁷⁵Jis pasistatė savo stovyklą prie Jopės,* bet miesto gyventojai uždarė miesto vartus, nes ten Apolonijus turėjo įgulą. Žydamas jį apgulus, ⁷⁶miesto gyventojus apėmė baimė. Miesto vartus jie atidarė, ir Jonatanas Jopę paėmė.

⁷⁷Gavęs apie tai žinią, Apolonijus išrikiavo žygiui tris tūkstančius raitijos bei didelę pėsčiųjų kariuomenę ir išžygiavo Azoto link, tarsi norėdamas miestą peržygiuoti. Bergi tuo pačiu metu jis slinko į lygumą, kur turėjo didžiulį raitijos dalinį ir juo pasitikėjo. ⁷⁸Jonatanas nusivijo jį iki Azoto, ir kariuomenės pradėjo mūšį. ⁷⁹Apolonijus buvo palikęs tūkstančio raitininkų pasalą jų užnugaryje. ⁸⁰Jonatanas suvokė, kad jo užnugaryje yra pasala, nes priešas buvo apsupęs jo kariuomenę ir

10,67: *Šimtas šešiasdešimt penktaisiais metais*: 147 m. prieš Kristų. ... *Demetrijus*: Demetrijus II Nikator{as}.

10,75: ... *prie Jopės*: maždaug 64 km į šiaurės vakarus nuo Jeruzalės. Makabėjai paėmė pirmą uostamiestį.

šaudė strėlėmis į jo vyrus nuo ankstyvo ryto iki vėlyvos popietės. ⁸¹Betgi jo vyrai tvirtai laikėsi, kaip Jonatanas buvo įsakęs, o prieš o arkliai išvargo.

82 Tada Simonas atvedė savo pajėgas ir pradėjo mūšį su prieš o gretomis. Jų raitija buvo išvargusi, prieš o gretos palūžo prieš jį, ir jie buvo priversti bėgti. ⁸³Jų raitininkai buvo per daug išskirstyti lygumoje. Jie tad, nubėgę į Azotą, suėjo į savo stabo Bet-Dagono šventyklą. ⁸⁴Bet Jonatanas sudegino Azotą bei visus aplinkinius miestus ir paėmė iš jų grobį. Sudegino ir Dagono šventyklą bei visus, ieškojusius joje prieglaudos. ⁸⁵Žuvusiųjų nuo kalavijo ir tų, kurie buvo gyvi sudeginti, iš viso buvo aštuoni tūkstančiai.

86 Jonatanas, iš ten pasitraukęs, pasistatė stovyklą prie Aškelono. To miesto gyventojai išėjo su didele iškilme jo pasitikti. ⁸⁷Tada jis ir jo vyrai, apsikrovę gausiu grobiu, sugrįžo į Jeruzalę.

88 Kai karalius Aleksandras išgirdo apie tuos įvykius, jis Jonataną dar labiau pagerbė. ⁸⁹Jis atsiuntė jam tokią auksinę sagę, kokia paprastai dovanojama Karaliaus Giminaičiams.* Be to, jis atidavė jam Ekroną ir visas jo žemes kaip nuosavybę.

11 Demetrijaus ir Ptolemėjo sąjunga ¹Tuo tarpu Egipto karalius, sutelkęs dideles karines pajėgas, gausias tarsi pajūrio smiltys, ir daug laivų, mėgino klaista paimti Aleksandro karalystę ir pridėti ją prie savosios. ²Jis sakėsi žygiuojąs į Siriją taikingų norų vedamas. Miestų gyventojai atidarė jam vartus ir

ėjo jo pasitikti. Mat Aleksandras buvo jiems įsakęs tai daryti, nes Ptolemėjas buvo jo uošvis. ³Betgi Ptolemėjas, įėjęs į miestus, palikdavo kiekviename savo ginkluotų pajėgų įgulą.

4 Kai jis pasiekė Azotą, gyventojai jam parodė sudegintą Dagono šventyklą, sunaikintą Azotą bei nuniokotas jo apylinkes, visur tysančius lavonus ir suanglėjusius lavonus tų, kuriuos Jonatanas buvo sudeginęs kare. Jie buvo sumesti į krūvas prie jo kelio. ⁵Norėdami nuteikti karalių iš anksto prieš Jonataną, jie papasakojo ir visa, ką Jonatanas buvo padaręs, tačiau karalius tylėjo. ⁶Jonatanas pasitiko karalių labai iškilmingai Jopėje. Jiedu vienas kitą pasveikino ir ten praleido naktį. ⁷Jonatanas, palydėjęs karalių iki pat upės, vardu Eleuteras,* sugrįžo į Jeruzalę.

8 O karalius Ptolemėjas savo ruožtu paėmė pajūrio miestus iki pajūrio Seleukijos.* Visą laiką jis brandino sąmokslą prieš Aleksandrą. ⁹Jis nusiuntė pasiuntinius pas karalių Demetrijų, tardamas: "Eikš, sudarykime mūsų sandorą. Aš tau duosiu savo dukterį žmona, kurią yra vedęs Aleksandras, ir tu būsi karaliumi savo tėvo karalystėje. ¹⁰Mat aš gailiuosi, kad daviau tam žmogui savo dukterį. Juk jis mėgino mane nužudyti!"* ¹¹Ptolemėjas kaltino Aleksandrą, kad jis troško paimti jo karalystę. ¹²Ptolemėjas tad, atėmęs iš jo savo dukterį ir atidavęs Demetrijui, nutraukė santykius su Aleksandru. Jų nesantaika iškilo į viešumą.

10,89: ... *Giminaičiams*: aukštesniojo rango karaliaus dvariškiai.

11,7: ... *vardu Eleuteras*: nūdienis Nahr el-Kebir miestelis, šiaurinė šiuolaikinio Libano riba. Antrajame šimtetyje prieš Kristų – šiaurinė Kele-Sirijos riba.

11,8: ... *pajūrio Seleukijos*: Antiochijos uostas

Oronto upės žiotyse.

11,10: *aš gailiuosi... jis mėgino mane nužudyti*: pasak Juozapo Flavijaus, Aleksandro bičiulis Amonijus buvo mėginęs nužudyti Ptolemėją. Pastarasis vėliau kaltino Aleksandrą, apšmeižė jį, norėdamas užimti jo karalystę.

13 Tada Ptolemėjas, įžygiavęs į Anti-ochiją, užsidėjo Azijos karaliaus vainiką. Taigi jis nešiojo ant galvos du vainikus – Egipto ir Azijos.

Aleksandro ir Ptolemėjo mirtis

¹⁴O karalius Aleksandras visą tą laiką buvo Kilikijoje, nes tos srities gyventojai buvo sukėlę maištą. ¹⁵Kai Aleksandras apie tai išgirdo, jis atžygiavo mūšiui su savo varžovu. Ptolemėjas išėjo prieš jį su galin- ga kariuomene ir privertė jį bėgti. ¹⁶Alek- sandras, ieškodamas prieglobsčio, nubėgo į Arabiją, o karalius Ptolemėjas tapo nu- galėtoju. ¹⁷Zabdielis Arabas, nukirtęs Alek- sandrui galvą, atsiuntė ją Ptolemėjui. ¹⁸Bet po trejeto dienų Ptolemėjas mirė, ir jo įgulos įgulos buvo tvirtovių gyventojų su- naikintos. ¹⁹Taigi Demetrijus tapo karal- iumi šimtas šešiasdešimt septintaisiais me- tais.*

Sutartis su Demetrijumi ²⁰Tomis dienomis Jonatanas pašaukė prie ginklų Judėjos vyrus pulti tvirtovės Jeruzalėje. Prieš ją buvo pastatyta daug apgulos pa- būklų. ²¹Bet keletas atsimerėlių, neken- čiančių savo tautos, nuėję pas karalių De- metrijų, pranešė jam, kad Jonatanas yra apgulęs tvirtovę. ²²Žinia karalių labai su- pykino. Vos ją išgirdęs, tuojau pat leido- si kelionėn į Ptolemaidę. Jis parašė Jona- tanui laišką, kad nutrauktų apgulą ir at- vyktų kiek galima greičiau ir susitiktų su juo pasitarti Ptolemaidėje.

²³Tai išgirdęs, Jonatanas įsakė tęsti apgulą. Tada su rinktine palyda keleto Iz- raelio seniūnų ir keleto kunigų jis išdrįso statyti save į pavojų. ²⁴Pasiėmęs su savi- mi ir sidabro, ir aukso, ir apdarų, ir daug

kitokių dovanų, jis nuvyko pas karalių į Ptolemaidę. Ir jam pasisekė pelnyti jo malonę. ²⁵Nors vienas ar kitas jo tautos atsimerėlių nesiliovė jį skusti, ²⁶karalius elgėsi su juo, kaip jo pirmtakai buvo el- gęsi: išaukštino jį visų savo Bičiulių aki- vaizdoje. ²⁷Jis patvirtino jį vyriausiojo kunigo vietoje, pripažino visus jam anks- čiau suteiktus garbės apdovanojimus ir įsakė įtraukti jį į Pirmųjų bičiulių sąrašą.

²⁸O Jonatanas paprašė karalių atleisti Judėją ir tris Samarijos sritis nuo mokes- čių, žadėdamas jam už tai tris šimtus ta- lentų. ²⁹Karalius sutiko ir parašė apie tuos dalykus Jonatanui tokį raštą:

30 “Karalius Demetrijus savo broliui* Jonatanui ir žydų tautai. Džiugus pa- sveikinimas!

31 Mes parašėme apie jus giminaičiui Lastenui.* Dabar siunčiame jums šį mūsų rašto nuorašą, kad žinotumėte:

32 ‘Karalius Demetrijus savo tėvui Lastenui. Džiugus pasveikinimas!

33 Mes nutarėme atlyginti žydų tautai, mūsų sąjungininkei, uoliai vykdančiai mums padarytus išpareigojimus, už jų rodomą ištikimybę. ³⁴Todėl mes patvirtiname jiems ne tik Judėjos žė- mės nuosavybę, bet taip pat ir trijų sri- čių – Afairemos, Lydos ir Ramata- jimų.* Tos sritys drauge su joms pa- valdžiomis gyvenvietėmis buvo pri- jungtos prie Judėjos iš Samarijos. Vi- siems atnašaujantiems auką Jeruzalėje mes suteikėme atleidimą nuo karaliaus

11,19: ... šimtas šešiasdešimt septintaisiais me- tais: 146/145 m. prieš Kristų. Abu karaliai mirė vasarą 145 m. prieš Kristų.

11,30: ... broliui: šis titulas ir tėvo titulas 32- ojoje eilutėje buvo Karaliaus bičiulių pagarbos ti- tulai.

11,31: ... Lastenui: samdytų karinių pajėgų va- das, atvykęs su Demetrijumi iš Kretos. Dabar jis buvo jauno karaliaus ministras pirmininkas. At- rodo, kad jis buvo atsakingas už pražūtingą nuo- sprendį paleisti tautinę kariuomenę.

11,34: ... Afairemos, Lydos ir Ramatajimų.

mokesčių, kuriuos anksčiau karalius iš jų kasmet imdavo nuo laukų ir vaismedžių derliaus. ³⁵Nuo šio meto mes suteikiame jiems atleidimą nuo mokesčių už kitus dalykus, būtent, kas priklauso mums už dešimtines, kas priklauso mums kaip duoklė ir galop kas priklauso mums kaip mokesčiai už druskos duobes bei už vainikus. ³⁶Nuo šiol nė viena šių lengvatų nebus niekad atšaukta. ³⁷Užtat pasirūpinkite, kad būtų padarytas šio rašto nuorašas. Tebūna jis perduotas Jonatanui ir išstatytas žymioje vietoje šventajame kalne”.

Tryfono intrigos ³⁸Karalius Demetrijus matė, kad kraštas jo valdžioje buvo ramus ir nebuvo kas jam priešintis, todėl jis paleido visas savo karines pajėgas, pasiūsdamas visus vyrus namo, išskyrus svetimtaučių dalinius, pasamdytus iš tautų salose. Užtat visi karinių pajėgų vyrai, tarnavę jo pirmtakams, jo nekenė. ³⁹Kažkoks Tryfonas, anksčiau buvęs vienas iš Aleksandro rėmėjų, pastebėjęs, kad visos karinės pajėgos murma ant Demetrijaus, nuvyko pas Imalkuę Arabą, auginantį jaunutį Aleksandro sūnų Antiochą. ⁴⁰Tryfonas primygtinai jį įtikinėjo perduoti berniuką jam, girdi, padarysias jį karaliumi vietoj jo tėvo. Be to, jis papasakojo Imalkuei, ką Demetrijus buvo padaręs, ir apie neapykantą, sukeltą jam kariuomenėje. Ten jis išbuvo ilgą laiką.

Jonatanas padeda Demetriui

⁴¹Tuo tarpu Jonatanas buvo nusiuntęs prašymą karaliui Demetriui, kad atitrauktų iš tvirtovės Jeruzalėje ir iš kitų tvirtovių savo įgulas, nes jos nesiliovė pul-

dinėti Izraelio. ⁴²Demetrijus taip atsakė Jonatanui: “Ne tik ko prašai aš padarysiu tau ir tavo tautai, bet ir suteiksiu didesnę garbę tau bei tavo tautai, kai tik bus proga. ⁴³O dabar tu gerai pasielsi, jei atsiysi vyrų, kad padėtų man kovoti, nes visa mano kariuomenė kelia maištą”. ⁴⁴Jonatanas tad nusiuntė jam tris tūkstančius patyrusių vyrų į Antiochiją. Jiems atžygiavus, karalius labai apsidžiaugė.

⁴⁵Miesto gyventojai, šimtas dvidešimt tūkstančių, susitelkę mieste, norėdami užmušti karalių. ⁴⁶Bet karalius pabėgo į rūmus. Tada miesto gyventojai, užėmę pagrindines gatves, pradėjo pulti. ⁴⁷Karalius tad pasišaukė į pagalbą žydus. Jie visi susibūrė aplink jį, paskui išsisklaidė ir po miestą. Tą dieną jie užmušė apie šimtą tūkstančių miesto gyventojų. ⁴⁸Jie padegė miestą ir kartu, paimdami sau daug grobio, išgelbėjo karalių. ⁴⁹Miesto gyventojai, matydami, kad žydai tvarkėsi mieste, kaip jiems patiko, neteko drąsos ir šaukėsi karaliaus, maldaudami: ⁵⁰“Suteik mums paliaubas! Tesiliauja žydai kovoti su mumis ir mūsų miestu!” ⁵¹Žydai tad, metę savo ginklus, susitaikė. Taigi žydai įgijo garbės karaliaus akyse ir visų jo pavaldinių akyse. Išgarsėję visoje jo karalystėje, jie sugrįžo į Jeruzalę, nešini gausiu grobiu.

⁵²Karalius Demetrijus vėl tvirtai sėdėjo savo karalystės soste, ir visa šalis buvo rami jo valdžioje. ⁵³Betgi jis sulaužė savo pažadų žodį ir atsitolino nuo Jonatano. Užuoat atsilyginęs už visas paslaugas, kurias Jonatanas buvo jam padaręs, Demetrijus padarė jam daug bėdų.

Afairema – Ofra (žr. Joz 18,23; 1 Sam 23,6); Efron{as} (žr. 2 Kr 13,19); ir Efraim{as} (žr. Jn 11,54) – nūdienis Et-Taïyibeh, maždaug 8 km į šiaurės rytus nuo Bet-Eljo. Lyda: potremtinių žydų Lod{as} (žr. Ez 2,33; Neh 11,35) ir Petro pagy-

dyto Enejo gimtasis miestas (žr. Apd 9,32-35). Ramatajim{ai}: Ramatajim-Zofim{ai} (žr. 1 Sam 1,1) ir Arimatėja (žr. Mt 27,57) – nūdienis Rentis, maždaug 15 km į šiaurės rytus nuo Lydos.

Sąjunga su Tryfonu ⁵⁴Tada sugrįžo Tryfonas su jaunučiu berniuku Antiochu, kuris tapo karaliumi ir buvo apvainikuotas. ⁵⁵Visi kareiviai, kuriuos Demetrijus buvo paleidęs, susitelkė apie Antiochą ir kovojo su Demetriumi, priversdami jį bėgti. ⁵⁶Tryfonas paėmė dramblius ir užėmė Antiochiją. ⁵⁷Tada jaunas Antiochas parašė Jonatanui tokį laišką:

“Aš tvirtinu tave vyriausiojo kunigo vietoje, skiriu tave keturių sričių valdytoju ir padarau tave vienu iš Karaliaus bičiulių”.

⁵⁸Jis nusiuntė jam ir auksinių lėkščių bei stalo indų rinkinį, suteikė Jonatanui teisę gerti iš auksinių taurių, dėvėti purpurą ir nešioti auksinę sagę. ⁵⁹O Jonatano brolį Simoną paskyrė valdytoju srities nuo Tyro Kopėčių* iki Egipto ribos.

⁶⁰Tada Jonatanas leidosi į žygį ir apėmė sritį Anapus Eufrato,* peržygiuodamas per miestus. Visos Sirijos karinės pajėgos susitelkė pas jį kaip sąjungininkai. Jam atžygiavus į Aškeloną, miesto gyventojai išėjo iškilmingai jo pasitikti. ⁶¹Iš ten jis nužygiavo į Gazą, bet Gazos gyventojai uždarė jam vartus. Jis tad apgulė miestą, niokodamas ugnimi jos apylinkes ir apiplėšdamas. ⁶²Gazos gyventojai maldaavo Jonataną pasigailėti, ir jis suteikė jiems taiką. Betgi jis paėmė vadų sūnus įkaitais ir išsiuntė juos į Jeruzalę. Tada jis žygiavo per kraštą iki pat Damasko.

Karas su Demetriumi ⁶³Jonatanas sužinojo, kad Demetrijaus karvedžiai buvo atžygiavę su stipria kariuomene į Kadešą Galilėjoje, norėdami jį pašalinti iš tarnybos. ⁶⁴Palikęs savo brolį krašte, jis

nužygiavo jį pasitikti. ⁶⁵Simonas pasistatė savo stovyklą prie Bet-Zūro, laikė apgulęs miestą ilgą laiką ir vargino jo gyventojus. ⁶⁶Jiems paprašius taikos, jis suteikė. Išvaręs juos iš miesto, jis užėmė jį ir paliko ten įgulą.

⁶⁷O Jonatanas ir jo kariuomenė pasistatė stovyklą prie Genezareto vandenų. Anksti kitą rytą jie nužygiavo į Hazoro lygumą.* ⁶⁸Ten, priešais jį lygumoje, buvo svetimšalių kariuomenė. Svetimšaliai buvo atskyrę dalinį pulti Jonatanui iš pasalų kalnuose, o visa kariuomenė pasitiko jį akis į akį. ⁶⁹Pasalų daliniui išlindus iš kalnų ir pradėjus mūšį, ⁷⁰visi Jonatano vyrai pabėgo. Nė vienas jų nepasiliko, išskyrus kariuomenės vadus Absalomo sūnų Matatiją ir Chalpjo sūnų Judą. ⁷¹Jonatanas persiplėšė savo drabužius ir, pabarstęs sau ant galvos dulkių, meldėsi. ⁷²Paskui, sugrįžęs į mūšį, taip smogė priešui, kad tas buvo priverstas bėgti. ⁷³Kai tai pamatė jo bėgantys vyrai, jie sugrįžo ir prisidėjo prie jo. Nusiviję priešą iki pat jų stovyklos prie Kadešo, ten jie pasistatė savo stovyklą. ⁷⁴Tą dieną krito trys tūkstančiai svetimtaučių kareivių. Tada Jonatanas sugrįžo į Jeruzalę.

12 Sąjunga su Roma ir Spar-
ta ¹Jonatanas, matydamas, kad laikas jam palankus, išsiuntė į Romą rinktinčius vyrus, kad patvirtintų ir atnaujintų draugystės sutartį su romėnais. ²Tuo pačiu tikslu jis išsiuntė laiškus ir į Spartą bei kitas vietas.

³Jie tad, atvykę į Romą, nuėjo į senatą ir tarė: “Vyriausiasis kunigas Jonatanas ir žydų tauta atsiuntė mus atnaujinti pri-

11,59: ... *Tyro Kopėčių*: nūdienis Ras en-Na-qurah ant ribos tarp Libano ir Izraelio. Čia kalnai siekia jūrą. Užtat pajūrio kelias turi lipti šlaito vingiais.

11,60: ... *sritį Anapus Eufrato*: Palestiną ir Ke-

le-Siriją, išskyrus Aukštutinę Siriją. Žr. 1 Mak 3,32; 7,8.

11,67: ... *Hazor{o} lygumą*: kanaaniečių miesto vieta (žr. Joz 11,10), 16 km į šiaurę nuo Genezareto ežero.

mykštės draugystės ir sąjungos su jais”.
 4 Romėnai davė jiems laiškų valdžios žmonėms įvairiose vietose pakeliui, kad padėtų pasiuntiniams saugiai sugrįžti į Judo kraštą.

5 O šis yra nuorašas laiško, kurį Jonatanas parašė spartiečiams:

6 “Vyriausiasis kunigas Jonatanas, tautos Seniūnų taryba, kunigai ir visa žydų tauta savo broliams spartiečiams. Džiugus pasveikinimas!

7 Jau kadaise buvo atsiųstas vyriausiajam kunigui Onijui* laiškas iš Arijaus, buvusio tuomet jūsų karaliumi, kuriame pareiškta, kad esate iš tikrųjų mūsų broliai, kaip liudija pridėtas nuorašas.
 8 Onijas, iškilmingai sutikęs pasiuntinį, priėmė laišką, kuriame buvo aiškiai kalbama apie sąjungą ir draugystę.
 9 Mes savo ruožtu, nors mums to ir nereikia, nes turime savo rankose šventųjų Knygų* paguodą,
 10 išdrįstame siųsti jums žodį, kad atnaujintume su jumis broliškus ryšius ir draugystę, idant netaptume jums svetimi, nes jau yra daug laiko praslinkę nuo tada, kai jūs mums laišką atsiuntėte.
 11 Mes tad atsimeiname jus kiekviena proga, ir savo išskilmėse, ir kitomis švenčių dienomis, aukomis, kurias atnašaujame, bei maldomis, kaip yra teisinga ir dera atsiminti brolius.
 12 Ir mes džiaugiamės jūsų garbe.

13 Tačiau mes patyrėme daug sunkumų ir daug karų, nes aplinkiniai karaliai kariavo su mumis.
 14 Mes nenorėjome varginti jūsų ir kitų savo sąjungi-

ninkų bei draugų per tuos karus.
 15 Turėdami Dangaus paramą, buvome išgelbėti nuo priešų, o jie buvo pažeminti.
 16 Mes tad, pasirinkę Antiocho sūnų Numenijų ir Jasono sūnų Antipaterį, pasiuntėme juos į Romą, kad atnaujintų mūsų pirmąją draugystę ir sąjungą.
 17 Mes jiems įsakėme, kad nuvyktų pas jus, pasveikintų jus ir perduotų jums mūsų laišką apie mūsų brolystės atnaujinimą.
 18 Malonėkite tad atsiųsti mums apie tai atsakymą”.

19 Šis yra nuorašas laiško, kuris buvo atsiųstas Onijui:

20 “Arijus, spartiečių karalius, vyriausiajam kunigui Onijui.
 Džiugus pasveikinimas!

21 Buvo atrasta raštuose apie spartiečius ir žydus, kad jie esą broliai ir kad abi tautos kilusios iš Abraomo giminės.
 22 Dabar tad, kadangi mes tai sužinojome, malonėkite parašyti mums, kaip jums einasi.
 23 Mes savo ruožtu jums pranešame, kad jūsų kaimenės ir nuosavybė priklauso mums, lygiai kaip mūsų priklauso jums. Užtat mes savo pasiuntiniams įsakome, kad jums apie tai būtų pranešta”.

Žygis prieš Demetrijaus II pajėgas
 24 Jonataną pasiekė žinia, kad Demetrijaus karvedžiai yra sugrįžę jo užpulti su didesne kariuomene negu anksčiau.
 25 Jis tad leidosi į žygį iš Jeruzalės ir pasitiko juos Hamato apylinkėse,* neduodamas jiems laiko įžygiuoti į savo šalį.
 26 Jų sto-

12,7: ... *vyriausiajam kunigui Onijui*: Onijas I, vyriausiasis kunigas nuo 323 iki 300 ar 290 m. prieš Kristų. Spartos karalius Arijus I valdė Spartą 309-265 m. prieš Kristų. Laiškas buvo rašytas seniai, t.y. prieš šimtmetį su puse.

12,9: ... *šventųjų Knygų*: užuomina apie *Ista-*

tymą, Pranašus ir kitas knygas. Žr. Siracido prologo 1-ąją eilutę.

12,25: ... *Hamato apylinkėse*: Seleukidų Aukštutinės Sirijos teritorija į šiaurės rytus nuo Koile-Sirijos. Eleutero upė skyrė jas vieną nuo kitos. Koile-Siriją valdė Jonatanas (žr. 1 Mak 11,59-60).

vyklon jis išsiuntė žvalgus. Sugrįžę jie pranešė Jonatanui, kad priešas pasiruošęs pulti žydus tą naktį. ²⁷Tad, saulei nusileidus, Jonatanas įsakė savo pajėgoms būti pasirėngusioms visą naktį ir išdėstė apie stovyklą saugas. ²⁸Priešas, išgirdęs, kad Jonatanas ir jo pajėgos pasirėngusios mūšiui, klaiko apimtas prarado drąsą. Užkūrė tad savo stovykloje laužus ir pasitraukė. ²⁹O Jonatanas ir jo pajėgos nesužinojo, kas buvo įvykę, iki pat ryto, nes jie matė, kad laužai degė. ³⁰Tada Jonatanas metėsi jų vyti, bet nebeprasivijo, nes jie jau buvo persikėlę per Eleutero upę. ³¹Užtat Jonatanas, pasisukęs į šoną prieš arabus, vadinamus zabadėjais, juos nugalėjo ir paėmė iš jų grobį. ³²Tada, palikęs stovyklą, tęsė žygį į Damaską ir peržygiavo visą sritį.

³³Ir Simonas leidosi į žygį ir įsiveržė iki pat Aškelono ir aplinkinių tvirtovių. Paskui jis pasisuko į Jopę ir ją užėmė, ³⁴nes sužinojo, kad jos gyventojai buvo norėję šią tvirtovę perduoti Demetrijaus šalininkams. Simonas paliko ten jai saugoti įgulą.

³⁵Jonatanas sugrįžęs sušaukė tautos seniūnus ir nutarė su jais statyti tvirtoves Judėjoje, ³⁶paaugštinti Jeruzalės sienas ir pastatyti aukštą užtvartą tarp tvirtovės ir miesto, kad tvirtovė būtų atskirta nuo miesto ir jos įgula nebegalėtų nei ko pirkti, nei ko parduoti. ³⁷Žmonės tad suėjo miesto atstatyti. Sienos dalis prie slėnio rytų šone buvo išgriuvusi. Jonatanas atstatė miesto dalį, vadinamą Chafenata. ³⁸O Simonas atstatė Adidą Šefeloje, sustiprino jos įtvirtinimus, įstatydamas var-tus su sklėsčiais.

Jonatanas paimamas į nelaisvę

³⁹Tryfonas rengė sąmokslą, norėdamas tapti Azijos karaliumi, užsidėti vainiką ir

pakelti ranką prieš Antiochą. ⁴⁰Betgi jis bijojo, kad Jonatanas gali sukliudyti ir stoti prieš jį. Stengdamasis jį pagrobti ir nužudyti, Tryfonas leidosi į žygį ir pasiekė Bet-Šeaną. ⁴¹Jonatanas išėjo jo pasitikti su keturiasdešimčia tūkstančių rinktinių karių ir atžygiavo prie Bet-Šeano. ⁴²Tryfonas, pamatęs, kad jis atžygiavo su didele kariuomene, nedrįso prieš jį rankos kelti. ⁴³Jis tad, iškilmingai jį sutikęs, išgyrė visiems savo Bičiuliams ir davė dovanų. Be to, įsakė visiems savo Bičiuliams ir savo kareiviams klausyti Jonatano lygiai taip, kaip savęs. ⁴⁴Galop jis Jonatanui tarė: "Kam gi visus tuos žmones vargini, juk karo tarp mūsų nėra?" ⁴⁵Dabar tad paleisk juos. Tėcina namo. Pasirink sau keletą vyrų, kad tave lydėtų, ir eime drauge į Ptolemaidę. Aš tau ją perduosiu kartu su kitomis tvirtovėmis ir likusia kariuomene bei visais pareigūnais. Tada žygiuosiu namo. Iš tikrųjų tam čia ir esu".

⁴⁶Jonatanas juo patikėjo ir darė, ką jis pasiūlė. Paleido savo kareivius, ir jie nuėjo namo į Judo kraštą. ⁴⁷Pasilikęs su savimi tris tūkstančius vyrų, iš jų du tūkstančius paliko Galilėjoje, o vienas tūkstantis liko jo palydai. ⁴⁸Tačiau, vos Jonatanui įėjus į Ptolemaidę, gyventojai uždarė savo miesto vartus, suėmė jį, o visus su juo atėjusius išžudė kalaviju. ⁴⁹Be to, Tryfonas išsiuntė pėstininkų ir raitininkų dalinius į Galilėją ir Didžiąją lygumą,* kad sunaikintų visus Jonatano kareivius. ⁵⁰Tačiau jie, manydami, kad Jonatanas buvo suimtas ir žuvo drauge su visa savo palyda, drąsino vieni kitus ir tankia gretų rikiuote metėsi į mūšį. ⁵¹Jų priešai, matydami, kad jie buvo pasirengę kovoti lig mirties, pasitraukė. ⁵²Žydų kareiviai tad saugiai sugrįžo į Judo kraštą. Iš tikrųjų,

12,49: ... *Didžiąją lygumą*: Bet-Šeano lyguma.

didžios baimės apimti, jie rauduoja Jonatano ir jo palydos vyrų. Visas Izraelis išgyveno didelį gedulą.

53 Visos aplinkinės tautos stengėsi juos sunaikinti. „Jie nebeturi nei vado, nei sąjungininko, – jos sakė, – dabar tad eikime su jais kariauti. Ištrinsime iš žmonių jos net jų atminimą“.

E. SIMONAS, VYRIAUSIASIS KUNIGAS IR ETNARCHAS

13 Žydu vadas Simonas¹ Simonas išgirdo, kad Tryfonas buvo sutelkęs didžiulę kariuomenę, rengėsi užpulti ir sunaikinti Judo kraštą.² Jausdamas žmonių nerimą ir baimę, jis nuvyko į Jeruzalę. Susišaukęs žmones,³ drąsindamas juos tarė: „Jūs patys žinote, ką mano broliai, aš ir mano tėvo namai esame padarę dėl įstatymų ir šventovės. Jūs žinote ir apie kovas bei pavojus, kuriuos mums teko pakelti.⁴ Dėl tos priežasties žuvo visi mano broliai, visi dėl Izraelio, ir aš likau vienas.⁵ Dabar tad, gink Dieve, kad tausočiau savo gyvastį ištikus bet kokiam sunkiam išmėginimui! Juk aš nesu vertingesnis už savo brolius!⁶ Taigi aš atkeršysiu už savo tautą bei šventovę ir už jūsų žmonas bei vaikus, nes visos tautos yra susitelkusios iš neapykantos mums sunaikinti“.

7 Klausantis šių žodžių, žmonių dvasia atgijo.⁸ „Tu esi mūsų vadas vietoj Judo ir tavo brolio Jonatano, – jie atsakė pakeltu balsu, –⁹ kovok mūsų kovas. Visa, ką mums sakysi, darysime!“¹⁰ Tada jis pašaukė prie ginklų visus pajėgius kovoti vyrus, skubiai užbaigę statyti Jeruzalės sienas ir įtvirtino ją iš visų pusių.¹¹ Absalo-

mo sūnų Jonataną jis pasiuntė į Jopę su stipriu daliniu. Išvaręs iš jos užgrobikus, jis ten pasiliko.

Tryfono apgaulė¹² Tada Tryfonas pajudėjo iš Ptolemaidės su didžiule kariuomene Judo krašto pulti, pasiimdamas su savimi ir Jonataną kaip belaisvį.¹³ Simonas pasistatė stovyklą Adidoje prie lygumos.¹⁴ Tryfonas, sužinojęs, kad Simonas tapo brolio Jonatano įpėdiniu ir rengėsi su juo kovoti, nusiuntė pas jį pasiuntinius su žinia: ¹⁵“Tavo brolis Jonatanas buvo skolingas karaliaus išdui už turėtas tarnybas. Užtat mes jį ir laikome nelaisvėje.¹⁶ Atsiųsk tad šimtą sidabrinų talentų ir du jo sūnus įkaitais, kad paleistas prieš mus nesukiltų, ir mes jį paleisime”.

17 Nors Simonas suprato, kad jie kalba apgaulingai, betgi pasiuntė paimti pinigų ir berniukų, kad nesukeltų didelio priešiško tarp žmonių ir nebūtų sakoma: ¹⁸“Jonatanas žuvo dėl to, kad Simonas nesiuntė už jį pinigų ir sūnų”.¹⁹ Jis tad išsiuntė abu sūnus ir šimtą talentų, bet Tryfonas nesilaikė žodžio ir Jonatano nepaleido.²⁰* Paskui Tryfonas, darydamas Adoros keliu lankstą, atžygiavo pulti krašto ir jo sunaikinti. Bet Simonas ir jo kariuomenė priešinosi jam, kur tik jis mėgino žygiuoti.²¹ Tuo tarpu vyrai tvirtovėje vis siuntė pasiuntinius pas Tryfoną, ragindami jį veržtis pas juos dykumos keliu ir aprūpinti juos maistu.²² Tryfonas tad parengė žygiui visą savo raitiją, bet tą naktį tiek prisnigo, kad nebuvo įmanoma dėl sniego leisti jį žygi. Jis tad pasitraukė ir išžygiavo į Gileadą.²³ Pasiekęs Baskamą,* Tryfonas įsakė nužudyti Jonataną. Ten jis buvo ir palaidotas.²⁴ Tada Tryfonas sugrįžo į savo šalį.

13,20-21: Įsiveržėliai apėjo šonu, norėdami veržtis į Judą iš pietų pusės. Adora buvo už keleto kilometrų nuo Bet-Zūro. Jie tikėjosi aplenkti patį Bet-Zūrą ir kitas Makabėjų tvirtoves, eidami dy-

kumos keliu.

13,23: ... Baskamą vietovė į šiaurės rytus nuo Galilėjos ežero.

Jonatano kapas ²⁵ Simonas pasiuntė keletą vyrų, kad pargabentų jo brolio Jonatano palaikus, ir palaidojo juos Modeine, savo protėvių mieste. ²⁶ Visas Izraelis apraudojo jį dideliu gedulu ir daug dienų jo gedėjo. ²⁷ Ant savo tėvo ir brolių kapo Simonas pastatė paminklą iš tašytų, prieikinėje ir užpakalinėje pusėse nugludintų akmenų, įspūdingą savo aukščiu. ²⁸ Be to, jis priešpriešais pastatė septynias piramides savo tėvui ir motinai bei keturiems broliams. ²⁹ Piramidėms jis sumanė menišką aplinką, apsupdamas jas aukštais stulpais. Ant stulpų jis paliepė pritaisyti amžinam atminimui šarvus, o šalia šarvų buvo įraižyti laivai, kurie galėtų būti matomi visų plaukiančių jūra. ³⁰ Kapas, kurį jis pastatė Modeine, tebėra ten iki šios dienos.

Sajunga tarp Simono ir Demetrijaus II

³¹ Tryfonas elgėsi klastingai su jaunuoju karaliumi Antiochu. Jį nužudė ³² ir, užsidėdamas Azijos karaliaus vainiką, jo vietoje tapo karaliumi. Jo valdžia buvo nelaimė visam kraštui. ³³ Simonas savo ruožtu atstatė Judėjos tvirtoves, jas aplinkui apsupdamas aukštais bokštais, storumis sienomis ir vartais su sklėsčiais. Tvirtoves jis aprūpino maisto atsargomis. ³⁴ Be to, Simonas parinko pasiuntinius ir nusiuntė juos pas Demetrijų su prašymu, kad suteiktų kraštui atleidimą nuo mokesčių, nes Tryfonas buvo mokėjęs tik plėšti. ³⁵ Karalius Demetrijus patenkino jo prašymą. Jam atsakydamas jis parašė tokį laišką:

36 “Karalius Demetrijus Simonui, vyriausiajam kunigui ir Karalių bičiuliui, visiems Seniūnams ir žydų tautai. Džiugus pasveikinimas!

37 Mes gavome auksinį vainiką ir palmės šaką, kuriuos jūs siuntėte, esame pasirengę sudaryti su jumis visuotinę taiką ir parašyti mūsų pareigūnams, kad suteiktų jums atleidimą nuo duoklės. ³⁸ Visos lengvatos, kurias esame jums suteikę, lieka galioti, o tvirtovės, kurias pastatėte, tebūna jūsų nuosavybė. ³⁹ Mes atleidžiame netyčinius ir tyčinius, iki šiol padarytus nusikaltimus, panaikiname vainiko mokestį, kurį privalėjote duoti. Bet kokie kiti mokesčiai, renkami Jeruzalėje, nebus daugiau renkami. ⁴⁰ Jeigu kas iš jūsų yra tinkamas būti įrašytas į mūsų asmens tarnybą, tegu būna įrašytas. Tebūna tarp mūsų taika”.

41 Taigi šimtas septyniasdešimtaisiais metais* Izraelis nusikratė pagonių jungo.

⁴² Žmonės savo raštuose ir sutartyse pradėjo rašyti: “Simono, vyriausiojo kunigo, karvedžio ir žydų vado, pirmaisiais metais”.

Užimama Gazara ir Tvirtovė

⁴³ Tomis dienomis Simonas apgulė Gazarą,* apsupdamas ją karinėmis stovyklomis. Padaręs apgulos pabūklą, pristūmė jį prie miesto ir, pramušęs spragą viename bokšte, jį paėmė. ⁴⁴ Vyrai, buvę apgulos pabūkle, sušoko į miestą. Mieste kilo didelis sąmyšis. ⁴⁵ Miesto vyrai su savo žmonomis ir vaikais, palipę ant sienos perplėštais drabužiais, pakeltu balsu šaukė, prašydami Simoną suteikti jiems paliaubas. ⁴⁶ “Nesielk su mumis žiūrėdamas mūsų nedorų darbų, – jie maldavo, – bet savo gailestingumo”. ⁴⁷ Simonas tad su jais susitarė ir kovą sustabdė. Tačiau jis išvarė gyventojus iš miesto ir išvalė namus, kuriuose buvo rasti stabai. Tada jis, lydimas giesmių ir psalmių, įžengė į miestą. ⁴⁸ Pašali-

13,41: *Taigi šimtas septyniasdešimtaisiais metais*: nuo 142 m. prieš Kristų kovo iki 141 m. balandžio pagal Šventyklos kalendorių.

13,43: ... *Gazarą*: svarbus Šefelos – Pakalnių – centras, 160 m. prieš Kristų Bakchido įtvirtintas. Žr. 1 Mak 9,52.

nės iš jo visa, kas buvo nešvaru, jis apgyvendino jame žmones, kurie laikėsi Įstatymo, ir, jį įtvirtinęs, pasistatė sau buveinę.

49 Tvirtovės įgulos vyrams Jeruzalėje buvo užkirstas kelias išeiti į kaimą ir sugrįžti, nusipirkti ir parduoti. Taigi jie buvo labai išalkę. Daugelis jų badu numirė. ⁵⁰Galop jie ėmė maldauti Simoną, kad skelbtų ir jiems taiką. Jis taip ir padarė. Išvaręs juos iš tvirtovės, jis pašalino iš jos nešvarumus. ⁵¹Šimtas septyniasdešimt pirmaisiais metais, antrojo mėnesio dvidešimt trečiąją dieną*, žydai įžengė į ją su šlovės šauksmais ir palmių šakomis, arfomis, cimbolais ir lyromis, giedodami psalmes ir giesmes, nes didysis priešas buvo sutriuškintas ir pašalintas iš Izraelio. ⁵²Simonas įsakė, kad ta diena būtų kasmet džiaugsmingai švenčiama. Jis palei tvirtovę pagerino Šventyklos kalno įtvirtinimus ir ten apsigyveno su savo vyrais. ⁵³Simonas, matydamas, kad jo sūnus Jonas* jau buvo tapęs subrendusiu vyru, paskyrė jį visų karinių pajėgų vadu ir davė jam buveinę Gazaroje.

14 Demetrijus patenka į nelaisvę ¹Šimtas septyniasdešimt antraisiais metais* karalius Demetrijus, sutelkęs kariuomenę, nužygiavo į Mediją, ieškodamas pagalbos kovojant su Tryfonu. ²Arsakas*, Persijos ir Medijos karalius, išgirdęs, kad įsiveržė į jo žemes, išsiuntė žygin vieną iš savo karvedžių Demetrijaus gyvo paimti į nelaisvę. ³Karvedys leidosi žygin ir, paėmęs į nelaisvę, atgabeno jį pas Arsaką, kuris įmetė jį į kalėjimą.

13,51: ... antrojo mėnesio dvidešimt trečiąją dieną: 141 m. prieš Kristų birželio 3 d.

13,53: ... Jonas: Jonas Hirkanas. Jis tapo savo tėvo įpėdiniu – valdovu ir vyriausiuoju kunigu. Žr. 1 Mak 16,23-24.

14,1: Šimtas septyniasdešimt antraisiais metais: 141-140 m. prieš Kristų. Žygis turbūt prasidėjo

Simono garsas

- 4 “Kraštas gyveno taikiai
per visas Simono dienas.
Jis rūpinosi savo tautos gerove.
Žmonės gėrėjosi jo galybe
ir jo didingumu
per visą jo gyvenimą.
- 5 Jis apvainikavo visą savo garbę,
užimdamas Jopės uostą,
padarydamas jį jūros salų vartais.
- 6 Jis išplėtė savo tautos ribas,
tapdamas krašto šeimininku.
- 7 Jis paėmė daug belaisvių,
tapo šeimininku Gazaros,
Bet-Zūro ir tvirtovės,
pašalino iš jos nešvarius daiktus,
ir nebuvo, kas galėtų su
juo lygintis.
- 8 Žmonės dirbo ramiai savo žemę,
laukai davė savo derlių
ir lygumų medžiai savo vaisių.
- 9 Seni vyrai laisvai sėdėjo aikštėse,
šnekučiuodami apie savo palaimą;
vaikiniai vilkėjo šaunų kario apdarą.
- 10 Jis nesiliovė tiekti miestams maisto
ir aprūpinti juos ginklais,
kol jo garsas pasklido
iki pat žemės pakraščių.
- 11 Jis davė taiką kraštui,
ir Izraelis patyrė didelį džiaugsmą.
- 12 Kiekvienas sėdėjo po savu
vynmedžiu bei sava figa,
ir nebuvo kam jų bauginti.
- 13 Nebeliko krašte, kas su jais kovotų;
karaliai tų dienų buvo sutriuškinti.
- 14 Simonas padėjo visiems
savo tautos kukliesiems,
uoliai laikėsi Įstatymo

140 m. pavasarį.

14,2: *Arsakas*: Arsakas VI, vadinamas Mitredatu I, Partos karalius (171-138 m. prieš Kristų). Partai buvo užkariavę Persiją ir Babiloniją. Kadaise jos abi buvo Seleukidų imperijos dalis. Graikai ir makedoniečiai tuose kraštuose prašydavo Demetrijaus pagalbos.

ir iššlavė visus atsimetėlius,
visus nedorėlius.

¹⁵ Jis padarė šventovę garbingą,
praturtindamas ją reikmenimis”.

Sąjunga su Roma ir Sparta ^{16*} Žinia apie Jonatano mirtį pasklido iki Romos ir net iki Spartos. Žmonės labai liūdėjo. ¹⁷Bet vos išgirdę, kad jo brolis Simonas jo vietoje buvo tapęs vyriausiuoju kunigu ir kad jis valdė kraštą bei jo miestus, ¹⁸jie išraižė jam varines lenteles, norėdami atnaujinti su juo draugystę ir sąjungą, kurią buvo sudarę su jo broliais Judu ir Jonatanu. ¹⁹Jos buvo perskaitytos Jeruzalėje sueigos akivaizdoje.

²⁰ Čia yra nuorašas laiško, kurį spartiečiai atsiuntė:

“Spartiečių valdovai ir Spartos miestas vyriausiajam kunigui Simonui, Seniūnams, kunigams ir visai žydų tautai, mūsų broliams.

Džiugus pasveikinimas!

²¹ Pasiuntiniai, kuriuos atsiuntėte mūsų tautai, pranešė mums apie jūsų garbę ir garsą, ir mes džiaugėmės, kad jie atvyko. ²²Mes esame šitaip užrašę jų pranešimo turinį savo viešų sueigų užrašuose: ‘Antiocho sūnus Numenijus ir Jasono sūnus Antipateris, žydų pasiuntiniai, atvyko pas mus atnaujinti su mumis draugystės ryšių. ²³Tautai patiko surengti šiems vyrams iškilmingą priėmimą ir jų žodžių nuorašą padėti į Tautos archyvą, kad spartiečių tauta turėtų jų įrašą. Šio įrašo nuorašas buvo pasiųstas vyriausiajam kunigui Simonui”.

²⁴ Paskui nusiuntė į Romą Numeni-

jų su dideliu auksiniu skydu, sveriančiu tūkstantį minų, kad patvirtintų sąjungą su romėnais.

Žydų tauta pagerbia Simoną ²⁵ Žmonės, girdėdami apie tuos dalykus, sakė: “O kaip mes padėkosime Simonui ir jo sūnams? ²⁶Jis, jo broliai ir jo tėvo namai buvo mums ir atrama, ir parama. Jie kovojo ir, atrėmę Izraelio priešus, išsaugojo jo laisvę.” ²⁷Išraižius įrašą varinėse lentelėse, jis buvo pritaisytas prie stulpų Ziono kalne.

Įrašo nuorašas yra šis:

“Šimtas septyniasdešimt antraisiais metais, – tai yra trečiaisiais didžiojo vyriausiojo kunigo Simono metais, – Elulo aštuonioliktają dieną, Asaramelyje,* ²⁸kunigų ir žmonių, krašto vadų ir seniūnų didžiojoje sueigoje buvo mums pranešta:

²⁹ Kadangi: ‘Mūsų krašte bemaž be perstojo vykstant karams, Matatijo sūnus Simonas, kunigas iš Joaribo palikuonių, ir jo broliai statė save į pavojų ir priešinosi mūsų tautos priešams, kad išsaugotų savo šventovę bei Įstatymą, ir pelnė didelę garbę savo tautai. ³⁰Jonatanas subūrė tautą, tapo vyriausiuoju kunigu ir buvo suvienytas su savo protėviais. ³¹Priešams nusprendus užpulti jų kraštą ir pakelti ranką prieš šventovę, ³²pakilo Simonas ir kovojo už savo tautą. Apginkluodamas savo tautos kareivius ir mokėdamas jiems algas, jis išleido daug savo pinigų. ³³Jis įtvirtino Judėjos miestus ir Bet-Zūrą prie Judėjos ribų, kur anksčiau buvo laikomi priešų ginklai, ir pastatė ten

14,16: Pasiuntiniai į Romą ir Spartą buvo išsiųsti prieš Simono atėjimą į valdžią, o atsakymai buvo gauti prieš Demetrijaus žygį – turbūt 142 m. prieš Kristų.

14,27: ... Elulo aštuonioliktają dieną, Asaramelyje: 140 m. prieš Kristų rugsėjo 13 d. Asaramel[is]: hebrajiškas vardas, t.y. Hazer ‘am ‘el, pažodžiui Dievo tautos kiemas.

žydų įgulas. ³⁴Jis įtvirtino ir Jopę, esančią prie jūros, ir Gazarą, esančią ant ribos Azoto, kur anksčiau priešai gyveno. Ten jis apgyvendino žydus, aprūpindamas tuos miestus, kas tik buvo reikalinga jiems atsistoti ant kojų. ³⁵Žmonės matė Simono ištikimybę bei garbę, kurią jis buvo pasiruošęs pelnyti savo tautai, ir paskyrė jį savo vadu ir vyriausiuoju kunigu dėl to, kad visa tai jis buvo padaręs, ir dėl jo teismo bei visapusiškos ištikimybės savo tautai. Visais būdais jis stengėsi išaukštinti savo tautą. ³⁶Jo dienomis ir jam vadovaujant pasisekė išvaryti iš krašto pagonis, taip pat ir esančius Dovydo mieste Jeruzalėje. Jie buvo pasistatę tvirtovę, iš kurios puldinėdavo, norėdami suteršti Šventyklos aplinką ir skaudžiai pažeisti jos orumą. ³⁷Joje jis apgyvendino žydų kareivius bei ją įtvirtino krašto ir miesto saugumo dėlei ir paaukštino Jeruzalės sienas. ³⁸Turėdamas visus tuos dalykus omenyje, karalius Demetrijus patvirtino jį vyriausiuoju kunigu, ³⁹pakėlė jį į savo Bičiulius ir suteikė jam garbingų paaukštinimų, ⁴⁰nes jis buvo girdėjęs, kad romėnai buvo kreipęsi į žydus kaip savo draugus, sąjungininkus bei brolius ir kad romėnai buvo iškilmingai priėmę Simono pasiuntinius. ⁴¹Todėl žydai ir jų kunigai nutarė, kol pasirodys patikimas pranašas, kad Simonas būtų jų vadas visam laikui, ⁴²kad jis būtų jų karvedys, kad rūpintųsi šventove, kad skirtų pareigūnus, atsakingus už pamaldas šventovėje, ir pareigūnus krašto, ir ginkluotės, ir įtvirtinimų, ⁴³{ir kad rūpintųsi šventove},

ir kad visi turi jam paklusti, ir kad sutartys krašte būtų rašomos jo vardu, ir kad vilkėtų karališku purpuru ir nešiotų auksinę sagę. ⁴⁴Niekam iš žmonių ar iš kunigų nebus leista panaikinti bet kurį šių nutarimų ar priešintis tam, ką jis įsakys, ar sušaukti krašte sueigą be jo leidimo, ar rengtis purpuru, ar prisiegti auksinę sagę. ⁴⁵Kas elgtųsi priešingai šiems nutarimams ar atmestų bet kurį iš jų, bus baudžiamas”.

⁴⁶Visa tauta sutiko duoti Simonui teisę elgtis pagal šiuos nutarimus. ⁴⁷Simonas juos priėmė ir sutiko būti vyriausiuoju kunigu, valdytoju ir žydų tautos bei kunigų etnarchu* ir būti jų visų gynėju. ⁴⁸Buvo duotas įsakymas išraižyti šį įrašą varinėse lentelėse, pritvirtinti jas žymioje vietoje šventovės aplinkumoje ⁴⁹ir jų nuorašą padėti į iždą, kad Simonas ir jo sūnūs jas turėtų.

15 Antiocho laiškas Simonui
¹Karaliaus Demetrijaus sūnus Antiochas* atsiuntė laišką iš jūros salų Simonui, kunigui bei žydų etnarchui, ir visai tautai. ²Toks buvo jo turinys:

“Karalius Antiochas Simonui, vyriausiajam kunigui bei žydų etnarchui, ir žydų tautai. Džiugus pasveikinimas!

³Kadangi keletas niekšų pasigrobė mūsų protėvių karalystę, o aš esu nutaręs pareikšti į tą karalystę teises, kad atkurčiau ją, kaip ji yra anksčiau buvusi, ir esu sutelkęs dideles samdytų kareivių pajėgas bei apginklavęs daugybę karo laivų, ⁴ir esu pasirengęs išsikelti į savo kraštą, kad galėčiau nubausti tuos, kurie sunaikino mūsų kraš-

14,47: ... *etnarchu*: pavaldžiu tautos valdovu, turinčiu gauti patvirtinimą iš imperijos viršūnių.
 15,1: ... *Antiochas*: Antiochas VII Siletas, Demetrijaus I sūnus ir Demetrijaus II brolis, partų

belaisvis. Būdamas dvidešimties metų, jis išplaukė iš Rodeso į Siriją užimti brolio vietos ir išvaryti sosto užgrobiko Tryfono.

tą bei nuniokojo daugybę miestų mano karalystėje, ⁵dabar tad aš patvirtinu tau atleidimą nuo visų mokesčių, suteiktą tau prieš mane buvusių karalių, ir visas lengvatas, kurias jie yra tau suteikę. ⁶Aš suteikiu tau leidimą kalti savo paties monetas savo kraštui. ⁷Jeruzalė ir šventovė turi būti laisvos. Visi ginklai, kuriuos pasidirbai, ir tvirtovės, kurias pasistatei ir dabar valdai, liks tavo nuosavybė. ⁸Visos tavo skolos karaliaus išdui, dabartinės ar būsimos, yra dovanojamos nuo šiol visam laikui. ⁹Be to, kai atgausime savo karalystę, mes suteiksime tokią didžią garbę ir tau, ir tavo tautai, ir Šventyklai, kad jūsų garbė bus žinoma visoje žemėje”.

¹⁰Šimtas septyniasdešimt ketvirtaisiais metais* Antiochas leidosi į žygį ir išsikėlė į savo protėvių šalį. Visos ginkluotos pajėgos pas jį taip susitelkė, kad Tryfonui jų mažai teliko. ¹¹Antiocho vejamasis, Tryfonas nubėgo į Dorą* prie jūros, ¹²nes jis žinojo, kad jį buvo užgriuvusios didelės nelaimės ir kad jo pajėgos buvo jį palikusios. ¹³Antiochas tad pasistatė stovyklą prie Doro su šimtu dvidešimčia tūkstančių kareivių ir aštuoniais tūkstančiais raitelių. ¹⁴Jam puolant miestą, laivai parėmė mūšį iš jūros pusės. Taigi Antiochas puolė miestą iš sausumos ir iš jūros, neleisdamas niekam nei įeiti, nei išeiti.

Atnaujinama sąjunga su romėnais ¹⁵Tuo tarpu Numenijus su savo palyda parvyko iš Romos, atgabendamas laiškus karaliams ir šalims:

16 “Lucijus,* romėnų konsulas, karaliui Ptolemėjui. Džiugus pasveikinimas!

17 Žydų pasiuntiniai atvyko pas mus kaip mūsų draugai ir sąjungininkai atnaujinti senos mūsų draugystės ir sąjungos. Jie buvo atsiųsti vyriausiojo kunigo Simono bei žydų tautos ¹⁸ir atnešė tūkstantį minų sveriantį auksinį skydą. ¹⁹Todėl mes nutarėme parašyti jums, įvairiems karaliams ir šalims, įspėdami nedaryti jiems skriaudos, nekelti karo prieš juos ar jų miestus, ar jų kraštą, ir nesidėti į sąjungą su tais, kurie su jais kariauja. ²⁰Mes nutarėme priimti iš jų tą auksinį skydą. ²¹Taigi jeigu kas nors iš niekšų, ieškodami prieglaudos, yra atbėgę iš jų krašto pas jus, perduokite juos vyriausiajam kunigui Simonui, kad jie būtų nubausti pagal jų įstatymą”.

²²Konsulas parašė panašius laiškus karaliui Demetrijui ir Atalui,* ir Ariaratui,* ir Arsakui,* ²³ir visoms šalims, įskaitant Sampsamą, Spartą, Delosą, Myndosą, Sikyoną, Kariją, Samosą, Pamfiliją, Lykiją, Halikarnasą, Rodesą, Faselį, Kosą, Sidą, Aradosą, Gortyną, Knidą, Kiprą ir Kirenę. ²⁴Laiško nuorašas buvo atsiųstas ir vyriausiajam kunigui Simonui.

Antiocho priešiškusimas Simonui

²⁵Tuo tarpu karalius Antiochas, būdamas stovykloje prieš Dorą, be perstojo jį puolė, siųsdamas prieš jį savo pajėgas ir statydamas kovos pabūklus. Uždaręs mieste Tryfoną, užkirto kelią bet kam išeiti ar

15,10: *Šimtas septyniasdešimt ketvirtaisiais metais*: 138 m. prieš Kristų.

15,11: ... į Dorą: tvirtovė ant jūros kranto Palestinoje, maždaug 24 km į pietus nuo Karmelio kalno.

15,16: *Lucijus*... : turbūt Lucijus Cecilijus Metelijus, konsulas 142 m. prieš Kristų. Kitų many-

mu, Lucijus Kalpurnikas Pisas, konsulas 140-139 m. prieš Kristų. Šis laiškas siejamas su pirmaisiais Simono buvimo valdžioje metais.

15,22: ... *Atalui, Ariaratui ir Arsakui*: Atalas II buvo Pergamo karalius 159-138 m. prieš Kristų; Ariaratas V – Kapadokijos karalius 162-130 m. prieš Kristų; apie Arsaką žr. 1 Mak 14,2 paaiškinimą.

jeiti. ²⁶Ir Simonas atsiuntė du tūkstančius rinktinių vyrų padėti jam kariauti, aukso bei sidabro ir daug karinės aprangos. ²⁷Bet Antiochas atsisakė priimti pagalbą, sulaužė susitarimą, kurį jis anksčiau buvo padaręs su Simonu, ir tapo jam priešinškas. ²⁸Jis nusiuntė Atenobijų, vieną iš savo Bičiulių, su Simonu derėtis, tardamas: „Valdote Jopę, Gazarą ir tvirtovę Jeruzalėje. Tai yra mano karalystės miestai. ²⁹Nuniokojote jų žemes, esate padarę daug žalos kraštui, užvaldėte daug vietovių mano karalystėje. ³⁰Dabar tad atiduokite miestus, kuriuos esate pagrobę, ir duoklės mokesčių vietovių, kurias esate užėmę už Judėjos ribų. ³¹O jei ne, mokėkite man penkis šimtus sidabrinių talentų už padarytą žalą ir kitus penkis šimtus talentų miestų duoklės mokesčio. Kitaip mes ateisime ir su jumis kariausime”.

³²Taigi karaliaus Bičiulis Atenobijus atvyko į Jeruzalę. Pamatęs Simono didybę, auksines bei sidabrines taures jo indaujoje ir jo didingą palydą, Atenobijus buvo nustebintas. Kai jis perdavė Simonui karaliaus žodžius, ³³Simonas, jam atsakydamas, tarė: „Jokios svetimos žemės mes nesame užėmę nei svetimos nuosavybės nesame pagrobę. Mes atsiėmėme tik savo protėvių paveldą, kuris kadaise buvo iš mūsų neteisėtai priešų atimtas. ³⁴Dabar tad, turėdami palankią progą, mes atkakliai pareiškiame savo teisę į mūsų protėvių paveldą. ³⁵O dėl Jopės ir Gazaros, kurių tu reikalauji, tų vietų vyrai padarė labai daug žalos mūsų žmonėms ir kraštui. Už jas duosime šimtą talentų”.

Atenobijus neatsakė jam nė žodžio,

³⁶bet, sugrįžęs piktas pas karalių, persakė jam tuos žodžius ir papasakojo apie Simono didybę, ir apie visa, ką jis buvo matęs. Tai girdint, karalių pagavo nuožmus pyktis.

Pajūrio srities valdytojas vargina Judėją ³⁷Tuo tarpu Tryfonas pabėgo laivu į Ortosiją.* ³⁸Karalius tad paskyrė Kendebėjų vyriausiuoju pajūrio srities valdytoju ir davė jam pėstininkų ir raitininkų. ³⁹Jam įsakė pradėti karo žygį prieš Judėją, atstatyti Kedroną,* įtvirtinti jo vartus ir kovoti su žydų tauta, o pats karalius leidosi vyti Tryfoną. ⁴⁰Kendebėjus tad nužygiavo į Jamniją, pradėjo erzinti tautą, užpuldinėti Judėją, imti žmones į nelaisvę ir juos žudyti. ⁴¹Kaip karalius buvo įsakęs, jis atstatė Kedroną ir apgyvendino – paliko jame raitelių bei pėstininkų įgulą, kad darytų išpuolius ir saugotų Judėjos kelius.

16 Simono sūnūs nugali Kendebėjų ¹Jonas, atvykęs iš Gazaros, pranešė savo tėvui Simonui, ką buvo padaręs Kendebėjus. ²Simonas, pasišaukęs du savo vyriausius sūnus, Judą ir Joną, jiems tarė: „Mano broliai, aš ir mano tėvo namai kovojome Izraelio kovas nuo pat jaunystės iki šiandien. Daug kartų mums pasisėkė išgelbėti Izraelį. ³Betgi dabar jau pasenau, o jūs Dangaus gailestingumu tapote suaugę vyrai. Užimkite tad mano ir mano brolio vietą, eikite ir kovokite už mūsų tautą. Telydi jus Dievo pagalba!”

⁴Jonas tad pašaukė prie ginklų iš krašto dvidešimt tūkstančių kareivių ir raitelių. Leidosi į žygį prieš Kendebėjų ir nakčiai Modeine pasistatė stovyklą. ⁵Pakilę anksti kitą rytą, jie išžygiavo į ly-

15,37: ... į *Ortosiją*: uostas tarp Tripolio ir Eleutero upės.

15,39: ... *atstatyti Kedroną*: keletas kilometrų

į pietryčius nuo Jamnijos priešais Gazaros – Gazerio – tvirtovę, kurios vadu buvo Jonas Hirkanas.

gumą. Ten prieš juos buvo didžiulė pėstininkų ir raitininkų kariuomenė, o tarp abiejų kariuomenių srauni upė. ⁶Tada ir jo kariuomenė išsirikavo prieš juos. Matydamas, kad kareiviai bijo keltis per upę, jis pirmasis metėsi į vandenį. Jo vyrai, tai matydami, metėsi keltis iš paskos. ⁷Padalijęs kariuomenę, jis išdėstė raitelius tarp pėstininkų, nes prieš raitijos buvo labai daug. ⁸Pradėjus jiems pūsti trimitus, Kendebejus ir jo kariuomenė ėmė bėgti. Daugelis jų krito sužeisti, o likusieji nubėgo tvirtovės link. ⁹Tuo metu Jono brolis Judas buvo sužeistas, bet Jonas vijosi, kol Kendebejus pasiekė Kedroną, kurį buvo atstatęs. ¹⁰Jie subėgo į bokštus, esančius Azoto laukuose. Jonas juos padegė, iš jų žuvo apie du tūkstančius. Tada jis saugiai sugrįžo į Judėją.

Tragiška Simono mirtis ¹¹Abubo sūnus Ptolemėjas buvo paskirtas Jericho lygumos valdytoju. Jis turėjo daug sidabro ir aukso, ¹²nes buvo vyriausiojo kunigo žentas. ¹³Sėkmės svaigulio apimtas, jis nusprendė tapti krašto valdovu. Jis tad surengė šamokslą, norėdamas klastingai nužudyti Simoną ir jo sūnus. ¹⁴O Simonas, lankydamas krašto miestus ir rūpindamasis jų reikalais, atvyko į Jerichą su savo sūnumis Matatiju bei Judu šimtas septyniasdešimt septintųjų metų vienuoliką mėnesį* – Šebato mėnesį. ¹⁵Abubo sūnus priėmė juos klastingai tvirtovėje,

vadinamoje Doku,* kurią jis buvo pastatęs. Iškelęs jiems šaunią puotą, jis ten paslėpė keletą vyrų. ¹⁶Kai Simonas ir jo sūnūs pasigėrė, Ptolemėjas ir jo vyrai pakilo ir, pačiupe ginklus, šoko ant Simono puotos menėje ir nužudė jį, abu jo sūnus, taip pat ir keletą tarnų. ¹⁷Taip jis padarė šlykštų išdavystės veiksma ir atsilygino piktu už gera.

¹⁸Tada Ptolemėjas, parašęs apie tuos dalykus pranešimą, nusiuntė jį karaliui, prašydamas jį atsiųsti kariuomenę, kad padėtų jam perimti miestus ir kraštą. ¹⁹Kitą kareivių dalinį jis išsiuntė į Gazarą, kad nužudytų Joną; jis išsiuntinėjo laiškus tūkstantininkams, kviesdamas juos atvykti pas save, kad galėtų jiems įsiteikti sidabru, auksu ir dovanomis. ²⁰O dar kitus kareivių dalinius jis pasiuntė Jeruzalės ir Šventyklos kalno užimti. ²¹Tačiau vienas vyras nubėgo pirma į Gazarą ir pranešė Jonui, kad jo tėvas ir broliai yra nužudyti ir kad „Ptolemėjas išsiuntė vyrus, kad ir tave nužudytų“. ²²Tai išgirdęs, Jonas buvo visiškai pritrenktas. Suėmęs atžygiavusius vyrus, juos nubaudė mirtimi, nes jau buvo įspėtas, kad jie atėjo jo nužudyti.

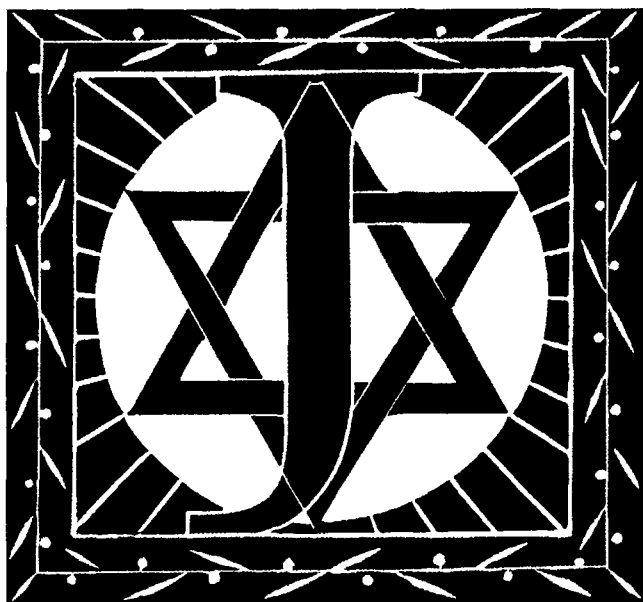
^{23*} Kiti Jono žygiai, jo karai bei atlikti žygdarbiai, sienų statymas, kurį jis užbaigė, ir jo laimėjimai ²⁴yra aprašyti jo vyriausiosios kunigystės metraščiuose nuo to laiko, kai jis tapo vyriausiuoju kunigu po savo tėvo.

16,14: ... šimtas septyniasdešimt septintųjų metų vienuoliką mėnesį. 134 m. prieš Kristų sausio – vasario mėn. pagal Šventyklos kalendorių.

16,15: ... vadinamoje Doku: tvirtovė pastatyta ant uolos maždaug 5 km į šiaurės vakarus nuo

Jericho, netoli nūdienės Ain-Duq vietovės.

16,23-24: Jonas Hirkanas buvo valdovas ir vyriausiasis kunigas nuo 134 iki 104 m. prieš Kristų. Šios eilutės rodo, kad knyga buvo parašyta ar bent baigta rašyti tik po Jono Hirkano mirties.

ANTROJI
MAKABĖJŲ KNYGA

Nors ši knyga, kaip ir 1-oji Makabėjų, perima savo pavadinimą iš pagrindinio veikėjo, Judo Makabėjo, ji nėra 1-osios Makabėjų knygos tęsinys. Knygos skiriasi daugeliu atžvilgių. Pirmoji Makabėjų knyga pasakoja apie laikotarpį nuo Antiocho IV Epifano (175 m. prieš Kristų) iki Jono Hirkano (134 m. prieš Kristų), o ši Antroji Makabėjų knyga aprašo žydų istorijos įvykius nuo vyriausiojo kunigo Onijo III ir Seleuko IV laikų (maždaug 180 m. prieš Kristų) iki Nikanoro kariuomenės pralaimėjimo (161 m. prieš Kristų). Taigi ji pasakoja apie tris žydus persekiojusius karalius: Seleuką IV, Antiochą IV Epifaną ir Antiochą Eupatorą.

Antrosios Makabėjų knygos autorius tvirtina, kad šis vieno tomo veikalas yra santrauka Jasono iš Kirenės penketo tomų veikalo. Kadangi Jasono veikalas nėra išlikęs, todėl nėra galimybės aptarti santraukos veikalo ryšį su jo penkiatomiu. Nėra net galimybės spręsti, ar mūsų skaitoma knyga yra trumpas laisvas autoriaus kūrinys, ar kruopščiai atliktas Jasono penkiatomio sutrumpinimas. Kai kurios knygos dalys tikrai nebuvo paimtos iš Jasono veikalo. Pavyzdžiui, knygos įvadas (žr. 2 Mak 2,19-32) bei pabaiga (žr. 2 Mak 15,37-39) ir kai kurie doroviniai pamokymai (žr. 2 Mak 5,17-20; 6,12-17). Viena yra tikra, kad Jasono penkiatomis ir 2-oji Makabėjų knyga buvo rašyti graikų kalba. Užtat ji nebuvo priimta į hebrajiškosios Knygos kanoną.

Antroji Makabėjų knyga yra vertingas istorinis šaltinis, nes ji papildo 1-osios Makabėjų knygos žinias apie reikšmingą Sandoros bendrijos laikotarpį, kai buvo galynėjamasi su helenizmu, ir cituoja keletą tikrų istorinių dokumentų (žr. 2 Mak 11,16-38). Knygos tikslas, kurį turėjo Jasonas ar kurio siekė įkvėptasis autorius, buvo pasverti to laikotarpio įvykius tikėjimo šviesoje. Užtat nenuostabu, kad Judo Makabėjo žygiams vietos mažai teduodama, o daug dėmesio skiriama Dievo nuostabiems darbams.

Dievas, tiesiogiai įeidamas į įvykius, nubaudžia šventvagiškai besielgiančius bei piktžodžiaujančius pagonis, apvalo Šventyklą ir sugrąžina ją savo ištikimais tautai. Kartkartėmis autorius siekia savo tikslo, perkeldamas įvykius iš jų chronologinės sekos ir perdėdamas kariuomenių dydį bei mūšyje nukautųjų skaičių. Be to, jis deda į didvyrių lūpas ilgas, paguodžiančias ir padrąsinančias kalbas bei maldas ir išsamiai aprašo antgamtinius apsireiškimus (žr. 2 Mak 3,24-34; 5,2-4; 10,29-30; 15,11-16).

Jis yra vienas iš pirmųjų žinomų autorių, kūrusių pasakojimus apie šventuosius kankinius — žmones, didvyriškai mirusius už Sandoros bendrijos tikėjimą (žr. 2 Mak 6,18-7,42; 14,37-46).

Teologinės reikšmės krikščionims turi Antrosios Makabėjų knygos autoriaus mokymas apie teisiųjų prisikėlimą paskutinę dieną (žr. 2 Mak 7,9.11.14.23; 14,46), apie dangaus šventųjų užtarimą žemėje gyvenančių žmonių (žr. 2 Mak 15,11-16), apie gyvųjų užtarimo maldos ir aukos už mirusiuosius veiksmingumą (žr. 2 Mak 12,39-46) ir apie pasaulio sukūrimą iš nieko — ex nihilo (žr. 2 Mak 7,8).

Antrosios Makabėjų knygos pradžia yra du laišakai, kuriuos siuntė žydai iš Jeruzalės savo vienminčiams Egipte. Juose rašoma apie Šventyklos išvalymo šventę — svarbiausią knygos įvykį. Neaišku, kas šiuos laiškus pridėjo prie knygos pasakojimo. Pats įkvėptasis autorius? Vėlesnis knygos redaktorius? Jeigu tai padarė pats autorius, knyga turėjo būti parašyta po 124 m. prieš Kristų, nes tokia yra paskutinio laiško data. Šiaip ar taip, Antroji Makabėjų knyga galėjo būti parašyta tik II prieškristinio šimtmečio gale.

2 Makabėjų knygos metmenys:

A. Laiškai žydams Egipte	1,1-2,18
B. Autoriaus įžanga	2,19-32
C. Heliodoras mėgina išniekinti Šventyklą	3,1-40
D. Išniekinimas ir persekiojimas	4,1-7,42
E. Judo pergalės ir Šventyklos išvalymas	8,1-10,8
F. Vėl siaučia persekiojimas	10,9-15,36
G. Epilogas	15,37-39

A. LAIŠKAI ŽYDAMS EGIPTE

1 Pirmasis laiškas

¹ “Jeruzalės ir Judo krašto žydai sveikina su džiaugsmu savo brolius Egipte ir linki jiems tikros ramybės!

2 Tebūna Dievas jums geras ir teatsimena savo sandorą tarp Abraomo, Izaoko ir Jokūbo – savo ištekimųjų tarnų.

³ Teguoda jums visiems širdį, kad jį garbintumėte visa širdimi ir noria dvasia vykdytumėte jo valią. ⁴ Teatveria jūsų širdį savo Įstatymui ir įsakymams. Tesuteikia jums ramybę. ⁵ Teišklauso jūsų maldų, tebūna jums taikus ir nepalieka jūsų sunkią valandą. ⁶ Čia net dabar mes už jus meldžiamės.

7 Demetrijaus valdymo laiku,* šimtas šešiasdešimt devintaisiais metais, mes, žydai, jums rašėme: ‘Baisioje nelaimėje, kuri mus ištiko nuo to laiko, kai Jasonas ir jo šalininkai pakėlė maištą prieš šventąjį kraštą ir karalystę, ⁸ uždegė Šventyklos vartus ir išliejo nekalną kraują, mes meldėmės VIEŠPAČIUI ir buvome išklausyti.* Mes atnašavome auką ir grūdų atnašą, uždegėme lempas ir išdėstėme duonos kepalus. ⁹ Dabar tad prašome, kad švęstumėte Pala-

piinių šventę* Kislevo mėnesį!’ Šimtas aštuoniasdešimt aštuntieji metai”.*

Antrasis laiškas

10 “Žydai, gyvenantys Jeruzalėje bei Judėjoje,

Seniūnų taryba ir Judas

Aristobului, pateptųjų kunigų

šeimos nariui,

karaliaus Ptolemėjo* mokytojui,

ir visiems žydams Egipte.

Džiugus pasveikinimas ir geros sveikatos!

11 Dievo išgelbėti iš didelių pavojų, mes jam didžiai dėkojame už atėjimą kovoti su karaliumi* mūsų pusėje, ¹² nes pats Dievas išvarė kovojusius su šventuoju miestu. ¹³ Iš tikrųjų, kai jų vadas pasiekė Persiją, lydimas kariuomenės, kuri atrodė nenugalima, jis buvo sukapotas Nanėjos šventykloje apgaule kunigų, tarnavusių deivei Nanėjai.*

14* Dėdamasis noris vesti deivę, Antiochas drauge su Bičiuliais atėjo į šventyklą, norėdamas gauti jos gausius turtus kaip kraitį. ¹⁵ Nanėjos kunigams išdėsčius turtus, Antiochas tik su maža palyda atėjo prie šventyklos. Vos jam įėjus į šventyklą, kunigai užsklėdė

1,7: *Demetrijaus valdymo metu.* Sirijos karaliui Demetriui II valdant (145-139, 129-125 m. prieš Kristų). Tai buvo Seleukidų eros šimtas šešiasdešimt devintieji metai. Apie datas 1 Mak ir 2 Mak žr. 1 Mak 1,10 paaiškinimą. Apie Jasono sukeltas nelaimės ir jo maištą prieš karalystę žr. 2 Mak 4,7-22. 1,8: ... *buvome išklausyti.* turima mintyje baigminė Makabėjų pergalė prieš Seleukidus.

1,9: ... *Palapinių šventę.* iš tikrųjų Šventyklos Atšventinimo šventę (žr. 2 Mak 10,1-8), kuri švenčiama Kislevo mėnesio dvidešimt penktąją dieną (lapkričio – gruodžio mėn.). Jos pamaldos yra panašios į Palapinių iškilmės pamaldas (žr. Kun 23,33-43), vykstančias Tišrio mėnesio penkiolikąją dieną (rugsėjo – spalio mėn.). Žr. 2 Mak 1,18. *Šimtas aštuoniasdešimt aštuntieji metai.* 124 m.

prieš Kristų,

1,10: ... *karaliaus Ptolemėjo.* Egipto valdovo Ptolemėjo VI Filometoro (180-45 m. prieš Kristų). Jis yra minimas ir 1 Mak 1,18; 10,51-59.

1,11-12: ... *su karaliumi.* Sirijos karaliumi Antiochu IV Epifanu, nuožmiu žydų persekiotoju. Didele kariuomene vedinas, jis įsiveržė į Persiją ir ten 164 m. prieš Kristų žuvo.

1,13: ... *Nanėja.* rytietiška deivė, daug kuo panaši į graikų Artemidę.

1,14-17: Skirtingas pasakojimas apie Antiocho IV mirtį yra 2 Mak 9,1-29; dar kitas – 1 Mak 6,1-16. Laiško autorius turbūt buvo girdėjęs iškraipytus gandus apie karaliaus mirtį. Tai liudija, kad šis laiškas buvo rašytas netrukus po Antiocho IV mirties 164 m. prieš Kristų.

duris. ¹⁶Tada jie atidarė slaptą angą lubose, ir akmenų kruša užmušė vadą ir jo vyrus. Sukapoję lavonus, nukirto jam galvą ir išmetė lauke esantiems žmonėms. ¹⁷Tebūna visur pagarbintas mūsų Dievas, kuris nubaudė nedorėlius!

^{18*} Kadangi Kislevo mėnesio dvidešimt penktą dieną mes švėsime Šventyklos išvalymą, todėl manome, jog dera pranešti jums, kad ir jūs švęstumėte Palapinių šventę ir dieną ugnies, kuri pasirodė, kai Nehemijas,* Šventyklos ir aukuro atstatytojas, atnašavo aukas.

¹⁹Kai mūsų protėviai buvo vedami į nelaisvę Persijon,* pamaldūs to meto kunigai paėmė ugnies iš aukuro ir nemačiom ją užslėpė sausoje vandens talpyklos duobėje, pasirūpindami, kad ta vieta nebūtų niekam žinoma. ²⁰Praėjus daugeliui metų, kai Dievui patiko, Nehemijas, Persijos karaliaus įgaliotas, pasiuntė palikuonis kunigų, paslėpusių ugnį, kad ją atneštų. Kai jie mums pranešė, kad rado ne ugnį, bet tirštą skystį, jis įsakė jo pasemti ir atnešti.

²¹Paruošus atnašas ant aukuro aukai, Nehemijas paliepė kunigams pašlaksyti tuo skysčiu malkas ir ant jų gulinčias atnašas. ²²Kai tai buvo padaryta ir kai sušvito saulė, iki tol buvusi už debesų, suliepsnojo tokia didelė ugnis, kad visi stebėjosi. ²³Tuo tarpu, aukai degant, kunigai ir visa sueiga kalbėjo maldą. Jonatanas vedė, o kiti atsakinėjo drauge su Nehemiju.

24 Maldos žodžiai taip skambėjo:

‘VIEŠPATIE, VIEŠPATIE Dieve,

visų daiktų Kūrėjau,
esi šiurpulingas ir galingas,
esi teisus ir gailestingas.

Tik tu esi karalius ir geradarys,
²⁵ tik tu esi rūpintojėlis,
tik tu esi teisus ir visagalis,
ir amžinas.

Iš viso pikto tu išgelbsti Izraelį;
išsirinkai mūsų protėvius
ir juos pašventinai.

²⁶ Priimk šią auką už visą savo
Izraelio tautą,
saugok ir pašventink savo paveldą.

²⁷ Surink mūsų išblaškytą tautą,
išlaisvink vergaujančius pagonims,
maloniai pažvelk į užguituosius
ir užgautuosius,

tesužino pagonys,
kad tu esi mūsų Dievas.

²⁸ Nubausk tuos, kurie mus engia,
ir tuos, kurie įžūliai su
mumis elgiasi.

²⁹ Pasodink savo tautą
į šventąją vietą,
kaip Mozė pažadėjo’.

³⁰ Tada kunigai pradėjo giedoti giesmes. ³¹Aukos atnašoms sudegus, Nehemijas įsakė likusį skystį išlieti ant akmens luitų. ³²Vos tai padarius, išsižiebė liepsna, bet jos šviesa pradingo aukuro šviesos spindesyje. ³³Kai žinia apie tą įvykį pasklido ir persų karaliui buvo papasakota, kad toje vietoje, kur ištremtieji kunigai buvo paslėpę ugnį, buvo rastas skystis, kuriuo Nehemijas ir jo palydovai degino aukų atnašas, ³⁴karalius, ištyręs įvykį, įsakė tą vietą aptverti ir paskelbė ją esant šventą.

1,18-36: Ši legenda apie stebuklingą Nehemijo ugnį yra įterpta į laišką dėl ryšio su Šventykla ir jos Atšventinimu.

1,18: ... *Nehemijas*. Nehemijas atstatė Jeruza-

lės sienas, bet Šventykla buvo Zerubabelio atstatyta šimtmečiu anksčiau.

1,19: ... *Persijon*: iš tikrųjų Babilonijon, kuri vėliau tapo Persijos imperijos valdomis.

³⁵Karalius paėmė dideles sumas pinigų ir išdalijo juos Nehemijui ir jo palydovams. ³⁶Nehemijas ir jo palydovai pavadinavo skystį neftaru, tai yra apvalymu, bet dauguma žmonių vadina jį nafta”.*

2 “Įrašuose* randame, kad pranašas Jeremijas liepęs į tremtį vedamiems tremtiniais pasiimti su savimi tos ugnies, kaip jums ką tik papasakojome. ²Įrašai taip pat rodo, kad pranašas davė ir Įstatymą vedamiems į tremtį žmonėms ir pamokė juos, kad neužmirštų VIEŠPATIES įsakymų ir kad, matydami auksinius ir sidabrinius stabus bei jų papuošalus, neleistų širdžiai paklysti. ³Ir kitais panašiais žodžiais jis primygtinai juos skatino neleisti Įstatymui pradingti iš savo širdžių. ⁴Tame pačiame rašte pasakojama, kaip pranašas, gavęs dievišką apreiškimą, įsakė, kad Padangtė ir Skrynia su juo eitų, ir kaip jis užlipo ant kalno,* į kurį Mozė buvo užžengęs ir nuo kurio buvo pamatęs Dievo pažadėtą paveldą. ⁵Ten Jeremijas rado vietą oloje ir, įnešęs į ją Padangtę, Skrynią ir smilkalų aukurą, užtaisė angą. ⁶Keletas žmonių, einančių iš paskos, užkopė norėdami pažymėti taką, bet olos rasti negalėjo. ⁷Jeremijas, apie tai išgirdęs, juos išbarė: “Ta vieta turi likti nežinoma, – jis tarė, – kol Dievas vėl nesurinks savo tautos ir neparodys jiems savo gailestingumo. ⁸Tuomet VIEŠPATS atskleis visus tuos dalykus, ir VIEŠPATIES šlovė bei debesis bus matomi lygiai taip, kaip pasirodė virš Mozės ir kai Saliamonas meldėsi, kad ta

Vieta* būtų garbingai pašventinta’.

⁹Mums taip pat yra pasakyta, kaip Saliamonas savo išmintimi atnašavo auką Šventyklai pašventinti ir užbaigti.

¹⁰Kaip Mozė meldėsi VIEŠPACIUI ir ugnis, nužengusi iš dangaus, sudegino aukas, lygiai taip ir Saliamonas meldėsi ir ugnis nužengusi sudegino deginamąsias aukas. ¹¹*Mozė buvo sakęs: ‘Jos buvo sudegintos, nes atnaša už nuodėmę nebuvo valgyta’. ¹²Ir Saliamonas šventė tą šventę panašiu būdu aštuonias dienas.

¹³Be šių dalykų, ir šiuose įrašuose, ir Nehemijo Atsiminimuose* aprašyta, kaip Nehemijas surinko knygas apie karalius, pranašų ir Dovydo raštus bei karalių laiškus apie dovanas Šventyklai. ¹⁴Panašiai Judas surinko mums vėl visas knygas, išmėtytas per mus ištikusius karus, ir dabar mes jas turime. ¹⁵Jeigu jums kurios nors reikia, atsiųskite pasiuntinius jų parnešti.

¹⁶Kaip jau minėjome, rašome jums, kadangi rengiamės švęsti Šventyklos apvalymo šventę, prašydami ir jus tą šventę švęsti. ¹⁷Dievas yra tas, kuris išgelbėjo visą savo tautą ir sugrąžino jiems jų paveldą, karalystę, kunigystę bei šventąsias apeigas, ¹⁸kaip buvo pažadėjęs per Įstatymą. Mes pasitikime Dievu, kad jis veikiai pasigailės mūsų ir surinks mus iš po viso dangaus į savo šventąją Vietą, nes jis iš tikrųjų išgelbėjo mus iš didelių pavojų ir nuvalė savo Vietą”.

•

1,36: Žodžių žaismu graikiškasis žodis *nafta* – žibalas – yra supanašintas su semitišku žodžiu *neftar(u)*. Jis turbūt reiškia *ištirpintą*.

2,1-8: Legenda apie Jeremiją, paslėpusį Padangtę, Skrynią ir aukurą, autorius paaiškina, kad Šventykla lieka teisėta Dievo garbinimo vieta, nors joje ir nebėra šių šventųjų dalykų.

2,4: ... *užlipo ant kalno*: ant Nebo. Žr. Įst 34,1.

2,8: ... *ta Vieta*: Jeruzalės Šventykla.

2,11: Atrodo, kad šių Mozėi priskiriamų žodžių šaltinis yra Kun 10,16-20 tekstas.

2,13: ... *Nehemijo Atsiminimuose*: mūsų laikų nepasiekęs apokrifinis veikalas.

B. AUTORIAUS IŽANGA

19 Čia yra pasakojimas apie Judą Makabėją bei jo brolius, apie didingosios Šventyklos išvalymą, aukuro pašventinimą, ^{20*}apie žygius prieš Antiochą Epifaną bei jo sūnų Eupatorą ²¹ir apie atėjusius iš dangaus pasirodymus didvyriams, taip narsiai kovojusiems už judaizmą, kad, nors būdami negausūs skaičiumi, jie patėmė visą kraštą, priversdami bėgti barbarų gaujas, ²²atgavo visame pasaulyje garšią Šventyklą, išvadavo miestą ir atkūrė įstatymus, kuriems iškilo pavojus būti panaikintiems. Visa tai jie padarė, nes VIEŠPATS savo didžiu gerumu buvo jiems maloningas. ²³Ką Jasonas iš Kirenės papasakojo penkiose knygos, mes mėginsime sutrumpinti į vieną veikalą. ²⁴Turėdami prieš akis žodžių srautą ir sunkumus, su kuriais susiduria norintys nerti į istorijos pasakojimus, kai medžiagos yra apščiai, ²⁵mes stengėmės pateikti mėgstantiems paprastą skaitymą, palengvinti kruopštiesiems, linkusiems dalykus įsiminti, ir būti naudingi visiems. ²⁶Mums, užsidėjusiems šį sunkų sutrumpinimo darbą, užduotis toli gražu nėra lengva, bet reikalauja daug prakaito ir nemigo naktų, ²⁷lygiai kaip nėra lengva rengiančiam puotą ar ieškančiam naudoti kitų labui. Nepaisant to, norėdami susilaukti daugelio dėkingumo, mes mielai pakelsime šį nelengvą triušą, ²⁸palikdami atsakomybę už smulkmenų tikrumą pradiniam autoriui, o patys apribodami savo pastangas duoti tik santraukos metmenis. ²⁹Juk kaip naują

namą statantis meistras turi kreipti dėmesį į visą pastatą, o tuo tarpu žmogus, kuris imasi jį dažyti ir puošti, teturi rūpintis tik tuo, kas reikalinga namui papuošti, taip, aš manau, yra ir mums. ³⁰Istoriko pradinė pareiga yra leisti į dalykų tyrinėjimą, išsamiai juos apsvarstyti ir rūpintis smulkmenomis, ³¹betgi žmogui, perdirbančiam pasakojimą, turi būti leista siekti glaustos išraiškos ir vengti išsamaus dalyko svarstymo. ³²Čia tad ir pradėsime pasakojimą, nepridedami daugiau nieko prie to, kas jau pasakyta, nes pasakojimui rašyti ilgą įžangą, o patį pasakojimą sutrumpinti būtų neišmintinga.

C. HELIODORAS MĖGINA IŠNIEKINTI ŠVENTYKLĄ

3 **Simono išdavystė** ¹Vyriausiojo kunigo Onijo valdymo metu* šventojo miesto gyventojai patyrė visapusišką ramybę ir tobulai laikėsi įstatymų, nes jis buvo pamaldus žmogus ir neapkentė visko, kas pikta. ²Būdavo, kad dažnai net karaliai pagerbdavo tą Vietą, paaukodami Šventyklos garbei brangias dovanas. ³Iš tikrųjų Azijos karalius Seleukas* iš savo pajamų padengė visas išlaidas, susijusias su aukų liturgija.

⁴Bet Simonas, žmogus iš Bilgos klan*, kuris buvo paskirtas Šventyklos valdytoju, susikirto su vyriausioju kunigu dėl miesto prekyvietės priežiūros. ⁵Neįstengdamas Onijo nugalėti, jis nuvyko pas Tarsėjo sūnų Apolonių, tuo metu buvusį Koile-Sirijos ir Finikijos valdytoją, ⁶ir

2,20: Apie žygius prieš Antiochą IV Epifaną žr. 2 Mak 4,7-10,9; apie žygius prieš Antiochą V Eupatorą žr. 2 Mak 10,10-13,26.

3,1: ... *Onijo valdymo metu*: vyriausiasis kunigas Onijas III valdė nuo 196 iki 175 m. prieš Kristų ir mirė 171 m. prieš Kristų. Jis buvo sūnus

Simono, kuris pagarbiai minimas Sir 50,1-21.

3,3: ... *Seleukas*: Seleukas IV Filopatoras, karaliavęs nuo 187 iki 175 m. prieš Kristų.

3,4: ... *Bilgos klanas*: ši kunigiška šeima minima Neh 12,5,18 tekste.

pranešė jam, kad iždas Jeruzalėje yra taip kupinas neapsakomų turtų, jog neįmanoma jų suskaičiuoti. Tos lėšos, jis sakė, nebuvo duotos kaip atnašos į aukų sąskaitą, užtat esą galima padaryti taip, kad jos visos atitektų karaliui.

Heliodoro žygis ⁷Lankydamasis pas karalių, Apolonijus papasakojo jam, kas buvo pranešta apie pinigus. Karalius, parinkęs savo reikalų tvarkytoją Heliodorą, pasiuntė jį su įsakymu paimti anksčiau minėtus turtus. ⁸Taigi Heliodoras tuojau pat leidosi į kelionę tariamai apžiūrėti Koile-Sirijos ir Finikijos miestų, bet iš tikrųjų turėdamas mintyje įvykdyti jam duotą karaliaus užduotį. ⁹Atvykusį į Jeruzalę jį šiltai sutiko vyriausiasis kunigas ir miestas. Tada jis papasakojo jiems apie pranešimą, pareiškė savo atvykimo tikslą ir teiravosi, ar tokia iš tikrųjų yra padėtis. ¹⁰Vyriausiasis kunigas paaiškino, kad dalis pinigų yra indėliai, skirti našlėms bei našlaičiams, ¹¹ir dalis yra nuosavybė Tobijo sūnaus Hirmano,* žmogaus, užimančio labai aukštą vietą. Priešingai nedorojo Simono šmeižtams, iš viso keturi šimtai siddabrinų talentų ir du šimtai auksinių. ¹²Jis pridūrė, kad indėlininkai buvo pasitikę Vietos šventumu, visame pasaulyje gerbiamos Šventyklos orumu ir neliečiamumu. Sulaužyti jų pasitikėjimą apgaule, jis sakė, negalima net pagalvoti. ¹³Bet Heliodoras, elgdamasis pagal jam duotus karaliaus įsakymus, griežtai pareiškė, kad pinigai turi būti nusavinti karaliaus iždo naudai. ¹⁴Nustatęs tam tikslui dieną, jis įėjo į Šventyklą tų lėšų pamatyti.

Žmonės meldžiasi už Šventyklą
Visas miestas buvo klaiko priblokštas.

¹⁵Kunigai gulėjo kniūbsčia prieš aukurą su savo kunigiškais apdaraais ir garsiai maldavo Dangų, davusį indėlių įstatymą, kad išsaugotų juos tiems, kurie buvo juos pasidėję. ¹⁶Vyriausiojo kunigo išvaizda pervėrė širdį kiekvienam jį pamačiusiam, nes jo veido išraiška ir spalva atspindėjo jo dvasinį skausmą. ¹⁷Baimė ir šurpas buvo jį taip apėmę, kad jam drebėjo visas kūnas. Visiems, jį matantiems, buvo aiškus jo širdies skausmas. ¹⁸O žmonės iš savo namų skubėjo būriuotis bendrai maldai, nes šventajai Vietai grėsė pavojus būti išniekintai. ¹⁹Moterys, po krūtine apsijuošusios ašutine, užpildė gatves. Kai kurios mergaitės, laikomos namuose, subėgo prie vartų, kitos prie miesto sienų, o dar kitos žiūrėjo pro langus. ²⁰Keldamos į dangų rankas, jos siuntė prašymo maldą. ²¹Buvo gaila žiūrėti į žmones, besibūriuojančius pulki kniūbsčia maldai, ir vyriausiąjį kunigą, ištiktą didžio skausmo.

Pagalba iš Dangaus ²²Jiems maldaujant visagalį VIEŠPATĮ išsaugoti nepalietus indėlius tiems, kurie pasitikėdami buvo juos pasidėję, ²³Heliodoras ėmėsi vykdyti savo užduotį. ²⁴Bet vos jam su asmens sargyba atėjus prie iždo, dvasių VIEŠPATIS, turintis visą valdžią, pasireiškė tokiu pribloškiančiu būdu, kad visi, išdrįsę lydėti Heliodorą, buvo Dievo galybės apstulbinti. Apimti klaiko, jie sukniubo. ²⁵Iš tikrųjų jiems pasirodė žirgas, dengtas prabangia gūnia, su šurpą keliančiu raiteliu. Puldamas piestu tarsi pašėlęs, žirgas užgavo savo priešakinėmis kanopomis Heliodorą. Pats raitelis atrodė vilkįs auksine apranga. ²⁶Heliodorui pasirodė tuo pačiu metu ir du jauni vyrai, nepaprastai stip-

3,11: ... *Tobijo sūnaus Hirmano*: Transjordanijos Tobijadų šeimos narys (žr. Neh 2,10; 6,17-

19; 13,4-8). Hirmano tėvas buvo Juozapas, kurio motina buvo vyriausiojo kunigo Onijo II sesuo.

rūs, nuostabiai žvalūs ir prabangiai apsi-
renę. Atsistoję jam prie šonų, be persto-
jo jį plakė, ištikdami jį daugeliu smūgių.
²⁷Staiga jis sukniubo ant žemės ir pasken-
do didelėje tamsoje. Jo vyrai, pakėlę jį, pa-
guldė ant neštuvų. ²⁸Taigi žmogus, ką tik
įkėlęs koją į šį išdą su didžia palyda ir as-
mens sargyba, buvo nešamas laukan bejė-
gis net sau padėti. Visi aiškiai patyrė bega-
linę Dievo galybę!

²⁹Heliodorui gulint Dievo galybės
parblokštam, žado netekusiam ir be vil-
ties išgyti, ³⁰žydai šlovino VIEŠPATĮ, ste-
buklingai išaukštinusį savo šventąją Bu-
veinę. Šventyklą, ką tik prieš tai buvusi
kupina baimės ir sąmyšio, dabar prisipil-
dė džiaugsmo ir linksmybės, visagaliame
VIEŠPACIUI aiškiai apsisireiškus.

³¹Kai kurie Heliodoro bičiuliai tuo-
jau ėmė maldauti Oniją, kad šauktųsi
Aukščiausiojo, prašydami suteikti tam
žmogui, iš mirties besivaduojančiam, gy-
vastį. ³²Vyriausiasis kunigas, bijodamas,
kad karalius nepamanytų Heliodorą tapus
žydų klastos auka, iš tikrųjų atnašavo auką
už to žmogaus išgijimą. ³³Vyriausiajam
kunigui atliekant atlyginimo apeigas, tie
patys jauni vyrai tais pačiais apdais vėl
pasirodė ir atsistojo prieš Heliodorą. "Būk
labai dėkingas vyriausiajam kunigui, – jie
tarė jam, – tik per jį VIEŠPATS išgelbėjo
tavo gyvastį. ³⁴Kadangi buvai Dangaus
nuplaktas, skelbk visiems žmonėms Die-
vo galybės didingumą". Tai pasakę, jie
pradingo.

Heliodoro liudijimas ³⁵Heliodoras,
atnašavęs VIEŠPACIUI auką ir padaręs di-
džiulius įžadus savo gyvasties išgelbėto-
jui, atsisveikino su Oniju ir sugrįžo su
savo kariuomene pas karalių. ³⁶Visų aki-
vaizdoje jis liudijo savo akimis regėtus
aukščiausiojo Dievo darbus. ³⁷Karaliaus
paklaustas, koks žmogus būtų tinkamas

siųsti į Jeruzalę kitu reikalu, Heliodoras
atsakė: ³⁸"Jeigu turi priešą ar sąmokslininką
prieš valdžią, nusiųsk jį ten, ir gausi
jį atgal, jeigu jis išvis dar gyvas išliks, ge-
rai nuplaktą, nes ten tikrai yra ypatinga
dieviška jėga, supanti tą Vietą. ³⁹Tasai,
kurio buveinė yra danguje, tą Vietą saugo,
ją gina, parbloškia ir sunaikina atein-
nčius jai žalos daryti". ⁴⁰Taip pasibaigė
Heliodoro ir izdo apsaugojimo įvykis.

D. IŠNIEKINIMAS IR PERSEKIOJIMAS

4 Onijas kreipiasi į karalių ¹Mes
papasakojome, kaip Simonas pranešė
apie pinigus, kenkdamas savo tautai. Tas
pats Simonas paskleidė šmeižtus apie
Oniją, sakydamas, kad jis buvo sukurstęs
Heliodorą ir užtraukęs tą baisią nelaimę.
²Simonas išdrįso apšaukti "sąmokslininku
prieš valdžią" vyrą, kuris buvo miesto ge-
radarys, tautiečių gynėjas ir uolus įsta-
tymų saugotojas. ³Šis priešiškusmas taip
įsiaudrino, kad vienas iš Simono ištikimų
pakalikų net nusikalto žmogžudystėmis.

⁴Onijas suprato, kad šie tarpusavio
vaidai buvo pavojingi, ir nuvokė, kad
Koile-Sirijos ir Finikijos valdytojas Me-
nestėjo sūnus Apolonijus buvo įsivėlęs ir
skatino Simono nedorus kėslus. ⁵Jis tad
nuvyko pas karalių ne savo tautiečių ap-
skųsti, bet turėdamas širdyje visų žmonių
gerovę – viešą ir asmenišką. ⁶Mat jis ma-
rė, kad be apdairaus karaliaus įsikišimo
viešieji reikalai nebegalėjo būti taikingai
sprendžiami ir kad Simonas niekad nesi-
liaus kvailiojęs.

**Vyriausiasis kunigas Jasonas įve-
da helenizmą** ⁷Seleukui mirus* ir An-
tiochui, kuris buvo vadinamas Epifanu,
paveldėjus sostą, Onijo brolis Jasonas, pa-
glemžęs vyriausiąją kunigystę, ⁸susitiko

su karaliumi ir pažadėjo jam tris šimtus šešiasdešimt sidabrinių talentų ir iš kito pajamų šaltinio dar aštuoniasdešimt talentų. ⁹Be to, jis pažadėjo mokėti šimtu penkiasdešimt talentų daugiau, jeigu jam būtų duota teisė, kaip vyriausiajam kunigui, įsteigti gimnastikos mokyklą, burti joje jaunimą* ir įrašyti į sąrašą Jeruzalės gyventojus Antiochijos piliečiais.* ¹⁰Karalius tam pritarė.

Užėmęs vyriausiojo kunigo vietą, Jasonas tuojau pat pradėjo mokyti savo tautiečius graikų gyvenimo būdo. ¹¹Jis panaikino žydams karalių suteiktas lengvatas, gautas tarpininkaujant Eupolemo* tėvui Jonui, buvusiam pasiuntiniu sudarant draugystės sutartį ir sąjungą su romėnais; jis atmetė teisėtą gyvenimo būdą ir įvedė naujus papročius, priešingus Įstatymui. ¹²Iš tikrųjų jam buvo malonu statyti gimnastikos mokyklą* prie tvirtovės papėdės ir skatinti pačius kilniausius jaunuolius nešioti graikiškas kepure plėčiais kraštais. ¹³Taigi per didelį Jasono – jis buvo bedievis ir netikras vyriausiasis kunigas – nedorumą vyko toks nepaprastas sugraikinimas ir pamėgdžiojimas svetimo gyvenimo būdo, ¹⁴kad ir kunigai nebe norėjo atlikti savo pareigų prie aukuro. Paniekinę šventovę ir palikę aukas, jie, suskambėjus ženklui mesti diską, skubė-

davo į imtynių aikštę dalyvauti draudžiamoje pramogoje, ¹⁵nieku laikydami, kas buvo jų protėvių laikoma garbinga, ir be galo vertindami, kas graikams įprasta. ¹⁶Užtat juos ištiko sunki nelaimė. Tie, kurių gyvenimo būdas juos stebino, tapo jų priešais ir juos nubaudė. ¹⁷Ne juokai be pagarbos elgtis su dieviškais įstatymais! Tai parodys tolesni įvykiai.

¹⁸Kai karaliui dalyvaujant Tyre buvo švenčiami ketvirtųjų metų žaidimai, ¹⁹nedorasis Jasonas išsiuntė Jeruzalės antiochiečių atstovus, kad nuneštų tris šimtus sidabrinių drachmų – auką Herkului. Tačiau patys pinigų nešėjai nutarė neatiduoti jų aukai, nes tai, jų manymu, nepridera, bet paskirti juos kitam tikslui. ²⁰Taigi pinigai, skirti siuntėjo paaugoti Herkului, iš tikrųjų jų nešėjų nutarimu buvo panaudoti triirkliams* statyti.

²¹Kai Menestėjo sūnus Apolonijus buvo pasiųstas į Egiptą dalyvauti karaliaus Filometoro* vestuvėse, Antiochas sužinojo, kad Filometoras yra tapęs priešiškas jo valdžiai. Tada jis pradėjo rūpintis savo saugumu. Apsilankęs Jopėje, jis pasuko į Jeruzalę. ²²Jasonas ir miestas, sutikę labai iškilmingai, įvedė jį į miestą su deglais ir gyriaus šauksmais. Paskui jis nuvedė savo kariuomenę į Finikiją.

4,7: ... *Seleukui mirus*: Seleukas buvo Heliodoro nužudytas. Antiochas Epifanas buvo jo jaunesnysis brolis. Onijo brolis parodė graikų gyvenimo būdo pomėgį (žr. 10-ąją eilutę), pakeisdamas savo hebrajišką vardą Jošua, arba Jėzus, į graikišką Jasono vardą.

4,9: ... *burti joje jaunimą*: gimnastikos mokykla – salė – buvo auklėjimo įstaiga, kurioje jaunuoliai buvo mokomi graikų dvasinės ir kūno kultūros. ... *įtraukti į sąrašą Jeruzalės gyventojus kaip Antiochijos piliečius*. Antiochijos, helenistinio Seleukidų karalystės miesto, garbės piliečiai turėjo politinių ir prekybinių lengvatų.

4,11: ... *Eupolem{o}*: jis buvo vienas iš dviejų pasiuntinių, Judo Makabėjo siųstų į Romą. Žr. 1

Mak 8,17.

4,12: ... *gimnastikos mokyklą*: graikiškai *gymnasion*, t.y. salė, kurioje jaunuoliai atlikdavo kūno kultūros pratybas *gymnoi*, t.y. būdami nuogi. Kadangi ji buvo pastatyta Tyropeono, t.y. Sūrius gaminančiųjų, slėnyje, šiek tiek į rytus nuo tvirtovės, ji buvo prie pat rytinės Šventyklos sienos. Graikiškoji kepurė su plėčiais kraštais priminė graikų dievo Hermio, atletinių žaidimų globėjo, galvos dangą. Atrodo, kad ji buvo tapusi jaunimo klubo aprangos dalimi.

4,20: ... *triirkliams*: kariniai laivai su trimis irklų grupuotėmis.

4,21: ... *Filometor{o}*: Egipto karalius Ptolemėjas VI (maždaug 172-145 m. prieš Kristų).

Menelajas išstumia Jasoną ²³Prąėjus trejiems metams, Jasonas nusiuntė Menelają,* anksčiau minėto Simono brolių, perduoti karaliui pinigų ir užbaigti derybas svarbiais reikalais. ²⁴Bet Menelajas, pristatytas karaliui, meilikaudamas labai jį išgarbino ir dar, viršydamas Jasoną trimis šimtais sidabrinių talentų, įsigijo vyriausiąją kunigystę. ²⁵Jis, tiesa, sugrįžo namo su karaliaus įgaliojimais, bet neturėjo reikalingų savybių, kad būtų vertas tapti vyriausiuoju kunigu, išskyrus žiauraus tiro no karštą būdą ir laukinio žvėries įniršį. ²⁶Taigi Jasonas, apgavęs savo brolių, buvo kito žmogaus apgautas ir turėjo tapti pabėgėliu Amono šalyje. ²⁷Nors Menelajas ir buvo gavęs tą tarnybą, bet pažadėtų karaliui pinigų jis visiškai nemokėjo. ²⁸Tvirtovės valdytojas Sostratas, kuriam buvo pavesta rinkti pinigus, pakartotinai reikalavo mokėti. Ilgainiui juodu abu buvo karaliaus pašaukti atvykti pas jį tuo reikalu. ²⁹Menelajas paliko vyriausiosios kunigystės įgaliotiniu savo brolių Lysimachą, o Sostratas – kipriečių dalinių vadą Kratą. **Onijo nužudymas** ³⁰Šiems įvykiams klostantis, atsitiko, kad Tarso ir Malo* žmonės pradėjo maištauti, nes jų miestai buvo atiduoti kaip dovana karaliaus sugulovei Antiochei. ³¹Karalius, palikęs Androniką, vieną iš savo didikų, vietininku, tad išskubėjo sukilimo malšinti. ³²Menelajas, manydamas, kad dabar yra gera progą, pavogė iš Šventyklos keletą auksinių indų ir įteikė juos Andronikui. Keletą kitų reikmenų jis buvo pardavęs Tyre ir aplinkiniuose miestuose. ³³Onijas, gavęs tikrą žinią apie Menelajo darbus, jį apkal-

tino ir pasitraukė į prieglaudos vietą vietą Dafnėje prie Antiochijos. ³⁴Tada Menelajas, pasivedęs Androniką į šalį, maldavo jį, kad pakeltų ranką prieš Oniją. Andronikas tad, nuvykęs pas Oniją, įtikino jį ir, klastingai laiduodamas priesaiką, paėmė jo dešinę ir padavė jam savąją. Nors Onijas jį ir įtarė, bet sutiko palikti šventovės prieglaudą. Tada Andronikas, nepaisydamas priesaikos, tuojau pat jį nužudė.

³⁵Dėl tos priežasties ne tik žydai, bet ir daug žmonių iš kitų tautų buvo pasi-piktinę ir susierzinę dėl neteisingo to žmogaus nužudymo. ³⁶Karaliui sugrįžus iš Kilikijos srities, miesto* žydai suėjo pas jį skųstis. Tiek jie, tiek graikai buvo perpykę, nes Onijas buvo nužudytas nepaisant teisingumo. ³⁷Antiochas buvo labai sukrėstas ir kupinas užuojautos. Prisiminęs mirusiojo protingumą ir kilnų elgesį, jis apsiverkė. ³⁸Degdamas pykčiu, jis nedelsė nuplėšti nuo Androniko jo purpurinės skraistės, išvilkti jį iš purpurinių drabužių ir, nuvedęs per visą miestą į tą vietą, kur jis buvo padaręs Onijui tą baisų nusikaltimą, nubaudė kraugerį mirtimi. Taip VIES-PATS jam atmokėjo nupelnyta bausmę.

Maištas prieš Lysimachą ³⁹Tuo tarpu Lysimachas, Menelajui pritariant, padarė daug šventvagiškų vagysčių mieste.* Plačiai pasklidus žiniai, kad jau buvo išgabenta svetur daug auksinių reikmenų, žmonės susibūrė maištauti prieš Lysimachą. ⁴⁰Kadangi įtūžusi minia darėsi pavojinga, Lysimachas, apginklavęs kone tris tūkstančius vyrų, pradėjo juos pulti. Jam vadovavo kažkoks Aranas, žmogus pažengusio amžiaus, bet ir nemažo kvailumo.

4,23: ... *Menelaj[ų]*: žydų vyriausiasis kunigas nuo 172 iki 162 m. prieš Kristų. Žr. 2 Mak 13,3-8.

4,30: ... *Malo*: Kilikijos miestas pietvakarinėje Mažojoje Azijoje, maždaug 50 km į rytus nuo

Tarso miesto.

4,36: ... *miesto*: sostinės – Antiochijos – žydai.

4,39: ... *mieste*: Jeruzalėje. Menelajus dar tebebuvo Sirijoje.

⁴¹Kai žydai pamatė, kad Lysimachas juos puola, vieni griebė akmenis, kiti rąstgalius, o dar kiti net sėmėsi saują ten buvusių pelenų. Įtūžę jie svaidė juos maišatyje ant Lysimacho ir jo vyrų. ⁴²Dėl to jie daugelį jų sužeidė, keletą net užmušė, o visi kiti buvo priversti bėgti. Pats šventvagis buvo užmuštas prie iždo.

Menelajas išsiperka kyšiu ⁴³Dėl šio įvykio Menelajas buvo apkaltintas.

⁴⁴Karaliui atvykus į Tyrą, Seniūnų taryba* nusiuntė tris vyrus, įgaliotus vesti pas jį bylą. ⁴⁵Bet Menelajas, matydamas, kad pralaimi, pažadėjo didoką kyšį Dorymeno sūnui Ptolemėjui, prašydamas, kad palenktų į jo pusę karalių. ⁴⁶Tada Ptolemėjas, pasivedęs karalių į šalį kolonadoje tarsi atsikvėpti grynu oru, paveikė karalių pakeisti savo nuomonę. ⁴⁷Dėl to tad karalius išteisino Menelajų, tos visos nelaimės kaltininką, ir pasmerkė mirti tuos nelaimingus vyrus, kuriuos būtų radę esant nekaltus, jeigu jiems būtų reikėję savo bylą ginti skitų krašte. ⁴⁸Neteisinga bausmė negaišiuojant buvo įvykdyta vyrams, gynusiems miesto, žmonių ir šventųjų indų bei reikmenų bylą. ⁴⁹Kai kurie Tyro gyventojai buvo taip pasipiktinę tuo nusikaltimu, kad surengė jiems iškilmingas laidotuves. ⁵⁰Tačiau Menelajas pasiliko savo pareigose per galingųjų gobšumą, ėmė vis nedoriau elgtis ir tapo didžiausiu sąmokslininku prieš savo tautiečius.

5 Maištas ir Jasono mirtis ^{1*}Maždaug tuo metu Antiochas pradėjo

antrąjį karo žygį prieš Egiptą. ²Atsitiko, kad kone per keturiasdešimt dienų virš miesto buvo matyti raiteliai, šuoliuojantys oru, apsirengę auksu ataustais drabužiais, būriai, apsiginklavę ietimis ir iš makščių ištrauktais kalavijais, – ³raitijos daliniai kovos rikiuotėje, darantys puolimus ir priešpuolius vienu ar kitu keliu, – skydų užtvaros, iečių miškas, kalavijų švytavimas, strėlių kruša, auksinių pakinktų blizgesys ir visokiausi šarvai. ⁴Užtat visi meldėsi, kad šis regėjimas būtų geras būsimio įvykio ženklas.

⁵Bet, pasklidus netikram gandui apie Antiocho mirtį, Jasonas,* sutelkęs ne mažiau kaip tūkstantį vyrų, nelaukta užpuolė miestą. Kai sienų gynėjai buvo priversti pasitraukti ir kai galų gale miestas jau buvo paimamas, Menelajas pabėgo į tvirtovę. ⁶O Jasonas tada žudė savo tautiečius be pasigailėjimo, nesuvokdamas, kad sėkmė savo žmonių kaina yra didžiausia nelaimė, ir manydamas, kad laimi pergalės grobį iš priešų, o ne iš savo tautiečių. ⁷Netgi taip valdžios paimti jis nepajėgė. Galop jis iš savo sąmokslų patyrė tik gėdą ir vėl pabėgo į amoniečių kraštą. ⁸Ilgainiui jis priėjo liūdną galą. Apkaltintas arabų valdovui Aretui,* bėgdamas iš miesto į miestą, visų vejamas, nekenčiamas kaip nusikaltęs įstatymams, prakeiktas kaip savo tėvynės ir tautiečių žudikas, jis atsirado Egipte kaip į jūros krantą išmestas medis. ⁹Galop žmogus, kuris buvo išvaręs daugelį iš savo krašto į tremtį, mi-

4,44: ... *Seniūnų taryba*: žr. 1 Mak 12,6.

5,1: Pirmoji Antiocho invazija į Egiptą 169 m. prieš Kristų (žr. 1 Mak 1,16-20) 2 Mak knygoje nėra minima, nebent reikėtų laikyti pirmąją invaziją sirų kariuomenės žygį į Palestiną (žr. 2 Mak 4,21-22). 2 Mak knygos autorius, rodos, sieja pirmąjį Jeruzalės nuniokojimą 169 m. prieš Kristų, po pirmosios Antiocho invazijos į Egiptą (žr. 1 Mak 1,20-28; 2 Mak 5,5-23), su antruoju nu-

niokojimu 167 m. prieš Kristų, po antrosios invazijos į Egiptą 168 m. prieš Kristų (žr. 1 Mak 29-35; 2 Mak 24-27).

5,5: ... *Jasonas*: Onijo III brolis Jasonas reiškė pretenzijų į vyriausiojo kunigo vietą (žr. 2 Mak 4,7-10). Ilgainiui Menelajus jį pakeitė, išvarydamas į Transjordaniją (žr. 2 Mak 4,26).

5,8: ... *Aretui*: nabatėjų karaliui Aretui IV. Žr. 1 Mak 5,25.

rė tremtyje tada, kai įsėdo į laivą vykti pas lakedemoniečius, vildamasis rasti prieglobstį dėl savo ryšių su jais. ¹⁰Nebuvo nei kas gedėtų, nei kas palaidotų žmogų, kuris patsai paliko daugelį nepalaidotų. Protėvių kape vietos jam nebuvo.

Jeruzalė nuniokojama ¹¹Kai žinia apie šį įvykį pasiekė karalių, jis nusprendė, kad Judėja yra sukilusi. Todėl labai įtūžęs leidosi į žygį iš Egipto ir paėmė miestą antpuoliu. ¹²Savo kareiviams įsakė žudyti be pasigailėjimo visus sutiktus žmones ir skersti subėgusius į savo namus. ¹³Jauni ir seni buvo išžudyti, moterys ir vaikai sunaikinti, mergelės ir mažyliai išskersti. ¹⁴Per tris dienas buvo aštuoniasdešimt tūkstančių aukų, – keturiasdešimt tūkstančių krito nuo smurto ir tiek pat žmonių buvo parduota į vergiją.

Šventykla apiplėšiama ¹⁵Dar tuo nepasitenkinęs, įstatymų ir tėvynės išdaviko Menelajo vedamas, Antiochas turėjo įžūlios drąsos įeiti į švenčiausią visame pasaulyje Šventyklą. ¹⁶Savo nešvariomis rankomis jis paėmė šventuosius indus, savo nedoromis rankomis jis sušlavė dovanas, kurias daug kitų karalių buvo atnešę, norėdami išaukštinti, pašlovinti ir pagerbti tą Vietą. ¹⁷Antiochas buvo taip pasipūtęs, kad nesuvokė, jog už miesto gyventojų nuodėmes VIEŠPATS buvo supykęs trumpą valandėlę ir todėl buvo abejingas šventajai Vietai. ¹⁸Bet jeigu jie nebūtų buvę išipainioję į tokią daugybę nuodėmių, tas žmogus būtų buvęs nuplaktas ir sulaihtas nuo neapgalvoto žingsnio tą akimirką, kai tik įėjo į vidų, lygiai kaip buvo atsitikę Heliodorui, kara-

liaus Seleuko atsiųstam išdo patikrinti. ^{19*}Tačiau ne Vietai VIEŠPATS išsirinko tautą; veikiau jis išsirinko Vietą tautai. ²⁰Užtat pati Vieta, turėjusi dalį tautą ištikusiose nelaimėse, vėliau dalijosi su ja ir palaima. Vieta, apleista Visagalio pykčio akimirka, atgavo savo visą garbę didžiojo VIEŠPATIES atleidimo dieną.

²¹Taigi Antiochas, pagrobęs iš Šventyklos tūkstantį aštuonis šimtus talentų, išskubėjo į Antiochiją, per savo įžulumą manydamas, kad jis gali sausumą padaryti plaukiojamą ir jūrą pereinamą kojomis. ²²Jis paliko valdytojus gyventojams engti: Jeruzalėje – Pilypą,* kilimo frygietį, o būdo nuožmesnio už žmogų, kuris jį paskyrė, ²³o Gerizime* – Androniką. Be šių – Menelajų, valdantį savo tautiečius žiauriau negu visi kiti. Iš neapykantos žydams ²⁴Antiochas išsiuntė mysiečių vadą Apolonijų* su dvidešimt dviejų tūkstančių kariuomene, įsakydamas išžudyti suaugusius vyrus, o moteris ir paauglius parduoti į vergiją. ²⁵Kai tas žmogus atvyko į Jeruzalę, jis dėjosį esąs taikingai nusiteikęs ir laukė tik šventosios šabo dienos. Tada, būdamas tikras, kad žydai nėra prie darbų, jis įsakė savo kareiviams rikiuotis paradui su ginklais. ²⁶Visus išėjusius pasižiūrėti išžudė. Paskui metėsi į miestą su ginkluotais vyrais ir nužudė daugybę žmonių.

²⁷Bet Judas Makabėjas su maždaug devyniais kitais pasitraukė į dykumą. Jis ir jo vyrai gyveno kalnuose, kaip laukiniai gyvuliai. Ten jie gyveno ir, kad išvengtų nešvarumo, maitinosi augalais.

6 Šventykla išniekinama ¹Ne-trukus po to karalius atsiuntė Ge-

5,19: Žmogus yra svarbesnis net už švenčiausius daiktus. Žr. Mk 2,27.

5,22: ... *Pilypą*: žr. 2 Mak 6,11; 8,8. Turbūt šis Pilypas nėra Pilypas, apie kurį užsimena 2 Mak 9,29; 1 Mak 6,14.

5,23: ... *Gerizim[ę]*: Gerizim{as} buvo šventasis samariečių kalnas prie Šecho. Žr. 2 Mak 6,2.

5,24: ... *Apolonijų*: žr. 1 Mak 1,29; jis yra minimas ir 2 Mak 3,5; 4,4.

rontą Atėnietį, kad priverstų žydus atsiskyti savo protėvių papročių ir liautis gyvenus pagal Dievo įstatymus.² Be to, jis turėjo išniekinti Jeruzalės Šventyklą, pavadindamas ją Dzeuso Olimpiečio* vardu, o Gerizimo šventyklą pavadindamas Dzeuso, Svetimtaučių globėjo, vardu, kaip čionykščiai gyventojai buvo paprašę.

3 Pikto antplūdis buvo nuožmus ir visiškai nepakeliamas.⁴ Šventykla buvo pilna užaujančių bei ištvirtaujančių pagonių, besilinksminančių su prostitutėmis,* lytiškai santykiaujančių su moterimis net šventajame kieme. Be to, jie nešė į vidų aukai uždraustus dalykus.⁵ Aukuras buvo apkrautas bjauriomis, įstatymų draudžiamomis atnašomis.

Uždraudžiama gyventi pagal Įstatymą⁶ Žmonės nebegalėjo nei laikytis šabo, nei švęsti savo protėvių iškilmių, nei net prisipažinti, kad buvo žydai.⁷ Be to, kas mėnesį, švenčiant karaliaus gimtadienį, žydai buvo varomi prievarta dalyvauti aukose, o švenčiant Dionysos* iškilmę, jie buvo verčiami nešioti vijoklių vainikus ir žygiuoti eitynėse Dionysos garbei.⁸ Ptolemaidės gyventojams pasiūlius, buvo paskelbtas įsakas aplinkiniams miestams, kad jie taip pat elgtųsi su žydais, būtent: įpareigotų juos dalyvauti aukose⁹ ir baustų mirtimi atsisakančius elgtis pagal graikų gyvenimo būdą. Buvo aišku, kad atėjo nelaimių metas.¹⁰ Antai dvi moterys, sumintos už tai, kad apipjaustė savo vaikus, buvo vedžiojamos viešai po miestą su mažyliais, pakartais ant krūtinės, ir nustum-

tos stačia galva nuo miesto sienų.¹¹ O kiti, kurie buvo susirinkę į netolimas olas švęsti šabo slapčiomis, buvo išduoti Pilypui ir visi drauge sudeginti. Gerbdami dievos šventumą, jie atsisakė gintis.

Apvaizdi persekiojimo reikšmė

¹²Nūn prašau šios knygos skaitytojus dėl tokių nelaimių nenustoti drąsos, bet pasvarstyti, kad šios bausmės buvo skirtos ne mūsų tautai pražudyti, bet pamokyti.¹³ Iš tikrųjų, jeigu nedorėliai ilgai tarp mūsų neišlieka, bet greitai patiria bausmę, tai yra didelio Dievo gerumo ženklas.¹⁴ Juk kai kitos tautos nusižengia VIEŠPATS jų nebausdamas kantriai laukia, kol jos pasiekia pilną savo nuodėmių saiką. Bet su mumis jis elgiasi skirtingai,¹⁵ idant jam nereikėtų mus vėliau bausti griežčiau, kai mūsų nuodėmės bus pasiekusios savo ribą.¹⁶ Užtat Dievas niekad visiškai neatitraukia nuo mūsų savo gailestingumo. Nors jis ir moko mus nelaimėmis, bet savo tautos neapleidžia.¹⁷ Tebūna tai, ką pasakėme, priminimas. Negaišdami tęskime pasakojimą.

Eleazaro kankinystė^{18*} Eleazaras, vienas iš žymiausių Rašto žinovų, vyras senyvo amžiaus ir garbingos išvaizdos, buvo žiudomas, norint jį pamaitinti kiauliena.¹⁹ Jis tačiau rinkosi verčiau garbingai numirti, negu gyventi su gėda. Išspjovęs mėšą, pats savo noru užlipo ant kankinimo rato.²⁰ Taip dera elgtis visiems, turintiems drąsos verčiau atsisakyti dalykų, kurių ragauti nėra leista, negu mylėti gyvastį.

6,2: ... *Dzeuso Olimpiečio*: Dzeusas Olimpiecis buvo laikomas esąs lygus su sirų Baalu – Baal-Šomem{u}, t.y. *dangaus viešpačiu*. Žydai šį vardą laikė *siaubingąja pabaisa* (žr. Dan 9,27; 11,31; 12,11; 1 Mak 1,54).

6,4: ... *besilinksminančių su prostitutėmis*: senovės Artimųjų Rytų apvaisinimo kultų apeigomis. Žr. Bar 6,10.42-43.

6,7: ... *Dionysos*: Dionysas buvo vadinamas

ir Bakchu; vynuogių rinkimo ir vyno dievaitis. Vijokliai buvo vienas iš Dionysos simbolių.

6,18-7,42: Pasakojimai apie Eleazarą ir motiną bei jos septynis sūnus buvo mėgstami pirmųjų amžių krikščionių. Užrašyti Dievo tautai padrąsinti, jie duoda istoriškų detalių apie kankinimus. Knygos autorius pasakojimus naudoja fonu ilgoms kankinių kalboms.

21 Žmonės, vadovavę tai Įstatymo uždraustai aukai, pasivedė tą vyrą į šalį ir dėl savo ilgos su juo pažinties asmeniškai ragino jį atsinešti savo tinkamos vartoti mėsos ir apsimesti, kad valgo mėsą aukos, kuri buvo įsakyta karaliaus, 22 taip jis išvengtų mirties bausmės, o jie kaip seni draugai galėtų su juo gražiai elgtis. 23 Bet Eleazaras padarė kilnų nuosprendį, vertą savo metų, senatvės kilnumo, garbingos žilos galvos ir pavyzdingo gyvenimo būdo nuo pat vaikystės. Taigi dėl ištikimybės šventajam paties Dievo duotam Įstatymui jis pasakė jiems, kad nedelsdami pasiųstų jį į mirusiųjų karalystę.

24 “Toks apsimetimas nesiderina su mūsų amžiumi, – jis tarė, – nes daugelis jaunų žmonių pamanytų, kad Eleazaras savo devyniasdešimtaisiais metais perėjo į svetimą gyvenimo būdą. 25 Jeigu apsimėsčiau, norėdamas trumpa akimirka prailginti savo gyvenimą, jie būtų mano elgesio suvedžioti, o aš savo senatvei užtraukčiau gėdą ir negarbę. 26 Net jeigu aš laikinai ir išvengčiau mirtingųjų bausmės, aš niekuomet neišsigelbėsiu, gyvas ar miręs, iš Visagalio rankos. 27 Todėl, jeigu dabar turiu pakankamai drąsos skirtis su gyvenimu, aš parodau, kad esu vertas savo senatvės, 28 ir palieku jauniems žmonėms kilnų pavyzdį, kaip noriai ir kilniai mirti gera mirtimi už gerbtinus ir šventus įstatymus”.

Tai pasakęs, jis tuojau pat nuėjo prie kankinimo rato. 29 O tie, kurie ką tik maloniai su juo buvo elgęsi, dabar pyko už jo žodžius. Anot jų, tai esanti tikra beprotystė. 30 Būdamas leisgyvis nuo rimbo smūgių, jis garsiai sudejavo ir tarė: “VIEŠPATS savo šventu žinojimu puikiai mato, kad, nors būčiau galėjęs išvengti mirties, aš ne tik pakeliu nuo šio plakimo baisų

kūno skausmą, bet ir kenčiu jį sielos džiaugsmu, kad atsiduo du VIEŠPAČIUI”.

31 Taip jis mirė, palikdamas savo mirtimi kilnumo pavyzdį ir neužmirštamą drąsos liudijimą ne tik jaunimui, bet ir visai tautai.

7 Septynių brolių kankinystė

¹Atsitiko, kad ir septyni broliai bei jų motina buvo suimti. Karalius, liepęs plakti rimbais ir diržais, mėgino priversti juos pasielgti prieš Dievo Įstatymą – valgyti. ²Vienas brolių, kalbėdamas visų vardu, tarė: “Ką tu mėgini iš mūsų išgauti? Mes esame pasirengę verčiau mirti, negu nusikalsti savo protėvių įstatymams”.

3 Įtūžęs karalius įsakė įkaitinti keptuves ir katilus. ⁴Juos tuojau pat įkaitinus, jis įsakė, kitiems broliams ir motinai matant, išpjauti už visus kalbėjusiam liežuvį, nulupti jam galvos odą ir nukirsti rankas bei kojas. ⁵Kai jis buvo visiškai bejėgis, karalius įsakė nunešti jį dar kvėpuojantį ir kepti keptuvėje. Dūmai iš keptuvės plačiai pasklido, bet broliai ir jų motina vieni kitus drąsino, sakydami: ⁶“VIEŠPATS Dievas žvelgia į mus ir iš tikrųjų mūsų gailisi, kaip Mozė kalbėjo savo giesmėje, kur aiškiai sakė: ‘Jis pasigailės savo tarnų’”.

7 Pirmajam broliui šitaip mirus, buvo atvestas antrasis pašaipiam kankinimui. Nuplėšęs jo galvos odą su plaukais, klausė: “Ar verčiau valgysi kiaulienos, negu leisi savo kūną į dalis suplėšyti?” – ⁸“Niekad!” – jis atsakė jiems savo protėvių kalba. Taigi ir jis savo ruožtu patyrė tas pačias kančias, kaip ir pirmasis brolis. ⁹Paskutinį kartą atsikvėpdamas, jis tarė: “Nuožmusis niekš, tu atimi iš mūsų šį gyvenimą, bet pasaulio Karalius mus prikels* naujam amžinam gyvenimui. Mes mirštame už jo įstatymus!”

7,9: ... pasaulio Karalius mus prikels: šioje eilutėje ir 11.14.23.29.36 eilutėse aiškiai skelbia-

mas tikėjimas žmogaus, – bent teisųjų, – prisikėlimu. Žr. taip pat 2 Mak 12,44; 14,16; Dan 12,2.

10 Po jo trečiasis buvo jų pašaipų au-
ka. Kai jam buvo paliepta, jis iškišo liežu-
vį ir drąsiai ištiesė rankas. ¹¹Jo žodžiai bu-
vo kilnūs: "Iš Danguos esu tai gavęs, dėl
jo įstatymų jų nebranginu ir turiu viltį
visa iš jo vėl gauti". ¹²Užtat net pats kara-
lius ir jo tarnai stebėjosi drąsa jaunuolio,
nieku laikančio kančią.

13 Jam mirus, taip pat ir ketvirtasis
buvo panašiai kankinamas ir žudomas.
¹⁴Būdamas arti mirties, jis tarė: "Aš pasi-
rinkau mirti nuo žmonių rankos su vilti-
mi, duota Dievo, kad jis mane sugrąžins
į gyvenimą. Betgi tau prisikėlimo naujam
gyvenimui nebus!"

15 Nedelsiant buvo atvestas penktasis
ir pradėta jį kankinti. ¹⁶Žiūrėdamas į ka-
ralių, jis tarė: "Kadangi turi valdžią mir-
tingiesiems, nors ir tu pats esi mirtingas,
todėl darai, kaip tau patinka. Bet nema-
nyk, kad Dievas apleido mūsų tautą. ¹⁷Tik
luktelk, ir tu pamatysi, kaip jo didinga ga-
lybė kankins tave ir tavo palikuonis!"

18 Po jo buvo atvestas šeštasis. Būda-
mas arti mirties, jis tarė: "Savęs tuščiai ne-
apgaukinėk! Mes turime pakelti šias kan-
čias už savo kaltes, nes nusidėjome savo
Dievui. Užtat ir ištiko mus stulbinantys
įvykiai! ¹⁹Nemanyk tad, kad liksi nenu-
baustas, nes tu išdrįsai kovoti su Dievu!"

20 Motina buvo ypač žavi ir verta gar-
bingo atminimo. Tą pačią dieną ji matė
savo septynis sūnus mirstančius vieną po
kito ir drąsiai pakėlė jų mirtį, nes jos viltis
buvo VIEŠPATYJE. ²¹Kiekvieną sūnų ji
drąsino jų protėvių kalba. Kupina kilnaus
ryžto, jungdama moters jautrumą su vy-
ro drąsa, jiems kalbėjo: ²²"Nežinau, kaip
atėjote į gyvenimą mano iščiose. Ne aš
daviau jums gyvastį, ne aš suteikiau jums

gyvybės alsavimą, ne aš daviau jūsų są-
nariams išvaizdą. ²³Kadangi pasaulio Kū-
rėjas suteikė kiekvienam išvaizdą ir nu-
statė visų daiktų pradžią, jis savo gailes-
tingumu duos jums vėl gyvastį ir gyvy-
bės alsavimą, nes jūs dabar užmirštate sa-
ve dėl jo Įstatymo".

24 Antiochas jautė, kad į jį žiūrima su
panieka. Priekaištingas balsas pažadino jo
priešiškumą. Jauniausiajam broliui dar te-
besant gyvam, Antiochas kreipėsi į jį ne
tik žodžiais, bet ir žadėjo su priesaikomis,
kad padarysias jį turtingą ir laimingą, jei-
gu jis atsisakytų protėvių gyvenimo būdo,
kad paskirsias jį savo Bičiuliui ir pavesias
jam tvarkyti viešuosius reikalus. ²⁵Jau-
nuoliui visiškai nekreipiant į jį dėmesio,
karalius pasišaukė motiną ir ragino ją, kad
patartų jaunuoliui gelbėtis. ²⁶Karaliui
ilgokai ją raginus, galop ji sutiko įtikinti
savo sūnų. ²⁷Pasilenkusi prie jo, išjuokda-
ma karalių, gimtąja kalba ji taip kalbėjo:
"Mano sūnau, pasigailėk manęs. Tave ne-
šiojau devynis mėnesius savo iščiose ir
tave žindžiau trejus metus, tave auginau,
auklėjau ir tavimi rūpinausi iki šios tavo
gyvenimo akimirkos. ²⁸Maldauju tave,
vaikeli, kad pažvelgtum į dangų bei žemę
ir pasvarstytum apie visa, kas ten yra.
Tada suvoksi, kad Dievas nepadarė jų iš
pirma buvusių daiktų.* Tokiu pat būdu
žmonija atėjo į gyvenimą. ²⁹Nebijok tad
šio budelio, bet būk vertas savo brolių ir
sutik mirtį, kad, pasigailėjimo metui at-
ėjus, tave su jais atgaučiau".

30 Vos jai pabaigus kalbėti, jaunuolis
tarė: "Ko, jūs dar laukiate? Atsisakau pa-
klusti karaliaus įsakymui. Aš klausau įsa-
kymo to Įstatymo, kuris buvo duotas mū-
sų protėviams per Mozę. ³¹O tu, kuris su-

7,28: ... Dievas nepadarė jų iš pirma buvusių daiktų. Dievas sukūrė visa iš nieko, ex nihilo, vien

savo visagale valia ir kuriamuoju žodžiu. Žr. Žyd 11,3.

galvojai tiek daug pikta hebrajams, tikrai neišvengsi Dievo rankos. ³²Mes iš tikrųjų kenčiame už savo nuodėmes. ³³Nors mūsų gyvasis VIEŠPATS pyksta ant mūsų trumpą valandėlę, kad mus nubaustų ir pamokytų, jis, atėjus laikui, vėl su savo tarnais susitarkys. ³⁴Bet tu, niekše ir nedoriausias visų mirtingųjų, kuo gali pui-kautis, puoselėdamas tuščią viltį ir pakel-damas ranką prieš Dangaus vaikų? ³⁵Tu dar neišsigelbėjai iš visagalio ir visaregio Dievo teismo! ³⁶Mano broliai, pakėlę skausmą trumpą valandėlę, paveldėjo pa-gal Dievo Sandorą amžinąjį gyvenimą. Bet tu Dievo teismu gausi už savo įžūlu-mą teisingą bausmę. ³⁷O aš, kaip ir mano broliai, atiduodu kūną ir gyvastį už mūsų protėvių įstatymus, maldaudamas Dievą, kad greitai pasigailėtų mūsų tautos ir kad tu per kančią ir rykštes išpažintumei, jog tik jis vienas yra Dievas. ³⁸Per mane ir mano brolius tepriveda prie galo Visagalio pyktį, kuriuo yra teisingai ištikęs visą mūsų tautą”.

³⁹ Karalius įsiuto ir su šiuo elgėsi žiau-riau, negu su kitais, nes jautėsi jaunuolio paniekos įskaudintas. ⁴⁰Taip ir jauniausias sūnus mirė nepraradęs dorumo, visiškai pasitikėdamas VIEŠPAČIU.

⁴¹ Galop po savo sūnų mirė ir motina.

⁴² Tebūna tad gana papasakota apie au-kų valgymą ir nuožmiuosius kankinimus.

E. JUDO PERGALĖS IR ŠVENTYKLOS IŠVALYMAS

8 Judas Makabėjas ¹Tuo tarpu Ju-das, žinomas ir Makabėjo vardu, bei jo vyrai slapta ėjo per gyvenvietes, telk-dami tautiečius. Jie patraukė į savo pusę vyrus, likusius ištikimus žydų tikėjimui,

ir sutelkė jų apie aštuonis tūkstančius. ²Jie maldavo VIEŠPATĮ pažvelgti į visų engia-mą savo tautą, užjausti bedievių išnie-kintą Šventyklą, ³pasigailėti miesto, kuris buvo naikinamas ir turėjo būti tuojau sulygintas su žeme, išgirsti jo besišaukian-tį kraują, ⁴atsiminti nekaltų vaikų žudy-nes bei savo vardui tartus piktžodžiavi-mus ir apreikšti, kad jis nekenčia pikta.

⁵ Makabėjui sutelkus savo kariuome-nę, pagonys nepajėgė jam priešintis, nes VIEŠPATIES pyktis buvo virtęs gailėstingu-mu. ⁶Be įspėjimo užpuldamas, Makabėjas padegdavo miestus ir gyvenvietes, užim-davo svarbias vietas ir priversdavo bėgti stiprias priešų pajėgas. ⁷Tokius puolimus jis mėgo rengti ypač naktimis. Ilgainiui garsas apie jo narsumą plačiai pasklido.

Nikanoro ir Gorgijo žygis ^{8*}Pama-tęs, kad tas vyras pamažu daro pažangą ir kad jo sėkmingi žygiai darosi vis dažnes-ni, Pilypas parašė Koile-Sirijos valdytojui Ptolemėjui, kad sustiprintų pajėgas kara-liaus reikalams ginti. ⁹Ptolemėjas nedels-damas paskyrė Patroklo sūnų Nikanorą, vieną karaliaus Pirmųjų bičiulį, ir išsiun-tė jį vesti į žygį ne mažiau kaip dvidešimt tūkstančių pagonių iš įvairių tautų, įsaky-damas sunaikinti visą Judėjos tautą. Ni-kanoro pavaduotoju Ptolemėjas paskyrė karvedį Gorgiją, vyrą, turintį didelę kary-bos patirtį. ¹⁰Nikanoras ketino nelaisvėn paimtus žydus parduoti į vergiją ir taip su-daryti karaliui dviejų tūkstančių talentų duoklę, kurią reikėjo mokėti romėnams. ¹¹Jis tad tuojau pat davė žinią pajūrio miestams ir kvietė juos žydų vergų pirk-ti, žadėdamas duoti devyniasdešimt ver-gų už talentą. Mat jis nė sapnuoti nesap-navo, kad jį užklups Visagalio teismas.

¹² Žodis apie Nikanoro žygį pasiekė

8,8-29.34-36: Šis pasakojimas apie Nikanoro ir Gorgijo žygį prieš žydus yra panašus į pasakojimą

1 Mak 3,38-4,24 skaitinyje.

Judą. Kai jis pasakė savo vyrams apie kariuomenės atėjimą, ¹³bailieji ir nepasitinkintys Dievo teisingumu traukėsi ir pabėgo. ¹⁴Bet kiti pardavę, kas jiems dar buvo likę, maldavo VIEŠPATĮ: „Išgelbėk mus, nes nedorasis Nikanoras net kariauti su mumis nepradėjęs jau pardavė į vergiją! ¹⁵Jeigu jau ne mūsų labui, tai dėl sandorų, sudarytų su protėviais, ir dėl tavo šiurpulingo ir garbingo vardo, kuriuo esame vadinami”.

¹⁶Subūręs savo kareivius, šešis tūkstančius vyrų, Makabėjas juos ragino: „Neišsigąškite priešo, nebijokite neteisėtai mus puolančių pagonių antplūdžio, bet narsiai kovokite. ¹⁷Turėkite prieš akis pagonių neteisėtai padarytą smurtą šventajai Vietai, nuožmias nuniokoto miesto kančias ir, be to, protėvių gyvenimo būdo panaikinimą. ¹⁸Juk jie pasitiki ginklais ir drąsiais žygiais, – jis kalbėjo, – o mes pasitikime Visagaliu Dievu, kuris gali vienu mostelėjimu nugalėti ne tik tuos, kurie ateina mūsų pulti, bet, jeigu reikėtų, net visą pasaulį”.

¹⁹Be to, jis papasakojo jiems apie įvykius, kai atėjo pagalba jų protėviams. Kaip Sancheribo dienomis, kai žuvo aštuoniasdešimt penki tūkstančiai, ²⁰arba kaip Babilonijoje įvykusiame mūšyje su galatais, aštuoniems tūkstančiams žydų kovojant drauge su keturiais tūkstančiais makedoniečių, kai makedoniečiai jau buvo patekę į bėdą, tie aštuoni tūkstančiai žydų, atėjus pagalbai iš Dangaus, sunaikino šimtą dvidešimt tūkstančių galatų ir paėmė daug grobio.

²¹Tokiais pasakojimais juos drąsindamas, jis įkvėpė jiems ryžtą mirti už savo

įstatymus ir tėvynę. Tada suskirstė savo kariuomenę į keturis dalinius. ^{22*}Savo brolius Simoną, Juozapą ir Jonataną paskyrė dalinių vadais, kiekvienam pavesdamas po tūkstantį penkis šimtus vyrų. ²³Be to, jis įsakė savo broliui Eleazarui skaityti garsiai šventąją Knygą ir davė slaptažodį „Dievo pagalba”. Tada, pats vesdamas pirmąjį dalinį, pradėjo mūši su Nikanoru.

²⁴Turėdami Visagalį savo sąjungininku, jie nukovė daugiau negu devynis tūkstančius priešo kareivių, daug jų sužeidė ir, išvedę iš rikiuotės Nikanoro kariuomenę, privertė visus bėgti. ²⁵Tų, kurie norėjo pirkti juos vergijon, pinigai pateko jiems į rankas. Tolokai vijęsi bėgančiuosius, jie buvo priversti grįžti, nes jau buvo vėlus laikas. ²⁶Mat ta diena buvo šabo išvakarės. Užtat jie liovėsi juos vytis. ²⁷Surankioję priešų ginklus ir paėmę iš jų grobį, jie šventė tą šabą, didžiai šlovindami VIEŠPATĮ ir dėkodami jam, išlaikiusiam juos gyvus iki tos dienos, kurią jis leido kristi ant jų pirmajai gailestingumo rasai. ²⁸Po šabo jie išdalijo dalį grobio persekiojimo aukoms, našlėms ir našlaičiams, o likusį pasidalijo tarpusavyje ir davė savo vaikams. ²⁹Tai padarę, jie susivienijo bendram prašymui, maldaudami gailestingąjį VIEŠPATĮ visiškai susitaikyti su savo tarnais.

Pergalė prieš Timotėją ir Bakchidą ³⁰Susirėmimuose su Timotėjo ir Bakchido pajėgomis jie nukovė daugiau negu dvidešimt tūkstančių ir paėmė kai kurias labai aukštas tvirtoves. Jie išdalijo milžinišką kiekį grobio persekiojimo aukoms, našlaičiams bei našlėms ir net seneliams, skirdami tokią pat dalį, kaip ir sau patiemis. ³¹Ta pačia proga jie rūpestingai su-

8,22: Šiame tekste minimas Juozapas yra vadinamas Jonu 1 Mak 2,2; 9,36.38. Ši eilutė pertraukia pasakojimą apie Nikanoro pralaimėjimą. Atrodo, kad autoriui rūpi surinkti visus sirų pralaimėjimus

į vieną vietą. Apie mūšius su Timotėju pasakoja 1 Mak 5,37-44; 2 Mak 12,10-25; su Bakchidu – 1 Mak 7,8-20.

rinko priešų ginklus ir pasidėjo juos svarbiose vietose. Likusį grobį nugabeno į Jeruzalę. ³²Jie nukovė Timotėjo pajėgų vadą, labai nedorą žmogų, padariusį daug žalos žydams. ³³Švęsdami savo pergalę protėvių mieste, jie sudegino mažajame name ieškojusius prieglobsčio Kalisteną ir vyrus, padegusius šventuosius vartus. Taip šie gavo teisingą atlygį už savo nedorumą.

Nikanoro pažeminimas ³⁴Trissyk prakeiktas Nikanoras, kuris atsivedė tūkstančius pirklių, kad pirkėtų žydus į vergiją, ³⁵VIEŠPAČIUI padedant buvo pažemintas vyrų, kuriuos jis laikė nieku. Nusivilkęs savo puošnius drabužius, jis bėgo vienas per kraštą kaip pabėgęs vergas, kol pasiekė Antiochiją. Jam nuostabiai pasisekė sunaikinti savo kariuomenę! ³⁶Taigi žmogus, kuris žadėjo parūpinti duoklę romėnams paimdamas į nelaisvę Jeruzalės žmones, sakė, kad žydai turėjo Gynėją ir kad žydai buvo nenugalimi dėl to, jog laikėsi jiems duotų savo Gynėjo įsakymų.

9 Antiocho bausmė ir mirtis
^{1*}Atsitiko, kad maždaug tuo metu Antiochas buvo pasitraukęs, kilus sąmyšiui, iš Persijos valdų. ²Jis buvo įžygiavęs į miestą, vadinamą Persepoliu, norėdamas apiplėšti šventyklas ir užimti miestą. Bet miesto gyventojams suskubus imtis ginklų, Antiochas ir jo kariuomenė buvo nugalėti. Taigi Antiochas buvo gyventojų priverstas bėgti ir pasitraukti su gėda. ³Atvykęs į Ekbataną, jis sužinojo, kas buvo įvykę su Nikanoro ir Timotėjo pajėgomis. ⁴Įniršęs jis užsimojo priversti žydus kentėti už gėdą, kurią buvo jam

padarę žmonės, priverťę jį bėgti. Jis tad įsakė savo kovos vežimo vežėjui važiuoti nesustojant, kol bus kelio galas. Tačiau su juo drauge keliavo Dangaus teismas! Mat, būdamas įžūlus, jis ištare: "Kai į Jeruzalę nuvyksiu, ją paversiu žydų kapinėmis".

⁵Visaregis VIEŠPATS, Izraelio Dievas, ištiko jį nepagydomu ir nematomu smūgiu. Vos jam ištarus šiuos žodžius, jį surėmė nepagydomi vidurių skausmai ir aštrus vidinis mėšlungis, – ⁶ir labai teisingai, nes jis visokiausiais žiauriais būdais buvo draskęs kitų vidurius. ⁷Tačiau jis nesiliovė būti įžūlus, dabar jis buvo dar labiau pasipūtęs. Alsudamas ugnimi iš pykčio žydams, jis liepė dar greičiau važiuoti. Atsitiko, kad tą akimirką, greitai riedančiam vežimui netikėtai pasvirus, jis iš jo iškrito. Nuo didelio sutrenkimo visi jo kūno sąnariai išėjo iš savo vietos. ⁸Taip žmogus, kuris anksčiau pilnas nežmoniško įžūlumo manė galėsiąs įsakinėti jūros bangoms ir vaizdavosi galėsiąs pasverti kalnų viršūnes svarstyklėmis, gulėjo paslikas ir turėjo būti nešamas neštuvais, visiems aiškiai parodydamas Dievo galybę. ⁹Iš tikrųjų šio nedoro žmogaus kūne knibždėjo kirmėlės, ir dar gyvas kentėdamas baisius skausmus, jis taip supuvo, kad visa kariuomenė šlykštėjosi to tvaiko, kurį kėlė puvimas. ¹⁰Prieš trumpą valandėlę tas žmogus tarėsi galįs paliesti dangaus skliauto žvaigždes, o dabar dėl nepakeliamo tvaiko niekas nepajėgė jo nešti.

¹¹Galop palūžusia dvasia jis pradėjo atsisakyti savo didžio įžūlumo ir ateiti į protą, nes visą laiką buvo skausmų kanki-

9,1-28: Autorius, norėdamas palaikyti krūvoje visus pasakojimus apie Dievo bausmę savo tautos persekiojams, čia pridėda ir pasakojimus apie Antiocho ligą ir mirtį. (Iš tikrųjų Antiochas mirė tik po Šventyklos išvalymo. Žr. 1 Mak 4,36-59;

6,1-16; 2 Mak 10,1-8). Autorius panašiai pasielgia su pasakojimais apie Judo žygius Idumėjoje bei Transjordanijoje (žr. 2 Mak 5,1-51; 2 Mak 10,14-38) ir su pasakojimu apie pirmąjį Lysijo žygį (žr. 1 Mak 4,26-35; 2 Mak 11,1-15).

namas. ¹²Nebegalėdamas daugiau pakelti savo paties tvaiko, jis ištare šiuos žodžius: “Dievui paklusti yra teisinga. Mirtingieji neturi manyti, kad jie yra lygūs su Dievu”.

13 Tada šis niekšingas žmogus padarė įžadą VIEŠPAČIUI, bet nebesulaukė jo pasigailėjimo. Antiochas tarė: ¹⁴“Aš paskelbsiu Jeruzalę laisvu miestu”. Tą patį miestą, į kurį jis skubinosi, norėdamas jį sulyginti su žeme ir paversti kapinėmis! ¹⁵“Aš sulyginsiu žydus su Atėnų piliečiais”. Tuos pačius žydus, iš kurių jis buvo sumanęs atimti teisę pasilaidoti; jis norėjo išmesti jų kūnus drauge su jų mažylių kūnais paukščiams ir žvėrims suryti! ¹⁶“Aš išpuošiu šventuosius Namus rinktinėmis įžado dovanomis, daugeriopai atsilyginsiu už šventuosius reikmenis ir parūpinsiu iš savo pajamų aukoms reikalingas lėšas”. Tą pačią Šventyklą, kurią anksčiau buvo apiplėšęs! ¹⁷“Be to, aš tapsiu žydu ir apkeiliausiu visą žmonių gyvenamą pasaulį, skelbdamas Dievo galybę”.

18 Tačiau visa tai jo kančios nepalengvino. Iš tikrųjų jį buvo ištikęs teisus Dievo teismas. Todėl jis, netekęs vilties, parašė žydams žemiau perrašytą laišką, kupiną maldavimo dvasios. Laiško turinys buvo toks:

19* “Žydams, gerbiamiems piliečiams, jų karalius ir karvedys Antiochas siunčia širdingą pasveikinimą ir geriausius linkėjimus jų sveikatai ir gerovei.

20 Jeigu jūs ir jūsų vaikai esate sveiki ir jums einasi, kaip jūs norite, esu patenkintas. Pasitikėdamas dangumi, ²¹aš mielai atsimeinu jūsų pagarbą ir gerą

valią. Grįždamas iš Persijos valdų, aš susirgau nemalonia liga ir laikau reikalinga pasirūpinti bendra visų gerove. ²²Dėl savo būklės aš nenusimenu, nes turiu daug vilties išgyti iš savo ligos, ²³bet pastebėjau, kad mano tėvas tomis progomis, kai darydavo žygį į aukštutines valdas, paskirdavo savo įpėdinį, ²⁴nes kitaip, jeigu įvyktų kas netikėta ar ateitų bloga žinia, visos karalystės žmonėms būtų rūpesčio, nes nežinotų, kam buvo patikėta jo valdžia. ²⁵Be to, aš turiu omenyje, kad kaimynystės valdovai, ypač prie mūsų karalystės ribų, laukia progos ir nori matyti, kas įvyks. Todėl aš paskyriau karaliumi savo sūnų Antiochą, kuriam anksčiau ne sykį esu valdžią patikėjęs ir kurį daugumui jūsų esu gyręs, kai skubėdavau į aukštutines valdas. Aš jam parašiau, kas čia yra parašyta.* ²⁶Todėl aš raginu ir maldauju, kad atsimentumėte bendrą bei asmenišką naudą, kurią esate patyrę, ir kiekvienas jūsų palaikytumėte dabartinę gerą valią. ²⁷Nes aš esu tikras, kad jis seks mano pėdomis ir elgsis su jumis saikingai ir maloniai”.

28 Taip tas žmogžudys ir piktžodžiautojas po baisių kančių, kokiomis jis buvo kankinęs kitus, pabaigė savo gyvenimą skaudžia mirtimi svetimo krašto kalnuose. ²⁹Jo įbrolis Pilypas pargabeno jo kūną namo, bet, bijodamas Antiocho sūnaus, pasitraukė į Egiptą pas Ptolemėją Filometorą.

10 Šventyklos ir miesto apvalymas ¹Makabėjas ir jo vyrai, VIEŠPATIES vadovaujami, atkovojo Šven-

9,19-27: Nepaisant pastabos 18-ojoje eilutėje, šis laiškas iš tikrųjų nėra maldavimas. Veikiausiai jis yra pranešimas visiems karaliaus pavaldiniams apie jo sūnaus paskyrimą įpėdiniu ir ištikimybės naujam karaliui prašymas. Regis, tas pats laiškas, atrodantis

pernelyg tikras, buvo siųstas įvairioms karalystės tautoms su mažais pakeitimais laiško pradžioje.

9,25: ... jam parašiau, kas čia yra parašyta: šis laiškas nebuvo įterptas į 2 Mak knygą.

tyklą ir miestą. ²Jie sugriovė prekyvietėje svetimšalių pastatytus aukurus ir sunaikino stabų aptvarus. ³Išvalę Šventyklą, jie padarė naują aukurą aukoms. Paskui, įžiebę titnagu ugnį, jie atnašavo aukas pirmą kartą po dvejų metų,* degino smilkalus, uždegė lempas ir išdėliojo Artumo duoną. ⁴Visa tai padarę, jie puolė kniūbsčia, maldaudami VIEŠPATĮ, kad niekad daugiau nepatektų į tokias nelaimes. Verčiau, jei jie kada nors ir nusidėtų, būtų paties VIEŠPATIES gerumu pamokomi, bet nebūtų atiduodami į piktžodžiaujančių ir žiaurių pagonių rankas. ⁵Atsitiko, kad tą pačią dieną, kurią šventovė buvo svetimtaučių išniekinta, įvyko ir jos apvalymas, būtent dvidešimt penktąją devintojo mėnesio, tai yra Kislevo, dieną. ⁶Tarsi Palapinių iškilmę, jie su džiaugsmu šventė ją aštuonias dienas, atsimindami, kad neseniai, Palapinių iškilmės metu, jie klajojo po kalnus ir olas tarsi laukiniai žvėrys. ⁷Todėl, laikydami rankose vijokliais apipintas lazdeles, žalias šakas bei palmes, jie giedojo šlovės giesmes Tam, Kuris išvalė savo šventąją Vietą. ⁸Visuotiniu balsavimu buvo nustatyta, kad visa žydų tauta švęstų kasmet tas dienas.

F. VĖL SIAUČIA PERSEKIOJIMAS

Ptolemėjo mirtis ⁹Toks buvo Antiocho, vadinamo Epifanu, galas. ¹⁰O dabar papasakosime, kas įvyko valdant Antiochui Eupatorui, ano nedoro karaliaus sūnui, ir duosime trumpą suvestinę didžiųjų nelaimių, kurias atnešė karai. ¹¹Mat tas

žmogus, tapęs karalystės valdovu, paskyrė kažkokį Lysiją Koile-Sirijos bei Finikijos valdžios galva ir karvedžiu. ¹²Ptolemėjas, vadinamas Makronu,* buvo pirmasis valdovas, stengęsis teisingai valdyti žydus ir daręs ką galėjo, bandydamas išlaikyti su jais taiką ir norėdamas atlyginti už jiems padarytas skriaudas. ¹³Bet už tai jis buvo Karaliaus bičiulių apskūstas Eupatorui. Iš tikrųjų jis pats dažnai iš visų pusių girdėjo save vadinant išdaviku už tai, kad buvo palikęs jam Filometoro patikėtą Kiprą ir kad buvo perėjęs į Antiocho Epifano pusę. Nepajėgdamas garbingai atlikti savo pareigų, jis išgėrė nuodų ir užbaigė savo gyvenimą.

Pergalė prieš idumiečius ¹⁴*Gorgijas, tapęs srities valdytoju, samdė svetimtaučių dalinius ir naudojo juos nuolatiniam karui su žydais. ¹⁵Tuo pačiu metu idumiečiai, turėdami savo rankose stiprias tvirtoves, irgi nedavė žydams ramybės. Jie priimdavo bėglius iš Jeruzalės, kurstydami tęsti karą. ¹⁶Makabėjas ir jo vyrai pasimeldę, maldaudami Dievą būti jų sąjungininku, leidosi į skubų žygį prieš idumiečių tvirtoves. ¹⁷Narsiai jas puldami, jie paėmė tas vietas ir, nuviję gynusius sienas, žudė visus, pakliuvusius į jų rankas, užmušdami ne mažiau kaip dvidešimt tūkstančių.

¹⁸Tačiau bent devyni tūkstančiai rado prieglaudą dviejuose ypač stipriuose bokštuose su viskuo, kas reikalinga priešintis apgulai. ¹⁹Makabėjas, palikęs Simoną ir Juozapą, dar ir Zachęją su jo daliniu, – pakankamą skaičių apgulai palaikyti, – pats leidosi į vietas, kur buvo skubiau reika-

10,3: ... pirmą kartą po dvejų metų: po trejų metų pagal 1 Mak 1,54 ir 1 Mak 4,52.

10,12: ... Ptolemėjas, vadinamas Makron{u}. Ptolemėjas, vadinamas Didžioju, buvo Doryme-

no sūnus (žr. 2 Mak 4,45). Iš pradžių jis buvo žydams priešiškas (žr. 2 Mak 6,8).

10,14-23: Turbūt tai buvo tas pats Judo žygis, apie kurį pasakojama 1 Mak 5,1-3 tekste.

lingas. ²⁰Tačiau kai kurie vyrai iš Simono dalinio, mėgę pinigus, buvo papirkti keleto bokštuose buvusių vyrų ir, gavę septyniiasdešimt drachmų, leido kai kuriems jų praslysti. ²¹Kai žinia apie tai pasiekė Makabėją, jis sušaukė visus dalinių vadus ir apkaltino tuos vyrus, kad jie pardavė savo brolius, paleisdami priešus už pinigus su jais kovoti. ²²Nubaudęs išdavikais tapusius vyrus mirtimi, nedelsdamas paėmė abu bokštus. ²³Jam sekantis visur su ginklu rankoje, jis sunaikino daugiau negu dvidešimt tūkstančių vyrų dviejuose bokštuose.

Judas nugalė Timotėją ir užima Gezerį

²⁴Timotėjas, kuris jau anksčiau buvo žydų nugalėtas,* pasitelkdamas nemažą skaičių raitininkų iš Azijos, surinko didžiulę samdinių kariuomenę. Jis atžygiavo, norėdamas ginklu užimti Judėją vienu mūšiu. ²⁵Jam artėjant, Makabėjas ir jo vyrai apsiabarstė galvą pelenais ir apsijuosė ašutine, maldaudami Dievą. ²⁶Parpuolę kniūbsčia ant laiptų prie aukuro, jie maldavo, kad būtų ir jiems gailestingas, ir priešas jų priešams, ir nedraugas jų nedraugams, kaip pareiškia Įstatymas. ²⁷Atsikėlę po maldos, jie apsiginklavo ir nužygiavo tolokai nuo miesto. Atžygiavę netoli priešo, jie apsistojo. ²⁸Vos aušrai švintant,* abi kariuomenės pradėjo mūšį. Viena, turinti sėkmės ir pergalės pažadu ne tik savo narsumą, bet ir pasitikėjimą VIEŠPAČIU, o kita, imanti savo vadu kovos įniršį.

²⁹Mūšiui įsišėlus, priešui pasirodė iš dangaus penki didingi raiteliai ant žirgų su auksinėmis kamanomis, išsirikiavę žydų priešakyje. ³⁰Du iš jų, apsupę Maka-

bėją iš šonų, dengė jį savo šarvais ir ginklais, saugodami nuo sužeidimo. Jie paleido tokį strėlių ir žaibų liūtį į priešus, kad šie, visiškai sumišę ir apakinti, dūmė į visas puses. ³¹Dvidešimt tūkstančių penki šimtai pėstininkų ir šeši šimtai raitininkų buvo užmušti.

³²Pats Timotėjas pabėgo į tvirtovę, vadinamą Gazara, turinčią labai stiprią įgulą, kurios vadas buvo Chaereas. ³³Ke turias dienas Makabėjas ir jo vyrai gerai nusiteikę laikė apgulę tvirtovę. ³⁴Gynėjai viduje, pasitikėdami vietos saugumu, nesiliovė baisiai piktžodžiauti ir nepadoriais žodžiais spjaudyti. ³⁵Bet penktajai dienai auštant, dvidešimt jaunų vyrų iš Makabėjo kariuomenės, įsiutę dėl piktžodžiavimo, narsiai užkopė siena ir su laukinių žvėrių įniršiu guldė kiekvieną, drįsusį pastoti jiems kelią. ³⁶Taip gynėjus sugluminus ir jų dėmesį patraukus, kiti panašiai užkopė ir, aplenkę gynėjus, padegė bokštus. Jų laužuose piktžodžiautojai sudegė gyvi. Tuo tarpu pirmieji, pralaužę vartus, įleido visą likusią kariuomenę. Miestas buvo paimtas. ³⁷Jie užmušė Timotėją,* rastą pasislėpusį vandens talpykloje, jo brolių Chaereą ir Apolofaną. ³⁸Atlikę šiuos žygdarbius, jie dėkingumo ir šlovės giesmėmis garbino VIEŠPATĮ, rodantį Izraeliui didelį gerumą ir suteikiantį jiems pergalę.

11 Pergalė prieš Lysiją ^{1*}Tuo-
jau po to karaliaus auklėtojas ir gimínaitis Lysijas, karalystės valdžios galva, tais įvykiais būdamas labai nepatenkintas, ²sutelkė apie aštuoniasdešimt tūkstančių pėstininkų bei visą savo raitiją ir

10,24: *Timotėjas... anksčiau... žydų nugalėtas*. apie tai pasakojama 2 Mak 8,30-33 tekste.

10,28: *Vos aušrai švintant...* : tas pats mūšis auštant, apie kurį rašoma 1 Mak 5,30-34 tekste.

10,37: *... užmušė Timotėją*: atrodo, kad tas pats Timotėjas yra gyvas 2 Mak 12,2.18-25 skaitiny-

je. Šis tekstas nenuoseklus chronologiškai. Gazara – Gezer{is} – buvo žydų paimtas kur kas vėliau. Žr. 1 Mak 9,50-53; 13,53.

11,1-12: Lysijo pralaimėjimas prie Bet-Zūro turbūt įvyko prieš Šventyklos išvalymą. Žr. 1 Mak 4,26-35.

leidosi į žygį prieš žydus. Jo užmojis buvo padaryti Jeruzalę graikų nausėdija, ³apdėti mokesčiais Šventyklą, kaip jis darė su kitų tautų šventomis vietomis, ir kasmet pardavinėti vyriausiąją kunigystę. ⁴Su Dievo galybe jis visiškai nesiskaitė, išdidžiai pasitikėdamas savo dešimtimis tūkstančių pėstininkų, tūkstančiais raitijos ir aštuoniasdešimčia dramblių. ⁵Taip jis žygiavo į Judėją. Pasiekęs Bet-Zūrą, įtvirtintą vietą, esančią per penketą schoinų* nuo Jeruzalės, jis pradėjo jį stipriai pulti.

6 Kai Makabėją ir jo vyrus pasiekė žinia, kad Lysijas apgulė tvirtoves, jie ir visi gyventojai meldėsi su dejone ir ašaromis VIEŠPAČIUI, maldaudami, kad siųstų gerąjį angelą Izraelio gelbėti. ⁷Makabėjas buvo pats pirmasis, griebęsis ginklo. Jis ragino taip pat kitus statyti su juo savo gyvybę į pavojų ir eiti į pagalbą savo broliams. Vyrų tad ir išskubėjo, visi kaip vienas. ⁸Ūmai, dar jiems tebesant netoli Jeruzalės, jų priekyje pasirodė raitelis, apsirengęs baltais drabužiais ir mosikuodamas auksiniais ginklais. ⁹Tada jie drauge vienu balsu pagarbino gailestingąjį Dievą ir jų drąsa taip pakilo, kad jie buvo pasirengę smeigti savo ginklais ne tik mirtinguosius, bet ir plėšriausius žvėris bei geležines sienas. ¹⁰Jie žygiavo pirmyn kovos gretomis, turėdami savo dangiškąją sąjungininką, nes VIEŠPATS buvo jiems gailestingas. ¹¹Tarsi liūtai jie metėsi ant priešo, paguldydami vienuolika tūkstančių pėstininkų ir tūkstantį šešis šimtus raitelių, o kitus priversdami bėgti. ¹²Dauguma pabėgusiųjų buvo be ginklų ir sužeisti. Pats Lysijas turėjo gelbėtis negarbingai pabėgdamas.

13 Bet Lysijas nebuvo kvailas žmogus. Apsvarstęs jį ištikusį pralaimėjimą, jis suprato, kad hebrajai buvo nenugalimi, nes galingasis Dievas kovojo jų pusėje. Užtat jis nusiuntė pasiuntinius, ¹⁴kad juos įtikintų spręsti reikalus teisingomis sąlygomis, pažadėdamas paveikti ir karalių, kad jis taptų jų draugu. ¹⁵Makabėjas, trokšdamas visų gerovės, sutiko su viskuo, ką Lysijas pasiūlė. Karalius savo ruožtu patenkindamas žydų prašymus, kuriuos Makabėjas įteikė Lysijui raštu.

Laiškai ¹⁶Lysijo laiško žydams turinys buvo toks:

“Lysijas žydų tautai.

Džiugus pasveikinimas!

17 Jonas ir Absalomas, jūsų pasiuntiniai, perdavė jūsų pasirašytą pranešimą ir teiravosi apie jame minimus reikalus.

¹⁸Aš pranešiau karaliui, kas tik buvo reikalinga jam pranešti, ir jis patenkindamas visus priimtinus prašymus. ¹⁹Jeigu jūs parodysite gerą valią karalystei, aš stengsiuosi rūpintis jūsų geroje ateityje. ²⁰Minėtuosius reikalus bei jų smulkmenas aptarti su jumis pavedžiau savo atstovams ir jūsų pasiuntiniams. ²¹Likite sveiki! Šimtas keturiasdešimt aštuntieji metai,* Dioskorinto mėnesio dvidešimt ketvirtoji”.

22 Karaliaus laiške buvo parašyta:

“Karalius Antiochas savo broliui Lysijui.

Džiugus pasveikinimas!

23 Nūnai, mūsų tėvui užėmus savo vietą tarp dievų, mes norime, kad kara-

11,5: ... *penketą schoinų*: maždaug 32 km į pietus nuo Jeruzalės.

11,21: *Šimtas keturiasdešimt aštuntieji metai*:

164 m. prieš Kristų. Mėnesio vardas ir jo vieta kalendoriuje nėra nustatyta.

lystės pavaldiniai nebūtų trukdomi tvarkyti savo reikalus. ²⁴Mes suprantaime, kad žydai nepritaria mūsų tėvui dėl graikų papročių, bet teikia pirmybę savo gyvenimo būdai ir prašo, kad būtų leista jiems laikytis savo papročių. ²⁵Kadangi norime, kad ši tauta, kaip ir kitos, nekeltų neramumų, todėl mes nutarėme, kad jų Šventykla būtų jiems sugrąžinta ir kad jie gyventų laikydamiesi savo protėvių papročių. ²⁶Tebūna tad tavo rūpestis perduoti jiems žinią ir pareikšti jiems draugystės pažadus, kad jie, žinodami mūsų nusistatymą, būtų geros nuotaikos ir, būdami patenkinti, atsidėtų savo gyvenimui”.

27 Karaliaus laiškas žydų tautai buvo toks:

“Karalius Antiochas žydų Seniūnų tarybai ir visiems žydams.

Džiugus pasveikinimas!

28 Mes tikime, kad jūs esate sveiki. To mes linkime. Ir mes esame sveiki.

29 Menelajas man pranešė, kad norite grįžti namo ir rūpintis savo reikalais.

³⁰Todėl visi tie, kurie sugrįš namo prieš Ksantiko mėnesio trisdešimtąją dieną, gali būti tikri, kad jiems nėra ko bijoti.

³¹Žydai gali valgyti savo maistą ir gyventi pagal savo įstatymus, kaip anksčiau. Nė vienas jų nebus kaip nors varginamas už kaltes, padarytas per nežinojimą. ³²Aš parašiau Menelajui, kad jus padrąsintų. ³³Likite sveiki! Šimtas

keturiasdešimt aštuntieji metai,* Ksantiko mėnesio penkioliktoji”.

34 Ir romėnai atsiuntė jiems laišką, kuris taip skamba:

“Kvintas Memijus ir Titas Manijus, romėnų pasiuntiniai, žydų tautai.

Džiugus pasveikinimas!

35 Su Lysijo, karaliaus giminaičio, jums suteiktomis lengvatomis ir mes sutinkame. ³⁶Bet dėl dalykų, kurie jo nuosprendžiu turi būti perduoti karaliui, kai tik juos apsvarstysite, skubiai atsiskite pasiuntinį, kad mes galėtume pateikti jums naudingus pasiūlymus, nes mes esame pakeliui į Antiochiją. ³⁷Skubėkite tad atsiųsti pasiuntinius, kad praneštų apie jūsų nusistatymą. ³⁸*Likite sveiki! Šimtas keturiasdešimt aštuntieji metai, Ksantiko mėnesio penkioliktoji”.

12 VĖL siaučia persekiojimas

¹Padarius šiuos susitarimus, Lysijas sugrįžo pas karalių, o žydai atsidėjo ūkininkauti. ²Bet kai kurie vietiniai valdytojai, Timotėjas ir Genajaus sūnus Apolonijus,* taip pat ir Hieronimas bei Demofonas, – nenorėjo leisti jiems ramiai ir taikiai gyventi. ³Jopės gyventojai padarė ypač nedorą nusikaltimą. Jie pasikvietė tarp jų gyvenančius žydus – vyrus, moteris ir vaikus – sėsti į prirengtus laivus, lyg neturėdami jokių piktykės kėslų. ⁴Netgi kyietimas buvo duotas bendru

11,33: Šimtas keturiasdešimt aštuntieji metai: ši data yra ta pati, kaip ir romėnų laiško data (žr. 38-ąją eilutę), ji negali būti teisinga. Karaliaus laiškas turi būti susietas su Seleukidų eros 149-aisiais metais, t.y. 163 m. prieš Kristų. Turbūt paminėjimas laiške Ksantiko mėnesio (žr. 30-ąją eilutę) paskatino autorių perkelti į šią vietą romėnų laišką.

ko datą.

11,38: Data – 164 m. prieš Kristų, balandžio 12 d. 12,2: ... *Apolonijus*: skirtingas nuo Apolonijaus, Menestėjo sūnaus (žr. 2 Mak 4,21). Ir Nikanoras turbūt yra skirtingas nuo Nikanoro 2 Mak 14,2 tekste.

miesto nutarimu. Žydai kvietimą priėmė, nes jie norėjo gyventi taikiai ir nieko neįtarė. Jopės gyventojai, nugabenę juos į atvirą jūrą, bent du šimtus paskandino.

Judo Makabėjo veikla ⁵Kai Judas gavo žinią apie žiaurų savo tautiečių likimą, jis pasišaukė savo vyrus ⁶ir kreipėsi malda į Dievą, teisų teisėją. Tada leidosi į žygį prieš savo tautiečių žudikus. Puldamas nakčia, jis padegė uostą, sudegino laivus ir išžudė visus į juos subėgusius, ieškančius prieglaudos. ⁷Paskui, kadangi miesto vartai buvo uždaryti, Judas pasitraukė, ketindamas vėl atžygiuoti ir sunaikinti visus Jopės žmones. ⁸Bet sužinojęs, kad ir Jamnijos gyventojai nori tokiu pat būdu sunaikinti tarp jų gyvenančius žydus, ⁹Judas užpuolė jamniečius nakčia, padegė jų uostą ir laivus. Liepsnų pašvaistė buvo mato ma Jeruzalėje, už dviejų šimtų keturiasdešimties stadijų.*

Žygis į Gileadą ¹⁰Jiems žygyje prieš Timotėją paėjus iš ten maždaug devynias stadijas,* juos užpuolė bent penki tūkstančiai arabų su penketu šimtų raitininkų. ¹¹Po nuožmaus mūšio Judas ir jo vyrai, Dievo padedami, juos nugalėjo. Nugalėti klajokliai maldavo Judą daryti su jais taiką, pažadėdami duoti galvijų ir padėti jam bei jo vyrams ir kitais būdais. ¹²Judas, numatydamas, kad jie iš tikrųjų gali būti daug kuo naudingi, sutiko sudaryti su jais taiką. Gavę jo pažadus, klajokliai sugrįžo į savo palapines.

13 ... Jis užpuolė ir miestą, stipriai įtvirtintą pylimais bei sienomis, kuriame

gyveno visokiausi pagonys. Jo vardas buvo Kaspinas. ¹⁴Miesto žmonės, pasitikėdami jo sienų stiprumu ir savo atsargų sandėliais, elgėsi su Judu bei jo vyrais labai įžūliai, užgauliodami ir net piktžodžiaudami bei rėkaudami šlykščius žodžius. ¹⁵Bet Judas ir jo vyrai, šaukdamiesi didžiojo pasaulio Šeimininko, sugriovusio Jozuės dienomis Jerichą be mūrdaužių ir karo pabūklų, metėsi kopti ant sienų su įniršiu. ¹⁶Paėmę miestą Dievo valia, jie padarė tokias neapsakomas skerdynes, kad gretimas dviejų stadijų* platumo tvenkinys atrodė lyg kraujo pripildytas.

Karnajimų mūšis ¹⁷Iš ten, norėdami pasiekti Charaksą ir žydus, kurie buvo vadinami "Tubijonais",* jie nužygiavo septynis šimtus penkiasdešimt stadijų.* ¹⁸Atžygiavę jie srities vado Timotėjo ten neberado, nes jis, nepasisėkęs savo tikslo pasiekti, buvo jau iš ten pasitraukęs. Nepaisant to, jis buvo palikęs vienoje vietoje labai stiprią igulą. ¹⁹Dositėjas ir Sosipateris, du Makabėjo vyresnieji vadai, leidosi į žygį ir sunaikino daugiau negu dešimt tūkstančių vyrų, Timotėjo paliktų tvirtovėje. ²⁰O Makabėjas, padalijęs savo kariuomenę į pulkus ir paskyręs jiems vadus, išskubėjo vytis Timotėjo, kuris turėjo su savimi šimtą dvidešimt tūkstančių pėstininkų ir du tūkstančius penkis šimtus raitininkų. ²¹Timotėjas, sužinojęs, kad Judas jį vejasi, nusiuntė moteris, vaikus ir mantą į vietą, vadinamą Karnajimais. Tą vietą paimiti buvo sunku, nes dėl prieigų siaurumo ji buvo vargiai prieinama. ²²Vis

12,9: ... už dviejų šimtų keturiasdešimties stadijų: maždaug 48 km į vakarus nuo Jeruzalės.

12,10: ... iš ten maždaug devynias stadijas: ne iš anksčiau suminėtos Jamnijos (žr. 8-9 eilutes) ar Jopės (žr. 3-4 eilutes), bet iš vietos Transjordanijoje maždaug 2 km. 10-26 eilučių pasakojimas yra tolygus 1 Mak 5,9-13,24-54 teksto pasa-

kojimui apie Judo žygius šiaurinėje Transjordanijoje.

12,16: ... dviejų stadijų: maždaug km platumo.

12,17: ... septynis šimtus penkiasdešimt stadijų: maždaug 140 km nuo Jeruzalės. ... vadinami 'Tubijonais': jie gyveno Tob{o} krašte. Žr. 1 Mak 5,13.

dėlto, pirmajam Judo pulkui pasirodžius, baimė ir klaikas ištiko priešą, nes aiškiai pajuto, kad į mūšį eina tas, kuris visa mato. Į visas puses blaškydamiesi, jie taip skubėjo bėgti, kad daugeliu atvejų vieni kitus žeidė ir buvo savųjų kalavijais nudurti. ²³Judas juos vijosi iš visų jėgų ir, guldydamas nusidėjėlius kalaviju, sunaikino apie trisdešimt tūkstančių.

24 Pats Timotėjas pateko į Dositėjo bei Sosipaterio ir jų vyrų rankas. Dideliu suktumu jis prašėsi, kad jį gyvą paleistų, nes jis turėjo nelaisvėje daugelio jų tėvus ir kai kurių brolius, kurių gyvasties nebūtų pasigailėta. ²⁵Kai galop žodžių srautu juos įtikino, kad jis savo pažado laikysis ir atiduos belaisvius sveikus, tada norėdami išgelbėti savuosius, jį paleido.

26 Tada Judas, pasiekęs Karnajimus ir Atargaties* šventyklą, išžudė dvidešimt penkis tūkstančius žmonių.

Kitos pergalės ²⁷Juos nugalėjęs ir sunaikinęs, jis vedė savo kariuomenę ir prieš Efroną, įtvirtintą miestą, kuriame buvo Lysijo buveinė ir gyveno visokių tautų žmonės. Jauni stipruoliai užėmė savo vietas gretose sienų ginti. Jie kovojo narsiai. Mieste buvo dideli sandėliai su svaidymo pabūklais ir sviediniais. ²⁸Bet žydai šaukėsi Visagalio, kuris savo galybe triuškina priešų jėgas, ir, paėmę miestą į savo rankas, paguldė apie dvidešimt penkis tūkstančius jo gyventojų.

29 Pakilę iš ten, jie nuskubėjo į Skitopolį, esantį šešių šimtų stadijų* atstu nuo Jeruzalės. ³⁰Bet ten gyvenantys žydai paliudijo jiems parodytą Skitopolio gyventojų gerą valią ir jų draugišką elgesį su jais

net nelaimės metu. ³¹Todėl Judas ir jo vyrai padėkojo Skitopolio gyventojams, ragindami ir ateityje juos būti palankius jų tautai.

Pagaliau prieš pat Savaičių išskilmę jie parvyko į Jeruzalę.

Žygis prieš Gorgiją ³²Po išskilmių, vadinamų Sekminėmis, jie skubiai leidosi į žygį prieš Idumėjos valdytoją Gorgiją, ³³atžygiavusį prieš juos su trim tūkstančiais pėstininkų ir keturiais šimtais raitininkų. ³⁴Prasidėjus mūšiui, žuvo keletas žydų. ³⁵Tačiau Dositėjas, vienas iš Bakenoro vyrų,* būdamas raitas ir stiprus vyras, pagavo Gorgiją ir, sugriebęs už skraistės, vilko jį prievarta, norėdamas paimiti tą prakeiktą vyrą gyvą, bet vienas iš Trakijos raitininkų jį užpuolė ir nukirto jam ranką prie peties. Gorgijas tad išsigelbėjo ir pabėgo į Marisą.

³⁶Esdrui ir jo vyrams ilgai kovojus ir pavargus, Judas šaukėsi VIESPATIES, kad būtų mūšyje sąjungininkas ir vadas. ³⁷Protėvių kalba kartodamas kovos šūkį ir giesmes, jis puolė Gorgijo vyrus ir, netikėtai juos užklupęs, privertė bėgti.

Auka už žuvusiuosius ³⁸Tada Judas, subūręs savo pajėgas, nužygiavo į Adulamo miestą. Kadangi turėjo tuojau pasibaigti savaitė, jie apsisvalė pagal paprotį ir ten atšventė šabą. ³⁹Kitą dieną, kadangi tai buvo reikalinga, Judas ir jo vyrai nuėjo paimiti žuvusiųjų kūnų ir parnešti jų palaidoti su jų giminėmis protėvių kapuose. ⁴⁰Po kiekvieno žuvusiojo tunika buvo rasta šventieji Jamnijos stabų atminai, kuriuos žydams įstatymas draudžia nešioti. Visiems buvo aišku, kad tai buvo prie-

12,26: ... *Atargaties*: sirų deivė, vaizduojama turinti žuvies kūną.

12,29: ... *Skitopolį, esantį šešių šimtų stadijų*: graikiškasis Bet-Šeano miesto vardas, maždaug 120

km atstu nuo Jeruzalės. Žr. 1 Mak 5,52.

12,35: ... *vienas iš Bakenoro vyrų*: keletas senųjų tekstų jį laiko vienu iš *Tubijanų*. Žr. 17-ąją eilutę.

žastis, dėl kurios tie vyrai žuvo. ⁴¹Visi tad šlovino kelius VIEŠPATIES, teisiojo teisėjo, kuris atidengia paslėptus dalykus, ^{42*}ir atsidėjo maldai, prašydami, kad žuvusiųjų padarytoji nuodėmė būtų visiškai atleista. Paskui kilnisius Judas ragino žmones vengti nuodėmės, nes jie savo akimis matė, kas už nuodėmę buvo ištikę žuvusiuosius. ⁴³Be to, jis, surinkęs iš savo kareivių du tūkstančius sidabrinų drachmų, nusiuntė į Jeruzalę, kad būtų parūpinta atnaša už nuodėmę. Tai darydamas, jis elgėsi gerai bei kilniai ir turėjo mintyje mirusiųjų prisikėlimą. ^{44*}Iš tikrųjų, jeigu jis nebūtų laukęs, kad žuvusieji prisikels, būtų buvę nenaudinga ir kvaila melstis už mirusiuosius. ⁴⁵Be to, jis suvokė, kad nepaprastai garbingas atlygis laukia tų, kurie užmiega dievotai – tai šventa ir dievota mintis. ⁴⁶Todėl jis ir darė auką už mirusiuosius, kad jie būtų išvaduoti iš šios nuodėmės.

13 Sirai įsiveržia į Judėją ¹Šimtas keturiasdešimt devintaisiais metais* Judą ir jo vyrus pasiekė žinia, kad Antiochas Eupatoras yra įsiveržęs į Judėją su didele kariuomene, ²su juo ir jo globėjas, valdžios galva, Lysijas. Jie vedė graikų kariuomenę, kurią sudarė šimtas dešimt tūkstančių pėstininkų, penki tūkstančiai trys šimtai raitijos, dvidešimt du drambliai ir trys šimtai pjautuvais ginkluotų karo vežimų.

Menelajo mirtis ³Menelajas irgi prisidėjo. Slėpdamas savo užmačias, jis aks-

tino Antiochą ne dėl savo krašto gerovės, bet vildamasis, kad bus sugrąžintas į savo tarnybą. ⁴Bet Karalių karalius sukėlė Antiocho pyktį ant to niekšo. Kai Lysijas pranešė karaliui, kad tas žmogus buvo visų bėdų priežastis, Antiochas įsakė, kad Menelajas būtų nuvestas į Beroeją* ir nubaustas mirtimi pagal tenykštį įprastą būdą. ⁵Mat toje vietoje yra penkiasdešimties uolekčių aukščio bokštas, pilnas pelenų,* su apskritu apvadu, iš visų pusių nuožulniu į pelenus. ⁶Nuo ten būdavo nustumiami į mirtį visi nusikaltę šventvagyste ar pagarsėję kitais nusikaltimais. ⁷Tokiu būdu tad buvo lemta mirti Įstatymui nusižengusiam Menelajui; jis nebuvo net palaidotas. ⁸Tai buvo labai teisinga. Kadangi Menelajas buvo nusikaltęs aukruvi, kurio ugnis ir pelenai buvo šventi, pelenuose jis rado mirtį.

Susirėmimas prie Modeino ⁹Karalius žygiavo į priekį su žiauriu įžūlumu, norėdamas ištikti žydus baisesniais smūgiais, negu jie buvo ištikti jo tėvo dienomis. ¹⁰Tai girdėdamas, Judas įsakė žmonėms dieną ir naktį šauktis VIEŠPATIES, kad dabar labiau negu bet kada padėtų, nes jiems grėsė pavojus netekti Įstatymo, savo tėvynės ir šventųjų Namų; ¹¹ir kad neleistų ką tik atgimusiai tautai patekti piktžodžiaujantiems pagonims į rankas. ¹²Visi prisidėjo prie tų maldavimų. Tris dienas ir verkdami, ir pasninkaudami, ir puldami kniūbsčia, jie be perstojo maldavo gailestingąjį VIEŠPATĮ. Tada Judas

12,42-46: Šis yra pats ankstyviausias tvirtinimas, kad maldos ir aukos (žr. 42-43 eilutes) už mirusiuosius jiems padeda. Tačiau pareiškimas duodamas tam, kad būtų įrodyta, jog Judas tikėjo teisių mirusiųjų prisikėlimu (žr. 2 Mak 7,9.14,23.36). Judas tikėjo, kad gali būti veiksmingas atsiteisimas už tam tikras nuodėmes gerų žmonių – kareivių, atidavusių gyvybę dėl Dievo bendrijos. Taigi jie galėjo būti prisikėlimo dalyviai. Judo tikėjimas

buvo panašus, bet ne visiškai toks pat, kaip Katolikų Bendrijos tikėjimas skastykla.

13,1: *Šimtas keturiasdešimt devintaisiais metais*: 163-162 m. prieš Kristų.

13,4: ... *Beroeją*: graikiškasis Alepo {Aleppo} miesto vardas.

13,5: ... *bokštas, pilnas pelenų*: turbūt tebesmilkstančių. Šis bokštas yra panašus į senovės persų ugnies bokštus.

ragino juos neprarasti drąsos ir įsakė jiems būti pasirengusiems. ¹³Pasitaręs su seniūnais uždaroje sueigoje, jis nutarė nelaukti, kol karaliaus kariuomenė užpuls Judėją ir paims miestą, bet leistis į žygį ir Dievui padedant išspręsti reikalą. ¹⁴Taigi, patikėjęs sprendimą pasaulio Kūrėjui ir paskatinęs savo pajėgas kovoti narsiai iki mirties už įstatymus, Šventyklą, tėvynę bei gyvenimo būdą, jis pasistatė stovyklą prie Modeino. ¹⁵Davęs savo pajėgoms slaptažodį „Dievo pergalė“, Judas su rinktinio jaunų narsuolių būriu nakčia užpuolė karaliaus palapinę. Stovykloje buvo nukauta du tūkstančiai vyrų; jis nudūrė* pagrindinį dramblių ir jo raitelių. ¹⁶Galop, pripildę stovyklą klaiko ir sąmyšio, jie nugalėję pasitraukė.* ¹⁷Jau aušo diena, kai šitai buvo pasiekta VIEŠPAČIUI padedant ir globojant.

Sutartis su Antiochu V ¹⁸Karalius, paragavęs žydų didvyriško narsumo, mėgino pulti jų žemę gudrybėmis. ¹⁹Jis nužygiavo pulti Bet-Zūro, stiprios žydų tvirtovės, bet buvo pakartotinai atmuštas, nugalėtas, pažemintas. ²⁰Judas nesiliovė tiekti gynėjams, kas buvo reikalinga, ²¹bet Rodokas, vyras iš žydų gretų, išdavė priešui karines paslaptis.* Jis buvo susektas, suimtas ir įmestas į kalėjimą. ²²Karalius mėgino antrąkart vesti derybas su Bet-Zūro gyventojais, davė jiems pažadus, gavo pažadus iš jų, pasitraukė, puolė Judą ir jo vyrus, bet mūši pralaimėjo. ²³Jis gavo žinią, kad Pilypas, kuris buvo paliktas rūpintis valdžios reikalais, yra sukilęs Antiochijoje. Nerimo apimtas, Antiochas pradėjo derybas su žydais, nusileido jiems

ir prisiekė suteikti jiems visas jų teises. Sudarius šią sutartį, jis atnašavo auką, pagerbė Šventyklą ir pripažino lengvatas šventajai Vietai.

²⁴Karalius Makabėją maloniai priėmė. Palikęs Hegemonidą valdyti sritį nuo Ptolemaidės iki Geraros, ²⁵nukeliavo į Ptolemaidę. Ptolemaidės gyventojai buvo pasipiktinę sutartimi – iš tikrųjų jie buvo taip įpykę, kad norėjo panaikinti jos sąlygas. ²⁶Lysijas, palipęs ant kalbėtojo pakylės, gynė kaip galėdamas sutarties sąlygas, įtikino juos ir apraminęs laimėjo jų gerą valią ir iškeliavo į Antiochiją. Štai kaip ėjosi karaliui pulti ir pasitraukti.

14 Alkimas priešinasi ¹Po trejų metų* Judas ir jo vyrai gavo žinią, kad Seleuko sūnus Demetrijus atplaukė į Tripolio uostą su galinga kariuomene bei laivynu ²ir, susidorojęs su Antiochu bei jo globėju Lysiju, tapo krašto šeimininku.

³Kažkoks Alkimas, anksčiau buvęs vyriausiasis kunigas ir sąmoningai tapęs nešvarus sąmyšio dienomis, suprato, kad jis nebegali būti nei saugus, nei atgauti tarnybos prie šventojo aukuro. ⁴Jis tad nuvyko pas karalių Demetrijų maždaug šimtas penkiasdešimt pirmaisiais metais ir padovanojo jam auksinį vainiką bei palmę ir, be šių, pagal paprotį, dar keletą alyvmedžio šakelių iš Šventyklos. Tą dieną Alkimas nieko nesakė. ⁵Bet jis rado gerą progą savo beprotiškam užmojui, kai buvo karaliaus Demetrijaus pakviestas į tarybos posėdį ir paklaustas apie žydų nuotaikas ir norus. Jis atsakė: ⁶„Žydai, vadinami hasidėjais, kurių vadas yra Judas

13,15: ... nudūrė: šį žygdarbį atliko Eleazaras (žr. 1 Mak 6,43-46).

13,16: ... nugalėję pasitraukė: pasak 1 Mak 6,47, jie pabėgo.

13,21: ... karines paslaptis: turbūt apie maisto

stygių apgultame mieste. Žr. 1 Mak 6,49.

14,1: Po trejų metų... : iš tikrųjų Demetrijus (t.y. Soteris I), Seleuko IV sūnus, išsikėlė į Tripolį 151-aisiais Seleukidų eros metais, t.y. 162-161 m. prieš Kristų. Žr. 1 Mak 7,1-7.

Makabėjas, kursto karo liepsnas. Jie kelia maištą ir neleidžia karalystei sukurti ramybės. ⁷Užtat atsisakiau savo protėvių garbės – būtent vyriausiosios kunigystės – ir atvykau čia, ⁸pirma, dėl to, kad nuširdžiai rūpinuosi karaliaus reikalais, ir antra, dėl to, kad gerbiu savo tautiečius. Juk visa mūsų tauta kenčia didelę nelaimę dėl ką tik suminėtų žmonių neprotingo elgesio. ⁹Kai būsi nuodugniai ištyręs šiuos dalykus, o karaliau, prašyčiau tave pasirūpinti mūsų šalimi ir mūsų engiama tauta, kaip dera tavo atlaidžiam dosnumui, kuri visiems parodai. ¹⁰Juk kolei Judas yra gyvas, ramybės karalystėje niekad nebus”.

¹¹ Alkimui taip pakalbėjus, kiti Judui priešiški Karaliaus bičiuliai skubėjo dar labiau pakurstyti Demetrijaus pyktį. ¹²Jis tuojau pat pasirinko dramblių dalinio vadą Nikanorą ir, paskyręs jį Judėjos valdytoju, išsiuntė ¹³nurododamas, kad nubausėtų Judą mirūmi bei išblaškytų jo pajėgas ir įvesdintų Alkimą į didingosios Šventyklos vyriausiojo kunigo tarnybą. ¹⁴Pabėgę nuo Judo, visos Judėjos pagonys spietėsi būriais prie Nikanoro, manydami, kad žydų nelaimės ir vargai jiems gerovę atneš.

Nikanoras ir Judas tampa draugais ¹⁵Žydai, išgirdę apie Nikanoro atžygiavimą ir pagonių spietimąsi prie jo, barstėsi galvas dulkėmis ir maldavo tą, kuris buvo sukūręs sau amžiną tautą ir kuris savo paveldui visuomet akivaizdžiai ateina į pagalbą. ¹⁶Savo vado įsakymu jie tuojau pat pakilo į žygį ir susirėmė su priešu mūšyje prie Desau'o gyvenvietės. ¹⁷Judo brolis Simonas buvo susirėmęs su Nikanoru, bet dėl ūmaus priešo atvykimo buvo patyręs nežymų pralaimėjimą.

¹⁸ Tačiau Nikanoras, girdėdamas apie Judo bei jo vyrų didvyriškumą ir jų didelę drąsą kovojant už savo tėvynę, vengė spręsti reikalą kraujo liejimu. ¹⁹Užtat jis nusiuntė Posidonijų, Teodotą ir Mata-

tiją, kad pasiūlytų žydams draugystę ir gautų iš jų draugystės pažadą. ²⁰Rūpestingai apsvarsčius sąlygas, vadas pranešė apie jas savo žmonėms, ir, visi aiškiai būdami vienminčiai, sutarčiai jie pritarė. ²¹Buvo nustatyta diena, kurią vieni vadai turėjo susitikti pasitarti. Iš vienos ir kitos pusės privažiavo puošnūs vežimai, buvo padėtos garbės kėdės. ²²Judas, bijodamas netikėtos priešų klastos, išdėstė svarbiose vietose ginkluotus vyrus. Bet pasitarimas įvyko kaip pridera.

²³ Nikanoras pasiliko Jeruzalėje ir elgėsi be priekaišto. Jis paleido būrius prie jo susispietusių paprastų žmonių. ²⁴O Judą jis visad laikė arti savęs, jis buvo jį nuširdžiai pamėgęs. ²⁵Nikanoras įkalbėjo Judą vesti žmoną ir turėti vaikų. Judas tad vedė, patyrė ramybę ir dalijosi gyvenimo palaima.

Alkimas grasina Judui ²⁶Bet kai Alkimas patyrė apie jų draugystę, jis, pasiėmęs jų sudarytą sutartį, nuvyko pas Demetrijų. Jis pranešė jam, kad Nikanoras rengias sąmokslą prieš karalystę ir net paskyręs Judą, sąmokslą prieš karalystę bendrą, savo įpėdiniu. ²⁷Kurstomas to niekšo šmeižtų, karalius įtūžo. Jis parašė laišką Nikanorui, pareikšdamas, kad sutartimi nėra patenkintas, ir įsakė Makabėją nedelsiant atsiųsti kaip belaisvį į Antiochiją.

²⁸ Gavęs tą žinią, Nikanoras buvo labai prislėgtas, nes jis turėjo panaikinti sutartį su žmogumi, kuris nebuvo niekuo nusikaltęs. ²⁹Tačiau, negalėdamas priešintis karaliui, jis ieškojo tinkamos progos įsakymą įvykdyti gudrumu. ³⁰Bet Makabėjas, pastebėjęs, kad Nikanoras turėdamas su juo reikalų darėsi šaltas, o susitikęs elgėsi neįprastai šiurkščiai, nusprendė, kad tas atšalimas nežada nieko gera. Jis tad, sutelkęs didoką būrį savo vyrų, pradėjo slapstyti nuo Nikanoro.

31 Kai Nikanoras suvokė, kad jį tas žmogus gudrumu apgavo, kunigams atnaušaujant įprastines aukas nuėjo į didžiuosius šventuosius Namus ir įsakė tą vyrą jam perduoti. 32 Jiems prisiekus, kad jie nežino, kur yra ieškomasis žmogus, 33 jis pakėlė ranką šventovės link ir taip prisiekė: „Jeigu neperduosite man Judo kaip kalinio, šią jūsų Dievo šventovę aš sulysinsiu su žeme, išardysiu aukurą ir pastatysiu čia didingą šventyklą Dionysui“.

34 Tai pasakęs, jis išėjo. Tada kunigai pakėlė rankas į dangų, šaukdamiesi nuolatinio mūsų tautos Gynėjo šiais žodžiais: 35 „Visatos VIEŠPATIE, nors tau ir nieko nereikia, bet tau patiko, kad tarp mūsų būtų tavo Buveinė. 36 Nūn tad, Šventasis, viso šventumo VIEŠPATIE, išsaugok amžinai nesuterštus šiuos Namus, kurie buvo taip neseniai išvalyti“.

Pasakojimas apie Razį 37*Kažkoks Razis, vienas iš Jeruzalės seniūnų, buvo apskųstas Nikanorui kaip žmogus, mylįs savo tautiečius, turįs labai gerą vardą ir dėl savo meilės žmonėms laikomas žydų tėvu. 38 Iš tikrųjų pirmosiomis sukilimo dienomis jis buvo nuteistas už judaizmą ir, degdamas uolumu, buvo statęs už jį į pavojų savo kūną ir gyvastį. 39 Nikanoras, norėdamas parodyti savo priešišumą žydams, pasiuntė daugiau negu penkis šimtus kareivių jo suimti, 40 nes manė, kad jį suimdamas suduosiąs jiems didelį smūgį.

41 Kareiviai buvo jau beveik paėmę bokštą ir, verždamiesi pro išorines duris, šaukė atnešti ugnies durims padegti. Būdamas apsuptas, Razis puolė ant savo kalavijo, 42 pasirinkdamas verčiau mirti kilnia mirtimi, negu patekti į tų niekšų nagus ir kentėti jo kilmei nederamą smurtą.

43 Tačiau grumtynių įkarštyje jis tiesiai nepataikė, o minia jau veržėsi į vidų pro duris. Drąsiai užbėgęs ant sienos, jis didvyriškai metėsi žemyn ant minios. 44 Bet, kareiviams greitai pasitraukus, atsirado tuščia vieta ir jis nukrito į tuščiosios vietos vidurį. 45 Vis dar gyvas ir degdamas pykčiu, jis atsikėlė ir, nors iš jo sunkių žaizdų sunkėsi kraujas, perbėgo per minią. Atsistojęs ant stačios uolos, 46 kraujui visiškai iš jo išsekus, jis perskrodė sau vidurius ir, abiem rankomis juos paėmęs, sviedė į minią, šaukdamasis gyvasties ir dvasios VIEŠPATIES, kad juos jam vėl jis sugrąžintų. Tokia buvo jo mirtis.

15 Nikanoras meta iššūkį Dievui 1 Kai Nikanoras išgirdo, kad Judas ir jo vyrai buvo Samarijos srityje, jis nutarė juos pulti poilsio dieną be jokio pavojaus sau. 2 Žydai, priversti kartu žygiuoti, jo maldavo: „Taip jų nežudyk, laukinis barbaras nebūk! Parodyk verčiau pagarbą dienai, kurią Visaregis labiau pagerbė ir pašventino, negu kitas dienas“. 3 Trisysyk prakeiktasis niekšas paklausė, ar danguje yra Valdovalas, kuris įsakė švęsti šabo dieną. 4 Kai jie pasakė: „Pats gyvasis VIEŠPATS, Dangaus Valdovalas, įsakė mums švęsti septintąją dieną“, – 5 jis atsakė: „Betgi žemėje ir aš esu valdovalas, įsakau tad jums imtis ginklų ir vykdyti karaliaus įsakymus“. Nepaisant to, vykdamas šį žiaurų užmojų sėkmė jo nelydėjo.

Judas drąsina savuosius 6 Nikanoras, jausdamasis be saiko pasipūtęs ir įžūlus, buvo nusprendęs pastatyti viešą paminklą,* kad įamžintų Judo ir jo pajėgų nugalėjimą. 7 O Makabėjas buvo tvirtai įsitikinęs ir visiškai pasitikėjo, kad VIEŠPATS atsiųs jam pagalbą. 8 Jis drąsino savo

14,37-47: Pasakojimas apie Razį priklauso kankinių raštijos žanrui. Jis yra panašus į 2 Mak 6,18-7,42 skaitinių pasakojimus.

15,6: ... *pastatyti viešą paminklą*: paprastai akmenų krūva, apkrauta žuvusiųjų priešų ginklais ir šarvais.

vyrus, kad nebijotų pagonių, bet prisimintų jiems suteiktą Dangaus pagalbą praeities dienomis ir tikėtų pergale, kurią ir dabar jiems suteiks Visagalis. ⁹Drąsindamas juos žodžiais iš Įstatymo ir Pranašų* ir primindamas jiems taip pat ir kovas, kurias jie buvo laimėję, jis uždegė juos nauju ryžtu. ¹⁰Pažadinę jų drąsą, jis davė savo įsakymus, kartu parodydamas pagonių klastingumą ir priesaikų laužymą. ¹¹Makabėjas juos apginklavo ne tiek pasitikėjimo skydais ir ietimis, kiek didvyriškų žodžių įkvėpimu. Be to, juos ir pradžiugino papasakodamas sapną, – tarsi tikrą regėjimą, – kuris buvo vertas tikėti.

12 Jo regėjimas buvęs toks: Onijas,* kadaise buvęs vyriausiasis kunigas, kilnus ir doras žmogus, kuklios išvaizdos ir švelnaus būdo, visad randantis tinkamą žodį, lavinęs dorybes nuo pat vaikystės, pakėlęs rankas į dangų meldėsi už visą žydų tautą. ¹³Paskui tokiu pat būdu pasirodė kitas vyras, žilais plaukais ir orus, spindintis nuostabiu ir įtaigojančiu didingumu. ¹⁴Tada Onijas prabilęs: „Tai vyras, – jis tarė, – kuris myli savuosius ir daug meldžiasi už tautą ir šventąjį miestą – tai Jeremijas,* Dievo pranašas“. ¹⁵Jeremijas ištiesęs dešinę ranką ir padavęs Judui aukštinę kalaviją. Duodamas jį, taip kalbėjęs: ¹⁶„Imk šį šventąjį kalaviją, dovaną iš Dievo, su juo sutriuškinsi savo priešininkus“.

Nikanoro pralaimėjimas ir mirtis ¹⁷Padrąsinti Judo žodžių, taip kilnių ir taip veiksmingų įkvėpti didvyriškumui ir pažadinti jaunų širdžių drąsai, jie nutarė nedelsti, bet narsiai pulti ir didvy-

riškai išspręsti reikalą durtynėmis, nes miestas ir Šventykla buvo pavojuje. ¹⁸Jie ne tik rūpinosi žmonėmis ir vaikais, taip pat ir broliais, ir seserimis, ir giminėmis; pirmiausia ir labiausiai jie bijojo dėl pašventintųjų Namų. ¹⁹Mieste likusieji patyrė panašią kančią, rūpindamiesi būsimu mūšiu laukuose.

20 Visi laukė lemiamos akimirkos. Priešo kariuomenė jau buvo čia pat – karivių gretos kovos rikiuotėje, pastatyti svarbiose vietose drambliai, raitija, išdėstyta gretų sparnuose. ²¹Makabėjas, matydamas prieš save esančias minias, jų prašmatnią ginkluotę bei jų dramblių nuožmumą, pakėlė rankas į dangų ir šaukėsi VIEŠPATIES, kuris daro nuostabius darbus, žinodamas, kad ne ginklų jėga, bet savo nuosprendžiu VIEŠPATS suteikia pergalę tiems, kurie yra to verti. ²²Makabėjas šaukėsi jo tokiais žodžiais: „Tu, VIEŠPATIE, atsiuntei savo angelą Judėjos karaliaus Hezekijo dienomis, ir jis išžudė šimtą aštuoniasdešimt penkis tūkstančius Sanheribo stovykloje. ²³Nūn tad, Dangaus Valdove, siųsk gerąjį angelą mūsų priešaky, kad ištiktų juos baime ir klaiku. ²⁴Tebūna parblokti tavo rankos galybe piktžodžiautojai, einantys į mūšį su tavo šventa tauta“. Tais žodžiais jis užbaigė savo maldą.

25 Nikanoras ir jo pajėgų gretos žengė į priekį su trimitais ir kovos himnais, ²⁶o Judas ir jo pajėgos pasitiko priešą mūšyje šaukdamies Dievo ir meldamies. ²⁷Tai gi, kovodami rankomis bei melddami Dievą širdimi, jie paguldė bent trisdešimt penkis tūkstančius ir buvo didžiai pradžiuginti Dievo galybės pasireiškimo.

15,9: ... iš Įstatymo ir Pranašų: pirmosios dvi hebrajiškojo Senojo Testamento – Hebrajiškųjų Raštų – dalys. Žr. 1 Mak 12,9.

15,12: ... Onijas: Onijas III (žr. 2 Mak 3,1-40). Aišku, kad autorius tikėjo mirusius teisiuosius esant

paslaptingu būdu gyvus net prieš prisikėlimą. 15,14: ... Jeremijas: žydai po Babilonijos tremties laikė jį viena iš didžiausių asmenybių savo istorijoje. Žr. 2 Mak 2,1; Mt 16,14. Jeremijas meldėsi už savo tautą. Autorius tikėjo šventųjų užtarimą.

28 Užbaigę mūšį, eidami su džiaugsmu iš mūšio lauko, jie atpažino ten Nikanorą, gulintį su savo šarvais negyvą. ²⁹Šaukdami iš susijaudinimo, jie šlovino visagalį VIEŠPATĮ savo protėvių kalba.* ³⁰Tada Judas, kuris visad kūnu ir siela buvo atsidadęs savo tautai ir išlaikęs tą meilę, kurią jautė net jaunystėje savo tautiečiams, įsakė jiems nukirsti Nikanoro galvą bei ranką ir nešti į Jeruzalę. ³¹Kai ten atvyko, jis liepė susaukti tautiečius, pastatė kunigus prieš aukurą ir pasiuntė pakviesti esančius tvirtovėje.* ³²Jis parodė jiems Nikanoro galvą ir to piktžodžiautojo ranką, kurią tas buvo pasipūtėliškai pakėlęs prieš Visagalio šventuosius Namus. ³³Paskui nukirto nedorojo Nikanoro liežuvį, sakdamas, kad pamaitinsiąs paukščius jo gabalais ir pakabinsiąs šiuos jo kvailystės atlygius priešais šventovę. ³⁴Visi, žvelgdami į dangų, šlovino VIEŠPATĮ, parodžiusį savo dievišką galybę, tardami: "Tebūna pašlovintas Tas, Kuris išsaugojo savo šventąją Vietą nesuterštą!"

35 Judas pakabino Nikanoro galvą ant

tvirtovės sienos, kad būtų kiekvienam aiškus ir matomas VIEŠPATIES pagalbos ženklas. ³⁶Viešu visų balsu buvo nutarta niekad nepraleisti tos dienos be iškilmių, o švęsti dvyliktojo mėnesio, – tai yra Adaro aramėjų kalba, – tryliktają dieną prieš pat Mordekajo dieną.*

G. EPILOGAS

Autoriaus žodis ³⁷Taigi toks buvo Nikanoro galas. Nuo to laiko miestas liko hebrajų rankose. Čia tad ir baigsiu savo pasakojimą.

38 Jeigu pasakojimas buvo gerai parašytas ir yra prasmingas, to aš ir siečiau. Jeigu jis nėra visai geras ir tik vidutinis, tai tik tiek teįstengiau pasiekti. ³⁹*Juk kaip lygiai žalinga gerti tik vieną vyną arba netgi gerti tik vieną vandenį, o vynas, maišytas su vandeniu, yra ir saldus, ir nepaprastai skanus, ir suteikia malonumo, taip ir pasakojimo būdas teikia malonumo ausims tų, kurie veikalą skaito. Tokia tad tebūna jo pabaiga.

15,29: ... *savo protėvių kalba*: hebrajiškai.

15,31: ... *buvusius tvirtovėje*: Seleukidams tarnavusius žydus Jeruzalės tvirtovėje.

15,36: ... *Mordekajo dieną*: prieš Purimų šventę, kuri švenčiama keturioliktają ir penkioliktają

Adaro mėnesio dieną (žr. Est 9,17-22).

15,39: Stiprus Graikijos vynas paprastai buvo maišomas su vandeniu. Pasakojimo stilius teiks malonumo ausims, nes antikoje buvo paprotys garsiai skaityti veikalus net sau pačiam.

IŠMINTIES KNYGOS

Jobo, Psalmyno, Patarlių, Koheleto, Giesmių giesmės, Išminties ir Siracido knygos yra eiliuotos — poetiškai raiškūs žodžiai įtaigiamame eiliuotame sakinyje. Hebrajiškai poezijai būdinga reikšti mintį sugretinimu, — sumaniai pasvertu ir simetrišku dvieiliu. Dievo žodžio eiliuotasis žanras nebuvo hebrajų poetų sukurtas, bet atspindi senovės Artimųjų Rytų eilėdarą. Psalmynas, apskritai kalbant, yra lyrinių maldų rinkinys, Giesmių giesmė — vedybų lyrika, o Jobo, Patarlių, Koheleto ir Išminties knygos priklauso didaktinei, arba pamokomajai, Senojo Testamento raštijai, nes jų tikslas yra pamokyti.

Išminties raštija Šventajame Rašte yra antikinio Rytų tautų išminties sąjūdžio derlius, surinktas, išsaugotas ir išreikštas, paprastai, įtaigiais posakiais — aforizmais, stengiantis suprasti ir spręsti gyvenimo problemas. Išminties ieškojimas yra žmogaus kaip žmogaus reikalas: babilonietis ir egiptietis, žydas ir graikas, vyras ir moteris, karalius ir vergas ieško išminties, nes nori būti darnoje su savimi, su artimu ir savo aplinka. Išmintis tad yra ieškojimas kelio į gyvenimo prasmę. O gyvenimo prasmė yra pats svarbiausias kiekvieno žmogaus domesys. Ypač Izraelyje išminties sąjūdis galynėjosi su esmiškais ir gyvybinės reikšmės problemų sprendimais, kaip antai, žmogaus kilmė ir likimas, laimės ieškojimas, kančios problema, gera ir pikta žmogaus elgesyje bei mirtis ir pomirtinis gyvenimas. Sukurti gyvenimiškoje aplinkoje, šie įtaigūs eiliuoti posakiai ilgainiui rado kelią į istorines Senojo Testamento knygas, taip pat ir į didaktinio pobūdžio psalmes, kaip patarlės, odės, giesmės, epigramos.

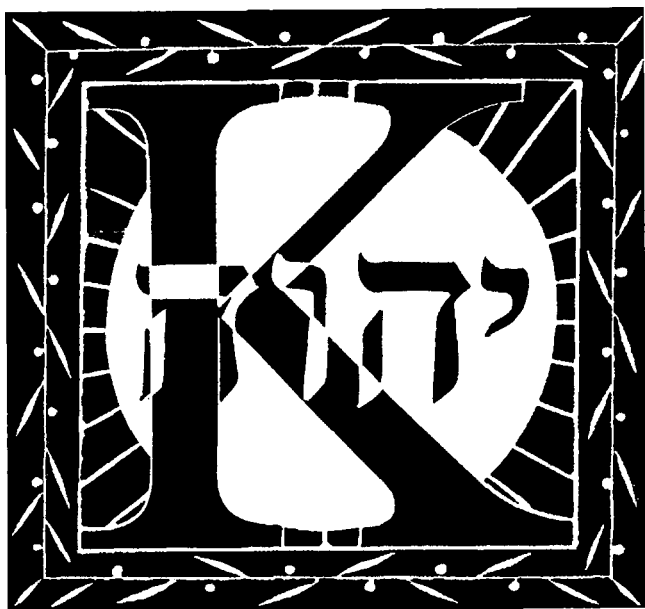
Tokio pobūdžio kūriniai, sutelkti į rinkinius, sudaro išminties knygas. Patarlių knyga yra rinkinys posakių — praktiškos doro elgesio taisyklės. Jobo knyga yra meniškas pokalbis, nagrinėjantis jautrią kančios problemą ir žmogaus nerimą. Koheletas, tyrinėjęs plačią žmogaus patirties skalę, daro išvadą, kad visi žmogaus laimėjimai yra tušti — “tik rūkas”, išskyrus pagarbią Dievo baimę bei įsakymų laikymąsi, nes Dievas atlygina žmogui savo laiku. Siracidas savo knygoje sukaupia gausų patirties turtą, paruošdamas tikėjimo bendriją Išminties knygai, kuri laiduoja vispusišką nemirtingumo viltį doram žmogui, ieškančiam gyvenimo prasmės ir laimės (žr. Išm 3,4).

Išminties sąjūdis turi amžinumo bruožų. Žmonijos išminčiai nugali savo laikotarpio ir kultūros ribotumą, nes jiems būdinga domėtis eiliniu žmogumi — asmeniu, — jo buitinais rūpesčiais, lūkesčiais ir baimėmis, o ne tauta su jos istorija ir visuomenine sąranga. Taigi išminčiai lyg sustabdo istorijos vyksmą, kad galėtų suvokti, kas yra pats žmogus savo būties gelmėse ir buities poreikiuose, nes jiems “žmogus — tai gelmė, o jo širdis — bedugnė” (Ps 64,7). Išminčiai buvo rašytojai ir raštvedžiai, įgudę valdžios

reikaluose, valdovų patarėjai, tautos dainiai ir jaunimo mokytojai (žr. Sir 51,13-30). Pervartų ir lūžių metu jie padėjo visuomenei suprasti tikėjimo kraitį kintančiose bendrijos aplinkybėse, išlaikyti vienybę, ramybę ir gerą valią. Visų išminčių Senojo Testamento iškiliausiu išminties sąjūdžio ir raštijos globėju buvo laikomas karalius Saliamonas. Dėl šio garso kai kurios išminties knygos vadinamos jo vardu, nors jis ir nebuvo jų autorius.

Nepaisant daugelio, kartais perdėtų, panašumų tarp Artimųjų Rytų didaktinės raštijos ir Šventojo Rašto išminties knygų, jos iš esmės skiriasi. Pagonių išminties raštija sklydi įnoriais ir politeistinėmis sampratomis, o tikėjimo bendrijos išminties knygos atspindi didį bendražmogiškumą bei žmogaus širdį saistančią dorovę ir yra perdėm religinio ir monoteistinio turinio. Apreikšto Mokymo — Įstatymo — bei pranašų įtakoje išmintis tapo pagarbia Dievo baime ir dorybe, o pagarbios Dievo baimės trūkumas — yda ir kvailyste. Ilgainiui ši išmintis buvo sutapatinta su Dievo dvasia, kuria Visata yra sukurta ir apvaizdžiai palaikoma (žr. Pat 8,22-31).

Senojo Testamento išminties ribotumas padėjo kristalizuotis žmogaus gyvenimo ir likimo problemoms ir taip paruošė tikėjimo bendriją jų išsprendimui Naujojo Testamento apreiškime. Tuščias Koheleto sėkmės ir laimės ieškojimas žemėje baigiasi, kai Kristus savo mokiniams tai laiduoja ne šio pasaulio, bet Anapus laimėje. Jobo knygos nerimas, stengiantis suderinti Dievo teisingumą ir išmintį su nekalto žmogaus kančia, palengvėja Evangelijos pasakojime apie nukryžiuotą ir prikeltą Atpirkėją. Išpildydamas visa, ką psalmės kalba apie Mesiją, Jėzus padaro Psalmyną savo ir jo Bendrijos Maldynu visiems laikams. Dievo meilė savo tautai — žmogui, slypinti Giesmių giesmėje, vispusiškai įgyvendinama Kristaus vienybėje su Krikščionių Bendrija. Patarlių, Išminties ir Siracido knygų Išminties įsmejinimas spindi nuostabia Tikrove Žodyje, kuris buvo pas Dievą, ir buvo Dievas, ir įsikūnijo, kad gyventų su mumis (žr. Jn 1,2,14).

JOBBO KNYGA

Jobo knyga, vadinama savo pagrindinio veikėjo vardu, yra iškili poetinė drama, nagrinėjanti nekalto žmogaus kančios ir atpildo problemą. Nors kančios paslapties ji neišaiškina ir “Dievo elgesio su žmogumi nepateisina”, įkvėptasis jos autorius drįsta leisti į kenčiančio žmogaus tikėjimo gelmes. Knygos turinys drauge su jos meniška sandara ir grakščiu stiliumi ją rikiuoja tarp išminties — žmonijos raštijos — pavyzdinių kūrinių.

Senas liaudies pasakojimas apie kantrų Jobą (žr. Ez 14,14,20) vartojamas kaip rėmai (žr. Job 1,1-2,13; 42,7-17) Jobo ir jo trijų bičiulių pokalbiui (žr. Job 3,1-31,40), Elihu'o pareiškimui (žr. Job 32,1-37,24) ir Viešpaties kalboms (žr. Job 38,1-42,6).

Jobas yra pamaldus ir doras Rytų šeichas. Užtat sveikas, išmintingas ir turtin- gas. Liaudies pasakojimas deda į Šėtono — “Priešgynos”, arba “Kaltintojo”, — lūpas svarų klausimą: “Argi Jobas veltui bijo Dievo?” Kitaip sakant, argi Jobas tik todėl tetarnauja Dievui, kad apsimoka, nes Dievas buvo jam geras. Knygos prologe Jobas yra visiškai atsidavęs Dievui (žr. Job 1,21; 2,10), nors patiria staigią ir visišką turtų, šeimos ir sveikatos netektį.

Dabar įkvėptasis autorius atveda į sceną didžiojo pokalbio dalyvius — nekantrų Jobą ir jo tris bičiulius. Jobas prakeikia dieną, kurią jis gimė (žr. Job 3) ir pradeda pokalbį, kurį sudaro trys svarstymų ratai. Jobo bičiuliai atkakliai tvirtina, kad jo nelaimės yra tik bausmė už jo asmeniškumus nusižengimus ir Dievo kvietimas daryti atgailą. Jobas atmeta savo bičiulių aiškinimą ir kreipiasi į patį Dievą, kad atsakytų. Jobas svyruoja tarp nevilties (žr. Job 7, 11-21; 9,14) ir tikėjimo (žr. Job 19, 23-27), bet svarstymų pokalbį užbaigia drąsiu pasitikėjimu (žr. Job 31, 35-37) Elihu'o įsi- kišimas yra panašus į Jobo bičiulių stilių. Pagaliau Jahvė – VIEŠPATS – kalba iš “au- dros” debesio, klausdamas Jobo “neatsakomų” klausimų ir atverdamas jam vis didė- jančią paslaptį. Jobas patiria Dievo Artumą. “Dabar, matau tave savo akimis!” (Job 42,5).

Poetinė knygos kalba sakoma, kaip Dievas veikia Visatoje net parūpindamas, “kad palytų žemėje, kur niekas negyvena” (Job 38,26). Jobo knyga puikiai žino, kas yra blogis (žr. Job 49,14–41,34). Be to, Jahvė – VIEŠPATS – taip rūpinasi Jobu, kad pats asmeniškai jam apsiireiškia ir kalbasi su juo apie savo atsakomybę Visatoje. Dievas, iš-

pažįstantis mirtingajam savo naštas, yra Dievas, kuriam rūpi žmogaus likimas. Jis yra Dievas, kuris gerbia žmogaus laisvę ir nori, kad žmogus jam laisvai duotų garbės ir šlovės dovaną. Užtat Dievas žmogų ir bando.

Įkvėptasis Jobo knygos autorius nėra žinomas. Knyga buvo sukurta tarp VII ir V a. prieš Kristų. Ja norima pamokyti, kad net teisieji gali kentėti. Ribota žmogaus išmintis negali suprasti Visatą valdančio Dievo visažinojimo gelmių. Problemos, su kuriomis susiduriama, gali būti išspręstos plačiau ir giliau atsivėrus Dievo galybei, Artumui ir išminčiai. Atsakymas į kančios ir atpildo klausimą veda į žmogaus būties nerimo klausimą. "Kaip aptarti save?" Taigi Jobo klausimas Dievui tampa žmogaus būties klausimu sau pačiam. Kančios žaizdre Jobas išreiškia nerimo išminties mokymą, kad žmogus gali aptarti save tik Kūrėjo – Visagalio – fone.

Jobo knygos metmenys:

A.	Prologas	1,1-2,13
B.	Pirmasis pokalbio ratas	3,1-14,22
C.	Antrasis pokalbio ratas	15,1-21,34
D.	Trečiasis pokalbio ratas	22,1-28,28
E.	Jobo suvestinė	29,1-31,40
F.	Elihu'o kalbos	32,1-37,24
G.	Viešpaties kalba	38,1-42,6
H.	Epilogas	42,7-17

A. PROLOGAS

1 Jobo turtai ir pamaldumas

¹Kadaise Uzo šalyje* gyveno žmogus, vardu Jobas.* Tas žmogus buvo be priekaištų ir doras, buvo dievobaimingas ir šalinosi nuo pikto. ²Jam buvo gimę septyni sūnūs ir trys dukterys. ³Jis turėjo septynis tūkstančius avių, tris tūkstančius kupranugarių, penkis šimtus jungų jaučių, penkis šimtus asilių ir labai didelę samdytą šeimyną. Tas žmogus buvo labiau pasiturintis negu bet kas kitas Rytuose.*

⁴Jo sūnūs buvo įpratę kelti vaišes vieni pas kitus iš eilės ir kviesti savo tris seseris valgyti ir gerti kartu su jais. ⁵Pasi- baigus vienam vaišių dienų ratui, Jobas, būdavo, susikviečia juos pas save ir pašventina, atsikeldamas anksti rytą ir atnašaudamas deginamąją auką už kiekvieną jų skyrium. Mat Jobas sau sakydavo: „Galbūt mano vaikai nusidėjo ir piktžodžiavo Dievui savo širdyje“. Taip Jobas visuomet elgėsi.

⁶Tą dieną, kai dangiškieji gyvūnai* suėjo tarnauti VIEŠPATIES akivaizdoje, su jais kartu atėjo ir Šėtonas.* ⁷VIEŠPATS Šėtoną užklausė: „Kur tu buvai?“ – „Kla- jojau po žemę, – atsakė VIEŠPAČIUI Šė-

tonas, – ėjau joje sargybą“. ⁸VIEŠPATS tarė Šėtonui: „Ar atkreipė dėmesį į mano tarną Jobą? Juk kito kaip jis nėra žemėje! Tai žmogus be priekaištų ir doras, dievobaimingas ir šalinasi nuo pikto“. – ⁹„Argi veltui Jobas bijo Dievo, – Šėtonas atsakė VIEŠPAČIUI. – ¹⁰Argi neaptvėrei iš visų pusių tvora apie jį patį, apie jo namus ir apie viską, ką tik jis turi? Tu palaimi- nai jo rankų darbą, ir jo galvijai padau- gėjo žemėje. ¹¹Betgi tik ištiesk ranką ir tik paliesk, kas yra jo, tuomet, esu tikras, jis iškeiks tave į akis“. ¹²VIEŠPATS tarė Šėtonui: „Štai visa, ką jis turi, yra tavo rankoje. Tik prieš jį patį rankos nepakelk!“ Šėtonas tad išėjo iš VIEŠPATIES akivaizdos.

Pirmasis Jobo išbandymas ¹³Vieną dieną, kai jo sūnūs ir dukterys valgė ir gėrė vyną savo vyriausiojo brolio namuose, ¹⁴atbėgo pas Jobą pasiuntinys. „Jaučiai arė, o asilės ganėsi šalia jų ganykloje, – jis tarė, – ¹⁵sabėjai* juos užpuolė ir pagrobė. Tarnus kalaviju iškapojo. Tik aš vienas pabėgau tau pranešti“. ¹⁶Dar tam nebaigus kalbėti, atskubėjo kitas pasiuntinys. „Dievo ugnis,* – jis tarė, – krito iš dan- gaus, sudegino ir avis, ir piemenis, pavers- dama juos pelenais. Tik aš vienas pabė- gau tau pranešti“. ¹⁷Dar tam nebaigus

1,1: ... *Uzo šalyje*: kur nors Edomo krašte ar Arabijoje. *Job(as)*: retas vardas senovės semitinėje visuomenėje; savo pirmąsias prasmes hebrajų kalboje jis ženklino *priešą*.

1,2-3: Gyvulių skaičiai pabrėžia didelę Jobo nuosavybę ir laimingą gyvenimą. Gerą sveikatą, turtus ir žmogaus išmintį hebrajai laikė raiškiu ženklu, kad Dievas tokį žmogų labai myli.

1,3: ... *Rytuose*: t.y. į rytus nuo Palestinos.

1,6: ... *dangiškieji gyvūnai*: angelai. Raidiš- kai – *Dievo sūnūs*. Dievas vaizduojamas karaliu- mi, darančiu priėmimą ir duodančiu audienciją. Dangiškieji gyvūnai priklauso Dievo dvarui ir tary- bai. ... *Šėtonas*: hebrajiškai *HaSatan*, t.y. žodis su skirtimi. Kai žodis *Satan* turi skirtį, jis nėra tikri- nis vardas, bet reiškia *priešgyną*, arba *kaltintoją*

(prokurorą!). Šiame tekste – antgamtinį šnipą. Šėtonas Jobo knygoje dar neturi vėlesnio judaiz- mo ar krikščionių šėtono ar velnio savybių. Jis yra vaizduojamas kaip Dievo dvaro ir tarnybos narys, dalyvauja su kitais tarnais posėdyje ir daro pranešimą apie savo pareigų atlikimą. Kai kurie Jobo knygos tyrinėtojai Šėtono ir jo pareigų vaiz- davimą sieja su persų imperijos slaptaja tarnyba. Herodotas rašo, kad Persijos slaptoji policija buvo vadinama *karaliaus akimis ir ausimis*. Šėtonas, būdamas keliaujančiu slaptuoju agentu, buvo pa- siruošęs skusti bei kaltinti savo auką ir būti prokuroru.

1,15: ... *sabėjai*: arabų gentis iš pietinės Ara- bijos.

1,16: *Dievo ugnis*: ... : žaibas.

kalbėti, atskubėjo kitas pasiuntinys. „Kaldėjai, – jis tarė, – trys jų būriai, užpuolė kupranugarius ir pagrobė juos. Tarnus išžudė kalaviju. Tik aš vienas pabėgau tau pranešti“. ¹⁸Dar tam nebaigus kalbėti, atskubėjo kitas pasiuntinys ir pranešė: „Tavo sūnūs ir dukterys valgė ir gėrė vyną savo vyriausiojo brolio namuose, – jis tarė, – ¹⁹tikėk manimi, atūžė iš dykumos baisi vėtra ir sukniuždino visas keurias namų kertes. Namai griuvo ant jaunųjų žmonių. Jie visi žuvo. Tik aš vienas pabėgau tau pranešti“.

20 Tada Jobas atsistojo, persiplėšė savo drabužius ir nusiskuto galvą.* Puolęs kniūbsčia, ²¹jis tarė:

„Nuogas išėjau iš motinos įsčių,
nuogas ten sugrįšiu;*
VIEŠPATS davė, VIEŠPATS
ir atėmė!

Tebūna pašlovinintas VIEŠPATIES
vardas!“

22 Nepaisydamas visko, Jobas nei nusidėjo, nei Dievui priekaištavo.

2 Antrasis Jobo išbandymas
¹Tą dieną, kai dangiškieji gyvūnai suėjo tarnauti VIEŠPATIES akivaizdoje, su jais kartu atėjo ir Šėtonas tarnauti VIEŠPAČIUI. ²„Kur tu buvai?“ – VIEŠPATS užklausė Šėtoną. „Klajojau po žemę, – atsakė Šėtonas VIEŠPAČIUI, – ėjau joje sargybą“. ³VIEŠPATS paklausė Šėtoną: „Ar atkreipei dėmesį į mano tarną Jobą? Juk kito kaip jis nėra žemėje! Tai žmogus be priekaištų ir doras, dievobaimingas ir šalinasi nuo

pikto. Jis vis laikosi savo dorumo. Vadinausi, be reikalo sukurstei mane jį sunaikinti“. – ⁴„Oda už odą,* – Šėtonas atsakė VIEŠPAČIUI. – Visa, ką žmogus turi, atiduos už savo gyvybę. ⁵Bet tik ištiesk ranką ir paliesk jo kaulus bei kūną, ir jis tikrai iškeiks tave į akis“. ⁶VIEŠPATS tarė Šėtonui: „Štai jis tavo rankoje. Tik jo gyvybės neliesk!“

7 Šėtonas tad išėjo iš VIEŠPATIES akivaizdos ir ištiko Jobą dvokiančiomis votimis nuo padų iki viršugalvio. ⁸Sėdėdamas pelenuose, jis šuke gramdė nuo savęs plūsius.

9 Tada jo žmona jam tarė: „Argi dar laikaisi savo dorumo! Keik Dievą ir mirk!“ ¹⁰Bet jis atsakė jai: „Kalbi kaip kvaila moteris. Nejau priimsime iš Dievo rankos, kas gera, ir nepriimsime, kas bloga?“ Nepaisydamas to visko, Jobas nesakė nieko prieš Dievą.

Trys Jobo bičiuliai ¹¹*Trys Jobo bičiuliai, išgirdę apie visas nelaimes, kurias buvo jį ištikusios, kiekvienas leidosi į kelionę iš savo namų – Elifazas Temanietis, Bildadas Šuhietis ir Zofaras Naamatietis. Jie susitiko ir keliavo drauge pareikšti jam užuojautos ir paguodos. ¹²Pamatę jį iš tolo, jie negalėjo jo pažinti ir pradėjo garsiai verkti. Persiplėšę savo drabužius, jie barstėsi galvas dulkėmis. ¹³Jie sėdėjo ant žemės su juo septynias dienas ir septynias naktis. Jobui nei vienas netarė nė žodžio, nes jie matė, kad jis labai kenčia.

1,20: ... *perplėšė savo drabužius ir nusiskuto galvą*: skausmo ar gedulo ženklai. Žr. Pr 37,34; Joz 7,6; 2 Sam 1,11; 3,31; Ez 9,3; Jer 7,29; 48,37; Ez 7,18.

1,21: ... *nuogas sugrįšiu ten*: t.y. į žemę. *Motinos įsčių* siejamos su *motina žeme*. Žr. Pr 2,7; Sir 40,1.

2,4: *Oda už odą*... : posakis, anot kurio, Jobas pakėlė kantriai savo kančią iki šiol tik dėl to,

kad stengėsi išvengti didesnės kančios ir gauti iš Dievo daugiau malonių.

2,9: ... *Keik Dievą ir mirk!*: iš Dievo daugiau nieko nebelaik, nes tavo gyvenimas nebeturi prasmės.

2,11: Jobo bičių vardai rodo, kad jie buvo iš Edomo šalies. Edomiečiai (žr. Abd 8-9), ypač temaniečiai (žr. Jer 49,7), garsėjo savo išmintimi.

B. PIRMASIS POKALBIO RATAS

3 **Jobo dejonė** ^{1*}Tada Jobas atvėrė burną ir keikė savo gimtąją dieną.

² Jis pertraukė tylą, tardamas:

³ “Tepranyksta diena, kurią gimiau, naktis, kuri tarė: ‘Pradėtas berniukas!’

⁴ Ta diena! Tėbūna ji tamsa! Tenesirūpina ja Dievas aukštybėse, jai šviesa teneaušta!

⁵ Teaptemdo ją tamsa ir niūrus šešėlis,

teapniaukia ją debesys, tegąsdina ją saulės užtemimas.

⁶ O, ta naktis! Tėbūna ji niūri tamsa! Tenebūna ji įskaityta į metų dienas, tenepatenka ji nė į vieną jų mėnesį.

⁷ Taip! Ta naktis tėbūna bevaisė, teneaidi joje joks džiugus balsas.

⁸ Tekeikia ją, kurie keikia Jūrą, kurie geba pažadinti Leviataną.*

⁹ Teaptemsta aušros žvaigždė, tesilgi ji šviesos, bet tenesulaukia; tenemato ji ryto spindulių dėl to,

¹⁰ kad nenorėjo užverti įsčių angos ir paslėpti vargo nuo mano akių.

¹¹ Kodėl aš nemiriau gimdamas, kodėl, išėjęs iš įsčių, nepražuvau?

¹² Kam gi turėjo būti kėliai man laikyti ar krūtys man žįsti?

¹³ Juk nūn gulėčiau ramybėje; miegočiau ir ilsėčiausi

¹⁴ drauge su žemės karaliais ir patarėjais,

atstatančiais sau griuvėsius,*

¹⁵ ar drauge su didžiūnais, turinčiais aukso,

pripildžiusiais savo rūmus* sidabro.

¹⁶ Ar kodėl nebuvau palaidotas tarsi nelaikšis kūdikis, tarsi mažyliai, niekad nematę šviesos?

¹⁷ Ten, žemai,* nedorėliai liaujasi siausti, ten pavargusieji ilsisi.

¹⁸ Ten belaisviai nesupančioti šalipančiais, jie nebegirdi engėjo balso.

¹⁹ Ten mažas ir didelis – lygūs; vergas laisvas nuo savo šeimininko.

²⁰ Kam gi jis duoda šviesą nelaimingiems ir gyvybę apkartusiems?

²¹ Jie laukia mirties, bet ji neateina, jie ieško jos tarsi paslėpto lobyno;

²² jie labai džiūgauja ir jaučiasi smagiai, suradę kapą.

²³ Kam gi duota šviesa vyrui, negalinčiam matyti kelio, Dievo iš visų pusių apsuptam?

²⁴ Juk dejonė yra man tarsi duona, o aimanos plūsta man tarsi vanduo.

²⁵ Ko tik bijau, mane pasiveja, ir ko tik vengiu, mane ištinka.

²⁶ Neturiu ramybės,

3,1-26: Jobui gyvenimas yra liga, nuo kurios galima išgyti tik mirtimi.

3,8: ... *Leviataną*: turbūt užuomina į mitologinę jūros pabaisą, pirmyskščio chaoso simbolį. Žr. Job 9,13; 26,13; Ps 74,13-14; 104,26; Iz 27,1; Job 40,25 Leviatanas reiškia krokodilą. Buvo tikima, kad kerėtojai gali paversti laimingas dienas nelaimingomis ar net sukelti saulės užtemimą, kai Leviatanas laikinai prarydavo saulę.

3,14: ... *sau griuvėsius*: egiptiečiai statydavo pomirtines buveines dykynėse – mastabas ir piramides.

3,15: ... *savo rūmus*: t.y. amžinybės namus, pomirtines buveines. Archeologiniai kasinėjimai, ypač kaldėjų Ure ir Egipte, liudija nepaprastus lobynus, palaidotus karalių ir didžiūnų kapuose.

3,17: *Ten, žemai*: ... po mirties Šeole, mirusiųjų buveinėje.

nebegaliu ištylėti, –
užgriuvo kančia ir nebėra
man poilsio”.

4 Elifazas priekaištauja ^{1*}Tada Elifazas Temanietis atsakydamas tarė:

- 2 “Jeigu išdrįstų kas tarti tau žodį,
ar nesijausi užgautas?
Betgi kas dabar galėtų tylėti?
- 3 Tikėk manimi, tu mokei daugelį,
tu sustiprinai jų silpnas rankas,
- 4 tavo žodžiai drąsino svyruojančius,
tu sustiprinai drebančius kelius.
- 5 Betgi kai dabar tai nutinka tau,
netenki kantrybės,
kai tave patį tai paliečia,
esi priblokštas!
- 6 Argi tavo Dievo baimė nėra
tavo laidas,
o tavo tobulas elgesys tavo viltis?
- 7 Atsimink, ar kas kada
būdamas nekalts pražuvo?
Ar buvo kur nors dorieji sunaikinti?
- 8 Kalbu iš patirties:
kas pikta aria ir bėdą sėja,
tą patį jie ir pjauna.
- 9 Nuo Dievo kvėptelėjimo jie pražūva,
nuo jo įniršio gūsis jie sunyksta.
- 10 Nutildo liūto* riaušiojimą,
žvėrių karaliaus staugimą
ir sutrupina liūtų jaunikių dantis.
- 11 Stiprus liūtas nugaišta,
nes trūksta grobio,
ir jo jaunikliai išsisklaido.

Elifazas kalba apie regėjimą: nė vienas nėra teisus Dievo akyse

- 12* Man netyčia atėjo žodis,
mano ausis pagavo jo tylų
šnabždesį.
- 13 Nuo minčių, kilusių iš
nakties regėjimų,
kai kietas miegas apima
mirtinguosius,
- 14 mane pagavo klaikas ir šiurpulys,
drebėjo visi mano kaulai.
- 15 Tuomet vėjas pūstelėjo į mane,
man ant kūno pasišiaušė plaukai.
- 16 Jis stabtelėjo,
bet jo išvaizdos nepažinau,
tik pavidalas prieš mano akis,
ir, tylai įsiviešpatavus,
išgirdau balsą:
- 17 “Argi gali žmogus
būti teisesnis už Dievą?
Argi gali mirtingasis
būti be priekaištų prieš savo
Kūrėją?
- 18 Štai jis net savo tarnais nepasitiki
ir savo angelus kaltina klaida!
- 19 Ką tad sakyti apie gyvenančius
molio namuose,
kurių pamatai yra dulkės?
Jie sutraiškomi lengviau
negu kandys,
- 20 tarp ryto ir vakaro jie trinami
į dulkes.
- 21 Jie žūva amžinai nepastebėti.
Kai iš jų išplėšiama* jų

4,1-21: Elifazas atsako Jobui su perdėm aštriu įprastinės atpildo sampratos lukštenimu, pabrėždamas tikėjimą apvaizdžiu Sendoros Dievo elgesiu su žmogumi: geram ir doram žmogui Dievas atlygina gera sveikata, turtais ir išmintimi. Nelaimė gyvenime, pasak jo, liudija, kad žmogus yra kuo nors nusidėjęs.

4,10: ... *liūto*: turima mintyje smurto pilnas,

grubuoškas nusidėjęs, nepajėgiantis pasipriešinti Dievui.

4,12-21: Dramatiškas žmogaus būklės aprašas: priešpriešinama žmogaus menkumas ir Dievo didybė. Elifazas nori palengvinti Jobui prisipažinti, kad jis yra nuodėmingas.

4,21: ... *išplėšiama palapinės virvelė*: netikėtai nelaimės, ištikusios nedorą žmogų, vaizdinys.

palapinės virvelė,
argi jie nemiršta nepažinę
išminties’”.

5 “Šaukis tad! Ar atsilieps tau
kas nors?
Į kuriuos šventuosius gyvūnus*
kreipsies?

2 Iš tikrųjų širdgėla pražudo kvailąjį,
o pavydas užmuša lepšį.

3 Mačiau kvailąjį įleidžiant šaknis,
bet staiga ėmiau keikti jo buveinę.

4 Jo vaikai nėra saugūs –
jie mindžiojami miesto vartuose,*
ir nėra kam jų apginti.

5 Jo pjūties derliumi naudojasi
alkanieji,
grobdami jį net iš erškėčių,
jo turtų geidžia godieji.

6 Juk blogis nedygsta iš žemės,
vargas nesprogsta iš dirvos;

7 Ne! Iš tikrųjų žmogus
gimsta vargti,
lygiai kaip žiežirbos* spragsėti.

8* Kreipčiausi į Dievą tavim dėtas
ir Dievui pavesčiau savo bėdą.

9 Jo darbai didingi ir nesuvokiami,
nuostabūs ir be skaičiaus.

10 Žemei jis duoda lietaus,
o laukus jis palaisto vandeniu.

11 Kukliuosius jis išaukština,
o liūdintiems jis pakelia nuotaiką.

12 Sukčių užmačias jis taip sužlugdo,
kad jų rankos naudos neranda.

13 Gudruolius jis nutveria
kėslojančius,

jų suktus sumanymus niekais
paverčia.

14 Dieną jiems darosi tamsu,
vidurdienį jie grabinėjasi tarsi naktį.

15 Bet jis gelbsti beturtį nuo jų nasrų,
nuo galingojo rankos.

16 Taigi neužges viltis nelaimingajam,
nelabumas turės užčiaupt savo
burną.

17* Tikėk manimi: laimingas žmogus,
kurį Dievas pataiso!
Neniekink tad pamokos Visagalio!*

18 Juk jis sužeidžia, bet ir aptvarsto;
jis nuplaka, bet jo rankos
vėl pagydo.

19 Šešis kartus iš bėdos jis tave
išgelbės,
o septintąjį kartą* nelaimė
tavęs nebepalies.

20 Badmečiu jis atpirks tave nuo
mirties,
o kare – nuo kalavijo pavojaus.

21 Nuo ilgų liežuvių rykštės
būsi apgintas,
negandai aplinkui siaučiant
nedrebėsi.

22 Iš žūties ir bado juoksies,
žemės žvėrių nebijosi.

23 Dirvos akmenys bus tavo
sąjungininkai,
laukiniai žvėrys bus tau taikūs.

24 Matysi, kad tavo palapinė saugi,
apžiūrėsi savo avidę ir nepasigėsi
nieko.

25 Matysi, kad tavo palikuonys

5,1: ... *šventuosius gyvūnus*: žr. taip pat Job 1,6; 15,15; Iš 15,11; Ps 82,1. Jie bejėgiai padėti Jobui, nes patys yra bėdoje (žr. Job 4,18).

5,4: ... *miesto vartuose*: miesto vartuose buvo sprendžiamos bylos.

5,7: ... *žiežirbos*: hebrajiškai *Rešefo sūnūs*. Rešefas buvo pagonių dievas – Perkūnas ir Žaibas.

5,8-16: Elifazas vaizduoja Dievą, į kurį Jobas, anot jo, turėtų kreiptis.

5,17: Kančių Elifazas laiko *pamoka*, kuri turi vesti Jobą į atgailą. Žr. Pat 3,11-12; Job 36,5-15. *Visagalio*: hebrajiškai *Šadaj[fo]*.

5,19: *Šešis kartus iš bėdos... septintą kartą*: patarlė, ženklinanti didelį skaičių. Žr. Pat 24,16; Lk 17,4.

dauginasi
ir tavo ainija auga kaip žolė
laukuose.
26 Į kapą nuceisi sulaukęs žilos
senatvės,
kaip savo laiku įneštas
kviečių pėdas.
27 Tikėk manimi! Tai ištyrėme.
Taip yra!
Būk atidus ir dėkis tai į galvą!”
**6 Tik kenčiantis žino savo šird-
gėlą** ^{1*}Tada Jobas atsakė. Jis tarė:
2 “Ak, kad mano širdgėla būtų
pasverta
ir visa mano neganda padėta
ant svarstyklių!
3 Juk jos nusvertų jūros smiltis;
užtat mano žodžiai buvo aštrūs.
4 Juk Visagalio strėlės susmigusios
į mane,
mano dvasia čilpia jų nuodus,
Dievo šiurpulis krečia mane.
5* Argi mykia laukinis asilas,
turėdamas žolės?
Argi baubia jautis,
turėdamas pašaro?
6 Argi valgo kas nesūdytą
ir prėską valgį?
Argi turi skonį dedėšvos sunka?
7 Toks maistas man koks; jis
jis tarsi maistas ligonio.
8 O, kad mano prašymas būtų
patenkintas
ir Dievas suteiktų, ko trokštu!
9 Net jeigu patiktų Dievui
mane sutrinti,

duoti laisvę savo rankai ir
mane nušluoti,
10 tai būtų man paguoda!
Džiaugčiausi net veriančiu skausmu,
nes neatmečiau Šventojo žodžių.
11 Ar turėsiu tiek jėgų,
kad galėčiau pakelti?
Ar ilgai man užteks kantrybės?
12 Nejau mano jėgos yra
akmens stiprumo,
o mano trapi prigimtis žalvario?
13 Iš tikrųjų pats sau padėt negaliu;
man atimtos visos išgalės.
14* Šitokios bėdos ištiktam man reikia
ištikimų bičiulių –
ar būčiau atmetęs Visagalio baimę,
ar ne.
15 Bet mano bičiuliai nuvilia
mane kaip srovės,
išdžiūstančios per sausrą.
16 Tirpstančio sniego ir ledų
jos būna prigrūstos,
17 bet kaitrai užėjus jos pranyksta –
kai karšta, jos pasitraukia
iš savo vietos.
18 Karavanai suka iš kelio jų ieškodami,
klajoja ir prazūva dykumoje.
19 Temos* karavanai jų ieško,
vilkstinės iš Šebos* viliasi.
20 Bet jie nusivilia, tuščiai tikėta,
pasiekia tas vietas ir apstulbsta.
21 Juk dabar man tokie esate:
pamatėte mano negandą ir
išsigandote.
22 Argi prašiau: ‘Duokite man
dovaną?’
Ar: ‘Duokite iš savo turtų

6,1-7,21: Jobas atsako, kad įprastas kančios aiškinimas neišaiškina, kodėl jis kenčia. Jo kančia viršija visas paprastas nelaimes ir jo santykis su Šadaju – Visagaliu – jam atrodo nutrūkęs.

6,5-6: Jobas nesiskųstų, jeigu jam gyvenimas būtų taip malonus kaip pašaras išalkusiam gyvu-

liui. Jobui gyvenimas yra taip nemalonus kaip beškonis valgis.

6,14-23: Jobas pasmerkia savo bičiulius, palyginamas juos su vadi – sausa upokšnių vaga.

6,19: Temos... Šebos: vietovės šiaurės vakarų Arabijoje. Žr. Job 1,15.

- kyšį už mane’?
- 23 Ar: ‘Išgelbėkite mane iš
priešo rankos’?
Ar: ‘Išpirkite mane iš engėjų nagų’?
- 24* Mokykite mane, aš tylėsiu,
parodykite man, kur mano suklysta.
- 25 Kokie įtaigūs yra tiesūs žodžiai!
Bet ką reiškia jūsų įrodinėjimas?
- 26 Argi jūs neprasimanote tuščių
žodžių įrodinėjimams
ir nelaikote bevilčio žmogaus
žodžių tauškalais?
- 27 Jūs net kaulelius numestumėte
dėl našlaičio
ir parduotumėte savąjį bičiulį.
- 28 Betgi nūn malonėkite pažvelgti
į mane,
į akis jums nemeluosiu.
- 29 Prašyčiau pasvarstyti,
tenebūna neteisybės;
apsvarstykite, aš vis dar tebesu
teisus!
- 30 Ar ant mano liežuvio yra neteisybė?
Ar neatskiriui nelaimės,
kai ją patiriu?”
- 7** “Argi žmogaus gyvenimas
žemėje nėra sunki tarnystė?*
- Argi žmogaus dienos nėra
kaip samdinio dienos?
- 2 Tarsi vergas jis trokšta pavėsio,
tarsi samdinys jis nesulaukia
savo atlygio.
- 3 Man paskirti mėnesiai,
- kupini nusivylimo,
mano dalia naktys,
pilnos širdgėlos.
- 4 Guldamas aš klausiu:
‘Kada atsikelsiu?’
Bet naktis ilga,
ligi aušros neramiai vartausi.
- 5 Mano kūną ėda kirmėlės
ir purvas,
mano oda pleišėja, pūliuoja.
- 6 Mano dienos eiklesnės
už audėjo šaudyklę,
be vilties jos skuba į savo galą.
- 7* Neužmiršk, {Dieve}, kad
mano gyvenimas tik vėjas;
niekada daugiau nebematysiu
laimės.
- 8 Akis, stebinti mane, manęs
nebematys;
tavoji akis ieškos manęs,
o manęs jau nebebus.
- 9 Kaip debesis pamažu plaukia
ir pranyksta,
taip žengiantis žemyn į Šeolą
niekad nebegrižta.
- 10 Į savo buveinę jis nebesugrįš,
jo namai daugiau jo nebepažins.
- 11 Užtat negaliu leisti savo
burnai tylėti:
kalbėsiu iš dvasios skausmo,
skųsiuos iš gyvasties kartėlio.
- 12* Argi aš Jūra, argi aš Jūros pabaisa,
kad tu pastatei prie manęs sargybą?

6,24-30: Jobas meta savo draugams iššūkį, prašydamas parodyti jam, kur jis yra suklydęs.

7,1-6: Pavyzdinis sunkaus mirtingųjų, ypač Jobo, gyvenimo aprašas.

7,1: ... *sunki tarnystė*: karinis apmokymas, lažas.

7,7-11: Jobas kreipiasi tiesiog į Dievą. Jo bičiuliai to niekad nedaro. Jie pasitenkina savo kalbomis kreipdamiesi į Jobą. Jobas šaukiasi Dievo užuo-

jautos, duodamas suprasti, kad Dievas ateis į pagalbą tik pavėluotai: *manęs jau nebus* (8-oji eilutė). Pareiškimas apie Šeolą – mirusiųjų buveinę, kitur pakartotas (žr. Job 10,21-22), yra aiški nuoroda, kad Jobui nėra svetima palaiminto nemirtingumo idėja (žr. Job 14,7-22).

7,12: Užuomina apie pirmąsias chaosą – baisesnį vandenyną, Dievo apvaldytą kuriant Visatą. Jeigu Jobas būtų Jūra ar Slibinas, jis galėtų suvok-

13 Kai pagalvoju: 'Mano lova
mane paguos,
mano guolis pasidarys su
manimi skausmu', –
14 tuomet gąsdini mane sapnais
ir man klaiką sukeli regėjimais,
15 idant geriau rinkčiausi pasmaugimą
ir mirtį,
negu šiuos griaučius.
16 Daugiau nebėgiu! Juk amžinai
negyvensiu!
Pasitrauk tad nuo manęs,
nes mano dienos tik rūkas.

17 Kas yra žmogus, kad jį taip aukštini?
Kodėl kreipi į jį savo akį?
18 Kasdien jį lankai,
kas akimirką jį bandai!
19 Kaip ilgai nenuleisi akių nuo
manęs
ir nuo manęs neatstosi,
kol nuryšiu savo seiles?
20 Jei ir nusidėjau,
ką tau padariau, žmogaus sarge?
Kodėl pasirinkai mane savo
taikiniu?
Kodėl pasidariau tau našta?
21 Kodėl neatleidi mano nusižengimo
ir nepanaikini mano kaltės?
Juk netrukus gulėsiu dulkėse,
manęs ieškosi, bet manęs nebebus".

8 Pirmoji Bildado kalba ^{1*}Tada

Bildadas Šuhietis atsakė, tardamas:
2 "Kaip ilgai dar tu taip kalbėsi?
Žodžiai iš tavo burnos tarsi

smarki vėtra!
3 Argi Dievas iškraipys teisėtvarką?
Argi Visagalis iškraipys teisumą?
4 Kai tavo vaikai jam nusidėjo,
jis atlygino jiems už jų kaltę.
5* Kai tu ieškosi Dievo
ir Visagalį maldausi,
6 jeigu esi be priekaištų ir doras, –
tuomet jis tikrai tavimi pasirūpins
ir atstatys teisėtą tavo namų židinį.
7 Tavo pirmykštė būklė atrodys
kaip niekas,
nes ateityje tu labai praturtėsi.
8 Paklausk senąją kartą
ir apsvarstyk protėvių patirtį.
9 Juk mes patys lyg tik vakar užgimę
ir nieko nežinome.
Mūsų dienos žemėje tik šešėlis!
10 Argi jie tavęs nepamokys,
tau nepapasakos
ir netars žodžių iš grynios širdies?
11* Argi papirusas gali augti ten,
kur nėra pelkių?
Argi nendrės gali žaliuoti ten,
kur nėra vandens?
12 Būdamos žalios ir dar nekirstos,
jos vysta greičiau už kitus augalus.
13 Toksai likimas visų,
kurie užmiršta Dievą;
bedievio žmogaus viltis virsta
niekais.
14 Tik voratinklio siūlelis yra jo viltis,
voratinklis jo pasitikėjimas.

ti Dievo visagalybės gelmes. Jobas tėra *tik rūkas* (žr. 16-ąją eilutę).

7,12-21: Jobas kalba ne savo bičiuliams, bet Dievui.

8,1-4: Svarstymai paaštrėja. Bildadas duoda suprastį, kad Jobas kaltina Dievą teisėtvarkos iškraipymu. Be to, jis daro užuominą, kad Jobas kenčia už savo vaikų kaltę. Vaikų kaltė, anot Bildado, gali sunaikinti klaną, kuriam jie priklauso.

8,5-10: Bildadas teigia, kad Jobas būtų sugrąžintas į savo pirmykštę būklę, jeigu *maldauntų* – prisipažintų nusidėjęs ir būtų *doras*. Toks buvo įprastinis *protėvių* mokymas.

8,11-22: Bildadas vartoja *augalų* įvaizdį *nedorėliui* aprašyti ir Jobui laiduoja, kad Dievas *doro žmogaus* neatstumia. Kaip pelkių augalams reikia vandens, taip žmogui reikia Dievo.

Job 8,9

- 15 Remsis savo namais,
bet jie nepalaikys;
laikysis į juos įsikibęs,
bet jie neišliks.
- 16 Nedorėlis klesti saulėje,
jo atžalos dygsta visame sode.
- 17 Jo šaknys apsisėja aplink
akmenų krūvą,
jis gyvena tarp akmenų.
- 18 Kai jis išraunamas iš savo vietos,
ji pažinti jo nenori ir sako:
‘Niekad nesu tavęs mačiusi!’
- 19 Tikėk manimi, toks yra jo kelio
džiaugsmas,
juk dar kiti iš žemės išaugs.
- 20 Tikėk manimi, Dievas nei atmes
doro žmogaus,
nei išties rankos nedorėliams.
- 21 Vis dėlto juoko vėl bus pilna
tavo burna,
ir džiugesio šauksmų tavo lūpos.
- 22 Tavo priešai bus apvilkti gėda,
nedorėlių palapinė pradings”.

9 Jobas atsako Bildadui ¹Tada

- Jobas atsakė. Jis tarė:
- 2 “Taip, aš žinau, kad šitaip yra:
bet kaip gali žmogus būti
teisus prieš Dievą?
- 3* Jei kas užsispyręs į teisumą
su juo stoti,
negalėtų atsakyti jam nė į vieną
kaltinimą iš tūkstančio.
- 4 Jis yra išmintingos širdies,
galingas savo jėga, –
kas kada nors jam priešinosi
ir išliko sveikas?
- 5 Jis perkelia kalnus jiems nežinant,
nuverčia juos, kai supyksta;

- 6 pajudina iš vietos žemę,
ir jos šulai sudreba.
- 7 Jis sako saulei: ‘Netekėk!’
ir žvaigždėms: ‘Nešvieskite!’
- 8 Jis vienas padėjo dangaus
skliautą į vietą
ir žengia Jūros bangomis.
- 9 Jis padarė Grįžulo Ratus ir
Šienpjovius,
Sietyną ir pietų skliauto
žvaigždynus.
- 10 Jis nuveikia didžius darbus, –
suprasti jų neįmanoma, –
daugiau nuostabių darbų,
nei gali žmogus suskaičiuoti.
- 11 Štai jis praeina pro šalį,
bet aš jo nematau;
jis pražingsniuoja,
bet aš jo nepajuntu.
- 12 Tikėk manimi, jis atima –
ir kas gali jam uždrausti?
Niekas negali jo klausti:
‘Ką tu darai?’
- 13 Dievas neslopina savo pykčio;
po juo kniūbsčia tebeguli
Rahabo kariauna.*
- 14 Kaip tad galiu aš jam atsakyti
ar žodžiais jam priešgyniauti?
- 15 Nors ir esu teisus, negaliu
jam atsakyti;
aš maldaučiau savo teisėją
pasigailėjimo.
- 16 Jeigu į jį kreipčiausi ir jis
teiktųsi atsakyti,
netikiu, kad jis klausytųsi
mano žodžių.
- 17 Juk mane jis audra plėšo
ir mane žaizdomis nusėja

9,3-28: Byloje su Jobu Kūrėjas yra stipresnis, nes nėra nei žmogiško, nei dieviško Dievo teisėjo.
9,13: ... *Rahabo kariauna*: Rahabas yra kūri-

mo pradžioje apvaldyto chaoso slibinas. Žr. Job 26,12; Ps 89,10; Iz 51,9.

- be priežasties.
- 18 Atsivėpt man neleidžia,
aitrina mane kartėliu.
- 19 Jeigu tai jėgų išbandymas,
Dievas sako: 'Štai aš!'
Jei tai teismo klausimas –
kas gali pašaukt jį stoti į teismą?
- 20 Nors ir esu nekaltas,
mano burna pasmerktų mane;
nors esu be priekaištų,
jis durtų pirštu į mano ydas.
- 21 Esu be priekaištų?
Nė pats to nebežinau;
aš nebenoriu gyventi!
- 22 Tai vis tiek pat! Užtat ir sakau:
'Abu – ir nekalta, ir kalta – jis
sunaikina!'
- 23 Nelaimėi staiga atnešus žūtį,
jis tyčiojasi iš nekaltojo negandos.
- 24 Žemė atiduota į
nedorėlių rankas;
jos teisėjų rankas jis uždengia.
Jeigu ne jis, kas tad?
- 25 Mano dienos eiklesnės už bėgiką,
prabėga ir laimės man neatneša.
- 26 Jos praskuba kaip nendrinės
valtelės,
kaip erelis, leisdamasis
žemyn ant grobio.
- 27 Jei sakau: 'Užmiršiu savo skundą,
atsikratysiu savo liūdno veido
ir būsiu linksmas', –
- 28* baisu darosi dėl visos mano
kančios,
nes žinau, kad tu manęs neišteisinsi.
- 29 Jeigu turiu būti laikomas kaltu,

- kam tad turėčiau veltui stengtis?
- 30* Jei net apsiplaučiau sniegu
ir nusivalyčiau rankas šarmu,
- 31 tu taip panardintumei
mane į purvus,
kad net mano drabužiai
manimi bjaurėtųsi.
- 32 Juk jis nėra mirtingas,
panašus į mane,
kad galėčiau jam atsakyti
ar stoti kartu į teismą!
- 33 O, kad atsirastų taikintojas
savo rankai uždėti ant mudviejų!
- 34 Tenuima nuo manęs savo rykštę,
tenegąsdina manęs daugiau jo
klaikas.
- 35 Tada kalbėčiau jo nebijodamas,
nes žinau, kad šitoks nesu".*
- 10 Jobo skundas**
1* "Aš nebenoriu gyventi!
Viešai išliesiu savo skundą,
išsakysiu savo širdies kartėlį.
- 2 Tarsiu Dievui: 'Nepasmerk manęs,
pasakyk man, kuo mane kaltini.
- 3 Argi gera tau atrodo engti,
niekinti savo rankų darbą
ir šypsotis nedorėlių užmačioms?
- 4 Nejau tavo akys kūniškos?
Argi ir tu matai taip,
kaip mato žmonės?
- 5 Argi tavo dienos kaip
dienos mirtingųjų
ir tavo metai kaip žmogaus metai,
- 6 kad ieškai mano kaltės
ir tyrinėji mano nuodėmę,
- 7 nors žinai, kad aš nesu kaltas

9,28-31: *Tu* šiose eilutėse ženklina Dievą.

9,30-31: Tik Dievas gali nuplauti nuodėmę. Pats nusidėjęs, nors ir yra bejėgis, pajunta širdies ramybę, prašydamas Dievą atleisti (žr. Ps 51). Jobas, neturėdamas nuodėmės ant savo sąžinės, irgi jaučiasi bejėgis, bet širdies ramybės pajusti negali,

nes kenčia nekaltai.

9,35: ... *kad šitoks nesu*: Jobas negali išpažinti kaltės, kurios jis nejaučia.

10,1-12: Jobas kreipiasi į Dievą: nejau dabartinis Dievo elgesys su Jobu gali paversti niekais jo dievišką rūpinimąsi savo kūrinium?

- ir nėra kam manęs išgelbėti
iš tavo rankos?
- 8 Tavo rankos sukūrė ir padarė mane,
o dabar apsisukęs naikini.
- 9 O, atsimink, kad sukūrei
mane iš molio!
- Nejau paversi vėl mane dulkėmis?
- 10 Argi neišpylei manęs kaip pieno
ir surauginai kaip sūrį?
- 11 Aprengi mane oda ir kūnu,
suaudei mane iš kaulų ir gyslų.
- 12 Suteiki man gyvybę ir
ištikimą meilę,
rūpestingai saugojai kiekvieną
mano atsikvėpimą.
- 13* Vis dėlto šiuos dalykus slėpei
savo širdyje;
žinau, kad tai turėjai galvoj!
- 14 Jeigu nusidėčiau, tu mane seki
ir kaltės man neatleidi.
- 15 Jeigu esu kaltas, vargas man!
Jeigu teišus, nedrįstu galvos pakelti,
nes esu apimtas gėdos,
apdujęs nuo skausmo.
- 16 Medžioji mane tarsi drąsus liūtas,
puoli ir puoli mane savo žygiams.
- 17 Iš naujo ir iš naujo mane puoli,
vis labiau ir labiau ant
manęs pyksti,
vedi prieš mane vis naujus būrius.
- 18 Kam tad išvedi mane iš įsčių?
Verčiau būčiau miręs,
kol dar jokia akis nebuvo
manęs mačiusi,
- 19 ir likčiau tarsi nebuvęs,
perkeltas iš įsčių tiesiai į kapą.

- 20 Argi dar maža tau mano
gyvenimo dienų?
Atstok nuo manęs,
kad galėčiau rasti truputį paguodos
- 21 prieš negrįžtamai išeidamas
į tamsos ir niūrumo šalį,
- 22 į tamsią sąmyšio šalį,
kurios šviesa yra tarsi tamsa”.

11 Zofaras atsako Jobui ^{1*}Tada

- Zofaras Naamatietis atsakė,
tardamas:
- 2 “Argi žodžių tvanas turėtų
likti be atsako,
nejau plepus vyras turėtų
būti teišus?
- 3 Argi tavo tauškalai turėtų mus
nutildyti,
nejau, tau tyčiojantis,
nebus kam tavęs sugėdinti?
- 4 Juk tu sakai: ‘Mano mokymas
yra tyras,
aš buvau nekaltas Dievo akyse!’
- 5 Betgi kad Dievas prakalbėtų,
atvertų tau jis pats savo lūpas
- 6 ir pasakytų tau savo išminties
paslaptis!
- Juk išmintis turi daug akių!
Žinok tad, kad Dievas iš tavęs
mažiau reikalauja,
negu tavo kaltė užsitarnauja.
- 7* Argi gali suvokti Dievo paslaptį?
Argi gali įžvelgti gelmes Visagalio?
- 8 Aukštesnės už dangų – ką tu
gali daryti?
Gilesnės už Šeolą – ką tu
gali žinoti?
- 9 Ilgesnis jos mastas negu žemė

10,13-22: Jobas iš tikrųjų yra Dievo medžiojamas ir neišvengiamai turi kelti amžinąjį klausimą: *Kodėl?* Jei Dievas atstotų nuo Jobo, jis galėtų rasti paguodos toje *tamsos ir niūrumo šalyje* – Šeole, mirusiųjų buveinėje.

11,1-6: Zofaras nepajėgia suvaldyti savo teologinės aistros. Jis atmeta Jobo teiginį ir primeta jam kaltę.

11,7-12: Poema apie Dievo paslaptį ir gelmes baigiasi užgaule Jobui.

- ir platesnis negu jūra.
- 10 Jeigu jis praeina ar uždaro į kalėjimą,
ar pašaukia į teismą,
kas gali jį sulaikyti?
- 11 Juk jis perpranta veidmainius
ir mato nedorybę.
Tad neįau jos neatpažins?
- 12 Bet kvailas žmogus įgis supratimą,
kai laukinė asilė pagimdys žmogų!
- 13* Jei tu savo širdį kreipsi teisingai,
tu savo rankas link jo tiesi.
- 14 Jei tu turi nedorybę, vyk šalin ją,
neleisk neteis्यbei gyventi savo palapinėje.
- 15 Iš tikrųjų tada pakelsi savo
veidą be dėmės,
saugus būsi ir nebijosi.
- 16 Juk tada užmirši savo vargus
ar prisiminsi juos kaip
nuslūgusius vandenį.
- 17 Tavo gyvenimas bus šviesesnis
negu vidurdienis,
o tamsiausios gyvenimo
valandos švies kaip aušra.
- 18 Tu jausiesi saugus, nes turėsi vilties;
Dievas saugos tave, ir
saugiai ilsėsis.
- 19 Gulsi, ir nebus ko tau bijoti;
daugelis stengsis tau įtikti.
- 20 Bet akys nedorųjų apsiblaus,
kelio išsigelbėti rasti jie nepajėgs,
jų vienintelė viltis yra
laukti mirties”.

12 Jobas atsako Zofarui ¹Tada

- Jobas atsakė. Jis tarė:
- 2 “Iš tikrųjų esate ypatingi žmonės,
ir išmintis mirs jums numirus!
- 3 Bet ir aš, kaip jūs, turiu smegenis;
už jus nesu žemesnis.
Betgi tiek to, kas tų dalykų nežino!
- 4* Tapau pajuoka savo bičiuliams, –
‘Tas, kurio Dievas išklauso,
kai jo šaukiasi,
yra teisus ir be priekaištų
žmogus’, – pajuoka.
- 5 Savimi patenkintieji niekina
nelaimę;
ji ištinka tuos, kurių kojos dreba.
- 6 Plėšikų palapinės yra ramios,
saugiai gyvena tie,
kurie Dievą pykdo,
neša savo dievą rankose.*
- 7* Bet paklausk gyvulių,
jie tave pamokys,
ir padangių paukščių, jie pasakys.
- 8 Paklausk žemės augalų,
jie tave paprotins,
ir jūros žuvų, jos tau paaiškins.
- 9 Kas iš jų visų nežino,
kad VIEŠPATIES ranka tai padarė?
- 10 Jo rankoje yra gyvastis visų gyvūnų
ir kiekvieno žmogaus gyvybės
alsavimas.
- 11 Ar ne ausis svarsto žodžius,
kaip gomurys ragauja maistą?
- 12 Ar išmintį slepia žili plaukai
ir supratimą ilgas amžius?

11,13-20: Zofaro žodžiai remiasi įsitikinimu, kad Jobo kančia yra bausmė už jo kaltę. Vadinasi, jeigu darys atgailą, jam bus atleista. Jobo dorumas neleidžia jam priimti trumparegės savo bičiulių teologijos.

12,4-7: Hebrajiškasis tekstas nėra aiškus. Atrodo, jog norima pabrėžti, kad nedori žmonės tyčio-

jasi iš dorųjų, kai šie kenčia ir atrodo Dievo palikti. Žr. Ps 22,6-8; Mt 27,39-43.

12,6: ... *neša savo dievą rankose*. t.y. jėgą ir turtą daro savo dievu.

12,7-25: Net gyvuliai pažįsta visur Dievo visagalybę.

- 13 Dievo yra išmintis ir galybė,
jam priklauso patarimas ir
supratimas.
- 14 Kai jis nugriaua, kas gali atstatyti,
kai jis žmogų įkalina,
kas gali jį išlaisvinti?
- 15 Kai sulaiko vandenį, ištinka sausra,
Kai pasiunčia juos, aptvindo žemę.
- 16 Jo yra jėga ir išmintis;
jis valdo ir tą, kuris klysta,
ir tą, kuris klaidina.
- 17 Patarėjus eiti basomis paleidžia,
o teisėjus išvaro iš proto.
- 18* Juostas karaliams nusega,
jiems strėnas diržu suvaržo.
- 19 Kunigus eiti basomis paleidžia,
o galinguosius sunaikina.
- 20 Patikimiems vyrams atima žadą,
o seniūnams sveiką protą.
- 21 Didžiūnus apipila gėda,
o stipruoliams nusega diržus.
- 22 Tamsybių gelmės atskleidžia,
mirusiųjų buveinės tamsą apšviečia.
- 23 Tautas išaukština,
tada jas sunaikina,
tautas išaugina, paskui jas apleidžia.
- 24 Žemės valdovams atima protą
ir palieka juos klajoti
tyruose be kelio.
- 25 Jie grabinėja tamsoje be šviesos,
į visas puses svirduliuodami
tarsi girti”.
- 13** “Tikėk* manimi, savo akimis
visa tai regėjau,
savo ausimis tai girdėjau ir suvokiau.
- 2 Ką jūs žinote, tą ir aš žinau.
Už jus nesu menkesnis.

- 3 - Vis dėlto kalbėsiu Visagaliui, –
aš noriu ginti savo bylą pas Dievą.
- 4 Juk jūs glaistote melu,
visi esate beverčiai gydytojai!
- 5 O, kad jūs išvis tylėtumėte,
tai būtų jūsų išmintis!
- 6 Išgirskite tad mano bylą,
išklausykite mano lūpų priekaištus.
- 7 Argi kalbėsite už Dievą jūs
klaidingai,
kalbėsite už jį su apgaule?
- 8 Argi rodysite jam šališkumą,
ginsite bylą už Dievą?
- 9 Argi išeis jums į gera, kai jus ištirs?
Nejau galite jį apgauti,
kaip žmogus žmogų apgauna?
- 10 Jis tikrai jus išbars,
jeigu jūs savo širdyje esate
jam šališki.
- 11 Argi jo didybė jūsų nebaugins
ir jo klaikas jūsų neapims?
- 12 Jūsų pamokymai – patarlės,
semtos iš pelenų,
o jūsų atsakymai – molio krūvos.
- 13 Tad patylėkite, išsakysiu, ką manau.
Nesvarbu, kas man atsitiks.
- 14* Dantyse nešiu savo kūną
ir ant delno pasidėsiu gyvastį.
- 15 Nors jis ir gali mane užmušti,
tačiau juo pasitikiu,
prieš jį savo kelius ginsiu.
- 16 Aš būsiu Dievo akivaizdoje,
ir jis mane išgelbės,
nes nedoras žmogus nedrįstų
stotis prieš Dievą.

12,18: Karalius nužemina, perkeldamas juos į būklę vergų, vilkinčių tik juosmens aprišalą.
13,1-12: Jobas kaltina savo bičiulius už tai, kad jie melagingai kalba už Dievą, nraudodami nuvalkiotas frazes – *patarlės, imtas iš pelenų*.
13,14: Antroji šios eilutės dalis yra įprastas

Šventojo Rašto posakis ženklinti veiksmui, kuriuo žmogus stato savo gyvybę į pavojų. Žr. Ts 12,3; 1 Sam 19,5; 28,21; Ps 119,109. Jobas taip įsitikinęs, jog yra nekaltas, kad rizikuoja savo gyvybe, eidamas į teismą su Dievu.

- 17 Dėkitės tad į širdį mano žodžius,
tebūna jūsų ausyse tai, ką pasakiau.
- 18 Štai aš paruošiau savo bylą
ir žinau, kad būsiu išteisintas.
- 19 Kas nori stoti į teismą prieš mane?
Sutinku iš anksto būti
nutildytas ir mirti!
- 20* Tik suteik man du dalykus,
tuomet nesislėpsiu nuo tavojo veido.
- 21 Aitoliuk savo ranką nuo
manęs ir neleisk,
kad tavo klaikas mane gąsdintų.
- 22 Tada šauk, ir aš atsakysiu;
ar leisk man pirmam kalbėti
ir tu man atsakyk.
- 23 Kiek yra mano kalčių ir
nuodėmių?
Parodyk man mano nusizengimą
ir mano nuodėmę.
- 24 Kodėl slepi savo veidą
ir elgiesi su manimi kaip su priešu?
- 25 Nejau nori gąsdinti vėjo
blaškomą lapą
ir pulti vieną sausą šiaudą?
- 26 Juk meti man karčius apkaltinimus
ir baudi mane už jaunystės kaltes.
- 27 Mano kojas įdėjai į trinką,
stebi visus mano takus
ir nustatai ribą mano pėdsakams.
- 28 Žmogus sudūlėja kaip puvėsis,
tarsi kandžių suėstas drabužis”.
- 14** “Mirtingasis*, gimęs iš moters,
trumpai tegyvena,
bet vargo daug turi,
- 2 pražysta kaip gėlė ir nuvysta,
praskuba tarsi šešėlis ir nesustoja.
- 3 Vis dėlto į tokį įsmeigi savo akis

- ir vedi į teismą su savimi.
- 4 Kas gali padaryti švarų
daiktą iš nešvaraus?
Niekas negali.
- 5 Iš tikrųjų jo dienos yra suskaitytos,
tu žinai jo mėnesių skaičių
ir nustatei ribas, kurių jis
negali peržengti.
- 6 Nusigręžk nuo jo, kad pasilsėtų,
kol jis, tarsi samdinsys,
baigs dienos darbą!
- 7 Juk medis turi vilties:
nukirstas jis vėl ataugės,
atžalų jam netrūks.
- 8 Nors jo šaknys žemėje pasensta
ir jo kelmas pelėja dulkėse,
- 9 tačiau vandens kvapo paliestas
jis atžels ir išskleis šakas
kaip sodinukas.
- 10 Bet kai žmogus miršta,
jis yra bejėgis;
kai mirtingasis atsikvepia
paskutinį kartą,
tada kur jis?
- 11 Kaip vanduo išgaruoja iš ežero,
kaip upė nusenka ir išdžiūva,
- 12 taip žmogus gulasi ir daugiau
nebeatsikelia.
Jis pabus tik tada, kai dangaus
nebebus,
- tik tada jis bus pažadintas iš miego.
- 13 O, kad paslėptum mane Šeole,
apsaugotum mane, kol atlėgs
tavo įniršis,
nustatytum man laiką ir
mane atsimintum!

13,20: Nuo čia iki 14-ojo skyriaus galo Jobas gina savo bylą, kreipdamasis į Dievą, o ne į savo bičiulius.

14,1-22: Literatūrinis deimančiukas apie žmogaus būklę. Medis turi vilties vėl ataugti, bet ne marusis žmogus. Jobas žaidžia mintimi apie poil-

sį Šeole – mirusiųjų buveinėje, toli nuo dieviškojo pykčio, kuris ilgainiui praeis. Ilgainiui Dievas jį pašauktų ir uždengtų jo nuodėmę! Bet tai tik svajonė, nes tikrovė nuožmi – Dievas sunaikina mariojo žmogaus viltį!

- 14 Kai žmogus numiršta,
ar bus jis vėl gyvas?
Per visas savo sunkios tarnystės
dienas laukčiau,
kol ateis kas manęs paleisti.
15 Tu pašauktumei, o aš tau
atsakyčiau,
ir ilgėtumeisi savo rankų kūrinio.
16 Juk tada mano žingsnių
neskaičiuotumei,
nekreiptum akių į mano nuodėmę.
17 Mano nusižengimas būtų
užantspauduotas maiše,*
uždengtumei mano kaltę.
18 Deja! Kaip kalnas ilgainiui
suyra ir sutrupa,
kaip uola pajuda iš savo vietos,
19 kaip vanduo išgraužia akmenis,
kaip staigi liūtis išplauna
dirvos žemę,
taip tu sunaikini žmogaus viltį.
20 Įveiki jį amžinai, ir jis miršta,
pakeiti jo veidą ir išsiunti.
21 Jo vaikai pasiekia garbę,
o jis to nežino;
jie patiria gėdą, o jis to nepastebi.
22 Tik savo paties kūno skausmą
jis jaučia
ir tik dėl savęs jis kenčia”.

C. ANTRASIS POKALBIO RATAS

- 15 Elifazas bara Jobą** ¹Elifazas
Temanietis atsakė. Jis tarė:
^{2*} “Argi išmintingas žmogus
turėtų atsakyti vėjų kalba
ir save pripūsti rytų vėjo?
³ Argi jis turėtų įrodinėti tauškalais,

- jokios vertės neturinčiais žodžiais?
⁴ Tu net Dievo baimę atmeti
ir nuo maldos Dievui susilaikai.
⁵ Tavo kaltė moko tavo burną,
užtat tu ir renkiesi suktą kalbą.
⁶ Ne aš, bet tavo paties burna
tave pasmerkia,
tavo lūpos prieš tave liudija.

^{7*} Argi esi žmonijos pirmagimis?
Nejau buvai sukurtas
anksčiau už kalvas?
⁸ Argi klauseisi Dievo taryboje?
Nejau vien sau skiri išmintį?
⁹ Ką tu žinai, ko mes nežinome,
ar ką supranti, kas mums neišku?
¹⁰ Mūsų pusėje yra seni žilagalviai
vyrai,
kur kas senesni už tavo tėvą.
¹¹ Argi tau per maža
Dievo paguodos – žodžio,
kad jis švelniai su tavimi elgiasi?
¹² Kas atėmė iš tavęs širdį,
kodėl apsisblausė tavo akys,
¹³ kad atgręži savo dvasią prieš Dievą
ir leidi iš burnos tokią šneką?
¹⁴ Kas yra mirtingasis,
kad galėtų būti švarus apeigoms?
Ar gimusis iš moters,
kad galėtų būti teisis Dievo akyse?
¹⁵ Dievas nepasitiki
net savo šventaisiais,
net dangus jam atrodo nešvarus.
¹⁶ O ką besakyti apie tą
nepakenčiamą sugedusį žmogų,
geriantį nedorybes kaip vandenį!
^{17*} Aš tau parodysiu,
jei manęs klausysies,

14,17: ... užantspauduotas maiše: paslėptas ir užmirštas.

15,2-3: Prasideda antrasis pokalbis. Šiame pokalbyje Elifazas nebevarioja taikingų posakių. Žr. Job 4,1-4.

15,7-14: Savo klausimais Elifazas stengiasi pa-

juokti Jobą. *Dievo paguoda* – Elifazo žodžiai. Žr. Job 4,15-17.

15,17-35: Būdinga atpildo nedorėliams samprata, vyravusi ikitremtinėje Dievo tautoje – Sendoros bendrijoje.

ir ką mačiau, tau paaiškinsiu.
 18 Išminčiai mane išmokė,
 o jie buvo ištikimi savo protėviams,
 19 kuriems vieniems Dievas davė
 šį kraštą –
 jokie svetimšaliai tarp jų nesimaišė.
 20 Nedoras žmogus raitosi kančioje
 per visas savo dienas,
 engėjui skirti metai suskaičiuoti.
 21 Klaiko klyksmas užia jo ausyse;
 ramybės metu užklumpa jį plėšikai.
 22 Vilties sugrįžti iš tamsybės jis
 neturi;
 kalavijas įžūliai žiūri jam į akis.
 23 Bastosi aplinkui duonos
 ieškodamas, klausdamas: 'Kur ji?'
 Žino, kad tamsybės diena jam
 parengta.
 24 Nerimas ir skausmas klaiką
 jam kelia,
 jį pribloškia,
 kaip karalių, pasirengusį mūšiu.
 25 Juk jis kėlė ranką prieš Dievą
 ir drįso įžeist Visagalį,
 26 įžūliai jį puldamas
 su savo stambiu gaubtu skydu.
 27 Nutukęs jo veidas,
 nuo lašinių išsipūtęs juosmuo.
 28 Jis gyvens sugriautuose miestuose –
 namuose, kuriuose niekas
 nebegyvens,
 nes jie skirti tapti griuvėsių
 krūvomis.
 29 Turtingas jis nebus;
 jo turtų neišliks,
 nes jis neįleis šaknų į žemę.
 30 Nuo mirties tamsybės nepabėgs;
 jis bus kaip medis,
 kurio atžalas liepsna nusvilins;
 jis mirs nuo Dievo burnos
 kvėptelėjimo.

31 Tenepasikliauja jis tuščiais
 įsikalbėjimais
 save apgaudinėdamas,
 nes tuščia apgaulė bus
 jam atlygis.
 32 Nuvys jis be laiko,
 ir jo šakos daugiau nebesužaliuos.
 33 Nubarstys jis savo neprinokusias
 vynuoges
 tarsi vynmedis
 ir numes savo žiedus
 tarsi alyvmedis.
 34 Juk nedorųjų giminė nėra vaisinga;
 ugnis surija kyšininkų palapines.
 35* Juk jie sumano kėslus, daro pikta,
 o jų širdis rezga apgaulę".

16 **Jobas atsako Elifazui** ¹Tada
 Jobas atsakė. Jis tarė:
 2 "Kaip dažnai tokių dalykų
 aš esu girdėjęs,
 visi jūs esate apgailėtini guodėjai!
 3 Argi nėra galo tuštiesiems žodžiams?
 Kokia liga verčia tave taip
 save ginti?
 4 Ir aš galėčiau kalbėti kaip jūs,
 jei būtumėte mano vietoje.
 Galėčiau jus priblokšti žodžiais
 ir pakraipyti galvą iš užuojautos.
 5 Galėčiau jus padrąsinti žodžiais,
 ir mano lūpų paguoda
 palengvintų jūsų skausmą.
 6 Nuo kalbų mano skausmas
 nepalengvėja,
 o jeigu tylėčiau, ar jis kiek
 palengvėtų?
 7 Iš tikrųjų nuvargino mane Dievas,
 nusiaubė visus manusius.
 8 Mano odą jis ištiko raukšlėmis, –
 jos yra tarsi liudytojai prieš mane;
 mano liesumas ateina

15,35: Nedorųjų planai neatneša jokių vaisių.
 Žr. Ps 7,15; Iz 59,4.

- kaip liudytojas
ir liudija prieš mane.
- 9 Įpykęs jis mane drasko ir persekioja,
dantimis ant manęs griežia;
piktai akimis mane varsto
mano priešininkas.
- 10 Išsižioję spokso į mane žmonės,
tyčiodamiesi kerta man į žandą
ir būriuojasi mane pulti.
- 11 Dievas atiduoda mane
neteisiam žmogui,
meta mane į nedorųjų nagus.
- 12 Gyvenau ramybėje,
kol jis manęs nesugurino;
nutvėręs už sprando,
sutrupino į gabalus,
pasidėjo mane kaip taikinį
- 13 ir leidžia į mane strėles
iš visų pusių.
Perduria mano inkstus
ir nerodo pasigailėjimo;
mano tulžį išlaisto žemėje.
- 14 Žeidžia mane žaizda prie žaizdos,
puola mane kaip galiūnas.
- 15 Užsivilkau ašutinę ant odos,
sėdžiu čia dulkėse nugalėtas.
- 16 Mano veidas paraudo nuo ašarų,
pajuodo mano akių vokai,
17 nors pikto nėra mano rankose
ir mano malda Dievui yra nuoširdi.
- 18* O, žeme, neuždenk mano kraujo,
teneranda ramios vietos
mano šauksmas!
- 19 Štai net dabar mano liudytojas*
yra danguje, –
tas, kuris laiduoja už mane,
yra aukštybėse.

- 20 Mano bičiuliai mane niekina;
mano akys lieja ašaras Dievui.
- 21 Tebūna jis žmogaus ir
Dievo teisėju,
tarsi žmogaus ir jo bičiulio.
- 22 Juk dar praeis keletas metų,
ir aš nueisiu keliu, kuriuo
nebegrižtama”.
- 17** “Mano jėgos palaužtos,
mano dienos baigiasi,
manęs laukia kapas!
- 2 Iš tikrųjų tik pajuoka lydi mane,
mano akys apkartusios naktį
praleidžia.
- 3* Užsidėk užstatą už mane,
nes kas kitas paduos man ranką?
- 4 Tu taip užsklendei jų širdį,
kad jie nebegali galvoti,
todėl neleisk jiems manęs nugalėti.
- 5 Žmogus kviečiasi bičiulius į vaišes,
o tuo tarpu jo vaikų akys
aptemusios nuo bado!
- 6 Jis visiems padarė mane
priežodžiu,
esu tarsi žmogus, kuriam
spjaunama į veidą.
- 7 Man akys aptemo nuo širdgėlos;
visi mano sąnariai yra kaip šešėlis.
- 8 Dorus žmones tai stebina;
nekaltasis piktinasi nedoreliu.
- 9 Tačiau teisusis laikosi savojo kelio;
žmogus švariomis rankomis
vis stiprėja.
- 10* Eikite šen tad, jūs visi,
, vėl mane pulkite, –

16,18: Kaip nekaltųjų kraujas šaukiasi dangaus keršto (žr. Pr 4,10; Ez 24,6-9), taip Jobo kančia reikalauja atpildo.

16,19: ... liudytojas: nuoroda arba į Dievą, arba į ką nors danguje. Pirmuoju atveju Jobas šaukia-
si Dievo prieš Dievą, kad būtų žmogaus ir Dievo

teisėju. Antruoju atveju – tas, kuris laiduoja už
jį/... aukštybėse, galėtų būti angelas (žr. Job 5,1;
33,23; ir taip pat Job 9,33).

17,3: Jobas kreipiasi į Dievą.

17,10: Jobas kreipiasi į savo tris bičiulius.

- išmintingo žmogaus tarp jų
nerasiu nė vieno!
- 11* Pasibaigė mano dienos,
sudužo mano svajonės,
nutrauktos mano širdies stygos.
- 12 'Tokie žmonės sako,
kad naktis yra diena.
'Šviesa, – jie sako, – yra arti
tamsos!'
- 13 Jei turiu laikyti Šeolą savo buveine,
jei klojuosi guolį tamsybėje,
14 jei sakau Duobei: 'Tu mano tėvas!
ir kirmėlėms: 'Jūs mano motina!
'Mano sesuo!' –
- 15 kur tad glūdi mano viltis?
Ar kas gali matyti už mane viltį?
- 16 Ar nužengs ji į Šeolą?
Ar nužengsime drauge į dulkes?"
- 18 Bildadas bara Jobą** 1* Tada
Bildadas Šuhietis atsakė. Jis tarė:
- 2 "Kaip ilgai tu ieškosi žodžių?
Leisk liežuviui pasilsėti,
ir tada mes kalbėsime.
- 3 Kodėl žiūri į mus kaip į galvijus?
Kodėl mes esame kvaili tavo akyse?
- 4* Savo pykčiu tik save žaloji –
argi žemės darna dėl tavęs
bus sugriauta
ar uola bus perkelta iš savo vietos?
- 5 Iš tikrųjų nedorėlio šviesa užgesinta,
jo ugnies liepsna nebešviečia.
- 6 Šviesa jo palapinėje aptemusi,
lempa virš jo galvos užgesinta.
- 7 Jo platus žingsniai susiaurinti,

- kiša jam koją jo paties kėslai.
- 8 Savo paties kojomis įžengia
į vilkduobę,
užtaiko ant spąstų.
- 9 Spąstai nutveria jį už kojos,
kilpa jį pagauna.
- 10 Kilpa jam guli paslėpta žemėje,
spąstai jam ant tako.
- 11 Iš visų pusių gąsdina jį baidyklės,
vejasi jį iš paskos.
- 12 Alkis atima jam jėgas,
nelaimė stovi šalia ir laukia.
- 13 Liga naikina jo odą,
mirties pirmagimis*
maitinasi jo sąnariais.
- 14 Mirtis paima jį iš palapinės,
kur gyveno saugus,
ir nutempia pas baidyklių karalių.*
- 15 Nūn bet kas jo palapinėje
gali gyventi;
siera išbarstoma tavo buveinė.
- 16 Apačioje jam šaknys padžiūva,
viršuje jo šakos nuvysta.
- 17 Visų užmirštas jis žemėje;
niekas daugiau nebeatsimena,
kad jo būta.
- 18 Išvartytas iš šviesos į tamsybę,
išvytas iš gyvųjų pasaulio.
- 19 Be sūnaus, be vaikaičio savo tautoje,
nei išlikusio gyvo nė vieno
jo buveinėje.
- 20 Vakarų šalių gyventojai bailsi
jo likimu,
rytiečius apima klaikas.
- 21 Tikrai tokios buvo nedoro

17,11-16: Jobas mąsto apie mirtį. Panašiai baigiasi ir kiti Jobo atsakymai. Žr. Job 7,21; 10,21-23.

18,1-21: Bildadas kalba apie nedorėlių likimą (žr. Job 15,17-35), pabrėždamas, kad liga – mirties pirmagimė – laukia nedorėlių. Anot jo, liga yra išankstinis pasireiškimas nedorėlių likimo, kai jie bus nuvesti pas Giltinę – Baidyklių karalių.

18,4: Pats Jobas vaizduojamas kaip įniręs lau-

kinis žvėris, bet, nepaisant to, Dievas nekeičia įprastinio Apvaizdos vyksmo.

18,13: ... *mirties pirmagimis*: liga, maras.

18,14: ... *baidyklių karalių*: Šeolo, arba Požemio, t.y. mirusiųjų pasaulio, karalius. Mirtis šiame tekste yra suasmeninama. Lietuviškai baidyklių karalių galima būtų vadinti Giltine.

žmogaus buveinės,
tokia vieta žmogaus,
kuris Dievo nežino”.

19 **Jobas atsako Bildadui** ¹Ta-

- da Jobas atsakė. Jis tarė:
2 “Ar ilgai mane kankinsite
ir žeisite savo žodžiais?
3 Jau dešimtą kartą* užgauliojate
mane,
argi jums ne gėda mane skaudinti?
4* Netgi jei tikrai aš būčiau suklydęs,
mano klaida atsilieps man pačiam.
5 Jei jūs iš tikrųjų didžiuojatės
prieš mane
ir prikašiojate man dėl
mano nelaimės,
6 žinokite tad, kad Dievas su
manimi neteisingai pasielgė
ir užmetė ant manęs savo kilpą.
7 Netgi kai šaukiu: ‘Smurtas!’ –
nėra kas atsakytų;
net kai rėkiu, nėra kas su
manimi teisingai elgtųsi.
8 Jis taip užtvėrė man kelią,
kad negaliu praeiti,
ir apgaubė mano taką tamsybe.
9 Jis nuvilko nuo manęs mano garbę
ir nuėmė vainiką man nuo galvos.
10 Jis triuškina mane iš visų pusių,
išroves mano viltį kaip medį.
11 Jis supyko ant manęs ir įniršo;
laiko mane vienu iš savo
priešininkų.
12 Būriai jo kareivių vieningai
artinasi,
taiso kelią mane užpulti
ir statosi stovyklą aplink
mano palapinę.

- 13* Nuo manęs jis atitolino
mano brolius,
visiškai atšalo nuo manęs
mano pažįstami.
14 Mano giminaičiai
ir artimi draugai manimi
nesirūpina.
15 Svečiai, viešėdavę mano namuose,
mane pamiršo;
mano tarnaitės laiko mane svetimu,
tapau svetimšaliu jų akyse.
16 Kai šaukiu savo tarną,
jis neatsiliepia,
nors ir nuoširdžiai prašau.
17 Mano žmona bjaurisi mano kvapu;
mano broliams darosi bloga
nuo mano smarvės.
18 Net paaugliai iš manęs tyčiojasi;
kai atsistoju, jie iš manęs šaiposi.
19 Mano artimiausi bičiuliai
šlykštisi manimi;
tie, kuriuos mylėjau, atsuko
man nugarą.
20 Vien oda ir kaulai teliko iš manęs,
vos vos išsigelbėjau.
21 Pasigailėkite manęs!
Pasigailėkite manęs, mano bičiuliai,
nes mane ištiko Dievo ranka!
22 Kodėl turite mane persekioti,
kaip daro Dievas?
Nejau jums dar negana mane
kankinti?
23 O, kad mano žodžiai būtų užrašyti!
O, kad jie būtų į knygą surašyti!
24 O, kad geležiniu plaktuku ir švinu
jie būtų ant uolos amžinai iškalti!
25* Juk aš žinau, kad mano
Atpirkėjas gyvas;

19,3: *Jau dešimtą kartą*: pakartotinai, vėl ir vėl.
19,4: Jobas nepripažįsta padaręs *klaidą* – nuodėmę. Savo nekaltumą jis jau buvo pabrėžęs keletą kartų: žr. Job 9,21; 10,7; 16,17.

19,13-22: Visuomenė atstūmė Jobą. Jis turėjo palikti savo šeimą, artimuosius ir draugus.
19,25-29: Jobas pareiškia savo tikėjimą Atpirkėju – Gynėju ir tikisi matyti Dievą savo akimis. *Atpir-*

- galų gale jis pakils
kaip liudytojas žemėje.
26 Net tada, kai liga bus suėdusi
mano odą,
dar savo kūne regėsiu Dievą.
27 Aš pats jį regėsiu akimis savo,
o ne kito!
To trokšta širdis mano krūtinėje!
28 Savęs klausiate: 'Kaip mes galime
labiausiai priblokšti?'
ir: 'Jame glūdi nelaimės šaknys!' –
29 bijokitės tad patys kalavijo,
nes pyktis užsitarnauja kalavijo
bausmę,
jog žinotumėte, kad yra kas teisia”.

20 Zofaras atsako Jobui ¹Tada
Zofaras Naamatietis atsakė. Jis
tarė:

- 2 “Mano mintys verčia mane
į tai atsakyti
ir dėl tos priežasties tiesiog
nekantrauju.
3 Girdžiu pabarimą, kuris
mane užgauna,
bet žinau, kaip tau atsakyti.
4 Argi nežinai, jog nuo senovės,
nuo to laiko, kai žmogus
žemėje buvo sukurtas,
5 nedorėlių laimė trumpa
ir nusidėjėlių džiaugsmas
yra tik akimirka?
6* Net jeigu ūgiu jis dangų pasiektų
ir galva debesis liestų,
7 jis pražus amžinai kaip dulkės.

- Tie, kurie jį pažinojo, klaus:
‘Kur jis dabar?’
8 Kaip sapnas išnyks nedorėlis,
ir jo neberasi,
jis bus nuvytas kaip nakties
regėjimas.
9 Akis, kuri jį matydavo,
daugiau jo nebematys,
niekad nebeišvys jo savo buveinėje.
10 Vargšams atsiteisti turės jo sūnūs,
jų rankos sugrąžins jo turtus.
11 Jo kaulai, kadaise pilni
jaunystės jėgų,
atguls su juo į dulkės.
12 Nors nedorai elgtis jam
saldu kaip medus,
nors jis ir laiko saldumą
paslėpęs po liežuvio,
13 nors ir nenori jo atsisakyti
ir visa laiko savo burnoje,
14 tačiau jo pilve maistas keičiasi,
angių tulžimi ten pavirsta.
15 Turtus nedorėlis prarijo
ir vėl išvemias;
Dievas priverčia juos išvemi
iš pilvo.
16 Angių nuodus nedorėlis čiulpia,
ir gyvatės liežuvis jį gelia.
17 Ne jam matyti upes aliejaus,*
medum ir pienu tekančias upes.
18 Jis turės grąžinti savo triūso vaisius,
jų nesuris; savo verslo pelnu
nesinaudos.

kejas, hebrajiškai *Go'el[is]*, yra šeimos narys – artimiausias giminaitis, turintis pareigą rūpintis šeimos narių garbe ir reikalais (žr. Kun 25,25; Įst 25,5-10; Rut 2,20). Jobo knygos aiškintojai nesutaria, su kuo Jobas tapatina Atpirkėją: ar su Dievu, ar su tarpininku (žr. Job 9,33-35), ar su dangiškuoju liudytoju (žr. Job 16,19-21). Jobas iškilmingai pareiškia, kad pats Dievas jį ras nekaltą. Kada? 26-oji eilutė rodo, kad Jobas gali būti prikeltas iš mirties. Prisikėlimo tiesa bus tik ilgai nei apreikšta (žr. Dan 12,1-3). Betgi reikia turėti

omenyje, kad Jobo nekaltumas bus parvirtintas jam pamačius Dievą aukštybėse (žr. Job 38-42). 20,6-7: Senasis Testamentas dažnai užsimena apie pirmųjų žmonių išdidumą. Žr. Pr 11,4; Iz 14,13-14; Ez 2,17. Ši tema tikėjimo kraityje turi daug bendra su Pr 3 skyriumi apie žmogaus nuodėmę.

20,17: ... *upes aliejaus*: alyvmedžio aliejaus. Aliejus buvo vienas iš svarbių žemės ūkio gaminių Palestinoje – krašte, *tekančiame medumi ir pienu*.

- 19 Juk jis engė ir blogai elgėsi
su vargšais,
užgrobinėjo namus, kurių
nebuvo statęs.
- 20 Nors jis buvo gobšus be soties,
tačiau turtais savęs neišgelbės.
- 21 Kadangi niekas neišvengė
jo gobšumo,
jo laimė netvers.
- 22 Kai jis turės visko, ko tik nori,
užklups jį skurdas, apniks
visokios nelaimės.
- 23 Tevalgo jis viską, ką tik nori!
Dievas siunčia jam savo
pykčio liepsnas,
leidžia jį strėlių lietu.
- 24 Kai jis bėgs nuo geležinio kalavijo,
pervers jį strėlės smaigalys.
- 25 Iš jo nugaros kyšo strėlė;
blizgantis strėlės smaigalys
pervėrė tulžį.
- Apims jį klaikas,
visiška tamsybė jo laukia,
žmogaus nežiebtą ugnis jį praris.
- 27 Dangus atidengs jo kalnę,
ir žemė prieš jį stosis piestu.
- 28 Potvynis nuneš jo namus
vandens srovėmis,
kurios teka Dievo pykčio dieną.
- 29 Tokia Dievo duota dalis
nedoram žmogui,
toks jam paskirtas iš Dievo
paveldas”.

21 **Jobas prašo klausytis** ^{1*}Ta- da Jobas atsakė. Jis tarė:

- 2 “Dėkitės į širdį mano žodžius,
ir tebūna tai jūsų paguoda man.
- 3 Kai kalbu, pakęskite mane,

- kai pakalbėsiu, galėsite tyčiotis!
- 4 Argi mano skundas nukreiptas
prieš žmogų?
Kodėl neturėtų trūkti man
kantrybės?
- 5 Pažvelkite į mane ir apstulbkite,
užsiimkite rankomis sau burną!
- 6 Kai apie tai pagalvoju, išsigąstu;
drebuly s nupurto mano kūną.
- 7 Kodėl nedorėliai ilgai gyvena,
sulaukia žilos senatvės ir
tampa galingi?
- 8 Jų vaikai įsikuria jiems
gyviems esant
ir mato savo vaikų vaikus.
- 9 Jų namai yra saugūs, be baimės;
Dievo ryškė jų neištinka.
- 10 Jų jautis užlipa ir apvaisina,
karvės atsiveda ir neišsimeta.
- 11 Savo mažylius jie siunčia bėgioti
kaip avių kaimenę;
jų vaikai šoka,
- 12 dainuoja pritariant būgneliui
su žvangučiais ir lyrai,
linksminasi aidint fleitos garsams.
- 13 Nedorėliai užbaigia
savo dienas gerovėje
ir į Šeolą nužengia ramybėje.
- 14 Dievui jie sako: ‘Atstok nuo mūsų!
Mes nenorime tavo kelių pažinti.
- 15 Kas yra Visagalis, kad jam
tarnautume?
Kokia iš to mums nauda,
jeigu jam melsimės?’
- 16 Argi jų gerovė iš tikrųjų
nėra jų rankose?
Nedorėlių galvosena mane
atstumia.

21,1-34: Jobas kreipiasi tik į savo bičiulius ir atkreipia jų dėmesį, kad nedorėliai lieka nenubausti (7-13 eilutės), nors jie atmeta Dievą (14-18 eilutės). Įprastinė atpildo samprata – kolektyvinė atsako-

mybė – nėra veiksminga. Be to, garbingos nedoro žmogaus laidotuvės (27-34 eilutės) yra teisingumo iškraipymas.

- 17 Ar dažnai atsitinka,
kad nedorėlių lempa būtų užgesinta
ar kad neganda juos ištiuktų,
ar supykęs Dievas juos
kančia apdalytų?
- 18 Ar dažnai jie yra kaip
šiaudai vėjyje
ar kaip vėtros nešami pelai?
- 19* Sakote: 'Dievas savo bausmę
jo sūnums tausoja'.
Tebūna atmokėta jam pačiam,
kad jis iš to pasimokytų!
- 20 Tepamato jo paties akys savo žūtį,
tegeria jis pats Visagalio
pykčio vaisius!
- 21 Juk kas jam rūpi jo namai
po mirties,
kai jo mėnesių skaičius
bus pasibaigęs?
- 22 Argi gali kas nors pamokyti
išminties Dievą –
tą, kuris teisia iš tokių aukštybių.
- 23 Vienas žmogus miršta pilnas jėgų,
visiškai ramus ir saugus;
- 24 jo šlaunys aptekusios taukais,
o smegenų kaulai švieži.
- 25 Kitas žmogus miršta apkartęs,
niekad laimės neparagavęs.
- 26 Jiedu drauge atgula į dulkes,
ir kirmėlės abu juos apninka.
- 27 O, žinau jūsų mintis
ir jūsų kėslus mane įskaudinti!
- 28 Juk sakote: 'Kur yra to
didiko namai?
Kur ta palapinė,
kurioje nedorėlis gyvena?'
- 29 Argi niekad nesiteiravote keleivių,
nejau netikite jų liudijimu,

- 30 kad nedoras žmogus
negando dieną apsaugomas,
pykčio dieną išvaduojamas?
- 31 Kas jį apkaltins į akis už jo elgesį,
kas atmokės jam už jo darbus?
- 32 Jis nunešamas į kapines,
budima prie jo kapo.
- 33 Lengvas jam slėnio žvirgždas,
tūkstančiai eina laidotuvių eisenoje.
- 34 Kaip tad mane paguosite savo
tauškalais?
Jūsų atsakymai yra tik melo
likučiai".

D. TREČIASIS POKALBIO RATAS

22 Elifazas kaltina Jobą ¹Tada
Elifazas Temanietis atsakė. Jis tarė:

- ² "Argi gali žmogus būti Dievui
naudingas?
Žinoma, išmintingas žmogus
gali būti naudingas pats sau.
- ³ Ką Visagalis gauna, jei tu teisus,
kokia jam nauda, jei tu gyveni
be priekaištų?
- ⁴ Argi jis už tavo pamaldumą
tave kaltina
ir stoja prieš tave į teismą?
- ⁵ Argi ne dėl to, kad didelis
tavo nedorumas,
kad tavo nuodėmėms nėra galo?
- ^{6*} Juk tu neteisingai pasilaikydavai
savo brolių užstatą,
palikdavai juos nuogus,
nuvilkdavai jų drabužius.
- ⁷ Pavargusiam neduodavai
vandens atsigerti,
išalkusiam atsisakydavai duoti
duonos.

21,19: Senoji atpildo samprata. Žr. Iš 34,7; Įst 5,9. Ilgainiui ji buvo iš naujo aptarta. Žr. Įst 24,16; Jer 31,29; Ez 18; Jn 9,1-3. Jobas teigia, kad ši atpildo samprata nėra pakankama: nusidėjėlis nei patiria, nei pajunta bausmės. Žr. Job 14,21-22.

22,6-10: Elifazo kaltinimai, mesti Jobui, neturi jokio pagrindo. Įkvėptasis autorius, norėdamas išryškinti Elifazo atpildo sampratą, pabrėžia šios sampratos šerdį, kad Dievas teisingai elgiasi, kai siunčia žmogui kančią.

- 8 Tarsi stipriajam priklausytų žemė
ir tik išrinktieji joje tegyventų!
- 9 Išvarydavai našles tuščiomis
rankomis,
atstumdavai našlaičių rankas.
- 10 Užtat spąstai ir tyko tave iš
visų pusių,
žlugdo tave ūmus klaikas,
11 ar tokia tamsa, kad negali matyti,
ir potvynis tave skandina.
- 12* Argi Dievas negyvena dangaus
aukštybėse?
Pažvelk į aukščiausias žvaigždes,
kokios jos didingos!
- 13 O tu sakai: 'Ką Dievas gali žinoti?
Jį slepia tamsus debesis,
kaip jis gali mus teisti?
- 14 Debesys jį taip dengia,
kad jis nebemato
ir vaikšto jis ant dangaus skliauto'.
- 15 Argi laikysies senojo kelio,
kurį nedori vyrai pramynė?
- 16 Pirma laiko juos pagavo mirtis,
tarsi potvynis nunešė pastatą.
- 17 Dievui jie sakė: 'Atstok nuo mūsų!
ir: 'Ką gali Visagalis mums
padaryti?'
- 18 Tačiau jis pripildė jų
namus gėrybių!
{Nedorėlių galvosena mane
atstumia!}
- 19 Teisieji, tai matydami, džiaugiasi;
nekaltieji iš jų tyčiojasi:
- 20 'Iš tikrųjų jų turtai sunaikinti,
o liekanas prarijo ugnis'.
- 21 Taikykis su Dievu ir būk ramus;
taigi sulauksi gero.
- 22 Priimk pamokymą iš jo lūpų

- ir dėkis jo žodžius į širdį.
- 23 Sugrįžk nusižeminęs pas Visagalį,
pašalink neteisingumą iš savo
palapinių,
- 24 elkis su auksu kaip su dulkėmis
ir su Ofyro* auksu kaip su upės
vagos akmenėliais.
- 25 Tebūna Visagalis tavo auksas,
tebūna jis tau brangus sidabras!
- 26 Tada džiūgausi Visagalyje
ir pakelsi veidą į Dievą.
- 27 Kai jam melsiesi, jis tave išklausys,
ir savo įžadus įvykdys.
- 28 Ką nuspręsi daryti, įvyks, –
tavo takas bus apšviestas.
- 29 Juk Dievas pažemina išdidžiuosius,
bet išgelbsti kukliuosius.
- 30 Netgi kaltąjį jis išgelbės;
dėl jo rankų švarumo jis
bus išgelbėtas".

23 **Jobas ieško Dievo, bet ras- ti negali** ^{1*}Tada Jobas atsakė. Jis tarė:

- 2 "Mano skundas vis dar kartus.
Nepaisant mano dejonės,
jo ranka sunki.
- 3 O, kad žinočiau, kur jį rasti,
kaip nueiti į jo buveinę!
- 4 Su juo vesčiau savo bylą,
išdėčiau jam visas savo kančias.
- 5 Noriu žinoti, kokiais žodžiais
jis man atsakytų,
ir pasvarstyti, ką jis man sakytų.
- 6 Nejau byloje su manimi jis
savo didžiąją jėgą naudotų?
Ne! Man kalbant, jis klausytųsi.
- 7 Ten doras žmogus galėtų
su juo svarstyti,
ir mano teisėjas amžinai išteisintų.

22,12-30: Elifazas vaizduoja anapusį ir bešališką Dievą ir ragina Jobą grįžti pas Visagalį. Dievas išklausys Jobo atgailos maldą ir jį išgydys. Tačiau Jobas to daryti negali, nes yra nekaltas.
22,24: ... *Offrfo*: žr. Ps 45,10 paaikškinimą.

23,1-17: Jobas nori bylinėtis su Dievu pasitikėdamas, kad Dievas išklausys (žr. Job 9,32-34; 13,20-21). Bet, kad ir ištikimas būdamas, Dievo jis negali surasti.

- 8 Eidamas į priekį, jo nerandu;
einu atgal, negaliu jo pastebėti.
- 9 Kairėje jis slepiasi, tik negaliu
jo rasti;
gręžiuosi į dešinę, bet negaliu
jo matyti.
- 10 Betgi jis žino kiekvieną mano
žingsnį!
Teištiria mane ugnimi: išeisiu
tarsi grynas auksas.
- 11 Koją kojonėjau su juo,
nenukrypdamas į šalį,
laikiausi jo parodyto kelio.
- 12 Nepasitraukiau nuo jo lūpų
įsakymų,
branginau širdyje jo burnos
žodžius.
- 13 Nusprendžia jis vienas,
kas gali jį atkalbėti?
Ką tik nori, tą daro.
- 14 Jis įvykdys, ką man lemia;
daug tokių užmojų jis gali turėti.
- 15 Užtat sutrinku nuo jo Artumo;
kai pamąstau, drebu iš baimės.
- 16 Dievas atėmė man drąsą,
Visagalis sukėlė man klaidą.
- 17 O, kad galėčiau pradingti tamsybėje
ir tamsus debesis uždengty
man veidą!”

24 Jobas skundžiasi, kad Dievas nesieličia teisingai

- 1* “Kodėl Visagalis nepasakė
atpildo meto
ir kodėl jo ištikimieji nemato
jo dienų?
- 2 Žmonės perkelia ežių ženklus,
pagrobia kaimenes ir kerdžius.
- 3 Nusiveda našlaičių asilą,
paima našlės jautį kaip užstatą.
- 4 Beturčius nustumia nuo kelio,

- priverčia visus vargšus slėptis.
- 5 Kaip laukiniai asilai dykumoje
jie išaina plušti, ieškodami
maisto tyruose savo vaikams.
- 6 Jie derlių nuima ne savo lauke,
vėlyvas vynuoges nurenka
nedorėlio vynuogyne.
- 7 Naktį praleidžia nuogi,
be drabužių,
šaltyje antklodės neturi.
- 8 Jie, kalnų lietaus permerkti,
glaudžiasi prie uolos,
nes neturi pastogės.
- 9 {Nedori žmonės pagrobia našlaitį
nuo motinos krūtinės,
paima vargšo žmogaus kūdikį
kaip užstatą.}
- 10 Jie vaikštinėja nuogi, be apdaro;
nors alkani, bet turi derlių nuimti;
- 11 tarp alyvmedžių eilių jie
spaudžia aliejų;
mina vynuoges spaudykloje,
bet kenčia troškulį.
- 12 Miestuose mirštantieji dejuoja,
sužeistųjų gyvastis šaukiasi
pagalbos,
tačiau Dievas jų maldos negirdi”.

Nedori žmonės mėgsta tamsą

- 13 “Yra žmonių, kurie kelia
maištą prieš šviesą,
nežino nieko apie jos kelius
ir citi jos takais atsisako.
- 14 Kai visur tamsu, žmogžudys keliasi
užmušti vargšo ir beturčio;
naktį jis eina vogti.
- 15 Ir svetimaautojo akis laukia
sutemos:

24,1-17: Kodėl Dievas delsia nubausti savo priešus ir nepadeda savo draugams? Jobas kaltina Dievą už tai, kad jis nenustato atpildo meto, o išti-

kimieji tuo tarpu kenčia. Be to, jis sudaro nedorėlių nuodėmių sąrašą.

‘Niekas manęs nematys’, –
jis murma,
gaubtuvu slėpdamas veidą.
16 Tamsoje vagys išlaužia į namus,
dieną jie nesirodo;
kas yra šviesa, jie nežino.
17 Mirties tamsa jiems visiems
yra rytas,
nes jie susidraugavę su mirties
tamsa”.

Nedoro žmogaus likimas

18* “Jie yra tik ant vandens
plūduriuojantis šiaudas.
Prakeikta jų dalis žemėje,
tenepasuka joks darbininkas
link jų vynuogyno!
19 Kaip sausra ir kaitra sunaikina
sniego vandenį,
taip Šeolas tesuryja tuos,
kurie nusidėjo!
20 Net motina juos užmiršta;
kirmėlės jais smaguriauja;
užmirštas jų vardas; nedorybė
palaužta tarsi medis.
21 Jie skriaudžia bevaikę moterį
ir nepadedą našlei.
22 Dievas savo jėga suvaldo engėjus, –
jis pakyla, ir nedoras žmogus miršta.
23 Dievas gali leisti jiems saugiai
gyventi,
bet stebi visus jų kelius.
24 Išaukštinti trumpą valandėlę,
vėl pranyksta;
nuvysta ir supleišėja kaip
dedešvos žiedas,

nusvyra kaip javų varpos.
25 Argi ne taip? Kas paneigs,
ką sakau,
ar įrodys, kad mano žodžiai
nieko neverti?”

25 Kas yra žmogus prieš Dievo didybę

¹Tada Bildadas
Šuhietis atsakė. Jis tarė:
2 “Viešpatavimas ir pagarbus
šiurpulingumas jį ženklina;
jis paliko ramybę savo
aukštajame danguje.
3 Kas gali suskaičiuoti jo
pajėgų būrius?*

Kam neužteka jo šviesa?
4 Kaip tad gali žmogus būti
teisus prieš Dievą?
Kaip gali gimusis iš moters
būti tyras?
5 Štai net mėnulis nėra šviesus
ir žvaigždės nėra tyros jo akyse.
6 Ką tad sakyti apie žmogų –
tą kirminėlį,
žmogaus sūnų – tą žemės kirmį!”

26 Jobas atsako Bildadui

^{1*}Ta-
da Jobas atsakė. Jis tarė:
2 “Kaip tu padėjai bejėgiam žmogui
ir palaikei ranką netekusiam jėgų!
3 Kaip tu patarinėjai neišmintingam
žmogui
ir davei daug gero patarimo!
4 Kieno patariamas tu sakei žodžius
ir kieno alsavimas išėjo iš tavęs?
5 Mirusiųjų šešėliai* dreba po žeme,
vandenys ir jų gyvūnai
baimės apimti.

24,18-25: Šių eilučių hebrajiškasis tekstas turi ne tik daug sunkumų, bet nesiderina net su Jobo charakteriu, nes atspindi atpildo sampratą, kurią gina Jobo bičiuliai. Kai kurie aiškintojai mėgina jį priskirti Bildadui ar Zofarui. Atrodo, kad 18-31 eilutėse aprašomi nedorėliai, 22-23 eilutėse – Dievo teisingumas gali būti nudelstas, o 24-25 eilutėse –

Dievo teisingumas sako paskutinį žodį gyvenime. 25,3: ... *pajėgų būrius*: dangaus galybės – žvaigždės ir angelai.

26,1-14: Kai kurie aiškintojai laiko šiuos Jobo žodžius atsakymu Zofarui. Žr. Job 27,13-21. Šiuo atveju jie būtų poemos 28-ojo skyriaus įvadas.

- 6 Nuogas guli prieš Dievą Šeolas,*
uždangos neturi Prapulties vieta*.
7 Dievas padeda šiaurinį skliautą*
į tuštumą,
pakabina žemę ant nieko.
8 Jis uždaro lietaus vandenį
savo debesyse,
tačiau nuo jų debesis neperplyšta.
9 Jis paslepia mėnulio veidą,
išskleisdamas virš jo savo debesį.
10 Jis nubrėžė ratą* ant vandenų veido,
užbrėžė ribą tarp šviesos ir tamsos.
11 Dangaus skliauto šulai dreba,
apstulbinti griausmingo jo
pagrūmojimo.
12 Savo galybe jis nutildė jūrą,
savo sumanumu sunaikino
pabaisą Rahabą*.
13 Jo vėjas iššlavė padanges,
jo ranka pervėrė suktąjį slibiną*.
14 Štai tik jo galybės užuominos,
mes tik jos šnabždesį teisgirstame.
Kas gali suvokti jo galybės
griausmą?"

27 **Jobas prisiekia, kad jis nekaltas** ¹Jobas tęsė toliau savo kalbą. Jis tarė:

- 2* "Prisiekiu Dievu,
atėmusiu man teisę,
Visagaliu, apkartinusiu man
gyvenimą!

- 3 Kol dar turiu gyvastį
ir Dievo alsavimas mano šnervėse,
4 nekalbės mano lūpos netiesos,
neištars mano burna melo.
5 Jokiu būdu nelaikysiu jūsų teisiais,
kol mirsiu, neatsisakysiu savo
nekaltumo*.
6 Savo teisumą* ginsiu ir to
neatsižadėsiu;
mano širdis iki gyvos galvos
neprikiš man nieko.
7 Teištinka mano priešą
nedorėlio likimas,
mano užpuoliką piktadario
likimas!
8 Kokią viltį turi nedoras žmogus
tą valandą,
kai Dievas pareikalauja jo gyvasties?
9 Argi išgirs Dievas jo šauksmą,
kai ištiks jį nelaimė?
10 Argi jis ras džiaugsmo Visagalyje
ir šauksis visad Dievo?
11 Pamokysiu jus apie Dievo galybę,
Visagalio užmojo neslėpsiu.
12 Štai visi jūs tai matėte,
kodėl tad niekus tauškiate?!
- 13* Tokia yra nedoro žmogaus
dalis pas Dievą,
engėjų paveldas, gautas iš Visagalio:

26,5: *Mirusiųjų šešėliai...* : žmonės po mirties Šeole. Žr. Ps 6,6; 88,11.

26,6: ... *Šeolas*: mirusiųjų buveinė. Žr. Ps 6,6 paaiškinimą. *Prapulties vieta*: hebrajiškai *Abaddon* {as}. Šeolo sinonimas. Žr. Job 28,22; Apr 9,11.

26,7: ... *šiaurinį skliautą*: sinonimas dangaus skliautui – dangui – ženklinti.

26,10: ... *ratą*: jūros akiratį.

26,12: ... *Rahabą*: žr. Job 9,13; taip pat Ps 89,11 paaiškinimą.

26,13: ... *suktąjį slibiną*: žr. Iz 27,1; Job 3,8.

27,2: Jobas šaukiasi Dievo, kurį jis yra apkaltinęs už savo nelaimę, kad jį prakeiktų, jeigu jo žo-

džiai yra melas.

27,5: ... *savo nekaltumo*: Jobas negali paneigti savo sąžinės balso.

27,6: ... *savo teisumą*: svarbu daryti skirtumą tarp Jobo teismo ir žmogaus pasitenkinimo savimi, nes Jobo teismas nėra pasitenkinimas savimi. 27,13-23: Tipiškas nedoro žmogaus likimo aprašymas. Kadangi jis nesiderina su Jobo požiūriu (t.y. nedoras žmogus lieka nenubastas, žr. Job 21,7-34), sunku jį Jobui priskirti. Turbūt šios eilutės priklauso vienam iš Jobo bičiulių – pokalbio dalyvių. Pasak kai kurių aiškintojų, Jobas kalba apie savo priešus.

- 14 nors jis turėtų daug sūnų,
jie teks kalavijui,
o jo palikuonys niekad
neturės gana duonos.
- 15 Pergyvenusius jo vaikus
palaidos maras,
jų našlės neraudos dėl jų mirties.
- 16 Nors jis susikrautų sidabro
kaip dulkių,
pasirūpintų stirtą drabužių, –
- 17 nors jis ir apsirūpins,
bet teisusis juos nešios,
nekaltasis sidabrą dalys.
- 18 Namai, kuriuos jis stato,
kaip voratinklis,
kaip vynuogyno sargo
statyta lūšnelė.
- 19 Jis atsigula turtingas,
turtai nepaliesi,
o kai atveria akis – jie dingę.
- 20 Klaikas ištinka jį kaip
staigus potvynis;
naktį jį nupučia vėtra.
- 21 Rytų vėjas jį pakelia ir nuneša toli,
išplėšia jį iš savo buveinės.
- 22 Be pasigalėjimo jį puola,
nors jis dar bando galvotrukčiais
gelbėtis.
- 23 Jam bėgant, iš paniekos staugia,
švilpia jam iš savo buveinės”.

28 Poema apie išmintį. Išmin- tis nepasiekiamas

- 1* “Juk yra sidabro kasyklų
ir vietų auksui valyti.
- 2 Geležis paimama iš žemės,
o varis sodrinamas iš rūdos.
- 3 Žmogus įveikia tamsą,
kasa žemės gelmėse rūdą
niūrioje tamsoje.

- 4 Įrengia kasyklas toli nuo
gyvenvietės,
tuo keliu nekeliauja niekas,
toli nuo žmonių ten darbuojasi,
tabaluodami ant virvių.
- 5 Žemės, iš kurios ateina duona,
gelmės yra tarsi ugnies nuniokotos.
- 6 Jos akmenyse slypi safyrai
ir jos dulkės turi aukso.
- 7 Kelio ten nežino joks
plėšrus paukštis,
sakalo akis jo nėra mačiusi.
- 8 Išdidūs žvėrys nėra juo takus mynę,
liūtas nėra juo vaikščiojęs.
- 9 Žmogus susidoroja su titnagu,
išgriauna kalnus iš pamatų.
- 10 Prakerta tunelius uolose,
jo akis pastebi visa, kas brangu.
- 11 Ištiria upių šaltinius,
visokias paslaptis išaiškina.
- 12 Bet iš kur ateina išmintis?
Kur slypi suvokimo galia?
- 13 Kaip žmogui rasti į ją kelią,
kad gyvųjų krašte jos nėra?
- 14 Bedugnė sako: “Čia jos nėra!”
Jūra sako: “Aš jos neturiu!”
- 15 Už auksą jos nenupirksi,
jos kainos sidabru nepasvers.
- 16 Jos neįperka nei Ofyro auksas,
nei brangieji oniksai, nei safyrai.
- 17 Aukšas ir stiklas jai neprilygsta,
nei į auksinius indus neišmainoma.
- 18 Koralo ir krištolo neverta
nė minėti,
nes išminties kaina viršija
net ir perlus.
- 19 Etiopijos topazas negali su

28,1-28: Šis skyrius neturi nei įprastinio įvado, nei kreipinio į pokalbio dalyvius. Užtat dažnai jis laikomas *tiltu*, arba Jobo pokalbio su bičiuliais *pertrauka*.

Viena perdėm aišku: žmogus gali rasti brangakmenių giliai žemėje, bet išminties surasti nepajėgia, nes ją turi Dievas. Vien Dievas žino kelią į išmintį!

ja lygintis,
net gryniasias auksas
jos neatsveria.

- 20 Iš kur tad ateina išmintis?
Kur yra supratimo buveinė?
21 Nuo visų gyvųjų akių ji uždenyta,
nuo padangių paukščių ji paslėpta.
22 Prapultis ir Mirtis sako:
“Savo ausimis tik gandą apie
ją tegirdėjome”.

- 23 Vien Dievas kelią į ją nežino,
jis nežino josios buveinės.
24 Juk jis mato žemės pakraščius
ir stebi visa po dangumi.
25 Kai jis davė vėjams jėgą
ir padalijo vandenį saiku;
26 kai jis davė lietui įstatus
ir nustatė kelią perkūnijai,
27 tada jis matė ją ir jos vertę,
ją ištyrė ir davė jai vietą.
28 O žmogui jis tarė: “Tikėk manimi,
pagarbi Viešpaties baimė yra
išmintis.
Gręžtis nuo pikto yra supratimas”.

E. JOBŲ SUVESTINĖ

29 Jobas prisimena savo praeitį ^{1*}Jobas tęsė toliau savo kalbą. Jis tarė:

- 2* “O, kad būčiau kaip kadaise,
praėjusiais mėnesiais,
kaip dienomis,
kai Dievas mane globojo!
3 Kai švietė jo lempa virš

mano galvos
ir jo šviesoje ėjau per tamsą;
4 kai buvo mano žydėjimo dienos
ir Dievas saugojo mano palapinę;
5 kai Visagalis dar buvo su manimi
ir mano vaikai dar supo mane;
6 kai mano kojos būdavo
plaunamos piene
ir iš uolos man tekėjo
srovės aliejaus!

- 7* Kai eidavau pro miesto vartus
užimti savo vietos aikštėje,
8 tada jauni vyrai, mane pamatę,
duodavo kelią,
o senieji pakilę stovėdavo.
9 Kilmingieji paliaudavo kalbėję,
rankomis užsiimdavo burną.
10 Didžiūnai pritildavo,
liežuvis lipdavo jiems prie gomurio”.

Jobas prisimena savo elgesį su vargšais

- 11* “Išgirdę apie mane,
žmonės mane laimino,
mane pamatę, žmonės mane gyrė,
12 nes gelbėjau vargdienį,
kuris šaukėsi pagalbos,
ir našlaitį, neturintį,
kas jam padėtų.
13 Mirdami žmonės mane laimino,
džiuginau našlės širdį.
14 Teisumu gaubiausi,
nes širdyje jį turėjau,
teisingumas buvo mano
skraistė ir turbanas.
15 Buvau akys aklam,
kojos luošam.

29,1-31,40: Jobas, sugretindamas savo laimingą praeitį (29 skyrius) su dabartine nelaime (30 skyrius), pateikia savo gynybos baigminį žodį, maldaudamas pateisinti (31 skyrius). Šio baigminio žodžio stilius rodo kalbėjimąsi su pačiu saviimi, nes Jobas į bičiulius daugiau nebesikreipia.
29,2-6: Jobo santykis su Dievu praityje aprašo-

mas kaip labai turtinga ir visko pertekusi žmogaus būklė.

29,7-10: Jobas buvo visų gerbiamas. Žr. taip pat 21-25 eilutes.

29,11-20: Jobas turėjo gerą vardą tarp žmonių dėl to, kad rūpinosi vargšais.

- 16 Tėvas buvau beturčiui,
teisme nepažįstamo žmogaus
teises gyniau.
- 17 Nedoram žmogui iltis nulaužiau,
priverčiau jį grobį iš nasrų paleisti.
- 18 Tada sakydavau: 'Mirsiu savo lizde,
savo dienas padauginsiu kaip smėlį.
- 19 Mano šaknys siekia vandenį,
ant mano šakų krinta rasa
visą naktį.
- 20 Mano jėgos gaivios,
naujas lankas nuolat mano rankoje'.
- 21 Žmonės klausydavo manęs
ir laukdavo,
tylėdami klausėsi, kai jiems
patardavau.
- 22 Man pabaigus kalbėti,
jie neturėjo ką sakyti,
tarsi rasos lašai
kritę ant jų mano žodis.
- 23 Jie laukdavo manęs kaip lietaus,
tarsi pavasario liūtų gėrė
mano žodžius.
- 24 Šypsodavausi jiems, kai netekdavo
pasitikėjimo savimi,
mano veido šypsena jiems
suteikdavo jėgų.
- 25 Buvau jų vadas ir rodžiau
jiems kelią,
vedžiau juos kaip karalius savo
karinės pajėgas
ir guodžiau juos liūdinčius".

30 Skaudi dabartis

- 1 O dabar išjuokia mane vyrai,
amžiumi už mane jaunesni,
kurių tėvų nebūčiau laikęs
net tarp šunų, ganančių mano avių
kaimenę.
- 2 Kokia nauda man iš jų rankų
stiprumo?

- Jų jėgos išsekusios.
- 3 Neturto ir bado nualinti,
jie graužia sausą ir apleistą dirvą,
4 skinasi dedešvą bei krūmų lapus
ir rauna karklų šaknis maistui.
- 5 Išvaryti iš žmonių tarpo,
vejami riksmomis, tarsi būtų vagys.
- 6 Upės slėnių šlaituose jie
priversti gyventi,
žemės urvuose ir tarp uolų.
- 7 Krūmuose jie tarsi gyvuliai bliaina,
po krūmokšniais buriasi į draugę.
- 8 Niekingi bevardžiai valkatos,
jie buvo botagu iš šalies išvaryti.
- 9 Bet dabar jie išjuokia mane
dainomis;
aš esu tapęs jiems priežodžiu.
- 10 Manimi jie bjaurisi, nuo
manęs traukiasi;
netgi nesidrovi spjauti man į veidą!
- 11 Kadangi Dievas nuginklavo
mane ir padarė bejėgį,
jie nebesivaržo mano akivaizdoje.
- 12 Iš dešinės paauglių gauja
mane užpuola,
parbloškia mane ir stato apgulos
pylimus mano žūčiai.
- 13 Man taką jie užkerta,
jiems sekasi mane naikinti.
- 14 Jie puola mane tarsi pro išlaužtą
sienoje spragą,
ritasi kaip šėlstančios bangos.
- 15 Klaikas mane pribloškia,
mano orumą lyg vėjas nupučia, –
tarsi debesis išnyksta mano gerovė".
- Dievas negirdi mano šauksmo**
- 16 "O dabar mano gyvastis senka,
užgriuvo mane skausmo dienos.
- 17 Naktį jaučiu sopę sukančią
man kaulus,
mane graužiantis skausmas

niekad nemiega.

- 18* Jėga jis nutveria mano drabužį,
pagriebia mane už apsiausto
apykaklės.
- 19 Jis įstūmė mane į liūną;
su dulkėmis ir pelenais esu
sumaišytas.
- 20 Tavęs šaukiuosi, bet tu
manęs neišklausai;
aš laikiu, bet tu
į mane tik pasižiūri.
- 21 Man nuožmus pasidarei,
savo galinga ranka mane vargini.
- 22 Pakeli mane ir užsodini ant vėjo,
vėtai mane staugiančioje audroje.
- 23 Žinau, nuvesi mane į mirtį –
į namus, skirtus visiems gyviesiems.
- 24* Iš tikrųjų žmogus nekelia rankos
prieš nuskurdusį,
kai tas, nelaimės prispaustas,
šaukiasi pagalbos.
- 25 Argi aš neverčiau nelaimingųjų,
ar neplyšo man širdis dėl skurdžių?
- 26 Bet kai aš laukiau gero, atėjo pikta;
kai tikėjaisi šviesos, atėjo tik tamsa.
- 27 Mano širdis sumišusi,
neranda ramybės;
kasdien mane pasitinka kančia.
- 28 Paniūręs vaikštinėju be saulės;
sueigoje atsistoju ir šaukiuosi
pagalbos.
- 29 Šakalams broliu pasidariau,
stručiams draugu.
- 30 Juoduoja ir pleišėja mano oda,
nuo karščio apdegė mano kaulai.
- 31 Mano lyra groja raudas,

o mano birbynė dejuoja su
verkiančiais”.

31 Paskutiniai Jobo žodžiai

- 1* “Sudariau sandorą su savo akimis
niekad gašliai nežvelgti į mergelę.
- 2 Kokia dalis skirta aukštai iš Dievo,
paveldas iš Visagalio aukštybėse?
- 3 Argi nėra skirta pražūtis
neteisiajam
ir nelaimė darančiam pikta?
- 4 Nejau Dievas nemato mano kelio
ir neskaičiuoja visų mano žingsnių?
- 5 Jeigu esu ejęs drauge su melu
ir mano kojos skubinosi į apgaulę,
- 6 tepasveria mane teisingomis
svarstyklėmis
ir težino Dievas mano dorumą!
- 7 Jeigu mano žingsniai
nuklydo nuo kelio
ar mano širdis sekė mano akis;
ar kokia dėmė sutepė man rankas,
- 8 tada tebūna leista man pasėti,
o kitas tevalgo derlių.
Tebūna iš šaknų išrauti mano
pasėliai!
- 9* Jeigu mano širdis yra buvusi
moters suviliota
ar tykojau prie kaimyno durų,
- 10 tada mano žmona kitam
tesuka girnas,
tegula su ja kiti.
- 11 Juk tai būtų ištvirtavimas,
tai būtų teisėjų baudžiama kaltė.
- 12 Juk tai būtų ugnis,

30,18-23: Jobas užsimena apie rūstų Dievo elgesį su juo. Dievas, o ne žmonės, yra tikrasis Jobo priešinys, teigia Jobas.

30,24-31: Pasigailėjimo verta Jobo rauda dėl savo būklės.

31,1-34: Baigminis iškilmingas Jobo nekaltumo

pareiškimas. Šiame nekaltumo pareiškime pastebimas laipsniškas perėjimas – tarpiniai dorovės įžvalgų raidoje – nuo vidinės savitvarkos (1 ir 9 eilutės) iki visuomeninių ir aplinkos elgsenos taisyklių.

- naikinanti iki Prapulties vietos, –
ji sudegintų iki šaknų visą
mano derlių.
- 13 Jeigu būčiau atmetęs savo
vergo ar vergės bylą,
kai jie apskundė mane,
14 ką tad turėčiau daryti,
kai Dievas pakyla teisti?
Kai jis šaukia atsiskaityti,
ką turėčiau jam atsakyti?
15 Argi tas, kuris padarė mane
iščiose, nepadarė ir jų?
Argi ne tas pats Dievas
sukūrė mus iščiose?
- 16 Jeigu esu buvęs nejautrus
vargšų reikalams
ar įstūmęs našlę į neviltį;
17 ar esu valgęs pats vienas savo kąsnį,
juo su našlaičiu nesidalydamas, –
18 juk našlaitį nuo savo jaunystės
auklėjau kaip tėvas
ir našlės reikalais nuo vaikystės
rūpinausi.
- 19 Jeigu esu matęs ką nors
mirštant iš skurdo
ar nuskurdusį žmogų,
neturintį kuo užsikloti,
20 kurio sąnariai nebūtų manęs
laiminę
ir kuris nebūtų susišildęs mano
avių vilnomis?
- 21 Jeigu esu pakėlęs ranką prieš
našlaitį, žinodamas,
kad turiu svorio miesto vartuose,*
22 tada teisnyra man mentikaulis
iš peties,
tenulūžta man ranka virš alkūnės.
- 23 Juk bijojau, kad Dievas
gali ištikti mane nelaimė,
kad negalėsiu išsilaikyti
prieš jo didybę.
- 24 Jeigu esu dėjęs savo viltis į auksą,
tardamas aukso grynoliui:
‘Tu esi mano apsauga’, –
25 ar didžiavęsis, kad mano
turtai dideli,
kad mano ranka yra daug įsigijusi;
26* ar esu žvelgęs į šviečiančią saulę
bei mėnulį, savo didybėje
traukiantį padangėmis,
27 ir mano širdis buvo slapta
susiviliojusi,
o ranka siuntusi jiems pagarbų
bučinį,
28 tai irgi būtų teisėjų baudžiama
kaltė,
nes būčiau atmetęs Dievą
aukštybėse.
- 29 Jeigu esu džiaugęsis
savo priešo žūtimi
ar džiūgavęs, kad jį ištiko
nelaimė, –
30 juk neleidau savo burnai nusidėti,
prakeikimu linkėti jam mirties.
- 31* Argi mano palapinės vyrai
nesistebėjo:
‘Kas nėra buvęs pavalgdyntas
mėsa!’
- 32 Ateivis nepraleido nakties lauke,
keleiviui buvo atviros mano durys.
- 33* Jeigu esu užslėpęs savo
nusižengimus kaip Adomas,
laikydamas savo kaltę giliai

31,21: ... miesto vartuose. miesto vartuose vykdavo teismo posėdžiai. Žr. Job 5,4; Rut 4,1.

31,26-28: Jobas niekada nenusidėjo saulės ar mėnulio garbinimu. Ranka siųsti saulei ar mėnuliui bučinį buvo gamtos garbinimo apeiga.

31,31: Šeimos nariai gali paliudyti Jobo svetinumą.

31,33-34: Jobas daro savo nekaltumo pareiškimą tik dėl to, kad jis yra iš tikrųjų nekaltas.

- krūtinėje,
 34 arba taip būčiau bijojęs
 minios šauksmo
 ar klando panieka būtų kėlusį
 man tokį klaiką,
 kad būčiau tylėjęs ir neišėjęs
 pro duris?!
- 35 O, kad kas nors mane išklausytų!
 Štai ir viskas!*
- Teatsako man Visagalis!
 O, kad mano kaltintojas
 parašytų savo kaltinimą!
- 36 Nešiočiau jį ant savo peties,*
 užsidėčiau jį sau kaip vainiką,
 37 apie visus savo žingsnius
 duočiau jam atskaitą
 pakelta galva* jo Artume.
- 38 Jeigu mano dirvos yra
 manimi pasiskundusios
 ar jų vagos drauge verkusios;
 39 jeigu esu valges jų derliaus
 neužmokėjęs
 ar buvęs jų savininkų mirties
 priežastis,
 40 teauga ten erškėčiai vietoj kviečių,
 piktžolės vietoj miežių!”
 Jobo žodžių pabaiga.

F. ELIHU'O KALBOS

32 Elihu'as įsikiša į pokalbį
 1Taigi tie trys vyrai nustojo ginčytis su Jobu, kadangi jis laikė save teisiu.

31,35: *Štai ir viskas!* pažodžiui *Štai mano Tav!* – t.y. mano baigminis žodis, mano parašas. *Tav* yra paskutinė hebrajiškojo alfabeto raidė. Jobas meta iššūkį Visagaliui.

31,36: ... *ant savo peties*: drąsiai ir išdidžiai.

31,37: ... *pakelta galva*: ne kaip nusigandęs nusikaltėlis.

32,2: ... *Elihu{as}*: hebrajiškai *El-i-hu*, t.y. *Dievas mano {jis} yra*. Šis pokalbio dalyvis buvo

2Tada Elihu'as,* sūnus Barachelio Buzito, iš Ramo klando, nebepajėgė suvaldyti savo pykčio. Jis niršo ant Jobo, nes šis laikė teisiu save, o ne Dievą; 3jis niršo ir ant trijų Jobo bičiulių, nes jie nebuvo radę atsakymo, nors ir tvirtino, kad Jobas yra kaltas. 4Kadangi tie vyrai buvo vyresni už jį, Elihu'as nesiryžo kreiptis į Jobą. 5Betgi pamatęs, kad anų trijų vyrų burnos neranda atsakymo, nebepajėgė suvaldyti savo pykčio.

6 Elihu'as, Barachelio Buzito sūnus, atsakė:

- “Esu jaunas, o jūs esate seni.
 Užtat nedrįsau ir bijojau
 pasakyti jums savo nuomonę.
 7 Maniau: ‘Tekalba metai,
 temoko žilagalviai išminties’.
 8 Bet iš tikrųjų žmogaus dvasia,
 Visagalio alsavimas suteikia
 jam supratimo.
 9 Nei žili plaukai padaro
 išmintingą,
 nei seniūnai visad supranta,
 kas teisinga.
 10 Tad ir sakau: ‘Pasiklausykite manęs,
 ir aš pasakysiu savo nuomonę’.
 11 Štai aš laukiau jūsų žodžių,
 klausiausi jūsų išmintingų posakių,
 jums stengiantis rasti teisingą
 atsakymą.
 12 Sukaupiau visą savo dėmesį,
 bet, tikėkit manimi,
 nė vienas jūsų neparodė,

iš Buz{o}, kuris, anot Jeremijo (žr. Jer 25,23), buvo prie Temos ir Dedano šiaurinėje Arabijoje. Šis jaunas vyras karštai ir nekantriai barą Jobą už jo drąsą galynėtis su Dievu bei tris Jobo bičiulius, nepajėgusius Jobui atsakyti. Jam rūpi ginti visapusišką Dievo teisingumą ir išsamiau paaiškinti, kodėl žmogus kenčia. Nors jo atpildo samprata yra panaši į trijų Jobo bičiulių, jis išsamiau aptaria kančios vaidmenį Dievo plane.

- kad Jobas neteisus,
nė vienas jūsų nepaneigė,
ką Jobas sakė.
- 13 Kaip tad galite sakyti:
‘Radome išmintį?’*
Dievas jam atsakys, o ne žmogus!
- 14 Ne man jis buvo išdėstęs
savo bėdas,
bet aš jam neatsakysiu
jūsų žodžiais”.
- 15 Sutrikę daugiau ką pasakyti
jie nebegali;
jiems trūksta žodžių.
- 16 Laukiau, kol jie nustos kalbėti, –
kol jie pabaigs ir nieko nebesakys.
- 17 Dabar aš atvirai išklosiu
savo nuomonę
ir pareikšiu, ką aš žinau.
- 18 Juk man žodžiai liejasi per kraštus,
mano dvasia verčia mane.
- 19 Štai mano vidus kaip vynas,
ieškantis angos atsivėsti,
kaip nauji vynmaišiai, gatavi plyšti.
- 20 Turiu kalbėti, kad galėčiau
prasivėdinti,
atverti lūpas ir atsakyti.
- 21 Nebūsiu šališkas nė vienam,
negirsiu jokio žmogaus.
- 22 Juk girti aš nemoku,
o jeigu girčiau –
mano Kūrėjas tikrai man
galą padarytų!
- 33 Elihu’as meta iššūkį Jobui**
1 “O dabar tad, Jobai, klausykis
mano kalbos,
įsidėmėk kiekvieną mano žodį.
- 2 Štai aš atveriu burną,
mano liežuvis ir mano balsas
taria žodžius.
- 3 Mano žodžiai eina iš doros širdies,
mano lūpos sąžiningai išreiškia
mano įžvalgą.
- 4 Dievo dvasia mane sukūrė,
Visagalio alsavimas laiko mane
gyvą.
- 5 Jei pajėgi, atsakyk man;
pasiruošk; kibk į mane!
- 6 Štai Dievo akyse esu kaip tu;
aš irgi buvau paimitas iš molio.
- 7 Nereikia tad tau manęs išsigąsti,
mano ranka nebus tau sunki.
- 8* Iš tikrųjų tu kalbėjai man girdint,
aš girdėjau tavo žodžių garsą.
- 9 Tu sakai: ‘Esu tyras, nenusižengęs;
esu nekaltas, neturiu jokios kaltės.
- 10 Bet jis randa dingsčių prieš mane,
laiko mane savo priešu;
- 11 jis įdeda mano kojas į trinką,
stebi visus mano takus’.
- 12 Šiuo arveju nesi teisus, aš tau sakau,
nes Dievas yra didesnis negu
žmogus.
- 13 Kam gi bylinėjiesi su juo,
kad jis tau neatsako žodis žodin?
- 14 Juk Dievas kalba daug kartų, –
nors žmonės to nesupranta, –
- 15 sapne, nakties regėjime,
žmonėms kietai įmigus ir
snaudžiant lovoje.
- 16 Tuomet tad jis atveria žmonių ausis
ir, juos įspėdamas, sukelia klaiką,
- 17 kad užkirstų žmogui kelią
pikta daryti,
kad apsaugotų jį nuo puikybės,
- 18 kad išgelbėtų jo gyvastį nuo
Duobės,
o jo asmeniui neleistų žūt nuo
kalavijo”.

32,13: *Radome išmintį...* : Jobo kalbose? Jobo knygos išmintis lieka paslaptis visiems, išskyrus Dievą (žr. Job 28,23).

33,8-33: Elihu’as susumuoja Jobo skundus ir at-

sako paviršutiniškai į klausimą, kad Dievas yra didesnis už mirtingąjį kūrinį – žmogų. Jis nurodo, kad Dievas kalba žmogui per sapnus ir pamoko žmogų per skausmą bei kančią.

**Elihu'as aiškina,
kodėl žmonės kenčia**

- 19 "Žmogus yra pamokomas ir
skausmais savo lovoje,
ir nepaliaujama kaulų gėla.
20 Sergančiam žmogui koku
pasižiūrėti į maistą,
net skanėstai jį pykina.
21 Jo kūnas taip sunyksta,
kad sunku į jį bežiūrėti,
o jo kaulai, kadaise nematomi,
dabar kyšo.
22 Prie Duobės jis prieina,
jo gyvastis – prie mirusiųjų
buveinės.
23 Tuomet jeigu ateitų prie
jo angelas,* –
tarpininkas, vienas iš Dievo
tūkstančių, –
parodyti žmogui, kas jam yra teisu,
24 užjaustų jį ir sakytų:
'Neleisk jam žengti į Duobę,
jam išpirką radau.
25 Teatjaunėja jo kūnas,
tegrįžta jis į savo jaunystės dienas!'
26 Tuomet žmogus melstųsi Dievui,
ir tas išklaustų,
eitų į jo Artumą su džiaugsmu,
nes Dievas atlygintų mirtingajam
už jo teisumą.
27 Tas žmogus skelbtų kitiems ir
sakytų:
'Nusidėjau, teisingai nesielgiau,
bet Dievas manęs nebaudė
kaip buvau užsitarnavęs.
28 Jis išgelbėjo mano gyvastį
nuo Duobės,
aš matau gyvenimo šviesą'.

- 29 Iš tikrųjų Dievas daro visa tai
žmogui kelis sykius,
30 norėdamas sugrąžinti jį iš Duobės,
kad jis pamatytų gyvenimo šviesą.
31 Dėmėkis tad, Jobai,
klausykis manęs!
Tylėk, o aš kalbėsiu.
32 Jei turi ką pasakyti, atsakyk man;
kalbėk, nes man malonu
tave pateisinti.
33 O jei ne, klausykis manęs;
tylėk, pamokysiu tave išminties".

**34 Elihu'as gina Dievo teisin-
gumą** ^{1*}Tada Elihu'as toliau
kalbėjo:

- 2 "Klausykitės jūs, išminčiai,
mano žodžių,
atverkite jūs, žinovai, man ausį.
3 Juk ausis taip svarsto žodžius,
kaip gomurys maistą ragauja.
4 Pažinkime, kas mums teisinga,
nuspręskime tarp savęs, kas gera.
5 Juk Jobas pasakė: 'Esu teisu,
bet Dievas atėmė mano teisę.
6 Nepaisant mano teisingumo,
esu laikomas melagiu;
nepagydomai žaizdotas,
nors esu be kaltės'.
7 Kas per žmogus yra Jobas?
Jis gurkšnoja pajuoką kaip vandenį,
8 bendrauja su piktadariais
ir susideda su nedorais vyrais.
9 Juk jis sako: 'Žmogui nėra
jokios naudos
būti Dievo draugu'.
10 Taigi jūs, protingieji vyrai,
klausykitės manęs!
Ne Dievui daryti tai, kas nedora,

33,23: ... *angelas*: vienas iš tūkstančių tarpininkų tarp Dievo ir žmogaus, primenančių žmogui jo pareigas ir duodančių Dievui savo užduoties ataskaitą.

34,1-37: Elihu'as kreipiasi į išmintinguosius Jobo pokalbio dalyvius ir apkaltina Jobą už tai, kad laiko save nekaltu ir kaltina Dievą. Bet, anot Elihu'o, Dievas negali daryti to, kas nedora.

- ne Visagaliui daryti, kas pikta!
- 11 Juk jis atlygina pagal žmogaus darbą,
su kiekvienu elgiasi pagal jo elgesį.
- 12 Juk Dievas iš tikrųjų nedaro,
kas nedora,
Visagalis nėra neteisingas.
- 13 Argi kas nors kitas patikėjo
jam žemę
ir pavedė jam visą pasaulį?
- 14 Jei tik jis panorėtų
atšaukti savo dvasią
ir gyvybės alsavimą,
- 15 visi gyvūnai tuojau pražūtų
ir žmonija sugrižtų į dulkes.
- 16 Jei tad turi supratimo, išgirsk!
Klausykis, ką sakau.
- 17 Argi nekenčiantis teisingumo
galėtų valdyti?
Nejau pasmerksi Teisųjį ir
Galingąjį –
- 18 tą, kuris karaliui sako: 'Esi niekšas!'
ir kilmingiesiems: 'Esate nedori!' –
- 19 tą, kuris nerodo šališkumo
nei didžiūnams,
nei gerbia turtuolį labiau
už vargšą?
- Juk jie visi yra jo rankų darbas.
- 20 Akies mirksniu jie miršta,
net vidurnaktį;
žmonės parbloškiami ir išnyksta,
galingieji pašalinami ne
žmogaus ranka.
- 21 Juk jo akys stebi mirtingojo kelią
ir mato kiekvieną jo žingsnį.
- 22 Nėra tamsos ar juodos nakties,
kurioje nedorėliai slėptis galėtų.
- 23 Juk jis nėra paskyręs nė
vienam laiko
stoti prieš Dievo teismą.
- 24 Jis sutriuškina galinguosius
be kvotimo
ir kitus pasodina jų vietoje.
- 25 Kadangi jis pažįsta jų darbus,
juos parbloškia ir sutriuškina
nakčia.
- 26* Parbloškia juos už jų nedorumą
viešoje vietoje kaip nusikaltėlius,
nes jie buvo neištikimi jam
ir nepaisė nė kiek jo įsakymų.
- 28 Taip jie priverstė vargšus šauktis
Dievo,
ir jis išgirdo prislėgtųjų pagalbos
šauksmą.
- 29* Jei jis tyli, kas gali jį smerkti?
Jei jis slėptų savo veidą,
kas galėtų jį matyti,
ar tai būtų tauta, ar žmogus? –
- 30 Kad neviešpatautų nedoras žmogus
nei tie, kurie suvilioja žmones".
- Elihu'as ragina
Jobą daryti atgailą**
- 31 "Tarkime, kas nors sakė Dievui:
'Atkentėjau bausmę,
daugiau nebeužgausiu;
32 pamokyk mane,
kad galėčiau matyti;
jei esu pikta padaręs,
daugiau to nebedarysiu'?
- 33 Argi jis turėtų atlyginti, kaip tau
patinka,
kadangi tu tai atmeti?
Juk tu turi rinktis, o ne aš;
užtat pasakyk, ką žinai.
- 34 Protingi žmonės man sakys
ir išmintingas vyras,
mane išgirdęs, tars:
- 35 'Jobas kalba nežinodamas,
jo žodžiai be supratimo'.
- 36 O, kad Jobas būtų iki galo
išmėgintas,

34,26.29-33: Šių eilučių hebrajiškasis tekstas
nėra aiškus.

nes jis kalba kaip nedoras vyras!
 37 Juk jis prideda maištą prie
 savo nuodėmės,
 ploja rankomis mūsų akyse*
 ir vis labiau daugiažodžiauja
 prieš Dievą”.

35 Dievas viršija žmogaus akiračius ¹Elihu'as tęsė kalbą ir tarė:

- 2 “Argi manai, kad teisinga
 sakyti:
 ‘Esu teisus Dievo akyse?’
- 3 Jei tu klaustumei:
 ‘Kokia man iš to nauda?
 Ką laimėjau nenusidėdamas?’
- 4 Žinau, kokiais žodžiais tau
 atsakyti* –
 tau ir tavo bičiuliams,
 esantiems su tavimi.
- 5 Pasižiūrėk į dangų ir pamatyk!
 Pastebėk, kaip aukščiau
 už tave yra debesys!
- 6 Jeigu nusidedi, ką jam pakenki?
 Net jeigu tavo kalčių ir daug,
 kaip jį paveiki?
- 7 Jeigu esi teisus, ką jam duodi,
 ką jis gauna iš tavo rankos?
- 8 Panašų į tave žmogų paveikia
 tavo nedorumas
 ir kitus mirtinguosius
 tavo teisumas.
- 9 Ir jie dejuoja sunkios
 priespaudos slegiami,
 šaukiasi pagalbos galingųjų
 engiami.
- 10 Bet nė vienas nesako: ‘Kur yra
 Dievas, mano Kūrėjas,
 kuris duoda jėgų tamsią naktį,

- 11 kuris pamoko mus daugiau
 negu žemės žvėris,
 daro mus išmintingesnius už
 padangių paukščius?’
- 12 Nors jie šaukiasi, bet jis neatsako,
 nes jie išdidūs ir nedori žmonės.
- 13 Bet tuščia sakyti, kad Dievas
 negirdi
 ar kad Visagalis nepasižiūri.
- 14* Nors tu sakai, kad jo nematai,
 prieš jį turi bylą ir jo lauki!
- 15 Bet dabar tu manai,
 kad Dievas nebaudžia
 ir mažai tekreipia dėmesio į
 nuodėmę.
- 16 Bergždžia tau, Jobai, aušinti burną;
 aišku, kad nežinai, ką sakai”.

36 Elihu'as aiškina Jobo kan- čios prasmę ¹Elihu'as tęsė kalbą ir tarė:

- 2 “Pakęsk mane dar šiek tiek,
 pamokysiu tave,
 nes dar turiu šį tą pasakyti
 Dievo vardu.
- 3 Savo žinojimą atnešu iš toli
 ir pateisinsiu savo Kūrėją.
- 4 Iš tikrųjų mano žodžiai –
 ne melas;
 prieš save jūs matote žmogų,
 kuris tikrai žino.
- 5 Štai, Dievas yra galingas!
 Neniekina nė vieno;
 galingas jis jėga ir širdimi.
- 6 Nedorėliui gyventi jis neleidžia,
 bet kenčiantiems yra teisingas.
- 7 Akių nuo teisiųjų jis nenugręžia,
 į sostą su karaliais juos
 amžiams sodina

34,37: ... ploja rankomis mūsų akyse: ginčijasi
 žodžiais su mumis.

35,4: Kokiais žodžiais tau atsakyti: Elihu'as
 remiasi Jobo pareiškimu, kad nekaltieji kenčia tiek
 pat, kiek ir nedorėliai. Žr. taip pat Job 22,2-3.

35,14-16: Hebrajiškasis šių eilučių tekstas nėra
 aiškus. Atrodo, jog norima pabrėžti, kad Jobas tu-
 rėtų suvokti Dievo abejingumą esant tik tariamą.
 Kadangi Jobas to nesuvokė, Dievas jį nubaus.

- ir išaukština juos.
 8 Įsipainiojusiems į grandines
 ir skausmo pinklių pagautiems
 9 jis parodo, ką jie buvo padarę –
 jų kaltes, – kad jie buvo
 įžūliai pasielgę.
 10 Atveria ausis jų rūšiam žodžiui,
 įsako jiems gręžtis nuo pikto.
 11 Jeigu paklauso ir jam tarnauja,
 savo dienas jie užbaigia gerovėje
 ir metus savo baigia laimingi.
 12 Bet jeigu nepaklauso,
 jie žūva nuo kalavijo –
 miršta, nes nesuvokia.*
 13 Nedorieji tik tūžta širdyje,
 kai jis ištinka juos,
 ir pagalbos nesišaukia.
 14 Jie miršta dar savo jaunystėje,
 gėdingo gyvenimo pasendinti.*
 15 Bet Dievas išgelbsti kenčiantįjį
 per jo kančią
 ir ausis jam atveria nelaime.
 16 Ir tave jis viliojo iš kančios nasrų,
 kai smaginaisi beribiu pertekliumi,
 savo geriausiais valgiais
 apkrautu stalu.
 17 Bet kai tu teisi kaip nedorėlis,
 ištiksi tave teismas ir teisingumas.
 18 Saugokis, kad nebūtum
 pertekliaus suviliotas
 ir kyšių didumas tavęs neišvestų
 iš kelio.
 19 Argi ištikus bėdai tau
 padės tavo turtai
 ir visos galingos pastangos?
 20 Nelauk, kad ateitų naktis – laikas,
 kai tautos staiga pranyks.

- 21 Saugokis, kad nesigręžtum į pikta!
 Juk dėl to turėjai kentėti skausmą”.

Elihu'as primena Jobui Dievo didybę

- 22 “Atsimink, kokia didinga yra
 Dievo galybė!
 Kas gali taip pamokyti,
 kaip jis daro?
 23 Kas gali pasakyti Dievui,
 kaip elgtis,
 ar jam prikišti:
 ‘Tu neteisingai pasielgei’?
 24 Atsimink, kad turi šlovinti jo darbą,
 apie kurį mirtingieji giedojo
 giesmes.
 25 Visa žmonija mato Dievo darbą,
 kiekvienas žvelgia į jį iš toli”.

Dievas valdo audras

26 “Iš tikrųjų Dievas yra didis,
 pranoksta mūsų žinojimą;
 skaičius jo metų neištiriamas.
 27 Juk jis buveinėje savo sukuria
 vandens lašus,
 iš gausybės jie susiburia į lietų.
 28 Debesys išpila lietų,
 gausiai apipila mirtinguosius.
 29* Argi gali kas suprasti debesų
 skleidimą,
 perkūno griausmų iš jo buveinės?
 30 Štai jis žaibuoja per visą padangę,
 jūros gelmės yra jo sostas.
 31 Juk taip* jis maitina tautas,
 parūpina apščiai maisto.
 32 Savo rankose jis laiko žaibą,
 nurodo jam, kur trenkti.
 33 Už jį kalba jo perkūnija
 ir uždega pyktį nedorybei”.

36,12: ... *nes nesuvokia*; neturi sveiko proto nuovokos, nes ją atmetė, kai buvo įspėti (žr. 10-ąją eilutę).

36,14: ... *gėdingo gyvenimo pasendinti*; pažodžiui tarp apeigoms skirtų kekšių. Turima galvoje pagonių šventųjų vietų kultinė prostitucija – lytinės gamtos dievų garbinimo apeigos. Žr. Įst

23,18-19.

36,29-33: Hebrajiškasis tekstas nėra aiškus. Užtat daugeliu atvejų šių eilučių vertimai yra skirtingi, nes vertėjai nesutaria.

36,31: *Juk taip...* : pažodžiui *Tokiu būdu*. Atrodo, kad tai yra nuoroda į lietų – žr. 27-ąją eilutę.

37 "Ir dėl to man širdis dreba,
iš savo vietos šoka.
2 Klausykitės jūs visi jo
griausmingo balso*
ir iš jo burnos einančio garso.
3 Visur po dangumi,
lig žemės pakraščių,
jis paleidžia jį drauge su savo žaibu.
4 Tada trenkia riaumojantis garsas, –
Dievas griaudžia savo didingu
balsu.
Savo žaibų jis nesulaiko,
kol nenutyla jo balsas.
5 Dievas nuostabiai griaudžia savo
balsu,
daro nuostabius darbus, kurių
suvokti negalime.
6 Juk jis sniegui įsako:
'Krisk ant žemės!'
o lietui ir liūčiai: 'Sodriai palyk!'
7 Jis sustabdo žmonių rankas
nuo darbo,
kad kiekvienas žmogus pažintų,
ką jis padaro.
8 Tada žvėrys lenda į savo urvą
ir atsigula savo lindynėje.
9 Vėtra išeina iš savo buveinės*
ir iš šiaurės vėjų kandus šaltis.
10 Dievas atsikvepia, ir pasidaro ledas,
platūs vandenys greitai užšąla.
11 Jis debesis prikrauna drėgmės
ir skleidžia savo žaibo debesis.
12 Pagal jo užmojį jie plaukia iš
visų pusių,*
kad įvykdytų visa, ką jis jiems
įsako,

visur gyvenamos žemės paviršiuje.
13 Ar kaip rykštė, ar kaip malonė
savo žemei –
jis padaro, kad tai atsitinka".

Baigminis Elihu'o iššūkis Jobui

14 "Tai suvok, Jobai, stabtelėk
akimirsnį
ir pamąstyk apie nuostabius
Dievo darbus.
15 Argi tu žinai, kaip Dievas
valdo debesis
ir padaro, kad žaibas plyksteli
jo debesyje?
16 Argi tu žinai, kaip danguje
jis pasveria debesis, –
nuostabius darbus to,
kuris vienintelis viską žino?
17 Ne! Tu tik gali leipti nuo
kaitros su savo drabužiais,
kai žemė yra apmirusi nuo
pietų vėjo.
18 Argi tu gali jam padėti išskleisti
dangaus skliautą,*
tvirtą kaip nulietas veidrodys?
19 Pasakyk tad mums,
ką turime jam sakyti;
mes negalime ginčytis,
nes tūnom tamsoje.
20* Ar bus apie tai jam pasakyta,
kai kalbėsiu?
Nejau žmogus kada nors norėjo
būti sunaikintas?
21* Dabar tad žmonės negali
žiūrėti į saulę,
per skaisčiai ji šviečia,

37,2: ... *balso*: perkūnijos.

37,9: ... *iš savo buveinės*: senovėje buvo tikima, kad audros laikomos uždarytos saugioje vietoje.

37,12: ... *jie plaukia iš visų pusių*: lietus (žr. Job 36,27), debesis (žr. Job 36,29-30), žaibas ir perkūnas (žr. Job 36,32-33), sniegas (žr. Job 37,6), vėjai (žr. Job 37,9).

37,18: ... *dangaus skliautą*: senovėje dangaus

skliautas buvo laikomas lubomis, virš kurių yra *vandenys viršum skliauto* (žr. Pr 1,6-7; 7,1). Šioms luboms tapus tokioms kietoms kaip metalas, įprasti lietūs nebepasiekdavo žemės (žr. Kun 26,19; Įst 28,23).

37,20: Ar angelas neatkreips į tai Dievo dėmesio?

37,21: Atrodo, kad ši eilutė neturi reikšmės Elihu'o kalbos kontekste. Elihu'as ką tik atmetė min-

- kai pakyla vėjas ir nuvalo padanges.
 22* Iš šiaurės vėjas atpučia auksinę
 pašvaistę;
 Dievą gaubia šiurpulinga didybė.
 23 Visagalis – mums nepasiekiamas!
 Jis didingas jėga ir teisingumu,
 didelio teismo jis nepažeis.
 24 Todėl žmonės jo pagarbiai bijo;
 jis negerbia žmogaus,
 laikančio save išmintingą”.

G. VIEŠPATIES KALBA

38 Jobai, ar gali atsakyti į šiuos klausimus? ^{1*}Tada VIEŠPATS kreipėsi į Jobą iš audros. Jis tarė:

- 2 “Kas yra tasai,
 kuris temdo {mano} užmojų,
 kalbėdamas nieko nesupratęs?
 3 Susijuosk diržu strėnas* kaip vyras,
 aš tavęs klausiu, o tu man atsakyk!
 4 Kur buvai, kai dėjau žemės
 pamatus?
 Pasakyk man, jeigu išmanai!
 5 Kas nustatė jos matmenis –
 tikrai tu žinai!
 Argi kas ištiesė ant jos
 matavimo virvę?
 6 Į ką buvo jos šulai įleisti
 ir kas padėjo jos kertinį akmenį,
 7 kai drauge giedojo rytmetinės
 žvaigždės
 ir visi dangaus gyvūnai* net šaukė

- iš džiaugsmo?
 8 Arba – kas uždarė jūrą už durų,
 kai ji prasiveržė iš žemės gelmių;
 9 kai apdengiau ją debesų apdaru
 ir suvysčiau tiršto rūko vystykla;is;
 10 kai padariau bangų mūšą
 jos ribomis
 ir įstačiau duris su sklėsčiais,
 11 tardamas: ‘Iki čia ateik,
 bet ne toliau,
 čia tavo galingos bangos suduši!’?
 12 Argi kada nors savo gyvenime
 esi įsakęs,
 kad aušra ateitų ir diena prasidėtų?
 13 Argi esi įsakęs, kad aušra paimtų
 žemę už kampų
 ir iškratyty iš jos nedorėlius?
 14 Žemė pakeičiama kaip
 molis po antspaudo
 ir nudažoma, tarsi būtų drabužis.
 15 Nedorėliai nustoja savo šviesos,
 palūžta pakeltoji ranka.
 16 Argi esi įjęs į jūros šaltinius,
 vaikščiojęs po bedugnės gelmes?
 17 Argi buvo tau atvertos
 mirties durys,
 ar matei Šeolo vartus?
 18 Argi išmatavai žemės plotą?
 Jeigu visa tai žinai, – pasakyk man!
 19 Kuris kelias veda į šviesos buveinę,
 kur yra tamsos vieta,
 20 kad galėtumei nuvesti jas

tį susitikti su Dievu. Jeigu žmonės negali žiūrėti į saulę dėl jos akinančios šviesos, teigia Elihu’as, juo labiau žmonės negali žvelgti į Dievo spindesį.
 37,22: Abejonės ir nežinojimo audros dingsta, ir iš šiaurės, – paslaptingos Dievo buveinės, – ateina didingų Dievo kelių apreiškimas. Šiaurė yra Dievo buveinės įvaizdis.
 38,1: Dabar pats VIEŠPATS įsikiša į ginčą ir kreipiasi į Jobą dviem kalbomis (žr. Job 38-39 ir 40-41). VIEŠPATS kalba apie savo išmintį ir galybę, kurios

pernelyg viršija Jobo būklę. Užtat Jobas niekad neturėtų drįsti reikalauti, kad Dievas pateisintų savo veiksmus. Dievas kreipiasi į Jobą iš audros. Audra yra dažnas Dievo apsišaukimo fonas Senajame Testamente. Žr. Ps 18; 50; Nah 1,3; Hab 3.
 38,3: ... susijuosk diržu strėnas: pasiruošk kovai, t.y. perkeltine prasme būk pasirengęs gintis.
 38,7: ... visi dangaus gyvūnai: pažodžiui Dievo sūnūs, t.y. angelai. Žr. Job 1,6.

- į jų valdas
ir parodyti joms takus į jų namus?
- 21* Tikrai tu žinai, nes ten
kadaise gimei,
ir tavo metų skaičius apstus!
- 22* Argi esi kada nors įėjęs
į sniego sandėlius
ar matęs krušos išteklis,
23 kuriuos taupau nelaimės metui,
puolimo ir karo dienoms?
- 24 Kaip rasti kelią į vietas,
iš kur siunčiama šviesa
ar iš kur rytys išsiskirsto po žemę?
- 25 Kas iškirto griovį lietaus srautams,
kelią perkūnijos debesiai,
26 kad palytų žemėje,
kur niekas negyvena,
dykumoje, kur nėra jokio žmogaus,
27 kad pasotintų vienišus tyrus
ir žemę išželdintų žolę?
- 28 Argi lietus turi tėvą?
Argi rasos lašai buvo pradėti
kaip vaikai?
- 29 Kas yra ledo motina?
Kas pagimdė dangaus šerkšną?
- 30 Vanduo tampa kietas kaip akmuo,
bedugnės paviršius užšąla.
- 31* Argi gali surišti Sietyno grandines
ar atrišti Šaulio diržą?
- 32 Argi gali išvesti laikui atėjus
žvaigždes
ar parodyti kelią Grįžulo
Ratams ir palydai?
- 33 Argi žinai dangaus skliauto įstatus,
ar gali padaryti, kad jie
valdytų žemę?

- 34 Argi gali pakelti balsą debesyje
ir apsigaubti audros vandenimis?*
- 35 Argi gali siųsti žaibus pagal
užduotį,
ar jie tau sakys: "Tavo paslaugoms!"
- 36* Kas pasako ibisui,
kada Nilas patvins,
ar gaidžiui praneša, kad bus lietaus?
- 37 Kas išmintingai suskaičiuoja
debesis,
išpila dangaus vandens ąsočius,
38 kai žemės dulkės sukieta
ir grumstai sulimpa?
- 39 Argi gali sumedžioti grobį liūtei
ar numalšinti jauniklių alkį,
40 kai jie tykoja savo urve
ar guli pasalom savo lindynėje?
- 41 Kas aprūpina varną penu,
kai jos jaunikliai šaukiasi Dievo,
žiodami alkanus snapus?"

- 39** "Ar tu žinai metų,
kada kalnų ožkos vaikuojasi,
ar stebi, kai stirnos atsiveda?
- 2 Ar žinai mėnesių skaičių,
kurį jos turi išnešioti,
ar nustatai joms metų vaikuotis,
- 3 kai jos susiriečia, gimdydamos
savo vaisių,
ir atveda savo jauniklių?
- 4 Sustiprėja jų jaunikliai,
užauga po grynų dangumi,
išeina ir pas jas nebegrižta.
- 5 Kas paleido laukinį asilą,
kas atrišo jam pančius?
- 6 Aš padariau dykumą jo namais,
druskingąsias žemes jo buveine.
- 7 Iš miesto sąmyšio jis šaiposi,

38,21: Dievo ironija.

38,22-23: Taip Dievas panaudojo krušos audrą Jozuės priešams Gibeono mūšyje nugalėti. Žr. Joz 10,11; Sir 46,5.

38,31-32: Žr. Job 9,9.

38,34: ... *apsigaubti audros vandenimis*: apsigaubti audros debesimi, kaip daro Dievas apsireikšdamas. Žr. Ps 18,12.

38,36: Dieviškosios išminties atspindžiai, pastebimi paukščių instinkte.

- varovo šauksmų negirdi.
- 8 Klajoja po kalnus tarsi
po savo ganyklą
ir susiieško esti, kas žalia.
- 9 Argi stumbras sutiktų tau tarnauti,
ar jis leistų naktį prie tavo ėdžių?
- 10 Argi galėtumei pririšti stumbrą
virvėmis prie vagos,
ar jis tau suakėtų tavo slėnius?
- 11 Argi juo pasikliausi dėl jo
didelės jėgos
ir patikėsi jam savo sunkų triūsą?
- 12 Argi esi tikras, kad jis sugrįš
ir parneš tau javus į tavo klojimą?
- 13* Stručio sparnai smagiai plazdena,
bet jie neturi plunksnų.
- 14* Juk jis palieka savo kiaušinius
žemėje,
leidžia smiltims juos šildyti.
- 15 Užmiršta, kad koja gali juos
sumindžioti
ar laukinis žvėris sutrypti.
- 16 Savo jauniklius jis šiurkščiai atmeta,
tarsi ne jo būtų,
ir nesisirūpina, kad jo
pastangos buvo tuščios.
- 17 Juk Dievas padarė jį kvailą
ir nedavė jam supratimo.
- 18 Tačiau kai išskleidęs sparnus
metasi bėgti,
apjuokia arklį ir jo raitelį.
- 19* Argi tu duodi žirgui stiprybę,
ar tu apklojai sprandą
jam karčiais?
- 20 Argi tu šokdini jį kaip žiogą
ir gąsdini žmones jo
piktu prunkštumu?
- 21 Kanopa noriai jis kasa slėnio žemę,
visa savo stiprybe veržiasi į mūšį.
- 22 Iš baimės tyčiojasi nesutramdomas;
nešoka į šalį nuo kalavijo.
- 23 Ant jo barška strėlinė,
blizga iešmas ir ietis.
- 24 Virpėdamas iš nekantrumo,
jis šuoliuoja;
išgirdęs rago gausmą,
nebenustovi.
- 25 Kaskart ragui gaudžiant,
jis prunkščia: 'Aha!'
Iš tolo jis girdi mūšį,
vadų įsakymus ir kareivių
šauksmus.
- 26 Argi iš tavęs išmoko sakalas
skraidyti
ir išskleisti sparnus pietų link?
- 27 Argi tavo įsakymu erelis sklando
ir aukštai suka lizdą?
- 28 Ant uolos jis gyvena,
įsitaisto stačios uolos tvirtovėje.
- 29 Iš ten jis žvalgosi grobio;
jo akys mato laimikį iš tolo.
- 30 Jo jaunikliai guria kraują;
kur yra užmuštųjų, ten ir jis".

40 Jobai, jau metas, kad tu man atsakytum ¹Atsakyda-

- mas Jobui, VIEŠPATIS tarė:
- 2 "Argi priekaištų ieškotojas
bylinėsis su Visagaliu?
Kas tik ginčijasi su Dievu,
turi atsakyti".
- 3 Jobas atsakė VIEŠPAČIUI. Jis tarė:
- 4 "Štai esu menkutis!
Ką galiu tau atsakyti?
Užsiimu sau ranka burną.
- 5 Nors kartą kalbėjau, nebekalbėsiu;
nors dusyk, daugiau to

39,13: Stručio sparnai negali pakelti jo nuo žemės, bet jam padeda greitai bėgti.

39,14-17: Buvo tikima, kad strčiai, dėdami kiau-

šinius smėlyje, žiauriai išmesdavo savo mažylius. Žr. Rd 4,3.

39,19-23: Garsus karo žirgo aprašas.

nebedarysiu”.

6 Tada iš audros VIEŠPATS

Jobui dar kartą atsakė:

7 “Susijuosk diržu strėnas kaip vyras;
aš tave klausiu, ir tu man atsakyk!

8 Argi tu paneigsi net mano
teisingumą?

Nejau mane pasmerksi,
kad pats būtum pateisintas?

9 Argi tavo ranka kaip Dievo
ir gali griauti tokiu balsu kaip jis?

10 Jei taip, pasipuošk didybe ir orumu,
apsirenk garbe ir spindesiu.

11 Duok valią savo pykčio įniršiui,
pažvelk į kiekvieną išdidų žmogų
ir jį pažemink.

12 Taip, pažvelk į kiekvieną
išdidų žmogų, pažemink jį;
sumindyk nedorėlius ten,
kur jų yra.

13 Palaidok juos visus drauge žemėje,
užrakink juos tamsiajame
mirusiųjų pasaulyje.

14 Tada ir aš pripažinsiu tau,
kad tavo dešinė gali tave išgelbėti.

15 Pagalvok apie Begemotą,*
kurį padariau kaip ir tave;
jis ėda žolę kaip jautis.

16 Štai jo jėga šlaunyse,
jo galybė pilvo raumenyse.

17 Savo uodegą jis padaro kietą
kaip kedras,
raumenys jo šlaunų suausti į viena.

18 Jo kaulai yra kaip vario vamzdžiai,
galūnės tarsi geležinės lazdos.

19 Jis yra pirmasis didžiųjų
Dievo darbų –
tik jo Kūrėjas gali traukti
prieš jį kalaviją.

20 Juk žolės jam duoda kalnai,
kur visi laukų žvėrys smaginas.

21 Po lotosais jis guli
pelkės nendrių prieglobstyje.

22 Lotosai slepia jį ūksme,
upelio gluosniai jį priglaudžia.

23 Net kai upė patvinsta,
jis neišsigąsta;
išlieka ramus, nors Jordanas
tekėtų į nasrus.

24 Kas gali pagauti jį kabliais
ar perverti jo šnerves vąšu?

25 Argi gali pagauti meškere
Leviataną*
ar surišti jo nasrus virve?

26 Argi gali įverti virvę jam į šnerves,
kabliu nasrus perdurti?

27 Argi jis maldaus tavęs,
kad paleistum,
gerinsis tau švelniais žodžiais?

28 Argi jis sudarys sandorą su tavimi,
ar priimsi jį kaip amžiną vergą?

29 Argi žaisi su juo kaip su paukščiu,
ar laikysi jį pririštą savo
merginų pramogai?

30 Argi derėsis dėl jo prekiautojai,
ar išsidalys jį pirkliai?*

31 Argi gali prismaigstyti
jam odą žeberklų
ar jo galvą žūklės iečių?

32 Kartą kėlęs prieš jį ranką,
atsimink kovą ir daugiau
nebandyk!”

40,15: ... *Begemotą*: hipopotamą. Begemotas yra ir pabaisa, ir mitologinis chaoso bei blogio simbolis.

40,25: ... *Leviataną*: krokodilą. Leviatanas yra ir jūros pabaisa, vaizduojanti chaosą. Žr. Job 3,8; 26,13; Ps 74,14. Dievo akyse jis yra tik žaistas. Žr. Ps 104,26.

40,30: ... *pirkliai*: pažodžiui *kanaaniečiai*. Kanaaniečiai buvo laikomi gerais pirkliais. Užtat jų vardas ir ženklino pirklius. Žr. Pat 31,24. Šios eilutės prasmė tokia: krokodilas yra pernelyg galingas Dievo kūrinys, kad galėtų būti parduodamas kaip paprasta žuvis.

- 41** "Tikėk* manimi,
kas tik pamato Leviataną,
netenka drąsos ir puola ant žemės.
2 Argi jis nėra nuožmus tam,
kas jį pažadina?
Kas galėtų prieš jį* stoti?
3 Kas jam priešintųsi ir nenukentėtų?
Po visu dangumi, kas?
4 Vargu ar man reikia kalbėti
apie jo kojas
bei jo žygdarbių smulkmenas
ir grakštų sudėjimą.
5 Kas gali nuplėšti jo išorinę
apdangą
ar perdurti jo dvigubus šarvus?
6 Kas gali priversti jį pražioti
savo nasrus?
Klaiką kelia jo pliki dantys!
7 Jo nugarą dengia tarsi eilės skydų,
glaudžiai sukabintų ir kietų
kaip akmuo.
8 Vienas skydas prišlijęs prie kito,
kad net oras negali tarp jų praeiti.
9 Sujungti vienas su kitu,
jie vienas kitą neatskiriamai
apkabina.
10 Kai jis čiaudi, blyksteli šviesa;
jo akys tarsi aušros prošvaistė.
11 Iš jo nasrų šoka liepsnos,
lekia žėrinčios kibirkštys.
12 Iš jo šnervių eina dūmai,
tarsi iš verdančio puodo ant
žabų ugnies.
13 Jo alsavimas uždega anglis,
liepsnos pliūpsi iš jo nasrų.
14 Jo sprande slypi jėga;
klaikas apima visus jį išvydusius.
15 Jo raumenų sluoksniai glausti,

- standūs ir nepajudinami.
16 Jo širdis tvirtai nulieta kaip akmuo,
kieta kaip apatinė girnapusė.
17 Kai jis piestu stoja,
net galiūnai dreba,
nustėrę iš klaiko traukiasi.
18 Kas jį pultų, nenugalėtų kalaviju;
nenugalėtų nei ietimi,
nei sviediniu, nei iešmu.
19 Geležį jis laiko šiaudais,
sudūlėjusiu medžiu – varį.
20 Strėlė neprivers jo bėgti;
laidynės akmenys jam tarsi šapai.
21 Vėzdai laikomi šiaudais;
jis juokiasi iš iečių zvembimo.
22 Jo pilvas kaip aštrios šukės;
jis šliaužia purvu tarsi
kūlimo šlajos.
23 Jis padaro, kad gelmė
kunkuliuoja tarsi katilas,
sumaišo jūrą kaip tepalų puodą.
24 Paskui save jis palieka
blizgantį taką;
galėtų pamanyti,
kad gelmė yra žila.
25 Žemėje sau lygas neturi;
jis yra kūrinys be baimės.
26 Jis apžiūri visa, kas didinga;
jis yra visų išdidžiųjų gyvūnų
karalius".

42 **Jobas atšaukia savo žodžius** ¹Tada Jobas, atsakydamas VIEŠPAČIUI, tarė:

- 2* "Žinau, kad tu gali visa padaryti;
ką tik užsimoji, tu gali įvykdyti.
3 'Kas yra tasai, kuris
temdo {mano} užmojį,
kalbėdamas be supratimo?'
Iš tikrųjų kalbėjau apie tai,

41,1-34: Leviatanas nėra paprastas kūrinys, bet jūros pabaisa, jasmeninanti chaosą.

41,2: ... prieš jį: kai kuriuose hebrajiškojo teksto rankraščiuose: *prieš mane*, t.y. prieš Dievą. Tas

pat sakytina apie *jam* 3-ojoje eilutėje.

42,2-6: Hebrajiškajame tekste šie paskutiniai Jobo žodžiai yra pertraukiami Dievo žodžių intarpais. Jie pakartoja Job 38,2-3 tekstą.

ko nesupratau,
apie dalykus, pranokstančius mane
savo nuostabumu,
kurių nežinojau.
4 'Klausykis, aš kalbėsiu;
aš tavęs klausiu, ir tu man atsakyk'.
5 Buva girdėjęs gandus apie tave,
bet dabar mano akys regi tave;
6 todėl aš gėdinau visko,
ką esu pasakęs,
ir atgailauju dulkėse ir
pelenuose".

H. EPILOGAS

Dievas pasako, kad Jobas yra teisus 7*VIEŠPATS, pabaigęs kalbėti Jobui, Elifazui Temaniečiui tarė: "Mane apėmė pyktis ant tavęs ir tavo dviejų bičiulių, nes nekalbėjote apie mane teisingai, kaip darė mano tarnas Jobas. 8*Dabar tad pasimkite septynis jaučius bei septynis* avinus, nueikite pas mano tarną Jobą ir atnašaukite už save deginamąją auką. Tegu meldžiasi mano tarnas Jobas už jus, nes atsižvelgsiu į jo maldą, kad nesielsčiau su jumis pagal jūsų kvailystę, kadangi nesakėte tiesos apie mane, kaip mano tarnas Jobas padarė". 9Taigi Elifazas Temanietis,

Bildadas Šuhietis ir Zofaras Naamatietis nuėjo ir įvykdė, ką VIEŠPATS buvo jiems paliepęs. VIEŠPATS atsižvelgė į Jobo maldą.

Naujoji Jobo laimė 10VIEŠPATS pakreipė Jobo dalią, kai jis pasimeldė už savo bičiulius. VIEŠPATS davė Jobui dvigubai daugiau, negu jis buvo anksčiau turėjęs. 11Tada suėjo pas jį visi jo broliai bei seserys ir visi, kurie jį buvo anksčiau pažinoję. Jie valgė duoną jo namuose su juo, reikšdami jam užuojautą ir paguodą dėl tos nelaimės, kuria VIEŠPATS buvo jį ištikęs. Kiekvienas jų davė jam po vieną kesitą* ir vieną auksinį žiedą. 12VIEŠPATS laimino vėlesnįjį Jobo gyvenimą labiau negu jo pradžią. Jobas turėjo keturiolika tūkstančių avių, šešis tūkstančius kupranugarių, tūkstantį jungų jaučių ir tūkstantį asilių. 13Jis turėjo taip pat septynis sūnus ir tris dukteris. 14*Pirmąją pavadinimo Jemima, antrąją Kezija ir trečiąją Keren-Kapucha. 15Visoje šalyje nebuvo gražesnių moterų už Jobo dukteris. Jų tėvas davė joms paveldą lygiai su broliais.* 16Iš viso Jobas gyveno dar šimtą keturiasdešimt metų,* matė savo sūnus ir savo vaikaitius iki ketvirtos kartos. 17Jobas mirė gerai įmetėjęs, sulaukęs žilos senatvės.

42,7: Jahvė – VIEŠPATS – papeikia tris Jobo bičiulius už tai, kad jie, nors gerai manydami, neteisingai kaltino Jobą. Elihu'as epilogė nėra minimas.

42,8: Jobas tampa savo bičiulių užtarėju, kaip buvo kiti didieji Senojo Testamento žymūnai, Abraomas bei Mozė ir mūsų Viešpats Jėzus Kristus, kurio jie laukė ir apie kurį jie kalbėjo. *Septyni* yra šventas ir simbolinis skaičius Šventajame Rašte ir Artimuosiuose Rytuose.

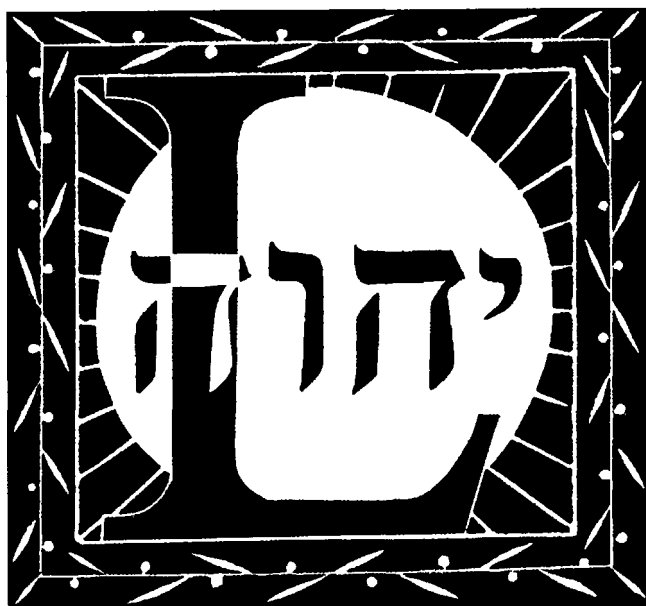
42,11: ... *kesitą*: senovinis nežinomos vertės piniginis vienetas. Žr. Pr 33,19; Joz 24,32. ...

auksinį žiedą: nosiai ar ausims.

42,14: Jobo dukterų vardai pabrėžia jų žavų grožį: Jemima – Balandis; Kezija – Cinamono žiedas (žr. Ps 45,9); Keren–Kapucha – Akių šešėlis.

42,15: ... *davė joms paveldą lygiai su broliais*: paprastai dukterys neturėjo teisės paveldėti. Tik nesant sūnų buvo daroma išimtis. Žr. Sk 27,1-11.

42,16: ... *šimtą keturiasdešimt metų*: kaip Jobui buvo sugrąžinta dviguba nuosavybė, lygiai taip ir amžius buvo padvigubintas (žr. Ps 90,10).

PSALMYNAS

Psalmynas, arba Psalmių knyga, yra šimto penkiasdešimties Šlovės giesmių rinkinys. Šis skaičius tėra tik apytikris, nes keletas psalmių apima dvi ar net daugiau giesmių, kurios iš pradžių buvo nepriklausomos, o kitos, iš pradžių sudariusios vieną giesmę, buvo suskaldytos į dvi ar daugiau giesmių. Be to, kai kurios psalmės ir psalmių dalys Psalmyne pasikartoja.

Hebrajų kalba psalmės vadinamos Tehilim — “Šlovės giesmėmis”. Jos yra himnai ir giesmės Dievui pagarbinti, jam padėkoti, prašyti ir išpažinti kaltes. Taigi psalmių turinys turi plačią skalę. Turinio skalė atspindi Sandoros bendrijos atsiliepimą tikėjimu Dievu, jo išganymo užmoju asmeniškose ir bendrijos patirtyje.

Psalmynas yra labiausiai pažįstama ir mėgstama knyga. Jis atspindi visą išganymo istoriją ir raiškiai apibūdina Sandoros bendrijos istorinę sąmonę. Skaityti Psalmyną — tai plaukti upe, vadinama išganymo istorija, nes jos himnai ir giesmės sklidini Šventojo Rašto tikėjimo savitumo ir bendražmogiško skambesio. Tai Senasis Testamentas išgiedotas giesme.

Psalmės yra žmogaus kreipiniai į Dievą; psalmės yra ir Dievo žodžiai žmogui. Žvelgiant į visą išganymo istoriją, vienas dalykas itin krinta dėmesin: Sandoros bendrija suprato savo istorijos vingius kaip sambūvį su Dievu — pokalbį su Istorijos Viešpačiu išganymo istorijos dramoje. Likiminiu įvykiu — išvedimu iš Egipto — Dievas sukūrė tautą iš padrikos minios ir sudarė su ja Sandorą. Ši istorijos samprata — sambūvis ir pokalbis su Dievu istorijos dramoje — yra gaivus proveržis religijų istorijoje. Hebrajai pirmieji išgyveno istorijos prasmę kaip Dievo apsireiškimą ir mokėsi ne tik žvelgti istorijai į akis, bet ir drauge ją savyje justi.

Mūsų giesmynai surenka į vieną daugelio kartų giesmes, kuriomis mūsų tauta pagarbina Dievą, prašo palaimos, atsiprašo ir dėkoja. Psalmynas yra poetinis pasakojimas apie Sandoros bendrijos nuotykį su Dievu nuo pat Dovydo amžiaus (X a. prieš Kristų) bemaž iki pat Senojo Testamento užsklandos. Visa bėda, kad beveik neįmanoma atskiras psalmes susieti su jų istorinėmis aplinkybėmis. Psalmynas nenurodo nei datos, nei aplinkybių, kurios leistų susieti atskiras psalmes su išganymo istorijos datomis, aplinkybėmis, asmenimis.

Senajame Testamente vyrauja pažiūra, kad Dovydas yra įkvėptasis viso Psalmyno autorius. Dovydo autorystė nėra iš piršto išlaužtas dalykas, nes jis davė pradžią muzikai ir giesmei Dievo garbinimo pamaldose. Istorija liudija, kad Dovydas buvo poetas–dainius ir kūrė psalmes. Bet psalmės netapo Psalmynu iš karto. Mūsų skaitomas Psalmynas yra potremtinės Sandoros bendrijos laimėjimas. Jis atspindi potremtinio

laikotarpio liturginius poreikius. Todėl dera Psalmyną vadinti Antrosios šventyklos giesmynu (515 m. prieš Kristų). Padrikos psalmės buvo renkamos į giesmyną tarp IV-II amžių prieš Kristų. Ilgainiui jį sudarė penketas rinkinių — “knygų”. Nūdien Ps 1 yra viso Psalmyno įvadas, o Ps 150 — viso psalmių rinkinio užsklanda. Penkiadalė sąranga, regis, seka Penkiaknyge — penkiadale Mozės knyga.

Psalmės nėra saviti izraeliečių kūriniai, bet yra sukurtos pagal Artimųjų Rytų poezijos taisykles. Šis faktas paaiškina psalmių žmogiškąjį pradą ir padeda jas geriau suprasti. Pagal Sandoros bendrijos tikėjimą, Istorijos Viešpats yra Dievas, kuris įeina į istoriją gelbėti engiamųjų ir tramdyti engėjų. Sandoros bendrija, apreiškimu Dievo prašnekinta, išmoko žiūrėti įvykiams į akis ir drauge juos justi savyje. Užtat Sandoros bendrijai būdinga atsiminti praeities įvykius. Atsiminimas nėra tik atpasakojimas, kas buvo kadaise įvykę. Praeitis sudabartinama — plasta pamaldų dalyvių tikėjime, skiepija amžių patirtį bei išmintį ir moko skirti amžinuosius pradus.

Daugumos psalmių pradžioje randame nuorodas apie atskirą psalmę: kaip ji turi būti giedama, kokie muzikos instrumentai turi lydėti giedojimą, su jos sukūrimu siejamos istorinės aplinkybės, autoriaus vardas ir pan. Šios nuorodos buvo pridėtos, bent daugeliu atvejų, vėlesnių Psalmyno redaktorių. Jos yra vertingos, nes atspindi seną tikėjimo kraitį. Maždaug pusė psalmių priskiriama Dovydui; kitos psalmės priskiriamos Šventyklos giesmininkų chorams — Koraho sūnums ir Asafo sūnums. Mozei, Saliamonui, Hermanui ir Etanui priskiriama po vieną psalmę.

Psalmyno metmenys:

A. Pirmoji knyga	1-41
B. Antroji knyga	42-72
C. Trečioji knyga	73-89
D. Ketvirtoji knyga	90-106
E. Penktoji knyga	107-150

A. PIRMOJI KNYGA

1 Dvejopas* kelias

I

- 1 Laimingas, kas atmeta nedorėlių patarimą,
kas neina nusidėjėlių keliu*
ir nebendruoja su pašaipūnais,
2 bet VIEŠPATIES įstatymu
džiaugiasi
ir šnabžda* jo mokymą
dieną ir naktį.
- 3 Jis yra lyg medis,
pasodintas prie tekančio vandens,
duodantis vaisių laikui atėjus,
tas kurio lapai nevysta.
{Ką tik daro, jam sekasi.}

II

- 4 Ne taip su nedorėliais, ne taip, –
jie kaip vėjo blaškomi pelai!
5 Užtat nedorėliai Teisme*
neatsilaikys
nei nusidėjėliai teisiųjų sueigoje,
6 nes VIEŠPATS globoja
teisiųjų kelią,
o nedorėlių kelias į pražūtį veda.

2 Visuotinė Mesijo karalystė

I

- 1 Dėl ko niršta gentys,

kodėl tautos tuščiai maištauja?

- 2 Žemės karaliai ruošiasi mūšiu
ir valdovai išvien tariausi
prieš VIEŠPATĮ ir jo pateptąjį*
3* “Nūn veržkimės iš jų jungo
grandinių
ir nusikratykime jų pančių!”

II

- 4 Bet aukštybių soste sėdintis
juokiasi;
VIEŠPATS iš jų tyčiojas.
5 Paskui jis pratrūksta ant jų įniršęs,
sukeldamas klaidą savo pykčiu:
6* “Juk aš pasodinau soste savo
karalių ant Ziono –
savo šventojo kalno!”

III

- 7 Aš* paskelbsiu VIEŠPATIES įsaką:
VIEŠPATS man tarė: “Tu esi
mano sūnus,
šiandien aš tave pagimdžiau.
8 Prašyk manęs, ir padarysiu
tautas tavo valdomis,
visus žemės pakraščius
tavo nuosavybe.
9 Geležiniu skeptru gali joms kirsti,
kaip molinius indus į šukes
daužyti”.

IV

- 10 Nūn tad, karaliai, supraskite;

1,1-6: Viso Psalmyno įžanga. Ši psalmė aptaria dvejopą kelią – dorą ir nedoro žmogaus likimą.

1,1: ... *keliu*: įprastas Šventraščio žodis ženklinanti gyvenimo būdą ar doroviniam elgesiui.

1,2: ... *šnabžda*: mąstymo malda, skaitydamas pusbalsiu. Žr. Ps 63,6.

1,5: ... *Teisme*: Didžiajame Teisme.

2,1-12: Mesijinė psalmė, t.y. rodanti į Mesiją – Kristų. Psalmininkas vaizduoja tautų sukilimą prieš Dievą ir jo pateptąjį karalių (I), Dievo atsakymą (II), mesijinį įsaką (III) ir maištininkams duotą įspėjimą (IV).

2,2: ... *pateptąjį*: hebrajiškai *mašijah* – iš čia žodis Mesijas, graikiškai *christos* – iš čia žodis Kristus. Karalius ir vyriausiuosius kunigus hebrajai įvesdavo į jų tarnybos pareigas, patepdami

aliejumi. Žr. Ts 9,8; 1 Sam 9,16; 16,12-13; Kun 8,12; Sk 3,3.

2,3: Kalba maištininkai.

2,6: Kalba Dievas. ... *Ziono* – savo šventojo kalno: Dievo kalnas buvo Sinajus, kur Mozė susitiko su Dievu ir gavo iš jo Įstatymą (žr. Iš 3,1; 18,5; 24,12-18; Įst 33,2; 1 Kar 19,8). Saliamonui pastačius Šventyklą ant Ziono kalvos (žr. 2 Sam 5,7-9), ši kalva tapo ypatingu kalnu, ant kurio gyveno Dievas ir į kurį žmonės lipdavo jo pagarbinėti (žr. Įst 12,2-3b). Ziono kalnas davė savo vardą visai Jeruzalei – mesijiniam miestui, į kurį susirinks visos tautos. Žr. Iz 2,1-3; 11,9; 24,23; 56,7; Jl 3,5; Zch 14,16-19; Apr 14,1; 21,1.

2,7: *Aš...*: Dievo pateptas mesijinis karalius. Mesijinis karalius vaizduojamas kaip galiūnas.

- žemės valdovai, būkite įspėti.
 11 Tarnaukite VIEŠPAČIUI
 pagarbia baime,
 drebėdami
 12 reikškite pagarbą,*
 kad jis neįnirštų, ir kelyje
 nežūtumėte,
 nes jo pyktis ūmus.

Laimingi visi, kurie prie jo
 glaudžias!

3 Pasitikėjimas* Dievu pavojuje

- ¹ *Dovydo psalmė.*
Kai jis bėgo nuo savo sūnaus
Absalomo.

I

- 2 Ai, VIEŠPATIE, kiek daug
 yra mano priešų!
 Daug tų, kurie mane puola!
 3 Apie mane daugelis sako:
 “Dievas jo neišgelbės!” {Sela}*
 4 Bet tu, VIEŠPATIE, esi man
 skydas nuo pavojaus;
 mano garbė – tu pakeli
 mano galvą!

II

- 5 Šaukiuosi balsu VIEŠPATIES,
 jis išklauso mane nuo savo
 šventojo kalno. {Sela}
 6 Kai guluoši ilsėtis ir užmiegu,
 atsibundu, nes visą naktį
 VIEŠPATS mane saugo.*

- 7 Nebijau net dešimties
 tūkstančių priešų,
 puolančių mane iš visų pusių.
 III
 8 Ateik, VIEŠPATIE!
 Išgelbėk mane, mano Dieve!
 Juk tu mano priešams antausius
 skaldai,
 nedorėliams dantis išdaužai.
 9 Išgelbėjimas VIEŠPATIES valioj;
 tavo palaiminimas tebūna tavo
 tautai! {Sela}

4 Pasitikėjimas* Dievu

- ¹ *Chorvedžiui. * Su styginiais*
instrumentais.
Dovydo psalmė.

I

- 2 Kai šaukiuosi, išklausk mane,
 o mano teisusis Dieve!
 Kai vargas spaudė, tu man padėjai.
 Būk man maloningas ir išklausk
 mano maldą!

II

- 3 O žmonės, kada liausitės teršę
 mano garbę?
 Kodėl mėgstate, kas tuščia,
 ir griebiatės melo? {Sela}
 4 Žinokite, kad VIEŠPATS sau
 atsirenka ištikimąjį, –
 VIEŠPATS mane išklauso,
 kai jo šaukiuosi.
 5* Drebėkite tad ir nenusidėkite!
 Atsigulę apgalvokite širdimi

2,12: ... *reikškite pagarbą*: pažodžiui *bučiuo-*
kite jam kojas.

3,1-9: Psalmininkas, priešų supamas, maldauja
 Dievą padėti (I), žadina savyje pasitikėjimą Die-
 vu (II) ir meldžiasi už save ir tautą (III).

3,3: {Sela{b}}: liturginė nuoroda. Jos tikslī
 prasmė nežinoma. Spėjama, kad ja nurodoma
 daryti pauzę – stabtelėti.

3,6: ... *mane saugo*: Bendrijos Tėvai pritaiko
 šią eilutę Kristaus mirčiai ir Prisikėlimui.

4,1-9: Psalmininkas, melagingai apkalintas, pra-

šo Dievą pagalbos (I), pataria savo nepatikliams
 žmonėms pasitikėti Dievu (II) ir pats atnaujina
 savo pasitikėjimą Dievu (III).

4,1: *Chorvedžiui*: daugelis psalmių turi tokią
 nuorodą. Turbūt ji nurodo, kad šios psalmės buvo
 nurašytos iš rinkinio, kuris kadaise priklausė
Chorvedžiui. Žr. 1 Kr 15,21.

4,5: Įspėjimas netarti skubotai neapgalvotų
 žodžių prieš Dievą net varge ir nelaimėje. *Drebė-*
kite...: hebrajiškasis žodis reiškia *karščiukitės...*,
jaudinkitės; šiame kontekste iš baimės ar išgąščio.

- ir tylėkite! {Sela}
- 6 Atnašaukite ištikimai aukas
ir pasitikėkite VIEŠPAČIU.
- III
- 7 Daugelis sako: "O, kad sulauktume
geresnių dienų!
VIEŠPATIE, tesviečia mums
tavo veido šviesa!"
- 8 Tu suteiki mano širdžiai daugiau
džiaugsmo,
negu grūdų derlius ir jauno
vyno apstas.
- 9 Kai einu ilsėtis, ramiai užmiegu,
nes tu vienas, VIEŠPATIE,
leidi be rūpesčio ilsėtis.

5 Ryto* malda

*1 Chorvedžiui. Su pučiamaisiais
instrumentais.
Dovydo psalmė.*

- I
- 2 Išgirsk mano žodžius, VIEŠPATIE,
atreipk akį į mano dejonę!
- 3 Klausykis mano maldos šauksmo,
mano Karaliau ir mano Dieve,
nes tave maldauju!
- 4 VIEŠPATIE, auštant tu girdi
mano balsą,
auštant į tave kreipiuosi su
malda ir laukiu.

- II
- 5 Juk tu esi Dievas, kuris nekenčia
to, kas nedora;
pikta pas tave nevieši.
- 6 Kas puikuoja, negali iškęsti
tavo žvilgsnio;
tu neapkenti visų nedorėlių.

- 7 Melagiams tu leidi pražūti;
VIEŠPATS bjaurisi žudikais
ir išdavikais.
- III
- 8 Bet per tavo didžią ištikimą meilę
aš įeinu į tavo Namus
ir iš pagarbios baimės puolu
kniūbsčia Šventykloje,
kur tu esi garbinamas.
- 9 Vesk mane, VIEŠPATIE,
savo išganingu teisumu,
nepaisydamas mano budrių priešų!
Ištiesink man savo kelią!

- IV
- 10 Juk tuo, ką mano priešai sako,
niekad negalima pasitikėti, –
jų širdis pilna piktų kėslų.
Gerklė – atviri kapai*
ir liežuvis suktas.
- 11 Pasmerk ir nubausk juos, Dieve, –
tepražudo juos jų pačių kėslai.
Atmesk juos už jų nuodėmių
daugybę,
nes prieš tave jie kėlė maištą.

- V
- 12 Betgi visi, kas prie tavęs glaudžiasi,
tedžiūgauja ir iš džiaugsmo
tegieda amžinai.
Taip juos globok,
kad mylintieji tavo vardą
tavimi džiūgautų.
- 13 Juk, VIEŠPATIE, tu tikrai
laimini teisųjį,
apsiauti jį savo malone lyg skydu.

6 Malda* bandymo metu

1 Chorvedžiui. Su styginiais

5,1-13: Auštant psalmininkas šaukiasi Dievo (I), kuris nekenčia nusidėjėlių (II); pasitikėdamas Dievo gerumu sau (III), jis prašo Dievą nubauti nedorėlį (IV) ir globoti teisųjį (V).

5,10: *Gerklės – atviri kapai...* : nors žodžiais jie dedasi esą bičiuliai, iš tikrųjų savo slaptais kėslais – žodžiais gerklėje, t.y. savo širdyje, yra pasiruošę žudyti. Žr. Jer 5,16.

6,1-11: Pirmoji atgailos psalmė. Savo skausme psalmininkas malda Dievą pasigailėti (I); prašydamas išgelbėti nuo mirties (II), jis aprašo savo vargus (III); tada, būdamas tikras, kad Dievas jį girdi, jis atmeta bet kokią bendravimą su nusidėjėliais (IV).

6,1: *Aštuntinė*: hebrajiškai *Šeminit{a}*, t.y. aštuntuoju būdu.

*instrumentais. "Aštuntinė".**
Dovydo psalmė.

I

- 2 VIEŠPATIE, nesmerk manęs
įniršęs,
nebausk manęs pykdamas.
3 Būk man maloningas, VIEŠPATIE,
nes aš esu visiškai nusikamavęs;
gydyk mane, VIEŠPATIE,
nes mano kaulai klaiko sukrėsti.
4 Ir mano gyvastis klaiko
priblokšta,
bet tu, VIEŠPATIE, – kaip ilgai?..*

II

- 5 VIEŠPATIE, atsigręžk!
Gelbėk mane!
Išvaduok mane dėl savo
ištikimos meilės!
6* Juk tarp mirusiųjų nėra kas
tave atsimintų,
Šeole kas gali tave šlovinti?

III

- 7 Esu aimanų nukamuotas,
ašaromis kasnakt laistau savo lovą
ir verksmu drėkinu savo guolį.
8 Skausmas temdo man akis,
nuo sunkių vargų jos silpnėja.

IV

- 9 Atsitraukite nuo manęs,
visi piktdariai,
nes VIEŠPATS išgirdo mano
verksmo balsą.
10 VIEŠPATS išklauso mano
maldavimą;
VIEŠPATS priima mano maldą.

- 11 Visi mano priešai bus pažeminti
ir klaiko apimti.
Akimirksniu jie trauksis ir bus
sugėdinti.

7 Viešpats yra teisus Teisėjas

¹ *Dovydo rauda, kurią jis
giedojo VIEŠPAČIUI
dėl Kušo Benjaminaičio.*

I

- 2 VIEŠPATIE, mano Dieve,
prie tavęs glaudžiuosi!
Saugok mane nuo visų,
kurie mane persekioja,
ir gelbėk mane,
3 kad jie kaip liūtai, mane nusitempę,
nesuplėšytų į gabalus,
kadangi nėra kas gelbsti.

II

- 4 VIEŠPATIE, mano Dieve,
jeigu tai padariau,* –
jeigu kaltė suteršė mano rankas,
5 jeigu piktu atsiilyginau savo
bičiuliui, –
aš, kuris pasigailėjau tų,*
kurie be priežasties buvo
mano priešai –
6 tuomet mane priešas tepersekioja
ir tepagauna,
mano gyvastį su žemėm tesutrypia
ir mano sielą su dulkėmis
tesumaišo! {Sela}

III

- 7 VIEŠPATIE, pakilk įniršęs,
užstok mane nuo priešų šėlimo!
Mano Dieve, pabusk teismui,

6,4: ... *kaip ilgai?..* santrumpa ilgesnio prašymo: *Kaip ilgai užtruks, kol atsakysi į mano maldą?* Žr. Ps 13,2-4.

6,6: Mirusiųjų buveinės, hebrajiškai Šeolo, samprata nedavė vietos jokiai mirusiųjų veiklai. Gyvenimas mirusiųjų buveinėje, anot jos, buvo niūrus – užmaršties tamsybė. Hebrajai laikėsi tokios mirusiųjų buveinės sampratos iki pat Kristaus laikų, kai Dievas apreiškė jos paaikškinimą. Žr. Išm 3.

7,1-18: Priešų šmeižiamas, psalmininkas prašo pagalbos prieš juos (I), prisiekdamas, kad jis yra nekaltas (II), ir šaukdamasis Dievo, teisingojo pasaulio Teisėjo, kad jį apgintų (III); pasitikėdamas Dievo teisumu (IV), jis kalba apie savo šmeižikų nubaudimą ir pažada padėkos auką (V).

7,4: ... *jeigu tai padariau*: kaip teigia psalmininko šmeižikai.

7,5: ... *pasigailėjau tų*: žr. 1 Sam 24,11; 26,9 apie Dovydo geraširdišką pasielgimą su Sauliumi.

kurį esi paskelbęs.

8 Tesiburia aplink tave sueiga tautų,
ir viešpatauk joms iš aukštybių.

9 {VIEŠPATS teisia tautas.}

Teisk mane, VIEŠPATIE, pagal

mano teisumą,

žiūrėdamas mano nekaltumo.

10 Padaryk galą nedorėlių kėslams,
sustiprink teisųjį!

Tu ištiri mūsų mintis ir norus,
o teisusis Dieve!

IV

11 Dievas yra man skydas,
kuris gelbsti doros širdies žmones.

12 Teisus teisėjas yra Dievas, –
Dievas, kuris gali kasdien bausti.

13 Jei žmogus nepakeis savo elgesio,
Dievas galąs savo kalaviją;

įrems lanką, įdėjęs į jį strėlę;

14 nutaisys prieš jį savo mirtinus
ginklus,

ugningas ietis padarys savo
strėlėmis.

V

15 Štai kaip nedoras žmogus
sumano pikta,
užsigėdžia kenkti ir sumano
apgaulę.

16 Jis iškasa duobę, ją dar pagilina,
ir pats į savo iškastą duobę įpuola.

17 Jam ant galvos sugrįžta jo
piktumas,
jo smurtas užkrinta jam ant
pakaušio.

18 Dėkosiu VIEŠPAČIUI už jo
teisumą,
giedosiu šlovės giesmę
VIEŠPAČIUI Aukščiausiam.

8 Kūrėjo didybė ir žmogaus orumas

1 *Chorvedžiui. Kaip "Gitita".
Dovydo psalmė.*

I

2 VIEŠPATIE, mūsų Dieve,
koks nuostabus tavo vardas
visoje žemėje!

Savo didingumu apklojai
dangaus aukštybes.

3 Mažylių ir kūdikių lūpomis
susikūrei šlovę
savo varžovams sutramdyti,
kad nutildytum priešą ir
maištautoją.

4 Kai pasižiūriu į tavo dangų, –
tavo pirštų darbą, –
į mėnulį ir žvaigždes,
kuriuos tu pritvirtinai, –

5 kas yra žmogus, kad jį atsimeni,
kas yra mirtingasis,
kad juo rūpiniesi?

II

6 Tu padarei jį tik truputį
žemesnį už save*
ir apvainikavai jį garbe ir didybe.

7 Tu padarei jį savo rankų
darbų šeimininku,
padėjai visa prie jo kojų.

8 Avis ir jaučius – visus aliai vieno –
ir laukinius gyvulius,

9 padangių paukščius bei jūros žuvis
ir visa, kas tik keliauja jūrų takais.

10 VIEŠPATIE, mano Dieve,
koks nuostabus tavo vardas
visoje žemėje!

8,1-10: Riborai žmogaus prigimčiai priešpriešinę begalinę Dievo didybę (I), psalmininkas pabrėžia Kūrėjo žmogui suteiktą orumą ir galybę (II).

8,6: ... žemesnį už save. hebrajiškai už 'Elohim{q}. Tai gali reikšti ir už Dievą, ir už dievus,

ir už save. Žr. Ps 45,7; 58,2; 82,1; 97,7. Senovės vertimai apskritai šį žodį siejo su dangaus dvasiomis – angelais. Žr. Ps 138,1. Žyd 2,9 tekstas susieja šį skaitinį su Dievu-Žmogumi Jėzumi Kristumi. Žr. 1 Kor 15,27.

9 Padėka už pergalę

¹ *Chorvedžiui. Melodija kaip
giesmės "Mirtis sūnui".
Dovydo psalmė.*

I

- {Alef} 2 Dėkosiu tau, VIEŠPATIE,
iš visos širdies,
apsakysiu visus tavo
nuostabius darbus.
- 3 Krykštausiu ir džiūgausiu
tavyje, –
šlovės giesmę giedodamas
tavo vardui,
Aukščiausiasis.

- {Bet} 4 Tau pasirodžius,
mano priešai traukiasi,
parpuola ir miršta.

II

- 5 Nes tu gini mano teisę
ir bylą,
sėdėdamas soste kaip
teisus teisėjas.
- {Gimel} 6 Tu grūmoji pagonims ir
sunaikini nedorėlius,
jų vardą ištrini amžiams.
- 7 Priešo neliko – amžini
griuvėsiai;
tu sugriovei jų miestus, –
net jų vardai pradingo.

III

- {He} 8 Bet VIEŠPATS lieka
amžinai, –
savo sostą jis pastatė
teismui.
- 9 Jis teisia pasaulį teisumu;
tautas jis teisia bešališkai.

- {Vau} 10 VIEŠPATS yra tvirtovė
nuengtiesiems,
tvirtovė nelaimės metu!
- 11 Kas brangina tavo vardą,
tavimi pasitiki,
nes tu, VIEŠPATIE,
niekad neatmeti tų,
kurie ieško tavo pagalbos.

IV

- {Zajin} 12 Giedokite šlovės giesmę
VIEŠPAČIUI,
kuris gyvena Zione!
Skelbkite tautoms jo
darbus!
- 13 Juk jis neužmiršta
varguolių šauksmo, –
rūpinasi jais nekalto
kraujo gynėjas.

V

- {Het} 14 Pasigailėk manęs,
VIEŠPATIE!
Žiūrėk, ką aš kenčiu
nuo tų,
kurie manęs neapkenčia.
Išgelbėk mane nuo
mirties, VIEŠPATIE,
- 15 kad gražiojo Ziono*
vartuose
galėčiau paskelbti visus
tavo šlovės darbus
ir džiaugtis tavo
išganymu.

VI

- {Tet} 16 Tautos įgriuvo į savo
iškastą duobę,
jų kojos įkliuvo

9,1-21: Devintoji psalmė Vulgaros vertime turi dvi dalis, o kiekviena jų hebrajiškajame tekste sudaro atskirą psalmę – Ps 9 ir 10. Iš pradžių jos sudarė vieną psalmę, kurios kiekvienas posmelis prasidėjo viena po kitos einančia hebrajų kalbos alfabeto raide – nuo 'Alef (pirmosios) iki Tet (paskutinės), ženklinančiomis iš viso 22 posmelius.

Septuaginta ir Vulgata abi psalmes laiko viena – Ps 9. Užtat psalmių ženklinimas lotyniškajame vertime nuo 10 iki 146 yra vienu skaičiumi mažesnis negu hebrajiškajame tekste.

9,15: ... *gražiojo Ziono*: hebrajiškai *dukters Ziono*, t.y. *dukters Jeruzalės*. Kalnas hebrajiškai yra vyriškosios giminės, o miestas moteriškosios.

- į jų pačių
paslėptas pinkles.
- 17 VIEŠPATS apsireiškia
teisdamas, –
nedorą žmogų suraizgo
jo paties kėslais.
{Higaion.* Sela}
VII
- {Jod} 18 Visi nedori žmonės yra
pakeliui į Šeolą,
ir visi pagony, –
kurie užmiršta Dievą.
- {Kaf} 19 Ne visuomet varguolis
bus užmirštas,
nei skurdžių viltis
amžinai nežus.
- 20 Pakilk, VIEŠPATIE!
Neleisk mirtingajam
paimti viršų, –
tebūna tautos teisiamos
tavo akivaizdoje.
- 21 Įvaryk joms baimę,
VIEŠPATIE!
Težino tautos, kad jos tik
mirtingi žmonės! {Sela}

10 Prašant pagalbos nuo engėjų

- I
- {Lamed} 1 Kodėl, VIEŠPATIE,
taip nuošaliai laikaisi?
Kodėl slepiesi, kai kenčiu
nelaimę?
- 2 Nedorėliai įžūliai kankina
varguolius –
teįkliūva jie patys į savo
sumanytus kėslus!
- II
- 3 Juk nedorėlis puikuoja
savo širdies kėslais,

- o gobšuo! keikia
ir atmeta VIEŠPATĮ.
- 4 Įniršęs iš įžūlumo,
nedorėlis sako:
“Atsiskaityti jis nešauks” –
anot jo širdies kėslų:
“Dievo nėra!”*
- 5 Nedorėliui visad klojasi, –
tavo nuosprendžiai jam
tolimi,
jis šaiposi iš visų savo
priešų.
- 6 Sau širdyje sako:
“Nebūsiu parbloktas,
per kartų kartas vargo
nepatirsiu”.
- {Pe} 7 Jo burna pilna keiksmų,
melo ir grasinimų,
vargas ir piktumas jam
ant liežuvio.
- 8 Pasalom sėdi pakaimėse,
namačiomis nužudo
nekaltą žmogų.
- Jo akys vogčiomis seka
nelaimingąjį,
- {Ajin} 9 slapčiom sėlina lyg liūtas
tankmėje.
Jis tyko, kad pagrobtų
vargšą, –
čiumpa vargdienį ir velka
į savo pinkles.
- 10 Jis prisišlieja prie žemės,
puola pagūžom,
ir nelaimingas parkrinta
nuo jo jėgos.
- 11 Nedorėlis širdyje mano:

9,17: *Hig(f)aiion(fas)*: žodis ženklina mąstymą
arba tylią melodiją, muzikinę palydą.

10,4: *Dievo nėra!:* nedorėlis neigia Apvaizdą
elgdamasis, lyg nebūtų Dievo.

“Dievui tai nerūpi.
Jis slepia savo veidą,
jis niekad nežiūri”.

III

- {Qof} 12 Pakilk, VIEŠPATIE!
Dieve, pakelk ranką,
neužmiršk
skriaudžiamųjų!
13 Kodėl nedorėlis turėtų
tyčiotis iš Dievo
ir širdyje sakyti:
“Atsiskaityti nešauksi”.
{Reš} 14 Bet tu juk matai!
Tikrai tu imi į širdį
vargą ir skausmą,
visad esi pasirengęs padėti!
Tau nelaimingasis gali
save patikėti, –
tu visad našlaičiui
pagelbėjai.
{Šin} 15 Palaužk nedoro ir blogo
žmogaus jėgą,
nubausk jų nedorumą,
neleisk jiems išlikti.

IV

- 16 VIEŠPATS yra karalius
per amžių amžius,
pagonyš išnyks iš jo
krašto.
{Tav} 17 VIEŠPATIE, tu išgirsi
skriaudžiamųjų
troškimą,
paguosi jų širdį, pakreipsi
į juos ausį.
18 Našlaičio ir
skriaudžiamojo
bylą apginsi,
kad joks žemės

mirtingasis nebekeltų
baimės.

11 Pasitikėjimas Dievu

¹ Chorvedžiui.

Dovydo psalmė.

I

- Randu prieglobstį VIEŠPATYJE!
Kaip tad drįstate man sakyti:
“Paukšti, lėk į kalnus!”
2 Juk štai nedorėliai deda strėlę
ant virvyčios,
įtempia lanką, norėdami nušauti
iš pasalų
doros širdies žmones.
3 Kai viskas griūva,*
ką begali teisūs daryti?”

II

- 4 VIEŠPATS! Šventykla yra jo
šventumo būstas;
VIEŠPATS! Danguje stovi jo sostas.
Jo akys viską apžvelgia,
įdėmus žvilgsnis tiria žmones.
5 VIEŠPATS ištiria teisųjį ir nedorėlį, –
kas mėgsta smurtą, iš visos širdies
to nekenčia.
6 Ant nedorėlių jis siųs žarijų ir
sieros lietu,
svilinantį vėtra bus jiems
skirta taurė.*
7 Juk teisus yra VIEŠPATS,
jis myli teisius darbus;
dorieji regės jo veidą.

12 Pagalbos* prašymas

¹ Chorvedžiui. “Aštuntinė”.

Dovydo psalmė.

I

- 2 Gelbėk, VIEŠPATIE!
Nebėra nė vieno teisuolio,

11,1-7: Bailiams bičiuliams patariant bėgti į kalnus nuo pavojaus (I), psalmininkas atnaujina savo pasitikėjimą Jahve – Sandoros Viešpačiu, kuris teisingai atlygina doram ir nedoram žmogui (II).
11,3: ... *viskas griūva*: Pažodžiui *šulai griūva*, – šulai ženklina viešosios darnos pamatus. Žr. Ps 82,5.

11,6: ... *skirta taurė*: taurė, kurią Dievas duoda žmonėms gerti, yra įprastas Šventraščiui žmogaus likimo įvaizdis. Žr. Ps 16,5; 75,9; Mt 20,22; 26,39; Apr 14,10.

12,1-9: Psalmininkas meldžiasi, prašydamas Dievo pagalbos prieš nedorėlių apgaulę (I) ir įžūlumą

nerasi ištikimo žmogaus
tarp mirtingųjų.

- 3 Visi meluoja – kaimynas
kaimynui šneka
pataikūniškomis lūpomis ir
veidmaine širdimi.

II

- 4 Teužčiaupia VIEŠPATS
pataikūniškas lūpas, –
tesulaiko kiekvieną pagyrūnišką
liežuvį, –

- 5 sakantiems: “Liežuviu gausime,
ko norime.
Mūsų ginklas – lūpos,
kas gali mums viešpatauti?”

III

- 6* “Kadangi jie apiplėšia vargšus
ir beturčiai aimanuoja, nūn aš
pakilsiu, –
sako VIEŠPATS, –
suteiksiu jam saugią vietą,
kurios ilgisi”.

IV

- 7* VIEŠPATIES pažadai yra grynai, –
sidabras, grynintas tiglyje,
septynis kartus valytas.
8 Tu, VIEŠPATIE, mus ginsi,
saugosi mus nuo šios kartos
per amžius.
9 Aplink visur nedorėliai bastosi,
visi giria, kas tarp žmonių nedora.

13 Kenčiančiojo* malda

¹ *Chorvedžiui.*
Dovydo psalmė.

I

- 2 Kaip dar ilgai, VIEŠPATIE?
Nejau amžinai mane užmirši?

Kaip dar ilgai slėpsi nuo manęs
savo veidą?

- 3 Kaip ilgai turėsiu pakelti skausmus,
diena iš dienos širdgėlą kęsti?
Kaip ilgai mano priešas ant
manęs viešpataus?

- 4 Pažvelk į mane ir išklausyk,
VIEŠPATIE, mano Dieve!

II

Duok šviesos mano akims,
kad mirties miegu neužmigčiau!

- 5 Neleisk mano priešui didžiutis:
“Aš nugalėjau jį!”
Neleisk mano engėjams džiūgauti,
kai suklumpu!

- 6 Bet aš pasitikiu tavo ištikimu
gerumu,
mano širdis džiūgaus, nes tu
mane išgelbėsi.
Giedosiu VIEŠPAČIUI: “Jis man
buvo geras!”

14 Dejonė* dėl dorovinio sugedimo

- ¹ *Chorvedžiui.*
Dovydo.

I

Kvailys sau širdyje sako:
“Dievo nėra!”

Tokie yra sugedę, bjaurasty
paskendę
nėra nė vieno, kuris gera darytų.

- 2 VIEŠPATS žvelgia žemyn iš
dangaus į žmoniją,
norėdamas pamatyti, ar yra
kas protingas
ir Dievo ieškantis.

(II). Dievas jam pažada (III) ir suteikia pasitikėjimo (IV).

12,6: Turbūt šie žodžiai yra kunigo arba Šventyklos pranašo tarti kaip oficialus padaršinimas prašančiajam.

12,7-9: Choras – numanoma daugiskaita *mes* – pataria remtis ką tik Dievo duotu pažadu ir prašo,

kad pažadas būtų greitai įvykdytas.

13,1-6: Priešų engiamas, psalmininkas skundžiasi dėl savo vargų (I) ir prašo Dievo pagalbos (II).

14,1-7: Sielvartaudamas dėl nedorėlių dorovinio sugedimo (I), psalmininkas pranašauja, kad jie bus nubauti (II) ir meldžiasi už savo tautą (III). Ši psalmė yra bemaž visiškai panaši į Ps 53.

- 3 Visi yra nuklydę, visi panašiai
sugedę;
nėra nė vieno, kuris gera darytų –
nė vienui vieno.

II

- 4 “Argi nežino jie, visi tie nedorėliai?
Jie ryja mano tautą,* –
jiems ji tėra ryjama duona, –
ir VIEŠPATIES niekad nesišaukia”.
- 5 Ten, kur nereikėtų bijoti,*
jie drebės iš baimės,
nes VIEŠPATS yra su teisiaja karta.
- 6 Norite sužlugdyti vargšo viltis,
bet jo užuovėja yra VIEŠPATS.

III

- 7 Ak, kad ateitų iš Ziono išganymas
Izraeliui!
Kai VIEŠPATS parves į namus
savo tautą,*
Jokūbas džiūgaus – Izraelis
bus laimingas.

15 Kas* gali būti Dievo svečias

- ¹ *Dovydo psalmė.*

I

VIEŠPATIE, kas gali svečiuotis
tavo Palapinėje?*

Kas gali gyventi Zione – tavo
šventajame kalne?

II

- 2 Žmogus, kuris dorai gyvena,
daro, kas yra teisu,
ir kalba tiesą iš grynų širdies.
- 3 Kas nešmeižia nė vieno liežuviu,
kas nedaro nieko pikta bičiuliui
ir neuodina kaimyno.
- 4 Kas laiko niekam tikusiu,
ką Dievas atmeta,
o VIEŠPATIES bijančius gerbia,
kas net nuostolį patirdamas
laikosi žodžio.
- 5 Kas be palūkanų skolina
ir yra nepaperkamas liudyti prieš
nekalną.

III

Kas šitaip elgiasi,
bus saugus per amžius.

16 Tikėjimas* ir viltis

¹ *Giesmė.*
Dovydo.

Apsaugok mane, Dieve,
nes pas tave ieškau užuovėjos.

- 2 Sakau VIEŠPAČIUI: “Tu mano
VIEŠPATS.

Tik tu esi visa mano laimė”.

- 3 Kokie šaunūs yra ištikimi

14,4: *Jie ryja mano tautą...* : dažnas posakis – įvaizdis – pranašų knygos.

14,5: *Ten, kur nereikia bijoti...* : *Ten* – nuoroda į Zioną, kur Viešpats apreišk savo galybę. Apie paslaptinę baimę, kylančią be matomos priežasties žr. Kun 26,36; Įst 28,67; 2 Kr 14,13; Job 3,25. Atrodo, kad tai yra užuomina apie asirų kariuomenės sunaikinimą 701 m. prieš Kristų, – jiems nebuvo reikalo bijoti, betgi staiga nelaukta ji buvo parblokti. Žr. 2 Kr 19,35; Iz 37,36.

14,7: *... parves į namus savo tautą*: pirmoje vietoje turima mintyje grįžimas iš Babilonijos tremties, bet dažnai ir platesnė prasmė – bet kokis tautinis atgimimas, atstatymas, atkūrimas.

15,1-5: Doro elgesio santrauka. Plg. su ja Dekalogo įsakymus. Žr. Iš 20,1-17. Šventyklos lankymo liturgija. Klausimas: *Kas gali dalyvauti pamaldų sueigoje?* Atsakymas: *Tie, kurie yra dorai elgęsi.*

15,1: *... tavo Palapinėje*: Jeruzalės Šventykla retkarčiais yra vadinama *palapine*, pavartojant įvaizdį senosios dykumų šventovės, kuri buvo minima kasmet per Palapinių iškilmę. Žr. Iš 23,14.

16,1-11: Pasižadėdamas būti ištikimas Dievui, psalmininkas pareiškia savo priešiškamą stabų garbintojams ir draugiškumą Izraelio ištikimiesiems (I). Užtat jis jautriai išgyvena nuolatinį Artumą Dievo, kuris palaikys šioje palaimingoje vienybėje, suteikdamas kūnišką prisikėlimą ir amžiną gyvenimą (II).

VIEŠPATIES žmonės!
Būti su jais man didžiausias
malonumas.

- 4 Kas skuba pas kitus dievus,
tik labiau save skaudina;
Kraujo liejamųjų atnašų jiems
neliesiu
nei jų vardų savo lūpomis netarsiu.*
- 5* VIEŠPATIE, tu esi man skirtoji
dalis ir mano taurė,
mano likimas tavo rankoje!
- 6 Man matavimo virvė krito
smagioje vietoje, –
iš tikrųjų nuostabus yra mano
paveldas!

II

- 7 Kadangi VIEŠPATS mane moko,
jį šlovinsiu, –
net naktį man širdis tai primena.
- 8 Nuolatos menu VIEŠPATIES
Artumą, –
jam esant prie dešinės,
niekad nedrebėsiu.
- 9 Užtat linksma mano širdis,
džiūgauja visa mano gyvastis
ir ramiai ilsisi mano kūnas.
- 10 Juk nepaliksi manęs Šeolui,
neleisi savo teisiajam matyti
Duobės.*
- 11 Tu parodysi man taką, kuris
veda į gyvenimą.
Tavo Artume yra džiaugsmo
pilnatvė,
tavo dešinėje rankoje amžina
linksmybė.

17 Prašymas* gelbėti

¹ Malda.

Dovydo.

I

- Klausykis, VIEŠPATIE,
mano teisybės maldavimo,
atsižvelk į mano šauksmą!
Išgirsik mano maldą iš lūpų
be vyliaus!
- 2 Iš tavęs teateina man nuosprendis,
nes tavo akys mato teisybę.
- 3 Nors mėgintum mano širdį,
tirtum mane naktį
ir bandytum mane ugnimi,
neteisybės manyje nerastum.
Nenusidėjau burna,
- 4 kaip daugelis žmonių kad daro.
Branginau žodį iš tavo lūpų
ir išvengiau smurto kelių.
- 5 Tavo įstatymo keliu ėjo mano
žingsniai,
nuo jo mano kojos niekad
nenuklydo.

II

- 6 Šaukiuosi tavęs, nes tu mane
išgirsi, Dieve!
Atsuk man savo ausį,
klausykis mano žodžių.
- 7 Parodyk savo ištikimą meilę
nuostabiais darbais,
Gelbėtojai, ieškantiems užuovėjos
nuo užpuolikų prie tavo dešinės.
- 8 Saugok mane kaip savo akies vyzdį,
paslėpk mane savo sparnų
pauksmėje

16,4: ... nei jų vardų savo lūpomis netarsiu: pamaldus izraelietis ne tik susilaikydavo nuo maldos stabams ir prisiekinėjimo jais, bet ir neminėdavo jų vardų. Žr. Oz 2,18.

16,5: Psalmininkas randa geriausią paveldą – tai tikrojo Dievo garbinimas.

16,10: ... matyti Duobės: t.y. patirti trūnijimą {kape}. Taip šį tekstą suprato graikiškoji Septuaginta, kurią cituoja apaštalas Petras (žr. Apd 2,25-32) ir apaštalas Paulius (žr. Apd 13,35-37). Abu

apaštalai įžvelgia šiame skaitinyje nuorodą į Kristaus Prisikėlimą. Psalmininko viltis nugalėti mirtį, nors ir miglota, krypta tikėjimo prisikėlimu link. Žr. 2 Mak 7,9; Dan 12,2.

17,1-15: Būdamas tikras savo nekaltnumu, psalmininkas kreipiasi į Dievą nuosprendžio (I), maldaudamas pagalbos nuo užpuolikų (II), kurie jį persekioja (III); šie žmonės, paskendę daiktuose, bus nubausti, o psalmininkas po mirties bus atlygintas Dievo Artumu.

18 Padėkos* giesmė

A

I

¹ Chorvedžiui.

VIEŠPATIES tarno Dovydo, kuris šios giesmės žodžiais kreipėsi į VIEŠPATĮ tą dieną, kai VIEŠPATS išgelbėjo jį nuo visų jo priešų rankos ir Sauliaus kėslų.

² Jis tad tarė:

“Myliu tave, VIEŠPATIE,
mano stiprybe!

³ VIEŠPATIE, mano uola,
mano tvirtovė, mano gelbėtojai!
Mano Dieve, mano uola, kur randu
pastogę,
mano skyde ir mano išganymo
jėga,* mano tvirtovė!

⁴ Šaukiausi VIEŠPATIES, Šlovingojo,
ir buvau išgelbėtas nuo visų priešų.

II

^{5*} Mirties virvės mane pančiojo,
pražūties srautai mane skandino.

⁶ Šeolo pančiai mane apraizgė,
mirties pinklės mane pasitiko.

⁷ Skausmą kęsdamas šaukiausi
VIEŠPATIES,
savo Dievo prašiau pagalbos.

⁹ nuo nedorėlių, norinčių mane
suplėšyti.

III

Apspinta mane mirtini priešai, –

¹⁰ be gailesčio jų kieta širdis,
įžūliai kalba jų burna.

¹¹ Nūn jie aplink mane,
kur tik pasisuku,
įbedę akis, laukdami progos
mane parblokti.

¹² Lyg liūtai, išalkę grobio,
tartum liūtukai, iš pasalų sėlindami.

IV

¹³ Pakilk, VIEŠPATIE,
Stokis prieš juos ir parblošk!
Išgelbėk mane savo kalaviju
nuo nedorėlio –

¹⁴ savo ranka, VIEŠPATIE,
nuo mirtingųjų –
nuo mirtingųjų, kurių dalis
gyvenime tik praeinanti.

Jų pilvas teprisipildo to,
ką esi jiems sutaupęs,
jų vaikai tegu sočiai sau glemžia ir
tepalieka ir savo mažyliams.

¹⁵ Betgi aš būdamas doras
regėsiu tavo veidą,
o pabudęs* būsiu laimingas
dėl tavo Artumo.

17,15: ... o pabudęs: naujam gyvenimui po mirties. Mirtis dažnai lyginama su miegu. Žr. Ps 76,6; Dan 12,2. Pabudimas ryto metą yra rinktinė Dievo valanda suteikti malonę. Žr. Ps 5,3; 30,5; 46,5; 49,14; 57,8; 73,20; 90,14; 130,6; 143,8. Aušra ir šviesa yra išgelbėjimo įvaizdžiai. Žr. Iz 8,20; 9,1; 33,2; 58,10; Rd 3,23; Sof 3,5; Jn 1,4-5; 8,12. Vakarais ir tamsa – bandymo ir skausmo įvaizdžiai. Žr. Ps 30,5; 59,6; 88,18; 107,10; Iz 17,14; 50,10.

18,1-51: Ši padėkos psalmė – giesmė – randama ir 2 Samuelio knygoje (žr. 2 Sam 22). Abiejose vietose ji priskiriama Dovydui. Psalmėje ryškios dvi pagrindinės dalys. Pirmoje dalyje (A), po įžanginio Dievo šlovės posmelio (I), karališkasis

psalmininkas aprašo savo pavojų (II), o paskui teofanijos – Dievo apsireiškimo aprašymo – stiliumi vaizduoja Dievo atėjimą jam į pagalbą (III) ir pabaigia Dievo teisingumo pripažinimu (IV). Antroje dalyje Dievas yra šlovinamas už paruošimą mūšui (I), už pergalėjimą priešų (II), kuriuos jis privertė bėgti (III), ir pavedimą valdyti daugelį tautų (IV). Visa psalmė baigiama dėkingumo pareiškimu (C).

18,3: ... mano išganymo jėga: pažodžiui *mano išganymo ragas*. Ragas, šturpą keliantis itūžusio jaučio ginklas, buvo stiprybės simbolis. Žr. Lk 1,69. 18,5-6: Šios eilutės turi perkeltinę prasmę.

18,7: ... savo Šventykloje: savo dangiškojoje buveinėje.

Jis išgirdo mano balsą savo
Šventykloje,*
ir mano pagalbos šauksmas
pasiekė jo ausis.

III

- 8* Tada sujudo ir sudrebėjo žemė,
kalnų pamatai suvirpo ir
susvirduliavo,
kai jį apėmė pyktis.
9 Dūmai kilo jam iš šnervių,
ryjanti ugnis – iš jo burnos,
žarijos virto liepsnomis.
10 Pravėrė dangų ir nužengė,
audros debesys buvo jam po kojų.
11 Sėdosi ant kerubo* ir skrido,
vėjo sparnais atskubėjo.
12 Tamsos skliautu jis apsiautė save,
vandens telkiniu,
audros debesimis.
13 Nuo jo Artumo spindesio
prasiveržė
pro debesis kruša ir žarijos.
14 VIEŠPATS sugriaudė danguje,
Aukščiausiasis prabilo balsu,
kruša ir žarijomis.
15 Paleido savo strėles – žaibus
ir juos išvaikė,
privertęs bėgti.
16 Tada pasirodė jūros dugnas,
pasaulio pamatai atsivėrė,
VIEŠPAČIUI galingai prabilus
savo pykčio viesulu.
17 Jis ištiesė ranką iš aukštybių,
paėmė mane, –

jis ištraukė mane iš sraunių
vandenų.

- 18 Jis išgelbėjo mane nuo stipraus
priešo –
nuo tų, kurie manęs nekentė,
nes jie buvo stipresni už mane.
19 Negando dieną jie mane užpuolė,
bet VIEŠPATS buvo mano ramstis.
20 Jis išvedė mane iš pavojaus, –
išgelbėjo mane, nes yra mane
pamėgęs.

IV

- 21 VIEŠPATS atlygino man pagal
mano teisumą,
atmokėjo man pagal mano
rankų švarumą,
22 nes laikiausi VIEŠPATIES kelių
ir nedoru darbu nuo savo
Dievo neatsitraukiau,
23 nes visus jo įsakus turėjau sau
prieš akis
ir nuo jo įstatų neatsimečiau.
24 Buvau jam taurus,
saugojausi kaltės.
25 Užtat VIEŠPATS ir atmokėjo
man pagal mano teisumą,
pagal mano rankų švarumą
jo akyse.
26* Su ištikimu tu elgiesi ištikimai,
su tauriu žmogumi – tauriai.
27 Su nuoširdžiu tu elgiesi nuoširdžiai,
bet su sukčiumi – gudriai.
28 Juk tu išgelbsti nuolankiuosius,
bet išdidžiuosius pažemini.

18,8-20: Dievo atėjimo – teofanijos – apraše ryškiai verčiantys žmogų susimąstyti, būties klausimus keliantys, gamtos reiškiniai: žemės drebėjimas ir perkūnijos audra. Žr. Ts 5,4-6; Ps 29; 97,2-6; Hab 3.

18,11: *Sėdosi ant kerubo*... : kadangi Dievas daro vėjus savo pasiuntiniais, arba *angelais* (žr. Ps 104,4), poetas kalba apie Dievą, keliaujantį audros

debesimis, arba angeliškais kūriniais, vadinamaisiais kerubais. Dievo žemiškąjį sostą ant Sandoros Skrynios panašiai sudarė du sparnuoti kerubai. Žr. Iš 37,7-9. Dievas sėdi abiem atvejais ant kerubų. Mes kalbame apie Dievą žmogiškai, šiapusiškai. Žr. Ps 80,2; 99,1.

18,26-27: Dievas elgiasi su žmonėmis taip, kaip žmonės elgiasi su savo artimu.

29 Juk mano lempą, VIEŠPATIE,
tu uždegi,* –
VIEŠPATS, mano Dievas,
apšviečia mano tamsybes.
30 Juk per tavę galiu paimti užkardą, –
su savo Dievu galiu peršokti mūrą.
31 Šis Dievas – jo kelias yra tobulas, –
VIEŠPATIES žodis išgrynintas
ugnimi.
Jis yra skydas visiems, ieškantiems
pas jį pastogės.

B

I

32 Juk kas yra Dievas, jei ne
VIEŠPATS?
Kas yra uola, jei ne mūsų Dievas? –
33 tas Dievas, kuris apjuosė mane jėga
ir padarė saugų mano kelią.
34 Kojas jis man davė kaip stirnų
ir nuvedė mane į saugias
aukštumas.*
35 Jis taip išlavino mano rankas kovai,
kad mano raumenys gali įtempti
stipriausią lanką.

II

36 Tu davei man savo apsaugos skydą,
tavo dešinė man padėjo,
tavo pagalba padarė mane didį.
37 Tu leidai man išlikti laisvam,
ir mano kojos nepaslydo.
38 Vijau priešus ir juos sudorojau,
negrįžau, kol jie nebuvo sunaikinti.
39 Juos sunaikinau – taip juos
parbloškiau,
kad jie daugiau nebepakilo –
jie krito man po kojų.

III

40 Juk tu apjuosei mane jėga kovai,
privertei priešus prieš mane klupti.

41 Tu privertei priešus – tuos,
kurie manęs nekenčia, – atsukti
man nugarą,
ir juos sudorojau.
42 Jie žvalgėsi, bet nebuvo kam
jų išgelbėti;
šaukėsi VIEŠPATIES, bet jis
neatsakė.
43 Barsčiau juos kaip žemės
dulkes vėjyje,
mindžiau juos kaip gatvių purvą.

IV

44 Tu išgelbėjai mane nuo kivičio
su tauta,
padarei mane tautų galva;
tauta, kurios nepažinau, tapo
mano pavaldiniais.
45 Vos išgirdę apie mane,
jie man pakluso;
svetimšaliai atėjo gūždamiesi
pas mane.
46 Svetimšaliai neteko drąsos
ir drebėdami išėjo iš savo tvirtovių.

C

47 Tegyvuoja VIEŠPATS!
Tebūna pašlovinta mano Uola
ir išaukštintas Dievas,
kuris mane išgelbėjo!
48 Tas Dievas, kuris suteikė
man pergalę
ir pajungė man tautas,
49 kuris išgelbėjo mane nuo priešų,
net išaukštino prieš maištininkus
ir apsaugojo nuo nuožmiųjų!
50 Užtat, VIEŠPATIE, šlovinsiu
tavę tautoms,
tavo vardui giesmes giedosiu.
51 Tu duodi pergalę savo karaliui,

18,29: ... *mano lempą... tu uždegi*: gyvybės ir laimės įvaizdis. Žr. 1 Kar 11,36.

18,34: ... *į saugias aukštumas*: į saugią vietą

kalnuose – gamtos tvirtovę, kurią sunku užpul-
ti. Žr. Ps 61,3; Hab 3,19.

rodai ištikimą meilę savo
pateptajam, –
Dovydui ir jo palikuonims
per amžius”.

19 Kūrinija* skelbia Dievo garbę

A

¹ *Chorvedžiui.*

Dovydo psalmė.

I

- ² Dangūs* apsakinėja Dievo garbę,
dangaus skliautas skelbia
jo rankų darbą.
³ Apie tai diena dienai pasakoja*
ir naktis nakčiai duoda žinią.
⁴ Be jokio kalbesio* ir be jokių
žodžių, –
negirdėti jų balso, –
⁵ betgi jų žinia skamba visoje žemėje,
jų žodžiai girdėti iki pat pasaulio
pakraščių.

II

- Danguose* jis pastatė palapinę
saulėi, –
⁶ lyg nuotaka ji išeina
iš po savo jungtvių užuolaidos
ir lyg galiūnė džiugiai bėga
savo keliu.
⁷ Iš vieno dangaus skliauto galo
ji pradeda žygį,
jos kelias veda prie kito galo, –
nuo jos kaitros pasislėpti
niekas negali.

B

Viešpaties Mokymas

I

- ^{8*} Tobulas yra VIEŠPATIES
Mokymas, –
atnaujina gyvastį;
VIEŠPATIES įsakai yra teisingi, –
paprastus žmones daro išmintingus.
⁹ VIEŠPATIES įstatai yra teisūs, –
džiugina širdį;
VIEŠPATIES įsakymas yra aiškus, –
akims duoda šviesos.
¹⁰ Pagarbi Dievo baimė yra tyra, –
ištikima amžinai.
VIEŠPATIES sprendimai yra tikri
ir visiškai teisūs.
¹¹ Brangintini labiau už auksą, –
net už rinktinį auksą, –
saldesni už medų –
už gryniausią korio medų.

II

- ¹² Be to, jais tavo tarnas pamokomas, –
kas jų laikosi, gauna didelį atlygį.
¹³ Savo klaidas kas gali pastebėti?
Apvalyk mane nuo kalčių,
kurių nejaučiu!
¹⁴ Apsaugok mane ir nuo tyčinių
nuodėmių, –
neleisk joms manyje viešpatauti!
Tada aš būsiu tobulas
ir laisvas nuo sunkaus nusižengimo.
¹⁵ Tegu tau patinka mano žodžiai
ir mano mintys,

19,1-15: Psalmė turi dvi dalis, iš pradžių turbūt jos buvo dvi atskiros psalmės. Pirmoji dalis aprašo dangaus skliautą, ypač saulę, apgiedantį Kūrėjo didybę (I-II). Antroje dalyje psalmininkas šlovina Dievo dorovinius reikalavimus (I) ir prašo malonės pagal juos gyventi (II).

19,2.5: *Dangūs...* : hebrajiškai *šamajim* – dangūs daugiskaita. Anot Šventojo Rašto Visatos sampratos, dangų sudaro trys *dangūs*: matomas dangaus skliautas su saule, mėnuliu, žvaigždėmis

ir nematomos dangaus aukštybės. Tarp jų yra vieta su vandenimis – lietumi, sniegu, kruša.

19,3: ... *diena dienai pasakoja*: tartum Dievo įkvėpta, kiekviena diena skelbia kitai dienai žinią apie Dievo galybę.

19,4: *Be jokio kalbesio...* : ši žinia yra tokia aiški žmogaus širdžiai ir protui, kad žmonės turi jos klausytis ir išgirsti.

19,8-10: Šeši sinonimai išreiškia tą patį dalyką – dieviškąjį Mokymą, t.y. Mozės Įstatymą.

VIEŠPATIE, mano Uola ir mano

Atpirkėjau!

20 **Malda* už karalių karo metu**

¹ *Chorvedžiui.*

Dovydo psalmė.

I

- 2 Teišklauso tave VIEŠPATS
negandos dieną,
Jokūbo Dievo vardas tesaugo tave!
{Sela}
- 3 Tesiunčia tau pagalbą iš šventovės,
iš Ziono tepalaiko tave!
- 4 Teatsimena visas tavo atnašas,
ir tavo deginamosios aukos
jam tepatinka!
- 5 Tesuteikia tau, ko tavo širdis trokšta,
ir kiekvieną tavo užmojų teįvykdo.
- 6 Kad šauktume iš džiaugsmo dėl
tavo pergalės
ir keltume vėliavas mūsų
Dievo vardu.

Tėpatenkina Dievas visus tavo
prašymus!

II

- 7 Nūn žinau, kad VIEŠPATS
padeda savo pateptajam, –
išklauso jo savo šventajame danguje
ir savo dešine suteikia jam
didžių pergalių.
- 8* Vieni didžiuojasi savo karo
vežimais,
o kiti – savo žirgais,
bet mes didžiuojamės vardu
VIEŠPATIES, mūsų Dievo.
- 9 Anie suklups ir kris,

o mes pakylame ir stovime.

- 10 Suteik karaliui pergalę, VIEŠPATIE,
išklausk mūsų, kai šaukiames!

21 **Padėka* ir malda už karalių**

¹ *Chorvedžiui.*

Dovydo psalmė.

I

- 2 Karalius yra linksmas, VIEŠPATIE,
nes tu davei jam jėgą;
jis džiūgauja,
nes tu suteikei jam pergalę.
- 3 Ko troško jo širdis, jam suteikei, –
jo lūpų prašymo jam neatsakei.
{Sela}
- 4 Juk pasitinki jį su didžia palaima,
uždedi jam ant galvos gryo
aukso vainiką.
- 5 Prašė tavęs gyvenimo, –
tu davei jam ilgą dienų trukmę
per amžių amžius.
- 6 Didi yra jo garbė per tavo pergalę, –
tu suteiki jam didybę ir garsą.
- 7 Juk tu suteiki jam amžinus
palaiminimus,
linksmini jį savo Artumo
džiaugsmu.
- 8 Juk karalius pasitiki VIEŠPAČIU
ir ištikimu Aukščiausiojo gerumu
bus visad saugus.

II

- 9* Tavo ranka suras visus tavo priešus,
tavo dešinė suras tuos,
kurie tavęs nekenčia.
- 10 Degink juos tarsi krosnies liepsna
tą dieną, kai tu pasirodysi.*

20,1-10: Ps 20 ir 21 viena kitą papildo ir turi panašią sandarą. Pirmoji, giedama prieš mūšį, išreiškia gerus linkėjimus karaliui (I) ir laiduoja pergalę (II). Antroji, giedama po mūšio, dėkoja Dievui už pergalę (I) ir vėl prašo palaiminimo karaliui (II). Abi psalmės baigiasi refrenu, kurį gieda žmonės.

20,8: Pamaldieji pasitiki ne medžiaginėmis priemonėmis, bet Dievo pagalba, kurios jie šaukiasi. Žr. 1 Sam 17,45; Iz 31,1; 36,9.

21,9-13: Šiomis eilutėmis kreipiamasi į karalių. 21,10: ... *tą dieną, kai tu pasirodysi*. nors 9-13 eilutės yra kreipinys į karalių, šis posakis ir užuomina apie ugnį turi eschatologinį pobūdį. Turbūt

- Tesunaikina juos VIEŠPATS įniršęs;
ugnis juos tepraryja.
- 11 Išnaikink jų palikuonis žemėje,
jų vaikus iš žmonijos.
- 12 Jei jie kėsintųsi tau pikta daryti,
sumanytų tau pakenkti,
jiems nepasiseks.
- 13 Tu priversi juos bėgti
atsukęs savo lankus jiems į veidus.
- 14 Būk išaukštintas, VIEŠPATIE,
savo jėgos!
Giedosime, šlovindami tavo
didžius darbus.

22 Kančios* šauksmas ir šlovės giesmė

- 1 *Chorvedžiui. Kaip "Briedė auštant".
Dovydo psalmė.*

A

I

- 2 Ai, mano Dieve, mano Dieve,
kodėl mane palikai?
Kodėl esi toks tolimas, – toli
nuo mano maldos,*
nuo mano dejonės šauksmo.
- 3 Mano Dieve, šaukiuosi dieną,
bet tu neatsakai,
ir naktį, bet ramybės nerandu.
- 4 Betgi tu esi Šventasis, –
tavo sostas – Izraelio šlovės giesmės!
- 5 Tavimi mūsų protėviai rėmėsi, –
jie pasitikėjo, ir tu juos gelbėjai.
- 6 Tavęs šaukėsi ir buvo išgelbėti,
tavimi pasitikėjo ir nenusivylė.
- 7 Bet aš kirminas, o ne žmogus, –

vienų išjuoktas, kitų paniekintas.

- 8* Visi, kas mane mato,
iš manęs tyčiojasi
ir šaipydamiesi kraipo galvas.
- 9 "Pasitikėjo VIEŠPAČIU, tegelbsti jį, –
tegu išvaduoja, jei juo gėrisi!"
- 10 Vis dėlto tu išvedi mane iš įsčių,
saugojai mane prie motinos
krūtinės.
- 11 Tavo rūpesčiui buvau patikėtas
nuo gimimo,
nuo motinos įsčių tu buvai
mano Dievas.
- 12 Nesitolink nuo manęs,
nes man sunku
ir nėra kas man padėtų!

II

- 13 Mano priešai apstoja mane
lyg jaučiai,
stiprūs Bašano jaučiai apgula mane;
- 14 atveria plačiai į mane savo žiotis
lyg plėsrūs ir riaumojantys liūtai.
- 15 Esu lyg ant žemės išlietas vanduo,
visi mano kaulai išnarstyti;
lyg vaškas mano širdis,
ištirpusi krūtinėje.
- 16 Gerklė man išdžiūvusi lyg
molio šukė,
mano liežuvis limpa prie gomurio;
tu gul dai mane į mirties dulkes.
- 17 Juk mane šunys apgula iš
visų pusių,

pradiniame tekste šios eilutės buvo kreipinys į Viešpatį.

22,1-31: Ps 22 yra viena iš svarbiausių mesijinių psalmių. Pats Kristus kartojo jos pirmąją eilutę, o kelios kitos eilutės yra cituojamos ar bent užsimenama Naujajame Testamente – Kančios pasakojime. Šis jaudinantis dvasinės ir fizinės kančios aprašymas atspindi Jėzaus Kristaus kančią. Užtat visą psalmę įprasta sieti su Jėzumi Kristumi. Psalmė kalba Kristaus vardu pirmoje dalyje

(A), prašydamas Mesijo dvasinę bei fizinę kančią ir nepalaužiamą pasitikėjimą Tėvu, o antroje dalyje (B) aprašo Kristaus atpirkimo vaisius. Žr. Mt 27,32-46.

22,2: ... *toli nuo mano maldos*; meldžiantis jam atrodo, jog Dievas yra per toli, kad galėtų išgirsti maldos žodžius.

22,8-9: Žr. Mt 27,42.

22,17: ... *jie drasko man rankas ir kojas*; senieji vertimai – Septuaginta ir Vulgata – verčia: ... *jie*

- nedorėlių gauja mane apspinta;
jie drasko man rankas ir kojas;*
- 18 galiu suskaičiuoti visus savo kaulus.
Mano priešai spokso į mane ir
džiaugiasi,
- 19* dalijasi tarp savęs mano drabužius
ir dėl mano apdaro kaulelius meta.

III

- 20 Betgi tu, VIEŠPATIE,
nesitolink nuo manęs!
Mano stiprybė, skubėk man padėti!
- 21 Gelbėk mane nuo kalavijo,
mano brangią gyvastį iš
šuns letenų!
- 22 Trauk mane iš liūto nasrų!
Nuo tų buivolų ragų gelbėk mane!

B

I

- 23* Tada aš skelbsiu tavo garsą
broliams ir seserims,
šlovinsiu tave jų sueigose.
- 24 Jūs, pagarbiai VIEŠPATIES
bijantieji,
jį šlovinkite!
Jūs, visi Jokūbo palikuonys,
garbę jam duokite!
Jūs, visi Izraelio vaikai,
prieš jį drebėkite!
- 25 Juk jis nepaniekino,
jis neatmetė vargšo maldavimo,
jis nenusuko nuo jo savo veido, –
išgirdo, kai varguolis šaukėsi.
- 26 Iš tavęs kyla mano šlovės giesmė
didžiojoje sueigoje;

Ką tau pažadėjau, vykdysiu tarp
tavęs pagarbiai bijančiųjų.

27 Vargšai valgys, kiek norės,
ir bus sotūs,
šlovins VIEŠPATĮ jo ieškančieji.
Teatsigauna jų širdis* amžinai!

II

- 28 Visi žemės pakraščiai atsimins ir
gręšis į VIEŠPATĮ,
visų tautų žmonės puls prieš jį
kniūbsčia.
- 29 Juk VIEŠPATS yra Valdovas, –
jis viešpatauja tautoms.
- 30 Jam iš tikrųjų žemai lenksis visi,
kurie miega žemėje,
prieš jį lenksis visi,
kurie žengia į dulkes.

III

Ir aš jam gyvensiu.

- 31 Mano palikuonys jam tarnaus;
apie Viešpatį bus pasakojama
būsimai kartai,
jo teisūs darbai skelbiami dar
nėgimusiai tautai.

23 Jahvė* – Ganytojas ir Šeimininkas

¹ Dovydo psalmė.

I

- VIEŠPATS yra mano Ganytojas,* –
man nieko netrūksta.
- 2 Žaliose pievose mane paguldo,
prie ramių tvenkinių gano.
- 3 Jis atgaivina mano gyvastį,
veda teisumo takais,

pervėrė mano rankas ir kojas.

22,19: Žr. Jn 19,24.

22,23: Perėjimas nuo nuožmios kančios į didį Prisikėlusiojo džiaugsmą. 23-27 eilučių kalba remiasi papročiu, pagal kurį asmuo, atnašavęs padėkos auką Šventykloje, papasakodavo dalyviams apie gautą iš Dievo malonę ir pakviesdavo juos dalytis aukos vaisėmis.

22,27: ... *jų širdis*: vargšų širdis, – šios eilutės

žodžiai yra jiems skiriami.

23,1-6: Rūpestinga Dievo meilė žmogui paaiškinama ganytojo ir šeimininko įvaizdžiais. Piemuo yra atidus kaimenei (I), o šeimininkas geras savo svečiui (II). Žr. Jn 10,1-16.

23,1: ... *Ganytojas*: Dievo, kaip savo kaimenės Ganytojo, įvaizdis yra dažnas Senajame ir Naujajame Testamente.

kaip dera jo vardui.

- 4 Nors einu per tamsiausią slėnį,
nebijau jokio pavojaus,
nes tu su manimi.
Tavo ganytojo lazda ir vėzdas* –
jie mane apgins.

II

- 5 Tu padengi man stalą
mano priešų matomoje vietoje,
patepi dosniai mano galvą
aliejumi* –
sklidina mano taurė!
6 Tik gerumas ir ištikima meilė
lydės mane
per visas mano gyvenimo dienas,
ir aš visados gyvensiu

VIEŠPATIES Namuose.

24 **Prie* Šventyklos vartų**

¹ *Dovydo psalmė.*

I

Žemė ir visa, kas joje,
yra VIEŠPATIES, –
pasaulis ir visi jo gyventojai,

- 2* nes jis pastatė jį ant gilių vandenų
ir įtvirtino virš požeminių upių.

II

- 3* Kas gali kopti į VIEŠPATIES
kalną?
Kas gali įeiti į jo šventąją buveinę?
4 Tas, kurio rankos nekalto
ir širdis tyra,
kuris netrokšta to, kas tuščia,

ir neprisiekinėja apgaulingai
artimui.

- 5 Jis gaus VIEŠPATIES palaiminimą,
teisų atlygį Dievo, savo Gelbėtojo.
6 Tokia yra bendrija tų, kurie į jį
kreipiasi
ir ieško Jokūbo Dievo veido. {Sela}

III

- 7 Pakelkite savo sąramas,* vartai!
Plačiai atsidarykite,
amžinosios durys,
kad įžengtų Garbės karalius!
8 Kas gi tas Garbės karalius?
Tai VIEŠPATS, stiprus ir narsus,
VIEŠPATS, galingas mūšyje.
9 Pakelkite savo sąramas,* vartai!
Plačiai atsidarykite,
amžinosios durys,
kad įžengtų Garbės karalius!
10 Kas gi yra tas Garbės karalius?
Galybių VIEŠPATS –
jis yra tas Garbės karalius! {Sela}

25 **Malda* gresiant pavojui**

¹ *Dovydo.*

I

- {a} Į tave, VIEŠPATIE,
keliu širdį.
{b} 2 O, mano Dieve, tavimi
pasitikiu.
Neleisk man būti
sugėdintam,
neleisk mano priešams

23,4: ... *ganytojo lazda ir vėzdas*: avims ganyti ir ginti.

23,5: ... *aliejumi*: kvepiantis aliejus buvo naudojamas vaišėse. Žr. Mt 26,7; Lk 7,37,46; Jn 12,3. 24,1-10: Po posmelio visuotinei Dievo galybei pašlovinti (I) psalmė apraia dorovinius reikalavimus, saistančius Šventyklos pamaldų dalyvius (II), ir tada cituoja žodžius, kurie buvo giedami, kai Sendoros Skrynja buvo nešama į Ziono kalną – Šventyklą. Psalmėje jaučiamas chorų pokalbis. Atrodo, kad psalmė buvo sukurta liturginiam naudojimui. Žr. 2 Sam 6,12-15.

24,2: Pasak senovės Visatos sampratos, žemė buvo laikoma plokščiu skrituliu, įtvirtintu ant

plataus požeminio vandenyno – Bedugnės. Žr. Ps 33,7.

24,3-5: Ps 15 yra panaši savo sandara ir turiniu: klausimas – atsakymas su nurodytomis sąlygomis – užsklanda.

24,7,9: ... *savo sąramas*: pažodžiui *savo galvas*. Tarpduri laikomas per žemu didžiam Dievui įeiti. Vartai ir durys yra arba Šventyklos, arba senosios jebusitų tvirtovės.

25,1-22: Alfabetinė psalmė. Mintys padrikai susietos, bet pirmoji dalis (I) iš esmės yra malda ieškant kelio ir atleidimo; antroji (II) – mąstymas apie Dievo gerumą teisiesiems; trečioji (III) – prašymas apsaugoti ir paguosti.

		džiūgauti.				atleisk mano kaltę, nors ji ir didžiulė.
{g}	3	Juk nė vienas nenuėina niekais, kas tavimi pasitiki; nuėina niekais neištikimieji – lengvabūdžiai.	{m}	12	Kas tik pagarbiai VIEŠPATIES bijo, sužino iš jo taką, kuriuo eiti turėtų.	
{d}	4	Parodyk man savo kelius, VIEŠPATIE, mokyk mane savo takų.	{n}	13	Jis pats gyvens laimingai, ir jo vaikai paveldės žemę.	
{h}	5	Vesk mane savo tiesa ir mokyk mane, nes esi Dievas, mano Gelbėtojas.	{s}	14	VIEŠPATS yra pagarbiai jo bijančiųjų draugas ir patvirtina jiems savo Sandorą.	
{v}		Tavimi visados pasitikiu.	{‘a}	15	Mano akys visad atkreiptos į VIEŠPATĮ, nes jis ištrauks mano kojas iš pinklių.	
{z}	6	VIEŠPATIE, neužmiršk savo gailestingumo ir ištikimos meilės, – jie taip seni kaip laikas.	{p}	III 16	Atsigręžk į mane ir būk man gailestingas, nes aš esu vienišas ir nuskurdęs.	
{h}	7	Mano jaunystės nuodėmės ir kaltes užmiršk, – savo ištikima meile dėl savo gerumo atsimink mane, VIEŠPATIE! II	{z}	17	Palengvink man širdies rūpesčius ir išgelbėk mane iš mano vargų.	
{t}	8	Teisus ir geras yra VIEŠPATS, todėl jis moko klystančius kelio.	{q}	18	Pažvelk į mano skurdą ir kančią ir atleisk visas mano nuodėmes.	
{j}	9	Jis veda kukliuosius teisingu taku ir moko juos savo kelio.	{r}	19	Pasižiūrėk, kiek daug mano priešų, kaip baisiai jie manęs nekenčia.	
{k}	10	Visi VIEŠPATIES takai yra ištikima meilė ir tiesa visiems, kurie laikosi jo Sandoros ir paklūsta jo įsakams.	{š}	20	Apsaugok mano gyvastį ir išgelbėk mane, neleisk man nusivilti, nes pas tave ieškau užuovėjos.	
{l}	11	Dėl savo vardo, VIEŠPATIE,	{t}	21	Gerumas ir dorumas tepalaiiko mane, nes, VIEŠPATIE,	

tavimi pasitikiu.

22* O Dieve, atpirk Izraelį iš visų jo vargų!

26 Nekalto* žmogaus malda

¹ Dovydo.

I

Paskelbk, kad esu nekalts,

VIEŠPATIE!

Juk aš dorai elgiuosi

ir VIEŠPAČIU nedvejodamas pasitikiu.

2 Tirk mane, VIEŠPATIE, ir bandyk, – išbandyk mano norus ir mintis.

II

3 Juk tavo ištikima meilė man akyse, tavo ištikimybė mane veda.

4 Su nedorais žmonėmis nesusidedu, su veidmainiais nesimaišau.

5 Pikta darančių draugės nekenčiu, nedorų žmonių vengiu.

6 Plaunu rankas* nekaltumo ženklan ir einu aplink tavo aukurą,

VIEŠPATIE,

7 balsu skelbdamas savo padėką ir apsakdamas visus tavo nuostabius darbus.

8 VIEŠPATIE, aš myliu Namus, kuriuose gyveni, tavo šlovės buveinę.

III

9 Nenušluok manęs drauge su nusidėjėliais nei mano gyvasties su žmogžudžiais.

10 Jų rankose piktos užmačios,

pilna kyšių jų dešinė.

11 O aš darau, kas dora; atpirk mane ir pasigailėk manęs.

12 Mano kojos stovi ant lygios žemės;* Sueigose šlovinsiu VIEŠPATĮ.

27 Pasitikėjimas* Dievu

¹ Dovydo.

A

I

VIEŠPATS yra mano šviesa

ir išgelbėjimas,

ko turėčiau bijotis?

VIEŠPATS yra mano gyvenimo tvirtovė,

prieš ką turėčiau drebėti?

2 Kai nedori žmonės užpuola mane, norėdami mane suėsti – jie, mano užpuolikai ir priešai, klumpa ir žūva.

3 Nors kariuomenė apgultų mane, mano širdis nebijotų; nors karas man būtų paskelbtas, net tada pasitikėčiau.

II

4 Vieno teprašau iš VIEŠPATIES, tik vieno tenoriu – gyventi VIEŠPATIES Namuose per visas savo gyvenimo dienas, gėrėtis VIEŠPATIES žavumu ir lankyti jojo Šventyklą.

5 Juk vargo dieną jis paslėps mane savo pastogėje, suteiks man globą savo palapinėje, užkels mane aukštai ant uolos.

25,22: Ši paskutinė eilutė yra priedas prie psalmės. 26,1-12: Pareikšdamas savo nekaltumą (I), psalmininkas išskaičiuoja savo dorybes (II), kad Dievas nepasmerktų jo drauge su nedorėliais (III). 26,6: *Plaunu rankas...* : nors rankų plovimas buvo liturginis veiksmas (žr. Iš 30,19,21; 40,31), čia turbūt rankų plovimą reikia suprasti perkeltine prasme (žr. Iz 1,16).

26,12: ... *ant lygios žemės*: esu saugus, nes nėra pavojaus užkliūti ir suklypti. Šį posakį galima sieti

su lygia vieta Šventyklos kieme arba perkeltine prasme su doru elgesiu.

27,1-14: Pareikšdamas savo beribį pasitikėjimą, kad Dievas jį išgelbės (A I), psalmininkas ilgisi Šventyklos užuovėjės, kur Viešpaties Artume jis bus saugus nuo priešų (A II). Atrodo, kad antrąją psalmės dalį iš pradžių buvo atskira psalmė. Čia psalmininkas meldžiasi, kad Dievas jo nepalikėtų (B I), prašo parodyti kelią ir globoti (B II).

6 Nūn keliu galvą prieš visus
mane supančius priešus
ir atnašauju aukas jo palapinėje
su džiaugsmo šauksmais,
giedu giesmę, šlovindamas
VIEŠPATĮ.

B

I

7 Išgirska mano balsą, VIEŠPATIE,
kai šaukiuosi,
būk man maloningas ir
išklausk mane!
8 "Eikš, – sako man širdis, – jo
veido ieškok!"
Tavo veido, VIEŠPATIE, aš ieškau!
9 Neslėpk nuo manęs savo veido,
neatstumk supykęs savo tarno, –
tu buvai mano pagalba.
Neatmesk manęs, nepalik manęs,
Dieve, mano Gelbėtojai.
10 Nors mano tėvas ir motina
mane paliktų,
tačiau VIEŠPATS mane priims.

II

11 Mokyk, VIEŠPATIE, mane
savo kelio,
dėl mano budrių priešų vesk
mane lygiu taku.*
12 Neatiduok manęs priešininkų
sauvalei,
nes melagingi liudytojai sukilo
prieš mane
ir smurtu alsuoja.
13 Tikiu, kad patirsiu VIEŠPATIES
gerumą
gyvųjų šalyje.*

14 Pasitikėk VIEŠPAČIU ir
būk stiprus!
Turėk drąsos ir pasitikėk
VIEŠPAČIU!

28 Prašymas* ir padėka

¹ Dovydo.

I

Tavęs šaukiuosi, VIEŠPATIE,
mano Uola, nebūk man kurčias.
Juk, jeigu tylėsi, būsiu kaip tie,
kurie žengia į Duobę.
2 Išgirska mano maldavimo balsą,
kai šaukiuosi tavo pagalbos,
tiesdamas rankas tavo šventosios
buveinės link.*
3 Nenutempk manęs su nedorėliais,
su pikta darančiais –
su žmonėmis, kurie kaimynus
draugiškai sveikina,
o širdyje pikta puoselėja.
4* Atmokėk jiems pagal jų darbus –
už jų veiksmų piktumą.
Atmokėk jiems už jų rankų darbus,
atiduok jiems, ką jie užsidirbo!
5 Kadangi jie nepaiso
VIEŠPATIES veiksmų
nei jo rankų darbo,
jis sužlugdys juos ir daugiau
nebeatkurs.

II

6 Tebūna pašlovintas VIEŠPATS,
nes jis išgirdo mano pagalbos
šauksmą.
7 VIEŠPATS yra mano stiprybė
ir mano skydas, –
pasitiki juo mano širdis.

27,11: ... lygiu taku: žr. Ps 26,12 paaiškinimą.

27,13: ... gyvųjų šalyje: posakio prasmė – *kai dar gyvenu čia, žemėje*. Maldose už mirusius Katalikų Bendrija pritaiko šiuos žodžius mirusiesiems – danguje, kur gyvenimas yra tikras.

28,1-9: Psalmė apima psalmininko maldą nebausti jo su nedorėliais (I), padėką Dievui už mal-

dos išklausymą (II) ir užtarimą už karalių – patėptąjį – bei tautą (III).

28,2: ... šventosios buveinės link: pati svarbiausia – vidinė Šventų Šventoji – Šventryklos dalis su Viešpaties Sandoros Skrynja.

28,4-5: Kadangi nedorėliai nepaiso Dievo, jis nesirūpins jais.

Jis man padėjo, ir mano širdis
džiūgauja, –
giesme aš jam dėkoju.

III

8 VIEŠPATS yra savo tautos stiprybė,
tvirtovė savo pateptajam išgelbėti.

9 Gelbėk savo tautą ir laimink
savo paveldą!

Būk jų Ganytojas ir rūpinkis
jais amžinai!

29 Dievo* didybė audroje

¹ Dovydo psalmė.

I

Garbinkite VIEŠPATĮ jūs,
dangiškieji,*
duokite VIEŠPAČIUI šlovę!

2 Duokite VIEŠPAČIUI jo
vardo garbę,
šlovinkite didžiai šventą VIEŠPATĮ!

II

3 VIEŠPATIES balsas* virš vandenų, –
didybės Dievas griauždia,
VIEŠPATS virš vandenyno.

4 Galingas yra VIEŠPATIES balsas,
VIEŠPATIES balsas
kupinas didybės.

5 VIEŠPATIES balsas trupina kedrus,

VIEŠPATS trupina Libano kedrus.

6 Jis šokdina Libaną* lyg veršį
ir Hermono kalną lyg jauną
buivolą.

7 VIEŠPATIES balsas blyksi žaibais.

8 VIEŠPATIES balsas supurto
dykumą,
VIEŠPATS sudrebina Kadešo
tyrus.*

9 VIEŠPATIES balsas triuškina
ąžuolus,
ir plikai nušluoja miškus,
o jo Šventykloje visi šaukia:
“Šlovė!”

III

10 Savo soste virš tvano, –
VIEŠPATS karaliauja amžinai.

11 Tesuteikia VIEŠPATS stiprybės
savo tautai!
Telaimina VIEŠPATS savo tautą
ramybe!

30 Padėka* už išgelbėjimą nuo mirties

¹ Psalmė. Giesmė Šventyklos
pašventinimo iškilmėms.*
Dovydo.

29,1-11: Po kvietimo šlovinti Dievą (I) ši psalmė aprašo nuostabią teofaniją – Dievo didybės apreiškimą baisioje audroje (II) – ir baigiasi malda už tautą (III). Dievo atėjimas Šventajame Rašte aprašomas neįprastais gamtos reiškinių. Žemės drebėjimas, audra, vėtra prašnekina žmogų likiminiu – būties– klausimu.

29,1: ... dangiškieji: pažodžiui *Dievo sūnūs*. Nors šis posakis, apskritai kalbant, ženklina angelus, kaip antai Job 1,6; 2,1; 38,7, šiame tekste galima jį suprasti kaip ženklinantį *teisius, dorus žmones*. Labai panašus kreipinys į tautų šeimas randamas Ps 96,7-9. Žr. Ps 89,7.

29,3: *VIEŠPATIES balsas*... : griaustinis ir žaibas – audros garsai – priskiriami tiesiog Dievui. Dievo atėjimas ženklinamas audros įvaizdžiais, nes audra prašnekina pačią žmogaus būtį.

29,6: ... šokdina Libaną: kalnai vaizduojami lyg šiuropo apimti – turbūt turima galvoje žemės

drebėjimas. Žr. Ps 114,4-7. Hermono kalnas tekste vadinamas *Sirion/uf* – finikiečiams įprastu vardu. Keletas psalmės posakių užtinkami ir Ugarite, šiaurinėje Finikijoje – nūdienėje Sirijoje – atrastuose XV a. prieš Kristų kanaaniečių tekstuose.

29,8: ... *Kadešo tyrus*: įprasta šią vietovę tapatinti su Kadešo oaze šiaurinėje Sinajaus pusiasalio dalyje. Žr. Sk 20,1. Atrodo, kad ji buvo šiaurinėje Palestinoje, nes šie Kadešo tyrai minimi ir ugaričių raštuose kaip Libano ir Hermono kalnų dalis. 30,1-13: Psalmininkas, paskelbęs savo temą (A), dėkoja Dievui už išgydymą iš mirtinos ligos (B I). Tada jis išsamiau papasakoja, kas buvo įvykę. Būdamas kupinas sveikatos, jis buvo nelauktai ligos užkluptas (B II), bet jis šaukėsi Viešpaties pagalbos, ir buvo išklausytas (B III).

30,1: ... *Šventyklos pašventinimo iškilmėms*: vėlesnis šios psalmės pritaikymas.

A

- 2 Skelbsiu tavo didybę, VIEŠPATIE,
nes mane išgelbėjai
ir neleidai džiūgauti mano
priešams.
- 3 Šaukiausi tavo pagalbos,
VIEŠPATIE, mano Dieve,
ir tu mane išgydei.
- 4 VIEŠPATIE, tu ištraukei mano
gyvastį iš Šeolo, –
juk su visais aš buvau pakeliui į
Duobę,
bet tu sulaikei mane nuo mirties.
- 5 Giedokite šlovės giesmes
VIEŠPAČIUI,
jūs – jo ištikimieji,
prisiminkite, koks jis šventas,
ir jam dėkokite!
- 6 Jo įniršis tetrunka akimirką,
o jo gerumas tęsiasi visą gyvenimą.
Ašaros gali lūkuriuoti per naktį,
bet džiaugsmas ateina su aušra.

B

I

- 7 Kai man sekdavosi, sakiau:
“Niekad nesvyrinėsiu!”
- 8 Savo gerumu, VIEŠPATIE,
tu buvai pastatęs mane kaip
nenugalimą kalną,
bet kai nugręžei savo veidą,
drebėjau iš baimės.

II

- 9 Tavęs, VIEŠPATIE, šaukiausi, –
savo Dievo pagalbos maldavau:
- 10* “Kokia tau nauda iš mano mirties,

iš mano žengimo į Duobę?
Nejau dulkės šlovins tave
ar skelbs tavo ištikimybę?

11 Išgirsk mane, VIEŠPATIE,
ir būk man maloningas!
VIEŠPATIE, padėk man!”

III

- 12 Tu pavertei mano liūdesį džiugesiu,
nuvilkai man ašutinę* ir apjuosei
mane džiaugsmu,
- 13 kad giedočiau tau be perstojo
šlovės giesmę.
- VIEŠPATIE, tu esi mano Dievas, –
tau dėkosiu per amžius!

31 Malda* nelaimės valandą

¹ Chorvedžiui.

Dvydo psalmė.

I

- 2 Pas tave, VIEŠPATIE,
ieškau užuovėjos,
neleisk man niekados nusivilti!
Tu esi teišus, mane gelbėk!
- 3 Išgirsk mane, skubėk manęs gelbėti!
Būk užuovėjos uola – mano
tvirtovė, –
galinga pilis man gelbėtis!
- 4 Juk esi man ir uola, ir tvirtovė, –
vesi ir saugosi mane dėl savo vardo.
- 5 Apsaugok nuo paspėstų man
pinklių,
nes tu esi mano užuovėja.
- 6 Tau patikiu savo dvasią,* –
tu mane atperki,
VIEŠPATIE, ištikimasis Dieve.
- 7 Nekenčiu tų, kurie kliaujasi

30,10: Žr. Ps 6,6 paaiškinimą.

30,12: ... *ašutinę*: ašutinė buvo nešiojama liūdesio ir atgailos metu. Žr. 2 Sam 3,31; 1 Kar 21,27; Ps 35,13; 69,12.

31,1-25: Pirmose dviejose dalyse (I-II) psalmininkas aprašo jaudinančiais žodžiais savo vargą ir kančią ir, pasitikėdamas Dievo gerumu, prašo dangaus pagalbos. Trečioji dalis (III) yra būdin-

gas padėkos himnas.

31,6: *Tau patikiu savo dvasią...*: mūsų Viešpats Jėzus Kristus meldėsi šiais žodžiais, mirdamas ant kryžiaus. Žr. Lk 23,46. Užtat visa psalmė gali būti laikoma Kristaus jausmų išreiškimu kančios metu, susiejant su jo sūnišku pasitikėjimu dangiškuoju Tėvu.

- tuščiais stabais,
o pasitikiu VIEŠPAČIU.
- 8 Leisk man džiūgauti ir būti
linksmam
dėl tavo ištikimos meilės,
nes tu pažvelgei į mano kančią –
rūpinaisi manimi didžiame varge.
- 9 Tu neatidavei manęs į nagus
priešui,
bet išvedei mane į laisvę.
- II
- 10 Pasigailėk manęs, VIEŠPATIE,
nes man sunku.
Nuo skausmo temsta man akys,
nyksta ir mano gyvastis, net kaulai.
- 11 Juk mano gyvenimą skausmas
sekina
ir mano metus – dejonės,
nuo kančios man stinga jėgų.
- 12 Esu pajuoka visiems savo priešams,
pasibjaurėjimą keliu net
kaimynams
ir klaiką – savo pažįstamiems, –
nuo manęs bėga, kas kelyje
mane pamato.
- 13 Esu visų užmirštas,
tarsi būčiau miręs, –
tapau lyg sukultas indas.*
- 14 Juk girdžiu daugelį kuždomis
šnekant –
klaikas iš visų pusių!* –
Kai jie man rezga pinkles
ir kėsinaisi atimti gyvastį.
- 15 Bet aš tavimi pasitikiu,
VIEŠPATIE, –
sakau: “Tu esi mano Dievas”.
- 16 Tavo rankoje mano likimas, –
- gelbėk mane nuo priešų – nuo tų,
kurie mane persekioja.
- 17 Pažvelk į savo tarną gerumu,
gelbėk mane savo ištikima meile.
- 18 Tenebūna man gėdos, VIEŠPATIE,
nes aš tavęs šaukiuosi.
Tebūna sugėdinti nedorėliai,
težengia priblokšti į Šeolą.
- 19 Tebūna nutildytos melagingos
lūpos,
įžūliai apie teisius žmones
kalbančios
su puikybe ir panieka.
- III
- 20 Koks nuostabus yra tavo gerumas,
sukauptas tiems,
kurie tavęs pagarbiai bijo,
ir teikiamas tiems,
kurie ieško tavo užuovėjos,
visiems žmonėms matant!
- 21 Savo Artumo užuovėjoje juos
paslepį
nuo žmonių kėslių,
apsaugai juos savo pastogėje
nuo priekabių liežuvių.
- 22 Tebūna pašlovintas VIEŠPATS,
nes jis buvo man nuostabiai
ištikimas –
įtvirtintas miestas.
- 23 Patirdamas nerimą, maniau:
“Esu išvaromas toli nuo tavo
Artumo”.
- Bet tu išgirdai mano maldavimą,
kai šaukiausi tavo pagalbos.
- 24 Mylėkite VIEŠPATĮ,
visi jo ištikimieji!
VIEŠPATS saugo ištikimuosius,
bet skaudžiai atmoka tam,

31,13: ... *sukultas indas*: būdingas posakis ženklinanti kokiam nors niekam vertam dalykui. Žr. Iz 30,14; Jer 19,11; 22,28.

– 31,14: ... *klaikas iš visų pusių*: šis posakis ran-

damas ir Jeremijo pranašystėse. Žr. Jer 6,25; 20,3,10; 46,5; 49,29. Ši psalmė turi panašumo su Jeremijo knyga.

kuris išpuikusiai elgiasi.

- 25 Būkite stiprūs ir drąsios širdies visi,
kurie pasitikite VIEŠPAČIU!

32 Nuoširdus* nuodėmės išpažinimas

¹ Dovydo. Poema.

I

Laimingas, kam nusižengimas
atleistas,
kuriam nuodėmė dovanota.

- 2 Laimingas žmogus, kurio
VIEŠPATS nelaiko kaltu,
kurio dvasioje nėra apgaulės.*

II

- 3 Kol aš neišpažinau {nuodėmės},
mano kaulai dilo nuo mano
nuolatinių dejonių.

- 4 Juk dieną ir naktį mane slėgė
tavo ranka, –
man jėgos išseko kaip nuo
vasaros karščių. {Sela}

- 5* Tada išpažinau tau savo nuodėmę,
nebeslėpiau savo kaltės.
Tariau: "Išpažinsiu savo
nusikaltimus VIEŠPAČIUI", –
ir tu, atleisdamas man nuodėmę,
pašalinai kaltę.

- 6 Užtat prireikus melsis tau
kiekvienas ištikimas žmogus;
nors grėsmingi vandens išsilies,
jo nepasieks.

- 7 Tu esi mano pastogė, –
ištrauki mane iš vargo,
apsupi džiugiais išganymo
šūkavimais. {Sela}

III

- 8 {VIEŠPATS sako}: "Mokysiu tave
ir rodysiu tau kelią, kuriuo turi
eiti;
tau patarsiu, lydėdamas tave akimis.
9 Nebūk kaip arklys ar mulas,
neturintis proto,
kurio narsas tramdomas žąslais
ir kamanomis,
nes kitaip jis tau nepaklus".

- 10 Nedorėlis turės daug kentėti,
bet tą, kuris VIEŠPAČIU pasitiki,
lydės ištikima meilė.

- 11 Būkite linksmi VIEŠPATYJE
ir džiūgaukite, teisieji,
šūkaukite iš džiaugsmo,
visi doros širdies žmonės!

33 Šlovės* giesmė

I

- 1 Džiūgaukite, teisieji, VIEŠPATYJE, –
dera, kad dorieji jį šlovintų.
2 Šlovinkite VIEŠPATĮ lyra,
skambinkite jam dešimtstyge arfa.
3 Giedokite jam naują giesmę,
šmaikščiai lieskite stygas
džiugiai šukaudami.
4 Juk VIEŠPATIES žodis yra tiesus
ir visi jo darbai patikimi.
5 Jis myli, kas teisu ir teisinga;
ištikimos VIEŠPATIES meilės
pilna žemė.

II

- 6 VIEŠPATIES žodžiu buvo
padaryti dangūs
ir jo burnos alsavimu visos

32,1-11: Antroji Atgailos psalmė. Psalmininkas
apsako džiaugsmą, patyrus nuodėmių atleidimą
(I), ir savo dvasios paguodą, išpažinus nuodėmes
(II); skatina kitus vykdyti Dievą valią (III) ir džiū-
giai pasitikėti jo gerumu (IV).

32,2: ... nėra apgaulės: veidmainiškumo išpa-
žįstant nuodėmes.

32,5: Aiškindamas šią eilutę, Šv. Augustinas sa-

ko, kad net prieš nuodėmės išpažinimą lūpomis
Dievas girdi nusidėjėlio širdies šauksmą. Nuoširdų
gailestį lydi atleidimas. Žr. 1 Sam 12,13.

33,1-22: Šlovės giesmė, kuria teisieji yra kviečia-
mi apsakyti nuostabius Dievo darbus, nes jis savo
pažadams visad ištikimas (I-II), būdamas visagalis
Kurėjas (III), išmintingas ir galingas pasaulio Val-
dovas (IV), visa matantis ir visa žinantis, – tikrai

jų galybės.*

- 7* Jis sutelkė jūros vandenį
tartum į maišą,
uždarė gelmes į saugyklas.

III

- 8 Tebijo visa žemė VIEŠPATIES,
tegerbia jį visi pasaulio gyventojai.
9 Juk jis tarė, ir pasaulis pasidarė,
jis įsakė, ir visa atsirado.

- 10 VIEŠPATS vėjais paleidžia
tautų užmojus,
niekais paverčia jų sumanymus.
11 VIEŠPATIES užmojis yra amžinas,
jo širdies sumanymai tęsiasi per
visas kartas.
12 Laiminga tauta, kurios Dievas
yra VIEŠPATS, –
ta tauta, kurią jis išsirinko paveldu.

IV

- 13 VIEŠPATS žvelgia iš dangaus, –
jis mato visą žmoniją.
14 Iš savo sosto, kur viešpatauja,
žvelgia į visus, kas gyvena žemėje, –
15 tas, kuris padarė jų visų širdį
ir stebi visus jų darbų.

V

- 16 Ne kariuomenės dydis apsaugo
karalius,
nė galiūnai neišsigelbsti didele jėga.
17 Iš žirgų laukti pergalės – tuščia
viltis,
kad ir ristūnai, jie negali išgelbėti.
18 Tikrai VIEŠPATS žiūri tų,

kurie pagarbiai jo bijo
ir jo ištikima meile pasitiki,
19 kad išgelbėtų nuo mirties jų
gyvastį
ir išlaikytų gyvus bado metu.

VI

- 20 Mūsų viltis VIEŠPATYJE, –
jis yra mūsų pagalba ir skydas.
21 Juk jis linksmina mūsų širdį,
nes mes pasitikime jo šventuoju
vardu.
22 Tebūna su mumis tavo
ištikima meilė,
VIEŠPATIE, nes mes į tave
žvelgiamo.

34 Padėka* už išgelbėjimą iš pavojaus

1* Dovydo.

*Kai apsimetė pamišėliu
Abimelechui ir,
jo išvartytas, pasišalino.*

I

- {a} 2 Visuomet VIEŠPATĮ
garbinsiu,
jo šlovė nuolat bus
man ant lūpų.
{b} 3 Aš didžiuojuosi
VIEŠPAČIU, –
kuklieji girdės ir džiaugsis.
{g} 4 Skelbkite su manimi
VIEŠPATIES didybę,
aukštinkime jo vardą
drauge!

jis tėra pergalės ir išganymo šaltinis (V). Giesmė baigiama pareiškiant pasitikėjimą Dievo gerumu (VI).

33,6: ... visos jų galybės. nesuskaičiuojamos dangaus skliauto žvaigždės laikomos didžiule kariuomene. Žr. Neh 9,6; Iz 40,26, 45,12; Jer 33,22. 33,7: Senovėje žmonės stebino jėga, sulaikiusi galingas jūras prie žemės pakraščių. Pasak pagonių mitologijos, tai buvo pasiekta nuožmiu mūšiu, kuriame dangiškieji dievai nugalėjo Bedugnės dievus. Bergi Viešpačiui užtenka sutelkti vandenį tartum į maišą, – jis gali taip lengvai uždaryti į

saugyklas ir begalinį požemio vandenyną, kaip žmogus kad sudeda vynmaišius į rūsius.

34,1-23: Alfabetinė psalmė, turinti neabejotiną ryšį su pirmoje eilutėje minimais įvykiais. Paskatinęs šlovinti Viešpatį (I), psalmininkas išreiškia savo dėkingumą Dievui už išgelbėjimą iš pavojaus (II) ir užbaigia psalmę pamokymu pagarbiai bijoti Viešpaties ir laikytis jo įsakymų.

34,1: Tai įvyko filistinų karaliaus Achišo dvare. Dovydas apsimetė sukvailėjusiu tada, kai pabėgo nuo kunigo Abimelecho.

II

{d}	5	Kreipiausi į VIEŠPATĮ,
ir jis man atsakė;
mane jis išgelbėjo iš visų
mano baimių.	{n}	14	Saugok tad liežuvį nuo
pikto
ir lūpas nuo apgaulės.
{h}	6	Pažvelkit į jį
ir pralinksmėkit, –
niekad jums gėdos
nereikės kęsti.	{s}	15	Venk pikto ir daryk gera,
siek taikos iš visos širdies.
{z}	7	Šis vargšas* šaukėsi, ir
VIEŠPATS išgirdo,
iš visų jo vargų išgelbėjo.	{'a}	16	VIEŠPATIES akys žvelgia
į teisiuosius,
jo ausys girdi jų šauksmą.
{h}	8	VIEŠPATIES angelas
saugo tuos,
kurie pagarbiai jo bijo, ir
juos išgelbsti.	{p}	17	VIEŠPATS priešinasi
nedorėliams,
kad išnaikintų žemėje jų
atminimą.
{t}	9	Išbandykite ir patirkite
patys,
koks geras yra VIEŠPATS.
Laimingas žmogus, kuris
randa pas jį užuovėją!	{z}	18	Šaukiasi teisieji pagalbos,
VIEŠPATS klausosi
ir išgelbsti juos iš visų
vargų.
{j}	10	Pagarbiai bijokite
VIEŠPATIES, visi jo
šventieji,
nes kas pagarbiai jo bijo,
nieko nestokoja!	{q}	19	VIEŠPATS yra arti tų,
kurie sielojasi,
ir gelbsti nevilties
apimtuosius.
{k}	11	Net liūtukai kenčia
skurdą ir alkį,
bet einantiems pas
VIEŠPATĮ nieko netrūksta.	{r}	20	Daugel vargų ištinka
teisųjį,
bet VIEŠPATS išgelbsti iš
jų visų.
		III	{š}	21	Saugo visus jo kaulus,
nė vienas jų nebus
sulaužytas.
{l}	12	Ateikite, vaikai,*
klausykitės manęs,
mokysiu jus pagarbios
VIEŠPATIES baimės.	{t}	22	Nelabumas varo į mirtį
nedorėlį;
teisiojo priešai bus
nubausti.
{m}	13	Kas iš jūsų trokšta
gyvenimo		23	VIEŠPATS atperka savo
tarnų gyvastį;
kas ieško jo užuovėjos,
bus išgelbėtas.

34,7: Šis vargšas... : pats psalmininkas buvo pavojuje.

34,12: ... vaikai: hebrajų išminties raštijoje

mokytojas – rabinas – taip kreipiasi į savo mokinius.

35 Malda* prašant pagalbos

^{1*} Dovydo.

I

- Grumkis, VIEŠPATIE,
su mano užpuolikais,
kovok su tais, kurie
su manimi kovoja!
- 2 Tverk skydą ir ginklus,
pakilk manęs gelbėti!
- 3 Pakelk ietį ir alebardą
prieš tuos, kurie mane persekioja!
Sakyk man: "Aš tavo išgelbėjimas!"
- 4 Tesusigėsta suglumę tie,
kurie tyko mano gyvasties!
Tesitraukia apstulbę tie,
kurie kėsina man pikta daryti!
- 5 Tebūna kaip vėjo nešami pelai,
kai juos VIEŠPATIES angelas
vaikys!
- 6 Tebūna kelias jiems tamsus
ir slidus,
kai VIEŠPATIES angelas persekios!

II

- 7 Juk be priežasties paspendė
man pinkles,
be priežasties iškasė gilią duobę
mano gyvasčiai.
- 8 Teužklumpa juos nelaukta žūtis, –
jie patys teįkliūva į savo paspėstas
pinkles,
teįgriūva jie patys į savo iškastą
duobę!
- 9 Bet aš džiūgausiu VIEŠPATYJE,
laimingas būsiu, nes jis mane
išgelbėjo.
- 10 Iš visos širdies sakysiu:
"VIEŠPATIE, kas gi gali tau
prilygti?
Tu išgelbsti menką nuo

galiūno,

- vargšą ir beturtį nuo engėjo".
- 11 Pikti žmonės liudija prieš mane,
kaltina nusikaltimais, apie
kuriuos nieko nežinau.
- 12 Jie atmoka man pikru už gera,
mane alindami.
- ## III
- 13* Betgi, jiems susirgus,
aš vilkėjau ašutinę,
varginau save pasninku.
Meldžiausi nulenkęs galvą,
14 tartum būčiau meldęsis už
savo bičiulį ar brolį.
Klajojau neramus, lyg motiną
apraudodamas,
gedulo prislėgtas.
- 15* Bet, man į vargą įpuolus,
jie visi džiūgavo
ir būriavosi iš manęs pasijuokti, –
luošiai, kurių nepažinojau,
rinkosi prieš mane, –
mane be perstojo užkabinėdami.
- 16 Pašiepdami ir išjuokdami,
ant manęs jie griežė dantimis.
- ## IV
- 17 Kaip ilgai, VIEŠPATIE,
tu tik stebėsi?
Gelbėk mane nuo laukinių žvėrių,
mano gyvastį nuo šių liūtų!
- 18 Tada dėkosiu tau tavo tautos
sueigoje,
šlovinsiu tave didžiojoje spūstyje.
- 19 Neleisk mano priešams – tiems
melagiams –
linksminintis dėl mano pralaimėjimo;
neleisk nekenčiantiems manęs
be priežasties
vaipytis su džiaugsmu iš mano

35,1-28: Šaukdamasis Dievo, kad jį apgintų (I), psalmininkas aprašo savo priešų nedorumą (II) ir nedėkingumą (III); tada pakartoja savo prašymą Dievui (IV).

35,1-3: Karinga šių eilučių kalba yra tik įvaizdinė.

Psalminko priešai nėra prieš jį kovos rikiuotėje, bet žmonės, apkaltinusieji jį sunkiais nusikaltimais. 35,13.15-17: Šios eilutės hebrajiškajame tekste nėra aiškios.

skausmo.

20 Juk jiems nerūpi ramybės linkėti,
bet sugalvoti kėslų prieš ramius
žmones.

21 Jie apkaltina mane, šaukdami:
"Aha! aha!
Savo akimis tai matėme!"

22 Tu matei, VIEŠPATIE! Tad netylėk!
Viešpatie, nebūk toli nuo manęs.

23 Pabusk! Skubėk manęs ginti!
Mano Dieve ir mano Viešpatie,
gink mano bylą!

24 Viešpatie, mano Dieve,
išteisink mane,
žiūrėdamas savo teismo,
ir neleisk jiems dėl manęs
džiaugtis.

25 Neleisk jiems sakyti:
"Aha, savo padarėme!"
Neleisk jiems kalbėti:
"Mes jį sunaikinome!"

26 Visi, kas džiūgauja dėl mano
nelaimės,
tebūna sugėdinti ir apstulbinti;
kas aukštinosi prieš mane,
tebūna apsiaustas gėda ir negarbe.

27 Kas trokšta mano išteisinimo,
tešūkauja iš džiaugsmo ir
tesilinksmina –
nuolatos tekartoja: "Didis yra
tas VIEŠPATS,
kuris džiaugiasi savo tarno gerove!"

28 Tada apsakysiu tavo teisumą
ir šlovinsiu tave per visą dieną.

36 Žmogaus* nedorumas ir Dievo gerumas

¹ *Chorvedžiui.*

*Dovydo, VIEŠPATIES tarno,
psalmė.*

I

2 Nuodėmė šnabžda giliai širdyje
nedoram žmogui,

kuris nepuoselėja Dievo baimės.

3 Kadangi apie save taip gerai mano,
jis tikisi, kad jo kaltė negali būti
aptikta ir nubausta.*

4 Visa, ką jis sako, yra pikta ir
apgaulinga, –
nebemoka išmintingai elgtis,
gera daryti.

5 Sumano pikta dar lovoje,
eina kreivu keliu,
to, kas pikta, nevengia.

II

6 VIEŠPATIE, tavo gerumas
siekia dangų,
tavo ištikimumas – debes.

7 Tavo teisumas – kaip Dievo
kalnai,*
tavo sprendimai – kaip jūros
gelmės.

VIEŠPATIE, tu rūpiniesi
žmogumi ir gyvuliu!

8 Dieve, koks brangus tavo gerumas!
Tavo sparnų pavėsyje mes
randame užuovėją.

9 Vaišinamės tavo Namų valgio
gausa,
girdai mus iš savo gėrybių upės.

10 Tu esi gyvenimo šaltinis,
tavo šviesoje matome šviesą.*

36,1-13: Mintis apie žmogaus nedorumą, skatinanti jį užmiršti ar nepaisyti teisingos bausmės už jo nuodėmes (I), čia supriešinama su ištikima Dievo meile žmogui (II). Užtat psalmininkas prašo, kad būtų išgelbėtas nuo nedorėlių (III).

36,3: ... aptikta ir nubausta: Dievo.

36,7: ... kaip Dievo kalnai: toks begalinis, kaip aukščiausieji kalnai.

36,10: ... tavo šviesoje matome šviesą: šviesa yra gerumo ir laimės simbolis. Užtat per tavo gerumą būsimė laimingi.

III

- 11 Teik savo ištikimą meilę tave
pažįstantiems
ir teisumą doros širdies žmonėms.
12 Įžūlaus žmogaus koja
tenepasiveja manęs,
nedorėlio ranka manęs tenestumdo
13 Antai, nedorėliai guli kniūbsti, –
parblokšti, atsikelt nebegali.

37 Nusidėjėlių* likimas ir teisiųjų atlygis

¹ Dovydo.

- {a} Neapmaudauk dėl
nedorėlių,
nepavydėk tiems, kurie
daro pikta.
2 Juk jie veikia išnyks
kaip žolė
ir nuvys kaip vešlūs
augalai.

- {b} 3* Pasitikėk VIEŠPAČIU ir
daryk gera, –
gyvensi krašte
ir būsi saugus.
4 Džiaukis iš širdies
VIEŠPAČIU,
ir jis suteiks tau,
ko trokšta tavo širdis.

- {g} 5 Pavesk VIEŠPAČIUI
savo kelią,
pasitikėk juo, ir jis padės.
6 Tavo dorumą jis nušvies
kaip dienos šviesą,

o tavo teisingumą padarys
kaip vidudienį.

- {d} 7 Būk kantrus ir lauk
VIEŠPATIES,
neapmaudauk dėl to,
kuriam viskas sekasi, –
dėl žmogaus, rezgančio
savo piktus kėslus.

- {h} 8 Susilaikyk nuo įniršio,
atsisakyk pykčio –
neapmaudauk, – tai tik į
pikta veda.

- 9 Juk nedorėliai bus
pakirsti,
bet tie, kurie laukia
VIEŠPATIES, –
pavaldės žemę.

- {v} 10 Dar valandėlė, ir nedorėlio
nebebus –
žvalgysies po vietą,
kur jis buvo,
jis bus dingęs.
11* Bet kuklieji pavaldės
žemę,
gėrėsis gausia gerove.

- {z} 12 Nedorėlis spendžia pinkles
teisiam
ir griežia ant jo dantimis.
13 Bet Viešpats iš jo juokiasi,
nes mato jo būsimą dieną.

- {h} 14 Nedorėliai traukia iš
makščių kalavijus

37,1-40: Ps 37 nagrinėja pikto problemą: kodėl nedorėliams sekasi, o gerieji kenčia. Psalmininko atsakymas: ši būklė tik laikina. Dievas atlygins geriesiems ir nubaūs nedorėlius net čia žemėje. Kadangi ši psalmė yra alfabėtinė, tos mintys psalmėje yra padrikos ir kartojamos be nuoseklios sekos.

37,3-9.11.22.29.34: Šiose eilutėse minimas kraštas yra Pažado žemė – Palestina, dangaus įvaizdis. Žr. Žyd 11,9-10.13-16. Kai Jėzus Palaiminimuose citavo šios psalmės 11-ąją eilutę (žr. Mt 5,4), jis turėjo mintyje: *Kuklieji pavaldės dangaus karalystę.*

- ir įtempia lankus,
kad parblokštų varguolį
ir beturtį,
ir nužudytų dorai
gyvenančius. {n}
- 15 Bet jų kalavijai smigs
jiems patiems į širdį,
jų lankai bus sutrupinti.
- {t} 16 Tas truputis, kurį turi
teisusis,
vertingesnis už daugelio
nedorėlių turtą.
- 17 Juk bus sutrupinti
nedorėlių ginklai,
o teisiuosius VIEŠPATS
palaikys. {s}
- {j} 18 VIEŠPATS rūpinasi tais,
kurie jo klauso,
ir paveldas amžinai jiems
priklausys. {'a}
- 19 Nelaimės metu jie nebus
apvilti
ir bado dienomis jie
valgys iki soties.
- {k} 20 Bet nedorėliai žus – {p}
VIEŠPATIES priešai dings
lyg pievų žolė,
išsisklaidys tartum dūmai.
- {l} 21 Nedorėlis skolinasi ir
negražina,
bet geras žmogus yra
dosnus ir nesiliauja davęs.
- 22* Juk tie, kuriuos VIEŠPATS {z}
laimina,
paveldės žemę,
o tie, kuriuos jis keikia,
bus išvaryti.
- {m} 23 VIEŠPATS veda žmogaus
žingsnius ir saugo tą,
kurio keliu džiaugiasi. {q}
- 24 Nors ir sukluptų,
jis neliks gulėti,
nes VIEŠPATS padės
jam atsikelti.
- 25 Buvau jaunas, ilgai
gyvenau,
bet nemačiau nei Dievo
palikto teisiniojo,
nei jo vaikų, prašančių
duonos.
- 26 Teisusis visad dosniai
kitiems duoda ir skolina,
jo vaikai tikra palaima.
- 27 Venk pikta ir daryk gera,
kad gyventum amžinai,
nes VIEŠPATS myli,
kas teisinga,
ir neapleidžia savo
ištikimųjų.
- 28 Jis saugo juos amžinai,
bet nedorėlių palikuonys
bus išvaryti.
- 29* Teisieji paveldės kraštą,
jame gyvens amžinai.
- 30 Išmintis ateina iš teisiniojo
lūpų,
jo liežuvis sako, kas
teisinga.
- 31 Savo Dievo Mokymą jis
laiko širdyje,
jo žingsniai nuo
Mokymo nenuklysta.
- 32 Nedorėlis teisiniojo tyko,
mėgina jį nužudyti.
- 33 VIEŠPATS jo nepaliks
priešo rankoje,
neleis būti pasmerktam
teisme.
- 34* Pasitikėk VIEŠPAČIU ir

laikykis jo kelio,
jis pagerbs tave, duodamas
paveldėti žemę, –
tu matysi išvaromus
nedorėlius.

{r} 35 Mačiau nedorėlį –
valdingą, –
iškilusį virš visų lyg kedrą
Libano.

36 Vėlėjau pro šalį,
ir, tikėk manimi, ten jo
nebebuvo.
Nors ir ieškojau, bet
neberadau.

{š} 37 Brangink nuoširdų
žmogų, įsižiūrėk į dorą,
nes taikus žmogus
turi ateitį.*

38 Bet nusidėjėliai bus
visiškai sunaikinti,
nedorėlių palikuonys
bus išnaikinti.

{t} 39 Teisiųjų išgelbėjimas
eina iš VIEŠPATIES, –
jis yra jų tvirtovė
sunkumams užėjus.

40 VIEŠPATS jiems padeda
ir iš bėdos
juos ištraukia, –
išgelbsti juos nuo
nedorėlių ir išvaduoja,
nes jie ieško jame
užuovėjos.

38 **Suvargusio* nusidėjėlio malda**

1 *Dovydo psalmė.
Atminimo aukai.**

I

2 VIEŠPATIE, nebausk manęs
pykdamas,

neplak manęs niršdamas!

3 Juk tavo strėlės į mane giliai įsmigo
ir tavo rankos smūgiai mane ištiko.

4 Nėra nieko sveiko mano kūne
nuo tavo įnykio,

braška mano kaulai, nes nusidėjau.

5 Virš galvos apsemtas nuodėmių,
jos slegia mane lyg sunkiausia našta.

II

6 Mano žaizdos dvokia ir pūliuoja
per mano kvailumą.

7 Susitraukęs ir jėgų netekęs,
slankioju niūrus per visą dieną.

8 Juk mano strėnos pilnos
deginančio skausmo,

nėra nieko sveiko mano kūne.

9 Visiškai atbukęs ir nukamuotas
vaitoju,
nes širdis man iš nerimo plyšta.

10 Viešpatie, tu žinai, ko aš trokštu,
tu girdi mano vaitojimą.

11 Mano širdis virpa, netekau jėgų,
mano akys migla apsitraukė.

12 Mano draugai ir bičiuliai laikosi
atokiai

dėl mano ligos opų,

net mano artimieji iš tolo težiūri.

13 Tie, kurie mano gyvasties tyko,
spendžia spąstus,

tie, kurie nori mane nuskriausti,

kalba apie smurtą

ir visą laiką brandina klastą.

37,37: ... *ateitį*... : teisusis turi ateitį sau ir savo palikuonims; nedorėlis neturi ateities nei sau, nei savo palikuonims.

38,1-23: Trečioji Atgailos psalmė. Pripažindamas, kad liga yra bausmė už jo nuodėmes (I), psalmi-

ninkas aprašo savo sunkią būklę (II), kurią jis kantriai priima, pasitikėdamas Dievu (III), ir prašo atleidimo ir pagalbos (IV).

38,1: *Atminimo aukai*: Žr. Kun 2,2.9.16; 5,12; Iz 66,3.

III

- 14 O aš tarsi kurčias, negirdintis,
lyg nebylys, kuris žodžio ištarti
negali.
- 15 Esu lyg žmogus, negalintis
atsikirsti,
nes negali girdėti.
- 16 Bet tavimi aš pasitikiu,
VIEŠPATIE,
ir tu, Viešpatie mano Dieve,
man atsakysi.
- 17 Juk aš meldžiuosi:
“Tik neleisk jiems džiūgauti
dėl mano nelaimės,
neleisk jiems didžiūotis, kai parpulsiu”.

IV

- 18 Juk esu ant žūties slenksčio
ir nuolat kenčiu skausmą.
- 19 Išpažįstu savo kaltę,
gailiuosi už nuodėmę.
- 20 Bet mano mirtini priešai
sveiki ir stiprūs;
daug tokių, kurie be priežasties
manęs nekenčia.
- 21 Tie, kurie atmoka man piktu
už gera,
mane kamuoja,* nes aš siekiu to,
kas gera.
- 22 Nepalik manęs, VIEŠPATIE!
Mano Dieve, nesitolink nuo manęs!
- 23 Skubėk man padėti,
Viešpatie, skubėk manęs gelbėti!

39 Gyvenimas* yra prabė gantis

¹ Chorvedžiui.

Jedutūnui. Dovydo psalmė.

I

- ² Tariau: “Apdairiai elgsiuos savo
kelyje,

kad nenusidėčiau liežuviu;
savo burną užčiaupsiu,
kai nedorėliai būva arti”.

- ³ Tylėjau, nesakiau nieko,
susilaikiau net nuo ko nors gero.
Bet mano skausmas tik pasunkėjo,
⁴ širdis man užkaito krūtinėje.
Bemąstant įsiliepsnojo ugnis –
nebegalėjau iškęst nekalbėjęs:

II

- ⁵ “Pasakyk man, VIEŠPATIE,
kaip ilgai gyvensiu,
kokia yra mano dienų trukmė?
Leisk man pažinti, koks esu laikinas.
- ⁶ Tu padarei mano gyvenimą ilgumo
tik per sprindį,
jo trukmė yra kaip niekas
tavo akysė”.
- Iš tikrųjų žmogaus būvis
tiktai kvėptelėjimas! {Sela}
- ⁷ Žmogus tik pracina kaip šešėlis,
tik rūkas yra jo visas triušas, –
Kaupia turtus, bet nežino,
kam jie atiteks!

III

- ⁸ “Nūn tad, Viešpatie,
ko aš galiu tikėtis?
Tavyje visa mano viltis.
- ⁹ Išvaduok mane iš visų
mano kalčių;
nepadaryk manęs kvailųjų pajuoka!

IV

- ¹⁰ Tyliau, burnos neatveriu,
nes tu tai padarei.
- ¹¹ Nukreipk nuo manęs savo rykštę,
aš žūstu nuo tavo rankos smūgių.
- ¹² Kai drausmini žmogų,
bausdamas už nuodėmę,
tu lyg kandis sunaikini tai,

38,21: ... kamuoja: hebrajiškas žodis, iš kurio kyla žodis šėtonas – reiškia arba kamuoja, arba šmeižia. Žr. Ps 109,4.

39,1-14: Nors ir buvo nutaręs nesiskųsti (I), psal-

mininkas, kaip ir Koheletas, aimanuoja dėl gyvenimo trumpumo ir tuštumo (II); betgi jo viltis yra Viešpatyje (III), kurį jis prašo atleidimo ir sveikatos (IV).

- kas jam brangu.
Iš tikrųjų žmogus tiktai vėjo
dvelktelejimas! {Sela}
- 13 Išgirsk mano maldą, VIEŠPATIE,
klauskis mano šauksmo, –
ateik į pagalbą, kai verkiu!
Juk esu tik laikinas svečias –
praeivis –
kaip visi mano protėviai.
- 14 Nukreipk savo žvilgsnį nuo manęs,
kad atsigaučiau
pirma, negu nueisiu ir pranyksiu.*

40 Padėka* ir prašymas padėti

¹ *Chorvedžiui. Dovydo psalmė.*

A

I

- 2 Kantriai laukiau VIEŠPATIES,
jis pasilenkė prie manęs ir
išgirdo mano šauksmą.
- 3 Ištraukė mane iš klampios duobės –
iš mirtinos pelkės,
pastatė mano kojas ant uolos
ir sutvirtino mano žingsnius.
- 4 Man į lūpas įdėjo naują giesmę* –
šlovės mūsų Dievui giesmę.
Daugelis tai matys, –
pagarbiai bijos ir pasitikės
VIEŠPAČIU.

II

- 5 Laimingas žmogus, kuris deda
viltis į VIEŠPATĮ, –
jis nesikreipia į pagonių stabus
ar netikrų dievų garbintojus.

- 6 VIEŠPATIE, mūsų Dieve, tu
daug mums padarei –
nuostabūs tavo darbai ir užmojai –
panašaus į tave nėra kito!
Niekad nepajėgčiau jų visų
apsakyti, –
jų devynios galybės.

III

- 7* Tu davei man suprasti,
kad netrokšti kruvinos aukos
ir grūdų atnašų,
neprašai deginamosios aukos
ir atnašos už nuodėmę.
- 8 Tada tariau: “Štai ateinu!
Raštų ritinyje man viskas nurodyta, –
- 9 mano džiaugsmas – vykdyti tavo
valią, mano Dieve,
tavo Mokymą turiu širdyje!”
- 10 Didžiojoje sueigoje skelbiau tavo
išganymo rūpestį, –
netramdžiau savo lūpų, –
tai, VIEŠPATIE, tu turi žinoti.
- 11 Tavo išganymo rūpesčio širdyje
neslėpiau, –
kalbėjau apie tavo ištikimybę ir
išganymą.
Apie tavo meilę ir tiesą
didžiojoje sueigoje nenutylėjau.

B

I

- 12 VIEŠPATIE, neatsakyk man savo
gailestingumo, –
tavo meilė ir tavo tiesa mane

39,14: ... *pranyksiu*: nuo žemės. Žinoma, psalmininkas byloja apie bendrą tikėjimą savitai niūriu pomirtiniu gyvenimu mirusiųjų buveinėje – Šeole – po mirties. Panašiai ir Jobas skundėsi. Žr. Job 3,13-19.

40,1-18: Ši psalmė turi dvi dalis, turbūt kadaise ji buvo dvi atskiros psalmės (A-B). Pirmoje dalyje (A) psalmininkas dėkoja Dievui už išgelbėjimą iš mirties pavojaus (I) ir šlovina Dievą už jo gerumą juo pasitikintiems (II); vykdyti Dievo va-

lią, – jis sako, – yra geriausia auka, ir tarp Šventykloje besimeldžiančių gieda padėkos giesmę (III). Antroji dalis (B), tolygi Ps 70, yra kenčiančio ir priešų kamuojamo maldavimas.

40,4: ... *naują giesmę*: padėkos himnas (5-11 eilutės). Taip ženklinamos šlovės ir padėkos psalmės, nes jos vaizduoja visapusį laikysenos pasikeitimą, būtent nuo dejonės į šlovę ir padėką.

40,7-9: Geriau būti klusniam, negu atnašas aukoti. Žr. 1 Sam 15,22; Iz 1,10-20; Mch 6,6-8. Laiš-

visad tesaugo!

- 13 Juk mane supa vargai be skaičiaus,
apniko mano nuodėmės mane,
nebematau, –
jų daugiau nei plaukų man ant
galvos, netekau drąsos.
- 14 Suteik man malonę, VIEŠPATIE,
gelbėk mane!
VIEŠPATIE, skubėk man padėti!
- 15 Tebūna nugalėti ir apstulbinti visi,
kurie tyko man gyvastį atimti.
Tepasitraukia gėdos apimti tie,
kurie džiaugiasi mano nelaime.
- 16 Tebūna savo pralaimėjimo
išgąsdinti,
kurie man sako: “Aha! Taip tau ir
reikia!”
- 17 Tedžiūgauja ir tesilinksmina
tavyje visi,
kurie tavęs ieško,
ir tavo išganymą mylintieji
nuolat tekartoja:
“Koks didis yra VIEŠPATS!”
- 18 Nors esu silpnas ir beturtis,
tačiau Viešpats manęs nepamiršo.
Tu esi mano pagalba ir
išgelbėjimas, –
mano Dieve, nedelsk!

41 Ligonio* malda

¹ *Chorvedžiui.*

Dovydo psalmė.

I

- 2 Laimingas, kas rūpinasi vargšais,
nelaimės dieną jį VIEŠPATS gelbės.
- 3 VIEŠPATS jį saugos ir stiprins,
padarys jį laimingą žemėje

ir nepaliks jo priešų rankose.

- 4 VIEŠPATS padės jam ligos patalę, –
išgydys ligonio negalias.

II

- 5 Kartą tariau: “VIEŠPATIE,
pasigailėk manęs,
išgydyk mane, nors esu tau
nusidėjęs.
- 6 Mano priešai pikta kalba
apie mane:
‘Kada pagaliau jis numirs ir jo
vardas išnyks?’
- 7 Kas mane lanko, nėra nuoširdus, –
jo širdis sklidina kėslių,
išėjęs laukan, apie juos kalba.
- 8 Kurie manęs nekenčia,
tarp savęs šnibždasi,
linkėdami man to, kas blogiausia:
- 9 ‘Mirtina liga yra jį apėmusi’
ir: ‘Šitaip paguldytas,
daugiau nebekels’.
- 10* Net mano geriausias bičiulis – tas,
kuris dalijosi su manimi duona,
taikėsi man įspirti.

III

- 11 Betgi tu, VIEŠPATIE, pasigailėk
manęs,
pakelk mane, kad jiems atmokėčiau”.
- 12 Tada žinosiu, kad tu man malonus,
kai mano priešas prieš mane
nelaimės.
- 13 Tu padėsi man, nes darau tai,
kas dora,
ir laikysi mane amžinai savo
Artume.

ke žydams šios eilutės yra cituojamos ir pritaikomos Jėzui Kristui, kurio tobulo klusnumo auka neapsakomai viršija visas Senojo Įstatymo aukas. 41,1-14: Aptaręs, kaip jautrus žmogus susilaukia Dievo gailestingumo (I), psalmininkas apsakė, kaip jis pats prašė gailestingumo, kai ligos ištik-

tas buvo net savo bičiulių užgauliojamas ir kamuojamas (II). Užtat dabar jis išpažįsta su dėkingumu, kad Dievas išklausė jo maldos (III).

41,10: Šią eilutę Jėzus citavo per Paskutinę vakarienę. Žr. Jn 13,18.

14* Tebūna pagarbintas VIEŠPATS,
Izraelio Dievas,
nuo amžių per amžius! Amen!
Amen!

B. ANTROJI KNYGA

42 Tremtinio* malda

¹ *Chorvedžiui.*

Koraho sūnų. Poema.

I

- 2 Kaip elnė ilgisi tekančio vandens,
taip aš ilgiuosi tavęs, Dieve.
- 3 Visa gyvastimi trokštu Dievo –
gyvojo Dievo,* –
kada nueisiu pamatyti Dievo veido?
- 4 Ašaros yra mano duona dieną
ir naktį;
per visą dieną žmonės manęs klausia:
“Kurgi tavo Dievas?”*
- 5 Išlieju savo širdį,
prisimindamas tai,
kaip eidavau su būriu į Dievo
Namus,
vesdamas juos išskilmės eitynių
spūstyje,
aidint džiugiams šlovės šūksmams!
- 6 Kodėl tokia liūdna, mano širdie?
Kodėl taip nerimsti mano krūtinėje?

Turėk viltį Dieve!
Juk aš dar šlovinsiu jį –
savo Gelbėtoją, savo Dievą.

II

- 7 Mano Dieve, liūdna mano širdis,
todėl pas tave mintimis keliauju
iš Jordano krašto* bei Hermono,
nuo Mizaro kalno.*
- 8 Bedugnė šaukia bedugnei* tavo
krioklių griausmu, –
visa tavo bangų mūša ir vilnys
mane skandina.
- 9 Dieną VIEŠPATS tesuteikia
savo malonę
naktį giedoti jam giesmę –
maldą savo gyvenimo Dievui.
- 10 Sakau Dievui, savo Uolai:
“Kodėl užmiršai mane?
Kodėl, priešų engiamas,
turiu nusiminęs klajoti?”
- 11 Net kaulai man skauda,
kai mano priešai tyčiojasi,
kasdien klausdami:
“Kurgi tavo Dievas?”
- 12 Kodėl tu tokia liūdna, mano širdie?
Kam gi taip nerimsti krūtinėje?
Turėk viltį Dieve!
Juk aš dar šlovinsiu jį –
savo Gelbėtoją, savo Dievą.

41,14: Dievo pagarbinimas – doksologija – užsklandžiant Pirmąją Psalmyną knygą. Ji nėra psalmės dalis, bet įkvėptojo redaktoriaus priedas.

42,1-12: Ps 42 ir 43 yra atitinkamai du trečdaliai ir vienas trečdalis psalmės, kuri iš pradžių buvo viena psalmė. Kiekviena šių psalmių dalis baigiasi tuo pačiu priegiesmiu (žr. Ps 42,6; 43,5). Psalmė yra tremtyje, Palestinos šiaurėje, toli nuo Jeruzalės. Išsilgęs Šventyklos pamaldų, jis save drąsina viltimi ir pasitikėjimu Dievo gerumu. Šios psalmės lyriška nuotaika daro ją vieną gražiausių Šventojo Rašto poemų.

42,3: ... *Dievo – gyvojo Dievo*: Antroje Psalmyną knygoje apreiškėtas Dievo vardas – Jahvė, *VIEŠPATS*, buvo pakeistas bemaž visur nežinomo ankstyvo perrašinėtojo į Elohīm{as} – *Dievas*. Užtat turime neįprastą junginį: *Dieve, mano Die-*

ve, vietoj originalo: *VIEŠPATIE, mano Dieve*. Žr. 3-iąją eilutę. ... *nueisiu pamatyti Dievo veido*: hebrajiškas posakis, reiškiantis: *lankyti Šventyklą*. Žr. Iš 23,17.

42,4: *Kurgi tavo Dievas?*: kadangi Dievas nepadedą, kam gi psalmininkas turėtų jo šauktis.

42,7: ... *iš Jordano krašto*: Palestinos sritis prie Jordano ištakų – Hermono kalno papėdėje maždaug 75 km į šiaurės rytus nuo Galilėjos ežero. ... *nuo Mizaro kalno*: turbūt tai ženklina *Mažą kalną* Hermono kalno atšlaitėse.

42,8: *Bedugnė šaukia bedugnei...*: audringų vandenų aidas. Šėlstančios jūros įvaizdis Šventajame Rašte ženklina didelę kančią. Žr. Ps 18,5: 69,2-4,15-16; Jon 2,3-6. Šiame skaitinyje girdėti šniokščiantys Jordano upės ištakų kriokliai.

43

III

- 1* Išteisink mane, Dieve, apgink
mano bylą
prieš nedorus žmones, –
nuo klastūno, nesąžiningo
žmogaus gelbėk mane.
- 2 Juk tu esi Dievas – mano tvirtovė;
kodėl tad mane palikai?
- 3 Kam gi turiu vaikščioti nusiminęs,
engiamas priešo?
- 4 Siųsk savo šviesą ir savo tiesą,
teveda jos mane, –
teparveda mane prie tavo
šventojo kalno* –
į tavo buveinę!
- 5 Tada aš žengsiu prie Dievo aukuro –
pas savo didžio džiaugsmo Dievą –
ir šlovinsiu tave lyra, Dieve,
mano Dieve.
- 6 Kodėl tu tokia liūdna, mano širdie?
Kodėl taip nerimsti mano krūtinėje?
Turėk viltį Dieve!
Juk aš dar šlovinsiu jį –
savo Gelbėtoją – Dievą.

44 **Tautos* aimana**¹ *Chorvedžiui.**Koraho sūnų. Poema.*

I

- 2 Dieve, savo ausimis girdėjome, –
mūsų tėvai mums papasakojo
apie didžius darbus,

kuriuos padarei jų laikais –
senovės dienomis.

- 3 Tu savo ranka tautas išvarei,
o juos pasodinai;
ištikai nelaime kitas tautas,
bet savąją padarei sėkmingą.
- 4 Juk ne savo kalaviju jie
paėmė kraštą,
ne jų ranka davė jiems pergalę,
bet tavoji dešinė – tavo petys
ir Artumas,
nes tu juos mylėjai.
- 5 Tu esi mano Karalius ir
mano Dievas, –
tu suteiki pergalę savo Jokūbui.
- 6 Per tave atmušame priešus,
tavo vardu trempiame užpuolikus.
- 7 Juk ne savo lanku aš pasitikiu,
nė mano kalavijas neneša
man pergalės.
- 8 Bet tu išgelbėjai mus nuo priešų,
nugalėjai tuos, kurie mūsų
nekenčia.
- 9 Dievu mes nuolat didžiuojamės
ir tavo vardą be perstojo
šloviname. {Sela}
- II
- 10 Betgi dabar atstūmei mus,
nugalėti leidai, –
nebežygiuoja daugiau su mūsų
kariuomene į mūšį.
- 11 Tu privertei mus bėgti nuo priešų, –
mūsų užpuolikai mus plėšia,
kiek tinkami.

43,1-5: Psalmininkas prašo, kad būtų išteisintas –
rastas teisus – ir galėtų eiti į Jeruzalę.

43,4: ... *prie tavo šventojo kalno: Ziono kalno*
Jeruzalėje, kur stovėjo Šventykla.

44,1-27: Bendrijos maldavimas, primenantis Die-
vui jo gerumą Izraeliui praeities dienomis (I); da-
bartinė padėtis, priešingai, yra liūdna, nes tauta
kenčia pralaimėjusi karą (II) ir jaučiasi Dievo at-
stumta (III); užtat žmonės maldauja jį areiti į pa-

galbą (IV). Šios psalmės istorinės aplinkybės nėra
žinomos. Spėjama, kad ji buvo sukurta asirų im-
peratoriaus Sancheribo invazijos metu, karaliui He-
zekijui valdant Judo karalystę (žr. 2 Kar 18-19),
arba užgriuvus nelaimės po karaliaus Jošijo pra-
laimėjimo ir babiloniečių invazijos (žr. 2 Kar
23,29-25,26), arba praradus rautinę laisvę Persijos
laikotarpiu (V-IV a. prieš Kristų).

- 12 Tu paženklinai mus kaip avis
pjauti,
išblaškei mus po tautas.*
- 13 Tu pardavei savo tautą už niekus,
neturėjai pelno juos pardavęs.
- 14 Tu padarei mus pajuoka
kaimynams,
panieka ir pasityčiojimu
visiems aplinkui.
- 15 Tu padarei mus pašaipos
priežodžiu pagonims,
pajuokos daiktu tautoms.
- 16 Nuolatos jaučiu savo negarbę,
iš gėdos rausta man veidas
- 17 nuo dergiančių užgauliootojo žodžių,
nuo kerštingų priešų žvilgsnių.
- III
- 18 Visa tai mus užgriuvo,
nors tavęs mes neužmiršome
nei buvome neištikimi tavo Sandorai.
- 19 Mūsų širdis nenusigręžė
nė mūsų žingsniai nenukrypo
nuo tavojo kelio,
- 20 nors palikai mus bejėgius
šakalų lindynėje
ir apgaubei mirtina tamsa.
- 21 Jei būtume užmiršę savo
Dievo vardą
ar tiesę rankas į svetimą dievą,
argi Dievas būtų to neatskleidęs?
- 22 Juk jis žino širdies paslaptis!
Juk dėl tavęs mes esame nuolat
žudomi,
su mumis elgiamasi,
kaip su pjovimui skirtomis avimis.

IV

- 24 Atsibusk! VIEŠPATIE, kodėl miegi?
Kelkis, neatmesk mūsų amžinai!
- 25 Kam gi slepi savo veidą?
Kodėl užmiršti mūsų skurdą
ir priespaudą?
- 26 Juk mes gulime kniūbsti dulkėse
ir nebegalime pakilti nuo žemės.
- 27 Stokis, atiek mums padėti,
atpirk mus dėl savo ištikimos
meilės!

45 Karalaičio* vestuvės

¹ Chorvedžiui.

*"Lelijų" melodija. Koraho sūnų.
Poema. Meilės giesmė.*

I

- 2 Širdis man tvinsta kilniais žodžiais, –
kai dedu šias eiles karaliui,
mano liežuvis – kaip įgudusio
rašytojo plunksna.

II

- 3 Tu nustelbi visus vyrus savo grožiu,
tavo kalba sklidina malonės.
Taip Dievas suteikė tau amžiną
palaiminimą!
- 4 Galiūne, sekis kalaviją prie
juosmens
savo garbėje ir didybėje!
- 5 Savo didybėje žygiuok pergalingai
ginti tiesos ir teismo.
Tavo dešinė tepamoko tave
nuostabių darbų!
- 6 Aštrios tavo strėlės, –
perveria karaliaus priešų širdį, –
tautos puola tau prie kojų.

44,12: ... išblaškei mus tautose: nuoroda į Babilonijos tremtį (587-538 m. prieš Kristų).

45,1-18: Paskyręs poemą karaliui (I), psalmininkas apdainuoja karališkąjį sužadėtinį (II) ir jo nuotaką (III); paskui aprašo vestuvių eitynes (III) ir palinki karaliui garbingų palikuonių (IV). Šios poemos istorinės aplinkybės galėjo būti kurio nors

Dovydo dinastijos princo – galbūt Saliamono – vestuvės su svetimtaure princese, kuri, regis, buvo iš Tyro. Katalikų Bendrijos tikėjimo kraitis, laikydamasis Žyd 1,8-9 teksto aiškinimo, visad suprato šią psalmę kaip nuorodą, bent pranašiška prasme, į Kristų ir jo nuotaką – Bendriją. Žr. Ef 5,25-30.

7* Tau Dievo duota karalystė
 rvers per amžių amžius,
 tavo karališkasis skeptras
 yra teisingumo skeptras.

8 Tu brangini, kas teisu,
 ir nekenti, kas nedora.
 Todėl Dievas, tavo Dievas,
 patepė tave
 džiaugsmo aliejumi labiau negu
 tavo bendrus.

9 Drabužiai tavo kvepia mira,
 alaviju ir kasija.
 Iš dramblio kaulu išpuoštų rūmų
 stygų garsai tave linksmia.

10 Tarp tavo dvaro didžiūnių
 yra karalaičių,
 tavo sosto dešinėje stovi karalienė,
 papuošta auksu Ofyro.*

III

11 Klausykis, dukra, įsiklausyk ir
 įsidėmėk –
 užmiršk savo tautą ir tėvo namus.

12 Karalius trokš tavo grožio,
 nes jis yra tavo viešpats, –
 jam tad turi paklusti.

13 Tyro žmonės neša tau dovanas,
 šalies turtuoliai stengsis tau įtikti
 visokiais turtais.

Karalaitė yra rūmuose – kokia
 ji graži!

Jos apdaras aukso siūlais siuvinėtas.

15 Savo spalvingu apdaru apsitaiesiusi
 ji vedama pas karalių;
 pamergės – jos draugių palyda –
 atvedamos prie tavęs.

16 Aidint džiūgavimams ir

krykštavimams,
 įeina į karaliaus rūmus.

IV

17 Tau tėvus atstos tavo sūnūs, –
 padarysi juos didžiūnais
 visoje žemėje.

18 Garsinsiu tavo vardą
 per kartų kartas, –
 užtat tautos girs tave
 per amžių amžius.

46 Dievas* su mumis

¹ Chorvedžiui.

Koraho sūnų. "Mergelių"
 melodija. Giesmė.

I

2 Dievas – mūsų prieglauda ir stiprybė,
 visad arti pagalba varguose.

3* Todėl nebijome, nors ir žemė
 sverdėtų,

nors kalnai griūtų į jūrų gelmę;

4 net jei jų vandenys šeltų ir putotų,
 kalnai drebėtų nuo jų šėlimo. {Sela}

II

5 Upės srovės* linksmia

Dievo miestą,

Aukščiausiojo šventą buveinę.

6 Dievas yra jame, jis nebus

sunaikintas, –

rytui auštant, Dievas ateis jam į
 pagalbą.

7 Siautėja tautos, griūva karalystės, –
 dundant jo griausmui,
 apmiršta žemė.

8 Su mumis Galybių VIEŠPATS,
 Jokūbo Dievas – mūsų tvirtovė!

45,7: Šios eilutės visapusiška prasmė atsiskleidžia Kristaus sukurtoje Dievo karalystėje.

45,10: ... Ofyro: pietinės Arabijos ar rytinės Afrikos sritis, garsi savo auksu. Žr. 1 Kar 9,28; 10,11,22; Job 22,24.

46,1-12: Pergalės giesmė, kurios vyraujanti mintis yra priegiesmis: Su mumis yra Galybių VIEŠPATS.

Pirmasis posmas (I) apsaoko nepalaužiamą Izraelio pasitikėjimą Dievu; antrasis (II) – Dievo malonę Zionui ir trečiasis (III) – Dievo pergalę prieš pačius karus.

46,3-4: Perkeltine prasme aprašomi visuomeniniai ir politiniai lūžiai bei pervartos.

46,5: Upės srovės... : Dievo malonių įvaizdis.

III

- 9 Ateikite ir pamatykite,
ką VIEŠPATS padarė,
pasižiūrėkite į jo nuostabius
darbus žemėje.
- 10 Karus visoje žemėje jis sustabdo,
lankus sutrupina.
ietis sulaužo, skydus į ugnį sumeta.
- 11 "Taikykitės ir žinokite,
kad aš esu Dievas!
Iškilus tautose, iškilus žemėje".

- 12 Su mumis Galybių VIEŠPATS,
Jokūbo Dievas – mūsų tvirtovė!
{Sela}

47 Dievas* – Visatos Valdovas

¹ *Chorvedžiui.*

Koraho sūnų. Psalmė.

I

- 2 Plokite iš džiaugsmo, visos tautos!
Šlovinkite Dievą džiaugsmo
valiavimais!
- 3 Juk VIEŠPATS, Aukščiausiasis,
šiurpą pagarbų kelia,
didis visos žemės karalius.
- 4 Tautas mums pavaldžias jis padarė,
gentis padėjo mums po kojų.
- 5 Paveldą mums jis išrinko, –
pasididžiavimą savo tautos,
kurią jis myli. {Sela}

II

- 6 Dievas žengia, lydimas
džiaugsmo šauksmų,
VIEŠPATS, lydimas ragų gaudesio.

- 7 Giedokite šlovės giesmes Dievui,
giedokite šlovės giesmes!
Giedokite šlovės giesmes
mūsų Karaliui,
giedokite šlovės giesmes!

III

- 8 Juk Dievas yra visos žemės karalius, –
giedokite jam šlovės himną!
- 9 Dievas viešpatauja visoms tautoms;
Dievas sėdi savo šventajame soste.
- 10 Tautų didžiūnai renkasi
su tauta Dievo, kurį Abraomas
garbino.
Juk žemės skydai priklauso Dievui, –
jis yra didžiai iškilus.

48 Jeruzalė* – Dievo miestas

¹ *Giesmė. Psalmė. Koraho sūnų.*

I

- 2 VIEŠPATS yra didis
ir labai vertas šlovės mūsų
Dievo mieste.
Jo šventasis kalnas,
3 aukštas ir gražus, yra visos
žemės džiaugsmas,
Ziono kalnas, Zafono viršūnė,*
didžiojo karaliaus miestas.
- 4 Dievas parodė, kad saugu su juo
miesto tvirtovėse.

II

- 5 Juk štai karaliai sutelkė jėgas,
drauge atžygiavo pulti.
- 6 Vos tik jį pamatę, jie apstulbo;
klaiko apimti, jie metėsi bėgti.
- 7 Ten juos pagavo drebulys
lyg gimdančios moters skausmas,

Jeruzalė nėra prie upės ir jos vandens šaltiniai yra perdėm riboti.

47,1-10: Šis himnas kviečia visas žemės tautas pripažinti Izraelio Dievą vieninteliu tikruoju Dievu (I); Viešpačiui apsidėjęs visų Karaliumi (II), visa žemė skelbs jo valdžią (III). Ši pranašystė yra nuoroda į visuotinę Kristaus karalystę.

48,1-15: Padėkos himnas, giedotas Šventykloje tada, kai Jeruzalė apsigynė nuo priešiškų karalių sąjungos. Kada tai įvyko, nėra tikslų istorinių

žinių. Šis šaunus pergalės himnas visų pirma šloviną Dievą, tikrąją Izraelio apsaugą (I); tada trumpai apsakęs, kaip puolimas buvo atmuštas (II), psalmininkas skelbia Viešpatį kaip šios pergalės Dievą (III); galop jis kviečia žvelgti su nuostaba į stipriuosius miesto įtvirtinimus (IV).

48,3: ... *Zafono viršūnė*: kalnas Palestinos šiaurėje – Sirijoje, įvaizdinis Dievo buveinės žemėje vardas. Žr. Iz 14,13.

- 8 lyg Taršišo laivai* būtų buvę
ryčio audros skandinami.

III

- 9* Ką esame girdėję, tą pamatėme
Galybių VIEŠPATIES mieste –
mūsų Dievo mieste,
kurį Dievas padaro amžinai saugų.
{Sela}

- 10 Dieve, mes garbiname
tavo ištikimą meilę
tavo Šventykloje.
11 Tavo garsas, Dieve,
lygiai kaip ir tavo šlovė, siekia
žemės pakraščius.
Tavoji dešinė laiko teisumą!
12 Tesilinksmina Ziono kalnas,
tedžiūgauja Judo miestai,
nes teisingai teisi.

IV

- 13 Apeik aplink Zioną, apsuk ratą;
suskaičiuok jo bokštus.
14 Atkreipk akį į jo pylimus,
pereik per jo tvirtoves,
kad galėtumei pasakyti būsimai
kartai:
15 “Šis Dievas yra mūsų Dievas
per amžių amžius.
Jis ves mus amžinai”.

49 Turtais* pasitikėti neišmintinga

- 1 *Chorvedžiui.*
Koraho sūnų. Psalmė.
2 Pasiklausykite, visi žmonės,
ką pasakysiu!

- Klausykitės, visi pasaulio gyventojai –
3 didžiūnai ir prastuoliai,
turtuoliai ir vargšai!
4 Žodžiai, kuriuos tariu, išmintingi,
mano širdies kalba kupina įžvalgos.
5 Telksiuos į išminties posakį
ir, skambindamas arfa, aiškinsiu
jo mįslę.*

I

- 6 Kodėl turėčiau bijoti vargo
dienomis,
kai mane apninka nedori priešai –
7 žmonės, kurie pasikliauja
savo turtais
ir didžiujasi savo lobių gausumu.
8 Ai, joks žmogus negali savęs atpirkti
ar mokėti Dievui savo išpirką.
9 Žmogaus gyvasties kaina
per brangi, –
ką jis galėtų mokėti, niekad
nebūtų gana,
10 kad sulaikytų jį nuo Duobės
ir leistų jam amžinai gyventi.
11 Juk žmogus mato, kad miršta
net išmintingieji,
lygiai kaip kvaili ir nemokšos,
palikdami kitiems savo turtus.
12 Jų kapas yra jų amžini namai,
jų buveinė per kartų kartas,
nors jie praminė savo vardu šalis.
13 Mirtingasis negali išlikti savo
didybėje, –
jis panašus į nugaištančius gyvulius.

II

- 14 Toks kelias tų, kurie yra išpuikę,

48,8: ... *Taršišo laivai*: didžiuliai, galintys drįsti plaukti į vandenyną laivai, vadinami tolimo krašto – Taršišo uosto – vardu. Turbūt turima mintyje senasis Tartesus Ispanijos pusiasalyje. Žr. Iz 2,16; 60,9; Jon 1,3. Čia šis posakis dalis įvaizdžio Jeruzalės priešų pralaimėjimui aprašyti.

48,9: Ką esame girdėję apie nuostabius Dievo darbus mūsų protėvių dienomis, tą nūn esame matę panašiuose stebukluose savo pačių akimis.

49,1-21: Išminties psalmė, nagrinėjanti klausimą,

kodėl nedorėliams sekasi. Į klausimą atsakoma: turtai negali nė vieno išgelbėti nuo mirties, bet doringiems yra laimingo pomirtinio gyvenimo viltis. Žr. Ps 37; 73. Pakvietęs visus klausytis savo išmintingų žodžių, psalmininkas moko, kad nereikia pavydėti nedoram turtuoliui, turinčiam palikti savo turtus (I ir III); turtuolis neturi ateities, bet dorą žmogų Dievas išgelbės (II).

49,5: ... *jo mįslę*: blogio problemą.

- galas tų, kurie patenkinti savo
turtais. {Sela}
- 15 Tarsi avys jie gūža į Šeolą,
mirtis bus jų piemu.
Dorieji viešpataus jiems
aušrai švintant,
ištirps jų išdidumas bemat.
Šešėlių pasaulis taps jų namais.
- 16 Betgi mano gyvastį Dievas atpirks
iš Šeolo nagų, nes jis teiks
mane pasiimti. {Sela}
- III
- 17 Nesijaudink, jei kas turtėja,
jei jo turtai auga.
- 18 Juk su savimi pasiimt negalės
nieko, kai mirs,
jo turtai neis kartu su juo į kapą.
- 19 Nors žmogus, gyvas būdamas,
manyty esąs laimingas,
nors ir giriamas būtų,
nes yra sėkmingas,
- 20 tačiau jis turi dėtis į būrį
savo protėvių,
kurie daugiau niekad neberegės
šviesos.
- 21 Mirtingasis nesupranta didybės, –
panašus jis į nugaištančius gyvulius.

50 Dievui* maloni auka

¹Asafo psalmė.

I

Dievas, VIEŠPATS Dievas,* kalba,
sušaukia visą žemę nuo Rytų
lig Vakarų.

- 2 Iš Ziono, grožio viršūnės,
Dievas švyti.
- 3 Mūsų Dievas ateina, bet ne tyliai, –
pirma jo – ryjanti ugnis,

- aplink jį – nuožmi audra.
- 4 Jis pasišaukia dangų ir žemę
savo tautos teismui.
- 5 “Atveskite man ištikimuosius,
kurie, atnašaudami auką,
sudarė sandorą su manimi!”
- 6 Tada dangus skelbia jo teisumą,
nes pats Dievas yra teisėjas.

II

- 7 “Klausykis, mano tauta, aš kalbėsiu,
Izraeli, aš kaltinsiu tave.
Aš esu Dievas, tavo Dievas.
- 8 Peikiu jus ne dėl jūsų aukų,
nes jūsų deginamąsias aukas
visuomet matau.
- 9 Neimu iš jūsų ūkio jokio jaučio
ar ožių iš jūsų gardų.
- 10 Juk man priklauso visi
gyvūnai miške,
galvijai ant tūkstančio kalvų.
- 11 Žinau visus laukinius paukščius,
visa, kas laukuose juda, yra mano.
- 12 Jei būčiau alkanas, tau nesiskųščiau,
nes mano yra pasaulis ir visa,
kas jame.
- 13 Argi aš valgau jaučių mėsą,
ar geriu ožių kraują?
- 14 Atnašauk Dievui padėkos auką
ir tesėk savo įžadus
Aukščiausiam.
- 15 Šaukis manęs vargo dieną, –
tave išgelbėsiu, ir tu mane šlovinsi”.

III

- 16 Bet nedorėliui Dievas sako:
“Kokią teisę turi kartoti mano įstatus
ir kalbėti apie mano sandorą?
- 17 Juk nekenti mano auklėjimo

50,1-23: Panašiai kaip pranašai, psalmininkas parodo išorinių Dievo garbinimo veiksmų – atnašų ir aukų – bevertiškumą, kai jie neplaukia iš doros širdies. Dievas sušaukia iškilingą sueigą (I), kurioje pareiškia savo tautai, kad jam nereikia jų liturginių aukų, bet nori iš jų tikros maldos ir aukos

(II); tada išpeikia veidmainišką nusidėjėlį (III), nes be nuoširdaus garbinimo, susieto su tikrai doru elgesiu, negali būti išganyto (IV).

50,1: *Dievas, VIEŠPATS Dievas...*: hebrajiškai 'El 'Elohim Jahveh, t.y. *Dievas Dievas VIEŠPATS*.

- ir atmeti mano įsakus.
 18 Vagi pamatęs, tampi jo bendru
 ir bičiuliaujies su tais,
 kurie svetimauja.
 19 Savo burnai davei valią piktam,
 tavo liežuvis skleidžia apgaule.
 20 Sėdi ir apkalbi savo brolių,
 šmeiži savo motinos vaiką.
 21 Visa tai padarei, ir aš nieko
 nesakiau, –
 tu mane, kad aš esu kaip tu.*
 Nūn tad tave peikiu ir apkaltinu”.

IV

- 22 “Susipraskite tad jūs, kurie
 užmirštate Dievą,
 kitaip jus suplėšysiu,
 ir nebus kas jus išgelbėtų.
 23 Kas aukoja padėkos atnašą,
 mane pagerbia,
 ir tam, kuris taiso savo kelią,
 aš parodysiu Dievo išganyką”.

51 Atgailos* malda
 1 *Chorvedžiui. Dovydo psalmė.*
 2 *Atejus pas jį pranašui Natanui*
po jo nuodėmės su Batšeba.

A

- 3 Pasigailėk manęs, Dieve,
 iš savo gerumo,
 iš savo begalinio gailestingumo
 sunaikink mano maištingus darbus.
 4 Vėl nuplauk ir nuplauk mano
 kaltę,

nuvalyk nuo manęs mano
 nuodėmę!

B

I

- 5 Savo maištingus darbus
 aš gerai pažįstu,
 ir mano nuodėmė nuolat
 man prieš akis.
 6 Tau nusidėjau – tiktai tau – *
 ir padariau, kas pikta tavo akyse.
 Esi tad teisas, kai mane kaltini,
 ir teisingas, kai savo teisme
 mane pasmerki.
 7* Štai esu gimęs su kalte,
 ir mano motina mane
 pradėjo su nuodėme.
 8 Štai tu trokšti tiesos ir nuoširdumo, –
 todėl mokyk mane išminties
 ligi širdies gelmių.

II

- 9 Apvalyk mane izopu,*
 ir būsiu švarus,
 Nuplauk mane, ir būsiu
 baltesnis už sniegą.
 10 Leisk man išgirsti džiaugsmo
 ir linksmybės žinią, –
 kaulai, kuriuos išvarginai,
 tepradžiunga.
 11 Nugręžk savo veidą nuo
 mano nuodėmių
 ir panaikink visas mano kaltes.

50,21: ... *kad aš esu kaip tu*: galbūt originale buvo: kad *Aš, VIEŠPATS, esu kaip tu*.

51,1-21: Ketvirtoji ir garsiausia Atgailos psalmė. Psalmininkas maldauja atleidimo už savo nuodėmes (A), kurias jis nuoširdžiai išpažįsta (B I); jis prašo, kad Dievas sugrąžintų jam malonę ir tyrą širdį (B II-III); užtat jis skelbs Dievo gailestingumą kitiems ir atnašaus sugrūdusios širdies auką (B IV). Pridėtinis posmas prašo, kad būtų atstatyta Jeruzalė.

51,6: *Tau nusidėjau – tiktai tau* – ... : nors nuodėmė gali būti skriauda artimui, tačiau nuodėmės esmė yra nusizengimas – maištas – prieš Dievą.

51,7: Atgailautojas primena, kad jam įgimtas nuodėmingumas yra ir švelninanti aplinkybė, ir nuolankus prisipažinimas, kad jis doroviškai labai sugedęs. Katalikų Bendrijos tikėjimo kraitis šiame skaitinyje įžiūri nuorodą į gimtąją nuodėmę, kuri nebuvo aiškiai apreiškta prieš Kristaus gimimą. Žr. Rom 5,12-19; Ef 2,3.

51,9: ... *izopu*: izopas yra kuklus krūmas, kurio šakelės tarnavo kaip šlakstytuvas. Juo buvo šlakstomas aukų kraujas ir apvalymo vanduo. Žr. Iš 12,22; Kun 14,4; Sk 19,18. Šios apeigos tik apvalymo įvaizdžiai. Čia psalmininkas prašo, kad Dievas tikrai jo nuodėmes ištrintų – tokia yra hebrajiškojo žodžio prasmė.

III

- 12 Sukurk man tyrą širdį, Dieve,
ir atnaujink manyje ištikimą
dvasią.
13 Nevaryk manęs nuo savo Artumo,
nenuimk nuo manęs savo
dvasios šventosios.
14 Leisk man vėl džiaugtis tavo
išganymu,
tepalaiko mane nori dvasia.

IV

- 15 Mokysiu nedorėlius tavo kelių,
ir nusidėjėliai sugrįš pas tave.
16 Išlaisvink mane iš kraujo kaltės,*
Dieve, –
tu esi mano išganymo Dievas, –
tuomet mano liežuvis mėgausis
tavo teisumu.
17 Viešpatie, praverk mano lūpas,
ir mano burna skelbs tavo šlovę.
18 Juk aukomis tu nesigėri,* –
jei atnašaučiau deginamąją auką,
jos nepriimtum.
19 Tikra auka Dievui yra
sugrudusi dvasia, –
tu, Dieve, nepaniekinsi širdies,
sugrudusios ir atgailaujančios.

C

- 20* Būk dosnus Zionui iš savo
gerumo, –
tebūna atstatytos Jeruzalės sienos.
21 Tada tau patiks teisios aukos, –
deginamosios atnašos
ir deginamosios aukos, –
tada jaučiai bus atnašaujami ant
tavo aukuro.

52 Dievo* teismas ir malonė

- ¹ *Chorvedžiui. Dovydo poema.*
2 *Kai Doegas Edomietis atėjo ir
pranešė Sauliui: "Dovydas
buvo atėjęs į Ahimelecho namus".*

I

- 3 Kodėl didžiuojies,
negarbingas galiūne,
savo darbu nedoru?
Ištikima Dievo meilė yra amžina!
4 Tavo liežuvis lyg aštrus skustuvas,
klastos meistre!
5 Tu labiau mėgsti pikta, negu gera,
meluoti, negu tiesą sakyti. {Sela}
6 Tu mėgsti visa, kas neša žūtį, –
tu, klastingasis liežuvi!

II

- 7 Bet pats Dievas pražudys
tave amžinai;
jis parbloš tave ir ištrauks iš
tavo palapinės,
išraus tave iš gyvųjų šalies.

III

- 8 Teisieji, tai matydami,
bus apimti pagarbios baimės,
jie juoksis, sakydami:
9 "Pasižiūrėkite į žmogų,
kuris neieškojo užuovėjos
pas Dievą,
bet pasitikėjo savo didžiais turtais
ir rėmėsi nedorais darbais!"
10* Bet aš esu lyg vešlus alyvmedis,
augantis Dievo Namuose.
Aš pasitikiu ištikima Dievo meile
per amžių amžius.
11 Tau dėkosiu amžinai už visa,

51,16: ... iš kraujo kaltės. iš žmogžudystės kaltės. Nuoroda į Dovydo kaltę. Žr. 2 Sam 11,6-7; 12,9.

51,18: ... aukomis tu nesigėri: vien apeiginė auka, be aukotojo širdies, Dievui nėra maloni. Žr. Ps 50.

51,20-21: Šios dvi eilutės buvo pridėtos prie psal-

mės po Jeruzalės sunaikinimo 587 m. prieš Kristų. 52,1-11: Psalmininkas aršiai puola savo klastingą priešą (I), pranašaudamas jam Dievo bausmę (II), kai Dievas apgins teisųjį (III).

52,10: Teisusis klestės Dievo Namuose – Šventykloje, – kaip žalias alyvmedis vešliai auga geroje žemėje. Žr. Ps 92,14; 128,3.

ką tu padarei.
Ištikimųjų akivaizdoje skelbsiu
tavo vardą,
nes jis yra geras.

53 Dejonė* dėl dorovinio sugedimo

¹ Chorvedžiui.

"Mahalat{o}" melodija.

Dovydo poema.

I

- ² Kvailys sau širdyje sako:
"Dievo nėra!"

Tokie yra sugedę, jie
šlykščiai elgiasi;
nėra nė vieno, kuris gera darytų.

- ³ Dievas žvelgia iš dangaus į žmoniją,
žiūrėdamas, ar yra kas protingas
ir ieškantis Dievo.

- ⁴ Visi yra atsimetę,
visi panašiai sugedę;
nėra nė vieno, kuris darytų gera, –
net nė vienui vieno.

II

- ⁵ "Argi nežino to nedorėliai?
Jie ryja mano tautą, –
ji yra jų ryjama duona, –
ir Dievo niekad nesišaukia".

- ⁶ Ten jie bus apimti klaido –
tokio, kokio dar nėra buvę, –
nes Dievas išmėtys jus
apgulusiųjų kaulus.*
Jie bus nugaltėti, nes Dievas
juos atmetė.

III

- ⁷ Ak, kad ateitų iš Ziono

išganymas Izraeliui!

Kai Dievas parves į namus
savo tautą,

Jokūbas džiūgaus – Izraelis bus
laimingas.

54 Malda* prašant užuovėjos pavojuje

¹ Chorvedžiui. *Styginiams.*

Dovydo poema,

- ² *kai zifitai, nuėję pas Saulių,*
pranešė: "Dovydas slapstosi
pas mus".

I

- ³ Gelbėk mane savo vardu,* Dieve,
apgink mane savo galybe!

- ⁴ Išgirsk, Dieve, mano maldą,
klausykis mano žodžių!

- ⁵ Įžūlus žmonės pakilo prieš mane,
nuožmūs žmonės ieško mano
gyvasties, –
žmonės, kurie Dievo nė kiek
nepaiso. {Sela}

II

- ⁶ Štai Dievas yra mano pagalba,
Viešpats gina mano gyvastį!

- ⁷ Jis atmokės piktu budriems
mano priešams, –
būdamas ištikimas, sunaikink juos!

- ⁸ Tada atnašausiu tau
savanorišką auką,
šlovinsiu tavo vardą,

VIEŠPATIE, nes tu geras.

- ⁹ Juk tu išgelbėjai mane
iš visų rūpesčių
ir mačiau savo priešų žūtį.

53,1-7: Ši psalmė yra panaši į Ps 14. Vietoj VIEŠPATIS Dievui ženklinti šioje psalmėje vartojamas žodis *Dievas*. Tik 6-oji eilutė yra šiek tiek skirtingesnė.

53,6: ... *Dievas išmėtys jus apgulusiųjų kaulus*: turbūt nuoroda į asirų imperatoriaus Sancheribo kariuomenę, apgulusią Jeruzalę. Žr. 2 Kar 19,35.

54,1-9: Psalmininkas maldauja Dievo apsaugos nuo priešų, grasinančių jo gyvasčią (I) ir, tikėdamasis šios pagalbos, pažada padėkos auką (II).

54,3: ... *savo vardu*: Viešpaties galybė. Dievo vardas yra jo prigimtis, kaip apreiškta (žr. Iš 3,14). Užtat šis žodis dažnai vartojamas pačiam Dievui, jo didybei, galybei ženklinti.

55 Malda* žmogaus, kurį išdavė bičiulis

¹ *Chorvedžiui.*

Styginiams. Dovydo poema.

I

- ² Išgirsk mano maldą, Dieve,
nesislėpk nuo mano maldavimo!
³ Klausykis manęs ir atsakyk, –
blaškausi, išseko man jėgos.
⁴ Šiurpas ima nuo priešų riksmų,
nuo nedorėlių šauksmų.
Jie neša man pikta,
įnirtingai mane puldinėja.
⁵ Dreba man širdis krūtinėje;
mirties baimė slegia mane.
⁶ Baimė ir šiurpas mane purto;
esu klaiko parblokštas.
⁷ “O, kad turėčiau balandžio sparnus, –
sakau, – skrisčiau toli ir
rasčiau ramybę!
⁸ Iš tikrųjų toli toli nulėkčiau;
apsigyvenčiau tyruose. {Sela}
⁹ Skubėčiau rasti sau užuovėją
nuo žvarbaus vėjo ir audros”.

II

- ^{10*} Sumaišyk jų kalbą, Viešpatie,
sutrikdyk ją,
nes matau mieste smurtą ir maištus.
¹¹ Dieną ir naktį jie sėlina jo
sienomis,
jame klesti piktumas ir priespauda.
¹² Žūtis jame;
sukčiavimas ir apgaulė
niekad neišnyksta iš turgavietės.
¹³ Ne priešas mane užgaulioja –
tuomet galėčiau pakęsti;
ne mano nedraugas su manimi

jžūliai elgiasi –

tuomet galėčiau nuo jo pasislėpti.

- ¹⁴ Bet esi tu, mano bendras,
mano bičiulis, mano artimas
draugas!
¹⁵ Tu, kurio draugyste mėgavausi,
mes drauge ejome į Dievo Namus!
- ## III
- ¹⁶ Teužklumpa juos mirtis,
težengia jie gyvi į Šeolą!*
- Juk kur jie gyvena,
ten piktybės.
¹⁷ Bet aš šauksiuosi Dievo,
ir VIEŠPATS mane išgelbės.
¹⁸ Vakare, auštant ir vidudienį,
skūsiuosi ir vaitosiu, –
jis išgirs mano balsą.
¹⁹ Parves mane sveiką iš mūšių,
kuriuose kovoju su tokia
daugybe priešų.
²⁰ Dievas, amžinai viešpataujantis,
išklausys mane ir nugalės juos,
{Sela}
nes jie atsisako taisyti ir
Dievo nebijo.

- ²¹ Mano bičiulis užpuolė savo
sąjungininką;
sulaužė savo sandorą.
²² Jo kalba buvo lipšnesnė už sviestą,
bet neapykanta jo širdyje;
jo žodžiai buvo švelnūs kaip aliejus,
bet kirtu lyg aštrūs kalavijai.
²³ Pavesk savo rūpesčius VIEŠPAČIUI,
ir tave jis palaikys, –
teisiam palūžti jis niekad
, neleidžia.
²⁴ Nes tu, Dieve, nugarūsi juos į

55,1-24: Ryškiai aprašęs savo baimę ir norą gelbėtis (I), psalmininkas sielvartauja dėl jį supančių neramumų, ypač dėl buvusio artimo draugo išdavystės (II); kupinas pasitikėjimo Dievu, jis prašo, kad nedorėliai būtų nubausti, o jis išgelbėtas (III).

55,10: Užuomina apie Babelio bokštą. Žr. Pr 11,1-9.

55,16: ... *težengia jie gyvi į Šeolą*: temiršta staigia mirtimi. Užuomina apie Koraho ir jo sąjungininkų mirtį. Žr. Sk 16,31-34.

giliausią Duobę –
tuos žmogžudžius ir apgavikus,
nė neįpusėjusius savo
amžiaus –
o aš pasitikiu tavimi.

56 Pasitikėjimo* malda

¹ Chorvedžiui.

*“Balandis ant tolimų ažuolų”
melodija. Dovydo poema,
filistinams Gate jį suėmus.*

I

- 2 Būk man gailestingas, Dieve,
nes žmonės mane mindžioja,
visą laiką jie mane vargina.
- 3 Mano priešai puola mane
visą dieną, –
daug yra mane puolančių,
Aukščiausiasis.
- 4 Kai apima baimė, tavimi pasitikiu.
- 5 Pasitikiu Dievu, kurio pažadą
šlovinu,
Dievu pasitikiu;
aš nebijau;
ką gali mirtingasis man padaryti?

II

- 6 Visą laiką jie stengiasi pakenkti
mano užmojams;
visos jų mintys – man ką pikta
padaryti.
- 7 Sąmokslauja, iš pasalų tyko,
mano žingsnius seka,
norėdami mane nužudyti.
- 8 Atmokėk jiems, Dieve,
už jų nusikaltimą;

pažabok tuos žmones, Dieve.

- 9 Tu sužymėjai mano klajones;
supilk mano ašaras į savo ąsotį!*
- Argi jos nėra sužymėtos tavo
knygoje?
- 10 Tuomet mano priešai trauksis,
kai tik tavęs šauksiuos;
nūn žinau, kad Dievas
užstoja mane.
- 11 Pasitikiu Dievu, kurio
pažadą šlovinu,
VIEŠPAČIU, kurio žodį garbinu,
- 12 Dievu pasitikiu;
aš nebijau;
ką gali mirtingasis man padaryti?

III

- 13 Dieve, turiu padaryti, ką esu
tau pažadėjęs;
aukosiu tau padėkos atnašas.
- 14 Juk išgelbėjai mane nuo mirties,
mano kojas nuo suklupimo.
Vaikščioju tad Artume Dievo –
šviesoje, kuri šviečia gyviesiems.

57 Malda* prašant pagalbos

¹ Chorvedžiui.

“Nesunaikink” melodija.
Dovydo poema, kai pabėgo nuo
Sauliaus į olą.*

I

- 2 Pasigailėk manęs, Dieve,
pasigailėk manęs,
nes pas tave ieškau prieglobsčio.
Tavo sparnų ūksmėje ieškau
užuovėjos,

56,1-14: Psalmininkas prašo pagalbos prieš savo priešus (I) ir sielvartauja dėl jų užmačių (II); dusyk pakartotu priegiesmiu – 5 ir 11 eilutės – išreiškia savo pasitikėjimą Dievu ir pažada jam atnašauti padėkos auką (III).

56,9: ... supilk mano ašaras į savo ąsotį: neįprastas įvaizdis pareikšti, kad Dievas žino psalmininko verksmą ir jam atmokės, nes rūpestin-gai surenka visas jo ašaras.

57,1-12: Kiekvienas lygus posmas apima maldą, lydimą džiugaus pasitikėjimo Dievu (I-II); kiekvienas posmas baigiasi tokiu pat priegiesmiu Dievo garbei (6 ir 12 eilutės).

57,1: Nesunaikink... : čia ir dviejose tolesnėse psalmėse bei Ps 75 ši nuoroda turbūt priklauso kuriam nors senovės Raštų žinovui, norėjusiam, kad jo kopija nebūtų kur nors užmesta ar sunaikinta.

- kol praeis šėlstančios audros.
 3 Šaukiuosi Dievo, Aukščiausiojo, –
 Dievo, kuris manimi rūpinasi.
 4 Tesiunčia pagalbą iš dangaus ir
 mane išgelbsti;
 tesugėdina tuos, kurie mane mindo;
 teatsiunčia Dievas savo gerumą
 ir ištikimybę.
 5 Guliu kniūbsčia tarp priešų lyg
 ryjančių liūtų, –
 jų dantys yra ietys ir strėlės,
 o jų liežuviai aštrūs kalavijai.
 6 Parodyk savo didybę aukštai
 danguje, Dieve,
 ir savo šlovę visai žemei!
 II
 7 Jie paspendė pinkles mano kojoms,
 norėdami mane pagauti;
 man jie iškasė duobę, bet patys į
 ją įkrito. {Sela}
 8* Ištikima mano širdis, Dieve;
 mano širdis ištikima;
 giedosiu ir tave šlovinsiu!
 9 Pabusk tad, mano siela!
 Pabuskite, lyra ir arfa!
 Pažadinsiu aušrą.
 10 Tau dėkosiu tautose, Viešpatie,
 giedosiu tau šlovės giesmę
 tarp pagonių.
 11 Juk tavo gerumas didis kaip dangus,
 o ištikimybė siekia debesis.
 12 Parodyk savo didybę aukštai
 danguje, Dieve,
 ir savo šlovę visoje žemėje!

58 Dievas*, teisus Teisėjas

¹ Chorvedžiui.

“Nesunaikink” melodija.

Dovydo poema.

I

- 2 Argi iš tikrųjų, galingieji,*
 jūs nusprendžiate, kas teisu?
 Argi sąžiningai teisiat žmones?
 3 Ne! Širdyje sumanote tai,
 kas nedora,
 rankomis dalijate smurtą žemėje.
 4 Nedorėliai neištikimi
 nuo pat kūdikystės,
 nuo gimimo dienos klysta
 iš kelio ir meluoja.
 5* Jų nuodai kaip nuodai
 gyvačių –
 kurčios, ausis užsikimšusios angies,
 6 kuri nebegirdi kerėtojų balso
 ar įgudusio gyvačių žavėtojo kerų.

II

- 7 Dieve, sutrupink jiems dantis
 burnoje;
 VIEŠPATIE, išrauk liūtams iltis!
 8 Teišnyksta jie lyg nusenantis
 vanduo;
 įtempus jiems lanką,
 teatbunka jų strėlės.
 9 Tebūna jie lyg sraigė,
 supliūkštanti purve;
 lyg negyvas gimęs, saulės
 niekad nematęs kūdikis.
 10* Nelauktai, lyg erškėčių
 krūmą ar usnis,
 tenusiaubia juos viesulas.
 11 Teisieji džiaugsis, matydami

57,8-12: Šios eilutės su mažais skirtumais pasirodo Ps 108 pradžioje.

58,1-12: Psalmininkas pasmerkia neteisingus teisėjus (I) ir prašo Dievą juos nubausti (II).

58,2: ... *galingieji*: pažodžiui *dievai*. Čia, kaip ir Ps 82, teisėjai vadinami *dievais*, nes jie turi *dievišką galią* ir užima *Dievo vietą, tardami nusprendį*.

58,5-6: Du įvaizdžiai iš gyvačių pasaulio sujungiami, norint pabrėžti, kad teisėjų daroma skriauda yra lygiai mirtina, kaip gyvačių nuodai, ir kad šių vyrų bukumas Dievo mokymui yra tolygus kai kurioms gyvatėms, nenorinčioms klausytis kerėtojų muzikos.

58,10: Hebrajiškasis tekstas nėra aiškus ir yra įvairiai verčiamas.

pelnytą bausmę;
jie mazgosis kojas nedorėlių
krauju.*

- 12 Žmonės sakys: "Tat yra
atlygis teisiesiems;
iš tikrųjų yra Dievas,
kuris teisia žemę!"

59 Malda* prašant apsaugoti nuo užpuolikų

1 *Chorvedžiui.*

*"Nesunaikink" melodija. Dovydo po-
ema, kai Saulius pasiuntė vyrų prie jo na-
mų tykoti ir jį nužudyti.*

I

- 2 Išgelbėk mane nuo mano priešų,
o Dieve,
apsaugok mane nuo užpuolikų!

- 3 Išgelbėk mane nuo tų
nedorėlių,
išvaduok mane nuo tų
žmogžudžių!

- 4 Štai! Jie mano gyvasties tyko;
nuožmūs žmonės prieš mane
būriuojasi.

Ne dėl kokio mano nusikaltimo
ar kokios mano nuodėmės,

VIEŠPATIE,

- 5 ne dėl kokios mano kaltės
jie skuba į savo vietas.
Pabusk, ateik man padėti,
pasižiūrėk!

- 6 VIEŠPATIE Galybių Dieve,
tu esi Izraelio Dievas.
Pakilk pašaukti atsiskaityti
visas tautas,
nepasigailėk nė vieno iš pasalūnų.
{Sela}

- 7 Kas vakarą jie sugrįžta,
urgzdami lyg šunys,

ir vogčiomis sliūkina po miestą.

- 8 Štai! Jie klieidi savo burnomis,
burblandami lūpomis,
tačiau mano, kad niekas jų negirdi.
9 Bet tu, VIEŠPATIE, juokiesi iš jų;
tu išjuoki visus pagonis.
10 O mano Stiprybe, tavęs laukiu,
nes tu, Dieve, esi mano tvirtovė.

II

- 11 Dievas, kuris myli mane,
ateis man padėti;
Dievas parodys man nugalėtus
priešus.
12 Neišnaikink jų,
kad mano tauta neužmirštų
pergalės tavo;
išblaškyk juos savo jėga ir nugalėk,
Viešpatie, mūsų skyde!

- 13 Nuodėmė yra jų lūpose,
visi jų žodžiai nuodėmingi;
tebūna jie pagauti savo pačių
puikybės!
Kadangi jie keikiasi ir meluoja,
14 sunaikink juos įniršęs, –
sunaikink juos visiškai, –
jog būtų žinoma iki pat
žemės pakraščių,
kad Dievas viešpatauja Jokūbui.
{Sela}

- 15 Kas vakarą jie sugrįžta,
urgzdami lyg šunys,
ir vogčiomis sliūkina po miestą.
16 Jie klajoja, ieškodami maisto,
ir inkščia, jei negauna iki soties.
17 O aš giedosiu apie tavo jėgą;
kas rytą garsiai giedosiu apie
tavo gerumą.
Juk tu buvai mano tvirtovė,
užuovėja pavojaus metu.

58,11: ... mazgosis kojas nedorėlių krauju: per-
dėtas įvaizdis, norint pabrėžti pergalę. Žr. Ps
68,24; Iz 63,1-6.

59,1-18: Kiekviename panašiam posme (I ir II)

psalmininkas maldauja Dievą ginti jį nuo nedorų
priešų. Priegiesmiuose savo priešus jis palygina su
plėšriais vilkais (žr. 7-11 ir 15-18 eilutes).

- 18 O mano Stiprybe, giedosiu
tau šlovės giesmes,
nes tu esi man tvirtovė – Dievas,
kuris mane ištikimai myli.

60 Prašymas* išgelbėti

¹ Chorvedžiui.

“Liudijimo lelija” melodija.

Dovydo poema. Pamokymui.

² Kai jis kovojo su Aram-Naharajimais
ir Aram-Zoba, o Joabas sugrižo ir nuga-
lėjo Edomą – dvylika tūkstančių vyrų –
Druskos slėnyje.

I

- 3 Dieve, tu mus atmetei,
mūsų gretas suardei;
supykai ant mūsų – nūn sutelk
mus!
- 4 Supurtei žemę, ir ji subiro;
užtaisyk jos plyšius, nes ji griūva.
- 5 Pagirdei savo tautą karčiu gėrimu,
davei mums gerti svaiginančio
vyno.
- 6 Visiems, tavęs pagarbiai bijantiems,
iškelk ženklą, prie kurio telktis,
kad nepralaimėtum. {Sela}
- 7* Duok pergalę savo dešinei,
išklausk mūsų maldą,
kad būtų išgelbėti tavo mylimieji.

II

- 8 Dievas pažadėjo savo šventovėje:
“Džiaugdamasis pergale,
padalysiu* Šechemą

ir atmatuosiu* Sukotų slėnį*
savo tautai.

- 9 Man priklauso Gileadas,
taip pat ir Manasas;
Efraimas yra mano šalmas,
Judas man skeptras.
- 10* Moabą naudosiu kaip praustuvę,
ant Edomo mesiu savo apavą;
Filistijoje aidės mano
pergalės šauksmas”.

III

- 11 Kas atves mane į įtvirtintąjį
miestą?*
- Kas ves mane į Edomą?
- 12 Argi neatmetei mūsų, Dieve?
Su mūsų kariuomene,
Dieve, tu nebežygiuoji!
- 13 Suteik mums pagalbą prieš mūsų
priešus,
nes žmonių pagalba bejėgė.
- 14 Su Dievu savo pusėje
būsime narsūs, –
jis sutryps mūsų priešus.

61 Tremtinio* malda

I

- ¹ Chorvedžiui.
Styginiams. Dovydo.
- 2 O Dieve, išgirsk mano šauksmą,
klausykis mano maldos!
- 3 Iš žemės pakraščio šaukiuosi tavęs;
mano širdžiai alpstant,

60,1-14: Liūdėdamas dėl pralaimėto mūšio, psalmininkas visų pirma dėkoja Dievui už kariuomenės dalies išgelbėjimą (I); paskui, prisimindamas Dievo pažadą padaryti pavaldžias kaimynines tautas (II), jis pareiškia pasitikėjimą stipria Dievo pagalba (III).

60,7-14: Šios eilutės vėl pasirodo Ps 108 tekste. 60,8: ... padalysiu... atmatuosiu: Dievas pareikš teisę į šias žemes. ... Sukotų slėnį: turbūt žemutinę Jaboko slėnio dalį. Žr. Pr 32,23; 33,17. 60,10: Moabiečiai bus priversti vergauti izraeliečiams; Edomas bus Dievui suolelis kojoms. Taip senovės karaliai elgdavosi su nugalėtais prie-

šais. Žr. Ps 110,1. ... ant Edomo mesiu savo apavą: apavo metimas ant užkariautos teritorijos buvo ženklas, kad ji yra nugalėtojo nuosavybė.

60,11: ... įtvirtintąjį miestą: turbūt Bozra, nepaimama Edomo sostinė. Žr. Iz 34,6; 63,1; Am 1,12.

61,1-9: Toli nuo Jeruzalės psalmininkas ilgisi Dievo pagalbos ir jo buveinės užuovėjos (I); būdamas tikras, kad Dievas jo klausosi, jis meldžiasi už karalių (II). Ši psalmė gali būti aiškinama kaip Dovydo malda, kai jis turėjo bėgti iš Jeruzalės sūnaus Absalomo maišto metu. Žr. 2 Sam 15-19.

tu užkeli mane ant uolos,
aukštesnės už mane.
4 Juk tu esi mano apsauga,
stiprus bokštas gintis nuo priešo.

5 Leisk man gyventi amžinai
tavo palapinėje,
rasti prieglaudą tavo sparnų
užuovėjoje! {Sela}

II

6 O Dieve, iš tikrųjų tu išgirdai
mano įžadus, –
suteik man paveldą tų,
kurie pagarbiai bijo tavo vardo.
7 Pridėk dienų prie karaliaus
gyvenimo, –
tetveria jo metai per kartų kartas.
8 Tesėdi jis soste Dievo Artume,
tesaugo jį meilė ir ištikimybė.
9 Amžinai giesmėmis šlovinsiu
tavo vardą,
kiekvieną dieną vykdysiu
savo įžadus.

62 Pasitikėjimas* Dievu

¹ Chorvedžiui.

Pagal Jedutūną. Dovydo psalmė.

I

2 Tikrai mano siela ramiai
laukia Dievo,
iš jo ateina man išgelbėjimas.
3 Tik jis yra mano uola ir
mano išganymas –
mano užuovėja; niekad nedrebėsiu.
4 Kaip ilgai jūs visi puldinėsite
žmogų,
norėdami jį sutriuškinti,
lyg jis būtų pašlijusi siena
ar griūvanti tvora?
5 Tikrai jie sąmokslauja,

taikydami išstumti jį
iš jo aukštos vietos.*
Jie mėgaujasi melais, –
burna laimina, bet širdimi keikia.
{Sela}

II

6 Tikrai ramiai lauk Dievo,
mano siela,
nes iš jo ateina man viltis.
7 Tik jis yra mano uola ir
mano išganymas –
mano užuovėja; niekad nedrebėsiu.
8 Dievas mano išgelbėjimas ir garbė;
mano stiprybės uola;
mano užuovėja yra Dieve.

9 Pasitikėk juo visados,
o manoji tauta!
Išliekite savo širdį jo Artume, –
jis yra mūsų užuovėja! {Sela}

III

10 Žmonės yra tik rūkas,
mirtingieji – tik regimybė.
Visi sudėti ant svarstyklių,
jie tesvertų mažiau už rūką.
11 Nepasitikėkite smurtu,
nesudėkite tuščių vilčių į
plėšikavimą!
Net jeigu turtai ir didėtų,
neprisiriškite širdimi prie jų.
12 Kartą Dievas kalbėjo,
dusyk* girdėjau:
kad galybė yra Dievo,
13 kad ištikima meilė yra tavo,
o Viešpatie.
Juk tu atlygini kiekvienam
pagal jo darbus.

62,1-13: Pagrindinė pasitikėjimo Dievu mintis yra pabrėžiama dusyk pakartotame priegiesmyje (žr. 2-3,6-7 eilutes). Nors priešų puolamas (žr. 4-5 eilutes), psalmininkas pareiškia savo tvirtą pasitikėjimą Viešpačiu (žr. 8-9 eilutes), nes tikroji jėga ateina ne iš žemiškos valdžios, bet iš Dievo

malonės (III).

62,5: ... išstumti jį iš jo aukštos vietos. iš saugios vietos, – iš tvirtovės ant uolos.

62,12: Kartą... dusyk... : didėjančio skaičiaus vartojimas yra hebrajų poezijos būdas. Žr. Am 1,3; Pat 6,16-19; 30,15.18.21.

63 Dievo ilgesys

¹ *Dovydo* psalmė.*

Jam esant Judo dykumoje.

I

- 2 Dieve, tu esi mano Dievas,
tavęs aš ieškau, –
mano gyvastis tavęs ilgisi,
mano kūnas tavęs trokšta, –
kaip sausa, pavargusi ir
perdžiūvusi žemė.
- 3 Leisk man pažvelgti į
tave šventovėje;
leisk man pamatyti tavo
galybę ir garbę!
- 4 Tavo ištikima meilė yra man
brangesnė už gyvastį,
mano lūpos skelbia tavo šlovę.

II

- 5 Šlovinsiu tave, kol gyvensiu;
tiesiu rankas į tave, šauksiuosi
tavo vardo.
- 6 Būsiu sotus kaip po turtingų
vaišių,
džiaugsmingai giedosiu šlovės
giesmes.
- 7 Gulėdamas guolyje, tave menu,
per kiaurą naktį mąstau,
kad tu esi mano pagalba,
ir tavo sparnų ūksmėje
krykštauju iš džiaugsmo.
- 9 Glaudžiuosi prie tavęs,
tavo dešinė mane palaiko.

III

- 10 O tie, kurie stengiasi mane
pražudyti,
težengia į žemės gelmes.
- 11 Tegu juos kalavijas sudoroja;

tebūna jie šakalų grobiu.*

- 12 Bet karalius džiaugsis Dievu;
visi, kurie Dievu prisiekia,
džiūgaus,
nes melagių lūpos bus užčiauptos.

64 Prašymas* apginti

¹ *Chorvedžiui.*

Dovydo psalmė.

I

- 2 Išgirk mano balsą, Dieve,
kai skundžiuosi;
saugok mano gyvastį nuo
priešų keliamo klaiko.
- 3 Apgink mane nuo nedorėlių gaujos,
nuo pikta darančių minios.
- 4 Jie galanda savo liežuvių lyg
kalavijus,
taiko lyg strėles karčius
savo žodžius,
- 5 iš pasalų svaitydami į nekalną
žmogų, –
staiga į jį paleidžia, nieko
nebijodami.
- 6 Jie drąsinasi savo kėslais,
susimoko, kur paspėsti spąstus,
tardami sau: "Kas gali mus
pamatyti?"
- 7 Jie sumano nedorą kėslą
ir slepia tą savo sumanytą niekšybę;
žmogus – gelmė,
o širdis jo – bedugnė.

II

- 8 Bet Dievas meta į juos savo strėles,
staiga jie sužeidžiami.
- 9 Liežuviu jie patys sau pražūtį
lemia;
kas tai pamato, kraipo galvas.*

63,1-12: Išsiilgęs Dievo šventovės (I), psalmininkas glaudžiasi prie Dievo dvasia (II), pasitikėdamas, kad jo priešai bus sunaikinti, o karalius ir jo ištikimi sekėjai bus pergalingi (III).

63,11: ... *šakalų grobiu*: jų kūnai bus žvėrių suryti. Mintis nebūti deramai palaidotam žmo-

nėms kėlė šurpą.

64,1-11: Psalmininkas prašo Dievo gelbėti nuo klastingų priešų, rengiančių prieš jį sąmokslą (I); Dievas atmokės jiems teisinga bausme (II).

64,9: ... *kraipo galvas*: pajuokos gestas. Žr. Ps 22,8; 44,15; 109,25.

- 10 Tuomet visus žmones apims
pagarbi baimė;
jie skelbs, ką Dievas padarė,
ir apmąstys visus jo darbus.
11 Teisusis džiūgaus VIEŠPATYJE
ir ras jame užuovėją, –
visi dorieji giedos jam šlovės giesmę.

65 Padėka* už palaimą

¹ *Chorvedžiui.*

Dovydo psalmė. Giesmė.

I

- 2 Pridera tau, Dieve,
šlovės giesmė Zione;
įžadai,* tau duoti, bus išlaikyti,
3 nes tu išklausai maldas.
Žmonės iš visur* ateis pas tave
4 su savo nuodėmėmis.
Mūsų kaltės mus palaužia,
bet tu jas atleidi.
5 Laimingas žmogus, kurį
tu išsirenki ir patrauki
gyventi savo kiemuose!
Sotinsimės tavo Namų palaima,
šventu tavo Šventyklos grožiu.

II

- 6 Atsakai mums, Dieve,
mūsų Gelbėtojai,
pagarbią baimę keliančių darbų
pergale.
Į tave viltis deda visi žemės
pakraščiai
ir tolimosios jūros!
7 Pastatei kalnus į vietą savo jėga –
tu, kuris esi apsisiautęs galybe.
8 Tu nutildai jūrų šėlsmą –

audringas bangas ir sąmyšį tautų.

- 9 Tavo nuostabūs ženklai kelia
žemės pakraščių gyventojams
pagarbią baimę;
tavo darbai neša
saulėtekio ir saulėlydžio šalims
džiaugsmo šūksmus.

III

- 10 Tu žemę lankai ir palaistai,
padarai ją derlią ir turtingą.
Tavo upė, Dieve, yra pilna vandens,
žemė gali auginti pasėlius.
Juk tam ją parengi!
11 Gausiai palaistai jos vagas,
sutrupini jos grumstus,
suminkštini ją lietaus būriais,
laimini augantį jos javą.
12 Apvainikuoji metus savo
gerumo derliumi;
tavo vežimų provėžos* varva
aliejumi;
13 tyrų ganyklos jo sklidinos,
ir kalvos gaubiasi džiūgavimu.
14 Pievose avių knibždynas,
slėniai – kviečių jūra, –
dainuojama ir giedama
iš džiaugsmo.

66 Maldos* ir padėkos giesmė

¹ *Chorvedžiui.*

Psalmė. Giesmė.

Šlovinkite Dievą džiaugsmo
šauksmais, visa žeme,

- 2 giedokite šlovės giesmę jo vardui,

65,1-14: Padėkos už gausią pjūtį himnas, giedamas bendroje sueigoje. Nuolankiai pripažįsta, kad bendrija nėra verta Dievo palaimos (I), žmonės šlovina jį už jo galybę žemėje (II) ir dėkoja jam už liėtų, davusį tokį gausų derlių (III).
65,2: ... įžadai: izraeliečiai buvo įpratę daryti įžadą atnašauti auką Šventykloje, jeigu malda bus išklausyta.

65,3: Žmonės iš visur... : visi žmonės privalo siekti Dievo gerumo – gailestingumo.

65,12: ... tavo vežimų provėžos: tavo takai sklidini gausios pjūties.

66,1-20: Šią psalmę sudaro dvi atskiros dalys, kurios iš pradžių turbūt buvo nepriklausomos psalmės. Pirmoji dalis (1-12 eilutės) yra bendrijos himnas, šlovinantis Dievo visagalybę, apreišką per

- teikite jam iškilmingą garbę!
 3 Kartokite Dievui: "Kokie
 nuostabūs tavo darbai!
 Tavo jėga tokia didi,
 kad tavo priešai gūžiasi* prieš tave!
 4 Tegarbina tave visa žemė,
 tegieda tau šlovės giesmę, –
 tegieda šlovės giesmę tavo vardui!"
 {Sela}

I

- 5 Ateikite ir pamatykite,
 ką Dievas padarė, –
 savo darbais jis kelia pagarbą
 žmonių baimę.
 6 Jūrą jis pavertė sausuma,
 per upę mūsų protėviai
 perėjo pėsti.
 Ten mes džiūgavom jam –
 7 jis amžinai viešpatauja savo galybe,
 jo akys stebi tautas –
 tenesididžiuoja maištininkai. {Sela}
 8 Tautos, garbinkite mūsų Dievą,
 teskamba jo šlovės garsai.
 9 Mums jis suteikė gyvenimą
 ir neleido mūsų kojoms suklupti.
 10 Juk, Dieve, tu mus išbandei!
 Ištyrei mus, kaip ištiriamas
 ugnimi sidabras;
 11 tu leidai mums įpult į pinkles,
 mums ant pečių uždėjai
 sunkią naštą.
 12 Tu leidai, kad žmonės jotų
 mums ant sprando, –

perėjome per ugnį ir vandenį, –
 bet tu išvedei mus į saugią vietą.

II

- 13 Įeinu į tavo Namus nešdamas
 deginamąsias aukas,
 vykdu tau padarytus įžadus, –
 14 įžadus, kuriuos ištarė mano lūpos
 ir tau davė, kai buvau nelaimėje.
 15 Deginamosioms aukoms
 atnašauju tau peniukšlius
 drauge su degančių avinų dūmais;
 aukojų jaučius ir ožius. {Sela}
 16 Ateikite ir klausykitės,
 visi pagarbiai Dievo bijantieji,
 kai skelbiu, ką jis man padarė.
 17 Šaukiausi jo balsu,
 šlovės giesmė buvo man
 ant liežuvio.*
 18 Jeigu būčiau turėjęs piktą
 mintį širdyje,
 VIEŠPATS nebūtų klausęsis.
 19 Bet Dievas išgirdo, –
 jis klausėsi mano maldos balso.
 20 Pagarbintas yra Dievas – tas,
 kuris neatstūmė mano maldos
 nei neatsakė man savo gerumo.

67 Pjūties malda

¹ *Chorvedžiui**.

Styginiams. Psalmė. Giesmė.

I

- 2* Tebūna mums Dievas maloningas,
 telaimina mus
 ir tešviečia mums jo veidas, {Sela}

istorinius įvykius, ypač per Išėjimą iš Egipto (5-7 eilutės) ir per neseniai įvykusį tautos arkūrimą po nelaimės (8-12 eilutės). Antroji dalis (13-20 eilutės) yra pavienio žmogaus padėkos himnas, vykdamas įžadus Šventykloje ir atpasakojant, kaip Dievas išklausė jo maldą.

66,3: ... *priešai gūžiasi*: iš baimės pareiškia pagarbos duoklę. Žr. Ps 18,45; 81,16.

66,17: ... *šlovės giesmė buvo man ant liežuvio*: psalmininkas, net garsiai prašydamas pagalbos, ty-

liai dėkojo už maldos išklausymą.

67,1-7: Priegiesmis (žr. 4,6 ir galbūt iš pradžių ir po 8 eilutės) kviečia visas žemės tautas garbinti Viešpatį, nes jis laimina Izraelį (I), teisingai valdo visas tautas (II) ir suteikia apstų derlių (III). Izraelio viltis matyti Sendoros Viešpatį – Jahvę – pripažintą kaip vienintelį Dievą rėmėsi Mesijo pažadu ir sulaukė jo išsipildymo. Žr. Pr 12,2-3.

67,2: Šie žodžiai yra panašūs į kunigiškąjį palaiminimą. Žr. Sk 6,22-27.

- 3 kad tavo kelias būtų
žinomas žemėje,
visoms tautoms tavo išgelbėjimas.
4 Dieve, tegarbina tave tautos, –
visos tautos tave tešlovina!*

II

- 5 Žmonės džiūgaus ir krykštaus
iš džiaugsmo,
nes tu valdai tautas teisingai, –
žemėje tu vesi žmones. {Sela}
6 Dieve, tegarbina tave tautos, –
visos tautos tave tešlovina!*

III

- 7 Teduoda žemė savo derlių;
relaimina mus Dievas,
mūsų Dievas!
8 Telaimina mus Dievas,
tebijo pagarbiai jo visa žemė.

68 Viešpaties* pergalės žygis

¹ Chorvedžiui.

Dovydo psalmė. Giesmė.

I

- 2* Dievui pakilus, pakrinka jo priešai;
tie, kurie jo nekenčia,
bėga nuo jo veido.
3 Kaip išblaškomi dūmai,
taip jie pradingsta;
kaip tirpsta vaškas prieš ugnį,
taip nedorėliai pražūva prieš Dievą.
4 Bet teisieji linksminasi;
jie džiūgauja Dievo Artume, –
jie laimingi ir krykštauja
iš džiaugsmo.

II

- 5 Giedokite Dievui,
giedokite šlovės giesmes jo vardui;
aukštinkite tą, kuris joja
ant debesų,*
kurio vardas yra VIEŠPATS;
džiūgaukite jo Artume.
6 Našlaičių tėvas ir našlių gynėjas –
Dievas savo šventoje buveinėje.
7 Dievas duoda benamiams
namus gyventi,
išlaisvina kalinius – gyvus ir
sveikus;
vien maištingieji turi gyventi
dykynėje.

III

- 8 Dieve, kai tu vedei savo tautą,
kai žygiavai per dykumą, {Sela}
9 žemė drebėjo, dangus
lietumi prapliupo
Artume Dievo, Sinajaus Dievo,
Artume Dievo, Izraelio Dievo.
10 Siuntei gausų liūtų, Dieve,
atgaivinau savo nualintą paveldą;
11 tavo šeima ten rado namus, –
iš savo gerumo, Dieve,
rūpiniesi vargstančiais.

IV

- 12 VIEŠPATS ištare žodį;
moterys* – didis būrys – neša
gerą žinią:
13 “Bėga, bėga kariuomenių karaliai!
Moterys namie dalijasi grobiu,

67,4,6: ... *tešlovina*: arba *duokite dėkingą šlovę*. Užtat kai kur pareinamai nuo konteksto verčiama: *dėkokite*.

68,1-36: Vienas iškiliausių, bet kartu ir sunkiausių, Psalmyno himnų. Kelete vietų hebrajiškasis tekstas sudaro sunkumų, nes yra nukentėjęs nuo perrašinėjimo. Psalmė buvo sukurta giedojimui, kai Sandoros Skrynia buvo nešama į Šventyklą. Pradedant senuoju Izraelio kovos šūkiu (žr. 2-ąją eilutę), pradinis posmas skelbia nedorėlių pralaimėjimą ir teisiųjų pergalę (I). Po bendro Dievo gerumo pašlovinimo (II) trumpai atpasakojama pergalingas Viešpaties žygis iš Egipto į Sinajų (III)

ir Pažado Žemės užkariavimas (IV); paskui užsimenama apie Dievo išsirinktą Zioną savo buveine (V) ir apie visas jo pergalės (VI); galop, aprašius eitynių iškilmę (VII), prašoma Dievo plėsti savo visagalį viešpatavimą (VIII), kol visa žemė ims jam šlovės giesmę giedoti (IX).

68,2: Žr. Sk 10,35.

68,5: ... *aukštinkite*... *kuris joja ant debesų*: *Debesų Raitelis* yra labai senas Dievybės titulas. Jis užtinkamas kanaaniečių raštyje net prieš Mozės laikotarpį ir Senajame Testamente. Žr. Įst 33,26; Ps 18,10-12; 68,34; Iz 19,1; Hab 3,8.

68,12: ... *moterys*: izraelietės reiškėsi švenčiant

14 nors jos likosi tarp avidžių –
pasidabruotais sparnais balandžio,
geriausiu auksu paaukuotomis
jo plunksnomis.

15 Ten Šadajui* blaškant karalius,
krito sniegas ant Zalmono kalno*.*

V

16 O didingasis kalne, Bašano kalne,
daugelio viršūnių kalne,
Bašano kalne!

17 Daugelio viršūnių kalne,
kodėl žvairuoja į kalną,
kurį Dievas išsirinko* savo buveine, –
kur VIEŠPATS gyvens amžinai?

18 Dievo kovos vežimų dusyk po
dešimt tūkstančių –
tūkstančių tūkstančiai, –
VIEŠPATS žygiuoja iš
Sinajaus į šventąją vietą.

19 Tu kopei į aukštąjį kalną,*
vedeisi belaisvius su palyda,
priėmėi dovanas iš žmonių –
net iš tų, kurie maištauja.
VIEŠPATS Dievas ten gyvens!

VI

20 Tebūna pagarbintas Viešpats!
Kas dieną jis neša mūsų naštas,
Dievas – mūsų išganymas. {Sela}

21 Mūsų Dievas yra Dievas,
kuris išgano;
jis yra VIEŠPATS, mūsų Viešpats,
kuris gelbsti mus nuo mirties.

22 Dievas sutrupins savo priešams
galvas,
gauruotą pakaušį einančio savo
kaltės keliais.

23 VIEŠPATS tarė: “Parvesiu juos
iš Bašano,
parvesiu juos iš jūros gelmių,

24 kad tu galėtumei braidyti jų
kraujyje
ir kad tavo šunys prisilaižytų jo
iki soties”.

VII

25 Dieve, tavo pergalės eitynes
visi mato,
Dievo, mano karaliaus,
žygiavimą į savo šventovę.

26 Giesmininkai priekyje,
muzikantai gale,
tarp jų merginos muša
būgnelius su žvangučiais.

27 “Susirinkę į sueigą, garbinkite
Dievą – VIEŠPATĮ jūs,
kurie esate iš Izraelio šaltinio!”

28 Antai Benjamino žmonės,
mažiausiasis klanas,
juos veda;
Judo didžiūnai savo būryje,
Zebuluno vadai, Naftalio didikai.

VIII

29 Siųsk, Dieve, savo jėgą, –
jėgą, Dieve, kurią parodei dėl mūsų
iš savo Šventyklos Jeruzalėje,
kur karaliai neša tau dovanas.

31 Drausk nendrių laukinį žvėrį,*
drausk tautas –
tą stiprių jaučių ir veršių bandą,
kol ateis gūždamiesi su
sidabro luitais.

Išblaškyk tautas, kurios
džiaugiasi karais!

32 Nešini duoklėmis ateis iš Egipto;

pergalę. Žr. 1š 15,20; 1 Sam 18,6-7.

68,15: ... *Šadaj{ui}*: senas Dievo vardas, kuris reiškia *Visagaliui*. ... *Zalmon{o}* *kalno*: turbūt kalnas Haurane ar Bašane, į rytus nuo Galilėjos ežero.

68,17: ... *kalną*... *Dievas išsirinko*: Zion{o}

kalną.

68,19: ... *aukštąjį kalną*: į dieviškąjį sostą arba ant Ziono, arba danguje.

68,31: ... *laukinį nendrių žvėrį*: Egiptą. Žr. Ez 29,2-7.

Kušas atskubės su dovanomis
Dievui.

IX

- 33 O, visų tautų žmonės,
giedokite Dievui,
giedokite šlovės giesmę,
Viešpačiui – {Sela}
34 tam, kuris joja* dangaus skliautu,
sukurtu pasaulio pradžioje.
Štai griaudžia jo balsas – galingas
balsas:
35 “Pripažinkite Dievo galybę!”
Jo didybė gaubia Izraelį;
jo jėgos sklidas dangaus skliautas.
36 Pagarbią baimę kelia savo
šventovėje Dievas –
Izraelio Dievas, –
jis teikia galybę ir jėgą tautai.
Žmonės, garbinkite Dievą!

69

Aimana*

¹ Chorvedžiui.*“Lelijų” melodija. Dovydo.*

I

- 2 Gelbėk mane Dieve,
nes vandenys* man kaklą siekia!
3 Klimpstu į dumbliną gelmę,
nėra kur koja atsiremti.
Patekau į gilius vandenį,
ir bangos mane skandina.
4 Pavargau bešaukdamas pagalbos,
man gerkle išdžiūvo.
Akis pražiūrėjau,
belaukdamas tavo pagalbos.

- 5 Daugiau negu man ant
galvos plaukų yra žmonių,
kurie nekenčia manęs be
priežasties.*
Mano priešai melais mane juodina;
jie stiprūs ir nori mane užmušti.
Argi turiu gražinti,
ko nesu pavogęs?

II

- 6 Dieve, tu pažįsti mano kvailystę,
mano nuodėmės* tau ne paslaptis.
7 Lai nebūna sugėdinti dėl manęs tie,
kurie pasitiki tavimi, VIEŠPATIE,
Galybių Dieve;
tenebūna gėdos dėl manęs tiems,
kurie tave garbina, Izraelio Dieve!
8 Juk dėl tavęs kentėjau užgaulę,
ir gėda dengė mano veidą.
9 Tapau benamis savo giminėms,
svetimas savo motinos vaikams.
10 Juk uolumas tavo Namams*
dega manyje lyg ugnis
ir tau metami užgauliojimai
krinta ant manęs.
11 Už tai, kad verkiau ir pasninkavau,
žmonės mane šmeižia.
12 Kad padariau ašutinę savo
drabužiu,
jie iš manęs juokiasi.
13 Vartuose žmonės skleidžia apie
mane paskalas,
smuklės lankytojai tyčiojasi iš
manęs dainomis.

68,34: ... *kuris joja*: žr. 5-osios eilutės paaikškinimą.

69,1-37: Aimana, panaši į Ps 22. Psalmininkas aprašo savo sunkią būklę (I) ir neužsipelnytą gėdą (II), prašydamas Dievą jį apginti (III) ir nubauti jo priešus (IV); savo ruožtu jis atnašaus Dievui šlovės auką (V). Panašiai kaip prie Ps 51, taip ir čia yra pridėtos psalmės gale dvi eilutės, pranašaujančios Izraelio atstatymą ir sugrįžimą iš Babilonijos tremties. Kadangi keletas eilučių yra cituojamos Naujajame Testamente su nuoroda į Kristų, Katalikų Bendrija šią psalmę laikė bent netie-

siogiai mesijine.

69,2: ... *vandenys*: įprastas nelaimės įvaizdis. Žr. Ps 18,5; 42,8; 88,8.

69,5: ... *nekenčia manęs be priežasties*: paties Kristaus posakiu šiuos žodžius visiškai patvirtino jo priešų neapykanta. Žr. Jn 15,25.

69,6: ... *mano kvailystė... mano nuodėmės*: psalmininkas prisipažįsta, kad yra kaltas, bet ne tais nusikaltimais, kuriuos jam primeta priešai.

69,10: ... *uolumas tavo Namams*: ryškiai reiškėsi Kristaus Šventyklos išvalymo metu. Žr. Jn 2,17.

III

- 14 Bet aš! Mano malda tau,
VIEŠPATIE.
Suteik malonę, Dieve,
išklausk manęs,
žiūrėdamas savo didžio gerumo.
Savo ištikima pagalba
15 trauk mane iš liūno,
kad nenugrimzčiau,
gelbėk mane nuo priešų ir
vandens gelmių.
16 Neleisk tvano bangoms
manęs paskandinti;
neleisk gelmėms manęs praryti;
neleisk Duobei virš manęs
užsiraukti.
17 Atsiliepk man, VIEŠPATIE,
nes gera tavo ištikima meilė;
atsigręžk į mane iš savo
didžio gailestingumo.
18 Neslėpk veido nuo savo tarno;
kenčiu – skubėk man atsiliepti.
19 Priek prie manęs, atpirk mane;
išvaduok mane nuo mano priešų!
20 Tu žinai mano užgaules,
gėdą ir negarbę;
tau pažįstami visi mano priešai.
21 Užgaulės drasko širdį,
esu nevilties pagautas;
laukiu užuojautos, bet nėra jokios,
ieškau paguodos,
bet nerandu, kas paguostų.
22* Į mano maistą jie deda nuodų,
troškuliui numalšinti
man jie duoda acto.

IV

- 23 Tebūna jų pačių stalas*
jiems spąstai,
net jų bendrams pinklės.

- 24 Teaptemsta jiems akys,
kad nebegalėtų matyti;
tedreba nuolat jų strėnos.
25 Išliek ant jų savo pyktį, –
tepasiveja juos tavo degantis įniršis.
26* Tebūna nusiaubta jų stovykla,
neleisk niekam gyventi savo
palapinėse.
27 Juk tą, kurį tu nubaudei,
jie persekioja;
tam, kurį tu sužeidei,
jie aitrina skausmą.
28 Krauk jiems kaltę ant kaltės, –
neduok jiems savo išganymo dalies.
29 Tebūna jie ištrinti iš gyvųjų
knygos,
į teisiųjų sąrašą tenebūna įtraukti!

V

- 30 Bet aš esu nuskriaustas ir kenčiu;
pakelk mane, Dieve, ir gelbėk!
31 Šlovinsiu Dievo vardą giesmė,
aukštinsiu jį ir dėkosiu.
32 Tai labiau patiks VIEŠPAČIUI
negu galvijai,
negu raguoti jaučiai skeltanagiai.
33 Nuskriaustieji matys tai ir
nudžiugs;
jūs, kurie ieškote Dievo,
turėkite drąsos!
34 Juk vargšus girdi VIEŠPATS
ir neatstumia savųjų,
esančių nelaisvėje.
35 Tešlovina jį dangus ir žemė,
jūros ir visa, kas jose gyva!
36 Tikrai Dievas išgelbės Zioną
ir atstatys Judo miestus.
Jo tarnai ten gyvens ir
užvaldys kraštą;

69,22: Pranašystė, išsipildžiusi, kai buvo duota Jėzui kartaus gėrimo kančios metu. Žr. Jn 19,28.
... *nuodų*: hebrajiškasis žodis ženklina kartaus ir nuodingo augalo sunką.

69,23: ... *stalas*: tik staltiesė, patiesta žemėje. Užtat lengva ant jos paslysti.

69,26: Pritaikyta Judui. Žr. Apd 1,20.

37 jo tarnų vaikai jį paveldės
ir mylintys jo vardą ten gyvens.

70 Prašymas* Dievo pagalbos

¹ *Chorvedžiui.*

Dovydo. Atminimui.

- 2 Teikis mane gelbėti, Dieve!
VIEŠPATIE, skubėk man padėti!
- 3 Tebūna nugalėti ir tepakrinka,
kurie kėsina į mano gyvastį.
Tesisitraukia ir tebūna sugėdinti,
kurie nori man pakenkti.
- 4 Tebūna apstulbinti dėl savo
pralaimėjimo,
kurie sako: "Še tau! Še tau!"
- 5 Bet tedžiūgauja ir tesilinksmina
tavyje visi,
kurie tavęs ieško!
- 6 Tekartoja nuolat:
"Koks didis yra Dievas!"
kurie brangina tavo išgelbėjimą!
- 7 Esu vargšas ir beturtis, –
skubėk man padėti, Dieve!
Tu mano pagalba ir gelbėtojas, –
VIEŠPATIE, nedelsk!

71 Neatstumk* manęs senatvėje

I

- 1 Tavyje, VIEŠPATIE,
ieškau užuovėjos, –
neleisk man niekad nusivilti!
- 2 Kadangi esi teisus, ateik
pagalbon ir išgelbėk;
atkreipk į mane savo ausį
ir padėk man!
- 3 Būk mano užuovėjos uola,
stipri tvirtovė man išgelbėti,

nes tu esi mano uola ir tvirtovė.

- 4 Mano Dieve, išvaduok mane
iš nedorėlio rankos,
iš neteisingo ir žiauraus
žmogaus nagų.
- 5 Juk tu esi mano viltis, Viešpatie;
nuo pat jaunystės tavimi,
VIEŠPATIE, pasitikiu.
- 6 Net dar negimęs, tau priklausiau;
mano motinos iščiose tu buvai
mano jėga.
Visada giedu tave šlovinančias
giesmes.
- 7 Mano gyvenimas tapo daugeliui
raiškus ženklas,*
nes tu esi man stipri užuovėja.
- 8 Mano burna skelbia tavo šlovę,
visą dieną garbina tave.

II

- 9 Neatstumk manęs senatvėje;
mano jėgoms senkant,
nepalik manęs.
- 10 Juk mano priešai kalba prieš mane,
tykodami mano gyvasties, tariasi.
- 11 Jie sako: "Vykitės ir pačiupkite jį,
nes nėra nė vieno, kuris jį gelbėtų!
Dievas jį apleido!"
- 12 Dieve, neatsitolink nuo manęs;
mano Dieve, skubėk man padėti!
- 13 Težūva mano užpuolikai nusivylę;
tesvilina panieką ir gėdą tuos,
kurie trokšta mano pražūties!
- 14 O aš vilties niekad nenustosiu
ir nuolat didinsiu tavo šlovę.
- 15 Mano burna pasakos tavo
teisus darbus,
visada kalbėsiu apie tavo
išgelbėjimą,

70,1-7: Bemaž tokia pat kaip Ps 40,14-18.

71,1-24: Senatvėje psalmininkas, visuomet pasitikėjęs Viešpačiu, maldauja jo pagalbos (I) dabar, kai yra suvargęs, persekiojamas (II); kiekviena ši dalis baigiasi dėkingo šlovinimo pažadu (žr. 8.14-

16 eilutes); bemaž visa trečioji dalis aprašo tą patį nepalaužiamą pasitikėjimą, kad Dievas išklausys maldą (III).

71,7: ... *raiškus ženklas*: daugelis stebisi, kad psalmininkas yra taip varginamas, žiūrėdami į jį

- nors ir nepajėgsiu apsaakyti.*
- 16 Ateisiu šlovindamas didžius
Viešpaties DIEVO darbus;
minėsiu tavo gerumą – vien tavo.
III
- 17 Dieve, tu mokei mane nuo
jaunystės,
ir iki nūdien skelbiu tavo
nuostabius darbus.
- 18 Nepalik tad manęs, Dieve,
net žilos senatvės sulaukusio;
būk su manimi, kol skelbiu
tavo galybę
visoms būsimoms kartoms.
Tavo jėga
- 19 ir teisumas, Dieve, siekia dangų.
Tu padarei didžių dalykų;
Dieve, kas gali tau prilygti?
- 20 Tu siuntei man daug vargų
ir kančios,
bet mane vėl atgaivinsi,
iš žemės gelmių mane iškelsi.
- 21 Suteiksi man daugiau garbės,
mane ir vėl paguosi.
- 22 Ir aš šlovinsiu tave arfa
už tavo ištikimybę, mano Dieve,
skambinsiu tau šlovės giesmę lyra,
Izraelio Šventasis.
- 23 Džiūgaus mano lūpos,
kai giedosiu šlovės giesmę tau,

- ir visa mano gyvastis,
kurią tu atpirkai.
- 24 Per visą dieną mano liežuvis
pasakos
apie tavo teisumą –
kaip ieškojusieji mano žūties
buvo nugalėti ir sugėdinti.

72 Mesijo* Karalystė

¹ *Saliamono.*

I

- Dieve, suteik karaliui savo
teisingumo*
ir teismo* karaliaus sūnui,*
- 2 kad teistų tavo tautą teisingai
ir tavo skriaudžiamuosius teisiai.
- 3 Teteikia kalnai gerovę tautai,
tepatiria kalvos teismo atlygi.
- 4 Tegin jis skriaudžiamųjų
bylą tautoje,
tegelbsti beturčių vaikus
ir tesutramdo engėjus.
- ### II
- 5 Tetveria jis taip ilgai kaip saulė
ir lyg mėnulis per kartų kartas.
- 6 Jis bus tartum lietus jaunam atolui,
lyg laistantys žemę lietaus gūsiai.
- 7 Jo dienomis žydės teisumas ir
visuotinė taika,
kol nebeliks mėnulio.

kaip Dievo baudžiamą žmogų. Žr. Įst 28,46.
71,15: ... *nepajėgsiu apsaakyti*: psalmininkas jau-
čia, kad Dievo gerumas jam viršija jo supratimą.
72,1-20: Ši linkėjimų karaliui psalmė turbūt pra-
džioje buvo sukurta vieno iš Dovydo įpėdinių vai-
nikavimo iškilmėms. Bet keletas posakių tinka
istoriniams izraeliečių karaliams tik perkeltine
prasme. Jie randa savo tikrąją prasmę ir pilnatvę
tik Kristuje. Užtat įprastinis psalmės aiškinimas
teisingai ją laiko mesijine psalme. Žemiškasis ka-
ralius – mesijas, arba pateptasis, – yra nuoroda į
Dievo Mesiją – Pateptąjį – didžiąją raide. Heb-
rajiškieji veiksmazodžiai svyruoja tarp būsimosio
laiko ir liepiamosios nuosakos. Psalmės mintys sie-

jasi su teisingu karaliaus valdymu (I), jo visuoti-
niu viešpatavimu (II), jo vargšų ir skriaudžiamųjų
gynimu (III) ir karalystės gerove (IV).
72,1: ... *teisingumo... teismo*: dvi pagrindi-
nės Švętojo Rašto sąvokos. Teisumas ženklina
išganantį Dievo rūpinimąsi žmogumi, leidžiantį
žmogui mylėti save ir artimą – kaip save patį. Dievo
teisumas apreiškia žmogui ištikimą Dievo meilę.
Teisingumas yra teismo įgyvendinimas žmogaus
gyvenime, visuomenėje ir aplinkoje. ... *kara-
liui... karaliaus sūnui*: turima mintyje tas pats
asmuo, t.y. ir jo tėvas buvo karaliumi. Karaliaus
pareiga – rūpintis, kad būtų įgyvendintas Dievo
rūpinimasis žmogumi, tauta, šalimi.

III

- 8* Tėviešpatauja jis nuo jūros
lig jūros,
ir nuo Upės lig žemės pakraščių.
9 Dykumos klajokliai klūpės prieš jį,
o jo priešai laižys žemės dulkes.
10* Taršišo ir Salų karaliai
mokės duoklę,
o Arabijos ir Sebos karaliai
neš dovanas.
11 Visi karaliai reikš jam pagarbą,
jam tarnaus visos tautos.

IV

- 12 Juk jis gelbsti beturtį,
kai jo šaukiasi,
ir nuskriaustąjį, kuriam nėra
kas padeda.
13 Jis rūpinasi vargšais ir beturčiais, –
gelbės beturčių gyvastį.
14 Atpirks jų gyvastį iš priespaudos
ir smurto;
jo akyse brangus bus jų kraujas.

V

- 15 Tegyvuoja karalius!
Tebūna jam atiduotas Šebos auksas;
už jį turi būti visuomet
meldžiamasi,
visą dieną reikia prašyti jam
palaiminimo.
16 Tebūna kraštas pertekęs grūdų;
pasėliai tevilnija ant kalnų
viršūnių;
tebūna krašto derlius lyg Libano;
žmonių teprisipildo miestai
lyg laukai žolės.

- 17 Tebūna amžinas karaliaus vardas;
jo garsas tetveria ilgai,
kaip saulė.
Tebūna juo palaiminti*
visi žmonės,
teskelbia jį laimingu
visos tautos.
18* Garbinkite VIEŠPATĮ,
Izraelio Dievą!
Tik jis vienas daro nuostabius
darbus.
19 Garbinkite jo šlovingą vardą
per amžius!
Jo garbė pripildo visą pasaulį.
Taip tebūna! Taip tebūna!
20* Dovydo, Išajo sūnaus,
maldos baigiasi.

C. TREČIOJI KNYGA

73 Dievas* daro, kas teisu ir teisinga¹ *Asafo psalmė.*

- Iš tikrųjų Dievas yra geras
doriesiems –
tiems, kurių širdis tyra.
2 Betgi man beveik kojos
buvo pradėjusios pintis,
mano žingsniai bemaž buvo
ėmę slidinėti,
3 nes aš pavydėjau pagyrūnams,
matydamas jų gerovę,
nors jie ir nedori.

72,8: Nuoroda į anuometinį žmonių gyvenamą pasaulį – civilizaciją: nuo Viduržemio jūros lig Persijos įlankos – Rytinės jūros – ir nuo Eufrato – Upės – lig Salų ir pietvakarių Europos, tuomet laikomos žemės pakraščiu.

72,10: Taršišas ir Salos – Tolimieji vakarai. Žr. Ps 48,8. Šeba, arba Arabija, ir Seba – šiaurinės Afrikos karalystė – Tolimieji pietūs. Žr. 1 Kar 10,1.

72,17: ... juo palaiminti: arba per jį visi žmonės gaūs Dievo palaiminimus, arba visi žmonės var-

tos jo vardą laiminant, sakydami: 'Būk taip palaimintas, kaip šis karalius'. Žr. Pr 48,20.

72,18-19: Doksologija – pagarbinimas – Antrosios Psalmyno knygos gale. Redaktoriaus priedas. Žr. Ps 41,14.

72,20: Šis paaiškinimas rodo, kad kadaise Ps 72 buvo Dovydo psalmių rinkinio paskutinė psalmė.

73,1-28: Panašiai kaip Ps 37 ir 49, šios išminties psalmės turinys yra Dievo teisingumo problema: kodėl nedorėliai klesti. Parodęs, kaip pavojinga gali

I

- 4 Skausmo kęsti nedorėliams
nereikia,
stiprus ir sveikas jų kūnas.
- 5 Mirtingųjų triūsas jų nevargina;
kaip kiti žmonės jie nesikamuoja.
- 6 Užtat išdidumas yra jų karoliai,
smurtu jie apsigaubia lyg drabužiu.
- 7 Per akis užgriuvusius lašinius
jie vos matyti gali;
jų širdis tvinsta nedoromis
užmačiomis.
- 8 Šaiposi jie ir pikta kalba;
įžūliai grasina kitus engti.
- 9* Prieš dangų jie burnoja,
jų liežuvis žemėje įžūliai įsakinėja.
- 10* Užtat net {Dievo} tauta į juos
gręžiasi
ir noromis tiki, ką jie sako.
- 11 Tada sakoma:
“Kaip gali Dievas žinoti?”
ir “Aukščiausiasis nesužinos,
ką darome!”
- 12 Tokie tad yra nedorėliai,
nesukdami sau galvos jie
kaupia turtus.

II

- 13 Argi ne veltui laikiau tyrą
savo širdį
ir ploviau rankas parodydamas,
kad esu nekaltas?
- 14 Juk diena iš dienos kenčiu vargą,
kas rytą tu mane nuplaki.
- 15 Jeigu būčiau taręs: “Kalbėsiu,

kaip jie daro”, –

- būčiau buvęs neištikimas tavo
vaikų būriui.
- 16 Nors mėginau tai suprasti,
vis tiek man atrodė beviltiška
užduotis,
- 17* kol neįėjau į Dievo šventovę, –
tik įėjęs suvokiau,
kas nutiks nedorėliams.
- III
- 18 Iš tikrųjų tu užvedi juos
ant slidaus šlaito;
tu pastumi juos į žūtį.
- 19 Kaip staiga jie tampa nelaimingi!
Jie, klaiko apimti, visiškai išnyksta.
- 20 Kaip sapnas žmogui atsibudus,
VIEŠPATIE,
kai atsibundi,* taip tu paniekinai
tuos vaiduoklius.
- 21* Kadangi mano širdis buvo
apkartusi
ir mano jausmai užgauti,
22 kvailas buvau ir nesupratau –
buvau lyg keturkojis tavo Artume.

IV

- 23 Todėl su tavimi visad būsiu, –
tu laikai mane už dešinės rankos.
- 24 Tu vedi mane savo mokymu
ir galop priimsi mane į garbę.
- 25 Ką kitą turiu danguje?
Kadangi tave turiu,
ko kito trokščiau žemėje?
- 26 Nors mano trapus kūnas
bei širdis ir silpnėja,

būti šio tariamo neteisingumo mintis (žr. 1-3 eilutės), psalmininkas aiškiai išdėsto reikalą, aprašydamas nedorėlių gerovę, nors jie niekina Dievą (I), o tuo tarpu dori žmonės kenčia (II); vienintelis problemos išsprendimas – jis tai patiria iš paties Dievo – yra po mirties (žr. 17 eilutę), kur turtingo nusidėjėlio gerovė staiga pasirodys nieko verta (III), o dorieji bus amžinai Dievo Artume (IV).

73,9: Pažodžiui: *jie deda burnas į dangų*, t.y. *jie kalba, lyg būtų Dievas*.

73,10: Turimas hebrajiškasis tekstas nėra aiškus. Nedorėliai tyčiojasi iš teisingumo, o izraeliečiai neprieštarauja.

73,17: Psalmininkas dvasia įsiveržia į dangiškąją Dievo šventovę.

73,20: ... *kai atsibundi*: teismui. Viešpats taip elgiasi su nedorėliais, lyg būtų užmigęs. Žr. Ps 78,65. Laikinas neteisingumas – tik blogas sapnas.

73,21-22: Psalmininkas prisimena tą laiką, kai piktnosios nedorėlių gerovė.

- bet Dievas yra mano širdies uola
ir mano dalis per amžius.
27 Juk iš tikrųjų, kas atsitolina
nuo tavęs, žūva;
tu padarai galą tiems, kurie
nėra tau ištikimi.
28 O man gera būti arti Dievo;
padariau Viešpatį DIEVĄ
savo užuovėja,
kad apsakyčiau visus jo darbus.

74 **Malda* tautos nelaimėje**

¹ *Asafo poema.*

I

- Kodėl, Dieve, mus amžinai*
atstumi?
Kodėl tavo įniršis rusena ant
tavo ganyklos avių?
2 Atsimink savo seniai įsigytą
bendriją –
giminę, kurią atpirkai sau
kaip paveldą,
Ziono kalną, kur apsigyvenai.
3 Atsisuk į begalinius griuvėsius –
į visus priešo smurtus darbus
šventovėje!
4 Tavo priešai rėkavo tavo
sueigų vietoje;
sudėjo ten savo ženklus.
5* Jie atrodė lyg medkirčiai,
kirviais kertantys medžius.
6 Savo kirviais ir kūjais jie sudaužė
visus drožtus jos papuošimus.
7 Su žeme sulygino tavo Šventyklą
ir padegė;

išniekino tavo Artumo buveinę.

- 8 Širdyje sau jie sakė:
“Paverkime juos visiškai!” –
sudegino visas Dievo sueigų
vietas krašte.
9 Savo ženklų* nebematome,
nėra daugiau jokio pranašo,*
ir niekas iš mūsų nežino, kaip ilgai.
10 Dieve, kaip ilgai tas priešas tyčiosis,
nejau amžinai jie dergs tavo vardą?
11 Kodėl neištiesi mums rankos –
savo dešinės?
Kodėl laikai rankas susidėjęs už
nugaros?
II
12 Betgi, Dieve, mano karaliau iš seno;
tu laimėjai mums daug pergalių
mūsų krašte.
13* Savo galybe tu perkirtai jūrą,
sutriuškinai jūros pabaisų* galvas.
14 Tu sutraiškei Leviataną,*
pašėrei jo kūnu tyrų žvėris.
15 Tau paliepus, ėmė trykšti šaltiniai
ir srautai;
išdžiovinai neišsenkančias upes.
16 Tu sukūrei dieną ir naktį;
tu padėjai į vietą mėnulį ir saulę.
17 Tu nustatei visas žemės ribas;
padarei vasarą ir žiemą.
18 Bet atsimink, VIEŠPATIE,
kaip priešas šaiposi,
kaip nedori žmonės niekina

74,1-23: Rauda dėl Šventyklos sunaikinimo. Babiloniečiai sunaikino Jeruzalės Šventyklą 587 m. prieš Kristų. Psalmėninkas vaizdžiai aprašo baisų sunaikinimą, maldaudamas Dievą rūpintis savo tauta (I); tada, prisimindamas nuostabiuosius Viešpaties darbus kuriant sau tautą (II), nuolankiai primena Dievui, kad jo paties garbė yra pavojuje dėl jo išrinktosios tautos likimo (III).

74,1: ... *amžinai*: atrodo, kad Šventykla buvo sunaikinta jau senokai.

74,5: Šios eilutės hebrajiškasis tekstas nėra aiškus.

74,9: *Savo ženklų*: nuostabiųjų Dievo darbų, apreiškusių Dievo rūpinimąsi savo tauta Išėjimo iš Egipto metu. ... *jokio pranašo*: atrodo, kad Jeremijas ir Ezekielis arba jau buvo mirę, arba nebegyveno Jeruzalėje. Žr. Rd 2,9.

74,13-17: Šios eilutės turbūt buvo perimtos iš kur kas ankstyvesnės giesmės. Vaizdiniai, vartojami aprašyti Dievo kūrybinei jėgai Visatos pradžioje

- tavo vardą.
- 19 Neatiduok savo balandžio
laukiniams žvėrimis;*
savo nuskriaustųjų neužmiršk
amžinai.
- 20 Žvilgterk į savo Sendorą!
Pilni smurto lindynių mūsų
krašto užkampiai.
- 21 Tenesitraukia šalin nusivylę
nuskriaustieji;
tešlovina tavo vardą vargšai ir
beturčiai.
- 22 Pakilk, Dieve, gink savo bylą;
atsimink, kaip nedori žmonės
šaiposi
iš tavęs visą dieną.
- 23 Neužmiršk savo priešų rėkavimo;
užesys tų, kurie prieš tave
maištauja, nenutyla.

75 Dievas* teisia nedorėlius

¹ Chorvedžiui.

*"Nesunaikink". Asafo psalmė.
Giesmė.*

I

- 2 Dėkojame tau, Dieve,
tikrai dėkojame tau,
šaukdami tavo vardo,
apsakydami tavo nuostabius darbus.

II

- 3 "Atėjus metui, kurį aš pats
paskirsiu,
surengsiu teisingą teisimą.

- 4 Kai žemė ir visi jos
gyventojai dreba.
aš palaikau jos tvirtus šulius. {Sela}
- 5 Pagyrūnams sakau: 'Nesigirkite!'
ir nedorėliams: 'Liaukitės kėlę
savo ragus!'"
- 6 Sakau jiems: 'Nekelkite ragų!'
Liaukitės įžūliai kalbėti!"
- 7 Juk ne iš rytų ir ne iš vakarų,
ne iš dykumos ir ne iš kalnų*
{ateina nuosprendis}* –
- 8 bet Dievas yra teisėjas;
vieną jis pažemina, kitą išaukština.
- 9 Juk taurė* yra VIEŠPATIES
rankoje,
pilna stipraus jo pykčio vyno.
Jis pila iš jos po gurkšnį, –
visi žemės nedorėliai gers ją iki
nuosėdų.

III

- 10 O aš amžinai džiūgausiu;
giedosiu šlovės giesmę
Jokūbo Dievui.
- 11 Nulaušiu ragus* visiems
nedorėliams;
teisiųjų ragai* bus išaukštinti.

76 Padėka* už pergalę

¹ Chorvedžiui.

Styginiams. Asafo psalmė. Giesmė.

I

- 2 Judo žmonės pažįsta Dievą

ir Išėjimo iš Egipto įvykyje, galėjo būti iš dalies
perimti iš kanaaniečių raštijos. ... *jūros pabaisų*...
Leviatan{q}: mitologiniai gyvūnai. Žr. Iz 27,1.
Čia jie įsmeina vandens chaosą Visatos kūri-
mo pradžioje. Žr. Ps 89,11.

74,19: ... *savo balandžio laukiniams žvėrimis*:
balandis – Izraelio įvaizdis; laukiniai žvėrys – pik-
ti Izraelio kaimynai.

75,1-11: Po įžanginės šlovės eilutės (I) girdimas
Viešpaties žodis, pranašaujantis išdidžiųjų pa-
smerkimą (II); psalmininkas tai pakartoja ir iš-
vysto tą pačią mintį (žr. 6-9 eilutes), šlovindamas
Dievą už pergalę prieš nusidėjėlius (III).

75,5-6.11: *ragus*: galybės įvaizdis. Žr. Ps 18,3.
75,7: ... *ne iš dykumos ir ne iš kalnų*: ne iš
pietų ir ne iš šiaurės. ... *{ateina nuosprendis}*: šiuo
priedu yertime užbaigiamas sąmoningai paliktas
neužbaigtas sakiny.

75,9: ... *taurė*: žr. Ps 11,6. Čia taurė ženklina
Dievo pykčio taurę, t.y. bausmę, kuria jis ištinka
nusidėjėlius. Žr. Iz 51,17; Jer 25,15-29; 49,12; Ez
23,31-34. Vynas buvo maišomas su svaigalais. Žr.
Iz 5,22; Par 9,2,5.

76,1-13: Pergalės himnas, kuriame Jeruzalės per-
galė priskiriama visų pirma Dievui (I). Jis nugalėjo
priešą (II), atkeršijo už nuskriaustuosius (III).

- ir Izraelyje jį garbina.
 3 Jo palapinė buvo pastatyta Saleme,*
 jis gyvena ant Ziono kalno.
 4 Ten jis sulaužė ugningas
 lankų strėles,
 skydus ir kalavijus – visus
 karo ginklus. {Sela}

II

- 5 Koks žerintis esi tu, Dieve!
 Koks didingas, grįžtantis iš kalnų,
 kur nugalejai savo priešus.
 6 Jų drąsus kareiviai neteko viso,
 ką turėjo,
 ir nūn miega mirties miegu, –
 visų galiūnų rankos buvo bejėgės.
 7 Tau pagrasinus, Jokūbo Dieve,
 ir raiteliai, ir jų ristūnai
 krito negyvi.

III

- 8 O tu! Tu keli pagarbų šurpą!
 Tau supykus, kas gali prieš
 tave atsilaikyti?
 9 Iš dangaus tarei savo nuosprendį;
 žemė nutirpo iš baimės ir tylėjo,
 10 kai Dievas pakilo teisti,
 gelbėti visų žemės kukliųjų. {Sela}

IV

- 11 Juk nuožmiausi žmonės
 pripažins tave,
 kai apsijuosi pykčio likučiu.
 12 Darykite įžadus VIEŠPAČIUI,
 savo Dievui,
 ir vykdykite juos!
 Visi, aplinkui esantieji,
 neškite duoklę tam,
 kuris kelia pagarbų šurpą.

- 13 Jis sutramdo didžiūnų išdidumą,*
 įkvepia pagarbą baimę žemės
 karaliams.

77 Paguoda* nelaimėje

¹ Chorvedžiui.

Pagal Jedutiną. Asafo psalmė.

I

- 2 Mano balsas kyla į Dievą,
 balsiai šaukiuosi;
 mano balsas eina į Dievą,
 kad mane išgirstų.
 3 Savo nelaimės dieną meldžiuosi
 Viešpačiui, –
 visą naktį nepailsdamas
 tiesiu rankas,
 bet mano širdis paguodos neranda.
 4 Prisimenu Dievą, vaitojų;
 kai pamąstau, prarandu viltį.
 5 Akių man sudėti neleidi;
 esu taip susirūpinęs,
 kad nebeįstariu žodžio.
 6 Mąstau apie senovės dienas,
 seniai praėjusius metus.
 7 Naktis praleidžiu kalbėdamas
 su savimi,
 mąstau ir savęs klausiu:
 8 "Argi amžinai atmes Viešpats mus
 ir niekadoms mums nebus
 maloningas?
 9 Nejau jis nustos mus mylėjęs
 ir amžinai liks neištesėtas jo
 pažadas?
 10 Argi užmiršo Dievas,
 kaip pasigailėti,
 ir pykčio įniršyje savo

Užtar jam priklauso padėkos aukos (IV).

76,3: ... *Salame*: Jeruzalėje. Šis senas miesto vardas turbūt čia vartojamas dėl panašumo į hebrajiškąjį žodį *šalom* – *taika*, arba *ramybė*. Žr. Pr 14,18; Žyd 7,1-2.

76,13: ... *didžiūnų išdidumą*: arba *drąsą*. Pagodžiui *sutrupina* arba *sutramdo dvasią*.

77,1-21: Pirmoji psalmės dalis yra rauda (I), kurioje psalmininkas apraudo turbūt ne savo nelaimę, bet rautos – Dievo užtemimą; antroji dalis (II) yra tipiškas šlovės himnas, kurį psalmininkas turbūt perėmė iš senesnio himno, norėdamas sugretinti dabartinę padėtį su garbingais Dievo veiksmiais praeityje, ypač Išėjimo iš Egipto metu.

gailestingumą nutildė?”

{Sela}

- 11 Tuomet tariau: “Mano kaltė,
kad pasikeitė Aukščiausiojo
dešinė”.*
- 12 Mąstau apie VIEŠPATIES darbus, –
taip, atsimenu tavo ankstesnius
stebuklus.
- 13 Apmąstau visus tavo darbus
ir apsvarstau tavo veiksmus.
- II
- 14 Visa, ką darai, Dieve, yra šventa;
kuris dievas yra toks didis
kaip Dievas?
- 15 Tu esi Dievas, kuris daro
nuostabius darbus;
savo galybę apreiškė tautoms.
- 16 Galingu mostu atpirkai savo tautą,
Jokūbo ir Juozapo vaikus. {Sela}
- 17 Dieve, vandenys tave pamatė,
vandenys pamatė tave ir pabūgo,
net jūros gelmės drebėjo.
- 18 Debesys prapliupo lietumi,
padangės aidėjo tavo griausmu,
žaibavo visur tavo strėlės.
- 19 Tavo perkūnas dardėjo lyg ratai,
tavo žaibai apšvietė pasaulį;
žemė drebėjo ir purtėsi.
- 20 Tavo kelias ėjo per jūrą,
tavo takas – per galingus vandenis,
bet pėdos tavo buvo matomos.
- 21 Tu vedei savo tautą lyg kaimenę
per Mozę ir Aaroną.

78 Dievas* ir jo tauta

¹ Poema. Asafo.

- Klausykis, mano tauta,
mano mokymo;
klausykis ištempus ausis
mano burnos žodžių.
- 2* Atversiu burną prasmingais
pavyzdžiais,
atskleisiu senųjų amžių paslaptis –
- 3 dalykus, kuriuos girdėjome
ir žinojome,
apie kuriuos mums tėvai
mūsų pasakojo.
- 4 Neslėpsime jų nuo savo vaikų,
bet būsimai kartai pasakosime
apie VIEŠPATIES galybę
ir jo darbus šlovingus,
ir stebuklus, jo padarytus.
- 5 Jis davė įstatus Izraeliui,
Mokymą – Jokūbo palikuonims,
įsakydamas mūsų protėviams
jį perteikti savo vaikams,
- 6 kad būsimoji karta jį pažintų –
jų vaikai, kurie dar gims, –
kad ir šie iš eilės pasakotų
jį savo vaikams,
- 7 idant ir tie remtų savo viltį Dievu,
neužmirštų Dievo darbų,
bet laikytųsi jo įsakymų
- 8 ir netaptų, kaip buvo jų protėviai, –
užgaidi ir maištinga karta, –
karta, kurios širdis išgverusi
ir dvasia neliko ištikima Dievui.

77,11: ... *Aukščiausiojo dešinė*. galingas Dievo vedimas ir globa. Ps 177; 18,36; Iz 41,10.

78,1-72: Didaktinė – pamokomoji – psalmė, semianti pamoką iš Izraelio istorijos. Žr. Ps 106; 107. Po nuodugnai paruoštos įžangos apie tikėjimo kraičio – Dievo elgesio su savo tauta – perdavimo svarbą (1-8 eilutės) psalmininkas moko, kad šiaurinė Izraelio karalystė tapo neištikima Dievui (I), lygiai kaip jų protėviai, kuriems Dievas darė nuostabius darbus Išėjimo iš Egipto metu (II) ir kelionėje per dykumą (III); anie protėviai buvo nubauti už tarnavimą Dievui tik lūpomis, nors

jie buvo patyrę jo galybę, matydami Egipto rykštes, ir kelionėje į Pažado Žemę (IV); taip Dievas atmetė ir jų palikuonis – šiaurinės karalystės izraeliečius (V) ir išsirinko Judą su Dovydo dinastija (VI).

78,2: Ši eilutė Mato evangelijoje pritaikoma Jėzaus mokymui palyginimais (žr. Mt 13,35). Prasmingi pavyzdžiai – palyginimai – turi gilesnę prasmę, kuri suvokiama lyginant. Čia visa psalmė yra palyginimas. Psalmininkui svarbu atskleisti senųjų amžių – tikėjimo protėvių istorijos – pamokas.

I

- 9 Efraimo* sūnūs, ginkluoti
lankais ir strėlėmis,
pabėgo iš mūšio.
10 Jie nesilaikė Dievo sandoros,
atsisakė gyventi pagal jo Mokymą.
11 Jie buvo užmiršę,
ką jis buvo padaręs, –
jiems apreikštus nuostabius darbus.
12 Jų protėvių akyse Dievas
darė stebuklus
Egipto žemėje, Zoano lygumoje.*
13 Jis padarė taką per jūrą ir
vedė juos;
sutelkė tako vandenį tarsi į pylimą.
14 Dieną vedė juos debesiu,
o per visą naktį ugnies šviesa.
15 Jis perskėlė uolą dykumoje
ir davė jiems apščiai vandens
tarsi iš bedugnės.
16 Jis paliepė upeliams trykšti iš uolos
ir leido vandenį srautais.

II

- 17 Betgi jie nesiliovė Dievui nusidėję
ir maištą kėlę tyruose prieš
Aukščiausiąjį.
18 Tyčia ėmė gundyti Dievą,
įnoringai reikalaudami maisto.
19 Jie kalbėjo prieš Dievą, sakydami:
“Argi galės Dievas padengti
mums stalą dykumoje?
20 Tiesa, jis taip sudavė į uolą,
kad ištryško vanduo ir tekėjo
srautais.
Bet argi jis galės parūpinti
mums ir duonos,
ir duoti savo tautai mėsos?”
21 Tai girdėdamas, VIEŠPATS įpyko;

- ugnis suliepsnojo ant Jokūbo,
kaupėsi jo pyktis ant Izraelio, –
22 nes jie netikėjo Dievu
nei pasitikėjo gelbstinčia jojo
galybe.
23 Vis dėlto jis įsakė aukštoms
padangėms
ir atidarė dangaus duris, –
24 lijo ant jų valgoma mana,
davė jiems grūdų iš dangaus.
25 Mirtingieji valgė galiūnų* duoną,
Dievas davė jiems maisto lig soties.
26 Jis pabudino padangėse rytį,
savo galybe pietį išjudino;
27 jis lijo ant jų mėsa lyg dulkėm,
sparnuočiais – lyg pamario
smėlio grūdėliais;
28 jis nutupdė juos jų stovykloje,
visur aplink jų palapines.
29 Žmonės valgė ir sotinosi,
nes Dievas buvo jiems davęs,
ko įnoringai jie troško.
30 Bet jiems dar nespėjus savo
įnorių patenkinti, –
jiems dar tebevalgant, –
31 pakilo ant jų Dievo pyktis.
Jis užmušė jų stipruolius,
paguldė rinktinčius Izraelio vyrus.

III

- 32 Ir visa tai matydami,
žmonės darė nuodėmes;
nors ir tiek stebuklų Dievas
buvo padaręs,
jie nepasitikėjo.
33 Užtat jis patvarkė, kad jų
dienos pradingtų lyg rūkas
ir jų gyvenimo metai pasibaigtų
staigia žūtimi.

78,9: *Efraimo...* : svarbiausioji šiaurinės Izraelio karalystės giminė. Čia šiuo vardu ženklinama visa šiaurinė karalystė.

78,12.43: ... *Zoano lygumoje*: miestas Nilo delto-

je, Egipto sostinė izraeliečių Išėjimo iš Egipto metu.

78,25: ... *galiūnų*: angelų, pagal graikiškąjį Septuagintos vertimą. Žr. Išm 16,20; Ps 103,20.

- 34 Tik kai Dievas juos nubausdavo,
pas jį ieškodavo jie užuovėjos, –
atgailaudavo ir nuoširdžiai
Dievo ieškodavo,
35 atsimindami, kad Dievas
yra jų uola,
Dievas Aukščiausiasis jų atpirkėjas.
36 Bet jie apgaudinėjo jį savo burna,
melavo jam savo liežuviu.
37 Jų širdis nebuvo jam ištikima,
jie nebuvo nuoširdūs jo Sandorai.
38 Bet Dievas savo gailestingumu
atleisdavo kaltę
ir jų nesunaikindavo;
dažnai jis sutramdydavo savo pyktį
ir viso savo įniršio neišliedavo.
39 Jis atsimindavo, kad jie tik
trapūs žmonės,
lyg prabėgantis vėjo dvelktelėjimas.
IV
40 Kiek kartų jie maištavo
prieš jį tyruose
ir liūdino jį dykumoje!
41 Jie gundė ir gundė Dievą,
Izraelio Šventajam uždavė širdį.
42 Jie užmiršo jo didžią galybę
ir tą dieną,
kurią jis atpirko juos nuo engėjo,
43 kai parodė savo ženklus Egipte
ir nuostabius darbus Zoano
lygumoje.*
44 Jis pavertė krauju jų upes –
tekantį vandenį, –
egiptiečiai nebeturėjo vandens
atsigerti.
45 Jis ištiko juos spiečiaisusių,
kurios juos kamavo,
ir varlėmis, kurios nuniokojo
jų kraštą.
46 Jis atidavė jų pasėlius vikšrams
ir jų triūso derlių skėriams.
47 Jis sunaikino jų vynmedžius
ledų kruša

- ir jų sikomoro medžius šalna.
48 Jis atidavė ledų krušai jų galvijas
ir jų kaimenes žaibams.
49 Jis ištiko juos savo degančiu
įniršiu, –
pykčiu, apmaudu ir nelaime –
žūties nešėjų būriu.
50 Jis netramdė savo įniršio, –
nuo mirties jų negelbėjo,
bet atidavė juos marui.
51 Jis paguldė visus Egipto
pirmagimius,
Hamo palapinėse vyrijos pirmienas.
52 Tada jis išvedė savo tautą lyg avis,
vedė juos per dykumą
tarsi kaimenę.
53 Jis vedė juos saugiai, –
nebuvo jiems ko bijoti, –
nes jų priešus paskandino jūra.
54 Jis atvedė juos į savo šventąją žemę,
prie kalno, kurį jo dešinė buvo
įsigijusi.
55 Jiems įeinant, jis išvarė tautas,
jų palapinėse įkūrė
Izraelio gimines
ir padalijo jų kraštą
Izraelio giminėms,
paskirdamas joms dalį
matavimo virve.
V
56 Bet jie maištavo prieš Dievą
Aukščiausiąjį ir gundė jį –
nesilaikė jo įsakų.
57 Jie atsimetė ir buvo neištikimi
kaip ir jų protėviai, –
sugniubo lyg nepatikimas lankas.
58 Jie pykino Dievą savo
aukštumų šventovėmis,
žadino jo pavydą savo stabais.
59 Dievas matė ir buvo įniršęs, –
jis visiškai atmetė Izraelį.
60 Jis paliko savo Padangtę
Šilo'e – Namus,

kuriuose buvo tarp žmonių
gyvenę;

- 61 jis leido savo galybei* eiti
į nelaisvę,
savo garbei patekti į priešo rankas.
62 Jis atidavė savo tautą kalavijui;
jis buvo įpykęs ant savo paveldo.
63 Ugnis surijo jų jaunuolius,
o merginos neturėjo už ko tekėti.
64 Kunigai krito nuo kalavijo,
jų našlės negiedojo raudų.

VI

- 65 Tada Viešpats pabudo kaip iš
miego,
tarsi vyno išjudintas galiūnas.
66 Jis privertė savo priešus bėgti,*
ilgam uždėjo jiems
pralaimėjimo gėdą.
67 Juozapo palapinę jis atmetė, –
Efraimo giminės neišsirinko, –
68 bet pasirinko jis Judo giminę,
Ziono kalną, kurį labai myli.
69 Jis pastatė savo šventovę,
lyg savo namus danguje,
įtvirtino ją lyg pačią žemę,
amžinai tvirtą.
70 Jis išsirinko Dovydą, savo tarną,
ir pasiėmė jį nuo avių.
71 Atsivedė Dovydą nuo
žindenių avių,
kad ganytų jo tautą Jokūbą,
jo paveldą Izraelį.
72 Jis ganė juos dora širdimi,
vedė įgudusia ranka.

79 Jeruzalės* ir Šventyklos sunaikinimas

¹ *Asaf'o psalmė.*

I

- Dieve, tautos užpuolė tavo paveldą, –
suteršė tavo šventuosius Namus,
pavertė Jeruzalę griuvėsiais.
2 Tavo tarnų lavonus jie paliko
plėšyti paukščiams,
tavo ištikimųjų kūnus – draskyti
žemės žvėrimis.
3 Jeruzalėje jų kraujas buvo
liejamas kaip vanduo,
ir nebuvo kam palaidoti.
4 Tapome pasityčiojimu savo
kaimynams, –
esame iš visų pusių niekinami
ir išjuokiami.

II

- 5 Kaip ilgai, VIEŠPATIE? Nejau
amžinai pyksi?
Nejau tavo pavydus pyktis
degs lyg ugnis?
6 Išliek savo pyktį ant tautų,
kurios tavęs nepripažįsta,
ir ant karalysčių, kurios tavo
vardo nesišaukia.
7 Juk jos išžudė Jokūbo palikuonis
ir nuniokojo jų kraštą.

III

- 8 Nebausk mūsų už mūsų protėvių
kaltes, –
teskuba tavo gailestingumas
mūsų pasitikti,
nes esame nevilties apimti.
9 Padėk mums, Dieve, ir gelbėk mus
dėl savo vardo garbės!
Išgelbėk mus ir atleisk mūsų
nuodėmes
dėl savo vardo!

78,61: ... savo galybei; Sendoros Skrynai.

78,66: Jis privertė savo priešus bėgti; pažodžiui Jis trenkė savo priešams į nugarą. Žr. 1 Sam 5,6.9.

79,1-13: Tautos rauda dėl priešų sunaikintos Jeruzalės ir Šventyklos. Psalmė sietina su babiloniečių invazija 587 m. prieš Kristų. Žr. Ps 74. Žmonės

aprauda sunaikinimą ir žudynes mieste (I), prašo Dievą atkeršyti už tai ir atleisti jiems nuodėmes (II) dėl savo vardo šlovės (III); jei Dievas išlaisvins paimtus į nelaisvę izraeliečius, žmonės dėkos jam amžinai (IV).

- 10 Kam gi tautos turėtų sakyti:
 "Kurgi tas jų Dievas?"
 Mums matant tepatiria tautos,
 kad tu atkeršiji už savo tarnų
 kraujo išliejimą.

IV

- 11 Tepasiekia tave belaisvių vaitojimas, –
 išlaisvink pasmerktuosius mirti,
 kaip dera tavo didžiai galybei.
 12 Viešpatie, atmokėk mūsų
 kaimynams septyneriopai
 už visus tau mestus įžeidimus!
 13 Tada mes – tavo tauta, tavo
 ganyklos kaimenė –
 amžinai tau dėkosime,
 per kartų kartas skelsime
 tavo šlovę.

80 **Malda* už tautą**

¹ *Chorvedžiui.*

*"Lelijų" melodija. Asafo liudijimas.
 Psalmė.*

I

- 2 Klausykis, Izraelio Ganytojai,
 kuris veda Juozapą lyg kaimenę!
 Tu, kuris sėdi soste ant kerubų,
 apsireikšk
 3 Efraimo, Benjamino ir Manaso
 giminėms!
 Parodyk savo galybę,
 ateik mūsų gelbėti!
 4 O Dieve, pastatyk mus vėl
 ant kojų!
 Tešviečia mums tavo veidas,*
 ir mes būsimė išgelbėti!

II

- 5 O VIEŠPATIE, Galybių Dieve,
 kaip ilgai degsi pykčiu,

kai tavo tauta tave maldauja?

- 6 Tu valgydinai juos skausmo duona,
 girdei juos didele ašarų taure.
 7 Tu padarei mus pajuoka
 kaimynams,
 priešai tyčiojasi iš mūsų kiek nori.
 8 O Galybių Dieve, pastatyk mus
 ant kojų!
 Tešviečia mums tavo veidas,*
 ir mes būsimė išgelbėti!

III

- 9 Tu perkėlei vynmedį* iš Egipto
 ir, išvaręs kitas tautas, jį pasodinai.
 10 Tu paruošei vietą jam augti;
 įleidęs giliai šaknis, jis paplito
 po visą kraštą.
 11 Savo pauksme uždengė kalnus,
 savo šakomis nustelbė galinguosius
 kedrus.

- 12 Savo šakas išskėtė iki Jūros*
 ir savo atžalas ligi Upės.*

IV

- 13 Kodėl nugriovei vynmedžio
 aptvarą?
 Nūn kiekvienas praeivis skinasi
 jo vynuogių,
 14 šernai jį knisa
 ir laukiniai gyvuliai aplink ganosi.
 15 Atsigrėžk vėl į mus, Galybių Dieve!
 Pažvelk į mus iš dangaus ir
 pasižiūrėk,
 rūpinkis tuo vynmedžiu.
 16 Ateik ir globok, ką tavo dešinė
 pasodino,
 jauną kamieną, kurį sau stiprų
 išauginai.

80,1-20: Prašoma Dievo pagalbos Izraeliui, ypač šiaurinėms giminėms (I), nes jos yra priešų engiamos (II); kadaise jos buvo Dievo mylimas vynmedis (III), bet dabar šis vynuogynas yra nunio-kotas (IV); užtat ir prašoma Dievo pagalbos (V). 80,4.8.20: *Tešviečia mums tavo veidas...* : būk mums gailėstingas, t.y. teskaidrina mūsų gyvenimą

mano tavo maloningas šypsny.

80,9: ... *vynmedį*: dažnas Izraelio – Dievo tautos – įvaizdis. Žr. Iz 5,1-7; 27,2-3; Jer 2,21; Oz 10,1; Mt 21,23.

80,12: ... *iki Jūros... ligi Upės*: iki Viduržemio jūros; ligi Eufrato upės. Žr. Ps 72,8 ir paaiškinimą.

V

- 17 Mūsų priešai jį degino ir kapojo, –
pažvelk piktai į juos ir sunaikink
juos!
- 18 Suteik pagalbą savo dešinės vyrui –
žmogaus sūnui, kurį sau stiprų
išauginai!
- 19 Tada mes daugiau nebesitrauksime
nuo tavęs;
laikyk mus gyvus, kad šlovintume
tavo vardą!
- 20 O VIEŠPATIE, Galybių Dieve,
pastatyk mus ant kojų!
Tešviečia mums tavo veidas,*
ir mes būsime išgelbėti!

81 Šventės* giesmė

¹ Chorvedžiui.

Kaip „Gitita“. Asafo.

A

- 2 Smagiai giedokite Dievui,
mūsų gynėjui,
šaukite iš džiaugsmo Jokūbo
Dievui!
- 3 Užveskite giesmę ir muškite
būgnelius su žvangučiais,
pritarinkite švelniai lyromis ir
arfomis.
- 4 Pūskite ragą,* kai jaunatis,
kai pilnatis, –
mūsų šventės dieną.
- 5 Juk tai įstatas Izraeliui,
Jokūbo Dievo įsakas.
- 6 Jis davė jį Juozapo giminei,
jai išėjus iš Egipto žemės.

B

I

- Girdžiu balsą, kurio nepažinojau:*
- 7* „Nuėmiau naštą nuo tavo pečių,
tavo rankas išlaisvinau nuo
pintinės.*
- 8 Varge šaukeisi manęs,
ir išgelbėjau tave;
nematomas atsakiau tau griautiniui;
mėginau tave prie Meribos
šaltinių. {Sela}
- 9 Klausykis, mano tauta, įspėju tave!
O Izraeli, kad tu manęs
paklausytum!
- 10 Neturėsi jokio kito dievo,
prieš svetimą dievą kniūbsčia
nepulsi!
- 11 Aš esu VIEŠPATS, tavo Dievas,
kuris išvedžiau tave iš Egipto
žemės.
Atverk plačiai savo burną,*
aš ją pripildysiu”.

II

- 12 “Bet mano tauta nenorėjo
manęs klausyti;
Izraelis nenorėjo man paklusti.
- 13 Užtat leidau jiems sekti savo
užkietėjusią širdį
ir elgtis pagal savo užmačias.
- 14 O, kad mano tauta manęs klausytų,
kad Izraelis eitų mano keliais!
- 15 Tučtuojau nugalėčiau jų priešus,
prieš jų engėjus kaskart

81,1-17: Dvi skirtingos dalys. Pirmoji dalis (A) yra trumpa giesmė, giedota Palapinių iškilmių metu. Antroji dalis (B) yra dieviškas pranašavimas, kuriame Viešpats primena žmonėms, kad jis išvedė juos iš Egipto ir tuo metu jiems įsakė negarbinti kitų dievų, tik jį vieną (B I); jis baudė juos už neištikimybę, bet jeigu jie paklus, suteiks jiems pergalę ir gerovę (B II).

81,4: *Pūskite ragą...*: ragų – senovės trimitu – buvo duodamas šventės pradžios ženklas. Šio pročio buvo laikomasi įvairių švenčių proga, bet

galiojo ir ypatingas įsakas pūsti ragą pirmąją mėnesio dieną – jaunaties dieną, – o ypač pirmąją dieną septintojo mėnesio, kurio pilnaties metu – penkioliktoją dieną – buvo švenčiama iškilmingoji Palapinių šventė. Žr. Kun 23,24.34-43; Sk 10,10; 29,1.12.

81,6: *Girdžiu balsą, kurio nepažinojau*: šiuos žodžius taria pranašas. Paskui jis kalba Dievo vardu.

81,7: Nuoroda į izraeliečių išgelbėjimą iš Egipto vergijos. ... *nuo pintinės*: nuo molio nešimo plytoms gaminti. Žr. Iš 1,14.

- ranką pakelčiau.
 16 Tie, kurie nekenčia VIEŠPATIES,
 gūšis iš baimės, –
 jų žūtis bus amžina.
 17 Bet tavo maitinčiau geriausiais
 kviečiais
 ir uolų medumi* tavo džiuginčiau”.

82 Dievas* – visagalis Valdovas

¹ *Asafo psalmė.*

*Dievas užima savo vietą
 dieviškoje taryboje,
 dievų sueigoje* jis teisia:*

I

- 2 “Kaip ilgai neteisingai teisite
 ir būsite šališki nedorėliams?
 3 Ginkite silpnuosius ir našlaičius,
 saugokite vargdienių ir beturčių
 teises!
 4 Gelbėkite silpnuosius ir beturčius,
 gelbėkite juos iš nedorėlių nagų!”

II

- 5 “Kokie jie neišmanėliai!
 Kokie jie kvaili!
 Jie vaikšto nedorais keliais, –
 teisingumo pamatai* žemėje griūva!
 6* ‘Esate dievai, – aš sakiau, –
 jūs visi Aukščiausiojo sūnūs’.
 7 Tačiau mirsite kaip žmonės,*
 krisite kaip kiekvienas didžiūnas”.

- 8* Pakilk, Dieve, teisk žemę,
 nes tau priklauso visos tautos!

83 Tautos* malda gresiant priešų sąjungai

¹ *Giesmė. Asafo psalmė.*

I

- 2 Dieve, nerylėk!
 Nebūk man kurčias ar tylus, Dieve!
 3 Juk štai tavo priešai kelia maištą, –
 pakėlė galvas, kurie tavęs nekenčia.
 4 Jie rengia sąmokslus prieš tavo
 tautą,
 tariasi prieš tavo globotinius.
 5 “Eime, – jie sako, –
 sunaikinkime juos kaip tautą;
 Izraelio vardas nebus daugiau
 minimas!”

- 6 Tikrai, jie vieningai sąmokslauja,
 prieš tave sudaro sąjungą –
 7* Edomo ir išmaelitų tautos,
 Moabas ir hagritai,
 8 Gebalas ir Amonas, ir Amalekas,
 Filistija ir Tyro gyventojai.
 9 Asirija irgi prie jų prisidėjo, –
 jie yra stipri Loto vaikų parama.
 {Sela}

II

- 10* Padaryk jiems, ką padarei
 Midjanui,
 Sisera ir Jabinui prie Kišono upės.
 11 Tu nugalėjai juos prie Ein-Doro, –

81,11: *Atverk plačiai savo burną...* : Dievas sako žmonėms, kad patenkins visus jų norus, nors jie būtų ir labai dideli.

81,17: ... *uolų medumi*: nepaprastas medaus apstas. Žr. Jl 4,18.

82,1-8: Psalmininkas rodo patį Dievą (1-oji eilutė), priekaištaujančią neteisingiems teisėjams (I) ir darančią jiems teismą (II). Trumputė malda, prašanti visuotinio teisingumo, užbaigia psalmę (8-oji eilutė). Žr. Iz 3,13-17.

82,1: ... *dievų sueigoje*: sueigoje žemiškų teisėjų, kurie yra *panašūs į Dievą* savo pareigomis įgyvendinti teisingumą žemėje. Žr. Ps 58,2.

82,5: ... *teisingumo pamatai*: teisingumo ir

dorovės pagrindai. Žr. Ps 11,3.

82,6: Pats Jėzus paaiškina šiuos žodžius: *Taigi {Istatymas} vadina dievais tuos, kuriems skirtas Dievo žodis, ir Raštas negali būti panaikintas* (Jn 10,34-35).

82,7: ... *kaip žmonės*: kaip visi žmonės.

82,8: Ši eilutė sietina su Kristumi, kuriam buvo duota teisti visą pasaulį. Žr. Jn 5,22.

83,1-19: Psalmininkas prašo Dievo pagalbos prieš galingą priešikų tautų sąjungą (I – 2-5 eilutės), išvardija tautas (I – 6-9 eilutės); jis prašo Dievą nugalėti jas, kaip jis nugalėjo senuosius Izraelio priešus (II – 10-13 eilutės) ir jas visiškai sunaikinti (II – 14-19 eilutės).

- jų lavonai tapo mėšlu laukams.
 12 Pasielk su jų didžiūnais,
 kaip su Orebu ir Zeebu;
 su visais jų vadais, kaip su
 Zebahu ir Zalmuna.
 13 "Užimkime Dievo pievas, –
 sakė jie, – sau į paveldą!"
 14 O mano Dieve, išblaškyk juos
 lyg dulkes,
 lyg vėjo nešamus pelus.
 15 Kaip ugnis, siaubianti mišką,
 kaip liepsna, svinanti kalnus,
 16 taip savo audra sek juos įkandin
 ir kelk jiems klaidą savo vėtra!
 17 Taip teparausta jiems veidai
 iš gėdos,
 kad jie imtų ieškoti tavo vardo,
 VIEŠPATIE!
 18 Tebūna nugalėti ir amžinai
 išgąščio apimti, –
 težūva jie visiškai sugėdinti.
 19 Težino, kad tu vienas,
 kurio vardas yra VIEŠPATS,
 tesi Aukščiausias visoje žemėje.
- 84 Šventyklos* ilgesys**
1 Chorvedžiui.
Kaip "Gitita". Koraho sūnų psalmė.
 I
- 2 Kokios mielos yra tavo buveinės,
 Galybių VIEŠPATIE!
 3 Trokštu, ilgiuosi
 VIEŠPATIES šventovės kiemų;

- mano kūnas ir širdis gieda iš
 džiaugsmo gyvajam Dievui.
 4* Net žvirblis randa namus
 ir kregždė sau lizdą, kur laiko
 savo jauniklius,
 prie tavo aukurų,
 Galybių VIEŠPATIE,
 mano Karaliau ir mano Dieve.
 5 Kokie laimingi, kurie gyvena
 tavo Namuose,
 visad tave šlovindami giesmė! {Sela}
 II
- 6* Koks laimingas žmogus,
 kuris randa užuovėją tavyje,
 kurio širdis yra vieškelyje
 į Ziono kalną.
 7 Jie eina per Bakos slėnį,
 laikydami jį šaltinių vieta,
 tartum ankstyvasis lietus būtų
 jį pripildęs palaimos.
 8 Eidami jie stiprėja;
 jie matys dievų Dievą Zione.
 III
- 9 O VIEŠPATIE, Galybių Dieve,
 išgirsyk mano maldą;
 klausykis, Jokūbo Dieve! {Sela}
 10 Dieve, maloniai pažvelk į
 mūsų skydą,*
 pasižiūrėk į savo pateptojo veidą!
 11 Juk viena diena tavo kiemuose
 yra vertesnė,
 negu tūkstantis bet kur kitur.
 Verčiau gulėčiau prie Dievo

83,7-9: Išskyrus asirus, visos šios tautos buvo izraeliečių kaimynai: hagrilai – pusiau klajoklių giminė, gyvenusi dykumoje į rytus nuo Amono ir Moabo – žr. 1 Kr 5,10.19-20; Gebalas buvo kalnuota sritis į pietus nuo Negyvosios jūros.

83,10-13: Apie čia užsimintus istorinius įvykius žr. Ts 4-8.

84,1-13: Nors ši psalmė stiliumi ir turiniu yra panaši į Ps 42-43, ji priklauso rinkiniui *Šventųjų kelionių psalmių*, kurios buvo giedamos kelionėse į Šventyklą metinių švenčių proga. Psalmininkas išsako savo aistringą ilgesį aplankyti Viešpaties

Namus (I), pabrėždamas laimę tų, kurie gyvena Jeruzalėje ar bent turi progos dalyvauti šventoje kelionėje į Jeruzalę (II); užtat jis prašo Dievą suteikti jam tą malonę (III).

84,4: Apvaizdusis Dievas rūpinasi net padangių paukščiais (žr. Mt 8,20), juo labiau jis suteiks savo Šventyklos ir aukurų užuovėją žmonėms, kurie ilgisi ir trokšta jo Artumo.

84,6-8: Šių eilučių hebrajiškasis tekstas nėra aiškus.

84,10: ... *į mūsų skydą*: karalių. Žr. Ps 89,19.

- Namų slenksčio,
negu gyvenčiau nedorėlių
palapinėse.
- 12 Juk VIEŠPATS Dievas yra
ir saulė, ir skydas;
jis teikia malonę ir garbę.
VIEŠPATS nešykšti nieko tiems,
kurie gyvena dorai elgdamiesi.
- 13 Galybių VIEŠPATIE,
koks laimingas žmogus,
kuris tavimi pasitiki!

85 **Malda* už taiką** *¹ Chorvedžiui. Koraho sūnų psalmė.*

I

- 2 Tu esi gailestingas, VIEŠPATIE,
savo kraštui;
namo parvedi Jokūbo belaisvius.
- 3 Tu atleidi savo tautos kaltę,
sunaikini visas jų nuodėmes. {Sela}
- 4 Tu sutramdai visą savo pyktį,
malšini savo degantį įniršį.

II

- 5 Atgaivink mus vėl, mūsų
išgelbėjimo Dieve,
atšauk savo apmaudą.
- 6 Argi amžinai ant mūsų pyksi?
Nejau nirši per kartų kartas?
- 7 Tikrai tu mus vėl atgaivinsi,
kad tavo tauta džiaugtųsi tavyje.
- 8 VIEŠPATIE, parodyk mums
savo ištikimą meilę
ir išgelbėk mus!

III

- 9 Klausausi,* ką Dievas,
VIEŠPATS, kalba;
jis skelbia ramybę savo tautai –
savo ištikimiesiems,
jeigu jie negrįš į savo kvailystę.
- 10 Tikrai jo išgelbėjimas
ranka pasiekiamas tiems,
kurie jo pagarbiai bijo,
kad jo Garbė* liktųsi mūsų krašte.
- 11* Ištikima meilė ir tiesa susitiks,
teisumas ir ramybė bučiuosis.
- 12 Tiesa žels iš žemės,
Dievo teisumas žvelgs iš dangaus.
- 13 Tikrai VIEŠPATS suteiks,
kas yra gera,
ir mūsų žemė duos gausų derlių.
- 14 Teisumas žengs jo priekyje,
padarys taką jo žingsniams.

86 **Malda* varge** *¹ Dovydo malda.*

I

- Atsuk į mane ausį, VIEŠPATIE,
ir išklausyk mane,
nes esu vargšas ir beturtis.
- 2 Apsaugok mano gyvastį,
nes esu ištikimas;
Tu, mano Dieve, gelbėk savo tarną,
kuris tavimi pasitiki.
- 3 Būk man gailestingas, Viešpatie,
nes per visą dieną šaukiuosi tavęs.
- 4 Pralinksminink savo tarną,
nes tau, Viešpatie, meldžiuosi.
- 5 Juk tu, Viešpatie,
geras esi ir atlaidus,

85,1-14: Padėkoję Dievui už suteiktą palaimą (I), žmonės maldauja pašalinti juos užgriuvusius sunkumus (II); tada pranašas jiems paskelbia apie būsimą gerovę, kurią Viešpats jam apreiškė (III). Psalmė atspindi sąlygas, susidariusias Judėjoje ankstyvuoju potremtiniu laikotarpiu – V a. prieš Kristų. Žr. Ag 1,5-11; 2,6-9; Mal 3,13-21.

85,9: *Klausausi...*: pranašas klausosi Dievo apreiškimo. Žr. Hab 2,1.

85,10: *Garbė*: hebrajiškai *kabod* – t.y. Artumas. Dievo Artumas paliko Šventyklą, kai ją sunaikino babiloniečiai. Žr. Ez 11,23. Nūn jis sugrįžta į Šventąją Žemę. Žr. Ag 2,9.

85,11-13: Čia visuomeninės dorybės poetiškai įsameninamos kaip sugrįžtančio karaliaus dvariškiai.

86,1-17: Prašymas padėti (I ir III) perdalytas įterpta trumpa šlovės giesmė (II).

pilnas ištikimos meilės visiems,
kurie tavęs šaukiasi.

- 6 Klausykis, VIEŠPATIE,
mano maldos,
išgirk mano maldavimą pasigailėti.
7 Vargo dieną šaukiuosi tavęs,
nes mano maldą tu išklausai.

II

- 8 Nėra nė vieno, kaip tu,*
tarp dievų, Viešpatie,
nė vienas nėra padaręs,
ką tu padarei.
9 Visos tautos, kurias tu sukūrei,
ateis ir lenksis tau, Viešpatie, –
jos šlovins tavo vardą.

- 10 Nes tu esi didis ir darai
nuostabius darbus, –
tu vienas esi Dievas.

III

- 11 Mokyk mane savo kelio,
VIEŠPATIE,
juo ištikimai pas tave eisiu;
mokyk mano širdį pagarbiai
tavo vardo bijoti.
12 Dėkosiui tau visa širdimi,
Viešpatie, mano Dieve,
ir šlovinsiu tavo vardą per amžius.
13 Juk didi yra man tavo
ištikima meilė,
išgelbėjai mano gyvastį
iš Šeolo gelmių.
14 Dieve, įžlūęs žmonės sukilo
prieš mane,
niekšų būrys mano gyvasties tyko –
tai žmonės, kurie tavęs negerbia.
15 Bet tu, Viešpatie,

esi gailestingas ir malonus,
visad kantrus, visad geras
ir ištikimas.

- 16 Pažvelk į mane ir būk man
gailestingas;
suteik jėgų savo tarnui
ir išgelbėk savo tarnaitės sūnų.
17 Parodyk man savo gerumo ženklą,
kad mano priešai matytų ir
gėdytųsi,
nes tu, VIEŠPATIE, esi mano
pagalba ir paguoda.

87 **Zionas* – visų tautų namai**

- ¹ *Koraho sūnų.
Psalmė. Giesmė.*

Ant šventojo kalno stovi jo
įkurtas miestas;

- 2 VIEŠPATS Ziono vartus*
myli labiau,
negu visas kitas Jokūbo
žemės buveines.
3 Klausykis, Dievo mieste,
nuostabiųjų dalykų,
kuriuos jis apie tave sako: {Sela}
4 “Tarp tų, kurie mane pripažįsta,
įrašysiu Rahabą* ir Babiloną;
ir Filistijos, ir Tyro bei Kušo*
žmones
skaičiuosiu tarp Jeruzalės gyventojų”.
5 Bet apie Zioną bus sakoma:*
“Visos tautos gimė jame,
nes pats Aukščiausiasis jį įkūrė”.
6 VIEŠPATS įrašys tautų sąrašę:
“Ta yra ten gimusi”. {Sela}

86,8: ... *nė vieno tokio kaip tu*: tarp tų, kuriuos pagonyis vadina *dievais*. Psalmininkas tikrai paneigia jų buvimą. Žr. 10-ąją eilutę; taip pat ir Iš 15,11; Išt 4,7.

87,1-7: Ziono giesmė, išaukštinanti šventąjį Jeruzalės miestą kaip visų žemės tautų dvasinius namus.

87,2: ... *Ziono vartus*: patį miestą. Įprastas

hebrajiškas raiškos būdas dalimi ženklinti visumą. 87,4: ... *Rahab{q}*: jūros pabaisos vardas, čia poeto vartojamas Egiptui ženklinti. Žr. Ps 89,11; Iz 30,7. ... *bei Kušo*: Etiopijos.

87,5: *Bet apie Zioną bus sakoma...*: Tautų apaštalas Paulius turbūt turėjo mintyje šią eilutę, rašydamas apie *Jeruzalę, kuri yra mūsų motina* (Gal 4,26).

- 7 Ir visi, šokdami iškilmių šokį,
giedos:

“Tavyje yra mano šaknys”.

88 Aimana* ir malda sielvarte

- 1 *Giesmė. Koraho sūnų psalmė.
Kaip “Mahalat leannot”. Hemanio
Ezrahito poema.*

I

- 2 VIEPATIE Dieve,
mano Gelbėtojai,
dieną ir naktį tavęs šaukiuosi.
3 Išgirsk mano maldą,
klausykis mano pagalbos šauksmo,
4 nes tiek daug nelaimių mane
apniko,
kad esu ant Šeolo slenksčio.
5 Žmonės mano, kad aš toks,
kuriam lemta žengti į Duobę;
esu lyg bejėgis žmogus,
6 tarsi paliktas tarp mirusiųjų,
lyg savo kape gulintys užmuštieji,
tarsi tie, kurių daugiau
nebeatsimeni,
nes jie atskirti nuo tavo pagalbos.
7 Įstūmei mane į patį Duobės dugną,
į tamsią jos gelmių prarają.
8 Tavo pyktis mane baisiai slegia,
ant manęs virsta visos tavo
mūšos bangos. {Sela}
9 Atstūmei nuo manęs visus
mano pažįstamus, –
jiems padarei mane šlykštų.
Esu įkalintas ir negaliu beišeiti.
II
10 Mano akys temsta iš širdgėlos;
šaukiuosi tavęs, VIEŠPATIE,

kas dieną,
su malda tiesiu į tave rankas.

- 11* Argi darai stebuklus mirusiesiems?
Nejau šešėliai kelsis tavęs šlovinti?
{Sela}
12 Argi apie tavo gerumą bus
pasakojama kape
ar apie tavo ištikimybę Abadone?*
- 13 Nejau tavo stebuklai apsakomi
mirties tamsybėse.
ir tavo teisumas – užmaršties šalyje?
- ### III
- 14 O aš, VIEŠPATIE, šaukiuosi tavęs,
kas rytą tave sveikina mano malda.
15 O VIEŠPATIE, kodėl mane atstumi?
Savo veidą kodėl slepi nuo manęs?
16 Nuo jaunystės kenčiu ir esu
arti mirties, –
tavo klaiko našta mane pribloškia.
17 Tavo įniršis mane sukrečia,
tavo siaubas mane naikina.
18 Lyg potvynis jie skandina
mane visą dieną,
iš visų pusių jie mane apstoja.
19 Tu padarei, kad manęs vengia
draugas ir kaimynas, –
kur tik esu aš, ten visuomet tamsu.

89 Dievo* sandora su Dovydu

- 1 *Poema. Etano Ezrahito.*

I

- 2 Giedosiu, VIEŠPATIE, apie tavo
gerumo darbus* amžinai,
savo burna apsakysiu visoms
kartoms tavo ištikimybę.
3 Juk išpažįstu, kad tavo ištikima
meilė yra amžina;

88,1-19: Malda žmogaus sunkios ligos patale. Psalmininkas skundžiasi, kad Dievas, rodos, jį paliko (I); primena Viešpačiui, kad numiręs jis nebegalės daugiau Dievo garbinti (II), ir karčiai apverčia savo būklę (III).

88,11-13: Žr. Ps 6,6 paaiškinimą.

88,12: ... *Abadone*: Pražūties vietoje – Šeole.
89,1-53: Psalmė iš Babilonijos tremties ar potremtinio laikotarpio, bet sukurta iš ankstyvesnių šaltinių. Paskelbęs savo temą – Dievo sandora su Dovydu (I), – psalmininkas šlovina Viešpatį žodžiais, primenančiais senesnius himnus (II).

tvirta kaip dangaus
skliautas – tavo ištikimybė.

- 4 Tu pasakei: „Aš sudariau sandorą
su savo išrinktuoju,
prisiekiau savo tarnui Dovydui:
5 'Tavo palikuonis bus visuomet
karalius;
patvirtinsiu tavo sostą visoms
kartoms'”. {Sela}

II

- 6 Dangus tešlovina tavo nuostabius
darbus, VIEŠPATIE,
tavo ištikimybę šventųjų sueigoje!*
- 7 Juk kas padangėse gali
VIEŠPAČIUI prilygti,
kas tarp dangiškųjų būtybių yra
panašus į VIEŠPATĮ?
- 8 Dievas šiurpą kelia šventųjų
taryboje,* –
visi jo pagarbiai bijo.
- 9 O VIEŠPATIE, Galybių Dieve,
kas yra į tave panašus?
Galingas esi tu, VIEŠPATIE,
ir visur ištikimas!
- 10 Tu valdai šėlstančią jūrą, –
įtūžusias bangas sutramdai.
- 11 Tu sutraiškei Rahabą* lyg lavoną;
galinga ranka išblaškei savo priešus.
- 12 Tavo yra dangūs, tavo ir žemė;
pasaulis ir visa, kas jame, – tu
tvirtai juos padėjai.

- 13 Šiaurė ir pietūs* – tu juos sukūrei, –
Taboras ir Hermonas džiugiai
šlovina tavo vardą.
- 14 Koks tu esi galingas!
Stipri yra tavo ranka, visa
pasiekianti tavo dešinę!
- 15 Teisumas ir teisingumas tavo
sosto pamatas,
gerumas ir tiesa tau tarnauja.
- 16 Kokie laimingi žmonės, žinantys
džiugųjį šauksmą,* –
jie gyvena, VIEŠPATIE,
tavo Artumo šviesoje.
- 17 Per visą dieną jie džiūgauja dėl
tavo vardo,
ir tavo teisumas juos išaukštino.
- 18 Tu teiksi mums didžias pergales,
tavo malone mūsų galybė
išaukštinta.
- 19 Juk VIEŠPAČIUI priklauso mūsų
skydas,
Izraelio Šventajam – mūsų karalius.

III

- 20 Tada kalbėjai regėjime
ir savo ištikimiesiems* sakei:
„Galiūnui uždėjau vainiką,
išaukštinau išrinktąjį iš tautos.
- 21 Radau Dovydą, savo tarną;
patepiau jį savo šventuoju aliejumi;
- 22 mano ranka su juo bus visados
ir mano petys jį stiprins.

Dievo pažadai Dovydui, pasakojami 2 Sam 7,8-16 skaitinyje, gana išsamiai atpasakojami (III), sugretinant juos su liūdna psalmininko laikų padėtimi (IV), kai, Dievas, rodos, yra užmiršęs savo pažadus (V).

89,2: ... *gerumo darbus*: amžinos dinastijos pažadas Dovydui per pranašą Nataną (žr. 50-ąją eilutę).

89,6-9: ... *šventųjų sueigoje... šventųjų taryboje*: dangiškos dvasios – būtybės (žr. 7-ąją eilutę). Pažodžiui *Dievo sūnų...*

89,11: ... *Rahabą*: mitologinė jūros pabaisa, kurios vardu Šventajame Rašte ženklinamas poe-

tinis pradinio chaoso įsmejinimas. Žr. Pr 1,2,6-7. Čia tuo vardu ženklinama Dievo viešpatavimas jūrai ir visiems maištingiems kūriniais. Žr. Job 9,13; 26,12; Ps 74,13-14; 87,4; Iz 51,9.

89,13: *Šiaurė ir pietūs...*: hebrajiškai Zafon{as} ir Jamín{as} – vardai šventųjų kalnų. Zafonas yra šiaurėje. Žr. Ps 48,3; Iz 14,13. Bet Jamino kalnas nėra žinomas. Turbūt šis vardas yra pietuose esančio Sinajaus kalno sinonimas

89,16: ... *džiugųjį šauksmą*: šauksmas buvo būdingas liturginis izraeliečių pamaldų pradai.

89,20: ... *savo ištikimiesiems*: pranašui Natanui ir karaliui Dovydui.

- 23 Joks priešas jo neengs
nei nedorėlis jo nenugalės.
- 24 Sunaikinsiu jo priešus,
parbloksiu visus, kurie jo nekenčia.
- 25 Jį lydės mano ištikimybė
ir gerumas;
jo galybė per mano vardą
bus išaukštinta.
- 26 Uždėsiu jo ranką ant Jūros,* –
jo dešinę ant Upių.*
- 27 Jis man sakys: 'Tu mano Tėvas,
mano Dievas, mano išganymo
Uola!'
- 28 Padarysiu jį savo pirmagimiu,
iškiliausiu iš žemės karalių.
- 29 Per amžius remsiu jį savo
ištikima meile,
mano sandora su juo liks
visados tvirta.
- 30 Padarysiu jo palikuonis amžinus,
ir jo sostas bus kaip dangaus
dienos.*
- 31* Jei jo vaikai nusigręžtų nuo
mano Mokymo
ir negyventų pagal mano įsakus,
jei jie laužytų mano įstatus
ir nesilaikytų mano įsakymų,
tada bausiu jų nusikaltimą rykšte
ir jų kaltę botago kirčiais.
- 34 Bet savo gerumo jam neatšauksiu,
savo ištikimybės nesulažysiu.
- 35 Savo sandoros su juo laikysiuos,
savo lūpų pažado nekeisiu.
- 36 Kartą visiems laikams prisiekiu
savo šventumui, –
Dovydui niekad nemeluosiu.
- 37 Per amžius gyvuos jo palikuonys,
jo sostas bus kaip saulė
mano akyse.
- 38 Tarsi mėnulis, kuris visada yra –
ištikimas liudytojas dangaus
skliaute". {Sela}
- IV
- 39 Betgi nūn atmetei ir atstūmei,
įniršai ant savo pateptojo.
- 40 Atsisakei sandoros su savo tarnu,
numetei jo vainiką ant žemės.
- 41 Nugriovei visas jo miestų sienas,
visas jo tvirtoves pavertei griuvėsiais.
- 42 Visi, kas tik eina pro šalį, jį plėšia;
kaimynams pasityčiojimu jis tapo.
- 43 Jo priešų dešinę išaukštinau pergale, –
pradžiuginai jo priešus.
- 44 Net jo kalavijo ašmenis atšipinai,
mūšyje jam nepadėjai.
- 45 Atėmei jam iš rankos skeptrą,
jo sostą nuvertei ant žemės.
- 46 Sutrumpinai jo jaunystės dienas;
apdengei jį gėda. {Sela}
- V
- 47 Kaip ilgai, VIEŠPATIE?
Nejau slėpsies amžinai?
Kaip ilgai degs lyg ugnis tavo
pyktis?
- 48 Atsimink, koks trumpas yra
mano gyvenimas –
kokius trapius tu sukūrei
visus mirtinguosius!
- 49 Koks žmogus gali gyventi ir
niekad nemirti?
Kas gali išsigelbėti iš Šeolo
galybės? {Sela}
- 50 Kurgi, Viešpatie, tavo senoji meilė,
kuria prisiekei Dovydui būdamas

89,26: ... Jūros... Upių: Viduržemio jūra vakaruose ir Eufrato upė bei jos intakai rytuose. Leis jam apglėbti visą kraštą – nuo jūros ligi upių.

89,30: ... kaip dangaus dienos: toks pastovus kaip saulė dangaus skliaute. Žr. Ps 72,5.17 ir šio skyriaus 37-38 eilutes.

89,31-38: Dievo pažadai Dovydui buvo iš dalies laikini ir iš dalies neatšaukiami. Laikini, nes Dovydo palikuonys nevykdė sandoros įpareigojimų; neatšaukiami, nes pažadai visapusiškai išsipildė Jėzuje, Dievo Mesijuje, kuris yra Dovydo sūnus.

ištikimas?

- 51 Atsimink, Viešpatie, kaip iš tavo
tarno tyčiojamasi,
kaip aš nešioju širdyje tautų
užgaules,
52 kuriomis tavo priešai tyčiojosi,
VIEŠPATIE,
kuriomis tyčiojosi iš tavo
pateptojo žingsnių.
53* Tebūna pagarbinimas VIEŠPATS
per amžius!
Tebūna, tebūna!

D. KETVIRTOJI KNYGA

90 Dievas* amžinas, o žmogus trapus

I

- 1 *Malda. Dievo žmogaus Mozės.*
Viešpatie, tu buvai mūsų užuovėja
per kartų kartas.
2 Pirma negu kalnai užgimė
ir žemę bei pasaulį pagimdei,
tu esi tas,
kuris yra Dievas nuo amžių
per amžius.
3 Tu sugrąžini mus į dulkes,
sakydamas: „Grįžkite,* mirtingieji”.
4 Juk tūkstantis metų tau lyg
viena diena, –
tarsi vakaryktė diena, jau praėjusi,
lyg viena nakties sargyba.*
5* Tu užbaigi žmonių gyvenimą
miegu;
auštant jie yra lyg žolė,

kuri atauga, –

- 6 auštant ji iš naujo sužaliuoja ir
žydi, –
o vakare nuvysta ir nudžiūsta.

II

- 7 Juk mus tavo įniršis
žudo,
dėl tavo pykčio mus apima baimė.
8 Tu pasidėjai mūsų kaltes prieš save,
savo veido šviesoje – slapta
mūsų nuodėmės.
9 Juk visos mūsų dienos praeina
tau pykstant,
baigiamė gyvenimo metus
su atodūsiu.
10 Gyvename septynias dešimtis
metų,
o jei tvirtesni – galbūt aštuonias.
Bet dauguma tų metų
grynas triūsas ir vargas, –
jie greitai prabėga, ir mes
išskubame.
11 Kas gali perprasti tavo įniršio jėgą?
Tavo pyktis prilįgsta tavo
pagarbiam baimėi.

III

- 12 Mokyk tad mus skaičiuoti
savo dienas,
kad įgytume išmintingą širdį.
13 Sugrįžk, VIEŠPATIE! Kaip ilgai?
Elkis gailėstingai su savo tarnais!
14 Pasotink mus auštant savo gerumu,
kad giedotume iš džiaugsmo
per visas savo dienas.
15 Duok mums tiek laimės,
kiek davei liūdesio

89,53: Šis Dievo pagarbinimas – doksologija – nėra psalmės dalis. Jis užbaigia Trečiąją Psalmyno knygą.

90,1-17: Mąstymas apie gyvenimo trumpumą ir vargus. Psalmininkas sugretina Dievo amžinybę su trumpa žmogaus gyvenimo trukme žemėje (I) ir įžvelgia kančioje ir mirtyje bausmę už nuodėmę (II); jis prašo Dievą suteikti jam atgaivos prieš mirtį (III).

90,3: ... *sakydamas: 'Grįžkite...'*: pakanka vieno Dievo žodžio žmogui sugrąžinti į dulkes, iš kurių jis buvo paimtas. Užomina apie Dievo nuosprendį Adomui po nupuolimo. Žr. Pr 2,7; 3,19.
90,4: ... *nakties sargyba*: hebrajai dalijo naktį į tris *sargybas*. Žr. Ts 7,19.
90,5-6: Žolės trapumas Palestinos saulėje buvo tapęs priežodžiu. Žr. Ps 103,15-16; 129,6; Iz 40,6-8.

- per visus mūsų nelaimių metus.
 16 Leisk mums, tavo tarnams,
 regėti tavo didingus darbus,
 leisk mūsų palikuonims matyti
 tavo garbingą galybę.
 17 Tebūna Viešpaties, mūsų
 Dievo, malonė su mumis:
 padaryk mums sėkmingą
 mūsų rankų darbą –
 padaryk sėkmingą mūsų rankų
 darbą!

91 Dievas* – mūsų Užovėja

I

- 1 Kas tik gyvena Aukščiausiojo
 pastogėje,
 pasilieka Visagalio pavėsy,
 2 sakys VIEŠPAČIUI: “Mano Dieve,
 mano prieglauda ir tvirtovė,
 tavimi pasitikiu!”
 3 Juk jis yra tas,
 kuris tave išgelbės nuo
 medžiotojo kilpos
 ir nuo mirtį nešančio maro.
 4 Savo sparnų plunksnomis
 jis tave uždengs, –
 po jo sparnais rasi prieglaudą,
 jo ištikimybė yra dengiantis skydas.
 5 Nereikės tau bijoti nakties klaiko
 nei strėlės, iššautos dieną,
 6 nei maro, sėlinančio tamsoje,
 nei rykštės, čiažančios vidudienį.
 7 Nors tūkstantis kristų tavo kairėje
 ir dešimt tūkstančių – dešinėje,
 bet tavęs niekas nepasieks.
 8* Tu žiūrėsi ir matysi,

kokia bausmė ištinka nedorėlius.

- 9 Tu pasirinkai VIEŠPATĮ
 savo prieglauda,
 Aukščiausiąjį savo užovėją,
 10 užtat neištiks tavęs žala,
 nepalies tavo palapinės nelaimė.
 11 Juk jis* palieps savo angelams,
 kad saugotų tave visur,
 kur tik eitumei.
 12 Savo rankomis jie neš tave,
 kad kojos į akmenį neužsigautum.
 13 Sumindžiosi liūtą ir gyvatę,
 sutrypsi liūtuką ir slibiną.

II

- 14 “Kas mane myli, tą gelbėsiu, –
 saugosiu jį, nes jis žino mano
 vardą.
 15 Kai jis manęs šauksis, jo išklausysiu, –
 su juo būsiu varge,
 jį išgelbėsiu, pagerbsiu.
 16 Pasotinsiu jį ilgu amžiumi,
 pagirdysiu jį savo išganymu”.

92 Šlovės* giesmė

¹ Psalmė. Giesmė šabo dienai.

I

- 2 VIEŠPATIE, kaip gera šlovinti tave,
 giedoti šlovės giesmes
 tavo vardui, Aukščiausiasis,
 3 skelbti kas rytą tavo ištikimą meilę,
 tavo ištikimybę kas naktį,
 4 palydint dešimtstygei arfai,
 su giesme ir lyra.
 5 Juk tu, VIEŠPATIE, pradžiuginai
 mane savo darbais, –
 su džiaugsmu apgiedu
 tavo rankų darbus.

91,1-16: Psalmininkas gausiais įvaizdžiais aprašo malones, kurias patirs pasitikintysis Dievu (I); psalmės užsklandoje pats Dievas patvirtina psalmininko žodžius (II).

91,8: Dievu pasitikintis žmogus matys šias rykštes ir nelaimes, pats būdamas Dievo nuo jų apsaugotas.

91,11-12: Šiuos žodžius cituoja Šėtonas, gundy-

damas Kristų neišmintingai pasitikėti Dievo Apvaizda. Angelų sargų tiesa yra dažnai minima Senajame Testamente. Žr. Pr 24,7; Iš 23,20; Ps 34,8. 92,1-16: Himnas, aukštinantis teisiuos Dievo darbus (I); nedorėliai tų darbų nenori suprasti (II), užtat jų laukia pelnyta bausmė (III); teisieji bus atlyginti palaima (IV).

II

- 6 Kokie didingi tavo darbai,
VIEŠPATIE,
kokios gilios tavo mintys!
7 Bukas žmogus jų nežino,
kvailys to negali suprasti.
8 Nors nedorėliai želia kaip žolė
ir visi piktadariai klestėte klesti,
jų laukia amžinoji žūtis.

- 9 Bet tu, VIEŠPATIE,
esi išaukštintas amžinai.

III

- 10 Juk štai, VIEŠPATIE, tavo priešai, –
tavo priešai tikrai pražus, –
visi piktadariai bus išblaškyti.
11 Bet man tu duodi stumbro jėgų;*
suteikei man palaimą.
12 Savo akimis mačiau savo priešų
sąmyšį,
savo ausimis girdėjau apie
užpuolikų žūtį.

IV

- 13 Teisieji žaliuoja lyg palmės
ir auga lyg kedrai Libano.
14 Pasodinti* VIEŠPATIES Namuose,
jie žaliuoja mūsų Dievo kiemuose.
15 Ir žiloje senatvėje jie neša vaisių, –
visad jie sodrūs ir sultingi,
16 liudydami, koks teisus yra
VIEŠPATS –
mano Uola, nes jame nėra ydos.

93 Dievo* didybė

- ¹ VIEŠPATS yra karalius,* –
jisai apsisiautęs didybe;
VIEŠPATS apsisiautęs, –
jisai apsijuosęs jėga.
Pasaulis tvirtai stovi,
jis negali būti pajudintas.
2 Tavo sostas yra tvirtas nuo
pradžios,
nuo amžinybės tu esi, VIEŠPATIE.

- 3* Vandenyno srovės tvinsta,
VIEŠPATIE,
vandenyno srovės tvinsta
užaudamos,
vandenyno srovės tvinsta
riaumodamos.
4 Didesnis už galingų vandenų
griausmą,
galingesnis už jūros mūšą
yra didingas VIEŠPATS aukštybėse!
5 Tavo įsakai iš tikrųjų amžini;
VIEŠPATIE, visiems laikams dera
šventumas tavo Namų.

94 Išpėjimas* Dievo tautos engėjams

A

I

- 1 Atpildo Dieve, VIEŠPATIE,
atpildo Dieve, pasirodyk!
2 Pakilk, žemės teisėjau,
duok jūžuliesiems, ką jie užsidirbo!

92,11: ... *man tu duodi stumbro jėgų*: pažodžiui *iškeli mano ragą kaip stumbro*, – ragas ženklina jėgą. Žr. Ps 18,3. Jaučio ragai kėlė žmonėms baimę. Žr. Ps 22,22; [st 33,17.

92,14: *Pasodinti...*: pamaldieji taip ištikimais lanko Šventyklą, kad galima perkeltine prasme sakyti, jog jie yra ten pasodinti. Palmės ir kedrai neaugo Šventykloje. Žr. Ps 52,10; 128,3.

93,1-5: Giesmė Viešpačiui, amžinajam Visatos karaliui (1-2 eilutės), kuris apvaldo audringas maišto jėgas (3-4 eilutės); užtat reikia visad jam paklusti ir jį garbinti (5 eilutė).

93,1: *VIEŠPATS yra karalius...*: pažodžiui *tapo karaliumi*. Šiuo šauksmu žmonės apskelbdavo nau-

ją karalių jo vainikavimo dieną. Užtat ši psalmė, kaip ir Ps 96, 97 bei 99, yra laikoma Mesijo, švenčiančio savo valdymo pradžią, apvainikavimo psalme.

93,3: Šelstanti audra yra chaoso ir maišto įvaizdis.

94,1-23: Ši psalmė yra jautri malda Dievui ir nedorų tironų bei teisėjų apkaltinimas. Šaukdamas jiems Dievo atpildo (A I), aprašęs jų nusikaltimus ir piktžodžius (A II), psalmininkas tiesiai juos pasmerkia (A III); paskui ramesniu tonu kalba apie teisingumo palaimą ir ištikimybę Dievo Įstatymui (B I). Pasitikėdamas Dievo pagalba (B II), jis išreiškia savo nesvyruojantį tikėjimą teisumo pergale (B III).

- 3 VIEŠPATIE, kaip dar ilgai
nedorėliai,
kaip dar ilgai nedorėliai džiūgaus?
4 Įžūliai kalba ir giriasi,
puikuojasi visi piktadariai.

II

- 5 VIEŠPATIE, jie mindžioja
tavo tautą,
tavo paveldą engia.
6 Užmuša našlę ir ateivį,
žudo našlaitį,
7 ir jie mano: "VIEŠPATS to nemato,
Jokūbo Dievui tai nerūpi".

III

- 8 Būkite atidūs jūs, žmonijos
bukapročiai!
Kvailiai, kada jūs įgysite išminties?
9 Nejau tas, kuris davė ausis,
negirdės?
Nejau tas, kuris įdėjo akis,
nematys?
10 Argi nebaudžia tas,
kuris drausmina tautas
ir moko žmoniją išminties?
11 VIEŠPATS žino žmonių užmojus, –
jis žino, kad jie tik kvėptelėjimas.

B

I

- 12 Laimingas žmogus, kurį tu,
VIEŠPATIE, drausmini,
kurį mokai savo įsakymų,
13 norėdamas duoti jam ramybės
varguose,
kol nedorėliui duobė kasama.
14 Juk VIEŠPATS neapleis savo tautos,
nepaliks paveldo savo.
15 Juk teismo nuosprendis*

bus vėl teisingas,
ir visi doros širdies žmonės jį
vykdys.

II

- 16 Kas apgins mane nuo šių
nedorėlių,
kas užstos mane prieš šiuos
piktadarius?
17 Jei VIEŠPATS man nepadėtų,
netrukus gyvenčiau tyliame kape.
18 Kai manau: "Mano koja slysta", –
tavo gerumas, VIEŠPATIE,
mane stiprina.
19 Kai esu neramus ir susirūpinęs,
tu mane paguodi ir pralinksmi.

III

- 20 Tu negali būti bičiulis nedorų
teisėjų,
kurie sukuria naštas įstatų.
21 Jie sąmokslauja prieš teisiojo
gyvastį
ir mirčiai pasmerkia žmogų
nekaltą.
22 Betgi VIEŠPATS yra mano tvirtovė
ir mano Dievas – mano
užuovėjos Uola.
23 Jis atmokės jiems už jų
darbus nedorus,
už jų nedorumą juos sunaikins.
VIEŠPATS, mūsų Dievas,
juos sunaikins.

95 Kvietimas* garbinti Dievą

I

- 1 Ateikite, džiaugsmingai giedokime
VIEŠPAČIUI,

94,15: ... *teismo nuosprendis*: teisėjų nuosprendžiai vėl bus teisingi.

95,1-11: *Ateikite, džiaugsmingai giedokime...*: psalmė, kuri pradeda kasdienę Katalikų Bendrijos maldą. Du sykius psalmininkas kviečia žmones garbinti Viešpatį (žr. 1-2.6 eilutes), nes jis yra visų

kūrinių Karalius (I) ir savo kaimenės Ganytojas (II). Paskutiniame posme psalmininkas, kalbėdamas Dievo vardu, įspėja žmones, kad būtų jam ištikimesni, negu buvo jų protėviai kelionėje į Pažado Žemę.

šaukime iš džiaugsmo mūsų
išganymo Uolai!

- 2 Eikime į jo Artumą su padėka,
iš džiaugsmo traukime šlovės
giesmes!
- 3 Juk VIEŠPATS yra didis Dievas,
galingas Karalius, kuris valdo
visus dievus.
- 4 Jo rankoje visos žemės gelmės;
ir kalnų viršūnės jam priklauso.
- 5 Jo yra jūra, – jis ją padarė, –
ir sausuma, – ją sukūrė jo rankos.

II

- 6 Ateikime, pagarbinkime ir
pulkime kniūbsčia,
klaupkime prieš VIEŠPATĮ,
mūsų Kūrėją!
- 7 Juk jis yra mūsų Dievas,
o mes esame tauta, kurią jis gano,
kaimenė, kurią jis veda.

III

- O, kad šiandien išgirstumėte,
ką jis sako!
- 8 “Nebūkite kietaširdžiai, kaip prie
Meribos,*
kaip Masos dieną* dykumoje,
9 ten jūsų protėviai gundė mane, –
jie mane bandė, nors buvo matę
mano darbus.
 - 10 Per keturias dešimtis metų
kokti man buvo toji karta.
Tariau: ‘Jie yra žmonės,
kurių širdis klysta,
jie negerbia mano kelių’.
 - 11 Užtat įniršęs prisiečiau:
‘Į mano poilsio* kraštą jie neįeis’”.

96 Viešpaties*, Visatos Karaliaus, garbė

I

- 1 O, giedokite VIEŠPAČIUI
naują giesmę,
visa žeme, giedok VIEŠPAČIUI!
- 2 Giedokite VIEŠPAČIUI,
garbinkite jo vardą,
kasdien skelbkite jo išganymą!
- 3 Apsakykite tautoms jo garbę, –
visoms tautoms jo nuostabius
darbus!

II

- 4 Juk didis yra VIEŠPATS ir
vertas didžios šlovės, –
pagarbų šiurpą keliantis labiau už
visus dievus.
- 5 Juk visi tautų dievai yra tik stabai,
bet VIEŠPATS dangus sukūrė.
- 6 Garbe ir didybe jis žėri;
jėga ir grožis jo šventovėje.

III

- 7 O, tautų šeimos, šlovinkite
VIEŠPATĮ,
Garbinkite VIEŠPATIES galybę!
- 8 Duokite VIEŠPAČIUI jo
vardo garbę,
nešini atnaša, ženkite į jo kiemus!
- 9 Pulkite kniūbsčia prieš VIEŠPATĮ,
didingą šventumų;
visa žeme, sudrebėk nuo jo
Artumo!
- 10 Skelbkite visoms tautoms:
“VIEŠPATS yra karalius!”
Pasaulį jis padarė tvirtą –
nepajudinamą;
teis tautas jis bešališkai.

95,8: ... *prie Meribos*: pažodžiui *Barnio {vieta}*, t.y. vieta, kur izraeliečiai barėsi su Viešpačiu. ... *Masos dieną*: *Išmėginimo {vieta}*, t.y. vieta, kur jie bandė Dievą. Žr. Iš 17,7; Sk 20,13.

95,11: ... *mano poilsio*: nuoroda į Pažado Žemę. Žyd 4 susieja *poilsio kraštą* su amžinu poilsiu danguje.

96,1-13: Himnas, kviečiantis visą žmoniją šlovinti Viešpatį (I), nes tik jis vienas yra Dievas (II); teisingajam visų žmonių Karaliui priklauso garbinimas (III); net negyvoji kūrinija turėtų jį šlovinti (IV). Ši psalmė su mažais pakeitimais yra 1 Kronikų knygoje (žr. 1 Kr 16,23-33).

IV

- 11 Dangūs tesilinksmina, žemė
tedžiūgauja;
jūra ir visa, kas joje, teūžia!
12 Laukai ir visa, kas juose,
tebūna smagūs!
Tada visi miško medžiai
giedos iš džiaugsmo
13 VIEŠPATIES Artume,
nes jis ateina, –
nes jis ateina valdyti žemės.
Teisiai jis valdys pasaulį
ir jo tautas – ištikimai.

97 Viešpaties* pergalė

I

- 1 VIEŠPATS yra karalius!
Tesidžiaugia žemė,
tedžiūgauja net tolimosios salos!
2 Jį gaubia debesys ir tamsa,
ant teismo ir teisingumo
stovi jo sostas.
3 Pirmą savęs jis siunčia ugnį
ir sunaikina visus savo priešus.
4 Nuo jo žaibų nušvinta pasaulis,
žemė tai mato ir dreba.
5 VIEŠPATIES Artume kalnai
tirpsta lyg vaškas, –
visa žemė – nuo Viešpaties Artumo.
6 Dangūs skelbia jo teisumą,
ir visos tautos regi jo garbę.

II

- 7 Visi drožinių garbintojai
sugėdinami, –
tie, kurie didžiuojasi savo
beverčiais stabais;
visos dieviškos būtybės* prieš
jį puola kniūbsčios.
8 Zionas girdi ir džiaugiasi,
Judo miestai džiūgauja dėl

tavo teismų, VIEŠPATIE.

- 9 Nes tu, VIEŠPATIE, esi
aukščiausias visoje žemėje, –
didingesnis už visus dievus.
10 VIEŠPATS myli tuos,
kurie nekenčia pikto,
saugo savo ištikimųjų gyvastį, –
gelbsti juos iš nedorėlių rankos.
11 Šviesa teka teisiamam,
džiaugsmas – doros širdies žmogui.
12 O jūs, teisieji, džiaukitės
VIEŠPATYJE,
dėkokite jo šventajam vardui!

98 Dievas* valdo visas pasaulio tautas

- 1 *Psalmė.*

I

- Giedokite VIEŠPAČIUI
naują giesmę,
nes jis padarė nuostabių dalykų.
Jo dešinė ir šventumo petys*
laimėjo pergalę.
2 VIEŠPATS paskelbė savo išganymą,
tautoms parodė savo teisumą.
3 Jis atsiminė savo gerumą ir
ištikimybę Izraelio namams,
visi žemės pakraščiai pamatė
mūsų Dievo išganymą.

II

- 4 Visos šalys, džiaugsmingai
giedokite VIEŠPAČIUI, –
užveskite džiugias šlovės giesmes!
5 Giedokite šlovės giesmę
VIEŠPAČIUI su lyra;
lyra pritarkite savo skambiai
giesmei.
6 Trimitais ir rago gaudesiu
kelkite džiugųjį klegesį Karaliaus,
VIEŠPATIES, Artume.

97,1-12: Pirmoji šio himno dalis yra teofanija – Dievo apsireiškimas, vaizduojantis Viešpaties atėjimą teisti (I); Izraelis džiaugiasi, matydamas pagonijos sunaikinimą ir tikrųjų Dievo garbinto-

jų atlyginimą (II).

97,7: ... visos dieviškos būtybės: pažodžiui visi dievai. Žr. Žyd 1,6.

98,1-9: Šlovės himnas, labai panašus į Ps 96, šlo-

III

- 7 Teūžia jūra ir visa, kas joje,
pasaulis ir visi, kas jame gyvena.
8 Teploja rankomis upės;
iš džiaugsmo drauge tegieda kalnai
9 VIEŠPATIES Artume,
nes jis ateina, –
jis ateina valdyti žemės.
Teisiai jis valdys pasaulį
ir tautas – kaip dera.

99 Viešpats* – šventasis Karalius

I

- 1 VIEŠPATS yra karalius,
tesibaimina tautos!
Kerubų* soste jis sėdi,
tedreba žemė!
2 VIEŠPATS Zione yra didis,
virš visų tautų išaukštintas.
3 Tešlovina jos tavo didį ir baimę
keliantį vardą.
Jis šventas!

II

- 4 Galingasis karaliau,
tu mėgsti teisingumą, –
tu parodei, kas dora,
tu įvykdei, kas teisinga ir teisu
Jokūbo žemėje.
5 Aukštinkite VIEŠPATĮ,
mūsų Dievą,
pulkite kniūbsčia prie jo
sosto pakojo.*
Jis šventas!

III

- 6 Mozė ir Aaronas tarp jo kunigų,
ir Samuelis tarp tų, kurie šaukiasi
tavo vardo.
Jie šaukėsi VIEŠPATIES,
ir jis jų išklausė.
7 Kalbėjo jiems iš debesies stulpo;
jie laikėsi jo įsakų ir jiems
duotų įstatų.
8 VIEŠPATIE, mūsų Dieve,
tu jų išklausei, –
jiems tu buvai atlaidus Dievas,
nors reikalavai atpildo už
nusikaltimus.
9 Aukštinkite VIEŠPATĮ,
mūsų Dievą,
pulkite kniūbsčia prie jo
šventojo kalno,
nes VIEŠPATS, mūsų Dievas,
yra šventas.

100 Šlovės* himnas eitynėse

- 1 *Padėkos psalmė.*

- Džiaugsmu klegėkite visos šalys!
2 Linksmi tarnaukite VIEŠPAČIUI,
Artinkitės prie jo su džiugia
giesme.
3 Žinokite, kad VIEŠPATS yra
Dievas.
Jis mus sukūrė, – mes esame jo, –
mes esame jo tauta,* – jo
kaimenės avys.
4 Dėkodami ženkite pro jo vartus,

vinantis Viešpatį už Izraeliui suteiktą pergalę (I);
visos tautos ir negyvoji Kūrinija turėtų sutikti
Gelbėtoją su džiaugsmu (II).

98,1: *Jo dešinė ir šventumo pety:* apčiuopiamas
Dievo begalinės galybės aprašas.

99,1-9: Šlovės himnas Viešpačiui kaip karaliui.
Šioje psalmėje ypač pabrėžiamas Dievo šventu-
mas. Kiekvienas posmas baigiasi priegiesmiu (žr.
3b.5.9 eilutes). Žmonės aukština Viešpaties didy-
bę (I), teisingą karaliavimą (II) ir jo elgesį su tau-
tos vadovais senovėje (III).

99,1: *Kerubų...* : angelų statulos su išskleistais
sparnais virš Sendoros Skrynios. Žr. Iš 25,22; 1
Sam 4,4; 2 Sam 6,2; Ps 60,2.

99,5: *... prie jo sosto pakojo:* prie pačios San-
doros Skrynios. Žr. 1 Kr 28,2; Ps 132,7.

100,1-5: Trumpas himnas, kuris buvo giedamas
iškilmingų eitynių į Šventyklą metu, turbūt sieti-
nas su padėkos aukos atnašomis.

100,3: *... mes esame jo tauta:* nors izraeliečiai
ir šaukia žemės tautas dalyvauti giesmėje, jie jau-
čiasi esą išrinktoji vieno tikrojo Dievo tauta.

- į jo kiemus su šlovės giesme.
Dėkokite jam, šlovinkite jo vardą,
5 nes VIEŠPATS yra geras, –
jo meilė amžina
ir jo ištikimybė tveria per
kartų kartas.

101 Karaliaus* pažadas Dievui

- ¹ *Dovydo. Psalmė.*

- Giedosiu apie ištikimybę ir
teisingumą, –
tau, VIEŠPATIE, šlovės giesmę
giedosiu.
2 Dorumo kelio laikysiuos. –
Kada mane aplankysi?*
- Savo namų židinyje gyvensiu
dora širdimi.
3 Žvilgsnio į nieką, kas žema,
niekad nekreipsiu, –
nekęsiu žmogaus,
kuris suktai elgiasi,
su juo nieko bendro neturėsiu.
4 Širdies nelabumo iš tolo vengsiu;
su tuo, kas pikta, nesusidėsiu.
5 Kas slapta šmeižtų savo artimą,
nutildysiu;
nepakenčiu pasipūtėlio,
įžūlios širdies žmogaus.
6 Akimis ieškau krašte ištikimų
Dievui žmonių,
kad jie gyventų su manimi, –
kas laikosi doro kelio,
bus mano tarnystėje.
7 Joks apgavikas negyvens

mano namuose,
joks melagis mano akivaizdoje
netarnaus.

- 8 Kas rytą* tarsiu nuosprendį
krašto nedorėliams,
kad išvalyčiau iš VIEŠPATIES
miesto visus,
darančius pikta.

102 Tremtinio* skundas

- ¹ *Malda nelaimingo žmogaus,
esančio neviltyje
ir liejančio savo skundą
VIEŠPAČIUI.*

I

- 2 Išgirs skandą mano maldą, VIEŠPATIE, –
mano šauksmas tepasiekia tave.
3 Neslėpk savo veido nuo manęs,
kai man sunku,
atsuk man savo ausį –
tą dieną, kai tavęs šaukiuosi,
skubėki manęs išklausyti.
4 Juk mano dienos nyksta lyg dūmai
ir mano kaulai anglėja tarsi
malkos židinyje.
5 Suvytusi ir nudžiūvusi lyg
žolė mano širdis;
užmirštu net valgyti savo duoną.
6 Nuo didelio dejavimo
liko iš manęs tik kaulai ir oda.
7 Esu lyg paukštis tyruose,*
tarsi pelėda nykiuose griuvėsiuose.
8 Guliu nemiegodamas ir skundžiuosi;
esu lyg vienišas paukštis ant stogo.
9 Visą dieną mano priešai mane
užgaulioja;

101,1-8: Po įžanginio posmo (žr. 1-2b eilutes) psalmininkas paskelbia keletą gerų pasiryžimų apie savo valdymą – ir apie savo elgesį (žr. 2c-4 eilutes), ir apie pikto naikinimą kitų elgesyje (žr. 5-8 eilutes).

101,2: ... – *kada mane aplankysi?*: kaip atlyginimo už savo dorumą, psalmininkas trokšta vienybės su Dievu.

101,8: *Kas rytą...*: rytas buvo įprastas karaliaus teismo metas. Žr. 2 Sam 15,2; Jer 21,12.

102,1-29: Sudėtinė trijų dalių psalmė. Pirmoje dalyje (I) psalmininkas meldžiasi kaip sunkus, visų paliktas ligonis; antroje (II) jis meldžiasi už Ziono atstatymą ir jo ištremtus vaikus; trečioji dalis (III) yra mąstymas apie žmogaus gyvenimo trumpumą, lyginant su Dievo nesikeičiančia amžinybe. Ši psalmė yra penktoji Atgaillos psalmė.

102,7: ... *paukštis tyruose*: tikslus šio paukščio pavadinimas nėra žinomas. Vieni mano, kad tai tyrų kuosa, kiti – kad dykumos pelėda.

mane išjuokiantieji keikiasi
mano vardu.*

- 10 Juk pelenus turiu valgyti
vietoje duonos
ir ašaras maišyti su gėrimu
11 dėl tavo apmaudo ir pykčio,
nes mane paėmėi ir nusviedėi į šalį.
12 Mano dienos nyksta lyg
vakaro šešėliai;*
aš vystu tartum žolė.

II

- 13 Bet tu, VIEŠPATIE,
amžinai viešpatauji,
ir visos kartos mini tavo vardą.
14 Tu pakilsi ir būsi gailestingas
Zionui,
nes metas jo pasigailėti, –
skirtasis laikas jau atėjo.
15 Juk malonūs jo akmenys
tavo tarnams,
ir jo dulkės kelia jiems užuojautą.
16 Tautos pagarbiai bijo
VIEŠPATIES vardo
ir visi žemės karaliai – tavo garbės.
17 Juk VIEŠPATS atstatys Zioną;
apsireikš savo garbėje.
18 Jis atsigręš į skurdžių maldavimą,
jų maldos nepaniekins.

- 19 Tebūna užrašyta ateinančiai kartai,
kad ir dar nesukurta tauta
garbintų VIEŠPATĮ:
20 “VIEŠPATS pažvelgė iš savo
šventumo aukštybių,
iš dangaus VIEŠPATS pažiūrėjo
į žemę,

- 21 kad, išgirdęs belaisvių dejavimą,
išlaisvintų pasmerktuosius mirti”, –
22 idant VIEŠPATIES garsas būtų
skleidžiamas Zione
ir jo šlovės giesmės – Jeruzalėje,
23 kai tautos susirinks drauge
su karalystėmis
VIEŠPAČIUI tarnauti.

III

- 24 Jis išsekino man jėgas beeinančiam;
sutrumpino mano dienas.
25 “O mano Dieve, – sakau, –
nepaimk manęs iš čia įpusėjus
dienoms –
tu, kurio metai trunka per visas
kartas”.
26 Kadaise tu padėjai žemės pamatus,
ir dangūs yra tavo rankų darbas.
27 Jie praeis, bet tu pasiliksi;
jie susidėvės kaip drabužis.
Kaip apdarą juos mainai,
ir jie persimaino,
28 bet tu esi tas pats,
tavo metams nėra galo.
29 Tavo tarnų vaikai saugiai gyvens,
jų palikuonys bus tvirti tavo
Artume.

103 Dievas* myli žmogų

¹ Dovydo.

I

- Mano siela, šlovink VIEŠPATĮ,
ir visa, kas manyje, tešlovina
jo šventąjį vardą!
2 Šlovink VIEŠPATĮ, mano siela,
ir neužmiršk, koks jis geras –
3 jis tas, kuris atleidžia visas tavo

102,9: ... keikiasi mano vardu: psalmininko priešai vartoja jo vardą keikdamiesi: *Būk toks nelaimingas, kaip šis žmogus.*

102,12: ... vakaro šešėliai: gyvenimo diena eina prie galo.

103,1-22: Padėkos himnas, nuostabus savo jautriu

pamaldumu, šlovinant Viešpaties dosnumą tiek pačiam psalmininkui (I), tiek jo tautai (II). Dievo gailestingumas yra didis dėl to, kad jis žino žmogaus trapumą (III); užtat psalmininkas kviečia dangaus angelus ir visą Kūriniją dėtis prie jo dėkin-gos šlovės giesmės (IV).

nuodėmes,
ir išgydo visas tavo ligas,
4 jis tas, kuris atperka tavo
gyvastį iš Duobės
ir apsupa tave meile ir
gailestingumu,
5 jis tas, kuris sotina tavo
gyvenimą gėrybėmis,
kad būtum jaunas ir stiprus
lyg erelis.*

II

6 VIEŠPATS vykdo teismo darbus,
daro, kas teisinga, visiems
engiamiesiems.
7 Jis parodė savo kelius Mozei,
savo veiksmus Izraelio tautai.
8 VIEŠPATS yra gailestingas ir
mylintis,
lėtas supykti ir kupinas
ištikimos meilės.
9 Ne visą laiką jis barsis
nei bus supykęs per amžius.
10 Jis elgiasi su mumis ne
pagal mūsų nuodėmių dydį
nei atmoka mums pagal mūsų
kaltes.

III

11 Juk kaip aukštai nuo žemės yra
dangūs,
taip didi yra jo ištikima meilė
pagarbiai jo bijantiesiems;
12 kaip toli yra Rytai nuo Vakarų,
taip toli nuo mūsų jis išsklaido
mūsų nuodėmes.
13 Kaip tėvas gailisi vaikų,
taip VIEŠPATS gailisi jo
pagarbiai bijančiųjų.

14 Juk jis žino, kokie mes padarai, –
atsimena, kad mes esame dulkės.
15 Žmogaus dienos panašios
į žolę, –
jis žydi tartum laukų gelė.
16 Juk vos paliečia ją vėjas,
ir jos nebėra, –
žymės nepalikdama ji išnyksta.
17 Betgi VIEŠPATIES gerumas
per amžių amžius tiems,
kurie pagarbiai jo bijo,
ir jo teismas vaikų vaikams,
18 tiems, kurie laikosi jo Sandoros
ir ištikimai atsimena vykdyti
jo įsakymus.

IV

19 VIEŠPATS padėjo savo sostą
danguose,
ir jo karališka galybė visa valdo.
20 Šlovinkite VIEŠPATĮ,
visi jo angelai, –
galingieji, vykdančys jo įsakymą,
paklusnūs jo tartam žodžiui.
21 Šlovinkite VIEŠPATĮ,
visos jo galybės, –
jo tarnai, vykdančys jo valią.
22 Šlovinkite VIEŠPATĮ,
visi jo darbai,
visose jo viešpatijos vietose.
Šlovink VIEŠPATĮ, mano siela!

104 Šlovės* himnas Kūrėjui

I

1* Šlovink VIEŠPATĮ, mano siela!
VIEŠPATIE, mano Dieve,
esi be galo didis!
Apsisčiauęs garbe ir didybe,

103,5: ... jaunas ir stiprus lyg erelis: pažodžiui tavo jaunystė yra atnaujinama tartum erelio. Dėl savo ilgos gyvenimo trukmės – ne sykį visą šimtmetį – erelis buvo amžinos jaunystės ir jėgos įvaizdis. Žr. Iz 40,31.

104,1-35: Iškilus himnas, šlovinantis Dievo išminčių ir jo Kūrinių didybę. Stebėdamasis nuostabiais Kūrėjo darbais Visatoje, psalmininkas gyvomis

spalvomis nupiešia dangaus skliauto stebuklus (I); sausumą ir jūrą (II), upes ir laukus, reikiančius vandenį ir maistą žmogui, gyvuliui ir paukščiui (III). saulę ir mėnulį su diena ir naktimi (IV), jūros gyvūnų įvairovę (V). Išpažindamas, kad Viešpats valdo ir palaiko visus kurinius (VI), psalmininkas skelbia jo visagalybę ir šventumą (VII).

- 2 apsigaubęs šviesa* lyg drabužiu.
Tu ištempei dangų tarsi
palapinės dangą,
3 padėjai savo buveinės sijas
viršum vandenų.*
Iš debesų darai sau vežimą,
keliauji ant audros sparnų.
4* Vėjus imi savo pasiuntiniais,
žaibų liepsnas – savo tarnais.

II

- 5* Tu įkūrei žemę tvirtai ant
jos pamatų,
ir ji ten stovės amžinai.
6* Vandenynu tarsi drabužiu ją
apklojai;
vandenys tįsojo viršum kalnų.
7 Kai tu vandenims pagrūmojai,
jie bėgo,
traukėsi, pasigirdus tavo
griausmo balsui, –
8 kalnams išskylant, slėniams
įdumbant, –
į vietą, kurią tu jiems skyrei.
9 Tu nubrėžei ribą, kurią
peržengti uždraudei,
kad žemės vėl neapsemėtų.

III

- 10 Tu liepi šaltiniams sruventi
slėniuose,
upėms tekėti tarp kalvų.

- 11 Jie duoda vandens miško žvėrimis;
laukiniai asilai ten malšina
savo troškulį.
12 Pakrantėse padangių paukščiai
lizdus kraunasi
ir čiulba ant medžių šakų.
13* Tu laistai kalnus iš savo
aukštos buveinės;
žemė kupina tavo palaimos.
14 Tu želdai žolę galvijams
ir augalus žmonių reikalamas,
kad augintų maisto iš žemės –
15 ir vyno, kuris linksmina
žmogaus širdį,
ir alyvmedžių aliejaus,
nuo kurio švyti veidai,
ir duonos, kuri stiprina gyvastį.
16 Gausiai laistomi yra
VIEŠPATIES medžiai –
Libano kedrai, jo paties pasodinti.
17 Paukščiai juose sukasi gūžtas;
gandras medyje kraunasi lizdą.
18 Aukštieji kalnai yra laukinėms
ožkoms;
uolos – slėptuvė olų barsukams.*

IV

- 19 Tu padarei mėnulį
mėnesiams žymėti;
saulė žino, kada nusileisti.
20 Tu siunti tamsą, ir ateina naktis, –

104,2: ... *apsigaubęs šviesa*: šviesa buvo sukurta pirmąją Kūrimo dieną. Apskritai kalbant, psalmininkas seka Kūrimo seka, duota Pr 1.

104,3: ... *savo buveinės sijas viršum vandenų*: dangiškoji Dievo buveinė yra aukštybėse – trečiajame danguje – virš dangaus skliauto Viršutinių vandenų. Žr. Pr 1,6-7; Ps 29,9-10.

104-4: Ši eilutė yra cituojama Žyd 1,7, kalbant apie Kristaus pranašumą angelų atžvilgiu. Jeigu Dievas naudoja vėją ir žaibą kaip savo pasiuntinius ir tarnus, tuomet tarnaujanti danguje dvasios, Dievo naudojamos pasiuntiniais, turi būti neapsakomai žemesnės už amžinąjį Dievo Sūnų. Graikų kalboje šis argumentas labiau patraukia dėmesį, nes žodis *pneuma* reiškia ir *vėją*, ir

dvasią, o žodis *angelos* reiškia ir *pasiuntinį*, ir *angelą*.

104,5: Senovėje žmonės laikė žemę didžiulių pastatų, stovinčių ant tvirtų pamatų.

104,6-9: Pasak Pr 1,9-10, kadaise visa žemė buvusi vandens apsemta. Išskeldamas vieną žemės dalį, Dievas padarė sausumą.

104,13: Dievas vaizduojamas kaip siunčiantis žemei lietų iš Viršutinių vandenų saugyklos, minimos 3-ojoje eilutėje. Žr. Pr 7,11; Job 38,22; Sir 43,14.

104-18: ... *uolų barsukams*: mažas, panašus į kiškį, kanopinis žinduolis (*hyrax syriacus*). Žr. Kun 11,5; Įst 14,7; Pat 30,26.

tuomet sujunda visi miško gyvūnai.

- 21 Liūtukai riaumoja grobio,
ieškodami sau maisto iš Dievo.
22 Saulei užtekėjus, jie pasitraukia
miegoti savo lindynėse.
23 Žmogus eina prie savo darbo
ir triūsia iki vakaro.

V

- 24 VIEŠPATIE, kokie įvairūs
tavo kūriniai!
Kaip išmintingai juos visus sukūrei!
Tavo kūrinių pilna žemė.
25 Štai jūra, tokia bekraštė ir plati,
ten knibždėlynas be skaičiaus –
maži ir dideli gyvūnai.
26 Čia plaukioja laivai*
ir žaidžia Leviatanas,*
kurį tu sukūrei.

VI

- 27 Visi* jie laukia iš tavęs,
kad duotum jiems peno,
kada reikia.
28 Kai tu jiems duodi,
jie surenka {derlių},
kai ištiesi ranką, jie sotūs gėrybių.
29 Tau veidą paslėpus, jie nerimsta,
o alsavimą iš jų atėmus, jie miršta –
sugrįžta atgal į dulkes.
30 Tau atsiuntus savo dvasią,*
jie atgyja, –
tu atnaujini žemės veidą.

VII

- 31 Tebūna amžina VIEŠPATIES garbė,
tesidžiaugia Dievas savo kūriniais!*
- 32 Jis pažvelgia į žemę, ji dreba;
jis paliečia kalnus, jie smilksta.
- 33 Giedosiu VIEŠPAČIUI,
kolei gyvensiu, –
per visą gyvenimą šlovinsiu
giesme savo Dievą.
- 34 Tapatinka jam mano malda,
nes aš džiūgauju VIEŠPATYJE.
- 35 Teišnyksta nusidėjėliai žemėje,
tenebūna daugiau nedorėlių.
Garbink VIEŠPATĮ, mano siela!
{Šlovinkite VIEŠPATĮ!}*

105 Dievas* ištikimas savo pažadams

I

- 1* Dėkokite VIEŠPAČIUI,
šaukitės jo vardo,
skelbkite jo darbus tautoms.
- 2 Giedokite jam, šlovinkite
jį giesmėmis;
kalbėkite apie visus jo
nuostabius darbus.
- 3 Didžiūokitės jo šventuoju vardu, –
tedžiūgauja VIEŠPATIES
ieškančiųjų širdis!
- 4 Pagalbos ieškoti eikite pas
VIEŠPATĮ,
visad ieškokite jo Artumo.

104,26: ... *laivai*... *Leviatanas*: kai kurie vertimai taip hebrajiškąjį tekstą ir verčia *jūros slibiniai*, norėdami išlaikyti paralelizmą su Leviatanu. Pastarasis buvo mitologinė pabaisa, įsmeininanti pradinį chaosą. Žr. Ps 74,14; Iz 27,1. Betgi Job 40,25 tekste Leviatanas reiškia krokodilą.

104,27: *Visi*... : visi kūriniai, įskaitant ir žmogų, minimi 10-26 eilutėse.

104,30: ... *savo dvasią*: *alsavimas*, arba Dievo dvasia, yra kūrybiška Dievo galybė, visos gyvasties šaltinis gamtoje. Žr. Pr 1,2; 2,7. Ir Šventoji Dievo Dvasia yra viso atgamtinio gyvenimo šaltinis. Užtat krikščionių bendrijos šią eilutę sieja su Trečiuoju Švč. Trejybės Asmeniu.

104,31: ... *tesidžiaugia Dievas savo kūriniais*: žr. Pr 1,31. Dievas matė, kad visa, ką buvo padaręs, buvo gera.

104,35: {*Šlovinkite VIEŠPATĮ!*}: ši eilutė priklausė tolesnei psalmei.

105,1-45: Himnas pašlovinti Dievo gerumui, kuriu švyti Izraelio istorija. Žr. Ps 78; 106; 136. Po įžanginės maldos (I) psalmininkas atpasakoja Viešpaties pažadą protėviams (II), jų klajones Kanaano krašte (III), Juozapo istoriją (IV), izraeliečių istoriją Egipte (V-VI), Egipto rykštes (VII), kelionę per dykumą (VIII) ir Pažado Žemės užėmimą (IX).

5 Arsiminkite jo padarytus
nuostabius darbus,
jo stebuklus ir nuosprendžius jūs,
6 Abraomo palikuonys, jo tarnai,
Jokūbo vaikai, jo išrinktieji!
7 Jis, VIEŠPATS, yra mūsų Dievas;
visoje žemėje vykdomi jo įsakymai.

II

8 Amžiais jis laikosi savo sandoros,
tūkstančiui kartų duoto pažado, –
9 sandoros, sudarytos su Abraomu,
priesaikos žodžio Izaokui,
10 kurį jis patvirtino Jokūbui
kaip įstatą,
Izraeliui kaip amžiną sandorą.
11 “Tau aš duosiu, – jis tarė, –
Kanaano kraštą,
kaip tau skirtą paveldą”.

III

12 Kad ir mažai jų tebuvo,
tik sauja ateivių tame krašte, –
13 klajojanti iš tautos į tautą,
iš karalystės į karalystę, –
14 jų engti niekam jis neleido,
karalius už juos barė: *
15 “Nelieskite mano pateptųjų,*
neskriauskite mano pranašų!”*

IV

16 Kai užleido badą anai žemei
ir atėmė iš jų visus maisto
išteklius,*
17 anksčiau jis buvo nusiuntęs
vyrą – Juozapą,
parduotą kaip vergą.
18 Jo kojos buvo supančiotos,
ant kaklo užkarta grandinė,

19 kol atsitiko, ką jis buvo pranašavęs,
ir VIEŠPATIES žodis jį bandė.
20 Karalius liepė jį paleisti;
tautų valdovas jį išlaisvino.
21 Jis padarė jį savo namų viešpačiu
ir visų turtų valdytoju,
22 kad lavintų jo pareigūnus
būti kaip jis
ir mokytų didžiūnus išminties.

V

23 Tada Izraelis atėjo į Egiptą,
Jokūbas apsigyveno kaip ateivis
Hamo žemėje.*
24 VIEŠPATS padarė savo tautą
labai gausią,
stipresnę už jos priešus,

VI

25 kurių širdį jis taip pakeitė,
kad jie ėmė nekęsti jo tautos
ir elgtis klastingai su jo tarnais.
26 VIEŠPATS tad pasiuntė savo
tarną Mozę;
Aaroną, kurį buvo išsirinkęs.
27 Jiedu padarė jiems VIEŠPATIES
ženklų
ir stebuklų Hamo žemėje.*

VII

28* Jis užleido tamsą – aptemo žemė,
bet egiptiečiai priešinosi jo žodžiams.
29 Jis pavertė jų vandenį krauju,
ir nutroško jų žuvis.
30 Jų žemėje knibždėjo varlių,
užplūdo net egiptiečių karaliaus
kambarius.
31 Jis tarė, ir apnikousių spiečiai
ir aibės uodų visą jų žemę.

105,14: ... *karalius... barė*: faraoną, Geraros Abimelechą. Žr. Pr 12,17; 20,6-7.

105,15: ... *mano pateptųjų... pranašų*: tikėjimo protėviai – Abraomas, Izaokas ir Jokūbas – buvo tam tikra prasme *pateptieji*, t.y. pašvęsti Dievui, ir gavo iš Dievo apreiškimus.

105,16: ... *maisto išteklius*: pažodžiui *Sulaužė*

kiekvieną duonos ramstį.

105,23,27: ... *Hamo žemėje*: Egipto vardo sinonimas. Žr. Pr 10,6, kur *Mizrajim{ai}* yra hebrajiškas Egipto vardas.

105,28-38: Čia, kaip ir Ps 78,43-51, Egipto ryškės atpasakojamos su poetine laisve. Užtat jų seka skiriasi nuo Iš 7,14-12,30 skaitinio sekos.

- 32 Jis davė jiems krušą vietoj lietaus,
plieskė žaibais jų žemę.
33 Jis sunaikino jų vynmedžius
bei figas
ir išvartė jų žemės medžius.
34 Jis tarė – užplūdo begalė
skėrių ir žiogų.
35 Visus augalus jie surijo jų žemėje
ir suėdė jų laukų derlių.
36 Jis sunaikino visus pirmagimius
jų žemėje, –
visas jų jaunystės pirmienas.
37 Tada jis išvedė izraeliečius,
nešinus sidabru ir auksu, –
dvylikoje giminių nebuvo silpnuolio.
38 Egiptiečiai džiūgavo, jiems išeinant,
nes izraeliečiai jiems buvo įsipykę.
VIII
39 Jis supūtė debesį kaip dangą,
ugnimi švietė naktį.
40 Jiems prašant, jis siuntė putpelių
ir dangaus duona juos
sočiai maitino.
41 Jis atvėrė uolą, ir ištryško vanduo, –
lyg upė tekėjo per dykumą.
42 Nes jis atsiminė savo šventąjį
pažadą
ir savo tarną Abraomą.
43 Taip jis vedė besidžiaugiančią
savo tautą,
giedančius džiugią giesmę savo
išrinktuosius.
IX
44 Jis davė jiems kitų tautų žemes,
ir jie paveldėjo žmonių triūso vaisius,

- 45 kad paklustų jo įstatams
ir laikytųsi jo įsakymų!
Šlovinkite VIEŠPATĮ!

106 Dievo gerumas savo tautai A

- 1* Šlovinkite VIEŠPATĮ!
Dėkokite VIEŠPAČIUI,
nes jis geras,
jo gerumas amžinas.
2 Kas gali apsakyti didžius
VIEŠPATIES darbus
ar pajėgti jį pašlovinti?
3 Laimingi, kas elgiasi teisingai,
ir visados daro, kas teisu.
4 Atsimink ir mane, VIEŠPATIE,
kai padedi savo tautai,
lankyk ir mane malone,
kai juos gelbsti,
5 kad galėčiau patirti tavo
išrinktųjų gerovę,
dalytis tavosios tautos džiaugsmu
ir didžiuotis tavo paveldu.

B I

- 6 Nusidėjome – mes ir mūsų
protėviai, –
esame nusikaltę, nedorai elgėmės.
7 Mūsų protėviai Egipte nepaisė
tavo nuostabių darbų,
pamiršo tavo gerumą
ir maištavo prieš Aukščiausiąjį
prie Nendrių jūros.
8 Vis dėlto jis gelbėjo juos,
kaip tinka jo vardui,

106,1-47: Šis himnas, kaip ir Ps 105, apžvelgia Izraelio istoriją, bet čia vyraujanti mintis yra išrinktosios tautos maištinga dvasia, nepaisant Dievo gerumo jai. Po įžanginės maldos prašant Dievo gailėstingumo sau ir tautai (A) psalmininkas pasakoja apie izraeliečių tikėjimo stoką, parodytą Išėjimo iš Egipto metu (B I), jų didelį geidimą mėsos dykumoje (B II), Koraho, Darano ir Abiramo maištus (B III), Auksinio veršio garbinimą prie Si-

najaus (B IV), izraeliečių bailumą ir beprotišką riziką pirmąkart susidūrus su kanaaniečiais (B V), izraeliečių pasimetimą prie Peoro (B VI), jų nusikaltimą Mozei (B VII), jų susigiminiavimą vedybomis su pagonimis (B VIII). Išpažindamas, kad žmonių nedorumas privertė Dievą juos pakartotinai bausti nelaimėmis ir pralaimėjimais (C), psalmininkas prašo surinkti ir atkurti išblaškytą tautą (47-oji eilutė).

kad parodytų savo didžią jėgą.

- 9 Pagrūmojo Nendrių jūrai,
ir ji išdžiūvo,
pervedė juos per gelmes
kaip per dykumą.
10 Taip jis išgelbėjo juos iš tų,
kurie jų nekontentė,
atpirkio juos iš priešų rankos.
11 Jūra paskandino jų priešus, –
neišliko jų nė vieno.
12 Tada izraeliečiai įtikėjo, –
jie šlovino VIEŠPATĮ giesme.

II

- 13 Betgi jie greitai užmiršo,
ką jis buvo padaręs,
elgėsi nelaukdami,
kol sužinos jo užmojų.
14 Dykumoje juos apėmė godus alkis,
ir tyruose jie pradėjo gundyti
Dievą.

- 15 Jis davė jiems, ko jie reikalavo,
bet siuntė jiems ir alinančią ligą.

III

- 16 Stovykloje buvo pavydima Mozei
ir Aaronui, šventajam
VIEŠPATIES tarnui.

- 17 Žemė atsivėrė ir prarijo Dataną,
palaidojo Abiramo šalininkus.
18 Ugnis užsiliepsnojo tame būryje;
liepsnos sunaikino nedorėlius.

IV

- 19 Prie Horebo žmonės pasidirbo verši
ir garbino nulietą atvaizdą.
20 Jie sukeitė Dievo garbę
su žolės ėdančio jaučio atvaizdu.
21 Jie užmiršo Dievą – savo Gelbėtoją,
padariusį didžių dalykų Egipte.
22 Kokių nuostabių darbų jis
padarė Hamo žemeje!
Kokių baisių dalykų prie

Nendrių jūros!

- 23 Jis būtų juos sunaikinęs,
jeigu Mozė – jo išrinktasis –
nebūtų užstojęs
ir nukreipęs nuo jų Dievo pykčio.

V

- 24 Betgi jie paniekino puikų kraštą
ir netikėjo jo pažadu.
25 Murmėjo savo palapinėse
ir nenorėjo klausyti VIEŠPATIES
balso.

- 26 Užtat pakėlęs ranką jis prisiekė,
kad leis jiems žūti dykumoje
ir išblaškys jų palikuonis tautosė,
išsklaidys juos po svetimas šalis.

VI

- 28 O jie prisidėjo prie Baal-Peoro
apeigų
ir valgė mirusiesiems atnašautas
aukas.

- 29 Jie pykino VIEŠPATĮ savo darbais,
todėl juos užpuolė maras.

- 30 Tada Finehas pakilęs užstojo,
ir maras liovėsi.

- 31 Tai pripažinta jam kaip teusus darbas
amžinai per kartų kartas.

VII

- 32 Jie pykino VIEŠPATĮ prie
Meribos vandens,
ir dėl jų Mozė nukentėjo,*
33 nes jie taip apkartino jam dvasią,
kad jis neapgalvotai nukalbėjo.

VIII

- 34 Jie neišnaikino tautų,
kaip VIEŠPATS buvo jiems įsakęs,
35 bet susimaišė vedybomis su
svetimtaučiais
ir mokėsi daryti, kaip šie darė.
36 Dievo tauta tarnavo stabams,
kurie tapo jiems pinklėmis.

106,32: ... Mozė nukentėjo: Mozei nebuvo leista
įeiti į Pažado Žemę. Žr. Sk 20,12.

- 37 Savo sūnus ir dukteris
jie aukėjo demonams.
38 Liejo nekalną kraują, –
kraują savo sūnų ir dukterų,
kuriuos aukėjo Kanaano stabams, –
ir kraštą išniekino,
išliedami kraują.
39 Taip jie teršėsi savo veiksmais
ir ištvirkavo savo darbais.

C

- 40 VIEŠPATS įniršo ant savo tautos
ir bjaurėjosi savo paveldu.
41 Jis atidavė juos tautoms į rankas, –
juos valdė tie, kurie jų nekentė.
42 Priešai juos engė,
ir jie tapo jiems visiškai pavaldūs.
43 Daugel sykių VIEŠPATS
gelbėjo savo tautą,
bet jie ir toliau liko maištingi
ir buvo savo kalčių prislėgti.
44 Betgi VIEŠPATS atsižvelgdavo
į jų kančią,
kai išgirsdavo jų šauksmą.
45 Jų labui atsimindavo savo sandorą
ir pasigailėdavo iš savo gerumo, –
gaudavo jiems pasigailėjimo iš tų,
kurie laikė juos nelaisvėje.
47 Gelbėk mus, VIEŠPATIE,
mūsų Dieve,
ir surink mus iš visų tautų,
kad dėkotume tavo šventajam
vardui
ir didžiutumės tave šlovindami!

- 48* Tebūna pašlovintas VIEŠPATS,
Izraelio Dievas.
nuo amžių per amžius!
Tesako visa tauta: "Amen!"
Šlovinkite VIEŠPATĮ!

E. PENKTOJI KNYGA

107 Dievas* – užuovėja
nelaimėje

- 1* "Dėkokite VIEŠPAČIUI,
nes jis geras, –
jo ištikima meilė amžina".
2 Taip tesako VIEŠPATIES
atpirktieji – tie,
kuriuos jis atpirko iš vargo,
3 surinko iš svetimų šalių –
iš Rytų ir Vakarų, iš Šiaurės
ir Pietų.
A
I
4 Vieni klajojo dykumoje, tyruose, –
miesto, kuriame galėtų įsikurti,
nerado.
5 Alkani ir ištroškę,
tik gyvastį nešiojo.
6 Tada jie, kęsdami vargą,
šaukėsi VIEŠPATIES,
ir jis išgelbėjo juos iš jų bėdų.
7 Vedė juos tiesiu keliu,
kol jie pasiekė gyvenamą miestą.
8 Tedėjoja VIEŠPAČIUI už jo
gerumą,

106,48: Šis pagarbinimas – doksologija – Kertvirtosios Psalmyno knygos užsklandoje yra vėlesnis priedas.

107,1-43: Be įžangos (žr. 1-3 eilutes), kurioje žmonės dėkoja Dievui už parvedimą iš tremties, ši psalmė turi dvi dalis. Pirmoje dalyje (žr. 4-32 eilutes), kurios kiekvienas posmas turi tą patį priegiesmį, Dievas yra šlovinamas kaip tas, kuris padeda ir gelbsti dykumos klajoklius (I), belaisvius (II), ligonius (III), audros varginamus jūrei-

vius (IV): Antroje dalyje (žr. 33-43 eilutes) mąstoma apie apvaizdų Dievą, paverčiantį dykumą derlingais laukais (žr. 33-35 eilutes), kuriuose beturčiai randa gerovę (žr. 36-38 eilutes), ir kaip rūpinasi beturčiais (žr. 39-41 eilutes). Visa ateina iš apvaizdaus Dievo rankos (žr. 42-43 eilutes).

107,1: Norminis Šventyklos liturgijos kvietimas maldai. Žr. 1 Kr 16,34; Ps 118,1; 136,1; Jer 33,11; Dan 3,89; 1 Mak 4,24.

už jo nuostabius darbus žmonijai,
 9 nes jis patenkino trokštančius
 ir alkstantiems davė gėrybių.

II

10 Kiti sėdėjo niūrioje tamsoje,
 belaisviai vargani, surakinti
 grandinėm,
 11 nes buvo maištavę
 prieš VIEŠPATIES žodžius
 ir paniekinę Aukščiausiojo užmojų.
 12 Jų širdį sutramdė kančia, –
 jie sukniubo, ir nebuvo kas padėtų.
 13 Tada jie, būdami varge,
 šaukėsi VIEŠPATIES,
 ir jis išgelbėjo juos iš jų nelaimės.
 14 Išvedė juos iš niūriosios tamsos
 ir sutraukė jų pančius.
 15 Tedėkoja VIEŠPAČIUI už jo
 ištikimą meilę,
 už nuostabius darbus žmonijai,
 16 nes jis pralaužia varinius vartus
 ir sunaikina jų geležines velkes.

III

17 Vieni buvo pasiligoję dėl savo
 nuodėmingo kelio
 ir už savo kaltes turėjo kentėti.
 18 Į maistą jie negalėjo net pažiūrėti, –
 jie buvo arti mirties vartų.
 19 Tada jie, būdami varge,
 šaukėsi VIEŠPATIES,
 ir jis išgelbėjo juos iš bėdos.
 20 Siuntė savo žodį jiems išgydyti
 ir išgelbėti nuo žūties.
 21 Tedėkoja VIEŠPAČIUI
 už jo ištikimą meilę,
 už jo nuostabius darbus žmonijai.
 22 Teatnašauja padėkos aukas
 ir teskelbia jo darbus džiugėsio
 giesmėmis.

IV

23 Kiti plaukė laivais į jūrą,
 uždarbiavo didžiuose vandenyse.
 24 Jie matė VIEŠPATIES darbus –
 jo nuostabius veiksmus gelmėse.
 25 Jam paliepus, išsiėjo audros
 ir pašiausė aukštas jūros bangas.
 26 Jie kilo aukštyn lig dangaus,
 nėrė žemyn į gelmes, –
 širdis jiems stiro iš baimės.
 27 Tarsi girti jie svyravo ir svirduliavo –
 suglumę nebežinojo, ką daryti.
 28 Tada jie, būdami pavojuje,
 šaukėsi VIEŠPATIES,
 ir jis išgelbėjo juos iš nelaimės.
 29 Šėlstančią audrą jis nuramino,
 ir jūros bangos buvo nutildytos.
 30 Jie džiaugėsi nurimusia jūra,
 ir jis nuvedė juos į jų
 prekybos uostą.
 31 Tedėkoja VIEŠPAČIUI už
 jo ištikimą meilę,
 už nuostabius darbus žmonijai.
 32 Teaukština jį tautos sueigoje,
 tešlovina jį seniūnų taryboje.

B

33 Jis pavertė upes dykuma,
 vandens šaltinius – išdžiūvusią
 žemę,
 34 vešlų kraštą – druskingais pelkynais
 už jo gyventojų nedorumą.
 35 Jis pavertė dykumą vandens
 tvenkiniais,
 išdžiūvusią žemę – srūvančiais
 šaltiniais.
 36* Alkanus žmones ten apgyvendino,
 ir jie pasistatė sau miestą.
 37 Jie sėjo laukus, veisė vynuogynus
 ir nuėmė gausų derlių.

107,36-41: Nors atrodo, kad šie žodžiai siejasi apskritai su Dievo Apvaizda, psalmininkas turbūt turėjo mintyje Pažado Žemės užkariavimą ir izraeliečių įsikūrimą (žr. 36-39 eilutes), nuo žemių

asirų ir babiloniečių invazijų laikotarpius (žr. 39 eilutę), paskutinio Judo karaliaus pažeminimą ir tremtį (žr. 40 eilutę) ir Ziono atstatymą po tremties (žr. 41 eilutę).

38 Jo laiminami jie labai dauginosi;
jų galvijų bandoms jis neleido
sumažėti.

39 Jie sumenko ir buvo pažeminti
per priespaudą, skurdą ir kančią.

40 Betgi tas, kuris lieja panieką
ant didžiūnų
ir varo juos klajoti po
negyvą dykynę,

41 išgelbėjo beturčius iš skurdo
ir jų šeimas pagausino lyg
kaimenes.

42 Dorieji tai mato ir džiaugiasi;
visų nedorėlių burna užsičiaupia.

43 Išmintingas žmogus pastebės
šiuos dalykus, –
jis mąstys apie VIEŠPATIES
ištikimą meilę.

108 **Prašant pergalės**

¹ *Giesmė. Dovydo psalmė.*

2* Mano širdis ištikima, Dieve,
mano širdis ištikima!
Giedosiu ir tave šlovinsiu giesmė!
Pabusk, mano širdie!

3 Pabuskite, arfa ir lyra!
Pažadinsiu aušrą.

4 Dėkosiu tau, VIEŠPATIE, tautose,
giedosiu tau šlovės giesmes visur.

5 Juk tavo gerumas
aukštesnis už dangų
ir tavo ištikimybė debesis siekia.

6 Apreikšk savo didybę aukštai
danguje,
tesužimba tavo garbė visoje žemėje!

7 Savo dešine išgelbėk,
išklausk mane,
kad tie, kuriuos myli,
būtų išlaisvinti.

8 Dievas kalbėjo savo šventovėje:
“Džiūgaudamas padalysiu Šechemą
ir atmatuosiu Sukotų slėnį.

9 Mano yra Gileadas ir
mano yra Manasas;
Efraimas yra mano galvos šalmas,
Judas mano skeptras.

10 Moabas bus mano praustuvė,
Edomui mesiu savo apavą,
Filistija girdės mano
pergalės šauksmą”.

11 Kas įves mane į tą
įtvirtintą miestą?
Kas ves mane į Edomą?

12 Argi, Dieve, iš tikrųjų esi
mane atmetęs?
Tu, Dieve, nebežygiuoji
su mūsų kariuomene.

13 Išgelbėk tu mus nuo priešo,
nes žmogus padėti nieko negali.

14 Su Dievu būsime narsuoliai;
jis nugalės mūsų engėjus.

109 **Žmogaus* skundas varge**

¹ *Chorvedžiui.
Dovydo psalmė.*

I

O Dieve, kurį šlovinu, netylėk!

2 Mane užpuolė nedorėliai, –
meluodami jie mane persekioja.

3 Neapykantos žodžiais mane apniko

108,2-14: Ši psalmė yra kitų dviejų psalmų rinkinys: 2-6 eilutės yra tokios pat kaip Ps 57,8-12; 7-14 eilutės kaip Ps 60,7-14.

109,1-31: Pirmoji ir trečioji dalys – tai maldos žmogaus, kuris yra daugelio priešų keikiamas ir šmeižiamas (žr. 1-5,20-31 eilutes). Vidurinė dalis

yra stiprių praeikimų papliūpa, skirta vienam asmeniui (žr. 6-19). Ar šios dalies praeikimai buvo tarti paties psalmininko vienam iš jo priešų, ar jo priešų psalmininkui, yra ginčijamas klausimas. Šiame vertime praeikimų srautas siejamas su psalmininku, nes hebrajiškajame tekste nėra nuoro-

- ir be priežasties mane puola.
 4 Nors juos myliu, jie mane kaltina
 net kai už juos meldžiuosi.
 5 Taip jie piktu už gera man atlygina,
 neapykanta – už mano meilę.

II

- 6 Parink nedorą teisėją jam teisti,
 testoja kaltintojas* jo dešinėje.
 7 Tebūna teisme jis pasmerktas;
 net jo malda tebūna laikoma
 nuodėme.
 8 Trumpas tebūna jo gyvenimas,
 kitas teuzima jo vietą.
 9 Jo vaikai telieka našlaičiai,
 o jo žmona tenašlauja.
 10 Tegul jo vaikai klajoja ir elgetauja;
 iš pašiūrių, kur gyvena,
 tebūna išvaryti.
 11 Tepasiglemžia skolintojas
 jo nuosavybę,
 jo triūso vaisius teisgrobsto
 svetimieji.
 12 Teneparodo nė vienas jam gerumo
 nei užuojautos jo našlaičiams.
 13 Težūva visi jo palikuonys, –
 su antra karta teišnyksta jo vardas.
 14 Teatsimena VIEŠPATS jo
 protėvių kaltę,
 jo motinos nuodėmę telieka
 nepanaikinta.
 15 Temato tai VIEŠPATS nuolatos,
 kol jo atminimas užges žemėje.
 16 Juk tas žmogus niekad nenori
 daryti gera,
 tik kamuoja vargšą ir beturtį –

net užmušt kėsinaisi prislėgtą
 bejėgį žmogų.

- 17 Prakeikti jis mėgo – tebūna
 jis pats prakeiktas!
 Palaimos linkėti nemėgo – niekas
 jo tenelaimina!
 18 Prakeikimu apsilviko kaip
 apsiaustu, –
 tepersisunkia prakeikimas į jo
 kūną lyg vanduo,
 į jo kaulus tartum aliejus.
 19 Tebūna kaip drabužis, kuriuo
 jis apsidengia,
 lyg kasdien jo nešiojama juosta!

III

- 20 Taip teatmoka VIEŠPATS mano
 kaltintojams –
 tiems, kurie pikta man linki.
 21 Bet tu, DIEVE, mano Viešpatie,
 padėk man, kaip esi pažadėjęs,
 išgelbėk mane dėl savo gerumo.
 22 Juk vargšas esu ir beturtis,
 raitausi iš širdgėlos.
 23 Nykstu lyg šešėlis vakare;
 esu lyg vėjo nešamas skėris.*
 24 Keliai man linksta nuo pasninko;
 mano kūnas nusikamavęs.
 25 Esu tapęs savo kaltintojams
 pasityčiojimu, –
 mane pamatę, jie kraipo galvas.
 26 Padėk man, VIEŠPATIE,
 mano Dieve!
 Dėl savo ištikimos meilės,
 gelbėk mane!
 27 Tegul jie sužino, kad tai tavo ranka,

dos, kad paties autoriaus žodžiai baigiasi 5-ąja eilute. Psalmininkas nenurodo, kad jis ima cituoti priešų žodžius 6-oje eilutėje. Nors prakeikimų kalba ir yra ypač stipri, patys prakeikimai nesiskiria savo kalba nuo kitų psalmių su prakeikimais. Tokia kalba atspindi psalmininko mąstymo būdą, kad jo priešai yra Viešpaties priešai. Užtat psalmininkas turi ne tik teisę, bet ir pareigą melstis už jų nugalėjimą ir mirtį. Žr., pavyzdžiui, Ps 35,4-6; 58,6-9; 69,22-28.

109,6: ... *kaltintojas*: hebrajiškasis žodis yra *sa-tan{as}* – šėtonas. Žr. Zch 3,1, kur Šėtonas stovi Vyriausiojo kunigo dešinėje, kad jį apkaltintų Viešpačiui. Čia turima omenyje kaltintojas žmogus.

109,23: ... *vėjo nešamas skėris*: stiprus vėjas kartais nutraukia skėrių rykštę, nupūsdamas juos į jūrą. Žr. Iš 10,19; Jl 2,20.

109,27: ... *tai*: ir kančia, ir išgelbėjimas iš Viešpaties.

- kad tu, VIEŠPATIE, tai* padarei.
 28 Tegū jie sau keikia,*
 bet tu laimink.
 Tegul dega iš gėdos mano
 užpuolėjai,
 bet tesidžiaugia tavo tarnas.
 29 Teapsivelka gėda mano kaltintojai,
 teapsidengia sarmata lyg skraiste!
 30 Visu balsu labai dėkosiu
 VIEŠPAČIUI,
 šlovinsiu jį giesmė žmonių spūstyje,
 31 nes jis stovi beturčio dešinėje,
 kad išgelbėtų nuo trokštančių
 pasmerkti jį mirčiai.

110 Mesijas* – Karalius ir Kunigas

¹ *Dovydo psalmė.*

I

VIEŠPATIES žodis mano
 viešpačiui:*

“Sėskis mano dešinėje,*
 kol padėsiu tavo priešus tau po
 kojomis”.*

- 2 VIEŠPATS išplės tavo galybės
 skeptrą iš Ziono:

“Valdyk tave supančius priešus!”

- 3 Tu buvai karališkai orus nuo
 savo gimimo dienos,
 šventoji garbė lydėjo nuo įsčių,
 nuo tavo jaunystės aušros.

II

- 4 VIEŠPATS yra prisiekęs,
 ir jis nesigaili:
 “Tu esi kunigas amžinai,
 kaip Melchizedekas”.*

III

- 5 VIEŠPATS yra prie tavo dešinės, –
 karalius jis sutriuškins savo
 įniršio dieną.
 6 Jis įvykdys teismą tautų
 ir nuklos mūsų lauką lavonais, –
 visoje žemėje nugalės karalius.

- 7* Savo žygyje iš upelio gers
 ir pasistiprinęs bus pergalingas.

111 Išminties* pradžia

^{1*} Šlovinkite VIEŠPATĮ!

{’a}

Dėkosiu VIEŠPAČIUI
 visa širdimi

109,28: ... *tegu jie sau keikia*: šie žodžiai rodo, kad prakeikimų papliūpa (žr. 6-19 eilutes) gali būti taikoma psalmininko priešams.

110,1-7: Viena svarbiausių mesijinių psalmių. Sekdama mūsų Viešpaties ir Apaštalų mokymu, Katalikų Bendrija visą laiką vieningai siejo šią psalmę su Kristumi. Bet kai kurios hebrajiškojo teksto eilutės yra neaiškios ir jų aiškinimas sunkus (plg. 3-iosios eilutės vertimus).

110,1: *VIEŠPATIES žodis mano viešpačiui...* : *VIEŠPATS*, t.y. Jahvė, Sandoros Dievas. ... *mano viešpačiui*: hebrajiško mandagumo posakis, reiškiantis *tau*, pavaldinio vartojamas kreipiantis į valdovą ar vyresnįjį. Žr. 1 Sam 25,25-31; 2 Sam 1,10. Jėzus šią eilutę citavo Rašto žinovams. Žr. Mt 22,41-45 ir kitus Sinoptikus. Anot Jėzaus, Dovydas buvo visų laikomas autoriumi šios psalmės, kuri buvo visų pripažinta kaip nuoroda į Mesiją. Bet psalmininkas čia kreipiasi į Mesiją kaip už save viršesnį, todėl Mesijas turi būti viršesnis už Dovydą ir ne tik jo *sūnus* ar palikuonis. ...

mano dešinėje: garbės vieta prie karaliaus sosto. Žr. 1 Kar 2,19. ... *tau po kojomis*: senovėje nugalėti priešai turėjo pajusti pergalingojo valdovo kojas ant savo sukniubusių kūnų kaip pasidavimo ženklą.

110,4: ... *kaip Melchizedekas*: tuo pačiu būdu kaip Melchizedekas. Trimis svarbiais panašumo bruožais tarp Melchizedeko ir Kristaus išsipildė ši pranašystė: abu buvo karaliai ir kunigai, abu aukėjo duoną ir vyną Dievui, abu turi kunigystę tiesiog iš Dievo o ne iš Aaronų, nes jiedu nepriklausė Levio giminei. Žr. Pr 14,18; Žyd 7.

110,7: Šios eilutės kalba yra perkeltinė. Anot kai kurių aiškintojų, mesijinis Karalius lenksis gerti dieviškosios pagalbos vandens ir žengs su nauja pergale. Žr. Iz 8,6; Jer 2,13.17-18.

111,1-10: Alfabetinė psalmė – himnas, šlovinantis Dievo įsakus ir jo gailėstingus darbus Izraeliui. Kiekviena psalmės eilutė prasideda tolesne alfabeto raide. Kaip įprasta tokioms psalmėms, ir šios psalmės turinys padrikas.

{b}	dorųjų taryboje ir sueigoje.*	{p}	9 Savo tautai siuntė atpirkimą,
{g}	2 Kokie nuostabūs VIEŠPATIES darbai!	{z}	sudarė su jais amžiną Sandorą.
{d}	Visi, kurie jais žavisi, nori juos suprasti.	{q}	Šventas ir šiurpulingas jo vardas!
{h}	3 Visa, ką jis daro, pilna jo garbės ir didybės;	{r}	10 Pagarbi VIEŠPATIES baimė* –
{v}	jo teisumas amžinas.	{š}	išminties pradžia;
{z}	4 VIEŠPATS neleidžia mums užmiršti savo nuostabių darbų, –	{t}	gerai tai supranta, kurie ja gyvena.
{h}	jis švelnus ir gailestingas.	{t}	Jo šlovė yra amžina.
{t}	5 Parūpina maisto* tiems, kas jo pagarbiai bijo;	112 Doro* žmogaus palaima 1 Šlovinkite VIEŠPATĮ!	
{j}	niekad jis neužmiršta savo Sandoros.		
{k}	6 Savo tautai apreiškė savo galybės darbus,	{a}	Laimingas, kas VIEŠPATIES
{l}	atiduodamas jiems tautų paveldą.	{b}	pagarbiai bijo, kas nuoširdžiai vykdo jo įsakymus.
{m}	7 Jo rankų darbas tiesa ir teisingumas,	{g}	2 Jo palikuonys bus galingi,
{n}	tvirti jo įsakai.	{d}	palaiminta dorųjų karta.
{s}	8 Patikimi amžių amžiais, duoti tiesa ir teisumu.	{h}	3 Jo namuose bus gerovė ir turtai,
{a}		{v}	amžinai tvėrs jo teisumas.*
		{z}	4* Jis yra lyg šviesa, šviečianti tamsoje doriesiems,
		{h}	visados švelnus,

111,1: ... *dorųjų taryboje ir sueigoje*: Šventykloje. Žr. Ps 149,1.

111,5: *Parūpina maisto*... : mana dykumoje. Žr. Jn 6,31-33.49-51.

111,10: *Pagarbi VIEŠPATIES baimė*... : pagarba Dievui ir jo garbinimas. Hebrajiškas religijos aptarimas.

112,1-10: Alfabetinė, didaktinio – pamokomo pobūdžio psalmė, girianti dievobaimingo žmogaus

dorybes. Stiliumi ir sandara ši psalmė yra panaši į Ps 111. Turbūt abi buvo to paties autoriaus sukurtos.

112,3: ... *amžinai tvėrs jo teisumas*: hebrajiškasis žodis, ženklinantis *teisumą*, yra *zedaqā(h)*. Vėlesniais amžiais šis žodis ženklino ir *dosnumą*, t.y. išmaldos davimą. Žr. Sir 3,30; 7,10; Mt 6,1.

112,4: Kai kurie senieji ir šiuolaikiniai vertimai sieja šią eilutę su Dievu. Žr. Ps 111,4b.

gailestingas ir teisus.

- {t} 5 Gera žmogui, kuris yra
dosnus ir skolina,
{j} sąžiningai tvarko savo
reikalus.
- {k} 6 Visad jis bus tvirtas;
{l} žmonės teisus žmogaus
niekad nepamirš.
- {m} 7 Blogos žinios gauti jis
nebijos, –
{n} jo širdis tvirta, pasitikinti
VIEŠPAČIU.
- {s} 8 Patvari jo širdis, – jis
nesibaimina;
{a} ilgainiui jo priešai bus
nugalėti
- {p} 9 Dosniai jis duoda
beturčiams,
{z} niekad neišsenka jo
dosnumas.
{q} Jis bus didis ir
gerbiamas.*
- {r} 10 Nedoras žmogus tai mato
ir erzinas,
{š} dantį galanda ir netenka
drąsos.
{t} Nedorėlių norai niekais
nueina.

113 “Šlovinsiu* VIEŠPATĮ, nes jisai geras”

I

1 Šlovinkite VIEŠPATĮ!

Šlovinkite, VIEŠPATIES tarnai,*
šlovinkite VIEŠPATIES vardą.

2 Tebūna jo vardas šlovinamas
ir dabar, ir per amžius.

3 Nuo pat saulėtekio iki pat
saulėlydžio*

VIEŠPATIES vardas
turi būti šlovinamas.

II

4 Virš visų tautų išaukštintas
VIEŠPATS;

jo garbė aukštesnė už dangų.

5 Kas yra kaip VIEŠPATS,

mūsų Dievas,

kuris sėdi aukštybėse,

6 bet lenkiasi pamatyti,

kas žemai – danguje ir žemėje?

III

7 Jis pakelia silpną žmogų iš dulkių,
ištraukia elgetą iš šiukšlyno,

8 kad pasodintų su kilmingaisiais –
su savo tautos didžiūnais.

9 Suteikia namus bevaikėi moteriai,*
padaro ją laimingą vaikų motiną.

Šlovinkite VIEŠPATĮ!

114 Išėjimas* iš Egipto

1 Kai Izraelis išėjo iš Egipto,
Jokūbo palikuonys – iš tautos,
šnekančios svetima kalba,

112,9: *Jis bus didis ir gerbiamas*: pažodžiui *jo ragas bus išaukštintas garbėje*. Ragas reiškė galybę, orumą ir įtakingumą. Žr. Ps 18,3.

113,1-9: Prašymo himnas, kad Dievas būtų garbinamas visad ir visur (I), nes jis yra Visatos Viešpats (II) ir lenkiasi pakelti silpną žmogų ir bevaisę moterį (III).

113,1: ... *VIEŠPATIES tarnai*: pamaldūs maldų dalyviai; ypač levitai. Žr. Ps 134,1; 135,1; Dan 3,85.

113,3: *Nuo pat saulėtekio iki pat saulėlydžio*: arba laiko atžvilgiu *nuo ryto iki vakaro*, arba erd-

vės – *nuo rytų iki vakarų*.

113,9: „... *bevaikėi moteriai*“: kadangi izraeliečiai gausią šeimą laikė Dievo palaiminimu, bevaikė moteris buvo laikoma nelaiminga ir Dievo pra-keikta. Žr. Pr 16,4-5; 1 Sam 1,5-6,11; 2,5; Lk 1,25.

114,1-8: Giesmė, švenčianti Izraelio išgelbėjimą iš Egipto vergijos. Kai Viešpats išsirinko Izraelį kaip savo ypatingą tautą (žr. 1-2 eilutes), gamtoje įvyko nuostabūs reiškiniai (žr. 3-4 eilutes), kurių priežastis buvo Dievas (žr. 5-8 eilutes). Sep-tuaginta ir Vulgata prijungia šią psalmę prie to-

- 2 Judas tapo Dievo šventove,
Izraelis jo valda.
3 Jūra pamatė juos ir pradingo;
Jordanas atgal traukėsi.
4* Kalnai šokinėjo lyg avinai,
kalvos – lyg kaimenės ėriukai.
5 Kas gi tau, jūra, ko gi tu bėgi?
Jordanai, ko atgal traukies?
6 O kalnai, kodėl šokinėjate
lyg avinai?
Ir jūs, kalvos, – lyg kaimenės
ėriukai?
7 Drešk, žeme, nuo Viešpaties
Artumo,
nuo Jokūbo Dievo Artumo,
8 kuris paverčia uolas vandens
tvenkiniais,
titnağą – tekančiais šaltiniais.

115 Tikrasis* Dievas – didis ir geras

I

- 1 Ne mums, VIEŠPATIE, ne mums,
bet savo vardui duok garbę
dėl savo gerumo ir ištikimybės.
2 Kam gi turėtų tautos klausti:
“Kurgi yra tas jų Dievas?”*
3 Mūsų Dievas yra danguje;
visa, kas jam patinka, jis daro.

II

- 4 Jų stabai iš sidabro ir aukso,
padaryti žmonių rankomis.
5 Burnas jie turi, bet nekalba,
turi akis, bet nemato,

- 6 turi ausis, bet negirdi,
turi nosis, bet neužuodžia.
7 Rankas turi, bet lytėti negali,
turi kojas, bet nevaikšto.
8 Panašūs į juos bus,
kurie juos dirba ir kurie
jais pasitiki.

III

- 9* Izraelio namai pasitiki
VIEŠPAČIU, –
jis yra jų pagalba ir skydas.
10 Aarono namai pasitiki
VIEŠPAČIU, –
jis yra jų pagalba ir skydas.
11 Kas pagarbiai VIEŠPATIES bijo,
VIEŠPAČIU pasitiki, –
tam jis yra pagalba ir skydas.
12 VIEŠPATS mumis rūpinasi –
mus palaimins:
jis palaimins Izraelio namus,
jis palaimins Aarono namus.
13 Palaimins pagarbiai VIEŠPATIES
bijančius –
ir prastuolius, ir didžiūnus.
14 Tepadaugina jus VIEŠPATS –
ir jus, ir jūsų palikuonis.
15 Būkite palaiminti VIEŠPATIES,
dangaus ir žemės Kūrėjo.
16 Dangus yra VIEŠPATIES dangus,
bet žemę jis davė žmogui.
17* Ne mirusieji šlovina VIEŠPATĮ,

lesnės psalmės, padarydamos vieną psalmę. Atrodo, kad jos buvo iš pradžių skirtingos.

114,4: Poetinis aprašymas žemės drebėjimo, įvykusio Dievui apsireiškiant ant Sinajaus kalno. Žr. Iš 19,16-19.

115,1-18: Giesmė, šlovinanti gyvąjį Dievą (I) ir išjuokianti pagonių stabus (II). Prie to pridama trumpa litanija, kuri apima įvairius dalykus, išreiškia savo pasitikėjimą Dievu, kunigų duotą palaiminimą ir trumpą šlovės himną (III). Ps 135,15-18 apima labai panašią giesmę, po kurios eina panaši

litanija ir šlovės himnas (žr. 19-21 eilutes).

115,2: *Kurgi yra tas jų Dievas?*: kadangi Dievas jų negelbsti.

115,9-11: Izraelio namai, Aarono namai ir pagarbiai Viešpaties bijantieji – izraeliečių kilmės pasauliečiai, kunigai ir konvertitai. Žr. Ps 118,2-4; 135,19-21. Panašiai ir Naujajame Testamente pasakiau *tie, kurie pagarbiai Viešpaties bijo*, yra ženklinami prozelitai – atėjusieji – ar konvertitai. Žr. Apd 10,2.22.35; 13,16.26.

115,17: Žr. Ps 6,6 paaikškinimą.

ne tie, kurie nužengia į tylos
buveinę.

- 18 Bet mes – gyvieji – garbinsime tave
ir dabar, ir per amžius.

Šlovinkite VIEŠPATĮ!

116 Padėka* Dievui už suteiktą pagalbą

A

I

- 1 Myliu VIEŠPATĮ, nes jis girdi,
klausosi mano maldavimų balso.
2 Jis girdi mane, –
šauksiuosi jo, kol tik būsiu gyvas.
3* Mirties kilpos apraizgė mane,
apėmė mane Šcolo kančios, –
buvau graužiamas sielvarto ir
nerimo.
4 Tada šaukiausi VIEŠPATIES vardo:
“O VIEŠPATIE, maldauju tavęs,
gelbėk mano gyvastį!”

II

- 5 Maloningas VIEŠPATS ir teisus;
mūsų Dievas gailestingas.
6 VIEŠPATS gina bejėgius, –
kai buvau pavojuje,
jis mane išgelbėjo.
7 Nusiramink, mano širdie,
nes Dievas buvo man geras.
8 Juk jis išgelbėjo mane nuo mirties,
nušluostė man ašaras,

neleido mano kojoms paslysti.

- 9 Todėl einu savo keliu
VIEŠPATIES Artume
gyvųjų šalyje.

B

- 10 Pasitikėjau* net kai skundžiaus:
“Esu baisiai kančios prislėgtas!” –
11 net kai nustėręs sakiau:
“Visi žmonės – melagiai!”
12 Kuo galiu atsilyginti VIEŠPAČIUI
už visa,
ką jis dosniai yra man davęs?
13 Nešiu vyno atnašą* VIEŠPAČIUI
ir šauksiuosi VIEŠPATIES vardo.
14 Savo įžadus VIEŠPAČIUI vykdysiu
visos jo tautos sueigoje.
15 Brangi VIEŠPATIES akyse
yra jo ištikimųjų mirtis.*
16 O VIEŠPATIE, aš tavo tarnas, –
tarnauju tau,
kaip tarnavo mano motina.
Mano pančius tu atrišai.
17 Atnašausiu tau padėkos auką
ir šauksiuosi VIEŠPATIES vardo.
18 Savo įžadus VIEŠPAČIUI vykdysiu
visos jo tautos sueigoje –
19 VIEŠPATIES Namų kiemuose,
tavo viduryje, Jeruzale!
Šlovinkite VIEŠPATĮ!

116,1-19: Septuagintos ir Vulgatos vertimai dali-
ja šią psalmę į dvi atskiras dalis (žr. 1-9 ir 10-19
eilutes). Ši psalmė yra padėkos himnas žmogaus,
kuris sirgo mirtina liga ir buvo Dievo išgydytas.
Prisimindamas, kaip jis meldėsi, būdamas prie mir-
ties slenkščio (I), psalmininkas dabar šlovina Die-
vą už išklausymą jo maldos (II). Vėl užsimindamas
apie savo ligos metą, jis atnašauja auką ir dėkingą
šlovės himną (B).

116,3: Mirtis vaizduojama kaip kailinių žvėre-
lių medžiotojas, spendžiantis jiems kilpas. Žr. Ps
18,6.

116,10: *Pasitikėjau...* : psalmininkas neabejojo,
kad Dievas bus ištikimas savo pažadui išgelbėti.
116,13: *Nešiu vyno atnašą...* : pažodžiui *Kelsiu
išganymo taurę...* , t.y. liejamąją vyno atnašą,
dėkodamas už išgelbėjimą. Žr. Iš 25,29; Sk 15,1-10.
116,15: *Brangi... ištikimųjų mirtis*: žmogiškai
kalbant, Dievas turėtų laikyti savo ištikimųjų tar-
nų mirtį ir jų šlovės giesmių netektį per dideliu
nuostoliu. Žinoma, šis psalmininko jausmas sieti-
nas su jo Šcolo – mirusiųjų pasaulio – samprata.
Žr. Ps 66. Dievo akyse jo kankinių mirtis yra auk-
sas, kuris buvo išgrynintas krosnyje. Žr. Išm 34-7.

117 Žmonija* kviečiama šlovinti Dievą

- 1 Šlovinkite VIEŠPATĮ, visos tautos!
Aukštinkite jį, visos šalys!
- 2 Tikrai didis mums jo gerumas
ir VIEŠPATIES ištikimybė amžina.
Šlovinkite VIEŠPATĮ!

118 Padėkos* už pergalę malda

A

- 1 Dėkokite VIEŠPAČIUI,
nes jis geras,
per amžius tvėria jo ištikima meilė!

2* Tesako Izraelis:

“Jo ištikima meilė amžina”.

3 Tesako Aarono namai:

“Jo ištikima meilė amžina”.

4 Tesako visi, kurie pagarbiai

VIEŠPATIES bijo:

“Jo ištikima meilė amžina”.

B

I

5* Didelėje bėdoje šaukiausi

VIEŠPATIES, –

VIEŠPATS išklausė ir mane
išlaisvino.

6 Su manimi VIEŠPATS, aš nebijau, ką gali man žmonės padaryti?

7 Su manimi VIEŠPATS, man pasirengęs padėti, – matysiu savo priešus nugalėtus.

8 Geriau ieškoti pagalbos pas

VIEŠPATĮ,

negu pasitikėti žmonėmis.

9 Geriau ieškoti užuovėjos pas

VIEŠPATĮ,

negu pasitikėti didžiūnais.

II

10 Visos tautos apgulė mane;

VIEŠPATIES vardu nuo jų
apsigyniau!

11 Jos apgulė mane, apsupdamos

iš visų pusių,
VIEŠPATIES vardu nuo jų
apsigyniau!

12 Jos apspito mane lyg bitės,

suliepsnojo lyg ugnis erškėtyne,
VIEŠPATIES vardu nuo
jų apsigyniau.

13 Buvau nuožmiai puolamas ir

beveik nugalėtas,
bet VIEŠPATS man padėjo.

14 Mano jėga ir drąsa yra VIEŠPATS, – jis mane išgelbėjo.

III

15 Teisiųjų palapinės skamba

džiugia pergalės giesme:
“VIEŠPATIES dešinė davė
mums pergalę!

16 VIEŠPATIES dešinė išaukštinta!

VIEŠPATIES dešinė davė
mums pergalę!”

17 Nemirsiu, bet gyvensiu

ir skelbsiu VIEŠPATIES darbus.

18 Nors VIEŠPATS iš tikrųjų

117,1-2: Trumpiausia psalmė – šlovės himnas, kviečiantis visą žmoniją garbinti Jahvę – Viešpatį – už jo gerumą ir ištikimybę savo pažadams. Šis visų tautų kvietimas išreikštas visuotinėje Kristaus karalystėje. Žr. Rom 15,11.

118,1-29: Dramatiška padėkos liturgija. Po trumpo litanijos (A) psalmininkas, turbūt kalbėdamas visos bendruomenės vardu, apsaiko, kaip tauta su pasitikėjimu maldauja Viešpaties pagalbos (B I), kai priešiškos tautos grasina jos gyvasčiai (B II), ir vaizdingai aprašo, kaip Dievas ateina į

pagalbą (B III). Paskui eina dialogas tarp kunigų prie Šventyklos vartų ir psalmininko, įeinančio atnašauti padėkos aukos (C I), kunigai suteikia palaiminimą (C II 26-27 eilutės), o psalmininkas gieda padėkos giesmę (C II 28-29 eilutės).

118,2-4: Žr. Ps 115,9-11.

118,5-18: Nors daugelis šios dalies posakių yra panašūs į pavienio žmogaus maldas, bet kiti rodo, kad psalmininkas kalba visos tautos vardu. Žr. Neh 12,27-43.

mane plakė,
betgi mirčiai manęs neatidavė.

C

I

19* Atvertkite man teismo vartus,
kad, pro juos įėjęs, padėkočiau
VIEŠPAČIUI.

20 Šie yra vartai pas VIEŠPATĮ, –
teisieji pro juos įeis.
21 Dėkoju tau, kad manęs išklausėi
ir tapai mano išgelbėjimu.
22 Akmuo,* kurį statytojai atmetė,
tapo kertiniu akmeniu.
23 Taip VIEŠPATIES padaryta, –
koks mums nuostabus reginys!
24 Ši diena yra VIEŠPATIES duota, –
linksminkimės ir džiūgaukime.
25 O VIEŠPATIE, prašome tave,
gelbėk mus!*

O VIEŠPATIE, prašome tave,
suteik mums palaimą!

II

26 Kas įeina, tebūna palaimintas
VIEŠPATIES vardu!
Laiminame jus iš VIEŠPATIES
Namų.
27 VIEŠPATS yra Dievas, –
jis yra mūsų šviesa.
Su šakomis rankose pradėkite
iškilnę,

žygiuodami eitynėse aplink aukurą.

28 Tu mano Dievas, aš tau dėkosiu;
tu mano Dievas, aš tave aukštinsiu.
29 Dėkokite VIEŠPAČIUI,
nes jis geras,
per amžius tveria jo ištikima meilė.

119 Viešpaties* Įstatymas

Alef

{a} 1 Laimingi, kurių kelias be
priekaišto,
kurie gyvena pagal VIEŠPATIES
Mokymą.
2 Laimingi, kas laikosi jo įsakų,
ieško jo visa širdimi,
3 nedaro nieko pikto,
bet eina jo keliais.
4 VIEŠPATIE, tu davei savo
įsakymus,
kad uoliai jie būtų vykdomi.
5 O, kad būčiau tvirtas,
laikydamasis tavo įstatų kelių!
6 Niekuomet nebūsiu sugėdintas,
jei išsižiūrėsiu į visus tavo
įsakymus.
7 Dora širdimi tave šlovinsiu,
kai išmoksiu teisius tavo įsakus.
8 Laikysiuosi tavo įstatų,
niekad nepalik manęs!

Bet

{b} 9 Kaip gali jauni žmonės
nepalūžti savo kelyje?

118,19-29: Šiame dramatiškame dialoge tautos atstovo žodžiai, regis, ribojasi 19.21-23.28-29 eilutėmis; 20.24-27 eilutės turbūt buvo kunigų tariamos.

118,22: *Akmuo...* : tiesioginė prasme – Izraelis, kurį imperijų steigėjai laikė beverčiu, kurdami savo vieną pasaulį. Bet Izraelis čia yra nuoroda į Kristų, kuriame ši pranašystė išsipildė. Užtat šie žodžiai dažnai cituojami Naujajame Testamente, kaip nuoroda į žydų Kristaus atmetimą.

118,25: ... *prašome tave, gelbėk mus*: hebrajiškai *hoši'a na! – hosana!* – t.y. suteik išganymą! Šis žodis

aidėjo, kai Jėzus buvo suriktas Šventykloje Palmių dieną. Žr. Mk 11,10-11.

118,27b: Šios eilutės dalies prasmė nėra aiški. Verčiant pažodžiui: *Rikiuokitės į šventės eitynes su šakomis rankose iki pat aukuro ragų*: deginamųjų aukų aukuras turėjo keturis kampus – ragus. Žr. Iš 27,2; 38,2; Kun 4,25.30.34.

119,1-176: Alfabetinė pamokomojo – didaktinio – pobūdžio psalmė. Maldos forma ji įteigia Dievo apreiškto Mokymo – Įstatymo pranašumą duobėto gyvenimo kelio vingiuose. Kai kurie jos posmai pasižymi rišliu minties nuoseklumu, bet

Laikydamiės tavo žodžių.
 10 Visa širdimi tavęs ieškau,
 neleisk man nuklysti nuo
 tavo įsakymų.
 11 Branginu širdyje tavo žodį,
 kad tau nenusidėčiau.
 12 Būk pašlovintas, VIEŠPATIE;
 išmokyk mane savo įstatų.
 13 Kartoju lūpomis
 visus tavo burnos sprendimus.
 14 Džiaugiuosi tavo kelio įsakais,
 lygiai kaip visais turtais.
 15 Gilinuosi į tavo įsakymus,
 įsižiūriu į tavo kelius.
 16 Mėgaujuosi tavo įstatais;
 tavo žodžio paisysiu.

Gimel

{g} 17 Būk dosnus savo tarnui,
 kad gyvenčiau laikydamasis
 tavo žodžio.
 18 Atmerk man akis,
 kad suprasčiau tavo Mokymo
 nuostabius vaisius.
 19 Gyvenu tik kaip ateivis žemėje,*
 neslėpk nuo manęs savo įsakymų.
 20 Širdis man alpsta nuo ilgesio, –
 dieną ir naktį ieškau tavo
 sprendimų.
 21 Tu grasini žūliesiems –
 prakeiktiesiems,
 kurie nuklysta nuo tavo įsakymų.
 22 Išvaduok mane nuo pajuokos
 ir užgaulių,
 nes laikausi tavo įsakų.

23 Nors didžiūnai suėję
 ir sąmokslauja prieš mane,
 tavo tarnas rūpinsis tavo įstatais.
 24 Tavo įsakai man žavūs, –
 jie mano patarėjai.

Dalet

{d} 25 Nublokštas guliu dulkėse;
 atgaivink mane, kaip esi pažadėjęs.
 26 Kai parodžiau savo siekius,
 tu mane išklausei;
 mokyk mane savo įsakų.
 27 Padėk man suprasti tavo įsakų
 kelią,
 ir aš žavėsiuos tavo nuostabiais
 darbais.
 28 Esu skausmo žudomas, –
 palaikyk mane, kaip esi pažadėjęs.
 29 Neleisk man eiti klystkeliais, –
 būk man geras ir mokyk
 savo Įstatymo.
 30 Pasirinkau ištikimybės kelią, –
 man kelrodis tavo sprendimai.
 31 Tvirtai laikausi tavo įsakų;
 neleisk man patirti gėdos.
 32 Bėgu tavo įsakymų keliu,
 nes tu man duodi imlią širdį.

He

{h} 33 Mokyk mane, VIEŠPATIE,
 savo įstatų kelio,
 ir jo laikysiuosi ir dieną, ir naktį.
 34 Suteik man įžvalgos laikytis
 tavo Mokymo
 ir visa širdimi jam paklusti.

apskritai joje vyrauja įvairūs tos pačios minties kartojimas. Išorinė psalmės forma yra šmaikšti ir neįprasta. Psalmininkas pasinaudoja būriu sinonimų – Mokymas, Įstatymas, įsakas, įstatas, sprendimas, žodis, pažadas, – aptardamas *teisingo* ir *neteisingo*, *gero* ir *pikto* sampratą ir svarbą. Ši psalmė yra pati ilgiausia Psalmyne. Kiekviena aštuonių eilučių posmo eilutė prasideda kuria nors heb-

rajiškojo alfabeto raide: pirmojo – 'alef raide, kiekviena tolesnio posmo eilutė – raide *bet* ir taip visomis dvidešimt dviem alfabeto raidėmis. Užtat visa psalmė ir turi 176 eilutes.

119,19: ... *ateivis žemėje*. Psalmininkas suvokia, kad žmogaus gyvenimas žemėje yra trumpas. Žr. 39,13. Psalmininkas trokšta pažinti visus įstatymus ir papročius šalies, kurią Dievas išrinko savo tautai.

35 Vesk mane savo įsakymų taku,
nes tai man labai rūpi.
36 Palenk mano širdį į savo įsakus,
o ne į savanaudį pelną.
37 Nugręžk mano akis nuo to,
kas tuščia;
laikyk mane gyvą savo keliuose.
38 Laikykis man, savo tarnui,
duoto pažado –
pažado, kurį davei pagarbiai
tavęs bijantiems.
39 Nugręžk nuo manęs užgaules –
jų bijausi,
nes tavo sprendimai yra geri.
40 Juk žinai, kad ilgiuosi tavo įsakų;
suteik man naują gyvenimą,
nes tu esi teisus!

Vau

{v} 41 Tepasiekia mane tavo,
VIEŠPATIE, gerumas,
tavo išganymas, kaip esi pažadėjęs.
42 Tuomet galėsiu atsakyti
savo užgauliojams,
nes tavo žodžiu pasitikiu.
43 Padėk man visados tiesą sakyti,
nes mano viltis – tavo sprendimai.
44 Paklusiui tavo Mokymui visados –
per amžių amžius.
45 Eisiu erdviu keliu,
nes ieškojau tavo įsakų.
46 Kalbėsiu apie tavo įsakus
ir nesigėdinsiu karalių akivaizdoje.
47 Mėgaujuosi tavo įsakymais,
nes juos myliu.
48 Gerbiu ir myliu tavo įsakymus, –
gilinuosi į tavo įstatus.

Zajin

{z} 49 Atsimink savo pažadą man,
savo tarnui,
kuriuo davei man vilties.
50 Net kančioje esu paguostas,

nes tavo pažadas mane gaivina.
51 Nors įžūlieji visados iš manęs
šaiposi,
bet nuo tavo Mokymo nesigręžiu.
52 Kai prisimenu senuosius tavo
sprendimus,
VIEŠPATIE, jais pasiguodžiu.
53 Kai matau nedorėlius,
nepaisančius tavo Mokymo,
mane apima pyktis.
54 Tavo įstatai yra mano
giesmės šerdis,
kur tik apsigyvenu.
55 Naktį atsimenu, VIEŠPATIE,
tavo vardą
ir paklūstu tavo Mokymui.
56 Tai mano laimė,
nes laikiausi tavo įsakų.

Het

{h} 57 VIEŠPATIS mano dalis;
aš pasiryžau laikytis tavo žodžių.
58 Maldauju tave iš visos širdies, –
būk man gailestingas,
kaip esi pažadėjęs!
59 Kai pergalvoju tavo kelius,
kreipiu savo kojas į tavo įsakus.
60 Skubu – nedelsiu
laikytis tavo įsakymų.
61 Nors nedorėlių virvės mane
supančiojo,
tavo Mokymo nemetu.
62 Vidurnaktį keliuosi tavęs šlovinti
už tavo teisius sprendimus.
63 Esu bičiulis pagarbiai tavęs
bijančiųjų –
visų tų, kurie laikosi tavo įsakų.
64 Tavo gerumo, VIEŠPATIE,
kupina žemė, –
mokyk mane savo įstatų.

Tet

{t} 65 Tu buvai geras man –

savo tarnui,
 VIEŠPATIE, kaip buvai pažadėjęs.
 66 Mokyk mane sveikos nuovokos
 ir žinojimo,
 nes pasitikiu tavo įsakymais.
 67 Prieš nubaudžiamas nuklysdavau,
 bet dabar laikausi tavo žodžio.
 68 Geras esi ir gera darai,
 mokyk mane savo įstatų.
 69 Įžūlieji šmeižia mane melais,
 aš visa širdimi laikausi įsakų tavo.
 70 Jų širdis atbukusi ir nutukusi,
 bet aš mėgaujuosi tavo Mokymu.
 71 Gera man, kad mano bausmė
 buvo
 išmokti tavo įstatų.
 72 Tavo duotas Mokymas man
 brangesnis
 už rūkstantį aukso ir sidabro
 luitų.

Jod

{j} 73 Tavo rankos padarė mane –
 sukūrė;
 padėk man suvokti,
 kad reikia mokytis tavo įsakymų.
 74 Tavęs pagarbiai bijantieji,
 matydami mane, džiūgaus,
 kad aš dėjau viltį į tavo žodį.
 75 Žinau, VIEŠPATIE,
 kad teisūs tavo sprendimai,
 dėl to mane nubaudėi,
 kad esi ištikimas.
 76 Tepaguodžia mane tavo gerumas,
 kaip savo tarnui esi pažadėjęs.
 77 Tepasiekia mane tavo
 gailėstingumas,
 kad būčiau gyvas,
 nes tavo Mokymas mane traukia.
 78 Tebūna sugėdinti įžūlieji,
 nes melu jie nuskriaudė mane;

aš gilinsiuosi į tavo įsakus.
 79 Tesueina pas mane pagarbiai
 tavęs bijantieji –
 visi tie, kurie žino įsakus tavo.
 80 Tebūna mano širdis be ydos
 pagal tavo įstatus,
 kad nebūčiau sugėdintas.

Kaf

{k} 81 Mano širdis ilgisi tavo
 išganymo;
 dedu viltį į tavo žodžius.
 82 Akis pražiūrėjau belaukdamas,
 kas tavo žadėta;
 klausiu: "Kada mane pagausi?"
 83 Nors tapau panašus į sutrešusį
 vynmaišį,*
 bet tavo įstatų neužmiršau.
 84 Kaip ilgai turės tavo tarnas kęsti?
 Kada mano persekiotojus
 į teismą pašauksi?
 85 Įžūlieji iškasė man duobes;
 jie šaiposi iš tavo Mokymo.
 86 Visi tavo įsakymai man tveria;
 be priežasties mane persekioja, –
 padėk man!
 87 Nors jie kone pribaiė mane
 žemėje,
 aš neapleidau tavo įsakų.
 88 Dėl savo gerumo leisk man
 gyventi,
 idant laikyčiausi tavo duotų įsakų.

Lamed

{l} 89 Tavo žodis, VIEŠPATIE,
 tveria amžinai, –
 tvirtai jis laikos danguje.
 90 Ištikimybė tavo trunka per
 visas kartas;
 tu padėjai žemę į vietą,
 ir ji tebestovi.

119,83: ... *sutrešusį vynmaišį*: raugo išdirbti kailiai buvo naudojami vandeniui ir vynui laikyti. Tokie *vynmaišiai*, laikomi sausoje vietoje arba

prie židinio, ilgainiui pasidarydavo trapūs ir netinkami naudoti.

91 Visa tveria ligi šiol, kaip tavo
nuspręsta,
nes visa tau tarnauja.
92 Jeigu tavo Mokymas nebūtų
man džiaugsmo šaltinis,
būčiau pražuvęs varge.
93 Per amžius neužmiršiu įsakų tavo,
nes per juos išlaikėi mane gyvą.
94 Tavo aš esu – gelbėk mane,
nes aš neatsidžiaugiu įsakais tavo.
95 Nedorėliai kėsinausi mane
pražudyti,
bet aš gilinuos į tavo įsakus.
96 Pamačiau, kad visi dalykai
yra riboti,
bet tavo įsakymas beribis.

Mem

{m} 97 O, kaip aš branginu tavo
Mokymą!
Mąstau apie jį visą dieną.
98 Tavo įsakymas padaro mane
išmintingesnį už priešus,
nes jis nuolat su manimi.
99 Įgijau daugiau įžvalgos už savo
mokytojus,
nes nuo tavo įsakų neatsitraukiu.
100 Įgijau daugiau supratimo už
seniūnus,
nes laikausi tavo įsakų.
101 Į jokią nedorą kelią kojos nekėliau,
idant laikyčiausi tavo žodžio.
102 Nuo tavo sprendimų nenuitolau,
nes tu pats esi mano mokytojas.
103 Kokie malonūs tavo žodžiai
mano gomuriui,
saldesni už medų mano burnai.
104 Iš tavo įsakų įgyju išminties,
užtat nekenčiu jokio sukto kelio.

Nun

{n} 105 Tavo žodis – žibintas man
kojoms ir šviesa mano takui.
106 Laikysiuos savo iškilmingos
priesaikos
paklusti tavo teisiesiems
sprendimams.
107 Esu sielvarto baisiai nukamuotas;
VIEŠPATIE, atgaivink mane,
kaip esi pažadėjęs.
108 Priimk mano laisvas šlovės
atnašas, VIEŠPATIE,
ir mokyk mane savo įsakų.
109* Nors mano gyvasčiai nuolat
gresia pavojus,
bet tavo Mokymo niekad
neužmirštu.
110 Nedorėliai spendė man žabangus,
bet nuo tavo įsakų nenukrypau.
111 Tavo įsakai yra man amžinas
paveldas,
nes jais gėrisi mano širdis.
112 Širdimi stengiuosi vykdyti
tavo įstatus –
amžinai, iki pat galo.

Samech

{s} 113 Nepakenčiu suktos
širdies žmonių,*
bet branginu tavo Mokymą.
114 Tu esi mano užuovėja ir skydas,
mano viltis tavo žodyje.
115 Atstokite nuo manęs, piktadariai,
aš laikysiuos savo Dievo įsakymų.
116 Stiprink mane gyvenime,
kaip esi pažadėjęs,
neleisk mano vilčiai niekais
nueiti.
117 Padėk man, kad būčiau saugus

119,109-110: Psalmininko gyvybei nuolat gresė pavojus nuo nedorėlių, kurie persekiojo jį už Dievo Mokymo – Įstatymo – laikymąsi.

119,113: ... *suktos širdies žmonių*: žmonių, kurie svyruoja tarp ištikimybės ir neištikimybės Dievo Mokymui – Įstatymui.

ir visad branginčiau įstatus tavo.
 118 Tu atmeti visus, kurie nuklysta
 nuo tavo įstatų,
 nes jų suktos užmačios yra
 tuščios.
 119 Atliekomis laikai visus žemės
 nedorėlius,
 užtat aš branginu tavo įsakus.
 120 Iš tavo baimės šiurpas apima
 mano kūną, –
 esu kupinas pagarbios
 baimės tavo sprendimams.

Ain

{a} 121 Dariau, kas teisinga ir teisu;
 manęs nepalik mano engėjams.
 122 Laiduok savo tarno geroję, –
 neleisk įžūliems žmonėms
 manęs engti.
 123 Akis pražiūrėjau belaukdamas
 tavo išganymo
 ir tavo teisingo pažado įvykdymo.
 124 Elkis su savo tarnu pagal savo
 ištikimą meilę,
 ir mokyk mane savo įstatų.
 125 Esu tavo tarnas – suteik išminties,
 idant pažinčiau įstatus tavo.
 126 Veikti VIEŠPAČIUI jau metas,
 nes tavo Mokymas žiauriai
 pažeidžiamas.
 127 Tikrai aš branginu tavo įsakymus
 labiau už auksą – labiau už
 gryną auksą.
 128 Tikrai aš tvarkau savo žingsnius
 pagal tavo įsakus, –
 nekenčiu jokio sukto kelio.

Pe

{p} 129 Nuostabūs tavo įsakai;
 užtat jų laikausi.

130 Tavo žodžių aiškinimas apšviečia,
 pamoko įžvalgos net neišmanėlius.
 131 Atvira burna godžiai kvėpuoju,
 nes ilgiauosi tavo įsakymų.
 132 Pažvelk į mane ir būk man
 maloningas,
 kaip darai visiems, kurie brangina
 tavo vardą.
 133 Neleisk man suklypti,
 kaip esi pažadėjęs,
 ir niekad neleisk, kad pikta mane
 nugalėtų.
 134 Atpirk mane nuo žmonių,
 kurie mane engia,
 kad laikyčiausi tavo įsakų.
 135 Tešviečia tavo veidas* tavo tarnui,
 temoko mane tavo įstatų.
 136 Mano akys liejo ašarų upelius
 dėl to,
 kad žmonės nepaklūsta tavo
 Mokymui.

Zade

{z} 137 Tu teisingas, VIEŠPATIE,
 teisūs tavo sprendimai.
 138 Tu išleidai teisius įsakus, –
 jie yra nepajudinamai tvirti.
 139 Mane apmaudas degina lyg ugnis,
 nes mano priešai nepaiso
 tavo žodžių.
 140 Koks tikras* yra tavo
 pažadas!
 Tavo tarnas juo tiki.
 141 Nors esu menkutis ir niekinamas,
 bet tavo įsakų laikausi.
 142 Tavo teisumas – amžinas
 teisumas,
 ir tavo Mokymas – tiesa.
 143 Nors vargas ir skausmas
 ištiko mane,

119,135: ... *tešviečia tavo veidas*: psalmininkas prašo Dievą nusišypsoti jam. Žr. Sk 6,25; Ps 67,2; 80,4.

119,140: *Koks tikras...* : pažodžiui *ugnimi išmėgintas*. Taip sakoma apie ugnimi išvalytus metalus. Jie yra tikri ir patikimi. Žr. Ps 12,7.

tavo įsakymais gėriuosi.
 144 Tavo įsakai yra teisūs per amžius;
 padėk suprasti, idant gyvenčiau.

Qof

{q} 145 Iš visos širdies šaukiu,
 išklausyk mane, VIEŠPATIE!
 Paklusu tavo įstatams.
 146 Šaukiuosi tavęs – išgelbėk mane,
 kad laikyčiausi tavo įsakų.
 147 Prieš aušrą keliuosi
 šauktis pagalbos, –
 sudedu savo viltis į tavo pažadą.
 148 Kiekvieną nakties sargybą
 mano akys sveikina,*
 kai svarstau tavo žodį.
 149 Kadangi tavo gerumas ištikimas,
 išgirsik mano balsą, – VIEŠPATIE,
 išlaikyk mane gyvą,
 nes esi teisingas.
 150 Tie, kurie į mane kėsinasi,
 artinasi –
 nutolę jie nuo Mokymo tavo.
 151 Bet tu, VIEŠPATIE, esi arti,
 ir tavo įsakymai yra tikri.
 152 Seniai apie tavo įsakus patyriau,
 kad tu juos skyrei būti per
 amžius.

Reš

{r} 153 Pažvelk į mano skausmą ir
 gelbėk mane,
 nes aš neužmiršau Mokymo tavo.
 154 Užstok mane ir atpirk;
 išgelbėk mane, kaip esi pažadėjęs.
 155 Nedorėliai nebus išgelbėti,
 nes tavo įstatų jie neieško.
 156 Didis tavo gailestingumas,
 VIEŠPATIE;
 išgelbėk mane, kaip esi pažadėjęs.

157 Turiu daug priešų ir engėjų,
 bet nuo tavo įsakų nenukrypau.
 158 Žvelgiu į neištikimus žmones
 ir bjauriuosi,
 nes jie nesilaiko tavo žodžių.
 159 Žiūrėk, kaip aš branginu tavo
 įsakus;
 išgelbėk mane, kaip dera tavo
 gerumui.
 160 Tiesa yra tavo žodžio šerdis, –
 kiekvienas tavo teisus sprendimus
 rveria amžinai.

Šin

{š} 161 Didžiūnai persekioja mane
 be priežasties,
 bet mano širdis pagarbiai žiūri
 į tavo žodžius.
 162 Mėgaujuosi tavo žodžiu,
 kaip žmogus, paėmęs didelį grobį.
 163 Nekenčiu melo, juo bjauriuosi,
 bet branginu tavo Mokymą.
 164 Šlovinu tave kasdien septynis
 kartus,*
 nes teisūs tavo sprendimai.
 165 Didi ramybė mylintiems
 tavo Mokymą, –
 jiems nėra suklupimo akmens.
 166 Laukiu viltingai tavo išganymo,
 VIEŠPATIE,
 ir vykdau tavo įsakymus.
 167 Laikau si savo įsakų;
 nepaprastai juos branginu.
 168 Laikau si savo įsakų ir pamokymų,
 nes tu matai kelius mano.

Tav

{t} 169 Tepasiekia tave, VIEŠPATIE,
 mano šauksmas, –

119,148: ... *nakties sargybą mano akys sveikina*: net tuo metu, kai žmonės miega, psalmininkas bu-
 di – apmąsto Dievo žodžius. Žr. Ps 77,3.5.

119,164: ... *septynis kartus*: daug kartų. Žr. Pr
 4,24; Ps 12,7; Pat 24,16; Mt 18,21-22; Lk 17,4.

padėk man suprasti,
kaip esi pažadėjęs.
170 Tepasiekia tave mano
maldavimas, –
gelbėk mane pagal savo pažadą.
171 Iš mano lūpų plūs šlovės giesmė,
nes tu mokai mane savo įstatų.
172 Mano burna giedos apie
tavo pažadą,
nes teisūs visi tavo įsakymai.
173 Tebūna tavo ranka pasiruošusi
man padėti,
nes pasirinkau tavo įsakus.
174 Ilgiuosi tavo išganymo,
VIEŠPATIE,
ir gėriuosi tavo Mokymu.
175 Leisk man gyventi ir tave
šlovinti, –
tepalaiko mane tavo sprendimai.
176 Klajoju lyg paklydusi avis –
surask savo tarną,
nes aš neužmiršau tavo įsakymų.

120 Tremtinio* malda pavojaus valandą

¹ *Pakopų giesmė.**

I

Būdamas pavojuje, šaukiausi

VIEŠPATIES,

ir jis manęs išklausė.

2 VIEŠPATIE, išgelbėk mane nuo
klastingų lūpų
ir apgaulingo liežuvio.

II

3* Melagiai, ką Dievas jums padarys?
Kaip jus nubaus?

4* Aštriomis galiūnų strėlėmis,
degančiomis žarijomis!

III

5 Vargas man, kad esu ateivis
Mešeche*
ir turiu gyventi tarp Kedaro*
palapinių!

6 Per ilgai man teko gyventi su tais,
kurie nekenčia taikos.

7 Esu visiškai taikus –
bet kai kalbu, jie nori karo.

121 Dievas* žmogų globoja

¹ *Pakopų giesmė.*

I

Keliu akis į kalnus* –
iš kur ateis man pagalba?

3 Pagalba man ateina iš
VIEŠPATIES,
kuris padarė dangų ir žemę.

II

2 Tavo kojai suklupti jis neleis, –
tas, kuris tave globoja, budi.

120,1-7: Psalmininkas maldauja Dievo pagalbos prieš apgaulingą priešą (I); jis prašo Dievą nubauti šį priešą (II), apverkdamas savąjį tremtinio būklę tarp nedraugingų svetimųjų (III).

120,1: *Pakopų giesmė*: tai antraštė keturiolikos tolesnių psalmių. Atrodo, kad šios psalmės sudaro Piligrimų psalmių rinkinį, t.y. rinkinį giesmių, kurios buvo giedamos *kopiant* į Jeruzalę metinių iškilnių švęsti. Žr. Iš 23,17; Įst 16,16; 1 Kar 12,28; Mt 20,17; Lk 2,41-42. Be to, kai kurie psalmių aiškintojai šias psalmes sieja su tremtinių grįžimu iš Babilono į Jeruzalę (žr. Ezd 7,9) arba net su levi-tais, giedojusiais jas ant penkiolikos pakopų, kuriomis jie kopdavo iš Moterų kiemo į Izraelio vyrų kiemą Šventykloje. Užtat šios psalmės ir vadinamos Pakopų psalmėmis.

120,3: Čia psalmininkas, rodos, neberanda tinkamų žodžių deramai prakeikti. Žr. 1 Sam 3,17; 14,44; 25,22.

120,4: Psalmininkas linki savo priešui, kad jis būtų mūšyje strėlės pervertas ar sudegtų žėrinčiose žarijose.

120,5: ... *Mešeche... Kedaro*: Mešeche[as] – vietovė šiaurės rytų Mažonoje Azijoje. Žr. Pr 10,2. Kedar[as] – gentis Arabijos dykumos šiaurėje. Žr. Pr 25,13. Čia šie vardai turbūt vaizduoja perkeltinę prasmę barbarų tautas.

121,1-8: Kadangi jis pats pasitiki Viešpaties pagalba (I), psalmininkas laiduoja ir savo bičiuliui, kad Dievas jį globos (II-IV).

121,1: ... *į kalnus*: kalnų virtinė, kuriai priklauso Ziono kalnas su Šventykla. Žr. Ps 87,1; 125,2.

- 4 Štai Izraelio globėjas
nei snaudžia, nei miega!

III

- 5 VIEŠPATS tave saugo;
tavo dešinėje VIEŠPATS
yra tavo užuovėja.

- 6 Dieną saulė neužgaus* tavęs
nei mėnulis naktį.

IV

- 7 VIEŠPATS saugos tave nuo viso,
kas pikta, –
jis saugos tavo gyvastį.

- 8 VIEŠPATS saugos tave išeinantį
ir grįžtantį*
ir dabar, ir amžinai.

122 Piligrimo* džiaugsmas

¹ *Pakopų giesmė. Dovydo.*

I

Man buvo smagu, kai man pasakė:
“Eime į VIEŠPATIES Namus!”

- 2 Nūn jau įkėlėme koją –
stovime tavo vartuose, Jeruzale!

- 3 Jeruzalė – pastatyta lyg miestas,
suaustas tvirtai į viena.

II

- 4 Kopia į ją giminės – VIEŠPATIES
giminės, –
kaip įsakyta Izraeliui, –
kad padėkotų VIEŠPATIES vardui.

- 5 Nes ten pastatyti teismo sostai,
Dovydo namų sostai.

III

- 6 Melskitės už Jeruzalės gerovę*
“Tebūna saugūs, kurie tave myli!”

- 7 Tebūna palaima tavo sienose
ir ramybė tavo pastatuose”.

- 8 Savo giminių ir bičiulių labui
sakysiu: “Tebūna tavyje ramybė!”

- 9 Dėl VIEŠPATIES, mūsų Dievo,
Namų

ieškosiu to, kas tau gera.

123 Tikėjimo* himnas

¹ *Pakopų giesmė.*

I

Keliu akis į tave –
į tave, kuris sėdi dangaus soste!

- 2 Kaip akys tarnų žvelgia į
šeimininko ranką
ir akys tarnaitės į ranką
šeimininkės,
taip mes žvelgiame į VIEŠPATĮ,
mūsų Dievą,
laukdami, kol jis mūsų pasigailės.

II

- 3 Pasigailėk mūsų, VIEŠPATIE,
pasigailėk mūsų,
nes jau pernelyg prisikentėjome
didelio pažeminimo.

- 4 Pernelyg prisikentėjome įžūliųjų
patyčių
ir išdidžiųjų paniekos.

124 Padėkos* giesmė

¹ *Pakopų giesmė. Dovydo.*

I

Jeigu VIEŠPATS nebūtų buvęs
mūsų pusėje, –

- nūn tesako Izraelis, –
2 jeigu VIEŠPATS nebūtų buvęs

121,6: ... *saulė neužgaus*: saulės smūgis buvo žinomas ir senovėje. Žr. 2 Kar 4,18-37. Artimųjų Rytų gyventojai net nūdien mano, kad ir mėnulis gali žmogui žalos padaryti.

121,8: ... *išeinantį ir grįžtantį*: posakis, kuriuo ženklinama visa įprasta žmogaus veikla. Žr. Įst 28,6; 31,2; Joz 14,11; 2 Sam 3,25.

122,1-9: Ziono giesmė. Kupinas džiaugsmo, kad pasiekė Jeruzalę (I), psalmininkas pagerbia Jeruzalę kaip piligrimų tikslą ir valdžios sostą (II); jis prašo Dievą ją laiminti (III).

122,6-8: ... *gerovę*: hebrajiškai *šalom*. Šalom hebrajų kalba yra *labas*. Šio žodžio prasmė yra plati: *taika, ramybė, gerovė, palaima*.

123,1-4: Tautos maldavimas. Pareikšdami savo ištikimą klusnumą Viešpačiui (I), pažemintieji prašo pasigailėti (II).

124,1-8: Padėkos himnas, kuriuo žmonės pripažįsta, kad be Viešpaties pagalbos jie būtų buvę visiškai sunaikinti (I); užtat jie šlovina jį už išgelbėjimą nuo priešų (II).

- mūsų pusėje,
 kai mus užpuolė priešai,
 3 tuomet jie būtų mus gyvus prariję.
 Kai jie užsidedė pykčiu ant mūsų,
 4* porvynis būtų mus nunešęs,
 vandenys būtų mus užlieję,
 5 šėlstanti srovė būtų mus
 paskandinusi.

II

- 6 Tebūna pašlovintas VIEŠPATS,
 kuris nepaliko mūsų grobiu
 jų dantims.
 7 Ištrūkome lyg paukštis iš
 medžiotojo spąstų, –
 spąstai sulaužyti, ir mes ištrūkome.
 8 Mūsų pagalba varge yra VIEŠPATS,
 kuris sukūrė dangų ir žemę.

125 Dievas* saugo savo tautą

1* *Pakopų giesmė.*

I

- Kas VIEŠPAČIU pasitiki,
 yra lyg Ziono kalnas, –
 niekad nesvyruoja, tveria amžinai.
 2 Kaip kalnai supa Jeruzalę,
 taip VIEŠPATS saugo savo tautą
 ir dabar, ir per amžius.

II

- 3 Nedorėlių skeptras niekad
 neslėgs krašto,
 skirto teisiesiems,
 idant teisieji netiestų rankų
 nedorumui.

III

- 4 Daryk gera, VIEŠPATIE, geriesiems
 ir žmonėms doros širdies.
 5 Bet tuos, kurie eina savo
 kreivais keliais,
 nuvys VIEŠPATS kartu su
 nedorėliais.

Tebūna ramybė Izraeliui!

126 Grįžtančių* tremtinių giesmė

1 *Pakopų giesmė.*

I

- Kai VIEŠPATS parvedė Ziono
 tremtinius,
 mes buvome lyg sapne.*
 2 Kaip tuomet mes juokėmės
 ir mūsų liežuvis spragėjo
 džiaugsmu!
 Tuomet tautosose buvo kalbama:
 “VIEŠPATS padarė jiems
 didžių dalykų!”
 3 Iš tikrųjų VIEŠPATS mums
 padarė didžių dalykų, –
 kokie mes buvome laimingi!

II

- 4* VIEŠPATIE, padaryk mus vėl
 klestinčius,
 lygiai kaip užtvindei sausas
 upių vagas Negebe.
 5 Kas sėja ašarodamas,
 ims derlių džiūgaudamas.
 6 Nors žmogus išeitų verkdamas,
 sėkla sėti nešinas,
 jis sugrįš namo džiūgaudamas,
 derliaus pėdais nešinas.

124,4-5: Porvynio vandenys – nelaimės įvaizdis.
 Žr. Ps 18,5,17; 69,2-3.

125,1-5: Maldavimas, kuriame žmonės, patvirtindami savo pasitikėjimą Viešpaties globa (I), prašo, kad baigtųsi nedorųjų viešpatavimas (II) ir gerieji galėtų džiaugtis Dievo palaima (III).

125,1-2: Nors pati Jeruzalė yra ant aukšto kalno, ją supa dar aukštesnių kalnų virtinės.

126,1-6: Dėkingi už savo laimingą sugrįžimą iš

tremties (I) žmonės maldauja Viešpatį, kad laimintų jų pastangas atkuriant tėvynę ir tėviškes (II). Žr. Ps 85.

126,1: ... *buvome lyg sapne*: grįžimas iš tremties į savo žemę buvo neįtikėtinas.

126,4: Kaip nedažni lietūs staiga užtvindo sausas ir tuščias Negebo dykumos upių vagas, taip Viešpats tepalaimina sėkmę tremtinius.

127 Pasitikėjimas* Apvaizda

¹ *Pakopų giesmė. Saliamono.*

I

Jei VIEŠPATS nestato namo,
veltui triūsia tie, kurie jį stato.
Jei VIEŠPATS nesaugo miesto,
veltui budi sargai.

^{2*} Tuščia jums anksti keltis
ir eiti vėlai gulti, –
jums, kurie valgotė sunkiai
uždirbtą duoną, –
nes VIEŠPATS, kuriuos myli,
pasirūpina jiems tebemiegant.

II

³ Vaikai iš tikrųjų yra
VIEŠPATIES dovana,
įsčių vaisius – palaiminimas.
⁴ Lyg strėlės galiūno rankoje
yra jaunystėje žmogui gimę sūnūs.
⁵ Laimingas žmogus, turintis
daug tokių strėlių;
jis niekad nebus nugalėtas,
kai susikirs su priešais vartuose.*

128 Tikrai* laimingas žmogus

¹ *Pakopų giesmė.*

I

Laimingi visi, kurie pagarbiai
VIEŠPATIES bijo,
kurie jo keliais eina!

² Maitinsies savo triūso vaisiais, –

būsi laimingas ir tau seksis.

³ Tavo žmona bus lyg vaisingas
vynmedis*

tavo namų židinyje,
o vaikai – lyg vynmedžio atžalos*
prie tavo stalo.

⁴ Taip bus palaimintas žmogus,
kuris pagarbiai VIEŠPATIES bijo.

II

⁵ Telaimina tave VIEŠPATS iš Ziono!
Patirk Jeruzalės klestėjimą
per visas savo gyvenimo dienas;
⁶ pamatyk savo vaikų vaikus.

Tebūna ramybė Izraeliui!

129 Trapi* nedorėlių laimė

¹ *Pakopų giesmė.*

I

“Nuo pat jaunystės buvau
labai priešų engiamas”, –
nūn tesako Izraelis, –

² buvau labai priešų puolamas
nuo pat jaunystės,
bet jie manęs nenugalėjo.

³ Lyg artojai jie arė man nugarą,*
arimais ją pavertė.

⁴ Teisus yra VIEŠPATS, –
jis sutraukė nedorėlių virves.

II

⁵ Tepasitraukia sugėdinti visi,
kas nekencia Ziono.

127,1-5: Dvi trumpos psalmės (I ir II). Pirmoji (I) pabrėžia tiesą, kad be Dievo palaiminimo visos žmogaus pastangos yra tuščios, antroji (II) sveikina žmogų, kurį Dievas palaimino gausia šeima. 127,2: Kristus mokė tos pačios tiesos, kad Dievo palaima ateina tiems, kurie nenuleidžia rankų varge, bet pasitiki jo Apvaizda. Žr. Mt 6,25-34; Mk 4,26-29; Lk 12,22-31.

127,5: ... *su priešais vartuose*: ne su priešais, apgulusiais miestą, bet su ieškovais teisme. Miesto vartuose buvo didelė atvira vieta, kurioje vykdavo teismai. Kuo didesnė žmogaus šeima, tuo didesnė ten jo įtaka.

128,1-6: Panašiai kaip Ps 127,3-5, ši psalmė šven-

čia šeimos palaimą – idilę. Psalmininkas sveikina žmogų, kuriam Viešpats davė vaisingą žmoną bei sveikų vaikų būrį (I) ir linki jam palaimos bei ilgo gyvenimo (II).

128,3: ... *vaisingas vynmedis... vynmedžio atžalos*: šeimos palaimos įvaizdžiai. Žr. Ps 52,10; 92,13-16.

129,1-8: Apverkdami nelaimės, kurios taip dažnai buvo Izraelio dalia (I), prašo, kad jų priešai būtų nugalėti (II).

129,3: ... *arė man nugarą*: Izraelio miestai buvo pavertę ariamais laukais. Be to, Izraelio gyventojai buvo plakami kaip vergai.

- 6 Tebūna jie lyg stogų žolė,*
kuri nuvyšta anksčiau,
negu užauga.
7 Pjovėjas jos nesurenka nė saujos,
nė pėdų rišėjas neturi ko neštis.
8* Tenesako praeiviai: "VIEŠPATIES
palaiminimas jums!
Laiminame jus VIEŠPATIES
vardu!"

130 Prašymas* atleisti ir pasigailėti

¹ *Pakopų giesmė.*

I

- Iš nevilties gelmių* šaukiuosi tavęs,
VIEŠPATIE!
VIEŠPATIE, išgirk mano balsą!
2 Tegu tavo ausys atsiveria mano
maldavimui;
išgirk jį ir būk gailestingas.

II

- 3 Jei tu, VIEŠPATIE,
paisysi nuodėmių, –
Viešpatie, kas išliks gyvas?
4 Bet tu turi galybę atleisti,
kad tavęs pagarbiai bijotume.*

III

- 5 Nekantriai laukiu VIEŠPATIES
pagalbos
ir jo žodžiu pasitikiu.
6 Laukiu VIEŠPATIES nekantriau,
negu sargybiniai laukia aušros. –

IV

- Nekantriau negu sargybiniai
laukia aušros,
7* Izraelis telaukia VIEŠPATIES,
nes VIEŠPATIES yra gerumas,
ir jis didžiai galingas atpirkti.
8 Jis tikrai atpirks Izraelį
iš visų nuodėmių.

131 Pasitikėjimo* malda

¹ *Pakopų malda. Dovydo.*

- VIEŠPATIE, mano širdis
nėra išdidi
nei mano žvilgsnis neišpuikęs.
Nesiimu didžių dalykų,
nei to, kas prašoksta mano jėgas.
2 Netgi esu patenkintas ir ramus, –
kaip vaikas ramus ant
motinos kelių,
taip rami mano širdis mano
krūtinėje.

- 3 Pasitikėk VIEŠPAČIU, Izraeli,
ir dabar, ir amžinai!

132 Dievo* sandora su Dovydu

¹ *Pakopų giesmė.*

A

I

- Neužmiršk, VIEŠPATIE, Dovydo
ir visų išvargtų jo vargų.*

129,6-7: ... *stogų žolė*: plokšti Palestinos namų stogai buvo dengti molio sluoksniu; po lietaus molyje išdygusi žolė negalėdavo pakelti kaitrios saulės ir buvo bevertė.

129,8: Taip pjovėjai sveikindavo vieni kitus. Žr. Rut 2,4.

130,1-8: Šeštoji Atgailos psalmė – De profundis – giedama meldžiantis už mirusiuosius. Apimtas didžio skausmo, psalmininkas šaukiasi Viešpaties (I), prašydamas atleidimo už savo nuodėmes (II); kaip jis pats pasitiki Dievo gailestingumu (III), taip turėtų Izraelis laukti Viešpaties atpirkimo.

130,1: ... *iš nevilties gelmių*: iš dvasinės, ne fizinės kančios.

130,4: ... *kad tavęs pagarbiai bijotume*: tikėjimas, kad Dievas yra mylinčius ir gailestingas, turėtų vesti žmogų ieškoti jo atleidimo ir pagarbiai bijoti, neižeisti jo ateityje. Žr. Rom 2,4.

130,7-8: Izraelį atpirko iš visų nuodėmių Kristus, dieviškasis Atpirkėjas. Žr. Lk 2,38.

131,1-3: Psalmininkas tvirtina, kad jis yra laisvas nuo žemiškų siekių ir toks paprastas kaip vaikas; jis tikisi, kad Izraelis panašiai pasitikės Viešpačiu.

132,1-18: Giesmė, primenanti žmonėms apie didįjį Dievo pažadą Dovydui, kad jo palikuonys visad karaliaus Zione. Ji yra panaši į Ps 89, bet ir skiriasi, nes joje nėra aimanų dėl dabarties sunkumų. Psalmininkas pradžioje prisimena, kaip padarė

- 2 Jis prisiekė VIEŠPAČIUI
ir pažadėjo Jokūbo Galingajam:*
- 3 “Į namus, kuriuose gyvenu,
nežengsiu,
į lovos patalą negulsiu,
4 miego akims neduosiu,
akių nesumerksiu,
5 kol neparūpinsiu VIEŠPAČIUI
vietos,
buveinės Jokūbo Galingajam”.*
- II
- 6 Štai girdėjome apie ją Efratoje,*
atradome ją laukuose Jaaro.*
- 7 {Sakėme:} “Eikime į jo buveinę,
pulkime kniūbsčia prie jo pakojo”.*
- 8 Pakilk, VIEŠPATIE, ir ateik
į savo poilsio vietą,
tu ir tavo galybės Skrynia!
9 Teapsivelka tavo kunigai teisumu,
tavo ištikimieji tešaukia iš
džiaugsmo.
- 10 Tu pažadėjai savo tarnui Dovydui, –
neatmesk, VIEŠPATIE,
savo pateptojo.*

B

I

- 11 VIEŠPATS prisiekė Dovydui
ir nuo savo pažado nesitrauks:
“Padarysiu vieną tavo sūnų
karaliumi,

- ir jis po tavęs viešpataus.
- 12 Jei tavo sūnūs bus ištikimi
mano sandorai
bei mano įsakams, kuriuos
jiems duodu,
tada ir jų sūnūs amžinai
sėdės tavo soste”.
- 13 Nes VIEŠPATS išsirinko Zioną, –
jis norėjo turėti jį savo Namais.
- II
- 14 “Tai mano poilsio vieta amžinai, –
čia gyvensiu, nes toks mano noras.
- 15 Gausiai laiminsiu jo maisto
išteklius,
vargšus pasotinsiu duona.
- 16 Jo kunigus aprengsiu teisumu,
ir jo ištikimieji šauks iš džiaugsmo.
- 17 Jame išželdinsiu Dovydo galybę,*
parengiau žibintą* savo pateptajam.
- 18 Jo priešus aprengsiu gėda,
bet ant jo švitės jo paties vainikas.

133 Santaikos* palaima

¹ *Pakopų giesmė.*

- Štai kaip gera ir kaip malonu,
kur žmonės gyvena vienybėje!
- 2 Tai lyg brangus aliejus ant galvos,
varvantis į barzdą – Aaronso barzdą,
kol nuteka ant apykaklės jo apdaro.
- 3 Tai lyg Hermoną gaivinanti rasa,

įžadą pastatyti Viešpačiui naują buveinę (A I); tada pasakoja, kaip Sendoros Skrynia buvo pernešta į Jeruzalę (A II). Antroje dalyje eina Viešpaties pažadas Dovydui, kad palaima lydės jo dinastiją (B I) ir Zioną, jo sostinę (B II).

132,1: ... *visų išvargtų jo vargų*: susijusių su Šventyklos statymu. Žr. 1 Sam 7,1-7; 1 Kar 8,17. 132,2,5: ... *Jokūbo Galingajam*: vienas iš Viešpaties titulų. Žr. Pr 49,24; Iz 49,26; 60,16.

132,6: ... *Efratoje*: Betliejūje Dovydo gimtinėje. Žr. Rut 4,11. ... *laukuose Jaaro*: *Miško laukuose*, t.y. Kirjat-Jearimuose, kur Skrynia išbuvo per keletą kartų. Žr. 1 Sam 7,1-2; 2 Sam 6,2; 1 Kr 13,5-6.

132,7: ... *prie jo pakojo*: prie Skrynios. Žr. Ps 99,5.

132,10: ... *savo pateptojo*: karališkojo Dovydo palikuonio, vienalaikio su psalmininku. Kai kurie aiškintojai mano, kad ši psalmė yra iš priešreminio laikotarpio; pasak kitų, Viešpaties *pateptasis* yra Zerubabelis, potremtinis Dovydo palikuonis. Žr. Ez 3,2; Ag 1,1-2,23; Zch 4.

132,17: ... *galybę*: pažodžiui *ragą* – galingą Dovydo palikuonį. Tai rodo ypač į Kristų, kurį pranašai vadina Dovydo *atžala*. Žr. Jer 23,5; 33,15; Zch 3,8; 6,12. ... *parengiau žibintą*: nuolat deganti lempa namuose buvo amžino palikuonio simbolis. Žmogui mirus be palikuonio, jo lempa buvo užpučiama. Žr. 1 Kar 11,36; 15,4; 2 Kar 8,19.

133,1-3: Psalmininkas džiaugiasi glaudžiu susyvenimu izraeliečių šeimų, grįžusių iš Babilonijos

kuri krinta ant Ziono kalnų,
nes čia VIEŠPATS teikia savo
palaiminimą –
amžinąjį gyvenimą.

134 **Vakaro* malda**

¹ *Pakopų giesmė.*

Nūn ateikite, šlovinkite VIEŠPATĮ,
jo tarnai,*
visi, kurie tarnaujate naktį
VIEŠPATIES Namuose.

² Tieskite rankas jo šventovės link
ir šlovinkite VIEŠPATĮ.

³ VIEŠPATS, dangaus ir žemės
Kūrėjas,
tave tepalaimina!

135 **Šlovės* himnas**

A

¹ Šlovinkite VIEŠPATĮ!

Šlovinkite VIEŠPATIES vardą!
Šlovinkite jį, VIEŠPATIES tarnai,

² kurie tarnaujate mūsų
VIEŠPATIES Namuose,
mūsų Dievo Namų kiemuose.

³ Šlovinkite VIEŠPATĮ,
nes VIEŠPATS geras,

giedokite giesmę jo vardui,
kurį mylime,
^{4*} nes VIEŠPATS sau išsirinko
Jokubą –
Izraelį, kaip brangų turtą.

B

I

⁵ Juk žinau, kad VIEŠPATS didis, –
mūsų VIEŠPATS didingesnis už
visus dievus.

⁶ Visa, ko tik VIEŠPATS nori,
tą jis daro
danguje ir žemėje, jūrose ir
visose gelmėse.

⁷ Audros debesis jis pakelia
iš žemės pakraščių,
žaibuoti ir lietui lyti leidžia,
vėją išveda iš savo saugyklos.

II

⁸ Jis yra tas, kuris Egipte
išklojo pirmagimius –
ir žmonių, ir gyvulių.

⁹ Jis siuntė ženklus ir darė
nuostabius darbus
tavo žemėje, Egipte, –
ir faraonui, ir visiems jo tarnams.

¹⁰ Jis yra tas, kuris paguldė daug tautų
ir sugniuždė galingus valdovus –

tremties. Tai jam liudija Dievo palaimą (1), lygiai kaip tą pačią palaimą liudytų kvapūs patepimo aliejus (2), naudojamas šventinant Vyriausiąjį kunigą (žr. Iš 30,22-33), ar gausi rasa (žr. Pr 27,27-29; Oz 14,6; Jl 4,17-18), dengianti kalnų šlaitus prie Jeruzalės (3). Hermonas yra didingas, sniegu padengtas kalnas Šventosios Žemės šiaurėje. Jo gausūs vandenys yra įvaizdis Dievo palaiminimo, duodančio žemei derlingumą. Panašiai Aaronas yra ženklus asmuo kiekvienam Vyriausiajam kunigui, pašventintam tuo pačiu brangiuoju aliejumi. Amžinasis gyvenimas pirmiausia buvo suprantamas kaip žemiškojo gyvenimo palaikymas. Kristaus Gerosios Naujienos šviesoje jis gauna amžinybės prasmę. Psalmininko vaizdai rodo, kad sugrįžę tremtiniai gyveno Jeruzalėje ir jos apylinkėse, – Jeruzalė nuo Ziono kalno plėtėsi jo šlaitais, lyg

brangus aliejus ir dangaus duodama rasa.

134,1-3: Ši trumpa giesmė buvo giedama Šventykloje, kaip padėšinimas kunigams ir levitams, tarnavusiems nakties metu (žr. 1-2 eilutes); kunigai ir levitai atsako palaimindami žmones (žr. 3 eilutę).

134,1: ... *jo tarnai*: kunigai ir levitai. Žr. Įst 10,8; Ps 113,1; 135,1; Dan 3,84-85.

135,1-21: Šis himnas prasideda (A) ir baigiasi (C) kvietimu šlovinti Dievą, visagali kūrinių VIEŠPATĮ (B I) ir savo tautos gynėją (B II), tuo tarpu pagonių dievai yra negyvi stabai (B III). Daugelis eilučių yra paskolintos iš kitų psalmių. 135,1-2: Labai panašios eilutės į Ps 134,1.

135,4: Visos tautos Viešpačiui priklauso, bet jis išsirinko Izraelį būti jo tauta ypatinga prasme. Žr. Iš 19,5; Įst 7,6; 14,2; 26,18; 32,9.

- 11 Sihoną, amoriečių karalių,
Ogą, Bašano karalių,
ir visus Kanaano karaliukus,
12 atidavė jų žemę kaip paveldą –
paveldą Izraelio, savo tautos.
13 VIEŠPATIE, amžinai tveria
tavo vardas,
tavo garsas, VIEŠPATIE per
visas kartas,
14 nes VIEŠPATS gina savo tautą
ir gailisi savo tarnų.

III

- 15* Tautų stabai yra iš sidabro
ir aukso, –
žmogaus rankų darbas.
16 Turi jie burnas, bet nekalba,
turi akis, bet nemato.
17 Turi jie ausis, bet negirdi, –
net alsavimo nėra jų burnose.
18 Panašūs į juos taps,
kas juos dirba ir kas jais pasitiki.

C

- 19* O Izraelio namai, šlovinkite
VIEŠPATĮ,
o Aarono namai, šlovinkite
VIEŠPATĮ!
20 O Levio namai, šlovinkite
VIEŠPATĮ!
Jūs, kurie pagarbiai
VIEŠPATIES bijote,
šlovinkite VIEŠPATĮ!
21 Tebūna šlovinamas Zione
VIEŠPATS,
gyvenantis Jeruzalėje!
Šlovinkite VIEŠPATĮ!

136 Padėkos* himnas

- ¹ Dėkokite VIEŠPAČIUI,
nes jis geras,
nes jo ištikima meilė amžina.
2 Dėkokite dievų Dievui,*
nes jo ištikima meilė amžina.
3 Dėkokite viešpačių VIEŠPAČIUI,
nes jo ištikima meilė amžina. –
I
4 Tam, kuris daro nuostabiai
didingus darbus,
nes jo ištikima meilė amžina.
5 Tam, kuris savo išmintimi
sukūrė dangus,
nes jo ištikima meilė amžina.
6 Tam, kuris patiesė žemę
ant vandenų,
nes jo ištikima meilė amžina.
7 Tam, kuris padarė
didžiuosius šviesulius,
nes jo ištikima meilė amžina.
8 Saulę – valdyti dienas,
nes jo ištikima meilė amžina,
9 Mėnulį ir žvaigždes – valdyti
nakčiai,
nes jo ištikima meilė amžina.
II
10 Tam, kuris nugalėjo Egiptą
per jo pirmagimius,
nes jo ištikima meilė amžina,
11 ir išvedė Izraelį iš jų žemės,
nes jo ištikima meilė amžina;
12 stipria ranka ir galingu petim,
nes jo ištikima meilė amžina.
13 Tam, kuris perskyrė Nendrių jūrą,
nes jo ištikima meilė amžina,

135,15-18: Beveik tokios pat eilutės kaip Ps 115,4-8.

135,19-21: Panašios eilutės į Ps 118,1-4.

136,1-26: Himnas Dievui, visur esančiam ir visa žinančiam, litanijos pobūdžio. Pirmoji kiekvienos eilutės pusė turbūt buvo giedama solisto, o antroji – žmonių. Be pradžios ir užsklandos kvietimo

šlovinti Dievą dėkinga giesmė (žr. 1-3.26 eilutes), šis himnas garbina Dievo didybę kuriant Visatą (I), jo gerumą vedant savo tautą į Pažado Žemę (II) ir rūpinimąsi savo tauta jos varguose (III).
136,2: ... *dievų Dievui*: visagalam ir vieninteliu Dievu.

137 Tremtinių* giesmė

I

- 14 ir pervedė per ją Izraelį,
nes jo ištikima meilė amžina,
15 bet paskandino faraoną
ir jo kariuomenę Nendrių jūroje,
nes jo ištikima meilė amžina.
16 Tam, kuris vedė savo tautą
per dykumą,
nes jo ištikima meilė amžina.
17* Parbloškė didingus karalius,
nes jo ištikima meilė amžina,
18 sunaikino garsius karalius,
nes jo ištikima meilė amžina, –
19 Sihoną, amoriečių karalių,
nes jo ištikima meilė amžina,
20 Ogą, Bašano karalių,
nes jo ištikima meilė amžina, –
21 ir atidavė jų žemę kaip paveldą,
nes jo ištikima meilė amžina,
22 paveldą savo tarnui Izraeliui,
nes jo ištikima meilė amžina.

III

- 23* Tam, kuris mus atsiminė,
kai buvome pažeminti,
nes jo ištikima meilė amžina,
24 ir išgelbėjo mus nuo priešų,
nes jo ištikima meilė amžina.
25 Tam, kuris duoda maisto
visiems gyvūnams,
nes jo ištikima meilė amžina.
26 Dėkokite dangaus Dievui,
nes jo ištikima meilė amžina.

II

- 1 Prie Babilonijos upių –
ten mes sėdėjome verkdami,
Ziono kalną atsiminę.
2 Ant to krašto tuopų*
pakabinome savo arfas,
3 nes mus į nelaisvę išvariusieji
ten liepė mums giedoti,
mūsų engėjai vertė mus džiūgauti,
sakydami: “Pagiedokite mums
Ziono giesmių!”

II

- 4 Kaipgi galime mes giedoti
VIEŠPATIES giesmę
svetimoje žemėje?
5 Jeruzalė, jeigu tave užmirščiau,
tenuvysta mano dešinė!
6 Teprilimpa man liežuvis prie
gomurio,
jei apie tave negalvočiau,
jei Jeruzalės didžiausiu
džiaugsmu nelaikytčiau!

III

- 7 Atsimink, VIEŠPATIE,
ką darė edomiečiai tą dieną,
kai Jeruzalė buvo paimta,*
kai jie šaukė:
“Griaukite! Išgriaukite ją
iš pamatų!”
8 O tu, dukra Babilone,* griovike!
Laimingi bus, kurie atmokės tau

136,17-22: Šios eilutės yra panašios į Ps 135,10-14 eilutes.

136,23-24: Nuorodos į Babilonijos tremtį.
137,1-7: Psalmininkas, matyt, sugrįžęs iš Babilonijos tremties, prisimena, kaip izraeliečiai atsisakė linksminiui savo engėjus (I), nes, anot jų, džiugios giesmės nesiderino su skaudžiu Ziono likimu (II). Psalmininkas nori, kad Dievas pelynytai nu-
baustų Edomą ir Babiloną (III).

137,2: ... *tuopų*: ne karklų ar gluosnių. Hebrajiškasis žodis, regis, ženklina *populus euphraticus* –

Mesopotamijos tuopą.

137,7: ... *tą dieną, kai Jeruzalė buvo paimta*: babiloniečiai užėmė ir sunaikino Jeruzalę 587 m. birželio-liepos mėn. Edomas, Judo karalystės pietinis kaimynas, buvo Babilonijos sąjungininkas. Pranašai dažnai grasina Edomui už neapykantą Izraeliui. Žr. Iz 34,5-15; Jer 49,7-22; Rd 4,21-22; Ez 25,12-14; Am 1,11-12; Ab 1,1-18.

137,8: ... *dukra Babilone*: hebrajiškas posakis, reiškiantis *Babilono mieste*.

už mums padarytą pikta!

- 9 Laimingi, kurie paims tavo
mažylius
ir tēks juos į uolą!*

138 Padėka* Dievui už pagalbą

- ¹ *Dovydo.*

I

Iš visos širdies dėkoju tau,
VIEŠPATIE,
angelų* artume giedu tau
šlovės giesmę.

- 2 Puolu kniūbsčia prie tavo
šventųjų Namų,
dėkoju tavo šventajam vardui
už tavo gerumą ir ištikimybę,
nes išaukštinau virš visų savo
vardą ir pažadą.

- 3 Kai šaukiausi, manęs išklausė, –
suteikė man drąsos.

II

- 4 Visi žemės karaliai šlovins tave,
VIEŠPATIE,
nes išgirdo tavo pažadus.
5 Jie giedos apie VIEŠPATIES kelius,
nes didinga yra VIEŠPATIES garbė.
6 Juk nors VIEŠPATS yra aukštybėse,
jis rūpinasi kukliaisiais,
o išpuikėliai negali nuo jo
pasislėpti.

III

- 7 Nors man tenka bristi per
didelį vargą,
tu mane palaikai gyvą.
Tu pakeli ranką prieš mano
įtūžusius priešus,
išgelbsti mane tavo dešinė.
8 VIEŠPATS man įvykdys savo
užmojį.
Tavo ištikima meilė, VIEŠPATIE,
amžina, –
neatmesk savo rankų darbo.

139 Visa* žinantis ir visur esantis Dievas

- ¹ *Chorvedžiui.
Dovydo psalmė.*

I

- VIEŠPATIE, ištyrei mane ir pažįsti.
2 Žinai, kada atsisėdu ir kada
atsistoju,* –
iš tolo suprantai mano mintis.
3 Stebi mano žingsnius ir mano
poilsį, –
pažįsti visus mano kelius.
4 Net nespėjus mano liežuviui
žodžio ištarti,
štai, VIEŠPATIE, tu jį visą žinai.
5 Iš visų pusių apsiauti mane,
lieti mane savo ranka.
6 Tavo žinojimas man per

137,9: ... *tēks juos į uolą*: pagal žiaurų semiti-
nį karybos paprotį, vaikai iš tikrųjų buvo žudo-
mi. Žr. 1 Kar 8,12; Oz 9,16. Atrodo, kad šiame
tekste psalmininkas turbūt įsmenina *dukrą Ba-
biloną*, kaip motiną, kurios *mažyliai* yra suaugę
miesto gyventojai, o ne vaikai. Žr. Lk 19,44.

138,1-8: Dėkodamas Dievui už maldos išklau-
symą (I), psalmininkas nori, kad visi žemės didieji
dėtusi prie jo padėkos himno (II), nes jis yra tikras,
kad Viešpats ir toliau pagelbės (III).

138,1: ... *angelų*: hebrajiškai *'elohim{ų}* ar-
tume. Žodis *elohim* ženklina *Dievą, dievus* ir kar-
tais *dieviškas būtybes* – angelus. Žr. Ps 8,6; 97,7.

139,1-24: Mąstymo pobūdžio himnas Dievui, vi-
sur esančiam ir visa žinančiam. Jame psal-
mininkas apmąsto tiesą, kad Viešpats mato ir
žino nesvarbu kur jis būtų (I); neįmanoma pa-
bėgti nuo visa matančios Dievo akies (II); žmo-
gaus Kūrėjas teikia žmogui jo likimą (III). Užtat
psalmininkas ir ryžtasi nekęsti nedorėlių ir nuo-
širdžiai elgtis Dievo Artume (IV). Šios psalmės
hebrajiškasis tekstas yra nukentėjęs perdavimo
metu, keletas vietų kelia abejonių.

139,2: ... *kada atsisėdu ir kada atsistoju*: po-
sakis, apimantis visą žmogaus veiklą.

nuostabus, –
man per gilus, negaliu jo pasiekti.

II

- 7 Kurgi galėčiau pabėgti nuo
tavo dvasios
ar atsitolinti nuo tavo Artumo?
8 Jei į dangų užžengčiau,
tu būtum ten,
jei Šeole pasikločiau lovą,
tu būtum ten.
9 Jei įgyčiau aušros sparnus*
ir įsikurčiau prie tolimųjų
jūros ribų,*
10 net ten mane vestų tavo ranka
ir tvirtai laikytų tavo dešinė.
11 Jei sakýčiau: “Tamsa tikrai
mane paslėps
ir naktis bus man šviesa”, –
12 juk tau pati tamsa nėra tamsi
ir naktis šviečia kaip diena.
{Tamsa ir šviesa tau yra tas pat.}*
III
13 Juk tu mano širdį sukūrei,
užmezgei mane motinos iščiose.
14 Šlovinu tave,
nes esu nuostabiai padarytas.
Tavo visi darbai nuostabūs, –
tai žinau labai gerai.
15 Mano išvaizda tau buvo žinoma,
kai buvau slapta kuriamas,
rūpestingai sudėtas žemės
gelmėse* –
16* tavo akys matė mane dar negimusį.

Į tavo knygą buvo įrašytos
visos man skirtos dienos,
kai nė viena jų dar nebuvo
prasidėjusi.

- 17 Kokios nesuvokiamos man tavo
mintys, Dieve,
ir kiek jų daug!
18 Mėginu jas suskaičiuoti –
jų daugiau negu smėlio grūdelių.
Ir net jei ir jų galą pasiekčiau,
vis dar su tavimi tebebūčiau.*

IV

- 19 O Dieve, kad tu sunaikintum
nedorėlį
ir anie engėjai nuo manęs
pasitrauktų!
20 Nedorai jie šaukiasi tavo vardo,
tavo priešai duoda melagingas
priesaikas.
21 Argi aš nekenčiu tų,
kurie nekenčia tavęs, VIEŠPATIE?
Argi aš nesibjauriu tais,
kurie prieš tave maištauja?
22 Nekenčiu jų mirtina neapykanta,
laikau juos savo priešais.
23 Ištrink mane, Dieve, pažink
mano širdį,
išmėgink mane ir žinok
mano mintis.
24 Pažiūrėk, ar einu klystkeliu,
ir vesk mane amžinuoju keliu.*

139,9: ... *aušros sparnus*: pasiekčiau tolimiausius Rytų pakraščius. ... *prie tolimųjų jūros ribų*: įsikurčiau tolimiausioje Vakarų vietoje.

139,12: {*Tamsa ir šviesa tau yra tas pat.*}: Dievui nėra nei tamsos, nei šviesos. Intarpas dviem eilutėms paaiškinti.

139,15: ... *žemės gelmėse*: perkeltine prasme ženklina *motinos iščias*, pabrėžiant paslėptą ir paslaptinę jaunąs gyvybės brendimą.

139,16-18: Šių eilučių hebrajiškasis tekstas yra nukentėjęs teksto perdavimo metu.

139,18: ... *dar su tavimi tebebūčiau*: nors psalmininkas pasiektų savo pajėgumo ribas, mėginamas suprasti Dievo prigimties paslaptį, begalinę Dievo prigimties paslaptis vis stovėtų prieš jį kaip neišsakoma tikrovė.

139,24: ... *amžinuoju keliu*: senuoju tikėjimo protėvių eitu keliu. Žr. Jer 6,16.

140 Malda* pavojams gresiant¹ *Chorvedžiui. Dovydo psalmė.*

I

- ² Gelbėk mane, VIEŠPATIE,
nuo nedorėlių,
apsaugok mane nuo smurtininkų, –
³ jų širdis ne tik rezga piktus kėslus,
bet netgi nuolat kursto vaidus.
^{4*} Jų liežuviai kaip nuodingos gyvatės,
o ant jų lūpų anglių nuodai. {Sela}

II

- ⁵ Neleisk man, VIEŠPATIE,
patekti į nedorėlių nagus,
apsaugok mane nuo smurtininkų, –
jie surezgė kėslus man pražudyti.
^{6*} Ižūlieji paspendė man žabangus su
virvėmis,
išskleidė pinkles ant mano tako, –
jie man stato žabangus. {Sela}

- ⁷ Sakau VIEŠPAČIUI:
“Tu esi mano Dievas!
Išgirska tad, VIEŠPATIE,
mano pagalbos šauksmą”.
⁸ O DIEVE, mano Viešpatie,
stiprusis mano Gynėjau,
tu apsaugojai mano galvą
mūšio dieną.

III

- ⁹ Nepatenkink, VIEŠPATIE,
nedorėlių norų,
neleisk jiems įvykdyti savo kėslų,
kad jie nebūtų išaukštinti. {Sela}

- ¹⁰ Tie, kurie yra mane apspitę,
kelia galvas, –
ant jų pačių teuzgriūva jų
grasinimai!
¹¹ Teapiberia VIEŠPATS juos žarijomis!
Tebūna sužerti į duobę,
kad niekad nesikeltų!

IV

- ¹² Tenebūna leista šmeižėjui
klestėti krašte,
ūmi nelaimė teuzklumpa
smurtininką!
¹³ Žinau, kad VIEŠPATS gina
vargšo reikalus
ir beturčių teises.
¹⁴ Teisieji tikrai dėkos tavo vardui,
dorieji gyvens tavo Artume.

141 Vakaro* malda¹ *Dovydo* psalmė.*

I

Šaukiuosi tavęs, VIEŠPATIE,
skubėk pas mane,
išgirska mano balsą,
kai tavęs šaukiuosi.

- ² Priimk mano maldą kaip smilkalų
atnašos dūmus*
ir mano iškeltas rankas*
kaip vakarinę auką.

II

- ³ Pastatyk, VIEŠPATIE,
sargybą prie mano burnos,
budėtoją prie mano lūpų durų.
⁴ Neleisk mano širdžiai

140,1-15: Psalmininkas maldauja Dievą išgelbėti jį nuo smurtingų, klaidingų priešų (I); priešai spėdžia spąstus jo gyvybei, bet psalmininkas pasitiki Viešpačiu (II). Užtat jis prašo, kad priešų užmačios kristų ant jų pačių (III) ir Dievas pelnytai elgtųsi ir su nedorėliu, ir su doru žmogumi (IV).

140,4: Panašiai vaizduojamas *piktas liežuvis* ir kitose psalmėse. Žr. Ps 52,4; 55,22; 58,5.

140,6: Toks pat įvaizdis, susijęs su elgesiu medžiotojo, spendžiančio spąstus grobiui, randamas ir Ps 9,16; 31,5; 35,7; 57,7; 64,6. Žr. Mt 22,15; Lk 11,54.

141,1-10: Paprašęs Dievo pagalbos apskritai (I), psalmininkas meldžiasi, kad jis nebūtų suviliotas nedorėlių gundymų, kurių galas yra pražūtis (II), ir kad jų nedori darbai neštų žalą tik jiems nedorėliams (III).

141,2: ... *smilkalų atnašos dūmus*: pažodžiui *dūmus*, t.y. kvapius dūmus, kylančius nuo aukuro deginant aukojamus gyvulius ar kvapius prieskonius, įskaitant ir smilkalus. Žr. Apr 5,8. ... *iškeltas rankas*: maldavimo gestas. Žr. Ps 28,2; 63,5; 77,3; 88,10; 119,48; 134,2; 143,6.

- nukrypti į pikta,
įsivelti į nedorus darbus
kartu su nedorėliais, –
neleisk man vaišintis jų skanėstais!
- 5 Teplaka mane teisusis iš gerumo,
ištikimas draugas mane tepamoko.
Neteps mano galvos niekad
nedorėlių aliejus,
nes mano malda visad prieš
jų nedorus darbus.
- 6* Kai jų valdovai bus stumiami
žemyn nuo uolos,
žmonės suvoks, kaip draugiški
buvo mano žodžiai.
- 7 Lygiai kaip ariant išvagojama žemė,
taip mūsų kaulai išmėtomi prie
Šeolo angos.

III

- 8 Bet mano akys žvelgia į tave,
DIEVE, mano Viešpatie,
pas tave ieškau užuovėjos, –
nepalik manęs pavojuje.
- 9 Sulaikyk mane nuo man
paspęstųjų žabangų
ir nedorėlių pinklių.
- 10 Leisk nedorėliams įpulti į
savo pačių spąstus,
o man vienam išsigelbėti.

142 Dievas* – žmogaus užuovėja

- 1 *Dovydo poema. Kai jis buvo oloje.* Malda.*

I

- 2 Garsiai šaukiuosi VIEŠPATIES,
balsu VIEŠPATĮ maldauju.

- 3 Savo skundą jam išlieju,
jam išsakau savo kančią.
- 4 Kai visiškai nustoju drąsos,
žinai tu mano kelią.
- II
- Kelyje, kuriuo einu,
mano priešai paspendė man
žabangus.
- 5 Žiūriu į dešinę ir dairausi –
neturiu draugo, kurs man padėtų,
nėra man kur rasti užuovėją,
niekas manimi nesirūpina.

III

- 6 Šaukiuosi tavęs, VIEŠPATIE,
sakau: "Tu mano užuovėja –
visa, ką turiu gyvųjų šalyje.
- 7 Išklausyk mano pagalbos šauksmą,
nes skęstu neviltyje!
Gelbėk mane nuo priešų,
nes man jie pernelyg stiprūs!
- 8 Išvesk mane iš kalėjimo,
kad šlovinčiau tavo vardą!
Teisieji bursis aplink mane*
vien todėl,
kad tu buvai man geras.

143 Prašymas* padėti

¹ Dovydo psalmė.

I

- Išgirk mano maldą, VIEŠPATIE!
Klausykis mano maldavimo,
nes esi teisus,
išklausyk manęs, nes esi ištikimas!
- 2* Neteisk savo tarno,
nes prieš tave joks kūrinys
nėra teisus.

141,6-7: Šių dviejų eilučių tekstas nėra aiškus, ir jų vertimas yra įvairus.

142,1-8: Šaukdamas Viešpatį pažvelgti į jo skaudžią būklę (I), psalmininkas išsako, kaip jį priešai apniko (II), ir maldauja Dievą, kad jį išgelbėtų (III).

142,1: ... oloje: žr. 1 Sam 22,1; 24,1-2; Ps 57,1.

142,8: Teisieji bursis aplink mane...: Šventykloje, kai psalmininkas atnašaus savo padėkos auką.

143,1-12: Septintoji Atgailos psalmė. Maldaudamas Dievo pagalbos, nepaisydamas savo nuodėmingumo (I), psalmininkas išsako savo vidinius ir išorinius sunkumus (II). Jis maldauja Dievą išgelbėti jį nuo priešų (III) ir prašo suteikti Dievo valios pažinimą bei sunaikinti priešus (IV).

143,2: Būdamas tikras, jog Dievas savo pažado dėlei išklausys jo maldą, psalmininkas jaučia, kad jis nėra vertas Dievo malonės, nes yra nusidėjęs.

II

- 3 Juk priešas mane persekioja, –
jis sutraiškė mane žemėje,
paliko mane sėdintį tamsoje
lyg tuos,
kurie jau seniai yra mirę.
4 Užtat esu visiškai nustojęs drąsos,
širdis man sustingusi krūtinėje.
5 Prisimenu senąsias dienas,
pergalvoju visus tavo darbus,
svarstau, ką tavo rankos padarė.
6 Į tave tiesiu rankas, –
lyg išdžiūvusi žemė aš tavęs
trokštu. {Sela}

III

- 7 Skubėk man atsakyti, VIEŠPATIE!
Neviltis mane apėmė!
Neslėpk savo veido nuo manęs,
kad netapčiau panašus į tuos,
kurie žengia į Duobę.
8 Su aušra atskleisk man savo
ištikimą meilę,
nes tavimi pasitikiu.
Parodyk man kelią,
kuriuo turiu eiti,
nes į tave keliu savo širdį.
9 Išgelbėk mane, VIEŠPATIE,
nuo priešų,
nes pas tave bėgu, ieškodamas
užuovėjos.

IV

- 10 Mokyk mane vykdyti tavo valią,
nes tu mano Dievas.
Teveda mane lygiu taku

tavo maloningoji dvasia!

- 11 Dėl savo vardo, VIEŠPATIE,
apsaugok mano gyvastį;
dėl savo teismo
išvaduok mane iš bėdų.
12 Savo ištikimo gerumo dėlei
padaryk galą mano priešams, –
sunaikink visus mano engėjus,
nes esu tavo tarnas.

144 Karaliaus* malda

¹ Dovydo*.

I

Tebūna šlovinamas VIEŠPATS,
mano uola!

Jis lavina mano rankas mūšiui
ir mano pirštus karybai.

- 2 Jis – mano užuovėja ir mano pilis,
mano tvirtovė ir mano Gelbėtojas,
mano skydas, kuriuo pasitikiu.
Jis – tas, kuris man paveda
valdyti tautas.

II

- 3* VIEŠPATIE, kas yra žmogus,
kad tu juo rūpiniesi,
mirtingas žmogus, kad kreipi
į jį dėmesį?
4* Žmogus yra lyg vėjo
dvelktelejimas, –
jo dienos lyg dingstantis šešelis.
5* VIEŠPATIE, praplėšk dangaus
skliautą ir nuženk,
paliesk kalnus, ir jie ims rūkti.
6 Svaidyk žaibus ir išblaškyk
mūsų priešus,

144,1-15: Išskyrus pabaigą (IV), ši psalmė – be-
maž visa – yra sudaryta iš eilučių, skolinčių iš kitų
psalmių. Užtat jai trūksta nuoseklaus vieningumo.
Pirmoji dalis (I) yra padėkos malda už perga-
lę kare; antroji (II) – nuolankus žmogaus trapumo
pripažinimas ir prašymas, kad Dievas gelbėtų sa-
vo galybe; trečioji (III) – pažadas dėkoti už pagal-
bą; kervirtoji (IV) – gero vė ir taikos troškimas.
Bemaž roks pat priegiesmis, apimantis prašymą

išgelbėti nuo klasringų priešų, užsklendžia antrąją
ir trečiąją dalį (žr. 7b-8.11 eilutes).

144,1-2: Šios dvi eilutės sudarytos iš Ps 18,3.35.47-
48 eilučių.

144,3: Ši eilutė labai panaši į Ps 8,5.

144,4: Ši eilutė yra sudaryta iš Ps 39,6; 102,12.

144,5-7: Daugiausia perimta iš Ps 18,10.15.17;
104,31.

laidyk savo strėles ir priversk juos
bėgti!

- 7 Tiesk ranką iš aukštybių –
išvaduok mane
ir ištrauk mane iš galingų vandenų,
iš svetimųjų rankos!
8 Visa, ką jie sako, yra melas, –
jie kelia dešinę kreivai prisiekti.

III

- 9* Tau, Dieve, naują giesmę giedosiu,
dešimtstygė arfa grosiu tau –
10 tam, kuris teikia pergalę karaliams,
gelbsti savo tarną Dovydą.
11 Išgelbėk mane nuo žiauraus
kalavijo,
išvaduok mane iš svetimųjų
rankos.
Visa, ką jie sako, yra melas, –
jie kelia dešinę kreivai prisiekti.

IV

- 12 Tebūna mūsų sūnūs lyg sodinukai,
gerai auklėti jaunystėje;
mūsų dukterys lyg šaunios
kolonos,*
nudailintos rūmams papuošti.
13 Tebūna mūsų svirnai kupini
visokio derliaus,
mūsų avys, skaičiuojamos
tūkstančiais,
net dešimtimis tūkstančių,
tegausėja mūsų ganyklose,
14 tebūna gerai rūpinamasi mūsų
galvijais.
Tėnebūna niekados miesto

sienos pralaužtos,
nei tremties, nei dejonių mūsų
gatvėse tenesigirdi.

- 15 Laiminga ta tauta,
kuriai taip klostosi,
laiminga ta tauta, kurios Dievas
yra VIEŠPATS!

145 Dievo* didybė ir gerumas

¹ *Himnas. Dovydo.*

- {a} Aukštinsiu tave,
mano Dieve ir Karaliau,
tavo vardą garbinsiu
per amžių amžius.
{b} 2 Kasdien tave garbinsiu
ir šlovinsiu tavo vardą
per amžių amžius.
{g} 3 Didis yra VIEŠPATS
ir vertas didžios šlovės, –
jo didybė yra
nesuvokiama.
{d} 4 Viena karta girs kitai
tavo darbus
ir skelbs tavo galybę.
{h} 5 Apie tavo didybės
garbingą spindesį
ir apie tavo nuostabius
darbus – aš mąstysiu.
{v} 6 Žmonės garsins tavo
pagarbią baimę
keliančius darbus,
ir aš skelbsiu tavo didybę.

144,9-10: Šios eilutės yra panašios į Ps 18,51; 33,2-3.

144,12: ... *lyg šaunios kolonos*. rūmų ar Šventyklos. Hebrajiškojo teksto prasmė nėra aiški.

145,1-21: Alfabetinė psalmė. Daugelis jos eilučių yra paskolintos iš kitų psalmių ir Senojo Testamento knygų. Pagrindinės mintys siejasi su visavale Dievo didybe ir ištikima Apvaizda – su Lietuvos pakelių Rūpintojėliu.

145,{n}: Hebrajiškajame tekste {n} raidė yra išleista, bet išliko senovės vertimuose.

146,1-10: Himnas, šlovinantis Dievo gerumą ir dosnumą. Po trumpo įžanginio posmo (žr. 1-2 eilutes) psalmininkas pabrėžia, kad pasitikėti vien žmogiška pagalba yra kvailystė (I), o paskui išaukština Dievo gerumą tiems, kurie tik juo vienu pasitiki (II).

- {z} 7 Jie apsakys garsą tavo
dosnaus gerumo
ir džiugiai giedos apie
tavo teisumą.
- {h} 8 Atlaidus ir gailestingas
yra VIEŠPATS,
lėtas pykti ir pilnas
gerumo.
- {t} 9 Geras kiekvienam yra
VIEŠPATS
ir gailestingas visiems
savo kūriniams.
- {j} 10 Tedėkoja tau, VIEŠPATIE,
visi tavo kūriniai
ir visi tavo ištikimieji
tave tegarbina.
- {k} 11 Tepasakoja apie tavo
karalystės garbę,
tavo galybę tegarsina,
- {l} 12 kad paskelbtų visai
žmonijai tavo žygius
ir garbingą tavo
viešpatavimo spindesį.
- {m} 13 Tavo viešpatavimas –
amžinas viešpatavimas,
tavo valdžia tveria per
visas kartas.
- {n}* VIEŠPATS yra ištikimas
visais savo žodžiais
ir maloningas visais savo
darbais.
- {s} 14 VIEŠPATS prilaiko
kiekvieną, kas klumpa,
pakelia visus gyvenimo
palaužtus.
- {‘a} 15 Visų akys žvelgia į tave
su viltimi, –
tu duodi jiems peno,
kai reikia.
- {p} 16 Atveri savo ranką,
patenkini kiekvieno

- gyvūno troškimą.
- {z} 17 Visi VIEŠPATIES keliai
yra teisūs
ir gailestingi visi jo darbai.
- {q} 18 VIEŠPATS yra arti
kiekvienam, kas jo
šaukiasi –
visiems, kas jo
nuoširdžiai trokšta.
- {r} 19 Tenkina norus tų,
kurie jo pagarbiai bijo, –
jų šauksmą girdi ir juos
gelbsti.
- {š} 20 VIEŠPATS saugo
kiekvieną, kas jį myli,
bet nedorėlius jis
sunaikins.
- {t} 21 Teskelbia mano burna
VIEŠPATIES šlovę,
ir visa, kas gyva,
tešlovina jo vardą
dabar ir per amžius!

146 Laimingas*, kas Dievu pasitiki

- 1 Šlovinkite VIEŠPATĮ!
Šlovink VIEŠPATĮ, mano siela!
- 2 Šlovinsiu VIEŠPATĮ visą gyvenimą,
giedosiu šlovės giesmes savo Dievui,
kol gyvas būsiu.

I

- 3 Nepasitikėkite didžiūnais –
mirtinguoju, kuris negali išgelbėti.
- 4 Kai dvasia jį palieka,
jis sugrįžta į dulkes, –
tą pačią dieną žūva visos jo
svajonės.

II

- 5 Laimingas žmogus,
kurio pagalba yra Jokūbo Dievas, –
dedantis viltį į VIEŠPATĮ,
savo Dievą,
kuris sukūrė dangų ir žemę,
jūrą ir visa, kas juose.

- Jis amžinai laikosi savo pažadų, –
 7 gina nuskriaustųjų teises,
 alkaniems parūpina duonos.
 VIEŠPATS išlaisvina kalinius,
 8 VIEŠPATS atveria akis akliesiems.
 VIEŠPATS pakelia gyvenimo
 palaužtuosius,
 VIEŠPATS myli teisiuosius.
 9 VIEŠPATS saugo ateivius,
 padeda našlaičiui ir našlei,
 bet svingiuoja nedorėlių kelią.
 10 VIEŠPATS amžinai viešpataus,
 tavo Dievas, Zione, per visas kartas.

Šlovinkite VIEŠPATĮ!
147 Dievo* meilė
 ir galybė

I

- 1 Šlovinkite VIEŠPATĮ!
 Gera giedoti šlovės giesmes
 mūsų Dievui,
 nes malonu ir teisinga jį šlovinti
 giesme.
 2 VIEŠPATS atstato Jeruzalę, –
 jis surenka Izraelio tremtinius.
 3 Jis gydo sužeistas širdis
 ir aptvarsto jų žaizdas.
 4 Jis nustatė žvaigždžių skaičių, –
 kiekvieną jų vardu vadina.
 5 Didis yra mūsų VIEŠPATS ir
 galingas, –
 beribė jo išmintis.
 6 VIEŠPATS duoda drąsos

kukliesiems, –
 nedorėlius nubloškia į dulkes.

II

- 7 Giedokite VIEŠPAČIUI dėkodami,
 šlovės giesmę mūsų Dievui
 lyra palydėkite.
 8* Debesimis jis apdengia dangų,
 žemei parūpina lietaus,
 kalnuose želdina žolę.
 9 Gyvuliams jis duoda pašaro
 ir varnos jaunikliams lesalo.
 10* Ne ristūno jėga jis mėgaujasi,
 malonumo jam neteikia nei
 bėgiko greitumas.
 11 VIEŠPATS gėrisi tais, kas jo
 pagarbiai bijo –
 tais, kurie pasitiki jo ištikima
 meile.

III

- 12 Šlovink VIEŠPATĮ, Jeruzale!
 Šlovink savo Dievą, Zione!
 13 Juk jis stiprina tavo vartų skląščius,
 palaimą teikia tavo vaikams.
 14 Sukuria taiką prie tavo ribų,
 sotina tave geriausiais kviečiais.
 15 Siunčia savo žodį žemei,
 ir ką jis įsako, greitai įvyksta.
 16 Apkloja žemę sniegu lyg vilna,
 šalna apiberia lyg pelenais.
 17 Meta žemėn krušos ledus kąsniais –
 kas gali pakelti jo siunčiamą šaltį?
 18 Pasiunčia savo žodį ir juos
 sutirpdo –
 liepia vėjui pūsti, ir vanduo srovena.

147,1-20: Septuaginta ir Vulgata dalija šią psalmę į dvi: Ps 146 (1-11 eilutės) ir Ps 147 (12-20 eilutės). Psalmė šlovina Dievą, nes jis atkūrė ištremtą Izraelio tautą (I), rūpinasi nuskriaustaisiais (II) ir yra Ziono geradarys (III).

147,8-9: Lygiai kaip dangiškasis Tėvas apvelka kalnus augmenija, kad žmonės ir gyvuliai turėtų peno, taip pat jis apvaizdžiai rūpinasi paukščiais, ypač

varnomis, kurių įkylų kranksėjimą poetas laiko šauksmu į Dievą prašant lesalo. Žr. Mt 6,26-30.

147,10-11: Besaikis pasitikėjimas savo jėgomis dažnai išpuikina žmogų, – tuomet Dievui žmogaus gyvenime nebelieka vietos. Dievas mėgaujasi žmogumi, kuris pasitiki jo gerumu ir yra jam atviras. Žr. Ps 20,8; 33,16-19.

- 19 Jis paskelbė savo žodį Jokūbui,
savo įstatus ir įsakus Izraeliui.
20 To jis nepadarė jokiai kitai tautai, –
jo įsakų jos nežino.

Šlovinkite VIEŠPATĮ!

148 Visatos* šlovės giesmė

I

- 1 Šlovinkite VIEŠPATĮ!

Šlovinkite VIEŠPATĮ iš dangaus –
šlovinkite jį aukštybėse!

- 2 Šlovinkite jį, visi jo angelai, –
šlovinkite jį, visos jo dangiškos
galybės!

- 3 Šlovinkite jį, saule ir mėnuli,
šlovinkite jį, visos mirksinčios
žvaigždės!

- 4 Šlovinkite jį jūs, dangaus
aukštybės,*

ir jūs, vandenys virš dangaus
skliauto!

- 5 Visa tešlovina VIEŠPATIES vardą,
nes jis tarė, ir visa buvo sukurta.

- 6 Į savo vietas viską padėjo amžių
amžiams,
nustatė darną, kuri niekados
nesikeis.

II

- 7 Šlovinkite VIEŠPATĮ nuo žemės –
jūs, jūros pabaisos ir vandenyno
gelmės,

- 8 Jūs, ugnie ir ledų kruša,
sniege ir šalna,
audros vėjau, vykantis jo žodį!

- 9 Jūs, kalnai ir visos kalvos,
vaismedžiai ir visi kedrai!
10 Jūs, laukiniai žvėrys ir galvijai,
žemės šliužai ir padangių paukščiai!

III

- 11 Jūs, žemės karaliai ir visos tautos,
didžiūnai ir žemės teisėjai!
12 Jūs, vaikinai ir merginos,
ir seni žmonės, ir maži vaikai!

- 13 Tešlovina visi VIEŠPATIES vardą,
nes tik jo vieno vardas yra
didingas, –
jo didybė dengia žemę ir dangų.
14 Savo tautos galybę* jis išaukštino,
kad visi jo ištikimieji jį šlovintų –
taip brangi jam Izraelio tauta.

Šlovinkite VIEŠPATĮ!

149 Šlovės* giesmė

I

- 1 Šlovinkite VIEŠPATĮ!

Giedokite VIEŠPAČIUI naują
giesmę,
jo šlovės giesmę ištikimųjų
sueigoje.

- 2 Tesidžiaugia Izraelis savo Kūrėju,
tedžiūgiauja Ziono vaikai,
nes jis yra Karalius.

148,1-14: Visi kūriniai danguje (I) ir žemėje (II)
šaukiami dėti į šlovės giesmę, kurią žmonija, ypač
Izraelis, turėtų giedoti Viešpačiui Dievui (III).

148,4: ... *dangaus aukštybės*: pažodžiui *dangų
dangūs*, t.y. erdvė virš dangaus skliauto, virš kurio
yra sutelkti, anot senovės sampratos, *aukštutiniai van-
denys*. Žr. Pr 1,6-8; Įst 10,14; 1 Kar 8,27; Ps 104,3.13.

148,14: ... *tautos galybę*: pažodžiui *tautos ragą*,
t.y. atkūrė jų karalystę. Žr. Ps 18,3.

149,1-9: Žmonės kviečiami šlovinti Dievą giesme
ir muzika (I) su kalavijais rankoje, kad apgintų
Zioną (II). Žr. Neh 4,16-23; 1 Mak 4,37-38.54;
2 Mak 15,26-27.

- 3 Tešlovina jo vardą šventišku šokiu*
su būgnelio žvangučių ir
lyros palyda,
tegieda jam šlovės giesmę.
- 4 Nes VIEŠPATS džiaugiasi
savo tauta, –
kukliuosius papuošia pergale.
- 5 Tedžiūgauja ištikimieji,
pasiekę garbės,
iš džiaugsmo tegieda visą naktį.
- II
- 6 Tešaukia valio, šlovindami Dievą,
dviašmenį kalaviją rankoje telaiko,
7 kad suteiktų atpildą tautoms
ir padarytų teismą gentims,
8 sukaustydami jų karalius pančiais
ir jų didžiūnus grandinėmis,
9 vykdydami teismo sprendimą.
Tai yra garbė Dievo tautai!
Šlovinkite VIEŠPATĮ!

150 Šlovinkite* Viešpatį!

¹ Šlovinkite VIEŠPATĮ!*

- Šlovinkite VIEŠPATĮ jo šventovėje,
šlovinkite jį dangaus skliauto
galybėje!
- 2 Šlovinkite jį už jo didžius darbus,
šlovinkite jį dėl jo iškilios didybės!
- 3 Šlovinkite jį ragų gaudesiu,
šlovinkite jį arfa ir lyra!
- 4 Šlovinkite jį būgnelio žvangučiais
ir šokiu,
šlovinkite jį stygomis ir dūdomis!
- 5 Šlovinkite jį skambiais cimbolais,
šlovinkite jį žvangančiais cimbolais!
- 6 Visi, kas gyvas, tešlovina VIEŠPATĮ!

149,3: ... *šventišku šokiu*: žr. Iš 15,20; 2 Sam 6,5.14.16.

150,1-6: Ši psalmė yra didysis Psalmino finalas. Psalmininkas šaukia visus muzikos instrumentus dėtis į Viešpaties šlovinimą. Taip ši psalmė tampa baigiamuoju pagarbinimu – doksologija – ne

tik Penktosios Psalmino knygos, bet ir viso Psalmino.

150,1: *Šlovinkite VIEŠPATĮ*: hebrajiškai *Hallelu-Jah*, kuris per graikų ir lotynų vertimus yra tapęs mūsų *Aleliuja*.

PATARLIŲ KNYGA

Pirmasis šios knygos žodis hebrajiškajame tekste — “Mišlė {Šlomo}”, lietuviškai “Patarlių {Salamono}”, — davė vardą, kuriuo, apskritai kalbant, ją ženkлина žydai ir krikščionys. Vardas “Mišlė {knyga}” — Patarlių knyga — nėra tikslus knygos turinio apibūdinimas, nes turinys apima ne tik patarles, bet ir įasmenintos Išminties kalbas bei palyginimus (žr. Pat 1,1-9,18; 31,10-31). Kai kurie pirmųjų krikščionybės amžių autoriai Patarlių knygą vadino Išminties vardu — Išminties knyga.

Patarlių knyga yra pamokomo turinio poezijos antologija ir Senojo Testamento išminties raštijos dalis. Jos pagrindinis tikslas, išreikštas pirmuoju knygos sakiniu, yra mokyti išminties: padėti “žmonėms branginti išmintį ir pamokymą, suvokti prasmingus posakius” (Pat 1,2). Vadinas, ji skiriama ne tik jauniems ir nepatyrusiems (žr. Pat 1,4), bet ir visiems žmonėms, kurie nori lavintis išmintimi (žr. Pat 1,5-6).

Išmintis, kurios moko Patarlių knyga, apima platų Dievo ir žmogaus veiklos lauką, nuo perdėm pasaulietiskų reikalų iki svarbiųjų dorovės ir religijos tiesų, būtent: Dievo visažinystę (žr. Pat 5,21; 15,3-11), galybę (žr. Pat 19,2; 21,30), Apvaizdą (žr. Pat 20,1-24), gerumą (žr. Pat 15,29) ir žmogaus džiaugsmą bei stiprybę, gyvenant pagal Dievo išmintį (žr. Pat 3,5; 16,20; 18,10). Visas Patarlių knygos mokymo pagrindas yra dėsnis, kad “pagarbi VIEŠPATIES baimė yra žinojimo pradžia” (žr. Pat 1,7; 9,10).

Salamonui priskiriama dvi Patarlių knygos dalys — patarlių rinkiniai (žr. Pat 10,1-22,16; 25,1-29,27). Saliamonas yra Senojo Testamento išminties raštijos globėjas. Apie Agurą (žr. Pat 30,1-6) ir Lemuelį (žr. Pat 30,7-33) nieko daugiau nėra žinoma. Du patarlių rinkiniai yra priskiriami išminties mokytojams — Išminčiams (žr. Pat 22,17-24,22; 24,23-34). Kitų Patarlių knygos dalių — rinkinių — autoriai nėra žinomi.

Spėjama, kad Saliamono patarlių rinkiniai iš pradžių buvo nepriklausomi vienetai, sutelkti prieš Jeruzalės sunaikinimą 587 m. prieš Kristų (žr. Pat 10,1; 25,1). Pirmųjų devynių Patarlių knygos skyrių autorius buvo religijos mokytojas, gerai susipažinęs su ankstesnėmis šventosiomis knygomis. Jis buvo ir Patarlių knygos, kurią nūdien skaitome, įkvėptasis redaktorius. Jo veikla datuotina V a. prieš Kristų pradžia.

Jėzus ir Apaštalai dažnai cituoja Patarlių knygą (žr. Jn 7,38; Rom 12,20; Jok 4,6) arba pakartoja jos mokymą. (Plg. Lk 10,14 ir Pat 25,7; 1 Pt 4,8; Jok 5,20 ir Pat 10,12.) Patarlių knyga turi svarbią vietą ir liturgijoje.

Išmintį įprasta vadinti graikų kalbos žodžiu “filo+sofija” — išminties meilė. Graikai žinojo, kad išminties meilės neriboja kultūra, tauta; rasė. Išminties ieškojimas yra bendražmogiškas dalykas: žydas ir graikas, lietuvis ir rusas, vyras ir moteris ieško išminties, nes išmintis rodo kelią į gyvenimo prasmę. Išminties raštijai būdinga domėtis ciliiniu žmogumi, o ne tauta su jos istorija bei visuomenine sąranga. Išminties mokytojas — išminčius — galėjo patarti remdamasis išmone, kuri buvo siejama su įžvalgiu gyvenimo stebėjimu, ilgos patirties įgūdžiais ir plačiu žmonijos išminties pažinimu.

Patarlė yra daugelio žmonių gyvenimiška patirtis, sutelkta vieno sąmojingo žmogaus posakyje. Taigi išmintis yra sveika žmogaus nuovoka, išreikšta vaizdingais posakiais — patarlėmis. Tai liudija sąmojingi posakiai: “Tik asilas iš kelionės negrįžta arkliu”, “Svetimu protu negyvensi”, “Šaukštu proto neįkrėsi”, “Obuolys nuo obels netoli krenta”... Įkvėptoje Patarlių knygoje išminčiaus sąmojis išreiškiamas poetišku dvieliu ar trieliu sakiniu. Sveikos nuovokos išmintis Patarlių knygoje yra persunkta tikėjimo Dievu.

Patarlių knygos metmenys:

A. Įžanga: išminties vertė	1,1-9,18
B. Pirmasis Saliamono patarlių rinkinys	10,1-22,16
C. Išminčių posakiai	22,17-24,22
D. Kiti Išminčių posakiai	24,23-34
E. Antrasis Saliamono patarlių rinkinys	25,1-29,27
F. Agur{o} žodžiai	30,1-6
G. Skaitmeninės patarlės	30,7-33
H. Lemuel{io} žodžiai	31,1-9
I. Ideali žmona	31,10-31

A. ĮŽANGA: IŠMINTIES VERTĖ

1 Saliamono patarlių tikslas

^{1*} Saliamono, Dovydo sūnaus, Izraelio karaliaus, patarlės.

- 2 Kad žmonės brangintų išmintį
ir pamokymą,*
suvoktų prasmingus posakius,
- 3 pratintųsi išmintingai elgtis
būdami teisūs, teisingi ir dori;
- 4 kad neišmanėliai* būtų
pamokyti sumanumo,
jauni žmonės žinojimo ir
apdairumo.
- 5 Išmintingas žmogus,
jų klausydamasis, mokysis,
o protingas žmogus išmoks
gebėjimo
- 6 suprasti patarlę ir palyginimą,
išminčių posakius ir mįsles.
- 7 Pagarbi VIEŠPATIES baimė* yra
žinojimo pradžia;
kvailieji niekina išmintį ir
pamokymą.

Nedorų žmonių kelias: gobšumas ir smurtas

- 8 Mano vaike, klausyk savo tėvo
pamokymo,
neatmesk savo motinos žodžių.
- 9 Jie bus tavo galvai grakštus
vainikas,
karoliai tavo kaklui.

- 10 Mano vaike, jei tave nusidėjėliai
viliotų,
neklausyk.
- 11 Jei sakytų: „Eikš su mumis,
surenkime kruvinas pasalas,
spėskime juokais spąstus
nekaltiems!
- 12 Prarykime juos gyvus,
kaip daro Šeolas,
žydint gyvenimui,
tarsi žengiančius į duobę.
- 13 Pasiimsime visokių brangių daiktų,
prisikrausime savo namus grobio.
- 14 Susiek savo likimą su mumis,
visi turėsime vieną bendrą
piniginę!”
- 15 Mano vaike, nesileisk į kelią su jais,
nekelk kojos į jų takus,
- 16 nes jų kojos bėga į pikta,
jie skuba kraujo išlieti.
- 17 Juk veltui skleistum tinklą,
kai paukštis tai mato,
- 18* tačiau jie rengia sau kruvinas
pasalas,
spendžia spąstus savo gyvasčiai!
- 19 Toksai likimas visų gobšų,
pasigviešusių neteisingos
naudos;
ji atima gyvastį žmogaus,
kuris ją ima.

Išmintis įspėja

- 20* Išmintis garsiai šaukia gatvėje,
aikštėse kelia balsą.

1,1-6: Įžanga paaiškina knygos tikslą: auklėti jaunimą, vedant į žinojimą ir gerą elgesį; paskatinti išmintinguosius mokytis, supažindinant su patarlėmis, palyginimais ir mįslėmis.

1,2: ... *pamokymą*: reiklų auklėjimą – drausmę, kuria išsklaidomas nežinojimas ir pataisomos ydos.

1,4: ... *neišmanėliai*: nesubrendę ir nepatyrę jaunuoliai, todėl atviri ir gėriui, ir blogiui.

1,7: *Pagarbi VIEŠPATIES baimė*... : nuostaba ir pagarba žinant, kad Dievas yra visavaldis, geras

ir teisingas žmonėms. Šis išgyvenimas yra religijos ištaka.

1,18-19: Įspėjimas nesidėti su asmenimis, kurie gobšumu ir smurtu nori nužudyti dorą žmogų ir pagrobti jo nuosavybę (11-14 eilutės). Nedorėlių spendžiamai spąstai nekaltiems žmonėms (11 eilutė) ilgainiui pražudo pačius nedorėlius (19 eilutė). 1,20-33: Čia išmintis įsameninama, t.y. jai suteikiamos žmogiškos savybės. Dievišku įsakmumu, mokydama ir grasindama, Išmintis dėsto ir skelbia doros reikalavimus ir tvarką (24-33 eilutės).

21 Prie judriausių gatvės kampų
ji šaukia,
prie įėjimo vartų ir mieste ji kalba:
22 "Kaip ilgai, neišmanėliai,
būsité tokie nemokšos?
Kaip ilgai šaipūnai mėgausis
pašaipomis
ir kvailieji nekės žinojimo?
23 Būkite atidūs mano
įspėjimui!
Štai išliesiu jums savo dvasią,
atversiu jums savo žodžius.
24 Kadangi jūs mane atmetėte,
kai šaukiau,
nekreipėte dėmesio, kai tiesiau
ranką;
25 kadangi paniekinote bet
kokį mano patarimą,
nepaisėte jokio mano įspėjimo,
26 aš savo ruožtu juoksiuos,
kai ištiks jus nelaimė,
tyčiosiuos, kai užklups jus baimė.
27 Kai baimė užklups jus kaip audra
ir nelaimė ištiks jus kaip viesulas.
28* Tada jie šauksis manęs,
bet aš neatsiliėsiu;
uoliai manęs ieškos, bet manęs
nesuras.
29 Kadangi jie nekeitė žinojimo
ir neįsigijo pagarbios VIEŠPATIES
baimės,
30 nenorėjo jokio mano patarimo
ir nekeitė mano įspėjimų,
31* užtat jie valgys savo kelio vaisius
ir bus savo kėslų pasotinti.

32 Juk užgaidos pražudo neišmanėlius
ir pasitenkinimas savimi
sunaikina kvailius.
33 Bet manęs klausantieji saugiai
gyvens,
nevargins jų nelaimės baimė.
2 Išminties palaima
1* Mano vaike, jei priimsi mano
žodžius
ir branginsi širdyje mano įsakymus,
2* jei palenksi ausį klausytis išminties
ir atversi širdį norėdamas suprasti,
3 jei iš tikrųjų šauksiesi įžvalgos
ir pakelsi balsą norėdamas suprasti,
4 jei sieksi supratimo,
kaip žmonės ieško sidabro,
ir ieškosi jo tarsi paslėptų lobių,
5 tada suprasi pagarbą VIEŠPATIES
baimę
ir sužinosi, ką reiškia pažinti Dievą.
6 Juk VIEŠPATS duoda išminties,
iš jo lūpų ateina žinojimas ir
supratimas.
7 Jis turi paruošęs sveikos
išminties doriesiems,
jis yra skydas tiems,
kurie elgiasi be priekaišto,
8 jis saugo teisingumo takus
ir gina savo ištikimųjų kelią.
9 Tada suprasi, kas teisu ir
kas teisinga, –
kievieną gerą taką, – kas dora,
10 nes išmintis ateis į tavo širdį
ir žinojimas džiugins tave.
11 Apdairumas tave auklės,

1,28: Nelaimės užklupti kvailieji ieško išmin-
ties, nes gyvenimas yra reikli mokykla, ir kvailiai
tik joje šio to teismoksta. Betgi dažnų dažniau-
siai jie pasivėlina. Žr. Jn 7,34; 8,21.

1,31: Nusidėjėlius nubaudžia jų blogo elgesio
vaisiai. Žr. Išm 11,16.

2,1-21: Išminties ieškojimas (1-4 eilutės) suteiks

Dievo globą (5-6 eilutės) ir pačią išmintį (9-11
eilutės; žr. Pat 1,20-33), išgelbės nuo nedorių žmo-
nių (12-15 eilutės) ir nuo palaidūnės svertimauto-
jos (16-19 eilutės); suteiks išliekančią palaimą
(20-21 eilutės).

2,2-3: Išmintis, supratimas, įžvalga – įvairūs tos
pačios dovanos vardai ir savybės.

- o supratimas gins.
 12 Jis gelbės tave nuo nedorų
 žmonių kelio,
 nuo klastingai kalbančiųjų,
 13 kurie išklysta iš dorumo kelio,
 eina tamsybėmis,
 14 kurie džiūgauja darydami pikta
 ir gėrisi klasta darančių
 nedorų žmonių,
 15 kurių takai vigiuoti
 ir gyvenimo būdas suktas.
 16 Būsi išgelbėtas ir nuo palaidūnės,
 nuo vilionių svetimautojos,
 17 kuri pameta savo jaunystės bendrą
 ir užmiršta savo šventąjį sandorą.
 18 Iš tikrųjų jos namai yra ant
 mirties šlaito
 ir jos takai veda į šešėlių buveinę.
 19 Kas pas ją įeina, nebegali
 nei sugrįžti,
 nei gyvenimo takų pasiekti.
 20 Eik tad gerųjų keliu,
 laikykis teisių žmonių takų.
 21 Juk dorieji gyvens žemėje,
 o klastingieji bus iš jos išrauti.

3 Kaip įgyti išminties

- 1* Mano vaike, neužmiršk mano
 mokymo,
 tebrangina tavo širdis įsakymus
 mano,
 2 nes jie tau suteiks
 daug dienų bei gyvenimo
 metų ir gerovės.

- 3 Nuolat su tavimi tebūna
 gerumas ir ištikimybė, –
 užsirišk juos sau ant kaklo,
 įsirašyk savo širdies lentelėje.
 4 Taip rasi malonę ir gerą vardą
 Dievo ir žmonių akyse.
 5 Visa širdimi pasitikėk VIEŠPAČIU
 ir nesiremki vien tik įžvalga savo.
 6 Pripažink jį visur, ką tik darai,
 jis ištiesins tavo kelius.
 7 Nebūk išmintingas tik sau;
 pagarbiai bijok VIEŠPATIES ir
 venk pikto.
 8 Tai teiks sveikatą tavo kūnui
 ir atgaivą tavo kaulams.
 9 Gerbk VIEŠPATĮ viskuo, ką turi,
 ir visomis savo derliaus
 pirmienomis;
 10 tuomet tavo svirnai bus pilni grūdų
 ir jaunas vynas liesis per
 statinių kraštus.
 11 Mano vaike, neatmesk
 VIEŠPATIES drausmės,
 nesipiktink, kai jis tave pataiso,
 12 nes ką myli, tą VIEŠPATS pataiso
 kaip tėvas sūnų, kuriuo gėrisi.
Išminties dovanos
 13* Laimingas žmogus,
 kuris išmintį randa,
 kuris supratimo įgyja!
 14 Juk jos nauda didesnė už
 naudą sidabro
 ir jos atlygis didesnis už

3,1-12: Ištikimybė bei pasitikėjimas Dievu ir nepasitikėjimas savimi neša daug palaimos (1-8 eilutės). Žr. Įst 30,20; Iz 38,19. Net pataisydamas ir sudrausdamas žmogų, Dievas parodo savo meilę ir malonę (11-12 eilutės).
 3,13-24: Išmintis, arba supratimas, yra vertinges-

nė už sidabrą ir auksą. Jos vaisiai yra ilgas gyvenimas, turtai, garbė ir laimė (13-18 eilutės). Net Visatos kūrimas ir jos išpuošimas neįvyko be Išminties (19-20 eilutės). Išmintis yra dvasios gyvenimas, teikiantis saugumą darbe ir poilsyje (21-24 eilutės).

atlygį auksu.

15 Ji vertesnė už brangakmenius,
visi tavo turtai negali jai prilygti.

16 Jos dešinėje ilgas gyvenimas,
jos kairėje turtai ir garbė.

17 Jos keliai yra malonūs,
o visi jos takai – ramūs.

18 Ji yra gyvybės medis*
jį suvokiantiems;
laimingu vadinamas,
kas jos laikosi.

Dieviška išminties kilmė

19 Išmintimi VIEŠPATS padėjo
žemės pamatus;

supratimu dangų padarė;

20* jo žinojimu prasiveržė vandenų
gelmės
ir debesis lašina rasą.

21 Mano vaike, tų dalykų neišleisk
iš akių,
laikykis sveikos išminties
ir apdairumo.

22 Jie bus tavo dvasios gyvenimas
ir papuošalas tau ant kaklo.

23 Tuomet saugiai eisi savo keliu,
ir tavo koja niekad nesuklups.

24 Kai guliesi miego, nereikės bijoti,
kai ilsėsis, miegas tau bus saldus.

25* Nebijok ūmaus klaiko
nei nelaimės, kuri užklumpa
nedorėlius,

26 nes VIEŠPATS bus tavo pasitikėjimas
ir sulaukys tavo koją nuo spąstų.

Laikysena su savo artimu

27 Neatsakyk padėti žmogui,
kuriam reikia pagalbos,

kai turi jėgų jam tai padaryti.

28 Nesakyk savo artimui:

“Ateik vėliau”

arba: “Rytoj šitai gausi”, –
kai gali jam tai duoti tuojau.

29 Nesikėsink daryti žalos savo
kaimynui,
gyvenančiam patikliai
šalia tavęs.

30 Nesiginčyk su niekuo be reikalo,
kai nebuvo tau žalos padaryta.

31 Nepavydėk smurtą mėgstančiam
žmogui,
nesek nė vienu jo poelgiu.

32 Juk suktu žmogumi bjaurisi
VIEŠPATS,
o dorieji yra VIEŠPATIES draugėje.

33 Nedorėlio namus VIEŠPATS
prakeikia,
o teisingo buveinę laimina.

34 Pašaipūnams jis yra pašaipus,
bet kukliesiems rodo malonę.

35 Išmintingieji garbę paveldės,
o užsispyrę kvailiai – gėdą.

4 Išmintis – svarbiausias žmogaus vadovas

1* Vaikai, klausykites tėvo pamokymo,
būkite atidūs, kad suprastumėte,

2 nes jums duodu gerą patarimą:
neužmeskite mano mokymo.

3 Kadaise aš buvau tėvo sūnus,
gležnas ir motinos numylėtinis,

4 jis mane mokė ir man sakė:
“Tebrangina tavo širdis,

ką aš sakau;

laikykis mano įsakymų, ir gyvensi.

3,18: ... *gyvybės medis*: žr. Pat 11,30; 13,12; Pr 2,9.

3,20: Pasak hebrajų, gelmės apėmė didelį požeminį vandenyną; lietus ir rasa krito iš dangiškojo vandenyno viršuje dangaus skliauto. Žr. Pr 1,6-10; Job 26,8,12; Ps 18,16; 24,2.

3,25-34: Tarnauti Dievui juo pasitikinti (25-26 eilutės) – tai yra tarnauti savo artimui gerumu (27-

28 eilutės), gyvenant taikingai su gerais žmonėmis ir nepavydinti nedorėliams (29-31 eilutės), nes VIEŠPATIES draugystė ir gerumas lydi teisųjį, o prakeikimas – nedorėlį.

4,1-9: Išminčius kalba kaip tėvas, mokydamas savo vaikus, kad reikia įsigyti išminties bet kokia kaina.

- 5 Įsigyk išminties, įsigyk supratimo!
Neužmiršk ir nenukryp
nuo mano burnos žodžių.
- 6 Nepamesk jos, ir ji tave laikys,
mylėk ją, ir ji tave saugos.
- 7 Išminties pradžia yra tokia:
įsigyk išminties,
įsigyk supratimo, nors tai
kainuotų visa, ką turi.
- 8 Brangink ją labai,
ir ji tave išaukštins,
tave ji pagerbs, jei tu ją apkabinsi.
- 9 Tau ant galvos ji uždės
grakštų vainiką,
apvainikuos tave garbinga karūna”.
- Gerasis ir blogasis kelias**
- 10* Mano vaike, klausyk ir dėkis
į širdį mano žodžius,
kad ilgai gyventum.
- 11 Mokau tave išminties kelio,
vedu tave dorais takais,
- 12 kur nereikės tau žingsnių lėtinti
ir, net jei bėgtum jais, nesuklupsi.
- 13 Laikykis mano pamokymo,
neužmiršk jo,
brangink jį, nes jis tavo gyvybė.
- 14 Nėkelk kojos ant nedorų
žmonių tako,
neik nedorėlių keliu.
- 15 Venk jo! Neženk juo,
sukis nuo jo, savo keliu eik.
- 16 Juk jie užmigti negali ko pikto
nepadarę;

- jie neužmiega, jei nėra kam
kojos pakišę.
- 17 Juk nedorumas yra jų
valgoma duona,
o smurtas – jų geriamas vynas.
- 18 Bet teisiųjų takas yra tarsi
aušros šviesa,
vis labiau švintanti iki skaisčios
dienos.
- 19 Nedorų žmonių kelias yra
visiškai tamsus,
jie nežino, ant ko suklumpa.
- Apie savitvardą**
- 20 Mano vaike, klausyk mano žodžių,
palenk ausį mano posakiams.
- 21 Neišleisk jų iš akių,
laikyk juos giliai savo širdyje.
- 22 Juk juos turintiems jie yra
gyvenimas
ir sveikata jų kūno.
- 23 Atsidėjęs saugok savo širdį,
nes iš jos teka gyvenimo šaltiniai.
- 24 Venk kalbėti apgaulingai,
suktas kalbas mesk šalin.
- 25 Težiūri tavo akys į priekį,
tiesus tebūna tavo žvilgsnis.
- 26 Žiūrėk, kur eini,
ir visi tavo keliai bus tikri.
- 27 Nesuk nei į dešinę, nei į kairę;
nukreipk savo koją nuo pikto.
- 5 Įspėjimas apie svetimavimą**
- 1* Mano vaike, klausyk mano
išminties,
palenk savo ausį mano supratimui,

4,10-27: Išminties kelias veda tiesiai į gyvenimą (10-13 eilutės); jis yra tarsi didėjanti aušros, arba vidudienio, šviesa (18). Išmintingas žmogus turi vengti tamsaus ir pilno smurto nedorų žmonių tako (14-19 eilutės). Ryžtas gėriui ir doras elgesys eina iš išmintingo žmogaus širdies kaip iš gyvenimo šaltinio (23-26 eilutės); jie apsaugo jį nuo žūties blogame kelyje (Pat 4,27; 5,21-23).

5,1-20: Supratimas ir apdairumas saugo žmogų

nuo vilionių svetimautojos (-jo), kuri (-is) nuveda į klystkelius ir sukelia kartėlį, kraujo liejimą ir mirtį (1-6 eilutės). Tai sunaikina žmogaus gerą vardą, sutrumpina gyvenimą, išaikvoja sunkiai uždirbtą turtą, suryja sveikatą ir neša sąžinės graužimą (7-14 eilutės). Tik vedybinė ištikimybė ir savo žmonos/vyro meilė neša laimę ir ramybę (15-20 eilutės). Žr. Pat 6,20-7,27.

- 2 kad brangintumei apdairumą
ir tavo lūpos saugotų žinojimą.
3 Juk palaidūnės lūpos medumi
varva,
ir jos burna slidesnė už aliejų.
4 Bet iš tikrųjų ji karti kaip metėlė,
tampa aštri kaip dviašmenis kalavijas.
5 Jos kojos žengia į mirtį,
o žingsniai veda taku į Šeolą.
6 Gyvenimo tako ji nepaiso,
jos keliai kreivi, ir ji to nežino.
7 Nūn tad, vaikai, klausykitės manęs
ir nenuklyskite nuo mano
burnos žodžių.
8 Laikykis kuo toliau nuo jos,
neik arti jos namų durų,
9 kad neatiduotumei savo garbės*
kitiems
ir savo metų negailestingajam,*
10 kad svetimieji nesurytų tavo turto
ir triūsas tavo neitų į svetimus
namus,
11 kad gyvenimo gale neapverktum
likimo,
kai būsi sunaikinęs savo jėgas
bei kūną,
12 ir nesakytum: „O, kaip priešinausi
pamokomas,
kaip nekenčiau mano širdis įspėjimų!
13 Nei savo auklėtojų balso klausiau,
nei lenkiau ausį savo mokytojams,
14 nūn tad esu arti visiškos žūties
viešame bendrijos sambūry”.
15 Sakoma: „Gerk vandenį iš savo

- talpyklos”, –
tyrą vandenį iš savo šaltinio.
16 Nejau tavo šaltiniai turėtų
lietis visur,
vandens srovės – į gatves?
17 Tebūna jie tau vienam,
o ne dalyboms su svetimaisiais.
18 Būk dėkingas už savo šaltinį,
rask džiaugsmo su savo
jaunystės žmona,
19 žavia gazele, grakščia kalnų ožkute!*
- Jos meilumas tenugirdo
tave visais laikais,
būk nuolat apsvaigęs jos meile.
20 Kam gi turėtumei alpti dėl
palaidūnės, mano vaike,
ir glamonėti svetimautojos krūtinę!
- 21* Juk kur žmonės eina, VIEŠPATS
aiškiai mato,
jis stebi visus jų kelius.
22 Nedorą žmogų pasivys jo kaltės,
jis bus savo nuodėmės pinklių
pagautas.
23 Turės mirti, nes nepaiso
drausmės, –
per savo kvailą galvą pražus.
- 6 Įvairios patarlės**
1* Mano vaike, jei žiravai
savo kaimynui,
jei kitam padavei ranką* už jį,
2 esi įpainiotas savo lūpų pareiškimu,
esi pagautas savo burnos žodžių.
3 Daryk tad ką nors, mano vaike,
ir išsinarpliok,
nes esi patekęs į savo kaimyno
rankas:

5,9-11: ... *savo garbės*: arba gyvasties ar turto. ... *negailėstingajam*: užgautajam svetimautojos vyrui.

5,19: ... *žavia gazele, grakščia kalnų ožkute*: maloniniai rytiečių simboliai moters grožiui ir žavumui ženklinti. Žr. Gg 2,7.9.17.

5,21-23: Šias eilutes reikėtų skaityti po Pat 4,27 teksto.

6,1-19: Šios eilutės pertraukia 2-7 skyrių turinį, todėl jos sudaro atskirą išminties vienetą. Jos apima keturias patarles, panašias į 30-ojo skyriaus patarles.

6,1 ... *padavei ranką*: pažodžiui *sumušeį savo rankas*. Turbūt toks buvo teisinis būdas sudaryti sutartį.

- eik keliais ir kaukyk iš savo kaimyno.
- 4 Neužmik,
neužmerk akių,
- 5 kol neišsigelbėsi kaip gazelė
nuo medžiotojo,
kaip paukštis nuo gaudytojo rankos.
- 6 Nueik pas skruzdėlę tu, dykaduoni,
patyrinėk jos kelius ir pasimokyk
išminties.
- 7 Neturėdama jokio vado
ar pareigūno, ar valdovo,
- 8 ji pripildo savo sandėlius vasarą
ir surenka sau peną per pjūtį.
- 9 Kaip ilgai tu ten tysi, dykaduoni?
Kada kelsiesi iš miego?
- 10* “Truputį pamiegoti,
truputį pasnausti,
šiek tiek rankas susidėjus pailsėti”, –
- 11 ir skurdas užklups tave
kaip plėšikas,
bei nepriteklius – kaip kareivis
su ginklu.
- 12 Sukčius, nedoras žmogus
gyvena sukta kalbėdamas,
13 mirksi akimis, nenustovi vietoje,
rodo pirštais,
- 14 sukta širdimi rengia pikta,
nuolat sėdamas vaidus.
- 15 Žūtis tokį žmogų ištikis staiga –
akimoju, be vilties atsitiesti.
- 16* Šeši yra dalykai,
kurių VIEŠPATS nekenčia,
septyni, kurie jam yra
- pasibjaurėtini:
- 17 išpuikusios akys, melagingas
liežuvis,
rankos, liejančios nekalną kraują,
- 18 širdis, rezganti nedoras pinkles,
kojos, skubančios pikta daryti,
- 19 melagingas liudytojas,
liudijantis neteisingai,
ir žmogus, sėjantis vaidus šeimoje.
- 20* Mano vaike, laikykis savo tėvo
įsakymo
ir nepaniekink savo motinos
mokymo.
- 21 Laikyk juos nuolat pririštus arti
širdies,
pasikabink juos ant kaklo.
- 22 Ką tik darysi, jie tau padės,
kai gulsies miego, jie tave saugos,
kai atsibusi, su tavimi jie bendraus.
- 23 Juk įsakymas yra žiburys
ir mokymas – šviesa,
o drausmės pamokymai yra
gyvenimo kelias,
- 24 kad apsaugotų tave nuo
palaidos moters,
nuo svetimautojos vilionių.
- 25 Negeisk jos grožio savo širdyje,
nesileisk užburiamas jos žvilgsnių,
- 26 nes keksės užmokestis yra tik
duonos kepalas,
o svetima žmona yra spąstai
žmogaus gyvasčiai.
- 27 Argi gali žmogus užsikurti
ugnį skreite
nesudegindamas savo drabužių?

6,10: Ši eilutė gali būti laikoma arba dykaduo-
nio atsakymu, arba išminčiaus pamokymo tęsiniu.
6,16-19: Septynios ydos, įvaizdintos dažniausiai
kūno dalimis, yra puikybė, melas, žmogžudystė,
intrigos, polinkis daryti pikta, melagingas liudi-
jimas, vaidų kėlimas.

6,20-7,27: Auklėjimas šeimoje ir išmin-
ties meilė yra neįkainojama ir nuolatinė pagalba
jaunam žmogui (6,20-27; 7,1-4). Tai geriausias
apsigynimas nuo svetimavimo (6,24; 7,5,24-25),
sudarantį nusikaltusiam daug pavojų ir nešančio
daug bausmių (6,26-35; 7,6-27). Žr. Pat 5,1-20.

- 28 Argi gali vaikščioti ant žarijų
nenusivildamas kojų?
- 29 Taip yra žmogui, kuris miega
su savo kaimyno žmona;
kas ją paliečia, neliks nenubaustas.
- 30 Žmonės neniekina vagies,
kuris vagia būdamas alkanas,
kad numalšintų alkį.
- 31 Tačiau pagautas jis turi
septyneriopai atmokėti;
turi atiduoti visą savo namų turtą.
- 32 Bet žmogus, kuris svetimaui,
sveiko proto neturi;
tai darydamas, pražudo patį save.
- 33 Susilauks antausių ir gėdos,
nebus ištrintos patyčios.
- 34 Juk pavyduliavimas sukelia
vyro įtūžį,
keršto pagautas jis nesivaldo.
- 35 Išpirkos jis nepriims,
kyšio, net didžiausio, atsisakys.
- 7** Mano vaike, laikykis mano žodžių
ir brangink įsakymus mano.
- 2 Laikykis mano įsakymų,
kad gyvenimą rastumei;
saugok mano mokymą, lyg jis būtų
tavo akies lėliukė.
- 3 Užsirišk juos sau ant pirštų,
įsirašyk juos savo širdies lentelėje.
- 4 Sakyk Išminčiai: "Tu mano sesuo", –
vadink supratimą artimu draugu,
5 kad apsaugotų tave nuo palaidūnės,
nuo svetimautojos vilionių.
- 6 Juk prie savo namų lango
žvalgiausi pro pinučius
- 7 ir pamačiau tarp neišmanėlių

- bernioką be sveikos nuovokos.
- 8 Jis ėjo per gatvę netoli jos kampo,
žengdamas keliu jos namų link,
- 9 prieblandoje, dienai blėstant,
sutemose, nakčiai temstant.
- 10 Žiūriu, moteris eina prie jo,
išsipuošusi kaip kekšė, suktą širdimi.
- 11 Ji veržli ir įžūli,
namie jos kojos nenustovi.
- 12 Tai gatvėje, tai aikštėse
ir prie kiekvieno gatvės
kampo ji tykoja.
- 13 Pačiupusi bučiuoja jį
ir akipelėišku žvilgsniu jam sako:
- 14 "Turėjau atnašauti bendravimo
auką,*
šiandien įvykdžiau savo įžadus.
- 15 Todėl išėjau tavęs pasitikti,
tavęs ieškoti ir tave suradau!
- 16 Išpuošiau savo guolį užvalkalais,
spalvotomis egiptiečių lino
lovatiesėmis;
- 17 iškvėpinau savo lovą mirai,
alaviju ir cinamonu.
- 18 Eime, pasinerkime į meilę iki ryto,
pasimėgaukim glamonėmis.
- 19 Juk mano vyro nėra namie –
jis išvykęs į tolimą kelionę.
- 20 Maišelį pinigų jis pasiėmė,
namo lig pilnaties negrįš".
- 21 Savo gundymais jį paveikia,
savo viliojančia šneka jį įtikina.
- 22 Tučtuojau jis seka paskui ją,
eina kaip veršis,
vedamas skersti, šuoliuoja kaip
elnias į spąstus,

7,14: ... *bendravimo auką*: dalis šios aukos grįždavo atnašos davėjui ir turėjo būti suvalgoma tą pačią dieną šeimos vaišėse (žr. Kun 7,11-15).

Svetimautoja siūlo dalytis su neišmanančiu jaunu vaikinui jos mirtinomis lytinėmis vaišėmis.

- 23 kol strėlė perveria jam vidurius.
Jis yra tarsi paukštis, skubantis į
kilpą
ir nežinantis, kad tai jam gyvastį
kainuos.
- 24 Nūn tad, vaikai, klausykitės manęs
ir dėkitės į širdį mano
burnos žodžius.
- 25 Neleiskite savo širdžiai sukti į jos
pusę,
nenuklyskite į jos takus,
nes ji daugelį prazudė,
aukų jos užtektinai.
- 27 Jos namai yra kelias į Šeolą,
vedantis žemyn į mirties kambarius.

8 Išminties kalba

- 1* Argi nešaukia Išmintis,
ar nekelia supratimas savo balso?
- 2 Ant kalvų, palei kelią,
kryžkelėse atsistoja;
3 priešais miesto vartus,
prie įėjimo į vartus šaukia:
- 4 „Žmonės, aš jus šaukiu,
mano kvietimas yra visai žmonijai.
- 5 Neišmanėliai, mokykitės apdairumo,
bukapročiai,* imkitės proto.
- 6 Klausykitės, nes kalbėsiu apie
kilnius dalykus,
iš mano lūpų ateis, kas teisinga,
- 7* mano burna tars tiesą.
Nedorumas yra pasibjaurėjimas
mano lūpoms.
- 8 Visi mano burnos žodžiai yra
teisūs;

- juose nėra nieko sukto ar iškraipyto.
- 9 Visi jie aiškūs žmogui,
kuris supranta,
teisingi išprususiam žmogui.
- 10 Imkite mano pamokymą,
užuot ėmę sidabrą,
ir žinojimą, užuot ėmę gryną
auksą.
- 11 Juk išmintis yra vertingesnė
už brangakmenius;
jokie rinktiniai turtai negali su
ja lygintis.
- 12 Aš, Išmintis, gyvenu kartu su
protingumu
ir igyju sveiko proto išmanymą.
- 13 Pagarbiai bijoti VIEŠPATIES yra
nekęsti to, kas pikta.
Puikybės, įžūlumo, blogo elgesio
ir suktos kalbos nekenčiu.
- 14* Turiu gero patarimo ir sveikos
nuovokos,
turiu supratimo, turiu jėgų.
- 15 Per mane karaliai viešpatauja
ir valdovai leidžia teisius įstatymus;
- 16 per mane didžiūnai valdo ir
kilmingieji –
visi teisūs valdytojai.
- 17 Aš myliu mane mylinčius,
manęs stropiai ieškantys mane
suranda.
- 18 Aš turiu turtus ir garbę,
išliekantį lobį ir gerovę.
- 19 Mano vaisius geresnis už auksą –
net gryniausią,

8,1-36: Čia Išmintis yra įsmeinta panašiai kaip Pat 1,20-33, norint duoti didesnį svorį išminties mokytojo žodžiams. Dama Išmintis iškelia savo didybę bei kilmę ir kviečia visus (1-11 eilutės) atkreipti dėmesį į jos svarbią įtaką visuomenės gyvenime (12-21 eilutės), nes ji dalyvavo Visatą kuriant (22-31 eilutės). Galų gale ji žada gyvenimą ir Dievo malonę ją randantiems ir mirti tiems, kurie ją niekina.

8,5: *Neišmanėliai... bukapročiai.* žr. Pat 1,4 paaiškinimą.

8,7-8: Išminties tiesa ir nuoširdumas yra visapusiški dėl to, kad jų kilmė dieviška. Išmintis nei apgauna, nei pakenčia apgaulės. Protingas žmogus Išminties mokymą supranta ir priima.

8,14: Kas čia sakoma apie Išmintį, kitur priiskiriama Dievui. Žr. Job 12,13-16.

o pelnas, kurį duodu, vertesnis už
rinktinį sidabrą.
20 Aš einu teisumo keliu,
teisingumo takais,
21 suteikti turtą mane mylintiems
ir pripildyti jų išdų”.
Išmintis – Kūrėjo patikėtinė
22* “VIEŠPATS sukūrė mane savo
kelių pradžioje,
pirmąjį iš savo seniai atliktų darbų.
23 Prieš amžius buvau sukurtas,*
pačioje pradžioje, prieš žemės
pradžią.
24* Kai dar nebuvo gelmių,
buvau pagimdyta,
kai dar nebuvo tekančių šaltinių.
25 Prieš padedant kalnų pamatus,
prieš kalvas – aš gimiau.
26 Žemės ir laukų jis dar nebuvo
padaręs
nei pirmųjų pasaulio molio
grumstų.
27 Aš ten buvau, kada jis dėjo
dangaus skliautą į vietą,
kai jis nubrėžė ratą ant
bedugnės paviršiaus;
28 kada jis tvirtino aukštai
dangaus skliautą,
kai jis įrengė bedugnės šaltinius;
29 kada jis paskyrė jūrai ribas,
kad jos vandenys niekad
neperžengtų jo įsakymo,

kai jis nustatė žemės pamatus.
30 Tuomet aš buvau su juo kaip jo
Patikėtinė.*
Kasdien buvau jo džiaugsmas,
visad prieš jį džiūgaudama,
31 džiūgaudama jo gyvenamame
pasaulyje,
rasdama džiaugsmo žmonijoje.
32 Dabar tad, mano vaikai,
klausykite manęs;
laimingi yra tie, kurie laikosi
mano kelių.
33 Klausykitės pamokymo ir
būkite išmintingi;
jo neatmeskite!
34 Laimingas žmogus,
kuris manęs klauso,
ateidamas kasdien anksti prie
mano vartų,
budėdamas prie mano durų.
35 Juk kas randa mane,
randa gyvenimą
ir gauna malonę iš VIEŠPATIES.
36 Bet kas prasilenkia su manimi,
daro sau žalą.
Visi, kurie manęs nekenčia,
myli mirtį”.

9 Šeimininkė Dama Išmintis
1* Išmintis pasistatė namus,
išsikirto septynis šulus.
2 Ji prirengė vaises,

8,22-31: Išminties kilmė yra dieviška. Čia ji vaizduojama kaip būtybė, buvusi anksčiau negu visi kūriniai (22-26 eilutės), pritarusi Dievui, kai jis sumanė ir sukūrė Visatą, kai ją išpuošė grožiu bei įvairovė ir nustatė jos nuostabią darną (27-30 eilutės). Čia pranašaujama apie dieviškus Asmenis, kurie ilgainiui bus visapusiškai apreikšti, kai Išmintis įsikūnijo Jėzuje Kristuje.

8,23: ... *buvau sukurtas*: hebrajiškai *buvau išlieta*. Tikslī hebrajiškojo posakio prasmė nėra aiški. Hebrajai oro ir dvasios judėjimą lygindavo su skysčių judėjimu.

8,24-26: Padrikas chaosas, iš kurio Dievas sukūrė

dangų ir žemę. Žr. Pr 1,1-3; 2,4-6.

8,30: ... *Patikėtinė*: hebrajiškai *’Amon*. Ji tarė davė Dievui Visatos kūrimui metmenis. Žr. Job 38,1-2; Išm 7,22-8,1. Ji buvo Dievo *džiaugsmas*, nuolatinis jo žavesys.

9,1-6.13-18: Išmintis ir Kvailybė vaizduojamos kaip Šeimininkės – Damos, kiekviena kviečianti žmones į savo puotą. Dama Išmintis siūlo dieviškos tiesos ir dorybės maistą ir gėrimą, teikiančius gyvenimą (1-6 eilutės). Nepastovioji, be sveikos nuovokos Kvailybė parūpina vogtos duonos ir apgaulės bei ydų vandens, nešančių jos svečiams mirtį.

- supilstė vyną, padengė net stalą.
 3 Ji išsiuntė savo tarnaites paskelbti miesto aukštumose:
 4 “Teateina čionai neišmanėliai!”
 Neturintiems sveikos nuovokos
 ji sako:
 5 “Ateikite, valgykite mano duonos,
 gerkite vyną, kurio pripilsčiau.
 6 Atsisakykite nesubrendimo,
 kad gyventumėte
 ir eitumėte suvokimo keliu.
- 7 Kas pašaipūną sudraudžia,
 būna išplūstamas,
 kas nedorą žmogų išbara, nukenčia.
 8 Nebark pašaipūno,
 nes jis tavęs nekęs;
 pabark išmintingą žmogų,
 ir jis tave mylės.
 9 Šviesk išmintingą žmogų,
 kad taptų išmintingesnis,
 mokyk teisųjį, kad daugiau
 išmoktų.
- 10 Pagarbi VIEŠPATIES baimė yra
 išminties pradžia
 ir Šventojo pažinimas yra įžvalga.
 11 Taip, per mane tavo dienos bus
 padaugintos
 ir metų metai prie tavo
 gyvenimo pridėti.
 12 Ar esi išmintingas?
 Esi išmintingas savo naudai.
 Ar esi pašaipūnas?
 Naštą tik tu neši”.
- 13* Kvailoji moteris yra nepastovi,
 ji nemokša ir nieko neišmano.
 14 Sėdi savo namų tarpduryje

- ar ant kėslo miesto aukštumose,
 15 šaukdama praeivius,
 einančius tiesiai savo keliu:
 16 “Neišmanėliai, užsukite čionai!”
 Neturintiems sveikos nuovokos
 ji sako:
 17* “Vogtas vanduo yra saldus,
 o duona, valgoma vogčiomis, skani”.
 18* Bet kvailasis nežino,
 kad ten nutįsę šešėliai, –
 jos svečiai jau Šeolo gelmėse.

B. PIRMASIS SALIAMONO PATARLIŲ RINKINYS

- 10** Saliamono* patarlės.
 Išmintingas vaikas neša tėvui
 džiaugsmą,
 o paikas vaikas motinai
 tik skausmas.
- 2 Nedorai įgyti turtai neneša naudos,
 o teisumas gelbsti nuo mirties.
- 3 VIEŠPATS neleis teisiamam badauti,
 o nedorėliams neduos, ko trokšta.
- 4 Tingi ranka neša skurdą,
 o darbščijų rankos turtą.
- 5 Vaikas, kuris vasarą pripildo
 aruodus, yra protingas,
 o vaikas, miegantis per pjūtį,
 neša gėdą.
- 6 {VIEŠPATIES} palaiminimai yra
 , teisiejo galvai,
 o nedorėlių burnoje slypi smurtas.

9,17: Slaptumas duoda suprasti, kad elgiamasi nedorai.

9,18: Damos Kvailybės puotos menė yra kapas, iš kurio nė vienas nebėgali išeiti.

10,1-32: Šio pirmojo Saliamono patarlių rinkinio turinio įvairovė dažniausiai siejasi su pavienio

žmogaus gyvenimu. Kiekviena šio 375 patarlių rinkinio patarlė yra skirtinga, ženklindama vieną mintį arba sinonimine minties lygiagrete (žr. Pat 22,1), arba minties priešprieša (žr. Pat 10,1), arba sintetiniu teiginiu (žr. Pat 11,22).

- 7 Teisiojo vardas bus laiminamas,
o nedorėlių vardas sutrūnys.
- 8 Išmintingos širdies žmogus
rūpestingai laikysis įstatymų,
o kvailai kalbantis įkliūva į bėdą.
- 9 Kas elgiasi dorai, tas saugiai gyvena,
o kas eina suktu keliu,
tam blogai išeis.
- 10 Kas pro pirštus žiūri į kaltę,
padaro skausmo,
o žmogus, kuris atvirai išbara,
skleidžia ramybę.
- 11 Teisiojo burna yra gyvenimo
versmė,
o nedorėlių burnoje slypi smurtas.
- 12 Neapykanta sukelia vaidus,
o meilė uždengia visas kaltes.*
- 13 Protingo žmogaus lūpose
glūdi išmintis,
o bukapročio nugarai lieka tik lazda.
- 14 Išmintingieji brangina savo
žinojimą,
o kvaילוjo plepėjimas priartina
pavojų.
- 15* Turtingajam turtai yra jo tvirtovė,
o skurdžiui neturtas – jo pražūtis.
- 16 Teisiojo uždarbis veda į gyvenimą,
o nedorėlio pelnas – į nuodėmę.
- 17 Kas paiso pamokymo, eina
gyvenimo taku,
- o kas atmeta įspėjimą, paklysta.
- 18 Melagio lūpos slepia neapykantą,
o kas apkalbas leidžia, yra kvailys.
- 19 Kur daug kalbama,
ten kaltės netrūksta,
o protingo žmogaus kalba yra
santūri.
- 20 Teisiojo liežuvis yra rinktinis
sidabras;
nedorėlių širdis – nieko verta.
- 21 Teisiojo lūpos maitina daugelį,
o kvailieji miršta neturėdami
sveikos nuovokos.
- 22* VIEŠPATIES palaiminimas
praturtina,
triūsas negali jo padidinti.
- 23 Kaip kvilajam daryti pikta –
pramoga kvilajam,
taip išmintis – supratingam žmogui.
- 24 Ko nedorėlis bijo, tas jį užklumpa,
o ko teisieji ilgisi, tai bus jiems
suteikta.
- 25 Audrai praėjus, nedorėlio nebelieka,
o teisusis tveria amžinai.
- 26 Kaip actas dantims ir dūmai akims,
taip tingus žmogus siunčiantiems
jį su užduotim.
- 27 Pagarbi Dievo baimė prailgina

10,12: ... *meilė uždengia visas kaltes*. Apaštalų mėgstama patarlė. Žr. 1 Kor 13,7; Jok 5,20; 1 Pt 4,8; žr. taip pat Pat 17,9.

10,15: Įkvėptasis autorius apmąsto turtų svorio ir neturto bejėgiškumo tikrovę. Kas geriau, jis

nepasako.

10,22: Dievo palaiminimas, o ne žmogaus pas-tangos neša sėkmę gyvenime. Žr. Ps 127,1-2; Mt 6,25-34.

- gyvenimą,
bet nedorėlių metai bus sutrumpinti.
- 28 Teisiųjų viltis neša jiems
džiaugsmą,
o nedorėlių lūkesčiai niekais
nueina.
- 29 Dorajam VIEŠPATIES kelias
yra tvirtovė,
o piktadariams – pražūtis,
- 30 Teisusis niekad nesvyruos,
o nedorėliai neišliks krašte.
- 31 Iš teisiojo burnos plaukia išmintis,
o klatingas liežuvis bus išpjautas.
- 32 Teisiojo lūpos žino, kas gera,
o nedorėlių burna – kas apgaulinga.
- 11** Neteisingos svarstyklės yra pasi-
bjaurėjimas VIEŠPAČIUI,
o sąžiningas svarstis jam
malonumas.
- 2 Puikybę lydi gėda,
o išmintis eina su kukliaisiais.
- 3 Dorųjų sąžiningumas juos veda,
o klatinguosius suktumas pražudo.
- 4 Arpildo dieną turtai*
nepadės,
o teisumas gelbės nuo mirties.*
- 5 Doro žmogaus teisumas išlygina
jo kelią,
o nedorėlis pargriūva per savo
nedorumą.
- 6 Sąžiningųjų teisumas juos gelbsti,
o klatinguosius jų kėsiai pagauna.
- 7 Nedoro žmogaus viltys su mirtim
pražūva;
į turtus sudėta viltis niekais nueina.
- 8 Teisus žmogus ištraukiamas iš vargo,
o nedorėlis užima jo vietą.
- 9 Savo burna bedievis žmogus
kaimynui papultis,
o teisieji išgelbstimi sumanumu.
- 10 Dėl teisiųjų sėkmės džiūgauja
miestas,
o nedorėliams žuvus, šaukiama
iš džiaugsmo.
- 11 Dorųjų laiminimu miestas
yra statomas,
o nedorėlių burna – griauamas.
- 12 Kas niekina savo kaimyną,
tam trūksta širdies,
o protingas žmogus tyli.
- 13 Liežuvautojas vaikštinėja,
išplepėdamas paslaptis,
o ištikimas asmuo paslaptį laiko.
- 14 Kur nėra kam vadovauti, tauta
žūva;
saugumą laiduoja patarėjų
gausumas.
- 15 Svetimam žiruoti neša žalą,
o kas atsisako tai daryti,
neturės rūpesčių.

11,4: ... turtai... nuo mirties: ką žmogus turi
sukaupęs, nuo mirties neišgelbės. Tik gyvenimiška

atvirybė Dievo teisumui – išganymo rūpesčiui – gali
tai padaryti.

- 16 Maloninga moteris – pelno
pagarbą,
{o tą, kuri nekenčia dorybės,
apgaubia gėda.
Drovus žmogus tampa
skurdžiumi},
o aršieji įsigyja turtų.
- 17 Žmogaus gerumas daro jam
pačiam gera,
o negailestingas žmogus
daro sau žalą.
- 18 Nedoras žmogus užsidirba
apgaulingą užmokestį,
o sėjantys teisumą gauna
tikrąjį atlygį.
- 19 Teisumas yra gyvenimo ramstis,
o pikto ieškojimas veda į mirtį.
- 20 VIEŠPATS bjaurisi suktos širdies
žmogumi,
o tie, kurių elgesys be priekaišto,
jam patinka.
- 21 Būk tikras – nedoras žmogus
neliks nenubaustas,
o teisiųjų palikuonys išsigelbės.
- 22 Kaip auksinis žiedas, įvertas
kiaulei į snukį,
tokia yra graži moteris, neturinti
sveikos nuovokos.
- 23 Ko teisūs žmonės trokšta,
gali būti tik gera;
ko nedorėliai viliasi, sukelia pyktį.
- 24 Vieni dalija dosniai, tačiau turtėja.
o kiti šykštauja daryti, kas teisų,
ir skursta.
- 25 Dosnus žmogus praturtinamas,
o kas pagirdo* kitus, bus pats
pagirdytas.
- 26 Kas kaupia grūdų atsargas,*
tą žmonės keiks,
o palaiminimas galvai to,
kuris juos dalija.
- 27 Kas stengiasi daryti gera,
užsitarnaus malonės,
o kas ieško pikta, ištiks jį pikta.
- 28 Žmogus, kuris pasitiki savo turtais,
nuvys,
o teisieji vešės kaip žali lapai.
- 29 Kas kamuoja savo šeimą
tas paveldi vėją;
kvailys yra išmintingųjų vergas.
- 30 Teisus elgesys yra gyvenimo medis,
o smurtas atima gyvenimą.
- 31 Jeigu teisus žmogus žemėje gauna
savo atpildą,
juo labiau gaus jį nedorėlis ir
nusidėjėlis!
- 12** Kas* mielai priima pamokymą,
tas mėgsta žinojimą,
bet kas niekina pamokymą,
tas yra tamsuolis.
- 2 Geras žmogus užsitarnauja
VIEŠPATIES malonę,

11,25: ... *kas pagirdo*: vanduo buvo (ir yra)
Šventoje Žemėje šventas dalykas, nes jo labai
trūksta.

11,26: ... *kaupia grūdų atsargas*: laukdamas ge-

resnių kainų.

12,1: Išmintingas žmogus puoselėja reiklų pa-
mokymą – drausmę ir nevengia kritikos (žr. Pat
13,1).

- o klastūnas –
jo pasmerkimą.
- 3* Nedorumas žmogaus nesaugo,
o teisiųjų šaknys nebus išrautos.
- 4 Sumani žmona yra savo vyro
vainikas,
o apsileidusi žmona –
kaip kaulų puvinys.
- 5 Teisiųjų užmojai yra teisingi;
nedorėlių užmačios yra klastingos.
- 6 Nedorėlių žodžiai yra kruvinos
pasalos,
o dorųjų kalba juos išgelbsti.
- 7 Parblokšk nedorėlius, –
nieko iš jų nelieka,
o teisių žmonių namai tvirtai stovi.
- 8 Už protingumą žmogus
laimi pagyrimą,
o sukto proto žmogus tik paniekos
susilaukia.
- 9 Geriau* būti paprastu žmogumi,
turinčiu darbą,
negu išdidžiai laikytis ir
neturėt ką valgyti.
- 10 Teisus žmogus rūpinasi savo gyvuliais,
o nedorų žmonių širdis yra žiauri.
- 11 Kas dirba savo žemę,
turės duonos iki soties,
o kas vaikosi vėjų,
neturi sveikos nuovokos.
- 12 Nedorų žmonių tvirtovė
bus nugriauta,
o teisiųjų šaknis yra išliekanti.
- 13 Blogas žmogus patenka į
pinkles per savo liežuvį,
o teisus žmogus išsivaduoja iš vargo.
- 14 Žmogus sotinasi gėrybėmis iš
savo lūpų vaisiaus,
ir rankų darbas yra atlyginamas.

- 15 Kvailo žmogaus kelias jam
pačiam atrodo teisingas,
o išmintingas žmogus klauso
patarimo.
- 16 Kvailas žmogus tuojau parodo pyktį,
o gudrus užgaulę nutyli.
- 17 Kas kalba tiesą, sąžiningai liudija,
o melagingas liudytojas kalba
apgaulingai.
- 18 Neapgaltoti žodžiai yra kaip
kalavijo smūgiai,
o išmintingųjų liežuvis gydo.
- 19 Teisingos lūpos išlieka amžinai,
o melagingas liežuvis tik akimirką.
- 20 Apgaulė yra širdyse tų, kurie
rengia pikta,
o duodantiems taikingą
patarimą – džiaugsmas.
- 21 Teisus žmogaus neištinka
jokia žala,
o nedorėliai yra nelaimių priblokšti.
- 22 Melagingos lūpos yra
pasibjaurėjimas VIEŠPAČIUI,
o kas ištikimai elgiasi, jam patinka.
- 23 Gudrus žmogus slepia savo
išmanymą,
o kvailojo širdis skelbia savo
kvailumą.
- 24 Darbščioji ranka valdo,
o tingiąją reikia versti dirbti.
- 25 Nerimas apsunkina žmogaus širdį,
o geras žodis ją pralinksmina.
- 26 Teisusis duoda gerą patarimą
savo artimui,
o nedorėlių kelias klaidina.
- 27 Tingus žmogus niekad nekepa
sumedžiotos mėsos,
o darbštus žmogus turi brangių
turtų.

12,3: Medžio šaknys duoda medžiui tvirtumo, lygiai kaip teisumas padaro žmogų tvirtą.

12,9: Geriau... : išminties mokytojai mėgo geriau posakius. Žr. Pat 15,16-17; 16,8; 17,1.

- 28 Ant teismo tako yra gyvenimas;
žengiant jo taku nėra mirties.
- 13** Išmintingas vaikas brangina
tėvo pamokymą,
o pašaipūnas nesiklauso,
kai yra baramas.
- 2* Iš savo žodžių vaisių žmogus
valgo gerą valgį,
o apgaulingas žmogus alksta
darydamas niekšybes.
- 3 Kas saugo savo liežuvį,
apsaugo savo gyvastį,
o plepus žmogus prieina liepto galą.
- 4 Dykaduonis alksta ir nieko neturi,
o darbštus žmogus vaišinsis prie
turtingo stalo.
- 5 Teisus žmogus nekenčia melo,
o nedoras melu ir gyvena.
- 6 Teisumas saugo žmogų,
kuris eina doru keliu,
o nuodėmė pražudo nedorėlį.
- 7 Vieni dedasi turtingais,
bet nieko neturi,
kiti dedasi vargšais, bet turi
didelius turtus.
- 8 Turtingas žmogus turi turtų
savo gyvasčiai išpirkti,
o vargšas niekad negirdi grasinimo.
- 9 Teisiųjų šviesa džiūgauja,*
o nedorėlių lempa gęsta.
- 10 Kvailas žmogus įžūlumu
sėja vaidus,
o išmintis tenka priimantiems
patarimą.
- 11 Iš karto įsigyti turtai sunyks,
o kas po truputį kaupia, juos didina.

- 12 Atidėta viltis susargdina širdį,
o įgyvendintas troškimas
yra gyvybės medis.*
- 13 Kas paniekina žodį,*
užsitraukia pražūtį,
o kas gerbia įsakymą,*
bus jam atlyginta.
- 14 Išminčiaus mokymas yra gyvenimo
šaltinis,
leidžiantis išvengti mirtinų pinklių.
- 15 Sveika nuovoka laimi palankumą,
o sukčių kelias veda į pražūtį.
- 16 Gudrus žmogus visur elgiasi
protingai,
o kvailas parodo savo kvailumą.
- 17 Nedoras pasiuntinys padaro vargo,
o patikimas atstovas atneša ramybę.
- 18 Neturtas ir gėda tam,
kuris nepaiso pamokymo,
o kas klauso įspėjimo,
yra gerbiamas.
- 19 Įgyvendintas troškimas –
malonus širdžiai,
o gręžtis nuo pikta –
pasibjaurėjimas kvailiems.
- 20 Bendrauk su išmintingu,
ir tapsi išmintingas,
o kvailųjų bičiulis pateks į bėdą.
- 21 Nusidėjėliams iš paskos seka
nelaimė,
o teisiuosius pasiveja gerovė.
- 22 Geras žmogus palieka paveldą
savo vaikaičiams,
o nusidėjėlio turtas paskiriamas
teisiamajam.
- 23 Bylinėjimasis surija įdirbtą
vargšo lauką
ir neteisybė nušluoja jo buveinę.

13,2: Geri žodžiai turi gerus padarinius. Žr. Pat 12,14.

13,9: ... *šviesa džiūgauja*: šviesa – gyvybės simbolis. Žr. 1 Kar 15,4. ... *džiūgauja*: dega šviesdama.

13,12: ... *gyvybės medis*: dieviškojo gyvenimo ir nemirtingumo simbolis antikos pasaulyje.

13,13: ... *žodį*... *įsakymą*: išminčių mokymą.

- 24 Kas gailisi rykštės, nekenčia
savo vaiko,
o kas jį myli, rykšte pataiso.
- 25 Teisusis valgo sočiai iki valios,
o nedorėlių pilvas tuščias.
- 14** Išmintinga moteris statosi
namus,
o kvailoji savuosius nugriauna
savo rankomis.
- 2 Kas dorai elgiasi, garbina VIEŠPATĮ,
o kas eina suktais keliais, jį niekina.
- 3 Kvailojo burnoje yra lazda jo
nugarai,
o teisaus žmogaus lūpos jį apsaugo.
- 4 Kur nėra jaučių, ten tuščios ėdžios;
gausi pjūtis ten, kur stiprus jautis.
- 5 Sąžiningas liudytojas nemeluoja,
o melagingas melais alsuoja.
- 6 Pašaipūnas mėgina būti sumanus,
bet negali,
o žmogus, kuris turi nuovoką,
žinojimą lengvai įgyja.
- 7 Laikykis atokiai nuo kvailo
žmogaus,
nes ten neišmoksi išmintingai
kalbėti.
- 8 Gudraus žmogaus išmintis
padeda jam protingai elgtis,
o bukapročio kvailumas jį
suklaidina.
- 9 Kvailiai tyčiojasi iš aukos už
nuodėmę,
o dori žmonės patiria
Dievo malonę.
- 10 Vien širdis pažįsta savo kartumą,
ir joks pašalietis jos džiaugsmu
negali dalytis.
- 11 Nedorėlių namai sunaikinami,
o teisiųjų palapinė klesti.

- 12* Žmogui jo kelias gali atrodyti
teisingas,
bet galų gale jis nuveda į mirtį.
- 13 Net kai žmogus juokiasi, jam širdį
gali skaudėti,
o džiaugsmas gali baigtis širdgėla.
- 14 Suktos širdies žmogus gauna,
ką elgesiu užsitarnauja,
o dosnus žmogus pjauna savo
gerus darbus.
- 15 Neišmanėlis tiki viskuo, ką girdi,
o gudrus žmogus apsvarsto savo
žingsnius.
- 16 Išmintingas žmogus yra atsargus
ir vengia pikta,
o kvailas negali susilaikyti
ir yra neatsargus.
- 17 Kas yra ūmus, kvailai pasielgia,
o sukčius yra nekenčiamas.
- 18 Neišmanėlių papuošalas yra
kvailumas,
o gudrieji apsvainikuoja žinojimu.
- 19 Blogi žmonės turi nusilenkti
geriesiems,
o nedorėliai – prie teisiųjų vartų.
- 20* Beturčio nemėgsta net jo artimieji,
o turtuolis turi daug bičiulių.
- 21 Kas niekina savo artimą, nusideda,
o gera darantis vargšui
yra laiminamas.
- 22 Argi neklysta darantys pikta?
Gerumo ir ištikimybės įgyja
darantys gera.
- 23 Kiekvienas triūsas duoda naudos,
o vien plepėjimas veda į skurdą.
- 24 Išmintingųjų vainikas –
jų sumanumas,
o kvailųjų girlianda – kvailumas.
- 25 Teisingas liudytojas išgelbsti

14,12: Išvaizda gali būti apgaulinga. Žr. Pat 16,25. 14,20: Pernelyg gyvenimiška įžvalga.

gyvastį,
o kas liudija melus, skleidžia
apgaule.
26 Pagarbi VIEŠPATIES baimė
yra tvirtovė,
žmogaus vaikams ji bus prieglauda.
27 Pagarbi VIEŠPATIES baimė yra
gyvenimo šaltinis,
kad žmogus galėtų išvengti
mirtinų pinklių.
28 Karaliaus didybė – gausi tauta;
be tautos valdovas yra niekas.
29 Kas lėtai supyksta, turi daug
supratimo,
o kas yra ūmaus būdo, išaukština
kvailumą.
30 Ramus protas duoda kūnui gyvastį,
o pavydas pūdo kaulus.
31 Kas skriaudžia vargšą, įžeidžia
jo Kūrėją,
o kas pasigaili beturčio,
teikia jam garbę.
32 Nedoras žmogus pražūva per
savo nedorumą,
o teisusis yra saugus dėl savo
dorumo.
33 Išmintis ilsisi proto
žmogaus širdyje,
bet kvailieji jos nepažįsta.
34 Teisumas išaukština tautą,
o nuodėmė ją žemina.
35 Sumaniam tarnui suteikiama
karaliaus malonė,
o niekam tikęs jo pyktį užsitraukia.
15 Švelnus atsakymas nuramina
pyktį,
o šiurkštus žodis sukelia įniršį.
2 Išmintingųjų liežuvis dalija
žinojimą,
o kvailųjų burna išlieja kvailumą.

3 Dievo akys yra visur,
jos stebi blogus ir gerus žmones.
4 Švelnus liežuvis yra gyvybės medis,
o suktas – versmė beprotybės.
5 Kvailasis niekina tėvo pamokymą,
o kreipias dėmesį į pataisą
yra protingas.
6 Gero žmogaus namai pilni išteklių,
o nedoro žmogaus uždarbis
kupinas rūpesčių.
7 Teisiųjų lūpos sėja žinojimą,
o kvailųjų širdis – netiesą.
8 Nedorėlių auka VIEŠPATS bjaurisi,
o teisiųjų malda džiaugiasi.
9 Nedoro žmogaus elgesiu
VIEŠPATS bjaurisi,
o žmogų, kuris laikosi teismo
reikalavimų, myli.
10 Sunki bausmė laukia žmogaus,
kuris atmeta kelią,
o kas paniekina pataisą, miršta.
11 Šeolas ir Prapulties vieta* atviri
VIEŠPAČIUI,
juo labiau – žmonių širdys!
12 Pašaipūnas nemėgsta būti
pataisomas;
užtat į išmintinguosius nesikreips.
13 Laiminga širdis pralinksmina veidą,
o kenčianti – dvasią palaužia.
14 Protingo žmogaus širdis ieško
žinojimo,
o kvailųjų burna maitinasi
kvailumu.
15 Visos vargšo dienos yra sunkios,
o linksmaširdžiui gyvenimas –
visad šventė.
16* Geriau mažai turėti su pagarbja
VIEŠPATIES baime,

15,11: *Šeolas ir Prapulties vieta*: Šeolas ir Prapulties vieta [Abadonas] ženklina mirusiųjų bu-

veinę, pabrėžiant nepaprastą tamsumą, kuri yra atvira Dievo akims ir galybei.

- negu būti turtingam ir gyventi
be ramybės.
- 17 Geriau daržovių pietūs su meile,
negu riebi jautiena su neapykanta.
- 18 Karšto būdo žmogus vaidus sukelia,
o kantrusis ginčus nuramina.
- 19 Tinginio kelias apaugęs
erškėčiais,
o darbštuolio takas – lygus
vieškelis.
- 20 Išmintingas vaikas padaro tėvą
laimingą,
o kvailas žemina savąją motiną.
- 21 Kvailai elgtis smagu
tuščiagalviui žmogui,
o protingasis eina tiesiu keliu.
- 22 Užmojai be pasitarimo
niekais nueina,
o pasitarus su daugeliu,
jie būna sėkmingi.
- 23 Žmogui malonu duoti
deramą atsakymą;
o kaip smagu girdėti tinkamą žodį!
- 24 Protingą žmogų gyvenimo takas
veda aukštyn,
kad išvengtų Šeolo gelmių.
- 25 VIEŠPATS nugriauna išpuikėlių
namus,
o našlės nuosavybės ribas išlaiko.
- 26 Nedoro žmogaus mintimis
VIEŠPATS bjaurisi,
o padorių žodžiai jam patinka.
- 27 Kas iš gobšumo ieško neteisėtos
naudos, kenkia savo šeimai,
o kas nepriima kyšių, ilgai gyvens.
- 28 Teisus žmogus apmąsto,

- kaip atsakyti,
o nedorėlių burna išpila pikta.
- 29 VIEŠPATS yra toli nuo nedorėlių,
o maldas teisiųjų išklauso.
- 30 Linksmas žvilgsnis* pradžiugina
širdį,
o gera žinia duoda stiprumo
kaulams.
- 31 Žmogus, kurio ausis klauso
sveiko pamokymo,
bus namie tarp išmintingųjų.
- 32 Kas nepaiso įspėjimo,
savęs nekenčia,
o kas klauso sveiko pamokymo,
įgyja supratimo.
- 33 Pagarbi VIEŠPATIES baimė yra
išminties lavybos;
pirma – nusižeminimas,
paskui – garbė.
- 16** Žmogus* savo širdyje gali daug
užsimoti,
bet ką liežuvis ištaria,
tai yra iš VIEŠPATIES.
- 2 Visi žmogaus keliai gali būti jo
akyse tyri,
o VIEŠPATS pasveria širdį.
- 3 Pavesk savo darbą VIEŠPAČIUI,
ir tavo užmojai bus sėkmingi.
- 4* VIEŠPATS padarė visa su tikslu,
net nedorėlį nelaimės dienai.
- 5 VIEŠPATS bjaurisi kiekviena
širdies puikybe;
žinok, tai nebus dovanota.
- 6 Gerumu ir ištikimybe
atsilyginama už kaltę,

15,16-17: Ne turtų apstumas, o jų savininko do-
rumas padaro turtus palaimos šaltiniu.

15,30: *Linksma žvilgsnis...* : pažodžiui *akių
šviesa*, t.y. linksmas žvilgsnis žmogaus, atnešusio
gerą žinią.

16,1: Žodžiai, panašiai kaip veiksmai, dažnai
sukelia nenumatytų padarinių.

16,4: Net nedori žmonės, kentėdami sau skir-
tą bausmę, neišvengia nepagarbinę Dievo teisin-
gumo.

- o pagarbia VIEŠPATIES baime
išvengiama pikta.
- 7 Kai VIEŠPATS yra patenkintas
žmogaus elgesiu,
jis sutauko su juo net jo priešus.
- 8 Geriau turėti mažai,
įsigyta sąžiningai,
negu didelės neteisėtas pajamas.
- 9 Žmogus širdyje sumano,
ką jis darys,
bet jo žingsnius valdo VIEŠPATS.
- 10* Nenuginčijama tiesa karaliaus
lūpose;
jo burna nenusideda,
kai nusprendžia.
- 11 Tikros svarstyklės ir svarstyklių
lėkštės yra VIEŠPATIES,
visi svarsčiai maišelyje jam priklauso.
- 12 Karaliai bjaurisi nusikaltimais,
nes sostas tvirtėja teismu.
- 13 Sąžiningos lūpos yra
malonios karaliui, –
žmogų, kuris sako tiesą, jis myli.
- 14 Karaliaus pyktis yra tarsi mirties
pasiuntinys,
o išmintingas žmogus gali jį
numalšinti.
- 15 Karaliaus šypsulys reiškia gyvenimą;
jo malonė yra kaip lietaus debesys
pavasarij.
- 16 Nepalyginamai geriau yra įsigyti
išminties, negu aukso!
Verčiau rinktis įsigyti įžvalgos,
negu gauti sidabro.
- 17 Dorų žmonių kelias vengia pikta;
kas atsargiai žengia savo keliu,
išsaugo gyvastį.
- 18 Puikybė apima prieš žūtį,
įžūlumas veda į nesėkmę.
- 19 Geriau būti kukliam tarp vargšų,
negu dalytis grobiu su išdidžiais.
- 20 Kas supranta dalyką, kurio mokosi,
puikiai gyvens,
o kas pasitiki VIEŠPAČIU,
bus laimingas.
- 21 Kas yra išmintingos širdies,
laikomas protingu žmogumi,
o patraukli kalba yra papildomas
laimėjimas.
- 22 Išmintis ją turinčiam
yra gyvenimo šaltinis,
o kvailieji išmoksta gyventi tik
kvailumu.
- 23 Išmintingo žmogaus širdis teikia
jo kalbai lakumą
ir stiprina jo žodžių patrauklumą.
- 24 Taiklūs žodžiai yra kaip medaus
korys,
saldumas gomuriui ir sveikata
kūnui.
- 25 Kartais kelias gali atrodyti
žmogui tiesus,
bet galų gale jis nuveda į mirtį.
- 26 Triūsiančio noras už jį triūsia,
nes jo alkis jį verčia.
- 27 Niekšas ieško, kaip padaryti
žalos kitiems,
o jo kalba yra kaip svinanti ugnis.
- 28 Piktas žmogus sukelia vaidus,
o liežuvautojas išskiria
artimus draugus.
- 29 Piktos valios žmogus suvilioja
savo kaimyną

16,10: Aukščiausios valdžios nuosprendžiai bu-
vo laikomi bešališkais – teisingais. Idealus kara-

lius buvo bešališkas – teisingas.

- ir nuveda jį negeru keliu.
- 30 Kas primerkia akį, tikriausiai
slapta rezga niekšybę;
kas sučiaupia lūpas, yra sumanęs
pikta.
- 31 Žili plaukai yra garbės vainikas,
laimėtas doru gyvenimu.
- 32 Geriau būti kantriu žmogumi,
negu galiūnu;
apvaldyti save yra geriau,
negu užkariauti miestą.
- 33* Burtai metami į skraitą,
bet nuosprendis priklauso nuo
VIEŠPATIES.
- 17** Geriau sausa pluta su ramybe,
negu namai, kupini vaišių su
vadais.
- 2* Sumanus tarnas valdys nemokšą
sūnų
ir dalysis paveldu kaip vienas jo
brolių.
- 3 Tiglis – sidabru, krosnis – auksui,
o širdį išbando VIEŠPATS.
- 4* Nedorėlis klauso nedorų lūpų,
o melagis pikto liežuvio.
- 5 Kas tyčiojasi iš vargšo, įžeidžia jo
Kūrėją;
kas juokiasi iš nelaimės,
neišvengs bausmės.
- 6 Vaikaičiai yra senųjų vainikas,
o vaikų pasididžiavimas – jų tėvai.
- 7 Kilnūs žodžiai netinka kvilajam,
dar mažiau – melas kilmingajam!
- 8 Duodančiam kyšis atrodo kaip
kerai:

- kur tik jis pasisuka, jam sekasi.
- 9 Kas atleidžia nuoskaudą,
puoselėja draugystę,
o kas vis primena ginčą,
atstumia draugą.
- 10 Protingą žmogų papeikimo
žodis labiau paveikia,
negu šimtas smūgių kvailį.
- 11 Vien maištauti yra linkęs
piktas žmogus;
jam bus atsiųstas negailestingas
pasiuntinys.
- 12 Geriau susidurti su jaunikių
netekusi meška,
negu susitikti su kvailiu dėl
nesąmonių.
- 13 Kas už gera piktu atsilygina,
nelaimės iš savo namų niekad
neišvays.
- 14 Kivirčo pradžia yra kaip užtvankos
atidarymas;
užtat ginčą užgniaužk dar jam
neprasidėjus.
- 15 Kas pateisina nedorėlį ir kas
pasmerkia teisųjį,
jais abiem lygiai bjaurisi VIEŠPATS.
- 16 Kokia nauda iš pinigų kvailo
žmogaus rankoje
išminčiai pirkti, jei jis proto neturi?
- 17 Bičiulis visados yra bičiulis,
o brolis – gimęs vargu dalytis.
- 18 Neprotingai elgiasi,
kas rankas sumuša laiduoti,
kas tampa užstatu savo kaimynui.
- 19 Žmogus, mėgstantis nusikaltimą,
kelia kivirčius;

16,33: Teigiami ar neigiami atsitiktinumo pa-
dariniai pareina nuo Dievo. Ginčai ir abejonės se-
novės izraeliečių visuomenėje buvo sprendžiami
metant kauliukus. Žr. Iš 28,15-30; Kun 16,3; Joz
7,14; 1 Sam 10,20-21.

17,2: Protas ir sumanumas vertinami labiau,
negu kilmingi kraujo ryšiai.

17,4: Nedoras žmogus, norėdamas pateisinti
savo nedorą elgesį, smerkia kitų nedorus darbus.
Žr. Mt 7,1-5.

- kas deda namuose aukštą slenkstį,*
užsitraukia nelaimę.
- 20 Suktos širdies žmogui nesiseka,
o kuris melagingai kalba,
įpuola į bėdą.
- 21 Kas pagimdo kvailį, turi vargo;
avigalvio tėvui nėra džiaugsmo.
- 22 Linksma širdis yra geras vaistas,
o niūri dvasia džiovina kaulus.
- 23 Nedoras žmogus traukia kyšį
iš skraito,
kad iškreiptų teisingumo taką.
- 24 Protingas žmogus žiūri į išmintį,
o kvailio akys žvalgosi po žemės
pakraščius.
- 25 Kvailas vaikas yra apmaudas savo
tėvui,
ir širdgėla moteriai, kuri jį
pagimdė.
- 26 Uždėti baudą nekaltam žmogui
tikrai neteisinga
ar nuplakti kilmingą žmogų už jo
dorumą.
- 27* Kas yra taupios kalbos,
tas tikrai išmintingas,
o sveiko proto žmogus yra
santūrus.
- 28 Net kvailys yra laikomas
išmintingu, jei tyli;
protingu, jeigu laiku užsičiaupia.
- 18** Uždaras žmogus rūpinasi tik
savo įnoriais,
niekina kiekvieną sveikos
nuovokos žmogų.
- 2 Kvailas žmogus netrokšta suprasti,
o tetrokšta pareikšti savo nuomonę.

- 3 Atėjus nedorumui,
ateina ir panieka,
o su negarbe ateina ir nemalonė.
- 4 Žodžiai iš žmogaus burnos yra
gilus vanduo,
o išminties šaltinis – tekanti srovė.
- 5 Negera būti šališkam nedoro
žmogaus atžvilgiu
ir teisme nuskriausti nekaltą
žmogų.
- 6 Kvailio žodžiai veda į ginčą,
o jo kalba rykštės prašosi.
- 7 Kvailio burna yra jo pražūtis,
o jo lūpos spąstai jo gyvasčiai.
- 8 Liežuvautojo žodžiai yra tarsi
skanėstai, –
jie giliai nueina.
- 9 Žmogus, suglebęs savo darbe,
yra tikras brolis kenkėjo.
- 10* VIEŠPATIES vardas yra tvirtas bokštas;
teisusis gali bėgti į jį ir būti
jame saugus.
- 11 Turtuolio lobis yra jo įtvirtintas
miestas;
jis tėra tarsi aukšta siena jo
vaizduotėje.
- 12* Žmogaus širdis puikuoja
prieš žūtį,
o prieš garbę eina nusižeminimas.
- 13* Duoti atsakymą žmogui
jo neišklausius
yra ir kvaila, ir užgaulu.
- 14 Gaji dvasia palaiko žmogų ligos
patale,
o kai dvasia suserga,
kas gali ją pagydyti?

17,19: ... *deda namuose aukštą slenkstį*: kaip savo šykštumo ir išdidumo simbolį, t.y. neperžengiamą, nes nenori nieko į namus įsileisti, todėl netenka draugų ir užsitraukia nelaimę.

17,27-28: Tyla gali būti dviprasmiška. Išmintingo žmogaus tyla ir savitvarda buvo egiptiečių išminties mokytojų idealas.

18,10-11: Religija yra stipri parama ir saugi prie-

glauda galynėjantis su gyvenimu. Žmogus naudojasi mokslu bei civilizacija, bet yra religija. Turtuolis daro klaidą remdamasis turtais, nes turtai nėra išliekanti vertybė.

18,12: Plg. šį išminčių mokymą su Jėzaus žodžiais: *Nes kas save aukština, bus pažemintas, o kas save žemina, bus išaukštintas* (Mt 23,12).

- 15 Protinga širdis įgyja žinojimo,
o išmintingųjų ausis jo budriai
ieško.
- 16 Žmogaus dovana atidaro duris
ir praskina jam kelią pas didžiūnus.
- 17 Tas atrodo teisas, kas pirmasis
kreipiasi į teismą,
kol ateina jo priešininkas ir
būna apklaustas.
- 18* Burtų metimas išsprendžia bylas
ir nulemia ginčą tarp galingųjų.
- 19 Įžeistą brolių yra sunkiau laimėti,
negu stiprų miestą,
ir jo priešiškus – kaip tvirtovės
užkardas.
- 20* Žmogaus pilvas pasotinamas jo
burnos vaisiais;
jis turi būti patenkintas savo lūpų
derliumi.
- 21 Mirtis ir gyvenimas yra liežuvio
galioje,
ir kas su juo sutaria,
valgys jo vaisius.
- 22 Žmogus, kuris randa gerą žmoną,
randa laimę,
ir gauna iš VIEŠPATIES malonę.
- 23 Vargdieniai turi kalbėti kaip
maldautojas,
o turtuolis atsako šiurkščiai.
- 24 Žmogus turi bičiulių laikui
praleisti,
o tikras draugas yra jam už brolių
artimesnis.
- 19** Geriau vargšas, kuris dorai
gyvena,
negu kvailas, kuris suktai kalba.

- 2 Be žinojimo net uolumas nėra
geras dalykas,
nes žmogus, kuris skuba, suklumpa.
- 3 Paties žmogaus kvailumas veda
į pražūtį,
tačiau jo širdis nirsta ant
VIEŠPATIES.
- 4 Turtai sutelkia daug bičiulių,
o beturtis lieka be draugo.
- 5 Melagingas liudytojas neliks
nepasmerktas,
o kas sumeluoja, neišsigelbės.
- 6 Daugelis pataikauja kilmingam
žmogui,
o duodančiam dovaną kiekvienas
yra draugas.
- 7 Visi vargšo artimieji jį niekina,
o dar labiau jo vengia draugai.
Kai jų šaukiasi, jų nėra.
- 8 Kas įgyja išminties,
tampa sau geriausiu draugu;
kas brangina supratimą, tam seksis.
- 9 Melagingas liudytojas neliks
nepasmerktas,
o kas liudija melagingai, pražus.
- 10 Nedera, kad kvailys gyventų
prabangiai,
o dar labiau, kad vergas valdytų
didžiūnus.
- 11 Sumanus žmogus yra lėtas pykti,
atleisti įžeidimą jam garbė.
- 12 Karaliaus pyktis yra kaip liūto
riaumojimas,
o jo malonė tarsi rasa ant žolės.
- 13 Kvailas vaikas yra neviltis tėvui,
o niurnanti žmona –
nuolat lašantis vanduo.

18,13: Kalbėti pirma neišklausius yra būdinga kvailiui. Žr. Pat 10,14; Sir 11,8.
18,18: Žr. Pat 16,33 paaiškinimą.

18,20-21: Kiekvienas žmogus turi priimti savo žodžių padarinius – naudą ar žalą.

- 14 Namai ir turtas yra iš tėvų paveldas,
o sumani žmona ateina iš
VIEŠPATIES.
- 15 Tingumas panardina žmogų
giliai į miegą;
apsileidėlis turi kentėti alkį.
- 16 Kas gerbia savo gyvastį, laikosi
įsakymo;
nesirūpinti savo elgesiu yra
mirtina klaida.
- 17* Kas yra dosnus vargšui,
skolina VIEŠPAČIUI, –
VIEŠPATS atmokės jam už jo gerą
darbą.
- 18 Savo vaiką griežtai pamokyk,
nes tai neša viltį,
bet netrokšk jo mirties.
- 19 Smurtingo būdo žmogus
užsitraukia bausmę;
jeigu bandytum jį gelbėti,
dalyką pablogintum.
- 20 Klausyk patarimo ir priimk
pamokymą,
kad ilgainiui taptum išmintingas.
- 21 Žmogaus širdis pilna visokių norų,
bet išsipildys tik
VIEŠPATIES užmojis.
- 22 Žmogiška trokšti naudos,
bet geriau būti vargšu,
negu melagiu.
- 23 Pagarbi VIEŠPATIES baimė veda
į gyvenimą,
žmogus valgo ir ilsisi,
nebijodamas pikta.
- 24 Tinginys kiša ranką į dubenį;
bet jos net prie savo burnos
jis nepakels.
- 25 Apmušį pašaipūną, neišmanėlis
gaus pamoką;
pamokysi protingą žmogų,
jis įgis žinojimo.
- 26 Kas blogai elgiasi su savo tėvu
ar išvaro motiną,
yra gėdingas vaikas ir negarbė.
- 27 Mano vaike, jeigu nebeklausysi
pamokymo,
greitai nuklysi ir nuo to,
ką jau esi išmokęs.
- 28 Niekšiškas liudytojas tyčiojasi
iš teisingumo,
o nedorėlių burna ryja nedorybę.
- 29 Lazda yra parengta pašaipūnams
ir rykštės kvailių nugarai.
- 20** Vynas yra užgaulus, svaigusis
gėrimas mušeika,
kas girtas nuo jų svirduliuoja,
nėra išmintingas.
- 2 Karaliaus sukeltas klaikas yra
kaip liūto riaumojimas;
kas jį supykdo, savo gyvastį stato
į pavojų.
- 3 Garbinga žmogui vengti ginčų,
o kiekvienas kvailys leidžiasi į
kivirčius.
- 4 Sėjos metu tinginys nearia;
pjūčiai atėjus, jis ieško,
bet nieko neranda.
- 5 Žmogaus širdies užmojai
yra gilūs vandenys,
o protingas žmogus gali jų semtis.
- 6 Daugelis laiko save geros
valios žmonėmis,
bet kas gali rasti žmogų,
kuriuo galėtų pasitikėti?
- 7 Teisus žmogus dorai elgiasi, –
laimingi jo vaikai,
gavę tokį paveldą!
- 8 Kai karalius atsisėda į teismo sostą,
jis gali išsijoti visa pikta savo
akimis.

- 9* Kas gali sakyti: “Nuvaliau savo širdį.
Esu švarus, be nuodėmės”?
- 10 Dvejopais svarsčiais ir dvejopais saikais,
abejais bjaurisi VIEŠPATS.
- 11 Savo veiksmais net jaunuolis parodo,
ar jo elgesys sąžiningas ir doras.
- 12 Ir ausį girdinčią, ir akį reginčią –
Abi jas VIEŠPATS padarė.
- 13 Nepamėk miego, kad netaptum skurdžiumi;
laikyk plačiai atvertas akis,
ir turėsi ko valgyti.
- 14* “Niekam verta, niekam verta”, –
sako pirkdamas,
o nu eidamas didžiuojasi.
- 15 Yra aukso ir brangakmenių gausybė,
bet išmintingos lūpos –
brangiausias papuošalas.
- 16* Paimk drabužį žmogaus,
žiravusio už atėjūną;
pasilaikyk užstatą, duotą kaip
laidą už svetimšalius!
- 17 Duona, gauta per apgaulę, yra saldi,
bet vėliau burna taps pilna žvyro.
- 18 Užmojai subręsta pasitarimais,.
kariauk protingai apsvarstydamas.
- 19 Kas nuolat išduoda paslaptis,
yra liežuvautojas;
užtat nebendrauk su tuščiu plepiu.
- 20* Kas keikia savo tėvą ir motiną,
jo lempa užges visiškoje tamsoje.
- 21 Nuosavybė, greitai įsigyta pradžioje,
galų gale nebus palaiminta.
- 22 Nesakyk: “Aš atlyginsiu už pikta!”
Pasitikėk VIEŠPAČIU,

- ir jis tau padės.
- 23 Skirtingais svarsčiais VIEŠPATS
bjaurisi,
nesąžiningos svarstyklės yra
negeros.
- 24* VIEŠPATS lemia žmogaus žingsnius;
kaip tad gali žmogus suvokti
savo kelią?
- 25* Spąstai žmogui neapgalvotai sakyti:
“Pašventinta!”
ir paskui imti gailėtis padarius
tokį įžadą.
- 26 Išmintingas karalius išsijoja
nedorėlius
ir kulia juos kuliamuoju ratu.
- 27 Žmogaus gyvybės alsavimas yra
VIEŠPATIES lempa,
apreiškianti visas jo būties gelmes.
- 28 Gerumas ir ištikimybė apsaugo
karalių,
o jo sostas yra teisumo palaikomas.
- 29 Jaunuoliais didžiuojamasi už jų
jėgas,
o senieji gerbiami už jų žilą galvą.
- 30 Mėlynės ir žaizdos yra užmokestis
už pikta,
smūgiai, siekiantys žmogaus gelmes.

21 Karaliaus širdis yra vandens
srovė VIEŠPATIES rankoje;
jis nukreipia ją, kur tik nori.

- 2 Ką žmogus daro, yra teisinga jo
paties akyse,
o VIEŠPATS pasveria širdį.
- 3 Vykdomas teisumas ir teisingumas
VIEŠPAČIUI labiau patinka

20,9: Iš nuodėmės žmogų išlaisvinti gali tik Dievo galybė. Žr. 1 Kar 8,46-51; Job 4,17; 14,4; Ps 51,2-14; 130,3-4; Rom 3,23-24; 1 Jn 1,8.
20,14: Ką žmogus nori pirkti, yra vertinama pigiai, kad būtų nusilygta iki žemiausios kainos. Nusipirkus daiktą, jis atrodo vertingesnis.
20,16: Patariama būti atsargiam su užstatu. Žr.

Pat 6,1-5.
20,20: ... jo lempa užges visiškoje tamsoje: nelaimė, net mirtis, jo laukia. Žr. Pat 13,9; Iš 21,17.
20,24: Žmogus priklauso nuo Dievo ir negali aiškiai numatyti savo ateities.
20,25: Ši eilutė įspėja nedaryti įžadų prieš tai rimtai neapsvarsčius. Žr. Įst 23,22-24; Koh 5,4-5.

- negu auka.
- 4 Išpuikusios akys ir išdidi širdis –
nedorėlių lempa – yra nuodėmė.
- 5 Darbščiojo užmojai tikrai rodo
perteklių,
bet kas per daug skuba –
turi nuostolį.
- 6 Turtai, įsigyti apgaulingu liežuviu,
yra praeinantis rūkas ir mirties
spąstai.
- 7 Nedorėlių plėšikavimas juos pražudo,
nes jie atsisako daryti tai,
kas teisinga.
- 8 Nusikaltėlio kelias yra kreivas,
o nekaltojo elgesys doras.
- 9 Geriau gyventi kampe ant stogo,
negu erdviuose namuose su
priekabinga žmona.
- 10 Nedoro žmogaus širdis trokšta
daryti pikta,
kaimynas jo akyse malonės
neranda.
- 11 Kai pašaipūnas nubaudžiamas,
neišmanėlis pasimoko;
kai protingas žmogus pamokomas,
jis įgyja įžvalgos.
- 12 {Dievas} – Teisusis – stebi
nedorėlio namus, –
nubloškia nedorėlius į pražūtį.
- 13 Kas užsikemša ausis vargšo
šauksmui,
tas pats šauksis ir nebus išgirstas.
- 14 Slapta dovana sušvelnina pyktį,
o vogčiomis duotas kyšis –
stiprų įniršį.
- 15 Daryti, kas teisinga, teisiui
žmogui džiaugsmas,
o nedorėliams – pražūtis.
- 16 Žmogus, nuklydęs nuo sveikos
nuovokos kelio,
- ilsėsis šešėlių sueigoje.*
- 17 Kas mėgsta malonumus,
kentės skurdą;
kas mėgsta vyną ir kvepalus,
nepralobs.
- 18* Nedoras žmogus tampa išpirka
už teisųjį,
o apgavikas už dorąjį.
- 19 Geriau gyventi dykumos šalyje,
negu su irzlia ir priekabinga
žmona.
- 20 Išmintingas žmogus palieka
brangaus lobio ir aliejaus,
bet kvailys netrunka juos išseikvoti.
- 21 Kuris stengiasi daryti, kas teisu
ir gera,
ras gyvenimą, teisumą ir pagarbą.
- 22 Vienas išmintingas žmogus
užpuola galiūnų miestą
ir sugriauna tvirtovę,
kuria jie pasitiki.
- 23 Kas užsičiaupia burną ir
prikanda liežuvį,
apsaugo save nuo daug bėdų.
- 24 Išdidus įžūlus žmogus,
vadinamas „Pašaipūnu“,
elgiasi su akiplėšiška puikyste.
- 25 Tinginio alkis jį nužudo,
nes jo rankos atsisako dirbti.
- 26 Per visą dieną nedorėlis geidžia,
o teisusis duoda nešykštėdamas.
- 27 Nedorėlių atnašaujama auka yra
pasibjaurėjimas;
dar labiau, kai atnašaujama
gėdingu tikslu.
- 28 Melagingas liudytojas bus
sutrikdytas,
bet kas tikrai žino, paliudys
sėkmingai.

21,16: ... šešėlių sueigoje. žr. Job 26,5.

21,18: Dievas išpirkio savo Tautą iš Egipto, pradžudamas egiptiečius (žr. Iš 14,23-31), iš

Babilonijos nelaisvės, duodamas persų valdovui Kyriui Egiptą, Etiopiją ir Sebą – turtingiausias pasaulio šalis (žr. Iz 43,1-8).

- 29 Nedoras žmogus yra įžūlus,
o doras kreipia dėmesį į savo kelią.
30* Nėra nei išminties, nei supratimo,
nėra nei patarimo prieš VIEŠPATĮ.
31 Žirgas yra balnojamas mūsų dienai,
bet pergale priklauso nuo
VIEŠPATIES.

22 Geriau turėti gerą vardą, negu
didelius turtus,

- ir malonė yra verčiau, negu
sidabras ar auksas.
2 Turtuolis ir vargšas turi bendrą
ryšį:
jų abiejų Kūrėjas yra VIEŠPATS.
3 Gudrus žmogus nuvokia pavojų
ir jo vengia,
o neišmanėliai eina priekin ir
nukenčia.
4 Nusizeminimo ir pagarbios
VIEŠPATIES baimės atlygis
yra turtai, pagarba ir gyvenimas.
5 Erškėčiai ir spąstai auga ant sukto
žmogaus kelio;
atokiai nuo jo laikysis,
kas vertina savo gyvastį.

- 6 Mokyk jaunuolį, kuriuo
keliu jis turėtų eiti,
jis nenukryps nuo jo,
net kai pasens.

- 7 Turtuolis valdo vargšus,
o kas skolinasi, tampa skolintojo
vergu.
8 Kas sėja pikta, pjaus nelaimę,

ir bausmė, kurią užsitrauks,
jį pribais.

- 9 Dosnus žmogus bus laiminamas,
nes jis dalijasi savo duona su
beturčiu.
10 Išvaryk pašaipūną, išeis nesantaika;
liausis kivirčiai ir užgaulės.
11 VIEŠPATS myli tyros širdies žmogų;
patraukliai kalbantis žmogus
bičiuliu turės karalių.
12 VIEŠPATIES akys apsaugo tiesą,
bet paneigia apgaviko žodžius.
13* Tinginys: "Liūtas lauke!
Jeigu išeisiu į gatvę,
būsiu sudraskytas!"
14 Palaidūnės burna yra gili duobė;
tas, ant kurio VIEŠPATS supyksta,
į ją įpuola.
15 Jei kvailumas įsikeroja
jaunuolio širdyje,
tik pamokymo rykštė jį išvars.
16* Skriaudimas vargšų
norint praturtėti
ir davimas turtuoliui baigiasi neturtu.

C. IŠMINČIŲ POSAKIAI

Pratarmė

- 17* Išminčių žodžiai.

Palenk ausį ir klausykis mano
žodžių,

21,30-31: Šie posakiai liudija, kad išminčiai paži-
nojo žmogiškosios išminties ribotumą, turėdami
mintyje paslaptinęją Viešpaties – Jahvės – išmintį.
22,13: Norėdamas išvengti triūso, tinginys per-
deda sunkumus, kuriuos reikia įveikti.
22,16: Pinigai, įgyti išnaudojant vargšus, savo
ruožtu patenka į turtingesniųjų rankas.
22,17-24,22: Šis patarlių rinkinys, pateiktas
kaip *Išminčių posakiai*, atspindi nuoširdų ir as-

menišką kreipinį į mokinį, vadinamą *vaiku*. Jis
skiriasi nuo Saliamono patarlių rinkinio dvielių
savo strofų sandara.

22,17-23,35: Išminčių posakių turinys liečia
vargšų ir bejėgių skriaudimą (Pat 22,22-23), pyk-
tį (Pat 22,24-25), užstatą už skolas (Pat 22,26-
27), elgesio taisykles ir laikyseną prie valdovo sta-
lo (Pat 23,1-2), gobšumą (Pat 23,4-5), šykštų šei-
mininką (Pat 23,6-8), nesaikingumą valgant ir ge-

- dėkis į širdį mano mokymą,
 18 nes gera branginti juos širdyje
 ir turėti juos nuolat ant savo lūpų.
 19* Kad tu pasitikėtum VIEŠPAČIU,
 aš paaiškinsiu juos šiandien tau –
 taip, tau.
 20 Argi neparašiau tau trisdešimties
 įsakų
 apie išmintingą patarimą ir
 žinojimą,
 21 kad pamokyčiau tave,
 kas teisinga ir tikra,
 ir tu galėtumei duoti tikrą
 atsakymą tave siuntusiam?
Trisdešimt išminčių įsakų
 22 Neskriausk vargšo,
 nes jis yra vargšas,
 ir nestumdyk elgetos
 miesto vartuose,
 23 nes VIEŠPATS gina jų bylą
 ir atima gyvastį tų,
 kurie juos skriaudžia.
 24 Nesibičiuliauk su piktu žmogumi,
 nebendrauk su karštakošiais,
 25 kad kartais neišmoktumei jų elgesio
 ir neįpultum į spąstus.
 26 Nebūk žmogumi, neapgalvotai
 sumušančiu rankomis,
 vienu iš tų, kurie tampa užstatu
 už skolas.
 27 Jeigu neturi kuo užmokėti,
 bus paimta tavo lova.
 28 Neperkelk ežią ženklinančio
 senojo akmens,
 kurį padėjo tavo protėviai.

- 29 Matai žmogų, turintį savo
 darbo įgūdžių?
 Jis tarnaus karaliui;
 paprastiems žmonėms jis netarnaus.
23 Kai atsisėdi pietauti su valdovu,
 rūpestingai stebėk,
 kas yra prieš tave.
 2 Jeigu labai nori valgyti,
 dėk peilį sau prie gerklės!*
- 3 Nebūk godus valdovo skanėstų,
 nes tai apgaulingas maistas.
 4 Nenuvargink savęs norėdamas
 pralobti;
 turėk sveikos nuovokos liautis.
 5 Vos spėji užmesti akį į turtus, –
 jų nebėra!
 Juk ūmai jie bus įgavę sparnus
 ir tarsi erelis nuskridę į padanges.
 6 Nevalgyk šykštuolio maisto,
 netrokšk jo skanėstų.
 7 Juk kaip plaukas gerklėje, taip ir jis!
 “Valgyk ir gerk!” – jis tau sako,
 nors jo širdis nėra su tavimi.
 8 Suvalgytą kąsnį išvemi
 ir burną tuščiai ausinsi mandagiais
 žodžiais.
 9 Nekalbėk su bukapročiu,
 nes jis iš tavo protingų žodžių
 tik pasityčios.
 10 Neperkelk ežią ženklinančio
 senojo akmens
 ir nė nesikėsink į našlaičių laukus,
 11 nes jų Atpirkėjas yra galingas, –
 jis apgins jų bylą prieš tave.
 12 Palenk savo širdį pamokymui,
 o ausis išmintingiems posakiams.

riant (Pat 23,19-21.29-35) ir svetimavimą (Pat 23,26-28); išminčių posakiai ragina rūpestingai atlikti savo darbą (Pat 22,29), gerbti našlaičių teises (Pat 23,10-11), jaunuolių auklėjimą (Pat 23,13-14), meilę tėvams (Pat 23,15-16.22-25) ir pagarbą Viešpaties baimę (Pat 23,17-18).
 22,19-20: Išminčių posakiai atspindi egiptietį iš-

minčių Amen-em-Opę, sukūrusį *Mokymus* – Se-
 bajit[us] – jaunuoliams auklėti. Įkvėptasis Patarlių
 knygos redaktorius Amen-em-Opės *Mokymų*
 neverčia į hebrajų kalbą, bet, sudarydamas panašų
 posakių rinkinį, perima iš jų medžiagą.
 23,2: ... *dėk peilį sau prie gerklės!*: patarlė –
 pamokymas būti santūriam.

- 13 Nedvejok bausti vaiko –
nes nuo plakimo rykšte jis nemirs.
- 14 Iš tikrųjų tu turi jį plakti rykšte,
kad išgelbėtum jo gyvastį nuo Šeolo.
- 15 Mano vaike, jeigu tavo
širdis yra išmintinga,
ir mano širdis džiaugsis.
- 16 Džiūgausiu visa širdimi,
kai tavo lūpos dorai kalbės.
- 17 Nepavydėk savo širdyje
nusidėjėliams,
verčiau būk uolus kasdien
pagarbia VIEŠPATIES baime.
- 18 Iš tikrųjų tada turėsi ateitį,
ir tavo viltys nenueis niekais.
- 19 Klausykis tad, mano vaike,
būk išmintingas
ir vesk savo širdį tikru keliu.
- 20 Nesusidėk su tais,
kurie godžiai geria vyną,
nė su tais, kurie persivalgo mėsos.
- 21 Juk girtuoklis ir rijūnas taps
skurdžiais,
o dykaduoniavimas aprenčia
žmogų skarmalais.
- 22 Klausyk tėvo, iš kurio tu gimei,
ir neniekink motinos, kai ji pasens.
- 23 Pirkis tiesos, neparduok jos;
pirkis išminties, pamokymo
ir supratimo.
- 24 Doro žmogaus tėvas yra
kupinas džiaugsmo;
laimingas bus tas, kuriam gimė
išmintingas sūnus.
- 25 Tebūna laimingi tavo tėvas ir motina;
tedžiūgauja ta, kuri tave pagimdė.
- 26 Mano vaike, duok man savo širdį,
tesilaiko tavo akys mano kelių.
- 27 Juk kekšė yra gili duobė,
o svetimautoja – ankštas šulinys.
- 28 Be to, ji tyko iš pasalų savo grobio
ir daugina neištikimųjų skaičių.
- 29* Kas dūsauja: “Deja!”? Kas šaukia:
“Vargas man!”?
Kas įsivėlę į vaidus? Kas skundžiasi?
Kas žaizdotas be priežasties?
Kieno miglotos akys?
- 30 Tų, kurie ilgai užsisėdi prie vyno,
tų, kurie eina tuštinti maišytų
vynų.
- 31 Nežvilgčiok į tą raudoną vyną,
kai jis švyti taurėje!
Kaip švelniai žemyn jis teka!
- 32 Betgi galų gale jis kanda
kaip gyvatė
ir gelia kaip angis.
- 33 Tavo akys matys keistus vaizdus
ir tavo širdis kalbės kvailus niekus.
- 34 Tu jausiesi kaip žmogus,
miegantis plačioje jūroje,
tarsi žmogus, užmigęs burių
stiebo viršūnėje.
- 35* “Buvau paveiktas, – sakysi, – bet
man neskaudėjo;
buvau sumuštas, bet to nejaučiau!
Kai tik pabusiui, ir vėl vyno
prašysiu!”

24 Blogiems* žmonėms nei pavydėk,

- nei su jais bendrauti norėk,
2 nes jų širdis mąsto apie smurtą,
jų lūpos kalba apie žalą.
3 Namai yra statomi išmintimi,

23,29-35: Vaizdus fizinių ir psichologinių girtuokliavimo padarinių aprašas.

23,35: Vynas padaro girtuoklį nejautrų kūno ir dvasios žalai. Jo vienintelis noras yra vėl pasigerti.
24,1-22: Šios eilutės tęsia raginimą ieškoti išminties (3-7.13-14 eilutės) ir vengti smurto (1-2 eilu-

tės), puikybės ir intrigų (8-9 eilutės), beširdiškumo (10-12 eilutės), neteisingumo (15-16 eilutės), džiaugimosi artimo nelaime (17-18 eilutės), piktinimosi artimo sėkme (19-20 eilutės) ir maišto prieš valdžią (21-22 eilutės).

- sutvirtinami supratimu,
 4 o žinojimu jų kambariai pripildomi
 visokiausių brangių ir
 gražių daiktų.
 5 Būti išmintingam yra geriau,
 negu būti stipriam;
 žinojimas yra svarbesnis už jėgą.
 6 Juk tik išmintingai vadovaujant
 gali kariauti,
 o pergalė priklauso nuo daug
 patarėjų.
 7 Išminties posakiai yra per
 gilūs kvailiui;
 prie miesto vartų* jis neišsižioja.
 8 Kas yra įnikęs nuolat daryti pikta,
 bus pramintas sukčiumi.
 9 Sukčiaus kėslas yra nuodėmė,
 o pašaipūnu žmonės bjaurisi.
 10 Jeigu, susidūręs su sunkumais,
 netenki drąsos,
 nes trūksta jėgų;
 11 jeigu susilaikai gelbėti
 pasmerktuosius mirti*
 ir apginti vedamus į žūtį;
 12 jeigu sakai: "Žiūrėk, mes nieko
 apie tai nežinojome!" –
 argi tas, kuris sveria širdis,
 to nepastebi?
 Tas, kuris saugo tavo gyvastį, žinos
 ir atlygins kiekvienam pagal
 jo darbus.
 13 Mano vaike, valgyk medaus,
 nes jis geras,
 ir medaus lašai iš korio saldūs
 tavo gomuriui.
 14 Tokia, žinok, yra išmintis
 tavo gyvasčiai.
 Jeigu ją įgysi, turėsi ateitį,
 ir tavo troškimai nenueis niekais.
 15 Nerenk pasalų kaip plėšikas
 teisingo buveinei,
 nenuniokok pirkios,
 kur teisingis gyvena.
 16* Juk nors teisingis septynis
 kartus puola,
 jis vėl atsikelia,
 o nedorėlį užklumpa nelaimė.
 17 Nesidžiauk, kai krinta tavo
 priešas,
 tenedžiūgauja tavo širdis,
 kai jis parpuola,
 18 kad VIEŠPATS, tai matydamas,
 nebūtų nepatenkintas tavimi
 ir neatitrauktų savo pykčio nuo
 tavo priešo.
 19 Nesikarščiuok dėl piktadarių,
 nepavydėk nedorėliams,
 20 nes nedoras žmogus neturi ateities;
 nedorėlių lempa užgesa.
 21* Mano vaike, bijok VIEŠPATIES
 ir gerbk karalių;
 nesusidėk su tais, kurie prieš
 juos maištauja,
 22 nes nelaimė iš jų ateina ūmai,
 ir kas gali žinoti, ar ta pražūtis
 iš vieno, ar iš kito?

24,7: ... *miesto vartų*: miesto vartuose, kur vykdavo teismai ir būdavo sprendžiami viešieji reikalai. Žr. Rut 4,1 paaiškinimą; taip pat Ps 69,13; 127,5; Pat 22,22; 31,23.31.

24,11: ... *gelbėti... nuo mirties*: turbūt kalbama apie teisinį gelbėjimą nekaltais nuteistų mirties bausme.

24,16: Teisingis įveikia kiekvieną nelaimę, kuri jį ištinka. *Septynis kartus*, t.y. neapibrėžtą skaičių.

Žr. Mt 18,21-22; Lk 17,4.

24,21-22: Žmogus privalo paklusti Dievui ir teisėrai valdžiai. Žr. Mt 22,21; Rom 13,1-7; 1 Pt 2,13-14.
 24,23-34: Šis posakių rinkinys tęsia taip pat išminčių posakius. Mokoma sąžiningai elgtis (23-26 eilutės) ir būti pasiruošusiam sutikti ateitį (27 eilutė); įspėjama nepasiduoti keršto jausmui (28-29 eilutės) ir nedykaduoniauti (30-34 eilutės).

D. KITI IŠMINČIŲ POSAKIAI

- 23* Ir šie yra išminčių posakiai:
rodyti šališkumą teisme negera.
- 24 Kas sako kaltam: "Tu esi nekalas", –
tą žmonės keiks, tautos juo bjaurėsis;
- 25 o kas pasmerkia kaltą, tą sups
pagarba,
ant jo nužengs palaiminimas
ir gerovė.
- 26 Kas sąžiningai atsako,
tas bučiuoja į lūpas.*
- 27* Atlik savo darbus lauke,
parenk, kas reikalinga, dirvoje,
tada statykis namus.
- 28 Neliudyk prieš savo artimą
be rimto reikalo
ir neapgauk jo savo lūpomis.
- 29* Nesakyk: "Jam darysiu,
ką jis man darė.
Atmokėsiu tam žmogui
už jo darbus!"
- 30 Praėjau pro tinginio lauką,
pro vynuogyną žmogaus,
kuris buvo kvailas.
- 31 Žiūriu, jo laukas apaugęs erškėčiais,
jo žemė pilna dilgėlių
ir akmeninė tvora išgriauta.
- 32 Stebėjau ir dėjaus į širdį;
žvalgiausi ir pasimokiau.
- 33 "Truputį pamiegoti,
truputį pasnausti,
truputį rankas sudėjus pailsėti" –
- 34 ir neturtas užpuls tave kaip plėšikas
bei skurdas – kaip ginkluotas
karys.

E. ANTRASIS SALIAMONO PATARLIŲ RINKINYS

25 Ir šios yra Saliamono patarlės.
Jas surinko Judo karaliaus
Hezekijo vyrai.*

- 2 Paslėpti dalykus yra Dievo garbė,
o ištyrinėti dalykus yra karalių garbė.
- 3 Kaip dangaus aukštybės,
kaip žemės gelmės,
taip karalių širdis yra neištiriama.
- 4 Pašalinęs nuodegas nuo sidabro,
sidabrakalys turi medžiagos indui.
- 5 Pašalinus nedorėlį nuo karaliaus,
jo sostas bus pagrįstas teisumu.
- 6* Nesiaukštink karaliaus akivaizdoje
ir neužimk didžiūnų vietos.
- 7 Juk geriau, kad būtų tau sakoma:
"Slinkis aukščiau!" –
negu būti pažemintam
kilmingųjų akivaizdoje.

Ką tavo akys yra mačiusios,

- 8 neskubėk nešti į teismą, bet pagalvok,
ką vėliau darysi, kai tavo artimas
tave sugėdins.
- 9 Svarstyk savo atvejį su artimu,
bet kito žmogaus paslapties
neatskleisk,
- 10 kad jis, tai nugirdęs,
tavęs nesugėdintų
ir tu neįgytum blogo vardo amžinai.
- 11 Mintis, šmaikščiai laiku išreikšta,
yra kaip sidabru inkrustuoti
auksiniai obuoliai.

24,26: ... *tas bučiuoja į lūpas*: rodo save tikru draugu.

24,27: Ši eilutė, apskritai kalbant, aiškinama kaip paraginimas rūpestingai ir apčiuopiamai pasiruošti vedyboms.

24,29: Ši eilutė liudija didelį žingsnį nuo keršto įstatymo (žr. Iš 21,23-27) prie mokymo, kurį randame Mt 5,38-48; Rom 12,17-21. Žr. taip pat

Pat 25,21-23.

25,1: ... *Hezekijo vyrai*: Hezekijo dvaro raštvedžiai, perrašę patarles iš kitų rinkinių. Karalius Hezekijas buvo vienas iš gerųjų Dovydo dinastijos Judo karalystės karalių. Žr. 1 Kr 29,25-30.

25,6-7: Plg. Jėzaus pamoką apie nusižeminimą. Žr. Lk 14,7-11.

- 12 Kaip auksinis žiedas ar auksinė
puošmena
yra išminčiaus papeikimas
paklusniai ausiai.
- 13 Kaip sniego vėsumas pjūties
meto kaitroje
yra patikimas pasiuntinys jį
siuntusiam.
Jis pakelia šeimnininko dvasią.
- 14 Kaip debesys ir vėjas,
kurie neatneša lietaus,
toks yra žmogus, kuris pažada
dovaną, bet jos neduoda.
- 15 Kantrumu teisėjas gali būti palenkias,
o lipšnus liežuvis gali perlaužt
kaulą.
- 16 Kai užtinki medaus, valgyki
tik tiek, kiek tau gana,
nes kitaip, juo persisotinus,
reikės jį išvemi.
- 17 Į savo kaimyno namus kojos
dažnai nekelk,
kad jam neįgristum ir neimtų
tavęs nekęsti.
- 18 Kaip vėzdas ar kalavijas,
ar aštri strėlė
yra žmogus, melagingai liudijantis
prieš artimą.
- 19 Kaip klibas dantis ar raiša koja
yra pasitikėjimas apgaviku
nelaimėje.
- 20 Kaip actas ant žaizdos
yra žmogus, dainuojantis dainas
kenčiančiai širdžiai.
Kaip kandis drabužį ar
kirmėlę medį,
- taip skausmas graužia
žmogaus širdį.
- 21* Jei tavo priešas yra alkanas,
pavalgydink jį duona;
jei jis yra ištroškęs,
pagirdyk jį vandeniu;
- 22 nes taip krausi jam žarijų ant
galvos,*
ir VIESPATS tau atlygins.
- 23 Šiaurys supučia lietų,
o apkalbantis liežuvis –
piktus žvilgsnius.
- 24 Geriau gyventi kampe ant stogo,
negu erdviose namuose su
priekabinga žmona.
- 25 Kaip šaltas vanduo išdžiūvusiai
gerklei,
taip yra gera žinia iš tolimo krašto.
- 26 Doras žmogus, krūpčiojantis
prieš nedorėlį,
yra kaip sudrumsta versmė ar
užterštas šaltinis.
- 27 Negera valgyti per daug medaus
nei ieškoti vis didesnės garbės.*
- 28 Kaip atviras miestas, be apsaugos,
toks yra žmogus, kuriam trūksta
savitvartos.
- 26** Kaip* sniegas vasarą ar lietus
pjūties metu,
taip nevietaje yra garbė kvailiui.
- 2 Kaip žvirblis turi lakioti,
o kregždė skraidyti,
taip nepelnytas prakeikimas
nenutupia.
- 3 Botagas arkliui, kamanos asilui,
o lazda kvailių nugarai!

25,21-22: Meilė yra neįkainojama jėga, malšinanti nesantaiką ir sutaukanti priešus. ... *krausi jam žarijų ant galvos*: arba sąžinės graužimą ir sugėdinimą už padarytą žalą, arba didesnę bausmę už atsisakymą taikytis. Žr. Mt 5,44; Rom 12,20.
25,27: ... *ieškoti vis didesnės garbės*: pažodžiui

ieškoti garbės po garbės.

26,1-28: Apčiuopiamais vaizdiniais aprašomos ydos kvailių (1-12 eilutės), tinginių (13-16 eilutės), mėgstančių kištis į kitų reikalus (17-19 eilutės), liežuvautojų (20-22 eilutės) ir pataikautojų (23-28 eilutės).

- 4* Neatsakyk kvailiui pagal jo kvailumą,
kad netaptumei į jį panašus.
- 5 Atsakyk kvailiui pagal jo kvailumą,
kad jis taptų išmintingas savo akyse.
- 6 Žmogus, kuris siunčia žinią per kvailį,
pjauna savo koją ir daro sau nuostolį.
- 7* Patarlė kvailio burnoje klebetuoja kaip luošo žmogaus kojos.
- 8 Duoti kvailiui garbės vietą tolygu,
kaip tvirtai įrišti akmenuką į mėtųklę.
- 9 Patarlė kvailio burnoje panaši į erškėčio šaką,
mojuojamą kvailio ranka.
- 10 Samdyti kvailį ar girtuoklį tas pat kaip kalaviju sužeisti praeivius.
- 11 Kaip šuo vėl grįžta prie savo vėmalo, taip kvailys kartoja savo kvailystę.
- 12 Ar esi matęs žmogų, kuris tariasi esąs išmintingas? Daugiau vilties kvailiui, negu jam!
- 13 "Ant kelio liūtukas! – sako dykaduonis, – lauke gatvėse liūtas!"
- 14 Duryš vartosį ant savo vyrių, o tinginys savo lovoje.
- 15 Tinginys kiša ranką į dubenį, bet yra per daug pavargęs, kad pakeltų ją sau iki burnos.
- 16 Tinginys tariasi esąs išmintingesnis už septynis žmones, duodančius gerą patarimą.
- 17 Praeivis, kuris kišasi į svetimą ginčą,
yra panašus į žmogų, griebiantį šunį už ausų.
- 18 Kaip pamišėlis, kuris leidžia mirtinus nuodėgulus ir strėles,
- 19 taip elgiasi žmogus, kuris apgauna artimą ir paskui sako: "Aš tik pajuokavau!"
- 20 Nepridedant malkų, užgęsta ugnis, o nesant liežuvautojo, nutyla ginčas.
- 21 Anglys žarijoms, malkos ugniai, o priekabingas žmogus kivirčiui užkurti.
- 22 Liežuvautojo žodžiai yra tarsi skanėstai, – jie giliai nueina.
- 23 Kaip glazūra, dengianti molinį indą,
tokios yra lipšnios nedoros širdies lūpos.
- 24 Žmogus, kupinas neapykantos, jos žodžiais nerodo, bet širdyje jis slepia apgaulę.
- 25 Kai jo kalba yra pataikaujanti, juo nepasitikėk, nes jo širdyje glūdi septynios baisenybės;*
- 26 nors jo neapykanta yra gudriai paslėpta, bet nedorumas atsivers sueigoje.
- 27 Kas kasa duobę {kitam}, į ją {pats} įkris;

26,4-5: Šios dvi patarlės viena kitai neprieštarauja. Duodamas atsakymą, išminčius turi apsaugoti save patį nuo kvailio.

26,7-12: Kvailys piktnaudžiauja bet kokiomis turimomis žiniomis.

26,25: ... *septynios baisenybės*: daug pikty siekių.

- akmuo užrieda ant to,
kuris jį parita.
- 28 Melagingas liežuvis nekenčia
savo aukų,
o pataikaujanti burna veda į
pražūtį.
- 27** Nesididžiuok rytdiena,
nes nežinai, ką rytojus gali
atnešti.
- 2 Tegu kitas giria, o ne tavo
paties burna, –
kas nors kitas, o ne tavo paties
lūpos.
- 3 Akmuo turi svorį,
smėlis yra sunkus;
o už abu sunkesnis – kvailio
apmaudas.
- 4 Pyktis yra nuožmus,
įtūžis nenugalimas,
bet kas gali pavydai atsispirti?
- 5 Geriau atviras papeikimas,
negu slepiama meilė.
- 6 Draugo smūgiai siekia gero,
o priešo bučiniai yra kaip peiliai.
- 7 Sotus žmogus niekina medų,
o alkanam žmogui net kartus
dalykas atrodo saldus.
- 8 Kaip paukštis, skraidantis toli nuo
savo lizdo,
toks yra žmogus, klajojantis toli
nuo savo namų.
- 9 Kaip kvėpalai ir smilkalai
džiugina širdį,
taip draugo nuoširdumas stiprina
žmogaus dvasią.
- 10 Neužmiršk savo draugo ar
tėvo bičiulio;

- ištikus nelaimėi, neik į savo brolio
namus:
- “Geriau artimas kaimynas,
negu tolimas brolis”.
- 11 Mano vaike, įgyk išminties ir
pradžiugink mano širdį,
kad turėčiau ką atsakyti tam,
kuris iš manęs šaiposi.
- 12 Gudrus žmogus mato pavojų ir
jo vengia,
o neišmanėlis žengia į pavojų ir
nukenčia.
- 13* Paimk drabužį žmogaus,
žiravusio už atėjūną;
pasilaikyk užstatą, duotą
kaip laidą už svetimšalius!
- 14* Kas keldamasis anksti rytą sveikina
garsiai savo kaimyną,
bus laikomas panašiu į žmogų,
kuris keikiasi.
- 15 Nuolatinis lašėjimas lietingą dieną
ir priekabinga žmona yra panašūs;
16 nutildyti ją yra kaip nutildyti vėją
ar dešine ranka pačiupti aliejų.
- 17 Kaip geležis paaštrina geležį,
taip žmogus paaštrina savo
artimo nuovoką.
- 18 Kas prižiūri figos medį,
valgo jo vaisius,
o kas rūpinasi savo šeimininku,
susilauks pagarbos.
- 19 Lygiai kaip vanduo atspindi veidą,
taip vieno žmogaus širdis
atspindi kitą.
- 20* Šeolas ir Prapulties vieta yra
nepasotinami,
nė žmogaus akys niekad nepasisotina.
- 21 Kaip krosnis išbanda sidabrą,
o liejykla auksą,

27,13: Žr. Pat 20,16 paaiškinimą.

27,14: Sveikinimas garsiai šaukiant rodo, kad jis nėra nuoširdus.

27,20: Šeolas ir Prapulties vieta – Abadonas, – mirusiųjų buveinė, – įsmerkinama kaip Galybė, ryjanti žmones.

taip žmogus išbandomas gyrimu.

22 Nors grūstuvėje sutrintumei kvailį
grūstuvu drauge su grūdais,
kvailumo iš jo neišvarysi.

23* Rūpinkis savo kaimenėmis,
gerai prižiūrėk savo bandas;

24 nes turtai nėra amžini,
net vainikas neišlieka per
visas kartas.

25 Kai žolė nušienauta,
atolas pasirodo
ir pašaras – suneštas nuo kalvų
šlaitų,

26 avys parūpins tau drabužių,
o pinigų laukui pirkti – ožiai.

27 Bus pakankamai ožkų pieno
maitintis tau, –
maitinti savo šeimą
ir išlaikyti savo tarnaites.

28 Nedorėlis bėga, nors niekas jo
nesiveja,
o teisusis yra drąsus kaip liūtas.

2* Kai kraštas maištauja,
jame yra daug valdovų;
tik su protingu ir patyrusiu
žmogumi bus saugu.

3 Nedoras žmogus,
engiantis beturčius,
yra kaip siaubingas lietus,
naikinantis derlių.

4 Kas laužo įstatymą,* nedorėlį giria,
o kas laikosi įstatymo, nedorėliui
priešinasi.

5 Blogi žmonės nesupranta,
ką reiškia teisingumas,

o tie, kurie ieško VIEŠPATIES,
viską supranta.

6 Geriau vargšas žmogus,
kuris dorai gyvena,
negu nesąžiningas turtuolis.

7 Protingas vaikas laikosi įstatymo,
o bendraujas su lėbautojais
daro gėdą savo tėvui.

8* Kas krauna turtus lupikaudamas
ir plėšdamas palūkanas,
sukaukia juos vargšų globėjo
naudai.

9 Kai žmogus atsuka kurčią ausį
įstatymui,
net jo maldos tampa
pasibjaurėtinės {Dievui}.

10 Žmogus, kuris veda dorus
žmones į blogą kelią,
pats įpuls į savo duobę,
o nekaltieji gaus didelį paveldą.

11 Turtuolis yra gudrus savo akyse,
bet įžvalgus beturtis jį
kiaurai permato.

12 Kai vyrauja dori žmonės,
viskas yra puiku,
kai nedorėliai paima viršų,
žmonės bėga slėptis.

13 Kas slepia savo kaltes,
nesusilauks sėkmės,
o kas jas išpažįsta ir nebenusikalsta,
ras gailestingumo.

14 Laimingas žmogus, kuris visad
pagarbina {Dievą},
o kas suketina {jam} savo širdį,
pakliūva į nelaimę.

15 Kaip riaumojantis liūtas ir
, ir raji meška,
toks yra vargingos tautos valdovas.

27,23-27: Palestinos kraštas yra tinkamas avių kaimenėms ir galvijų bandoms. Galvijai buvo pagrindinis žmonių turtas.

28,2: Šios patarlės hebrajiškasis tekstas nėra aiškus. Visuomeninė ir politinė suirutė sąlygoja vis naujų valdovų iškilimą.

28,4: ... įstatymą: religinį ir dorovinį mokymą.

28,8: Lupikavimas ir palūkanos buvo griežtai draudžiamos izraeliečių visuomenėje. Žr. Iš 22,25; Kun 25,35-38; Įst 23,19; Ps 15,5; Ez 18,8.

- 16 Valdovas, kuriam trūksta supratimo,
nuožmiai engia,
o tas, kuris bjaurisi neteisinga
nauda, ilgai gyvens.
- 17 Žmogus, vejamas dėl kraujo kaltės,
bėgs iki kapo;
tenepadeda jam niekas.
- 18 Kas dorai elgiasi, yra saugus,
o kas eina kreivais keliais,
įpuola į Duobę.
- 19 Kas dirba savo žemę, turės duonos
iki soties,
o kas dykinėja, kęs neišbrendamą
skurdą.
- 20 Patikimą žmogų lydi gausi palaima,
o kas skuba pralobti,
neišliks be kaltės.
- 21 Negera būti šališkam,
tačiau net už duonos riekę
žmogus nusikalsta.
- 22 Šykštuolis skuba pralobti
ir nežino, kada skurdas jį užklups.
- 23 Kas pataiso žmogų, galop susilauks
daugiau padėkos,
negu tas, kuris jam liežuvio
meilikauja.
- 24 Kas apiplėšia tėvą ar motiną ir
sako: "Tai ne nuodėmė!" –
tas yra plėšikų sėbras.
- 25 Šykštuolis sukelia ginčus,
o kas pasitiki VIEŠPAČIU,
tam seksis.
- 26 Kas pasitiki savo protu, yra kvailys,
o kas gyvena pagal išmintį,
tas saugus.
- 27 Kas duoda vargšui,
pats nieko nestokos,
o kas užmerkia akis, bus labai
apkeiktas.
- 28 Kai nedorėliai paima viršų,

- žmonės bėga slėptis,
o kai jie pragaišta, teisieji vėl klesti.
- 29** Tas, kuris dažnai įspėtas
išsiveidžia ir užsispiria,
bus staiga galutinai palaužtas.
- 2 Kai teisieji vyrauja, tauta džiaugiasi,
o kai nedorėliai valdo, tauta dejuoja.
- 3 Žmogus, mėgstantis išmintį,
neša savo tėvui laimę,
o kas bendrauja su kekšėmis,
išseikvoja savo turtą.
- 4 Karalius teisingumu padaro
savo kraštą saugų,
o tas, kuris užkrauna didelius
mokesčius, jį prazudo.
- 5 Žmogus, kuris pataikauja savo
artimui,
spendžia pinkles jo kojoms.
- 6 Nedorėlis nusižengimais
patenka į spąstus,
o teisusis dainuoja ir džiaugiasi.
- 7 Teisusis rūpinasi beturčių teisėmis,
o nedorėlis negali tokio
rūpinimosi suprasti.
- 8 Pašaipūnai sukelia mieste sąmyšį,
o išmintingieji numalšina žmonių
įniršį.
- 9 Jei išmintingas žmogus eina su
kvailiu į teismą,
kvailys tik nirsta ir juokiasi
be saiko.
- 10 Kraugeriai nekenčia
doro žmogaus,
o dorieji rūpinasi jo gyvastimi.
- 11 Kvailys išlieja visą savo įniršį,
o išmintingas žmogus santūriai
susilaiko.
- 12 Jei valdovas klausosi melo,
visi jo pareigūnai taps nedori.
- 13* Vargšas ir jo engėjas turi bendrą
ryšį:

29,13: Dievas teikia gyvastį visokiems žmo-
nėms. Žr. Pat 22,2.

- abiejų akims VIEŠPATS duoda
šviesos.
- 14 Jei karalius teisia beturčius
sąžiningai,
jo sostas bus tvirtas amžinai.
- 15 Rykštė ir pabarimas duoda
išminties,
bet vaikas, sau paliktas,
yra motinos gėda.
- 16 Kai nedori žmonės paima viršų,
padaugėja nusikaltimų,
bet teisieji matys jų žlugimą.
- 17 Mokyk {rykštė} savo vaiką,
jis tave paguos
ir tavo širdžiai duos džiaugsmo.
- 18 Kai nėra svajonės,
tauta praranda savitvardą,
o tie, kurie laikosi įstatymo,
yra laimingi.
- 19 Tarno vien žodžiais neišsprusinsi, –
nors jis ir suprastų, ką sakai,
bet nekreipia dėmesio.
- 20 Ar matei žmogų, skubantį
neapgalvotai kalbėti?
Daugiau galima tikėtis iš kvailio,
negu iš jo!
- 21 Vergas, lepintas nuo mažens,
galų gale taps neklaužada.
- 22 Pikto būdo žmogus kursto ginčą,
o karštakošis padaro daug
nusikaltimų.
- 23 Žmogaus puikybė jį pažemins,
o nuolankios dvasios žmogus
bus pagerbtas.
- 24 Nekenčia savo gyvasties,*
kas sėbrauja su vagimi,
girdi nuskriaustojo keiksmą,
bet nutyli.

- 25 Bijoti žmonių yra spąstai,
o kas pasitiki VIEŠPAČIU,
yra apsaugomas.
- 26 Daugelis ieško malonės pas valdovą,
bet tik iš VIEŠPATIES žmogus
gauna teises.
- 27 Nedoru žmogumi bjaurisi teisieji,
o doro kelio žmogumi bjaurisi
nedorėlis.

F. AGUR{O} ŽODŽIAI

30 Žodžiai* Aguro, Jakės Masiečio
sūnaus.*

Ištarmė mirtingo žmogaus:

“Ne Dievas aš,
ne Dievas esu,
kad pajėgčiau.

2 Juk esu per kvailas būti žmogumi;
net žmogiško supratimo man
trūksta.

3 Nei aš mokiausi išminties,
nei turiu Šventojo pažinimo.

4 Kas užžengė į dangų ir vėl
nužengė?

Kas pagavo vėją savo sauja?
Kas susėmė vandenį savo
drabužiu?

Kas sužymėjo žemės ribas?
Kuo jis vardu? Kuo vardu jo sūnus?
Iš tikro tu žinai!

5 Kiekvienas Dievo žodis yra
ugnimi išmėgintas!
Jis yra skydas juo pasitinkintiems.

6 Nieko prie jo žodžių nepridėk,
kad jis tavęs nepapeiktų ir
nelaikytų melagiu”.

29,24: *Nekenčia savo gyvasties*: jis ne tik nusi-
kalsta kaip vagies sėbras, bet savo tylėjimu užsi-
traukia praeikimą, skirtą nežinomam kaltam
sėbrui.

30,1-6: Agur{as} nori pabrėžti žmogaus menku-

mą, lyginant jį su Dievu. Žr. Job 38-39.

30,1: ... *Aguro, Jakės Masiečio sūnaus*: neži-
nomas asmuo. Masietis – iš Masos (Massa)
vietovės šiaurinėje Arabijoje (žr. Pr 25,14).

G. SKAITMENINĖS PATARLĖS

- 7 Dviejų dalykų iš tavęs prašau,
neatsisakyk suteikti juos man
dar prieš mirtį:
- 8 atitolink nuo manęs vylių ir melą,
neduok man nei skurdo, nei turty,
- 9 tik suteik man kasdienės duonos,
kad, būdamas sotus,
neišsiginčiau tavęs
ir nesakyčiau: “Kas yra tas
VIEŠPATS?” –
arba, būdamas skurde, nevogčiau
ir nepaniekinčiau savo Dievo vardo.
- 10 Neskųsk tarno jo šeimininkui,
kad tarnas tavęs nekeiktų ir tu
nenukentėtum.
- 11* Yra tokių, kurie keikia savo tėvus
ir neneša palaimos savo motinoms.
- 12 Yra tokių, kurie tariasi esą švarūs,
tačiau savo purvų nėra apsisalę.
- 13 Yra tokių žmonių – kokios
išpuikusios jų akys,
koks valdingas jų žvilgsnis!
- 14 Yra tokių žmonių,
kurių dantys kalavijai,
kurių nasrai peiliai
šalies beturčiams, žmonijos
vargšams suryti.
- 15* Siurbėlė turi dvi dukteris:
“Duok!” ir “Duok!”

- Trys niekad nėra sotūs,
o ketvirtas niekad nesako: “Gana”.
- 16 Šeolas, bevaisės įščios,
nuolat vandens trokštanti žemė
ir niekad “Gana” nesakanti ugnis.
- 17 Akis, kuri tyčiojasi iš savo tėvo
ir niekina savo seną motiną,
bus slėnio kranklių iškapota
ir erelio jauniklių sulesta.
- 18* Trys dalykai yra man perdėm
nuostabūs,
keturių iš tikrųjų negaliu suprasti:
- 19 kaip erelis skrenda padangėmis,
kaip žaltys šliaužia statmena uola,
kaip laivas plaukia plačia jūra
ir kaip vaikinai randa kelią su
mergina.
- 20* Toks yra svetimautojos elgesys:
ji pavalgo, nusišluosto burną ir
sako:
“Nieko pikto nepadariau!”
- 21 Trys dalykai sudrebina žemę,
keturių ji jau nebegali pakelti:
- 22 vergo, kai jis tampa karaliumi,
nepagydomo kvailio,
kai jis yra sotus,
- 23 bjaurios moters, kai ji išteka,
ir vergės, kai ji užima
šeimininkės vietą.
- 24 Keturi gyviai žemėje yra maži,
bet nepaprastai išmintingi:
- 25 skruzdės yra bejėgė tauta,

30,11-14: Ištvirkę žmonės grupuojami į negerbiančius tėvų (11 eilutė), veidmainius (12 eilutė), išdidžius (13 eilutė) ir grobuoniškus (14 eilutė). 30,15-16: Hebrajiškasis tekstas nėra aiškus. Norima pabrėžti, kad dėlės noras siurbti kraują yra nepasotinamas, lygiai kaip mirusiųjų pasaulio noras gauti daugiau mirties aukų, bevaisės moters noras turėti palikuonių, išdžiūvusios žemės noras gauti drėgmės ir ugnies noras gauti degalų (16 eilutė).

30,18-19: Erelis skrydis padangėmis, paslaptinas žaltio, neturinčio kojų, bėgimas uola, laivo kelias per beribę jūrą ir kūdikio atėjimas į pasaulį kelia žmogaus nuostabą.

30,20: Svetimautoja laiko savo elgesį nereikšmingu dalyku, nes ji mano, kad jos elgesys nepalieka jokių pėdsakų.

30,32-33: Po įžūlaus išdidumo sukkelto pykčio eina didelė bausmė.

- bet apsirūpina maistu vasarą;
 26 barsukai nėra galinga padermė,
 tačiau statosi sau namus uolose;
 27 skėriai neturi karaliaus,
 bet jie leidžiasi į žygį pulkais;
 28 driežą galima pagauti rankomis,
 tačiau jis randa kelią į
 karalių rūmus.
 29 Trys gyvūnai yra didingi savo eiseną,
 keturi didingi savo žingsniu:
 30 liūtas, žvėrių galiūnas,
 niekam nenuolaidus,
 31 gaidys, išdidžiai žingsniuojantis,
 ožys
 ir karalius, kai nėra kas jam
 priešintis.
 32* Jeigu buvai toks kvailas,
 kad įžūliai elgeisi,
 ar esi buvęs pinklių spendėjas,
 stabtelk ir pagalvok!
 33 Juk kaip grietinę mušant
 susisuka sviestas
 ir kaip duodant į nosį
 išsilieja kraujas,
 taip žadinant pyktį kyla vaidas.

H. LEMUEL{IO} ŽODŽIAI

31 Masos karaliaus Lemuelio*
 žodžiai. Pamokymas, kurį
 jam davė jo motina:

- 2 "Ne, mano sūnau! Ne,
 mano įsčių sūnau!
 Ne, sūnau mano įžadų!
 3 Nedalyk savo stiprybės moterims
 nei savo jėgų karalių naikintojoms.
 4 Vynas ne karaliams, Lemueli!

- Ne karaliams gerti vyną
 ar valdovams mėgautis svaigiuoju
 gėrimu,
 5 kad gerdami nepamirštų,
 ką įstatas liepia,
 ir nepažeistų visų vargo
 žmonių teisių.
 6 Verčiau duok svaigųjį gėrimą
 žūstančiam,
 o vyną žmogui, kuriam
 gyvenimas apkarto.
 7 Tegul jie geria, teuzmiršta savo
 skurdą
 ir tenebegalvoja apie savo nelaimę.
 8 Kalbėk už tą, kuris pats už save
 negali kalbėti,
 ir už skurdžių teises.
 9 Atverk burną! Tark teisų
 nuosprendį,
 gink vargšus ir beturčius!"

I. IDEALI ŽMONA

- {a} 10* Koks retas radinys
 sumani žmona,
 brangesnė už perlus
 yra jos vertė!
 {b} 11 Savo širdį jai patiki
 jos vyras,
 ir turi tikrą lobį.
 {g} 12* Ji gerumu atsilygina,
 o ne piktumu,
 per visas savo
 gyvenimo dienas.
 {d} 13 Ji pasirūpina vilnų
 bei linų
 ir pluša įgudusiomis
 rankomis.

31,1: ... *Lemuel{io}*: nežinomas Masos karalius. Motinos mokymas įspėja jį būti atsargų su moterimis bei vynu ir ragina vadovautis teisingumu.
 31,10-31: Abėcėlinė poema apie sumanią – gerą žmoną. Žmonos *radimas* yra dažna tema išmin-

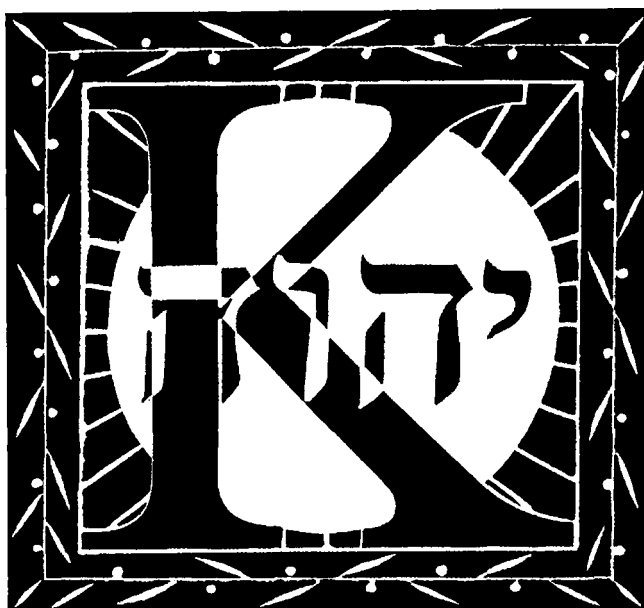
ties raštijoje (žr. Pat 18,22), panašiai kaip ir išmin-ties *radimas* (žr. Job 28,12-20). Ar esama ryšio tarp šių temų? Kaip ir išmintis, ši moteris yra *brangesnė už perlus* (žr. Pat 3,14-15; 8,10). Moters aprašymas atspindi vyro požiūrį.

{h}	14	Kaip pirklio* laivai, ji pargabena iš toli maisto atsargas.			miesto vartuose, kur jis sėdi tarp šalies seniūnų.
{v}	15	Ji keliausi, kai dar tamsu, paskiria maistą namams ir dienos nurodymus tarnaitėms.	{s}	24	Ji siuva lininius drabužius ir juos parduoda; pirkliams tiekia juostas.
{z}	16	Ji apžiūri ūkį ir jį nuperka; iš savo rankų uždarbio įveisia vynuogyną.	{a}	25	Stiprybė ir orumas yra jos drabužis; su šypsniu ji žiūri į ateitį.*
{h}	17	Ji yra apsijuosusi jėga; stiprios yra jos rankos.	{p}	26	Kai atveria burną, ji kalba išmintingai, o ant jos liežuvio malonus pamokymas.
{t}	18	Ji mato, kad jos verslas klesti; naktį jos lempa niekad neprigęsta.*	{z}	27	Ji atidžiai prižiūri savo šeimos elgesį, niekad nevalgo dykaduonio duonos.
{j}	19	Ji ima į rankas ratelį, o jos pirštai stveriasi verpstės.	{q}	28	Pakilę jos vaikai ją giria; jos vyras – ir jis liaupsina ją:
{k}	20	Ji dosniai duoda vargšui ir ištisia ranką elgetai.	{r}	29	“Daug yra sumanių moterų, bet tu viršiji jas visas!”
{l}	21	Jai nereikia rūpintis savo šeima, kai sninga, nes visi jos namiškiai yra šiltai aprengti.	{š}	30*	Žavumas – apgaulingas, o grožis – rūkas; moteris turi būti giriama už jos pagarbią
{m}	22	Ji pati išsiaudžia antklodžių; plona drobė ir purpuras yra jos drabužiai.	{t}	31	VIEŠPATIES baimeį. Duokite jai atlygį už jos triūsą, – teaidi miesto vartai jos darbų gyriumi!
{n}	23	Jos vyras yra įžymus			

31,12: Gerovė, o ne sunkumai.

31,14: ... *pirklio*: pažodžiui *kanaaniečio*. Turbūt dėl to, kad pirkliai buvo kanaaniečiai. Žr. 24-ąją eilutę.31,18: ... *lempa*... *neprigęsta*: pabrėžiama gausybė darbų ir jų nešama gerovė. Žr. Pat 20,20; Job 18,6.31,25: ... *su šypsniu žiūri į ateitį*: laukia ateities su džiaugsmu, be nerimo.

31,30: Tikras idealios žmonos žavumas yra jos religinė dvasia, nes ji pagarbiai bijo Viešpaties. Žr. Pat 1,7 paaiškinimą.

KOHELETO
KNYGA

Hebrajiškasis šios knygos vardas “Kohélet{as}” siejasi su sueiga, susirinkimu, ir turbūt reiškia “{žmogų}, kuris šaukia sueigą, su{si}rinkimą”. Graikiškasis vardas — Eklestasto knyga — turi ryšį su žodžiu “ekklesia”, reiškiančiu bendriją, arba su{si}rinkimą. Taigi knyga siejama su bendrijos, arba surinkimo, vadovu. Šv. Jeronimas Kohéletą — Eklestastą — laiko Paskaitininku (concionator), o Martynas Liuteris — Pamokslininku (Prediger). Tačiau knygos autorius nėra pamokslininkas, o ir pati knyga nėra kalbų ar pamokslų rinkinys. Kohéleto knyga yra raštas, išminties raštinės svarstymas apie žmogaus būties, ieškančios gyvenimo prasmės, nerimą. Knygos autorius buvo išminties mokytojas ir lieka bevardis. Atrodo, kad knygos redaktorius, turbūt vienas iš autoriaus mokinių, pridėjo knygai Kohéleto pavadinimą. Kadangi jis knygoje vadinamas “Dovydo sūnumi, Jeruzalės karaliumi” (žr. Koh 1,1), buvo įprasta manyti, kad jis buvo karalius Saliamonas.

Kohéletas buvo išminties mokytojas. Į likiminius Izraelio — Sandoros bendrijos — praeities įvykius ir savo tautos istorijos raidą jis nekreipė dėmesio, bet, skatinamas žmogaus būties nerimo, ėmėsi svarstyti gyvenimo prasmę ir laimę. Kohéleto knyga yra stebinanti Šventojo Rašto knyga. Redaktoriaus pataisymai (žr. Koh 12,9-13) ir padavimas, kad knygos autorius yra Saliamonas, padėjo jai tapti Šventojo Rašto kanono dalimi. Jos įkvėpimas ir priėmimas į Šventojo Rašto kanoną stebina skaitytoją, nes jos turinys ir svarstomi dalykai griežtai skiriasi nuo visų kitų knygų. Kohéletui Dievas yra didysis Nepažįstamasis, — nepažįstamas per Apreiškimą, negalimas pažinti protu. Jis yra paslaptingas ir nesuvokiamas Nežinomasis, o ne Sandoros Viešpats. Iš čia kyla žmogų užgožiantis nerimas. Šis paslaptingas Nežinomasis lemia žmogaus gyvenimą ir likimą žaizdre, kurio žmogus negali pakeisti ir kuriame žmogaus laimėjimai bei vertybės neturi prasmės. Užuoat tikėjęs, gyvenęs viltimi, atsidavęs, šis įkvėptasis autorius išreiškia abejonę ir nerimą. Pati pagrindinė jo svarstymų mintis, išsakyta knygos pradžioje ir gale, yra niūri: žmogaus siekiai ir darbai tušti — tai tik vėjų vaikymas:

“Rūkų rūkas! — sako Kohéletas. —

Rūkų rūkas! Viskas yra rūkas!”

(Koh 1,2; 12,8)

Įkvėptasis autorius teigia, kad visa žmogaus buitinė patirtis pati neturi prasmės ir vertės. Be to, viskas greitai prabėga. Todėl visi žmogaus siekiai ir darbai, taip sklidinį nerimo ir pastangų pasiekti prasmę ir laimę, baigiasi tuščiai. Žmogus patiria gyvenimo akimirkas, bet visumos metmenų aprėpti negali. Tiesa, jis mano, kad žmogaus buityje įgyta išmintis turi šiek tiek vertės, nes leidžia apdairiai elgtis ir pažinti trapių akimirkų — laikotarpių — ribas (žr. Koh 3,1-11). Iš tikrųjų, anot jo, “Išmintingasis

turi akis kaktoje, o kvailasis grabaliojasi tamsoje” (Koh 2,14), bet su išmintimi ateina ir daugiau rūpesčių bei skausmo (žr. Koh 1,18). Nepajėgdamas prasiskverbti į dievišką išminties plotmę, slypinčią Kūrinijoje, išmintingasis, anot Koheleto, nubloškiamas savo paties prasmėi ir laimei aptarti. Todėl žmogus ir išgyvena nerimą. Nepaisant to, Koheletas pataria savo mokiniams džiaugtis dabartimi (žr. Koh 2,24-25; 3,12-15; 7,14).

Koheleto nerimas yra religinis. Tiesa, Koheletas netvirtina, kad jo mokymas yra iš Dievo, nelaiko savęs nei pranašu, nei kunigu. Savo pamokymus grindžia patirtimi ir proto įžvalga (žr. Koh 1,13; 9,1). Koheletas nori išryškinti tiesą, kad Dievas yra Paslaptis. Nors ir nepajėgdamas perprasti Dievo paslapties, Dievu jis neabejoja, nes “kas gali ištiesinti tai, ką Dievas padarė kreiva” (Koh 7,13). Religingi asmenys linkę save nuraminti tikėjimo šiluma ir tariausi turį atsakymą į visus gyvenimo klausimus. Žmogus naudojami mokslu — išmintimi, kurią pasiekia kultūra ir civilizacija, bet žmogus yra religija. Religija yra nenumaldomas reiklus žmogaus troškimas ieškoti Dievo ir slinkti Dievo paslapties link. Koheleto knyga liudija įdomų reiškinį — klausimą apie abejonės vaidmenį — žmogui išgyvenant nerimą. Būtinė abejonė, anot Koheleto, atveria žmogų Tikrovei, kuri įprasmina ir atperka. Tik kvailiai niekuomet neabejoja! Užtat Koheletas savo raštu žadina skaitytoją atsibusti iš savimi patenkinto sustabarėjimo ir skatina, pasinaudojant iš nerimo kilusia abejone, brandinti tikėjimą.

Koheleto knygą savinasi ir racionalistai, ir agnostikai, ir skeptikai, ir pesimistai, ir fatalistai... Iš žmogaus nerimo kilusi abejonė, regis, visus patenkina. Tačiau Koheleto mokymas yra gili išmintis — drąsus pripažinimas, kad žmogaus žinojimas ir jėgos turi ribas. Žmogus nėra visa ko mastas; jis nėra nei gyvenimo, nei mirties viešpats. Norint rasti giedrą abejonės nerime — prasmę ir laimę abejonėje, moko Koheletas, reikia pripažinti nenumaldomus būties rėmus ir patirti tikrą, nors ir ribotą, dabarties malonumą, nepažiopsoti dabarties džiaugsmo.

Koheleto knygos metmenys:

A. Įvadas: autoriaus teiginys	1,1-11
B. Duomenys iš gyvenimo patirties	1,12-6,9
C. Autoriaus išvados	6,10-12,8
D. Epilogas: redaktoriaus pastabos	12,9-14

A. ĮVADAS: AUTORIAUS TEIGINYS

- 1** Koheleto,*
Dovydo sūnaus, Jeruzalės
karaliaus, žodžiai.
- Žmogaus triūsas beprasmiš**
- 2*** Rūkų rūkas! – sako Koheletas. –
Rūkų rūkas! Viskas yra rūkas!
- 3** Kokia nauda žmogui iš viso
jo sunkaus triūso,
kuriuo jis triūsia po saule?*
- 4** Viena karta nueina, kita ateina,
bet žemė amžinai ta pati lieka.
- 5** Saulė teka ir saulė leidžiasi,
skubėdama į vietą, iš kurios pateka.
- 6** Vėjas pučia į pietus,
paskui sukasi šiaurės link.
Sukasi ir sukasi vėjas,
vis grįždamas į tą patį suktinį.
- 7** Visos upės nuolat teka į jūrą,
tačiau jūra niekad nėra pilna.
Į vietą, iš kurios išteka,
upės vėl nuteka.
- 8** Visi dalykai yra labiau varginantys,
negu žmogus gali apie juos
pasakyti.
Akis žiūrėdama nepasisotina,
ausis girdėdama neprisipildo.
- 9** Kas buvo, vėl bus;
kas įvyko, vėl įvyks.
Po saule nėra nieko nauja!
- 10** Kartais yra dalykas,
apie kurį sakoma:

“Žiūrėk, tai šis tas nauja!”

Betgi tas dalykas jau buvo
šimtmečiais prieš mus.

- 11** Kaip dabar neatsimenama
buvusių dalykų,
taip pat ateities dienomis
būsimųjų dalykų*
neatsimins vėliau gyvensiantys
žmonės.

B. DUOMENYS IŠ GYVENIMO PATIRTIES

Iš Saliamono gyvenimo ¹²Aš, Koheletas, buvau Izraelio karaliumi Jeruzalėje.

¹³Visa širdimi atsidėjau išmintingai tyrinėti ir nagrinėti visa, kas vyksta po dangumi. Kokia varginanti užduotis, kurią Dievas yra davęs žmonėms spręsti! ¹⁴Mačiau visa, kas daroma po saule. Tikėk manimi, visa yra tik rūkas ir vėjų vaikymas.*

¹⁵ Kas yra kreiva,
negali būti ištiesinta;
ko trūksta, negali būti priskaičiuota.

¹⁶ Tariau širdyje: “Štai įsigijau didelę išmintį, didesnę už visus prieš mane gyvenusius Jeruzalėje. Mano širdis uoliai kaupė visokią išmintį ir žinojimą”. ¹⁷Tačiau kai ėmiau širdimi pažinti išminties bei žinojimo prigimtį ir kvailystę bei paikystę, supratau, kad ir tai yra vėjų vaikymas.

¹⁸ Juk su didele išmintimi
ateina ir daug rūpesčių;

1,1: *Kohelet[fo]... : Paskaitininko. ... Dovydo sūnaus.* Saliamonas, Dovydo sūnus, buvo laikomas išminties ir žinojimo pradininku. Užtat Šventajame Rašte visa, kas susiję su išmintimi, siejama su juo. Bevardis Koheleto knygos autorius susieja savo išminties ir žinojimo knygą su Saliamonu.

1,2: *Rūkų rūkas...* : hebrajiškas aukščiausiasis laipsnis. Šiuo posakiu išreiškiama trapi ir laikina žmogaus būklė. Hebrajiškasis posakis yra perdėm apčiuopiamas. Arkivysk. Juozapas Skvireckas,

sekdamas lotyniškąja Vulgata, verčia: *Tuštybių tuštybė, sako Pamokslininkas. Tuštybių tuštybė ir visa tuštybė!*

1,3: ... *po saule*: žemėje; žmogaus gyvenime.

1,11: ... *buvusių dalykų... būsimųjų dalykų*: kartų. Žmonės greitai užmiršta, tačiau Dievas visad atsimena.

1,14: ... *vėjų vaikymas*: tuščios pastangos. Žt. Oz 12,2. Šis posakis vartojamas paskaitos dalims užbaigti iki pat Koh 6,9.

kuo daugiau žinai,
tuo labiau kankinies.

2 Iš malonumų ieškojimo ^{1*}Tariau širdyje: “Puiku! Leisiu sau mėgautis malonumais. Paragauk malonumų!” Bet, tikėk manimi, ir tai buvo trapus rūkas. ²Apie juoką sakiau: “Kvailystė!” Apie džiaugsmą: “Kas iš to?” ³Sumaniau ištirti, kaip paskatinti savo kūną vynu, nors mano širdis ir buvo užsiėmusi išmintimi;* ryžausi atsiduoti kvailystei, norėdamas suprasti, ar gera tai mirtingiesiems daryti per jų keleto dienų gyvenimą po dangumi.

⁴ Ėmiausi didelių darbų. Stačiausi namų, veisiausi vynuogynų. ⁵Išsirengiau sodų bei parkų ir pasisodinau juose visokių rūšių vaismedžių. ⁶Išitaisiau vandens tvenkinių savo augančio miško medžiams laistyti. ⁷Išigijau vergų ir vergių. Vergai gimė ir mano namuose. Turėjau taip pat ir didžiules galvijų bandas bei avių kaimešes, didesnes negu visų kitų, buvusių prieš mane Jeruzalėje. ⁸Susikroviau sidabro bei aukso ir karalių bei valdų turtus. Apsirūpinau dainininkais – vyrais ir moterimis, visais mirtingųjų malonumais ir daugybe sugulovių.

⁹ Taip tapau didis. Viršijau visus, buvusius prieš mane Jeruzalėje. Be to, ir išmintis manęs nepaliko. ¹⁰Nieko, ko mano akys norėjo matyti, joms neatsakiau. Nei savo širdžiai neatsakiau jokio malonumo. Iš tikrųjų mano širdžiai suteikė malonumo visas mano triūsas, ir tai buvo atlygis už visą mano triūsą. ¹¹Tuomet apsvarsčiau visa, ką mano rankos buvo padariusios, ir sunkų triūsą, kurį buvau įdėjęs. Tikėk manimi, visa buvo tik rūkas ir vėjų vaikymas! Nebuvo nieko naudingo

po saule!

Išmintis ir kvailystė ¹² Ėmiausi svars-tyti vertindamas išmintį, kvailystę ir pailystę, nes ką darys žmogus, atėjęs po to karaliaus? Tik tai, ką karalius buvo daręs!

¹³ Suvokiau, kad išmintis

prašoka kvailystę,

kaip šviesa kad prašoka tamsą.

¹⁴ Išmintingasis turi akis kaktoje,

bet kvailasis grabaliojasi tamsoje.

Tačiau ir žinojau, kad juodu abu ištinka toks pat likimas. ¹⁵Tariau sau širdyje: “Jeigu kvailojo likimas ištiks ir mane, kodėl tad turėčiau būti išmintingas? Kokia man iš to nauda?” Taigi suvokiau širdyje, kad ir tai yra tik rūkas! ¹⁶Juk nėra nei išmintingųjų, nei kvailųjų išliekančio atminimo, nes ateities dienomis vieni ir kiti bus užmiršti. Kaip tad gali išmintingasis lygiai taip mirti, kaip miršta kvailasis! ¹⁷Pradėjau tad bodėtis gyvenimu, nes, kas vyksta po saule, man kelia nerimą. Visa tai yra tik rūkas ir vėjų vaikymas!

Mirtis atima žmogaus triūso vaisius ¹⁸Matydamas, kad turiu juos palikti žmogui, ateinančiam po manęs, bodėjausi visais savo triūso vaisiais, kuriuos buvau sukaupęs po saule. ¹⁹Kas žino, koks jis bus, ar išmintingas, ar kvailas? Tačiau jis tvarkys visus mano triūso ir išminties vaisius po saule! Taigi ir tai yra rūkas!

²⁰Vėl mano širdis puolė į neviltį dėl visų triūso vaisių, kuriuos buvau sukaupęs po saule. ²¹Juk ne sykį žmogus, išmintingai triūsęs, kupinas žinojimo ir įgūdžių, turi palikti visa, ką turi, jokio darbo į tai neįdėjusiam žmogui. ²²Kokia tad nauda mirtingajam iš viso jo triūso ir rūpinimosi, kurį turėjo pakelti po saule? ²³Juk visos jo dienos yra kupinos skausmo ir jo

2,1-11: Įkvėptasis autorius apsimeta esąs Saliamonas.

2,3: ... nors mano širdis ir buvo užsiėmusi iš-

mintimi: atsiduodamas malonumams, autorius viliasi atrasią vietą, kur slypi tikroji žmogaus laimė.

užsiėmimas – apmaudas; net naktį jo širdis neturi ramybės. Ir tai yra rūkas!

24* Nieko tad nėra geresnio žmogui, kaip valgyti bei gerti ir rasti pasitenkinimo savo triūse. Net tai, pastebėjau, ateina iš Dievo rankos. 25Juk kas be jo turės ką valgyti ir ras pasitenkinimo? 26Iš tikrųjų žmogui, kuris Dievui patinka, jis suteikia išminties, žinojimo ir džiaugsmo. Bet nusidėjėliui jis uždeda vargą rinkti ir kaupiti nuosavybę, kad būtų atiduota tam, kuris Dievui patinka. Ir tai yra rūkas ir vėjų gaudymas!

3 Žmogaus laikai ir Dievo amžinybė ¹Viskam yra metas, ir kiekvienam reikalui tinkamas laikas po dangumi.

- 2* Laikas gimti ir laikas mirti;
laikas sodinti ir laikas rauti,
kas pasodinta.
- 3 Laikas žudyti ir laikas gydyti;
laikas griauti ir laikas statyti.
- 4 Laikas verkti ir laikas juoktis;
laikas gedėti ir laikas šokti.
- 5 Laikas išmėtyti akmenis ir
laikas juos surinkti;
laikas glamonėtis ir laikas
nesiglamonėti.
- 6 Laikas ieškoti ir laikas pamesti;
laikas turėti ir laikas išmesti.
- 7 Laikas perplėsti ir laikas susiūti;
laikas tylėti ir laikas kalbėti.

8 Laikas mylėti ir laikas nekęsti;
laikas karui ir laikas taikai.

9 Kokia tad nauda dirbančiajam iš jo triūso? ¹⁰Stebėjau užsiėmimus, kuriuos Dievas žmonėms lėmė. ¹¹Viskas, ką jis daro, yra tinkama savo laikui. Be to, jis taip įdiegė amžinybę į jų širdį,* kad žmogus negali perprasti nei pradžios, nei galo to, ką Dievas daro.

12 Taip tad suvokiau, kad žmogus neturi nieko geresnio, kaip būti laimingas ir patirti malonumo savo gyvenime. ¹³Iš tikrųjų, kai žmogus gali valgyti, gerti ir iš savo užsiėmimo rasti pasitenkinimo, tai yra Dievo dovana. ¹⁴Suvokiau, kad visa, ką Dievas daro, išliks amžinai: nieko negalima prie to pridėti, nieko negalima nuo to atimti. Taip Dievas veikia, kad žmonės jam pagarbą jaustų. ¹⁵Tai, kas jau buvo, dabar vyksta; tai, kas dar turi būti, jau seniai yra buvę. Dievas pasirūpina tuo, kas reikalauja jo dėmesio.

Keliama atpildo problema ¹⁶Be to, mačiau po saulę, kad teisingumo vietoje buvo nedorybė ir teisumo vietoje buvo nedorybė. ¹⁷Širdyje sau tariau: “Ir teisuolį, ir nedorėlį teis Dievas, nes yra paskirtas laikas kiekvienam reikalui ir kiekvienam įvykiui”. ¹⁸Tada apie žmones širdyje sau tariau: “Tai Dievo kelias juos ištirti ir parodyti, kad savyje jie yra tik gyvuliai. ¹⁹Juk likimas žmonių ir likimas gyvulių

2,24: Autorius turi mintyje ne nežabotą malonumų ieškojimą, bet leistiną malonumą, kurį teikia valgis, atgaiva ir linksnumas.

3,2-8: Žmogaus užsiėmimus ženklina džiaugsmo ir skausmo akimirkos. Gyvenimo tragizmas kyla dėl to, kad žmogus yra įstrigęs į nenumaldomą laiko trukmę, kuri savaime sudilina jo dienas ir metus. Koheletas kalba apie akimirkas daugiskaita – žmogaus laikus – progas daryti tai, kas reikia tuo *laiku*. Laikai – progos daryti tai, kas reikia daryti tuo *laiku* – žmogų kamuoja ir veda į nerimą. Mat savo ribota išmintimi žmogus nepajėgia atpažinti visaaipmančio užmojo, besikar-

tojančio gyvenime. Atrodo, kad žmogaus *laikai* ateina vienas po kito, o visa sukasi be prasmės ratu. Hebrajiškasis žodis ‘et, reiškiantis *laiką*, atitinka savo prasmę Naujojo Testamento žodį *kairos*. Šie abu žodžiai reiškia momento iššūkį apsispręsti, proga daryti nuosprendį.

3,11: ... *įdiegė amžinybę į jų širdį*. hebrajiškasis žodis ‘olam, čia verčiamas žodžiu *amžinybė*, gali reikšti *mįslę*. Dievas įdiegė į žmogaus širdį laiko trukmės pajutimą – galią patirti įvykių seką – daryti nuosprendį. Bet, autorius prideda, šis pajutimas yra apgaulingas, nes neatskleidžia gyvenimo prasmės.

yra toks pat. Ir vieni, ir kiti miršta, nes jie turi tą patį gyvybės alsavimą. Žmogus neviršija gyvulio, nes abu yra nykstantis rūkas. ²⁰Abu eina į tą pačią vietą, abu yra iš dulkių ir į dulkes jiedu abu sugrįžta. ²¹Kas žino, ar žmogaus gyvybės alsavimas kyla aukštyne, ar gyvulio gyvybės alsavimas nueina į žemę? ²²Suvokiau tad, kad nėra nieko geresnio žmogui, kaip rasti pasitenkinimą iš savo užsiėmimo, nes tai yra jo dalis. Kas jam leis pamatyti, kas po jo bus?

4 Triūsti – tuščios pastangos ¹Tada ėmiausi svarstyti visus smurto veiksmus, esančius po saule. Mačiau ašaras nuskriaustųjų. Nebuvo kas juos paguostų! Iš jų engėjų rankos ateina smurtas, ir nėra kam juos paguosti! ²Mirusiuosius, jau seniai susitikusius su mirtimi, laikiau laimingesniais už tuos, kurie dar turi gyventi. ³Laimingesnis už vienus ir kitus yra tas, kuris dar nėra gimęs ir nėra matęs nedorų darbų, daromų po saule.

⁴Pastebėjau, kad visas triūsas ir darbo įgūdžiai kyla iš žmogaus pavydo artimui. Ir tai yra rūkas bei vėjų vaikymas!

⁵ {Sakoma}
kvailasis susideda rankas
ir minta savo kūnu.*

⁶ Geriau viena sauja su poilsiu,
negu dvi saujos su triūsu
ir vėjų vaikymu!

Bičiuliai ir įpėdiniai ⁷Mačiau dar kitą pavyzdį rūko po saule – ⁸vienišką žmogų be jokio bičiulio, be sūnaus ir be brolio. Tačiau visam jo triūsui nėra galo, ir jo akys nepasisotina turtais. “Kam gi triūsiu, – save jis klausia, – atsisakydamas pasiten-

kinimo?” Ir tai yra tuščias ir vargingas užsiėmimas!

⁹Dviem yra geriau negu vienam, nes jie gauna didesnę atlygį už savo triūsą. ¹⁰Jei vienas iš jų suklumpa, kitas padeda bičiuliui atsikelti. Vargas vienišam žmogui! Juk kai suklumpa, nėra kas jį pakeltų. ¹¹Panašiai, kai dviese kartu miega, jie šildo vienas kitą. Bet kaip gali vienas miegodamas šiltai jaustis? ¹²Vienišką žmogų lengva įveikti, du gali vienam sėkmingai pasipriešinti. Trilinką virvę nutraukti nelengva.

¹³Geriau būti jaunuoliu – vargšu, bet išmintingu, negu karaliumi – senu ir sukvailėjusiu, nebekreipiančiu dėmesio į patarimą. ¹⁴Juk pirmasis gali net iš kalėjimo* išeiti, kad taptų karaliumi, o tuo tarpu pastarasis, net gimęs karaliumi, gali tapti elgeta. ¹⁵*Stebėjau visus gyvenančius po saule būriuojantis prie to jauno įpėdinio, turinčio žengti į karaliaus vietą. ¹⁶Bet neapsakoma žmonių daugybė ateityje juo visiškai nesidžiaugs. Ir tai yra rūkas ir vėjų vaikymas!

Tylint eiti į Dievo Namus ¹⁷Būk apdairus, kai keli koją į Dievo Namus. Artintis su mintimi klausytis yra geriau nei atnašauti auką, kurią kvailieji atnašauja.* Juk jie nežino, kaip susilaikyti nuo pikta. **5** Nebūk niekad skubus lūpomis, neleisk nei savo širdžiai imtis žodžio Dievo akivaizdoje, nes Dievas yra danguje, o tu esi žemėje. Būk tad taupus savo žodžiais.

² Kaip slogučiai* ateina po
didelių rūpesčių,
taip kvailą šneką lydi žodžių
srautas.

4,5: ... *minta savo kūnu*: atsisakydami užsidirbti pragyvenimui, kenčia alkį ir kenkia savo sveikatai.

4,14: ... *iš kalėjimo*: turbūt iš motinos įsčių. Žr. Koh 5,14.

4,15: Vos karaliui mirus, žmonės perkelia savo ištikimybę jo įpėdiniui.

4,17: ... *auką, kurią kvailieji atnašauja*: nepriimtina Dievo akivaizdoje dėl aukotojų nesusiklausymo. Žr. 1 Sam 15,22; Oz 6,6.

3 Kai padarai įžadą Dievui, nedelsk jį vykdyti, nes kvailas neteikia jam malonumo. Įvykdyk, ką pažadi. ⁴Geriau įžado visiškai nedaryti, negu daryti įžadą ir jo nevykdyti. ⁵Neleisk savo lūpoms tavęs į kaltę vesti ir nesakyk Dievo atstovo aki-vaizdoje: „Tai buvo klaida!“ Kam gi Dievas turėtų pykti ant tavęs už tuos žodžius ir sunaikinti tavo rankų darbus? ⁶Su sapnų gausa ateina ir tuščias rūkas bei žodžių srautas. Užtat turėk pagarbios Dievo baimės!

Priespaula ⁷Kai kurioje nors valdoje matai vargšų priespaudą, teisių ir teisumo pažeidimą, nenustebk dėl to. Juk kiekvieną pareigūną prižiūri aukštesnis pareigūnas, o virš jų yra dar aukštesni. ^{8*}Visa apsvarsčius – nauda kraštui, kad yra dirbamios žemės karalius.

Pinigai ⁹Kas mėgsta pinigus, niekad nepasisotina pinigais, nei kas mėgsta turtus, – pelnu. Tai irgi rūkas! ¹⁰Kur daugėja gėrybių, ten daugėja ir jas valgančiųjų. O kur pelnas savininkui, nebent savo akis juo paganyti? ¹¹Darbininko miegas yra saldus, ar jis mažai, ar daug valgė, bet turto perteklius jam miegoti neleidžia.

¹²Skaudus blogis, kurį mačiau po saule, buvo šis: turtai, sukrauti savininko, mokačio didelę kainą. ¹³Verslas nusišėkė, ir tie turtai prarasti. Gimė jam sūnus, ir jis nebeturi nieko jam palikti. ¹⁴Kaip nuogas jis buvo atėjęs iš motinos įsčių, taip turi ir iškeliauti. Iš savo triūso vaisių jis negali nieko pasiimti neštis. ¹⁵Iš tikrųjų tai yra skaudus blogis! Kaip atėjo, taip jis ir iškeliaus. Kokia tad nauda triūsti vėjams? ¹⁶Be to, per visas savo gyvenimo

dienas jis valgo tamsoje, su dideliu apmaudu, širdgėla ir pykčiu.

¹⁷Štai ką suvokiau iš tikrųjų esant gera: žmogus turėtų valgyti, gerti ir mėgautis visais savo triūso vaisiais po saule per tas suskaičiuotas gyvenimo dienas, kurias Dievas jam yra davęs. Juk tokia yra jo dalis! ¹⁸Be to, kada tik Dievas suteikia žmogui turtą ar nuosavybės, jis leidžia jam ir mėgautis jais, sutikti su savo dalia ir džiaugtis savo triūso vaisiais. Tai yra Dievo dovana! ¹⁹Toks žmogus vargu niūriai žvelgs į savo gyvenimo dienas, nes Dievas leidžia jam užsiimti savo širdies džiaugsmu.

6 Ribota pasitenkinimo vertė
Dar yra ir kitas žmogų labai slegiantis blogis, kurį mačiau po saule. ²Dievas kartais suteikia žmogui tiek turtą, nuosavybės ir garbės, kad jam netrūksta nieko, ko jis trokšta, tačiau Dievas jam neleidžia iš to patirti malonumo. Jo vietoje svetimas žmogus patiria malonumą iš to. Tai irgi rūkas ir skaudus blogis! ^{3*}Net jeigu žmogui gimtų šimtas vaikų ir jis gyventų daug metų, sulaukdamas senyvo amžiaus, bet jeigu jis pats savo turtais iki soties nepasinaudotų, man rodos, negyvas gimęs kūdikis būtų už jį laimingesnis. ⁴Nors jis tik kaip rūkas ateina ir į tamsą išeina, nors jo vardą dengia tamsa ir jis neturi kapo, ⁵nors jis saulės niekad nematė ir nieko nepažino, vis vien negyvas gimęs kūdikis ilsisi ramiau už aną. ⁶Net jeigu žmogus ir dusyk po tūkstantį metų gyventų, bet nerastų pasitenkinimo: argi neina abu į vieną, tą pačią vietą?*

5,2: ... *slogučiai*... : baisūs sapnai, košmaras.

5,8: Šios eilutės prasmė turbūt dar nėra buvusi tiksliai suprasta ar vertimuose tiksliai išreikšta. Galbūt nauda kraštui dėl to, kad kiekvienas yra savo darbo karalius, atseit valgo tik iš savo darbo.

6,3: Hebrajai labai vertino didelę šeimą, ilgą

gyvenimą ir garbingas laidotuves. Mirti jaunystėje nesukūrus šeimos ir nebūti palaidotam buvo laikoma skaudžia nelaime.

6,6: ... *argi neina abu į vieną, tą pačią vietą?*: į kapą.

7 Visi žmogaus triūso vaisiai yra jo burnai,* tačiau jo troškimas niekad nebūna patenkintas. ⁸Kuo tad geriau išmintin-gajam negu kvailajam? Kas vargšui iš to, kad jis moka gerai apsieiti su žmonėmis? ⁹*Geriau tai, ką akimis matai, negu tai, ką troškimu apčiuopi. Tai irgi rūkas bei vėjų vaikymas!

C. AUTORIAUS IŠVADOS

10 Kas tik įvyksta, jau seniai buvo nu-matyta ir buvo žinoma, kad įvyks. Žmo-gus tad negali ginčytis su stipresniu už sa-ve.* ¹¹Dažnai kuo daugiau žodžių, tuo daugiau rūko. Kokia tad žmogui iš to nauda? ¹²Kas gali žinoti, kas yra geriau-sia žmogaus gyvenime, per tas kelias jo gyvenimo dienas, kurios dingsta tarsi šešėlis? Arba kas gali pasakyti žmogui, kas po jo bus po saule?

7 Ispėjimai

- ¹Geras vardas vertesnis,
negu kvapus aliejus,*
mirties diena vertesnė už gimimo
dieną.
- ² Verčiau eiti į namus,
kuriuose gedulas,
negu į namus, kur puotaujama,
nes toks yra kiekvieno žmogaus
galas,
ir gyvieji tesideda tai į širdį.
- ³ Verčiau liūdėti negu juoktis,
nes po liūdnu veidu gali
slėptis linksma širdis.
- ⁴ Išmintingųjų širdį patraukia
gedulo namai,
o kvailųjų širdis yra pramogų
namuose.

- ⁵ Verčiau klausytis išmintingo
žmogaus papeikimo,
negu klausytis kvailo žmogaus
pagyrimo.
- ⁶ Juk kaip erškėčiai spragsi po katilu,
taip yra ir su kvailųjų
vėjajaikiškumu.
Tai irgi rūkas!
- ⁷ Iš tikrųjų priespauda
net išmintingąjį gali padaryti
kvailą,
o kyšis – sugadinti širdį.
- ⁸ Reikalo galas vertesnis už jo
pradžią;
kantri dvasia vertingesnė,
negu išpuikusi.
- ⁹ Neskubėk supykti,
nes pyktis glaudžiasi prie
kvailojo krūtinės.
- ¹⁰ Nesakyk: “Kaip tad gali būti, kad
seniau buvo geriau, negu dabar?” – nes
nėra išmintinga kelti tokį klausimą.
- ¹¹ Išmintis yra lygiai taip vertinga,
kaip yra vertingas paveldas, ir naudinga
tiems, kurie mėgaujasi saule. ¹²Juk išmin-ties teikiama ūksmė yra kaip pinigų ūks-mė, o žinojimo nauda yra ši: išmintis ją turinčiam teikia gyvastį.
- ¹³ Apsvarstyk Dievo darbą! Kas gali
ištiesinti, ką jis padarė kreiva? ¹⁴Gerą die-ną džiauakis gerove, o nelaimės dieną
svarstyk: abi – viena ir kita – yra Dievo
darbas. Taigi žmogus negali jam dėl ko
nors skųstis.
- Žmogus nėra tobulas** ¹⁵Savo trum-palaikiame gyvenime mačiau šiuos du
dalykus: kartais teišus žmogus pražūva,
nepaisant jo teisumo, ir kartais nedorėlis

6,7: ... *triūso vaisiai yra jo burnai*: norui val-gyti, t.y. kūnui.

6,9: Tai, ką turi, yra vertingesnis dalykas, ne-gu tai, ko nori, nes norai ne visuomet išsipildo.

6,10: ... *su stipresniu už save*: Dievas yra už

žmogų stipresnis.

7,1: ... *kvapus aliejus*: kūdikis, vos gimęs, bu-vo patepamas aliejumi. Žmogaus geras vardas iš-lieka ir po mirties.

išlieka, nepaisant jo nedorumo. ^{16*} Neperdėk būdamas teisingas ir neperdėk būdamas išmintingas. Kam gi turėtum save prazudyti? ¹⁷ Neperdėk būdamas nedoras ir nebūk kvailas. Kam gi turėtumei mirti prieš laiką? ¹⁸ Geriausia, kad vieno laikytumeis, bet ir nuo kito rankos neatitrauktum,* nes kas bijo Dievo, tam su abiem seksis.

19 Išmintis yra didesnė gynyba išmintingajam, negu dešimt esančių mieste didžiūnų. ^{20*} Iš tikrųjų nėra žemėje nė vieno žmogaus, kuris būtų taip teisingas, kad tik gerai elgtųsi ir niekad nenusidėtų. ²¹ Pagaliau nekreipk dėmesio į visa, ką žmonės kalba, kad neišgirstum savo vergą tave keikiant. ²² Juk savo širdyje žinai, kad kitus dažnai esi keikęs.

Išminties ieškojimas nepatenkina ²³ Visa tai tyriau išmintimi. Tariau: „Būsiu išmintingas“. Bet išmintis liko toli nuo manęs. ²⁴ Toli yra visa, kas buvo, ir giliai giliai palaidota. Kas gali tai išaiškinti? ²⁵ Atsidėjau širdimi pažinti, ištirti, ieškoti išminties bei dalykų pagrindo, norėdamas suprasti, kad nedorumas yra kvailas, o kvailystė yra beprotystė.

26 Kartesnė už mirtį man buvo patirtis su moterimi. Ji yra spąstai, jos širdis – žabangos, o rankos – pančiai. Kas patinka Dievui, tas jos išvengia, bet nusidėjėlis yra jos pagaunamas. ²⁷ Štai ką radau, sako Koheletas, kai dėjau vieną dalyką prie kito, ieškodamas jų pagrindo. ^{28*} To dar tebeieškau, nors nesėkmingai: tik vieną žmogų iš tūkstančio užtikau [išmintingą],

bet moters tarp jų niekad neradau. ²⁹ Vien tai, tikėk manimi, atradau: Dievas padarė žmoniją dorą, bet žmonės leidosi į savo svarstymus.*

8 Išminčiai ir karalius

Kas gali lygintis su išminčiumi? Kas kitas žino, kaip paaiškinti dalykus?

“Žmogaus išmintis taip apšviečia jo veidą, kad sušvelnėja kicti jo veido bruožai”.

2 Kaip esi prisiekęs Dievui, vykdyk, ką karalius įsako. ³ Neskubėk išeiti iš karaliaus akivaizdos, nors tau reikalas ir labai nemalonus būtų, nes jis daro, kas tik jam patinka. ⁴ Kadangi karaliaus žodis yra galingas, tai kas jam gali sakyti: „Kodėl taip darai?“ ⁵ Kas paklūsta įsakymui, nepatiria jokios žalos. Išminčiaus širdis žino laiką ir nuosprendį, ⁶ nes kiekvienam dalykui yra ir laikas, ir nuosprendis. Savo didelei nelaimei žmogus ⁷ nežino to, kas įvyks, ir kas jam gali pasakyti, kaip tai įvyks? ⁸ Kaip žmogus negali suvaldyti vėjo ar pasilaikyti gyvybės alsavimo, taip jis negali nustatyti savo mirties dienos. Tas mūšis yra neišvengiamas, o nedorumas yra bejėgis išgelbėti savo šeiminką.

9 Visus tuos dalykus suvokiau svarstydamas visa, ką žmonės po saule daro, kai žmogus užvaldo kitą žmogų jo nenaudai. **Atpildo problema** ^{10*} Arba vėl, mažiau nedorėlius, išeinančius iš šventosios

7,16: Šv. Jeronimas susieja šį įspėjimą apie perdėtą teisumą su žmogumi, taip įsitikinusiu savo teismumu, kad nebegerai atleisti artimui. Žr. 20-23 eilutes.

7,17: *Kam gi turėtumei mirti prieš laiką?*: priešlaikinė mirtis buvo laikoma Dievo bausme už nedorą elgesį. Žr. 1 Sam 2,31-34; Jer 17,11; Ps 55,24; Pat 10,27.

7,18: ... *kad vieno laikytumeis, bet ir nuo kito rankos neatitrauktum*: taisyklių, kurias cituoja 16-

17 eilutės.

7,20: Užuomina apie visuotinę žmonijos nuopoliną. Žr. Rom 5,12.

7,28: Išmintis, autoriaus manymu, yra retas dalykas tarp vyrų ir dar retesnis tarp moterų.

7,29: ... *svarstymus*: daugybę nesėkmingų žmonių apskaičiavimų – bandymų bei užmojų savo jėgomis rasti gyvenimo prasmę ir laimę.

8,10: Tekstas hebrajų kalba nėra aiškus.

Vietos ir nešamus laidoti. Tuo tarpu tie, kurie dorai elgdavosi, buvo pamiršti. Tai irgi rūkas! ¹¹Kadangi bausmė už nedorus darbus ne tuoj ištinka, žmogaus širdis įsidrąsina daryti pikta. ¹²Nusidėjėlis gali daryti pikta šimtą kartų ir vis tiek, ilgai gyventi. Žinau, kad bus gera bijantiems Dievo, nes jie garbina jo Artumą, ¹³bet nebus gera nedorėliui. Savo dienų jis nepailgins kaip šešėlio,* nes Dievo negarbina.

14 Žemėje pasitaiko ir kita paklaida. Doras žmogus kartais atlyginamas pagal nedorėlio darbus, o nedorėlis kai kada atlyginamas pagal gero žmogaus darbus. Tariau, kad tai irgi yra rūkas!

15* Užtat labai vertinu malonumą. Juk žmogui po saule nėra nieko geresnio kaip valgyti, gerti ir mėgautis gyvenimu, nes tai lydės jį triūsiant per visas jo gyvenimo dienas, kurias Dievas jam suteiks po saule.

Žmogaus likimas paslaptingas

¹⁶Kai atsidėjau iš širdies mokytis išminties ir stebėti užsiėmimus, atliekamus žemėje, – apsieidamas net be miego dieną ir naktį, – ¹⁷tada pamačiau, kad visa yra Dievo darbas. Iš tikrųjų žmogus negali išaiškinti viso vyksmo po saule. Nors ir stropiai triūstų ieškodamas, jis niekaip neišaiškins. Juk išminčiai, nors ir tariai žiną, negali to išaiškinti.

9 Iš* tikrųjų, svarstydamas visa tai širdimi, supratau, kad net teisiųjų ir išmintingųjų darbai yra Dievo rankoje. Ar tai yra meilė, ar tai yra neapykanta,* žmo-

gus nepajėgia suprasti! ²Juk toks pat likimas ištinka visus: teisųjį ir nedorėlį, gerąjį ir blogąjį, švarųjį apeigoms ir nešvarųjį, atnašaujantį auką ir neatnašaujantį aukos. Kaip dorąjį, taip ir nusidėjėlį, kaip žmogų, kuris prisiekia, taip ir žmogų, kuris bijo prisiekti. ³Tarp blogybių, vykstančių po saule, užvis blogiausia yra tai, kad toks pat likimas ištinka visus. Vadinas, žmonių širdis yra kupina nedorumo ir, kolei jie gyvi, kvailystė tyko jų širdyje, o pakui jie nueina pas mirusiuosius! ⁴Iš tikrųjų, juk žmogus gyvųjų draugėje turi viltį: verčiau būti gyvu šunimi, negu negyvu liūtu! ⁵Juk gyvieji žino, kad jie turės mirti, o mirusieji nebežino nieko. Nebėra jiems daugiau atlygio, net jų atminimas yra užmirštas. ⁶Jų meilė, jų neapykanta, jų pavydas jau seniai pradingo. Niekad daugiau jie nebeturės dalies tame, kas vyksta po saule.

7 Taigi eikš, su džiaugsmu valgyk savo duoną ir linksma širdimi gerk savo vyną, nes Dievas jau seniai patvirtino, ką darai. ⁸Tebūna tavo drabužiai visuomet šviežiai išplauti, tenestokoja tavo galva kvapaus aliejaus! ⁹Mėgaukis gyvenimu su žmona, kurią myli, per visas savo trapias gyvenimo dienas, kurias jis tau po saule suteikia, – per visas savo trapias dienas! Tai yra tavo dalis gyvenime ir tame triūse, kuriuo triūsi po saule. ¹⁰Visa, ką tik tavo ranka imasi daryti, daryk visomis jėgomis, nes nebus jokios veiklos, jokių sumanymų, jokio žinojimo, jokios išminties Šeole, į kurį esi pakeliui.

8,13: ... kaip šešėlio: žr. Koh 6,12.

8,15: Žr. Koh 2,24; 5,19 paaiškinimus.

9,1-10: Šie pareiškimai remiasi ribota pomirtinio gyvenimo samprata. Tik Naujojo Testamento apreiškimas apie prisikėlimą ir gyvenimą po mirties padėjo atsakyti į šiuos Koheletą kamavusius klausimus.

9,1: Ar tai yra meilė, ar tai yra neapykanta...:

ar tai Dievo malonė, ar nepalankumas. Žmogus negali atskirti dieviškos meilės nuo neapykantos, anot Koheleto, nes galų gale visų laukia toks pat likimas. Nors žmogus patiria šiuos jausmus, jie lieka jam paslaptis. Panašiai kaip mirtis ir likimas, meilė ir neapykanta Koheletui lieka akla ir nenumaldoma.

11 Be to, pastebėjau po saule, kad greitieji ne visuomet laimi lenktynes, narsuoliai ne visuomet nugali kovoje, išmintingieji ne visuomet užsidirba sau pragyvenimą, gudrieji ne visuomet tampa turtingi ir mokytieji ne visuomet įgyja palankumą, nes nesėkmės metas ištinka juos visus. ¹²Mat žmogus savo nesėkmės* meto net žinoti negali. Tarsi žuvis, pagauta lemtingu tinklu, tarsi paukščiai, patekę į kilpas, taip mirtingieji būna pagauti nesėkmės, kai ji staiga juos užklumpa.

13 Be to, mačiau po saule ir šį išminties atvejį. Man jis pasirodė labai reikšmingas. ¹⁴Buvo vienas mažas miestas. Nedaug jame tebuvo gyventojų. Jo užpulti atžygiavo galingas karalius. Pastatęs aukštus apgulos bokštus, jį apsupo. ¹⁵Tame mieste gyveno beturtis išminčius. Savo išmintimi jis išgelbėjo miestą. Bet vėliau šio beturčio žmogaus niekas neatšiminė. ¹⁶Tad tariau: „Išmintis yra veiksmingesnė už pliką jėgą, tačiau beturčio žmogaus išmintis nėra vertinama ir jo žodžių nepaisoma“.

17 Išmintingo ramiai tartų žodžių mėliau paisoma, negu kvailių valdovo riksmo!

18 Išmintis yra vertesnė už karo ginklus, bet vienui vienas sukčius daug gera sugadina.

10 Viena* negyva musė gali sugadinti kvepalų dirbėjo tepalą! Maža kvailystė nusveria išmintį ir pagarbą.

2 Išmintingo žmogaus širdis veda jį į dešinę, o kvailiojo į kairę.* ³Kvailasis ir kelyje būdamas stokoja nuovokos,* nes skelbia visiems be išimties, kad jis kvailas.

4 Jei sukiltų ant tavęs valdovo pyktis, nepasitrauk iš savo vietos,* nes, pykčiui aprimus, atleidžiamos didelės kaltės.

5* Mačiau po saule kitą blogį tarsi klaidą, kylančią iš paties valdovo: ⁶kvailystė iškelta į daugį aukštų vietų, o turtingieji turi ant žemų kreslų sėdėti. ⁷Mačiau raitų vergų, o didžiūnų einant pėsčiomis, tarsi jie būtų vergai.

⁸ Kas kasa duobę, įpuls į ją; kas ardo akmeninę tvorą, tą įgels gyvatė.

⁹ Kas skaldo akmenis, tą jie sužeis; kas kerta rąstus, tam jie sukels pavojų.

¹⁰ Jei kirvis būtų atšipęs ir žmogus prieš tai jo nepagalastų, reikėtų įtempti jėgas. Išmintis padeda pelnyti sėkmę.

¹¹ Jei gyvatė įgelia dėl to, kad ji nebuvo apkereta, tuomet nėra jokios naudos gyvatės kerėtojui.

¹² Išmintingo žmogaus žodžiai laimi jam palankumą, o ką kvailasis sako, tai jį pražudo.

¹³ Jo žodžiai prasideda nesąmone, o jo šneka baigiasi visiška kvailyste.

¹⁴ Kvailasis daugiažodžiauja! Niekas nežino, ką ateitis atneš,

9,12: ... savo nesėkmės: mirties ar netikėtos nelaimės meto.

10,1-20: Įsakymai ir patarlės buvo mokymo priemonės mokyklose, kurioms vadovavo mokytojai – išminčiai. Toks buvo ir Koheletas (žr. Koh 12,9). Liaudies patarlės buvo renkamos, kartojamos, pritaikomos naujoms aplinkybėms. Keletas patarlių rinkinių yra įamžinti Patarlių knygoje. Žr. Koh 11,1-6.

10,2: ... į dešinę... į kairę. dešinė ir kairė daugelyje kalbų turi antrinę reikšmę ženklinti, kas

yra visuomenėje priimta ar nepriimta, doroviniu požiūriu gera ar bloga. Žr. Pr 48,17; Ps 121,5; Mt 25,33.

10,3: ... būdamas kelyje stokoja nuovokos: nežino skirtumo tarp dešinės ir kairės, neatiskiria išminties nuo kvailystės.

10,4: ... nepasitrauk iš savo vietos. nepabėk išsigandęs. Žr. Pat 15,1.18; 16,14.

10,5-6: Koheletas išsako savo aukštesnės visuomeninės klasės požiūrį. Pasak jo, šie nukrypimai gadina visuomenės darną.

ar gali bent vienas kitam pasakyti,
kas po jo įvyks?

15* Kvailojo triūsas taip jį nuvargina,
kad jis net nebežino,
kaip nueiti į miestą.

16 Vargas tau, šalie, kurios karalius
yra jauniklis,
kurios didžiūnai pradeda
puotauti ryto metą!

17 Laiminga tu, šalie, kurios karalius
yra iš kilmingųjų,
kurios didžiūnai puotauja
tinkamu laiku
santūriai, ne kaip girtuokliai!

18 Dėl tingumo įlinksta sijos,
dėl tingių rankų laša į trobą.

19 Puota keliama pramogai,
vynas daro gyvenimą linksmesnį,
bet pinigai visur praverčia.

20 Net tarp savo artimųjų
neniekink karaliaus,
net savo miegamajame nekeik
turtuolio,
nes padangių paukščiai gali
nunešti tavo balsą,
sparnuotis gali pasakyti, ką tu
šnekėjai.

11 Mesk savo duoną ant vandens,*
nes po daugelio dienų ją atrasi.

2* Išdalyk, ką turi, septyniems
ar net aštuoniems, nes nežinai,
kokia nelaimė gali ištikti žemę.

3 Kai debesys pritvinkę,
jie palaisto lietumi žemę;

kur tik medis kristų – į pietus
ar į šiaurę,
toje vietoje, kur krinta,
ten jis ir gulės.

4 Kas žiūri vėjo, niekad nesės,
o kas stebi debesis, niekad nepjaus.

5 Lygiai kaip nežinai,
koku keliu ateina gyvybės
alsavimas
į kaulus motinos įščiose,
taip nežinai,
kaip Dievas elgiasi Visatoje.

6 Rytą sėk savo sėklą,
iki vakaro neleisk savo rankai
ilsėtis,
nes niekad nežinai,
ar šis ar anas darbas pasiseks,
ar galbūt abu bus sėkmingi.

Gyvenimo vakarą

7 Smagi yra dienos šviesa,
malonu akims matyti saulę.
8 Taip, nors ir daugel metų
žmogus gyventų,
tesimėgauja jais visais
nepamiršdamas,
kad apščiai bus ir tamsių dienų.
Tai, kas ateina, yra rūkas!

9 Džiūgauk, jaunuoli, kol esi jaunas!
Leisk savo širdžiai mėgautis
savo jaunystės dienomis.
Eik, kur veda tavo širdies troškimai,
daryk, kas patinka tavo akims,
bet žinok, kad dėl viso to
tave Dievas pašauks į teismą.

10 Išmesk rūpestį iš savo širdies,
savęs neapsunkink,
nes jaunystė ir gyvenimo aušra
yra rūkas!

10,15: Turbūt tai yra posakis, ženklinantis didžiausią *kvailojo* negalią.

11,1: *Mesk savo duoną ant vandens...*: padrašinimas arba rizikuoti prekiaujant, arba būti dos-

niam duodant išmaldą. Vandenyno vandenys kar-
tais išmeta į krantą pamestas brangenybes.

11,2: Išminčiaus nuoroda nedėti *visų kiaušinių į vieną krepšį*.

- 12** Atsimink* Kūrėją
savo jaunystės dienomis,
dar skausmo dienoms neatėjus
ir tavęs dar nepasiekus metams,
apie kuriuos sakysi:
„Man jie nemalonūs!”
- 2 Pirm negu užtemsta saulė –
šviesa, mėnulis, žvaigždės –
ir debesys, lietu nešdami, sugrįžta.*
- 3 Tai dienai atėjus, namų
sargai drebės
ir galiūnai sukniubs,
malėjos, viena po kitos,
ims dykinėti,
o žvelgiantys pro langą matys
tamsą.
- 4 Kai durys į gatvę bus uždaromos
ir girnų užesys prislopės.
Kai paukščių giesmė vis silpnėja,
skambūs garsai aptyla.
- 5* Bijomasi aukštumų ir pavojų
kelyje.
Kai migdolas pražysta, o žiogas vos
bepasivelka
ir kapario uoga tampa bejėgė.
Kadangi žmogus eina į savo
amžinuosius namus,
raudotojai būriuojasi gatvėje
laukdam, i,
- 6* kol bus nutrauktas sidabrinis siūlas
ir sudaužytas aukso dubuo;
ąsotis sukultas prie šaltinio

ir vandens ratas sulaužytas
prie talpyklos.

- 7 Dulkės sugrįš į žemę,
kaip jos kadaise buvo,
o gyvybės alsavimas sugrįš
pas Dievą,
kursai jį davė.
- 8 Rūkų rūkas! – sako Koheletas.
Visa yra rūkas!

D. EPILOGAS: REDAKTORIAUS PASTABOS

9 Koheletas buvo išmintingas žmogus.
Be to, jis ir žmones mokė to, ko pats buvo
išmokęs sverdamas bei tyrinėdamas, ir
sudarė daug patarlių. ¹⁰Koheletas stengėsi
rasti tinkamų posakių ir teisingus aiškiai
užrašė.

11 Išminčių posakiai yra tarsi aksti-
nai,* tarsi giliai įkaltos į akstinus viny-
s. Jie buvo duoti vieno mokytojo. ¹²O kas
daugiau virš to, mano vaikai, būk įspėtas!
Knygos dauginamos be galo, daug moks-
lo nuvargina kūną.

13 Visa tai išklausius, toks yra pasku-
tinis žodis: bijok Dievo* ir laikykis jo įsa-
kymų, nes tai saisto visą žmoniją. ¹⁴Juk
Dievas pašauks atsakyti už kiekvieną dar-
bą, net slapta – ir gerą, ir blogą.

12,1-7: Šis besiantinančios senatvės ir mirties – skausmo dienų – aprašas yra sunkiai paaiškinamas. Užsimenama apie gyvenimo žiemos atėjimą 3-ioje eilutėje ir apie namų sunykimą (žr. 4-ąją eilutę). Bandoma šias eilutes aiškinti ir alegoriškai: *galiūnai* yra kojos, *sargai* – rankos, *malėjos* – dantys, *langai* – akys... Atrodo, kad senatvės vargus atspindi ir *žiogas*, t.y. senatvę ir ramentus. Apie *dulkes* ir *gyvybės alsavimą* žr. Pr 2,7; Ps 104,29-30. 12,2: ... *debesys, nešdami lietu, sugrįžta*: žiema Palestinoje yra debesuotas ir lietingas metas – senatvės simbolis.

12,5: Žydintis migdolo medis yra panašus į žmogaus baltus plaukus senatvėje; nerangus žiogas – seno žmogaus lėti judesiai; kapario, kaparinių šeimės augalo, uoga – apetito akstinas.

12,6: Aukšinis dubuo, pririštas sidabrine virvute, buvo gyvybės simbolis; virvutės nukirpimas ir dubens sudaužymas – mirties simbolis. ąsotis ir talpyklos vandens ratas ženklina gyvybę ir mirtį.

12,11: ... *akstinai*: patarlės, posakiai yra paskatos žmogaus protui, nes verčia susimąstyti.

12,13: ... *bijok Dievo*: teik Dievui garbę ir šlovink, pripažink Dievą Viešpačiu visa būtimi.

GIEMIŲ GIEMIŠ
KNYGA

Giesmių giesmės knyga, hebrajiškai “Šir haŠirim” — Gražiausioji giesmė (žr. Gg 1,1), — apima rinkinį poemų, kuriomis vaizduojama ir gėrimasi abipuse Dievo ir jo Tautos meile. Viešpats yra Mylimasis ir jo Tauta yra Mylimoji. Aprašydamas šį meilės ryšį žmogiškos meilės fone, įkvėptasis autorius laikosi Izraelio tikėjimo kraičio, papročių ir vaizdinių. Pranašai — Ozėjas (žr. 1-3), Izaijas (žr. 5,1-7; 54,4-8), Jeremijas (žr. 2,2-3.32), Ezekielis (žr. 16; 23) — apibūdina Dievo Sendorą su Izraeliu kaip santuoką. Pranašas Ozėjas Izraelio stabų garbinimą lygina su Gomerės svetimavimu (žr. Oz 1-3). Anot jo, Izraelio stabų garbinimas yra tolygus svetimavimui, nes ardo Izraelio santuoką su Sandoros Viešpačiu. Jis vaizduoja Dievą, Sandoros Viešpatį, prašnekinantį Izraelio širdį (žr. Oz 2,16) ir permainantį jį į naują dvasinę tautą, nuskaidrintą Babilonijos tremtyje “teisumu ir teisingumu, ištikima meile ir gailestingumu” (Oz 2,21).

Pagrindiniai poemų veikėjai vyras ir moteris, Jeruzalės dukterims tarnaujant fonu moters žodžiams (žr. Gg 1,5 ir t. t.). Knyga yra drama be iš anksto suplanuotų veiksmų. Jos vienybė yra mylimųjų — vyro ir moters — pokalbis. Per visus aštuonis skyrius jaučiama švelni meilės ir atsidavimo nuotaika. Moteris ir vyras — vaizduojamas karaliumi ir piemeniu — išreiškia meilę vienas kitam. Poemos dvelkia aistra, nuostaba ir pasididžiavimu. Abu randa malonumo kalbėti apie vienas kito fizinį žavumą (žr. Gg 4,1-7; 7,1-8). Vedybų nuoroda yra tik viena — Saliamono vestuvių diena (žr. Gg 3,11). Žodį “sužadėtinė” (žr. Gg 4,8-5,1), panašiai ir žodį “sesuo” reikia suprasti kaip įprastą meilės kalbos pomėgį Mylimajai ženklinti. Spėjama, kad šios poemos — giesmės — iš pradžių buvo vartojamos vestuvėse.

Įkvėptasis Giesmių giesmės knygos autorius, pasinaudodamas pranašų įžvalga į Dievo Sendorą su Izraeliu kaip į santuoką, piešia iškilų paveikslą idealaus Izraelio — Išrinktosios Senojo ir Naujojo Testamento Tautos, — kurią Viešpats veda pamažu į nuostabią vienybę su savimi meilės ryšiu. Taip aiškinant Giesmių giesmės knygą, lengva suprasti, kodėl įkvėptasis autorius panaudoja savo laikų piršlybų ir vedybų papročius. Be to, poema nėra alegorija, kurios kiekvienas žodis mylimųjų pokalbyje turi perkeltinę prasmę. Giesmių giesmės knyga yra palyginimas, kuriame tikroji abipusė meilės prasmė slypi jos visumoje. Ir žydų, ir krikščionių tikėjimo kraitis mato Giesmių giesmėje Dievo ir Dievo Tautos meilę.

Apskritai kalbant, taip Giesmių giesmę supranta daugumas krikščionių aiškintojų. Nepaisant to, galima šioje knygoje matyti ir įkvėptą žmogiškos meilės idealą, vedybinio gyvenimo šventumą ir gelmes.

Nors Giesmių giesmė priskiriama Saliamonui (žr. Gg 1,1), knygos kalba ir stilius rodo, kad šis deimančiukas buvo nežinomo poeto sukurtas po Babilonijos nelaisvės (538 m. prieš Kristų).

Vedybos kaip įvaizdis, taip būdingas Giesmių giesmės knygai, yra pernelyg dažnas ir Naujajame Testamente (žr. Mt 9,15; 25,1-13; Jn 3,29; 2 Kor 11,2; Ef 5,23-32; Apr 19,7-8; 21,9-14). Krikščionių tikėjimo kraityje Giesmių giesmė yra buvusi aiškinama kaip vienybė tarp Kristaus ir Bendrijos. O Bernardas iš Klervo (Clairvaux) ją supratė kaip Kristaus ir pavienio žmogaus sielos vienybę.

Giesmių giesmės knygos metmenys:

A. Pirmoji giesmė	1,1-2,7
B. Antroji giesmė	2,8-3,5
C. Trečioji giesmė	3,6-5,1
D. Ketvirtoji giesmė	5,2-6,3
E. Penktoji giesmė	6,4-8,4
F. Šeštoji giesmė	8,5-14

A. PIRMOJI GIESMĖ

1 Gražiausioji* Saliamono giesmė.
2* {Mi} Tebučiuoja jis mane

savo lūpų bučiniiais!

Malonesnė tavo meilė,

negu vynas,

3 negu tavo brangiojo aliejaus kvapas!

Tavo vardas – palieti kvėpalai, –

užtat tave mergaitės myli.

4 Imk mane su savimi! Skubėkime!

Vesk mane, karaliau, į savo

kambarius.

{JD} Tavimi mes džiaugsimės ir

linksminsimės,

skonėsime tavo meile labiau

negu vynu.

Teisingai daro, kad tave myli!

5 {Mi} Esu juodbruvė, bet graži,

o Jeruzalės dukros!*

Kaip Kedar* palapinės,

kaip Salmos* palapinių dangos.

6 Nežiūrėkite iš aukšto į mane,

kad aš tamsiaveidė,* –

saulė mane įdeginė.

Mano motinos sūnūs supyko

ant manęs:

padarė mane vynuogynų

prižiūrėtoja.

Savo pačios vynuogyno

neprižiūrėjau.

7* Pasakyk tad man,

mano tikroji meile,

kur ganai savo kaimenę,

kur guldai ją vidudienį poilsio?

Kad neberekėtų man daugiau

klaidžioti kaip bastūnei

palei tavo draugų kaimenes.

8 {Ms} Jeigu tu nežinai vietos,

o gražiausia tarp moterų,

eik avių pėdomis

ir ganyk savo ožiukus

šalia piemenų palapinių.

9* Tu, mano meile, jaudini vyrus,

kaip kumelaitė jaudina

faraono kovos vežimų žirgus.

10 Žavūs tavo skruostai, dabinti

pintomis grandinėėmis,

tavo kaklas – karoliais.

11 Iš aukso nukalsim tau grandinėles,

išpuošime jas sidabru.

12 {Mi} Kol karalius ilsisi savo

kambary,

mano nardas* pripildo orą

kvepėjimo.

1,1: Ši pirmoji pirmojo knygos skyriaus eilutė yra Giesmių giesmės knygos pavadinimas.

1,2-15: Raidės tarp skliaustelių ženklina veikėją: {Mi} – Mylimoji, arba Sužadėtinė, {Ms} – Mylimasis, {JD} – Jeruzalės dukros. 2-7 eilutėse Mylimoji kreipiasi į sužadėtinį, kuris čia reiškiasi kaip karalius, bet kitose poemos dalyse – kaip piemu. Karalius ir piemu – ganytojas – yra dažni Viešpaties, Sandoros Dievo, titulai. Žr. Ps 23,1; Iz 40,11; Jn 10,1-16.

1,5: ... Jeruzalės dukros: choras, į kurį kreipiasi Mylimoji ir kuris kelia jai klausimus (žr. Gg 5,9; 6,1), duodantis poemos veiksmui kryptį. ... Kedar: Sirijos dykumos sritis; ... Salmos: Sirijos dykumos sritis palei Kedarą. Palapinių dangos

buvo dažnai gaminamos iš juodų vilnų.

1,6: ... tamsiaveidė: saulės nurudinta dirbant brolių vynuogynuose. ... savo pačios vynuogyno: taip Mylimoji ženklina save pačią. Žr. Iz 5,1-7. Čia Izraelis yra laikomas vynuogynu ir Viešpats, Sandoros Dievas, yra Mylimasis.

1,7: Čia ir kitur Giesmių giesmės knygoje (žr. 3,1; 5,8; 6,1), Mylimoji išsako savo troškimą būti drauge su Mylimuoju. Šios eilutės yra nuoroda į įtampą poemoje. Tik poemos gale (žr. Gg 8,5-7) mylimieji tai įgyvendina.

1,9-11: Mylimasis palygina mergaitės žavesį su faraono iškilmų vežimo papuošalais.

1,12: ... nardas: brangūs kvėpalai, Mylimosios įvaizdis. Žr. Gg 4,14.

- 13 Mano mylimasis yra man
miros* ryšulys,
prigludęs tarp mano krūtų.
- 14 Mano mylimasis yra man
henos* žiedų puokštė
En-Gedžio vynuogių soduose.
- 15 {Ms} Ak, kokia tu graži,
mano mylimoji,
ak, kokia graži esi,
tavo akys kaip balandžių!*
- 16* {Mi} Ak, koksai tu gražus,
mano mylimasis –
iš tikrųjų gražus!
Mūsų guolis pavėsinėje;
mūsų namų sijos iš kedrų,
o gegnės iš kiparisų.
- 2 Aš esu Šarono gėlė,* slėnių lelija.
2 {Ms} Kaip lelija tarp erškėčių –
mano mylimoji tarp merginų!
- 3 {Mi} Kaip obelis tarp miško
medžių –
mano mylimasis tarp vaikinų.
Kaip smagu sėdėti jo paūksmėje,
ir jo vaisiai man saldūs.
- 4* Mane jis įvedė į pokylio menę,
ir jo ženklas viršum manęs
buvo meilė.
- 5 Stiprink mane razinų tešlainiu,
atgaivink mane obuoliais,
nes aš sergu meile.
- 6 Jo kairė ranka buvo man
po galva,
o dešiniąja jis mane apkabino!

- 7 Prisaikdinu jus, Jeruzalės dukros,
gazelėmis ar laukų stirnomis:*
nebudinkite, nežadinkite meilės,
kol ji pati neprabus!

B. ANTROJI GIESMĖ

- 8* {Mi} Klausykis! Mano mylimasis!
Štai jis ateina,
šokinėdamas per kalnus,
liuoksėdamas per kalvas.
- 9 Mano mylimasis panašus į gazelę
ar jauną briedį.
Štai jis stovi už mūsų sienos,
žvelgia vidun pro langus,
bando įžiūrėti pro pinučius.
- 10 Mylimasis mane kalbina!
Jis man taria:
“Kelkis, mano meile,
mano gražioji,
eikš!
- 11 Juk žiema jau pasibaigė,
lietūs praėjo ir nuščiuvo.
- 12 Žemė nuberta žiedais,
tuojau metas vynmedžius genėti,
ir purplėlis jau burkuoja mūsų šalyje.
- 13 Figmedis augina žalias figas,
ir vynmedžių žiedai tvinsta
maloniais kvapais.
Kelkis, mano meile, mano gražioji,
eikš!
- 14* O mano balandė uolų plyšyje,
uolos prieglobstyje,

1,13: ... *miros*: mira, pagaminta iš kvapių balzamo sakų.

1,14: ... *henos*: hena – augalas, kurio balti žiedai yra kvapūs.

1,15: ... *tavo akys kaip balandžių*: nuoroda į nekaltumą ir žavumą.

1,16-17: Nors susitikimo vieta yra tik kukli piemens pastogė, ji tampa rūmais su kedrų sijomis ir kiparisų gegnėmis, kai ją papuošia jų meilė.

2,1: ... *Šarono gėlė*: turbūt narcizas, mėgstantis derlingąją Šarono lygumą, kuri driekiasi tarp Karmelio kalno ir Jopės palei Viduržemio jūrą.

2,4-7: Puotos menė, saldūs stalo valgiai, sužadėtinės ir sužadėtinio glamonės ženklina jų jausmų švelnumą ir jų meilės nuoširdumą.

2,7: ... *gazelėmis ar laukų stirnomis*: šių gyvulių greitumas ir jų žavumas bei švelni jų akių išraiška įteigia meilę. Žr. Pat 5,19.

2,8-13: Scena ūmai pasikeičia. Sužadėtinė jaučia, kad mylimasis skubinasi jos buveinės link. Pasigirsta jo balsas, kviečiantis eiti pas jį.

2,14: Į sužadėtinę kreipiamasi kaip į balandę tarsi kalnų tvirtovėje – nematomą ir nepasiekiamą.

leisk man pamatyti tavo veidą
ir išgirsti tavo balsą,
nes tavo balsas toks mielas
ir tavo veidas gražus”.

- 15* Sugaudykite mums lapes* –
tas laputes,
kenkiančias vynuogynams.
Juk mūsų vynuogynai žydi!

- 16 Mylimasis man, aš jam;
jis gano savo kaimenę tarp lelijų.
17 Kol atvės diena* ir ištįs šešėliai,
klajok, mano mylimasis,
kaip gazelė ar jaunas briedis
ant Betero* kalnų.

3 {Mi}* Savo guoly per naktis
ieškojau to,
kurį myli mano širdis;
ieškojau, bet jo neradau.

- 2 “Turiu tad keltis ir
išvaikščioti miestą –
gatves ir aikštes, –
turiu ieškoti to,
kurį myli mano širdis”.
Ieškojau, bet jo neradau.

- 3 Užtikau panaktinius,
apeinančius miestą.
“Ar nematėte to,
kurį myli mano širdis?”

- 4 Vos pro juos praėjusi,
radau tą, kurį myli mano širdis.
Tvirtai jį apkabinau ir nepaleidau,
kol neįsivedžiau į savo

- motinos namus,
į kambarį tos, kuri mane pagimdė.
5 Prisaikdinu jus, Jeruzalės dukros,
gazelėmis ar laukų stirnomis:
nebudinkite, nežadinkite meilės,
kol ji pati neprabus!

C. TREČIOJI GIESMĖ

- 6* {JD} Kas ten ateina iš dykumos
tarsi dūmų stulpas,
persmelktas miros, smilkalų
ir visų kvepiančių pirklio miltelių?
7 Žiūrėk, tai Saliamono neštuvai!
Juos supa šešiasdešimt vyrų,
Izraelio galiūnų:
8 kalavijais visi ginkluoti
ir įgudę kovoti.
Prie kiekvieno juosmens kalavijas
apsiginti nuo pavojų nakties
sargyboje.
9 Karalius Saliamonas
pasidirbdino nešamą sostą
iš Libano medžių.
10 Jo šulai pasidabruoti,
atlošas paauskuotas,
o sėdynė iš raudono
vilnonio audeklo.
Vidus jo buvo su meile
Jeruzalės dukrų išdabintas.
11 Ziono dukros, išeikite ir
pasižiūrėkite
į karalių Saliamoną,
į vainiką, motinos jam uždėtą

2,15: Giesmės nuotrūpa – atsakymas į 14-osios eilutės prašymą. Žr. Gg 8,13-14. ... *lapes*: visa, kas gali drumsti meilės ryšį, kuris įvaizdinamas vynuogynu. Žr. 16-ąją eilutę.

2,17: ... *atvės diena*: vakare, kai atvės diena. Žr. Pr 3,8. ... *Beter[oj]*: nežinoma vietovė – nežinomas žodis. Jis suprantamas įvairiai: kaip sunkumai, kvepalai ir atnaša. Žr. Pr 15,7-21.

3,1-5: Sužadėtinė pasakoja Jeruzalės dukroms apie sėkmingą – sapne ar vaizduotėje – Mylimojo ieškojimą. Žr. Gg 5,2-8.

3,6-11: Mylimasis vaizduojamas kaip karalius Saliamonas, lydimas šešiasdešimties ginkluotų vyrų, atvykstantis su karališka palyda susitikti su savo sužadėtine.

- per vestuves –
jo širdies džiaugsmo dieną.
4 {Ms} A, kokia tu graži,
mano meile, kokia tu graži!
Tavo akys kaip balandžiai,
slepamos šydo!
- Tavo garbanos plasta kaip
kaimenė ožkų,
besileidžiančių žemyn Gileado
šlaitais.
- 2 Tavo dantys* kaip kaimenė
nukirptų avių,
lipančių iš maudyklos;
kiekviena jų turi po dvyne,
nė vienos nėra vienišos.
- 3 Tavo lūpos tarsi raudonas kaspinas,
o tavo burna graži.
Tavo skruostai kaip dvi granato
pusės,*
slepamos šydo.
- 4* Tavo kaklas tarsi Dovydo bokštas,
pastatytas ginklams laikyti.
Tūkstančiai skydų jame kabo, –
visi jie – galiūnų skydai.
- 5 Tavo krūtys tarsi du stirniukai –
gazelės dvyniai, –
besiganantys tarp lelijų.

- 6 Kol diena atvės ir ištįs šešėliai,
aš nuskubėsiu prie miros kalno,
prie smilkalų kalvos.*
- 7* Visa tu graži, mano meile,
jokios neturi dėmės.
- 8 Ateik iš Libano, mano sužadėtine,
ateik iš Libano.
Nusileisk nuo Amano* viršūnės,
nuo Seniro ir Hermono* viršūnių,
išeik iš liūtų urvų,
iš leopardų kalnų.
- 9 Tu sužavėjai mano širdį,
mano sesuo* sužadėtine!
Sužavėjai mano širdį
vienu savo akių žvilgsniu,
vienu savo karolių brangakmeniu.
- 10 Kokia graži tavo meilė,
mano sesuo sužadėtine!
Tavo meilė saldesnė už vyną,
o tavo tepalai kvapesni
už visus kvėpalus!
- 11 Tavo lūpos, sužadėtine,
laša medumi,*
medus ir pienas po tavo liežuviu,
o tavo drabužiai kvėpia Libano
dvelksmu.
- 12 Mano sesuo sužadėtinė yra
uždaras sodas.*
Uždaras sodas, užantspauduotas
šaltinis.*

4,2: ... *dantys*: stebina savo baltumu.
4,3: ... *dvi granato pusės*: granatmedžio vaisius, šiek tiek panašus į apelsiną. Tamsiai raudonos spalvos žievė yra stangri. Mergaitės skruostai palyginami su granato apvalumu ir spalva.
4,4: Mylimosios kaklo papuošalai palyginami su trofėjais ant miesto sienų. Žr. 1 Kar 10,10; 14,26-28; Ez 27,10.
4,6: ... *miros kalno*... *smilkalų kalvos*: kalba apie mylimąją perkeltine prasme. Žr. 8,14.
4,7: Žr. Apaštalo Pauliaus Bendrijos aprašymą Ef 5,27. Katalikų Bendrija šia eilute ženklina

Mariją liturgijoje.

4,8: ... *Aman{o}*... *Senir{o}* ir *Hermon{o}*: šios kalnų viršūnės vaizduoja sunkumus, kuribus mylimieji turi nugalėti. Žr. Gg 2,14.

4,9: ... *sesuo*: glamonės žodis, svarbus mylimųjų pokalbio posakis poemoje.

4,11: ... *laša medumi*: švelniais žodžiais. Žr. Pat 5,3.

4,12: ... *uždaras sodas*... *užantspauduotas šaltinis*: skirtas tik sužadėtiniai. Pabrėžiama sužadėtinės ištikimybė. Žr. Pat 5,15-19.

- 13 Tu esi malonumų sodas,
kuris želdina
granatmedžius ir geriausius vaisius;
henos gėles ir nardo žiedus,
14* nardą ir kroką,
kvapiąją nendrę ir cinamoną
su visais kvapiais medžiais;
mirą ir alaviją
su visais rinktiniais kvepalais.
15 Tu esi sodo šaltinis,
gyvojo vandens versmė
iš Libano tekančios srovės!

- 16 {Mi} Pabusk, šiaurės vėjau!
Atpūsk pietų vėjau!
Padvelk į mano sodą,
tepasklinda plačiai jo kvapai!

Teateina mylimasis į savo sodą,
tevalgo jo geriausius vaisius.

- 5 {Ms} Atėjau į savo sodą,
mano sesuo sužadėtine.
Skinuosi savo mirą ir kvepalus,
valgau savo korį su medumi,
geriu savo vyną su pienu.

{JD} Valgykite, bičiuliai, gerkite!*
Apsvaikite iš meilės!

D. KETVIRTOJI GIESMĖ

- 2* {Mi} Aš miegojau,
bet mano širdis budėjo.
Klausyk! Mano mylimasis beldžiasi!
„Ieisk mane, mano sesuo,
mano meile,
mano balande, mano tobuloji!

Juk mano galva permirkusi
nuo rasos,
o garbanos nuo nakties miglos”.

- 3* Buvau jau nusirengusi, –
kaip apsirengti man iš naujo?
Buvau jau kojas nusiplovusi, –
kaip man ir vėl jas purvinti?
4 Mano mylimasis įkišo ranką
pro skląščio skylę,
ir mano širdis jo troško.
5 Atsikėliau atidaryti savo
mylimajam,
lašant nuo rankų mirai,
varvant nuo pirštų geriausiai mirai
ant skląščio rankenos.
6* Atidariau savo mylimajam,
bet jis buvo nusisukęs ir nuėjęs.
Apmiriau, kad jis nuėjo!
Ieškojau, bet negalėjau rasti;
šaukiau, bet jis neatsiškė.
7* Užtiko mane panaktiniai,
apeidami miestą;
jie sumušė ir sužeidė mane, –
tie sienų panaktiniai
atėmė man skraistę!

- 8 Prisaikdinu jus, Jeruzalės dukros!
Jeigu sutiksime mano mylimąjį,
pasakykite jam, kad aš sergu
iš meilės.

- 9 {JD} Kuo tavo mylimasis skiriasi
nuo kitų,
o gražiausioji iš moterų?
Kuo tavo mylimasis skiriasi
nuo kitų,
kad tu mus taip prisaikdini?

4,14: Visi šie augalai vertinami dėl jų kvapumo.

5,1: *Valgykite, bičiuliai, gerkite!*: mylimieji raginami mėgautis meile. Kristaus vienybės su Bendrija simbolis.

5,2-8: Mylimosios išbandymas, panašus į išbandymą Gg 3,1-5 tekste.

5,3-4: Sužadėtinės dvejojimas kyla iš jos stipraus išgyvenimo.

5,6: Atrodo, kad sužadėtinio pasitraukimas yra sąmoningas mergaitės bandymas.

5,7: Panaktiniai nežino, kodėl mergaitė klauso miesto gatvėmis. Žr. Gg 3,2-4.

10* {Mi} Mano mylimasis visas spindi
visas saulėje įdegęs, –
jį pažinsi tarp dešimties tūkstančių.

11 Jo galva – gryo aukso,
plaukai garbanoti,
juodi kaip varnas.

12 Jo akys kaip balandžiai,
besipliuskenantys tekančio vandens
pursluose,
tupintys ant šaltinio krašto.

13 Jo skruostai tarsi lysvės kvėpalų,
skleidžiančios kvapus.
Jo lūpos kaip lelijos,
iš kurių srūva mira.

14 Jo rankos kaip auksinės lazdos,
brangakmeniais nusagstytos.
Jo liemuo lyg iš dramblio kaulo,
išdabinto safyrais.

15 Jo kojos alebastro stulpai,
pastatyti ant stovų iš gryo aukso.
Jis toks didingas kaip Libanas
ir dailus tarsi jo kedrai.

16 Jo žodžiai gryna saldybė,
ir visas jis – malonumas!
O Jeruzalės dukros,
toks yra mano mylimasis,
toks yra mano numylėtinis!

6 {JD}* Kur nuėjo tavo mylimasis,
o visų moterų gražiausioji?
Kuriuo keliu pasuko tavo
mylimasis,
kad galėtume jo ieškoti
kartu su tavimi?

2* {Mi} Manio mylimasis nusileido
į savo sodą,
prie kvapiųjų augalų lysvių,
ganyti kaimenės soduose
ir pasiskinti lelijų.

3 Aš esu mylimojo,
ir mano mylimasis yra mano.
Jis ganosi tarp lelijų.

F. PENKTOJI GIESMĖ

4* {Ms} Mano meile, tu tokia
graži kaip Tirza,
daili kaip Jeruzalė,
pagarbią baimę kelianti kaip
pulkas su vėliavomis.

5 Nugręžk savo akis nuo manęs,
nes jos mane gniuždo!

Tavo garbanos plasta tarsi
kaimenė ožkų,
besileidžiančių žemyn Gileado
šlaitais.

6 Tavo dantys kaip kaimenė avių,
lipančių iš maudyklos;
kiekviena jų turi po dvinę,
nė vienos nėra vienišos.

7 Tavo skruostai kaip dvi
granato pusės,
slepiamos šydo.

8 Šešiasdešimt karalienių,
aštuoniasdešimt sugulovių
ir merginų be skaičiaus.

9 Tik ji viena yra mano balandė,
mano tobuloji,
tik ji viena motinos numylėtinė –

5,10-16: Mergaitė, atsakydama į Jeruzalės dukrų klausimą (žr. 9-ąją eilutę), giria savo mylimąjį.

6,1: Jeruzalės dukterys, sužadėtinės žodžių paveiktos, siūlosi eiti kartu mylimojo ieškoti.

6,2-3: Sužadėtinė nėra linkusi dalytis nė su viena savo mylimuoju, todėl nepriima Jeruzalės

dukterų pagalbos. Ji dedasi, kad nėra jo pames-ta, nes jis tik nuėjęs į savo sodą.

6,4-6: Mylimasis vėl didžiuojasi jos grožiu. Žo-dis *tirza/h* turbūt reiškia *maloni*. Tirzos miestas buvo ankstyva šiaurinės Izraelio karalystės sostinė. Žr. 1 Kar 16.

džiaugsmas tos, kuri ją pagimdė.
Merginos matė ją ir gyrė;
ir karalienės, ir sugulovės
kėlė ją į padanges.

- 10 {JD} Kas yra ta, kuri sušvinta
tarsi aušra,
graži kaip mėnulis,
šviesi tartum saulė,
pagarbią baimę kelianti
lyg pulkas su vėliavomis?

- 11 {Mi} Nusileidau į lazdynų miškelį
slėnio žiedų pažiūrėti, –
sužinoti, ar vynuogės jau
išsprogusios,
ar granatmedžiai jau pražydę.

- 12* Net nepajutau ... kaip
troškimas įkėlė mane
į vežimą šalia mano didžiūno.

- 7** {JD} Sukis, suki, mergaitė iš
Šulamo!*
- Sukis, suki,
kad galėtume į tave pasižiūrėti!

{Ms} Kodėl norite pasižiūrėti į
Šulamo mergaitę,
šokančią tarp dviejų šokėjų cilių?

- 2* {JD} Kokios grakščios tavo kojos,
apautos sandalais,
didžiūno dukra!
Tavo dailios šlaunys tarsi
brangakmeniai,

nugludinti meistro rankų.

- 3 Tavo bamba tarsi apvali taurė,
visuomet pilna vyno.
Tavo pilvas tarsi kviečių krūva,
apsodinta lelijomis.
- 4 Tavo krūtys tarsi du stirniukai –
gazelės dvyniai.
- 5* Tavo kaklas tarsi dramblio kaulo
bokštas.
Tavo akys tarsi Hešbono tvenkiniai
prie Bat-Rabimų vartų.
Tavo nosis tarsi Libano bokštas,
žvelgiantis Damasko link.
- 6 Tavo galva iškyla kaip Karmelis,
tavo plaukų sruogos tarsi purpuras –
jų kasos karalių padaro belaisvį.

- 7 {Ms} Kokia tu graži, kokio maloni!
O meile, mano džiaugsme!

- 8* Esi daili kaip palmė,
o tavo krūtys kaip kekės.
- 9 Tariau: „Įlipsiu į palmę,
įsitversiu į jos šakas”.
Tebūna tavo krūtys kaip vynuogių
kekės,

- tavo alsavimas tarsi obuolių
dvelksmas,
10 o tavo lūpos kaip geriausias vynas!

- {Mi} Teteka tad vynas švelniai
mano mylimajam,*
bėgdamas pro lūpas ir dantis!
- 11* Aš priklausu mylimajam,

6,12: Hebrajiškasis tekstas yra neaiškus. Vulgata verčia: *Aš nežinojau; mano siela mane gąsdino dėl Aminadabo vežimų.*

7,1: ... *mergaitė iš Šulamo!*: arba *Šulamietė!* Spėjama, kad ta mergaitė buvo iš Šulamo vietovės Esdraelono lygumoje (žr. 1 Kar 1,3). O vardas *Šulamietė* gali reikšti *Taikiąją* ir priminti Saliamono – *Taikiąją* – vardą.

7,2-6: Meilingas mergaitės žavumo aprašas. Vynas ir kviečiai yra vaisingumo įvaizdžiai. Šiame apraše jie siejami su moters kūno dalimis, turinčiomis glaudų ryšį su vaisingumu.

7,5: Palyginimas pabrėžia kaklo dailumą bei baltumą ir akių skaidrumą. Bat-Rabimai buvo miestas šiaurės rytuose nuo Hešbono Transjordanijoje. Žr. Jer 49,3.

7,8-9: Palmė – grakštaus dailumo įvaizdis.

7,10: Sužadėtinė švelniai paverčia mylimojo komplimentą savo meilės ir švelnumo išraiška mylimajam.

7,11-14: Mergaitės atsakymas laiduoja mylimajam jos meilę ir kviečia jį grįžti su ja į džiaugsmus, susijusius su jų meile. Žr. Gg 6,11-12.

ir jis manęs geidžia.

- 12 Eikš, mano mylimasis,
skubėkime į laukus,
nakvokime kaimuose!
13 Eikime anksti į vynuogynus,
pažiūrėkime, ar vynuodžiai jau
išsprogo,
ar jų žiedai jau užmegzti,
ar granatmedžiai jau pražydo.
Ten savo meilę tau dovanosiu.
- 14 Mandragora* jau kvepia,
patys geriausi vaisiai prie
mūsų durų, –
tau išsaugojau, mano mylimasis,
šviežius ir džiovintus.

8 {Mi} O, kad tu būtum man
kaip brolis,
žindęs mano motinos krūtis!
Sutikusi tave lauke, išbučiuočiau,
ir niekas man neprikaišiotų.

- 2 Vesčiausi tave,
parsivesčiau į savo motinos namus,
į kambarį tos, kuri mane pagimdė.
- 3 Duočiau tau gerti kvapaus vyno
ir savo granatų sulčių.

- 4 O, kad jo kairioji būtų man po galva
ir dešinioji mane apkabintų!
Prisaikdinu jus, Jeruzalės dukros:
nebudinkite ir nežadinkite meilės,
kol ji pati neprabus!

F. ŠEŠTOJI GIESMĖ

- 5* {JD} Kas yra ta, kuri ateina iš
dykumos,
pasirėmusi į mylimąjį?

{Ms} Po obelimi žadinau tave.
Ten tavo motina kentė gimdymo
skausmus su tavimi,
ten kentė gimdymo skausmus ta,
kuri tave pagimdė.

- 6* {Mi} Dėk mane kaip antspaudą
ant savo širdies,
kaip antspaudą ant savo rankos!
Juk meilė stipri kaip mirtis,
aistra nuožmi kaip Šeolas.
Jos kaitra kaip ugnies kaitra,
nenumaldoma liepsna.
- 7 Giliausi vandenys negali
užgesinti meilės
nei potvyniai jos paskandinti.
Jeigu žmogus siūlytų už meilę
visą savo turtą,
būtų tik paniekos vertas.

- 8* "Mūsų sesuo dar maža,
ir jos krūtys dar mažos.
Kaip mes padėsime savo
seseriai tą dieną,
kai ji bus pažadėta?"

- 9 Jeigu ji yra siena,

7,14: *Mandragora*... : žmonių įsitikinimu, šis augalas žadino meilę ir vaisingumą. Žr. Pr 30,14-21.

8,6: Mylimieji vaizduojami einantys namų link. Jiedu džiaugiasi, kad mergaitės noras (žr. 1-2 eilutes) išsipildė. Sužadėtinis kalba apie jų pirmąjį susitikimą.

8,6-7: Antspaudas buvo nešiojamas priištąs prie rankos (kaip šiuo atveju) arba užkabintas ant kaklo kaip žiedas (žr. Jer 22,24). Žmogaus gyvenime mirtis ir mirusiųjų buveinė yra neišvengiami, nenumaldomi. Galų gale jie visad laimi! Meilė yra lygiai taip pat tikra savo pergale ir prilygsta savo

jėga kovoje su gyvenimo priešais. Nei vandenys gali ją užgesinti, nei potvynys gali ją paskandinti. Meilė yra brangesnė už visus turtus.

8,8-10: Sužadėtinė pareiškia, kad ji skaiti. 9-oje eilutėje ji cituoja savo vyresniųjų brolių rūpinimąsi jos ateitimi. Kol ji dar nesubrendusi, jie nori ją išsaugoti galimoms vedyboms. Būdama dora, ji bus gerbiama; būdama neskaisti, ji bus laikoma užrakinta. Atsakydama į jų rūpinimąsi, ji laiduoja savo skaistumą ir didžiujasi radusi malonę savo mylimojo akyse.

- statysime ant jos sidabrinį pylimą,
o jeigu ji yra durys,
apmušime kedro lentelėmis”.
- ¹⁰ Aš esu siena,
ir mano krūtys yra kaip bokštai,
todėl jo akyse radau tikrą ramybę.
- ^{11*} Saliamonas turėjo vynuogyną
Baal-Hamone, –
jį patikėjo prižiūrėtojams.
Kiekvienas už jo vaisius turėjo
mokėti
- po tūkstantį sidabrinį.
- ¹² Savo vynuogyną aš pati prižiūriu!
Tu, Saliamonai, gali turėtis
tą tūkstantį,
o vaisių prižiūrėtojai du šimtus!
- ^{13*} {Ms} O sodo gyventoja,
mano bičiuliai laukia tavo balso!
Leisk man jį išgirsti!
- ¹⁴ {Mi} Skubėk, mano mylimasis,
būk panašus į gazelę
ar jauną briedį
kvapiuose kalnuose.

8,11-12: Šios mįslingos eilutės buvo įvairiai aiškinamos. 11-oje eilutėje mergaitė kalba apie didelės vertės vynuogyną, kuris palyginamas su pačia mergaite 12-oje eilutėje. Jos milžiniškas kraitis – tūkstantis sidabrinų – derinasi su jos vidine verte. Ji yra ta dosni mylimoji, duodanti save ir

kraitį savo mylimajam, vadinamam Saliamonu, ir mažesnes dovanas savo broliams – aniams prižiūrėtojams (žr. 8-9 eilutes).

8,13: Panašiai kaip Gg 2,14-15 mylimasis prašo iš jos žodžio ar dainos, o mylimoji atsako panašiai kaip ir Gg 2,17.

IŠMINTIES
KNYGA

Išminties knyga buvo parašyta maždaug šimtas metų prieš Kristaus atėjimą. Įkvėptasis jos autorius, kurio vardas nėra žinomas, buvo narys žydų bendruomenės Aleksandrijos mieste, Egipte. Būdamas helenistas žydas, jis rašė graikiškai hebrajų poezijos stiliumi. Kartais jis kreipiasi į skaitytoją Saliamono asmeniu, dėdamas savo pamokymus į išmintingojo hebrajų karaliaus lūpas, kad pabrėžtų jų vertę. Jo nuodugnus ankstesniųjų Senojo Testamento knygų pažinimas, kurį atspindi bemaž kiekviena knygos eilutė, rodo, kad jis buvo, panašiai kaip Ben Sira — Siracidas, iškilus religinio gyvenimo ir išminties sąjūdžio atstovas tarp potremtinio judaizmo išminčių.

Pagrindinis įkvėptojo autoriaus tikslas buvo bent iš dalies stiprinti savo meto tikinčiųjų bendruomenę, varginamą ir kenčiančią nuo tikėjimą atmetusių tautiečių. Išreikšdamas savo mokymą, jis leidosi svarstyti svarbiausius savo meto religinius klausimus, būtent: dieviškosios išminties grožis ir vertė (žr. Išm 6,22-11,1), likiminiai Išėjimo įvykiai (Išm 11,2-16; 12,23-27; 15,18-16,29), Dievo gailestingumas (Išm 11,17-12,22), stabų garbinimo kvailystė (Išm 13,1-15,17), Dievo teisingumas atlyginant ir baudžiant žmogų (Išm 1,1-6,21).

Kiekvienas amžius yra prabėgantis amžius. Laikas nelūkuriuoja. Pirmasis prieškristinis amžius buvo amžius, audrinamas laiko kriklių. Tai buvo ypatingas amžius, nes didžios idėjos blaškėsi iš krašto į kraštą; žmonės su nerimu veržėsi iš vienos vietos į kitą; visuomeninės gijos iro ir mezgėsi; visuomeniniai ir ekonominiai veiksniai žlugo ir kilo. Tokie laiko krikliai išplauna ne tik pavienių žmonių, bet ir bendruomenių šaknis. Nerimo nuotaika paaitrina būtinus žmogaus klausimus. Gyvenimas pasirodo atviras iš abiejų šonų: praeitis byra, o ateities gijos dar neapmestos. Išminties knyga teikė žydų bendruomenei — salelei helenizmo jūroje — drąsos, jėgų ir paguodos. Įkvėptasis autorius jiems priminė, kad jų tikėjimo išmintis yra tikra, viršesnė net už graikų išmintį. Jų Viešpats — „grožio autorius“ (Išm 13,3); pažinti Viešpatį — visapusiškas teisumas, patirti jo galybę — nemirtingumo šaknys (Išm 15,3), nes nemarioji Dievo dvasia yra visuose daiktuose (Išm 12,1).

Pirmieji dešimt Išminties knygos skyrių ypač paruošia skaitytoją aiškesniam Kristaus ir krikščionybės mokymui.

Išminties knygos metmenys:

A. Teisumas ir žmogaus likimas	1,1-6,21
B. Saliamonas ir išminties ieškojimas	6,22-11,1
C. Ypatinga Dievo apvaizda Išėjimo metu	11,2-19,22

A. TEISUMAS IR ŽMOGAUS LIKIMAS

1 Ieškoti Dievo ir vengti pikta

- ¹ Mylėkite teisumą,* žemės valdovai,
būkite atviri VIEŠPAČIUI gerumu,
ieškokite jo tyra širdimi.
- 2 Juk suranda jį tie, kurie jo
negundo, –
jis pats apsireiškia tiems,
kurie juo pasitiki.
- 3 Juk sukti svarstymai atitolina
žmones nuo Dievo,
o kai jo galybė bandoma, –
ji apstulbina kvailius.
- 4 Juk išmintis niekad neis į
piktavalę sielą
nei gyvens nuodėmės pavergtame
kūne.
- 5 Juk šventoji auklėjimo dvasia*
bėgs nuo apgaulės,
pasitrauks nuo kvailių svarstymų, –
bus ateinančios neteisybės* išguita.
- 6 Juk išmintis yra žmogų mylinti
dvasia,
tačiau ji neatleidžia
piktažodžiautojo
nuo jo žodžių kaltės,
nes Dievas yra jo slapčiausias
minčių liudytojas, –
tikrai stebi žmogaus širdį ir
klausosi jo liežuviu.
- 7* Juk VIEŠPATIES dvasia
pripildo pasaulį,

- ir tas, kuris visa palaiko,
žino, ką žmogus sako,
- 8 užtat nė vienas, kalbantis pikta,
neliks neišgirstas,
ir neaplenks jo teisingumas.
- 9 Juk nedorėlio kėslai bus iširti,
ir pranešimas apie jo žodžius
pasieks Viešpatį,
paliudydamas jo nusikaltimus.
- 10 Juk budri ausis girdi visa,
net niurnėjimas pakuždom
neliks neišgirstas.
- 11 Saugokitės tad tuščio niurnėjimo,
sulaikykite liežuvį nuo šmeižtų,*
nes ir slapta tartas žodis turi
atgarsį,
o meluojanti burna sunaikina sielą.
- 12 Nesipirškite mirčiai savo
gyvenimo paklydimu
nei neužsitraukite žūties savo
rankų darbais.
- 13 Juk Dievas mirties nepadarė
ir nesidžiaugia gyvųjų žūtimi, –
- 14 tam, kad būtų, jis sukūrė visa.
Visi pasaulio kūriniai savaime
yra sveiki,
jie neturi mirtinų nuodų,
Hadas žemėje neviespatauja.
- 15 Juk teisumas yra nemarus.
**Nedorėliai atmeta ir
nemarumą, ir teisumą**
- 16 Bet nedori žmonės* darbu ir
žodžiu prisišaukė mirtį,
laikydami ją draugu,

1,1: ... *teisumą*: teisumas – visapusiš proto ir valios sutarimas su Dievo valia, išreikštas Mozės mokymo įsakymuose ir sąžinės reikalavimuose. *Teisumas*, arba *nuteisinimas*, yra ženklus žodis Evangelijoje pagal Matą ir Apaštalo Pauliaus laiškuose.

1,5: ... *auklėjimo dvasia*: šiame tekste ir kitur šiuo žodžiu ženklinama Išmintis. ... *neteisybės*: teismo priešpriešos. Žr. 1-ąją eilutę.

1,7: Ši eilutė yra siejama su Šv. Dvasia Sekminių liturgijoje.

1,11: ... *šmeižtų*: kalbos prieš Dievą ir jo Apvaizdą.

1,16-2,24: Materialistai sako, kad gyvenimas yra trumpas, gimimas yra tik atsiūktinumas, žmogaus gyvenimas neturi išliekančios prasmės, o fizinė mirtis užbaigia žmogaus būtį.

jos ilgėjosi ir sudarė su ja sandorą,
nes jiems dera būti kartu su ja.

2 Juk jie klaidingai samprotavo,
sau sakydami:

“Trumpas ir liūdnas yra mūsų
gyvenimas,
nėra jokio vaisto nuo mirties,
ir nežinoma, kad kas būtų
sugrįžęs iš kapo.

2 Juk tik atsitiktinai esame gimę
ir ilgainiui būsime tarytum
niekad nebuvę,
nes alsavimas mūsų šnervėse
tik dūmai,
o protas – žiežirba, mūsų širdies
plakimo įžiebta.

3 Kai ji užgęsta, kūnas pavirsta
pelenais,
o dvasia išsisklaido kaip skystas
oras.

4 Ilgainiui net mūsų vardas bus
užmirštas,
niekas nebeatsimins,
ką mes padarėme;
mūsų gyvastis pradings kaip
debesies likučiai
ir ištirps tarsi migla,
kurią nuveja saulės spinduliai
ir išsklaido jos šiluma.

5 Juk mūsų gyvenimas tetrunka
kiek šmėstelėjęs šešėlis,
iš mirties nėra kelio atgal;
užantspauduota, ir nė vienas
nebegrįžta”.

6* “Eime tad, mėgaukimės
esamomis gėrybėmis
ir jaunatviška aistra godžiai

naudokimės kūriniais.

7 Teteka mums sočiai brangus
vynas ir kvapūs tepalai,
tedžiugina širdį kiekviena
pavasario gėlė, –

8 vainikuokimės žiedais rožių,
kol jos nevysta.

9 Niekas mūsų širdies tenesišalina iš
mūsų užavimo,
palikime visur savo malonumų
pėdsakus,
nes tai mūsų dalis ir mūsų
paveldas.

10 Išnaudokime neturtingą teisų
žmogų,
nesigailėkime nė našlių,
negerbkime seno ilgaamžio
žmogaus žilų plaukų.

11 Mūsų nuoga jėga tenustato,
kas teisų,
nes kas silpna – nenaudinga”.

12* “Patykokime tad teisiojo žmogaus,
nes jis mus varžo ir priešinasi
mūsų darbams, –
prikaišioja mums nusižengimais
Įstatymui*
ir kaltina mus už netikusį mūsų
auklėjimą.

13 Jis skelbiasi pažįstąs Dievą
ir save vadina VIEŠPATIES vaiku.

14 Mums jis gyvas mūsų sumanymų
priešas, –
vien jį pamačius, darosi nemalonu,

15 nes jo gyvenimo būdas ne kaip
visų žmonių
ir jo keliai labai keisti.

16 Jam mes esame lyg netikri pinigai,

2,6-9: Jie drąsina vieni kitus gyventi mėgaujantis tik tuo, kas dabar žmogui patinka ir teikia malonumo, nes gyvenimas trumpas – mirtis užgesina žmogaus gyvastį.

2,12-20: Šios eilutės siejamos su mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus kančia. Daugelis Bendrijos Tėvų šias eilutes laikė pranašavimu. Žr. Mt 27,41-44.
2,12: ... Įstatymui: Mozės mokymui.

- ir mūsų kelių jis vengia kaip purvo.
Jis skelbia, kad teisiųjų likimas
yra laimė,
ir giriasi, kad Dievas yra jo tėvas.
17 Pažiūrėkime tad, ar jo žodžiai
yra tikri,
sužinokime, kas jam atsitiks
sulaukus gyvenimo galo.
18 Juk jeigu teisusis yra Dievo vaikas,
Dievas padės jam, išgelbės jį iš
priešų rankos.
19 Ištikime jį užgaule ir kančia,
kad pažintume jo būdo švelnumą
ir išmėgintume jo kantrybę.
20 Pasmerkime jį gėdingai mirčiai,
nes, jo paties žodžiais tariant,
Dievas juo pasirūpins”.

Nedorėliai klysta

- 21 Taip jie samprotavo, bet jie klydo,
nes juos apakino jų piktnus.
22 Jie nepažino Dievo paslapčių,
nei vilties dėjo į šventumo atlygį,
nei tikėjo nekaltų sielų garbe.
23* Juk Dievas sukūrė žmogų,
kad būtų nemarus,
padarė jį savo amžinybės paveikslu.
24 Bet per velnio pavydą mirtis
atėjo į pasaulį,
ir jo bičiuliai draugėje tai patiria.

3 Dievo užmojo paslaptys. Apie kančią

- 1* Betgi teisiųjų sielos yra Dievo
rankoje,
ir kančia jų nepalies.
2 Kvailų žmonių akimis atrodo,
kad jie mirė, –

- jų išėjimas buvo laikomas nelaime,
3 jų kelionė iš mūsų gyvenimo –
visiška žūtimi,
tačiau jie yra ramybėje.
4 Juk net jeigu žmonių akimis
jie ir buvo nubausti,
tačiau jų viltis yra kupina
nemarumo.
5 Buvę truputį pavarginti,
jie bus labai laimingi,
nes Dievas juos išmėgino ir rado
savęs vertus.
6 Kaip auksą aukštakrosnėje juos
išmėgino
ir kaip deginamosios aukos atnašą*
juos priėmė.
7 Jų aplankymo* metu jie švytės;
tarsi kibirkštys šokinės po ražieną.
8 Teis tautas ir valdys žmones,
o VIEŠPATS bus jų karalius amžinai.
9 Kas juo pasitiki, supras tiesą,
ištikimieji patirs jo meilę,
nes malonė ir gailestingumas
laukia jo šventųjų,
jis rūpinasi savo išrinktaisiais.
10 O nedorėliai už savo užmačias
bus deramai nubausti,*
nes jie nepaisė teisingumo
ir nusigręžė nuo VIEŠPATIES.
11 Juk kas niekais laiko išminties
drausmę, yra nelaimingas:
tuščia tokių žmonių viltis,
bevaisis jų triūsas
ir nenaudingi jų darbai;
12 jų žmonos yra kvailos,

2,23-24; Žr. Pr 1-3.

3,1-8: Šios eilutės dažnai siejamos su kankiniais ir mirusiaisiais.

3,6: ... *deginamosios aukos atnašą*: šios aukos atnaša buvo visiškai sudeginama.

3,7: ... *aplankymo*: Dievo teismas su meile tiems, kurie yra buvę jam ištikimi. Tas pats žodis

vartojamas Išm 14,11 tekste ženklinti Dievo aplankymui su bausme nedorėlių Paskutiniame teisme. Žr. Išm 3,13.

3,10: ... *deramai nubausti*: anot jų galvosenos, tokiu tuščiu likimu, kaip jie nupasakoja. Žr. Išm 2,1-5.

jų vaikai niekam tikę,
jų palikuonys prakeikti.

**Geriau būti bevaisei, negu
gimdyti nedorą vaiką**

- 13 Laiminga iš tikrųjų yra bevaisė
moteris, –
nekalta išlikusi
ir neteisėtos lovos nepažinusi,
nes ji bus vaisinga sielų teismo*
dieną.
- 14* Laimingas ir tas eunuchas,
kuris nėra neteisėtai elgęsis
ar VIEŠPATĮ plūdęs,
nes jam bus suteikta ypatinga
malonė už ištikimybę
ir didžio džiaugsmo vieta
VIEŠPATIES Šventykloje.
- 15 Juk sąžiningo triūso vaisius yra
garbingas
ir išminties šaknis nemari.
- 16 O svetimautojų vaikai nesubręs,
ir neteisėtos lovos palikuonys
pražus.
- 17 Net jeigu ir ilgai jie gyventų,
nieku jie bus laikomi,
ir galų gale jų senatvė bus be
garbės.
- 18 Jeigu jie anksti mirtų, neturės
nei vilties,
nei paguodos teismo dieną.
- 19 Nedoros kartos galas
yra skausmingas.
- 4** Geriau neturėti vaikų,
bet būti doram, –
kadangi nemarumas įamžina
atminimą dorybės,
ją pripažįsta ir Dievas, ir žmonės.

- 2 Jeigu ji dabar akivaizdi,
žmonės ja seka,
o kai ji dingusi, josios ilgisi.
Pergale vainikuota ji amžinai
žygiuoja,
pergalinga varžybose dėl
kilnaus laimikio.
- 3 O nedorėlių jauniklių spiečius
niekam netiks,
nė vienas jų neteisėtų daigų
neįleis giliai šaknų
nei atsistos ant tvirto pagrindo.
- 4 Net jeigu jų šakos kuriam
laikui ir sužaliuotų,
tačiau, būdami netvirtai,
jie svirduliuos vėjyje
ir bus viesulų audros išrauti.
- 5 Jų šakos ne laiku bus nulaužtos,
jų vaisiai nenaudingi,
neprinokę valgyti ir niekam netikę.
- 6 Iš neteisėtos lovos gimę jų vaikai
teisiami liudija savo tėvų
nedorumą.
- Apie pirmalaikę mirtį**
- 7 Bet teisusis, nors ir pirma
laiko mirtų,
ras poilsį.
- 8 Juk ne ilgas gyvenimas teikia
garbingą senatvę,
ji negali būti matuojama metais.
- 9 Žmogaus išmintis yra jo žili
plaukai
ir gyvenimas be dėmės yra
tikra senatvė.
- 10* Tapęs brangus Dievui, jis buvo
jo mylimas,
kadangi gyveno tarp nusidėjėlių,

3,13: ... *sielų teismo*: Paskutinis teismas. Žr. Išm 3,7-9.

3,14: Rinktinis atlygis už ištikimybę. Žr. Iz 56,1-8.

4,10: Užuominos apie Enochą (žr. Pr 5,21-24),

kuris buvo tik jaunuolis palyginti su tikėjimo protėviais, ir apie Lotą (žr. Pr 19,10-11; 2 Pt 2,7-8). Žr. Iz 57,1-2.

- jis buvo paimtas.
 11 Išplėstas, kad pikta neiškraipytų
 jo supratimo
 ar apgaulė nesuviliotų jo sielos.
 12 Juk pikto žava užtemdo tai,
 kas gera,
 ir negerai norai sugadina nekalną
 protą.
 13 Tapęs tobulas per trumpą laiką,
 jis pasiekė ilgo gyvenimo pilnatvę;
 14 VIEŠPAČIUI patiko jo siela,
 todėl jis išskubino jį iš nedoros
 aplinkos.
 Bet žmonės, tai matydami,
 nesuprato,
 toks dalykas neatėjo jiems į širdį.
 15 Juk malonė ir gailestingumas
 laukia išrinktųjų,
 jis rūpinasi savo šventaisiais.
 16 Miręs teisusis
 pasmerks gyvenančius nusidėjėlius,
 ir per trumpą laiką istobulėjusi
 jaunystė
 pasmerks ilgą nedorėlio senatvę.
 17 Tie žmonės mato išmintingo
 žmogaus galą,
 nesupranta, ką VIEŠPATS jam
 skyrė
 ir kodėl jį apsaugojo.
 18 Nedorėliai matys jį ir niekins,
 bet VIEŠPATS iš jų juoksis.
 19 Paskui jie bus paniekinti lavonai,
 amžina pašaipa tarp mirusiųjų.
 Tikrai Dievas parbloš juos
 nebylius,
 išplėš juos iš šaknų;
 jie bus visiškai sunaikinti,

kentės širdgėlą,
 pražus jų atminimas.

Nedorėliai bus teisiami

- 20* Jie ateis drebėdami iš baimės,
 kai jų nuodėmės bus
 skaičiuojamos*,
 ir jų nusikaltimai pasmerks juos,
 žiūrėdami jiems į akis.
 5 Tuomet teisusis iškelta galva stosis
 priešais savo engėjus
 ir tuos, kurie niekais laikė jo
 darbus.
 2 Tai matydami, jie drebės baisiai
 išsigandę
 ir bus apstulbinti dėl netikėto
 teisiojo išgelbėjimo.
 3 Pilni sąžinės graužimo,
 jie kalbės tarp savųjų
 ir, dejuodami iš dvasios skausmo,
 sakys:
 4 "Tai žmogus, kurį mes kadaise
 išjuokėme
 ir laikėme patyčių priežodžiu.
 Kokie neišmanėliai buvome!
 Jo gyvenimą laikėme pamišimu,
 o jo mirtį – negarbe.
 5 Kaip jis galėjo būti įskaičiuotas į
 Dievo vaikus?
 Kodėl turi jis dalį tarp šventųjų?*"
 6* Vadinas, mes išklydome iš
 tiesos kelio,
 mums nešvietė teismo šviesa
 ir neužtekėjo mums niekad saulė!
 7 Sotinomės pikto ir žūties keliuose,
 keliavome per neįžengiamus tyrus,
 o VIEŠPATIES kelio nepaisėme.
 8 Kokia nauda mums buvo iš
 įžūlumo?

4,20: ... *nuodėmės bus skaičiuojamos*: Paskutiniame teisme.

4,20-5,23: Aprašomas Paskutinis teismas. Dabar nedorėliai, priešingai jų įžūliai kalbai (žr. Išm 1,16-2,24), supranta savo kvailystę ir jaučia

sąžinės graužimą.

5,5: ... *tarp šventųjų*: teisieji bus amžinajame Dievo dvare su angelais.

5,6-7: Dievo kelias palyginamas su nedorumo keliais.

- Ką mums atnešė turtai ir
didžiavimasis?
- 9* Visa tai pradingo tarsi šešėlis,
kaip pasklidęs gandas;
- 10 kaip laivas, plaukiantis per
kylančias bangas,
kurio nė pėdsako jam praplaukus
nelieka
nei jo kilio tako bangose
nebegalima rasti;
- 11 arba kaip paukščiui praskridus
nerandama jokio jo skrydžio
ženklų –
skystas oras, užgaunamas jo
sparnų kirčiais
ir praplėšiamas jo skrydžio
veržlia jėga,
sparnais plasnojant yra
perskrendamas,
o po jo skrydžio nelieka ten
jokio ženklų;
- 12 arba kaip, paleidus strėlę į taikinį,
oras, jos perskrostant oras,
tučtuojau vėl taip susilieja,
kad niekas neberanda strėlės tako.
- 13 Taip ir mes, vos gimę, išėjome
niekais,
neturėjome parodyti jokio
dorybės ženklų,
bet buvome per savo nedorumą
visiškai sunaikinti!”
- 14 Juk nedorėlių viltis yra lyg vėjo
nešamas usnies pūkelis,
kaip lengva šalna, audros nupūsta;
ji išblaškoma lyg dūmai vėjuje
ir išblėsta kaip vienos dienos
svečio atsiminimas.
- 15 Bet teisieji gyvena per amžius;

- jiems atlygina VIEŠPATS, –
jais rūpinasi Aukščiausiasis.
- 16 Užtat jie gaus karališką vainiką
ir grožiu spindinčią karūną iš
VIEŠPATIES rankos,
nes jis globos juos savo dešine,
gins juos iš peties.
- 17* VIEŠPATS ginkluosis pavydžia meile
ir kūriniją pavers ginklu
savo priešams nubausti;
- 18 jis užsilvils teisumą kaip šarvus
ir užsidės tikrą teisingumą
kaip šalną;
- 19 jis pasiims šventumą
kaip nenugalimą skydą,
- 20 perkals didelį pyktį į kalaviją,
ir Visata drauge su juo stos
prieš neišmanėlius.
- 21 Taiklios žaibų strėlės išlėks,
puls taikinį iš debesų
kaip iš gerai įtempto lanko,
- 22 ir pilna pykčio kruša lėks kaip
iš mėtųklės.
- Juos daužys išlėję jūros vandenys,
ir patvinusios upės užlies juos
nesigailėdamos.
- 23* Pakils prieš juos galingas vėjas,
ir audra vėtyt juos kaip pelus.
Taip neteisingumas nuniokos
visą žemę,
ir nedorumas sugriaus
galiūnų sostus.

6 Raginimas ieškoti išminties

- ¹ Klausykitės tad, karaliai,
ir supraskite;
mokykitės jūs, plačiosios žemės
viešpačiai!

5,9-14: Laivo, paukščio ir strėlės pavyzdžiai pabrėžia nedorėlių kvailumą.

5,17-22: Viešpaties bausmė priešams primena Iz 59,16-19 skaitinį. Žr. Ef 6,14-17.

5,23: Pareiškimas apie nedorumą, griauinantį didžiūnų sostus, paruošia skaitytoją Išm 6,1-11 skaitiniui.

- 2 Išgirskite jūs, kurie valdote
gyventojų mases
ir didžiuojatės tautų daugybe!
- 3 Juk VIEŠPATS jums davė jūsų
valdžią,
Aukščiausiasis suteikė
savarankiškumą;
jis pats tirs jūsų darbus ir tyrinės
jūsų užmojus,
- 4 nes, jo karalystės tarnai būdami,
jūs nevaldėte teisingai,
nesilaikėte įstatymo*
ir negyvenote pagal Dievo valią.
- 5 Ūmai ir baisiai tad jis ateis pas jus,
nes griežtas teismas užklumpa
valdančiuosius.
- 6 Paprastam žmogui gali būti
atleista iš pasigailėjimo,
bet galingieji bus griežtai teisiami.
- 7 Juk visų Valdovas nesigūžia
nė prieš vieną,
nerodo pagarbos kieno nors
didybei,
nes jis padarė mažą ir didelį
ir visais lygiai rūpinasi,
- 8 bet galingiesiems parengtas
reiklus ištyrimas.
- 9 Jums tad, valdovai, skirti šie
mano žodžiai,
kad mokytumėtės išminties ir
nenusižengtumėte.
- 10 Juk tik tie bus išrinkti į
šventuosius,
kurie šventų įsakų pagarbiai laikosi;
tik tie ras paruoštą apsigynimą,*
kurie bus iš jų pasimokę.

- 11 Dėkitės tad į širdį mano žodžius,
troškite ir būsite pamokyti.

Kas ieško išminties, tas randa

- 12 Spinduliuojanti ir neblėstanti
yra išmintis,
lengvai pastebima tų, kurie ją myli,
ir surandama tų, kurie jos ieško.
- 13 Ji skuba atskleisti save tiems,
kurie jos troškta.
- 14 Kas anksti keliasi jos ieškoti,
tas nepavargs,
nes ras ją sėdinčią prie savo durų.
- 15 Apie ją mąstyti yra protingiausia, –
kas dėl jos budi, greitai bus be
rūpesčio.
- 16 Juk ji pati eina ieškoti tų,
kurie jos verti,
geraširdiškai jiems pasirodo
jų takuose
ir pasitinka juos prie kiekvieno jų
užmojo.
- 17* Išminties pradžia yra nuoširdus
noras mokytis,
o atsidėjimas mokymuisi – meilė.
- 18 Meilė yra laikymasis jos įstatų,
laikymasis įstatų – nemarumo
pagrindas,
- 19 o nemarumas priartina žmogų
prie Dievo;
- 20 taigi ieškojimas išminties
paruošia karalystei.*
- 21* Užtat jūs, tautų valdovai,
jeigu jums malonūs jūsų sostai
ir skeptrai,

6,4: ... įstatymo: Mozės Įstatymo. Žr. 10-ąją eilutę; Išm 2,12.

6,10: ... apsigynimą: tinkamą didžiojo Teisėjo akivaizdoje. Žr. Pat 22,21; Job 31,14; Hab 2,1; Sir 8,9.

6,17-21: Žingsniai nuo meilės išminčiai iki nemirtingumo. Mąstymo forma – sudėtinė kaip stoikų. Nužymimas kelias nuo noro ieškoti

išminties iki jo padarinių – nemirtingumo ir buvimo pas Dievą.

6,20: ... karalystei: amžinajai Dievo karalystei, kurioje dalyvauja karaliai ir kiti, tikrai norintys mokytis išminties.

6,21-25: Kvietimas mokytis išminties iš Saliamono. Kreipiamasi į karalius, bet tikrieji skaitytojai buvo judėjų bendruomenė.

gerbkite išmintį,
kad galėtumėte amžinai karaliauti.

B. SALIAMONAS IR IŠMINTIES IEŠKOJIMAS

Ižanga

- 22 Jums paskelbsiu, kas yra išmintis
ir kaip ji atsirado;
neslėpsiu nuo jūsų jokių paslapčių,
bet papasakosiu apie ją nuo
kūrimo pradžios,
neprasilenkdamas su tiesa,
paskleisiu jos pažinimą.
- 23 Žlugdančio pavydo su savimi
neimsiu,
nes jis neturi nieko bendro su
išmintimi.
- 24 Pasaulio išgelbėjimas –
turėti daug išminčių,
o išmintingas karalius – tautos
gerovė.
- 25 Mokykitės tad iš mano žodžių, –
tai jums pravers.

7 Saliamonas yra mirtingas kaip visi žmonės

- 1 Ir aš iš tikrųjų esu marus žmogus,
kaip visi kiti,
palikuonis pirmojo sukurto
žmogaus,* žemės vaikas.
Motinos įsčiose gavau trapią
prigimtį,
- 2 per dešimt mėnesių* – kūną ir
kraują,
iš vyro sėklos ir malonumo,
kuris lydi vedybas.
- 3 Ir aš vos gimęs įkvėpiau visiems
bendro oro,
atsirėmiau į tą pačią,

visiems bendrą, žemę;
pravirkdamas išrėkiau tą patį
pirmąjį garsą, kaip visi.

- 4 Buvau rūpestingai auginamas
vystykluose.
- 5 Juk joks karalius kitokios gyvenimo
pradžios nėra turėjęs, –
- 6 visi panašiai ateina į gyvenimą
ir visi panašiai išeina.

Saliamono pagarba išminčiai

- 7 Todėl meldžiausi,
ir man buvo suteiktas supratimas,
šaukiausi {Dievo} pagalbos,
ir atėjo pas mane išminties dvasia.
- 8 Ją vertinau labiau, negu skeptrą
ir sostą,
o turtus palyginti su ja laikiau
niekais.
- 9 Nelyginau jos net su brangakmeniu,
nes visas auksas prieš ją
tėra tik žiupsnis smilčių,
o sidabras prieš ją vien tik molis.
- 10 Mylėjau ją labiau už sveikatą
ir grožį,
vertinau ją daugiau negu dienos
šviesą,
nes jos spindesys niekad negęsta.
- 11 Drauge su ja atėjo man visa,
kas gera,
ir iš jos rankų – nesuskaičiuojami
turtai.
- 12 Visa tai mane džiugino,
nes išmintis mokė juos tinkamai
panaudoti,
nors ir nesupratau, kad ji buvo
jų ištaka.
- 13 Atvira širdimi mokiausi ir
norom dalijuosi, –
jos turtų neslepiu.

7,1: ... pirmojo sukurto žmogaus: Adomo. Išminties knygos autorius praleidžia tikrinius šventosios istorijos minimų veikėjų vardus. Žr. ypač

10-ąjį skyrių.

7,2: ... per dešimt mėnesių: taip senovėje buvo įprasta kalbėti apie nėštumo trukmę.

- 14 Juk ji – neišsemiamas lobs
mirtingiesiems, –
visi, kas įgyja šį lobį,
laimi draugystę su Dievu,
jos mokymo* dovanomis
geriau jį pažįsta.

Išminties šaltinis yra Dievas

- 15 Teišmoko tad mane Dievas
išmintingo kalbėjimo
ir protavimo kaip verta man
suteiktomis dovanomis.
Juk jis pats yra ir išminties vadovas,
ir išmintinguosius pataiso.
- 16 Juk ir mes, ir mūsų žodžiai
esame jo rankoje,
taip pat ir visas supratimas
bei gebėjimai.
- 17 Juk jis suteikė man tikrą esamų
dalykų pažinimą,
kad suvokčiau pasaulio sandarą
ir pradmenų jėgą,
- 18 ir laikų pradžią, ir pabaigą,
ir vidurį,
saulėgrąžų keitimąsi ir metų
laikų seką,
- 19 metų laikų ratą ir žvaigždynų
išdėstymą,
- 20 gyvulių prigimtį ir žvėrių būdą,
vėjų galybę ir žmonių mąstyseną,
augalų rūšis ir vaistingas
šaknų savybes.
- 21 Sužinojau tai, kas slaptinga, ir tai,
kas aišku,
- 22* nes mane mokė išmintis,
visų dalykų išradėja.

Išminties prigimtis ir savybės

Juk ji turi dvasią –
protingą, šventą, vienatinę,

- visokeriopą, jaudrią, judrią,
skaidrią, tyrą, aiškią,
nepažeidžiamą, mylinčią gerumą,
įžvalgią,
- 23 nenugalimą, geranorišką, labdaringą,
ištikimą, saugią, ramią,
visagalę, visa prižiūrinčią
ir pripildančią visas dvasias,
protingas, tyras ir jautriausias.
- 24 Juk išmintis judresnė už visa,
kas juda, –
ji apgaubia visus daiktus ir
pripildo savo tyrumo.
- 25* Juk ji yra Dievo galybės alsavimas
ir tyras Visagalio šlovės išsiliejimas;
užtat niekas, kas sutepta,
į ją neįeina.
- 26* Juk ji yra amžinosios šviesos
atspindys,
kuriamosios Dievo galybės
veidrodis be dėmės
ir jo gerumo paveikslas.
- 27 Nors ji viena, bet gali visa aprėpti;
pati nesikeisdama, ji visa atnaujina.
Per kartų kartas ji įeina į
šventas sielas,
padarydama jas Dievo draugais
ir pranašais.
- 28 Juk Dievas myli tik tą,
kuris bendrauja su išmintimi.
- 29 Ji yra puikesnė už saulę
ir nustelbia visus žvaigždynus.
Palyginta su dienos šviesa,
ji atrodo šviesesnė,
nes dieną ištumia naktis,
o išminties joks nedorumas
nenugali.

7,14: ... *mokymo*: žr. Išm 1,5 paaiškinimą.
7,22b-23: Dvidešimt viena išminties savybė
(3x7).

7,25-26: Išminties ištaka yra Dievas; jos galybė,
tyrumas, šviesa ir gerumas yra Dievo alsavimas.
Žr. Jn 1,1-14; Žyd 1,1-3.

- 8** Ji galingai siekia nuo vieno
žemės krašto iki kito
ir veiksmingai visa valdo.
Saliamonas myli išmintį
- 2 Ją mylėjau ir jos ieškojau
nuo jaunystės;
troškau padaryti ją savo nuotaka
ir buvau sužavėtas jos grožio.
- 3 Dalydamasi Dievo gyvenimu,
ji puošia savo kilnų gimimą,
nes Visatos Valdovas ją visad
mylėjo.
- 4 Juk jai atsiskleidžia Dievo
žinojimas,
ji – jo darbų bendrininkė.
- 5 Jeigu turtai yra tai,
ko gyvenime trokštame,
tai koks turtas gali būti didesnis
už išmintį,
kuri visa tai padaro?
- 6 Jeigu protingumas našus –
kas pasaulyje yra nagingesnis
už ją išradėjas.
- 7 Arba jeigu kas myli teisumą –
išminties darbų vaisiai yra dorybės.
Juk ji moko savitvardos ir
protingumo,
teisumo ir drąsos,* –
gyvenime nieko nėra žmonėms
vertingesnio.
- 8 Jeigu kas trokšta daug žinoti iš
patirties –
ji žino praeitį ir numato ateitį,
ji supranta posakius ir atspėja
mįsles,
ji iš anksto žino ženklus bei
stebuklus
ir laikotarpių bei amžių padarinius.
- Išmintis – gyvenimo draugė**
- 9 Tad nutariau parsivesti ją į
namus kaip draugę,

- nes žinojau, kad ji gerai man patars
ir padrąsins mane ištikus
rūpesčiams bei širdgėlai.
- 10 Per ją manimi minios gėrėsis
ir būsiu gerbiamas seniūnų,
nors esu tik jaunuolis.
- 11 Teisme jie matys mano išvalgumą,
ir valdovų akyse būsiu nuostabus.
- 12 Man nutilus, jie manęs palauks,
man kalbant, įdėmiai klausysis.
Jeigu ilgiau kalbėsiu,
jie užsiims rankomis burnas.*
- 13 Per ją tapsiu nemarus
ir paliksiu palikuonims
patvarų atminimą.
- 14 Valdysiu žmones,
ir man bus pavestos tautos.
- 15 Nuožmūs didžiūnai, išgirdę apie
mane, išsigąs manęs;
žmonių sueigoje būsiu kilnus,
o mūšyje – drąsus.
- 16 Parėjęs namo, rasiu joje ramybę,
nes su ja bendraujant negali
jausti kartėlio,
gyvenant su ja nėra širdgėlos,
o veikiau tik linksmumas ir
džiaugsmas.
- Išmintis yra Dievo dovana**
- 17 Apsvarstęs protu bei apmąstęs
širdyje, supratau,
jog giminystė su išmintimi
teikia nemarumą,
- 18 draugystė su ja – tyras malonumas,
jos rankų triūsas duoda
neišsemiamus turtus,
lavybos jos draugėje – supratimą
ir pokalbis su ja – pagarsėjimą.
Leidasi jos ieškoti, kad jos
įsigyčiau.
- 19* Aš buvau iš tiesų gabus vaikas,
man buvo tekusi kilminga siela;

8,7: ... savitvardos... drąsos: nūdien vadinamos pagrindinėmis dorybėmis.

8,12: ... užsiims rankomis burnas: dažnai

minimas pagarbos ženklas senovėje. Žr. Job 40,4. 8,19-20: Čia įkvėptasis autorius pirma kalba apie fizinį, o paskui apie dvasinį žmogaus orumą.

- arba veikiau, būdamas kilmingas,
gavau nesuteptą kūną.
- 20 Bet suvokiau, kad neišsigysiu
išminties,
jeigu Dievas man jos neduos –
tai buvo ženklas suprasti,
kas gali tą dovaną duoti, –
kreipiausi į VIEŠPATĮ, maldavau jį
ir iš visos širdies tariau:
- 9 Saliamono malda**
- 1* “Mano protėvių Dieve ir
gailestingumo VIEŠPATIE,
kuris visa padarei savo žodžiu
2 ir savo išmintimi sukūrei žmogų
būti tavo padarytų kūrinių
šeimininku,
3 valdyti pasaulį šventumu ir teisumu
ir dora širdimi tarti nuosprendį,
4 suteik man išminties, tavo sosto
tarnaitės,
ir neišmesk manęs iš savo
vaikų skaičiaus.
5 Juk aš esu tarnas, sūnus tavo
tarnaitės,
silpnas žmogus ir trumpaamžis,
menkai tenutuokiantis apie teisumą
ir įstatymus.
6 Juk iš tikrųjų net tobulas
žmogus mirtingųjų
bus laikomas nieku be tavo
išminties.
7 Tu išrinkai mane būti savo
tautos karaliumi
ir tavo sūnų bei dukterų teisėju.
8 Tu įsakei statyti Šventyklą ant
savo šventojo kalno
ir aukurą savo buveinės mieste,
atvaizdą tavo šventosios Padangtės,

- kurią tu prirengei nuo pat pradžios.
- 9 Su tavimi yra išmintis – ta,
kuri žino tavo darbus
ir kuri buvo, kai padarei pasaulį;
ji suvokia, kas malonu tavo akyse
ir kas teisinga pagal tavo įsakymus.
- 10 Atsiųsk ją iš šventojo dangaus,
siųsk ją nuo savo šlovės sosto,
kad ji triūstų su manimi
ir žinočiau, kas tau malonu.
- 11 Juk ji visa žino ir supranta,
santūriai man vadovaus
ir apsaugos mane savo didingumu.
- 12 Tada mano darbai bus tau malonūs,
aš valdysiu teisingai tavo tautą
ir būsiu vertas savo tėvo sosto.
- 13* Juk kas gali žinoti Dievo užmojų?
Kas gali suvokti, ko VIEŠPATS nori?
- 14 Juk mirtingųjų svarstymai
nieko verti
ir mūsų sumanymai nepatikimi,
15 nes mūsų irus kūnas nusveria sielą
ir ši molinė pastogė slopina
neramų protą.
- 16 Mes sunkiai atspėjame,
kas yra žemėje,
ir tik triūsdami randame tai,
kas po ranka,
bet kas ištyrė tai, kas yra danguje?
- 17 Kas būtų sužinojęs tavo užmojų,
jeigu tu nebūtum davęs išminties
ir siuntęs savo šventosios dvasios
iš aukštybių?
- 18* Taip įvyko, kad žemės vaikų
takai buvo ištiesinti,
žmonės išmokyti, kas tau malonu,
ir išgelbėti išmintimi”.

Dvasinis orumas yra pagrindinis brandžios asmenybės veiksnys. Platono samprata, kad sielos yra amžinos ir esančios prieš žmogaus gimimą, buvo plačiai žinoma antikiniame pasaulyje.
9,1-2: Dievas sukūrė visa savo žodžiu ir išmintimi. Čia *žodis* ir *išmintis* yra sinonimai. Žr. Jn 1,1-3.

9,13-15: Irus kūnas, nors ir nelaikomas blogu, nusveria ir slopina protą.
9,18: Išmintis veda, moko ir išgano savo sekėjus. Ši tiesa akivaizdi teisiųjų protėvių gyvenime. Žr. Išm 10.

10 Išganainga* išminties jėga istorijoje

Nuo Adomo iki Mozės

- 1* Išmintis globojo pirmąjį padarytą
pasaulio tėvą,
kai jis buvo sukurtas vienai vienas.
Jinai pakėlė jį iš jo paties
nupuolimo
- 2 ir davė jam galią visa valdyti.
- 3 Bet neteiskus žmogus, atsitolinęs
nuo jos per savo pyktį,
žuvo dėl to, kad įniršęs užmušė
brolį.
- 4* Kai dėl jo žemė buvo aptvindyta,
išmintis vėl atėjo gelbėti jos,
plukdydama teisųjį žmogų
mediniu laivu.
- 5* Tautas užvaldžius visuotiniam
nedorumui,
išmintis atpažino teisųjį žmogų,
išlaikė jį be dėmės Dievui,
stiprino net ir tada, kai buvo gaila
savo vaiko.
- 6* Nedorėliams žūvant,
išmintis gelbėjo teisųjį žmogų,
jis išbėgo nuo ugnies,
nužengusios ant Penkių miestų.*
- 7 Dar tebėra jų nedorumo liudijimas:
nuolat rūkstantys tyrai,
augalai, vedantys vaisius,
kurie nenunoksta,
ir druskos stulpas,

stovintis kaip paminklas
smalsiai sielai.*

- 8 Juk, apsilenkdami su išmintimi,
jie ne tik sau pakenkė,
nepažindami, kas gera,
bet ir paliko pasauliui savo
kvailystės išpėjimą,
kad jų kaltės neliktų nepastebėtos.
- 9* Išmintis išgelbėjo savo tarnus
iš jų vargų.
- 10 Teisiajam žmogui bėgant
nuo savo brolio pykčio,
jinai vedė jį tiesiais takais,
parodė jam Dievo karalystę
ir mokė jį šventų dalykų.
Jinai praturtino jį sėkmingu jo
triūsu
ir gausino jo pastangų vaisius.
- 11 Jinai gynė jį nuo engėjų gobšumo
ir padarė jį turingą.
- 12 Jinai uoliai saugojo jį nuo priešų
ir gynė nuo pasaly;
jo sunkiose grumtynėse ji davė
jam pergalę,
kad žinotų, jog pagarbi Dievo
baimė*
galingesnė už visa kita.
- 13* Kai teisusis žmogus buvo parduotas,
išmintis jo nepaliko,
bet nuo nuodėmės jį išgelbėjo.
- 14 Su juo nužengė ji į kalėjimą
ir nepaliko jo grandinėm

10,1-21: Šis skyrius paruošia skaitytoją tolesnei knygos daliai – žr. Išm 11,2-19,22 – apie Izraelio istoriją Išėjimo iš Egipto žemės metu užuominomis apie išminties santykius su tikėjimo protėviais. Žr. Sir 44-50; Išm 18,9.

10,1-3: Išmintis ir Adomas bei Kainas. Žr. Pr 1,26-5,5; 4,1-5.

10,4: Išmintis ir Nojus. Žr. Pr 5,28-9,29.

10,5: Išmintis ir Abraomas. Žr. Pr 11,25-15,10. Abraomas susiejamas su tautomis Pr 11,1-9 skaitinyje.

10,6: ... *Penkių miestų*: sąjunga, įskaitant Sodomą ir Gomorą, pietiniame Negyvosios jūros gale.

10,6-8: Išmintis ir Lotas. Žr. Pr 19,23-26.

10,7: ... *smalsiai sielai*: Loto žmonai. Žr. Pr 19,26.

10,9-12: Išmintis ir Jokūbas. Žr. Pr 25,19-49,33, o ypač 28-ąjį skyrių.

10,12: ... *pagarbi Dievo baimė*: graikiškai *euse-beia*, t.y. religija, arba atsidavimas Dievui.

10,13-14: Išmintis ir Juozapas. Žr. Pr 39; 41,39-47.

sukaustyto,
bet suteikė jam karalystės skeptrą
ir galią valdyti savo engėjus.
Įrodžiusi, kad jo kaltintojai yra
melagiai,
ji suteikė jam amžiną garbę.

Išėjimas iš Egipto

- 15* Šventą tautą ir taurią giminę
išmintis išlaisvino iš žemės engėjų.
16 Ji įėjo į VIEŠPATIES tarno sielą
ir pasipriešino
siaubingiems karaliams ženklais
ir stebuklais.
17 Ji atlygino šventųjų žmonių darbus,
vedė juos nuostabiu keliu,
buvo jiems paunksnė dieną
ir žvaigždžių šviesa naktį.
18 Ji pervedė juos per Raudonąją jūrą,
vesdama per gilius vandenį,
19 o jų priešus paskandino,
vėl išspjaudama juos iš gelmių
dugno.*
20 Užtat dorieji apiplėšė nedorėlius;
jie giedojo giesmes, VIEŠPATIE,
tavo vardui šventajam
ir šlovino sutartinai tavo
ginančią ranką.
21 Juk išmintis atvėrė nebylių burnas
ir leido mažylių liežuviams
aiškiai kalbėti.

11 Išmintis davė sėkmę jų žygiams
šventojo pranašo ranka.

C. YPATINGA DIEVO APVAIZDA IŠĖJIMO METU

- 2 Jie keliavo per negyvenamą dykumą
ir statėsi savo palapines

- nuošaliose vietose;
3 jie atsilaikė prieš užpuolikus
ir atsigynė nuo priešų.
4 Kai ištrokšdavo, jie šaukdavosi tavęs,
ir buvo jiems duota vandens iš
aukštos uolos,
iš kieto akmens
jų troškuliui numalšinti.
5* Tai, kas buvo įrankiu jų priešams
bausti,
tapo jiems palaima ištikus
sunkumams.

Vandens stebuklas

- 6* Vieton sudrumsto ir krauju
išniekinto,
amžinai tekančio vandens šaltinio,
7 kaip įspėjimą dėl įstato žudyti
kūdikius,
tu* davei izraeliečiams netikėtai
apsčiai vandens,
8 parodydamas troškuliui,
kurį jie tuomet buvo patyrę,
kaip griežtai tu baudei jų priešus.
9 Juk tiktai būdami išbandyti,
nors tik nuplakei juos gailestingumu,
jie suprato, kaip kentėjo nedorėliai
baudžiami pykčiu.
10 Juk tu bandei savuosius įspėdamas,
kaip daro tėvas,
o nedorėlius dorojai pasmerkdamas,
kaip daro reiklus karalius.
11 Namie ar toli nuo namų
egiptiečiai buvo panašiai nualinti,
12 nes juos persmelkė dviguba širdgėla
ir apėmė vaitojimas atsiminus,
kas buvo įvykę.
13 Juk sužinoję, kad per jų nubaudimą
izraeliečiai buvo gavę naudos,

10,15-11,4: Per Mozę, šventąjį pranašą (žr. Išm 11,1), išmintis išvedė Izraelį iš Egipto. Žr. Iš 1,1-15,21.

10,19: ... išspjaudama juos iš gelmių dugno...: jų kūnus ant jūros kranto.

11,5: Visų sugretinimų pagrindinis dėsnis: kas

buvo tarnavę Egiptui nubausti, tapo palaima Izraeliui.

11,6-17: Vietoj Nilo rykštės Izraelis gavo vandens iš uolos (žr. 4-ąją ir 7-ąją eilutę; Iš 17,1-7; Sk 20,8-11).

11,7: ... tu: kreipinys į Viešpatį. Taip bus kreipiamasi į Dievą iki pat knygos galo – Išm 19,22.

jie suprato, jog tai buvo
 VIEŠPATIES darbas.
 14 Juk, nors ir tyčiojosi jie atmesdami tą,
 anksčiau išmestą ir įstumtą į
 pavojų,
 galų gale juo stebėjosi,
 nes jie troško kitaip negu teisieji.
Su Egiptu Dievas elgiasi
gailestingai
 15 Atmokėdamas už jų kvaišą ir
 nedorą mąstymą,
 skatinusį juos garbinti nebylius
 žalčius ir beverčius žvėris,
 tu siuntei spiečius nebylių*
 gyvūnų jiems nubauti,
 16 kad sužinotų, jog tuo pačiu
 žmogus baudžiamas, kuo nusideda.
 17 Juk tavo visagalė ranka,
 sukūrusi pasaulį iš padrikos
 medžiagos,
 lengvai galėjo pasiūsti prieš juos
 būrius meškų ar drąsių liūtų,
 18 ar naujai sukurtų, įtūžusių
 nežinomų žvėrių,
 ar tokių, kurie prunkščia ugnimi,
 ar tokių, kurių akys baisias
 kibirkštis svaidda.
 19 Ne tik jų daroma žala galėtų
 sunaikinti,
 bet ir vien klaiką keliantis jų
 pasirodymas
 galėtų užmušti kiekvieną.
 20 Tačiau net be viso to,
 teisingumo vejami ir tavo
 galybės blaškomi,
 jie vienu atsikvėpimu galėjo
 būt išguldyti.
 Betgi tu sutvarkei visa,
 žiūrėdamas ir saiko, ir skaičiaus,

ir svorio.
 21 Juk tu visad gali parodyti savo
 didžiąją jėgą,
 ir kas galėtų priešintis tavo
 rankos galybei?
 22 Juk prieš tave visas pasaulis yra
 kaip dulkelė,
 nusverianti svarstyklės,
 ir kaip ryto rasos lašas,
 nukrintantis ant žemės.
 23 Bet tu esi gailestingas visiems,
 nes tu visa gali;
 tu nepaisai žmonių nuodėmių,
 kad jie galėtų atgailauti.
 24 Juk tu myli visa, kas yra,
 ir nesišlykšti niekuo, ką esi padaręs,
 nes nebūtumei padaręs,
 jeigu būtum nekętęs.
 25 Kaip būtų galėjęs kas nors
 išsilaikyti,
 jeigu tu nenorėtumei?
 Ar būti išlaikytas,
 jeigu nebūtų buvęs tavo pašauktas?
 26 Tu pasigaili visų,
 nes jie yra tavo, VIEŠPATIE, –
 tavo, kuris myli visa, kas gyva.
12 Juk tavo nemari dvasia yra visur!
 2 Užtat tu pataisai
 nusižengiančius pamažėle,
 įspėji ir primeni jiems dalykus,
 kuriais nusideda,
 kad jie paliktų savo nedorumą
 ir dėtų viltį į tave, VIEŠPATIE!
Ir kanaaniečiams Dievas
buvo gailestingas
 3* Ir senųjų savo šventojo krašto
 gyventojų
 4 tu nekenitei dėl jų bjaurių
 nusikaltimų,

11,15: ... *nebylių*: neprotingų gyvūnų. Žr. Iš 8 ir 10 skyrių.
 12,3-11: Net kanaaniečiams Dievas buvo atlaidus. Nepaisant jų nedoro elgesio, Dievas teisė juos –

pamažėle (žr. 8-ąją eilutę; Iš 23,29-30), duodamas jiems progos daryti atgailą (žr. 10-ąją eilutę; Ezd 9,11; Žyd 12,17).

- dėl jų kerėjimų ir palaidų apeigų,
 5 dėl negailestingo kūdikių žudymo
 ir dėl aukos puotų
 vaišinantis žmogaus kūnu ir krauju.
 Tuos pagonių apeigų dalyvius,
 6 tuos tėvus, žudančius bejėgius
 kūdikius,
 tu norėjai sunaikinti
 mūsų protėvių rankomis,
 7 idant tas kraštas, iš visų kraštų
 tau brangiausias,
 priimtų garbingą Dievo vaikų
 nausėdiją.
 8 Bet netgi ir jų tu pasigailėjai,
 nes jie buvo tik žmonės,
 ir siuntei širšes, kaip savo
 kariuomenės šauklius,
 kad juos pamažėle išnaikintų.
 9 Ne dėl to, kad nebūtum galėjęs
 atiduoti nedorėlių
 į teisiųjų rankas mūšyje
 ar sunaikinti jų iš karto užsiundęs
 žvėris,
 ar savo lemtingu žodžiu.
 10 Bet, teisdamas juos pamažėle,
 tu davei jiems progą daryti atgailą,
 nors žinojai, kad jų giminė yra
 nedora,
 jųjų piktumas jiems įgimtas
 ir jų nusiteikimas niekad
 nepasikeis,
 11 nes nuo pat pradžios jie buvo
 prakeikta giminė.
- Kodėl Dievas gailestingai elgiasi**
 Ne ko nors bijodamas
 tu palikai juos nebaustus
 už jų nuodėmes.

- 12* Juk kas gali tau sakyti:
 “Ką padarei?”
 Argi gali kas priešintis tavo
 nuosprendžiui?
 Kas gali kaltinti tave už
 sunaikinimą tautų,
 kurias tu pats sukūrei?
 Argi gali kas stoti prieš tave
 kaip nedorų žmonių gynėjas?
 13 Juk, be tavęs, nėra kito Dievo,
 kuris viskuo rūpintųsi
 ir kuriam turėtumei įrodyti,
 kad tu nesi neteisingai pasmerkęs;
 14 nėra nei karaliaus, nei valdovo,
 kuris tau prieštarautų dėl
 tavo nubastųjų.
 15 Tu esi teišis ir visa valdai teisingai,
 laikydamas svetima savo galybei
 pasmerkti bausmės neužsitraukusį
 žmogų.
 16 Juk tavo jėga yra teisumo šaltinis, –
 visa valdydamas, tu gali visų ir
 pasigailėti.
 17* Juk tu parodai savo jėgą,
 kai netikima tavo visagalybe,
 ir baudi įžulumą tų,
 kurie ją pažįsta.
 18 Nors esi visavalės jėgos,
 teisi atlaidžiai
 ir didžiu atlaidumu mus valdai,
 nes, kai panori, jėga tau tarnauja.
- Dievo pamokos savo tautai**
 19* Tokiais darbais tu pamokei
 savo tautą,
 kad teišis žmogus turi
 mylėti žmones,
 ir savo vaikams davei gerą viltį,

12,12-18: Visagaliam Dievui malonu daryti gera. Dievas – visavalis, visagalis – niekam nesiteisina, nė vieno nepasmerkia neteisingai, teisia švelniai ir atlaidžiai. Jis rūpinasi visais žmonėmis (žr. 13-ąją eilutę) ir valdo visa (žr. 15-ąją eilutę).
 12,17: Dievo pykčio jėga paliečia tuos, kurie jį

pažįsta ir, nepaisant to, nepaklūsta jo visavalei galybei. Žr. Išm 1,2; 15,2; taip pat ir Išm 12,27; 18,13.
 12,19-22: Dievo gailestingumas yra pavyzdys Dievo tautai. Izraelis gali pamanyti, kad Dievas juos reikliai teisė, bet Izraelio priešus jis labiau plaka. Dievas pataiso savo tautą jos labui.

nes suteiki vietos atgailai už
nuodėmes.

- 20 Juk jeigu savo vaikų priešus,
vertus mirties,
baudei taip atžvalgiai ir atlaidžiai,
suteikdamas jiems laiko ir vietos,
kad paliktų savo nedorumą,
21 kaip reikliai tu teisei savo vaikus,
kurių protėviams prisiekei sandoras,
kupinas gerų pažadų!
22 Mus tad tu pataisai,
o mūsų priešus nuplaki dešimt
tūkstančių kartų smarkiau,
kad mes, kai teisiamė, pamąstytume
apie tavo gerumą
ir, kai esame teisiami,
tikėtumės gailestingumo.

Laipsniškas egiptiečių nubaudimas

- 23 Užtat ir tuos, gyvenusius nedorą
kvailą gyvenimą,
kankinai jų pačių bjauriomis
klaikybėmis.
24 Juk jie nuėjo toli klaidos takais,
laikydami dievais tai, ką net gyvuliai
niekina ir kuo šlykštisi, –
jie apsigaudinėjo kaip neprotingi
kūdikiai.
25 Užtat tarsi neprotaujantiems
vaikams
tu siuntei jiems savo nuosprendį
kaip patyčias.
26 Bet tie, kurie nenorėjo paisyti
įspėjimo,
gauto per tokią pašaipią bausmę,
greitai turėjo patirti Dievo vertą

pasmerkimą.

- 27 Juk per tas gyvuliškas dievybes,
kuriomis jie buvo nusivylę dėl
savo pačių kančios,
ir nubauti tų pačių kūrinių,
kuriuos dievais laikė,
jie pamatė ir pažino tikrąjį Dievą,
suvokdami jį, kurį anksčiau
buvo paneigę.
Taip ant jų nužengė griežtas
pasmerkimas.*

13 Gamtos garbinimas

- 1* Juk iš prigimties kvaili
buvo visi žmonės,
kurie gyveno Dievo nepažindami
ir kurie, matydami gerus dalykus,
nepajėgė pažinti To, Kuris yra,*
nei pripažinti menininko,
stebėdamiesi jo darbais!
2 O laikė dievais arba ugnį,
arba vėją, judrų orą,
arba žvaigždžių ratą,
galingą potvynį,
arba didžiuosius dangaus
šviesulius* –
pasaulio valdytojus.
3 Jei, gėrėdamiesi jų grožiu,
žmonės manė, kad jie dievai,
leisk jiems sužinoti,
kaip daug didingesnis už juos
yra jų Šeimininkas,
nes pradinis grožio šaltinis juos
sukūrė.
4 Ir jei žmonės stebino tų kūrinių
galybę ir grožis,
leisk suvokti per juos,

12,27: ... *griežtas pasmerkimas*: egiptiečių pir-
magimių sūnų mirtis ir žūtis prie Raudonosios
jūros.

13,1: ... *To, Kuris yra*: hebrajiškai *Jahveh* –
Jahvė, šventas ir paties Dievo apreikštas Dievybės
vardas.

13,1-9: Gamtos garbinimas yra mažiausiai
smertina religinė laikysena. Dievą galima pažin-

ti be apreiškimo iš matomų kūrinių. Dievas yra
Visatos didingumo ir grožio Kurėjas.

13,2: ... *dangaus šviesulius*: lotyniškoji Vulgata
paaikškina – *saulę ir mėnulį*.

13,6: ... *nereikia per daug peikti*: didesnį
papeikimą užsitraukia žmonės, minimi Išm 13,10
ir 15,14-19 skaitiniuose.

kaip daug galingesnis yra tas,
kuris juos padarė.

5 Juk iš kūrinii didingumo ir grožio
panasiai suvokiamas ir jų Kūrėjas.

6 Tačiau tų žmonių nereikia
per daug peikti,*
nes jie turbūt paklysta
ieškodami Dievo ir norėdami
jį rasti.

7 Juk jie nesiliauja jo ieškoję,
gyvendami tarp jo kūrinii,
ir pasitiki tuo, ką mato,
nes matomi daiktai yra gražūs.

8 Betgi vėl – net jie negali būti
pateisinami,

9 juk jeigu jie įstengė būti
tokie sumanūs,
jog galėjo spėlioti apie Visatą, –
kodėl tad buvo taip lėti atrasti
jos VIEŠPATĮ?

Stabų garbinimas

10* Bet nelaimingi yra sudėjusieji
viltis į negyvus daiktus,
tie, kurie “dievais” vadina žmogaus
rankų darbus,
meniškai apdorotą auksą, sidabrą
ir gyvulių atvaizdus
ar nenaudingą akmenį, senovės
rankos tašinį.

Dailidė ir mediniai stabai

11 Įgudęs dailidė, tarkim,
nusikerta tinkamą medį,
dailiai nulupa visą jo žievę
ir patrauklia apdaila padirba
naudingą reikmenį
namų apyvokoj naudoti.
12 Nuo rankdarbio atlikusiais šipuliais
jis išsiverda valgyti
ir prisivalgo iki soties.
13 Bet, tarkim, vieną tokį niekam
tikusį šipulį,

kreivą ir gumbuotą pagalį,
jis pasiima ir atspėjamu laiku
kruopščiai drožia.

Tą medį jis drožia išigyту įgūdžiu,
duodamas jam žmogaus panašumą,
14 ar išdrožia jį panašų į kokią nors
bevertį gyvūną.

Apglaitęs jį ryškiai raudonais
dažais,

nudažęs jo paviršių raudonai
ir užtepęs visas jo dėmes,
15 jis padaro jam tinkamą nišą ir,
įstatęs jį, pritvirtina
prie sienos vinimi.

16 Juo rūpinasi, kad kartais
nenukristų nuo sienos,
kadangi žino, kad pats sau
jis padėt negali.
Juk iš tikro jis tėra tik paveikslas,
ir jam reikia juo rūpintis.

17 O tačiau žmogus, norėdamas
meltis jam
dėl nuosavybės ar savo vedybų,
ar vaikų,
nesigėdi kalbėtis su negyvu daiktu.

18 Dėl sveikatos jis šaukiasi to,
kas silpna;
dėl gyvybės jis meldžiasi
negyvam daiktui;
pagalbos maldauja visiškai
bejėgį pagalį,
laimingos kelionės – daiktą,
negalintį paeiti;

19 dėl pelno, užsiėmimo
ir kad sektųsi amatas,
jis prašo įgūdžių iš daikto,
kuris negali rankų pakelti.

14 Vėl – koks kitas žmogus,
rengdamasis leistis
į kelionę per šėlstančias
jūros bangas,

13,10-19: Polemika dėl stabų dažna Šventajame Rašte. Žr. Iz 44,9-20; Jer 10,1-16; Ps 135,15-18.

Šiame skaitinyje ryšku satyra – antikai būdingas žanras. Stabai pajuokiami pamokymo tikslu.

- šaukiasi medžio gabalo,
dužlesnio už jį vežantį laivą.
- 2 Juk noras pasipelnyti sugalvojo
tą laivą
ir išmintis buvo amatininkas,
kuris jį pastatė,
- 3 bet tavo apvaizda, Tėve, jį valdo.
Juk tu parūpinai jam net
jūroje kelią
ir saugų taką per bangas,
- 4 parodydamas, kad gali taip išgelbėti
iš bet kokio pavojaus,
jog net neįgudęs žmogus
gali sėsti į laivą.
- 5 Tu nori, kad tavo išminties
darbai neliktų bevaisiai,
užtat žmonės patiki savo gyvastį
net menkiausiam medžio gabalui ir
perkirtę bangų mūšą ant plausto
saugiai atkeliauja.
- 6* Juk net pačioje pradžioje,
išdidiems milžinams žūstant,
Visatos viltis išsigelbėjo ant sielio
ir, tavo rankos vedama,
paliko pasauliui naujos kartos sėklą.
- 7* Juk palaimintas yra tas medis,
per kurį ateina teisumas.
- 8 O rankomis padarytas stabas ir
pats yra prakeiktas,
ir prakeiktas tas, kas jį padarė –
dirbėjas už tai, kad jį padarė,
o dūlėjantis daiktas už tai,
kad buvo pavadintas dievu.
- 9 Juk Dievui lygiai šlykštūs
ir nedoras žmogus, ir jo nedorumas.
- 10 Kas žmogaus padaryta, bus
nubausta drauge su žmogumi,
kuris tai padarė.
- 11 Užtat dieviškas teismas užklups

ir pagonių dievus,
nes, kad ir būdami dalis Dievo
kūrinijos,
jie yra tapę pasibjaurėjimu,
pinklėmis žmonių sieloms
ir spąstais kvailųjų kojoms.

Stabų garbinimo kilmė ir padariniai

- 12 Juk mintis daryti stabus buvo
ištvirkimo pradžia,
ir jų išradimas gadino gyvenimą.
- 13 Pradžioje jų nebuvo,
amžinai jie neišliks.
- 14 Juk jie atėjo į pasaulį
per tuščias žmonių viltis,
ir todėl jų laukia staigus galas.
- 15* Tėvas, tarkim, priblokštas
ne laiku ištikusio gedulo,
pasidarė netikėtai atimto vaiko
paveikslą;
nūn jis garbino kaip dievą tą,
kuris vakar buvo tik negyvas
žmogus,
ir perdavė paslaptis bei apeigas
savo valdiniams.
- 16 Ilgainiui tas nedoras paprotys
įsigalėjo
ir virto įstatymu.
- 17 Ir valdovų įsakymu drožiniai
buvo garbinami.
Žmonės, negalėdami pagerbti
asmeniškai
toli gyvenančių valdovų,
įsivaizdavę jų išvaizdą iš tolo,
pasidarė matomą paveikslą karaliaus,
kurį norėjo pagerbti,
pataikaudami savo uolumu
nesančiam tarsi esančiam.

14,6: Užuoimina apie Nojų.

14,7: Šie žodžiai dažnai pritaikomi mūsų
Viešpaties kryžiui.

14,15-21: Mirusiųjų garbinimas siejamas su tėvo

gedulu; valdovų garbinimas siejamas su pavaldiniais, gyvenusiais tolimose valdose ir garbinusiais matomą savo karaliaus statulą.

- 18 Bet menininko noras išgarsėti
skatino net karaliaus nepažinojusius
jam dievišką garbinimą pareikšti.
- 19 Juk jis, galbūt norėdamas patikti
savo valdovui,
triūsė prie panašumo, duodamas
jam gražiausią išvaizdą.
- 20 O minios, suviliotos jo darbo
žavesio,
nūnai laikė vertu garbinimo tą,
kurį ką tik neseniai gerbė kaip
žmogų.
- 21 Ir tai pasidarė užtaisyti spąstai
žmonijai,
nes, patekę į nelaimės ar
priespaudos vergystę,
žmonės suteikė netartinąjį Vardą
daiktams iš akmens ar iš medžio.
- 22* Šitų Dievo pažinimo klaidų
jiems dar neužteko,
bet, ištikti didelio sąmyšio,
kilusio iš nežinojimo,
jie tas baisias blogybes ramybe
vadina.
- 23 Juk ar atlikdami apeiginį
vaikų žudymą,
ar švęsdami slaptas apeigas,
ar keldami beprotiškas keistų
papročių vaišes,
- 24 jie nebesilaiko dorumo
nei gyvenime, nei santuokoje,
bet klatingai žudo savo kaimyną
ar skaudina jį svetimavimu.
- 25 Visur šėlsta kruvinas maištas ir
žmogžudystės,
vagystės ir apgaulės,
papirkinėjimas, neištikimybė,
sąmyšis, kreiva priesaika,
- 26 gerų žmonių stumdymas,

- nedėkingumas,
sielų purvinimas, lytiniai
iškrypimai,
vedybinė nedarna, svetimavimas
ir ištvirkavimas.
- 27 Juk nelabųjų stabų garbinimas
yra ir pradžia,
ir priežastis, ir viso pikto tikslas.
- 28 Juk jų garbintojai arba kraustosi
iš proto džiūgaudami,
arba pranašauja melus,
arba gyvena nedorai,
arba su noru kreivai prisiekia.
- 29 Kadangi pasitiki negyvais stabais,
melagingai prisiekdami
jie nebijo bausmės.
- 30 Betgi už tai juos ištiks
teisinga bausmė,
nes, atsiduodami stabams, jie
klaidingai manė apie Dievą
ir, niekindami šventumą,*
jie su apgaule kreivai prisiekė.
- 31* Juk ne jėga tų daiktų,
kuriais žmonės prisiekia,
bet teisinga nusidėjėlių bausmė
visad lydi nedorėlių nusižengimą.

15 Izraelis stabų negarbina

- 1* O tu, mūsų Dieve,
esi geras ir ištikimas,
kantrus ir neskubantis pykti.
- 2 Juk net ir tada, kai nusidedame,
pripažindami tavo galybę,
esame tavo.
Betgi nenusidėsime,
nes pripažįstame,
kad tau priklausome.
- 3* Juk tave pažinti yra teisumo viršūnė
ir pripažinti tavo galybę yra
šaknis nemarumo.

14,22-31: Nedori stabų garbinimo padariniai. Žr. Rom 1,24-32.

14,30: ... šventumą: priesaikos šventumą.

14,31: Kreiva priesaika yra apgaulė, kuri šaukiasi bausmės, nors ji buvo duota ir negyvo stabo vardu.

15,1-17: Tikrojo Dievo garbintojų ir stabmeldžių kontrastas. Žr. taip pat ir Išm 11,26-12,2. Autorius pabrėžia tikrojo Dievo garbinimo gryninančią įtaką Izraelio gyvenime.

- 4 Juk mūsų nesugundė nei žmonių
vaizduotės kūryba,
nei bevaisių tapytojų triūsu
įvairiomis spalvomis nutapytas
pavidalas.
- 5 Jo išvaizda pažadina kvailių
žmonių ilgesį
trokšti vien to paveikslą
gyvybės ir alsavimo.
- 6* Blogio mylėtojai ir tokios vilties
verti yra žmonės,
kurie ar juos daro,
ar jų ilgisi,
ar juos garbina.
- Moliniai puodžius stabai**
- 7 Juk puodžius iš tikrųjų,
kruopščiai išminkęs minkštą šlyną,
iš jo nulipdo mums visokių indų.
Iš to paties molio jis lipdo indus,
tarnaujančius kilniam vartojimui,
ir tokius,
kurie skiriami priešingam tikslui, –
visus lipdo panašiai.
O kaip kas juos naudos,
pats puodžius nusprendžia.
- 8 Tuščiai įdėdamas triūsą,
iš tokio pat molio
jis nulipdo niekingą dievą,
nors jis pats taip neseniai buvo
padarytas iš žemės
ir netrukus, atėjus laikui sugrąžinti
jam paskolintą gyvastį,
turės eiti ten, iš kur jis pats
buvo paimtas.
- 9 Jam nekęs rūpesčio, kad turės mirti
ir kad jo gyvenimas trumpas.
Verčiau jis stengiasi pralengti

- auksakalius
ir sidabrakalius, pamėgdžioja
varkalius
ir didžiuojasi lipdydamas
netikrus dievus.
- 10 Pelenai – jo širdis,
niekingesnė už dulkes jo viltis,
kaip molis jo gyvenimas!
- 11 Jis nepažino to, kuris jį padarė,
įkvėpė jam veiklią sielą
ir davė jam gyvybės alsavimą.
- 12 Verčiau mūsų gyvenimą jis
laikė tuščiu žaidimu
ir mūsų buvimą – pelningu
prekymečiu.
Jis sako: “Žmogus turi pasipelnyti
visom išgalėm,
nors ir nedoru būdu”.
- 13 Juk tas žmogus geriau už visus žino,
kad nusideda,
kai lipdo iš tos pačios žemės šlyno
ne tik dužlius puodus, bet ir stabus.
- Egiptiečių stabų
garbinimo kvailystė**
- 14 Bet užvis kvailiausi,
už aklius kūdikius skurdesni,
yra tavo tautos priešai ir engėjai.
- 15 Juk jie laikė visų tautų stabus
dievais,
nors šie negali naudotis akimis,
kad regėtų,
nei nosimi, kad kvėpuotų,
nei ausimis, kad girdėtų,
nei rankų pirštais, kad lytėtų,
ir kojomis, kad vaikščiotų.
- 16 Juk žmogus juos padarė.
Tas, kuriam dvasia tik paskolinta,

15,3: Pažinti Dievą yra teismus ir amžinasis gyvenimas. Žr. Jn 17,3.

15,6-17: Kvailystė ir nedorybė dirbti ir garbinti molio stabus. Puodžius, ieškodamas uždarbio, lipdo iš to paties molio naudingus indus ir netikrus dievus – stabus.

15,18: Autorius sugrįžta prie pagrindinės Išm 11-19 skyrių temos, kuri buvo pertraukta Išm 13,1-15,17 skaitinių. ... už visus kitus blogesnius: egiptiečiai garbino krokodilus, gyvates, vabalus... – kūrinius, kurie įkvėptajam autoriui atrodė pernelyg neprotingi ir šlykštūs. Žr. Išm 11,15; 12,24.

juos nulipdė;
 žmogus negali nulipdyti
 į save panašaus dievo.
 17 Žmogus yra marus, ką jis padaro
 nežabotomis rankomis,
 visa tai negyvas daiktas.
 Jis pats yra vertingesnis už daiktus,
 kuriuos garbina,
 nes turi gyvastį, o stabai jos
 niekada neturėjo.

18* Be to, jis garbina
 net šlykščiausius gyvulius,
 iš jų žvėriškumo sprendžiant,
 už visus kitus blogesnius.*
 19 Net kaip gyvuliai jie neatrodo
 tokie gražūs,
 kad galėtų žmogui teikti
 malonumo;
 jie pabėgo nuo Dievo gyriaus ir
 palaiminimo.

16 Varlės ir putpelės

1* Todėl tie žmonės* buvo
 vertai nubausti
 per panašius kūrinius ir daugybės
 kenkėjų kankinti.
 2 Užuoat taip baudęs, tu darei gera
 savo tautai
 ir, norėdamas numalšinti jų
 didelį alkį,
 parūpinai jiems valgyti putpelių
 mėsos – retą skanėstą.
 3 Iš tikrųjų dėl to, kad egiptiečiai,
 nors ir išalkę,
 bjaurėdamiesi prieš juos
 siųštais gyvūnais,
 netektų net įprasto noro valgyti,

o tavo tauta, trumpai kentusi
 stygių, mistų skanėstais.
 4 Juk reikėjo, kad anuos engėjus
 ištikėtų negailestingas alkis,
 o tavo tautai pakako tik parodyti,
 kaip jų priešai buvo kankinami.
Skėriai ir varinis žaltys
 5* Net tada, kai juos užklupo baisus
 žvėrių šėlsmas
 ir jie buvo naikinami pasalių
 gyvačių įgėlimais,
 tu nepykai iki galo.
 6 Tik valandėlę, tik dėlei įspėjimo
 jie patyrė klaidą,
 nors turėjo išganantį ženklą,*
 kad jiems primintų tavo
 įstatymo įsaką.
 7 Juk kas grėždavosi jo link,
 būdavo išgelbėtas
 ne per daiktą, į kurį žvelgė,
 bet per tave, visų Gelbėtojų.
 8 Tuo tu įtikinai mūsų priešus,
 kad esi tas, kuris išgelbsti nuo viso,
 kas pikta.
 9 Juk skėrių ir mūsų įkandimai
 anuos žudė,
 vaisto jų gyvasčiai išgelbėti
 rasta nebuvo,
 nes jie buvo nusipelnę bausmės
 tokiais kūrinių.
 10 Bet tavo vaikai nebuvo nugalėti
 net nuodingų gyvačių geluonių,
 nes tavo gailestingumas
 jiems pagalbon atėjo
 juos gydymas.
 11 Juk kad atsimintų tavo žodžius,
 jie buvo įgelti ir greitai išgelbėti,

16,1-4: Egiptiečiai, kankinami garbinamų gyvūnų (žr. Iš 8-10), neteko apetito, o izraeliečiai, trumpai paalkę, valgė putpeles (žr. Sk 11).

16,1: ... *tie žmonės*: egiptiečiai.

16,5-14: Egiptiečiai mirė nuo skėrių ir mūsų

įkandimo; izraeliečiai, gyvačių įgelti (žr. Sk 21,6-9), trumpai kentėjo ir buvo išgydyti ne varinio žalčio, bet Dievo žodžiu.

16,6: ... *išganantį ženklą*: varinį žaltį. Žr. Sk 21,9.

- idant nenugrimztų į baisią užmarštį
ir netaptų abejingi tavo gerumui.
- 12 Juk iš tikrųjų negydė jų nei žolės,
nei šuteklis,
o tavo, VIEŠPATIE, visa gydantis
žodis!
- 13 Tu esi gyvybės ir mirties Valdovas;
tu nuvedi mirtinguosius prie
Hado vartų
ir juos atgal parvedi!
- 14 Žmogus, tiesa, žudo savo
nedorumu,
bet negali sugrąžinti iškvėpto
gyvybės alsavimo
ar išvaduoti mirties paimitos sielos.*

Kruša ir mana

- 15* Pabėgti iš tavo rankos niekas negali;
- 16 juk anie nedorėliai, atsisakę
tave pažinti,
buvo nuplakti tavo rankos galybe,
kankinti neįprastų liūčių,
krušos bei perkūnijos
ir visiškai ugnies nuniokoti.
- 17 Ir – nuostabiausia – vanduo,
kuris gesina visa,
ugnį dar labiau kurstė,
nes Visata gina teisiuosius.
- 18 Vienu metu liepsna buvo
sutramdyta,
kad nesudegintų kūrinių,
siųstų pulsti nedorėlių,
idant nedorėliai, tai matydami,
žinotų,
kaip jie Dievo teismo buvo ištikti.
- 19 Kitą kartą net pačiame vandenyje
ji įsiliepsnojo dar galingiau
už save pačią,

- kad sunaikintų nedoros šalies
derlių.
- 20 O savo tautą tu maitinai
angelų maistu
ir nepailsai tiekti jiems iš
dangaus duonos,
paruoštos be jų triūso,
labai gardžios ir tinkamos
kiekvienam skoniui.
- 21 Juk maistas, kurį davei,
parodė tavo švelnumą savo vaikams,
nes jis prisitaikė prie skonio to,
kas jį valgė,
ir persimainė į tai,
kas valgančiajam patiko.
- 22* Sniegas ir ledas* ištverė ugnį
netirpdami;
tai įvyko, kad tavo vaikai žinotų,
jog jų priešų derlius buvo
naikinamas ugnies,
kuri liepsnojo krušoje ir
žaižavo liūtyje.
- 23 Betgi ši ugnis, kad būtų
teisieji pamaitinti,
užmiršo net savo įgimtą jėgą.
- 24 Juk kūrinija, tarnaudama tau,
savo Kūrėjui,
nuožmėja, kad būtų nubausti
nedorėliai,
ir sušvelnėja tiems, kurie tavimi
pasitiki.
- 25 Užtat ir tuomet, prie visko
prisitaikydama,
ji tarnavo tavo visa maitinančiam
dosnumui
pagal tai, ko kam reikėjo ir ko
kas troško,

16,14: ... *mirties paimitos sielos*. mirusiųjų bu-
veinėje – Šeole, graikiškai – Hade.

16,15-19: Gamtos reiškiniai baudžia egiptiečius, bet
tarnauja izraeliečiams. Angelų maistas – mana –
patenkina kiekvieno izraeliečio skonį.

16,22-27: Ugnis, Dievo siųsta, vykde jo nuospren-
dį. Kartais jis sulaukė ugnį, kad neišūrdytų *sniego*

ir ledo – poetinis manos vardas (žr. Išm 19,21); kar-
tais *praskubantis saulės spindulys* ją sutirpdė (žr. Iš
16,21). Ugnis ir mana parodo, kaip kūrinija tar-
nauja Dievo užmojui (žr. Išm 5,17), idant Dievo
tauta žinotų, kad ją išlaiko Dievo žodis.

16,22: *Sniegas ir ledas*... : mana. Žr. Išm 16,27;
19,21.

- 26 idant tavo vaikai, kuriuos,
VIEŠPATIE, tu mylėjai,
žinotų, kad ne derliaus įvairovė
maitina žmoniją,
bet tavo žodis išlaiko tuos,
kurie tavimi pasitiki!
- 27 Juk kas nebuvo ugnies sunaikinta,
vos pašildytas praskubančio
saulės spindulio ištirpo,
- 28* idant būtų žinoma, kad
dar saulei netekėjus
žmogui reikia keltis tau dėkoti
ir šauktis tavęs auštant,
- 29 nes nedėkingo žmogaus viltis
sutirps
kaip atšiauri šalna
ir išsilies kaip pamazgos.

17 Tamsa ir ugnies stulpas

- 1* Dideli ir neišpasakojami
tavo nuosprendžiai;
užtat paklydo neimlios sielos.
- 2 Juk nors nedori žmonės manė,
kad galės pavergti šventąją tautą,
patys būdami tamsos pančiuose
ir ilgios nakties kaliniai,
jie tūnojo užsidarę savo pastogėje,
amžinosios Apvaizdos nuvyti.
- 3 Manydami, kad jų slaptos
nuodėmės užklotos
tamsia užmaršties danga,
jie buvo išsisklaidę, klaiko apimti
ir šmėklų apstulbinti.
- 4 Juk net slapti namų užkaboriai,
į kuriuos jie buvo subėgę,
negalėjo apginti jų nuo baimės,
nes griaudė visur baisus triukšmas

- ir rodėsi tylūs, paniurę
vaiduokliai.
- 5 Netgi ugnies jėga neįstengė šviesti,
nesiteikė nei ryškus žvaigždžių
spindesys
nutviekti tą klaidingą naktį.
- 6 Vienintelė šviesa jiems buvo
didžiulės
savaiminės liepsnos* – baisios
pažiūrėti!
Reginiui išnykus, klaiko apimtiems
jiems matyti daiktai atrodė
dar baisni.
- 7 Tada būrimo apgaulės pasirodė
neveiksmingos
ir iš jų pagyrūniškos išminties
buvo pasityčiota.
- 8 Mat tie, kurie žadėjo išvaryti
iš sergančios sielos baimę ir sąmyšį,
patys sirgo juokingu išgąsčiu.
- 9 Juk nors jokia baisenybė
jų negąsdino,
tačiau, išgąsdinti sėlinančių žvėrių
ir šnypščiančių roplių,
jie mirė drebėdami iš baimės,
nenorėdami pažvelgti net į orą,
kurio niekur išvengti negalima.
- 10 Juk nedorumas yra bailus,
savo paties liudijimu pasmerktas;
dėl savo iškankintos sąžinės*
jis visad padidina nelaimes.
- 11 Juk baimė iš tikrųjų yra ne kas kita,
kaip atsisakymas priimti proto
teikiamą pagalbą,
- 12 o vidinio tuštumo užgožta viltis
yra linkusi

16,28-29: Dėkingumas yra žmogaus būtinė parci-
ga ir atveria žmogui duris į gyvenimo vilties turinį.
17,1-18,4: Egiptiečius gąsdina tamsos rykštė,
o izraeliečiams padeda ugnies stulpas. Dievo nuo-
sprendis padaro nedorelius – egiptiečius – tam-
sos belaisviais; egiptiečių magija bei pagyrūniška

išmintis – bejėgės.

17,6: ... *liepsnos*: žaibai.

17,10: ... *sąžinės*: dorovine prasme. Šis žodis
randamas tik graikiškajame Senajame Testamen-
te. Hebrajiškosios Senojo Testamento knygos są-
žinę ženklina žodžiu *širdis*.

- užsimerkti prieš tai, kas sukelia
kančią.
- 13 Bet tą naktį, iš tikrųjų buvusią
bejėgę
ir juos užklupusią iš bejėgio
Hado* gelmių,
visi jie miegojo tuo pačiu miegu,
- 14 kartais varginami baisių šmėklų,
o kartais sielos alpėjimo sukaustyti,
nes juos užklupo ūmi ir
nelaukta baimė.
- 15 Vis tiek, kas tik tenai buvo,
įpuolė į tą kalėjimą be grotų
ir buvo įkalintas.
- 16 Juk ir artojas, ir piemuo,
ir dykumoje triūsiantis darbininkas, –
jie buvo užklupti ir laukė
neišvengiamo likimo,
nes siejo juos visus viena
tamsos grandinė.
- 17 Ar tai buvo švilpiantis vėjas,
ar skambi paukščių giesmė
tankiose šakose,
ar smarkiai tekančio vandens
kriokimas,
ar uolų griūties baisus bildesys,
- 18 ar nematomos šokinėjančių
gyvulių lenktynės,
ar plėšriųjų žvėrių riaumojimas,
ar aidas, grįžtantis kalnų dauboje, –
juos sukaustė baimė.
- 19 Mat visas pasaulis švytėjo
dienos šviesa
ir plušėjo nekliudomas;
- 20 vien tik anie žmonės buvo
užkloti tamsia naktimi,
atvaizdu tamsybės,
kuri turėjo juos užklupti.

Betgi dar tamsesni negu tamsybė
jie buvo sau patiems.

- 18** O tavo šventiesiems* švietė
skaisti šviesa.
Egiptiečiai, girdėdami jų balsus,
bet jų nematydami, laikė juos
esant laimingus,
nes anie nekeitėsi,
kaip kenčia jie patys.
- 2 Jie buvo dėkingi, kad tavo šventieji,
nors pirma skriausti,
jiems nekeršijo,
todėl prašė jų, kad atleistų
jiems už piktą valią.
- 3 Vietoj tamsos tu parūpinai
liepsnojančią ugnies stulpą,
kad vestų tavo tautą
nenužymėtu keliu,
ir švelnią saulę davei jų
garbingai kelionei.
- 4 Juk anie buvo verti netekti šviesos
ir būti įkalinti tamsoje,
nes jie laikė įkalintus tavo vaikus,
per kuriuos tavo amžinoji
įstatymo šviesa
pasauliui turėjo būti duota.

Pirmagimių mirtis ir Išėjimo naktis

- 5 Jiems nusprendus žudyti tavo
šventųjų kūdikius, –
vienas berniukas*, paliktas
mirčiai, buvo išgelbėtas, –
tu nubaudei, atimdamas daugybę
jų vaikų,*
sunaikindamas juos visus kaip vieną
nuožmiu užsimojimu.
- 6 Apie tą naktį* mūsų protėviams
buvo pranešta iš anksto,

17,13: ... *bejėgio Hado*: mirusiųjų pasaulis, tamsos buvčinė, yra bejėgis prieš Dievą ir net prieš žmones, kurie patys jam neatsiduoda. Žr. Išm 1,14-16.

18,1: ... *šventiesiems*: izraeliečiams.

18,5: ... *vienas berniukas*: Mozė. Žr. Iš 2,1-10; ... *daugybę jų vaikų*: egiptiečių pirmagimių.

18,6: ... *tą naktį*: pirmoji Išėjimo iškilnių naktis.

- kad, tikėdami gautais pažadais,
 būtų drąsūs.
- 7 Tavo tauta laukė teisiųjų išgelbėjimo
 ir savo priešų žūties.
- 8 Juk kuo baudei mūsų priešus,
 tuo mus šaukei prie savęs ir
 mus pagerbei.
- 9 Juk pamaldūs gerų žmonių vaikai
 slapčia atnašavo aukas
 ir vieningai įsipareigojo
 dieviškajam įstatymui,
 kad šventieji dalytųsi ir palaima,
 ir pavojumi lygiai,
 pirma pagiedoję protėvių šlovės
 giesmes.*
- 10 Bet atsakė ausis rėžias jų priešų
 klyksmas,
 ir visur buvo girdėti gailiai raudant
 mirusių vaikų.
- 11 Vergas buvo nubaustas tokia pat
 bausme
 kaip ir šeimininkas,
 prasčiokas kentėjo tokią pat netektį
 kaip ir karalius.
- 12 Visi jie, tokios pat mirties ištikti,
 turėjo mirusiųjų be skaičiaus.
 Juk gyvųjų neužteko net
 jiems palaidoti,
 nes jų brangiausi palikuonys
 buvo sunaikinti
 vienu akimirkiniu.
- 13 Juk nors jie niekuo kitu netikėjo,
 kaip tik savo kerais,
 tačiau kai jų pirmagimiai buvo
 sunaikinti,
 jie pripažino tautą* esant Dievo
 vaiku.
- 14 Juk kai visa buvo apgaubusi
- švelni tyła
 ir naktis jau buvo įpusėjusi,
 15 tavo visagalis Žodis* žengė iš
 dangaus,
 nuo karališkojo sosto,
 į vidurį šalies, skirtos pražūčiai,
 tarsį nepermaldaujamas galiūnas,
 16 nešinas tavo tikrojo įsako
 aštriu kalaviju.
 Kai nusileido, jis visa pripildė
 mirties;
 stovėdamas ant žemės,
 jis lietė dangų.
- 17 Ūmai baisūs sapnų regėjimai
 ėmė juos gąsdinti
 ir apniko netikėtos baimės.
- 18 Vieni čia, kiti ten,
 pusgyviai ant žemės parblokšti,
 pasakė, kodėl jie miršta.
- 19 Mat juos gąsdinę sapnai apie
 tai iš anksto įspėjo,
 kad nežūtų nežinodami,
 dėl ko jie kenčia.
- 20* Vienu metu mirties patyrimas
 palietė ir teisiuosius, –
 dykumoje maras užklupo daugelį, –
 bet dieviškas pyktis neilgai tetruko.
- 21 Mat vyras be priekaišto*
 atskubėjo jų ginti,
 nešinas savo tarnybos skydu –
 malda ir permaldavimo smilkalais.
 Jis atsilaukė prieš pyktį ir
 sustabdė nelaimę,
 parodydamas, kad tavo tarnas
 jis buvo.
- 22 Jis nugalejo pyktį ne kūno jėga,

18,9: ... *protėvių šlovės giesmes*. Žr. Sir 44-50;

Išm 10.

18,13: ... *tautą*: hebrajus.

18,15: ... *visagalis Žodis*: graikiškai *Logos*. Žr. Apr 19,13; Jn 1,1-18.

18,20-25: Kai dykumoje maras ištiko izraeliečius, Aaronas sulaikė naikinantį angelą (Žr. Sk 16,41-50).

18,21: ... *vyras be priekaišto*: Aaronas, atliekan-
tis savo Vyriausiojo kunigo ir užtarėjo tarnybą.

- ne ginklo galybe, –
savo žodžiu jis numalšino
baudėją,* primindamas
mūsų protėviams duotas
priesaikas ir sandoras.
- 23 Mat kai mirusieji jau gulėjo
vienai ant kitų krūvomis,
jis įsiterpė ir pyktį sulaikė,
užkirsdamas jam kelią pas
gyvuosius.
- 24 Juk ant jo ilgo apdaro buvo
arvaizduotas visas pasaulis,
ant keturių brangakmenių
eilių buvo įraižyti
garbingi protėvių vardai,
o diademoje ant jo galvos – tavo
didybė.*
- 25 Tiems naikintojas nusileido,
jųjų pabūgo;
to vieno pykčio protrūkio
buvo gana.

19 Raudonoji jūra

- ¹ Bet nedorėlius persekiojo
negailestingas pyktis iki galo,
nes Dievas žinojo iš anksto,
ką jie toliau darys:
- 2 žinojo, kad, nors patys buvo leidę
tavo tautai išeiti
ir skubiai juos* buvo išvarę,
jie pakeis savo mintį ir juos vysis.
- 3 Juk dar tebegedėdami
ir prie mirusiųjų kapų
teberaudodami,
jie* padarė kitą kvailą nuosprendį
ir vijosi kaip bėglius tuos,
kuriuos buvo maldavę ir
privertę išeiti.
- 4 Juk pelnytas likimas vedė juos

- prie tokio galo
ir padarė, jog jie užmiršo,
kas buvo įvykę,
kad nauja bausmė papildytų,
ko dar jų kančioms trūko,
- 5 ir tavo tauta atliktų nuostabią*
kelionę,
o anie rastų nepaprastą mirtį.
- 6 Juk visa kūrinijos prigimtis
buvo iš naujo kuriama
vykdyti tavo įsakams,
kad tavo vaikai nuo pavojų būtų
apsaugoti.
- 7 Buvo matyti debesis,
dengiantis jųjų stovyklą,
ir sausa žemė, kylanti ten, kur
pirma tyvuliavo vanduo –
kelias be kliūčių iš Raudonosios
jūros
ir žolėta lyguma iš nuožmios
bangų mūšos, –
- 8 per kurią perėjo visa tauta,
tavo rankos globojama,
stebėdamasi nuostabiais stebuklais.
- 9 Jie laigė kaip arkliai po ganyklą
ir šokinėjo kaip ėriukai,
šlovindami tave, VIEŠPATIE,
savo Išgelbėtoją.
- 10 Jie vis dar prisiminė
savo išgyvenimus svetimoje šalyje,
kai žemėje vietoj galvijų
knibždėjo uodų
ir upė vietoj žuvų
kirbėjo daugybe varlių.
- 11 Vėliau jie matė ir naują
, paukščių rūšį,
kai, geismo verčiami,

18,22: ... *baudėją*: naikinantį angelą. Žr. 25-ąją eilutę.

18,24: ... *garbingi protėvių vardai*... *didybė*: Dievo vardas *Jahveh* ir giminių vardai buvo įrašyti ant vyriausiojo kunigo drabužių.

19,2: ... *juos*: hebrajus.

19,3: ... *jie*: egiptiečiai.

19,5: ... *nuostabią*: arba *garbingą*. Žr. Išm 18,8; 19,22.

reikalavo skanėstų

- 12 ir jiems patenkinti
putpelės atskrido iš už jūros.

Egiptas kaltesnis už Sodomą

- 13 Betgi bausmės nusidėjėlių
neužklupo
be įspėjimo ženklų,
duotų baisia perkūnija.
Jie pelnytai kentėjo už savo
nedorus darbus,
nes iš tikrųjų svetimšaliams
jie buvo parodę didelę neapykantą.*
14 Juk anie* buvo atsisakę priimti
pas juos atvykusius svetimšalius,
o šie vergais pavertė svečius,*
kurie buvo jų geradariai.
15 Ir to negana! Žinoma, ir anuos*
ištiks galutinė bausmė,
nes jie svetimšalius buvo
nedraugiškai priėmę,
16 o šie svečius, iškilmingai priimtus,
vėliau nuožmiu lažu engė,
nors tie jau turėjo lygias teises.
17 Užtat ir jie buvo apakinti,
lygiai kaip anie prie teisingo
vyro durų,
kai, juodos tamsos apsupti,
kiekvienas grabinėjosi,
norėdamas rasti savo duris.

Nauja gamtos darna

- 18 Juk {gamtos} pradmenys keitėsi
vietomis,
kaip skambinant arfa gaidos
keičia savo ritmą,
nors kiekviena išlaiko savo garsą.
Tai tegalima suvokti tik žvelgiant
į tai, kas įvyko.
19 Juk žemės gyvūnai* buvo paversti
vandeniniais,
o plaukiojantys* išlipo į krantą.
20 Ugnis išlaikė savo jėgą net
vandenyje,
o vanduo pamiršo savo
gesinančią prigimtį.
21 Atvirkščiai, liepsnos nepajėgė
nei sudeginti
jose vaikščiojančių trapių
gyvūnų,
nei ištirpdyti to, panašaus į ledą
ir lengvai ištirpdomo maisto
iš dangaus.*
22 Juk visais būdais tu, VIEŠPATIE,
aukštinau bei pagerbei savo tautą,
jai visad ir visur padėdamas!

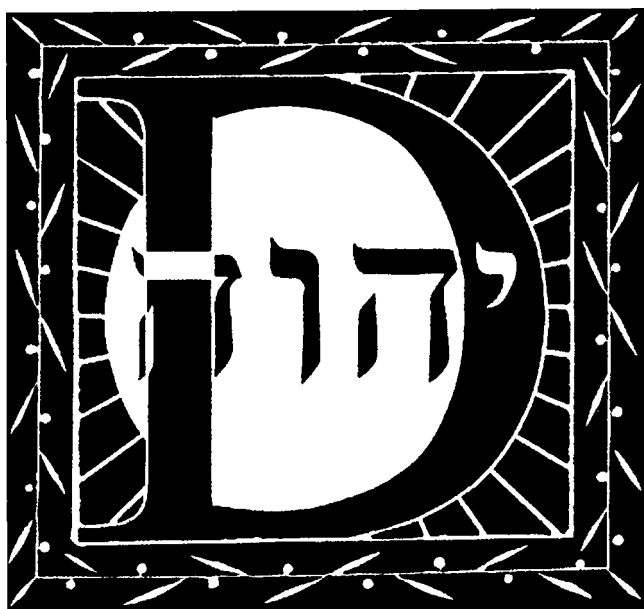
19,13: ... *didesnę neapykantą*: negu Sodomos gyventojų. Žr. Pr 19.

19,14: ... *anie*: Sodomos gyventojai; ... *svečius*: izraeliečiai buvo pakviesti į Egiptą. Žr. Pr 45,16-20.

19,15: ... *anuos*: Sodomos gyventojus.

19,19: ... *žemės gyvūnai*: nuoroda į izraeliečius ir jų galvijus, pereinančius per Raudonąją jūrą. ... *plaukiojantys*: varlės išlipo į krantą (žr. Iš 8,1-7).

19,21: ... *maisto iš dangaus*: manos.

SIRACIDO
KNYGA

Siracido knyga vadinama jos autoriaus vardu — Siracho sūnaus Eleazaro sūnaus Jėzaus knyga. Siracido knyga yra vienintelė Senojo Testamento knyga, įvardijanti savo autorių (žr. Sir 50,27), užsimenanti apie vertėją — Siracho vaikaitį — ir duodanti vertimo datą — “38-aisiais karaliaus Euergeto metais” (po 132 m. prieš Kristų). Iš pradžių, atrodo, ji buvo vadinama Siracho sūnaus Išmintimi. Ji buvo vadinama ir Eklesiasitiko knyga — lotyniškai Liber Ecclesiasticus, nes Krikščionių bendrija plačiai ja naudojosi, mokydama tikinčiuosius ir konvertitus dorovės taisyklių.

Žydų bendruomenė ir krikščioniškosios protestantų bendrijos Siracido knygos į Šventojo Rašto knygų kanoną nepriėmė. Tas faktas paaiškina nepaprastą knygos istoriją. Pirminis hebrajiškasis knygos tekstas Vakarų pasaulyje nebuvo žinomas nuo 400 iki 1900 metų. Knyga išliko graikų, lotynų, sirų vertimais į kitas kalbas. Nuo 1900 metų stambios hebrajiškojo teksto dalys buvo užtiktos įvairiose vietose: Kaire, Kumrane ir Masadoje. Nūdien turima du trečdalius hebrajiškojo Siracido knygos teksto. Šis vertimas remiasi kritiškai aptartu tekstu, panaudojant Septuagintą, hebrajiškąjį tekstą bei kitus senus vertimus. Nors Siracido knyga ir nebuvo priimta į hebrajiškųjų šventųjų knygų rinkinį po pirmojo pokristinio šimtmečio, Katalikų bendrija ją visad laikė Dievo įkvėpta ir kanoniška Šventojo Rašto dalimi. Knygos Prakalba, nors ir neįkvėpta, dedama į Šventąjį Raštą dėl jos senumo ir svarbos.

Siracido knygos autorius Ben Sira — Septuaginta jį vadina Sirachu — pasirašo (žr. Sir 50,27), aprašo savo užsiėmimą (žr. Sir 39,1-11) ir kviečia mokinius į savo mokyklą (žr. Sir 51,23). Prieš 180 m. prieš Kristų ir dar prieš Makabėjų sukilimą jis užrašė savo išmintį turbūt Jeruzalėje (žr. Sir 50,1-24 — aprašą Simeono, buvusio Vyriausiuoju kunigu 219-196 m.). Po 132 m. prieš Kristų (žr. Prakalbą) jo vaikaitis išvertė knygą iš pirminės hebrajų kalbos į graikų. Vaikaitis pabrėžia, kad jo senelis labai gerai pažino hebrajų tikėjimo kraitį — Įstatymą, Pranašus ir kitas knygas. Būdamas išmintingas ir patyręs gyvenimo stebėtojas, jis kreipėsi į savo amžininkus, norėdamas padėti jiems išlaikyti tikėjimą ir dorą per šventųjų knygų lukštenimą ir tikėjimo kraičio pažinimą.

Siracido knyga apima elgesio taisykles, rūpestingai aptartas, surikiuotas į prasmingus vienetus, svarbias pavieniam žmogui, šeimai ir bendruomenei. Jo taisyklių šerdis — žmogaus santykis su kaimynu ir Dievu. Ben Sira rašo apie draugystę, auklėjimą, neturtą ir turtus, įstatymą, išmintį, auklėjimą, nuodėmę ir mirtį, Dievo garbinimą ir dalykus, susijusius su religiniais ir visuomeniniais savo laiko poreikiais.

Siracido knygos metmenys:

Prakalba	
A. Išminties kilmė	1,1-4,10
B. Išminties atlygis ir įspėjimai	4,11-6,17
C. Padrąsinimas ieškoti išminties	6,18-14,19
D. Išminties ieškojimas ir palaima	14,20-23,28
E. Išminties šlovė	24,1-33,19
F. Nuosavybė ir tarnai	33,20-38,23
G. Amatininko ir išminčiaus pašaukimas	38,24-43,33
H. Tikėjimo protėvių šlovė	44,1-50,24
I. Pabaiga	50,25-51,30

PRAKALBA

1 Daug svarbių tiesų buvo mums perduota per Įstatymą, Pranašus ir vėlesnius autorius;* dėl jų Izraelio auklėjimas ir išmintis yra verti gyriaus. ²Nūn žmonės, kurie yra susipažinę su tomis tiesomis, turi ne tik patys jas suprasti, bet, būdami išminties mylėtojai, turi būti pajėgūs padėti žodžiu bei raštu ir tiems, kurie jas mažiau pažįsta. ³Užtat mano senelis Jėzus, kuris ilgą laiką atsidėjęs lukšreno Įstatymą, Pranašų ir kitų mūsų protėvių raštus bei iš pagrindų juos pažino, ir pats jų paskatintas parašė šį tą apie auklėjimą ir išmintį. ⁴Jis tai darė norėdamas, kad mylintys išmintį, susipažinę su jo knyga, darytų didesnę pažangą, mokydamiesi gyventi pagal Įstatymą.

5 Nūn tad esate kviečiami skaityti ją su dėmesiu, gera valia bei atlaidumu dėl bet kokio pastebėto trūkumo, nepaisant mūsų kruopščių pastangų atsiradusį vertinant kai kuriuos posakius. ⁶Juk kas iš pradžių buvo pasakyta hebrajiškai, nebenturi lygiai tos pačios prasmės, kai tampa išversta į kitą kalbą. ⁷Ne tik ši knyga, bet netgi pats Įstatymas, Pranašai ir kitos knygos nemaža skiriasi, kai yra skaitomi pirmine kalba.

8 Kai trisdešimt aštuntaisiais karaliaus Euergeto viešpatavimo metais atvykau į

Egiptą,* tai čia būdamas užtikau raštus,* iš kurių galima daug ko pasimokyti. ⁹Užtat laikiau pareiga skirti šiek tiek kruopštumo ir triūso šiai knygai išversti. Nuo to tad laiko naudojausi savo įgūdžiais dieną ir naktį, stengdamasis atlikti darbą ir parengti knygą svetur gyvenantiems, kurie nori įgyti išminties ir yra pasiryžę gyventi pagal Įstatymą.

A. IŠMINTIES KILMĖ

- 1** Visa* išmintis* ateina iš
VIEŠPATIES,
ir jame ji pasilieka amžinai.
- ² Pajūrio smiltis, lietaus lašus,
amžinybės dienas – kas gali juos
suskaiciuoti?
- ³ Dangaus aukštį, žemės plotį,
bedugnės gelmes – kas gali
juos iširti?
- ⁴ Anksčiau už visa kita išmintis
buvo sukurta;
nuo amžių jos išmani įžvalga.
- { ⁵ Išminties šaltinis – aukštybių
Dievo žodis,
ir jos upeliukai – amžini įsakymai. }
- ⁶ Išminties šaknis – kam buvo
apreikšta?
Kas žino jos išmaningumą?
- ⁷ Tėra tik vienas, išmintingas,
šūrpą keliantis,

1: ... per Įstatymą, Pranašus ir vėlesnius autorius: šventieji Senojo Testamento raštai, rašyti prieš Siracido laiką, pagal hebrajiškosios Knygos – Biblijos – nūdienį padalijimą į tris dalis.

8: ... trisdešimt aštuntaisiais... metais: 132 m. prieš Kristų; užuomina apie Ptolemėją VII, Fyskoną Euergetą II (170-163; 145-117 m. prieš Kristų). ... raštus: turbūt nuoroda į Septuagintą – graikiškąjį hebrajiškųjų išminties knygų, parašytų prieš Siracido laiką, vertimą.

1,1-9: Dievas yra išminties šaltinis; jis sukūrė

ją nuo amžių pirma Visatos (4-7 eilutės); visi jo darbai atspindi išmintį (2-3,8-9 eilutės).

1,1: ... išmintis: čia autorius kalba apie tikrą išmintį, būtent Dievo apsisireikimą gamtoje – Visatoje. Visuose knygos puslapiuose jis išsamiai aprašo, kas yra išmintis. Kartais žodis išmintis ženkliną Dievo išmintį, kartais yra Dievo duoto Mokymo – Mozės Įstatymo sinonimas, o kartais ir žmogišką išmintį – kultūrą. Bet autorius pabrėžia, kad net kultūros ištaka yra Dievas – Kūrėjas.

- savo soste sėdintis
 8 VIEŠPATS. Jis sukūrė ją,
 apžiūrėjo ją ir apsvarstė.
 9 Jis paskleidė ją ant visų
 savo darbų –
 ant kiekvieno gyvo kūrinio pagal
 savo dosnumą,
 apliejo ją jį mylinčius.
- Pagarbi Dievo baimė**
- 10* Pagarbi VIEŠPATIES baimė yra
 garbė ir pasididžiavimas,
 laimė ir šventės džiugėsio vainikas.
 11 Pagarbi VIEŠPATIES baimė
 sušildo širdį,
 duodama ir linksmumo, ir
 džiaugsmo, ir ilgą gyvenimą.
 12 Kas pagarbiai bijo VIEŠPATIES,
 tam viskas gerai baigsis;
 mirties dieną jis bus laimingas.
 {13 Pagarbi VIEŠPATIES baimė yra
 VIEŠPATIES dovana;
 meilei jis padaro tvirtus takus.}
 14 Pagarbiai bijoti VIEŠPATIES yra
 pradžia išminties, –
 sukuriama ji ištikimiesiems
 dar jų motinos įsčiose.
 15 Ji yra žmonijos amžini pamatai
 ir jų palikuonims ji liks ištikima.
 16 Išminties pilnatvė yra pagarbi
 VIEŠPATIES baimė;
 mirtinguosius savo vaisiais ji
 apsvaigina.
 17 Visus savo namus ji pripildo
 rinktinių valgių
 ir svirnius – savo pjūties derliaus.
 18 Pagarbi VIEŠPATIES baimė yra
 išminties vainikas:

- jį leidžia klestėti ramybei ir
 sveikatai.
 19 Ji apipila žinojimu ir
 ir įžvalgiu supratimu
 didžiai pagerbia tuos, kurie jos
 laikosi.
 20 Išminties šaknis – pagarbiai
 bijoti VIEŠPATIES,
 o jos šakos – ilgas gyvenimas.
 {21 Pagarbi VIEŠPATIES baimė toli
 nuveja nuodėmę;
 būdama su žmogumi,
 ji nugręžia {Dievo} pyktį.}
- Kantrumas ir savitvarda**
- 22* Neteisingas pyktis negali būti
 pateisintas,
 nes pyktis stumia žmogų į pražūtį.
 23 Kantrus žmogus palaukia ramiai
 valandėlę,
 ir tuomet jam sugrįžta rimtis.
 24 Valandėlę jis susilaiko netaręs
 žodžio,
 o paskui daugelio lūpos skelbia jo
 sveiką nuovoką.
- Išmintis ir dorumas**
- 25* Išminties aruoduose yra
 išmintingų patarlių,
 bet nusidėjęs bjaurisi pagarbia
 VIEŠPATIES baimė.
 26 Jei trokšti išminties, laikykis
 įsakymų,
 ir VIEŠPATS jos tau dosniai suteiks.
 27 Juk pagarbi VIEŠPATIES baimė yra
 išmintis ir drausmė,
 o patiklus nusižeminimas
 jį džiugina.
 28 Nebūk neklusnus pagarbiai

1,10-21: Pagarbi Dievo baimė – gyvenimas pagal tikrą religiją – yra dvasinės ir medžiaginės palaimos šaltinis. Žr. Ps 111,10.

1,22-24: Išmintingas žmogus vengia neteisingo, vedančio į žūtį, pykčio. Kantrumu ir savitvarda išlaiko ramybę, atgauna pusiausvyrą ir yra viešai

giriamas. Nusidėjęs, priešingai, atmeta religijos siūlomus varžtus.

1,25-30: Neištikimybė religijai ar jos naudojimas piktam yra veidmainystė, o savęs aukštinimas – vertas viešo pasmerkimo.

Dievo baimei
ir nesiartink prie jo dviveidiška
širdimi.
29 Nesielk veidmainiškai su žmonėmis
ir saugok savo lūpas.
30 Neaukštink savęs, kad nenupultum
ir neužsitrauktum gėdos.
VIEŠPATS apreikš tavo paslaptis
ir parblokš tave bendruomenės
sueigoje,
nes tu neatėjai su pagarbia
VIEŠPATIES baime
ir tavo širdis buvo pilna vyliaus.

2 Pasitikėjimas Dievu

1* Mano vaike, jei nori tarnauti
VIEŠPAČIUI,
būk pasiruošęs bandymui.
2 Būk nuoširdus ir tvirtas,
nesikarščiuok nelaimės ištiktas.
3 Lik jam ištikimas ir nesigręžk
nuo jo;
tuomet tavo ateitis bus puiki.
4 Priimk visa, kas tau nutiks,
būk kantrus didelėje nelaimėje.
5 Juk auksas išbandomas ugnyje,
o žmonės, kuriuos Dievas laiko
vertais,
pažeminimo krosnyje.
6 Pasitikėk Dievu, ir jis tau padės;
ištiesink savo kelius ir turėk
jame vilties.
7 Jūs, pagarbiai bijantys VIEŠPATIES,
pasitikėkite jo gailestingumu

ir nenutolkite, kad nenupultumėte.
8 Jūs, pagarbiai bijantys VIEŠPATIES,
pasitikėkite juo, neprasite atlygio.
9 Jūs, pagarbiai bijantys VIEŠPATIES,
laukite jo gerų dovanų –
ilgai tveriančio džiaugsmo ir
gailestingumo.
10 Pažiūrėkite į praėjusias kartas
ir pasvarstykite:
ar kas nors, pasitikėjęs VIEŠPAČIU,
buvo apviltas?
Ar kas, buvęs ištikimas, pagarbiai
jo bijodamas,
buvo paliktas?
Ar kas nors, šaukęsis jo pagalbos,
buvo atstumtas?
11 Užjaučias ir gailestingas yra
VIEŠPATS;
jis atleidžia nuodėmes,
jis padeda nelaimėje.
12* Vargas bailioms širdims ir
nuleistoms rankoms,
ir nusidėjėliui, einančiam dviem
takais!
13 Vargas bailiai širdžiai,
kuri nepasitiki,
nes dėl to neraz pastogės!
14 Vargas jums, praradusiems viltį!
Ką darysite, kai reikės duoti
VIEŠPAČIUI ataskaitą?
15 Pagarbiai bijantys VIEŠPATIES
neniekina jo žodžių,

2,1-11: Tarnauti Dievui nėra įmanoma be bandymų (1 eilutė); be to, reikia būti nuoširdžiam, tvirtam ir ištikimam (2-3 eilutės). Nelaimė ir pažeminimas žmogų taurina ir parodo, ko jis vertas (4-5 eilutės). Kantrybė ir nedvejojantis pasitikėjimas Dievu atlyginamas Dievo gailestingumu ir išliekančio džiaugsmo dovanomis šiame gyvenime (6-11 eilutės). Tikėjimo bandymas yra dažna tema Šventajame Rašte. Žr. Pr 22; Job

1-2; Jok 1,2-4; Lk 11,4.

2,12-18: Ispėjimas einantiesiems į tikėjimo nuolaidas kebluose gyvenimo vingiuose ir sunkumuose. Jie pameta drąsą ir pasitikėjimą, – užtat nėra tikri savimi (12-14 eilutės). O pagarbiai bijantys Viešpaties savo klusnumu, pagarba, meile ir nušizėminimu randa gailestingumo, tolygaus Dievo didybei (15-18 eilutės).

- jį mylintys laikosi jo kelių.
- 16 Pagarbiai bijantys VIEŠPATIES
stengiasi jam patikti,
jį mylintys sotinasi jo įstatymu.
- 17 Pagarbiai bijantys VIEŠPATIES
paruošia savo širdis ir prieš jį
nusižemina.
- 18 Pulkime į rankas VIEŠPAČIUI,
bet ne mirtingiesiems,
nes tolygus jo didybei yra jo
gailestingumas
ir tolygūs jo vardui – jo darbai.
- 3 Vaikų pareigos tėvams**
- 1* Vaikai, gerbkite tėvo teises;
taip elkitės, kad gyventumėte.
- 2 Juk VIEŠPATS pagerbia tėvą
per jo vaikus
ir patvirtina motinos teises
į jos sūnus.
- 3 Kas gerbia savo tėvą, atsilygina
už nuodėmes;
- 4 kas gerbia savo motiną,
kraunasi lobį.
- 5 Kas gerbia savo tėvą,
džiaugsis savo vaikais,
ir kai melsis, jis bus išklašytas.
- 6 Kas gerbia tėvą, ilgai gyvens;
paklūsta VIEŠPAČIUI, kas neša
paguodą savo motinai.
- 7 Kas pagarbiai bijo VIEŠPATIES,
gerbia savo tėvą
ir tarnauja tėvams kaip
šeimininkams.
- 8 Gerbk savo tėvą žodžiu ir darbu,
kad ateitų tau jo palaiminimas;

- 9 nes tėvo palaiminimas stiprina
vaikų namus,
o motinos prakeikimas
išgriauna jų pamatus.
- 10 Neieškok sau garbės, nuplėsdamas
garbę savo tėvui,
nes tėvo gėda nėra tau jokia garbė!
- 11 Juk žmogui garbė, kai gerbia
savo tėvą,
ir gėda vaikams negerbti
savo motinos.
- 12 Mano vaike, rūpinkis savo
tėvu jo senatvėje,
neužduok jam širdies per visą
gyvenimą.
- 13 Net jeigu jam ir protas susilpnėtų,
būk jam kantrus;
nepaniekink jo būdamas
pilnas jėgų.
- 14 Juk gerumas tėvui nebus
užmirštas, –
jis tarnaus tau kaip atnaša už
nuodėmę –
įleis išliekančią šaknį.
- 15 Tavo nelaimės dieną jis bus
prisimintas tavo naudai, –
ištirps tarsi šalna šiltame ore
tavo nuodėmės.
- 16 Piktžodžiauja, kas savo tėvu
nesirūpina,
VIEŠPATĮ pykdo, kas savo
motinai širdį užgauna.
- Nusižeminimas**
- 17* Mano vaike, būk kuklus
atlikdamas užduotis,

3,1-16: Be dorybių, kurios turi apibūdinti žmogaus santykį su Dievu, primenamos ypatingos pareigos – parama ir pagarba – tėvams su joms būdinga palaima (1-9 eilutės). Net seniems ir pasiligojusiems tėvams priklauso tokia pat pagarba (10-13 eilutės). Per ją atleidžiamos vaikų nuodėmės (14-15 eilutės). Atsisakymas teikti paramą

ir pagarbą tėvams yra piktžodžiavimas ir užsi-traukia Dievo prakeikimą (16 eilutė). Žr. Iš 20,12; Ef 6,2-3.

3,17-27: Nusižeminimas padeda žmogui save teisingai vertinti (17-19 eilutės). Jo padedamas, žmogus atliks savo pareigas ir išvengs, kas viršija jo žinojimą bei jėgas (20-24 eilutės). Puikybė, kita

- ir būsi mylimas labiau negu
dovanų davėjas.
- 18 Kuo esi didesnis, tuo labiau
nusižemink,
ir rasi malonės pas VIEŠPATĮ.
- 19* Daug yra didžiųjų ir kilmingų
žmonių,
bet savo užmojų jis apreiškia
nusižeminusiems.
- 20 Juk didi yra VIEŠPATIES galybė,
bet nusižeminusieji jį garbina.
- 21 Nei ieškok, kas tau per sunku,
nei tyrinėk, kas viršija tavo jėgas.
- 22 Rūpinkis tuo, kas tau įsakyta,
nes tai, kas paslėpta, tau nesvarbu.
- 23 Nesikišk į dalykus,
kurie tave viršija,
nes daugiau tau parodyta,
nei gali tu suprasti.
- 24 Juk žmonių pasipūtimas daugelį
nuvedė į klystkelius,
ir klaidingas galvojimas
iškraipė jų sprendimą.
- 25 Be akies lėliukės nėra šviesos,
be žinojimo nėra išminties.
- Imlumas**
- 26 Užsispyrusi širdis ilgainiui
prieš liepto galą,
o kas mėgsta pavojų,
nuo pavojaus ir žus.
- 27 Užsispyrusi širdis patirs daug
skausmo,
o nusidėjėlis krauna nuodėmę
ant nuodėmės.
- 28 Žmogaus išdidumo ligai nėra vaisto,
nes jame piktas augalas
įsišaknijs.

- 29* Išmintingo žmogaus širdis
brangina patarles;
atidi ausis yra išmintingo
žmogaus džiaugsmas.
- Išmalda vargšams**
- 30 Kaip vanduo užgesina ugnies
liepsnas,
taip išmalda atlygina už nuodėmes.
- 31 Kas atsilygina už gera,
numato ateitį, –
nelaimės metu jis ras ramstį.
- 4** Mano vaike, neatsakyk vargšui
išteklį pragyventi:
neversk beturčio akims*
veltui laukti!
- 2 Nenuvilk alkano žmogaus,
neužgaulk žmogaus,
nelaimės užklupto!
- 3 Nedidink bevilčio žmogaus vargo,
nedelsk duoti išmaldos suvargusiam.
- 4 Neatmesk elgetos prašymo,
nenugrėžk žvilgsnio nuo vargšo.
- 5 Nenukreipk akių nuo žmogaus,
kenčiančio skurdą,
neduok niekam progos tave keikti,
nes jei iš savo kartėlio skausmo
jis tave keiktų,
jo Kūrėjas išgirs jo skundo maldą.
- Visuomeninis elgesys**
- 7 Elkis taip, kad taptumei mylimas
bendrijoje;
nulenk žemai galvą prieš didžiūnus.
- 8 Išklausyk vargšų,
draugiškai atsakyk į jų sveikinimą.
- 9 Gelbėk engiamą žmogų iš
engėjo rankos;
teisingas nuosprendis tenebūna

vertus, ugdo netikros didybės jausmą, veda į klaidingus sprendimus, užsispyrimą, skausmą, nelaimę ir žūtį (23-27 eilutės).

3,19: Kita, arba pridėtinė, eilutė taip skamba: *Nors per amžius buvo daug didelių žmonių, nusižeminusiems jis apreiškė savo paslaptis.* Žr. Mt

11,25-26; 1 Kor 1,26-29.

3,29-4,10: Gailestingumas ir gerumas į vargą patekusiems žmonėms atlygina už nuodėmes ir daro žmogų mielą Dievui ir artimui.

4,1: ... *beturčio akims:* beturčiui prašant paramos. Žr. Sir 18,17.

tau nemalonus.

- 10* Būk tėvas našlaičiams,
o jų motinai – atstok jos vyrą.
Tuomet būsi tarsi Aukščiausiojo
sūnus, –
ir jis tave mylės labiau,
negu tave myli tavo motina.

B. IŠMINTIES ATLYGIS IR ĮSPĖJIMAI

Mokytoja Išmintis

- 11* Išmintis moko savo vaikus
ir rūpinasi tais, kurie jos ieško.
12 Kas ją myli, tas myli gyvenimą,
o tie, kurie nuo ankstyvo ryto
jos ieško,
bus kupini džiaugsmo.
13 Kas jos laikosi, paveldi garbę;
kad ir kur jis būtų,
Savo palaiminimą suteikia VIEŠPATS.
14 Kas jai tarnauja, tarnauja
Šventajam;
kurie ją myli, tuos VIEŠPATS myli.
15 Kas jai paklūsta, valdys tautas;
o kas jos klausosi, gyvens saugiai.
16 Kas jai save patiki, ją turės;
ir jo palikuonys ją paveldės.
17 Juk iš pradžių ji veda žmogų
vingiuotais takais,
neša jam baimę ir baikštumą,
vargina jį savo drausme
ir jį bando savo įsakais,
kad jo širdis būtų visiškai su ja.
18 Tada ji užveda jį vėl ant tiesaus
tako,

atneša jam laimę

- ir apreiskia jam savo paslaptis.
19 Bet jei jis nueina klaidingu keliu,
jinai palieka jį, atiduoda pražūčiai.

Apie bailumą

- 20* Mano vaike, kreipk dėmesį į
laiko aplinkybes,
bijok to, kas negera,
ir nesigėdyk būti tas, kas esi.
21 Juk yra gėdos jausmas,
vedantis į nuodėmę,
ir gėda, nusipelnanti garbę
ir pagarbą.
22 Nebūk per griežtas pats sau,
neleisk gėdai vesti tave į pražūtį.
23 Nesusilaikyk nuo kalbėjimo,
kai reikia kalbėti,
ir neslėpk savo išminties.
24 Juk išmintis reiškiasi per kalbą,
o išsilavinimas per liežuvį.
25 Tiesai niekad neprieštarauk,
verčiau parausk dėl savo kvailumo.
26* Nesigėdyk išpažinti savo kaltės,
nebandyk sustabdyti tekančios upės.
27 Nešliaužiok prieš kvailį,
nerodyk šališkumo didžiūnui.
28 Už tiesą kovok net lig mirties,
ir VIEŠPATS Dievas už tave kovos.
29 Nebūk pagyrūnas savo žodžiais
nei tingus ar lėtas savo darbais.
30 Nebūk kaip liūtas savo namuose
nei suktas ar įtarus su savo tarnais.
31 Tenebūna tavo ranka ištiesta imti
ir sugniaužta, atėjus laikui duoti.

4,10: Našlaičiai ir našlės ypač skurdo. Žr. Iš 22,21-23.

4,11-19: Įasmeninta Išmintis (žr. Išm 1,10; taip pat 24-ąjį skyrių) ne tik myli savo sekėjus, bet juos ir išbando.

4,20-31: Užumina apie pagundą, skatinusią žydus vengti viešai išreikšti savo tikėjimą ir

gyventi pagal savo papročius. Žr. 1 Mak 1,12-15; 2 Mak 4,11-16.

4,26: Lengviau būtų sustabdyti tekančią upę, negu paslėpti nuo Dievo savo nuodėmes. Judaizmas žinojo apie nuodėmių išpažinimą. Žr. Kun 5,5; Sk 5,7; 2 Sam 12,13; 1 Kar 21,27; Ps 1,4-5; 51,5.

5 Apie perdėtą pasitikėjimą savimi

- 1* Nepasitikėk savo turtais ir nesakyk: "Turiu, ko man reikia!"
 - 2 Nepasikliauk savimi ir savo jėgomis, kai stengiesi patenkinti širdies troškimus.
 - 3 Nesakyk: "Kas gali mane nugalėti?" – nes VIEŠPATS tikrai tave nubaus.
 - 4 Nesakyk: "Nusidėjau, ir man nieko neatsitiko", – nes VIEŠPATS pyksta iš lėto.
 - 5 Nebūk per daug tikras, kad bus atleista, kai krauni nuodėmę ant nuodėmės.
 - 6 Nesakyk: "Jo gailestingumas yra didelis. Visas mano nuodėmės jis man atleis", – nes didelis ir jo gailestingumas, ir pyktis, – jo pyktis kris ant nusidėjėlių.
 - 7 Negaišuok grįžti pas VIEŠPATĮ, neatidėliok diena po dienos, nes staiga užklups tave VIEŠPATIES pyktis ir bausmės metu pražūsi.
 - 8 Nepasitikėk neteisingai įgytais turtais, nes jie neduos naudos pykčio dieną.
- ### Kalbos nuoširdumas
- 9* Nevėtyk kiekviename vėjyje ir neik visais takais.
 - 10* Būk tvirtų įsitikinimų bei nuoseklus savo žodžiais.

- 11 Būk greitas klausytis, bet lėtas atsakyti.
- 12 Jeigu žinai, ką sakyti, atsakyk savo artimui, bet jeigu nežinai, ranka užčiaupk savo burną.
- 13 Per kalbėjimą ateina garbė, per jį ir negarbė! Žmogaus liežuvis – jo prapultis.
- 14 Nebūk vadinamas dviveidžiu; nepaleisk liežuvio apkalbai, nes vagiui gėda buvo sukurta, o dviveidžio laukia griežtas pasmerkimas.
- 15 Nieko žalingo netark svarbiu ar mažu reikalu ir netapk priešų, užuot buvęs draugu, nes blogas vardas užtraukia gėdą ir panieką. "Taip atsitinka dviveidžiui* nusidėjėliui!" – sakys žmonės apie asmenį, kurio melagingas liežuvis užtraukė jam gėdą.

Maištingos aistros

- 2 Nepulk į aistros glėbį, kad ji kaip ugnis nesudegintų tavo jėgų.
- 3 Tavo lapus ji rys, tavo vaisius naikins, – tartum sausas medis būsi paliktas.
- 4 Juk nedora aistra sunaikina savo savininką, padarydama jį pramoga jo priešams.

Draugystė

- 5* Švelni kalba gausina draugus,

5,1-8: Turtingųjų ydos. Žr. Par 18,23; 19,1; 28,6.
 5,9: Patarlė – posakis, smerkiantis žmogaus nepastovumą ir dviveidiškumą.
 5,10-6,1: Liežuvio tema – jo laidymas ir pikt-

naudžiavimas – yra dažna Siracido knygos tema. Žr. Sir 19,6-17; 20,16-20; 22,27-23,15; 28,12-26.
 6,5-17: Tikri draugai pažįstami nelaimėje. Tokie draugai yra reti ir jų vertė neįkainojama – Dievo

- mandagios lūpos skatina
draugišką pasveikinimą.
- 6 Tebūna daug pažįstamų,
kurie tave sveikina,
bet vienas iš tūkstančio tavo
artimas draugas.
- 7 Jei nori turėti draugą,
išbandyk jį suartėdamas
ir neskubėk juo pasitikėti.
- 8 Juk kai kas yra draugas, kai jam
patogu būti draugu,
bet su tavimi jis nebus
tavo nelaimės metu.
- 9 Kitas yra draugas,
kuris tampa priešu
ir tavo gėdai iškelia aikštėn
turėtą ginčą.
- 10 Kitas yra draugas, kuris sėdi
prie tavo stalo,
bet su tavimi jis nebus
tavo nelaimės metu.
- 11 Kai tau sekasi, jis tampa tavo
antrasis „aš“
ir elgiasi kaip šeimininkas su
tavo tarnais.
- 12 Bet jeigu užklumpa tave nelaimė,
jis atsoksta nuo tavęs ir
vengia tave sutikti.
- 13 Laikykis atokiai nuo savo priešų
ir būk atsargus su savo draugais.
- 14 Ištikimas draugas yra tvirta
priebėga, –
kas tokį randa, suranda lobį.
- 15 Ištikimas draugas – neįkainojamas, –
jokia suma neatsveria jo vertės.
- 16 Ištikimas draugas – gyvenimo
balzamas, –

kas pagarbiai VIEŠPATIES bijo,
jį randa.

- 17 Juk kas pagarbiai VIEŠPATIES bijo,
palaiko tvirtą draugystę,
nes koks jis pats, toks bus ir
jo draugas.

C. PADRAŠINIMAS IEŠKOTI IŠMINTIES

Išminties dovanos

- 18* Mano vaike, nuo pat jaunystės
mokykis drausmės;
per ją dar rasi išminties
net pražilęs.
- 19 Artinkis prie jos tartum artojas
bei sėjėjas
ir lauk geros jos pjūties.
Juk ją puoselėdamas,
visai mažai triūso teįdėsi
ir veikiai ragausi jos derliaus.
- 20 Ji atrodo labai sunki
nedrausmingam, –
kvailys nuo jos traukiasi.
- 21 Jam išbandyti ji bus tarsi
sunkus akmuo,
ir jis nedels pastumti į šalį.
- 22 Juk išmintis yra kaip ir jos vardas, –
daugeliui neprieinama.
- 23 Klausykis, mano vaike,
priimk mano išmintį,*
neatmesk mano patarimo.
- 24 Leiskis jos supančiojamas
ir ant kaklo uždedamas antkaklį.
- 25 Palenk pečius ir nešk ją,
nesibodėk jos saitų.
- 26 Artinkis prie jos visa siela,

dovana (14-17 eilutės).

6,18-37: Skatinimas ieškoti išminties kantrumu, imlumu ir ištverme gyvenimo sunkumuose. Žr. Sir 4,11-19.

6,23: ... *mano išmintį*: {auklėjimo} drausmę. Užtat išminties takas ir yra daugeliui neprieinama.

- visiškai pasiduok jai.
 27 Ieškok jos, atrask ją;
 ieškok ir surasi;
 o kai surasi, nepaleisk.
 28 Taip galop tu rasi joje ramybę,
 ir ji taps tavo džiaugsmu.
 29 Jos pančiai pavirs tau didybės sostu,
 jos antkaklis – auksinių gijų
 apdaru.
 30 Jos jungas yra auksinis papuošalas
 ir jos saitai – purpurinė virvė.
 31 Vilkėsi ją tarsi savo garbės apdarą,
 užsidėsi ją kaip nuostabų vainiką.
 32 Jeigu nori, mano sūnau,
 tu gali būti mokytas,
 jei tam atsidėsi, būsi gudrus.
 33 Jeigu mėgsti klausytis,
 daug sužinosi,
 jei domėsi, būsi išmintingas.
 34 Mielai dalyvauk seniūnų sueigoje;
 kas tik išmintingas, dėkis prie jo!
 35 Noriai klausykis kiekvienos
 rimtos kalbos;
 tenepasprūsta pro ausis
 joks išmintingas posakis.
 36 Jeigu pamatai protingą žmogų,
 stenkis jį pažinti;
 tenudilina tavo kojos jo durų
 slenkstį!
 37 Apgalvok VIEŠPATIES įsakus
 ir visad mąstyk apie jo įsakymus.
 Tuomet jis duos įžvalgos tavo
 protui,
 ir išmintis, kurios trokšti,
 bus tau suteikta.

7 Elgesys viešajame gyvenime

- 1 Nedaryk pikta,
 ir pikta tavęs niekad neužklups.
 2 Venk nedorumo,
 ir jis nuo tavęs tolinsis.

- 3 Mano vaike, nesėk į vagas
 neteisingumo,
 kad nereikėtų nuimti
 septyneriopo derliaus.
 4 Neprašyk iš VIEŠPATIES aukštų
 pareigų
 ar garbingo krėslo iš karaliaus.
 5 Nesipuikauk savo dorumu prieš
 VIEŠPATĮ
 ir nerodyk savo išminties
 prieš karalių.
 6 Nesistenk tapti teisėju,
 jeigu neturi jėgų neteisingumą
 rauti,
 idant neliktumei šališkas
 didžiūnas
 ir tuo nesuterštumei savo dorumo.
 7 Nenusikalsk miesto bendruomenei
 nei neužsitrauk sueigoje gėdos.
 8 Nepadaryk nuodėmės dukart;
 juk net už vieną neliksi
 nenubaustas.
 9* Nesakyk: „Jis brangins mano
 dovanų gausybę;
 Aukščiausiasis priims mano
 atnašas“.
 10 Nebūk nusiminęs, kai meldiesi;
 nebūk nerangus, kai duodi išmaldą.
 11 Nesijuok iš apkartusios
 širdies žmogaus;
 pagalvok apie Tą, kuris pažemina
 ir išaukština.*
 12 Nesumanyk skriausti savo brolio
 nei savo draugo ar bendro.
 13 Nelaikyk malonumu žerti melą
 po melo,
 nes tai niekad gerai nesibaigia.
 14 Nepostringauk seniūnų sueigoje
 ir nekartok žodžių, kai meldiesi.*

7,9: Žmogus negali Dievo papirkti.

7,11: ... Tą, kuris pažemina ir išaukština:

Dievą. Žr. 1 Sam 2,7; Ps 75,8; Lk 1,52.

7,14: ... nekartok žodžių, kai meldiesi: taupi

- 15 Nevenk sunkių darbų
ar žemdirbio triūso,
kuris buvo Aukščiausiojo sukurtas.
16 Nelaikyk savęs geresniu už savo
bendrus;
atsimink, jo pyktis nedels.
17 Vis labiau nusižemink,
nes ugnis ir kirmėlės laukia
mirtingųjų.

**Pareigos šeimai, religijai
ir labdarai**

- 18 Nemainyk draugo į pinigus
ar tikro brolio į auksą Ofyro.*
19 Nesiskirk nuo išmintingos ir
geros žmonos,
nes jos malonus artumas
vertesnis už auksą.
20 Nesielk blogai su sąžiningai
dirbančiu vergu
ar savo užduočiai atsidavusiu
samdiniu.
21 Mylėk protingą vergą –
kaip save patį;
neatsisakyk jam duoti laisvės.*
22 Turi galvijų? Rūpinkis jais;
jeigu jie tau naudingi, laikyk juos.
23 Turi sūnų? Drausmink juos,
sprandus lenk jiems nuo mažens.*
24 Turi dukterų? Laikyk jas skaisčias,
nebūk joms nuolaidus.
25 Išleisk dukterį už vyro, ir
užbaigsi didelį darbą;

- bet išleisk ją už protingo vyro.
26 Turi žmoną, kuri tau patinka?
Nesiskirk nuo jos;
žmonai, kurios nemėgsti, savęs
nepatikėk.
27 Visa širdimi gerbk savo tėvą,
neužmiršk savo motinos
gimdymo skausmų.
28 Atsimink, kad iš šių tėvų esi gimęs;
ką gali jiems duoti už visa,
ką jie tau yra davę?
29 Visa siela pagarbiai bijok
VIEŠPATIES
ir gerbk jo kunigus.
30 Visomis jėgomis mylėk
savo Kūrėją
ir rūpinkis jo tarnais.
31 Pagarbiai bijok VIEŠPATIES ir
gerbk kunigą;
atiduok jam jo dalį, kaip tau
yra įsakyta:
pirmienas, atnašas už nuodėmę,
peties dovaną,
pašventinimo auką ir pirmienas
šventųjų atnašų.*
32 Ir vargšui ištiesk ranką,
kad tavo paties palaima būtų sklidina.
33* Dosnus būk kiekvienam gyvajam,
neatsisakyk būti geras net
mirusiesiems.

kalba santykiuose su vyresniaisiais, o ypač su Dievu, yra pagarbos ženklas. Žr. Koh 5,1; Mt 6,7. 7,18: ... į auksą Ofyro: Ofyras buvo nūdien nežinomas uostamiestis, į kurį plaukdavo Saliamono laivai ir pargabendavo aukso bei sidabro. Žr. Ps 45,10. 7,21: ... neatsisakyk jam duoti laisvės: hebrajų vergas turėjo teisę atgauti laisvę po septynerių tarnybos metų. Žr. Iš 21,2; Įst 15,12-15. 7,23: ... sprandus lenk jiems nuo mažens: malšink maištingą veržlumą. Taip yra graikiška-

jame tekste. Žr. Sir 30,12. Atrastas tekstas hebrajų kalba, kuris turbūt nėra pradinis, kalba: *Parink jiems žmonas, kol jie dar jauni.*

7,31: ... pirmienas šventųjų atnašų: žr. Iš 29,27; Kun 7,31-34; Sk 18,8-20; Įst 18,1-5.

7,33: Užuomina apie apėigas, skirtas mirusiųjų pagerbimui – apie gedulą ir laidotuves. Žr. 2 Sam 21,10-14; Tob 1,20; 12,12. Vėlesnis mokymas mini ir maldą už mirusiuosius. Žr. 2 Mak 12,43-46.

- 34 Nesišalink nuo verkiančių,
bet liūdėk su liūdinčiais.
35 Nedelsk aplankyti ligonį,
nes už tokius darbus būsi mylimas.
36 Ką tiktai darytum,
visad atsimink savo gyvenimo galą,
ir tu niekad nenusidėsi.

8 Taktas ir sveika nuovoka

- 1* Nesigalynėk su didžiūnu,
kad kartais nepakliūtum jam į
rankas.
2 Nesileisk į ginčą su turtuoliu,
kad kartais jis neužmokėtų už
tavo pražudymą.
Juk auksas daugelį yra apakinęs
ir karaliams protą sumaišęs.
3 Nesibark su patauška,
nekrauk malkų ant jo ugnies.
4 Nejuokauk su neišauklėtu
žmogumi,
kad kartais jis neįžeistų tavo
protėvių.
5 Neužgauliok atgailaujančio;
atsimink, kad visi mes esame kalti.*
6 Nežiūrėk iš aukšto į seną žmogų,
nes juk ir mes kai kurie
pasensime.
7 Nesidžiauk kito žmogaus mirtimi;
atsimink, kad visi mes turime
mirti.
8 Neniekinink išminčių kalbų,
bet susipažink su jų patarlėmis,
nes iš jų išmoksi drausmės
ir meno tarnauti didžiūnams.
9 Neatmesk to, ką seniūnai sako,
nes jie buvo savo tėvų mokomi,
iš jų išmoksi, kaip galvoti,

ir, kai prireiks, mokėsi atsakyti.

- 10 Nekurstyk nusidėjėlio žarijų,
kad pats jo ugnies liepsnoje
nesudegtum.
11* Nesileisk į žūlaus žmogaus
įbauginamas;
kitaip jis ims tavęs iš pasalų trykoti.
12 Neskolinink žmogui,
galingesniui už save;
jeigu ką nors skolini, laikyk tai
nuostoliu.
13 Nelaiduok daugiau, negu tavo
ištekliai leidžia;
jeigu laiduoji, būk pasiruošęs
sumokėti.
14 Nesikreipk į teismą prieš teisėją,
nes dėl jo padėties nuosprendis
bus jam palankus.
15 Nesileisk į kelionę su nuotykių
ieškotoju,
kad jis kartais neužtrauktų
tau nelaimės.
Juk jis elgsis, kaip jam patinka,
o tu per jo kvailystę kartu pražūsi.
16 Nesiginčyk su karšto būdo
žmogumi
nei nekeliauk su juo per tyrus,
nes kraują išlieti jam vieni niekai
ir, nesant arti pagalbos,
jis tave nudobs.
17 Neieškok patarimo iš neišmanėlio,
nes jis negali išlaikyti paslapties.
18 Prie svetimo žmogaus nedaryk
nieko,
kas turėtų būti laikoma slapta,
nes nežinai, kaip tai vėliau atsilies.
19 Neatverk savo širdies kiekvienam;
nenuvyk nuo savęs laimės.

8,1-19: Protingas žmogus bus apdairus ir apdairiai elgsis.
8,5: ... visi esame kalti: žr. 1 Kar 8,46; 2 Kr

6,36; Koh 7,20; Rom 3,9-10; 1 Jn 1,8.
8,11: Neužkirtus iš pradžių nedorėliui kelio, sukuriama proga nuodėmei ateityje.

9 Patarimas apie moteris

1* Nebūk pavydulingas*

savo mylimai žmonai,
kad neišmokytum jos tau
pikta daryti.

2 Neatsiduok moteriai

ir nelėisk jai trypti savo orumo.

3 Nesilankyk pas palaidūnę,
kad neįpultum į jos pinkles.

4 Nebendrauk su dainuojančia šokėja,
kad nebūtumei jos vylių apkerėtas.

5 Nesvajok apie mergelę,
kad netektų mokėti jai už žalą.*

6 Neatiduok širdies kekšėms,
kad neprarastumei savo paveldo.

7 Nesidairyk miesto gatvėse
ir neklaidžiod po jo tuščius
užkampius.

8 Gręžk akis nuo patrauklios moters;
nespoksok į grožį, kuris tau
nepriklauso.

Dėl moters grožio daugelis
pametė galvą,

nes jis uždega aistrą tartum ugnį.

9 Su ištekęsusia moterimi
nesėsk prie stalo

nei mėgautis su ja prie vyno,
kad tavo širdis į ją nepalinktų
ir tu nenulinktum kraujyje į kapą.

10* Neatmesk seno draugo,

nes naujas negali jam prilygti.

Naujas draugas yra kaip jaunas
vynas, –

tik kai jis pasensta, geri su

malonumu.

11 Nepavydėk nusidėjėliui jo garso,
nes nežinai, kokia nelaimė jo
laukia.

12 Nesižavėk tuo, kas nedorėliams
patinka;
atsimink, jie Hado nepasieks
nenubausti.

13 Laikykis toli nuo žmogaus,
kuris turi galią užmušti,
ir tau nesivaidens mirties baimė.
Bet jeigu pas jį eini, jo neužgaut,
kad neatimtų iš tavęs gyvybės.
Žinok, kad žengi tarp pinklių
ir žingsniuoji dantyta miesto siena.

14 Kiek tik tau įmanoma,
stenkis suprasti savo kaimynus
ir bendrauk su išmintingaisiais.

15 Pasikeisk mintimis su
protingais žmonėmis,
o visas tavo pokalbis
tebūna apie Aukščiausiojo Įstatymą.
16 Teisieji tebūna tavo stalo bendrai,
o tavo garbė – pagarbi Dievo
baimė.

Apie valdovus

17* Įgudę amatininkai yra gerbiami
už jų sumanumą,
o savo tautos valdovas yra įgudęs
išminčius.

18 Patauškos bijomasi
mieste,

9,1-9: Protinga ir santūri laikysena moterų atžvilgiu, anot Siracido, reikalinga doram gyvenimui. Žr. Sir 25,12-26,18.

9,1: Neteisingas įtarinėjimas dažnai sukelia neapykantą tarp vyro ir žmonos. Toks vyro elgesys gali paskatinti žmoną blogai elgtis.

9,5: ... mokėti jai už žalą: žr. Iš 22,15-16; Įst 22,28-29; Job 31,1.

9,10: Visuomeniniuose santykiuose reikia vadovautis Viešpaties Įstatymu. Žr. Sir 8,1-19.

9,17-10,5: Viešos pareigos, atliktos dorai ar nedorai, neša naudą ar kenkia visuomenei. Tai paaiškina taiklus posakis: *Kaip elgiasi valdovas, taip elgiasi žmonės*. Žr. Iz 24,2. Ir valdovas, ir žmonės yra Dievo rankoje.

- o kalbančio neapgalvotai –
nekenčiama.
- 10** Išmintingas valdovas auklėja
savo tautą,
ir protingo žmogaus valdymas
yra gerai sutvarkytas.
- 2 Koks tautos valdovas,
tokie ir jo pareigūnai;
koks miesto valdytojas,
tokie ir visi jo gyventojai.
- 3 Neišauklėtas karalius žudo savo
tautą,
o didžiūnų sumanumu
miestas auga.
- 4 Žemės valdymas yra VIEŠPATIES
rankoje, –
jis pažadina jai kiekvienu laiku
tinkamą valdovą.
- 5 Žmogaus laimė yra VIEŠPATIES
rankoje,
jis suteikia savo didybę įstatymų
leidėjui.
- 6* Kad ir kokią patirtum skriaudą,
nedaryk artimui žalos,
neik įžulumo taku.
- 7 Įžulumas yra šlykštus
VIEŠPAČIUI ir žmonėms,
smurto nusikaltimu abu bjaurisi.
- 8 Valdžia perkeliama iš tautos į tautą
dėl neteisingumo, įžulumo ir turtų.
- 9* Kaip gali dulkės ir pelenai
būti išdidūs?
Net gyvam esant žmogaus
kūnas irsta.

- 10 Menka liga – gydytojas juokauja;
šiandien karalius, o rytoj negyvas.
- 11 Žmogus miręs paveldi puvimą:
puvėsius, gniūsius, kirmėles.
- 12 Žmogaus puikybės pradžia yra
nusisukimas nuo VIEŠPATIES
ir širdies nugręžimas nuo savo
Kūrėjo.
- 13 Juk puikybės jūra yra nuodėmė,
kas jos laikosi, skleidžia bjaurias
ydas.
Užtat VIEŠPATS siunčia jiems
negirdėtas nelaimes
ir juos visiškai sunaikina.
- 14 VIEŠPATS sugriaua valdovų sostus,
jų vietoje nusižeminusius sodina
į sostą.
- 15 VIEŠPATS išrauna tautas iš šaknų
ir jų vietoje pasodina kukliuosius.
- 16 VIEŠPATS tyrais paverčia tautų žemę
ir sunaikina jas iš pačių pamatų.
- 17 Kai kurias sunaikinti jis perkelia
kitur, –
jis išdildo jų prisiminimą žemėje.
- 18 Mirtingųjų puikybė nebuvo sukurta
nei gimusių iš moterų – nuožmus
pyktis.
- Tikroji garbė**
- 19* Kieno palikuonys yra verti pagarbos?
Žmonių palikuonys.
Kurie palikuonys yra verti
pagarbos?
Tie, kurie pagarbiai VIEŠPATIES bijo.
Kieno palikuonys nėra verti

10,6-18: Pasididžiavimas, rodomas įžulumu ir puikybė, yra netikra žmogaus laikysena ir nepatinka nei Dievui, nei žmonėms. Ji remiasi *dulkėmis ir pelenais* (6-11 eilutės). Ji yra nuodėmė (12-13 eilutės), kadangi paneigia Dievui priklausančią šlovę. Be abejo, Siracidas turėjo omenyje ne tik paprastus žmones, bet ir kai kuriuos Ptolemėjų bei Seleukidų karalius.

10,9-10: Žmogus fiziškai genda net būdamas gy-

vas: mažas negalavimas šiandien gali atnešti mirtį rytoj. Gyvenimo trapumas nepalieka vietos puikybei.

10,19-11,6: Nepaisant visuomeninių užkardų, tikros pagarbos tarp žmonių ištaka yra pagarbi Dievo baimė ir tikroviškas savęs vertinimas. Viešpats išaukština kukliuosius ir engiamuosius; laužantieji įsakymus užsitraukia gėdą ir nėra verti pagarbos.

- pagarbos?
 Žmonių palikuonys.
 Kurie palikuonys nėra verti
 pagarbos?
 Tie, kurie laužo įsakymus.
 20 Šeimos nariams jų galva yra
 vertas pagarbos,
 o pagarbiai VIEŠPATIES bijantys –
 verti pagarbos jo akyse.
 {21 Pagarbiai bijok VIEŠPATIES,
 būsi priimtas;
 būk užsispyręs ir išpuikęs,
 būsi atmestas.}
 22 Ar tai būtų įnamis, ar pakeleivis,
 svetimšalis ar vargšas, –
 jų garbė yra pagarbi VIEŠPATIES
 baimė.
 23 Neteisinga niekinti žmogų,
 kuris yra išmintingas, bet vargšas,
 nei tinka gerbti žmogų,
 kuris yra nusidėjęs.
 24 Didžiūnas, teisėjas ir valdovas
 yra gerbiami,
 bet nė vienas jų nėra didesnis
 už žmogų,
 kuris pagarbiai VIEŠPATIES bijo.
 25 Kai laisvi žmonės patarnaus
 protingam vergui,
 protingas žmogus dėl to nesiskųs.
 26 Nevaidink išmintingo,
 darydamas kas užėina,
 nesigirk, įpuolęs į vargą.
 27 Geriau darbštus žmogus,
 kuris visko apščiai turi,
 negu pagyrūnas, kuriam
 trūksta duonos.
 28 Mano vaike, gerbk save nuolankiai,

- vertink save, kaip užsitarnauji.
 29 Kas teisins žmogų,
 kuris save pasmerkia?
 Kas gerbs žmogų, kuris save teršia?
 30 Vargšas yra gerbiamas
 už savo išmintį,
 kaip turtuolis yra gerbiamas
 dėl savo turtų.
 31 Gerbiamas vargšas,
 o dar labiau turtais pertekęs žmogus!
 Niekinamas turtais pertekęs
 žmogus,
 o dar labiau vargšas!
11 Neturtingo žmogaus išmintis
 jam pakelia galvą
 ir pasodina jį tarp didžiūnų.
 2 Negirk žmogaus už jo gražią
 išvaizdą
 ir neniekink jo vien dėl jo išorės.
 3 Bitė yra mažutė tarp sparnuočių,
 bet ji surenka visų saldžiausią derlių.
 4 Neišjuok skarmalus vilkinčio,
 nesišaipyk iš skurstančio
 žmogaus,
 nes neįprasti yra VIEŠPATIES darbai,
 nuo mirtingųjų paslėpti jo
 veiksmai.
 5* Daug karalių buvo pasodinti
 ant žemės,
 o tas, apie kurį niekas nepamanė,
 nešiojo vainiką.
 6 Daug įtakingų žmonių dažnai
 patenka į visišką nemalonę,
 ir įžymūs žmonės atiduodami
 priešams į rankas.
Apvaizda ir pasitikėjimas Dievu
 7* Neištyręs reikalo nesikabinėk;
 pirma apsvarstyk, tik tada pasmerk.

11,5: Žr. 1 Sam 2,8; Ps 105,17-22; Lk 1,52.

11,7-25: Santūrumas turi valdyti žmogaus elgesį su kaimynais.

- 8 Neišklausęs neduok atsakymo,
nenutrauk kito pusiau žodžio.
- 9 Nesileisk į ginčą apie dalyką,
kuris tavęs neliečia,
ir nesikišk į įžūliųjų kivirčą.
- 10 Mano vaike, nebūk užsiėmęs
daugeliu dalykų, –
apsivertęs reikalais,
neišliksi be kaltės.
Net jeigu vysies, niekad nepasivysi,
o nuo jų bėgdamas, neištrūkši.
- 11 Vienas žmogus ir triūsia,
ir grumiasi, ir skuba,
bet vis vien labiau ir
labiau nusivilia.
- 12 O kitas eina savo keliu sugniužęs –
bejėgis ir neturto slegiamas, –
tačiau į jį VIEŠPATIES akys
maloniai žiūri.
Jis ištraukia jį iš bjaurios
klampynės,
- 13 pakelia jo galvą ir išaukština jį
daugelio nustebimui.
- 14* Geri dalykai ir blogi,
gyvybė ir mirtis,
neturtas ir turtai ateina iš
VIEŠPATIES.
- {15* Išmintis, supratimas ir Įstatymo
pažinimas,
meilė ir dori takai ateina iš
VIEŠPATIES.
- 16 Klaida ir tamsybė buvo sukurtos
kartu su nusidėjėliais;
blogis pasensta kartu su
besididžiuojančiais piktu.}
- 17 VIEŠPATIES dovana pasilieka su
teisiaisiais;
jo malonė neša tvirtą sėkmę.
- 18 Žmogus gali pralobti būdamas
baisus šykštuolis,
ir toks yra jam skirtas atlyginimas:
19* kai jis sako: “Galiu pailsėti,
nūn puotausiu, nes visko turiu”, –
nežino, kaip ilgai truks,
kol paliks viską kitiems ir numirs.
- 20 Mano vaike, atlik savo pareigas,
atsidėk joms,
pasenk atlikdamas savo užduotį.
- 21 Nesižavėk nusidėjėlio laimėjimais,
bet pasitiekėk VIEŠPAČIU ir
lauk iš jo šviesos,
nes lengva VIEŠPAČIUI
vargšą padaryti turtingą staiga,
vienu akimirksniu.
- 22 VIEŠPATIES palaiminimas yra
teisiajam atlyginimas,
ir laikui atėjus jo viltis duos vaisių.
- 23 Nesakyk: “Ko man reikia?
Ko man betruksta?”
- 24 Nesakyk: “Esu nepriklausomas!
Kokia bėda gali mane beužgulti?”
- 25 Gerovės dieną žmogus užmiršta
nelaimės,
nelaimės dieną žmogus gerovės
nebeatsimena.
- 26* Lengva VIEŠPAČIUI mirties dieną
atlyginti žmogui pagal jo elgesį.
- 27 Trumpa kančia užgožia praėjusius
malonumus,
o gyvenimo gale atskleidžiami
žmogaus darbai.

11,14: Galų gale dieviškoji Apvaizda valdo žmonių gyvenimą. Blogis – Dievo siųstieji geri ir blogi dalykai – yra arba bausmė, arba akstinas atgailauti, arba kvietimas į tauresnę dorumą.
11,15-16: Kai kurie seni vertimai šias eilutes praleidžia.

11,19: Žr. palyginimą apie turtuolį – Lk 12,16-21.
11,26-28: Siracidas, rašydamas prieš krikščioniškąjį Apreiškimą, nėjo už mirties valandos ieškoti visiško dieviškojo atlygio.

- 28 Nevadink nė vieno laimingu
prieš jo mirtį,
nes žmogus pažįstamas tik
gyvenimo gale.

Atsargumas renkantis draugus

- 29 Nekviesk kiekvieno į savo namus,
nes apgaulus žmogus turi daug veidų.
30 Kaip medžioklinis sakalas narve
yra niekšo širdis,
ar kaip šnipas jis ieško tavo
silpnų vietų.
31 Juk jis budriai tykoja,
paverčia gera į pikta
ir pagyrimo vertas tavo elgesys
jam atrodo ydingas.
32 Židiny prisipildo žarijų iš
vienos kibirkšties,
o piktadarys tykoja iš pasalių
kraują išlieti.
33 Saugokis nedoro žmogaus,
kuris sumano pikta,
kad nepražudytų amžinai tavo
gero vardo.
34 Priglausk svetimą žmogų savo
namuose,
ir tavo gyvenimo būdą jis
sutrikdys,
o tavo svetimą jis padarys tavo
šeimai.

12 Taisyklės darant gera

- 1* Jei darai gera, žinok,
kam tai darai,
ir bus tau dėkojama už tavo
gerus darbus.
2 Daryk gera teisiamam ir gausi
atlyginimą –
jei ne iš jo paties, tai tikrai iš

VIEŠPATIES.

- 3* Be padėkos lieka žmogus,
kuris remia nedorėlius,
ir žmogus, kuris neduoda išmaldos.
4 Duok pamaldžiam žmogui,
bet nepadėk nusidėjėliui.
5 Daryk gera niekinamam žmogui,
bet neduok nieko įžūliam.
Sulaikyk jam ginklus,
neapginkluok jo mūšiui,
nes jais tave jis pavergtų.
Tuomet gautumei dvigubai
pikto už visa gera,
kurį jam darai.
6 Juk ir Aukščiausiasis nekenčia
nusidėjėlių
ir bausme ištiks nedorėlius.
7 Duok geram žmogui,
bet nepadėk nusidėjėliui.
8* Gerovėje draugų negalima pažinti,
nelaimės dieną priešas neišliks
pasislėpęs.
9 Žmogaus priešai yra draugiški,
kai jam sekasi,
bet nelaimės dieną žmogaus
draugas dingsta.
10 Niekad nepasitiek savo priešu,
nes jo nedorumas yra kaip
rūdys ant bronzos.
11 Net jeigu jis ir nusizemina bei
ateina nusilenkęs,
būk su juo santūrus ir atsargus.
Elkis su juo, tarsi šveistum
bronzinį veidrodį,*
kad rūdys jo visai neaptrauktų.
12 Neleisk jam šalia savęs stovėti,
kad jis tavęs nenustumtų ir

12,1-7: Čia minimus meilės darbų apribojimus Kristus pašalina. Jis reikalavo, kad būtų daroma gera net priešams ir tiems, kurie nekenčia, persekioja ir šmeižia. Žr. Mt 5,43-48.
12,3-7: Autorius pataria nebūti dosniam žmoniems, kurie dosnumu piktnaudžiauja.

12,8-18: Nelaimėje draugai atskiriami nuo priešių. Pasitikėjimas priešais ar su jais artimas bendravimas neša nelaimę. Žr. Sir 6,5-17 paaiškinimą.
12,11: ... *bronzinį veidrodį*: žr. Iš 38,8 paaiškinimą.

tavo vietos neužimtų.
 Neleisk jam sėstis savo dešinėje,
 kad jis kartais neužsigeistų
 tavo kėdės,
 o tu pagaliau mano žodžių
 tiesą suvoktum
 dejuodamas, kad įspėjimo nepaisėi.

- 13 Kas gailisi gyvatės įgelto kerėtojo
 ar prie laukinių žvėrių lėdančių
 žmonių?
- 14 Taip yra ir su žmogumi,
 kuris bendrauja su nusidėjėliu
 ir įsivelia į jo nuodėmes.
- 15 Kurį laiką tave jis paremia,
 bet jei tu paslystum,
 prie tavęs neliks.
- 16 Lūpomis priešas maloniai kalba,
 bet širdyje jis rengiasi tave
 įstumti į duobę.
 Nors priešas rodo pilnas ašarų akis,
 bet, progai pasitaikius,
 jam tavo kraujo niekad nebus gana.
- 17 Jei nelaimė tave ištinka,
 po ranka jį rasi,
 bet, apsimesdamas norįs padėti,
 jis tau koją pakiš.
- 18 Tada jis galvą kraipys,
 rankomis plos,
 pakartotinai švilptelės ir
 savo tikrą veidą parodys.

13 Turtuoliai ir vargšai
 1* Kas paliečia dervą, susitepa;
 kas bendrauja su įžūliu žmogumi,
 išmoksta jo kelių.

- 2 Kam gi imtis naštos,
 kuri tau per sunki;
 kam gi bendrauti su žmogumi,
 kuris yra už tave galingesnis ir
 turtingesnis?

Kaipgi gali molinis puodas
 bendrauti su geležiniu katilu?
 Kai jiedu vienas į kitą atsimuš,
 iš puodo liks šukės.

- 3 Turtuolis pasielgia nedorai ir giriasi,
 vargšas patiria skriaudą ir turi
 atsiprašyti.
- 4 Kol būsi turtuoliui naudingas,
 jis tavimi pasinaudos,
 bet kai tu būsi pervargęs,
 jis tave pamirš.
- 5 Kol tu ši tą turi, jis maloniai
 kalbės su tavimi
 ir šypsniu laimės tavo
 pasitikėjimą.
- 6 Kai tu būsi jam reikalingas,
 jis tave apgaus,
 tau šypsosis ir tave drąsins,
 tau mandagiai kalbės ir klaus:
 "Ko tau reikia?"
- 7 Jis paikins tave savo skanėstais,
 kol paliks tave be nieko
 du ar tris kartus,
 o galop jis pasijuoks iš tavęs.
 Jei paskui jam pasitaikys tave sutikti,
 jis praeis pro šalį ir kraipys galvą:
 kas tu toks.
- 8 Saugokis, kad nebūtumei apgautas
 ir pažemintas per savo kvailumą.
- 9 Kai esi didiko kviečiamas,
 būk santūrus,
 ir tave jis kvies primygtiniau.
- 10 Nebūk su juo per įkyrus,
 kad nenusibostumei;
 nebūk nei per daug atokus,
 kad neliktumei užmirštas.
- 11 Nebandyk elgtis su juo kaip
 su sau lygiu
 ir nepasitikėk jo ilgom šnekom,

13,1-14,2: Siracidas primena įvairiais palyginimais, kad tikrai nuoširdi draugystė tarp vargšo ir turtuolio neįmanoma. Jis vadovaujasi dėsniu,

kad gyvenime reikia bendrauti su sau lygiais (13-15 eilutės).

- nes jis tave bandys,
traukdamas iš tavęs žodį,
ir, nors šypsodamas, jis tave tirs.
- 12 Negailestingas žmogus,
neišlaikantis tavo paslapčių,
jis nepagalės tau nei žalos,
nei kalėjimo.
- 13 Būk atsargus ir rūpinkis,
nes bendrauji su savo pražūtimi.
- {14 Jei miegodamas girdi šiuos dalykus,
atsibusk!
Visa gyvastimi mylėk VIEŠPATĮ
ir šaukis jo, kad išsigelbėtumei.}
- 15 Kiekvienas gyvūnas myli
į save panašų
ir kiekvienas žmogus – žmogų
kaip save patį.
- 16 Visi gyvūnai bendrauja su
panašiais į save,
ir žmonės laikosi išvien su
panašiais į save.
- 17 Ką bendra turi su ėriuku?
Ne daugiau bendra turi
nusidėjęs su teisiuoju.
- 18* Argi gali būti santaika tarp
hienos ir šuns?
Ir kokia bičiulystė tarp turtingo
ir vargšo?
- 19 Laukiniai asilai dykumoje yra
liūto grobis;
panašiai vargšai yra ganykla
turtingiesiems.
- 20 Išdidus žmogus bjaurisi
nusižeminimu;
panašiai turtuolis bjaurisi vargšais.
- 21 Kai turtuolis suklumpa,
jį pakelia draugai,

- o kai vargšas parpuola,
jį net draugai atstumia.
- 22 Kai turtuolis kalba,
daugelis jam pritaria,
nors ir nesąmones paistytų,
jis yra giriamas.
Kai vargšas kalba, iš jo juokiamasi,
nors jis protingai šneka,
nekreipiama į jį dėmesio.
- 23 Turtuolis kalba, visi tyli,
jo išmintį jie kelia į padanges.
Vargšas kalba, klausiama:
“Kas jis per vienas?”
Jei jis sukluptų,* jį dar pastums.
- 24 Turtai yra geri, jeigu jie
nėra nuodėmingi;
neturtas yra blogis pagal
išpuikėlių matą.
- 25 Žmogaus širdis atmaino jo veidą
arba į gera, arba į pikta.
- 26 Laimingos širdies ženklas
yra linksmas veidas;
kurti patarles –
varginanti užduotis.
- 14** Laimingas žmogus, kuris
nenusikalsta lūpomis,
kuriam nereikia jausti širdgėlos
dėl nuodėmių.
- 2 Laimingas žmogus,
kurio sąžinė nesmerkia,
kuris nėra praradęs vilties.
- Pavydas ir gobšumas**
- 3* Turtai neneša nieko gero
siauraširdžiam žmogui;
kokia nauda iš aukso šykštuoliui?
- 4 Ko pats atsisako, jis kitiems krauna, –
jo gėrybėmis svetimi prabangiai

13,18: Priešiškumas tarp šunų, naktį saugančių
avis, ir plėšrių hienų Palestinoje yra tapęs patarle.

13,23: *Jei jis sukluptų*: pasakytų nesąmonę.

14,3-16: Šykštuolis net sau nieko gera nepadaro
(3-10 eilutės); turtas turi būti išmincingai panau-

dotas šiaupus kapo – gyvenime, nes mirštant jį reikia
palikti (11-16 eilutės). Evangelijos šviesoje dos-
numas turi aukštesnį motyvą ir atlyginimo paža-
dą, negu Senojo Testamento autorius galėjo rem-
tis. Žr. Mt 6,19-34; Lk 12,32-34.

- ūžaus.
- 5 Kam bus dosnus tas žmogus,
kuris yra šykštus sau
ir nesinaudoja savo paties turtais?
- 6 Nėra šykštesnio žmogaus
už šykštų sau pačiam, –
jį nubaudžia jojo šykštumas.
- 7 Jei kada jis būna dosnus,
tai įvyksta per klaidą, –
galų gale jis parodo savo gobšumą.
- 8 Šykštuolis yra nedoras žmogus:
nusigręžia nuo artimo ir
nesirūpina savimi.
- 9 Šykštuolio akys nėra patenkintos
jo dalimi,
gobšus neteisingumas sustingdo
jam širdį.
- 10 Nors šykštuolio akys godžiai
žiūri į duoną,
bet ant savo stalo jis deda
supelėjusią.
- 11 Mano vaike, jeigu turi iš ko,
vaišinkis
ir aukok vertingas atnašas
VIEŠPAČIUI.
- 12 Atsimink, kad mirtis nelūkuriuoja, –
tau nebuvo parodyta Hado sutartis.
- 13 Daryk gera draugams, kol dar gyvas,
ištiesk ranką ir dalykis dosniai tuo,
ką turi.
- 14 Neatsakyk sau šios dienos gėrybių;
neleisk praeiti pro šalį savo
rinktinei daliai.
- 15 Argi nepaliksi turtų kitiems
ir savo triūso vaisių padalyti
kaulelių metimu?
- 16 Duok, imk ir būk sau vaišingas,

- nes Hade žmogus negali
džiaugsmo ieškoti.
- 17 Visi gyvūnai sensta kaip drabužis,
nes saisto amžinas įsakas:
visi turi mirti.
- 18 Kaip lapai, sprogantys ant
žalio medžio, –
vienam nukrintant, kitas išsprogsta, –
taip kūno ir kraujo kartos, –
vienai išmirštant, kita užgimsta.
- 19 Visi žmogaus darbai sudūlėja,
ir tas, kuris juos padarė, su jais
nebūtin nueina.

D. IŠMINTIES IEŠKOJIMAS IR PALAIMA

Išminčiaus laimė

- 20* Laimingas žmogus, kuris mąsto
apie Išmintį
ir protingai samprotauja:
- 21 kuris svarsto jos kelius savo širdyje
ir gilinasi į jos paslaptis,
- 22 vydamasis ją kaip žvalgas
ir tykodamas jos prie jos tarpdurių;
- 23 kuris žiūri į ją pro jos langus
ir klausosi prie jos durų;
- 24 kuris apsigyvena arti jos namų
ir įkala savo palapinės kuolelį
jos pasieny;
- 25 kuris statosi palapinę šalia jos
ir gyvena kaip jos mielas kaimynas;
- 26 kuris pasidaro lizdą jos lapijoje
ir nakvoja jos šakose;
- 27 kuris randa pastogę nuo kaitros
jos ūksmėje
ir jos garbėje randa sau namus.

14,20-15,10: Išminčius palieka savo mokymą apie poelgius visuomenėje ir imasi svarstyti apie asmeninę žmogaus atsakomybę. Laimės reikia siekti ieškant išminties ir ją įgyvendinant (14,20-

15,5). Laimė ir pagarba lydi ne nusidėjėlių, bet žmogų, kuris pagarbiai bijo Dievo ir laikosi jo įstatymo (6-10 eilurės).

- 15** Kas pagarbiai bijo VIEŠPATIES,
tai darys,
ir kas laikosi Įstatymo,
ateis pas Išmintį.
- 2 Ji išeis kaip motina jo pasitikti
ir tartum jauna nuotaka jį priims.
- 3 Penės jį supratimo duona
ir girdys jį išminties vandeniu.
- 4 Ja jis remsis ir neparpuls,
ja pasitikės ir nebus sugėdintas.
- 5 Jinai išaukštins jį virš jo bendrų,
atvers jam burną sueigoje.
- 6 Džiaugsmo ir džiugėsio vainiką jis ras
ir amžiną vardą jis paveldės.
- 7 Neverti žmonės jos neįsigis
nei nusidėjėliai jos nematys.
- 8 Toli nuo nedorėlių ji laikosi,
melagiai niekad apie ją neprisimins.
- 9 Prastai skamba šlovės giesmė
nusidėjėlio lūpose,
nes ji nebuvo jam VIEŠPATIES
suteikta.
- 10 Juk išmintingųjų liežuviu šlovės
giesmė
turi būti tariama,
ir pats VIEŠPATS ją įkvepia.
- Laisva valia ir atsakomybė**
- 11* Nesakyk: "VIEŠPATS kaltas,
kad aš nusidėjau", –
nes jis nedaro, ko nekenčia.
- 12 Nesakyk: "Jis mane paklaidino", –
nes jam nusidėjėlių nereikia.
- 13 Visko, kas nedora, VIEŠPATS
nekenčia;
nė vienas to nenori,
kas pagarbiai bijo Dievo.
- 14 Kai Dievas pradžioje žmogų
sukūrė,

- jis davė jam galią laisvai pasirinkti.
- 15 Jei pasirenki, tu pajėgi laikytis
įsakymų
ir ištikimai vykdyti jo valią.
- 16 Jis padėjo prieš tave ugnį ir
vandenį;
tiesk ranką į tą, kurį tu pasirenki.
- 17 Prieš kiekvieną žmogų yra
gyvenimas ir mirtis,
ką žmogus pasirenka,
tai bus jam duota.
- 18 Juk didi yra VIEŠPATIES išmintis;
jis galingas darbais ir regi visa.
- 19 Dievo akys regi visa,
ką jis yra sukūręs,
jis supranta kiekvieną žmogaus
veiksmą.
- 20 Nė vienam jis nėra įsakęs
nedorai elgtis,
niekam jis nėra leidęs nusidėti.
- 16** Netrošk* turėti daug
niekam tikusių vaikų
ir nesidžiauk nedorais
palikuonimis.
- 2 Nors ir daug jų būtų,
nesidžiauk jais,
jeigu jie neturi pagarbios
VIEŠPATIES baimės.
- 3 Nepasitikėk jų ilgu gyvenimu,
nedėk vilčių į jų ateitį,
nes vienas gali būti geriau
už tūkstantį
ir verčiau mirti bevaikiui,
negu turėti nedorų vaikų!
- 4 Juk per vieną protingą žmogų
miestas gali būti apgyvendintas,
bet per maištininkų klaną
jis tampa tyrais.

15,11-20: Dievo negalima kaltinti už žmogaus nuodėmingumą. Žmogus gali laisvai pasirinkti (14-15 eilutės).

16,1-23: Nuodėmingi palikuonys yra didelė nelaimė, nes istorija ir patirtis liudija, kaip Dievas baudžia už nuodėmę.

- 5 Daug tokių dalykų mano akis
yra regėjusi,
ir dar daugiau mano ausis yra
girdėjusi.
- 6* Nusidėjėlių sueigoje užkuriama
ugnis,
ir neklusnioje tautoje įsiliepsnoja
pyktis.
- 7 Jis neatleido senovės milžinams,*
sukilusiems savo galybėje;
- 8* jis nepasigailėjo Loto kaimynų,
kurių įžulumu jis bjaurėjosi;
- 9* jis neparodė gailestingumo
pasmerktai tautai,
išrautai iš šaknų už jų nuodėmės,
- 10* nei šešiams šimtams tūkstančių
pėstininkų,
žuvusių dėl jų širdies įžulumo.
- 11 Net jei tebutų buvęs tik vienas
kietasprandis,
nuostabu būtų, jei jis būtų
likęs nenubaustas.
Juk gailestingumas ir pyktis
vienodai priklauso VIEŠPAČIUI, –
jis nebaudžia ir atleidžia,
bet ir pyktį išlieja.
- 12 Didelis yra jo gailestingumas,
kaip ir jo bausmės ryškstė, –
jis teisia žmogų, kiekvieną
pagal jo darbus.
- 13 Nusidėjėlis neišsigelbsti pagrobtu
turtu,
o teisiniojo vilties Dievas nepalieka
neišsipildžiusios.
- 14 Kas daro gera, turi savo atlygį,
kurį kiekvienas gauna pagal
savo darbus.
- {15 VIEŠPATS taip sukietino faraono
širdį,
kad jis nepažino jo,
idant VIEŠPATIES darbai būtų
pažinti po dangumi.
- 16 Jo gailestingumas yra akivaizdus
visai kūrinijai.
o jo šviesa ir jo tamsa buvo
paskirstyta žmonijai.}
- 17 Nesakyk: “Pasislėpsiu nuo
VIEŠPATIES.
Kas danguje apie mane pagalvos?
Tarp tokios daugybės žmonių
nebūsiu pastebėtas,
nes kas aš tarp beribės kūrinių?”
- 18 Štai dangus ir dangaus aukštybės,
bedugnė ir žemė dreba
jam apsilankius.
- 19 Patys kalnai ir žemės pamatai,
vos jam pažvelgus, virpa ir dreba.
- 20 Apie mane jis nepagalvos;
kas rūpinsis manimi?
- 21 Jei nusidedu, jokia akis
manęs nemato;
jei visiškai slaptai esu neištikimas,
kas apie tai sužinos?
- 22 Kas jam pasako apie teisius darbus
ir ko aš galiu už juos tikėtis,
kai laikausi įsakymo?”
- 23 Tokios yra neišmanėlio
žmogaus mintys;
neprotingas ir suklydęs žmogus
kvailai galvoja.
- Dieviškosios išminties
atspindys kūrinijoje**
- 24* Klausykis, mano vaike,
ir mokykis išminties,

16,6: Apie Korahą ir jo bendrus žr. Sk 16,35;
Ps 106,18; apie nepatenkintus izraeliečius žr. Ps
78,21-22.

16,7: ... *senovės milžinams*: žr. Pr 6,4; Išm 14,6;
Bar 3,24-28.

16,8: Apie Sodomos ir Gomoros gyventojus žr.

Pr 19,24-25; Ez 16,49-50.

16,9: Apie kanaaniečius žr. Iš 23,23-24.27-31;
Įst 7,1; Išm 12,3.

16,10: Apie izraeliečius, murmėjusius prieš
Dievą, žr. Sk 11,20; 14,12. 22-24.

16,24-17,18: Autorius aprašo Dievo išmintį

brangink visa širdimi mano
žodžius.
25 Tiksliai paaiškinsiu auklėjimo
drausmę
ir rūpestingai perteiksiu žinojimą.

26 Kai pradžioje VIEŠPATS sukūrė
savo kūrinius
ir, juos sukurdamas, paskyrė
jiems užduotis,
27 visam laikui jis nustatė
jų valdas ir jų veiklą.
Jie nei išalksta, nei pavargsta,
jie niekad nenukrypsta nuo
savo užduočių.

28 Niekad vieni su kitais nesistumdo
ir visad laikosi jo žodžio.

29 Tada VIEŠPATS pažvelgė į žemę
ir pripildė ją savo gėrybių.

30 Jos paviršių jis pripildė visokių
rūšių gyvūnų,
ir jie turi į ją vėl sugrįžti.

17 VIEŠPATS žmogų sukūrė iš
žemės,
ir jį vėl į žemę sugrąžina.

2 Jis davė jiems ribotą dienų skaičių,
bet suteikė galią valdyti viską
žemėje.

3 Jis apvilko juos jėga, panašia į savo, –
padarė juos pagal savo paveikslą.

4 Jis įdiegė jų baimę visiems
gyvūnams
ir leido jiems viešpatuoti žvėrimis
ir paukščiams.

{5* VIEŠPATS davė jiems naudotis
penkiomis galiomis,
dalytis supratimu jiems buvo

duota kaip šeštoji
ir septintoji protas – jų galių
aiškintojas.}

6 Nuožiūrą ir liežuvį, ir akis,
ausis ir suprantančią širdį
davė jiems.

7 Išminties ir žinojimo juos pripildė,
gera ir pikta jiems nurodė.

8 Kad parodytų savo darbų didybę,
į jų širdis jis įdiegė pagarbą
VIEŠPATIES baimę.

{9* Jis davė jiems teisę
jo nuostabiais darbais amžinai
didžiuotis.}

10 Kad skelbtų jo nuostabius darbus
ir šlovintų jo šventąjį vardą.

11 Jis paklojo jiems žinojimą,
gyvenimo įstatymą kaip paveldą.

12 Jis sudarė su jais amžiną sandorą
ir apreiškė jiems savo įsakymus.*

13 Jo didingą šlovę matė jų akys,
ir jo garbingą balsą girdėjo jų
ausys.

14 Jiems tarė: "Venkite viso,
kas pikta!" –
ir davė kiekvienam jų įsakymus
apie artimą.

15 Jų keliai visad jam žinomi;
nuo jo akių jie negali būti paslėpti.

{16* Jų keliai nuo pat jaunystės
veda į pikta,
ir savo akmeninės širdies jie
nepajėgia

permainyti į jautrią širdį.}

17 Jis paskyrė valdovą* kiekvienai
tautai,
bet Izraelis yra jo paties dalis.

kuriant Visatą: jis suteikia pagal savo paties paveikslą ir panašumą žmogui prigimtį, turinčią galią rinktis išmintį, žinojimą ir laisvą valią. Žr. Ps 8; 19; 104.

17,5.9.16.18.21: eilutės, žymimos laužtiniais skliausteliais, yra vėlesni priedai.

17,12: ... *amžiną sandorą... savo įsakymus*:

įvairias sandoras, kurias Dievas sudarė su žmonija, pvz., Pr 2,15-17; 17,1-22, o ypač Sandorą ant Sinajaus kalno, kur žmonės matė Dievo šlovę ir girdėjo jo balsą. Žr. Iš 19,16-24,18.

17,17: ... *valdovą*: nuoroda arba į pasaulietiską valdovą, arba į angelus, duotus tautoms kaip sargus. Žr. Įst 32,8 paaiškinimą.

- {18* Izraelį, kaip savo pirmagimį,
jis auklėja rykšte ir,
skirdamas jam savo meilės šviesą,
jo nepalieka.}
- 19 Visi jų darbai yra jam aiškūs
kaip saulė,
ir jo akys nuolat stebi jų kelius.
- 20 Jų nedorieji darbai nėra nuo jo
paslėpti,
ir visos jų nuodėmės įžeidžia
VIEŠPATĮ.
- {21* Bet VIEŠPATS yra geras ir pažįsta
savo kūrinius,
jų nesunaikina ir neapleidžia,
o verčiau jų pasigaili.}
- 22 Žmogaus išmalda yra jam
tartum antspaudo žiedas,
jis brangina žmogaus gerumą
kaip akies vyzdį.
- 23 Vieną dieną jis pakils ir jiems
atlygins, –
atmokės kiekvienam jų, kaip yra
užsitarnavę.
- 24 Tiems, kurie daro atgailą,
jis leidžia grįžti
ir drąsina tuos, kurie yra netekę
vilties.

Raginimas grįžti – daryti atgailą

- 25* Grįžk pas VIEŠPATĮ,
palik savo nuodėmes,
melskis jo Artume ir mažink
savo kaltes.
- 26 Gręžkis vėl į Aukščiausiąjį
ir šalinkis nuodėmės,
nuoširdžiai nekęsk to,
kuo jis bjaurisi.

- 27 Kas giedos šlovės giesmes
Aukščiausiam Hade,
jeigu jo negarbiname gyvi būdami?
- 28 Mirusių pasaulyje,
kaip ir niekad nebuvousių,
nutyla šlovės giesmė, tik tie,
kurie yra gyvi ir sveiki,
šlovina VIEŠPATĮ.
- 29 Koks didelis yra VIEŠPATIES
gailestingumas –
jo atlaidumas pas jį grįžtantiems!
- 30 Nieko panašaus nerandama
tarp žmonių,
nes joks žmogus nėra nemirtingas.
- 31 Argi yra kas už saulę šviesesnio?
Betgi ir ji gali užtemti.
Kokios tamsios* tad kūno ir
kraujo mintys!
- 32 Dievui yra atsakingos dangaus
aukštybių galybės,
o mirtingieji – visi dulkės
ir pelenai.

18 Dievo galybė ir gailestingumas

- 1* Amžinasis sukūrė visą pasaulį;
2 vien VIEŠPATS yra teisingas,
{nėra kito, išskyrus jį.
- 3 Mažuoju savo rankos pirštu
jis valdo pasaulį,
visa jam paklūsta,
nes savo galybe jis yra karalius visų,
atskiriantis, kas šventa,
nuo nešventa.}
- 4 Ką jis yra leidęs apsaakyti jo
darbus,
ir kas gali iširti jo didžius

17,25-32: Skatindamas nusidėjėlių grįžti pas Dievą, autorius duoda suprasti, kad Dievas nukels žmogaus mirtį, idant jis įvykdytų savo užduotį šlovinti Dievą. Krikščioniškojo mokymo šviesoje atsivertimo dovana mirties valandą pratęsia šį Dievo tikslą į amžinąjį gyvenimą. Žr. Ps 6,6; Ez 18,23; 33,11-16.

17,31: ... *tamsios*: raidiškai *piktos*. Žr. Pr 6,5. Turima omenyje proto nepajėgumas suprasti Dievo gailestingumo užmojų. Žr. Išm 9,14-18.
18,1-14: Ne tik Dievo teisingumas ir galybė viršija žmogaus supratimą (1-5 eilutės), bet ir jo gailestingumas yra beribis ir viršija bet kokią žmogaus užuojautą (6-14 eilutės).

veiksmus?

- 5 Kas gali išmatuoti jo didingą galybę
ar nupasakoti jo gailestingumo
darbus?
- 6 Neįmanoma žmogui nei juos
sumažinti, nei padidinti,
VIEŠPATIES stebuklą neįmanoma
permanyti.
- 7 Žmogus baigdamas vos tik pradeda
ir sustodamas vis dar yra suglumęs.
- 8 Kas yra žmogus ir ko jis vertas?
Gera ir pikta jis apima, kas tai?
- 9 Žmogaus gyvenimo dienų skaičius
yra didžiulis,
jei jis šimtą metų pasiekia.
- 10 Kaip jūros vandens lašas,
kaip smėlio grūdelis,
tokie yra tie keleri metai prieš
amžinybės dienas.
- 11 Užtat VIEŠPATS yra kantrus su
žmonėmis
ir apipila juos savo gailestingumu.
- 12 Jis mato ir žino, kad jų mirtis
skausminga,
užtat juo labiau jiems ir atleidžia.
- 13 Žmogus gali būti gailestingas
savo artimui,
bet VIEŠPATIES gailestingumas –
visiems žmonėms.
Juos pabara, auklėja, pamoko ir
susigrąžina,
kaip piemuos savo kaimenę.
- 14 Gailestingas tiems, kurie
nusilenkia jo drausmei
ir uoliai vykdo jo įsakus.

Reikia protingai elgtis

- 15* Mano vaikė, neatmiešk savo gerų
darbų priekaištu
ir negadink savo dovanos piktais
žodžiais.
- 16 Argi nesumažina rasa deginančios
kaitros?
Taip ir žodis geriau už dovaną.
- 17 Argi iš tikrųjų žodis pranoksta dovaną?
Geras žmogus ir viena,
ir kita duoda.
- 18 Tik kvailas žmogus priekaištauja
prieš duodamas;
šykštaus davėjo dovana nuliūdina
laukiančias akis.
- 19 Prieš kalbėdamas pasimokyk;
prieš ligą rūpinkis sveikata.
- 20 Ištirk save anksčiau,
negu būsi teisiamas,
ir aplankymo metu rasi atleidimą.*
- 21 Nusizemink anksčiau, negu susergi,
o kai esi nusidėjęs, daryk atgailą.
- 22* Tenekliudo tau niekas nedelsiant
vykdyti įžadą,
nelauk iki mirties,
kad būtum nuo jo atleistas.
- 23 Prieš darydamas įžadą, pergalkovk jį;
nebūk žmogumi,
kuris bando VIEŠPATĮ.
- 24 Pagalkovk apie jo pyktį mirties
valandą
ir atlygio metą, kai jis nugaręš
savo veidą.
- 25 Kai visko apstu, atsimink
alkio metą,

18,15-26: Išmaldos davimas yra menas, kuriuo vengiama įžeisti išmaldos gavėją (15-18 eilutės). Protingumas kreipia kintančias kasdienes sąlygas aplankymo meto – atsisakymo su Dievu dienos link (20-26 eilutės).

18,20: ... *aplankymo metu rasi atleidimą*.

išmalda Šventajame Rašte dažnai vaizduojama kaip priemonė puoselėti žmogaus atvirybę Dievo gailestingumui. Žr. Sir 3,29-30; 29,11-12; Tob 12,12-13; Dan 4,24; Lk 16,9; Apd 10,31.

18,22-23: Paprastai Senajame Testamente įžadu buvo laikoma kruvinosios aukos atnašavimas.

o turtingą dieną pagalvok
apie neturtą ir skurdą.
26 Nuo ryto iki vakaro oras keičiasi;
visa greitai praskuba pro VIEŠPATĮ.

27 Išmintingas žmogus yra
visados atsargus;
kai visur pilna nuodėmės,
jis vengia pikta.
28* Mokytas žmogus turėtų
mokyti išminties;
kas jos įgyja, turėtų skelbti
jos šlovę.
29 Galį protingai kalbėti
turi parodyti savo išmintį,
rūpestingai skleisdami tinkamas
patarles.

Savitvarda

30 Nesek paskui savo geismus,
tvardyk savo geidulius.
31 Jeigu leidi sau patenkinti užgaidas,
jos padarys tave pajuoka tavo
priešams.
32 Neūžauk tenkindamas
akimirkos geismą,
nes dvigubai sunkus* bus neturtas.
33 Netapk elgeta, puotaudamas
svetimais pinigais,
kai neturi nieko piniginiėje.

19 Kas taip elgiasi, nebus turtingas;
kas niekais laiko mažus dalykus,
palengva pražus.

2 Vynas ir moterys išveda iš kelio
protingus vyrus,
o žmogus, bendraujantis su
kekšėmis,
praras gėdos jausmą.

3 Puvimas ir kirmėlės jį apims,

ir praradęs gėdos jausmą žmogus
neteks gyvasties.

4 Kas kitais per greitai pasitiki,
tas yra nerimtas,
o kas nusideda, sau pačiam
pakenkia.
5 Kam nedoras darbas teikia
malonumo, bus pasmerktas,
{bet kas atsispiria malonumams,
apvainikuoja savo gyvenimą.
6* Kas suvaldo liežuvį, gyvena be
barnių},
bet kas nekenčia paskalų,
patirs mažiau pikta.
7 Niekados nekartok,
kas tau buvo pasakyta,
ir iš to neturėsi jokio nuostolio.
8 Nei draugui, nei priešui
apie tai nekalbėk;
niekam nepasakyk, nebent tai
nuslėpti būtų nuodėminga.
9 Juk kas tai išgirs, tavimi
nebepasitikės
ir ilgainiui ims tavęs nekęsti.
10 Ką nors girdėjai? Temiršta
tai su tavimi.
Būk tikras, tavęs tai nesusprogdins!
11 Ką nors sužinojęs, kvailys kenčia
gimdymo skausmus
tartum kūdikį gimdanti moteris.
12 Kaip strėlė, įstrigusi žmogaus
šlaunyje,
taip smygso paskala kvailio
krūtinėje.
13 Įspėk savo draugą – galbūt jis to
dar nėra padaręs;

18,28-29: Išminčiaus kaimynai buvo laikomi lauku, į kurį jis turėjo pilti išminties vandenį ir skatinti augimą. Žr. Sir 24,28-31.

18,32: ... *dvigubai sunkus*: fiziniu ir dvasiniu požiūriu.

19,6-17: Taiklus Dekalogo aštuntojo įsakymo paaiškinimas. Žr. Mt 7,1-2; 18,15-16.

- o jei padarė, kad daugiau to nedarytų.
- 14 Įspėk savo kaimyną – galbūt jis to dar nėra pasakęs; o jei pasakė, kad daugiau to nekartotų.
- 15 Įspėk savo draugą – dažnai tai gali būti šmeižtas; tikėti kiekvienu pasakojimu neturėtumei.
- 16 Žmogus gali suklupti netyčiomis. Kas nėra nusidėjęs liežuviu?
- 17 Paklausk savo kaimyną prieš jį sudrausdamas, – taip tu skaitysis su Aukščiausiojo Įstatymu.

Kaip pažinti tikrą išmintį

- {18* Pagarbi VIEŠPATIES baimė yra kelias į jo gerumą, o išmintis laimi jo meilę.
- 19 VIEŠPATIES įsakymų žinojimas – gyvastį teikiantis mokymas, darantieji tai, kas jam patinka, valgys vaisius nuo medžio nemirtingumo.}
- 20 Visa išmintis yra pagarbi VIEŠPATIES baimė; visapusiška išmintis yra Įstatymo vykdymas {ir jo visagalybės supratimas.
- 21 Kai vergas savo šeimininkui sako: “Nedarysiu to, ko tu nori”, – nors jei vėliau tai ir darytų, jis pykdytų tą, kuris jį išlaiko}.
- 22 Mokėti daryti pikta nėra išmintis, ir nusidėjėlių patarimas nėra protingas.
- 23 Esama apsukrumo, kuris yra

- bjaurus, yra ir kvailių, kurie nieko pikta nedaro.
- 24 Geriau dievobaimingas žmogus maža žinantis, negu labai protingas, bet laužantis Įstatymą.
- 25 Esama apsukrumo reiklaus, bet nesąžiningo, – yra žmonių, išnaudojančių gerumą, kad pasiektų savo.
- 26 Pasitaiko nedoras žmogus, kuris dedasi širdgėlos prislėgtas, bet jo vidus yra pilnas apgaulės.
- 27 Nuleidžia akis ir dedasi kurčias, bet jei jo kaukės niekas nenuplėš, jis tave išnaudos.
- 28 Nors jėgų stoka jį sulaiko nuo nuodėmės, jis, nepaisydamas to, radęs progą padarys žalos.
- 29 Žmogus pažįstamas iš išvaizdos, o protingas žmogus – veidu į veidą susitikus.
- 30 Žmogaus apdaras, jo nuoširdus juokas ir jo eisena tau parodo, kas jis yra.

20 Protingo ir kvailo žmogaus elgesys

- 1* Įspėjimas kartais gali būti ne laiku, ir tylą kartais gali apreikšti protingą žmogų.
- 2 Kaip daug geriau įspėti, negu erzintis iš pykčio!
- 3 Kas prisiima savo kaltę, bus apsaugotas nuo nesėkmės.
- 4* Kaip eunuchas, mėginantis išniekinti mergaitę,

19,18-30: Čia aprašomi tikra ir netikra išmintis yra tolygi ydai ir dorybei, Įstatymo vykdymui ir jo laužymui.

20,1-8: Išmintis nurodo, kada kalbėti ir kada tylėti – progas, kai galima tikėtis daugiausia gero

iš kalbėjimo ir tylėjimo.

20,4: Jėga galima priversti žmogų išvengti nuodėmingo veiksmo ar daryti gerą darbą, bet neįmanoma užkirsti kelio vidinei nuodėmei ar norui daryti pikta. Žr. Sir 20,21.

- toks yra žmogus, prievarta
verčiamas daryti, kas teisinga.
- 5 Vienas žmogus tyli ir yra laikomas
išmintingu,
o kitas, būdamas plepus,
yra nemėgstamas.
- 6 Vienas žmogus tyli,
nes neturi nieko pasakyti,
o kitas tyli, laukdamas tinkamos
progos kalbėti.
- 7 Išmintingas žmogus tyli,
kol ateina tinkamas laikas,
o kvailas pagyrūnas tinkamo
laiko nepastebi.
- 8 Kas per daug kalba,
sukelia koltumą,
o kas nori kitą nukalbėti,
bus nekenčiamas.
- 9* Nelaimėje gali žmogui
glūdėti laimė,
ir nuostolis gali atnešti nelauktą
sėkmę.
- 10 Būna dovana, kuri tau neneša
jokios naudos,
būna ir dovana, kuri tau dvigubai
atlygina.*
- 11 Būna nuostolių dėlei garbės,
esti žmonių, pakėlusių galvas iš
sunkių bėdų.
- 12 Būna, kad žmogus daug perka už
mažą kainą,
bet užmoka už tai septyneriopai.
- 13 Išmintingas žmogus keliais
žodžiais įgyja palankumą,
bet kvailieji savo meilistikavimą
veltui švaisto.
- 14 Sukto žmogaus dovana nebus
tau naudinga,
- nes jis laukia, kad atsilygintum
septyneriopai.
- 15 Jis mažai duoda, bet daug barasi,
pračiaupia burną, kaip miesto
šauklys.
Šiandien jis paskolina,
o rytoj reikalauja grąžinti, –
iš tikrųjų toks žmogus yra šlykštus.
- 16 Kvailys sako: "Draugų neturiu.
Už mano gerus darbus niekas
nedėkoja".
- 17 Visi, kurie valgo jo duoną,
turi piktą liežuvį.
Kaip kiekvienas iš jo tyčiojasi,
ir kaip dažnai!
- 18 Geriau ant grindinio paslysti
negu ant liežuvio;
užtat greitai ateina nedorėlių žūtis.
- 19 Kaip beskonis skanėstas yra
pasakojimas ne vietoje,
nuolat neišmanėlių kartojamas.
- 20 Patarlė iš kvailio lūpų negerbiama,
nes jis nepasako jos tinkama proga.
- 21 Būna, kad skurdas sulaiko
žmogų nuo nuodėmės;
užtat kai ilsisi, jis nejaučia
sąžinės graužimo.
- 22 Būna, kad žmogus iš gėdos
nusižudo
ar stumia save į pražūtį,
žiūrėdamas, ką kiti apie jį pamany.
- 23 Būna, kad žmogus pažada draugui,
žiūrėdamas, ką jis apie jį pamany,
ir be reikalo pasidaro sau priešą.
- 24 Melas yra bjauri, gėdą žmogui

20,9-17: Paradoksų serija nurodoma, koks didelis skirtumas tarp tikrųjų bei išliekančiųjų ir tariamųjų vertybių.

20,10: ... *dvigubai atlygina*: arba yra dvigubai vertinga.

- daranti dėmė,
tačiau jis yra nuolat ant
neišmanėlių lūpų.
- 25 Geriau vagis negu nepataisomas
melagis,
tačiau abiejų likimas yra žūtis.
- 26 Melagio kelias veda į negarbę,
jo gėda nuolat jį lydi.
- 27 Išmintingas žmogus pranoksta
kitus savo žodžiais,
o protingas patinka didžiūnams.
- 28 Kas dirba žemę,
kaupia savo pjūties derlių,
o kas patinka didžiūnams,
gali atsilyginti už kaltę.
- 29 Paslaugos ir dovanos apakina
išmintingųjų akis;
kaip apynasris ant burnos,
jos nutildo priekaištus.
- 30 Paslėpta išmintis ir nematomas
lobis –
kokia iš vieno ir kito nauda?
- 31 Geriau žmogus, slepiantis
savo kvailumą,
negu tas, kuris slepia savo išmintį.
- 21 Reikia vengti nuodėmės**
- ¹* Mano vaikė, nusidėjai?
Daugiau to nebedaryk,
bet prašyk atleidimo už savo
pračities nuodėmes.
- 2 Bėk nuo nuodėmės kaip nuo
gyvatės,
nes jeigu prisitarsini prie
nuodėmės, ji tau įkąs.
Jos dantys – liūto dantys,
ji gali sunaikinti žmogaus gyvastį.
- 3 Kiekviena kaltė yra dviašmenis

- kalavijas;
jos žaizda nepagydoma.
- 4 Smurtas ir įžūlumas išsekina
turtus;
taip bus nualinti išdidžiųjų namai.
- 5 Malda iš vargšo lūpų eina
tiesiai į Dievo ausį, –
jo nuosprendis nelūkuriuoja.
- 6 Kas nekenčia įspėjimo,
eina nusidėjėlio taku,
bet kas pagarbiai bijo VIEŠPATIES,
gailisi savo širdyje.
- 7 Sklandus kalbėtojas yra
plačiai žinomas,
bet protingas žmogus pastebi,
kai jis paslysta.
- 8 Kas stato namus kitų žmonių
pinigais,
tas panašus į žmogų,
renkantį akmenis savo kapo
kauburiui.
- 9 Nusikaltėlių gauja yra kaip
pakulų ryšulys;
jie gaus galą ugnies liepsnose.
- 10 Lygiais akmenimis grįstas
nusidėjėlių kelias,
bet jo gale yra Hado duobė.*
- 11 Kas laikosi Įstatymo,
apvaldys savo potraukius;
pagarbi VIEŠPATIES baimė yra
tobula išmintis.
- 12 Kas nėra sumanus,
negali būti išmokytas,
bet esti ir sumanumo,

21,1-10: Įvairiais vaizdiniais aprašomi nuodėmės padariniai. Nuodėmė nualina žmogaus nuosavybę ir gyvastį. Užtat autorius ir įspėja savo skaitytojus.

21,10: ... *nusidėjėlių kelias*... *Hado duobė*: šių vaizdinių turinys dar neapima amžinojo atlyginimo po mirties. Tai buvo aiškiai apreiškta Kristaus mokymu. Žr. Mt 7,13-14; 25,41-46; Lk 16,19-31.

- kuris įneša kartėlio.
- 13 Išminčiaus žinojimas yra
kaip tvinstanti upė,
o jo patarimas kaip gyvybės
šaltinis.
- 14 Kvailio protas yra kaip
sukultas ąsotis, –
nebegali talpinti jokio mokslo.
- 15 Kai protingas žmogus girdi
prasmingą posakį,
jam pritaria ir prie jo kitą prideda;
kai lengvapėdis tai girdi,
jis pasijuokia iš jo ir atsuka jam
nugarą.
- 16 Kvailio plepėjimas yra kaip
našta kelionėje,
bet protingo žmogaus kalbos
malonu klausytis.
- 17 Sueigoje ieškoma protingo
žmogaus nuomonės, –
į širdį imami jo žodžiai.
- 18 Kvailiui išmintis yra tarsi
namų griuvėsiai,
bukapročiui mokslas yra padriki
tauškalai.
- 19 Neprotingam žmogui auklėjimas
yra pančiai ant kojų
ir kaip antrankiai ant jo dešinės.
- 20 Kvailys juokiasi visu balsu,
o išmintingas žmogus
kukliai šypsosi.
- 21 Protingam žmogui auklėjimas
yra kaip auksinis papuošalas,
kaip apyrankė jam ant dešinės.
- 22 Kvailys skuba kelti koją į namus,
- o gerai išauklėtas žmogus
kukliai laukia.
- 23 Neišauklėtas žmogus dirščioja pro
tarpdurį į vidų,
o išauklėtas žmogus laukia lauke.
- 24 Nemandagu žmogui klausytis
prie durų;
išauklėtą žmogų apimtų gėda.
- 25 Plepių lūpos kartoja kitų žodžius,
bet išmintingųjų žodžiai
rūpestingai pasveriami.
- 26 Kvailių protas yra jų burnoje,
o išmintingųjų burna yra jų prote.
- 27 Kai nedoras žmogus keikia
savo priešą,*
iš tikrųjų jis keikia save patį.
- 28 Šmeižikas save patį juodina
ir yra kaimynų nekenčiamas.

22 Apie tingumą ir kvailumą

- ¹ Tinginys yra panašus į
purviną akmenį;
tyčiodamiesi iš jo gėdos,
visi švilpteli.
- ² Tinginys yra kaip mėšlo luitas;
kas jį pakelia, nusiplauna rankas.
- ³ Nevykėlis sūnus yra tėvo gėda,
o {nevykusi} duktė užtraukia
nešlovę.
- ⁴ Protinga duktė praturtins
savo vyrą,
o begėdė yra tėvo širdgėla.
- ⁵ Įžūli mergina yra gėda savo
tėvui ir vyrui;
abudu jos išsižada.
- ^{6*} Daina gedulo metu yra

21,27: ... *savo priešą*: kai žmogus keikia tą, kuris įvedė jį į nuodėmę, jis keikia patį save, kad nusileido nuodėmei; arba priešas yra paties žmogaus į nuodėmę linkusi prigimtis; arba priešas yra velnias, nes čia vartojamas žodis yra *satan* – *šėtonas*. Žr. 1 Kr

21,1; Zch 3,2; 2 Pt 2,12-13; Jud 9.
22,6: Išminčiai tikėjo, kad ryškėte yra veiksminga auklėjimo priemonė. Žr. Pat 13,24; 19,18; 22,15; 23,13-14; 29,15,17.

- netinkamas poelgis,
bet {rykštės} pyla ir drausmė
visad yra išmintis.
- {7 Vaikai, kurių auklėjimas veda į
sveiką gyvenimą,
paslepia kuklią savo tėvų kilmę.
- 8 Vaikai, pasipūtę ir šiurkščiai
išdidūs,
suteršia savo šeimos kilmingumą.}
- 9 Mokyti kvailį* – tai kaip
klijuoti sudužusį puodą,
ar drumsti saldžiai miegančio
žmogaus ramybę.
- 10 Kas kalbasi su kvailiu,
kalbasi su snaudaliumi,
nes pokalbio gale šis paklaus:
“Kas tad atsitiko?”
- 11 Verk mirusiojo, nes užgeso
jo šviesa;
verk kvailio, nes jį paliko protas.
Mirusiojo verk mažiau,
nes jis ilsisi ramybėje;
blogesnis už mirtį yra kvailio
gyvenimas.
- 12 Gedulas mirusio tęsiasi septynias
dienas,
o kvailių ar nedorėlių – visą jų
gyvenimą.
- 13 Su kvailiu žmogumi daug nekalbėk,
su šiurkščiu žmogumi
nesibičiu liauk.
Saugokis jo, kad nepatektum į bėdą
ir nebūtum apdrabstytas,
kai jis ims purtytis.
Šalinkis jo ir turėsi ramybę,
niekad nereikės kęsti apmaudo
per jo beprotystę.
- 14 Kas yra sunkesnis už šviną? –
Kas gi kitas, jeigu ne tas,

- kurio vardas – “Kvailys”?
- 15 Smėlio, druskos ir geležies luitas
yra mažesnė našta,
negu kvailas žmogus.
- 16 Kaip medinės sijos,
tvirtai įręstos į pastatą,
neišjudina žemės drebėjimas;
taip širdis, apsisprendusi po
rimtų svarstymų,
pervartos metu nebus palaužta
baimės.
- 17 Širdis, kuri remiasi protingu
samprotavimu,
yra tarsi sieną išlyginantis tinkas.
- 18 Tvoros atviroje aukštumoje
nebus atsparios vėjui;
baili širdis su kvailio ryžtu
nebus atspari baimei.
- Draugystė**
- 19* Užgaulak akį, išspausi ašarų,
užgaulak širdį, apreikši jos jausmus.
- 20 Kas meta akmenį į paukščius,
juos nuveja,
kas įžeidžia draugą, sunaikina
draugystę.
- 21 Net jeigu pakeltum kalaviją
prieš draugą,
nenustok vilties, nes yra kelias
atgal.
- 22 Jeigu atvertum burną prieš
savo draugą,
nesirūpink, gali susitaikyti.
Betgi nuo įžeidimo, nuo įžūlumo
ir paslapčių atskleidimo ar
pasalaus smūgio –
tais atvejais – pabėgs kiekvienas
draugas.
- 23 Laimėk kaimyno pasitikėjimą,

22,9: Mokyti kvailį – nedėkinga užduotis.

22,19: Akys gali verksti, o širdis gali parodyti jausmus.

- kai jis skursta,
kad galėtumei drauge su juo
džiaugtis jo geroje.
Būk jam ištikimas nelaimės metu,
kad galėtumei su juo dalytis jo
paveldu.
- 24 Kaip pirma liepsnų iš krosnies
kyla garai ir dūmai,
taip įžeidimas eina prieš kraujo
išliejimą.
- 25 Nesigėdysiu priglausti bičiulį bėdoje
ir nuo jo nesislėpsiu.
- 26 Bet jeigu per jį man kas pikta
atsitiktų,
tai išgirdę, visi jo saugosis.

Malda

- 27* Kas apsaugos mano burną
ir tvirtai užantspaudos mano
lūpas,
kad per jas nenupulčiau
ir mano liežuvis

23

- VIEŠPATIE, Tėve ir mano
gyvenimo Valdove,
nepalik manęs jų užgaidoms
ir neleisk man per jas nupulti!
- 2 Kas laikys paruoštą botagą
mano mintims
ir drausmės rykštę mano širdžiai,
kad nereiktų gailėtis manęs
klystančio
ir neliktų nepastebėtos mano
nuodėmės?
- 3 Tuomet mano klaidų nepadaugėtų
ir mano nuodėmių nesusikaupytų;
tuomet neparpulčiau prieš
savo priešininkus
ir nedžiūgautų dėl to mano priešas.

- 4 VIEŠPATIE, Tėve ir mano
gyvenimo Dieve,
neleisk man turėti išpuikėlio akių,
5 atitolink nuo manęs pikto geismą.
- 6 Teneapima manęs nei noras
apsirytį, nei geiduliai,
teneužvaldo manęs gėdingi norai.

Liežuvio valdymas

- 7* Klausykites, mano vaikai,
pamokymo apie kalbėjimą,
nes kas jo laikosi, nepateks
į pinkles.
- 8 Nusidėjėlis sugaunamas jo paties
lūpomis;
suklumpa jomis keikūnas ir
akiplėša.
- 9 Nepratink savo burnos prisiekinėti
nei be reikalo Šventojo vardą tarti.
- 10 Juk kaip nuolat prižiūrimas
vergas* nebus be randų,
taip žmogus, nuolat prisiekinėjantis
ir tariantis Vardą,
niekad nebus apvalytas nuo
nuodėmės.
- 11 Kas dažnai prisiekia,
kaupia sau kaltę;
rykštė nepaliks jo namų.
Jei neteisingai prisiekia,
užsitraukia kaltę;
o jei nepaiso savo įsipareigojimo,
dvigubai nusideda.
Jei kreivai prisiekia, negali būti
pateisintas,
ir jo namai neatsigins negandų.
- 12 Yra žodžių, kurie nusipelno
mirties;
tegu jie niekad nebūna girdimi

22,27-23,6: Išminčius prašo Dievą griežta drausme apsaugoti jį nuo liežuvio nuodėmių, proto negalios ir valios silpnumo, žmogaus prigimties ir pojučių polinkių, kad nepatektų į savo priešų rankas ir nebūtų pavergtas savo gėdingų norų.

23,7-15: Išpėjimas apie liežuvio nuodėmes, piktą naudžiaujant šventuoju Vardu – Jahvė.

23,10: ... *prižiūrimas vergas*: taip yra ir su žmogumi, kuris šaukiasi Dievą liudyti tiesą to, ką jis sako.

- Jokūbo pavelde!
 Juk tokie žodžiai yra svetimi
 pamaldiems žmonėms:
 nuodėmėje jie niekad nesivolios.
- 13 Neleisk savo burnai apsiprasti
 su storžieviška kalba,
 nes joje glūdi nuodėmingi žodžiai.
- 14 Atsimink savo tėvą ir motiną,
 kai sėdi tarp didžiūnų,
 kitaip gali jų akivaizdoje užsimiršti
 ir elgtis kaip kvailys iš blogo
 įpročio,
 paskum norėtum, kad verčiau
 nebūtumei gimęs,
 ar keiktum savo gimimo dieną.
- 15 Kas yra įpratęs vartoti
 keiksmazodžius,
 nesudrausmins savęs per visą
 savo gyvenimą.
- 16* Dvi žmonių rūšys gausina
 nuodėmes,
 o trečioji* užsitraukia pyktį.
 Deganti aistra yra liepsnojanti
 ugnis –
 neužgesinama, kol visiškai
 neperdega;
 žmogus, atsidavęs gašlumui
 su giminėmis, –
 niekad nesiliaus, kol ta ugnis
 jo nesudegins.
- 17 Ištvirkėlis, kuriam kiekviena
 duona saldi, –
 niekad nesiliaus, kol nenumirs.
- Ištvirkavimas**
- 18 Žmogus, išniekinantis savo
 vedybinį guolį,

- sako sau: “Kas gali mane matyti?
 Tamsa mane supa, sienos mane
 slepia.
 Niekas manęs nemato.
 Kam gi man rūpintis?
 Aukščiausiasis mano nuodėmių
 neatsimins”.
- 19 Jo baimė ribojasi žmonių akimis,
 ir jis nesupranta, kad VIEŠPATIES
 akys
 yra dešimt tūkstančių kartų
 šviesesnės už saulę,
 mato visus žmogaus kelius
 ir įžvelgia į slapčiausius užkampius.
- 20 Tas, Kuris pažįsta kūrinčius
 dar prieš jų buvimą,
 pažįsta juos visus ir tada,
 kai jie buvo sukurti.
- 21* Toks žmogus bus apkaltintas
 miesto gatvėse;
 ten, kur mažiausiai įtars,
 jis bus sugautas.
- Svetimautoja**
- 22 Taip yra ir moteriai,
 kuri neištikima savo vyrui
 ir apdovanoja jį įpėdiniu,
 savo sūnumi iš svetimo.
- 23 Juk visų pirma ji nepakluso
 Aukščiausiojo Įstatymui;
 antra, ji nusikalto savo vyrui;
 trečia, savo palaidu elgesiu
 nusikalto svetimavimu
 ir pagimdė kito vyro vaikus.
- 24* Ji pati bus atvesta į
 bendruomenės sueigą,
 ir jos vaikai turės dėl to kentėti.
- 25 Jos vaikai neįleis šaknų,

23,16-27: Nuo liežuvio nuodėmių svarstymo autorius pereina į žmogaus prigimties nuodėmių ir jų padarinių svarstymą.

23,16: *Dvi žmonių rūšys...* trečioji: trys nuodėmės šeštajam įsakymui – paties su savimi, paleistuvystė ir svetimavimas.

23,21: Žr. Kun 20,19; Įst 22,22.

23,24-25: Sueiga spręsdavo, ar vaikai buvo gimę iš svetimavimo arba kraujomaišos ir atskirdavo juos iš *VIEŠPATIES bendrijos*. Žr. Įst 23,3; Išm 3,16-19; 4,3-6.

- ir jos šakos neduos vaisių.
 26 Ji paliks prakeiktą atminimą,
 ir jos gėda niekad nebus ištrinta.
 27 Taip visi ją pergyvenusieji supras,
 kad nėra nieko geresnio už
 pagarbią VIEŠPATIES baimę
 ir nieko saldesnio už klusnumą
 VIEŠPATIES įsakymams.
 {28 Dievo sekimas – neša didelę garbę;
 ir būti jo priimtam reiškia ilgą
 gyvenimą.}

E. IŠMINTIES ŠLOVĖ

24 Išminties šlovės giesmė

- 1* Išmintis pati gieda savo
 šlovės giesmę
 ir savimi didžiuojasi savo tautoje.
 2 Aukščiausiojo bendrijoje
 atveria burną
 ir didžiuojasi jo Galybių artume:
 3 “Išėjau iš Aukščiausiojo burnos
 ir tarsi migla apdengiau žemę.
 4 Gyvenau dangaus aukštybėse,
 ir mano sostas buvo debesies
 stulpe.
 5 Apėjau dangaus skliautą pati viena
 ir išvaikščiau bedugnės gelmes.
 6 Valdžiau jūros bangas ir visą žemę,
 visas tautas ir gentis.
 7 Visur ieškojau poilsio vietos,
 kurioje turėčiau gyventi.
 8 Tada Visatos Kūrėjas davė man

- savo įsakymą,
 ir mano Kūrėjas parinko vietą
 mano padangtei,
 tardamas: ‘Jokūbe turi statytis
 buveinę,
 Izraelyje turi turėti savo paveldą’.
 9 Pradžioje, prieš visus amžius,
 jis mane sukūrė,
 ir per visus amžius nenustosiu būti.
 10 Šventojoje Padangtėje jam tarnavau
 ir tada Zione užėmiau savo vietą.
 11 Taip mieste, kurį jis myli,
 man davė poilsio vietą, –
 Jeruzalėje yra mano valda.
 12 Įleidau šaknis garbingoje tautoje,
 VIEŠPATIES dalyje yra mano
 paveldas.
 13 Išaugau kaip kedras Libane,
 lyg kiparisas ant Hermono kalno.
 14 Išaugau kaip palmė En-Gedyje,
 lyg oleandrių krūmai Jeriche;
 kaip dailus alyvmedis lygumoje,
 išaugau lyg platanas prie vandens.
 15* Kvepėjau kaip cinamonas ar
 sotvaras
 ir lyg rinktinė mira skleidžiau
 savo malonų kvapą;
 kaip galbanas, onychai ir
 mastikmedžio derva –
 tarsi smilkalų kvapas Padangtėje.
 16 Skleidžiau savo šakas kaip
 terebintas,
 taip garbingos ir dailios yra
 mano šakos.

24,1-21: Šiame skyriuje įsameninta Išmintis kalba pirmuoju asmeniu, apsakydama savo kilmę, savo buveinę Izraelyje ir atlyginimą, kurį ji duoda savo sekėjams. Panašiai kaip Pat 8-ajame skyriuje, Išmintis aprašoma kaip būtybė, kylanti iš Dievo ir nuo jo atskira. Nors neteigiame, kad šis aprašas yra sietinas su asmenine būtybe, bet tariame, kad ji ženkliai nuoroda į Dievo Žodžio – Logos – tiesą Evangelijoje pagal Joną (žr. Jn 1,1-14). Liturgijoje

šis skyrius siejamas su Marija, Dievo Motina, dėl jos nuolatinio ir artimo ryšio su Kristumi, įsikūnijusia Išmintimi.

24,15: Šios medžiagos, minimos Išm 30,23-24.34 skaitinyje, turėjo vaidmenį garbinant Dievą Jeruzalės Šventykloje. Izraelis buvo kunigiška tauta, naudojo patepimo aliejų ir šventuosius smilkalus.

- 17 Kraunu dailius pumpurus kaip
vynmedis,
ir mano žiedai duoda garbingų ir
gausių vaisių.
{18 Gimdau kilnią meilę, pagarbą ir
šventą viltį;
būdama amžina, esu duota
visiems savo vaikams –
tiems, kurie yra jo paskirti.}
- 19* Ateikite pas mane visi,
kurie manęs trokštate,
valgykite iki soties mano vaisių.
- 20 Atsiminti mane yra saldžiau
už medų,
geriau turėti mane,
negu medaus korį.
- 21 Kas mane valgo,
labiau manęs alksta,
kas mane geria,
labiau manęs trokšta.
- 22 Kas manęs klauso, niekais nenueis,
kas elgiasi, kaip aš liepiu,
niekad nenusidės”.
- Išmintis ir Dievo žodis**
- 23* Visa tai yra Aukščiausiojo –
Dievo – Sandoros knyga,
Įstatymas, kurį mums Mozė davė
kaip paveldą Jokūbo bendrijai.
- {24 Nepavark stengdamasis su
VIEŠPATIES pagalba,
būk arti prie jo, kad jis tave
pastiprintų.
Vien tik visagalis VIEŠPATS tėra
Dievas,
be jo, nėra kito Gelbėtojo.}
- 25 {Įstatymas} yra sklidinas išminties,

- kaip Pišonas* {vandens}
ir kaip Tigris pirmųjų vaisių metu.
- 26 Jis išsilieja supratimu
kaip Eufradas {vandeniu}
ir kaip Jordanas pjūties metu.
- 27 Jis patvinsta žinojimu
kaip Nilas {vandeniu}
ir kaip Gihonas* vynuogių
rinkimo metu.
- 28 Pirmasis žmogus išminties
niekad gerai nepažino,
nepasiseks nei paskutiniam jos
suprasti.
- 29 Gilesnės už jūrą yra jos mintys,
o jos patarimai – gilesni už
didžiąją bedugnę.
- 30 Nūnai aš kaip upelis iš jos srovės,
tekinantis vandenį į sodą,
31 sau tariau: “Palaistysiu savo sodą
ir priliesiu savo gėlių lysves”.
Nuostabu, šis mano upelis
tapo upe,
o tada ši mano srovė – jūra.
- 32 Vėl siūsiu savo pamokymą
kaip ryto aušrą
ir skleisiu jo šviesą toli.
- 33 Vėl išliesiu mokymą kaip
pranašystę
ir paliksiu jį ateinančioms kartoms.
- 34 Žiūrėkite, aš netriūšiau vien tik sau,
bet visiems, kurie ieško išminties.

25 Patarlės

1* Trys dalykai mane džiugina,
nes jie yra malonūs VIEŠPAČIUI ir
žmonėms:

24,19: Plg. su Išganytojo žodžiais. Žr. Mt 11,28-30.

24,23-34: Čia vėl ima kalbėti knygos autorius – Siracidas. Išmintis ir Mozės Įstatymas sutapatiniami. Autorius sėmėsi išminties ir, supratęs jos vertę, ėmė dalytis su kirais išminties pamokomis.

24,25: ... *Pišon{as}*: žr. Pr 2,11.

24,27: ... *Gihon{as}*: žr. Pr 2,13.

25,1-11: Išminčius giria darną šeimoyje, artimo meilę ir santuokos džiaugsmą, bet pasmerkia išpuikusį varguolį, kuris nekenčia savo brolio, gobšų šykštuolį, kuris skriaudžia artimą, ir savo žmonai neištikimą ištvirkusį senį.

- darna tarp brolių ir seserų,
bičiulystė tarp kaimynų
bei žmonos ir vyro abipusė meilė.
- 2 Trijų rūšių žmonės yra man
nepakenčiami,
jų gyvenimo būdu iš tikrųjų
bjauriuosi:
beturtis, kuris puikuoja,si,
turtuolis, kuris meluoja,
ir senas ištvirkėlis, kuris svetimauja.
- 3 Jeigu netapei nieko jaunystėje,
kaipgi gali rasti ką nors savo
senatvėje?
- 4 Kaip pritinka žilai galvai
sveikas sprendimas
ir žmonėms, atėjusiems į metus, –
žinoti, kaip patarti!
- 5 Kaip pritinka seniems išmintis,
o garbingo amžiaus žmonėms
supratimas ir protingumas!
- 6 Senyvo amžiaus žmonių vainikas
yra plati patirtis,
o jų garbė – pagarbi VIEŠPATIES
baimė.
- 7 Galiu suskaičiuoti širdimi devynis,
kuriuos vadinčiau laimingais,
o dešimtąjį mano liežuvis skelbia:
laimingas, kas džiaugiasi savo
vaisiais
ir kas patiria savo priešų žūtį.
- 8 Laimingas, kas gyvena su
protinga žmona
ir kas nearia jaučiu ir asilu
viename junge.*
Laimingas, kas nenusideda liežuviu
ir kas netarnauja žemesniam
už save.
- 9 Laimingas, kas randa draugą
ir kas kalba atidiems klausytojams.
- 10 Koks laimingas žmogus,
kuris randa išmintį!
Bet niekas nėra laimingesnis
už žmogų,
kuris pagarbiai bijo VIEŠPATIES!
- 11 Pagarbi VIEŠPATIES baimė
pranoksta viską;
su kuo galima lyginti žmogų,
kuris ją turi?
- {12 Pagarbi VIEŠPATIES baimė yra
pradžia jo meilės,
o tikėjimas – pradžia jo
ištikimybės.}
- 13 Nors ir kokia būtų žaizda,
kad tik ne širdies!
Nors ir koks būtų piktumas,
kad tik ne moters!
- 14 Nors ir kokia būtų kančia,
kad tik ne kančia nuo tų,
kurie nekenčia!
Nors ir koks būtų kerštas,
kad tik ne kerštas priešų!
- 15 Nėra stipresnių nuodų
už gyvatės nuodus,
nėra didesnio pykčio už moters
pyktį.
- 16 Verčiau su liūtu ir slibinu gyvenčiau,
negu su pikta moterimi.
- 17 Moters piktumas pakeičia jos
išvaizdą
ir padaro ją kaip apkartusią mešką.
- 18 Kai jos vyras sėdasi prie stalo
su kaimynais,
jis negali susilaikyti nuo karčių
atodūsių.
- 19 Moters piktumui neprilygsta

25,8: *Laimingas... kas nearia jaučiu ir asilu viename junge*: jautis ir asilas nesutaria. Panašiai

šeimoje nėra darnos, kai vyras ir žmona negali sutarti.

- joks kitas piktimas;
 teišinka ją nusidėjėlio likimas!
- 20 Kaip kopimas smėlėtu šlaitu
 senoms kojoms,
 taip besiplūstanti žmona tyliam
 vyrui.
- 21 Nebūk moters grožio apgautas,
 netrošk moters dėl jos turtų.
- 22 Būna pykčio, įžūlumo ir
 didelės gėdos,
 kai žmona turi išlaikyti savo vyrą.
- 23* Apkartusi širdis, niūrus veidas,
 širdgėla –
 visa ateina iš piktos žmonos.
 Nuleistos rankos, drebantys keliai –
 nuo vyrui laimės neteikiančios
 žmonos.
- 24 Nuodėmė prasidėjo su moterimi,
 per ją visi mirštame.
- 25 Neleisk vandeniui išsilieti
 ir pikta žmonai liežuvio paleisti.
- 26 Jeigu ji nesieltgia, kaip tu liepi,
 atskirk ją nuo savęs.
- 26** Laimingas* geros žmonos vyras,
 jo gyvenimo dienos bus
 dvigubai pailgintos.
- 2 Sumani* žmona neša džiaugsmą
 savo vyrui,
 ramus ir visapusiškas yra jo
 gyvenimas.
- 3 Gera žmona yra didelė dovana,
 skirta žmogui, kuris pagarbiai
 bijo VIEŠPATIES.
- 4 Nesvarbu koks jis būtų – turtingas
 ar vargšas –

jo širdis yra pilna džiaugsmo
 ir jo veidas visados linksmas.

- 5 Man širdis dreba nuo trijų dalykų,
 o nuo ketvirto krūpčioju iš baimės:
 nuo viešo apšmeižimo,
 nuo minios teismo
 ir melagingo apkaltinimo –
 visi šie yra blogiau už mirtį.
- 6 Bet pavydulijanti žmona
 yra ir sielvartas, ir skausmas, –
 o aštrus liežuvis – kaip anie
 trys kartu.
- 7 Bloga žmona yra blogai
 pakinkytas jaučių jungas;
 tokią vesti – tai apglėbti skorpioną.
- 8 Girta žmona sukelia didelį pyktį;
 savo gėdos paslėpti ji negali.
- 9 Palaida žmona išsiduoda
 įžūliais žvilgsniais;
 ją pažinsi iš akių vartymo.
- 10 Griežtai valdyk savavalę dukterį,
 kad, pajutusi laisvę,
 ja nepasinaudotų.
- 11 Prižiūrėk jos akiplėšiškus žvilgsnius
 ir nenustebk, jei ji tau nepaklus.
- 12 Kaip ištroškęs keleivis išsižioja
 ir geria
 bet kokį užtikimą vandenį,
 taip ji sėsis priešais kiekvienos
 palapinės kuolelį
 ir savo strėlinę atvers kiekvienai
 strėlei.

25,23: Siracidas turi omenyje Pradžios knygos pasakojimą apie nuodėmės, mirties priežasties kilmę (žr. Pr 3). Ieva, pirmasis nusidėjęs žmogus, paskatino Adomą sekti jos pavyzdžiu. Apaštalas Paulius moko, kad gimtoji nuodėmė ir jos padariniai užtvindė žmoniją bei istoriją per Adomą ir tapo apirkimo priežastimi per Kristų (Rom 5).

26,1-4.13-18: Gera žmona yra lyg Dievo

dovana, nešanti džiaugsmą ir ramybę, laimę ir pasitenkinimą vyrui. Siracido visuomeninis pasaulis buvo *vyro* pasaulis. Jo mąstymas atspindi to meto žydų visuomenės būvį. Nūdien reikia praplėsti minties plotmę: geras vyras yra lyg Dievo dovana, nešanti džiaugsmą ir ramybę, laimę ir pasitenkinimą moteriai.

26,2: *Sumani...* : apdovanota dvasiškai, protškai ir fiziškai. Žr. Pat 31,10.

- 13 Maloni žmona džiugina savo vyrą,
jos išmonė gaivina jo sąnarius.
- 14 Tyli žmona – VIEŠPATIES dovana,
brangesnio nėra nieko kaip
jos savitvarda.
- 15 Kukli žmona yra dvigubai maloni,
jos drovumo negali atsverti
jokios svarstyklės.
- 16 Kaip graži tekanti saulė
VIEŠPATIES danguje,
lygiai taip gera žmona tvarkingoje
šeimoje.
- 17* Kaip šviesi šventosios
žvakidės šviesa,
lygiai taip gražus veidas ant
grakštaus liemens.
- 18 Kaip auksiniai šulai ant
sidabrinių papėdžių,
taip lygiai jos gražios kojos ant
tvirtų padų.
- {19* Mano vaike, saugok sveiką savo
jaunystės žydėjimą,
neatiduok savo jėgų svetimiems.
- 20* Išsirink iš viso krašto vešlų lauką
ir apsėk jį savo sėkla,
pasitikėdamas savo gera kilme.
- 21 Taip tavo palikuonys klestės ir,
pasitikėdami savo gera kilme,
taps stiprūs.
- 22* Moteris, samdyta už pinigus,
yra laikoma spjūviu,
o ištekęjusi moteris – mirties
bokštu savo meilužiams.
- 23 Nedora žmona skiriama
nusižengėliui kaip likimas,
o dora moteris – tam, kuris
pagarbiai bijo VIEŠPATIES.
- 24 Begėdė moteris visados elgiasi
gėdingai,
o drovi duktė varžysis net
savo vyro.
- 25 Maištinga moteris bus laikoma
kale, o moteris,
turinti gėdos jausmą,
pagarbiai bijos VIEŠPATIES.
- 26 Moteris, gerbianti savo vyrą,
atrodys visiems išmintinga,
o moteris, kuri išdidžiai
savo vyrą paniekina,
bus žinoma visiems kaip nedora.
Laimingas yra geros žmonos vyras;
kiekvieni jo gyvenimo metai
bus dvigubi.
- 27 Barni ir rėksnė žmona yra
kaip mūsų trimitas,
šaukiantis pulti.
Kas tik priima tą iššūkį,
visą gyvenimą praleis karo
audroje.}
- Išvairūs išpėjimai**
- 28 Dėl dviejų dalykų liūdi
mano širdis,
o dėl trečio apima mane pyktis:
dėl turtingo žmogaus,
tapusio skurdžiumi,
dėl protingų žmonių,
kurie nieku laikomi,
ir dėl žmogaus, nusigręžusio
nuo teismo į nuodėmę, –
jį VIEŠPATS paruoš kalavijui!
- 29 Sunku pirkliui išlikti doram
ir prekiautojui išvengti
nuodėmės.
- 27** Daugelis yra nusidėję,
ieškodami sau naudos,

26,17-18: Šventoji žvakidė ir auksiniai šulai stovėjo šventojoje senosios Padangtės vietoje. Žr. Iš 25,31-40; 26,32.

26,19-27: Kai kurie graikiški ir siriški rankraščiai įterpia šias eilutes.

26,20-27,15: Nuo elgesio šeimoje autorius per-eina į visuomeninės dorovės reikalavimų svarstymą. 26,22: Žr. Pat 6,26.

27,1: ... *nugręš akis*: atsisakys padėti artimui. Žr. Pat 28,27.

- žmonės, norintys tapti turtingi,
nugręš akis.*
- 2 Kaip pleištas, įkaltas tvirtai
į plyšį tarp akmenų,
nuodėmė yra įsispraudusi tarp
pardavimo ir pirkimo.
- 3 Jei žmogus nesilaiko tvirtai
pagarbios VIEŠPATIES baimės,
jo namai bus greit sugriauti.
- 4 Sijojant rėčiu, atsiskiria pelai;
žmogui kalbant, atsiskleidžia
jo ydos.
- 5 Krosnis išmėgina puodžiaus
molinius indus;
žmogus ištiriamas pokalbiu.
- 6 Medžio vaisiai atskleidžia,
kaip juo buvo rūpintis,
žmogaus kalba parodo jo
širdies polinkius.
- 7 Negirk nė vieno, kol neišgirdai jo
kalbant,
nes tik tuomet žmonės yra
išmėginami.
- 8 Jei trokšti teismo, pasieksi jį
ir apsiliksi juo lyg garbingu
drabužiu.
- 9 Paukščiai suka lizdus su
panašiais į save,
ir ištikimybė apsistoja pas tuos,
kurie ją gyvena.
- 10 Liūtas tyko grobio iš pasalų,
ir nuodėmė taip daro su nedorėliais.
- 11 Visad išmintingi yra teismojo
pokalbiai,
o kvailys keičiasi kaip mėnulis.
- 12 Kvailų žmonių būrelyje ilgai
neužtruk,
o tarp išminčių būk ir būk.
- 13 Kvailųjų šneka yra atstumianti,
o jų kimus juokas atkarus
savo nuodėmingu smagumu.
- 14 Nuo jų keiksmų ir priesaikų
pilnos šnekos
žmogui stojasi plaukai ant galvos,
o nuo jų kivirčių kiti turi ausis
užsikimšti.
- 15 Išdidžių barniai baigiasi
kraujo išliejimu,
o jų keikimasis nepakeliamas
ausims.
- Nuoširdumas**
- 16 Kas išduoda paslaptį,
netenka pasitikėjimo, –
artimo draugo jis niekad neras.
- 17 Brangink draugą ir būk jam
ištikimas;
jeigu išduosi jo paslaptį,
nebesekiok jo.
- 18 Juk kaip žmogus sunaikina
savo priešą,
taip tu sunaikinai draugystę su
savo artimu.
- 19 Kaip paleidi paukštį nuskristi
nuo rankos,
taip pametei savo artimą ir
daugiau jo nebepagausi.
- 20 Neik jam iš paskos, nes jis per toli, –
jis ištrūko lyg gazelė iš spąstų.
- 21 Juk žaizdą galima aptvarstyti,
po barnio įmanoma susitaikyti,
bet kas išdavė paslaptį, tam nėra
vilties.*
- Veidmainiškas elgesys**
- 22 Kas suktai merkia akį,
taisosi daryti žalą,
ir kas tokį pažįsta,
atokiai nuo jo laikysis.
- 23 Į akis jis saldžiai šneka
ir gerisi tavo žodžiais,

27,21: ... tam nėra vilties: susitaikymo vilties.

- bet vėliau jis pakeičia savo
laikyseną
ir tavo žodžiais pakiš tau koją.
- 24 Daug ko esu nekętęs,
bet nieko taip labai kaip jo;
net VIEŠPATS jo nekenčia!
- 25* Kas meta akmenį tiesiai į viršų,
meta jį sau ant galvos,
o klastingas smūgis atveria
daug žaizdų.
- 26 Kas kitam duobę kasa,
pats į ją įpuls,
kas spendžia spąstus,
pats bus jais pagautas.
- 27 Kas daro pikta, pats nuo jo
nukentės,
ir nežinos, iš kur jam tai ateina.
- 28 Pajuoka ir plūdimalis yra
išpuikėlio žymė,
bet kerštas* jo tykoja lyg liūtas.
- 29 Kas džiaugiasi teisiųjų nupuolimu,
pateks į spąstus,
ir sielvartas juos sunaikins
prieš jų mirtį.

Apmaudas

- 30 Apmaudas ir pyktis – šie taip pat
yra bjaurūs dalykai,
tik nusidėjėlis laiko juos apsiglėbęs.

28 Kurie keršija, patirs
VIEŠPATIES kerštą,
nes jis atsimena tiksliai jų
nuodėmes.

- 2 Atleisk savo artimui už padarytą
skriaudą,
tuomet, kai melsies,
nuodėmės bus tau atleistos.
- 3 Argi galėtų žmogus puoselėti
pyktį ant artimo

- ir laukti iš VIEŠPATIES išgydymo?
- 4 Argi atsisakytų žmogus atleisti į
save panašiam,
tačiau ieškotų savo nuodėmių
atleidimo?
- 5 Jei žmogus, būdamas tik trapus,
puoselės pyktį,
kas atleis jam nuodėmes?
- 6 Atsimink savo paskutines dienas,
atmesk nesantaiką;
atsimink mirtį bei supuvimą
ir būk ištikimas jo įsakymams!
- 7 Atsimink įsakymus ir neširsk
ant artimo;
atsimink Aukščiausiojo Sendorą
ir atleisk kaltę!

Barniai

- 8 Susilaikyk nuo rietenų,
sumažės tavo nuodėmės,
nes priekabus žmogus sukelia
kivirčą,
- 9 o nusidėjėlis suardo draugystes
ir tarp taikingų žmonių pasėja
nesantaiką.
- 10 Kuo daugiau malkų, tuo
didesnė bus ugnis,
kuo didesnis užsispyrimas,
tuo labiau didės kivirčas;
kuo didesnė žmogaus jėga,
tuo didesnė bus jo rūstybė,
kuo didesni jo turtai,
tuo didesnis bus jo pyktis.
- 11 Sakai ir derva padeda ugniai
įsiliepsnoti,
o primygtiniai kivirčiai veda į
kraujo liejimą.

Liežuvis

- 12* Jeigu puti žariją, ji įsiliepsnoja,

27,25-27: Blogi veiksmai turi blogus padarinius.
Žr. Ps 7,14-16; 9,15-16; Pat 26,27; Koh 10,8.
27,28: ... *kerštas*: galiausiai iš Viešpaties.

28,12-26: Liežuvio nuodėmės ir jų padariniai. Žr.
Sir 5,12-6,1; 19,5-16; 20,17-25; 23,7-15.

- jeigu į ją spjauni, ji užgęsta.
Betgi viena ir kita išeina iš
tavo burnos!
- 13 Tebūna prakeikti apkalbinėtojas
ir dviliežuvis,
nes jie suardo ramybę ne vienam.
- 14 Šmeižtas sukrėtė daugelį
ir išblaškė kaip bėglius po
svetimas šalis;
jis sunaikino įtvirtintus miestus
ir išardė didžiūnų rūmus.
- 15 Šmeižtas išvarė sumanias
moteris iš namų
ir iš jų atėmė jų triušo vaisius.
- 16 Kas kreipia dėmesį į šmeižtą,
neturės nei poilsio,
nei galės gyventi ramybėje.
- 17 Botago kirtis padaro randą,
bet liežuvio kirtis sutrupina kaulus.
- 18 Daug yra kritę nuo aštraus kalavijo,
bet ne tiek, kiek yra kritusių
nuo liežuvio.
- 19 Laimingas, kas yra nuo jo
apsaugotas, –
kas nėra patyręs jo pykčio,
kas nėra nešęs jo jungo
ir kas nėra buvęs jo pančiuose.
- 20 Juk jo jungas yra geležies jungas,
o jo pančiai – vario pančiai!
- 21 Baisi yra mirtis, kuria jis ištinka,
palyginti su ja net Hadas
nebaugina.
- 22 Jis neturi galybės tarp teisiųjų;
jo liepsnoje jie nebus sudeginti.
- 23 Kas nusigręžta nuo VIEŠPATIES,
taps liežuvio aukomis,
kai jis tarp jų degs neužgesinamai!
Jis mesis ant jų lyg liūtas,
draskys juos į gabalus lyg leopardas.

- 24a Kaip aptveri savo nuosavybę
erškėčiais,
- 25b taip padaryk savo burnai duris su
sklėsčiu.
- 24b Kaip užantspauduoji savo sidabrą ir
auksą,
- 25a taip pasverk savo žodžius
svarstyklių svarščiais.
- 26 Saugok savo liežuvį, kad
nesukluptum
ir netaptum auka iš pasalų
tykojančio priešo.

29 Paskolos

- 1* Kas savo artimui skolina,
gailestingai elgiasi,
kas tiesia pagalbos ranką,
laikosi įsakymų.
- 2 Skolink savo artimui, kai jis varge,
laiku grąžink paskolą, paimtą iš
savo artimo.
- 3 Laikykis savo žodžio,
būk sąžiningas artimui,
ir visados turėsi, ko tau reikia.
- 4 Daugelis skolininkų prašo paskolos,
o vėliau apsunkina jiems
padėjusius žmones.
- 5 Kai skolinasi, jis bučiuoja
skolintojui ranką
ir pagarbiai kalba apie jo turtą.
Bet, atėjus laikui sugrąžinti,
jis uždelsia, teisinasi ir prašo
daugiau laiko.
- 6 Net jei jis ir gali grąžinti,
jo skolintojas pajėgs atgauti
vos pusę,
ir tai laikys radiniu.
Bet jei jis negali grąžinti, –
skolininkas išviliojo iš skolintojo
pinigus,

29,1-20: Praktiški patarimai apie turto naudojimą
artimo naudai. Išmaldą duoti yra žmogaus pareiga.

- ir be jokio reikalo skolintojas
įsigijo priešą.
Skolininkas atmokės jam
keiksmiais bei priekaištais
ir, užuot pagerbęs, išplūs.
7 Daugelis atsisako skolinti
ne iš širdies kietumo,
bet iš baimės būti be reikalo
apgautiems.

Išmalda

- 8 Nepaisydamas to,
būk dosnus vargšui;
neversk jo tavo išmaldos laukti.
9 Pagal įsakymą padėk beturčiui,
nepavaryk jo skurstančio
ruščiomis rankomis.
10 Naudok savo pinigų broliui
ar bičiuliui,
neslėpk jų rūdyti po akmeniu.
11 Kaupk savo lobį pagal
Aukščiausiojo įsakymus,
ir turėsi daugiau naudos,
negu iš aukso.
12 Krauk išmaldą savo išde, –
ji išgelbės tave nuo visa pikta.
13 Geriau už tvirtą skydą ar
sunkią ietį
ji kovos už tave su priešais.

Užstatas

- 14 Geras žmogus laiduoja už
savo artimą,
ir tik begėdis norėtų jį apgauti.
15 Neužmiršk savo laiduotojo gerumo,
nes už tave jis savo gyvastį užstatė.
16 Nedorėlis nesirūpina laiduotojo
nuosavybe,
17 nedėkingas žmogus užmiršta
savo geradarį.
18 Laidavimas yra pražudęs daugelį

- pasiturinčių žmonių
ir blaškęs juos, kaip mėto jūros
bangos;
įžymius žmones yra iš namų
išvaręs
ir išsiuntęs juos klajoti po
svetimus kraštus.
19 Nusidėjėlis per laidavimą
įkrinta į bėdą;
kas per daug įsipareigoja,
įsivelia į ieškinius.
20 Laiduok už artimą pagal savo
išgales,
bet žiūrėk, kad pats neipultum
į skurdą.

Taupumas

- 21* Pirmutinės reikmės žmogaus
gyvenime
yra vanduo, duona ir drabužis;
taip pat ir pastogė,
kad turėtų užuovėją.
22 Geresnė vargšo butis savo
saugioje pastogėje,
negu prabangios puotos tarp
svetimų.
23 Mažai ar daug turėtum,
pasitenkink tuo, ką turi,
kad nereikėtų klausytis priekaištų,
reiškiamų veltėdžiui.
24 Liūdnas gyvenimas eiti iš namų
į namus,
nes kur esi svečias,
ten negali burnos atverti.
25 Toks svečias nesulauks padėkos
už taurių pripildymą;
be to, girdėsi šiuos šurkščius
žodžius:
26 “Eik šen, atėjūne! Parenk stalą!
Paduok man valgyti,

29,21-28: Žmogus, kuris pasirūpina buitinėmis reikmėmis ir pasitenkina tuo, ką turi, išsaugo savo

laisvę ir savigarbą. Betgi jeigu jis gyvena kaip svečias, įnamis, – neišvengs įžeidimų ir išnaudojimo.

ką turi po ranka!
 27 Pradink, atėjūne, nes atėjo
 garbingas svečias!
 Mano brolis atėjo į svečius,
 man reikia kambario!”
 28 Skaudu išauklėtam žmogui
 būti apšauktam veltėdžiu
 ir pakelti skolintojų įžeidimą.

30 **Vaikų auklėjimas**

1* Kas myli savo vaiką,
 plaks jį dažnai,
 kad galėtų juo džiaugtis, kai užaugs.
 2 Kas elgiasi griežtai su savo sūnumi,
 iš jo turės naudos
 ir girs jį savo pažįstamiems.
 3 Kas auklėja savo vaiką,
 kelia priešams pavydą,
 o savo bičiuliams pasididžiavimą.
 4 Net po savo mirties,
 tėvas neatrodys miręs,
 nes palieka po savęs savo atvaizdą.
 5 Gyvas būdamas, jis mato
 jį bei džiaugiasi
 ir net mirdamas neliūdi.
 6 Savo priešams jis palieka
 keršytoją už skriaudas,
 o bičiuliams atlygintoją už gerumą.
 7 Kas lepina savo vaiką,
 turės tvarstyti žaizdas
 ir kentės širdies skausmą su
 kiekviena aimana.
 8 Neišjodinėtas arkllys yra aikštingas,
 nežabojamas sūnus užauga
 maištingas.
 9 Lepink savo vaiką,
 jis įvarys tau klauką;
 pataikauk jam, jis durs tau į širdį.

10 Nejuokauk, kad nereikėtų
 tau su juo kentėti
 ir galų gale griežti dantimis.
 11 Neleisk jam laisvai elgtis jaunystėje,
 į jo kvailystes nežiūrėk pro pirštus!
 12 Lenk jam sprandą nuo jaunumės,
 plak jam šonus, kol jis mažas,
 nes kitaip užaugs kietasprandis
 ir nepaklusnus,
 o tu turėsi per jį širdies skausmo.
 13 Drausmink savo sūnų ir
 sunkink jo jungą,
 kad neižleistų tavęs begėdišku
 elgesiu.

Sveikata

14 Geriau beturtis, sveikas ir stiprus,
 negu ligų kankinamas turtuolis.
 15 Gera sveikata yra brangiau
 ir už auksą,
 o stiprus kūnas – už
 nesuskaičiuojamus turtus.
 16 Nėra didesnio turto
 už kūno sveikatą;
 širdies džiaugsmui neprilygsta
 jokia laimė.
 17* Geriau mirtis negu kartus
 gyvenimas,
 amžinas miegas negu nuolatinė
 liga.

Apie valgius

18 Skanėstai, paduoti žmogui,
 kuris negali valgyti,
 yra tarsi ant kapo padėtos
 maisto atnašos.
 19 Kokia nauda iš atnašos stabui,
 kuris negali nei valgyti, nei užuosti?
 Taip yra su žmogumi,
 turinčiu turtų,

30,1-13: Reikli drausmė ir rūpestingas auklėjimas nugali vaikų lengvabūdiškumą ir užsispyrimą, užbėga už akių jaunuolių klaidoms ir neša tėvams džiaugsmą bei visuomenės pagarbą.

30,17: Tikroji kančios prasmė buvo apreikšta per Kristaus kančią ir mirtį. Kančia atlygina už nuodėmes ir, sujungta su Kristaus kančia, parengia amžinajam gyvenimui.

- bet negalinčiu jais naudotis.
- 20 Akimis jis mato ir sunkiai dūsauja,
kaip dūsauja eunuchas,
glamonėdamas merginą!
- Gera nuotaika**
- 21 Nepasiduok sielvartui
ir nekankink savęs slogiais
svarstymais.
- 22 Linksmas širdis yra žmogaus
gyvenimo šerdis,
o džiugesys prailgina jo dienas.
- 23 Išsiblaškyk, pasidrasink,
nuvyk apmaudą toli nuo savęs.
Juk sielvartas yra sunaikinęs
daugelį,
naudos jis niekad neatneša.
- 24 Pavydas ir pyktis trumpina
gyvenimą,
o krintimasis be laiko
pasendina.
- 25 Kas yra gyvas ir linksmas prie stalo,
patirs malonumo iš vaišių.

31 Požiūris į turta
1* Nemiga dėl turto alina
žmogaus kūną,
o nerimas dėl jo išblaško miegą.

- 2 Bemiegis nerimas labiau
neduoda poilsio,
negu sunki liga.
- 3 Turtuolis triūsia,
kad susikrautų turtų,
o kai ilsisi, smaguriauja
iki soties skanėstais.
- 4 Beturtis nuolat triūsia,
vos sudurdamas
galą su galu,
o jei kada ilsisi, tampa skurdžiumi.
- 5 Kas myli auksą, nuodėmės
lengvai neišvengs;

- kas ieško turtų, bus jų suklaidintas.
- 6 Daugelis yra pražuvę dėl aukso,
ir jų pražūtis nebuvo jiems
staigmena netikėta.
- 7 Tai kelmas užkliūti kvailiams –
juo bet koks neišmanėlis
susivilioja.
- 8* Laimingas turtuolis,
rastas be dėmės,
nevergaujās savo turtams!
- 9 Kas jis, kad galėtume jį pasveikinti?
Juk jis padarė nuostabių
darbų saviesiems!
- 10 Kas yra buvęs išmėgintas
auksu ir rastas tobulas?
Tebūna už tai pagirtas!
Kas yra galėjęs nusižengti ir
nenusižengęs,
galėjęs daryti pikta ir nepadaręs?
- 11 Jo nuosavybė bus tvirtai pagrįsta,
ir bendrija skelbs jo dosnumą.
- Elgesys prie stalo**
- 12 Esi pasodintas prie didžiūno stalo?
Neatsinešk prie jo godžios
stemplės!
Nesakyk: “Kokios gausios vaisės!”
- 13 Atsimink, kad godi akis yra
blogas dalykas.
Kas buvo už akį godesnio sukurta?
Užtat kiekviena proga ji ir ašaroja.
- 14 Netiesk rankos į visa, ką matai,
nenustumk savo kaimyno nuo
dubens.
- 15 Rūpinkis savo kaimynu,
kaip pačiu savimi,
ir galvok apie visa, kas tau
nepatinka.
- 16 Kaip išauklėtas žmogus valgyk,
kas prieš tave padėta,

31,1-11: Rūpinimasis įsigyti turto ir nerimas norint jį išlaikyti dažnai trukdo žmogaus poilsį ir lengvai nuveda į nuodėmę ir pražūtį. Žr. Mt 6,25-34. Turtingas žmogus, kurio širdis nėra

paskendusi turte, yra vertas gyriaus.
31,8-11: Katalikų Bendrija pritaiko šias eilutes savo liturgijoje tikėjimo išpažinėjams.

- ir godžiai nežiaumok,
kad kiti nepasibjaurėtų.
- 17 Pirmas liaukis, kaip dera
gerai elgsenai,
ir neryk kaip išbadėjęs, kad kitų
neįžeistum.
- 18 Jeigu esi pasodintas prie
stalo tarp daugelio žmonių,
netiesk pirmas savo rankos.
- 19 Argi negana išauklėtam žmogui
trupučio?
Nereikia atsigulusiam pūkšti.
- 20 Saikingas valgymas laiduoja
sveiką miegą
ir aišką protą keliantis kitą dieną.
Rijūno laukia nemigos,
šleikštulio ir skrandžio bėdos.
- 21 Jeigu norom nenorom esi
persivalgęs,
atsikelk nusivemti,
ir tau palengvės.*
- 22 Klausykis, mano vaike,
manęs nepaniekink,
ilgainiui mano žodžius tu
branginsi.
Ką tik darytum, būk santūrus,
ir joks blogas įprotis tavęs
neužklups.
- 23 Kas dosniai dalija maistą,
tą žmonės giria,
ir jų liudijimas apie jo dosnumą
yra patikimas.
- 24 Miestas skundžiasi žmogumi,
kuris šykšti maisto,
ir jų liudijimas apie jo šykštumą
yra gyna teisybė.
- Vynas**
- 25 Nemėgink įrodyti savo jėgų
gerdamas vyną,

- nes vynas daugelį yra pražudęs.
- 26 Kaip žaizdras išbando kalvio darbą,
taip vynas išbando širdis,
kai įžūlieji ginčijasi.
- 27* Vynas žmonėms yra
gyvasties šerdis,
jei geriamas su saiku.
Koks gyvenimas žmogui be vyno?
Iš pradžių jis buvo sukurtas
žmonių džiaugsmui.
- 28 Širdies džiaugsmui, gerai
nuotaikai ir malonumui
pakaks vyno, jeigu jis geriamas
saikingai tinkamu laiku.
- 29 Galvos skausmą, kartėlį ir
gėdą sukels vynas,
geriamas be saiko, pykstant ir
barantis.
- 30 Daugiau ir daugiau vyno –
tikri raizgai kvailiui, –
jam jėgas sumažina ir žaizdas
padaugina.
- 31 Gerdamas vyną, nesikabinėk
prie kaimyno,
nepašiepk jo, kai jis linksmas.
Nedaryk jam priekaištų
ir nesiginčyk su juo prie žmonių.

32 Vaisės

- ¹ Jeigu esi išrinktas vaisėms
vadovauti, nesipūsk,
bet būk su svečiais kaip vienas
iš jų.
Pasirūpink pirma jais prieš pats
atsisėsdamas –
- ² kai būsi atlikęs visas savo pareigas,
užimk savo vietą,
kad dalyvaudumei jų džiaugsme
ir gautum vainiką už savo
svetingumą.

31,21: ... *atsikelk nusivemti, ir tau palengvės*: atrodo, kad ši nuoroda yra sietina su senovės Romos imperijoje paplitusiu papročiu sukelti

vėmimą.

31,27-28: Vynas yra svarbi mitybos dalis Viduržemio jūros šalyse. Žr. Ps 104,15.

- 3* Kadangi esi vyresnis, turi teisę
pradėti kalbėti,
betgi tramdyk savo išmintį ir
nepertrauk dainos.
- 4 Visiems linksminantis, neberk
žodžių, –
nesipuikuok ne laiku savo išmintimi.
- 5 Kaip rubino antspaudas
auksiniame įtvare,
toksai yra dainuojančių sambūris
vaišėse su vynu.
- 6 Kaip smaragdo antspaudas
auksiniame aptaise,
tokie yra muzikos garsai
vaišinantis rinktiniu vynu.
- 7 O tu, jaunuoli, kalbėk tik tada,
kai reikia, –
tik prašomas ir ne daugiau
kaip dusyk.
- 8 Kalbėk trumpai, bet taupiais
žodžiais daug pasakyk;
elkis kaip žmogus, kuris žino
ir vis dėlto gali suvaldyti liežuvį.
- 9 Tarp didžiūnų nesielk,
tarsi būtum lygus su jais;
kitam kalbant, daug nevapaliok.
- 10 Kaip žaibas blyksteli prieš
griaustinį,
taip pagarba eina priešais
kuklų žmogų.
- 11 Atėjus laikui, išeik ir nebūk
paskutinis;
eik greitai namo ir nelūkuriuok.
- 12 Ten juokauk ir elkis,
kaip tau patinka,
bet nenusidėk iš aukšto
kalbėdamas.

- 13 Betgi visų pirma šlovink savo
Kūrėją,
pradžiuginusį tave savo dovanomis.

Dievo Apvaizda

- 14* Kas pagarbiai bijo VIEŠPATIES,
turi priimti jo auklėjimą,
kas anksti keliasi jo ieškoti,
ras malonę.
- 15 Kas mokosi Įstatymo,
supranta jo vertę,
bet veidmainis ant jo suklups.
- 16 Kas pagarbiai bijo VIEŠPATIES,
žinos,
koks elgesys yra teisingas, –
jų geri darbai teiks šviesos.
- 17 Nusidėjėlis vengia įspėjimų
ir iškraipo Įstatymą* pagal savo
reikalą.
- 18 Protingas žmogus niekad
neniekins įžvalgos;
išpuikusio ir įžlaus žmogaus
niekas nebaido.
- 19 Nedaryk nieko neapsvarstęs;
o paskui, jau padaręs,
neapgailestauk.
- 20 Neik keliu, kuris yra kupinas pavojų,
ir nesuklupk du sykius prie tos
pačios kliūtis.
- 21 Nebūk per daug tikras net ant
lygaus kelio
ir apgalvok visus savo žingsnius.
- 23 Ką tik darai, būk budrus,
nes taip laikysies įsakymų.
- 24 Kas laikosi Įstatymo, apsaugo save,
ir kas pasiitiki VIEŠPAČIU,
nepatirs nuostolio.

32,3-10: Nurodymai seniems ir jauniems, kaip elgtis prie vaišių stalo.

32,14-33,4: Dievas save apreiškia per savo Įstatymo drausmę – auklėjimą, aiškų ir saugų gyvenimo planą. Nusidėjėliai ir veid-

mainiai, nekęsdami Įstatymo ar jį iškraipydami, stokoja išminties ir nėra saugūs gyvenime.

32,17: ... *iškraipo Įstatymą*; hebrajiškai ... *laužo Įstatymą*.

- 33** Žmogaus, kuris pagarbiai
bijo VIEŠPATIES,
neištiks jokia nelaimė,
bet jis bus ir vėl iš mėginimų
išgelbėtas.
- 2 Kas nekenčia Įstatymo,
nėra išmintingas
ir yra blaškomas kaip laivas
audroje.
- 3 Protingas žmogus pasitiki
VIEŠPATIES žodžiu,
nes jam Įstatymas yra taip
patikimas, kaip pranašystė.*
- 4 Apsvarstyk, ką turi sakyti,
tuomet tavęs klausysis;
semk iš savo auklėjimo ir
duok savo atsakymą.
- 5 Kvailio širdis yra kaip vežimo ratas,
o jo mąstysena lyg išklibusi ašis.
- 6 Kandus draugas yra kaip
smarkus eržilas,
kuris žvingauja nepaisydamas,
kas ant jo jotų.

Skirtumai

- 7* Kodėl viena diena yra svarbesnė
už kitą,
kai ta pati saulė apšviečia
kiekvieną metų dieną?
- 8 Jos skiriasi VIEŠPATIES išmintimi, –
jis nustatė metų laikus ir šventes.
- 9 Kai kurias dienas jis išaukštino
ir pašventino,
o kai kurias padarė
šiokiadieniais.

- 10 Visi mirtingieji yra iš molio,
ir žmonija buvo sukurta iš žemės.
- 11 Savo žinojimo pilnatvėje
VIEŠPATS padaro tarp jų skirtumą
ir nustato jiems skirtingus kelius.
- 12 Kai kuriuos jis laimina bei išaukština
ir kai kuriuos pašventina bei
traukia prie savęs,
bet kai kuriuos jis prakeikia
bei nužemina
ir išvaro juos iš savo buveinės.
- 13 Kaip puodžiaus rankose molis,
kurį jis minko, kaip jam patinka,
taip žmonės yra rankose jų Kūrėjo,
kuris atlygina jiems pagal savo
nuosprendį.
- 14 Kaip pikta yra gero priešybė
ir mirtis – gyvybės,
taip nusidėjėliai yra teisiųjų
priešybė.
- 15 Pažvelk tad į visus Aukščiausiojo
darbus:
jie visi yra poromis sukurti
ir vienas kitą atitinka.
- 16* Nūn aš pradedu paskutinis budėti,
kaip parinkų rinkėjas po
vynuogių rinkėjų.
- 17 VIEŠPATIES palaiminimu
atvykau pirmas
ir lyg vynuogių rinkėjas pripildžiau
savo vyno spaudyklą.
- 18 Pastebėkite, kad aš ne vien
dėl savęs triūsiau,
bet dėl kiekvieno, kuris ieško

33,3: ... *kaip pranašystė*: kaip atsakymas, duotas per Urimus ir Tumimus Vyriausiajam kunigui, yra tikras, taip patikimas yra Įstatymas žmogui, kuris jam paklūsta. Žr. Iš 28,30; Sk 27,21; 1 Sam 14,41-42.

33,7-15: Skirtumai – kontrastai – fizinėje ir doro-
vinėje plotmėje tarnauja dieviškajai išminčiai.
Visi kūriniai yra kaip molis... Kūrėjo rankose – kvai-

lys ir išminčius, nusidėjėlis ir teisusis. Betgi tai
nereiškia, kad Dievas sukūrė žmogų tapti
nusidėjėliu: Dievas nėra nedorumo šaltinis. Žr. Sir
15,11-20; Jok 1,13-14. Apie *molio*... *puodžiaus*
jvaizdžius žr. Iz 29,16; 45,8; 64,8; Jer 18,4,6; Išm
15,7-8; Rom 9,21.

33,16-19: Siracido pasirengimas būti mokytoju.
Žr. Sir 24,30-34; 39,12-13; 51,13-28.

išminties.

- 19 Klausykitės tad manęs,
žmonijos didžiūnai,
ir jūs, bendrijos vadovai,
įsidėmėkite!

F. NUOSAVYBĖ IR TARNAI

- 20 Sūnui ar žmonai,
broliui ar bičiuliui
neleisk savęs valdyti, kol esi gyvas;
neatiduok niekam to, ką turi,
idant kartais nesigailėtum ir
nereikėtų prašyti,
kad grąžintų.
- 21 Kol tik esi gyvas ir gali alsuoti,
neleisk niekam užimti tavo vietos.
- 22 Juk geriau, kad tavo vaikai tavęs
prašytų,
negu kad tu žiūrėtum į savo
vaikų rankas.
- 23 Būk visų savo reikalų
šeimininkas,
tenesuteršia niekas tavo garbės!
- 24 Tą dieną, kai tavo gyvenimas
bus prie galo –
mirties valandą – išdalyk
savo paveldą.
- 25* Pašarą, lazda ir naštas – asilui;
duoną, drausmę ir darbą – vergui.
- 26 Pristatyk savo vergą prie darbo,
turėsi ramybę,
duok jam laisvas rankas,
ieškos laisvės.
- 27 Jungas ir diržas palenkia sprandą,

o blogam vergui yra trinka
ir bausmės.

- 28 Varyk jį dirbti, kad nebūtų be darbo,
29 nes buvimas be darbo išmoko
daug pikta.
- 30 Pristatyk jį dirbti, kaip jam dera,
o jeigu jis nepaklūsta,
jam uždėk grandines.
Tačiau niekad neviešpatauk
nė vienam
ir nedaryk nieko, kas neteisinga.
- 31 Jeigu turi tik vieną vergą,
elkis su juo kaip su pačiu savimi,
nes jį krauju nusipirkai.
Jeigu turi tik vieną vergą,
elkis su juo kaip su broliu,
nes tau jo reikės, kaip reikia
gyvasties.
- 32 Jeigu blogai su juo elgsies
ir jis, tave palikęs, pabėgs,
33 kuriuo keliu eisi jo ieškoti?
- 34 Pasitikėk Viešpačiu,
o ne sapnais**
- 1* Tuščios ir apgaulios
neprotingo žmogaus viltys,
sapnai duoda sparnus kvailiams.
- 2 Kaip žmogus, kuris gaudo
šešėlį ar vejasi vėją,
taip elgiasi tas, kas tiki sapnais.
- 3 Kas sapnuose matoma,
yra tik atspindys –
panašumas veido, žiurinėčio
į patį save.
- 4 Argi gali nešvarus duoti švarų?
Argi gali melagis kada pasakyti

33,25-33: Vergija buvo laikoma savaime suprantama visuomenine būkle. Nors Siracido žodžiai yra stiprūs (žr. 25-29 eilutes), jis moko vergų savininkus būti teisingus. Vergų teisės buvo aptartos teisyneose. Žr. Iš 21,2-6.20-21.26-27; Kun 25,46; Įst 15,12-18.

34,1-17: Pasitikėti sapnais, būrimu ir ženklų aiškinimu yra apgaulinga, nes jie neturi tikrovės pagrindo. Tikras pasitikėjimas remiasi žinojimu bei patirtimi ir visų pirma pagarbia Viešpaties baime.

tiesą?

- 5 Būrimai, ženklų aiškinimas
ir sapnai yra niekai;
ko tu tikiesi, tą protas
pavaizduoja.
- 6 Nebent tai būtų ypatingas
regėjimas,
Aukščiausiojo siųstas,
kitaip neimk jų į širdį.
- 7 Juk sapnai suklaidino daugelį,
ir žmonės, sudėję į juos savo viltį,
įkliuvo į bėdą.
- 8 Įstatymo vykdymas nereikalauja
tokių apgaulių;
išmintis yra tobula laikydamasi
tiesos.

Kelionė daug išmoko

- 9 Išsilavinęs žmogus daug žino,
ir kas yra daug patyręs,
kalba protingai.
- 10 Žmogus, neturintis patirties,
maža nežino,
bet kas yra keliavęs, įgyja
daug gudrumo.
- 11 Daug mačiau savo kelionėse,
išmokau daugiau,
negu galėčiau pasakyti.
- 12 Dažnai buvau mirties pavojuje,
bet išsigelbėjau ta patirtimi.
- 13 Gaji yra drąsa pagarbiai bijančių
VIEŠPATIES,
nes jų viltis yra tas,
kuris juos gelbsti.
- 14 Pagarbiai bijančiam VIEŠPATIES
nėra ko bijoti, –
jis nepasiduos baimei,
nes VIEŠPATS yra jo viltis.
- 15 Laiminga siela pagarbiai

bijančio VIEŠPATIES!

- Kuo jis pasitiki? Kas yra jo ramstis?
- 16 VIEŠPATIES akys tiems,
kurie jį myli,
galingas skydas
ir stiprus ramstis,
užuovėja nuo dykumos vėjo
ir paunksmė nuo
vidurdienio saulės,
apsauga nuo suklaidymo
ir pagalba nuo nuopuolio.
- 17 Jis teikia džiaugsmo širdžiai,
spindesio akims –
duoda ir sveikatos,
ir gyvasties, ir palaimos.
- Aukų atnašos**
- 18* Suteršia savo dovanas,
kas atnašauja aukai neteisėtai
įgytus daiktus!
Nedorėlių atnašos Dievui
nėra malonios.
- 19 Aukščiausiam nepatinka
neteisiųjų atnašos,
jiems neatleidžia nuodėmių,
nors aukų būtų ir daugybė.
- 20 Atnašauti auką iš beturčių indėlių
yra lygiai nedora,
kaip ir užmušti sūnų jo tėvo akyse.
- 21 Labdaros duona yra vargšų gyvastis,
kas ją iš jų atima, išlieja kraują.
- 22 Kas atima iš artimo pragyvenimą,
padaro žmogžudystę;
kas neišmoka samdiniui jo algos,
išlieja kraują.
- 23 Jeigu vienas stato, o kitas griaua,*
juk iš to abiem būna tik vargo.
- 24 Jeigu vienas meldžiasi,
o kitas keikiasi,*

34,18-26: Religinio gyvenimo apraiškos žmogaus gyvenime, aukų atnašos ir atgailos darbai turi plaukti iš žmogaus vidaus – iš širdies. Žr. Mt 15,4-7; Mk 7,9-13.

34,23: ... vienas stato... kitas griaua: vargšas

stato, o turtuolis nugriaua. Abu praranda.

34,24: ... vienas meldžiasi... kitas keikiasi: turtuolis meldžiasi veidmainiškai, o vargšas jį iškeikia. Aišku, kad Viešpats išgirs vargšo balsą. Žr. Sir 35,20-21.

- katro balsą VIEŠPATS girdės?
 25 Jeigu žmogus, palietęs lavoną,
 apsiplauna
 ir vėl jį paliečia,
 kokia jam nauda iš apsiplovimo?
 26 Taip ir su žmogumi,
 kuris pasninkauja už savo
 nuodėmes,
 o paskui eina ir daro tą patį:
 kas išgirs jo maldą
 ir ką jis laimėjo savo pasninku?

35 Mozės Įstatymas ir atnašos aukoms

- 1* Žmogus, kuris laikosi Įstatymo,
 atnašauja daug aukų,
 kas paklūsta įsakymams, aukoja
 bendravimo atnašas.
 2 Dėkingumo ženklau žmogus
 atnašauja geriausių miltų,*
 o duodamas išmaldą, atnašauja
 šlovės auką.
 3 Šalintis nuo pikto patinka
 VIEŠPAČIUI,
 vengti neteisingumo yra
 išpirkimo darbas.
 4 Nesirodyk prieš VIEŠPATĮ
 tuščiomis rankomis,
 nes visa, ką atnašauji,
 yra įsakymo vykdymas.
 5 Teisiojo atnaša praturtina aukurą
 ir malonių kvapu pasiekia
 Aukščiausiąjį.
 6 Teisiojo auka yra maloni,
 ir ji niekad nebus užmiršta.
 7 Dosnia širdimi garbink VIEŠPATĮ, –
 nešykstėk savo rankų triūso
 pirmienų.
 8 Visas savo dovanas atnašauk
 su šypsena,

- ir dešimtinės atskirk su džiaugsmu.
 9 Duok Aukščiausiam,
 kaip jis tau yra davęs,
 taip dosniai, kaip išgali.
 10 Juk VIEŠPATS yra tas,
 kuris atlygina, –
 jis atlygins tau septyneriopai.
 11 Neatnašauk jam kyšių,
 jį jis nepriims!
 Nepasitikėk auka iš skriaudos
 vaisių,
 12 nes jis yra Teisėjas, –
 jis nėra šališkas.
 13 Jis niekad nebūna šališkas,
 skriausdamas silpnuosius,
 bet išklauso nuskriaustojo maldą.
 14* Jis nėra kurčias našlaičio verksmui
 ar našlės, kai ji lieja savo skundą.
 15 Argi našlės skruostais
 tekančios ašaros
 neapkalina žmogaus,
 privertusio jas lietus?
 16 Kas nuoširdžiai tarnauja Dievui,
 bus išklausytas;
 jo maldavimas pasiekia dangų.
 17 Nuolankiojo malda prasiskverbia
 pro debesis
 ir nenumiršta, kol nepasiekia
 savo tikslo, –
 18 ji neatsitrauks, kol Aukščiausiasis
 neatsilieps,
 nepažadės teisingai spręsti ir to
 nepadarys.
 19 Dievas iš tikrųjų neuždels
 ir tarsi galiūnas nenumiršta,
 20 kol nepalauš negailestingųjų
 sprando

35,1-13: Dievui malonios atnašos. Žr. Iz 1,11-18; Mch 6,6-8; Mk 12,33.

35,2: Rinktiniai miltai drauge su aliejumi ir smilkalais buvo įsakyta atnaša Dievui. Žr. Įst

10,17; Job 34,19; Išm 10,34; Gal 2,6.

35,14-15: Našlaitis ir našlė patiria ypatingą skurdą, nes nėra kito, išskyrus Dievą, kas gintų jų bylą.

- ir neatmokės kerštu tautoms;
 21 kol nesunaikins išūlių minios
 ir nesutrupins neteisiųjų skeptro;
 22 kol neatlygins mirtingajam
 pagal jo veiksmus
 ir neatmokės už darbus žmonių
 pagal jų mintis;
 23 kol neapgins savo tautos reikalų
 ir nepradžiugins jos gailestingumu.
 24 Malonus jo gailestingumas
 nelaimėje,
 kaip lietaus debesys per sausrą.

36 **Malda už Dievo tautą**

- 1 Ateik mums į pagalbą,
 visų Dieve,*
 ir siųsk savo klaidą tautoms*
 2 Pakelk ranką prieš pagonis,
 kad pamatytų tavo galingus darbus.
 3* Kaip esi mus panaudojęs,
 kad parodytum jiems savo šventumą,
 taip nūn panaudok juos, kad
 parodytum mums savo šlovę.
 4 Tuomet jie žinos, kaip mes žinome,
 jog nėra kito Dievo, tik tu vienas,
 VIEŠPATIE.
 5 Duok naujų ženklų, daryk
 naujų nuostabių darbų,
 iš peties parodyk savo dešinės garbę.
 6 Pažadink savo narsą ir išliek
 savo pyktį;
 pažemink nedraugus ir
 parblošk priešus.
 7 Paskubink tą dieną,
 atsimink paskirtąjį laiką,*
 kai tavo galingi darbai turi
 būti paskelbti.
 8 Tesunaikina ugningas pyktis bėglį,
 ir tavo tautos engėjai tebūna

pragaišinti.

- 9 Sutraiškyk galvas priešiško valdovų,
 kurie sako: "Esame tik mes!"
 10 Surink visas Jokūbo gimines,
 kad jos paveldėtų žemę kaip
 anais laikais.
 11 Būk gailestingas, VIEŠPATIE,
 tavo vardu vadinamai tautai –
 Izraeliui, kurį tu pavadinai
 savo pirmagimiu.
 12 Užjauk savo šventąjį miestą –
 Jeruzalę,
 tavo sosto buveinę.
 13 Pripildyk Zioną savo šlovės giesmių
 ir savo Šventyklą savo garbės.
 14 Paliudyk tuos, kuriuos
 sukūrei pradžioje,
 ir įvykdyk tavo vardu tartas
 pranašystes.
 15 Atlygink tiems, kurie tavęs
 laukia, –
 tebūna tavo pranašų teisybė.
 16 Išklausyk, VIEŠPATIE,
 maldą savo tarnų,
 nes tu visad esi malonus
 savo tautai.
 17 Tada bus žinoma visiems žemės
 pakraščiams,
 kad tu – VIEŠPATS – esi visų
 amžių Dievas.

Artimų draugų pasirinkimas

- 18 Stemple nueina bet koks
 maistas,
 bet vienas valgis yra gardesnis
 už kitą.
 19 Kaip gomurys atskiria žvėrienos
 rūšis,
 taip aštrus protas pažįsta melus.
 20 Sukto būdo žmogus pridaro

36,1: ... *visų Dieve*: ne vien tik Izraelio, bet visų tautų. ... *tautomis*: ypač turima omenyje seleukidai, valdžiusieji Palestiną nuo 198 m. prieš Kristų.

36,3: Kaip Dievas apreiškė savo šventumą, bausdamas Izraelį (žr. Ez 20,41; 28,25), taip dabar jis apreiškia savo šlovę, bausdamas pagonis.

36,7: ... *paskirtąjį laiką*: mesijinį amžių.

- keblumų kitiems;
reikia būti patyrusiam,
kaip jam atmokėti.
- 21 Nors bet kuris vyriškis
gali būti moteriai,*
tačiau viena mergina gali
būti geresnė už kitą.
- 22 Moters grožis padaro jos vyro
veidą spindintį,
nes pranoksta visa, kas žavi jo akis.
- 23 O jeigu dar ir jos kalba maloni,
jos vyras yra laimingesnis
už visus mirtinguosius.
- 24 Žmona didžiausias savo vyro
turtas,
panaši į jį pagalbininkė,* ištikima
parama.
- 25 Vynuogynas be tvoros būna
išmindytas;
vyras be žmonos pasidaro
benamis klijūnas.
- 26 Juk kas pasitikėtų vikriu plėšiku,
klajojančiu iš miesto į miestą?
Kas tad pasitikės vyru,
neturinčiu lizdo,
nakvojančiu, kur jį naktis
užklumpa?

37 Kiekvienas draugas sako:
"Ir aš esu tavo bičiulis";
tačiau kai kurie jų tik pasivadina
draugais.

- 2 Argi tai ne mirtinas skausmas,
kai širdies draugas tampa priešu?
- 3 Deja, palinkime į pikta!*
- Kodėl buvai sukurtas
apgaule apdengti žemės veidą?
- 4 Būna bičiulių, kurie sveikina
draugą, lydimą laimės,
bet, ištikus vargui, nuo jo nosisuka.
- 5 Būna bičiulių, kurie dalijasi

- draugo triūsą dėl valgio,
bet mūšyje jie neša jo skydą.
- 6 Neužmiršk savo bičiulio
mūšio metu
ir grobį dalydamas jo neaplenk.

Patarėjai

- 7 Kiekvienas patarėjas nurodo kelią,
bet kai kurie jų pataria tik sau.
- 8 Klausykis patarėjo atsargiai,
sužinok iš pradžių, kokia jam
iš to nauda,
nes save patį jis turi galvoje.
Jis gali mesti kaulelius tavo nenaudai
- 9 ir tau sakyti: "Tavo kelias geras",
o paskui laikytis nuošalėje,
žiūrėdamas, kas tau nutiks.
- 10 Nesitark su žmogumi, kuris
į tave šnairomis žiūri;
slėpk savo ketinimus nuo tau
pavydinčių.
- 11 Nesitark su moterimi apie
jos varžovę
ar su bailiu apie karą,
su pirkliu apie verslą
ar su pirkėju apie prekės vertę,
su šykštuoliu apie dosnumą
ar su negailestingu žmogumi
apie gerumą,
su tinginiu apie bet kokią darbą
ar su tų metų samdiniu apie kitų
metų sėją,
su tingiu vergu apie didelę užduotį –
nekreipk jokio dėmesio į jų
duodamą patarimą!
- 12 Geriau bendrauk su teisiu žmogumi,
kuris tikrai įsakymų laikosi,
kuris yra tos pačios minties kaip tu
ir kuris tau padės, jeigu suklups.
- 13 Tuomet įsiklausyk ir į savo
širdies patarimą,

36,21: ... bet kuris vyriškis gali būti moteriai: vedybos buvo sudaromos tėvų sutarimu (žr. Sir 7,25).

36,24: ... panaši į jį pagalbininkė: žr. Pr 2,18.

37,3: Deja, palinkime į pikta!: žmogaus palinkimas į pikta, hebrajiškai *jezer ra'* – žmogaus *nedoras troškimas*. Žr. Sir 15,14.

- nes nėra nė vieno kito, tau
ištikimesnio už ją.
- 14 Juk kartais žmogaus širdis
gali daugiau pasakyti apie jo būklę,
negu sargybos bokšte sėdintys
septyni sargai.
- 15 Bet visų pirma melskis
Aukščiausiamajam,
kad vestų tave tiksliau tiesos keliu.
- Tikra ir klaidinga išmintis**
- 16* Žodis yra kiekvieno darbo pradžia,
o svarstymas – kiekvieno veiksmo.
- 17 Viso elgesio šaknis yra širdis, –
keturias šakas ji želdina:
18 gėrį ir blogį, gyvenimą ir mirtį, –
jų vispusis valdovas yra liežuvis.
- 19 Žmogus gali būti sumanus ir
daugeliui naudingas,
tačiau sau pačiam kvailas.
- 20 Ir sumanus žmogus skurs,
neturėdamas ko valgyti,
jeigu jo žodžiai bus atmetami.
- 21 Kadangi VIEŠPATS nesuteikė
jam dovanos patraukti,
jam trūksta vispusės išminties.
- 22 Kai žmogus yra išmintingas
savo naudai,
jo sveiko proto vaisiai bus jame
matomi.
- 23 Kai išmintingas žmogus moko
savo tautą,
jo sveiko proto vaisiai yra ilgalaikiai.
- 24 Išmintingas žmogus bus apibertas
gyriumi,
kas tik jį matys, vadins laimingu.
- 25 Žmogaus gyvenimo dienos yra
ribotos,
bet Izraelio dienos be skaičiaus.
- 26 Žmogus, išmintingas savo

tautos naudai,
laimi garbės paveldą, ir jo vardas
gyvas amžinai.

Nuosaikumas prie stalo

- 27* Mano vaike, valdyk save per visą
gyvenimą;
žiūrėk, kas tau kenksminga, ir
sau to neleisk.
- 28 Juk ne kiekvienas maistas yra
visiems geras,
ne visi valgiai tinka kiekvienam
skoniui.
- 29 Nesigodėk kiekvieno skanėsto
ir nevalgyk be saiko geriausių valgių.
- 30 Juk persivalgymas atneša ligą,
o besaikis valgymas sukelia
vėmimą.
- 31 Nuo persivalgymo daugelis
nusigalavo,
bet saikus žmogus prailgina savo
gyvenimą.

38 Liga ir mirtis

- 1* Brangink gydytoją, nes jis
tau svarbus;
juk VIEŠPATS jį sukūrė.
- 2 Juk iš Aukščiausiojo eina jo
gydymo dovana
ir iš karaliaus jis gauna
pragyvenimą.
- 3 Gydytojo žinojimas daro jį įžymų,
ir didžiūnai jam pagarbą reiškia.
- 4 VIEŠPATS išželdina iš žemės
vaistažoles,
kurių protingas žmogus neturėtų
niekinti.
- 5 Argi vanduo nebuvo pasaldytas
šakele medžio,
kad būtų pažinta jo jėga?
- 6 Jis suteikia mirtingiesiems

37,16-25: Širdis Šventojo Rašto puslapiuose yra mąstymo ir nuosprendžio šerdis. Siracidas mąsto ir apsisprendžia širdimi. Žodis *širdis* ženklina ir protą, ir sąžinę.

37,27-31: Saikumas ir savitvarda turėtų valdyti

žmogaus apetitą prie stalo. Maisto paskirtis yra palaikyti žmogaus gyvybę, o ne ją sunaikinti.

38,1-15: Gydytojų užduotis ir darbas yra Dievo kūrimo tęsinys.

- žinojimą,
kad būtų pašlovinas savo
nuostabiais darbais.
- 7 Vaistažolėmis gydytojas gydo ir
malšina skausmą,
o vaistininkas iš jų gamina savo
vaistus.
- 8 Dievo darbai niekad nebus užbaigti,
iš jo sveikata sklinda visoje žemėje.
- 9 Mano vaike, kai sergi, nelūkuriuok,
bet melskis VIEŠPAČIUI,
kuris tave išgydys.
- 10 Atsakyk savo ydų,
laikyk savo rankas švarias
ir apvalyk savo širdį nuo visų
nuodėmių.
- 11 Atnašauk maloniai kvepiančią auką
ir geriausių miltų paminėjimo dalį, –
dosnią atnašą pagal savo išgales.
- 12 Betgi ir gydytojui leisk ateiti,
nes VIEŠPATS jį sukūrė;
neleisk jam nuo tavęs pasitraukti,
juk tau jo reikia.
- 13 Būna atvejų,
kai išgijimas yra gydytojo rankose,
nes ir jis meldžiasi VIEŠPAČIUI,
kad suteiktų jam sėkmę
nustatant ligą
ir gydymas išgelbėtų ligonio
gyvastį.
- 15 Kas nusideda savo Kūrėjui,
bus įžūlus ir savo gydytojui.
- 16 Mano vaike, liek ašaras dėl
mirusiojo
ir užvesk raudą, kaip žmogus,
kenčiantis didelį skausmą.
Įvyniok į maršką jo kūną,
kaip yra priimta,
ir nesišalink iš laidotuvių.
- 17 Verk karčiai ir muškis į krūtinę, –

- vertas mirusiojo tebūna tavo
gedulas.
- Gedėk vieną ar dvi dienas,
kaip reikalauja paprotys,
ir tada nusiramink,
užmiršk širdgėlą.
- 18 Juk širdgėla gali baigtis mirtimi,
o liūdinti širdis išsekina
žmogaus jėgas.
- 19 Nelaimėje ilgai nesiliauja skausmas,
širdgėlos išgyvenimą sunku pakelti.
- 20 Neatiduok savo širdies sielvartui,
varyk jį šalin;
verčiau pagalvok apie savo galą.
- 21 Neužmiršk – juk atgal niekas
nesugrįžta, –
mirusiajam gero nepadarai,
o sau pakenki.
- 22 Atsimink jo likimą, nes tavasis
yra panašus;
vakar jis ištiko jį, o šiandieną
ištiks tave.
- 23 Mirusiajam ilsintis, tesiilsi
ir jo atminimas;
sukaupk savo drąsą
jo gyvasčiai užgesus.

G. AMATININKO IR IŠMINČIAUS PAŠAUKIMAS

Raštų žinovo užduotis ir vieta

- 24* Raštų žinovo išmintis praturtina
žinojimą;
tik kas laisvas nuo triūso,
gali tapti išmintingas.
- 25 Kaipgi gali tapti išmintingas
žmogus,
kuris laiko rankose arklą,
didžiuojasi botkočiu jungui
raginti,
varo jaučius ir rūpinasi galvijais?

38,24-39,11: Įvairūs amatininkai palyginami su Raštų žinovu. Siracidas gerbia žemdirbį bei ant-

spaudo žiedų meistrą, kalvį bei puodžių ir gerisi jų darbu. Betgi iškiliausiu pašaukimu laiko Raštų

- 26 Jo širdis užimta vagų arimo rūpesčiu,
ir jis rūpestingai peni gyvulius tvarte.
- 27 Panašiai ir amatininkas bei meistras,
kuris, triūsdamas dieną naktį, antspaudų žiedus kala,
nuolat rūpindamasis sumanyti naują pavyzdį.
Jo širdis užimta rūpesčiu pagaminti tartum gyvą atspaudą,
ir jis nori rūpestingai atlikti darbą.
- 28 Panašiai ir su kalviu, stovinčiu prie priekalo,
įnikusiu kalti geležį.
Ugnies liepsna svilina jo kūną,
bet jis galynejsi su krosnies karščiu.
Kūjo poškėjimas kurtina jam ausis,
o jo akys įsmeigtos į daromo daikto pavyzdį.
Jo širdis užimta rūpesčiu pabaigti savo rankų darbą,
ir jis nori rūpestingai užbaigti jo apdailą.
- 29 Panašiai ir su puodžiumi, sėdinčiu prie darbo
ir kojomis minančiu savo ratą.
Jis visad labai susirūpinęs savo dirbiniais
ir jų daug pagamina.
- 30 Rankomis jis minko molį
ir kojomis mina.
Jo širdis užimta rūpesčiu užbaigti glazūravimą,
ir jis nori rūpestingai užkurti

savo degimo krosnį.

- 31 Visi šie yra pasitikintys savo rankomis,
kiekvienas jų yra įgudęs savo darbe.
- 32 Be jų negalėtų būti įkurtas joks miestas,
jie nealksta, kad ir kur gyventų.
Betgi jie nėra kviečiami į tautos tarybą,
nėra įžymūs viešojo sueigoje.
Jie nesėdi nei teisėjo kėdėje, nesupranta teismų nuosprendžių;
jie negali paaiškinti išminties mokymo,
nei juos rasi tarp didžiūnų.
- 34 Betgi jie palaiko pasaulio sandarą
ir stengiasi panaudoti savo įgūdžius.

39 Rašto žinovas

- ¹ Koks nepaprastas yra žmogus, kuris atsideda tyrinėti
Aukščiausiojo Įstatymą!
Jis ištiria visų protėvių išmintį
ir užsiima pranašystėmis;
- ² jis brangina garsųjų žmonių posakius
ir skverbiasi į palyginimų gelmes;
- ³ jis tyrinėja paslėptą patarlių prasmę
ir užsibūna su palyginimų mįslėmis.
- ^{4*} Jo paslaugomis naudojasi didžiūnai,
jis dalyvauja valdovo sueigoje.
Jis keliauja po svetimas šalis,
kad patirtų, kas gera ir pikta kitur.
- ⁵ Jis mėgsta anksti keltis,
norėdamas ieškoti VIEŠPATIES,
savo Kūrėjo,
ir melstis Aukščiausiam.
Jis garsiai meldžiasi,
prašydamas atleisti jam nuodėmes.

žinovo užduotį – Įstatymo, Išminties {Raštų} ir Pranašysčių lukštenimą. Įstatymas–Raštai–Pranašystės atspindi trigubą hebrajiškosios Knygos –

Biblijos – padalą (žr. Sir 39,1-3; taip pat jo vaikio Prakalbą).

- 6 Tada, jeigu VIEŠPATS – Visagalis –
nori,
jis bus pripildytas supratimo
dvasios, –
bers savo išminties žodžius
ir šlovins VIEŠPATĮ malda.
- 7 VIEŠPATS parodys kelią,
ką patarti ir ką žinoti,
mąstant apie Dievo paslaptis.
- 8 Užtat jis skelbs išmintį to,
ką yra išmokęs,
ir didžiuosis VIEŠPATIES
Sandoros įstatymu.
- 9 Daugelis girs jo supratimą,
niekad jis nebus užmirštas.
Neišblės jo atminimas, –
per kartų kartas bus gyvas jo vardas.
- 10 Tautos kalbės apie jo išmintį
ir bendrija skelbs jam pagyrimus,
- 11 Kol gyvena, jis yra vienas iš
tūkstančio,
o kai miršta, jis palieka gerą vardą.
- Kvietimas šlovinti Kūrėją**
- 12* Širdyje turiu daugiau ką pasakyti,
esu taip pilnas, kaip mėnulis
pilnaties metu.
- 13 Klausykitės manęs, mano
ištikimieji vaikai,
ir išskleiskite vainiklapius lyg rožę,
pasodinta prie tekančio vandens.
- 14 Skleiskite savo malonų smilkalų
kvapą,
pražyskite tarsi lelija.
Teikite kvapą ir giedokite šlovės
giesmę,
garbinkite VIEŠPATĮ už visus jo
darbus.
- 15 Skelbkite jo vardo didingumą
ir, jį šlovindami, dėkokite
giesmę, arfa ir visais styginiais
instrumentais!
Skelbdami giedokite
džiaugsmingai:
- 16 “Kokie nuostabūs visi VIEŠPATIES
darbai!
Ką tik jis įsako, įvyksta skirtu
laiku.
Nereikia tad klausti:
‘Kas tai?’ ar ‘Kodėl tai?’ –
nes atėjus laikui į tokius
klausimus bus atsakyta.
- 17* Jo žodžiu susikaupė jūra tartum
pylimas
ir jo įsakymu buvo padarytos
vandens saugyklos.
- 18 Užtenka jam įsakyti, ir vykdoma
jo valia,
niekas negali apriboti jo galios
išgelbėti.
- 19 Prieš jį atsiskleidžia visi žmonijos
darbai,
niekas negali būti paslėpta nuo
jo akių.
- 20 Jo žvilgsnis apima visa nuo
amžių pradžios iki galo,
nieko nėra, kas būtų jam netikėta.
- 21 Nėra tad reikalo klausti:
‘Kas tai?’ ar ‘Kodėl tai?’ –
nes visa, kas sukurta, turi savo
paskirtį.

39,4: Išminčius – Raštų žinovas, arba raštinin-
kas, būdavo karaliaus dvaro pareigūnas, ambasa-
dorius, ministras.

39,12-35: Išminčius kviečia savo mokinius vienyti
su juo ir džiugiai skelbti jo širdžiai brangią temą:
visi Dievo darbai – kūriniai – yra geri. Aprašy-
damas Dievo visažinystę, visagalybę ir išmintį, jis
moko, kad visi kūriniai yra Dievo rankoje, paklūsta

jam ir įvykdo jiems duotą paskirtį, nešdami pa-
laiminimą doriems žmonėms, bausmę nedorė-
liams už piktnaudžiavimą kūriniais. Žr. Sir 36,1-
17; 42,15-43,35. Gera ir pikta Dievas panaudoja
savo tikslams. Žr. Sir 33,7-15.

39,17: Užuominos apie daugelį nuostabių Die-
vo darbų, susijusių su vandeniu: kuriant Visatą
(žr. Pr 1,9), Tvano metu (žr. Pr 7,11-12), pereinant

- 22 Jo palaiminimas užtvindo
išdžiūvusių žemę lyg Nilas,
kaip Eufratas pagirdo žemės
paviršių.
- 23 Vėlgi, jo pyktis išvaro ištisas tautas,
kaip kad vešlią lygumą pavertė
druskinga dykuma.
- 24 Doriesiems jo keliai yra lygūs,
nedorėliams jie pilni akmenų.
- 25 Iš pat pradžių gera buvo sukurtą
geriesiems,
bet nedoriesiems – gera ir pikta.
- 26 Būtiniausi žmogaus gyvasčiai yra
vanduo ir ugnis, geležis ir druska,
kviečių miltai, pienas ir medus,
vynuogių kraujas, aliejus ir
drabužis.
- 27 Geriems žmonėms visi šie yra
geri dalykai,
bet nusidėjėliams jie pasidaro blogi.
- 28 Būna vėtrų, skirtų nubauti,
kurios savo šėlimu gali perkelti
kalnus.
Atėjus atsiteisimo dienai,
jos parodys savo jėgą
ir numalšins savo Kūrėjo pyktį.
- 29 Ugnis ir kruša, badas ir maras –
ir šie visi buvo sukurti bausmei.
- 30 Plėšrūs žvėrys, skorpionai ir gyvatės,
keršijantis kalavijas nedorėliams
sunaikinti –
visi šie buvo sukurti duodant
paskirtį,
ir yra laikomi jo svirne skirtam
laikui.
- 31 Jam įsakius, jie džiūgauja,
visados pasiruošę jam tarnauti
žemėje;
atėjus laikui, jie paklus jo žodžiui”.

- 32 Užtat iš pat pradžių buvau
tuo įsitikinęs,
išmąstęs ir palieku užrašęs:
33 “Visi VIEŠPATIES darbai yra geri”, –
nes jis pasirūpina kiekvienu
reikalu jam skirtu laiku.
- 34 Nėra tad reikalo sakyti: “Tai yra
blogiau kaip anas”, –
visa įrodo savo vertę skirtu laiku.
- 35 Nūn tad skelbk šlovės giesmę
visa širdimi ir balsu,
garbink VIEŠPATIES vardą!

40 Blogis pasaulyje

- ¹ Didelis nerimas yra Dievo
skirtas kiekvienam,
ir sunkus jungas slegia Adomo
vaikus
nuo dienos, kurią jie išėjo iš
motinos iščių,
iki tos dienos, kai jie sugrįžta
pas visų motiną.*
- 2 Juos vargina keblios mintys,
baimė širdyje,
nerimą kelianti mirties dienos
mintis.
- 3 Nuo žmogaus, kuris sėdi iškiliame
soste,
iki žmogaus, sėdinčio dulkėse ir
pelenuose,
- 4 nuo žmogaus, kuris nešioja
purpurą ir karūną,
iki žmogaus, vilkinčio ašutinę, –
visus užplūsta mintys – pykčio ir
pavydo,
rūpesčio ir nerimo,
mirties baimės ir įniršio bei
kivirčių.
- 5 Net besilsinčiam savo lovoje
žmogui

Raudonąją jūrą (žr. Iš 14,21-22), pereinant Jor-
daną (žr. Joz 3,16). Be to, ir debesų, kaip neišse-
miamo vandens, paslaptis (žr. Ps 104,6-13).

40,1: ... *pas visų motiną*: visų motina – žemė;
iš jos žmogus buvo sukurtas. Žr. Pr 2,7; 3,19-20;
Job 1,21; Ps 139,15.

- naktį rūpesčiai trukdo miegoti.
- 6 Trumpas yra jo poilsis,
tartum nebuves,
kol savo sapnuose grumiasi
kaip ir dieną.
Žmogų vargina vaizduotės reginiai,
lyg jis būtų iš mūšio lauko ištrūkęs.
- 7 Tą akimirką, kai pasijunta saugus,
jis pabunda stebėdamasis,
kad nebuvo ko bijoti.
- 8 Visiems kūriniais, nuo žmonių
iki gyvulių, –
o nusidėjeliams septynis
kartus daugiau, –
- 9 ateina mirtis ir kraujo išliejimas,
kivirčas ir kalavijas,
nelaimės ir badas, žūtis ir rykštė.
- 10 Visi šie buvo sukurti nedorėliams,
dėl jų atėjo ir tvanas.
- 11* Kas yra iš žemės, sugrįžta į žemę,
o kas iš aukštybių, – į aukštybes.
- Ivairios patarlės**
- 12 Visa, kas kyla iš kyšio ar
neteisingumo, bus sunaikinta,
o ištikimybė išliks amžinai.
- 13 Neteisėtai įgytas turtas išseks
kaip upė
ir nudundės kaip perkūno
griausmas per audrą.
- 14 Kaip dosnus žmogus turi dėl
ko džiaugtis,
taip lauzantys Įstatymą prieis
liepto galą.
- 15 Nedorėlių vaikai mažai šakų
teišskleidžia,
nes jų nesveikos šaknys yra ant
stačios uolos.
- 16 Jie yra lyg paupių nendrės,
kurios nudžiūva greičiau
už kitus augalus.
- 17 Gerumas yra tarsi vešlus sodas,
o išmalda išlieka amžinai.
- 18* Turtas ar uždarbis pasaldina
gyvenimą,
betgi geriau už abu – rasti lobį.
- 19 Palikuonys ir miesto įkūrimas
įamžina žmogaus vardą,
bet geriau už abu yra žmogui,
kuris įgyja išminties.
Galvijai ir sodai žmogų praturtina,
bet geriau už abu – ištikima
žmona.
- 20 Vynas ir muzika džiugina širdį,
bet geriau už abu – draugų meilė.
- 21 Fleita ir arfa pagražina dainą,
bet geriau už abu – malonus balsas.
- 22 Meilumas ir grožis džiugina akį,
bet labiau už abu – dirvos derlius.
- 23 Draugas ar bičiulis yra visad
mėgstami,
bet geriau už abu – protinga
žmona.
- 24 Giminitis ar padėjęs yra
naudingi bėdoje,
bet išmalda padeda geriau už abu.
- 25 Auksas ir sidabras žmogų ant
kojų pastato,
bet geras patarimas už abu
labiau vertinamas.
- 26 Turtas ir jėga drąsina širdį,
bet geriau už abu – pagarbi
VIEŠPATIES baimė.
Pagarbiai VIEŠPATIES bijančiam
nėra skurdo;
ja gyvenančiam nėra reikalo
ieškoti pagalbos.

40,11b: Užuomina apie kūno mirtingumą ir dievišką gyvybės kilmę iš Dievo Dvasios hebrajiškajame tekste. Žr. Sir 41,10; Pr 2,7; 3,19; Job 34,14-15; Ps 104,29-30; 146,4; Koh 12,7. Graikiškasis ir lotyniškasis šios eilutės, antrosios jos dalies, tekstas

yra: ... *visi vandenys sugrįš į jūrą.*

40,18-27: Daug dalykų daro gyvenimą malonų – sveikata, šeima, draugai, muzika, jėga... – bet vertingesni už juos yra vedybinė meilė, išmintis ir pagarbi Dievo baimė. Žr. Sir 25,6-11.

- 27 Pagarbi VIEŠPATIES baimė tarsi
vešlus sodas, –
ji saugo žmogų geriau, negu bet
kokie turtai.

Apie elgetavimą

- 28* Mano vaike, negyvenk iš
elgetavimo!
Geriau mirti, negu elgetauti.
29 Kai žmogus turi žiūrėti į kito stalą,
jo buitis nėra verta vadintis
gyvenimu.
Kitų žmonių skanėstai užteršia
stemplę;
protingas, išauklėtas žmogus nuo
to saugosis.
30 Begėdžio burnai elgetavimas yra
saldus,
bet jo viduje dega kaip ugnis.

41 Mirtis

- 1 O mirtie! Kaip kartu
yra apie tave pagalvoti
žmogui, ramiai gyvenančiam
savo namuose,
vyruui, neturinčiam jokio rūpesčio,
visur sėkmės lydimam
ir dar stipriam smagintis
gyvenimo malonumais!
2 O mirtie! Koks geras tavo
nuosprendis
žmogui, esančiam skurde ir
bejėgiam,
palaužtam metų naštos ir
besirūpinančiam viskuo,
nusivylusiam ir netekusiam vilties!
3* Nebijok mirties nuosprendžio;
atsimink, kad jis apima ir tavo
protėvius, ir palikuonis.
4 Toks yra VIEŠPATIES nuosprendis
visiems kūriniams;
kodėl tad tu turėtum atmesti
Aukščiausiojo valią?

Ar žmogus gyvena dešimt metų,
ar šimtą, ar tūkstantį,
Hade nesiskundžiama dėl
gyvenimo trukmės.

Nedorėlių likimas

- 5 Neapkenčiami vaikiščiai yra
nusidėjėlių vaikai,
kvailos išperos gyvena nedorėlių
namuose.
6 Nusidėjėlių vaikų paveldas sunyks,
o jų palikuonys patirs amžiną gėdą.
7 Vaikai keiks savo nedorą tėvą,
nes per jį jie kenčia gėdą.
8 Vargas jums, nedorėliai,
kurie atmetėte Aukščiausiojo
Įstatymą!
9 Jeigu turite vaikų, juos ištiks
neganda;
jeigu tapsite tėvu, tai bus tik
dejonė.
Jums suklupus, ilgai netils
džiaugsmas,
o jums numirus, jūsų daliai teks
prakeikimas.
10 Visa, kas iš žemės, sugrįžta į žemę,
taip nedorėliai eina iš prakeikimo
į žūtį.
11 Žmogaus kūnas yra tik kvapas,
bet doras vardas niekad nebus
sunaikintas.
12 Gerbk savo vardą, nes jis tave
pergyvens ilgiau,
negu tūkstantis aukso sankaupų.
13 Laimingo gyvenimo dienos yra
suskaičiuotos,
bet geras vardas išlieka amžinai.
Gėdos jausmas
14 Mano vaikai, likite ištikimi savo
auklėjimui
ir būkite ramūs;

40,28-30: Judėjai elgetavimą laikė nusikaltimu žmogaus orumui. Elgetauti galėjo tik *begėdis* – orumo jausmą praradęs žmogus. Žr. Sir 29,22-23.

41,3-4: Pasidavimas mirčiai yra būdingas Senojo Testamento mąstysenai. Žr. Sir 14,11-19; 17,25-28; 38,16-23.

- kokia gali būti nauda iš paslėptos
išminties
ir paslapyje laikomo lobio?
- 15 Geriau žmogus,
slepiančias savo kvailumą,
negu žmogus, slepiančias savo
išmintį.
- 16 Užtat gerbk mano žodžius,
nes negera visa ko gėdytis
nei kiekvienam gėdos pajutimui
pritarti.
- 17 Prieš tėvą ar motiną gėdykis
ištvirkavimo,
prieš didžiūną ar valdovą – melo.
- 18 Prieš teisėją ar pareigūną
gėdykis nusikaltimo,
prieš bendriją ir žmones – Įstatymo
laužymo.
- 19 Prieš savo bendrininką ar draugą
gėdykis apgaulės,
o vietoje, kur apsigyveni, – vagystės.
- 20 Gėdykis sulaužyti priesaiką ar
sutartį
ir alkūnėmis atsiremti prie stalo.*
- 21 Gėdykis šiurkštumo priimant
ar duodant,
rylos prieš tuos, kurie tave sveikina,
22 žvilgsnių į palaidūnę,
atsisakyti padėti giminaičiui,
23 pasisavinti kito dalį ar dovaną,
spoksoti į kito vyro žmoną,
24 lengvabūdiškai elgtis su jo tarnaitė –
neik prie jos lovos, –
25 sakyti užgaulių žodžių draugams –
nepalydėk dovanos pajuoka, –
26 pakartoti, ką esi girdėjęs,
ir išduoti patikėtas paslaptis.
- 27 Tada žinosi, kas yra tikra gėda,
ir būsi visų mėgstamas.

- 42** Šių dalykų nesigėdyk,
kad nenusidėtumei,
norėdamas išvengti gėdos:
- 2 Aukščiausiojo Įstatymo bei jo
įsakų,
nuosprendžio, išteisinančio bedievių;
3 atsiskaityti su bendrininku ar
pakeleiviais
ir pasidalyti bičiulių paveldo;
4 svarstyklių ir svarsčių tikslumo,
ar įsigyti daug, ar mažai dalykų;
5 dērėtis su pardavėju dėl kainos
ar dažnai vaikus drausminti rykšte,
ar tingų vergą kruvinai nuplakti;
6 antspauda, kad laikytum namie
neprotingą žmoną,
ir rakto, kur yra daug rankų;
7 suskaičiuoti kiekvieną indėlį
ir užrašyti visa, kas duota ir gauta,
8 sudrausti nemokšas bei kvailuosius
ar senius, nusikaltusius ištvirkavimu.

Tada būsi tikrai taurus,
ir visi laikys tave santūriau.

Duktė kelia tėvui rūpestį

- 9 Duktė yra lobs, kuris verčia
tėvą budėti,
rūpestis dėl jos neleidžia jam
užmigti.
- Kol jauna, baisu, kad ji neištekės,
o jai ištekėjus, ima baimė,
kad ji bus nemylima.
- 10 Kol ji dar mergelė, gąsdina mintis,
kad gali būti suviliota
ir tapti nėščia savo tėvo namuose;
o jai turint vyrą, baisu,
kad nebus ištikima,
ir, nors jau ištekėjusi, neramu,
kad ji bus bevaissė.
- 11 Mano sūnau, griežtai saugok savo

41,20: ... *alkūnėmis atsiremti prie stalo*: graikų
ir romėnų paprotys valgant atsiremti kairiąja

alkūne į stalą judėjams buvo netinkamas elgesys.

- dukterį,
kad nepadarytų tavęs pajuoka tavo
priešams,
priežodžiu mieste bei tautos
sueigoje
ir neužtrauktų tau gėdos miesto
vartuose.
Žiūrėk, kad nebūtų pinučių jos
kambaryje
nei vietos, iš kurios matytųsi
priėjimas prie namų.
12 Neleisk jai puikautis savo grožiu
prieš jokių vyrą
ir leisti laiką tarp išteklėjusių
moterų.
13 Juk kaip iš drabužių išlenda kandys,
taip iš moters išeina jos
nedorumas.
14 Geriau nedraugiškas vyras negu
draugiška moteris,
bet geriau sąžininga duktė
negu begėdis sūnus.

Dievo darbai Kūrinijoje

- 15 Nūn prisiminsiu VIEŠPATIES darbus
ir apsakysiu, ką esu matęs.
Žodžiu VIEŠPATIES darbai* atsirado;
visi kūriniai vykdo jo valią.
16 Kaip saulė savo šviesa žvelgia
žemyn į visa,
taip VIEŠPATIES šlovė pripildo
jo darbus.
17 VIEŠPATS nėra leidęsis net
šventiesiems*
apsakyti visus jo nuostabius darbus,
nors VIEŠPATS Visagalis yra
davęs savo galybėms
jėgų ištverti jo garbėje.
18* Jis ištiria bedugnę ir žmogaus širdį,

- supranta jų gelmių paslaptis.
Juk Aukščiausiasis žino visa,
kas gali būti žinoma;
jis mato visus dalykus,
kurie turi įvykti.
19 Jis atskleidžia, kas yra buvę ir
kas dar įvyks,
apreiškia paslėptų dalykų pėdsakus.
20 Jokios įžvalgos jam netrūksta,
niekas nuo jo nepasislepia.
21 Jis tvarko galingus savo išminties
darbus;
nuo amžinybės jis yra vienas ir
tas pats.
Nieko neprisidėta, nieko neatimta;
patarėjo jam nereikia!
22 Kokie gražūs yra visi jo darbai,
žavūs pasižiūrėti ir džiugūs regėti!
23 Visa tai gyvena ir lieka amžinai;
kūriniai yra išlaikomi,
kad atliktų savo paskirtį.
24 Visi jie ateina po du,
vienas tinkantis kitam;
nė vieno iš jų nepadarė be reikalo.
25 Kiekvienas pasikeičia savo
ypatingu geru su kitu.
Kas galėtų prisižiūrėti ligi valiai
jo garbės?

43 Saulė

- 1 Aukštųjų valdų grožis,
giedrasis padangių skliautas
ir pats dangus yra šlovės reginys.
2 Saulė pasirodo ir tekėdama skelbia,
koks ji nuostabus spinduoelis –
Aukščiausiojo kūriny.
3 Vidudienį ji išdegina žemę,
ir kas gali pakelti jos ugningą
kaitrumą?

42,15: ... *VIEŠPATIES darbai*: turima mintyje Kūrinija.

42,17: ... *šventiesiems*: dangiškojo dvaro nariams – angelams. Žr. Job 5,1; 15,15; Ps 89,8. Net angelai nepajėgia tinkamai apsaityti nuostabių Dievo darbų.

42,18-21: Dievo visažinystė apima Bedugnę – septynių pasaulio sampratos pradinį vandenyną – bei jos chaotiškas jėgas, žmogaus širdies gelmes (žr. Pat 15,11) ir praeitį bei ateitį, nes Dievas yra amžinas.

- 4 Tartum liepsnojanti kieto metalo
krosnis,
ji savo spinduliais padega kalnus.
Ugningu liežuviu kaitina pasaulį,
savo spindesiu apžilpina akis.
5 Taip, didis yra VIEŠPATS,
jos Kūrėjas,
kurio žodžiu siųsta ji skuba savo
keliu.

Mėnulis

- 6 Mėnulis žymi metų laikų kaitą,
viešpatauja laikams
ir tarnauja kaip jų amžinas ženklas.
7 Iš mėnulio ateina ženklas
iškilmių dienoms,
iš šviesos davėjo, išblėstančio
po pilnates.
8 Jaunatis, kaip rodo jos vardas,
atsinaujina.
Koks jis nuostabus, kai keičiasi, –
švyturys galybėms aukštybėse,
šviečiantis dangaus skliaute!

Žvaigždės

- 9 Danguis grožis ir puikybė yra
žvaigždės,
puošiančios savo mirgėjimu
VIEŠPATIES aukštybes.
10 VIEŠPATIES įsakymu jos stovi
sau skirtose vietose
ir niekad nepailsta budėdamos.

Vaivorykštė

- 11 Pažvelk į vaivorykštę! Tada
šlovink jos Kūrėją,
nes ji nepaprastai graži
savo puošnumu.
12 Ji apglėbia dangaus skliautą savo
didingu lanku;
Aukščiausiojo rankos jį galingai
įtempė.

Gamtos stebuklai

- 13 Savo žodžiu jis siunčia pūgą

ir išskubina savo nuosprendžio
žaibus.

- 14 Užtat atidaromos saugyklos
ir debesis išskuba kaip paukščiai.
15 Savo galybe jis duoda audros
debeseims jėgą
ir sutrupina krušos gabalus.
16 Jo balso griausmas priverčia
raitytis žemę,
savo galybe jis supurto kalnus.
17 Jo valia pietys pučia,
šiaurys atpučia audrą ir atūžia
viesulas.
18 Sniegą jis barsto lyg plasnojančius
paukščius;
snaigės krinta ant žemės lyg
skėrių spiečiai.
Jų baltumo grožis apakina akis,
joms dulksnojant, neatsistebi širdis.
19 Jis beria šerkšną žemėje kaip
druską;
varvekliai sušąla kaip erškečių
dygliai.
20 Jis pasiunčia šaltus šiaurio gūsius,
ir vandenį sukausto ledas,
apdengdamas visas kūdras,
tartum vanduo apsišarvuotų.
21 Kai kalnų augmeniją išdegina
kaitra,
o žydinčios lygumos tarsi liepsnoja,
lašantys debesis visa greitai pagydo,
o krintanti rasa atgaivina
išdžiūvusią žemę.
23* Savo minties galybe jis
numalšina Bedugnę
ir apsodino ją salomis.
24 Žmonės, plaukę jūra, pasakoja
apie jos pavojus,
jų klausydamies esame lyg
perkūno trenkti.

43,23-25:Bedugnė, arba jūra, Šventajame Rašte dažnai laikoma įsmeinta chaoso jėga, su kuria

siejama Rahab{as}, arba Leviatan{as}. Žr. Ps 104,24-26.

- 25 Joje yra keistų ir nuostabių
kūrinių,
visokiausių gyvūnų ir milžiniškų
jūros pabaisų.
- 26 Per jį kiekvienas jo pasiuntinių
sėkmę patiria
ir jo įsakymu įvykdo jo valią.
- 27 Kad ir kiek pasakotume,
negalėtume visko apsaityti;
tebūna tad paskutinis žodis:
"Jis yra visas visur!"*
- 28 Kur galime rasti jėgų jam
pašlovinti?
Juk jis yra didingesnis už visus
savo kūrinius.
- 29 Iš tikrųjų šiurpą keliantis ir
didingas yra VIEŠPATS,
nuostabi jo galybė.
- 30 Garbinkite VIEŠPATĮ ir aukštinkite jį,
kiek tik galite.
Aukštindami jį, sukaupkite
visas jėgas
ir nuovargiui nepasiduokite,
nors ir negalite jo suprasti.
- 31 Juk kas yra jį matęs ir kas
gali jį apsaityti?
Ar kas gali pašlovinti jį,
kaip jam dera?
- 32 Daug dalykų, didesnių už šiuos,
yra paslėpta,
nes aš esu matęs tik nedaug jo
kūrinių.
- 33 Juk VIEŠPATS padarė visus kūrinius
ir jį garbinantiems suteikia
išminties.

H. TIKĖJIMO PROTĖVIŲ ŠLOVĖ

44 "Giesmė mūsų protėvių garbei"

- 1 Nūn šlovinkime garbingus vyrus,
savo protėvius – kiekvieną
savo kartoje.
- 2 Daug garbės VIEŠPATS išdalijo,
daug iš savo didybės,
nuo senųjų laikų.
- 3 Kai kurie valdė savo karalystes
ar įgijo gerą vardą savo žygiais;
kiti davė patarimų,
nes buvo įžvalgūs;
dar kiti regėjo visa pranašystėje.
- 4 Kai kurie vedė tautą savo
patarimais
ir tautos Įstatymo žinojimu, –
jie buvo išminčiai savo mokymu.
- 5 Kai kurie sukūrė melodijų
giesmėms
ar parašė giesmių žodžius.
- 6 Kiti buvo apdovanoti turtais ir
jėgomis,
gyvendami ramiai savo ūkiuose.
- 7 Visi jie įgijo vardą savo kartoje
ir buvo savo meto pasididžiavimas.
- 8 Kai kurie paliko vardą,
kad kiti skelbtų jų šlovę.
- 9 Betgi apie kitus neliko atminimo,
nes jie tapo užmiršti
lyg niekad nebūtų buvę,
tartum jie nebūtų gimę,
lygiai kaip ir jų vaikai.
- 10 Tačiau ir šie buvo teisūs žmonės,
kurių dori darbai nebus užmiršti.
- 11 Jų šeimose lieka jų turtas,

43,27: ... žodis: 'Jis yra visas visur': visa didybė ir išmintis, kurias atspindi kūriniai, randamos anapusinė prasme Dieve, nes jis kūrinių Kūrėjas. Visi kūriniai apreiškia dieviškąjį Artumą.

44,1-50,24: Ankstesniuose skyriuose Dievo išmintis švytėjo gamtos reiškiniuose, šiuose sky-

riuose ji reiškiasi Dievo tautos istorijoje per žmones – gyvenime protėvių, pranašų, kunigų ir valdovų. Šių garbingų vyrų pavyzdys yra autoriaus mokymo viršūnė ir paaiškina jo tikėjimą kano-niškųjų Raštų įkvėpimu.

- jų palikuonims – jų paveldas.
 12 Jų dėka palikuonys laikosi
 Sandoros,
 kaip ir jų vaikai per savo tėvus.
 13 Amžinai išsilaisvys jų palikuonys,
 ir jų šlovė niekad nebus išdildyta.
 14 Jų kūnai palaidoti ramybėje,
 bet jų vardas gyvas kartų kartose.
 15 Sueigose bus pasakojama
 apie jų išmintį
 ir bendrija skelbs jų šlovę.

Enochas

- 16 Enochas* ėjo savo kelią su
 VIEŠPAČIU
 ir buvo paimtas {į dangų}, –
 kad būtų grįžimo {pas Dievą}
 ženklas visoms kartoms.

Nojus

- 17 Teisusis Nojus buvo rastas be
 priekaištų,
 pražūties metu jis išlaikė gyvą
 žmoniją.
 Užtat, Tvanui ištikus,
 likutis buvo išsaugotas žemėje.
 18 Amžina sandora buvo su juo
 sudaryta,
 kad gyvūnai niekad daugiau
 nebūtų Tvanu sunaikinti.

Abraomas

- 19 Abraomas buvo didis daugelio
 tautų tėvas,
 nebuvo kito, šlove panašaus į jį.
 20 Jis laikėsi Aukščiausiojo įsako
 ir įėjo su juo į sandorą.

Jis patvirtino įsaką savo
 paties kūne*
 ir bandomas* buvo rastas ištikimas.

- 21 Užtat VIEŠPATS ir laidavo
 jam priesaiką,
 kad laimins tautas per jo
 palikuonis,
 padarys jį taip gausų,
 kaip žemės dulkės,
 išaukštins jo palikuonis
 kaip žvaigždes
 ir duos jiems paveldą nuo
 jūros iki jūros –
 nuo Upės* iki žemės pakraščių.

Izaokas ir Jokūbas

- 22 Taip pat ir Izaokui jis atnaujino
 tą pažadą
 dėl Abraomo – jo tėvo.
 23 Sandora su visais jo protėviais
 buvo patvirtinta,
 ir palaiminimą jis paskyrė
 Jokūbo galvai.
 Dievas pripažino jį kaip pirmagimį
 ir davė jam savo paveldą;
 jis nustatė ribas giminėms
 ir jų padalą į dvyliką.

45 Mozė

- 1* Iš Jokūbo VIEŠPATS leido
 kilti teisiam vyrui,
 kuris rado malonės visų akyse
 ir buvo brangus Dievui bei
 žmonėms, – Mozei.
 Palaiminimu tebūna jo atminimas!
 2 Dievas padarė jį garbe prilygstantį

44,16: *Enochas...* : dėl draugystės su Dievu ir dėl neįprasto pasitraukimo iš pasaulio šio pranašo garsas buvo nuolat gyvas Dievo tautoje, ypač paskutiniiais dviem prieškristiniais šimtmečiais. Žr. Pr 5,21-24; Žyd 11,5. Ši eilutė išplečia pirminį tekstą. Žr. Sir 49,14.

44,20: ... *savo paties kūne*: Abraomo sandoros su Dievu ženklas buvo apipjaustymas. Žr. Pr 17,10-14. ... *bandomas*: Abraomo ryžtas paaukoti savo sūnų, vykdant Viešpaties įsaką. Žr. Pr 12,1-4; 15,6; 22,9-12; Rom 4,1-25; Gal 3,6-14.

44,21: ... *nuo Upės*: nuo Eufrato. Žr. Pr 2,14.
 45,1-5: Mozė parodė Dievo galybę per stebuklus, Dievo valią per įsakymų ir Sandoros paskelbimą ir Dievo gailestingumą per savo nuoširdžią, ištikimą ir kuklią atvirybę visagaliai Istorijos Viešpačiui. Būdamas tobula senosios Sandoros išraiška, Mozė buvo ir Kristus, naujosios Sandoros Pranašo ir Įstatymų leidėjo, šešėlis. Žr. Įst 18,15.
 45,2: ... *prilygstantį šventiesiems*: angelams. Mozė iš tikrųjų buvo Dievo atstovas derybose su faraonu. Dievas patikėjo savo garbę.

šventiesiems*

ir stiprino jį klaiką keliančia jėga.

- 3 Mozės žodžiais jis darė ūmius
stebuklus
ir aukštai iškėlė Mozę karalių akyse.
Per jį davė įsakymus savo tautai
ir apreiškė jam savo šlovę.
- 4 Už jo patikimumą ir kuklumą
jį pašventino,
išsirinkdamas iš visos žmonijos.
- 5 Leido jam išgirsti savo balsą,
įvedė jį į tamsų debesį
ir veidas į veidą* davė jam
įsakymus –
gyvenimo ir supratimo įstatymą,
kad mokytų Jokūbą Sandoros
ir Izraelį jo įsakų.

Aaronas

- 6* Jis išaukštino ir Aaroną,
šventą vyrą kaip Mozė,
jo brolį iš Levio giminės.
- 7* Su juo sudarė amžiną sadorą
ir suteikė jam savo tautos kunigystę.
Apdovanojo jį didingumu
ir apgaubė didybės dvelkimu.
- 8 Aprengė jį prabangiu puošnumu,
papuošė garbingais drabužiais –
kelnėmis, tunika ir skraiste.
- 9 Jos apvadą apkabinėjo
granatmečio obuoliais
bei daugybe auksinių varpelių,
kad skambėtų jam einant,
garsiai aidėdami Šventykloje
kaip priminimas jo tautai.
- 10 Davė jam ir šventuosius apdarus

iš aukso, mėlyno ir tamsiai
raudono purpuro, –
meistriškai išsiuvinėtus;
nuosprendžio krūtinės dėklą,
efodą ir juostą

- 11 iš raudonų siūlų, – audėjo
dirbinius.
Davė jam brangakmenių, įraižytų
kaip antspaudų žiedai,
įrėmintų aukso rėmeliais, –
auksakalio dirbinį, –
kad įraižytomis raidėmis būtų
paminėta
kiekviena Izraelio giminė.
- 12 Įdėjo auksinę diademą į jo turbaną –
juostelę, įraižytą kaip antspaudo
žiedas,
su įrašu: „Šventas“ –
garbės ženklą, nuostabų dirbinį,
malonų reginį akims,
tobulą pasigrožėti!
- 13 Tokių gražių dalykų prieš jį nebuvo;
joks pašalietis jų nevilkdavo,
bet vien tik jo sūnūs ir palikuonys
visais laikais.
- 14 Jo javų atnaša yra deginama,
kaip nustatyta auka,
kasdien du sykius.
- 15 Mozė jį pašventino, patepdamas
šventuoju aliejumi,
kad būtų amžina Sandora su juo
ir jo palikuonimis, –
taip amžina, kaip amžinas
dangus, –
jie tarnautų VIEŠPAČIUI ir

45,5: ... *veidas į veidą*: apie Dievo artimumą su Moze – Artumą, žr. Iš 33,11; Sk 12,8. Apaštalas Paulius apie tai užsimena. Žr. 1 Kor 13,12.

45,6-21: Siracidas išreiškia savo pagarbą senosios Sandoros kunigystei.

45,7: Aaronas kunigystės vietą užėmė Kristaus kunigystė. Žr. Žyd 7,18-28.

45,26: Siracido kreipinys į savo meto Aaroną palikuonis. Hebrajiškasis tekstas yra skirtingas:

Nūn garbinkite gerąjį VIEŠPATĮ, kuris vainikuoja jus šlove! Tesuteikia jums širdies išmintį, kad jūsų geri darbai ir garbingi žygdarbiai nebūtų užmiršti per kartų kartas.

46,1-6: Jozuė, kurio vardas reiškia *VIEŠPATS yra gelbėtojas*, buvo įrankis, per kurį Dievas išgelbėjo savo tautą nuostabiais keliais ir davė izraeliečiams Kanaaną kaip paveldą.

- būtų kunigais,
laimintų jo vardu jo tautą.
- 16 {Dievas} išrinko jį iš visų gyvųjų,
kad atnašautų
deginamąsias aukas ir rinktines
atnašas VIEŠPAČIUI,
kad degintų atminimui malonaus
kvapo atnašas
ir atliktų permaldavimą už
Izraelio tautą.
- 17 {Dievas} patikėjo jam savo
įsakymus
su galia įsakyti ir teisti, –
pamokyti jo įsakų Jokūbą
ir apeigų Izraelio palikuonis.
- 18 Išsišokėliai susimokė prieš jį
dykumoje,
jam pavydėdami, –
Datanas ir Abiramas bei jų sekėjai
ir iš pykčio įniršęs Koraho
sambūris.
- 19 Bet VIEŠPATS pamatė ir supyko, –
sunaikino juos savo degančiu
pykčiu.
Jis padarė jiems nuostabių darbų,
prarydamas juos ugnies liepsnomis.
- 20 Jis padaugino Aarono šlovę
ir suteikė jam paveldą;
jam paskyrė šventąsias atnašas
su Artumo duona, kaip jo dalį.
- 21 Juk jie valgo iš VIEŠPATIES aukų,
kurias jis suteikė jam ir jo
palikuonims.
- 22 Betgi tautos žemėje paveldo jis
neturi, –
dalies tarp žmonių neturi, –
nes pats VIEŠPATS yra jo
dalis ir paveldas.
- Finehas**
- 23 Finehas, Eleazaro sūnus,
yra trečias šlove
dėl savo uolumo gyventi

- pagarbia VIEŠPATIES baime
ir ištverme, žmonėms nuo jo
nusigręžus.
Savo kilnios širdies padrąsintas,
jis atliko permaldavimą už
Izraelio tautą.
- 24 Užtat draugystės sandora buvo
su juo sudaryta,
kad jis būtų šventovės ir jo
tautos vadovas
ir kad jo palikuonys amžinai
turėtų kunigystės garbę.
- 25 Kaip buvo sudaryta sandora
su Dovydu,
Jesės sūnumi iš Judo giminės,
kad karaliaus paveldas eitų
tik iš sūnaus jo sūnui,
lygiai taip Aarono paveldas
yra vien tik jo palikuonims.
- 26* Nūn tad garbinkite VIEŠPATĮ,
jus šlove apvainikavusį!
Tesuteikia jums širdies išmintį
taip valdyti jo tautą teisumu,
kad jų gerovė neišblėstų
ir kad jų šlovė išliktų per
kartų kartas.

46 Jozuė ir Kalebas

- 1* Jozuė, Nuno sūnus,
buvo narsus mūšyje
ir Mozės padėjėjas pranašo
tarnyboje.
Sukurtas būti, kaip jo vardas
leidžia suprasti,
didžiu Dievo išrinktųjų gelbėtoju, –
bausti priešus
ir duoti izraeliečiams jų paveldą.
- 2 Koks didis jis buvo,
kai pakėlė ranką
kirsti kalaviju miestams!
- 3 Kas galėjo jam priešintis,
kai kovojo VIEŠPATIES mūšius?*

- 4 Argi ne jo ranka saulė sustojo,
kad viena diena tapo lyg dvi?
- 5 Jis šaukėsi Dievo – Aukščiausiojo,
kai priešai apgulė jį iš visų pusių,
ir visagalis VIEŠPATS atsakė jam
nuožmia akmenų krušos audra.
- 6 Mūšyje jis nugalėjo tą tautą
ir šlaite sunaikino priešus,
kad tautos pripažintų
jo narsą ir žinotų,
jog VIEŠPATS stebi savo tautos
kovas.
- 7* Kadangi jis visur atsidavė
Galingajam
ir Mozės dienomis įrodė savo
ištikimybę –
jis ir Jefunės sūnus Kalebas,
jiedu pasipriešino maištininkų
sueigai,
sulaikė tautą nuo nuodėmės
ir nutildė jų nedorą murmėjimą.
- 8 Užtat vien tik jiedu buvo
apsaugoti
iš šešių šimtų tūkstančių
pėstininkų,
kad vestų izraeliečius į jų pavidą –
į kraštą, tekantį pienu ir medumi.
- 9 Jėga, kurią VIEŠPATS suteikė
Kalebui,
pasiliko su juo net žilos senatvės
sulaukusiu,
taigi jis galėjo užimti krašto
aukštumas,
ir jo vaikai gavo jas savo pavidui,
- 10 idant visi izraeliečiai matytų,
kaip gera būti atsidavusiu
VIEŠPATIES sekėjui.

Teisėjai

- 11* Taip pat ir teisėjai, –
kiekvienas pagal savo pašaukimą, –
buvo žmonės, kurių širdis
nebuvo stabų suviliota
ir kurie neatsimetė nuo VIEŠPATIES –
tebūna palaimintas jų
atminimas!
- 12 Jų kaulai teželdina naują
gyvastį ten, kur jie guli,
šlovė šių įžymių žmonių
teatgyja per jų vaikus!

Samuelis

- 13 Žmonių gerbiamas, brangus savo
Kūrėjui,
įžadu pažadėtas dar motinos įsčiose
ir pašventintas VIEŠPAČIUI
kaip pranašas
buvo Samuelis – teisėjas,
kuris atnašavo auką.
Dievo žodžiu jis įvedė karalystę
ir patepė didžiūnus,
kad valdytų jo tautą.
- 14 VIEŠPAČIUI pavedus,
jis teisė bendriją,
lankydamas Jokūbo stovyklas.
- 15 Savo ištikimybė jis pasirodė
tikras pranašas
ir savo žodžiais patikimas regėtojas.
- 16 Jis šaukėsi visagalio VIEŠPATIES,
priešams apstojus iš visų pusių,
ir atnašavo žinduklį ėriuką.
- 17 Tada VIEŠPATS sugriaudė
iš dangaus,
ir nuaidėjo šiurpą keliantis
jo balsas.
- 18 Jis nugalėjo priešo valdovus

46,7-10: Kalebas, kuris drauge su Jozue patarė Mozei ir žmonėms dykumoje užimti Kanaaną, nepaisant žvalgų patarimo ir žmonių maišto, užsitarnavo malonę įvesti kitos kartos izraeliečius į Pažado Žemę. Sulaukęs senatvės Kalebas gavo kaip savo pavidą dalį krašto, kurį buvo anksčiau užkariavęs. Žr. Joz 15,13-14.

46,11-20: Iš visų teisėjų, įžymių savo ištikimybė Dievui priešinantis stabų garbinimui, Samuelis, vyras be dėmės, buvo pats įžymiausias. Jis teisė – vadovavo – visai tautai ir buvo pranašas bei kunigas; įvedė karalystę, patepė karalių ir davė pradžią mesijinei Dovydo dinastijai.

ir sunaikino visus filistinų
didžiūnus.

- 19 Artindamasis prie savo
gyvenimo galo,
prieš VIEŠPATĮ ir jo pateptąjį jis
paliudijo:

“Jokio kyšio ar slaptos dovanos
nesu paėmęs nė iš vieno!”

Ir niekas neišdrįso jo apkaltinti.

- 20 Net jam mirus,
žmonės ieškojo jo patarimo;
jis pranešė karaliui apie jo mirtį
ir iš kapo pakėlė balsą
pranašaudamas,
kad padarytų galą tautos
nedorumui.

47 **Natanas ir Dovydas**

- 1* Po jo atėjo Natanas
pranašauti
Dovydo dienomis.
2 Kaip taukai yra atskiriami iš
bendravimo atnašos,
taip Dovydas buvo išrinktas iš
izraeliečių.
3 Jis žaidė su liūtais,
tarsi jie būtų ožiukai,
ir su meškomis, tarsi jos būtų
kaimenės ėriukai.
4 Argi savo jaunystėje jis
neužmušė milžino
ir neišvadavo tautos nuo gėdos,
kai jo ranka paleido iš mėtųklės
akmenį
ir paguldė pagyrūną Galijotą?
5 Juk Dovydas šaukėsi
VIEŠPATIES – Aukščiausiojo,

ir šis suteikė jėgų jo dešinei,
kad paguldytų įgudusį galiūną
ir išaukštintų savo tautos galybę.

- 6 Užtat moterys jį ir apdainavo,
šaukdamos: “Dešimt tūkstančių
jis nukovė!”
Dėl VIEŠPATIES suteiktų
palaiminimų buvo giriamas,
kai jam buvo duota karališka karūna.
7 Juk jis nugalėjo visur priešus
ir sunaikino savo priešininkus –
filistinus, –
sutriuškino jų galybę iki mūsų
dienos.
8 Kiekviename žygyje dėkojo
Šventajam – Aukščiausiamajam,
skelbdamas jo garbę,
mylėjo savo Kūrėją iš visos širdies
ir kasdien jį šloviną giesmėmis.
9 Arfininkams nurodė stovėti
prieš aukurą
ir malonia melodija palydėti
šlovės giesmes.
10 Iškilnių apeigoms suteikė spindesio
ir nustatė visam laikui šventųjų
dienų seką,
kad šventas VIEŠPATIES vardas
būtų šlovinamas
ir šventovė skambėtų nuo ryto
iki vakaro.
11 VIEŠPATS atleido jam nuodėmes
ir išaukštino jo galybę amžinai;
suteikė jam karalystės sandorą
ir garbingą sostą Izraelyje.
Saliamonas
12* Už savo nuopelnus įpėdinių

47,1-11: Dovydas, jaunas ir narsus galiūnas, viso Izraelio numylėtinis, nugalėdamas Galijotą, pagyrūnišką filistinų milžiną, pašalino tautos gėdą ir padarė ją galingą. Mylėdamas Dievą visa širdimi, jis padėjo pagrindą Šventyklos liturgijai. Dovydas nusidėjo, bet ir darė atgailą. Dievas jam atleido ir pažadėjo amžiną karalystę.

47,12-24: Saliamonas, Dovydo sūnus ir įpėdinis,

paveldėjo ramią karalystę tėvo užkariavimų dėka. Jis pastatė iškilią Jeruzalės Šventyklą; jam Dievas suteikė išminties dovaną, per kurią tapo garsus. Bergi Saliamono dvaro gašli gerovę atnešė jam nelaimė, o sunkios naštos, kurias jis užkrovė šiaurinėms giminėms, privėdė prie karalystės padalijimo. Nepaisant to, Dievas neatšaukė savo pažado Dovydo dinastiją padaryti amžiną.

- Dovydas turėjo
išmintingą sūnų, galėjusių
saugiai gyventi.
- 13 Saliamonas karaliavo taikos
laikotarpiu,
nes Dievas nuramino visas
krašto sienas,
kad šis pastatytų Namus jojo
vardui
ir parūpintų amžiną šventovę.
- 14 Koks išmintingas buvai, kai jaunas,
liejaisi per kraštus su pamokymu,
kaip patvinęs Nilas!
- 15 Tavo didelė išmintis sklido žemėje, –
tu pripildei ją gilios prasmės
patarlėmis.
- 16 Tavo garsas pasiekė tolimas salas, –
tu buvai mylimas už taikų valdymą.
- 17 Savo giesmėmis,
patarlėmis, mįslėmis –
atsakymais, kuriuos davei, –
tu stebinai tautas.
- 18 Tu buvai vadinamas tuo
garbingu vardu,*
kuris buvo duotas Izraeliui.
Tu kaupei auksą tarsi geležį
ir sidabrą gausinai kaip šviną.
- 19 Bet tu atsidavei moterims
ir leidai joms viešpatauti savo
kūnui.
- 20 Tu sutepei savo garbę
ir padarei gėdą savo šeimai.
Užtraukei bausmę savo vaikams
ir savo kvailyste suteikei jiems
sielvarto.
- 21 Taip karališkasis skeptras
buvo padalytas
ir iš Efraimo kilo maištinga

- karalystė.
- 22 Bet VIESPATS nenustoja būti
gailestingas
ir nepalieka neįvykdyto nė vieno
savo žodžio.
Jis niekad neišraus savo
išrinktojo vaikų
nei sunaikins jų mylėjusiojo
palikuonių.
Užtat jis suteikė Jokūbui likutį
ir Dovydui – šaknį iš jo paties
šeimos.

Rehabeamas

- 23 Saliamonas užmigo su savo
protėvais
ir paliko įpėdiniu vieną savo
sūnų – Rehabeamą,
platų* kvailumu, stokojantį
nuovokos,
kuris savo elgesiu pavertė žmones
maištininkais.

Jeroboamas

- 24 Tada atėjo Nabato sūnus
Jeroboamas,*
suvedžiojęs Izraelį nuodėme,
ir užvedė Efraimą ant nedoro kelio.
Nuo tada jų nuodėmės vis
labiau daugėjo,
kol pagaliau buvo išstremti iš
savo krašto,
nes jie atsidavė visokiam
nedorumui,
kol juos ištiko bausmė.

48

Elijas

- 1* Tada pakilo Elijas,
pranašas lyg ugnis,
jo žodis buvo lyg liepsnojanti
krosnis.*

47,18: ... *tuo garbingu vardu*: žr. 1 Sam 12,23, kur Saliamonas vadinamas *Jedidija{h}*, t.y. VIESPATES numylėtiniu. Tuo pačiu vardu vadinamas ir Izraelis. Žr. Jer 11,15.

47,23: ... *platų*: Rehabeamo vardas reiškia *plati {yra} tauta*, t.y. plačiai pasklidusi. Rehabeamo val-

dymo pradžioje izraeliečių karalystė suskilo į dvi karalystes: Izraelį – šiaurėje ir Judą – pietuose (922 m. prieš Kristų).

47,24-25: ... *Jeroboamas*: žr. 1 Kar 12,2.20.26-32. 48,1-11: Pranašo Elijo veikla ir paplitęs stabų garbinimas čia aprašomi kaip ugnies teismas. Jo ste-

- 2 Jis sukėlė jiems badą
ir savo uolumu privertė juos
skursti.
- 3 VIEŠPATIES žodžiu jis aklinau
uždarė dangų
ir tris kartus pašaukė žemyn ugnį.
- 4 Koks garbingas esi, Elijau,
savo nuostabiais darbais!
Kieno garbė gali tavajai prilygti?
- 5 Tu prikėlei mirusį vaiką iš
mirties ir Hado
Aukščiausiojo žodžiu.
- 6 Tu siuntei karalius į žūtį
ir kėlei kilminguosius iš jų
ligos lovų.
- 7 Tu girdėjai grasinimus prie
Sinajaus
ir bausmės nuosprendžius prie
Horebo.
- 8 Tu patepei karalius bausmėmis
įvykdyti
ir pranašą būti tavo įpėdiniu.
- 9 Tu buvai paimtas aukštyn
ugnies viesule,
vežime su ugningais žirgais.
- 10 Tau skirta, kaip yra parašyta, ateityje
sušvelninti Dievo pyktį dar
jam neįniršus,
atgręžti tėvų širdį į jų vaikus
ir atkurti Jokūbo gimines.
- 11 Laimingi tie, kurie tave matys,
ir tie, kurie yra užmigę meilėje!
Juk ir mes tikrai gyvensime.

Eliša

- 12* Kai Elijas buvo viesulo paimtas,
Eliša buvo jo dvasios pripildytas.

- Dusyk tiek ženklų jis padarė
ir daug nuostabių darbų visais savo
burnos žodžiais.
- Savo gyvenime jis niekad
nedrebėjo prieš jokią valdovą,
joks žmogus nepajėgė jo įbauginti.
- 13 Nebuvo nieko, kas jam būtų
buvę per sunku;
jo kūnas pranašavo iš ten,
kur gulėjo palaidotas.
- 14 Gyvenime darė stebuklą,
ir po mirties jo darbai buvo
nuostabūs.
- 15 Nepaisant viso to, žmonės
negrįžo {pas Dievą}
ir nuo savo nuodėmių nesitraukė,
kol nebuvo išvaryti iš savo krašto
ir išblaškyti po visą žemę.
Bet Judas paliko, mažutė tauta,
su savo valdovu iš Dovydo namų.
- 16 Kai kurie jų darė, kas buvo
teisinga,
o kiti buvo be galo nedori.

Hezekijas

- 17* Hezekijas įtvirtino savo miestą,
įvesdamas į jo vidų vandenį, –
geležiniais įrankiais prakirto uolas
ir padarė vandens talpyklas.
- 18 Jam valdant, Sancheribas
įsiveržė į kraštą
ir atsiuntė Rab-Šakę iš Lachišo, –
jis grūmojo kumščiu Zionui ir
įžūliai didžiavosi.
- 19 Tuomet žmonių širdis apmirė ir
rankos drebėjo, –

buklingas išėjimas iš šio gyvenimo davė pradžią įsitikinimui, kad jis nėra miręs, bet sugrįš prieš pasaulio pabaigą sušvelninti Dievo pykčio ir atkurti Izraelio giminių. Žr. Mt 17,9-13.

48,1: ... *liepsnojanti krosnis*: iš hebrajiškojo teksto. Graikiškajame tekste *liepsnojantis deglas*. 48,12-16: Eliša tęsė savo pirmtako veiklą daugeliu stebuklų, bet žmonių atkaklumas ilgainiui privedė prie Izraelio karalystės sunaikinimo ir tremties (721

m. prieš Kristų). Judo karalystė išliko iki 587 m. prieš Kristų.

48,17-25: Karaliaus Hezekijo ištikimybė, pasitikėjimas Dievu bei drąsa ir pranašo Izaijo uolumas bei malda už tautą atnešė palaimą. Asirų invazija buvo sustabdyta, karaliaus gyvenimas prailgintas ir žmonės paguosti Izaijo pranašavimais apie ateitį, ypač apie Mesijo atėjimą ir jo karalystės įkūrimą. Žr. Iz 7,14; 9,6-7; 40-65.

jie buvo skausmo apimti
lyg gimdančios moterys.

- 20 Bet jie šaukėsi VIEŠPATIES,
kuris yra gailestingas,
tiesdami į jį rankas.
Greitai Šventasis iš dangaus
juos išgirdo
ir išgelbėjo juos per Izaiją.
21 VIEŠPATS parbloškė asirų stovyklą,
ir jo angelas juos sunaikino.

Izaijas

- 22 Nes Hezekijas darė,
kas patiko VIEŠPAČIUI,
ir tvirtai laikėsi savo protėvio
Dovydo kelio,
kaip jam buvo įsakyta didžiojo
pranašo Izaijo,
mačiusio tą tiesą savo regėjimuose.
23 Izaijo dienomis saulė atgal paėjęjo,
ir jis prailgino karaliaus gyvenimą.
24 Savo bebaime dvasia jis
žvelgė į ateitį
ir guodė liūdinčius Zione.
25 Jis pranašavo apie tai,
kas bus iki to laiko pabaigos, –
apie paslėptus dalykus,
kurie turės dar įvykti.

49 Jošijas ir pranašai
1* Jošijo vardas yra lyg
smilkalų mišinys,
parengtas prityrusio kvėpalų
gamintojo.

Jo atminimas yra taip saldus,
kaip medus kiekvienam skoniui
ir kaip muzika puotoje.

- 2 Juk jis kentėjo dėl mūsų išdavysčių
ir sunaikino bjauriuosius stabus.
3 Jis buvo nuoširdžiai ištikimas
VIEŠPAČIUI

ir nedoru laikotarpiu dorai elgėsi.

- 4 Išskyrus Dovydą, Hezekiją ir Jošiją,
visi {karaliai} buvo nedori,
nes jie pamedavo Aukščiausiojo
Įstatymą:
Judo karaliai priėjo liepto galą.
5 Juk jie atidavė savo galybę kitiems
ir savo garbę svetimai tautai.
6 Svetimieji sudegino šventąjį miestą
ir nusiaubė jo gatves,
7 kaip Jeremijas buvo pranašavęs.
Juk jie buvo blogai elgęsi su juo,
jau iščiose pašventintu pranašu,
kad išrautų, nugriautų bei
sunaikintų
ir tada atstatytų bei atsodintų.
8 Ezekielis regėjo Šlovę,
kurią Dievas parodė jam kerubų
vežime.
9 Jis užsiminė ir apie Jobą,
kuris visad ištikimai laikėsi
teisumo kelio.

- 10 Be to, ir Dvylika Pranašų –
tesuklesti jų kaulai iš savo vietos
nauja gyvastimi! –
nes jie davė jėgų Jokūbo tautai
ir gelbėjo juos viltingu tikėjimu.

Zerubabelis ir Ješua

- 11* Kaip galime išgirti Zerubabelį?
Jis buvo lyg antspaudos žiedas
ant dešinės,
12 kaip ir Jozadako sūnus Ješua.
Jiedu savo dienomis atstatė aukurą,
pastatė Šventyklą – šventą
VIEŠPAČIUI,
skirtą amžinai garbei.

49,1-10: Siracidas giria karalių Jošiją, pranašus Jeremiją ir Ezekielį už jų ištikimybę Viešpačiui ir jo Sandomos Įstatymui.

49,11-13: Zerubabelis ir Ješua, atstatydami atnašų

aukurą ir Šventyklą, o Nehemijas, atnaujindamas miesto sienas ir statinius, leido iš Babilonijos tremties grįžusiai bendrijai garbinti Dievą ir tvarkytis pagal Mozės Įstatymą.

Nehemijas

- 13 Taip pat ir Nehemijo atminimas
yra amžinas:
jis vėl mums atstatė išgriautąsias
sienas,
įtaisė vartus su skląščiais
ir atstatė sunaikintus mūsų namus.

Žvilgsnis į praeitį

- 14* Mažai žemėje tėra buvę tokių
kaip Enochas, –
juk jis buvo paimtas iš žemės į
aukštybes.
15 Argi gimė kada kitas vyras kaip
Juozapas?
Net jo kaulais buvo pasirūpinta!
16 Taip pat ir Šemas, Setas ir Enošas
buvo garbingi,
bet Adomas garbingumu viršija
visus žmones.

50 Vyriausiasis kunigas Simonas

- 1* Didis tarp savo brolių savo
tautos šlove
buvo kunigas Simonas,
Johanano sūnus, –
jam gyvenant buvo atnaujinti
Dievo Namai
ir jo dienomis buvo įtvirtinta
Šventykla.
2 Jis padėjo pamatus aukštai
dvigubai sienai,
aukštai atraminei Šventyklos
aptvaro sienai.
3 Jo dienomis buvo iškasta vandens
talpykla –
tvenkinys savo dydžiu lyg jūra.
4 Jis rūpinosi, kaip apsaugoti savo
žmones nuo plėšikų,

- ir įtvirtino savo miestą prieš apgulą.
5 Koks jis buvo didingas,
kai pažvelgdavo iš Padangtės,
kai išeidavo iš uždangos Namų!
6 Lyg aušrinė tarp debesų,
lyg mėnulio pilnatis iškilmių metu;
7 lyg saulė, šviečianti ant
Aukščiausiojo Šventyklos,
lyg vaivorykštė, suspindinti
padangių debesyse;
8 lyg rožės pirmienų dienomis,
lyg lelijos prie tekančio šaltinio,
tarsi Libano žaluma vasarą;
9 lyg ugnis ir smilkalai smilkytuve,
tarsi plakto aukso indas,
nusagstytas visokiais brangakmeniais;
10 lyg vešlus alyvmedis, pilnas vaisių,
ir lyg kiparisas, iškilęs virš debesų.
11 Kai jis užsivilkdavo savo
garbingą apdarą
ir nešiodavo savo didingus
drabužius,
kai pakildavo prie šventojo aukuro,
šventovės kiemui jis suteikdavo
didingumo.
12 Kai imdavo atnašų dalis iš
kunigų rankų,
stovėdamas prie aukuro žaizdro,
apsuptas brolių kunigų lyg
vainiku aplinkui,
jis būdavo tarsi jaunas
Libano kedras
palmių kamienų draugėje.
13 Visi Aarono sūnūs didingai
laikydavo rankose VIEŠPATIES
atnašą
prieš visą Izraelio bendriją.

49,14-16: Čia minimi žmonijos protėviai buvo garbingi savo religine laikysena – didžiule pagarba ir klusnumu Dievui. Adomo garbingumą reikia sieti su jo tiesiogine kilme iš Dievo.
50,1-21: Čia minimas Johanano sūnus buvo

Simonas II, kuris buvo Vyriausiojo kunigo 219-196 m. prieš Kristų ir padarė daug gerų reformų Šventykloje bei tautos gerovei. Autorius, būdamas Simono amžininkas, smulkiai aprašo jo asmenį ir Permaidavimo dienos liturgiją.

- 14 Kai būdavo atlikęs tarnybą
prie aukurų
ir sutvarkęs aukos žaizdą
Aukščiausiam – Visagaliui,
15 jis ištiesdavo ranką paimiti taurės
ir atnašaudavo liejamąsias
atnašas – vynuogių kraują.
Jis išliedavo jį prie aukuro papėdės,
malonų kvapą Aukščiausiam –
visų karaliui.
16 Tada Aaronas sūnūs sušukdavo
ir pūsdavo kalto metalo trimitus,
kad prieš Aukščiausiąjį
galingai nuskambėtų šauksmai
kaip priminimas.
17 Tada visi žmonės kartu skubiai
puldavo kniūbsčia,
garbindami savo VIEŠPATĮ,
Visagalį, Aukščiausiąjį.
18 Tada giesmininkai užtraukdavo
šlovės giesmes,
ir virš minios aidėdavo malonios
šlovės melodijos.
19 O visi VIEŠPATIES Aukščiausiojo
žmonės džiūgaudavo,
meldamiesi Gailestingajam,
kol vyriausiasis kunigas atlikdavo
tarnybą prie aukuro,
atnašaudamas Dievui skirtą auką.
20 Tada Simonas, nulipęs žemyn,
ištiesdavo rankas
virš visos izraeliečių bendrijos,
tardamas savo lūpomis
VIEŠPATIES palaiminimą

- ir pašlovindamas jo vardą.
21 Tada žmonės antrą sykį
puldavo kniūbsčia
priimti palaiminimo iš Aukščiausiojo.

Paskatinimas

- 22* Nūn tad garbinkite visų Dievą,
kuris daro nuostabius darbus žemėje,
taurina mus nuo pat motinos įsčių
ir elgiasi su mumis gailestingai.
23 Tesuteikia jis mums širdies
linksmumo,
ir tebūna ramybė mūsų
dienomis Izraelyje
kaip senovėje.
24 Tėpasilieka jo gerumas nuolat
su mumis
ir teišgelbsti jis mus mūsų
dienomis!

I. PABAIGA

Judo kaimynai

- 25* Dviejų tautų nemėgstu visa
gyvastimi,
o trečioji nėra net tauta: *
26 gyvenančios Seire, filistinų
ir gyvenančių Šecheme
kvailųjų žmonių.

Baigiamasis autoriaus žodis

- 27* Išminties ir supratimo pamokas
šioje knygoje surašiau aš, Jėzus,
Siracho sūnaus Eleazaro sūnus
iš Jeruzalės,
kuris išliejo savo širdies išmintį.

50,22-24: Šlovė ir padėka duodama Dievui už jo nuostabius darbus, iš Dievo prašoma palaimos žmogui, kad patirtų ramybę, širdies džiaugsmą ir nuolatinį Aukščiausiojo gerumą. Hebrajiškasis tekstas šiek tiek skiriasi nuo graikiškojo: 23 Tesuteikia jums širdies džiaugsmo ir tebūna jis su jumis kaip ramybė; 24 tebūna jo gerumas Simonui ilgalaikis, tevykdo jam Fineho sandorą, tenebūna ji atšaukta nei jam, nei jo palikuonims...

50,25-26: Autoriaus laikysena Seiro edomiečių, filistinų ir samariečių atžvilgiu suprastinta Senajame Testamente. Jame ne visad daromas skirtumas tarp apykantos nedorėliams ir neapykantos jų nedorėiams darbams.

50,25: ... *trečioji nėra net tauta*. Šechemo samariečiai. Šechemas buvo miestas Samarijoje.

50,27-29: Šios eilutės apima knygos autoriaus parašą.

- 28 Laimingas žmogus, kuris jas
apmąsto,
išmintingas bus, kas paims jas į
širdį!
- 29 Juk kas laikysis, viskam
turės jėgų,
nes pagarbi VIEŠPATIES baimė
yra jų turinys.

51 Siracho malda

- 1* Dėkoju tau, VIEŠPATIE
ir Karaliau,
ir šlovinu tave, Dieve,
mano Gelbėtojai.
Šlovinu tavo vardą,
2 nes buvai man apsauga ir parama,
išgelbėjai mane nuo žūties,
nuo piktų liežuvių rykštės
ir neištikimų melagio lūpų.
Man susidūrus su priešais,
tu atėjai man padėti
3 ir savo gailestingumo ir vardo
pilnatve
išgelbėjai mane
iš nasrų, norėjusių mane praryti,
iš mano gyvasties tykojusiųjų
letenos,
iš mane apgulusiųjų išbandymų,
4 nuo dusinančios kaitros,
kuri mane supo,
nuo liepsnojančios ugnies, kurios
nebuvo užkūręs,
5 nuo gelmių Hado pilve,
nuo nepadoraus liežuvio ir melo
žodžių –
6 nuo klastingo liežuvio šmeižto
karaliui.
Aš buvau arti mirties
ir mano gyvastis stovėjo
ant Hado slenksčio.

- 7 Buvau apsuptas iš visų pusių,
ir nebuvo, kas man padėtų.
Nors ieškojau žmonių pagalbos,
bet jos neradau.
- 8 Tada aš atsiminiau tavo
gailestingumą, VIEŠPATIE,
ir tavo gerumą praėties amžiais,
nes tu gelbsti tuos, kurie
tavimi pasitiki,
ir išvaduoji juos iš priešų rankos.
- 9 Užtat pakėliau balsą iš žemės
ir maldavau išgelbėti nuo mirties.
- 10 Šaukiau: “Tu, VIEŠPATIE,
esi mano tėvas!
Nepalik manęs vargo prispausto,
kai esu bejėgis gintis nuo įžūliųjų.”
- 11 Visados šlovinsiu tavo vardą
ir giedosiu padėkos giesmes”.
Mano malda buvo išklaudyta,
12* nes tu išgelbėjai mane nuo žūties
ir išvadavai mane iš vargo.
Užtat ir dėkoju tau bei šlovinu
ir garbinu VIEŠPATIES vardą.

Šlovės giesmė

Priedas hebrajiškajame tekste

Dėkokite VIEŠPAČIUI,
nes jis yra geras,
nes jo gailestingumas amžinas.

Dėkokite šlovės giesmių Dievui,
nes jo gailestingumas amžinas.

Dėkokite Izraelio globėjui,
nes jo gailestingumas amžinas.

Dėkokite Visatos Kūrėjui,
nes jo gailestingumas amžinas.

51,1-12: Siracido šlovės ir padėkos malda už apsaugojimą nuo šmeižto, pavojų, žūties, mirties ir Hado – mirusiųjų karalystės.

51,12: Hebrajiškajame tekste po šios eilutės

eina šlovės litanija, kuri yra cituojama žemiau. Ji panaši į Ps 136. Nors jos nėra jokiam Siracido knygos vertime, bet, sprendžiant iš jos turinio, litanija sietina su Siracido laikotarpiu.

Dėkokite Izraelio Atpirkėjui,
nes jo gailestingumas amžinas.

Dėkokite tam, kuris surinko
išblaškytą Izraelį,
nes jo gailestingumas amžinas.

Dėkokite tam, kuris atstatė savo
miestą ir šventovę,
nes jo gailestingumas amžinas.

Dėkokite tam, kuris želdina
galybę Dovydo namams,
nes jo gailestingumas amžinas.

Dėkokite tam, kuris išrinko
Zadoko sūnus būti kunigais,
nes jo gailestingumas amžinas.

Dėkokite Abraomo Skydui,
nes jo gailestingumas amžinas.

Dėkokite Izaoko Uolai,
nes jo gailestingumas amžinas.

Dėkokite Jokūbo Galingajam,
nes jo gailestingumas amžinas.

Dėkokite tam, kuris išsirinko
Zioną,
nes jo gailestingumas amžinas.

Dėkokite Karaliui – karalių
Karaliui,
nes jo gailestingumas amžinas.

Jis pažadino savo tautos galybę,
šlovinkite jį už visus jo
ištikimuosius.

Už visus Izraelio vaikus, jam
artimą tautą.
Šlovinkite VIEŠPATĮ!

Poema apie išminties ieškojimą

{Alef} 13* Kai dar buvau jaunas

ir ne klajūnas,
maldoje atvirai prašiau
išminties.

{Bet} 14 Ji atėjo pas mane savo
grožiu,

ir iki pat galo jos ieškosiu.

{Gimel} 15 Kaip žiedai davė
sirpstančias vynuoges –

{Dalet} širdies džiaugsmą,
taip mano kojos ėjo
tiesiu keliu,

nes nuo pat mažumės
sekiau jos žingsnius.

{He} 16 Palenkiau tik truputį ausį
ir priėmiau ją,
bet radau sau daug
pamokymo.

{Vav} 17 Kadangi tuo keliu eidamas
turėjau naudos,
todėl savo mokytojų
dėkingai duosiu garbę.

{Zajin} 18 Kad apsisprendžiau
gyventi pagal išmintį
ir uoliai dariau gera, –
niekad nesigailėsiu.

{Het} 19 Grūmiausi su savimi,
norėdamas įgyti
išminties,
uoliai laikiausi jos
mokymo.

51,13-30: Alfabetinė giesmė apie išmintį ir jos
įsigijimą. Žr. Mt 11,28; Koh 12,14.

{Tet}		Pasišvenčiau jai, niekad nepailsau ją gerbti.	{Zade}	26	Palenkite sprandą jos jungui, tepriima jūsų širdis mokymą, –
{Jod}		Tiesiau rankas dangaus link ir pažinau jos paslaptis.	{Qof}		jūs ieškantiems išmintis yra arti, ir kas rimtai ieško, ją randa.
{Kaf}	20	Nukreipiau į ją savo gyvastį ir, laikydamasis tyrumo, ją radau.	{Reš}	27	Pasižiūrėkite savo akimis! Triūsiau tik truputį, bet radau sau daug ramybės.
{Lamed}		Iš pat pradžių per ją įgijau įžvalgos; užtat niekad nuo jos nesitrauksiu.	{Šin}	28	Pasiklausykite tik truputį mano mokymo, ir per jį įgysite sidabro ir aukso.
{Mem}	21	Visa mano gyvastis buvo sutelkta jos ieškoti; užtat nūn ir įsigijau ją kaip brangų turtą.	{Tav}	29	Dievo gailėstingumu tesidžiaugia jūsų širdis, niekad nesigėdykite jo šlovinti.
{Nun}	22	VIEŠPATS davė man liežuvį kaip atlygį, savo lūpomis ją šlovinsiu.	{Pe}	30	Atlikite savo užduotį skirtu laiku, ir laikui atėjus Dievas jums atlygins.
{Samech}	23	Užėikite pas mane jūs, nemokytieji, ir pagyvenkite mano mokykloje!			**{Tebūna šlovinamas VIEŠPATS per amžius, tebūna visados garbinamas jo vardas! Išmintis Jėzaus, Eleazaro sūnaus Siracho sūnaus. Tebūna šlovinamas VIEŠPATIES vardas dabar ir visados.}
{Ajin}	24	Kaip ilgai dar jūs stokosite išminties maisto, kaip ilgai dar pakęsite tą didelį troškulį?			
{Pe}	25	Atvėriau savo burną ir pasakiau: “Įsigykite išminties, tai pinigų nekainuoja!”			

** Šių eilučių nėra graikiškajame tekste; jos yra vėlesnis priedas.

PRANAŠŲ KNYGOS

Pranašų knygos turi keturių Didžiųjų ir dvylikos Mažųjų pranašų vardus. Be to, prie Pranašų glaudžiasi ir Raudų bei Barucho knygos. Įprasta pranašus vadinti bei apibūdinti “didžiaisiais” ir “mažaisiais” dėl jų knygų puslapių skaičiaus. Visi pranašai, — tiek Didieji, kurių knygos turi daug puslapių bei skyrių, tiek Mažieji, kurių knygos teturi vos kelis puslapius, — buvo Dievo pašaukti kalbėti jo vardu tikėjimo bendrijai. Jonos knyga nėra Dievo žodžių rinkinys, bet pasakojimas apie pranašą Joną ir jo užduotį. Raudų ir Danielio knygos hebrajiškoje Knygoje nerikiuojamos tarp Pranašų knygų, bet Raštų rinkinyje. Raudų knyga apima elegijas apie Jeruzalės likimą, o Danielio knyga yra apokalipsė — apreiškimas, pranašystė apokaliptiniame rube. Nors Danielis gyveno toli nuo Palestinos ir nebuvo Dievo pašauktas būti pranašu, tačiau krikščionys Danielio knygą laiko pranašyste. Barucho knyga nepriklauso hebrajiškajam Šventojo Rašto kanonui, bet yra prieškristinės žydų iševijos kanono — Septuagintos dalis. Katalikų Bendrija ją visuomet pripažino šventa ir Dievo įkvėpta knyga.

Pranašų knygose — raštijoje — susiduriame su trimis kalbomis: hebrajų, aramėjų ir graikų. Visa hebrajiškosios Knygos pranašų raštija buvo parašyta Dievo įkvėptų autorių hebrajų kalba. Bet Danielio knyga turi keletą skyrių aramėjų kalba (2,4-7,28) ir priedus iš graikiškosios Septuagintos (13-14). O Barucho knyga buvo parašyta graikų kalba.

Pranašų knygos, kaip ir pranašų Dievo žodžių skelbimas žodžiu, turėjo savo ištaką sąjūdyje, kurį sukėlė Dievo pašaukti ir paskirti būti pranašais žmonės. Pašaukimas būti pranašu buvo nepaprastas Dievo Artumo išgyvenimas, — pranašai matė ir girdėjo Dievą. Žmonėms jie kalbėjo Dievo vardu (Įst 18,15-20). Kalbėdami už Dievą, jie buvo tarpininkai tarp Dievo ir jo Sandoros tautos. Jie matė ir girdėjo Dievą per regėjimus, sapnus bei ekstazę ir perdavė žmonėms Dievo žodžius pamokslu, raštu bei simboliniu veiksmu.

Pranašo tarnybos ištaka buvo Dievo pašaukimas. Jis nebuvo nei paveldimas, nei nuolatinis, bet praeinanti malonė, visiškai pavaldi Dievo valiai. Pranašai palaikė ir puoselėjo Sandoros bendrijos tikėjimą (2 Sam 12,1-15), smerkė stabų garbinimą (1 Kar 14,1-13), gynė dorą (2 Sam 12,1-15), davė patarimus valdovams (Iz 31,1-3) ir padėjo žmonėms reikaluose (1 Sam 9,6-9). Kartais net stebuklais patvirtindavo savo žodžius iš Dievo; jų pranašystės apie ateitį aitrino Mesijo ir jo karalystės atėjimo laukimą.

Pranašų raštija apima autentišką pranašų skelbimo šerdį. Kai kurios jų knygų dalys buvo pačių pranašų užrašytos, o kitos — jų mokinių ir sekėjų. Pranašų knygos, kurias mes skaitome, yra antologijos — rinkiniai Dievo žodžių, duotų vienam ar kitam pranašui.

Pranašystės aptaria žmonių dorovinį elgesį pagal Mozės sandorą tarp Dievo ir Izraelio. Jos moko gilių tiesų ir iškilios doros, apima įspėjimus, grąsinius, pranešimus apie bausmę ir išgelbėjimo pažadus, daromus Dievo vardu vaizdinga, poetiška išraiška. Pranašai Dievo vardu metė iššūkį tiek pavieniam žmogui apsispręsti už Dievo užmojų savo buityje, tiek visuomenei ir pagonių tautoms jų svajonėse.

Savo turiniu pranašystės žanras naudoja įspėjimą ir grąsinimą, kartu su pamokymu ir pažadu; pranešama Dievo vardu apie artumus ar tolimus įvykius (Iz 8-9). Savo išraiška pranašystės žanro dieviška ištaka slypi žodžiuose: "Tai Viešpaties žodis", arba: "Taip kalbėjo (kalba) Viešpats" (Oz 4,1.7-10; Am 3,1; 5,1.14-15).

Iš mažumės įpratę matyti virš galvos žvaigždes, paprastai jų nebepastebime. Kartkartėmis jas laikome bereikšmiais žiburėliais akims pasiganyti. Taip yra ir su Pranašų knygomis. Tačiau, žvilgterėjus į jas iš istorinių platumų, pranašų žodžiai iš Dievo ir pasakojimai apie juos darosi prasmingi ir daugiasluoksniai. Mat jie kalba apie tai, kas yra ir kas dar bus, priartindami tai, kas jau buvo. Pranašų žodžių iš Dievo šaknys yra tikėjimo kraitis ir jo sąveika su istorine Sandoros tautos buitimi. Žydų tautos karaliai rūpinosi tautos geroje — saugumu, o Pranašai — Sandoros tautos ateitimi, kuri prasideda dabar. Karaliams būdinga trumparegiškumas. Pranašai sielojasi amžinu Dievo rūpesčiu dėl žmogaus gyvenimo prasmės bei laimės vizijos ir Kūrinijos. Pranašai yra asmenys, kurie, kartą sutikti, lieka nepamiršiami.

IZAIJO
KNYGA

Didieji Šventojo Rašto pranašai reiškėsi lemtingais išganymo istorijos laikotarpiais. Antroji VIII a. prieš Kristų pusė matė Asirijos proveržį į Palestiną ir šiaurinės izraeliečių karalystės — Izraelio žlugimą (722). Ir pietinės — Judo karalystės sostinė Jeruzalė patyrė Sancheribo armijos apgulą (701). Tais metais, kada mirė Judo karalius Uzijas, Dievas pašaukė Izaiją pranašo tarnybai Jeruzalės Šventykloje (742). Iz 6 skyrius aprašo Izaijo pašaukimą būti pranašu.

Izaijas buvo pašauktas būti Dievo pasiuntiniu Judo karalystei Šventyklos pamaldų metu. Pamaldų poreikiai tampa naujos tikrovės — Dievo Artumo įvaizdžiais. Pranašo regėjime žemiškoji Šventykla tampa Dangaus šventykla, ir pranašas pasijunta Dangaus Taryboje. Pranašas regi patį Viešpatį — Jahvę, sėdintį iškiliame soste su šlovin-gu drabužiu, kurio kraštai driekiasi per visą Dangaus šventyklą. Šis Izaijo regėjimas sąlygoja visą jo kaip Dievo pasiuntinio tarnybą ir yra pačios pranašystės raktas.

Izaijo tarnyba dalijama į tris laikotarpius, kurie apima Jotamo (742-735), Ahazo (735-715) ir Hezekijo (715-687) karaliavimą. Pirmajam laikotarpiui priklauso daugumas ankstyvųjų pranašavimų (1-5 skyriai), kurie atskleidė dorovinį Judo karalystės ir Jeruzalės, jos sostinės, supuvimą. Ahazui tapus karaliumi, pranašas buvo patarėju karaliaus, kurio sostui grasino Sirijos ir Izraelio sąjunga. Atmesdamas pranašo Izaijo maldavimus pasitikėti Dievu ir turėti drąsos, Ahazas kreipėsi į Asiriją. Šiam laikotarpiui priklauso didelė mesijinių Emanuelio pranašystės pranašavimų dalis (6-12 skyriai).

Ahazo įpėdinis buvo Hezekijas. Jis pradėjo religinę reformą, kurią Izaijas nuoširdžiai rėmė. Tačiau ilgainiui atgimė senosios intrigos, ir naujasis karalius pasidavė partijai, kuri tikėjosi, kad Judo karalystės saugumą garantuos Egiptas. Izaijas tai smerkė kaip “žaidimą su mirtimi” ir ragino pasitikėti tik Viešpačiu — vienintele viltimi. Tačiau buvo per vėlu, — sąmokslas prieš Asiriją jau reiškėsi sukilimu. Asirija nedelsė, — jos armija, niokodama Judo karalystę, pasiekė Jeruzalę ir pradėjo apgulą (701). Sancheribas giriasi savo paminkliniame įrašė: “Uždariau Hezekiją kaip paukštį narve”. Bet Viešpats išgelbėjo Jeruzalę, — Izaijo pranašavimas išsipildė: Dievas yra istorijos Viešpats, o Asirija tik jo įrankis.

Izaijo knyga yra įkvėpto pranašo ir jo mokinių sukurtų poemų rinkinys. Pranašavimai 1-39 skyriuose priklauso pačiam Izaijui ir atspindi VIII a. prieš Kristų istoriją. Mokiniams, kurie patyrė stiprią pranašo įtaką, priklauso Izaijo apokalipsė (24-27), pranašavimai Babilonui (13-14) ir galbūt poemos 34-35 skyriuose.

40-55 skyriai, vadinamoji Antrojo Izaijo knyga, yra priskiriami bevardžiam poetui, kuris pranašavo baigiantis Babilono tremčiai. Šioje dalyje randame svarbių mesijinių pranašavimų, vadinamų giesmėmis Tarno, kurio paslaptingas likimas ir išaukštinimas išsipildė per Jėzaus Kristaus kančią ir išaukštinimą. 56-66 skyriai apima vėlesnio laikotarpio pranašavimus. Jie buvo sukurti Izaijo mokinių, kurie paveldėjo didžiojo pranašo dvasią ir tęsė jo veiklą.

Izaijo knygos metmenys:

A. Teismo knyga:

1. Izraelio ir Judo karalysčių kaltinamasis aktas	1,1-5,30
2. Pranašystės apie Emanuelį	6,1-12,6
3. Pranašavimai pagonių tautoms	13,1-23,18
4. Izaijo apokalipsė	24,1-27,13
5. Tik Viešpats gali išganyti Izraelį ir Judą	28,1-33,24
6. Teismas Edomui	34,1-35,10
7. Istorinis intarpas	36,1-39,8

B. Paguodos knyga:

1. Viešpaties šlovė išvaduojant Izraelį	40,1-48,21
2. Išpirkimas iš nuodėmės, Izraelio išvadavimas	49,1-55,13
3. Pirmųjų tremtinių grįžimas	56,1-66,24

A. TEISMO KNYGA

1. Izraelio ir Judo karalysčių kaltinamasis aktas

1 Izraelio nuodėmingumas ^{1*}Regėjimas, kurį turėjo Izaijas, Amozo sūnus, apie Judą ir Jeruzalę Uzijo, Jotamo, Ahazo ir Hezekijo, Judo karalių, dienomis.

² Klausykitės, dangūs, išgirsk, žeme, nes VIEŠPATS kalba:

“Užauginau, išauklėjau vaikus, o jie sukilo prieš mane!

³ Jautis pažįsta* savo savininką ir asilas žino savo šeimininko ėdžias;

tik Izraelis nežino, mano tauta nesupranta”.

⁴ Ai! Nuodėminga tauta, žmonės apsikrovę nedorybėmis, piktadarių palikuonys, ištvirtę vaikai! Jie paliko VIEŠPATĮ, atmetė Izraelio Šventąjį,* atsuko jam nugarą.

^{5*} Kodėl vis dar norite būti mušami, – kodėl nesiliaujate erzinti? Visa galva pasiligojusi, visa širdis alpstanti.

⁶ Nuo kojos pado iki viršugalvio neturite jūs sveikos vietos. Mėlynės, randai ir pūliuojančios žaizdos, –

nevalytos, netvarstytos, aliejumi nepateptos.

⁷ Jūsų šalis – tyrai, jūsų miestai ugnimi sunaikinti; svetimieji jums reginti ryja jūsų žemės derlių, –

tyrai lyg sunaikintoji Sodoma.

⁸ Ziono dukra* yra dabar lyg trobelė* vynuogyne, kaip pasiūrė* moliūgų sklype, lyg priešų apgultas miestas.

⁹ Jeigu Galybių VIEŠPATS* nebūtų palikęs mums skurdaus likučio*,

mes būtume tarsi Sodoma, į Gomorą* būtume panašūs.

¹⁰ Klausykitės VIEŠPATIES žodžio, Sodomos valdovai, išgirskite, ko mūsų Dievas moko, jūs, Gomoros žmonės!

^{11*} “Negi man reikia jūsų aukų gausybės?” –

sako VIEŠPATS.

“Man jau įgriso jūsų deginami avinai

ir peniukšlių taukai; neteikia man malonumo jaučių, avių ir ožių kraujas.

¹² Kada ateinate pamatyti mano veido, ar to kas prašo iš jūsų?

¹³ Netrypkite daugiau mano prieangių!

1,1: *Izaijas* – pranašo vardas reiškia *Jahvė yra išganymas*.

1,3: *Pažinimas* yra asmeniškas ir intymus tikrovės patyrimas.

1,4: *Izraelio Šventąjį*: dažnas Dievo titulas Izaijo knygoje. Retai vartojamas kitose knygose. 1,5-8: Nelaimės, ištiksiančios Dievo tautą dėl jos nuodėmių.

1,8: *Ziono dukra*: Jeruzalė. *Trobelė...* *pasiūrė*: pastogė sargui ir darbininkams.

1,9: ... *Galybių VIEŠPATS*: žodžiu VIEŠPATS

didžiosiomis raidėmis verčiamas Dievo vardas JAHVĖ. Jahvė reiškia JIS YRA (žr. Iš 3,13-14). Galybių VIEŠPATS yra Dievas – Kūrėjas ir Galybių Valdovas. Valdovo galybės yra dangiškos – angelai, saulė, mėnulis... ir žemiškos – istorinė Izraelio kaip Dievo tautos kariuomenė. *Likutis*: žr. Rom 9,29. Apaštalas Paulius mini šį skaitinį, kalbėdamas apie Dievo gailestingumą žydams ir pagonims. *Gomora*: nusidėjėlių miestas. Žr. Pr 19.

1,11: ... *aukų gausybės*: Dievui malonu ne aukų gausybė, bet aukotojo širdis ir doras elgesys.

Liaukitės aukoję bevertes atnašas,
 smilkalai kelia man pasibjaurėjimą.
 Mėnulio jaunaties ir šabo, sueigų
 šaukimo –
 iškilmių su piktais darbais negaliu
 aš pakęsti.
 14 Jūsų mėnulio jaunatimis ir
 iškilmėmis aš šlykščiuosi, –
 jie man našta,
 kurią pailsau nešti.
 15 Kai jūs tiesite rankas,*
 aš nugręšiu savo akis nuo jūsų.
 Net jei ir ilgai melsitės,
 aš jūsų negirdėsiu.
 Jūsų rankos visos kruvinos!
 16 Nusiplaukite ir būkite švarūs!
 Pašalinkite savo darbų blogį man
 iš akių,
 liaukitės darę pikta,
 17 mokykitės gera daryti.
 Atsidėkite teisingumui,
 padėkite engiamajam,
 užstokite našlaitį,
 ginkite našlės bylą”.
 18 VIEŠPATS sako:
 “Eikit šen, drauge pasvarstykime:
 esate paraudę nuo nuodėmių, aš
 jus išbaltinsiu kaip sniegą.
 Nors jūsų nuodėmės ir yra
 raudonos it kraujas,
 jos gali tapti baltos kaip vilna.
 19 Jeigu jūs dėsitės į širdį ir paklusite,
 valgysite krašto gėrybes,
 20 bet jeigu atsisakote paklusti,
 sudoros jus kalavijas”. –
 Juk pats VIEŠPATS kalbėjo!

21 Deja, ištikimasis miestas,* kupinas
 teisingumo,
 tapo kekše!
 Kur teisumas klestėjo,
 dabar žmogžudžiai.
 22 Tavo sidabras pavirto išdagomis,
 tavo vynas atskiestas vandeniu.
 23 Tavo vadai yra sukčiai,
 vagių bičiuliai, –
 kiekvienas jų mėgsta kyšius
 ir vaikosi dovanų.
 Jie negina našlaičio,
 našlės byla jų niekuomet
 nepasiekia.
 24 Todėl sako Valdovas, Galybių
 VIEŠPATS, Izraelio Galingasai:
 “Oi, aš atsiskaitysiu su priešgynomis,
 nugiešiu apmaudą ant savo priešų!
 25 Pakelsiu ranką prieš tave,
 išlydysiu tavo išdagas žaizdre,
 sunaikinsiu visą tavo šlaką.
 26 Atkursiu jums teisėjus, kokie jie
 buvo senovėje,
 ir patarėjus, kaip jie buvo pradžioje.
 Tada tu būsi vadinama Teismo
 miestu, –
 ištikimuoju miestu”.
 27* Zionas bus išgelbėtas teismu
 ir atgailautojai – teismu.
 28 O maištininkai ir nusidėjėliai bus
 drauge sunaikinti – tie,
 kurie palieka VIEŠPATĮ, žus.
 29 Tikrai jūs gėdysitės dėl ažuolų,*
 kuriuos garbinote,
 ir rausite dėl giraičių, kurias
 buvote pamėgę.

1,15: ...*tiesite rankas*. Tiesti rankas maldai.
 1,21: Jeruzalė kadaise, Dovydo ir Saliamono laikais, buvo *ištikimasis miestas*, o dabar *kekšė*. Atsimetimas nuo Sandoros Pranašų knygos dažnai sugretinamas su santuokine neištikimybe (žr. Oz 1-3).
 1,27: Ši eilutė yra visos Izaijo knygos – pranašystės raktas. Zionas – Jeruzalė. Jeruzalė yra mies-

tas ant Ziono kalno. Įžūlus Ziono užsispyrimas elgtis nuodėmingai vedė į Dievo teismą, kuriuo Likutis bus apvalytas nuo nuodėmių ir grįš pas Dievą teisingumu. Žr. Iz 40,2.

1,29: *Ažuolai, kuriuos garbinote... miškeliai, kuriuos mėgote*: liaudies alkų statybų garbinimui.

- 30 Nes būsite kaip ažuolas,
nuvytusiais lapais,
kaip sodas be vandens.
31 Sukrauti turtai bus kaip pakulos,
o jų krovėjas – kibirkštis.
Abu sudegs kartu, nebus kam
užgesinti.

2 **Zionas – Mesijo sostinė** ^{1*} Žo-
dis, kurį Izaijas, Amozo sūnus, matė
Judo ir Jeruzalės regėjime.

- 2* Ateityje įvyks –
VIEŠPATIES Namų kalnas
stovės tvirtai iškilęs virš kalnų
ir bus už kalvas aukštesnis.
Visos tautos plūs jo linkui;
3 daug tautų ateis ir sakys:
“Ateikite, kopkime į VIEŠPATIES
kalną,
į Jokūbo Dievo Namus,
kad jis pamokyty mus savo kelių,
kad mes eitume jo takais”.
Nes iš Ziono* ateis mokymas
ir VIEŠPATIES žodis iš Jeruzalės.
4 Taip jis išspręs ginčus tarp tautų,
nuspręs daugelio žmonių bylas;
jie perkals savo kalavijus į arklus,
o ietis – į geneklį medžiams genėti.
Viena tauta nebekels kalavijo
prieš kitą,
nebebus mokomasi kariauti.

- 5 O Jokūbo namai!
Ateikite, gyvenkime VIEŠPATIES
šviesoje.

- 6 Palikote savo tautos kelius,
o Jokūbo namai!
Juk jie pilni kerėtojų* iš Rytų,
žynių kaip filistinų krašte, –
jie priėmė svetimšalių papročius!
7 Jų kraštas pilnas sidabro ir aukso,
nėra galo jų lobiams;
jų kraštas pilnas žirgų,
nėra skaičiaus jų vežimams.
8 Jų kraštas pilnas stabų, –
garbina savo rankų darbą –
tai, ką jų pačių pirštai padarė.
9 Taip marusis pažeminamas,
žmogus suniekinamas, –
neatleisk jiems!
10 Lįsk giliai tarp uolų,
užsidenk dulkėmis
nuo VIEŠPATIES siaubo
ir jo šlovės žėresio.
11 Įžūlus marusis turės nuleisti akis,
žmonių išdidumas bus nužemintas.
Tik vienas VIEŠPATS tą dieną* bus
aukštinaamas.
12 Nes Galybių VIEŠPATS turi parengęs
savo dieną
prieš visa, kas išdidu ir įžūlu.
Visa, kas išpuikę, bus nužeminta.
13 Taip, prieš visus Libano kedrus,*
aukštus ir didingus,
ir visus Bašano ažuolus;
14 prieš visus aukštus kalnus
ir visas didingas kalvas;
15 prieš kiekvieną tvirtą bokštą

2,1: Redakatoriaus priedas, – Iz 2-5 įvadas.
2,2-4: Mesijinė Judo karalystės užduotis. Ji ga-
rantuoja jos ateitį. Apskritai pranašai regi mesiji-
nėje karalystėje Viešpaties Namus – Šventyklą kaip
įsakmų galios sostą ir tikro bei aiškaus mokymo
šaltinį. Visos tautos noriai priims šį įsakmų mo-
kymą, nes jis veda į visuotinę taiką. Šis skaitinys
randamas bemaž be skirtumų Mch 4,1-3. Atrodo,
nors ir nėra visiškai tikra, kad jo autorius yra Izaijas.
2,3: *Zionas... [Jeruzalė]*: mesijinės karalystės

židiniai žemėje.
2,6: *Kerėtojai ir žyniai*: kerėjimas buvo griež-
tai draudžiamas. Žr. Įst 18,9-14.
2,11: ... *tą dieną*... : Viešpaties diena, Teismo
diena, yra dažnai minima, ypač Pranašų knygoje.
Ji aprašoma vaizdiniais, turinčiais ryšį su gamta:
žemės drebėjimas, ugnis, audra.
2,13: Libanas: Libano kalnas Sirijoje, garsus
savo kedrais. Bašanas: miškingos aukštumos į ry-
tus nuo Jordano upės ir Genezareto ežero.

- ir kiekvieną galingą sieną;
 16 prieš visus Taršišo* laivus
 ir visas eiklias valtis.
 17 Tada bus sutramdytas mariųjų
 pasipūtimas,
 nužemintas žmonių išdidumas.
 Tik vienas VIEŠPATS tą dieną bus
 išaukštintas.
- 18 Stabai pranyks tarsi nebuvę.
 19 Žmonės slėpsis kalnų olose
 ir žemės urvuose
 nuo VIEŠPATIES siaubo
 ir žėresio jo šlovės,
 kai pakils jis sudrebinti žemės.
- 20 Tą dieną žmonės numes
 kurmiams ir šikšnosparniams
 sidabro ir aukso stabus,
 kurių buvo prisidarę garbinti.
 21 Jie lįs į uolų urvus
 ir skardžių plyšius
 nuo VIEŠPATIES siaubo
 ir žėresio jo šlovės,
 kai pakils jis sudrebinti žemės.

- 22 O liaukitės kliautis mariuoju, –
 juk jis teturi tik gyvybės alsavimą!
 Kuo gi jis pagarbos nusipelnė?

3 Judo karalystės ir Jeruzalės teismas

- 1* Valdovas, Galybių VIEŠPATS, atims
 iš Jeruzalės ir Judo paramą ir
 paspirtį, –
 visas maisto ir vandens atsargas,
 2 karžygi ir karį,
 teisėją ir pranašą,

- žynį ir seniūną,
 3 penketo dešimčių vadą ir didžiūną,
 patarėją, įgudusį amatininką ir
 išmanų raganių.
- 4 Berniūkščius duosiu jiems
 valdovais, –
 viešpataus savivalė, užgaida.
 5 Žmonės engs vieni kitus,
 kiekvienas skriaus savo artimą, –
 paaugliai įžūliai elgsis su senukais,
 niekšai – su garbiais asmenimis.
- 6 Jeigu kas nors ir stvertų savo brolių
 savo tėvo namuose, sakydamas:
 “Tu turi drabužių! Būk mūsų
 valdovas,
 tebūna šie griuvėsiai tavo rankoje!” –
 7 Tada, tą pačią dieną, anas ginsis,
 sakydamas:
 “Netvarstysiu žaizdų!
 Mano namuose nei duonos nėra,
 nei drabužių.
 Nepadarysite manęs tautos
 valdovu”.
- 8 Jeruzalė klumpa,
 ir Judas krinta,
 nes savo žodžiais ir darbais
 jie užgauna VIEŠPATĮ,
 nepaiso jo šlovingo Artumo.*
 9 Pats jų pasipūtimas juos smerkia,
 savo nuodėmėmis jie didžiuojas
 kaip Sodoma, –
 jų neslepia.
 Vargas jiems!
 Nelaimę jie patys sau užsitraukia.
 10 Laimingi teisieji,

2,16: Taršišas: spėjama, kad tai – senasis Tar-
 tesus šiaurinėje Ispanijoje. Žr. Ps 48,8.

3,1-12: Jeruzalėje ir Judo karalystėje viešpataus
 anarchija. Esant beviltiškai būklei net mažiausiai

tinkami ar visiškai nepasirengę bus raginami
 paimti valdžią.

3,8: Artumas: Dievo buvimas savo tautoje ir
 Šventykloje.

- nes jiems bus gerai –
jie maitinsis savo darbų vaisiais.
- 11 Vargas nedorėliui!
Jam visiškai nesiseks, –
pagal jo rankų darbus jam bus
atmokėta.
- 12 Mano tauta! Vaikai ją niokoja,
moterys ją valdo!
O mano tauta, tavo vadai suvedžioja,
nes sunaikina takus, kuriais žengti
turėtum.
- 13 VIEŠPATS pakyla ir užveda bylą,
stojas teisti savo tautos.
- 14 VIEŠPATS ateis ir apkaltins
savo tautos seniūnus ir vadus:
“Jūs tie, kurie prarijote vynuogynus,
ką pavogėte iš varguolių, tebėra
jūsų namuose.
- 15 Kaip jūs drįstate niokoti mano
tautą,
šerti vargšams per veidus?” –
klausia Valdovas, Galybių VIEŠPATS.
- 16 VIEŠPATS kalbėjo:
“Kadangi Ziono dukros
yra tokios išdidžios
ir vaikšto ištempusios kaklus,
akimis vylingai šaudydamos,
kojom žvangindamos apavų
papuošalas
ir meilindamosi kiekvienu
žingsniu...”
- 17 Viešpats nubers Ziono dukrų
viršugalvius šašais, –
VIEŠPATS apnuogins jų galvas.*

18 Tą dieną VIEŠPATS atims grožį ir
kojų papuošalų, ir plaukų tinklelių, ir mė-
nulėlių, ¹⁹ir auskarų, ir apyrankių, ir šy-
dų, ²⁰ir kepuraičių, ir rankogalių, ir juos-
tų; ir kvėpalinių, ir talismanų, ²¹ir žiedų,
ir nosies grandinėlių;* ²²ir išeigos dra-
bužių, ir apsiaustų, ir skarų, ir rankinu-
kų; ²³ir skraisčių, ir lino liemenių, ir tur-
banų, ir skepetų.

²⁴ Vietoj kvėpalų – pelėsiai,
vietoj prijuostės – virvė,
vietoj šukuosenos – plikė,
vietoj išeigos drabužių – maišas.
Gėda vietoj grožio!

²⁵ Tavo vyrai kris nuo kalavijo,
karžygiai kris mūšyje.

²⁶ Aimanuos ir liūdės jos vartai,
nuniokota ji sėdės ant žemės.

4 Septynetas moterų* nusitvers vieną
vyrą tą dieną, šaukdamos: “Savo pa-
čių maistą mes valgysime, savo pačių dra-
bužius dėvėsime, tik leisk mums vadintis
tavo vardu! Tik išvaduok mus nuo gėdos!”

Mesijinė Atžala

² Tą dieną
VIEŠPATIES atžala*
bus graži iš šlovinga,
o krašto vaisius – Izraelio likučių
pažiba ir šlovė.

³ O tas, kuris išlikęs Zione,
ir tas, kuris paliktas Jeruzalėje, –
visi, kurie įrašyti gyventi* Jeruzalėje,
bus vadinami šventaisiais.

⁴ Kada Viešpats plaus
nuo Ziono dukrų puvesius,
skalaus ugnies ir teismo vėtra

3,17: *Apnuogins jų galvas*: visuomeninis gėdos ženklas. Žr. Sk 5,18.

3,21: Nosies grandinė: auksinis Rytų mo-
terų papuošalas. Žr. Pr 24,22.

4,1: *Septynetas moterų... vienas vyras*: karas
sunaikina vyrus, moterys pasmerktos gyventi ko-
ne be vyrų. Moterys veržiasi ištekti ne tam, kad

rastų šeimos užuovėją, bet kad išvengtų gėdos lik-
ti bevaikės.

4,2: *Mesijinė Atžala*: Dievo palaima apskri-
tai ir jos viršūnė – Mesijas. Žr. Jer 23,5; Zch 3,8;
6,12.

4,3: *Įrašytas gyventi*: Dievo išrinktųjų kny-
goje. Žr. Iš 32,32.

Jeruzalės gatvių kraujo dėmes,
 5 tada VIEŠPATS užleis virš viso
 Ziono kalno
 ir virš jo sueigų vietos
 dienos metu debesį ir dūmus,
 o nakčia – ugnies liepsnų žėresį.
 Iš tikro jo šlovė bus pastogė ir
 apsauga:
 paunksmė dieną nuo kepinančios
 kaitros,
 prieglauda ir priedanga nuo audros
 ir lietaus.

5 Giesmė apie vynuogyną ¹Tebū-
 na man leista giedoti savo mylimajam
 mano meilės giesmę apie jo vynuogyną:*

Mano mylimasis turėjo vynuogyną
 derlingos kalvos atslaitėse.

2 Jis išpureną žemę, išrinko iš jos
 akmenis
 ir apsodino rinktinėmis
 vynuogėmis.
 Viduryje pastatė bokštą sargui,
 įsirengė jame net vyno spaudyklą.
 Tada tikėjosi, kad jis augins vynuoges,
 bet priaugino rūgštuogių.

3 Dabar tad, Jeruzalės gyventojai ir
 Judo vyrai, prašau jus
 spręsti mano ir mano vynuogyno
 bylą.

4 Ką dar turėjau padaryti savo
 vynuogynui,
 ko aš jame nepadariau?
 Kodėl jis priaugino rūgštuogių,
 nors aš tikėjausi, kad jis ves vynuoges?

5 Dabar jums pasakysiu,
 ką ketinu daryti su savo vynuogynu:

išrausiu gyvatvorę, ir jis bus
 nuniokotas,
 nugriausiu sieną, ir jis bus ištryptas.
 6 Taip! Paversiu jį dykvieta:
 nebus jis genimas nei purenamas,
 apžels erškėčiais ir usnimis.
 Debesims įsakysiu,
 kad neliety ant jo lietaus.
 7 Galybių VIEŠPATIES vynuogynas
 yra Izraelio namai,
 o daigai, kuriais jis gėrėjosi,
 yra Judo vyrai.
 Jis laukė teisingumo,*
 ir štai kraujo liejimas!
 Jis laukė teismo,
 ir štai klyksmas!

Neteisiųjų likimas

8* Vargas jums, kurie namus prie
 namų statote,
 kurie lauką su lauku jungiate,
 kol vietos telieka tik jums vieniems
 gyventi žemėje!
 9 Galybių VIEŠPATS, man girdint,
 prisiekė:
 “Tikrai, daug namų bus palikta, –
 erdvūs ir prabangūs namai liks
 be gyventojų.

10 Nes dešimt zemedų*
 vynuogyno duos tik vieną batą,
 o homeras sėklų duos
 tik vieną efa derliaus.

11 Vargas tiems, kurie, keldamiesi
 ankstų rytą,
 negali apsieiti be svaigaus gėrimo,
 ir prasėdi iki išnaktų, kol įkaušta
 nuo vyno!

5,1: *Mano mylimasis turėjo vynuogyną*: Vieš-
 pats ir jo išrinktoji tauta.

5,7: *Teisingumas... kraujo išliejimas; teisu-
 mas... klyksmas*: hebrajiškai *mišpat... mispah; ze-
 daqah... ze'aqah* sudaro žodžių ir minties žaismą.

5,8-10: Gobšieji, užuot praturtėję, taps beturčiais.

5,10: *Dešimt zemedų*: laukas, kuriam suarti
 vienu jaučių jungu reikėjo dešimties dienų;
 bat(as): 40 litrų; homer(as): apie 393 litrai;
 ef(as): apie 39,3 litro.

- 12 Lyros ir arfos,
tambūrinio ir fleitos lydimi,
jie mėgaujasi pokyliuos vynu,
o apie VIEŠPATIES darbus
jie nieko nenuvokia
ir nemato jo rankų užmojo.
- 13 Todėl, stokodama nuovokos,
mano tauta eina į tremtį,
jos didžiūnai miršta badu,
o varguoliai alpsta nuo troškulio.
- 14 Todėl Šeolas* plačiai atvėrė
savo ryklę,
pražiojo savo bedugnę burną,
prasmegs joje tautos didžiūnai ir
varguoliai,
jų pokyliai ir pramogos.
- 15 Taip! Marusis pažeminamas,
žmogus suniekinamas,
puikuoliai nuleidžia akis.
- 16 Bet Galybių VIEŠPATS išaukštinamas
savo teismu,
o Dievas – Šventasis reiškiasi
savo šventu teisumu.
- 17 Tada ėriukai rupšnos ten tarsi
savo lankose,
o riebūs ožiukai ganysis turtuolių
rūmų griuvėsiuose.
- 18 Vargas tiems, kurie traukia ant
savęs kaltę
melo virvėmis,
nuodėmę – tarsi valkčio lynais!
- 19 Tiems, kurie sako:
„Tesisukubina,
tepagreitina VIEŠPATS savo veikimą,
jeigu nori, kad jį matytume;
teįvyksta,
teišsipildo Izraelio Šventojo užmojis,
- jeigu nori, kad jį pažintume”.
- 20 Vargas vadinantiems pikta geru,
o gerą piktu,
keičiantiems tamsą į šviesą,
o šviesą į tamsą,
laikantiems karčius dalykus saldžiais,
o saldžius dalykus – karčiais!
- 21 Vargas tiems, kurie savo akyse yra
išmintingi,
kurie, savo pačių manymu, gudrūs!
- 22 Vargas tiems, kurie yra didvyriai
prie vyno
ir narsūs prie svaigaus gėrimo!
- 23 Tiems, kurie išteisina
nedorėlį už kyšį
ir pamina nekaltojo teises!
- 24 Tikrai, kaip ugnies liežuviai
praryja ražienas,
kaip šienas paskęsta liepsnose,
lygiai taip jų šaknys virs puvesiais,
o jų žiedai bus nupūsti lyg dulkės,
nes jie paniekino Galybių VIEŠPATIES
mokymą
ir apšmeižė Izraelio Šventojo žodį.
- 25 Tikrai, pyktis kyla VIEŠPAČIUI ant
savo tautos,
jis kelia prieš ją savo ranką,
kad smogtų.
Kalnams drebant,
jų lavonai bus lyg atmatos
gatvėse...
Tačiau jo pyktis dar neatlyžo
ir jo ranka dar vis pakelta.
- Asirijos įsibrovimas
į Judo karalystę**
- 26* Jis iškels karo vėliavą tolimai tautai,
švilptelėjimu ją pasišauks iš žemės
pakraščių.
Tikrai, ji atskubės žaibo greitumu!

5,14: Šeolas: Požemis – mirusiųjų buveinė.
5,26-30: Asirijos kariuomenės įsiveržimas. Asirija –

Dievo spragilas istorijoje.

- 27 Tarp jų nebus klupinėjančių iš
nuovargio,
snūduriuojančių ar miegančių.
Nė vienam iš jų nuo juosmens
diržas nekrinta,
nė vienam nėra sutrūkę sandalų
dirželiai.
- 28 Jų strėlės yra nusmailintos,
lankai įtempti,
žirgų kanopos atrodo lyg titnagas,
vežimų ratai – lyg viesulas.
- 29 Jie riaumoja lyg liūtas,
lyg liūto jaunikliai, –
jie kaukia ir stveria grobį,
neša jį, ir niekas jau jo neišgelbės.
- 30 Tą dieną riaumojimas virš jo aidės
lyg šėlstančios jūros šniokštimas.
Tada, jei kas mes žvilgsnį žemėn, –
ten tik klaikas, tamsa,
o šviesa – debesų aptemdyta.

2. Pranašystės apie Emanuelį

6 Izaijo pašaukimas būti pranašu ^{1*}Karaliaus Uzijo mirties metais regėjau Viešpatį, sėdintį aukštame ir didingame soste, – Šventykla buvo kupina jo apdaro. ²Aplinkui stovėjo jam tarnauti pasiruošę serafimai. Kiekvienas turėjo šešis sparnus: dviem dengė savo vei-

dus, dviem dengė kojas ir dviem plasnajo ore.

³ “Šventas, šventas, šventas yra
Galybių VIEŠPATS!

Visa žemė pilna jo šlovės!” –

šaukė jie nepalieldami vienas kitam. ⁴Nuo to jų šauksmo drebėjo durų staktos ir Šventykla* prisipildė dūmų. ⁵O aš tariau sau: “Vargas man, nes esu žuvęs!” Aš – žmogus, kurio lūpos suteptos, gyvenu tautoje, kurios lūpos suteptos, o savo akimis regiu Karalių, Galybių VIEŠPATĮ”. ⁶Tuomet vienas iš serafimų priskrido prie manęs, laikydamas rankoje žėruojančią žariją, kurią buvo paėmęs žnyplėmis nuo altoriaus. ⁷Ja palietė mano burną. “Štai, – tarė jis, – žarija palietė tavo lūpas,* tavo kaltė yra panaikinta ir tavo nuodėmė nuvalyta”. ⁸Tada išgirdau Viešpaties balsą: “Ką man siūsti? Kas gi bus mūsų pasiuntinys?” O aš atsiliepiu: “Štai aš, siųsk mane!”

^{9*} Jis man atsakė:

“Eik ir pasakyk šitai tautai:
‘Ir vėl girdėsite, ir nesuprasite,
Ir vėl regėsite, ir niekad
nepažinsit’

¹⁰ Atbukink širdį šios tautos, –
jų ausys tokios kurčios,
jų akys tokios aklos,
jog jie negali pamatyti akimis

6,1: Karaliaus Uzijo mirties metai: 742 m. prieš Kristų.

6,1-3: ... *Šventykla*: dalis, kuri vadinasi Šventoji, prieš įeinant į Šventų Šventąją. *Serafimai*: pažodžiui *deginantieji* – dangiškos būrybės, kurios supa Dievo sostą. Kiekviena turėjo po šešis sparnus. Pagarba dieviškajam Artumui liepia užsidenkti veidus dviem sparnais; kuklumas – pridenkti žemutinę kūno dalį; džiugesys Dievui tarnauti – skėsti sparnus skrydžiui. *Šventas, šventas, šventas*: mes sakytume, laipsniuodami būdvardį, *šventų švenčiausias*. Tobulą vidinį Dievo šventumą išorėje apreiškia jo šlovė. Šie žodžiai yra vartojami Mišių liturgijoje prieš Eucharistijos maldą.

6,4: ... *dūmai*: primena debesis, kurie supo Dievą ant Sinajaus kalno. Žr. Iš 19,16-19; Įst 4,11-14.

6,5: ... *esu žuvęs*: buvo tikima, kad pamatyti Dievą yra tolygu numirti. Žr. Pr 32,31; Iš 33,20; Ts 13,22.

6,7: ... *palietė tavo lūpas*: Izaijas, angelui žarija palietus jo lūpas, simboliškai parengiamas būti vertas pranašo pašaukimo. Mišių liturgijoje kunigas prisimena šį įvykį prieš skaitydamas evangeliją. 6,9-10: Vaizdžiai numatoma, kad ši tauta nedarys atgailos. Atrodo, lyg pranašo įspėjimas būtų tautos atkaklumo priežastis. Žr. Mt 13,13-15; Mk 4,12; Lk 8,10.

nei išgirsti ausimis,
nei suprasti širdimi,
kad sugrįžtų ir būtų pagydyti”.

11 “Kaip ilgai, Viešpatie?” – paklausiau.
Jis atsakė:

“Kol miestai netaps griuvėsiais ir
nebus ištuštėję,
namai palikti be žmonių
ir kol žemė nevirs dykvieta.

12* Kol VIEŠPATS neišvays žmonių
toli toli,
kol visas kraštas neliks tuščias ir
negyvenamas.

13 Bet jei nors dešimtadalis dar
jame lieka,
jis grįš pas Dievą,
nors ir bus nuniokotas kaip
liepa ar ąžuolas,
kurių kelmas lieka net nukirtus
medį”.

Šventoji sėkla – jo kelmas.

7 Emanuelio gimimas ¹Ahazui,*
Jotamo sūnui, Uzijo vaikaičiui, esant
Judo karaliumi, Reziną, Aramo karalių, ir
Pekahą, Remalijo sūnus, Izraelio karalius,
pakilo karo žygiui prieš Jeruzalę, tačiau
nepajėgė jos pulti. ²Kai pasiekė žinia
Dovydo namus, kad “Aramas jau įsitaisė
Efraimo valdose”, – karaliaus širdis ir
žmonių širdis sudrebėjo, kaip dreba miško
medžiai, vėjo blaškomi. ³Bet VIEŠPATS tarė
Izaijui: “Pasitikti Ahazo su savo sūnumi

Šear-Jašubu* nueik ant Velėtojo lauko ke-
lio, prie Aukštutinio tvenkinio kanalo galo,
⁴ir pasakyk jam: “Būk tvirtas, laikykis ra-
miai! Nebijok! Tenedreba tavo širdis dėl tų
dviejų smilkstančių nuodėgulių, dėl Rezi-
no bei Aramo ir Remalijo sūnaus įniršio.
⁵Kadangi Aramas su Efraimu ir Remalijo
sūnumi surengė sąmokslą prieš tave, tar-
dami: ⁶“Užpulkime Judą, palaužkime jo
dvasią, užkariaukime jį ir paskirsime ten
karaliumi Tabeelio* sūnų”.

⁷ taip sako Viešpats DIEVAS:

“Tai neįvyks! Taip nebus!

⁸ Damaskas – Aramo sostinė,
o Damasko galva yra Reziną.

⁹ Samarija – Efraimo sostinė,
o Samarijos galva yra Remalijo
sūnus.

Po šešiasdešimt penkerių metų
Efraimas bus sunaikintas, –
liausis buvęs tauta.

Tik tvirtai tikėdami, tvirtai
stovėsite!”

10 VIEŠPATS vėl kalbėjo Ahazui: ¹¹“Pra-
šyk VIEŠPATĮ, savo Dievą, sau ženklą, –
tebūna jis ar iš Šeolo gelmių,* ar iš pa-
dangės aukštybių”. ¹²Ahazas atsakė: “Ne!
Neprašysiu ir negundysiu VIEŠPATIES!”*

¹³Tuomet jis atsakė:

“Klausykitės, Dovydo namai!

Negi per mažą

jums varginti žmones, kad jūs
varginate ir mano Dievą?!

6,12: Keletas ribotų trėmimų Izaijo laikais vė-
liau privedė prie Tremties į Babiloniją.

7,1: Ahazas valdė nuo 735 iki 715 m. prieš
Kristų. Jeruzalę užpuolė Aramas (Sirija) ir Izraelis,
norėdami priversti Ahazą dėtis į sąjungą prieš Asi-
riją. Žr. 2 Kar 16.

7,3: Šear-Jašub yra simbolinis vardas: *Likutis
sugrįš!*

7,6: *Tabeelio sūnus*: Jeruzalės priešų šalininkas.

7,11: ... *Šeolo gelmių... padangės aukštybių*:
Pranašas siūlo karaliui prašyti nepaprasto ženklą –
tebuklo, kad Dievas tikrai apsaugos Dovydo
dinastiją nuo išnaikinimo.

7,12: ... *negundysiu VIEŠPATIES*: Ahazas pa-
reiškia, kad jis labiau pasitiki Asirijos galybe negu
Dievu.

- 14 Todėl pats Viešpats duos jums
ženklą:*
- Štai ta mergelė* laukiasi, –
ji pagimdys sūnų
ir pavadins jį Emanuelio vardu.
- 15 Varške ir medumi* jis maitinsis,
kai mokės atmesti, kas pikta,
ir rinktis, kas gera.
- 16 Nes anksčiau nei tas berniukas
išmoks atmesti, kas pikta,
ir rinktis, kas gera,
kraštas anų dviejų karalių,
kurie tau kelia siaubą,
bus nuniokotas.
- 17 VIEŠPATS padarys, kad jus
ir jūsų tautą, ir jūsų tėvo namus
užkluptų dienos,
kokių nesate patyrę nuo tos dienos,
kai Efraimas atsiskyrė nuo Judo.
{Tai reiškia Asirijos karalių.}
- 18 Tą dieną
VIEŠPATS švilptelės musėms
Egipto upės deltoje ir
bitėms Asirijos šalyje.
- 19 Jos atskris ir nutūps
tarpeklių šlaituose, uolų plyšiuose, –

ant kiekvieno erškėčių krūmo
ir visose ganyklose.

- 20* Tą dieną
Viešpats skus skustuvu,
pasamdytu iš anapus Upės
{Eufrato} –
Asirijos karaliumi –
galvą ir plaukus nuo rietų.
Jis nuskus ir barzdą.
- 21 Tą dieną
žmogus augins jauną karvę ir
porą avių.
- 22 Jis gaus tiek daug pieno,
kad maitinsis varške.
Varškė ir medus bus maistas visų,
likusiųjų krašte.
- 23 Tą dieną
vietos, kur būdavo tūkstančiai
vynmedžių,
tūkstančio sidabrinių vertės,
užžels erškėčiais ir usnimis.
- 24 Žmonės eis į jas
tik medžioti strėlėmis ir lanku,
nes visas kraštas bus užžėlęs

7,14: Pranašo karaliui siūlomas ženklas lemtingą valandą turi ryšį ne tik su Judo karalystės saugumu (žr. Iz 7,15,17), bet ir su išsipildymu pažado, kadaise Dievo duoto Dovydui (žr. 2 Sam 7,8-16), kad gims idealusis Izraelio karalius. Emanuelis – hebrajiškai *Immanuel*, t.y. *Su mumis yra Dievas* – laiduoja ir Judo karalystės saugumą, ir Dievo pažado išsipildymą. Krikščionybė, sekdamą evangelistu Matu, tiki, kad šis ženklas tapo tikrove Berliejaus Kristuje ir Mergelėje Motinoje. Taigi Emanuelio ženklas turi dvigubą prasmę: 1) Ženklas – būsimojo Ahazo įpėdinio Hezekijo gimimas. Izraelio viltys rėmėsi Dovydo dinastijos išlikimu. 2) Ženklas – idealiojo Dovydo įpėdinio gimimas. Iškilmingas pranašystės tonas ir simbolinis kūdikio vardas rodo, kad pranašui šis gimimas reiškia daugiau negu Dovydo dinastijos išlikimą. Pranašui yra svarbu pasakyti, kaip Dievas lemiamai įeina į istoriją, įkurdamas mesijinę karalystę (žr. Iz 9,1-6; 11,1-9).

Emanuelio pranašystė viršija Hezekijo asmenį. Naujasis Testamentas, – Mt 1,23 cituodamas Iz 7,14 ir Mt 4,15-16 cituodamas Iz 8,23-9,1 (žr. Jn 1,5), – čia įžvelgia pranašystę apie Jėzaus Kristaus gimimą. *Ta mergelė* hebrajiškajame tekste *ha'alma*, t.y. *ta jauna moteris*. Istoriskame kontekste *ha'alma* yra Ahazo žmona, sosto įpėdinio Hezekijo motina. Septuaginta *ha'alma* verčia žodžiu *he parthenos* – *ta mergelė*, šitaip šis žodis buvo Izraelio tautoje suprantamas I-II amžiais prieš Kristaus gimimą. Septuagintos vertimą perima evangelistas Matas (žr. Mt 1,23).

7,15: *Varškė ir medus*: kukli mityba rodo, kad po nuniokojimo vežlūs Judo karalystės laukai buvo virtę ganyklomis. Žr. Iz 7,21-25.

7,20: Dievas panaudos Asiriją, žiaurią imperiją iš anapus Eufrato, kaip įrankį – skustuvą, kad priverstų savo tautą apsigalvoti.

erškėčiais ir usnimis.

- 25 Bijodamas erškėčių ir usnių,
nekelsi nė kojos ant kalvų atšlaičių,
kurias kadaise išdirbdavai kauptuvu.
Čia bus ganykla galvijams
ir vieta avims trypti”.

8 Izaijo sūnus ¹VIEŠPATS man liepė: “Imk į rankas didelę rašymo lentą ir parašyk ant jos aiškiomis raidėmis: * “Maher-šalal-haš-baz nuosavybė”. ²Aš pasirūpinau gauti patikimų liudytojų* – kunigą Uriją ir Zechariją, Jerebechijo sūnų, kad jie man paliudytų. ³Paskui suėjau su pranaše,* ji pastojė ir pagimdė sūnų. O VIEŠPATS man tarė: “Duok jam Maher-šalal-haš-baz vardą, ⁴nes daug anksčiau, negu kūdikis išmoks tarti ‘tėti’ ir ‘mama’, Damasko turtai ir Samarijos grobiai bus Asirijos karaliaus išplėšti”. ⁵VIEŠPATS vėl man kalbėjo ir sakė: ⁶“Kadangi ši tauta* paniekino ramiai tekančius Šiloaho vandenį ir nutirpo iš baimės prieš Reziną ir Remalijo sūnų, ⁷todėl VIEŠPATS tvindo jiems Upės {Eufrato} vandenis, sraunius ir galingus, – Asirijos karalių ir visą jo galybę. Ji užtvindys visus kanalus, išsilies per visus krantus. ⁸Ji užlies Judą – išplaus ir nutekės, bus apsėmusi net iki kaklo...”

Emanueli, jis išties savo sparnus
ant viso tavo plačiojo krašto!

- 9 Žinokite, tautos, ir baisėkitės!

Klausykitės, visos tolimos šalys!
Ginkluokitės, bet būsite nualintos!
Ginkluokitės, bet būsite nusiaubtos!

- 10* Tarkitės dėl sumanymo,
bet jis nueis vėjais;
spręskite, ką daryti,
bet savo sprendimo neįvykdysite,
nes “Su-mumis-yra-Dievas!”

Izaijo mokiniai ¹¹Nes šitaip man kalbėjo VIEŠPATS, paėmęs mane už rankos ir įspėdamas, kad taip nesielgčiau, kaip elgiasi ši tauta: ¹²“Nevadinkite sąmokslu visa to, ką ši tauta vadina sąmokslu; nei bijokite to, ko ji bijo, nei nuogąstaukite. ¹³Tik su vienu Galybių VIEŠPAČIU darykite sąmokslą, nes jis – jūsų baimė ir nuogąstavimas. ¹⁴Vis dėlto jis bus žabangos, pažaidos akmuo ir nuopuolio priežastis abiem Izraelio namams, kilpa ir žabangos Jeruzalės gyventojams. ¹⁵Daugelis suklups ant jų, puls ir susižalos, į žabangas įsipainios ir bus pagauti”.

Viešpaties laukiant ¹⁶Suvyniok liudijimo raštą, užantspauduok mokymą ir laikyk tarp mano mokinių!* ¹⁷Nes aš pasitikiu VIEŠPAČIU, kuris slepia savo veidą nuo Jokūbo namų. Taip, aš jo lauksiu! ¹⁸Žiūrėkite į mane ir į mano vaikus, kuriuos VIEŠPATS man davė: mes esame ženklai* ir įspėjimas Izraeliui iš Galybių VIEŠPATIES, gyvenančio ant Ziono kalno. ¹⁹O dabar, kada žmonės jums sakys:

8,1: ... aiškiomis raidėmis, kad visi galėtų lengvai perskaityti. *Maher-šalal-haš-baz*: simbolinis vardas, kurį Izaijas turėjo duoti kitam savo sūnui (žr. 3-iąją eilutę). Jis reiškia *Greitai fimk! grobį – Skubėk plėsti* – ir nusako asirų elgesį.

8,2: ... patikimų liudytojų. Jie turės paliudyti, kad Izaijas pranašavo apie būsimą sunaikinimą. Apie kunigą Uriją žr. 2 Kar 16,10.

8,3: ... su pranaše. Izaijo žmona.

8,6-9: *Ši tauta*: Judo karalystė. *Šiloaho vandenys*: Srovė, kuri teka į Šiloaho tvenkinį Jeruzalėje. Ji teka lėtai ir simbolizuoja tylią ir apvaizdžią Dievo

globą, kurią Jeruzalė atmeta. Todėl Dievas pasiūkia galingąją Asirijos kariuomenę, įvaizdiną Eufrato upę, kad nuniokotų Judo karalystę. Tačiau ji nebus visiškai sunaikinta, nes ji – Emanuelio kraštas.

8,10: Izraelio priešų planas žlugs, nes *su mumis yra Dievas* – Emanuelis.

8,16: ... laikyk tarp mano mokinių: perduok būsimosioms kartoms.

8,18: ... ženklai: Izaijas ir jo sūnūs turėjo simboliškus vardus.

“Kreipkitės į vėles ir būrėjus, kurie šnabžda ir dūsauja! Argi neturėtų tauta klausyti savo dievų, tartis su mirusiais dėl gyvųjų ²⁰mokymo ir liudijimo?” Be abejo, taip kalbantieji neregės aušros! ²¹Jie per eis per kraštą niūrūs ir alkani. Nuo to jie taps pikti, keiks savo karalių ir savo dievus. Jie žvelgs į padanges, bet ten bus tik tamsa be jokios aušros, ²²susikaupę žiūrės į žemę, bet čia bus vargas, tamsybė, nes debesys šviesos nepraleidžia.

Taikos Kunigaikštis ²³Tačiau patyrusieji vargą neliks tamsoje. Kaip seniau {VIEŠPATS} buvo pažeminęs Zebuluno kraštą ir Naftalio kraštą,* taip ilgainiui jis išaukštins Pajūrio vieškelį, kraštą į vakarus nuo Jordano, tautų Galilėją.

9 Tauta, gyvenusi tamsoje, išvydo didžią šviesą, gyvenusiems nevilties šalyje užtekėjo šviesybė.

² Tu išaukštinau tą tautą, suteikei jai didį džiaugsmą. Tavo akivaizdoje jie džiūgauja lyg pjūties džiaugsmu, lyg dalydamiesi grobiu.

³ Nes tu sutriuškinau juos slėgusį jungą, jų pečius lenkusią kartį, jų nuožmaus prievaizdo lazda, kaip anuomet, Midjano dieną.

⁴ Nes visi sandalai karių, tryposių mūšio maišatyje, visos jų skraistės, išvoliotos kraujyje, bus sudeginta, pamaitins ugnį.

⁵ Nes kūdikis* mums gimė!
Sūnus duotas mums!
Jis bus mums valdovas.
Jo vardas bus
“Nuostabasis Patarėjas,
Galingasis Dievas,
Amžinasis Tėvas,
Ramybės Kunigaikštis”.

⁶ Jo viešpatavimas be ribų,
o taika begalinė.
Jis viešpataus Dovydo soste
ir valdys jo karalystę:
tvirtins ir palaikys ją
teismu ir teisumu
dabar ir per amžius.

Galybių VIEŠPATIES narsa
tai įvykdyt!

Šiaurinės karalystės galas

⁷ Viešpats pasiuntė žodį prieš
Jokūbą, –
jis krito ant Izraelio.

⁸ Visi žmonės žino, –
Efraimas ir gyvenantys Samarijoje, –
visi, kurie išdidžiai, įžūlia širdimi
kalba:

⁹ “Plytos subiro,
bet mes statysime iš tašytų
akmenų;
platanai iškirsti,
bet mes vietoj jų imsime kedrus”.

¹⁰ Tačiau VIEŠPATS žadina jų priešus
eiti prieš juos,
kursto jų priešininkus imtis žygių.

8,23: ... Zebuluno... Naftalio: šiaurinė Palestina, – ji pirmoji pajuto Asirijos jungą. Tačiau Dievas ją išperka, kaip jis išperka ir visą savo tautą. Pajūrio vieškelis ejo nuo Damasko per pietinę Galilėją į Viduržemio jūros pakrantę. Tautų Galilėja: šiaurinė Galilėja su pagonių gyventojais. Žr. Joz 20,7; Iz 9,1. Mt 4,15-16 ją mini, nes Jėzus pradėjo savo viešąją veiklą Galilėjoje.

9,5: ... kūdikis: Emanuelis – Su-mumis-yra-

Dievas. Žr. Iz 7,14; 8,8; 11,1.2.9. Krikščionių tikėjimo kraityje ir liturgijoje šis skaitinys yra siejamas su Kristumi. Jis bus mūsų valdovas: pažodžiui ant jo peties yra viešpatavimas. Nuostabasis Patarėjas: nuostabus savo išmintimi ir protingumu; Galingasis Dievas: kovoja už tautą ir ją gina, kaip ir pats Dievas; Amžinasis Tėvas: visuomet atsida- vęs savo tautai; Ramybės Kunigaikštis: jo viešpa- tavimas sklidinas taikos.

- 11 Aramas* iš rytų pusės,
o filistinai iš vakarų
ryja Izraelį godžiais nasrais.
- Dėl viso to pyktis jo neatlyžo,
jo ranka vis dar pakelta!
- 12 O tauta negrižo prie to, kuris ją
mokė plakdamas,
nei ieškojo Galybių VIEŠPATIES.
- 13 Taip VIEŠPATS nukirto Izraeliui
galvą ir uodegą,
palmę ir nendrę
tą pačią dieną.
- 14 Seniūnai ir kilmingieji – tai galva,
o pranašas, kuris moko melo, –
uodega.
- 15 Šios tautos vadai – suvedžiotojai,
o tie, kuriuos jie veda,
pasuka klystkeliais.
- 16 Todėl Viešpats netausos jų vyrų,
neparodys pagailos jų našlėms ir
našlaičiams,
nes visi jie – bedieviai ir nedorėliai,
visų burnose nešvankūs plepalai.
- Dėl viso to jo pyktis neatlyžo,
jo ranka vis dar pakelta!
- 17 Nedorumas liepsnoja lyg ugnis,
rydama erškėčius ir usnis;
jis įsiliepsnoja miškų tankmėse,
paversdamas jas aukštais dūmų
stulpais.
- 18 Nuo Galybių VIEŠPATIES pykčio
žemė dreba,
žmonės virsta prakurais ugniai.
Nė vienas nesigaili savo brolio,

- kiekvienas ryja savo brolių.
- 19 Nors ir griebtų iš dešinės,
jie liktų alkani,
nors ir rytų iš kairės,
jie dar nepasisotintų.
- 20* Manasas ryja Efraimą,
o Efraimas Manasą.
Abu jie ryja Judą.

Dėl viso to jo pyktis neatlyžo,
jo ranka vis dar pakelta!

- 10** Vargas neteisingų įstatų
leidėjams,
tiems, kurie rašo neteisėtus
potvarkius,
- 2 užkirsdami skurdžiams kelią į
teismą,
varžydami vargdienių teises
mano tautoje,
paversdami našles savo grobiu
ir našlaičius – savo laimikiu.
- 3 Ką darysite bausmės dieną,
kada pražūtis ateis iš toli?
Pas ką bėgsite ieškoti pagalbos
ir kur paliksite savo turtus?
- 4 Blieka tik slinkti su belaisviais
arba tysoti tarp užmuštųjų.

Dėl viso to jo pyktis neatlyžo,
jo ranka vis dar pakelta!

- 5 Vargas Asirijai –
mano pykčio spragilui,
mano įniršio lazda!
- 6 Prieš bedievę tautą* aš ją siunčiu,
prieš tautą, kuri mane pykdo, –
pavedu jai pasigrobtį ir pasiplėšti,
sutrypti ją kaip gatvių purvą.

9,11: *Aramas*: Sirijos karalystė, kurios sostinė yra Damaskas.

9,20: *Manasas*... *Efraimas*: dvi vyraujančios Izraelio – Šiaurinės karalystės gentys.

10,6-14: *Bedievė tauta*: Izraelis – Šiaurinė karalystė. Dievas panaudojo Asiriją ne sunaikinti savo tautai, bet tik nubausti.

- 7 Bet jai ne tas galvoje,
ne apie tai ji mąsto širdimi.
Ji užsimojusi naikinti,
nušluoti nuo žemės daug tautų
- 8 ir sako:
“Argi mano karo vadai nėra visi
karaliai?
- 9* Ar nėra Kalno’as* toks,
kaip Karkemišas?
Ar Hamatas ne kaip Arpadas,
o Samarija ar ne kaip Damaskas?
- 10 Kaip mano ranka pasiekė
stabmeldes karalystes,
turėjusias daugiau stabų,
negu Jeruzalė ir Samarija,
- 11 kaip aš pasielgiau su
Samarija ir jos stabais,
argi taip nepadarysiu su
Jeruzale ir josios stabais?”
- 12 {Užbaigęs savo užmojų prieš Zioną,
Viešpats nubaus Asirijos karalių už jo
širdies
puikybę ir įžūlų išdidumą.
- 13 Jis juk sako:}
- “Savo rankų jėga aš tai padariau,
savo išmintimi, –
nes esu sumanus.
Nušlaviau sienas tarp tautų,
išplėšiau jų turtus,
ištrėmiau daug jų gyventojų.
- 14 Mano rankos galėjo plėsti tautų
turtus
lyg paukščių lizdą.
Kaip tas, kuris susirenka paliktus
kiaušinius,
aš susirinkau visą žemę.
Nebuvo kam ginti sparnais,
niekas nepražiojo snapo, neklykė”.
- 15 Argi kirvis pūsis prieš tą,
kuris juo kerta,
argi pjūklas didžiuosis prieš tą,
kuris juo pjauna?
Nejau lazda mosuos tuo,
kuris paima ją į ranką,
nejau pagalys pakels tą,
kas nėra medis!
- 16 Todėl Dievas, Galybių VIEŠPATS,
suliesins liga jo rubuilius,*
po jo garbe pakurs ugnį –
gaisro ugnį.
- 17 Izraelio Šviesa virs ugnimi,
jo Šventasis bus liepsna.
Per vieną dieną ji sudegins ir suris
jo usnis ir erškėčius.
- 18 Jo puikieji miškai ir derlingieji
sodai
bus visiškai sunaikinti, –
sutirps, kaip lydinys kad sutirpsta.
- 19 Medžių likutis jo miške
bus toks menkas,
jog net vaikas pajėgs juos suskaityti.
- 20 Tą dieną Izraelio likutis ir Jokūbo
namų bėgliai nebesikliaus tąja tauta, kuri
jų vos nesunaikino, bet sudės viltį į VIEŠ-
PATĮ, Izraelio Šventąjį. ²¹Likutis* sugrįš,
Jokūbo likutis sugrįš prie galingojo Dievo.
²²Nors tavoji tauta, Izraeli, būtų tokia
gausi kaip marių smiltys, jos tik likutis su-
grįš. Pražūtis nuspręsta, – atplūs ji teismo
potvyniu. ²³Taip! Dievas, Galybių VIEŠ-
PATS, naikinte sunaikins visą kraštą. ²⁴To-
dėl Dievas, Galybių VIEŠPATS, ir sako:
“O mano tauta, kuri gyveni Zione,
nebijok asiros, nors muša jis tave
spragilu,
kelia prieš tave lazda,

10,9: ... *Kalno’as*... *Damaskas*: miestai, ku-
riuos užėmė Asirija.

10,16: ... *jo rubuilius*: apkūnius Asirijos kara-

liaus kareivius.

10,21: *Likutis sugrįš*: hebrajiškai *šear-jašub* –
nuoroda į Izaijo sūnų Šear-Jašubą. Žr. Iz 7,3.

- kaip kadaise darė Egiptas.
- 25 Nes tik trumpą valandėlę tetruks
manasis įniršis ant tavęs,
greit juos aš sunaikinsiu savo
pykčiu”.
- 26 Tada Galybių VIEŠPATS kirs jiems
botagu, kaip jis kirtu Midjanui ties Ore-
bo uola, išties savo lazdą viršum jūros,
kaip jis padarė Egiptui. 27* Tą dieną jo
našta bus nuimta nuo tavo pečių, jo jun-
gas nukeltas nuo tavo sprando.
- Sancheribo įsiveržimas**
- Jis atžygiavo nuo Rimono,
28 užėmė Ajatą!
Pražygiavo pro Migroną!
Prie Michmašo paliko savo
gurguoles!
- 29 Peržygiavo per kalnų perėją:
“Geba bus mūsų nakties būstinė!”
Ramos gyventojai pastiro iš siaubo,
Gibeos, Sauliaus miesto, žmonės
išbėgiojo.
- 30 Šauk visu balsu, Galimų dukra!
Įsiklausyk, Lajiša! Atsilepk jai,
Anatote!
- 31 Ištuštėjo Madmena, Gebimų
gyventojai
gelbėdamies padus pasipustė.
- 32* Šiandien pat priešas apsistos prie
Nobo,
grūmos kumščiais Ziono kalnui,
Jeruzalės miestui!
- 33 Štai Valdovas, Galybių VIEŠPATS,
baisia jėga nublokš juos,
kaip nukirstas šakas nuo medžio.

- Išdidžiausi ir aukščiausi
bus nukirsti ir pažeminti.
- 34 Miško tankynės kirvis iškirs,
ir didingieji Libano medžiai kris.

11 Emanuelio – Mesijo valdymas

- 1 Iš Išajo* kelmo išaugs atžala,
iš jo šaknies pražys pumpuras.
- 2* Ant jo ilsėsies VIEŠPATIES dvasia:
dvasia išminties ir įžvalgos,
dvasia patarimo ir narsumo,
dvasia pažinimo ir VIEŠPATIES
baimės –
- 3 jo džiugesys bus VIEŠPATIES baimė.
Jisai ne pagal išorę teis,
ne pagal nuogirdas spęs.
- 4 Pagal teisumą teis jis vargšus,
nešališkai išspręs krašto
vargdienių bylas.
Savo burnos rykšte nuplaks žemę,
savo lūpų pūstelėjimu atneš mirtį
nedorėliui.
- 5 Teisumas bus jo juosmens diržas,
ištikimybė – jo strėnų juosta.
- 6* Tada vilkas viešės pas avį,
leopardas gulsis su ožiuku.
Veršis ir liūtukas ganysis kartu, –
juos prižiūrės mažas vaikas.
- 7 Karvė ir lokys bus kaimynai,
kartu gulės jų jaunikliai.
Liūtasės šiaudus kaip jautis.
- 8 Kūdikis žais prie angies lindynės,
mažylis kiš ranką į gyvatės urvą.
- 9 Visame mano šventajame kalne
nebus vietos jokiai skriaudai

10,27-32: Poetiškai aprašomas asirų kariuomenės žygis iš šiaurės per Judo karalystę iki pat Jeruzalės vartų.

10,32-34: Priešui tikintis greit užimti Jeruzalę, Dievas įsikiša ir sunaikina jo kariuomenę.

11,1: *Įėjis*: Dovydo tėvas. *Kelmas... atžala*: po Babilonijos tremties Dovydo dinastijai liks tik kelmas, iš kurio ataugės nauja atžala, mesijinis Karalius.

11,2-3: Šis tekstas davė įprastinius vardus Šventosios Dvasios dovanoms. Septuaginta ir Vulgata pirmąją *baimę* verčia žodžiu *pamaldumas*. Taip susidaro septynios dovanos.

11,6-9: Idiliškas Rojaus darnos vaizdas – visuotinės taikos ir teisingumo simbolis mesijinėje karalystėje.

nei jokiai niekšybei,
nes žemė bus kupina VIEŠPATIES
pažinimo,
tarsi jūros vandenų apsemta.

Efraimo ir Judo susijungimas ¹⁰ Tą dieną Išajo šaknies, padarytos ženklų tautoms, ieškos pagonys, nes jos buveinė bus šlovinga. ¹¹ Tą dieną Viešpats vėl ištis rąką atsiimti savo tautos likučio, išlikusio nuo Asirijos ir Egipto, Patro, Kušo, Etiopijos, Elamo, Šinaro, Hamato ir jūros salų.*

¹² Jis duos ženklą tautoms,
surinks Izraelio tremtinius.
Judo išblaškytuosius sutelks
iš keturių pasaulio šalių.

¹³ Išgaruos Efraimo pavydas,
Judo priešai bus sunaikinti.
Efraimas nebepavydės Judui,
o Judas nebebus priešas Efraimui.

¹⁴ Jie petys į petį mesis ant filistinų vakaruose,
kartu apiplėš kedemiečius.*
Edomas ir Moabas bus jų valdos,
o amoniečiai – jų valdiniai.

¹⁵ VIEŠPATS nusaugins Egipto jūros liežuvį,*
grūmos kumščiu virš Eufrato,
savo deginančiu vėju
padalys jį į septynias vagas.
Jį bus galima pereiti su sandalais.

¹⁶ O mano tautos likučiai,
išlikusiam nuo Asirijos,
bus vieškelis, kaip yra buvęs Izraeliui,
kai jis atėjo iš Egipto žemės.

12 Padėkos giesmė

¹ Tą dieną tu sakysi:
“Dėkoju tau, VIEŠPATIE,

nors buvai įpykęs ant manęs,
savo įnirši nugręžei
ir mane paguodei.

² Dievas tikrai yra mano išganymas.
Aš juo pasitikiu ir esu be baimės,
nes jis yra mano tvirtybė ir mano
giesmė, –

jis buvo gelbėtojas mano!”

³ Džiaugdamiesi semsite vandenį
iš versmių išganingų.

⁴ Tą dieną sakysit:
“Dėkokite VIEŠPAČIUI,
šaukitės jo vardo!

Garsinkite tautoms jo darbus,
skelbkite, koks iškilus yra jo vardas!

⁵ Giedokite VIEŠPAČIUI šlovės giesmę,
nes jis padarė nuostabų darbą.

Težino tai visa žemė!

⁶ Kryžtauk ir džiūgauk,
Ziono mieste,
nes iškilus tarp jūsų
yra Izraelio Šventasis!”

3. Pranašavimai pagonių tautoms

13 Babilonui ¹ Ištarmė apie Babiloną – Amozo sūnaus Izaijo regejimas.

² Ant plikos kalvos iškelkite ženklą,
garsiai šaukite jiems,*

mokite jiems ranka,

tegu jie eina į Didžiųjų vartus.*

³ Savo pašventintiems kariams*

daviau įsakymą,

savo šauniuosius gynėjus – galiūnus
pašaukiau,

kad įgyvendintų mano įnirši.

Nendrių jūra.

12,1-6: Izraelio padėkos giesmė – psalmė.

13,2: ... *jiems*: medams (žr. 17-ąją eilutę) ir peršams, kad sunaikintų Babiloną. ... *Didžiųjų vartus*: vietos, kur rikiuojasi Babilono priešai karui su juo.

13,3: *Pašventintiems kariams*: jie eis į šventą karą ir įvykdys Dievo užmojų.

11,11: *Patro... jūros salų*: kraštai, kur Dievo tauta kentėjo tremtį. *Patro*: Aukštutinis Egiptas; *Elamo*: į rytus nuo Babilonijos; *Šinaro*: Babilonija; *Hamato*: ant Oronto upės Sirijoje; *salų*: Viduržemio jūros pakraščiai.

11,14: ... *kedemiečiai*: Arabijos dykumos gentys.

11,15: *Egipto jūros liežuvis*: Sueco įlanka, arba

- 4 Įsiklausykite! Dundesys kalnuose,
tarsi plauktų minios žmonių!
Įsiklausykite! Ūšesys karalystėse, –
renkasi tautos!
Galybių VIEŠPATS rikiuoja pulkus
karui!
- 5 Jie atžygiuoja iš tolimo krašto,
iš anapus akiračio, –
VIEŠPATS ir jo pykčio įrankiai –
nuniokoti visos žemės.
- 6 Vaitokite, nes VIEŠPATIES diena*
jau arti,
ji ateis kaip sunaikinimas iš
Visagalio.
- 7 Dėl to visų rankos svyra,
kiekviena širdis tirpsta
- 8 iš siaubo. Skausmai ir kančios
juos apims,
raitysis kaip gimdyvė.
Apstulbę vienas į kitą žvelgs,
jų veidai degs iš gėdos.
- 9 Tikrai! VIEŠPATIES diena ateina,
pilna įniršio ir degančio pykčio,
pavers kraštą tyrlaukais,
sunaikins jame nusidėjėlius!
- 10 Nes dangaus žvaigždės ir
žvaigždynai
šviesos nebeduoda,
teka saulė užtemusi,
nebešvyti mėnulis.
- 11 Nubausiu pasaulį už jo blogį
ir nedorėlius už jų kaltę.
Sutramdysiu įžūliųjų didystę,
pažeminsiu tironų įžūlybę.
- 12 Padarysiu mariuosius retesnius nei
grynasis auksas,
žmones – retesnius negu auksas
Ofyro.*
- 13 Tada aš sudrebinsiu dangų, –
žemė bus išjudinta iš savo vietos
nuo Galybių VIEŠPATIES įniršio
tą jo degančio pykčio dieną.
- 14 Tada lyg gazelę, medžiotojo vejama,
kaip banda be kerdžiaus jai ganyti, –
kiekvienas atsigręš į savo tautą,
kiekvienas bėgs į savo kraštą.
- 15 Kas tik bus pagautas,
bus nudurtas, –
visi, kurie bus pagauti,
kris nuo kalavijo.
- 16 Jų kūdikiai bus sutraiškyti
jųjų akyse,
jų namai bus išplėsti,
jų žmonos išniekintos.
- 17 Štai aš kurstau prieš juos medus, –
jiems sidabras neturi vertės,
auksu jie nesidžiaugia.
- 18 Jų lankai išguldys jaunus vyrus,
jiems kūdikių nebus gaila,
jie nepaliks gyvų vaikų.
- 19 Babilonas, karalysčių pažiba,
kaldėjų šlovė ir pasididžiavimas,
bus Dievo sunaikintas
kaip Sodoma ir Gomora.
- 20 Niekas jame nebeįsikurs,
niekas jame nebegyvens per
kartų kartas.
Ten joks arabas neskleis palapinės,
ten piemenys neguldys savo
kaimenių.
- 21 Vien dykumų žvėrys ten gulsis,
namai bus pilni pelėdų.
Ten veisis stručiai,
ten šokinės satyrai.*
- 22 Dykumų žvėrys stūgaus jo rūmuose,

13,6-9: ... *VIEŠPATIES diena*: Dievo atėjimas su galybe ir šlove sunaikinti savo priešų ir pradėti savo karalystės – savo viešpatavimo. Ji dažnai aprašoma Pranašų knygos. Šiame skaitinyje ji turi ryšį su Babilonijos sunaikinimu.
13,12: *Ofyro*: pietinės Arabijos pajūrio ar ryti-

nės Afrikos sritis, garsi savo auksu. Žr. 1 Kar 9,28; 11,11; Job 22,24.

13,21: *Satyrai*: anot liaudies galvosenos, demonai – panašios išvaizdos į ožius, gyvenantys griuvėsiuose – ištvirtimo įvaizdžiai.

šakalai kauks jo puošniose menėse.
Jo valanda jau čia pat,
jo dienos jau suskaitytos.

14 Babilonijos karalius ¹ Kai VIEŠPATS pasigailės Jokūbo, – jis vėl išsirinks Izraelį ir juos apgyvendins jų pačių žemėje. Tada prie jų dėsis svetimšaliai ir glausis prie Jokūbo namų. ² Izraelis juos pasiims, parsives į savo tėviškę ir turės juos kaip vergus ir verges VIEŠPATIES žemėje, – paims į nelaisvę tuos, kurie juos laikė belaisviais, valdys savo engejus. ³ Tą dieną, kai VIEŠPATS suteiks tau atilšį nuo kančios ir baimių, nuo nuožmios vergijos, kurią kentei, ⁴ tada tu užtrauksi patyčių iš Babilonijos karaliaus giesmę:*

Tai priėjo liepto galą engėjas!

Tai jo įnirtis nutilo!

⁵ VIEŠPATS sutrupino nedorėlių

lazdą,

tironų skeptrą,

⁶ kuris pliekė žmones įtūžęs

be perstojo,

smaugė tautas žiauria priespauda.

⁷ Visa žemė ramiai ilsisi,

linksmiai valiuoja.

⁸ Dėl tavo likimo džiūgauja

net kiparisai ir Libano kedrai:

“Nuo tada, kai buvai paguldytas,
nesikėsina niekas mūsų kirsti”.

⁹ Šeolas po žeme ruošias

tave priimti, –

pabudina šešėlius visų žemės

valdovų tavęs pasveikinti

ir pakildina nuo sostų visų tautų
karalius.

¹⁰ Visi prabyla ir sako tau:

“Dabar esi bejėgis, kaip ir mes!

Tu esi toks pat, kaip mes!

¹¹ Tavo didybė ir visa tavo arfų muzika
nugramzdinta į Šeolą.

Tavo guolis yra lervos,

o tavo apklotas – kirmėlės”.

¹² Tai nupuolei iš dangaus,

Aušrini,* aušros sūnau!

Kaip tave sukniubdė ant žemės, –

tave, kuris išguldei tautas!

¹³ Kadaisė manei savo širdyje:

“Užlipsiu į dangų,

viršum Dievo žvaigždžių

iškelsiu savo sostą.

Atsisėsiu ant kalno, kur renkasi

dievai,

pačiuose Šiaurės pakraščiuose.*

¹⁴ Užlipsiu ant aukščiausių debesų, –

prilygsiu Aukščiausiajam!”

¹⁵ Bet buvai nugramzdintas žemyn

į Šeolą –

į patį Duobės dugną.

¹⁶ Visi, kai tik pamatys tave, sutriks, –

žvelgs į tave ir klaus:

“Nejaugi čia tasai žmogus,

kurs sudrebino žemę,

sunaikino karalystes?

¹⁷ Kurs pasaulį pavertė dykuma,

miestus išgriovė,

savo belaisviams niekuomet

neatvėrė kalėjimo vartų?

¹⁸ Visi tautų karaliai guli garbingai,

kiekvienas savo kape.

14,4-21: Ši patyčių giesmė, arba satyra, yra viena šauniausių visame Šventajame Rašte.

14,12: *Aušrinis*: Babilono karalius. Vulgata žodį *Aušrinis* verčia *Lucifer* – *Šviesos nešėjas*. Šiuo var-

du Bendrijos Tėvai vadina šėtoną.

14,13: ... *Šiaurės pakraščiuose*: Palestinos ir Sirijos žmonės taip vadino Dievo buveinę. Žr. Ps 48,3; Iz 14,13.

- 19 O tu neturi kapo,
tavo lavonas išmestas pūti, –
užverstas kūnais kareivių,
kritusių mūšyje,
įmestas su jais į uolėtą duobę ir
sutryptas.
- 20 Kadangi nusiaubei savo kraštą
ir žudei savuosius žmones,
tu nebūsi palaidotas kaip kiti
karaliai!
Per amžius tenebūna minimi
nedorėlio palikuonys!
- 21 Ruoškitės išžudyti jo sūnus
už tėvo kaltes,
kad nebepakiltų ir neužvaldytų
žemės, –
nepristatytų pasaulyje miestų!
- 22 Pakilsiu prieš juos, – kalba Galybių
VIEŠPATS, – sunaikinsiu Babilono ir var-
dą, ir jo likutį, – ir vaikus, ir palikuonis, –
kalba VIEŠPATS! ²³Paversiu jį ežių valda,
pažliugusia bala, nušluosiu jį pražūties šluo-
ta, – kalba Galybių VIEŠPATS!
- Asirijai**
- 24 Galybių VIEŠPATS prisiekė,
sakydamas:
“Ką sumaniau, tas ir bus,
ką nusprendžiau, tas ir įvyks.
- 25 Sutriuškinsiu Asiriją savajame krašte,
sutrypsiu ją savo kalnuose.
Tada jos jungas nukris nuo jų,
našta – nuo jų pečių”.
- 26 Tai yra užmojis, pateiktas
visai žemei,
tai yra ranka, pakelta
prieš visas tautas.
- 27 Ką Galybių VIEŠPATS nusprendė,
kas galės panaikinti?

Kai jo ranka pakelta,
kas galės ją atitraukti?

Filistijai

- 28 Tais metais,* kai mirė karalius
Ahazas,
buvo pateikta ši ištarmė:
- 29 Filistijos gyventojai,
jus plakęs vėzdas* yra sulaužytas,
bet jums nėra dėl ko džiūgauti.
Iš nugaišusio žalčio šaknies išdygs
dar piktesnė angis –
jo palikuonis skrajojantis slibinas!*
- 30 Vargšai ras mano ganyklose
sau peną,
saugią užėigą ras vargšai,
bet tavo palikuonis išmarinsiu
badu, –
badas sunaikins net patį tavo likutį.
- 31 Vaitokite, vartai! Šaukis pagalbos,
mieste!
Drebėk, visa Filistijos žeme!
Nes iš šiaurės atkyla dūmai, –
jo gretose nerasi atsilikusio kario.
- 32 O kokį atsakymą gaus tos tautos
pasiuntiniai?
“Zionas – VIEŠPATIES įkurtas,
jame randa prieglobstį jo tautos
varguoliai”.

15 Moabui

- ¹Ištarmė apie Moabą:
Ai, tą naktį, kai Aro miestas
buvo apiplėštas,
Moabas buvo sunaikintas;
ai, tą naktį, kai Kiro miestas buvo
apiplėštas,
Moabas buvo sunaikintas.
- ²Dibono gyventojai lipa verkti į

14,28: Metai, kai mirė karalius Ahazas: 715 m. prieš Kristų.

14,29: ... *vėzdas*: asirų karalius – engėjas. *Skrajojantis slibinas*: nuodinga gyvatė, grasi dėl savo

eiklumo. Žr. Sk 21,6.

15,2: ... *galvos plikos... barzdos nukirptos*: įprastiniai gedulo ženklai.

- kalvos šventovę.
 Moabo žmonės klykia iš širdgėlos
 dėl Nebo ir Madebos likimo.
 Visų galvos plikos,*
 visų barzdos nukirptos.
 3 Žmonės gatvėse vilki ašutinę,
 dejuoja ir verkia, –
 ant stogų ir aikštėse
 visi plūsta ašaromis.
 4 Hešbonas ir Elealė šaukiasi pagalbos,
 jų šauksmas girdėti net Jahaze.
 Dėl to net Moabo karciviai virto
 bailiais, –
 jų drąsa dingo.
 5 Mano širdis verkia dėl Moabo!
 Jo bėgliai pasiekia net Zoarą
 {Eglat-Šelišiją},
 vieni Luhito keliu lipa verkdami,
 kiti ant kelio į Horonajimus klykia
 iš sielvarto.
 6 Ai, Nimrimų vandenys
 tyrлаukiais virto!
 Pievos išdžiūvusios,
 žolė nuvytusė, nebėra jokios žalumos.
 7 Todėl žmonės savo labą gabena,
 visą susikrautą turtą
 gabena į kitą Gluosnių sausvagės
 pusę.
 8 Ai, visame Moabo krašte
 girdėti klyksmo aidai!
 Lig pat Eglajimų miesto tas
 verksmas,
 net lig Beer-Elimų miesto tas
 dejavimas.
 9 Ai, krauju plūsta Dimono* vandenys!

Bet aš užleisiu dar didesnę negandą

- ant Dimono:
 Liūtus ant bėglių iš Moabo
 ir ant pasiliekančiųjų krašte!
 16 Siųskite ėriukų krašto
 valdoyui
 iš Selos dykumoje į
 Ziono dukters kalną.
 2 Moabo dukters būriuojasi prie
 Arnono* brastų
 kaip išbaidyti paukščiai,
 kaip jaunikliai, išmesti iš lizdo.
 3 “Duoki patarimą, užjauski:*
 Tebūna tavo šešėlis jiems ir
 vėsi naktis
 vidurdienio karštyje, –
 suteik pastogę benamiams,
 neišduoki pabėgėlių.
 4 Tegyvena Moabo benamiai
 pas tave,
 būk jiems prieglobstis nuo grobiko”.
- Kai pasibaigs siautėjimas,
 liausis plėšimas
 ir niokotojai pasitrauks iš krašto,
 5 tada sostas bus saugus dėl
 ištikimos meilės
 {Dovydo palapinėje}.
 Jame sėdės ištikimas teisėjas,
 ieškas teisingumo
 ir stropus vykdydamas teisumą.
 6 Prisiklausėme apie Moabo
 išdidumą, –
 kaip be saiko buvo išdidus, –
 apie jo išpuikusį, pasipūtusį įžulumą.
 Tai tikrai tušti plepalai!

7 Terauda Moabo* žmonės Moabo, –

15,9: Hebrajų kalboje susidaro žodžių žaismas: *Dimon* ir *dam* – žodis *dam* reiškia *kraujas*.
 16,2: Arnonas: didžiausia Moabo upė.
 16,3-5: Pranašo žodžiai Jeruzalei, – ji privalo priimti suvargintus moabiečius su užuojauta, kaip dera Dovydo šeimos miestui. Dovydo šeimos kilmė siejasi su moabiete Ruta.

16,7-14: Moabas yra buvęs turtingas kraštas, dabar jis nuniokotas – tapęs dykuma.

16,7: ... *razinų plokštainiai*: suspaustos džiovintos vynuogės, vartojamos ir kaip maistas, ir kaip atnašos pagonių religijoje. Žr. 2 Sam 6,19; 1 Kr 16,3; Oz 3,1.

terauda visas kraštas!
 Kir-Hareseto razinų plokštainių*
 jie liūdi, širdgėlos apimti.
 8 Hešbono atšlaičių vynuogynai,
 Sibmos vijokliniai vynmedžiai
 sunaikinti,
 nors jų raudonos kekės kadaise
 ir nugirdė tautų viešpačius,
 nors kadaise jie ir buvo nusiraižę
 iki pat Jazerio ir driekėsi per
 dykumą,*
 nors kadaise jų šakos ir plėtojos,
 ir nusidriekė anapus jūros.
 9 Todėl verkiu Sibmos vynmedžių,
 lygiai kaip verkiu Jazerio.
 Laistau tave ašaromis, Hešbone
 ir Elealėje,
 nes tavuosius vasaros vaisius ir pjūtį
 užgožė kovos šūkiai.
 10 Iš sodų
 prapuolė džiaugsmas ir linksmybė,
 vynuogynuose
 nebėra dainų ir smagaus klegesio,
 vyno spaudyklose
 nėra kam traiškyti kekių, –
 nutilo vynuogių rinkėjų garsai.
 11 Todėl dėl Moabo
 mano širdis rauda tarsi lyra,
 aš dejuoju dėl Kir-Hareseto.
 12 Kai Moabo žmonės pavargs savo
 kauburių šventovėse, jie eis į savo šven-
 tyklą melstis. Bet iš to nebus jiems jokios
 naudos.*
 13 Šis yra žodis, kurį anksčiau yra iš-

taręs VIEŠPATS Moabui. ¹⁴Dabar VIEŠ-
 PATS sako: “Per trejus metus, kaip samdi-
 nys skaičiuoja laiką,* Moabo didybė bus
 nužeminta. Nors jis ir turi daug gyven-
 tojų, liks tik likutis – menkas ir silpnas”.

17 Damaskui

¹ Išarmė Damaskui:*

Tikėk manimi, Damaskas
 liausis buvęs miestas, –
 jis virs griuvėsiais.
 2 Aroerio miestai bus ištuštėję, –
 priklausys jie kaimenėms,
 ten jos ramiai gulinės,
 nebus kam jų baidyti.
 3 Efraimas* praras savo tvirtoves,
 o Damaskas – karalystę.
 Aramo likutis turės tą pačią didybę,
 kaip ir izraeliečiai, –
 tai Galybių VIEŠPATIES žodis!
 4 Tą dieną
 Jokūbo didybė sunyks,
 jo apkūnumas bus suliesintas.
 5 Tarsi tik glėbys šiaudų pjovėjui,
 kai jis ims pjūties metu dirvos
 derlių
 ar kai bus renkamos varpos
 Refajimų slėnyje.*
 6 Iš jo liks tik parinkos!
 Panašiai kaip raškant alyvmedį,*
 užsilieka dvi ar trys alyvos pačioje
 viršūnėje,
 keturios ar penkios žemiau ant šakų, –
 tai žodis VIEŠPATIES, Izraelio Dievo.
 7 Tą dieną žmonės kreips žvilgsnį į sa-

16,8: *Dykuma*: į rytus; *Jūra*: į vakarus – Ne-
 gyvoji jūra.

16,12: Moabiečiai veltui šaukiasi savo dievo
 Chemošo.

16,13-14: Proza pritaikoma poetiškoji ištarmė
 Moabui (Iz 15,1-16,12). Žr. Jer 4,8. ... *kaip*
samdinys skaičiuoja laiką: samdinys atlieka savo
 įsipareigojimą pagal trumpiausią skaičiavimo
 būdą. Žr. Iz 21,16.

17,1: *Damaskas*: Sirijos sostinė, sunaikinta

732 m. prieš Kristų.

17,3: *Efraimas*: Izraelis, sudaręs sąjungą su Si-
 rija prieš Asiriją ir Judo karalystę, sunaikintas 722
 m. prieš Kristų. *Aramas*: Sirija.

17,5: ... *Refajimų slėnyje*: derlingas slėnis į piet-
 vakarius nuo Jeruzalės. Žr. Joz 15,8; 2 Sam 5,18.

17,6: Alyvmedžiai nurašomi ne skinant aly-
 vas rankomis, bet jas nubloškiant žemėn ilgą kar-
 timi. Žr. Iz 24,13.

vo Kūrējā, jų akys kryps į Izraelio Šventąjį. ⁸Jie nebežvelgs į aukurus, savo rankų darbus, nebesiklaus tu, ką jų pirštai padarė šventaisiais stulpais* ar smilkalų aukurais.

9 Tą dieną jų galingieji miestai bus tušti, kaip miestai, kuriuos paliko amoriečiai ir hivitai, pabūgę izraeliečių. Nusiaubti bus visi!

¹⁰ Nes pamiršai Dievą, kuris tave gelbsti,
neatsimeni Uolos, savo priebėgos.
Todėl veiski, jeigu nori,
šventuosius sodus*
ir sodink juose svetimų vynuogių atžalas!

¹¹ Nors ir užaugintum jas tą pačią dieną,
kai sodinai,
ir padarytum, kad kitą rytą
tavo daigai pražystų,
derlius pradings baisyos nelaimės ir
tikros pražūties dieną.

¹² Ai, koks užmas nesuskaitomų tautų,*
jų šniokštimas tarsi marių mūša!
Triukšmauja, užia tautos kaip
galingos bangos –
toks užmas tautų!

¹³ {Nerimsta, užia tautos, kaip
šėlstantis potvynis},
bet VIEŠPATS pagrūmos joms, ir visos
išlakstys,
išsklaidytos bus, kaip išsklaido vėjas
šapus kalnuose,
kaip dulkių verpetą nuneša vėtra.

¹⁴ Koks laikas vakare!

Nors rytas dar neišaušo –
jo jau nėra!

Tokia dalia bus tų, kurie mus siaubia,
toks likimas tų, kurie mus plėšia.

18 Ai, dūzgiančių vabzdžių žemė*
anapus Kušo upių,

² siunčianti pasiuntinius per jūrą,
papiruso laivais* per vandenį!

Keliaukite atgal, eiklieji pasiuntiniai,
pas žmones aukštągius ir
švelniaodžius,

pas gentį, kurios bijoma arti ir toli,
pas stiprią ir pergalingą tautą,
kurios valdas vagoja upės.

³ Visi jūs, kurie esate pasaulyje,*
visi žemės gyventojai,

kai ženklas bus iškeltas ant kalno, –
žiūrėkite!

Kai sugaus ragas, –
klausykite!

⁴ Nes taip man kalbėjo VIEŠPATS:*
“Aš stebėsiu iš savojo būsto ramus,

17,8: *Šventieji stulpai*: Ašera buvo kanaaniečių dievės vardas. Jos garbei buvo dirbami mediniai stulpai – ašerot; stulpai iš akmens – masebot – buvo dirbami pagonių dievo Baalo garbei. Abeji būdavo statomi arti aukuro kanaaniečių alke. *Smilkalų aukurai*: altorėliai, ant kurių buvo deginami smilkalai garbinant stabus. Žr. Iz 27,9; Kun 26,30.

17,10: *Šventuosius sodus*: pažodžiui malonumų augalus – gamtos dievų garbei.

17,12-14: *Nesuskaitomos tautos*: kariaunos, kurios lydėjo asirus žygyje prieš Izraelio ir Judo karalystes. Dievas jas nugali, kaip nugalejo chaoso vandenį Kūrimo pradžioje. Žr. Job 3,8; 7,12; Ps 89,11.
18,1: *Dūzgiančių vabzdžių žemė*: Aukštutinio

Nilo sritis, kurioje vabzdžių gausu ir jie sparčiai dauginasi.

18,1-2: ... *papiruso laivais*: lengvi ir parankūs laivai, padaryti iš papiruso kotų pluoštų, suklijuotų derva. Egiptas, valdomas dinastijos iš Etiopijos, buvo pakvietęs Judo karalystę dėtis į sąjungą prieš Asiriją, bet Izaijas įsakė jo pasiuntiniams grįžti pas savo tautą.

18,3: ... *pasaulyje*: asirų imperijos valdos.

18,4-6: Tariamai šis yra atsakymas, kurį pasiuntiniai turi parnešti Egiptui. Iš tikrųjų šie pranašo žodžiai yra skirti pačiai Judo karalystei: Judo karalystė neturi dėtis į sąmokslą su Egiptu prieš Asiriją. Dievas delsia! *Vynuogių rinkimas* – pjūtis įvyks vėliau!

kaip kaitra saulės blizgesyje,
tarsi rasos garai pjūties kaitroje.

- 5 Dar prieš vynuogių rinkimą,
žiedams nužydėjus
ir vynuogių kekėms ėmus sirpti,
jis genekliu apgenės šakeles
ir nugenėtas metūges šalin numes.

- 6 Visi jie bus palikti plėšrūnams
kalnų paukščiams*
ir laukų žvėrimis.
Plėšrūnai paukščiai maitinsis jais
vasarą,
o žiemą – laukų žvėrys”.

7 Tuomet Galybių VIEŠPAČIUI tauta
žmonių, aukštaūgių ir švelniaodžių, gen-
tis, kurios bijomasi arti ir toli, stiprioji ir
pergalingoji tauta, kurios kraštą vagoja
upės, atneš dovanų į Ziono kalną, – vietą,
kurioje būna Galybių VIEŠPATIES vardas.

19 Išarmė Egiptui:
Štai! VIEŠPATS, keliaudamas
ant greito debesies,
ateina į Egiptą.
Egipto stabai dreba prieš jį,
apmiršta širdis krūtinėje
egiptiečiams.

- 2 Sukelsiu egiptiečius aš prieš
egiptiečius, –
jie stos į kovą viens prieš kitą:
brolis prieš brolių, kaimynas prieš
kaimyną,
miestas prieš miestą, karalystė prieš
karalystę.

- 3 Blėsta drąsa egiptiečių širdyse, –
jų planus aš paversiu niekais.
Jie kreipsis į stabus ir kerėtojus,
prišaukiančius mirusiųjų vėles
ir buriančius žmogui ateitį.

- 4 Egiptą atiduosiu į rankas nuožmaus
valdovo,*
žiaurus karalius jiems viešpataus, –
žodis Valdovo, Galybių VIEŠPATIES.

- 5 Jūros vandenys nuseks, išdžius
nuslūgęs Nilas.

- 6 Dvoks jo kanalai, Egipto upės
nuseks ir išdžius.

- Nuvys nendrės ir meldai,
7 liūnsargės Nilo pakrantėse,
pasėliai laukuose palei Nilą –
viskas nudžius, pakils su vėjais ir
išnyks.

- 8 Dejuos ir aimanuos žvejai, –
visi, kas merkia meškerę į Nilą,
ir kas meta vandenin tinklus,
vilties netekę skūs.

- 9 Ir linų apdirbėjai bus nevilties
pagauti,
linų plūkėjos ir audėjai iš
liūdesio pabals.

- 10 Audėjai bus sužlugdyti,
visi samdiniai prislėgti.

- 11 Tikri pakvairėliai – tie Zoano*
valdovai!
Išmintingiausi jie faraono patarėjai
duoda kvailą patarimą.
Kaip drįstate sakyti faraonui:
“Aš – sūnus išminčių,
aš – sūnus senovės karalių”?

- 12 Kur jie? Kur tie tavieji išminčiai?
Tepasako jie tau, kad žinotumėte,
ką Galybių VIEŠPATS Egiptui
yra lėmęs.

- 13 Zoano valdovai tapo pakvairėliais,
Nofo {Memfis} valdovai patys
save prigavo.

18,6: *Visi jie bus palikti plėšrūnams kalnų paukščiams*: užuomina apie žuvusių kareivių lavonus.

19,4: ... *nuožmaus valdovo*: Asirijos karaliaus.

19,11.13: ... *Zoano*, vėlesnėje istorijoje turėjęs *Tanis* vardą, ir *Memfis* – hebrajiškai *Nof* – buvo svarbiausi miestai Nilo deltoje.

Klanų vadai nuvedė Egiptą
į klystkeliuos.

- 14 VIEŠPATS juos apkvaišino
svaigulio dvasia, –
jie padarys, kad Egiptas šlitinės
savo žygiuose,
kaip girtas šlitinėja savo vėmaluose.
15 Egipte nebus ką daryti
nei galvai, nei uodegai,*
nei palmei, nei nendrei.

16 Tą dieną egiptiečiai bus kaip moterys, drebės iš baimės, kai Galybių VIEŠPATS pakels ranką prieš juos. ¹⁷Ir Judo kraštas žadins egiptiečiams siaubą. Kada tik jie prisimins Judą, sudrebės iš baimės dėl užmojo, kurį Galybių VIEŠPATS bus jiems sumanęs.

18 Tą dieną Egipto krašte bus penki miestai,* kurie kalbės Kanaano kalba ir prisieks Galybių VIEŠPATIES vardu. Vienas jų vadinsis Saulės miestas.

19 Tą dieną Egipto krašto viduryje stovės aukuras Galybių VIEŠPAČIUI, o prie krašto sienų akmens stulpas VIEŠPAČIUI. ²⁰Tai bus ženklas ir liudijimas Galybių VIEŠPAČIUI, kai jie šauksis VIEŠPATIES prieš savo engėjus, kad atsiųstų jiems gelbėtoją ir gynėją jų išvaduoti. ²¹VIEŠPATS apsireikš Egipte, ir egiptiečiai pripažins VIEŠPATĮ tą dieną. Jie tarnaus {jam} kruvinosiomis aukomis bei atnašomis, duos įžadus VIEŠPAČIUI ir juos vykdys. ²²Tada, nors VIEŠPATS ir bus smarkiai nuplakęs Egiptą, jį pagydys. Egiptiečiai kreipsis į VIEŠPATĮ, jis išgirs jų maldas ir juos pagydys.

23 Tą dieną iš Egipto į Asiriją eis vieškelis, – asirai juo į Egiptą, o egiptiečiai į Asiriją keliaus. Tada egiptiečiai su asirais drauge garbins {VIEŠPATĮ}.

24 Tą dieną Izraelis bus su Egiptu ir Asirija kaip trečioji šalis, – palaima žemėje, ²⁵nes ją Galybių VIEŠPATS laimina, sakydamas: “Tebūna palaiminta tauta mano – Egiptas ir manųjų rankų darbas – Asirija, ir manasis paveldas – Izraelis”.

20 Egipto ir Etiopijos nelaisvė ¹Buvo metai, kai Tartanas* atžygiavo į Ašdodą, pasiūstas Asirijos karaliaus Sargono, užpuolė Ašdodą ir jį užėmė. ²Pirma VIEŠPATS buvo kalbėjęs Izaijui, Amozo sūnui: “Eik, nusijuosk ašutinę nuo juosmens ir nusiauok sandalus nuo kojų”. Taip jis ir padarė, – vaikščiojo nuogas ir basas. ³Dabar tarė VIEŠPATS:* “Tai yra ženklas ir įspėjimas Egiptui ir Kušui. Kaip mano tarnas Izaijas trejus metus vaikščiojo nuogas ir basas, ⁴lygiai taip Asirijos karalius varys belaisvius iš Egipto ir tremtinius iš Kušo, jaunos ir senus, – nuogus, basus, plikais užpakaliais – Egipto gėdai!” ⁵Tada jūs patirsite išgastį ir gėdą dėl Kušo, į kurį buvote sudėję viltis, ir dėl Egipto, kuriuo didžiavotės. ⁶Tą dieną šio pajūrio gyventojai sakys: “Žiūrėkite, kas atsitiko tiems, kuriais pasitikėjome ir pas kuriuos bėgome, ieškodami išgelbėjimo nuo Asirijos karaliaus! Kaip išsigelbėti dabar?”

21 Babilono žlugimas
Ištarmė tyrams prie jūros:*

19,15: ... galvai... uodegai, palmei... nendrei: vadai ir žmonės. Žr. Iz 9,13-15.

19,18: ... penki miestai: judėjų kolonijos, kalbančios savo kalba – hebrajiškai ar aramėjiškai. Žr. Jer 43. Saulės miestas: Ir-ha-Heres – užuomina apie miestą, kuris vėliau buvo vadinamas Heilopoliu.

20,1: ... Tartanas: Asirijos kariuomenės vado titulas. Ašdodas, filistinių miestas, egiptiečių su-

kurstytas sukilti prieš Asiriją, buvo Sargono II nukariautas 711 m. prieš Kristų.

20,3-6: Simboliškas pranašo veiksmas vaizdžiai rodė, kad Asirija varys į nelaisvę egiptiečius ir etioopus. Judėjai ir jų sąjungininkai galėjo suprasti, kad jais pasitikėti buvo kvailystė. Kušas – šiaurinė Etiopijos sritis – Nubija.

21,1: Tyrai prie jūros: Babilonija. Negebas: dykuma į pietus nuo Judo karalystės.

- Kaip vėtros, šėlstančios Negebe,
taip negandos atūžia iš dykumos,
iš klaiko krašto.
- 2 Rūstus regėjimas buvo man duotas:
išdavikas išduoda, niokotojas
niokoja.
“Pakilk, Elame!*
- Pirmyn, Medija!* Pradėk apsiaustį!
Vaitojimams aš galą padarysiu!”*
- 3 Dėl to man dreba strėnos,
sopuliais surėmė mane,
kaip gimdyvę skausmai suremia
mane.
Esu taip sukrėstas,
kad girdėti nebegaliu,
taip pritrenktas,
kad matyti nebegaliu.
- 4 Mano širdis virpa, mane drebulys
krečia.
Sutemų vėsumas, kurio
troškau – man kraupus.
- 5* Stalas padengtas, kilimai pakloti.
Jie valgo, jie geria...
“Kelkitės, vadai! Patepkite aliejumi
skydus!”*
- 6 Šitaip kalbėjo Viešpats man:
“Eik, pastatyk sargybinį.
Tegu, ką mato, praneša”.
- 7 Kada vežimą pamatys jis,
pakinkytą pora žirgų,
raitelius ant asilų ar raitelius ant
kuprių,
nenuleidžia akių, testebi atidžiai”.
- 8 Ir sargybinis ėmė šaukti: “Viešpatie!
Stoviu sargybos bokšte visą dieną,
sargyboje praleidžiu naktį po
nakties...
- 9 Štai atskuba dabar – vyras vežime,
pakinkytame pora žirgų,
Girdėti šauksmas: ‘Krito, krito
Babilonas!
Ant žemės guli sudaužytos statulos
jų dievų!”
- 10 Manoji tauta, buvai iškulta
ir išvėtyta mano kluono laite!
Ką girdėjau iš Galybių VIEŠPATIES,
Izraelio Dievo,
tą ir paskelbiau jums.

Edomas

- 11 Ištarmė Dumui {Edomui}:
Iš Seiro* šaukia man:
“Sarge, kiek ilgai dar truks naktis?
Sarge, kiek ilgai dar truks naktis?”
- 12 Sargas atsiliepia:
“Ateina rytas, ateina ir naktis.
Jei norite paklausti, klauskite.
Ateikite vėl!”

Arabija

- 13 Ištarmė Arabijai:*
- Brūzgyne, klajoklių žemėje,
nakvokite,
dedaniečių karavanai.
- 14 Sutikite ištroškusius su vandeniu;
su duona pasitikite bėgančius,
Temos šalies gyventojai.
- 15 Nuo kalavijų bėga jie, nuo

21,2: *Elamas... Medija*: dvi tautos, padėjusios Persijos karaliui Kyru užkariauti Babiloniją 538 m. prieš Kristų. *Vaitojimams... galą padarysiu*: Dievas išvaduos belaisvius iš Babilonijos tremties. 21,5: Babilono vadai linksmynosi, kai Kyro kariuomenė įsiveržė į sostinę. Žr. Dan 5. *Patepkite aliejumi skydus*: patepimas aliejumi padaro skydo šoną slidų. 21,11-12: *Seiras*: Edomas. Edomiečiai klausia

pranašą, kiek ilgai jie turės kentėti (kančios naktis), pranašas atsako mįslingai: *Išlaisvinimas (rytas) ir vėl kančia (naktis)*. Vėliau pranašas galės jiems duoti padrąsinantį atsakymą: *Klauskite!* (vėl ateikite!).

21,13-16: *Arabija*: klajoklių – beduinų šalis. *Dedaniečiai*: arabų gentis, gimininga Edomui ir Temai, gyvenusi į rytus nuo Raudonosios jūros. Žr. Pr 10,7; 25,3; Jer 25,23.

išgalšto kalavijo;
nuo įtempto lanko, nuo karo
pavojų.

16 Mat šitaip pasakė Viešpats man:
“Dar metai, – metai samdinio vieneri,* –
ir visa Kedaro šlovė prieis liepto galą.
17Mažai beliks šauniųjų kilpininkų jo”.
Taip kalbėjo VIEŠPATS, Izraelio Dievas.

22 Jeruzalė

1 Ištarmė apie Regėjimo slėnį:*

Kas gi tau atsitiko,
kad visas sulipai tu ant stogų,
2 triukšmingasis, gyvasis,
netverias džiaugsmu mieste?
Tavo žuvusieji ne kalavijo nukirsti,
ne kritę kovoje.
3 Tavo vadai visi būriu pasitraukė,
pabėgo toli;
Visi likusieji nelaisvėn buvo
paimti, –
nepaleidę nė strėlės, paimti
nelaisvėn.
4 Todėl aš sakau:
“Palikite mane, kad galėčiau
raudoti, –
nebrukite man paguodos dėl žūties
mano tautos dukters”.

5 Šis yra klaiko, pralaimėjimo ir
sąmyšio metas
Regėjimo slėnyje, –
jis iš Dievo, Galybių VIEŠPATIES.
Sienos mūsų miesto pralaužtos,
pagalbos šauksmai aidai tarp kalvų.
6 Elamas* griebiasi strėlinių,
Aramas kinko žirgus, ir

Kiras iš įmautės skydus traukiasi.

7 Derlingieji tavo slėniai pilni
vežimų,

prieš tavo vartus išrikiuoti raiteliai, –

8 Judo gynyba* pralaužta.

Tą dieną patikrinote ginklus Miško rū-
mų sandėlyje, 9 pamatėte, kiek daug plyšių
yra Dovydo miesto sienose, ir sutelkėte
žemutinio tvenkinio vandenį. 10 Tada jūs,
apžiūrėję namus Jeruzalėje, nugriovėte kai
kuriuos iš jų miesto sienoms lopyti 11 ir
miesto viduje vandens saugyklą įtaisėte se-
nojo tvenkinio vandeniui telkti. Bet jūs ne-
kreipėte dėmesio į miesto Statytoją nei
paisėte to, kuris jį seniai pastatė.

12 Tą dieną Dievas, Galybių
VIEŠPATS, kreipėsi į jus,
šaukdamas verkti ir liūdėti,
galvas nusiskusti ir ašutinę vilkėti.
13 Bet štai! Linksmybė ir džiaugsmas, –
jaučius skerdžiate ir avis pjaunate,
valgote mėsą ir geriate vyną:
“Valgykim ir gerkim, nes rytoj
mirsime!”

14 Paties Galybių VIEŠPATIES
apreikšta man:
“Šita kaltė lig mirties nebus jiems
atleista!”
Šis yra žodis Dievo, Galybių
VIEŠPATIES.

Šebna ir Eljakimas

15 Dievas, Galybių VIEŠPATS, tarė:
“Kelkis, eik pas aną pareigūną,
pas Šebną,* rūmų prievaizdą,
16 kuris iškirsdino sau kapą aukštai,

21,16: ... *metai samdinio vieneri*: žr. Iz 16,14
paaikškinimą. *Kedaras*: klajoklių gentis Arabijoje.
Žr. Iz 42,11; 60,7; Ps 120,5.

22,1-8: *Regėjimo slėnis*: Jeruzalės gyventojai lė-
bauja, o pranašas regėjime mato artėjančią miesto
pražūtį.

22,6: *Elamas, Aramas, Kiras*: Asirijos sąjungi-

ninkai.

22,8-11: Gynybinės priemonės. Jeruzalės gyven-
tojai, nepasitikėdami Dievu, visas savo viltis sude-
da į jas. Žr. 1 Kar 7,2; 10,17.

22,15: *Šebna*: karaliaus Hezekijo užsienio rei-
kalų ministras. Žr. Iz 36,3.

- uoloje būstą išsiskobė, ir jam sakyk:
 'Ką tu čia darai ir kas tu esi,
 kad kapą čia sau išsikirsdinai?'
- 17 VIEŠPATS nusiųs tave greitai
 žemyn,
 marusis žmogau!
 Jis suspaus tave į gniūžulą,
 18 į gniūžtę suvynios tave
 ir tarsi kamuolį nusiųs į platų
 kraštą,
 kad ten pražūtum, –
 tu ir vežimai, kuriais didžiuojiesi,
 tavo valdovo namų gėdai!
- 19 Išvarysiu tave iš užimamos vietos,
 atleisiu tave iš tarnybos.
 20 Tą dieną pasišauksiu savo tarną
 Eljakimą,* Hilkijs sūnų,
 21 apvilksiu jį tavo drabužiais,
 apjuosiu tavąja juosta,
 į jo rankas perduosiu tavo valdžią,
 idant jis būtų
 lyg tėvas Jeruzalės gyventojams ir
 Judo namams.
- 22 Jam ant peties uždėsiu Dovydo
 namų raktą:*
 kai jis atrakins – niekas negalės
 uždaryti,
 kai jis užrakins – niekas negalės
 atidaryti.
- 23 Tvirton vieton įkalsiu jį lyg stulpą,
 kad būtų garbės krėslas visai savo
 šeimai.
- 24 Ant jo pakibs visa jo šeimos garbė,
 pakibs ant jo palikuonys ir
 giminės, –
 karos jie, kaip ant stulpo kad karo

- visokie indai* –
 mažučiai, puošnios taurės ir prasti
 ąsočiai.
- 25 Tą dieną, – sako Galybių
 VIEŠPATS, – į tvirtą vietą
 įkaltasis stulpas neišlaikys. Jis
 pasvirs ir
 pargrius, – subyrės visa ant jo
 karojusi našta.
 VIEŠPATS taip pasakė!
- 23 Tyras ir Sidonas**
¹ Išarmė Tyrai:
 Taršišo laivai, vaitokite,
 nes jūsų uostas sugriautas!
 Tą žinią gavo jie iš Kitimų* krašto
 grįždami.
- 2 Nutilkite, pajūrio gyventojai,
 jūs – Sidono pirkliai,
 kurių įgaliotiniai perplaukė jūrą
 3 ir skrodė vandenį plačius.
 Jums pajamas davė Nilo pjūties
 derlius –
 Šihoro* grūdai, –
 pardavinėjote juos tautoms.
- 4 Susigėsk, Sidone, tvirtove jūroje,
 nes jūra* sako: "Aš nesiraičiau iš
 skausmo, –
 negimdžiau, sūnų neauginau,
 dukrų neauklėjau".
- 5 Net egiptiečiai, išgirdę apie
 Tyro likimą,
 bus baimės pritrenkti.
- 6 Vaitokite iš širdgėlos, pajūrio
 gyventojai!
 Kelkitės į Taršišą!
- 7 Ar tai jūsų puiksis miestas,

22,20: *Eljakimas*. Dievui atsidavęs Hezekijos dvaro tarnautojas. Žr. Iz 36,3.

22,22: *Raktas*: valdžios simbolis. Žr. Mt 16,19; Apr 3,7.

22,24-25: Įspėjimas Eljakimui: jeigu užgaus Dievą, jis ir jo šeima, – palyginta su indais, taurėmis ir ąsočiais, – užsitrauks nelaimę.

23,1-4.12-13: Šios eilutės kalba apie Sidoną. 5-11 eilutės kalba apie Tyrą.

23,1: *Kitimai*: Kipras.

23,3: *Šihoras*: Nilo upė.

23,4: Jūra neša žinią tolimosioms pajūrio šalims, kad Sidonas turi atsižadėti savo vaikų – nausėdijų. Patys Sidono gyventojai yra ištremti.

- senų senovėje įkurtas?
 Ar tai tas,
 kurio kojos vedė jį į tolimas šalis
 įkurti savo nausėdijų?
- 8 Kas šitaip lėmė Tyru, dalintojui
 karūnų,
 kurio pirkliai yra kaip valdovai,
 o verteivos – kaip žemės didžiūnai?
- 9 Galybių VIEŠPATS lėmė,
 kad būtų sugėdintas visas jo
 išpuikimas,
 nužemintas visų žemės didžiūnų
 išdidumas.
- 10 Plauk į savąjį kraštą, Taršišo laive, –
 tau uosto nebėra.
- 11 Savo ranką VIEŠPATS ištiesė
 virš marių,
 išgąsdino karalystes ir paliepė,
 kad būtų sugriautos Kanaano
 tvirtovės.*
- 12 Ir jis tarė: “Nebedžiūgausi daugiau,
 mergele, Sidono dukra, esi
 patekusi priespaudon.
 Nors pakiltum ir nukeliautum į
 Kitimų kraštą,
 ir ten tu neturėsi ramybės.
- 13* {Kaldėja – ne Asirija buvo ta tauta,
 kuri užsimojo
 Sidoną paversti dykumos žvėrių
 buveine. Kaldėjai
 statydinosi apsiausties bokštus,
 nugriovė Tyro
 rūmus ir miestą pavertė griuvėsiais.}
- 14 Taršišo laivai, vaitokite,
 nes jūsų uostas yra sunaikintas!

15 Nuo tos dienos Tyras bus užmirš-
 tas septyniasdešimt metų,* – kiek kara-
 liaus amžius tveria. Pasibaigus septynias-
 dešimčiai metų, su Tyru bus, kaip gies-
 mėje giedama apie patvirkėlę:

- 16 Imk arfą, valkiokis po miestą,
 kekše užmiršta!
 Gražiai skambink, išdainuok
 visas savo dainas,
 kad jie tave galėtų prisiminti.

17 Ateityje, po septyniasdešimties*
 metų, VIEŠPATS aplankys Tyrą. Šis vėlei-
 imsis kekšės amato ir su visomis žemės
 karalystėmis ištvirtaus. ¹⁸Bet jo prekės ir
 kekšės uždardis priklausys VIEŠPAČIUI
 kaip šventos atnašos.* Jos nebus krauna-
 mos į sandėlius ar taupomos, bet bus duo-
 damos tiems, kurie gyvena VIEŠPATIES
 artumoje, kad jie turėtų socialiai pavalgyti
 ir puošniai apsirengti.

4. Izaijo apokalipsė

24 Pasaulio nuniokojimas: li- kutis išlieka

- 1 Štai VIEŠPATS niokoja* žemę ir
 daro ją dyką,
 apverčia aukštyrų kojomis,
 išblaško jos gyventojus.
- 2 Ir bus kaip prastuoliui, taip ir
 kunigui,
 kaip tarnui, taip ir šeimnininkui,
 kaip pirkėjui, taip ir pardavėjui,
 tarnaitai, kaip ir jos šeimnininkei,
 kaip paskolos davėjui, taip ir jos

23,11: ... *Kanaano tvirtovės*: Finikijos gynybi-
 niai įrengimai.

23,13: Užuoamina apie Kaldėją, arba naująją
 Babiloniją, kuri karo žygio į Palestiną metu po
 ilgos apsiausties sunaikino Sidoną.

23,15: ... *septyniasdešimt metų*: įprastinis bū-
 das pareikšti, kad nelaimė ilgai vargino Tyrą. Žr.
 Jer 25,11; 29,10.

23,17: Dievas *aplanko* tautas bausme, bandymu
 ir palaima.

23,18: Tyras atsivers ir tarnaus Dievo užmojui.
 24,1-27,13: Ši dalis, turbūt parašyta vėliau,
 apima pranašavimus apie Viešpaties dieną – Izaijo
 apokalipsę. Pranašavimai yra sujungti su padėkos
 ir prašymo himnais.

- 2 ėmėjui,
 kaip skolintojui, taip ir skolininkui.
 3 Žemė bus siaubte nusiaubta ir
 niokote nuniokota,
 nes taip VIEŠPATS yra ištaręs.
 4 Kraštas liūdi ir vysta,
 pasaulis nuleido galvą ir nyksta, –
 rinktiniai tautos žmonės krenta
 prapultin.
 5 Žemė suteršta jos gyventojų,
 nes jie nesilaikė įstatymų,
 pažeidė įstatus,
 sulaužė amžinąją Sadorą.*
 6 Dėl to ryja žemę prakeiksmas,
 jos gyventojai kenčia bausmę už
 savo kaltes.
 Dėl to jie bala iš baimės, –
 gyvų žmonių liks tik nedaugelis.
 7 Vynmedžiai vysta, jauno vyno
 trūksta,
 kam džiūgavo širdis, dabar dūsauja.
 8 Paliovė būgnų dundesys smagus,
 nusčiuvo lėbautojų triukšmas,
 neskamba žavioji arfa.
 9 Nutilo dainos linksmosios prie
 vyno;
 girtuokliai bjaurisi svaigiuoju
 gėrimu.
 10 Sąmyšio miestas* – griuvėsiai,
 namų durys visur užsklęstos,
 kad į vidų kas neįeitų.
 11 Rėkaujama gatvėse,
 kad nebėra vyno;
 džiaugsmas dinga, linksmumas
 kraštą paliko.
 12 Iš miesto liko vien krūva griuvėsių;
 jo vartai išgriauti ir apleisti.
 13 Visur žemėje ir tarp tautų yra taip,
- kaip su alyvmedžiu alyvų derlių
 nukrėtus,
 kaip su parinkomis vynuogių
 derlių nuėmus.
- 14 Šitie* pakelia balsą,
 džiugiai skelbia VIEŠPATIES didybę.
 15 Iš vakarų jie kryžstauja,
 rytuose jie džiūgauja,
 pamariuose jie šlovina vardą
 VIEŠPATIES, Izraelio Dievo.
 16 Nuo žemės pakraščių mes girdime
 juos giedant:
 “Tebūna šlovė Teisiajam!”
 Bet aš tariau: “Galas man!
 Galas man!
 Ai, vargas man!
 Išdavikai nesiliauja išdavinėti.
 Klasta išdavikai išdavė!
 17 Klaikas, duobė, pinklės laukia jūsų,
 žemės gyventojai!
 18 Kas nuo siaubo bėgs, duobėn įpuls;
 kas iš duobės išlips, į pinkles
 įsipainios,
 nes dangaus langai aukštai bus
 atidaryti,
 ir žemės pamatai sudrebės.
 19 Žemė aižės ir suskils,
 žemė plyš ir šokinės,
 žemė siūbuote siūbuos.
 20 Žemė kaip girta svyruos,
 sverdės kaip sargo pašiūrė.
 Jos nuodėmės ją slegia,
 parpuls po jų našta
 ir nepajėgs atsikelti”.
 21 Tą dieną VIEŠPATS nubaus galybes
 dangaus skliaute,*
 o žemėje – žemės karalius.

24,5: *Amžinoji Sadora*: Dievo įsakymai visai žmonijai. Žr. Pr 9,1-17.

24,10: *Sąmyšio miestas*: bedieviškumo simbolis, Dievo miesto Jeruzalės priešprieša. Hebrajiškasis žodis, verčiamas *Sąmyšiu*, yra *tohū* ir reiškia *chao-*

sq. Žr. Pr 1,1-2; Jer 4,23.

24,14: *Šitie*: išgelbėtieji nuo nuniokojimo.

24,21: *Galybės dangaus skliaute*: saulė, mėnulis ir žvaigždės pagonių garbinamos kaip dievai. Žr. Įst 4,19; Jer 8,2.

- 22 Jie bus į krūvą suvaryti,
tarsi belaisviai duobėje.
Kalėjiman jie bus uždaryti,
po ilgo laiko bausmę gaus.
- 23 Tada mėnulis paraus, saulė susigės,
nes Galybių VIEŠPATS
ant Ziono kalno ir Jeruzalėje
viešpataus
šlovingas tarp savo seniūnų.*
- 25** VIEŠPATIE, tu – mano
Dievas,*
garbinsiu tave, šlovinsiu tavo vardą,
nes tu įvykdei nuostabius užmojus, –
visokeriopai ir ištikimai įvykdei tai,
ką prieš amžius nutarei.
- 2 Miestus pavertei akmenų krūvomis,
jų tvirtoves – griuvėsiais.
Nedorėlių rūmai jau ne miestas,
niekuomet jie nebus atstatyti.
- 3 Šlovins tave dėl to galingos
tautos žmonės,
prieš tave drebės miestai
žiauriųjų tautų.
- 4 Silpnieji ir bejėgiai bėgo
prie tavęs, –
prieglauda vargšams varge tu
buvai, –
pastogė nuo lietaus, paunksmė
nuo kaitros.
Nors žiauriųjų siautulyš yra kaip
žiemos liūtis,
- 5 tu, kaip kaitra sausros metu,
nutildai nedorėlių triukšmą;
kaip debesies šešėlis kaitrą švelnina,
taip tu nutildai žiauriųjų
pergalės šauksmus.
- 6 Galybių VIEŠPATS surengs šiame
kalne* visoms tautoms
puotą su skaniausiais valgiais,

- puotą su rinktiniais vynais, –
pokylių su gardumynais
ir grynais, geriausiais vynais.
- 7 Šiame kalne jis nukels tą šydą,
kuris dengia visas gimines,
tą nuometą, kuris gobia visas
tautas.
- 8 Jis visiems laikams sunaikins mirtį.
Viešpats DIEVAS nušluostys ašaras
nuo visų veidų.
Savo tautos gėdą jis pašalins visur
žemėje.
Tikrai tai įvyks, nes taip kalbėjo
VIEŠPATS!
- 9 Tą dieną bus sakoma:
“Štai šis yra mūsų Dievas!
Mes juo pasitikėjome, ir jis mus
išgelbėjo!
Šis yra VIEŠPATS, juo mes
pasitikėjome!
Džiūgaukime, linksminkimės, kad
jis mus išganė!”
- 10 VIEŠPATIES ranka ant šio kalno
ilsėsis,
bet Moabas* bus vietoje sumintas
kaip šiaudai į liūną.
- 11 Išskės jis savo rankas Moabe,
kaip plaukikas skečia rankas
plaukti, ir
kiekvieną savo rankų mostu jo
puikybę mažins.
- 12 Tvirtovę su aukštais mūrais jis
nugriaus,
su žeme sulygins, dulkėmis pavers.
- 26** Tą dieną Judo šalyje ši giesmė
bus giedama:
“Tvirtas mūsų miestas!
Mūsų apsaugai pastatė jis mūrus
ir pylimą!

24,23: *Seniūnai*: dangaus dvariškiai, supą Dievo sostą. Dievo viešpatavimas aprašomas žmonių kalba.

25,1-8: Dievas nugalės blogį Mesijo karalystėje.

25,6: *Šis kalnas*: Zionas, arba Jeruzalė, dangiškosios Jeruzalės simbolis.

25,10: *Moabas*: Dievo priešų simbolis.

- 2 Atverkite vartus, teįeina tauta
teisioji, –
ta, kuri yra ištikima.
- 3 Nesvyruojantiems duodi ramybę,
teiki jiems gerovę,
nes jie tavim pasitiki”.
- 4 Pasitikėkite VIEŠPAČIU amžiais,
nes VIEŠPATS – amžiais tverianti
Uola!
- 5 Jis nuverčia galiūnus iš aukštybių,
sugriaua saugų miestą, –
sulygina su žeme, paverčia
dulkėmis.
- 6 Trypia jį kojos, –
kijos beturčių, kijos varguolių.
- 7 Takas teįsiojo be duobių,
teįsiajam tu padarai lygų kelią.
- 8 Taip! Tavo teįsmų takuose,
VIEŠPATIE,
mes tavę laukiame.
Tavo vardą minėti ir tavo mokymo
laikytis –
vienatinis mūsų troškimas.
- 9 Ilgiuosi tavę naktimis,
net rytą mano dvasia dėl tavę
budi,
nes kai tavo teįsmai žemėje vyksta,
pasaulio gyventojai teįsumą pažįsta.
- 10 Nors ir elgiamasi gailestingai su
nedorėliu,
tačiau teįsumo jis neišmoksta,
dorumo šalyje daro jis darbus
nedorus,
VIEŠPATIES didybės nemato.
- 11 VIEŠPATIE, ranka tavoji pakelta,
bet jie to nemato.
Tesusigęsta, kai mato tavo uolumą
savo tautos labui, –
ugnis, tavo priešams paruošta, juos
tepraryja.
- 12 VIEŠPATIE, tu skiri mums gerovę, –
nes juk tu atlikai dėl mūsų visus
mūsų darbus!
- 13 VIEŠPATIE, mūsų Dieve,
kiti valdovai, be tavę, yra mus
valdę,
bet mes vien tavo vardą
atsimename.
- 14 Jie – mirę, niekuomet neatgis,
jie – šešėliai, niekuomet neprisikels,
nes nubaudei juos, –
sunaikinai ir bet kokį jų
atminimą išdildei.
- 15 Padidinai tu savo tautą, VIEŠPATIE,
pagausinai tautą savo paties šlovei,
į visas puses krašto ribas praplatina.
- 16 VIEŠPATIE, savo nelaimėje ieškojo
jie tavę,
iš skausmo šaukė, kai buvo
baudžiami.
- 17 Kaip moteris nėščia, artėjant
gimdymui,
iš skausmo raitosi ir šaukia,
tokie, VIEŠPATIE, mes buvom
prieš tave.
- 18 Mes buvome nėsti, raitėmės
skausmuos,
tačiau pagimdėm vėją, –
išgelbėjimo žemei neatnešėm,
nė vienas negimsta gyventi
pasaulyje.
- 19 Tavo mirusieji gyvens, kūnai jų
prisikels,
nes tavo rasa – rasa švytinti šviesa,*
todėl ir šešėlių šalis mirusiuosius

26,19: Ši eilutė aprašo Izraelio atgimimą, kai ateis mesijinis amžius. Atgimimas apima ne tik tautinį, bet ir asmenišką prisikėlimą. Žr. Ez 37.

Švytinti rasa: pažodžiui *rasa šviesų*. Rasa iš Dievo pavilgo išdžiūvusią žemę ir ją apvaisina, – leidžia duoti mirusiems gyvybę.

atiduos.

Pabuskite ir šaukite iš džiaugsmo
visi,
kurie gulite dulkėse!

- 20 Kelkis, tauta manoji, eiki į savo
kambarius*
ir užsklęsk paskui save duris.
Valandėlę patūnok, kol pyktis
praeis.
- 21 Žiūrėk, VIEŠPATS ateina iš savo
būsto
bausti žemės gyventojų už jų kaltes.
Žemė atidengs kraują,
kuris buvo ant jos išlietas,
ir savo užmuštųjų nebeslęps.

27 Tą dieną VIEŠPATS savo kietu,
galingu ir aštriu kalaviju nubaus
Leviataną,* tą pirmąsį slibiną, Leviataną,
tą suktą slibiną. Jis sunaikins slibiną,
kuris yra jūroje.

² Tą dieną giedokite giesmę apie
šauņų vynuogyną!

³ Aš, VIEŠPATS, jį prižiūriu ir
nuolatos palaistau,
kad jam kas žalos nepadarytų,
saugau jį naktį ir dieną.

⁴ Pykčio mano širdy nebėra.
Bet jei pasirodytų jame erškėčių
ir dagių,
aš pakilčiau prieš juos, sudeginčiau
juos kartu.

⁵ O jei užuovėjos jis pas mane
ieškos?

Tedaro taiką* su manimi!

Taip! Taiką tedaro su manimi!

⁶ Ateityje Jokūbas vėl įleis šaknis,
Izraelis pražys ir suklestės,

vaisių visą pasaulį pripildys.

- ⁷ Ar jis buvo muštas taip,
kaip buvo muštas jo mušėjas?*
- Ar jis patyrė tokias pat žudynes,
kaip jo žudytojai?
- ⁸ Išvaymu ir tremtimi turėčiau
kovoti su juo,
išblokšdamas jį savo nuožmiu vėju
audros dieną.
- ⁹ Todėl šitaip Jokūbo kaltė bus
išpirkta,
šis bus brandus atvadavimo iš
nuodėmės vaisius, –
kai jis visus aukurų akmenis
sutrupins,
kaip kalkės sutrupa, ir nepaliks
stovėti
šventųjų stulpų ar aukurų
smilkalams.
- ¹⁰ Įtvirtintasis miestas* liks be
žmonių,
lyg apleista ganykla, tuščia kaip
dykuma.
Galvijai ten ganysis ir gulės.
- Jo šakelės žus,
- ¹¹ šakos nudžius ir bus nulaužtos,
ateis moterys ir pasikurs
ugnį jomis,
nes ši tauta – tauta be išmanymo.
Todėl jos Kūrėjas nepasigailės
jos, –
tas, kurs ją sukūrė, nebus jai
maloningas.

26,20: ... *kambarius*: nuoroda į amžinybės namų kambarį – kapą. Kapas – mirties kambarys.

27,1: *Leviatanas*: slibinas – blogio jėgų simbolis. Dievas jį nugalė, kaip jis nugalėjo pirmąsį chaosą. Žr. Job 3,8; 7,12.

27,5,9: Izraelis taikysis su Dievu ir sunaikins vi-

sus stabų garbinimo ženklus.

27,7: Dievas nesiels su savo tauta taip griežtai, kaip jis elgėsi su jų priešais.

27,10-11: *Įtvirtintasis miestas*: blogio jėgų simbolis. Žr. Iz 24,10 paaikškinimą.

- 12 Tą dieną VIEŠPATS kuls javus
nuo Eufrato lig Egipto upės,*
o jūs, izraeliečiai, būsite surinkti
vienas po kito.
- 13 Tą dieną nuaidės didysis ragas,
ir dingusieji Asirijos šalyje,
ir išblaškytieji Egipto krašte
rinksis ir garbins VIEŠPATĮ
ant šventojo kalno Jeruzalėje.*

5. Tik Viešpats gali išganyti Izraelį ir Judą

28 Samarijos likimas

- ¹Vargas Efraimo* girtuoklių
išpuikos vainikui,
jo didingo grožio vystančiai gėlei,
žydėjusiai ant kalvos derlingame
slėnyje!
Vargas vyno įveiktiesiems!
- 2 Štai Viešpats siūnčia drąsų
galiūną,* –
kaip audra su kruša, kaip
nusiaubianti vėtra,
kaip potvynio vandenys, išsilieję
per krantus,
jis viską su žeme sulygina.
- 3 Kojomis sutryps jisai Efraimo
girtuoklių išpuikos vainiką,
- 4 o jo didingo grožio vystančiai
gėlei
ant derlingojo slėnio kalvos
bus taip pat, kaip tai per anksti
prisirpusiai figai:

- kas ją pastebės, tasai ją suris,
vos spėjęs paimti į ranką.
- 5 Tą dieną Galybių VIEŠPATS savosios
tautos likučiu
bus šlovingas vainikas ir puiki
diadema,
- 6 o teismo krėsle sėdinčiam duos
teisingumo dvasios
ir miesto vartus ginantiems
nuo priešų – narsumo.
- ### Judo karalystei
- 7 Bet ir šitie svirduliuoja perimti
vyno,
klupinėja įkaušę nuo svaigaus
gėrimo.
Kunigas ir pranašas nuo stipraus
gėrimo šlitinėja,
gerai įsikaušę nuo vyno.
Šlitinėdami nuo stipraus gėrimo,
jie klysta ką regėdami, suklumpa
bylą sprendami.
- 8 Taip, visur stalai šlykščiai apvemt, –
švarios vietos nėra.
- 9 {Jie skundžiasi dėl manęs.
Sako jie:}*
“Ką nori jis pamokyti?
Kam savo apreiškimą nori
paaikškinti?
Mažyliams, ką tik nujunkytiems,
vos tik nuo krūties atitrauktiems?”
- 10 Veblena vis jisai: ‘Įsakymas po
įsakymo,
taisyklė po taisyklės,
čionai truputį, tenai truputį!’”

27,12: ... nuo Eufrato lig Egipto upės: nerealios Izraelio valstybės ribos. Žr. Pr 15,18; 2 Kar 24,7.
27,13: Dievo tautos triumfas aprašomas eschatologiškai. Izraeliečiai susirinks Jeruzalėje iš Asirijos ir Egipto.
28,1: *Efraimas*: Izraelis – Šiaurinė karalystė. Jos sostinė Samarija buvo pastatyta ant kalvos. Pranašui ji atrodo lyg įtaigus išpuikos vainikas, puošiantis pasigėręsio Izraelio – Šiaurinės karalystės galvą.

28,2: *Drąsų galiūną*: Asiriją.
28,9-10: Žodžiai tų, kurie šaiposi iš pranašo. 10-oji eilutė pačiu savo skambesiu hebrajų kalba išreiškia pašaipą. Pamėgdžiojama tai, ką pranašas sako, tarsi jis kalbėtų kaip mikčiojantis vaikas: *Zav lazav, zav lazav, kav lakav, kav lakav, ze'er šam, ze'er šam*. Bet 13-oje eilutėje Dievas pakartoja šiuos žodžius nepaprastai rimtai, dėdamas juos į pergalingos Asirijos karcivių burną.

- 11 Taip veblendamas ir svetima kalba*
kalbės jis šitai tautai,
12 kuriai buvo sakęs:
“Tai yra atilsis, leiskite atsikvėpti
nuvargusiems!
Tai yra atgaiva!”
Bet nenorėjo jie girdėti.
13 Taigi jiems VIEŠPATIES žodis bus:
“Įsakymas po įsakymo, taisyklė
po taisyklės,
čionai truputį, tenai truputį!” –
kad eitų ir griūtų aukštiekninki, –
būtų sugniuždyti,
įvilioti į spąstus ir pagauti.
14 Todėl išgirskite žodį VIEŠPATIES,
jūs pašaipūnai,
kurie valdote šitą tautą, esančią
Jeruzalėje.
15 Kadangi sakote:
“Sandorą sudarėme su mirtimi,*
sutartį padarėme su Šeolu,
kai nuožmusis tvanas atšniokš,
jis mūsų nepasieks,
nes mele radome prieglaudą,
apgaulėje – mūsų slėptuvė...”
16 Dėl to Viešpats DIEVAS
šitaip sako:
“Štai ant Ziono* dedu aš akmenį,
išmėgintą akmenį, brangų
kertinį akmenį,
kaip tvirtą pamatą:
‘Kas pasitiki juo, nedreba iš
baimės’.
17 Teisingumas – mano matavimo virvė,
- teisumas – man svambalas.
Nušluos ledų kruša melo
prieglaudą,
išplaus vandenys slėptuvę”.
18 Jūsų sandora su mirtimi bus
panaikinta,
o jūsų sutartis su Šeolu
nebeturės galios.
Kai nuožmusis tvanas* atšniokš,
jis jus nuniokos.
19 Kai tik jis atšniokš,
kas kartą jus pastvers, –
atšniokš jis kas labą rytą,
atšniokš dienos metu ir naktį.
Suvokus, ką tai reiškia, apims
klaikas.
20 Per trumpas bus guolis,
kad išsitiesti galėtum,
per siauras apklotas, kad juo
užsiklotum.
21 VIEŠPATS pakils, kaip pakilo ant
Perazimų* kalno,
rūstaus, kaip rūstavo Gibeono slėny,
kad įvykdytų tai, ką turi įvykdyti, –
savo nepaprastą užmojų, –
kad užbaigtų savo darbą, –
sau neįprastą darbą!
22 Dabar jau liaukitės šaipėsi,
kad nesuveržtų jūsų pančiai dar
stipriau,
nes išgirdau iš Viešpaties,
paties Galybių DIEVO,
jog visam kraštui lemta būti
sunaikintam.

28,11: Dievas atsakys pašaipūnams ir apgins Izaiją. *Svetima kalba*: kalba, kuria kalbėjo Asirijos kareiviai.

28,15.18: *Sandora su mirtimi ir sutartis su Šeolu*: sąjungos su svetimomis imperijomis – Egiptu ir Babilonija, – norint išvengti sunaikinimo. *Mele radome prieglaudą... apgaulėje slėptuvę*: pasitikėjimas žmonėmis bei imperijomis pasirodo apgaulingas, nes nepadedą išvengti siaubą keliančios nelaimės. *Nuožmusis tvanas*: Asirijos proveržis į Judą karalystę. Žr. Iz 8,7-10.

28,16: *Akmuo Zione*: tikras ir patikimas išgany-mo pagrindas, Dievo pažadėtas Dovydo dinasti-jai. Žr. Iz 7,13-16; 9,1-6. Naujasis Testamentas apra-šo pažado išsipildymą Kristuje. Žr. 1 Pt 2,6-8; Rom 9,33; 10,9-13. *Kertinis akmuo*: tikras ir patikimas išgany-mo pagrindas, Izraelio atmetas Izaijo laikais, rado pilnatvę Kristaus asmenyje. Žr. Mt 21,42; Lk 20,17; Apd 4,11; Rom 9,33; 1 Pt 2,7. 28,21: *Perazimų kalnas... Gibeono slėnis*: vie-tos, kur Dovydas nugalėjo filistinus. Žr. 2 Sam 5,20.25; 1 Kr 14,11.16.

- 23 Atidžiai klausykitės ir išgirskite
mano balsą,*
atkreipkite dėmesį ir klausykitės
mano žodžių:
- 24 Ar visą laiką artojas aria sėjai,
ar visą laiką jis purena ir
akėja savo dirvą?
- 25 Juk kai dirva jau supurenta,
ar neberia krapo jis ir kmyno,
ar nesėja kviečių ir miežių biržės,
o pakraščiais – kitų javų?
- 26 Jis išmoko atlikti savo darbą,
nes Dievas jį pamokė!
- 27 Ir krapų nekulia dantytais volais,
ant kmynų nevolioja kuliamojo
veleno,
nes krapai išbloškiami vytimi,
o kmynai nudaužomi lazda.
- 28 Argi javai sutrupinami kuliant? Ne!
Niekas nekulia per ilgai, –
neleidžia velenui riedėti
nei arklams trypti, kol grūdai
sutrupės.
- 29 Ir tai ateina iš Galybių
VIEŠPATIES, –
jis nuostabus patarimais,
didingas išmintimi!

29 Jeruzalės likimas

- ¹ Ai, Arieli,*Arieli,
mieste, kurį apsupęs buvo Dovydas!
Metus leiskite po metų,
vieną po kitos šventes švęskite.
- 2 Aš suvarginsiu Arielį,
bus jame dejonų ir raudų, –
Jeruzalė bus man lyg Arielis.

- 3 Apsupsiu ją kaip Dovydas,
apstatysiu ją saugų bokštais,
apjuosiu apgulos pylimu.
- 4 Parblokšta ant žemės kalbėsi,
iš dulkių aidės tavieji žodžiai.
Tarytum iš po žemės bylotų vėlė –
toks girdėsis tavo balsas,
o tavo žodžiai bus tarsi
šnabždesys iš dulkių.
- 5 Vis dėlto tavo priešų pulkai
bus kaip smulkios dulkės,
o gausieji engėjai – it vėjo
blaškomi pelai.
- Kai netikėtai – vienu akimoju –
- 6 Galybių VIEŠPATS aplankys tave
perkūnija, žemės drebėjimu,
galingu ūžesiu,
viesulu, audra ir liepsna rajos
ugnies,
- 7 tada kaip sapnas, kaip nakties
regėjimas
bus minia* visų tautų,
kovojančių su Arieliu,
su visais jų apgulos įtvirtinimais.
- 8 Kaip alkanas sapnuoja, kad valgo,
tačiau nubunda toks pat alkanas,
arba kaip trokštantis sapnuoja,
kad geria,
tačiau nubunda pavargęs ir
troškulio kamuojamas, –
taip bus ir tautų miniai,
kovojančiai su Ziono kalnu.
- Aklumas ir užsispyrimas**
- 9 Būkite neryžtingi, pečiai
gūžčiokite,

28,23-29: Artojo išmonė ir įgūdžiai turi savo ištaką Dieve ir atspindi Dievo elgesį su sava tauta. Dievas elgiasi išmintingai, skirdamas dėmesį jos auklėjimui pagal savo planą istorinių aplinkybių žaizdre.

29,1-2: *Arielis*: poetiškas Jeruzalės vardas, kuris yra įvairiai suprantamas. *Ari-El* gali reikšti arba *Dievo liūtas*, arba *Dievo židiny*s [*aukuras*]. Be to,

kiti šį žodį skaito *Uru-El* ir verčia *Dievo [įkur-tas] miestas*. Anot jų, toks buvo Jeruzalės vardas senovėje. Kaip Dovydas kadaise užėmė Jeruzalę po apgulos, taip dabar Dievas kovos prieš Jeruzalę apgula.

29,7-8: Tuo metu, kai asirai manys, kad Jeruzalė jau yra jų rankose, Dievas išplės iš jų pergale, apgin-damas savo miestą.

apakinkite save ir būkite akli!*

Būkite girti, bet ne nuo vyno,
svyruokite, bet ne nuo svaigaus
gėrimo!

10 Gilaus snaudulio dvasią

VIEŠPATS išliejo ant jų.

Jisai aptemdė jų akis – pranašus
ir jų galvas – regėtojus.

11 Viso šito regėjimas jums yra tarsi
užantspauduotos knygos žodžiai. Kai ją
paduoda mokančiam skaityti ir sako:
“Paskaityk ją!” – jisai atsako: “Negaliu,
nes ji užantspauduota!”¹² O kai ją paduo-
da skaityti nemokančiam ir sako: “Paskai-
tyk ją!” – tas atsako: “Nemoku skaityti!”

13 Viešpats ištare: “Kadangi ši tauta
tik liežuviu

tesiartina prie manęs, vien tik
lūpomis tegarbina mane, –
jos širdis yra nutolusi nuo manęs, –
tik žmonių išmoktu įstatymu
tesiremia mano garbinimas,

14 todėl aš vėl nustebinsiu šią tautą
taip nepaprastai,
kad jos išminčių išmintis nueis
niekais
ir protingųjų įžvalgumas pradings”.

15 Vargas tiems, kurie nuo VIEŠPATIES
slepia giliai savo planus!

Patamsy daro savo darbus, tardami:
“Kas mus mato? Kas mus pažįsta?”

16 Jūs dalykus aukštytyn kojomis
verčiate!

Argi puodžius yra lygus moliui?

Tarsi dirbinys sakytų apie
savo dirbėją:

“Jis manęs nepadarė!”

Arba kūrinyt tartų apie savo kūrėją:

“Nieko jis neišmano!”

Išpirkimas

17 Ar ne tiesa, kad netrukus
pavirs Libanas vešliais laukais,*
o vešlieji laukai bus sodu laikomi?

18 Tą dieną kurčiai išgirs knygos
žodžius,

iš savo niūrios tamsybės akieji
praregės.

19 Kuklieji vėl džiaugsis VIEŠPAČIU,
vargšai džiūgaus dėl Izraelio
Šventojo.

20 Engėjų nebebus, šaipūnai prapuls,
sunaikinti bus piktanoriai, –

21 tie, kurie žodžiu padaro žmogų
nusikaltėliu,

spėsdami vartuose pinkles jo
gynėjui,

palikdami teisųjį tuščiomis
rankomis.

22 Tikrai, šitaip kalba VIEŠPATS, Jokū-
bo namų Dievas, kuris išpirkio Abraomą:*

“Dabar Jokūbui gėdytis nebereikės,
jo veidas iš baimės nebebus.

23 Kai matys jis – jo vaikai,
ką mano rankos jiems padarė,
šlovins mano vardą, garbins

Jokūbo Šventąjį,
pagarbiai pripažins galybę
Izraelio Dievo.

24 Tuomet klaidžiojantiems dvasia
grįš išmanymas,
murmantieji leis pamokomi”.

30 Sajunga su Egiptu – bevertė

¹ “Vargas maištingiems vaikams, –
sako VIEŠPATS, –

kurie vykdo užmojų,
tačiau ne mano,

ir daro sąjungas, tačiau ne
mano dvasios,

kraudami nuodėmę ant nuodėmės.

29,9-12: Apakusi Jeruzalė atsisako tikėti pranašo žodžiais, kad Dievas ją apgins.

29,17-24: Pranašas vaizduoja Dievo išpirkimo planą neįtikimais gamtos reiškiniais, pvz., Libano

kalnų pavirtimas derlinga šalimi (žr. 17-ąją eilutę). 29,22: ... išpirkio Abraomą: išlaisvindamas iš stabų garbinimo jo gimtajame krašte – Mesopotamijoje.

- 2 Jie leidžiasi keliauti į Egiptą,
tačiau manęs nepasiklausia.
Jie pasitiki faraono apsauga,
ieško prieglaudos Egipto šešėlyje.
- 3 Faraono apsauga gėdą jiems
užtrauks,
dangstymasis Egipto šešėliu juos
pažemins.
- 4 Nors jo didikai yra Zoane
ir jo pasiuntiniai pasiekia Chanesą,
- 5 visi gėdisi tautos,
kuri jiems nenaudinga, –
jokios pagalbos, jokios naudos,
vien tik gėda ir priekaištai.”
- 6 {Ištarmė apie Negebo gyvūnus}
- Per kraštą, pavojingą ir neramų,
ten, kur liūtė ir riaumojantis liūtas,
kur angis ir skraidančioji gyvatė,*
jie gabena savo turtą ant asilų
nugarų
ir lobius savus ant kuprių keturų
tautai,
iš kurios jiems nėra naudos, –
- 7 į Egiptą, kurio pagalba bevertė
ir tuščia –
užtat ir vadinu jį “numalšintu
Rahabu”.*
- 8 O dabar eik ir užrašyk* tai jų
akyse lentoje,
pažymėk tvirtai knygoje,
kad būtų liudijimas ateities
laikams,
visad ir per amžius.
- 9 Tai maištinga tauta, melagiai
vaikai, – vaikai,

- kurie atsisako paklusti
VIEŠPATIES įstatymui.
- 10 Regėtojams jie sako: “Neturėkite
jokių regėjimų!”
O pranašams: “Nepranašaukite
mums tiesos,
bet kalbėkite apie tai, kas mums
malonu,
pranašaukite apie dausas!”
- 11 Krypkite iš kelio, sukite į šoną
nuo tako!
Šalin mums iš akių su Izraelio
Šventuoju!”
- 12 Todėl taip sako Izraelio Šventasis:
“Kadangi šitą žodį atmetate,
kliaunatės ir viliatės jėga ir apgaule,
13 užtat ši jūsų kaltė bus jums
kaip pralaužtas plyšys aukštame
mūre.
Platėdamas nuo viršaus iki jo
pamatų,
sugniuždo plyšys mūrą staiga –
akimoju.
- 14 Subyra it ašotis,
kurį puodžius taip be gailesčio
sudaužo,
kad tarp trupinių nerasi net šukės
žarijoms pasižerti iš židinio
ar vandeniui pasisemti iš tvenkinio.
- 15 Viešpats DIEVAS, Izraelio
Šventasis, šitaip pasakė:
“Grįžimu ir atsidavimu būsite
išgelbėti,
ramybė ir pasitikėjimas yra jūsų
jėga”.
- Bet nenorėjote jūs to!
- 16 “Ne! – jūs tarėte. – Mes ant žirgų

30,6: *Skraidančioji gyvatė*: hebrajiškai *saraf* – vienos nuodingų gyvačių rūšies vardas. Pats žodis reiškia *ugningoji*, arba *ta, kuri degina*. Mat tokios gyvatės įgėlimas sukeldavo deginantį skausmą.

30,7: *Rahabas*: Egiptas. Šiame skaitinyje, kaip ir daugelyje kitų vietų, Egiptas lyginamas su aud-

ringa, veržlia jūros pabaisa, tačiau jį, prašoma padėti Judo karalystei, nutyla – virsta *numalšintu Rahabu*. Žr. Ps 87,4; 89,11; Iz 51,9; Job 26,12.

30,8: Izaijas turi dabar užrašyti savo tautos pasmerkimą (žr. 12-18 eilutes), kad ateityje, tautai žlugus, jo liudijimas būtų patvirtintas.

pabėgsime!”

Puiku, bėkite!

“Ristūnais mes nuskriesime!”

Jūsų persekiotojų žirgai bus eiklesni!

17 Tūkstantis drebės, kai vienas pagrasys.

Kai grasys penki, visi šoksitė bėgti ir bėgsitė tol, kol jūsų likutis bus kaip vėliavakotis ant kalno, kaip ženklas ant kalvos.

18 O vis dėlto VIEŠPATS delsia, kad parodytų jums malonę, o vis dėlto jis pakils, kad jums atleistų, nes VIEŠPATS yra teisingumo Dievas.

Palaiminti visi, kurie pasitikėdami jo laukia!

19 O, Ziono tauta, tau, gyvenančiai Jeruzalėje, nebereikės daugiau verkti! Jis bus maloningas tau, kai pagalbos jo šauksies, jis atsilieps, kai tik išgirs tave. ²⁰ VIEŠPATS duos jums duonos, kurios jums reikia, ir vandens, kurio trokštate. Daugiau nebesislėps tavasis Mokytojas,* – akimis regėsi savo Mokytoją. ²¹ Jeigu nuklystum nuo kelio į dešinę ar į kairę, jo balsą iš už nugaros girdėsi tau sakantį: “Štai tikrasis kelias! Juo eikite!” ²² Laikysite netyrais savo sidabruotus stabus ir savo auksu dengtas statulas, – meskite juos šalin it nešvarius skudurus, tardami: “Lauk iš čia!”

Būsima Ziono gerovė ²³ Tuomet jis duos lietaus pasėliams, kada tik pasėsi sėklą dirvoje. Kviečiai, pribrendę dirvoje, bus maistingi ir gausūs. Plačiose ganyklose tą dieną ganysis tavo galvijai. ²⁴ Jau-

čiai ir asilai, padedą įdirbti laukus, gaus būti pašaro sūdyto, jiems pažerto bertuve ir šake. ²⁵ Visur – ant aukštų kalnų, ant didelių kalvų sruvės vandens pilni upeliai. Didžiųjų žudynių dieną, kai bokštai grius, ²⁶ mėnulio šviesa bus tokia šviesi kaip saulės, o saulės šviesa bus septyniskart šviesesnė, – kaip šviesa septynių dienų. Tą dieną VIEŠPATS aptvarstys žaizdą savo tautos, jis išgydys mėlynės, padarytas jo smūgių.

Dievas nubaus Asiriją

27 Žiūrėk! Vardas VIEŠPATIES*

ateina iš toli,

degdamas rūstybe, ant žemę gaubiančių debesų!

Jo lūpos pilnos pykčio, o jo liežuvis – it viską ryjanti ugnis.

28 Jo alsavimas kaip potvynis kalnų upelio,

staiga apsmėgs iki kaklo, vėtys tautas pražūtingu rėčiu ir pažabos tautų nasrus apgaulingais žąslais, vedančiais iš teisingo kelio.

29 O jūs giesmes giedositė, kaip naktį tą, kai šventė švenčiama, džiaugsitės iš širdies it maldininkai, kai, fleitos garsų lydimi, į VIEŠPATIES kalną – į Izraelio Uolą žengia. ³⁰ Pakels didingą savo balsą VIEŠPATS, parodys rankos savosios triuškinantį smūgį šelstančiu įniršiu, ryjančia ugnies liepsna, liūtimi, audra ir kruša. ³¹ Asirai siaubo bus apimti, girdėdami VIEŠPATIES balsą ir lazda mušami. ³² Kas kartą, kai jiems kirs bausmės rykštė, kuria juos VIEŠPATS plaks, – būgnai dundės ir lyros skambės. Grakščiu šokio judesiu jis

30,20: *Mokytojas*: Dievas, kuris praityje mokė per savo pranašus neiškiai, ateityje padarys jiems savo mokymą aiškų. Tai buvo ypač akivaizdu, kai

Dievo Sūnus tapo žmogumi.

30,27-33: Dievas nuteisia Asiriją. *Vardas VIEŠPATIES*: Pats Dievas. Žr. Ps 20,2.

kovoja su asirais! ³³Seniai jau sukrautas laužas,* jis karaliui skirtas, aukštas tas laužas ir platus. Ugnies daug ir malkų krūva, VIEŠPATIES alsavimas kaip sieros upė jį padega.

31 Prieš sąjungą su Egiptu

¹Vargas tiems, kurie leidžiasi į Egiptą

sau pagalbos ieškoti,

kliaujasi žirgais,

kurie pasitiki vežimais, nes jų daug, ir raiteliais, nes jų pulkai stiprūs,

tačiau į Izraelio Šventąjį

nekelia akių

nei tariasi su VIEŠPAČIU!

²Bet juk ir jis yra išmintingas!

Jis sukėlė nelaimę,

savo žodžių neatsiėmė!

Jis pakils prieš nedorėlių namus

ir prieš tuos, kas padeda

piktadariams.

³Egiptiečiai – žmonės, o ne Dievas,

jų žirgai – kūnas, ne dvasia.

Kai VIEŠPATS savo ranką tik išties,

gynėjas parpuls, drauge su juo

kris jo ginamasis, –

juodu abu kartu pražus.

⁴VIEŠPATS man kalbėjo taip:

“Kaip liūtas ar liūtukas urzgia

dėl savo grobio

ir, susitelkus prieš jį būriui

piemenų,

nei išsigąsta jų šauksmų,

nei dreba dėl jų daromo triukšmo,

toks bus Galybių VIEŠPATS,

kai nužengs kovoti

ant Ziono kalno ir jo kalvos.

⁵Kaip sparnus išskėtę paukščiai

gina jaunikius,

taip Galybių VIEŠPATS gins Jeruzalę,

saugos ir vaduos, globos ir

gelbės ją.

⁶Sugrįžkite pas jį, Izraelio vaikai, pas tąjį, kurį taip baisiai įžeidėte. ⁷Tą dieną kiekvienas iš jūsų atmes su panieka savo sidabrinius ir auksinius stabus, kurių savo nuodėmingomis rankomis prisidarėte.

Asirijos žlugimas

⁸Asiras kris nuo kalavijo,

kuris bus ne žmogaus, –

ne žmogaus kalavijas jį paguldys.

Jis bėgs nuo kalavijo,

o jo jauni kariai eis į lažą.

⁹Jo uola* iš baimės pasitrauks,

o jo didžiūnai paklaikę vėliavas

paliks.

Tai žodis VIEŠPATIES, kurio

liepsna Zione,

o žaizdras Jeruzalėje!

32 Teisingumo karalystė

¹Štai karalius, kuris pagal

teisumą viešpataus,

ir didžiūnai, kurie valdys pagal

teisingumą.

²Kiekvienas jų bus pastogė

nuo vėjo,

prieglobstis nuo audros.

Jie bus lyg vandens srovės

dykumoje,

kaip milžinės uolos šešėlis saulės

tviskinamoje šalyje.

³Tuomet akys tų, kurie mato, nebus

užmerkotos,

ausys tų, kurie girdi, bus klusios.

⁴Silpnadvasių širdis išmoks suprasti,

švepluojančiųjų liežuvis kalbės be

vargo ir aiškiai.

30,33: ... laužas: ant jo buvo sudegintas Asirijos karaliaus kūnas. Tai buvo džiugi šventiška proga izraeliečiams, – jie pasijuto laisvi nuo jo

jungo.

31,9: Uola: drąsos ir pasitikėjimo simbolis – asirų dievo statula ar Asirijos karalius.

- 5 Paikasis nebebus laikomas
pagarbos vertu,
sukčiaus garbingu niekas
nebevadins.
- 6 Paikasis kalba vien kvailystes,
jo širdis piktų sumanymų pilna:
elgtis nedorai, kalbėti prieš
VIEŠPATĮ klaidingai,
alkano nepapenėti, ištroškusiam
vandens nepaduoti.
- 7 Sukčiaus suktybės – blogos,
jisai galvoja vis, ką pikta padaryti,
kaip melu vargšus prapultin
įstumti,
neleisti beturčiams teisybės ieškoti.
- 8 Bet kilnūs visados gero ieško, –
dėl gerų siekių galvą deda.

Jeruzalės moterys

- 9 Kelkitės, nerūpestingos moterys,
ir išgirskite mano balsą,
dukterys, pasitikinčios savimi,
atidžiai klausykitės mano žodžio!
- 10 Nors nūn jūs patenkintos savimi,
bet ateinančiais metais drebėsite.
Vynuogių rinkimo nebus, –
pjūtis be derliaus!
- 11 Drebėkite, nerūpestingosios!
Baisėkitės, tikros dėl savęs!
Nusirenkite nuogai,
tik strėnas prisidenkite juosta,
- 12 muškitės sau į krūtinę dėl
gražiųjų laukų,
dėl derlingų vynmedžių,
- 13 dėl manosios tautos žemės, –
apžels ji erškėčiais ir usnimis, –
dėl visų namų, nesitveriančių

- džiaugsmu
išdidžiai besilinksminančiame
mieste.
- 14 Rūmai* ištuštėję liks,
o užmo miestas bus tuščias.
Tvirtovės kalnas
ir sargybos bokštas amžiams
pavirs dykvieta, –
smagia vieta laukiniams asilams,
ganykla kaimenėms.
- 15 Bet kai tik iš aukštybių Dvasia*
bus išlieta ant mūsų,
tada dykuma pavirs sodais,
o sodai suvešės kaip miškas.
- 16 Tada dykumoje apsigyvens
teisingumas,
o teisumas soduose įsikurs.
- 17 Teisumo poveikis bus taika,
o teisumo vaisius – ramybė
ir apsauga,
amžiais tverianti.
- 18 Mano tauta taikos buveinėje
gyvens,
saugiuose namuose, ramiose
gyvenvietėse.
- 19 {Miškas nugrims į pražūtį,
kai miestas bus niokojamas.}*
20 Laimingi jūs, kai galite sėti prie
kiekvienos upės,
savo asilams ir jaučiams leisti
laisvai bėgioti!

33 Asirijos galas

- ¹ Vargas tau, niokotojau,
kad pats nebuvai nuniokotas!
Tau, klastingasis išdavike,
kad pats nebuvai klastos auka!

32,14,19: *Rūmai*: Jeruzalės tvirtovė. *Tvirtovės kalnas ir sargybos bokštas*: kalnas su įtvirtinimais – Dovydo miestas.

32,15-18,20: Izraelis mėgausis nepaprasta taika ir gerove, kai Dievas pašauks karalius, kurie valdys pagal jo teisumą – įgyvendins Dievo išga-

nymo užmojų.

32,19: Galimas dalykas, kad ši eilutė ne savo vietoje. Perkėlus į 14-ąją eilutę, ji yra prasmingesnė: *Rūmai ištuštėję liks, o užmo miestas bus tuščias. Miškas nugrims į pražūtį, kai miestas bus niokojamas...*

- Kai užbaigsi niokoti, būsi pats
nuniokotas,
kai pailsi klastauti, pats tapsi
klastos auka.
- 2 VIEŠPATIE, būk maloningas mums,
nes tavimi viliamės!
Būk mus kas rytą gelbstinti ranka,
mūsų išgelbėjimas atėjus pavojui!
- 3 Nuo sąmyšio užesio gentys bėga,
kai tu pakyli, tautos sklaidosi
į visas puses.
- 4 Žmonės grobį šluoja,
kaip šluojami skėriai, –
tarsi žiogai jie šoka grobio imti.
- 5 VIEŠPATS prakilnus, gyvena jis
aukštybėse,
Zioną pripildo teisingumo ir
teisumo.
- 6 Tai, kas jo laikams patvarumą
duoda,
lobiai, kurie išgelbsti,
yra išmintis ir žinojimas.
Baimė VIEŠPATIES yra jo turtas!
- 7 Štai Arielio* žmonės vaitoja gatvėse,
Šalemo pasiuntiniai gaudžiai
verkia.
- 8 Vieškeliai visur tušti,
nebėra, kas jais keliautų,
Sandoros sulaužytos, liudytojai
paniekinti,
tačiau dėl to niekas nesisieloja.
- 9 Džiūsta iš liūdesio šalis,
Libanas vysta iš gėdos,
Šaronas* yra lyg dykuma,
Bašanas ir Karmelis numetė lapus.
- 10 “Dabar aš atsistosisiu, – sako
VIEŠPATS, –
dabar aš išaukštinsiu save,

- dabar aš aukštai pakilsiu.
- 11 Jūs esate nėsti šienų, pagimdysite
šiaudus,
mano dvasia praris jus kaip ugnis.
- 12 Tautos bus išdegintos lyg kalkinėje,
tarsi eršėčiai iškirsti,
kad sudegtų ugnyje.
- 13 Išgirskite, kas esate toli, apie
mano darbus,
o kas arti – išpažinkite mano
galybę!”
- 14 Nusidėjėliai dreba Zione,
šiurpulis krečia bedievių:
“Iš mūsų kas valios išverti
ugnį pleškančią,
iš mūsų kas atlaikys amžinas
liepsnas?”
- 15 Tas, kuris gyvena pagal teisumą
ir tiesą sako,
kas per skriaudą sau pelno
išspausti nenori,
kas papirkas priimti atsisako,
kas užsikemša ausis,
kad negirdėtų kalbant apie žudymą,
ir kas užmerkia savo akis,
kad neregėtų pikta.
- 16 Toks žmogus gyvens aukštybėse,
neprieinamų uolų tvirtovė bus
jo pilis,
jam duona bus tiekiamą, jam
netrūks vandens.
- Ziono atstatymas**
- 17 Tavo akys regės puošnųjį karalių,*
matys aplinkui kraštą platų.
- 18 Tavo širdis mąstys apie klaiko metą:
“Kur tas, kuris galėjo skaičiuoti?
Kur tas, kuris galėjo sverti?
Kur tas, kuris galėjo suskaityti
visus tuos bokštus?”

33,7: *Arielis...* Šalemas: Jeruzalė. Žr. Iz 29,1;
Pr 14,18.

33,9: *Šaronas*: derlinga lyguma palei Vi-

duržemio jūrą.

33,17: *Karalius*: mesijinis Karalius ar Dievas. Žr.
22-ąją eilutę.

- 19 Nebematysi jau išdidžiosios tautos,
svetimkalbės tautos, kurios
nesuprasi,
mikčiojančios liežuvii, kurio
nesupaisai.
- 20 Pažvelki į Zioną, mūsų švenčių
miestą!
Temato tavo akys Jeruzalę kaip
saugią buveinę,
nejudamą palapinę,
kurios nei kuolai niekad nebus
išrauti,
nei nė viena iš jos virvių
nenutrūks.
- 21* Tikrai ten VIEŠPATS mūsų
buvimui, – Galingasai!
Tarsi sritis upių ir plačių srovių,
jomis joks irklinis laivas nesiiria
nei didingi laivai neskleidžia burių.
- 23a Jų laivavirvės išsivijusios neišlaiko
stiebo,
todėl negali burių pakelti.
- 22 Taip! VIEŠPATS yra mūsų teisėjas
ir mūsų įstatymų davėjas,
VIEŠPATS yra mūsų karalius, –
jisai yra tas, kuris mus išvaduos.
- 23b Tuomet dalysis turtingą laimikį
net akieji,
net šlubiai grobio pasiplėš.
- 24 Nebus ten žmogaus, kurs sakytų:
“Aš ligotas!”
Žmonėms, kurie gyvena ten, kaltė
bus atleista.

6. Teismas Edomui

- 34** Ateikite, tautos, ir išgirskite,
klausykitės atidžiai, gentys!
Teisgirsta žemė ir tai, ko ji pilna,
pasaulis ir visi jo kūriniai.
- 2 VIEŠPATS yra įpykęs ant visų tautų
ir išėlęs ant visų jų galybių.

- Paliko prapulčiai jas,
atidavė sunaikinti kaip atnašą.
- 3 Jų užmuštieji bus metami į gatves –
jų lavonai maitos tvaiku dvoks,
kalnai permirks jų krauju,
- 4 visos kalvos bus juo paplūdę.
Kaip knyga užsiskleis dangus,
kris jo visos galybės,
kaip krinta lapai nuo vynmedžio
ar nuo figos medžio.
- 5 Kai mano kalavijas bus iškeltas
danguje,
staiga jis kris ant Edomo, ant tautos,
kurią aš palikau prapulčiai, teismui.
- 6 Laiko VIEŠPATS rankoje kalaviją,
kruviną visą,
aptekusi riebais,
ėriukų ir ožių krauju, avinų
inkstų taukais,
nes VIEŠPAČIUI kruvina auka
Bozroje,
didelis kraujo liejimas
Edomo krašte.
- 7 Buivolai kris kartu su jais,
jautukai – kartu su jaučiais.
Nuo kraujo jų kraštas bus girtas,
jų žemė persunkta atnašų taukais.
- 8 VIEŠPAČIUI priklauso diena keršto,
atpildo metai už Zioną.
- 9 Edomo upėse vanduo pasrus
degutu,
dulkės jame virs siera,
jo kraštas taps liepsnojančios
dervos žeme.
- 10 Neužges nei naktį, nei dieną,
be paliovos kils dūmų debesys.
Žemė per kartų kartas bus tuščia,
per amžių amžius niekas per ją neis.
- 11 Kuosa ir ežys ją užvaldys,
apsigyvens apuokas ir varnas.
VIEŠPATS matuos ją sąmyšio mastu
ir dykynės svambalu, –

33,21.23: *Laivas... didingi laivai*: svetimųjų valstybių karo laivai.

- satyrai* ten jausis kaip namie.
 12 Edomo kilmingųjų daugiau nebeliks,
 nebebus ką skelbti karaliumi, –
 didžiūnų jau nebėra.
 13 Užžels jų rūmai brūzgynais,
 usnimis ir šilojais – jų pilys.
 Kraštas virs šakalų valdomis,
 taps stručių lindyne.
 14 Laukinės katės susitiks su hienomis,
 satyrai vienas kitam šūkaus.
 Netgi Lilita* ilsėsis ten, –
 ji ras sau poilsui vietą.
 15 Šokli angis ten sau lizdą kraus,
 dėš kiaušinius, išperės vaikus ir
 augins savo paunksmėje.
 Būriuosis ten netgi pesliai,
 kiekvienas jų su savo patele.
 16 Suraskite knygoje VIEŠPATIES*
 ir paskaitykite,
 ką ji sako: “Nė vienas tų gyvūnų
 atsirasti nedels,
 nes taip paliepė lūpos VIEŠPATIES ir
 jo dvasia visus ten surinks.
 17 Jis pats jiems likimą paskyrė ir
 rankos savosios mastu jų dalį
 žemėje atidalijo”.
 Amžinai ji priklausys jiems,
 gyvens jie ten per kartų kartas.
35 Pradžiuogs dykuma ir tyrlaukiai,
 krykštaus pražysdama dykvietė.
 Kaip lelija
 2 jinai žydėte sužydės
 ir džiūgaute džiūgaus laiminga.
 Jai suteikta bus Libano šlovė,
 Karmelio ir Šarono didingumas.
 Jie VIEŠPATIES šlovę matys,
 didingumą mūsų Dievo.
 3 Duokite jėgų pavargusioms

- rankoms,
 paremkite drebančius kelius,
 4 sakykite tiems, kurių širdis
 baiminasi:
 “Būkite stiprūs! Nebijokite!
 Štai jūsų Dievas, – kerštas ateina!
 Su baisiu atlyginimu jis ateina
 jūsų išgelbėti”.
 5 Tada atmerktos bus akliams akys,
 atvertos kurtiesiems ausys.
 6 Tada raišasis šokinės tarytum
 elnias,
 dainuos iš džiaugsmo nebylio
 liežuvis.
 Dykumoje ištrykš vandens srovės,
 tyrlaukiuose tekės upės.
 7 Išdeginti smėlynai ežeru pavirs,
 ištroškusi žemė taps šaltiniais
 vandens.
 Kur šakalų guoliai, ten dygs žolė,
 žaliuos nendrės, žels meldai.
 8 Ir vieškelis ten eis.
 Jis bus vadinamas šventuoju Keliu.
 Kas netyras, negalės juo eiti,
 ištvirkėliai nesuklaidins tų,
 kurie juo žengia.
 9 Nebus ten jokio liūto,
 joks plėšrus žvėris juo nesibastys, –
 nė vieno jų ten neužtiksi.
 Juo keliaus tik atpirktieji.
 10 Kuriuos VIEŠPATS išlaisvino,
 tie sugrįš
 ir įžengs į Zioną su giesme,
 amžinu džiaugsmu vainikuoti.
 Linksmumas ir džiaugsmas
 juos pasitiks,
 pasibaigs vargas ir liūdesys.

34,11: *Satyrai*: žr. Iz 13,21 paaiškinimą.

34,14: *Lilita*: liaudies pasakojimų demonė, klajojanti po dykumą.

34,16: ... *knygoje Viešpaties*: visų Dievo kūri-

nių sąrašas. Žr. Ps 69,29; 139,16.

35,1-10: Aprašomas tremtinių grįžimas iš Babilonijos tremties.

7. Istorinis intarpas

36 Sancheribo žygis į Jeruzalę

¹Keturioliktais karaliaus Hezekijo metais Asirijos karalius Sancheribas* užpuolė visus įtvirtintuosius Judo miestus ir juos paėmė. ²Asirijos karalius pasiuntė iš Lachišo* į Jeruzalę prieš karalių Hezekiją Rab-Šakę su stipriomis pajėgomis. Kai jis išsirikiavo mūšiu ties aukštutinio tvenkinio vandentiekiu ant kelio į Velėtojo lauką, ³išėjo pas jį rūmų prievaizdas Eljakimas, Hilkijo sūnus, karalystės raštvedys Šebna ir metraštininkas Asafo sūnus Joahas.

⁴Rab-Šakė kreipėsi į juos: „Praneškite Hezekijui: Taip sako didysis karalius, karalius Asirijos: ‘Kuo pasitiki tu, kad jautiesi toks tikras? ⁵Nejau manai, kad tušti žodžiai atstoja karybą ir jėgą kare? Tad kuo gi tu pasitiki, kad sukilai prieš mane? ⁶Tas Egiptas – lazda, kuria tu pasitiki, – yra iš tikrųjų palūžusi nendrė, perverianti ranką kiekvienam, kuris ja remiasi. Toks yra faraonas, karalius Egipto, visiems, kurie juo pasitiki. ⁷O jeigu jūs man sakysite: ‘VIEŠPAČIU, savo Dievu, mes pasitikime’, – ar jis nėra tas, kurio alkus kalnuose ir aukurus* išgriovė Hezekijas, įsakdamas Judo karalystei ir Jeruzalei garbinti tik prie šito aukuro?’

⁸O dabar eikš lažybų su mano valdovu, Asirijos karaliumi: ‘Aš duosiu tau du

tūkstančius žirgų, jei susirasi jiems šitiek raitelių’. ⁹Kaipgi tu gali priversti pasitraukti šį vieną iš mažiausių mano valdovo tarnų? Atseit tu pasitikejai, kad vežimų ir raitelių duos Egiptas! ¹⁰Pagaliau argi be VIEŠPATIES valios atžygiavau aš nusiaubti šio krašto? Pats VIEŠPATS man įsakė: ‘Žygiuok prieš tą kraštą ir nusiaubk jį!’”

¹¹Tuomet Eljakimas, Šebna ir Joahas kreipėsi į Rab-Šakę: „Prašom kalbėti su savo tarnais aramėjiškai.* Mes suprantame. Nekalbėki mums hebrajiškai, kai žmonės štai klausosi ant mūrų”. ¹²Bet Rab-Šakė jiems atsakė: „Nejaugi manai, jog mano valdovas siuntė mane, kad pasakyčiau šiuos dalykus vien tavo valdovui ar tau? Priešingai, argi nesiuntė manęs tam, kad tai pasakyčiau ir žmonėms, sėdintiems ant mūrų, kurie turės kartu su jumis valgyti savo pačių išmatas ir gerti savo šlapimą?” ¹³Paskui Rab-Šakė žengė priekin ir sušuko garsiu balsu hebrajiškai: „Klausykite didžiojo karaliaus, karaliaus Asirijos, žodžių! ¹⁴Taip sako karalius: ‘Nesiduokite mulkinami Hezekijo, nes jis išgelbėti jūsų negali! ¹⁵Neleiskite Hezekijui, kad jus suvedžiotų, liepdamas pasitikėti VIEŠPAČIU ir sakyti: ‘VIEŠPATS tikrai išgelbės mus! Šitas miestas nebus atiduotas į Asirijos karaliaus rankas!’ ¹⁶Neklausykite Hezekijo, nes Asirijos karalius sako: ‘Sudarykite sutartį su manimi ir pasiduokite! Tada galės kiekvienas jūsų val-

36,1-39,8: Istorinis intarpas, daug kuo panašus į 2 Kar 18,13-20,19, yra gyvas ir detalus pasakojimas apie atmintiną įvykį – Asirijos grėsmę Jeruzalei. Pasakojimo turinį parvartina paties Sancheribo paminkliniai įrašai.

36,1: Sancheribo žygis įvyko 701 m. prieš Kristų. Jo paminkliniai įrašai mini 46 Judo karalystės miestus.

36,2: *Lachišas*: maždaug 40 km į pietvakarius nuo Jeruzalės. Britų muziejus Londone turi dantiraščių paaiškintus reljefus, vaizduojančius Lachišo sunaikinimą. *Rab-Šakė*: Sancheribo pasiuntinio ti-

tulas – *vyriausiasis pareigūnas*.

36,7: Asirai pakiša mintį, kad Hezekijo pasielgimas su kalnų alkais ir aukurais įžeidė Viešpatį. Todėl jie ir sako Hezekijo atstovams, kad Jeruzalė ne tik nebeturinti teisės į Viešpaties apsaugą, bet kad jie veikia įžeistojo Dievo vardu.

36,11: Hezekijo atstovai prašo, kad derybos būtų vedamos aramėjiškai, o ne hebrajiškai, bijodami, kad asirų reikalavimai sukels žmonių paniką. Aramėjų kalba tuomet buvo lingua franca – Artimųjų Rytų diplomatijos ir prekybos kalba.

gyti nuo savo paties vynmedžio ir nuo savo paties figos, gerti vandenį iš savo paties talpyklos, ¹⁷kol aš ateisiu ir perkelsiu jus į kraštą, panašų į jūsiškį, – į grūdų ir gero vyno kraštą, į duonos ir vynuogynų kraštą. ¹⁸Tenesuvedžioja jūsų Hezekijas, sakąs: “VIEŠPATS išgelbės mus!” Ar bent vienas iš tautų dievų išgelbėjo savąjį kraštą nuo Asirijos karaliaus rankos? ¹⁹Kur Hamato ir Arpado dievai? Kur dievai Sefarvajimų? Kur yra Samarijos dievai? Ar išgelbėjo jie Samariją nuo manęs? ²⁰Kuris gi iš visų šių kraštų dievų yra išgelbėjęs kada nors savąjį kraštą? Ar gali išgelbėti VIEŠPATS nuo manęs Jeruzalę?”

21 Bet jie tylėjo ir atsakymo jam nedavė, nes karalius buvo jiems įsakęs: “Neatsakykite jam nė žodžio”. ²²Paskui rūmų prievaizdas Eljakimas, Hilkijo sūnus, karalystės raštvedys Šebna ir metraštininkas Asafo sūnus Joahas perplėšė savo drabužius, nuėjo pas Hezekiją ir jam pranešė, ką Rab-Šakė buvo pasakęs.

37 Tai išgirdęs, karalius Hezekijas persiplėšė drabužius, apsilviko ašutine ir nuėjo į VIEŠPATIES Namus. ²O prievaizdą Eljakimą, karalystės raštvedį Šebną ir kunigijos seniūnus, apsilvikiusius ašutine, pasiuntė pas pranašą Izaiją. Amozo sūnų. ³Jie kreipėsi į pranašą: “Taip kalba Hezekijas: ‘Ši diena yra nelaimės, bausmės ir gėdos diena. Kūdikiams atėjo metas gimti, bet nėra jėgų juos pagimdyti!’” ⁴Teišgirsta VIEŠPATS, tavo Dievas, žodžius Rab-Šakės, kurį jo valdovas, Asirijos karalius, atsiuntė, kad įžeistų gyvąjį Dievą! Tenubaudžia jį VIEŠPATS, tavo Die-

vas, už žodžius, kuriuos girdėjo! Sukalbėk maldą už likutį, kuris yra čia...”

5 Karaliaus Hezekijo tarnai atėjo pas Izaiją. ⁶Izaijas jiems atsakė: “Valdovui savo pasakykite: ‘Taip kalba VIEŠPATS. Neišsigąsk girdėtų žodžių, kuriais Asirijos karaliaus tarnai tyčiojosi iš manęs. ⁷Štai įkvėpsiu aš jam dvasią tokią, kad, išgirdęs žinią, jisai grįš į savo kraštą. Ten aš padarysiu, kad jis žus nuo kalavijo’”.

8 Rab-Šakė sugrįžo ir rado Asirijos karalių kariaujančių su Libna. Jis sužinojo, kad karalius buvo palikęs Lachišą. ⁹Tuo tarpu Asirijos karalius gavo žinią apie Tirhaką,* Etiopijos karalių: “Jis pakilo karo žygiui prieš tave!” Išgirdęs apie tai, jis vėl siuntė pasiuntinius pas Hezekiją, kad pasakytų: ¹⁰“Taip sakysite Hezekijui, Judo karaliui: ‘Nesiduok savo Dievo, kuriuo pasitiki, apgaunamas, esą Jeruzalė Asirijos karaliaus rankose neatsidurs. ¹¹Juk tu pats esi girdėjęs, ką Asirijos karaliai yra padarę su kitais kraštais, sunaikindami juos visiškai! O tu būsi išgelbėtas? ¹²Argi tautas, kurias sunaikino mano protėviai, vadavo jų dievai – Gozaną, Haraną, Rezefą ir edeniečius Telesarę? ¹³Kur nūnai karalius Hamato, karalius Arpado ar karalius Sefarvajimų miesto, karalius Henos ar karalius Ivos?’”

14 Hezekijas paėmė laišką iš pasiuntinių rankų ir jį perskaitė. Tuomet palipo į VIEŠPATIES Namus ir, išskleisdamas jį, ¹⁵kreipėsi malda į VIEŠPATĮ: ¹⁶“Galybių VIEŠPATIE, Izraelio Dieve, virš kerubų soste sėdintis! Tu vienas esi Dievas virš visų žemės karalysčių. Tu sukūrei dangus ir žemę.* ¹⁷Palenk man savo ausį, VIEŠ-

37,3: Priežodžiu tapęs posakis. Šventajame Rašte moters skausmas gimdant yra dažnas nepaprastos kančios įvaizdis. Žr. Iz 13,8; Jer 6,24; Mch 4,9-10. Čia kalbama apie bevilišką Hezekijo būklę. 37,9: *Tirhakas*: labai galimas dalykas, kad jis buvo Egipto kariuomenės vadas 701 m. prieš

Kristų žygio metu. Vėliau jis tapo faraonu – vienu iš etiopų dinastijos Egipto karalių (690-664 m. prieš Kristų).

37,16: Asirai didžiuojasi savimi, o Hezekijas skelbia Dievą kaip visų žemės tautų Viešpatį.

PATIE, ir išklausk! Savo akis atverki, VIEŠPATIE, ir pamatyk! Išgirs sk visus žodžius laiško, kurį atsiuntė Sancheribas, kad pasiųtyčiotų iš gyvojo Dievo. ¹⁸Iš tikrųjų, VIEŠPATIE, Asirijos karaliai nusiaubė visas tautas ir jų kraštus, ¹⁹o jų dievus į ugnį sumetė, – jie sunaikino juos, nes jie nebuvo dievai, bet tik žmogaus rankų padarai, medis ir akmuo. ²⁰Nūnai, VIEŠPATIE, mūsų Dieve, gelbėk mus iš jo rankų, kad žinotų visos karalystės žemėje, jog tu, VIEŠPATIE, vienas teesi Dievas!”

Sancheribo nubaudimas ²¹Tada Izaijas, sūnus Amozo, pasiuntė Hezekijui šitokį žodį: “Taip kalba VIEŠPATS, Izraelio Dievas, atsakydamas į tavo maldą dėl pagalbos prieš Sancheribą, Asirijos karalių. Tai žodis, kurį VIEŠPATS ištare jam:

²² “Niekina tave, tyčiojasi iš tavęs mergelė, Ziono dukra; kraipo galvą tau už nugaros dukra Jeruzalė.

²³ Ką tu įžeidei ir kam piktžodžiavai, prieš ką pakėlei savo balsą, įžūliomis akimis žvelgei? – Prieš Izraelio Šventąjį!

²⁴ Per savo tarnus tu įžeidei Viešpatį. Sakei: “Su aibe savųjų vežimų kalnų viršūnes pasiekiau, pačias Libano kalnų atšlaites; iškirtau aukštuosius jo kedrus, puošniuosius kiparus; pasiekiau aukščiausią viršūnę, jos miško patį tankumyną.

²⁵ Kasiau šulinius ir gėriau vandenį svetimuose kraštuose; savo kojų padais išdžiovinau visas upes Egipto”.

²⁶ “Argi tu negirdėjai, kad tai esu patvarkęs nuo senų laikų? Tai, ką esu nulėmęs nuo senų senovės, tai dabar įvykdžiau! Dėl to miestus tvirčiausius tu sugriauti galėjai, krūvomis griuvėsių juos pavertei.

²⁷ Bejėgiai buvo jų gyventojai, išgąščio ir gėdos apimti, tarsį žolės laukuose, kaip gležna žaluma, kaip žolė ant stogų pučiant rytų vėjui.

²⁸ Ar ilsies tu, ar ateini, ar išeini, ar esi įniršęs ant manęs – viską aš žinau!

²⁹ Todėl, kad niršai tu ant manęs ir tavo įtūžimas pasiekė mano ausis, įversiu savo kablį tau į šnerves, pažabosiu savo žąslais tau nasrus. Tuo pačiu keliu, kuriuo čion atėjai, tave atgal aš parvargsiu”.

³⁰ “{Hezekijau,} šis tau bus ženklas: šiais metais valgysi, ką duos atolas, o kitais – kas užaugs nesėta, o trečiaisiais metais vėlei sėsime ir pjausite, veisite vynuogynus ir gardžiuosite jų vaisiais!

³¹ Judo namų likučiai įleis vėlei žemėn šaknis, vėlei neš vaisius aukštai šakose.

³² Iš Jeruzalės sklis likutis, nuo Ziono kalno išlikusieji. Uolumas Galybių VIEŠPATIES tai padarys!”

37,30: ... ženklas: arba priežodžiu tapęs posakis Gerovė lydi nelaimę, arba patvirtina, kad po dve-

jų metų gyvenimas grįš į įprastą vėžes.

33 Todėl apie Asirijos karalių VIEŠPATS sako: „Jis neįsiverš į šitą miestą, nei vienos strėlės prieš jį nepaleis, nei dengdamasis skydu jo nepuls, nei apgulos pylimo aplink jį nesupils.“³⁴ Keliu, kuriuo atėjo, išsinešdins, neįsiveržęs į šitą miestą. Tai yra VIEŠPATIES žodis! ³⁵ Aš apginsiu jį dėlei savęs ir dėl savo tarno Dovydo“.

36 VIEŠPATIES angelas* atėjo į asirų stovyklą ir užmušė šimtą aštuoniasdešimt penkis tūkstančius. Išaušus rytui, visur gulėjo lavonai. ³⁷ Sancheribas, Asirijos karalius, pasitraukė ir grįžo į Ninevę. ^{38*} Vieną dieną, jam meldžiantis savo dievo Nisrocho šventovėje, nužudė jį kalaviju du jo sūnūs – Adramelechas ir Šarezeris. Abu pabėgo į Ararato kraštą. Karaliumi vietoj jo tapo jo sūnus Esarhadonas.

38 Hezekijo liga ir išgijimas

¹ Tomis dienomis* Hezekijas sunaikiai susirgo ir buvo prie mirties. Pranašas Izaijas, Amozo sūnus, pas jį atėjo ir jam tarė: „Šitaip kalba VIEŠPATS: ‘Sutvarkyk savo reikalus, nes mirsi tu tuojau, nebeišgysi’“. ² Hezekijas nusigręžė veidu į sieną ir meldėsi VIEŠPAČIUI:

3 „Atsimink, meldžiu, VIEŠPATIE, kaip ištikimai ir nuoširdžiai elgiausi tavo aki-vaizdoje, darydamas tai, kas tau patinka!“ Ir ėmė Hezekijas gaudžiai verkti.

4 Tada Izaijas išgirdo VIEŠPATIES žodį: ⁵ „Eik pas Hezekiją* ir jam pasakyk: ‘Taip kalba VIEŠPATS, tavo tėvo Dovydo

Dievas: girdėjau tavo maldą ir tavo ašaras mačiau. Pagydysiu tave: po trejeto dienų tu jau pajėgsi nueiti į VIEŠPATIES šventyklą, – penkiolika štai metų aš pridėsiu prie tavųjų dienų! ⁶ Be to, tave ir šitą miestą nuo Asirijos karaliaus išgelbėsiu. Aš būsiu skydas šitam miestui!’“

7 {Izaijas kalbėjo:} „Ženklas iš VIEŠPATIES, kad VIEŠPATS padarys tai, ką tau pažadėjo, bus šitoks: ⁸ žiūrėk! Šešėliui, jau nusileidusiam dešimčia pakopų ant laiptų į Ahazo prieangį,* leisiu vėl grįžti dešimčia pakopų“. Ir saulė grįžo dešimčia pakopų, kuriomis ji buvo nusileidusi.

Hezekijo padėkos giesmė ⁹ Giesmė, kurią Judo karalius Hezekijas sudėjo pasveikęs iš savo ligos.

¹⁰ Aš pagalvojau:

„Patį savo dienų vidurdienį* turiu iškelti! Vartai Šeolo atims man likusius metus“.

¹¹ Aš tariau:

„Nebematysiu VIEŠPATIES* niekad daugiau gyvųjų šalyje, nebežvelgsiu niekad daugiau į joki žemėje gyvenantį žmogų“.

¹² Pastogė manoji lyg piemenų

palapinė nugriauta*

ir numesta šalin nuo manęs.

Mano gyvenimą tu austi pabaigei

kaip audėjas,

nukirpai mane it paskutinį siūlą

37,36: Sancheribo kariuomenės sunaikinimą aprašo ir graikų istorikas Herodotas V a. prieš Kristų. Maro epidemiją šventasis autorius susieja su jos galutine priežastimi – Dievo angelu. Šventieji autoriai neskiria antrinių priežasčių – gamtos ir istorijos veiksnių – nuo pradinės priežasties – Dievo.

37,38: Apie Sancheribo nužudymą rašo ir nešventraštiniai šaltiniai. Tai įvyko 681 m. prieš Kristų – praėjus dvidešimčiai metų po jo žygio prieš Jeruzalę.

38,1: *Tomis dienomis*: laikas prieš Asirijos žygį

ir Jeruzalės apsiaustį 701 m. prieš Kristų.

38,5: Karalius Hezekijas mirė 687 m. prieš Kristų. Atrodo, kad ši liga buvo jį varginusi 702 m. prieš Kristų – penkiolika metų anksčiau.

38,8: *Laiptai į Ahazo prieangį*: šis vertimas remiasi hebrajiškuoju Izaijo knygos tekstu, rastu tarp Negyvosios jūros ritinių. Žr. 2 Kar 23,12.

38,10: *Patį savo dienų vidurdienį*: mirtis *ne pusės savo amžiaus dienų nesulaukus*. Žr. Ps 55,24; 102,25.

38,11: *Matyti VIEŠPATį*: eiti į šventyklą ir dalyvauti pamaldose.

- nuo šeivos.
 Dieną ir naktį tu vedi mane
 į pabaigą, –
 13 lig aušros šaukiuosi pagalbos.
 Tarsi liūtas jis visus mano
 kaulus triuškina, –
 {dieną ir naktį tu vedi mane
 į pabaigą}.
- 14 Čiršku tarsi parskridusi kregždė,
 dejuoju tarsi balandis.
 Nuvargsta man akys, žvelgdamos
 aukštyn į dangų:
 esu aš skurdžius, Viešpatie!
 Užstok mane!
- 15 Ką galiu aš jam sakyti? * Jis
 kalbėjo man!
 Jis pats tai padarė!
 Eisiu pirmyn žingsniuokais
 per visus metus savo,
 nors mano siela ir yra pilna
 kartėlio.
- 16 Tie gyvuoja, kuriuos Viešpats
 globoja. –
 tau {priklauso} mano gyvenimo
 dvasia.
 Tu man davei sveikatą ir gyvybę,
 17 todėl mano kartėlis pavirto ramybe.
 Tu apsaugojai mane nuo mirties
 bedugnės,
 nes mano nuodėmėms visoms
 atsukai nugara.*
- 18 Juk Šeole* niekas tau nedėkoja,
 nei Mirtis tavęs nešlovina, –

- kas eina į giliąją duobę, nebesitiki
 tavo gerumo.
 19 Gyvasis – tiktai gyvasis tau
 tedėkoja,
 kaip šiandien kad aš darau.
 Apie ištikimybę tavąją tėvai
 pasakos vaikams.

- 20 VIEŠPAČIUI patiko mus išgelbėti!
 Giedosime ir kankliuosime mes
 VIEŠPATIES namuose
 visas savo gyvenimo dienas.

21 Kai Izaijas pasakė: “Tegu jie nune-
 ša figų košės, tepatepa ja išbėrimą, ir jis
 pagis”, Hezekijas paklausė: “O koks gi
 ženklas, kad vėlei pakilsiu aš į VIEŠPATIES
 namus?”

39 Pasiuntiniai iš Babilono
 1 Tuo metu Babilono karalius Ba-
 ladano sūnus Merodach-Baladanas,* išgir-
 dęs apie Hezekijo ligą ir išgijimą, atsiun-
 tė jam laišką ir dovanų. 2 Hezekijas dėl to
 apsidžiaugė ir pasiuntiniams aprodė savo
 išdą, sidabrą ir auksą, prieskonių ir rink-
 tinio aliejaus atsargas, ginklų sandėlius, –
 visus turtus, kokius tik rūsiuose turėjo.
 Neliko nieko nei jo rūmuose, nei visoje
 karalystėje, ko nebūtų jiems parodęs.

3 Tada pranašas Izaijas atėjo pas kara-
 lių Hezekiją ir jį paklausė: “Ką sakė tau
 tie vyrai? Iš kur jie atėjo pas tave?” He-
 zekijas atsakė: “Jie iš tolimo krašto atėjo
 pas mane, iš Babilono”.

38,12: Abi metaforos paryškina patirtį, kad
 mirtis žmogų užklumpa staiga ir yra gyvenimo
 žemėje baigmė.

38,15: *Ką galiu aš jam sakyti?* Poetui trūksta
 žodžių deramai išreikšti padėką. Žr. Ps 116,3. *Jis
 pats tai padarė.* Dievas išgydė.

38,17: ... *mano nuodėmėms visoms atsukai
 nugara:* vaizdas nuodėmių atleidimo paaiškini-
 mas, tarsi Dievas nebeatytų jų ar nebesirūpin-
 tų jomis. Paprastai šis posakis vartojamas kalbant
 apie žmones, kurie užmiršta Dievą. Žr. 1 Kar 14,9;
 Ez 23,35; Ps 50,17.

38,18-19: Senovinė mirusiųjų šalies samprata –

Hadas graikiškai, Šeolas hebrajiškai, kaip požemio
 karalystė, – neįžvelgė jokios mirusiųjų veiklos ar jokio
 jausmo. Mirusieji buvo ramsybių ir užmaršties
 apsupti. Ir hebrajai panašiai suprato mirusiųjų būk-
 lę bemaž iki Kristaus laikų, – tada Dievas aiškiai
 apreiškė žmogaus pomirtinį gyvenimą. Žr. Išm 3.
 39,1: Merodach-Baladanas buvo Babilono
 karaliumi du kartus tarp 721-710 m. prieš Kristų
 ir devynis mėnesius 704-703 m. prieš Kristų Jo
 pasiuntiniai nuvyko į Jeruzalę tikriausiai prieš
 Sancheribo, Asirijos karaliaus, žygį prieš Jeruzalę,
 turėdami politinį tikslą. Babilonas tikėjosi sudary-
 ti sąjungą prieš Asiriją iš kaimyninių karalysčių.

4 “Ką jie matė tavo rūmuose?” – klausė jį toliau Izaijas. Hezekijas atsakė: “Jie matė visa, kas tik yra mano rūmuose. Neliuko nieko mano turtų rūsiuose, ko nebūčiau jiems parodęs”.

5 Tada Izaijas pasakė Hezekijui: “Išgirski Galybių VIEŠPATIES žodį: ⁶Štai ateis dienos, kai visa, kas tik yra tavo rūmuose, visa, ką tavo protėviai yra sukrovę iki šios dienos, – visa bus išgabenta į Babiloną.* Nieko neliks, – sako VIEŠPATS! ⁷Ir iš tavųjų palikuonių, kurių susilauksi, kai kurie bus paimti, – bus eunuchai Babilono karaliaus rūmuose!” ⁸Hezekijas atsakė Izaijui: “VIEŠPATIES žodis, kurį man pasakei, yra palankus”.* Mat pagalvojo sau: “Tai reiškia, kad mano dienomis dar tvers taika ir saugumas”.

B. PAGUODOS KNYGA

1. Viešpaties šlovė išvaduojant Izraelį

40 Išganymo pažadas

- ¹“Paguoskit manąją tautą, – sako jūsų Dievas, – guoskite ją!
- ² Prabilkit į širdį Jeruzalei ir šaukite jai, kad jos tarnybos lažas* pasibaigė, jos kaltė išpirkta, nes ji dvigubai priėmė iš VIEŠPATIES rankų už visas savo nuodėmes”.
- ³ Pasigirsta balsas:*

“Per dykumą tieskite VIEŠPAČIUI kelią!

Tyruose ištiesinkite mūsų Dievui vieškelį!

- 4 Kiekvienas slėnis tegu būna užpildas, kiekvienas kalnas bei kalva tebūna nukasta.

Uolėta žemė pavirs lyguma, kalvotos apylinkės – slėniais.

- 5 Tada VIEŠPATIES šlovė bus apreiškta! Visa žmonija drauge ją išvys, nes pats VIEŠPATS savo lūpomis pažadėjo!”

- 6 Pasigirsta balsas: “Skelbki!” Atsakiau: “O ką man skelbti?” – “Visa žmonija – kaip žolė, jos gražumas – kaip laukų gėlės.

- 7 Žolė nudžiūsta, gėlė nuvyta, kai tik VIEŠPATS pasiunčia ant jų vėją”.

{Tikrai! Žmonės tėra tik žolė.}

- 8 Žolė nudžiūsta, gėlė nuvyta, bet Dievo žodis tveria amžiais.

- 9 Užlipk ant aukšto kalno, džiugiosios žinios skelbėjau Zionai! Galingai pakelk savo balsą, gerosios naujienos skelbėja Jeruzale! Skelbk, nebijok!

Sakyk Judo miestams: “Štai jūsų Dievas!”

- 10 Štai Viešpats DIEVAS ateina su galybe, jojo ranka – valdinga.

39,6: Kadangi Judo karalystė dėjo viltis į sąjungą su Babilonu, o Dievu nepasitikėjo, ji vėliau bus ištremta į Babiloną.

39,8: ... žodis... palankus. Tremtis neįvyks karaliaus Hezekijo valdymo metu.

40,2: Tarnybos lažas: vergija ir tremtis.

40,3-5: Perkeltine prasme pasakojama apie isto-

rinį tremtinių grįžimą iš Babilonijos į Jeruzalę. Pats Viešpats juos veda, – kelionė tremtiniais yra lengva. Mt 3,5 įžvelgia šiame tekste pranašystę apie Joną Krikštytoją ir Kristų.

40,12: Sprindis: nuotolis tarp ištiesto mažojo piršto ir nykščio buvo vienas iš matų Palestinoje. Saitas: pažodžiui trečiasis, šiame tekste – mažutis indas.

Atlygi štai jis turi su savimi,
o algą moka į priekį.

- 11 Ganys kaip piemuo jis savo
kaimenę,
savomis rankomis surinks ėriukus,
nešios juos prie krūtinės
ir švelniai vedžios vedekles.

Kūrėjo galia išganyti savo tautą

- 12 Kas savo rieškučiomis marių
vandenį paseikėjo,
kas pamatavo dangaus skliautą
sprindžiu?*
- Žemės dulkes saiku kas atseikėjo,
kas kalnus pasvėrė svarstyklėmis
ir kalvas – svertuvu?
- 13 Kas gali pasakyti VIEŠPAČIUI,
ką jam daryti,
jį pamokyti ar duoti jam patarimą?
- 14 Su kuo jis tarias, kad žinotų,
ką daryti?
- Kas išmokė jį teisingumo tako
ar parodė jam išminties kelią?
- 15 Štai tautos jam – lyg lašas kibire,
kaip dulkės ant svarstyklių.
Tolimosios salos sveria ne daugiau
kaip krislai.
- 16 Libano medžių* neužtektų
aukurai pakurti,
nei jo gyvulių – deginamosioms
aukoms.
- 17 Visos tautos jo Artume –
niekų niekas;
laiko jas Dievas visiškai nieku!
- 18 Į ką laikysit Dievą panašiu
ir kokį jo paveikslą susikursit?
- 19 Į statų statulą, meistro nulietą,
auksakalio paauksuotą
ir sidabro grandinėlėmis
apvedžiotą?
- 20 Kas nuskurdęs, nepuvų šilkmedį

pasirinks,
nagingą meistrą susiras,
kad pastatytų nedūlėjantį statą.

- 416* Kiekvienas jų padeda kitiems,
kiekvienas drąsina savo bičiulį.
- 417 Meistras skatina auksakalį,
svidintojas – kalvį prie priekalo.
“Išliedinta gerai”, – jis sako
ir sutvirtina kniedėmis,
kad nesvyruotų į šalis.
- 21 Ar jūs nežinot? Argi negirdėjot?
Argi tai jums neskelbta nuo
pradžios?
Ar jūs nesupratot?
Nuo tada, kai žemės pamatai
buvo padėti,
- 22 jis sėdi soste anapus dangaus
skliauto virš žemės,
jos gyventojai jam atrodo lyg
žiogai.
Jis tas, kuris dengia žemę dangumi
tarsi užuolaida,
išskleidžia jį lyg palapinę gyventi.
- 23 Didžiūnus padaro jis nieku,
o valdovus žemės – tuščiu burbulu.
- 24 Jie vos tepasodinti, vos tepasėti,
kamienai jų vos žemėn šaknis
įleido, –
jis kvėpteli ant jų, ir jie nudžiūva,
viesulas kaip šapus juos nuneš.
- 25 “Su kuo palyginsit mane?
Su kuo aš jums lygus?” –
sako Šventasis.
- 26 Akis pakelkit ir pasižiūrėkit
į aukštybes!
Kas jąsias sukūrė?*
- Tasai, kuris atveda jų pulkus,
jas suskaičiuoja
ir šaukia* kiekvieną jų vardu.

40,16: Garsiųjų Libano kedrų neužtektų aukoms sudeginti.

41,6-7: Šios dvi eilutės perkeltos į 40,20.

40,26: ... *sukūrė*: žr. Pr 1. ... *šaukia*: Dievas gali šaukti kūrinius vardu, nes yra jų Kūrėjas.

- Dėl jo didžios galybės ir beribės
jėgos
nė viena nedrįsta neateiti!
- 27 Jokūbai,* kaipgi gali sakyti,
kaip, Izraeli, skūstis drįsti:
“Mano kelias paslėptas nuo
VIEŠPATIES,
mano Dievas į mano teises
dėmesio nekreipia”?
- 28 Nagi, ar nežinai, ar nesi girdėjęs?
VIEŠPATS – amžinasis Dievas,
kūrėjas visų žemės šalių.
Nepailsta jisai nei pavargsta,
neištiriama jo išmintis.
- 29 Jis duoda nuvargusiam jėgų,
bejėgiui gyvastį atšviežina.
- 30 Net jaunuoliai pailsta ir pavargsta,
vaikiniai klupte klumpa,
- 31 bet tie, kurie pasitiki VIEŠPAČIU,
atgaus jėgas,
pakils tarsi arų sparnais, –
nepavargs bėgdami, nepails eidami.

41 Izraelio vaduotojas

- Tylėkite, tolimosios salos,
prieš mane,*
laukite mano žodžių, tautos!
Teateina ir tepareiškia jos
savo skundą, –
draugėn rinkimės teismui.
- 2 Kas išjudino iš Rytų kovotoją*
už teisumą
ir pašaukė jį būti savo tarnu?
Jis atiduoda jam tautas
ir sutrypia jų karalius.

- Savo kalaviju jis paverčia
juos dulkėmis,
savo lanku – vėjo nešamais pelais.
- 3 Juos vejasi jis įkandin,
pralenkia nepažeistas,
vos kelią kojomis siekdamas.
- 4 Kas tai nuveikė ir padarė?
Kas pašaukė kartas nuo pat
pradžios?
Tai aš, VIEŠPATS,
kurs esu pirmasis*
ir su paskutine jų Tas pats.*
- 5 Išvydo tolimosios salos, apėmė
jas baimė,
dreba žemės pakraščiai:
artėja, jie čia pat!
- 8 Tu, mano tarne Izraeli,
Jokūbai, mano išsirinktasis,
bičiulio mano Abraomo palikuoni!
- 9 Iš žemės pakraščių tave pasiėmiau,
iš tolimiausių užkampių
pasišaukiau tave.
Aš tau tariau: “Tu esi mano
tarnas, –
aš išsirinkau tave, neatmesiu tavęs!”
- 10 Nebijok, nes aš su tavimi esu,
nebūgštau, nes aš esu tavo Dievas!
Tave stiprinsiu, – padėsiu tau,
remsiu tave savo teisumo dešine.
- 11 Nūn nešlovę ir gėdą užsitrauks visi,
kas niršta ant tavęs.
Taps nieku ir prapultin eis visi,
kas kovoja su tavimi.

40,27-28: Dievo tauta, čia vadinama Jokūbu ir Izraeliu, neturi pasiduoti nevilčiai: jų Viešpats yra amžinasis Dievas.

41,1-4: Dievas pašaukia Persijos karalių Kyrą, kad išlaisvintų Izraelį iš Babilonijos vergijos. Kyro pergalės apreiškia Dievo užmojų.

41,2: Kyras yra *kovotojas už teisumą* ir Dievo *tarnas*.

41,4: Viešpats šaukia į būtį Visatą ir istoriją,

nes jis valdo Visatą ir istorijos vyksmą. Jis yra Pirmasis, – Šventasis Raštas nekelia klausimo apie Dievo kilmę. Tas, kuris yra Pirmasis, yra Tas pats ir Visatos, ir istorijos pabaigoje. Jis yra ir Pradžia, ir Pabaiga, Alfa ir Omega (žr. Iz 43,10; 44,6; 46,3-4; 48,12). Sakyti *Aš esu Tas pats* yra tolygu sakyti *Aš esu Dievas*, – vienintelis ir amžinas Dievas, Visatos ir istorijos Viešpats.

- 12 Ieškosi jų, tačiau neberasi tų,
kur vaidijosi su tavimi.
Galą gaus ir nieku taps,
kas kėlė karą prieš tave,
- 13 nes aš, VIEŠPATS, tavo Dievas,
laikau tavo dešinę.
Aš Tas, kuris tau sako:
“Nebijok, aš tau padėsiu!”
- 14 Nebijok tu, kirmine Jokūbai!
Tu, kirminėli Izraeli, “Aš tau
padėsiu!” –
sako VIEŠPATS.
Tavo atpirkėjas* yra Izraelio
Šventasis.
- 15 Tu būsi mano kuliamasis velenas,
aštrus, su nauju volu ir
daugeliu dantų, –
kulsi kalnus ir juos triuškinsi,
kalvas paversi tu pelais.
- 16 Kai vėtysi, vėjas juos nuneš,
audra juos išblaškys.
O tu džiaugsies VIEŠPAČIU,
šlovinsi Izraelio Šventąjį.
- 17 Užguitieji ir vargšai ieško vandens,
o jo nėra,
liežuvis džiūsta jiems nuo troškulio.
Aš, VIEŠPATS, juos išgirsiu,
aš, Izraelio Dievas, jų nepaliksiu.
- 18 Ant plikų kalvų atversiu upes
ir šaltinius slėniuose.
Dykumą paversiu tvenkiniais
ir išdžiūvusią žemę – versmėmis
vandens.
- 19 Prisodinsiu kedrų dykumoje –
akacijų, mirtų ir alyvmedžių.

- Auginsiu kiparus tyrlaukiuose
drauge su guobomis ir pušimis,
- 20 kad matytų ir žinotų,
stebėtų ir suprastų,
jog ranka VIEŠPATIES padarė
visa tai, –
jog tai sukūrė Izraelio Šventasis.
- Viešpaties iššūkis
pagonių dievams**
- 21 “Pateikit savo bylą, – sako
VIEŠPATS, –
Dėstykit savo įrodymus”, –
sako Karalius Jokūbo.
- 22 Teprieina ir tepranašauja jie
mums, kas įvyks!
Mums pasakykit, kas įvyko
žiloje senovėje,
kad atkreiptume dėmesį į tai
ir suvoktume, kuo tai baigsis,
arba mums apreikškite, kas
dar turi įvykti!
- 23 Pranašaukit, kas bus ateityje,
kad žinotume, jog jūs esate dievai!
Padarykit ką nors – gera ar pikta,
kad būtume nustebinti ir įbauginti.
- 24 Kodėl ne! Jūs niekis* esate
ir jūsų darbai – niekai!
Pasibjaurėjimą renkasi, kas jus
pasirenka.
- 25 Išjudinau aš jį iš šiaurės, ir jis
ateina,
iš krašto, kur saulė teka, aš jį
pašaukiau* vardu.
Galiūnus jis ištryps it molį,
kaip puodžius šlyną išminko.

41,14: *Atpirkėjas*. hebrajiškai *go'el*, t.y. artimiausias giminaitis. Atpirkėjas įpareigojamas išlaisvinti vergijon patekusį giminaitį ir rūpintis, kad šeimos nekilnojamas turtas – žemė išlikų šeimos nuosavybe. Žr. Kun 25,48; Įst 19,6.12; Rut 3-4. Naujasis Testamentas ir krikščioniškoji teologija įžvelgia Atpirkėją Jėzų, – jis yra pažadėtasis Atpirkėjas iš nuodėmės vergijos.

41,21-24: Pagonių dievai – stabai yra *niekis*, nes jie bejėgiai sąlygoti istorijos vyksmą. Vienas Viešpats yra tikras Dievas, nes istorija yra staklės, kurio mis jis audžia. Pranašai, kaip ir Sandoros įstatymas, smerkė svetimų dievų garbinimą.

41,25: ... *aš jį pašaukiau*: Dievas pašaukė Kyrą, kad tarnautų jo užmojui istorijoje.

- 26 Kas iš anksto tai paskelbė,
kad žinotume?
Prieš laiką, kad galėtume sakyti:
“Tai tiesa!”
Niekas neapskels to, niekas
neapgarsino,
niekas negirdėjo jūsų žodžių.
- 27 Įvykiai, kadaise pranašauti
Zionui, –
štai, štai jie vyksta!
Ir Jeruzalei šauklį su džiugia
naujienu siunčiu.
- 28 Žvalgausi, tačiau nėra nė vieno, –
nėra tarp jų kam duoti patarimą,
kad galėtų atsakyti, kai keliu
klausimus.
- 29 Štai visi jie – niekas,
niekas jų darbai, –
jų stabai – tušti vėjai!
- 42** **Viešpaties tarnas**
1 “Štai mano tarnas,* kurį
aš remiu, –
mano išrinktasis, kuriuo aš gėriuosi.
Apgaubiau jį savo dvasia,
kad neštų tautoms teisingumą.
- 2 Ne šauksmu ar pakeltu balsu, –
gatvėje nesigirdės jo balso.
- 3 Net palaužtos nendrės nelauš
nei blėstančio dagčio negesins.
Jis tikrą neš teisingumą.*
- 4 Nepails ir nevilčiai nepasiduos,
teisingumą kurdamas žemėje.
Jo mokymo lauks tolimosios salos”.*
- 5 Šitaip kalba Dievas, VIEŠPATS,
kuris sukūrė ir išskleidė dangų,

- patiesė žemę su visais pasėliais,
žmonėms joje duoda gyvybę
ir dvasią joje gyvenantiems:
- 6 “Aš, VIEŠPATS, pašaukiau tave
teisumo pergalei,
paėmiau tave už rankos.
Aš sukūriau tave ir padariau tave
Tautos sandora, Tautų šviesa,
- 7 kad neregijų akis atvertum,
belaisvius iš kalėjimo išvestum,
sėdinčius belangės tamsybėse
išvaduotum.
- 8 Aš esu VIEŠPATS, tai mano vardas.
Savo garbės kitam neperleisiu
nei savo šlovės stabams.
- 9 Štai, kas buvo pranašauta, jau
įvyko,
dabar skelbiu naujus dalykus, –
pirmiau, negu tai atsitiks,
skelbiu juos tau”.
- Pergalės giesmė**
- 10 Naują giesmę užtraukit VIEŠPAČIUI,
jo šlovę skelbkit visur žemėje.
Jūra tedžiūgauja ir visa, kas
jos gelmėse,
tolimos salos ir jų gyventojai.
- 11 Teskelbia dykuma bei jos miestai
ir žmonės Kedaro* kaimuose.
Tedžiūgauja Selos gyventojai,
tešaukia nuo kalnų viršūnių.
- 12 Duokite garbę VIEŠPAČIUI,
skelbkite jo šlovę tolimosiose salose.
- 13 Į kovą VIEŠPATS žygiuoja kaip
karžygys,
tarsi kareivis žadina savo narsą, –
jis šaukia, pakeltu balsu surinka

42,1-4: Ši yra pirmoji Viešpaties Tarnas giesmė. Be šitos, yra dar trys giesmės – pranašystės apie Viešpaties Tarną Antrojo Izaijo knygoje: Iz 49,1-7; 50,4-11; 52,13-53,12. Ką turėjo mintyje pranašas, kurį įprasta vadinti Antruoju Izaiju? Istorinį Izraelį, idealųjį Izraelį, vieną ar kitą istorinį Senojo Testamento asmenį, gyvenusį prieš pranašo laikotarpį ar dar ateisiantį, Mesiją? Naujasis Tes-

ramentas ir krikščioniškasis tikėjimo kraitis įžvelgė šių pranašysčių išsipildymą Jėzuje Kristuje.
42,3: Užumina į Mesijo gailestingumą.
42,4: *Tolimosios salos*: Viduržemio jūros kraštai. Senajame Testamente dažnai taip vadinami pagonių kraštai į vakarus nuo Palestinos.
42,11: *Kedaras* : žr. Iz 21,16 paaiškinimą. *Sela*: Edomo sostinė Petra.

kovos šūkį,
pergalinga jėga stoja prieš savo
priešus.

**Dievas pažada
padėti savo tautai**

- 14 Ilgai tylėjau, ilgai lūkuriavau
ir susilaikiau,
bet dabar aš šaukiu kaip gimdyvė,
dūstu ir aikčioju.
- 15 Sunaikinsiu kalnus ir kalvas,
žolę visur nuvytinsiu.
Upes pavirsiu pelkėmis,
ir pelkes išdžiovinsiu.
- 16 Aš vesiu keliaujančius akluosius, –
keliais nežinomais juos vesiu.
Tamsą jiems šviesa pavirsiu,
vingiuotus kelius ištiesinsiu.
Visa tai darau dėl jų, –
aš jų neapleisiu.

- 17 Trauksis į šalį visi susigėdę,
kas tiki stabais, –
kas sako nulietoms statuloms:
“Jūs esate mūsų dievai”.

**Izraelis atsisako
mokytis iš klaidų**

- 18 Klausykitės jūs, kurtieji,
pažvelkit ir išvyskit jūs, aklieji!
- 19 Kas aklesnis už mano tarną*
ir kurtesnis už pasiuntinį, kurį
siunčiu?
Kas toks aklas, kaip mano siųstasis,
ir toks kurčias, kaip VIEŠPATIES
tarnas?
- 20 Žiūrėti jis žiūri, bet neima į širdį,
ausys jo atviros, bet nieko negirdi.
- 21 Dėl teismo patiko VIEŠPAČIUI
savąjį įstatymą padaryti didingą
ir šlovingą.
- 22 Tačiau ši tauta* yra apiplėšta ir
nusiaubta.*

visi uždaryti rūsiuose, paimiti
į kalėjimus.
Jie yra tapę grobiu, nėra kam
užstoti,
jie yra apiplėšiami, nėra kam sakyti:
“Gražink atgal!”

- 23 O kad jūs tai išgirstumėt, –
išgirskit ir dėkitės nuo šiol į širdį!
- 24 Kas atidavė Jokūbą, kad jis būtų
apiplėštas, –
kas atidavė Izraelį plėšikams?*
- Ar tai nebuvo VIEŠPATS, kuriam
mes nusidėjome?
Jo keliais eiti jie atsisakė,
neklausė jo įstatymo.
- 25 Dėl to jis leido jiems pajusti
savo pykčio jėgą, –
įniršį ir karo baisumus.
Apsiautė juos liepsnomis, bet jie
nesuprato,
nudegino juos gaisru, bet ir to jie
nepaėmė į širdį.

**43 Dievas pažada išpirkti sa-
vo tautą**

- 1 O dabar šis yra žodis VIEŠPATIES,
tavo kūrėjo, Jokūbai, –
žodis to, kuris tave sukūrė, Izraeli:
“Nebijok, nes aš išpirkau tave,
pašaukiau tave vardu –
tu esi mano.
- 2 Kai brisi per gilius vandenis,
būsiu su tavimi, –
upėse tu nepaskęsi.
Kai eisi per ugnį, nesudegsi, –
liepsnos tavęs nepris, –
- 3 nes aš esu VIEŠPATS, tavo Dievas,
Izraelio Šventasis, kuris tave gelbsti.
Tavo išpirkai Egiptą* atiduodu,
Kušą ir Sebą mainais už tave.
- 4 Kadangi esi man brangus

42,19-20: Viešpats savąją tautą – Izraelį vadina
savo tarnu ir priekaištuoja jam dėl netikėjimo.

42,22: ... tauta: Izraelis Babilono tremtyje.

42,24: Plėšikai: asirai ir babiloniečiai.

43,3-4: Egiptas... Kušas {Etiopija} ir Seba: Die-
vas leido persams juos užkariauti užtai, kad Per-
sija grąžino jo tautai – Izraeliui – laisvę.

- ir vertingas, ir mylimas mano,
todėl atiduodu kraštus už tave
ir tautas už tavo gyvybę mainais.
- 5 Tu nebijok, nes aš su tavimi!
Palikuonis tavo iš rytų parvesiu,
iš vakarų tave surinksiu.
- 6 Pasakysiu šiaurei: 'Atiduok juos!'
ir pietums: 'Nesulaikykite!'
Parveski mano sūnus iš tolimų
kraštų
ir mano dukras iš žemės pakraščių,
- 7 kiekvieną, kuris vadinamas
mano vardu, –
kiekvieną, kurį aš savo garbei
ir sukūriau, ir pašaukiau, ir
parengiau”.
- Viešpats yra vienintelis Dievas**
- 8 Išvesk tautą aklą, nors ir turinčią
akis, kurčią, nors ir turinčią ausis.
- 9 Tegu susirenka apžiūrai visos
tautos,*
draugėn tesueina gentys!
Kas iš jų kada nors tai paskelbė
ar pranašavo apie tai praeityje?
Tegu stato savo liudytojus, kad
jiems paliudytų,
teišgirsta juos žmonės ir tepasako:
“Tai tiesa!”
- 10 “Jūs esate mano liudytojai, –
sako VIEŠPATS, –
mano tarnai, kuriuos išsirinkau,
idant žinotumėte, mane tikėtumėte
ir suprastumėte, jog aš Tas pats.
Nebuvo kito dievo prieš mane
ir nebus jo po manęs.
- 11 Tai Aš, – aš esu VIEŠPATS,
be manęs, kito gelbėtojo nėra.
- 12 Aš pats apreiškiau, aš pats gelbėjau,

- aš pats paskelbiau,
o ne koks svetimas jūsų dievas, –
jūs mano liudytojai.
- Aš esu Dievas,
- 13 amžinai Tas pats!
Nėra kas išvaduotų iš mano
rankos:
ką aš darau, kas gali pakeisti?”
- Išėjimas iš Babilono**
- 14 Taip kalba VIEŠPATS, jūsų
atpirkėjas,
Izraelio Šventasis:
“Dėl jūsų siunčiu kariuomenę
prieš Babiloną,*
skląščius kalėjimų visų nukelsiu,
o kaldėjai apsipils aimanomis.
- 15 Aš – VIEŠPATS, jūsų Šventasis,
Izraelio kūrėjas, jūsų karalius”.
- 16 Taip kalba VIEŠPATS,
kuris per jūrą nutiesia kelią,
per galingus vandenį padaro taką,
17 kuris išveda į žygį vežimus
ir žirgus, –
galingą kariuomenę.
Jie krinta parblokti ir nebepakyla, –
užgesę, išblėję kaip dagtis:
- 18* “Daugiau nebesiremkitė tuo,
kas buvo,
nebamąstykite apie tai, kas
seniai praėjo.
- 19 Štai aš kuriu naują dalyką!
Jis dabar jau reiškiasi, negi
nematote?
Net per dykumą tiesiu kelią,
net tyruose atveriu upes.
- 20 Man teiks garbę laukiniai žvėrys,
šakalai ir stručiai,
nes aš duodu vandens dykumoje
ir upes atveriu tyruose,

43,9: Tik Dievas žino ir gali apreiškėti ateities įvykius. Žr. Iz 41,1-5.21-29.

43,14-17: Babilonijos sunaikinimas.

43,18: Neužtenka turėti prieš akis vien tik nuo-

stabius Dievo darbų išėjimo iš Egipto metu, nes ir tremtinių išėjimą iš Babilono lydėjo lygiai nuostabi Dievo globa.

kad būtų ko atsigerti mano
išrinktajai tautai.

- 21 Jie – tauta, kurią sau sukūriau,
kad skelbtų mano šlovę”.

Izraelio nuodėmė ir Dievo gerumas

- 22 “Tu nešlovinai* manęs, Jokūbai,
tau nusibodau aš, Izraeli!
23 Ėriukų deginamųjų aukų man
neaukojai
nei garbinai mane kruvinosiomis
aukomis.
Neverčiau tavęs dėti man duonos
atnašas
nei varginau tave dėl smilkalų
aukos.
24 Nepirkai man savo pinigų
kvapniųjų šaknų
nei savųjų aukų taukais negaivinau.
Ne! Tu savo nuodėmėm mane
apkrovei,
nusikaltimais varginai mane.
25 Aš, aš – tas, kuris dėlei savęs
naikina tavo nusižengimus, –
aš tavo nuodėmių neatsiminsiu.
26 Primink man, stokime drauge
prieš teismą!
Teisinkis, įrodyk savo nekaltumą!
27 Man nusidėjo tavo protėvis,*
sukilo prieš mane tavo gentainiai,*
28 suteršė mano Šventyklą tavo
didžiūnai,
todėl Jokūbą ir atidaviau pražūčiai,
Izraelį išstačiau paniekai”.

44 Viešpats yra vienintelis Dievas

- ¹ “O dabar klausyk, Jokūbai,
mano tarne,

Izraeli, kurį išsirinkau!”

- 2 Taip kalba VIEŠPATS, tavo kūrėjas,
kuris auklėjo tave nuo pat gimimo
ir tau padėjo:
“Nebijok, Jokūbai, mano tarne,
Numylėtini, kurį išsirinkau!
3 Apipilsiu vandeniu ištroškusią
žemę,
srovėmis sausumą palaistysiu;
išliesiu savo dvasią ant tavo
palikuonių
ir savo palaiminimą ant
tavųjų vaikų.
4 Jie sužels it žolė,
kaip gluosniai paupiuose.
5 Vieni sakys: ‘Aš VIEŠPATIES esu!’ –
kiti vadinsis Jokūbo vardu,
o dar kiti ant rankos užsirašys*
‘VIEŠPATIES’, –
didžiuosius Izraelio vardu”.
- ### **Tikrasis Dievas ir stabai**
- 6 Taip kalba VIEŠPATS, Izraelio
karalius ir atpirkėjas,
Galybių VIEŠPATS:
“Aš esu pirmas, aš – paskutinis,
kito dievo, be manęs, nėra.
7 Kas prilygsta man? Tegu pasirodo, –
tegu pasako, pareiškia ir paaiškina
man tai!
Kas žiloje senovėje tautą sukūrė?
Tai, kas turi įvykti, jiems tepasako!
8 Nenusigąskite, nebijokite!
Argi aš jau seniai to nepaskelbiau
ir neapreiškiau?
Jūs gi mano liudytojai:
Argi yra kitas Dievas, be manęs?
Ar yra kokia nors Uola*,
be manęs?”

43,22-28: Ne izraeliečių ištikimybė Dievui, bet Dievo gailėstingumas grąžino laisvę.

43,27: *Protėvis*: Adomas arba Jokūbas, arba *protėviai*. *Gentainiai*: vadai, kunigai, pranašai.

44,5: ... ant rankos užsirašys: užuomina apie

babiloniečių paprotį ištatuiruoti vergo rankoje savininko vardą. Žr. Apr 13,16.

44,8: *Uola*: vieta prieglaudai. Dievas dažnai vadinamas *uola* – prieglauda. Žr. Įst 32,4,18; 1 Sam 2,2.

9 Niekingi tie visi, kurie daro stabų* statulas, – jų branginamieji negali jiems nieko padėti. Jų garbintojai yra akli, stinga jiems išmanymo, – tik patys save kvailina. ¹⁰Kas dievą daro ar liedina stabą nenorėdamas užsidirbti? ¹¹Stebėk, kaip jo garbintojai bus sugėdinti, nes jų meistrai tik marūs žmonės! Kai jie visi susirinks ir stosis prieš mane teismui, juos pagaus ir baimė, ir gėda apims.

12 Kalvis daro jį iš geležies, įpučia angliš, kūju kala stabą. Tvirta ranka jį doruoja, kol išalksta ir pavargsta. Vandens negeria, todėl visiškai nusilpsta.

13 Stalius pamatuoja medį virvute ir nubraižo stabą rašikliu. Jis obliuoja medį obliumi, aprėžia jį skriestuvu ir išskobia iš jo atvaizdą vyro – dailaus žmogaus, tinkamą stovėti šventovėje. ¹⁴Jis kertasi kedrus, pasirenka dar kiparisą ar ąžuolą iš medžių miške, o gal net kedrą pasodina, kad lietų jį užaugintų. ¹⁵Dalį kamieno žmogus sunaudoja kurui: šildosi prie degančių malkų ir jomis pakuria ugnį krosnyje duonai kepti. Žmogus iš rąsto išsidrožia net dievą ir garbina jį, iš medžio pasidaro stabą ir kniūbsčias puola prieš jį. ¹⁶Rąstgalį žmogus sudegina ugny, ant jos žarijų kepa mėsą, sotinasi kepsniu, vis šildydamasis prie ugnies ir kartodamas: „O, kaip šilta man, net karšta darosi!“ ¹⁷O kas dar liko iš medžio, dievą – savąjį stabą – droždinasi, klupčioja ir kniūbsčias puola prieš jį, maldaudamas: „Gelbėk, nes tu esi mano dievas!“

18 Stabai nieko nežino, nieko negalvoja, nes jų akys apvilktos, – nemato jie akimis, nesupranta jie širdimi. ¹⁹Tačiau nie-

kas nesusiprotėja, neturi supratimo nei išmanymo pasakyti: „Rąstgalį į ugnį įmečiau, ant jo žarijų duonos išsikepiau, mėsos pasispirginau, pasisotinau. Nejaugi iš jo liekanos sau bjaurų stabą darysiu ir rąstgalį garbinsiu?“

20 Kas maitinasi pelenais,* tą bus širdis apgavusi ir suvedžiojusi. Neišgelbės jis savęs ir nesakys: „Ar tas daiktas, kurį savo dešinėje laikau, nėra apgavystė?“

Viešpats – Kūrėjas ir Atpirkėjas

²¹ Nepamiršk šitų dalykų, Jokūbai, ir tu, Izraeli, nes tu mano tarnas!

Sukūriau tave būti mano tarnu, nepamiršiu niekad tavęs, Izraeli!

²² Išsklaidysiu tavuosius nusižengimus kaip debesį, tavąsias nuodėmes kaip miglą. Sugrįžki pas mane, nes tave išpirkau.

²³ Dangūs, džiūgaukite, nes VIEŠPATS tai padarė, valiukite, žemės gelmės! Kalnai, šokite giedodami drauge su miškais ir visais jų medžiais!

Nes VIEŠPATS išpirko Jokubą, – per Izraelį parodys šlovę savo.

Viešpaties galybė

²⁴ Taip kalba VIEŠPATS, tavo atpirkėjas, kuris tave sukūrė motinos įsčiose: „Aš – VIEŠPATS, kuris sukūrė visatą ir vienas pats dangus ištempė... Kai klojau žemę, ar dar kas buvo su manimi?“

²⁵ Aš – tas, kuris nieku paverčia

44,9-20: Satyra, pajuokianti stabų dirbėjus ir garbintojus.

44,20: *Maitintis pelenais*: dėti pastangas, bet neturėti jokios naudos. Žr. Oz 12,2; Koh 1,14; 2,11.17.

44,28: *Kyras*. Persijos karalius (559-529 m. prieš Kristų) ir Babilonijos užkariautojas. Nugalėjęs Babiloniją 538 m. prieš Kristų, jis leido žydams grįžti į savo tėvų kraštą, atstatyti Jeruzalę ir Šventyklą.

- ženklus kerėtojų
ir burtininkus padaro žiopliais.
Aš – tas, kuris išminčius priverčia
viską pergalvoti,
padaro jų žinojimą kvailą.
- 26 Aš – tas, kuris tarno savojo
žodį patvirtina,
įvykdo paskelbtą jo pasiuntinių
užmoji.
- Aš sakau Jeruzalei: 'Būk
apgyvendinta!'
Judo miestams: 'Būkite atstatyti!'
Aš prikelsiu jų griuvėsius!
- 27 Aš – tas, kuris sako marių
gelmėms: 'Išdžiūkite!
Aš išsekinsiu jūsų šaltinius!'
- 28 Aš – tas, kuris taria Kyrui: 'Tu –
mano kerdžius!'
Visa, ką aš noriu, jis įvykdys.
Jis tars Jeruzalei: 'Būk atstatyta!' –
o apie Šventyklą sakys: 'Tebūna
dedami pamatai!'"
- 45 Kyras – Dievo pateptasis**
1 Taip kalba VIEŠPATS Kyrui,
savo pateptajam,*
kurį jis paėmė už dešinės rankos,
kad pajungtų jam tautas ir
karalius nuginkluotų,
kad atvertų jam duris ir vartai
liktų atsklęsti:
- 2 "Aš pats žygiuosiu pirma tavęs
ir kalvas sulyginsiu.
Vario duris* sutrupinsiu,
nukaposiu skląščius geležies.
- 3 Tau atiduosiu paslėptus turtus,

- slaptas sandaupos,
kad žinotumei, jog aš VIEŠPATS,
Izraelio Dievas,
kurs šaukia tave vardu.
- 4 Dėl Jokūbo, savojo tarno,
dėl Izraelio, savo išrinktojo,
pašaukiau tave vardu, duodamas
tau garbę,
nors tu manęs ir nepažinojai.
- 5 Aš esu VIEŠPATS ir nėra kito, –
be manęs, nėra Dievo!
Aš – tas, kurs tave apginkluoju,
nors tu manęs ir nepažįsti,
- 6 kad nuo saulės tekėjimo iki
jos laidos būtų žinoma,
jog kito, be manęs, nėra.
Aš esu VIEŠPATS, ir nėra kito!
- 7 Darau šviesą ir kuriu tamsą,
sukuriu gerovę ir sukeliu
negandas,* –
aš – VIEŠPATS – visa tai padarau.
- 8 Rasokite, dangūs, iš aukštybių
ir, debesys, išlykite teisumą.*
Žemė teprasiveria, tedygsta
išganymas,
drauge tegu išželdina teisumą.
Aš, VIEŠPATS, tai padariau.
- Dievas – Visatos ir
istorijos Viešpats**
- 9 Vargas tam, kurs bylinėjas*
su savo Kūrėju,
būdamas šukė tarp žemės šukių!
Argi molis sako puodžiui: 'Ką tu
iš manęs darai?'
arba 'Tavo dirbinyš neturi ąsos'?

45,1: *Pateptasis*: hebrajiškai *mašiah*, – iš šio žodžio kilo žodis *Mesijas*. Iš graikiškojo vertimo *kristos* turime žodį *Kristus*. Žodis *Kristus* nėra vardas, pareigos ar pašaukimo titulas. Senojo Testamento karaliai buvo Dievo *pateptieji*. Čia mesijo titulas duodamas Kyrui, Persijos karaliui, nes jis buvo Dievo įrankis.

45,2: *Vario durys*: Babilono rūmuose.

45,7: ... *sukeliu negandas*: Dievas leidžia blo-

giui reikštis dėl didesnio gėrio.

45,8: Vulgaros vertimas pabrėžia šio teksto mesijinę prasmę, versdamas žodį *teisumas* žodžiu *Teisusis* ir žodį *išganymas* žodžiu *Išganytojas*. Advento liturgija vartoja *Rorate, coeli desuper...* – *Rasokite, dangūs, iš aukštybių...*, kad pabrėžtų amžius siejančių Kristaus atėjimo ilgesį pasaulyje.

45,9: Dievas yra laisvas, – niekas negali bylinėtis su juo dėl to, kad jis pasirinko Kyrą mesiju.

10 Vargas kūdikiui, kurs tėvui sako:
 'Ką gimti tu pašauki?'
 arba motinai: 'Ką tu gimdai?'"

11 Taip kalba VIEŠPATS,
 Izraelio Šventasis ir Kūrėjas:
 "Ar man priekaištausit dėl mano
 vaikų likimo
 ir nurodysit man, koks turi būti
 mano rankų darbas?"

12 Aš sukūriau žemę,
 žmoniją žemėje sukūriau.
 Dangus savo rankomis ištempiau,
 suteikiau darną visoms jų galybėms.

13 Aš jį* dėl teismo pergalės
 išjudinau,
 visus kelius jam lygius padariau.
 Ne dėl algos ar dovanų
 jis mano miestą atstatys
 ir mano tremtinius išlaisvins,
 sako Galybių VIEŠPATS".

14 Taip kalba VIEŠPATS:
 *"Egipto turtai, Kušo prekės
 ir aukštaūgiai sabiečiai
 ateis pas tave ir tau priklausys.
 Paskui tave jie eis grandinėmis
 apkalti,
 parpuls jie prieš tave, maldaudami:
 'Tik su jumis yra Dievas,
 niekur kitur!
 Kitų dievų nėra!'"

15 Tikrai, tu esi pasislėpęs Dievas,*
 Izraelio Dieve, Išvaduotojau!

16 Gėda ir nemalonė kris ant jų visų,

stabų dirbėjai nemalonėje pražus.
 17 Izraeli, esi VIEŠPATIES išvaduotas
 amžinu išganymu!
 Gėda ir nemalonė niekad
 nekris ant jūsų
 per amžių amžius.

18 Nes šitaip kalba VIEŠPATS,
 kuris sukūrė dangų, –
 jis – Dievas,
 kuris paruošė ir padarė žemę, –
 davė jai pradžią, –
 jis – tas,
 kuris nesukūrė jos tyrлаukių,*
 bet padarė gyvenamą:
 "Aš VIEŠPATS, be manęs, nėra kito!
 19 Nekalbėjau nei paslapčiomis,
 nei iš buveinės tamsybės šalyje
 ir Jokūbo palikuonims nesakiau:
 'Ieškokite manęs dykvietėje'.
 Aš, VIEŠPATS, teismą apreiškiu, –
 paskelbiu, kas teisinga".

20 "Susirinkite ir ateikite,
 priekite arčiau jūs, tautų likučiai!
 Neišmano nieko tie,
 kurie nešiojasi stabus iš medžio*
 ir meldžiasi dievui,
 kurs išgelbėt negali.
 21 Eikit šen, drauge pasitarę,
 pasakykite!
 Kas paskelbė tai kadaise,
 išpranašavo tai iš anksto?
 Argi tai ne aš, VIEŠPATS,
 be kurio, nėra kito Dievo?
 Tik aš vienas – teisingas ir

45,13: *Jis*: Persijos karalius Kyras, Dievo pašauktas išlaisvinti ir atkurti Izraelį.

45,14: *Egipto... Kušo {Etiopijos}... sabiečiai*: egiptiečiai ir jų sąjungininkai, Kyro nugalėti, išpažįsta Izraelio Dievą kaip vieną tikrą Dievą. Žr. Iz 43,3.

45,15: *... pasislėpęs Dievas*: šis tekstas atkreipia dėmesį į teologinę įžvalgą – Dievas yra istorijos

Viešpats per savo įrankius (Kyrą). Savo tautai Dievas nuolat yra Išvaduotojas, kurio visagalybė reiškiasi Visatoje (18-19 eilutė).

45,18: *Tyrlaukiait*: užuomina apie Kūrimo pradžią, kai žemė buvo be pavidalo (žr. Pr 1,2).

45,20: *... nešiojasi stabus iš medžio*: taip buvo daroma švenčių eisenose. Pagonių dievai turi kojas, bet negali vaikščioti. Žr. Ps 115,7; Bar 6,25.

- išvaduojantis Dievas!
 22 Gręžkitės manin ir būsite išgelbėti,
 visi žemės pakraščiai,
 nes Dievas aš, – kito nėra!
 23 Prisiekiau savim,
 mano lūpos ištare tiesą –
 neatšaukiamą žodį:
 ‘Kiekvienas kelis klaupsis prieš
 mane,
 manim prisieks kiekvienas liežuvis’.
 24 Man sakys: ‘Tik per VIEŠPATĮ
 rasime pergalę ir jėgą’.
 Gėdydamiesi ateis pas jį visi,
 kurie ant jo niršta.
 25 Tik per VIEŠPATĮ visi Izraelio
 palikuonys
 ras teisumą ir šlovę”.

46 Babilono dievai

- ¹ Belis* sukiužo, Nebas*
 susigūžia, –
 jų stabai pakrauti ant asilų
 ir galvijų.
 Tie, kurie turėtų nešti jus,
 dabar kaip naštos kraunami ant
 nuvargusių gyvulių.
 2 Gūžiasi, kiūžta ir jie drauge,
 nuo naštos išsigelbėt negali, –
 jie patys eina į nelaisvę.
 3 Klausykitės manęs, Jokūbo namai,
 ir jūs, kas likote gyvi iš Izraelio
 namų,
 nuo pat gimimo esate mano našta,
 išlaikiau jus nuo pat vaikystės.
 4 Liksiu vis tas pats,
 kai jūs pasensite,
 kai jūs pražilsite,
 nešiosiu ir tada.
 Aš – tas, kuris nešiojau,
 aš – tas, kuris nešios, –
 aš – tas, kuris jus neš ir išgelbės.
 5 Ką sugretinsite su manimi

- ir laikysite man lygiu?
 Arba ką sulyginsite su manimi,
 ir būtume panašūs?
 6 Dosnieji iš kapšo auksą išpila,
 svarstyklėmis sidabrą atsveria
 ir auksakalį pasisamdo,
 kad iš to jiems padarytų dievą,
 kurį jie garbintų, žemėn
 kniūbsčiom puldami.
 7 Dedas jį ant savo pečių,
 nešiojas visur,
 kai pastato jį vieton,
 ten stovi sustingęs,
 iš vietos nepajuda.
 Nors jie šaukiasi,
 negali jis atsiliepti
 nei jų iš nelaimės išgelbėti.
 8 Atminkite tai ir būkite ryžtingi,
 dėkitės į širdį, nusidėjėliai!
 9 Atminkite, kas buvo anksčiau,
 senų senais laikais:
 Aš esu Dievas,
 nėra kito;
 Aš – Dievas,
 nėra tokio kaip aš.
 10 Apreiškiu pabaigą nuo pat pradžios,
 iš anksto paskelbiu,
 kas dar įvyks.
 Tariu: “Mano užmojis bus
 įvykdytas!”
 Aš įvykdysiu visa,
 kas sumanyta.
 11 Šaukiu iš rytų plėšrų paukštį,*
 iš tolimos šalies žmogų,
 kad įvykdytų manąjį užmoį.
 Kaip kalbėjau, taip ir įvykdysiu,
 ką užsimojau, tą ir padarysiu.
 12 Klausykitės manęs, jūs –
 užsispyrėliai,
 esate toli nuo teismo pergalės.

46,1: *Belis... Nebas*: Babilono dievai. Jie yra visiškai bejėgiai prieš visagalį Dievą.

46,11: *Plėšrus paukštis*: Kyras. Žr. Iz 41,2-4.

13 Aš pats įgyvendinu savąjį teisumą,
jis nebėra toli, mano išganymas
neveluos.

Aš pats suteiksiu išganymą Zione,
Izraeliui duosiu savo šlovę.

47 Babilonijos teismas

¹ "Lipk žemyn, sėskis į dulkes,
mergele, – dukra Babilono!"

Tau sosto nebėra,
atsisėsk ant žemės, kaldėjų dukra!
Dailiāja ir gašliāja nebūsi
daugiau vadinama.

2 Imk girnas ir grūdus malk!
Nuo veido šydą nusidenk!
Skraistę nusimesk, blauzdas
apsinuogink,

braidyk po vandenį upėse.

3 Tavo nuogumas bus aikštėn iškeltas,
matysis tavoji gėda.

Atkeršysiu ir nepagailėsiu, –

4 sako mūsų Atpirkėjas.
Jo vardas – Galybių VIEŠPATS,
Izraelio Šventasis.

5 Sėdėk tyli, pasitrauk į patamsį,
kaldėjų dukra!

Karalysčių viešpate nebūsi
daugiau vadinama.

6 Buvau įpykęs ant savo tautos,
savąjį paveldą buvau išniekinęs,
į tavo rankas jį buvau atidavęs.
O tu jam pagailos neparodei, –
krovei ant senelių labai sunkų
jungą.

7 Sakei tu sau: "Amžinai viešpatausiu!"
Sau neėmei šių dalykų į širdį,
negalvojai, kuo tai galės pasibaigti.

8 Dabar išgirski šitą, išlepintoji,
besijaučianti jaukiai, galvojanti širdy:

"Aš, ir niekas kitas!

Niekad našle netapsiu
nei vaikų netekties neišgyvensiu..."

9* Bet ir viena, ir kita ištiks tave
staiga, tą pačią dieną.

Vaikų neteksis ir našlystė
užgrius ant tavęs visu svoriu,
nepaisant tavųjų užkeikimų
gausybės

ir visų tavo grasių kerėjimų galios.

10 Kadangi nedora būdama jauteisi
saugi

ir sakei sau: "Niekas manęs
nemato!" –

tavo išmintis ir žinojimas išvedė
tave iš kelio.

Užtat ir sakei sau: "Aš, ir niekas
kitas!"

11 Užguls tave vargas,
nemokėsi jo šalin nužavėti;
užpuls tave nelaimė,

nepajėgsi jos nuvyti.
Staiga užklups tave galas,
apie kurį nepagalvojai.

12 O dabar smaginkis savo kerėjimais
ir gausybe savų užkeikimų,
kuriais varginai save nuo pat
jaunystės.

Gal dar vis galvoji, kad jie bus
tau naudingi?

Gal jais baimę įvarysi!

13* Prisidarei daug vargo turėdama
tiek patarėjų!

Teateina ir tegelbėja dabar tave
dangaus tyrinėtojai ir žvaigždžių
stebėtojai,

kurie per kiekvieną jaunatį
numato, kas tau atsitiks.

14 Štai jie šiaudais pavirto,

47,1-15: Patyčių giesmė, išjuokianti Babiloną, kadaise buvusį tautų karaliumi, o dabar tapusį kitų tautų vergu.

47,9.13.15: Babilonas buvo garsus savo magija ir astrologija.

ugnis juos ryja, –
neišgelbės jie net savęs nuo
rajų liepsnų.
Tai ne žarijos, prie kurių
pasišildyti galėtum,
tai ne židinyš, prie kurio žmonės
susėstų!

15* Šitaip tau tarnauja tavieji kerėtojai,
su kuriais prekiavai nuo pat
jaunystės.

Kiekvienas jų savo keliu klajoja, –
nėra nė vieno, kurs tave išgelbėtų.

48 Klausykitės štai ko,
Jokūbo namai,
vadinami Izraelio vardu,
kilusieji iš Judo sėklos, –
jūs, kurie VIEŠPATIES vardu
prisiekiate
ir šaukiatės Izraelio Dievo
be ištikimybės ir be teismo,
2 nors vadinatės Šventąja tauta
ir kliaujatės Dievu Izraelio,
kurio vardas yra Galybių VIEŠPATS.
3 Kas jau įvyko, seniai buvau
apreiškęs,
iš mano lūpų tai išėjo,
aš pats tai paskelbiau.
Nelauktai ėmiau vykdyti,
ir visa įvyko.
4 Žinau, kad užsispyręs esi,
nes tavo sprandas – tarsi sausgyslė
iš geležies,
o tavoji kakta – iš vario,
5 todėl tai iš anksto seniai tau
apreiškiau
ir paskelbiau pirmiau, negu įvyko,
idant nesakytum: “Mano
stabas visa tai padarė,
mano statula – drožtoji ar lietoji –
tai sutvarkė”.
6 Dabar, kai visa išgirdai, pagalvok!
Ar neturi visa tai pripažinti?
Nuo dabar kai ką visiškai nauja

skelbiu tau,
paslaptinius įvykius, ko tu nežinai.
7 Dabar, o ne seniai prieš dienų
dienas, jie prasidėjo,
anksčiau apie juos negirdėjai,
kad nesakytum: “Aš jau žinojau
apie juos!”

8 Tu apie juos nei ką nors esi
girdėjęs,
nei ką žinojęs, –
tavo ausys juk nuo seno buvo
kurčios.

Žinojau, koks tu apgaulingas,
juk nuo motinos įsčių buvai
vadinamas sukčiumi.

9 Bet dėl savo vardo valdau pyktį,
savosios šlovės dėlei susilaikau,
kad tavęs nesunaikinčiau.

10 Štai išgryninau tave,
tačiau ne kaip sidabrą,
tave išmėginau skausmo žaizdre.

11 Dėl savęs, savo paties dėlei, –
kad mano vardas nebūtų
paniekintas, nūn tai darau.
Savo šlovės kitam neperleisiu!

Kyras – Viešpaties įgaliotinis

12 “Išgirsk mane, Jokūbai, –
Izraeli, kurį vardu pavadinau!
Aš esu Tas pats, –

aš pirmasis, aš ir paskutinis!

13 Mano rankos padėjo žemės
pamatus,
mano dešinioji išskleidė dangus.

Kada juos pašaukiu,
tuojau pat ateina.

14 Sueikite jūs visi ir klausykitės!
Kas iš jų {dievų} kada paskelbė ką
nors panašaus?

VIEŠPATIES bičiulis* įvykdys jo
valią Babilonui
ir Kaldėjos palikuonims.

15 Aš, aš tai paskelbiau,
aš jį pašaukiau,

- aš jį atvedžiau, –
jam seksis kely!
- 16 Prieikite arčiau prie manęs
ir klausykitės, ką sakau!
Nuo pat pradžios aš nekalbėjau
apie tai paslapčiom,
nuo to laiko, kai tai prasidėjo,
esu čia”.

{“Nūnai Viešpats DIEVAS ir jo
Dvasia pasiuntė mane”}*
Pamoka iš praeities

- 17 Taip kalba VIEŠPATS,
tavo Atpirkėjas,
Izraelio Šventasis:
“Aš, VIEŠPATS, tavo Dievas,
mokau tave, kas tau naudinga,
ir vedu tave keliu,
kuriuo tau dera eiti.
- 18 O, kad klausytumei mano įsakymų!
Tavoji gerovė būtų kaip upė,
o tavo teisumas kaip marių bangos.
- 19 Tavo palikuonių būtų kaip smilčių,
o gimusiųjų iš tavosios giminės –
kaip smėlio grūdelių.
Jų vardas nežūtų ir neišdiltų
mano akyse”.

Išėjimas iš Babilono

- 20 Eikite iš Babilono,
bėkite iš Kaldėjos!
Tai su džiaugsmu garsiai skelbkite,
kad būtų žinoma;
neškite žinią lig žemės pakraščių,
sakykite:
“Jokubą, savo tarną, VIEŠPATS
išpirko!
- 21 Troškulio jie ne kentėjo,
kai vedė juos per sausas dykynes.

Vandeniui ištrykšti iš uolos
jis liepė, –
praskėlė uolą, ir tryško vandenys”.

- 22 {“Nedorėliai ramybės neturės”, –
sako VIEŠPATS.}

2. Išpirkimas iš nuodėmės, Izraelio išvadavimas

49 Viešpaties Tarnas

- ¹ Išgirskite mane,* salos,
atkreipkite dėmesį, tolimosios
tautos!
Mane VIEŠPATS pašaukė dar
negimusį, –
dar motinos iščiose tebesantį,
jis ištarė manąjį vardą.*
- 2 Jis padarė iš manęs aštrų kalaviją,*
paslėpė mane savo rankos šešėlyje.
Jis padarė mane aštria strėle
ir įdėjo į savąją strėlinę.
- 3 “Tu esi mano tarnas,* –
man pasakė, –
Izraeli, per tave savo šlovę
apreikšiu!”
- 4 Bet aš pagalvojau:
“Veltui aš triūsiau,
tuščiai ir be naudos jėgas eikvojau;
tačiau mano byla pas VIEŠPATĮ,
ir mano atlygis manojų Dievo
rankoje.
- 5 Dabar tvirtai nusprendė VIEŠPATS,
kuris mane savuoju tarnu
dar motinos iščiose padarė,
kad aš Jokubą jam parvesčiau, –
Izraelis pas jį būtų surinktas.
Aš esu pagerbtas VIEŠPATIES akyse,

48,14: *Viešpaties bičiulis*. Kyras, nes jis įgyvendina Dievo užmojų.

48,16: *Nūnai Viešpats... ir jo Dvasia pasiuntė mane*: Kyro pareiškimas. Žr. 14-ąją eilutę.

49,1-7: Antroji Viešpaties Tarno giesmė.

49,1: ... *ištarė manąjį vardą*: Dievas pašaukė

Kyrą, Persijos karalių, ypatingai pareigai (žr. Jer 1,5).

49,2: Dievas parengė Tarną ir padarė jį tinkamą paskelbti savo užmojų.

49,3: ... *tarnas*: Tarnas yra tapatinamas su Izraelio tauta kaip jos idealus atstovas.

- mano Dievas – manoji jėga!”
- 6 “Per maža,* – sako jis, – tau būti
mano tarnu,
prikelti Jokūbo gimines
ir sugrąžinti Izraelio likučius.
Aš padarysiu tave taip pat ir tautų
šviesa,
kad mano išganymas pasiektų
žemės pakraščius”.
- 7 Taip kalba VIEŠPATS,
Izraelio Atpirkėjas, jo Šventasis,
paniekintajam,
tam, kuriuo bjaurisi tautos,
valdovų tarnui:
“Karaliai atsistos, kai tave pamatys,
didžiūnai, ir tie lenksis tau iki
žemės
dėl VIEŠPATIES, kuris yra ištikimas,
dėl Izraelio Šventojo, kuris tave
išrinko”.
- Išvadavimas ir Ziono atstatymas**
- 8 Taip kalba VIEŠPATS: “Malonės
metu tave išklausau,
išganymo dieną tau padedu.
Sukūriau tave, paskyriau tave
sandora tautai,
kad atstatytum kraštą
ir išdalytum nuniokotus paveldus.
- 9 Sakyk kaliniams: ‘Išeikite!’
ir tiems, kurie tamsybėse:
‘Eikite į šviesą!’
Pakelėse jie ganytis,
ant plikų kalvų visur jie ras ganyklų.
- 10 Nekęs nei alkio, nei troškulio,
nekenks jiems nei dykumų vėjas,
nei saulė,
nes gailestingasis juos veda
ir nuveda prie čiurlenančių šaltinių.
- 11 Padarysiu jiems kelią per visus
savo kalnus,
mano vieškeliai bus išlyginti.
- 12 Štai! Šitie ateina iš toli,
vieni iš šiaurės ir vakarų,
o kiti iš Syenės* šalies”.
- 13 Dangūs, džiūgaukite!
Iš džiaugsmo šokinėk, žeme!
Tegu plyšta kalnai nuo džiaugsmo
giesmės!
Nes VIEŠPATS paguodė savąją tautą,
pasigailėjo savo varguolių.
- 14 Bet Zionas sako: “Paliko mane
VIEŠPATS,
užmiršo mane Dievas”.
- 15 “Ar gali moteris užmiršti savo
mažylį,
būti nešvelni savo įsčių sūnui?
Net jeigu ji ir užmirštų,
aš tavęs niekad neužmiršiu.
- 16 Štai! Įrėžiau tavo vardą savo
rankos delne;*”
tavo mūrus prieš akis turiu nuolat.
- 17 Tavo atstatytojai čion atskuba,
o kas niokojo ir alino tave,
atsitraukė nuo tavęs.
- 18 Pakelk akis ir apsidairyk aplinkui:
draugėn jie renkasi ir eina pas tave.
“Kaip gyvas aš, – tai VIEŠPATIES
žodis, –
visais jais pasidabinsi kaip
puošmenomis,
pasidabinsi jais kaip nuotaka.
- 19 Tikrai tu buvai nualinta ir
nusiaubta, –
griuvėsių kraštas, –

49,6: Tarno užduotis apima ne tik Izraelio atstatymą, bet ir pasaulio išganymą. Žr. Lk 2,32.

49,12: Syenė: miestas, dabar vardu Asuanas, prie pirmųjų Nilo krioklių pietiniame Egipte.

49,16: Įrėžiau... vardą... rankos delne: Dievas niekuomet nebuvo užmiršęs savosios tautos. Žr. Iš 13,9.16; Įst 6,6-9.

- bet dabar būsi per ankšta savo
naujakuriams,
nors tavo engėjai ir bus pasitraukę
toli.
- 20 Vaikai, kurių buvai netekusi,
vis dėlto tau sakys:
‘Čia man per ankšta, man reikia
daugiau vietos,
kad galėčiau įsikurti!’
- 21 Tada tu sakysi savo širdy:
‘Kas man pagimdė juos?
Juk aš buvau bevaikė ir bevaisė,
{ištremta ir atstumta},
kas juos man išaugino?
Štai! Juk buvau aš likusi vienų
viena,
o šitie iš kur?’”
- 22 Taip kalba Viešpats DIEVAS:
“Štai pakelsiu savo ranką tautoms
ir duosiu savąjį ženklą gentims, –
jos pargabens ant rankų tavo sūnus,
o dukras parneš ant savo pečių.
- 23 Karaliai bus tavųjų vaikų tėvais,
o karalienės jų įmotėmis.
Veidu į žemę puldami, jie tave
pagerbs
ir laižys dulkes nuo tavo kojų.
Tuomet tu tikrai žinosi, kad aš
esu VIEŠPATS, –
tie, kurie pasitiki manimi, nebus
sugėdinti”.
- 24 “Ar išplėšia kas nors grobį iš
galiūno?
Ar galima belaisvius atimti iš
tirono?”
- 25 Šitaip VIEŠPATS atsako: “Žinoma!
Belaisviai bus atimti iš galiūno

- ir grobis išplėštas iš tirono!
Tavo reikalo gynėjas esu aš pats, –
aš pats išvaduosiu tavo vaikus.
- 26 Priversiui tavo engėjus maitintis
savo pačių kūnu,
pasigers jie savo pačių krauju kaip
saldžiu vynu.
Visa žmonija žinos, kad aš esu
VIEŠPATS,
tavo išvaduotojas, tavo Atpirkėjas, –
Jokūbo Galingasis”.

50 Išganymas tik per Viešpa- ties Tarną

- 1 Taip kalba VIEŠPATS:
“Kur yra jūsų motinos skyrybų
raštas,*
kuriuo aš ją paleidau?
Ir kuriam savo skolintojui
pardaviau aš jus?
Tik dėl savo nuodėmių buvote
parduoti,
tik dėl savo nusižengimų buvo
paleista jūsų motina.
- 2 Kodėl nebuvo nė vieno, kai atėjau?
Kodėl niekas neatsiliepė, kai šaukiau?
Nejau mano ranka per trumpa,
kad išpirkčiau?*
- Argi stinga man jėgų, kad
išvaduočiau?
Štai vien pagrūmojimu išdžiovinu
jūrą,
paverčiu dykuma upes!
Jose žuvys, netekusios vandens,
dvokia ir gaišta nuo troškulio.
- 3 Apgaubiu dangus ramsybe,
aptraukiu juos ašutine”.
- 4 “Viešpats DIEVAS man davė

50,1: Pranašas atsako į tremtinių skundą, kad Dievas juos visiškai apleido, parodydamas, kad jų nuodėmės atvedė juos į tremtį. Kadangi skyrybų rašto nebuvo, ryšys tarp Viešpaties ir jo tautos nėra

nutrauktas. Ilgainiui Viešpats išvaduos savo tautą.
50,2: Izraelio pasitūkėjimas Dievu silpnas, – netikima Dievo pažadu išvaduoti iš tremties.

iškalbų liežuvį,*
kad gebėčiau žodžiu stiprinti
nuvargusius.

Kas rytą jis žadina mano ausį,
kad klausyčiausi tarsi mokinys.

5 Viešpats DIEVAS atvėrė man ausis;
aš nemaištavau,* atgal nesitraukiau.

6 Atsukau nugarą mane plakantiems,
atkišau žandus raunantiems man
barzdą,*

nuo užgauliojimo ir spjūvių
neslėpiau veido.

7 Viešpats DIEVAS man padeda,
todėl aš nesu pažemintas.
Nutaisiau savo veidą kietą kaip
titnagas,

žinau, kad nebūsiu sugėdintas.

8 Mano gynėjas yra arti, –
kas drįs su manimi bylinėtis?
Stokime vienas prieš kitą teisme!
Kas turi bylą prieš mane?

Tegu man prisistato!

9 Štai Viešpats DIEVAS man padeda, –
tad kas mane bepasmerks?
Štai jie visi sutrūnys kaip drabužis, –
kandys juos suės”.

10* Kas iš jūsų bijosi VIEŠPATIES
ir paklūsta jo tarno balsui,
kas gyvena naktį be šviesos,
pasitiki VIEŠPATIES vardu
ir neabejoja savo Dievu?

11 Štai jūs – visi, kurie ugnį kuriate
ir žiebiatės deglus,
gyvenkite pagal savo ugnies šviesą
ir pagal deglus, kuriuos įsižiebite!
Nuo mano rankos tai pareina:
gulsitės į skausmo patalą.

51 Raginimas pasitikėti Vieš- pačiu

1 “Klausykitės manęs, kas siekiate
teisumo

ir ieškote VIEŠPATIES.

Pagalvokite apie uolą,* iš kurios
buvote iškirsti,

apie žvyroduobę,* iš kurios buvote
iškasti.

2 Pagalvokite apie Abraomą, savo
tėvą,

ir Sarą, jus pagimdžiusią.

Jis buvo tik vienas, kai jį pašaukiau,
laiminau jį ir padariau iš jo daugybę.

3 VIEŠPATS užjaučia Zioną,
visiems jo griuvėsiams yra
maloningas.

Jo dykumą paverčia Edenu

ir jo tyrlaukius – VIEŠPATIES sodu.

Linksmybės ir džiaugsmo,
padėkos giesmių ir muzikos
skambesio pilna jame.

4 Klausykitės manęs, tautos,*
atkreipkite dėmesį, gentys,
nes aš duosiu mokymą ir
teisingumą, –

šviesą tautoms.

Vienu akimirksniu

5 įvykdysiu savo pergalę,
mano išganymas ateis kaip šviesa
ir mano rankos teis tautas, –
salos manimi pasitiks,
manosios rankos jos lauks.

6 Pakelkite akis į dangus,
pagalvokite apie žemę po kojomis!
Nors dangūs ir išnyktų kaip

50,4-11: Trečioji Viešpaties Tarno giesmė: Tarnas kalba 4-9-oje eilutėje, o Dievas bara žmones už neklusnumą 10-11-oje eilutėje.

50,5: Tarnas neatsisako vykdyti jam Dievo duotą užduotį.

50,6: Noriai priima užgaulę ir mušimą. *Rauti*

barzdą: didelė užgaulė.

50,10-11: Žmonės, užuot pasitikėję Dievu ir jo Tarnu, sudarinėja planus, vedančius juos į pražūtį.

51,1: *Uola... žvyroduobė*: garbingi protėviai.

51,4-5: Pagonių tautos pažins tikrąjį Dievą ir išganymą.

- dūmas,
o žemė susidėvėtų kaip drabužis
ir žmonės kristų kaip musės,
mano išganymas tvers per amžius,*
manasis teisumas niekad
nesusidėvės.
- 7 Klausykite manęs jūs, žinantieji
teisumą, –
tauta, imanti mano mokymą širdin:
Nebijokite žmonių užgaulės,
jų patyčių neišsigąskite!
- 8 Juos kaip drabužį suės kirminai,
kaip vilną sukapos juos kandys.
Bet mano teisumas tvers per
amžius
ir mano išganymas plūs iš kartos į
kartą”.
- 9 Pabusk, pabusk,
apsivilk tvirtybę, VIEŠPATIES ranka!
Pabusk, kaip senovės dienomis,
praėjusiais amžiais!
Argi ne tu Rahabą* sukapojai,
nudūrei slibiną?*
- 10 Argi ne tu išdžiovinai jūrą,
vandenį didžiosios bedugnės?*
- Kas padarė kelią iš jūros dugno,
kad išpirktieji pereitį galėtų?
- 11 VIEŠPATIES išpirktieji sugrįš ir,
amžinu džiaugsmu vainikuoti,
įžengs į Zioną.
Juos lydės džiaugsmas ir linksmybė,
liūdesys ir aimanos pasitrauks.
- 12 “Tai aš, aš esu Tas, kuris jus
guodžiu, –
ko tu bijai?
Žmogaus? – jis marus!
Žmogaus sūnaus? – jis ne
daugiau kaip žolė!

- 13 Kodėl užmiršai VIEŠPATĮ, savo
Kūrėją,
kuris dangus išskleidė ir pamatus
žemės padėjo?
Kiaurą dieną tavo kankina baimė
dėl engėjo įtūžio,
norinčio tavo sunaikinti.
Bet kurgi tas engėjo įtūžis?
- 14 Pančiais surakintieji greit bus
išvaduoti,
nemirs ir neis į Duobę,
nei duonos jie nestokos.
- 15 Aš esu VIEŠPATS, tavo Dievas,
kuris jaudrinu jūrą,
jog bangos ima šėlti”. –
Galybių VIEŠPATS yra jo vardas!
- 16 “Savo žodžius įdėjau tau į lūpas
ir savosios rankos šešėliu
apdengiau tave.
Aš – tas, kuris išskleidė dangus ir
padėjo pamatus žemės,
sakiau Zionui: Tu esi mano tauta!”
- Viešpaties taurė –
Jeruzalės skausmas**
- 17 Atsibusk, atsibusk!
Atsikelk, Jeruzale!
Tu gėrei pykčio taurę, kurią laikė
VIEŠPATIES ranka,
išgėrei iki dugno indą –
svaigią taurę!
- 18 Iš visų jos pagimdytų sūnų
nėra kas ja rūpintųsi,
iš visų jos išaugintų sūnų
nėra kas paimtų ją už rankos!
- 19 Abi šios nelaimės prislėgė tave!
Kas tave užjauš?
Nuniokojimas ir sunaikinimas,
badas ir kalavijas!
Kas tave paguos?
- 20 Tavieji sūnūs nualpę, –

51,6: Išganymas ir teisumas, apreikšti per pranašą, yra amžini. Dangūs ir žemė tėra tik laikini. Žr. Mt 24,35.

51,9: *Rahabas*: žr. Iz 30,7 paaiškinimą. *Slibi-*

nas: žr. Iz 27,1 paaiškinimą.

51,10: *Didžioji bedugnė*: užuomina apie pirmykštį chaosą. Žr. Pr 1,2.

guli visur gatvių kampuose,
kaip stirna medžiotojo pinklėse,
apsvaigę nuo VIEŠPATIES pykčio,
tavo Dievo įniršio įveikti.

21 Bet dabar klausykis, nelaimingoji, –
esi apsvaigusi, bet ne nuo vyno!

22 Taip kalba VIEŠPATS, tavasis

Valdovas ir Dievas,
ginantis savąją tautą:
“Štai aš imu tau iš rankos
svaigiąją taurę.

Iš mano pykčio indo daugiau
nebegersi.

23 Paduosiu ją į rankas tavo
kankintojams, sakiusiems tau:

‘Gulkis ant žemės, kad galėtume
sutrypti tave!’

Savąją nugarą padarei grindiniu, –
gatve praeiviams”.

52 Tedžiūgauja Zionas

¹Atsibusk, atsibusk!
Apsivilk savąją stiprybę, Zione!
Vilkis savosios šlovės drabužiais,
Jeruzalė, šventasis mieste,
nes neapipjaustytieji ir netyrieji
nebeminčios daugiau tavęs!

2 Nusipurtyk nuo savęs dulkes,
sėskis į savąją sostą, Jeruzalė!
Nusimesk grandinę nuo kaklo,
belaisve tu, Ziono dukra!

3 Nes VIEŠPATS sako taip:
“Ne už kainą buvote parduoti
ir ne už pinigų būsite atpirkti”.

4 Šitaip Viešpats DIEVAS kalba:
“Kadaise manoji tauta išėjo į Egiptą,
kad ten gyventų kaip svetimšaliai.

Asirija apiplėšė juos,
nieko už tai neduodama.

5 O dabar, ką aš turiu daryti?” –

žodis VIEŠPATIES.

“Manoji tauta buvo pagrobta
už nieką,

o jų engėjai staugia
iš džiaugsmo...” –

žodis VIEŠPATIES.

“...Mano vardas užgauliojamas
kasdien be paliovos.

6 Todėl manoji tauta patirs mano
šlovę tą dieną,
nes aš Tas – Viešpats, kurs tai sako.
Štai aš esu!”

7 O kokios dailios kalnuose
šauklio kojos, –
to, kuris ateina su linksmąja žinia,
skelbdamas ramybę, nešdamas
gerąją naujieną,
garsindamas išganyką, sakydamas
Zionui:*

“Viešpatauja tavo Dievas!”

8 Klausykis! Tavo sargybiniai šaukia,
džiūgauja drauge,
nes jie mato savo pačių akimis
VIEŠPATĮ, grįžtantį į Zioną.

9 Drauge pratrūkite džiaugsmo
giesmę,

Jeruzalės griuvėsiai,
nes VIEŠPATS paguodė savo tautą,
atpirko Jeruzalę.

10 VIEŠPATS iškelė savo šventąją ranką
visų tautų akyse.

Visi žemės pakraščiai išvys
mūsų Dievo išganyką.

11 Išeikite, išeikite!

Palikite tą vietą, nelieskite nieko
nešvaraus!

Lauk iš ten!*

Jūs, kurie nešate VIEŠPATIES rykus,*

52,7-10: Dievas parveda savo tautą iš Babilono į
Zioną – Jeruzalę. Ant nugriautų miesto mūrų sar-
gybiniai džiūgauja. Žr. Rom 10,15.

52,11: ... iš ten: iš Babilonijos. ... Viešpaties

rykus: Nebukadnezaro pagrobtuosius Šventyklos
indus kunigai neša iš tremties argal į Jeruzalę. Žr.
Ezd 1,7.

išlikite švarūs!

- 12 Tačiau neskubėkite eidami,
neišeikite kaip bėgliai,
nes VIEŠPATS eina jūsų priešakyje,
o jūsų užnugaris yra
Izraelio Dievas.

**Viešpaties Tarno
kančia ir pergalė**

- 13* "Iš tikrųjų mano tarnui seksis,
jis bus aukštai iškeltas ir didžiai
išaukštintas.
14 Kaip daugelis juo baisėjosi, –
jo išvaizda buvo nežmoniškai
sudarkyta,
o jo pavidalas nebepanašus
į žmogų, –
15 taip jis nustebins daugelį tautų,
dėl jo karaliai stovės netekę žado.
Jie išvys, ko niekad nebuvo jiems
apsakyta,
suvoks, ko niekad nebuvo girdėję".

53 "Kas galėtų patikėti, ką mes
girdėjome?
Kam buvo apreiškta VIEŠPATIES
ranka?

- 2 Jis išaugo nelyginant atžala
jo akivaizdoje,*
kaip šaknis iš sausos žemės.
Jis nebuvo nei patrauklus,
nei gražus:
matėme mes jį, bet nepamėgome.
3 Jis buvo paniekintas,*
žmogaus vardo nevertas,
skausmų vyras, apsipratęs
su negalia, –
toks, kuris prieš žmones

užsidengia veidą.

Jis buvo paniekintas, laikėme
mes jį nieku.

- 4 Tačiau jis mūsų negalias prisiėmė,*
mūsų skausmus sau užsikrovė.
O mes laikėme jį raupsuotu, –
Dievo nubaustu ir nuvargintu.
5 Bet jis buvo sužalotas dėl mūsų
nusizengimų,
ant jo krito kirčiai už mūsų kaltes.
Bausmė ant jo krito
mūsų išganymui,
mes buvome išgydyti jo žaizdomis.
6 Visi mes lyg avys pakrikome,
kiekvienas eidamas savuoju keliu,
o VIEŠPATS uždėjo ant jo kaltę
mūsų visų.
7 Nors ir buvo žiauriai kankinamas,
bet pakluso, – burnos nepravėrė.
Kaip tyli ėriukas, vedamas pjauti,
kaip tyli avis kerpama,
taip jis nepratarė žodžio.
8 Prievarta ir teismu jis buvo
nušalintas,
ir kas bebūtų galvojęs apie jo
likimą?
Kai jis buvo atskirtas nuo gyvybės
krašto
ir pasmerktas mirti už mano
tautos nuodėmę,
9 kapas jam buvo skirtas tarp
nedorėlių,
laidojimo vieta su piktadariais,

52,13-53,12: Ketvirtoji Viešpaties Tarno giesmė. Nuostabiai aprašomas nekaltas Tarnas, kuris savo kančia atlygina už savo tautos nuodėmes ir išvaduoja nuo bausmės. Ši Tarno giesmė – prašašystė tobulai išsipildė Jėzuje Kristuje.
53,2: Tik Dievas gali visapusiškai įvertinti Tarno įnašą į išganyimą.

53,3: Kadangi Tarnas kentėjo, jis buvo laikomas nusidėjėliu, nes kančia ir mirtis buvo laikomos nuodėmės padariniu. Užtat Tarnas ir yra atmestas.
53,4-9: Tarnas tikrai kentėjo, bet pats buvo nekaltas. Savo kančia Tarnas atpirko pasaulį, – per jo kančią žmonės yra išvaduoti iš nuodėmės.

- nors jis nebuvo padaręs nieko
 bloga
 nei ištaręs melagingo žodžio.
 10 {Bet VIEŠPATS norėjo, kad jis
 kentėtų negalią.}
 Kai save atiduos kaip auką už
 nuodėmę,
 matys palikuonių ir gyvens ilgai.
 Per jį klestės VIEŠPATIES užmojis.*
 11 Už savo vargus jis matys šviesą*
 dienų pilnatvėje,
 per savo kančią mano tarnas
 nuteisins daugelį,
 prisiims jų bausmę už kaltes.
 12 Aš duosiu jam dalią tarp didžiūnų,
 su galiūnais grobiu jis dalsys,
 nes jis save atidavė mirčiai
 ir buvo priskirtas prie nusidėjėlių.
 Jis prisiėmė daugelio nuodėmę
 ir užsistojo už nusidėjėlius.

54 Naujasis Zionas

- 1 “Džiaukis, bevaikė, niekad
 negimdžiusi!
 krykštauk ir ratuok, gimdymo
 skausmuose negulėjusi!
 Juk pamestoji turi daugiau vaikų,*
 negu turinti vyrą”, – sako VIEŠPATS.
 2 Praplatink savo palapinės aikštę,
 ištempk savo pastogės uždangas
 nešykštėdama,
 pailgink palapinės virves, tvirtai
 įkalk kuolus!
 3 Prasiplėsi tu į dešinę ir į kairę, –
 tavo palikuonys užvaldys tautas
 ir įsikurs apleistuose miestuose.
 4 Nebijok, nebūsi sugėdinta,
 nerausk iš kuklumo, nepateksi
 į nemalonę.

- Savo jaunystės gėdą pamirši
 ir nebeprisiminsi našlystės negarbės,
 5 nes tavasis vyras – tavo Kūrėjas, –
 “Galybių VIEŠPATS” jo vardas.
 Tavasis Atpirkėjas* – Izraelio
 Šventasis, –
 vadinasi jis “Dievas visos žemės”.
 6 VIEŠPATS šaukia tave atgal
 kaip nelaimingą ir pamestą žmoną.
 “Ar gali vyras atmesti jaunystėje
 pamiltą žmoną?” –
 sako tavasis Dievas.
 7 “Trumpai valandėlei palikau aš tave,
 bet su didele meile vėl tave pasiimsiu.
 8 Ūmai supykęs, valandėlę slėpiau
 nuo tavęs savo veidą,
 bet amžina meile tavęs pagailejau”, –
 sako VIEŠPATS, tavasis Atpirkėjas.
 9 “Ir dabar elgiuosi kaip Nojaus
 dienomis:
 kaip tuomet prisiekiau,
 jog Nojaus vandenys niekad
 daugiau nebetvindys žemės,
 taip dabar prisiekiau ant tavęs
 nebepykti
 nei tau nebepriekaištauti.
 10 Nors kalnai imtų kilnotis
 ir kalvos svirduliuoti,
 tačiau manoji meilė
 niekada nuo tavęs nesitrauks,
 manoji ramybės sandora
 nesusvyruos”, –
 sako VIEŠPATS, –
 Tas, kuris tavęs pagailejo.
Ateities Jeruzalė
 11* “Nelaimingoji, audros nukamuota,
 esi be paguodos!
 Štai sutvirtinsiu tavo akmenis

53,10-12: Saviuoka už kitų nuodėmes Tarnas įvykdė Dievo užmojų pasaulyje. Užtat Tarnas gautas iš Viešpaties atlygi. *Matyti šviesą*: būti laimingam.

54,1: Jeruzalė, vaizduojama bevaikė ir apleista žmona, staiga pasijunta tarp nesuskaitomos dau-

gybės vaikų, – tarp tremtinių, grįžtančių iš Babilonijos. Tautų apaštalas Paulius sieja šį skaitinį su Bendrija, Naujuoju Zionu. Žr. Gal 4,27.

54,5: *Atpirkėjas*: žr. Iz 41,14 paaiškinimą.

54,11-12: *Nelaimingoji*: Jeruzalė. Žr. Apr 21.

- rinktinėmis kalkėmis,
o tavo pamatus apdėsiu safyrais.
- 12 Tau bokštus pastatysiu iš rubinų,
vartus – iš ugnim žerinių akmenų,
o tavo sienas – iš brangakmenių.
- 13 Visi tavo sūnūs bus VIEŠPATIES
mokomi, –
tavo vaikai mėgausis didžia gerove.
- 14 Tu būsi pagrįsta teisumu,
toli nuo priespaudos, – jos
neberekės bijoti,
toli nuo pražūties, – ji prie tavęs
nesiartins.
- 15 Jei kas nors tave pultų,
jam nepavyks, nes tai darys
be mano valios, –
kas puls tave, tas kris kovoje
su tavimi.
- 16 Štai! Aš sukūriau kalvį, –
jis įpučia anglyse ugnį
ir nukala sau įrankį, tinkamą darbui.
Aš sukūriau ir niokotoją,
kad sunaikintų.
- 17 Joks ginklas, nukaltas tau pulti,
nebus sėkmingas,
liežuvį, kuris bylos
prieš tave teisme,
nugalėsi.
- Toks yra VIEŠPATIES tarnų paveldas,
mano rankoje jų pergalė”, – sako
VIEŠPATS.

55 Kvietimas prie malonės

- ¹Nagi, visi,* kurie trokštate,
ateikite prie vandens!
Net jei ir pinigų neturite,
ateikite, pirkite duonos ir valgykite!
Ateikite, pirkite vyno ir pieno –
be pinigų ir be kainos!
- 2 Kodėl mokate pinigus už tai, kas
nėra duona,
ir savo uždarbiu – už tai, kas

- nepasotina?
Paklauskite manęs, ir valgysite tai,
kas gera,
gardžiuositės skanėstais.
- 3 Ateikite pas mane, rūpestingai
klauskitės,
kad turėtumėte gyvenimą.
Aš amžinąją sadorą su jumis
sudarysiu,
remdamasis savo ištikima meile
Dovydui.
- 4 Štai liudytoju tautoms aš jį padariau,
vadu ir tautų valdovu.
- 5 Ir tu pašauksi tautą, kurios
nepažinai,
o tautos, kurios tavęs nepažino,
bėgs pas tave
dėl VIEŠPATIES, tavojo Dievo,
ir dėl Izraelio Šventojo,
kuris tau suteikė tokią garbę.
- 6 Ieškokite VIEŠPATIES, kai galima jį
rasti,
šaukitės jo, kai jis yra arti.
- 7 Tepaliekia nedorėlis savąjį kelią
ir nusidėjėlis – savuosius kėslus!
Tegrižta jis pas VIEŠPATĮ, kad jo
pasigailėtų,
pas mūsų Dievą, nes jis labai
atlaidus.
- 8 “Nes mano mintys – ne jūsų
mintys,
o mano keliai – ne jūsų keliai”, –
VIEŠPATIES žodis.
- 9 “Kaip aukštas dangus viršum
žemės,
taip mano keliai viršija jūsų kelius
ir mano mintys – jūsų mintis.
- 10 Nes kaip lietus ir sniegas nukrinta
iš dangaus
ir negrižta atgalios,

55,1-5: Dievo išganymo užmojis yra visuotinis,
apima Izraelį ir visas tautas. Žr. Iz 12,3; Jn 7,37.

- kol nepalaisto žemės,
kad dygtų ir želtų joje augalai,
kad neštų sėklą sėjėjui ir duoną
alkanam,
- 11 taip ir žodis, išeinantis iš mano
burnos:
jisai nesugrįš pas mane bergždžias,
bet įvykdys, ko trokštu,
ir atliks, ko siųstas”.
- 12 Taip! Kupina džiaugsmo širdimi
išeisite
ir būsite saugiai vedami į namus.
Kalnai ir kalvos, jus išvydę,
pratrūks džiaugsmo giesmė,
visi medžiai laukuose jums ims
ploti.
- 13 Erškėčių* vietoj augs kiparisai,
mirtos – vietoj dilgėlių.
Ir bus visa tai VIEŠPATIES šlovei,
kaip ženklas amžiais nemarus.

3. Pirmųjų tremtinių grįžimas

56 Viešpaties Namai yra atviri visiems

- ¹ Taip sako VIEŠPATS:
“Laikykites teisingumo ir būkite
dori,*
nes greitai ateis mano išganymas,
greitai ims reikštis manasis
teisumas.
- 2 Palaimintas žmogus, kuris tai daro,
ir žmogaus sūnus, kuris to laikosi:
švenčia šabą, jo neišniekina,
ranką savo sergsti nuo bet kokio
pikto darbo”.

- ³ Svetimšalis, atėjęs pas VIEŠPATĮ,
tegu nesako:
“VIEŠPATS tikrai išskirs mane iš
savosios tautos”.
- Eunuchas* tenekalba: “Štai aš –
medis nudžiūvėlis”.
- ⁴ Juk VIEŠPATS sako taip:
“Eunuchams, švenčiantiems mano
šabus,
noriai darantiems tai, kas man
patinka,
ir užlaikantiems manąją sandorą,
- ⁵ duosiu aš savuose Namuose ir
savo mūruose
paminklą ir vardą,*
vertingesnį už sūnus ir dukteris, –
duosiu jiems vardą, amžiną
ir nemarų.
- ⁶ Ir svetimšalius, ateinančius pas
VIEŠPATĮ,
kad man tarnautų,
kad mylėtų mano vardą
ir taptų mano tarnais, –
visus, kurie švenčia šabą ir jo
neišniekina,
visus, kurie laikosi mano sandoros, –
- ⁷ aš nuvesiu į savo šventąjį kalną
ir savo maldos Namuose juos
pradžiuginsiu.
Malonios man bus jų deginamosios
atnašos
ir skerdžiamosios aukos ant mano
altoriaus,
nes manieji Namai bus vadinami
maldos namais visoms tautoms”.
- ⁸ Tai žodis Viešpaties DIEVO,
kuriis renka Izraelio išblaškytuosius:
“Aš surinksiu per jį ir daugiau, –

55,13: *Erškėčiai... dilgėlės*: primena dykumą ir kančią bei sunkumus. *Kiparisai... mirtos*: primena derlingą šalį ir džiaugsmą bei sėkmę.

56,1-6: Būsimasis Mesijo išganymas yra pasiekiamas visiems, kurie tiki Viešpatį ir laikosi jo įsakymų, nepaisant kilmės ar visuomeninės padėties.

56,3: Iš pradžių eunuchai nebūdavo priimami į Dievo tautos bendruomenę. Žr. Įst 23,2; Išm 3,14. *Medis nudžiūvėlis*: nevaisingas.

56,5: ... *paminklą... vardą*: bevaikis izraelietis galėdavo įamžinti savo vardą paminkliniu įrašu. Žr. 2 Sam 18,18; Neh 7,15; 13,14.

kitus, be jūsų, kurie jau esate
surinkti”.

Akli vadai

- 9 Jūs visi lauko žvėrys,* ateikite
praryti!
Jūs visi miško žvėrys!*
- 10 Mano sargai – akli, jie visi nieko
nepastebi.
Visi jie – kurti šunys,
negalintys loti, –
tik sapnuoja, tyso ir mėgsta snausti.
- 11 Rajūs jie šunys, – niekad jiems
negana,
jie yra piemenys be išmanymo, –
savais keliais visi jie eina,
kiekvienas jų žiūri vien savo naudos.
- 12 “Ateikite, – sako, – aš atnešiu vyno!
Paūžkime, gerdami stiprų gėrimą,
kaip yra šiandien, bus taip ir rytoj,
ir net dar smagiau”.

- 57** Teisusis žūva,
bet niekas to neima į širdį.
Geri žmonės paglemžiami,
ir niekas nesuvokia,
kad teisųjį paglemžė siautėjantis
blogis.
- 2 Teisieji pasiekia ramybę, – randa
poilsį
ant savųjų gultų, kas eina teisingu
keliu.

Neištikima tauta

- 3 Bet jūs, burtininkės sūnūs,
svetimaautojo ir pasileidėlės
palikuonys,
ateikite čionai!
- 4 Iš ko jūs šaipotės,
prieš ką jūs laidote gerklę,

kam rodote liežuvį?
Argi jūs ne nuodėmės vaikai,
melo išperos?

- 5 Jūs, kurie degate gašla ąžuolyne
ir po kiekvieno žaliu medžiu;
jūs, kurie pjaunate vaikus upių
vargose
ir uolų plyšiuose?
- 6 Tavo dalis yra tarp slidžių upės
akmenų,* –
taip, jie yra tavo dalia.
Jiems liejai liejamąsias aukas ir
aukojai atnašas!
Ar dėl šitų aukų aš galiu
pasigailėti?
- 7 Ant aukšto ir didingo kalno sau
gultą įsitaisėi,
ir ten kopdavai aukos aukoti.
- 8 Už durų ir staktų
pasistatei savo nešvankųjį ženklą.
Atmesdama mane, pasiklojai sau
gultą,
į jį lipai ir jį padidinai.
Su jais, gultą mėgdama, sandėrį
padarei,
kad jie būtų tau dažni priegulai, –
ir taip tenkinai savo gašlumą.
- 9 Tuėjai pas Molechą* nešina aliejumi
ir gausiai liejai kvapius tepalus.
Tu siuntei savo pasiuntinius* toli,
vertei juos eiti net į patį Šeolą.
- 10 Nuo tolumo kelio labai pavargai,
bet niekados nepratarei:
“Liausiuos!”
Surasdavai patenkinimo savo
gašlumui,
todėl niekuomet ir nesisielojai.

56,9-57,13: Skaitiniai apie aklus vadus ir neištikimą tautą atspindi prieštremtinį laikotarpį, – pranašus, kurie prieš Babilonijos tremtį smerkė izraeliečių pomėgį garbinti pagonių dievus.

56,9: ... *lauko žvėrys*... *miško žvėrys*: pranašas šaukia pagonių tautas ateiti ir nuniokoti Izraelį.

57,6: *Slidūs akmenys*: hebrajiškasis žodis turi

tas pačias priebalses kaip ir žodis *dalis*. Užuoat turėję Viešpatį savo dalimi (žr. Ps 16,5), izraeliečiai garbina akmens luitus, kuriuos jie paėmė iš upės vagos ir pasidarė iš jų stabus (žr. Jer 3,9). Izraeliečius užklups nelaimė, kuri, lyg staigus upės potvynis, nuneš į pražūtį ir mirtį be laidotuvių.

- 11 Ir ko taip pabūgai?
Ko bijojai, kad tapai melagė?
Kodėl manęs neatsiminei, į širdį
manęs neėmei?
Ar ne todėl, kad aš tylėjau ir
dėjausi neregis,
manęs tu nebijojai?
- 12 Aš parodysiu, koks yra tavo
teisumas*
ir kokie yra tavo darbai, –
tau jie nenaudingi.
- 13 Kai šauksies pagalbos,
tepadeda tau tavasis pulkas stabų!
Visus juos* vėjas išnešios,
vėjelio dvelktelejimas juos nupūs.
Kas pasitiki manimi, tas valdys
kraštą,
paveldės mano šventąjį kalną.
- Baismė ir atleidimas**
- 14 Pasigirsta balsas:
“Tieskite, tieskite vieškelį!
Taisykite kelią, pašalinkite kliūtis
nuo kelio mano tautai!”
- 15 Juk aukščiausiasis, prakilnisis,
amžinasis,
kurio vardas – Šventasis, sako taip:
“Šventose aukštybėse gyvenu
ir su sugniuždytaisiais
bei prislėgtaisiais buvoju,
kad pakelčiau prislėgtųjų dvasią
ir atgaivinčiau sugniuždytųjų drąsą.
- 16 Aš nekaltinsiu amžinai,
nei visuomet pyksiu,
nes mano akivaizdoje dvasia
išblėstų,
net ir gyvybės alsavimas, kurį aš
pats sukūriau.
- 17 Dėl jo {Izraelio} kaltės pykau kurį
laiką,

plakiau jį, iš pykčio paslėpęs savo
veidą,
bet jis nesiliovė eiti savo maištingu
keliu.

- 18 Mačiau, kuriuo keliu jis eina,
bet aš jį pagydyčiau ir vesių, –
paguosiu jį gausiai. Jo raudotojams
19 aš, Kūrėjas, sukuriu lūpų vaisių.
Ramybė, ramybė tolimiems ir
artimiems! –
sako VIEŠPATIS, – aš jį pagydyčiau!”
- 20 Nedorėliai – kaip jūra, audros
pašiaušta
ir negalinti nurimti.
Jos bangos išmeta dumblą ir
nešvarumus.
- 21 “Neras ramybės nedorėliai!” –
sako mano Dievas.

58 Tikras pasninkas

- 1 “Visa gerkle šauk,* nesitausok!
Teskardi tavo balsas kaip trimitas!
Parodyk manajai tautai jų nedorybę,
Jokūbo namams – jų nuodėmes.
- 2 Tiesa, ieško jie manęs diena
dienon,*
trokšta pažinti manusius kelius,
lyg jie būtų tauta, įvykdžiusi, kas
teisu,
ir savojo Dievo įsako nesulaužiusi.
Jie prašo iš manęs teismo
nuosprendžių
ir trokšta, kad Dievas būtų arti jų.
- 3 “Kodėl mes pasninkaujame – ir tu
nematai?
Kodėl mes darome atgailą – ir tu
nepastebi?

Štai pasninko dieną jūs ieškote sau
malonumo

57,9: *Molechas*: pagonių dievas. *Pasiuntiniai*: vaikai, kuriuos izraeliečiai *pasiuntė* pas Molechą kaip kruviną auką.

57,12: ... *teisumas*: ironiška prasme.

57,13: *Visus juos*: nedorėlius, minimus Iz 57,3-

10 tekste.

58,1: Dievas duoda šį įsakymą pranašui.

58,2-14: Išoriniai pamaldumo veiksmai be vidinio nuoširdumo neturi vertės Dievo akivaizdoje.

- ir engiate visus savo darbininkus!
- 4 Štai jūsų pasninkas baigiasi
rietenomis ir muštynėmis, –
tvojaite kumščiu iš visų jėgų.
O, kad šiandien jūs taip
pasninkautumėte,
idant jūsų balsas būtų išgirstas
aukštybėse!
- 5 Argi man prie širdies šitoks
pasninkas –
diena, kai marusis nusižemina?
Kai nuleidžia savo galvą kaip nendrė,
guli apsvilkęs ašutine pelenuose?
Ar tu tai vadini pasninku,
VIEŠPAČIUI malonia diena?
- 6 Ne! Pasninkas, kokio aš noriu,
tai – nuimti neteisėtai uždėtus
pančius,
atrišti jungo valkčius,
pavergtiesiems duot laisvę,
sulaužyt bet kokį jungą.
- 7 Dalytis su alkstančiu savo duona,
priglobti vargšą ir benamį,
aprengti, ką pamačius, nuogą,
neatsukti nugaros saviesiems.
- 8 Tada tartum aušra užtekės tavo
šviesa,
tavoji žaizda bus greitai užgydyta.
Tavasis teisumas žengs pirma tavęs,
o VIEŠPATIES šlovė palydės iš
paskos.
- 9 Tada šauksies, ir VIEŠPATS atsilieps,
kai pagalbos prašysi, jis tars: “Aš čia!”
Kai tarp savųjų pašalini priespaudą,
nedarai skriaudos, ko blogo nekalbi,
- 10 paduodi alkstančiam duonos,
palengvini varguolio gyvenimą,
tada tavoji šviesa užtekės tamsoje, –
tamsa bus tau šviesi kaip
dienovidis.
- 11 VIEŠPATS visuomet bus tau vadovas,
sausros išdegintoje šalyje tave

- pasotins.
- Jis atnaujins tavo jėgas, –
būsi tu nelyginant laistomas sodas,
kaip niekad neišsenkantis šaltinis.
- 12 Dėl tavęs bus prikelti senieji
griuvėsiai,
tu atstatysi praeities amžių mūrus.
“Spragų taisytoju, nugriautų
sodybų atstatytoju”
būsi vadinamas.
- 13 Jei šabo dieną nekelsi kojos iš
namų,
mano šventą dieną neužsiimsi
savo reikalais;
jei šabą laikysi žavesio diena,
VIEŠPATIES šventą dieną – šlovinga;
jei švęsi ją, neidamas savo keliais
ir neieškodamas, kas tau naudinga,
ar gaidamas laiką tuščioms
šnekoms,
- 14 tada džiaugsies tu VIEŠPATYJE,
tada aš pakelsiu tave virš žemės
aukštumų.
Pamaitinsiu tave tavojo tėvo
Jokūbo paveldu”, –
taip kalbėjo VIEŠPATIES lūpos.

59 Kaltė ir teismas

- 1 Štai VIEŠPATIES ranka nėra
sutrumpėjusi,
kad negalėtų gelbėti,
nei jo ausis apkurtusi,
kad neišgirstų.
- 2 Bet jūsų kaltės atskyrė jus nuo Dievo,
jūsų nuodėmės uždengė jo veidą,
kad jūsų negirdėtų.
- 3 Nes jūsų rankos suteptos krauju,
jūsų pirštai – kalte.
Jūsų lūpos kalba melagystės,
jūsų liežuvis šnabžda apgaulę.
- 4 Nėr kas keltų balsą už teisų reikalą,
nėr kas teisingai gintųsi teisme.
Visi remiasi niekybėmis* ir meluoja,

- vaikšto nešiodami negandas,
gimdo vargą.
- 5 Gyvačių peri kiaušinius,*
audžia voratinklius.*
Kas jų kiaušinius valgo – mirs;
iš pradaužto kiaušinio išropos
angis.
- 6 Jų voratinkliai netinka drabužiams,
savaisiais audiniais jie neapsiklos.
Jų darbai – nedori darbai, –
smurto darbai ateina iš jų rankų.
- 7 Paskui blogį jie bėga tekini,
greiti lieti nekalną kraują.
Jų mintys – nedoros mintys, –
nuniokojimas ir griuvėsiai jų
vieškeliuose.
- 8 Ramybės kelio jie nepažino,
nėra teisingumo jų takuose.
Vėžės pasidarė sau kreivas, –
kas jomis eina, ramybės nepažįsta.
- 9 Todėl nuo mūsų taip toli
teisingumas,*
nepasiekia mūsų teisumas.
Laukiame šviesos, bet štai tamsu;
laukiame ryškumo, bet vaikstome
patamsy!
- 10 Kaip akli palei sieną einame
apgraibomis,
tarsi žmonės be akių, dvejojami
dėl kelio.
Pargriūvame vidudienį, lyg būtų
prieblanda;
gyvename tamsybėse kaip numirėliai.
- 11 Visi urzgiame kaip meškos,
vaitojame lyg burkuojantys balandžiai,
tikimės teisingumo, bet jo čia nėra,
laukiame išganymo, bet jis toli
nuo mūsų.
- 12 Nes mūsų nusižengimai jau be
skaičiaus,
mūsų nuodėmės liudija prieš mus, –
mūsų nusižengimai nepaneigiami,
kaltes savąsias mes žinome:
- 13 maištas, neištikimybė VIEŠPAČIUI,
atsimetimas nuo savojo Dievo,
paskalos apie išdavystę ir sukilimą,
skleidimas širdyje gimusių
melagysčių.
- 14 Teisingumas paneigtas,
teisumas laikosi atokiai,
nes teisybė klumpa gatvėje,
o dorumui uždrausta įeiti.
- 15 Teisybės nėra:
kas vengia blogai elgtis,
tas apiplėšiamas.
- Atpirkėjas Zione**
- VIEŠPATS matė, nepatiko jam,
kad nebėra teisingumo.
- 16 Matė, kad nebuvo nė vieno,
kas pagelbėtų,
baisėjosi, kad niekas nesikišo.
Tada jam padėjo jo paties ranka,
parėmė jį jo paties teisumas.
- 17 Teisumu apsilviko kaip šarvais,
išganymo šalmą užsidėjo ant galvos.
Rūstybės drabužiai – jo apdaras,
pykčio įkarščių apsigaubė jis
kaip skraiste.
- 18 Kiekvienam pagal darbus jis
atlygins:
pykčiu – varžovams,
atpildu – priešams.
Salas pasieks jo atpildas!
- 19 Vakaruose bijos VIEŠPATIES vardo
ir rytuose – jo šlovės,
nes jis ateis kaip upės sraunuma,
genama VIEŠPATIES vėjo.

59,5-6: Patarlė apie piktus darbus – gyvačių kiaušinius ir nenaudingus sumanymus – voratinklius. Piktais darbais pakenkiama sau ir kitiems, o

nenaudingi sumanymai niekam naudos neneša.
59,9-15: Pranašas kalba žmonių vardu.

- 20 Į Zioną jis ateis kaip Atpirkėjas –
 “pas tuos Jokūbo vaikus,
 kurie nusigręžė nuo nuodėmės”, –
 tai VIEŠPATIES žodis.
- 21 “Tai sandora, kurią aš pats
 sudariau su jais”, –
 sako VIEŠPATS.
 “Mano dvasia, esanti virš tavęs,
 nuo tavęs nepasitrauks
 ir mano žodžiai, įdėti tau į lūpas,
 liks tavo lūpose, vaikų tavųjų lūpose
 ir tavo palikuonių lūpose, –
 sako VIEŠPATS, –
 dabar ir per amžių amžius!”

60 Naujojo Ziono šlovė
 1 Kelkis,* nušviski! Tavoji
 šviesa atėjo,
 VIEŠPATIES šlovė virš tavęs sušvito.

- 2 Nors žemę štai sutemos gaubia
 ir tautas tamsybės dengia,
 bet virš tavęs VIEŠPATS šviečia,
 virš tavęs jo šlovė apsireiškia.
- 3 Tautos ateis prie tavosios šviesos
 ir karaliai – prie tavojo tekančio
 spindesio.
- 4 Pakelki akis, pažvelki aplinkui!
 Visi renkasi eiti pas tave:
 tavieji sūnūs ateis iš toli,
 tavosios dukros bus atneštos
 ant rankų.
- 5 Tai matydama, spindėsi
 iš džiaugsmo,
 tavoji širdis virpės ir džiūgaus,
 nes tau bus išpilti jūros lobiai,
 pas tave suplūs tautų turtai.
- 6 Apguls tave kupranugarių vilkstinės,
 Midjano ir Efos vienkupriai.
 Atvyks visi iš Šebos, auksu ir
 smilkalais nešini, –

- jie paskelbs VIEŠPATIES šlovingus
 darbus.
- 7 Kedaro kaimenės visos bus tau
 surinktos,
 Nebajotų avinai tau tarnaus.
 Kaip maloni atnaša jie žengs
 ant mano aukuro, –
 jais išpuošiu šlovinguosius savo
 Namus.
- 8 Kas gi tie, kurie atskrenda
 kaip debesis,*
 kaip karveliai į savąsias karvelides?*
- 9 Tikrai, laivai plauks pas mane,
 Taršišo didlaiviai priekyje,
 kad pargabentų tavuosius sūnus
 iš toli
 drauge su jų auksu ir sidabru,
 dėl VIEŠPATIES, tavojo Dievo,
 ir Izraelio Šventojo, kuris tave
 išaukštino.
- 10 Svetimšaliai tau mūrus atstatys,
 jų karaliai tau tarnaus,
 nors nuplakiau tave pykčio valandą,
 tačiau malonės valandą pasigailėsiu.
- 11 Tavięji vartai visuomet bus atverti,
 nebus jie užkelti nei dieną, nei naktį,
 kad galėtų įeiti nešantieji tau
 turtus tautų
 ir jų karaliai eitynėse.
- 12 Nes tauta ir karalystė,
 kuri tau netarnauja, – pražus, –
 tokios tautos bus tikrai sunaikintos.
- 13 Libano šlovė* ateis pas tave
 drauge su kiparaisais, klevais ir
 pušimis,
 kad papuoštų mano Šventyklą
 ir suteiktų grožį vietai,
 kur ilsėsis mano kojos.
- 14 Lenkdamies žemai, ateis pas tave

60,1-6: Liturgija vartoja šį skaitinį Trijų Karalių šventės Mišiose, nes jis atspindi visuotinį Dievo užmojų, įgyvendintą krikščionybėje.

60,8-9: *Kaip debesis... kaip karveliai*: baltos Taršišo laivų burės.

- tavo engėjų sūnūs,
visi, kas niekino tave, parpuls tau
po kojų.
Jie vadins tave "VIEŠPATIES miestu"
ir "Izraelio Šventojo Zionu".
- 15 Dėl to, kad kadaise buvai apleistas,
nekenčiamas ir bejėgis,
dabar padarysiu aš tave
amžių pasididžiavimu, džiugesiu
kartų kartoms.
- 16 Tu tautų penėsies pienu,
žįsi karališkas krūtis.
Tuomet tu žinosi, kad aš, VIEŠPATS,
esu tavasis išvaduotojas, tavasis
Atpirkėjas, –
Jokūbo Galingasis.
- 17 Vietoj žalvario teiksiu auksą,
vietoje geležies – sidabrą,
vietoje medžių – žalvarį,
o vietoje akmenų – geležį.
Taiką pastatysiu tavo prižiūrėtoju,
o teisumą – tavo valdytoju.
- 18 Nebebus girdėti apie smurtą tavo
šalyje,
niokojimą ar griovimą tavo valdose.
Savuosius mūrus vadinsi tu
"Išganymu",
o savuosius vartus – "Šlovę".
- 19 Tau dienos šviesa nebebus saulė
nei nakties metu nebešvies tau
mėnulis,
bet VIEŠPATS bus tau amžina šviesa,
tavo Dievas – tavasis spindesys.
- 20 Tavoji saulė niekad nebebusileis
nei tavasis mėnulis nesudils,
nes VIEŠPATS bus tau amžina
šviesa,
tavo gedulo dienos pasibaigs.
- 21 Tavoji tauta bus vien iš teisiųjų, –

jie amžiams paveldės žemę.
Jie – mano daigyno pumpurai,
mano rankų kūrinys, kad mane
papuoštų.

- 22 Mažiausias taps tūkstančiu,
jauniausias – galinga tauta.
Aš, VIEŠPATS, padarysiu tą bemat,
kai laikas tam ateis.

61 Geroji žinia apie išvadavimą

- ¹ Viespaties DIEVO dvasia su
manimi,
nes VIEŠPATS patepė mane,
kad neščiau gerąją naujieną*
vargdieniams.
Pasiuntė mane paguosti prislėgtųjų,
paskelbti belaisviams laisvės
ir atidaryti kalėjimo durų kaliniams.
- 2 Paskelbti VIEŠPATIES malonės
metų, –
mūsų Dievo atpildo dienos,
paguosti visų liūdinčiųjų.
- 3 Suteikti liūdintiems Zione
vainiką vietoj pelenų,
džiugesio aliejaus vietoj gedulo,
šlovės skraistę vietoje bailumo,
kad galėtų vadintis
teisumo ažuolais – daigynu,
VIEŠPATIES sodintu,
kad apreikštų jo šlovę.
- 4 Jie atstatys senuosius griuvėsius,
atkurs seniai apleistas gyvenvietes,
atnaujins nuniokotus miestus,
tuščius nuo neatmenamų laikų.
- 5 Svetimieji jums tarnaus
ir gins ganyklon jūsų kaimenes,
svetimšaliai bus jūsų artojai ir
vynininkai.

60,13: *Libano šlovė*: kedrai drauge su kiparisais, klevais ir pušimis yra brangūs ir ilgalaikiai medžiai.
61,1-3: Pranašas kalba apie Ziono – Jeruzalės

atstatymą. Jėzus Kristus šiais žodžiais paskelbs savo misiją Nazarete. Žr. Lk 4,16-21. *Malonės metas...*
atpildo diena: Dievo atėjimo išganyti metas.

- 6 O jūs būsite pavadinti VIEŠPATIES kunigais, – sakys jums į akis: “Mūsų Dievo tarnai”.
- Tautų nuosavybe naudositės, užausite jų turtuose.
- 7 Kadangi jų gėda buvo dviguba, užgaulės ir pajuoka buvo jų dalis, todėl dvigubą paveldą gaus savoje šalyje, amžiną džiaugsmą jie patirs.
- 8 Nes aš, VIEŠPATS, mėgstu teisingumą, nekenčiu grobimo ir nusikaltimo. Atiduosiu jiems atlygį, sudarysiu su jais amžiną sandorą.
- 9 Jų giminė bus įžymi tarp tautų ir jų palikuonys tarp žmonių. Kas tik juos regės, suvoks, jog tai giminė, kurią VIEŠPATS palaimino.
- 10 Iš visos širdies džiaugsiuosi VIEŠPAČIU, džiūgausiu Dievu savuoju, nes jis mane aprengė išganymo drabužiais ir apsupo teismo skraiste kaip jaunikį, besipuošiantį vainiku, lyg nuotaką, besidabinančią vėriniais.
- 11 Kaip žemė išaugina savąsias ataugas, kaip sodas suželdina savąsias sėklas, taip Viešpats DIEVAS suželdins teisumą ir šlovę visų tautų akivaizdoje.

62 Jeruzalė – šlovingasis Viešpaties miestas

- 1 Dėl Ziono aš netylėsiu, dėl Jeruzalės aš nenurimsiu, kol jos teisumas kaip aušra nesusšvis ir jos pergalė kaip deglas

nesuliepsnos.

- 2 Išvys tuomet tautos tavo teisumą, visi karaliai – tavo šlovę. Tu būsi vadinama nauju vardu,* kurį pats VIEŠPATS tau suteiks.
- 3 Tu būsi puošni karūna VIEŠPATIES rankoje, karališka diadema savo Dievo dešinėje.
- 4 Tavęs daugiau nebevadins “Paliktąja” ir tavo šalis – “Nuniokotąja”. Bet tu būsi vadinama “Ji mano žavesys”, o tavoji šalis – “Ištekęjusia”, nes VIEŠPATS tavimi žavisi, už jo yra ištekėjusi tavoji šalis.
- 5 Kaip tuoktūsi vaikinas su mergele, taip tavasis Statytojas susituoks su tavimi. Kaip džiaugiasi nuotaka jaunikis, taip tavimi džiaugsis tavasis Dievas.
- 6 Ant tavo mūrų, Jeruzale, sargus pastačiau, – niekuomet, nei dieną, nei naktį, jie nenuils. O jūs, kurie primenat VIEŠPAČIUI,* neduokite sau ramybės!
- 7 Ir jūs neduokite ramybės jam,* kol jis neatstatys Jeruzalės ir nepadarys jos žemės pasididžiavimu.
- 8 VIEŠPATS prisiekė savo dešine, savo galingąja ranka: “Nebeduosiu tavųjų grūdų misti tavo priešams, nebegers daugiau svetimšaliai tavojo vyno, dėl kurio tu sunkiai triūsei.

62,2: ... *nauju vardu*: nauja išganymo istorijos būklė. Žr. Apr 2,17; 3,12.

62,6-7: *Priminti Viešpačiui... neduoti jam ramy-*

bės: perkeltine prasme tarsi garantuoti, kad Viešpats atsimintų savo pažadą Jeruzalei. Žr. Lk 11,5-8.

- 9 Nel! Kas į klėtį nešė grūdus,
tie juos valgys,
šlovindami VIEŠPATĮ.
Kas rinko vynuoges, tie vyną gers
mano šventuose kiemuose”.
- 10 Eikite* pro vartus, eikite,
taisykite kelią tautai!
Tieskite, tieskite vieškelį,
nurinkite nuo jo akmenis!
Iškelkite ženklą tautoms!
- 11 Štai VIEŠPATS paskelbė iki pat
žemės pakraščių:
“Sakykite Ziono dukrai:
‘Štai tavo Gelbėtojas ateina!’
Štai jo atlygis drauge su juo,
jo atpildas pirma jo.
- 12 Jie bus vadinami ‘Šventąja tauta’ –
VIEŠPATIES atpirktaisiais,
o tu vadinsies ‘Lankoma’ –
‘Neužmirštasis miestas’”.
- 63 Edomo teismas**
1 Kas tasai,* kuris ateina iš Edomo,
raudonais drabužiais iš Bozros?
Spindinčiu apdaru,
žengia visoje savo didybėje:
“Tai aš – skelbiantis teisumą,
galingasis gelbėtojas”.
- 2 Bet kodėl tavasis apdaras toks
raudonas,
o tavo drabužiai lyg traiškančio
spaudykloje vynuoges?
- 3 “Aš vienas traiškiau vynuoges
spaudykloje,
iš tautų nė viena nebuvo su manimi.
Jas traiškiau pagautas narso,
mindžioju pykčio pilnas.

- Jų trykštantis kraujas aptaškė man
drabužius
ir sutepė manąjį apdarą.
- 4 Nes keršto diena buvo mano
širdyje, –
atpirkimo metai buvo atėję.
- 5 Dairiausi aplinkui, bet nebuvo kas
man padėtų,
ir sutrikau, kad nebuvo nė vieno,
kas mane paremtų.
Vien manoji ranka atnešė pergale,
mano paties pyktis buvo atspara.
- 6 Savo narsu sutrypiau tautas,
sutriuškinau jas savo pykčiu,
kraują jų išliejau ant žemės”.
- Malda į Dievą maloningą**
- 7 Pasakosiu apie VIEŠPATIES
maloningumą,*
šlovingus VIEŠPATIES darbus, –
apie visa, ką VIEŠPATS mums
padarė,
begalinį gerumą Izraelio namams,
kurį jis suteikė mums
iš savo gailestingumo ir didžios
malonės.
- 8 Juk jisai tarė: “Jie – manoji tauta,
vaikai, kurie manęs neapvils”.
- 9 Taip jis tapo jų gelbėtoju, –
visose jų nelaimėse jis buvo
nelaimingas.
- Ne koks pasiuntinys ar koks angelas,
bet jo Artumas išgelbėjo juos,
iš meilės ir iš pagailos juos atpirko.
Jisai globojo juos
ir nešė nuo amžių per visas dienas.
- 10 Ogi jie kėlė maištą
ir liūdino jo šventą dvasią.

62,10: Duodamas įsakymas darbininkams pradėti Jeruzalės atstatymą.

63,1-6: Dramatiškas Dievo ir pranašo pokalbis apie Dievo teismus istorijoje. Vien Viešpats įgyvendina teisumą ir teisingumą tarp tautų.

63,7-64,11: Malda, sukurta prieš Babilonijos

tremties galą. Pranašas prisimena Dievo gerumą Izraelio tautai praeityje (63,7-10), ypač Išėjimo iš Egipto metu (63,11-14), ir maldauja Viešpatį vėl ateiti į pagalbą savo tautai (63,15-64,3), kuri dabar nuoširdžiai išpažįsta savo nuodėmes (64,4-11).

Todėl jis tapo priešu jiems,
ėmė pats su jais kovoti.

- 11 Tada prisiminė jie praeities dienas
ir Možę, savo tarną.
Kurgi tas, kuris išvedė per jūrą
savo kaimenės ganytoją?
Kurgi tas, kuris jam įkvėpė savo
šventą dvasią, –
- 12 padaręs, kad šlovingoji jo ranka
žygiuotų su Mozės dešiniąja,
perskyręs vandenį prieš juos,
kad įgytų sau amžiną vardą,
- 13 pervedęs juos per jūros gelmes?
Kaip žirgas dykumoje, jie
nesuklupo.
- 14 Tartum kaimenę, besileidžiančią
į slėnį,
VIEŠPATIES dvasia juos vedė.
Taip vedei tu savąją tautą,
kad suteiktum savo vardui šlovę.
- 15 Žvilgtelėk iš dangaus ir pasižiūrėk
į mus
iš savo švento ir šlovingo būsto!
Kur tavo uolus rūpinimasis
ir tavo galybė,
tavo pagailos antplūdis
ir gailestingumas?
{Viešpatie,} nesusilaikyk,
nes tu gi mūsų tėvas!
Nors Abraomas mūsų nepažintų
nei Izraelis nenorėtų nieko apie
mus žinoti,
tu, VIEŠPATIE, mūsų tėvas, –
“Mūsų Atpirkėju” esi pavadintas
amžiams.
- 17 Kodėl gi, VIEŠPATIE, leidi nuo
tavųjų kelių mums nuklysti,
užkietini mūsų širdį tavęs nebijoti?
Sugrįžk dėlei savųjų tarnų,
dėl genčių – tavos nuosavybės.
- 18 Kodėl nedorėliai mindžiojo tavo
šventovę,

- mūsų priešai sutrypė tavo Šventyklą?
- 19 Mūsų dalia tokia,
lyg tu nebūtum niekad mūsų
valdovu buvęs,
tartum niekad mes tavuoju vardu
nebūtume vadinęsi.
O, kad perplėštum dangus ir
nužengtum, –
kalnai prieš tave sudrebėtų!
- 64** Kaip liepsna uždega žabus,
kaip liepsna užvirina vandenį,
kad taip tu apreikštum savąjį vardą
priešams,
tautos prieš tave drebėtų!
- 2 Kai darei baisius darbus,
kurių mes nesitikėjome,
tu nužengei, ir kalnai drebėjo
prieš tave.
 - 3 Nuo amžių nėra niekas patyręs, –
ausis negirdėjo, akis neregėjo,
kad be tavęs būtų kitas Dievas,
darantis tokius darbus tiems,
kurie juo pasitiki.
 - 4 O, kad sutiktumei mus,
vykdančius teisumą,
o, kad neužmirštume mes tavęs
savo keliuose!
Štai tu pyksti, o mes esame
nuodėmingi, –
 - 5 visi mes tapome lyg nešvarūs,
mūsų teisūs darbai tarsi suteršti
skudurai.
Nuvytome mes visi kaip lapai,
ir mūsų blogi darbai tartum vėjas
mus neša.
 - 6 Nėra kas šauktųsi tavojo vardo,
kas stengtųsi tvirtai tavęs laikytis.
Tu paslėpei savąjį veidą nuo mūsų
ir mus atidavei mūsų blogiesiems
darbams į rankas.
 - 7 O vis dėlto, VIEŠPATIE, tu – mūsų
tėvas.
Esame mes molis, o tu – mūsų

puodžius:

visi mes esame tavųjų rankų darbas.

8 Nėpyk taip smarkiai ant mūsų,

VIEŠPATIE,

mūsų kaltės neminėk amžinai.

Pažvelgti teikis: štai mes visi –

tavo tauta.

9 Šventieji tavo miestai dykuma virto, –
Zionas – tyrai, Jeruzalė – dykynė.

10 Mūsų didi ir šlovingoji Šventykla,
kurioje mūsų tėvai tave garbindavo,
pavirto liepsnų grobiu, –
visa, kas mums buvo miela,
griuvėsiai.

11 Ar po viso to gali susilaikyti,
VIEŠPATIE?

Ar vis dar gali tylėti

ir taip baisiai mus skaudinti?

65 Viešpats kaltina stabų garbintojus

1 “Aš buvau pasirengęs atsakyti tiems,
kurie manęs neklausė,
leisti surandamas tų, kurie manęs
neieškojo.

Tautai, kuri nesišaukė manojų vardo,
tolydžio kartojau: ‘Aš čia! Aš čia!’

2 Nuolatos tiesiau savo rankas
maištingai tautai,
blogu keliu pasukusiai su savo
užmačiomis.

3 Tautai, kuri akiplėšiškai be
perstojo pykdo mane, –
jie aukoja kruvinas atnašas alkuose ir
degina smilkalus ant plytų.

4 Jie sėdi kapų nišose,
naktis praleidžia olose;
valgo kiaulieną su dvėsenos viralu
savo induose.

5 “Stovėk, kur stovi! – jie šaukia, –

Nedrįsk manęs paliesti!

‘Tau esu per šventas!’”*

“Šitokie dalykai aitrina mano pyktį
kaip be perstojo degančią ugnį.

6 Štai visa tai man prieš akis,
nebetylėsiu, kol neatsiskaitysiu.
Atmokėsiu jiems, kaip jie
užsitarnavo,

7 drauge už jų kaltes ir jų tėvų
kaltes”, – sako VIEŠPATS.
“Kadangi jie degino smilkalus
kalnuose
ir įžeidinėjo mane ant kalvų,
aš jiems tuojau atseikėsiu, ko jie
nusipelnė”.

Gerųjų ir blogųjų likimas

8 VIEŠPATS sako taip:

“Kai sultys yra išspaustos iš
vynuogių kekės, žmonės sako:
‘Neišmeskite jos, nes joje yra dar
šis tas gera’, –
taip aš darysiu savo tarnams, –
neatmesiu jų visų.

9 Iš Jokūbo pagimdysiu palikuonių,
manųjų kalnų paveldėtojus iš Judo.
Mano išrinktieji kraštą perims,
manieji tarnai ten gyvens.

10 Mano tautai, ieškančiai manęs,
Šarono lyguma bus ganyklos
kaimenėms,
Achoro slėnis – žardiena galvijams.

11 Bet jus, kurie palikote VIEŠPATĮ,
užmiršdami mano šventąjį kalną,
kurie padengėte stalą Laimės* dievui
ir atmiešėte ąsotį vyno Lemties*
deivei, –

12 jus aš lemsiu kalavijui,

65,5: *Tau esu per šventas*: kiaulienos nešvarumas, taip akivaizdus semitui, yra tai, ką šitie žmonės laiko juos pašventinusiu maistu! Pranašas juos išjuokia.

65,11-12: *Laimė... Lemtis*: hebrajiškai *Gad* ir *Meni*. Hebrajiškame tekste yra žodžių žaismas: *Meni* ir *meniti* – aukos Lemties deivei ir Dievas, kuris lemia.

- visi jūs krisite žudynėse.
 Kadangi šaukiau, ir neatsiliepėte,
 kalbėjau, nesiklausėte,
 o darėte, kas bloga mano akyse,
 ir rinkotės, kas man nepatinka”.
- 13 Todėl taip kalba Viešpats DIEVAS:
 “Štai mano tarnai valgys,
 o jūs kentėsite alkį,
 mano tarnai gers,
 o jūs kęsite troškulį,
 mano tarnai džiaugsis,
 o jūs turėsite gėdytis,
- 14 mano tarnai dainuos
 iš širdies džiaugsmo,
 o jūs verksite iš širdgėlos,
 aimanuosite iš sielvarto.
- 15 Jūs paliksite vardą,
 kuriuo mano išrinktieji keiksis:
 ‘Tekrinta ant tavęs VIEŠPATIES
 Dievo bausmė!’
 Bet manieji tarnai kitą vardą gaus.
- 16 Kas tik krašte laimės sau norės,
 palaimos Dievo, kurio vardas
 ‘Amen’, sau linkės,
 kas tik krašte priesaiką duos,
 Dievu, kurio vardas ‘Amen’,
 prisieks,
 nes praeities sielvartai yra užmiršti,
 prapuolę man iš akių.
- Atnaujintas pasaulis**
- 17 Štai aš jau kuriu naują dangų ir
 naują žemę.
 O to, kas buvo, niekas neatsimins,
 nei į galvą niekam nebeateis.
- 18 Džiaukitės ir linksminkitės
 amžinai tuo,
 ką aš kuriu.
 Štai aš kuriu Jeruzalę ‘Džiaugsmu’,
 o jos žmonės – ‘Linksmyme’.
- 19 Aš džiaugsiuosiu Jeruzalėje

- ir linksminsiuosi savo tautoje.
 Nebebus joje girdėti graudaus
 verksmo
 nei gailių dejonių.
- 20 Nebebus joje naujagimio,
 kuris tegyventų vos kelias dienas,
 ir senuko,
 kuris nesulauktų žilo amžiaus.
 Kas šimto metų mirs, bus tik
 jaunu laikomas,
 o kas šimto metų nesulauks, tą
 laikys prakeiktu.
- 21 Statysis namus ir patys juose
 gyvens,
 ir vynuogynus veis, ir patys valgys
 jų vaisius.
- 22 Statys ne tam, kad kiti gyventų jų
 namuose,
 sodins ne tam, kad vaisius
 valgytų kiti.
 Kaip ilgaamžis yra medis,
 taip ilgaamžė bus manoji tauta.
 Mano išrinktieji ilgai naudosis
 savųjų rankų darbo vaisiais.
- 23 Nebeis jų triūsas perniek,
 nebegimdys jie vaikų staigiai mirčiai,
 nes jie drauge su savo palikuonimis
 yra VIEŠPATIES palaimintųjų
 giminė.
- 24 Atsiliepsiu pirmiau,
 negu jie šauksis,
 išklausysiu dar jiems tebekalbant.
- 25 Ganysis vilkas draug su ėriuku,*
 liūtas šiaudus šlėmš kaip jautis,
 {o angies penas bus dulkės}.
- Nebebus užgavimo nei niokojimo
 visame mano šventajame kalne”, –
 sako VIEŠPATS.

66 Dievas teisia tautas

¹VIEŠPATS taip kalba:

“Dangus – mano sostas, o žemė –
man kojoms suolelis.

Kur yra tie namai, kuriuos
galėtumėte man pastatyti?

Kur yra ta mano poilsio vieta?

² O mano ranka visa tai sukūrė,
visa tai yra mano”, – toksai
VIEŠPATIES žodis.

“Aš rūpinuosi žmogumi,
suvalgusiu ir sielvartaujančiu, –
tuo, kuris dreba nuo mano žodžio.

³ Aukoti jautį ar užmušti žmogų,*
skersti aviną ar sukti šuniui
sprandą,
aukoti grūdus ar lieti kiaulės kraują,
deginti smilkalus ar garbinti stabą, –
tai dalykai taip mėgstami žmonių,
kuriems malonios jų pačių
bjaurios apeigos.

⁴ Bet aš jiems parinksiu sunkius
išbandymus
ir užleisiu ant jų, ko jie bijo.
Dėl to, kad niekas neatsiliepė, kai
šaukiau,
nesiklausė, kai jiems kalbėjau,
dėl to, kad jie darė, kas yra bloga
mano akyse,
ir rinkosi, kas yra prieš mano valią”, –

⁵ klausykitės VIEŠPATIES žodžio jūs,
kurie drebate nuo jo balso:
“Jūsų tautiečiai, kurie jūsų
neapkenčia
ir atstumia dėl manovo vardo, sako:
‘Teparodo VIEŠPATS savo šlovę,
kad galėtume jūsų džiaugsmu
pasidžiaugti’.
Tačiau jie bus sugėdinti”.

⁶ Griausmas veržiasi iš miesto,
balsas iš Šventyklos.
Tai balsas VIEŠPATIES,
atsilyginančio priešams už jų
darbus.

Motina Jeruzalė

⁷ Dar nesuremta skausmų, ji gimdo.*
Pirmiau, negu ją užklumpa
gimdymo skausmai,
saugiai pagimdo sūnų.

⁸ Kas girdėjo tokį dalyką,
kas regėjo ką nors panašaus?
Ar gali kraštas įsikurti per vieną
dieną,

ar tauta gimti vienu akimirksniu?
Tačiau Zionas, gimdymo
skausmams vos prasidėjus,
pagimdė savo vaikus!

⁹ “Argi aš, atveriantis gimdą,
nepagimdysiu?” – sako VIEŠPATS.
“Arba aš, leidęs pradėti,
uždarysiu iščias?” – sako tavo
Dievas.

¹⁰ Drauge su Jeruzale džiaukitės
ir būkite dėl jos linksmi visi,
kurie ją mylite!
Džiūgaukite kartu su ja visi,
kurie dėl jos liūdėjote!

¹¹ Kad jūs penėtumėtės ir
pasisotintumėte
jos krūtų paguoda,
kad jūs gertumėte su džiaugsmu
iš jos šlovingų krūtų.

¹² “Nes VIEŠPATS taip sako:
“Užliesiu jus geroje kaip upe,
tautų turtais tarsi išsiliejusia srove.
Kaip mažyliai būsite nešiojami ant
jos rankų,
sūpuojami ant jos kelių.”

66,3-5: Garbinti Dievą vien išorinėmis apeigo-
mis tolygu stabų garbinimui.
66,7-9: Jeruzalė gimdo savuosius vaikus be gim-

dymo skausmų, nes yra naujosios Dievo tautos
pradėjimo simbolis.

13 Kaip motina guodžia savo sūnų,
 taip aš paguosiu jus, –
 Jeruzale būsite paguosti”.

14 Kada tai išvysite, pradžiugs jūsų
 širdys,
 jūsų kaulai sužaliuos nelyginant
 žolę.
 Savo tarnams VIEŠPATS apreikš
 savo ranką,
 bet savo priešams – savąjį pyktį.

15 Štai VIEŠPATS ateis kaip ugnis,
 jo vežimai bus tarsi viesulas,
 kad išlietų savo pyktį deginančia
 kaitra,
 savo bausmę ugnies liepsnomis.

16 Ugnimi ir kalaviju VIEŠPATS teis
 žmoniją, –
 daug bus VIEŠPATIES aukų.

17 “Visi, kas pasišvenčia ir apsivalo,
 eidami į alkus kaip sekėjai jų stabo, kas
 valgo kiaulieną, roplius ir peles, pražus
 drauge su savo darbais ir užmojais”, –
 sako VIEŠPATS.

18 Ateinu surinkti visų tautų ir gimi-
 nių.* Jos ateis ir išvys mano šlovę.¹⁹ Duo-
 siu ženklą jiems ir tuos, kurie iš jų bus
 išlikę, pasiųsiu pas tautas: į Taršišą, Putą

ir Ludą, Mešechą, Tubalą ir Javaną, – į
 tolimąsias salas, kurios niekuomet negir-
 dėjo garso apie mane, neregėjo mano
 šlovės. Jie paskelbs tautoms mano garbę.
²⁰ Ir iš visų tautų, – sako VIEŠPATS, – jie
 pargabens jūsų brolius* kaip atnašą VIEŠ-
 PAČIUI – ant arklių ir vežimuose, neštu-
 vais, ant mulų ir kupranugarių. Atgabens
 juos į Jeruzalę, mano šventąjį kalną, –
 sako VIEŠPATS, – kaip izraeliečiai kad neša
 savo atnašą švariose induose.²¹ Kai ku-
 riuos iš jų padarysiu kunigais ir levitais, –
 sako VIEŠPATS.

²² “Kaip naujieji dangūs ir naujoji
 žemė,

kuriuos aš kuriu, gyvuos mano
 akivaizdoje, –
 tai VIEŠPATIES žodis, –
 taip gyvuos tavoji giminė ir
 tavasis vardas.

²³ Kiekvieną jaunatį ir kas šabą
 visa žmonija ateis manęs
 pagarbinti, – sako VIEŠPATS.–

²⁴ Jie išeis pasižiūrėti lavonų* tų,
 kurie kėlė maištą prieš mane, –
 juos griaužiantis kirminas nemirs,
 jų ugnis niekad nebus
 užgesinta,
 bjaurastis bus jie visai žmonijai”.

66,18-21: Dievas pasišaukia į Zioną – Jeruzalę kai-
 mynines tautas, išsirenka iš jų pasiuntinius ir
 siunčia juos į tolimus kraštus, kad skelbtų jo
 šlovę. ... *jūsų brolius*: žydus iš tremties.
 66,24: Dievo priešai guli negyvi už Naujosios

Jeruzalės sienų. Lygiai kaip praeityje, taip ir pra-
 našo dienomis, lavonai, šiukšlės ir armatos gulėjo
 Hinomo slėnyje už miesto sienų. Slėnyje nuolat
 degdavo dideli laužai. Žr. Joz 15,8; 2 Kr 28,3; Mk
 9,45-48.

JEREMIJO
KNYGA

Jeremijo knyga apima istoriją, biografiją ir pranašystę. Ji aprašo žydų tautą istorinėje pervartoje ir supažindina skaitytoją su nepaprastu asmeniu, ant kurio pečių Viešpats uždėjo sunkią pranašo tarnybą. Jeremijas buvo gimęs apie 646 m. prieš Kristų kunigiškoje šeimoje Anatoto miestelyje, netoli Jeruzalės. Dievas pašaukė jį būti savo pranašu 626 m. prieš Kristų, „tryliktaisiais {Judo karaliaus Jošijo} metais“ (Jer 1,2). Savo pranašo tarnybą jis užbaigė kankinio mirtimi apie 580 m. prieš Kristų. Pranašu būti Jeremijas labai nenorėjo. Būdamas iš prigimties nedrąsus, jis Dievo atsiprašinėjo, kad esąs tik „vaikas“ (Jer 1,6). Pasakojimas apie Jeremijo pašaukimą būti pranašu pateikiamas pokalbio forma (žr. Jer 1,4-19). Dievo žodis pokalbyje švyti nenugalima jėga (žr. Jer 1,7). Jeremijas grūmėsi su Dievo žodžio jėga per visą savo pranašiską veiklą ir stengėsi nekalbėti Dievo vardu, tačiau nepajėgė (žr. Jer 20,7-9). Ilgainiui, žvelgdamas į praeitį, jis suprato, kad visas jo gyvenimas, nuo pat „motinos iščių“ (Jer 1,5), buvo Viešpaties užmojo ir veiklos dalis. Būti „tautų pranašu“ buvo Jeremijo pašaukimas ir gyvenimo prasmė, — jis buvo pašventintas būti politiniu veiksmu pasaulinėje Dievo valdžioje. Jam buvo skirta būti tarnu Viešpaties žodžio, „vald{ančio} istoriją“, kupino jėgos sugriauti ir atstatyti, išrauti ir atsodinti (žr. Jer 1,10). Tautos karštligiškai grūmėsi, stengdamosi pajungti istoriją sau kitų tautų sąskaita, o Jeremijo — „tautų pranašo“ uždavinys buvo pranešti tautoms, kad Dievas kuria ir valdo istoriją.

Asirijos imperija palengva griuvo, o Babilonija — nauja semitinė imperija — šovėsi valdyti Artimųjų Rytų tautas. Judo karalystės karalius Jošijas, išnaudodamas padėtį, pradėjo Judo karalystėje religinę reformą. Tačiau po jo tragiškos mirties Megido mūšyje (609) sugrižo stabų garbinimas. Jeremijas tam priešinosi visomis išgalėmis. Areštas, kalėjimas, pasmerkimas buvo jo dalia. Jis matė artėjančią tautos pražūtį nusi-gręžus nuo Sandoros Dievo. Babilonijos karalius Nebukadnezaras užėmė Jeruzalę ir išvarė į tremtį Judo karalių Jekoniją (597), o į Dovydo sostą pasodino valdyti nepasirengusį Dovydo ainį — Zedekiją. Jeremijas stengėsi pagelbėti Zedekijui, ragindamas nesidėti į politines sąjungas, bet rūpintis, kad Izraelio tauta grįžtų pas Sandorą Dievą. Tačiau klaidingi pranašai Dievo vardu skelbė, kad Babilonijos jungas nukris, o stipri diduomenės grupė prikalbėjo Zedekiją dėtis į sąjungą su Egiptu prieš Babiloniją. Nebukadnezaras nedelsė keršyti: Jeruzalė ir jos Šventykla buvo sunaikintos, o gyventojai išvaryti į tremtį (587). Maždaug šiuo metu Jeremijas pranašavo apie Naująją Sandorą (žr. Jer 31,31-34). Jo pranašystė vadinama „Geroji naujiena prieš Gerąją Naujieną“. Šis skaitinys yra pats iškiliausias Dievo žodis, duotas per Jeremiją, ir viena iš Senojo Testamento teologijos viršūnių.

Pranašas Jeremijas likosi tarp griuvėsių Jeruzalėje. Tačiau po nepavykusio sukilimo sąmokslininkai prieš Babiloniją privertė jį pasitraukti į Egiptą. Čia, pasak seno padavimo, Jeremijas buvo savo tautiečių nužudytas. Būdinga, kad Jeremijo įtaka buvo didesnė po jo mirties negu esant gyvam. Tremtinių bendruomenė skaitė ir mąstė jo pranašystę ir ėmė giliai į širdį. Jeremijo įtaka jaučiama ir Ezekielio pranašystėje, kai kuriose psalmėse ir antroje Izaijo knygos dalyje. Pasibaigus Babilonijos tremčiai, Jeremijo pranašystė tapo knyga, kurią nūdien skaitome.

Izaijas skelbia būsimąjį Mesiją žodžiais, o Jeremijas — visu savo gyvenimu. Ne nuostabu, kad į Jėzaus klausimą “Kuo žmonės laiko Žmogaus Sūnų?” apaštalai atsakė: “Vieni Jonu Krikštytoju, kiti Eliju, kiti Jeremiju ar dar kuriuo iš pranašų” (Mt 16,14).

Jeremijo knygos metmenys:

A.	Pranašo žodžiai iš Dievo su pasakojimais apie patį pranašą. Stilius poetiškas	1-25
1.	Pranašavimai karaliaus Jošijo dienomis	1,1-6,30
2.	Pranašavimai karaliaus Jehojakimo dienomis	7,1-20,18
3.	Pranašavimai paskutiniaisiais metais prieš Jeruzalės žlugimą	21,1-25,38
B.	Pasakojimai apie pranašą su vienur kitur įterptais žodžiais iš Dievo. Vyrauja proza.	26-45
1.	Jeruzalės sunaikinimas ir viltis	26,1-35,19
2.	Jeremijo kančia	36,1-45,5
C.	Pranašavimai tautoms	46-51
D.	Istorinis priedas	52

1 Žodžiai Hilkijs sūnaus Jeremijo,* iš kunigų šeimos Anatote, Benjamino žemėje. ²VIEŠPATIES žodis atėjo jam Amono sūnaus Judo karaliaus Jošijo dienomis – tryliktaisiais jo valdymo metais. ³Atėjo taip pat ir Jošijo sūnaus Judo karaliaus Jehojakimo dienomis iki vienuoliktyjų Jošijo sūnaus Judo karaliaus Zedekijo metų galo, – iki pat Jeruzalės tremties penkto mėnesio.

A. PRANAŠO ŽODŽIAI IŠ DIEVO SU PASAKOJIMAIS APIE PATĮ PRANAŠĄ

1. Pranašavimai karaliaus Jošijo dienomis

Jeremijo pašaukimas būti pranašu

- ⁴ Man atėjo VIEŠPATIES žodis:
⁵ “Dar prieš sukurdamas išciouse,*
 tave aš pažinau,
 dar prieš gimimą tave aš pašventinau, –
 pranašu tautoms tave aš paskyriau”.
⁶ “Ai ai ai, Viešpatie DIEVE! –
 sudejavau, –
 Štai aš nemoku kalbėti!
 Esu tik vaikas!”*
⁷ Bet VIEŠPATS man atsakė:
 “Nesakyk: ‘Esu tik vaikas!’

Kur tik tave siųsiu, tu eisi,
 ką tik tau liepsiu, – kalbėsi!

- ⁸ Nebijok nieko, nes aš esu
 su tavimi
 ir tave apsaugosiu, – VIEŠPATIES žodis”.

- ⁹ Tuomet VIEŠPATS
 ištiesė savo ranką
 ir palytėjo mano lūpas, tardamas:
 “Štai aš dedu savo žodžius
 į tavo lūpas!
¹⁰ Įsidėmėk! Šią dieną tave paskiriu
 tautų ir karalysčių prievaizdu,
 kad išrautum ir nugriautum,
 sunaikintum ir nuverstum,
 atstatytum ir atsodintum”.

¹¹ VIEŠPATS toliau kalbino mane, klausdamas: “Ką matai, Jeremijau?” – “Budriojo medžio* šaką”, – atsakiau. ¹²Tuomet VIEŠPATS tarė man: “Matai labai gerai! Nes aš budžiu, kad įvykdyčiau savo žodį”.

¹³ Antrą kartą VIEŠPATS kalbino mane, klausdamas: “Ką matai?” – “Matau verdantį katilą,* svyrantį iš šiaurės”, – atsakiau.

¹⁴ Tuomet VIEŠPATS tarė man: “Iš šiaurės išsilies nelaimė ant visų krašto gyventojų!”

- ¹⁵ “Štai aš šaukiu visas šiaurės
 karalystes, –

1,1: *Jeremijas*, hebrajiškai *Jirmejahu*, reiškia *Viešpats {Jahvė} išaukština*. Žodžiai šiame kontekste reiškia *Jeremijo istorija*. *Anatotas* – miestelis, Jeremijo gimtinė, apie 6 km į šiaurryčius nuo Jeruzalės, į kurį Saliamonas buvo ištrėmęs kunigą Abjatarą (žr. 1 Kar 2,26-27). Labai galimas dalykas, kad Jeremijas buvo iš kunigiškosios Abjataro giminės.

1,5: Jeremijas dar negimęs buvo Dievo paskirtas pranašo tarnybai (žr. Iz 49,1,5; Lk 1,15; Gal 1,15-16). *Pažinau, pašventinau, paskyriau*: Dievas pažino Jeremiją, – jį mylėjo ir išsirinko būti savo pranašu. *Tautos*: Judo karalystės kaimynai – pagonių tautos ir didžiosios Asirijos, Babilonijos, Egipto

imperijos, turinčios glaudų ryšį su Judo karalystės likimu.

1,6: *Esu tik vaikas*: Jeremijo jaunystė (jis dar neturėjo dvidešimties metų) neturi būti kliūtis pranašo užduočiai. Dievas leis nugalėti jo trūkumus. 1,11: *Budrusis medis*: migdolo medžiui būdinga pavasarį pirmajam iš medžių sužydėti, tarsi jis nebūtų žiemą miegojęs. Hebrajiškasis vardas sudaro žodžių žaismą: *šaqed* – migdolo medis ir *šoqed* – aš budžiu.

1,13: *Verdantis katilas... iš šiaurės*: priešų invazijos įvaizdis. Asirai ir babiloniečiai galėjo užpulti Palestiną tik iš šiaurės.

VIEŠPATIES žodis. –
 Jos ateis, ir kiekvienas karalius
 pasistatys
 savąjį sostą prie Jeruzalės vartų,
 priešais jos mūro sienas
 ir prieš visus Judo miestus.
 16 Taip aš išstarsiu jiems savąjį
 nuosprendį
 už visą jų nedorumą, –
 už tai, kad jie mane paliko,
 degino smilkalus kitiems dievams
 ir garbino savo pačių rankų
 dirbinius”.

17 “Ogi tu – susijuosk savo strėnas!
 Stokis ir skelbk jiems visa, ką tau
 liepiu!
 Nepalūžk nuo jų,
 kad tavęs nepalaužčiau jų akyse!
 18 O aš – štai padariau tave šiandien
 survirtintu miestu,
 geležiniu šulu ir vario siena,
 kad būtum prieš visą kraštą:
 prieš Judo karalystės karalius ir
 didžiūnus,
 prieš jos kunigus ir visą liaudį.
 19 Prieš tave jie kovos, bet tavęs
 neįveiks,
 nes aš esu su tavimi, kad tave
 išgelbėčiau”, –
 tai VIEŠPATIES žodis.

2 Neištikimoji tauta

¹ Man atėjo VIEŠPATIES žodis:*

² “Eik ir paskelbk Jeruzalei taip,
 kad ji išgirstų:

‘Tai VIEŠPATS pasakė:
 aš atsimenu ištikimą tavo jaunystės
 meilę,*
 kaip tu mylėjai mane,
 būdama sužadėtine,
 sekdamą paskui mane per
 dykumą, nesėjimą žemę.
 3 Šventa VIEŠPATIES nuosavybė
 buvo Izraelis,
 jo pjūties pirmasis derlius.*
 Ryjantieji jį užsitraukia kaltę,
 nelaimė juos ištinka, –
 tai VIEŠPATIES žodis’”.

4 Klausykitės VIEŠPATIES žodžio,
 Jokūbo namai!
 Jūs – visos Izraelio namų giminės,
 5 VIEŠPATS taip kalba:
 “Kokią mano ydą surado jūsų tėvai,
 kad jie atsitraukė nuo manęs
 taip toli?
 Eidami paskui Beverčius stabus,
 pasidarė Beverčiai jie patys?
 6 Jie niekuomet nepaklausė:
 ‘Kurgi tas VIEŠPATS,
 išvedęs mus iš Egipto žemės,
 dykumoje mums rodęs kelią
 per tyrlaukius ir smėlio daubas,
 per sausą ir pavojingą kraštą,
 per kraštą, kuriuo niekas nekeliauja,
 kuriame negyvena joks žmogus?’
 7 Kai atvedžiau jus į sodų kraštą,
 kad mistumėte jo vaisių gausa,
 jūs įžengėte ir suteršėte

2,1-3,5: Galimas dalykas, kad šie skaitiniai apima pačią Jeremijo pranašiškos tarnybos pradžią. Sandoros santykis su Dievu, išreikštas moterystės įvaizdžiu, būdavo dažnai nutraukiamas. Izraelis čia vaizduojamas kaip neištikima žmona, neverta susitaikymo su Dievu (žr. Jer 3,1-5).

2,2: *Jaunystės meilė*: hebrajiškai *hesed* – žodis su daugeliu atspalvių. Paprastai ženklina Dievo malonę arba atsidavimą savo tautai ir žmonių atsi-

davimą artimui. Šiame tekste žodį *jaunystės meilė* sąlygoja moterystės įvaizdis, kuriuo aprašomas Sandoros santykis tarp Dievo ir Izraelio. Dykumoje Izraelis gyveno *jaunystės meile*, ji buvo dėkinga, ištikima ir Dievą mylinti nuotaka.

2,3: *Pirmasis derlius*: ypatingos atnašos Dievui – šventas dalykas, nes priklausė Dievui kaip jo nuosavybė. Žr. Kun 22,1.

- mano kraštą,
mano nuosavybę padarėte
pasibjaurėtiną.
- 8 Kunigai neklausė: 'Kur yra
VIEŠPATS?'
Įstatymo aiškintojai* manęs
nepaisė,
ganytojai* maištavo prieš mane.
Pranašai kalbėjo Baalo vardu
ir vaikėsi bejėgius stabus.
- 9 Todėl dar kartą šauksiu aš jus
į teismą, –
sako VIEŠPATS, –
net jūsų vaikų vaikus šauksiu aš
į teismą.
- 10 Nukeliaukite į Kitimų* pajūrį ir
pasižvalgykite,
pasiųskite ką nors į Kedarą
ir atidžiai apsvarstykite,
ar buvo kur kas nors panašaus į
tai padaryta?
- 11 Ar pakeitė kuri nors tauta savo
dievus?
Nors iš tikrųjų jie nėra jokie dievai!
O manoji tauta išmainė
mano Šlovę
į bejėgius stabus!
- 12 Išsigąskite dėlei to, dangūs,
drebėkite iš siaubo, –
tai VIEŠPATIES žodis!
- 13 Nes manoji tauta nusikalto
dvigubai:
mane, gyvojo vandens šaltinį,
jie paliko
- ir išsikasė vandens talpyklas –
kiauras talpyklas, nelaikančias
vandens”.
- 14 “Ar Izraelis yra vergas? Ar jis
gimė vergijoje?*
- Jei ne, tai kodėl jis pavirto grobiu?
- 15 Kodėl prieš jį riaumuoja ir urzgia
liūtai?
- Jie pavertė jo kraštą tyrais, –
jo miestai – dyki apanglėję
griuvėsiai.
- 16 Net Nofo* ir Tahpanhėsos žmonės
skuta tavo viršugalvį.
- 17 Ar ne todėl, kad tu VIEŠPATI,
savo Dievą, palikai?
- 18 O dabar, kas tau iš to,
jei bėgtum į Egiptą*
ir gertum Šihoro {Nilo} vandenį?
Kas tau iš to, jei eitum į Asiriją*
ir gertum vandenį iš {Eufrato}
Upės?
- 19 Tavo paties nedorumas nubaus tave,
tavasis atsimetimas nuo manęs
pasmerks tave.
Taigi apsvarstyk ir praregėk,
kaip baisiai kartu tau VIEŠPATI,
savo Dievą,
palikti ir neturėti mano baimės, –
sako VIEŠPATS, Galybių DIEVAS”.
- 20 “Tu jau seniai sulaužei savo jungą,
sutraukei savo pančius,
tardama: ‘Netarnausiu!’

2,8: Įstatymo aiškintojai: kunigai. Ganytojai: karaliai ir didžiūnai.

2,10: Kitimai: finikiečių nausėdija Kipro saloje. Kedaras: klajoklių arabų giminė Sirijos dykumoje. Kitimai ir Kedaras vaizduoja tuometinius Vakarus ir Rytus.

2,14: Gimęs vergijoje: amžinas vergas, skirtingas nuo vergo, tapusio vergu dėl skolos, kuris atgaudavo laisvę po šešerių metų. Žr. Iš 21,2.

2,16: Nofas: Memfis – žemutinio Egipto sos-

tinė. Tahpanhėsas: pasienio miestas rytinėje Nilo deltos srityje. Skuti viršugalvį: Egiptas apiplėšė Judo karalystę.

2,18: Egiptas ir Asirija buvo įtakingos imperijos ne tik Palestinoje, bet ir visame Artimųjų Rytų pasaulyje. Judo karalystėje varžėsi ir grūmėsi dvi politinės grupuotės: viena šliejosi prie Egipto, o kita – prie Asirijos. Jeremijas abi grupuotes pasmerkia, nes politinės sąjungos vedė į nutolimą nuo Sandomos su Dievu.

- Ant kiekvienos aukštos kalvos,
po bet kokių kuplių medžių
tu kaip kekšė tysojai.*
- 21 Ogi aš buvau tavo pasodinęs
it rinktinį vynmedį,
tikrai taurios rūšies!
Kaip tu galėjai man pavirsti bjauriu,
laukiniu vynmedžiu?
- 22 Nors tu ir šarmu šveistumeisi,
ir muilo nešykštėtum,
tavo kaltės dėmė dar vis
mano akyse, –
tai Viešpaties DIEVO žodis.
- 23 Kaipgi gali sakyti: 'Aš nesu suteršta!
Paskui Baalus nelakščiau?'
Pažvelk į savo elgesį Slėnyje!*
Suprask, ką padarei!
Tu – ūmi, jauna kupranugarė,
lakstanti šuoliais be tikslo,
- 24 {laukinė asilė, įjunkusi į dykumą},
uostydama vėją savo įkarštyje, –
pagautą geismo, kas gali ją
sulaikyti?
Visi, kas jos geidžia, be vargo
ją suras,
kai vaikymosi metas jai užeis.
- 25 Tausok savo kojas, jos kone basos,
o savo gerklę gelbėk nuo troškulio!
Bet tu sakai: 'Ne! Nė nesitikėk!
Aš myliu svetimus dievus ir
paskui juos seksiu'.
- 26 Kaip sučiuptas vagis susigėsta,
taip bus sugėdinti Izraelio žmonės:
jie patys, jų karaliai ir didžiūnai,
kunigai ir pranašai.
- 27 Tie, kurie sako medžio gabalui:
'Tu – mano tėvas!'
ir akmeniui: 'Mane tu pagimdei!' –
nugarą man atgręžė, bet ne veidą,
tačiau bėdos ištikti jie šaukia:
'Ateik ir gelbėk mus!'
- 28 Kurgi nūn tavo dievai, kurių sau
prisidirbai?
Tegu ateina jie!
Ar išgelbės jie tave, kai patekai
į bėdą?
Juk kiek tavo miestų,
tiek tavo dievų, Judai!
{Kiek gatvių Jeruzalėje,
tiek aukurų pastatėte Baalui.}
- 29 Kaip galite dar drįsti maldauti
manęs?
Jūs visi kėlėte maištą prieš mane, –
sako VIEŠPATS.
- 30 Veltui plakiau jūsų vaikus, –
mokomi jie nesileido.
Jūsų pačių kalavijas surijo jūsų
pranašus
lyg plėšrus liūtas".
- 31 O jūs – ši karta,
imkite į širdį VIEŠPATIES žodį:
"Argi Izraeliui aš tarsi dykuma
buvau,
lyg tamsybių šalis?
Kodėl manoji tauta sako:
'Esame laisvi!
Daugiau pas tavo neateisim?'
- 32 Ar gali pamiršti mergaitė
savo puošmenas
ir nuotaka savo kaspinus?
Tačiau manoji tauta mane pamiršo
jau kada kada.
- 33 Kaip lengvai tu kelią surandi,
kai ieškai meilužių!

2,20: ... kaip kekšė tysojai: stabų garbinimą pranašas sulygina su apeiginiu paleistuvavimu Baalo alkuose. Izraelis vaizduojamas kaip Dievo nuotaka.

2,23: Slėnis: slėnis į pietus nuo Jeruzalės, vadinamas Ben-Hinomo vardu, Jeremijo laikais buvo šlykšti vieta, nes jame buvo Tofetas – aukuras deginti kūdikiams Molecho garbei. Žr. Jer 7,31.

- Savo nedorumu mokei tu
savojo elgesio
net pačias nedoriausias moteris!
- 34 Net tavųjų drabužių kraštai
apskretę krauju
nekaltų varguolių!
- Ne vagys jie, pagauti įsilaužiant,
35 o vis dėlto sakai: 'Aš esu nekalta!
Jo pyktis tikrai manęs nepalietė!' Štai teisiu aš tave dėl to,
kad sakei: 'Nenusidėjau'".
- 36 Ko taip bėginėji,
kaitaliodama savo kelius!
Tu būsi ir Egipto apvilta,
kaip turėjai apsigilti Asirija.
- 37 Ir iš ten išeisi susiėmus
rankomis galvą,
nes VIEŠPATS atmetė tuos,
kuriais tu pasitiki.
Gero iš jų nesulauksi!
- 3** {Mane pasiekė šitoks VIEŠPATIES
žodis:}
"Jei vyras paleistų žmoną*
ir jeigu ji, nuo jo išėjusi,
ištėkėtų už kito,
ar galėtų pirmasis vyras grįžti pas ją?
Argi tas kraštas nebūtų
teršte suterštas?
Tu juk su tiek meilužių svetimavai,
ir dar norėtum sugrįžti pas mane!
- 2 Pakelk savo akis į aukštas,
plikas kalvas ir pagalvok,
ar dar yra vieta, kur vyrai nebūtų
mėgavęsi su tavimi?
Jų laukdama, sėdėjai pakelėse

- kaip arabas* dykumoje.
Savo nedoru svetimavimu
suteršei kraštą.
- 3 Todėl buvo sulaikyti lietaus būriai,
nebeužėjo pavasario lietūs.
Bet kadangi tavoji kakta įžūli
it kekšės,
tu nė nemanei rausti iš gėdos.
- 4 Net dabar argi nesišauki manęs:
'Tėve mano! Tu – mano jaunystės
sužadėtinis!
- 5 Nejau jis neapykantą jaus amžinai,
niekuomet nesiliaus pykti?'
Šitai tu kalbėjai, bet darei pikta,
kiek įstengei!"

Dvi seserys: Judo ir Izraelio karalystės

⁶Karaliaus Jošijo dienomis VIEŠPATS kalbėjo man: "Ar matei, ką padarė maištingoji Izraelio karalystė? Ji lipo ant kiekvieno aukšto kalno ir ten po bet koku kupliu medžiu elgėsi kaip ištvirtė! ⁷Aš maniau: 'Po to, kai visa tai padarė, galop sugrįš ji pas mane'. Bet ji negrįžo. Ana neištikimoji jos sesuo, Judo karalystė, tai matė. ⁸Dar ji matė, kad Izraelį, tą maištingąją karalystę, paleidau kaip tik už svetimavimą, duodamas skyrybų raštą. Bet tai neištikimosios Judo karalystės neišgąsdino, – jiėjo sau, elgdamasi kaip ištvirtė. ⁹Iš tikrųjų savo palinkimu ištvirtė kauti ji suteršė kraštą, svetimaudama su akmenimis ir medžio gabalais. ¹⁰Viso to nepaisydama, ta neištikimoji sesuo, Judo karalystė, grįžo pas mane ne iš tikros širdies, apsimitusi, – tai VIEŠPATIES žodis".

Izraelio atkūrimas ¹¹Tada VIEŠPATS pasakė man: "Maištingoji Izraelio kara-

3,1: Tokias vedybas draudė Mozės įstatymas. Žr. Įst 24,1-4. Pranašas pasmerkia Judo karalystės, neištikimos nuotakos, pasitikėjimą savimi ir prieaidą, kad ji gali sugrįžti pas Sendoros Dievą po

to, kai buvo garbinusi stabus.

3,2: *Arabas*: plėšikaujantis klajoklis, iš pasulų užpildinėjantis karavanus.

lystė yra mažiau kalta, negu neištikimoji Judo karalystė. ¹²Eik, paskelbk šiaurei šiuos žodžius ir tark:

‘Sugrįžk, maištingoji Izraelio tauta, –
tai VIEŠPATIES žodis, –
nebūsiu tau piktas,
nes esu maloningas, –
tai VIEŠPATIES žodis, –
neapykantos amžinai aš nejaučiu.

- 13 Tik prisipažink,
kad esi kalta,
nes juk prieš VIEŠPATĮ,
savo Dievą, maištavai,
savo palankumą švaistei
svetimiems dievams
{po bet kokių kuplių medžių}
ir mano balso klausyti nenorėjai, –
tai VIEŠPATIES žodis”.

- 14 “Sugrįžkite,* atsimetėliai vaikai, –
sako VIEŠPATS, –
nes aš esu jūsų VIEŠPATS.
Paimsiu jus po vieną iš miesto,
po du iš šeimos ir atvesiu į Zioną.

- 15 Ten duosiu jums ganytojų
pagal savo širdį, –
jie ganyt jus išmintingai
ir protingai.

- 16 Kai pagausėsite ir būsite
vaisingi krašte, –
sako VIEŠPATS, –
tomis dienomis žmonės
daugiau nebesakys:
‘VIEŠPATIES Sandoros Skrynja!’
Į galvą niekam ji nebeateis,
niekas jos nebeminės,
nepasiges ir naujos nebedarys”.

17 Tuo metu Jeruzalė bus vadinama

‘VIEŠPATIES sostas’, visos tautos ten susirinks, kad pašlovintų VIEŠPATIES vardą Jeruzalėje. Savo nedorų širdžių potraukių daugiau jos nebetenkins. ¹⁸Tomis dienomis Judo namai susijungs su Izraelio namais ir abeji drauge ateis iš šiaurės šalies į kraštą, kurį jūsų tėvams daviau kaip palikimą.

Atleidimo sąlygos

- 19 “Tuomet aš sau maniau:
kaip būtų smagu įsūnyti tave
kaip vaiką,
duoti tau malonų kraštą,
visų gražiausią palikimą tarp tautų!
Vadintum mane ‘Mano Tėve!’ –
maniau, –
ir nuo manęs nenusigręžtum.
- 20 Tačiau kaip moteris dėl meilužio
darosi neištikima,
taip tu buvai man neištikima,
Izraelio tauta, –
tai VIEŠPATIES žodis”.

- 21 Girdėti balsas nuo plikų aukštumų!
Maldaujantis Izraelio vaikų
verksmas,
nes jie pasiklydo, eidami savo
keliais,
ir pamiršo VIEŠPATĮ, savąjį Dievą.
- 22 “Sugrįžkite, maištingieji vaikai,
jūsų atsimetimą aš pagydysiu”.

- “Mes čia! Dabar mes einame
pas tave,
nes tu VIEŠPATS, mūsų Dievas!
- 23 Išties kalvos – apgaulė, –
klegės aukštumose!
Tik VIEŠPATYJE, mūsų Dieve,

3,14-18: Izraelio karalystės likutis (14-oji eilutė) susijungs su Judo karalyste (18-oji eilutė). Pirmąs-
tis Viešpaties garbinimas, susietas su Sandoros
Skrynja, dabar bus pakeistas dvasingesniu ir ben-

dražmogišku Dievo garbinimu, išreikštu Dievo sos-
tu idealiojoje Jeruzalėje, apie kurį bus surinktos
visos tautos (17-oji eilutė).

- tėra Izraelio išganymas.
 24 Tas Gėda-dievas* nuo mūsų
 jaunų dienų rijo visa,
 ką mūsų tėvai pelnė, –
 jų avis ir galvijus,
 jų sūnus ir dukteris.
 25 Sau mes gėdą pasiklojome ir
 nešlove apsiklojome,
 nes VIEŠPAČIUI, mūsų Dievui,
 nusidėjom
 nuo savo jaunystės iki šios dienos
 ir mes, ir mūsų tėvai, –
 neklausėme VIEŠPATIES,
 savo Dievo, balso”.

4 Šaukimas grįžti

- 1 “Jei nori sugrįžti, Izraeli, –
 VIEŠPATIES žodis, –
 pas mane turi sugrįžti.
 Jei pašalintum savo bjaurastį iš
 mano akivaizdos
 ir neišklystum iš doro kelio,
 2 ir prisiektum:
 ‘Kaip gyvas VIEŠPATS!’*
 pagal teisybę, teisingumą
 ir teisumą.
 Tuomet tautos jo vardu sau
 palaimos linkėtų
 ir patys juo didžiutuotųsi”.
 3 Nes Judo vyrams ir Jeruzalei
 VIEŠPATS sako:
 “Išarkite dirvonus, nesėkite
 tarp erškėčių!
 4 Apipjaustykite savo širdis*
 VIEŠPAČIUI,
 teatsileidžia surambėjusios
 jūsų širdys,
 Judo vyrai ir Jeruzalės gyventojai,

indant mano pyktis neužsipieksčių
 kaip ugnis
 ir nesileisčių užgesinamas dėl jūsų
 nedorų darbų”.

Judo karalystei grasina priešas iš šiaurės

- 5 Paskelbkite Judo karalystėje,
 praneškite Jeruzalėje!
 Sakykite: “Pūskite ragą visame
 krašte!”
 Šaukite ir raginkite:
 “Rinkitės! Skubėkim į miestus
 su mūrais!”
 6 Iškelkite ženklą: “Į Zioną!”
 Bėkite į saugią vietą! Negaišuokite!
 Nes nelaimę siunčiu iš šiaurės,
 didį nusiaubimą.
 7 Pakilo liūtas iš savo tankmės,
 tautų naikintojas atžygiavo, –
 atėjo iš savųjų namų,
 kad tavąjį kraštą paverstų dykuma.
 Tavo miestai bus sugriauti ir
 liks be žmonių.
 8 Dėl to apsivilkite ašutinę,
 dejuokite ir aimanuokite:
 “Liepsnojančias VIEŠPATIES pyktis
 nenusigrėžė nuo mūsų”.
 9 “Tą dieną, – sako VIEŠPATS, –
 apstulbs karalius nusigandęs,
 apmirs širdis didžiūnams,
 kunigai pastirs iš baimės
 ir pranašai bus priblokšti.
 10 ‘Deja! Viešpatie DIEVE, –
 jie sakys, –
 kaip baisiai apgavai* šią tautą
 ir Jeruzalę,

3,24: *Gėda(-dievas)*: pažodžiui *Gėda*. Konkretus pakaitalas Kanaano gyventojų dievui Baalui pavadinti. Baalas ir jo žmona Aštartė buvo garbinami lytinėmis apeigomis kalvų – aukštumų alkuose.

4,2: *Kaip gyvas Viešpats!*: ši priesaika, nuo širdžiai duota, apima Izraelio sugrįžimą pas Dievą

ir ištikimumą Sandorai su Dievu. Tokiu būdu yra įgyvendinami Dievo duotieji pažadai. Žr. Pr 12,3; 18,18; 22,18; 26,4; Ps 72,17.

4,4: Vien fizinis apipjaustymas neturi vertės, – jį turi lydėti širdies atvirybė Dievui. Žr. Rom 2,25,29; 1 Kor 7,19; Gal 5,6; 6,13.15.

4,10: ... *baisiai apgavai*: klaidingi pranašai

sakydamas jiems: 'Visa išeis
jums į gera!' –
tuo tarpu kalavijas mums jau
prie gerklės".

Teismo viesulas

- 11 Tuo metu šiai tautai ir Jeruzalei
bus sakoma:
"Nuo nuožmių aukštumų per
dykumą
kyla svilinantį vėjas prieš dukrą
manosios tautos.
Ne vėtyimo, ne dulkinimo vėjas, –
12 man paliepus, papučia vėjas
stipresnis negu šie.
Dabar aš pats juos apkaltinsiu!"
- 13 Štai jis pakyla tarsi audros debesis,
jo vežimai tarsi viesulas.
Greitesni už erelius jo žirgai:
"Vargas mums! Prapultis!"
- 14 Jeruzale, nuplauk nedorumą nuo
savo širdies,
kad dar galėtum būti išgelbėta!
Kaip ilgai tu laikysies savo
pražūtingų užmačių?
- 15 Klausykis! Žinia ateina iš Dano,
negandą skelbia iš Efraimo kalnų:
- 16 "Praneškite tai tautoms,
skelbkite Jeruzalėje:
'Apgulėjai ateina iš tolimo krašto,
žygiuoja prieš Judo miestus,
karingai šaukdami'.
17 Kaip laukų sargai jie apsupo ją
iš visų pusių,
nes ji kėlė maištą prieš mane, –
sako VIEŠPATS".
- 18 Tavo elgesys, tavieji darbai tai
tau padarė, –
tavo nedorumas yra kaltas,
kartėlis gula tau ant širdies!
- 19 "Mano širdie! Mano širdie!

- Raitausi iš skausmo!*
- Netelpa krūtinėje mano širdis!
Man širdis plyšta, negaliu tylėti,
nes girdžiu rago garsus,
mūšio šauksmus.
- 20 'Nelaimė vejasi nelaimė', –
pranešama.
Visas kraštas niokojamas, –
kaipmat sunaikintos mano palapinės,
akimirksniu – manosios pastogės.
- 21 Kaip ilgai turėsiu regėti tą karo
vėliavą,
klausytis tų rago garsų?"
- 22 "Deja, manoji tauta paika!
Manęs jie nepažįsta!
Jie – neprotingi vaikai,
be jokios nuovokos.
Jie gudrūs vien pikta daryti,
o gera daryti nemoka".
- 23 Pažiūrėjau į žemę, ir štai –
ji nualinta ir dyka!
Žvelgiau į dangų – jame nebuvo
šviesos!
- 24 Pažiūrėjau į kalnus, ir štai –
jie drebėjo,
o visos kalvos svyravo
pirmyn ir atgal!
- 25 Žvalgiausi, ir štai –
nebuvo žmonių;
net padangių paukščiai buvo
išskridę!
- 26 Pažiūrėjau, ir štai –
derlinga žemė buvo tapusi dykuma,
visi jos miestai – griuvėsiai
prieš VIEŠPATĮ,
sunaikinti jo aitraus pykčio.

27 Ak, šitaip VIEŠPATS sakė: "Tyrilau-
kiais pavirs visas kraštas, tačiau nesunai-
kinsiu jo visai".

prikiša Dievui savo apgaulę. Žr. Jer 14,13-16.
4,19-21: Paties Jeremijo sielvartas dėl ateinančios

Judo karalystės pražūties.

- 28 “Dėl to dejuos žemė,
ir dangūs viršum jos apsigaus
juoda skraiste,
nes aš pasakiau ir nesigailiu,
aš nutariau ir neatšauksiu”.
- 29 Raitelių ir šaulių šauksmus išgirdę,
išbėgioja visų miestų gyventojai.
Jie šliaužia į urvus,
slepiasi miškų tankmėse,
kopia ant uolų:
visi miestai ištuštėję, niekas ten
nebegyvena.
- 30 O tu, pasmerktoji pražūčiai,
ką tu manai, rengdamasi purpuru,
puošdamasi aukso pašvitaits,
tepdama savąsias akis dažais?
Veltui gražiniesi!
Tavieji meilužiai tave paniekina, –
tavo gyvybės jie ieško!
- 31 Tarsi dejuotų gimdyvė, – girdžiu, –
tarsi šauktų pirmąkart gimdanti
motina.
Tai šaukia Ziono dukra.
Kvapą vos atgaudama, ji tiesia
rankas:
“Ak, vargas man!
Alpstu nuvargusi,
sugriebta žudikų!”

5 Jeruzalės nuodėmė

- ¹ “Paklajokite Jeruzalės gatvėmis,
žvalgykitės ir stebėkite!
Ieškokite jos aikštėse,
ar rasite žmogų –
bent vieną žmogų,
vykdanį teisingumą ir ieškanį
teisybės,
idant galėčiau jai atleisti! –
sako VIEŠPATS.
- 2 Nors jie ir sakytų:
‘Kaip gyvas VIEŠPATS!’ –
jų priesaika būtų kreiva”.

- 3 VIEŠPATIE, argi tavo akys
neieško teisybės?
Tu juos plakei, bet skausmo
jie nejautė,
tu juos mažne sunaikinai,
bet jie nesileido mokomi.
Jie tapo kietesni už uolą, –
sugrįžti atsisakė.
- 4 Tariau sau: “Jie yra tik varguoliai,
užtat paikai ir elgiasi,
nes nežino VIEŠPATIES kelio
nei savojo Dievo teisingumo.
- 5 Geriau pas didžiūnus eisiu,
jiems kalbėsiu,
nes jie žino VIEŠPATIES kelią
ir savojo Dievo teisingumą”.
Tačiau ir jie, visi iki vieno,
buvo sulaužę jungą,
nutraukę ryšius.
- 6 Todėl miškų liūtas juos plėšo,
tyrų vilkas juos pjauna,
ir leopardas sėlina apie jų miestus
ir visus,
kas tik iš jų išeina, sudrasko
į gabalus.
Gausūs buvo jų nusikaltimai,
be skaičiaus jų atsimetimai.
- 7 “Kodėl turėčiau visa tai tau atleisti?
Tavieji vaikai mane paliko
ir prisiekinėjo stabais, nors jie
ne Dievas.
Pasotinau juos, bet jie svetimavo,
į kekšės namus grūdosi.
- 8 Eržilai jie, nusipenėję ir gašlūs,
kiekvienas žvengia savo
artimo žmonos.
- 9 Kaip už tokius darbus nebausiu? –
tai VIEŠPATIES žodis. –
Kaip tokiai tautai nekeršysiu?”
- 10 Kopkite į jos vynmedžių
lysves atslaitėse,

- nuniokokite jas! Tik
nesunaikinkite visiškai!
Nugenėkite nukarusias šakas,
nes jos nepriklauso VIEŠPAČIUI.
- 11 "Ai, su manim abeji elgėsi
labai neištikimai, –
ir Izraelio, ir Judo namai, –
tai VIEŠPATIES žodis".
- 12 VIEŠPATIES išsigynė,* sakdami:
"Nė būti jo nėra!
Neištikis mūsų jokia nelaimė, –
nematysime nei kalavijo, nei bado.
- 13 Pranašai tik vėjus gauda,
ne žodis iš Dievo jų kalba.
Teištinka jų grasinimai juos
pačius!"
- 14 Todėl VIEŠPATS, Galybių Dievas,
taip prabilo:
"Kadangi jie tai pasakė,
štai savo žodžius tavo lūpose
paversiu ugnimi.
Šita tauta yra malkų krūva,
kurią ugnis suris!
- 15 Žiūrėkit! Aš sukeliu prieš jus
tautą iš toli,
Izraelio namai, –
tai VIEŠPATIES žodis! –
Tvirtą tautą,
ilgaamžę tautą,
tautą, kurios kalbos nemoki, –
nesupranti, ką jie sako.
- 16 Jų strėlinės – kaip kapų atviros
duobės, –
visi jie – šaunūs kovotojai.
- 17 Jie suris tavo pjūtį ir tavo maistą,
suris tavo sūnus ir dukteris,
suris tavo avis ir galvijus,
- suris tavo vynmedžius ir figas.
Jie sutriuškins ir įtvirtintus miestus,
kuriais tu pasitiki, – kalaviju".
- 18 "Tačiau net ir tomis dienomis, – tai
VIEŠPATIES žodis, – jūsų nesunaikinsiu
visiškai. 19 Kai jie klaus: 'Kodėl gi VIEŠ-
PATS, mūsų Dievas, taip pasielgė su mu-
mis?' – atsakys: 'Kaip jūs mane palikote
ir svetimiems dievams tarnavote savame
krašte, taip tarnaukite dabar svetimiems
dievams nesavame krašte'".
- 20 Jokūbo namams tai pasakyk
ir Judo karalystei tai paskelbk:
- 21 "Klausykis, paika ir nenuovoki
tauta, –
jūs turite akis, bet nematote,
jūs turite ausis, bet negirdite.
- 22 Argi neturėtumėte manęs garbinti, –
tai VIEŠPATIES žodis, –
argi neturėtumėte drebėti
prieš mane?
Juk aš padariau smėlį jūros siena,
amžina riba, kurios jai
peržengt nevalia.
Nors ji ir užauja, bet veltui,
nors ir riaumoja jos bangos, ant
ribos turi sulūžti.
- 23 Maištingą ir neklusnią širdį turi
ši tauta, –
nusigręžė nuo kelio ir nuėjo sau.
- 24 Nepagalvojo širdimi:
'Garbinkime VIEŠPATĮ, savo Dievą,
kuris duoda mums lietų –
ankstyvąjį ir vėlyvąjį* atėjus metui,
kuris palaiko mūsų labai pjūties
savaičių seką'.
- 25 Jūsų kaltės suardė šitą seką,
jūsų nuodėmės nukreipė jus nuo

5,12: *Viešpaties išsigynė*: žmonės elgiasi, tarsi Dievo nebūtų.

5,24: *Lietus – ankstyvasis ir vėlyvasis*: Palestina yra kraštas su dviem metų laikais – sausu metų laiku, arba vasara, ir lietingu metų laiku, arba žie-

ma. Ankstyvasis lietus – lietaus gūsiai pradeda žiemą, o vėlyvasis lietus – lietūs lietinguoju metų laiku. *Pjūties savaičių seka*: septynių savaičių laikotarpis tarp Perėjimo šventės ir Sekminių, – šiuo laikotarpiu paprastai nebūna lietaus.

- kelio į palaimą.
- 26 Mano tautoje daug yra nedorėlių,
metančių savo tinklus.
Jie spendžia spąstus lyg medžiotojai,
bet sugauna žmones.
- 27 Kaip medžiotojo krepšys
prikimštas paukščių,
taip jų namai – pilni klastų.
Šitaip jie turtėja ir darosi galingi,
- 28 išplersta ir nutunka.
Jų nedori darbai – nuodėmė ant
nuodėmės, –
teisingumo nė paisyt nepaiso,
našlaičių bylų negina, vargšų
skundų negirdi.
- 29 Kaip už tokius darbus nebausiu? –
tai VIEŠPATIES žodis. –
Kaip tokiai tautai nekeršysiu?
- 30 Baisus ir šlykštus dalykas atsitiko
krašte:
- 31 pranašai pranašaudami meluoja,
kunigai valdo,
kaip pranašai liepia,
o mano tautai tas patinka!
Bet ką darysite, kai ateis galas?”
- 6** **Priešas apgula Jeruzalę**
1 Bėkite, Benjamino vaikai,
iš Jeruzalės!
Pūskite ragą Tekooje,
Bet-haKereme duokite ženklą,
nes iš šiaurės grasina nelaimė
ir baisi pražūtis.
- 2 Gražioji ir trapioji Ziono dukra,
tu žuvusi!
- 3 Prieš ją ateina piemenys su savo
kaimenėmis,*
statosi aplinkui savo palapines,
kiekvienas gano kur nori.
- 4 “Pasiruoškite mūšiui su ja!
Būkite pasiruošę!
Mes pulsime vidudienį!

- Deja, bėda mums! Diena jau temsta,
ilgėja vakaro šešėliai.
- 5 Būkite pasiruošę! Užpulsime
ją nakčia
ir griuvėsiais paversime jos
tvirtoves!”
- 6 Nes štai ką Galybių VIEŠPATS
pasakė:
“Iškirskite jos medžius
ir supilkite apgulos pylimą
prieš Jeruzalę.
Ji yra miestas, paskirtas bausmei, –
jos gatvėse visur tik priespauda!
- 7 Kaip iš šaltinio trykšta vandenys,
taip iš josios plūsta nedorumas.
Smurtas ir plėšimas joje siaučia,
ligos ir žaizdos visuomet man
prieš akis.
- 8 Leiskis pamokoma, Jeruzale,
kad neatsitraukčiau nuo tavęs
pasibjaurėjęs
ir nepaversčiau tavęs tyrais, –
žeme, kurioje niekas negyvena”.
- 9 Galybių VIEŠPATS taip kalbėjo:
“Surink, tarsi vynuogės surink
Izraelio likutį!
Tarsi vynuogių raškytojas
rankomis keliskart perein jo šakas”.
- 10 Į ką aš kreipsiuos?
Per ką įspėsiu, kad mane jie
išgirstų?
- Štai jų ausys neapipjaustytos, –
jie negali girdėti.
Štai VIEŠPATIES žodis pasidarė
jiems pajuoka, –
į jį polinkio jie neturi.
- 11 Todėl aš pilnas VIEŠPATIES pykčio,
išvargintas pastangų jį suvaldyti.

6,3: *Piemenys... su kaimenėmis*: babiloniečių karo vadai ir kariuomenė.

- Išliesiu jį ant mažylių gatvėje,
 taip pat ir ant vaikinų būrių!
 Visi bus paimti į nelaisvę,
 vyras ir žmona, seniai ir karšiniai.
- 12 Jų namai atiteks kitiems,
 ir jų laukai, ir žmonos,
 kai aš pakelsiu savo ranką
 prieš šio krašto gyventojus, –
 tai VIEŠPATIES žodis.
- 13 Nuo mažiausio iki didžiausio,
 jie visi iki vieno –
 gobšūs savanaudžiai;
 nuo pranašo iki kunigo, jie visi –
 apgavikai.
- 14 Mano tautos žaizdas jie tik apgydo,
 kartodami: “Viskas gerai! –
 Viskas gerai!”* –
 nors nėra gerai.
- 15 Turėtų gėdytis dėl savo bjauraus
 darbo,
 tačiau jie nesidrovi
 nei nežino, ką reiškia iš gėdos
 parausti.
 Todėl jie kris tarp žūvančiųjų,
 jie sukniubs, kai aš juos bausiu, –
 sako VIEŠPATS.
- 16 Šitaip VIEŠPATS kalbino:
 “Stokitės ant kryžkelių ir
 pasižvalgykite!
 Pasiklauskite senovės takų,*
 kur yra gerasis kelias?
 Eikite juo ir rasite sau ramybę.
 Bet jie atsakė: ‘Juo mes neisime!’
- 17 Daviau jums ir sargus:*
 ‘Paklausykite rago garso!’
 Bet jie atsakė: ‘Neklausysime!’
- 18 Todėl išgirskite, tautos,
 ir žinok, bendrija, kas jų laukia!
 19 Girdėk, žeme!
 Šitai tautai štai siunčiu nelaimę,
 jų pačių piktų pinklių vaisių,
 nes jie neklausė manųjų žodžių,
 atmetė manąją įstatymą.
- 20 Kam gi man smilkalai iš Šebos
 ir kvapieji meldai iš tolimo krašto?
 Man ne prie širdies jūsų
 deginamosios aukos,
 nemalonios man jūsų atnašos.
- 21 Todėl, – taip kalbėjo VIEŠPATS, –
 štai padėsiu kliūčių ant šitos
 tautos kelio,
 kad ji ant jų sukluptų.
 Tėvai ir vaikai,
 kaimynai ir bičiuliai drauge pražus”.
- 22 Taip VIEŠPATS kalbėjo:
 “Štai atžygiuoja tauta
 iš šiaurės krašto,
 didelė tauta, pažadinta nuo žemės
 pakraščių.
- 23 Ginkluoti lankais ir ietimis,
 žiaurūs ir nežinantys pasigailėjimo, –
 tarsi jūros šniokštimas jų užsesys.
 Raiti ant žirgų, mūšio rikiuotės
 gretose,
 prieš tave, Ziono dukra!”
- 24 “Išgirdome žinią apie juos,
 rankas nuleidome,
 pagavo mus baimė
 ir kančios kaip gimdyvės.
- 25 Neik iš namų į laukus,
 nesileisk į kelionę vieškelio,
 nes priešo kalavijas – klaikas visur!
- 26 Ai, mano tautos dukra,

6,14: Melagingas tvirtinimas, kurį skelbia kunigai ir netikri pranašai, nesumažina žalos, kurią neša tautai visuotinis pomėgis pasitenkinti medžiagine gerove ir dorovinis supuvimas.

6,16: *Senovės takai*: tautos istorija ir jos pamokos.

6,17: *Sargai*: pranašai, kurie nesiliovė skelbti Sandoros įstatymą įvykių žaizdre.

vilkis ašutinę,
voliokis pelenuose,
gedėk kaip vienatinio sūnaus,
liek gailias ašaras,
nes staiga mus užklumpa žudikas”.

**Dievas paskiria pranašą
vertinti tautą**

- 27 Vertintoju* savo tautoje
paskyriau tave, –
valytoju, –
kad ištirtum ir vertintum jų elgesį.
28 Jie – varis ir geležis:
visi jie – užkietę maištininkai,
šmeižtų nešiotojai – elgiasi nedorai.
29 Dumlės sniokščia,
šviną surija ugnis.
Veltui valytojas valė, –
nedorieji nebuvo atskirti.
30 “Atmestuoju sidabru” jie bus
vadinami,
nes VIEŠPATS juos atmetė.

**2. Pranašavimai karaliaus
Jehojakimo dienomis**

7 Pamokslas Šventyklos vartuose¹ Žodis,* kurį gavo iš VIEŠPATIES Jeremijas: ²“Atsistok VIEŠPATIES Namų vartuose ir ten paskelbk šį žodį: ‘Visi Judo gyventojai, kurie einate pro vartus pagarbinti VIEŠPATIES, išgirskite VIEŠPATIES žodį!’” ³Štai ką Galybių VIEŠPATS, Izraelio Dievas, sako: “Taisykite savo kelius ir savo darbus, kad galėčiau būti su jumis šioje vietoje. ⁴Nepasikliaukite nepagrįsta viltimi, ⁵sakydami: ‘Tai VIEŠPA-

TIES Šventykla! Tai VIEŠPATIES Šventykla!’ Tik tuomet, jei jūs visiškai pakeisite savo kelius ir darbus, jei vykdysite teisingumą tarp žmonių, ⁶jei neskriausite svetimšalio,* našlaičio ir našlės, jei neišliesite nekalto kraujo šioje vietoje ir nedarysite sau žalos, sekdami paskui svetimus dievus, ⁷aš būsiu su jumis šioje vietoje – krašte, kurį daviau senovėje tavo tėvams amžiams.

8 Štai! Pasikliaujate nepagrįsta viltimi – beverčiu melu! Iš to tik žalos turėsite! ⁹Kaipgi? Jūs vagiate ir žudote, svetimaujete ir kreivai prisiekiate, aukojate Baalui atnašas ir sekate paskui kitus dievus, kurių net nepažįstate, ¹⁰paskui, atėję pas mane į šiuos Namus, kurie vadinasi mano vardu, sakote: ‘Esame apsaugoti! Galime vėl daryti visus šiuos nedorus darbus!’ ¹¹Argi tie Namai, kurie vadinasi mano vardu, nevirto jūsų akyse plėšikų lindyne? Žiūrėkite, juk ir aš matau, kas darosi! – tai VIEŠPATIES žodis. ¹²Taip! Nueikite, jei norite, į Šilo’ą,* kurį buvau padaręs savo vardo vieta pradžioje. Pasižiūrėkite, ką aš padariau jam už nedorus darbus, kurių pridarė mano tauta – Izraelis. ¹³Ir dabar, kadangi jūs padarėte šias visas nuodėmes, – sako VIEŠPATS, – kadangi jūs neklausėte, nors ir kalbėjau jums taip primygtinai, kadangi jūs neatsiliepėte, nors ir šaukiau jus, ¹⁴todėl su šiais Namais, vadinamais mano vardu, – jais jūs pasitikite, – ir su vieta, kurią jums ir jūsų tėvams daviau, pasielgsiu lygiai taip, kaip su Šilo’u pasielgiau.

15 Atstumsiu jus nuo savęs, kaip atstū-

6,27-30: Jeremijas buvo pašauktas būti tautų prievaizdu (žr. Jer 1,10), šiame tekste jis paskiriamas Dievo tautos vertintoju su pareiga ištirti tautos elgesį. Jeremijas duoda savo apyskaitą: žmonės yra mišrus metalas – nuodėgos ir negali būti nuvalyti. 7,1-15: Viešpaties Šventykla nebus žydams prieglauda nuo jų priešų, jeigu jie nepataisys savo elgesio.

7,6: *Svetimšalis*: Mozės Įstatymas ypač globojo svetimšalį, našlaitį, našlę ir levitą – Levio giminės narį. Žr. Iš 20,10; Sk 9,14; 15,14; Įst 5,14; 28,43.

7,12: *Šilo’as*: pradinis Izraelio religinis centras nuo Jozuės meto iki Samuelio laikų. Vėliau Dievas šią šventovę atmetė, ir filistinai ją sunaikino. Žr. 1 Sam 1,9; 4,3-4; Ps 78,60. 68-69.

miau visus jūsų giminaičius, visus Efraimo palikuonis”.

Tauta neklauso ¹⁶“O tu nesimelsk už šitą tautą, neužtark jų maldavimu! Neįtikinėk manęs, nes aš tavęs neišklausysiu.

¹⁷Argi nematai, ką jie daro Judo miestuose ir Jeruzalės gatvėse? ¹⁸Vaikai malkas rankioja, jų tėvai pakuria ugnį, o motinos minko tešlą paplotėliams Dangaus karalienei.* Mane įskaudinti norėdami, jie lieja geriamąsias atnašas svetimiems dievams.

¹⁹Argi jie mane įskaudina? – sako VIEŠPATS. – Ne! Argi ne save pačius, savo pačių gėdai? ²⁰Tikrai, – Viešpats DIEVAS taip pasakė, – mano liepsnojančią pyktis išsilies ant šitos vietos, ant žmonių ir ant gyvulių, ant lauko medžių ir dirvų derliaus. Jis degins, ir nebus kam jį užgesinti”.

²¹Galybių VIEŠPATS, Izraelio Dievas, kalba taip: “Dėkite savo deginamąsias aukas ant skerstinių atnašų ir suvalgykite paaukotą mėsą! ²²Kalbėdamas jūsų tėvams tą dieną, kai išvedžiau juos iš Egipto žemės, jiems nieko neįsakiau* apie deginamąsias ar skerstines aukas. ²³Bet šį vieną įsakymą daviau jiems. Klausykite mano balso! Tada aš būsiu jūsų Dievas, o jūs būsite mano tauta. Eikite visur tik tuo keliu, kuriuo jums įsakau, idant jums sektųsi.

²⁴Bet jie nei paklausė, nei paisė. Jie sekė paskui savo pačių užmačias, savųjų nedorų širdžių užsispyrimą, atsukdami man nugarą, o ne veidą. ²⁵Nuo tos dienos, kai jūsų tėvai išėjo iš Egipto žemės, ligi šiandien primygtinai siunčiau ir siun-

čiau jums savuosius tarnus – pranašus. ²⁶Tačiau manęs jie nepaklausė ir nepaisė, bet darėsi dar atkaklesni kietasprandžiai ir elgėsi dar pikčiau negu jųjų tėvai.

²⁷Nors ir sakysi jiems visus šiuos dalykus, tavęs jie neklausys, nors juos ir šauksi, tau jie neatsilieps. ²⁸Todėl pasakyk jiems: ‘Štai tauta, kuri neklausė VIEŠPATIES, savo Dievo, balso ir nesileido jo moka. Ištikimybė mirusi, net pats žodis dingio nuo jų lūpų’”.

Stabų garbinimas

Ben-Hinomo slėnyje

²⁹ Nusikirpk plaukus* ir mesk juos šalin!

Kalvose užtrauk liūdną raudą!
Nes VIEŠPATS atmetė ir paliko kartą,
sukėlusią jo pyktį.

³⁰Judo žmonės padarė nedorybę mano akyse, – sako VIEŠPATS. – Jie sutēršė Namus, kurie vadinasi mano vardu, statydami juose savo šlykščius stabus. ³¹Ben-Hinomo slėnyje jie pasistatė Tofetą – aukurą deginti savo sūnums ir dukterims kaip aukai. To aš niekuomet neįsakiau, tai man niekuomet neatėjo į mintį. ³²Dėl to, tikėkite manimi, – tai VIEŠPATIES žodis, – ateis dienos, kai nebebus minimas Tofetas ir Ben-Hinomo slėnis, bet Žudynių slėnis. Tofete bus kapinės, nes kitur nebebus vietos laidoti. ³³Tada šitos tautos žuvusiųjų lavonai bus mitalas padangių paukščiams ir laukų žvėrimis, – nebus kam jų nuvaikyti. ³⁴Aš nutildysiu Judo miestuo-

7,18: *Dangaus karalienė* asirų ir babiloniečių Ištara, vaisingumo deivė. Judo karalius Manasas įvedė jos garbinimą į Judo karalystę po Jošijo mirties. Žvaigždžių pavidalo paplotėliai, – Ištara buvo tapatinama su Veneros planeta, – buvo aukojami jos garbei.

7,22: ... *jiems nieko neįsakiau*: doras elgesys, o ne vien išorinis kultas, buvo Dievo reikalavimas

savo tautai.

7,29: *Nusikirpk plaukus*: izraeliečių visuomenėje buvo Dievui įžadais pasišventusių vyrų – nazirų. Jie buvo laikomi šventais dėl įžadų nekirsti ar neskusti plaukų, neliesti lavonų ir negerti gėrimo iš vynuogių. Žr. Sk 6,4-8. Nazirui nusikirpti plaukus buvo didelio gedulo ženklas.

se ir Jeruzalės gatvėse džiaugsmo ir iškilmių garsus, jauniko ir nuotakos balsą, nes visas kraštas taps tyrilaukais.

8 Tuo metu, – tai VIEŠPATIES žodis, – kaulai Judo karalių, kaulai jo didžiūnų, kaulai kunigų, kaulai pranašų ir kaulai Jeruzalės gyventojų bus iškasti iš kapų² ir išbarstyti ant žemės prieš saulę, prieš mėnulį, prieš visas dangaus galybes*, kurias jie mylėjo, tarnavo ir sekė, į kurias jie kreipėsi ir kurias garbino, puldami kniūbsčiom ant žemės. Jie nebus surinkti ir palaidoti, bet gulės kaip mėšlas dirvoms patręšti. ³Visi, kurie išliko iš tos nedoros šeimos, nors ir kur juos išstremčiau, labiau norės mirti negu gyventi, – sako Galybių VIEŠPATS.

Nusikaltimas ir bausmė

⁴ Pasakyk jiems:

“Taip kalbėjo VIEŠPATS:

‘Kai žmonės pargriūva, argi jie vėl nesikelia?

Kai žmonės paklysta, argi atgal negrįžta?’

⁵ Kodėl tat ši tauta – Jeruzalė – yra amžinai neklusni?

Kodėl jie laikosi apgaulingų stabų, atsisako sugrįžti?

⁶ Klausiausi atidžiai ir neišgirdau nė vieno tiesos žodžio.

Niekas neapgaili savo nedorumo, – nesako: ‘Ką aš padariau!’

Visi veržiasi į priekį savo neklusniuojų keliu tarsi ristūnai, besiveržiantys į mūšį.

⁷ Net gandras padangėse žino, kada keliauti, burkuolis, kregždė ir gervė

nujaučia laiką,

kada sugrįžti,

bet mano tauta nežino

VIEŠPATIES teisingumo!”

⁸ Kaip galite sakyti: “Mes išmintingi! Mes turime VIEŠPATIES įstatymą”?

Juk iš tikrųjų pavertė jį melu melaginga žinovo plunksna!*

⁹ Išminčiai sugėdinti, apstulbinti, įkliuvę į spąstus. Štai VIEŠPATIES žodį jie atmetė, – iš kurgi jų išmintis?

¹⁰ “Todėl jų žmonas atiduosiu kitiems, o jų laukus užkariautojams. Juk jie visi, nuo mažiausio lig didžiausio, godžiai ieško savo naudos, nuo pranašo lig kunigo, jie visi – veidmainiai.

¹¹ Dukters, mano tautos, žaizdas jie nerūpestingai apgydo, kartodami: ‘Viskas gerai! Viskas gerai!’ – nors nėra gerai.

¹² Turėtų gėdytis dėl savo bjauraus elgesio! Tačiau jie nei gėdos jaučia, nei žino, ką reiškia iš gėdos parausti. Tikrai jie kris tarp žuvusiųjų, jie sukniubs, kai aš juos bausiu”, – sako VIEŠPATS.

¹³ “Tikrai surengsiu jų pjūtį! – tai VIEŠPATIES žodis”. Nebus vynuogių ant vynmedžio

8,2: *Dangaus galybės*: saulė, mėnulis ir žvaigždės, garbinamos pagonių religijose, buvo garbinamos ir Judo karalystėje karalių Manaso ir Amono valdymo metu.

8,8-9: ... *melaginga žinovo plunksna*: žinovų aiškinimai ir potvarkiai buvo skirtingi nuo Dievo žodžio, duoto per pranašą Jeremiją.

- nei figų ant figmedžio,
 net lapai bus nuvytę!
 Visa, ką jiems buvau davęs, išnyko.
- 14 Ko gi dar sėdime?
 Susirinkime! Eime į miestus su
 įtvirtinimais,
 kad ten žūtume,
 nes VIEŠPATS, mūsų Dievas,
 lėmė mums žūti.
 Jis davė mums gerti nuodų,
 nes mes nusidėjome VIEŠPAČIUI.
- 15 Laukėme taikos, bet nėra pagerėjimo,
 laukėme pagalbos, bet vietoj jos
 ateina klaikas!
- 16 Nuo Dano girdėti, kaip prunkščia
 jo ristūnai,
 nuo jo eržilų žvengimo dreba
 visas kraštas.
 Jie atėjo ir nusiaubė visą kraštą,
 miestus ir jų gyventojus.
- 17 “Pasiųsiu prieš jus nuodingų
 gyvačių,
 angių, kurių joks užkerėjimas
 neveiks.
 Jos gels jus mirtinai! –
 Tai VIEŠPATIES žodis”.
- Pranašo sielvartas dėl
 tautos kančios**
- 18 Mano liūdesys nepagydomas,
 manoji širdis pasiligojusi.
- 19 Štai vargšės mano tautos šauksmas
 aidi skersai išilgai per kraštą:
 “Nejau VIEŠPATIES nėra Zione?
 Argi nebėra ten jo karaliaus?
 {Kodėl jie skaudina mane
 savo stabais,
 savo beverčiais svetimais dievais?}
- 20 Pjūtis jau praėjo,
 vasara pasibaigė,

- bet mes dar tebesam neišgelbėti!”
- 21 Dukters – mano tautos –
 žaizdos sukrėtė mane,
 esu baisiai nusiminęs, net paklaikęs.
- 22 Ar nėra balzamo Gileade,*
 ar nėra ten gydytojo?
 Kodėl neužgyja dukters,
 mano tautos, žaizda?
- 23 O, kad manoji galva būtų
 vandens šulinys,
 mano akys ašarų šaltinis!
 Dieną ir naktį apverktčiau
 dukters, mano tautos, užmuštuosius.

9 Dorovinis tautos sugedimas

- ¹O, kad galėčiau rasti dykumoje
 pakelės pastogę!
 Tada palikčiau savo tautą, –
 galėčiau nuo jų atsitraukti.
 Visi jie – svetimautojai,
 sukčiai.
- 2 Liežuvis yra jų ginklas,
 įtemptas lankas;
 melas, o ne tiesa, viešpatauja krašte.
 Nuo vienos nuodėmės jie
 skuba prie kitos,
 bet manęs nepažįsta, –
 tai VIEŠPATIES žodis.
- 3 Būkite budrūs kiekvienas su
 savo kaimynu,
 nepasitikėkite nė vienu broliu!
 Kiekvienas brolis gudrauja kaip
 Jokūbas,*
 kiekvienas kaimynas skleidžia
 šmeižtus.
- 4 Visi apgaulinėja vienas kitą,
 tiesos nesako.
 Savo liežuviais jie įgudo meluoti,
 elgiasi nedorai, nebegali gailėtis.
- 5 Smurtas ant smurto, apgaulė
 ant apgaulės:

8,22: *Gileadas*: sritis rytiniame Jordano upės šone, garsi gydančiu balzamu. Tačiau Gileado balzamas nepajėgė išgydyti dorovinio tautos supuvimo.
 9,3: ... *gudrauja kaip Jokūbas*: hebrajiškai

‘akob j’akob sudaro žodžių žaismą, lietuviškai sakytume *gudrauja gudragalvis*. Mat Jokūbas gimdamas bandė paglemžti iš savo brolio Esavo pirmagimystės teises. Žr. Pr 25,26,33.

manęs pripažint jie nenori, –
tai VIEŠPATIES žodis.

- 6 Todėl, – taip sakė Galybių
VIEŠPATS, –
valysiu juos ir bandysiu,
ką kita man daryti su jų nedorumu?
7 Jų liežuvis – mirtina strėlė,
apgaulios jų lūpos, apgauli ir jų kalba.
Lūpomis kalba artimui draugiškai,
bet savo širdyje rengia jam pasalas!
8 Kaip jų už tai nebausiu? –
tai VIEŠPATIES žodis. –
Tokiai tautai kaip ši
kaip nekeršysiu?

Rauda dėl nuniokoto krašto

- 9 Dėl kalnų aš imu verkti ir vaitoti,
dėl ganyklų tyruose pradėdau raudą,
nes jie yra nusiaubti, –
į juos niekas kojos nebekelia,
nebegirdėti kaimenių bliovimo.
Ir padangių paukščiai,
ir žvėrys pabėgo, pradingo.
10 “Jeruzalę pavirsiu griuvėsių krūva,
šakalų lindyne.
Judo miestus – baisiais tyrlaukais,
kur niekas negyvena”.
11 Kas yra toks išmintingas,
kad visa tai suprastų?
Tegu paaiškina tas,
kuriam paties VIEŠPATIES lūpos
kalbėjo:
“Kodėl taip nuniokotas kraštas,
išdegintas kaip dykuma,
per kurią niekas nebekeliauja?”
12 VIEŠPATS atsakė: “Dėl to, kad jie at-
metė mano įstatymą, kurį aš jiems daviau,
neklaušė mano balso ir nesielgė pagal jį,
13 bet verčiau elgėsi pagal savo atkaklią
širdį ir sekė Baalais, kaip jų tėvai buvo
juos išmokę”. 14 Todėl, – Galybių VIEŠPATS,

Izraelio Dievas, taip kalbėjo: “Štai dabar
maitinsiu šitą tautą kiečiais ir girdysiu
nuodingu gėralu. 15 Išsklaidysiu juos tarp
tautų, kurių nei jie, nei jų tėvai nežino-
jo, ir siųsiu jiems kalaviją, kad juos visiškai
sunaikintų”.

- 16 Šitaip kalbėjo Galybių VIEŠPATS:
“Nagi! Pašaukite raudotojas,
kad ateitų.
Kvieskite pačias geriausias.
17 Teskuba ateiti ir pradėti
raudą už mus,
kad mūsų akys plūstų ašaromis,
nuo blakstienų sravėtų kaip vanduo”.
18 Iš Ziono girdėti rauda:
“Kaip baisiai mes nuniokoti!
Kokia mums gėda!
Palikome kraštą, nes nugriovė
mūsų sodybas!”
19 Klausykite, moterys, VIEŠPATIES
žodžio,
teišgirsta jūsų ausys jo lūpų žodį.
Pamokykite savo dukteris
aimanuoti,
tepamoka viena kitą tos raudos.
20 Mirtis įlipo pro mūsų langus,
įsilaužė į mūsų pilsis.
Ji nušluoja vaikus nuo gatvių,
jaunuolius nuo miesto aikščių.
21 Sakyk: “Taip kalbėjo VIEŠPATS.
Užmuštųjų lavonai guli kaip
mėšlas dirvoje,
tarsi pėdai, kurių nėra kam surinkti,
paskui pjovėją”.
Tikroji šlovė
22 VIEŠPATS taip kalbėjo:
“Išminčius tenesisidžiuoja savo
išmintimi,
nei stipruolis tenesisigiria
savuoju stiprumu,
nei turtuolis tenesisipuikauja
savo turtais.

23 Bet jei kas didžiuotųsi, tesididžiuoja,
kad turi išminties pažinti mane, –
pripažinti, kad aš esu VIEŠPATS,
kuris myli ištikimai,
vykdo teisingumą ir teisumą
žemėje.

Tokiais žmonėmis aš mėgaujuosi, –
tai VIEŠPATIES žodis”.

Apipjaustymas neturi vertės ²⁴“Štai!
Ateis dienos, – tai VIEŠPATIES žodis, – kai
aš pašauksiu ataskaiton visus apipjausty-
tuosius tik kūnu: ²⁵Egiptą, Judą, Edomą
ir amoniečius, Moabą ir dykumos gyven-
tojus, skutančius savo smilkinius.* Juk vi-
sos tautos – neapipjaustytos, bet visi Iz-
raelio namai turi neapipjaustytą širdį”.

**10 Stabai ir tikrojo Dievo gar-
binimas** ¹Klausykite žodžio,
kurį VIEŠPATS pasakė apie jus, Izraelio
namai!

² VIEŠPATS šitaip kalbėjo:
– Nemėgdžiokite tautų kelio,
nenuogąstaukite dėl ženklų
dangaus skliaute,*
nors dėl jų tautos ir nuogąstauja.

³ Ką tautos tiki – gryna apgaulė,
nes stabai – tik rąstgalys iš
miško medžio,
išskobtas meistro skaptuku,

⁴ auksu ar sidabru papuoštas.
prikaltas plaktuku ir vinimis,
kad nepargriūtų.

⁵ It paukščių baidyklė melionų
darže, –
kalbėti jie negali.

Juos reikia nešioti, –
mat patys nepacina.

Nebijokite jų, nes jie negali
nei žalos padaryti, nei naudos
atnešti.

⁶ Tokio kaip tu, VIEŠPATIE,
kito nėra!

Didingas tu, didinga tavojo
vardo galybė!

⁷ Kas gali tavęs nebijoti,
tautų Karaliau?
Tai pridera tau,
nes tarp visų išminčių tautose,
visų tautų valdose,
tokio kaip tu kito nėra!

⁸ Visi jie kaip vienas yra be žado
ir be jausmo, –
taigi ką gali jie išmokti iš
medinių stabų?

⁹ Jie – iš Taršišo atvežtas,
plaktuku kaldintas sidabras,
ir auksas iš Ufazo!

Jie – meistro išmonė
ir auksakalio rankdarbis.
Violetinis ir purpurinis yra
jų apdaras, –
visi lig vieno jie – nagingų
amatininkų dirbinys.

¹⁰ VIEŠPATS – tikrai Dievas,
jis – gyvasis Dievas, amžinasis
Karalius.

Nuo jo pykčio dreba žemė,
tautos jo apmaudo pakelt nepajėgia.

^{11*} {Taip sakysite jiems: “Dievai,
kurie nei dangaus, nei žemės

9,25: ... dykumos gyventojus, skutančius savo smilkinius: arabai, kurie kirpdavosi plaukus ir skusdavosi smilkinius savo dievo Dušaros garbei. Izraeliečiams tai buvo uždrausta. Žr. Kun 19,27.

10,2: Ženkilai dangaus skliaute: dangaus skliauto reiškiniai, kuriuos pagonių prietaringumas laikė savųjų dievų ženklais.

nesukūrė, pradings nuo žemės ir
iš po dangaus skliauto!}

- 12 Jis sukūrė žemę savo galybe,
padėjo pamatus pasauliui
savo išmintimi,
išskleidė dangaus skliautą
savo išmone.
- 13 Kai sugriaudžia jo balsas,
šniokščia vandenys dangaus
skliaute.
- Jis atpučia debesis nuo žemės
pakraščių,
padaro tviskančius žaibus lietui,
išleidžia viesulus iš aptvarų.
- 14 Kiekvienas žmogus kvailas,
be supratimo, –
sau pačiam gėdą daro auksakalys
savaisiais stabais,
nes nuliejo apgaulę,
be gyvybės alsavimo.
- 15 Jie niekam tikę, vien juoko verti.
Atėjus jų bausmės metui,
išnyks kaip nebuvę.
- 16 Nepanaši į juos yra Jokūbo dalis, –
jis yra visa ko kūrėjas,
Izraelis – jo paveldo gentis,
jo vardas – Galybių VIEŠPATS.

Klaikas krašte

- 17 Susidėk sau ryšulį ir traukis iš
krašto,
apgultasis mieste!
- 18 Nes VIEŠPATS šitaip kalbėjo:
“Štai šį kartą tikrai gyventojus
iš krašto išblokšiu,
taip prislėgsiu, kad jie pajus!”
- 19 Vargas man! Esu žuvęs!
Mano žaizda nepagydoma.
O aš tariau: “Tai tik liga,
aš galiu ją išverti”.
- 20 Mano palapinė nusiaubta,

visos jos virvės nutrauktos.
Manieji vaikai paliko mane,
jų nebėra, –
niekas mano palapinės nebestatys,
nėra kas išskeistų mano
palapinės dangas.

- 21 Nes ganytojai buvo kvaili,
neieškojo VIEŠPATIES.
- Dėl to ir nelydėjo jų sėkmė,
visos jų kaimenės buvo išvaikytos.
- 22 Klausykis! Girdėt užesys!
Artėja iš šiaurės baisus sąmyšis,
kad paverstų Judo miestus tyrais,
šakalų lindyne.

Jeremijo malda

- 23 Aš žinau, VIEŠPATIE,
kad ne žmogus sau kelią nulemia.
Gyvenimo kelio žmogus negali
nei pasirinkti,
nei gyvenime savuosius žingsnius
pakreipti.
- 24 Pataisyk mus, VIEŠPATIE,
tačiau su saiku,
ne su pykčiu, idant mūsų
niekais nepaverstum.
- 25 Savo pyktį išliek ant tautų,
kurios tavęs nepripažįsta,
ir ant tų karalių,
kurios tavojo vardo nesišaukia.
Juk jos surijo Jokubą – sunaikino jį,
nusiaubė jo sodybas!

**11 Ištikimybė sandorai su Die-
vu** ¹Žodis, kurį Jeremijas gavo iš
VIEŠPATIES: “Klausykite šios sandoros
nuostatų! ²Paskelbk juos Judo žmonėms
ir Jeruzalės gyventojams, ³sakydamas:
‘Taip kalbėjo VIEŠPATS, Izraelio Dievas:
prakeiktas žmogus, kuris nesilaiko šios
sandoros nuostatų, ⁴ – nuostatų, kuriais
įpareigojau jūsų tėvus tą dieną, kai iš-
vedžiau juos iš Egipto žemės, iš tos gele-

10,11: Ši eilutė yra intarpas į Jeremijo žodžius
aramėjų kalba.

žies liejyklos', – būtent: 'Pakluskite man ir laikykitės jų, kaip įsakiau, kad būtų mano tauta, o aš būčiau jūsų Dievas, 5 idant galėčiau ištesėti priesaiką, kurią daviau jūsų tėvams, jog paskirsiu jiems kraštą, plūstantį pienu ir medumi, – tą kraštą, kurį šiandien turite'. – "Tikrai taip, VIEŠPATIE!" – aš atsakiau.

6 Po to VIEŠPATS kalbėjo man: "Paskelbk visus šiuos nuostatus Judo miestuose ir Jeruzalės gatvėse, sakydamas: 'Klausykite šios sandoros nuostatų ir jų laikykitės. 7 Juk aš primygtinai, ne kartą, išpėjau jūsų tėvus paklusti man, kai išvedžiau juos iš Egipto žemės, ir nesilioviau išpėjinti iki šios dienos'. 8 Bet jie neklusė, nekreipė nė dėmesio. Visi kaip vienas elgėsi pagal savo nedoros širdies polinkius. Todėl užleidau juos visomis bausmėmis, pagal šios sandoros nuostatus, kurių jie nesilaikė, kaip buvau jiems įsakęs".

9 VIEŠPATS tarė man: "Judo žmonės ir Jeruzalės gyventojai padarė sąmokslą. 10 Jie grįžo prie nusikaltimų savo protėvių, kurie atsisakė klausyti mano žodžių. Be to, jie nuėjo pas svetimus dievus jų garbinti, o sandorą, kurią buvau sudaręs su jų tėvais, Izraelio namai ir Judo namai sulaužė". 11 Todėl šitaip VIEŠPATS kalbėjo: "Tikėk manimi, siųsiu jiems nelaimę, kurios jie nepajėgs išvengti. Nors jie manęs šauksis, bet aš negirdėsiu. 12 Kai Judo miestai ir Jeruzalės gyventojai šauksis dievų, kuriems jie degina aukas, kad gelbėtų, šitie dievai nelaimės valandą jiems nieko nepadės.

13 Judai, tu turi tiek dievų, kiek miestų!

Kiek Jeruzalėje garvių,
tiek aukurų pasistatė Gėdai –
aukurų aukoms Baalui deginti.

14 O tu nesimelsk už šią tautą! Neužtark jų nei prašymu, nei malda! Aš negirdėsiu, kai jie šauksis manęs savo nelaimės valandą".

Negana atnešti auką į Šventyklą

15 Kokią teisę turi mano mylimoji būti mano Namuose,

kai ji daro bjaurius darbus?

Ar gali įžadai ir aukų mėsa atitolinti

tavąją nelaimę nuo tavęs?

Argi per juos pabėgsi nuo pavojaus?

16 "Žaliuojantis alyvmedis, malonus akims", – taip VIEŠPATS praminė tave.

Bet dabar jis tarsi didžiu perkūno trenksmu

padega jo lapus, – liepsnoja jo šakos.

17 Galybių VIEŠPATS, kuris tave pasodino, nutarė siųsti tau nelaimę už nedorus Izraelio ir Judo namų darbus. Degindami aukas Baalui, jie įpykdė mane.

Sąmokslas prieš Jeremiją

18 VIEŠPATS man tai apreiškė, aš buvau įspėtas.

Tik tada leidai tu man jų užmačias permatyti!

19 Aš mat buvau lyg patiklus avinėlis, vedamas pjauti,

ir net nenujaučiau, kad jie prieš mane slapta mezga sąmokslus:

"Sunaikinkime medį su jo vaisiais, išraukime jį iš gyvųjų žemės, kad jo nė vardas nebebūtų minimas".

20 Bet tu, Galybių VIEŠPATIE, sprendi teisingai,

ištirti jausmus ir širdį!*

Leisk man pamatyti,

11,20: *Jausmus ir širdį*: pažodžiui *inkstus ir širdį*. Inkstai, pagal Senojo Testamento fiziologiją, yra organas, kuriuo žmogus jaučia, o širdis – gal-

vojimo ir apsisprendimo centras. Širdis Jeremijo pranašystėje yra tolygi žmogaus sąžinei.

kaip tu jiems atkeršysi,
nes tau patikėjau savąjį reikalą!

21 Todėl šitaip kalbėjo VIEŠPATS Anatoto žmonėms, ieškantiems mane užmušti ir sakantiems: „Nepranašauk VIEŠPATIES vardu, jeigu nenori mirti nuo mūsų rankos“. ²²Taigi štai ką Galybių VIEŠPATS pasakė: „Tikėk manimi, nubausiu juos! Jų jauni vyrai kris nuo kalavijo, jų sūnūs ir dukterys mirs iš bado. ²³Neliks jiems jokio likučio, nes sukelsiu nelaimę Anatoto žmonėms – jų žūties metą“.

12 Jeremijas skundžiasi ir klausinėja Dievą

- ¹ Teisus tu liktum, VIEŠPATIE, jeigu su tavimi eičiau į ginčus.
O vis dėlto turiu skundą ant tavęs.
Kodėl sėkmė lydi nedorėlius?
Kodėl visi sukčiai tarpsta?
- ² Tu juos pasodinai, ir jie šaknis įleido, –
vešliai sau auga ir net vaisių neša.
Tu esi jų lūpose,
bet toli nuo jų širdies.
- ^{3*} VIEŠPATIE, tu tikrai mane pažįsti,
permatai mane,
ištiri mano širdį
ir žinai, kad ji tavo rankose.
Išgaudyk juos kaip avis skerdimui,
atskirk juos nuo kitų
žudymo dienai.
- ⁴ Kaip ilgai dar turės kraštas liūdėti
ir žolė visur laukuose vysti?
Argi turi gaišti gyvuliai ir
paukščiai dėl to,
kad nedorai elgiasi jo gyventojai?
O jie sau sako: „Dievas nemato,
ką mes darome!“

Dievas atsako Jeremijui

- ⁵ Jei lenktynės su pėsčiais tave nuvargino,
kaip galėsi varžytis su raiteliais?
Jei tu jautiesi saugus tik ramiame krašte,
tai ką gi darysi Jordano brūzgynuose?
 - ⁶ Juk net tavo broliai ir tavieji namiškai
pasielgė klatingai su tavimi.
Net jie pakeltu balsu rėkia tau už nugaros.
Tu nepasitikėk jais,
nors jie ir kreiptųsi draugiškai į tave.
- Viešpaties rauda dėl savo tautos nelaimės**
- ⁷ Palikau savo Namus, atmečiau savąjį paveldą.
Savo numylėtinę atidaviau
į jos priešų rankas.
 - ⁸ Mano paties tauta prieš mane atsigręžė
kaip liūtas miške.
Kadangi ji pakėlė savo balsą
prieš mane,
todėl elgiuosi su ja kaip su priešu.
 - ⁹ Manoji tauta yra lyg paukštis,
iš visų pusių plėšriųjų paukščių puolamas.
Eikite šen! Rinkitės, visi laukų žvėrys!
Ateikite ir rykite!
 - ¹⁰ Daug piemenų nusiaubė manąjį vynuogyną,
nutrypė kojomis mano paveldą.
Jie pavertė mano žavųjų lauką

12,3: Jeremijas nieieško asmeniško keršto, bet prašo Viešpaties, kad nedorėliai būtų teisingai nubausti. Žr. Jer 20,12. Vis dėlto Jeremijo atoveikis

į persekiojimą rodo skirtumą tarp Senojo ir Naujojo Testamento.

- apleista dykyne.
- 11 Padarė jį niūria dykyne, –
nuniokotas jis guli prieš mane.
Visas kraštas nuniokotas,
bet nė vienas to neima į širdį.
- 12 Ant visų dykynės kalvų įsikūrė
plėšikai,
nes VIEŠPATIES kalavijas ryja žemę
nuo vieno krašto iki kito.
Nėra ramybės žmonėms.
- 13 Pasėjo kviečius, o pjauna erškečius,
nusiplūkė be jokios naudos.
Jie kenčia dėl savo pjūties,
dėl liepsnojančio VIEŠPATIES
pykčio.

Judo karalystės kaimynai ¹⁴Taip kalbėjo VIEŠPATS: “Turiu šį tą pasakyti visiems savo nedoriems kaimynams,* nainkintiems paveldą, kurį daviau Izraeliui – savajai tautai kaip nuosavybę. Štai išrausiu juos iš jų žemių, o Judo namus išrausiu iš jų tarpo. ¹⁵Bet tada, kai būsiu juos išrovęs, vėl jų pasigailėsiu ir parvesiu kiekvieną į savąjį paveldą ir į savąjį kraštą. ¹⁶Ir tuomet, – jeigu jie iš tikrųjų mokysis eiti mano tautos keliu, prisieks mano vardu: ‘Kaip gyvas VIEŠPATS!’ – jie, kurie pirma buvo mokę mano tautą prisiekti Baalu, – turės vietos mano tautoje. ¹⁷Bet jeigu nepaklausys, – tą tautą išrausiu ir visiškai ją sunaikinsiu, – tai VIEŠPATIES žodis”.

13 Palyginimai ir išpėjimai ¹VIEŠPATS į mane kreipėsi taip: “Eik ir nusipirk lininį juosmens aprišalą,* nešioj jį ant savo strėnų. Nemerkit jo į vandenį”. ²Nusipirkau juosmens aprišalą, kaip VIEŠPATS liepė, ir nešiojau jį ant

strėnų. ³Antrąkart atėjo man VIEŠPATIES žodis: ⁴“Pasiimk juosmens aprišalą, kurį nusipirkai ir nešioji, nueik prie ‘Parato’* ir ten paslėpk jį uolos plyšyje”. ⁵Nuėjau prie ‘Parato’, kaip VIEŠPATS buvo man paliepęs, ir paslėpiau jį ten uolos plyšyje. ⁶Po kurio laiko VIEŠPATS vėl kreipėsi į mane: “Dabar vėl eik prie ‘Parato’ ir parnešk juosmens aprišalą, kurį buvau tau liepęs ten paslėpti”. ⁷Nuėjau vėl prie ‘Parato’, suieškojau ir paėmiau juosmens aprišalą iš tos vietos, kurioje buvau jį paslėpęs. Žinoma, juosmens aprišalas buvo sutrūnijęs ir niekam tikęs! ⁸Tada atėjo man VIEŠPATIES žodis: ⁹“Taip sako VIEŠPATS: ‘Lygiai taip supūdysiu įžulųjį Judo išdidumą ir įžulųjį Jeruzalės išdidumą. ¹⁰Nedoroji tauta, atsisakanti klausyti mano žodžių, besielgianti pagal savo širdies užsispyrimą, einanti paskui svetimus dievus, jiems tar-naudama ir juos garbindama, liks kaip šis juosmens aprišalas, kuris niekam nebetinka. ¹¹Nes kaip juosmens aprišalas priglūsta žmogui prie strėnų, taip aš buvau priglaudęs visus Izraelio namus ir visus Judo namus prie savęs, – tai VIEŠPATIES žodis, – idant jie būtų mano tauta, skelbtų mano vardą, garbę ir didingumą. Tačiau jie nenorėjo klausyti”.

¹²“Perduok jiems ir šitą žodį: ‘Taip kalbėjo VIEŠPATS, Izraelio Dievas: vynui skirti ąsočiai pripildomi vyno! Jeigu jie tau atsakys: ‘Argi mes patys nežinome, kad vynui skirti ąsočiai turėtų būti pripildomi vyno?’ – ¹³pasakyk jiems: ‘VIEŠPATS taip kalbėjo: saugokitės! Nugirdysiu iki girtumo visus šito krašto gyventojus – karalius,

12,14: ... *nedori* {Dievo} kaimynai: pagonių tautos, supančios Šventąją Žemę – Izraelį, kraštą, kuris priklauso Dievui. Žr. Iz 8,8.

13,1: *Juosmens aprišalas*: trumpas sijonas, dengiantis strėnas ir dalį šlaunų. Palyginime juosmens aprišalas yra Izraelio įvaizdis.

13,4.6-7: *Paratas*: du vietovardžiai – Eufrato upė

(hebrajiškai *Perat*) ir Parah (nūdien *Ain Farah*) panašiai rašomi ir panašiai tariaimi. Eufrato upė yra Mesopotamijoje, o Parah – Palestinoje. Jeremijas ėjo, Dievo siunčiamas, į Parato slėnį, kuris yra Palestinos šiaurėje, netoli nuo Anatoto (žr. Joz 18,23).

Dovydo soste sėdinčius, kunigus ir pranašus, visus Jeruzalės žmones. ¹⁴Sudaužysiu juos vienas į kitą, senus ir jaunus drauge, – tai VIEŠPATIES žodis. Nei gailėstingumas, nei užuojauta, nei švelnumas – niekas manęs nesulaikys, kad jų nesunaikinačiau”.

Paskutinis įspėjimas

- ¹⁵ Klausykite ir įsidėmėkite!
Nesipuikuokite, nes VIEŠPATS kalbėjo!
- ¹⁶ Duokite šlovę VIEŠPAČIUI,
savo Dievui,
kol dar nesutemo,
kol dar prieblandoje jūsų kojos
neklupinėja ant kupstų,
kol dar jūsų lauktoji šviesa
nepavirto niūria tamsa,
nepasikeitė į tamsius debesis.

- ¹⁷ Bet jeigu jūs į tai nekreipsite dėmesio,
išliesiu slapta daug ašarų
dėl jūsų išdidumo.
Be perstojo plūs mano akys
ašaromis,
nes VIEŠPATIES kaimenė yra
genama į tremtį.

Tremtis

- ¹⁸ Sakykite karaliui ir karaliaus motinai:
“Lipkite žemyn nuo savo sostų,
sėskitės žemai,
nes nukrito nuo jūsų galvos
jūsų puikiosios karūnos”.
- ¹⁹ Negebo miestai yra apgulti,
nėra kam jų gelbėti.
Visi Judo žmonės nušluoti į tremtį, –
visi ištremti.

Jeruzalės gėda

- ²⁰ Pakelk savo akis, Jeruzale!
Pasižiūrėk, kaip jie ateina iš šiaurės!
Kurgi kaimenė, kuri buvo tau
patikėta, –
kaimenė, kuria taip didžiuojies?
- ²¹ Ką tu sakysi, kai užpuls tave kaip

užkariautojai tie,
kuriuos tu pati mokei būti
meilužiais?

Ar nesurems tavęs skausmai,
kaip suremia gimdančią moterį?

- ²² Kai klausi širdyje: “Kodėl man
taip atsitiko?” –
žinok, kad už savo didžią kaltę
esi apnuoginta
ir esi prievartaujama.
- ²³ Argi gali etiopas pakeisti savo odą,
o leopardas savo dėmes?
Tad, ar įgudę blogai elgtis,
galėtumėte daryti gera?
- ²⁴ Tarsi vėtomus pelus išblaškysiu juos,
dykumos vėjui papūtus!
- ²⁵ Toks bus tavasis likimas –
mano tau atsekėra dalia, –
tai VIEŠPATIES žodis, –
dėl to, kad mane pamiršai
ir pasitikėjai melu.
- ²⁶ Aš pats užversiu tavo sijoną
tau ant galvos,
kad pasirodytų tavoji gėda.
- ²⁷ Tavąjį svetimavimą, tavo gašlų
žvengimą,
tavąjį begėdišką pasileidimą, –
jūsų gėdingus darbus aš matau
ant kalvų ir laukuose.
Ai, vargas tau, Jeruzale, nes nenori
būti švari!
Iki koki gi?

14 Didžioji sausra

¹ Žodis, kurį VIEŠPATS davė
Jeremijui, apie sausrą:

- ² “Judo karalystė liūdi,
jos miestų vartai sunykę,
žmonės guli ant žemės iš sielvarto,
o iš Jeruzalės kyla šauksmas.
- ³ Jos didžiūnai siunčia tarnus
vandens, –
nueina prie talpyklų,
bet vandens neranda

- ir sugrįžta tuščiais ąsočiais.
Nusigandę ir sumišę užsidengia galvas.
- 4 Sustojo darbas laukuose,
nes krašte nebuvo lietaus.
Artojai nusigandę, –
jie užsidengia galvas.
- 5 Net briedė laukuose pameta
savo atvestą jauniklį,
nes žolės nėra.
- 6 O laukiniai asilai stovi
ant plikų kalvų,
dvėsuodami kaip šakalai, –
jų akys apsiblaususios,
nes trūksta pašaro”.
- 7 “Nors mūsų kaltės ir liudija
prieš mus,
tačiau gelbėk, VIEŠPATIE,
dėl savojo vardo!
Nors mūsų atsimetimai be skaičiaus,
nors mes nusidėjome tau...
- 8 Tu – Izraelio viltis, VIEŠPATIE,
jo gelbėtojas nelaimėje!
Kodėl esi lyg svetimas šiame krašte,
tarsi pakeleivis, užėjęs
vien pernakvoti?
- 9 Kodėl esi lyg staigmenos
pritrinktas žmogus,
tarsi galiūnas, negalintis išgelbėti?
Juk tu esi tarp mūsų, VIEŠPATIE,
tavuoju vardu mes vadinami:
neapleisk mūsų!”
- 10 Apie šią tautą VIEŠPATS taip
kalbėjo:
“Iš tikrųjų jie taip mėgsta
klaidžioti,
kad net savųjų kojų netausoja”.
Dėl to jie nemieli VIEŠPAČIUI.
Dabar jis atsimins jų kaltę ir
nubaus už jų nuodėmes.

11 Tada VIEŠPATS tarė man: “Nesimelsk už šią tautą ir gerovės jai nepr-

šyk! ¹²Kai jie pasninkaus, aš negirdėsiu jų maldavimo, kai jie aukos deginamąsias aukas ir maisto atnašas, aš jų nepriimsiu. Kalaviju, badu ir maro rykšte jiems galą padarysiu”.

13 Atsakiau: “Ai, Viešpatie DIEVE! Pranašai jiems žada: ‘Jūs nematysite kalavijo, badas jūsų neužpuls, nes amžiną taiką duosiu jums šioje vietoje’”. ¹⁴“Ką pranašai skelbia mano vardu, yra melas! – atsakė man VIEŠPATS. – Jų aš nesiunčiau, įgaliojimo jiems nedaviau, nieko jiems nekalbėjau. Prasimanytus regėjimus, tuščius būrimus, savo pačių vaizduotės apgaule jie skelbia jums!” ¹⁵Šitaip VIEŠPATS toliau kalbėjo: “Pranašai, pranašaujį mano vardu, nors aš jų nesiunčiau, nesiliaujantys skelbti: ‘Kalavijas ir badas neištiks šio krašto’, – patys galą gaus nuo kalavijo ir bado. ¹⁶O žmonės, kuriems jie pranašauja, tysos išmesti Jeruzalės gatvėse, tapę bado ir kalavijo auka. Nebus kam jų laidoti, – nei jų pačių, nei jų žmonių, jų sūnų, jų dukterų, – nes ant jų išliesiu jų pačių nedorumo atpildą”.

¹⁷ “O tu perduosi jiems šitą žodį: tesrūva mano akys ašaromis nakčia ir dieną, be perstojo, nes baisus nuniokojimas ir nepagydoma žaizda nukankino mergelę dukrą, manąją tautą.

¹⁸ Išeinu į laukus – štai kritę nuo kalavijo!
Ateinu į miestą – štai pasiligoję iš bado!
Net ir pranašas, ir kunigas klajoja po kraštą, – sutrikę, nežino ką daryti”.

Tautos maldavimas

¹⁹ Nejau tu visiškai atmetei Judą?
Ar Zionas tapo tau bjaurus?
Nejau mus taip pribloškėi,
kad jau nebėra mums išgydymo?

- Tikėjomės taikos,
bet nieko gera nematyti;
laukėme išgydymo,
ir štai vien klaikas!
- 20 Išpažįstame, VIEŠPATIE,
savo nedorumą
ir kaltę mūsų tėvų, –
nes tikrai nusidėjome tau.
- 21 Savojo vardo dėlei tu mūsų
neatmesk,
nepadaryk negarbės
savosios šlovės sostui!
Atmink savo sendorą su mumis
ir jos nenutrauk!
- 22 Ar gali kuris iš tautų stabų
duoti lietaus?
Ar gali pats dangus atsiųsti
būriais lietu?
Argi tai ne tu vienas, VIEŠPATIE?
Mūsų Dieve, mes dedame viltis
į tave,
nes tik tu visa tai padarei.

15 Galutinis Dievo atsakymas

¹ VIEŠPATS man tarė: „Net jei pats Mozė ir Samuelis man juos užtartų, – ir tai mano širdis į šitą tautą nelinktų. Varyk juos man iš akių, tegu eina sau! ²Jeigu jie klausytų: ‘Kur mes eisime?’ – atsakyk jiems: ‘Štai ką pasakė VIEŠPATS: kas paženklintas marui – mirs maru, kas paženklintas kalavijui – žus nuo kalavijo, kas paženklintas badiui – nuo bado mirs, kas paženklintas nelaisvei – išeis į nelaisvę!’ ³Keturias rykštes nutariau jiems skirti, – sako VIEŠPATS: – kalaviją, kad mirtį neštų, šunis, kad kūnus tąsyty, padangių paukščius ir lauko žvėris, kad surytų ir sudraskytų. ⁴Padarysiu juos siaubu visoms karalystėms žemėje kaip bausmę už tai, ką Judo karalius Manasas, Hezekijo sūnus, padarė Jeruzalėje”.

Jeruzalės galas

- ⁵ Kam tavęs bus gaila, Jeruzale,
kas tave paguos?

- Kas sustos tavęs paklausti,
kaip gyvuoji?
- 6 Tu pati mane atmetei, –
tai VIEŠPATIES žodis, –
tu pati man atgręžei nugarą.
Todėl pakėliau prieš tave
savo ranką,
kad tave sunaikinčiau, –
pavargau besigailėdamas.
- 7 Išvėčiau juos vėtrykle po
žemės gyvenvietes.
Atėmiau vaikus, sunaikinau
savo tautą,
nes jie atsisakė pasukti iš savo kelių.
- 8 Jų našlių buvo daugiau negu
jūros smilčių.
Atvedžiau jiems –
motinoms ir jaunuoliams –
niokotoją vidury dienos.
Leidau, kad juos staiga
užkluptų sąmyšis ir klaikas.
- 9 Septynetą pagimdžiusioji alpsta,
merdi gaudydama orą.
Jos saulė nusileido dienai
nesibaigus, –
sugėdinta ji, apimta nevilties.
Jų likutį atiduosiu kalavijui,
į jų priešų rankas, –
tai VIEŠPATIES žodis.

Jeremijo skundas

- 10 Vargas man, motina mano,
kad mane pagimdei, –
žmogų, kuris kaltina ir
teisia visą kraštą!
Aš nei kam skolinau,
nei esu kam skolingas,
tačiau keikia mane visi.
- 11 Bet prisiekiu tau, VIEŠPATIE,
dėl jų labo tau tarnavau,
užtariau prieš tave priešą,
pavojaus ir nelaimės ištiktą.
- {¹² Ar gali kas sutrupinti geležį,
ypač geležį iš šiaurės,

- geležį, maišytą su variu?
- 13 Tavo turtus ir išdus atiduosiu
išgrobti,
kaip atpildą už tavo nuodėmes,
padarytas visose tavo valdose.
- 14 Padarysiu tave vergu
tavo priešų krašte,
kurio tu nepažįsti, –
mano pyktis užkūrė ugnį,
kuri jus sudegins.}*
15 Ai, tu žinai! VIEŠPATIE,
atmink mane!
Pasirūpink manimi!
Už mane atkeršyk mano
persekiotojams!
Nepasiduok savo kantrybei!
Neleisk man pražūti, atmink,
jog dėl tavęs kenčiu užgauliojimus!
- 16 Kai tavieji žodžiai buvo man duoti,
juosius ryte prarijau, –
tavasis žodis atnešė man džiaugsmą
ir širdies linksmybę,
nes aš tapau tavo, VIEŠPATIE,
Galybių Dieve!
- 17 Ne man sėdėti minioje,
juokauti ir linksmintis.
Tavosios rankos paliestas,
vienišas sėdėjau,
nes mane pripildei apmaudo.
- 18 Kodėl mano skausmui nėra galo,
o manoji žaizda tokia pikta,
jog negyja?
Ai, iš tikrųjų tu man esi
klastingas upokšnis,* –
vandenys, kuriais negali pasitikėti!

- 19 Į tai VIEŠPATS man atsakė:
“Jei atsigręši, atnaujinsiu tave,
vėl būsi mano tarnas.
Jei tu skelbsi, kas brangu,
o ne kas be vertės,
vėl būsi tarsi mano lūpos.
Tegu jie gręžiasi į tave,
nesigręžk tu į juos!
- 20 Tuomet padarysiu tave
šiai tautai tvirtu vario mūru.
Nors jie ir puls tave,
bet tavęs neįveiks,
nes aš esu su tavimi,
tau padėti ir tave gelbėti, –
tai VIEŠPATIES žodis.
- 21 Išgelbėsiu tave iš nedorėlių rankų,
iš negailestingų nagų tave išvaduosiu.
- 16 Jeremijo gyvenimas – išpėjimas** ¹Man atėjo VIEŠPATIES žodis: ²“Tu neimk sau žmonos ir neturėk nei sūnų, nei dukterų šioje vietoje, ³nes VIEŠPATS taip kalbėjo apie sūnus ir dukteris, kurie gims šioje vietoje, ir apie motinas, kurios juos pagimdys, ir apie tėvus, iš kurių jie gims šiame krašte: ⁴jie mirs baisia mirtimi! Neapraudoti ir nepalaidoti jie gulės kaip mėšlas dirvoms patręšti. Kalavijas ir badas juos sudoros. Jų lavonais mis padangių paukščiai ir laukų žvėrys.

⁵ Neužeik į namus, – tęsė VIEŠPATS, – kur yra gedulas, – nedalyvauk jų raudojė, nereikšk jiems užuojautos, nes aš atėmiau iš šios tautos savo ramybę, – tai VIEŠPATIES žodis, – atėmiau malonę ir pasigailėjimą. ⁶Didžiūnai ir varguoliai mirs šiame krašte be laidotuvių ir be raudų.

15,12-14: Šios eilutės nesiderina su kontekstu ir, daugelio Jeremijo knygos žinovų manymu, yra intarpas iš kitos Jeremijo knygos vietos, būtent Jer 17,1-4.

15,18: *Klastingas upokšnis*. Palestina yra kraštas, turintis upių, kurios teka žiemą – liūčių metu

ir vasarą – sausros metu, ir upokšnių, arabiškai *wadi*, kurie teka tik žiemą ir gali staiga patvinti vasarą, nelauktam lietui užėjus. Dauguma Palestinos upių yra wadi – sausos upių vagos, bet pavojingos žiemą ir palijus.

Niekas dėl jų nei draskysis iki kraujų, nei galvą skusis. ⁷Nebus kas laužytų duoną su liūdinčiu,* idant liūdesyje dėl mirusio jį paguostų, nebus kas pripiltų jam paguodos taurę, kad galėtų išgerti net tėvo ar motinos netekęs.

⁸ Nekelki kojos į namus, kur žmonės puotauja, kad sėstumeis už stalo su jais valgyti ir gerti. ⁹Nes Galybių VIEŠPATS, Izraelio Dievas, taip kalbėjo: 'Štai jūsų akyse ir jūsų dienomis nutildysiu šioje vietoje garsus linksmumo ir džiaugsmo, balsus jaunikio ir nuotakos'.

¹⁰ Kai paskelbsi visa tai šitai tautai ir kai jie ims klausti: 'Kodėl VIEŠPATS nutarė mus taip baisiai bausti? Kuo mes nusikaltom? Kokia yra mūsų nuodėmė, kuria nusidėjom VIEŠPAČIUI, mūsų Dievui?' – ¹¹ tu jiems atsakysi: 'Dėl to, kad jūsų tėvai mane paliko, – tai VIEŠPATIES žodis. – Jie sekė svetimais dievais, jiems tarnavo ir juos garbino, bet mane jie paliko ir nesilaikė manojų įstatymo. ¹²O jūs savo ruožtu elgėtės blogiau negu jūsų tėvai. Taip! Pasišiūrėkite į save: visi kaip vienas elgiatės pagal savo nedoros širdies palinkimus, atsisakydami manęs klausyti. ¹³Išvargsiu jus iš šito krašto į šalį, kurios nei jūs, nei jūsų tėvai nepažinojo. Ten dieną naktį tarnausite kitiems dievams, nes aš tikrai jūsų daugiau nebepasigailėsiu.

Grižimas iš tremties {¹⁴Tačiau štai ateina dienos, – tai VIEŠPATIES žodis, – kada nebebus sakoma: 'Kaip gyvas VIEŠPATS, kuris išvedė Izraelio vaikus iš Egipto žemės', ¹⁵bet mieliau bus tariama: 'Kaip gyvas VIEŠPATS, kuris išvedė Izraelio vaikus iš Šiaurės krašto ir iš visų kraštų, į kuriuos buvo juos išvaręs'. Parvesiu

juos atgal į jų žemę, kurią daviau jų tėvams.}

Dviguba bausmė ¹⁶Štai siunčiu daug žvejų, – tai VIEŠPATIES žodis, – kad juos sužvejojų. Po to pasiųsiu daug medžiotojų, kad juos sumedžiotų visuose kalnuose ir kalvose ir visų uolų urvuose. ¹⁷Nes visi jų keliai yra man prieš akis, – nuo manęs jie negali pasislėpti, jų kaltė negali būti paslėpta nuo mano akių. ¹⁸Atlyginsiu už jų kaltę ir nuodėmę dvigubai, nes jie suteršė mano kraštą savo šlykščiais stabų griaučiais ir pripildė manąjį paveldą savo netikrų dievų”.

Pagonių atsivertimas

- ¹⁹ VIEŠPATIE, mano stiprybe, mano tvirtove,
mano priebėga pavojaus dieną!
Tautos pas tave ateis nuo žemės pakraščių ir tars:
“Mūsų tėvų palikimas yra vien apgaulė,
tušti stabai, niekam nenaudingi.
²⁰ Argi gali žmogus pasidaryti sau dievų?
Ne! Tai nėra dievai!”
²¹ “Tad štai! Aš juos pamokysiu, visiems laikams jiems parodysiu savo ranką ir savo galybę,
kad jie žinotų, jog mano vardas yra VIEŠPATS”.

17 Judo karalystės nuodėmė ir bausmė

- ¹ Judo nuodėmė įrašyta geležine plunksna,
įrėžta deimanto antgaliu
jų širdies plokštėje ir jų aukurų raguose.
² Kai jų sūnūs atmena

16,6-7: Gedulo ir laidotuvių papročiai izraeliečių visuomenėje dažnai siejami su pagonių prie-

tarais. Žr. Įst 14,1-2.

savo aukurus ir šventuosius stulpus
po kiekvienu ūksmingu medžiu
ir ant aukštų kalvų –

- 3 kalnuose ir laukuose.
Tavo turtus ir visus tavo išdus
atiduosiu išgrobti,
kaip atpildą už visas tavo
nuodėmes,
padarytas visose tavo valdose.

- 4 Savo elgesiu prarasi paveldą,
kurį aš tau daviau.
Padarysiu tave vergu priešų krašte,
kurio tu nepažįsti,
nes mano pyktis užkūrė ugnį,
kuri degs amžinai.

Tikroji išmintis

- 5 VIEŠPATS taip kalbėjo:
“Prakeiktas žmogus,
kuris žmonėmis pasitiki
ir ieško stiprybės trapiame žmoguje,
kai jo širdis nuo VIEŠPATIES
nusigręžia.

- 6 Toks žmogus – tarsi skurdus tyrų
krūmokšnis,
be vilties sulaukti ko nors gero,
skursta sausoje dykumoje,
sūrioje žemėje, kur niekas
negali gyventi.

- 7 Laimingas žmogus,
kuris VIEŠPAČIU pasitiki,
kurio viltis yra tik VIEŠPATS.

- 8 Toks žmogus yra kaip medis,
pasodintas prie vandens,
leidžiantis savo šaknis srovės link, –
nebijo kaitros, kai ji užaina,
jo lapai nuolat žaliuoja,
sausros metų nepabūgsta,
vaisių duoti nenustoja.

- 9 Širdis yra už viską vylingesnė
ir nepataisomai pasiligojusi.
Kas gali ją perprasti?

- 10 Tik aš, VIEŠPATS, tirių širdį,
išbandau jausmus,

kad kiekvienam atlyginčiau
pagal jo kelią,
pagal jo darbų vaisius”.

- 11 Žmogus, kraunantis
sau turtus neteisėtai,
yra kaip kurapka, perinti
ne savo dėtus kiaušinius.
Turtai paliks jį gyvenimo
pusiaukelėje, –
amžiaus pabaigoje jis bus
laikomas mulkiu.

Gyvenimo šaltinis

- 12 Šlovės sostas, išaukštintas nuo
pat pradžios,
tokia yra mūsų Šventovės vieta!
13 O Izraelio viltie, tu VIEŠPATIE!
Visi, kurie tave palieka,
bus sugėdinti;
visi, kurie šiame krašte maištauja
prieš tave,
bus nužeminti,
nes jie paliko {VIEŠPATĮ,} gyvojo
vandens šaltinį.

Jeremijo malda

- 14 Gydyk mane, VIEŠPATIE,
kad tikrai būčiau išgydytas;
gelbėk mane, kad aš būčiau
išgelbėtas,
nes tu – mano gyrius.

- 15 Girdi, ką jie man sako:
“Kurgi tas VIEŠPATIES žodis?
Teišsipildo!”

- 16 Bet aš nevengiau būti ganytoju
tavo tarnyboje,
nelaimės dienos aš netroškau.
Tu pats gerai žinai, kas buvo
mano lūpose, –
aišku tau, ką sakiau.

- 17 Nebūk man klaidas,
tu – priebėga nelaimės dienų!

- 18 Tebūna sugėdinti mano
persekiotojai, o ne aš!
Tenustoja drąsos jie, o ne aš!

Siųsk jiems nelaimės dieną,
triuškink juos ir triuškind!

Šabo šventimas ¹⁹Taip VIEŠPATIS kalbėjo man: “Nueik ir pastovėk Tautos vartuose,* pro kuriuos įeina ir išeina Judo karaliai, ir kituose Jeruzalės vartuose ²⁰ir sakyk: ‘Klausykite VIEŠPATIES žodžio, Judo karaliai, ir jūs, visa Judo šalis ir Jeruzalės gyventojai, einantys pro šiuos vartus!’” ²¹Taip VIEŠPATIS kalbėjo: “Dėl savęs pačių žiūrėkite, kad neneštumėte nešulių šabo dieną ir nevilkstumėte jų pro Jeruzalės vartus. ²²Neneškite jokio nešulio nė iš savo namų šabo dieną ir nesiimkite jokio darbo, bet švęskite šabo dieną, kaip jūsų tėvams įsakiau, ²³nors jie ir neklausė nei nekreipė dėmesio, bet sąmoningai užsispyrę atsisakė klausyti ar būti pamokomi. ²⁴O dabar, jeigu manęs nuoširdžiai paklausysite, – tai VIEŠPATIES žodis, – ir šabo dieną nešulio pro šio miesto vartus nenešite, švęsite šabą ir susilaikysite nuo bet kokio darbo, ²⁵tuomet pro šio miesto vartus ir toliau žygiuos karaliai, sėdintys Dovydo sosto, karietose ar ant arklių, drauge su savo didžiūnais, Judo žmonėmis ir Jeruzalės gyventojais. Šis miestas amžiais bus gyvenamas. ²⁶Čionai ateis žmonės iš Judo miestų ir Jeruzalės apylinkių, iš Benjamino krašto, iš Šefelos, iš kalnų ir iš Negebo su deginamosiomis ir skerdžiamosiomis aukomis, su javų atnašomis, smilkalais ir padėkos atnašomis VIEŠPATIES namams. ²⁷Bet jeigu jūs neklausote manęs, liepusio švęsti šabą, jeigu jūs velkate nešulius ir einate pro Jeruzalės vartus šabo dieną, aš padėgsiu jos vartus ugnimi, kuri sunaikins Jeruzalės rūmus ir niekad neužges”.

17,19: *Tautos vartai*: matyt, jie buvo šiaurinėje Šventyklos pusėje Jeruzalės mūruose. Žr. Jer 20,2; 37,12; 38,7. Kai kurių mokslininkų manymu, šie vartai buvo vadinami ir *Benjamino vartais*.
18,1-12: Palyginimas apie puodžių moko, kad

18 Puodžiaus indo palyginimas ¹Žodis, kuris atėjo Jeremijui iš VIEŠPATIES: ²“Kelkis, eik į puodžiaus dirbtuvę.* Ten perduosiu tau, ką noriu pasakyti”. ³Taigi aš ir nuėjau į puodžiaus dirbtuvę. Jis kaip tik triūsė prie savo žiestuvo. ⁴Jei žiedžiamasis puodas išeidavo nevykęs, – kaip tai atsitinka, kai molis yra puodžiaus rankose, – jis perdirbdavo molį į kitą puodą, tokį, koks jam labiausiai patikdavo. ⁵Tuomet atėjo man VIEŠPATIES žodis: ⁶“Argi negaliu ir su jumis, Izraelio namai, daryti, kaip šis puodžiaus daro?” – tai VIEŠPATIES žodis. “Iš tikrųjų kaip molis puodžiaus rankose, taip mano rankoje esate jūs, Izraelio namai. ⁷Kartais pagrasinu kuriai nors tautai ar karalystei, kad ją išrausiu iš šaknų, suardysiu ir sunaikinsiu, ⁸bet jei ta tauta, kuriai grasinau, nusigręžia nuo savo nedorumo, aš pakeičiu savo mintį apie bausmę, kuria maniau ją nubausti. ⁹O kartais pažadu kuriai nors tautai ar karalystei, kad ją stiprinsiu ir duosiu žemės, ¹⁰bet jeigu ši tauta elgiasi nedorai mano akyse, neklausydama mano balso, aš pakeičiu savo mintį apie gera, kuriuo žadėjau ją laiminti.

¹¹Taigi dabar pasakyk Judo žmonėms ir Jeruzalės gyventojams: “Taip kalbėjo VIEŠPATIS: būkite budrūs! Aš rengiu jums nelaimę ir turiu užmojų. Grįžkite kiekvienas iš savo nedoro kelio, taisykite savo kelius ir darbus”. ¹²Tačiau jie atsakys: “Tuščios pastangos! Laikysimės savųjų užmačių, – kiekvienas mūsų elgsis pagal savo nedoros širdies užsispyrimą”.

Tauta atmeta savo Viešpatį

¹³ Todėl VIEŠPATIS šitaip kalbėjo:

“Klauskite tautų,

Dievas yra visagalis ir teisingas – sunaikina ir atgaivina pagal žmogaus ar tautos elgesį. Dievas būdžia išganydamas, išgano bausdamas.

18,14: *Libanas*: kraštas, kuriame dunkso žiemą vasarą snieguota Hermono kalno viršūnė matoma

- ar kas yra girdėjęs ką panašaus?
Tikrai pasibaisėtinai pasielgė
mergelė Izraelio tauta!
- 14 Ar akmenys pasitraukia iš dirvų,
Libano* sniegynai iš uolėtų
aukštumų?
Ar išsenka trykštančios versmės,
šalto vandens kalnų upės?
- 15 Tačiau manoji tauta mane pamiršo:
degina smilkalus niekingiems
stabams!
- Jie išklysta iš savojo kelio,
iš seniai pramintų takų,
nori eiti šunkeliais, o ne vieškeliu.
- 16 Jie pavertė savo kraštą siaubo vieta,
amžina pajuoka, –
kas tik keliaus per jį, pasibaisės,
linguos galvą.
- 17 Kaip vėjas iš rytų išblaškysiu juos
priešų akivaizdoje.
Nugarą, ne veidą aš jiems atgrėšiu
jų nelaimės dieną”.

Sąmokslas prieš Jeremiją 18“Eikit
šen! – sakė jie, – susitarkime prieš Jeremi-
ją, nes ir be jo niekad nestigs nei kunigų
mokymo, nei išminčių patarimo, nei pra-
našų žodžio. Eikit šen! Sunaikinkime jį
jo paties liežuviu, – dėmėkimės visa, ką
jis sako”.

- 19 Atkreipk dėmesį į mane, VIEŠPATIE!
Klausykis, ką sako mano priešai!
- 20 Ar galima už gera atlyginti piktu?
Jie man duobę iškasė, kad mane
nužudytų.
Atmink, kaip aš stovėjau prieš tave
kalbėdamas jų labui,
nukreipdamas nuo jų tavąjį pyktį!
- 21 Todėl atiduok jų vaikus badui,*
sunaikink juos pačius kalaviju.

Tebūna jų žmonos bevaikės
ir našlės!

- Teišguldą jų vyrus maras,
o jų jaunuolius kalavijas kare.
- 22 Teaidi šauksmai iš jų trobų,
kai tu staiga atvesi niokotojų gaują,
nes jie iškasė duobę man pagauti,
jie paspendė spąstus mano kojoms.
- 23 Bet tu, VIEŠPATIE, gerai žinai
visus jų kėslus mane nužudyti.
Atgailos už jų nusikaltimą
nepriimk,
neištrink jų nuodėmės iš savo akių!
Parblokšk juos savo akivaizdoje,
elkis su jais be gailesčio pagautas
pykčio!

19 Sudaužytas ašotis 1 VIEŠPATS
į mane taip kreipėsi: “Eik ir nu-
sipirk iš puodžiaus molinį ašotį ir, pasi-
ėmęs keletą tautos seniūnų ir keletą vy-
resnių kunigų, 2 eik į Ben-Hinomo slėnį,
esantį prie pat Šukių vartų.* Tenai pa-
skelbk žodžius, kuriuos tau sakau. 3 Sakyk:
‘Klausykite VIEŠPATIES žodžio, Judo ka-
raliai ir Jeruzalės gyventojai! Šitaip kal-
bėjo VIEŠPATS, Izraelio Dievas: štai pa-
siųsiu šiai vietai tokią nelaimę, jog kiek-
vienam, kas apie ją išgirs, ims spengti
ausyse. 4 Tai įvyks dėl to, kad jie mane pa-
liko, man šią vietą padarė svetimą, degin-
dami joje smilkalus kitiems dievams, ku-
rių nei jie, nei jų tėvai nepažinojo. O Ju-
do karaliai šią vietą pripildė nekaltųjų
kraujo. 5 Jie pastatė Baalui aukurus, kad ga-
lėtų sudeginti savo sūnus ugnyje kaip de-
ginamąsias aukas Baalui. Tokios aukos aš
niekuomet neįsakiau, niekuomet apie ją
nekalbėjau, niekuomet jos net mintyje
neturėjau’. 6 Todėl štai ateis dienos, – tai

iš Palestinos. Pranašas sugretina pastovius gam-
tos reiškinius su nepastoviu Izraelio elgesiu.
18,21: Senajame Testamente vyro šeima buvo
laikoma jo asmens dalimi, baudžiama ar atlygi-

nama drauge su juo. Žr. Joz 7,24-26.

19,2: *Šukių vartai*: pietinėje Jeruzalės mūrų
dalyje. Pro juos buvo išnešamos iš miesto šukės
ir šiukšlės į Ben-Hinomo slėnį.

VIEŠPATIES žodis, – kada ši vieta nebebus vadinama Tofetu ar Ben-Hinomo slėniu, bet Žudynių slėniu. ⁷Šioje vietoje sutrupinsiu Judo ir Jeruzalės užmačias, padarysiu, kad jie kris nuo kalavijo, kovodami su savo priešais, kris nuo rankos žmonių, norinčių atimti jiems gyvybę. Jų lavonus atiduosiu kaip mitalą padangių paukščiams ir laukų žvėrimis. ⁸Šį miestą padarysiu siaubo ir paniekos vieta, – kiekvienas praeivis baisės, švilps, regėdamas jį ištikusias nelaimes. ⁹Priversiu juos misti jų sūnų ir dukterų kūnais. Taip! Jie mis ir vieni kitų kūnais, verčiami nuožmios apgulos, kuria uždarys juos mieste priešai ir visi kiti, trokštantys juos sunaikinti’.

¹⁰Tuomet sudaužyk ašotį akivaizdoje vyrų, atėjusių su tavimi, ¹¹ir sakyk jiems: ‘Taip kalbėjo Galybių VIEŠPATS: šitą tautą ir šitą miestą aš sutrupinsiu, kaip sutrupina puodžius indą, jog nebeįmanoma vėl jo sulipdyti. Mirusieji bus laidojami Tofete, nes kitur vietos kapams nebebus. ¹²Taip pasielgsiu su šita vieta ir su jos gyventojais: padarysiu šį miestą kaip Tofetą, – tai VIEŠPATIES žodis. – ¹³Namai Jeruzalėje ir Judo karalių rūmai, – visi namai, ant kurių stogų žmonės degino smilkalus visoms dangaus skliauto galybėms ir liejo vyno aukas kitiems dievams, – bus suteršti kaip Tofeto vieta’’. ¹⁴Kai Jeremijas sugrįžo iš Tofeto, kur VIEŠPATS buvo jį pasiuntęs pranašauti, jis nuėjo ir atsis-tojo Dievo Namų kieme ir kreipėsi į visą

tautą: ‘Taip kalbėjo Galybių VIEŠPATS, Izraelio Dievas: ‘Tikrai atsiųsiu šiam miestui visas nelaimes, kuriomis jam grasinau, nes jis atstatė savo kietą sprandą ir manęs nenorėjo klausyti’’.’

20 Jeremiją pranašaujant šiuos dalykus išgirdo kunigas Pašhūras,* Imero sūnus ir vyriausiasis VIEŠPATIES Namų prievaizdas. ²Pašhūras Jeremiją nuplaskdino ir įrakino į trinką, stovėjusią prie Aukštutinių Benjamino vartų VIEŠPATIES Namuose. ³Kitą rytą Pašhūras paleido Jeremiją iš trinkos. Jeremijas tarė jam: ‘VIEŠPATS pavadino tave ne Pašhūru, bet ‘Klaikas visur!’’’* ⁴Nes šitaip VIEŠPATS kalbėjo: ‘Tikėk manimi, atiduosiu tave klaikui, – tave ir visus tavo artimuosius. Savo akimis matysi juos krintant nuo priešų kalavijo. O visą Judo kraštą atiduosiu į rankas Babilono* karaliui, – jis ištrems juos į Babiloną ar užkapos kalaviju. ⁵Ir visus šio miesto turtus, visa, ką savo triūsų jis įsigijo ir brangina, visus Judo karalių išdus atiduosiu jų priešams, kad išplėstų, pasigrobtų ir neštųsi į Babiloną. ⁶Pašhūrai, tu ir visi tavo namiškiai eisite į tremtį! Keliausi į Babiloną, ten ir mirsi, ten būsi palaidotas, tu ir visi tavo artimieji, nes pranašavai jiems melagingai’’.’

Jeremijas skundžiasi Dievui

⁷ Tu mane suvedžiojai,* VIEŠPATIE, –
aš leidausi suvedžiojamas.

Tu buvai stipresnis už mane, –
tu nugalėjai.

20,1: *Pašhūras*: Šventyklos policijos galva – vyriausiasis tvarkos saugotojas (žr. Jer 29,26). Įleidamas į Šventyklos kiemą, Jeremijas turėjo paklusti jo valdžiai.

20,3: Vardas *Pašhūras*, matyt, turi ryšį su dviem hebrajų kalbos žodžiais – *būti ramiam* ir *visur* – ir reiškia *Ramybė visur*. Jeremijas duoda jam naują vardą *Magor misabib*, kuris reiškia *Klaikas visur*. Pašhūras regės tragišką Jeruzalės likimą ir asmeniškai patirs visa, ką visi miesto gyventojai turės pakelti.

20,4: *Babilonas*: Jeremijo knyga pirmąkart įvardija kraštą, į kurį bus ištremti Judo karalystės gyventojai. Atrodo, kad šis pranašavimas turi ryšį su Nebukadnezaro 605 m. pergale prieš Egiptą, po kurio Palestina ir Sirija tapo Babilonijos valdomis.

20,7: *Tu mane suvedžiojai*: suvedžiojimo ir grumtynių vaizdas apibūdina ypatingą Dievo Artumą pranašo gyvenime. Jeremijas grumiasi su Dievu ir jį kaltina dėl savo nelaimių. Tokia neviltis reta Šventajame Rašte (žr. Job 3; Ps 88). Ir

- Nuolat esu traukiamas per dantį, –
kiekvienas šaiposi iš manęs.
- 8 Kada tik kalbu, turiu rėkti, –
turiu šaukti: “Smurtas ir skriauda!”
VIEŠPATIES žodis man atnešė
nuolatinę užgaulę ir pajuoką.
- 9 Bet kai sakau: “Užmiršiu jį!
Jo vardu daugiau nebekalbėsiu!” –
tada jis yra kaip ugnis,
įsiliepsnojusi mano širdyje,
užsklęsta mano kūne.
Visomis jėgomis stengiuosi
jį nuslopinti,
bet nepajėgiu.
- 10 Girdžiu minioje šnabždant:
“Klaikas visur!
Įskųskite jį! Įskųskime jį!”
Juk visi mano {tariamai}
bičiuliai laukia,
kad padaryčiau klaidingą žingsnį.
“Galbūt jis išipainios į pinkles,
tada jis bus mūsų rankose, –
galėsime jam atsikeršyti!”
- 11 Bet VIEŠPATS su manimi tarsi
galingas gynėjas,
todėl mano persekiotojai suklups,
jie nelaimės.
Baisi gėda juos lydės, nes jiems
negali pavykti!
Vien amžiną, nepraeinančią
negarbę užsitraukė.
- 12 Galybių VIEŠPATIE, tu ištiri teisųjį,
tu permatai jausmus ir širdį,
leisk man matyti, kaip jiems
atkeršysi,
nes tau patikėjau savąją bėdą.
- 13 Giedokite VIEŠPAČIUI,

šlovinkite VIEŠPATĮ,
nes jis išgelbėjo vargšo gyvybę
iš nedorėlių rankų!

- 14 Tebūna prakeikta diena,*
kurią aš gimiau!
Diena, kurią motina mane
pagimdė,
tenebūna palaiminta!
- 15 Tebūna prakeiktas žmogus,
kuris mano tėvui žinią pranešė:
“Berniukas tau gimė!
Tu turi sūnų!” –
jį didžiai pradžiugindamas.
- 16 Tebūna tas žmogus kaip miestai,
kuriuos išgriovė VIEŠPATS be
pasigailėjimo!
Tegirdi jis karo šauksmus rytą
ir mūšio balsus vidudienį
- 17 dėl to, kad jis nenužudė
manęs iščiose.
Mano motina būtų buvusi
mano kapas,
jos iščios būtų likusios
amžinai nėsčios.
- 18 Kam gi iš iščių išėjau?
Kad matyčiau vien vargą ir
skausmą,
užbaigčiau savo dienas gėdingai?

3. Pranašavimai paskutiniaisiais metais prieš Jeruzalės žlugimą

21 Zedekijo ir Jeruzalės liki-
mas ¹Žodis, kurį VIEŠPATS tarė
Jeremijui, kai karalius Zedekijas* atsiuntė
pas jį Malkijo sūnų Pašhūrą ir Maasejō

neviltyje Jeremijas tvirtai tiki, kad Viešpats yra
Malonės Dievas, ir juo pasitiki. Žr. Jer 15,18.
20,14-18: Apgaulė, kančia ir klaikas stumia pra-
našą į nevilį. Tačiau Jeremijas visiškai pasitiki
Dievo pergale, – žr. 11-13 eilutes. (Žr. Job 3,3-12).
21,1: *Zedekijas*: karaliaus Jehojakimo brolis,

paskirtas Judo karaliumi po to, kai Nebuka-
dnezaras išvarė karalių Jehojachiną į Babilonijos
tremtį (žr. 2 Kar 24,17). *Pašhūras*: skirtingas nuo
Pašhūro, minimo Jer 20-ajame skyriuje. Ir jis
buvo vienas iš Jeremijo priešų. Žr. Jer 38,14.

sūnų Zefaniją, kad paprašytų: ²“Prašom pasiteirauti VIEŠPATĮ už mus, nes Babilono karalius Nebukadnezaras mus puola. Rasi VIEŠPATS pasiels su mumis laikydamasis visų savo nuostabiųjų darbų ir Nebukadnezaras nuo mūsų pasitrauks”. ³Jeremijas jiems atsakė: “Perduokite šitą atsakymą Zedekijui: ⁴“Taip kalbėjo VIEŠPATS, Izraelio Dievas. Atgręšiu prieš jus jūsų pačių ginklus, kuriais priešinatės Babilono karaliui ir kaldėjams, apgulusiems jūsų mūrus. Atvesiu juos į patį miestą. ⁵Aš pats kovosiu su jumis sugniaužtu kumščiu ir galinga ranka, degdamas iš pykčio ir apimtas didžio įniršio! ⁶Parblokšiu šio miesto gyventojus, žmones ir gyvulius, – visi išmirs nuo nuožmaus maro. ⁷Paskui, – tai VIEŠPATIES žodis, – atiduosiu Judo karalių Zedekiją, jo dvariškius ir žmones, išlikusius šiame mieste po maro, kalavijo ir bado, į Babilono karaliaus Nebukadnezaro rankas, į rankas jų priešų, rankas tų, kurie nori juos sunaikinti. Išžudys juos kalaviju be gailėsčio, be pasigailėjimo, be užuojautos”. ⁸O šitai tautai sakysi: “Taip kalbėjo VIEŠPATS: žiūrėkite! Duodu jums pasirinkti arba gyvenimo kelią, arba mirties kelią. ⁹Kas tik liksis tame mieste, mirs nuo kalavijo, bado ir maro. Bet kas išeis pasiduoti kaldėjams, kurie jus supa, išliks gyvas, išgelbės bent savo gyvybę”. ¹⁰Atsiųrėčiau į tą miestą jo nelaimei, ne jo gerovei, – tai VIEŠPATIES žodis. Jis bus atiduotas į rankas Babilono* karaliaus, kuris sunaikins jį ugnimi”.

Pranašavimas karaliams

Ižanginis pranašavimas

- ¹¹* Judo karaliaus namams:
¹² “Klausykite VIEŠPATIES žodžio,
 Dovydo namai!
 Taip kalbėjo VIEŠPATS: ‘Vykdysite kasdien teisingumą,
 Gelbėkite nuskriaustąjį iš skriaudiko nagų.
 Antraip mano pyktis suliepsnos tarsis ugnis, –
 liepsnos ir niekas jo neužgesins, –
 už jūsų nedorus darbus.
¹³ Aš esu prieš tave, Slėnio gyvenvietė,*
 prieš tave, Uola lomoje!* –
 tai VIEŠPATIES žodis.
 Esu prieš jus, kurie sakote:
 ‘Kas gali mus užpulti?
 Kas gali įsiveržti į mūsų olas?’
¹⁴ Aš nubausiu jus pagal jūsų darbus! –
 tai VIEŠPATIES žodis.
 Jo miške užkursiu ugnį,*
 kuri suris viską, kas tik yra
 aplinkui”.

22 Taip kalbėjo VIEŠPATS: “Nueik į Judo karaliaus rūmus ir ten perduok šį žodį. ²Sakyk: ‘Judo karaliau, sėdintis Dovydo sosto, klausyki VIEŠPATIES žodžio: tu pats, tavo dvariškiai ir tavo valdiniai, įeinantys pro šiuos vartus! ³Taip kalbėjo VIEŠPATS: darykite, kas teisinga ir teisu! Gelbėkite iš skriaudiko nagų nuskriaustąjį! Nesielkite neteisingai ir neskriauskite svetimšalio, našlaičio ir našlės,

21,10: Jeremijas nesiliovė skelbti, kad nėra jokios prasmės priešintis Babilonijai, nes Dievas atidavė Judo karalystę į Nebukadnezaro rankas (žr. Jer 27,6). Dėl to pranašas buvo apskūstas ir uždarytas į kalėjimą kaip išdavikas (žr. Jer 37,13-14). 21,11-23,8: Ši dalis apima knygos redaktoriaus rinkinį Jeremijo pranašavimų Judo karaliams. Pranašavimai sutelkti pagal karalių chronologinę seką su ižangine pranašyste Judo karaliams apskri-

tai (Jer 21,11-22,9).

21,13: *Slėnio gyvenvietė... Uola lomoje*: karaliaus dvaras laikė, kad slėnių saugomas Ziono kalnas yra neprieinamas. Nepaisant palankių gynybos sąlygų, Dievas pašaipiai primena, kad Ziono kalnas tėra tik Uola lomoje – neapginama.

21,14: *Jo miškas*: karaliaus rūmai, pastatyti iš kedrų. Žr. Jer 22,14; 1 Kar 7,2 tekste Saliamono rūmai vadinami *Libano miško Rūmais*.

neišliekite nekalto kraujo šioje vietoje.
⁴Nes jei tikrai jūs tą įsakymą vykdysite, tuomet pro šiuos rūmų vartus visuomet žygiuos karaliai, sėdintys Dovydo soste. Važiuoti kariatose, raiti ant žirgų jie patys, jų dvariškiai ir jų valdiniai. ⁵Bet jei jūs šių žodžių neklausysite, – prisiekiu pats savimi! – tai VIEŠPATIES žodis, – šie rūmai pavirs griuvėsių krūva”.

⁶ Nes šitaip kalbėjo VIEŠPATS apie Judo karaliaus rūmus:

“Nors esi tu man kaip Gileadas,*
 kaip Libano* kalnų viršūnė,
 tačiau paversiu tave dykuma,
 negyvenamu miestu.

⁷ Prieš tave pasiūsiu naikintojus,
 ginkluotus savo įnagiais, –
 jie nukirs tavo rinktinius kedrus
 ir sumes juos į liepsnas.

⁸ Kai daug pagonių pro šitą miestą eidami klausinės vieni kitus: ‘Kodėl gi taip padarė VIEŠPATS tokiam puikiam miestui?’ – ‘Jie gaus atsakymą: ‘Dėl to, kad jie atsimetė nuo sandoros su VIEŠPAČIU, savo Dievu, garbino kitus dievus ir jiems tarė: ‘navo’”.

Pranašavimas karaliui Jehoahazui {Šalumiui}

¹⁰ Neverkite mirusiojo,*
 jo neraudokite!

Geriau verkite to, kuris išeina,
 nes jis niekuomet nebegrįš
 nei savo gimtojo krašto nebematys.

¹¹ Taip kalbėjo VIEŠPATS apie Jošijo sūnų Judo karalių Šalumą,* kuris buvo savo tėvo Jošijo sosto įpėdinis: “Jis išėjo iš tos vietos niekad nebegrįžti. ¹²Toje vietoje, į kurią buvo ištremtas, jis mirs. Šito krašto jis niekad nebematys”.

Pranašavimas Jehojakimui

¹³ “Vargas tam, kuris stato sau
 namus neteisumu,

menes – neteisungumu,
 kuris verčia savo bičiulį jam
 dirbti be atlygio,*
 neatiduoda jam jo algos!

¹⁴ Kuris sako: “Pasistatysiu erdvius
 rūmus
 su vėsiomis menėmis”, –
 platina jų langus, išmuša jų
 sienas kedro lentomis
 ir nudažo juos skaisčiai raudonai.

¹⁵ Argi esi karališkesnis,
 kai kedru varžaisi su karaliais?
 O tavo tėvas – argi nevalgė ir
 negėrė?

Tačiau jis vykdė ir tai, kas teisu
 ir teisinga,*
 užtat ir lydėjo jį sėkmė.

¹⁶ Jis gynė vargšų ir skurdžių teises,
 dėl to jam ir sekėsi.
 Ar tai nebuvo tikras manęs
 pažinimas? –
 tai VIEŠPATIES žodis.

¹⁷ O tavo akims ir širdžiai rūpi
 vien savo nauda,

22,6: *Gileadas... Libanas*: abu kraštai buvo garsūs savo miškais ir medžiais.

22,10: *Mirusysis*: karalius Jošijas. Jo įpėdinis, Jehoahazas, – *tas, kuris išeina*, – buvo faraono Neko'o ištremtas į Egiptą, kur ir mirė. Žr. 2 Kar 23,31-33.

22,11: *Šalumas*: Jehoahazas vadinamas Šalumu tik šitame tekste. Atrodo, kad tai buvo jo gimtasis vardas, o Jehoahazo vardu buvo pavadintas, kai tapo karaliumi.

22,13: *Be atlygio*... : arba priverstiniu darbu ka-

raliaus labui, arba nemokant suderėtos algos. Nepaisant skurdo, sukulto Judo karalystėje dėl duoklės svetimiesiems, Jehojakimas statėsi prabangius rūmus Jeruzalėje (14-oji eilutė). Visuomeninis neteisengumas, – karalių ir didikų skriaudos liaudžiai, – buvo dingstis pranašiskai pasmerkti karalius ir didikus (17 eil.).

22,15-16: Karalius Jošijas įvedė religinę ir visuomeninę reformą. Jo valdymo metu Judo karalystėje vyravo medžiaginė gerovė be išnaudojimo. Jošijas įkūnijo karalystės idealą.

tiktai lieti nekaltųjų kraują,
naudoti prievartą ir smurtą”.

18 Todėl taip kalbėjo VIEŠPATIS apie
Jošijo sūnų, Judo karalių Jehojakimą:

“Vargas šiam vyrui!

Jo niekas neraudos:

‘Ai, mano broli! Ai, sese!’*

Jo niekas neraudos:

‘Ai, valdove! Ai, didenybe!’

19 Jo laidotuvės bus kaip asilo,* –
išvilks jį ir išmes už Jeruzalės
vartų”.

Pranašavimas karaliui Jehojachinui {Konijui}

20 “Užlipk ant Libano* kalnų ir klyk,
tesigirdi tavo balsas Bašane!

Klyk nuo Abarimų,
nes visi tavo meilužiai sunaikinti!

21 Kai klestėjai, kreipiausi į tave,
tačiau tu atsakei: “Neklausysiu!”

Toks buvo tavo kelias nuo pat
tavo jaunystės, –
mano balso tu neklausėi!

22 Visus tavo ganytojus vėjas ganyš,
tavieji meilužiai eis į tremtį.
Tada tikrai būsi sugėdinta ir
pažeminta

už visus savo nedorus darbus.

23 Tu, Libane tupintis, kedruose
lizdą susisukęs,
vaitosi, kai užpuls tave kančios,
kai surems tave skausmai,
kaip suremia gimdyvė!”

24 “Kaip aš gyvas, – tai VIEŠPATIES
žodis, – net jeigu Jehojakimo sūnus Kon-
jahus,* Judo karalius, būtų antspaudo žie-
das ant mano dešinės, – net nuo ten jį nu-
plėščiau. 25 Tave atiduosiu į rankas tų, ku-
rie ieško tavo gyvybės, į rankas tų, kurie
tau kelia siaubą, – į rankas Babilono ka-
raliaus Nebukadnezaro ir kaldėjų. 26 Nu-
blokšiu tave drauge su tavo motina, kuri
tave pagimdė,* į ‘kitą kraštą’, kuriame
negimėte, ir ten jūs mirsite. 27 Į kraštą, į
kurį jie trokš grįžti, jie nebesugrįš.

28 Ar šitas žmogus, Konjahus,
nėra puodas, –
šlamštas, skirtas sudaužyti,
indas, kurio niekas nenori?
Tai kodėl jis ir jo palikuonys
yra išbloškiami?
Kodėl nubloškiami į kraštą,
kurio jie nepažįsta?

29 O, šalie, šalie, šalie!
Išgirski VIEŠPATIES žodį!

22,18: *Ai, mano broli! Ai, sese!*: įprastiniai mi-
rusiojo apraudojimo šauksmai.

22,19: *Laidotuvės kaip asilo...*: asilo laidotu-
vės – jokios laidotuvės, – asilo lavonas buvo iš-
metamas už miesto į šiukšlyną. Pranašavimas at-
spindi žmonių laikyseną Jehojakimo atžvilgiu, o ne
istorinę tikrovę. Pasak 2 Kar 24,5 teksto, Jehojakimas
buvo palaidotas tėvų kape Jeruzalėje. Galbūt jo kapas
buvo Nebukadnezaro išniekintas.

22,20-23: Jeremijas ragina Jeruzalę lipti ant Li-
bano kalnų, Bašano aukštumų bei Abarimų, – ant
aukščiausių vietų šiaurėje, šiaurryčiuose ir pietry-
čiuose, – kad pamatytų savo ‘meilužių’ – Judo kara-
lystės savanaukščių vadų, vadinamų ganytojais, li-
kimą. Tai buvo 597 m. prieš Kristų. Žr. Jer 2,8.
Nebukadnezarus ištrėmus į Babiloniją Jehojachi-

ną, Jeruzalė išliko nesunaikinta (23-oji eilutė).
Jeruzalė buvo sunaikinta 587 m. prieš Kristų –
dešimčia metų vėliau (žr. 6-ąją eilutę).

22,24: *Konjahus*: sutrumpintas Jehojachino var-
das. *Antspaudas žiedas*: antspaudas, kurį nešio-
davosi karaliai ir didžiūnai. Tam tikra prasme šis
žiedas buvo didžiausias turtas ir nuolat ant rankos
piršto. Viešpats sako, kad jis Jehojachiną atmes,
nors Jehojachinas ir būtų taip vertingas. 24-30
eilučių data – trumpas trejeto mėnesių Jehojachino
karaliavimas, prieš ištrėmimą į Babiloną.

22,26: *Tave... su motina, kuri tave pagimdė*:
karalienė motina Judo karalystėje turėdavo ypa-
tingą vaidmenį. Karalių knygose ji paprastai mini-
ma vardu kartu su karaliumi. Žr. 1 Kar 15,2; 2
Kar 18,2. Jehojachinas mirė Babilone.

- 30 Taip kalbėjo VIEŠPATS:
 „Įrašykite šitą žmogų kaip bevaikį,* –
 nevykėlį visą gyvenimą!
 Nes nė vienas iš jo palikuonių
 nebepavyks
 vėl atsistoti į Dovydo sostą
 ir valdyti Judo karalystę”.

23 Mesijo karalystė ¹“Vargas ganytojams,* kurie klaidina ir išblaško mano ganyklos avis! – tai VIEŠPATIES žodis”. ²Todėl taip kalbėjo VIEŠPATS, Izraelio Dievas, – ganytojams, gantiems jo tautą: “Jūs – tie, kurie išblaškėte mano kaimenę! Jūs išblaškėte ją ir ja nesirūpinote! Tikėkite manimi, aš bausiu jus už jūsų nedorus darbus, – tai VIEŠPATIES žodis. ³Aš pats surinksiu savo kaimenės likutį iš visų kraštų, į kuriuos buvau juos nubloškęs, ir sugrąžinsiu į jų ganyklą. Čia jie bus vaisingi ir dauginsis. ⁴Paskirsiu jiems ganytojus, kurie juos ganys. Nebereikės jiems daugiau bijoti ir nuogąstauti, – nė vienas iš jų nepradings, – tai VIEŠPATIES žodis”.

- ⁵ “Tikėkite manimi, –
 tai VIEŠPATIES žodis, –
 ateina metas, kai išauginsiu
 Dovydui teisią Atžalą.
 Kaip karalius jis viešpataus ir
 sumaniai
 vykdys krašte, kas teisinga ir teisu.

- ⁶ Jo dienomis Judas bus išgelbėtas,
 ir Izraelis saugiai gyvens.
 Jis bus vadinamas šitokiu vardu:
 ‘VIEŠPATS mūsų teisumas’”.

⁷ “Todėl žiūrėkite, – tai VIEŠPATIES žodis, – ateina metas, kada nebebus sako ma: ‘Kaip gyvas VIEŠPATS, kuris išvedė izraeliečius iš Egipto!’ – ⁸o tik: ‘Kaip gyvas VIEŠPATS, kuris parvedė Izraelio namų palikuonis iš šiaurės krašto ir iš visų kraštų, į kuriuos buvau juos išbloškęs, kad jie vėl gyventų savo pačių žemėje’”.

Klaidingi pranašai

- ⁹ Apie pranašus.*
 Plyšta man širdis krūtinėje,
 dreba visi mano kaulai.
 Esu kaip girtas,
 kaip žmogus, įveiktas vyno,
 dėl VIEŠPATIES ir dėl jo šventų
 žodžių.
¹⁰ Kraštas yra pilnas svetimautojų, –
 dėl jų suskirdo žemė,
 išdžiūvo tyrlaukių ganyklos.
 Jie eiklūs daryti, kas nedora,
 ir savo narsa piktnaudžiauja.
¹¹ “Net kunigai ir pranašai – bedieviai!
 Net savo Namuose atradau jų
 nedorybes, –
 tai VIEŠPATIES žodis.
¹² Dėl to jų kelias pavirs jiems
 slidžiu šunkeliu.

22,30: *Bevaikis*: Jehojachinas vadinamas *bevaikiu*, nes nė vienas jo palikuonis nebuvo karaliumi. Ezekielio knyga rodo, jog Judo karalystės tremtiniai Babilonijoje vylėsi, kad Jehojachinas sugrįš į Jeruzalę ir karaliaus Dovydo soste. Jeremijo pranašystė turi tikslą sunaikinti šią viltį (žr. Jer 28,4). Tremtyje Jehojachinui gimė septyni sūnūs. Jo vaikai Zerubabelis kurį laiką valdė potremtinę judėjų bendruomenę. Jis buvo vadinamas valdytoju, ne karaliumi.

23,1-8: Viešpats sugretina save, gerąjį Ganytoją, su blogais karaliais, valdžiusiais jo tautą. Atėjus atkūrimo metui, Dievas duos savo tautai gerus val-

dovus (1-4 eilutės). Mesijinis karalius kils iš Dovydo dinastijos ir valdys Judą ir Izraelį – abi karalystes – Viešpaties teisumu, įgyvendindamas karaliaus idealą (5-8 eilutės). *Viešpats mūsų teisumas* turbūt yra ironiškas žaismas karaliaus Zedekijo vardu – hebrajiškai *Jahweh-zidqenu*: mesijinis karalius tikrai įgyvendins, ką Zedekijas skelbia tik savo vardu.

23,9-40: Po Jeremijo pranašavimų karaliams Jeremijo knygos redaktorius įterpė šį pranašavimų pranašams rinkinį. Pranašai drauge su kunigais nebuvo ištikimi Dievo religijos mokytojai. Žr. Jer 2,8; 4,9; 6,13-14.

- Tamsoje jie slidinės ir pargrius,
nes aš siųsiu jiems nelaimę,
kai ateis jų atpildo metas, –
tai VIEŠPATIES žodis.
- 13 Tarp Samarijos pranašų
mačiau bjaurastį:
jie pranašavo Baalo vardu
ir vedė iš kelio mano tautą, Izraelį.
- 14 Bet ką matau tarp Jeruzalės
pranašų,
yra baisenybė:
svetimauja, veidmainiauja,
drąsina nedorėlius, – daro visa,
kad niekas nesigręžtų nuo savo
nedorumo.
Man jie visi kaip Sodoma,
{Jeruzalės} gyventojai kaip Gomora”.
- 15 Todėl taip kalbėjo Galybių
VIEŠPATS apie pranašus:
“Štai maitinsiu juos metėlėmis
ir girdysiu juos vandeniui su
nuodais,
nes nuo Jeruzalės pranašų
bedievybė pasklido po visą kraštą”.
- 16 Taip kalbėjo Galybių VIEŠPATS:
“Neklausykite, ką tie pranašai
jums pranašauja!
Apgaudinėja jie jus!
Savo pačių vaizduotės regėjimus
skelbia,
o ne žodžius iš VIEŠPATIES lūpų.
- 17 Be perstojo kartoja* mane
niekinantiems,
kad ‘VIEŠPATS kalbėjo: taika
garantuota!’ –
visiems, sekantiems savavale širdim,
teigia:
- ‘Neištikis jūsų jokia nelaimė!’”
- 18 Bet kas dalyvavo VIEŠPATIES taryboje, kad jį regėtų ir jo žodžio klausytųsi?
Kas rūpestingai klausėsi jo žodžio, kad jį paskelbtų?
- 19 Žiūrėkite! Atūžia VIEŠPATIES audra!
Jo įniršis prasiveržia baisiu
viesulo siautuliu,
kad išsiliėtų ant nedorėlių galvų.
- 20 VIEŠPATIES narsas nesulėtės,
kol jis savo užmojų neįvykdys
ir neužbaigs.
Kai ta diena praeis,
jūs tai aiškiai suvokssite.
- 21 “Šitų pranašų aš nesiunčiau,
tačiau jie atskubėjo!
Aš jiems nieko nekalbėjau,
tačiau jie pranašavo!
- 22 Jei būtų jie dalyvavę mano taryboje,
jie būtų galėję skelbti manajai
tautai mano žodžius,
būtų grąžinę juos iš nedoro kelio,
nuo jų nedorų darbų.
- 23 Nejau aš Dievas tik tada, kai esu
ranka pasiekiamas?* –
tai VIEŠPATIES žodis, –
ir ne Dievas, kai toli?
- 24 Ar gali pasislėpti žmogus
pakampyje,
kad aš jo nematyčiau? –
tai VIEŠPATIES žodis.
Argi aš ne tas, kurio pilnas ir
dangus, ir žemė? –
tai VIEŠPATIES žodis”.
- 25 “Girdėjau, ką sako pranašai, skelbiantys melus mano vardu. ‘Aš sapnavau! – šaukia jie. – Aš sapnavau!’” 26 Kaip ilgai tai

23,17-20: Netikri pranašai ne tik nedorai elgėsi, bet ir puoselėjo žmonių nedorumą, pranašaudami gerovę pikta darančiuems. Jeremijas, tikras pranašas, priešingai, pranašauja apie neišvengiamus nuodėmės padarinius.

23,23: ... *kai ranka pasiekiamas... kai toli*: Dievas žino ne tik dabartį, bet taip pat ir ateitį. Pagonių dievų akiratis siauras, Dievas – istorijos Viešpats.

tęsis? Ar turi mano vardą širdyje pranašai, skelbiantys melus ir savo pačių apgaulingas užgaidas? ²⁷Savo sapnais, kuriuos pasakoja vienas kitam, jie nori, kad mano ji tauta užmirštų mano vardą, kaip jų tėvai kad užmiršo mano vardą dėl Baalo. ²⁸Pranašas, kuris sapnavo sapną, tepasakoja savo sapną! O tas, kuris turi manąjį žodį, teskelbia jį ištikimais!

Ką bendra turi kviečio grūdas su pelais?*

²⁹ Ar mano žodis nėra kaip ugnis? – tai VIEŠPATIES žodis, – kaip trupinantis uolą kūjis?

³⁰ Todėl aš esu prieš tuos pranašus, – tai VIEŠPATIES žodis, – kurie vagia mano žodžius vienas iš kito. ³¹Taip, esu prieš tuos pranašus, – tai VIEŠPATIES žodis, – kurie liežuviais mąla, kartodami: 'Taip kalbėjo Viešpats'. ³²Taip, esu prieš pranašus, kurie skelbia apgaulingus sapnus, – tai VIEŠPATIES žodis, – ir suvedžioja mano tautą, kartodami savo melus ir tuščiai girdamiesi. Nei juos siunčiau, nei juos įgaliojau! Jie neduoda šiai tautai jokios naudos, – tai VIEŠPATIES žodis".

Viešpaties "Našta" ³³"O jei ši tauta, – ar pranašas, ar kunigas, – imtų klausti tave: 'Kas yra ta VIEŠPATIES našta?*' – atsakyk jiems: 'Jūs esate ta našta, ir aš jus numesiu!' – tai VIEŠPATIES žodis. ³⁴Jei pranašas ar kunigas, ar kas nors kitas kalbėtų apie 'VIEŠPATIES naštą', tą žmogų ir jo šeimą aš nubausiu. ³⁵Kalbėdami tarpu-

savyje, jūs šitaip klauskite: 'Kokį atsakymą davė VIEŠPATS?' ar 'Ką VIEŠPATS kalbėjo?' ³⁶Bet posakio 'VIEŠPATIES našta' daugiau nebeminėkite, nes jis skirtas žmogui, kuriam VIEŠPATS patiki savo žodį. Jei jį minite, iškraipote gyvojo Dievo, Galybių VIEŠPATIES, mūsų Dievo, žodžius. ³⁷Šitaip tu klausi pranašą: 'Ką tau VIEŠPATS atsakė?' ar 'Ką kalbėjo VIEŠPATS?' ³⁸Bet jeigu klausiate apie 'VIEŠPATIES naštą', tai šitaip atsako VIEŠPATS: "Kadangi jūs vartojate posakį 'VIEŠPATIES našta', nors aš jums liepiau nevartoti, ³⁹todėl aš pats nešiu jus kaip naštą ir atstumsiu nuo savo veido jus ir miestą, kurį daviau jums ir jūsų tėvams. ⁴⁰Paženklinsiu jus amžina gėda, – amžina nešlove, kuri niekad nebus užmiršta".

24 Dvi pintinės figų ¹*VIEŠPATS man parodė dvi figų pintines, padėtas prieš VIEŠPATIES Šventyklą. Tai buvo po to, kai Babilono karalius Nebukadnezaras ištrėmė iš Jeruzalės ir nugabeno į Babiloną Jehojakimo sūnų Judo karalių Jekoniją ir Judo didžiūnus, amatininkus bei meistrus. ²Vienoje pintonėje figos buvo labai geros – ankstyvosios, o kitoje pintonėje figos buvo labai prastos, – tokios prastos, jau nebevalgomos. ³Kreipėsi į mane VIEŠPATS: "Ką tu matai, Jeremijau?" – "Figas, – atsakiau, – gerosios figos – labai geros, bet prastosios – labai blogos, tokios blogos, jog jau nebevalgomos". ⁴Tuomet išgirdau VIEŠPATIES

23,28-29: ... *kviečio grūdas su pelais*: šitaip Jeremijas sugretina klaidingus ir tikrus pranašus. Tikroji pranašystė yra tarsi ugnis (žr. Jer 5,14; 20,9) – veda į kritišką nuosprendį (29-oji eilutė). Tai liudija visas Jeremijo gyvenimas.

23,33-40: Žodžių žaismas, sukurtas remiantis hebrajišku žodžiu *massa*, kuris reiškia ir naštą, ir ištarmę (paprastai apie nelaimę). 34-oje eilutėje draudžiama vartoti žodį *massa* Dievo ištarmės prasme. Be abejo, tai buvo daroma dėl žodžio piktnaudžiavimo, kuris mums lieka nežinomas. Oz 2,18

tekste draudžiama Dievą vadinti Baalu, Šeimninku, dėl šio vardo ryšių su kanaaniečių religijos apeigomis.

24,1-10: Jeremijas, kaip ir Ezekielis, matė, kad pasilikusieji Judo karalystėje ir pabėgėliai į Egiptą negrįžo prie Sandoros Dievo, bet gyveno savo užmačiomis. Tik tremtiniai Babilone paėmė į širdį tautos tragediją ir istorinių lūžių žaizdę suvokė savo paskirtį Sandoros Dievo – istorijos Viešpaties užmojyje.

žodį: ⁵“Taip kalbėjo VIEŠPATS, Izraelio Dievas: ‘Aš laikau Judo tremtinius, kuriuos išsiunčiau iš šitos vietos į kaldėjų kraštą, tokiais gerais, kaip šios gerosios figos. ⁶Aš rūpinsiuos jų gerove ir grąžinsiu juos į šitą kraštą. Aš atstatysiu juos, o ne griausiu, atsodinsiu juos, o ne rausiu. ⁷Aš duosiu jiems širdį, kad pripažintų mane, jog esu VIEŠPATS. Jie bus mano tauta, o aš būsiu jų Dievas, nes jie visa širdimi sugrįš pas mane. ⁸Bet Judo karalių Zedekiją, jo didžiūnus, Jeruzalės likutį, – išlikusį krašte ir apsigyvenusį Egipte, – aš laikysiu prastomis figomis, tokiomis prastomis, jog jau nebevalgomos, – taip kalbėjo VIEŠPATS. ⁹Aš padarysiu juos siaubo reginiu visoms žemės karalystėms, gėda, patarle, pajuoka, keiksmu visose vietovėse, į kurias juos nublokšiu. ¹⁰Siųsiu jiems kavią, badą ir marą, kol jie visiškai pradingis iš krašto, kurį daviau jiems ir jų tėvams’”.

25 Septyniasdešimties metų tremtis ¹Žodis apie visus Judo gyventojus, kuris atėjo Jeremijui ketvirtaisiais* Jošijo sūnaus Jehojakimo, Judo karaliaus, metais. Tai buvo pirmieji Babilono karaliaus Nebukadnezaro metai. ²Tuo žodžiu pranašas Jeremijas kreipėsi į visus Judo žmones ir Jeruzalės gyventojus: ³“Nuo tryliktyjų Amono sūnaus Jošijo, Judo karaliaus, metų iki šios dienos – taigi per dvidešimt trejus metus – man buvo duotas VIEŠPATIES žodis. Nesiliaudamas jį skelbiau jums, bet jūs neklausėte. ⁴Nors jūs atsisakėte klausyti ir nenorėjote girdėti, VIEŠPATS nuolat ir be perstojo siuntė pas jus savuosius tarnus pra-

našus su šiuo žodžiu: ⁵‘Prašom gręžtis visi kaip vienas nuo savo nedoro kelio ir nuo savo pikty darbų, kad galėtumėte per amžius gyventi žemėje, kurią VIEŠPATS seniai davė jums ir jūsų tėvams. ⁶Nesekiokite paskui kitus dievus, – jiems netarnaukite ir jų negarbinkite! Neveskite manęs iš kantrybės savo rankų darbais, kad jūsų neužgaučiau. ⁷Bet manęs jūs neklausėte, – tai VIEŠPATIES žodis, – ir vedėte mane iš kantrybės savaisiais rankų darbais savo pačių skriaudai. ⁸Todėl, – taip kalbėjo Galybių VIEŠPATS, – kad mano žodžių neklausėte, ⁹štai aš pasikviesiu visas šiaurės gentis, – tai VIEŠPATIES žodis, – pasikviesiu Babilono karalių Nebukadnezarą, savo tarną. Aš atvesiu jas prieš tą kraštą, prieš jo gyventojus ir prieš visas šias kaimynines tautas. Sunaikindamas jas, paversiu jas klaiko ir pajuokos reginiu, užtrauksiu joms amžiną gėdą. ¹⁰Nutildysiu visas jų linksmumo ir džiaugsmo dainas, jaunikio ir jaunosios balsus, girną užėsį, užgesinsiu visus žibintus. ¹¹Visas kraštas bus nusiaubtas ir liks šiurpi dykynė. Visos tos tautos vergaus Babilono karaliui septyniasdešimt metų. ¹²O kai bus praėję septyniasdešimt metų, aš nubausiu Babilono karalių ir tautą, kaldėjų kraštą, už jų kaltę, – tai VIEŠPATIES žodis. Paversiu jų kraštą amžinais tyrlaukiais. ¹³Įvykdysiu tame krašte visa, kuo esu grūmojęs, – visa, kas užrašyta šioje knygoje, ką pranašavo Jeremijas toms tautoms. ¹⁴Ir jie taps daugelio tautų ir galingų karalių aukomis. Taip atlyginsiu jiems pagal jų darbus ir pagal jų pačių elgesį”.

25,1-14: *Ketvirtieji Jehojakimo metai*: 605 m. prieš Kristų. Nebukadnezaras, nugalėjęs Egiptą prie Karkemišo 605 m. prieš Kristų, tapo vyraujančia galybe Artimuosiuose Rytuose. Jeremijas matė jo asmenyje savo pranašystės apie *priešą iš šiaurės* iš-

sipildymą (žr. Jer 1,13; 6,22-26). 11-12 eilutėse pirmąkart Jeremijo pranašystėje minima septyniasdešimties metų tremtis (žr. Jer 29,10). Metų skaičius yra apvalus, – pranašas nori pasakyti, kad dabartinė karta išmirs tremtyje.

Dievas teisia tautas ¹⁵VIEŠPATS, Izraelio Dievas, man* taip kalbėjo: “Imk šią pykčio vyno kupiną taurę iš mano rankos ir priversk gerti iš jos visas tautas, pas kurias tavo siųsiu. ¹⁶Jos gers, svirduliuos ir eis iš proto dėl kalavijo, kurį aš joms siųsiu”. ¹⁷Aš paėmiau taurę iš VIEŠPATIES rankos ir pagirdžiau iš jos visas tautas, pas kurias mane siuntė VIEŠPATS: ¹⁸Jeruzalę ir Judo karalystės miestus drauge su jos karaliais ir didžiūnais, kad paversčiau juos griuvėsiais, klaiko ir pajuokos reginiu, keiksmazodžiu, kaip nūdien jie yra tapę; ¹⁹faraoną, Egipto karalių, jo dvariškius, jo didžiūnus ir visą jo tautą ²⁰ – vietinius ir svetimtaučius; visus Uzo* krašto karalius; visus filistinų krašto karalius: Aškeleno, Gazos, Ekrono, ir Ašdodo likutį; ²¹Edomą, Moabą ir amoniečius; ²²visus Tyro karalius, visus Sidono karalius, taip pat ir salų anapus jūros* karalius; ²³Dedaną,* Temą ir Buzą, visus dykumos gyventojus, kurie skutasi smilkinius, ²⁴{tai yra visus Arabijos karalius, visus maišytų tautų karalius} ir gyvena dykumoje; ²⁵visus Zimrio karalius, visus Elamo karalius, visus medų karalius; ²⁶visus šiaurės karalius, artimus ir tolimus, vieną po kito; visas karalystes ant žemės veido. O Šešako* karalius gers paskutinis. ²⁷“Tada sakyk jiems: “Taip kalbėjo Galybių VIEŠPATS, Izraelio Dievas: gerkit! Pasigerkit ir vemkit, kol pargriūsite ir daugiau nebeatsikelsite nuo kalavijo, kurį jums pasiųsiu!” ²⁸O jeigu jie atsisakytų taurę iš savo rankos imti ir gerti, sakyk jiems: “Taip sakė Galybių VIEŠPATS: jūs turite gerti! ²⁹Pagalvokit! Jei miestui, kuris vadinamas mano vardu,

siunčiu bausmę, ar jūs galite manyti, kad liksite nenubausti? Ne! Jūs neliksite nenubausti! Pašauksiu kalaviją visiems žemės gyventojams, – tai Galybių VIEŠPATIES žodis”.

³⁰ “O tu, kaip pranašas, visus šiuos žodžius paskelbk jiems ir pasakyk:

– Sugriaudžia VIEŠPATS iš aukštybių, iš savo šventojo būsto jis griaudžia.

Garsiai aidi jo griausmas

savo kaimenei,

tarsi vynuoges traiškančiųjų

šauksmas.

³¹ Visus žemės gyventojus,

lig pačių jos pakraščių,

pasiekia sąmyšis,

nes VIEŠPATS apkaltina tautas, –

teis visą žmoniją:

nedorėliai bus atiduoti kalavijui, –

tai VIEŠPATIES žodis”.

³² Taip kalbėjo Galybių VIEŠPATS:

“Štai! Nelaimė sėlina iš tautos

į tautą,

galinga audra kyla nuo žemės

pakraščių”.

³³ Tą dieną tie, kuriuos VIEŠPATS nužudė, gulės išmėtyti po visą pasaulį, nuo vieno krašto iki kito. Niekas jų neraudos, niekas nerankios jų nuo žemės ir nelaidos. Gulės jie kaip mėšlas dirvoje.

³⁴ Vaitokite jūs, ganytojai,

ir aimanuokite!

Dulkėse raitykitės jūs,

kaimenės vadai,

nes atėjo jūsų skerdynių metas, –

krisite kaip rinktiniai avinai.

³⁵ Jokios užuovėjos nebus ganytojams

25,15-26: Jeremijas yra pranašas, siųstas tautoms (žr. Jer 1,5), ne tik savo paties tautai. Visos žinomos tautos yra minimos išsamiaje Jeremijo pranašavimų tautoms rinkinyje 46-51 skyriuose.

25,20: *Uzas*: Jobo tėvynė, edomiečių ar arabų šalyje.

25,22: *Salos anapus jūros*: Finikijos prekybinės nausėdijos Viduržemio jūros kraštuose.

25,23: *Dedanas, Tema, Buzas*: pietinės Arabijos gentys.

25,26: *Šešakas*: Babilonas.

- nei kur gelbėtis kaimenės vadams.
 36 Klausykite! Ganytojai aimanuoja,
 kaimenės vadai vaitoja,
 nes VIEŠPATS niokoja jų ganyklą,
 37 nustėro jų ramios ganyklos nuo
 VIEŠPATIES įniršio.
 38 Tarsi liūtas jis paliko savo guolį,
 ir jų kraštas tapo klaiko reginiu
 nuo nuožmaus kalavijo, – nuo
 VIEŠPATIES pykčio liepsnų.

B. PASAKOJIMAI APIE PRANAŠĄ SU VIENUR KITUR ĮTERPTAIS ŽODŽIAIS IŠ DIEVO

1. Jeruzalės sunaikinimas ir viltis

26 Pranašui gresia mirtis ¹Josijo sūnaus Jehojakimo, Judo karaliaus, valdymo pradžioje* šis VIEŠPATIES žodis atėjo Jeremijui: ²“Taip kalbėjo VIEŠPATS: stovėk VIEŠPATIES Namų kieme. Skelbk visiems Judo miestų žmonėms, ateinantiems melstis į VIEŠPATIES Namus, visa, ką tau įsakau paskelbti. Nieko nepraleisk! ³Galbūt jie paklausys ir kiekvienas sugrįš iš savo nedoro kelio. Tuomet apgailėsiu ir aš savo mintį apie nelaimę, kuria ketinu jus bausti už nedorus darbus. ⁴Sakyk jiems: taip kalbėjo VIEŠPATS: ‘Jei neklausysite manęs, nesielgsite pagal mokymą, kurį jums daviau, ⁵neklausysite žodžių mano tarnų pranašų, kuriuos siunčiu primygtinai ir be perstojo, – nors jų ir niekad neklausėte, – ⁶tašyk pasielgsiu su šiais Namais, kaip su Šilo’u, o šitą miestą padarysiu keiksmą-žodžiu visoms žemės tautoms’”.

7 Kunigai, pranašai ir visi žmonės klausėsi Jeremijo, skelbiančio visus žodžius VIEŠPATIES Namuose. ⁸Jeremijui pabai-gus skelbti visa, ką jam buvo įsakęs VIEŠ-PATS visai tautai paskelbti, kunigai ir pranašai drauge su žmonėmis pastvėrė jį, šaukdami: “Tu esi vertas mirties! ⁹Kaip drįsti pranašauti VIEŠPATIES vardu: ‘Ši-tiems Namams bus kaip Šilo’ui!’ ir ‘Tas miestas bus sunaikintas, liks be gyventojų?’” Žmonių minia spietėsi apie Jeremi-ją VIEŠPATIES Namuose.

10 Išgirdę apie visa tai, Judo didžiūnai palipo iš karaliaus rūmų į VIEŠPATIES Na-mus ir susėdo savo krėsluose teisti Nau-juosiuose VIEŠPATIES Namų vartuose. ¹¹Kunigai ir pranašai pasakė didžiūnams ir visai miniai: “Tas žmogus turi būti nu-baustas mirtimi, nes, kaip jūs patys savo ausimis girdėjote, jis pranašavo šitam miestui!” ¹²Jeremijas atsakė didžiūnams ir visiems žmonėms: “Pats VIEŠPATS pasiun-tė mane, kad pranašaučiau šiems Namams ir šiam miestui visa, ką jūs girdėjote. ¹³O dabar taisykite savo kelius ir darbus, klau-sykite VIEŠPATIES, savojo Dievo, balso, kad VIEŠPATS apgailėtų savo mintį apie nelaimę, kuria jums grasina. ¹⁴Žinoma, esu jūsų rankose. Darykite su manimi, kas atrodo gera ir teisinga jūsų akyse. ¹⁵Ta-čiau gerai pagalvokite, – nužudydami ma-ne, užtraukiate nekaltą kraują patys sau, miestui ir jo gyventojams, nes VIEŠPATS iš tikrųjų siuntė mane pas jus, kad išgirs-tumėte visus šiuos žodžius”.

16 Tada didžiūnai ir minia tarė kuni-gams ir pranašams: “Tas žmogus neturi būti baudžiamas mirties bausme! VIEŠ-PATIES, mūsų Dievo, vardu jis mums kal-bėjo!” ¹⁷Dabar pakilo keletas krašto se-

26,1: *Valdymo pradžioje*: specialus posakis, kuriuo apibūdinamas laikotarpis tarp karaliaus atėjimo į sostą ir kalendorinės metų pradžios. Pir-

mieji kalendoriniai Jehojakimo valdymo metai – 608 m. prieš Kristų.

niūnų ir kreipėsi į visą susirinkusią minią, sakydami: ¹⁸“Kadaise Judo karaliaus Hezekijo dienomis, Mikėjas iš Morešeto,* pranašavo ir skelbė visai Judo tautai: ‘Taip kalbėjo Galybių VIEŠPATS:

– Zionas bus nuartas kaip dirva,
Jeruzalė virs griuvėsių krūvomis,
o Šventyklos kalnas – gūbriu
miške’.

19 Argi Hezekijas, Judo karalius, ir kas nors Judo karalystėje pasmerkė jį mirčiai? Juk jie verčiau pabijojo VIEŠPATIES ir stengėsi rasti jo malonę, idant VIEŠPATS pergaltų savo mintį apie nelaimę, kuria jis buvo jiems grasiinęs? O mes juk darome sau patiems mirtiną skriaudą!”

Pranašo Ūrijo likimas ²⁰Tuomet buvo ir kitas žmogus, pranašaujantis Dievo vardu, Šemajo sūnus Ūrijas iš Kirjat-Jearimų. Jis pranašavo visai tą patį, kaip Jeremijas tam miestui ir tam kraštui. ²¹Kai karalius Jehojakimas drauge su visais savo pareigūnais ir didžiūnais išgirdo apie jo žodžius, norėjo jį nubauti mirtimi. Bet Ūrijas, tai sužinojęs, iš baimės pabėgo į Egiptą. ²²O karalius Jehojakimas pasiuntė Egiptan Akboro sūnų Elnataną su būriu vyrų. ²³Jie paėmė Ūriją iš Egipto ir parvedė pas karalių Jehojakimą, kuris įsakė nukirsdinti jį kalaviju, o jo kūną išmesti į prastuomenės kapines.

24 Ir tik dėl to, kad Šafano sūnus Ahikamas* parėmė Jeremiją, jis nebuvo atiduotas miniai į rankas užmušti.

26,18: *Mikėjas iš Morešeto*: pranašas Mikėjas, kurio knyga yra tarp mažųjų kanoniškųjų pranašų. Žr. Mch 1,1.

26,24: *Ahikamas, Šafano sūnus*: vienas iš Jošijo pareigūnų (žr. 2 Kar 22,12), Jeremijo bičiulio Gedalijo tėvas. Jam teko valdyti Judo karalystę po to, kai Nebukadnezaras ištrėmė Zedekiją (žr. Jer 39,14; 40,5-16).

27,1-29,32: Jeremijo pranašavimų rinkinys apie netikrus pranašus. Stilistiniai savitumai, itin ryškūs hebrajiškame tekste, rodo, kad šie trys skyriai kadaise nepriklausė Jeremijo knygai. Įkvėpta

27 “Tarnauk * Babilonui arba žūk!” ¹Jošijo sūnaus Zedekijo,*

Judo karaliaus, valdymo pradžioje šis žodis atėjo Jeremijui iš VIEŠPATIES: ²“Taip kalbėjo man VIEŠPATS: pasidaryk pavalkus ir jungą ir užsidėk juos ant sprando. ³Tada pasiųsk juos Edomo, Moabo, amoniečių, Tyro ir Sidono karaliams per pasiuntinius, atvykusius pas Judo karalių Zedekiją. ⁴Įpareigok juos savo valdovams pranešti: ‘Taip kalbėjo Galybių VIEŠPATS, Izraelio Dievas, taip jūs kalbėsite savo valdovams. ⁵O aš tas, kuris didžia jėga ir rankos galybe sukūrė žemę drauge su žmonija ir gyvūnija ant žemės veido, ir duodu ją, kam noriu. ⁶Ir nūn aš tas, kuris šiuos visus kraštus atidaviau į savo tarno, Babilono karaliaus Nebukadnezaro rankas. Atidaviau net lauko žvėris, kad jam tarnautų. ⁷Visos tautos bus pavaldžios jam, jo sūnui ir jo vaikiaičiui, kol ateis ir jo kraštui laikas, kai jį patį daug tautų ir galingi karaliai pavergs. ⁸Tuo tarpu jei kuri tauta ar karalystė nenorės būti pavaldi Babilono karaliui Nebukadnezarui ir savo sprando po Babilono karaliaus jungu nenulenks, tą tautą siaubsiu, – tai VIEŠPATIES žodis, – kalaviju, badu ir maru, kol juos sunaikinsiu jo ranka.

9 O jūs neklausykite savo pranašų,* savo žynių ir sapnuotojų, savo burtininkų ir raganių, kurie nesiliauja jums sakę: ‘Nebūkite pavaldūs Babilono karaliui!’ ¹⁰Jie melagystę jums pranašauja, idant atstum-

sis knygos redaktorius juos pridėjo vėliau.

27,1: *Hebrajiškai: Judo karaliaus Jehojakimo valdymo pradžioje*. Šis interpas yra perrašinėtojo perkeltas iš Jer 26,1. Pasak Jer 28,1 teksto, Jeremijo pamokslą Šventykloje reikia sieti su ketvirtaisiais karaliaus Zedekijo metais – 594 m. prieš Kristų: kaimyninių karalysčių pasiuntiniai rinkosi Jeruzalėje (3-ioji eilutė), ruošdami sąmokslą prieš Nebukadnezarą.

27,9: *Savieji pranašai*: žyniai ir burtininkai buvo pagonių karalių patarėjai. Judo karaliai turėjo patarėjų, kurių profesija buvo laikoma prana-

tų jus nuo savos žemės, nes aš išbloksiu jus, ir jūs žūsite. ¹¹O tautą, kuri palenks savo sprandą po Babilono karaliaus jungu ir bus jam pavaldė, – tą tautą paliksiu jos žemėje, – tai VIEŠPATIES žodis, – ją dirbti ir joje gyventi”.

¹² Ir Judo karaliui Zedekijui kalbėjau visai tais pačiais žodžiais: “Palenkite savo sprandus po Babilono karaliaus jungu, būkite pavaldūs jam ir jo tautai, kad išliktumėte gyvi. ¹³Kodėl gi tu ir tavo tauta turėtumėte žūti nuo kalavijo, bado ir maro, kaip VIEŠPATS grasė tautai, kuri nepasiduoda Babilono karaliui? ¹⁴Neklausykite žodžių tų pranašų, kurie nesiliauja sakę: ‘Nebūkite pavaldūs Babilono karaliui!’ – nes jie melagystę jums pranašauja. ¹⁵Ne! Jų aš nesiunčiau! – tai VIEŠPATIES žodis. Pranašaudami mano vardu, jie meluoja, tad turėsiu jus ištremti. Jūs pražūsite. Jūs ir pranašai, kurie jums pranašauja”.

¹⁶ Kunigams ir visai tautai sakiau: “Taip kalbėjo VIEŠPATS: neklausykite žodžių savo pranašų, kurie jums skelbia: ‘VIEŠPATIES namų indai jau netrukus bus sugrąžinti iš Babilono’, – nes ką jie skelbia – melas. ¹⁷Neklausykite jų! Būkite pavaldūs Babilono karaliui, kad išliktumėte gyvi. Kam tas miestas turi virsti griuvėsiais? ¹⁸Jeigu jie būtų pranašai ir jeigu VIEŠPATIES žodis būtų tikrai su jais, jie užtartų pas Galybių VIEŠPATĮ, kad indai, likę VIEŠPATIES namuose, Judo karaliaus rūmuose ir bet kur Jeruzalėje, irgi nepatektų į Babiloną. ¹⁹*Galybių VIEŠPATS šitaip kalbėjo apie šulus, Varinės marias,* pastovus ir apie šiame mieste užsilikusius rykus, ²⁰kurių Babilono karalius Nebukadnezaras nepaėmė, ištremdamas Jeho-

jakimo sūnų Judo karalių Jekoniją drauge su Judo ir Jeruzalės diduomene į Babiloną. ²¹Tikrai taip kalbėjo Galybių VIEŠPATS, Izraelio Dievas, apie indus, užsilikusius VIEŠPATIES namuose, Judo karaliaus rūmuose ir Jeruzalėje: ‘Į Babiloną jie bus išnešti. Ten jie ir pasiliks iki tos dienos, kada jais pasirūpinsiu, – tai VIEŠPATIES žodis. Tada juos pargabensiu atgal ir į šią vietą sugrąžinsiu”.

28 Du jungai ¹Tais pačiais metais, Judo karaliaus Zedekijo valdymo pradžioje, ketvirtųjų metų penktą mėnesį, pranašas Hananijas, Azūro iš Gibeono sūnus, VIEŠPATIES Namuose, kunigų ir visų žmonių akivaizdoje, sakė Jeremijui: ²“Taip kalbėjo Galybių VIEŠPATS, Izraelio Dievas: ‘Sulaužiau Babilono karaliaus jungą! ³Dar dveji metai, ir sugrąžinsiu į šią vietą visus VIEŠPATIES Namų reikmenis, kuriuos Babilono karalius Nebukadnezaras paėmė iš šios vietos ir išgabeno į Babiloną. ⁴Jehojakimo sūnų Jekoniją, Judo karalių, ir visus Judo tremtinius, išvarytus į Babiloną, parvesiu į šią vietą, – tai VIEŠPATIES žodis, – nes Babilono karaliaus jungą sulaužysiu”.

⁵ Pranašas Jeremijas, atsakydamas Hananijui kunigų ir visų žmonių akivaizdoje, ⁶tarė: “Tebūnie taip! Tepadaro tai VIEŠPATS! Teįvykdo tavo pranašystės žodžius, sugrąžindamas VIEŠPATIES Namų rykus ir visus tremtinius iš Babilono į šią vietą! ⁷Betgi dabar klausykis atidžiai, ką pasakysiu tau ir visiems žmonėms. ⁸Nuo senų senovės pranašai, gyvenę prieš mane ir tavo, pranašavo daugeliui kraštų ir galingoms karalystėms karą, nelaimę ir marą. ⁹Taigi pranašas, skelbiantis taiką, gali būti pri-

šiška, nors jie ir vadovavosi realia politika. Jeremijas juos laikė klaidinančiais – netikrais pranašais. 27,19-22: Ši pranašystė išsipildė po Nebukadne-

zaro pergalės. Žt. 2 Kar 25,13-17.

27,19: *Varinės marios*: didelis vario dubuo Šventyklos kieme (žr. 1 Kar 7,23-26).

pažintas tikrai VIEŠPATIES siųstu pranašu tikrai tada, kai jo pranašystė išsipildo”.

10 Tąsyk pranašas Hananijas nuėmė jungą ir pavalkus nuo pranašo Jeremijo kaklo, sulaužė ¹¹ ir visų žmonių akivaizdoje pasakė: “Taip kalbėjo VIEŠPATS: ‘Taip sulaužysiu slegiantį visų tautų sprandus Babilono karaliaus Nebukadnezaro jungą per dvejus metus’”. Pranašas Jeremijas nuėjo savo keliu.

12 Praėjus kuriam laikui po to, kai pranašas Hananijas sulaužė nuimtą pranašui Jeremijui nuo kaklo jungą, atėjo Jeremijui VIEŠPATIES žodis: ¹³ “Eik, pasakyk Hananijui: ‘Šitaip kalbėjo VIEŠPATS: laužydamas medinį jungą, kali jungą iš geležies!’” ¹⁴ Nes šitaip kalbėjo Galybių VIEŠPATS, Izraelio Dievas: “Geležinį jungą ant sprando uždėsiu visoms tautoms, kad būtų pavaldžios Babilono karaliui Nebukadnezarui. Jos bus jam pavaldžios. Atidaviau jam net laukinius žvėris”.

15 Pranašui Hananijui pranašas Jeremijas tarė: “Klausyk, Hananijau! VIEŠPATS tavęs nesiuntė! Nūn per tave ši tauta pasitiki melu. ¹⁶ ‘Tikėk manimi, – taip kalbėjo VIEŠPATS, – ‘išsiųsiu’ tave nuo žemės veido! Kadangi skelbei maištą prieš VIEŠPATĮ, dar šiais metais mirsi’”. ¹⁷ Tais pačiais metais, septintą mėnesį, mirė pranašas Hananijas.

29 Jeremijas rašo laišką Babilono tremtiniam ¹ Tai žodžiai laiško, kurį pranašas Jeremijas pasiuntė iš Jeruzalės seniūnams, išlikusiems tarp tremtinių, kunigams, pranašams ir visiems žmonėms, kuriuos Nebukadnezaras buvo ištrėmęs iš Jeruzalės į Babiloną. ² Tai įvyko, kai karalius Jekonijas ir karalienė motina, dvariškiai, Judo ir Jeruzalės di-

džiūnai drauge su amatininkais ir kalviais buvo ištrėmti iš Jeruzalės. ³ Laišką jis pasiuntė per Šafano sūnų Elasą* ir Hilkijo sūnų Gemariją,* kuriuos Judo karalius Zedekijas siuntė į Babiloną pas Babilono karalių Nebukadnezarą. Laiške buvo rašoma:

4 “Taip kalbėjo Galybių VIEŠPATS, Izraelio Dievas, visiems tremtiniam, ištrėmtiems iš Jeruzalės į Babiloną: ⁵ ‘Statykitės namus, įsikurkite. Veiskite sodus, valgykite jų vaisius. ⁶ Veskite žmonas, gimdykite sūnus ir dukteris, raskite žmonas savo sūnams ir leiskite dukteris už vyrų, kad ir jie gimdytų sūnus ir dukteris. Jūs privalote daugėti tenai, o ne mažėti. ⁷ Rūpinkitės gerove miesto, į kurį jus ištrėmiau, ir melskitės už jį VIEŠPAČIUI, nes jo gerovė – jūsų gerovė’.

8 Nes šitaip kalbėjo VIEŠPATS, Izraelio Dievas: ‘Nesiduokite suvedžiojami savo pranašų, esančių su jumis, nei savo žynių. Nekreipkite dėmesio į sapnus, kuriuos jie nuolat sapnuoja. ⁹ Ką jie pranašauja jums mano vardu, yra melas! Aš jų nesiunčiau! – tai VIEŠPATIES žodis’.

10 Nes šitaip kalbėjo VIEŠPATS: ‘Tik pasibaigus septyniasdešimčiai Babilono metų, jus aplankysiu ir ištesėsiu savo malonės pažadą sugrąžinti jus į šią vietą. ¹¹ Garantuoju, kad aš tikrai žinau savo užmojų jums, – tai VIEŠPATIES žodis, – užmojų jūsų labui, o ne jūsų žalai! Noriu jums suteikti sklidiną vilties ateitį. ¹² Kai jūs šauksitės manęs, kai ateisite ir kreipsitės į mane malda, aš jus išklausysiu. ¹³ Kai manęs ieškosite, mane rasite. Taip, jeigu visa širdimi manęs ieškosite, ¹⁴ surasite mane čia pat su jumis, ir aš jus sugrąžinsiu į jūsų kraštą, – tai VIEŠPATIES žodis. Aš surinksiu jus iš visų tautų ir iš visų

29,3: *Elasas*: galbūt Ahikamo brolis (žr. Jer 26,24)? *Gemarijas*: turbūt vyriausiojo kunigo Hilkijo sūnus (žr. 2 Kar 22,4). Karalius Zedekijas siun-

tė šiuos du vyrus su reikalu pas Nebukadnezarą, – galbūt dėl duoklės mokejimo, – o Jeremijas per juos pasiuntė laišką tremtiniam.

vieta, kur tik buvau jus išblaškęs, ir sugrąžinsiu į tą vietą, iš kurios buvau jus ištrėmęs, – tai VIEŠPATIES žodis.’

15 Bet kadangi sakėte: ‘VIEŠPATS davė mums pranašų Babilone’, – ¹⁶ taip kalbėjo VIEŠPATS apie karalių, sėdintį Dovydo soste, ir apie visus žmones, gyvenančius šiame mieste, – jūsų tautiečius, neišėjusius drauge su jumis į tremtį: ¹⁷ taip pasakė Galybių VIEŠPATS: ‘Siunčiu jiems kalaviją, badą ir marą. Padarysiu juos panašius į supuvusias figas, nebetinkamas valgyti. ¹⁸ Gainiosiu juos kalaviju, badu ir maru, padarysiu juos klaiko reginiu visoms žemės karalystėms, – prakeiksmu, apstulbimu, pajuoka ir patyčiomis tautų, po kurias juos išblašksiu. ¹⁹ Lygiai kaip jie neklausė mano žodžių, – tai VIEŠPATIES žodis, – kai be perstojo siunčiau pas juos savo tarnus pranašus, taip ir jūs nenorėjote klausyti, – tai VIEŠPATIES žodis’.

20 O dabar jūs išgirskite VIEŠPATIES žodį, – jūs, visi tremtiniai, kuriuos išsiunčiau iš Jeruzalės į Babiloną... ²¹ “Taip kalbėjo galybių VIEŠPATS, Izraelio Dievas, apie Kolajo sūnų Ahabą ir Maasėjo sūnų Zedekiją, pranašus, kurie skleidžia melą jums mano vardu: ‘Štai atiduosiu juos į Babilono karaliaus Nebukadnezaro rankas. Jis nužudys juos jūsų akyse. ²² Per juos tarp visų Judo tremtinių Babilone kils prakeiksmas: Tepadaro VIEŠPATS tau kaip Zedekijui ir Ahabui, kuriuos Babilono karalius iškepino ugnyje! ²³ Mat jie Izraelyje elgėsi begėdiškai, svetimaudami su savo artimo žmonomis ir skelbdami mano vardu melo žodžius, kurių jiems nebuvau liepęs skelbti. Aš tas, kuris žino, ir esu liudytojas, – tai VIEŠPATIES žodis’.

Laiškas netikram pranašui Šemajui ²⁴ Šemajui iš Nehelamo pasakys: “Taip kalbėjo Galybių VIEŠPATS, Izraelio Dievas: ^{25*} kadangi tu pasiuntei savo paties vardu laiškus visiems Jeruzalės žmonėms, visiems kunigams ir Maasėjo sūnui kunigui Zefanijui, sakydamas, ²⁶ kad VIEŠPATS tave paskyrė kunigu, vietoj kunigo Jehojados būti prižiūrėtoju VIEŠPATIES Namuose, idant įrakintum bet kokį pakvaišėlį, laikantį save pranašu, į trinką ir antkaklį. ²⁷ Kodėl tad dabar tu nesudraudi Jeremijo iš Anatoto, besireiškiančio tarp jūsų pranašu? ²⁸ Jis net mums į Babiloną atsiuntė žinią: ‘Jūsų tremtis bus ilga! Statykitės namus, įsikurkite! Veiskite sodus, valgykite jų vaisius...’”

29 Kai kunigas Zefanijas perskaitė šį laišką pranašui Jeremijui, ³⁰ Jeremijui atėjo VIEŠPATIES žodis: ³¹ “Pasiųski žinią visiems tremtiniais. Taip kalbėjo VIEŠPATS apie nehelamietį Šemają: ‘Kadangi Šemajas pranašavo jums, nors aš nebuvau jo siuntęs, ir viliojo jus pasitikėti melu, ³² todėl, – taip kalbėjo VIEŠPATS, – nubausiu nehelamietį Šemają ir jo palikuonis! Nė vienas iš jų neišgyvens tarp šių žmonių, kad pamatytų gerumą, kurį padarysiu savajai tautai, – tai VIEŠPATIES žodis, – nes skelbė maištą prieš VIEŠPATĮ’.”

30 Viešpaties pažadas savo tautai ^{*1} Žodis, kuris atėjo Jeremijui iš VIEŠPATIES: ² “Taip kalbėjo Galybių VIEŠPATS, Izraelio Dievas: ‘Surašyk visa, ką tau kalbėjau, į knygą. ³ Štai ateina dienos, – tai VIEŠPATIES žodis, – kai aš sugrąžinsiu savo tautos {Izraelio ir Judo, – sakė VIEŠPATS} – tremtinius, sugrąžinsiu juos į kraštą, kurį daviau jų tėvams. Jie paveldės jį’.”

29,25-29: Ne visas Jeremijo laiškas Šemajui mus pasiekė. Tai liudija neužbaigtas sakinyss hebrajiškame tekste (žr. 25-28 eilutes). Šemajas prēmna

Zefanijui, kad jis turjs galią, būdamas Pašhūro įpėdinis, suimti Jeremiją. Tačiau Zefanijas tik perskaito laišką Jeremijui, – pranašo nesuima.

4 Tie yra žodžiai, kuriuos pasakė VIEŠPATS apie Izraelį ir Judą: ⁵{taip kalbėjo VIEŠPATS:}

– Klaiko šauksmą girdėjome, –
baimė viešpatauja, ramybės nėra.

6 Prašom klausyti ir pagalvoti:
argi gali vyras gimdyti?

Tai kodėl gi matau visus vyrus
tarsi gimdyves su rankomis
ant savo šlaunų?

Kodėl jų visų veidai mirtinai
išbalę?

7 Nelaimė! Toji diena yra taip didinga,
kad jokia kita jai neprilygs!
Ji – nelaimės metas Jokūbui,
bet nuo jos bus jis išgelbėtas.

8 “Tą dieną, – tai Galybių VIEŠPATIES
žodis, – sulaužysiu jų kaklo jungą ir su-
traukysiu jų pančius”. Svetimieji daugiau
jų nebepavergs. ⁹O jie tarnaus VIEŠPA-
ČIUI, savo Dievui, ir savam karaliui Do-
vydui,* kurį aš jiems išauginsiu.

¹⁰ “Taigi tu, mano tarne Jokūbai,
nebijok, –

tai VIEŠPATIES žodis, –
nei nenuogąstauk, Izraeli!

Tik pasižiūrėk! Aš išgelbėsiu
tave iš tolimosios vietos
ir tavuosius palikuonis iš jų
tremties krašto.

Tada Jokūbas sugrįš ir ras ramybę,
gyvens saugiai, nebus kam
baimę jam kelti,

¹¹ nes aš esu su tavimi, kad tave
išgelbėčiau, –

tai VIEŠPATIES žodis.

Padarysiu galą visoms tautoms,
kuriose tave išblaškiau,

bet tau galo nepadarysiu.

Tačiau ir tavęs nebausto nepaliksiu, –
nuplaksiu tave teisingu saiku”.

¹² Juk taip kalbėjo VIEŠPATS:

“Tavo sužalojimas mirtinas,
tavoji žaizda nebepagydoma!

¹³ Nėra kam tave gydyti, –
nėra vaisto tavajai ligai,
tu niekad nebeišgyysi.

¹⁴ Tave užmiršo visi tavo meilužiai,*
neberūpi jiems, kaip tau sekasi.
Taip, smogiau tau, kaip priešas
kad smogtų,

pamokiau nuožmia bausme
{už tavo didelę kaltę ir
nuodėmių gausybę}.

¹⁵ Ko gi aimanuoji dėl savo sužalojimo,
dėl savo nepagydomo skausmo?
Už tavo didelę kaltę ir nuodėmių
gausybę
tau visa tai padariau.

¹⁶ Tačiau visi ryjantys tave bus suryti,
o tavieji priešai – visi eis į tremtį.
Visi niokojantys tave bus nuniokoti,
o visus apgrobiantčius tave
atiduosiu grobimui.

¹⁷ Nes aš grąžinsiu tau sveikatą,
tavąsias žaizdas aš užgydysiu, –
tai VIEŠPATIES žodis. –

Nors jie tave ir vadino ‘Atmestąja’ –
‘Zionu, kuris niekam nerūpi”.

30,1-31,40: Šie du skyriai neturi chronolo-
ginio ryšio nei su esančiais prieš juos, nei su toles-
niais skyriais. Jų turinį sudaro pranašavimai apie
išganyką, kuriuos Jeremijas paskelbė pavergtie-
siems Šiaurinės karalystės, Izraelio, tautiečių liku-
čiams. Pietinei karalystei, Judai, patyrus Izraelio
likimą, tie pranašavimai buvo praplėsti, įtraukiant
Judo karalystę. Pranašavimus reikia sieti su anks-
tyvąja pranašo Jeremijo veikla, galbūt po Ninevės

sunaikinimo 612 m. prieš Kristų, kai karalius
Jošijas paėmė į savo valdžią Šiaurinės karalystės
teritoriją. (Žr. 2 Kar 23,15-20).

30,9: *Dovydas*: mesijinį Dovydo dinastijos ka-
ralių pranašai dažnai vadina *Dovydu*. Žr. Ez
34,23-24; 37,24-25; Oz 3,5.

30,14: *Meilužiai*: svetimos tautos, kurias Izrae-
lio ir Judo karaliai kvietėsi į pagalbą. Žr. Ez 16,23.

- 18 Taip kalbėjo VIEŠPATS:
 “Štai! Atstatysiu Jokūbo palapines,
 pasigailėsiu jo trobų.
 Miestas bus atstatytas ant
 savosios kalvos
 ir rūmai stovės ant savųjų pamatų.
 19 Iš tenai skambės padėkos giesmės
 ir džiaugsmo balsai.
 Padidinsiu jų skaičių, –
 bus jų nemažai,
 Padarysiu juos garbingus, –
 nebebus jie menki.
 20 Jo vaikai bus kaip buvę senovėje,
 o jo bendruomenė tvirtai gyvuos
 mano malone.
 Bausmę siųsiu visiems jų engėjams.
 21 Jų valdas* bus vienas iš jų pačių,
 jų valdovas kils iš jų tarpo.
 Jam leisiu artintis prie manęs laisvai,
 nes kas kitas būtų toks drąsus,
 kad išdrįstų artintis prie manęs? –
 tai VIEŠPATIES žodis. –
 22 Taip jūs būsite mano tauta,
 o aš būsiu jūsų Dievas”.
 23 Štai! VIEŠPATIES audra!
 Jo įniršis veržiasi viesulu,
 šėlstančiu viršum nedorėlių galvos.
 24 Deginąs VIEŠPATIES pyktis nesiliaus,
 kol neatbaigs ir neįvykdys jo
 širdies užmojų.
 Kai ateis dienų pabaiga,
 aiškiai suprasite.

31 Geroji naujiena apie grįžimą iš tremties

- ¹ “Tuo metu, – tai VIEŠPATIES žodis, –
 aš būsiu visų Izraelio šeimų Dievas,

- ir jos bus mano tauta”.
 2 {Taip kalbėjo VIEŠPATS:}
 – Tauta, išlikusi nuo kalavijo,*
 rado malonę dykumoje.*
 Kai Izraelis ieškojo ramybės,*
 3 iš tolo man pasirodė VIEŠPATS:
 “Amžina meile aš pamilau tave,
 todėl nesiliauju tau reikštis
 ištikima meile.
 4 Vėl tave atkursiu, –
 mergele Izraelio tauta,
 būsi atgaivinta!
 Vėl išsipuošusi, būgneliais nešina,
 žengsi, šoksi linksmuolių ratelyje.
 5 Vėl veisi vynuogynus Samarijos
 kalnuose, –
 sodintojai gardžiuosis jų vaisiais.
 6 Taip! Diena ateis,
 kai sargai ant Efraimo aukštumų
 šauks:
 ‘Kelkitės! Eikime į Zioną,*
 pas VIEŠPATĮ, savo Dievą’”.
Grįžimo kelias
 7 Taip kalbėjo VIEŠPATS:
 “Džiaugdamiesi giedokite Jokūbui,
 valiukite pirmajai tarp tautų!
 Skelbkite, garbindami ir sakydami:
 ‘Savo tautą, likutį Izraelio,
 išgelbėjo VIEŠPATS!’
 8 Štai aš parvesiu juos iš šiaurės krašto,
 surinksiu juos iš žemės pakraščių.
 Tarp jų aklai ir raiši,
 moterys su vaikais ir gimdyvės,
 visi drauge sugrįš kaip didi bendrija!
 9 Verkdami jie eis namo,
 bet aš vesių juos guosdamas.

30,21: *Jų valdas*: atkurto Izraelio valdovas nebus svetimšalis, bet saviškis. Viešpaties santykiai su juo bus artimi. Artintis prie Dievo be kvietimo buvo laikoma pavojingu dalyku. Žr. Kun 16,1-2.

31,2: *Tauta, išlikusi nuo kalavijo*: tremtiniai, išvesti į Babiloną. Jie rado malonę dykumoje: tremtiniai buvo vedami į Babiloną per dykumą.

Jeremijas daro užuominą apie Izraelio išėjimą iš Egipto ir kelionę į Pažado Žemę per Sinajaus dykumą (žr. Iš 16). Dykumoje jie rado Viešpatį – ramybę. Pažadėtos ramybės radimą skelbia Naujasis Testamentas (žr. Žyd 3-4).

31,6: *Zionas*: Izraelio ir Judo karalystės vėl taps vienu Izraeliu – susijungs.

Vesiu juos prie tekančių upokšnių,
lygiu keliu, kad niekas jame
neklupinėtų,
nes esu Izraelio tėvas,
o Efraimas yra mano pirmagimis”.

- 10 “Klausykitės, tautos,
VIEŠPATIES žodžio!
Skelbkite jį tolimuose pajūriuose!
Sakykite: ‘Tas, kurs išblaškė Izraelį,
surinks ir ganys jį kaip kerdžius
savo kaimenę.
11 Taip, nes VIEŠPATS išpirko Izraelį,
atpirko jį iš galingesnės už jį
rankos.
12 Jie ateis ir džiūgaus ant Ziono
aukštumų,
suplauks prie VIEŠPATIES dovanų:
grūdų, jauno vyno ir šviežio
aliejaus,
avių ir jaučių prieauglio.
Patys jie bus kaip gerai
laistomas sodas, –
turės visko, ko jiems reikia.
13 Merginos tuomet linksmai šoks
drauge su jaunais ir senais,
nes jų gedulą pakeisiu džiaugsmu,
guosiu juos ir džiuginsiu
kenčiančius.
14 Kunigus valgydinsiu geriausia
atnašų dalimi,
o manoji tauta sotinsis mano
dovanomis, –
tai VIEŠPATIES žodis”.

**Viešpaties gailestingumas
savo tautai**

- 15 {Taip kalbėjo VIEŠPATS:}
“Nuaidėjo aimanos šauksmas
Ramoje,*

raudojimas ir graudus verksmas!
Rachelė rauda savo vaikų, –
ji nesileidžia paguodžiama,
nes jų nebėra”.

- 16 Taip kalbėjo VIEŠPATS:
“Nustok aimanavusi,
nusišluostyk ašaras,
nes laukia atpildas už tavo vargą, –
tai VIEŠPATIES žodis, –
jie sugrįš iš priešų krašto!
17 Yra vilties tavo ateičiai, –
tai VIEŠPATIES žodis, –
tavo vaikai sugrįš į savo tėvynę!
18 Tikrai girdėjau Efraimą raudant:
‘Tu mane plakei, aš priėmiau
plakimą.
Aš buvau kaip neprijaukintas veršis.
Sugrąžink mane, leisk man sugrįžti,
nes tu VIEŠPATS, mano Dievas.
19 Nors ir nutrukau nuo saito, bet
gailėjausi, –
atėjęs į protą, sudaviau į šlaunį.*
Esu sugėdintas ir raustu, –
priekaištauju sau už savo
jaunystės nuodėmės’.
20 Argi Efraimas man vis dar
brangus sūnus,
mano numylėtas vaikas?
Juk kada tik nuo jo nusigręžiu,
aš vis menu jį su ilgesiu.
Manoji širdis dėl jo plaka, –
tikrai aš jo pasigailėsiu, –
tai VIEŠPATIES žodis”.

Kvietimas sugrįžti

- 21 “Pasistatyk ant kelio rodykles,
nužymėk pati sau kelią ženklais,
įsidėmėk vieškelį – kelią,

31,15: *Rama*: miestelis maždaug už 8 km į šiaurę nuo Jeruzalės. Ramoje buvo palaidota Rachelė (žr. 1 Sam 10,2). Rachelė buvo Efraimo – šiaurinių giminių vadovaujancios genties pramotė. Ji verkia dėl Šiaurinės karalystės žlugimo.

Evangelistas Matas šį skaitinį susiejo su Herodo Berliejaus berniukų žudynėmis (žr. Mt 2,18).

31,19: *Sudaviau į šlaunį*: veiksmas nerimo, liūdesio ir gailėsčio jausmams reikšti.

kuriuo atėjai.

Sugrįžk, mergele Izraelio tauta,
sugrįžk atgal į šiuos savuosius
miestus.

22 Kaip ilgai dar svyruosi,
maištingoji dukra?

Juk VIEŠPATS sukūrė naują
dalyką žemėje:

moteris apkabins vyrą {su meile}.*

23 Taip kalbėjo Galybių VIEŠPATS, Izraelio Dievas: “Kai sugrąžinsiu jų tremtinius, Judo krašte ir jo miestuose vėl bus kartojamas šis pasveikinimas: ‘Telaimina tave VIEŠPATS, teisumo buveine, šventasis kalnel!’ 24 Judo krašte ir jo miestuose drauge gyvens žemdirbiai ir klajokliai su kaimenėmis, 25 nes aš atgaivinsiu pavargusius ir pasotinsiu bejėgius”. 26 Dabar aš pabudau ir žvalgausi, nes mano miegas* buvo malonus.

27 “Tikėk manimi, ateina dienos, – tai VIEŠPATIES žodis, – kai Izraelio namuose ir Judo namuose pasėsiu žmonių pasėlį ir gyvulių pasėlį. 28 Kaip anuomet budėjau juos išraudamas, griaudamas, naikindamas, žlugdydamas ir siųsdamas pražūtin, taip budėsiu jų labui, kad atgaivinčiau ir iš naujo pasodinčiau, – tai VIEŠPATIES žodis. 29 Tomis dienomis žmonės nebesakys: ‘Tėvai* valgė rūgščias vynuoges, o dantys atšipo vaikams!’* 30 Ne! Kiekvienas mirs už savo paties kaltę: dantys atšips tam, kuris valgo rūgščias vynuoges”.

Naujoji Sandora*³¹ “Tikėkite manimi, ateina dienos, – tai VIEŠPATIES žodis, – kada sudarysiu naują sandorą su Izraelio namais ir Judo namais. 32 Ne tokią sandorą, kokią buvau sudaręs su jų tėvais tą dieną, kada paėmęs juos už rankos išvedžiau iš Egipto žemės. Nors aš buvau jų Valdovas, o jie sulaužė manąją sandorą, – tai VIEŠPATIES žodis. 33 O šitokia yra sandora, kurią sudarysiu su Izraelio namais, atėjus toms dienoms, – tai VIEŠPATIES žodis, – įdiegsiu jiems savo įstatymą, jį įrašysiu jiems į širdį. Tada aš būsiu jų Dievas, ir jie bus mano tauta. 34 Ir nebereikės bičiuliui raginti savo bičiulį ar broliui savo brolių: ‘Pažinkit VIEŠPATĮ!’ Visi, maži ir dideli, pažins mane, – tai VIEŠPATIES žodis, – nes jų kaltę atleisiu ir jų nuodėmės daugiau nebeatminsiau”.

35 Taip kalbėjo VIEŠPATS – tas,
kuris duoda saulę,

kad šviestų dieną,
liepia mėnuliui ir žvaigždėms,
kad šviestų nakčia,
kuris pažadina jūros bangų
šniokštimą,

kurio vardas yra Galybių VIEŠPATS:

36 “Tik jei tie įstatai
pranyktų be mano valios, –
tai VIEŠPATIES žodis, –
tuomet Izraelio palikuonys
amžinai liautųsi buvę tauta
mano akyse”.

31,22: *Moteris apkabins vyrą {su meile}*: žodžių *su meile* nėra hebrajiškame tekste, – jie pridedami dėl aiškumo. Izraelis ir Dievas grįš į meilės santykį. Anksčiau *vyras* (Viešpats) apkabino *moterį* (Izraelį) su meile ir atleidimu, dabar – *širdies* religijoje – po tautos atkūrimo, Dievo tauta pajęgs atsiduoti Viešpačiui su meile. Šv. Jeronimas šiame tekste matė Jėzaus pradėjimą iš Šventosios Dvasios ir gimimą iš Mergelės Marijos.

31,26: *Miegas*: regėjimas. Paties pranašo Jeremijo žodžiai.

31,29: *Tėvai... atšipo vaikams*: izraeliečių pa-

tarlė, teigianti, kad už tėvų nuodėmės kenčia jų vaikai (žr. Ez 18,2). Jeremijas skelbė asmenišką kiekvieno žmogaus atsakomybę už veiksmus. Žr. Jer 31,31-34.

31,31-34: Naujoji Dievo Sandora su Izraeliu yra bendra visiems pranašams tema. Temos šaknys yra Ozėjo pranašystė. Pagal Jeremijo pranašystę, Naujoji Sandora skirsis nuo Sinajaus Sandoros, nes: 1. Nebus sulaužyta, bet bus amžina. 2. Jos įstatymas bus įrašytas į širdį, o ne vien ant akmeninių plokščių. 3. Dievo pažinimas bus taip ryškus žmonių gyvenime, kad nebereikės mokyti. Naujoji

³⁷ Taip kalbėjo VIEŠPATS:
 “Tik jei aukštybėse dangūs
 bus išmatuoti
 ar gelmėse žemės pamatai ištirti,
 tuomet ir aš atmesiu visus
 Izraelio palikuonis už visa,
 ką jie yra padarę, –
 tai VIEŠPATIES žodis”.

Naujoji Jeruzalė ³⁸ “Tikėk manimi, ateina dienos, – tai VIEŠPATIES žodis, – kai VIEŠPATIES miestas bus atstatytas nuo Hananelio bokšto lig Kampo vartų.*
³⁹ Matavimo virvė sieks dar toliau: tiesiai iki Garebo kalvos ir tada pasuks Goato link. ⁴⁰ O visas slėnis {būtent vieta, kur buvo išmetami lavonai ir pelenai},* visi šlaitai viršum Kidrono slėnio, iki pat Žirgo vartų kampo rytų pusėje, bus paskirti VIEŠPAČIUI. Miestas niekuomet nebus nuniokotas ar sunaikintas”.

32 **Apgulos metu Jeremijas perka žemės** ¹ Žodis atėjęs Jeremijai iš VIEŠPATIES dešimtaisiais Judo karaliaus Zedekijo metais,* kurie buvo aštuonioliktieji Nebukadnezaro metai...
² Tuo metu Babilono karaliaus kariuomenė buvo apgulusi Jeruzalę, o pranašas Jeremijas įkalintas Judo karaliaus rūmų sargybos būste. ³ Judo karalius Zedekijas buvo jį ten įkalinęs. Karalius sakė: “Kaip tu drįsti pranašauti: ‘Taip kalbėjo VIEŠPATS:

tikėk manimi, šį miestą atiduosiu Babilono karaliui, – jis užims jį. ⁴ Nė Judo karalius Zedekijas neištrūks iš kaldėjų nagų, nes jis bus tikrai atiduotas į Babilono karaliaus rankas. Veidas į veidą su juo susitiks, akis į akį su juo matysis. ⁵ Zedekijas bus išvarytas į Babiloną. Tenai jis pasiliks, kol aš juo pasirūpinsiu, – tai VIEŠPATIES žodis. Kovodami su kaldėjais, jūs negalite laimėti!” –

⁶ Jeremijas atsakė: “Žodis iš VIEŠPATIES atėjo man šitoks: ⁷ ‘Štai! Tavo dėdės Šalumo sūnus Hanamelis ateis pas tave su prašymu: ‘Nusipirk mano lauką Anatote, nes turi giminaičio teisę* jį atpirkti’. ⁸ Ir, kaip VIEŠPATS buvo sakęs, mano pusbrolis Hanamelis atėjo pas mane į sargybos būstą ir man sakė: ‘Prašom pirkti mano lauką Anatote, Benjamino žemėje, nes, būdamas artimiausias giminaitis, turi paveldėjimo ir atpirkimo teisę. Nusipirk jį sau’. Tuomet aš supratau, kad tai buvo tikrai VIEŠPATIES žodis. ⁹ Taigi aš ir nusipirkau lauką Anatote iš savo pusbrolio Hananelio, atsverdamas jam pinigų, septyniolika sidabro šekelių.

¹⁰ Kai buvo sudaryta pirkimo sutartis ir uždėtas antspaudas, pasišaukiau liudytojus ir atsverčiau sidabrą svarstyklėmis. ¹¹ Tada paėmiau pirkimo sutartį, – užantspauduotąją,* apimančią sutartį bei sąly-

Sandora visapusiškai išsipildė tik Jėzaus Kristaus gyvenime ir tarnyboje (žr. Lk 22,20; 1 Kor 11,25).
 31,38: *Nuo Hananelio bokšto lig Kampo vartų*: nuo šiaurės rytų iki šiaurės vakarų Jeruzalės mieste.
 31,40: *Slėnis (lavonų ir pelenų)*: Ben-Hinomo slėnis į vakarus nuo Jeruzalės. *Žirgo vartai*: rytinėje Jeruzalės miesto sienoje, pietrytiniame Šventyklos pastatų kampe.
 32,1: *Dešimtieji Zedekijo metai*: 588 m. prieš Kristų. *Aštuonioliktieji Nebukadnezaro metai*: Nebukadnezaras tapo vyraujančia Artimųjų Rytų jėga po pergales prieš Egiptą prie Karkemišo 605 m. prieš Kristų. *Aštuonioliktieji metai* datuojami nuo Karkemišo mūšio. Žr. Jer 25,1-14 paaiškinimą.
 32,6-9: Jeremijo įkalinimas silpnavalio karaliaus

Zedekijo įsakymu nebuvo griežto pobūdžio. Be to, Jeruzalės apsiaustis buvo vos prasidėjusi. Pavieniai asmenys galėjo pralįsti pro kaldėjų saugas ir palaikyti ryšį tarp Jeruzalės ir Anatoto miestelio.
 32,7: *Giminaičio teisė*: artimiausias šeimos giminaitis turėjo pareigą išpirkti į ekonominę nelaimę patekusio giminaičio nuosavybę. Giminaičio teisės ir pareigos siekis – išsaugoti šeimos paveldą. Žr. Kun 25,25-28; Rut 2,20.
 32,11: Teisinė pirkimo sutartis buvo sudaroma ant ritinio, kuris būdavo suvyniojamas ir užantspauduojamas. Ant šio ritinio būdavo suvyniojamas kitas – neužantspauduotas pirkimo sutarties ritinys, užantspauduotojo kopija ar santrauka.

gas, ir atvirąją, – ¹²ir, matant mano pusbroliui Hanameliui, matant visiems pirkimo sutartį pasirašiusiems liudytojams ir matant visiems judėjams, kuriems tuo metu pasitaikė būti sargybos būste, įdaviau ją Baruchui, Mahsėjo sūnaus Nerijo sūnui.

¹³Jų akivaizdoje daviau Baruchui šį įpareigojimą: ¹⁴‘Taip kalbėjo Galybių VIEŠPATS, Izraelio Dievas: ‘Paimk šias sutartis, – tai yra šitą, užantspauduotąją pirkimo sutartį, ir atvirąją, – įdėk jas į molinį indą,* kad jos ilgai išliktų, ¹⁵nes Galybių VIEŠPATS, Izraelio Dievas, taip kalbėjo: ‘Namai, dirvos ir vynuogynai bus vėl perkami šitame krašte!’

Jeremijo malda ¹⁶Pirkimo sutartį įdavęs Nerijo sūnui Baruchui, meldžiausi VIEŠPAČIUI: ¹⁷‘Ai, VIEŠPATIE DIEVE! Štai! Tu padarei dangus ir žemę didžia savo galybe, savo pakelta ranka. Nėra tau negalimo dalyko! ¹⁸Tu lydi ištikima meile iki tūkstantosios kartos ir atmoki už tėvų kaltę pilnu saiku jų vaikams. Tu didis ir galingas Dievas, kurio vardas – Galybių VIEŠPATS, ¹⁹didis užmoju ir galingas darbais, kurio akys atviros viskam, ką marūs žmonės daro, kad atlygintum kiekvienam žmogui pagal jo elgesį ir jo darbų vaisius! ²⁰Tu parodei ženklų bei stebuklų Egipto žemėje ir nūdien darai Izraelyje bei žmoniui. Laimėjai sau vardą, kurį nūnai turi! ²¹Tu savąją tautą Izraelį išvedei iš Egipto ženklais ir stebuklais, galinga ranka, neapsakoma galybe ir didžiu klaiku. ²²Atidavei jiems šį kraštą, kaip buvai su priesaika pažadėjęs jų tėvams, kraštą, plūstantį pienu ir medumi. ²³Jie atėjo ir paveldėjo jį, bet tavojo balso neklausė ir tavojo įstatymo nesilaikė. Ką buvai jiems įsakęs da-

ryti, jie nedarė. Todėl tu siuntei jiems visą šitą nelaimę...

²⁴Štai! Apgulos pylimai jau paruošti miestui paimti. Dabar per kalaviją, badą ir marą miestas jau yra jį puolančių kaldėjų rankose. Kuo grasinai, – įvyko. Tikrai tu tai matai! ²⁵O tačiau man sakei: ‘Nusipirk lauką, užmokėk už jį, pasikviesk liudytojus!’ – nors miestas jau yra kaldėjų rankose!”

²⁶Tada VIEŠPATIES žodis atėjo Jeremijui: ²⁷“Štai aš VIEŠPATS, visos žmonių Dievas! Argi yra man kas neįmanoma?” ²⁸Todėl taip kalbėjo VIEŠPATS: “Tikėk manimi, atiduosiu tą miestą į kaldėjų rankas ir Babilono karaliui Nebukadnezarui, kad jisai jį paimtų. ²⁹Kariaujantys su šiuo miestu kaldėjai įsiverš, ji padegs, pavers pelenais, supleškės namai, ant kurių stogų buvo deginami smilkalai Baalui ir aukojamos liejamosios aukos svetimiems dievams, kad mane supykintų. ³⁰Juk ir izraeliečiai, ir judėjai nuo pat jaunystės tedarė vien tai, kas pikta mano akyse. Tikrai, izraeliečiai tik pykdė mane savo rankų darbais, – tai VIEŠPATIES žodis. ³¹Šis miestas nuo savo įkūrimo lig šios dienos kėlė man pyktį ir įniršį, todėl turiu jį pašalinti iš savo akių ³²už visas blogybes, kurias padarė, kad pykdytų mane, izraeliečiai ir judėjai, – jie, jų karaliai, jų didžiūnai, jų kunigai, jų pranašai, Judo ir Jeruzalės gyventojai. ³³Nugarą jie man atsuko, o ne savo veidą! Nors mokiau juos be perstojo ir primygtinai, tačiau jie nei klausė, nei priėmė pamokymo. ³⁴Anaipat, jie suteršė Namus, kurie vadinami mano vardu, pasistatydami juose savo bjaurius stabus. ³⁵Jie pastatė Baalo kaurių aukurus Ben-Hinomo slėnyje, kad

32,14: *Molinis indas*: pirmieji Negyvosios jūros ritiniai buvo atrasti panašiuose induose.

32,35: *Molechas*: dievas, kuriam buvo aukojami

žmonės Ben-Hinomo slėnyje. Čia, kaip ir Jer 19,5 tekste, Molechas vadinamas Baalu. Žr. Kun 18,21.

turėtų kur paaugoti savo sūnus ir savo dukteris Molechui* ir užtrauktų ant Judo nuodėmę, nors aš to jiems niekad neįsakiau. Man net į mintį neatėjo, kad jie darytų tokias baisybes!

36 Todėl dabar taip kalbėjo VIEŠPATS, Izraelio Dievas, apie šį miestą, kuris, kaip jūs sakote: 'Kalaviju, badu ir maru yra atiduodamas į Babilono karaliaus rankas'.³⁷ Štai! Aš surinksiu juos iš visų kraštų, po kuriuos buvau išblaškęs savo pykčiu, įniršiu ir didžiu užsidegimu. Aš parvesiu juos į šią vietą ir čia saugiai apgyvendinsiu.³⁸ Jie bus mano tauta, o aš būsiu jų Dievas.³⁹ Vieną širdį ir vieną kelią duosiu jiems, kad jie mane visuomet garbintų savo pačių labui ir po jų savo vaikų generacijai.⁴⁰ Sudarysiu su jais amžiną sandorą, niekuomet nuo jų nenusigręšiu ir nesiliausiu daryti jiems gera. Į širdį jiems įdiegsiu pagarbą man, kad jie nuo manęs nesigręžtų.⁴¹ Džiaugsiusi jais, – man bus džiugu daryti jiems gera: visa savo širdimi ir siela atsodinsiu juos tvirtai šitame krašte.

42 Juk taip kalbėjo VIEŠPATS: lygiai kaip siunčiau šią visą baisią nelaimę tai tautai, taip siųsiu jiems visa gera, kuri jiems pažadu.⁴³ Vėl bus perkami laukai šitame krašte, apie kurį sakote: 'Tai apleisti tyrai, be žmonių ir gyvulių, atiduoti į kaldėjų rankas'.⁴⁴ Kai sugrąžinsiu jų tremtinius, laukai bus perkami už pinigus, pirkimo sutartys sudaromos ir užantspauduojamos, kviečiami liudytojai Benjamino žemėje, Jeruzalės priemiesčiuose,

Judo miestuose, – miestuose aukštumų, miestuose Šefelos ir miestuose Negebo, – tai VIEŠPATIES žodis".

33 Kitas išgelbėjimo pažadas Jeruzalei ¹VIEŠPATIES žodis atėjo antrą kartą Jeremijui, kai jis vis dar buvo įkalintas sargybos būste: ²"Taip kalbėjo VIEŠPATS, – tas, kuris padarė žemę, duodamas jai pavidalą ir padėdamas jai pamatus, kurio vardas yra VIEŠPATS. ³Saukis manęs, tau atsiliepsi! Pasakysiu tau nuostabių dalykų, paslapčių, kurių nežinojai. ⁴Taip kalbėjo VIEŠPATS, Izraelio Dievas, apie šio miesto namus ir Judo karalių rūmus, kurie buvo nugriauti palengvinti gynybai nuo apgulos pylimų bei kalavijo, ⁵ir apie tuos, kurie dabar kovoja su kaldėjais vien tam, kad užverstų miestą lavonais tų, kuriuos užmušu pykdamas ir nirdamas. Už visus jų nedorus darbus paslėpiau savo veidą nuo šio miesto.

⁶ Štai! Aš atnešiu jai vaistą ir išgyjimą, – pagydsiu juos ir apreikšiu jiems tikros gerovės perteklių. ⁷Aš sugrąžinsiu Judo tremtinius ir Izraelio tremtinius, – atkursiu juos, kaip buvo pradžioje. ⁸Aš apvalysiu juos nuo visų nuodėmių, kuriomis jie nusikalto man, – atleisiu jiems visas jų kaltes, kuriomis jie man nusidėjo ir kėlė maištą prieš mane. ⁹Ir šis miestas bus man džiaugsmo vardas, šlovė ir pasididžiavimas prieš visas žemės tautas, kai jos išgirs apie visa gera, ką aš jiems darau. Apims jas baimė, ir drebės jos dėl visokeriopo perteklio ir gerovės, kuria juos aprūpinsiu".

33,14-26: Šis tekstas yra ilgiausias Jeremijo knygos skaitinys, kurio nerandame graikiškajame Septuagintos vertime. Atrodo, kad jis yra potremtinis įkvėptojo autoriaus, panaudojusio Jeremijo pranašystės trupinius, tarpas. Savo mąstymu skiriasi nuo pranašo Jeremijo ateities vizijos. Pranašavimas apie amžiną Dovydo dinastiją (14-17 eilutės), kaip Natano pranašystės išsipildymą (žr.

2 Sam 7,8-16), ir pranašavimas apie amžiną kunigystę ir auką (18-oji eilutė) neišsipildė su žydų tautos atkūrimu po Babilono tremties. Abiejų pranašysčių išsipildymą liudija tik Jėzus Nazaretis, kuris susiejo savo mesijinę kilmę iš Dovydo dinastijos su amžina kunigyste ir vienkartinė auka. Žr. Žyd 6,20; 7,24-25.

10 Taip kalbėjo VIEŠPATS: „Šitoje vietoje, apie kurią jūs sakote: ‘Tai apleisti tyrai, nes nėra žmonių nei gyvulių!’ – Judo miestuose ir tuščiose Jeruzalės gatvėse, kur dabar nėra nei žmonių, nei gyventojų, nei gyvulių, vėl skambės ¹¹džiaugsmo balsai ir linksmybės šauksmas, jaunikio balsas ir jaunosios balsas, balsai tų, kurie, nešdami padėkos aukas į VIEŠPATIES namus, gieda: ‘Dėkokite Galybių VIEŠPAČIUI, nes VIEŠPATS yra geras, – jo ištikima meilė tveria amžinai!’ Aš atkursiu tą kraštą, kaip jis buvo pradžioje, – pasakė VIEŠPATS”.

12 Taip kalbėjo Galybių VIEŠPATS: „Šitoje vietoje, nūnai tuščioje, be žmonių ir gyvulių, ir visuose jos miestuose vėl bus piemenims žardų suleisti savo kaimenes. ¹³Aukštumų miestuose, Šefelos miestuose ir Negebo miestuose, Benjamino šalyje, Jeruzalės apylinkėse ir visuose Judo miestuose kaimenės vėl pereis per rankas to, kuris jas skaičiuoja, – pasakė VIEŠPATS”.

Teisioji Atžala ir sandora su Dovydu ¹⁴*“Štai! Ateina dienos, – tai VIEŠPATIES žodis, – kai aš ištesėsiu pažadą, duotą Izraelio namams ir Judo namams. ¹⁵Tomis dienomis, atėjus laikui, atželdinsiu Dovydui teisumo atžalą. Jis įvykdys krašte teisingumą ir teisumą. ¹⁶Tomis dienomis Judas bus išgelbėtas ir Jeruzalė gyvens saugiai. Štai yra vardas, kuriuo ji bus vadinama: ‘VIEŠPATS yra mūsų teisumas’. ¹⁷Nes taip kalbėjo VIEŠPATS: Dovydui niekad nepritrūks įpėdinio Izraelio namų soste ¹⁸ir kunigams iš Levio giminės niekad nepritrūks mano tarnyboje įpėdinių, idant aukotų deginamąsias aukas, degintų grūdų atnašas ir kasdien pjautų aukas”.

19 VIEŠPATIES žodis atėjo Jeremijui: ²⁰“Taip kalbėjo VIEŠPATS: jei kas iš jūsų galėtų sulaužyti mano sandorą su diena ir mano sandorą su naktimi taip, kad diena

ir naktis nebeateitų joms skirtu laiku, ²¹tik tuomet ir manoji sandora su Dovydu galėtų būti sulaužyta taip, kad jis neturėtų sūnaus, valdančio jo soste, ir galėtų būti sulaužyta sandora su mano tarnais, Levio giminės kunigais. ²²Kaip yra neišmatuojama dangaus skliauto galybė ir nepaseikėjamas pajūrio smėlis, taip aš padauginsiu savo tarno Dovydo palikuonis ir man tarnaujancius levitus”.

23 VIEŠPATIES žodis atėjo Jeremijui: ²⁴“Taip kalbėjo VIEŠPATS. Argi nepastebėjai, ką šie žmonės sako: ‘Abidvi šeimos, kurias VIEŠPATS išsirinko, dabar yra jo atmetos’, – ir kaip jie niekina manąją tautą, tarsi jų akyse ji nebebūtų tauta? ²⁵Taip pasakė VIEŠPATS. Tik jei neturėčiau sandoros su diena ir naktimi, tik jei nebūčiau davęs įstatų dangui ir žemei, tuomet Jokūbo palikuonis ir savo tarną Dovydą atmesčiau taip, kad iš jo palikuonių neimčiau valdovų Abraomo, Izaoko ir Jokūbo palikuonims. Sugrąžinsiu jų tremtinius ir būsiu jiems gailestingas”.

34 Zedekijo likimas ¹Žodis, kuris atėjo iš VIEŠPATIES Jeremijui, kai Babilono karalius Nebukadnezaras, visa jo kariuomenė, jam pavaldžios žemės karalystės bei kitos tautos kariavo su Jeruzale ir visais jos miestais. ²“Taip kalbėjo VIEŠPATS, Izraelio Dievas. Eik ir kalbėk su Judo karaliumi Zedekiju, pasakyk jam: ‘Taip kalbėjo VIEŠPATS. Tikėk manimi, aš atiduodu šį miestą į Babilono karaliaus rankas, jis sunaikins jį ugnimi. ³Ir tu pats neišvengsi jo rankos. Tikrai tu būsi pagautas ir atiduotas į jo nagus. Akis į akį su juo susitiksi, veidas į veidą su juo kalbėsies. Tada būsi išvestas į Babiloną’.

⁴ Tik paklausyk VIEŠPATIES žodžio, Judo karaliau Zedekijau! Taip apie tave VIEŠPATS kalbėjo: ‘Nuo kalavijo tu nemirsi. ⁵Tu mirsi ramybėje. Žmonės apraudos ta-

ve, šaukdami: 'Vargas, valdove!' – ir degins smilkalus tavo laidotuvėse taip pat, kaip jie darė tavo tėvams, karaliams, buvusiems prieš tave. Aš tas, kuris tai pažada, – tai VIEŠPATIES žodis'".

6 Pranašas Jeremijas pakartojo visus šiuos žodžius Judo karaliui Zedekijui Jeruzalėje, ⁷Babilono karaliaus kariuomenei kovojant su Jeruzale ir dar išlikusiais Judo miestais Lachišu ir Azeka,* nes iš įtvirtintų miestų buvo beišlikę tik tie miestai.

Vergų išlaisvinimo sutartis sulaužyta ^{8*}Žodis, kuris atėjo iš VIEŠPATIES Jeremijui po to, kai karalius Zedekijas sudarė sandorą su visais Jeruzalės gyventojais paskelbdamas jiems išlaisvinimo įsaką. ⁹Taigi kiekvienas privalėjo duoti laisvę savo vergams judėjams, vyrui ir moteriai. Niekam nevalia laikyti savo tautiečio judėjo vergijoje. ¹⁰Visi didžiūnai ir žmonės, sudariusieji sandorą, sutiko duoti laisvę savo vergams, vyrams ir moterims, ir nebelaikyti jų daugiau vergais. Tačiau nors sutiko ir juos išlaisvino, ¹¹ilgainiui pakeitė savo nuomonę ir pradėjo imti atgal savo išlaisvintuosius vergus ir verges, priversdami juos vėl vergauti.

12 Tada atėjo žodis iš VIEŠPATIES: ¹³"Taip kalbėjo VIEŠPATS, Izraelio Dievas: ir aš sudariau sandorą su jūsų tėvais, kai išvedžiau juos iš Egipto žemės, iš vergijos namų, įsakydamas: ¹⁴"Kas septinti

metai kiekvienas jūsų duos laisvę savo tautiečiui judėjui, tau save pardavusiam. Šešerius metus jis bus tau vergas, o tada tu duosi jam laisvę'. Tačiau jūsų tėvai neklausė ir į mane nekreipė dėmesio. ¹⁵O jūs neseniai buvote atsivertę ir darėte tai, kas mano akyse teisinga, paskelbėte išlaisvinimą vienas kitam ir mano akivaizdoje sudarėte sandorą Namuose, kurie vadina mi mano vardu. ¹⁶O dabar apsigalvojote ir išniekinote mano vardą, kiekvienas imdamas atgal savo vergus ir verges, kuriems buvote davę laisvę. Jūs privertėte juos vėl vergauti. ¹⁷Todėl, – taip kalbėjo VIEŠPATS, – jūs man nepaklusote, nedavėte laisvės kiekvienas savo broliui ir savo kaimynui. Tikėkite manimi! Dabar aš skelbiu jus laisvus, – tai VIEŠPATIES žodis, – laisvus kalavijui, marui ir badui! Padarysiu jus klaiko reginiu visoms žemės karalystėms. ^{18*}Su vyrais, sulaužiusiais mano sandorą ir nesilaikiusiais mano akivaizdoje sudarytos sutarties įpareigojimų, pasielgsiu kaip su veršiu, kurį jie perskrodė pusiau ir praėjo tarp abiejų pusių. ¹⁹Judo ir Jeruzalės didžiūnus, dvariškius, kunigus ir paprastus žmones, praėjusius tarp abiejų veršio pusių, ²⁰aš atiduosiu, visus iki vieno, į rankas jų priešams ir tiems, kurie tyko jų gyvybės. Jų lavonais mis padangių paukščiai ir lauko žvėrys.

34,7: *Lachišas ir Azeka*: du Judo karalystės miestai su tvirtovėmis į pietvakarius nuo Jeruzalės, kuriuos Nebukadnezaras, norėdamas užkirsti kelią Egiptui, skubančiam į pagalbą Judo karalystei, laikė apgultus. Tarp 1935 ir 1938 m. archeologai užtikio Lachišo piliakalnyje keletą laiškų ant keramikos šukių, kurių data – 598 ar 588 m. prieš Kristų. Laiškai mini ir Lachišą, ir Azeką.

34,8-22: Jeruzalės gyventojai kaldėję apgulos metu Zedekijo iniciatyva nutarė išlaisvinti tautiečius – brolius ir seseris žydus – iš vergijos. Be abejo, tai buvo daroma dėl dviejų priežasčių: norėta įtraukti į miesto gynėjų eiles daugiau jėgų ir at-

siprašyti Sandoros Dievą už nepaisymą įstatymo, pagal kurį judėjai vergai turėjo atgauti laisvę po šešerių metų (žr. Įst 15,12-15). Tačiau kai apgula buvo laikinai nutraukta, turbūt dėl Egipto faraono Hofros pagalbos (žr. Jer 37,5), Jeruzalės gyventojai sulaužė sutartį ir prievarta grąžino savo tautiečius į vergiją.

34,18-19: Senasis Testamentas (žr. Pr 15,10-17) ir to meto įrašai liudija, kad sutartys būdavo patvirtinamos praėinant tarp pusiau perskroستų gyvulių ar paukščių dalių. Sutarties dalyviai šaukdavosi paskerstojo gyvulio likimo, jeigu jie sutartį sulaužytų.

21 Ir Judo karalių Zedekiją drauge su jo didžiūnais atiduosiu jų priešams ir tiems, kurie tyko jų gyvybės, – Babilono karaliaus kariuomenei, kuri dabar yra nuo jūsų pasitraukusi. ²²Tikėk manimi, aš duosiu įsakymą, – tai VIEŠPATIES žodis, – ir sugrąžinsiu juos prie šio miesto. Jie puls ir jį užims, ugnimi jį sunaikins. Judo miestus pavėrsiu tyrais, kur negyvena joks žmogus”.

35 **Ištikimieji rechabiečiai** ¹Žodis, kuris atėjo Jeremijui iš VIEŠPATIES Judo karaliaus Jošijo sūnaus Jehojakimo dienomis: ²“Kreipkis į rechabiečius, kalbėk su jais. Nuvesk juos į VIEŠPATIES Namus, į vieną iš jų kambarių, ir pasiūlyk jiems vyno”. ³Taigi pasiėmiau Habazinijo sūnaus Jeremijo sūnų Jaazanią drauge su jo broliais ir visais jo sūnumis, visą rechabiečių šeimyną, ⁴ir nusivedžiau juos į VIEŠPATIES Namus, į Dievo vyro Igdalijo sūnaus Hanano sūnų* kambarį, greta didžiūnų kambario, viršum Šalumo sūnaus, durininko Maasėjo, kambario. ⁵Tada padėjau šiems rechabiečių vyrams pilnus ąsočius vyno bei taures, tardamas: “Išgerkit vyno!” – ⁶“Mes vyno negeriame, – jie man atsakė, – nes mūsų tėvas Rechabo sūnus Jonadabas* mums įsakė: ‘Vyno niekad negersit nei jūs, nei jūsų vaikai. ⁷Be to, nei statysit namų, nei sėsit pasėlių, nei veisit ar turėsit vynuogynų. Jūs turit pragyventi visą savo amžių palapinėse, idant galėtumėt ilgai tarpti žė-

mėje, kurioje gyvenat kaip praeiviai’. ⁸Mes visai paklusome mūsų tėvo Rechabo sūnaus Jonadabo įsakymui, negėrėme vyno visą savo gyvenimą nei mes, nei mūsų žmonos, nei mūsų sūnūs ir dukterys, ⁹nesistatėme namų gyventi. Neturime nei vynuogynų, nei dirvų, nei pasėlių. ¹⁰Mes gyvename palapinėse. Mes paklusome ir darėme visa, ką mūsų protėvis Jonadabas mums įsakė. ¹¹Ir tiktai kai Babilono karalius Nebukadnezaras įsiveržė į šią kraštą, sakėme: ‘Pakilkim! Eikim į Jeruzalę, kad nebūtume kaldėjų ir aramėjų kariuomenė* ant kelio’. Dėl to dabar ir gyvename Jeruzalėje”.

12 Tada atėjo Jeremijui žodis iš VIEŠPATIES: ¹³“Taip kalbėjo Galybių VIEŠPATS, Izraelio Dievas: eik ir sakyk Judo vyrams ir Jeruzalės gyventojams: ‘Nejau nepasimokysit ir nepaklausysit mano žodžių? – tai VIEŠPATIES žodis. ¹⁴Žodžių, kuriais Rechabo sūnus Jonadabas uždraudė savo vaikams gerti vyną, buvo laikomasi. Iki šios dienos jie negėrė vyno, nes klausė savo protėvio įsakymo. Nors aš ir kalbėjau jums primygtinai be perstojo, jūs manęs neklausėte. ¹⁵Be perstojo siunčiau pas jus savo tarnus pranašus, kad sakytų jums: ‘Grįžkite visi iš savo nedoro kelio, taisykite savo elgesį, neikite svetimų dievų garbinti, kad išliktumėte krašte, kurį daviau jums ir jūsų tėvams’. Bet jūs nei kreipėte dėmesio, nei manęs paklausėte’. ¹⁶Taip, Rechabo sūnaus Jonada-

35,1: *Jehojakimo dienomis*: maždaug 599 ar 598 m. prieš Kristų.

35,2: *Rechabiečiai*: judėjų klanas, kurio nariai tikėjo, kad Dievui įmanoma tarnauti tik laikantis pirmąsio Izraelio gyvenimo būdo – klajonių Sinajaus dykumoje sąlygų. Užtat jie griežtai priešinosi Kanaano žemdirbių kultūrai. Pranašas Jeremijas, nors ir nebuvo rechabietis, pabrėžia jų ištikimumą savo idealams, kad sugėdintų savo neįstikimus tautiečius.

35,4: *Hanano sūnūs*: šio Dievo vyro, arba pranašo, mokiniai. *Maasėjas*: kunigo Zefanijo tėvas (Jer 29,25; 37,3)? *Durininkas*: kunigas, Šventyklos pareigūnas. Žr. Jer 52,24.

35,6: *Jonadabas*: karaliaus Jehu'o bendraikis. Žr. 2 Kar 10,15-17.

35,11: *Aramėjų kariuomenė*: Nebukadnezaras, žygiuodamas prieš Jeruzalę, patraukė į savo pusę Judo karalystės kaimynus.

bo vaikai laikėsi įsakymo, kurį jiems davė jų protėvis, bet ši tauta manęs nepaklausė! ¹⁷Todėl, – taip kalbėjo VIEŠPATS, Galybių VIEŠPATS, Izraelio Dievas, – tikėk mani-mi, užtrauksiu Judui ir visiems Jeruzalės gyventojams visą nelaimę, kuria jiems grasinau, dėl to, kad jie nepaklausė manęs, kai jiems kalbėjau, nei, kai juos šaukiau”.

18 O rechabiečiams Jeremijas pasakė: “Taip kalbėjo Galybių VIEŠPATS, Izraelio Dievas: ‘Kadangi jūs paklausėte savo tėvo Jonadabo įsakymo, likdami ištikimi visiems jo pamokymams, ir darėte visa, kaip jis buvo jums įsakęs’, – ¹⁹todėl taip kalbėjo Galybių VIEŠPATS, Izraelio Dievas: ‘Rechabo sūnus Jonadabas niekad nepri-trūks palikuonio, kuris man tarnautų!’”

2. Jeremijo kančia

36 Baruchas užrašo Jeremijo pranašavimus

¹ Kėtvirtaisiais Judo karaliaus Jošijo sūnaus Jehojakimo metais šis žodis iš VIEŠPATIES atėjo Jeremijui: ² “Paimk ritinį ir surašyk jame visus žodžius, kuriuos tau kalbėjau apie Izraelį ir apie Judą, ir apie visas tautas, nuo to laiko, kai pirmąkart tau kalbėjau Jošijo dienomis, iki šiandien. ³ Gal Judo namai, išgirdę apie visas nelaimes, kurias manau jiems padaryti, gręšis visi iki vieno iš savo nedoro kelio, idant galėčiau atleisti jų nedorumą ir nuodėmę”. ⁴ Jeremijas pasišaukė Nerijo sūnų Baruchą. Baruchas surašė į ritinį iš Jeremijo lūpų visus žodžius, kuriuos VIEŠPATS buvo jam kalbėjęs.

5 Po to Jeremijas davė Baruchui nurodymus: “Aš nebegaliu eiti į VIEŠPATIES Namus, – man tai nebeįmanoma.* ⁶ Tai-gi eiti turi tu ir pasninko dieną žmonėms girdint VIEŠPATIES Namuose perskaityti iš šito ritinio VIEŠPATIES žodžius, kuriuos užrašėi iš mano lūpų. Perskaityk juos taip pat ir girdint visiems Judo žmonėms, ateinantiems iš savųjų miestų. ⁷ Gal jų maldavimas pasieks VIEŠPATĮ, ir jie visi iki vieno gręšis iš savo nedoro kelio, nes didis yra pykčio įnišis, su kuriuo VIEŠPATS kreipėsi į šią tautą”. ⁸ Nerijo sūnus Baruchas padarė visa, kaip jam buvo liepęs pranašas Jeremijas apie VIEŠPATIES žodžių skaitymą VIEŠPATIES Namuose.

9 Atsitiko, kad penktaisiais Judo karaliaus Jošijo sūnaus Jehojakimo metais, devintą mėnesį, buvo paskelbtas pasninkas visiems Jeruzalės gyventojams ir visiems žmonėms, atėjusiems į Jeruzalę iš Judėjos miestų. ¹⁰ Tada raštvedžio Šafano sūnaus Gemarijo* kambaryje, aukštutiniame VIEŠPATIES Namų kieme, prie įėjimo į Naujuosius VIEŠPATIES Namų vartus, Baruchas, visiems žmonėms girdint, perskaitė iš knygos VIEŠPATIES žodžius.

11 Šafano sūnaus Gemarijo sūnus Mikajas girdėjo visus VIEŠPATIES žodžius, kai jie buvo skaitomi iš knygos. ¹² Jis nuėjo į raštvedžio* kambarį karaliaus rūmuose, kur kaip tik tuo metu tarėsi visi didžiūnai: raštvedys Elišama, Šemajo sūnus Delajas, Achboro sūnus Elnatanas, Šafano sūnus Gemarijas, Hananijo sūnus Zedekijas ir visi kiti pareigūnai. ¹³ Mikajas jiems pranešė visa, ką buvo išgirdęs, kai Baruchas skaitė žmonėms iš knygos.

36,5: Arba dėl persekiojimo po pamokslų Šventykloje (žr. Jer 7,1-15), arba dėl laikino netyrumo, kuris padarė jį nešvarų, draudė dalyvauti Šventyklos liturgijoje.

36,10: *Gemarijas*: narys Jeremijui palankios šeimos, turėjusios teisę naudotis kambariu Šventyklos

vartų sargybos būste, kuris buvo virš Šventyklos kiemo. Šiame kambaryje Baruchas, stovėdamas prie lango, perskaitė žmonėms pranašo pamokslą.

36,12: *Raštvedžio kambarys*: karaliaus sekretoriaus įstaiga.

14 Tuomet didžiūnai nusiuntė pas Baruchą Kušio sūnaus Šelemijo sūnaus Netanijo sūnų Jehudį su įsakymu: “Pasiimk į rankas ritinį, kurį skaitei žmonėms girdint, ir ateik!” Nerijo sūnus Baruchas atėjo pas juos su ritiniu rankoje. ¹⁵“Prašom sėstis, – tarė jie jam, – ir jį mums perskaityti”. Ir Baruchas jiems perskaitė jį. ¹⁶Išgirdę visus jo žodžius, ėmė nuogausti ir sakyti vienas kitam: “Mes tikrai privalome visa tai pranešti karaliui”. ¹⁷Tada jie Baruchą klausinėjo: “Prašom mums pasakyti, kaip užrašė visus šiuos žodžius? Ar tai buvo iš jo lūpų?” ¹⁸Baruchas atsakė: “Pats Jeremijas sakė visus šiuos žodžius, ir aš į knygą užrašiau juos rašalu”. ¹⁹Tuomet didžiūnai sakė Baruchui: “Eik ir pasislėpk, tu ir Jeremijas! Tenezino niekas, kur judu esate!”

20 Padėję ritinį į saugią vietą raštvedžio Elišamos kambaryje, jie nuėjo į rūmus pas karalių ir pranešė jam viską. ²¹Karalius pasiuntė Jehudį atnešti ritinio. Jehudis atnešė jį iš raštvedžio Elišamos kambario ir perskaitė klausant karaliui bei visiems aplink karalių stovintiems didžiūnams. ²²Tuo metu karalius sėdėjo žiemos rūmuose priešais kaitrią ugnį žarijų puode, nes buvo devintasis mėnuo. ²³Kai tik Jehudis perskaitydavo tris ar keturias skiltis, karalius raštvedžio peiliu* nupjaudavo tą gabalą ir nusviesdavo į ugnį žarijų puode, kolei visas ritinys sudegė žarijų puodo ugnyje. ²⁴Karalius ir dvariškiai, klausydamiesi visų tų žodžių, nei baiminosi, nei persiplėšė savo drabužius. ²⁵Nors Elnatanas, Delajas ir Gemarijas puolė maldauti karalių nedeginti ritinio, jis jų nepaklausė. ²⁶Be to, karalius įsakė kara-

liaus sūnui Jerahmeeliui, Azrielio sūnui Serajui ir Abdeelio sūnui Šelemijui suimti raštininką Baruchą ir pranašą Jeremiją. Bet VIEŠPATS juos paslėpė.

27 Karaliui sudeginus ritinį su žodžiais, kuriuos Baruchas buvo užrašęs iš Jeremijo lūpų, VIEŠPATIES žodis atėjo Jeremijui: ²⁸“Paimk kitą ritinį ir užrašyk jame žodžius, buvusius pirmajame ritinyje, kurį sudegino Judo karalius Jehojakimas. ²⁹O apie Judo karalių Jehojakimą pasakysi: ‘Taip kalbėjo VIEŠPATS. Tu drįsai sudeginti ritinį, sakydamas, kodėl jame parašė: ‘Babilono karalius tikrai ateis ir šitą kraštą nuniokos, nepalikdamas jame nei žmogaus, nei gyvulio?’ ³⁰Todėl taip kalbėjo VIEŠPATS apie Judo karalių Jehojakimą: ‘Nebus jam palikuonio, sėdinčio Davido soste! Jo paties lavonas bus išmestas dienos kaitrai, nakties šalčiui per naktį. ³¹Nubausiu jį, jo palikuonis ir dvariškus už jų nedorumą, užtrauksiu jiems, visiems Jeruzalės gyventojams ir Judo žmonėms visas nelaimės, kuriomis jiems grasinau, nes jie nenorėjo klausyti!’”

³²Jeremijas paėmė kitą ritinį ir padavė jį savo raštininkui, Nerijo sūnui Baruchui. Tasai užrašė jame iš Jeremijo lūpų visus žodžius knygos, kurią Judo karalius Jehojakimas sudegino ugnyje. Prie jų buvo pridėta daug panašių žodžių.

37 Jeremijas kalėjime ¹Dabar karaliavo Jošijo sūnus Zedekijas. Karaliumi Judo krašte vietoj Jehojakimo sūnaus Konijo* jį padarė Babilono karalius Nebukadnezaras. ²Tačiau nei jis pats, nei jo dvariškiai, nei krašto žmonės neklausė žodžių, kuriuos kalbėjo VIEŠPATS per pranašą Jeremiją.

36,23: *Raštvedžio peilis*: tuometinė plunksna buvo nendrė, kurią reikėjo dažnai smailinti.

36,30: Jehojakimo sūnus Jehojachinas tapo karaliumi, – jis karaliavo tik tris mėnesius Jeruzalėje. Iš-

tremtas į Babiloną, Jehojachinas mirė tremtyje po 37 metų. Apie Jehojakimo palaidojimą žr. Jer 22,19.

37,1: *Konijas*: sutrumpintas Jehojachino vardas.

3 Vis dėlto karalius Zedekijas pasiuntė pas Jeremiją Šelemijo sūnų Jehukalą ir kunigo Maasėjo sūnų Zefaniją su šiuo prašymu: „Prašom pasimelsti VIEŠPAČIUI, mūsų Dievui, už mus“. ⁴Tuo metu Jeremijas dar nebuvo įmestas į kalėjimą,* – tebevaikščiojo laisvas tarp žmonių. ⁵Be to, faraono kariuomenė* buvo išžygiavusi iš Egipto, ir Jeruzalę supusieji kaldėjai, apie tai išgirdę, nuo miesto buvo pasitraukę.

6 Tada VIEŠPATIES žodis atėjo Jeremijui: ⁷„Taip kalbėjo VIEŠPATS, Izraelio Dievas: ‘Duokite šį atsakymą Judo karaliui, atsiuntusiam jus manęs pasiteirauti. Štai! Faraono kariuomenė, žygiavusi jums į pagalbą, sugrįš į savo kraštą – į Egiptą. ⁸O kaldėjai sugrįš ir kovos su šiuo miestu, – paims jį ir sunaikins ugnimi‘.

9 Taip VIEŠPATS kalbėjo: ‘Neapsigaudinėkite, manydami: ‘Kaldėjai visiškai atsitrauks nuo mūsų’, – nes jie nepasitrauks! ¹⁰Net jeigu nugalėtumėte visą su jumis kovojančią kaldėjų kariuomenę ir būtų išlikę tik sunkiai sužeistieji savo palapinėse, net tie atsikėlę galėtų sunaikinti šitą miestą ugnimi’.

11 Kai kaldėjų kariuomenė, išsigandusi faraono kariuomenės, pasitraukė nuo Jeruzalės, ¹²Jeremijas, norėdamas dalyvauti padalijant savo šeimos paveldą, pakilo iš Jeruzalės eiti į Benjamino žemę. ¹³Kai pasiekė Benjamino vartus, tenai buvęs sargybinis, Hananijo sūnaus Šelemijo sūnus, vardu Irijas, nutvėrė pranašą, rėkdamas: „Pas kaldėjus tu nori perbėgti!“ ¹⁴Jeremijas atsakė: „Tai netiesa! Pas kaldėjus aš neperbėgu!“ Bet Irijas nenorėjo jo net

girdėti, suėmė Jeremiją ir nuvedė jį pas didžiūnus.

15 Didžiūnai, įtūžę ant Jeremijo, įsakė jį nuplakti ir įkalinti raštvedžio Jonatano namuose, kuriuos jie buvo pavertę kalėjimu. ¹⁶Taip Jeremijas pateko į vandens talpyklos namą, į vienutę, ir ten išbuvo daug dienų.

17 Kartą karalius Zedekijas slapta atsivesdino jį į savo rūmus ir klausė: „Gal turi žodį iš VIEŠPATIES?“ Jeremijas atsakė: „Taip! Tu būsi atiduotas į Babilono karaliaus rankas“. ¹⁸Paskui Jeremijas karalių paklausė: „Kuo nusidėjau tau, tavo dvarikiams ir šitiems žmonėms, kad mane įmetėte į kalėjimą? ¹⁹Kur yra dabar jūsų pranašai, ²⁰skelbusieji jums, kad Babilono karalius neužpuls nei jūsų, nei šito krašto? O dabar maldauju, mano valdove, karaliau, išklausyk mano maldavimą. Negrąžink manęs į raštvedžio Jonatano namus numirti“.

21 Karalius Zedekijas davė įsakymą, kad Jeremijas būtų uždarytas sargybos kiemo būste ir jam kasdien iš Kepėjų gatvės būtų duodama kepalas duonos, kol duona mieste visiškai išsibaigs. Taip Jeremijas ir liko sargybos kiemo būste.

38 Jeremijas vandens talpykloje ¹Matano sūnus Šepatijas, Pašhūro sūnus Gedalijas,* Šelemijo sūnus Juchalas ir Malkijo sūnus Pašhūras klausėsi žodžių, kuriuos Jeremijas kalbėjo visiems žmonėms: ²„Taip kalbėjo VIEŠPATS: ‘Kas liksis šitame mieste, tas mirs nuo kalavijo, bado ir maro. O kas išeis pas kaldėjus, tas išliks gyvas, – bent jo gyvybė bus išgelbėta kaip karo belaisvio ir

37,4: Chronologiškai šis epizodas eina po Jer 34,1-7.

37,5: *Faraono kariuomenė* Egipto faraono Hofros kariuomenė, kuri privertė kaldėjus trumpam laikui nutraukti Jeruzalės apgulą. Žr. Jer 34,21.

38,1: *Pašhūro sūnus Gedalijas*. apie Pašhūrą skaitome Jer 20,1 tekste. *Malkijo sūnus Pašhūras*. šį Pašhūrą mini Jer 21,1. Pranašo areštas sargybos kiemo būste nebuvo griežtas (Jer 37,21), – jis galėjo kalbėti žmonėms. Žr. Jer 32,6-9.

išliks gyvas'. ³Taip kalbėjo VIEŠPATS: 'Šis miestas tikrai bus atiduotas į Babilono karaliaus kariuomenės rankas ir bus paimtas'. ⁴Didžiūnai kreipėsi į karalių, sakydami: "Prašom nubausti šį vyrą mirties bausme, nes jis, kalbėdamas tokius dalykus, silpnina rankas* kareivių ir visų žmonių, pasilikusių šitame mieste. Iš tikrųjų jis nesirūpina mūsų žmonių gerove, bet daro jiems žalą". ⁵Karalius Zedekijas atsakė: "Gerai! Jis jūsų rankose! Juk karalius prieš jus yra bejėgis!" ⁶Jie paėmė Jeremiją ir įmetė jį į karaliaus sūnaus Malkijo vandens talpyklą, buvusią sargybos kieme, nuleisdami jį virvėmis į dugną. Vandens talpykloje nebuvo, tik dumbblas. Jeremijas įklimpo į dumblą.

7 Bet kušitas* Ebed-Melechas, karaliaus rūmų dvariškis, išgirdo, kad jie įmetė Jeremiją į vandens talpyklą. Pasitaikė, jog karalius kaip tik tuo metu sėdėjo Benjamino vartuose. ⁸Ebed-Melechas nuėjo ten iš rūmų ir kreipėsi į jį: ⁹"Mano valdove, karaliau! Šitie vyrai kalti dėl visko, ką padarė pranašui Jeremijui. Jie įmetė jį į vandens talpyklą ten mirti badu, nes duonos mieste nebėra". ¹⁰Tuojuo karalius kušitui Ebed-Melechui įsakė: "Pasiimk su savim iš čia trejetą vyrų ir iškelk pranašą Jeremiją iš vandens talpyklos, kad nenuimtų". ¹¹Ebed-Melechas pasiėmė su savim vyrus, nuėjo pirma į drabužių podėlį karaliaus rūmuose, paėmė iš ten senų skudurų bei sudėvėtų drabužių ir juos nuleido virvėmis Jeremijui į vandens talpyklą. ¹²Kušitas Ebed-Melechas šūktelėjo Jeremijui: "Pasikišk senus skudurus ir sudėvėtus drabužius po pažastimis, kad virvės nepjautų". Jeremijui tai padarius, ¹³jie ėmė traukti jį aukštyr virvėmis ir iškėlė

iš vandens talpyklos. Jeremijas liko sargybos kiemo būste.

Zedekijas vėl kreipiasi į Jeremiją ¹⁴Tuomet karalius Zedekijas pasiuntė, kad atvestų Jeremiją pas jį prie trečiojo įėjimo į VIEŠPATIES Namus. Zedekijas kreipėsi į Jeremiją: "Noriu tavęs šio to paklausti. Neslėpk nieko nuo manęs!" ¹⁵Jeremijas Zedekijui atsakė: "Jei tau pasakysiu, juk įsakytum nubausti mane mirtimi, ar ne? Jei tau duočiau patarimą, vis vien manęs neklausytum?" ¹⁶Tada karalius Zedekijas slapta prisiekė Jeremijui: "Kaip gyvas VIEŠPATS, kuris davė mums šią gyvybę, tavęs mirtimi aš nebausiu nei neatiduosiu į rankas žmonių, ieškančių tavo gyvybės".

17 Dabar Jeremijas atsakė Zedekijui: "Taip kalbėjo VIEŠPATS, Galybių Dievas, Izraelio Dievas: 'Jei pasiduosiu Babilono karaliaus pareigūnams, išgelbėsi savo gyvybę, – šitas miestas nebus sunaikintas ugnimi, o tu pats ir tavo šeima išliks. ¹⁸Bet jei nepasiduosiu Babilono karaliaus pareigūnams, miestas bus atiduotas kaldėjams į rankas, – sunaikins jį ugnimi, o tu pats neištrūksi jiems iš nagų'".

19 Karalius Zedekijas tarė Jeremijui: "Baiminuosi dėl perbėgusių pas kaldėjus žydų, nes galiu būti jiems išduotas ir jie su manimi blogai pasielgs". ²⁰Bet Jeremijas atsakė: "Jie neišduos! Tik paklusk VIEŠPATIES balsui ir daryk, ką aš sakau, kad tau būtų gerai ir tavo gyvybė būtų išgelbėta. ²¹Bet jeigu atsisakai išeiti ir pasiduoti, štai ką VIEŠPATS parodė man: ²²"Žiūrėk! Visos moterys, likusios Judo karaliaus rūmuose, bus varomos pas Babilono karaliaus didžiūnus. Eidamos jos kalbės:

38,4: *Jis... silpnina rankas*: demoralizuoja miesto gynėjus. Šį posakį liudija Lachišo komendanto laiškas. Žr. Jer 34,7.

38,7: *Kušitas*: etiopas. Atrodo, kad Ebed-Melechas – jo vardas reiškia *Karaliaus tarnas* – buvo įtakingas asmuo karaliaus dvare.

‘Suvedžiojo tave, įveikė tave
tavo ištikimieji bičiuliai!
Nūn, kai tavo kojos į liūną
įklimpo,
jie traukias šalin’.

23 Ir visos tavo žmonos, ir visi tavo
vaikai bus išvaryti pas kaldėjus. Nei tu
pats neištrūksi iš jų nagų, – būsi Babilono
karaliaus sugautas. O šitas miestas bus
sunaikintas ugnimi”.

24 Tada Zedekijas tarė Jeremijui: “Ne-
prasitark niekam apie šį pokalbį, jeigu
nenori mirti! ²⁵O jei didžiūnai išgirstų,
kad aš kalbėjau su tavimi, ateitų ir tau
sakytų: ‘Prašom pasakyti, ką tu kalbėjai
karaliui, neslėpk nuo mūsų, antraip – už-
mušime tave!’ arba: ‘Ką tau pasakė kara-
lius?’” ²⁶tuomet atsakyk jiems: ‘Maldavau
karalių, kad nebesiųstų manęs atgal į Jo-
natano namus tenai numirti’”. ²⁷Iš tik-
rųjų pas Jeremiją atėjo visi didžiūnai, jį
kamantinėjo, o jis atsakė jiems taip, kaip
karalius buvo paliepęs. Jie liovėsi jį klausi-
nėję, nes pokalbio niekas nebuvo nugir-
dęs. ²⁸O Jeremijas pasiliko sargybos kie-
mo būste lig tos dienos, kai Jeruzalė buvo
paimta.

39 Jeruzalės kritimas {Kai Je-
ruzalė buvo paimta...}* ¹Devin-
taisiais Judo karaliaus Zedekijo metais,*
dešimtą mėnesį,* Babilono karalius Nebu-
kadnezaras su visa savo kariuomene atžy-
giavo prie Jeruzalės ir ją apgulė. ²O vie-
nuoliktaisiais Zedekijo metais,* ketvirto
mėnesio devintą dieną,* buvo pralaužtos

miesto sienos. ³{Kai Jeruzalė buvo paim-
ta},* visi Babilono karaliaus pareigūnai
atėjo ir įsikūrė Viduriniuose vartuose:
Nergal-Šarezeris, Samgar-Nebas, Sar-Se-
chimas Rab-Saris*, Nergal-Šarezeris Rab-
Magas* ir visi kiti Babilono karaliaus pa-
reigūnai. ⁴Judo karalius Zedekijas ir visi
jo kareiviai, pamatę juos, pabėgo iš miesto
nakčia karaliaus sodo keliu pro vartus tarp
dviejų sienų. Jie spruko keliu Arabos*
link. ⁵Bet kaldėjų būrys juos vijosi ir tyr-
laukiuose prie Jericho pasivijo Zedekiją.
Paėmę į nelaisvę, navedė jį į Riblą,* Hama-
to krašte, pas Babilono karalių Nebukad-
nezarą, ir šis padarė jam sprendimą. ⁶Rib-
loje Babilono karaliaus įsakymu buvo nu-
žudyti Zedekijo sūnūs jo paties akyse. Ba-
bilono karalius įsakė nubauti mirtimi
taip pat ir visus Judo didikus. ⁷Tada, iš-
lupdinęs Zedekijui akis ir apkaldinęs jį
grandine, įsakė išvesti į Babiloną.

8 Tuo tarpu kaldėjai sudegino kara-
liaus rūmus bei gyventojų namus ir nu-
griovė Jeruzalės sienas. ⁹Galų gale kara-
liaus asmens sargybos vadas Nebuzarada-
nas išvarė į Babilono tremtį gyventojus,
išlikusius mieste, drauge su perbėgusiais
pas jį ir įgudusių amatininkų likučiais.
¹⁰Bet kai ką iš vargšų, neturinčių jokios
nuosavybės, karaliaus asmens sargybos va-
das Nebuzaradas paliko Judo krašte, tuo
pačiu metu paskirdamas jiems vynuogy-
nų ir laukų.

11 O dėl Jeremijo Babilono karalius
Nebukadnezaras buvo davęs karaliaus as-

39,1: {Kai Jeruzalė buvo paimta...}: žr. Jer 38,28 ir 3-iąją šio skyriaus eilutę. *Devintųjų metų dešimtis mėnuo*: Tebeto mėnuo – nuo gruodžio vidurio iki sausio vidurio – 589-8 m. prieš Kristų.
39,2: *Vienuolikųjų metų ketvirtojo mėnesio devintoji diena*: 587 m. liepos 9 d. prieš Kristų.
39,3: {Kai Jeruzalė buvo paimta...}: žr. Jer 39,1 paaiškinimą. *Rab-Saris*: aukšto rango karinis ar diplomatinis pareigūnas. *Rab-Magas*: aukšto ran-
go pareigūnas – vyriausiasis astrologas.

39,4: *Karaliaus sodo kelias*: pietryčiuose nuo miesto. Karaliaus sodas buvo Kidrono slėnyje. *Vartai tarp dviejų sienų*: miesto vartai pietuose, Sūrinių slėnio gale. *Araba*: Jordano upės slėnis. Zedekijas bandė pabėgti nuo kaldėjų per Jordano upę, bet buvo sugautas prie Jericho.
39,5: *Ribla*: Nebukadnezaro štabo būstinė Si-rijoje, apie 75 km į pietus nuo Hama miesto prie Oronto upės. Žr. 2 Kar 23,33.

mens sargybos vadui Nebuzaradanui tokį įsakymą: ¹²“Surask ir gerai jį prižiūrėk. Nedaryk jam nieko pikta, bet elkis su juo, kaip jis pageidaus”. ¹³Taigi karaliaus asmens sargybos vadas Nebuzaradanas drauge su Rab-Sariu Nebušazbanu, Rab-Magu Nergal-Sarezeriu ir visais Babilono karaliaus didikais pasiuntė žmonių, ¹⁴įsakydami paimti Jeremiją iš sargybos kiemo būsto. O šie patikėjo Šafano sūnaus Ahikamo sūnui Gedalijui grąžinti jį namo. Taip jis likosi tarp savų tautiečių.

Paguodos žodis Ebed-Melechui

¹⁵Tuo metu, kai Jeremijas kalėjo sargybos kiemo būste, atėjo jam VIEŠPATIES žodis: ¹⁶“Eik ir pasakyk kušitui Ebed-Melechui: ‘Taip kalbėjo Galybių VIEŠPATS, Izraelio Dievas: tikėk manimi! Aš tuojau įvykdysiu žodžius, kuriuos kalbėjau tam miestui, – jo nelaimėi, o ne palaimai. Tą dieną viskas įvyks tavo paties akivaizdoje. ¹⁷Bet tą dieną tave išgelbėsiu, – tai VIEŠPATIES žodis, – tu nebūsi atiduotas į rankas žmonių, kurių bijai. ¹⁸Būk tikras, kad aš tave išgelbėsiu, – nuo kalavijo tu nežūsi! Tavoji gyvybė bus išgelbėta kaip karo laimikis, nes tu manimi pasitikėjai, – tai VIEŠPATIES žodis”.

40 Jeremijas pasilieka užimtame krašte ¹Žodis,* kuris atėjo Jeremijui iš VIEŠPATIES tada, kai karaliaus asmens sargybos vadas Nebuzaradanas grąžino jam laisvę Ramoje. Kai Nebuzaradanas surado jį, Jeremijas buvo sukaustytas grandinėmis kalinys tarp Jeruzalės ir Judo belaisvių, varomų į Babilo-

ną. ²Karaliaus asmens sargybos vadas, išlaisvinęs Jeremiją, tarė jam: “VIEŠPATS, tavo Dievas, grasino šiai vietai tokia nelaime. ³Dabar tai įvykdė, – VIEŠPATS padarė taip, kaip kalbėjo. Dėl to, kad nusidėjote VIEŠPAČIUI, neklausydami jo balso, ši nelaimė ištiko jus. ⁴O dabar štai! Šiandien išlaisvinau tavo rankas iš grandinių. Jei nori eiti su manimi į Babiloną, gali eiti, – globosiu tave rūpestingai. Bet jei nenori eiti su manimi į Babiloną, tau nėra reikalo eiti. Štai prieš tave visas kraštas, – eik ten, kur tau atrodo geriausia ir tinkamiausia eiti”. ⁵Jeremijui nespėjus nueiti, pridėjo: “Arba eik atgal pas Šafano sūnaus Ahikamo sūnų Gedaliją, kurį Babilono karalius paskyrė Judo miestų valdytoju. Gyvenk pas jį tarp tautiečių arba eik, kur tik tau tinkamiausia atrodo”. Karaliaus asmens sargybos vadas davė jam maisto bei dovaną ir jį paleido. ⁶Jeremijas nuėjo pas Ahikamo sūnų Gedaliją į Mizpą* ir gyveno tarp krašte paliktų žmonių.

⁷Kai krašte išblaškytų kariškių vadai, – jie patys ir jų vyrai, – išgirdo, kad Babilono karalius paskyrė Ahikamo sūnų Gedaliją krašto valdytoju ir pavedė jo valdžiai vyrus, moteris, vaikus ir tuos krašto beturčius, kurie nebuvo išvaryti į Babilono tremtį, – ⁸jie atėjo su savo vyrais pas Gedaliją į Mizpą. Tarp jų buvo Netanijo sūnus Išmaelis, Kareaho sūnūs Johanas ir Jonatanas, Tanhumeto sūnus Serajas, Efažo iš Netofos sūnūs, maakatiečio sūnus Jezanijas.* ⁹Šafano sūnaus Ahikamo sūnus

40,1: *Žodis, kuris*: iš tikrųjų tai antraštė keleto skyrių, pridėtų prie ankstyvesnio Jeremijo knygos leidimo, kurio galas buvo 39-asis skyrius. Antraštę pridėjo įkvėptasis Jeremijo knygos redaktorius. Kitas žodis iš Viešpaties yra intarpas į pasakojimą apie pranašo kančios kelią. Žr. Jer 42,7-18.

40,6: *Mizpa*: miestas maždaug už 8 km į šiau-

rės vakarus nuo Jeruzalės. Mizpoje buvo išrinktas pirmasis Izraelio karalius (žr. 1 Sam 10,17-24). Atrodo, kad, kaldėjams sunaikinus Jeruzalę, Mizpa tapo okupuotos Judo karalystės centru.

40,8: *Jezanijas*: Judo aukšto pareigūno Jezanijo antspaudas žiedas buvo atrastas Mizpoje 1932 m. Mizpa nūdien vadinama Tell en-Nasbe.

Gedalijas garantavo jiems bei jų vyrams, sakydamas: “Nebijokite tarnauti kaldėjams. Pasilikite krašte, tarnaukite Babilono karaliui, ir bus jums gerai. ¹⁰Štai aš pats pasiliksiu Mizpoje pasirūpinti kaldėjais, kurie tik pas mus ateis. O jūs nuimkite vyno, vasaros vaisių bei aliejaus derlių, pripilkite savo sandėlių indus ir gyvenkite miestuose, kuriuos esate užėmę”.

¹¹Taip pat ir visi Judo žmonės Moabe bei gyvenusieji tarp amoniečių, Edome ir kituose kraštuose išgirdo, kad Babilono karalius buvo palikęs likutį Judo krašte ir paskyręs Šafano sūnaus Ahikamo sūnų Gedaliją jų valdytoju. ¹²Ir visi tie žydai grįžo iš visų vietų, kur tik buvo išblaškyti,ėjo į Judo kraštą pas Gedaliją Mizpoje ir nusiėmė gausų vyno ir vasaros vaisių derlių.

Gedalijo nužudymas ¹³Tada Kareaho sūnus Johananas ir visi krašte išblaškyti kareivių vadai atėjo pas Gedaliją Mizpoje. ¹⁴Jie paklausė jį: “Argi tu nežinai, kad amoniečių karalius Baalis* pasiuntė Netanijo sūnų Išmaelį tavęs nužudyti?” ¹⁵Bet Ahikamo sūnus Gedalijas nenorėjo jais patikėti. Tuomet Kareaho sūnus Johananas Gedalijui Mizpoje slapčiomis kalbėjo: “Leisk man eiti ir nudobti Netanijo sūnų Išmaelį. Nė šuo apie tai nesulos! Kodėl jis turi tave nužudyti? Visi žydai, kurie dabar spiečiasi apie tave, turės vėl pakrikti ir Judo likutis turės žūti”. ¹⁶Bet Ahikamo sūnus Gedalijas Kareaho sūnui Johananui atsakė: “Nedaryk nieko panašaus, nes tu apmeluoji Išmaelį!”

41 Atsitiko, kad septintą mėnesį Iššamos sūnaus Netanijo sūnus Išmaelis, karališkos kilmės vyras ir vienas svarbių karaliaus pareigūnų, atėjo su de-

šimties vyrų palyda į Mizpą pas Ahikamo sūnų Gedaliją. Ir Mizpoje, jiems ten esant drauge prie stalo, ²Netanijo sūnus Išmaelis ir drauge buvusieji dešimt vyrų pakilo nuo vaisių stalo, puolė kalavijais Šafano sūnaus Ahikamo sūnų Gedaliją ir nužudė jį už tai, kad Babilono karalius buvo paskyręs jį krašto valdytoju. ³Be to, Išmaelis išžudė visus žydus, buvusius su Gedaliju Mizpoje, ir kaldėjų kareivius, kuriems pasitaikė ten būti.

⁴Kitą dieną po Gedalijo nužudymo, kai niekas apie tai dar nebuvo sužinojęs, ⁵atkeliavo aštuoniasdešimt vyrų iš Šechemo, Šilo'o ir Samarijos, nuskustomis barzdomis, perplėštais drabužiais ir pilni įsipjautų, gilių žaizdų, nešini grūdų atnašomis ir smilkalais VIEŠPATIES Namams. ⁶Jų pasitikti iš Mizpos išėjo, be perstojo raudodamas, Netanijo sūnus Išmaelis. Pasitikdamas juos, kvietė: “Ateikite pas Ahikamo sūnų Gedaliją!” ⁷Bet kai jie atėjo į miesto vidurį, Netanijo sūnus Išmaelis ir jo vyrai juos išžudė ir sumetė jų lavonus į vandens talpyklą. ⁸Tarp jų buvo dešimt vyrų, kurie maldavo Išmaelį: “Nežudyk mūsų, nes mes turime paslėptas laukuose kviečių ir miežių, aliejaus ir medaus atsargas!” Šituos jis paliko, jų nenužudė su kitais jų bičiuliais. ⁹O vandens talpykla, į kurią Išmaelis sumetė visus nužudytųjų vyrų lavonus, buvo talpi, – ta pati didžioji vandens talpykla, kurią karalius Asa buvo įtaisęs gindamasis nuo Izraelio karaliaus Baašos. Netanijo sūnus Išmaelis ją pripildė lavonų tų, kuriuos buvo nužudęs.

¹⁰Tuomet Išmaelis paėmė į nelaisvę visus žmones, buvusius Mizpoje, – karaliaus dukteris* ir visus žmones, paliktus

40,14: *Amoniečiai*: Amono karalystė buvo senas Judo karalystės priešas. Ir dabar stengėsi kenkti žydams. *Išmaelis*: uolus amoniečių įrankis. Be abejo, jis norėjo tapti Judo valdovu, nes buvo iš kara-

liaus Dovydo giminės. Žr. Jer 41,1.

41,10: *Karaliaus dukterys*: karaliaus šeimos princesės. Jos nebuvo išvartytos į Babilono tremtį su šeimos vyriškiais.

Mizpoje, karaliaus asmens sargybos vado Nebuzaradano patikėtus Ahikamo sūnui Gedalijui. Netanijo sūnus Išmaelis paėmė juos į nelaisvę ir išžygiavo, norėdamas pereiti pas amoniečius.

Pabėgimas į Egiptą ¹¹Tačiau kai Kareaho sūnus Johananas ir kiti su juo buvę kariškių vadai sužinojo apie Netanijo sūnaus Išmaelio padarytą niekšybę, ¹²jie subūrė visus savo vyrus ir išžygiavo į mūšį prieš Netanijo sūnų Išmaelį. Jie pasivijo jį prie Didžiųjų vandenų Gibeone.* ¹³Išmaelio į nelaisvę paimtieji žmonės, pamatę Kareaho sūnų Johananą ir kitus kariškių vadus, apsidžiaugė. ¹⁴Visi žmonės, kuriuos Išmaelis buvo paėmęs į nelaisvę Mizpoje, perėjo pas Kareaho sūnų Johananą. ¹⁵Tačiau Netanijo sūnus Išmaelis drauge su aštuonetu savo vyrų paspruko nuo Johanano ir pabėgo pas amoniečius.

¹⁶Tuomet Kareaho sūnus ir kiti su juo buvę kariškių vadai subūrė visą likutį žmonių, kuriuos Netanijo sūnus Išmaelis buvo paėmęs į nelaisvę iš Mizpos tada, kai nužudė Ahikamo sūnų Gedaliją, – ir kariškius, ir moteris, ir vaikus, ir eunuchus, kuriuos Johananas atsiėmė Gibeone. ¹⁷Jie pasitraukė ir apsistojo Gerut-Kimhame prie Betliejaus, norėdami pasprukti į Egiptą ¹⁸nuo kaldėjų. Žinoma, jie kaldėjų bijojo, nes Netanijo sūnus Išmaelis buvo nužudęs Ahikamo sūnų Gedaliją, kurį Babilono karalius buvo paskyręs krašto valdytoju.

42 Jeremijas pataria nebėgti į Egiptą ¹Tuomet visi kariškių vadai, Kareaho sūnus Johananas, Hošaijo sūnus Azarijas drauge su visais žmonėmis, nuo mažo iki didelio, kreipėsi ²į pranašą

Jeremiją ir sakė: “Prašom išgirsti mūsų maldavimą! Melski už mus VIEŠPATI, savo Dievą, už šį visą likutį, nes likome tik keletas, kaip pats savo akimis matai, o kadaise buvo daug! ³Tėparodo mums VIEŠPATS, tavo Dievas, kuriuo keliu turėtume eiti, ką turėtume daryti!” ⁴Pranašas Jeremijas atsakė: “Labai gerai! Melsiu VIEŠPATI, jūsų Dievą, kaip jūs prašote. Kad ir koks būtų VIEŠPATIES atsakymas, pasakysiu jums, nuo jūsų nenuslėpdamas nė žodžio”. ⁵Tuomet jie laidavo Jeremijui: “Tebūna VIEŠPATS tikras ir ištikimas liudytojas prieš mus! Prisiekiamo, kad tiksliai vykdysime kiekvieną žodį, kurį VIEŠPATS, tavo Dievas, atsiųs mums per tave. ⁶Malonus ar nemalonus, mes paklusime balsui VIEŠPATIES, mūsų Dievo, pas kurį tave siunčiame, idant mums gerai klotųsi. Taip! Mes paklusime VIEŠPATIES, mūsų Dievo, balsui”.

⁷Dešimčiai dienų praslinkus, VIEŠPATIES žodis atėjo Jeremijui. ⁸Tuomet jis susikvietė Kareaho sūnų Johananą, visus su juo esančius kariškių vadus bei visus žmones, nuo mažo iki didelio, ⁹ir pasakė jiems: “Taip kalbėjo VIEŠPATS, Izraelio Dievas, pas kurį mane siuntėte pareikšti jūsų maldavimą: ¹⁰‘Jeigu tik ramiai pasiliksime šitame krašte, jus statysiu, o ne griausiu, sodinsiu jus, o ne rausiu, nes gailiuosi, kad jums siunčiau nelaimę. ¹¹Nebijokite Babilono karaliaus, dėl kurio jūs dabar drebate! Nebebijokite jo, – tai VIEŠPATIES žodis, – nes aš esu su jumis, kad jus išgelbėčiau ir išvaduočiau iš jo nagų. ¹²Kadangi aš esu jums gailėstingas, jis elgsis su jumis gailėstingai ir leis jums grįžti į jūsų gimtąją žemę’. ¹³Bet jeigu

41,12: *Gibeonas*: miestas į šiaurės vakarus nuo Jeruzalės. Vėliausi archeologų kasinėjimai padeda suvokti dydį šaltinio, kurį Jeremijo knyga vadina

Didžiųjų vandenų vardu. Nūdien Gibeonas turi arabišką *El-Jib* (El-Džib) vardą.

nepaklusite VIEŠPATIES, jūsų Dievo, balsui ir nutarsite nepasilikti šitame krašte, ¹⁴sakydami: 'Ne! Mes eisime į Egiptą, kur nebematysime karo, nebegirdėsime rago gausmo, nebealksime duonos. Ten mes gyvensime!' ¹⁵Tuomet klausykis VIEŠPATIES žodžio, Judo likuti! Taip kalbėjo Galybių VIEŠPATS, Izraelio Dievas: 'Jeigu jūs tikrai esate apsisprendę eiti į Egiptą ir eisite tenai įsikurti, ¹⁶kalavijas, kurio bijotės, pasivys jus Egipto žemėje, o badas, dėl kurio baiminatės, seks jums įkandin į Egiptą. Ten jūs mirsite!' ¹⁷Visi žmonės, kurie apsisprendė eiti į Egiptą ir ten kurtis gyventi, mirs nuo kalavijo, bado ir maro. Nė vienas neišliks, nė vienas nepabėgs nuo nelaimės, kurią jiems siųsiu. ¹⁸Nes taip kalbėjo Galybių VIEŠPATS, Izraelio Dievas: 'Kaip buvo išlietas mano įniršis ir pyktis ant Jeruzalės gyventojų, taip bus išlietas mano pyktis ant jūsų, kai jūs ateisite į Egiptą. Būsime prakeiksmo ir klaiko reginiu, keiksmazodžiu ir pajuoka! Šitos vietos niekad nebematysite!'

¹⁹Judo likuti, VIEŠPATS jums sakė: 'Neikite į Egiptą!' Įsidėmėkite gerai, nes šiandien aš jus įspėjau. ²⁰Jūs nebuvote nuoširdūs, kai mane siuntėte pas VIEŠPATĮ, savo Dievą, sakydami: 'Užtark mus pas VIEŠPATĮ, mūsų Dievą! Ką tik VIEŠPATS, mūsų Dievas, tau sakys, pasakyk mums, ir mes vykdysime'. ²¹Šiandien pasakiau jums, bet jūs neklausote VIEŠPATIES, savo Dievo, ir visiškai nepaisote, ką jis man pavedė jums pasakyti. ²²O dabar galite būti tikri, kad mirsite nuo kalavijo, bado ir maro toje vietoje, kur trokštate eiti ir kurtis gyventi."

43 Atsitiko, kad, Jeremijui pakartojus žmonėms visus šiuos VIEŠPA-

TIES, jų Dievo, žodžius, su kuriais VIEŠPATS buvo jų atsiuntęs pas juos, ²Hošaijo sūnus Azarijas, Kareaho sūnus Johananas ir visi kiti įžūlūs vyrai šaukė Jeremijui: "Tu meluoj! Ne VIEŠPATS, mūsų Dievas, atsiuntė tave pasakyti mums: 'Neikite į Egiptą, kad tenai įsikurtumėte gyventi'. ³Ne! Nerijo sūnus Baruchas sukurstė tave prieš mus, kad išduotum mus į kaldejų nagus, idant būtume išžudyti ar ištremti į Babiloną".

⁴Nei Kareaho sūnus Johananas, nei bet kas iš kariškių vadų, nei bet kas iš žmonių nepakluso VIEŠPATIES balsui pasilikti Judo krašte. ⁵Užuot pasilikę, Kareaho sūnus Johananas ir visi kariškių vadai išsivedė visą Judo likutį, tuos, kurie buvo sugrįžę iš įvairių tautų, tarp kurių jie buvo išblaškyti, ir buvo apsigyvenę Judo krašte, – ⁶vyrus, moteris ir vaikus, karaliaus dukteris ir visus žmones, kuriuos karaliaus asmens sargybos vadas Nebuzaradanus buvo palikęs Šafano sūnaus Ahikamo sūnui Gedalijui, drauge ir pranašą Jeremiją bei Nerijo sūnų Baruchą. ⁷Neklausydami VIEŠPATIES balso, jieėjo į Egiptą ir atkeliavo prie Tahpanhėso.

Jeremijas Egipte ⁸Tahpanhėse VIEŠPATIES žodis atėjo Jeremijui: ⁹"Pasiimk į rankas keletą didelių akmenų ir regint Judo vyrams paslėpk juos po kalkėmis verandoje prie įėjimo į faraono rūmus* Tahpanhėse. ¹⁰Paskui jiems paaiškink: 'Taip kalbėjo Galybių VIEŠPATS, Izraelio Dievas: tikėkite manimi, pasiųsiu ir atvesiu čionai savo tarną Babilono karalių Nebukadnezarą. Ant akmenų, kuriuos paslėpiau, padėsiu jo sostą, ir viršum jų jis pastatys savo karališkąją palapinę. ¹¹Jis ateis ir nuniokos Egipto kraštą: mirtimi – skir-

43,9: *Faraono rūmai*: karališkasis pastatas – provincijos valdytojo rūmai.

tus mirčiai, tremtimi – skirtus tremčiai, kalaviju – skirtus kalavijui. ¹²Padegsiu Egipto dievų namus, jis sudegins juos ir nelaisvės dievus paims. Egipto žeme jis apsisups, kaip apsisupa piemuo* savuoju apdaru, ir saugiai iš ten išžygiuos. ¹³Suprupins obeliskus Heliopolio šventykloje, kuri yra Egipte, ir ugnimi sunaikins egiptiečių dievų šventyklas’”.

44 Viešpaties žodžiai Judo žmonėms Egipte

¹Žodis, kuris atėjo Jeremijui, skirtas visiems Judo žmonėms, gyvenantiems Egipto žemėje, – Migdole, Tahpanhėse, Nofė ir Patroso krašte: ²“Taip kalbėjo* Galybių VIEŠPATS, Izraelio Dievas: jūs patys matėte, kokią nelaimę aš siunčiau Jeruzalei ir kitiems Judo miestams. Šiandien jie griuvėsiai ir be gyventojų ³už savo nedorus darbus, kuriais jie mane erzino, eidami aukoti smilkalų ir tarnauti svetimiems dievams, kurių nei jie patys, nei jūs, nei jūsų tėvai nepažinojo. ⁴Nors aš primygtinai ir be perstojo siunčiau jums visus savo tarnus pranašus, prašydamas jūsų: ‘Ak, nedarykite to bjauraus dalyko, kurio aš nekenčiu!’ – ⁵bet jie nei klausė, nei paisė, kad gręžtųsi nuo savojo nedorumo ir liautųsi aukoję smilkalus svetimiems dievams. ⁶Mano pyktis ir įniršis išsiliejo liepsnomis Judo miestuose ir Jeruzalės gatvėse, paversdamas juos griuvėsiais ir dykyne, kaip nūdien yra”.

⁷ “Dabar, – taip kalbėjo VIEŠPATS, Galybių Dievas, Izraelio Dievas, – kodėl jūs darote sau patiems mirtiną žalą, išraudami iš Judo save, vyrus ir žmonas, vaikus ir kūdikius, nepalikdami net savo likučio? ⁸Kodėl erzinate mane savo rankų darbais,

aukodami svetimiems dievams Egipto žemėje, kur atėjote įsikurti? Nejau jūs norite būti išrauti ir tapti keiksmazodžiu bei pajuoka žemės tautoms? ⁹Nejaugi pamiršote nusikaltimus savo protėvių, Judo karalių ir jų žmonių, – jūsų pačių ir jūsų žmonių nusikaltimus, padarytus Judo krašte ir Jeruzalės gatvėse? ¹⁰Iki šios dienos jie nedarė atgailos, – nei jie bijo, nei jie laikosi mano mokymo ir įsakymų, kuriuos daviau jums ir jūsų tėvams”.

¹¹ “Todėl, – taip kalbėjo Galybių VIEŠPATS, Izraelio Dievas. – Tikėkite manimi, atgrėžiau jums savo veidą nelaimėi, – išrausiu visą Judą! ¹²Pagriebsiu Judo likutį, – tuos, kurie žūt būt veržėsi eiti į Egipto žemę ir ten įsikurti, – jie visi pražus. Egipto žemėje jie kris nuo kalavijo arba bus badu sunaikinti. Nuo mažo iki didelio mirs jie nuo kalavijo ir bado, taps neapykantos ir klaido reginiu, keiksmazodžiu ir pajuoka. ¹³Gyvenančius Egipto žemėje bausiu taip, kaip nubaudžiau Jeruzalę: kalaviju, badu ir maru. ¹⁴Iš Judo likučio, atėjusio kurtis Egipto žemėje, nė vienas neištruks, neišliks ir nesugrįš į Judo kraštą. Nors jie ir trokštų grįžti ir ten gyventi, nesugrįš. Tik tie, kurie pabėgs, sugrįš”.

¹⁵ Tuomet vyrai, kurie žinojo, kad jų žmonos aukoja smilkalus svetimiems dievams, kaip ir ten stovėjusios moterys – didžiulė minia {ir visi žmonės, gyvenusieji Patrose, Egipto žemėje}, Jeremijui atsakė: ¹⁶“Mes nesame linkę klausyti žodžio, kurį tu mums pasakei VIEŠPATIES vardu. ¹⁷Verčiau mes kruopščiai vykdysime tą žodį, kuris išejo iš mūsų lūpų – mes ir toliau deginsime smilkalus Dangaus karalienei ir

43,12: Septuagintos vertimas skiriasi nuo hebrajiškojo teksto: *Egipto kraštą jis išutėliaus, kaip išutėliauja piemuo savąjį drabužį.*

44,2-30: Chronologiškai šis yra paskutinis Jeremijo pranašavimas savo tautiečiams. Pasakojimas sudaro

įspūdį, kad jis tuomet jau buvo senas, bemaž septyniasdešimties metų, žmogus, atmetas savo tautiečių. Pasak padavimų, Jeremijas buvo žydų nužudytas Egipte.

liesime jai atnašas, kaip darėme mes ir mūsų tėvai, mūsų karaliai ir didžiūnai Judo miestuose ir Jeruzalės gatvėse. Tuomet turėjome ir maisto iki soties, ir puikiai gyvenome, vargo nematėme. ¹⁸Bet nuo to laiko, kai liovėmės deginti smilkalus Dangaus karalienei ir lieti jai atnašas, mums visko trūksta ir žūvame nuo kalavijo ir bado. ¹⁹O moterys pridūrė: „Taip! Mes ir toliau smilkalus deginsime Dangaus karalienei ir atnašas jai liesime! Argi be savo vyrų žinios kepėme jai papločius su jos atvaizdu ir jai liejome aukas?“

²⁰Visiems žmonėms, – vyrams, moterims, visiems asmenims, davusiems šį atsakymą, Jeremijas tarė: ²¹„Argi neatsiminė VIEŠPATS tos smilkalų aukos, kurių aukojote jūs ir jūsų protėviai, jūsų karaliai ir didžiūnai, ir žmonės Judo miestuose ir Jeruzalės gatvėse? Argi jis nepaėmė jos į širdį? ²²Kai VIEŠPATS nebegalėjo daugiau pakelti jūsų nedorų įpročių ir pasibjaurėtinų darbų, kuriuos jūs darėte, jūsų kraštas virto griuvėsiais, tyrais ir prakeiksmu, – be gyventojų, kaip kad yra šiandien. ²³Dėl to, kad deginote smilkalus ir nusidėjote VIEŠPAČIUI, neklausydami VIEŠPATIES balso ir nepaklūsdami jo mokymui, įstatams bei potvarkiams, ištiko jus ši dabartinė nelaime“.

²⁴Jeremijas dar kreipėsi į visus žmones, ypač į visas moteris: „Klausykite VIEŠPATIES žodžio, visi Judo žmonės, gyvenantys Egipto žemėje: ²⁵taip kalbėjo Galybių VIEŠPATS, Izraelio Dievas. Jūs ir jūsų žmonos padarėte rankomis, ką pažadėjote lūpomis, būtent: ‘Mes tikrai tesėsime savo įžadus deginti smilkalus Dangaus karalienei ir liesime atnašas jai’. Trūs plyš laikykite savo įžadų ir vyk-

dykite savo nuosprendžius! ²⁶Bet šiuokart klausykite VIEŠPATIES žodžio, visi Judo žmonės, gyvenantys Egipto žemėje. Štai prisiekiu savo didinguoju vardu, – kalbėjo VIEŠPATS, – kad niekas iš Judo žmonių visoje Egipto žemėje niekuomet nebesišauks manovo vardo, sakydamas: ‘Kaip gyvas VIEŠPATS DIEVAS!’ ²⁷Štai budžiu prie jų nelaimei, o ne palaimai. Visi Judo vyrai Egipto žemėje žus nuo kalavijo ar bado, – bus išnaikinti. ²⁸Tik saujelė pabėgėlių nuo kalavijo tesugrįš iš Egipto žemės į Judo kraštą. Visas Judo likutis, – atėjusieji įsikurti Egipto žemėje, – sužinos, kieno žodis išsipildys – manasis ar jų!“

²⁹„Šis bus jums ženklas, – tai VIEŠPATIES žodis, – kad bausiu jus šitoje vietoje, idant suvoktumėte, jog tikrai išsipildys jums mano žodžiai – jūsų pražūčiai. ³⁰Taip kalbėjo VIEŠPATS: ‘Žiūrėkite! Atiduosiu Egipto karalių faraoną Hofrą* į jo gyvybės ieškančių priešų rankas taip pat, kaip atidaviau Judo karalių Zedekiją į jo mirtino priešo Babilono karaliaus Nebukadnezaro rankas’“.

45 Viešpaties žodis Baruchui
¹Žodis, kurį pranašas Jeremijas kalbėjo Nerijo sūnui Baruchui, kai jis užrašė knygoje pranašavimus iš Jeremijo lūpų ketvirtaisiais Judo karaliaus Jošijo sūnaus Jehojakimo metais: ²„Taip VIEŠPATS, Izraelio Dievas, kalbėjo tau, Baruchai. ³Kadangi tu sakei: ‘Vargas man! Mano kančią VIEŠPATS širdgėla pasunkino. Pavargau dejuodamas, atilsio sau rasti negaliu’, – ⁴pasakys jam, – taip kalbėjo VIEŠPATS: ‘Žiūrėk! Griaunu, ką pastačiau, išraunu, ką pasodinau! Net visą kraštą! ⁵O tu – tu lauki sau didelių dalykų? Nelauk jų! Štai aš sukelsiu nelaimą viskam,

44,30: *Hofra*: Hofrą nužudė patys egiptiečiai. Nebukadnezarui veržiantis į vakarus, Egiptą valdė Hofros įpėdinis Amasis. Ir jį nužudė priešai iš Egipto.

45,5: Baruchas savo pasakojimo gale apie pranašą Jeremiją prideda pranašavimą, duotą jam asmeniškai per Jeremiją, kai jis pirmąsyk surašė pra-

kas mirtinga, – tai VIEŠPATIES žodis, – bet tau paliksiu tavo gyvybę* kaip karo laimikį, kur tik tu eitum”.

C. PRANAŠAVIMAI TAUTOMS

46 Jeremijui* atėjo šis VIEŠPATIES žodis apie tautas.

Egipto pralaimėjimas prie Eufrato

2 Egiptui.

Apie Egipto karaliaus faraono Neko'o kariuomenę, stovėjusią ties Karkemišu prie Eufrato,* kurią sumušė Babilono karalius Nebukadnezaras ketvirtaisiais Judo karaliaus Jošijo sūnaus metais.

3 Pasiruoškite skydus ir priedangas!

Pirmyn į mūšį!

4 Žabokite žirgus!

Raiteliai, sėskit į balnus!

Šalmuoti rikiuokitės į gretas,

šveiskite ietis,

vilkitės šarvus!

5 Kodėl regiu juos klaiko apimtus?

Jie atgal traukiasi!

Sutriuškintos galiūnų gretos, –

jie bėga kiek įkabindami,

atgal nesidairydami.

Klaikas visur, – tai VIEŠPATIES

žodis!

6 Greituolis neįstengia pabėgti,

galiūnas neįstengia pasprukti, –

šiaurėje, prie Eufrato upės,

jie svirduliuoja ir krinta.

7 Kas yra tasai, kuris tvinsta

tarsi Nilas,

kurio vandenys tarsi

patvinusios upės?

8 Egiptas tvinsta tarsi Nilas,

jo vandenys tarsi patvinusios upės.

Jis sako: “Pakilsiu ir apsemsiu

žemę,

sunaikinsiu miestus ir jų

gyventojus”.

9 Pirmyn, žirgai!

Riedėkite su įniršiu, vežimai!

Žygiuokite, galiūnai!

Kušas* ir Putas,* skydais nešini,

Ludo* vyrai, įtemptais lankais.

10 Bet ta diena yra diena VIEŠPATIES, Galybių DIEVO, – jo atpildo diena, kai jis atmokės savo priešams. Kalavijas ris, bus pasotintas ir girtas nuo jų kraujo, nes VIEŠPATS, Galybių DIEVAS, švenčia auką* šiaurės krašte, prie Eufrato upės.

11 Pasikelk į Gileadą ir pasiimk

balzamo,

Egipte, mergele, dukra!

Veltui visi tavo vaistai –

tu neišgysi!

12 Tautos girdėjo apie tavąjį

sugėdijimą, –

tavo dejonės pripildė žemę,

nes galiūnas klupo prieš galiūną,

ir abu žuvo drauge.

Babilonija užpuls Egiptą ^{13*} Žodis, kurį VIEŠPATS kalbėjo pranašui Jeremijui

našo žodžius (žr. Jer 36). Pranašystė apie Judo karalystės areitį buvo labai palietusi Baruchą. Jeremijo žodis iš Dievo Baruchui garantuoja, kad jis išliks gyvas, ir pakartoja Viešpaties teismą Judo karalystei.

46,1: Daugumas Jeremijo pranašavimų šiuose skyriuose buvo sutelkti į viena ir pridėti Jeremijo knygos gale. Septuagintoje jie yra įdėti tarp kitų pranašavimų tautoms (žr. Jer 26). Apskritai hebrajiškajame tekste jie atspindi chronologinę seką: 46,1-49,33 ketvirtieji karaliaus Jehojakimo metai; 49,34-39 karaliaus Zedekijo valdymo pradžia;

50,1-51,64 ketvirtieji karaliaus Zedekijo metai.

46,2: *Karkemišas prie Eufrato*: Mesopotamijos prekybinio vieškelio galas vakaruose. Čia Nebukadnezaras nugalėjo Neko'ą 605 m. prieš Kristų ir Sirijos bei Palestinos valdovus.

46,9: *Kušas*: Etiopija; *Putas*: Somalija; *Ludo vyrai*: Afrikos tautėlė, artima Somalijai.

46,10: *Galybių DIEVAS švenčia auką*: Karkemišo mūšis buvo lemtingas Artimųjų Rytų – Dievo tautos istorijoje. Dievas – istorijos Viešpats – paaukvoja Egipto galybę jaunam Babilonijos princui. 46,13: 601 m. prieš Kristų Nebukadnezaras ren-

apie Babilono karaliaus atėjimą užpulti Egipto krašto:

- 14 – Praneškite Egipte,
paskelbkite Migdole,
paskelbkite Nofe ir Tahpanhése!
Sakykite: “Stok į gretas! Būk
pasiruošęs gintis!
Kalavijas jau ryja visus aplink tave.
15 Kodėl pabėgo Apis?*
- Kodėl jūsų galingasis nesigynė?
Dėl to, kad VIEŠPATS jį parbloškė.
16 Daugybė jūsų svirduliavo ir krito,
sakydami kits kitam:
“Stokimės! Grįžkime pas savuosius,
į savo gimtąjį kraštą,
šalin nuo nuožmaus kalavijo”.
- 17 Vadinkite Egipto faraoną pravarde:
“Pagyrūnu, prasnaudusiu progą”.*
- 18 “Kaip aš gyvas, – tai žodis Karaliaus,
kurio vardas yra Galybių VIEŠPATS, –
kaip tikrai Taboras* yra tarp kalnų
ir Karmelis* prie jūros,
taip tikrai tai įvyks.
- 19 Pasidaryk ryšulius tremčiai,
dukters Egipto {tautos} sostinė!
Nes Nofas {Memfis} virs dykuma,
liks apleistas, negyvenamas”.
- 20 Egiptas – puiki telyčia,
sparva iš šiaurės nutupia ant jos.
- 21 Net samdiniai jo gretose
kaip garde penėti veršiai.
Ir jie atsuko nugarą,
savo gretų negindami drauge
pabėgo,
nes jiems atėjo pavojinga diena,
užklupo juos baudmės laikas.

- 22 Jis {Egiptas} šnypščia kaip
šalin šliaužianti gyvatė,
nes galingai atžygiuoja jo priešai,
stoja prieš jį su kirviais,
kaip medžių kirtėjai.
- 23 Jie iškirs jo mišką, –
tai VIEŠPATIES žodis, –
nors jis ir būtų nežengiamas,
nes jų daugiau nei skėrių, –
jie nesuskaičiuojami.
- 24 Sugėdinta bus dukra Egiptas,
atiduota į nagus tautai
iš šiaurės.
- 25 Galybių VIEŠPATS, Izraelio Dievas,
pasakė: “Ak! Aš nubausiu No’o {Tebų}
Amoną,* Egiptą, jo dievus ir karalius, fa-
raoną ir visus, kurie juo pasitiki. ²⁶Aš ati-
duosiu juos į rankas tų, kurie ieško jų gy-
vybės, – į rankas Babilono karaliaus Ne-
bukadnezaro ir jo pareigūnų. Paskui Egiptas
bus vėl gyvenamas kaip senovėje, – tai
VIEŠPATIES žodis”.
- 27 “O tu, mano tarne Jokūbai, nebijok,
Izraeli, nenuogąstauk,
nes, tikėk manimi, išgelbėsiu
tave iš tolimų vietų,
tavo palikuonis – iš jų tremties
krašto!
Jokūbas sugrįš ir ras ramybę,
bus saugus, – nebus kam jo
gąsdinti.
- 28 Taigi tu, mano tarne Jokūbai, –
tai VIEŠPATIES žodis, –
nebijok, nes aš esu su tavimi!
Padarysiu galą visoms tautoms,
pas kurias tave išvariau,
bet tau galo nepadarysiu.

gė karo žygį prieš Egiptą ir net buvo į Egiptą įsi-
veržęs, bet turėjo pasitraukti į Siriją.

46,15: *Apis*: juodas jautis, garbintas kaip pagrindinis Memfio dievas.

46,17: *Pagyrūnas, prasnaudęs progą*: hebrajiškas
žodžių žaismas siejamas su faraono Hofros vardu.

Hofra rodėsi esąs galingas, nors jo sostas jau bu-
vo sugriuvęs.

46,18: *Taboras...* *Karmelis*: garsūs kalnai Pales-
tinoje – Nebukadnezaro galybės įvaizdžiai.

46,25: *Amonas*: saulės dievas, garbintas Tebuo-
se, Aukštutiniam Egipte.

Nebausto tavęs palikti negaliu, –
nuplaksiu tave pagal teisingą saiką”.

47 Filistinams *¹VIEŠPATIES žo-
dis apie filistinus, kuris Jeremijui
atėjo faraonui dar neužpuolus Gazos.

^{2*}Taip kalbėjo VIEŠPATS:

“Štai! Vandenys atplūsta iš šiaurės, –
jie virs šėlstančiu srautu,
apsems kraštą ir visa, kas jame,
miestą ir jo gyventojus.

Žmonės šauks,

visi krašto gyventojai klyks.

³ Jie girdi ristūnų kanopų bildesį,
vežimų dundėjimą ir jų ratų
dardėjimą.

Tėvai nebesidairo, kur vaikai,
jie kaip be rankų

⁴ nuo tos dienos, kuri atėjo, kad
sunaikintų visus filistinus,
kad atkirstų nuo Tyro ir Sidono*
paskutinį jų sąjungininką.

Taip! VIEŠPATS sunaikina filistinus,
likutį iš Kaftoro* pajūrio.

^{5*} Gaza nupliko,

Aškelonas neteko žado.

O, jų galybės likučiai!

Kaip ilgai save žalosite?”

^{6*} “Ak, VIEŠPATIES kalavijau!

Ar ilgai dar siautėsi?

Grįžk į savąją makštį,
liaukis, nurimk!”

⁷ Kaip gali jis nurimti,

jei VIEŠPATS jam davė įsakymą?

Prieš Aškeloną ir prieš pajūrį

jis ten jį pasiuntė.

48 Moabui *¹Taip kalbėjo Galybių
VIEŠPATS, Izraelio Dievas, apie
Moabą:

“Vargas Nebui, nes jis nuniokotas!

Kirjatajimai nužeminti ir paimti,

jų tvirtovė sugėdinta ir sunaikinta, –

² žuvo Moabo gyrius!

Hešbone jie susimokė prieš jį:

‘Ateikit! Padarykime jam galą, kad
nebebūtų tauta!’

Madmena, ir tu būsi nutildyta, –
kalavijas sėlins tau iš paskos.

³ Klausykite! Klyksmas

iš Horonajimų:

‘Viskas suniokota ir baisiai
sunaikinta!’

⁴ ‘Moabas sunaikintas!’ –

klykia jo mažieji.

⁵ Jie kopia į Luhito kalvą,
gaudžiai be perstojo verkdami,
nes jie girdėjo sunaikinimo
klyksmą

nuo Horonajimų atšlaičių.

⁶ ‘Bėkit! Gelbėkit savo gyvybę!

Dykumoje būkit kaip laukiniai
asilai!’”

⁷ “Kadangi pasitikėjai savo laime
ir turtais,

tikrai ir tu būsi užimtas.

47,2-7: Ši pranašystė išsipildė 605/604 m. prieš Kristų.

47,4: *Tyras ir Sidonas*: finikiečių miestai šiuolaikiniame Libane. Finikiečiai buvo sukūrę Viduržemio jūros kraštuose prekybos tinklą, o Filistija buvo finikiečių prekybos tinklo narė. Tyras ir Sidonas buvo Babilonijos priešai (žr. Jer 27,1-4). Nebukadnezaras buvo bandęs sunaikinti Tyrą apgulumu, bet net trylikos metų apgula neįstengė atnešti visiškos pergalės. *Kaftoras*: Kreta (?) – filistinių kilmės vieta (žr. Am 9,7).

47,5: Filistija kadaise buvo penkių miestų jun-

gins, – graikiškai Pentapolis. Tekstas mini tik Gazą ir Aškeloną, bet nemato reikalo paminėti kitų trijų – Ašdodo, Gato bei Ekrono. Atrodo, kad tuometinė Filistija buvo sumažėjusi ir sunykusi (žr. Jer 25,20).

47,6: Filistinių žodžiai.

48,1-47: Moabas buvo vienas iš didžiausių žydų priešų. Pasak Juozapo Flavijaus, Moabą Nebukadnezaras užėmė 582 m. prieš Kristų, – dvidešimt trečiaisiais savo viešpatavimo metais, penkeriems metams praėjus nuo Jeruzalės sunaikinimo.

- Chemošas* išeis į nelaisvę
drauge su savo kunigais ir
didžiūnais.
- 8 Niokotojas užpuls kiekvieną miestą.
Nė vienas miestas neišsigelbės.
Slėnis bus sunaikintas,
Lyguma nuniokota taip,
kaip sakė VIEŠPATS.
- 9 Parūpinkit druskos Moabui,
nes jis tikrai kris.
Jo miestai virs griuvėsiais,
neliks juose gyventojų”.
- {10 Tebūna prakeiktas, kas nerangiai
VIEŠPATIES darbą vykdo! Tebūna pra-
keiktas, kas sulaiko savo kalaviją nuo
kraujo!}
- 11 Nuo jaunystės Moabas buvo
saugus,
ramus savo užuovėjoje.
Niekad nebuvo perpiltas iš indo
į indą,
niekad į tremtį nėjo.
Todėl išlaikė savo skonį,
jo kvapas nepakito.
- 12 “Todėl, tikėkit manimi, ateina die-
nos, – tai VIEŠPATIES žodis, – kai atsiųsiu
pas jį perpilstytojus, kad jį perpiltų,
ištuštintų jo indus ir sudaužytų jo ąso-
čius. ¹³Tuomet Moabas gėdysis Chemo-
šo, kaip Izraelio namai gėdijosi Betelio,
kuriuo jie pasitikėjo.
- 14 Kaip galite sakyti: ‘Esame
narsuoliai,
mūšyje nenugalimi’?
- 15 Moabas nuniokotas,
jo miestai paimti,
rinktiniai jauni jo vyrai kritę
žudynėse, –
tai žodis Karaliaus, jo vardas –
Galybių VIEŠPATS!
- 16 Moabo nelaimė čia pat,
jo žūtis atskuba risčia.
- 17 Apraudokite jį, kaimynai,
visi, kurie žinote jo vardą!
Sakykite: ‘Oi, kaip sulaužytas
galingasis skeptras,
garbingoji lazda!’”
- 18 “Lipk žemyn tu, garbės soste
sėdinčioji dukra Dibone,
ir sėskis asloje!
Nes Moabo niokotojas atžygiavo
prieš tave,
sunaikino tavąsias tvirtoves.
- 19 Stokis prie kelio ir stebėk tu,
gyvenančioji Aroeryje!
Klausk bėglį vyrą ir ištrūkusių
moterį,
sakydama: ‘Kas atsitiko?’
- 20 Moabas nužemintas, netgi
sutriuškintas.
Klyk ir šauk!
Praneškite Arnonui,
kad Moabas nuniokotas!”
- 21 Teismas atėjo į Lygumos kraštą: į
Holoną, Jahazą, Mefaatą, ²²Diboną, Ne-
bo’ą ir Bet-Diblatajimus, ²³Kirjatajimus,
Bet-Gamulą ir Bet-Meoną, ²⁴Kerijotą ir
Bozrą, – į visus Moabo miestus, tolimus
ir artimus.
- 25 “Moabo ragas nulaužtas,
jo ranka sutriuškinta, –
tai VIEŠPATIES žodis”.
- 26 Nugirdykite jį, nes jis didžiavosi
prieš VIEŠPATĮ! Tesivolioja Moabas savo
vėmaluose, tetampa ir jis pajuokos daik-
tu! ²⁷Izraelis buvo tau pajuokos daiktu,
nors ir nebuvo pagautas su vagimis, – ka-
da tik kalbėjai apie jį, purtei galvą!
- 28 “Pasitraukti iš miestų, apsigyvenkit

48,7: *Chemošas*: vyriausiasis moabiečių pan-
teono dievas.

tarp uolų,
Moabo gyventojai!
Būkit kaip balandis, kraunantis
sau lizdą
gilaus tarpeklio šonuose”.

29 Girdėjom mes apie Moabo
išdidumą, –
žiūri į kitus iš aukšto, –
girdėjom apie jo puikybę,
įžūlų išdidumą, širdies pasipūtimą.

30 “Aš pats pažįstu, – tai VIEŠPATIES
žodis, – jo įžūlumą:
meluoja jis pagyromis,
meluoja ir darbais”.

31 Todėl raudu Moabo,
dėl Moabo aimanuoju,
Kir-Hereso vyrų liūdžiu.

32 Verkiu tavęs, Sibmos vynuogyne,
daugiau negu Jazerio!
Tavo atžalos nusidriekė
anapus jūros,
nusiraižė iki pat Jazerio.
Tavo vasaros pjūtį ir vynuogių
derlių
užpuolė niokotojas.

33 Džiaugsmas ir džiūgavimas
pradingo
iš Moabo krašto vaisingų sodų.
Sustabdžiau vyną iš vyno
spaustuvų,
nėra kam linksmai dainuojant
traiškyti vynuogių,
nutilo vynuogių rinkimo
džiaugsmas.

34 Nuo Hešbono ir Elealės iki pat
Jahazo sklinda riksmas. Klyksmai aidai nuo
Zoaro iki Horonajimų ir Eglat-Šelišijos.
Netgi Nimrimų vandenys virsta tyrais.
35 “Padarysiu Moabe galą, – tai VIEŠPA-
TIES žodis, – tiems, kurie atnašauja aukas

aukštumų aukuruose ar degina smilkalus
savo dievams”.

36 Todėl mano širdis kaip fleita rau-
da Moabo, mano širdis kaip fleita rauda
Kir-Hereso žmonių, nes pražuvo jų susi-
krautieji turtai. 37 Taip! Kiekviena galva
nuskusta ir kiekviena barzda nukirpta;
ant kiekvienos rankos įsipjautos žaizdos,
ašutinė ant kiekvieno juosmens. 38 “Ant
kiekvieno stogo Moabe ir visose jo aikš-
tėse vien tik aimanos. Sudaužiau Moabą
kaip puodą, kurio niekas nebenori, – tai
VIEŠPATIES žodis”. 39 O kaip jis sutriuš-
kintas! Kaip jie aimanuoja! Kaip Moabas
iš gėdos palenkė sprandą! Moabas tapo
pajuoka ir siaubo reginiu visiems savo
kaimynams! 40 Taip! Nes šitaip kalbėjo
VIEŠPATS:

– Žiūrėk! Jis puls žemyn kaip
erelis,
išskleidęs sparnus prieš Moabą.

41 Miestai bus paimiti, tvirtovės
nugalėtos.
Tą dieną Moabo galiūnų drąsa bus
kaip drąsa moters gimdymo
skausmuose.

42 Moabas bus sunaikintas, –
neišliks tauta,
nes didžiavosi prieš VIEŠPATĮ.

43 “Klaikas, duobė ir spąstai
užklupo jus,
Moabo gyventojai! –
tai VIEŠPATIES žodis.

44 Nuo klaiko kas paspruks,
duobėn įpuls,
iš duobės kas išlips, į spąstus
pakliūs.

Taip! Visa tai padarysiu Moabui
jų bausmės metais, –
tai VIEŠPATIES žodis”.

45 Hešbono paunksnėje nuilsę bėgliai
trumpam stabtelėjo, –

ugnis veržėsi iš Hebrono,
liepsna – iš Sihono namų.
Ji surijo Moabo kaktą,
triukšmadarių galvą.

- 46 Vargas tau, Moabai!
Pražuvai, Chemošo tauta, –
tavo sūnūs tremtin išvedami
ir tavo dukterys – į nelaisvę.
47 “Tačiau aš sugrąžinsiu Moabo trem-
tinius dienų pabaigoje, – tai VIEŠPATIES
žodis”. Kol kas toks teismas Moabui.

49 Amoniečiams

¹Apie amoniečius.

Taip kalbėjo VIEŠPATS:
“Argi neturi sūnų Izraelis?
Nejau jam nėra įpėdinio?
Kodėl gi Milkomas* atėmė
paveldą iš Gado
ir jo tauta apsigyveno Gado
miestuose?
2 Todėl, tikėk manimi,
ateina dienos, –
tai VIEŠPATIES žodis, –
kai aš paskelbsiu karo šūkį
prieš amoniečių Rabatą.*
Ji virs griuvėsių krūva,
jos kaimai suplėskės ugnyje.
Izraelis paveldės tuos,
kurie buvo atėmę iš jo paveldą, –
pasakė VIEŠPATS.
3 Klyk, Hešbone, nes Ai buvo
sunaikintas,
šaukit, Rabatos dukterys!
Apsijuoskit ašutine, raudokit,
čaižykit save rimbais,
nes Milkomas išeina į tremtį

drauge su savo kunigais ir
didžiūnais.

- 4 Kam didžiuojiesi savo galybe?
Gęsta tavoji galybė, maištingoji
dukra!
Tu pasitikėjai savo turtais,
sakydama:
‘Kas išdrįs žygiuoti prieš mane?’
5 Tikėk manimi, atvesiu tau klauką
iš visų pusių, –
tai žodis VIEŠPATIES,
Galybių DIEVO, –
būsité išblaškyti, kiekvienas sau,
nebus kam pabėgėlių suburti.

- 6 Bet vėliau aš sugrąžinsiu
amoniečių tremtinius, –
tai VIEŠPATIES žodis”.

Edomui

- 7 Apie Edomą.*
Taip kalbėjo Galybių VIEŠPATS:
“Argi nebėra išminties Temanė,*
nejau protingieji nebežino
ką patarti,
nejau išseko jų išmintis?
8 Bėkit, traukitės atgal,
slėpkitės giliai olose,
Dedano gyventojai!
Nes atsiųsiu jam Esavo* pražūtį,
kai ateisiu jo nubausti.
9 Jei vynuogių rinkėjai ateitų
pas tave,
argi nepaliktų jie išrankų?
Jei vagys ateitų nakčia,
net ir jie vogtų tik kiek ko norėjo!
10 Bet aš – aš pats apnuoginau Esavą,

49,1: *Milkomas*: vyriausiasis amoniečių dievas. Gado gentis Transjordanijoje ir Amono karalystė buvo kaimynai. Asirams užkariavus Šiaurinę karalystę – Izraelį, amoniečiai užėmė Gado genties žemes.

49,2: ... *Rabatą*: arba Raba-Amoną – amoniečių karalystės sostinė. Šiuolaikinis Amanas yra Jordanijos karalystės sostinė.

49,7-27: *Edomas*: nuo senovės nesutaikomas žydų

priešas pasinaudojo Judo karalystės nelaime – žydų tremtimi į Babiloną. Žr. Abd 10-14.

49,7: *Temanas*: Edomo sritis. Šiame skaitinyje apima visą Edomą. Temanas buvo garsus savo išminčiais. Žr. Job 2,11.

49,8: *Esavas*: Jokūbo brolis, edomiečių protėvis. Žr. Pr 36.

atidengiau jo slaptuosius guolius, –
jam nebėra kur slėptis.
Išnaikinti ir jo palikuonys,
ir giminės,
ir kaimynai, – jo nebėra!

11 Palik savo našlaičius,
aš juos išlaikysiu,
tavo našlės tepasitiki manimi”.

12 Nes taip kalbėjo VIEŠPATS: “Net
tie, kurie nenusipelnė gerti taurę, turės ją
išgerti! Nejau tu liksi nenubaustas? Ne-
nubaustas tu neliksi, turi ją gerti! 13 Net-
gi pats savimi prisiekiau, – tai VIEŠPATIES
žodis, – Bozra* taps klaiko reginiu ir pa-
juokos daiktu, tyrais, keiksmazodžiu, o vi-
si jos miestai amžiniais griuvėsiais”.

14 Gavau žinią iš VIEŠPATIES,
pasiuntinys buvo pasiūstas tautoms:
“Rinkitės!

Žygiuokit prieš šitą tautą!
Stokit į mūšį!”

15 Ai, tikėk manimi, padarysiu
tave mažiausią tarp tautų,
paniekintą tarp žmonių!

16 Klaikas, kurį sukėlei,
ir tavo įžūli širdis apgavo tave, –
tave, gyvenančią Uolos plyšiuose,
įsikibusią į kalno viršūnę.

Nors kaip aras aukštai sau
lizdą krauni,

nulaipinsiu tave, žemyn –
tai VIEŠPATIES žodis.

17 Edomas taps klaiko reginiu. Kiek-
vienas praeivis, regėdamas visas jo žaizdas,
baisėsis ir neteks žado.* 18 “Kaip po Sodo-
mos ir Gomoros bei jų kaimyninių mies-
tų sunaikinimo, – kalbėjo VIEŠPATS, –
nebeliks ten jokio gyventojų. Joks marusis
nebesikurs ten gyventi!

19 Štai! Bus kaip su liūtu, kuris ateina
iš tankmės palei Jordaną
į saugią ganyklą:
aš staiga juos iš ten išvaikysiu
ir pavesiu ją savo išrinktajam!
Nes kas man lygus?
Kas patrauks mane į teismą?
Koks ganytojas galėtų prieš
mane atsilaikyti?”

20 Todėl klausykitės apie
VIEŠPATIES užmojį,
kaip jis užsimojo prieš Edomą,
apie nutarimus, kuriuos padarė
Temanos gyventojams:

“Ai, tikrai jie išvargs net
kaimenės jaunikius,
net jų pačių avidė apstulbs
dėl jų likimo!”

21 Nuo jų kritimo trenksmo
drebės žemė
ir jų klyksmo aidas bus girdėti prie
Nendrių jūros.

22 Tikėk manimi! Kaip aras jis pakils
ir šaus žemyn, išskleisdamas
sparnus, virš Bozros.
Tą dieną Edomo galiūnų drąsa bus
kaip drąsa moters gimdymo
skausmuose.

Damaskui

Apie Damaską.

23 Hamatas ir Arpadas* priblokšti,
nes juos pasiekė bloga žinia.
Jie blaškosi, tirpdami iš baimės,
kaip negalinti nurimti jūra.

24 Damaskas nusilpo, apsigręžė bėgti,
apėmė jį siaubas.

Jį pagavo nerimas
ir skausmai kaip moterį gimdant.

49,13: *Bozra*: Edomo sostinė pietryčiuose nuo Mirties jūros.

49,17: ... *neteks žado*: pažodžiui *švilps iš pasibaisėjimo*.

49,23: *Hamatas*... *Arpadas*: du aramėjų mies-
tai-valstybės šiaurėje nuo Damasko. Istorinė pa-
dėtis – VIII a. prieš Kristų. Žr. Iz 10,9-11.

- 25 Nors apleistas tas mano šlovės
miestas,
ta mano linksmybės tvirtovė!
26 “Tikrai jo jauni vyrai kris jo
aikštėse
ir visi jo kariai bus nutildyti tą
dieną, –
tai Galybių VIEŠPATIES žodis.
27 Ant Damasko sienų užkursiu ugnį,
ji praris Ben-Hadado* tvirtoves”.
- Arabijai** 28 Apie Kedarą ir Hazoro kara-
lystes, kurias nugalėjo Babilono karalius
Nebukadnezaras, taip VIEŠPATS kalbėjo:
“Pakilkit, žygiuokit prieš Kedarą,
sunaikinkit rytiečius!
29 Pasigrobkit jų palapines
ir kaimenes,
palapinių dangas ir reikmenis.
Išsiveskit jų kupranugarius, šaukit:
‘Siaubas visur!’
30 Bėkit! Sprukite toli, slėpkitės
giliai olose,
Hazoro gyventojai, –
tai VIEŠPATIES žodis, –
nes Babilono karalius Nebukadnezaras
užsimojo prieš jus,
nusprendė eiti prieš jus!
31 Pakilkit! Žygiuokit prieš tautą,
gyvenančią jaukiai ir saugiai, –
tai VIEŠPATIES žodis, –
ji neturi nei vartų, nei velkių,
gyvena viena atokiai.
32 Jų kupranugariai taps grobiu
ir jų gausios galvijų bandos –
karo laimikiu.
Vėjams atiduosiu tuos skustais
smilkiniais vyrus,
pražūtį jiems siųsiu iš visų pusių! –
tai VIEŠPATIES žodis.

- 33 Hazoras taps šakalų lindyne,
amžina dykyne.
Niekas ten nebegyvens,
joks marusis nebesikurs ten gyventi”.
- Elamui** 34 VIEŠPATIES žodis apie Elamą*,
Jeremijui atėjus Judo karaliaus Zedekijo
valdymo pradžioje:
35 “Taip kalbėjo Galybių VIEŠPATS:
‘Tikėk manimi! Sulaužysiu
Elamo lanką,
jų galybės pamatą.
36 Sušauksiu Elamui keturis vėjus
iš keturių dangaus skliauto kraštų.
Vėtysiu juos šiais visais vėjais,
kol neliks tautos,
neturinčios Elamo benamių.
37 Padarysiu, kad Elamas drebės
nuo savo priešų,
nuo ieškančių jų gyvybės.
Siųsiu jiems nelaimę,
savo degantį įniršį, –
tai VIEŠPATIES žodis, –
O jiems iš paskos kalaviją,
kol juos visiškai sunaikinsiu.
38 Elame sau pasistatysiu sostą,
sunaikinsiu jų karalių ir didžiūnus, –
tai VIEŠPATIES žodis.
39 Bet dienų pabaigoje aš sugrąžinsiu
Elamo tremtinius, –
tai VIEŠPATIES žodis”.

**50 Pirmasis pranašavimas Ba-
bilonui** 1* Žodis, kurį kalbėjo
VIEŠPATS apie Babiloną, apie kaldėjų
kraštą, per pranašą Jeremiją:

- 2 “Praneškite ir paskelbkite tautoms,
iškelkit ženklą, paskelbkite!
Neslėpkit, bet sakykit:
‘Babilonas paimtas,
Belis* nužemintas,

49,27: *Ben-Hadadas*: Treji rūmai-tvirtovės bu-
vo vadinamos Sirijos karaliaus Ben-Hadado var-
du. Žr. 1 Kar 15,18; 20.

49,34: *Elamas*: sena karalystė į rytus nuo Ba-
bilonijos.

50,1-51,58: Įvairių pranašavimų Babilonui rin-
kinys – pasakojimo, kurį randame Jer 51,59-64
tekste, įvadas. Babiloną užėmė Kyro vedami per-
sai 538 m. prieš Kristų.

50,2: *Belis*: iš pradžių šiuo vardu buvo vadina-

- Merodachas sudaužytas, –
 Babilono dievų statulos sugėdintos,
 sudaužyti jo stabai?.
- 3 Nes iš šiaurės prieš jį atžygiavo
 tauta, –
 jis* pavers jo kraštą tyrais
 Niekas jame nebegyvens, –
 žmonės ir gyvuliai išlakstys.
- 4 Tomis dienomis ir tuo metu, –
 tai VIEŠPATIES žodis, –
 Izraelio tauta drauge su Judo
 tauta ateis
 ir verkdami eis ieškoti VIEŠPATIES,
 savojo Dievo.
- 5 Jie klaus kelio į Zioną,
 gręš savo veidus ten link.
 Jie ateis ir glausis prie VIEŠPATIES
 amžinąja sandora, kuri niekad
 nebus užmiršta.
- 6 Manoji tauta buvo pasiklydusios
 avys, –
 jų piemenys juos paklaidino,
 išgindami į kalnus klajoti.
 Klajodami nuo kalno prie kalvos,
 jie užmiršo savąją avidę.
- 7 Rijo juos visi, kas tik sutiko,
 o jų priešai sakė:
 ‘Mes nenusikalstame,
 jie nusidėjo VIEŠPAČIUI, teisumo
 buveinei,
 VIEŠPAČIUI, savo tėvų vilčiai’.
- 8 Bėkit iš Babilono, traukitės iš
 kaldėjų krašto,
 būkit kaip ožiai kaimenės
 priešakyje!
- 9 Nes štai sukelsiu ir atvesiu

- prieš Babiloną
 būrį galingų tautų iš šiaurės krašto.
 Jos išsirikiuos mūšiui su juo, –
 jis bus jų pajū paimtas.
 Jų strėlės kaip strėlės igudusio
 galiūno,
 kuris niekad negrįžta tuščiomis
 rankomis.
- 10 Kaldėja virs grobiu,
 ir visi jos grobėjai bus sotūs, –
 tai VIEŠPATIES žodis.
- 11 Nors jūs džiaugiatės, nors jūs
 smaginatės,
 mano paveldo grobikai,
 nors jūs šokinėjate
 kaip veršiukas pievoje
 ir žvangiate kaip eržilai,
- 12 didžiai sugėdinta bus jūsų motina,
 jus pagimdžiusioji raudonuos
 iš gėdos.
 Tikėk manimi! Jinai bus tarp tautų
 paskučiausia,
 dykuma, išdžiūvusi ir nevaisinga!
- 13 Nuo VIEŠPATIES pykčio Babilonas
 ištuštės, –
 liks tyrų tyrais.
 Kas tik pro jį eis – baisėsis,
 neteks žado pamatęs jo žaizdas.
- 14 Rikiuokitės aplinkui Babiloną
 mūšiui,
 kilpininkai, leiskite strėles į jį,
 strėlių netausokite,
 nes jis nusidėjo VIEŠPAČIUI.
- 15 Iš visų pusių rėkite jam kovos
 šūkius!
 Jis pasidavė,* –
 krito jo pylimai,
 nugriauti jo sienų mūrai!

mas Nipuro miesto Mesopotamijoje dievas. Vėliau jis buvo sutapatintas su Merodachu – Mar-
 duku, vyriausiuoju Babilono panteono dievu.
 50,3: ... jis: Kyras, persų tautos karalius. Persų
 tauta, Kyro valdoma, tapo Artimųjų Rytų valdove.

50,15: Pranašas nepranašauja apie Babilono
 miesto sunaikinimo detales, bet aprašo sunaikini-
 mą įprastine kalba. Istorikai kalbant, Babilonas
 pasidavė persams be mūšio ir nebuvo sunaikintas

Juk tai VIEŠPATIES kerštas:
keršykit jam, –
darykit jam, kaip jis jums darė!
16 Atimkit iš Babilono sėjęją
ir laikantį pjautuvą per pjūtį!
Bijodami žudančio kalavijo,
kiekvienas grįš pas savo tautą
ir kiekvienas bėgs į savąjį kraštą.
17 Izraelis – išblaškyta kaimenė, vai-
koma liūtų. Pirma jį rijo Asirijos karalius,
o galop Babilono karalius Nebukadnezaras
graužė jo kaulus. ¹⁸ Todėl, – taip kalbėjo
Galybių VIEŠPATS, Izraelio Dievas, – tikėk
manimi! Nubausiu Babilono karalių ir jo
kraštą, kaip nubaudžiau Asirijos karalių.
¹⁹ Bet Izraelį sugrąžinsiu į jo ganyklą, –
ganysis ant Karmelio ir Bašane, numalšins
savo alkį Efraimo kalvose ir Gileade. ²⁰ To-
mis dienomis ir tuo metu, – tai VIEŠPA-
TIES žodis, – bus ieškoma Izraelio kaltės,
tačiau jos nebebus, ir Judo nuodėmių,
tačiau jų neberas, nes atleisiu tam likučiu,
kurį išgelbėjau.
²¹ Žygiuok į Meratajimų* kraštą,
žygiuok į jį,
užpulk Pekodo* gyventojus!
Žudyk ir paskirk sunaikinti, –
tai VIEŠPATIES žodis, –
padaryk visa, ką tau įsakiau.
²² Krašte mūsų sąmyšis,
viskas sunaikinta!
²³ Kaip sumažintas ir sutrupintas
visos žemės kūjis!
Kokiu klaido reginiu tapo
Babilonas tautoms!
²⁴ Tu spąstus sau pačiam pasistatei
ir į juos įkliuvai, Babilone,
bet tu to nesuvokei.
Tu buvai pastebėtas ir pagautas,
nes drįsai mesti iššūkį VIEŠPAČIUI.

25 VIEŠPATS atidarė savo ginklų
sandėlį
ir pasiėmė savosios rūšties ginklus,
nes Valdovas, Galybių VIEŠPATS,
turi darbo kaldėjų krašte.
26 Žygiuokite į jį iš visų pusių,
atverkite jo svirnus!
Supilkite jį tarsi grūdus į krūvas
ir visiškai sunaikinkite!
Nepalikite jam nė kruopelės!
27 Išpjaukite visus jo jaučius,
tcbūna jie visi paskersti.
Vargas jiems, nes atėjo jų diena,
jų bausmės metas!
28 Klausykitės!
Bėgliai ir pabėgėliai iš Babilono
krašto atskuba
paskelbti VIEŠPATIES, mūsų Dievo,
keršto, –
keršto už jo Šventyklą.
29 Sušaukit kilpininkus prieš
Babiloną,
visus pajėgiančius įtempti lanką.
Jį iš visų pusių apsupkit,
niekam ištrūkti neleiskit.
Atmokėkit jam pagal jo darbus,
elkitės su juo, kaip jis elgėsi su
kitais,
nes jis įžeidė VIEŠPATĮ, Izraelio
Šventąjį.
30 Taip Babilono aikštėse kris
jo jauni vyrai
ir tą dieną bus sunaikinti visi
jo kariai, –
tai VIEŠPATIES žodis.
31 Štai! Aš esu priešingas tau,
įžūlusis žmogau, –

50,21: *Meratajimai... Pekodas*: simboliški Ba-
bilonio vardai – *Dvigubai kartus* ir *Nubaudimas*.

Be to, jie turbūt buvo sričių ar vietovių vardai Ba-
bilonijos imperijoje.

- tai Valdovo, Galybių VIEŠPATIES,
 žodis, –
 nes atėjo tavo diena,
 tavo bausmės metas.
 32 Įžūlusis žmogus svirduliuos
 ir parkris,
 niekas jo nepakels.
 Užkursiu ugnį jo miestuose,
 ir jinaį suris visa aplink jį.
 33 Taip kalbėjo Galybių VIEŠPATS:
 'Izraelio žmonės engiami,
 drauge ir Judo žmonės.
 Visi, išvariusieji į nelaisvę, juos
 kietai laikė,
 atsisakė juos paleisti'.
 34 Galingas jų Atpirkėjas,
 jo vardas – Galybių VIEŠPATS!
 Jis tikrai juos gins,
 kad duotų ramybę žemei
 ir sąmyšį Babilono gyventojams.
 35 Kalavijas kaldėjams, –
 tai VIEŠPATIES žodis, –
 Babilono gyventojams,
 jo didžiūnams ir išminčiams!
 36 Kalavijas jo žiniūnams, –
 tesukvailėja!
 Kalavijas jo galiūnams, –
 teapima juos klaikas!
 37 Kalavijas jo žirgams ir vežimams,
 samdiniais jo gretose, –
 tebūna jie kaip moterys!
 Kalavijas jo turtams, –
 tebūna jie išgrobti!
 38 Kalavijas jo vandenims, –
 teišdžiūva!
 Nes tas kraštas pilnas stabų, –
 dėl pamėklių jie sukvailėjo.
 39 Taigi gyvens ten laukiniai
 žvėrys su hienomis,
 ten ir strčiai kursis gyventi.
 Niekad jame nebegyvens žmonės,

- niekas nebesikurs jame per amžius.
 40 Kaip Dievas sugriovė Sodomą ir
 Gomorą bei jų kaimynus, – tai VIEŠPA-
 TIES žodis, – taip ir ten nebegyvens nei
 žmogus, nei neapsistos jame gyventi joks
 marusis.
 41 Štai! Ateina tauta iš šiaurės,
 galinga tauta,
 ir daug karalių pašaukiama iš žemės
 pakraščių.
 42 Ginkluoti lanku ir ietimi,
 jie yra žiaurūs ir kietasirdžiai.
 Jų užmas kaip jūros šniokštimas, –
 joja ant ristūnų,
 išsirikiavę mušio gretomis,
 prieš tave, dukra, Babilono tauta!
 43 Babilono karalius išgirdo apie
 juos žinią, –
 nuleido rankas,
 jį ištiko išgąstis ir skausmai
 tarsi gimdančią moterį.
 44 Štai! Bus kaip su liūtu, kuris ateina
 iš tankmės palei Jordaną
 į saugią ganyklą:
 aš juos staiga iš ten išvaikysiu
 ir pavesiu ją savo išrinktajam.
 Nes kas man gali prilygti?
 Kas patrauks mane į teismą?
 Kur tas ganytojas, kuris galėtų
 prieš mane atsilaikyti?
 45 Todėl klausykitės apie
 VIEŠPATIES užmojų,
 ko jis griebėsi prieš Babiloną,
 ko nusprendė imtis
 prieš kaldėjų kraštą:
 'Ai, tikrai jie išvargs net
 kaimenės jaunikius,
 net jų pačių avidė apstulbs nuo jų
 likimo!'
 46 Nuo riksmo: 'Babilonas paimtas!' –
 drebs žemė,
 jos šauksmas nuaidės tarp tautų.

51 Antrasis pranašavimas Babilonui

- ¹ Taip kalbėjo VIEŠPATS.
Štai! Pakelsiu Babilonui
nuožmų vėją
ir Leb-Kamai* gyventojams.
- ² Pasiųsiu vėtytojus į Babiloną,
kad jį išvėtytų ir nuniokotų
jo kraštą.
Ai, jie puls jį nelaimės dieną
iš visų pusių!
- ³ Tenetempia kilpininkas savojo
lanko
ir tenesigiria savo krūtinės šarvais!
Nesigailėkit jo jaunų vyrų,
sunaikinkit visą jo kariuomenę!
- ⁴ Nukauti jie gulės Kaldėjos krašte,
sužeisti – jo gatvėse.
- ⁵ Izraelio ir Judo karalystės
nebuvo paliktos jų Dievo,
Galybių VIEŠPATIES, našlėmis,
nors jų kraštas buvo pilnas
nusikaltimų
Izraelio Šventajam.
- ⁶ Bėkite iš Babilono,
tegelbsti kiekvienas savo gyvybę!
Nežūkit dėl jo kaltės,
nes dabar yra VIEŠPATIES keršto
metas, –
jis atmoka jam, ko užsipelnė.
- ⁷ Babilonas buvo auksinė taurė
VIEŠPATIES rankoje,
nugirdanti visą žemę.
Tautos gėrė jos vyno
ir todėl išėjo iš proto.
- ⁸ Staiga krito Babilonas
ir buvo sutriuškintas: apraudok jį!
Atneškite balzamo jo žaizdai,

- galbūt ji dar išgydoma.
- ⁹ 'Mėginome Babiloną gydyti,
bet jis nepagydomas.
Palikit jį!
Grįžkim kiekvienas į savo kraštą!'
Taip, jo teismas pasiekė dangų,
pakilo iki pat debesų.
 - ¹⁰ VIEŠPATS parodė mūsų teisumą, –
ateikit, paskelbkime Zione,
ką padarė VIEŠPATS, mūsų Dievas.
 - ¹¹ Aštrinkite strėles, papildykite
strėlines!
VIEŠPATS pažadino Medijos karalių*
dvasią, nes nutarė sunaikinti Babiloną. Ai,
tai VIEŠPATIES kerštas, – kerštas už jo
Šventyklą.
 - ¹² Iškelkite mūšio vėliavą prie
Babilono sienų!
Padidinkite sargybą, pastatykite
sargybinius,
ruoškit pasalas,
nes VIEŠPATS nutarė ir įvykdė,
ką buvo kalbėjęs apie Babilono
gyventojus.
 - ¹³ Tu, kuri gyvenį prie galingų
vandenų,
esi paskendusį turtuose,
atėjo tavo galas, – tavo gyvenimo
siūlas nutrauktas.
 - ¹⁴ Galybių VIEŠPATS prisiekė pats
savimi:
'Ai, užleisiu tave kareiviams
kaip skėriais, –
tave drebins jų pergaltės šauksmai!'
- Himnas Dieviui**
- ¹⁵ ... Savo galybe jis padarė žemę,
savo išmintimi pasaulį sukūrė
ir savo išmanymu išskleidė dangų.

51,1: *Leb-Kamai*: pažodžiui *širdis tu, kurie maištauja prieš mane*. Hebrajiška kriptograma: Kaldėja, kaldėjai.

51,11: ... *Medijos karalių*: medai gyveno drau-

ge su persais krašte, kuris nūdien vadinamas Iranu. Tuo metu, kai buvo rašomi šie žodžiai, medai buvo pranašesni už persus, tačiau po trumpo laiko persai nusmelkė medus.

- 16 Jam sugriaudus, kyla vandenų
sąmyšis danguje;
jis pakelia garus nuo žemės
pakraščių.
Lietų jis pripildo žaibų,
vėją paleidžia iš savo svirnų.
- 17 Kiekvienas marusis yra kvailas ir
neišmanėlis;
visus auksakalius gėdina jų stabai,
nes ką jie nulinėja, yra melas, –
neturi gyvybės.
- 18 Jie yra nieko neverti,
juoko darbas, –
jų bausmės metu jie žus.
- 19 Ne kaip šitie – {VIEŠPATS}
Jokūbo dalia,
nes jis yra tas, kuris visa padarė, –
Izraelis yra gentis jo paveldo,
Galybių VIEŠPATS – jo vardas.
- Viešpaties vėzdas ir kalnas**
- 20 “Tu esi mano vėzdas,
manasis kovos ginklas:
tavimi daužau tautas,
tavimi triuškinu karalystes.
- 21 Tavimi daužau žirgą ir raitelį,
tavimi daužau kovos vežimą ir
vežiką.
- 22 Tavimi daužau vyrą ir žmoną,
tavimi daužau senį ir vaiką,
tavimi daužau jaunuolį ir merginą.
- 23 Tavimi daužau piemenį ir jo
kaimenę,
tavimi daužau artoją ir jo jaučių
jungą,
tavimi daužau valdytoją ir jo
parankinius.
- 24 Aš atmokėsiu jūsų akyse Babilonui
ir visiems Kaldėjos gyventojams už visas
blogybes, kurias jie padarė Zione, – tai
VIEŠPATIES žodis.
- 25 Tikėk manimi! Aš esu prieš tave,

- niokotojų kalne,
visos žemės niokotojau, –
tai VIEŠPATIES žodis. –
Aš ištiesiu savo ranką į tave,
nuritinsiu tave nuo uolų
ir paversiu perdegusiu kalnu.
- 26 Iš tavo griuvėsių nebus imamas
nei kertinis akmuo,
nei akmuo pamatams.
Liksi amžina dykyne, –
tai VIEŠPATIES žodis”.
- Tautos žygiuoja į Babiloną**
- 27 “Duokite ženklą kraštui,
pūskite ragą tautoms!
Pašventinkite tautas karui su juo,
pašaukite prieš jį visas karalystes –
Araratą, Minį ir Aškenazą!*
- Paskirkite jo priešams vadą,
rikiuokite žirgus kaip skėrių
knibždynę.
- 28 Pašventinkite tautas karui su juo:
Medijos karalių
drauge su jo valdytojais bei
visais jų parankiniais
ir kiekvieną jam pavaldų kraštą.
- 29 Žemė dreba ir raitosi,
nes išsipildo VIEŠPATIES
užmojis Babilonui
paversti Babilono kraštą tyrlaukais,
kur nėra nė gyvos dvasios.
- 30 Babilono galiūnai liovėsi kovoje,
lindi savo tvirtovėse.
Išseko jų drąsa, elgiasi kaip
moterys.
Dega jo pastatai, sulaužyti jo
vartų sklėsčiai.
- 31 Lekia pasiuntinys paskui
pasiuntinį,
šauklys paskui šauklį pranešti
karaliui,
kad visas jo miestas paimtas:

51,27: *Araratas, Minis, Aškenazas*: sritys, arba tautos, nūdienėje Armėnijoje, tuomet Medijos valdos.

- 32 brastos užimtos,
 pelkės padegtos
 ir kareiviai apimti klaiko.
 33 Nes taip kalbėjo Galybių VIEŠPATS,
 Izraelio Dievas:
 'Dukra Babilonas yra kaip
 klojimas per kūlę,
 dar truputis, ir ateis jos
 pjūties metas'".

Babilono nusikaltimas Jeruzalei

- 34 "Babilono karalius Nebukadnezaras
 surijo mane,*
 sugriovė mane,
 padarė iš manęs tartum tuščią indą.
 Kaip slibinas prarijo mane,
 pripildė savo pilvą mano skanėstų,
 mane išvarė...
 35 'Tebūna atkeršyta Babilonui už
 mano žaizdas!' –
 sakys Ziono miestas.
 'Tebūna atkeršyta Kaldėjos žmonėms
 už mano kraują!' –
 sakys Jeruzalė.
 36 O dabar taip kalbėjo VIEŠPATS:
 "Tikėk manimi! Aš ginsiu
 tavąją bylą,
 atkeršysiu už tave.
 Nausausinsiu jo jūrą,
 išsekinsiu jo šaltinį, –
 37 Babilonas virs griuvėsių krūva,
 šakalų lindyne,
 siaubo reginiu ir pajuoka,
 be gyvo žmogaus.
 38 Kaip liūtai jie drauge riaumos,
 kaip liūtukai jie urgs.
 39 Jiems nerimstant, aš sutaisysiu
 gėrimą
 ir girdysiu juos, kol pralinksmės.
 Tuomet jie užmigs amžinu miegu
 ir niekad neatsibus, –

tai VIEŠPATIES žodis.

- 40 Nuvesiu juos į skerdynių vietą
 kaip ėriukus,
 kaip avinus ir ožius".

Babilono likimas

- 41 Taip Šešakas buvo užimtas,
 į nelaisvę paimtas visos žemės
 gyrius!
 Kokių pasibaisėjimu tapo
 Babilonas tautoms!
 42 Jūra apsėmė Babiloną, –
 šniokščiančios bangos jį užliejo.

Jo miestai virto siaubo reginiu,
 sausros šalim ir tyrais,
 kur niekas negyvena
 nei joks marusis nekelia kojos.

- 44 "Aš nubausiu Babilone Belį
 ir ištrauksiu iš jo nasrų,
 ką buvo prarijęs.
 Daugiau niekad tautos pas jį
 nebeplūs, –
 sugriuvo Babilono siena!
 45 Išeik iš jo, mano tauta!
 Gelbėkit kiekvienas savo gyvybę
 nuo VIEŠPATIES degančio pykčio!"

46 Nuo šiol nenustokit drąsos ir ne-
 nuogąstaukit dėl gandų, kurie sklinda
 krašte, nes vienoks gandas ateina vienais
 metais, kitoks kitais, gandai apie smurtą
 krašte ir apie valdovą, kuris kovoja su val-
 dovu.

- 47 "Tikėk manimi! Jau artėja dienos,
 kai aš nubausiu Babilono stabus.
 Jo visas kraštas bus sugėdintas,
 ir visi jo užmuštieji gulės jame.
 48 Tuomet dangus ir žemė, –
 jie ir visa, kas juose, –
 džiūgaus dėl Babilono žuvimo,
 kai iš šiaurės ateis jo niokotojai", –
 tai VIEŠPATIES žodis.

51,34: ... *mane*: tekste kalba Jeruzalė.

- 49 Taip, Babilonas turi žūti
už Izraelio užmuštuosius,
kaip visos žemės užmuštieji
kad žuvo
per Babiloną.
- 50 Jūs, pabėgėliai nuo kalavijo,
skubėkit, negaiškit!
Prisiminkit VIEŠPATĮ iš tolo,
Jeruzalė teateina jums į širdį.
- 51 Esame sugėdinti,
nes patyrėme pajuoką.
Veidai iš gėdos mums kaista,
nes svetimieji įėjo
į mūsų VIEŠPATIES Namų šventovę.
- 52 “Todėl, tikėk manimi, atcina
dienos, –
tai VIEŠPATIES žodis, –
kai aš nubausiu jo stabus
ir visame jo krašte dejuos
sužeistieji.
- 53 Nors Babilonas ir pakiltų į dangų,
nors ir įsitvirtintų galingoj
aukštybėj,
tačiau mano niokotojai jį pasieks, –
tai VIEŠPATIES žodis”.
- 54 Klausykite! Sklinda riksmas
iš Babilono,
baisus bildesys iš Kaldėjos krašto!
- 55 Ai, VIEŠPATS niokoja Babiloną,
tildo jo siaubingą ūžesį.
Šniokščia jo bangos kaip galingi
vandenys,
plinta jų siautėjantis ūžmas,
- 56 nes niokotojas atėjo į jį –
į Babiloną.

- Jo galiūnai paimti nelaisvėn,
lankai jų sulaužyti,
nes VIEŠPATS yra atpildo
Dievas, –
jis tikrai atlygins.
- 57 “Taip nugirdysiu jo didžiūnus
ir išminčius,
jo valdytojus, parankinius ir
galiūnus,
kad jie užmigs amžinu miegu
ir niekad nepabus, –
tai žodis Karaliaus,
kurio vardas – Galybių VIEŠPATS”.
- 58 Taip kalbėjo Galybių VIEŠPATS:
“Plačioji Babilono siena bus
sulyginta su žeme,
jo aukštieji vartai bus sudeginti
ugnimi.
Taigi tautos veltui triūsia
ir gentys dėl liepsnų varginaši”.

Pranašavimas pasiunčiamas į Babiloną

⁵⁹Reikalas, kurį pranašas Jeremijas patikėjo Mahsėjo sūnaus Nerijo sūnui Serajui,* kai tas ėjo į Babiloną drauge su Judo karaliumi Zedekiju ketvirtaisiais jo valdymo metais. Serajas buvo stovyklų tvarkytojas. ⁶⁰*Jeremijas atskiroje knygoje buvo aprašęs visas nelaimes, kurios turėjo ištikti Babiloną, ir visus anuos žodžius, kurie buvo užrašyti Babilonui.

⁶¹Jeremijas tarė Serajui: “Kai pasieksi Babiloną, žiūrėk, kad perskaitytum garsiai visus šituos žodžius. ⁶²Tada tarsi: ‘VIEŠPATIE, tu pats grasinai sunaikinti tą vietą taip, kad nei žmonės, nei gyvuliai joje nebegyventų, kad ji amžinai liktų tyrais’.

⁶³Pabaigęs skaityti knygą, pririšk prie jos

51,59: *Serajas*. Barucho brolis. Žr. Jer 32,12. Turbūt Serajas keliavo į Babiloną paaiškinti apie svetimų kraštų ambasadorių sąskrydį Jeruzalėje tais pačiais metais. Žr. Jer 27,3.

51,60: Jeremijas pranašavo Babilonui žodžius

tuo pačiu metu, kai jis pranašavo apie Judo išsilaisvinimą iš Babilono jungo (žr. Jer 3,14-18; 32,15; 33,6-9.12-13), o jo pranašavimų Babilonui knyga buvo įmesta į Eufratą.

akmenį, įmesk į Eufratą ⁶⁴ir tark: 'Taip Babilonas nuskęs! Nebepakils iš nelaimės, kurią jam atsiųsiu'".

{Iki "varginasi" yra Jeremijo žodžiai.}*

D. ISTORINIS PRIEDAS

52 Jeruzalės * sunaikinimas ¹ Zedekijas buvo dvidešimt vienerių metų, kai tapo karaliumi, ir valdė Jeruzalę vienuolika metų. Jo motina, Jeremijo iš Libnos duktė, vadinosi Hamutala. ² Jis darė, kas buvo pikta VIEŠPATIES akyse, lygiai kaip buvo daręs Jehojakimas. ³ Iš tikrųjų kas buvo daroma Jeruzalėje ir Jude, taip pykino VIEŠPATĮ, kad jis atstūmė juos nuo savęs.

Zedekijas sukėlė maištą prieš Babilono karalių. ⁴ Devintaisiais jo valdymo metais, dešimto mėnesio dešimtą dieną*, atsitiko, kad Babilono karalius Nebukadnezaras su visa savo kariuomene atžygiavo prieš Jeruzalę ir apsupo ją, pastatydamas aplinkui apgulos įtvirtinimus. ⁵ Miesto apgula tęsėsi iki vienuoliktųjų karaliaus Zedekijo metų. ⁶ O tų metų ketvirto mėnesio devintą dieną, kai badas buvo prispaudęs miestą ir žmonės nebeturėjo duonos, ⁷ buvo pralaužta miesto siena. Visi kareiviai pabėgo iš miesto nakčia pro vartus tarp dviejų sienų prie karaliaus sodo, nors kaldėjai ir buvo visur aplink miestą. Jie metėsi eiti Arabos linkui. ⁸ Bet kaldėjų kariuomenė vijosi karalių ir sugavo Zedekiją lygumose prie Jericho, kai visa jo kariuomenė pakriko ir jį paliko.

⁹ Sugavę karalių, jie nuvedė jį į Riblą, Hamato krašte, pas Babilono karalių, ir šis surengė jam teismą. ¹⁰ Babilono karalius nubaudė mirtimi Zedekijo sūnus jo akyse. Taip pat Ribloje jis nužudė ir visus Judo didžiūnus. ¹¹ Tada Babilono karalius įsakė išlupti Zedekijui akis, uždėti grandines, išvaryti į Babiloną ir laikyti jį kalėjime lig mirties.

¹² Penkto mėnesio dešimtą dieną,* – devynioliktaisiais Babilono karaliaus Nebukadnezaro metais, – karaliaus asmens sargybos vadas ir Babilono karaliaus palydos narys Nebuzaradanas atvyko į Jeruzalę. ¹³ Jis sudegino VIEŠPATIES Namus, karaliaus rūmus ir visus Jeruzalės pastatus, – kiekvieno svarbesnio asmens namus. ¹⁴ Be to, kaldėjų kariuomenė, buvusi su karaliaus asmens sargybos vadu, išgriovė visas sienas aplink Jeruzalę. ¹⁵ Tada karaliaus asmens sargybos vadas Nebuzaradanas išvarė į tremtį kai ką iš beturčių, saujelę gyventojų, išlikusių mieste, ir perbėgusius pas Babilono karalių drauge su amatininkų likučiu. ¹⁶ Tik kai ką iš kaimo žmonių karaliaus asmens sargybos vadas Nebuzaradanas tepaliko kaip vynuogynų darbininkus ir žemdirbius.

¹⁷ Žalvario šulus, stovėjusius prie VIEŠPATIES Namų, pastovus su ratais ir žalvarinę jūrą, buvusią VIEŠPATIES Namuose, kaldėjai sulaužė į gabalus ir išgabeno visą žalvarį į Babiloną. ¹⁸ Jie paėmė ir ąsočius, bertuves, žnyples, dubenis, semtuvus bei visus žalvarinius rykus, naudotus šventyklos apeigoms. ¹⁹ Be to, karaliaus asmens

51,64: Iki 'varginasi' yra Jeremijo žodžiai: redaktoriaus pastaba dėl 58-osios eilutės.

52,1-34: Šis Jeremijo knygos priedas buvo galutinio knygos redaktoriaus paimtas iš 2 Kar 24,18-25,30. Priedo tikslas – parodyti, kad Jeremijo pranašystės išsipildė. Iš dalies jame pakartojami istorijos įvykiai, aprašomi Jer 39-41 skyriuose.

52,4: Devintais jo valdymo metais, dešimto mėnesio dešimtą dieną: 588 m. prieš Kristų, sausio 15 d. Žr. Jer 39,1.

52,12: Penkto mėnesio dešimtą dieną... – devynioliktaisiais... : Ab mėnesio – liepos-rugpjūčio 10-oji, 587 m. prieš Kristų.

sargybos vadas paėmė taures, smilkytuvus, dubenis, ąsočius, žvakides, semtuvus ir dubenis liejamosioms aukoms, padarytus iš aukso ir sidabro. ²⁰ Abiejų šulų, žalvarinės jūros bei dvylikos žalvarinių jaučių, ant kurių ji stovėjo, ir pastovų su ratais, kuriuos Saliamonas buvo padirbęs VIEŠPATIES Namams, – visų šitų rykų žalvario nė pasverti nebūtų buvę galima. ²¹ Kiekvienas šulas buvo aštuoniolikos mastų* aukščio ir turėjo dvylikos mastų apskritimą. Sienos buvo keturių pirštų storumo, o vidus tuščias. ²² Šulo viršuje buvo penkių mastų aukščio žalvarinė galvena, kurią supo pinučiai ir granatai, – viskas iš žalvario. Ir kitas šulas buvo lygiai toks pat, su granatais. ²³ Granato obuolių buvo ant visų šonų devyniasdešimt šeši. Iš viso aplinkui pinučius buvo šimtinė granato obuolių.

²⁴ Be to, karaliaus asmens sargybos vadas suėmė vyriausiąjį kunigą Serają, kunigo padėjėją Zefaniją ir tris Slenksčio sargus. ²⁵ Iš miesto jis suėmė vieną karaliaus rūmų dvariškį, vadovavusį kareiviams, septynis asmeninės karaliaus tarybos vyrus, kurie buvo rasti mieste, kariuomenės vado raštvedį, telkusį gyventojus į karinę tarnybą, ir šešiasdešimt paprastų vyrų, kuriems pasitaikė būti mieste. ²⁶ Tuomet karaliaus asmens sargybos vadas Nebuzaradanas paėmė juos ir nuvarė į Riblą pas Babilono

karalių. ²⁷ Ribloje, Hamato krašte, Babilono karalius juos parbloškė ir nubaudė mirtimi.

Taip Judas buvo ištremtas iš savo žemės. ^{28*} Toks yra skaičius žmonių, kuriuos Nebukadnezaras išvarė į tremtį: septyntaisiais savo valdymo metais, – tris tūkstančius ir dvidešimt tris judėjus, ²⁹ aštuonioliktaisiais Nebukadnezaro metais, – aštuonis šimtus trisdešimt du asmenis iš Jeruzalės, ³⁰ dvidešimt trečiaisiais Nebukadnezaro metais karaliaus asmens sargybos vadas Nebuzaradanas ištrėmė septynis šimtus ir keturiasdešimt penkis judėjus, – iš viso keturis tūkstančius šešis šimtus asmenų.

Jehojachinas pagerbiamas tremtyje ^{31*}

Atsitiko, kad trisdešimt septintaisiais Judo karaliaus Jehojachino tremties metais, dvylikto mėnesio dvidešimt penktą dieną, Babilono karalius Evil-Merodachas pirmaisiais savo valdymo metais atkreipė dėmesį į Judo karalių Jehojachiną ir paleido jį iš kalėjimo. ³² Jis kalbėjosi su juo taikingai ir paskyrė jam sostą, šauknesnį už sostus kitų karalių,* buvusių pas jį Babilone. ³³ Jehojachinas nusivilkė kalėjimo drabužius ir visą likusį savo gyvenimą valgė prie karaliaus stalo. ³⁴ Jo išlaikymui Babilonijos karalius skyrė nuolatinį aprūpinimą diena iš dienos, gyveno ligi pat jo gyvos galvos.

52,21: *Mastas*: 45 cm.

52,28-30: Be dviejų trėmimų, įvykusių 598 ir 587 m. prieš Kristų, minima ir trečiasis – paskutinis trėmimas, įvykęs 582-581 m. po Gedalijo nužudymo. Žr. Jer 41,2.

52,31-34: 561 m. prieš Kristų Avel-Mardukas (Evil-Merodachas), Nebukadnezaro įpėdinis, pa-

leido Jehojachiną iš kalėjimo. Avel-Mardukas viešpatavo tik dvejus metus. Dokumentai iš Babilono patvirtina faktą, kad Jehojachinas ir jo šeima buvo išlaikoma Babilono imperijos lėšomis.

52,32: *Kiti karaliai*: ir jie buvo paimti į Babilono nelaisvę.

RAUDŲ
KNYGA

Šeštasis prieškristinis šimtmetis Izraelio istorijoje buvo pervartos ir lūžių amžius. Su Šventyklos sunaikinimu ir Dievo garbinimo apeigų nutraukimu, vadų ištrėmimu ir tautinės savivaldos netekimu pasibaigė kar alių era. Netrukus po Jeruzalės sunaikinimo (587 m. prieš Kristų), gyvas šių įvykių liudytojas sukūrė šias penkias raudas. Kiekviena jų piešte nupiešia tautinę dramą ir pažemintos tautos skausmą. Jos apima nuodėmės išpažinimą, širdgėlą dėl Ziono kančios ir pažeminimo, priėmimą užsitarnautos bausmės ir gyvą tikėjimą, kad Dievas tebemyli savo tautą ir gali ją prikelti iš pelenų. Aitraus skausmo ir nenuslopinamos vilties vienybė raudose atspindi tvirtą pranašų požiūrį į žmogaus trapumą ir Dievo meilės jėgą. Kartu liudija ir Izraelio tikėjimo jėgą, skatinusią išgyventi tautinę katastrofą ir nenustoti vilties.

Šias raudas įprasta priskirti pranašui Jeremijui, remiantis užuomina 2 Kronikų knygoje (35,25), bet ten minimos raudos buvo skirtos karaliaus Jošijo mirčiai, o ne Jeruzalei, apraudoti. Be to, minčių tėkmė ir išraiška šiose raudose perdėm skiriasi nuo Jeremijo mąstymo ir išraiškos. Dirbtinė raudų sandara nesiderina su šio didžiojo pranašo spontanišku genijumi. Pirmieji keturi skyriai turi alfabetinę, akrostichinę sandarą — dvidešimt dvi strofas, po strofą kiekvienai hebrajų kalbos alfabeto raidei, — penktasis skyrius turi tiek eilučių, kiek alfabetas turi raidžių. Raudos buvo sukurtos ar pritaikytos viešam skaitymui pasninko ir Jeruzalės gedulo dienomis (žr. Jl 2,15-17; Zch 7,2-3), ypač minint Šventyklos sunaikinimą “Devintąją Ab {rugpjūčio}” dieną. Pranašų pomėgis vaizduoti Izraelio tautą Viešpaties sužadėtine turi naują atspalvį — Raudų knygoje ji yra nelaiminga našlė, stiprinama tikėjimo, kad Dievo bausmė ilgainiui nusileis jo begaliniam gailestingumui.

Raudų knygos metmenys:

A. Jeruzalės skausmas	1,1-22
B. Jeruzalės bausmė	2,1-22
C. Bausmė ir viltis	3,1-66
D. Jeruzalė paversta griuvėsiais	4,1-22
E. Malda prašant pasigailėti	5,1-22

A. JERUZALĖS SKAUSMAS

1 Pirmoji rauda

^{1*} Alef O, kokia nūn vieniša stovi
sostinė,
kurioje kadaise knibždėjo
žmonių minios!
Kadaise didinga tarp tautų,
dabar ji yra lyg našlė!
Kadaise šalių valdovė,
dabar ji tapo verge!

² Bet Karčiai verkia nakčia,
ašaros vilgo jos skruostus.
Tarp visų jos meilužių nėra,
kas ją paguostų.
Visi jos bičiuliai pasielgė
su ja klastingai
ir tapo jos priešais.

³ Gimel Judo tauta išėjo į tremtį
vargui ir kietai vergijai.
Gyvendama išblaškyta
tautose,
ji poilsui vietos neranda.
Visi jos persekiojai ją
pasivijo
kenčiančiai.

⁴ Dalet Keliai į Zioną – {Jeruzalę}
liūdi,
nes nėra kam eiti į šventes.
Visi jos vartai išgriauti,
jos kunigai dejuoja.
Visos jos mergaitės
sielvartauja,
karti yra jos dalia.

⁵ He Jos engėjai dabar

šeimininkauja,
jos priešai puikiai gyvena,
nes VIEŠPATS užliejo ją
skausmu
už gausius jos nusikaltimus.
Jos mažutėliai išėjo
į nelaisvę
engėjų varomi.

⁶ Vau Išėjo iš Ziono dukters
visa jos didybė.
Jos didžiūnai tarsi elniai,
nerandantys sau ganyklos, –
jie vos galėjo paeiti
persekiotojų priešakyje.

⁷ Zajin Jeruzalė atsimena visus
brangumynus,
priklausiusius jai senovėje,
savo skausmo ir klajonių
dienomis.
Kai jos žmonės pateko
į engėjo rankas,
nesant nė vieno, kas jai
pagelbėtų,
engėjai piktdžiugiavo, –
tyčiodamiesi iš jos
žlugimo.

⁸ Het Jeruzalė sunkiai nusidėjo,
todėl ji tapo pajuoka.
Visi, kas ją gėrėjosi, ją
niekina,
nes pamatė jos gėdą.
Net ji pati vaitoja,
negali į save pažiūrėti.

⁹ Tet Jos nešvarumai lipo jai prie
sijono,
apie savo ateitį ji nepagalvojo.

1,1-22: Šioje raudoje įkvėptasis poetas aprašo tragišką Jeruzalės miesto, Judo karalystės sostinės, būklę kaldėjams ją užėmus ir sunaikinus (1-11a

eilutės). Nuo 11b eilutės raudą tęsia pati suasmėninta Jeruzalė.

Jos žlugimas buvo baisus,
nebuvo, kas ją paguostų.
“VIEŠPATIE, pažvelk į mano
skausmą,
nes priešas puikuoja!”

10 Jod Engėjas ištiesė ranką į visa,
kas jai brangu.
Ji net matė į jos šventovę
įeinant pagonis,
kuriems tu uždraudei
įeiti į savo bendriją.

11 Kaf Visi jos žmonės dejuoja,
ieškodami duonos.
Jie maino savo brangumynus
į valgi
gyvasčiai palaikyti.
“Pažvelk, VIEŠPATIE,
ir pamatyk,
kaip aš esu suniekinta!”

12 Lamed Jums taip niekad tenebūna!
Visi, kurie einate šiuo keliu,
pažvelkite ir
pamatykite,
ar yra toks skausmas,
kaip tas skausmas,
kuris ištiko mane,
kai VIEŠPATS man kirto
savo degančio pykčio dieną?

13 Mem Jis iš aukštybių pasiuntė ugnį
giliai į mano kaulus.
Mano kojoms paspendė
pinkles,
parvertė mane.
Mane paliko apstulbusią,
sielvartaujančią visą laiką.

14 Nun Mano nusikaltimai buvo
į jungą surišti,*

jo ranka jie buvo supinti.
Uždėtas man ant kaklo,
jis išsekina mano jėgas.
Viešpats atidavė mane
į rankas,
kurioms esu bejėgė priešintis.

15 Samech Visus galiūnus, kuriuos
turėjau,
VIEŠPATS atmetė.
Jis pašaukė prieš mane
kariuomenę
mano jaunų vyrų sunaikinti.
Viešpats traiskė mergeles,
Judo dukrą,
tarsi vynuogių spaudykloje.

16 'Ajin Dėl šių dalykų aš verkiu,
mano akys ašaromis plūsta.
Toli nuo manęs, kas galėtų
paguosti
ir atgaivinti mano dvasią.
Mano vaikai bejėgiai,
nes priešas nugalėjo.

17 Pe Zionas grąžo rankas,
bet jį paguosti nėra kam.
VIEŠPATS pašaukė Jokūbui
jo kaimynus pasidaryti jam
priešais.
Tarp jų Jeruzalė liko
nešvarus skuduras.

18 Zade VIEŠPATS yra teisus,
nes aš kėliau maištą prieš jo
žodį.
Betgi klausykitės jūs,
visos tautos,
pasiziūrėkite į mano skausmą.
Mano jaunuolės ir jaunuoliai
išėjo į nelaisvę.

1,14: Tautos – žmonių nuodėmės buvo su- pintos į jungą ir uždėtos ant nugaros. Žr. Mt 23,4.

- 19 Qof Šaukiausi savo meilužių,*
bet jie mane apvyklė.
Mano kunigai ir seniūnai
žuvo mieste,
ieškodami valgyti,
norėdami gyvi išlikti.
- 20 Reš Pasižiūrėk, VIEŠPATIE,
kaip man skaudu!
Esu baisiai sukrėsta,
širdis blaškos krūtinėje,
nes aš labai maištavau.
Lauke kalavijas neša mirtį,
viduje – maras.
- 21 Šin Kai jie girdėjo mane
vaitojant,
nebuvo kam manęs paguosti.
Visi mano priešai girdėjo
apie mano nelaimę,
jie džiaugiasi,
nes tu tai padarei.
Siųsk tą dieną,
kurią kadaise paskelbei,
tebūna jiems kaip man.
- 22* Tav Teiškyla tavo akivaizdon
visas jų nedorumas!
Pasielk su jais,
kaip pasielgei su manimi
dėl visų mano nusikaltimų,
nes aš dejonėje gyvenu,
serga mano širdis.

B. JERUZALĖS BAUSMĖ

2 Antroji rauda

- 1 Alef O, kaip pažemino Viešpats
Ziono dukterį pagautas
įniršio!
Jis nubloškė iš dangaus
žemėn
Izraelio didybę,*
neatsiminė savo įniršio dieną
savo Pakojos.*
- 2 Bet Viešpats sunaikino
be gailėsčio
visas Jokūbo buveines.
Įniršęs sulygino su žeme
Judo dukters tvirtoves.
Parbloškė žemėn sugėdintą
karalystę ir jos didžiūnus.
- 3 Gimel Degdamas pykčiu, jis nulaužė
Izraelio ragus.*
Atitraukė nuo jų savo dešinę
priešų akivaizdoje.
Niokojo Jokūbą tarsi ugnies
liepsna,
visa visur surydoma.
- 4 Dalet Savo lanką įtempė
lyg priešas,
pakėlė savo dešinę
kaip engėjas.
Išžudė visus,

1,19: *Meilužiai*: Jeruzalės sąjungininkai – svetimos tautos, nesuteikusios žadėtos pagalbos prieš kaldėjus.

1,22: Jeruzalė prisipažįsta buvusi kalta ir priima teisingą Dievo bausmę, tačiau ji reikalauja, kad ir jos priešai būtų nubausti už jų kaltes.

2,1-22: Šio skyriaus tema nusakoma pradžioje (1-oji eilutė) ir pabaigoje (22-oji eilutė): Jeruzalės sunaikinimo diena buvo Viešpaties pykčio diena.

Pirmoje skyriaus pusėje šis įvykis aprašomas iš šalies (2,1-10), o antroje dalyje įkvėptasis poetas ir Zions – Jeruzalė atsako (2,11-22).

2,1: *Izraelio didybė*: Šventykla. *Pakojos*: Sandomoros Skrynia (žr. 1 Kr 28,2; Ps 99,5; 132,7) ar Šventykla (žr. Ez 43,7).

2,3: *Izraelio ragus*: visą Izraelio galybę, *ragas* – galybės ir jėgos simbolis. Žr. Rd 2,17; 1 Sam 2,10; Lk 1,69.

- kuriais mes didžiavomės
Ziono dukters palapinėje.
Tarsi ugnį išliejo savo pyktį.
- 5 He Viešpats elgėsi kaip priešas,
sunaikino Izraelį.
Sunaikino visus jo rūmus,
griuvėsiais pavertė
jo tvirtoves,
padidino Judo dukters
verksmą ir raudą.
- 6 Vau Jis išgriovė savo buveinę
kaip sodo pašiūrę,
sunaikino savo Padangtę.
VIEŠPATS panaikino Ziono
iškilnę ir šabą.
Iš pykčio įniršio
atmetė karalių ir kunigą.
- 7 Zajin Viešpats paniekino savo
aukurą,
išsižadėjo savo šventovės.
Atidavė į priešų rankas
jos rūmų sienas.
Jie šūkavo VIEŠPATIES
namuose
kaip iškilnių dieną.
- 8 Het VIEŠPATS nutarė paversti
griuvėsiais
Ziono dukters sieną.
Ištempė matavimo virvę,*
nesulaikė naikinančios
rankos.
Sieną ir pylimą privertė
raudoti,
riogso abiejų griuvėsiai.
- 9 Tet Žemėn įgrimzdo jos vartai, –
jis nuėmė ir sulaužė jos
skląščius.
Ištremti į kitas tautas jos
karaliai ir didžiūnai,
nebėra kunigų,
kurie mokyti.
Ir jos pranašai nebegauna
regėjimo iš VIEŠPATIES.
- 10 Jod Ziono dukters seniūnai
sėdi tylėdami ant žemės.
Dulkėmis pasibarstė sau
galvą*
ir apsijuosė ašutine.
Jeruzalės mergaitės
galvą žemyn nuleido.
- 11 Kaf Nuo ašarų aptemo man akys,
esu baisiai sukrėstas.
Širdis* man plyšta
dėl mano tautos dukters
sunaikinimo.
Vaikai ir kūdikiai alpsta
miesto aikštėse.
- 12 Lamed Savo motinų jie nesiliauja
klausti:
“Kur grūdai ir vynos?” –
kai jie alpsta kaip sužeistieji
miesto gatvėse,
kai iškvepia gyvastį
savo motinų rankose.
- 13 Mem Ką galiu tau pasakyti,
su kuo tave palyginti,
dukra Jeruzale?
Su kuo galiu tave lyginti,
kad galėčiau tave paguosti,

2,8: *Matavimo virvė* naudota ne tik statybos reikalams, bet ir darant nuosprendį, ką reikia sunaikinti. Žr. Iz 34,11; 2 Kar 21,13.

2,10: ... *Dulkėmis pasibarstė sau galvas*: atgai-

los ženklan. Žr. Job 2,12.

2,11: Pažodžiui *Man tulžis liejasi ant žemės*: Kenčiu didelį skausmą. Žr. Job 16,13.

- mergele Ziono dukra?
 Platūs kaip jūra tavo
 griuvėsiai:
 Kas gali tave išgydyti?
- 14 Nun Tavo pranašų tau skelbti
 regėjimai
 buvo tušti ir apgaulingi.
 Jie neatskleidė tavo kaltės,
 idant sugrąžintų tau palaimą.
 Jie regėjo dėl tavęs ištarmes,
 tuščias ir klaidinančias.
- 15 Samech Kas tik praeina tavo keliu,
 matydami tave ploja
 rankomis.
 Jie švilpia ir kraipo galvas,
 žvelgdami į dukterį Jeruzalę.
 "Nejau tai miestas, laikytas
 gražiausiu,
 visos žemės džiugesiu?"
- 16 Pe Visi tavo priešai
 atveria burnas prieš tave.
 Jie švilpia, griežia dantimis,
 šaukia: "Mes ją prarijome!
 Tai tikrai mūsų lauktoji
 diena!
 Jos sulaukėme, pamatėme!"
- 17 'Ajin VIEŠPATS padarė, ką buvo
 užsimojęs,
 ištesėjo savo žodį,
 ištartą labai seniai.
 Jis sunaikino be gailesčio,
 leido tavo priešui džiaugtis
 pergale,
 išaukštino tavo engėjų galybę.
- 18 Zade Šaukis širdimi Viešpaties,
- dejuok, Ziono dukra!
 Liek ašaras upeliais
 dieną ir naktį.
 Neleisk sau atsikvėpti
 nei akims ilsėtis!
- 19 Qof Atsikelk, šaukis naktį
 kiekvienos sargybos
 pradžioje!
 Išliek savo širdį kaip vandenį
 Viešpaties akivaizdoje!
 Pakelk į jį rankas
 dėl gyvasties savo vaikų,
 {miršančių iš bado kiekvienos
 garvės kertėj}.
- 20 Reš Pažvelk, VIEŠPATIE, ir
 pasižiūrėk,
 su kuo esi taip pasielgęs?
 Nejaugi moterys turi valgyti
 savo vaisių,*
 savo naujagimius kūdikius?
 Nejaugi kunigas ir pranašas
 turi būti užmušti
 Viešpaties šventovėje?
- 21 Šin Jauni ir seni guli
 gatvėse sukritę.
 Mano merginos ir vaikinai
 žuvo nuo kalavijo.
 Savo įniršio dieną juos
 užmušei,
 išžudei be gailesčio.
- 22 Tav Sukviete! mano priešus iš
 visų pusių
 tarsi iškilmėms.
 Ir VIEŠPATIES įniršio dieną
 nė vienas nepabėgo ir neišliko.
 Mano priešas sunaikino tuos,

2,20: *Nejaugi moterys turi valgyti savo vaisių...*?: nuožmus badas apgultame mieste ne sykį

privesdavo prie tokio kanibalizmo. Žr. Rd 4,10; 2 Kar 6,28-29; Bar 2,3; Ez 5,10.

kuriuos pagimdžiau
ir išauginau.

C. BAUSMĖ IR VILTIS

3 Trečioji rauda

- 1* Alef Aš* esu žmogus, matęs
skausmą
nuo Dievo pykčio lazdos.
2 Jis* varė mane giliau ir giliau
į tamsybes be jokios šviesos.
3 Tik prieš mane jis kelia
ir kelia ranką be perstojo.
4 Bet Jis sunešiojo mano kūną ir
odą,
sutrupino man kaulus.
5 Jis apgulė ir apsupo mane
kartėliu ir vargais.
6 Jis uždarė mane
tamsybėse,
kaip tuos, kurie seniai
numirė.
7 Gimel Jis aptvėrė mane siena,
negaliu ištrūkti,
prislėgė mane sunkiomis
grandinėmis.
8 Nors aš šaukiuosi ir maldauju,
jis užgožia mano maldą.
9 Jis aptvėrė mano kelius
tašytais akmenimis,
iškraipė mano takus.
10 Dalet Tykojanti meška jis man,
liūtas iš pasalų.

- 11 Jis nutempė mane nuo
mano kelio ir sudraskė,
paliko mane priblokštą.
12 Jis įtempė savo lanką ir
padarė iš manęs
taikinį savo strėlėms.
13 He Jis paleido strėles iš savo
lanko,
susmigusias giliai į mano
kūną.
14 Pajuoka tapau visiems
žmonėms,
jie visą dieną dainomis
tyčiojasi iš manęs.
15 Jis pripildė mane kartybių,
pasotino metėlėmis.
16 Vau Jis nubrūžino man dantis
žvyru,
privertė mane gūžtis
pelenuose.
17 Mano gyvenimas neteko
ramybės,
užmiršau, kas yra laimė.
18 Sau tariau: "Praėjo mano
garbė ir visa,
ko tikėjau iš VIEŠPATIES".*
19 Zajin Atsiminti savo skausmą ir
klajones man
yra metėlės ir tulžis!
20 Aš apie tai nuolat galvoju,
prislėgta yra mano dvasia.
21* Bet viltis sugrįžta,
atsiminus, kad

3,1-20: Įkvėptasis autorius sutapatina Ziono – Jeruzalės skausmą su savo skausmu. Pirmasis žodis *Aš* duoda toną. Priešas yra bevardis *jis*. Tik 18-oje eilutėje priešas įvardijamas: jis yra Viešpats! Atrodo, kad nebėra jokios vilties.

3,21-39: Priešingai 18-ajai eilutei, yra pagrindas gyventi viltimi: Viešpaties užmojis ir teisumas. Dievo ištikimoji meilė ir gailestingumas niekad neišsenka, – kasdien atnaujinami.

22	Het	ištikimoji VIEŠPATIES meilė niekad neišsenka, gailestingumo jam niekad nestinga.			skriaudžiamas žmogus, – nejau to VIEŠPATS nemato?
23		Kas rytą jie nauji – didelė tavo ištikimybė!	37	Mem	Kieno įsakas buvo kada nors įvykdytas, jei VIEŠPATS nebuvo to norėjęs?
24		“VIEŠPATS yra mano dalis, – sakau sau, – todėl į jį dėsiu viltį”.	38		Argi ne iš Aukščiausiojo valios ateina tai, ką atneša nelaimės ir laimės?
25	Tet	Geras yra VIEŠPATS tiems, kurie jo laukia, žmogui, kuris jo ieško.	39		Kodėl tad žmogus, kol gyvas, skundžiasi dėl bausmės už savo nuodėmės?
26		Gera laukti kantriai, kol išgelbėjimas ateis iš VIEŠPATIES.	40*	Nun	Ištirkime ir patikrinkime savo kelius, grįžkime pas VIEŠPATĮ!
27		Gera žmogui jaunystėje nešti jungą.*	41		Pakelkime savo rankas ir širdis į Dievą danguje!
28	Jod	Tėsėdi jis tyloje vienas, kai jungas jam sunkus.	42		Mes nusikaltome ir kėlėme maištą, tu neatleidai.
29		Teliečia dulkes burna* – rasi dar yra vilties.			
30		Teatsuka žandą mušančiam, tesisotina užgaule.	43	Samech	Tu užsidegei įniršiu ir mus persekiojai, žudei ir nepasigailėjai.
31	Kaf	Nes VIEŠPATS neatmeta amžinai.	44		Tu pridengei save debesim, kad jokia malda neprisiskverbėtų.
32		Nes jei ir plaka, jis vėl pasigaili dėl savo ištikimos meilės gausybės.	45		Tu padarei mus atmatomis ir šiukšlėmis tarp tautų.
33		Nes jis žmogaus tyčia nei plaka, nei liūdina.			
34	Lamed	Kai visi krašto belaisviai trypiami kojomis,	46	Pe	Visi mūsų priešai išsižiojo mūsų praryti.
35		kai žmogaus teisės mindomos Aukščiausiojo akivaizdoje,	47		Klaikas ir duobė mūsų laukia, nuniokojimas ir sunaikinimas.
36		kai, sprendžiant bylą,	48		Mano akys plūsta ašarų

3,27: ... *nešti jungą*: vykdyti Dievo valią. Žr. Jer 2,20.

3,29: ... *liesti burna dulkes*: atsidavimo Dievui ženklas. Žr. Ps 72,9.

3,40-66: *Aš tampa mes. Aš/Mes* – Sandoros bendrija gali šauktis Sandoros Dievo. Panašiai Dievas, iki šiol *jis*, tampa *Tu*. Skundas ir svarstymas apie Dievą tampa tikėjimo Dievu malda.

upėmis
dėl savo tautos pražūties.

49 'Ajin Mano akys plūs ašaromis be
perstojo,
neras paguodos,
50 kolei VIEŠPATS nepažvelgs
iš dangaus
ir nepamatys.
51 Mano akys kankina mane
dėl likimo visų dukterų
mano mieste.

52 Zade Mano priešai be jokios
priežasties
pagavo mane kilpa kaip
paukštį.
53 Jie įstūmė mane gyvą į duobę,
užvertė ant manęs akmenis.
54 Vandenys tvino man
virš galvos, –
tariau: "Man galas!"

55 Qof Šaukiausi tavo vardo,
VIEŠPATIE,
iš duobės gelmių.
56* Tu girdėjai mano šauksmą:
"Tenebūna kurčia tavo ausis
mano pagalbos
šauksmui!"

57 Tu atėjai man pagalbon, kai
tavęs šaukiausi,
tu tarei: "Nebijok!"

58 Reš Tu užsistojai už mane,
VIEŠPATIE,
išpirkai mano gyvastį.
59 Tu, VIEŠPATIE, matei

padarytą neteisybę,
apgink mano teises!
60 Tu matai visą jų kerštingumą,
visus jų kėslus prieš mane.

61 Šin Tu, VIEŠPATIE, girdėjai jų
užgaules,
visus jų kėslus prieš mane, –
62 mano priešų kalbas ir
užmačias
be perstojo prieš mane.
63 Pasižiūrėk! Ar jie sėdi, ar
stovi,
aš esu jų patyčių daina.

64 Tav Tu, VIEŠPATIE, atmokėk
jiems,
žiūrėdamas jų rankų darbų!
65 Tejaučia jie širdgėlą, –
Tekrinta ant jų tavo
prakeikimas!
66 Su įniršiu persekiok juos
ir išnaikink iš VIEŠPATIES
padangės!

D. JERUZALĖS GRIUVĖSIAI

4 Ketvirtoji rauda

1* Alef Kaip nublanko auksas,*
kaip pakitėjo aukso grynuolis!
Kaip išmėtyti guli šventieji
akmenys*
kiekviename gatvės kampe!

2 Bet Brangieji Ziono vaikai,
kadaise vertingi kaip grynas
auksas,

4,1-22: Apgulto Jeruzalės miesto vargai. Įkvėptasis autorius palygina buvusią laimę su dabartine nelaime ir dejuoja dėl baisaus sunaikinimo. Be to, primena šių baisių vargų priežastis, sukeltas pra-

našų, kunigų ir žmonių.

4,1: Auksas ir šventieji akmenys yra Jeruzalės gyventojų įvaizdžiai.

- kaip jie nūn laikomi moliniais
indais,
puodžiaus rankų darbu!
- 3 Gimel Net šakalai duoda tešmenį
žįsti savo jaunikliams,
bet dukra mano tautos tapo
žiauri,
panaši į dykumos stručius.*
- 4 Dalet Kūdikio liežuvis limpa
jam prie gomurio nuo
troškulio;
maži vaikai prašo duonos,
bet niekas nė kąsnelio jiems
neduoda.
- 5 He Lepintieji skanėstais
guli išbadėję gatvėse;
išaugintieji purpuro
drabužiuose
laikosi prie šiukšlyno.
- 6 Vau Kaltė dukters mano tautos
buvo didesnė
už Sodomos nuodėmę.
O ji buvo sugriauta vienu
akimirksniu,
nepakėlus prieš ją rankos.
- 7 Zajin Jos nazirai buvo tyresni už
sniegą,
baltesni už pieną;
jų kūnai rausvesni už koralą,
kaip safyro spalvos.
- 8 Het Nūnai jų veidas juodesnis už
suodžius,
- gatvėse jų nebeatpažinsi.
Jų oda, dengianti kaulus,
susiraukšlėjusi,
išdžiūvusi kaip medis.
- 9 Tet Geriau žūti nuo kalavijo,
negu nuo bado.
Išsenka jų gyvastis, tarsi
sužeistųjų,
stokojant laukų derliaus.
- 10 Jod Geraširdės moterys pačios
išvirė
savo vaikus, –
jie tapo joms maistu,
kai dukrė mano tautos buvo
sunaikinta.
- 11 Kaf VIEŠPATS išsėmė visą savo
pyktį,
išliejo visą degantį įniršį
ir Zione užkūrė ugnį,
surijusią jo pamatus.
- 12 Lamed Niekad netikėjo nei žemės
karaliai,
nei kas nors iš pasaulio
gyventojų,
kad engėjas ar priešas
įsiveržtų
pro Jeruzalės vartus.
- 13* Mem Už nuodėmes jos pranašų
ir už kaltes jos kunigų,
išliejusių joje
teisųjų kraują.
- 14 Nun Aklai jie klajojo po gatves,

4,3: ... žiauri,... panaši į... stručius: Jeruzalė, ištikta nelaimės, nesirūpina savo vaikais. Žr. Job 39,14-19. Kadangi strutės deda kiaušinius dykumos smėlyje, buvo manoma, kad jos palieka juos likimo valiai.

4,13-16: Kunigai ir netikri pranašai įteigė žmonėms, kad jie yra saugūs, taip patys tapdami jų nusikaltimų bendrais ir *neįvarūs*. Žr. Jer 2,8; 5,31; 6,13.

- taip susitepę krauju,
kad žmonės negalėjo paliesti
net jų drabužių.
- 15 Samech “Eikit šalin! Nešvarieji! –
jiems žmonės šaukė. –
Šalin! Šalin! Nelieskite!”
Todėl jie tapo bėgliai ir
klajokliai,
nes tautos buvo sakoma:
“Čia jie daugiau
nebegyvens!”
- 16 Pe Pats VIEŠPATIS juos išblaškė,
į juos daugiau neatsižvelgs.
Jie nerodė pagarbos kunigams
nei malonės seniūnams.
- 17 ‘Ajin Akis pražiūrėjome
laukdami pagalbos, bet
tuščiai.
Laukte laukėme tautos,*
kuri negalėjo mūsų išgelbėti.
- 18 Zade Mūsų žingsnius įkandin
sekiojo,
nebegalėjome net savo
gatvėmis eiti.
Artinosi mūsų galas.
Mūsų dienos buvo suskaitytos,
tikrai buvo atėjęs mums
galas.
- 19 Qof Mūsų persekiotojai buvo
greitesni
už padangių arus.
Jie vijosi mus per kalnus,

dykumoje tykojo mūsų.

- 20 Reš Mūsų gyvasties alsavimas,*
VIEŠPATIES pateptasis,
buvo pagautas jų spąstais,
o mes apie jį sakėme:
“Jo paunksnėje gyvensime
tarp tautų”.
- 21 Šin Džiūgauk ir linksminkis,
Edomo dukra,
gyvenanti Uzo šalyje!*
- Bet ir tau teks taurė, –
pasigersi ir apsinuoginsi.
- 22 Tav Tavo kaltė, Ziono dukra,
išpirkta,
tavęs tremtyje jis daugiau
nebelaikys.
Bet už tavo kaltę,
Edomo dukra, jis nubaus,
parodys tavo nuodėmes.

E. MALDA PRAŠANT PASIGAILĖTI

5 Penktoji rauda

- ¹ Atsimink, VIEŠPATIE, kas mums
nutiko,
pažvelk ir išvysk mūsų gėdą!
- ² Mūsų paveldas buvo perduotas
svetimiams,
mūsų namai – ateiviams.
- ³ Mes tapome našlaičiais, esame be tėvo,
mūsų motinos tarsį našlės.

4,17: *Tauta*: Egiptas neįstengė duoti reikiamos pagalbos prieš Babiloniją.

4,20: *Mūsų gyvasties alsavimas*: karalius Zedekijas. Po 598 m. kaldėjų invazijos (žr. 2 Kar 24,1-17) Jeruzalė būtų galėjusi gyventi taikoje su savo kaimynais, bet nesiliovė svajoti apie laisvę ir pri-

sidėjo prie sąjungos prieš Babiloniją. Jeruzalės kaimynai drauge su Babilonija ją sunaikino 587 m. prieš Kristų.

4,21: *Uzo šalis*: Jobo gimtasis kraštas Edomo ar arabų teritorijoje. Žr. Jer 25,20.

- 4 Vandenį, kurį geriame, turime pirkti,
už savo malkas turime mokėti.
- 5 Ant mūsų sprando varovų jungas, –
esame išvargę, neduoda mums
pailsėti.
- 6 Mes tiesiame ranką Egiptui, Asirijai,*
kad gautume pavalgyti duonos.
- 7 Mūsų tėvų, kurie nusidėjo, nebėra,
mes turime nešti jų kaltes.*
- 8 Vergai* mus valdo,
ir nėra kam mūsų iš jų išvaduoti.
- 9 Duonos sau parsinešame statydami
pavojun gyvybę
nuo dykumos kalavijo.
- 10 Mūsų oda kaip krosnis
nuo deginančio bado karščio.
- 11 Zione jie* prievartauja moteris,
Judo miestuose – mergaites.
- 12 Didžiūnus pakaria jie savo rankomis,
nerodo pagarbos seniūnams.
- 13 Jaunuoliai priversti sukti giras,
paaugliai kniumba po malkų nešuliu.
- 14 Seniūnai pasitraukė nuo miesto vartų,*
jaunuoliai nuo savo muzikos.
- 15 Dingo mūsų širdies džiaugsmas,
gedulu pavirto mūsų šokiai.
- 16 Vainikas nukrito mums nuo galvos:
vargas mums, nes nusidėjome!
- 17 Dėl to mūsų širdys serga,
nuo šių dalykų mūsų akys aptemo,
- 18 Ziono kalnas tyso nuniokotas,
šakalai ant jo bastosi.
- 19 O tu, VIEŠPATIE, viešpatauji
amžinai,
tavo sostas tveria per visas kartas.
- 20 Kodėl mus visiškai užmiršai?
Kodėl mus palikai taip ilgai?
- 21 Susigrąžink mus, VIEŠPATIE,
kad galėtume sugrįžti!
Atnaujink mūsų dienas kaip anksčiau!
- 22 Nebent jau būtumei mus visiškai
atmetęs,
ant mūsų įpykęs be saiko?!

5,6: Judo karalystės gyventojai buvo priversti prašyti išmaldos iš savo priešų vakaruose ir rytuose. Mesopotamija čia vadinama Asirijos vardu, nes Asirijos imperija ilgai viešpatavo *Krašte tarp Upių*. Kaldėjai, arba neobabiloniečiai, Nebukadnezaro vadovaujami, nugalėję Asiriją, atkūrė Babilonijos imperiją.

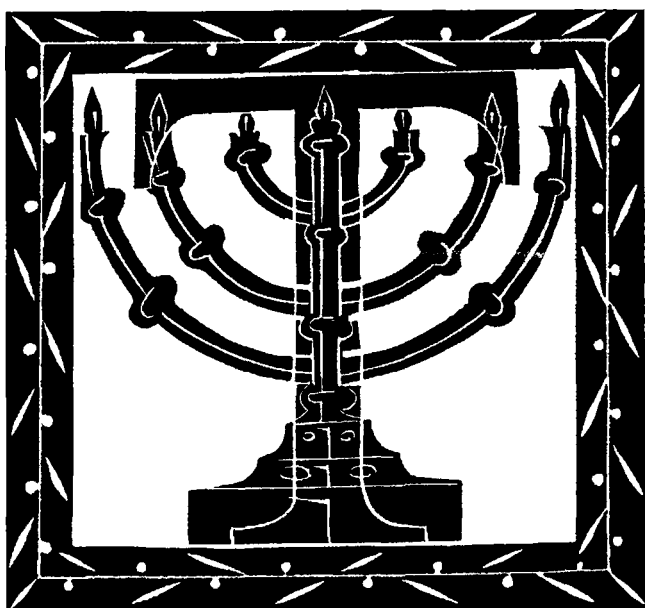
5,7: Kolektyvinė atsakomybė už gera ir blo-

ga buvo Senojo Testamento žydų savimonė. Žr. Jer 31,29. Bet ir dabartinė karta yra asmeniškai atsakinga už nuodėmę (žr. 16-ąją eilutę).

5,8: *Vergai mus valdo*: svarbios vietos buvo kartais duodamos karaliaus vergams.

5,11: ... *jie*: kaldėjai.

5,14: *Miesto vartai*: vartuose buvo sprendžiamos žmonių bylos.

BARUCHO
KNYGA

Barucho knyga yra viena iš deuterokanoniškųjų Senojo Testamento knygų, — ji randama graikiškojoje Septuagintoje, o ne hebrajiškajame Senajame Testamente. Septuaginta ją deda tarp Jeremijo ir Raudų knygų, o Vulgatoje ji eina po Raudų knygas.

Pirmosios Barucho knygos eilutės priskiria šią knygą, ar bent jos dalį, Baruchui (1,1-3), pranašo Jeremijo raštininkui, bendradarbiui ir vargų dalyviui (žr. Jer 32,12.16; 36; 45). Knyga yra rašinių rinkinys, išleistas Barucho vardu. Jis apima penkis perdėm skirtingus rašinius, kurių pirmasis ir paskutinis turi pasakojimo stilių, o likusieji yra poezija. Pasakojimas, regis, buvo parašytas hebrajiškai, nors mūsų skaitomas ankstyviausias knygos tekstas yra graikiškas. Barucho knygos parašymo spėjama data — I a. prieš Kristų.

Barucho knyga duoda vertingų žinių apie Sandoros bendrijos grupes potremtinėje žydų išeivijoje. Be to, ji atspindi ir kelius, kuriais žydai palaikė savo religinį gyvenimą ir tarpusavio vienybę — saitus su Jeruzale, malda, atsidėjimą Mozės įstatymui, laukimą atlygio iš Dievo ir mesijinę viltį. Bevardis įkvėptasis autorius kreipiasi į savo paties kartą ir į būsimas kartas, žadindamas atgailos dvasių ir skatindamas grįžti pas Dievą.

Barucho knygos turinį sudaro atgailos malda ir prašymas (1,15-3,8). Malda yra pamaldus mąstymas apie Babilono tremtinių būklę — žmonių dalią išeivijoje. Mąstymas pamokantis ir baigiasi giesme išminčiai, kuri tapatinama su Mozės įstatymu, nuostabią Dievo dovana Izraeliui (3,9-4,4). Jeruzalė — idealusis Dievo Artumo miestas ir rūpestingoji visų tremtinių motina, — garantuojama, kad jai bus grąžinti jos vaikai (4,30-5,9). Paskutinis skyrius yra atskiras rašinys ir turi savo antraštę: Jeremijo laiškas (6,1).

Barucho knyga atskleidžia giliai religingą tautos išblaškytų žydų sielą. Jie vienin-gi tikėjimu ir viltimi, sieja tikėjimą su gyvu tautinės nuodėmės jausmu. Įkvėptojo autoriaus akimis, Izraelio istorija kupina neištikimumo Sandoros Dievui, pranašų žodžių paniekinimo, Mozės įstatymo ir išminties mokytojų atmetimo. Tremtis yra užsklanda ir teisinga bausmė už nuolatinį sukilimą prieš Dievą. Barucho knyga atspindi ir viltį: nors Izraelis ir yra įžūliai neištikimas, bet Dievas jam amžinai ištikimas. Viešpats pažadins juos atgailai — grįžimui pas save ir atleis. Viešpats surinks išblaškytuosius į palaimingą Jeruzalę — amžinąjį Dievo miestą.

Barucho knygos metmenys:

A. Tremtinių malda	1,1-3,8
B. Poema apie išmintį	3,9-4,4
C. Jeruzalė guodžia tremtinius	4,5-29
D. Jeruzalė paguodžiama	4,30-5,9
E. Jeremijo laiškas	6,1-72

A. TREMTINIŲ MALDA

1 Jeruzale, jeigu tave užmirščiau ¹Tokie yra žodžiai knygos, kurią parašė Hilkijo sūnaus Hasidijo sūnaus Maasajo sūnaus Nerijo sūnus Baruchas Babilone ²penktais metais, septintą mėnesio dieną,* – tada, kai kaldėjai paėmė Jeruzalę ir sunaikino ją ugnimi. ³Baruchas perskaitė šios knygos žodžius klausantis Judo karaliaus Joakimo sūnui Jekonijui, klausantis visiems žmonėms, atėjusiems išgirsti skaitymo, ⁴klausantis visiems didikams ir karalių sūnams, klausantis seniūnams ir klausantis visai bendrijai, nuo mažiausio lig didžiausio, – tai gi klausantis visiems, gyvenusiems Babilone prie Sūdo upės.⁵ Išgirdę jie verkė, pasninkavo ir meldėsi Viešpačiui. ⁶O pasakui surinko lėšų pagal kiekvieno išgales ⁷ir pasiuntė jas į Jeruzalę Šalumo sūnaus Hilkijo sūnui kunigui Joakimui, kunigams ir visai bendrijai, buvusiai su juo Jeruzalėje. ⁸*{Tai įvyko, kai jis* Sivano mėnesio dešimtą dieną gavo pargabenti į Judo žemę Viešpaties Namų indus, paimtus iš Šventyklos. Šiuos sidabro indus buvo padirbdinęs Judo karalius Jošijo sūnus Zedekijas ⁹po to, kai Babilono karalius Nebukadnezaras Jekoniją, didikus, amatininkus, pareigūnus ir paprastus žmones paėmė kaip belaisvius iš Jeruzalės ir nuvarė į Babiloną.}

¹⁰Jie liepė pasakyti: “Štai mes siunčiame jums lėšų nupirkti deginamųjų au-

kų, atnašų už nuodėmę bei smilkalų ir paruošti grūdų atnašų. Paaukokite visa ant Viešpaties, mūsų Dievo, aukuro ¹¹ir melskitės už Babilono karaliaus Nebukadnezaro* gyvenimą ir jo sūnaus Belšazaro gyvenimą, kad jų dienos būtų taip ilgos, kaip dangaus dienos žemėje. ¹²Tesuteikia mums Viešpats jėgų ir mūsų akims šviesos, kad galėtume saugiai gyventi Babilono karaliaus Nebukadnezaro paunksnėje ir jo sūnaus Belšazaro paunksnėje, kad ilgai jiems tarnautume ir rastume malonę jų akyse.

Kaltės išpažinimas ¹³Melskitės taip pat ir už mus Viešpačiui, mūsų Dievui, nes mes nusidėjome Viešpačiui, mūsų Dievui, ir jo įniršį bei pyktis neatlėgo ant mūsų lig šios dienos. ¹⁴Todėl šią knygą, kurią mes siunčiame jums, skaitykite viešai Viešpaties Namuose šventės dieną ir sueigų dienomis.

¹⁵Taigi sakykite: ‘Viešpačiui, mūsų Dievui, teisumas’. O mes šiandien raus-tame iš gėdos, – mes, Judo žmonės ir Jeruzalės gyventojai, ¹⁶kad mes drauge su savo karaliais, didikais, kunigais, pranašais ir su savo tėvais ¹⁷nusidėjome Viešpaties akyse ¹⁸ir jam nepaklusome. Mes nei Viešpaties, savo Dievo, balso paisėme, nei laikėmės įsakymų, kuriuos Viešpats mums buvo davęs. ¹⁹Nuo tos dienos, kai Viešpats išvedė mūsų tėvus iš Egipto žemės, iki šiolei maištavome prieš Viešpatį, savo Dievą, ir tyčia vengėme klausyti jo balso. ²⁰Todėl net šiandien sekioja mus

1,2: *Penktais metais, septintą mėnesio dieną.* Jeruzalė buvo kaldėjų paimta penkto mėnesio septintą dieną; žr. 2 Kar 25,8; Jer 52,12. Arba tekste iš pradžių buvo *penkto mėnesio...*, arba ši data yra nuoroda į Jeruzalės sunaikinimo 587 m. minėjimą.

1,4: *Sūdo upė:* vienas iš kanalų Babilonijoje.

1,8-9: Šios eilutės, rodos, yra vėlesnis paaiškinimas – istorinis intarpas. Jis turbūt pats Baruchas.

Čia minimi sidabro indai yra skirtingi nuo indų, apie kuriuos rašoma 2 Kar 25,14 ir Ezd 1,7-9.

1,11: *Nebukadnezaras... jo sūnus Belšazaras:* žr. Dan 5,1-2. Ilgainiui žydų istorikai, regis, supaprastino duomenis apie praeitį, padarydami pasakutinį kaldėjų Babilono valdovą Jeruzalės užkariautojo Nebukadnezaro sūnumi.

nelaimės ir prakeiksmas, kurį Viešpats paskelbė per savo tarną Mozę tuomet, kai išvedė mūsų tėvus iš Egipto žemės, žadėdamas duoti mums kraštą, tekantį pienu ir medumi. ²¹Mes nepaisėme Viešpaties, savo Dievo, balso, visų mums per pranašus siųstų žodžių, ²²bet visi kaip vienas elgėmės pagal savo nedoros širdies užmačias, garbinome kitus dievus ir darėme pikta Viešpaties, savo Dievo, akysė”.

2 “Todėl Viešpats įvykdė savo žodį, kurį buvo ištarsęs mums: mūsų teisėjams, valdžiusiems Izraelį, mūsų karaliams, mūsų didikams, Izraelio ir Judo žmonėms. ²Jis atsiuntė mums tokių baisių nelaimių, jog niekur po dangumi nėra įvykę to, kas buvo daroma Jeruzalėje, kaip yra parašyta Mozės įstatyme, ^{3*}kad mes turėsime valgyti savo pačių sūnų ar dukterų kūną. ⁴Be to, jis atidavė juos visoms mūsų kaimynų karalystėms, padarė juos pasityčiojimu ir panieka visur visoms tautoms, kuriose tik Viešpats juos buvo išblaškęs. ⁵Mes esame nužeminti, o ne išaukštinti, nes nusidėjome Viešpačiui, savo Dievui, nepaklausydami jo balso.

⁶ Viešpats, mūsų Dievas, teisus. O mes, kaip mūsų tėvai, net šiandien raus-tame iš gėdos. ⁷Visos tos nelaimės, kurio-mis mus įspėjo Viešpats, užpuolė mus, ⁸bet mes nemaldavome Viešpaties, neat-sisakėme – kiekvienas iš mūsų – savo nedoros širdies kėslių. ⁹Viešpats stebėjo mūsų nusikaltimus ir atsiuntė mums ne-laimę, nes teisūs yra visi Viešpaties dar-bai, kuriuos jis įsakė mums atlikti. ¹⁰Bet mes nepaisėme jo balso ir nesilaikėme mums duotų įsakymų”.

Išgelbėk mus dėl savo meilės!

¹¹ “Dabar, Viešpatie, Izraelio Dieve, kuris

galinga ranka, ženklais ir nuostabiais dar-bais, didžia galybe ir pakelta dešine išve-dei savo tautą iš Egipto žemės ir pasidarei vardą, kurį ir šiandien turi, ¹²mes nusi-dėjome, buvome nedorėliai ir sulaužėme, Viešpatie, mūsų Dieve, visus tavo įstatus. ¹³Tenusigręžia nuo mūsų tavo įniršis, nes mažai mūsų beliko tose tautose, po kurias tu mus išblaškei. ¹⁴Išgirk, Viešpatie, mū-sų prašymo maldą ir gelbėk mus dėl savęs paties! Suteik mums malonę tų, kurie mus išvarė iš namų, ¹⁵kad visa žemė su-žinotų, jog tu esi Viešpats, mūsų Dievas, nes Izraelis ir jo palikuonys vadinami tavo vardu. ¹⁶Pažvelk į mus, Viešpatie, iš savo šventosios buveinės ir atsimink mus! Palenk savo ausį, Viešpatie, ir išklausk! ¹⁷Atmerk savo akis, Viešpatie, ir pasižiū-rėk, nes mes ne mirusieji, esantys miru-siųjų buveinėje, iš kurių kūno buvo atim-tas alsavimas, bet tie, kurie duos garbę ir pripažinimą Viešpačiui. ¹⁸Kas naštos sle-giamas dejuoja, kas vaikšto palinkęs ir bejėgis, kieno akys išvargo ir kas yra alka-nas, tas skelbs tavo garbę ir teisumą, Vieš-patie!

¹⁹ Ne mūsų tėvų ir karalių gerais dar-bais pasitikėdami ateiname pas tave mal-dauti gailėstingumo, Viešpatie, mūsų Die-ve, ²⁰bet dėl to, kad atsiuntei ant mūsų galvų savo įniršį ir pyktį, kaip buvai įspėjęs mus per savo tarnus pranašus: ²¹“Taip kalbėjo Viešpats: palenkite savo pečius ir tarnaukite Babilono karaliui, – pasilikite žemėje, kurią aš daviau jūsų tėvams. ²²Bet jei nepaklausysite Viešpaties balso tarnauti Babilono karaliui,

²³ nutildysiu Judo miestuose ir Jeruzalės gatvėse džiaugsmo ir linksmybės garsus,

2,3: Badas apgultame mieste retkarčiais pri-vedavo prie kanibalizmo. Žr. Rd 2,20; 4,10; 2

Kar 6,28-29; Ez 5,10.

jaunikio balsą ir nuotakos balsą.

Visa šalis taps tyrais,

liks be gyventojų.

24 Bet mes nei paklausėme tavo balso, nei tarnavome Babilono karaliui, todėl tu ir įvykdei, ką buvai grasinęs per savo tarnus pranašus, kad kaulai mūsų karalių ir kaulai mūsų tėvų bus iškasti iš jų kapų. 25* Ir iš tikrųjų jie guli numesti dienos kaitrai ir nakties šalnai. Jie mirė kęsdami didelį skausmą nuo bado, kalavijo ir maro. 26 Taip pat dėl Izraelio karalystės ir Judo karalystės nedorumo pavertei Namus, kurie buvo vadinami tavo vardu,* tuo, kas jie yra šiandien”.

Prisimenami Dievo pažadai 27 “Betgi su mumis tu, Viešpatie, mūsų Dieve, pasielgei pagal visą savo gerumą ir begalinę gailestingumą, 28 kaip buvai įspėjęs per savo tarną Mozę tą dieną, kai įsakei jam surašyti tavo įstatymą Izraelio vaikų aki-vaizdoje: 29 “Jei neklausysite mano balso, tikrai ši didelė ir gausi minia taps menka saujele tautose, kur juos išblaškysiu.” 30 Aš gerai žinau, kad jie manęs nepaklausys, nes jie yra kietasprandė tauta. Betgi savo tremties šalyje jie paims tai į širdį 31 ir supras, kad aš, Viešpats, esu jų Dievas. Aš duosiu jiems širdį ir jautrias ausis, – jie garbins mane savo tremties šalyje ir šauksis mano vardo. 33 Tuomet jie liausis buvę kietasprandžiai ir, prisimindami savo tėvų, nusidėjusių Viešpačiui, likimą, gręšis nuo savo nedorų darbų. 34 O aš parvesiu juos į kraštą, kurį prisiekdamas pažadėjau jų tėvams – Abraomui, Izaokui ir Jokūbui. Jie vėl jį valdys. Aš juos padauginsiu, – nemažės jų skaičius. 35 Aš sudarysiu su jais amžiną sandorą, aš būsiu jų

Dievas, ir jie bus mano tauta, – niekad daugiau nebevarysiu savo tautos Izraelio iš krašto, kurį jiems daviau”.

3 “Visagali Viešpatie, Izraelio Dieve, siela, prislėgta sielvarto, ir dvasia, prislėgta baimės, šaukiasi tavęs! 2 Išgirsk, Viešpatie, ir pasigailėk, nes tau mes nusidėjome! 3 Tu viešpatauji amžinai, tuo tarpu mes žūstame amžinai. 4 Visagali Viešpatie, Izraelio Dieve, išgirsk maldą Izraelio likučio – vaikų tų, kurie nepaklausė Viešpaties, savo Dievo, balso ir tau nusidėjo. Užtat ir persekioja mus nelaimės. 5 Neprisimink dabar mūsų tėvų nedorųjų darbų, bet prisimink savo ranką ir vardą, 6 nes tu esi Viešpats, mūsų Dievas. Tave, Viešpatie, mes norime šlovinti! 7 Juk tu įdiegei savo baimę į mūsų širdis šauktis tavo vardo. Šlovinsime tave savo tremtyje. Pašalinome iš savo širdžių visą nedorumą mūsų tėvų, kurie tau nusidėjo. 8 Štai mes šiandien vargstame tremtyje, kur tu mus išblaškei užgauliojimui, prakeikimui ir bausmei už nedorybes mūsų tėvų, kurie paliko Viešpatį, mūsų Dievą”.

B. POEMA APIE IŠMINTĮ

- 9 “Klausyk, Izraeli, gyvenimo įsakymų,
dėmėkis, kad žinotumei,
kas išmintinga.
- 10 Kas atsitiko, Izraeli,
kad esi savo priešų žemėje,
sensti svečioje šalyje,
- 11 susiteršęs mirusiais,
priskirtas prie žengiančiųjų
į Požemį?

2,25: {lavonai} guli numesti: turbūt užuomina į Jer 36,30; žr. taip pat Jer 22,19 paaiškinimą.

2,26: ... Namus, kurie buvo vadinami tavo var-

du: Jeruzalės Šventykla buvo kaldėjų sunaikinta 587 m. prieš Kristų. Tremties metu ji buvo tik griuvėsiai.

- 12 Nusigėrėži tu nuo išminties
šaltinio!
- 13 Jei būtumei ėjęs Dievo keliu,
gyventumei ramybėje per amžius.
- 14 Suvok, kur glūdi išmanymas,
kur stiprybė,
kur supratimas,
kad tada suvoktum,
kur ilgas gyvenimas ir gyvastis,
kur akių šviesa ir ramybė.
- 15 Kas rado išminties buveinę,
kas įsiveržė į jos lobynus?
- 16 Kur yra tautų valdovai
ir tie, kurie viešpatavo net žemės
žvėrimis,
- 17 žaidė su padangių paukščiais?
Kur tie, kurie krovė sidabrą ir auksą,
žmonių taip branginamą,
ir jų turtams nebuvo galo?
- 18 Kur tie, kurie rūpestingai kalė,
apdirbdami sidabrą,
bet nepaliko savo darbo ženklo?
- 19 Jie pradingo, nužengė į Požemį,
o jų vietoje kiti iškilo.
- 20 Naujosios kartos matė šviesą,
gyveno krašte,
betgi kelio į išmintį nesurado.
- 21 Jos takų jie nesuvokė
ir jos neieškojo, –
netgi jų palikuonys turi būti toli
nuo kelio į ją.
- 22 Apie ją* nebuvo kalbama Kanaane,
ji nebuvo matoma Temane.
- 23 Netgi Hagaros vaikai,
ieškantys pažinimo žemėje,
Midjano ir Temano pirkliai –
pasakų sekėjai,
- ieškantys išmanymo,
nežinojo kelio į išmintį,
jos takų neėmė į širdį.
- 24 O Izraeli, kaip dideli yra Dievo
Namai,*
kaip beribė yra jo viešpatystės vieta.
- 25 Didelė ir bekraštė,
erdvi ir neišmatuojama.
- 26 Ten gimė garsieji senovės laikų
milžinai,
be galo aukšti, įgudę kariauti.
- 27 Ne juos Dievas išsirinko,
ne jiems davė kelią į išmintį:
- 28 jie žuvo, stokodami išmanymo,
žuvo dėl savo kvailumo.
- 29 Kas gi užžengė į dangų ir jos
pasiėmė
ar parsinešė jos nuo debesų?
- 30 Kas gi perplaukė jūrą, ją susirado
ir nusipirko už gryną auksą?
- 31 Niekas nežino į ją kelio,
niekas nesuvokia jos takų.
- 32 Bet tas, kuris visa žino, pažįsta ją,
ištyrė ją savo žinojimu.
Jis sukūrė žemę visiems laikams,
pripildė ją keturkojų gyvulių;
- 33 jis siunčia šviesą – ir ji sklinda,
atšaukia ją – virpėdama ji paklūsta.
- 34 Žvaigždės džiugiai žėri joms
nustatytu laiku,
- 35 kada jas pasišaukia, jos atsako:
“Mes čia!” –
su džiaugsmu šviesdamos savo
Kūrėjui.
- 36 Jis yra mūsų Dievas,
joks kitas negali jam prilygti:

3,22-23: Kanaano, Finikijos (žr. Ez 28,3-4), Temano (Jer 49,7) tautos garsėjo išmintimi drauge su Hagaros sūnumis, arba arabų gentimis, bet jie stokojo tikros išminties. Tikroji išmintis randama

tik Dievo Įstatyme.

3,24: *Dievo Namai*: kūrinių, Dievo sukurtas pasaulis.

37 jis ištyrė visą išminties kelią,
padovanojo ją savo tarnui Jokūbui,
savo mylimam sūnui Izraeliui.

38 Paskui jis pasirodė žemėje
ir gyveno tarp žmonių”.

4 Ji yra Dievo įsakymų knyga,
amžinai tveriantis įstatymas.
Kas tik jo laikosi, atras gyvenimą,
kas jo nesilaiko, mirs.

2 Sugrįžk, Jokūbai, stverkis jos,
eik jos nušviestas į spindesį.

3 Savo garbės kitam neatiduok
nei savo pirmumo teisės –
svetimai tautai.

4 Izraeli, mes esame laimingi,
nes mums apreikšta, kas Dievui
patinka”.

C. JERUZALĖ GUODŽIA TREMTINIUS

5 Drąsos, mano tauta,
tu, Izraelio likuti!

6 Buvote parduoti tautoms
ne sunaikinimui.
Buvote atiduoti priešams,
nes rūstinot Dievą.

7 Užrūstinot savo Kūrėją,
dėdami atnašas demonams,
o ne Dievui.

8 Užmiršot amžinąjį Dievą,
kuris jus penėjo,
ir nuliūdino Jeruzalę,
kuri jus auklėjo.

9 Juk ji, matydama užgriūvantį jus
Dievo pyktį,
sakė: “Klausykitės jūs,
Ziono kaimynai,
atsiuntė man Dievas didelį skausmą.

10 Juk aš mačiau nelaisvę,
kurią Amžinasis atsiuntė
mano sūnams ir dukterims.

11 Su džiaugsmu juos auklėjau,

bet su verksmu ir skausmu juos
išleidau.

12 Tenedžiūgauja nė vienas,
kad aš našlė, netekusi daugelio.
Dėl savo vaikų nuodėmių
likau nelaiminga, –
dėl to, kad jie nuklydo nuo Dievo
įstatymo,
13 nepaisė jo įstatų,
nėjo Dievo įsakymų keliais
ir nežengė jo teisumo nurodytais
takais.

14 Ateikite, Ziono kaimynai,
prisiminkite mano sūnų ir
dukterų nelaisvę,
siųstą jiems Amžinojo.

15 Jis atvedė prieš juos tautą iš toli,
nuožmią tautą, šnekančią svetima
kalba,

neturinčią pagarbos senam
nei pasigailėjimo vaikui.

16 Mylimus sūnus jie atėmė iš šios
našlės,

paliko mane vienišą, be dukterų.

17 Kuo gi aš galiu jums padėti?

18 Tik tas, kuris sukėlė jums tiek
nelaimių,
tegali jus išgelbėti iš priešų rankos.

19 Eikite, mano vaikai, eikite:
pasiliksiu nelaiminga.

20 Nusivilkau ramybės drabužį,
apsivilkau ašutine prašymo maldai
ir, kol būsiu gyva, šauksiuos
Amžinojo.

21 Drąsos, mano vaikai!
Šaukitės Dievo,
kuris išgelbės jus iš priespaudos –
iš priešų rankos.

22 O aš patikėjau Amžinajam jūsų
išgelbėjimą,
atėjo man džiaugsmas iš Šventojo

- dėl gailestingumo, kuris greitai
pasieks jus
nuo Amžinojo, jūsų Gelbėtojo.
- 23 Su verksmu ir skausmu aš jus
išleidau,
bet Dievas jus man parves
su linksmybe ir džiaugsmu amžiams.
- 24 Kaip Ziono kaimynai neseniai matė
jūsų nelaisvę,
taip veikiai jie matys jums Dievo
duotą išgelbėjimą,
ateinantį su didžia Amžinojo garbe
ir žėresiu.
- 25 Vaikai, kantriai kęskite pyktį,
kuris atėjo jums iš Dievo.
Priešai tave persekiojo,
veikiai matysi jų sunaikinimą
ir lipsi jiems ant sprando.*
- 26 Mano išlepinti vaikai žengė
duobėtu keliu,
priešų varomi it pagrobta kaimenė.
- 27 Būkite drąsūs, vaikai!
Šaukitės Dievo,
nes tas, kuris jums tai atsiuntė,
jus prisimins!
- 28 Kaip buvote nuolat nusiteikę
nuklysti nuo Dievo,
taip dabar dešimt kartų labiau
jo ieškokite,
- 29 nes tas, kuris atsiuntė jums
nelaimės,
sugrąžins su išgelbėjimu jums ir
amžiną džiaugsmą”.

D. JERUZALĖ PAGUODŽIAMA

- 30 “Drąsos, Jeruzale!
Tas, kuris tau vardą davė,
tave paguos.

- 31 Baiminasi tie, kurie tave skriaudė
ir džiūgavo dėl tavo žlugimo.
- 32 Baiminasi miestai, kur tavo vaikai
vergavo,
baiminasi miestas,* paėmęs tavo
sūnus.
- 33 Kaip anas miestas džiaugėsi dėl
tavo žlugimo
ir džiūgavo dėl tavo griuvėsių,
taip jis sielvartaus dėl savo
sunaikinimo.
- 34 Atimsiu jam džiaugsmą turėti
aibę gyventojų, –
virs gedulu jo džiūgavimas.
- 35 Amžinojo ugnis ant jo kris ilgą
laiką,
ir nuo tada jame apsigyvens
demonai.*
- 36 Pažvelk į rytus, Jeruzale!
Pamatyk džiaugsmą,
kuris tau sklinda iš Dievo.
- 37 Štai! Džiūgaudami Dievo šlove,
pareina tavo vaikai,
kuriuos kadaise išleidai,
Šventojo žodžiu surinkti iš rytų ir
vakarų.
- 5** Jeruzale, nusivilk savo gedulo ir
skurdo drabužį,
apsivilk amžinu Dievo šlovės
grožiu.
- 2 Apsigaukb Dievo teisumo skraiste,
užsidėk ant galvos Amžinojo šlovės
gaubtuvą,
- 3 nes Dievas parodys tavo spindesį
visai žemei.
- 4 Tu būsi amžinai Dievo vadinama
‘Ramybe per Teisumą’ ir ‘Šlove per
Dievo garbinimą’.

4,25: ... *lipsi jiems ant sprando*: priešų meilė nebuvo Senojo Testamento idealas. Babiloniečiai-kaldėjai laikomi ir Dievo, ir Izraelio priešais.

4,32: ... *baiminasi miestas*: Babilonas – Babi-

lonijos sostinė buvo tapusi įvaizdžiu jėgų, trukdžiusių tremtiniams grįžti į tėvų kraštą.

4,35: Dykuma ir tyrai buvo laikomi demonų buveinėmis. Žr. Tob 8,3; Lk 11,24.

- 5 Kelkis, Jeruzale!
Atsistok aukštumoje, pažvelk į rytus
ir pasižiūrėk į savo vaikus,
surinktus iš rytų ir vakarų
Šventojo žodžiu
ir džiūgaujancius, nes Dievas juos
atsiminė.
- 6 Priešų varomi, jie išėjo pėsti iš tavęs,
bet Dievas parves juos tau,
nešamus su pagarba tarsi
karališkame soste.
- 7 Nes Dievas nutarė,
kad aukšti kalnai ir amžinos uolos
būtų sulyginti,
daubos ir slėniai užpilti, sulyginant
su žeme,
idant Izraelis galėtų saugiai žygiuoti
gaubiamas Dievo šlovės.
- 8 Dievo liepimu miškai ir visi kvapūs
medžiai
teiks Izraeliui pavėsį,
nes Dievas džiaugsmingai ves Izraelį,
nušviestą savo šlovės,
gailestingumo ir teismo”.

E. JEREMIOJO LAIŠKAS

6 Nuorašas laiško, Jeremijo siųsto babiloniams, kurie turėjo būti babiloniečių karaliaus išvaryti į Babiloną, skelbiančio jiems, ką Dievas buvo jam įsakęs.

Už nuodėmes, kuriomis jūs nusidėjote Dievui, esate babiloniečių karaliaus Nebukadnezaro išvaromi kaip belaisviai į Babiloną. ²Taigi, pasiekę Babiloną, ten jūs išbūsate daugel metų – ilgą laiką, septynias kartas.* Po to aš parvesiu jus iš ten ramybėje. ³O dabar Babilone jūs matysite

ant žmonių pečių nešamus dievus, padirbtus iš sidabro, aukso ir medžio, keliančius pagonims baimę. ⁴Užtat būkite budrūs! Nepasidarykite panašūs į pagonis ir neturėkite jokios jų dievų baimės, ⁵kai matote minią prieš juos ar už jų puolant kniūbsčia. Verčiau sakykite sau: “Tu, Viešpatie, turi būti garbinamas!” ⁶O mano angelas yra su jumis, jis jūsų gyvasties sargas.

⁷Juk jų liezuvis dailidės nulygintas, o jie patys aptraukti auksu ir sidabru, tačiau jie yra apgaulė ir kalbėt negali. ⁸Tarsi mergaitei, mėgstančiai puošmenis, žmonės atneša aukso ⁹ir pina vainikus savo dievų galvoms. Kartais kunigai pasiima sidabrą ir auksą nuo savo dievų ir sunaudoja sau, net dalį jo duoda kekšėms prieangyje.* ¹⁰Jie aprenčia šiuos dievus sidabro, aukso ir medžio drabužiais tarsi žmonės, tačiau tie dievai nei nuo rūdžių, nei nuo kandžių išsigelbėt negali. ¹¹Apvilkus juos purpuro drabužiu, vis tiek reikia nušluostyti nuo jų veido šventyklos dulkes, kurios ant jų storai nusėda. ¹²Kiekvienas turi skeptrą, kaip srities valdovas žmogus, tačiau nepajėgia nubausti mirtimi to, kas jį užgauna. ¹³Kiekvienas laiko dešinėje kirvį ar durklą, tačiau nepajėgia pats išsigelbėti nuo karo ar plėšikų. ¹⁴Iš to aišku, kad jie jokie dievai. Todėl jų nebijokite!

¹⁵Lygiai kaip molio puodas, kartą žmogaus sudaužytas, niekam neduoda naudos, taip ir tie, pastatyti jų šventyklose. ¹⁶Jų akys pilnos dulkių nuo praeivių kojų. ¹⁷Lygiai kaip visur užrakinamos durys žmogui, kuris nusikalto karaliui ir nuteistas mirti, taip kunigai apsaugo jų

6,2: ... *septynias kartas*: turbūt įkvėptasis autorius, rašydamas savo bendralaikiams, kuriems tremties sąlygos dar tebebuvo skaudi tikrovė, užsimena apie šio laiško datą. Autorius Jeremijo 70

metų skaičių padaugina 3 ar 4 kartus.

6,10: ... *kekšės prieangyje*: apeiginė prostitucija buvo įprastas pagonių stabų garbinimo bruožas.

šventyklas vartais, skląsčiais ir užkaiščiais, kad jų neišneštų plėšikai. ¹⁸Jiems daugiau lempų jie uždega negu sau patiems, o dievai negali nė vieno jų matyti. ¹⁹Jie yra lyg šventyklos sienojai, kurie, sakoma, iš vidaus sugrauziami. Nors iš žemės atšliaužusios kinivarpos sugrauzia juos ir jų apdarus, jie nieko nejaučia. ²⁰Jų veidai pajuodę nuo šventyklos dūmų. ²¹Šikšnosparniai, kregždės ir visokie paukščiai nutupia ant jų kūno ir galvos, po juos laipioja katės. ²²Žinokite tad, jog jie nėra dievai, ir jų nebijokite!

23 Net auksas, kuriuo jie yra aptraukti dėl gražumo, žiba tik tuomet, kai kas nors nuvalo jo paviršių. Netgi kai buvo liejami, jie nejautė nieko. ²⁴Kad ir kiek būtų buvę už juos sumokėta, gyvybės alsavimo neturi. ²⁵Kadangi yra be kojų, žmonėms reikia juos nešti ant pečių, tuo visiems parodant jų niekybę. Ir juos garbinantieji turi gėdytis, nes kai jie parpuola ant žemės, patys nebegali atsikelti. ²⁶Jie patys negali pajudėti, jei kas juos ir pastato, negali patys atsistoti, kai parpuola. Atnašos padedamos šalia jų tarsi šalia mirusiųjų. ^{27*}Jų kunigai uždariauja, pardavinėdami atnašas savo naudai. Net jų žmonės susūdo dalį mėsos sau, nesidalija niekuo nei su vargšais, nei su ligoniais. ²⁸Moterys savo kraujoplūdžio metu ir gimdyvės liečia jų atnašas. Žinodami tad, jog jie nėra dievai, jų nebijokite.

29 Kaipgi jie gali būti vadinami dievais? Juk net moterys aukoja atnašas tiems

dievams iš sidabro, aukso ir medžio! ³⁰Jų šventyklose kunigai tupi su nuplyšusiais drabužiais, nukirptais plaukais bei barzdomis ir nedengtomis galvomis. ³¹Jie šaukia ir rėkia savo dievų akivaizdoje, kaip kiti kad daro laidotuvių puotoje. ³²Kunigai paima kai ką iš dievų drabužių ir jais apvelka savo žmonas ir vaikus. ^{33*}Ar jie patiria iš ko nors ką pikta, ar ką gera, negali už tai atsilyginti; jie negali padaryti žmogaus karaliumi nei jo nušalinti. ³⁴Lygiai taip jie niekam negali duoti nei turtų, nei pinigų. Jei kas, davęs jiems įžadą, neištesės, jie negali iš jo išreiklauti. ³⁵Negelbsti žmogaus nuo mirties nei vaduoja silpnojo nuo galingojo. ³⁶Aklam žmogui regėjimo jie nesugrąžina nei žmogaus, esančio bėdoje, negelbsti. ³⁷Jie nei našlės pasigaili, nei našlaičiui padeda. ³⁸Šie mediniai dievai, aptraukti sidabru ir auksu, panašūs į atkirstus nuo kalno akmenis. Jų garbintojai bus sugėdinti. ³⁹Kaipgi tad galima manyti ar tvirtinti, kad jie yra dievai?

40 Netgi patys kaldėjai jų negerbia. Užtikę kurčnebylį – žmogų, negalintį kalbėti, jį tempia prie Belio* ir reikalauja, kad dievas prakalbėtų, lyg tas žmogus suprastų. ⁴¹Jie patys nepajėgia apsigalvoti ir pamesti šiuos dievus, nes stokoja supratimo. ^{42*}O jų moterys, apsijuosusios virvelėmis, sėdi pakelese, degindamos sėlenas vietoj smilkalų. ⁴³Kai kuri iš jų, pasirinkta kokio nors praeivio, su juo paguli, ji šaiposi iš savo kaimynės, kad toji nebuvo taip pagerbta, kaip jinai, ir kad

6,27-31: Čia minimos pagonių stabų garbinimo apeigos, lyginant su žydų apeigomis, buvo keistai įmantrios. Žr. Kun 12,2-8; 15,19-23.

6,33-39: Ko stabai – pagonių dievai negali padaryti, tikrasis Dievas padaro. Žr. 1 Sam 2,7; Įst 23,22; Ps 68,6; 146,7-9; Iz 35,4-5.

6,40: ... *prie Belio*: babiloniečių-kaldėjų

dievas. Žr. Jer 50,2 paaiškinimą.

6,42-43: Nuoroda į babiloniečių-kaldėjų moterų pareigą kartą gyvenime tarnauti kekše religinėse apeigose. Nenutraukta virvelė būdavo ženklas, kad ši moteris dar neatliko savo pareigos. *Sėlenos* buvo deginamos kaip afrodiziakas ar naudojamos lytinėse pagonių religijos apeigose.

jos virvelė tebėra nepertraukta. ⁴⁴Visa, kas daroma su anais dievais, yra apgaulė. Kaipgi tat galima manyti ir tvirtinti, kad jie dievai?

⁴⁵ Jie yra dailidžių bei auksakalių padirbū ir tėra tik tas, kuo šie amatininkai norėjo, kad jie būtų. ⁴⁶Jų dirbėjai patys ilgai negyvena. Kaipgi gali jų padirbti daiktai būti dievais? ⁴⁷Jie savo įpėdiniams paliko apgaulę ir gėdą. ⁴⁸Juk kai karas ar nelaimės juos užklumpa, kunigai tariasi tarpusavyje, kur pasislėpti drauge su jais. ⁴⁹Kaipgi tat gali kas nesuvokti, kad tai jokie dievai, kai jie patys nepajėgia apsisaugoti nuo karo ar nelaimių? ⁵⁰Juk jie yra iš medžio, auksu ir sidabru aptraukti! Ilgainiui jie bus žinomi kaip apgaulė. Visoms tautoms ir karaliams bus aišku, kad jie nėra dievai, o žmogaus rankų darbai, ir jie neturi jokios dieviškos galios.

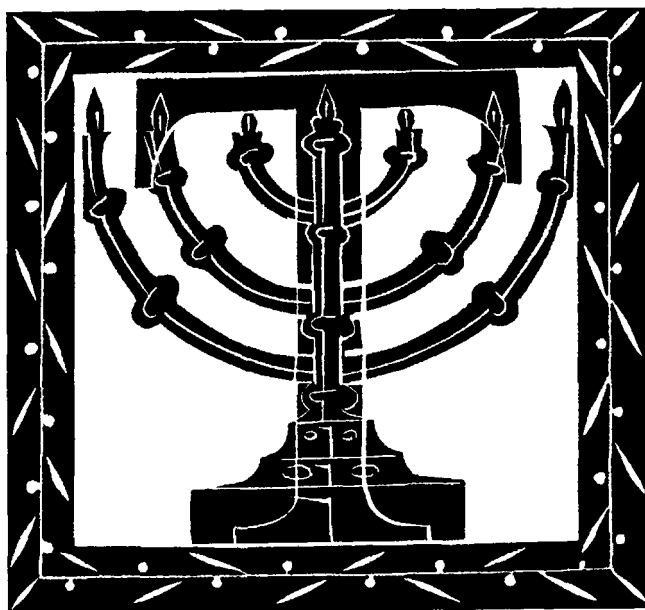
⁵¹ Kam gi dar nėra aišku, kad jie ne dievai? ⁵²Krašto karaliaus jie nepaskiria nei duoda žmonėms lietaus. ⁵³Nei savo pačių teisių jie negina, nei atgauna, kas buvo neteisėtai paimta, nes jie bejėgiai. Jie yra tarsi varnos tarp dangaus ir žemės. ⁵⁴Juk kilus gaisrui šių medinių, auksu ir sidabru aptrauktų dievų šventykloje, kunigai, tiesa, bėga ir išsigelbsti, o patys dievai sudega ugnyje drauge su sienojais. ⁵⁵Pasipriešinti karaliui ar priešams jie negali. ⁵⁶Kaipgi tad galima įsivaizduoti ar manyti, kad jie yra dievai?

⁵⁷ Nei nuo vagių, nei nuo plėšikų šie mediniai, sidabru ir auksu aptraukti dievai neišsigelbsti. Nuo jų vagys jėga nulupa auksą bei sidabrą ir pabėga su drabužiais, kuriais jie buvo apvilkti. O jie negali net sau pagelbėti. ⁵⁸Kur kas geriau būti karaliumi, rodančiu savo drąsą, ar

namų apyvokai reikalingu indu, kuriuo giriasi jo savininkas, negu šiais netikrais dievais; geriau būti namų durimis, kurios saugo visa, kas viduje, negu šiais netikrais dievais; geriau būti mediniu stulpu karaliaus rūmuose, negu šiais netikrais dievais! ⁵⁹Juk saulė, mėnulis ir žvaigždės, būdami šviesūs ir atlikdami sau skirtą tarnybą, mielai paklūsta. ⁶⁰Panašiai ir žaibas, kai švysteli, yra gražus pasižiūrėti; taip pat yra ir su vėju, pučiančiu kiekviename krašte. ⁶¹Ir debesy, kai Dievas jiems įsako plaukti viršum visos žemės, vykdo, kas įsakyta; ⁶²ir ugnis, pasiūsta iš aukštybių sudeginti kalnų ir miškų, daro, kas paliepta. O šie netikri dievai neprilygsta jiems nei gražumu, nei galybe, ⁶³todėl neįtikėtina ir negali būti tvirtinama, kad jie yra dievai. Jie nei teisingumą įgyvendina, nei žmogui gera padaro. ⁶⁴Žinodami tad, jog jie nėra dievai, jų nebijokite!

⁶⁵ Ir karalių jie negali nei prakeikti, nei palaiminti. ⁶⁶Tautoms į ženklus dangaus skliaute jie nerodo, nei spindi kaip saulė, nei šviečia kaip mėnulis. ⁶⁷Gyvu liams geriau negu jiems, nes, bėgdami į pastogę, gali savimi pasirūpinti. ⁶⁸Taigi mums nėra nė mažiausio įrodymo, kad jie yra dievai, – todėl jų nebijokite!

⁶⁹ Juk kaip baidyklė agurkų darže nieko neišsaugo, taip yra ir su mediniais, auksu bei sidabru aptrauktais dievais. ⁷⁰Lygiai kaip erškėčių krūmas sode, ant kurio nutupia visokiausi paukščiai, arba kaip patamsin numestas lavonas, tokie yra jų iš medžio, sidabru ir auksu aptraukti dievai. ⁷¹Iš sudulėjusio purpuro ir lino ant jų galima pažinti, kad jie jokie dievai. Galop ir jie patys sudulės ir bus krašto gėda. ⁷²Juo geriau teisiame, stabų neturinčiam žmogui, nes gėda jo nepalies.

**EZEKIELIO
KNYGA**

Daugiasluoksni Ezekielio asmenybė padaro jį vieną įdomiausių Senojo Testamento pranašų. Daugeliu atžvilgių jis yra panašus į Eliją ir Elišą — senovės pranašus, o jo žodžius iš Dievo sąlygoja visi jo pirmtakai, — Ezekielio pranašystė yra tolesnė jų pranašystės raida. Tačiau Ezekielis buvo ir labai išsiskiriantis. Jo dėmesys Šventyklai ir liturgijai daro jį perdėm savitą pranašų istorijoje. Šis Ezekielio pranašystės bruožas turėjo nepaprastą įtaką potremtinei žydų religijai. Nenuostabu, kad jis vadinamas judaizmo — Šventyklos liturgija tarnaujančios Dievui bendruomenės tėvu. Tai liudija ir jo vardas, — hebrajų kalba *Jehezq'el* reiškia “Dievas stiprina”.

Ezekielis buvo kunigas, — gimė ir augo kunigiškoje Būzio (Buzi) šeimoje Jeruzalės mieste. Ezekielis buvo ir tremtinys, — Nebukadnezaras ištrėmė jį į Babiloniją drauge su karaliumi Jehojachinu ir kitais įžymiais Judo karalystės asmenimis 597 m. prieš Kristų. Ezekielis buvo ir pirmasis pranašas, kurį Dievas pašaukė kalbėti savo vardu ne Šventoje Žemėje, bet už jos ribų. Pranašas Ezekielis iš Dievo gavo užduotį paruošti Babilonijon ištrėmtus savo tautiečius žūčiai Jeruzalės ir Šventyklos, kurią jie laikė Dievo Namais. Todėl pirmąją jo knygos dalį sudaro priekaištai dėl Izraelio nuodėmių — darytų praeityje ir kartojamų dabartyje — ir primygtini žodžiai iš Dievo apie dar nuožmesnį Pažado Žemės nuniokojimą ir žiauresnę tremtį. Tremtiniai pranašo priekaištų neėmė į širdį ir jo pranašavimais netikėjo.

587 m. prieš Kristų Nebukadnezaras sunaikino Jeruzalę ir Šventyklą, — Dievas patvirtino per Ezekielį duotus savo žodžius. Antra Ezekielio knygos dalis apima paguodos žodžius, — išganymo pažadą Naujoje Sandoroje su Dievu. Žmogaus buvimas ir tikėjimas Dievu — Kūrėju ir Istorijos Viešpačiu — šaukėsi naujo žodžio iš Dievo. Tremtis buvo išblaškiusi Sandoros tautą, išžarsčiusi ir sužlugdžiusi jos buitį, siekusi ir ateities viltis. Žodis iš Dievo, duotas per Ezekielį tremties žaizdre, nurodo svarbiausią Naujosios Sandoros su Dievu sąlygą: asmenišką atsakomybę.

Ezekielis pabrėžė nepaprastą, žmogui žadą atimančią Dievo šlovę. Tai liudija ne tik nuostabusis prie Kebaro upės regėjimas, kuriuo prasideda jo pranašavimas, bet ir visa knyga. Ką Dievas duoda žmogui ar daro dėl žmogaus, pagal Ezekielio mokymą, tai Dievas daro dėl savo vardo šlovės. Naujoji širdis ir naujoji dvasia Naujojoje Sandoroje irgi nėra žmogaus pastangų vaisius, bet paties Dievo įvykdytas atnaujinimas.

Panašiai kaip Jeremijas, Ezekielis pagrindžia žmogaus išganymą Dievo malone. Jėzus yra Gerasis Ganytojas, apie kurį pranašavo Ezekielis, ir Dievo šlovinimo “dvasia ir tiesa” (Jn 4,24; 10,1-19). Be to, pranašas Ezekielis itin stipriai pabrėžia ir išryškina asmenišką žmogaus atsakomybę už savo nuosprendžius.

Ezekielio knygos metmenys:

A.	Žodžiai iš Dievo prieš Jeruzalės sunaikinimą	1-24
1.	Pradinis regėjimas ir pranašo pašaukimas	1-3
2.	Pranašavimai Judo karalystei ir Jeruzalei	4-24
B.	Pranašavimai kaimyninėms tautoms	25-32
C.	Žodžiai iš Dievo po Jeruzalės sunaikinimo	33-48
1.	Ezekielis Izraelio sargybinis	33
2.	Dievo paguodos ir pažado žodžiai	34-39
3.	Pranašavimai apie Naująją Jeruzalę	40-48

A. ŽODŽIAI IŠ DIEVO PRIEŠ JERUZALĖS SUNAIKINIMĄ

1. Pradinis regėjimas ir pranašo pašaukimas

1 Trisdešimtaisiais metais,* ketvirto mėnesio penktąją dieną, man esant tarp tremtinių prie Kebaro upės,* atsivėrė dangus ir aš mačiau regėjimus iš Dievo. ²Penktąją mėnesio dieną, – tai buvo penktieji karaliaus Jehojachino tremties metai,* – ³VIEŠPATIES žodis atėjo Būzio sūnui kunigui Ezekieliui prie Kebaro upės kaldėjų krašte. Ten pasiekė jį VIEŠPATIES ranka.

Viešpaties vežimo regėjimas ⁴Pakėliau akis, ir štai iš šiaurės,* pašvaistės apsuptas, su žaibuojančia ugnimi, artėjo viesulas, didžiulis debesis, kurio viduryje iš ugnies šerdies spindėjo lyg gintaras.* ⁵Jos viduryje rodėsi esą lyg keturi gyvūnai:* jie turėjo žmogaus išvaizdą, ⁶bet kiekvienas jų su keturiais veidais ir kiekvienas jų su keturiais sparnais. ⁷Jų kojos buvo tiesios, o kojų padai tarsi veršio nagos; jos žibėjo, kaip žiba šveistas žalvaris. ⁸Žmogaus rankos buvo po jų sparnais keturiuose šonuose. Visi keturi gyvūnai turėjo veidus ir sparnus. ⁹Jų sparnai lietė vienas kitą. Eidami jie nesigręžiojo, – kiekvienas gyvūnas ėjo tiesiai į priekį. ¹⁰Jų veidai atrodė šitaip: visi keturi turėjo žmo-

gaus veidą {iš priekio}, visi keturi turėjo liūto veidą dešinėje, visi keturi turėjo jaučio veidą kairėje ir visi keturi turėjo aro veidą {iš užpakalio}. ¹¹Tokie buvo jų veidai. Kiekvienas gyvūnas turėjo du sparnus taip išskleistus aukštyn, kad jie lietė kaimyno sparnus, o kiti du sparnai dengė jų kūnus. ¹²Kiekvienas ėjo tiesiai į priekį, – jie ėjo, kur tik dvasia norėjo eiti, ir eidami nesigręžiojo. ¹³Taigi tokia buvo gyvūnų išvaizda. Tarp gyvūnų buvo kažkas, kas atrodė kaip ugnyje degančios anglys, – jos atrodė lyg deglai, švysčiojantys pirmyn ir atgal tarp gyvūnų. Ugnis spindėjo žėresiu, iš ugnies plyksėjo žaibai. ¹⁴Gyvūnai švytravo pirmyn ir atgal kaip žaibai.

¹⁵Įsistebėjęs į gyvūnus, pamačiau prie kiekvieno keturveidžio gyvūno po ratą, liečiantį žemę. ¹⁶Ratai žėrėjo, tarsi būtų padirbti iš chrizolito. Visi keturi buvo to paties pavidalo: jų išvaizda ir sąranga atrodė, tartum ratas būtų buvęs viduje rato. ¹⁷Pasijudinę riedėti, jie riedėdavo į bet kurią iš keturių kryptių, riedėdami nesigręžiodavo. ¹⁸Jų skrytys buvo aukštos ir kėlė baimę, nes visų keturių skrytys aplinkui buvo pilnos akių. ¹⁹Gyvūnams pajudėjus į priekį, riedėdavo ratai greta jų; gyvūnams pakilus nuo žemės, ratai pakildavo drauge su jais. ²⁰Kur tik dvasia ėjo, ten link jie riedėdavo, ir ratai pakildavo drauge su jais, nes ratuose buvo gyvūnų dvasia. ²¹Gyvūnams einant, riedėdavo ir

1,1: *Trisdešimtieji metai*, kurie sutampa su penktaisiais tremties metais (žr. 2-ąją eilutę), regis, susiję su pranašo Ezekielio amžiumi. *Kebaro upė*: turbūt kanalas prie Nipūro, į pietryčius nuo Babilono, – viena iš vietų, kur buvo apgyvendinti tremtiniai.

1,2: *Penktųjų metų ketvirto mėnesio penktąją dieną*: 593 m. liepos 31 d. prieš Kristų.

1,4: ... *šiaurės*: vieta, kur yra Dievo buveinė. Žr. Job 37,22; Ps 48,3. ... *lyg gintaras*: hebrajiškai *hašmal* – žodis, kurį arkivysk. J. Skvireckas verčia

žodžiu *skaistvaris*. Šiuolaikinė hebrajų kalba žodžiu *hašmal* ženkliną elektros jėgą. Ezekielio knygoje šiuo žodžiu aprašomas Dievo šlovės Artumas (žr. Ez 1,4,27 ir 8,2). Iš konteksto aišku, kad turima mintyje kažkas spindintis ugnies ar gintaro spalva. Šiuolaikiniai vertimai žodį *hašmal* aprašo žodžiais: *tartum spindintis gintaras* (NRSV), *tarsi gintaro spindesys* (NJB).

1,5: ... *keturi gyvūnai*: Ezekielis juos sutapatina su kerubais, žr. Ez 10,18-23.

ratai, gyvūnams sustojus, sustodavo ir ratai. Kai gyvūnai pakildavo nuo žemės, pakildavo drauge su jais ir ratai, nes ratuose buvo gyvūnų dvasia.

22* Viršum gyvūnų galvų buvo lyg dangaus skliautas, tartum baimę kelianti krištolo pašvaistė, išskleista viršum jų galvų. 23 Jų sparnai buvo ištiesti po skliautu, vieno sparnas į kito sparną. Kiekvienas jų dengė savo kūną dviem sparnais. 24 Jiems pasijudinus, girdėjau jų sparnų plazdenimą tartum galingų vandenų ošimą, kaip Galingojo balsą, – užmą kaip karo stovykloje. Sustoję jie nuleisdavo savo sparnus. 25 Ir nuo viršaus dangaus skliauto, buvusio virš jų galvų, pasigirdo balsas. Kai jie ramiai stovėdavo, nuleisdavo savo sparnus.

26 Viršum dangaus skliauto, kurs buvo virš jų galvų, stūksojo lyg sosto pavidalas, panašus į safyrą. Aukštai viršum sosto pavidalo sėdėjo į žmogų* panaši būtybė. 27 Aukščiau to, kas atrodė kaip jo juosmuo, regėjau spindesį tartum gintaro, kaip žėrinčios ugnies. O žemiau to, kas atrodė kaip jo juosmuo, regėjau tartum ugnį, su blizgančia pašvaiste visur aplinkui. 28 Kaip vaivorykstė, kai ji pasirodo lietaus dieną debesyse, tokia buvo pašvaistė, kuri jį supo aplinkui. Tai buvo VIEŠPATIES šlovės panašumo išvaizda. Pamatęs parpuoliau veidu žemėn ir išgirdau kažką kalbantį.

2 Ritinio regėjimas 1 Ir jis man tarė: “Marusis,* stokis ant kojų, ir aš kalbėsiu su tavimi!” 2 Kai jis man kalbėjo, dvasia* įėjo į mane ir pastatė mane ant kojų. Aš klausiausi to, kuris man kalbėjo.

3 Jis man sakė: “Marusis, aš siunčiu tave pas Izraelio vaikus, – pas maištaujančią tautą, – jie sukilo prieš mane. Jie ir jų tėvai maištavo prieš mane iki pat šios dienos. 4 Palikuonys, pas kuriuos tave siunčiu, yra įžūlus ir kietaširdžiai. Bet tu jiems sakysi: ‘Taip kalbėjo Viešpats DIEVAS’. 5 Klausys jie ar atsisakys klausyti, – nes jie yra maištingi namai, – bet tegu sužino, kad tarp jų buvo pranašas.

6 O tu, marusis, jų nebijok, nebijok nei jų žodžių, nors tave suptų dilgėlės ir erškėčiai ir sėdėtum ant skorpionų.* Dėl jų žodžių neturėk baimės, dėl jų veidų nenustok drąsos, nes jie maištingi namai.

7 Tu turi perduoti jiems mano žodžius, ar jie klauso, ar atsisako klausyti, nes jie yra maištingi namai.

8 O tu, marusis, klausykis, ką aš tau kalbu, ir nebūk maištingas kaip maištingieji namai. Atverk savo burną ir suvalgyk, ką duodu”. 9 Pažvelgiau, ir štai ranka, ištiesta manęs link, laikanti prirašytą ritinį. 10 Jis išvyniojo jį prieš mane, – ritinys buvo prirašytas iš vidaus ir iš lauko pusės. Jame buvo parašyta: “Raudos, gedulas ir dejonės”.

3 Jis tarė man: “Marusis, ką tik ten randi, valgyk! Suvalgyk šitą ritinį ir eik, kalbėk Izraelio namams!” 2 Atvėriau burną, o jis davė man šį ritinį suvalgyti, 3 sakydamas: “Maitinkis šiuo ritiniu, kurį tau duodu, ir pripildyk juo savo skrandį”. Aš jį valgiau, – mano burnoje jis tapo saldus tartum medus.*

1,22-23.26: Panašūs simboliai Dievo sostui aprašyti yra naudojami ir Iš 24,9-10.

1,26: Dievas apsireiškia žmogaus pavidalu. Žr. Iš 33,18-23.

2,1: *Marusis*: hebrajiškai *ben-adam*, t.y. *žmogaus sūnus*. Dievo kreipimasis į pranašą Ezekielio knygoje. Šiuo kreipimosi būdu pabrėžiama žmo-

gaus atskyrimas nuo Dievo.

2,2: *Dvasia*: gyvybinė jėga, kurios šaltinis yra Dievas, leidžianti pranašui išgirsti Dievo žodį. Žr. Ez 8,3; 9,24; 11,1.

2,6: *Nors... ir sėdėtum ant skorpionų*: pranašas turi būti pasiruošęs labai kandžiam prieštaramui. 3,3: *... saldus tartum medus*: nors pranašui

4 Tuomet jis tarė: “Marusis, eik pas Izraelio namus ir kalbėk jiems mano žodžiais. ⁵Juk tu nesi siunčiamas pas tautą, kurios šneka yra nežinoma ir kalba svetima, bet pas Izraelio namus. ⁶Ne pas vieną iš daugybės tautų, kurių šneka yra nežinoma ir kalba svetima, kurių žodžių tu nepajėgi suprasti. Jei tave pas jas siųsčiau, tikriausiai jos tavęs klausytų! ⁷Bet Izraelio namai atsisakys tavęs klausyti, nes jie atsisako klausyti manęs, – visi Izraelio namai turi kietą kaktą ir yra užsispyrusios širdies.

⁸ Tikėk manimi! Sutvirtinau tavo veidą prieš jų veidus, ir sukietinau tavo kaktą prieš jų kaktas, –

⁹ kaip deimantą, už titnagą kietesnę padariau tavo kaktą. Nebijok jų, dėl jų veidų nenustok drąsos, nes jie yra maištingi namai”.

10 Jis man tarė: “Marusis, imk sau į širdį ir išgirsk ausimis visus mano žodžius, kuriuos tau sakau. ¹¹Ir vyk pas tremtinius, pas savo tautiečius, kalbėk jiems ir sakyk jiems: “Taip kalbėjo Viešpats DIEVAS” – nepaisydamas, ar jie klausys, ar atsisakys klausyti”.

Ezekielis prie Kebaro upės ¹²Dvasia pakėlė mane, ir išgirdau už savęs didelį drebinantį dundesį, kai VIEŠPATIES šlovė* pasikėlė iš savosios vietos: ¹³plazdenimą gyvūnų sparnų, liečiančių vienas kitą, ir bildėjimą ratų šalia gyvūnų, – didelį dre-

binantį dundesį. ¹⁴Dvasia mane pakėlė ir nešė. Aš vykau, VIEŠPATIES rankos paveiktas, apkartęs nuo savo dvasios aistros. ¹⁵Atvykau pas tremtinius prie Tel-Abibo,* – pas tuos, kurie gyveno prie Kebaro upės, – ten tarp jų prasėdėjau priblokštas septynias dienas.

Viešpats paskiria Ezekielį sargybiniu ¹⁶Praslinkus septynioms dienoms, man atėjo VIEŠPATIES žodis: ¹⁷*“Marusis, tave paskyriau Izraelio namų sargybiniu. Kada tik išgirsi iš mano burnos žodį, mano vardu juos įspėsi.

18 Jei sakysiu nedorėliui: ‘Tu tikrai mirsi!’ – ir tu jo neįspėsi, – nekalbėsi, jog įspėtum nedorėlį gręžtis nuo savo nedoro kelio, kad liktų gyvas, – jis, nedorėlis, mirs dėl savo kaltės, bet tavoji ranka bus atsakinga už jo kraują. ¹⁹Bet jei įspėsi nedorėlį, o jis negrįš iš savo nedorumo ir savo nedoro kelio, – dėl savo paties kaltės jis mirs, o tu būsi išgelbėjęs savo gyvastį.

20 Arba kai teisusis nusigręžia nuo teismo ir elgiasi nedorai, – kai aš duodu jam progą nusidėti, – jis mirs. Kadangi tu jo neįspėjai, jis mirs dėl savo paties kaltės, – teismo darbai, kuriuos jis padarė, nebus atsimenami, – bet tavoji ranka bus atsakinga už jo kraują. ²¹Bet jei tu įspėsi jį, teisųjį, kad teisusis nenusidėtų, ir jis nenusideda, – jis tikrai gyvens, nes jis priėmė įspėjimą, o tu būsi išgelbėjęs savo gyvastį”.

Ezekielis tampa nebyliu ²²*Tuomet ten VIEŠPATIES ranka palietė mane, ir jis man tarė: “Kelkis ir nueik į slėnį. Tenai

pavedama pranašauti apie baisias nelaimes tautai, Dievo žodis yra saldus kiekvienam, kas jį ima į širdį.

3,12: *Viešpaties šlovė*: Dievo Artumas, apreikštas matomu būdu.

3,15: *Tel-Abibas*: viena iš vietovių, kur buvo apgyvendinti tremtiniai, Nipūro apylinkėse. *Tel-Abib[as]* pažodžiui reiškia *Pavasario kalva*.

3,17-21: Šis skaitinys yra labai būdingas Ezekielio pranašystei. Atrodo, kad įkvėptasis Ezekielio knygos redaktorius įdėjo jį į šią vietą, nors jis savo turiniu priklauso vėlesnei pranašo tarnybai. Žr. Ez 33.

3,22-27: Ir šis skaitinys priklauso vėlesniam laikotarpiui, kai Jeruzalė buvo Nebukadnezaro apgul-ta. Žr. Ez 24,27; 33,21-22. Ezekielio pranašavimai dažniausiai buvo simboliški veiksmai.

kalbėsiu su tavimi”. ²³Atsikėliau, nuėjau į slėnį ir regėjau, kad ten stovėjo VIEŠPATIES šlovė kaip šlovė, kurią buvau regėjęs prie Kebaro upės. Aš parpuoliau kniūbsčia. ²⁴Tuomet dvasia įėjo į mane ir pakėlė mane ant kojų. Jis kalbėjo su mani mi ir sakė: “Eik, užsidaryk savo troboje. ²⁵Tu, marusis, žiūrėk! Būsi rišamas virvėmis ir būsi jomis taip surištas, kad negalėsi išeiti pas žmones. ²⁶Padarysiu, kad tavo liežuvis priliptų prie gomurio taip, jog būsi nebylys, bejėgis juos įspėti, nes jie yra maištingi namai. ²⁷Bet kai aš kalbėsiu su tavimi ir atversiu tavo burną, tu jiems sakysi: ‘Taip kalbėjo Viešpats DIEVAS: kas pasiroošęs klausytis, tesiklausu, o kas atsisako klausytis, teatsisako, nes jie yra maištingi namai’”.

2. Pranašavimai Judo karalystei ir Jeruzalei

4 Simboliniai apgulos ir tremties pranašavimai ¹“Tu, marusis, paimk plytą ir pasidėk ją prieš save. Nubraižyk ant jos miestą – Jeruzalę. ²Surenk prieš ją apgulą, – pastatyk prieš ją apgulos bokštus, apjuosk ją pylimu, įrenk kareivių būstus ir iš visų pusių padėk mūrdaužius. ³Tuomet pasiimk geležinę skardą ir pastatyk ją kaip geležinę sieną tarp savęs ir miesto. Atsigręžk veidu į jį, – tebūna jis apgultas. Ryžtingai tęsk jo apsupimą. Tai yra ženklas Izraelio namams. ⁴Paskui gulkis ant kairiojo šono ir užsikrauk Izraelio namų bausmę, nes tiek

dienų, kiek ant jo gulėsi, neši jį bausmę. ⁵Jų bausmės metus skaičiuoju tau jų dienų skaičiumi – tris šimtus devyniasdešimt. * Taip tu kėsi bausmę už Izraelio namus. ⁶Kai ją būsi atlikęs, gulkis antrąkart, bet ant dešiniojo šono, ir kėsi bausmę už Judo namus. Skiriu tau keturiasdešimties dienų* trukmę, – po vieną dieną už kiekvienus metus. ⁷Atsigręžk veidu į Jeruzalės apgulą ir, pakėlęs nuogą ranką, pranašauk jai. ⁸Štai! Pririšu tave virvėmis, kad negalėtumei apsiversti nuo vieno šono ant kito, kol nebūsi pabaigęs savo apgulos dienų.

⁹* Tu pasiimk kviečių, miežių, pupų, lęšių, sorų ir speltų, supilk juos į vieną indą ir išsikepk duonos. Ją turėsi valgyti tiek dienų, kiek gulėsi ant savo šono, – tris šimtus devyniasdešimt dienų. ¹⁰Maisas, kurį valgysi, bus atsvertas, – dvidešimt šekelių dienai. Valgysi jį nustatytu laiku. ¹¹Vanduo, kurį gersi, bus atseikėtas, – šeštadalis hino. Gersi jį nustatytu laiku. ¹²Valgysi kaip miežinį paplotį, visų aki vaizdoje išsikepdamas ant žmogaus išmatų ugnies”.

¹³ VIEŠPATS tarė: “Šitaip valgys Izraelio žmonės savo suteptą duoną tautose, po kurias juos išblaškysiu”. ¹⁴Aš priešinausi: “Ai, ai, ai, Viešpatie DIEVE! Aš savęs niekad nesutečiau, – nuo pat savo mažumės iki šiol nesu valgęs nei dvėsenos, nei žvėrių sudraskyto gyvulio, – jokia sutepta mėsa nepateko į mano burną”. ¹⁵O jis man atsakė: “Gera, leidžiu tau naudoti galvijų mėšlą vietoj žmogaus išmatų. Ant

4,5-6: ... tris šimtus devyniasdešimt... keturiasdešimties dienų: simboliškai vaizduoja Šiaurės karalystės, Izraelio, ir Pietų karalystės, Judo, tremties trukmę. Asirija buvo užkariavusi Izraelį 722 m. prieš Kristų. Hebrajiškos frazės žodžiai *jeme mezurecha*, – t.y. *tavo apgulos dienos*, – turi savo skaitmeninę vertę, t.y. trys šimtai devyniasdešimt.

Keturiasdešimt metų reiškia vieną žmonių kartą. 4,7: ... pakėlęs nuogą ranką: neribotos jėgos simbolis.

4,9-17: Pranašo elgesys vaizduoja maisto stoką Jeruzalės apgulos metu. Žmonės valgė, ką turėjo po ranka. *Dvidešimt šekelių*: 224-244 gramų; ... *šeštadalis hino*: 1,1 litro.

jo ugnies keptk sau duoną”.

16 Tuomet jis kalbėjo: “Marusis, tikėk manimi! Nulaušiu Jeruzalės duonos ramstį.* Atsvėrę ir susirūpinę jie valgys duoną; atseikėję ir išsigandę jie gers vandenį. 17 Stokodami duonos ir vandens, prislėgti už savo kalnę, jie žvelgs vienas į kitą pagauti klaiko”.

5 Kalavijas Jeruzalei ¹“Tu, marusis, pasiimk aštrų kalaviją, naudok jį kaip kirpėjo skustuvą, pabrauk juo sau per galvą ir barzdą. Paskui paimk svarstyklės ir padalyk plaukus. ²Vieną trečdalį sudeginsi ugnimi mieste,* kai pasibaigs apgulos dienos. Kitą trečdalį neši aplink miestą ir kaposi kalaviju. Likusį trečdalį mesi į vėją, – aš išsitrauksiu kalaviją jiems iš pasakos. ³Tada iš jų paimsi žiupsnelį ir pririši prie savo apdaro kraštų. ⁴Ir iš šitų vėl šiek tiek paėmęs, – mesk į ugnį ir sudegink juos ugnimi. Nuo jų ugnis persimes į visus Izraelio namus”.

5 Taip kalbėjo Viešpats DIEVAS: “Tai yra Jeruzalė! Aš buvau davęs jai vietą tautų šerdyje su aplinkinėmis šalimis. ⁶Bet ji kėlė maištą prieš mano įsakus ir nuostatus, tapdama nedoresnė negu tautos ir šalys aplink ją, – atmetė mano įsakus ir negyveno pagal mano nuostatus”. ⁷Todėl taip kalbėjo Viešpats DIEVAS: “Tikėk manimi! Kadangi esate maištingesni negu tautos aplink jus, negyvenote pagal mano nuostatus ir nesilaikėte mano įsakų, net nesielgėte pagal įsakus tų tautų, kurios gyveno aplinkui!” ⁸Todėl taip kalbėjo Viešpats DIEVAS: “Žiūrėk! Aš, aš pats, ateinu prieš tave!* Aš nuteisiu tave tautų

akyse. ⁹Dėl visų tavo bjaurių nusikaltimų padarysiu tau, ko dar niekad nesu daręs ir nieko panašaus niekad vėl nedarysiu. ¹⁰Tikrai tavo tėvai* valgys vaikus, o vaikai* savo tėvus. Nuteisiu tave, išvėtysiu tavo likutį po visus vėjus. ¹¹Todėl, kaip aš gyvas, – tai Viešpaties DIEVO žodis, – prisiekiu: kadangi tu savo stabais ir bjauriais nusikaltimais suteršei manąją šventovę, todėl ir griebsiuosi skustuvo. Mano akis nepasigailės, ir aš neparodysiu užuojautos. ¹²Vienas tavo trečdalis mirs maru ir žus nuo bado; kitas trečdalis kris aplink tave nuo kalavijo; o dar kitą trečdalį išvėtysiu po visus vėjus ir išsitrauksiu jiems savo kalaviją.

13 Taip nulsūs mano pyktis, – liesiu ant jų savo įniršį, kol sušvelnėsiu. Jie žinos, kad aš, VIEŠPATS, kalbėjau uoliai, kai liejau jiems savo įniršį! ¹⁴Be to, paversiu tave griuvėsiais, pajuokos reginiu aplinkinėms tautoms ir kiekvieno praeivio akims. ¹⁵Būsi pajuoka ir pasityčiojimas, įspėjimas ir siaubo reginys aplinkinėms tautoms, kai teisiu tave pykčiu ir įniršiu, bausiu įniršio bausmėmis, – aš, VIEŠPATS, kalbėjau! – ¹⁶kai paleisiu į tave savo mirtinas bado strėles, kurios jus sunaikins, – nes paleisiu jas, kad jus sunaikinčiau, – ir kai didinsiu jūsų badą, sulaužydamas jūsų duonos ramstį. ¹⁷Siųsiu jums badą ir laukinius žvėris, – jie sunaikins tavo vaikus, – maras ir kraujo liejimas pereis per tave. Kalaviją atvesiu prieš tave, – aš, VIEŠPATS, kalbėjau!”

6 Viešpats pasmerkia stabų garbinimą ¹Man atėjo VIEŠPATIES žo-

4,16: ... *duonos ramstis*: maisto tiekimas miestui. Žmogus be maisto negali gyventi, – maistas palaiko žmogų gyvą, o ramstis palaiko žmogų kelionėje. Žr. Ez 5,16; 14,13; Kun 26,26; Ps 105,16; Iz 3,1.

5,2: ... *mieste*: Jeruzalė pranašo brėžinyje.

5,8: *Aš... ateinu prieš tave*: karybos kalbos

posakis iš tų laikų, kada priešai puldavo vienas kitą kalaviju. *Tu*: Jeruzalė. Tas pats kreipinys 8-17 eilutėse.

5,10: ... *tėvai... valgys vaikus, o vaikai savo tėvus*: kanibalizmas apgultame mieste. Panašiai atsitiko ir Gulago salyne. Žr. Rd 2,20; 4,10; 2 Kar 6,28-29; Bar 2,3.

dis: ²“Marusis, atgręžk savo veidą į Izraelio kalnų pusę ir pranašauk jiems ³ – sakyk: ‘Izraelio kalnai, klausykit Viešpaties DIEVO žodžio! Taip kalbėjo Viešpats DIEVAS kalnams ir kalvoms, dauboms ir slėniams. Štai! Aš atvesiu ant jūsų kalaviją ir sunaikinsiu jūsų alkus.* ⁴Jūsų aukurai bus apleisti ir smilkyklės sudaužytos. Suguldysiu jūsų užmuštuosius jūsų stabams po kojų, ⁵suguldysiu Izraelio žmonių lavonus priešais jų stabus, – išmėtysiu jūsų kaulus* aplink jūsų aukurus. ⁶Visur, kur gyvenate, jūsų miestai bus sugriauti ir alkos sunaikintos: jūsų aukurai bus nugriauti ir sunaikinti, jūsų stabai bus sulaužyti ir sutrupinti, jūsų smilkyklės sudaužytos ir jūsų rankų darbai nušluoti. ⁷Užmuštieji gulės kritę tarp jūsų, – tada jūs žinosite, kad aš esu VIEŠPATS.

⁸ Tačiau aš paliksiu jums tarp tautų pasprukusius nuo kalavijo, kai būsite išblaškyti svetimose šalyse. ⁹Tuomet jūsų pabėgėliai atsimins mane tautose, kur jie yra ištremti, kaip aš sielvartavau dėl jų ištvirtusios širdies, nusigręžusios nuo manęs, ir dėl jų ištvirtusių akių, atsigręžusių į jų stabus. Tuomet jie bodėsisi savimi dėl padarytų bjaurasčių, dėl savo bjaurių nusikaltimų ¹⁰Ir jie žinos, kad aš esu VIEŠPATS. Ne tuščiai grasinau, kad užtrauksiu jiems šitą nelaimę”.

¹¹ Taip kalbėjo Viešpats DIEVAS: “Plok delnais, trypk kojomis ir šauk: ‘ai!’ dėl visų bjaurių Izraelio namų nusikaltimų! Jie žus nuo kalavijo, bado ir maro! ¹²Kas toli, tas maru numirs, kas arti, tas nuo kalavijo kris, kas išliko ir yra apgultas – mirs nuo

bado. Taip išliesiu ant jūsų savo įniršį. ¹³Tuomet jūs žinosite, kad aš esu VIEŠPATS, kai jūsų užmuštieji gulės tarp savo stabų aplink aukurus ant kiekvienos aukštos kalvos, ant kiekvienos kalno viršūnės, po kiekvienu žaliu medžiu ir po kiekvienu lapuotu ąžuolu,* – kur tik jie aukojo malonius kvapus visiems savo stabams. ¹⁴Pakelsiu prieš juos ranką ir padarysiu kraštą, kur jie gyvena, apleistą ir tuščią nuo dykumos iki Riblos.* Tada jie žinos, kad aš esu VIEŠPATS”.

7 Artėjanti pražūtis ¹Atėjo man VIEŠPATIES žodis: ²“Tu, marusis, taip kalbėjo Viešpats DIEVAS Izraelio žemei.

Galas! Ateina galas keturiems krašto kampams!

³ Dabar ateina tau galas! Liesiu ant tavęs savo pyktį, nuteisiu tave pagal tavo kelius ir bausiu tave už visas tavo bjaurastis.

⁴ Mano akis nepasigailės, neparodysiu užuojautos, bet bausiu tave pagal tavo kelius. Kai tavo bjaurieji nusikaltimai pūliuos tavyje, tada žinosite, kad aš esu VIEŠPATS”.

⁵ Taip kalbėjo Viešpats DIEVAS: “Nelaimė po nelaimės! Štai ji ateina!

⁶ Atėjo galas! Atėjo tikras galas! Jis pakilo prieš tave. Štai jis ateina!

⁷ Atėjo tau pražūtis, šalies gyventojau!

6,3: ... alkus: hebrajiškai *aukštumų vietas*, šventovės ant kalnų ir kalvų, kur buvo atliekamos stabų garbinimo apeigos.

6,5: ... išmėtysiu jūsų kaulus... : pagal žydų pažiūrą, mirusiųjų kaulai suteršia vietą. Žr. 1 Kar 23,14.

6,13: ... po kiekvienu žaliu medžiu... lapuotu ąžuolu: šventieji miškeliai, arba šventosios giraitės, buvo pagonių šventovės. Žr. Įst 12,2; Pr 12,6.

6,14: ... nuo dykumos iki Riblos. visą kraštą, nuo pietų pakraščio iki šiaurinio.

- Atėjo metas, diena arti –
sąmyšio, o ne užavimo kalnuose.
- 8 Jau greit išpilsiu savo įniršį ant tavęs
ir išliesiu ant tavęs savo pyktį.
Nuteisiu tave pagal tavo kelius,
nubausiu tave už visas
tavo bjaurastis.
- 9 Mano akis nepasigailės,
užuojautos neparodysiu,
bet bausiu tave pagal tavo kelius.
Kai tavo bjaurastys pūliuos tavyje,
tada žinosite, kad aš, VIEŠPATS,
nuplakiau.
- 10 Štai toji diena jau čia! Štai ji ateina!
Pražūtis atėjo,
lazda pražydo,
įžūlybė sukrovė pumpurus, –
smurtas išaugo į nedoro lazdą.
- 11 Nė vienas iš jų neišliks, –
neišliks nieko iš jų pertekliaus
nei iš jų turtų.
Pranašūs jie nebus.
- 12* Atėjo tas metas, toji diena išaušo!
Kas perka, tegu nesidžiaugia,
kas parduoda, tegu nenusimena,
nes visus užklups degantis pyktis.
- 13* Parduodantis nebeatgaus to,
kas buvo parduota,
nors jis ir pirkėjas tebebūtų gyvi, –
nes pyktis kris ant visų,
ir jis nebus atšauktas.
Kadangi visi yra kalti, nė vienas
negali išlikti gyvas.
- 14 Jie papūtė ragą ir viskas prirengta,
bet nėra kam eiti į mūšį,
nes mano degantis pyktis apima
juos visus.
- 15 Kalavijas lauکه už vartų,
maras ir badas viduje.
Kas yra laukuose, žus nuo kalavijo,
kas mieste, tą praris badas ir maras.
- 16 Bėgliai, – jei kam ir pavyktų
išsigelbėti, –
slėpsis kalnuose, tarsi slėnių
balandžiai,
visi iki vieno dejuodami dėl savo
kaltės.
- 17 Nusvirusios rankos,
keliai it vanduo praskydę.
- 18 Apsijuos jie ašutine,
o šiurpas juos apsiaus.
Visų veiduose gėda
ir nuplikusios* visų galvos.
- 19 Savo sidabrą jie išmes į gatves,
o jų auksas bus laikomas netyru
daiktu.
- VIEŠPATIES pykčio dieną jų auksas ir
sidabras negalės jų išgelbėti. Jais nepasi-
sotins nei savo pilvų jų neprikimš. Auk-
sas ir sidabras buvo jiems proga nusidėti.
- 20 Iš savo puikaus puošmens, kuriuo jie
didžiavosi, pasidarė bjaurių statų paveiks-
lus. Todėl jį paversiu jiems nešvarių daik-
tu. 21 Atiduosiu jį kaip grobį į svetimųjų
rankas, –
kaip pelną žemės nedorėliams, –
jie išniekins jį.
- 22 Nugręšiu nuo jų savo veidą,
ir jie išniekins mano brangiąją
vietą,* –
plėšikai į ją įeis ir ją išniekins.
- 23 Nukalk grandinę,
nes kraštas pilnas kruvinų
nusikaltimų,
o miestas kupinas smurto.

7,12-13: Pasaulietiški reikalai – pirkti ir parduoti
nustos prasmės ateinančios pražūties fone.

7,18: ... *nuplikusios galvos*: nuskusta galva bu-

vo gedulo ženklas.

7,22: ... *brangiąją vietą*: Jeruzalę.

- 24 Atvesiu nuožmiausias iš tautų,
ir jos užims jų namus.
Padarysiu galą įžulumui galiūnų,
bus išniekintos jų šventovės.
- 25 Klaukas ateina!
Jie ieškos ramybės,
bet jos neras.
- 26 Nelaimė lydės nelaimę,
bloga žinia vysis blogą žinią.
Veltui jie ieškos pranašo regėjimo,
kunigas nebepajėgs mokyti,
seniūnai nebemokės patarti.
- 27 Karalius raudos,
didžiūnas bus pagautas nevilties,
paprastų žmonių rankos drebės.
Pasielgsiu su jais pagal jų pačių
kelią,
teisiu juos, kaip jie teisė,
ir jie žinos, kad aš esu VIEŠPATS.

8 Stabų garbinimas Jeruzalės šventykloje

¹Atsitiko, kad šeštaisiais metais, šeštąjį mėnesį, penktąją mėnesio dieną, man esant namie ir Judo seniūnams sėdint prieš mane, Viešpaties DIEVO ranka nusileido ant manęs. ²Pažvelgiau, ir štai į ugnį panašus pavidalas: žemiau nuo to, kas atrodė kaip juosmuo, buvo ugnis, o aukščiau jo juosmens lyg gintaro spindesys. ³Jis ištisė lyg ranką ir paėmė mane už galvos garbanos. Dvasia pakėlė mane tarp žemės ir dangaus ir atnešė Dievo regėjimuose į Jeruzalę, prie vidinio kiemo šiaurinių vartų, – ten buvo pastatytas pavydo stabas,* kuris žadina

pavydą.* ⁴Ten buvo ir Izraelio Dievo šlovė, kaip tas regėjimas, kurį buvau matęs slėnyje.

⁵Tuomet jis* man tarė: “Marusis, pakelk savo akis dabar į šiaurės pusę!” Aš pakėliau akis į šiaurės pusę, ir ten, į šiaurę nuo aukuro vartų, pačioje angoje, buvo šis pavydo stabas. ⁶Jis man kalbėjo: “Marusis, ar matai, ką jie daro, tuos bjaurius nusikaltimus, kuriuos Izraelio namai čia daro, kad mane atitolintų nuo mano Šventyklos? Net dar bjauresnių nusikaltimų pamatysi”.

⁷Ir jis nuvedė mane prie įėjimo į kiemą, ir ten apsižvalgęs pamačiau skylę sienoje. ⁸Jis man tarė: “Marusis, braukis per sieną!” Ėmiau veržtis per sieną, ir štai ten įėjimas. ⁹Jis kreipėsi į mane: “Eik į vidų ir pamatyk tuos nedorus nusikaltimus, kuriuos jie ten daro”. ¹⁰Įėjęs vidun mačiau, kad ten visur ant sienų buvo pavaizduoti visokiausi ropliai, šlykštūs gyvuliai* ir visi Izraelio namų stabai. ¹¹Prieš juos stovėjo septyniasdešimt Izraelio namų seniūnų drauge su Šafano sūnumi Jaazaniju. Kiekvienas laikė rankoje smilkytuvą, ir kvapus smilkalų dūmų debesis kilo aukštyn. ¹²Tuomet jis man tarė: “Marusis, ar matai, ką Izraelio namų seniūnai daro patamsiais, kiekvienas savo stabų kambaryje, sakydami: ‘VIEŠPATS mūsų nemato! VIEŠPATS paliko kraštą!’ ¹³Pamatysi net dar bjauresnių nusikaltimų, kuriuos jie daro”.

8,3: ... *pavydo stabas*... *žadina pavydą*: statula, kuri skatina Viešpatį *pavydėti* – ginti savo šlovę. Turbūt tai buvo deivės Ašeros statula, pastatyta nedorojo Judo karaliaus Manaso (žr. 2 Kar 21,7; 2 Kr 33,7,15). Ji buvo kadaise karaliaus Jošijo pašalinta (žr. 2 Kar 23,6). Atrodo, kad ji buvo vėl pastatyta po Jošijo mirties, žydamis atkritus į pagonybę.

8,5: ... *jis*: angelas palydi Ezekielį šių regėjimų metu ir kalba Dievo vardu. Žr. Ez 40,3-4.

8,10: ... *ropliai, šlykštūs gyvuliai*: turbūt jie vaizdavo Egipto dievus, turinčius gyvulių išvaizdą. Karalius Zedekijas buvo Egipto sąjungininkas ir vylėsi, kad Egiptas apgins Judo karalystę nuo kaldėjų.

14 Tada jis atvedė mane prie VIEŠPATIES Namų šiaurinių vartų. Ten sėdėjo moterys, raudančios Tamuzo.* ¹⁵Jis tarė man: “Marusis, ar matei? Pamatysi net dar bjauresnių nusikaltimų negu šitie”.

16 Tuomet jis įvedė mane į vidinį VIEŠPATIES Namų kiemą, ir štai prie angos į VIEŠPATIES Šventyklą, tarp prieangio ir aukuro, buvo maždaug dvidešimt penki vyrai, nugaras atgręžę į VIEŠPATIES Šventyklą ir veidus į rytų pusę, parpuolę kniūbsčia ant žemės prieš tekančią saulę* rytuose. ¹⁷Ir jis tarė man: “Marusis, ar tu matei? Nejaugi bjaurieji nusikaltimai, kuriuos Judo namai daro čia, yra tik mažmožis? Argi jie turi pripildyti ir kraštą smurto, mane iš naujo erzinti? Štai, jie šaką laiko prie savo nosies!” ¹⁸Elgsiuosi tad pykčio perimtas, mano akis gailestingai nebus, gailesčio neparodysiu. Jie rėks man į ausis, bet jų negirdėsiu”.

9 Jeruzalė nubaudžiama ¹Tuomet jis, man girdint, ėmė visu balsu šaukti: “Artinkitės jūs, miesto budeliai, kiekvienas su savuoju naikinimo įrankiu rankoje!” ²Ir štai šeši vyrai ėjo keliu nuo aukštesniųjų vartų, kurie yra šiauriniame šone, kiekvienas nešinas savo ginklu žudynėms. Tarp jų buvo vyras, apsirengęs drobiniais, su raštvedžio reikmenimis prie

juosmens. Vos atėję jie sustojo prie žalvarinio aukuro.

3 O Izraelio DIEVO šlovė buvo nuėjusi nuo kerubo, ant kurio ji laikydavosi, prie Namų slenkščio. VIEŠPATS pašaukė drobiniais apsivilkusįjį vyrą su raštvedžio reikmenimis prie juosmens ⁴*ir jam tarė: “Pereik per miestą, per Jeruzalę, ir pažymėk ženklų ‘Tav’ kaktas tų, kurie dūsauja ir dejuoja dėl visų bjauriųjų nusikaltimų,* jame daromų”. ⁵O kitiems, man girdint, pasakė: “Eikite jam iš paskos per miestą ir žudykite. Tenebūna gailestinga jūsų akis, gailesčio neparodykite. ⁶Žudykite ir naikinkite senius, jaunuolius ir mergaites, mažylis ir moteris, bet nelieskite nė vieno, kuris turi ženklą ‘Tav’, – pradėkite nuo mano šventovės!” Ir jie pradėjo nuo seniūnų, kurie buvo priešais Namus. ⁷Tuomet jis dar tarė jiems: “Užterskite Namus, prikraukite jų kiemus lavonų. Eikite!” Jie išėjo ir žudė mieste.

8 Jiems žudant, aš buvau paliktas vienas. Parpuolęs ant veido, šaukiau: “Ai, Viešpatie DIEVE! Nejaugi tu, išliedamas savo pyktį ant Jeruzalės, sunaikinsi visą Izraelio likutį?” ⁹Jis man atsakė: “Izraelio ir Judo namų kaltė yra be galo didelė. Kraštas pilnas kraujo, o miestas pilnas ištvirtimo, nes kalbama: ‘VIEŠPATS paliko kraštą!

8,14: ... *raudančios Tamuzo*: gamtos apmirimas rudenį buvo laikoma babiloniečių apvaisinimo dievo Tamuzo nužengimu į Požemį – mirusiųjų karalystę. Jam nužengus, moterys raudodavo. Babiloniečių Tamuzas tapo Adoniu – *Adon+i*, t.y. *mano viešpats* vėlesnėje mitologijoje.

8,16: ... *parpuolę kniūbsčia... prieš tekančią saulę*: saulės garbinimas buvo dažnas reiškinys nedorųjų Judo karalių valdymo metu. Žr. 2 Kar 23,11.

8,17: ... *jie šaką laiko prie savo nosies*: apeiginis veiksmas, kurio prasmė nėra aiški. Turbūt jis turėjo ryšį su saulės garbinimu: nosis buvo dengiama, kad, saulei tekant, kvėpavimu nebūtų teršiamas oras. Šiuolaikiniai Šventojo Rašto aiškin-

tojai vietoj *savo nosies*, t.y. saulės garbintojų, tekstą pataiso ir skaito *mano nosies*, t.y. Dievo nosies. Šiuo atveju tekstas šitaip skambėtų: *Jie laiko šaką prie mano nosies!* Egiptiečių dievas Re yra vaizduojamas su vynuogės šakele prie nosies, simboliškai išreiškiant kūrybingumo, dieviško kvėpavimo perdavimą gamtai ir žmogui. Tokios apeigos buvo bjaurūs nusikaltimai Viešpačiui.

9,4: Ezekielis yra pranašas, kuris pabrėžia asmenišką žmogaus atsakomybę. Nekaltieji Jeruzalės gyventojai turi būti išgelbėti, kai baudžiama stabų garbinimu susiteršę jų kaimynai. *Tav* yra hebrajų alfabeto *T* raidė. Šita raidė senoviniame alfabete buvo kryžiaus išvaizdos.

VIEŠPATS nemato!’ ¹⁰Taigi ir mano akis nebus gailestinga, ir gaileščio nerodysiu, bet suversiu jų darbus jiems ant galvų”.

11 Ir štai vyras, apsirengusis drobiniais, su raštvedžio reikmenimis prie juosmens, pasirodė ir pranešė: “Padariau, kaip man įsakei!”

10 Dievo Šlovė palieka Jeruzalę ¹Tuomet pažvelgiau, ir štai viršuje skliauto, kurs buvo viršum kerubų galvų, pasirodė lyg safyro akmuo, lyg į sostą panašus pavidalas. ²Jis kreipėsi į drobiniais apsirengusį vyrą, tardamas: “Įeik tarp ratų po kerubais, paimek riešukučias žarijų,* esančių tarp kerubų, ir išžarstyk jas ant miesto”. Jis įėjo man matant. ³Vyru įeinant, kerubai stovėjo ties dešiniuoju Namų šonu, ir debesis pripildė vidinį kiemą. ⁴VIEŠPATIES šlovė persikėlė nuo kerubų prie Namų slenksčio, Namai buvo pripildyti debesis, ir kiemas buvo pilnas VIEŠPATIES šlovės pašvaistės. ⁵Kerubų sparnų ūžesys sklido iki pat išorinio kiemo tartum Dievo Galingojo balsas, kai jis kalba.

6 Kai jis įsakė drobiniais apsirengusiam vyrui, tardamas: “Paimk ugnies iš po ratų, esančių po kerubais”, – vyras įėjo ir atsistojo šalia rato. ⁷Vienas kerubas ištiesė savo ranką į ugnį, esančią tarp kerubų, jos šiek tiek paėmė ir įdėjo drobiniais apsirengusiajam į saują. Priėmęs ugnį, jis išėjo. ⁸Po kerubų sparnais dūlavo žmogaus rankos pavidalas.

9 Žiūrėjau, ir štai rieda keturi ratai prie kerubų, – po vieną ratą prie kiekvieno kerubo, – ratų išvaizda buvo kaip chrizolito akmens. ¹⁰Visi keturi buvo panašūs, tartum ratas būtų buvęs viduje rato.

¹¹Pasijudinę riedėti, jie riedėdavo bet kuria iš keturių krypčių, riedėdami nesigrėžiodavo. Visi riedėdavo į vietą, į kurią buvo atsukta galva, riedėdami nesigrėžiodavo. ¹²Ir visas jų kūnas, ir jų nugaros, ir jų rankos, ir jų sparnai, ir jų ratai buvo pilni akių. Ratai jų – visų keturių – buvo pilni akių visur aplinkui. ¹³Man girdint, ratai buvo pavadinti sūkuriumi. ¹⁴Kiekvienas turėjo keturis veidus: pirmasis veidas buvo kerubo veidas, antrasis buvo žmogaus veidas, trečiasis – liūto veidas ir ketvirtasis – erelio veidas.

15 Kerubai pakilo. Tai buvo gyvūnai, kuriuos buvau matęs prie Kebaro upės! ¹⁶Kerubams pajudėjus į priekį, riedėdavo ir ratai greta jų; kai kerubai pakeldavo sparnus, kad pakiltų nuo žemės, ratai greta jų nepakeisdavo krypties. ¹⁷Aniems sustojus, sustodavo ir jie, ir aniems pakilus, pakildavo ir jie, nes juose buvo gyvūnų dvasia.

18 VIEŠPATIES šlovė nuėjo nuo Namų slenksčio ir sustojo viršum kerubų. ¹⁹Kerubai pakėlė sparnus ir pakilo nuo žemės mano akyse, išeidami kartu su ratais. Jie sustojo prie VIEŠPATIES Namų rytinių vartų angos, – viršum jų buvo Izraelio Dievo šlovė. ²⁰Jie buvo tie patys gyvūnai, kuriuos buvau matęs po Izraelio Dievu prie Kebaro upės, ir supratau, kad jie buvo kerubai. ²¹Kiekvienas turėjo keturis veidus, kiekvienas turėjo keturis sparnus, o po jų sparnais buvo žmogaus rankų pavidalai. ²²Ir jų veidų išvaizda buvo tokia pat, kaip anų veidų, kuriuos buvau matęs prie Kebaro upės. Irėjo jie, kiekvienas jų, tiesiai į priekį.

10,2: Žarijos sūkurio, hebrajiškai *galgal*, viduje po Dievo sostu yra dieviško Artumo ženklas

(žr. Ez 28,14; Ps 18,13) ir vaizdžiai skelbia teisumą Jeruzalės miestui.

11 Didžiūnų teismas ¹Tuomet dvasia pakėlė mane ir atvedė prie rytinių VIEŠPATIES Namų vartų, prie vartų į saulėtekio pusę. Ten, prie vartų, buvo dvidešimt penki vyrai. Tarp jų pamačiau tautos didžiūnus, Azūro sūnų Jaazaniją ir Benajos sūnų Pelatiją. ²Jis man tarė: “Marusis, šitie yra vyrai, kurie rezga pinkles ir slapta šamokslauja mieste, ³sakydami: ‘Dar ne metas dabar statyti namus. Šitas miestas yra katilas, o mes esame mėsa!’” ⁴Todėl pranašauk jiems, pranašauk, marusis!”

⁵ VIEŠPATIES dvasia nusileido ant manęs, ir jis man tarė: “Sakyk: ‘Taip kalbėjo VIEŠPATS. Štai ką sau manote, Izraelio namai, – aš žinau, kas jums atėjo į galvą! ⁶Užvertėte šitą miestą lavonais ir jo gatves priklojote užmuštųjų’. ⁷Todėl šitaip kalbėjo Viešpats DIEVAS: ‘Jūsų užmuštieji, kuriuos jame paguldėte, yra mėsa, ir šitas miestas yra katilas, bet jūs būsite iš jo išvaryti. ⁸Jūs bijojote kalavijo, aš atvesiu jums kalaviją’, – tai Viešpaties DIEVO žodis. ⁹Iš miesto aš išvysiu jus, atiduosiu jus į svetimųjų rankas ir įvykdysiu jums teismo sprendimus. ¹⁰Jūs krisite nuo kalavijo. Aš bausiu jus Izraelio paribyje, – ir jūs žinosite, kad aš esu VIEŠPATS. ¹¹Miestas nebus jums katilas nei jūs būsite mėsa jame, – Izraelio paribyje jus bausiu. ¹²Tuomet jūs žinosite, kad aš esu VIEŠPATS, kurio įstatų nesilaikėte ir kurio įsakų nevykdėte, bet elgėtės pagal papročius tautų, gyvenančių aplink jus!’” ¹³Atsitiko,

kad man pranašaujant Benajos sūnus Pelatijas numirė. Tuomet parpuoliau veidu žemėn ir visu balsu šaukiau, sakydamas: “Ai, Viešpatie DIEVE! Nejau tu nori padaryti galą Izraelio likučiai?!”

Dievas parves tremtinius ¹⁴VIEŠPATIES žodis atėjo man: ¹⁵* “Marusis! Tavo broliai, tavo giminės, tavo tautiečiai tremtiniai ir visi Izraelio namai, – jie yra visi tie, apie kuriuos Jeruzalės gyventojai sako: ‘Jie pasitraukė toli nuo VIEŠPATIES. Šis kraštas yra atiduotas mums kaip nuosavybė!’” ¹⁶Todėl sakyk: “Taip kalbėjo Viešpats DIEVAS. Nors perkėliau juos toli tarp tautų, nors išblaškiau juos po įvairius kraštus, tačiau buvau kurį laiką jiems šventovė kraštuose, į kuriuos jie pateko”. ¹⁷Todėl sakyk: “Taip kalbėjo Viešpats DIEVAS. Surinksiu jus iš visų tautų, paimsiu jus iš kraštų, kur buvote išblaškyti, ir duosiu jums Izraelio žemę. ¹⁸Kai ten atvyks, jie pašalins iš jos visus stabus ir visus bjauriuosius nusikaltimus. ¹⁹Duosiu jiems kitą širdį ir įliesiu jiems naują dvasią, išimsiu iš jų kūno akmeninę širdį ir duosiu jiems jautrią, ²⁰kad gyventų pagal mano įstatus, laikytųsi mano įsakų ir juos vykdytų. Tada jie bus mano tauta, ir aš būsiu jų Dievas. ²¹O tiems, kurių širdis eina paskui jų stabus ir bjaurastis, suversiu jų darbus ant jų pačių galvos”, – tai Viešpaties DIEVO žodis.

²² Tuomet kerubai su ratais, esančiais šalia, pakėlė sparnus. Izraelio Dievo šlovė

11,3: *Neatėjo metas dabar statyti namus*: Nebukadnezaras buvo neseniai ištrėmęs ne tik karalių Jehojachiną, bet ir daugelį turtingų šeimų iš Jeruzalės. Ištrėmtųjų turtas teko *naujai praturtėjusiems* gyventojams. *Neatėjo metas* nei naujų namų statyti, nes buvo daug tuščių. Be to, tolesni žodžiai apie katilą atspindi aklą Jeruzalės gyventojų pasitikėjimą savimi, nors miestui ir tebegrėsė kaldėjų invazija. Žmonių manymu, Jeruzalė yra

lyg katilas, apsaugantis nuo ugnies jame verdamą mėsa.

11,15-21: Panašiai kaip Jeremijas (žr. Jer 29), Ezekielis buvo įsitikinęs, jog nėra vilties, kad Palestinoje likusieji Judo gyventojai grįžtų pas Sandorą Dievą. Ir jis dar tikėjo, kad Babilono tremtiniai bus naujojo Izraelio branduolys. Nauja, dvasiška Sandora pakeis Sinajaus Sandorą. Žr. Jer 24,7; 31,31-34.

laikėsi viršum jų. ²³VIEŠPATIES šlovė pakilo viršum miesto ir sustojo ant kalno į rytus nuo miesto.

²⁴Dvasia pakėlė mane ir atvedė Dievo dvasios regėjime į Kaldėją pas tremtinius. Regėjimas, kurį mačiau, išnyko. ²⁵O aš papasakojau tremtiniais visus dalykus, kuriuos man VIEŠPATS buvo parodęs.

12 Pranašas pavaizduoja Judo gyventojų ištrėtimą ¹Man atėjo VIEŠPATIES žodis: ²“Marusis, tu gyveni maištinguose namuose. Jie turi akis matyti, bet nemato, turi ausis girdėti, bet negirdi, nes yra maištingi namai. ³Todėl tu, marusis, susirišk tremtinio ryšulį ir išeik į tremtį dienos metu, jų akyse. Išeik tarsi tremtinys iš savo vietos ir, jiems matant, nueik į kitą vietą. Galbūt jie suvoks, nors ir yra maištingi. ⁴Išsineši savo tremtinio ryšulį dienos metu, jiems matant, tarsi ryšulį tremčiai, bet tu pats išeisi vakare jiems matant, kaip varomieji į tremtį. ⁵Jiems matant, pralaužk sienoje skylę* ir išnešk pro ją savo ryšulį. ⁶Jų akyse tu užsikelsi ryšulį ant peties ir išsineši jį sutemus. Veidą užsidengsi, kad nematytumei krašto, nes aš padariau tave ženklą Izraelio namams”.

⁷Padariau taip, kaip man buvo įsakyta. Išsinešiau savo ryšulį tarsi ryšulį tremčiai ir vakare savo ranka pralaužiau sienoje skylę. Išsinešiau jį sutemus, nešdamasis ant peties jiems matant.

⁸Kitą rytą atėjo man VIEŠPATIES žodis: ⁹“Marusis, ar nesakė tau Izraelio namai, tie maištingieji namai: ‘Ką tu išdarinėjai?’ ¹⁰Pasakyk jiems: ‘Taip kalbėjo Viešpats DIEVAS. Šitas pranašavimas yra Jeruzalės vadui ir visiems Izraelio namams’.

¹¹Sakyk: ‘Aš esu ženklas jums! Kaip padariau, taip bus jiems padaryta: jie eis į tremtį, į nelaisvę. ¹²O vadas, kuris yra tarp jų, sutemus užsikels savo ryšulį ant peties ir išeis. Jam išvesti jie pralauž sienoje skylę; jis užsidengs veidą taip, kad krašto savo akimis nematys’. ¹³Užmesiu ant jo savo pinkles; ir jis pateks į mano spąstus; atvesiu jį į Babiloną, kaldėjų kraštą, tačiau to krašto jis nematys* ir tenai numirs. ¹⁴O visą jo palydą, jo pagalbininkus ir visus jo kariuomenės būrius, išblaškysiu po visus vėjus ir išsitrauksiu kalaviją jiems įkandin. ¹⁵Kai išblaškysiu juos tarp tautų ir išsklaidysiu po įvairius kraštus, jie žinos, kad aš esu VIEŠPATS. ¹⁶Bet leisiu nedaugeliui išlikti gyviems nuo kalavijo, bado ir maro, kad papasakotų apie visus savo bjauriuosius nusikaltimus tautoms, pas kurias jie nueis. Tada jie žinos, kad aš esu VIEŠPATS”.

Ateinantis klaikas ¹⁷Man atėjo VIEŠPATIES žodis: ¹⁸“Marusis! Drebėdamas valgyk savo duoną, iš baimės pašiurpęs gerk savo vandenį. ¹⁹Sakyk krašto žmonėms: ‘Taip kalbėjo Viešpats DIEVAS apie Jeruzalės gyventojus Izraelio žemėje. Jie valgys savo duoną perimti baimės ir gers savo vandenį pagauti klaiko, nes jų kraštas bus netekęs sau įprasto apsto per jo gyventojų nežabotą smurtą. ²⁰Miestai, kur dabar pilna žmonių, bus sunaikinti, kraštas bus nuniokotas, ir jūs žinosite, kad aš esu VIEŠPATS”.

Žmonės išjuokia pranašo regėjimus ²¹Man atėjo VIEŠPATIES žodis: ²²“Marusis, ką reiškia Izraelio žemėje ta jūsų patarlė, kai sakoma: ‘Dienos prabėga, o regėjimai niekais nueina’? ²³Todėl tark

12,5: ... *pralaužk sienoje skylę*. tremtiniai turės palikti Jeruzalę, eidami pro pralaužtas miesto sienas.

12,13: ... *to krašto jis nematys*. Nebukadnezaras išlupo Zedekijui akis prieš išvarydamas jį į Babi-

lono tremtį.

12,22.27: Šie žodžiai yra nukreipti prieš Ezekielį dėl jo tariamo netikėjimo Dievo žodžiais. Žr. Jer 20,7-10.

jiems: 'Taip kalbėjo Viešpats DIEVAS: Aš padarysiu galą šitai patarlei. Ji nebebus daugiau vartojama Izraelyje kaip patarlė! Bet sakyk jiems: 'Dienos atėjo, regėjimai tuoj išsipildys,' ²⁴nes nebus daugiau Izraelio namuose nei jokio tuščio regėjimo, nei raminančių spėjimų. ²⁵Aš, VIEŠPATS, tarsi žodį, kurį aš tariau, ir jis bus įvykdytas. Jis nebebus daugiau atidėtas, nes jūsų dienomis, o maištingieji namai, aš išstariu savo žodį ir jį įvykdysiu, – tai Viešpaties DIEVO žodis'".

26 VIEŠPATIES žodis atėjo man: ²⁷"Marusis, Izraelio namai sako: 'Regėjimas, kurį jis mato, yra už daugelio metų, – jis pranašauja tolimą ateitį'." ²⁸Todėl sakyk jiems: "Taip sako Viešpats DIEVAS. Nė vienas iš mano žodžių nebebus daugiau atidėtas, bet kiekvienas žodis, kurį išstariu, bus įvykdytas, – tai Viešpaties DIEVO žodis'".

13 Pasmerkiami netikrieji pranašai ¹VIEŠPATIES žodis atėjo man: ²"Marusis, pranašauk Izraelio pranašams, pranašauk! Sakyk tiems, kurie pranašauja savo pačių vaizduotės užgaidas: 'Klauskitės VIEŠPATIES žodžio!' Taip kalbėjo Viešpats DIEVAS. ³Vargas kvailiesiems pranašams, kurie remiasi savo pačių dvasios užgaidomis, neturėję regėjimo! ⁴Izraeli, tavo pranašai yra tarsi šakalai tarp griuvėsių! ⁵Jūs neiėjote į spragas, nei taisėte sienų aplink Izraelio namus, kad VIEŠPATIES dieną tvirtai laikytųsi kovoje. ⁶Tušti regėjimai ir melagingi spėjimai yra tų, kurie sako: 'Tai VIEŠPATIES žodis', – kai VIEŠPATS jų nesiuntė. Netgi laukia, kad išsipildytų jų žodis! ⁷Argi ne tuščią regėjimą matėte ir argi ne melagingą žy-

niavimą skelbėte, sakydami: 'Tai VIEŠPATIES žodis', – nors aš nekalbėjau?"

8 Todėl taip kalbėjo Viešpats DIEVAS: "Kadangi skelbėte niekus ir regėjote melą, aš esu prieš jus, – tai Viešpaties DIEVO žodis. ⁹Manoji ranka bus prieš pranašus, kurie turi tuščius regėjimus ir skelbia melagingus spėjimus. Jie nebus mano tautos taryboje, nebus įrašyti į Izraelio namų sąrašą ir nesugrįš į Izraelio žemę. Taip jūs žinosite, kad aš esu Viešpats DIEVAS. ¹⁰Dėl to, tikrai dėl to, kad jie suklaidino mano tautą, sakydami: 'Taika', – kai nėra taikos. Žmonės atstato sieną, o jie tinkuoja ją moliu be šiaudų!*" ¹¹Sakyk tiems, kurie tinkuoja sieną moliu be šiaudų, kad ji sugrius. Liūtis sukels potvynį, kris nuožmi kruša, šėls audros vėjas! ¹²Štai! Kai siena sugrius, argi nebus jums sakoma: 'Kur yra tas tinkas, kuriuo tinkavote?'"¹³ Todėl taip kalbėjo Viešpats DIEVAS: "Įniršio apimtas paleisiu audros vėją, nuo mano pykčio kils liūtis potvynis ir įniršiu viską naikinanti nuožmi kruša. ¹⁴Nugriausiu sieną, kurią tinkavote moliu be šiaudų, sulyginsiu ją su žeme taip, kad bus atidengti jos pamatai. Kai ji grius, po ja žūssite jūs. Tada žinosite, kad aš esu VIEŠPATS. ¹⁵Taip išliesiu savo įniršį ant sienos ir tų, kurie tinkuoja ją moliu be šiaudų, – sakyčiau jums: 'Nebėra sienos, nebėra nei tų, kurie ją tinkavo moliu be šiaudų, – ¹⁶nebėra Izraelio pranašų, – tų, kurie pranašavo apie Jeruzalę ir regėjo jai taiką, kai taikos nebuvo, – tai yra VIEŠPATIES žodis'".

Netikroms pranašams ¹⁷"Tu, marusis, atsuk veidą ir į savo tautos dukteris, pranašaujančias savo vaizduotės norus, pranašauk joms ir ¹⁸sakyk: 'Taip kalbėjo

13,10: Jeruzalės gyventojai pasitikėjo miesto sienomis kaldėjų apgulos metu. Netikrieji pranašai šią žmonių saugumo iliuziją puoselėjo savo taikos –

palaimos pažadais, remdamiesi tariamais regėjimais iš Dievo ir žyiniavimu, užuot rodę tikrąją apgulties miesto padėtį.

Viešpats DIEVAS. Vargas moterims, kurios prisiuva juostas* ant kiekvieno riešo ir dirba gaubtuvus* galvoms bet kokio ūgio žmonių, norėdamos juos prigauti. Nejau jūs, mano tautos žmonės prigaudamos, save gyvas išlaikote? ¹⁹Išnieikinate mane mano tautoje dėl miežių saujos* ir duonos trupinių.* Savo melais mano tautai, mėgstančiai klausytis melų, pražudote žmones, kurie neturėtų mirti, ir palaikote gyvus tuos, kurie neturėtų išlikti gyvi!”

20 Todėl taip kalbėjo Viešpats DIEVAS: “Aš esu prieš jūsų juostas, kuriomis jūs gaudote žmones kaip paukščius. Aš nuplėšiu jas jums nuo rankų ir išlaisvinsiu žmones, – žmones, kuriuos jūs gaudote kaip paukščius. ²¹Aš nuplėšiu jūsų gaubtuvus ir išgelbėsiu savo žmones iš jūsų nagų. Jie daugiau nebebus jūsų naguose, – ir jūs žinosite, kad aš esu VIEŠPATS! ²²Kadangi jūs melu prislėgėte teisųjų širdis, nors aš jų nebuvau prislėgęs, ir pakurstėte nedorėlius nesigręžti iš savo nedoro kelio, idant išgelbėtų savo gyvybę, ²³todėl tuščių regėjimų daugiau nebematysite nei žyniavimu neužsiimsite. Aš išgelbėsiu savo tautą iš jūsų nagų, ir jūs žinosite, kad aš esu VIEŠPATS!”

14 Stabų garbintojams ¹Keletas vyrų iš Izraelio seniūnų atėjo pas mane ir atsisėdo priešais. ²Ir VIEŠPATIES žodis atėjo man: ³“Marusis, šitie vyrai puoselėjo savo stabus širdyje ir statėsi savo nuodėmės priežastį tiesiog sau prieš akis. Argi aš privalau atsakyti į jų klausimus? ⁴Todėl kalbėk jiems ir sakyk: “Taip

kalbėjo Viešpats DIEVAS. Kiekvienas žmogus iš Izraelio namų, kuris puoselėja savo stabus širdyje ir pasistato savo nuodėmės priežastį tiesiog sau prieš akis, tačiau ateina pas pranašą, – aš, VIEŠPATS, duosiu atsakymą tam, kuris ateina su savo gausybe stabų, ⁵idant pagaučiau Izraelio namus jų širdyje. Dėl visų savo stabų jie visi atsiskyrė nuo manęs!”

6 Todėl sakyk Izraelio namams: “Taip kalbėjo Viešpats DIEVAS. Grįžkite ir gręžkitės nuo savo stabų ir nugręžkite savo veidus nuo visų savo bjaurių nusikaltimų. ⁷Nes kiekvienas žmogus iš Izraelio namų ar iš svetimšalių, gyvenančių Izraelyje, kuris atsiskiria nuo manęs, puoselėdamas savo stabus širdyje ir pasistatydamas savo nuodėmės priežastį tiesiog sau prieš akis, tačiau ateina pas pranašą, kad per jį mane paklaustų, – aš, VIEŠPATS, aš pats jam atsakysiu. ⁸Tam žmogui aš atgrėšiu savo veidą, – padarysiu iš jo ženklą ir priežodį, atkirsiu jį nuo savo tautos. Ir jūs žinosite, kad aš esu VIEŠPATS.

9 Jeigu pranašas duosis taip suklaidinamas, kad pranašautų, – aš, VIEŠPATS, būsiu suklaidinęs tą pranašą*, – pakelsiu prieš jį savo ranką ir iškirsiu jį iš savo tautos Izraelio. ¹⁰Abu turės atsakyti už kaltę, – tokia pat bausmė tam, kuris klausia, kaip ir bausmė pranašui, – ¹¹kad Izraelio namai daugiau nenuklystų nuo manęs ir nebesiterštų daugiau visokiais maištavimais. Tuomet jie bus mano tauta ir aš būsiu jų Dievas, – tai Viešpaties DIEVO žodis”.

Asmeniška atsakomybė ^{12*}Man atė-

13,18: *Prisiuva juostas... gamina gobtuvus.* žyniautojų magijos priemonės – pagonių religijos techniką žyniaujant. Žyniavimas buvo laikomas nusikaltimu Sendoros Viešpačiui.

13,19: *... miežių saujos... duonos trupinių.* buvo naudojami žyniaujant ir buriant ateitį.

14,9: *... aš, Viešpats, būsiu suklaidinęs tą pranašą.* senovės žydai priskyrė Dievui kiekvieną, gerą

ir blogą, veiksmą. Žr. 1 Sam 18,10; 2 Sam 24,1-17. Mes sakytume, jog Dievas *leido*, kad tokia apgaulė įvyktų.

14,12-23: Asmeniškos atsakomybės Dievui tiesa nebuvo nauja įžvalga (žr. Ez 3,16-21; 18; 33,1-20), bet pranašų mokyme prieštremtiniu laikotarpiu nebuvo pabrėžiama. Tuomet pranašai sielojo dėl tautinio supuvimo ir šaukė tautą į atgailą.

jo VIEŠPATIES žodis: ¹³“Marusis, kai kuris kraštas nusideda man neištikimybe, aš pakeliu ranką prieš jį, sulaužau jo duonos ramstį ir siunčiu jam badą, išnaikindamas jo žmones ir gyvulius, ¹⁴net jeigu Nojus, Danielis ir Jobas* – šie trys vyrai – būtų jame, – savo teisumu jie vieni teisigeltėtų, – tai Viešpaties DIEVO žodis. ¹⁵Jei aš paleisčiau laukinius žvėris per tą kraštą, idant jį nuniokotų taip, kad jis taptų dykyne ir niekas nebeitų per jį bijodamas gyvulių, ¹⁶net jeigu šitie trys vyrai būtų jame, – kaip aš gyvas, tai Viešpaties DIEVO žodis, – jie neišgeltėtų nei sūnų, nei dukterų, bet būtų išgeltėti vien jie, o kraštas pavirstų dykyne. ¹⁷Arba jei atvesčiau prieš tą kraštą kalaviją, tardamas: ‘Teper-eina per kraštą kalavijas!’ – ir nukirs-dinčiau jo žmones ir gyvulius, ¹⁸nors šitie trys vyrai būtų jame, – kaip aš gyvas, tai Viešpaties DIEVO žodis, – jie neišgeltėtų nei sūnų, nei dukterų, tik jie vieni te būtų išgeltėti. ¹⁹Arba jei marą pasiųsčiau į tą kraštą ir išliečiau ant jo savo įniršį krauju sunaikinti jo žmones ir gyvulius, ²⁰nors Nojus, Danielis ir Jobas būtų jame, – kaip aš gyvas, tai Viešpaties DIEVO žodis, – jie neišgeltėtų nei sūnaus, nei dukters. Dėl savo teisumo tik save pačius jie teisigeltėtų”.

21 Nes Viešpats DIEVAS taip kalbėjo: “Nors siunčiu Jeruzalei keturis savo mirtin-us teismus – kalaviją, badą, laukinius žvėris ir marą išnaikinti jos žmonėms ir gyvuliams, ²²tačiau išliks joje bėglių likutis, – sūnūs ir dukterys, kurie bus išvesti. Kai jie ateis pas jus ir matysite jų kelius ir darbus, būsite paguosti dėl nelaimės, kurią atvedžiau Jeruzalei, dėl viso, ką atsiunčiau jai. ²³Jie bus jums paguoda. Kai matysite jų kelius ir darbus, žinosite, kad

ne veltui dariau visa, ką joje padariau”, – tai Viešpaties DIEVO žodis.

15 Nenaudingas vynmedis ir Jeruzalė

¹ VIEŠPATIES žodis atėjo man:

² “Marusis, kuo vynmedžio mediena pralenkia

visą kitokią medieną,

toji vynmedžio šaka,

kuri auga tarp miško medžių?

³ Ar naudojama jo mediena padaryti kokiame naudingame daiktui?

Ar kas pasidaro iš jo bent vagi,

kad pakabintų ant jo nors kokį

padargą?

⁴ Štai! Jis metamas į ugnį kaip malkos!

Ugniai surijus abu jo galus

ir jo viduriui suanglėjus,

ar jis dar kam betinka?

⁵ Štai! Būdamas sveikas, jokiam dirbiniui jis nebuvo naudojamas,

o kai ugnis jį surijo ir jis suanglėjo,

ar begali jis būti dirbiniui

panaudotas?”

⁶ “Todėl taip kalbėjo Viešpats DIEVAS: ‘Kaip iš miško medžių vynmedžio medieną, kurią atidaviau kaip malkas ugniai, taip atiduosiu ir Jeruzalės gyventojus. ⁷Atgręšiu į juos savo veidą, – nors jie išvengė ugnies, bet ugnis juos suris. Jūs žinosite, kad aš esu VIEŠPATS, kai atgręšiu į juos savo veidą. ⁸Paversiu jų kraštą dykyne dėl to, kad jie nebuvo ištikimi, – tai VIEŠPATIES žodis’”.

16 Ištvirkėlė Jeruzalė

¹Man atėjo jo VIEŠPATIES žodis: ²“Marusis, parodyk Jeruzalei jos bjauriusius nusikaltimus ³ir sakyk: ‘Taip kalbėjo Viešpats

14,14: ... Nojus, Danielis ir Jobas: trys priežodžiu tapę dori vyrai. Čia minimas Danielis gal-

būt yra teisingasis žilos senovės teisėjas, garsus ka-naaniečių raštijoje.

DIEVAS Jeruzalei. Esi kilmės ir gimimo iš kanaaniečių* krašto; tavo tėvas buvo amorietis,* o tavo motina hetitė.* ⁴Kalbant apie tavo gimimą, – tą dieną, kai gimei, tavoji bambagyslė nebuvo nupjauta, nebuvai nei apiplauta vandeniui, kad būtumei švari, nei ištrinta druska, nei suvystyta vystykmais. ⁵Jokia akis neparodė tau gailėsčio, kad padarytų bet ką iš šitų dalykų skatinama užuojautos tau, bet buvai išmesta laukan po plynu dangumi, nes tavimi bjaurėjosi tą dieną, kai gimei.

⁶Ėjau pro tave ir mačiau tave spurdant savo kraujuose. Kai tu gulėjai savo kraujuose, aš tau tariau: 'Gyvenk! ⁷Kaip laukų augalas auk!' Užaugai, tapai didelė, subrendai į tikrą moterį, – jau buvo išaugusios tavo krūtys, užaugę plaukai, tačiau vis dar buvai visiškai nuoga.

⁸Ėjau vėl pro tave ir vėl mačiau tave, – išties, tu buvai pasiekusi meilės amžių. Išskleidžiau virš tavęs savo sparną* ir pridengiau tavo nuogumą. Daviau tau priesaiką ir įėjau į sandorą su tavimi, – tai VIEŠPATIES žodis, – ir tu tapai mano. ⁹Išmaudžiau tave vandenyje, nuploviau nuo tavęs kraują ir patepiau aliejumi. ¹⁰Aprenčiau tave išsiuvinėtais drabužiais, daviau tau brangios odos sandalus, sujuosiau tave lino juosta ir apgaubiau šilko skraiste. ¹¹Papuošiau tave brangiais puošmenimis, užmoviau tau ant rankų apyrankes, o ant kaklo karolius, ¹²įvėriau žiedą tau į nosį ir auskarus į ausis, uždėjau tau ant galvos gražų vainiką. ¹³Tu buvai papuošta auk-

su ir sidabru, tavieji drabužiai buvo iš puikaus lino, prabangaus šilko ir išsiuvinėto audeklo. Geriausi miltai, medus ir aliejus buvo tavo maistas. Tu tapai nepaprastai graži, – tinkama būti karaliene. ¹⁴Tavo vardas išgarsėjo tarp tautų dėl tavojo grožio, nes jis buvo tobulas mano spindesiu, kurį tau suteikiau, – tai Viešpaties DIEVO žodis.

¹⁵Bet tu, pasitikėdama savo grožiu, elgeisi su savo vardu kaip kekšė ir dosniai dalijai kekšystės paslaugas kiekvienam praeiviui – kekšystės paslaugas jam tu skyrei! ¹⁶Tu paėmei kai ką iš savo drabužių, pasidarei sau spalvingas alkvietes* ir jose elgeisi kaip kekšė, – taip nėra niekad buvę ir niekad nebus! ¹⁷Tu paėmei ir savo gražiuosius manojo aukso bei sidabro puošmenis, kuriuos tau buvau davęs, pasidarei sau vyriškus atvaizdus ir kekšavai su jais. ¹⁸Tu paėmei savo išsiuvinėtuosius drabužius, kad juos apklotumei, ir dėjai prieš juos mano aliejų ir smilkalus. ¹⁹Taip pat ir maistą, kurį tau daviau, – rinkinius miltus, medų ir aliejų, kuriais tave maitinau, – tu dėjai prieš juos kaip malonų kvapą. Taigi taip buvo! – Tai Viešpaties DIEVO žodis! – ²⁰Tu paėmei savo sūnus ir dukteris, kuriuos man pagimdei, ir juos paaukojai aniams suryti.* Lyg maža būtų tavosios kekšystės paslaugų, ²¹tu skerdei mano vaikus ir davei jiems kaip auką! ²²Darydama visus savo bjauriuosius nusikaltimus ir kekšystės paslaugas, neatsiminei savo jaunystės dienų, kai buvai vi-

16,3-4: ... kilmė ir gimimas... kanaaniečių krašto... amorietis... hetitė. Jeruzalės ir Judo karalystės gyventojai perėmė ne tik rasines pagonių savybes, bet ir jų kultą bei papročius.

16,8: Išskleidžiau virš tavęs savo sparną: simbolinis skverno išskleidimas, kuriuo vyras pareiškėdavo moteriai savo norą ją vesti. Žr. Rut 3,9. 16,16: Spalvingi drabužiai buvo naudojami

apdengti guoliui, kuriame buvo atliekamos lytinės stabų garbinimo apeigos (žr. Pat 7,16-17). Šis skyrius gyvenimiška alegorija: lytinės apeigos, t.y. kekšystė, yra stabų garbinimas.

16,20-21: Nedorieji Judo karaliai buvo įvedę kruviną vaikų aukojimą pagonių dievams. Žr. 2 Kar 16,3; 17,17; Jer 7,31.

siškai nuoga, spurdanti savo kraujuose.

23 Po visų savo nedorų darbų, – vargas, vargas tau! – tai Viešpaties DIEVO žodis, – ²⁴stateisi sau pakylą ir įsitaisi alkvietyje* kiekvienoje aikštėje.* ²⁵Ant kiekvienos kryžkelės statei savo aukštumų vietą ir kekšės elgesiu niekinai savo grožį, išsižergdama kiekvienam praeiviui. Įsismaginusi su savo kekšyste, ²⁶tu buvai kekšė egiptiečiams, savo gašliams kaimynams, ir didinai savo kekšystę, kad mane įpykintum. ²⁷Todėl pakėliau savo ranką prieš tave ir sumažinau tau davinius, palikau tave priešų valiai – Filistijos dukterims, kurios gėdijosi tavo palaido kelio. ²⁸Tu elgeisi kaip kekšė su asirais, nes buvai nepasotinama, – elgeisi kaip kekšė su jais, bet likai nepasotinta. ²⁹Varei savo kekšystę su Kaldėja, pirklių kraštu, bet ir tuo nepasisotinai.

30 Kokia ligota yra tavoji širdis! – Tai Viešpaties DIEVO žodis. – Darei visus šituos dalykus kaip įžūli kekšė, ³¹statydama sau pakylą ir įsitaisydama alkvietyje kiekvienoje aikštėje! Tačiau nebuvai kaip kitos kekšės, nes niekinai užmokestį. ³²O svetimaujanti žmona, ištekėjusi už savo vyro, tu atsiduodi svetimiams! ³³Visoms kekšėms duodama dovana, bet tu pati davei dovanas visiems savo meilužiams, kad papirktum juos ateiti iš visur pas tave kekšystėms. ³⁴Tu kekšavai kitaip negu kitos moterys savo kekšystėmis: niekas nelakstė tau iš paskos, kad būtum kekše. Kadangi tu pati mokėjai kekšės užmokestį, užuot jį gavusi, kaipgi tu skyreisi nuo jų!”

35 O dabar, kekše, klausykis VIEŠPATIES žodžio! ³⁶Taip kalbėjo VIEŠPATS:

“Dėl tavo aistros, kurią išliejai, ir tavo gėdos, kurią atidengei kekšaudama su meilužiais, dėl visų tavo bjaurių stabų ir dėl tavųjų vaikų kraujo, kurį jiems davei, – ³⁷dėl to, tikėk manimi, surinksiu visus tavo meilužius, kuriuos tu norėjai patenkinti, – visus, kuriuos mylėjai, ir taip pat visus, kurių nekentei, – surinksiu juos iš visų pašalių prieš tave ir atidengsiu jiems tavo gėdą taip, kad jie pamatytų visą tavo kekšystę. ³⁸Teisiu tave, kaip teisiamos svetimavusios ir kraują išliejusios moterys, išpilsiu ant tavęs kruviną įniršį ir pavydą. ³⁹Atiduosiu tave į jų rankas. Jie išardys tavo pakylą ir nugriaus tavo alkvietytes, nuvilks nuo tavęs drabužius, atims tavo gražiuosius puošmenis ir paliks tave visiškai nuoga. ⁴⁰Tada jie atves tau minią, kad muštų tave akmenimis ir kapotų savo kalavijais. ⁴¹Jie degins tavo namus ugnimi ir įvykdys tau teismą žiūrint daugeliui moterų. Taip parysiu galą tavo kekšystei, ir tu nebemokėsi daugiau kekšės užmokesčio. ⁴²Taip išliesiu savo įniršį, ir nusi-gręš nuo tavęs mano pavydas, – tada aš nurimsiu ir daugiau nebepyksiu. ⁴³Kadangi tu neatsiminei savo jaunystės dienų ir įerzinai mane visais šitais dalykais, todėl štai aš ir uždėjau tavo darbus tau ant galvos, – tai Viešpaties DIEVO žodis. Argi tu nesiелgei kaip ištvirkėlė, darydama visus savo bjauriuosius nusikaltimus?

44 Tikėk manimi, patarlių mėgėjai kandžiai sakys apie tave šią patarlę: ‘Kokia motina, tokia ir dukterė’. ⁴⁵Tu esi tikra savo motinos dukterė,* kuri pametė savo vyrą ir savo vaikus, tu esi sesuo savo seserų, palikusių savus vyrus ir savus vaikus. Jūsų mo-

16,24: ... *pakyla*... *alkvietė*: tarnavo apeiginei kekšystei, – izraeliečiai ją buvo perėmę iš Kanaano gyventojų religijos.

16,45: *Tu esi tikra savo motinos dukra*: Jeruzalė buvo pamėgusi savo pagonių protėvių papročius.

tina buvo hetitė, o jūsų tėvas amorietis! 46Tavo vyresnioji sesuo yra Samarija,* gyvenusi su savo dukterimis į šiaurę nuo tavęs, ir tavo jaunesnioji sesuo, gyvenusi į pietus nuo tavęs, yra Sodoma ir jos dukterys. 47Tu ne tikėjai jų keliais ir elgeisi pagal jų bjaurastis, bet ir kaipmat tapai labiau ištvirtusi negu jos visuose savo keliuose. 48Kaip aš gyvas, – tai Viešpaties DIEVO žodis, – tavo sesuo Sodoma ir jos dukterys nedarė taip, kaip tu ir tavosios dukterys kad darė. 49Išties, tavo sesers Sodomos kaltė buvo įžūlus išdidumas! Ji ir jos dukterys turėjo duonos perteklių ir lengvą gyvenimą, bet neištiesė rankos vargšui ir beturčiui. 50Būdamos išpuikėlės, jos darė mano akyse bjaurius nusikaltimus, todėl jas ir pašalinau, kaip tu matei. 51Samarija nepadarė nė pusės tavo nuodėmių! Tu padarei daugiau bjaurių nusikaltimų, negu jos, – tavo seserys atrodo teisios šalia visų bjaurasčių, kurias tu padarei. 52Tad kęsk savo gėdą, nes per ją pateisinau savo seseris, – dėl tavo nuodėmių, per kurias bjauriau elgeisi už seseris, jos atrodo teisesnės, negu tu! Tat rausk ir kęsk savo gėdą, nes šalia tavęs tavo seserys atrodo teisios!

53 Sugrąžinsiu jų tremtinius – Sodomos bei jos dukterų tremtinius, Samarijos bei jos dukterų tremtinius ir tavuosius tremtinius drauge su jų tremtiniais, 54kad kęstumėi savo gėdą, raustumėi dėl viso, ką esi padariusi, ir būtum jiems paguoda. 55Kai tavo seserys – Sodoma bei jos dukterys atgaus savo senąją gerovę ir Samarija bei jos dukterys sugrįš į savo senąją gerovę, tuomet tu bei tavo dukterys irgi sugrįšite į savo senąją gerovę. 56Argi nebuvo tavo sesuo Sodoma priežodis tavo bur-

noje tavo įžūlaus išpuikimo dieną, 57kolei dar nebuvo žinomas tavasis nedorumas? Dabar esi pajuoka visoms Aramo bei jo kaimynų dukterims. Ir Filistijos dukterims, kurios žiūri su panieka į tave iš visų pusių. 58Tu turi kęsti bausmę už savo ištvirtavimą ir bjauriuosius nusikaltimus, – tai VIEŠPATIES žodis”.

Amžinoji Sandora 59Tikrai, taip kalbėjo Viešpats DIEVAS: “Pasielgsiu su tavimi, kaip tu pasielgei, paniekindama priešai ką ir sulaužydama sandorą. 60Tačiau aš atsiminsiu sandorą su tavimi tavo jaunystės dienomis ir sudarysiu su tavimi amžiną sandorą. 61Ir tu atsiminsi savo kelius ir būsi sugėdinta, kai priimsi savo seseris, – ir vyresnės už tave, ir jaunesnės už tave, – nes duosiu jas tau kaip dukras, nors tai ne dėl tavo sandoros. 62Sudarysiu su tavimi savo sandorą, ir žinosi, jog aš esu VIEŠPATS, 63kad atsimintum ir susigėstum, ir kai atleisiu visa, niekad daugiau nebeatvertum burnos savo gėdai”, – tai Viešpaties DIEVO žodis.

17 Palyginimas apie du arus

¹VIEŠPATIES žodis atėjo man: 2“Marusis, užmink mįslę ir papasakok palyginimą Izraelio namams. 3Sakyk: “Taip kalbėjo Viešpats DIEVAS.

Didis erelis,
plačiasparnis, lenktasnapis,
raibas, vešliom plunksnom,
atskrido į Libaną.

Jis glėbė kedro viršūnę,

⁴ nulažė patį aukščiausią jos ūglį, –
perkėlė jį į prekybos kraštą,
padėjo pirklių mieste.

⁵ Tada paėmė iš to krašto sėklos

16,46: Tavo vyresnioji sesuo yra Samarija: Samarija, Izraelio – šiaurinės karalystės sostinė, vadinama vyresniąja dėl savo svarbos Senojo Testa-

mento istorijoje. Sodoma, kurios tragediją liudijo žila senovė, buvo žydams mažiau svarbi – jaunesnioji sesuo.

ir pasėjo ją į daigyną.
Lyg augalą prie gausių vandenų,
tarsi uosį jį pasodino.

6 Jis augo ir išaugo vynmedžiu,
bet besidriekiančiu ir žemaūgiu,
jo šakos tįso {aro} link
ir šaknys ėjo giliai į žemę.
Taip tad jis išaugo vynmedžiu, –
augino ūglius, skleidė pumpurus.

7 Bet buvo ir kitas didis erelis,
plačiasparnis ir vešliom plunksnom
apaugęs.

Tikėk manimi! Šis vynmedis
pakreipė
savo šaknis prie jo
ir skleidė šakas jo linkui,
kad jis laistytų jį.

Iš lysvės, kurioje kerojo,

8 jis buvo persodintas į gerą dirvą
prie gausių vandenų,
kad klėstų šakas, neštų vaisių
ir išaugtų puikus vynmedis’.

9 Sakyk: ‘Taip kalbėjo Viešpats
DIEVAS.

Argi jam pasiseks?

Nejau anas erelis neišraus jo šaknų,
nenukirs jo vaisių,
nenudžiovins jo drauge su visais
lapais,

kuriuos buvo išskleidęs?
Juk nereikės stipraus peties
nei galingos kariuomenės,
kad jį išrautų iš šaknų.

10 Štai jis persodintas,
bet argi jis vešės?
Kai nusmelks jį rytų vėjas,
argi nenudžius visai, –

argi nenudžius lysvėje, kurioje
išaugo?’”

11* Man atėjo VIEŠPATIES žodis: ¹²“Sakyk maištingiesiems namams: ‘Argi nežinote, ką šitie dalykai reiškia?’ Sakyk: ‘Štai atėjo į Jeruzalę Babilono karalius, paėmė jos karalių drauge su jo didžiūnais ir išsivedė į Babiloną. ¹³Jis paėmė vyrą iš karališkųjų palikuonių ir, susaistydamas jį priesaika, sudarė su juo sandorą. O krašto diduomenę jis buvo paėmęs, ¹⁴kad karalystė būtų nežymi ir kukli, kad laikytųsi jo sandoros ir tokia išliktų. ¹⁵Bet šitas pakėlė prieš jį maištą, pasiųsdamas į Egiptą savo pasiuntinius, kad duotų jam arklių ir daug kariuomenės. Argi jam pasiseks? Nejau galima ištrukti darant tokius dalykus? Nejaugi galima sulaužyti sandorą ir išlikti?’

16 Kaip aš gyvas, – tai Viešpaties DIEVO žodis, – toje vietoje, kur gyvena jį karaliumi vainikavęs karalius, kurio priesaiką jis paniekino ir sandorą sulaužė, ten, Babilone, jis turės mirti. ¹⁷Kai daugelio žmonių pražūčiai bus pilami pylimai ir statomi apgulos bokštai, faraonas jam kare nepadės nei savo galinga jėga, nei pulkų daugybe. ¹⁸Dėl to, kad jis paniekino priesaiką ir sulaužė sandorą, – padarė visus šiuos dalykus, nors buvo davęs savo ranką, – jis neištruks!

19 Todėl, – taip kalbėjo Viešpats DIEVAS, – kaip aš gyvas, aš tikrai krausiu jam ant galvos savo priesaiką, kurią jis paniekino, ir mano sandorą, kurią jis sulaužė! ²⁰Mesiu ant jo savo pinkles, ir jis bus pagautas mano spąstais, – nuvesiu jį į Babiloną ir ten jį teisiu už išdavystę, kurią jis padarė man. ²¹Visi jo rinktiniai karei-

17,11-21: Šios eilutės paaiškina 3-10 eilučių alegoriją. 597 m. Nebukadnezaras pašalino nuo sosto karalių Jehojachiną ir paėmė jį į tremtį. Jo vietoje apvainikavo karaliumi jo dėdę Zedekiją, paim-

damas iš jo ištikimybės priesaiką. Bet Zedekijas buvo Egipto faraono Hofros suvilioras dėtis į maištą prieš Nebukadnezarą ir užsitraukė bausmę. Žr. 2 Kar 24,10-25,7.

viai kris nuo kalavijo, o išlikusieji gyvi bus išblaškyti į visus vėjus. Jūs žinosite, kad aš, VIEŠPATS, kalbėjau”.

22 Taip kalbėjo Viešpats DIEVAS:

“Aš pats paimsiu ūglį
nuo aukštojo kedro viršūnės,
pats jį įdiegsiu.*
Nulaušiu patį trapųjį
nuo jo aukščiausių ūglių.
Aš pats persodinsiu jį
į aukštą didingą kalną.

23 Aukštajame Izraelio kalne
jį pasodinsiu,
kad sukrautų pumpurus, neštų
vaisių
ir taptų puikiu kedru.
Po juo apsigyvens visokie paukščiai,
jo šakų ūsmėje kraus lizdus visokie
sparnuočiai.

24 Visi krašto medžiai žinos,
kad aš esu VIEŠPATS.
Aš pažeminu aukštą medį
ir paaukštinu žemą;
nudžiovinu žaliuojantį
ir padarau, kad nudžiūvęs imtų
žydėti.

Kaip aš, VIEŠPATS, kalbėjau,
taip ir padarysiu!”

18 Asmeniška atsakomybė

¹VIEŠPATIES žodis atėjo man:
²“Ką jūs manote, kartodami šitą patarlę
apie Izraelio žemę: ‘Tėvai valgė rūgščių
vynuogių, o vaikams atšipo dantys?’*
³Kaip aš gyvas, – tai Viešpaties DIEVO
žodis, – šita patarlė nebebus daugiau kar-
tojama Izraelyje. ⁴Tikėk manimi! Visi
žmonės yra mano, – kaip tėvo gyvybė,

lygiai taip ir sūnaus gyvybė man priklaus-
so. Mirs tik žmogus, kuris nusideda.

5 Jei žmogus yra teisus ir elgiasi tei-
singai ir teisiai, – ⁶jei jis alkuose neval-
go,* savo akių į Izraelio namų stabus ne-
kelia, neišniekina savo artimo žmonos, ne-
siartina prie moters per jos mėnesines; ⁷jei
jis nė vieno neskriaudžia, skolininkui grą-
žina jo užstatą, nieko prievarta neatima,
duona su alkanu dalijasi, nuogą drabužiu
dengia; ⁸jei jis už palūkanas neskolina ir
nelupikauja, nuo neteisybės savo ranką
sulaiko, teisingą nuosprendį daro žmo-
nėms susiginčijus; ⁹jei jis gyvena pagal
mano įstatus ir, ištikimai elgdamasis, vyk-
do mano nuosprendžius, – toks žmogus
yra teisus. Jis tikrai bus gyvas, – tai Vieš-
paties DIEVO žodis.

10 Jei jis susilauktų sūnaus – mušeikos
ir galvažudžio, – ¹¹darančio bet kurį iš tų
dalykų, nors jo tėvas nedaro nė vieno iš
jų, – tokio, kuris valgytų alkuose, išnie-
kintų savo artimo žmoną, ¹²skriaustų varg-
šą ir beturtį, plėšikautų, negrąžintų užsta-
to skolininkui, savo akis keltų į stabus,
darytų bjaurastį, ¹³skolintų už palūkanas
ir lupikautų, – nejaugi jis liks gyvas? Jis
negyvens! Jis padarė visus tuos bjaurius
nusikaltimus, – jis tikrai mirs, jo kraujas
kris ant jo paties.

14 Štai! Jei tas žmogus susilauktų sū-
naus, kuris, pamatęs visas savo tėvo pa-
darytas nuodėmes, apsigalvoja ir nesielgia
taip kaip jis, – ¹⁵nevalgo alkuose ir savo
akių nekelia į Izraelio namų stabus, neiš-
niekina savo artimo žmonos, ¹⁶nė vieno
neskriaudžia, nereikalauja užstato, nepasi-

17,22-23: *Aš pats paimsiu ūglį nuo aukštojo kedro viršūnės, pats jį įdiegsiu:* Viešpats atstatys Izraelį su mesijiniu karaliumi iš tos pačios Dovydo dinastijos.

18,2: *Tėvai valgė rūgščių vynuogių, o vaikams*

atšipo dantys: patarlė, kuria žmonės, save teisindami, kaltino praeities kartas dėl bausmės už nuodėmes. Žr. Jer 31,29.

18,6: *Valgyti alkuose...*: pažodžiui *kalnuose* dalytis valgiu pagonių apeigose aukštumų šventovėse.

ima nieko prievarta, dalijasi savo duona su alkanu, pridengia drabužiu nuogą, ¹⁷sulaiko savo ranką nuo skriaudos vargšui, neima palūkanų ir nelupikauja, laikosi mano nuostatų ir gyvena pagal mano įstatus, – jis nemirs dėl savo tėvo kaltės. Jis tikrai bus gyvas. ¹⁸Kadangi jo tėvas smurtaudamas skriaudė savo brolių ir darė pikta savo tautiečiams, tikėk manimi, jis mirs dėl savo kaltės.

19 Jūs klausiate: 'Kodėl sūnus neturėtų kentėti dėl tėvo kaltės?' Todėl, kad sūnus darė, kas yra teisinga ir teisu, – visų mano įstatų laikėsi, – todėl jis tikrai bus gyvas! ²⁰Žmogus, kuris nusideda, turi mirti. Vaikas nekenčė už tėvo kaltę nei tėvas nekenčė už vaiko kaltę. Teisiojo teismus bus jam įskaitytas, ir nedorėlio nedorumas bus jam įskaitytas.

21 Bet jei nedorėlis atgailauja už visas savo nuodėmes, kurias buvo padaręs, laikosi mano įstatų ir daro, kas teisinga ir teisu, jis tikrai bus gyvas – nemirs. ²²Nė vienas jo nusikaltimų, kuriuos jis buvo padaręs, nebus atsimintas, – jis bus gyvas dėl savo teisumo darbų. ²³Argi aš trokštu nedorėlio mirties, – tai Viešpaties DIEVO žodis, – o ne kad jis grįžtų iš savo nedoro kelio ir gyventų?

24 Bet kai teisusis nusigręžia nuo teisumo ir daro pikta, sekdamas nedorėlio bjaurystėmis, kurias nedorėlis daro, nejaugi jis bus gyvas? Nė vienas jo teisumo darbų, kuriuos jis buvo padaręs, nebus atsimintas dėl jo neištikimybės, kuria jis nusikalto, ir dėl nuodėmės, kuria nusidėjo, – dėl jų mirs.

25 Jūs sakote: 'Viešpaties kelias neteisus!' Gerai įsiklausykite, Izraelio namai:

'Nejau mano kelias neteisus? Argi nėra jūsų keliai neteisūs?' ²⁶Kai teisus žmogus nusigręžia nuo teisumo, elgiasi neteisingai, – jis dėl to mirs. Jis mirs dėl savo neteisingumo. ²⁷Ir kai nedorėlis nusigręžia nuo savo nedorumo, daro, kas yra teisinga ir teisu, – jis išgelbės savo gyvybę. ²⁸Dėl to, kad susiprato ir nusigręžė nuo visų nusikaltimų, kuriuos buvo padaręs, tikrai jis bus gyvas, – jis nemirs. ²⁹Tačiau Izraelio namai sako: 'Viešpaties kelias neteisus!' Argi nėra mano keliai teisūs, o Izraelio namai? Argi nėra jūsų keliai neteisūs?

30 Todėl aš teisiu jus kiekvieną pagal jo kelią, Izraelio namai, – tai Viešpaties DIEVO žodis. Grįžkite ir gręžkitės nuo savo nusikaltimų, – tenebūna jie daugiau jums proga parpulti. ³¹Meskite nuo savęs visus nusikaltimus, kuriais nusikaltote, kurkite sau naują širdį ir naują dvasią. Kodėl gi norite mirti, Izraelio namai? ³²Aš netrokštu nė vieno mirties, – tai Viešpaties DIEVO žodis. Grįžkite ir būkite gyvi!"

19 Izraelio karalių apraudojimas ¹O tu pradėk raudą apie Izraelio vadus ²ir sakyk: kas per liūtė buvo tavo motina tarp liūtų!*

Tarp jaunų liūtų ji įsėjosi, augindama savo liūtukus.

³ Ji išaugino vieną iš savo liūtukų, – jaunu liūtu jis tapo.

Išmoko pasigauti grobį, rijo žmones.

⁴ Apie jį išgirdo tautos, – jų duobėje buvo pagautas.

Jos nutempė jį apkaustytą grandinėmis

į Egipto kraštą.

⁵ Pajutusi, kad ji bejėgė

19,2-9: Šitos alegorijos prasmė nėra aiški. Liūtė yra Izraelio tauta. Spėjama, kad jaunieji liūtai yra du Izraelio karaliai – Jehoahazas ir Zedekijas, du

tos pačios motinos sūnūs. Jehoahazas buvo ištremtas į Egiptą, o Zedekijas į Babiloną. Žr. 2 Kar 23,31-34; 24,18-19.

- ir nebėra vilties išgelbėti,
liūtė paėmė kitą iš savo liūtukų,
jaunu liūtu jį padarė.
- 6 Jis sėlino vogčiomis tarp liūtų, –
jaunu liūtu tapo.
Išmoko pasigauti grobį,
rijo žmones.
- 7 Griovė jų tvirtoves,
niokojo jų miestus.
Kraštą ir visus gyventojus
apėmė siaubas nuo jo baisaus
riaumojimo.
- 8 Susibūrė prieš jį tautos
iš visų šalių aplinkui,
užmetė ant jo savo kilpas, –
jų duobėje buvo pagautas.
- 9 Jos uždarė jį į narvą apkaustytą
grandinėmis,
nugabeno pas Babilono karalių
ir įkalino tvirtovėje,
kad jo balsas nebeidėtų
Izraelio kalnuose.
- 10 Tavo motina buvo kaip vynmedis*
vynuogyne,
pasodintas prie vandens,
vaisingas ir šakotas
nuo vandenų gausos.
- 11 Jo tvirtasis kamienas* tapo
valdovo skeptru;
jis iškilo aukštai tarp storų šakų, –
iš toli matomas dėl savo šakoto
aukštumo.
- 12 Bet jis buvo išrautas su įniršiu
ir numestas ant žemės:
rytys jį nudžiovino,
jo vaisius buvo nuskintas,
o jo tvirtasis kamienas išdžiūvo,
ugnis jį surijo.
- 13 Nūnai jis yra persodintas į

dykumą,

sausą ir išdeginą kraštą.

- 14 Ugnis išėjo iš jo kamieno,
surijo šakas ir vaisių.
Jis nebeturi jokio kamieno,
jokio valdovo skeptro.

Tai yra rauda ir rauda turi likti.

20 Izraelis nesiliauja maištau-

ti¹ Septintųjų metų* penktojo mėnesio dešimtą dieną keletas Izraelio seniūnų atėjo pasiklausti VIEŠPATIES. Jie susėdo prieš mane. ²VIEŠPATIES žodis atėjo man: ³“Marusis, kalbėk Izraelio seniūnams ir pasakyk jiems: ‘Taip kalbėjo Viešpats DIEVAS. Ar jūs ateinate manęs pasiklausti? Kaip aš gyvas, jums neatsakysiu, – tai Viešpaties DIEVO žodis’. ⁴Ar patrauksi juos į teismą, marusis, ar patrauksi juos į teismą? Parodyk jiems jų protėvių bjauriuosius darbus! ⁵Pasakyk jiems: taip kalbėjo Viešpats DIEVAS. Tą dieną, kai išrinkau Izraelį, iškilmingai prisiečiau Jokūbo namų palikuonims, – apsireikšdamas jiems Egipto žemėje, – prisiečiau jiems, sakydamas: ‘Aš, VIEŠPATS, esu jūsų Dievas’. ⁶Tą dieną jiems iškilmingai prisiečiau, kad juos išvesiu iš Egipto žemės į kraštą, kurį jiems buvau paruošęs, kraštą, tekančią pienu ir medumi, puikiausią iš visų kraštų. ⁷Taip pat sakiau jiems: ‘Meskite šalin bjauriuosius daiktus, kuriais gėrisi jūsų akys, ir nesusiterškite Egipto stabais, – aš, VIEŠPATS, esu jūsų Dievas!’ ⁸Bet jie kėlė maištą prieš mane ir nenorėjo manęs klausyti, – nė vienas nemetė šalin bjaurių daiktų, kuriais gėrėjosi jų akys, nei atsisakė Egipto stabų.

Tuomet maniau išlieti savo įniršį ant jų, paleisti savo pyktį ant jų pačiame Egipte-

19,10-14: ... *vynmedis*: Judo karalystė. ... *tvirtasis kamienas*: karalius iš Dovydo dinastijos.

20,1: *Septintųjų metų penktojo mėnesio dešimtą dieną*: 591 m. rugpjūčio 14 d. prieš Kristų.

te. ⁹Tačiau pasielgiau kitaip dėl savo vardo, kad jis nebūtų išniekintas akyse tautų, tarp kurių jie gyveno, nes tarp jų jiems apsireiškiau, kad juos išvesiu iš Egipto žemės. ¹⁰Taigi išvedžiau juos iš Egipto žemės ir nuvedžiau į dykumą. ¹¹Daviau jiems savo įstatus ir paskelbiau jiems savo įsakus, kurių žmogus turi laikytis, kad per juos gyventų. ¹²Be to, daviau jiems savo šabus kaip mano ženklą, kad žinotų, jog aš, VIEŠPATS, juos pašventinu. ¹³Bet Izraelio namai kėlė maištą prieš mane dykumoje, – jie nesilaikė mano įstatų, atmetė mano įsakus, kurių žmogus turi laikytis, kad per juos gyventų, ir labai išniekino mano šabus.

Tuomet ketinau išlieti savo įniršį ant jų dykumoje, kad padaryčiau jiems galą. ¹⁴Tačiau pasielgiau kitaip dėl savo vardo, kad jis nebūtų išniekintas akyse tautų, kurioms matant buvau juos išvedęs. ¹⁵Mažai to, iškilmingai prisiekiau jiems dykumoje, kad neįvesiu jų į kraštą, kurį buvau jiems davęs, – kraštą, tekantį pienu ir medumi, puikiausią iš visų kraštų, ¹⁶kadangi jie atmetė mano įsakus, nesilaikė mano įstatų ir išniekino mano šabus, nes jų širdis ėjo paskui savo stabus. ¹⁷Tačiau manoji akis buvo jiems gailestinga, jų nesunaikinau, – galo jiems dykumoje nepadariau.

18 O jų vaikams dykumoje sakiau: 'Nesekite savo tėvų įstatais, nesilaikykite jų įsakų ir nesusitepkite jų stabais'. ¹⁹Aš, VIEŠPATS, esu jūsų Dievas: sekite mano įstatais, uoliai laikykitės mano įsakų ²⁰ir švęskite mano šabus, idant jie būtų žen-

las man ir jums, kad žinotumėte, jog aš, VIEŠPATS, esu jūsų Dievas. ²¹Bet vaikai kėlė maištą prieš mane, – jie nesukė mano įstatais, nesilaikė rūpestingai mano įsakų, kurių žmogus turi laikytis, kad per juos gyventų, ir labai išniekino mano šabus.

Tuomet ketinau išlieti savo įniršį ant jų, užleisti savo pyktį ant jų dykumoje. ²²Tačiau sulaikiau savo ranką ir pasielgiau kitaip dėl savo vardo, kad jis nebūtų išniekintas akyse tautų, kurioms matant buvau juos išvedęs. ²³Be to, dykumoje jiems prisiekiau iškilmingai, kad išblaškysiu juos tarp tautų ir išmėtysiu po jų kraštus, ²⁴nes mano įsakų nevykdė, mano įstatus atmetė, mano šabus išniekino ir jų akys ilgėjosi savo protėvių stabų. ²⁵Be to, daviau jiems ir įstatų, kurie nebuvo geri,* ir įsakų, kuriais jie negalėjo būti gyvi. ²⁶Juos sutečiau jų pačių dovanomis, – visų jų pirmagimių aukojimu, – idant taip juos sukrėsčiau, kad žinotų, jog aš esu VIEŠPATS.

27 Todėl, marusis, kalbėk Izraelio namams ir sakyk jiems: 'Taip kalbėjo Viešpats DIEVAS. Jūsų tėvai pasityčiojo iš manęs dar ir tuo, kad elgėsi neištikimai. ²⁸Kai atvedžiau juos į kraštą, kurį jiems duoti buvau iškilmingai prisiekęs, jie kur tik matė aukštą kalvą ar lapuotą medį, ten pjovė savo aukas, ten aukojo savo atnašas, kurios kėlė man pyktį; iš tenai siuntė savo malonius kvapus, tenai liejo savo liejamąsias aukas'. ²⁹{Aš klausiau jų: 'Kas yra ta alkvietė, į kurią jūs skubate? Taip iki šiai dienai ji ir buvo praminta Bama – aukštumų vietė.'} ³⁰Todėl sakyk Izraelio namams: 'Taip kalbėjo

20,25-26: ... *daviau jiems įstatų, kurie nebuvo geri...* : Viešpats leido jiems perimti pagonių papročius, įskaitant ir pasibjaurėtiną kūdikių deginimą stabų garbei, kurie vedė tautą į pražūtį. Pasak Senojo Testamento, Dievas yra viso, kas įvyksta,

priežastis. Kita vertus, žmogus yra atsakingas už savo nuosprendį. Šios dvi tiesos pabrėžia Dievo visagalybę ir žmogaus laisvą valią. Kaip gali žmogus laisvai apsispręsti, klausimas, su kuriuo galybėjasi sisteminė teologija.

Viešpats DIEVAS. Argi jūs ištvirkausite, eidami tėvų keliais, ir lakstysite paskui jų stabus?’³¹ Atnašaudami savo dovanas ir atiduodami savo vaikus per ugnį, jūs ištvirkaujate su savo stabais iki šiai dienai. Ne jau aš turėčiau duoti atsakymą jums, Izraelio namai? Kaip aš gyvas, – tai Viešpaties DIEVO žodis, – jums aš atsakymo neduosiu.

32 Niekad neįvyks, kas ateina jums į mintį, kai sakote: ‘Būsime kaip tautos, kaip kitų kraštų gentys, garbindami medį ir akmenį’”.

Dievas atkurs Izraelį³³ “Kaip aš gyvas, – tai Viešpaties DIEVO žodis, – galinga ranka, ištiesta dešine ir išliedamas įniršį valdysiu jus kaip karalius! ³⁴ Galinga ranka, ištiesta dešine ir išlietu įniršiu išvesiu jus iš tautų ir surinksiu jus iš kraštų, po kuriuos buvote išblaškyti. ³⁵ Nuvesiu jus į tautų dykumą ir tenai teisiu jus akis į akį. ³⁶ Kaip teisiau jūsų protėvius Egipto žemės dykumoje, taip teisiu jus, – tai Viešpaties DIEVO žodis. ³⁷ Pravesiu jus po savo lazda ir įvesiu jus į sandoros ryšius. ³⁸ Atskirsiu nuo jūsų tuos, kurie kelia maištą ir nusikalsta man, – juos išvesiu iš krašto, kuriame gyvena kaip svetimšaliai, bet į Izraelio žemę jie neįeis. Tada jūs žinosite, kad aš esu VIEŠPATS”.

39 O jums, Izraelio namai, taip kalbėjo Viešpats DIEVAS: “Eikite tarnauti savo stabams, kiekvienas iš jūsų dabar ir ateityje, jei manęs neklausote! Bet mano šventojo vardo jūs daugiau nebeteršite savo atnašomis ir stabais!

40 Nes mano šventajame kalne, ant aukštojo Izraelio kalno, – tai Viešpaties DIEVO žodis, – tenai visi Izraelio namai,

jie visi man krašte tarnaus, – tenai priimsiu jus, tenai lauksiu iš jūsų atnašų ir rinktinių jūsų dovanų su visu, ką man skirsite. ⁴¹ Kaip malonų kvapą jus priimsiu, kai išlaisvinsiu jus iš tautų ir surinksiu jus iš kraštų, po kuriuos buvote išblaškyti, ir parodysiu savo šventumą per jus tautoms. ⁴² Jūs žinosite, kad aš esu VIEŠPATS, kai parvesiu jus į Izraelio žemę, į kraštą, kurį iškilmingai prisiekiau duoti jūsų protėviams. ⁴³ Tenai jūs atsiminsite savo kelius ir visus savo darbus, kuriais save pačius suteršėte, ir bjaurėsitės savimi dėl visų nedorų darbų, kuriuos esate padarę. ⁴⁴ Ir žinosite, kad aš esu VIEŠPATS, kai elgiuosi su jumis dėl savo vardo, o ne pagal jūsų nedorus kelius ar bjaurastis, Izraelio namai, – tai Viešpaties DIEVO žodis”.

21 Pranašavimas Negebui¹ VIEŠPATIES žodis atėjo man: ² “Marusis, pasisuk veidu į pietus, skelbk pietų šaliai ir pranašauk miškų kraštui Negebe. ³ Sakyk Negebo miškui: ‘Tėgirk VIEŠPATIES žodį! Taip kalbėjo Viešpats DIEVAS: tikėk manimi, užkursiu tavyje ugnį, kuri sudegins visus tavo medžius – žaliuojančius ir nudžiūvusius. Juos deginanti liepsna nebus užgesinta, bus nusvilinti visų veidai nuo pietų ligi šiaurės. ⁴ Visi marieji pamatys, kad aš, VIEŠPATS, ją užkūriau, ir ji nebus užgesinta”. ⁵ Tuomet ištariau: ‘Ai, Viešpatie DIEVE! Jie sako apie mane: ‘Argi jis nėra tas, kuris kalba tik mįslėmis?’”

Viešpaties kalavijas⁶ VIEŠPATIES žodis atėjo man: ⁷ “Marusis, pasisuk veidu į Jeruzalę, skelbk šventosioms vietoms ir pranašauk Izraelio žemei. ⁸ Sakyk Izraelio žemei: ‘Taip kalbėjo VIEŠPATS! Tikėk ma-

20,35-38: Tremtis į pagonių kraštus turėjo tą patį tikslą žydų tautos gyvenime, kaip ir kelionė per dykumą Išėjimo iš Egipto metu: maištingieji išmirė, – išliko tik ištikimas likutis.

21,2-4: Judas – Pietinė karalystė palyginama su

mišku, kuris bus sudegintas. Žr. Jer 21,14.

21,8: ... sunaikinsiu tavyje teisiuosius drauge su nedorėliais: visapusiškas Jeruzalės sunaikinimas. Žr. Ez 9,6.

nimi, ateinu prieš tave! Ištraukiu kalaviją iš makšties ir sunaikinsiu tavyje teisiuosius drauge su nedorėliais.* ⁹Kadangi sunaikinsiu tavyje teisiuosius drauge su nedorėliais, todėl mano kalavijas išeis iš savo makšties prieš visus mariuosius nuo pietų lig šiaurės. ¹⁰Visi marieji žinos, kad aš, VIEŠPATS, ištraukiau savo kalaviją iš makšties. Nebus jis daugiau į makštį sugrąžintas! ¹¹Todėl tu, marusis, vaitok! Vaitok jų akivaizdoje, lyg širdis tau plyštų iš sielvarto. ¹²Kai jie klaus tavęs: 'Dėl ko tu vaitoji?' – atsakysi: 'Dėl žinios,* kuri ateina! Apmirs visų širdys, nusiųs visų rankos, alps visų dvasia ir pažliugs vandeniu visų keliai. Tikėk manimi, ji ateina ir ji išsipildys', – tai Viešpaties DIEVO žodis".

13 VIEŠPATIES žodis atėjo man: ¹⁴"Marusis, pranašauk ir sakyk: "Taip kalbėjo Viešpats! Sakyk:

Kalavijas! Kalavijas
pagalastas ir nušveistas.

15 Pagalastas skerdynėms,
nušveistas, kad blizgėtų it žaibas!
Kaip galime džiaugtis?
Paniekinai lazda
ir bet kokią rykštę!

16 Kalavijas duotas, kad būtų
nušveistas
ir paimtas į ranką, –
kalavijas pagalastas,
kalavijas nušveistas,
kad būtų įduotas į žudiko ranką.

17 Verk ir aimanuok, marusis,
nes jis skirtas mano tautai,

visiems Izraelio vadams.
Jie bus numesti kalavijui
drauge su mano tauta.

Todėl plok sau per šlaunį,*
18 nes kalavijas jau išbandytas.
Kodėl neturėtų taip įvykti –
tai Viešpaties DIEVO žodis, –
jei tu paniekinai lazda?

19 O tu, marusis, pranašauk
ir plok rankomis.
Tekerta kalavijas dusyk, trissyk, –
tas kalavijas žudymui.
Didelių žudynių kalavijas juos
puola,

20 todėl nustoja drąsos širdis,
ir daugelis krinta.

Prie visų jų vartų paskyriau
kalaviją žudynėms.

Ai! Jis padarytas, kad žaibuotų,
nušveistas, kad skerstų.

21 Kirsk į dešinę! Tvok į kairę!
Kur tik nukreipti tavo ašmenys.

22 Ir aš plosiu rankomis,*
patenkinsiu savo įniršį, –
aš, VIEŠPATS, kalbėjau".

23 VIEŠPATIES žodis atėjo man: ²⁴"Marusis, nužymėk du kelius Babilono karaliaus kalavijui ateiti. Abudu keliai turi išeiti iš to paties krašto. Pastatyk kelrodį toje vietoje, kur keliai šakojasi į {du} miestus. ²⁵Nužymėk kelią kalavijui eiti į amonietų Rabarą ir įtvirtintą Jeruzalę. ²⁶*Juk Babilono karalius stovi kryžkelėje, dviejų kelių pradžioje, burdamas –

21,12: *Žinia*: pranešimas apie Jeruzalės ir Šventyklos sunaikinimą. Žr. Ez 33,21-22.

21,17: *Ploti sau per šlaunį*: veiksmas, kuriuo išreiškiama širdgėla ir klaikas.

21,22: *Ploti ranka į ranką* arba *nusiplauti rankas*: veiksmas, kuriuo atsisakoma prisiimti atsakomybę. Žr. Ez 22,13; Sk 24,10.

21,26: Minima trys būrimo būdai: būrimas strėlėmis, – įvairiai sužymėtos strėlės buvo ištraukiamos ar iškratamos iš strėlinės; būrimas šeimos stabais, arba terafimais; būrimas iš kepenų, – kruopščiai apžiūrinėjant ką tik papjautų gyvulių kepenų kontūrus. Visi trys būdai buvo plačiai naudojami Mesopotamijoje.

purto strėles, teiraujasi šeimos stabų, apžiūri kepenis. ²⁷Jo dešinėje pasirodo būrimo strėlė* prieš Jeruzalę, kad statytų mūrdaužius, duotų įsakymą žudyti, riktelėtų mūšio šūkį, stumtų mūrdaužius prie vartų, piltų pylimus, statytų apgulos bokštus. ²⁸Jeruzalės žmonių akimis tai atrodo tik tuščias būrimas, tačiau juos saisto priesaikos, kurias jie buvo davę, ir rankon paimta būrimo strėlė jiems primena jų kaltę, už kurią jie bus paimti į nelaisvę”. ²⁹Todėl taip kalbėjo Viešpats DIEVAS: “Kadangi jūs prisiminėte savo kaltę, – jūsų nusi kaltimai taip aiškūs, jog parodo, kad visais jūsų darbais reiškiasi jūsų nuodėmės, – kadangi jūs prisiminėte, jūs būsite paimti į nelaisvę”.

³⁰ – Ir tau, niekšiškasis ir nedorasis

Izraelio vade, –
atėjo tavo diena,

galutinės bausmės metas, –

³¹ taip kalbėjo Viešpats DIEVAS:

“Nusiimk turbaną,
nukelk nuo galvos karūną!
Niekas neliks kaip yra:
kas žema, bus išaukštinta,
kas aukšta, bus nužeminta!

³² Griuvėsiai, griuvėsiai!

Taip! Paversiu miestą griuvėsiais!

Bet tai neįvyks,

kol neateis tas, kurį išrinkau

nubausti miesto, –

jam jį atiduosiu”.

Amonui* ³³“Tu, marusis, pranašauk ir sakyk: ‘Taip kalbėjo Viešpats DIEVAS apie amoniečius ir apie jų užgaules. Sakyk:

– O kalavijau, o kalavijau!

Ištrauktas iš makšties skerdynėms,
nušveistas, kad naikintum,

blizgėtum kaip žaibas!

³⁴ Skelbdami apie tave tuščius
regėjimus,

burdami apie tave melus,

jie deda tave ant kaktų niekšams

ir nedorėliams,

nes jiems atėjo diena,

galutinės bausmės metas.

³⁵ Kišk jį atgal į makštį!

Vietoje, kur buvai sukurtas,

tavo kilmės krašte, tave teisiu.

³⁶ Išliesiu savo įniršį ant tavęs,

savo pykčio ugnimi papūsiu į tave.

Atiduosiu tave į rankas

nuožmiems žmonėms,

įgudusiems niokoti.

³⁷ Būsi degalas ugniai,

tavo kraują žemė sugers.

Tavęs niekas nebeatsimins,

nes aš, VIEŠPATS, kalbėjau”.

22 Jeruzalės nusikaltimai ¹VIEŠPATIES žodis atėjo man: ²“Marusis, ar teisi, – ar esi pasiruošęs teisti kruvinąjį miestą? Parodyk jam visus jo bjauriuosius darbus! ³Sakyk: ‘Taip kalbėjo Viešpats DIEVAS! Mieste, kurs išlieji savo viduje kraują, kad paskubintum savo metą, kurs dirbi sau stabus, kad taptumei nešvarus! ⁴Esi kaltas dėl kraujo, kurį savo viduje išliejai, pasidarei nešvarus per stabus, kurių prisidirbai. Tu priartinai savo dieną, pasiekei savo metą. Todėl padariau tave tautų panieka ir visiems kraštams pažuoka. ⁵Artimieji ir tolimieji kraštai tyčiosis iš tavęs dėl gėdingo vardo ir didelio sąmyšio.

⁶ Štai! Kiekvienas Izraelio vadas, kiek kuris galios turėjo, tavyje liejo kraują.

⁷Tavyje tėvas ir motina niekinami, atei-

21,27-28: ... būrimo strėlė, buvo ištraukta ar iškratyta iš strėlinės su įrašu *Jeruzalė*, – būrimas strėle apreiškė Nebukadnezarui, kad Jeruzalės gy-

ventojai buvo sulaužę savo ištikimybės priesaiką. 21,33-37: Nebukadnezaras nutarė žygiuoti prieš Jeruzalę. Vėliau kaldėjai įsiveržė ir į Amoną.

vis, gyvenantis tavo viduje, apiplėšiamas, našlaitis ir našlė skriaudžiami. ⁸Kas man šventa, sutrypei, mano šabus išniekinai. ⁹Tavyje yra tokių, kurie šmeižia, kad išlietų kraują; tavyje yra tokių, kurie puotauja alkvietėse; tavo viduje yra tokių, kurie palaidai gyvena. ¹⁰Tavo vyrai atidengia tėvų gėdą; tavo vyrai išniekina moteris jų mėnesinio netyrumo metu. ¹¹Vienas apsi-
bjaurina su artimo žmona, kitas palaidai išniekina savo marčią, o dar kitas išniekina tavyje savo seserį – savo tėvo dukterį. ¹²Tavyje imami kyšiai, kad būtų išlietas kraujas. Tu imi ir išankstinį, ir priaugusį nuošimtį, pelnaisi skriausdamas artimą, ir mane pamiršai, – tai Viešpaties DIEVO žodis.

¹³Štai! Trenksiu kumščiu už tavo neteisėtai įsigytą naudą ir už tavyje išlietą kraują. ¹⁴Argi tvers tavo drąsa, ar bus tavo rankos tvirtos tomis dienomis, kai imsiu tave varginti? Aš, VIEŠPATS, kalbėjau ir įvykdysiu! ¹⁵Išblaškysiu tave tarp tautų ir mėtysiu tave po svetimus kraštus, kad nuvalyčiau nuo tavęs nešvarumą. ¹⁶Per tave aš būsiu paniekintas tarp tautų, o tu žinosi, kad aš esu VIEŠPATS’”.

¹⁷VIEŠPATIES žodis atėjo man: ¹⁸“Marusis, Izraelio namai tapo man išdagomis. Jie visi – sidabras, žalvaris, alavas, geležis ir švinas. Lydyklos žaizdre jie virto išdagomis. ¹⁹Todėl, – taip kalbėjo Viešpats DIEVAS, – kadangi visi tapote išdagomis, surinksiu jus į Jeruzalę. ²⁰Kaip surenkami sidabras, žalvaris, geležis, švinas ir alavas į lydyklą ir pučiama ant jų ugnis, kad būtų ištirpdyti, taip aš surinksiu jus dėl savo pykčio ir įniršio, kad įmesčiau jus [į ugnį] ir ištirpdyčiau. ²¹Surinksiu jus ir pūsiau ant jūsų savo pykčio ugnį, – joje būsite ištirp-

dyti. ²²Kaip sidabras lydyklos žaizdre ištirpsta, taip jūs būsite jame ištirpdyti. Tuomet žinosite, kad aš, VIEŠPATS, išliejau ant jūsų savo įniršį”.

²³VIEŠPATIES žodis atėjo man: ²⁴“Marusis, sakyk jai: * ‘Tu esi nenuvalyta šalis, – lietūs nenuplaus tavęs pykčio diena’. ²⁵Jos vadai yra tarsi riaumojantis liūtas, draskantis grobį: rijo žmones, sau ėmė turčius ir brangius daiktus, padarė joje daug moterų našlėmis. ²⁶Jos kunigai iškraipė mano mokymą ir išniekino, kas man šventa: neskyrė to, kas šventa, nuo to, kas prasta, nemokė skirtumo tarp to, kas švaru, ir to, kas nešvaru. Nuo mano šabų jie nugrėžė savo akis, – jų esu niekinamas. ²⁷Jos didžiūnai yra lyg vilkai – drasko grobį, lieja kraują, atima žmonėms gyvastį, kad sau gautų neteisėto pelno. ²⁸Panašai tinkuoja jiems tinką be šiaudų – mato jiems tuščius regėjimus ir buria melą, sakydami: ‘Taip kalbėjo Viešpats DIEVAS’, – nors VIEŠPATS jiems nieko nekalbėjo. ²⁹Krašto žmonės* prievartavo ir plėšikavo, skriaudė vargšą ir beturtį, vartojo smurtą prieš ateivį. ³⁰Ieškojau tarp jų žmogaus, kuris atstatytų sieną ir stotųsi spragoje už šalį, kad jos nesunaikintų, bet neradau nė vieno. ³¹Todėl išliejau ant jų savo pyktį, sunaikinau juos savo įniršio ugnimi, užkroviau jų darbus jiems ant galvos’”, – tai Viešpaties DIEVO žodis.

23 Dvi seserys – Ohola ir Oholiba ¹Atėjo man VIEŠPATIES žodis: ²“Marusis, kartą buvo dvi moterys, vienos motinos dukterys. ³Jos ištvirtavo Egipte, – elgėsi kaip kekšės jau savo jaunystėje. Ten jų krūtinės buvo glamonėjamos, ten ir jų nekalto krūtys buvo glostomos. ⁴Ohola* buvo vyresniosios vardas,

22,24: ... jai: Jeruzalei.

22,29: Krašto žmonės: kaimų ir miestelių gyventojai.

23,4: Ohola... Oholiba: simboliški vardai. Ohola yra Samarijos įvaizdis ir reiškia Jos pačios padangtė, o Oholiba – Jeruzalės įvaizdis ir reiškia

o Oholiba* – vardas jos sesers. Jos priklausė man ir jos pagimdė sūnų ir dukterų. Ohola yra Samarija, Oholiba yra Jeruzalė.

5 Ohola elgėsi kaip kekšė, nors ir priklausė man, – ji gašliai geidė savo meilužių – asirų, – kariautojų, ⁶vilkėjusių mėlynai, valdytojų ir pareigūnų, – visi jie buvo šaunūs jauni vyrai, raiteliai ant žirgų. ⁷Ji davėsi kaip kekšė jiems, rinktiniais asirams, – jiems visiems, – ir suteršė save su visais tais, kurių gašliai geidė – su visais jų stabais. ⁸Ji nemetė nei savo kekšystės, kurią buvo pradėjusi su egiptiečiais, kai jie buvo su ja gulęję jos jaunystėje, glostę jos nekaltas krūtis ir išlieję ant jos savo gašlių aistrą. ⁹Todėl atidaviau ją į jos meilužių rankas, į rankas asirų, kurių ji gašliai geidė. ¹⁰Jie apnuogino jos gėdą, pagrobė jos sūnus ir dukteris, o ją pačią nužudė kalaviju. Dėl ją ištikusios bausmės ji tapo priežodžiu moterims.

11 Jos sesuo Oholiba tai matė, tačiau ji dūko gašlumu dar labiau, negu jos sesuo, ir jos kekšystė viršijo sesers kekšystę. ¹²Ji gašliai geidė asirų, – valdytojų ir pareigūnų, šauniai ginkluotų kariautojų, raitelių ant žirgų, – visi jie šaunūs jauni vyrai. ¹³Mačiau, kaip ji buvo ištvirkusi. Jų abiejų buvo toks pat kelias, ¹⁴bet ši išdarinėjo dar didesnes kekšystes. Ji pamatė išskobtus sienoje vyrus, ryškiai raudonai nudažytus kaldėjų pavidalus, ¹⁵su juostomis ant juosmens, išpūstais turbanais ant galvų, – visi jie atrodė kaip dvariškiai ir vaizdavo babiloniečius, kurių gimtasis kraštas yra Kaldėja. ¹⁶Vos tik juos pamatė, ji ėmė gašliai jų geisti ir siuntė pas

juos į Kaldėją pasiuntinius. ¹⁷Babiloniečiai atėjo pas ją į jos meilės guolį ir suteršė ją savo kekšyste. Susiteršusi su jais, bjaurėdamasi nusigręžė nuo jų. ¹⁸Kai ji puikavosi kekšystėmis, atidengdama savo gėdą, su pasibjaurėjimu nusigręžiau nuo jos, kaip buvau nusigręžęs nuo jos sesers. ¹⁹Bet ji dar labiau kekšavo, prisimindama savo jaunystės dienas, kada elgėsi kaip kekšė Egipto žemėje, ²⁰ten gašliai geisdama tokių meilužių, kurių varpa būtų kaip asilų ir sėklos srūvis kaip eržilų. ²¹Taip tu ir troškai savo jaunystės palaidumo, kai egiptiečiai glamonėjo tavo krūtinę ir glostė tavo jaunas krūtis.

22 Todėl, Oholiba, – taip kalbėjo Viešpats DIEVAS, – sukelsiu prieš tave tavuosius meilužius, nuo kurių bjaurėdamasi nusigręžei, ir atvesiu juos prieš tave iš visų pusių: ²³babiloniečius ir visus kaldėjus – ir Pekodą,* ir Šoa,* ir Koa* – drauge su jais visus asirus: šaunius jaunos vyrus, visus valdytojus ir pareigūnus, dvariškius ir kariautojus, – visus raitus ant žirgų. ²⁴Jie atžygiuos prieš tave iš šiaurės su kovos ir krovinių vežimais, su aibe tautų, iš visų pusių išrikiuos prieš tave priedangas, skydus ir šalmus, – jiems aš pavesiu teismą, tave jie teis pagal savo įstatus. ²⁵Nukreipsiu prieš tave savo pyktį, idant jie vykdytų teismą su įniršiu. Jie nupjaus tavo nosį ir ausis, o kas dar liks iš tavęs, žus nuo kalavijo. Jie atims tavo sūnus ir dukteris, o kas dar liks iš tavęs, bus ugnies praryta. ²⁶Jie nuvilks nuo tavęs drabužius ir atims tavo žaviuosius puošmenis. ²⁷Taip padarysiu galą tavo palaidumui ir kekšystei, kurią atsinešei iš Egipto žemės, – daugiau ne-

Mano padangtė joje. Šiais įvaizdžiais daroma užuomina apie neteisėtą šventyklą bei Viešpaties garbinimą Samarijoje ir teisėtą Šventyklą bei Viešpaties garbinimą Jeruzalėje.

23,23: *Pekodas, Šoa ir Koa:* vardai tautelių, gyvenusių palei Tigrio upę – didžiosios Babilonijos sritis.

bekelsi į ją savo akių, Egipto daugiau nebeatsiminsi. ²⁸Nes, – taip kalbėjo Viešpats DIEVAS, – atiduosiu tave į rankas tų, kurių nekenti, į nagus tų, nuo kurių bjaurėdamasi nusigręžei. ²⁹Jie engs tave kupini neapykantos, – atims visa, ką triūsu įsigijai, ir paliks tave nuogą ir varganą, – bus atskleista tavo kekšysčių gėda. Tavo palaidumas ir kekšystės ³⁰tai atnešė tau dėl to, kad elgeisi kaip kekšė su tautomis ir su teršei save jų stabais. ³¹Savo sesers keliuėjai, todėl įdėsiu į tavo ranką jos taurę”.

³² Taip kalbėjo Viešpats DIEVAS:

“Tu gersi savo sesers taurę,
tokią gilią ir tokią plačią, –
būsi paniekinta ir pajuokta, –
ji tokia talpi.

³³ Tu būsi sklidina

girtumo ir skausmo.
Taurė klaiko ir niokojimo,
tavo sesers Samarijos taurė.

³⁴ Gersi ją ir ištuštinsi,
kramtysi jos šukes
ir draskysi sau krūtis,
nes aš taip kalbėjau”, –
tai Viešpaties DIEVO žodis.

³⁵ Todėl taip kalbėjo Viešpats DIEVAS: “Kadangi mane užmiršai, man atskakai nugarą, todėl nešk bausmę už savo palaidumą ir kekšystes”.

³⁶ VIEŠPATS kalbėjo man: “Marusis, ar neteisi Oholos ir Oholibos? Apkaltink jas už jų bjaurastis! ³⁷Juk jos nusikalto svetimavimu, ir jų rankos kruvinos. Su savo stabais jos nusikalto svetimavimu, aukodamos jiems kaip maistą net savo vaikus, kuriuos buvo man pagimdžiusios. ³⁸O drauge jos ir dar man padarė: suteršė mano Šventyklą ir išniekino mano šabus.

³⁹Papjovusios savo vaikus kaip auką savo stabams, jos tą pačią dieną eidavo į mano Šventyklą, kad ją išniekintų. Štai! Taip jos elgėsi mano Namuose!

⁴⁰ Be to, jos šaukėsi vyrų,* pakviestų per pasiuntinį, kad ateitų iš labai toli. Ir jie atėjo. Dėl jų nusimaudei, akis pasidažei ir išsipuošei puošmenimis. ⁴¹Atsisėdai ant prabangaus guolio su priešais jį padengtu stalu, ant kurio buvai padėjusi mano smilkalus ir mano aliejų. ⁴²Buvo ten girdėti nerūpestingos minios klegesys, kurį kėlė būrys iš dykumos atvestų girtų vyrų, dedančių apyrankes moterims ant rankų ir puikias karūnas joms ant galvų.

⁴³ Tuomet sau tariau: ‘Ai, ji yra nusi Valkiojusi savo svetimavimu, bet jie ir toliau kekšauja su ja!’ ⁴⁴Nes jie atėjo pas ją, kaip ateina vyrai pas kekšę, – taip jie atėjo pas Oholą ir Oholibą, tas palaidas moteris. ⁴⁵Tačiau teisieji vyrai nubaus jas bausme už svetimavimą ir kraujo išliejimą, nes jos yra svetimautojos ir jų rankos kruvinos”.

⁴⁶ Taip kalbėjo Viešpats DIEVAS: “Šauk prieš jas bendriją, padaryk jas klaiko ir niokojimo reginiu. Tėmuša jas bendrija akmenimis, tekapoja savo kalavijais. Teišžudo jų sūnus ir dukteris, tesudegina jų namus. ⁴⁷Padarysiu galą palaidumui krašte, kad visos moterys pasimokytų ir palaidai nesielgtų, kaip jos elgėsi. ⁴⁸Jie nubaus jus už jūsų palaidumą, jūs kęsite bausmę už savo nuodėmingą stabų garbinimą ir žinosite, kad aš esu Viešpats DIEVAS”.

24 Verdantis katilas ¹Devintų jų metų dešimtąjį mėnesį, dešimtąją mėnesio dieną,* atėjo man VIEŠPATIES žodis: ²“Marusis, pasižymėk šios

23,40: ... jos šaukėsi vyrų... iš labai toli: pasiuntiniai iš Asirijos ir Babilono. Sąjungos su šiais kraštais skatino stabų garbinimą Judo ir Izraelio karalystėse.

24,1: Devintųjų metų dešimtąjį mėnesį, dešimtąją mėnesio dieną: 588 m. sausio 15 d. prieš Kristų. Tokia pat data ir Jer 52,4 tekste.

dienos vardą, jos tikslią datą. Šiandien Babilono karalius pradėjo Jeruzalės apgultį. ³Kalbėk palyginimu* maištingiesiems namams ir sakyk jiems: „Taip kalbėjo Viešpats DIEVAS:

– Kaisk katilą, užkaisk katilą, pilk į jį vandens.

⁴ Sudėk į jį gabalus {mėsos}, visus geruosius gabalus, šlaunį ir petį, pripildyk jį rinktinių kaulų.

⁵ Paimk iš kaimenės geriausią, prikrauk po katilu malkų, virk jame gabalus, šutink jame ir kaulus”.

⁶ Todėl taip kalbėjo Viešpats DIEVAS: „Vargas kruvinajam miestui, tam surūdijusiam katilui, kurio rūdys nebuvo nušveistos! Ištuštink jį gabalas po gabalo, nedarydamas jokio skirtumo.

⁷ Juk jo išlietas kraujas* dar tebėra jame, – ant plikos uolos jį išliejo, – ne į žemę išpylė, kad dulkėmis jį pridengtų.

⁸ Kad tikrai įnirščiau ir atkeršyčiau, jo išlietą kraują padėjau ant plikos uolos, kad nebūtų pridengtas”.

⁹ Todėl taip kalbėjo Viešpats DIEVAS:

„Vargas kruvinajam miestui! Ir aš sukrausiu jam didelį laužą.

¹⁰ Krauk malkas, kurk ugnį, gerai išvirk mėsą,

įmaišyk prieskonių, tedega kaulai!

¹¹ Pastatyk jį tuščią ant žarijų, kad įkaistų taip, idant varis imtų švytėti. Tuomet jo suteršimas ištirps jame ir jo rūdys bus nudegintos.

¹² Veltui plušau, – storos rūdys iš jo neišeina. Ugnin jį su rūdimis!

¹³ Valiau nuo tavęs palaidą nešvarumą, bet tu netapai švarus, neapsivalei, todėl niekad daugiau nebebūsi švarus, kol nenumalšinsiu savo įniršio ant tavęs.

¹⁴ Aš, VIEŠPATS, kalbėjau. Ateina metas, įvykdysiu! Nesusilaikysiu, nepasigailėsiu, nesuminkštėsiu! Būsi teisiamas pagal savo kelią ir darbus, – tai Viešpaties DIEVO žodis”.

Pranašo gedulas mirus žmonai

¹⁵Atėjo man VIEŠPATIES žodis: ¹⁶„Marusis, štai iš tavęs staigia mirtimi atimsiu tavo akių džiaugsmą, tačiau tu nei raudok, nei verk, – ašarų neliek. ¹⁷Dūsauk tylomis ir susilaikyk nuo mirusiųjų gedulo. Užsivyniok turbaną, apsiauk kojas sandalais, neužsidenk barzdos ir gedinčiųjų duonos* nevalgyk”. ¹⁸Taip pasakiau žmonėms ryto metą, o vakare mirė mano žmona. Kitą rytą dariau, kaip man buvo įsakyta.

¹⁹ Žmonės manęs klausinėjo: „Nejau nepasakysi mums, ką mums reiškia tai, ką tu darai?” ²⁰Tuomet jiems atsakiau: „VIEŠPATIES žodis atėjo man: ²¹‘Sakyk Izraelio

24,3-5: Šis Jeruzalės gyventojų prilyginimas katile verdamai mėsai simbolizuoja jų bausmę, o ne tariamą apsaugą. Žr. Ez 11,3.

24,7: ... kraujas..., kad dulkėmis pridengtų: kraujas yra šventas dalykas Dievo akyse, užtat kraujas turėjo būti pridengtas žemėmis (žr. Kun 17,13). Nužudyto žmogaus kraujas, paliktas neprideng-

tas žemėmis, šaukiasi dangaus keršto. Žr. Job 16,18; Pr 4,10.

24,17: ... gedinčiųjų duonos: maistas, kurį valgydavo žydai, išreikšdami gedulą. Žr. Jer 16,7. Ir kiti gedulo veiksmai, kuriuos Dievas uždraudė Ezekielui, buvo žydų tautiniai papročiai.

namams. Taip kalbėjo Viešpats DIEVAS: tikēkit manimi, išniekinsiu savo Šventyklā, jūsu stiprybės pasididžiavimą, jūsų akių džiaugsmā ir jūsu širdžių troškimā. O jūsu sūnūs ir dukterys, kuriuos ten palikote, žus nuo kalavijo. ^{22*}Tuomet jūs darysite, kaip {Ezekielis} kad darė, – barzdos neužsidengsite, gedinčiųjų duonos nevalgysite. ²³Turbanus turėsite ant galvos ir sandalus ant kojų; neraudosite ir neverskite, bet būsite savo kalčių prislėgti ir dūsausite vienas kitam. ²⁴Taip Ezekielis bus ženklas jums, – visa, ką jis darė, jūs darysite. Kai tai įvyks, tuomet jūs žinosite, kad aš esu Viešpats DIEVAS.’

25 O tu, marusis, tą dieną, kai iš jų atimsiu jų tvirtovę, jų džiugesį ir jų šlovę, jų akių džiaugsmā ir jų širdžių troškimā, jų sūnūs ir jų dukteris, – ²⁶tą dieną ateis pas tave bėglys, kad išgirstumei apie tai savo ausimis. ²⁷Tą dieną tavo burna atsivers bėgliui, vėl kalbėsi, nebylys nebebūsi, – būsi jiems ženklas, ir jie žinos, kad aš esu VIEŠPATS”.

B. PRANAŠAVIMAI KAIMYNINĖMS TAUTOMS

25 Amonui ¹Man atėjo VIEŠPATIES žodis: ²“Marusis, atsuk savo veidą į amoniečius ir pranašauk jiems. ³Sakyk amoniečiams: ‘Klausykit Viešpaties DIEVO žodžio! Taip kalbėjo Viešpats DIEVAS. Kadangi sakei “Še tau!” apie mano Šventyklā, kai ji buvo teršiama, apie Izraelio žemę, kai ji buvo niokojama, ir apie Judo namus, kai jie buvo varomi į tremtį, ⁴todėl, tikėk manimi, atiduosiu

tave Rytų žmonėms kaip nuosavybę. Jie įsirengs stovyklas tarp jūsų, statysis tarp jūsų palapinės, – valgys jūsų vaisius ir gers jūsų pieną. ⁵Rabą paversiu ganykla kupranugariams ir amoniečių miestus – gardais kaimenėms’. ⁶Nes šitaip kalbėjo Viešpats DIEVAS: ‘Kadangi plojai rankomis, trypei kojomis ir šokinėjai iš džiaugsmo dėl savo nuožmaus pykčio ant Izraelio žemės, ⁷todėl, tikėk manimi, pakelsiu ranką prieš tave ir atiduosiu tave kaip grobį tautoms, – išnaikinsiu tave iš tautų tarpo, išdildysiu tave visuose kraštuose ir sunaikinsiu. Tuomet žinosi, kad aš VIEŠPATS!”’

Moabui ⁸Taip kalbėjo Viešpats DIEVAS: “Kadangi Moabas ir Seiras sakė: ‘Nagi žiūrėk! Judo namai yra kaip ir visos kitos tautos’, – ⁹todėl apnuoginsiu Moabo petį*, – visus jo miestus iki paskutinio, visą krašto pažibą – Bet-Ješimotus, Baal-Meoną ir Kirjatajimus. ¹⁰Atiduosiu jį drauge su Amonu Rytų žmonėms kaip nuosavybę. Nebeminės daugiau tautos Amono, ¹¹skaudžiai nubausiu Moabą. Tuomet jie žinos, kad aš VIEŠPATS!”

Edomui ¹²Taip kalbėjo Viešpats DIEVAS: “Kadangi Edomas keršijo Judo namams ir sunkiai nusikalto jiems keršydamas, ¹³todėl taip kalbėjo Viešpats DIEVAS: ištiesiu savo ranką ant Edomo, išnaikinsiu jo žmones bei gyvulius ir paversiu jį griuvėsiais, – nuo Temano net lig Dedano kris jie nuo kalavijo. ¹⁴Savo kerštą Edomui sudėsiu į savo tautos Izraelio rankas, – jie elgsis su Edomu pagal mano pyktį ir įniršį ir pažins mano kerštą, – tai Viešpaties DIEVO žodis”.

Filistijai ¹⁵Taip kalbėjo Viešpats DIEVAS: “Kadangi filistinai kerštingi ir kupi-

24,22-23: Jeruzalės galas bus toks staigus ir galutinis, kad tremtiniai bus taip pritrenkti, jog nepajęs net raudoti ir verkti.

25,9: ... *Moabo petį*: vakarinis Moabo krašto šlaitas. Moabas yra plokščiakalnio šalis. Moabo šlaitas – plokščiakalnio briauna.

ni neapykantos kerštavo, norėdami sunaikinti dėl senos nesantaikos, – ¹⁶ todėl taip kalbėjo Viešpats DIEVAS. – Tikėk manimi, pakelsiu ranką ant filistinų, išnaikinsiu keretus* ir nušluosiu pamario likutį. ¹⁷ Įvykdysiu jiems didelį kerštą įnirtingomis bausmėmis. Kai jiems atkeršysiu, jie žinos, kad aš esu VIEŠPATS”.

26 Tyro miestui ¹ Vienuoliktyjų metų pirmąją ... mėnesio dieną man atėjo VIEŠPATIES žodis: ² “Marusis, kadangi Tyras sakė apie Jeruzalę:

‘Še tau! Tautų vartai yra išlaužti, atsivėrė jie man.

Būsiu turtingas,

kai ji dabar virto griuvėsiais!’”

³ Todėl taip kalbėjo Viešpats DIEVAS: “Tikėk manimi, aš esu prieš tave, Tyre!

Kaip jūra sukelia savo bangas, taip aš sukelsiu prieš tave daug tautų.

⁴ Jos išardys Tyro mūrus ir nuvers jo bokštus. Nušluosiu nuo jo dulkes ir paversiu jį plika uola*.

⁵ Jis taps vieta jūroje tinklams džiovinti, nes aš kalbėjau, – tai Viešpaties DIEVO žodis.

Jis bus tautų plėšiamas,

⁶ o jam pavaldūs miestai* žemyne bus išžudyti kalaviju. Tuomet jie žinos, kad aš esu VIEŠPATS”.

⁷ Nes taip kalbėjo Viešpats DIEVAS: “Tikėk manimi, atvesiu prieš Tyrą iš šiau-

rės Babilono karalių Nebukadnezarą, karalių karalių drauge su žirgais, vežimais, raiteliais – su didele ir galinga kariuomene.

⁸ Tau klusnius miestus žemyne jis išžudys kalaviju.

O prieš tave pastatys apgulos bokštus,

prieš tave supils pylimą ir skydų stogą pakels prieš tave.

⁹ Savo mūrdaužių jėgą jis atgręš į tavo sienas,

tavuosius bokštus sutrupins kirviais.

¹⁰ Jo žirgų bus tokia daugybė, kad jų sukeltos dulės apdengs tave. Nuo raitelių, ratų ir vežimų užmo drebės tavo sienos, kai jis žengs pro tavo vartus, kaip daro žengiantys į pralaužtą miestą.

¹¹ Savo žirgų kanopomis sutryps visas tavo garves, kalaviju išžudys tavo žmones; nugrius žemėn tavo didingi šulai.

¹² Jie išplės tavo turtus, išgrobstys prekes; išardys tavo mūrus, sugriaus puikiuosius tavo namus; sumes į vandenį tavo akmenis, sijas ir žemes.

¹³ Padarysiu galą tavo dainų skambėjimui,

nutils tavo lyros

¹⁴ Paversiu tave plika uola, – būsi vieta tinklams džiovinti. Daugiau niekad nebebūsi atstatytas, nes aš, VIEŠPATS, pasakiau, – tai yra Viešpaties DIEVO žodis”.

25,16: ... *keretus*: keretai buvo filistinų tautos dalis. Judo karalius Dovydas sudarė samdytų keretų karaliaus dvaro sargybą (2 Sam 8,18; 20,23; 1 Kar 1,38-44). Pats keretų vardas, regis, turi ryšį su Kretos sala – kretiečiais. Filistinai, kaip ir izraeliečiai, buvo ateiviai Kanaano žemėje. Žr. Sof 2,5. Filistinų kilmę paaiškina jų pravadė – *Jūros*

tautos – tuometiniame Artimųjų Rytų pasaulyje. 26,4-5: ... *plika uola*: Ezekielio laikais Tyras buvo ant uolėtos salos, netoli Finikijos pajūrio.

26,6: ... *pavaldūs miestai*: pažodžiui {*miestai*}-*dukterys*, – Tyrui priklausantys miestai ir kaimai žemyne.

15 Taip kalbėjo Viešpats DIEVAS Ty-
rui: “Ar nedrebės pamarių salos, kai tu
krisi, kai sužeistieji vaitos, kai tavo vidu-
je vyks žudynės? ¹⁶Tuomet visi jūros va-
dai* nužengs nuo savo sostų, nusimes
skraistes ir nusivilks išsiuvinėtus drabu-
žius. Apsirengs klaiku, sėdės ant žemės ir
be perstojo drebės, apstulbę dėl tavęs.

¹⁷Jie apraudos tave, sakydami:

– Kaip tu pradingai iš jūrų,
garsusis mieste!

Galingi jūroje buvo jis ir jo
gyventojai,

kėlė klaiką visiems, kas čia buvo.

¹⁸ O dabar – tavo kritimo dieną –
dreba visos pamarių salos, –
pamarių salos apstulbusios
dėl tavo žuvimo”.

¹⁹ Nes taip kalbėjo Viešpats DIEVAS:
“Kai būsiu padaręs iš tavęs griuvėsių mies-
tą, tokį pat kaip kiti sugriauti miestai, kai
būsiu užliejęs tave gelme ir didieji van-
denys bus tave apsėmę, ²⁰tuomet nu-
gramzdinsiu tave drauge su žengiančiais į
Duobę,* pas senovės žmonės. Apgyven-
dinsiu tave žemės gilumoje tarp senovės
griuvėsių drauge su žengiančiais į Duobę,
kad daugiau nebūtumei gyvenamas ir ne-
bespindėtum didybe gyvųjų šalyje. ²¹Pri-
vesiu tave prie baisaus galo, – tavęs nebe-
liks! Nors būsi ieškomas, nebebūsi atrastas
per amžius, – tai Viešpaties DIEVO žodis”.

27 Rauda dėl Tyro ¹Atėjo man
VIEŠPATIES žodis: ²“Dabar tu,
marusis, pradėk raudą dėl Tyro ³ir sakyk
Tyrai, gyvenančiam prie pat jūros vartų,
prekiaujančiam su daugelio pamario salų
tautomis.

Taip kalbėjo Viešpats DIEVAS:
Tyrai, tu gyreisi: ‘Esu tobulai gražus
{laivas}!’

⁴ Tavo sienos marių širdyje,
tavo statytojai padarė tave tobulai
gražų.

⁵ Iš Seniro* eglių jie išpjovė lentas
tavo šonams,
tavo stiebui paėmė Libano kedrą.

⁶ Irklus tau padarė iš Bašano*
ąžuolų,
o tavo denį iš Kitimų* salų pušies,
inkrustuotos dramblio kaulu.

⁷ Plona, dailiai išmarginta Egipto
drobė

buvo panaudota tavo burei
ir vėliavai.

Mėlyno ir raudono Elišos* salų
purpuro

buvo tavo dangos.

⁸ Sidono* ir Arvado* gyventojai
buvo tavo irkluotojai.

Tyre, tavo išminčiai buvo tavyje, –
jie buvo vairininkai!

⁹ Gebalo seniūnai ir amatininkai
buvo tavyje, –
jie užglaistė išdrožas.

Pasikeisti su tavimi prekėmis
visi jūros laivai su savo įgulomis
buvo tavo uoste.

¹⁰ Vyrai iš Persijos, Ludo ir Puto
buvo galingi tavo kariuomenės kariai.
Pas tave pakabinę savo skydą ir
šalmą,

jie teikė tau didingumo.

¹¹ Arvado ir Helecho vyrai budėjo
visur aplinkui ant tavo mūrų,

26,16: ... *jūros vadai*: salų ir pajūrio miestų val-
dovai, kurie su Tyru sudarė prekybos lygą.

26,20: ... *žengiančiais į Duobę*: mirusieji vaiz-
duojami kaip požeminės vietos ar olos gyventojai.

27,5: *Seniras*: vienas iš Hermono kalno vardų.

Žr. Įst 3,9.

27,6: *Bašanas*: šiaurinė Transjordanija, kuri,
kaip ir Libanas, buvo garsi savo giriomis. *Kitimai*:
turbūt Kipras.

27,7: *Eliša*: turbūt kitas Kipro vardas.

27,8-9: *Sidonas*... *Arvadas*. Tyrai pavaldūs Fini-
kijos miestai. *Arvadas*: kitas Byblos miesto vardas.

o Gamado vyrai budėjo tavo
bokštuose, –
ant mūrų aplinkui sukabinę
savo strėlines,
jie darė tave tobulai gražų”.

12 Taršišas prekiaavo su tavimi, – tokios gausios buvo visokios tavo gėrybės, – į tavo prekes jie mainė sidabrą, geležį, alavą ir šviną. ¹³Ir Javano, Tubalas bei Mešechas prekiaavo su tavimi, – į tavo prekes jie mainė vergus ir žalvario rykus. ¹⁴Bet-Togarma mainė į tavo prekes arklius, ristiūnus ir mulus. ¹⁵Dedaniečiai prekiaavo su tavimi, daugelis pamario salų buvo tavo ypatingos prekyvietės, – jie davė tau kaip užmokestį dramblio ilčių ir juodmedžio. ¹⁶Edomas prekiaavo su tavimi dėl tavo dirbinių gausybės, – į tavo prekes jie mainė granatus, purpurą, margaspalvius audinius, ploną drobę, koralus ir rubinus. ¹⁷Judas ir Izraelio kraštas prekiaavo su tavimi, – į tavo prekes jie mainė kviečius iš Minito, soras, medų, aliejų ir balzamą. ¹⁸Damaskas prekiaavo su tavimi dėl gausybės tavo dirbinių, – tokios gausios buvo visokios tavo gėrybės, – Helbono vynu ir balta vilna. ¹⁹Vedanas ir Javano iš Uzalos srities ėjo į prekybą su tavimi dėl tavo dirbinių, – į tavo prekes jie mainė lydytą geležį, cinamono žieves ir kvepiančias nendres. ²⁰Dedanas prekiaavo su tavimi pabalnių gūniomis. ²¹Arabijos ir visų Kedaro didikų prekyba buvo tavo rankose, – vedini ėriukais, avinais ir ožiais jie ateidavo prekiauti su tavimi. ²²Šebos ir Raamos pirkliai prekiaavo su tavimi, – į tavo prekes jie mainė įvairius geriausius prieskonius, visokiausius brangakmenius ir auksą. ²³Su tavimi prekiaavo Haranas, Kanė, Edenas, Šebos pirkliai, Ašūras ir Kilmadas. ²⁴Jie prekiaavo su tavimi, mainydami tavo prekyvietėje puošnius apdarus, mėlyno purpuro skraistes, išsiuvinė-

tas medžiagas, margaspalvius kilimus ir tvirtai susuktas virves. ²⁵Taršišo laivai tar-
navo tau prekyboje.

“Buvai turtingas ir labai garbingas
jūros širdyje.

²⁶ Tavo irklininkai nuirklavo tave
į atvirą jūrą.

Rytys sutriuškino tave
atviroje jūroje.

²⁷ Tavo turtai, gaminiai ir prekės;
tavo jūreiviai ir vairininkai;
tavo glaistytojai ir prekių

mainytojai;

visi tavo galingieji kariai, –
visa tavo bendrija
tavo žuvimo dieną
grimzta į jūrų gelmes.

²⁸ Nuo vairininkų riksmo
dreba pamariai,

²⁹ savo laivus palieka visi irklininkai.
Jūreiviai ir jūrų vairininkai
stovi ant kranto,

³⁰ aimanuodami ir verkdami
tavęs karčiomis ašaromis.
Dulkėm barstosi galvas,
voliojasi pelenuose.

³¹ Dėl tavęs skutasi galvas,
apsivelka ašutine,
tavęs verkia iš sielvarto
karčiai gedėdami.

³² Aimanuodami užtraukia raudą tau
ir tave aprauda:

‘Kas buvo kada nors taip kaip Tyras
sunaikintas
jūros gėlmėse?’

³³ Iškraudamas savo gėrybes iš jūrų,
patenkinai daug tautų,
turėdamas turtų ir prekių gausybę,
praturtinai žemės karalius.

³⁴ Dabar guli jūrų sutriuškintas
vandenų gėlmėse,
tavo prekės ir visa tavo bendrija
nuskendo drauge su tavimi.

35 Baisisi tavimi
visi pamarių gyventojai,
klaikas apėmė jų karalius, –
ištįso jiems veidai.

36 Kitų kraštų pirkliai švilpteli
tau įkandin, –
tapai pasibaisėjimu,
niekad tavęs nebebus”.

28 Tyro karaliui ¹VIEŠPATIES žo-
dis atėjo man: ²“Marusis, sakyk
Tyro valdovui. Taip kalbėjo Viešpats DIE-
VAS:

– Kadangi tavo širdis išpuiko,
tarei: ‘Aš esu dievas!

Sėdžiu dievų soste,
toli jūros širdyje!’

Nors esi tik žmogus,
o ne Dievas,

manai, kad tavo širdis
lygi Dievo širdžiai.

3 Štai! Išties esi išmintingesnis už
Danielį*, –
joks dalykas nėra tau paslaptis.

4 Savo išmintimi ir sumanumu
sukaupai sau turtų,
prisikrovei iždus aukso ir sidabro.

5 Labai sumaniai prekiaudamas,
padauginai savo turtus,
turtais tavo širdis didžiavosi.

6 Todėl taip kalbėjo Viešpats DIEVAS:
– Kadangi manai, kad tavo širdis
lygi Dievo širdžiai,

7 todėl, tikėk manimi,
atvesiu prieš tave svetimšalius –
pačias žiauriausias tautas.
Išsitrauks jie kalavijus iš makščių
prieš tavo puikiąją išmintį
ir užtemdys tavo spindesį.

8 Nustums tave žemyn į Duobę, –
mirsi užmuštųjų mirtimi
toli jūroje.

9 Ar savo užmušėjams dar ir
tuomet sakysi:
‘Aš esu dievas!’ –
kai bus parodyta tave žudančiųjų
rankomis,
kad esi tik žmogus?

10 Mirsi nuo svetimųjų rankos
neapipjaustytųjų mirtimi,
nes aš pasakiau, – tai Viešpaties
DIEVO žodis”.

Rauda dėl Tyro karaliaus ¹¹Man
atėjo VIEŠPATIES žodis: ^{12*}“Marusis, pra-
dėk raudą dėl Tyro karaliaus ir sakyk jam:
“Taip kalbėjo Viešpats DIEVAS:

– Tu buvai to tobulumo
antspaudas,
kupinas išminties
ir tobulo grožio.

13 Tu buvai Edene, Dievo sode,
tave puošė visokiausio
brangakmeniai, –
sardis, chrizolitas ir deimantas;
berilis, oniksas ir jaspis;
safyras, rubinas ir smaragdas, –
iš aukso tavo karuliai ir puošmenys.
Tą dieną, kai buvai sukurtas,
jie buvo padirbti.

14 Sukūriau tave kaip kerubą,
gyvenai ant Dievo šventojo
kalno,* –
vaikščiojai tarp ugningų akmenų.*

15 Tu buvai be dėmės savo keliuose
nuo pat savo sukūrimo dienos,
lig buvo atrasta tavo kaltė.

16 Per savo plačiąją prekybą

28,3: ... išmintingesnis už Danielį: žr. Ez 14,14
paaiškinimą.

28,12-19: Tyro aprašas ir jo kaltė primena žemiš-
kąjį Rojų, kuriame buvo sukurtas tobulas žmo-
gus ir įvyko žmogaus nuopuolis. Žr. Pr 2-3.

28,14: ... Dievo šventojo kalno: retkarčiais Die-
vo buveinė yra vadinama kalnu. Žr. Iz 14,13. ...
ugningų akmenų: jais ženklinamas dieviškasis Ar-
tumas. Žr. Ez 1,13; Ps 18,13.

prisipildei smurto ir nusidėjai,
todėl varau tave nuo Dievo kalno.
Ir kerubas, išskėstais ir serginčiais
sparnais,
tave nuvarė nuo ugningųjų
akmenų.

17 Nuo tavojo grožio išpuiko tavo
širdis,
savuoju spindesiu piktam
panaudojai savąją išmintį.
Nubloškiau tave žemėn, –
padariau iš tavęs reginį,
kad karaliai įsidėmėtų.

18 Išniekinai savo šventoves
savo kalčių daugybę
ir sukta prekyba.
Uždegiau tave ugnimi,
ir ji tave surijo;
paverčiau tave pelenais ant žemės
akyse visų,
kurie tave matė.

19 Visi, kas tik pažino tave tautose,
yra apstulbę, –
tapai pasibaisėjimu,
tavęs niekad nebebus”.

Sidonui ²⁰Atėjo man VIEŠPATIES žodis:

²¹“Marusis, atsisuk veidu į Sidoną, pranašauk jam ²²ir sakyk: ‘Taip kalbėjo Viešpats DIEVAS:

– Tikėk manimi! Sidonai,
ateinu prieš tave!

Apreikšiu tavyje savo šlovę!
Jie žinos, kad aš esu VIEŠPATS,
kai jame vykdysiu bausmę
ir apreikšiu savo šventumą,

²³nes pasiūsiu jam marą
ir kraujo liejimą jo gatvėse.
Jame kris užmuštieji,
kai kalavijas ateis iš visų pusių.

Tuomet jie žinos, kad aš esu
VIEŠPATS”.

24 Izraelio namai daugiau neberas dygliuotų brūzgynų ar duriančių erškėčių pas visus savo kaimynus, kurie žiūrėjo į juos su panieka. Tuomet jie žinos, kad aš esu VIEŠPATS”.

Pažadas Izraeliui ²⁵Taip kalbėjo Viešpats DIEVAS: “Kai surinksiu Izraelio namus iš tautų, kuriose jie yra išsklaidyti, ir apreikšiu per juos savo šventumą tautų akivaizdoje, tuomet jie kursis savo pačių žemėje, kurią daviau savo tarnui Jokūbui. ²⁶Joje jie gyvens saugiai, statys namus ir veis vynuogynus. Jie gyvens saugiai, kai būsiu nubaudęs visus jų kaimynus, žiūrėjusius į juos su panieka. Ir jie žinos, kad aš esu VIEŠPATS, jų Dievas”.

29 Egiptui ¹Dešimtųjų metų dešimtojo mėnesio dvyliktąją dieną* atėjo man VIEŠPATIES žodis: ²“Marusis, atsisuk veidu į Egipto karalių Faraoną, pranašauk jam ir visam Egiptui*, – ³kalbėk ir sakyk: taip kalbėjo Viešpats DIEVAS:

– Tikėk manimi, esu prieš tave,

Egipto karaliau Faraonai,
didysis slibinė!

Tūnai Nilo šakose,* sakydamas:
‘Nilas man priklauso,
pasidariau jį sau!’

⁴Įversiu kablius tau į žiaunas,
žuvis iš tavo srovių prikibdysiu tau
prie žvynų.

Išvilksiu tave iš tavo srautų
drauge su visomis srautų žuvimis,
prikibusiomis tau prie žvynų.

⁵Nublokšiu tave į dykumą, –
tave ir visas tavo srautų žuvis.

29,1: *Dešimtųjų metų dešimtojo mėnesio dvyliktąją dieną*: 587 m. sausio 7 d. prieš Kristų. Jeruzalės apgula buvo pradėta prieš metus. Žr. Ez 24,1.

29,2: Egiptas buvo sudaręs sąjungą prieš kaldėjus.

29,3: ... *Nilo šakose*: deltoje Nilas išsišakoja į daugelį šakų – kanalų.

Krisi po plynu dangumi, –
niekas tavęs nepakels ir nepalaidos.
Kaip maistą atidaviau tave
žemės žvėrimis ir padangių
paukščiams.

6 Tuomet visi Egipto gyventojai
žinos,

kad aš esu VIEŠPATS,
dėl to, kad tu buvai
Izraelio namams nendrinė lazda, –

7 kai jie griebėsi tavo rankos,
tu įvarei rakštį
ir sužidei visiems pečius,
kai jie rėmėsi tavimi,
tu sukniužai ir vertei juos
svirduliuoti”.

8 Todėl taip kalbėjo Viešpats DIEVAS:
“Tikėk manimi, atvesiu tau kalaviją, su-
naikinsiu tavo žmones ir gyvulius. 9 Pada-
rysiu Egipto žemę dyką ir tuščią. Tuomet
jie žinos, kad aš esu VIEŠPATS.

Kadangi sakei: ‘Nilas man priklauso,
pasidariau jį sau’, – ¹⁰todėl, tikėk mani-
mi, esu prieš tave ir prieš tavo Nilo šakas!
Paversiu Egipto žemę griuvėsiais ir tyrais
nuo Migdolo lig Syenės* – lig pat Kušo
sienos. ¹¹Nekels į ją kojos joks žmogus,
nekels į ją kojos joks gyvulys, – ji nebus
gyvenama keturiasdešimt metų. ¹²Per ke-
turiasdešimt metų paversiu Egipto žemę
didžiausiais tyrais tarp tyrais tapusių kraš-
tų ir jos miestai bus didžiausi griuvėsiai
tarp sugriautų miestų. Išblaškyčiau egiptie-
čius tarp tautų ir išvėtysiu juos po visus
kraštus”.

13 Be to, taip kalbėjo Viešpats DIE-

VAS: “Praėjus keturiasdešimčiai metų, su-
rinksiu egiptiečius iš tautų, kuriose jie
buvo išblaškyti. ¹⁴Sugrąžinsiu Egipto
tremtinius ir parvesiu juos atgal į Patroso*
šalį – jų gimtąjį kraštą, – ten jie bus men-
ka karalystė. ¹⁵Ji bus pati menkiausia iš
visų karalysčių, – niekad daugiau nebekels
savęs virš kitų tautų. Padarysiu juos ma-
žus, kad tautoms nebeviešpatautų. ¹⁶Iz-
raelio namai ja daugiau niekad nebesasi-
tikės, – jie atsimins savo kaltę, kai kreipėsi
į ją, idant pagelbėtų. Tuomet jie žinos,
kad aš esu Viešpats DIEVAS”.

Babilonas – užmokestis Nebukad- nezarui

¹⁷Dvidešimt septintųjų metų
pirmojo mėnesio pirmąją mėnesio dieną*
man atėjo VIEŠPATIES žodis: ¹⁸*“Marusis,
Babilono karalius Nebukadnezaras įsakė
savo kariuomenei atlikti sunkų darbą Ty-
rui. Visų galvos nupliko ir visų pečiai bu-
vo nubroz dinti. Tačiau nei jis, nei jo ka-
riuomenė negavo jokio atlygio iš Tyro už
darbą, kurį jie atliko jam. ¹⁹Todėl taip
kalbėjo Viešpats DIEVAS: atiduosiu Egipt-
to žemę Babilono karaliui Nebukadne-
zarui. Jis išsineš jos turtus, apiplėš ją ir pa-
siims grobį, – ji bus atlygis jo kariuo-
menei. ²⁰Jam atidaviau Egipto žemę kaip
užmokestį, kurį jis užsidirbo, nes jis man
triūsė, – tai Viešpaties DIEVO žodis.

21 Tą dieną suteiksiu Izraelio namams
jėgų ir atversiu jiems tavo burną. Tuomet
jie žinos, kad aš esu VIEŠPATS”.

30 Atėjo man VIEŠPATIES žodis:
²*“Marusis, pranašauk ir sakyk:
Taip kalbėjo Viešpats DIEVAS:

29,10: ... nuo Migdolo lig Syenės: nuo šiaurinės Egipto sienos lig pietinės. Syenė – šiuolaikinis Asuano miestas.

29,14: Patroso šalį – jų gimtąjį kraštą: Aukštutinis Egiptas, t.y. pietinė Egipto sritis. Manoma, kad čia prasidėjo egiptiečių tauta. Žr. Iz 11,11; Jer 44,1,15.

29,17: Dvidešimt septintųjų metų pirmojo mėnesio, pirmąją mėnesio dieną: 571 m. balandžio 26 d. prieš Kristų. Ši yra paskutinė data, susieta su Ezekielio pranašavimais.

29,18-19: Ezekielio pranašavimas Tyrui (žr. Ez 26-28) išsipildė tryliktaisiais Nebukadnezaro apgulos metais (587-574). Tyras buvo paimtas, bet jo

- Vaitokite: ‘Vargas tai dienai!’
- 3 Jau arti diena, –
VIEŠPATIES diena arti.
Ji bus debesų diena, –
pražūties metas tautoms.
- 4 Kalavijas prasiskverbs į Egiptą, –
kušitus krės šiurpas,
kai Egipte kris užmuštieji,
jo turtai bus atimti
ir pamatai išgriauti.
- 5 Kušas, Putas ir Ludas, visa Arabija,
Kubas ir visos susijungusių kraštų tautos
kris drauge su jais nuo kalavijo”.
- 6 Taip kalbėjo VIEŠPATS:
“Kas remia Egiptą, žus,
sukius jo išpuikusi galybė.
Nuo Migdolo lig Syenės
jie žus nuo kalavijo, –
tai Viešpaties DIEVO žodis.
- 7 Jie bus didžiausi tyrai
tarp tyrais virtusių kraštų,
jų miestai bus didžiausi griuvėsiai
tarp sugriautų miestų.
- 8 Kai užkursiu ugnį Egipte
ir visi jo rėmėjai bus sutriuškinti,
tuomet jie žinos, kad aš esu
VIEŠPATS.
- 9 Tą dieną mano siunčiami pasiuntiniai
išplauks laivais, kad sukeltų siaubą
patikliam Kušui, – Egipto pražūties dieną
juos krės šiurpas, nes, tikėk manimi, ji
ateina!”
- 10 Taip kalbėjo Viešpats DIEVAS:
“Padarysiu galą Egipto turtams
Babilono karaliaus Nebukadnezaro
rankomis.
- 11 Jis ir jo tauta, nuožmiausia
tarp tautų,
bus atvesti, kad sunaikintų kraštą.

- Jie išsitrauks prieš Egiptą iš
makščių kalaviją
ir priguldys kraštą užmuštųjų.
- 12 Išdžiovinsiu Nilo šakas,
į nedorėlių rankas atiduosiu kraštą.
Svetimšalių rankomis nuniokosiu jį
ir visa, kas jame, –
aš, VIEŠPATS, pasakiau”.
- 13 Taip kalbėjo Viešpats DIEVAS:
“Sunaikinsiu stabus,
padarysiu galą Nofo dievams.
Nebebus Egipto žemėje vado, –
prislėgsiu Egipto žemę baime.
- 14 Paversiu Patrosą tyrais,
padėgsiu Zoaną,
įvykdysiu bausmę No’ui.
- 15 Ant Sino, Egipto tvirtovės,
išliesiu savo įniršį
ir No’o turtus sunaikinsiu.
- 16 Padėgsiu Egiptą, –
Sinas raitysis skausmuose,
No’o sienos bus pralaužtos,
Nofas kovos su priešais
vidury dienos.
- 17 Jauni On’o ir Pi-Beseto vyrai
žus nuo kalavijo,
o patys miestai išeis į nelaisvę.
- 18 Diena aptems Tahpanhėse,
kai laužysiu Egipto skeptrus,
ir užsibaigs jo išpuikusi galybė.
Jį gaubs debesis,
o jam pavaldūs miestai eis į
nelaisvę.
- 19 Taip įvykdysiu Egiptui bausmę,
ir jie žinos, kad aš esu VIEŠPATS”.
- 20 Vienuoliktųjų metų pirmojo mė-
nesio septintą dieną* man atėjo VIEŠPA-
TIES žodis: 21* “Marusis, sulaužiau Egipto

ištekliai buvo išsemti ir grobis menkas. Todėl Ezekielis pranašauja, kad Nebukadnezaras gaus užmokestį kaip Dievo įrankis už Tyro nubaudimą, apiplėšdamas Egiptą.

30,20: *Vienuoliktųjų metų pirmojo mėnesio, septintąją mėnesio dieną*: 587 m. balandžio 29 d. prieš Kristų.

30,21-26: Šis pranašavimas buvo paskelbtas Jeru-

karaliaus Faraono ranką. Tikėk manimi, ji nebuvo aprišta, kad būtų gydoma, nei tvirtai suvarstyta, kad būtų stipri laikyti kalaviją. ²²Todėl taip kalbėjo Viešpats DIEVAS. Tikėk manimi, aš esu prieš Egipto karalių Faraoną: sulaužysiu jam abi rankas – sveikąją ir sulaužytąją – ir atimsiu iš jo rankos kalaviją. ²³Išblaškysiu egiptiečius tarp tautų, vėtysiu juos po kraštus. ²⁴Babilono karaliaus rankas sustiprinsiu, – įduosiu savo kalaviją jam į ranką, o Faraono rankas sulaužysiu, – priešais Babilono karalių jis dejuos, kaip dejuoja mirtinai sužeistas žmogus. ²⁵Babilono karaliaus rankas stiprinsiu, bet Faraonas bus kaip be rankų. Ir jie žinos, kad aš esu VIEŠPATS, kai duosiu savo kalaviją Babilono karaliui į ranką. Jis pakels jį prieš Egipto žemę. ²⁶Išblaškysiu egiptiečius tarp tautų ir vėtysiu juos po visus kraštus. Tuomet jie žinos, kad aš esu DIEVAS”.

31 **Didingas kedras** ¹Vienioliktųjų metų trečiojo mėnesio pirmąją dieną* man atėjo VIEŠPATIES žodis: ²“Marusis, sakyk Egipto karaliui Faraonui ir jo gaujoms:

– Į ką esi panašus savo didybėje?

³ Štai! Asirija buvo lyg kedras
Libano, –
plačiomis šakomis teikė miškui
pavėsį,
aukštaūgis,
viršūnę iškėlęs tarp debesų.

⁴ Šaltiniai jį maitino,
požemio vandenys jį išaugino
augalotą, –
jų srovės drėkino žemę aplinkui
ir upokšnius siuntė visų lauko

medžių link.

⁵ Todėl išlakumu pralenkė visus
lauko medžius, –
suvešėjo jam šakos, pailgėjo jam
šakelės
nuo gausaus vandens pumpuruose.

⁶ Jo šakose sau lizdus krovė
visi padangių paukščiai,
po jo šakelėmis vaikus vedė
visi laukiniai žvėrys,
jo ūksmėje gyveno aibė tautų.

⁷ Gražus jis buvo –
didingas, plačiašakis,
nes jo šaknys siekė gausius
vandenis.

⁸ Kedrai Dievo sode nublanko prieš jį,
kiparisai neprilygo jam savo
šakomis, –
platanai negalėjo girtis jam
šakelėmis,
joks medis Dievo sode nebuvo
toks gražus kaip jis.

⁹ Gražų plačiom šakom aš jį padariau, –
pavydėjo jam visi
Dievo sode augusieji Edeno medžiai”.

¹⁰ Todėl taip kalbėjo Viešpats DIEVAS: “Kadangi jis aukštas išaugo, iškėlė savo viršūnę tarp debesų ir jo širdis pui kavosi didybę, ¹¹todėl atidaviau jį į tautų valdovo rankas, kad pasielgtų su juo taip, kaip jis savo nedorumu buvo užsipelnęs. Išvariau jį. ¹²Svetimšaliai – nuožmiausieji iš tautų jį nukirto ir paliko. Jo šakos krito ant kalnų ir į slėnius, jo šakelės guli sulaužytos kiekvienoje upės vagoje, visos žemės tautos pasitraukė iš jo pavėsio ir jį paliko.

žalės apgulos metu. Apgula jau buvo trukusi daugiau negu metus (žr. Ez 24,1). Kai faraonas Hofra žygiavo Jeruzalei į pagalbą, kaldėjai laikinai pasitraukė (žr. Jer 34,21; 37,6-7). Pranašo akyse Hofros žygis sutrukdė Dievo bausmę, kuria Dievas lankė Judo karalystę per kaldėjus. Egiptiečius kal-

dėjai nugalėjo, ir jie nebepajėgė duoti pagalbos Jeruzalei (žr. Ez 31).

31,1: *Vienioliktųjų metų trečiojo mėnesio pirmąją mėnesio dieną*: 587 m. birželio 21 d. prieš Kristų.

13 Ant nukirsto jo kamieno
suka lizdus visi padangių paukščiai,
prie jo šakelių
laikosi visi laukiniai žvėrys.

14 Taip nutiko, idant jokie medžiai
prie vandenų nesipuikuotų savo didybe ar
nekeltų savo viršūnės tarp debesų ir jokie
gausiai drėkinami medžiai nesiektų jų
didybės.

Nes jie visi atiduodami mirčiai –
požemio pasauliui
drauge su visais mariaisiais,
su tais, kurie žengia į Duobę¹.

15 Taip kalbėjo Viešpats Dievas: “Tą
dieną, kai jis nužengė į Šeolą, paskelbiau
gedulą, suskliaučiau virš jo bedugnę ir jį
uždengiau. Sulaikiau jo upes, – išseko
gausūs vandenys. Dėl jo apvilkau Libaną
gedulu, – todėl nusviro visi krašto medžiai.

16 Kai sviedžiau jį į Šeolą drauge su žen-
giančiais į Duobę, jo kritimo trenksmu
sudrebinau tautas. Visi Edeno medžiai,
rinktiniai, geriausi Libano medžiai, – visi,
kurie buvo gausiai drėkinami, – rado pa-
guodą požemio pasaulyje. 17 Jie taip pat
nužengė su juo į Šeolą pas žuvusius nuo
kalavijo, drauge su rėmėjais, gyvenusiais
tautoje jo pavėsyje.

18 Kuris iš Edeno medžių prilygo tau
garbe ir didybe? Ir tu būsi nutemptas že-
myn į požemio pasaulį drauge su Edeno
medžiais, gulėsi tarp neapipjaustytyjų su
žuvusiais nuo kalavijo. Tokia yra Faraono
ir visų jo žmonių dalia, – tai VIEŠPATIES
žodis².”

32 Rauda apie Faraoną ¹Dvy-
liktųjų metų dvyliktojo mėnesio
pirmąją mėnesio dieną* atėjo man VIEŠ-
PATIES žodis: ²“Marusis, pradėk raudą
apie Egipto karalių Faraoną ir sakyk jam:
– Laikei save liūtu tarp tautų,

bet buvai kaip slibinas jūrose, –
blaškeisi savo upėse,
drumstei vandenį kojomis
ir teršei savo upes.

3 Taip kalbėjo Viešpats DIEVAS:
– Užmesiu ant tavęs savo kilpas
daugelio tautų suėjime,
jie ištrauks tave mano bradiniu.

4 Parmesiu tave ant žemės,
nusviesiu tave į atvirą lauką
ir nutupdysiu ant tavęs visus
padangių paukščius,
leisiu penėtis tavimi visiems
žemės žvėrimis.

5 Tavo kūną numesiu kalnuose,
slėnius pripildysiu tavo
dvokiančios maitos.

6 Palaistysiu kraštą lig pat kalnų
tavo srūvančiu krauju,
tavęs bus pripildytos upių vagos.

7 Kai tu būsi sunaikintas,
uždengsiu dangų,
aptemdysiu jo žvaigždes.
Saulę debesimis aptrauksiu,
o mėnulis neduos savo šviesos.

8 Visus šviesulius, žibančius danguje,
dėl tavęs aptemdysiu
ir tavo kraštą apgausiu tamsybe, –
tai Viešpaties DIEVO žodis.

9 Sukelsiu širdgėlą daugeliui tautų,
kai atvesiu tave jų nelaisvėn
į kraštus, kurių nepažinojai.

10 Tavo dalia baisėsis daug tautų, –
jų karalius tu apstulbinsi.
Kai švytuosiu jiems savo kalaviju,
jie visą laiką drebės dėl savo
gyvasties, –
kiekvienas jų drebės tavo žuvimo
dieną.

11 Nes šitaip kalbėjo Viešpats DIEVAS:

32,1: Dvyliktųjų metų dvyliktojo mėnesio pirmąją mėnesio dieną: 585 m. kovo 3 d. prieš Kristų.

- Babilono karaliaus kalavijas
atsigręš prieš tave!
- 12 Pakirsiu tavo gaujas galiūnų
kalavijais, –
iš visų tautų jie yra nuožmiausi.
Jie nuniokos Egipto puikybę, –
visa jo kariuomenė žus.
- 13 Sunaikinsiu visus jo galvijus,
besiganančius prie gausių vandenų, –
nebedrums jų daugiau
žmogaus koja,
nebedrums jų nė gyvulių kanopos.
- 14 Tuomet leisiu drumzlėms
vandenyse nusėsti,
padarysiu, kad jų upės lietųsi
kaip aliejus, –
tai Viešpaties DIEVO žodis.
- 15 Kai paversiu Egipto žemę tyrais,
kai kraštas neteks viso, kas
jame yra,
ir kai parblokšiu jo gyventojus,
tuomet žinos, kad aš esu VIEŠPATS.
- 16 Tai yra rauda, –
ir ji bus giedama.
Ją giedos tautų dukterys.
Apie Egiptą ir jo žmones
ji bus giedama, –
tai Viešpaties DIEVO žodis”.
- Rauda apie Egiptą** ¹⁷ Dvyliktųjų me-
tų pirmojo mėnesio penkioliktąją dieną
atėjo man VIEŠPATIES žodis:
- 18 “Marusis, raudok Egipto žmonių
ir siųsk juos žemyn, –
Egiptą ir garbingų tautų dukras, –
į žemės gelmes
drauge su žengiančiais į Duobę.
- 19 ‘Ką tu pranoksi grožiu?
Ženk žemyn!
Būk palaidotas su
neapipjaustytaisiais!’
- 20 Jie gulės tarp žuvusių nuo kalavi-

jo. Egiptas buvo atiduotas kalavijui, – nu-
temps jį su visa kariuomene. ²¹ Iš Šeolų
gilumos galingieji vadai, jo pagalbininkai,
sakys jam: ‘Jie nužengė čia, guli palaidoti
su neapipjaustytaisiais, žuvusiais nuo ka-
lavijo’.

22 Ten yra Asirija ir visi jos žmonės, –
jų kapai ją supa, visi nužudyti, kritę nuo
kalavijo. ²³ Kapai jiems duoti toliausiuose
Duobės užkampiuose. Jos žmonės visur
aplinkui jos kapą, – nužudyti visi, kritę
nuo kalavijo, visi, kadaise kėlusieji klaiką
gyvųjų šalyje.

24 Ten yra Elamas ir visa jo kariuo-
menė aplinkui jo kapą. Nužudyti visi, kri-
tę nuo kalavijo, nuėjusieji į pasaulį po že-
me neapipjaustyti, kadaise kėlusieji klaiką
gyvųjų šalyje. Dabar jie kenčia gėdą drau-
ge su žengiančiais į Duobę. ²⁵ Tarp už-
muštųjų buvo parengtas guolis Elamui,
tarp jo žmonių su jų kapais aplinkui, –
neapipjaustyti visi, kritę nuo kalavijo.
Nors kadaise jie kėlė klaiką gyvųjų šaly-
je, dabar jie kenčia gėdą drauge su žen-
giančiais į Duobę, – jie paguldyti tarp
užmuštųjų.

26 Ten yra Mešechas ir Tubalas ir visi
jų žmonės, visur aplink juos kapai. Jie visi
neapipjaustyti, kritę nuo kalavijo, nes kėlė
klaiką gyvųjų šalyje. ²⁷ Neguli jie su kri-
tusiais neapipjaustytais senovės galiūnais*,
kurie nužengė į Šeolą su savo ginklais, pa-
sidėjo kardus sau po galva ir skydus ant
savo kaulų, nes galiūnų klaikas buvo gy-
vųjų šalyje. ²⁸ Ir tu būsi sutrintas ir gulėsi
tarp neapipjaustytyjų, su nužudytaisiais
kalaviju.

29 Ten yra Edomas, jo karaliai ir visi
vadai, kurie, nors ir galingi, paguldyti su
žuvusiais nuo kalavijo, – jie guli su ne-
apipjaustytaisiais, su žengiančiais į Duobę.

32,27: ... *senovės galiūnais*: priešistoriniai, ži-
nomi iš legendų, didvyriai. Buvo manoma, kad

kadaise jie teisingai valdė pasaulį. Žr. Iz 14,9.

30 Ten yra šiaurės didžiūnai ir visi sidoniečiai, nužengę sugėdinti su užmuštaisiais, už klaiką, kurį sukėlė jų galybė. Jie guli neapipjaustyti su žuvusiais nuo kalavijo ir kenčia gėdą su žengiančiais į Duobę.

31 Kai pamatys juos Faraonas, pasiguos už visą savo kariauną, už Faraoną ir jo kariuomenę, kritusių nuo kalavijo, – tai VIEŠPATIES žodis. ³²Kadangi jis kėlė klaiką gyvųjų šalyje, todėl bus laidojamas tarp neapipjaustytųjų, su nužudytaisiais kalaviju – Faraonas ir jo žmonės, – tai Viešpaties DIEVO žodis”.

C. ŽODŽIAI IŠ DIEVO PO JERUZALĖS SUNAIKINIMO

1. Ezekielis Izraelio sargybinis

33 Man atėjo VIEŠPATIES žodis: ²“Marusis, kalbėk savo tautos žmonėms ir sakyk jiems: ‘Kai siunčiu kalaviją į kurį nors kraštą, to krašto žmonės paima vieną vyrą iš savo tarpo ir paskiria jį būti jų sargybiniu. ³Kai tas sargybinis pamato kalaviją, atžygiuojantį į kraštą, jis privalo pūsti ragą ir įspėti žmones. ⁴Jei kas nors, išgirdęs rago balsą, nepaiso įspėjimo, kalavijas ateina ir jį nužudo, – jo kraujas kris ant jo paties galvos. ⁵Kadangi jis girdėjo rago balsą ir nepaisė įspėjimo, jo kraujas kris ant jo paties. Bet jei jis būtų paisęs įspėjimo, išgelbėjęs būtų savo gyvastį. ⁶Jei sargybinis, pamatęs atžygiuojant kalaviją, nepučia rago ir žmonės nėra įspėjami, o kalavijas ateina ir atima kuriam nors iš jų gyvastį, tas žmogus buvo nužudytas už savo kaltę, tačiau jo kraujo pareikalausiu iš sargybinio rankos.’

7 Tave, marusis, paskyriau Izraelio namų sargybiniu. Kada tik išgirsi iš mano lūpų žodį, perduosi jiems mano įspėjimą.

⁸Jei tariau nedorėliui: ‘Nedoras žmogau, tu turi mirti!’ – o tu nekalbėsi, kad įspėtu-mei nedorėlį mesti savo kelią, tas nedorėlis tikrai mirs dėl savo kaltės, tačiau jo kraujo pareikalausiu iš tavo rankos. ⁹Bet jei tu įspėsi nedorėlį, kad jis grįžtų iš savo kelio, o jis negrįžtų, jis mirs dėl savo kaltės, o tu išgelbėsi sau gyvastį”.

Dievo teisingumas ir gailestingumas ¹⁰“O dabar, marusis, sakyk Izraelio namams: Jūs nuolat kalbate: ‘Mūsų nusi-kaltimai ir nuodėmės sunkiai mus slegia, dėl jų mes žūvame! Kaip galime gyven-ti?’ ¹¹Sakyk jiems: ‘Kaip aš gyvas, – tai Viešpaties DIEVO žodis, – nenoriu, kad nedorėlis mirtų, bet noriu, kad nedorėlis sugrįžtų iš savo kelio ir gyventų. Sugrįž-kite, sugrįžkite iš savo nedorų kelių, kad nemirtumėte, Izraelio namai!’ ¹²O dabar, marusis, sakyk savo tautos žmonėms: ‘Tei-siojo teisumas jo neišgelbės, kai jis nusi-dės, nedorėlio nedorumas jo nepražudys, kai jis sugrįš iš savo nedorumo. Teisusis neišsigelbės savo teisumu, kai nusidės’. ¹³Nors aš būčiau sakęs teisiamam: ‘Tu tik-rai gyvensi!’ – bet jei jis, pasitikėdamas savo teisumu, darytų pikta, jo teisieji dar-bai nebūtų atsimenami, – dėl pikto, kurį padarė, mirs. ¹⁴Kai aš sakau nedorėliui: ‘Tu tikrai mirsi!’ – jis nusigręžtų nuo savo nuodėmės ir darytų, kas teisinga ir teisu, ¹⁵jei nedorėlis sugrąžintų užstatą, atiduo-tų, ką buvo pasigrobęs plėšikaudamas, laikytųsi gyvenimo nuostatų nedaryda-mas pikta – jis tikrai gyvens, jis nemirs. ¹⁶Jokia iš jo nuodėmių, kuriomis nusidė-jo, nebus atsiminta, – jis darė, kas teisin-ga ir teisu, jis tikrai gyvens.

17 Tavo tautos žmonės sako: ‘Viešpa-ties kelias nėra teisingas!’ Iš tikrųjų jūsų kelias nėra teisingas! ¹⁸Kai teisusis nusi-gręžia nuo savo teisumo ir daro, kas pik-ta, jis dėl to mirs. ¹⁹Kai nedorėlis nusi-

gręžia nuo savo nedorumo ir daro, kas teisu ir teisinga, jis dėl to gyvens. ²⁰Tačiau jūs sakote: 'Viešpaties kelias nėra teisingas!' Izraelio namai, teisiu jus žiūrėdamas jūsų kelių!"

Pabėgėlis iš Jeruzalės ²¹Dvyliktaisiais mūsų tremties metais, dešimtojo mėnesio penktąją dieną, * atėjo pas mane pabėgėlis iš Jeruzalės ir tarė: "Miestas paimtas!" ²²O VIEŠPATIES ranka buvo mane palietusi vakare prieš pabėgėliui ateinant. Jis buvo atvėręs man burną prieš pabėgėlio atėjimą rytmetį, – taip mano burna buvo atverta ir nebebuvo daugiau nebylys.

Išlikusieji Judo karalystėje ²³* Atėjo man VIEŠPATIES žodis: ²⁴"Marusis, gyventojai anų išgriautųjų vietų Izraelio žemėje vis sako: 'Abraomas buvo tik vienas, tačiau paveldėjo kraštą. O mūsų yra daug, – tikrai kraštas duotas mums, kad jį paveldėtume'. ²⁵Todėl atsakyk jiems: taip kalbėjo Viešpats DIEVAS: 'Jūs valgote mėsą su krauju, keliatė akis į savo stabus ir liejate kraują, – neįmanoma jums paveldėsite kraštą? ²⁶Jūs pasitikite kalaviju, darote bjaurių nusikaltimų ir kiekvienas jūsų išniekina artimo žmoną, – neįmanoma jums paveldėsite kraštą?' ²⁷Šitaip jiems kalbėsi: Taip kalbėjo Viešpats DIEVAS: 'Kaip aš gyvas, esantieji griuvėsiuose žus nuo kalavijo, esančius atvirame lauke atiduosiu žvėrimis suryti, esantieji tvirtovėse ir olose mirs maru. ²⁸O kraštą paversiu tuščiais tyrais, – ateis galas jo išdidžiai galybei. Izraelio kalnai bus taip nuniokoti, kad ne-

liks nė vieno, kas po juos vaikščiotų. ²⁹Tuomet jie žinos, kad aš esu VIEŠPATS, kai paversiu kraštą tuščiu ir dyku už visus bjaurius nusikaltimus, kuriuos jie padarė. ³⁰* Žinok, marusis, tavo tautiečiai šneka apie tave pasieniais ir tarpduriuose. Jie sako vieni kitiems: 'Eime pasiklausyti naujausio žodžio, atėjusio iš VIEŠPATIES'. ³¹Jie ateina pas tave, kaip ateina žmonės, jie sėdi prieš tave, kaip sėdi žmonės, ir klausosi tavo žodžių, bet jų nevykdo, nes melas yra jų lūpose, o jų širdis trokšta tik naudos. ³²Tikėk manimi, esi jiems lyg meilės dainų dainius, turintis gražų balsą ir įgudęs groti, – jie girdi tavo žodžius, bet jų nevykdo. ³³Bet kai tai įvyks – o tikėk manimi, šitai įvyks! – tuomet jie žinos, kad tarp jų buvo pranašas".

2. Dievo paguodos ir pažado žodžiai

34 Man atėjo VIEŠPATIES žodis: ²"Marusis, pranašauk Izraelio ganytojams – pranašauk ir sakyk jiems, ganytojams: 'Taip kalbėjo Viešpats DIEVAS. Vargas jums, Izraelio ganytojai, * ganantys save pačius! Argi nėra ganytojų pareiga ganyti kaimenę? ³Jūs valgote taukus, rengiatės vilna ir skerdžiate peniukšlius, bet avių nešeriate. ⁴Silpnos jūs nestiprinote, sergančios negydote, sužeistos netvarstote, žūstančios negražinate ir paklydusios neieškojote, bet valdote jas jėga, net šiurkštumu. ⁵Nesant ganytojo, jos buvo išblaškytos, o

33,21-22: 585 m. sausio 8 d. prieš Kristų. Pasak Jeremijo (žr. Jer 39,2), Jeruzalė buvo paimta 587 m. liepos mėnesį. Kai kurie rankraščiai turi *vienuoliktaisiais* vietoj *dvyliktaisiais metais* (586 m. sausis), nes žinia apie Jeruzalės sunaikinimą būtų pasiekusi Ezekielį Babilone tik po septyniolikos mėnesių, nors karavanai užtrukdavo apie keturis mėnesius kelionėje nuo Babilono į Jeruzalę (žr. Ezd 7,9; 8,31). Pabėgėlis buvo siųstas pas Ezekielį, kad iš-

pildytų pažadą, duotą Ez 24,25,27 (žr. Ez 2,26-27). 33,23-29: Pabėgėlio atnešta žinia buvo šio pranašavimo proga ir fonas. Ezekielis, kaip ir Jeremijas, atmeta mintį, kad žydai, likę Judo karalystės žemėje, turi paveldo teisę į kraštą. Iš tremtinių bus sukurtas naujasis Izraelis.

33,30: Ezekielio pranašavimų apie Jeruzalę išsipildymas sukėlė laikiną tremtinių dėmesį.

išsiblaškusios tapo ėdesiu plėšriems žvėrimis. ⁶Mano avys buvo išblaškytos, jos klaidžiojo po visus kalnus ir po visas aukštas kalvas, – mano avys buvo išblaškytos po visą žemę, – nebuvo kas jomis rūpintųsi ar jų ieškotų.

⁷ Todėl, ganytojai, klausykitės VIEŠPATIES žodžio: ⁸‘Kaip aš gyvas, – tai Viešpaties DIEVO žodis, – kadangi, nesant ganytojo, mano kaimenė tapo grobiu ir mano avys ėdesiu visiems plėšriems žvėrimis, kadangi mano ganytojai nesirūpino mano kaimene, bet, užuot ganę mano avis, ganė patys save’, – ⁹todėl, ganytojai, klausykitės VIEŠPATIES žodžio: ¹⁰‘Taip kalbėjo Viešpats DIEVAS. Tikėkit manimi, aš esu prieš ganytojus, išreikalausiu iš jų rankos savo avis, atleisiu juos nuo kaimenės ganymo! Daugiau nebeganys ganytojai patys savęs, nes išgelbėsiu savo avis iš jų nasrų, idant jos nebebūtų jiems maistas’.

Dievas – Tikrasis Ganytojas ¹¹Nes šitaip kalbėjo Viešpats DIEVAS: ‘Štai! Aš pats rūpinsiuosi savo avimis ir jų ieškosiu. ¹²Kaip piemuo rūpinasi savo kaimene, kai jo kaimenės avys yra išblaškytos, taip ir aš rūpinsiuosi savo avimis. Išgelbėsiu jas iš visų vietų, kur jos debesų ir tamšybės dieną buvo išblaškytos. ¹³Išvesiu jas iš visų tautų ir surinksiu jas iš visų kraštų, parvesiu jas į jų pačių žemę. Ganysiu jas Izraelio kalnuose, paupiuose ir visose krašto gyvenvietėse. ¹⁴Ganysiu jas vešlioje ganykloje, – Izraelio kalnų aukštumos bus jų buveinė. Izraelio kalnų aukštumose, jos ilsėsės aukštumose, – geroje buveinėje, – ir ganysis vešlioje ganykloje. ¹⁵Aš pats ganysiu savo kaimenę, aš pats jas ilsinsiu, – tai Viešpaties DIEVO žodis. ¹⁶Suieškosiu paklydusias, žūstančias grąžinsiu, aptvar-

stysiu sužeistas ir pastiprinsiu silpnas, bet riebias ir stiprias sunaikinsiu. Ganysiu jas teisingumu!’”

¹⁷ O jums, mano kaimene, kalbėjo Viešpats DIEVAS: “Spręsiu bylą tarp avies ir avies, tarp avinų ir ožių: ¹⁸Ar jums negana ganytis vešlioje ganykloje, kad dar turite ir savo ganyklos likučius kojomis ištrypti? Ar negana jums gerti tyrą vandenį, kad dar turite likusį vandenį kojomis sudrumsti? ¹⁹Nejau mano avys turi maitintis tuo, ką jūs kojomis ištrypėte, ir gerti tai, ką jūs kojomis sudrumstėte?

²⁰ Todėl šitaip jiems kalbėjo Viešpats DIEVAS: aš pats teisiu riebias avis ir liesas avis. ²¹Kadangi jūs stumdėte šonu ir petimi bei badėte savo ragais visas silpnąsias, kol jos nebuvo visur išblaškytos, ²²tai aš išgelbėsiu savo kaimenę, – daugiau jie nebebus grobis. Aš spręsiu bylą tarp avies ir avies.

²³ Tuomet paskirsiu jiems vieną ganytoją,* – savo tarną Dovydą, kad juos ganytų, – jis juos ganys ir bus jų ganytojas. ²⁴Ir aš, VIEŠPATS, būsiu jų Dievas, o mano tarnas Dovydas bus jų valdovas, – aš, VIEŠPATS, tai kalbėjau.

²⁵ Sudarysiu su jais taikos sandorą, išvarysiu iš jų krašto plėšrius žvėris, – jie gyvens saugiai net dykumoje ir miegos net giriose. ²⁶Padarysiu juos ir savo kalno apylinkes palaima, siųsiu lietų pagal metų laiką, – lietų, nešantį palaimą. ²⁷Lauko medžiai teiks vaisių, o žemė duos derlių. Savo žemėje jie gyvens saugiai ir žinos, kad aš esu VIEŠPATS, kai sulaužysiu jų jungo kartis ir išgelbėsiu juos iš pavergėjų rankų. ²⁸Jie nebebus grobis tautoms, neberis jų nė krašto žvėrys; jie gyvens saugiai, nebus kas kelia baimę. ²⁹Aprūpinsiu

34,2: *Izraelio ganytojai: tautos vadai.*

34,23: *Vieną ganytoją... savo tarną Dovydą.*

Mesijas iš Dovydo dinastijos valdys atkurta Izraelį Viešpaties vardu (žr. 25-31 eilutes).

juos vešlia augmenija, kad krašte neberei-
kėtų mirti nuo bado ir kęsti tautų užgau-
les. ³⁰Jie žinos, kad aš, VIEŠPATS, jų Die-
vas, esu su jais, o jie, Izraelio namai, yra
mano tauta, – tai Viešpaties DIEVO žodis.
³¹Jūs esate mano kaimenė, mano žmo-
giškos ganyklos avys, ir aš esu jūsų Die-
vas, – tai Viešpaties DIEVO žodis”.

35 Teismas* Seiro kalnui – Edomui ¹Atėjo man VIEŠPA-
TIES žodis: ²“Marusis, atsuk veidą į Seiro
kalną ir pranašauk jam – ³sakyk jam:
‘Taip kalbėjo Viešpats DIEVAS:

– Aš esu prieš tave, Seiro kalne!

Keliu prieš tave ranką,

kad padaryčiau iš tavęs

tuščius tyrus.

⁴ Tavo miestus paversiu griuvėsiais, –
pavirsi tu tyrais
ir žinosi, kad aš esu VIEŠPATS.

⁵ Kadangi puoselėjai amžiną nesan-
taiką ir, atėjus jų galutinės baismės laikui,
išdavei Izraelio žmones kalavijui atsidūru-
sius nelaimėje, ⁶todėl, kaip aš gyvas, – tai
Viešpaties DIEVO žodis, – atiduodu tave
kraujui, kraujas seks įkandin. Už tai, kad
nekentei savo giminaičių, sekios paskui
tave kraujo liejimas. ⁷Paversiu Seiro kalną
tuščiais tyrais, neleisiu niekam į juos eiti
ar iš jų išeiti. ⁸Pripildysiu jo kalnus žu-
vusiųjų, – ant tavo kalvų, tavo slėniuose
ir upių vagose gulės kritusieji nuo kalavi-
jo. ⁹Paversiu tave amžiniais tyrais; tavo
miestai bus negyvenami. Tuomet žinosite,
kad aš esu VIEŠPATS’.

¹⁰ Kadangi manei: ‘Abi šios tautos ir
abu šie kraštai* yra mano, mes juos užim-
sime kaip paveldą’, – nors buvo ten VIEŠ-
PATS, – ¹¹todėl, kaip aš gyvas, – tai Vieš-

paties DIEVO žodis, – pasielgsiu su tavi-
mi, vedamas to paties pavydaus pykčio,
lygiai taip, kaip tu elgeisi su jais iš savo
neapykantos. ¹²Ir tu žinosi, kad aš, VIEŠ-
PATS, girdėjau visas tavo piktas patyčias,
kuriomis šaipeisi iš Izraelio kalnų: ‘Jie
paversti tyrais! Atiduoti mums praryti!’
¹³Labai įžūliai burnojote prieš mane,
plūste plūdo prieš mane jūsų žodžiai, – aš
juos girdėjau!’ ¹⁴Taip kalbėjo Viešpats DIE-
VAS: ‘Kai visa žemė džiūgaus, paversiu tave
tyrais. ¹⁵Kaip tu džiūgavai, kai Izraelio
namų paveldas buvo paverstas tyrais, taip
aš pasielgsiu su tavimi. Pavirsi tyrais, Seiro
kalne, – visas Edomas. Jis visas bus tyrai!
Ir jie žinos, kad aš esu VIEŠPATS’”.

36 Palaiminimas Izraeliui ¹“O
tu, marusis, pranašauk Izraelio
kalnams ir sakyk: ‘Izraelio kalnai, klausy-
kitės VIEŠPATIES žodžio!’ ²Taip kalbėjo
Viešpats DIEVAS. Kadangi priešas sakė
apie tave: ‘Še tau!’ ir ‘Tos amžinosios kal-
vos tapo mūsų paveldu!’ – ³tu pranašauk
ir sakyk: taip kalbėjo Viešpats DIEVAS.
Tik dėl to, kad jie pavertė jus tyrais ir traiš-
kė jus iš visų pusių taip, jog tapote kitų
tautų paveldu ir apkalbų bei pajuokos
dalyku tarp tautų, ⁴todėl, Izraelio kalnai,
klausykitės Viešpaties. Taip kalbėjo Vieš-
pats DIEVAS kalnams ir kalvoms, dauboms
ir slėniams, tuštiesiems tyrams ir apleistiems
miestams, tapusiems grobiu ir pajuoka ki-
toms aplinkinėms tautoms, ⁵todėl taip
kalbėjo Viešpats DIEVAS. Išties su degan-
čiu pykčiu kalbu kitoms aplinkinėms tau-
toms ir Edomui, pasisavinusiems kaip pa-
veldą mano kraštą su džiūgaujancia širdi-
mi ir panieka, kad pasigrobtų jo ganyklą.
⁶Todėl pranašauk apie Izraelio žemę,

35,1-15: Po Jeruzalės kritimo Edomas padėjo
kaldėjams niokoti Judo karalystės kraštą ir pavergti
likusius gyventojus. Be to, Edomas užėmė ir dalį
Judo karalystės žemių. Todėl šie pranašavimai ir

turi Jeruzalės sunaikinimo foną.

35,10: *Abi šios tautos ir abu šie kraštai*: abi žydų
karalystės – Izraelis ir Judas – ir jų teritorijos.

sakyk kalnams ir kalvoms, dauboms ir slėniams. Taip kalbėjo Viešpats DIEVAS. Tikėkit manimi! Aš kalbu su degančiu pykčiu dėl to, kad jūs turėjote kęsti tautų užgaules. ⁷Todėl taip kalbėjo Viešpats DIEVAS. Keliu ranką ir prisiekiu, kad ir aplink tavę gyvenančios tautos turės kęsti gėdą.

8 Bet jūs, Izraelio kalnai, skleiskite savo šakas ir duokite vaisių mano tautai Izraeliui, nes jie netrukus sugrįš namo. ⁹Tikėkit manimi, esu dėl jūsų, atsigręšiu į jus, ir jūs būsite vėl ariami ir sėjami. ¹⁰Įkurdinsiu jumyse būrius žmonių – visus Izraelio namus – jį visą. Miestai vėl bus gyvenami ir griuvėsiai atstatomi. ¹¹Pagauginsiu jumyse žmones ir gyvulius, – jie dauginsis ir bus našūs. Vėl būsite gyvenami, kaip anksčiau, – jus labiau praturtinsiu, negu buvote pradžioje. Tuomet žinosite, kad aš esu VIEŠPATS. ¹²Parvesiu į jus žmones – savo tautą Izraelį, jie paveldės jus, būsite jų paveldas. Niekad nebeatimsite jų vaikų.

13 Taip kalbėjo Viešpats DIEVAS. Kadangi sakoma apie jus: 'Tu esi žmonės ryjantis kraštas* ir iš savo tautos atiminėji vaikus', – ¹⁴todėl daugiau neberysi žmonių ir nebeatiminėsi vaikų iš savo tautos, – tai Viešpaties DIEVO žodis. ¹⁵Padarysiu, kad nebegirdėtum daugiau tautų užgaulės ir nebereikėtų kęsti tautų pajuokos, – nebepaklupdysiu daugiau niekad savo tautos, – tai Viešpaties DIEVO žodis".

Izraelio atnaujinimas ¹⁶Atėjo man VIEŠPATIES žodis: ¹⁷"Marusis, kai Izraelio namai gyveno savo pačių žemėje, jie suteršė ją savo elgesiu ir darbais. Jų elgesys mano akivaizdoje buvo kaip moters nešvarumas jos mėnesinių metu. ¹⁸Išliejau ant jų savo įniršį už kraują, kurį jie buvo

išlieję krašte, ir už stabus, kuriais buvo jį suteršę. ¹⁹Išblaškiau juos tarp tautų, ir jie buvo išvėtyti po kraštus, – nubaudžiau juos, žiūrėdamas jų elgesio ir darbų. ²⁰Tačiau kai jie atėjo pas tautas, – kur tik jie atėjo, – išniekino mano šventąjį vardą tuo, kad apie juos buvo sakoma: 'Tai VIEŠPATIES tauta, o tačiau jie turėjo išeiti iš jo krašto'. ²¹Dėlei tu susirūpinau savo šventuoju vardu, kurį Izraelio namai išniekino akyse tautų, pas kurias jie buvo atėję.

22 Todėl sakyk Izraelio namams: 'Taip kalbėjo Viešpats DIEVAS. Izraelio namai, tai darysiu ne dėl jūsų, bet dėl savo šventojo vardo, kurį jūs išniekinote akyse tautų, pas kurias atėjote. ²³Pašventinsiu savo didį, tautos išniekintą vardą, kurį jūs išniekinote jų akyse, – ir žinos tautos, kad aš esu VIEŠPATS, – tai Viešpaties DIEVO žodis, – kai per jus apreikšiu jų akyse savo šventumą. ²⁴Atimsiu jus iš tautų, surinksiu jus iš visų kraštų ir parvesiu jus į jūsų žemę. ²⁵Nuplausiu jus tyru vandeniu, bus nuvalyti visi jūsų nešvarumai, – visi jūsų stabai bus pašalinti. ²⁶Duosiu jums naują širdį ir atnaujinsiu jus nauja dvasia. Išimsiu iš jūsų akmeninę širdį ir duosiu jums jautrią širdį. ²⁷Duosiu jums savo dvasią ir padarysiu, kad gyventumėte pagal mano įstatus, laikytumėtės mano įsakų ir juos vykdytumėte. ²⁸Tuomet jūs gyvensite krašte, kurį daviau jūsų protėviams, – jūs būsite mano tauta ir aš būsiu jūsų Dievas. ²⁹Kai būsiu išgelbėjęs jus iš visų jūsų nešvarumų, paliepsiu jėgoms, kad gerai užderėtų, ir bado jums nebesukelsiu. ³⁰Pagauginsiu medžių vaisius ir dirvos derlių, kad neberekėtų jums kęsti bado gėdos tarp tautų. ³¹Tuomet atsiminsite savo nedorus kelius ir negerus

36,13: ... žmonės ryjantis. kraštas, kuris sunaikina savo gyventojus. Tai liudijo skaudų politinių

nelaimių istorija.

darbus, bjaurėsitės patys savimi dėl savo kalčių ir bjauriųjų nusikaltimų. ³²Darysiu tai ne dėl jūsų, – tai Viešpaties DIEVO žodis, – tebūna jums tai žinoma! Būkite sugėdinti ir gėdykitės dėl savo klystelių, Izraelio namai!

³³Taip kalbėjo Viešpats DIEVAS: ‘Tą dieną, kai būsiu nuvalęs visas jūsų kaltes, apgyvendinsiu jūsų miestus ir bus atstatyti jūsų griuvėsiai. ³⁴Nuniokotoji žemė, buvusi tyrais kiekvieno praeivio akyse, vėl bus ariama. ³⁵Žmonės sakys: ‘Tas kraštas, kadaise nuniokotas, pavirto Edeno sodu, o miestai, kadaise tušti, nuniokoti ir sugriauti, dabar yra gyvenami ir įtvirtinami!’ ³⁶Tuomet tautos, išlikusios aplink jus, žinos, kad aš, VIEŠPATS, atstaciau griuvėsius, atsodinau tyrus. Aš, VIEŠPATS, kalbėjau, – aš ir padarysiu!’

³⁷Taip kalbėjo Viešpats Dievas: ‘Leisiu Izraelio namams dar ir to iš manęs prašyti, – pagausinti jų žmones kaip avis kaimenėje. ³⁸Kaip Jeruzalėje per jos šventes pilna avių aukoms, taip sugriautieji miestai bus pilni žmonių kaimenių. Tuomet jie žinos, kad aš esu VIEŠPATS’.

37 Sudžiūvusių kaulų slėnis*

¹VIEŠPATIES ranka palietė mane. Jis išvedė mane VIEŠPATIES dvasioje ir pastatė vidury slėnio, kuris buvo pilnas kaulų. ²Jis visur vedžiojo mane tarp jų, – slėnyje jų buvo labai daug. Jie buvo baisiai sudžiūvę. ³Jis man tarė: ‘Marusis, ar gali šitie kaulai atgyti?’ Atsakiau: ‘Viešpatie DIEVE, tik tu žinai’. ⁴Tuomet jis man tarė: ‘Pranašauk šitiems kaulams, sakyk jiems: ‘Sausieji kaulai, klausykitės VIEŠPATIES žodžio!’ ⁵Taip kalbėjo Viešpats DIEVAS šitiems kaulams: tikėkite manimi, aš įkvėpsiu jums dvasią, ir jūs atgysite. ⁶Duo-

siu jums sausgysles, uždėsiu ant jūsų raumenis, aptrauksiu jus oda, suteiksiu jums alsavimą, ir atgysite. Tuomet žinosite, kad aš esu VIEŠPATS’.

⁷Pranašavau, kaip man buvo liepta. Ir, man bepranašaujant, staiga pasigirdo triukšmas – barškėjimas: kaulai rinkosi, kaulas prie savo kaulo. ⁸Išžiūrėjau, ir tikėkit manimi, ant jų buvo sausgyslės, raumenys buvo užaugę ir oda buvo juos apdengusi, bet dvasios juose nebuvo. ⁹Tuomet jis man tarė: ‘Pranašauk dvasiai, pranašauk, marusis, ir jai sakyk: ‘Taip kalbėjo Viešpats DIEVAS. Ateik, dvasia, iš keturių vėjų ir padvelk į tuos užmuštuosius, kad jie atgytų’.

¹⁰Pranašavau, kaip man buvo liepta. Ir įėjo į juos dvasia, – jie atgijo, pakilo ant kojų nepaprastai didelė minia. ¹¹Jis kreipėsi į mane: ‘Marusis, šie kaulai yra visi Izraelio namai. Štai! Jie sako: ‘Sudžiūvo mūsų kaulai, nebėra mums vilties. Esame žuvę!’ ¹²Todėl pranašauk jiems ir sakyk: ‘Taip kalbėjo Viešpats DIEVAS. Tikėkite manimi, atversiu jūsų kapus ir prikelsiu jus iš jūsų kapų, mano tauta, ir parvesiu į Izraelio žemę. ¹³Jūs žinosite, kad aš VIEŠPATS, kai atversiu jūsų kapus ir prikelsiu jus iš jūsų kapų, mano ji tauta! ¹⁴Duosiu jums savo dvasią, kad atgytumėte, parvesiu jus į jūsų žemę, kad žinotumėte, jog aš, VIEŠPATS, tai pasakiau ir padariau, – tai VIEŠPATIES žodis’.

Du pagaliai* ¹⁵Atėjo man VIEŠPATIES žodis: ¹⁶‘Marusis, pasiimk pagali ir ant jo parašyk: ‘Judo ir jam ištikimų izraeliečių’. Tuomet paimk kitą pagali ir ant jo parašyk: ‘Juozapo – Efraimo pagalys – ir visų jam ištikimų Izraelio namų’. ¹⁷Suglausk vieną su kitu, kad juodu būtų sujungti tavo rankoje. ¹⁸Kai tavo tautiečiai klaus

37,1-14: Šis regėjimas yra Izraelio tautos atkūrimo pranašystė mirusiųjų prikėlimo įvaizdžiu. Regėjimo įvaizdžiu būdinga apokaliptinės išraiškos pradai. Pati

prisikėlimo iš mirties tiesa dar nėra siejama su pavienio žmogaus prikėlimu iš numirusių.

tavęs: 'Nejau mums nepaaiškinsi, ką nori jais pasakyti?' – ¹⁹tark jiems: 'Taip kalbėjo Viešpats DIEVAS. Tikėkite manimi, paimsiu Juozapo pagali, – esantį Efraimo rankoje, – ir jam ištikimų Izraelio giminių, uždėsiu ant jo Judo pagali ir padarysiu iš jų vieną pagali, kad būtų sujungti mano rankoje'. ²⁰Kai pagalius, ant kurių rašysi, savo rankoje laikysi jų akyse, ²¹sakyk jiems: 'Taip kalbėjo Viešpats DIEVAS. Tikėkit manimi, paimsiu Izraelio žmones iš tautų, pas kurias jie buvo išėję, surinksiu juos iš visur ir parvesiu į jų pačių kraštą. ²²Padarysiu juos viena tauta krašte – Izraelio kalnuose, – vienas karalius bus jų visų karaliumi. Niekad daugiau jie nebebus dvi tautos, niekad daugiau nebebus padalyti į dvi karalystes. ²³Niekad daugiau jie nebesusiterš savo stabais ir bjaurumais ar kitais savo nusikaltimais. Išgelbėsiu juos iš visų atsimetimo darbų, kuriais jie nusidėjo, ir nuvalysiu juos. Tuomet jie bus mano tauta ir aš būsiu jų Dievas.

²⁴Mano tarnas Dovydas bus jų karalius, – visi turės vieną ganytoją. Jie gyvens pagal mano įsakus ir vykdys mano įstatus. ²⁵Jie gyvens krašte, kurį daviau savo tarnui Jokūbui ir kuriame gyveno jų protėviai, – jie ir jų vaikai, ir jų vaikų vaikai ten gyvens per amžius, ir mano tarnas Dovydas amžinai bus jų vadas. ²⁶Padarysiu su jais taikos sandorą, – ji bus su jais amžina sandora. Laiminsiu juos ir pagausinsiu, pastatysiu amžiams tarp jų sau šventovę. ²⁷Tarp jų bus mano Padangtė. Aš būsiu jų Dievas ir jie bus mano tau-

ta. ²⁸Tuomet tautos žinos, kad aš, VIEŠPATS, pašventinu Izraelį ir mano šventovę bus tarp jų per amžius”.

38 Magogo* karaliui Gogui

¹Atėjo man VIEŠPATIES žodis: ²“Marusis, atsiskuk veidu į Magogo kraštą – į Gogą,* vyriausiąjį Mešecho ir Tubalo vadą. Pranašauk jam ³ir sakyk: taip kalbėjo Viešpats DIEVAS: 'Aš esu prieš tave, Gogai, vyriausiasis Mešecho ir Tubalo vade! ⁴Vaikysiu tave aplinkui, įversiu kablius tau į nasrus, išvesiu tave ir visą tavo kariuoną, – žirgus ir raitelius, visus šauniai šarvuotus, – pulkų pulkus, visus su skydais ir šarvais, mosuojančius kalavijais. ⁵Tarp jų yra Persija, Kušas ir Putas, visi su skydais ir šalmais, ⁶Gomeras ir visi jo pulkai, Bet-Togarma iš tolimosios šiaurės ir jos pulkai, – su tavimi yra daug tautų. ⁷Pasiruošk ir būkite pasiruošę tu ir visi tavo pulkai, sutelkti aplink tave. Būk su jais pasiruošęs. ⁸Praeis daug dienų, kol bus tau duotas įsakymas – metų baigmėje žygiuosi į kraštą, atgaivintą po sunaikinimo, į kraštą žmonių, surinktų iš daug tautų, – į Izraelio kalnus, ilgą laiką buvusių tyrais, – prieš žmones, surinktus iš tautų ir nūnai visus gyvenančius saugiai. ⁹Ateisi kaip pakylanti audra, kaip žemę dengiantis debesis drauge su visais savo pulkais, ir daug tautų eis kartu su tavimi’.

¹⁰Taip kalbėjo Viešpats DIEVAS: 'Tą dieną ateis mintys tau į širdį ir sumanysi nedoras užmačias. ¹¹Sakysi sau: pakilsiu prieš beginklių kaimų kraštą, užpulsiu taikius ir saugiai gyvenančius žmones, –

37,15-22: Simbolinis dviejų pagalių sujungimas į vieną apreiškė būsimą dviejų karalysčių – Judo ir Izraelio – sugrįžimą į vienybę Mesijui atėjus.

38,1-39,20: Šie pranašavimai Gogui siejasi arba su būsimu istorinio priešo įsiveržimu į Izraelio žemę, arba su apokaliptinėmis grumtyėmis tarp Dievo ir blogio pasaulio pabaigoje – laiko baigmėje.

38,2: *Gogas*: vardas yra simbolinis, tačiau sietinas su Lydijos karaliumi Gyges. *Magogas*: šis žodis, regis, yra akadiskasis posakis *mat-Gog*, t.y. Gogo kraštas. *Mešechas* ir *Tubalas*, taip pat ir *Gomeras* ir *Bet-Togarma* buvo šalys prie Juodosios jūros. *Šiaurė*: įprastinis žodis ženklinanti krypčiai, iš kurios ateidavo priešas į Palestiną. Žr. Jer 1,13-14.

visus, gyvenančius be mūro sienų, neturinčius nei užkaiščių, nei durų,¹² – 12 eisi trokšdamas paimti grobį ir plėšikauti, užpulti vėl atstatytus griuvėsius ir tautą, surinktą iš tautų, nuolat turtejančią, turinčią vis daugiau galvijų ir kitokių gėrybių, gyvenančią prie žemės šerdies.*¹³ Šeba ir Dedanas, Tāršišo pirkliai ir visi jo jauni galiūnai klaus tave: 'Argi tu atėjai imti grobio? Argi sutelkei savo kariauną plėšikauti, išnešti sidabrą ir auksą, išvogti galvijus ir gėrybes, prisiplėšti daug grobio?'

14 Todėl, marusis, pranašauk ir sakyk Gogui: 'Taip kalbėjo Viešpats DIEVAS. Argi nežinosi tos dienos, kai mano tauta Izraelis gyvens saugiai? ¹⁵Ateisi iš savo vietos tolimiausiam šiaurės pakraštyje, tu ir daugel tautų drauge su tavimi, – visi raiti ant žirgų, didžiulė kariauna ir galinga kariuomenė, – ¹⁶ir pakilsi prieš mano tautą Izraelį, kaip debesys kad uždegtų žemę. Dienų baigmėje aš atvesiu tave prieš savo kraštą, kad tautos pažintų mane, kai per tave, Gogai, parodysiu savo šventumą jį akyse'.

17 Taip kalbėjo Viešpats DIEVAS: 'Juk esi tas, apie kurį anomis dienomis kalbėjau per savo tarnus, Izraelio pranašus, pranašavusius per metų metus anomis dienomis, kad atvesiu tave prieš juos! ¹⁸Tą dieną, kai Gogas įkels koją į Izraelio žemę, – tai Viešpaties DIEVO žodis, – užvirs mano pyktis. ¹⁹Kupinas pavydo ir pykčio įniršio sakau: tą dieną Izraelio krašte bus didelis žemės drebėjimas. ²⁰Jūros žuvys, padangių paukščiai, laukų žvėrys, visi ropojantys žeme ropliai ir visi žmonės žemėje drebės prieš mane. Kalnai bus nu-

versti, uolos irs, visi mūrai grius žemėn. ²¹Tuomet pašauksiu prieš Gogą kalaviją iš visų savo kalnų, – tai Viešpaties DIEVO žodis, – kiekvieno kalavijas bus pakeltas prieš savo brolių. ²²Nubausiu jį maru ir kraujo išliejimu, lysiu ant jo ir jo pulkų, – ant visų su juo esančių tautų, – liūtys pyla ir kruša, ugnimi ir siera. ²³Taip apreikšiu savo didybę ir šventumą daugelio tautų akyse. Tuomet jie žinos, kad aš esu VIEŠPATS'".

39 Gogo kariaunos sunaikinimas ¹"O tu, marusis, pranašauk Gogui ir sakyk: 'Taip kalbėjo Viešpats DIEVAS. Aš esu prieš tave, Gogai, vyriausiasis Mešecho ir Tubalo vade! ²Vaikysiu tave aplinkui, skatinsiu tave, pakelsiu tave iš tolimiausios šiaurės ir vesiu tave į Izraelio kalnus. ³Išmušiu lanką tau iš kairės rankos ir išmesiu tau iš dešinės rankos strėles. ⁴Ant Izraelio kalnų žūsi, – tu ir visi tavo pulkai, ir su tavimi esančios tautos. Visokiems plėšriams paukščiams ir laukiniams žvėrims atiduosiu tave rytį, ⁵kai gulėsi plyname lauke, nes aš taip kalbėjau, – tai Viešpaties žodis. ⁶Siųsiu ugnį prieš Magogą ir tuos, kurie saugiai gyvena pajūrio kraštuose, – jie žinos, kad aš esu VIEŠPATS.

⁷Padarysiu, kad mano vardas būtų žinomas mano tautai Izraeliui; nebeleisiu, kad mano vardas būtų niekinamas, – visos tautos žinos, kad aš, VIEŠPATS, esu šventas Izraelyje. ⁸Tikėk manimi, ji atėjo! Ji išaušo – tai Viešpaties DIEVO žodis! Tai yra diena, apie kurią kalbėjau.

⁹ Tuomet išeis Izraelio miestų gyventojai ir sumes ginklus į ugnį, ir sudegins –

38,12: ... tautą... gyvenančią prie žemės šerdies. žodžiu *šerdis* yra verčiamas hebrajiškas žodis *tabur*, t.y. bamba, arba centras. Izraelio tauta ir Jeruzalė su Šventykla buvo laikoma žemės centru –

šerdimi (žr. Ez 5,5). Daugelis senovės tautų savo kraštus ženklindavo žodžiu *bamba* – graikiškai *omphalos*, t.y. žemės centru, šerdimi.

skydus ir šarvus, lankus ir strėles, vėzdus ir ietis, – septynerius metus jais kūrens ugnį. ¹⁰Nerinks malkų laukuose, nekirs medžių miškuose, nes ginklais kūrens ugnį. Jie apiplės tuos, kurie juos plėšė, ir apgrobs tuos, kurie juos apgrobė, – tai Viešpaties DIEVO žodis’”.

Gogo laidotuvės ¹¹“Tą dieną duosiu Gogui kapo vietą Izraelyje – Abarimų* slėnyje, į rytus nuo Jūros. Tai užtvers keleiviams taką, nes ten bus palaidoti Gogas ir visa jo kariauna. Jis bus pavadintas Hamon-Gogo* slėniu. ¹²Izraelio namai, norėdami apvalyti kraštą, septynis mėnesius sugaiš juos laidodami. ¹³Visi krašto žmonės juos laidos. Ir bus jiems garbė tą dieną, kai apreikšiu savo šlovę, – tai Viešpaties DIEVO žodis. ¹⁴Bus paskirti vyrai, kad nuolat keliautų po kraštą ir laidotų tuos, kurie guli nepalaidoti, idant jį apvalytų. Jie ieškos septynis mėnesius. ¹⁵Kai ieškotojai, keliaudami po kraštą, užtikis žmogaus kaulą, jie pastatys prie jo ženklą, kad duobkasiai palaidotų jį Hamon-Gogo slėnyje. ¹⁶Taip pat ir miesto vardas bus Hamona.* Taip bus apvalomas kraštas.

¹⁷O tu, marusis, taip kalbėjo Viešpats DIEVAS. Šauk kiekvienam skraidančiam paukščiui ir visiems laukiniams žvėrimis: ‘Rinkitės ir ateikite! Rinkitės iš visų pašalių į aukos šventę, kurią jums ruošiu – didžią aukos šventę Izraelio kalnuose, – jūs rysite mėsą ir gersite kraują. ¹⁸Rysite galiūnų kūnus ir gersite žemės vadų kraują – avinų, ėriukų, ožių, jaučių, – visų Bašano peniukšlių. ¹⁹Rysite riebumų lig soties ir gersite kraują lig pasigėrimo aukos šventėje, kurią jums ruošiu. ²⁰Prie mano stalo pasisotinsite žirgais ir raiteliais, ga-

liūnais ir visokio rango kariais, – tai Viešpaties DIEVO žodis’”.

Izraelio atkūrimas ²¹“Taip aš parodysiu savo šlovę tautoms. Visos tautos pamatys teismą, kuriame teisiau, ir ranką, kuria jas valdžiau. ²²O Izraelio namai nuo tos dienos visad žinos, kad aš esu VIEŠPATS, jų Dievas. ²³Ir tautos supras, kad Izraelio namai buvo ištremti tik dėl savo kaltės, nes jie nebuvo man ištikimi. Todėl nuo jų paslėpiau savo veidą, juos atidaviau į jų priešų rankas, ir jie krito nuo kalavijo visi kaip vienas. ²⁴Pasielgiau su jais pagal jų susiteršimą bei nusikaltimus ir paslėpiau nuo jų savo veidą.

²⁵Todėl taip kalbėjo Viešpats DIEVAS: ‘O dabar aš sugrąžinsiu Jokūbo tremtinius, pasigailėsiu visų Izraelio namų ir būsiu pavydus, pavydėsiu savo švento vardo. ²⁶Jie, gyvendami saugiai ir nieko nebijodami savo krašte, užmirš savo gėdą ir visą neištikimybę, kuria man nusikalto, ²⁷kai būsiu juos sugrąžinęs iš tautų, surinkęs iš jų priešų kraštų ir parodęs per juos daugelio tautų akyse savo šventumą. ²⁸Tuomet jie žinos, kad aš esu VIEŠPATS, jų Dievas, dėl to, kad ištrėmiau juos tarp tautų ir vėl surinkau juos į jų pačių žemę, kitur nė vieno nepalikdamas. ²⁹Niekad nebeslėpsiu nuo jų savo veido, nes išliejau savo dvasią ant Izraelio namų, – tai Viešpaties DIEVO žodis’”.

3. Pranašavimai apie Naująją Jeruzalę

40 **Naujosios* Šventyklos regėjimas** ¹Dvidešimt penktaisiais mūsų tremties metais, metų pradžio-

39,11: *Abarimų slėnyje*. Moabo Abarimų kalnuose į rytus nuo Negyvosios jūros ir Jordano upės. ... *Hamon-Gogo slėniu*. Gogo kariaunos slėniu. 39,16: ... *Hamona*: Gauja.

40,1-48,35: Šio ilgo Naujojo Izraelio regėjimo data – 573 m. balandžio 28 d. Jo turinį sudaro Šventykla ir nurodymai, kaip ją rūpintis. Be to, nurodoma ir kaip turės žydyti tauta tarnauti Dievo už-

je, dešimtą mėnesio dieną, praėjus keturiolikai metų nuo miesto sunaikinimo, tą pačią dieną palietė mane VIEŠPATIES ranka, ir jis vedė mane ten link. ²Ir nuvedė mane dieviškais regėjimais į Izraelio kraštą, ir pastatė ant aukšto aukšto kalno, kur pietų pusėje stovėjo tarsi miesto metmenys. ³Kai jis mane ten atvedė, žiūriu – vyras, kurio išvaizda spindi lyg žaľvaris, su linine virve ir matuojamąja nendre rankoje, – stovi jis vartuose. ⁴Vyras tarė man: „Marusis, gerai įsižiūrėk, atidžiai įsiklausyk ir įsidėk į širdį visa, ką tau parodysiu, nes tam esi čia atvestas, kad tau tai parodyčiau. Visa, ką matysi, paskelbk Izraelio namams”.

⁵ Žiūriu – apie Šventyklos {vietą} iš lauko pusės aplinkui visur siena. Matuojamoji nendrė vyro rankoje buvo šešių uolekčių* ilgumo, – kiekvienos uolekties ilgumas buvo uolektis su plaštaka*. Jis pamatavo sienos storį viena nendre ir aukštį viena nendre. ⁶Tuomet jis įėjo į rytinius vartus* ir, kopdamas jų laiptais, pamatavo vartų slenkstį viena nendre, – slenkstis buvo vienos nendrės ilgumo. Ten buvo ⁷sarginių, kiekviena jų išilgai viena nendrė ir skersai viena nendrė bei penkių uolekčių tarpas tarp sarginių, ir slenkstis prie vidinio vartų prieangio skersai viena nendrė. ⁸Jis pamatavo ir vidinį vartų prieangį viena nendre. ⁹Tuomet pamatavo vartų prieangį aštuoniomis uolektimis, jo šulius dviem uolektimis, – vartų prieangis buvo viduje. ¹⁰Kiekvienoje rytinių vartų

pusėje buvo po tris sargines, jos visos to paties didumo ir jų šulai kiekvienoje pusėje to paties didumo. ¹¹Tuomet jis pamatavo vartų angą dešimčia uolekčių, o patys vartai skersai turėjo trylika uolekčių platumo. ¹²Priešais sargines iš abiejų šonų buvo vienos uolekties užtvara; sarginės turėjo po šešias uolektis skersai ir išilgai. ¹³Jų angos buvo viena prieš kitą skersai vartų praėigą, kai pamatavo vartų plotį nuo vienos sarginės galo iki kitos sarginės galo, jis gavo dvidešimt penkias uolektis. ¹⁴Jis pamatavo taip pat ir prieangį šešiasdešimčia uolekčių, ir vartus prie šulo kiekviename kiemo šone. ¹⁵Nuo vartų priekio prie įėjimo lig vidinio vartų prieangio galo buvo penkiasdešimt uolekčių. ¹⁶Sarginės ir jų šulai turėjo langus su langinėmis visur aplinkui vartų viduje, ir prieangiai turėjo langus visur aplinkui viduje, o šulai buvo papuošti palmėmis.

¹⁷Tuomet jis nuvedė mane į išorinį kiemą* su kambariais ir grįsta asla visur aplink kiemą. Aplink grįstąją aslą buvo trisdešimt kambarių. ¹⁸Ši grįstoji asla siekė vartų šoną ir atitiko jų grindinį; tai buvo žemutinė asla. ¹⁹Vyras pamatavo nuotolį nuo žemutinių vartų vidinio priekio lig vidinio kiemo išorinio priekio šimtu uolekčių.

Taip buvo rytiniame ir šiauriniame šone. ²⁰Tuomet jis pamatavo išorinio kiemo vartus į šiaurės pusę, – jų ilgį ir plotį. ²¹Jų sarginės, po tris kiekvienoje pusėje, jų šulai ir prieangis buvo tokio pat didu-

mojui istorijoje po Babilonijos tremties. Monarchijos žlugimas ir tremtis sukūrė visiškai naują būklę Sandoros tautai. Pranašas Ezekielis yra laikomas judaizmo pradininku. Mat Sandoros tikėjimas įgavo naują išraišką, atspindinčią naująją būklę ir istorines sąlygas. Sandoros tikėjimas ne tik patyrė didelį sielvartą dėl monarchijos žlugimo ir tremties, bet ir brendo, – tapo gilesnis ir turtingesnis.

40,5: *Uolektis*: ilgio mastas – 45 cm. Tuomet

buvo naudojama dvejopa uolektis ilgiui matuoti: paprasta – 45 cm ir didžioji uolektis – maždaug 52 cm. Paprastoji apėmė šešias plaštakas, o didžioji – septynias. Ezekielis turi mintyje didžiąją uolektį. 40,6-17: Rytiniai vartai į išorinį Šventyklos kiemą aprašomi tiksliau negu šiauriniai ir pietiniai, nors šie dveji vartai turėjo tokius pat matmenis. Vidinio kiemo vakariniame šone vartų nebuvo, nes ten stovėjo didžiulis pastatas (žr. Ez 41,12).

mo, kaip ir pirmųjų vartų – ilgumas penkiasdešimties uolekčių, o plotumas dvidešimt penkių uolekčių. ²²Jų langai, prieangis ir palmės buvo to paties didumo, kaip ir vartų į rytų pusę. Iš lauko į juos aukštyn vedė septynios pakopos, o jų prieangis buvo viduje. ²³Priešais šiaurinius vartus, panašiai kaip priešais rytinius vartus, buvo vartai į vidinį kiemą, – jis išmatavo nuotolį nuo vartų lig vartų šimtu uolekčių.

²⁴ Tuomet jis pavedė mane pietų link, žiūriu, ten vartai į pietų pusę. Jis pamatavo jo šulus ir prieangį, – ir tie turėjo tokius pat matmenis, kaip ir kiti. ²⁵Vartuose ir jų prieangyje visur aplinkui buvo langai kaip kitų langai, – vartų ilgumas penkiasdešimt uolekčių, o plotumas dvidešimt penkios. ²⁶Iš lauko į juos aukštyn vedė septyni laiptai, o jų prieangis buvo viduje. Jų šulai buvo papuošti palmėmis, viena viename šone, o kita kitame. ²⁷Ir vidinio kiemo pietų pusėje buvo vartai, – jis išmatavo nuotolį nuo tų vartų lig pietinių vartų šimtu uolekčių.

²⁸ Tuomet jis įvedė mane pro pietinius vartus* į vidaus kiemą. Jis pamatavo pietinius vartus, – jie turėjo tokius pat matmenis, kaip ir kiti. ²⁹Jų sarginės, šulai ir prieangis buvo tokio pat didumo, kaip ir kitų. Vartuose ir jo prieangyje langai visur aplinkui, jų ilgumas penkiasdešimt uolekčių, o plotumas dvidešimt penkios uolektys. ³⁰Abiejuose šonuose prieangiai, – dvidešimt penkių uolekčių ilgumo ir penkių uolekčių platumo. ³¹Vartų prieangis buvo išorinio kiemo pusėje, palmės puošė jo šulus, o jo laiptai turėjo aštuonias pakopas.

³² Tuomet jis nuvedė mane į vidaus kiemą rytų pusėje ir pamatavo vartus, –

jie turėjo tokius pat matmenis, kaip ir kiti. ³³Jų sarginės, šulai ir prieangis buvo tokio pat didumo, kaip ir kiti. Vartuose ir jo prieangyje langai visur aplinkui, jų ilgumas penkiasdešimt uolekčių, o plotumas dvidešimt penkios uolektys. ³⁴Vartų prieangis buvo išorinio kiemo pusėje, palmės puošė jo šulus abiejuose šonuose, o jo laiptai turėjo aštuonias pakopas.

³⁵ Tuomet jis atvedė mane prie šiaurinių vartų ir juos pamatavo, – jie turėjo tokius pat matmenis, kaip ir kiti. ³⁶Jų sarginės, šulai ir prieangis buvo tokio pat didumo, kaip ir kiti, su langais visur aplinkui. Jų ilgumas buvo penkiadešimt uolekčių ir plotumas dvidešimt penkios. ³⁷Jų prieangis buvo išorinio kiemo pusėje, palmės puošė jo šulus abiejuose šonuose, o jo laiptai turėjo aštuonias pakopas.

³⁸ Šių vartų prieangyje buvo durys į kambarį, skirtą deginamosioms atnašoms plauti. ³⁹Vartų prieangio viduje buvo du stalai viename šone ir du stalai kitame šone, ant kurių būdavo pjaunama ir deginamoji auka, ir auka už nuodėmę, ir auka už kaltę. ⁴⁰Lauke, palei prieangio sieną, prie šiaurinių vartų įėjimo į prieangį, buvo du stalai ir kitame vartų prieangio šone buvo du stalai. ⁴¹Taigi keturi stalai buvo viduje ir keturi stalai lauke už vartų – aštuoni stalai iš viso, ant kurių turėjo būti pjaunamos aukos. ⁴²Keturi stalai, skirti deginamajai aukai, buvo iš tašytų akmenų, pusantrios uolekties ilgumo, pusantrios uolekties platumo ir vienos uolekties aukštumo. Ant jų turėjo būti dedami įrankiai, kuriais deginamosios atnašos ir aukos buvo pjaunamos. ⁴³Viduje plaštakos platumo kabliai buvo pritvirtinti visur aplinkui, ant stalų turėjo būti kraunama aukų mėsa.

40,28-37: Vartai į vidinį Šventyklos kiemą lygiavosi su vartais į išorinį kiemą, tačiau jų

prieangiai buvo ne vidaus, o lauko pusėje.

44 Vidaus kieme šalia vidinių vartų buvo kambariai giesmininkams – vienas prie šono šiaurinių vartų, atgręžtų į pietus, o kitas prie šono rytinių vartų, atgręžtų į šiaurę. ⁴⁵Jis man paaiškino: „Į pietų pusę atgręžtas kambarys yra kunigams, tarnaujantiems Šventykloje, ⁴⁶o kambarys, atgręžtas į šiaurės pusę, yra kunigams, kurie tarnauja prie aukuro. Jie yra Zadoko palikuonys,* – tik jie vieni iš Levio palikuonių gali artintis prie VIEŠPATIES jam tarnauti“. ⁴⁷Jis pamatavo kiemą, – išilgai šimtu uolekčių ir skersai šimtu uolekčių. Kiemas buvo keturkampis. Aukuras stovėjo priešais Šventyklą.

Šventyklos prieangis ^{48*}Tuomet jis atvedė mane į Šventyklos prieangį ir išmatavo prieangio šulius penkiomis uolektimis viename šone ir penkiomis uolektimis kitame šone. Vartų plotumas buvo keturiolika uolekčių. Šoninės vartų sienos buvo trijų uolekčių viename šone ir trijų uolekčių kitame. ^{49*}Prieangio ilgumas buvo dvidešimties uolekčių ir plotumas dvylikos uolekčių, į jį aukštyn vedė dešimt pakopų, kiekviename šone prie staktų stovėjo šulai.

41 Šventyklos Šventoji ¹Tuomet jis privedė mane prie Šventosios ir pamatavo šulius, – jų storumas viename ir kitame šone buvo šešios uolektys. ²Įėjimo anga buvo dešimties uolekčių, o įėjimo angos šoninės sienos buvo penkių uolekčių viename ir kitame šone. Jis pamatavo Šventosios ilgį – keturiasdešimt uolekčių – ir jos plotį – dvidešimt uolekčių.

Šventyklos Šventųjų Šventoji ³Įėjęs į {Šventųjų Šventosios} vidų, jis pamatavo įėjimo angos šulius – dvi uolektys, įėjimo angos plotumą – šešios uolektys ir įėjimo angos šoninės sienas – septynios uolektys. ⁴Jis pamatavo ir kambario už Šventosios ilgumą dvidešimčia uolekčių ir plotumą dvidešimčia uolekčių. Ir tarė man: „Tai Šventųjų Šventoji“.

Šoniniai Šventyklos kambariai

⁵Tuomet jis pamatavo Šventyklos sieną, – ji buvo šešių uolekčių storumo, – ir visur aplink Šventyklą esančių šoninių kambarių plotumą – keturios uolektys. ⁶Šoniniai kambariai buvo vienas ant kito trijuose aukštuose, po trisdešimt kiekviename aukšte. Visur aplinkui Šventyklos sieną buvo iškyšuliai šoniniams kambariams pritvirtinti, kad jie nesiremtų į Šventyklos sieną. ⁷Takas į šoninius kambarius aukštuose buvo skirtingo plotumo, nes jų sąranga turėjo laiptus aplink visą Šventyklą. Todėl šoninių kambarių sąranga plėtėjo nuo aukšto į aukštą. Nuo žemiausio aukšto buvo kopinama į aukščiausią per vidurinę aukštą.

⁸Pastebėjau, kad Šventyklą turėjo visur aplinkui grįstą pakylą – šoninių kambarių pamatus, – jie buvo vienos šešių uolekčių nendrės aukštumo. ⁹Išorinės šoninių kambarių sienos storumas buvo penkių uolekčių, o tarpas tarp Šventyklos šoninių kambarių ¹⁰ir tarp kiemo kambarių turėjo dvidešimties uolekčių plotumą aplinkui visą šventyklą. ¹¹Šoniniai kambariai buvo atgręžti į atvirą vietą, vienos durys šiaurės šone, o kitos durys pietų šone. Atvirosios vietos plotis buvo penkios uolektys visur aplinkui.

40,46: *Zadoko palikuonys*: Saliamono laikų vyriausiojo kunigo Zadoko palikuonys. Senajame Testamente kunigystės užduotis buvo paveldima. Žr. 2 Sam 15,24-29; 1 Kar 1,32-34; 2,35.
40,48-51: Ezekielio regėjimo Šventykla atspindi

Saliamono statytos Šventyklos aprašą. Žr. 1 Kar 6. 40,49-41,4: Trys pagrindinės Šventyklos dalys: Prieangis, hebrajiškai *Ulam*, Šventoji – *Hekal* ir Šventų Šventoji – *Debir*.

Pastatas vakariniame Šventyklos kiemo šone ¹²Pastatas,* atgręžtas į Šventyklos kiemą vakarinėje pusėje, buvo septyniasdešimtys uolekčių platumo, pastato siena visur aplinkui buvo penkių uolekčių storumo, o ilgumas devyniasdešimt uolekčių. ¹³Tuomet jis pamatavo Šventyklos ilgį – šimtas uolekčių, kiemas ir pastatas bei jo sienos – šimtas uolekčių. ¹⁴Pamatavo ir rytinį Šventyklos šoną bei kiemą – šimtas uolekčių. ¹⁵Tuomet jis pamatavo ilgį ir pastato, kuris buvo atgręžtas į kiemą vakarinėje pusėje, bei jo prieangius iš abiejų pusių vienu šimtu uolekčių.

Šventyklos vidus Šventyklos Šventoji, vidus ir kiemo prieangiai ¹⁶buvo visur aplinkui apmušti lentelėmis, visi trys turėjo nišose langus su pinučiais. Nuo slenksčio Šventyklą visur aplinkui buvo apmušta medžiu nuo grindų iki langų {dabar langai buvo uždengti}, ¹⁷lig durų viršaus, net namo viduje ir iš lauko pusės. Visos vidaus sienos visur aplinkui ir Šventojoje buvo išpuoštos ražiniais: ¹⁸kerubais ir palmėmis, palmė tarp kerubo ir kerubo. Kiekvienas kerubas turėjo du veidus: ¹⁹žmogaus veidą, atgręžtą į palmę iš vienos pusės, ir liūto veidą, atgręžtą į palmę iš kitos pusės. Tai buvo pakartota visur Šventykloje, – ²⁰kerubai ir palmės buvo įraižyti ant sienos nuo aslos lig durų viršaus.

²¹Šventosios durų staktos buvo keramikinės. ²²Priešais Šventųjų Šventąją stovėjo pavidalas, kuris atrodė lyg medinis aukuras*, – trijų uolekčių aukštumo, dviejų uolekčių ilgumo ir dviejų uolekčių platumo. Aukuro kampai, pakoja ir sienos buvo iš medžio. Jis man tarė: „Tai stalas, stovintis prieš VIEŠPATĮ“. ²³Šventoji ir

Šventųjų Šventoji turėjo po dvi duris. ²⁴Abejos durys turėjo po dvi suveriamas puses, – dvi suveriamos pusės vienoms durims ir dvi suveriamos pusės kitoms. ²⁵Ant navos durų buvo įraižyti kerubai ir palmės taip, kaip buvo įraižyti ant sienų. Lauke, prieangio priekyje, buvo stoginė iš medžio. ²⁶Šoninėse prieangio sienose buvo langai nišose ir palmės ant abiejų šonų.

42 Buitiniai pastatai prie Šventyklos ¹Tuomet jis vedė mane per šiaurinius vartus į išorinį kiemą ir privedė prie kambarių, buvusių priešais Šventyklos kiemą ir pastato šiauriniame šone. ²Pastato ilgumas šiauriniame šone buvo šimtas uolekčių ir platumas – penkiasdešimt. ³Priešais vidinio kiemo vartus viename šone ir priešais išorinio kiemo grindinį kitame šone buvo kambariai – triaukštė stoginė su kambariais ⁴Kambarių priešakyje buvo dešimtys uolekčių platumo ir šimto uolekčių ilgumo takas, o durys į kambarius buvo šiaurės pusėje. ⁵Viršutinio aukšto kambariai buvo siauresni, negu kambariai žemutiniame ir viduriniame pastato aukšte, nes jame stoginei buvo paimta daugiau vietos. ⁶Jie buvo visuose trijuose aukštuose, bet kolonų, kaip kad kiemų kolonos, neturėjo, todėl viršutinio aukšto kambariai ir buvo siauresni, negu žemiau esantys vidurinio ir žemutinio aukšto kambariai. ⁷Siena lauke, lygiagreti su kambariais ir priešais kambarius, išorinio kiemo pusėje, buvo penkiasdešimtys uolekčių ilgumo ⁸Ir kambariai išorinio kiemo pusėje buvo penkiasdešimtys uolekčių ilgumo, bet kambariai priešais Šventyklą buvo šimto uolekčių ilgumo. ⁹Po šiais kambariais buvo įėjimas, – reikėjo eiti iš rytų pusės, norint įeiti į juos

41,12: *Pastatas*: šio pastato paskirtis tiksliau nėra aptarta.

41,22: *Medinis aukuras*: smilkalų aukoms, stovintis Šventojoje prie įėjimo į Šventą Šventąją.

iš išorinio kiemo, – ¹⁰kur prasidėjo išorinė siena.

Ir pietiniame šone, priešais kiemą ir pastatą, buvo kambarių ¹¹irgi su taku priekyje. Jie buvo panašūs į kambarius šiauriniame šone: tokio pat ilgumo ir platumo, su tokiais pat išėjimais, įrengimais ir durimis. ¹²Įėjimai į kambarius pietiniame šone buvo pasiekiami per įėjimą atitinkamo tako pradžioje iš rytų pusės palei vidaus sieną.

¹³* Tuomet jis kreipėsi į mane: „Šiauriniai kambariai ir pietiniai kambariai priešais kiemą yra šventi kambariai, kur kunigai, tarnaujantys VIEŠPAČIUI, valgys švenčiausias atnašas. Tenai jie pasidės švenčiausias atnašas, – ir grūdų atnašas, ir atnašas už nuodėmę, ir atnašas už kaltę, – nes ta vieta yra šventa. ¹⁴Kunigai, įėję į Šventąją vietą, neišeis į išorinį kiemą, nepalikę ten drabužių, kuriais apsirengę tarnauja, nes jie yra šventi. Prieš eidami į žmonėms skirtą vietą, jie turi apsivilkti kitais drabužiais”.

¹⁵Pabaigęs matuoti Šventyklos vidų, jis išvedė mane pro rytinius vartus ir pamatavo jos plotą visur aplinkui. ¹⁶Matuojamąją nendre pamatavo rytinį šoną – penki šimtai uolekčių matuojamąją nendre. Tuomet lanku apėjo ¹⁷ir pamatavo šiaurinį šoną – penki šimtai uolekčių matuojamąją nendre. ¹⁸Apėjo lanku ir pamatavo pietinį šoną – penki šimtai uolekčių matuojamąją nendre. ¹⁹Atsisuko į vakarinį šoną ir pamatavo – penki šimtai uolekčių matuojamąją nendre. ²⁰Jis pamatavo Šventyklos plotą iš visų keturių šonų. Plotas turėjo aplinkui penkių šimtų

uolekčių ilgumo ir penkių šimtų uolekčių platumo sieną, kuri skyrė pašventintą vietą nuo paprastos.

43 Dieviškasis Artumas sugrįžta į Šventyklą ¹Tuomet jis atvedė mane prie rytinių vartų. ²Žiūriu, Izraelio Dievo šlovė artinasi iš rytų, jos užsės kaip šniokštimas galingų vandenų, ir žemė spindi nuo jo Artumo. ³Regėjimas, kurį mačiau, buvo kaip regėjimas, kurį buvau matęs, kai jis atėjo sunaikinti miesto, ir kaip regėjimas, kurį buvau matęs prie Kebaro upės. Puoliau veidu žemėn. ⁴VIEŠPATIES šlovei įėjus į Šventyklą pro rytų vartus, ⁵dvasia pakėlė mane ir nuvedė į vidaus kiemą. Žiūriu, Šventyklą sklidina VIEŠPATIES šlovės.

⁶Vyruui stovint šalia manęs, išgirdau kažką kalbantį į mane iš Šventyklos. ⁷Jis man sakė: „Marusis, tai ir mano sosto vieta, ir vieta mano kojų padams. Amžiais čia tarp Izraelio žmonių gyvensiu. Izraelio namai nebeterš daugiau mano švento vardo, – nei jie, nei jų karaliai, – savo kekšavimu ir savo karalių lavonais jiems numirus. ⁸Kai jie dėjo savo slenkstį prieš mano slenkstį* ir savo staktas prieš mano staktas taip, kad tarp manęs ir jų liko tik siena, jie suteršė mano šventą vardą savo bjauriais nusikaltimais, kurių jie pridarė, ir aš iš pykčio juos sunaikinau. ⁹Dabar teatitolina savo kekšavimą ir savo karalių lavonus nuo manęs, ir aš amžinai tarp jų gyvensiu.

¹⁰O tu, marusis, parodyk Izraelio namams Šventyklą, – teismatuoja jos matmenis, tesusigėsta dėl savo bjaurių nusikaltimų. ¹¹Kai jie susigės dėl viso, ką

42,13: Šių kambarių paskirtis vėl ir plačiau paaiškinama Ez 46,19-20.

43,8: *Kai jie dėjo savo slenkstį prieš mano slenkstį*: priestremtinio laikotarpio metu Šventyklą ir karaliaus rūmai priklausė tam pačiam pastatų junginiui. Fizinis pastatų artumas gundė

karalius, – pavyzdžiui, Ahazą ir Manasą, – laikyti Dievo Šventyklą savo privačia koplyčia ir paversti ją pagonių dievų garbinimo vieta. Naujajame Izraelyje Šventyklą yra nepriklausoma, net fiziškai, nuo valstybės teisėvarkos. Žr. Ez 45,7-8.

padarė, pamokyk juos apie Šventyklos planą, jos įrengimą, išėjimus ir įėjimus, – visą jos planą, – visus jos planą liečiančius įstatus ir nurodymus. Surašyk tai jiems matant, kad jie ištikimai laikytųsi viso jos plano ir visų jos nuostatų. ¹²Toks yra Šventyklos kalno viršuje įstatymas: visas plotas aplinkui bus švenčiausias. Šitoks yra Šventyklos įstatymas.

Aukuras ¹³Šitie yra aukuro* matmenys uolektimis {uolektį sudaro uolektis ir plaštaka}: jo pagrindas bus vienos uolekties aukščio ir vienos uolekties pločio su vieno sprindžio platumo apvalu aplink jo kraštus. Aukuro aukštis bus šitoks: ¹⁴nuo pagrindo ant žemės lig vienos uolekties platumo apatinės briaunos dvi uolektys, o nuo mažosios briaunos lig vienos uolekties platumo didžiosios briaunos – keturi uolektys. ¹⁵Aukuro židiny bus keturių uolekčių aukščio, keturi ragai kyšos aukštyn nuo aukuro židinio. ¹⁶Aukuro židiny bus keturkampis, – dvylikos uolekčių ilgumo ir dvylikos uolekčių platumo. ¹⁷Ir briauna bus keturkampė, – keturiolikos uolekčių ilgumo ir keturiolikos uolekčių platumo su pusės uolekties pločio apvalu aplinkui. Altoriaus pagrindas aplinkui bus vienos uolekties, o jo laiptai atgręžti į rytus”.

¹⁸Tuomet jis tarė man: “Marusis, – taip kalbėjo Viešpats DIEVAS, – šitie yra aukuro nuostatai: tą dieną, kai jis bus pastatytas, kad ant jo būtų aukojamos deginamosios atnašos ir išliejamas kraujas, ¹⁹Levio kunigams iš Zadoko šeimos, kurie artinasi prie manęs man tarnauti, – tai Viešpaties DIEVO žodis, – duosi iš kaimenės jautuką kaip auką už nuodėmę. ²⁰Paėmęs jo kraujo, pavilgysi juo keturis

aukuro ragus, keturis briaunos kampus ir apvadą aplinkui, – taip jį apvalysi ir išpirksi. ²¹Taip pat paimsi aukai už nuodėmę jautį, – jis bus sudegintas tam skirtoje Šventyklos vietoje, bet už šventovės.

²²Kitą dieną paaukosi ožį, neturintį kliaudos, kaip atnašą už nuodėmę, – aukuras bus apvalytas, kaip buvo apvalytas jaučiu. ²³Atlikęs jo apvalymą, paaukosi iš kaimenės jautuką be kliaudos ir aviną be kliaudos. ²⁴Atvesi juos VIEŠPAČIUI, kunigai pabarstys juos druska ir paaukos kaip deginamąsias aukas VIEŠPAČIUI. ²⁵Kasdien per septynias dienas paruoši ožį aukai už nuodėmę; taip pat turės būti paruošti iš kaimenės jautukas ir avinas be kliaudos. ²⁶Septynias dienas bus atliekamas aukuro išpirkimas ir apvalymas, – taip jis bus pašventintas. ²⁷Pasibaigus toms dienoms, pradedant nuo aštuntos dienos, kunigai ant aukuro aukos jūsų deginamąsias atnašas bei bendravimo aukas, ir aš būsiu jums palankus, – tai Viešpaties DIEVO žodis”.

44 Uždarieji vartai ¹Tuomet jis parvedė mane prie išorinių šventovės vartų rytiniame šone, – jie buvo uždari. ²VIEŠPATS man tarė: “Šie vartai pasiliks uždari. Jie nebus atidaryti! Niekas pro juos neįeis, nes VIEŠPATS, Izraelio Dievas, įėjo pro juos, – jie pasiliks uždari. ³*Vien vadas, todėl kad yra vadas, galės juose sėstis ir valgyti duoną VIEŠPATIES akivaizdoje. Jis įeis pro vartų prieangį ir išeis tuo pačiu keliu”.

Įėjimas į Šventyklą ⁴Tuomet jis nuvedė mane pro šiaurinius vartus prie Šventyklos priekio. Pažvelgiau – ir štai! VIEŠPATIES šlovės buvo sklidina VIEŠPATIES Šventykla. Parpuoliau žemėn ant sa-

43,13: *Aukuras*: deginamųjų aukų vieta Šventyklos vidaus kieme. Žr. Ez 40,47.

44,3: Aukojimo metu vadas stovi prie rytinių

vidaus kiemo vartų (žr. Ez 46,2). Paskui jis nueina prie išorinio kiemo prieangio pasidalyti savo aukos valgiu. Uždarieji išoriniai vartai rytų pusė-

vo veido. ⁵VIEŠPATS mane prakalbino: “Marusis, įsidėk sau į širdį, gerai įsižiūrėk akimis ir atidžiai įsiklausyk ausimis į visa, ką tau pasakysiu apie visus VIEŠPATIES Namų įstatus bei visus jų įstatymus. Gerai įsidėmėk, kam leidžiama įeiti į Namus, ir visus, kurie neturi būti įleidžiami į Šventyklą. ⁶Sakyk maištininkams Izraelio namams: ‘Taip kalbėjo Viešpats DIEVAS. O Izraelio namai, gana jums visų jūsų bjaurių nusikaltimų! ⁷Dauginate juos, įvesdami svetimtaučius*, neapipjaustytos širdies ir neapipjaustyto kūno, kad jie lankytųsi mano šventovėje, suteršdami mano Šventyklą, kai jūs man aukojate mano duoną – taukus ir kraują. Sulaužėte mano sandorą savo bjauriais nusikaltimais. ⁸Užuot patys prižiūrėję mano šventąsias atnašas, jūs paskyrėte svetimtaučius, kad už jus jie prižiūrėtų mano šventovę’”.

⁹ Taip kalbėjo Viešpats DIEVAS: “Joks svetimtautis, neapipjaustyta širdimi ir neapipjaustyta kūnu, neįeis į mano šventovę, net joks svetimtautis, gyvenantis tarp izraeliečių. ¹⁰* Tik levitai, nors jie, izraeliečiams klaidžiojant paskui savo stabus, pasitraukė toli nuo manęs ir turėjo priimti bausmę už savo kaltę, ¹¹ bus mano šventovės tarnai. Jie bus paskirti Šventyklos vartams prižiūrėti ir Šventykloje tarnauti, – skers deginamąsias atnašas bei aukas žmonėms ir bus jiems patarnauti. ¹² Kadangi jie tarnavo žmonėms jų stabų akivaizdoje ir buvo Izraelio namams kaltės

priežastis, todėl aš pakėliau prieš juos savo ranką, – tai Viešpaties DIEVO žodis, – jie turės priimti bausmę už savo kaltę. ¹³ Jie nesiartins prie manęs tarnauti kaip kunigai, nesiartins nei prie mano šventųjų atnašų – švenčiausių dalykų, bet turės priimti gėdą už bjauriuosius nusikaltimus, kuriuos darė. ¹⁴ Tačiau paskirsiu juos prižiūrėti Šventyklos, kad atliktų visą jos ruošą, darytų joje visa, kas reikalinga.

Kunigai ¹⁵ O Levio giminės kunigai, Zadoko palikuonys, ištikimai rūpinęsi mano šventove izraeliečiams nuklydus nuo manęs, artinsis prie manęs, kad man tarnautų, – jie stosis mano akivaizdoje aukoti taukus ir kraują, – tai Viešpaties DIEVO žodis. ¹⁶ Vien jie eis į mano Šventyklą, vien jie artinsis prie mano stalo man tarnauti, – jie rūpinsis mano tarnystėje. ¹⁷ Įeidami pro vidaus kiemo vartus, jie vilkės lininiais drabužiais, o tarnaudami prie vidaus kiemo vartų ar Šventykloje, jie nesirengs jokių vilnonių apdarų. ¹⁸ Ant galvos jie nešios lininius turbanus, strėnas apvilks apatinius iš lino, nesijuos diržu, kad neprakaituotų. ¹⁹ Išeidami į vidaus kiemą, – prie žmonių vidaus kieme, – jie nusivilks drabužius, kuriuos vilkėjo tarnaudami, ir padės juos šventovės kambariuose; tuomet jie apsiliks kitais drabužiais, kad savo drabužiais nepašventintų žmonių.* ²⁰ Galvos jie nesiskus nei ilgų plaukų neaugins, – savo galvos plaukus jie tik apkirps. ²¹ Kunigas, kai turės eiti į

je simbolizuoja, kad Viešpats įėjo į Šventyklą visam laikui ir daugiau nebeišeis.

44,7-9: Prieš Babilono tremtį Šventykloje kai kuriuos paprastus patarnavimus atlikdavo svetimtaučiai. Žr. Joz 9,22-27. Naujojoje Šventykloje juos atliks levitai.

44,10-14: Levitai, išskyrus Zadoko šeimos palikuonis, kadaise atlikinėjo kunigo tarnystę įvairiose Izraelio ir Judo karalysčių šventovėse ir aukštumų vietose, kur Dievo garbinimas buvo suterštas pa-

goniškėmis priemonėmis. Levitų pažeminimas – tarnystės apribojimas paprastais patarnavimais – buvo visapusiškai įgyvendintas po Babilono tremties. Šis faktas padeda suprasti, kodėl taip mažai levitų tegrįžo į Jeruzalę. Žr. Ezd 8,15-17.

44,19: ... kad savo drabužiais nepašventintų žmonių: tuomet buvo manoma, kad šventumas yra apčiuopiamas daiktas ir todėl reikia jį apsaugoti nuo nepašventintų asmenų.

vidaus kiemą, negers vyno. ²²Našlės ar atleistos moters jie sau žmona neims, im tik mergelę iš Izraelio namų palikuonių ar našlę, kuri yra kunigo našlė. ²³Jie mokys mano tautą, koks yra skirtumas tarp švento ir nešvento, parodys jiems, kaip atskirti tai, kas švaru, nuo to, kas nešvaru. ²⁴Kilus ginčui, vien jie bus teisėjai, – išspręs jį pagal mano nuostatus. Jie saugos mano įstatymus bei įstatus visose mano šventėse ir švės mano šabus.

²⁵Jie eis prie numirėlio, kad savęs nesuterštų. Mirus tėvui ar motinai, sūnui ar dukteriai, broliui ar netekėjusiai seseriai, jiems leista save suteršti. ²⁶Atskaičiavus septynias dienas po jo apvalymo, jis bus švarus. ²⁷Tą dieną, kai eis į šventovę, į vidaus kiemą, kad tarnautų šventovėje, jis turės paaukoti savo atnašą už nuodėmę, – tai Viešpaties DIEVO žodis.

²⁸Toks bus jiems paveldas, aš esu jų paveldas; neduosite jiems nuosavybės Izraelyje, aš esu jų nuosavybė. ²⁹Jie valgys grūdų atnašas, atnašas už nuodėmę, atnašas už kaltę, – visa, kas Izraelyje paaukota,* jiems priklausys. ³⁰Pirmienos* visų pirmagimių ir visų jūsų dovanų – visų jūsų atnašų – priklausys kunigams. Ir pirmienas savo tešlos duosite kunigams, idant palaima nužengtų ant jūsų namų. ³¹Kunigai nevalgys mėsos – paukščio ar galvijo, nudvėsusio ar žvėrių sudraskyto”.

45 Krašto padalijimas ir Viešpaties paveldas ¹“Dalydami burtų keliu kraštą kaip paveldą, atskirkite iš krašto kaip dovaną VIEŠPAČIUI šventą sritį dvidešimt penkių tūkstančių uolekčių ilgumo ir dvidešimties tūkstančių uo-

lekčių platumo, – visas jos plotas bus šventas. ²Iš jos keturkampis penkių šimtų uolekčių iš penkių šimtų uolekčių plotas bus šventovei su penkiasdešimčia uolekčių laisvo ploto aplinkui jį. ³Šventojoje srityje atmatuokite dvidešimt penkių tūkstančių uolekčių ilgumo ir dešimties tūkstančių uolekčių platumo dalį, kurioje bus šventovė – Šventųjų Šventoji. ⁴Tai bus šventoji krašto dalis, – ji bus kunigams, kurie tarnauja šventovėje ir artinasi prie VIEŠPATIES, kad jam tarnautų, vieta jų namams ir Šventoji vieta šventovei. ⁵Kita dalis – dvidešimt penkių tūkstančių uolekčių ilgumo ir dešimties tūkstančių uolekčių platumo – bus levitams, tarnaujantiems Šventykloje, kaip jų nuosavybė, – joje bus miestai jiems gyventi.

⁶Palei atskirtą šventąją sritį paskirkite penkių tūkstančių uolekčių pločio ir dvidešimt penkių tūkstančių uolekčių ilgumo plotą kaip nuosavybę miestui, – tai priklausys visiems Izraelio namams.

⁷O vadui priklausys nuosavybė greta abiejų šventosios srities ir miesto nuosavybės šonų, palei šventąją sritį ir miesto nuosavybę, vakarų ir rytų pusėje, tokio pat ilgio kaip viena iš gentinių dalių, besidriekianti nuo vakarinės lig rytinės ⁸krašto sienos. Tai bus jo nuosavybė Izraelyje. Mano vadai daugiau nebeengs mano tautos, bet paliks likusį kraštą Izraelio namams pagal jų gimines”.

⁹* Taip kalbėjo Viešpats DIEVAS: “Gana jums, Izraelio vadai! Pašalinkite smurtą ir plėšikavimą, vykdykite teismą ir teisingumą. Liaukitės kamuoti mano tautą, – tai Viešpaties DIEVO žodis.

44,29: ... kas Izraelyje paaukota: pašvęsta pažadu Dievui.

44,30: Pirmienos: pirmagimiai ir pirmieji derliaus vaisiai, aukojami Dievui reiškiant dėkinumą.

45,9-12: Prieštremtiniu laikotarpiu karališkasis dvaras puoselėjo krašto turtuolių gobsumą. Žmonės buvo išstumiami iš šeimos paveldo – žemės, kentėjo nuo sukčiavimo prekyboje (žr. Mch 2,2; Iz 3,12-15; 5,8-10; Oz 12,8; Am 8,5). Efa: saikas

Svoriai ir matai¹⁰ Tebūna jūsų svoristykės teisingos, teisinga efa ir teisingas batas. ¹¹Efa ir batas turi būti vienodo didumo, – batas talpina dešimtadalį homero ir efa dešimtadalį homero, – jų talpumas bus matuojamas homeru. ¹²Šekelis turės dvidešimt gerų. Dvidešimt šekelių, dvidešimt penki šekeliai ir penkiolika šekelių sudarys jums vieną miną.

Aukos¹³ Šitos yra aukos, kurias atnašausite: nuo kiekvieno homero kviečių – šeštadalį efos, nuo kiekvieno homero miežių – šeštadalį efos. ¹⁴O saikas aliejui, – aliejus matuojamas batu, – nuo kiekvieno koro bato dešimtadalis {koras*, kaip ir homerai, turi dešimt batų}. ¹⁵Viena avis nuo kiekvienos dviejų šimtų kaimenės iš Izraelio ganyklų. Šitokia yra auka grūdų atnašų, deginamųjų atnašų ir bendravimo atnašų išpirkimui, – tai Viešpaties DIEVO žodis. ¹⁶Visi krašto gyventojai turės duoti šitas aukas {vadui Izraelyje}. ¹⁷Vado pareiga bus rūpintis deginamosiomis atnašomis, grūdų atnašomis ir liejamosiomis atnašomis šventėse, jaunaties dienomis ir šabuose, – visose Izraelio namų iškilmėse. Jis pasirūpins atnašomis už nuodėmę, grūdų atnašomis, deginamosiomis atnašomis ir bendravimo atnašomis, kad būtų išpirkti Izraelio namai”.

Šventės¹⁸ Taip kalbėjo Viešpats DIEVAS: “Pirmojo mėnesio pirmąją dieną iš kaimenės paims jokios kliaudos neturinčią jautį ir apvalys šventovę. ¹⁹Kunigas paims kraujo iš aukos už nuodėmę ir juo pašlakstys Šventyklos durų staktas, keturis aukuro briaunos kampus ir vidaus kie-

mo vartų staktas. ²⁰Tą patį pakartosi septintą mėnesio dieną už kiekvieną, kuris nusidėjo per klaidą ar nežinojimą. Taip atliksite Šventyklos išpirkimą.

²¹Pirmojo mėnesio keturioliką dieną švęsite išėjimo iškilmę, septynių dienų šventės metu bus valgoma nerauginta duona. ²²Tą dieną vadas parūpins sau ir visiems krašto žmonėms jautį aukai už nuodėmę. ²³Septynių šventės dienų metu jis parūpins kasdien – per septynias dienas – septynis jaučius ir septynis avinų, neturinčius jokios kliaudos, kaip deginamąją auką VIEŠPAČIUI ir vieną ožį kasdien aukai už nuodėmę. ²⁴Jis parūpins grūdų aukai: kiekvienam jaučiui vieną efa ir kiekvienam avinui vieną efa su hinu* aliejaus prie kiekvienos efos.

²⁵Iškilmėje, kuri švenčiama septinto mėnesio penkioliką dieną, jis turi daryti tą patį per septynias šventės dienas, parūpindamas atnašas už nuodėmę, atnašas deginamajai aukai, grūdų atnašas ir aliejų”.

46 Šabai¹ Taip kalbėjo Viešpats DIEVAS: “Rytiniai vidaus kiemo vartai bus uždari šešias darbo dienas, bet bus atidaryti šabo dieną, bus atidaryti ir mėnulio jaunaties dieną. ²Vadas įeis iš lauko pro vartų prieangį ir stovės prie vartų šulų. Kunigai paaukos jo deginamąją atnašą ir jo bendravimo atnašas, o jis pagarbins VIEŠPATĮ ant vartų slenksčio. Tuomet jis išeis, bet vartai paliks atidaryti iki vakaro. ³Ir paprasti žmonės prie tų pačių vartų įėjimo garbins VIEŠPATĮ šabo ir mėnulio jaunaties dienomis. ⁴Deginamoji auka, kurią vadas paaukos VIEŠPA-

javams seikėti, o *batas* skysčiams – maždaug 45 litrai. *Homerai*: 450 litrų saikas. *Gera*: mažiau negu pusė gramo. *Šekelis*: piniginis vienetas – 0,011 gramo. Jo piniginė vertė nebuvo vienoda, nes jis galėjo būti ir sidabrinis, ir auksinis. *Mina*: piniginis vienetas – prieštreitinė turėjo 50 šekelių vertę, bet

vėliau, priėmus Babilono piniginius vienetus – 60 šekelių.

45,14: *Koras*: saikas skysčiams ir javams, lygus homerui.

45,24: *Hinas*: saikas skysčiams matuoti, – bato šeštadalis.

ČIUI šabo dieną, bus šeši avinėliai, neturintys jokios kliaudos, ir vienas avinas, neturintis jokio trūkumo, ⁵su vienos efos grūdų atnaša prie avino, – o grūdų atnaša prie avinėlių priklausys nuo jo rankos dosnumo, – drauge su vienu hinu aliejaus prie kiekvienos efos. ⁶Mėnulio jaunaties dieną iš kaimenės jis paaugos jokios kliaudos neturintį jautį, šešis avinėlius ir vieną aviną, – ir jie turi būti be jokio trūkumo. ⁷Kaip grūdų atnašą jis parūpins vieną efa prie jaučio ir vieną efa prie avino, – o prie avinėlių pagal savo rankos dosnumą, – drauge su vienu hinu aliejaus prie kiekvienos efos.

Apeiginiai nuostatai ⁸Vadas visuomet įeis ir išeis pro vartų prieangį. ⁹Kai paprasti žmonės, eidami į VIEŠPATIES akivaizdą švenčių metu, įeina pagarbinti pro šiaurinius vartus, jie turi išeiti pro pietinius vartus, o kai įeina pro pietinius vartus, turi išeiti pro šiaurinius vartus, – teneigrižta prie vartų, pro kuriuos įėjo, bet teįsina pro priešais esančius vartus. ¹⁰Kai jie įeina, drauge su jais įeis ir vadas, kai jie išeina, ir jis išeis.

¹¹Iškilmėse ir šventėse grūdų atnaša prie jaučio bus viena efa, prie avino irgi bus viena efa, – prie avinėlių priklausys nuo jo rankos dosnumo, – drauge su aliejaus hinu prie kiekvienos efos. ¹²Rytiniai vartai bus atidaryti vadui, kada tik jis savo noru parūpins atnašas, – savo noru paaugotas VIEŠPAČIUI, – ar deginamajai aukai, ar bendravimo aukoms, kad jis galėtų paaugoti savo deginamąją auką ir bendravimo aukas, kaip jis tai daro šabo dieną.

Tuomet jis išeis, – jam išėjus, vartai bus uždaryti.

¹³Kasdien parūpinsi vienerių metų avinėlių, neturintį jokio trūkumo, kaip deginamąją auką VIEŠPAČIUI, – parūpinsi vieną kiekvieną rytą. ¹⁴Kasryt parūpinsi prie jo ir grūdų atnašas, – šeštadalį efos ir trečdalį hino aliejaus, kuris turi būti sumaišytas su geriausiais miltais kaip grūdų auka VIEŠPAČIUI. Tai yra amžini įstatas. ¹⁵Taip bus parūpinti avinėlis, grūdų atnašos ir aliejus kas rytą kaip nuolatinė deginamoji auka”.

Krašto vadas ¹⁶Taip kalbėjo Viešpats DIEVAS: “Jei vadas duoda dovaną iš savo paveldo kuriam nors savo sūnų, ji priklausys jo sūnams, – paveldu ji bus jų nuosavybė. ¹⁷Bet jei jis duoda dovaną iš savo paveldo kuriam nors savo tarnų, ji bus jo iki atlaidos* metų. Tuomet ji sugrįš vadui, – tik jo sūnūs gali pasilaikyti dovaną iš jo paveldo. ¹⁸Vadas negalės atimti iš žmonių jokio paveldo, išvaydamas juos iš savo nuosavybės. Tik iš savo paties nuosavybės jis galės duoti savo sūnams paveldą, idant nė vienas mano tautos žmogus nebūtų išblokštas iš savo nuosavybės”.

Šventyklos virtuvės ¹⁹Tuomet jis nuvedė mane pro įėjimą, esantį šalia vartų, prie kunigams skirtų šventųjų kambarių, atgręžtų į šiaurę. Žiūriu, ten prie jų vakarinio galo vieta. ²⁰Jis man paaiškino: “Tai vieta, kur kunigai virs atnašas už kaltę bei atnašas už nuodėmę ir keps grūdų atnašas, idant nereikėtų išnešti jų iš vidaus kiemo ir nebūtų pašventinti žmonės”.*

46,17: ... *atlaidos metų*: kas penkiasdešimtieji metai buvo jubiliejaus metai. Žr. Kun 25,23-55. Izraeliečiai vergai buvo išlaisvinami, žemės nuosavybė grąžinama pirmą kartą savininkui. Šie du jubiliejaus metų nuostatai apsaugojo socialinę ir ekonominę visuomenės pusiausvyrą. Žodis *jubiliejus* yra kilęs iš hebrajų kalbos žodžio *jobel*, kuris

reiškia *{avinio} ragas*. Mat ragas buvo naudojamas jubiliejui paskelbti.

46,20: ... *ir nebūtų pašventinti žmonės*: ypatingas Dievo šventumas buvo siejamas su vietomis ir kulto dalykais. Ne kunigams skirtos atnašos buvo verdamos tam tikrose virtuvėse, kurios buvo keturiuose išorinio kiemo kampuose.

21 Tuomet jis išvedė mane į išorinį kiemą ir vedė palei keturis kiemo kam-pus. Žiūriu, kiekviename kiemo kampe yra dar kiemas, – 22keturiuose kiemo kam-puose buvo kiemeliai, keturiasdešimties uolekčių ilgumo ir trisdešimties uolekčių platumo, – visi keturi to paties dydžio. 23{Viduje} aplinkui visus keturis ėjo mū-rinys, o po mūriniu visur aplinkui židi-niai. 24Tuomet jis man paaiškino: “Tai virtuvės, kur šventyklos tarnai virs žmo-nių atnašas”.

47 Nuostabioji upė. Vanduo teka iš Šventyklos 1*Tuomet jis nuvedė mane vėl prie įėjimo į Šven-tyklą. Žiūriu, vanduo teka iš po Šventyklos slenksčio rytų link, nes Šventyklos priekis buvo į rytų pusę. Vanduo tekėjo žemyn iš pietinio Šventyklos šono galo, į pietus nuo aukuro. 2Jis išvedė mane pro šiaurinius vartus ir vedė aplinkui lauko puse prie išorinių vartų, pro kuriuos eina-ma į rytus. Žiūriu, vanduo liejasi pietinia-me šone.

3 Vyras, eidamas rytų kryptimi su vir-ve rankoje, atmatavo tūkstantį uolekčių ir pervedė mane per vandenį, – vandens buvo lig kulkšnių. 4Vėl atmatavo tūks-tantį ir pervedė mane per vandenį, – van-dens buvo lig kelių. Vėl atmatavo tūks-tantį uolekčių ir pervedė mane per van-denį, – vandens buvo lig juosmens. 5Vėl atmatavo tūkstantį, jau buvo upė, kurios nebegalėjau pereiti, nes vanduo buvo taip patvinęs, jog reikėjo plaukti, – upė buvo neperbrendama. 6Jis paklausė mane: “Ma-rusis, ar tu matei?”

Tuomet jis parvedė atgal prie upės kranto. 7Eidamas atgal, mačiau ant upės kranto daugybę medžių vienoje ir kitoje pusėje. 8Jis man paaiškino: “Šis vanduo teka į rytų pusę ir nutekės į Arabą, o kai įtekės į jūrą – dvokiančio vandens jūrą, jos vanduo pasidarys sveikas. 9Kur tik ta upė nutekės, visa, kas gyva ir kruta, gaus iš jos gyvybę. Vandeniui ten nutekėjus, joje knibždėte knibždės žuvų, nes jis taps sveikas, – visa gyvuos, kur tik upė tekės. 10Palei ją stovės žvejai nuo En-Gedžio iki pat En-Eglajimų,* – bus vietos tinklams džiovinti, – joje bus gausu visokiausių žuvų, panašiai kaip Didžiojoje jūroje. 11Bet jos pelkės ir balos nepraras sūrumo, nes jos turi būti paliktos druskai. 12Ant krantų, abiejose upės pusėse, augs viso-kiausi vaismedžiai. Jų lapai nenubyrės ir jiems vaisių nepristigs, – kas mėnesį jie neš naujus vaisius, nes jiems vanduo atitekės iš šventovės. Jų vaisiai bus maistui, o jų lapai bus vaistas sergantiems”.

Naujos krašto ribos 13*Taip kalbėjo Viešpats DIEVAS: “Šitos yra ribos, kurio-mis paskirstysite kraštą kaip paveldą dvy-likai Izraelio giminių. Juozapas gaus dvi dalis, 14o likusį kraštą lygiai dalysitės. Kaip prisiekiau duoti jį jūsų protėviams, taip šis kraštas bus jums paveldas.

15 Krašto riba bus tokia: šiaurės pusė-je nuo Didžiosios jūros pro Hetloną lig Lebo-Hamato ir iki Zedado, 16Berotos, Sibrajimų, – kuris yra tarp Damasko ir Hamato ribos, – ir iki pat Hazer-Hatiko-no, kuris yra ant Haurano ribos. 17Taigi riba eis nuo Jūros lig Hazar-Enano, kuris

47,1-12: Nuostabioji patvinusi upė, ištekanči iš Šventyklos, duodanti gyvybę dykumai ir Mirties – Negyvajai jūrai, simbolizuoja grįžimą į Rojų. Žr. Pr 2,10-14. Vanduo yra didelės palaimos ir malonės ženklas, o sausra – praeiksmo ženklas. Žr. Ez 26,5,14.

47,10: ... nuo En-Gedžio iki pat En-Eglajimų.

En-Gedi yra puiki gamtos oazė prie vakarinio Mirties jūros kranto. En-Eglajimai – vietovė šiauriniame Mirties jūros gale.

47,13-20: Atkurtojo Izraelio ribos atspindi Dovydo karalystės ribas – idealiąsias Pažado Žemės ribas. Žr. Sk 34,3-12.

yra į šiaurę nuo Damasko krašto, su Hamato kraštu šiaurės pusėje.

18 Rytų pusėje tarp Haurano ir Damasko, palei Jordaną, tarp Gileado ir Izraelio krašto, iki Rytinės jūros ir lig pat Tamaros. Šita bus rytinė riba.

19 Pietų pusėje riba eis nuo Tamaros lig pat Meribat-Kadešo, o iš ten palei Egipto upės vagą iki Didžiosios jūros. Šita bus pietinė riba.

20 Vakarų pusėje riba bus Didžioji jūra iki pat vietos priešais Lebo-Hamatą. Šita bus vakarinė riba.

21 Taip padalysite šį kraštą sau patiems tarp Izraelio giminių. ²²Kaip paveldą paskirstysite jį burtų keliu sau patiems ir ateiviams, gyvenantiems tarp jūsų, kurie pagimdė pas jus vaikų. Su jais elgsitės kaip su gimusiais Izraelyje, – su jumis bus jiems burtų keliu paskirtas paveldas tarp Izraelio giminių. ²³Kurioje tik giminėje ateiviai gyventų, toje giminėje duosite jiems jų paveldą, – tai VIEŠPATIES žodis”.

48 Giminių paveldas ¹Šitie yra giminių vardai: pradedant šiaurine riba ant Hetlono kelio, nuo Lebo-Hamato lig pat Hazar-Enano, – kuris yra ant Damasko ribos su Hamatu šiaurėje, – nuo rytinio šono iki Jūros bus Danas – viena dalis. ²Prie Dano žemės – nuo rytinės ribos lig vakarinės ribos – bus Ašeras, viena dalis. ³Prie Ašero žemės – nuo rytinės ribos lig vakarinės ribos – bus Naftalis, viena dalis. ⁴Prie Naftalio žemės – nuo rytinės ribos lig vakarinės ribos – bus Manasas, viena dalis. ⁵Prie Manaso žemės – nuo rytinės ribos lig vakarinės ribos – bus Efraimas, viena dalis. ⁶Prie Efraimo žemės – nuo rytinės ribos lig vakarinės ribos – bus Reubenas, viena dalis. ⁷Prie Reubeno žemės – nuo rytinės ribos lig vakarinės ribos – bus Judas, viena dalis.

8 Prie Judo žemės – nuo rytinės ribos lig vakarinės ribos – bus Šventoji dalis, kurią atskirsite dvidešimt penkių tūkstančių uolekčių platumo, o ilgumu lygią vienai iš giminių dalių – nuo rytinės ribos lig vakarinės ribos – su šventove jos viduryje. ⁹Šventoji dalis, kurią atskirsite, bus dvidešimt penkių tūkstančių uolekčių ilgumo ir dvidešimties tūkstančių uolekčių platumo.

10 Šitie bus Šventosios dalies paskirstymai: kunigams priklausys dvidešimt penki tūkstančiai uolekčių šiauriniame šone, dešimties tūkstančių uolekčių platumo vakariniame šone ir dešimties tūkstančių uolekčių rytiniame šone, su VIEŠPATIES šventove jos viduryje. ¹¹Ši Šventoji vieta bus kunigams iš Zadoko palikuonių, kurie man tarnavo ir nenuklydo su paklydusiais Izraelio žmonėmis, kaip padarė levitai. ¹²Ji bus jiems ypatinga dalis iš šventosios krašto dalies, švenčiausia vieta šalia levitų žemės. ¹³Greta kunigų žemės levitai turės dalį dvidešimt penkių tūkstančių uolekčių ilgumo ir dešimties tūkstančių uolekčių platumo. Visas ilgis bus dvidešimt penkių tūkstančių uolekčių, o plotis – dešimties tūkstančių uolekčių. ¹⁴Jokia jos žemė negali būti nei perduota, nei išmainyta, nei perduota, nes yra rinktinė krašto dalis – šventa VIEŠPAČIUI.

15 O likusis plotas, penkių tūkstančių uolekčių platumo ir dvidešimt penkių tūkstančių ilgumo, bus kasdieniams miesto reikalamis – trobesiams ir ganykloms. Miestas bus jo viduryje, ¹⁶ – šitokie bus jo matmenys: šiauriniame šone keturi tūkstančiai penki šimtai, pietiniame šone penki tūkstančiai, rytiniame šone keturi tūkstančiai penki šimtai ir vakariniame šone keturi tūkstančiai penki šimtai. ¹⁷Miestas turės ganyklų: šiaurėje du šimtus penkiasdešimt uolekčių, pietuose du šimtus

penkiasdešimt, rytuose du šimtus penkiasdešimt, vakaruose du šimtus penkiasdešimt. ¹⁸Likusio dešimties tūkstančių uolekčių į rytus ir dešimties tūkstančių uolekčių į vakarus ploto derlius bus mieste dirbantiems maistas. ¹⁹Darbininkai iš visų Izraelio giminių darbuosis. ²⁰Visa atskirtoji šventoji dalis bus dvidešimt penkių tūkstančių uolekčių ketvirtainis, – ji apims šventąją dalį drauge su miesto nuosavybe.

21 O kas lieka abiejuose šonuose nuo Šventosios dalies ir miesto nuosavybės, priklausys vadui. Nuo Šventosios dalies dvidešimt penkių tūkstančių uolekčių pakraščio lig rytinės krašto ribos ir į vakarus nuo dvidešimt penkių tūkstančių uolekčių pakraščio lig vakarinės krašto ribos, šalia giminių dalių, žemė priklausys vadui. Šventoji dalis su Šventyklos šventove jos viduryje, ²²levitų ir miesto nuosavybė bus viduryje žemės, kuri priklausos vadui. Vado žemė bus tarp Judo ribos ir Benjamino ribos.

23 O kitoms giminėms: nuo rytinės ribos lig vakarinės bus Benjaminas, viena dalis. ²⁴Prie Benjamino žemės – nuo rytinės ribos lig vakarinės ribos – bus Simeonas, viena dalis. ²⁵Prie Simeono žemės – nuo rytinės ribos lig vakarinės ribos – bus Issacharas, viena dalis. ²⁶Prie Issacharo žemės – nuo rytinės ribos lig vakarinės ribos – bus Zebulunas, viena dalis. ²⁷Prie

Zebuluno žemės – nuo rytinės ribos lig vakarinės ribos – bus Gadas, viena dalis. ²⁸Prie Gado žemės pietų šone riba eis nuo Tamaros iki Meribat-Kadešo vandenų, o nuo ten palei Egipto upės vagą lig Didžiosios jūros. ²⁹Šitas yra kraštas, kurį padalysite burtų keliu tarp Izraelio giminių, ir šitos yra jų dalys, – tai Viešpaties DIEVO žodis.

Jeruzalės miesto vartai ³⁰Miesto išėjimai bus tokie: šiauriniame šone, kuris turės keturių tūkstančių penkių šimtų uolekčių ilgumą, ³¹bus treji vartai: Reubeno vartai – vieni, Judo vartai – vieni ir Levio vartai – vieni. Miesto vartai bus vadinami Izraelio giminių vardais. ³²Rytiniame šone, kuris turės keturių tūkstančių penkių šimtų uolekčių ilgumą, bus treji vartai: Juozapo vartai – vieni, Benjamino vartai – vieni ir Dano vartai – vieni. ³³Pietiniame šone, kuris turės keturių tūkstančių penkių šimtų uolekčių ilgumą, bus treji vartai: Simeono vartai – vieni, Issacharo vartai – vieni ir Zebuluno vartai – vieni. ³⁴Vakariniam šone, kuris turės keturių tūkstančių penkių šimtų uolekčių ilgumą, bus treji vartai: Gado vartai – vieni, Ašero vartai – vieni ir Nafatalio vartai – vieni. ³⁵Aplinkui miestą bus aštuoniolika tūkstančių uolekčių. O miesto vardas nuo tos dienos bus: „Ten yra VIEŠPATS“.

DANIELIO
KNYGA

Ši knyga vadinama ne autoriaus, kuris mums lieka nežinomas, bet pagrindinio veikėjo – didvyrio vardu. Jis buvo jaunas žydas, išvarytas į Babilono tremtį, kur išgyveno bent iki 538 m. prieš Kristų. Tiesą sakant, Danielio knyga nepriklauso prie pranašiškų raštų, bet yra perdėm savita raštija – apokalipsė, t.y. apreiškimas. Apokaliptinė raštija turėjo labai didelę paklausą nuo 200 m. prieš Kristų lig 100 m. po Kristaus, – priespaudos ir persekiojimo laikais, – iš pradžių žydų, o vėliau ir krikščionių bendrijoje. Nors apokaliptinė raštija ir yra vėlesnė, negu pranašų knygos, tačiau jos šaknys yra pranašų mokyme – pranašų žodžiuose iš Dievo apie Viešpaties dieną ir istorijos pabaigą. Taigi apokaliptinė raštija yra pranašystė su nauju drabužiu. Apokaliptikui, lygiai kaip ir pranašui, Dievas yra istorijos Viešpats.

Danielio knyga skelbia, kad istorijos vyksmas ir raida yra pavaldūs Dievui – visavalei Viešpaties valdžiai. Todėl Sandoros bendrija yra šaukiama į drąsų tikėjimą, nes tik tikint, kad istorijos vyksmą ir raidą valdo Dievas, o ne žmogus, nebijoma gyvenime drąsaus nuosprendžio. Apokaliptinei raštijai yra būdingi spalvingi regėjimai, neįprasti įvaizdžiai ir antgamtiniai įvykiai. Ji turi ryšį su persekiojimu, todėl jos įkvėptieji autoriai naudojami sutartiniu šifru – dvasiniu kodu. Nenuostabu, kad apokaliptinis rašinys yra “užantspauduota {nesuprantama} knyga” pašaliečiams – asmenims, kurie nepriklauso tikėjimo bendrijai.

Danielio knyga buvo parašyta nuožmaus Antiocho IV Epifano persekiojimo metu (167-164 m. prieš Kristų) žydų tautai stiprinti ir guosti. Knyga apima pasakojimus ir regėjimus apie išmintingojo Danielio ir jo trijų draugų išmėginimus ir pergales. Jais mokoma, kad žmogus, pasitikėdamas Dievu, gali nugalėti gyvenimo pagundas ir kliūtis. Veikėjai nėra liaudies legendų kūriniai, bet priklauso istoriniam lobynui. Įkvėptajam autoriui mažiau rūpi pasakojimų istoriškumas, negu faktas, kad II prieškristinio amžiaus žydas įžvelgtų pasakojimų reikšmę sunkioje savo paties būklėje. Apokaliptiko regėjimai sklidini ateities vilties, kurią Dievas kuria per įvykius, žadėdamas tikėjimo bendrijai išgelbėjimą ir garbę. Veltui didžiosios senovės pasaulio tautos sukilo prieš Viešpatį, nes jo Karalystė jas sunaikins, o pati tvers per amžius. Danielio knygos pasakojimai ir regėjimai apima svarbiausius pranašų mokymo pradus: teisingo elgesio svarbą gyvenime, Dievo visagalybę įvykių sraute ir tvirtą tikėjimą, kad Dievo Karalystė bus pergalinga. Dievo Karalystės atėjimas yra Naujojo Testamento evangelijų šerdis, o Jėzus, save vadindamas “Žmogaus Sūnumi” (Žr. Dan 7,13-14), mums primena, kad jis vykdo šio paslaptingo asmens užduotį. Priedai apie Suzaną, Belį ir Slibiną randami tik graikiškoje Septuagintoje, yra novelės, turinčios tikslą paguosti, pamokyti ir padrąsinti.

Danielio knygos metmenys:

A. Danielis ir Babilono karaliai	1,1-6,29
B. Danielio regėjimai	7,1-12,13
C. Priedai	13,1-14,42

A. DANIELIS IR BABILONO KARALIAI

1 Išmėginimas maistu karaliaus dvare ¹Trečiaisiais Judo karaliaus Jehojakimo valdymo metais Babilono karalius Nebukadnezaras atžygiavo į Jeruzalę ir ją apgulė. ²Viešpats atidavė Judo karalių Jehojakimą drauge su dalimi indų iš Dievo Namų į jo rankas, o tas išgabeno juos į Šinaro* šalį ir padėjo indus į savo dievų išdą.

³Tuomet karalius įsakė vyriausiajam savo rūmų pareigūnui Ašpenazui atvesti jam keletą izraeliečių iš karališkos šeimos ir diduomenės, ⁴ – sveikus vaikus, gražios išvaizdos, sumanius visose išminties šakose, apdovanotus žinojimu bei supratimu ir tinkamus tarnauti karaliaus rūmuose, – kad jie mokytųsi kaldėjų raštų ir kalbos. ⁵Karalius skyrė jiems kasdien dienos maistą iš karališkų valgių ir vyno, kurį pats gėrė. Jie turėjo būti auklėjami trejus metus, o paskui tarnauti karaliaus dvare. ⁶Tarp jų buvo iš Judo giminės Danielis, Hananijas, Mišaelis ir Azarjas. ⁷Vyriausiasis rūmų pareigūnas praminė* juos kitais vardais: Danielį jis praminė Beltešazaru, Hananiją Šadrachu, Mišaelį Mešachu ir Azarją Abed-Negu.

⁸Bet Danielis apsisprendė nesuteršti savęs* karališko stalo valgiais ir vynu, todėl paprašė vyriausiąjį rūmų pareigūną leisti jam nesusiteršti. ⁹Dievas maloniai nuteikė vyriausiąjį rūmų pareigūną, ir jis Danielį užjautė. ¹⁰Betgi vyriausiasis rūmų

pareigūnas jį ir įspėjo: „Aš prisibijau savo viešpaties karaliaus! Jis nustatė, ką jūs turite valgyti ir gerti, o jei pastebėtų, kad jūs prasčiau atrodote už kitus jūsų amžiaus vaikus, man reikės karaliui atsakyti savo galva”. ¹¹Danielis atsakė prižiūrėtojui, kurį vyriausiasis rūmų pareigūnas buvo paskyręs Danieliui, Hananijui, Mišaeliui ir Azarjui: ¹²“Prašom mėginti savo tarnus dešimt dienų. Tebūna mums duodama vien daržovių valgyti ir tik vandens atsigerti. ¹³Tada tebūna palyginama tavo akivaizdoje mūsų išvaizda su išvaizda tų vaikinų, kurie valgo karališkus valgius. Taigi, kaip matysi, taip pasielsi su savo tarnais”. ¹⁴Prižiūrėtojas su šiuo pasiūlymu sutiko ir mėgino juos dešimt dienų. ¹⁵Praėjus dešimčiai dienų, jie atrodė geriau ir sveikiau, negu tie vaikinai, kurie valgė karališkus valgius. ¹⁶Prižiūrėtojas laikėsi pažado, – nunešdavo nuo jų stalo karališkus valgius ir vyną, kurį jie turėjo gerti, ir duodavo jiems daržovių. ¹⁷Šiems keturiems vaikinams Viešpats davė visų raštų ir išminties žinojimą bei įgūdžius, o Danielis turėjo ir dovaną paaiškinti visokius regėjimus bei sapnus.

¹⁸Kai atėjo laikas, kada karaliaus paliepimu jaunuoliai turėjo būti pas jį atvesti, vyriausiasis rūmų pareigūnas juos atvedė pas Nebukadnezarą. ¹⁹Karalius, pasikalbėjęs su jais, nerado tarp jų visų nė vieno, kuris prilygtų Danieliui, Hananijui, Mišaeliui ir Azarjui, todėl jie buvo paimiti į karaliaus tarnybą. ²⁰Kada tik karalius kreipdavosi į juos su klausimu, rei-

1,2: *Šinaras*: senovinis Babilonijos vardas, šiame tekste sąmoningai panaudotas archaizmas. Žr. Pr 10,10; 11,2.

1,7: Vaikinių praminimas babiloniškais vardais buvo ženklus veiksmas – pareiškimas, kad jie yra karaliaus įsūnijami.

1,8: ... *apsisprendė nesuteršti savęs*: pagonių

duona, mėsa ir vynas buvo laikomi nešvariais dėl to, kad jie galbūt buvę paaukoti stabams ar paruošti ant malkų, paimtų iš pagonims šventos giraitės. Tik šviežios daržovės ir vanduo buvo laikomi švariais dalykais. Žr. Oz 9,3; Tob 1,12; Jdt 10,5; 12,1-2.

kalaujančių išminties ir žinojimo, jis rasdavo juos dešimt kartų pranašesnius už visus karalystės magus ir kerėtojus. ²¹ Danielis ten išbuvo iki pirmųjų karaliaus Kyro valdymo metų.*

2 Karaliaus sapnas ^{1*} Antraisiais savo karaliavimo metais karalius Nebukadnezaras sapnavo sapną, kuris taip sukrėtė jo dvasią, kad nebegalėjo miegoti. ² Karalius įsakė sušaukti magus, kerėtojus, raganus ir kaldėjus,* kad pasakytų karaliui, ką jis buvo susapnavęs. Kai jie atėjo ir stovėjo karaliaus akivaizdoje, ³ karalius jiems tarė: „Sapnavau tokį sapną, jog mano dvasia liko sukręsta noro jį sužinoti“. ⁴ Kaldėjai atsakė karaliui {aramėjiškai}:* „O karaliau! Gyvuok per amžius! Pasakyk tą sapną savo tarnams, ir mes pasakysime, ką jis reiškia“. ⁵ Karalius* kaldėjams atsakė: „Toks yra mano įsakas. Jei nepasakysite man to sapno ir jo nepaaiškinsite, būsite sudraskyti į kąsnelius ir jūsų namai bus išgriauti. ⁶ Bet jeigu pasakysite man tą sapną ir jį paaiškinsite, gausite iš manęs dovanų, atpildo ir didžios garbės“. ⁷ Jie antrąkart atsakė: „Tepasako karalius pirma savo tarnams tą sapną, tuomet mes galėsime jį išaiškinti“. ⁸ Atsakydamas karalius tarė: „Man aišku, kad jūs norite laimėti laiko, nes žinote, jog mano įsakas duotas: ⁹ jei nepasakote man to sapno, jums tėra tik vienui vienas sprendimas. Jūs esate susimokę man kalbėti melagingais ir apgaulingais žodžiais, kol pasikeis aplinkybės. Taigi pasakykite man tą sap-

ną, kad aš žinočiau, jog jūs galite man jį išaiškinti.“ ¹⁰ Kaldėjai atsakė karaliui tiesiai į akis: „Žemėje nėra nė vieno, kuris galėtų parenkinti karaliaus reikalavimą! Iš tikro joks karalius, kad ir kaip didis ir galingas, niekad nereikalavo tokio dalyko iš kurio nors mago ar kerėtojo, ar kaldėjo. ¹¹ Dalykas, kurio reikalauja karalius, yra per daug sunkus, niekas kitas negali jo karaliui pasakyti kaip dievai, kurių buveinė ne tarp mirtingųjų“.

¹² Dėl to karalius tiek įtūžo, kad įsakė išžudyti visus Babilono išminčius. ¹³ Paskelbus įsaką, kad visi išminčiai turi būti nužudyti, buvo ieškoma ir Danielio bei jo draugų, kad būtų nužudyti ir jie.

Dievas apreiškia Danieliui sapno reikšmę ¹⁴ Tuomet Danielis sumaniai ir atsargiai kreipėsi į Arjochą, karaliaus sargybos vadą, išėjusį Babilono išminčių žudyti. ¹⁵ Jis paklausė Arjochą, karaliaus pareigūną: „Kodėl karalius išleido tokį nuožmų įsaką?“ Arjochas paaiškino dalyką Danieliui. ¹⁶ Danielis įėjo pas karalių ir paprašė, kad karalius jam duotų laiko, ir jis išaiškinsiąs karaliui tą sapną.

¹⁷ Tuomet Danielis parėjo namo, paaiškino dalyką savo draugams – Hananijui, Mišaeliui ir Azarjui ¹⁸ ir įsakė jiems maldauti dangaus Dievą pasigailėjimo, kad dėl šios paslapties nežūtų Danielis ir jo draugai drauge su kitais Babilono išminčiais. ¹⁹ Paslaptis buvo apreikšta Danieliui nakties regėjime, ir Danielis šlovino dangaus Dievą.

1,21: ... iki pirmųjų karaliaus Kyro valdymo metų. Persijos karaliaus Kyro pergalės prieš Babiloną metai – 539/538 m. prieš Kristų.

2,1-49: 1-osios eilutės chronologija nesiderina su Dan 1,5,18 chronologija. Be to, 25-oji eilutė sudaro įspūdį, kad Danielis pristatomas karaliui pirmąsyk. Atrodo, kad šio skyriaus pasakojimas kadaise buvo visiškai nepriklausomas nuo pirmojo skyriaus.

2,2: Kaldėjai: čia turbūt turima omenyje astrologai. Žydai siejo astrologus su kaldėjais, o vėlesnėje kalboje jie buvo kartais vadinami tautos vardu.

2,4: {Aramėjiškai}: nuo Dan 2,4 iki 7,28 Danielio knygos tekstas yra aramėjiškas, o ne hebrajiškas. Žodis aramėjiškai yra intarpas į tekstą kalbos skirtumui paženklininti.

- 20 Danielis tarė:
 ”Tebūna pašlovintas Dievo vardas
 nuo amžių per amžius,
 nes jo yra išmintis ir galybė.
- 21 Jis pakeičia laikotarpius ir metų
 laikus,
 pašalina ir į sostą pasodina karalius,
 suteikia išminčiams išmintį
 ir išmaniems žinojimą.
- 22 Jis apreiškia, kas gilu ir paslėpta,
 žino, kas yra tamsybėje,
 nes jame glūdi šviesa.
- 23 Tau, mano protėvių Dieve,
 padėka ir gyrius,
 nes man davei išminties ir jėgų.
 Nūn man apreiškei, ko tavęs
 prašėme, –
 apreiškei mums karaliaus sapną”.

Danielis pasako karaliui sapną ir jį išaiškina

²⁴Tada Danielis nuėjo pas Arjochą, kurį karalius buvo paskyręs iš-
 žudyti visus Babilono išminčius, ir jam
 tarė: “Nežudyk Babilono išminčių. Nu-
 vesk mane pas karalių, ir aš karaliui sap-
 ną išaiškinsiu”.

25 Tuomet Arjochas skubiai nuvedė
 Danielį pas karalių ir jam paaiškino:
 “Tarp tremtinių iš Judo užtikau žmogų,
 kuris gali karaliui sapną išaiškinti”. ²⁶Ka-
 ralius paklausė Danielį, kurio vardas buvo
 Beltešazaras: “Ar tu iš tikro gali pasakyti
 man sapną, kurį aš mačiau, ir jį išaiškin-
 ti?” ²⁷Danielis atsakė karaliui: “Paslapties,
 apie kurią karalius klausia, neatskleis nei

išminčiai, nei kerėtojai, nei magai, nei
 spėliotojai. ²⁸Betgi yra danguje Dievas,
 kuris apreiškia paslaptis, ir jis atskleidė
 karaliui Nebukadnezarui, kas įvyks dienų
 pabaigoje. Šis buvo tavo sapnas ir tie re-
 gėjimai atėjo tau į galvą, kai gulėjai lovo-
 je. ²⁹Tau, o karaliau, kai gulėjai lovoje,
 užėjo mintys apie ateities įvykius, ir tas,
 kuris apreiškia paslaptis, atskleidė tau, kas
 įvyks. ³⁰O man ši paslaptis buvo apreikšta
 ne dėl to, kad išmintimi pranokčiau bet
 kokią kitą gyvą būtybę, bet kad būtų
 atskleista karaliui sapno reikšmė ir supras-
 tumei savo širdies mintis.

31 Tu, o karaliau, matei regėjimą. Štai
 prieš akis didžiulė statula. Ši statula buvo
 milžiniška, nepaprasto spindesio. Ji stovė-
 jo prieš tave, ir jos išvaizda kėlė baimę.

³²Tos statulos galva buvo gryo aukso, jos
 krūtinė ir rankos sidabro, jos pilvas ir
 šlaunys žalvario, ³³jos kojos geležies, o jos
 pėdos iš dalies geležies ir iš dalies molio.*

³⁴Tau bežiūrint, buvo atkirstas nuo kalno
 akmuo, – ne žmogaus rankomis, – jis
 trenkė į statulos geležines ir molines pė-
 das ir jas sutrupino į šipulius. ³⁵Tuomet
 geležis, molis, žalvaris, sidabras ir auksas –
 viskas iš karto subyrėjo į šipulius ir tapo
 lyg pelai vasarą klojimuose. Vėjas juos
 nupūtė, nepalikdamas nė pėdsakų. Bet
 akmuo, trenkęs į statulą, virto dideliu
 kalnu ir pripildė visą žemę.

36* Toks buvo sapnas. Dabar karaliui
 jį išaiškinsime. ³⁷Tu, o karaliau, karalių

2,33: Molis – terra cotta – buvo babiloniečių
 plačiai naudojamas dekoratyviniams ir statybos
 reikams.

2,36-45: Keturios, viena po kitos einančios, kara-
 lystės šiame apokaliptiniame regėjime yra: Babi-
 lonija – aukso, Medija – sidabro, Persija – žalva-
 rio ir helenistinė Graikija – geležies. Pastaroji po
 Aleksandro mirties buvo padalyta tarp jo generolų

(41-42 eilutės). Dvi iškiliusios karalystės, labiau-
 siai palietusios žydų tautą, buvo ptolemėjų Egipte
 ir seleukidų Sirijoje. Veltui jos stengėsi karu ir
 mišriomis vedybomis atkurti Aleksandro imperi-
 jos vienybę (43-ioji eilutė). Akmuo, atkirstas nuo
 kalno ne žmogaus rankomis, yra žydų lauktoji mesi-
 jinė karalystė (44-45 eilutės). Jėzus susiejo šį
 įvaizdį su savimi. Žr. Lk 20,17-18.

karaliau, – kuriam dangaus Dievas davė karalystę ir galybę, ir jėgą, ir garbę; ³⁸į kurio rankas jis atidavė žmones, kur tik jie gyventų, laukų žvėris ir padangių paukščius ir kurį jis padarė jų visų valdovu, – tu esi ta aukso galva. ³⁹Po tavęs iškils kita karalystė, menkesnė už tavo; tuomet dar ir trečia – žalvario karalystė, kuri apims visą žemę. ⁴⁰Ketvirtoji karalystė bus stipri ir geležis, – lygiai kaip geležis triuškina ir griaua visa, taip ji sutriuškins ir sugriaus anas visas. ⁴¹Kojos ir pirštai, kaip regėjai, buvo dalinai iš puodžiaus molio ir dalinai iš geležies, – tai reiškia, kad ji bus suskilusi karalystė, tačiau turės šiek tiek geležies tvirtumo, nes, kaip regėjai, geležis buvo sumaišyta su paprastu moliu. ⁴²Kaip kojų pirštai buvo iš dalies geležiniai ir iš dalies moliniai, taip ir karalystė bus iš dalies tvirta ir iš dalies trapi. ⁴³Kaip regėjai, geležis buvo sumaišyta su paprastu moliu, – tai reiškia, kad jie maišysis vedybomis vieni su kitais, tačiau nebus vieningi, lygiai kaip geležis kad nesimaišo su moliu. ⁴⁴O anų karalių dienomis dangaus Dievas įkurs karalystę, kuri niekad nebus sunaikinta, – ši karalystė nebus perduota kitai tautai. Ji sutrupins į šipulius visas anas karalystes ir padarys joms galą, o pati tvers amžinai, ⁴⁵lygiai kaip regėjai, kad akmuo, atkirstas nuo kalno ne žmogaus rankomis, sutrupino į šipulius geležį, žalvarį, molį, sidabrą ir auksą. Didysis Dievas parodė karaliui, kas įvyks ateityje. Sapnas yra tikras ir jo išaiškinimas tikras”.

Karalius apdovanoja Danielį ⁴⁶Tuomet karalius Nebukadnezaras puolė kniūbsčias ant žemės, išreiškė Danieliui pagarbą ir įsakė aukoti jam atnašą ir smil-

kalų auką. ⁴⁷Karalius, kreipdamasis į Danielį, tarė: “Iš tikrųjų jūsų Dievas yra dievų Dievas ir karalių Viešpats, ir paslapčių apreiškėjas, nes tik jis leido tau atskleisti šią paslaptį”. ⁴⁸Tuomet karalius labai išaukštino Danielį, apipylė jį puikiomis dovanomis ir padarė visos Babilono srities valdytoju bei visų Babilono išminčių seniūnu. ⁴⁹Danielio prašymu karalius paskyrė Šadrachą, Mešachą ir Abed-Negą Babilono sritį valdyti. O pats Danielis pasiliko karaliaus dvare.

3 Ugnimi plieskianti krosnis

¹Karalius Nabukadnezaras padarė statulą iš aukso, šešiasdešimties uolekčių aukštumo, šešių uolekčių platumo, ir pastatė ją Duros* lygumoje, Babilono srityje. ²Tuomet karalius Nebukadnezaras įsakė, kad būtų pašaukti satrapai,* seniūnai ir valdytojai, patarėjai, išdo saugotojai, teisėjai, tarnautojai ir visi sričių pareigūnai dalyvauti statulos, kurią karalius Nebukadnezaras buvo pastatęs, pašventinimo iškilmėse. ³Taigi satrapai, seniūnai ir valdytojai, patarėjai, išdo saugotojai, teisėjai, tarnautojai ir visi sričių pareigūnai susirinko statulos, kurią buvo pastatęs karalius Nebukadnezaras, pašventinimo iškilmėms. Jiems stovint priešais statulą, kurią Nebukadnezaras buvo pastatęs, ⁴šauklys garsiai paskelbė: “O tautos ir gentys visų kalbų, jums įsakyta, ⁵kad, išgirdę balsą rago, dūdos, lyros, citros, arfos, būgno ar bet kokio kito instrumento, turite parpulti ir pagarbinti aukso statulą, kurią pastatė karalius Nebukadnezaras. ⁶O kas neparpuls ir nepagarbins, bus tuojau pat įmestas į krosnį, plieskiančią ugnimi”.* ⁷Todėl kai tik visos tautos išgirdo garsą

3,1: *Dura*: keletas vietovių Babilonijoje buvo vadinamos šiuo vardu. Čia minima turbūt Duros lyguma, kuri yra keli kilometrai nuo Jeruzalės.
3,2: *Satrapai*: svarbesnieji Persijos sričių val-

dytojai.

3,6: Sudeginimas buvo bausmė už nusikaltimus Babilonijos karaliui. Žr. Jer 29,22.

rago, dūdos, lyros, citros, arfos, būgno ar bet kokio muzikos instrumento – tautos ir gentys visų kalbų parpuolė ir pagarbino Nebukadnezaro pastatytą aukso statulą.

Danielio draugai apkaltinami nepaklusnumu ⁸ Pasinaudodami proga, kai kurie kaldėjai atėjo ir apskundė žydus. ⁹ Jie kreipėsi į karalių Nebukadnezarą ir sakė: “O karaliau, gyvuok amžinai! ¹⁰ Tu, o karaliau, išleidai įsaką, kad kiekvienas žmogus, kai tik išgirs garsą rago, dūdos, lyros, citros, arfos, būgno ar bet kokio kito muzikos instrumento, turi parpulti ir pagarbinti tą auksinę statulą. ¹¹ Bet kas neparpuls ir nepagarbins, bus įmestas į krosnį, plieskiančią ugnimi. ¹² Vis dėlto yra žydų, kuriuos tu paskyrei valdyti Babilono sritį, – Šadrachas, Mešachas ir Abed-Negas. O karaliau, šie vyrai tavęs nepaiso. Tavo dievams jie netarnauja ir auksinės statulos, kurią tu pastatei, negarbina”.

¹³ Tuomet Nebukadnezaras, įtūžęs iš pykčio, įsakė atvesti Šadrachą, Mešachą ir Abed-Negą. Jie buvo tuoju pat atvesti pas karalių. ¹⁴ Nebukadnezaras jų paklausė: “Ar tai tiesa, Šadrachai, Mešachai ir Abed-Negai, kad jūs netarnaujate mano dievams ir negarbinat auksinės statulos, kurią aš pastačiau? ¹⁵ Taigi dabar, jei esate pasiruošę, kai išgirsite garsą rago, dūdos, lyros, citros, arfos, būgno ar bet kokio kito muzikos instrumento, turite parpulti ir pagarbinti mano padarytą statulą {na ir puiku!}. O jei nepagarbinsite, būsite tuoju pat įmesti į krosnį, plieskiančią ugnimi. Kas yra tas Dievas, kuris gali išgelbėti jus iš mano rankų?”

¹⁶ Šadrachas, Mešachas ir Abed-Negas atsakė karaliui: “O Nebukadnezarai, šiuo atveju mums gintis prieš tave nereikia. ¹⁷ Jei mūsų Dievas, kuriam tarnaujame, gali mus išgelbėti* iš ugnimi plieskiančios krosnies ir tavo rankos, o karaliau, teišgelbsti jis mus. ¹⁸ Bet jeigu ne, o karaliau, tebūna tau žinoma, kad mes tavo dievams netarnausime ir auksinės statulos, kurią tu pastatei, negarbinsime”.

Trys Danielio draugai pasmerkiami mirti ¹⁹ Nebukadnezaras taip įtūžo iš pykčio ant Šadracho, Mešacho bei Abed-Nego, kad net jo veido išraiška persimainė, ir liepė prikūrenti krosnį septynis kartus karščiau, negu paprastai buvo kūrenama. ²⁰ O keliems savo kariuomenės galiūnams liepė surišti Šadrachą, Mešachą ir Abed-Negą ir įmesti juos į ugnimi plieskiančią krosnį. ²¹ Taigi šie vyrai buvo surišti, kaip buvo apsirengę, – su skraistėmis, kelnėmis, kepurėmis bei kitais drabužiais, ir įmesti į ugnimi plieskiančią krosnį. ²² Kadangi karaliaus įsakymas buvo skubus ir krosnis buvo taip labai prikūrenta, liepsnos liežuviai užmušė vyrus, nešusius Šadrachą, Mešachą ir Abed-Negą. ²³ Bet šie trys vyrai – Šadrachas, Mešachas ir Abed-Negas nukrito surišti į ugnimi plieskiančią krosnį.

Azarjo malda ^{1[24]*} Jie vaikštinėjo liepsnose, šlovindami giesmėmis Dievą ir garbindami Viešpatį. ^{2[25]} Azarjas stovėjo ugnies šerdyje ir garsiai meldėsi:

^{3[26]} – Pašlovintas ir gyriaus vertas esi tu,

Viešpatie, mūsų tėvų Dieve,

3,17: *Jei mūsų Dievas... gali mus išgelbėti*: vайкинai neabejoja Dievo galybe, bet palieka Dievo išminčiai laisvę.

3,24-90: Šis tekstas yra įkvėptas priedas – intarpas į Danielio aramėjišką tekstą, verstą iš graikiškos

Danielio knygos. Atrodo, kad šio teksto originalas buvo parašytas hebrajų ar aramėjų kalba. Katalikų Bendrija visad jį laikė kanoniškų Šventojo Rašto knygų dalimi.

bus garbinamas tavo vardas per
amžius,
4{27} nes tu teisus visur, ką mums
padarei.
Visi tavo darbai teisingi,
tavo keliai tiesūs
ir visi tavo sprendimai teisingi.
5{28} Padarei teisingus sprendimus
visur,
ką užleidai ant mūsų
ir ant Jeruzalės, šventojo mūsų
tėvų miesto.
Teisingu sprendimu už mūsų
nuodėmes
visa tai padarei,
6{29} nes mes nusidėjome ir
nusižengėme, –
atsitolindami nuo tavęs,
darėme visa, kas pikta.
Tavo įsakymų nepaisėme,
7{30} nesilaikėme ir nedarėme,
ką buvai įsakęs dėl mūsų
pačių gero.
8{31} Todėl visur, ką tu užleidai
ant mūsų,
ir visur, ką mums padarei,
tu pasielgei teisingai.
9{32} Atidavei mus į rankas mūsų
priešų,
nežabotiems ir bjauriems
bedieviams,
neteisingam karaliui, pikčiausiam
visame pasaulyje.
10{33} Nūnai mes nedrįstame atverti
burnos,
gėda ir negarbė laukia tų,
kurie tau tarnauja ir tave garbina.
11{34} Dėl savo švento vardo neatmesk
mūsų amžinai,
nepanaikink savo sandoros.
12{35} Neatitrauk savo gailestingumo
nuo mūsų
dėl savo bičiulio Abraomo,

dėl savo tarno Izaoko
ir dėl savo šventojo Izraelio.
13{36} Jiems tu pažadėjai padauginti
palikuonis
kaip dangaus žvaigždes,
kaip smiltis ant jūros kranto.
14{37} Tačiau, Viešpatie, tapome mažesni
už bet kokią tautą,
esame pažeminti šiandien visame
pasaulyje
dėl savo nuodėmių.
15{38} Neturime nūnai
nei kunigaikščio, nei pranašo,
nei vado;
nei deginamosios atnašos,
nei aukos,
nei aukojimo, nei smilkalų;
nei vietos aukoti pirmienoms
ir rasti tavo gailestingumui.
16{39} O, kad atgailaujančia širdimi ir
nuolankia dvasia
būtume tau taip mieli,
17{40} kaip deginamosios aukos avinų bei
jaučių
ir kaip tūkstančiai riebių avinėlių!
Tokia tebūna mūsų auka šią dieną
tavo akivaizdoje
ir tau maloni,
nes tavimi pasitikintys nenusivils.
18{41} Dabar mes sekame tavim visa
širdimi,
bijome tavęs ir ieškome tavo veido.
19{42} Nepalik mūsų skendėti gėdoje,
bet elkis su mumis pagal savo
švelnumą
ir savo maloningą gailestingumą.
20{43} Išgelbėk mus savo nuostabiais
darbais
ir pašlovink savo vardą, Viešpatie!
21{44} Teapima sumišimas visus tuos,
kurie daro pikta tavo tarnams;
tebūna jie sugėdinti ir bejėgiai,
tebūna sutriuškinta jų galybė!

22{45} Tesužino, kad tu vienas esi

Viešpats Dievas,

šlovingas visame pasaulyje.

Dievas apsaugo Danielio draugus krosnyje 23{46}

Tuo tarpu juos įmetusieji karaliaus tarnai nesiliovė kurstyti krosnį nafta, derva, pakulomis ir žagarais.

24{47} Liepsnos pakilo keturiasdešimt devynias uolektis virš krosnies, 25{48} driekėsi į šonus ir sudegino aplink krosnį stovinčius kaldėjus.

26{49} Bet Viešpaties angelas nužengė į krosnį prie Azarjo ir jo draugų, išstūmė plieskiančią ugnį iš krosnies 27{50} ir padarė krosnies vidų, tarsi jame būtų pūterės vėsa dvelkiantis vėjelis. Ugnis jų visai nelietė, – neužgavo ir net jų nevargino.

28{51} Tuomet visi trys krosnyje vienu balsu giedojo, garbindami ir šlovindami Dievą:

29{52} "Pašlovintas esi tu, Viešpatie, mūsų tėvų Dieve,

didžiai vertas garbės ir šlovės per amžius.

30 Šlovinamas yra tavo garbingas, šventas vardas,

didžiai vertas garbės ir šlovės per amžius.

31{53} Šlovinamas esi savo šventoje garbės Šventykloje,

didžiai vertas garbės ir šlovės per amžius.

32{54} Šlovinamas esi, kuris žvilgsniu matuojai gelmes

nuo savo sosto virš kerubų,

didžiai vertas garbės ir šlovės per amžius.

33{55} Šlovinamas esi savo karalystės soste,

didžiai vertas garbės ir šlovės per amžius.

34{56} Šlovinamas esi dangaus skliaute, aukštinamas ir garbinamas per amžius.

35{57} Šlovinkite Viešpatį jūs,

visi Viešpaties kūriniai,

garbinkite ir didžiai aukštinkite jį per amžius.

36{58} Šlovinkite Viešpatį jūs, dangūs,

garbinkite ir didžiai aukštinkite jį per amžius.

37{59} Šlovinkite Viešpatį jūs, Viešpaties angelai,

garbinkite ir didžiai aukštinkite jį per amžius.

38{60} Šlovinkite Viešpatį jūs, visi vandenys,

esantys viršum dangaus skliauto,

garbinkite ir didžiai aukštinkite jį per amžius.

39{61} Šlovinkite Viešpatį, visos galybės,

garbinkite ir didžiai aukštinkite jį per amžius.

40{62} Šlovinkite Viešpatį, saule ir mėnuli,

garbinkite ir didžiai aukštinkite jį per amžius.

41{63} Šlovinkite Viešpatį, dangaus žvaigždės,

garbinkite ir didžiai aukštinkite jį per amžius.

42{64} Šlovinkite Viešpatį, lietūs ir rasa,

garbinkite ir didžiai aukštinkite jį per amžius.

43{65} Šlovinkite Viešpatį, visi vėjai,

garbinkite ir didžiai aukštinkite jį per amžius.

44{66} Šlovinkite Viešpatį, ugnie ir kaitra,

garbinkite ir didžiai aukštinkite jį per amžius.

45{67} Šlovinkite Viešpatį, šalti ir karšti,

garbinkite ir didžiai aukštinkite jį per amžius.

46{68} Šlovinkite Viešpatį, rasa ir pūga,

garbinkite ir didžiai aukštinkite jį per amžius.

Dan 3

- 49{69} Šlovinkite Viešpatį, šalna ir
vėsuma,
garbinkite ir didžiai aukštinkite jį
per amžius.
- 50{70} Šlovinkite Viešpatį, lede ir sniege,
garbinkite ir didžiai aukštinkite jį
per amžius.
- 47{71} Šlovinkite Viešpatį, naktys ir
dienos,
garbinkite ir didžiai aukštinkite jį
per amžius.
- 48{72} Šlovinkite Viešpatį, šviesa ir
tamsa,
garbinkite ir didžiai aukštinkite jį
per amžius.
- 51{73} Šlovinkite Viešpatį, žaibai ir
debesys,
garbinkite ir didžiai šlovinkite jį
per amžius.
- 52{74} Tešlovina žemė Viešpatį,
tegieda jam gyrių ir teaukština jį
didžiai per amžius.
- 53{75} Šlovinkite Viešpatį, kalnai ir
kalvos,
garbinkite ir didžiai šlovinkite jį
per amžius.
- 54{76} Šlovinkite Viešpatį, visi dirvoje
augantys želmenys,
garbinkite ir didžiai šlovinkite jį
per amžius.
- 56{77} Šlovinkite Viešpatį, vandens
šaltiniai,
garbinkite ir didžiai šlovinkite jį
per amžius.
- 55{78} Šlovinkite Viešpatį, jūros ir upės,
garbinkite ir didžiai šlovinkite jį
per amžius.
- 57{79} Šlovinkite Viešpatį, banginiai ir
visa,
kas plaukioja vandenyse,
garbinkite ir didžiai šlovinkite jį
per amžius.
- 58{80} Šlovinkite Viešpatį, padangių
paukščiai,
garbinkite ir didžiai šlovinkite jį
per amžius.
- 59{81} Šlovinkite Viešpatį, visi
žvėrys ir galvijai,
garbinkite ir didžiai šlovinkite jį
per amžius.
- 60{82} Šlovinkite Viešpatį, žmonės,
garbinkite ir didžiai šlovinkite jį
per amžius.
- 61{83} Šlovink Viešpatį, Izraeli,
garbink ir didžiai šlovink jį
per amžius.
- 62{84} Šlovinkite Viešpatį, Viešpaties
kunigai,
garbinkite ir didžiai šlovinkite jį
per amžius.
- 63{85} Šlovinkite Viešpatį, Viešpaties
tarnai,
garbinkite ir didžiai šlovinkite jį
per amžius.
- 64{86} Šlovinkite Viešpatį, teisiųjų
dvasios ir sielos,
garbinkite ir didžiai šlovinkite jį
per amžius.
- 65{87} Šlovinkite Viešpatį, ištikimieji ir
nuolankios širdies,
garbinkite ir didžiai šlovinkite jį
per amžius.
- 66{88} Šlovinkite Viešpatį, Hananijau,
Azarjau ir Mišaeli,
garbinkite ir didžiai šlovinkite jį
per amžius.
- Jis ištraukė mus iš Požemio,
išgelbėjo mus iš mirties rankos.
Jis išlaisvino mus iš ugnimi
plieskiančios krosnies,
išgelbėjo iš ugnies liepsnų.
- 67{89} Dėkokite Viešpačiui, nes jis geras,
nes jo gailestingumas tveria
per amžius.
- 68{90} Šlovinkite dievų Dievą visi,
kas jo pagarbiai bijote,

garbinkite jį ir dėkokite,
nes jo gailestingumas tveria
per amžius”.

(Lotyniškoji Vulgata pažymi: “Čia baigiasi žodžiai, kurių nėra hebrajiškajame tekste. Jie paimti ir išversti iš Teodotijono {graikiško vertimo} leidinio”).)

Karalius išlaisvina Šadrachą, Mešachą ir Azarją ^{24{91}} Karalius Nebukadnezaras buvo nustebintas. Jis skubiai pakilo ir kreipėsi į savo patarėjus, klausdamas: “Argi ne tris vyrus įmetėme į ugnį surištus?” Jie atsakė karaliui: “Taip, tikrai, o karaliau!” – ^{25{92}} “Bet, – atkirto karalius, – aš matau keturis palaidus vyrus vaikščiojančius ugnies liepsnose. Jie visiškai nepaliesiti! O tas ketvirtasis atrodo lyg dieviška būtybė!”* ^{26{93}} Tuomet Nebukadnezaras priėjo prie ugnimi plieskiančios krosnies durų ir tarė: “Šadrachai, Mešachai ir Abed-Negai, aukščiausiojo Dievo tarnai, išeikite! Ateikite čia!” Šadrachas, Mešachas ir Abed-Negas tuojau pat išėjo iš ugnies. ^{27{94}} Satrapai, seniūnai, valdytojai ir karaliaus patarėjai juos apspito ir matė, kad ugnis nebuvo turėjusi jokios galios tų vyrų kūnams: jų galvos plaukai nebuvo nusvilinti, jų skraistės nebuvo ugnies apdegintos, joks ugnies kvapas nėjo iš jų. ^{28{95}} Nebukadnezaras pasakė: “Tebūna pašlovintas Šadracho, Mešacho ir Abed-Nego Dievas! Jis atsiuntė savo angelą ir išgelbėjo savo tarnus, kurie juo pasitikėjo! Jie nepakluso karaliaus įsakui ir sutiko verčiau atiduoti savo kū-

nus, negu kokiam kitam dievui tarnauti ir jį garbinti, išskyrus jų pačių Dievą. ^{29{96}} Todėl įsakau visų kalbų tautoms ir gentims, kad bus sudraskyti į kąsnelius tie, kas tik nepagarbiai kalbės apie Šadracho, Mešacho ir Abed-Nego Dievą, ir jų namai bus išgriauti, nes nėra jokio kito Dievo, kuris galėtų taip išgelbėti”.

^{30{97}} Paskui karalius paaukštino Šadrachą, Mešachą ir Abed-Negą Babilono srityje.

Antrasis Nebukadnezaro sapnas ^{31{98}}* Karalius Nebukadnezaras visų kalbų tautoms ir gentims, gyvenančioms žemėje. Tėklesti jūsų gerovė! ^{32{99}} Ženklus ir nuostabius darbus aukščiausiojo Dievo* man malonu paskelbti.

^{33{100}} Kokie didingi yra jo ženklai, kokie galingi jo nuostabūs darbai! Jo karalystė yra amžina karalystė ir jo viešpatavimas tveria per kartų kartas.

4 Aš, Nebukadnezaras, buvau patogiai savo namuose ir jaučiausi laimingas savo rūmuose, ²kai sapnavau mane išgąsdinusį sapną. Mane, gulintį lovoje, apėmę vaizdiniai ir man į galvą atėję regėjimai sukėlė klaidą. ³Paskelbiau įsaką sušaukti visus Babilono išminčius pas mane, kad jie man pasakytų, ką tas sapnas reiškia. ⁴Suėjo magai, kerėtojai, kaldėjai ir spėliotojai, aš papasakojau jiems tą sapną, bet jie neįstengė man pasakyti, ką jis reiškia. ⁵Galų gale atėjo pas mane Danielis, – tas, kuris yra vadinamas Beltešazaru,* mano

3,92: ... *dieviška būtybė*: pažodžiui *Dievo sūnus*, angelas. Žr. Job 1,6.

3,98-4,34: Ši dalis turi laiško, Nebukadnezaro rašyto savo pavaldiniams, formą.

3,99: ... *aukščiausiojo Dievo*: žydai, o ypač išeivijoje, naudojo šį titulą, norėdami atskirti savo Dievą nuo pagonių dievų. Politeistui jis buvo tik kito *dievo* titulas (žr. taip pat 93-iąją eilutę). Šis

titulas buvo vardas Dievybei paženklininti Kanaane. Žr. Pr 14,18.

4,5: *Beltešazaru, mano dievo vardas*: babiloniškas vardas, duotas Danieliui karaliaus įsakymu (žr. Dan 1,7), yra *Balatsu-ussur* – *Saugok jo gyvybę*. Karaliaus noru jis buvo *BEL-balatsu-ussur* sutrumpinimas. Taigi vardas apima prašymą vyriausiajam Babilono dievui Belui.

dievo vardu, ir yra apdovanotas šventųjų dievų dvasia, – ir jam aš papasakojau savo sapną. ⁶“O Beltešazarai, magų galva, aš žinau, kad tu esi apdovanotas šventųjų dievų dvasia ir jokia paslaptis nėra tau per sunki. Šis yra sapnas, kurį sapnavau. Pasakyk man, ką jis reiškia”.

⁷ – Lovoje man atėjo į galvą tokie regėjimai.

Mačiau medį žemės viduryje, jis buvo labai aukštas.

⁸ Medis augo vis aukštesnis ir vis tvirtesnis, –

jo viršūnė pasiekė dangų.

Jis buvo matomas iš visų žemės pakraščių.

⁹ Jo lapai buvo gražūs pažiūrėti, vaisiai gausūs, –

maisto jame buvo visiems.

Po juo laukų žvėrys rado paunksmę, jo šakose krovėsi lizdus padangių paukščiai, –

visi gyvūnai iš jo maitinosi.

¹⁰ Kai lovoje nesilioviau stebėti regėjimus, ateinančius man į galvą, pamačiau nužengiantį iš dangaus šventąjį Budėtoją.*

^{11*} Jis, garsiai šaukdamas, liepė:

“Nukirskite medį ir nukapokite jo šakas,

nubraukykite jo lapus ir išmėtykite jo vaisius.

Tenubėga šalin iš po jo žvėrys, teislaksto nuo jo šakų paukščiai.

¹² Bet palikite žemėse jo kelmą su šaknimis, –

surištas geležies ir žalvario grandine, teguli jis gležnoje lauko žolėje,

temaudo jį rasa iš dangaus,

tebūna jo dalia su gyvuliais, ėdančiais laukų žolę!

¹³ Tebūna perkeista jo žmogiška širdis,

tebūna jam duota širdis žvėries ir tepraslenka pro jį septyni laikai.

¹⁴ Tai nuspręsta Budėtojų įsaku, o šis sprendimas duotas Šventųjų įsakymu,

kad visi gyvūnai žinotų,

jog Aukščiausiasis valdo žmonių karalystę,

duoda ją, kam nori,

ir jai valdyti paskiria net žemos kilmės žmones.

¹⁵ Tai yra sapnas, kurį aš, karalius Nebukadnezaras, sapnavau. O dabar tu, Beltešazarai, pasakyk man, ką jis reiškia, nes visi mano karalystės išminčiai neįstengia paaiškinti man, ką jis reiškia. Tu gali tai padaryti, nes tavoje glūdi šventoji, dieviška dvasia”.

¹⁶ Tuomet Danielis, vadinamas Beltešazaru, buvo kurį laiką lyg stabo ištiktas. Jo mintys kėlė jam nerimą. Karalius jam tarė: “Beltešazarai, tenkelia tau nerimotas sapnas ar jo išaiškinimas”. Beltešazaras atsakė: “Mano valdove, tas sapnas* turėtų būti tiems, kurie tavęs nekenčia, ir jo išaiškinimas tavo priešams! ¹⁷Medis, kurį matei augantį vis didesnį ir tvirtesnį, viršūnė pasiekusį dangų ir matomą iš visų žemės pakraščių, ¹⁸kurio lapai buvo gražūs pažiūrėti ir vaisiai gausūs, duodantys maisto visiems, po kuriuo gyveno laukų žvėrys ir kurio šakose padangių paukščiai krovėsi lizdus, – ¹⁹esi tu, o karaliau! Tu tapai didis ir galingas. Tavo didybė

4,10: ... šventąjį Budėtoją: angelą. Šitoks angelo titulas Šventajame Rašte yra tik vienkartinis – tik šiame Danielio knygos skyriuje. Jis yra dažnas vėlesnėje žydų raštijoje.

4,11-14: Medis yra karalius Nebukadnezaras. 19-ojoje eilutėje iš metaforos pereinama į tikrovę.

4,16: ... tas sapnas... tavo priešams. Danielis kalba, kaip dera dvariškiui.

išaugo ir siekia dangų, o tavo valdžia lig žemės pakraščių.²⁰ Kadangi karalius matė šventą Budėtoją, nužengiantį iš dangaus ir sakantį: 'Nukirskite ir sunaikinkite medį, bet palikite žemėse jo kelmą su šaknimis, surištą geležies ir žalvario grandine, lauko žolėje; temaudo jį rasa iš dangaus, tebūna jo dalia su gyvuliais, ėdančiais laukų žolę, kol praslinks pro jį septyni laikai' –²¹ toks yra išaiškinimas, o karaliau, ir tai yra Aukščiausiojo sprendimas, atėjęs mano valdovui karaliui: 22* tu būsi išguitas iš žmonių tarpo, tavo buveinė bus su laukų žvėrimis, turėsi ėsti žolę kaip jautis, būsi maudomas rasos iš dangaus, ir septyni laikai praslinks, kol tu pripažinsi, kad Aukščiausiasis valdo žmonių karalystę ir duoda ją, kam nori.²³ Įsakymas palikti medžio kelmą su šaknimis reiškia, kad tavo karalystė bus tau atkurta, kai tu pripažinsi, jog Dangus yra visavaldis.^{24*} Todėl, o karaliau, tebūna tau malonus mano patarimas: išpirk savo nuodėmes teisumo darbais ir savo nusikaltimus gailestingumu vargšams. Tuomet tavo gerovė bus patvari”.

25 Visa tai ištiko karalių Nebukadnezarą.²⁶ Praėjus dvylikai mėnesių, vaikščiodamas ant karališkųjų rūmų stogo Babilone,²⁷ karalius* sau tarė: “Argi nešaukus tas Babilonas, kurį pasistačiau didele galybe kaip karališką buveinę savo didenybės garbei?”²⁸ Šiems žodžiams dar nenusprūdus nuo lūpų, pasigirdo balsas iš dangaus: “Tau, karaliau Nebukadnezarai, žodis. Atimta iš tavęs karalystė!²⁹ Tu

būsi išguitas iš žmonių tarpo, tavo buveinė bus su laukų žvėrimis, turėsi ėsti žolę kaip jautis, ir septyni laikai praslinks, kol pripažinsi, kad Aukščiausiasis valdo žmonių karalystę ir duoda ją, kam nori”.³⁰ Sprendimas* Nebukadnezarui buvo tuoju pat įvykdytas. Jis buvo išguitas iš žmonių tarpo, ėdė žolę kaip jautis ir jo kūnas buvo maudomas rasos iš dangaus, kol jo plaukai užaugo taip ilgi, kaip erelių plunksnos, o jo nagai tapo kaip paukščių nagai.

31 Praslinkus tam laikui, aš, Nebukadnezaras, pakėliau akis į dangų, ir sugrįžo man protas.

– Aš šlovinau Aukščiausiąjį, garbinau ir aukštinau tą, kuris gyvena per amžius, nes jo valdžia yra amžina valdžia ir jo karalystė tveria per kartų kartas.

32 O visi žemės gyventojai yra tarsi niekas, tik jis daro, ką nori, dangaus galybei ir žemės gyventojams. Nėra nė vieno, kuris galėtų sulaukyti jo ranką ar jam sakyti: “Ką tu darai?”

33 Tuo metu sugrįžo man protas, o didenybė ir spindesys buvo man sugrąžinti mano karalystės garbei. Mano patarėjai ir didžiūnai mane suieškojo, aš buvau sugrąžintas į savo karalystę, ir man buvo suteikta net daugiau didybės.³⁴ Dabar aš, Nebukadnezaras, šlovinu, aukštinu ir garbinu Dangaus Karalių,

4,22: Pamišimo aprašas.

4,24: Klasiškas gerų darbų veiksmingumo aprašas Šventajame Rašte.

4,27: Žodžiai, priskiriami Nebukadnezarui, yra panašūs į daugelio Mesopotamijos karalių įrašus, kuriuose jie didžiūojasi savo galybe ir darbais.

4,30-34: Istorikai nėra tikra, kad tai įvyko Ne-

bukadnezarui. Kai kurie istorikai mano, kad šio skyriaus Nebukadnezaras iš tikrųjų yra Belšazaro tėvas Nabonidas, kuris buvo paslaptinai ilgam pasitraukęs iš Babilono. Įkvėptojo autoriaus pagrindinis tikslas nėra šio liaudies pasakojimo istoriškumas, bet pamoka įžūliems, save dievais laikantiems, seleukidų dinastijos karaliams.

nes visi jo darbai yra teisingi
ir jo keliai teisūs, –
jis gali pažeminti žūliai
besielgiančius.

5 Rašymas ant sienos ¹Karalius Belšazaras* išskėlė puikią puotą tūkstančiui savo didžiūnų ir drauge su tūkstančiu gėrė vyną.

2 Būdamas apsvaigęs nuo vyno, Belšazaras įsakė atnešti auksinius ir sidabrinus indus, jo tėvo Nebukadnezaro* pamintus iš Jeruzalės Šventyklos, kad gertų iš jų karalius ir jo didžiūnai, jo žmonos ir sugulovės. ³Auksiniai indai, paimti iš Dievo namų Jeruzalėje, buvo atnešti, karalius ir jo didžiūnai, jo žmonos ir sugulovės gėrė iš jų. ⁴Jie gėrė vyną ir šlovino dievus, padarytus iš aukso ir sidabro, žalvario, geležies, medžio ir akmens.

5 Kaip tik tada pasirodė žmogaus rankos pirštai ir pradėjo rašyti ant karališkųjų rūmų sienos tiesiai už žvakidės. Karalius galėjo matyti rašančią ranką. ⁶Karaliaus veidas pabalo, jo mintys kėlė jam klaiką. Šlaunų sąnariai suglebo iš baimės, kinkos drebėjo. ⁷Karalius pašėlo garsiai šaukti, kad būtų atvesti kerėtojai, kaldėjai ir spėliotojai. “Kas perskaitys šį raštą ir pasakys man, ką jis reiškia, – tarė karalius Babilono išminčiams, – bus apvilktas purpuru, nešios ant kaklo aukso grandinę ir bus trečias mano karalystėje”. ⁸Nors ir atėjo visi karaliaus išminčiai, jie neįstengė nei rašto perskaityti, nei jį karaliui išaiškinti. ⁹Tuomet karalių apėmė dar didesnis klaidas, visai išbalo jo veidas, o jo didžiūnai buvo apstulbinti.

10 Karalienė, nugirdusi apie karaliaus ir jo didžiūnų būklę, atėjo į puotos menę. “O karaliau, – tarė karalienė, – gyvenk amžinai! Tėnekelia tau nerimo tavo mintys, nebūk taip pabalęs. ¹¹Tavo karalystėje yra žmogus, apdovanotas šventųjų dievų dvasia. Jau tavo tėvo dienomis jis reiškėsi nepaprastu supratimu, žinojimu ir išmintimi. Tavo tėvas Nebukadnezaras paskyrė jį magų, kerėtojų, kaldėjų ir spėliotojų galva, ¹²nes tame Danielyje, karaliaus pramintame Beltešazaru, reiškėsi nepaprasta dvasia, žinojimas ir supratimas aiškinti sapnus, įminti mįsles, išpainioti sunkius klausimus. Tebūna dabar pašauktas Danielis, jis duos tau išaiškinimą.

13 Tuomet pas karalių buvo atvestas Danielis. Karalius Danieliui tarė : “Taigi tu esi Danielis, vienas iš Judo tremtinių, kurį mano tėvas parvedė iš Judo?! ¹⁴Girdėjau apie tave, kad turi dievų dvasią ir tavyje reiškiasi nepaprastas supratimas, žinojimas ir nuostabi išmintis. ¹⁵Išminčiai ir kerėtojai buvo pašaukti pas mane perskaityti šio rašto ir paaiškinti, ką jis reiškia, tačiau jie neįstengė išaiškinti, ką jis reiškia. ¹⁶Bet aš girdėjau apie tave, kad tu pajėgi išaiškinti ir išnarplioti sunkius klausimus. Tad jei gali perskaityti tą raštą ir pasakyti man, ką jis reiškia, būsi apvilktas purpuru, nešiosi ant kaklo aukso grandinę ir būsi trečias karalystėje”.

17 Danielis karaliui atsakė: “Savo dovanas sau pačiam pasilaikyk ir apdovanojimus kam nors kitam duok! Be abejo, tą raštą karaliui perskaitysiu ir pasakysiu jam, ką jis reiškia. ¹⁸O karaliau, Dievas – Aukščiausiasis davė tavo tėvui Nebukad-

5,1: *Karalius Belšazaras*: iš tikrųjų Belšazaras buvo tik tiesioginis sosto įpėdinis, bet jo tėvas Nabonidas buvo davęs jam karališką valdžią Babilone.
5,2: ... *tėvo Nebukadnezaro*: keletas Babilono

karalių valdė tarp Nebukadnezaro ir Belšazaro. Arba žodis *tėvas* čia turi *tolimo protėvio* prasmę, arba Nebukadnezaro vardas vartojamas vietoj *Nabonido* vardo.

nezarui karalystę, didybę, garbę ir didingumą.¹⁹ Dėl jam duotos didybės visų kalbų tautos ir gentys drebėjo prieš jį iš baimės. Jis žudydavo, ką norėjo nužudyti, ir palikdavo gyvą, ką norėjo palikti gyvą; išaukštindavo, ką norėjo, ir pažemindavo, ką norėjo.²⁰ Bet kadangi jo širdis išpuiko ir jo dvasia surambėjo iš įžūlumo, jis buvo nuverstas nuo karališkojo sosto ir atimta buvo iš jo garbė.²¹ Jis buvo išvartytas iš žmonių tarpo, o jo širdis tapo panaši į žvėries širdį; jo buveinė buvo tarp laukinių asilų. Jis maitinosi žole kaip jautis ir jo kūnas buvo maudomas rasos iš dangaus, kol pripažino, jog Dievas – Aukščiausiasis valdo žmonių karalystę ir pasta-to jai valdyti, ką jis nori.²² O tu, jo sū-nau Belšazarai, netramdei savo širdies, nors visa tai žinojai!²³ Tu išaukštinau save prieš dangaus Viešpatį! Jo Šventyklos in-dai buvo tau atnešti, tu ir tavo didžiūnai, tavo žmonos ir sugulovės iš jų gerėte. Tu šlovinai dievus, padarytus iš sidabro ir aukso, žalvario, geležies, medžio ir ak-mens, kurie nei mato, nei girdi, nei žino, o Dievo, kurio rankoje yra tavo alsavimas ir kuriam paklūsta visi tavo keliai, tu ne-pagarbinai.

24 Taigi iš jo Artumo buvo atsiųsta ta ranka, kad parašytų šį raštą.²⁵ O parašyta-

sis raštas buvo šis: ‘MENE, MENE, TEKEL ir PARSIN’.*²⁶ Ir štai ką jis reiškia: ‘MENE’ – Dievas suskaičiavo tavo karalystės {dienas} ir privedė ją prie galo; ²⁷‘TEKEL’ – tu bu-vai pasvertas svarstyklėmis ir buvai rastas lengvas; ²⁸‘PERES’ – tavo karalystė yra pa-dalyta ir atiduota medams ir persams’.

29 Tuomet, Belšazarui įsakius, Danie-lis buvo apvilktas purpuru, uždėta jam ant kaklo aukso grandinė ir paskelbta, kad jis turėtų būti trečias karalystėje.

30 Tą pačią naktį kaldėjų karalius Bel-šazaras buvo nužudytas. {³¹ Darijus Me-das* gavo karalystę, būdamas maždaug šešiasdešimt dvejų metų.}*³²

6 Danielis liūtų narve¹ Darijus Medas* gavo karalystę, būdamas maždaug šešiasdešimt dvejų metų.

2 Darijus panorėjo paskirti karalystei šimtą dvidešimt satrapų ir paskirstyti juos po visą karalystę.³ Jie buvo atsakingi trims ministrams. O Danielis buvo vienas iš jų. Satrapai privalėjo duoti jiems ataskaitą, kad karaliui nebūtų jokios žalos.⁴ Greit šis Danielis pasižymėjo tarp kitų ministrų ir satrapų, nes jis buvo apdovanotas nepa-prasta dvasia. Karalius svarstė paskirti jį valdyti visą karalystę.⁵ O ministrai ir sa-trapai pradėjo ieškoti progos ką nors prikiš-ti Danieliui karalystės reikaluose. Tačiau

5,25: *Mene, mene, tekell ir peres* {dviskaita *parsin*}: atrodo, kad tai yra aramėjiški žodžiai svarsčiams ir piniginiams vienetams ženklinti: mina, šekelis (60-oji minos dalis) ir parsu (pusė minos), bet jie gali reikšti ir veiksmazodžius: *suskaiciuoti, pasverti ir padalyti*.

5,26-28: Vaizdžiai apibūdinamas Nebukadnezaro imperijos valdymas: Evil-Merodachas, Nebukad-nezaro įpėdinis, svėrė vieną miną, jo įpėdinis Ne-riglisaras irgi vieną miną, šio įpėdinis Labaši-Mardukas tik šekelį, Nabonidas ir Belšazaras kiek-vienas po pusę minos. Nūn *suskaičiavimo, pasvė-rimo ir padalijimo* sprendimu kaldėjų, arba neo-babiloniečių, karalystė bus padalyta medams ir per-sams. Danielis išlukštėna šiuos tris žodžius, žaisda-mas jų skambesiu.

5,31: *Darijus Medas*: istorija nežino Medijos karaliaus Darijaus. Trys persų karaliai buvo vadi-nami Darijaus vardu. Persijos karalius Kyras su-triuškino kaldėjų imperiją. Kyro generolas Go-byras buvo maždaug *šešiasdešimt dvejų metų*, kai užėmė Babiloną.

6,1: Medijos karalystė jau buvo buvusi per-sų karaliaus Kyro užkariauta. Atrodo, kad Danie-lio knygos autorius perėmė apokaliptinę istorijos sampratą iš pranašų (žr. Iz 13,17-19; Jer 51,11.28-45). Pasak jos, medai sudarė antrąją karalystę iš keturių pasaulinių karalysčių prieš mesijinį am-žių. Žr. Dan 2,36-45. Karaliaus Darijaus Medo bruožai istorikams primena Persijos karalių Da-rijų Didįjį (552-486 m. prieš Kristų), antrąjį Ky-ro įpėdinį.

jie negalėjo rasti jokios dingsties skundui ar priekaištui, nes jis buvo ištikimas ir nebuvo galima prikišti jam nei jokio apsileidimo, nei jokio nusikaltimo. ⁶Tuomet šie vyrai pasakė: “Nerasime jokio pagrindo skundui prieš šį Danielį, nebent ką nors rastume susijusį su jo Dievo įstatymu”.

7 Todėl anie ministrai ir satrapai susimokė, atėjo pas karalių ir kreipėsi į jį: “Karaliau Darijau, gyvuok amžinai! ⁸Visi karalystės ministrai, seniūnai ir satrapai, patarėjai ir valdytojai sutarė, kad turėtų būti paskelbtas ir griežtai vykdomas šis karališkas įsakas: jeigu kas per ateinančias trisdešimt dienų melstųsi kam nors dieviškam ar žmogiškam, išskyrus tave, o karaliau, būtų įmestas į liūtų narvą. ⁹Taigi, o karaliau, paskelbk draudimą ir pasirašyk raštą, nepakeičiamą ir neatšaukiamą* pagal medų ir persų įstatymą”. ¹⁰Tada karalius pasirašė draudžiamąjį raštą.

11 Nors Danielis ir žinojo, kad raštas buvo pasirašytas, jis pareidavo į savo namus, kur viršutiniame aukšte buvo atidromi langai į Jeruzalės pusę, puldavo ant kelių tris kartus per dieną ir meldavosi savo Dievui, jį šlovindavo, kaip ir anksčiau kad buvo daręs. ¹²O anie vyrai susimokę įsibrovė ir užklupo Danielį besimeldžiantį ir maldaujantį savo Dievo pasigailėjimo. ¹³Tuoju pat jie nuėjo pas karalių ir kalbėjo jam apie draudimą: “O karaliau! Argi tu nepasirašei draudimo, kad bus įmestas į liūtų narvą, jei kas melstųsi bet kam dieviškam ar žmogiškam per ateinančias trisdešimt dienų?” Karalius atsakė: “Taip! Įsakas galioja. Pagal medų ir persų įstatymą jis negali būti atšauktas”. ¹³Į tai atsakydami, jie karaliui tarė:

“Danielis, vienas iš Judo tremtinių, o karaliau, nepaiso nei tavęs, nei draudimo, kurį tu pasirašei, o kalba savo maldas tris kartus per dieną”.

15 Karalius, tai išgirdęs, buvo smarkiai sujaudintas. Pasiryžęs Danielį apsaugoti, jis iki pat saulės nusileidimo darė visa, kad jį išgelbėtų. ¹⁶Bet anie vyrai susimokę atėjo pas karalių ir jam sakė: “O karaliau, žinok, kad pagal medų ir persų įstatymą joks karaliaus paskelbtas draudimas ar įsakas negali būti pakeistas”.

17 Tuomet karaliaus įsakymu buvo atvestas Danielis ir įmestas į liūtų narvą.* Karalius kalbėjo Danieliui: “Dievas, kuriam tu taip ištikimai tarnauji, teišgelbsti tave!” ¹⁸Buvo attemptas akmuo ir užritintas ant angos narvo, kurį karalius užantspaudavo savo žiedu ir žiedais savo didžiūnų, kad nė kiek nebūtų pakeistas Danielio likimas. ¹⁹Tada karalius sugrįžo į savo rūmus ir naktį praleido pasninkaudamas, – pramogų atsisakė, užmigti negalėjo.

20 Pradėjus aušti, karalius atsikėlė ir nuskubėjo prie liūtų narvo. ²¹Prisiartinęs prie narvo, verksmingu balsu šaukė Danieliui: “O Danieli, gyvojo Dievo tarne, ar įstengė išgelbėti tave nuo liūtų Dievas, kuriam tu ištikimai tarnauji?” ²²O Danielis atsiliepė: “O karaliau, gyvuok amžinai! ²³Mano Dievas atsiuntė savo angelą, sučiaupė liūtų nasrus, kad jie man nepakenktų, nes buvau jo akivaizdoje rastas nekaltas. Netgi tau, o karaliau, aš nenusikaltau?” ²⁴Karalius tuo nepaprastai džiaugėsi ir įsakė, kad Danielis būtų iškeltas iš narvo. Danielis buvo iškeltas iš narvo gyvas ir sveikas, nes jis pasitikėjo savo Dievu. ²⁵Karalius įsakė, kad tie vyrai, ku-

6,9: ... *nepakeičiamą ir neatšaukiamą*: medų ir persų įstatymai buvo nepakeičiami ir neatšaukiami. Žr. Est 1,19; 8,8.

6,17: ... *į liūtų narvą*: gili duobė, iš kurios buvo sunku išlipti. Jos anga buvo uždarama akmeniu.

rie buvo apšmeižę Danielį, būtų atvesti ir įmesti į liūtų narvą – jie, jų vaikai ir jų žmonos. Jiems net nepasiekus narvo dugno, liūtai juos pagriebė ir sutriuškino visus jų kaulus.

26 Tuomet karalius Darijus rašė visų kalbų tautoms ir gentims, gyvenančioms visoje žemėje: “Teklesti jūsų gerovė! 27 Šiuo raštu įsakau, kad žmonės visoje mano karališkoje valdoje drebėtų ir bijotų Danielio Dievo,

nes jis yra gyvasis Dievas, –
jis yra amžinas.

Jo karalystė niekad nebus sunaikinta
ir jo valdžia yra amžina.

28 Jis apsaugo ir išgelbsti,
daro ženklus ir nuostabius darbus
danguje ir žemėje, –
jis išgelbėjo Danielį
iš liūtų letenos”.

29 Taigi šiam Danieliui sekėsi Darijaus valdymo metais, lygiai kaip ir persui Kyrui karaliaujant.

B. DANIELIO REGĖJIMAI

7 Danielis regi keturis žvėris*
1 Pirmaisiais Babilono karaliaus Belšazaro metais Danielis sapnavo ir, jam

gulint lovoje, regėjimai ėjo į galvą. Paskui jis tą sapną užrašė. Štai jo turinys: 2 “Aš, Danielis, savo nakties regėjime mačiau, kad keturi dangaus vėjai sujudino Didžiąją jūrą.* 3 Keturi galingi žvėrys, skirtingi vienas nuo kito, išniro iš jūros. 4 Pirmasis buvo kaip liūtas,* betgi su erelio sparnais. Man stebint, jo sparnai buvo nupešti. Jis buvo pakeltas nuo žemės, pastatytas ant dviejų kojų tarsi žmogus ir jam buvo duota žmogaus širdis.* 5 Žiūriu, išniro skirtingas žvėris, antrasis, kuris buvo kaip meška,* stovinti ant paskutinių kojų su trimis iltimis nasruose. Jam buvo pasakyta: ‘Pakilk! Suryk daug kūnų!’ 6 Tada, man bežiūrint, štai dar kitas išniro, panašus į leopardą.* Žvėris turėjo nugaroje keturis paukščio sparnus ir keturias galvas; jam buvo duota valdžia. 7* Paskui mačiau nakčia regėjimuose ketvirtą žvėrį, keliantį klauką, baisų, be galo stiprų ir geležiniais dantimis. Visa rijo, daužė į šipulius, o kas buvo likę, mindžiojo kojomis. Jis buvo skirtingas nuo anksčiau pasirodžiusių žvėrių ir turėjo dešimt ragų. 8 Man tais ragais besistebint, žiūriu, išdygo tarp jų kitas mažesnis ragas. Trys ankstesni ragai buvo išrauti su šaknimis, kad jam būtų vietos. Šis ragas turėjo akių,

7,1-27: Šio regėjimo prasmė yra ta pati, kaip ir Nebukadnezaro sapno 2-ajame skyriuje. Žr. Dan 2,36-45 paaiškinimą. Keturioms viena po kitosėjusioms karalystėms – babiloniečių, medų, persų ir graikų – priešpriešinama mesijinė Dievo tautos karalystė. Šio skyriaus vaizdiniai buvo plačiai panaudoti Apreiškimo Jonui knygoje, kur jie pritaikomi Bendriją persekiojusiai Romos imperijai. 7,2: ... *didžiąją jūrą*: pasak pradinės Visatos sampratos (žr. Pr 7,11; 49,25), pirmapradis okeanas po žeme. Buvo tikima, kad jame gyvena įvairios pabaisos (žr. Iz 27,1; Job 7,12), o ypač mitiniai slibinai – įvaizdžiai chaoso, kurių Dievas apvaldė laiko pradžioje (žr. Job 9,13; 26,13).

7,4: Babilonijos imperijos ženklas – liūtas su sparnais yra dažnas babiloniečių mene ir sim-

bolizuoja žvėrišką, Dievui priešišką, galybę. Du nupešti sparnai įvaizdina Nebukadnezarą ir Belšazarą. ... *pastatytas ant dviejų kojų*... , *duota jam žmogaus širdis*: priešingai tam, kas buvo sakyta Dan 4,13,30.

7,5: ... *meška*: Medijos imperijos ženklas. Trys iltys simbolizuoja Medijos polinkį naikinti. 7,6: *Leopardas*: vaizduoja, kad persų Kyras žaibiškai užkariauja kaimynines tautas ir sukuria imperiją. *Keturios galvos*: keturi persų karaliai. Žr. Dan 11,2.

7,7-8: Aleksandro imperija skyrėsi nuo visų kitų, nes jos kilmė buvo Vakaruose – Europoje. *Dešimt ragų* vaizduoja dešimt seleukidų dinastijos karalių. Įkvėptajam Danielio knygos autoriui terūpėjo tik ši helenistinės imperijos dalis. *Mažas*

panasių į žmogaus akis, ir įžūliai kalbančią burną. ^{9*}Man bežiūrint,

sostai buvo pastatyti,
ir Amžinasis atsisėdo savo soste.

Jo apdaras buvo baltas kaip sniegas,
o jo galvos plaukai tarsi gryna vilna;
jo sostas buvo ugnies liepsnos,
o sosto ratai plieskianti ugnis.

¹⁰ Ugnies upė sruvo

ir tekėjo iš jo Artumo.

Tūkstančių tūkstančiai jam tarnavo
ir miriadų miriadai pas jį stovėjo.

Teismas sėdosi posėdžiui,
ir buvo atskleistos knygos.

¹¹ Aš vis žiūrėjau. Tuomet už įžūliuosius rago žodžius, man regint, žvėris buvo nudobtas ir jo kūnas sunaikintas – įmestas sudeginti į ugnį. ¹²Iš kitų žvėrių valdžia buvo atimta, bet jie buvo palikti gyvi, kol ateis jų laikas.

^{13*} Vis stebėdamas nakties regėjimus,
mačiau

tarsi žmogaus sūnų, ateinantį
dangaus debesimis.

Jis priėjo prie Amžinojo,
ir buvo jam pristatytas.

¹⁴ Jam buvo duota valdžia

ir garbė, ir karalystė,
idant jam tarnautų

visų kalbų tautos ir gentys.

Jo valdžia yra amžina valdžia,
tverianti amžinai,

jo karalystė niekad nebus sunaikinta.

Regėjimo paaiškinimas ¹⁵Aš, Danielis, jaučiau, kad mano dvasia vertė mane nerimauti, o regėjimai, ateinantys man į galvą, kėlė klaiką. ¹⁶Priėjau prie vieno iš patarnautojų paklausti, ką visa tai iš tikrųjų reiškia. Atsakydamas jis man paaiškino, ką reiškia tie dalykai: ¹⁷“Šie keturi galingi žvėrys – tai keturi karaliai, kurie iškils žemėje. ¹⁸Bet Aukščiausiojo šventieji gaus karalystę ir paveldės karalystę amžinai – per amžių amžius”.

¹⁹Paskui norėjau išsiaiškinti, ką iš tikrųjų reiškia tas ketvirtasis žvėris, skirtingas nuo visų kitų ir keliantis klaiką, geležiniais dantimis ir žalvariniais nagais, kuris visa rijo ir mindžiojo kojomis, kas buvo likę; ²⁰ką reiškia tie dešimt ragų jam ant galvos ir ką reiškia tas kitas išdygęs ragas, kuriam užleisdami vietą kiti trys iškrito – tas ragas, kuris turėjo akis bei įžūliai kalbančią burną ir atrodė didesnis už kitus. ²¹Man bežiūrint, šis ragas kariavo su šventaisiais ir buvo pergalingas, ²²kol atėjo Amžinasis. Tuomet Aukščiausiojo šventųjų naudai buvo padarytas nuosprendis, nes buvo atėjęs metas, ir šventieji paveldėjo karalystę.

²³ Štai ką jis atsakė:

“Ketvirtasis žvėris reiškia,
kad bus ketvirtoji karalystė žemėje,
skirtinga nuo visų kitų karalysčių, –
jis praris visą žemę,
sumindžios ją ir sudaužys į šipulius.

ragas yra Antiochas IV Epifanas (175-163 m. prieš Kristų), nuožmusis seleukidų dinastijos karalius, piktnaudžiavęs sostu.

^{7,9-10}: Danielis regi dangiškąjį sostą Dievo – Amžinojo, sėdinčio tautų teisme (teismas vaizduojamas ugnimi). Kai kurie regėjimo bruožai, vaizduojantys Dievo šlovę ir visagalybę, randami Ez 1-aime skyriuje.

^{7,13-14}:... *tarsi žmogaus sūnų*: priešingai pasaulinėms karalystėms, priešiškomis Dievui,

kurios pasirodo kaip žvėrys, šventoji Dievo tauta, būsimoji Dievo karalystė žemėje, pasirodo kaip žmogus. Lygiai kaip mūsų Viešpats Jėzus Kristus pritaikė sau atkirto nuo kalno akmens įvaizdį (žr. Dan 2,36-45), taip jis pritaikė sau ir *Žmogaus Sūnų*, padarydamas jį savo būdingiausiu titulu. Evangelijose Jėzus – Žmogaus Sūnus yra tas, per kurį ir kuriame Dievo tautos išganymas tapo tikrove.

- 24 O dešimt ragų reiškia,
kad iš šios karalystės iškils dešimt
karalių
ir po jų bus dar kitas.
Šis bus skirtingas nuo ankstesniųjų
ir sumuš tris karalius.
- 25* Žodžiais įteis Aukščiausiąjį,
neduos ramybės Aukščiausiojo
šventiesiems,
užsimodamas pakeisti šventes
ir įstatymą.
- Jie bus atiduoti į jo rankas
vienam laikui, dviem laikams ir
pusiui laiko.
- 26 Tuomet teismas sėsis posėdžiauti,
ir valdžia iš jo bus atimta,
sunaikinta ir visiškai panaikinta.
- 27 Karalystė ir valdžia, ir didybė
karalysčių po visu dangumi bus
atiduota
Aukščiausiojo šventiesiems.
- Jų karalystė bus amžina karalystė,
visos valdžios jiems tarnaus ir paklus”.

28* Čia baigiasi pasakojimas. Aš, Danielis, nuo tokių savo minčių likau didelio nerimo apimtas ir mano veidas pabalo. Tą dalyką saugojau savo širdyje.

8 Avino ir ožio regėjimas* ¹Po šio pirmojo regėjimo aš, Danielis, turėjau kitą trečiaisiais karaliaus Belšazaro viešpatavimo metais. ²Šiame regėjime

mačiau save Šušano* tvirtovėje, esančioje Elamo srityje. Aš buvau prie Ulajo upės. ³Pakėliau akis ir išvydau palei upę stovintį aviną. Jis turėjo du ragus. Abu ragai buvo ilgi, bet vienas ilgesnis už kitą, nors ilgasis ir buvo vėliau išdygęs. ⁴Aš mačiau aviną badant ragais į vakarus, į šiaurę ir į pietus. Visi žvėrys buvo bejėgiai jam pasipriešinti, nebuvo nė vieno, kas būtų galėjęs išsigelbėti iš jo galybės. Jis darė, kaip jam patiko, ir tapo galingas.

5 Man besvarstant, staiga pasirodė iš vakarų ožys, atskubantis skersai visos žemės veidą, net nepaliesdamas žemės. Ožys turėjo iškilių ragą tarp akių. ⁶Jis prilėkė prie ano dviragio avino, kurį buvau matęs stovintį palei upę, ir įsibėgėjęs užpuolė jį visa savo įniršio jėga. ⁷Aš mačiau jį, kai pripuolė prie avino ir niiršo ant jo, smogė ir nulaužė jam abu ragus. Avinas buvo bejėgis jam pasipriešinti. Parbloškęs aviną ant žemės, ožys trypė jį kojomis, nebuvo nė vieno, kas būtų galėjęs išgelbėti aviną iš jo galybės. ⁸Ogi ožys tapo nepaprastai galingas, bet, jam pasiekus patį galin gumą, jo didysis ragas buvo nulaužtas, o jo vietoje išdygo keturi iškilūs ragai,* atkreipti į keturių padangių vėjų kryptis.

9 Iš vieno jų išdygo kitas ragas, mažutis,* bet ilgainiui jis išaugo nepaprastai didelis pietų link, rytų link ir gražiojo

7,25: Užuoamina į Antiocho IV žydų persekiojimą ir bandymą priversti juos atsisakyti savo papročių ir priimti helenistinį gyvenimo būdą (žr. 1 Mak 1,33-34). ... *vienam laikui, dviem laikams ir pusei laiko*: neapibrėžtas, piktu persunktas laikotarpis. Karalystė bus įkurta *po metų, dvejų metų ir pusės metų*, t.y. po trejų su puse metų mažojo rago siaurėjimo. Kaip *septyni* simbolizuoja tobulumą, taip *trys su puse* simbolizuoja didelį netobulumą. Istorikai imant, šis skaičius tiksliai atitinka Antiocho IV persekiojimo trukmę.

7,28: Ši eilutė užbaigia aramėjiškąją Danielio knygos dalį.

8,1-27: Šis regėjimas pakartoja daugiausia pirmąjį regėjimą šiek tiek aiškiau. Dviragis avinas vaiz-

duoja jungtinę medų ir persų karalystę, sunaikintą helenistinės Aleksandro imperijos, kilusios Vakaruose. Įkvėptajam autoriui ir čia terūpi seleukidų dinastija, kuri atsirado suirus Aleksandro imperijai po jo mirties 323 m. prieš Kristų.

8,2: ... *Šušano tvirtovėje*: persų karalių rūmai Sūsos (Sūsa) mieste, senovės Elamo teritorijoje į rytus nuo Babilonijos. ... *prie Ulajo upės*: kanalas palei šiaurinę Sūsos miesto sieną.

8,8: ... *keturi iškilūs ragai*: Aleksandro imperiją pasidalijo jo keturi iškilūs vadai – Kasanderis, Lysimachas, Seleukas ir Ptolemėjus.

8,9: ... *kitas ragas, mažutis*: Antiochas IV Epifanas. Žr. Dan 7. *Gražusis kraštas*: Palestina.

krašto link. ¹⁰ Augdamas pasiekė net dangaus galybės* žemėn keletą žvaigždžių ir jas sumindžiojo. ¹¹ Net su pačiu galybės vadu jis įžūliai elgėsi, iš jo atėmė kasdienę deginamąją auką ir išardė jo šventąją buveinę. ¹² Už nuodėmę jam buvo perduota galybė drauge su nuolatine deginamąja auka. Jis nudrėbė žemėn tiesą, ir ką tik darė, jam sekėsi.

¹³ Išgirdau kalbant šventąjį, o kitas šventasis kreipėsi į tą nepažįstamą kalbantįjį: „Kaip ilgai tęsis šio regėjimo įvykiai, susiję su kasdiene deginamąja auka, klaiką keliančia nuodėme,* šventovės ir {dangaus} galybės mindžiojimu?“ ¹⁴ Jis man atsakė: „Du tūkstančius tris šimtus vakarų ir rytmečių, – tada šventovė bus apvalyta“. **Angelas Gabrielis paaiškina regėjimą** ¹⁵ Kai aš, Danielis, stebėjau tą regėjimą ir mėginau jį suprasti, pamačiau stovint prieš mane kažką, kas atrodė kaip žmogus. ¹⁶ Išgirdau iš Ulojo žmogišką balsą, šaukiantį: „Gabrieli,* paaiškink tam žmogui regėjimą!“ ¹⁷ Jis priėjo netoli tos vietos, kur aš stovėjau. Kai jis priėjo, mane apėmė baimė ir aš puoliau kniūbsčias ant žemės. Bet jis man tarė: „Suprask, o marušis, kad tas regėjimas liečia baigmės metą“.*

¹⁸ Kai jis man kalbėjo, nualpęs puoliau veidu į žemę. Tuomet jis palietė mane, pastatė ant kojų ¹⁹ ir tarė: „Tikėk manimi, aš tau pasakysiu, kas įvyks vėliau

pykčio laiku, nes tai liečia nustatytą baigmės metą. ²⁰ Avinas, turintis du ragus, kurį regėjai, tai Medijos ir Persijos karaliai. ²¹ Ožys yra Graikijos karalius, o didysis ragas jam tarp akių yra pirmasis karalius. ²² Vienas buvo nulaužtas, ir keturi jo vietoje išdygę reiškia, kad keturios karalystės kils iš jo tautos, bet neturės jo galybės.

²³ Jų valdymo pabaigoje, kai nusidėjėliai bus pasiekę savo saiką, iškils įžūlus karalius, gudrus suktybe.

²⁴ Jis bus stiprus ir galingas, nors ir ne savo jėga, ir neš baisų sunaikinimą. Viskas, ką jis darys, jam seksis, sunaikins galingas tautas ir šventuosius, Dievo tautą.

²⁵ Jis klatingai mokės pasinaudoti apgaule ir bus įžūlios širdies. Be įspėjimo sunaikins daugelį, pakils net prieš vadų Vadą. Bet bus palaužtas, ir ne žmonių rankomis.

²⁶ Vakaro meto ir rytmečių regėjimas, čia papasakotas, yra tikras. O tu užantspauduok regėjimą, nes jis apreiškia tolimes dienas“.

²⁷ Aš, Danielis, pasijutau blogai ir sirgau keletą dienų. Tada atsikėliau ir rūpinasi karaliaus reikalais. Bet jaučiau regėjimo baimę ir jo nesupratau.

8,10-14: ... iš dangaus galybės: paprastai reiškia žvaigždes, o čia ženklina Dievo tautą. Žr. Dan 12,3. *Galybės vadas*: pats Dievas, su kurio Sandoros tauta – apreikšta religija – kovojo Antiochas IV Epifanas.

8,13: ... klaiką keliančia nuodėme: hebrajų kalboje yra skambesio žaismas tarp žodžio *šomem* – klaiką keliantis ir žodžio Baal Šamem – dangų viešpats, graikiškasis Olimpo Dzeusas. Klaiką ke-

lianti nuodėmė buvo Dzeuso statula, kuria Antiochas IV Epifanas išniekino tikrojo Dievo Šventyklą Jeruzalėje.

8,16: Angelas Gabrielis čia minimas pirmąsyk Šventajame Rašte.

8,17: ... baigmės metą: Viešpaties diena, kai Dievas sėsis savo priešų teisti (žr. taip pat 19-ąją eilutę).

9 Gabrielis ir septyniasdešimt savaitių

¹Pirmaisiais metais Ahaš-verošo sūnaus Darijaus,* kilme medo, tapusio karaliumi kaldėjų karalystėje, – ²tais pirmisiais jo valdymo metais aš, Danielis, stengiausi suvokti iš knygų, kaip skaičiuoti metus, pagal pranašui Jeremijui atėjusį VIEŠPATIES žodį, po kurių turėjo pasibaigti Jeruzalės nuniokojimas, būtent {anuos} septyniasdešimt metų.*

³Atsigręžiau veidu į Viešpatį Dievą ieškoti atsakymo, melstis ir maldauti pasninku, ašutine ir pelenais. ⁴Maldavau Viešpatį, savo Dievą, ir išpažinau {kaltes}, tardamas: “Ai tu, Viešpatie, didis ir baimę keliantis Dieve, laikaisi sandoros ir ištikimai myli tave mylinčius ir tavo įsakymus vykdančius. ⁵Mes nusidėjome ir nusikaltome, nedorai elgėmės ir kėlėme maištą, nusigręždami nuo tavo įsakymų ir nuostatų. ⁶Mes neklausėme tavo tarnų – pranašų, kalbėjusių tavo vardu mūsų karaliams, mūsų didžiūnams, mūsų protėviams ir visiems krašto žmonėms.

⁷Tu, o Viešpatie, esi teisus, bet kais-tame iš gėdos iki pat šios dienos mes, Ju-do žmonės, Jeruzalės gyventojai, visas Izraelis, esantieji arti ir toli visuose kraštuose, kur tik juos išblaškei už jų išdavystę, kuria jie tau nusidėjo. ⁸O VIEŠPATIE, mes raustame iš gėdos – mūsų karaliai, mūsų didžiūnai ir mūsų tėvai, nes mes tau nusidėjome. ⁹Bet didis tavo, Viešpatie, mūsų Dieve, gailestingumas ir atlaidumas! O

mes kėlėme maištą prieš tave ¹⁰ir neklausėme VIEŠPATIES, mūsų Dievo, balso, liepiančio laikytis jo įstatymų, kuriuos jis mums davė per savo tarnus – pranašus.

¹¹Visas Izraelis nusižengė tavo įstatymui ir atsimetė, – atsisakė paklusti tavo balsui. Todėl prakeikimas ir priesaika, užrašyti Mozės, Dievo tarno, įstatyme, buvo išlieti ant mūsų, nes mes tau nusidėjome. ¹²Jis įvykdė savo žodžius, ištartus mums ir mūsų valdovams, atsiųsdamas mums baisią nelaimę, – nebuvo taip padaryta niekad po visu dangumi, kaip buvo padaryta Jeruzalėje. ¹³Lygiai kaip yra parašyta* Mozės įstatyme, taip visa ši nelaimė atėjo mums. Mes nemaldavome VIEŠPATIES, mūsų Dievo, malonės, gręždamiesi nuo savo kaltės ir sekdami jo ištikimybę. ¹⁴O VIEŠPATS budėjo su šia nelaimė, prieš siųsdamas ją mums. Iš tikro VIEŠPATS, mūsų Dievas, yra teisus visur, ką padarė, nes mes neklausėme jo balso.

¹⁵O dabar, Viešpatie, mūsų Dieve, kuris išvedei savo tautą iš Egipto žemės galinga ranka ir pasidarei sau vardą net iki šios dienos, mes nusidėjome, mes nedorai elgėmės. ¹⁶Viešpatie, kaip dera tavo dideliui teisumui, tenusigręžia tavo įniršęs pyktis, maldaujame, nuo tavo miesto Jeruzalės – tavo šventojo kalno. Už mūsų nuodėmes ir mūsų protėvių kaltes Jeruzalė ir tavo tauta tapo pajuoka visiems mūsų kaimynams. ¹⁷Taigi dabar, mūsų Dieve, išklausyk savo tarno maldą ir prašymą ir

9,1: ... Darijaus: žr. Dan 6,1 paaiškinimą.

9,2: *Septyniasdešimt metų*: pranašas Jeremijas (25,11; 29,10) pranašavo apie septyniasdešimties metų Babilonijos tremtį, apvaliu skaičiumi pabrėždamas, kad jo karta visiškai sudils tremtyje. Jeremijo pranašystė išsipildė, kai Kyras užėmė Babiloną ir leido žydams sugrįžti į tėvų kraštą. Tačiau įkvėptasis Danielio knygos autorius, gyvendamas Antiocho IV Epifano persekiojimo metu, pabrėžia, kad dar tebevyrauja tremties sąlygos.

Todėl jis Jeremijo *septyniasdešimt metų* pratęsias į septyniasdešimt savaitių metų, t.y. septyniskart septyniasdešimt – 490 metų, kurių pabaigoje žydai bus išpirkę savo nuodėmes ir pasibaigs Jeruzalės nelaimės (žr. Dan 9,24). Anot Danielio knygos autoriaus, žydų pergalė prieš seleukidus yra galutinis Jeremijo pranašystės išsipildymas.

9,13: ... *kaip yra parašyta*: pirmąkart Šventajame Rašte panaudotas būdas šventraštiniai citatai nurodyti. Žr. Kun 26,14-17; Įst 28,15-19.

tau pačiam, Viešpatie, tešviečia tavo veidas tavo nuniokotoje šventovėje. ¹⁸ Palenk savo ausį, mano Dieve, ir išgirsk. Atverk savo akis ir pažvelk į mūsų nuniokojimą ir miestą, kuris vadinasi tavo vardu. Mes dedame savo maldavimus prieš tavo veidą ne dėl savo teismo, bet dėl tavo didelio gailestingumo. ¹⁹ Viešpatie, išgirsk! Viešpatie, atleisk! Viešpatie, išklausyk ir veik! Dėl savęs paties nedelsk, mano Dieve, nes tavo miestas ir tavo tauta vadinasi tavo vardu”.

20 Dar man tebekalbant, besimeldžiant ir išpažįstant savo nuodėmę bei Izraelio tautos nuodėmę, pateikiant maldavimą VIEŠPAČIUI, mano Dievui, už mano Dievo šventąjį kalną – ²¹ man tebekalbant maldą, greitai atsirado vyras Gabrielis, kurį buvau anksčiau matęs regėjime, atsakrindo prie manęs vakaro aukos metu.* ²² Jis pamokė mane, kalbėdamas ir tardamas man: “Danieli, atėjau duoti tau išminties ir supratimo. ²³ Kai tu pradėjai savo maldavimus, išėjo žodis, ir aš atėjau tau jį pasakyti, nes tu esi labai brangus žmogus. Taigi įsidėmėk žodį ir suprask regėjimą!

24 Septyniasdešimt savačių* skirta tavo tautai ir tavo šventajam miestui. Tuomet baigsis nusižengimas, ateis galas nuodėmei, bus išpirkta kaltė, įvestas amžinasis teisumas, užantspauduoti regėjimas bei pranašas ir patepta tai, kas švenčiausia*. ²⁵ Todėl žinok ir suprask! Nuo to laiko, kai išėjo žodis* atnaujinti ir atstatyti Jeruzalę, iki pateptojo vado* yra septynios savaitės.* Per šešiasdešimt dvi savaites* ji bus atstatyta, su aikštėmis ir apsauginiu grioviu, ir tai priespaudos metu. ²⁶ Po šešiasdešimt dviejų savačių pateptasis* bus nužudytas, bet ne už savo kaltę, o ateisiančio vado* tauta sunaikins miestą ir šventovę. Jo galas* ateis lyg potvynis, iki pat galo bus karas ir skirtasis nuniokojimas. ²⁷ Vienai savaitei* jis sudarys stiprią sąjungą su daugeliu, per pusę savaitės* jis sustabdys auką ir atnašą. Jų vietoje bus klaidžioji pabaia,* iki skirtoji pražūtis bus išlieta ant niokotojo.

10 Daniello regėjimas prieš Tigrio upės* ¹ Trečiaisiais Persijos karaliaus Kyro metais Danieliui, kuris buvo vadinamas Beltešazaru, buvo ap-

9,21: ... *vakaro aukos metu*: tarp trečios ir ketvirtos valandos po pietų.

9,24: *Septyniasdešimt savačių*, t.y. metų. Kaip Jeremijo septyniasdešimt metų buvo apvalus skaičius, taip 490 metų nėra suprastini žodiškai. ... *tai, kas švenčiausia*: aukuras, Šventykla, vyriausias kunigas Aaronas (žr. 1 Kr 23,13). Įkvėptasis autorius sieja galutinį Dievo karalystės įkūrimą su Antiocho IV Epifano išniekintos Šventyklos atšventinimu (žr. Dan 7,13-14). Bemaž visi Bendrijos Tėvai šią nuorodą siejo su Kristumi, galutiniu pranašystės išsipildymu.

9,25: *Nuo to laiko, kai išėjo žodis... atstatyti Jeruzalę*: nuo Jeremijo pranašystės. ... *pateptojo vado*: arba Kyras, vadintas Viešpaties pateptuoju, pašauktas duoti laisvę žydams tremtyje (žr. Iz 45,1), arba vyriausiasis kunigas Jehošua, kuris po tremties vadovavo aukų aukuro atstatymui (žr. Ezd 3,2). ... *septynios savaitės*: keturiasdešimt devyneri metai, apvalus skaičius tremties trukmei paženklininti. *Per šešiasdešimt dvi savaites... atstaty-*

ta: 434 metų laikotarpis ženklina intervalą tarp Jeruzalės atstatymo po tremties ir seleukidų persekiojimo pradžios.

9,26: ... *pateptasis*: vyriausiasis kunigas Onijas, nužudytas 171 m. prieš Kristų. Daniello knygos autorius nuo jo nužudymo datuoja Antiocho IV Epifano persekiojimo pradžią. Onijas buvo nužudytas tremtyje, *ateisiančio vado*: taip vadinamas Antiochas IV Epifanas. *Jo galas*: paties Antiocho IV.

9,27: *Vienai savaitei*: paskutinis Antiocho IV persekiojimo tarpsnis. ... *su daugeliu*: neištikimieji žydai, pagonių sąjungininkai (žr. 1 Mak 1,11-13). ... *per pusę savaitės*: treji su puse metų. Žr. Dan 7,25 paaiškinimą. Šventykla buvo Antiocho IV išniekinta nuo 167 iki 165 m. prieš Kristų. ... *klaidioji pabaia*: žr. Dan 8,13 paaiškinimą. Jėzus Kristus susiejo šį skaitinį su savo pranašyste apie Jeruzalės sunaikinimą (žr. Mt 24,15).

10,1-12,13: Šis paskutinis regėjimas pakartoja kai ką iš ankstesnių regėjimų. Jo turinys siejasi

reikšta. Apreiškimas buvo neabejotinas ir lieté didelį mūšį. Jis suprato tą apreiskimą tada, kai gavo paaiškinimą per regėjimą.

2 Tuo metu aš, Danielis, buvau gedėjęs* tris savaites. ³Nebuvau valgęs gardžių valgių, nebuvau ėmęs į burną nei mėsos, nei vyno, nei buvau tepęsis aliejais per iš-tisas tris savaites. ⁴O pirmojo mėnesio* dvidešimt ketvirtą dieną, kai stovėjau ant didžiosios upės – Tigrio kranto, ⁵pakėliau akis ir pamačiau vyrą,* vilkinti drobiniais, su Ufazo aukso juosta per juosmenį. ⁶Jo kūnas buvo tarsi topazas,* veidas švytėjo tarsi žaibas, akys buvo tarsi liepsnojantys deglai, ir jo rankos ir kojos spindėjo tarsi nublizgintas žalvaris, o jo žodžių garsas tarsi žmonių minios ūžesys. ⁷Tik aš, Danielis, mačiau tą regėjimą. Žmonės, buvę su manimi, regėjimo nematė, nors juos apėmė didis klaikas, ir jie bėgo pasislėpti. ⁸Taigi aš likau vienas žiūrėti į šį didį regėjimą. Netekau jėgų, mirtinai išblyškau ir buvau visiškai bejėgis. ⁹Tuomet išgirdau jo žodžių garsą ir, išgirdęs jo žodžių garsą, puoliau be sąmonės veidu ant žemės.

10 Bet tuomet mane palietė ranka, papurtė man rankas ir kelius. ¹¹“Danieli, brangusis žmogau, – jis man tarė, – gerai įsidėmėk žodžius, kuriuos tau sakau! Atsistok, nes aš esu atsiųstas pas tave”. Kai jis man tarė šį žodį, drebėdamas atsistojau. ¹²Tuomet jis tęsė: “Nebijok, Danieli, nes nuo pat pirmos dienos, kai apsisprendei suprasti ir nusižeminti prieš savo Die-

vą, tavo žodžiai buvo išgirsti, ir aš atėjau dėl tavo žodžių. ¹³Bet Persijos karalystės didžiūnas* dvidešimt vieną dieną buvo man priešingas. Tikėk manimi, Michaelis,* vienas iš vyriausių didžiūnų, atėjo man pagelbėti. Aš palikau jį ten su Persijos karalystės didžiūnu ¹⁴ir atėjau padėti tau suprasti, kas turi atsitikti tavo tautai dienų pabaigoje”.

15 Kai jis man tarė šiuos žodžius, žiūrėjau į žemę ir buvau lyg be žado. ¹⁶Tuomet kažkas panašus į žmogų palietė mano lūpas. Atvėriau burną ir tariu stovinčiam prieš mane: “Mano viešpatie, jau vien nuo regėjimo man užėjo tokie skausmai, jog esu visiškai bejėgis. ¹⁷Kaipgi gali šis mano viešpaties tarnas kalbėtis su tavimi, mano viešpatie? Juk aš visas drebu, neturiu jėgų, net alsuoti negaliu”.

18 Vėl panašusis į žmogų mane palietė ir sustiprino. ¹⁹Jis tarė: “Nebijok, brangusis žmogau, ramybė tau! Būk tvirtas ir drąsus!” Jam bekalbant su manimi, sustiprėjau ir tariu: “Kalbėk, mano viešpatie, nes man davei jėgų”. ²⁰Tuomet jis mane paklausė: “Ar tu žinai, dėl ko aš atėjau pas tave? Dabar aš turiu grįžti kovoti su Persijos didžiūnu. Kai aš nueisiu, ateis Graikijos didžiūnas. ²¹Bet aš turiu pasakyti tau, kas yra įrašyta tiesos knygoje. Nė vienas man nepadeda varžytis su šiais didžiūnais, išskyrus jūsų didžiūną Michaelį”.

11 “O aš pirmaisiais Darijaus Medo metais stojau jam padėti ir jį stiprinti. ^{2*}Dabar paskelbsiu tau tiesą.

su pasaulinių imperijų istorija nuo Kyro laikų iki tirono Antiocho IV Epifano nugalėjimo.

10,2: ... *buvau gedėjęs*: turbūt įkvėptasis autorius nori priminti Šventyklos atstatymo darbų nutraukimą (žr. Ezd 4,1-4).

10,4: ... *pirmojo mėnesio*: pirmasis mėnuo – Nisanas, maždaug nuo vidurio kovo iki vidurio balandžio.

10,5-6: Dangiškasis asmuo regėjime turbūt yra archangelas Gabrielis (žr. Dan 9,2). *Topazas*: arba

chrizolitas, gintaro spalvos brangakmenis.

10,13: ... *Persijos karalystės didžiūnas*: Persijos angelas sargas. Vėlyvasis judaizmas priskyrė angelus sargus įvairioms žmonijos grupuotėms ir tautoms. *Michaelis*, žodiškai *Kas/yra/kaip Dievas* – archangelas, Dievo tautos gynėjas. Žr. 21-ąją eilutę.

11,2-4: *Trys Persijos karaliai* po Kyro turbūt buvo Kambisas, Darijus I ir Kserksas I, kariavę su graikais. *Ketvirtasis* – Darijus III, paskutinis

Seleukidų ir ptolemėjų karai Tikėk manimi, Persija turės dar tris karalius. Ketvirtasis bus kur kas turtingesnis už visus kitus ir, savo turtais tapęs galingas, sukurstys visus prieš Graikijos karalystę. ³Tuomet iškils galiūnas karalius, turės plačias valdas ir darys, kas jam patiks. ⁴Bet kai jis taps dar galingesnis, jo karalystė bus nualinta ir padalyta į keturių padangių vėjų kryptis, tačiau ne jo paties palikuonims nei jo turėtai galingai valdžiai. Jo karalystė bus išrauta ir atiduota kitiems, o ne jo įpėdiniais.

5* Tuomet pietų karalius taps galingas, tačiau vienas iš jo didžiūnų taps už jį galingesnis ir valdys turėdamas platesnes valdas negu jis. ⁶Po keleto metų jie sudarys sąjungą: pietų karaliaus duktė išeis pas šiaurės karalių susitarimo patvirtinti. Tačiau nei ji turės jėgų ištverti, nei jos palikuonis išliks, – ji bus pasmerkta mirčiai drauge su savo palydovais, savo vaiku ir savo vyru.

Bet ilgainiui ⁷jo vietoje išaugs atžala iš jos šaknų. Jis žygiuos prieš šiaurės karaliaus kariuomenę, įsiverš į jo tvirtovę, parodys jiems, ką jis gali, ir nugalės. ⁸Net jų dievus – jų stabus drauge su jų brangiais sidabro ir aukso indais išneš į Egiptą kaip karo grobį. Keletą metų jis paliks šiaurės karalių ramybėje. ⁹O tada pastarasis užpuls pietų karaliaus šalį, bet sugrįš į savo kraštą.

10 Bet jo sūnūs kariaus ir sutelks labai galingą kariuomenę. Vienas jų žygiuos

pirmyn tarsi potvynis ir nušluos kraštą. Vėl kariaus prie pat jo tvirtovės. ¹¹Pietų karalius įtūžęs išeis ir stos prieš šiaurės karalių, sutelkusį milžinišką kariauną, kuri betgi bus atiduota į jo priešo rankas. ¹²Tačiau kai ta kariauna bus paimta, jo širdis nesitvers iš puikybės, – jis išžudys dešimtis tūkstančių, bet pergalingas netaps. ¹³Mat šiaurės karalius vėl sutelks kariauną, didesnę už pirmąją, ir po keleto metų vėl atžygiuos su pulku pulkais ir gausiais karo reikmenimis.

14 Tais laikais daugelis sukils prieš pietų karalių. Nedori karštuoliai iš tavo paties tautos pakils įgyvendinti to regėjimo, bet jie bus nugalėti. ¹⁵Tuomet šiaurės karalius atžygiuos, skubiai supils apgulos pylimą ir paims tvirtovės miestą. O pietų pajėgos neįstengs atsilaikyti, net jo patys rinktiniai būriai stokos jėgų priešintis. ¹⁶Jo užpuolikas darys, kas jam patiks, niekas prieš jį neįstengs atsilaikyti. Apsistos gražiajame krašte – jis visas bus jo rankose. ¹⁷Jis sumanys užimti jėga visą pietų karalystę, bet vis dėlto sudarys su juo sutartį ir, vis norėdamas sunaikinti tą karalystę, duos jam dukterį žmoną. Bet tai jam nepasiseks ir naudos iš to jam nebus. ¹⁸Tada jis atgręš veidą į pajūrio salas ir daugelį iš jų užims. Bet vienas karvedys padarys galą jo įžulumui, – iš tikrųjų atgręš jo įžulumą prieš jį patį. ¹⁹Tuomet jis atgal atgręš veidą į savo krašto tvirtoves, bet suklups ir kris, nebus atrastas.

Persijos karalius, arba Artakserksas. *Galiūnas karalius* yra Aleksandras Didysis, savo pergale prie Iso (Issus) 333 m. prieš Kristų sunaikinęs Persijos imperiją.

11,5-45: Šios eilutės aprašo dviejų dinastijų istoriją – ptolemėjų Egipte – *pietų karalius* – ir seleukidų Sirijoje – *šiaurės karalius*. Tos dvi hellenistinės imperijos dalys buvo įkvėptojo autoriaus

dėmesio šerdis. 10-20 eilutėse aprašomos grumtynės tarp šių dviejų karalysčių dėl Palestinos. Ilgainiui Palestina buvo seleukidų užimta. 20-oje eilutėje užsimenama apie Seleuką IV, kuris siuntė Heliodorą apiplėšti Šventyklos izdo Jeruzalėje (žr. 2 Mak 3). 21-45 eilutės aprašo Antiochą IV ir žydų persekiojimą.

20 Jo vietą užims žmogus, kuris pasiųs pareigūną su karališka palyda išreikalaus duoklės, tačiau po kelių dienų ir jis bus nužudytas, bet ne iš pykčio nei per mūšį.

Antiochas IV Epifanas ²¹Jo vietoje stos niekšas, kuriam karališka garbė nebuvote suteikta. Vogčiomis jis atvyks ir apgaulė pasiims karalystę. ²²Kariuomenės jis šluote nušluos ir sutriuškins, netgi patį sandoros vadą. ²³Sudaręs su šiuo sąjungą, jis elgsis klastingai ir su sauja pasekėjų paims valdžią. ²⁴Be įspėjimo jis veršis į turtingiausias sritis ir darys, ko nei jo tėvas, nei jo protėviai niekad nedarė, dalinėdamas {pasekėjams} grobį, karo laimikį ir turtus. Jis kėsinsis užimti tvirtoves, bet tik iki paskirto meto. ²⁵Didele kariuomene jis sukaups savo jėgą ir drąsą prieš pietų karalių. Pietų karalius išžygiuos į karą, vedinas kur kas didesne ir stipresne kariuomene, bet atsispirti jam nepasiseks, nes prieš jį bus ruošiami sąmokslai. ²⁶Valgantieji prie jo stalo jį pražudys. Jo kariuomenė bus sutriuškinta, daugelis kris užmušti. ²⁷Abu karaliai, širdimi pikta galvodami, sėdės prie to paties stalo ir vienas kitam meluos, tačiau nesėkmingai, nes dar ne galas paskirtam metui. ²⁸Jis gręšis savo krašto link su turtų gausybe, bet jo širdis bus nusiteikusi prieš šventąją sandorą. Pasielgs pagal savo norą ir sugrįš į savo kraštą.

29 Atėjus paskirtam metui, jis vėl įsiverš į pietus, bet šį kartą nebus, kaip buvo anksčiau. ³⁰Laivai iš Kitimų* atplauks prieš jį, jis neteks drąsos ir pasitrauks. Par-

grįš ir išlies įniršį ant šventosios sandoros, pagal savo norą pasielgs, įsigerindamas tiems, kurie atsimeta nuo šventosios sandoros. ³¹Jo atsiųsti kariuomenės būriai užims ir išniekins Šventyklą ir tvirtovę. Jie pašalins kasdienę deginamąją auką ir pastatys klaikiąją pabaisą. ^{32*}Pataikavimu jis suvedžios neištikimuosius sandorai, bet savo Dievui ištikimieji žmonės bus ištvermingi ir imsis žygių. ³³Išmintingieji padės daugeliui žmonių tai suprasti, tačiau jie kurį laiką bus kalavijo ir liepsnos auka, kentės nelaisvę ir apiplėšimą. ³⁴Kai jie taps auka, mažai pagalbos* tesusilauks, daugelis dėsies prie jų nenuoširdžiai. ³⁵Kai kurie išmintingųjų kris, kad būtų išmėginti ugnyje, išgryninti ir padaryti švarūs iki laiko pabaigos, nes iki paskirto meto dar likęs tarpsnis.

36* Karalius elgsis, kaip jam patiks. Save išaukštindamas ir laikydamas didesniu už bet kokį dievą, jis kalbės baisius dalykus prieš dievų Dievą. Jam seksis tik tol, iki nebus užbaigtas pykčio metas ir nebus įvykdyta, kas nuspręsta. ³⁷Jis nereikš pagarbos savo protėvių dievams ar moterų pamiltajam, – jokiame dievui jis pagarbos nereikš, nes patį save laikys didesniu už visus. ³⁸Vietoj jų jis garbins tvirtovių dievą, – dievą, kurio jo protėviai nepažinojo, garbins auksu ir sidabru, brangakmeniais ir vertingomis atnašomis. ³⁹Ginti tvirtovėms jis pastatys svetimo dievo tautą. Kas tik jį pripažins, tuos jis padarys turtingesnius, paskirs juos valdyti daugelį ir apdalys žeme kaip atpildu.

11,30: *Kitimai*: savo kilme šis vardas priklausė Kipro ar kitų Viduržemio jūros salų gyventojams. Čia juo ženklina romėnai, privertę Antiochą IV pasitraukti iš Egipto jo antrosios invazijos metu.

11,32-35: Pasipriešinimo Antiochui IV Epifanui sąjūdis. Kai kurie helenistai žydai ėjo su Antiochu, atmesdami Sandorą, bet *išmintingieji*, nors

persekiojami, rėmė sąjūdį. ... *mažai pagalbos* turbūt susijusi su makabėjais – Maratiju ir jo sūnumi Judu Makabėju (žr. 1 Mak 2).

11,36-39: Užuoat garbinęs Apoloną, Antiochas IV garbino ir save tapatinęs su Olimpo Dzeusu, kurį romėnai buvo padarę lygų Romos tvirtovės dievui – Kapitolijaus Jupiteriui, tvirtovių dievui.

40 Atėjus laiko pabaigai, pietų karalius su juo susiims. Bet šiaurės karalius puls jį kaip viesulas su karo vežimais, raiteliais ir su laivų daugybe. Jis užtvindys šalis ir pereis jas tarsi porvynis. ⁴¹Jis įžygiuos į gražųjį kraštą, žus jame dešimtys tūkstančių, bet Edomas ir Moabas bei didžioji amoniečių dalis išsigelbės iš jo nagų. ⁴²Jis uždės savo ranką ant šalių, net Egipto kraštas neišsigelbės. ⁴³Jam atiteks aukso bei sidabro lobiai ir visi Egipto turtai. Įkandin jo seks Libija ir Etiopija. ⁴⁴Kai pranešimai iš rytų ir šiaurės ims jį gąsdinti, didžio įniršio perimtas, jis išžygiuos žudyti ir sunaikinti daugelį. ⁴⁵Savo rūmų palapines statysis tarp jūros ir garbingo šventojo kalno, tačiau gaus galą ir nebus, kas jam padėtų.

12 Pabaigos metas ¹Anuo metu pasirodys Michaelis, galingasis didžiūnas, tavo tautos sargas. Užeis metas tokių vargų, kokių dar nėra niekad buvę nuo to laiko, kai atsirado tautos. Bet anuo metu tavo tauta bus išgelbėta, – visi, kurie tik yra rasti įrašyti knygoje.* ²Daugelis miegančiųjų žemės dulkėse atsibus* – kai kurie amžinajam gyvenimui, kiti gėdai ir amžinajai negarbei. ³Išmintingieji švytės dangaus skliauto spindesiu, o vedusieji daugelį į teismą bus tarsi žvaigždės per amžių amžius. ⁴O tu, Danieli, laikyk paslapyje šiuos žodžius ir užantspauduok knygą iki pabaigos meto. Daugelis bus pasiklydę, ir nedorumas vis labiau paplis”.

5 Tuomet aš, Danielis, žiūriu ir matau:

stovi du kiti vyrai, vienas ant šito upės kranto, o antras ant kito. ⁶Vienas jų tarė vyrui, vilkinčiam drobiniais ir stovinčiam ant upės vandenų: “Kaip ilgai iki šių nuostabiųjų dalykų pabaigos?” ⁷Drobiniais vilkintis vyras, stovintis ant upės vandenų, pakėlė į dangų savo dešinę ir kairę. Aš girdėjau jį prisiekiant amžinai Gyvuojui, kad tai tęsis vieną laiką, du laikus ir pusę laiko* ir kad visi šie dalykai bus įvykdyti, kai pasibaigs šventosios tautos galios naikinimas. ⁸Aš tai girdėjau, bet negalėjau suprasti. Todėl paklausiau: “Mano viešpatie, koks bus šių dalykų galas?” – ⁹“Eik savo keliu, Danieli, – atsakė, – nes šie žodžiai turi likti paslapyje ir užantspauduoti ligi pabaigos meto. ¹⁰Daugelis bus išgryninti, padaryti švarūs ir išmėginti ugnyje, tačiau nedorėliai ir toliau nedorai elgsis. Nė vienas nedorėlių to nesupras, tačiau išmintingieji supras. ¹¹Nuo to meto, kai buvo nutraukta kasdienė deginamoji auka ir pastatyta klaikioji pabaisa, bus tūkstantis du šimtai devyniasdešimt dienų. ¹²Palaimintas žmogus, kuris lauks ir ištvers tūkstantį tris šimtus trisdešimt penkias dienas! ¹³O tu eik savo keliu iki pabaigos ir ilsėkis! Prisikelsi savo atpildui dienų pabaigoje”.

C. PRIEDAI

13 Pasakojimas apie Susaną* ¹Babilone gyveno žmogus, vardu Joakimas. ²Buvo vedęs Hilkijs dukterį

12,1: ... rasti įrašyti knygoje: Gyvenimo knyga, arba Gyvųjų knyga. Žr. Iš 32,32-33; Ps 69,29; 139,16; Iz 4,3; Lk 10,20; Apr 20,12; taip pat Dan 7,10.

12,2: Žuvusieji persekiojimo metu *atsibus*, t.y. prisikels (žr. Dan 11,33-35) ir gyvens amžinai. Nedorėlių prisikėlimas šiame tekste, kaip ir vėlesniame krikščionių mokyme (žr. Jn 5,28-29), numanomas.

12,7: ... vieną laiką, du laikus ir pusę laiko: vienus metus, duėjus metus ir pusę metų, t.y. po trejų su puse metų. Žr. Dan 7,25 paaiškinimą. Autoriaus perspektyva yra Antiocho IV Epifano galas, o po jo – Visatos pilnatvė.

13,1-14,42: Trumpi šių skyrių pasakojimai galbūt buvo apie kitą Danielį, o ne apie Danielio knygos didvyrį. Jie randami tik graikiškoje Sep-

Susaną, didelio grožio ir dievobaimingą moterį. ³Jos tėvai, būdami pamaldūs, buvo išauklėję savo dukterį pagal Mozės įstatymą. ⁴Joakimas buvo labai turtingas ir turėjo sodą prie savo namų. Pas jį dažnai susieidavo žydai, nes jis buvo visų garbingiausias.

5 Tais metais du seniūnai buvo žmonių išrinkti būti teisėjais, apie kuriuos Viešpats buvo pasakęs: "Nedorybė išėjo iš Babilono per seniūnus teisėjus, kurie tik dėjosį vedą žmones". ⁶Šie vyrai būdavo dažnai Joakimo namuose ir visi, turį bylas, eidavo pas juos. ⁷Vidudienį, žmonėms išėjus, Susana eidavo į vyro sodą pasi-vaikščioti. ⁸Abu seniūnai, matydami ją kasdien įeinančią ir vaikščiojančią, užsi-degė jos geisti. ⁹Jiedu pametė protą, nebe-grėžė akių į Dangų ir užmiršo daryti teisingus sprendimus. ¹⁰Abu buvo ją įsi-mylėję, tačiau savo geismą jiedu vienas nuo kito slėpė, ¹¹nes gėdijosi kalbėti apie savo gašlią aistrą pagulėti su ja. ¹²Diena po dienos jiedu noriai tykojo ją pamatyti. ¹³Kartą jiedu vienas kitam tarė: "Eikim namo, nes jau pietų metas!" Išėjo ir atsiskyrė vienas nuo kito. ¹⁴Bet abu, mėtydami pėdas, sugrįžo į tą pačią vietą. Priversti vienas kitam pasiaiškinti, jiedu išpažino savo gašlią aistrą ir kartu sutarė ieškoti progos, kada galėtų ją vieną užtik-ti.

15 Vieną dieną, jiems belaukiant tin-kamos progos, ji įėjo į sodą, kaip papras-tai, tik dviejų tarnaičių lydima. Ji norėjo sode maudytis, nes buvo labai karšta. ¹⁶Ten nebuvo jokio žmogaus, išskyrus anuos du seniūnus, pasislėpusius ir jos ty-kančius. ¹⁷"Atneškite man aliejaus ir kve-

palų, – paliepė ji savo tarnaitėms, – ir už-darykite sodo vartus, kad galėčiau išsi-maudyti". ¹⁸Jos padarė, kaip ji liepė. Už-dariusios sodo vartus, išėjo pro šonines duris atnešti daiktų, kurių ji buvo pra-šiusi. Seniūnų jos nepastebėjo, nes jie bu-vo pasislėpę. ¹⁹Vos tarnaitėms išėjus, abu seniūnai pašoko ir pribėgo prie Susanos.

20 "Štai, – sakė jie, – sodo vartai už-daryti, niekas negali mūsų matyti. Mes norime tavęs! Sutik ir atsiduok mums! ²¹O jei nesutinki, mes liudysime prieš tave, sakydami, jog tu išsiuntei savo tar-naites dėl to, kad su tavimi buvo jaunas vyriškis".

22 Susana sunkiai atsiduso. "Patekau į spąstus! Nes jei tai darysiu, man bus mir-tis; jei to nedarysiu, neištrūksiu iš jūsų rankų. ²³O vis dėlto geriau man patekti į jūsų rankas, negu nusidėti Viešpaties akyse".

24 Tuomet Susana sukluko, o abu se-niūnai pradėjo rėkti ant jos. ²⁵Vienas jų nubėgo atidaryti sodo vartų. ²⁶Namiš-kiai, išgirdę klyksmą sode, įpuolė pro šo-nines duris pažiūrėti, kas jai buvo atsitikę. ²⁷Kai seniūnai išdėstė savo paaiškinimą, tarnai buvo pritrenkti iš gėdos, nes nieko panašaus jie niekad nebuvo girdėję apie Susaną.

28 Kitą dieną, žmonėms susirinkus jos vyro Joakimo namuose, atėjo ir abu seniūnai, pilni nedorų minčių, pasmerk-ti Susaną mirti. ²⁹Visų žmonių akivaiz-doje jie įsakė: "Pašaukite Joakimo žmoną, Hilkijo dukterį Susaną". Ji buvo pašauk-ta ³⁰ir atėjo, lydima savo tėvų, vaikų ir visų savo giminių. ³¹Susana buvo labai daili ir graži pažiūrėti, ³²bet buvo prisi-

tuagintoje, bet turbūt buvo parašyti hebrajų ar aramėjų kalba. Nei vienas, nei kitas pasakojimas nepriklauso žydų Šventojo Rašto kanonui. Katalikų

Bendrija juos visuomet laikė įkvėpta Danielio knygos dalimi.

dengusi skraiste. Anie nenaudėliai įsakė nutraukti skraistę, kad nors taip pasisotintų jos grožiu. ³³O jos artimieji ir visi, kurie ją matė, plūdo ašaromis.

³⁴ Abu seniūnai pakilo ir, žmonių iš visų pusių supami, uždėjo savo rankas jai ant galvos. ³⁵O ji verkdamą žvelgė į dangų, nes jos širdis pasitikėjo Viešpačiu. ³⁶Seniūnai tarė: "Mums bevaikščiojant vieniems sode, įėjo ši moteris su dviem tarnaitėmis. Ji uždarė sodo vartus ir atleido tarnaites. ³⁷Tuomet jaunas vyriškis, kuris buvo ten pasislėpęs, atėjo pas ją ir gulėjo su ja. ³⁸O mes buvome sodo kampe ir, matydami tokį nusikaltimą, bėgome prie jų. ³⁹Nors mes ir matėme juos gulinčius, bet vyro nutverti nepajėgėme, nes jis buvo už mus stipresnis. Jis atsidarė vartus ir paspruko. ⁴⁰Betgi mes nutvėrėme šitą ir klausėme, kas buvo tas jaunas vyriškis. ⁴¹Ji atsisakė mums pasakyti. Visa tai mes liudijame".

Kadangi jie buvo žmonių seniūnai ir teisėjai, visa bendrija jais patikėjo ir pasmerkė ją mirti. ⁴²O Susana, visu balsu šaukdama, kalbėjo: "Amžinasis Dieve! Tu žinai visas paslaptis ir žinai visa pirmiau, negu įvyksta. ⁴³Tu žinai, kad jie melagingai liudijo prieš mane. Argi aš turiu mirti, nors nepadariau nieko, ką šie prieš mane prasimanė?!"

⁴⁴ Viešpats išgirdo jos šauksmą. ⁴⁵Kai ji buvo vedama mirti, Dievas pažadino vieno jaunuolio, vardu Danielis, šventąją dvasią, ⁴⁶ir jis sušuko didžiu balsu: "Aš esu nekaltas dėl šios moters kraujo!"

⁴⁷ Tuomet visi žmonės atsisuko į jį, klausdami: "Ką tu nori šiais žodžiais pa-

sakyti?" ⁴⁸Atsistojęs tarp jų, jis atsakė: "Nejau jūs esate tokie kvaili, Izraelio vaikai?! Nejau pasmerksite mirti Izraelio dukterį, neištyrę ir nepažinę, kas tiesa? ⁴⁹Grįžkite į teismo vietą, nes jie melagingai prieš ją liudijo".

⁵⁰ Visi žmonės sugrįžo paskubomis. Tuomet seniūnai jam tarė: "Ateik, sėskis su mumis ir pasakyk mums, ką tu manai, nes Dievas tau davė seniūno amžiaus dovaną". ⁵¹O Danielis kreipėsi į juos: "Atskirkite šiuos du toli vieną nuo kito. Aš juos apklausiu".

⁵² Kai jie buvo vienas nuo kito atskirti, jis pašaukė vieną iš jų ir kreipėsi į jį: "Tu pasenai skendėdamas nedorume! Pasivijo tavo nūnai nuodėmės, kurias darei praeityje, ⁵³skelbdamas neteisingus nuosprendžius, pasmerkdamas nekaltus ir išteisindamas kaltuosius, nors Viešpats sakė: 'Nekalto ir teisaus nežudysi!' ⁵⁴Taigi dabar, jei tu tikrai matei šią moterį, pasakyk mums, po kokiu medžiu matei juos myluojantis?"

Jis atsakė: "Po mastikmedžių".

⁵⁵* "Iš tikrųjų! – atkirto Danielis. – Tavo melas kris ant tavo galvos! Dievo angelas jau paėmė iš Dievo nuosprendį ir perskels tave per pusę!" ⁵⁶Tuomet jis paliepė pavesti jį į šalį ir atvesti kitą.

"Kanaano palikuoni, ne Judo, – tarė jam Danielis, – grožis tave suvedžiojo ir gašli aistra ištvirtino tavo širdį! ⁵⁷*Taip jūs elgėtės su Izraelio dukterimis, – bijodamos jūsų, jos atsiduodavo jums. Bet ši Judo duktė negalėjo pakęsti jūsų nedorumo. ⁵⁸O dabar pasakyk man, po kokiu medžiu užklupai juos myluojantis?"

13,55-59: Kontrastas tarp mažo, į krūmą panašaus mastikmedžio ir galingo ažuolo išryškina seniūnų liudijimo prieštaravimą. Graikiškajame tekste jaučiamas žaidimas panašiais žodžiais: *schinon* ir *schisei* (mastikmedis ir perskelti), *prinos* ir

prisai (ąžuolas ir perkirsti). Žodžių žaismu išryškinama bausmė seniūnams.

13,57: Pasakojimu norima pamokyti ir sugretinti Izraelio ir Judo karalystes. Judo karalystė buvo ištikimesnė Mozės įstatymui.

Jis atsakė: „Po ažuolu“.

59 „Iš tikrųjų! – atkirto jam Danielis. – Ir tavo melas kris ant tavo galvos! Dievo angelas laukia, laikydamas kalaviją rankoje, perkirsti tave per pusę ir sunaikinti judu abu!“

60 Visa bendrija pratrūko džiaugsmo šauksmais ir šlovino Dievą, kuris išgelbsti juo pasitikinčius. ⁶¹Paskui jie atsisuko prieš tuos du seniūnus, nes jų pačių žodžiais Danielis buvo įrodęs, kad jie buvo melagingai liudiję. Jie nubaudė seniūnus bausme, kurią seniūnai norėjo primesti savo artimui. ⁶²Elgdamiesi pagal Mozės įstatymą, juos užmušė. Taip nekaltas kraujas buvo tą dieną išgelbėtas. ⁶³Hilkijas ir jo žmona šlovino Dievą už jų dukterį Susaną drauge su jos vyru Joakimu ir visais giminėmis, nes nebuvo rasta jokio jos gėdingo poelgio. ⁶⁴O Danielis nuo tos dienos buvo žmonių labai gerbiamas.

14 Pasakojimas apie Belį ir Slibiną. Danielis ir Belis

¹Kai karalius Astijagas* buvo palaidotas su savo protėviais, jo karalystę paėmė Kyras Persas. ²Danielis buvo karaliaus mėgstamas žmogus ir gerbiamas labiau už visus kitus jo bičiulius. ³Babiloniečiai turėjo stabą, vardu Belis.* Kasdien jam atnašaudavo dvylika maišų geriausių miltų, keturiasdešimt avių ir šešis saikus* vyno. ⁴Ir karalius jį šventai gerbė, – eidavo kasdien jo pagarbinti, – bet Danielis garbino tik savo Dievą.

5 Kai karalius paklausė jį: „Kodėl negarbini Belio?“ – jis atsakė: „Dėl to, kad negarbinu žmogaus rankomis padarytų statų, o tik gyvąjį Dievą, sukūrusį dangų ir žemę, valdantį visą žmoniją“.

6 „Nejau nemanai, – tarė jam karalius, – kad Belis yra gyvas dievas? Argi nematai, kiek daug jis kasdien suvalgo ir išgeria?“

7 Danielis ėmė juoktis. „Nesiduok suklaidinamas, karaliau, – jis tarė, – nes Belis iš vidaus yra tik molis, o iš lauko tik žalvaris. Jis niekad nieko nei valgė, nei gėrė!“

8 Iniršęs karalius pašaukė Belio kunigus ir jiems tarė: „Jei jūs man nepasakysite, kas suvalgo tą visą maistą, mirsite! ⁹Jei įrodysite, kad Belis visa tai suvalgo, tuomet mirs Danielis, nes jis piktažodžiaavo prieš Belį!“ Danielis tarė karaliui: „Tebūna, kaip tu sakai!“

10 O Belio kunigų buvo septyniasdešimt, neskaitant žmonių ir vaikų. Karalius drauge su Danieliu nuėjo į Belio šventyklą. ¹¹Belio kunigai kreipėsi į karalių: „Štai, mes išeisime laukan, o tu, karaliau, išdėliok valgius, atmiešk vyną ir padėk. Tada užrakink duris ir užantspauduok jas savo žiedu. ¹²Jei neatrasi, kad viskas buvo Belio suvalgyta, kai ateisi rytoj rytą, mes mirsimė. Priešingu atveju temiršta Danielis, mūsų šmeižikas!“ ¹³Jie buvo ramūs, nes turėjo pasidarę po atnašų stalų slaptą įėjimą, pro kurį paprastai ateidavo maisto suvalgyti. ¹⁴Taigi, jiems išėjus, karalius išdėliojo maistą Beliui. O Danielis paliepė savo tarnams atnešti pelenų, ir tuos pelenus jie išbarstė po visą šventyklą vien tik karaliaus akivaizdoje. Išėję laukan, jie užrakino duris, užantspaudavo jas karaliaus žiedu ir nuėjo sau. ¹⁵Nakčia kaip paprastai atėjo kunigai drauge su savo žmonomis bei vaikais ir visa suvalgė ir išgėrė.

16 Karalius rytojaus rytą atsikėlė labai anksti, taip pat ir Danielis. ¹⁷„Danieli, –

14,1: ... *karalius Astijagas*: paskutinis Medijos karalius, kurį 550 m. prieš Kristų nugalėjo Kyras.

14,3: ... *vardu Belis*: žr. Dan 4,5 paaiškinimą. *Saikas*: graikiškoji *metreta* talpino apie 39 litrus.

jis klausė, – ar antspaudai tebėra sveiki?” Šis atsakė: “Sveiki, karaliau”. ¹⁸Tuomet karalius atidarė duris ir, metęs žvilgsnį į atnašų stalą, visu balsu suuko: “Tu, Belī, esi didis! Neturi tu jokios apgaulės!” ¹⁹Danielis ėmė juoktis ir sustabdė karalių prie durų. “Pažiūrėk į aslą, – tarė, – kieno yra tie pėdsakai!” – ²⁰“Aš matau, – atsakė karalius, – pėdsakus vyrų, moterų ir vaikų!”

²¹Įtūžęs karalius įsakė suimti kunigus, jų žmonas ir jų vaikus. Jie parodė jam slaptąsias duris, pro kurias jie įeidavo suvalgyti, kas būdavo ant atnašų stalo. ²²Karalius juos nubaudė mirtimi, o Belį atidavė Danieliui, kuris sunaikino ir stabą, ir jo šventyklą.

Danielis ir Slibinas ²³Ten buvo ir didžiulis Slibinas, kurį babiloniečiai irgi garbino. ²⁴Karalius tarė Danieliui: “Tu negali sakyti, kad šis nėra gyvas dievas, todėl pagarbink jį”.

²⁵Danielis atsakė: “Aš garbinu Viešpatį, savo Dievą, nes tik jis yra gyvasis Dievas. ²⁶Karaliau, duok man leidimą, ir aš užmušiu šį Slibiną be kalavijo ar lazdos”. – “Aš duodu tau leidimą”, – atsakė karalius.

²⁷Tuomet Danielis paėmė deguto, taukų ir plaukų, juos drauge pavirino, padarė iš jų gniužulus ir pamaitino Slibiną. Kai Slibinas juos suėdė, jis persprogo. “Žiūrėkite, – pasakė Danielis, – ką jūs garbinate!”

²⁸Kai babiloniečiai apie tai išgirdo, jie labai susierzino ir susibūrė prieš karalių. “Karaliumi tapo žydas! – jie sakė, – jis sunaikino Belį, užmušė Slibiną ir išžudė kunigus!” ²⁹Jie nuėjo pas karalių ir

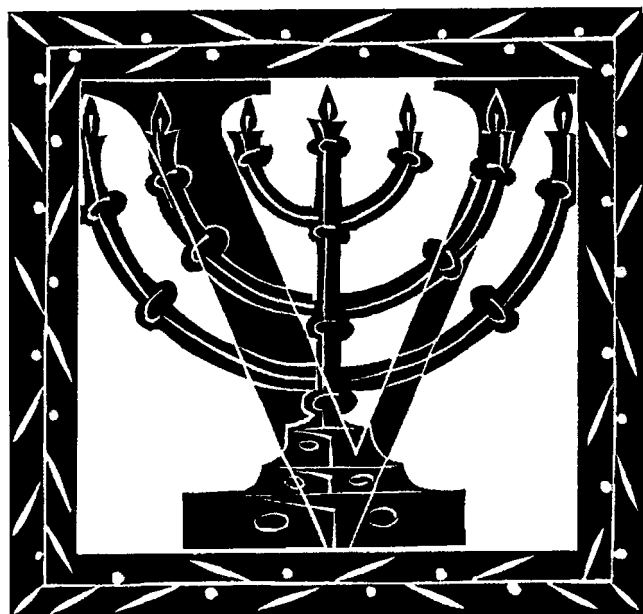
pareikalavo: “Išduok mums Danielį! O jei ne, užmušime tave ir tavo šeimą!” ³⁰Karalius, matydamas, kad jie smarkiai jį puola, reikalo verčiamas atidavė jiems Danielį. ³¹O jie įmetė jį į Liūtų narvą. Ten jis išbuvo šešias dienas. ³²Septyni liūtai buvo narve. Kasdien jie buvo maitinami dviem lavonais ir dviem avimis, bet tuo metu neduota jiems nieko, kad jie tikrai suėstų Danielį.

³³O Judėjoje tuo metu gyveno pranašas Habakukas. Jis, išsiviręs troškintos avienos ir įtrupinės duonos į puodą, ėjo į laukus, nešdamas jį pjovėjams. ³⁴Viešpaties angelas tarė Habakukui: “Nunešk valgį, kurį laikai rankoje, į Babiloną Danieliui Liūtų narve”.

³⁵“Viešpatie, – atsakė Habakukas, – aš Babilono niekad nesu matęs, nei aš žinau, kur yra tas narvas!” ³⁶Viešpaties angelas paėmė jį už galvos ir, pakėlęs už galvos plaukų, vėjo gūsiu padėjo jį Babilone tiesiai ant narvo. ³⁷“Danieli, Danieli, – šaukė Habakukas, – imk valgį, kurį Dievas tau atsiuntė!”

³⁸“Tu, Dieve, atsiminei mane! – tarė Danielis, – nepalikai tų, kurie tave myli!” ³⁹Danieliui pradėjus valgyti, Viešpaties angelas tuojau pat sugrąžino Habakuką į jo kraštą.

⁴⁰Septintą dieną karalius atėjo Danielio apraudoti. Jis priėjo prie narvo ir žvilgtelėjo į vidų – ten tarp liūtų sėdėjo Danielis! ⁴¹Karalius suuko visu balsu: “Didis esi tu, Viešpatie, Danielio Dieve, nėra jokio kito, tik tu!” ⁴²Danielį jis išleido ir įmetė į narvą tuos, kurie norėjo jį pražudyti. Jie buvo bemat jo akyse suryti.

OZÉJO
KNYGA

Ozėjo knyga yra pirmoji mažųjų pranašų rinkinyje, kuris vadinamas Dvylikos knyga. Kadangi jų knygos yra trumpos ir sutelpa viename ritinyje, todėl šio rinkinio pranašai vadinami Mažaisiais pranašais. Tuo tarpu Izaijo, Jeremijo ir Ezekielio knygos, kadangi kiekviena užima visą ritinį, vadinamos Didžiais pranašais.

Ozėjas buvo Šiaurinės karalystės gyventojas ir buvo pašauktas pranašu paskutiniaisiais karaliaus Jeroboamo II valdymo metais (786-746 m. prieš Kristų). Vieni laiko jį buvus kunigu, o kiti žemdirbiu. Jo pranašystė, — mūsų vienintelis šaltinis apie jo gyvenimą, — į šį klausimą neatsako. Ozėjas nebuvo chronologiškai pirmasis tarp Mažųjų pranašų, tačiau jo žodžiai iš Dievo savo poezijos grožiu ir jausmine pranašavimu jėga sudaro labai patrauklų Dvylikos knygų įvadą.

Ozėjo pranašystės šerdis yra jo paties nelaimingos vedybos su Gomere, — asmeniškai šeimos tragedija, turėjusi didelę įtaką jo mokymui apie Dievą ir apie Izraelio — žmogaus santykį su Dievu. Ji labai sąlygojo ne tik jo pašaukimą būti pranašu, bet ir jo žodžius iš Dievo.

Gomerė — žmona svetimautoja — yra neištikimos Izraelio tautos įvaizdis. Lygiai kaip Ozėjas negalėjo suvisam palikti savo žmonos, nors ji ir elgėsi kaip kekšė, taip ir Viešpats negalėjo pamesti Izraelio tautos, Sinajaus sandora tapusios jo sužadėtine. Dievas ją baus, bet jo bausmė bus bausmė pavydaus mylimojo, norinčio susigrąžinti mylimąją į šviežią ir tyrą jų pirmosios meilės džiaugsmą.

Izraelio neištikimybė reiškėsi stabų garbinimu ir beširdiška vargšų priespauda. Mechanškai aukojamos šventovių atnašos negalėjo išpirkti tautos iš jos sunkių nuodėmių. Liko vien bausmė. Atimdamas iš jos meilužių duotus papuošalus, Dievas sugrąžins ją tikram mylimajam — sau. Pažeminta Izraelio tauta vėl sugrįš pas Dievą. 11-asis Ozėjo knygos skyrius yra viena iš Senojo Testamento teologijos viršūnių. Dievo meilė savo neištikimais tautai išreiškiama negirdėtu jautrumu. Čia Ozėjas aprašo Dievo santykį su Izraelio tauta kaip moterystę. Sinajaus sandora nėra tik reikli įsakymų grandinė, bet intymus santykis su Sandoros Viešpačiu. Ilgainiui moterystės simbolika tapo itin svarbi Dievo tautos — žmogaus santykio su Dievu sampratai Senojo Testamento — Izaijo, Jeremijo ir kitose knygose. O Naujajame Testamente santykį tarp Kristaus ir Bendrijos moterystės įvaizdžiu aprašo Šv. Jono evangelija ir Tautų apaštalas Paulius. Ozėjo Dievo samprata remiasi prielaida, kad Dievas panašus į visa, kas yra geriausia žmogiškoje prigimtyje. Kadangi moterystė yra meilės tarp vyro ir moters viršūnė, todėl dera moterystės įvaizdžiu paaiškinti Dievo ir Izraelio — žmogaus meilę.

Ozėjo knyga turi dvi dalis:

A.	Pranašo moterystė ir jos pamoka	1,1-3,5
B.	Izraelio kaltė ir bausmė	4,1-14,9

A. PRANAŠO MOTERYSTĖ IR JOS PAMOKA*

1 VIEŠPATIES* žodis, kuris atėjo Bėrio sūnui Ozėjui Judo karalių Uzijo, Jotamo, Ahazo bei Hezekijo dienomis ir Izraelio karaliaus Joašo sūnaus Jeroboamo dienomis.

Neištikima Ozėjo žmona ²Kai VIEŠPATS pirmąsyk kalbėjo per Ozėją, VIEŠPATS tarė Ozėjui: "Eik, imk sau žmona moterį kekšę* ir turėk vaikų kekšių, nes kraštas, pamesdamas VIEŠPATĮ, daro didelę kekšystę". ³Taigi jis ėjo ir paėmė žmona Diblajimo dukterį Gomerę; ji tapo nėščia ir pagimdė jam sūnų.

⁴O VIEŠPATS jam tarė: "Pavadink jį vardu Ježrėelis,* nes netrukus nubausiu Jehu'o namus už išlietą kraują Ježrėelyje ir padarysiu galą Izraelio namų karalystei. ⁵Tą dieną sulaužysiu Izraelio lanką Ježrėelio slėnyje".

⁶Gomerė ir vėl tapo nėščia ir pagimdė dukterį. Tuomet VIEŠPATS tarė jam:

"Pavadink ją vardu Lo-Rūhama,* nes daugiau nebesigailėsiu Izraelio namų nei jiems nebeatleisiu. ⁷*Tačiau Judo namų pasigailėsiu ir juos išgelbėsiu per VIEŠPATĮ, jų Dievą. Neišgelbėsiu jų lanku nei kalaviju, nei karu, nei žirgais, nei raiteliais".

⁸Kai ji buvo nujunkiusi Lo-Rūhamą, vėl tapo nėščia ir pagimdė sūnų. ⁹Tuomet VIEŠPATS tarė: "Pavadink jį vardu Lo-Ammi,* nes jūs nesate mano tauta ir aš nebūsiu jūsų Dievas".

2 Izraelis bus atkurtas ¹*O vis dėlto Izraelio vaikų skaičius bus kaip jūros smiltys, kurių neįmanoma nei pasiekti, nei suskaičiuoti. Vis dėlto, užuot jiems sakius: "Jūs nesate mano tauta!" – jiems bus sakoma: "Gyvojo Dievo vaikai". ²Judo žmonės ir Izraelio žmonės bus surinkti į viena, jie pasistatys sau vieną galvą ir užvaldys kraštą, nes Ježrėelio diena bus galinga.

³Sakykite savo broliui: "Mano tauta" ir savo seseriai: "Ta, kurios pasigailėta".

1,1-3: Šie skyriai yra laikomi pranašo biografi-ja, – asmeninė pranašo šeimos tragedija, vaizduojanti Dievo santykį su savo tauta – Izraeliu. Ozėjo moterystė su moterimi kekše vaizduoja Izraelio neištikimybę savo Viešpačiui. Taip pat simboliškai ir vaikų vardai (Oz 1,4-9). Viešpats pasmerkia šią neištikimybę ir paskiria bausmę, bet kartu pažada būti atlaidus, jeigu tauta taisy- sis ir grįš į ištikimybę. Dievo bausmė turi tikslą pagydyti. 3-ajame skyriuje Ozėjas priima sugrįžtančią žmoną, bet tik sąlygiškai, ir pavaizduoja kantrią Dievo meilę savo tautai – Izraeliui bei viltį, kad ji sugrįš.

1,2: ... *žmona moterį kekšę*: Tai nebūtinai reiškia, kad Gomerė buvo pagonių šventnamio kekšė, kada ji tapo Ozėjo žmona. Aprašoma vėlesnė Gomerės būklė. Taigi kai Ozėjas vedė Gomerę, ji dar nebuvo šventnamio kekšė, nors, Ozėjui vėliau žiūrint į praeitį, jai buvo lemta tapti tokia.

1,4: ... *vardu Ježrėelis*: strateginis slėnis Izraelio šiaurėje. Čia Izraelio kariuomenės vadas Jehu'as užbaigė Omrio dinastiją kruvinomis žudynėmis (žr. 2 Kar 9-10). Jeroboamas II buvo pas- kutinis Jehu'o dinastijos karalius. Šio teksto pra-

našystė išsipildė nužudymu jo sūnaus, valdžiusio tik šešerius metus (žr. 2 Kar 15,8-10). *Ježre-El* reiškia *Dievas sėja* ir atkreipia dėmesį į Jehu'o di- nastijos nuodėmę bei pranašauja bausmę už kru- vinąsias žudynes.

1,6: ... *Lo-Rūhama*: *Ta, kurios nepasigaili- ma* – simbolinis dukters vardas. *Pasigailėjimas*, kurio nepatirs Izraelis, yra laisva Dievo meilė, ve- danti Dievą nugalėti blogį – nuodėmę gerumu.

1,7: Šis tekstas, atskiriantis Judo karalystę nuo Dievo bausmės, yra vėlesnis priedas, nes Ozė- jo pranašiškoji veikla buvo susijusi su šiaurine Izraelio karalyste. Antroji teksto dalis pabrėžia Dievo galybę, – jam nereikia žmogaus priemonių savo užmojui įvykdyti. Turbūt daroma užuomi- na apie Jeruzalės išgelbėjimą Sanheribo užpuo- limo metu (žr. 2 Kar 19,35-37).

1,9: ... *Lo-Ammi*: *Ne mano tauta* – simbo- linis sūnaus vardas. Vaizduojamas Sendoros tarp Dievo ir Izraelio nutraukimas (žr. Iš 6,7; 19,5; Iz 40,1; Jer 31,31-34).

2,1-3: Izraelio bausmė nėra baigminė, nes Die- vas lanko su bausme savo tautą, kad išgelbėtų. Šios eilutės kalba apie Izraelio atkūrimą. Simboliškieji

Neištikima Gomerė – neištikimas Izraelis

- 4 Kaltinkite savo motiną,*
kaltinkite,
nes ji nėra mano žmona,
o aš nesu jos vyras!
Tepašalina nuo savo veido kekšystę
ir iš savo krūtų tarpo svetimavimą.
- 5 Kitaip nuogai aš ją išrengsiu,*
paliksiu ją, kokia ji buvo
gimimo dieną,
padarysiu ją panašią į dykumą,
paversiu ją tyrlaukais
ir leisiu jai mirti nuo troškulio.
- 6 Nei jos vaikų nepasigailėsiu,
nes jie yra kekšystės vaikai.
- 7 Taip! Jų motina buvo kekšė, –
ta, kuri juos pradėjo,
gėdingai elgėsi.
“Eisiu paskui savo meilužius*, –
ji sakė, –
nes iš jų gaunu savo duoną ir vandenį,
savo vilnas ir linus,
savo aliejų ir gėrimą”.
- 8 Todėl, tikėk manimi,
erškečiais aptversiu jos kelią
ir sieną pastatysiu prieš ją,
kad nebegalėtų surasti savo takų.
- 9 Ji vis bėgs paskui savo meilužius,
bet jų nepasivys,
ji ieškos jų,
tačiau nesuras.
Tuomet ji tars sau:

- “Eisiu, sugrįšiu pas savo pirmąjį
vyrą,
nes anuomet man buvo
geriau negu dabar”.
- 10 Ji nežinojo, kad aš buvau tas,
kuris davė jai grūdus, vyną ir aliejų,
apipylė ją sidabru ir auksu,
o jie tai išleido Baalui.
- 11 Todėl atsiimsiu* savo grūdus
laikui atėjus
ir savo vyną jo metui atėjus;
atimsiu savo vilnas ir linus,
duotus jos nuogumui pridengti.
- 12 Dabar atidengsiu jos gėdą
jos meilužių akyse, –
iš mano rankos niekas jos neišgelbės.
- 13 Padarysiu galą visam
jos džiaugsmui, –
jos šventėms, jaunatims, šabams
ir visoms jos iškilmių dienoms.
- 14 Nuniokosiu jos vynmedžius ir figas,
apie kuriuos ji sakė:
“Tai mano atlygis,
kurį meilužiai man davė”.
Paversiu juos brūzgynais,
laukiniai žvėrys juos nuės.
- 15 Taip bausiu ją už iškilmių dienas
Baalams,*
kuriomis ji degino jiems smilkalus,
kada, išsidabinusi auskarais ir
puošmenimis,
ėjo paskui savo meilužius
ir mane pamiršo, –
tai VIEŠPATIES žodis.

vardai dabar turi naują prasmę: Ježrėelis – *Dievas sėja*, Ammi – *Mano tauta* ir Rūhama – *Ta, kurios pasigailėta*.

2,4: Viešpats kalba apie Izraelį, pasinaudodamas Ozėjo žmonos pavyzdžiu.

2,5: ... *nuogai aš ją išrengsiu*: anuometinė raštija liudija, kad tai buvo įprastinis būdas nubauti žmonai už svetimavimą.

2,7: ... *meilužius*: vietiniai kanaaniečių ap-

vaisinimo dievai, kuriems neištikimieji izraeliečiai, nepaisydami Viešpaties, Sendoros Dievo, priskyrė žemės derlių (žr. 10-ąją eilutę).

2,11-14: Viešpaties siųsto nederliaus tikslas parodyti Izraelio tautai jos kelių kvailystę.

2,15: ... *iškilmių dienas Baalams*: Kanaano žemdirbių šventės su lytinėmis apeigomis įvairiuose alkuose Baalų ir Aštartės, žemės apvaisinimo dievų, garbei.

Viešpaties meilė savo tautai

- 16 Todėl dabar aš viliosiu ją,
išvesiu ją į dykumą*
ir prašnekinsiu jos širdį.
17 Tėn jai atiduosiu jos vynuogynus,
o Achoro slėnį padarysiu vilties
durimis.
Tėn ji man atsilieps kaip savo
jaunystės dienomis,
kaip tą dieną, kada išėjo iš Egipto
žemės.

18 Tą dieną, – tai VIEŠPATIES žodis, –
ji vadins mane “Mano vyras”, ji niekuo-
met nebevadins manęs “Mano Baalas”.*

19 Nuo jos lūpų pašalinsiu Baalų vardus, –
jų vardais nebebus daugiau šaukiamasi.
20 Sudarysiu jiems tą dieną sandorą su
laukiniais žvėrimis, padangių paukščiais ir
žemės ropliais. Sunaikinsiu krašte lanką,
kalaviją ir karą, – duosiu jiems ramų ir
saugų atilsį. 21 Paimsiu tave sau žmona*
amžinai, – tave sau žmona paimsiu teisu-
mu ir teisingumu, ištikima meile ir gailės-
tingumu. 22 Paimsiu tave sau žmona ištiki-

mybe. Tuomet tu žinosi, kas yra VIEŠPATS.

- 23 Tą dieną išklausysiu, –
tai VIEŠPATIES žodis, –
išklausysiu dangaus,
o jie išklausys žemės.
24 Žemė išklausys grūdo, vyno ir
aliejaus,
o jie išklausys Jezreelio.
25 Pasėsiu ją krašte sau pačiam,
pasielgsiu gailėstingai su
Lo-Rūhama
ir sakysiu tam, kuris Lo-Ammi:
“Tu esi mano tauta”,
o jis atsakys: “Tu esi mano Dievas”.

**3 Meilės triumfas: Ozėjas ir ne-
ištikimoji moteris*** ¹ VIEŠPATS
vėl man tarė: “Eik, mylėk moterį, kuri turi
meilužį ir yra svetimautoja, lygiai taip,
kaip VIEŠPATS kad myli izraeliečius, nors
jie ir grėžiasi į kitus dievus ir mėgsta razi-
nų papločius”.* ² Tuomet pirkau ją už pen-
kiolika sidabro šekelių* ir pusanthro home-
ro* miežių. ³ O jai pasakiau: “Tu pasilik-
si su manimi ilgą laiką ir nebesielgsi kaip

2,16-17: Izraelio kelionė per dykumą yra Ozėjui Izraelio ištikimybės Sandoros Viešpačiui metas. O Kanaano žemdirbių kultūra ją suteršė. Žr. Jer 2,2-7; Am 5,25. Nenuostabu, kad Izraelio atkūrimą Ozėjas ir vaizduoja nauju jėjimu į Pažado Žemę. 2,18: ... *mano Baalas*: žodis *Baal* reiškia *{vedybinis}vyras, šeimininkas*. Paprastai šiuo žo-
džiu moterys kreipdavosi į savo vyrus. Pranašas moko, kad jo reikia vengti kaip titulo Viešpačiui dėl jo ryšio su pagonių dievu Baalu. Turbūt šis titulas buvo plačiai vartojamas izraeliečių visuomenėje, nes nebuvo jaučiama didelio skirtumo tarp Sandoros Dievo garbinimo ir Baalo garbinimo. 2,21-25: Viešpats dar kartą paims sau žmona Izraelio tautą. Atnaujintos tautos savybės, kuriomis Viešpats ją išpuoš, yra dovana sužadėtinei (žr. Pr 24,53). *Teisumu ir teisingumu*: abu žodžiai yra svarbūs Ozėjui, vartojami pasmerkti visuomenėje įsigalėjusiam neteisingumui ir pakrikusiai teisėtvarkai. Čia jie pabrėžia teisų ir teisingą elgesį. *Ištikima meile*: vienas iš būdingiausių pranašo Ozėjo žodžių. Ji reiškia reiklį meilę, kurios pagrindas yra bendrijos ryšiai. Čia ji siejama su Sandora tarp Dievo ir jo tautos: ištikimas abipusis

palankumas – ištikimybė – veiksmas. *Gailėstingumas*: hebrajiškas žodis yra *rehem* – *įsčios* ir raiš-
kiai sieja Dievo pajautą savo tautai – žmogui – su motinišku rūpesčiu. *Tuomet tu žinosi, kas yra Viešpats*: ne atsajus, bet praktinis žinojimas, t.y. pripažinimas Dievo valios, nuoširdus paklusnumas jo įstatymui. Ir šis žodis yra perdėm būdin-
gas Ozėjui (žr. Oz 4,1; 5,4; 6,3,6).

3,1-5: Dievas pamoko Ozėją paimti Gomerę pas save, išperkant ją iš meilužių. Kai pasitaisys, ji atgaus turėtas žmonos teises šeimoje. Tai simbolizuoja nesumažėjusią Dievo meilę savo tautai. Dievas leis savo tautai kentėti, – Izraelio karalystė žlugs, – kad nuoširdžiai sugrįžtų pas jį.

3,1: ... *razinų papločius*: atnašos apvaisini-
mo deivei Ašerai, gamtos dievo Baalo žmonai. Žr. Jer 7,18; 44,19.

3,2: ... *šekelių*: piniginis vienetas, maždaug 11 g svorio. *Homeras*: saikas javams, maždaug 393 litrai. Ozėjas išperka Gomerę iš jos savininko ar iš pagonių šventovės, kur ji buvo tapusi šven-
tovės kekše. Kaina – maždaug tolygi vergo išpir-
kimui (žr. Iš 21,32; Kun 27,4).

kekšė, neturėsi lytinių santykių su vyrišku nei su manimi”. ⁴Juk izraeliečiai pasiliks ilgą laiką be karaliaus ir didžiūno,* be aukų ir šventųjų stulpų,* be efodo* ir terafimų.* ⁵Tada izraeliečiai sugrįš, ieškos VIEŠPATIES, savo Dievo, ir Dovydo,* savo karaliaus. Paskutinėmis dienomis* jie artinsis prie VIEŠPATIES ir jo gerumo su pagarbos pilna baime.

B. IZRAELIO KALTĖ IR BAUSMĖ

4 Izraelio nusikaltimai

- ¹ Klausykite VIEŠPATIES žodžio,
Izraelio tauta,
nes VIEŠPATS traukia į teismą
krašto gyventojus.
Nėra dorumo, ištikimos meilės
ir Dievo pažinimo nėra!
- ² Kreiva priesaika ir melagystė,
ir žmogžudystė,
ir vagystė, ir svetimavimas įsigalėjo,
kraujo liejimas eina po kraujo
liejimo.
- ³ Todėl kraštas rauda,
visi jos gyventojai gaišta,
drauge su laukų žvėrimis,
padangių paukščiais
ir jūrų žuvimis žūsta.

Kunigų kaltė

- ⁴ Tačiau niekas tenesmerkia,
niekas tenekaltina, –

kunige,* aš kaltinu tave!

- ⁵ Klupsį dienos metu,
ir pranašas su tavimi klups naktį, –
aš sunaikinsiu tavo motiną.
 - ⁶ Mano tauta sunaikinama,
nes jai stinga pažinimo;
kadangi tu atmetei pažinimą,
atmesiu tave kaip savo kunigą;
kadangi tu užmiršai
savo Dievo mokymą,
užmiršiu ir aš tavo vaikus.
 - ⁷ Kuo daugiau jų buvo,
tuo labiau jie man nusidėjo, –
išmainė savo garbę į gėdą.
 - ⁸ Jie minta iš mano tautos
nuodėmės,
godžiai trokšta jų kalčių.
 - ⁹ Kaip tautą, taip ir kunigą, –
nubausiu juos už jų kelius,
atlyginsiu jiems už jų darbus.
 - ¹⁰ Jie valgys, bet sotūs nebus,
jie elgsis kaip kekšė,
bet vaikų neturės,
nes paliko VIEŠPATĮ,
kad atsiduotų
 - ¹¹ kekšystei.
- Vynas, senas ir jaunas, atima protą.
- ¹² Mano tauta atsiklausia savo
rąstagalio,*
burtų lazda jiems išburia.
Kekšystės dvasia juos nuvedė

3,4: Izraelis stokes visuomeninių ir religinių vadovų ir ženklų. *Šventieji stulpai*: akmeniniai paminklai, vaizduojantys Baalą – vyriškąjį kanaaniečių apvaisinimo apeigų ženklą. Jie buvo vartojami ir izraeliečių visuomenės (žr. Pr 28,18; Iš 34,13); *efodas*: įrankis susisiekti ir pasitarti su Dievybe (žr. 1 Sam 23,6-12; 30,7); *terafimai*: šeimos dievų atvaizdai (žr. Pr 31,19; Ts 17,5; 18,14,17-18). 3,5: ... *Dovydo, savo karaliaus*: mesijinis karalius iš Dovydo dinastijos, kuris atkurs Dievo tautos karalystę (žr. Jer 23,5; Ez 34,23-24).

Paskutinėmis dienomis: mesijinis amžius.

4,4-11: Ozėjas yra ypač griežtas Izraelio – Šiaurinės karalystės – kunigams, kurie, išnaudodami izraeliečių dėmesį religijai, iš tikrųjų puoselėjo izraeliečių *svetimavimą*. Kunigai *mito* iš aukų, kurias žmonės nešė į Šventyklą, atsiprašydami už savo nuodėmes. Ozėjas priskiria prie kunigų ir pranašus, kurie dažnai buvo neverti savo pašaukimo. Žr. Jer 2,8; 4,9-10; 6,13-14; 23,9-40.

4,12: ... *rąstagalio*: stabas, padarytas iš medžio, naudotas būrimams.

- į klystkelius, –
palikdami savo Dievą, jie elgiasi
kaip kekšės.
- 13 Ant kalnų keterų skerdžia aukas,
ant kalvų degina smilkalus
ir po ąžuolu, ir po tuopa, ir po
terebintu,
nes jų pavėsiai malonus.
- Todėl ir jūsų dukters elgiasi
kaip kekšės,
ir jūsų marčios svetimauja!
- 14 Nebausiu jūsų dukterų,
kai jos elgiasi kaip kekšės,
nei jūsų marčių,
kai jos svetimauja,
nes patys vyrai susideda
su paleistuvėmis
ir skerdžia aukas su šventovės
kekšėmis*.
- Taip tauta be proto eina į pražūtį.
- 15 Nors tu ir elgiesi kaip ištvirtėlis,
Izraeli,
neleisk Judui nusikalsti!
Neikite į Gilgalą,*
nekopkite į Bet-Aveną,
netarkite priesaikos
“Kaip gyvas VIEŠPATS”.
- 16 Izraelis yra užsispyręs
tarsi užsispyrusi telyčia.

Argi gali VIEŠPATS dabar juos
ganyti
kaip avinėlį plačioje ganykloje?

- 17 Efraimas* prisirišo prie stabų –
tegu sau!
- 18 Po ilgo girtavimo
jie mėgaujasi kekšyste, –
gašlumą labiau vertina
negu savo garbę.
- 19 Vėjas* apgaubė juos savo sparnais,
jie gėdysis savo aukurų.
- 5 Vadų kaltė**
1 Išgirskite tai, kunigai!
Įsidėmėkite, Izraelio namai!
Klausykitės, karaliaus rūmai!
Juk jūs turite rūpintis teisingumu,
bet jūs tapote sąžastais Mizpoje,*
išskleistomis pinklėmis ant Taboro*
2 ir iškasta gilia duobe Šitimuose.
Nubausiu juos visus.
- 3 Efraimą aš pažinojau
ir Izraelis nebuvo nuo manęs
paslėptas,
bet dabar, Efraimai, elgiesi kaip
kekšė,
Izraelis yra ištvirtėlis.
- 4 Jų darbai neleidžia jiems sugrįžti
pas savo Dievą, –
kekšystės dvasia yra juos užgalėjusi,
ir jie nepažįsta VIEŠPATIES.

4,14: ... *skerdžia aukas su šventovės kekšėmis*: Kanaano žemdirbių šventnamių apeiginę prostituciją izraeliečiai perėmė net Sendoros Dievui garbinti. Taigi svetimavimas Ozėjo pranašystėje turi dvigubą prasmę: religinis – neištikimybė Dievui dėl stabų garbinimo lytinėmis apeigomis ir šeimyninis – neištikimybė šeimoje. Ozėjas stabų garbinimą vadina svetimavimu.

4,15: *Gilgalas*: šventovė į šiaurę nuo Betelio, kur buvo šventovės pranašų draugija (žr. 2 Kar 2,1-3; 4,38). Ir Judo – Pietinė karalystė – turėjo vietovę tuo pačiu vardu (žr. Joz 4,19-20). *Bet-Avenas*: pažodžiui *Nedorumo namai* yra Ozėjo duota pravardė *Bet-El[iui]* – *Dievo namams*. Betelis

buvo viena iš Izraelio – Šiaurinės karalystės – neteisėtų šventyklų. Žr. 1 Kar 12,26-30.

4,17: *Efraimas*: pagrindinė Izraelio – Šiaurinės karalystės dalis. Ozėjo pranašiškos tarnybos metu tik Efraimas buvo likęs sau pavaldus, nes asirai buvo užėmę Izraelio žemes Transjordanijoje ir Galilėjoje.

4,19: Tremtis tarsi viesulas užklups izraeliečius. Stabų garbinimas juos nuvedė į pražūtį.

5,1: *Mizpa*: turbūt vietovė Transjordanijoje, tuomet buvusi Izraelio – Šiaurinės karalystės – valdose. Žr. Joz 11,8. *Taboras*: kalnas rytinėje Jezrelio slėnio pusėje.

- 5 Izraelio išdidumas liudija prieš jį,
ir Efraimas klumpa dėl savo kaltės,
Judas klumpa drauge su jais.
- 6 Tuomet su savo avimis ir galvijais
jie eis ieškoti VIEŠPATIES,
bet jo neras, –
jis pasitraukė nuo jų.
- 7 Jie tapo neištikimi VIEŠPAČIUI,
nes pagimdė pavainikius.
Jaunatis dabar praris juos
drauge su jų laukais.

Karas tarp Judo ir Izraelio

- 8* Pūskite ragą Gibeoje,*
trimitą Ramoje!*
Skelbkite pavojų Bet-Avene:
“Benjaminai, pasižiūrėk atgal!”
- 9 Efraimas bausmės dieną virs
tyrlaukais;
paskelbiu Izraelio giminėms,
kas tikrai įvyks.
- 10 Judo galiūnai prilygo
tiems, kurie perkelia laukų ribas;*
išliesiu ant jų savo pyktį kaip
vandenį.
- 11 Efraimas nuengtas ir teismo
sutriuškintas dėl to,
kad sąmoningai ėjo paskui melą.*
- 12 Tarsi kandis* esu Efraimui
ir lyg puvinas Judo namams.

- 13 Kai Efraimas pamatė savo ligą
ir Judas savo žaizdą,
tuomet Efraimas kreipėsi į Asiriją*
ir siuntė pasiuntinius
pas didįjį karalių.*
Bet jis negali jų pagydyti
ar užgydyti jų žaizdos,
- 14 nes Efraimui esu tarsi liūtas
ir lyg liūto jauniklis Judo namams.
Aš pats draskysiu ir eisiu sau,
aš nusinešiu, ir niekas neišgelbės.
- ### Nenuoširdus atsivertimas
- 15 Vėl grįšiu į savo vietą,*
kol jie suvoks savo kaltę
ir ieškos mano veido.
Savo varge jie maldaus
mano malonės:

- 6** Eime, grįžkime pas VIEŠPATĮ,
nes jis – tas, kuris mus sudraskė,
jis mus ir išgydys;
jis mus sužeidė,
jis mus ir sutvarstys.
- 2 Po dviejų dienų* jis mus atgaivins,
trečiąją dieną* jis mus prikels,
kad būtume gyvi jo Artume.
- 3 Pažinkime, – veržkimės pažinti
VIEŠPATĮ!
Tikrai jis ateis pas mus,
kaip tikrai ateina aušra;

5,8-14: Šis tekstas primena Sirijos ir Efraimo karą su Judo karalyste 735-734 m. prieš Kristų, – aramėjų ir izraeliečių koalicija bandė nuversti nuo sosto Judo karalių. Judo karalystė, Asirijos padedama, apsigynė. Asirija nuniokojo ir Siriją, ir Efraimą – Izraelį. Žr. 2 Kar 16,5-9. Pranašas Ozėjas pasmerkia už karą ir Izraelį, ir Judą.

5,8: Įsiveržimas į Izraelį – į Gibeos ir Ramos – šiaurinius Judo karalystės miestus.

5,10: ... *prilygo perkeliantiems laukų ribas*: užpuolikai palyginami su neteisėtu elgesiu žydu tautoje. Žr. Įst 19,14; 27,17; Pat 23,10-11.

5,11: ... *sąmoningai ėjo paskui melą*: sąjunga su Aramu – Sirija, – pranašo žodžiais, buvo melas, arba *tuščios pastangos*.

5,12: ... *kandis... puvinas*: vidinis tautos su-

puvinas apreiškė Dievo bausmę abiem karalystėms – Izraeliui ir Judui.

5,13: ... *Efraimas kreipėsi į... didįjį karalių*: 738 m. prieš Kristų Izraelio karalius Manahemas turėjo mokėti duoklę Asirijos karaliui Tiglat-Pileserui III, nes jau buvo tapęs jo vasalu (žr. 2 Kar 15,19-20). Bijodamas Sirijos ir Efraimo invazijos, ir Judo karalius Ahazas pavedė save ir savo karalystę Tiglat-Pileserui (žr. 2 Kar 16,7-9). *Didysis karalius*: Asirijos karalių vartotas titulas.

5,15: Viešpats pasitraukia nuo Izraelio, nes nori, kad jie suvoktų Sendoros įsipareigojimus ir sugrįžtų į ištikimą santykį.

6,2: *Po dviejų dienų... trečiąją dieną*: po trumpo laiko. Dievui nėra negalimų dalykų, – jis atgaivins sunaikintą tautą.

jis ateis pas mus lyg būriai lietaus,
kaip pavasario lietus,
pagirdantis žemę*.

4 Ką man daryti su tavimi, Efraimai?
Ką man daryti su tavimi, Judai?
Judviejų meilė* – kaip rytmečio
debesis,
kaip anksti nukrintanti rasa.

5 Todėl skaptuosiu juos per pranašus,
žudysiu savo burnos žodžiais, –
mano teismas bus paskelbtas
kaip šviesa.

6 Noriu ištikimos meilės, o ne aukos,
mieliau man Dievo pažinimas,
negu deginamosios aukos.

7 Prie Adamo jie sulaužė sandorą,
ten jie tapo man neištikimi.

8 Gileadas yra nedorėlių miestas,
paženklintas krauju.

9 Kaip plėšikai ko nors tyko,
taip kunigai susibūriavo, –
jie žudo ant kelio į Šechemą,
daro baisų nusikaltimą.

10 Izraelio namuose mačiau
šiurpų dalyką, –
ten vyksta Efraimo kekšystė,
Izraelis surteršiamas.

11 Ir tavęs, Judai, laukia pjūtis.*

7 Kada tik noriu sugrąžinti savo
tautos belaisvius,
kada tik noriu išgydyti Izraelį,
vis prasikiša Izraelio kaltė

ir nedori Samarijos darbai,
nes ji elgiasi apgaulingai.
Vagys laužiasi į namus,
gaujos plėšikauja lauke,

2 ir jiems neateina į širdį,
kad aš atsimenu visas jų nedorybes.
Dabar juos nusikaltimai supa, –
jie yra prieš mano veidą.

Sąmokslas karaliaus dvare*

3 Savo nedorumu jie linksmina karalių,
o klastingumu didžiūnus.

4 Jie visi yra svetimautojai, –
tarsi prikūrenta krosnis,
kurioje nebereikia kepėjui kurstyti
ugnies
nuo tešlos minkymo iki jos
pakilimo.

5 Mūsų karaliaus dieną
didžiūnai, įkaitę nuo vyno,
ėmė siautėti,
ir jis tiesė ranką apsimetėliams.

6 Jų širdys dega sąmokslu lyg krosnis,
visą naktį rusena jų įniršis,
o ryto metą prasiveržia tarsi
liepsnojanti ugnis.

7 Visi jie įkaitę kaip krosnis
ir praryja savo valdovus.
Visi jų karaliai krito,
bet nė vienas iš jų nesišaukia manęs.

Izraelis ir tautos

8 Efraimas pats maišosi su tautomis;
Efraimas yra kepančias neapverstas
paplotis.*

9 Svetimieji ryja jo jėgas,

6,4: ... *meilė*: hebrajiškasis žodis *hesed* yra labai turiningas, – jo prasmės šerdis apima palankumą, ištikimybę ir veiksmą. Arkivysk. J. Skvirckas čia jį verčia žodžiu *pamaldumas*, o 6 eilutėje žodžiu *pasigailėjimas*.

6,11: ... *pjūtis*: bausmės metas, kuriuo kraštas patirs savo nuodėmių padarinius.

7,3-7: Šis skaitinys atkreipia dėmesį į dinastinius perversmus Izraelyje – Šiaurinėje karalystėje – prieš jos žlugimą. Nuo Jeroboamo II mirties ir Asirijos įsiveržimo į Izraelį bei sostinės Samarijos sunai-

kinimo buvo tik dvidešimt penkeri metai, tačiau Izraelis savo soste turėjo keturias skirtingas dinastijas ir tiek pat nužudytų karalių. Pranašas Ozėjas palygina aistrų apimtus Izraelio didžiūnus su perkaitinta krosnimi, kuri, užuot kepusi, sunaikina. Nakties ir ryto seka primena trumpą šio laikotarpio karalių valdymo trukmę.

7,8: ... *kepančias neapverstas paplotis*: sudegęs vienoje pusėje, neiškeptas kitoje, todėl nenaudingas. Izraelio nuosmukis priskiriamas jo pražūtingam kišimuisi į kaimyninių tautų politinius reikalus.

bet jis to nežino.
Net jo plaukai jau pražilo,
bet jis to nežino.

10 Nors Izraelio puikybė buvo
nužeminta jo paties akyse,
tačiau jie, to viso nepaisydami,
nei grįžta pas VIEŠPATĮ,
savo Dievą,
nei jo ieško.

11 Efraimas tapo kaip balandis,
suviliotas ir nesupratingas, –
jie šaukiasi Egipto,
jie eina į Asiriją.

12 Jiems einant, užmesiu ant jų savo
pinkles,
nutraukysiu juos žemyn kaip
paukščius iš padangių,
bausiu juos, kaip buvo sakyta jų
bendrijai.

Izraelio nedėkingumas ir bausmė

13 Vargas jiems, nes jie nuklydo
nuo manęs!
Pražūtis jiems, nes jie sukilo
prieš mane!

Kada tik noriu juos atpirkti,
jie prieš mane skleidžia melus.

14 Iš širdies manęs jie nesišaukia,
kai aimanuoja savo guoliuose,
kai sužeidžia save* dėl grūdų
ir vyno, –

jie yra man neištikimi.

15 Aš juos lavinau ir stiprinau jų rankas,
tačiau jie galvoja pikta apie mane.

16 Jie vis grįžta prie to, kas nenaudinga,
nevykęs pasidarė lankas;
žus nuo kalavijo jų didžiūnai

dėl savo įžūlaus liežuvio.
Iš jų bus tyčiojamasi Egipto
žemėje!

8 Viešpats pasmerkia Izraelį už stabų garbinimą

1 Dėk ragą prie lūpų!
Tarsi vanagas virš VIEŠPATIES
namų dėl to,
kad jie sulaužė mano sandorą
ir buvo neištikimi mano mokymui.

2 Jie man šaukia:
“Mūsų Dieve! Mes, Izraelis,
tave pažįstame!”

3 Izraelis atmetė tai, kas gera;
priešas jį persekios.

4* Jie darė karalius, bet ne per mane,
rinkosi didžiūnus, bet be mano
žinios.

Iš savo sidabro ir aukso pasidarė
stabus
savo pačių pražūčiai.

5 Atmečiau tavo veršį, Samarija!
Mano įniršis dega ant jų!
Kaip ilgai jie nepajėgs atgauti
savo nekaltumo?

6 Juk tai yra iš Izraelio, –
meistras jį padarė,
bet tai ne Dievas.
Į šukes sudaužytas bus Samarijos
veršis!

7 Kadangi jie sėja vėją,
todėl pjaus audrą.
Javų šiaudai be varpų
negali duoti miltų.
Net jeigu ir duotų,
svetimieji juos surytų.

7,14: ... *kai sužeidžia save*: dažnas reiškiny tarp pagonių, lydintis jų maldą stabams (žr. 1 Kar 18,28). Izraeliečių religija tai draudė (žr. Kun 19,28; Įst 14,1).

8,4-6: Čia, panašiai kaip 1 Kar 12,20-33 tekste, susiejama Izraelio monarchija ir jos atskiros šventyklos (Bet-Elyje ir Dane). Izraelis atskilo nuo

Judo po Saliamono mirties 922 m. prieš Kristų. Pranašai šį atskilimą laikė sukilimu prieš Dievo pavirtintą Dovydo dinastiją ir Jeruzalės Šventyklą su Sandoros Skrynja. Aukso veršis, Jeroboamo I pastatytas Izraelio šventyklose, kliudė Izraeliui atgauti nekaltumą.

- 8 Izraelis jau prarytas, –
nūn jie yra tarp tautų
kaip nereikalingas indas.
- 9 Nes jie ėjo į Asiriją,
kaip vienišas laukinis asilas, –
Efraimas samdė meilužius.
- 10 Nors jie ir samdo tautas,
dabar aš pats juos surinksiu.
Greitu laiku jie raitysis
po karalių ir didžiūnų našta.
- 11 Kai Efraimas daugino aukurus,*
kad išpirktų nuodėmę,
aukurai tapo jam proga nuodėmei.
- 12 Nors rašau jam daugybę savo
pamokymų,
jie laikomi kaip svetimi.
- 13 Nors jie aukoja rinktines
skerdžiamąsias aukas,
nors jie ir valgo aukų mėsą,
VIEŠPATS jų nepriima.
Dabar jis atsimins jų kaltę
ir nubaus už nuodėmes.
Turės jie grįžti į Egiptą!
- 14 Izraelis užmiršo savo Kūrėją
ir prisistatė rūmų,
Judas padaugino sau įtvirtintų
miestų,
bet aš pasiūsiu ugnį ant jo miestų
ir surysiu jo tvirtoves.

9 Ozėjas paskelbia Izraeliui bausmę

- ¹ Nesilinksmink, Izraeli,
nedžiūgauk kaip daro kitos tautos,

- nes, atsitraukdama nuo savo Dievo,
elgeisi kaip kekšė.
Tu mėgai kekšės užmokestį
kiekviename kloyime.*
- 2 Kloyimas ir vyno spaudykla jų
nemaitins,
naujo vyno jiems pritrūks.
- 3 Jie nebegyvens VIEŠPATIES
krašte, –
Efraimas turės sugrįžti į Egiptą,
ir Asirijoje jie valgys nešvarų maistą.
- 4 Vyno atnašų VIEŠPAČIUI
jie nebelies,
jų skerdžiamosios aukos nebus jam
malonios,
bet jiems bus kaip šermenų duona.*
Visi, kas ją valgys, taps nešvarūs,
nes jų duona bus tik jų alkiui,
į VIEŠPATIES Namus ji nepateks.
- 5 Ką jūs darysite iškilmės dieną
ir VIEŠPATIES šventės dieną?*
- 6 Net jeigu jie ištrūktų iš pražūties,
Egiptas juos surinks,
Mofas {Memfis} juos palaidos.
Jų brangius sidabro daiktus
paveldės dilgėlės,
o jų palapinėse augs eršėkčiai.
- 7 Atėjo bausmės dienos,
atėjo atlygio dienos, –
Izraelis tai žino!
“Pranašas yra kvailas,

8,11: Šventnamių gausybė krašte sukėlė pavo-
jų Dievo garbinimo apeigoms. Vietiniai šven-
tnamiai greitai supanašėjo su kanaaniečių šven-
tnamiais, ir Viešpats, Sendoros Dievas, buvo sutap-
patinamas su juose garbinamu pagonių gamtos
dievu Baalu. Ilgainiui dėl pranašų įtakos Dievo
garbinimas aukomis buvo leidžiamas tik Jeruzalės
Šventykloje.

9,1-2: ... *kiekviename kloyime*: užuomina apie
pjūties šventę gamtos dievo Baalo garbei, kuriam
izraeliečiai priskyrė žemės derlių. Žr. Oz 2,7.

9,4: ... *šermenų duona*: duona, valgoma lai-
dotuvių apeigų metu (žr. Įst 26,13-14). Bendra-
vimas su lavonu darė žmogų nešvarų – netinkamą
dalyvauti bendrijai garbinant Dievą. Be to, nešva-
rų darė ir tą, ką toks asmuo paliesdavo. Todėl šer-
menų duona buvo nešvari – netinkama aukoti
Dievui.

9,5: ... *Viešpaties šventės dieną*: Palapinių
šventė rudenį, svarbiausia Izraelio bendrijos iškil-
mė. Žr. Kun 23,34.

- dvasios vyras – pamišęs!”
 Kadangi yra didelė tavo kaltė,
 didelis yra ir priešiškumas.
 8 Efraimo sargybinis mano Dievui
 yra pranašas,
 tačiau medžiotojo žabangos
 ant visų jo kelių
 ir priešiškumas jo Dievo Namuose.
 9 Jie skendi ištvirkimo liūne
 kaip Gibeos dienomis.*
 Jis atsimins jų kaltę,
 nubaus už nuodėmes.
 10 Lyg vynuoges dykumoje
 aš radau Izraelį.
 Lyg pirmą vaisių
 ant pirmųjų metų figmedžio
 aš pamačiau jūsų protėvius.
 Bet kai jie atėjo į Baal-Peorą,*
 jie atsidavė Gėdai
 ir tapo pasibjaurėtini
 kaip ir jų pamiltas daiktas.
 11 Efraimo garbė nuskris kaip
 paukštis, –
 ten nei gims, nei pastos,
 nei užmegs vaisių!
 12 Net jeigu jie užaugintų vaikų,
 padarysiu juos bevaikius,
 nė vienas nebus paliktas.
 Ai, vargas jiems, kai juos palieku!
 13 Efraimas,* kai jį pamačiau, buvo
 kaip jauna palmė,
 pasodinta gražioje lankoje,
 bet dabar Efraimas turi išvesti savo
 vaikus žudynėms.
 14 Duok jiems, VIEŠPATIE!
 Ką jiems duosi?

Duok jiems nevaisingą gimdą*
 ir užtrūkusias krūtis.

Gilgalo nusikaltimas

- 15 Visas jų nedorumas prasidėjo
 Gilgale;
 taip, ten pradėjau jų neapkęsti.
 Už jų nedorus darbus
 išvarysiu juos iš savo namų.
 Daugiau jų nebemylėsiu,
 visi jų didžiūnai yra maištininkai.
 16 Efraimas palaužtas, –
 jų šaknis nudžiūvusi,
 jie vaisių nebeduos.
 Nors jie ir gimdytų, –
 išžudysiu jų gimdos numylėtinius.
 17 Mano Dievas juos atmes,
 nes jie jo neklausė, –
 taps jie klajūnais tarp tautų.

10 Izraelio stabų sunaikinimas

- 1 Izraelis vešlus vynmedis,
 jo vaisiai kaip ir jis pats.
 Kuo gausiau turėjo vaisių,
 tuo daugiau jis statė aukurų;
 kuo geresnis buvo jo krašto derlius,
 tuo daugiau jis pasistatė šventųjų
 stulpų.*
 2 Jų širdis melaginga, –
 dabar jie turi kentėti už savo kaltę.
 VIEŠPATS sugriaus jų aukurus
 ir sunaikins jų šventuosius stulpus.
 3 Iš tikro jie dabar sakys:
 “Neturime karaliaus,
 kadangi mes nebijome
 VIEŠPATIES, –
 o karalius – ką gera galėtų mums

9,9: ... *Gibeos dienomis*: užuomina apie smurtą, įvykusį Gibeoje Teisėjų laikotarpiu (žr. Ts 19,22-30).

9,10: Prie Baal-Peoro izraeliečiai pasišventė Baalui, kuris šiame tekste vadinamas Gėda.

9,13-14: ... *nevaisingą gimdą*: atšaukiamas kadaise

Juozapui duotas palaiminimas, kuriuo buvo jam pažadėtas jo giminės prieauglis per sūnų Efraimą. Vardas *Efraimas* turbūt kyla iš veiksmazodžio *parah* – *būti vaisingam*.

10,1: ... *šventųjų stulpų* žr. Oz 4,15 paaiškinimą.

- padaryti?”
- 4 Jie švaistosi pažadais,
tuščiomis priesaikomis sudaro
sutartis, –
teisingumas* pavirsta
nuodingomis piktžolėmis suartame
lauke!
- 5 Samarijos gyventojai dreba
dėl Bet-Aveno veršio.*
Ten žmonės jo liūdi,
stabmeldžiai kunigai jo rauda, –
dėl jo garbės, nes iš ten jį išgabeno.
- 6 Ir jis bus nugabentas į Asiriją
kaip dovana didžiajam karaliui.
Gėda apims Efraimą,
Izraelis bus sugėdintas dėl savo stabo.
- 7 Samarijos karalius prapuls
kaip medžio skiedra, plūduriuodama
vandenyse.
- 8 Bus sunaikintos Aveno alkvietės –
Izraelio nuodėmė,
erškėčiais ir usnimis apausgs jų
aukurai.
Tuomet jie sakys kalnams:
“Paslėpkite mus!”
ir kalvoms: “Griūkite ant mūsų!”
- 9 Nuo Gibeos dienų nusidedi, Izraeli, –
ten jie apsisprendė!
Ar neužklups karas Gibeoje?
- 10 Ateinu pas nusikaltėlius
jų nubausti, –
- bus sutelktos prieš juos tautos,
kai jie bus baudžiami už jų
dvigubą kaltę.*
- 11 Efraimas tapo prijaukinta telyčia,
mėgstanti kulti javus.
Bet aš uždėsiu jungą ant jos
gražaus kaklo, –
priversiu Efraimą plėsti dirvoną.
Judas turi arti,
Jokūbas turi pats sau akėti!
- 12 Sėkite sau teisumą,
pjaukite ištikimos meilės derlių,
plėškite sau dirvoną,
nes jau metas ieškoti VIEŠPATIES,
kad jis ateitų ir apšviestų juos
teisumu.
- 13 Arėte nedorumą, pjovėte
neteisingumą,
valgėte melo vaisius.
Kadangi pasitikėjai savo galybe
ir savo galiūnų daugybe,
- 14 todėl karo dundesys kils prieš
tavo tautą.
Visos tavo tvirtovės bus sunaikintos,
kaip Šalmanas* kad sunaikino
mūšio dieną Bet-Arbelį,
kai motinos buvo kapojamos
drauge su kūdikiais.
- 15 Taip bus pasielgta su jumis, Bet-Eli,
už jūsų didelį nedorumą.
Auštant žus Izraelio karalius.

10,4: ... *teisingumas pavirsta nuodingomis piktžolėmis*: teismai, kadaise buvę teismo ramstis visuomenėje, neteisingų teisėjų rankose tapo priespaudos įrankiu. Žr. Am 6,13.

10,5: ... *Bet-Aveno veršio*: žr. Oz 4,15; 8,4-6 paaiškinimus.

10,10: ... *dvigubą kaltę*: turbūt smurtas, aprašytas Ts 19, laikomas dvigubu nusikaltimu, t.y. svetimavimo ir žmogžudystės kalte. Be to, pranašo Ozėjo pranašystės fone monarchijos įsteigimas

(žr. 1 Sam 10,23-24) ir stabų garbinimas buvo dviguba Šiaurinės karalystės – Izraelio – kaltė.

10,14: ... *kaip Šalmanas... sunaikino... Bet-Arbelį*: užuomina apie invaziją, kuri nėra minima Šventajame Rašte. Šalmanas turbūt buvo Moabo karalius, kurį mini Tiglar-Pilesero įrašas. Šventajame Rašte minima net keletas Bet-Arbelių Palestinoje. Čia minimas Bet-Arbelis turbūt buvo Transjordanijoje.

11 Dievas myli savo maištaujančią tautą

- 1 Kai Izraelis buvo vaikas,
aš jį pamilau
ir iš Egipto* pašaukiau savo sūnų.
- 2 Kuo daugiau juos šaukiau,
tuo labiau jie traukėsi nuo manęs,
aukodami Baalams
ir degindami smilkalus stabams.
- 3 Aš pats mokiau Efraimą vaikščioti,
savo rankose juos nešiojau,
tačiau jie nepripažino,
kad aš jais rūpinasiu.
- 4 Siejau juos su savimi pajautų
saitais,
meilės ryšiais.*
Buvau jiems kaip tie,
kurie glaudžia kūdikius
prie skruosto.
Nusileidau ligi jų,
kad juos pamaitinčiau.

- 5 Jiems neberekės grįžti į Egiptą, –
Asirija bus jų karalius,
nes jie atsisakė grįžti pas mane.
- 6 Kalavijas siautėja jų miestuose,
sunaikina jų vartų sijas,
suryja juos už jų sąmokslus.
- 7 Mano tauta įžūliai gręžiasi
nuo manęs.
Jie maldaus dėl jiems uždėto jungo,
bet niekas jų nepakels.

Aš esu Dievas, o ne žmogus!

- 8 Efraimai, kaip galiu tave atmesti?
Izraeli, kaip galiu tave apleisti?
Negi galiu padaryti tave kaip

Admą*

ar pasielgti su tavimi kaip su
Zebojimais?*

Mano širdis neleidžia man to
padaryti!

Mano gailestingumas tau yra per
stiprus!

9 Nebausiu tavęs degančiu įniršiu,
nebenaikinsiu Efraimo,
nes aš esu Dievas, o ne žmogus, –
Šventasis tarp jūsų, –
su pykčiu neateisiu.

Grįžimas iš tremties

- 10 Jie eis paskui VIEŠPATĮ,
riaumojantį tarsi liūtą.
Kai jis riaumos,
jo vaikai rinksis drebėdami iš
vakarų.
- 11 Jie rinksis drebėdami
tarsi paukščiai iš Egipto,
kaip balandžiai iš Asirijos krašto, –
aš sugrąžinsiu juos į jų namus, –
tai VIEŠPATIES žodis.

12 Izraelio neištikimybė

- 1 Efraimas apsupo mane melu,
Izraelio namai – apgaule,
bet Judas dar eina su Dievu
ir yra ištikimas Šventajam.
- 2 Efraimas gano vėją,
visą dieną laksto paskui vėją iš
Rytų,
kaupia neteisybę ir smurtą, –
jie sudaro* sutartį su Asirija
ir siunčia aliejų į Egiptą.*

3* VIEŠPATS turi kaltinimą Judui,

11,1: ... iš Egipto: Ozėjas, kaip ir daugelis pranašų, Izraelio pradžią susieja su Moze ir Išėjimo iš Egipto įvykiu. Mt 2,15 susieja šį tekstą su Kūdikiu Jėzaus grįžimu iš Egipto.

11,4: Siejau juos... meilės ryšiais: ne prievarta, bet patraukdamas prie savęs gerumu ir meile.

11,8: Adma... Zebojimai: miestai, sunaikinti drauge su Sodoma ir Gomora (žr. Įst 29,22).

12,2: ... sudaro sutartį su Asirija, siunčia aliejų į Egiptą: užuomina apie prekybines ir karines sutartis su galingomis imperijomis. Pranašai jas laikė žeminančiomis Viešpaties teises į savo tautą. Užtat jas nuolat smerkė.

12,3-7: Ozėjo laikų Izraelis ir protėvio Jokūbo Izraelis sudaro bendrijos, t.y. Šventajam Raštui būdingą, sudėtinę asmenybę. Jaučiamas glaudus

- Jokūbą nubaus pagal jo kelius
ir atlygins jam pagal jo darbus.
- 4 Gimdoje jis bandė užimti
brolio vietą,
o suaugęs ėjo grumtis su Dievu.
- 5 Jis grūmėsi su angelu ir nugalėjo,
maldaudamas jį su ašaromis.
Jis sutiko Dievą Bet-Elyje,
ten jis kalbėjo mums.
- 6 VIEŠPATS, Galybių Dievas,
VIEŠPATS yra jo vardas!
- 7 Tu turi sugrįžti pas savo Dievą!
Laikykis ištikimos meilės ir
teisingumo
ir visuomet pasitikėk savo Dievu.
- 8 Pirklys, kurio rankose neteisingos
svarstyklės,
mėgsta skriausti.
- 9 Nors Efraimas ir sakė: "Koks esu
turtingas!
Sukaupiau sau turtų!
Visuose mano darbuose nebuvo
rasta kaltės,
kuria būčiau nusidėjęs!"
- 10 Aš esu VIEŠPATS, tavo Dievas,
nuo dienų Egipto žemėje;
aš ir vėl tave apgyvendinsiu
palapinėse,
kaip Susitikimo dienomis.
- 11 Kalbėjau pranašams, –
siunčiau vis daugiau regėjimų, –
per pranašus sukelsiu ir pražūtį.
- 12 Gileadas – kupinas nedorybių, –
jie tikrai prieš liepto galą.
Gilgale jie aukoja jaučius,
todėl jų aukurai taps akmenų
krūvomis

suartame lauke.

- 13 Kai Jokūbas pabėgo į Aramo šalį,
ten tarnavo, kad gautų žmoną,
ir dėl žmonos ganė {avis}.
- 14 Per pranašą* VIEŠPATS išvedė
iš Egipto,
ir per pranašą jis buvo išlaikytas.
- 15 Efraimas skaudžiai įžeidė {Dievą},
todėl jo Viešpats uždės jam kraujo
kaltę
ir atmokės už įžeidimus.

13 Bausmė už stabų garbinimą

- 1 Efraimo žodis sukeldavo baimę,
nes jis buvo galingas Izraelyje.
Bet jis užsitraukė kaltę per Baalą
ir numirė.
- 2 Dabar jie ir toliau nusideda,
dirbdinasi sau liedinį, stabus iš
savo sidabro,
pagal savo supratimą, –
visi jie tik meistrų darbas.
"Aukokite jiems!" – sako.
Žmonės bučiuoja versius!
- 3 Todėl jie bus kaip ryto debesys
ar kaip anksti nukrintanti rasa,
kaip nuo klojimo
audros pagauti pelai
ar kaip dūmas, kylantis pro langą.
- 4 Tačiau aš buvau VIEŠPATS, tavo
Dievas,
nuo dienų Egipto žemėje;
nepažįsti kito Dievo, tik mane,
be manęs, nėra kito gelbėtojo.
- 5 Aš maitinau tave dykumoje,
sausros žemėje.
- 6 Kai aš juos maitinau, jie buvo
sotūs.

ryšys tarp pavienio bendruomenės nario ir bendruomenės, kuriai pavienis žmogus priklauso. Ozėjas primena Jokūbo istoriją, kuri yra Pradžios

knygoje.

12,14: ... *pranašą*: Mozę.

- Sotūs jie buvo, bet jų širdis išpuiko, –
todėl jie mane užmiršo.
- 7 Būsiu jiems kaip liūtas,
tykosių lyg leopardas prie kelio.
- 8 Pasitiksiu juos kaip jauniklių
netekusi meška,
suplėšysiu jų širdies dangą;
ten rysiu juos kaip liūtę,
tarsi laukinis žvėris juos draskysiu.
- 9 Sunaikinsiu tave, Izraeli!
Kas tau gali padėti?
- 10 Kurgi nūn tavo karalius?
Tegelbsti jis tave!
Kur visuose tavo miestuose
tavo valdovai,
apie kuriuos sakei:
“Duok man karalių ir didžiūnus?”
- 11 Daviau tau karalių* savo įniršiu,
atėmiau jį savo pykčiu.
- 12 Efraimo kaltė surišta į ryšulį,
jo nuodėmė apsaugon padėta.
- 13 Suremia jį gimdymo skausmai,*
bet jis neišmintingas sūnus,
nes laiku nenori eiti ten,
kur kūdikiai prasiveržia.
- 14 Ar išpirksiu juos iš Šeolo galios,*
ar atpirksiu juos iš mirties?
O mirtie, kur tavo rykštės?
O Šeole, kur tavo geluonis?
Užuojaautos nėra mano akyse!
- 15 Nors jis ir klestės tarp brolių,
ateis rytys, VIEŠPATIES vėjo gūsis,
kylantis iš dykumos, –
nuseks jo šulinys, išdžius jo šaltinis.
Atims iš jo išdo visa, kas brangu.
- 14** Samarija turės išpirkti savo kaltę,
nes ji maištavo
prieš savo Dievą.
Jie kris nuo kalavijo,
jų mažyliai bus sutraiškyti
ir jų nėščios moterys perskrostos.
- Nuoširdus atsivertimas**
- 2 Grįžk, Izraeli, pas VIEŠPATĮ,
savo Dievą,
nes tu sukniubai per savo kaltę.
- 3 Pasiimkite su savimi žodžius
ir sugrįžkite pas VIEŠPATĮ.
Sakykite jam: “Atleisk visas kaltes,
priimk, kas gera,
ir mes tau aukosime
savo lūpų vaisių.
- 4 Asirija mūsų neišgelbės,
ant žirgų mes nebesėsime,
savo rankų darbams
daugiau nebesakysime: ‘Mūsų
Dievas’.
Tu parodai našlaičiui gailestingumą”.
- 5 Pagydysiu jų neištikimybę,
mylėsiu juos visa širdimi,
nes mano įniršis nuo jų nusigrėžė.
- 6 Izraeliui būsiu lyg rasa, –
jis žydės kaip lelija,
įleis šaknis kaip Libano {kedrų}.
- 7 Skleisis jo atžalos,

13,11: *Daviau tau karalių savo įniršiu.* Viešpats nubaudžia Šiaurinės karalystės – Izraelio – žmones, duodamas jiems netinkamus karalius, kurie trumpu laiku yra pašalinami nuo sosto.

13,13: Izraelio nuodėmė pateisina karalystės sunaikinimą (žr. 12-ąją eilutę), nes rauta atsisako daryti atgailą. Todėl jis tikrai žus, kaip negimęs kūdikis kad miršta motinos kūne dėl to, kad

nesinaudoja vieninteliu keliu išeiti į gyvenimą. 13,14: *Ar išpirksiu... iš Šeolo:* stiprus teigimas, kad Dievas tikrai nusprendė sunaikinti Izraelį. Apaštalas Paulius šį tekstą cituoja skirtinga prasme (žr. 1 Kor 15,54-56), – Paskutinio teismo dieną žmogaus prisikėlimu gyvenimas nugalės mirtį, kurią Kristus nugalėjo per savo mirtį ir Prisikėlimą.

- jo grožybē bus kaip alyvmedžio,
o kvapnumas kaip Libano.
- 8 Vēl jie gyvens mano paunksnėje,
vėl augins javus;
žydės jie kaip vynmedis,
kvepēs kaip Libano vynos.
- 9 Efraimai, ką aš turiu bendra su
stabais?
Tai aš, kuris išklauso ir rūpinasi
tavimi.

Aš esu lyg amžinai žaliuojantis
kiparisas, –
tavo ištikimybē ateina iš manęs.

Baigiamasis žodis

- 10 Kas yra išmintingas, tesvarsto šiuos
dalykus,
kas yra protingas, juos težino.
Tiesūs VIEŠPATIES keliai,
jais teisieji eina,
o nusidėjėliai juose suklumpa.*

14,10: Vėlesnis priedas išminties raštijos stiliumi.

JOELIO
KNYGA

Vardas Joelis, hebrajiškai “Jo-El”, reiškia “Jo{Jahvė}, t.y. Viešpats yra Dievas”. Joelio knyga biografinių žinių apie patį pranašą neduoda, tik antraštėje paminėti, kad jis buvo Petuelio sūnus (Jl 1,1). Sprendžiant iš pranašystės turinio, jo gyvenimą Judo žemėje po Babilonijos tremties. Tuomet Judo žemė buvo persų valdoma (539-331 m. prieš Kristų). Joelis buvo ne tik gerai susipažinęs su Jeruzalės Šventykla, bet ir skyrė daug dėmesio kunigybei ir pamaldoms. Įprasta ją vadinti “Šventyklos pranašu”, t.y. pranašu, tarnavusiu Šventyklos pamaldose, atlikusiu liturgines apeigas, perdavusiu Dievo žodį per kunigus. Todėl Joelis davė Senojo Testamento pranašystei naujų bruožų. Likdamas ištikimas pranašų kraičiui, jis išryškino jų apokaliptinį ir liturginį pradą.

Joelio pranašystė kupina apokaliptinių vaizdų ir perdėm eschatologinė savo dvasia. Ji buvo parašyta apie 400 m. prieš Kristų. Vyraujanti tema yra Viešpaties diena. Baisus skėrių antplūdis niokojo Judo žemę. Jis buvo toks klaikus, kad pranašas įžvelgė jame ateinančios Viešpaties dienos įvaizdį. Šios grąsios katastrofos akivaizdoje pranašas šaukė žmones atgailauti, — grįžti pas Viešpatį pasninku ir ašaromis. Jis įsako sušaukti žmones iškilmei, kurios metu kunigai melstųsi, prašydami išgelbėjimo. Viešpats iš klausė jų maldos ir pažadėjo išsklaidyti skėrius, laiminti kraštą taika ir gerove. Medžiaginę palaimą lydės Dvasios išliejimas ant kūrinių. Apaštalas Petras savo pirmame pamokslė žmonėms Sekminių dieną susieja Šventosios Dvasios atėjimą su šios pranašystės išsipildymu (žr. Apd 2,16-21).

Joelio knyga yra drama. Aprašiusi skėrių antplūdį sunaikinimo ir atkūrimo vaizdais, regėjimus ir kosminius ženklus, Viešpaties karą su “miniomis Teismo slėnyje”, pranašystė žėruoja energija ir plečia minties akiračius dosniai apdovanoto pranašo įžvalgos jėga. Dievas yra ir savo tautos gynėjas, ir jos palaimos šaltinis (žr. Jl 4,1-21).

Joelio knygos metmenys:

A.	Skėrių rykštė	1,1-2,27
	1. Žmonės liūdi ir meldžiasi	1,1-2,17
	2. Viešpats išklauso maldos	2,18-27
B.	Naujasis amžius ir Viešpaties diena	3,1-4,21
	1. Dvasios išliejimas	3,1-5
	2. Tautų teismas	4,1-21

A. SKĖRIŲ RYKŠTĖ

1 VIEŠPATIES žodis, kuris atėjo Petuelio sūnui Joeliui.

1. Žmonės liūdi ir meldžiasi

- 2 Klausykitės šito, seniūnai,
išgirskite, visi krašto gyventojai!
Argi įvyko kas panašaus jūsų
dienomis
ar jūsų protėvių dienomis?
- 3 Pasakokite apie tai savo vaikams,
tepasakoją jūsų vaikai savo vaikams
ir jų vaikai tolesnei kartai.
- 4* Kas liko nuo skėrių vikšrų,
suėdė skraidantys skėriai.
Kas liko nuo skraidančių skėrių,
suėdė šokinėjantys skėriai.
Kas liko nuo šokinėjančių skėrių,
suėdė skėriai rijikai.
- 5 Pabuskite, jūs girtuokliai, ir verkite;
visi vyno gėrėjai, verkite
dėl saldaus vyno, –
jis atimtas jums nuo burnos.
- 6 Nes prieš mano kraštą pakilo tauta,*
galinga ir be skaičiaus.
Jos dantys tai dantys liūto,
o iltys liūtės.
- 7 Ji nuniokojo mano vynmedžius,
pakenkė mano figmedžiams;
nulupo jų žievę ir numetė žemėn,
palikdama jų šakas baltas.
- 8 Raudok tarsi mergelė, vilkinti
ašutine,
savo jaunystės vyro!

- 9 Grūdų atnašos ir liejamosios aukos
dingo iš VIEŠPATIES Namų.
Kunigai, VIEŠPATIES tarnai, gedi.
- 10 Laukai nuniokoti, žemė gedi,
nes javai sunaikinti,
naujo vyno nebuvo,
aliejus išseko.
- 11 Baisėkitės, jūs artojai,
aimanuokite, vynininkai,
kviečių ir miežių,
nes laukų derlius pražuvo.
- 12 Vynmedis vysta,
figmedis svyra.
Granatmedis, palmė ir obelis –
visi laukų medžiai nuvytę.
Ir žmonių džiaugsmas dingsta.
- 13 Vilkitės ašutinę ir raudokite, jūs
kunigai,
aimanuokite, aukuro tarnai!
Ateikite, praleiskite naktį apsivilkę
ašutine,
jūs mano Dievo tarnai,
nes jūsų Dievo Namams trūksta
grūdų atnašų
ir liejamųjų aukų.
- 14 Paskelbkite pasninką,
sušaukite iškilmei bendriją.
Surinkite seniūnus
ir visus krašto gyventojus
į VIEŠPATIES, jūsų Dievo, Namus
ir maldaukite VIEŠPATĮ.
- 15 Ai, ta diena!
Juk VIEŠPATIES diena arti, –
ji ateina kaip sunaikinimas
iš Visagalio.

1,4: *Vikšrai... skraidantys skėriai... šokinėjantys skėriai... skėriai rijikai*: šitaip įvardijamos keturios skėrių rūšys. Hebrajų kalba turi devynis

žodžius skėriams pavadinti.

1,6: ... *tauta*: skėrių spiečiai palyginami su priešų kariuomene.

16 Argi ne mūsų pačių akyse
atimamas maistas,
o iš mūsų Dievo Namų
džiaugsmas ir linksmybė?

17 Sėklos sudžiūva po grumstais,
sandėliai ištuštinti;
svirnai nugriauti,
nes nėra grūdų.

18 Kaip gyvuliai kenčia!
Galvijų bandos klajoja suglumusios,
nes neturi ganyklos;
net avių kaimenės sutrikusios.

19 VIEŠPATIE, tavęs šaukiuosi,
nes ugnis surijo tyrlaukių ganyklas
ir liepsnos sudegino visus laukų
medžius.

20 Net laukiniai žvėrys žvelgia į tave,
nes išdžiūvo upės
ir ugnis surijo tyrlaukių ganyklas.

2 Pūskite ragą Zione,
skelbkite pavojų mano
šventajame kalne!

Tedreba visi krašto gyventojai,
nes VIEŠPATIES diena ateina, –
ji jau arti.

2 Diena tamsos ir niūrumo,
diena debesų ir tamsumo!
Tarsi juoduma, gaubianti kalnus,
ateina gausi ir galinga kariauna, –
panašių į juos niekad nėra buvę
nei vėliau bus kada per kartų
kartas.

3 Pirma jų – ryjanti ugnis,
paskui juos – deginanti liepsna.
Priešais juos kraštas tarsi Edeno sodas,
o jiems perėjus apleisti tyrlaukiai, –
niekas nuo jų nepabėgs.

4 Jų išvaizda panaši į arklių, –
ir atsuoliuoja jie kaip karo žirgai.

5 Tarsi karo vežimai trinksėdami,
jie šokinėja po kalnų viršūnes,
spragsi kaip ugnies liepsna, rydama
šiaudus,
išsirikiuoja mūšiui kaip galinga
kariauna.

6 Prieš juos dreba tautos,
išblykšta visų veidai.

7 Kaip galiūnai jie puola,
kopia per sienas kaip kareiviai.
Visi savo keliu žygiuoja pirmyn,
nenukrypdami nuo savo takų.

8 Vienas kito nestumdo,
kiekvienas laikosi savojo kelio, –
prasiveržia pro gynybas
ir lieka nesulaikyti.

9 Jie šoka ant miesto,
kopia sienomis;
lipa į namus,
lenda pro langus kaip vagys.

10 Prieš juos dreba žemė,
purtosi dangūs.
Aptemsta saulė ir mėnulis,
žvaigždės sulaiko savo švytėjimą.

11 VIEŠPATS pakelia balsą
savo kariuomenės priešakyje,
nes iš tikrųjų beribė jo stovykla!
Nesuskaitomi tie,
kurie vykdo jo žodį.

Taip, VIEŠPATIES diena yra didi,
nepaprastai baisi, –
kas gali ją pakelti?

Šaukimas atgailauti

12 “Tačiau net dabar, – tai VIEŠPATIES
žodis, –
grįžkite pas mane visa savo
širdimi, –

pasninku, verksmu ir raudojimu, –

13 perplėskite sau širdį,
o ne drabužius”.

Grįžkite pas VIEŠPATĮ, savo Dievą,

- nes jis maloningas ir gailestingas,
kantrus ir kupinas gerumo,
pasiruošęs atleisti, o ne bausti.
- 14 Kas žino, kad jis vėl neatleis
ir neatsiūs palaiminimo –
grūdų atnašų ir liejamųjų aukų
VIEŠPAČIUI, jūsų Dievui?
- 15 Pūskite ragą Zione,
paskelbkite pasninką,
sušaukite iškilmei bendriją!
- 16 Sutelkite tautą,
paaiškinkite susirinkimui,
sukvieskite senelius,
surinkite mažutėlius,
net žindomus kūdikius.
Jaunikis tepalieka savo kambarį
ir jaunoji – savo pavėsinę.
- 17 Tarp prieangio ir aukuro
teverkia kunigai,* VIEŠPATIES tarnai.
Tesako: "Pasigailėk, VIEŠPATIE,
savo tautos,
nepadaryk savo paveldo pajuoka,
priežodžiu tautoms.
Kodėl tautos turėtų sakyti:
'Kur yra jų Dievas?'"

2. Viešpats išklauso maldos

- 18 Tuomet VIEŠPATS pajuto pavydą
dėl savo krašto
ir pasigailėjo savo tautos.
- 19 Atsakydamas savo tautai,
VIEŠPATS tarė:
"Tikėkite manimi, siųsiu jums
grūdų, naujo vyno, aliejaus,
ir būsite sotūs.
Niekuomet nebedarysiu jūsų
pajuoka tautoms.

- 20 Kariauną iš šiaurės* nutolinsiu
nuo jūsų,
išvarysiu ją į išdeginą ir apleistą
kraštą,
jos priekinius spiečius į Rytų jūrą,
o užpakalinius spiečius
į Vakarų jūrą.
Kils jos dvokimas,
sklis jos puvėsių kvapas,
nes ji išdrįso išdidžiai elgtis!
- 21 Nebijok, žeme,
linksminkis ir džiauksis,
nes VIEŠPATS padarė didelių dalykų!
- 22 Nebijokite, laukiniai gyvuliai,
nes žaliuoja tyrlaukių ganyklos,
medžiai neša savo vaisių,
figmedis ir vynmedis duoda savo
derlių.
- 23 Linksminkitės ir džiaukitės, Ziono
vaikai,
VIEŠPAČIU, savo Dievu,
nes jis davė jums rudens lietų,
kaip reikalauja teisumas,
išliejo žemėn jums gausų lietų –
rudens ir pavasario lietų – kaip
seniau.
- 24 Klojimai prisipildys grūdų,
iš kubilų liesis per kraštus naujas
vynas ir aliejus.
- 25 Atlyginsiu jums už metus,
kuriuos suėdė skėriai –
skraiduoliai, šokliai,
rijikai –
ir skėrių vikšrai,
didžioji mano kariauna,
siųsta prieš jus.

2,17: Kunigai stovėdavo lauke tarp deginamųjų aukų aukuro ir Šventyklos pastato, atsigręžę į Šventyklos pusę, kad žiūrėtų į Dievą, esantį Šventojoje.

2,20: *Kariauną iš šiaurės*: skėriai palyginami su priešų kariuomene, kuri paprastai užpuldavo iš šiaurės. Žr. Jer 1,14-15; 4,6; Ez 26,7; 38,6.15. Joelis skėrių spiečius palygina ir su tauta. Žr. Jl 1,6.

- 26 Valgysite ir pasisotinsite,
šlovinsite vardą VIEŠPATIES,
savo Dievo,
kuris taip nuostabiai pasielgė
su jumis.
Mano tauta nebebus sugėdinta
per amžius.
- 27 Žinosite, kad aš esu Izraelyje, –
aš esu VIEŠPATS, jūsų Dievas,
kito, be manęs, nėra.
Mano tauta nebebus sugėdinta
per amžius.

B. NAUJASIS AMŽIUS IR VIEŠPATIES DIENA

- 3 Dvasios išliejimas**
1 Tada išliesiu savo dvasią* ant visos
žmonijos, –
jūsų sūnūs ir jūsų dukterys pranašaus,
jūsų seni žmonės sapnus sapnuos,
o jūsų jauni žmonės turės regėjimus.
- 2 Net ant vergų – vyrų ir moterų –
tomis dienomis išliesiu savo dvasią.
- 3 Parodysiu ženklų danguose ir žemė-
je, – kraują, ugnį ir dūmų stulpus. 4 Saulė
bus paversta tamsa ir mėnulis krauju prieš
ateinant didingajai ir baisiajai VIEŠPATIES
dienai. 5 Tuomet, kas tik šauksis VIEŠPA-
TIES vardo, bus išgelbėtas, nes Ziono kal-
ne ir Jeruzalėje bus likutis, kaip VIEŠPATS
kalbėjo. Tarp išlikusiųjų bus VIEŠPATIES
šaukiamieji.

4 Tautų teismas 1 Nes tikrai tomis
dienomis ir tuo metu, kai sugrąžin-
siu Judo ir Jeruzalės belaisvius, 2 surinksiu
visas tautas, nuvesiu jas žemyn į Jeho-
šafato slėnį* ir ten eisiu su jomis į teismą
dėl Izraelio, mano paveldo ir tautos, kurią
jos išsklaidė tarp tautų. Jos pasidalijo tarp
savęs mano kraštą, 3 traukė burtus dėl ma-
no tautos, mainė berniukus į kekšes, mer-
gaites už vyną pardavė girtauti.

4 Kas man jūs esate, Tyrai ir Sidonai,
ir visos Filistijos sritys? Nejau jūs man
norite atsikeršyti už ką nors? Jeigu jūs no-
rite man atsikeršyti, aš greitai ir skubiai
sugrąžinsiu jūsų darbus ant jūsų pačių
galvų. 5 Pagrobėte mano sidabrą ir auksą,
nusigabenote brangiuosius mano turtus į
savo šventyklas. 6 Pardavėte Judo ir Jeru-
zalės žmones graikams, perkeldami juos
toli nuo jų pačių krašto. 7 Tikėkite mani-
mi, išjudinsiu juos, kad paliktų vietas, į
kurias jūs buvote juos pardavę, ir sugrą-
žinsiu jūsų darbus ant jūsų pačių galvų.

8 Parduosiu jūsų sūnus ir jūsų dukteris į
Judo žmonių rankas, – jie parduos juos
sabečiams* – tolimai tautai. Taip kalbėjo
VIEŠPATS.

9 Paskelbkite tai tautoms:

renkitės karui,
išjudinkite galiūnus!
Tėsirenka visi kareiviai
ir težygiuoja!

10* Kalkite savo noragus į kalavijus
ir savo geneklius į ietis.

Net silpnuolis tesako: „Esu galiūnas!“

3,1-2: ... *išliesiu savo dvasią*... : Senajame Tes-
tamente dvasia yra Dievo dovana, kurią Dievas
suteikia savo įgaliotiniams. Šį dvasios pažadą ci-
tuoja apaštalas Petras, liudydamas Pirmųjų Sek-
minių dieną suteiktą Šventosios Dvasios, Trečiojo
Švč. Trejybės Asmens, dovaną apaštalams. Žr. Apd
2,17-21.

4,2: *Jehošafato slėnis*: simbolinis Paskutinio
teismo vardas (žr. 14-ąją eilutę). Vardas *Jeho-šafat*
reiškia *Jahvė teisias*. Šį slėnį liaudis tapatina su

Kidrono slėniui į šiaurės rytus nuo Jeruzalės.

4,8: ... *sabečiams*: pietinės Arabijos tauta,
plačiai žinoma dėl savo prekybos tinklo.

4,10: Šių vaizdų prasmė yra priešinga Izaijo
iššūkiui (žr. Iz 2,4) ir Michėjo mokymui (žr. Mich
4,3). Čia karo ginklai gaminami atsakant į Dievo
šaukimą kariuomenei, kurią jis išsirinko, kad iš-
vartų iš savo išrinktosios tautos krašto neteisė-
tus užkariautojus.

- 11 Greičiau ateikite
jūs, visos aplinkinės tautos,
rinkitės ten.
{Atvesk žemyn savo galiūnus,*
VIEŠPATIE!}
- 12 Tepakyla tautos,
teateina į Jehošafato slėnį,
nes ten sėdėsiu,
teisdamas visas aplinkines tautas.
- 13* Paleiskite darban pjautuvą,
nes pjūtis prinokusi.
Eikite ir trypkite,
nes vyno spaudykla pilna.
Kubilai liesis per kraštus,
nes jų nedorumas didelis.
- 14 Minių minios susirinkusios
sprendimo slėnyje,
nes arti VIEŠPATIES diena
sprendimo slėnyje!
- 15 Aptemsta saulė ir mėnulis,
žvaigždės sulaiko savo švytėjimą.
- 16 Iš Ziono VIEŠPATS sugriaudžia,
iš Jeruzalės pakelia savo balsą, –
dreba dangūs ir žemė.
Bet savo tautai VIEŠPATS prieglauda,
Izraelio tautai tvirtovė.

Išgelbėjimas Dievo išrinktiesiems

- 17 Tuomet žinosite, kad aš, VIEŠPATS,
esu jūsų Dievas,
gyvenantis Zione, mano šventajame
kalne.
Jeruzalė bus šventa,
svetimieji niekad daugiau per ją
nebeis.
- 18 Tą dieną kalnai lašės saldžiu vynu,
kalnai sruvens pienu,
o visos Judo upių vagos sruvens
vandeniu.
Šaltinis ištrykš iš VIEŠPATIES namų
ir palaistys Šitimų slėnį.*
- 19 Egiptas taps tyrlaukiais,
o Edomas pavirs apleista dykyne
už padarytą smurtą Judo žmonėms,
išliejus nekaltą kraują visame
jo krašte.
- 20 Bet Judas per amžius bus gyvenamas,
o Jeruzalė – per kartų kartas.
- 21 Atkeršysiu už jų kraują,
nepasigailėsiu kaltųjų,
nes VIEŠPATS gyvena Zione.

4,11: ... *galiūnus*: angelus. Žr. Zch 14,5.

4,13: Dėl daugybės nusikaltimų tautos yra pribrendusios bausmei. Bausmės įvykdymas aprašomas kaip pjūties meto darbas laukuose ir vynuogynuose.

4,18: ... *Šitimų slėnį*: jis vadinamas ir *Akacijos medžių dauba*. Turbūt dalis Kidrono slėnio. Apie šaltinį iš Šventyklos rašo ir Ezekielis (žr. Ez 47).

AMOSO
KNYGA

Amosas yra pirmasis Senojo Testamento pranašų, kurių žodžiai iš Dievo pasiekė mus rašytu žodžiu per pranašų knygas. Jis buvo kerdžius iš Tekoos miestelio, esančio 8 km į pietus nuo Betliejaus, Judo karalystėje. Be to, jam praverė ir sezoninis „šilkmedžio vaisių brandintojo“ uždarbė (žr. Am 7,14-15).

Amosas buvo Dievo siųstas kalbėti jo vardu Izraelyje, t.y. Šiaurinėje žydų karalystėje, valdant karaliui Jeroboamui II (786-746 m. prieš Kristų). Tuomet Izraelio karalystė klestėjo. Jis kreipėsi į izraeliečius Dievo vardu įvairiomis progomis Bet-Elyje (žr. Am 7,13) ir galbūt Samarijoje (žr. Am 4,1). Amosas laikė Izraelio klestėjimą tuščiu ir jį smerkė kerdžiui ir šilkmedžio vaisių brandintojui įprastais vaizdais ir kalba (žr. Am 3,7-8; 4,1-2). Amoso knyga yra jo pranašavimų antologija, kurią sudarė arba pats pranašas, arba jo mokiniai.

Amoso pranašystė prasideda aštriu kaltinimu Damaskui, Filistijai, Tyru, Edomui, Amonui ir Moabui, tačiau tiesiakalbis kerdžius pasilaiko griežčiausią apkaltinimą Judo ir Izraelio karalystėms — Izraelio tautai, kurios neteislingumas ir stabų garbinimas buvo nuodėmė prieš Dievo jai suteiktą tikėjimo šviesą. Izraelis, tiesa, laukė Viešpaties dienos, tačiau ji bus ne šviesos diena, o tamsos. Amosas Dievo vardu kalbėjo apie šventovės sunaikinimą, karaliaus šeimos žuvimą ir tautos tremtį. Karalystės didžiūnai to negalėjo pakelti. Bet-Elio kunigas jį išvarė iš šventovės. Tačiau Amosas spėjo ir jam paskelbti baisų Dievo teismą.

Amosas yra Dievo teismo pranašas, — Viešpats išgano teisdamas ir teisia išganydamas. Viešpaties visagališkumas gamtoje ir istorijoje sunkte persunkia Amoso pranašystę. Amosas neskelbia nei naujo Dievo, nei naujos dorovės, bet šaukia žmones grįžti prie Dievo, kurį izraeliečiai pažino per Sinajaus Sendorą ir jos dorovinius bei religinius reikalavimus. Dievas, bausdamas žmogų už nuodėmę, nenori sunaikinti žmogaus, bet apreiškia Kūrėjo rūpinimąsi žmogumi.

Neturėtų stebinti, kad paprastas Judo karalystės kerdžius taip gerai pažino savo tautos religinį kraitį ir savo įsitikinimus išreiškė tokia patrauklia poeto kalba. Tikėjimo išmintis yra ir dovana, ir žmogaus pastangų vaisius. Žmonės darosi išmintingesni tik gyvendami ir mokydami iš savo patirties, tik turėdami atviras akis ir ausis, nevengdami išmėginimų ir priimdami ne tik sėkmę, bet ir nesėkmę. Garsieji žydų tautos vadai buvo kilę iš kaimo, — idealūs žydų tautos karaliai. Dovydas buvo paprastas piemuo Betliejuje! Iš Amoso knygos sužinome, kad tokiose kaip jo kaimiškose trobose per kartų kartas klestėjo tikroji Izraelio kultūra ir Sendoros tikėjimas.

Amoso knygos metmenys:

A.	Tautų teismas	1,1-2,16
B.	Žodžiai ir nelaimės Izraeliui	3,1-6,14
C.	Regėjimai: grąsinimai ir pažadai	7,1-9,8b
	Epilogas: mesijinis užmojis	9,8c-15

A. TAUTŲ TEISMAS

1 Amoso, vieno iš Tekoos kerdžių, žodžiai, kuriuos jis gavo regėjime apie Izraelį Judo karaliaus Uzijo dienomis ir Izraelio karaliaus Joašo sūnaus Jeroboamo dienomis, dveji metai prieš žemės drebėjimą.*

² Jis tarė:

– VIEŠPATIES balsas griaudžia iš
Ziono,
garsiai ataidi iš Jeruzalės;
piemenų ganyklos vysta,
Karmelio viršūnė džiūsta.

Aramas

³ Taip kalbėjo VIEŠPATS:

– Dėl trijų Damasko nusikaltimų
ir dėl keturių*
neatšauksiu savo žodžio,
nes kūlė Gileadą
geležiniais kūlimo trikuliais.

⁴ Pasiųsiu ugnį* ant Hazaelio namų,
jį praris Ben-Hadado tvirtoves.

⁵ Sulaužysiu Damasko vartų
užkaiščius,*
išnaikinsiu gyventojus iš Aveno
slėnio

ir laikantįjį skeptrą iš Bet-Edeno, –
Aramo tauta bus ištremta į Kirą, –
kalbėjo VIEŠPATS.

Gaza ir Filistija

⁶ Taip kalbėjo VIEŠPATS:

– Dėl trijų Gazos nusikaltimų
ir dėl keturių
neatšauksiu savo žodžio,
nes išvarė į tremtį

ištisas bendruomenes,
atiduodami jas Edomui.

⁷ Pasiųsiu ugnį ant Gazos sienų, –
ugnį, kuri suris jos tvirtoves.

⁸ Išnaikinsiu gyventojus iš Ašdodo
ir laikantįjį skeptrą iš Aškelono.
Pakelsiu ranką prieš Ekroną,
žus filistinų likutis, –
kalbėjo Viešpats DIEVAS.

Tyras

⁹ Taip kalbėjo VIEŠPATS:

– Dėl trijų Tyro nusikaltimų
ir dėl keturių
neatšauksiu savo žodžio,
nes išdavė į tremtį Edomui
ištisus gyventojų būrius,
nepaisydami broliško sadoros.*

¹⁰ Pasiųsiu ugnį Tyro sienoms, –
ugnį, kuri suris jo tvirtoves.

Edomas

¹¹ Taip kalbėjo VIEŠPATS:

– Dėl trijų Edomo nusikaltimų
ir dėl keturių

1,1: ... žemės drebėjimą: pasak žydų padavimų, jis ženklino karaliaus Uzijo nusikaltimą, ne teisėtai aukojant smilkalų atnašas Šventykloje (žr. 2 Kr 26,16-21). Keletu šimtmečių vėliau apie tai užsimena pranašas Zacharijas (žr. Zch 14,5).

1,3: Dėl trijų... nusikaltimų... ir keturių: neapibrėžtas, bet didelis skaičius. Žr. Am 1,6. Sveitimųjų tautų teismas rodo, jog Viešpats reikalauja, kad visos tautos visur laikytųsi dorovės dėsnių. Izraelis ir Judas, nors ir užima ypatingą vaidmenį išganymo istorijoje, turi laikytis tų pačių dorovės dėsnių. ... neatšauksiu savo žodžio: Dievas neatšauks savo žodžio nubausti šias tautas. ... kūlė Gileadą: Aramas, karaliui Hazaeliui valdant, nuniokojo Gileadą. Žr. 2 Kar 10,32-33.

1,4: ... ugnį: nuniokojimas, kurį atnešė asi-

rai (žr. Am 1,7,10. 12,14; 2,2,5). Žr. 1 Sam 15,18. Hazaelis ir Ben-Hadadas: aramėjų karaliai, kurių sostinė buvo Damaskas (žr. 5-ąją eilutę); jie kovojo su Izraeliu (žr. 2 Kar 13,3) ir ilgą laiką buvo okupavę Gileado sritį Transjordanijoje (žr. 3-ąją eilutę).

1,5: Damasko užkaištis: kartis, kuri laiduodavo miesto vartų saugumą, – apsigynimo simbolis. Aveno slėnis (Nedorumo slėnis); Bet-Edenas (Malonumų namai): aramėjų teritorija nuo pietvakarių iki šiaurės.

1,9: ... broliško sadoros: Tyro karalius Hirasas buvo sudaręs sutartį su Šaliamonu, kurioje vadino jį broliu (žr. 1 Kar 5,12; 9,13).

1,11: ... persekiojo savo brolių: edomiečiai buvo Jokūbo brolio Esavo palikuonys (žr. Pr 25-27).

neatšauksiu savo žodžio,
 nes jis su kalaviju persekiojo
 savo brolių,*
 neparodydamas jokio gailestingumo.
 Kadangi jo įniršis siautėjo
 be perstojo
 ir leido pykčiui nežabotai šėlti,
 12 pasiūsiu ugnį į Tėmaną,* –
 ugnį, kuri suris Bozros* tvirtoves.

Amonas

- 13 Taip kalbėjo VIEŠPATS:
 – Dėl trijų amoniečių nusikaltimų
 ir dėl keturių
 neatšauksiu savo žodžio,
 nes jie perskrodė nėščias moteris
 Gileade,
 plėsdami savo krašto sienas.
 14 Sukursiu ugnį ant Rabos* sienos, –
 ugnį, kuri suris jos tvirtoves
 su šauksmais mūšio dieną,
 su audra viesulo dieną.
 15 Tuomet jos karalius išeis į tremtį, –
 jis drauge su savo didžiūnais, –
 kalbėjo VIEŠPATS.

2 Moabas

- 1 Taip kalbėjo VIEŠPATS:
 – Dėl trijų Moabo nusikaltimų
 ir dėl keturių
 neatšauksiu savo žodžio,
 nes jis pavertė pelenais
 Edomo karaliaus kaulus.*
 2 Pasiūsiu ugnį Moabui, –

ugnį, kuri suris Kerijoto tvirtoves.
 Moabo žmonės sutiks mirtį tarp
 sąmyšio,
 tarp šauksmų ir ragų gaudimo.
 3 Išrausiu Moabo valdovą
 ir išžudysiu visus jo didžiūnus
 drauge su juo, –
 kalbėjo VIEŠPATS.

Judas

- 4 Taip kalbėjo VIEŠPATS:
 – Dėl trijų Judo nusikaltimų
 ir dėl keturių
 neatšauksiu savo žodžio,
 nes jie atmetė VIEŠPATIES mokymą
 ir nesilaikė jo įsakymų.
 Kadangi jie leidosi suvedžiojami
 tų pačių melų,*
 kuriems buvo pasidavę jų protėviai,
 5 pasiūsiu ugnį į Judą, –
 ugnį, kuri suris Jeruzalės rūmus.

Izraelis

- 6* Taip kalbėjo VIEŠPATS:
 – Dėl trijų Izraelio nusikaltimų
 ir dėl keturių
 neatšauksiu savo žodžio,
 nes jie parduoja teisųjį už sidabrą,
 o beturtį už sandalų porą.*
 7 Žemės dulkėse jie mindžioja
 vargšų galvas
 ir verčia kukliuosius trauktis iš kelio;
 tėvas ir sūnus eina pas tą pačią
 kekšę,

Nepaisydami to, jie nuolat puoselėjo neapykantą izraeliečiams.

1,12: *Tėmanas ir Bozra*: du svarbiausi Edomo miestai (žr. Jer 49,20).

1,14: *Raba*: miestas, kurio vardas nūdien yra Amanas, – šiuolaikinė hašemitų karalystės Jordanijos sostinė.

2,1: Kūno sudėginimas, semitų įsitikinimu, užkerta žmogui kelią į pomirtinį gyvenimą. Pranašas pabrėžia, kad Moabas sunkiai nusikalto se-

mitų papročiui surengti mirusiems garbingas laidotuves.

2,4: ... *melų*: stabai, t.y. netikri dievai, kurie egzistuoja tik juos garbinančiųjų galvoje. Judo gyventojų nusikaltimai yra neišitikimybė ir stabų garbinimas.

2,6-13: Izraelio nusikaltimai priešpriešinami palaimai, kuria Viešpats lydėjo savo tautą.

2,6: ... *už sandalų porą*: turtingieji vargšus laikė pigia preke.

- teršdami mano šventąjį vardą.
- 8 Jie gulasi prie kiekvieno aukuro
ant paimtų užstatu drabužių*
ir geria savo dievo namuose vyną,
pirktą už savo pačių uždėtas baudas.
- 9 O tačiau
aš sunaikinau prieš jus amorietį,
aukštą kaip kedrą
ir stiprų kaip ąžuolą, –
aš sunaikinau jo vaisius viršuje
ir jo šaknis po žeme.
- 10 Aš išvedžiau jus iš Egipto žemės,
vedžiau jus per dykumą
keturiasdešimt metų,
kad paveldėtumėte amoriečio kraštą.
- 11 Aš išsirinkau pranašų iš jūsų sūnų
ir nazirų* iš jūsų jaunuolių.
Argi ne taip yra iš tikrųjų,
Izraelio tauta? – tai VIEŠPATIES žodis.
- 12 Bet jūs vertėte nazirus gerti vyną,
o pranašams įsakėte,
tardami: “Nepranašaukite!”
- 13 Žinokite, slėgsiu jus vietoje prie
žemės,
kaip slegia vežimas,
prikrautas javų pėdų.
- 14 Greitieji neteks savo greitumo,
stiprieji nepasitiks savo stiprumu,
nė galiūnai neišsigelbės.
- 15 Lankininkai neištvers,
greitakojai nepaspruks,

- nė raitieji neišsaugos savo gyvybės.
- 16 Galiūnų drąsieji
tą dieną pabėgs nuogi, –
tai VIEŠPATIES žodis.

B. ŽODŽIAI IR NELAIMĖS IZRAELIUI

3 Pirmasis žodis ¹Klausykitės žo-
džio, kurį VIEŠPATS ištare jums, iz-
raeliečiai, visai šeimai, kurią išvedžiau iš
Egipto žemės:

- ^{2*} – Tik jus tepažinau iš visų žemės
šeimų,
todėl nubausiu jus už visas jūsų
kaltes.
- 3 Argi du eina kartu,
jei nėra susitarę?
- 4 Argi riaumoja liūtas miške,
kai jis neturi grobio?
Argi liūtukas suurzgia iš savo guolio,
jei jis neturi ko nors sugavęs?
- 5 Argi įkrinta paukštis į spąstus
ant žemės,
kai ten nėra jam jauko?
Argi pašoka spąstai nuo žemės,
nieko nepagaudami?
- 6 Kai nuaidi rago gausmas mieste,
argi žmonės neišsigąsta?
Kai ištinka miestą nelaimė,
argi ne VIEŠPATIES tai darbas?*
- 7 Tikrai, Viešpats DIEVAS nedaro
nieko,
pirma neapreiškęs savo užmojo

2,8: ... ant paimtų už užstatą drabužių... :
palūkininkai pasilaikydavo vargšų užstatytus dra-
bužius. Užuoat grąžinę savininkui prieš naktį, juos
panaudodavo stabų garbinimo apeigose (žr. Iš 22,25; Įst 24,12). ... geria savo dievo namuose vyną:
stabų garbinimo apeigose girtauja, naudodami
vyną, pirktą už neteisėtas pabaudas.
2,11: Nazirai: hebrajiškai nazir, t.y. vyras at-
skirtas kaip šventas, atsidavęs, padaręs įžadus. Na-

zirai buvo tarsi Senojo Testamento vienuoliai. Žr.
Sk 6,1-21. Susilaikymas nuo vyno buvo protestas
prieš kanaaniečių kultūrą dėl Izraelio dykumos
idealo.

3,2: Dievas, išsirinkdamas Izraelį būti jo tau-
ta, uždėjo jam ir atsakomybę.

3,6: Kančios, kurias patiria nusidėjėlis, apra-
šomos čia, kaip ir kitur Senajame Testamente, turi
savo ištaką Dieve.

- saviesiems tarnams – pranašams.
- 8 Liūtas suriaumojo,
kas nebijos?
Viešpats Dievas kalbėjo,
kas atsisakys pranašauti?
- 9* Paskelbkite tvirtovėms Aždode
ir tvirtovėms Egipto žemėje ir
sakykite:
“Rinkitės ant kalno, vardu Samarija,
ir pamatysite, kokie baisūs joje
sąmyšiai
ir kokia baisi spauda jos
viduje”.
- 10 Neišmano, kaip daryti,
kas teisinga, –
tai VIEŠPATIES žodis, –
tie, kurie telkia smurtą ir
plėšikavimą
savo tvirtovėse.
- 11 Todėl taip kalbėjo Viešpats DIEVAS:
– Priešas apsups kraštą,
palauš tavo gynybą,
ir bus išplėstos tavo tvirtovės.
- 12 Taip kalbėjo VIEŠPATS. Kaip ker-
džius išgelbsti iš liūto nasrų porą kojų ar
ausies gabalą, taip bus išgelbėti Samarijo-
je gyvenantys Izraelio žmonės, nešini guo-
lio kampu ar lovos dalimi.
- 13 Klausykitės ir skelbkite Jokūbo
namams, –
tai žodis Viešpaties DIEVO,
Galybių Dievo:
- 14 – Tą dieną, kai bausiu Izraelį
už jo nusizengimus,
nubausiu Bet-Elį aukurus, –
aukuro ragai bus nukirsti

- ir nukris žemėn.
- 15 Nuversiu žiemos rūmus
drauge su vasaros rūmais.
Dramblio kaulo namai* bus
nugriauti,
didingieji namai bus sunaikinti, –
tai VIEŠPATIES žodis.

4 Antrasis žodis

- Klausykitės šio žodžio,
Samarijos kalno moterys, –
jūs Bašano* karvės, –
engiate vargšus, spardote elgetas,
sakote savo vyrams:
“Atneškite ko nors išgerti!”
- 2 Viešpats DIEVAS prisiekė savo
šventumui!
Tikrai ateina jums dienos,
kai jie išvilks jus kabliais
tarsi žuvį ant kabliuko
visas iki paskutinės.
- 3 Išeisite pro spragas sienose,
kiekviena tiesiausiu keliu,
ir būsite išmestos į šiukšlyną, –
tai VIEŠPATIES žodis.
- 4 Eikite į Bet-Elį* ir nusidėkite,
į Gilgalą* ir paskęskite nuodėmėj.
Kas rytą atnašaukite savo kruvinas
aukas,
o kas trečią dieną savo dešimtines.
- 5 Deginkite raugintos duonos
padėkos auką,
skelbkite plačiai gera valia daromas
atnašas,
nes taip jūs mėgstate daryti,

3,9: Izraelio pietiniai kaimynai, esantys už Judo karalystės, yra pranašo kviečiami liudyti Dievo tautos nusikaltimus dorovei.

3,15: *Dramblio kaulo namai*: namai, kuriuose randami baldai su dramblio kaulo inkrustacija.

4,1: *Bašanas*: sritis į rytus nuo Galilėjos jūros, garsi savo vešliomis ganyklomis ir riebiais

galvijais – karvėmis, su kuriomis Amosas palygina ištvirkusias Samarijos moteris.

4,4-5: Kvietimas eiti į Šiaurinės karalystės – Izraelio – šventoves yra ironiškas. Maldininkų kelionės į Bet-Elį ir Gilgalą šventyklas labai pykdė Dievą, nes jos buvo pastatytos prieš jo valią ir tvirkino žmones.

- izraeliečiai, –
tai VIEŠPATIES DIEVO žodis.
- 6 Nors padariau, kad turėtumėte
švarius dantis
visuose savo miestuose,
ir padariau duonos stoką
visuose jūsų kaimuose,
tačiau jūs pas mane nesugrįžote, –
tai VIEŠPATIES žodis.
- 7 Nors sulaikiau nuo jūsų liety,
kai dar buvo trys mėnesiai iki
pjūties;
daviau lietaus vienam miestui,
o kitam lietaus nedaviau;
vienas laukas buvo lietaus
palaistytas,
o kitas be lietaus išdžiūvo;
- 8 nors du ar trys miestai keliaudavo
į vieną miestą, kad atsigertų vandens,
bet troškulys likdavo nenumalšintas,
tačiau jūs pas mane nesugrįžote, –
tai VIEŠPATIES žodis.
- 9 Naikinau jus kūlėmis ir miltlige,
nuniokojau jūsų sodus ir
vynuogynus,
skėriai surijo jūsų figmedžius ir
alyvmedžius,
tačiau jūs pas mane negrįžote, –
tai VIEŠPATIES žodis.
- 10 Pasiunčiau jums marą*
kaip Egiptui,
išžudžiau kalaviju jūsų jaunos vyrus,
leidau pagrobti jūsų žirgus
ir trenkiau jums į nosis jūsų
stovyklų smarvę,*
tačiau jūs pas mane nesugrįžote, –
tai VIEŠPATIES žodis.
- 11 Naikinau jus,
kaip Dievas naikino Sodomą ir
Gomorą,
tapote lyg iš ugnies ištrauktas
nuodėgulis,
tačiau jūs pas mane negrįžote, –
tai VIEŠPATIES žodis
- 12 Todėl taip darysiu aš tau, Izraeli!
Kadangi aš taip darysiu tau,
pasiruošk susitikti su savo Dievu,
Izraeli!
- 13 Nes štai tas, kuris supila kalnus,
sukuria vėją ir apreiškia žmogui
savo mintis;
tas, kuris paverčia tamsą aušra
ir žengia žemės aukštumomis:
VIEŠPATS, Galybių Dievas, yra jo
vardas!
- 5 Trečiasis žodis** ¹ Klausykitės šito
žodžio, kurį užgiedu jums kaip rau-
dą, Izraelio namai:
- ² – Žuvo, daugiau nebeatsikels
mergelė Izraelio tauta, –
parblokšta savo žemėje.
Nėra kas ją pakeltų.
- ³ Nes taip kalbėjo Viešpats DIEVAS:
– Miestas, kuris išsiųsdavo tūkstantį,
pasiliks su šimtu,
o tas, kuris išsiųsdavo šimtą,
pasiliks su dešimčia Izraelio namuose.
- ⁴ Nes taip kalbėjo VIEŠPATS Izraelio
namams:
– Ieškokite manęs ir būkite gyvi!
- ⁵ Bet neieškokite Bet-Elį,
neikite į Gilgalą
ir nekeliaukite į Beer-Šebą,
nes Gilgalas tikrai bus išvartytas į

4,10: ... *marą kaip Egiptui*: maro rykštė buvo gerai žinoma Egipte. Žr. Įst 7,15; 28,27,60. ... *jūsų*

stovyklų smarvę: nepalaidoti lavonai puvo ir skleidė dvoką.

tremtį,
o Bet-Elis pavirs nieku.

- 6 Ieškokite VIEŠPATIES ir būkite gyvi,
kad jis neateitų prieš Juozapo namus kaip ugnis ir, nesant kam gesinti, nesurytų Bet-Elis.

Pirmoji nelaimė

- 7 Vargas jums, paverčiantiems teisingumą metėlėmis ir žemėn metantiems teisumą!
- 8 Tas, kuris padarė Sietyną ir Orioną, paverčia mirtiną tamsą rytmečiu, pakeičia dieną naktimi, pasišaukia jūros vandenį ir išlieja juos ant žemės veido, – jo vardas yra VIEŠPATS!
- 9 Žaibuoja sunaikinimu galiūnams, – sunaikinimas užklumpa tvirtovę.
- 10 Nekenčiama to, kuris sudraudžia vartuose,* ir bjaurimasi tuo, kuris sako tiesą.
- 11 Todėl, kad trypėte vargšą ir plėšėte iš jo mokesčius už grūdus, nors pasistatėte namus iš tašytų akmenų, bet juose negyvensite, nors užsiveisėte rinktinis vynuogynus, bet jų vyno negersite.
- 12 Nes žinau, kokia aibė jūsų nusikaltimų

ir kaip sunkios jūsų nuodėmės, – engiate teisiuosius, imate kyšius, nustumiate į šalį pavargėlius vartuose!

- 13 Užtat tokiu metu protingas žmogus tylės, nes tai yra blogas metas.
- 14 Ieškokite gero, o ne pikto, kad būtumėte gyvi. Tuomet, kaip sakėte, bus su jumis VIEŠPATS, Galybių Dievas.
- 15 Nekęskite pikto ir mylėkite gera; įgyvendinkite vartuose teisingumą. Galbūt VIEŠPATS, Galybių Dievas, bus gailestingas Juozapo likučiai.

- 16 Todėl taip kalbėjo VIEŠPATS, Galybių DIEVAS, mano Viešpats: – Per visas aikštes sklis raudojimas, visose gatvėse skambės žodžiai: “Vargas! Vargas!” Žemdirbys bus šaukiamas gedėti ir aimanuotojai raudoti.
- 17 Visuose vynuogynuose bus vienos raudos, nes aš pereisiu tarp jūsų, – kalbėjo VIEŠPATS.

Antroji nelaimė

- 18 Vargas laukiantiems VIEŠPATIES dienos!*
- Kodėl jūs laukiate VIEŠPATIES dienos?
- Ji – tamsybė, o ne šviesa!
- 19 Tarsi kas nors bėgtų nuo liūto, o užsoktų ant meškos ar pareitų namo, ranka atsiremtų

5,10: ... *vartuose*: miesto vartai buvo teismo salė izraeliečių visuomenėje. Žr. Rut 4,1-12; Ps 127,5.
5,18: ... *Viešpaties dienos*: techniškas posakis, kuriuo jau žiloje žydų senovėje buvo ženklina mas ypatingas Dievo įėjimas į žmogaus gyvenimą – buitį. Viešpaties diena apreiškėdavo Dievo galybės ir teisingumo pergalę jo tautos gyvenime. Šiame tekste *Viešpaties diena* turi visiškai naują

prasmę: Viešpaties diena yra bausmės diena nusidėjėliams. Babilonijos tremties metu *Viešpaties diena* buvo vartojama ženklinti metui, kada Dievas nubaus Izraelio priešus ir atkurs savo tautą (žr. Jer 50,27; Ez 30,3-9). O dar vėliau *Viešpaties diena* ženklino Paskutinio teismo dieną, kada Dievas atlygins geriesiems ir nubaus nedorėlius (žr. Mal 3,19-21; Jl 2,1-3; Sof 1,14-18).

sienos,
ir būtų įgeltas gyvatės.
20 Argi nebus VIEŠPATIES diena
tamsybė,
o ne šviesa, –
tamsi naktis be jokios prošvaistės?
21* Neapkenčiu, bjauriuosi jūsų
šventėmis,
nerandu jokio malonumo jūsų
iškilmėse.
22 Nors jūs ir atnašaujate man
deginamąsias aukas ir grūdų
atnašas,
jų nepriimsiu;
į jūsų peniukšlių galvijų susitaikymo
atnašas
nė nepažvelgsiu.
23 Nešdinkitės nuo manęs su savo
giesmių triukšmu, –
neklausau jūsų arfų skambesio!
24 Tevilnija teisingumas lyg upės srovė,
o teisumas tarsi tekanti upė.
25* Ar davėte man kruvinas aukas ir
grūdų atnašas per anuos keturiasdešimt
metų dykumoje, Izraelio namai? 26 Išsine-
šite savo karalių Sakutą* ir Keivaną,* savo
dievo žvaigždę – stabus, kuriuos sau pasi-
darėte. 27 Išvarysiu jus į tremtį anapus Da-
masko, – kalbėjo VIEŠPATS, kurio vardas
yra Galybių Dievas.

6 Trečioji nelaimė

¹Vargas tiems, kurie Zione savimi
patenkinti,*

ir tiems, kurie ant Samarijos kalno
saugiai jaučiasi,* –
vargas tautų pirmūnės žymūnams,
kuriais kliaujasi Izraelio namai!
2 Nueikite į Kalnę ir pasižiūrėkite,
o iš ten į Hamatą – šaunųjį,
tada nusileiskite į filistinų Gatą.
Ar esate geresni už šias karalystes,
ar jūsų šalis didesnė už jų šalį?
3 Jūs norite nustumti tolyn
nelaimės dieną,
o tačiau greitiniate smurto
viešpatavimą!
4 Vargas tiems, kurie guli dramblio
kaulo lovose,
dykaduoniauja savo guoliuose,
valgo ėriukus, paimitus iš kaimenės,
ir veršius iš gardo!
5 Jie rėkauja dainos posmus,
pritariant arfai,
ir tarsi Dovydas išranda sau muzikos
įrankius.
6 Jie geria vyną taurėmis
ir tepasi rinktiniais aliejais,
tačiau dėl Juozapo žūties nesisieloja!
7 Todėl dabar jie pirmieji išeis
į tremtį,
pasibaigs dykaduonių lėbavimas.
8 Viešpats DIEVAS prisiekė savimi, –
tai VIEŠPATIES, Galybių Dievo,
žodis. –

5,21-27: Viešpats nepasmerkia apeigų pamaldose, bet smerkia kultą, kurio išorinės apeigos ir iškil-
mė nesiderina su vidine dorove ir teisingumu.
Izraeliečiai klydo garbindami savo Sendoros Vieš-
patį, kaip jų kaimyninės tautos kad garbino Baalą
ar Chemošą – savo dievus, tikėdami, kad už tiks-
lų apeigų atlikimą, be jokio ryšio su dorove ir
teisingumu, jie apgins juos nuo priešų.

5,25: Amosas, kaip Ozėjas ir Jeremijas, dyku-
mos laikotarpį laikė idealiu laikotarpiu. Tuomet
per keturiasdešimt metų paprastą Dievo garbini-

mą lydėjo doras gyvenimas, tuo tarpu Amoso lai-
kais šaunios apeigos Izraelio šventyklose nevedė
žmonių į teisingumą.

5,26: ... *Sakutą... Keivaną... dievo žvaigždę*.
užuomina į asirų dievus – Sakutą, karo ir šviesos
dievą, ir Keivaną, Saturno planetą. Šitie dievai nėra
pajėgūs išgelbėti žmones nuo tremties.

6,1-7: Samarijos gyventojai už prabangą bus
nubausti tremtimi. Jie nepasimokė iš Kalnės, Ha-
mato ir Gato likimo, kai prieš juos žygiavo galin-
gi ir karingi asirai.

Bjauriuosi Jokūbo išdidumu,
neapkenčiu jo tvirtovių, –
atiduosiu {priešams} miestą ir visa,
kas yra jame.

9 Jei išliktų dešimt žmonių vienuose namuose, jie mirs. ¹⁰Ir jei kurio nors giminitis, – deginantis mirusiųosius, – paims kūną išnešti iš namų ir sakys slypinčiam namų viduje: “Ar dar kas nors yra su tavimi?” – o jis atsakys: “Nėra nė vieno!” Tuomet giminaitis sakys: “Ša, tylėk! Mes neturime minėti VIEŠPATIES vardo”.

- 11 Štai! VIEŠPATS įsako,
ir didesnis namas bus sutriuškintas
į šipulius,
o mažesnis į skeveldras.
- 12 Argi gali arkliai* šuoliuoti uolomis?
Ar aria kas nors jaučiais* jūrą?
Bet jūs teisingumą pavertėte
nuodais
ir teisumo vaisių metėlėmis.
- 13 Jūs, kurie džiaugiatės Lo-Debaru*
ir sakote:
“Argi ne savo pačių jėga užėmėme
Karnajimus?”*
- 14 Iš tikrųjų, Izraelio namai,
siunčiu prieš jus tautą,* –
tai VIEŠPATIES, Galybių Dievo,
žodis, –
jie engs jus nuo Lebo-Hamato
perėjos
net iki Arabos tarpeklio.

C. REGĖJIMAI: GRASINIMAI IR PAŽADAI

7 Skėrių regėjimas ¹Viešpats DIEVAS parodė man šitokį dalyką. Žiūriu, jis kūrė skėrius tuo metu, kai buvo pradėjęs želti atolas {tai buvo atolas po karaliaus šienapjūtės*}. ²Kai jie buvo pabaigę ryti visą krašto žolę, tariau:

“Viešpatie DIEVE, atleisk,
maldauju tave!
Kaip gali Jokūbas tai pakelti?
Jis toks mažas!”

³ VIEŠPAČIUI jo pagailo.
“To nebus”, – tarė VIEŠPATS.

Ugnies regėjimas ⁴Viešpats DIEVAS parodė man tokį dalyką. Žiūriu, Viešpats DIEVAS šaukė ugnį* teisti. Ji prarijo didžiąją gelmę ir pradėjo ryti laukus.

⁵ Tuomet aš tariau:
“Viešpatie DIEVE, nustok,
maldauju tave!
Kaip gali Jokūbas tai pakelti?
Jis toks mažas!”

⁶ VIEŠPAČIUI jo pagailo.
“Ir to nebus”, –
tarė Viešpats DIEVAS.

Svambalo regėjimas ⁷Jis man parodė tokį dalyką. Žiūriu, Viešpats stovėjo prie sienos, statytos su svambalu. Laikydamas rankoje svambalą*. ⁸VIEŠPATS mane paklausė: “Ką tu matai, Amosai?” Aš atsakiau: “Svambalą”. Tuomet VIEŠPATS tarė:
“Štai dedu svambalą

6,1: ... *Zione savimi patenkinti... ant Samarijos kalno saugiai jaučiasi*: išdidūs ir savanaudiški Judo ir Izraelio karalysčių valdovai.

6,12: *Argi gali arkliai... ar aria kas nors jaučiais jūrą*: niekas negali pakeisti gamtos vyksmo. Izraeliečiai bandė tai padaryti savo nusikaltimais teisingumui.

6,13: *Lo-Debaras... Karnajimai*: miestai Transjordanijoje, izraeliečių užkariauti. Apie juos užsiminama su ironija, nes jų vardai gali turėti sim-

bolinę reikšmę: *Lo-debar* - niekas, *Karnaim* – ragai, arba jėga.

6,14: ... *tautą*: Asiriją.

7,1: ... *karaliaus šienapjūtės*: pirmoji šienapjūtė, kurios dalis buvo atiduodama karaliui kaip mokesčiai.

7,4: ... *ugnį*: nuožmi, visa niokojanti sausra.

7,7: *Laikydamas rankoje svambalą*: Dievas yra pasiruošęs matuoti savo tautą sunaikinimui.

prie Izraelio, savo tautos, –
nebeatleisiu jiems niekad daugiau.

- 9 Izaoko aukštumų alkai bus išardyti,
Izraelio šventyklos sunaikintos, –
su kalaviju pakiksiu prieš
Jeroboamo namus”.

Amosas ir Amazjas ¹⁰ Tuomet Bet-
Elio kunigas Amazjas nusiuntė žinią Iz-
raelio karaliui Jeroboamui: “Amosas ren-
gia sąmokslą prieš tave pačiuose Izraelio
namuose. Kraštas nebegali pakęsti visų jo
žodžių.

- 11 Štai kaip kalbėjo Amosas:
‘Jeroboamas žus nuo kalavijo,
Izraelis tikrai bus ištremtas iš savo
žemės”.

12 Amazjas tarė Amosui: “Regėtojai,
eik sau, bėk į Judo kraštą, ten užsidirbk
sau duoną ir ten pranašauk. ¹³ Bet nie-
kuomet nebepranašauk Bet-Elyje, nes tai
yra karaliaus šventovė ir karalystės šven-
tykla”.

14* Tuomet Amosas atsakė Amazjui:
“Aš nebuvau nei pranašas, nei pranašo
mokinys, bet esu kerdžius ir šilkmedžio
vaisių brandintojas. ¹⁵ VIEŠPATS paėmė
mane, kai ganiau kaimenę, ir VIEŠPATS
man įsakė: ‘Eik, pranašauk Izraeliui, mano
tautai!’

- 16 Tad dabar klauskis VIEŠPATIES
žodžio!

Tu sakai: ‘Nepranašauk Izraeliui,
liaukis skelbęs Izaoko namams’.

- 17 Todėl taip kalbėjo VIEŠPATS:
‘Tavo žmona taps miesto kekše,
tavo sūnūs ir dukterys žus nuo
kalavijo
ir tavo žemė bus išdalyta virve.

Tu pats mirsi nešvarioje žemėje,
o Izraelis tikrai bus ištremtas iš
savo žemės”.

8 Vaisių krepšio regėjimas ¹ Vieš-
pats DIEVAS parodė man tokį daly-
ką. Žiūriu, vasarinių vaisių krepšys. ² Jis
paklausė: “Ką matai, Amosai?” Atsakiau:
“Vasarinių* vaisių krepšį”.

Tuomet VIEŠPATS tarė man:

“Galas* atėjo Izraeliui, mano tautai,
nebeatleisiu jiems niekad daugiau.

- 3 Tą dieną
šventyklos giesmės virs raudomis, –
tai Viešpaties DIEVO žodis, –
visur bus aibė išmėtytų lavonų.
Ša! Tylos!”

Apie gobšumą

- 4 Išgirskite tai jūs, kurie mindote
beturtį
ir žudote krašto vargšus!

- 5 “Kada gi pasibaigs jaunatis, –
klausiate,
kad galėtume parduoti grūdus,
ir šabas,
kad galėtume nešti į turgų
kviečius?

Efą* sumažinsime, šekelį*
padidinsime
ir svarstyklės nutaisysime
apgavystei!

- 6 Pirksime vargšus už sidabrą,
beturtį už sandalų porą
ir parduosime net kviečių
pasturlakus!”

- 7 VIEŠPATS prisiekė Jokūbo
puikybė*:
tikrai niekad nepamiršiu nė vieno

7,14-15: Amosas paneigia Amazjo tvirtinimą, kad
jis yra pranašas *amatninkas*, jo pašaukimo būti
pranašu ištaka yra pats Dievas – Sandoros Viešpats.
8,2: *Vasara*, hebrajiškai *qajiz*, ir *galas*, hebra-
jiškai *gez*, sudaro hebrajų kalboje žodžių skambe-

sio žaismą.

8,5: *Efą*: saikas, maždaug 39,3 l.

8,7: ... *Jokūbo puikybė*: Dievas, kuris yra tik-
roji Jokūbo puikybė.

jų darbų!

8 Argi nesudrebės dėl to žemė,
ar neliūdės visa, kas joje gyvena?
Argi ji visa nepakils kaip Nilas, –
nepatvins ir neatslūgs kaip Egipto
Nilas?*

9 Tą dieną, – tai Viešpaties DIEVO
žodis, –
padarysiu, kad saulė nusileistų
vidurdienį,
ir apsiausiu žemę tamsa dienos
metu.

10 Paversiu jūsų iškilmes gedulu
ir visas jūsų giesmes raudomis.
Apvilksiu visų strėnas ašutine
ir plikai nuskusiu visų galvas.
Padarysiu ją tarsi gedulą
dėl vienintelio sūnaus
ir jos pabaigą tarsi karčią dieną.

11 Tikrai ateina dienos, –
tai Viešpaties DIEVO žodis, –
kai nusiųsiu badą į kraštą.
Ne duonos badą ar vandens
troškimą,
bet Dievo žodžių badą.

12 Tuomet žmonės keliaus nuo jūros
lig jūros,
nuo šiaurės lig rytų, skubės
šen ir ten,
ieškodami VIEŠPATIES žodžio,
bet jo nesuras.

13 Tą dieną alps nuo troškulio
gražios mergaitės ir vaikinai.

14* O tie, kurie prisiekia Samarijos

stabu Ašima

ir sako: “Danai, kaip gyvas tavo
dievas!”

ar: “Kaip gyvas kelias į Beer-Šebą!” –
visi kris ir niekad neprisikels.

9 Aukuro regėjimas

¹ Pamačiau VIEŠPATĮ, stovintį prie
aukuro. Jis tarė:

“Daužyk kolonų galvas tol,
kol pradės drebėti slenksčiai,
ir sutrupink jas į žmonių galvas!
Išlikusius užkaposiu kalaviju, –
nė vienas jų neištrūks,
nė vienas jų neišliks.

2 Nors jie nužengtų į Šeolą,
iš ten mano ranka juos paims,
nors jie užliptų į dangų,
iš ten juos nulaipinsiu.

3 Nors jie slėptųsi ant Karmelio
viršūnės,
ten juos surasiu ir paimsiu.
Nors jie slėptųsi nuo mano akių
jūros dugne,
ten paliėpsiu slibinui,*
kad jiems įgeltų.

4 Nors jie eitų į tremtį prekyje savo
priešų,
ten paliėpsiu kalavijui,
kad juos išžudytų.
Akis įsmeigsiu į juos nelaimei,
o ne palaimai”.

5 Viešpats, Galybių DIEVAS,
paliečia žemę, ir ji tirpsta,
visi jos gyventojai gedi.
Ji visa pakils kaip Nilas

8,8: Vaizdas, kurio ištaka yra metinis Nilo
upės potvynis.

8,14: Danas ir Beer-Šeba, miestai ant šiaurinės
ir pietinės krašto ribos, kur Dievas buvo garbina-
mas stabmeldiškėmis apeigomis.

9,1-8: Pastato – neteisėtos Bet-Elis šventyklos –

sunaikinimas įtaigiai paskelbia, kad nebus išsigel-
bėjimo nuo Dievo bausmės.

9,3: ... *slibinui*: legendinė jūrų pabaisa, Die-
vo suvaldyta pasaulio kūrimo metu ir vis dar
tykanti jūros gelmėse.

- ir vėl atslūgs kaip Egipto Nilas.
- 6 Savo būstą jis stato danguje,
o savo skliautui pamatus deda
žemėje.
Jūros vandenį pasišaukia
ir išlieja juos ant žemės veido.
Jo vardas yra VIEŠPATS.
- 7 “Argi jūs nesate kaip etiopai* man,
Izraelio tauta? –
tai VIEŠPATIES žodis.
Argi ne aš išvedžiau Izraelį
iš Egipto žemės,
o filistinus* iš Kaftoro
ir aramėjus* iš Kiro?
- 8 Tikrai Viešpaties DIEVO akys
atkreiptos į nuodėmingą karalystę.
Nušluosiu ją nuo žemės veido!”

EPILOGAS: MESIJINIS UŽMOJIS

- “Jokūbo namų galutinai
nesunaikinsiu, –
tai VIEŠPATIES žodis, –
- 9 nes štai paliepsiu
ir išsijosiu Izraelio namus
tarp tautų,
kaip išsijojama {smėlį} rėčiu,
neleidžiant jokiam žvirgždui
nukristi žemėn.

- 10 Nuo kalavijo žus
visi mano tautos nusidėjėliai, –
tie, kurie sako: “Nelaimė niekad
mūsų nepasivys ir mūsų nepasitiks”.
- 11 Tą dieną atstatysiu sugriautą
Dovydo padangtę,*
užtaisysiu jos plyšius.
Prikelsiu jos griuvėsius,
atstatysiu ją, kaip ji buvo kadaise,
- 12 kad jie paveldėtų Edomo likutį
ir visas tautas,
pavadintas mano vardu,* –
tai žodis VIEŠPATIES, kuris tai
daro.
- 13 Tikrai ateina dienos, –
tai VIEŠPATIES žodis, –
kai artojas pasivys pjovėją
ir vynuogių traiškytojas sėjėją.
Kai kalnai lašės saldžiu vynu
ir visomis kalvomis jis tekės,
- 14 sugrąžinsiu Izraelio, savo tautos,
tremtinius, –
jie atstatys sugriautus miestus ir
juose gyvens,
veis vynuogynus ir gers jų vyną,
sodins sodus ir valgys jų vaisius.
- 15 Juos pasodinsiu jų žemėje,
ir jie niekad daugiau nebus išrauti
iš žemės, kurią aš jiems daviau, –
kalbėjo VIEŠPATS, tavo Dievas.

9,7: ... etiopai... filistinus... aramėjus: Izraelis savo prigimtimi niekuo nesiskiria nuo kitų tautų. Dievas juos išvedė iš Egipto žemės ne dėl Izraelio nuopelnų, bet dėl savo meilės engiamai tautai.

9,11-12: Apaštalas Jokūbas aiškina šį tekstą mesijine prasme (žr. Apd 15,13-21). ... tautas, pavadintas mano vardu: pagonys, kurie tikėjimu ateis pas Dievą, t.y. Dievo nugalėti ir vadinami Dievo vardu.

ABDIJO
KNYGA

Abdijo knyga — trumpiausia ir rūsčiausia pranašystė Senajame Testamente. Apie patį pranašą Abdiją, išskyrus jo vardą, nėra nieko žinoma. Tačiau vardu “Obad-Jah”, kuris reiškia “Viešpaties tarnas”, vadinosi dvylika skirtingų Senojo Testamento asmenybių.

Abdijo pranašystė yra apie ilgaamžį Izraelio priešą Edomą. Šis faktas rodo, kad ji datuotina V šimtmečiu prieš Kristų, nes tame šimtetyje edomiečiai buvo priversti palikti savo kraštą prie Akabos įlankos ir kurtis Babilono nuniokotos Judo karalystės žemėse. Žydams grįžus iš Babilono tremties, edomiečiai tapo jų priešais.

Abdijo knyga yra kartus šauksmas atkeršyti Edomui už jo nusikaltimus žydų tautai. Esavo kalnas — Edomas bus priešo užimtas ir sunaikintas, bet Zionas liks nepaliestas. Judas ir Izraelis vėl taps viena tauta, vėl skambės izraeliečių pergalės giesmė: “Karalystė bus Viešpaties!”

Abdijo knygos metmenys:

A.	Edomas kaltinamas už žiaurumą	1-14
B.	Tautų teismas Viešpaties dieną	15-18
C.	Izraelio tremtiniai grįš	19-21

A. EDOMAS KALTINAMAS UŽ ŽIAURUMĄ

- 1 Abdijo regėjimas.
Taip kalbėjo Viešpats DIEVAS
apie Edomą:
– Girdėjome pranešimą iš
VIEŠPATIES,
pasiuontinys buvo pasiųstas tautoms:
“Kilkite! Kilkime į karą prieš jį!”
- 2 Tikėk manimi! Padarysiu tave
mažiausią tarp tautų,
tu būsi visiškai paniekintas.
- 3 Tave apakino jžūli širdis, –
tave, gyvenantį uolų plyšiuose,
turintį būstą aukštumose.
Sakai savo širdyje:
“Kas gali mane nulaipinti žemėn?”
- 4 Nors skraidytum aukštai kaip erelis,
nors tavo lizdas būtų sukrautas
tarp žvaigždžių,
iš ten tave nulaipinsiu, –
tai VIEŠPATIES žodis.
- 5* Jei vagys ateitų pas tave
ar plėšikai nakčia,
kaip tu galėtum būti taip
sunaikintas!
Argi jie nevogtų tik tiek,
kiek jiems gana?
Jei vynuogių rinkėjai ateitų pas tave,
argi jie nepalikėtų parankų?
- 6 Kaip Esavas buvo apiplėštas
ir jo sankaupos išnaršytos!

- 7 Prie sienos nustūmė tave
visi tavo sąjungininkai;
tave apgavo, prislėgė tavo bičiuliai;
valgantieji tavo duoną
paspėdė tau spąstus.
To jis visiškai nesupranta!*
- 8 Argi tą dieną, – tai VIEŠPATIES
žodis, –
nesunaikinsiu išminčių* Edomo
ir supratimo Esavo kalno?
- 9 Temanai,* tavo galiūnai praras
drąsą
ir bus sunaikinti
visi iki vieno Esavo kalne.
- 10 Už žudynes ir smurtą,
padarytą savo broliui Jokūbui,*
rausi iš gėdos
ir būsi sunaikintas amžinai.
- 11* Tą dieną, kai laikeisi nuošaliai, –
tą dieną, kai svetimieji nešėsi
jo turtus
ir svetimšaliai ėjo pro jo vartus
bei metė burtą dėl Jeruzalės,
ir tu buvai kaip vienas iš jų.
- 12 Neturėjai džiaugtis jo nelaime
savo brolio dieną;
neturėjai džiūgauti dėl Judo
žmonių
jų žuvimo dieną;
neturėjai išdidžiai kalbėti
kančios dieną!
- 13 Neturėjai eiti į mano tautos vartus
jų nedalios dieną;

1,5: Vagis gali nepastebėti vertingų dalykų, o vynuogių rinkėjas palieka šį tą vargšams pasirinkti, tačiau Dievas Edomą visiškai sunaikins.

1,7: *To jis visiškai nesupranta*: klastingi Edomo sąjungininkai garantuoja vienas kitam, jog Edomas neturi jokio supratimo, kad galėtų gintis.

1,8: ... *išminčių*: Edomas buvo garsus savo išminčiais. Žr. Jer 49,7.

1,9: *Temanai*: vienas iš vardų, duotų kraštui Palestinos pietryčiuose. Čia juo vadinamas Edomas.

Esavas: šiame tekste *Esavas* ženklina kraštą – Edomą.

1,10: ... *savo broliui Jokūbui*: Esavas, vadinamas ir Edomu, ir Jokūbas, Judo tėvas, buvo Izako sūnus (žr. Pr 25,24-28).

1,11: Babiloniečiams užėmus Judo karalystę ir ištrėmus jos gyventojus, Edomas užėmė jos pietines sritis. Be to, edomiečiai įsitraukė į karą su Judo ir padėjo babiloniečiams naikinti jo gyventojus.

- bent tu neturėjai džiaugtis
Judo nelaime
jo nedalios dieną;
neturėjai grobti jo nuosavybės
jo nedalios dieną!
- 14 Neturėjai stotis ant kryžkelių
jo pabėgėlių žudyti;
neturėjai išduoti jo išlikusiųjų
jo kančios dieną!

B. TAUTŲ TEISMAS VIEŠPATIES DIENĄ

- 15 Arti yra VIEŠPATIES diena
visoms tautoms!
Kaip tu darei,
taip bus tau daroma;
tavo darbai užgrius atgal ant
tavo galvos.
- 16 Kaip jūs gėrėte* mano
šventajame kalne,
taip gers visos tautos be perstojo.
Taip! Jos gers, kol ims švepluoti, –
bus jų tarsi niekad nebūta.

- 17* Bet Ziono kalne bus išlikusieji, –
kalnas bus šventas;
Jokūbo namai iškraustys tuos,
kurie buvo juos iškraustę.
- 18 Jokūbo namai bus ugnis,
Juozapo namai liepsna,
o Esavo namai ražienos, –
jie padegs jas ir suris.
Neišliks nė vienas iš Esavo namų,
nes VIEŠPATS taip kalbėjo!

C. IZRAELIO TREMTINIAI GRĮŠ

- 19 Gyvenantieji Negebe užims Esavo
kalną, o gyvenantieji Šefeloje – filistinų
kraštą. Jie užims Efraimo žemę ir Samari-
jos žemę, o Benjaminas užims Gileadą.
20 Izraelio tremtiniai, esantieji Halahe, už-
ims Finikiją lig pat Zarefatos,* o Jeruza-
lės tremtiniai, esantieji Sefarade, užims
Negebo miestus. 21 Išgelbėtieji* kops į
Ziono kalną valdyti Esavo kalno, o kara-
lystė bus VIEŠPATIES!

1,16: *Kaip jūs gėrėte*: Viešpats kreipiasi į Judo gyventojus. Kaip Jeruzalės žmonės gėrė bausmės taurę, taip bausmės taurę gers tautos, o ypač Edomas. *Gerti Dievo pykčio taurę* yra dažnai Šventajame Rašte vartojamas vaizdingas posakis. Žr. Job 21,20; Iz 19,14; Jer 25,15-16.

1,17-19: Izraelis bus atkurtas ir valdys savo engėjų kraštus. Prie išlikusiųjų Judo karalystės žmonių prisidės grįžusieji Šiaurinės Izraelio karalystės žmonės.

1,20: *Zarefata*: Finikijos miestas į šiaurę nuo Tyro (žr. 1 Kar 17,10). Idealiosios Ezekielio naujojo Izraelio ribos buvo kur kas toliau šiaurėje (žr. Ez 47,13-23). *Sefaradas*: turbūt Sardis vakarinėje Mažojoje Azijoje. Vėlesni rabinai manė, kad tai buvo Ispanija.

1,21: *Išgelbėtieji*: pergalingi izraeliečiai. Jie valdys savo priešus, sekdami senovės teisėjų pavyzdžiu (žr. Ts 3,9.15. 31; 10,1).

JONOS
KNYGA

Jonos knyga yra perdėm savita tarp pranašų knygų. Ji yra apsakymas apie pranašą Joną, o ne pranašavimų rinkinys. Be to, apsakyme pranašas Jona yra pranašo priešprieša, nes savo neklusniu elgesiu skiriasi nuo kitų pranašų. Be to, apsakymas sklaidinas Dievo sąmojo ir yra tartum novelė apie didžuvę. Pasakojama, kad Jona buvo Dievo siunčiamas į asirų sostinę Ninevę paskelbti jai ultimatumo: arba ji turi daryti atgailą, grįžtant prie Dievo, arba bus sunaikinta. Jonai, žydų pranašui, ši užduotis buvo labai nemaloni, nes asirai buvo žiauriai elgęsi su Izraeliu ir dėl to nekenčiami. Pranašas Jona Dievo elgesį laiko išdaiga ir bėga nuo jam skirtos užduoties. Todėl, užuot keliavęs į Ninevę — į rytus, Jona vogčiomis keliauja į Taršišą nūdienėje Ispanijoje — į vakarus. Pranašas atsisako skelbti Dievo gailestingumą žydų priešams! Tuo tarpu gamta — jūra bei didžuvė — ir pagony s jūreiviai padeda Dievui nugabenti neklusnų pranašą į žydų priešų sostinę. Žydai, per ilgus amžius pranašų šaukiami daryti atgailą ir grįžti prie Dievo, atgailos nedarė ir prie Dievo negrįžo, tuo tarpu Ninevės gyventojai, vos pranašo Jonos prašnekinti žodžiu iš Dievo, metasi į atgailą ir grįžta prie Dievo. Apsakymas baigiasi pranašo Jonos ašaromis dėl nudžiūvusio moliūgo ir širdgėla dėl asirų atgailos — grįžimo prie Dievo. Skaitant Jonos knygą pajuntama, kad neįmanoma Dievo gailestingumo perprasti vien protu. Dievo užmojis ir veikla žmonijos istorijoje stebina žmogų, nes reiškiasi gailestingumu, kurio neriboja tautiškumas ir neužgožia žmogaus priešiškus. Įkvėptasis Jonos knygos autorius savo apsakymu apie Joną, Amitajo sūnų, gyvenusį Jeroboamo II laikais (786-746 m. prieš Kristų), kreipėsi į potremtinę žydų bendruomenę, ragindamas statyti tiltus, o ne apsitverti tvoromis. Jonos knygos turinys ir nuotaika atspindi persų valdymo užsklandą — IV a. prieš Kristų. Jonos knyga parengė kelią Evangelijai — Gerajai Naujienai apie visuotinę žmonijos atpirkimą.

Jonos knygos metmenys:

A.	Jonos pašaukimas ir neklusnumas	1,1-16
B.	Jonos atgaila ir išgelbėjimas	2,1-11
C.	Jonos žodis iš Dievo Ninevei	3,1-10
D.	Dievo gailestingumas Ninevei	4,1-11

A. JONOS PAŠAUKIMAS IR NEKLUSNUMAS

1 Kartą VIEŠPATIES žodis atėjo Amitajo sūnui Jonai.* ²“Keliauk tuojau pat į Ninevę, tą didį miestą, ir pašauk jį į teismą, nes jų nedorumas pasiekė mane”. ³Bet Jona leidosi bėgti nuo VIEŠPATIES Artumo į Taršišą.* Jis nusileido į Jafą, susirado į Taršišą plaukiantį laivą, užsimokėjo už kelionę ir įsėdo, norėdamas keliauti drauge su jais į Taršišą, toli nuo VIEŠPATIES Artumo.

⁴ Bet VIEŠPATS užleido šėlstantį vėją, jūroje kilo baisi audra, ir laivui grėsė pavojus sudužti. ⁵Išgąstis apėmė jūreivius, kiekvienas šaukėsi savo dievo. Norėdami palengvinti laivą, jie išmetė jūron laive buvusį krovinį. Tuo tarpu Jona, nulipęs į laivo triumą, gulėjo kietai įmigęs. ⁶Kapitonas atėjo pas jį ir jam tarė: “Kas gi tau, miegaliau? Kelkis, šaukis savo Dievo! Gal tas Dievas pagalvos apie mus ir mes nežūsime”.

⁷ Jūreiviai sakė vienas kitam: “Meskiame burtus, kad sužinotume, kas kaltas dėl šios mus užklupusios nelaimės”. Jie metė burtus, burtas lėmė Joną. ⁸Tuomet jie tarė jam: “Pasakyk mums, kodėl mus užklupo ši nelaimė? Kuo tu vertiesi? Iš kur tu? Iš kokio krašto esi ir kokiai tautai priklausai?” – ⁹“Esu hebrajus, – jis atsakė, – garbinu VIEŠPATĮ, dangaus Dievą, kuris padarė jūrą ir sausumą”. ¹⁰Tuomet jūreiviai dar labiau išsigando ir jam sakė: “Kaip tu išdrįsai tai padaryti!” Mat jūreiviai žinojo, kad jis bėga nuo VIEŠPATIES Artu-

mo, – apie tai jis buvo jiems pasisakęs.

¹¹ Tada jie klausė jį: “Ką mes turime su tavimi daryti, kad jūra nurimtų?” Tuo tarpu jūroje vis labiau šėlo audra. ¹²Jiems jis atsakė: “Imkite mane ir meskite į jūrą, kad jūra jums nurimtų. Žinau, kad per mane jus ši baisi audra užklupo”. ¹³Nepaisydami to, jūreiviai yrėsi iš visų jėgų, stengdamiesi prisiartinti prie sausumos, bet nepajėgė, nes jūra vis labiau ir labiau šėlo. ¹⁴Todėl jie šaukėsi VIEŠPATIES: “VIEŠPATIE, maldaujame, prašom neleisti mums žūti dėl šio vyro gyvybės! Nelaikyk mūsų kaltais už nekalto kraujo išliejimą,* nes kaip tu, VIEŠPATIE, norėjai, taip ir padarei”. ¹⁵Tuomet jie paėmė Joną, įmetė jį į jūrą, ir jūra liovėsi šėlusi. ¹⁶Apimti didelės VIEŠPATIES baimės, vyrai atnašavo VIEŠPAČIUI aukas ir darė įžadus.

B. JONOS ATGAILA IR IŠGELBĖJIMAS

2 Bet VIEŠPATS parūpino didžuvę, kad Joną prarytų. Žuvies pilve Jona išbuvo tris dienas ir tris naktis. ²Būdamas žuvies pilve, Jona meldėsi VIEŠPAČIUI, savo Dievui. ³Jis sakė:

“Savo nelaimėje šaukiausi
VIEŠPATIES,
ir jis man atsiliepė.
Iš Šeolo pilvo šaukiau,
tu išgirdai mano balsą!

⁴ Tu įmetei mane į bedugnę,
į jūros gelmes.
Mane prarijo vandenys,
apsėmė visi tavo vandenų srautai

1,1: ... *Amitajo sūnui Jonai*: pranašas *Amitajo sūnus Jona* yra minimas 2 Karalių knygoje. Jis gyveno Izraelio karaliaus Jeroboamo II valdymo metu (786-746 m. prieš Kristų). Žr. 2 Kar 14,25.

1,3: ... *Taršišą*: daugelio manymu, tai Tar-

tesas, senas Finikijos kolonijos miestas Ispanijos šiaurės vakaruose. Žydų visuomenei Tartesas buvo tolimiausia vieta vakaruose.

1,14: Kadangi Dievas norėjo nubausti Joną, jūreiviai prašo Dievą jų neapkalinti žmogžudyste.

ir vilnys.

- 5 Tuomet tariau: 'Nuo tavo Artumo
esu išguitas!

Kaip vėl regėsiu tavo šventąją
buveinę?

- 6 Vandenys užliejo mane ligi kaklo,
bedugnė prarijo mane,
jūros dumbliai apraizgė man galvą

- 7 prie kalnų pamatų.*

Nužengiau į kraštą,
kurio skląščiai uždarė mane
amžinai.

Bet tu, VIEŠPATIE, mano Dieve,
iškėlei mano gyvastį iš Duobės.

- 8 Mano gyvasčiai vis labiau gęstant,
atsiminiau VIEŠPATĮ,

ir mano malda pakilo pas tave,
į tavo šventąją buveinę.

- 9 Tuščių stabų garbintojai
palieka savo gailestingumo šaltinį,

- 10 bet aš gyriaus giesmę tau aukosiu,
padarytą įžadą įvykdysiu.

Išgelbėjimas ateina iš
VIEŠPATIES!’”

- 11 Tuomet VIEŠPATS paliepė žuviai iš-
spjauti Joną į sausumą.

C. JONOS ŽODIS IŠ DIEVO NINEVEI

3 Antrąkart atėjo Jonai VIEŠPATIES žo-
dis: ²“Kelkis ir eik į Ninevę, tą didį
miestą, ir paskelbk jam, ką aš tau sakau.
³Paklusdamas VIEŠPATIES žodžiui, Jona
pakilo ir nuvyko į Ninevę. O Ninevė
buvo labai didelis miestas, – jį pereiti

reikėjo trijų dienų. ⁴Jona pradėjo kelionę
per miestą. Eidamas pirmos dienos kelią,
jis skelbė: “Dar keturiasdešimt dienų, ir
Ninevė bus sunaikinta!”* ⁵Ninevės žmo-
nės patikėjo Dievu, paskelbė pasninką ir
visi, dideli bei maži, apsilviko ašutine.

6 Kai žinia pasiekė Ninevės karalių, jis
pakilo nuo savo sosto, nusivilko drabu-
žius, apsidengė ašutine ir sėdosi į pelenus.
⁷Tada jis įsakė paskelbti Ninevėje: “Kara-
liaus ir jo didžiūnų įsakymu: ‘Joks žmo-
gus nei gyvulys tenelies jokio maisto, –
raguočiai ir avys tenebūna ganomi ir van-
dens tenegeria. ⁸Žmonės ir gyvuliai bus
apvilkti ašutine,* – visu balsu tesišaukia
VIEŠPATIES. Visi tesigręžia nuo savo ne-
dorų kelių ir nuo smurto. ⁹Kas žino? Ra-
si Dievas pasigailės ir atleis, rasi sulaikys
savo degantį įniršį, ir mes nežūsime’”.

10 Kai Dievas pamatė, ką jie padarė ir
kaip jie nusigręžė nuo savo nedorų kelių,
Dievas pasigailėjo ir nenubaudė nelaime,
kuria buvo jiems grasinęs. To jis nebepa-
darė.

D. DIEVO GAILESTINGUMAS NINEVEI

4 Tai Joną labai suerzino. Jis buvo įš-
irdęs.* ²Todėl meldėsi VIEŠPAČIUI ir
sakė: “O VIEŠPATIE! Argi ne tai sakiau dar
savo šalyje būdamas? Dėl to iš pradžių ir
į Taršišą bėgau, nes žinojau, kad tu esi
maloningas ir gailestingas Dievas, kant-
rus ir pilnas ištikimos meilės, pasiruošęs
atleisti. ³Taigi, VIEŠPATIE, maldauju, at-

2,7: ... *prie kalnų pamatų*: jūros dugnas. Pa-
sak senovinės Artimųjų Rytų sampratos, jūros
dugne stovėjo šulai, ant kurių ilsėjosi plokščia
žemė.

3,4: ... *bus sunaikinta*: hebrajiškasis žodis pri-
mena skaitytojui Sodomos ir Gomoros, nedorųjų
miestų, sunaikinimą ypatingu Dievo veiksmu.

3,8: ... *gyvuliai bus apvilkti ašutine*: gyvu-
liai buvo pažymėti atgailos ženklais. Džiugių šven-
čių proga gyvuliai būdavo vainikuojami gėlėmis.

4,1: *Jis buvo įširdęs*: pranašas Jona, savo siau-
ro tautiškumo vedamas, nenorėjo, kad Dievas at-
leistų Ninevei, Asirijos sostinėi gyventojams. Asi-
rija buvo tapusi žydams mirtinų priešų įvaizdžiu.

imk man gyvybę, nes man geriau mirti, negu gyventi”. ⁴O VIEŠPATS jam tarė: “Ar dera tau taip širsti?” ⁵Tuomet Jona išėjo iš miesto, apsistojo rytinėje jo pusėje ir pasidarė sau pastogę. Atsisėdęs jos pavėsyje, laukė norėdamas pamatyti, kas toliau atsitiks miestui.

⁶VIEŠPATS Dievas parūpino moliūgą,* išaugindamas jį virš Jonos, kad būtų pavėsis jo galvai ir apgintų jį nuo blogos nuotaikos. Moliūgu Jona buvo labai patenkintas. ⁷Bet rytojaus dienai auštant, Dievas pasiuntė kirminą, kuris taip pakando moliūgą, kad šis nudžiūvo. ⁸Saulei patekėjus, Dievas pasiuntė karštą rytų vė-

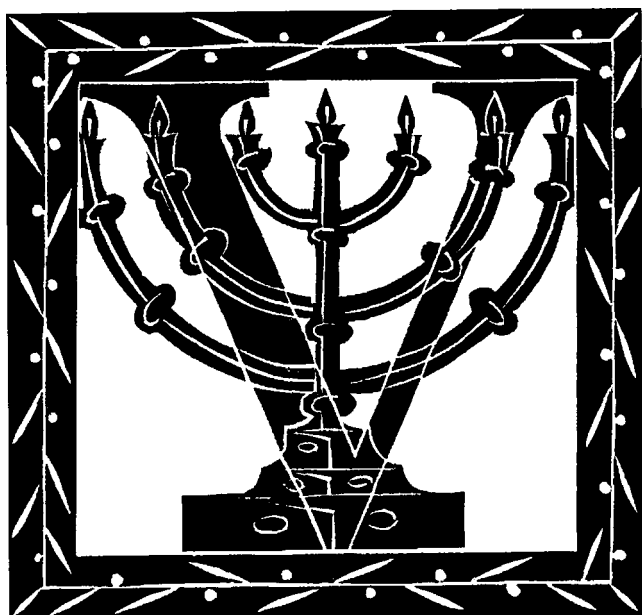
ją. Saulė taip kepino Jonos galvą, kad jis alpo ir šaukėsi mirties. Jis sakė: “Geriau man mirti, negu gyventi”.

⁹Bet Dievas tarė Jonai: “Ar dera tau širsti dėl moliūgo?” Jis atsakė: “Taip! Mirsiu nuo širdgėlos”. ¹⁰*Tuomet VIEŠPATS pasakė: “Tu gailiesi moliūgo, dėl kurio nevargai ir kurio neauginai, – jis per vieną naktį išdygo ir per vieną naktį pradingo. ¹¹Argi neturėčiau aš gailėtis Ninevės, to didžiojo miesto, kuriame yra daugiau negu šimtas dvidešimt tūkstančių žmonių, nemokančių atskirti savo kairės nuo savo dešinės, ir daug galvijų?”

4,6: ... *moliūgu*: hebrajiškas žodis *kikajon* reiškia plačialapį augalą.

4,10-11: Jona gailisi moliūgo – augalo, apsaugojo jį nuo saulės kaitros, visai nesisielodamas dėl žuvimo grėsmės Ninevės miesto žmonėms. Jei Dievas iš gerumo parūpino savo pranašui moliūgą

be jokių jo pastangų ir nuopelnų, nuoseklu manyti, kad Dievas parodys savo meilę bei pasigailėjimą ir visiems žmonėms – žydams ir pagonims, kada tik jie gailėsis už savo nuodėmes ir prašys atleidimo!

MICHÉJO
KNYGA

Michėjas buvo jaunas pranašo Izaijo amžininkas. Apie jo gyvenimą ir pašaukimą būti Dievo pranašu nežinome nieko, išskyrus faktą, kad jis buvo kilęs iš Morešeto kaimo ir kalbėjo Dievo vardu “Judo karalių Jotamo, Ahazo ir Hezekijo dienomis” (Mch 1,1) apie Samariją ir Jeruzalę. Ugningu žodžiu iš Dievo jis smerkė vargšų išnaudotojus, nesąžiningus pirklius, paperkamus teisėjus, nepatikimus kunigus ir pranašus. Pranašui iš kaimo tautos ydų ištaka buvo jos sostinės — Samarija ir Jeruzalė. Michėjas skelbė joms Dievo teismą.

Samarija, Izraelio karalystės sostinė, buvo asirų sunaikinta 722 m. prieš Kristų. Jeruzalė, Judo karalystės sostinė, tiesa, tuomet išliko nepajungta po Asirijos jungu, tačiau priešasiriška Judo karaliaus Hezekijo politika atvedė Asirijos karalių Sancheribą su gausia kariuomene į Judą 701 m. prieš Kristų.

Michėjas savo žodžiu iš Dievo yra artimas Amosui, Ozėjui ir Izaijui, nes jis aitriai gina tyrą Dievo garbinimą ir visuomeninį teisingumą. Michėjas, kaip ir jo pirmtakai, skelbė ne tik Dievo teismą savo paties tautai, bet ir atleidimo pažadą bei būsimo atkūrimo viltį.

Michėjo knygos metmenys:

A. Bausmė Izraeliui už nuodėmes	1,1-3,12
B. Naujasis Izraelis	4,1-5,14
C. Pamokymas	6,1-7,20

A. BAUSMĖ IZRAELIUI UŽ NUODĖMES

1 **Dievo teismas** ¹VIEŠPATIES žodis, atėjęs Michėjui iš Morešeto, pranašavusiam apie Samariją ir Jeruzalę Judo karalių Jotamo, Ahazo ir Hezekijo dienomis.

² Klausykite, visos tautos, išgirskite, visi gyvenantieji žemėje! Tebūna Viešpats DIEVAS liudytojas prieš jus,

Viešpats iš savo šventosios buveinės!*

³ Štai! Viešpats palieka savo buveinę, – nužengs ir eis žemės aukštumomis.

⁴ Po juo kalnai sutirps ir nutekės žemyn į slėnius kaip vaškas arti ugnies, kaip vandenys, pilami ant stataus šlaito.

⁵ Visa tai už Jokūbo nusikaltimą ir už Izraelio namų nuodėmes. Koks gi Jokūbo nusikaltimas? Ar gi ne Samarija?

Kokia gi Judo aukštumų vieta? Ar gi ne Jeruzalė?

⁶ Todėl paversiu Samariją griuvėsiais tuščiame lauke, vieta vynuogynams veisti. Sumesiu į slėnį jos akmenis, atidengsiu jos pamatus.

⁷ Bus sudaužyti visi jos drožiniai, sudegintas ugnyje visas jos kekšavimo* atlygis

ir sunaikinti visi jos stabai. Juk kaip kekšės atlygi ji juos sutelkė, todėl kekšės atlygiu jie vėl taps.

⁸ Dėl to raudosiu ir vaitosiu; vaikščiosiu basas ir nuogas, raudosiu liūdnei kaip šakalai, liūdėsiu kaip stručiai.

⁹ Jos žaizda neišgydoma, nes apėmė Judą, pasiekė net mano tautos vartus, pačią Jeruzalę.

^{10*} Gate to neskelbkite, nuo ašarų susilaikykite, Bet-Leafroje dulkėse raitykitės.

¹¹ Eikite sau, Šafiro gyventojai, nuogi ir susigėdę; neišeina Zaanano gyventojai; Bet-Ezelis vaitoja, atims jums savo paramą.

¹² Nors Maroto gyventojai tikėjosi palaimos, tačiau atėjo iš VIEŠPATIES nelaimė prie Jeruzalės vartų.

¹³ Kinkykite žirgus į kovos vežimus, Lachišo gyventojai! Lachišai, buvai nuodėmės pradžia Ziono dukrai, nes Izraelio nusikaltimai turi pradžią tavyje!

1,2: ... šventosios buveinės: dangiškoji Dievo Šventykla. Pranašas aprašo teofaniją – Dievo apsireiškimą.

1,7: Neištikimos tautos palyginimo su prostitute ištaka buvo Ozėjo pranašystė. Ozėjas turėjo mintyje apeiginę prostituciją, – t.y. lytinę techniką garbinant Baalą ir Aštartę, gamtos apvaisinimo jėgas. Pranašai dažnai palygina žydų tautą su prostitute. Žr. Oz 4,14; Am 2,7-8.

1,10-15: Minimi Judo karalystės miestai ir vietovės buvo Morešeto kaimynystėje. Sancheribo invazija 701 m. prieš Kristų, nuožmiai nuniokojusi pranašo Michėjo gimtinę, buvo įspėjimas, kad ir Jeruzalė turės patirti Dievo bausmę. Hebrajiškame tekste pranašas sukuria žodžių žaismą, panaudodamas miestų ir vietovių vardus. Atkurti šį žaismą vertime nėra įmanoma.

- 14 Todėl duosi atsisveikinimo dovanas
Morešet-Gatui;
Achzibo namai bus apgaule
Izraelio karaliams.
- 15 Vėl atvesiu jums užkariautoją,
Marešos gyventojai;
Izraelio šlovė ateis
į Adulamą.
- 16 Nusiskusk galvą,* rauk plaukus
dėl savo išpaikintų vaikų,
pasidaryk plika kaip erelis,
nes jie išėjo iš tavęs į tremtį.

2 Visuomeninės ydos

- ¹ Deja žadantiems daryti nedorus
darbus
ir sumanantiems pikta savo
guoliuose!
Rytui prašvitus, jau jie tai vykdo,
nes jėga jų rankose.
- 2 Jie užsigeidžia dirvų ir pasigrobia,
užsimano namų ir atima;
išguja savininką iš jo namų
ir žmones iš jų paveldo.
- 3 Todėl taip kalbėjo VIEŠPATS:
“Tikėk manimi, siūsiu nelaimę
šiai giminei, –
iš jos negalėsite ištraukti savo kaklų.
Eidami galvos išdidžiai nekelkite,
nes tai bus blogas metas”.
- 4 Tą dieną bus tau skiriama
patyčių daina,
aimanuojama karti rauda
ir bus sakoma:

- “Esame visiškai nuniokoti!
VIEŠPATS perduoda kitiems
mano tautos paveldą, –
jis atima jį iš manęs!
Užgrobikams mūsų laukus išdalija”.
- 5 Todėl nebus tau
kas mestų burtu* virvę
VIEŠPATIES bendrijoje.
- 6* “Liaukitės pranašavę, – jie taip
skelbia, –
tokių dalykų neturite pranašauti!
Gėda mūsų neužklups”.
- 7 Ar turėtų taip būti sakoma,
o Izraelio namai?
Ar VIEŠPATIES kantrybė išseko?
Ar tai jo darbai?
Ar mano žodžiai nepadeda tam,
kas elgiasi teisingai?
- 8 Bet jūs pakilote kaip mano
tautos priešas, –
nuvelkate skraistę nuo taikiųjų,
patikliai einančių pro šalį,
be jokios minties apie karą.
- 9 Mano tautos moteris išvarote
iš jų jaukių namų,
iš jų vaikų atimate
mano jiems amžinai duotą garbę.*
- 10 Kelkitės ir eikite,
nes ši vieta ne poilsui.
Kadangi ji buvo užteršta,*
ją ištiks sunaikinimas –

1,16: Galvą nusiskusti ir barzdos plaukus rauti žydų visuomenėje buvo gedulo ženklai. Žr. Iz 3,24; Am 8,10.

2,2: Stambių žemvaldžių gobšumas buvo chroniška Judo karalystės yda. Michėjas, kaip ir Izaijas, gina beturčių izraeliečių teisę į šeimos paveldą. Žr. 1 Kar 21,1-4. Turtingieji žemvaldžiai, atimdami už skolą beturčių izraeliečių šeimos paveldą, darė juos vergais.

2,5: ... *mestų burtu virvę*. matuotų žemės nuosavybės ribas. Užduomina apie pradinį žemės padalijimą izraeliečiams Palestinoje. Žr. Joz 13-21.

Pranašas Michėjas skelbia, kad žemvaldžių gobšumas bus nubaustas, kai Judo karalystės priešai, užėmę kraštą, atims iš jų žemę negražinamai.

2,6-7: Žodžiai žmonių, reiškiančių protestą pranašui dėl jo pranašavimų apie tautos pražūtį. 2,9: ... *mano jiems... duotą garbę*. Dievas, išsirinkdamas Izraelį būti jo tauta, suteikė izraeliečiams ypatingą vaidmenį istorijoje.

2,10: ... *užteršta*: visuomeninės ydos padarė Dievo Izraeliui duotą žemę *nešvarią, suteptą*. Nuodėmė sudarko ne tik žmogų, kuris nusideda, bet užteršia ir vietą, kurioje žmogus nusideda.

nuožmus sunaikinimas.

- 11 Jei kas nors vaikštinėtų,
pūsdamas miglą į akis bei
skelbdamas melagystes,
ir sakytų: „Pranašausiu jums
apie vyną ir svaigų gėrimą“, –
tokiu pranašu džiaugtųsi ši tauta.

- 12* Tikrai surinksiu tave visą, Jokūbai,
tikrai subursiu Izraelio likutį.
Suvarysiu juos į krūvą
lyg avis į avidę,
lyg kaimenę į ganyklą.

- Ji skardės žmonių klegesiu.
13 Tas, kuris pralaužia spragą,
eis jų priekyje.
Jie prasilaus ir išeis pro vartus.
Jų karalius žygiuos pirmutinis, –
VIEŠPATS jų priešakyje.

3 Pranašas pasmerkia tautos vadus

- 1 Aš tariau:
– Klausykitės jūs, Jokūbo vadai,
jūs, Izraelio namų valdovai!
Jūs turėtumėte žinoti, kas teisinga!
2 Bet jūs nekenčiate, kas gera,
ir mylite, kas pikta,
jūs lupate nuo mano žmonių odą
ir raumenis nuo jų kaulų.
3 Jūs édate mano tautos kūną, –
plėšiate jų odą,
laužote jų kaulus,
kapojate juos kaip puode,
lyg mėsą katile.
4 Kada nors jie šauksis VIEŠPATIES,
bet jis neatsilieps, –
paslėps nuo jų savo veidą tuo metu,
nes jie nedorai elgiasi.

- 5* Taip kalbėjo VIEŠPATS apie
pranašus,
klaidinančius mano tautą,
šaukiančius: „Taika“, –

kai turi ką nors pavalgyti,
bet skelbiančius karą tiems,
kurie nieko nekiša jiems į burnas.

- 6 Todėl bus jums naktis, –
negalėsite regėti,
ir bus jums tamsu, –
negalėsite burti.
Pranašams nusileis saulė,
aptems jiems diena.

- 7 Regėtojai bus sugėdinti,
žyniai apstulbinti, –
sumišę užsidengs lūpas,
nes iš Dievo nesulauks atsakymo.

- 8 Ogi aš –
aš esu pertekęs jėgų,
VIEŠPATIES dvasios, teisingumo
ir drąsos
skelbti Jokūbui jo nusikaltimą
ir Izraeliui jo nuodėmę.

- 9 Klausykitės to, Jokūbo namų
valdovai,
ir Izraelio namų vadai!

Jūs neapkenčiate teisingumo
ir iškraipote visa, kas tiesu!

- 10 Jūs statote Zioną krauju
ir Jeruzalę neteisingumu!

- 11 Jos valdovai teisia už kyšį,
jos kunigai moko už užmokestį,
jos pranašai buria už pinigą,
betgi jie šaukiasi VIEŠPATIES
ir sako: „Tikrai VIEŠPATS yra
su mumis!

Nepasieks mūsų jokia nelaimė”.

- 12 Todėl per jūsų kaltę

2,12-13: Mesijinis pažadas apie Izraelio atkūrimą
po Babilono tremties.

3,5-8: Netikri pranašai pasmerkiami kone vi-
sose Pranašų knygose. Čia pranašas Michėjas juos

apkaltina už pranašavimą ieškant sau naudos ir
atlygio. Tikras pranašas kalba Dievo vardu, neieš-
kodamas sau naudos ir atlygio.

Zionas taps ariamas laukas,
Jeruzalė virs griuvėsių krūva
ir Šventyklos kalnas – mišku
apaugusia aukštuma.

B. NAUJASIS IZRAELIS

4 Dievo karalystė Zione

- ¹ Ateityje įvyks:
VIEŠPATIES Namų kalnas
stovės tvirtai iškilęs virš kalvų
ir už kalnus bus aukštesnis.
Tautos plūs jo linkui,
² daug tautų ateis ir sakys:
“Ateikite, kopkime į VIEŠPATIES
kalną,
į Jokūbo Dievo namus,
kad jis pamokytų savo kelių,
kad mes eitume jo takais”.
Nes iš Ziono ateis mokymas
ir VIEŠPATIES žodis iš Jeruzalės.
³ Jis išspręs ginčus tarp daugelio
tautų,
išspręs bylas galingų, nors ir
tolimų, tautų.
Jos perkals savo kalavijus į arklus,
o ietis – į geneklius medžiams
genėti.
Tauta nebekels kalavijo prieš
kitą tautą,
nebebus mokomasi kariauti.
⁴ Tuomet visi sėdės
po savo vynmedžiais,
po savo figmedžiais,
ir nebus kam jų gąsdinti.
Tai ištare Galybių VIEŠPATIES
lūpos!

- ⁵ Nors visos tautos ir žengia,
kiekviena žengia dėl savo dievų,
o mes žengsime dėl VIEŠPATIES,
mūsų Dievo,
per amžių amžius.
- ⁶ Tą dieną, – tai VIEŠPATIES žodis, –
sutelksiu šlubuosius,
surinksiu išblaškytuosius
ir tuos, kuriuos nuliūdinau.
- ⁷ Šlubuosius padarysiu Likučiu,
išblaškytuosius galinga tauta.
VIEŠPATS jiems viešpataus
Ziono kalne nuo dabar amžinai.
- ⁸ O tu, Migdal-Edere,*
tu, Ziono kalvos dukra!
Pas tave ji pareis:
ankstyvoji valdžia,
dukros Jeruzalės karalystė.
- ⁹ Kodėl taip dabar aimanuoji?
Ar nebeturi karaliaus?
Ar žuvo tavo patarėjas,
kad tave suėmė gimdyvės skausmas?
- ¹⁰ Raitykis ir vaitok kaip gimdyvė,
Ziono dukra,
nes dabar* turi išeiti iš miesto
ir būti po plynu dangumi, –
nueisi į Babiloną.
Ten būsi išgelbėta,
ten VIEŠPATS atpirks tave
iš tavo priešų rankų.
- ¹¹ Tikrai daug tautų susirinko
prieš tave,
sakydamos: “Tebūna ji išniekinta,
Ziono griuvėsiuose tesigano
mūsų akys!”

4,1-3: Mesijinė Judo karalystės paskirtis garantuoja jos ateitį. Apskritai pranašai regi mesijinėje karalystėje Viešpaties Namus – Šventyklą kaip įsakmų galios sostą ir tikro bei aiškaus mokymo šaltinį. Visos tautos noriai priims šį mokymą, nes jis veda į visuotinę taiką. Šis skaitinys yra randamas kone be skirtumų Izaijo knygoje (žr. Iz 2,2-4). Žr. Iz 2,2-4 skaitinio paaiškinimą.

4,8: *Migdal-Eder{as}*: *Kaimenės bokštas*, – senas vietovardis (žr. Pr 35,21). Čia juo simboliškai pavadinama Jeruzalė.

4,10: ... *nes dabar... iš tavo priešų rankų*: tur būt vėlesnis intarpas į pranašo Michėjo žodžius, išsipildžius pranašystei apie Babilono tremtį. Pranašas tremtį laiko Dievo priemone savo tautai nugryninti ir atkurti.

- 12 Bet jos nežino VIEŠPATIES minčių,
nesuvokia jo užmojo,
nes jis surinko jas
kaip pėdus į klojimą.
- 13 Pakilk ir kulk, Ziono dukra,
nes duosiu tau geležinius ragus
ir parūpinsiu tau vario kanopas.
Tu sutrypsi daug tautų,
paskirsi jų grobį VIEŠPAČIUI,
jų turtus visos žemės Viešpačiui.

Atkūrimas per Mesiją

- 14 Dabar apsaugok mūrais,
Bat-Gadera!*
“Esame apsiausti!”
Lazda jie smogia į žandą
Izraelio valdovui.
- 5** O tu, Efratos Betliejau,
mažiausias tarp Judo kaimų,
iš tavęs man kils tas,
kuris valdys Izraelį;
jo kilmė sickia senų senovę,
seniai praėjusius laikus.
- 2 {Todėl jis* paliks juos lig laiko,
kai įsčiose nešiojanti kūdikį*
bus pagimdžiusi;
tuomet jo giminių likučiai sugrįš
pas Izraelio vaikus.}
- 3 Jis tvirtai laikysis
ir ganys savo kaimenę
VIEŠPATIES jėga,
VIEŠPATIES, savo Dievo,
galingu vardu.

- Jie gyvens saugiai,
nes dabar jo didybė pasieks
žemės pakraščius.
- 4* Jis pats bus taika!
- Jei Asirija užims mūsų kraštą
ir ims mindžioti mūsų žemę,
išrikiuosime prieš ją septynis
ganytojus,
aštuonis karališkus vadus.
- 5 Jie valdys Asirijos kraštą kalaviju,
Nimrodo* šalį nuogu kardu.
Išvaduos mus nuo asirų,
jei jie užims mūsų kraštą
ir mindžios mūsų šalies ribas.
- 6 Jokūbo likutis tuomet bus
tarp daugelio tautų
kaip VIEŠPATIES siunčiama rasa
ir tarsi žolę palaistantis lietus,
nelaukiantis nieko iš žmogaus
ir nededantis vilčių į mariuosius.
- 7 Tarp tautų Jokūbo likutis –
tarp daugelio tautų –
bus kaip liūtas tarp miško žvėrių
ir tarsi jaunas liūtas avių kaimenėse.
Kur tik jis pereis, mindžios ir
draskys, –
nebus, kas išgelbėtų.
- 8 Tavo ranka pergalingai įveiks
priešus, –
bus nugaltėti visi tavo priešininkai!

4,14: *Bat-Gadera*. *Mūru apsaugota mergaitė*, – kitas simboliškas Jeruzalės vardas, – tuomet ją buvo apgulę asirai.

5,1: Su Bat-Gadera, arba Jeruzale (žr. Mch 4,14), kur Izraelio valdovo, tuometinio karaliaus, gyvybė buvo pavojuje dėl Asirijos invazijos, sugretinamas mažasis Efratos klanas Betliejus, iš kurio buvo kilusi Dovydo dinastija su mesijiniu karaliumi, būsimuoju Izraelio valdovu.

5,2: ... *kai nešiojanti kūdikį bus pagimdžiusi*: Mesijo motina. Žr. Iz 7,14.

5,4-5: Šis tekstas išreiškia pasitikėjimą Judo ka-

ralystės jėgomis apsiginti nuo Asirijos. Tuo tarpu pirma eina mesijinis skaitinys išgelbėjimą priskiria Viešpačiui ir jo įgaliotiniui. Kai kurie Míchėjo knygos aiškintojai teigia, kad pranašas čia cituoja nepaklusnių Judo karalystės didžiūnų žodžius. *Ganytojai ir karališki vadai* yra tie patys asmenys, t.y. galiūnai, pajėgūs apginti kraštą nuo Asirijos. *Septynis... aštuonis*, t.y. didelį ir neapibrėžtą skaičių ganytojų ir karališkų vadų. Žr. Am 1,3.

5,5: *Nimrod(af)*: legendinis mesopotamiečių protėvis. Žr. Pr 10,9-12.

- 9* Tą dieną, – tai VIEŠPATIES žodis, –
atimsiu iš tavęs tavo žirgus
ir sunaikinsiu tavo karo vežimus;
10 nuniokosiu tavo krašto miestus
ir sugriausiu visas tavo tvirtoves;
11 atimsiu iš tavo rankų apžavus,
ir nebeturėsi daugiau žiniuonių;
12* atimsiu iš tavęs tavo stabus
ir šventuosius akmenis, –
nebesilenksi daugiau savo rankų
darbams;
13 išrausiu iš tavęs tavo šventuosius
stulpus
ir sunaikinsiu tavo miestus.
14 Įpykęs atkeršysiu tautoms,
kurios nepakluso.

C. PAMOKYMAS

6 Ko Dievas nori iš savo tautos?

- 1 Klausykitės, ką VIEŠPATS sako:
– Pakilk, paskelbk savo bylą kalnų
akivaizdoje,
tegirdi kalvos tavo balsą!
2 Klausykitės jūs, kalnai, apie
VIEŠPATIES bylą
ir jūs, patvarieji žemės pamatai,
nes VIEŠPATS kelia bylą
savo tautai,
skelbia ieškinį Izraeliui.
3 “Mano tauta, ką aš tau padariau?

Kuo gi tave nuvarginau?
Atsakyk man!
4 Juk išvedžiau tave iš Egipto žemės,
išpirkau tave iš vergijos namų
ir tave vesti pasiunčiau
Možę, Aaroną ir Mirjamą.
5 Mano tauta, atsimink,
ką buvo sumanęs Moabo karalius
Balakas,
ką jam atsakė Beoro sūnus
Baalamas
ir kas nutiko nuo Šitimų iki
Gilgalo,*
kad žinotumei VIEŠPATIES
teisumo darbus”.

- 6* “Kuo nešinas ateisiu į
VIEŠPATIES Artumą
ir nusilenksiu aukštybių Dievui?
Ar ateisiu su deginamosiomis
aukomis,
su mituliais veršiais?
7 Argi VIEŠPATS bus patenkintas
tūkstančiais avinų,
plūstančia srove aliejaus?
Ar atiduosiu savo pirmagimį*
už savo nusikaltimą,
savo kūno vaisių
už savo nuodėmę?”
8 Marusis, jis tau pasakė,
kas yra gera

5,9-13: Mesijinis atkūrimas pašalins iš visuo-
menės visa, kas vedė Izraelį nuo Dievo, t.y. ne tik
stabų garbinimą, bet ir ginklus, kuriais pasitikėjo
stabų garbintojai.

5,12-13: ... *šventuosius akmenis*... *šventuosius
stulpus*: *mazebot* – šventieji akmenys buvo stato-
mi dievo Baalo garbei, o *ašerot* – šventieji stul-
pai deivės Ašeros garbei. Vieni ir kiti buvo stato-
mi prie aukuro kanaaniečių šventovėse. Žr. Iš
34,13.

6,5: ... *nuo Šitimų iki Gilgalo*: nuo rytinio
Jordano upės šono iki vakarinio, – turima omeny-
je įvykiai, kuriuos aprašo Joz 3-5 tekstas. Atsime-

nami Dievo gailestingumo darbai Izraeliui, pra-
dedant Išėjimu iš Egipto (4-oji eilutė), ir žmonių
dėkingumo stoka.

6,6-8: Žmonės, vardydami įvairias aukas, kla-
sia, kaip jie turėtų garbinti Viešpatį. Pranašas
atsako, kad aukos be nuoširdaus atsidavimo Die-
vui neturi jokios vertės. Šis tekstas yra viena iš
šauniausių įžvalgų į pranašų mokymą apie religij-
ją. Žr. Jok 1,27.

6,7: ... *atiduosiu savo pirmagimį*: nedori žy-
dų karaliai, veikiami kanaaniečių religijos, įvedė
į Dievo tautos religiją kruviną pirmagimių auką.
Žr. 2 Kar 16,3; 21,6.

ir ko iš tavęs VIEŠPATS reikalauja:
tik daryti, kas teisinga,
mylėti ištikima meile
ir nuolankiai eiti su savo Dievu.

- 9 VIEŠPATIES balsas šaukia miestui*
{gili išmintis pagarbiai bijoti tavo
vardo}:
Klausykitės, gimine ir miesto taryba!
- 10 Ar aš galiu nematyti nedorai
išsigytų turtų
nedorėlių namuose
ir keikiamos sumažintos efos?
- 11 Ar aš galiu pakęsti nesąžiningas
svarstyklės
ir neteisingų svarsčių maišą?
- 12 Tavo turtuoliai smurtauja;
tavo gyventojai meluoja
dvilinkais liežuviais.
- 13 Todėl aš tave ir parbloškiau,
nuniokodamas už tavo nuodėmes.
- 14 Tu valgysi, bet sotus nebūsi, –
amžinai kankins tave alkis;
tu įsigysi, bet neišsaugosi, –
jei ką ir išsaugotum,
perduosiu kalavijui.
- 15 Tu sėsi, bet nepjausi,
spausi alyvas, bet aliejumi nesitepsi;
traiskysi vynuogės, bet vyno
negersi.
- 16* Laikeisi Omrio įstatų,
visų Ahabo namų darbų
ir sekei jų užmojus.
Todėl padarysiu tave tyrslaukiais,
o tavo gyventojus pajuoka, –
turėsi pakelti mano tautos panieką.

7 Pasmerkimas ir ateities viltis

- ¹ Vargas man! Esu kaip žmogus,
kuris tada,
kai vasaros derlius buvo suvalytas,
kai vynuogės buvo nurinktos,
neberanda valgyti jokios
vynuogių kekės
nei savo mėgstamų ankstyvųjų figų.
- ² Pradingo krašto ištikimieji,
nebeliko nė vieno doro žmogaus.
Visi tyko kraujo,
gaudo kits kitą pinklėmis.
- ³ Jų rankos įgudusios piktam:
didžiūnas kelia reikalavimus,
teisėjas prašo kyšo,
o turtuolis įsako pagal savo norą.
Taip jie iškraipo teisingumą!
- ⁴ Geriausias tarp jų kaip erškėtis,
teisingiausias tarp jų – erškėčių
tvora.
Tavo sargybinių skelbtoji diena,
tavo bausmė atėjo, –
dabar čia pat jų sumaišties metas.
- ^{5*} Netikėkite draugu,
nepasitikėkite bičiuliu!
Nuo miegančios tavo glėbyje
saugok savo burnos duris!
- ⁶ Juk sūnus niekina tėvą,
duktė šiaušiasi prieš savo motiną,
marti prieš savo anytą.
Žmogaus priešai – jo namiškiai!
- ⁷ O aš žvelgsiu į VIEŠPATĮ,
dėsiu viltį į savo išganymo Dievą, –
išklausk mane mano Dievas!
- ^{8*} Mano priešė, nedžiūgauk
dėl mano nelaimės,

6,9: ... *miestui*: Jeruzalei, įkūnijusiai visos Judo karalystės nuodėmes.

6,16: Judo karalystė, sekama Izraelio, Šiaurinės karalystės, pavyzdžiu, perėmė Omrio ir Ahabo sinkretizmą (žr. 2 Kar 16,25-34) ir pamėgdžiojo ne tik pusiau pagonišką Dievo garbinimą, bet ir visuomeninį gyvenimo būdą.

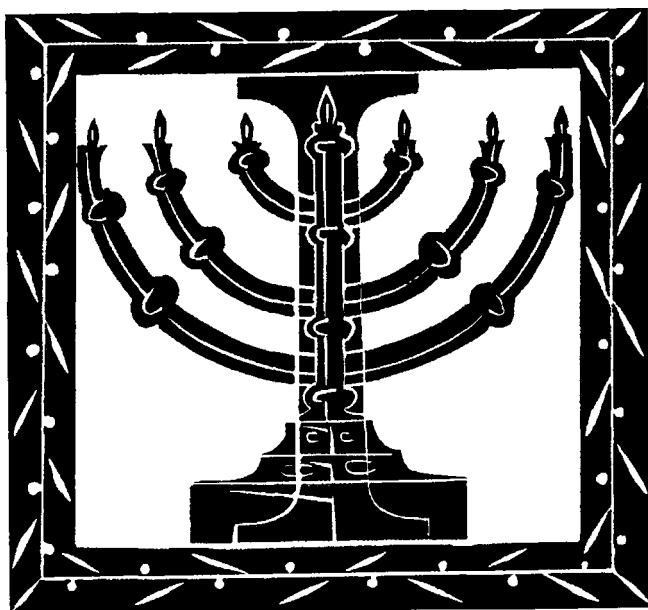
7,5-6: Atkritimas nuo Sandoros religijos ir visuomeninės dorovės stoka reiškėsi asmeninių ir šeimos tarpusavio santykių suirute.

7,8-10: Bevardis Judo karalystės priešas, minimas šiame tekste, gali būti Asirija ar kuri nors kita kaimyninė karalystė, – pavyzdžiui, Edomas, – pasinaudojusi Judo karalystės žlugimu savo naudai.

- nors ir parpuoliau,
vėl atsikelsiu,
nors ir sėdžiu tamsybėje,
VIEŠPATS mano šviesa.
- 9 Kadangi jam nusidėjau,
todėl turiu pakelti VIEŠPATIES
įniršimą,
kol jis apgins mano bylą
ir grąžins man teisingumą.
Jis išves mane į šviesą, –
regėsiu jo teisumą.
- 10 Kai regės tai mano priešas,
iš gėdos paraus,
nes sakė man:
“Kur yra jis,
VIEŠPATS, tavo Dievas?”
Mano akys regės jo žlugimą;
nūn jis bus sutryptas
kaip purvas gatvėse.
- 11* Diena atstatyti tavo sienoms!
Tą dieną
tavo ribos išsiplės;
12 tą dieną kiti eis pas tave
net iš Asirijos ir iš Egipto miestų,
iš Egipto ir nuo Upės {Eufrato},
net nuo jūros iki jūros,
nuo kalno iki kalno.
- 13 Bet kraštas bus tyrklaukiai
jo gyventojams
už jų nedorus darbus.
- Malda**
- 14* Savo lazda ganyk savo tautą,
tavojo paveldo kaimenę,
gyvenančią atskirai miške,
sodų krašto viduje.
Tesigano Bašane ir Gileade
kaip senovės dienomis.
- 15 Kaip išėjimo iš Egipto žemės
dienomis,
dabar parodyk jam nuostabius
darbus.
- 16 Tautos regės ir gėdysis,
nepaisydamos visos savo galybės;
ranka užsidengs sau burnas,
apkurs jų ausys.
- 17 Jos laižys dulkes kaip žaltys,
lyg žemės ropliai;
jos išeis baimingai iš savo tvirtovių,
nuo klaiko gręšis į VIEŠPATĮ,
mūsų Dievą,
ir patirs tavo baimę.
- 18 Kur yra Dievas, kaip tu,
kuris atleidžia kaltę
ir dovanoja nusižengimą
savo paveldo likučiu?
- Jo pyktis netveria amžinai,
nes jam malonu būti gailestingam.
- 19 Jis vėl mūsų pasigailės,
kojomis sutryps mūsų kaltes, –
įmesį į gelmes
visas mūsų nuodėmes.
- 20 Parodysi atsidavimą Jokūbui,
ištikimą meilę Abraomui,
kaip esi prisiekęs
mūsų protėviams senovės dienomis.

7,11-13: Šios pranašystės apie Pažado Žemės atkūrimą ir žydų, tuomet buvusių Babilono tremtyje, apgyvendinimą joje kilmė sietina su Jeruzalės sunaikinimu ir Babilono tremtimi (587-538 m. prieš Kristų).

7,14-17: Atrodo, kad ši malda atspindi potremtinį žydų tautos laikotarpį: maža bendrija, valdanti tik dalį savo krašto, apsupta nedraugiškų kaimynų.

NAHUMO
KNYGA

Pranašo Nahumo žodžių iš Dievo fonas buvo dramatiški istorijos lūžiai ir perverta. Išdidžioji Asirijos imperija, šiurkščiu žiaurumu valdžiusi tautas nuo Mesopotamijos lig Viduržemio jūros per tris šimtmečius, nelauktai sukniužo po karaliaus Ašurbanipalo mirties (maždaug 630 m. prieš Kristų). Puolama pergalingųjų medų iš Persijos šiaurės ir kaldėjų iš pietinės Babilonijos, Asirija 614 m. neteko savo senosios sostinės Ašuro. O kai 612 m. buvo sunaikinta Ninevė, jos tuometinė sostinė, Asirija liovėsi viešpatavusi Artimuosiuose Rytuose.

Nahumas kalbėjo Dievo vardu prieš pat Ninevės žlugimą. Norint pranašo džiaugsmo proveržį teisingai vertinti, reikia turėti prieš akis ilgą ir žiaurų Asirijos viešpatavimą. Pačios Asirijos karalių paminkliniai įrašai padeda suprasti aitrų pranašo Nahumo "kruvinojo miesto" pasmerkimą. Asirų pergales lydėjo kaukolių krūvos, ant baslių pamauti kūnai, vergijon ištremtos tautos ir godus plėšikavimas. Nenuostabu, kad dabar, Asirijos sostinei Ninevei kritus, Judo karalystė prisidėjo prie visuotinio tautų džiaugsmo!

Nahumas nekalba Dievo vardu apie nežabotą kerštą. Viešpats yra keršytojas, bet jis ir gailėstingas, tvirtovė nelaimės dieną. Nahumas drąsiai tvirtina, kad Dievas keršija už žiaurumą ir nedorumą, bet lieka šališkas, – apie dieviško teisingumo padarinius pačiam Izraeliui neužsimena. Ninevės sunaikinimas buvo Dievo teismas nedoram miestui. Po nedaugelio metų pati Jeruzalė turėjo patirti, ką reiškia Dievo teismas istorijoje.

Apie patį pranašą težinome tik jo vardą ir gyvenvietę (žr. Nah 1,1). Vardas *Nahum*{as} reiškia *Paguostasis* (žr. Nah 3,7).

Nahumo knygos metmenys:

A.	Viešpaties atėjimas teisti	1,1-2,1
B.	Ninevės sunaikinimas	2,2-3,19

A. VIEŠPATIES ATĖJIMAS TEISTI

1 Ištarmė Ninevei. Nahumo iš Elkošo
regėjimo knyga.

2* Pavydus* ir keršijantis Dievas Alef
yra VIEŠPATS;

VIEŠPATS yra
keršijantis ir dega pykčiu;
VIEŠPATS keršija savo nedraugams
ir niršta ant savo priešų.

3 Kantrus yra VIEŠPATS,
bet didis galybe, –
niekad nepalieka VIEŠPATS
nenubaudęs kaltojo.

Viesulu ir audra jis keliauja, Bet
debesys yra jo kojų dulkės.

4 Sudraudžia jūrą Gimel
ir ją nusausina,
visas upes išdžioviną.

Nuvyto Bašanas ir Karmelis, Dalet
vysta Libano žiedai.*

5 Prieš jį kalnai dreba, He
kalvos prasmenga;
nuo jo veido krūpčioja žemė, Vau
pasaulis ir visa,
kas jame gyvena.

6* Kas gali atsilaikyti prieš jo
įniršį? Zain
Kas gali pakelti jo degantį pyktį?

Jo pyktis liepsnoja kaip ugnis, Het
uolos nuo jo skeldėja.

7 Geras yra VIEŠPATS, Tet
tvirtovė nelaimės dieną, –
apsaugo, kas juo pasitiki, Jod

8 net potvyniui ištikus.
Jis padarys visišką galą savo
nedraugams Kaf

ir priešus nuvys į tamsybes.
9 Kokius priekaištus darote*
VIEŠPAČIUI?

Jis padarys galą, –
jokie priešai antrą kartą prieš jį nestos!

10 Tarsi susipynę erškėčiai,
tarsi įkaušę girtuokliai, –
jie sudega kaip sausi šiaudai.

Asirijai

11* Iš tavęs iškilo
turintis piktų kėslų prieš VIEŠPATĮ
niekšybės patarėjas.

Judo karalystei

12* Taip kalbėjo VIEŠPATS:
“Nors ir labai stiprūs bei gausūs,
bet jie* bus sunaikinti ir išnyks.

Nors tave* ir nuplakiau,
bet daugiau tavęs nebeplaksiu.

13 O dabar nuimsiu nuo tavęs
jo jungą*
ir sutraukysiu tavo pančius”.

Ninevės karaliui

14 Apie tave* VIEŠPATS ištare:
“Savo vardo palikuonių daugiau
nebeturėsi;

1,2-8: Poema, parašyta alfabetinių psalmių stiliu. Kiekviena eilutė prasideda iš eilės vis kita hebrajų abėcėlės raide. Čia panaudota tik dalis hebrajų alfabeto. Alfabetinį stilių išversti į mūsų kalbą neįmanoma.

1,2: Pavydus... Dievas: reikalaujantis išskirtinio ir ištikimo atsidavimo, kurio reikalauja vyras iš savo žmonos. Žr. Iš 20,5.

1,4: Bašanas, Karmelis ir Libanas buvo garūs miškai.

1,6-7: Dievo atėjimas teisti turi dvi savybes: tiems, kurie Dievui priešinosi, jis bus nepakelia-

mas, o tiems, kurie jo šaukiasi, jis neš stiprybę ir paguodą.

1,9: Kokius priekaištus darote Viešpačiui?: Judo karalystės gyventojai klausiami, ką jie mano apie Dievo užmojų, susijusių su jų ateitimi.

1,11: Iš tavęs iškilo... niekšybės patarėjas: kreipiamasi į Asirijos karaliaus Sancheribo sostinę Ninevę: ji apgulė Jeruzalę 701 m. prieš Kristų.

1,12-13: ... jie: Judo karalystės priešai. ... tave: Judo karalystę. ... jo jungą: Asirijos karaliaus viešpatavimą Judo karalystėje.

1,14: Apie tave: apie Asirijos karalių.

iš tavo dievų namų išmesiu
ir drožtą stabą, ir liedintą stabą;
supilsiu tau kapą, nes niekam
nebetinki”.

2 Judo karalystei

¹ Štai! Kalnuose žingsniai šauklio,
nešančio gerą žinią,
skelbiančio taiką!
“Švęsk, Judai, savo šventes,
vykdyk savo įžadus,
nes niekad daugiau
niekšas per tave nebežengs,—
jis visiškai sunaikintas!”

B. NINEVĖS SUNAIKINIMAS

- 2 Griovėjas* atkilo prieš tave.
Budėk ant pylimų,
stebėk kelią,
juoskis kalaviją ant strėnų,
sutelk visas savo jėgas!
- 3 {Juk VIEŠPATS grąžina didybę
ne tik Jokūbui,
bet ir Izraeliui,
nors nuniokojo juos plėšikai
ir sunaikino jų atžalas.}
- 4 Jo galiūnų skydai raudonai dažyti,
kariai aprengti purpuru.
Karo vežimai tą dieną,
kai juos apžiūri prieš mūšį,
tarsi liepsnojančys deglai.
Kovos žirgai piestu stojasi!
- 5 Pasiutusiai gatvėmis darda vežimai,
aikštėmis bilda šen ir ten.
Jie atrodo kaip deglai,

- tvyks lyg žaibai.
- 6 Jis šaukia savo drąsuolius,
klupinėdami jie žengia pirmyn,
skuba miesto mūrų link, —
skydų priedanga* prirengta.
 - 7 Atsiveria upės vartai,
stingsta nuo klaiko rūmai.
 - 8 Jų valdovė* varoma į nelaisvę,
jos tarnaitės ją lydi,
dejuodamos kaip balandžiai
ir mušdamosi krūtinėn.
 - 9 Nuų seniausių laikų
Ninevė buvo tarsi tvenkinys
vandenų.
Nūnai jie išbėga.
“Sustokite! Sustokite!” —
bet nė vienas negrižta.
 - 10 “Grobkite sidabrą,
grobkite auksą!
Lobiams nėra galo!
Akys raibsta nuo brangenybų!”
 - 11 Ninevė nusiaubta, nuniokota
ir sunaikinta!
Širdis alpsta, keliai linksta,
visų strėnos pakirstos,
visų veidai mirtinai išbalę!
 - 12 Kas nutiko liūtų olai,
liūto jaunikių urvui,
kur gyveno liūtas*
bei liūto jaunikliai
ir nebūdavo kam baidyti?
 - 13 Gana pridraskė liūtas savo
mažyliams
ir prismaugė grobio savo liūtėms;
jis prinešė savo olas grobio
ir savo urvus draskytos mėsos.

2,2: *Griovėjas atkilo prieš tave*: priešas jau yra pasiruošęs sunaikinti Ninevę.

2,6: ... *skydų priedanga*: judanti priedanga, sudaryta iš gulsčiai nešamų skydų, apsauganti nuo strėlių karius, mūrdaužiu puolančius miesto

mūrus ar vartus.

2,8: ... *valdovė*... *jos tarnaitės*: arba Ninevės karalienė su dvaro damomis, arba Ištara, pagrin-dinė Ninevės deivė, su šventyklos prostitutėmis.
2,12: ... *liūtas*: Asirijos karalius.

14 Tikėk manimi, esu tavo priešas, –
tai Galybių VIEŠPATIES žodis, – paversiu
tavo karo vežimus dūmais, o tavo jaunos
liūtus suris kalavijas. Padarysiu galą tavo
grobimui žemėje, niekas nebegirdės tavo
pasiuntinių balso.

3 Vargas kruvinajam miestui!

- ¹ Ai! Kruvinasis miestas skendi
apgaulėje,
tiek prisigrobęs, ir vis dar
negana!
- ² Botagai pliaukši, ratai darda,
žirgai šuoliuoja, karo vežimai bilda!
- ³ Raiteliai puola,
švytruoja kalavijai, žaibuoja ietys!
Šūsnyš žuvusiųjų,
krūvos lavonų, – užmuštųjų be
skaičiaus, –
klumpama ant kūnų!
- ⁴ Nebepakentęs ištvirtinimų kekšės,
gundančios savo kerais,
tautas pavergusios savo ištvirtinimais
ir gentis kerėjimu,
- ^{5*} tikėk manimi, atėjau prieš tave, –
tai Galybių VIEŠPATIES žodis. –
Užversiu tavo sijoną tau ant galvos,
tautoms tavo nuogumą parodysiu
ir tavo gėdą – karalystėms.
- ⁶ Apmėtysiu tave nešvarumais,
sudarkysiu tave
ir padarysiu iš tavęs pasibaisėjimą.
- ⁷ Kas tik pamatys tave,
trauksis šalin ir sakys:
“Sunaikinta Ninevė! Kas ją apraudos?”
Kur rasiu, kas tave paguostų?
- ⁸ Argi tu geresnė už No-Amoną
{Tebus},*

buvusį prie Nilo,
iš visų pusių apsuptą vandenų?
Jūra buvo jo pylimai,
o vandenys – sienos.

- ⁹ Kušas {Etiopija} buvo jo stiprybė
ir Egiptas, ir kiti be skaičiaus.
Jam padėjo Putas ir libiečiai.
- ¹⁰ Tačiau jis buvo ištremtas, išėjo
nelaisvėn;
net jo mažyliai buvo sudraskyti į
gabalus
prie kiekvieno gatvės kampo;
burtai buvo mesti ir dėl jo
kilmingųjų,
ir visi didikai buvo surakinti
grandinėmis.
- ¹¹ Ir tu būsi girta,
būsi visiškai apsvaigusi;
ir tu ieškosi apsaugos nuo priešo.
- ¹² Visos tavo tvirtovės yra kaip
figmedžiai,
apkibę ankstyvosiomis figomis, –
kam nors juos papurčius,
figos krinta į valgytojo burną.
- ¹³ Štai! Tavo kareiviai
kaip moterys tavo viduje.
Tavo krašto vartai
patys atsivėrė tavo priešams, –
ugnis surijo tavo vartų užkaiščius.
- ^{14*} Prisisemk vandens apgulos metui,
sustiprink įtvirtinimus;
lipk į purvą, mink molį,
pasidirbk sau kietų plytų!
- ¹⁵ Ten suris tave ugnis,
paguldys tave kalavijas.
Suris tave kaip skėrių vikšrus.

3,5-6: Taip buvo baudžiamos žmonos už sverti-
mavimą.

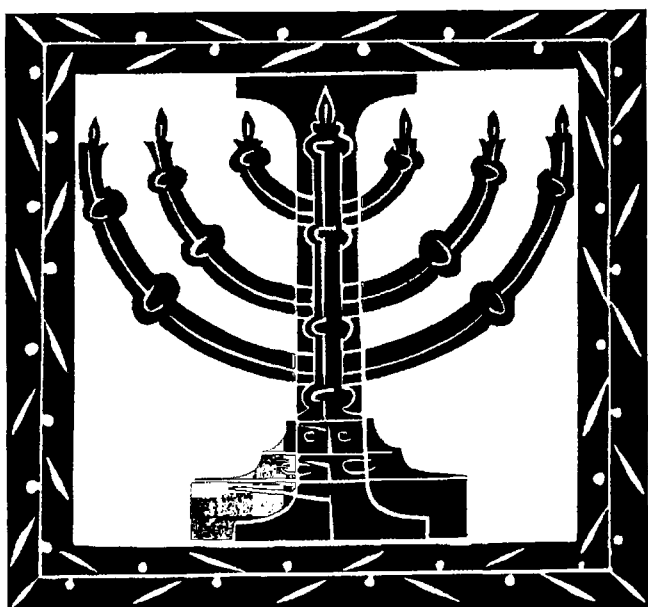
3,8: *No-Amonas*: No{as} buvo Aukštutinio
Egipto sostinės vardas. Graikai ją pavadino Te-
bais. Sostinę globojančio dievo vardas buvo Amo-

nas. Šis šaunus Egipto miestas buvo asirų sunai-
kintas 663 m. prieš Kristų.

3,14: Ironiškas pranašo raginimas ruošti bergž-
džiai miesto gynybai.

Nah 3

- Dauginkitės kaip skėrių vikšrai,
dauginkitės kaip skėriai!
- 16 Prisdarei sau pirklių daugiau,
nei danguje yra žvaigždžių.
Skėrių vikšras
numeta savo kiautą ir nuskrenda.
- 17 Tavo didžiūnai kaip skėriai,
tavo raštvedžiai kaip spiečiai skėrių,
nutupiantys tvorą šaltą dieną.
Saulėi patekęs, jie nuskrenda;
nėra kas žinotų tą vietą,
kur jie dingę.
- 18 Snaudžia tavo ganytojai,
Asirijos karaliau,
poilsio atgulė tavo didžiūnai.
Tavo žmonės kalnuose išblaškyti, --
nėra kam jų surinkti.
- 19 Nėra vaistų tavo sužalojimui,
mirtina tavo žaizda.
Kas tik šią žinią apie tave girdi,
ploja dėl tavo nelaimės rankomis,
nes kas nėra patyręs
tavo negailestingo žiaurumo?

HABAKUKO
KNYGA

Habakuko žodžių iš Dievo fonas yra lemtingas išganymo istorijos laikotarpis — 605-597 m. prieš Kristų. Kaldėjai, arba neobabiloniečiai, vedami jauno princas Nebukadnezaro, 605 m. sutriuškino asirų galybę mūšyje prie Karkemišo, o 597 m. Nebukadnezaras atžygiavo į Judo karalystę ir užėmė Jeruzalę. Pasodinęs į Dovydo sostą sau pavaldų Jehojakimą, Nebukadnezaras ir toliau valdė nuožmiu žiaurumu Artimųjų Rytų tautas. Judo karalystės padėtis buvo beviltiška. Dovydo soste kaldėjams pavaldus karalius, krašte politinės intrigos ir stabų garbinimas.

Pirmųjų dviejų Habakuko knygos skyrių turinį sudaro pranašo ir Viešpaties pokalbis. Pirmąkart Šventojo Rašto puslapiuose susiduriame su žmogumi, keliančiu klausimą apie Dievo užmojo teisingumą valdant pasaulį. Pranašo klausimas yra amžinai jautri problema, kodėl teisingas Dievas tyli, kai “nedorėliai ryja teisesnius už save” (Hab 1,13). Į pranašo klausimą Dievas atsako, kad jis padarė Babiloną savo istoriniu spragilu, bausmės įrankiu. Be to, Dievas garantuoja, kad teisingas izraelietis nebus nuo nelaimių, kuriomis Dievas ruošiasi lankyti savo tautą. Trečiasis skyrius sklidinas jautrios religinės lyrikos, kupinas prisiminimų iš Izraelio praeities ir skolinių iš pagoniškojo Kanaano poezijos. Dievas reiškiasi savo didinga šlove ir įvykdo kerštą Judo karalystės priešams. Habakuko pranašystė baigiasi džiugiu pasitikėjimo pareiškimu: Viešpats yra Gelbėtojas!

Habakuko klausimas Dievui, Istorijos Viešpačiui, ir Dievo atsakymas pranašui Habakukui lieka nuolat šiuolaikiniai.

Apie paties Habakuko, Senojo Testamento pranašo, gyvenimą nieko nežinome. Jo vardas siejasi su hebrajų kalbos žodžiu “apkabinti”. Taigi Habakukas — “{Dievo} Apkabintas” pranašas.

Habakuko knygos metmenys:

A.	Dievo ir pranašo pokalbis	1,1-2,4
B.	Nedorėlių pražūtis	2,5-20
C.	Habakuko malda	3,1-19

A. DIEVO IR PRANAŠO POKALBIS

1 Ištarmė, kurią Habakukas gavo re-
gėjimo metu.

Pranašas skundžiasi Dievui

2* Kaip ilgai šauksiu, VIEŠPATIE,

ir tu manęs neišgirsi?

Arba rėksiu: "Smurtas!" –

ir tu manęs negelbėsi?

3 Kodėl rodai man nusikaltimus

ir žiūri į vargą?

Mane puola ir prievartauja;

vaidai kyla, barniai nesiliauja.

4 Įstatymas neturi galios,

teisingumas niekad nelaimi.

Sukčius apmauna teisųjį,

užtat teismo sprendimas kreivas.

Dievas atsako pranašui

5* Pasižvalgykite po tautas,

įsidėmėkite!*

Stebėkitės ir apstulbkite!

Juk jūsų dienomis vyksta dalykas,

kuriuo netikėtumėtė,

jei ir būtų jums pasakyta.

6 Tikėk manimi! Aš išjudinu

kaldėjus, –

tą žiaurią ir veržlią tautą, –

žygiuojančius per žemės platybes

užimti svetimų sodybų.

7 Jie baisūs ir kelia klaiką;

teisę ir didybę sau jie patys nustato.

8 Jų žirgai greitesni už leopardus,
aršesni už vilkus vakare;*

jų ristūnai šuoliuoja.

Jų raiteliai atjoja iš toli,

skrenda lyg aras prie maisto.

9 Visi joja siaubti,

įbedę akis į priekį,

semia kaip smėlį belaisvius.

10 Iš karalių tyčiojasi,

valdovai jiems išdaiga.

Kiekvieną tvirtovę išjuokia, –

sukasa žemių pylimą ir ją paima.

11 Tuomet pasikeičia kaip vėjas*

ir pradingsta...

Nusižengia ir nusikalsta,*

nes jų Dievas yra jų pačių galybė!

Pranašas vėl skundžiasi

12* Argi tu nesi nuo amžinybės,

VIEŠPATIE, mano Dieve, mano

Šventasis?

Tu esi nemirtingas!

Tu, VIEŠPATIE, paskyrei juos

teisti;

tu, Uola,* paruošei juos bausti.

13 Tavo akys per šventos

žvelgti į pikta,

tu negali žiūrėti į nusikaltimus.

Kodėl tad žiūri į klastūnus ir tyli,

kai nedorėliai teisesnius už save ryja?

14 Kaip jūros žuvis padarei žmones,

tarsi šliužus, neturinčius valdovo.

1,2-4: Pranašo skundas dėl Judo karalystės visuomeninių ydų. Panašiai kaip Amosas, Izaijas ir Jeremijas, Habakukas pasmerkia savo laikotarpio nusikaltimus artimui.

1,5-11: Dievas atsako į pranašo skundą, nurodąs, kad kaldėjų imperija yra jo istorinis įrankis savo tautai bausti.

1,5: *Pasižvalgykite po tautas... įsidėmėkite.* Nebukadnezarus nugalėjęs Egiptą 605 m. prieš Kristų, buvo aišku, kad kaldėjai nori valdyti visus Artimųjų Rytų kraštus.

1,8: ... *už vilkus vakare*: atrodo, kad buvo manoma, jog vilkas yra aršesnis ir pavojingesnis vakaro metu, kai leidžiasi ieškoti grobio (žr. Jer

5,6; Sof 3,3).

1,11: ... *pasikeičia kaip vėjas*: užkariavimai Artimuosiuose Rytuose dažniausiai būdavo užpuolimai paimti duoklei. Paprastai asirai ir kaldėjai pasitenkindavo pasodinę į sostą sau patikimą ir pavaldų karalių. *Nusižengia ir nusikalsta*: nors kaldėjai ir buvo Dievo bausmės įrankis, bet tai nemažino jų pačių atsakomybės už žiaurumą.

1,12-2,1: Atrodo, kad šis antrasis skundas yra dėl kaldėjų ir jų nuožmaus žiaurumo. Tačiau jis gali būti ir pirmojo skundo dėl nedorų Judo gyventojų tęsinys.

1,12: ... *tu, Uola*: senas Dievo titulas, pabrėžiantis Viešpaties galybę (žr. Ps 18,32).

- 15 Ištraukia priešas* juos visus kabliu,
išvelka savo tinklu,
susemia juos savo bradiniu,
16 todėl linksminasi ir džiūgiauja,
aukvoja atnašas savo tinklui*
ir degina smilkalus savo bradiniui,
nes jais pagausino savo davinį,
ir valgis riebus.

- 17 Argi taip jie ir toliau tuštins savo
tinklą,
žudydami tautas be pasigailėjimo?

2 Stovėsiu savo sargybos vietoje,
atsistosiu ant pylimo;
lauksiu, kad išgirsčiau, ką jis man
sakys,
koks bus jo atsakymas į mano
skundą.

**Dievas antrąkart
atsako pranašui**

- 2 Tuomet VIEŠPATS man atsakė
ir tarė:
– Užrašyk regėjimą,
įrėšk taip aiškiai į lenteles,
kad ir bėgikas jį perskaitytų.
3 Paskirtu laiku išsipildys regėjimas,
dabar jis skuba prie galo ir
nemeluoja.
Jei atrodo, kad jis gaišuoja, lauk;
tikrai jis išsipildys, nesuvėluos.
4 Pasižiūrėk į puikuolį!
Jo dvasia nėra dora;
o teisus žmogus* gyvena savo
tikėjimu.

B. NEDORĖLIŲ PRAŽŪTIS

- 5 Be to, turtas yra apgaulus;
puikuoliai neišlieka.
Išsižioja plačiai kaip Šeolas,
kaip mirčiai jiems niekad negana.
Glemžia sau visas tautas
ir užkariauja visas gentis.
6 Ar neims visi tokius žmones
pajuokti,
apie juos patyčiomis ir patarlėmis
kalbėti?
“Vargas tam,
kuris krauna, kas jam nepriklauso!”
Kaip ilgai nesiliausi krautis daiktus,
paimtus kaip užstatą?
7 Ar nesukils staiga tavo skolintojai?
Ar neatsibus tie, kurie tau baimę
kelia?
Tuomet būsi tu jiems grobis!
8 Kadangi apiplėšei daug tautų,
plėš tave visų tautų likučiai
už išlietą žmonių kraują ir smurtą
žemei –
miestams ir visiems, kas juose
gyvena.
9 “Vargas tam,
kuris siekia neteisėtos naudos
savo namams,
krauna aukštai sau lizdą,
norėdamas saugiai gyventi!”
10 Užtaisei gėdą savo namams,

1,15: ... *priešas*: turbūt Judo karalystės nedorėliai su karaliumi Jehojakimu, galingojo Egipto faraono Neko'o sąjungininku. Pranašas pasmerkia nuniokojimą, kurį atnešė Jehojakimo ir Neko'o bendravimas.

1,16: ... *aukvoja atnašas savo tinklui*: nedorėlis valdovas vaizduojamas gaudantis žmones tinklu. Užuomina į karo priemonių garbinimą kruvinomis aukomis.

2,4: ... *teisus žmogus gyvena savo tikėjimu*: čia tikėjimas, kuris leidžia doram žmogui išlikti ateinančios katastrofos metu, yra ir pasitikėjimas Dievo teisumu, ir kantrybė laukiant jo įgyvendinimo. Apaštalas Paulius cituoja šiuos žodžius (Rom 1,7; Gal 3;11; žr. Žyd 10,38) garantuoti tiesai, kad žmogus gauna nuteisinimą ir antgamtinį gyvenimą per tikėjimą Kristumi.

- išžudydamas daug tautų,
ir sau užsitraukei pražūtį.
- 11* Netgi akmenys šauks sienoje
ir tinkas atsilieps iš sienų tarpo.
- 12 “Vargas tam,
kuris stato miestą išliedamas kraują
ir įkuria gyvenvietę nusikaltimais!”
- 13 Argi ne Galybių VIEŠPATIES valia
žmonės triūsia ugniai pamaitinti*
ir tautos tuščiai vargsta?
- 14 Vis dėlto žemė bus taip pilna
VIEŠPATIES šlovės pažinimo,
kaip jūra iki kraštų pripildyta
vandenų.
- 15 “Vargas tam,
kuris liedamas pyktį girdo savo
kaimynus,
kol jie pasigeria,
norėdamas pasižiūrėti į jų nuogumą!”
- 16 Teks tau panieka
vietoje garbės.
Gerk ir tu pats! Svirduliuok!
Taurė VIEŠPATIES dešinėje
pasisuks į tave
ir gėda aptemdys tavo garbę!
- 17 Smurto veiksmai, padaryti Libanui,*
vers baisėtis tave,
žvėrių išnaikinimas*
klaiką tau kels,
už išlietą žmonių kraują ir smurtą
žemei –

miestams ir visiems, kas juose
gyvena.

- 18* Ką padės stabas,
meistro padarytas,
lietas paveikslas ir melo mokytojas?
Meistras pasitiki savo darbu,
nors jo kūrinys yra tik stabas,
negalintis žodžio ištarti!
- 19 Vargas tam,
kuris taria rąstagaiui: “Pabusk!”
ir kurčiam akmeniui: “Kelkis!”
Ar jis gali pamokyti?
Įsižiūrėk! Auksu ir sidabru
aptrauktas,
tačiau gyvybės alsavimo jis neturi.
- 20 Bet VIEŠPATS yra savo
Šventykloje, –
tenutyla jo akivaizdoje visa žemė.

C. HABAKUKO MALDA

- 3 Pranašo* Habakuko malda. Pagal
raudos melodiją.
- 2 VIEŠPATIE, girdėjau apie tavo
gyrių,
esu apstulbęs, VIEŠPATIE, nuo
tavo darbų.
Atnaujink jį mūsų laikais,
padaryk jį žinomą mūsų laikais!
Būk gailestingas, net kai pyksti!
- 3* Dievas atėjo iš Temano,*
Šventasis iš Parano kalno*.
(Sela – pauzė)

2,11-12: Rūmai, pastatyti žudynių ir išnaudojimo kaina, šaukiasi keršto savo statytojams. Šis tekstas yra tipiškas pranašų protestas prieš visuomeninius nusikaltimus Judo ir Izraelio karalystėse.

2,13: ... žmonės triūsia ugniai pamaitinti: ką žmonės pastato, priešindamiesi Dievo valiai, sunaikina liepsnos.

2,17: Smurto veiksmai, padaryti Libanui: Libano kedrų miškų nuniokojimas, statant prabangius užkariautojų rūmus. Žr. Iz 14,8; 37,24. Žvėrių

išnaikinimas: laukinių gyvulių išnaikinimas dažnomis ir žiauriomis jų pačių užkariautojų medžioklėmis. Žr. Bar 3,16.

2,18-20: Stabų garbinimas vaizduojamas kaip kvailystė, sugretinant žmogaus padarytus atvaizdus ir vieno tikrojo Dievo didingą šlovę.

3,1: Vėlesni liturginiai nurodymai. Žr. priešdą žemiau po 19-osios eilutės.

3,3-15: Dievo apsiareiškimo, arba teofanijos, aprašas. Plg. su teofanijomis kitose knygos: Įst

- Jo garbė pripildė dangų,
ir žemė buvo sklidina jo garbės.
- 4 Žėresys kaip saulė;
spinduliai švysčiojo iš jo rankos, –
iš ten, kur slypi jo galybė.
- 5 Maras žygiavo pirm jo,
o mirtis sekė įkandin.
- 6 Kai sustojo, supurtė žemę;
kai pažvelgė, drebjė tautos.
Amžinieji kalnai skeldėjo;
palei jo senuosius kelius
įdubo pirmykštės kalvos.
- 7 Mačiau nelaimės užpultas Kušano
palapines,
virpančias midžaniečių krašto
palapinių dangas.
- 8 Argi užsidegė tavo pyktis ant upių,
VIEŠPATIE?
Nejau tavo įniršis virė ant upių
ir įpykis ant jūros,
kai valdei savo žirgus,
vežei karo vežimus į pergalę?
- 9 Švytavai iš dėklo ištrauktu lanku,
tavo žodžio prisotintos buvo strėlės.
(Sela – pauzė)
- Upėmis vagojai žemę.
- 10 Kalnai, tave matydami, drebjė;
pratrūko liūties srautas;
suriaumojo jūrų bedugnė.
Saulė išskėlė aukštai savo rankas,
- 11 mėnulis sustojo savo didingoje
buveinėje
nuo šviesos tavo eiklių strėlių,
nuo spindesio tavo žaibuojančios
ieties.
- 12 Įniršęs per žemę žengei,
įpykęs sutrypei tautas.
- 13 Išėjai gelbėti savo tautos,
gelbėti savo pateptojo.*
Sutriuškina galvą nedorųjų namų,
apnuogina juos nuo pamatų
ligi stogo. (Sela – pauzė)
- 14 Pervėrei jo paties strėlėmis
galvą jo karių,
ėjusių kaip viesulas mūsų išblaškyti,
džiūgavusių, kad galės praryti
besislapstančius vargšus.
- 15 Savo žirgais sutrypei jūrą,
išjudinai galingus vandenį.
- 16 Girdžiu ir drebu visu kūnu;
išgirdus balsą, mano lūpos virpa.
Pašlijo mano kaulai,
netikri tapo mano žingsniai.
Vis dėlto ramiai laikiu dienos,
kuri atneš nelaimę
mus puolančiai tautai.
- 17 Nors figmedis nežydėtų
ir nebūtų vaisių ant vynmedžių;
nors alyvmedis neneštų derliaus
ir laukai neduotų maisto;
nors avių kaimenė dingtų iš avidės
ir galvijų banda iš tvarto,
- 18 tačiau aš džiaugsiuosi VIEŠPATYJE,
džiūgausiu Dieve, kuris mane
išgano.
- 19 Mano suprybė – Dievas VIEŠPATS, –
jis daro mano kojas kaip stirnų
ir leidžia man žengti
aukštumomis.
- (CHORO VADOVUI: PALYDINT
STYGINIAMS INSTRUMENTAMS)

33,2-3; Ts 5,4-5; Ps 18,8-16; 68,8-9; 77,17-21; 97,1-5; Nah 1,3-6 ir t.t.

3,3: *Temasas*. Edomo karalystės sritis. *Parano kalnas*. Edomo karalystės teritorijoje, šiaurinėje Sinajaus pusiasalio dalyje. Dievas vaizduoja-

mas ateinantis iš Sinajaus, nes kadaise ten jis apsirėiškė Mozei, davė Izraeliui Sendorą ir Įstatymą. 3,13: ... *gelbėti savo pateptojo*: teokratinės karalystės, arba Dievo tautos, karaliaus.

SOFONIJO
KNYGA

Sofonijo knygos užrašas atseka pranašo protėvius lig prosenelio Hezekijo ir jo žodžius iš Dievo sieja su Judo karaliaus Jošijo valdymu (640-609 m. prieš Kristų). Hezekijo vardas Senajame Testamente nėra dažnas. Manoma, kad čia turima omenyje garsusis Judo karalius Hezekijas (715-687 m. prieš Kristų), kuris savo valdymo metu buvo veikiamas Izaijo ir Michėjo įtakos. Faktas, kad pranašas puikiai pažįsta Jeruzalę ir jaučiasi kaip namie, karaliaus dvare, niekuomet nesmerkia paties karaliaus ir neužsimena apie krašto varguolius, daugelio manymu, rodo, jog Sofonijas buvo kilęs iš karališkos šeimos, Judo karaliaus Hezekijo palikuonis.

Sofonijo protestas prieš stabų garbinimą ir pasmerkimas proasiriškų dvaro didžiūnų, valdžiusių Judo karalystę Jošijui esant mažamečiui, leidžia mums susieti pranašo veiklą su pirmuoju karaliaus Jošijo valdymo dešimtmečiu. Taigi Sofonijo žodžiai iš Dievo datuoti prieš pat Jeremijo pranašišką veiklą, t.y. prieš 626 m. prieš Kristų.

Sofonijo amžius buvo religinio nuosmukio metas. Stabų garbinimas klestėjo, — žmonės garbino saulę, mėnulį ir žvaigždes. Pagoniškos apeigos, visiškai svetimos Mozės monoteizmui, rado vietos net Jeruzalėje. Sofonijas skelbė Dievo teisną, Viešpaties dieną, supagonėjusiam miestui.

Sofonijo vardas, hebrajiškai „Zefanjah“, reiškia „Viešpats apsaugojo“, arba „Viešpats {didžiai} vertino“. Viešpaties diena yra pagrindinė Sofonijo pranašystės tema. Tai pražūties, Paskutinio teismo diena. Paskutinės pirmojo knygos skyriaus eilutės apima klasišką Viešpaties dienos aprašą. Krikščioniškosios „Dies irae“ (Pykčio diena) giesmės ištaka yra šios Sofonijo pranašystės eilutės. Likusieji du knygos skyriai skelbia, kad Viešpaties diena bus ir teismas tautų, Dievo tautos priešų. Nepaisant Judo karalystės nusižengimų, Viešpats, gailestingumo vedamas, išgelbės šventą Likutį. Sofonijo knyga baigiasi Zione atkurto Likučio džiaugsmo giesme.

Sofonijo knygos metmenys:

A.	Viešpaties diena: Teismo diena	1,2-18
B.	Viešpaties diena ir tautų teismas	2,1-15
C.	Priekaištas ir pažadas Jeruzalei	3,1-20

A. VIEŠPATIES DIENA – TEISMO DIENA

1 Žodis VIEŠPATIES, kuris atėjo Zefanijui, Kušio sūnui, Gedalijo sūnui, Amarijo sūnui, Hezekijo sūnui Judo karaliaus Amono sūnaus Jošijo dienomis.

- 2 Šluote nušluosiu visa nuo žemės veido, –
tai VIEŠPATIES žodis.
- 3 Nušluosiu žmones ir gyvulius;
nušluosiu padangių paukščius ir
jūros žuvis.
Parblokšiu nedorėlius,
išnaikinsiu žmoniją nuo žemės
veido, –
tai VIEŠPATIES žodis.
- 4 Pakelsiu savo ranką prieš Judą
ir prieš visus Jeruzalės gyventojus.
Išnaikinsiu iš šios vietos
visas Baalo liekanas
ir patį stabmeldžių kunigų vardą:
- 5 visus, kurie ant stogų garbina
dangaus galybes;*
visus, kurie VIEŠPATĮ garbina ir
prisiekia VIEŠPAČIUI,
bet prisiekia ir Milkomui;*
- 6 visus, kurie paliko VIEŠPATĮ
ir nei VIEŠPATIES ieško, nei jo
paiso.
- 7 Tylėk prieš Viešpatį DIEVA!
Juk VIEŠPATIES diena arti;
VIEŠPATS paruošė kruviną auką,*
pašventė savo svečius.*

- 8 Ir kruvinos aukos VIEŠPATIES dieną
nubausiu didžiūnus bei karaliaus
sūnus ir visus,
kurie rengiasi svetimšalių apdaru.
- 9 Tą dieną nubausiu visus,
kurie šoka per slenkstį,*
pripildo savo valdovo namus
smurto ir apgavystės.
- 10 Ir tą dieną, – tai VIEŠPATIES žodis, –
ataidės šauksmai nuo Žuvų vartų,*
aimanos iš Antrojo kvartalo,
didelis bildesys nuo kalvų.
- 11 Aimanuoja Machtešo gyventojai,
nes žuvo visi pirkliai, –
visi, kas sveria sidabrą, sunaikinti.
- 12 Tą dieną patikrinsiu Jeruzalę
su žiburiu
ir nubausiu žmones,
kurie patenkinti ilsisi ant savo
nuosėdų,*
manydami savo širdyse:
“VIEŠPATS nedarys gero,
bet nedarys nei pikto”.
- 13 Bus išplėsti jų turtai,
sunaikinti jų namai.
Nors jie stato namus,
tačiau juose negyvens;
nors jie veisia vynuogynus,
tačiau jų vyno negers.
- 14 Arti didžioji VIEŠPATIES diena,
arti ir baisiai skubi.
Klausykis, VIEŠPATIES diena!
“Ji yra karti”, –

1,5: ...*dangaus galybes*: asirai įvedė Judo karalystėje saulės, mėnulio ir žvaigždžių garbinimą. *Milkomas*: amoniečių dievas. Žr. 1 Kar 11,5,7,33; 2 Kar 23,13.

1,7: ...*kruviną auką*: nusidėjėlių skerdynės. ... *pašventė savo svečius*: Dievas paruošė pakviestuosius dalyvauti kaip kareivius, kad dalytųsi grobį, ar kaip plėšrius žvėris ir paukščius, kad rytų lavonus skerdynių dieną.

1,9: ... *šoka per slenkstį*: pagonių religinės apeigos.

1,10-11: Žuvų vartai, Antrasis kvartalas, Machtešas – Jeruzalės miesto dalys. Žr. 2 Kar 22,14.

1,12: ... *patenkinti ilsisi ant savo nuosėdų*: vaizdinys iš vyndarių elgesio tingumui bei ištižimui pavaizduoti. Jei fermentacijos metu vynas nėra pajudinamas, jis sutirštėja ir netenka stiprumo. Žr. Jer 48,11.

- galiūnas ten klykia!
- 15 Ta diena bus pykčio diena,
diena sielvarto ir skausmo,
diena pražūties ir klaiko,
diena tamsos ir sutemų,
diena juodų debesų,
- 16 diena rago garsų ir mūšio šauksmų
prie įtvirtintų miestų
ir didingų tvirtovių bokštų.
- 17 Sukelsiu žmonėms tokį sielvartą,
kad jie vaikščios lyg akli.
Dėl to, kad nusidėjo VIEŠPAČIUI,
bus pilamas jų kraujas kaip dulkės
ir išverčiami jų viduriai kaip mėšlas.
- 18 VIEŠPATIES pykčio dieną
nepajėgs jų išgelbėti
nei jų auksas, nei jų sidabras.
Jo pavydo ugnyje
bus sunaikinta visa žemė.
Visišką ir baisų galą jis padarys
visiems žemės gyventojams.

B. VIEŠPATIES DIENA IR TAUTŲ TEISMAS

- 2 Susieikite, susirinkite,
begėde tauta,*
2 kol nesate nunešti
kaip pelai pavėjui,
kol dar jums neateina
degantis VIEŠPATIES pyktis,
kol jums neateina
VIEŠPATIES įniršio diena.
- 3 Ieškokite VIEŠPATIES, visi krašto
nuolankieji,
kurie vykdomė jo teisingumą;
siekite teismo, siekite nuolankumo,

- kad galėtumėte rasti prieglobstį
VIEŠPATIES įniršio dieną.
- 4 Juk Gaza* bus apleista,
dykyne virs Aškelonas;*
dienos vidurdienį Ašdodo*
gyventojai bus išvaryti,
Ekronas* – išardytas iš pamatų.
- 5 Vargas jums, pajūrio gyventojai,
jums, keretiečių tauta!*
- VIEŠPATIES žodis prieš jus,
Kanaane, filistinų šalie:
naikinsiu tave, liksi be gyventojų.
- 6 Tu, keretiečių pajūri, tapsi
ganyklomis,
lankomis piemenims ir avidėmims
kaimenėms.
- 7 Pajūris priklausys
Judo namų likučiai.
Prie jūros jie ganys,
o vakare Aškelono namuose
guldys savo kaimenes,
nes VIEŠPATS, jų Dievas, juos
aplankys
ir sugrąžins iš nelaisvės.
- 8 Girdėjau Moabo patyčias
ir amoniečių užgaules,
kai jie šaipėsi iš mano tautos
ir užgauliojo jų kraštą.
- 9 Todėl, kaip aš gyvas, –
tai Galybių VIEŠPATIES,
Izraelio Dievo, žodis, –
Moabas bus kaip Sodoma,
o amoniečiai kaip Gomora:
laukas dilgėlėms, įdubos druskai,
amžina dykynė.
Mano tautos likutis juos plėš, –

2,1: ... *begėde tauta*: Judo karalystė.

2,4: ... *Gaza*... *Aškelonas*... *Ašdodas*... *Ekronas*: keturi filistinų lygos miestai. Gatas, penktasis lygos miestas, nėra minimas turbūt dėl to, kad

jau buvo anksčiau sunaikintas.

2,5: ... *keretiečių tauta*: filistinai, arkeliavusieji iš Kretos. Žr. Įst 2,23.

- paveldės juos mano genties
išlikusieji.
- 10 Tai bus už jų išdidumą,
nes jie tyčiojosi ir didžiavosi
prieš Galybių VIEŠPATIES tautą.
- 11 VIEŠPATS sukels jiems klaiką,
kai padarys bejėgius visus žemės
dievus.
- Tuomet jį pagarbins,
kiekvienas savo vietoje,
visi tautų pajūriai ir salos.
- 12 Ir jūs, kušitai,*
būsitate mano kalavijo nukirsti.
- 13 Jis pakels savo ranką
šiaurės link
ir sunaikins Asiriją;
jis pavers Ninevę dykyne,
išdžiūvusia, negyva kaip tyrai.
- 14 Joje bandos ilsėsis,
visi laukiniai žvėrys;
ant kolonų tūps kuosos ir pelėdos;
pelėda ūkaus lange,
o varnas {kranksės} ant slenksčio.
{Nes bus nuplėštos kedro lentelės.}
- 15 Ar čia tas linksmasis miestas,*
kuris gyvena saugiai ir manė širdyje:
“Aš esu ir, be manęs, kito nėra”?
Kokia dykyne jis pavirto,
guoliu laukinių gyvūnų!
Kas tik praeina pro jo šalį
švilpia ir pagrūmoja kumščiu.

C. PRIEKAIŠTAS IR PAŽADAS JERUZALEI

- 3 Vargas maištaujančiam,
užterštajam, valdingajam
miestui!
- 2 Jis neklausė jokio balso,

nepriėmė jokio pamokymo.
VIEŠPAČIU nepasitikėjo,
prie savo Dievo nesiartino.

- 3 Jo pareigūnai lyg riaumoją liūtai,
teisėjai kaip vakaro vilkai,
kurie nieko nepalieka rytui.
- 4 Jo pranašai įžūlūs,
klastingi bičiuliai;
jo kunigai suteršia, kas šventa, –
iškraipo įstatymą.
- 5 Bet VIEŠPATS jam yra teisus,
jis nedaro, kas neteisinga.
Savo teisingumą atskleidžia
kas rytą taip ištikimai,
kaip ištikima yra aušra,
bet nedorėlis nepažįsta gėdos.
- 6 Sunaikinau tautas, –
jų gynybos bokštai sugriauti.
Kalaviju taip iššlaviau jų gatves,
kad nebėra kam jomis vaikščioti.
Jų miestai sunaikinti, –
juose nė gyvos dvasios.
- 7 Tariau: “Tikrai tas miestas bijos
manęs,
priims pamoką
ir neišleis iš akių nieko,
ką jam padariau”.
Tačiau jie noriau darė tai,
kas teršia visus jų darbus.
- 8 Todėl laukite manęs, –
tai VIEŠPATIES žodis, –
laukite dienos,
kai pakilsiu kaip kaltintojas.
Juk mano nuosprendis yra
surinkti gentis,
sutelkti karalystes
ir išlieti ant jų savo pyktį, –
visą mano įniršio karštį, –

2,12: ... *kušitai*: egiptiečiai. Tuomet jie buvo valdomi kušitų, arba etiopų, dinastijos.

2,15: *Linksmasis miestas*: Ninevė, Asirijos sostinė.

- nes mano pavydo ugnyje
bus sudeginta visa žemė.
- 9 Tuomet pakeisiu ir nuvalysiu
lūpas tautų,
kad jos visos galėtų šauktis
VIEŠPATIES vardo
ir sutartinai jam tarnauti.
- 10 Iš anapus Kušo upių
mano garbintojai, –
mano išblaškytieji, –
atneš man atnašas.
- 11 Tą dieną nebebūsi sugėdinta
dėl visų savo darbų,
kuriais kėlei maištą prieš mane,
nes tuomet pašalinsiu iš tavęs
išdidžiuosius pagyrūnus.
Savęs daugiau nebeaukštinsi
ant mano šventojo kalno.
- 12 Paliksiu tavyje
nuolankią ir kuklią tautą.
VIEŠPATIES vardas jiems bus
prieglobstis,
- 13 išsaugosiu Izraelio likutį.
Jie blogai nesielgs
ir melo nesigriebs.
Apgaulingam liežuviui
jų burnose vietos nebebus.
Tuomet jie ganysis ir ilsėsīs,
nebebus kam jų gąsdinti.
- 14 Kryžstauk iš džiaugsmo, Ziono
dukra,
- Šauk, Izraeli!
Visa širdimi džiaukis ir džiūgauk,
dukra Jeruzale!
- 15 VIEŠPATS panaikino tau padarytą
nuosprendį,
nušlavė šalin tavo priešus.
Izraelio karalius, VIEŠPATS,
yra tavyje;
tau nelaimės bijoti daugiau
nereikės.
- 16 Tą dieną Jeruzalei bus sakoma:
“Nebijok, Zionai, nenuleisk rankų!”
- 17 VIEŠPATS, tavo Dievas,
pergalę teikiančis galiūnas, yra tavyje:
jis noriai džiaugsis tavimi,
atnaujins tave mylėdamas
ir džiūgaus dėl tavęs giesmė,
- 18 kaip džiūgaujama iškilmų dieną.
Atitolinsiu nuo tavęs nelaimę,
dėl kurios kentei pajuoką.
- 19 Tikėk manimi!
Tuo metu padarysiu galą visiems,
kurie tave engė.
Išgelbėsiu raišuosius,
surinksiu paklydėlius
ir permainysiu jų gėdą
į gyrių ir garbę visoje žemėje.
- 20 Tuo metu parvesiu jus namo
ir tuo laiku jus surinksiu.
Padarysiu jus garbingus ir giriamus
visose žemės tautose,
kai sugrąžinsiu jūsų akyse
tremtinius, –
kalbėjo VIEŠPATS.

AGÈJO
KNYGA

Kyras, nugalėjęs Babiloniją — kaldėjus, išleido potvarkį, leidžiantį žydų tremtiniams grįžti į tėvynę Palestiną (538 m. prieš Kristų). Be to, jis skatino žydus atstatyti Šventyklą Jeruzalėje (žr. Ezd 1,1-4). Atrodo, kad atstatymo darbai, vadovaujant Šešbazarui, buvo tuojau pat pradėti. Tačiau po keliolikos metų Šventyklos statyba buvo kone sustojusi. 520 m. prieš Kristų sėkmingomis pastangomis statyba vėl buvo atnaujinta, ir naujoji Šventykla buvo baigta statyti 515 m.

Pranašas Agėjas, padedamas pranašo Zecharijo, buvo asmuo, kuris išjudino potremtinę žydų bendriją atstatyti Šventyklą. Dievo žodis jam atėjo antraisiais Persijos karaliaus Darijaus valdymo metais (520 m. prieš Kristų). Iš tremties grįžusieji žydai buvo nepalankių ir pavydžių kaimynų varginami savo tėvų žemėje. Samariečiai apskundė žydus Persijos karaliaus dvare dėl Šventyklos atstatymo. Darijus, tapęs karaliumi, davė leidimą tęsti statybą. Šiuo kritišku momentu pradėjo reikštis Agėjas, šaukdamas išvargintus tautiečius užbaigti Šventyklos atstatymą.

Pranašas Agėjas skatino Judėjos valdytoją Zerubabelį bei vyriausiąjį kunigą Jehošua, Sendoros bendrijos vadus, vadovauti Šventyklos atstatymui ir ragino kunigus apvalyti kulto apeigas. Abu siekiai buvo praktiškos priemonės suardytam Sendoros bendrijos religiniam gyvenimui suvienyti. Pranašas Agėjas tai laikė pasirengimu būsimam mesijiniam amžiui. Pasak jo, Šventyklos atstatymą ir žmonių religinio gyvenimo atgaivinimą lydės nuostabioji era, apie kurią buvo kalbėję ankstyvieji pranašai. Dievas laimins šią bendriją sėkme ir geroje, sunaikins pagonis ir pasodins Zerubabelį į Dovydo sostą.

Pranašo Agėjo vardas, hebrajiškai “Haggai”, reiškia “Iškilmė”. Atrodo, kad jis gimė kokios nors iškilmės dieną. Apie jo gyvenimą nėra daug žinių. Paprastai, kalbant apie jį, priimta jį vadinti “Pranašu” (žr. Ag 1,1; Ezd 5,1; 6,14). Be abejo, jis buvo svarbus žydų bendruomenei Babilonijos tremtyje ir grįžus į Judėją.

Agėjo knygos metmenys:

A.	Skatinimas atstatyti Šventyklą	1,1-15
B.	Paguodos ir vilties žodžiai	2,1-23

A. SKATINIMAS ATSTATYTI ŠVENTYKLĄ

1 Antraisiais karaliaus Darijaus metais, šeštą mėnesį, pirmą mėnesio dieną,* VIEŠPATIES žodis atėjo per pranašą Hagą: Jį Judo valdytojui Šealtielio sūnui Zerubabeliui ir vyriausiajam kunigui Jehožadako sūnui Jehošuai: ²“Taip kalbėjo Galybių VIEŠPATS: ‘Šie žmonės sako, kad dar neatėjo metas atstatyti VIEŠPATIES Šventyklą’” ³{Tuomet VIEŠPATIES žodis atėjo per pranašą Hagą:} ⁴“Argi metas jums patiems gyventi savo pagražinimais apkalnuose namuose, kai šis Namas tebėra sugriautas?”*

⁵ Dabar taip kalbėjo Galybių VIEŠPATS: “Atkreipkite dėmesį, kaip jums ėjosi!

⁶ Jūs daug sėjote, bet mažai išvalėte; valgotė, bet neprivalgotė; geriate, bet neatsigeriate; apsirengiate, bet nė vienas nėra šilta; ir kas šį tą užsidirba, užsidirba dėti į kiaurą maišą”.

⁷ Taip kalbėjo Galybių VIEŠPATS: “Pagalvokite, kaip jums einasi?

⁸ Kopkite į kalvas, pargabenkite rąstų ir atstatykite Namus.

Tuomet žvelgsiu į jį su malonumu ir būsiu pašlovintas, –

kalbėjo VIEŠPATS.

⁹ Jūs daug tikėjotės, bet gavote mažai,

ir ką namo pargabenote, vėjais paleidau.

Kodėl gi? – tai VIEŠPATIES žodis.

Ogi todėl, kad mano Namai tebėra griuvėsiai,

o jūs visi skubinatės kiekvienas prie savo namų.

¹⁰ Todėl dangūs virš jūsų nedavė rasos ir žemė nedavė savo derliaus.

¹¹ Pašaukiau sausrą žemei ir kalvoms, javams, jaunam vynui ir šviežiam aliejui, –

viskam, ką dirva augina, – žmonėms ir gyvuliams ir visam jų triūso vaisiui”.

¹² Šealtielio sūnus Zerubabelis ir vyriausiasis kunigas Jehožadako sūnus Jehošua drauge su visu tautos likučiu* paklausė VIEŠPATIES, savo Dievo, balso ir pranašo Hagą žodžių, nes VIEŠPATS, jų Dievas, buvo jį siuntęs; žmonės buvo apimti VIEŠPATIES baimės. ¹³Tuomet VIEŠPATIES pasiuntinys Hagą, vykdydamas VIEŠPATIES pasiuntinybę, tarė žmonėms: “Aš esu su jumis, – tai VIEŠPATIES žodis”.

¹⁴ VIEŠPATS paskatino Judo valdytojo Šealtielio sūnaus Zerubabelio dvasią, vyriausiojo kunigo Jehožadako sūnaus Jehošuos dvasią ir viso tautos likučio dvasią. Jie atėjo ir ėmėsi darbo prie VIEŠPATIES, savo Dievo, Namų ¹⁵dvidešimt ketvirtą šeštojo mėnesio dieną.

B. PAGUODOS IR VILTIES ŽODŽIAI

2 Antraisiais karaliaus Darijaus metais, septintą mėnesį, dvidešimt pirmą mėnesio dieną, atėjo VIEŠPATIES žodis per pranašą Hagą: ²“Nūn kreipkis į Judo valdytoją Šealtielio sūnų Zerubabelį, vyriausiąjį kunigą Jehožadako sūnų Jehošua bei į tautos likutį ir sakyk:

1,1: *Antraisiais metais... šeštą mėnesį:* rugpjūtis-rugsėjis 520 m. prieš Kristų.

1,4: *Liūdnas kontrastas tarp turtuolių namų ir Viešpaties Šventyklos.*

1,12: *...su... tautos likučiu:* taip yra vadinami iš Babilonijos sugrįžusieji tremtiniai Agėjo ir Zecharijo knygoje.

- 3 'Kas iš jūsų dar yra gyvas,
kuris matė šiuos Namus pradinės
šlovės apgaubtus?
Kaip jums dabar jis atrodo?
Argi nėra jis it niekas jūsų akyse?
- 4 Tačiau dabar drąsos, Zerubabeli, –
tai VIEŠPATIES žodis;
drąsos, vyriausiasis kunige,
Jehozadako sūnau Jehošua;
drąsos jums, visi krašto žmonės, –
tai VIEŠPATIES žodis.
Imkitės darbo! Juk aš esu su jumis, –
tai Galybių VIEŠPATIES žodis!
- 5 Aš jums tai pažadėjau,
kai išėjote iš Egipto.
Mano dvasia tebėra tarp jūsų, –
nebijokite!”
- 6* Taip kalbėjo Galybių VIEŠPATS:
“Dar valandėlė laiko,
ir aš sudrebinsiu dangus ir žemę,
jūrą ir sausumą.
- 7 Visas tautas taip sudrebinsiu,
kad visų tautų lobiai čia suplauks,
pripildysiu šį Namą šlovės, –
sakė Galybių VIEŠPATS.
- 8 Mano yra sidabras
ir mano yra auksas, –
tai Galybių VIEŠPATIES žodis.
- 9 Šių naujų Namų šlovė bus
didesnė negu senoji, –
sakė Galybių VIEŠPATS, –
šioje vietoje duosiu taiką, –
tai Galybių VIEŠPATIES žodis”.

10 Antraisiais Darijaus metais, dvide-
šimt ketvirtą devinto mėnesio dieną, atėjo
VIEŠPATIES žodis pranašui Hagajui: ¹¹“Taip
kalbėjo Galybių VIEŠPATS: ‘Paprasyk ku-
nigų nuosprendžio šiuo reikalu. ¹²* Jei kas
nešasi pašventintą mėsą savo drabužio
skverne ir paliečia tuo skvernu duoną ar
viralą, ar vyną, ar aliejų, – bet kokį valgį, –
ar jis bus pašventintas?’” – “Ne”, – atsakė
kunigai. ¹³Hagajis vėl klausė: “Jei kas nors,
susiteršęs lavono palietimu, paliestų bet ką
iš šių valgių, ar jis taptų nešvarus?” – “Taip,
jis tampa nešvarus”, – atsakė kunigai.

¹⁴ Tuomet Hagajis tęsė:
“Lygiai tokia yra ši tauta*
ir ši gentis mano akivaizdoje, –
tai VIEŠPATIES žodis;
toks yra kiekvienas jų rankų
darbas;
netgi tai, ką jie ten aukoja, yra
nešvaru.

15* Bet dabar atkreipkite dėmesį, kas
dėsis nuo šios dienos ir ateityje. Kol ne-
buvo krautas akmuo ant akmens VIEŠPA-
TIES Šventykloje, ¹⁶kaip jums ėjosi? Kai
nueidavo kas prie dvidešimties saikų javų
krūvos, ten jų būdavo tik dešimt; kai
nueidavo kas prie vyno statinės pasisemti
penkiasdešimties saikų, jų būdavo tik dvi-
dešimt.

17 Plakiau jus, – visus jūsų rankų dar-
bus, – sausra, kūlėmis ir kruša, tačiau jūs
prie manęs negrįžote, – tai VIEŠPATIES
žodis. ¹⁸Atkreipkite dėmesį, kas darysis

2,6-9: Potremtinėje Sendoros bendrijoje dėl pranašo Ezekielio pranašavimų įtakos Šventykla tapo vyraujančia mesijine tema. Didesnė bus būsimą šių Namų – Šventyklos šlovė už buvusiąją, nes į ją įeis Kristus – Mesijas.
2,12-13: Pagal žydų apeigų sampratą, apeiginis nešvarumas buvo labiau limpantis negu šventumas. Kadangi žmogus yra apeiginio nešvarumo būklėje, nešvarios tampa jo atnašos (žr. Sk 19,22).

2,14: ... ši tauta... ši gentis: atrodo, kad čia pasmerkiama samariečių tauta, priešinusis potremtinei žydų bendrijai (žr. Ezd 4,1-5; Neh 4,7-8).

2,15-19: Šis pranašavimas glaudžiai susijęs su pirmuoju Agėjo knygos skyriumi ir turėtų būti skaitomas jo pabaigoje.

2,18: ... devinto mėnesio: klaidingai perimtas iš Ag 2,10 teksto. Šiame tekste kalbama apie šeš-

nuo šiandien, nuo devinto mėnesio dvidešimt ketvirtos dienos.* Nuo tos dienos, kai buvo padėti VIEŠPATIES Šventyklos pamatai, pažiūrėkite, ¹⁹ar svirne vis dar trūks grūdų sėklai? Ar vynuogė, figmedis, granatmedis ir alyvmedis vis dar neneš vaisių? Nuo šiandien jus laiminsiu!”

20 Antrąkart atėjo VIEŠPATIES žodis Hagajui dvidešimt ketvirtą mėnesio* dieną: ²¹“Kalbėk Judo valdytojui Zerubabeliui, sakyk: ‘Sudrebinsiu dangus ir žemę,

²²nugriausiu karalysčių sostus, sunaikinsiu tautų karalysčių galybę. Išvartysiu karo vežimus drauge su jų įgulomis; žirgai klups ir jų raiteliai kapos vienas kitą kalaviju. ²³* Tą dieną, – tai Galybių VIEŠPATIES žodis, – paimsiu tave, Zerubabeli, mano tarne Šealtielio sūnau, – tai VIEŠPATIES žodis, – ir padarysiu iš tavęs sau antspaudą žiedą, nes tave išsirinkau, – tai Galybių VIEŠPATIES žodis”.

to mėnesio dvidešimt ketvirtą dieną, kai buvo pradėtas Viešpaties šventyklos atstatymas.

2,20: ... mėnesio: turbūt šeštasis mėnuo kaip ir Ag 1,15 bei 2,18. Žr. Ag 2,18 paaiškinimą.

2,23: Šis pažadas Zerubabeliui pakeičia jo seneliui skirtą bausmę (žr. Jer 22,24) ir duoda mesijinei vilčiai ateitį (žr. Zch 6,11-12).

ZECHARIJO
KNYGA

Zecharijas, kalbėjęs Dievo vardu nuo 520 iki 518 metų, buvo Agėjo bendralaikis (žr. Ezd 5,1; 6,14). Kaip ir Agėjas, jis sielojosi dėl Šventyklos atstatymo, rūpinosi potremtinės bendrijos dorumu ir skelbė mesijinio amžiaus atėjimą. Panašiai kaip Agėjas, Zecharijas žodžiais iš Dievo yra grandis tarp ankstyvesnių pranašų, ypač Ezekielio, ir brandžios apokalipsės — Danielio knygos. Bet Zecharijas skiriasi nuo savo bendralaikio Agėjo žodžių iš Dievo forma ir perdavimu, naudodamasis regėjimais bei pokalbiais su Dievu, regėtoju ir aiškinančiu angelu. Taigi Zecharijas liudija stiprų žydų apokaliptinio mąstymo ir vaizdinių poslinkį.

Pirmieji aštuoni Zecharijo knygos skyriai apima paties pranašo žodžius iš Dievo, o paskutiniai šeši — vadinami Antruoju, arba Deutero, Zechariju — priklauso vienam ar keliems nežinomiems pranašams. Čia kalbama apie graikų laikotarpį (žr. Zch 9,13). Vietoje Jehošuos ir Zerubabelio bendrijai vadovauja bevardžiai ganytojai. Vietoje taikos ir Šventyklos atstatymo laukiama visuotinio karo ir Jeruzalės apgulties. Stilius, žodynas ir teologinės temos skiriasi nuo pirmosios knygos dalies. Nors jie ir apima ankstesnius žodžius iš Dievo, bet jie buvo užrašyti IV-III a. prieš Kristų. Kadangi eschatologinės ir mesijinės temos, randamos pirmuosiuose skyriuose, pastaruosiuose skyriuose yra brandesnės, nuoseklu daryti išvadą, kad juos bus parašę Zecharijo dvasiniai mokiniai. Mesijinio Taikos Kunigaikščio ir Gerojo Ganytojo, kenčiančio už kaimenę, įvaizdžiai yra vardojami Naujajame Testamente Jėzaus Kristaus asmeniui ir veiklai aprašyti.

Apie patį pranašą mažai nežinome. Jo vardas *Zechariah* reiškia *Jahvė atsiminė* (žr. Zch 1,1).

Zecharijo knygos metmenys:

A.	Įspėjimo ir vilties žodžiai	1,1-8,23
B.	Teismas kaimyninėms tautoms	9,1-8
C.	Mesijas — Dievo tautos Valdovas	9,9-14,21

A. ĮSPĖJIMO IR VILTIES ŽODŽIAI

1 **Raginimas grįžti pas Dievą**
¹Antraisiais karaliaus Darijaus metais, aštuntą mėnesį*, Dievo žodis atėjo Berechijo sūnaus Ido sūnui pranašui Zecharjui:

2 “VIEŠPATS buvo labai supykęs ant jūsų protėvių. ³Sakyk jiems: taip kalbėjo Galybių VIEŠPATS:

– Grįžkite jūs pas mane, –
 tai Galybių VIEŠPATIES žodis, –
 sugrįšiu aš pas jus, –
 kalbėjo Galybių VIEŠPATS.

4 Nebūkite kaip jūsų protėviai, kuriems ankstyvesnieji pranašai skelbė: “Taip kalbėjo Galybių VIEŠPATS: grįžkitės nuo savo nedorų kelių ir nedorų darbų”. Bet jie manęs nei klausė, nei manęs paisė, – tai VIEŠPATIES žodis.

5 Kur yra jūsų protėviai?
 O pranašai argi gyvena amžinai?

6 Betgi mano žodžiai ir įstatai, paskelbti per mano tarnus pranašus, argi nepasivijo jūsų protėvių?

Jie gailėjosi ir sakė: ‘Galybių VIEŠPATS pasiėlgė su mumis, žiūrėdamas mūsų kelių ir darbų, lygiai kaip buvo nusprendęs padaryti”’.

Keturi raiteliai ⁷Antraisiais karaliaus Darijaus metais, vienuolikto* – Šebato mėnesio dvidešimt ketvirtą dieną, VIEŠPATIES žodis atėjo Berechijo sūnaus Ido

sūnui pranašui Zecharjui. Zecharjas tarė: ⁸*“Nakčia regėjau raitelį ant sarto žirgo! Jis stovėjo lomoje tarp mirtų medžių, o už jo žirgai – sartos, bėras ir baltas. ⁹Pa-klausiau: “Mano viešpatie, kas jie?” Angelas, kalbantis su manimi, man tarė: “Aš tau parodysiu, kas jie”. ¹⁰Tuomet vyras, stovėjęs tarp mirtų medžių, atsakė: “Tai tie, kuriuos VIEŠPATS pasiuntė eiti sargybą žemėje”. ¹¹Paskui jie tarė VIEŠPATIES angelui, stovinčiam tarp mirtų medžių: “Ejome sargybą žemėje, ir štai visa žemė taikiai gyvena”. ¹²Tuomet VIEŠPATIES angelas ištare: “O Galybių VIEŠPATIE, kaip ilgai dar nepasigailėsi Jeruzalės ir Judo miestų, ant kurių pykai per šiuos septyniasdešimt metų?”” ¹³Angelui, kalbėjusiam su manimi, VIEŠPATS atsakė maloniais ir paguodos pilnais žodžiais. ¹⁴Tuomet su manimi kalbėjęs angelas man tarė: “Paskelbk šią žinią: “Taip kalbėjo Galybių VIEŠPATS:

– Aš labai pavyduliauju
 Jeruzalei – Zionui.

¹⁵ Pykstu didžiu pykčiu
 ant savimi patenkintų tautų,*
 kai aš buvau tik truputį įpykęs,
 jos padidino nelaimę.

¹⁶ Todėl taip kalbėjo Galybių VIEŠPATS:
 – Grįžtu į Jeruzalę vedamas
 pasigailėjimo,
 bus atstatyti joje mano Namai, –
 tai Galybių VIEŠPATIES žodis, –
 virš Jeruzalės bus ištiesta matavimo
 virvė.*

1,1: *Antraisiais metais... , aštuntą mėnesį:* 520 m. prieš Kristų spalį-lapkritį.

1,7: *Antraisiais metais... , vienuolikto mėnesio:* 520 m. prieš Kristų sausis-vasaris.

1,8-11: *... raitelį ant sarto žirgo:* skirtingas nuo vyro ir nuo stovinčio tarp mirtų medžių angelo, kuris kalbėjo su pranašu. Keturi raiteliai yra Dievo siunčiami į keturias pasaulio šalis (žr. Zch

2,10) pažiūrėti, ar visa žemė taikiai gyvena.

1,12: *... šiuos septyniasdešimt metų:* užuominą apie Babilonijos tremtį. Žr. Jer 25,1-14.

1,15: *... savimi patenkintų tautų:* Judo karalystės kaimynai, ypač Edomas, klestėjo ir jautėsi saugūs Judo karalystės sąskaita.

1,16: *... matavimo virvė:* Dievas matuoja Jeruzalę ne sunaikinimui (žr. Iz 34,11), bet atstatymui.

- 17 Dar paskelbk:
 taip kalbėjo Galybių VIEŠPATS:
 – Mano miestai dar bus pertekę
 gerovės,
 VIEŠPATS dar paguos Zioną,
 išsirinks vėl VIEŠPATS Jeruzalę’”.

2 Keturi ragai ir keturi kalviai

¹*Pakėliau akis ir regėjau keturis ragus. ²Paklausiau kalbėjusį su manimi angelą: “Kas jie yra?” Angelas man atsakė: “Tai ragai, kurie vėtė Judą, Izraelį ir Jeruzalę”. ³Paskui VIEŠPATS man parodė keturis kalvius. ⁴Aš paklausiau: “Ką jie darys atėję?” Jis atsakė: “Čia yra ragai, kurie taip vėtė Judą, kad niekas negalėjo galvos pakelti. Bet šie atėjo, kad klaiką jiems įvartų ir nukirstų ragus tautų, pakėlusių ragus prieš Judo kraštą jam išvėtyti”.

Naujoji Jeruzalė ⁵Vėl pakėliau akis ir regėjau vyrą su matavimo virve rankoje. ⁶Paklausiau: “Kur tu eini?” Jis man atsakė: “Jeruzalės matuoti ir pažiūrėti, koks yra jos plotis ir koks yra jos ilgis”. ⁷Žiūriu, su manimi kalbėjęs angelas paėjo į priekį, o kitas angelas išėjo jo pasitikti ⁸ir jam tarė: “Bėk, pasakyk tam jaunam vyrui: * ‘Jeruzalėje bus gyvenama tarsi kaimuose be sienų, nes joje bus daug žmonių ir gyvulių. ⁹Juk aš būsiu ją supanti ugnies siena, – tai VIEŠPATIES žodis, – aš būsiu šlovė jos viduje’”.

Tremtiniai šaukiami grįžti

- 10 Oi, oi! Bėkite iš šiaurės krašto,* –
 tai VIEŠPATIES žodis, –
 nors aš išsklaidžiau jus
 tarsi keturis padangių vėjus, –
 tai VIEŠPATIES žodis.
- 11 Oi! Bėkite į Zioną jūs,

gyvenantys Babilone!

- 12 Juk taip kalbėjo Galybių VIEŠPATS, –
 tada, kai jo šlovė pasiuntė mane, –
 apie jus apiplėšusias tautas:
 “Kas tik užgauna jus,
 užgauna mano akies lėliukę.
- 13 Nūn, tikėk manimi, keliu prieš
 juos ranką,
 ir jie bus savo vergų grobis.
 Tuomet žinosite,
 kad Galybių VIEŠPATS mane siuntė.
- 14 Kryžtauk ir džiauakis, Ziono dukra!
 Juk štai ateinu gyventi su tavimi, –
 tai VIEŠPATIES žodis.
- 15 Tą dieną daug genčių prisidės
 prie VIEŠPATIES,
 ir jos bus mano tauta, –
 aš gyvensiu tarp jų.
 Tuomet tu žinosi,
 kad Galybių VIEŠPATS siuntė
 mane pas tave.
- 16 VIEŠPATS paveldės Judą
 kaip savo dalį šventajame krašte
 ir Jeruzalę vėl išsirinks.
- 17 Tenutyla visa žmonija prieš VIEŠPATĮ,
 nes jis pakilo iš savo šventosios
 buveinės.

3 Vyriausiasis kunigas Jehošua

¹Tuomet jis man parodė vyriausiąjį kunigą Jehošua, stovintį priešais VIEŠPATIES angelą, ir Šėtoną, stovintį jo dešinėje jam apkaltinti. ²VIEŠPATIES angelas tarė Šėtonui: “Tesudraudžia tave VIEŠPATS, Šėtone! VIEŠPATS, kuris išsirinko Jeruzalę, tesudraudžia tave! Argi šis žmogus nėra nuodėgulis, išplėstas iš ugnies?” ³Mat Jehošua, kai stovėjo priešais angelą, vilkėjo purvinais drabužiais.* ⁴Pastarasis paliepė

2,1-4: ... *keturis ragus*: simbolis priešiškų jėgų, užpuolusių iš keturių žemės šalių Judo karalystę ir ją nuniokojusių. *Keturi kalviai*: Dievo panaudotos jėgos savo tautos priešams sunaikinti.

2,8: ... *jaunam vyrui*: angelas ar vyras su matavimo virve (žr. 5-ąją eilutę).

2,10: ... *iš šiaurės krašto*: Babilonija (žr. 11-ąją eilutę).

3,3: ... *purvinais drabužiais*: mirusiųjų gedulo ar tautinės katastrofos ženklas ir kaltės išpažinimas (žr. 5-ąją eilutę).

savo tarnams: “Nuvilkite jo purvinus drabužius”. O jam tarė: “Štai nuėmiau tavo kaltę nuo tavęs ir apvilksiu tave iškilmų apdaru”. ⁵Ir dar paliepė: “Uždėkite jam ant galvos švarų gaubtuvą”. Jie uždėjo jam ant galvos švarų gaubtuvą ir apvilko jį drabužiais, VIEŠPATIES angelui stovint šalia.

6 Tuomet VIEŠPATIES angelas laidavo Jehošuai, sakydamas: ⁷“Taip kalbėjo Galybių VIEŠPATS:

– Jei eisi mano keliais
ir laikysies mano reikalavimų,
valdysi mano Namus,
saugosi mano kiemus
ir turėsi teisę būti tarp
šeimynykščių.

⁸ Taigi klausykis, vyriausiasis
kunige Jehošua!

Tu ir tavo bendrai, sėdintys
priešais tave,
esate būsimų dalykų ženklas.*
Taip, aš atsiųsiu savo tarną Atžalą.*

⁹ Ant šio akmens, kurį padėjau
priešais Jehošua –
ant akmens su septyniomis akimis* –
aš pats įrėšiu įrašą, –
tai Galybių VIEŠPATIES žodis, –
ir viena diena šio krašto kaltę
pašalinsiu.

¹⁰ Tą dieną, – tai Galybių
VIEŠPATIES žodis, –
kviesite vienas kitą ateiti

į savo vynmedžio ir figmedžio
pavėsį”.

4 Žvakidės regėjimas ^{1*}Su manimi kalbėjusis angelas sugrįžo ir pažadino mane, kaip žmogus pažadinamas iš miego. ²“Ką tu matai?” – mane paklausė. Aš atsakiau: “Matau žvakidę, visą iš aukso, su dubeniu {aliejiui} viršuje. Lemputę ant jos yra septynios. Lempos yra virš jos ir turi septynis vamzdelius. ³Greta jos yra du alyvmedžiai: vienas dubens dešinėje, o kitas jo kairėje”. ⁴Savo ruožtu paklausiau su manimi kalbėjusį angelą: “Kas jie yra, mano viešpatie?” ⁵Kalbėjusis su manimi angelas man atsakė: “Argi tu nežinai, kas jie yra?” Atsakiau: “Ne, mano viešpatie”.

Dievo pažadas Zerubabeliui

⁶ Jis man tarė:

“Šis yra VIEŠPATIES žodis

Zerubabeliui:

– Ne galybe, ne jėga,

bet mano dvasia, –

kalbėjo Galybių VIEŠPATS.

⁷ Kas tu esi, didysis kalne?*

Pavirsi lyguma* prieš Zerubabelį!

Jis padės rinktinį akmenį į jo vietą,
lydimas šauksmų: ‘Malonė!

Malonė jam!’”

⁸ Be to, man atėjo šis VIEŠPATIES
žodis:

3,8: ... *esate būsimų dalykų ženklas*: kunigy-
tės atkūrimas yra mesijinio amžiaus atėjimo žen-
klas. ... *savo tarną Atžalą*: Atžala yra Zerubabelis,
tiesioginis karaliaus Dovydo palikuonis ir Šven-
tyklos atstatytojas ir kaip toks ženklinantis Me-
siją. Žr. Zch 6,11-12; Jer 23,5.

3,9: ... *ant akmens su septyniomis akimis*:
turbūt tas pats, kaip ir rinktinis akmuo Zch 4,10
tekste, kuris, rodos, yra brangakmenis. Septynios
akys simbolizuoja apvaizdų Viešpaties budrumą
pasaulyje (žr. Zch 4,10). ... *įrėšiu įrašą*: tas pats
hebrajiškas *įrėšiu* žodis yra vartojamas Iš 28,9,11
tekste, kalbant apie įrašus dvylikoje brangakmenių

ant kunigo apdaro.

4,1-5.11-14: ... *du pateptieji*: pažodžiui *du*
aliejaus sūnūs – vyriausiasis kunigas Jehošua ir
pateptasis princas Zerubabelis. Lygiai kaip anie du
alyvmedžiai regėjime tarnauja, aprūpindami sep-
tynšakę žvakidę aliejumi (žr. Iš 25,31-40), taip šie
du asmenys, rūpindamiesi bendrija, tarnauja
Viešpačiui.

4,7: ... *didysis kalne*: įvaizdis kliūčių, kurias
turėjo Zerubabelis nugalėti atstatant Šventyklą. ...
lyguma: įvaizdis sėkmės, kuri lydės Zerubabelį at-
statant Šventyklą.

9 “Zerubabelio rankos padėjo šiems
Namams pamatus,
jo rankos juos ir užbaigs.
Tuomet žinosite,
kad Galybių VIEŠPATS atsiuntė
mane pas jus.

10 Juk visi, niekinę menkos
pradžios dieną,
nūn džiaugsis ir regės
rinktinį akmenį Zerubabelio rankoje”.

Angelas paaiškina žvakidės regėjimą {Tada jis man atsakė} “Tai septynios VIEŠPATIES akys, užmatančios visą žemę”. – 11* “O kas yra anie du alyvmedžiai, vienas žvakidės dešinėje, o kitas jos kairėje?” – jį paklausiau. 12 Ir dar pridūriau: “Kas yra tos dvi alyvmedžių šakos, pilančios aliejų per anuos auksinius vamzdelius?” 13 Jis man tarė: “Argi nežinai, kas tai yra?” – “Ne, mano viešpatie”, – atsakiau aš. 14 Tuomet jis man paaiškino: “Tai yra du pateptieji,* kurie tarnauja visos žemės Viešpačiui”.

5 Skraidančio ritinio regėjimas 1* Vėl pakėliau akis ir regėjau skraidantį ritinį. 2 “Ką matai?” – paklausė jis mane. Atsakiau: “Matau skraidantį ritinį! Jo ilgis yra dvidešimt uolekčių ir plotis dešimt uolekčių”. 3 Tuomet jis man paaiškino: “Tai prakeikimas, kuris tįsta ant viso krašto veido. Pagal įrašą vienoje jo pusėje, kas tik vagia, bus atskirtas, ir pagal įrašą kitoje jo pusėje, kas melagingai prisiekia, bus atskirtas.

4 Aš jį pasiunčiau, –

tai Galybių VIEŠPATIES žodis.
Jis įeis į namus vagies
ir į namus kiekvieno,
melagingai prisiekiančio mano vardu.
Jis apsisistos tuose namuose
ir sunaikins jų sienojus ir akmenis”.

Pranašas regi moterį krepšyje 5* Tuomet su manimi kalbėjusis angelas priėjo ir man tarė: “Pakelk akis ir pažiūrėk į tai, kas išeina”. – 6 “Kas gi tai yra?” – paklausiau. Jis tarė: “Tai krepšys, kuris išeina”. Ir jis paaiškino: “Tai jų kaltė visame krašte”. 7 Tuomet buvo nukeltas švininis dangtis, ir štai krepšio viduje sėdėjo moteris! 8 Jis tarė: “Tai yra Nedorybė”. Jis ištūmė ją atgal į krepšio vidų ir užvožė krepšio angą švino svarsčiu. 9 Pakėliau akis ir regėjau dvi besitartinančias moteris. Vėjas buvo jų sparnuose, – jų sparnai tarsi gandro sparnai, – ir jos pakėlė krepšį tarp dangaus ir žemės. 10 Tuomet paklausiau su manimi kalbėjusį angelą: “Kurgi jos neša tą krepšį?” 11 Jis man atsakė: “Pastatyti jam buveinės Šinaro krašte. Kai ji bus pastatyta, jos ten padės krepšį ant stovo”.

6 Pranašas regi keturis vežimus 1* Vėl pakėliau akis ir regėjau keturis vežimus, išvažiuojančius iš tarpukalnės. O tie kalnai buvo žalvario kalnai. 2 Pirmojo vežimo žirgai buvo sarti, antrojo vežimo žirgai juodi, 3 trečiojo vežimo žirgai balti, o ketvirtojo palši obuolmušiai – eiklūs ristūnai. 4 Aš paklausiau su manimi kalbėjusį angelą: “Kas yra jie, mano viešpatie?” 5 Angelas man atsakė: “Tai

5,1-4: Ant milžiniško ritinio buvo sąrašas prakeikimų nusidėjėliams, panašus į sąrašą Pakartoto Įstatymo knygoje (žr. Įst 27,15-26). Vagis ir melagingai prisiekiantis žmogus vaizduoja visus nusidėjėlius, išvartus iš šventosios bendrijos.

5,5-11: Moteris, uždaryta krepšyje, vaizduoja bendrą Judo žmonių dorovinį nuosmukį. Ji pašalinama iš Šventosios Žemės ir perkeliama į Ši-

naro kraštą – Babiloniją, kur jai ruošiama buveinė. Babilonija yra Nedorybės viešpatavimo simbolis pagonių šalyse, o Zionas jos priešprieša – Viešpaties švento viešpatavimo buveinė.

6,1-8: Keturi vežimai vaizduoja angeliškas galybes, Viešpaties siunčiamas į visas keturias pasaulio šalis. Vežimas su juodaisiais žirgais nuneša į šiaurės kraštą, Babiloniją, Dievo dvasią – užmojį.

keturi padangių vėjai, – jie išeina, nusilenkę visos žemės VIEŠPAČIUI. ⁶Sartieji žirgai eina į rytų šalį, vežimas su juodais žirgais eina į šiaurės šalį, baltieji eina į vakarų šalį ir palšieji obuolmušiai eina į pietų šalį”. ⁷Išėję ristūnai nekantravo pradėti eiti sargybą žemėje. Jis tarė: “Pradėkite! Eikite sargybą žemėje!” Ir jie ėjo sargybą žemėje. ⁸Jis pašaukė mane, tardamas: “Žiūrėk, einantieji į šiaurės šalį padėjo mano dvasią šiaurės krašte”.

Viešpaties pažadas ateičiai ⁹Man atėjo VIEŠPATIES žodis: ¹⁰“Paimk sidabro ir aukso iš tremtinių – Heldajo, Tobijo ir Jedajo, atvykusių iš Babilono, ir nueik tą pačią dieną į Zefanjo sūnaus Jošijo namus. ¹¹*Paimk sidabro ir aukso, padaryk karūną ir uždėk ją vyriausiajam kunigui Jehozadako sūnui Jehošuai ant galvos.

¹²Sakyk jam:

‘Taip kalbėjo Galybių VIEŠPATS:
– Štai vyras, kurio vardas Atžala,*
nes jis turės atžalą savo vietoje
ir pastatys VIEŠPATIES Šventyklą.

¹³ Jis yra tas, kuris pastatys VIEŠPATIES Šventyklą,
turės karališką didybę,
sėdės ir valdys savo soste.
Bus ir kunigas, sėdintis savo soste, –
tarp jų bus taikus sutarimas”.

¹⁴ Pati karūna pasiliks VIEŠPATIES Šventykloje kaip Heldajo, Tobijo, Jedajo ir Zefanjo sūnaus Jošijo atminimas.

¹⁵*Toli toli esantieji ateis ir padės statyti VIEŠPATIES Šventyklą. Tuomet jūs žinosite, kad Galybių VIEŠPATS atsiuntė mane pas jus. Tai įvyks, jei jūs uoliai klausysite VIEŠPATIES balso.

7 Viešpats pasmerkia nenuoširdų pasninką ^{1*}Ketvirtaisiais karaliaus Darijaus metais VIEŠPATIES žodis atėjo Zecharjui devinto mėnesio – Kislevo ketvirtą dieną. ²Mat Betelio žmonės buvo pasiuntę Sarezerį ir Regem-Melechą drauge su įgaliotiniais maldauti VIEŠPATIES malonės ³ir paklausti Galybių VIEŠPATIES Namų kunigus ir pranašus: “Ar ir toliau man verkti ir pasninkauti, kaip dariau tiek metų?” ⁴Tuomet man atėjo Galybių VIEŠPATIES žodis: ⁵“Sakyk visiems krašto žmonėms ir kunigams:

‘Kai pasninkavote ir raudojote
penktą mėnesį*
ir septintą mėnesį*
per šiuos septyniasdešimt metų,
argi jūs iš tikro dėl manęs
pasninkavote?

⁶ Juk kai jūs valgote ir geriate,
argi jūs nevalgote ir negeriate
tik dėl savęs pačių?”

⁷ Argi tai ne tie patys žodžiai, kuriuos VIEŠPATS skelbė per ankstyvuosius pranašus, kai Jeruzalė ir aplinkiniai miestai buvo pilni žmonių ir klestėjo, kai Negebas ir Šefela buvo pilni gyventojų?

⁸ VIEŠPATIES žodis atėjo Zecharjui:

6,11: ... padaryk karūną... uždėk ją... : pagal turimą hebrajiškąjį tekstą, vyriausiasis kunigas Jehošua turi būti vainikuojamas. Tačiau kadangi karūna yra karališkas ženklas, pradinis tekstas turbūt turėjo Zerubabelio vardą. Jehošua yra skirtingas asmuo nuo Zerubabelio (žr. Zch 3,8).

6,12: Atžala: mesijinis titulas.

6,15: Mesijinis amžius pradės naują išganymo istorijos laikotarpį: tremtiniai sugrįš iš nelaisvės, pagonys atsivers, Šventykla bus atstatyta (žr. Zch

8,20-23; Ab 19-21; Mch 2,12; 4,1-5,6-8; Sof 3,9-10,20; Mal 1,11).

7,1: Ketvirtaisiais... Darijaus metais... devinto mėnesio – Kislevo ketvirtą dieną: 518 m. prieš Kristų lapkritis.

7,5: Jeruzalės Šventykla buvo sunaikinta penktą mėnesį ir Nebukadnezaro paskirtas Judo valdytojas buvo žydų sukilėlių nužudytas septintą mėnesį (žr. 2 Kar 25,8-9,25).

9“Taip kalbėjo Galybių VIEŠPATS:*

‘Teiskite teisingai,
būkite maloningi ir gailestingi
vieni kitiems.

10 Neskriauskite našlės ir našlaičio,
ateivio ir vargšo.

Nespėskite savo širdyje pinklių
vieni kitiems”.

11 Bet jie atsisakė klausyti, jūžliai atsuko nugarą ir, nenorėdami girdėti, užsikimšo ausis. 12Savo širdis taip užkietino, kaip kietas deimantas, kad negirdėtų mokymo ir žodžių, kuriuos Galybių VIEŠPATS buvo savo dvasia siuntęs per anks-tyvuosius pranašus. Todėl ir atėjo tas aitrus Galybių VIEŠPATIES pyktis. 13Kaip jie atsisakė klausyti, kai aš šaukiau, lygiai taip aš atsisakiau juos išklausyti, kai jie manęs šaukėsi, – taip kalbėjo Galybių VIEŠPATS. 14Išblaškiau juos audra anose tautose, kurių jie nebuvo pažinę. O kraštas, kurį jie paliko, buvo taip nusiaubtas, kad niekas nei ten, nei iš ten nebekėlė kojos. Jie padarė, kad žavus kraštas pavirto tyrais.

8 Dievo pažadai Jeruzalei ¹{Man} atėjo Galybių VIEŠPATIES žodis: ²“Taip kalbėjo Galybių VIEŠPATS:

‘Smarkiai pavyduliauju Zionui,
iš pavyduliavimo esu ant jo labai
įniręs!’

3 Taip kalbėjo VIEŠPATS:

‘Sugrįšiu į Zioną,
gyvensiu Jeruzalėje.
Jeruzalė bus vadinama ištikimuoju
miestu,

o Galybių VIEŠPATIES kalnas
bus vadinamas šventuoju kalnu’.

4 Taip kalbėjo Galybių VIEŠPATS:

‘Senukai ir senutės,
kiekvienas dėl žilos senatvės su

lazda rankoje,

vėl sėdės Jeruzalės gatvėse.

5 Miestas bus pilnas
berniukų ir mergaičių,
žaidžiančių jo gatvėse’.

6 Taip kalbėjo Galybių VIEŠPATS:

‘Nors šiomis dienomis tai ir atrodo
neįmanoma

šios tautos likučiui,

argi tai turi atrodyti ir man
neįmanoma?’ –

tai Galybių VIEŠPATIES žodis.

7 Taip kalbėjo Galybių VIEŠPATS:

‘Tikėk manimi, išgelbėsiu savo
tautą

iš saulėtekio šalies ir iš saulėlydžio
šalies;

parvesiu juos gyventi Jeruzalėje.

8 Jie bus mano tauta

ir aš būsiu jų Dievas

ištikimybėje ir teisumu’.

9 Taip kalbėjo Galybių VIEŠPATS:

‘Tebūna tvirtos jūsų rankos!

Neseniai girdėjote šiuos žodžius

iš burnos pranašų, buvusių tą dieną,
kai buvo dedami pamatai

Galybių VIEŠPATIES Namams –

Šventyklai atstatyti.

10 Juk prieš tą dieną

nebuvo nei algos žmonėms,

nei pelno iš gyvulių,

nebuvo saugu nuo priešų

nei išeinančiam, nei grįžtančiam.

Aš nuteikiau žmones

vienus prieš kitus.

11 Bet dabar aš nebesielgsiu su šios

tautos likučiu,

kaip elgiausi anomis dienomis, –

tai Galybių VIEŠPATIES žodis, –

12 nes sėja bus sėkminga:

7,9-10: Pranašų dorovinio mokymo esmė (žr. Iz 24; Mch 6,8).
1,16-17; 55,6-9; 58,6-12; Jer 7,5-7; Am 5,14-15.21-

- vynuogė brandins savo vaisių,
žemė teiks savo derlių
ir dangūs duos savo rasą.
- 13 Lygiai taip, kaip buvote tautų keikiami,
o Judo namai ir Izraelio namai,
taip pat, kai jus išgelbėsiu,
būsité giriami.
Nebijokite! Tebūna tvirtos jūsų
rankos!’
- 14 Juk taip kalbėjo Galybių VIEŠPATS:
‘Lygiai kaip nusprendžiau siųsti
jums nelaimę
ir nepasigailėjau,
kai jūsų protėviai mane įpykdė, –
kalbėjo Galybių VIEŠPATS, –
- 15 taip šiomis dienomis nusprendžiau
daryti gera
Jeruzalei ir Judo namams.
Nebijokite!
- 16 Štai yra dalykai, kuriuos jūs turite
daryti:
Sakykite tiesą vieni kitiems,
teiskite savo vartuose,
žiūrėdami tiesos ir tobulo teisingumo,
- 17 nespėskite savo širdyse pinklių
vieni kitiems
ir nebranginkite kreivos priesaikos,
nes visų šių dalykų aš nekenčiu, –
tai VIEŠPATIES žodis’”.
- 18 Man atėjo Galybių VIEŠPATIES
žodis:
- 19* “Taip kalbėjo Galybių VIEŠPATS:
‘Pasninkas ketvirto mėnesio
ir pasninkas penkto, ir pasninkas
septinto,

- ir pasninkas dešimto pavirs
džiaugsmu bei linksmybe
ir malonia švente Judo namams.
Branginkite tiesą ir taiką!’
- 20 Taip kalbėjo Galybių VIEŠPATS:
‘Dar ateis tautos,
daugelio miestų gyventojai.
- 21 Vieno miesto gyventojai eis į kitą,
sakydami:
‘Eikit šen! Eime maldauti
VIEŠPATIES malonės,
ieškoti Galybių VIEŠPATIES.
Aš ir pats einu!’
- 22 Ateis daug tautų ir galingų genčių
ieškoti Jeruzalėje
Galybių VIEŠPATIES
ir maldauti VIEŠPATIES malonės.
- 23 Taip kalbėjo Galybių VIEŠPATS:
‘Tomis dienomis dešimt vyrų iš
visų kalbų genčių
griebs judėją ir, nusitverdami jam
už drabužio skverno, sakys:
‘Leiskite eiti su jumis,
nes mes girdėjome, kad Dievas
yra su jumis’”.

B. TEISMAS KAIMYNNINĖMS TAUTOMS

- 9 Ištarmė.
VIEŠPATIES žodis yra Hadracho
kraštui,
apsistojo poilsio Damaske,
nes VIEŠPAČIUI priklauso Aramo
sostinė,
kaip ir visos Izraelio giminės.

8,19: Ketvirto mėnesio pasninkas primindavo Jeruzalės sunaikinimą 587 m. prieš Kristų birželio mėnesį (žr. 2 Kar 25,3-4); penkto mėnesio pasninkas – Šventyklos sudeginimą tais pačiais metais liepos mėnesį (žr. 2 Kar 25,8-9); septinto mėnesio pasninkas – valdytojo Gedalijo nužudymą tais pačiais metais rugsėjo mėnesį (žr. Jer 41,1-2); ir dešimto mėnesio pasninkas – galutinio Jeruzalės

apgulimo pradžią 588 m. sausio mėnesį (žr. 2 Kar 25,1).

9,1-8: Dievo teismas tuojau ateis priešingoms, Judą supančioms tautoms: Aramui (Sirijai) drauge su Hadracho ir Damasko miestais; Finikijai drauge su Tyro ir Sidono miestais; ir Filistijai drauge su jos miestais – Aškelonu, Gaza, Ekronu ir Ašdodu.

- 2 Taip pat ir Hamatas,
 esantis ant jo ribos,
Tyras ir Sidonas,
nors jie ir sklidini išminties.
- 3 Tyras pasistatė sau tvirtovę,
prisikrovė sidabro kaip dulkių
ir aukso kaip gatvių purvo.
- 4 Bet dabar Viešpats padarys jį
 skurdų, –
nubloks į jūrą jo turtus,
o pats Tyras bus ugnies prarytas.
- 5 Tai matys Aškelonas, drebės iš
 baimės,
ir Gaza raitysis iš skausmo;
taip pat ir Ekronas, nes žlugo jo
 viltys.
Žus Gazos karalius,
o Aškelonas liks be gyventojų.
- 6 Mišrūnė tauta* apsigyvens Ašdode, –
 išrausiu Filistijos puikybę.
- 7 Išvalysiu kraują jai iš burnos,
bjauriuosius dalykus jai iš
 tarpudančio.
Ir jos išlikusieji* priklausys mūsų
 Dievui:
jie bus kaip šeima Judo giminėje,
o Ekronas bus kaip jebusitai.*
- 8 Atsistosiu kaip sargas prie savo
 namų,*

kad niekas apie juos nežygiuotų.
Nenusiaubs jų daugiau joks engėjas,
nes dabar mano akys į juos atkreiptos.

C. MESIJAS – DIEVO TAUTOS VALDOVAS

Būsimasis Karalius

- 9* Didžiai džiūgauk, Ziono dukra,
garsiai krykštauk, dukra Jeruzalė!
Štai tavo karalius pas tave ateina, –
jis išaukštintas ir pergalingas,
 nuolankus ir joja ant asilo –
ant asiliuko, asilės jauniklio.
- 10 Jis išvays kovos vežimus iš Efraimo
 ir karo žirgus iš Jeruzalės;
karo lankas bus sulaužytas,
 jis skelbs taiką tautoms.
Jo valdžia bus nuo jūros lig jūros
ir nuo Upės* lig žemės pakraščių.
- 11 Ir dėl tavęs,
dėl tavo Sandoros su manimi kraujo,*
išlaisvinsiu tavo kalinius iš duobės,
 kurioje nėra vandens.
- 12 Grįžkite į savo tvirtovę,
 o kaliniai, nepraradę vilties!*
- Šiandien aš pareiškiu,
kad jums grąžinsiu dvigubai.
- 13 Juk aš įtempiau Judą tarsi savo
 lanką,
aš padariau Efraimą jo strėle.

9,6: *Mišrūnė tauta*: tauta, kurios protėviai priklausė skirtingoms tautoms.

9,7: ... *išlikusieji*: žodis, kuriuo ženklinami grįžusieji iš Babilonijos tremtiniai. Žr. Ag 1,12. *Jebusitai*: Jeruzalės gyventojai, Dovydo nugalėti ir prijungti prie Izraelio.

9,8-9: ... *savo namų*: Šventojoje Žemėje Mesijas neateis kaip pergalingas galiūnas, bet kaip nuolankus ir taiką nešantis Gelbėtojas: ne kaip vėlesnieji Judo karaliai karo vežimuose ar ant žirgų (žr. Jer 17,25; 22,4), bet kaip senovės valdovai (žr. Pr 49,11; Ts 5,10; 10,4) – Mesijas jos ant

asilo. Evangelistai įžvelgė šios pranašystės žodinį išsipildymą iškilmingo Kristaus atėjimo į Jeruzalę metu (žr. Mt 21,4-5; Jn 12,14-15).

9,10: *Upė*: Eufratas (žr. Ps 72,8).

9,11: ... *dėl tavo Sandoros... kraujo*: Sandora tarp Viešpaties ir Izraelio buvo užantspauduota aukų krauju (žr. Iš 24,8).

9,12: ... *kaliniai, nepraradę vilties*: tremtiniai, laukiantys grįžimo į savo kraštą, kur jie gaus dvigubą atlygį už patirtą dvigubą bausmę. Žr. Iz 40,2; 61,7.

Aš sukelsiu tavo sūnus, o Zionai,
tave padarysiu tarsi galiūno kalaviją
prieš tavo sūnus, o Graikią.

- 14 Tuomet pats VIEŠPATS pasirodys
jiems,
švytuos jo strėlės it žaibai;
pats Viešpats DIEVAS duos
ženklą rago gausmu
ir žygiuos pirmyn pietų viesulų
audromis.
- 15 Galybių VIEŠPATS juos apsaugos,
jie praris laidyklių akmenis,
sutryps juos kojomis;
jie gers jų kraują tarsi vyną
ir bus pilni kaip liejamųjų aukų
dubuo,
kiaurai permerkti kaip aukuro ragai.

- 16 Ir tą dieną VIEŠPATS, jų Dievas,
juos išgelbės,
nes jie yra jo tautos kaimenė.
Tarsi brangakmeniai karūnoje
jie žės jo žemėje.
- 17 Koks bus jo gerumas ir grožis!
Grūdai duos jėgų vaikinams,
o jaunas vynas merginoms.

10 Viešpats pažada išgelbėti

¹ Prašykite VIEŠPATĮ lietaus
pavasario lietmečiu,
VIEŠPATĮ, kuris sukuria audros
debesis,

duoda jums lietaus būrius,
žolę laukuose kiekvienam.

- ² Juk terafimai* kalba nesąmones,
žyniai regi melą,
svajotojai pasakoja apgaulingas
svajones
ir guodžia tuščiais sapnais.

Todėl žmonės ir klajoja kaip avys, –
jie kenčia, nes neturi ganytojo.

- ³ Degu iš įniršio ganytojams,
išliesiu jų ant užsispyrėlių.
Nes Galybių VIEŠPATS rūpinasi
savo kaimene – Judo namais
ir padarys juos didingu savo karo
žirgu.
- ⁴ Iš jų kils kertinis akmuo,
iš jų palapinės kuolas,
iš jų kario lankas,
iš jų ateis visi pareigūnai.
- ⁵ Jie mūšyje bus kaip galiūnai,
gatvių purve trypiantys priešą;
jie kausis, nes VIEŠPATS yra su jais,
ir raitelius privers bėgti.
- ⁶ Padarysiu tvirtus Judo namus
ir Juozapo namus išgelbėsiu.
Parvesiu juos atgal,
nes jiems atleidžiu.
Jie bus, tarsi nebūčiau jų atmetęs,
nes aš esu jų Dievas,
ir juos išklausysiu.
- ⁷ Tuomet Efraimo žmonės bus kaip
galiūnai,
tarsi nuo vyno bus džiugios jų
širdys.
Tai regės jų vaikai ir džiaugsis,
o jų širdys krykštaus VIEŠPATYJE.
- ⁸ Duosiu jiems ženklą ir juos surinksiu,
nes aš juos išpirkau,
ir jie bus taip gausūs, kaip anksčiau.
- ⁹ Nors aš ir išblaškiau juos tautosė,
tačiau jie atsimins mane tolimose
šalyse,
išaugins savo vaikus ir sugrįš.

10,2: ... *terafimai*: šeimos, arba namų, dievai,
naudoti burtams. Žr. Pr 31,19.34-35; Ts 17,5;

18,17-18.20; Ez 31,36; Oz 3,4.

- 10 Sugrąžinsiu juos namo iš Egipto
žemės,
surinksiu juos iš Asirijos;
parvesiu juos į Gileado kraštą ir
Libaną,
bet netgi ten neužteks jiems vietos.
- 11 Jie pereis per kančios jūrą, –
bus nutildytos jūros bangos
ir nusausintos visos Nilo gelmės.
Asirijos puikybė bus nužeminta,
atimtas skeptras iš Egipto.
- 12 Padarysiu juos tvirtus VIEŠPATYJE,
jie žygiuos mano vardu, –
tai VIEŠPATIES žodis.

11 Engėjų pražūtis

- ¹Atidaryk, Libanai, savo duris,
tesuryja ugnis tavo kedrus!
- 2 Raudok, kiparise, nes krito kedras,
sunaikinti puikieji medžiai!
Raudokite, Bašano ąžuolai,
nes buvo iškirstas tankusis miškas!
- 3 Įsiklausyk! Piemenys rauda,
nes apiplėšta jų didybė!
Įsiklausyk! Liūtai riaumoja,
nes sunaikintos Jordano tankmės!

Alegorija apie piemenis ^{4*}Taip kalbėjo VIEŠPATS, mano Dievas: “Būk piemeniu kaimenės avių, pasmerktų skerdynėms. ⁵Perkantieji jas žudo nebaudžiami, o jas parduodantieji sako: ‘Tebūna garbė VIEŠPAČIUI, nes aš tapau turtingas!’ Net jų pačių piemenys nesigaili. ⁶Nė aš daugiau nebesigailėsiu krašto gyventojų, – tai VIEŠPATIES žodis. Tikėk manimi, atiduosiu juos, – kiekvieną jų, – į nagus jo

kaimyno ar į nagus jo karaliaus. Jie nusiaubs žemę, bet aš nė vieno iš jų rankų negelbėsiu.

7 Taigi avių pirklių naudai aš tapau piemeniu kaimenės avių, pasmerktų skerdynėms. Pasiėmiau dvi lazdas, vieną pavadiniau ‘Malone’, o kitą pavadiniau ‘Vienybė’ ir rūpinasi avimis. ⁸Per vieną mėnesį atsikračiau trijų piemenų, nes buvau netekęs jiems kantrybės, o ir jie manęs neapkentė. ⁹Tariau: ‘Aš nebūsiu jūsų piemeniu. Kuri turi mirti, tenumiršta, kuri turi būti sunaikinta, tebūna sunaikinta, o išlikusios teryja viena kitos kūną!’ ¹⁰Paėmiau savo lazdą ‘Malonę’ ir ją perlaužiau, panaikindamas sadorą, kurią buvau sudaręs su visomis tautomis. ¹¹Tą dieną ji buvo panaikinta, ir avių pirkliai, stebėję mane, suprato, kad tai yra VIEŠPATIES žodis. ¹²Tuomet jiems tariau: ‘Jei tai atrodo jums teisinga, išmokėkite man algą, bet jeigu ne, tai tiek to’. Jie atsvėrė man algos trisdešimt sidabrinių šekelių. ¹³Bet VIEŠPATS man tarė: ‘Įmesk tai į išdą, – šią šaunią kainą, kuria jie mane įvertino’. Paėmęs trisdešimt sidabrinių šekelių, įmečiau juos į išdą VIEŠPATIES Namuose. ¹⁴Tuomet perlaužiau savo antrąją lazdą – ‘Vienybę’, panaikindamas šeimos ryšius tarp Judo ir Izraelio”.

15 Tada VIEŠPATS man tarė: “Būk dar kartą piemeniu, – šį kartą niekam tikusiu piemeniu, ¹⁶nes aš, tikėk manimi, išugdysiu krašte piemenį, kuris nesirūpins žūstančiomis, neieškos paklydusiųjų, negy-

11,4-17: Šioje alegorijoje pranašas tampa piemeniu – ganytoju Dievo kaimenės, kuri yra žudoma. Jis gina nedorų valdovų išnaudojamus žmones. Trys piemenys – valdovai, apskritai kalbant, sunaikins vienas kitą per trumpą laiką (per vieną mėnesį). Gerojo piemens – ganytojo tarnyba įvertinama su panieka trisdešimčia sidabrinių šekelių – įstatymo nustatytu atlyginimu už jaučio perdurtą

vergą (žr. Iš 21,32). Taigi pranašas yra ženkli nuoroda į Kristų, kurio išganymo misiją Sinedrija įvertino tokia pat suma (žr. Mt 26,14-15). Pinigai tiek pranašo, tiek Kristaus arveju buvo įmesti į Šventyklos išdą, t.y. sumokėti Dievui, tuo parodant, kaip gėdingai apsieinama su jo meile ir rūpinimusi (žr. Mt 27,5).

dys sergančiųjų ir nemaitins sveikųjų, bet
ris riebiųjų mėsa ir draskys net jų nagus.

¹⁷ Oi, mano niekam tikęs piemuo,
tu nesirūpini kaimene!

Teužgauna kalavijas jam ranką
ir jo dešinę akį!

Tenudžiūsta visiškai jo ranka,
teapanka jojo dešinė akis!”

12 Jeruzalės jėga ir pergalė

^{1*}Ištarmė. VIEŠPATIES žodis apie Izraelį. “Tai žodis VIEŠPATIES, kuris išplėtė dangus, padėjo pamatus žemei ir sukūrė žmogaus dvasia. ²Štai aš padarysiu Jeruzalę svaigulio taure visoms aplinkinėms tautoms apstulbinti. Ji bus taip pat ir Judui Jeruzalės apgulimo metu. ³Tą dieną padarysiu iš Jeruzalės sunkų akmenį visoms tautoms, – visos, norinčios ją pakelti, sunkiai susižalos. Betgi susirinks prieš ją visos žemės tautos. ⁴Tą dieną, – tai VIEŠPATIES žodis, – ištiksiu visus žirgus klaiku, o raiteliai eis iš proto. Bet nuo Judo namų nenuleisiu akių, kai apakinsiu visų tautų žirgus. ⁵Tuomet Judo didžiūnai sau tars: ‘Jeruzalės gyventojai semia stiprybę iš Galybių VIEŠPATIES, savo Dievo!’

⁶ Tą dieną padarysiu Judo didžiūnus lyg žarijų indą malkų krūvoje, lyg liepsnojančią deglą javų gubose. Jie praris iš dešinės ir iš kairės visas aplinkines tautas, o Jeruzalė bus pilna žmonių ir toliau gyvens savo vietoje – Jeruzalėje.

⁷ VIEŠPATS pirmiau išgelbės Judo palapines, kad Dovydo namų garbė ir Jeruzalės gyventojų garbė nebūtų labiau išaukštinta, negu Judo. ⁸Tą dieną VIEŠPATS taip apsaugos Jeruzalės gyventojus, kad silpniausias tarp jų tą dieną bus kaip Dovydas, o Dovydo namai lyg Dievas, lyg VIEŠPATIES angelas, jų priekyje. ⁹Atėjus tai dienai, norėsiu sunaikinti tautas, atžygiavusias pulti Jeruzalės.

^{10*} Ant Dovydo namų ir Jeruzalės išliesiu malonės ir maldavimo dviasią taip, kad, žvelgdami į tą, kurį jie pervėrė, raudos, kaip raudama vienturčio vaiko, ir sielvartaus, kaip sielvartaujama pirmagimio sūnaus. ^{11*}Tą dieną Jeruzalės rauda bus didesnė už raudą Hadad-Rimono Megido lygumoje. ¹²Ir kraštas raudos, kiekviena šeima skyrium: Dovydo namų šeima skyrium ir jų žmonos skyrium; Natano namų šeima skyrium ir jų žmonos skyrium; ¹³Levio namų šeima skyrium ir jų žmonos skyrium; šimejiečių šeima skyrium ir jų žmonos skyrium; ¹⁴ir visos likusios šeimos, kiekviena skyrium, ir jų žmonos skyrium.

13 Stabų sunaikinimas

¹Tą dieną Dovydo namams ir visiems Jeruzalės gyventojams bus atviras šaltinis* nuodėmei ir nešvarumui nuvalyti.

² “Tą dieną, – tai Galybių VIEŠPATIES žodis, – taip išdildysiu iš krašto stabų vardus, kad jie nebus daugiau net minimi, ir

12,1-9: Pranašas, pasinaudodamas vaizdais iš Judo ir Jeruzalės istorinio išgelbėjimo nuo užpuolusių priešų, kalba apie galutinę Dievo tautos pergalę mesijiniame amžiuje.

12,10: Dievo palaima – malonės ir maldavimo dvasia – bus išlieta ant Dievo tautos užtariant bevardžiam kentėtojiui – *{tam,} kurį jie pervėrė*. Žr. Iz 52,13-53,12. Evangelistas Jonas laiko šį tekstą pranašyste ir susieja jį su Kristaus šono perdūrimu. Žr. Jn 19,37.

12,11: Jeruzalėje nužudytos aukos apraudojimas palyginamas su raudomis Megido lygumoje

dėl asmens, vardu Hadad-Rimonas. Nuoroda lieka istoriškai neaiški. Abu – Hadadas ir Rimonas – buvo vardai semitų audros dievo, dažnai tapatinamo su Baalu. Nenuostabu, kad kai kurie žinovai čia ir atranda užuominą apie metines pagonių raudas dėl derlingumo dievo mirties. Kitų žinovai spėja, kad Hadad-Rimonas yra vieta netoli Megido perėjos, kur mūsųje žuvo karalius Jošijas (žr. 2 Kr 35,22-25). Šiuo atveju raudojimas siejamas su Judo karaliaus žuvimu.

13,1: ... šaltinis nuodėmei ir nešvarumui nuvalyti: priešingas apsiplovimo vandeniui, naudotam

išvarysiu iš krašto pranašus bei nešvarumo dvasią. ³O jei kas nors imtų vėl pranašauti, jo tėvas ir motina, – jo gimdytojai, – tars jam: ‘Tu neliksi gyvas, nes kalbi melą VIEŠPATIES vardu!’ Tėvas ir motina, jo gimdytojai, nudurs jį, kai jis pranašaus. ⁴Tą dieną pranašai, visi iki vieno, gėdysis savo turėtų regėjimų, kai pranašavo, ir neville ašutinės pranašo skraistės,* norėdami apgauti, ⁵bet kiekvienas jų sakys: ‘Aš nesu pranašas, aš esu žmogus žemdirbys, nes paveldėjau žemę nuo pat jaunystės’. ⁶O jei kas jį paklaus: ‘Iš kurgi tos žaizdos tavo krūtinėje?’* – jis atsakys: ‘Jas gavau muštynėse bičiulių namuose’”.

Kalavijo giesmė

- 7 “Pabusk, kalavijau, prieš mano piemenį,
prieš žmogų, kuris yra man artimas”, –
tai Galybių VIEŠPATIES žodis.
Užmušk piemenį, kad būtų išblaškytos avys,*
ir aš pakelsiu ranką prieš mažutėlius.
- 8 “Visame krašte, – tai VIEŠPATIES žodis, –
du trečdaliai bus sunaikinti – žus,
vienas trečdalis tebus paliktas.
- 9 Tą trečdalį vesi per ugnį,
apvalysiu juos, kaip apvalomas sidabras,

išmėginsiu juos, kaip išmėginamas auksas.

Jie šauksis mano vardo,
ir aš juos išklausysiu.
Sakysiu: ‘Jie yra mano tauta’,
ir jie sakys: ‘VIEŠPATS yra mūsų Dievas’”.

14 Jeruzalė ir tautos Viešpaties dieną* ¹Štai! Ateina VIEŠ-

PATIES diena, kai iš tavęs paimtas grobis bus padalytas tavo vietoje. ²Aš surinksiu visas tautas į mūsų su Jeruzale. Miestas bus paimtas, namai bus išplėsti ir moterys išniekintos. Pusė miesto išeis į tremtį, bet likusieji žmonės nebus išvaryti iš miesto. ³Tuomet VIEŠPATS ir stos į mūsų su anomis tautomis, kaip jam įprasta kovoti mūsų šio dieną. ⁴Tą dieną jo kojos stovės ant Alyvų kalno, esančio ties Jeruzale rytų pusėje. Alyvų kalnas bus taip perskeltas į dvi dalis labai plačiu slėniu nuo rytų į vakarus, kad viena jo dalis pasislinks šiaurės link, o kita pietų link. ⁵Slėnis tarp kalnų bus užpiltas, nes slėnis tarp kalnų tęsis iki Azalo; jis bus taip užpiltas, kaip jis buvo užpiltas žemės drebjimo Judo karaliaus Uzijo dienomis. Ir VIEŠPATS, mano Dievas, ateis drauge su visais savo šventaisiais.

⁶Tą dieną nebus nei šalčio, nei šalnos. ⁷Bet bus viena nepertraukiama diena, – žinoma VIEŠPAČIUI, – ne diena ir

žydų bendrijoje apeiginiam apsiplovimui. Žr. Sk 19,13.20. Pats Viešpats yra gyvojo vandens šaltinis (Jer 2,13). Žr. Iz 12,2-6.

13,4: ... *ašutinės... skraistės*: pranašai vilkėdavo ašutinę skraistę kaip paaukavimo ženklą kalbėti Dievo vardu. Žr. 2 Kar 1,8; Mt 3,4.

13,6: ... *žaizdos tavo krūtinėje*: pažodžiui *žaizdos tarp tavo rankų*. Netikrieji pranašai, panašiai kaip Baalo pranašai (1 Kar 13,28), pranašaudami save sužeisdavo. Žmogus, apkaltintas kaip netikras pranašas, ginsis nuo kaltinimo, teigdamas, kad ne jis pats save sužeidė, bet gavo žaiz-

das muštynėse bičiulių namuose.

13,7: Užmušus piemenį, avys išbėgioja. Evangelistas Matas cituoja šį tekstą (Mt 26,3). Kristus jį taria prieš suėmimą ir apaštalų išbėgiojimą Alyvų sode.

14,1-21: Apokaliptinis Viešpaties dienos aprašymas, kuriame Jeruzalė, Dievo išrinktųjų įvaizdis, po didelės kančios – priešų apgulos (1-3 eilutės), sąmyšio (13-oji eilutė) ir rykštės (12 ir 15-oji eilutės) – patiria Viešpaties išganymą (4-6 eilutės) ir gausią palaimą (6-11.14.16-21 eilutės).

ne naktis, nes ir vakaro metu bus šviesu.

8 Tą dieną gyvieji vandenys ims tekėti iš Jeruzalės, pusė jų į rytinę jūrą ir pusė jų į vakarinę jūrą. Taip bus ir vasarą, ir žiemą.

9 VIEŠPATS bus karalius visoje žemėje, – tą dieną bus vienas VIEŠPATS ir vienas jo vardas.

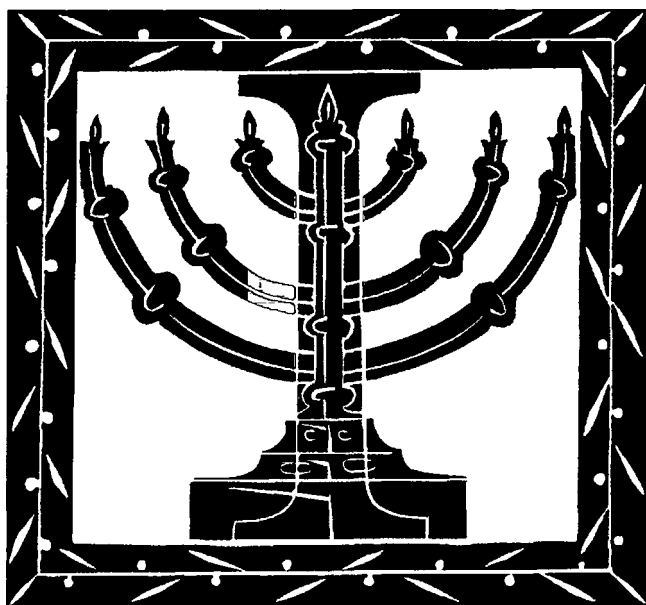
10 Visas kraštas nuo Gebos iki Rimono į pietus nuo Jeruzalės bus paverstas lyguma. Bet Jeruzalė pasiliks aukštai savo vietoje nuo Benjamino vartų iki Senųjų vartų vietos – Kampo vartų, ir nuo Hananelio bokšto iki karaliaus vyno spaudyklų. ¹¹Ji bus pilna žmonių, nes ji niekad daugiau nebus pasmerkta sunaikinti. Jeruzalė bus saugi vieta gyventi.

12 O rykštė, kuria VIEŠPATS nuplaks visas tautas, kariaujančias su Jeruzale, yra tokia: jų kūnai supus jiems bestovint ant kojų, jų akys išpus akiduobėse ir jiems liežuviai supus burnose. ¹³Tą dieną kils toks didelis VIEŠPATIES sukeltas sąmyšis, kad kiekvienas žmogus stvers kaimyno ranką ir kiekvieno žmogaus ranka bus iškelta prieš kaimyno ranką. ¹⁴Net Judas stos į mūšį Jeruzalėje. Bus surinkti visų

aplinkinių tautų turtai – auksas, sidabras ir didelės krūvos drabužių. ¹⁵Tokia pat rykštė užklups arklius, mulus, kupranugarius, asilus ir bet kokius gyvulius, esančius tose stovyklose.

16 O išlikusieji gyvi tarp tautų, atžygiavusių prieš Jeruzalę, atkils metai po metų pagarbinti Karaliaus, Galybių VIEŠPATIES, ir švęsti Palapinių iškilmės. ¹⁷Jei kuri nors iš šeimų žemėje neatkiltų pagarbinti Karaliaus, Galybių VIEŠPATIES, negaus sau lietaus. ¹⁸Jei Egipto šeima neatkils ir nenorės atvykti, ištiks ir juos rykštė, kuria VIEŠPATS plaka tautas, neatkylančias Palapinių iškilmės švęsti. ¹⁹Tokia bus bausmė Egipto ir bausmė tautų, kurios neatkyla švęsti Palapinių iškilmės.

20 Tą dieną net varpeliai ant žirgų turės įrašą: „Pašvęstas VIEŠPAČIUI“. Verdami katilai VIEŠPATIES Namuose bus taip šventi, kaip šventi dubenys ties VIEŠPATIES aukuru. ²¹Kiekvienas verdamas katilas Jeruzalėje ir Jude bus šventas Galybių VIEŠPAČIUI. Visi, norintys atnašauti auką, ateis ir naudos juos {savo aukos mėšai} virti. Tą dieną nebebus daugiau pirklių VIEŠPATIES Namuose.

MALACHIJO
KNYGA

Malachijo knygos autorius yra bevardis pranašas. Jo vardas “Malachi”, kuris reiškia “Mano pasiuntinys”, turbūt yra tik pavadinimas, paimtas iš pačios knygos (žr. Mal 1,1; 3,1). Tačiau knyga daug pasako apie pranašą — bevardį įkvėptąjį knygos autorių — ir jo istorinį laikotarpį. Istorinis knygos fonas liudija, kad jis gyveno ir reiškėsi kaip pranašas tarp 500-450 m. prieš Kristų potremtinėje Sandoros bendrijoje. Jo pranašiškas žodis buvo skirtas Šventykloi ir kunigystei bei jos įpareigojimams. Jis dažnai kalba apie Sandorą su Dievu (žr. Mal 2,4.5.8.10.14; 3,1) ir rodo didelę pagarbą kunigiškajam “mokymui” (žr. Mal 2,6-9). Vietoj pranašavimų stiliaus Malachijas naudoja savitą “klausimo ir atsakymo” būdą Dievo žodžiui perduoti. Tačiau jo požiūris į nuodėmę, teisną, grįžimą prie Dievo ir Viešpaties dienos atėjimą (žr. Mal 3,1-5.7; 4,1-3.6) liudija jį buvus Dievo pašauktu pranašu.

Pagrindinė pranašo Malachijo tema yra ištikimybė Viešpaties sandorai ir įpareigojimams. Jis smerkia kunigus už Šventyklos apeigų suteršimą bei žmonių klaidinimą (žr. Mal 1,6-2.9; 3,3-4) ir įpareigoja savo tautiečius būti ištikimus žmonoms iš tikėjimo bendrijos bei auginti “dorą šeimą” (žr. Mal 2,13-16). Ragindamas Izraelį būti ištikimą, Malachijas duoda stebinančius aprašus ir apie pagonių Dievo garbinimą (žr. Mal 1,11.14b), ir apie idealų kunigą (žr. 2,5-7), ir apie palaimą, kurią neša klusnumas Sandorai (žr. Mal 3,10-12.16-17; 4,2-3). Be to, jis pabrėžia, kad visi bendruomenės nariai turi tą patį Kūrėją (žr. Mal 2,10) ir praturtina Viešpaties dienos sąvoką paskirto šauklio atėjimu (žr. Mal 3,1-4; 4,5-6). Pasiuntinys, kuris “paruošia kelią” (Mal 3,1), ir Elijo grįžimas padėjo Naujojo Testamento evangelistams susieti Malachijo pranašystę su Mesijo — Kristaus atėjimu (žr. Mk 1,2; Mt 11,7-15; Lk 1,16-17).

Malachijo amžius vertė tikėjimo bendriją klausti: “Kur yra Dievo teisingumas?” Pranašas atsako, kad ateina Viešpaties diena. Tą dieną Dievas sukurs pasaulyje naują darną, kurioje teisingumas bus pergalingas.

Malachijo knygos metmenys:

A.	Izraelio nuodėmės	1,1-2,16
B.	Dievo teismas ir gailėstingumas	2,17-3,24

A. IZRAELIO NUODĖMĖS

1 Ištarmė.*
VIEŠPATIES žodis Izraeliui per Malachiją.

Dievo meilė Izraeliui

- 2 Mylėjau jus, – kalbėjo VIEŠPATS.
Bet jūs klausiate: “Kaip mus mylėjai?”
Argi Esavas ne Jokūbo brolis? –
tai VIEŠPATIES žodis.
O tačiau aš mylėjau Jokūbą,
3 bet nekenčiau Esavo.*
Paverčiau jo kalnus tyrais,
atidaviau jo paveldą dykumos
šakalams.
4 Jei Edomas mano: “Nors mes ir
sutriuškinti,
bet atstatysime griuvėsius”, –
taip kalbėjo Galybių VIEŠPATS:
“Jie gali statyti,
bet aš nugriausiu.
Jie bus žinomi kaip nedorybės šalis,
kaip tauta, ant kurios VIEŠPATS
pyksta amžinai”.
5 Tai matysite savo akimis ir sakysite:
“Didis yra VIEŠPATS
net už Izraelio ribų!”
Viešpats peikia kunigus.
6 Sūnus gerbia savo tėvą
ir tarnas savo šeimininką.
Taigi jei esu tėvas,
tai kur yra man priklausanti garbė?

Ir jei esu šeimininkas,
tai kur yra man priklausanti
pagarba, –
taip Galybių VIEŠPATS sakė jums,
kunigai, niekinantys mano vardą.
Klausiate: “Kuo mes paniekinome
tavo vardą?”
7 Atnašaudami suterštą atnašą ant
mano aukuro!
Klausiate: “Kuo mes ją suteršėme?”
Manydami, kad VIEŠPATIES stalą
galima niekinti!
8* Kai atnašaujate aklius gyvulius aukai,
ar tai nėra bloga?
Kai atnašaujate raišą ar nesveiką
gyvulį,
ar tai nėra bloga?
Pamėgink nunešti tai savo
valdytojui,
ar patiksi jam, ar jis bus tau
malonus? –
kalbėjo Galybių VIEŠPATS.
9 Dabar jūs pamėginkite maldauti
Dievą malonės!
Ar bus jis mums maloningas?
Tai yra jūsų kaltė!
Argi jis galėtų būti malonus
kam nors iš jūsų? –
kalbėjo Galybių VIEŠPATS.
10* Oi, kad kas nors iš jūsų
užrakintų [Šventyklos] duris, –
nebekurtumėte ugnies tuščiai ant
mano aukuro!
Nemalonūs jūs man, –

1,1-5: Mintis nuo Esavo asmens pereina prie jo palikuonių – Edomo – ir nuo Jokūbo asmens prie jo palikuonių – Izraelio. Esavas ir Jokūbas buvo broliai dvyniai. *Mylėjau*: daviau pirmenybę; *nekenčiau*: neišsirinkau, nors Esavas ir buvo pirmagimis sūnus. *Mylėjau* ir *nekenčiau* Šventojo Rašto kontekste reiškia Dievo laisvę išsirinkant – pirmenybės davimą ne pagal žmonių nuostatus, bet pagal savo malonę. Mums įprasta žodžiais *mylėti* ir *nekęsti* išreikšti

meilės ir neapykantos jausmus. Žr. Rom 9,13.
1,8: Mozės įstatymas draudė aukoti raišą, li-guistą ar aklą gyvulį. Žr. Kun 22,17-25; Įst 17,1.
1,10-11: Nenuoširdžios Judo žmonių aukos Vieš-pačiui nepatinka. Jam labiau patinka pagonių tau-tų aukos. Jos paankstina tyrą mesijinių laikų auką – vienkartinę ir visuotinę Mesijo auką. Katalikų Bendrija šv. Mišių auką sieja su šia Jėzaus – Dievo Mesijo, arba Kristaus, auka.

- kalbėjo Galybių VIEŠPATS, –
atnašų iš jūsų rankų nepriimsiu.
- 11 Juk nuo saulės patekėjimo lig
jos nusileidimo
mano vardas yra didis tautoms.
Visur smilkalai ir švarios atnašos
aukojamos mano vardui,
nes didis yra mano vardas tautoms, –
kalbėjo Galybių VIEŠPATS.
- 12 Bet jūs suteršiate jį,
kai sakote: “Viešpaties stalas yra
suterštas,
todėl ir maistas ant jo gali būti
niekam tikęs”.
- 13 Netgi sukdami nosį nuo manęs,
sakote:
“Oi, koks vargas!” –
kalbėjo Galybių VIEŠPATS.
Atnešate, kas pavogta ar raiša, ar
liguista, –
ir tai jūs atnešate kaip auką!
Nejau aš priimsiu ją iš jūsų rankų? –
kalbėjo VIEŠPATS.
- 14 Tebūna prakeiktas melagis,
kuris turi kaimenėje gerą gyvulį ir
pažada jį,
bet aukoja Viešpačiui, kas yra
niekam tikę,
nes aš esu didis Karalius, –
kalbėjo Galybių VIEŠPATS, –
ir mano vardas įkvepia pagarbą
tautoms.

2 O dabar, kunigai, šis įsakymas yra
jums. ²Jei neklausysite ir nepaimsite
į širdį, kad reikia gerbti mano vardą, –
kalbėjo Galybių VIEŠPATS, – prakeiksiu
jus ir pakeisiu visa, kas neša jums palai-
mą, prakeikimu. Taip jau ir padariau, nes

jūs neimate į širdį. ³Štai grasinsiu jūsų
palikuonims, drėbsiu jums į veidą mėšlą,
mėšlą jūsų iškilmų atnašų, ir numesiu
nuo sąvės jus kartu su tuo mėšlu [iš savo
Artumo].

⁴ Taigi žinokite, kad siunčiau šį įsaky-
mą dėl to, idant tvertų mano sandora su
Leviu, – kalbėjo Galybių VIEŠPATS. ⁵Ma-
no sandora su juo buvo sandora gyvenimo
ir gerovės, kurią aš jam daviau, ir pa-
garbios baimės, kurią jis man parodė. Jis
gyveno jausdamas mano vardui pagarbą
baimę. ⁶Tikras mokymas ėjo iš jo bur-
nos, nieko neteisaus nebuvo rasta jo lū-
pose. Dorai ir sąžiningai jis man tarnavo,
daugelį atitraukė nuo kaltės. ⁷Juk kunigo
lūpos turi saugoti žinojimą, o žmonės turi
ieškoti mokymo iš jo lūpų, nes jis yra
Galybių VIEŠPATIES pasiuntinys. ⁸Bet jūs
nuklydote nuo to kelio, suvedžiojote dau-
gelį savo mokymu, sulaužėte Levio sando-
rą, – kalbėjo Galybių VIEŠPATS. ⁹Todėl aš
savo ruožtu paniekinsiu ir pažeminsiu jus
visos tautos akyse dėl to, kad nesilaikėte
mano kelių ir šališkai elgėtės mokydami.

Tautos neištikimybė Dievui ^{10*} Ar-
gi ne vieną mes visi turime tėvą? Argi ne
tas pats vienas Dievas mus sukūrė? Tai
kodėl neištikimai elgiamės vienas su kitu,
paniekdami mūsų protėvių sandorą?
¹¹ Judas buvo neištikimas, bjaurūs dalykai
buvo daromi Izraelyje ir Jeruzalėje. Judas
išniekino VIEŠPATIES mylimą šventovę ir
paėmė sau žmona svetimo dievo dukterį.
¹² Tėpašalina VIEŠPATS žmogų, kuris tai
daro, iš Jokūbo palapinių – ir liudytoją,
ir gynėją, ir atnašaujantį auką Galybių
VIEŠPAČIUI!

2,10-16: Mišrios vedybos tarp izraeliečių ir sve-
timtaučių buvo Mozės Įstatymo uždraustos (žr.
Įst 7,1-4). Po Babilonijos tremties šis įsakymas buvo
griežtai vykdomas (žr. Ezd 9-10). Mišrios vedy-
bos šiame tekste laikomos Sandoros sulaužymu (10-oji
eilutė), o tai darė mišriomis vedybomis nusikal-

tusius asmenis nemalonus Dievui (13-oji eilutė).
Dar labiau smerkiami buvo izraeliečiai, palikę iz-
raelietes žmonas (14-16 eilutės). Laipsniškas grįži-
mas prie pirmųjų neišskiriamos moterystės
idealo buvo įgyvendintas Naujajame Testamente
Kristaus mokymu. Žr. Mt 19,3-12.

13 Ir tai jūs darote: jūs aplyjate ašaromis verkdami ir dūsaudami VIEŠPATIES aukurą dėl to, kad jis arsisako pažvelgti į jūsų auką ar ją maloniai priimti iš jūsų rankų. ¹⁴Jūs klausiate: “Dėl ko taip?” Dėl to, kad VIEŠPATS buvo liudininkas, kai tu tapai neištikimas savo jaunystės žmonai, nors ji yra tavo draugė ir per sandorą tavo žmona. ¹⁵Argi ne tas pats vienas Dievas ją sukūrė? Jo yra ir kūnas, ir dvasia. Ir ko tas pats vienas Dievas trokšta? Dievo duotų palikuonių. Taigi pažvelkite į save ir neleiskite nė vienam tapti neištikimam savo jaunystės žmonai. ¹⁶Aš nekenčiu skyrybų, – kalbėjo VIEŠPATS, Izraelio Dievas, – ir dangstymosi smurtu tarsi drabužiu, – kalbėjo Galybių VIEŠPATS. Taigi atkreipkite dėmesį į save ir nebūkite neištikimi.

B. DIEVO TEISMAS IR GAILESTINGUMAS

17 Savo kalbomis jūs nuvarginote VIEŠPATĮ, tačiau klausiate: “Kuo mes jį nuvarginome?” Ogi sakydami: “Visi, kas daro pikta, yra geri VIEŠPATIES akyse, tokie jam patinka” arba klausdami: “Kur yra teisingumo Dievas?”

3 Sandoros pasiuntinys ¹Tikėk manimi! Siunčiu savo pasiuntinį* pirma savęs parengti man kelio. Staiga ateis į savo Šventyklą Viešpats, kurio jūs ieškote. Sandoros pasiuntinys, kurio jūs trokštate, tikrai jau ateina, – kalbėjo Galybių VIEŠPATS. ²Bet kas gali išverti jo atėjimo dieną ir kas gali išsilaikyti jam pasirodžius? Juk jis yra kaip lydytojo ugnis ir kaip skalbėjų šarmas. ³Jis sėdės kaip

sidabro lydytojas bei valytojas ir jis valys Levio palikuonis bei lydys juos kaip auksą ir sidabrą tol, kol jie neaukos teismo atnašų VIEŠPAČIUI. ⁴Tuomet Judo ir Jeruzalės atnašos bus taip malonios VIEŠPAČIUI, kaip senovės dienomis ir praeities metais.

⁵Pasirodysiu pas jus teismui ir tuojuo liudysiu prieš raganius, prieš svetimautojus, prieš melagingai prisiekiančius, prieš tuos, kurie apgauna samdinį dėl algos, skriaudžia našlę ir našlaitį, prieš tuos, kurie atstumia ateivį ir manęs nebijo, – kalbėjo Galybių VIEŠPATS.

⁶* Aš esu VIEŠPATS, – aš nesikeičiu. Todėl jūs, Jokūbo vaikai, nepražuvote. ⁷Nuo pat savo protėvių dienų jūs atsitraukėte nuo mano įstatų ir jų nesilaikėte. Sugrįžkite pas mane, ir aš pas jus sugrįšiu, – kalbėjo Galybių VIEŠPATS. Bet jūs sakote: “Kaip mes sugrįšime?”

⁸Ar gali žmogus apsukti Dievą? Tačiau mane jūs apskate! Bet jūs klausiate: “Kuo tave mes apsakame?” Savo dešimtinėmis ir atnašomis! ⁹Prakeikimą esate užsitraukę, nes mane apskate – visa jūsų gentis! ¹⁰Atneškite visą dešimtinę į sandėlį,* kad būtų maisto mano Namuose, ir taip mane išmėginkite, – kalbėjo Galybių VIEŠPATS. Aš tikrai atidarysiu jums dangaus langus ir pilte apipilsiu jus visokeriopa palaima. ¹¹Dėl jūsų taip sudrausiu skėrius, kad jie nesunaikins jūsų žemės derliaus, ir jūsų vynmedis laukuose nebus be vaisių, – kalbėjo Galybių VIEŠPATS. ¹²Visos tautos laikys jus laimingais, nes jūs būsite malonumų kraštas, – kalbėjo Galybių VIEŠPATS.

3,1: ... savo pasiuntinį... pirma savęs: 23-oje eilutėje šis pasiuntinys yra vadinamas Eliju. Mt 11,10 tekste šiuos žodžius cituoja Kristus ir susieja juos su Jonu Krikštytoju, kuris paruošė kelią Išganytojo atėjimui. Žr. Mt 3,1-4,11-12; 17,10 – 13;

Mk 1,2-8; Lk 3,2-18; Jn 1,31-34.

3,6-7: Dievas ištikimai vykdo savo pažadus. Jis nepaliks izraeliečių, nes jie dar tebėra jo tauta.

3,10: ... sandėlį: Šventyklos iždas.

Dievo gailėstingumas ¹³Įžūliai kalbėjote prieš mane, – tarė VIEŠPATS. Tačiau klausiate: “Ką mes kalbėjome prieš tave?”

¹⁴Jūs sakėte: “Dievui tarnauti neapsimoka. Kokia mums nauda iš to, kad vykdomė jo įpareigojimus ar vaikštinėjame kaip raudotojai Galybių VIEŠPATIES akivaizdoje? ¹⁵Nūnai įžūliuosius laikome laimingais, nes nedorėliai ne tik puikiai gyvena, bet ir bausmės išvengia, kai gundo Dievą savo darbais!”

¹⁶Taip bijantieji VIEŠPATIES kalbėjo vienas kitam. VIEŠPATS atkreipė dėmesį ir išgirdo, – jo akivaizdoje buvo užrašyti atminimo knygoje* tie, kurie bijojo VIEŠPATIES ir pasitikėjo jo vardu. ¹⁷Jie bus mano, – kalbėjo Galybių VIEŠPATS, – ypatingas mano paveldas tą dieną, kurią veiksiu. Pasigailėsiu jų, kaip pasigaili tėvai vaikų, kurie jiems tarnauja. ¹⁸Tuomet vėl pamatysite skirtumą tarp teisiojo ir nedorėlio, tarp tarnaujančio Dievui ir jam netarnaujančio.

Viešpaties diena arti ¹⁹Štai! Arti ta diena, liepsnojanti kaip krosnis! Visi įžūlieji ir nedorėliai bus ražiena, – ateinanti diena juos taip sudegins, – kalbėjo Galybių VIEŠPATS, – kad nepaliks jiems nei šaknies, nei šakos. ²⁰Bet jums, bijantiems mano vardo, patekės teisumo saulė, skleidžianti gydančius spindulius. Jūs išeisite šokinėdami tarsi veršiukai, išleisti iš gardo. ²¹Sutrypsite nedorėlius, nes jie bus pelenai po jūsų kojų padais tą dieną, kai aš veiksiu, – kalbėjo Galybių VIEŠPATS.

²²Atsiminkite mano tarno Mozės mokymą – įsakymus ir potvarkius, kuriuos daviau jam prie Horebo, skirtus visam Izraeliui.

²³Štai! Pirm negu ateis ši didinga ir baisi diena, atsiųsiu jums pranašą Eliją.* ²⁴Jis atvers tėvų širdis vaikams ir vaikų širdis tėvams taip, kad atėjęs neužgauciau viso krašto pražūtimi.

{Štai! Pirm negu ateis ši didinga ir baisi diena, atsiųsiu jums pranašą Eliją}*

3,16: ... *atminimo knygoje*: nuoširdžių Dievo bičiulių sąrašė. Žr. Iš 32,32.

3,23: ... *Eliją*: žr. 2 Kar 2,11. Elijas buvo pamintas nuo žemės ugningame vežime. Čia kalbama apie jo grįžimą. Žydų tikėjimo kraitis tai suprantą žodiškai; Kristus pareiškia, kad tai įvyko

Jono Krikštytojo veikloje (žr. Mt 17,10-13).

3,24: Šie žodžiai pažodiškai pakartoja 23-ąją eilutę. Jie buvo perrašinėtojų pridėti smulkesnėmis raidėmis prie Malachijo knygos, nes norėta pabrėžti, kad Mažųjų pranašų rinkinys nesibaigia pražūties grąsinimu.

NAUJASIS TESTAMENTAS

IVADAS Į NAUJĄJĮ TESTAMENTĄ

EVANGELIJOS IR JŲ TYRINĖJIMAS

Literatūrinis evangelijų savitumas

Mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus Naujojo Testamento branduolį sudaro keturios kanoninės knygos – *evangelijos*¹, skelbiančios pasauliui gerąją naujieną apie Jėzų Išganytoją. Tai Evangelija pagal Matą, Morkų, Luką ir Joną.

Rašoma ne “Mato” evangelija, bet “pagal Matą” ir t. t., pagerbiant seniausią bažnytinę tradiciją, palikusių mums tokias evangelijų antraštes. Ir iš tiesų, pasak senovės Bažnyčios rašytojų šv. Irenėjo († apie 202 m.) ir Origeno († apie 253 m.), *tėra viena* Jėzaus Kristaus Evangelija, užrašyta keturiais variantais, kurie vadinami *pagal* evangelistų vardus.

Trys pirmosios evangelijos (pagal Matą, Morkų ir Luką) daugeliu atžvilgių labai panašios ir todėl vadinasi *sinoptinės*², t. y. tokios, kurias galima tarsi vienu žvilgsniu aprėpti.

Pasaulinės raštijos fone evangelijos pasirodo kaip naujo, ligi tol neregėto tipo literatūros kūriniai; jų pareikalavo visiškai savitas krikščionybės gyvenimas žydų bei pagonių aplinkoje. Nuo kitų senovės pasaulio knygų evangelijos skiriasi turiniu ir tikslais. Jos alsuoja gyvu tikėjimu, kad jų skelbiamas Jėzus nugalėjęs mirtį sėdi Dievo Tėvo dešinėje³ kaip istorijos Viešpats, o kartu gyvena ir veikia savo įsteigtoje Bažnyčioje pagal savo pažadą: “Ir štai aš esu su jumis per visas dienas iki pasaulio pabaigos” (Mt 28,20). Evangelijų uždaviniai: įkvėpti tikėjimą į Kristų tiems, kurie jo dar nepažino, sustiprinti tikėjimą tų, kurie jau yra jį priėmę (žr. Jn 20,31; Lk 1,4). Evangelijos, kaip ir kitos NT knygos (Apaštalių darbai, jų Laiškai ir Apreiškimas Jonui), – ne teoretiko svarstymai ir ne abejingo stebėtojo užrašai ar metraščiai, bet rašytinė apaštališkoji tarnystė.

Apaštalai skelbė Dievo žodį autoritetingai, įgalioti paties Kristaus: “Man duota visa valdžia danguje ir žemėje. Tad eikite ir padarykite mano mokinius visų tautų žmones...” (Mt 28,18-19). Šis apaštalių skelbimas, ilgainiui surašytas evangelijų forma, visuomet Bažnyčioje buvo laikomas tikru *Dievo laišku* žmonėms. “Šventosiose knygose dangaus Tėvas nuolat susitinka su savo vaikais ir su jais kalbasi”, sako Vatikano II Susirinkimo dogminė konstitucija apie Apreiškimą⁴.

1: *Kanoninės knygos* – Bažnyčios pripažintos Dievo įkvėptomis ir įeinančiomis į Šventąjį Raštą. 46 kanoninės knygos, parašytos prieš Kristaus gimimą, sudaro Šventojo Rašto Senąjį Testamentą, 27 knygos, parašytos Jėzaus apaštalių ir jų mokinių, – Naująjį Testamentą. Evangelija (gr. *euangelion*) – geroji naujiena.

2: *Sinopsė* (gr. *synopsis*) – apžvalga.

3: Pagal Šventojo Rašto vartosena *sėdi Dievo Tėvo dešinėje* reiškia *viešpatauja su Dievu Tėvu ir turi tokią pačią garbę kaip jis*.

4: Vatikano II Susirinkimo nutarimai. – V.-K., 1969, p. 21.

Trumpai apie NT tyrinėjimus

Visi krikščionys pripažįsta, kad Šventojo Rašto knygos yra Dievo *įkvėptos*, bet kartu yra ir jas parašiusių žmonių, vad. hagiografų⁵, kūriniai. Minėtoji konstitucija sako: “Kas Šventajame Rašte surašyta ir skelbiama, yra Dievo apreiškta ir parašyta Šventosios Dvasios įkvėpimu. <...> Šventosioms knygoms parašyti Dievas pasirinko žmones, kuriuos panaudojo su jų sugebėjimais ir galiomis, kad, jam veikiant juose ir per juos, jie, kaip tikri autoriai, surašytų visa tai ir tik tai, ko jis norėjo”⁶.

Kaip matome, Bažnyčios mokymas apie šventųjų knygų įkvėpimą neneigia hagiografų autorystės, vadinasi, neneigia ir tų istorinių bei visuomeninių aplinkybių, kuriomis brendo ir formavosi užrašysimas Dievo žodis. Dievas naudojosi žmogumi – autoriumi, nepažeisdamas jo prigimties bei asmens kilnumo, nepaneigdamas šventojo rašytojo laisvės ir tų konkrečių sąlygų, kuriomis jis subrendo ir darbavosi. Kitaip Bažnyčia neskeltų, kad ne tik Dievas, bet ir žmonės yra tikri įkvėptųjų knygų *autoriai*. Galėtume pasakyti, kad Dievas įkvėpė šventajam autoriui mintis, idėjas ir norą jas užrašyti, bet Dievo valia buvo tokia, kad jis visa tai išsakytų savo meto vaizdais bei sąvokomis, savo paties stiliumi ir kalba.

Todėl Šventąjį Raštą reikia ne tik teologiškai tyrinėti, bet ir nušviesti istorinių bei visuomeninių mokslų šviesa. Filologinis ir istorinis Šventojo Rašto nagrinėjimas parengia medžiagą teologiniam jo aiškinimui. Konstitucija apie Apreiškimą taip apibendrina pastarųjų dešimtmečių tyrinėjimų kryptį:

“Kadangi Dievas Šventajame Rašte kalbėjo per žmones žmogišku būdu, tai Šventojo Rašto aiškintojas, norėdamas suvokti, ką Dievas troško pranešti, privalo rūpestingai ištirti, ką hagiografai iš tikrųjų norėjo pasakyti ir ką jų žodžiais troško pareikšti pats Dievas.

Siekiant suvokti hagiografų užmojus, reikia atsižvelgti ir į literatūrinius žanrus, nes labai skirtingais būdais skelbiama ir išreiškiama tiesa istorinėse, pranašinėse, poetinėse ir kitų rūšių knygose. Be to, aiškintojui būtina ištirti prasmę, kurią hagiografas atitinkamomis sąlygomis, pagal savo laikotarpio ir savo kultūros lygį norėjo išreikšti ir išreiškė, naudodamasis ano meto literatūriniais žanrais. Siekiant teisingai suprasti, ką šventasis autorius norėjo pareikšti raštu, būtina rūpestingai atsižvelgti į hagiografo laikų jauseną, kalbėseną bei pasakojimo būdus. Būtina taip pat atsižvelgti ir į papročius, būdingus ano meto žmonių tarpusavio santykiams.

Kadangi Šventasis Raštas turi būti skaitomas ir aiškinamas ta pačia dvasia, kuria buvo surašytas, tikrosios šventųjų tekstų prasmės atradimui ne mažiau būtina rūpestingai atsižvelgti į viso Šventojo Rašto turinį ir vienybę, turint prieš akis visą Bažnyčios Tradiciją ir tikėjimo analogiją”⁷.

5: *Hagiografas* (gr. *hagiographos*) – šventų raštų rašytojas.

6: Vatikano II Susirinkimo nutarimai, p. 16.

7: Vatikano II Susirinkimo nutarimai, p. 16-17. – *Tikėjimo analogija* vadinama vidinė sąsaja tarp įvairių tikėjimo tiesų, kylanti iš viso Apreiškimo

vientisumo. Vienas Dievas visa yra apreiškęs. Taigi atskiros Apreiškimo dalys ir atskiri teiginiai neprieštarauja vieni kitiems ir visumai. Remiantis šiuo principu, pavieniai teiginiai aiškinami pagal visumą ir vieni pagal kitus.

Šiais būdais ir naudojasi šiuolaikinis biblistikos⁸ mokslas, tyrinėjantis Šventojo Rašto kilmę ir prasmę

Jau 1943 m. popiežiaus Pijaus XII enciklika *Divino afflante Spiritu* nurodė katalikų egzegetams⁹, kad jie privalo išmanyti ir vartoti moderniuosius literatūros kritikos metodus, rūpestingai susipažinti su semitų tautoms būdingais literatūriniais žanrais bei vaizdavimo būdais, neaplenkti nei archeologinių tyrinėjimų, nei istorijos mokslo laimėjimų, galinčių padėti atkurti senovės autorių pasaulėvaizdį¹⁰.

Popiežiaus Pauliaus VI patvirtinta Popiežinės biblinės komisijos 1964 m. balandžio 21 d. instrukcija Šventojo Rašto klausimais visiškai aiškiai pripažino mokslinių tyrinėjimų laisvę ir reikalą naudotis nekatalikų biblistų laimėjimais; beje, instrukcija rekomendavo vartoti ir "formų istorijos metodo" sveikuosius elementus¹¹. Tai rodo aiškų Katalikų Bažnyčios troškimą, kad Šventajam Raštui geriau suprasti ir išnagrinėti būtų vartojami visi naujausi mokslų laimėjimai.

Teksto kritika

Evangelijų pačių pirmųjų nuorašų neišliko dėl dviejų priežasčių: viena, persekiojimų laikais krikščionių raštus naikindavo pagony, o kartais ir patys krikščionys, nenorėdami, kad jie pakliūtų persekiotojams į rankas; antra, tais laikais vartota augalinė rašomoji medžiaga – papirusas – buvo labai nepatvari. Vis dėlto sauso klimato kraštuose, ypač Egipte, yra išlikę daug ant papiruso rašytų evangelijų ištraukų. Žinomiausi yra vad. Railendo, Magdalenos, Čester–Byčio ir Bodmero papirusai (II a. vid. – III a. pr.).

IV a. po Kr. buvo išrasta labai patvari rašomoji medžiaga iš galvijų odos, vad. pergamentas. Iš tų laikų turimi keli išsamūs bei tikslūs Šventojo Rašto kodeksai (nuorašai): Vatikano ("B") ir Sinajaus ("Aleph" arba "S") – iš IV a., Aleksandrijos ("A") ir Efrema ("C") – iš V a. Vėlesnių pergamentų daug, bet mokslininkai, savaime aišku, labiau vertina senuosius kodeksus.

Brangindami Kristaus ir apaštalų palikimą, krikščionys labai rūpestingai perrašinėjo NT tekstus. Vis dėlto perrašinėjant nebuvo įmanoma išvengti netikslumų, apsirikimų, bent menkų pakeitimų. Perrašinėtojai, norėdami paspartinti darbą ir sutaupyti brangios rašomosios medžiagos, vartodavo daug santrumpų, praleisdavo arba sujungdavo kai kurias raides. Vėliau, perrašant iš tokio nuorašo, ypač aptrinto ar sutrūnijusio, kai kurie žodžiai galėjo būti iššifruojami netiksliai. Kadangi trys sinoptinės evangelijos panašios, tai sunkiai įskaitomas žodis ar sakiny, kartais būdavo nurašomas iš kitos evangelijos atitinkamos vietos. O kitas perrašinėtojas, turėdamas geresnį egzempliorių, nurašydavo nepakeitęs.

Kyla klausimas: ar mūsų turimas NT graikiškasis originalas yra *patikimas* (autentiškas), ar perrašinėtojai jo nebus iškraipę?

8: *Biblistika* – mokslas apie Bibliją. *Biblija* (gr. *biblia* – knygos) – Šventasis Raštas. *Biblistas* – Biblijos tyrinėtojas.

9: *Egzegetas* – Šventojo Rašto tyrinėtojas-aiškintojas.

10: Žr. H. Denzinger, A. Schönmetzer. *Enchiridion symbolorum* 34. – Barcinonae, Friburgi Br., Romae, Neo-Eboraci, 1967, Nr. 3826, 3830.

11: Ten pat, Nr. 3999a.

Šį klausimą kaip tik sprendžia *teksto kritikos metodas*. Jis labai išplėtotas daugelio mokslininkų, tyrinėjančių ne tik Šventąjį Raštą, bet ir visus visokiausius senųjų amžių raštus. Čia reikalingas be galo kruopštus darbas. Reikia peržiūrėti šimtus įvairių laikų ištisinių nuorašų ir tūkstančius didesnių ar mažesnių teksto nuotrupų; paskui sugretinti visus šiuos tekstus ir kalbotyros, istorijos ir kt. priemonėmis atrinkti senesnius, patikimesnius; galiausiai pabandyti išaiškinti pavienių egzempliorių ar jų grupių savybumus.

Apie šimtą metų trunkantis daugelio mokslo įstaigų darbas yra atnešęs itin rimtų vaisių:

a. Įsitikinta, kad turime labai senų Naujojo Testamento egzempliorių: II – III a. nuotrupų ir ištisą IV a. tekstą. Šiuo atžvilgiu NT būklė kur kas geresnė negu graikų literatūros klasikų, kurių seniausieji rankraščiai tesiekia bizantinio renesanso laikus (IX – XI a.). Pavyzdžiui, seniausieji filosofo Platono tekstai, laikomi Oksfordo universiteto bibliotekoje, yra nurašyti 859 m.

b. Įvairių rankraščių skirtingumai nedideli ir neesminiai. Tik retkarčiais kai kuriuose nuorašuose pasitaiko įterptas koks žodis ar sakinelis, paprastai paimtas iš kitos evangelijos gretimos vietos. Svarbesnių skirtingumų atvejais šio vertimo tekste skaitytojai ras variantą, kurį mokslininkai ir Bažnyčia laiko patikimiausiu, o išnašose bus nurodoma, kaip tas posakis pateikiamas kai kuriuose kituose rankraščiuose. Šitaip patys skaitytojai galės įsitikinti, jog skirtumai yra menki ir neliečia nei tikėjimo turinio, nei kurių nors svarbesnių Jėzaus gyvenimo faktų.

Pirminių tekstą atkurti labai padeda NT citatos ir komentarai seniausiųjų krikščionių rašytojų veikaluose. Daugelis I a. pabaigos ir II a. dokumentų cituoja šventuosius tekstus. Iš šių citatų mes sužinome, koks anuo metu buvo originalas. Pagaliau senovinį tekstą geriau pažįstame ir iš senųjų vertimų į įvairias kalbas. Pavyzdžiui, Šiaurės Afrikos krikščionių vyskupas Kiprijonas vartoja labai seną vertimą į lotynų kalbą (versio Afra), atliktą apie 200 m. Dar minėtini IV a. sirų, koptų, armėnų vertimai.

Pagal visą minėtąją medžiagą mokslškai patikrintas graikiškasis NT tekstas praktiškai nesiskiria nuo I a. originalo. Kurto Alando vadovaujamos biblistų grupės parengtas toks leidinys imtas pagrindu 1979 m. paskelbtai naujai lotyniškai Vulgatai ir šiam antrajam lietuviškam NT leidimui.

Literatūrinės kritikos metodai

Teksto kritikos uždavinys – nustatyti autentišką NT tekstą, o literatūrinės kritikos metodais stengiamasi suvokti to teksto *literatūrinį* pobūdį, jo *atsiradimo* procesą, aplinkybes, tikslus ir pan.

Apie 1920 m. pagarsėjo vad. formų istorijos metodas – „Formgeschichtliche Methode“, arba tiesiog „Formgeschichte“. Jos kūrėjai buvo keli vokiečių protestantų tyrinėtojai, iš kurių žymiausi – M. Dibelijus (M. Dibelius) ir R. Bultmanas (R. Bultmann). „Formų istorija“ – tai būdas, kuriuo tyrinėjamas evangelijų teksto žodinis formavimasis. „Formomis“ čia vadinami smulkesni teksto gabalėliai; vieni iš jų turi pasakojimo, kiti – maldos ar giesmės, kiti dar kokį kitokį pobūdį. Norėdami pasekti krikščio-

niškojo žodinio mokymo (vėliau užfiksuoto evangelijose) raidą, šie tyrinėtojai lygina atskirus jo vienetų su anų laikų žydų ir pagonių tautų liaudies kūryba. Jie mat laikė evangelistus kompiliatoriais, o tikruoju žodinio padavimo kūrėju – tikinčiųjų bendruomenę. Atskirus padavimo vienetų esą geriausiai galima suprasti išnagrinėjus tą gyvenimišką aplinką („Sitz im Leben“), kurioje jie galėjo susiformuoti. Vienos formos kūrėsi misijinėje situacijoje, kitos – katechetinėje, dar kitos – liturginėje. *Misi-jų* veikla stengiasi įtikinti žydus, kad Jėzus yra Mesijas, o pagonis – kad jis yra vienatinis Dievo Sūnus. *Katechezėje* buvo mokomi tikėjimo tiesų bei krikščioniško gyvenimo taisyklių katechumenai ir neseniai priėmę Krikštą krikščionys. *Liturginiuose* susirinkimuose buvo švenčiama Eucharistijos paslaptis, atliekamos sakramentų apeigos, giedama ir meldžiamasi¹². Visi šie tikinčiųjų bendruomenės poreikiai, pasak Bultmano, ir suformavę atskirus žodinio padavimo elementus. Šitaip susiklostęs žodinis padavimas rodąs pirmųjų krikščionių tikėjimą į Kristų, bet maža pasakąs apie istorinį Kristų.

Formų istorijos kūrėjų parengta metodika naudinga norint apibūdinti Evangelijos skelbimą per tuos 30-50 metų, kurie prabėgo nuo Jėzaus įžengimo į dangų iki sinoptinių evangelijų parašymo. Tačiau pirmųjų „Formgeschichte“ atstovų, ypač demitologizacijos pradininko R. Bultmano, filosofinės, istorinės, teologinės pažiūros buvo ir yra smarkiai kritikuojamos. Prieš jas griežtai stėjo katalikai egzegetai ir nemaža protestantų.

Svarbiausios mokslinės spragos Bultmano ir jo vienminčių pažiūrose yra šios: a) jie nepakankamai įvertino apaštalių troškimą perduoti tikras *istorines* žinias apie Jėzų; b) atsidėję atskirų evangelijos gabalėlių tyrinėjimui, išleido iš akių *visumą*, kiekvienos evangelijos idėjų vieningumą, atitinkamo autoriaus individualybės ir pasirinkto uždavinio lemiamą reikšmę; c) atskirus žodinio padavimo vienetų daugiausia lygino su pagonių tautų lygiaverčiais reiškiniiais, nors jie kur kas artimesni Palestinos ir, konkrečiau, Senojo Testamento aplinkai.

Paskutiniaisiais metais daugelis tyrinėtojų sėkmingai naudoja „formų istorijos“ metodiką, atmetę minėtuosius jos ribotumus ir ją papildę *redagavimo istorijos* metodu. Šis metodas stengiasi nušviesti šventųjų *autorių* asmenybes, pasaulėžiūrą, teologiją, literatūrinę techniką, jų tekstų struktūrą. Neįmanoma aplenkti klausimo, kodėl, pavyzdžiui, Jono evangelijos pobūdis visai kitoks negu Mato, kodėl Pauliaus laišškai tokie įvairūs? Čia pasireiškia galingos ir savitos asmenybės, atskiros teologinės kryptys ar mokyklos; pagaliau daug ką lemia sąmoningai pasirinktas kūrinių tikslas. Visiškai aišku, kad būtų grynas nesusipratimas tokius autorius, kaip Paulius ir Jonas, laikyti tik redaktoriais kompiliatoriais arba neigti kai kurių laiškų Pauliaus autorystę vien todėl, kad jų koloritas ar temos skiriasi nuo daugumos kitų jo laiškų.

Redagavimo istorija paaiškina dar ir kitą dalyką, būtent šventųjų knygų *formavimosi sudėtingumą*. Kaip parodė išsamesni tyrinėjimai, Senojo Testamento raštai formavosi gan ilgą laiką; jie būdavo papildomi aiškinimais ir naujomis tradicijomis; kar-

12: Žr. H. Zimmermann. *Neutestamentliche Methodenlehre*. -Stuttgart, 1968, p. 132.

tais ištisas tekstas būdavo perdirbamas iš naujo ir atskleidžiami nauji požiūriai. Todėl galima sakyti, kad kai kurios Senojo Testamento knygos yra kelių kartų veikalas¹³.

Kai kas iš Senojo Testamento radimosi proceso gali būti pritaikyta ir NT. Juk ir čia mes susiduriame su žodine tradicija, arba padavimu, kuris vystėsi kelis dešimtmečius, būdavo papildomas Bažnyčios praktika ir gilėjančių šventųjų autorių įsimąstymu. Tiek literatūrinių žanrų bei formų, tiek ir autorių asmenybės bei aplinkos pažinimas būtinais reikalingas, norint suvokti tiesioginę Šventojo Rašto tekstų prasmę (*sensus litteralis*). Juk čia senovinės knygos, parašytos daugiausia Rytuose, semitų pasaulyje, kur egzistavo savita mąstysena, pasaulėžiūra, savitos išraiškos formos. Būtų naivu reikalauti iš senovės rytiečio, kad jis prabiltų šiuolaikine kalba, mūsiškai pateiktų mokslinio pobūdžio duomenis apie senovės įvykius. Šventieji autoriai tiek Senajame Testamente, tiek Naujajame kalbėjo *savo meto* kalba ir kreipėsi pirmiausia į *savo* amžininkus jiems suprantamu būdu.

Naujausieji moksliniai Šventojo Rašto tyrinėjimo metodai ir jų rezultatai buvo nuodugniai apsvarstyti Vatikano II Susirinkime. Jo priimtose minėtosios konstitucijos 19 str. gražiai sutraukia Bažnyčios mokymą ir specialistų katalikų bei nekatalikų tyrinėjimus: „Šventoji Motina Bažnyčia tvirtai ir pastoviai buvo ir yra įsitikinusi, jog keturios išvardytos evangelijos, kurių istoriškumas visuomet buvo pripažįstamas, ištikimai perduoda tai, ką Jėzus, Dievo Sūnus, gyvendamas tarp žmonių, jų amžinajam išganymui iš tiesų darė ir mokė iki pat dangun žengimo dienos (plg. Apd 1, 1-2). Ką jis buvo sakęs, apaštalai po Viešpaties įžengimo perdavė savo klausytojams su gilesniu pažinimu, kurį jie įgijo išmokyti šlovingųjų Kristaus gyvenimo įvykių ir apšviesti tiesos Dvasios šviesa. Taigi šventieji autoriai surašė keturias evangelijas, pasinaudodami daugeliu žodžiu ir raštu perduotų šaltinių, sujungdami kai kuriuos dalykus į sintezę, atsižvelgdami į bendrųjų padėtį bei išlaikydami pamokslinę formą, šitaip mums perduodami tikrus ir grynus dalykus apie Jėzų. Jie rašė, pasinaudodami tiek savo atmintimi ir prisiminimais, tiek liudijimu kitų, kurie nuo pat pradžios patys matė ir buvo žodžio tarnai, siekdami vieno: kad mes įsitikintume tikrumu mokslo, kurio esame išmokyti (plg. Lk 1, 2-4)“¹⁴.

Evangelijų susidarymas ir sinoptinė problema

Literatūrinė kritika, ypač formų istorija ir redagavimo istorija, daugiausia domėjusis trimis pirmosiomis (sinoptinėmis) evangelijomis, nustatė, kad jų turinį sudaro trys sluoksniai: autentiškų Jėzaus žodžių bei jo darbų atpasakojimai, seniausias apaštalių pamokslavimas apie Kristų ir pačių evangelistų atlikta sisteminė teologinė apdaila.

a. Pats evangelijų branduolys – tai *tikriausi Jėzaus žodžiai* („ipsissima vox Christi“), kuriuos apaštalai įsidėmėjo ir tiksliai perdavė savo klausytojams. Kristaus laikais ir dar anksčiau žymesni Šventojo Rašto ST aiškintojai („rabi“ – „mokytojai“) savo mokyklose viską dėstydavo tik žodžiu. Specialiu atminties lavinimu ir jungiamaisiais

13: Plg. N. Lohfink. *Vom Verstehen der Heiligen Schrift*. – Leipzig, 1965, p. 39.

14: Vatikano II Susirinkimo nutarimai, p. 19-20.

žodžiais arba pasikartojančiomis trumpomis formulėmis mokiniai įsidėmėdavo mokytojo posakius pažodžiui ir taip perduodavo juos kitiems. Ir Jėzus, nors nebuvo mokėsis jokioje mokykloje (žr. Jn 7,15), vartojo panašų dėstymo metodą. Jo vaizdingi posakiai ir palyginimai – neužmirštami ir galėjo būti be rašto išlaikomi ne vienos kartos atmintyje kelias dešimtis metų.

Nors Jėzus vartoja žinomą dėstymo metodą ir nemaža liaudyje paplitusių posakių, nors evangelijos puikiai atspindi ano meto Palestinos geografiją, politines ir visuomenines sąlygas, papročius, tikėjimą..., šis jo mokymo turinys yra visiškai naujas ir nepriklausomas, turintis ryškų dieviškai žmogiško autoriaus asmenybės antspaudą.

“Viešpats Jėzus buvo nuostabus mokytojas. Jis mokė palyginimais ir atlaidų Tėvo kvietimą grįžti atgaila išreiškė patraukliu vaizdiniu pasakojimu iš gyvenimo. Tokiu būdu jis šnekintė prašekino žmones gyvenimo raizgyne, nejučiomis ‘viliodamas’ juos apsigalvoti ir apsispręsti, kur yra prasmė ir laimė. <...> Kartą išgirdę palyginimą apie sūnų palaidūną, gailestingąjį svetimtautį samarietį, moterį, su lempa ir šluota ieškančią pamesto pinigėlio, negalime jų užmiršti. Nejučiomis jie skatina mūsų mintį ir širdį klausti: koks yra Dievas? <...> Dievas ieško žmogaus, ieško paklydusio, juo rūpinasi ir kviečia būti Dievo rankomis, kojomis, širdimi...”¹⁵

b. Antras evangelijų turinio sluoksnis – *apaštaly mokymas* apie Jėzų (gražūs jo pavyzdžiai – Apaštaly darbų knygoje užrašyti šv. Petro pamokslai). Kristaus prisikėlimo faktas ir Šventosios Dvasios vadovavimas (plg. Jn 16, 13) padėjo apaštalams geriau suprasti Jėzaus žodžius ir darbus, negu buvo juos supratę iš karto. Taigi jie skelbė Jėzų pagal šį aiškesnįjį supratimą. Be to, reikėjo atsižvelgti į klausytojų poreikius. Vienus dalykus apaštalai labiau pabrėždavo dar negirdėjusiems apie Kristų (“kerigma”), kitus – jau įtikėjusiems, krikščionims (“katechezė”, “didachė”) ¹⁶. Todėl imta Jėzaus žodžius grupuoti atskiromis temomis, ne chronologiškai. Šis teminis grupavimas vėliau pereis į evangelijas.

Daugiau kaip dešimt metų apaštalai skelbė Kristų ir jo mokslą vien gyvu žodžiu. Tačiau netrukus tiek žydų, tiek pagonių kilmės bendruomenėse radosi klaidų, imta skirtingai aiškinti kai kuriuos tikėjimo dalykus. Pasirodė, kad tikėjimo vienybę tebus galima išsaugoti autoritetingais *raštais*. Todėl apie I a. penktojo dešimtmečio pabaigą surašomi pirmieji Viešpaties posakių, palyginimų, darbų rinkiniai, minimi Lk 1,1. Jie atskirai neišliko; jų medžiaga vėliau buvo suvartota kanoninėse evangelijose.

c. Evangelistai, Šventosios Dvasios įkvėpti ir vadovaujami, iš turimos medžiagos atrinko tuos faktus bei pamokymus, kurie buvo reikalingiausi jų laikų ir aplinkos žmonėms, ir surašė *tokia tvarka*, kokia geriausiai tiko pasirinktam teologiniam tikslui. Evangelistai ne tik susistemino apaštaly skelbtą medžiagą, bet ir pridėjo savo istorinių bei teologinių pastabų, paryškinančių vieną ar kitą faktą, paaiškinančių skaitytojams mažiau suprantamus dalykus. Tiesioginis ryšys su visu apaštaly mokymu laiduoja, kad evangelistai nepriskyrė Kristui idėjų, pamokymų, darbų, kurių jis nebūtų

15: A. Rubšys. *Raidė užmuša, dvasia gaivina*. – (gr. *katechesis*) – pamokymas; *didachė* gr. – mokslas. Putnam, 1984, p. 23-24.

16: *Kerigma* (gr. *kerygma*) – skelbimas; *katechezė*

pasakęs tais ar tolygiais žodžiais, nuveikęs tomis ar panašiomis aplinkybėmis¹⁷. Ir pats evangelijų mokymas yra toks savitas ir toks vientisas, kad jame aiškiai jaučiame vieną nepaprastą–dievišką asmenybę – Jėzų Kristų.

Trys sinoptinės evangelijos yra labai *giminiškos* ir medžiaga, ir jos sutvarkymu. Maždaug 93% Mk medžiagos pakartoja Mt ir Lk, ir tik 7% nekartojama. 52% Mt medžiagos yra bendros su Mk ir Lk, o 48% savos. 41% Lk medžiagos yra bendros su Mt ir Mk, 59% – savos. Daug įvykių atpasakojama beveik tais pačiais žodžiais, netgi ST beveik vienodai cituojamas visų trijų sinoptikų, nors citatos griežtai nesilanko nei hebrajiškojo ST teksto, nei jo graikiškojo vertimo (Septuagintos¹⁸). Vadinas, sinoptinių evangelijų autoriai ne tik užrašė tvirtai suformuotą žodinę katechezę, bet ir naudojos bendrais graikiškai rašytais šaltiniais.

Kaip rodo kalbos ir stiliaus tyrinėjimai, vienas iš tokių bendrų Mt ir Lk šaltinių yra Morkaus evangelija. Ji archaiškiausia, ir, kaip matėme, beveik visa jos medžiaga sunaudota Mato ir Luko evangelijose. Bet Mt ir Lk yra nepriklausomi vienas nuo kito, nes turi ir pakankamai didelių skirtumų, plg. Jėzaus kūdikystės aprašymus. Matyt, kiekvienas iš jų yra turėjęs dar ir savų rašytinių šaltinių. Sakykim, Lk bus turėjęs užrašytas Marijos, Zacharijo ir Simeono giesmes. Antras bendras rašytinis Mt ir Lk šaltinis sutartinai žymimas raide “Q” (iš vok. “Quelle” – “šaltinis”). Jo turinys – Jėzaus posakiai, kalbos, nes Mk jų turi labai maža, o Mt ir Lk daug.

Kas yra tas bendras šaltinis Q, apimantis Jėzaus posakius? Atsakymą duoda Hierapolio miesto Maž. Azijoje vyskupas Papijas, apie 130 m. parašęs “Viešpaties posakių aiškinimą”. Anot Papijo, apaštalas Matas “surašė Viešpaties posakius (ta logia) žydų kalba; paskui kiekvienas juos vertė, kaip sugebėjo”. Todėl manoma, kad šaltinis Q – tai apaštalo Mato aramėjiškai parašytos evangelijos (Kristaus posakių ir darbų rinkinio) graikiškas vertimas. Spėjamas jos parašymo laikas tarp 50 ir 60 m. (Tai dar nebuvo dabartinė Mato evangelija, – žr. Įvadą į Mt.)

Kada parašytos mūsų turimos sinoptinės evangelijos?

Jų parašymo datos nustatinėjamos daugiausia remiantis dviem taškais: Apd ir Mk.

a. Iš Apaštalų darbų knygos įžangos matyti, kad Luko evangelija parašyta pirmiau už šią knygą. Apd baigiasi šv. Pauliaus pirmojo kalinimo Romoje 61-63 m. aprašymu, bet nieko nesako apie jo antrąjį įkalinimą 66 m. ir mirtį 67 m. Atrodytų, kad Apd parašyta 63 m., Lk – apie 62 m., ankstesnė už ją Mk – apie 60-61 m., o Mt – apie 65-69 m. Tačiau Apd finalo argumentas nėra lemiamas. Lk rašė ne Pauliaus biografiją, o Evangelijos skelbimo kelią – nuo išrinktosios tautos sostinės Jeruzalės iki pagoniškojo pasaulio sostinės Romos¹⁹. Beje, Evangelijos pagal Matą ir Joną neaprašo Jėzaus žengimo į dangų, bet niekas nemano, kad jos buvusios parašytos dar prieš Jėzui įžengiant į dangų.

17: Plg. S. Zedda. *I Vangeli e la critica oggi*. – Treviso, 1963, p. 96.

18: *Septuaginta* (lot. k. – *septyniasdešimt*) – ST vertimas į graikų kalbą, atliktas Egipte III-II a. prieš

Kristų, kaip sakoma, septyniasdešimties vertėjų.

19: Žr. F. Gryglewicz (red.). *Wstęp do Nowego Testamentu*. – Poznań, Warszawa, 1969, p. 260.

20: Ten pat, p. 133, 197, 260-261.

b. Šv. Irenėjas († apie 202 m.) pasakoja, kad Morkus netrukus po Petro († 64 ar 67 m.) ir Pauliaus († 67 m.) mirties surašė tai, ką Petras buvo skelbęs. Remdamiesi šiuo senu liudijimu ir vidine teksto analize, daugumas tyrinėtojų nustato Mk parašymo datą tarp 65 ir 70 m., o Mt ir Lk – apie 75- 80 m.²⁰

Kaip matome, abiem būdais nustatomos parašymo datos nedaug skiriasi, ir tas skirtumas nemažina istorinio evangelijų patikimumo, nes jį apaštalinis autoritetu laiduoja bent du savo akimis matę liudytojai – Petras ir Matas, o pačios evangelijos puikiai atspindi ano meto Palestinos geografiją, politines ir visuomenines sąlygas, papročius, tikėjimą.

(Toliau, chronologinėje lentelėje, pateikiame ankstyvąsias NT knygų datas su skliausteliais, vėlyvąsias be skliaustelių.)

Evangelijų reikšmė krikščioniškajam gyvenimui

Nuo pat pirmųjų amžių krikščionys didžiai gerbė Naujojo Testamento knygas. Bažnyčios rašytojas Tertulianas jau apie 200 m. rašė: „Aplankyk apaštalias bažnyčias, kuriose iki šiol savo vietose stovi apaštalų sostai, kuriose tebeskaitomi jų tikri laišakai – juose aidi kiekvieno iš jų balsas ir atspindi veidas” (De praescr. haer., 36). Tų amžių tikėjimą ir nusiteikimus gražiai išreiškia šv. Augustinas: „Šventieji Raštai duoti mums kaip atgaiva, kad išvertume žmogiškosios būties dykynėje. Kai meldiesi, tu kalbi Dievui, kai skaitai Šventąjį Raštą, Dievas kalba tau. Kristus danguje viešpatauja, bet be paliovos kalba žemėje per Evangeliją. Jo žodžiai negausūs, bet reikšmingi; matuok juos ne skaičiumi, o svoriu. Tikėk Kristų, kad suprastum Kristų!”

Amžiams bėgant iš evangelijose užrašytų Kristaus žodžių ir darbų sėmėsi įkvėpimo mąstytojai, menininkai, šventieji. Visi jie buvo nustebinti ir sužavėti tyriausio Evangelijos žmoniškumo, dieviško jos prakilnumo ir skaidriausio paprastumo. Jie jautė, kad Dievas per ją prabyla gimtąja žmogaus sielos kalba...

Taip pat ir šių dienų žmogui Evangelijos didybė atsiskleidžia tikėjimo klusnumo atmosferoje. Visokie istoriniai, literatūriniai ir panašūs tyrinėjimai tik parengia tikrąją pažintį su Dievo žodžiu, „Dievo laišku žmonėms”. Kritiniai metodai padeda mums išvysti gyvųjų Kristaus žodžių ir darbų kelią į papirusų ir pergamentų ritinius, į mūsų knygas; paskui, jas skaitant, pagelbi tiksliau suvokti atskirų posakių prasmę. Bet Kristaus žodžiams ir jam pačiam – Amžinajam Žodžiui – kelią į kiekvieno tikinčiojo sielą ir tikinčiųjų bendruomenę nutiesia Dievo malonė, kiekvieno tikinčiojo ir bendruomenės geravalės pastangos.

Taigi šią knygą kaskart imsime į rankas kaip brangų istorijos ir tikėjimo dokumentą, o į Dievo žodį atsiliepsime savo žodžiu ir gyvenimu Dievui.

Vatikano II Susirinkimas trokšta, kad tikintieji gerbtų Šventąjį Raštą, kaip gerbia Švč. Sakramentą. Juk Dievas Bažnyčioje maitina savo vaikus prie dvejopo stalo: žodžio ir Eucharistijos stalo. Kaip praėjusiais amžiais, taip ir dabar Bažnyčia trokšta, kad

21: Vatikano II Susirinkimo nutarimai, p. 20-23.

krikščionija Šventuoju Raštu grįstų visą savo tikėjimą ir gyvenimą. Štai Konstitucijos apie Apreiškimą baigiamojo skyriaus mintys:

“Šventasis Raštas, kaip ir Viešpaties kūnas, Bažnyčioje visuomet buvo gerbiamas. Bažnyčia, labiausiai Liturgijoje, niekuomet nepaliovė iš Dievo žodžio ir Kristaus kūno semtis gyvenimo duonos ir dalyti tikintiesiems. Šventasis Raštas drauge su Šventąja Tradicija visuomet buvo ir tebėra laikomi svarbiausia tikėjimo taisykle. Šventasis Raštas, būdamas Dievo įkvėptas ir vieną kartą visiems laikams surašytas, nekintamai perduoda paties Dievo žodžius ir pranašų bei apaštalų žodžiuose leidžia išgirsti Šventosios Dvasios balsą. Todėl visas Bažnyčios skelbimas, kaip ir pati krikščionių religija, privalo būti maitinamas ir tvarkomas Šventojo Rašto pagrindais.

Šventasis Susirinkimas labai karštai ragina visus tikinčiuosius, ypač religinių bendrijų narius, dažnu Šventojo Rašto skaitymu išmokti ‘kilnaus Jėzaus Kristaus pažinimo’ (Fil 3,8). ‘Nepažinti Šventojo Rašto – tai nepažinti Kristaus’ (šv. Jeronimas). <...> Tikintieji turėtų atminti, jog malda privalo lydėti Šventojo Rašto skaitymą, kad įvyktų tikras pokalbis tarp Dievo ir žmogaus, nes ‘mes kalbame su juo meldamiesi ir klausome jo, skaitydami dieviškus žodžius’ (šv. Ambraziejus)”.²¹

NAUJOJO TESTAMENTO CHRONOLOGIJA¹

Prieš Kristų	Palestina	Romos imperija
100	Kumrano sektos įsikūrimas	
63	Pompėjus užima Jeruzalę	
37	Erodo Didž. valdymo pradžia	
27		imp. Augusto valdymo pradžia
7-6	<i>Jėzaus Kristaus gimimas</i>	
4	Erodo Didž. mirtis	
Po Kristaus		
6	Archelajaus pašalinimas, Romos vietininkų valdymo pradžia	
12		imp. Tiberijaus valdymo pradžia
14		imp. Augusto mirtis
18	Kajafo paskyrimas vyriausiuoju kunigu	
26	Poncijaus Piloto valdymo pradžia	
27-28	Jono Krikštytojo veikla	
27	Jėzaus Kristaus veiklos pradžia	
30	<i>Jėzaus Kristaus mirtis ir prisikėlimas</i>	
34-36	šv. Stepono mirtis, Sauliaus atsivertimas	
36	Poncijaus Piloto pašalinimas, Kajafo pašalinimas	
37	šimtininko Kornelijaus krikštas	imp. Tiberijaus mirtis, imp. Kaligulos valdymo pradžia
37-39	šv. Pauliaus kelionė į Jeruzalę	
39	Erodo Antipo ištrėmimas	
41	Erodo Agripas I valdymo pradžia	imp. Kaligulos mirtis, imp. Klaudijaus valdymo pradžia

1: Pagal E. Gryglewicz. *Wstęp do Nowego Testamentu*. – Poznań, Warszawa, 1969, p. 48–50, ir kt. autorius (datos apytikrės). Mt, Mk, Lk, Apd ir

Jud parašymo galimos ankstyvosios datos nurodytos skliausteliuose, vėlyvosios – be skliaustelių.

42-43	šv. Jokūbo Vyresniojo mirtis	
44	Erodo Agripas I mirtis, Romos vietininkų valdymo pradžia, šv. Pauliaus kelionė į Jeruzalę	
45-49		pirmoji šv. Pauliaus misijų kelionė
49	apaštų susirinkimas Jeruzalėje	
49-52		antroji šv. Pauliaus misijų kelionė
50-60	Evangelija pagal Matą aramėjiškai	
50		imp. Klaudijus išvaro žydus iš Romos
51-52		Pirmasis ir Antrasis laiškai tesalonikiečiams
52	vietininko Felikso valdymo pradžia	
53-58		trečioji šv. Pauliaus misijų kelionė
54		imp. Klaudijaus mirtis, imp. Nerono valdymo pradžia
55		Laiškas galatams
56		Pirmasis laiškas korintiečiams
57		Antrasis laiškas korintiečiams
58		Laiškas romiečiams
58-60	šv. Paulius kalinamas Cezarėje	
59	viet. Felikso valdymo pabaiga, viet. Porcijaus Festo valdymo pradžia	
60-61		(Evangelija pagal Morkų)
61-63		šv. Paulius kalinamas Romoje (Evangelija pagal Luką) (Apaštų darbai)
61-62	Jokūbo laiškas	
62	šv. Jokūbo Jaun. mirtis	
63-64		šv. Pauliaus kelionė į Ispaniją Pirmasis, (Antrasis) Petro laiškai

64		Romos gaisras, krikščionių persekiojimas, šv. Petro mirtis (?)
64-70	(Judo laiškas) (Evangelija pagal Matą graikiškai)	Laiškas žydams (?) Evangelija pagal Morkų
64-66		šv. Pauliaus kelionė į Rytus
65-66		Pirmasis laiškas Timotiejui Laiškas Titui
66	žydų sukilimo pradžia	
66-67		šv. Paulius antrą kartą kalinamas Romoje
67		Antrasis laiškas Timotiejui, šv. Pauliaus (ir Petro?) mirtis
68		imp. Nerono mirtis; imp. Galba, Otonas, Vitelijus
69		imp. Vespasiano valdymo pradžia
70	<i>Jeruzalės išgriovimas</i>	
70	Kumrano bendruomenės išsklaidymas	
73	Masados (paskutinės sukilusių žydų tvirtovės) išgriovimas	
70-80	Judo laiškas	Evangelija pagal Luką
75-80	Evangelija pagal Matą graikiškai	Apaštalų darbai
90-100		Juozapo Flavijaus istoriniai veikalai
95-100		Evangelija pagal Joną Apreiškimas Jonui Pirmasis, Antrasis, Trečiasis Jono laiškai
132-135	antrasis žydų sukilimas	

EVANGELIJA
PAGAL MATA

Pasak seniausio bažnytinio padavimo, Evangelijos pagal Matą autorius yra buvęs apaštalas Matas, anksčiau dirbęs muitininku Kafarnaumo miestelyje ir vadinęsis Leviu (plg. Mt 9,9-13). Vyskupas Papijas tvirtina: "Matas surašė [Viešpaties] posakius hebrajų kalba; kiekvienas juos vertė, kaip sugebėjo" (žr. Įvadą į evangelijas).

Vis dėlto Evangelijos pagal Matą analizė rodo, kad dabartinis tekstas – ne verstas iš aramėjų kalbos, bet iš karto parašytas graikų kalba. Tai įrodo evangelijos graikiškas žodynas, ypač graikiški žodžiai, neturintys aramėjų kalboje atitikmenų, pvz. "parusia" ("atėjimas", "apsilankymas"), "palingenesia" ("atgimimas"), "kosmos" ("visata") ir kt. Tą patį sako kai kurios tipiškos gramatinės formos ir graikiškų žodžių žaidimai (pvz.: 6,16; 21,41; 24,30). Biblinės komisijos narys B. Rigó prieina išvadą: "Paskutinis Mato redaktorius–autorius nevertė iš hebrajiško ar aramėjiško originalo. Jis pasiėmė autoriaus atsakomybę".¹ Todėl reikia manyti, jog senovės autoriai, minėję šios evangelijos kilmę iš Mato, turėjo omenyje ne mums pažįstamą tekstą, bet jo aramėjišką pirma-vaizdį, galimas daiktas, gerokai skirtingą nuo mūsiškės evangelijos. Pirmasis evangelijos variantas negalėjo būti išsamus, nes mūsiškė evangelija aiškiai rodo, jog seniausiojo padavimo medžiaga (įskaitant bendras vietas su Mk) čia praplėsta, apdailinta ir pritaikyta jau išsivysčiusiai bendruomenei.

Graikiškoji Mt knyga remiasi trimis šaltiniais: Morkaus evangelija, aramėjiškąja Mato evangelija, arba Jėzaus posakių rinkiniu Q, ir savomis žiniomis, kurių kitų evangelistai nepateikia. Šiuolaikiniai tyrinėjimai rodo, kad graikiškosios Mt evangelijos autorius yra žydų kilmės krikščionis, geras Senojo Testamento žinovas. Tai rodo puikus žydiškosios aplinkos bei Šventojo Rašto pažinimas ir evangelijos paskirtis žydų pasauliui. Po Jeruzalės žlugimo (70 m.) tokia žydiška atmosfera galėjo būti veikiausiai Sirijoje.

Mt autorius skyrė savo knygą žydams ir iš žydų kilusiems krikščionims. Jis plačiai naudoja ST autoritetą ir ištraukas, stengdamasis įrodyti, jog Jėzus, Marijos sūnus, yra žydų laukiamasis Mesijas – tautos gelbėtojas. Evangelijos turinys rodo, kad ji parašyta, kai krikščionių bendruomenė buvo jau subrendusi ir sudarė tvirtą organizaciją.

Visoje senovės Bažnyčioje Evangelija pagal Matą buvo labai gerbiama ir mėgstama. Tai galima paaiškinti puikia knygos kompozicija, pritaikyta mokyti. Įvykiai čia pasakojami glaustai, trumpiau negu Mk ir Lk. Pagrindinės evangelinio skelbimo idėjos sukauptos penkiuose "pamoksluose": 1) kalno pamoksle (5-7 skyriai), 2) mokinių išsiuntimo kalboje (10 sk.), 3) palyginimų kalboje (13 sk.), 4) pamokymuose apaštalams (18 sk.), 5) kalboje prieš Rašto aiškintojus ir fariziejus (23 sk.) bei antrojo atėjimo kalboje (24-25 sk.).

Šitose kalbose išryškėja Mato evangelijos didybė. Jo Kristus nėra šaltas doktrinos aiškintojas, bet galingas ir autoritetingas Dievo Pateptasis, sugebantis ne tik pasmerkti veidmainius ir nemylinčius artimo, bet ir džiaugtis laukų lelijomis, laiminti mažutėlius. Jis – didingas teisingumo gynėjas ir be galo gailestingas Išganytojas. Ne veltui minios žavėjosi juo, "nes jis mokė ne kaip jų Rašto aiškintojai, bet kaip turintis galią" (Mt 7,29). Ir pati Mato evangelija ne sausai informuoja, o reikalauja ryžtingai apsispręsti už Kristų ir įsijungti į jo Bažnyčią, kuri yra Dievo karalystė – dangaus karalystė žemėje.

1: B. Rigaux. *Témoignage de l'Évangile de Matthieu*.—Bruges-Paris, 1967, p. 18.

JĖZAUS GIMIMAS IR KŪDIKYSTĖ

1 Jėzaus kilmės knyga [Lk 3,23-38]

- 1 Jėzaus Kristaus, Dovydo Sūnaus,
Abraomo sūnaus, kilmės knyga.
- 2 Abraomui gimė Izaokas,
Izaokui gimė Jokūbas,
Jokūbui gimė Judas ir jo broliai.
- 3 Judui gimė Faras ir Zara iš
Tamaros,
Farui gimė Esromas,
Esromui gimė Aramas.
- 4 Aramui gimė Aminadabas,
Aminadabui gimė Naasonas,
Naasonui gimė Salmonas.
- 5 Salmonui gimė Bozas iš Rachabos,
Boazui gimė Jobedas iš Rutos,
Jobedui gimė Jesė.
- 6 Jesei gimė karalius Dovydas,
Dovydui gimė Saliamonas iš
Urijo žmonos.
- 7 Saliamonui gimė Roboamas,
Roboamui gimė Abijas,
Abijui gimė Asafas.
- 8 Asafui gimė Juozapatas,
Juozapatui gimė Joramas,
Joramui gimė Ozijas.
- 9 Ozijui gimė Joatamas,
Joatamui gimė Achazas,

Achazui gimė Ezekijas.

- 10 Ezekijui gimė Manasas,
Manasui gimė Amonas,
Amonui gimė Jozijas.
- 11 Jozijui gimė Jechonijas ir jo broliai
ištrėmimo į Babiloniją
laikais.
- 12 Po ištrėmimo į Babiloniją
Jechonijui gimė Salatielis,
Salatieliui gimė Zorobabelis.
- 13 Zorobabeliui gimė Abijudas,
Abijudui gimė Eliakimas,
Eliakimui gimė Azoras.
- 14 Azorui gimė Sadokas,
Sadokui gimė Achimas.
Achimui gimė Eljudas.
- 15 Eljudui gimė Eleazaras,
Eleazarui gimė Matanas,
Matanui gimė Jokūbas.

16 Jokūbui gimė Juozapas – vyras Marijos, iš kurios gimė Jėzus, vadinamas Kristumi – Mesiju.

17 Taigi nuo Abraomo iki Dovydo iš viso keturiolika kartų, nuo Dovydo iki ištrėmimo į Babiloniją keturiolika kartų ir nuo ištrėmimo į Babiloniją iki Kristaus keturiolika kartų.

Stebuklingas įsikūnijimas [Lk,1 26-38; 2,1-7] ¹⁸Jėzaus Kristaus gimimas buvo toksai. Jo motina Marija buvo susižadėjusi

1,1: Vardas *Jėzus* (gr. *Iesus*, hebr. *Ješua*) reiškia *Dievas yra išgelbėjimas* – *Dievas gelbėtojas*. Žodis *Kristus* nėra vardas, o pašaukimo ar pareigos titulas. Jis reiškia Dievo pašventintą ir kokiai misijai įgaliotą asmenį (gr. *Christós*, hebr. *Mašiah* – *pa-teptasis*). Kur šis žodis žymi pasiuntinybę, verčiamė *Mesijū*, kur vartojamas kaip antras Jėzaus vardas, – *Kristumi*.

ST mesijas dažniausiai suprantamas kaip išrinktosios tautos išvadotojas, dominuojančios kitoms tautoms Izraelio karalystės atkūrėjas, galingas žemiškas valdovas. NT mesijas – tai kūrėjas dvasinės Dievo karalystės, kurioje vyrauja antgamtinės malonės gyvenimas. Jėzus laiko save visos žmonijos gelbėtoju iš nuodėmės ir mirties ver-

govės, o ne žemišku vienos tautos vaduotoju.

1,17: Jėzaus protėvių sąrašas Mato evangelijoje yra simbolinio pobūdžio, schemiškai suskirstytas į tris dalis pagal tris istorinius laikotarpius: patriarchų (1,2-5), karalių (1,6-11) ir po ištrėmimo (1,12-16). Be abejo, jame suminėti ne visų žmoniškųjų Jėzaus protėvių vardai, o tik žymesniųjų, stengiantis pabrėžti Kristaus–Mesijo karališką kilmę iš Dovydo ir tuo patvirtinti ST pranašysčių išsipildymą. Iš genealogijoje minimų moterų – trys svetimšalės; ne visos paminėtos santuokos yra teisėtos. Tuo leidžiama suprasti, kad pasaulio Atpirkėjas atėjo ne vien žydų tautai ir nėra svetimas nusidėjėliams.

su Juozapu; dar nepradėjus jiems kartu gyventi, Šventosios Dvasios veikimu ji tapo nėščia. ¹⁹Jos vyras Juozapas, būdamas teisingas ir nenorėdamas daryti jai nėslovės, sumanė tylomis ją atleisti. ²⁰Kai jis nusprendė taip padaryti, per sapną pasirodė jam Viešpaties angelas ir tarė: „Juozapai, Dovydo sūnau, nebijok parsivesti į namus savo žmonos Marijos, nes jos vaishius yra iš Šventosios Dvasios. ²¹Ji pagimdys sūnų, kuriam tu duosi Jėzaus vardą, nes jis išgelbės savo tautą iš nuodėmių“. ²²Visa tai įvyko, kad išsipildytų Viešpaties žodžiai, pasakyti per pranašą:

²³ *Štai mergelė nėšios iščiose ir pagimdys sūnų,*

ir jis vadinsis Emanuelis,

o tai reiškia: „Dievas su mumis“. ²⁴Atsikėlęs Juozapas padarė taip, kaip Viešpaties angelo buvo įsakyta, ir parsivedė žmoną pas save. ²⁵Jam negyvenus su ja kaip vyrui, ji pagimdė Sūnų, kurį jis pavadino Jėzumi.

2 Jėzų lanko Rytų išminčiai ¹Jėzui gimus Judėjos Betliejuje karaliaus Erodo dienomis, štai atkeliavo į Jeruzalę išminčiai iš Rytų šalies ²ir klausinėjo:

„Kur yra gimusis Žydų karalius? Mes matėme užtekant jo žvaigždę ir atvykome jo pagarbinti“. ³Tai išgirdęs, karalius Erodas sunerimo, o su juo ir visa Jeruzalė. ⁴Jis susikvietė visus tautos aukštuosius kunigus bei Rašto aiškintojus ir teiravosi, kur turėjęs gimti Mesijas. ⁵Tie jam atsakė: „Judėjos Betliejuje, nes pranašas yra parašęs:

⁶ *Ir tu, Judo žemės Betliejau, anaipitol nesi menkiausias tarp žymiųjų Judo miestų, nes iš tavęs išeis vadas, kuris ganys mano tautą – Izraelį“.*

⁷Tuomet Erodas, slapčia pasikvietęs išminčius, smulkiai juos išklausinėjo apie žvaigždės pasirodymo metą ⁸ir, siųsdamas į Betliejų, tarė: „Kelaukite ir viską sužinokite apie kūdikį. Radę praneškite man, kad ir aš nuvykęs jį pagarbinčiau“. ⁹Išklaukę karaliaus, išminčiai leidosi kelionėn. Ir štai žvaigždė, kurią jie buvo matę užtekant, traukė pirmą, kol sustojo ties ta vieta, kur buvo kūdikis. ¹⁰Išvydę žvaigždę, jie be galo džiaugėsi. ¹¹Įžengę į namus, pamatė kūdikį su motina Marija ir, parpuolę ant žemės, jį pagarbino. Paskui jie atidengė

1,19: Pagal Senojo Testamento nuostatus ir izraelitų papročius sužadėtuovės buvo tolygios teisinei santuokai, o per vestuves žmona tik būdavo parvedama į vyro namus. Vyras turėjo teisę *atleisti* parvestą ar dar neparvestą žmoną, duodamas jai skyrybų raštą, ir taip santuoka būdavo panaikinama (žr. toliau 5,31). Šiuo atveju Juozapas būtų turėjęs duoti Marijai formalų skyrybų dokumentą.

1,25: Pažodžiui: *Jis negyveno su ja kaip vyras, iki ji pagimdė...* Pagal biblinės kalbos stilių *iki* rodo vien tik tai, kaip buvo ligi to laiko, bet nieko nesako, kad vėliau būtų buvę kitaip. Suprantama, jog teisingas Juozapas mylėjo Šventosios Dvasios sužadėtinę Mariją tokia pagarbia, šventa meile, kad ir vėliau nebūtų išdrįšęs nė pagalvoti apie fizinį ryšį.

2,1: *Išminčiai* – kartu dvasininkai ir astrologai, manoma, iš Irano (Persijos), kur klestėjo žvaigždžių stebėjimo menas. – *Užtekant*, arba *Rytuose*.

2,2: Rytuose karalius ne tik sveikindavo, bet ir garbindavo, parpuolę ant žemės.

2,3: Erodas apstulbo, išgirdęs apie gimusį pretendantą į jo sostą, o jeruzaliečiai nusigando, žinodami karaliaus žiaurumą visiems varžovams.

2,5: Kitas Betliejus buvo Galilėjoje.

2,6: Šventasis Raštas gerus valdovus vadina tautos ganytojais.

2,9: Mt tą žvaigždę aprašo kaip stebuklingą, natūraliomis priežastimis neišaiškinamą. Vis dėlto kai kurie Šventojo Rašto tyrinėtojai mato joje retą Jupiterio ir Saturno konjunkciją, dėl kurios abi šios planetos kartu švietė kaip nauja ryški žvaigždė. Tokia konjunkcija iš tiesų yra įvykusi 7 m. prieš Kristų, t.y. faktiniais Kristaus gimimo metais. Per Babilonijos tremtinius kadaise galėjo būti pasiekusi Persiją pranašystė apie *žvaigždę, kilsiančią iš Jokūbo* (žr. Sk 24,17).

2,11: *Į namus...* Iš čia matyti, kad piemenys

savo brangenbių dėžutes ir davė jam dovanų: aukso, smilkalų ir miros. ¹²Sapne įspėti nebegrižti pas Erodą, kitu keliu pasuko į savo kraštą.

Bėgimas į Egiptą ir buvimas Egipte ¹³Išminčiams iškeliavus, štai vėl pasirodo Juozapui sapne Viešpaties angelas ir sako: „Kelkis, imk kūdikį su motina ir bėk į Egiptą. Pasilik ten, kol tau pasakysiu, nes Erodas ieškos kūdikio, norėdamas jį nužudyti“. ¹⁴Atsikėlęs nakčia, Juozapas pasiėmė kūdikį ir motiną ir pasitraukė į Egiptą. ¹⁵Ten jis prabuvo iki Erodo mirties, kad išsipildytų Viešpaties žodžiai, pasakyti per pranašą:

Į Egipto pašaukiau savo Sūnų.

¹⁶Erodas, pamatęs, kad jį išminčiai apvylė, baisiai įniršo ir, pasiuntęs [kareivius], išžudė Betliejuje ir jo apylinkėje visus berniukus, dvejų metų ir jaunesnius, pagal laiką, kurį buvo patyręs iš išminčių.

¹⁷Tuomet išsipildė pranašo Jeremijo žodžiai:

¹⁸ *Pasigirdo šauksmas Ramoje, garsios dejonės ir aimanos – tai Rachelė rauda savo vaikų; ir niekas jau jos nepaguos, nes jų nebėra.*

Jėzus sugrįžta į Nazaretą ¹⁹Erodui mirus, štai Viešpaties angelas pasirodo per sapną Juozapui Egipte ²⁰ir sako: „Kelkis, imk kūdikį su motina ir keliauk į Izraelio kraštą, nes jau mirė tie, kurie tykojo kūdikio gyvybės“. ²¹Tuomet Juozapas atsikėlė, pasiėmė kūdikį ir motiną ir pargrižė į Izraelio žemę. ²²Išgirdęs, jog Archelajas valdo Judėją po savo tėvo Erodo, pabūgo ten vykti. Įspėtas sapne, nukeliavo į Galilėjos sritį ²³ir apsigyveno Nazareto mieste, kad išsipildytų pranašų žodžiai:

Jį vadins Nazariečiu.

nepaliko Šventosios Šeimos tvarte (žr. Lk 2), bet priglaudė savo namuose. Aukšas, smilkalai, mira – populiarios dovanos Artimųjų Rytų tautose. Bažnyčios tėvai ir Liturgija čia įžiūri simboliką: aukšas Jėzui kaip karaliui, smilkalai – kaip Dievui, mira – kaip mirtingam žmogui (žr. Lk 23,53 paaišk.). ^{2,15:} Karalius Erodas Didysis mirė 4 m. prieš Kristų, taigi Jėzus yra gimęs pora metų anksčiau, maždaug į pabaigą 7-ųjų metų prieš krikščioniškosios eros pradžią (žr. paaiškinimus prie Lk 2,1-2). Senovės rašytojai mažai tesirūpino kalendoriniu tikslumu, todėl pagal jų raštus ne iš karto pavyksta nustatyti įvykių datas.

^{2,16:} Žydų nekenčiamas kaip svetimtautis (buvo idumietis), Erodas nuolat būsavo dėl savo ateities. Kūdikį išžudymas – viena iš daugelio Erodo žiaurijų (jis buvo nužudęs ne tik daugybę politinių priešų, bet ir savo uošvę, du sūnus ir mieliausiąją iš žmonių – turėjo dar devynias). ^{2,18:} Jeremijo pranašystėje mirusi Rachelė, laikyta šiaurinių žydų giminių motina, rauda į Babiloniją ištremiamų (586 m. prieš Kristų) izraelitų. *Betliejus:* Rachelės palaidojimo vieta. *Rama:* ištremiamųjų rinkimosi vieta (Jer 40,1).

^{2,22:} Archelajas valdė nuo 4 m. prieš Kristų iki 6 m. po Kristaus.

^{2,23:} *Nazariečiais (nazorėjais)*, vėliau semitų kalbose buvo vadinami Kristaus sekėjai – krikščionys. Evangelijos dažnai vadina Jėzų *Nazariečiu* su tam tikra užuomina į ST asketus *nazirus*.

Lygindami du Jėzaus kūdikystės aprašymus evangelijose, randame, kad Mt 2 pasakojamieji įvykiai įsiterpia tarp vaikelio Jėzaus paaukojimo šventykloje ir galutinio jo gimdytojų sugrįžimo į Nazaretą, apie kuriuos kalba Lk 2,22-38 ir 2,39-40.

Toliau Mato evangelijos pagrindinė tema bus Dievo karalystės įsigyvenimas žmonėse. Izraelitų papročiu vengdamas minėti Dievo vardą, evangelistas ją vadina *dangaus karalyste*. Dievo karalystės paslapčių dėstymas protarpiais supinamas su istoriniu pasakojimu apie Jėzaus darbus, stebuklus, keliones. Pabaigoje visą Kristaus mokymą apvaidina pamokslas apie Paskutinį teismą ir amžinąją Dievo karalystę danguje, o jo, kaip Atpitkėjo, veiklos viršūnė tampa kančia, mirtis ir prisikėlimas. ^{3,1:} *Anomis dienomis* pagal Biblijos stilių – tam tikras jungtukas arba įžanginis posakis kokiame iškilmingam naujam pasakojimui. Jis visiskai nenusako konkretaus laiko ir anaipol nerodo, kad naujojo pasakojimo veiksmas prasideda ten, kur pasibaigė pirmesnysis.

DANGAUS KARALYSTĖS SKELBIMO PRADŽIA

Pasakojamoji dalis

3 Jono Krikštytojo veikla [Mk 1,1-8; Lk 3,1-18; Jn 1,19-20] ¹Anomis die-nomis pasirodė Jonas Krikštytojas. Jis skelbė Judėjos dykumoje: ²“Atsiverskite, nes prisiartino dangaus karalystė”. ³O jis buvo tasai, apie kurį pranašas Izaijas yra pasakęs:

Tyruose šaukiančiojo balsas:

Taisykite Viešpačiui kelią!

Ištiesinkite jam takus!

⁴Pats Jonas vilkėjo kupranugario vil-nų apdaru, o strėnas buvo susijuosęs odi-niu diržu. Jo maistas buvo skėriai ir lauko medus. ⁵Tuomet pas jį ėmė rinktis Jeru-zalės gyventojai, visa Judėja ir visa Pajor-danė. ⁶Jie išpažindavo nuodėmes ir buvo jo krikštijami Jordano upėje. ⁷Pamatęs daug fariziejų ir sadukiejų, einančių krikš-tytis, Jonas juos barė: “Angių išperos, kas jus pamokė bėgti nuo besiantinančios rū-sybės?” ⁸Duokite tikrų atsivertimo vaisių! ⁹Ir nemėginkite ramintis: “Juk mūsų tėvas – Abraomas”. Aš jums sakau, kad Dievas gali pažadinti Abraomui vaikų iš šitų akmenų. ¹⁰Štai kirvis jau prie medžio šaknų, ir

kiekvienas medis, kuris neduoda gerų vai-sių, bus iškirstas ir įmestas į ugnį. ¹¹Aš jus krikštiju vandeniu, kad atsiverstumėte, bet po manęs ateis galingesnis už mane, – aš nevertas jam nė kurpių nuauti. Jisai krikštys jus Šventąja Dvasia ir ugnimi. ¹²Jo rankoje vėtyklė, ir jis išvalys savo kluoną. Kviečius surinks į klėtį, o pelus sudegins neužgesinama ugnimi”.

Jėzaus krikštas [Mk 1,9-11; Lk 3,21-22; Jn 1,29-34] ¹³Tuomet Jėzus iš Galilėjos at-ėjo prie Jordano pas Joną krikštytis. ¹⁴Jo-nas jį atkalbinėjo: “Tai aš turėčiau būti tavo pakrikštytas, o tu ateini pas mane!” ¹⁵Bet Jėzus jam atsakė: “Šį kartą paklau-syk! Taip mudviem dera atlikti visa, kas reikalinga teisumui”. Tada Jonas sutiko. ¹⁶Pakrikštytas Jėzus tuoj išbrido iš van-dens. Staiga jam atsivėrė dangus, ir jis pa-matė Dievo Dvasią, sklendžiančią žemyn it balandį ir nusileidžiančią ant jo. ¹⁷O balsas iš dangaus prabilo: “Šitas yra mano mylimasis Sūnus, kuriuo aš gėriuosi”.

4 Jėzaus gundymas [Mk 1,12-13; Lk 4,1-13] ¹Paskui Jėzus buvo Dva-sios nuvestas į dykumą, kad ten būtų vel-nio gundomas. ²Išpasninkavęs keturias-dešimt dienų ir keturiasdešimt naktų, jis buvo labai alkanas. ³Prie jo prisiartino gundytojas ir tarė: “Jei tu Dievo Sūnus,

3,2: *Atsivertimas* – pažodžiui būtų mąstysenos pakeitimas. Jau ST, ypač nuo Jeremijo laikų, šiuo žodžiu nusakomas gyvenimo krypties pakeitimas. Tai besąlyginis grįžimas prie sandoros Dievo. Jo-nas, paskui ir Jėzus, reikalauja atsivertimą įrodyti darbais.

Dangaus karalystė reiškia *Dievo karalystę*. Žy-dai vengdavo minėti Dievo vardą ir keisdavo jį *dangumi*. NT *Dievo (dangaus) karalystė* supran-tama kaip vidinis Dievo viešpatavimas žmonių sielose atngamtine malone. Šis viešpatavimas plė-tojasi žemėje, regimojoje Bažnyčioje, ir pasiekia tobulumą amžinajame gyvenime. Į Dievo karalys-tę įžengiame atgaila ir dvasiniu atgimimu (žr. Jn 3,3 ir toliau).

3,6: Krikštijimas vandeniu, kaip dvasinio apsi-valymo simbolis, buvo žinomas kai kuriose seno-vės religijose. Jono krikštas buvo ne vien atgailos ženklas, bet ir apeiga, kuria žmonės įsijungdavo į ateisiančio Mesijo bendriją. Ši apeiga dar nebu-vo sakramentas, tačiau turėjo tikro pašventinimo savybių.

3,7: *Fariziejai, sadukiejai* – žr. Žodynėlį. Sadu-kiejams priklausė daugumas aukštųjų dvasininkų ir tautos seniūnų, o fariziejams – žemesniųjų dva-sininkų ir Šventojo Rašto aiškintojų.

4,2: Rytų papročiu, per dieną pasninkavus, po saulėlydžio galima valgyti. Jėzus nevalgė nė naktį. 4,3-11: Jėzus galėjo būti gundomas, kaip galėjo alkti, nuvargti..., nes prisiėmė tikrą žmogiškąją

liepk, kad šie akmenys pavirstų duona”.

⁴ Bet Jėzus atsakė: “Parašyta:

*Žmogus gyvas ne viena duona,
bet ir kiekvienu žodžiu,
kuris išeina iš Dievo lūpų”.*

⁵ Tada velnias jį paima į šventąjį miestą, pastato ant šventyklos šelmens ⁶ ir sako: “Jei tu Dievo Sūnus, pulk žemyn, nes parašyta:

*Jis lieps savo angelams globoti tave,
ir jie nešios tave ant rankų,
kad neužsigautum kojos į akmenį”.*

⁷ Jėzus jam tarė: “Taip pat parašyta: *Negundyk Viešpaties, savo Dievo”.*

⁸ Velnias vėl paima jį į labai aukštą kalną ir, rodydamas viso pasaulio karalystes bei jų didybę, ⁹ sako: “Visa tai aš tau atiduosiu, jei parpuolęs pagarbinsi mane”. ¹⁰ Tada Jėzus taria: “Eik šalin, šėtone! Juk parašyta:

*Viešpatį, savo Dievą, tegarbink
ir jam vienam tarnauk!”*

¹¹ Tuomet velnias nuo jo atsitraukė; štai angelai prisiartinio ir jam tarnavo.

Sugrįžimas į Galilėją [Mk 1,14-15; Lk 4,14] ¹² Išgirdęs, kad Jonas suimtas, Jėzus pasitraukė į Galilėją. ¹³ Jis paliko Nazaretą ir apsisusto Kafarnaume, prie ežero, kur susieina Zabulono ir Neftalio sritys. ¹⁴ Išsipildė pranašo Izaijo žodžiai:

¹⁵ *Zabulono žeme ir Neftalio žeme!
Paežerės juosta, žeme už Jordano –
pagonių Galilėja!*

¹⁶ *Tamsybėje tūnanti tauta
išvydo skaisčią šviesą,
gyvenantiems ūksmingoje
mirties šalyje
užtekejo šviesybė.*

¹⁷ Nuo to meto Jėzus ėmė skelbti: “Atsiverskite, nes čia pat dangaus karalystė!”

Pirmųjų mokinių pašaukimas

[Mk 1,16-20; Lk 5,1-11] ¹⁸ Vaikščiodamas palei Galilėjos ežerą, Jėzus pamatė du brolius – Simoną, vadinamą Petru, ir jo brolių Andriejų – metančius tinklą į ežerą; mat buvo žvejai. ¹⁹ Jis tarė: “Eikite paskui mane! Aš padarysiu jus žmonių žvejais”. ²⁰ Tuo-
du tuojau paliko tinklus ir nuėjo su juo.

²¹ Paėjęs toliau, Jėzus pamatė kitus du brolius – Zebediejaus sūnų Jokūbą ir jo brolių Joną. Jiedu su savo tėvu Zebediejumi valtyje taisė tinklus. Jis ir tuos pašaukė. ²² Jie, tučtuojau palikę valtį ir tėvą, nuėjo su juo.

Jėzus moko ir gydo [Mk 1,39; 3,7-8; Lk 4,14-15,44; 6,17-18] ²³ Jėzus vaikščiojo po visą Galilėją, mokydamas sinagogose, skelbdamas karalystės Evangeliją ir gyd-
damas žmonėse visokias ligas bei negales. ²⁴ Net visoje Sirijoje pasklido apie jį garsas. Žmonės nešdavo pas jį visus sergančius, įvairiausių ligų bei kentėjimų suimtus – demonų apsėstus, nakvišas bei paralyžiuotus, – o jis išgydydavo juos. ²⁵ Paskui jį sekė ištisi pulkai žmonių iš Galilėjos, Dekapolio, Jeruzalės, Judėjos ir Užjordanės.

KALNO PAMOKSLAS

5 Palaiminimai [Lk 6,20-23] ¹ Matydamas minias, Jėzus užkopė į kalną ir atsisėdo. Prie jo prisiartinio mokiniai. ² Atvėręs lūpas jis mokė:

³ “Palaiminti turintys vargdienio dvasią: jų yra dangaus karalystė.

prigimtį, tačiau negalėjo suklupti, nes jo valia visą laiką buvo susivienijusi su Dievo valia. Gundymo turinys – pasaulietiško, politinio mesianizmo perspektyva. Ją Kristus ryžtingai atmeta ir pasirenka nuolankaus tarnavimo kelią (plg. Lk 22,27).

4,7: *Gundyti* – mėginti, kiek Dievas bus kantrus, mums lengvapėdiškai elgiantis, kiek jis bus atlaidus mūsų nuodėmėms.

5,3-12: *Palaiminti* – tikrai laimingi. Šie vad. 8 palaiminimai yra Dievo karalystės žemėje programa

- 4 Palaiminti liūdintys: jie bus paguosti.
- 5 Palaiminti romieji: jie paveldės žemę.
- 6 Palaiminti alkstantys ir trokštantys teisumo: jie bus pasotinti.
- 7 Palaiminti gailestingieji: jie susilauks gailestingumo.
- 8 Palaiminti tyraširdžiai: jie regės Dievą.
- 9 Palaiminti taikdariai: jie bus vadinami Dievo vaikais.
- 10 Palaiminti persekiojami dėl teisumo: jų yra dangaus karalystė.

11 Palaiminti jūs, kai dėl manęs jus niekina ir persekioja bei meluodami visai pamišę. ¹²Būkite linksni ir džiūgaukite, nes jūsų laukia gausus atlygis danguje. Juk lygiai taip kadaise persekiojo ir pranašus”.

Šviesa pasauliui [Mk 9,50; 4,21; Lk 14,34-35; 8,16; 11,33] ¹³“Jūs žemės druska. Jei druska išsidvoktų, kuo gi ją reiktų pasūdyti? Ji niekam netinka, ir belieka ją išberti žmonėms sumindžioti. ¹⁴Jūs pasaulio šviesa. Neįmanoma nuslėpti miesto, kuris pastatytas ant kalno. ¹⁵Ir niekas nevožia indu degančio žiburio, bet jį stato į žibintuvą, kad šviestų visiems, kas yra namuose.

ir krikščioniškojo tobulumo santrauka. Kiekvienas palaiminimas koku nors nauju atspalviu paryškina vieną bendrą dvasią: Dievas aukščiau už visą!

5,3: *Vargdienio* dvasią turi tas, kas Dievą brangina labiau už visas žemiškas gėrybes, žinodamas, kad pastarosios Dievo akyse yra niekis; tas, kuris nesiremia žmonių galia, o visko tikisi iš Dievo. Paprastumas, neturtas, kūdikiška dvasia yra sąlygos į Dievo karalystę žemėje ir amžinąją jo karalystę danguje.

5,5: *Žemė* – amžinąją laimę: kaip išrinktoji tauta gavo Pažadėtąją žemę, taip romieji gaus dalį Mesijo viešpatystėje.

5,13: Druska teikia maistui skonį ir apsaugo nuo gedimo. Taip ir tikintysis turi žmonių pasaulį

¹⁶Taip tešviečia ir jūsų šviesa žmonių aki-vaizdoje, kad jie matytų gerus jūsų darbus ir šlovintų jūsų Tėvą danguje”.

Senajo Įstatymo išsipildymas [Lk 16,17] ¹⁷“Nemanykite, jog aš atėjęs panaikinti Įstatymo ar Pranašų. Ne panaikinti jų atėjau, bet įvykdyti. ¹⁸Iš tiesų sakau jums: kol dangus ir žemė nepraeis, nė viena raidelė ir nė vienas brūkšnelis neišnyks iš Įstatymo, viskas išsipildys. ¹⁹Todėl kas pažeistų bent vieną iš mažiausių paliepi-
mų ir taip elgtis mokytų žmones, tas bus vadinamas mažiausiu dangaus karalystėje. O kas juos vykdys ir jų mokys, bus vadinamas didžiu dangaus karalystėje. ²⁰Tai-
gi sakau jums: jeigu teisumu neviršysite Rašto aiškintojų ir fariziejų – neįeisite į dangaus karalystę”.

Pyktis ir susitaikinimas [Mk 11,25; Lk 12,58-59] ²¹“Jūs esate girdėję, kad protėviams buvo pasakyta: *Nežudyk*, o kas nužudo, turės atsakyti teisme. ²²O aš jums sakau: jei kas pyksta ant savo brolio, turi atsakyti teisme. Kas sako savo broliui: ‘Pusgalvi!’, turės stoti prieš aukščiausiojo teismo tarybą. O kas sako: ‘Beproti!’, tas smerktinas į pragaro ugnį. ²³Jei neši dovaną prie aukuro ir ten prisimeni, jog tavo brolis turi šį tą prieš tave, ²⁴palik savo

apsaugoti nuo sugedimo, padaryti jį geresnį, su-derintą su Dievu.

5,17: Kaip Kristus įvykdo ST, matyti iš tolesnio teksto. Jis survirstina moralinius ST reikalavimus, pabrėždamas jų vidinį momentą. Pagrindinė Kalno pamokslas tema: krikščionių poelgiai turi viršyti Mozės Įstatymo ir pagonių etikos reikalavimus. 5,18: *Raidelė* – gr. iota; kalbama apie mažiausią hebr. raidę (jod).

5,21: *Esate girdėję* – Senajame Testamente; *protėviams* – seniesiems izraelitams, gavusiems Mozės Įstatymą (plg. Išėjimo ir Pakartoto Įstatymo knygas).

5,22: *Pusgalvi* – gr. *raka*, atitinkamo aramėjų ž. transkripcija; *beproti* – šis keiksmaus prikišdavo bedievybę: panieką Dievui.

atnašą tenai prie aukuro, eik pirmiau susitaikinti su broliu, ir tik tada sugrįžęs aukok savo dovaną.

25 Greitai susitark su savo ieškovu, dar kelyje į teismą, kad ieškovas neįduotų tavęs teisėjui, o teisėjas – teismo vykdytojui ir kad tu nepakliūtum į kalėjimą. 26 Iš tiesų sakau tau: neišeisi iš ten, kol neatsiteisi ligi paskutinio skatiko”.

Svetimavimas [Mt 18,8-9; Mk 9,43-47] 27 “Jūs esate girdėję, jog buvo pasakyta: *Nesvetimauk!* 28 O aš jums sakau: kiekvienas, kuris geidulingai žvelgia į moterį, jau svetimauja savo širdimi. 29 Jeigu tavo dešinioji akis skatina tave nusidėti, išlupk ją ir mesk šalin. Verčiau tau netekti vieno nario, negu kad visas kūnas būtų įmestas į pragarą. 30 Ir jeigu tavo dešinioji ranka gundo tave nusidėti, nukirsk ją ir mesk šalin. Verčiau tau netekti vieno nario, negu kad visas kūnas patektų į pragarą”.

Skyrybos [Mk 10,11-12; Lk 16,18; Mt 19,9] 31 “Taip pat buvo pasakyta: *Kas atleidžia žmoną, tegul išduoda jai skyrybų raštą.* 32 O aš jums sakau: kiekvienas, kuris atleidžia žmoną, – jei ne ištvirtinimo atveju, – skatina ją svetimauti; ir jeigu kas atleistąją veda – svetimauja”.

Priesaikos [Ps 48,3; 1 Kor 1,17-19] 33 “Taip pat esate girdėję, jog protėviams buvo pasakyta: *Nelaužyk priesaikos, bet ištesėk Viešpačiui savo priesaikas.* 34 O aš jums sakau: išvis neprisiekinėkite *nei dangumi*, nes jis – *Dievo sostas*, 35 *nei žeme*, nes ji – jo *pakojis*, *nei Jeruzale*, nes ji – *didžiojo Karaliaus miestas*. 36 Neprisiek *nei savo galva*, nes negali nė vieno plauko padaryti balto ar juodo. 37 Verčiau jūs sakykite: ‘Taip’, jei taip, ‘Ne’, jei ne, o kas viršaus, tai iš piktojo”.

Priešų meilė [Lk 6,27-36; Rom 12,19-21] 38 “Jūs esate girdėję, jog buvo pasakyta: *Akis už akį ir dantis už dantį.* 39 O aš jums sakau: nesipriešink piktam [žmogui], bet jei kas tave užgautų per dešinį skruostą, atsuk jam ir kitą. 40 Jei kas nori su tavimi bylinėtis ir paimti tavo marškinius, atiduok jam ir apsiaustą. 41 Jei kas verstų tave nueiti mylią, nueik su juo dvi. 42 Prašančiam duok ir nuo norinčio iš tavęs pasiskolinti nenusigręžk.

43 Jūs esate girdėję, jog buvo pasakyta: *Mylėk savo artimą* ir nekęsk priešo. 44 O aš jums sakau: mylėkite savo priešus ir melskitės už savo persekiotojus, 45 kad būtumėte savo dangiškojo Tėvo vaikai; jis juk leidžia savo saulei tekėti blogiesiems

5,27: Kadangi bibliniais laikais žmonės tuokdavosi labai jauni, tai VI Dievo įsakymas ir šis Kristaus įspėjimas tiesiog mini tik svetimavimą. Aišku, tas pat tinka paleistuvystei ir kitoms ištvirkavimo nuodėmėms.

5,32: *Ištvirtinimo atvejis* – neteisėta, netikra santuoka, draudžiama Įstatymo nuostatų (plg. Kun 18,6-18). Neteisėtą sugyvenimą nutraukus, nebus svetimavimo, jeigu ves kitą ar ištėkęs už kito.

5,33: Arba: *Kreivai neprisiek, bet ištesėk...*

5,34: Izraelitų kazuistai buvo išsigalvoję prisiekinėti žeme, dangumi ir kt. kūriniais; tokią priesaiką esą galima ir sulaužyti, nes ne Viešpačių prisiekta. Todėl Kristus draudžia ir šitokį prisiekinėjimą.

5,39: *Nesipriešinti* – nemokėti pikto už piktą; tačiau nereiškia, kad reiktų pataikauti blogiui apskritai (Gal 2,11; Jok 4,7).

5,40: Apsiausto pagal ST nuostatus (Iš 22,26) už skolas paimiti negalima. Tai būdingas ST humaniškumo bruožas – saugoti žmogaus pragyvenimo minimumą.

5,43: ST nėra įsakymo neapkęsti priešų. Tačiau, pvz., Kumrano bendruomenė laikė neapkęstiniais ir atiduotiniais Dievo rūstybei visus, kurie jai nepriklausė.

5,44: Kituose rankraščiuose: *Mylėkite savo priešus, gera darykite tiems, kurie jūsų nekenčia, melskitės už savo persekiotojus ir šmeižėjus.*

5,45: Sausringose Artimųjų Rytų šalyse lietus – palaimos ženklas.

ir geriesiems, siunčia lietu ant teisiųjų ir neteisiųjų. ⁴⁶Jei mylite tik tuos, kurie jus myli, tai kokį atlygį gausite? Argi taip nesielgia ir muitininkai?! ⁴⁷Ir jeigu sveikinate tikrai savo brolius, kuo gi viršijate kitus? Argi to nedaro ir pagony? ⁴⁸Tai gi būkite tokie tobuli, kaip jūsų dangiškasis Tėvas yra tobulas”.

6 Išmalda slapčiomis [Lk 16,14-15; Jn 5,44; 12,43] ¹“Venkite daryti savo teismo darbus žmonių akyse, kad būtų matomi, antraip negausite užmokesčio iš savo Tėvo danguje. ²Todėl, dalydamas išmalda, netrimituok sinagogose ir gatvėse, kaip daro veidmainiai, kad būtų žmonių giriami. Iš tiesų sakau jums: jie jau atsiėmė užmokestį. ³Kai tu daliji išmalda, tenežino tavo kairė, ką daro dešinė, ⁴kad tavo išmalda liktų slaptoje, o tavo Tėvas, regintis slaptoje, tau atlygins”.

Tikroji malda [Lk 11,2-4] ⁵“Kai meldžiatės, nebūkite tokie, kaip veidmainiai, kurie mėgsta melstis stovėdami sinagogose ir aikštėse, kad būtų žmonių matomi. Iš tiesų sakau jums: jie jau atsiėmė užmokestį. ⁶Kai tu panorėsi melstis, eik į savo kambarėlį ir užsiraikęs melskis savo Tėvui, esančiam slaptoje, o tavo Tėvas, regintis slaptoje, tau atlygins.

⁷ Melsdamiesi nedaugiažodžiaukite kaip pagony; jie tariasi būsią išklausti dėl žodžių gausumo. ⁸Nedarykite taip kaip jie. Jums dar neprašius, jūsų Tėvas žino, ko jums reikia. ⁹Todėl melskitės taip:

“Tėve mūsų, kuris esi danguje, teesie šventas tavo vardas,

¹⁰ teateinie tavo karalystė,

teesie tavo valia

kaip danguje, taip ir žemėje.

¹¹ Kasdienės mūsų duonos duok

mums šiandien

¹² ir atleisk mums mūsų kaltes,

kaip ir mes atleidžiame savo kaltininkams.

¹³ Ir neleisk mūsų gundyti,

bet gelbėk mus nuo pikto”.

¹⁴ Jeigu jūs atleisite žmonėms jų nusizengimus, tai ir jūsų dangiškasis Tėvas atleis jums. ¹⁵O jeigu neatleisite žmoniems, tai nė jūsų Tėvas neatleis jūsų nusizengimų”.

Pasninkas slapčia [Mt 23,27-28] ¹⁶“Kai pasninkaujate, nebūkite paniurę kaip veidmainiai: jie perkreipia veidus, kad žmonės matytų juos pasninkaujant. Iš tiesų sakau jums: jie jau atsiėmė užmokestį. ¹⁷O tu pasninkaudamas pasitėpk [alieju-mi] galvą ir nusiprausk veidą, ¹⁸kad ne žmonėms rodytumeis pasninkaujęs, bet savo Tėvui, kuris yra slaptoje. Ir tavo Tėvas, regintis slaptoje, tau atlygins”.

Tikrasis lobis [Lk 12,33-34; Jok 5,2-3]

¹⁹“Nekraukite sau lobių žemėje, kur kandys ir rūdys ėda, kur vagys įsilaužia ir vagia. ²⁰Verčiau kraukitės lobį danguje, kur nei kandys, nei rūdys neėda, kur vagys neįsilaužia ir nevagia, ²¹nes kur tavo lobis, ten ir tavo širdis”.

5,48: *Tokie tobuli* – tokie geri, atleidūs, gailėstingi (plg. Lk 6,36).

6,1: *Teismo darbai* – pagrindinės judaizmo religinės praktikos: išmalda (6,2-4), malda (6,5-6), pasninkas (6,16-18).

6,9: *Teesie šventas* – tebūna visų šventu laikomas, šventai gerbiamas.

6,10: Prašome, kad visi žemės gyventojai taip stropiai vykdytų Dievo valią, kaip dangaus angelai ir šventieji, – tada ir bus žemėje Dievo karalystė.

6,11: Kristus moko kasdien melsti tai dienai

būtinų dalykų ir nereikalausti garantijų ateičiai. Prašymas apima ir dvasinį maistą.

6,13: *Neleisk mūsų gundyti...* – nesiųsk mums tokių išmėginimų, kurie galėtų pakirsti mūsų tikėjimą ir ištikimybę Dievui, saugok mus nuo sunkių pagundų ir stiprink, kai jos ištinka. – *Nuo pikto* – nuo nuodėmės, Dievo praradimo, arba *nuo piktojo*, t.y. nuo piktosios dvasios, tykančios mus pražudyti. – Kai kurie rankraščiai papildo: *Nes tavo yra valdžia ir galybė, ir garbė per amžius. Amen.* Tai liturginis intarpas.

Akis – kūno žiburys [Lk 11,34-36; Mk 7,21-23] ²²“Kūno žiburys yra akis. Todėl jei tavo akis sveika, visam tavo kūnui bus šviesu. ²³O jeigu tavo akis nesveika, visas tavo kūnas skendės tamsoje. Tai gi jei tavyje esanti šviesa tamsi, tai kokia baisi toji tamsa!”

Dievas ir pinigais [Lk 16,13] ²⁴“Niekas negali tarnauti dviem šeimininkams: arba jis vieno nekės, o kitą mylės, arba prie vieno bus prisirišęs, o kitą nieku vers. Negalite tarnauti Dievui ir Mamonai”.

Pasitikėjimas Apvaizda [Lk 12,22-31; Jok 4,13-14] ²⁵“Todėl aš sakau jums: per daug nesirūpinkite savo gyvybe, ką valgysite, nei savo kūnu, kuo vilkėsite. Argi gyvybė ne daugiau už maistą ir kūnas už drabužį? ²⁶Išžiūrėkite į padangių sparnuočius: nei jie sėja, nei pjauna, nei į kluonus krauna, o jūsų dangiškasis Tėvas juos maitina. Argi jūs ne daug vertesni už juos? ²⁷O kas iš jūsų gali savo rūpesčiu bent per vieną sprindį prailginti sau gyvenimą?! ²⁸Ir kam gi taip rūpinatės drabužiu?! Pasižiūrėkite, kaip auga lauko lelijos. Jos nesidarbuoja ir neverpia, ²⁹bet sakau jums: nė Saliamonas pačioje savo didybėje nebuvo taip pasipuošęs kaip kiekviena iš jų. ³⁰Jeigu Dievas taip aprengia laukų gėlę, kuri šiandien žydi, o rytoj metama į krosnį, tai argi jis dar labiau nepasirūpins jumis, mažatikiai? ³¹Todėl nesisielokite ir neklausinėkite: ‘Ką valgysime?’ arba: ‘Ką gersime?’, arba: ‘Kuo vilkėsime?’ ³²Visų tų dalykų vaikosi pagony. Jūsų dangiškasis Tėvas juk žino, kad viso to jums reikia. ³³Jūs pirmiausia ieškokite Dievo karalystės ir jo teismo, o visa tai

bus jums pridėta. ³⁴Tai gi nesirūpinkite rytdiena, nes rytoj patys pasirūpins savi mi. Kiekvienai dienai gana savo vargo”.

7 Neteiskite kitų [Mk 4,24; Lk 6,37-42] ¹“Neteiskite, kad nebūtumėte teisiami. ²Kokiu teismu teisiatė, tokiu ir patys būsite teisiami, ir kokiu saiku seikite, tokiu ir jums bus atseikėta. ³Kodėl gi matai krislį savo brolio akyje, o nepastebi rąsto savojoje?! ⁴Arba kaip gali sakyti broliui: ‘Leisk, išimsiu krislį iš tavo akies’, kai tavo akyje rąstas?! ⁵Veidmainy, pirmiau išritink rąstą iš savo akies, o paskui pažiūrėsi, kaip išimti krislį iš brolio akies”.

Pagarba šventenybėms ⁶“Neduokite šventenybių šunims ir nebarstykite savo perlų kiaulėms, kad kartais jų nesutryptų ir apsigręžusios jūsų pačių nesudraskytų”.

Kas prašo, tas gauna [Mk 11,24; Lk 11,9-13; 13,1-8; Jn 14,13] ⁷“Prašykite, ir jums bus duota, ieškokite, ir rasite, belskite, ir bus jums atidaryta. ⁸Kiekvienas, kas prašo, gauna, kas ieško, randa, ir beldžiančiam atidaroma. ⁹Argi atsiras iš jūsų žmogus, kuris savo vaikui, prašančiam duonos, duotų akmenį?! ¹⁰Arba jeigu jis prašytų žuvies, nejaugi paduotų jam gyvatę? ¹¹“Jei tad jūs, būdami nelabi, mokate savo vaikams duoti gerų daiktų, juo labiau jūsų dangiškasis Tėvas duos gera tiems, kurie jį prašo”.

Aukso taisyklė [Lk 6,31] ¹²“Tad visa, ko norite, kad jums darytų žmonės, ir jūs patys jiems darykite; nes tai yra Įstatymas ir Pranašai”.

Du keliai [Lk 13,24; Jn 10,4-10] ¹³“Įeikite pro ankštus vartus, nes erdvūs vartai ir platus kelias į pražūtį, ir daug juo einančių.

6,24: Mamona – senovės sirų turto ir pelno dievaitis ir apskritai turto, pinigų įsikūnijimas.
7,12: Ši taisyklė buvo žinoma daugeliui senovės tautų. Jėzus ją suaktualina dviem atžvilgiais:

1) liepia daryti gera iš grynų širdies, nesvarstant apie atpildą; 2) skelbia kaip reikalavimą, suglaudžiantį visa, ko ST moko apie žmonių santykius.

¹⁴Kokie ankšti vartai ir koks siauras kelias į gyvenimą! Tik nedaugelis jį atranda”.

Netikri pranašai [Lk 6,43-44; Gal 5,19-24] ¹⁵“Sergėkitės netikrų pranašų, kurie ateina pas jus avių kailyje, o viduje yra plėšrūs vilkai. ¹⁶Jūs pažinsite juos iš vaisių. Argi kas gali pasiskinti vynuogių nuo erškėčių ar figų nuo usnių?! ¹⁷Juk geras medis duoda gerus vaisius, o netikęs medis – blogus. ¹⁸Geras medis negali duoti blogų vaisių, o netikęs gerų. ¹⁹Kiekvienas medis, kuris neduoda gerų vaisių, bus iškirstas ir įmestas į ugnį. ²⁰Taigi jūs pažinsite juos iš vaisių”.

Tikrieji sekėjai [Lk 6,46-49; 13,26-27] ²¹“Ne kiekvienas, kuris man šaukia: ‘Viešpatie, Viešpatie!’, įeis į dangaus karalystę, bet tik tas, kuris vykdo mano dangiškojo Tėvo valią. ²²Daugelis man sakys, anai dienai atėjus: ‘Viešpatie, Viešpatie, argi mes nepranašavome tavo vardu, argi neišvarinėjome demonų tavo vardu, argi nedarėme daugybės stebuklų tavo vardu?!’ ²³Tuomet jiems pareikšiu: ‘Aš niekuomet jūsų nepažinojau. Šalin nuo manęs, jūs nedorėliai!’

²⁴Kas klauso šitų mano žodžių ir juos vykdo, panašus į išmintingą žmogų, pasistačiusį namą ant uolos. ²⁵Prapliupo liūtys, ištvinę upės, pakilo vėjai ir daužėsi į tą namą. Tačiau jis nesugriuvo, nes buvo pastatytas ant uolos. ²⁶Kas klauso šitų mano žodžių ir jų nevykdo, panašus į vaiką žmogų, pasistačiusį namą ant smėlio. ²⁷Prapliupo liūtys, ištvinę upės, kilo vėjai ir daužėsi į tą namą, ir jis sugriuvo, o jo griuvimas buvo smarkus”.

Žmonių susižavėjimas [Mk 1,22; Lk 4,32; 7,1] ²⁸Kai Jėzus baigė tas kalbas, mi-

nios stebėjosi jo mokslu, ²⁹nes jis mokė ne kaip jų Rašto aiškintojai, bet kaip turintis galią.

DANGAUS KARALYSTĖS SKELBIMAS

Dešimt stebuklų

8 Raupsuotojo išganymas [Mk 1,40-45; Lk 5,12-16] ¹Kai Jėzus leidosi nuo kalno, jį lydėjo didelės minios. ²Štai prisiartinio raupsuotasis ir parpuolė prieš jį ant žemės, maldaudamas: “Viešpatie, jei panorėsi, gali mane padaryti švarų”. ³Jėzus ištiesė ranką, palietė jį ir tarė: “Noriu, būk švarus!” Ir tuojau raupsai išnyko. ⁴Jėzus pridūrė: “Žiūrėk, niekam nepasakok, bet eik pasirodyti kunigui ir paaukok Mozės įsakytą atnašą kunigams paliudyti”.

Šimtininko tarno pagydymas [Lk 7,1-10; Jn 4,46-53] ⁵Sugrįžus į Kafarnaumą, prisiartinio prie Jėzaus šimtininkas, maldaudamas: ⁶“Viešpatie, mano tarnas guli namie paralyžiutas ir baisiai kankinasi”. ⁷Jėzus jam tarė: “Einu pagydyti jį”. ⁸Šimtininkas atsakė: “Viešpatie, nesu vertas, kad užeitum po mano stogu, bet tik tark žodį, ir mano tarnas pasveiks. ⁹Juk ir aš, pats būdamas valdinys, turiu sau pavaldžių kareivių. Taigi sakau vienam: ‘Eik!’, ir jis eina; sakau kitam: ‘Ateik čionai!’, ir jis ateina; sakau tarnui: ‘Daryk tai!’, ir jis daro”. ¹⁰Tai girdėdamas, Jėzus stebėjosi ir kalbėjo einantiems iš paskos: “Iš tiesų sakau jums: niekur Izraelyje neradau tokio tikėjimo! ¹¹Todėl aš jums sakau: daugelis ateis iš rytų ir vakarų ir susės dangaus karalystėje prie stalo su Abraomu,

7,22: Čia kalbama apie pomirtinio teismo dieną.

7,29: Rašto aiškintojai rėmėsi tautos tradicijomis, o Jėzus kalba pats, kaip Dievo atstovas.

8,4: Kas pagydo nuo raupsų ligos, turėdavo gau-

ti kunigo pažymėjimą, jog yra sveikas, ir tik tuomet galėdavo grįžti į visuomenės gyvenimą ir savo šeimą (žr. Kun 14,2).

8,5: Šimtininkas – kareivių šimtinės vadas.

Izaoku ir Jokūbu. ¹²O karalystės vaikai bus išmesti laukan į tamsybes. Ten bus verksmas ir dantų griežimas”. ¹³Šimtininkui Jėzus tarė: “Eik, tebūnie tau, kaip įtikėjai!” Ir tą pačią valandą tarnas pagijo.

Kafarnaumo stebuklai [Mk 1,29-34; Lk 4,38-41] ¹⁴Atėjęs į Petro namus, Jėzus pamatė jo uošvę gulinčią ir karščiuojančią. ¹⁵Jis palietė jos ranką, ir karštis paliovė. Toji atsikėlė ir galėjo jam patarnauti.

¹⁶Vakarui atėjus, žmonės sugabeno pas Jėzų daug demono apsėstųjų. Jis išvarė dvasias žodžiu ir išgydė visus ligonius, ¹⁷kad išsipildytų pranašo Izaijo žodžiai:

*Jis pasiėmė mūsų negales,
sau užsikrovė mūsų ligas.*

Pašaukimo sunkumai [Lk 9,57-60]

¹⁸Matydamas aplinkui didžiulę minią, Jėzus įsakė irtis į kitą krantą. ¹⁹Čia priėjo vienas Rašto aiškintojas ir tarė jam: “Mokytojau, aš seksiu paskui tave, kur tik tu eisi!” ²⁰Jėzus atsakė: “Lapės turi urvus, padangių sparnuočiai – lizdus, o Žmogaus Sūnus neturi kur galvos priglausti”.

²¹Kitas jo mokinyš prašė: “Viešpatie, leisk man pirmiau pareiti tėvo palaidoti”. ²²Bet Jėzus atsakė: “Sek paskui mane ir palik mirusiems laidoti savo numirėlius”.

Audros nutildymas [Mk 4,35-41; Lk 8,22-25] ²³Jėzus įlipo į valtį, ir mokiniai paskui jį. ²⁴Ir štai ežere pakilo tokia smarki vėtra, kad bangos sėmė valtį. O jis

miegojo. ²⁵Mokiniai pripuolę ėmė jį žadinti, šaukdami: “Viešpatie, gelbėk, žūvame!” ²⁶Jis jiems tarė: “Ko jūs tokie bailūs, mažatikiai?” Paskui atsikėlė, sudraudė vėjus bei ežerą, ir pasidarė visiškai ramu. ²⁷Žmonės stebėjosi ir kalbėjo: “Kas jis per vienas, kad net vėjai ir marios jo klauso?”

Apsėstųjų išgydymas [Mk 5,1-20; Lk 8,26-39] ²⁸Kai Jėzus priplaukė kitą krantą gadariečių krašte, jam priešais atbėgo du demonų apsėstieji, išlindę iš kapinių rūsių. Juodu buvo tokie pavojingi, kad niekas negalėjo praeiti anuo keliu. ²⁹Ir štai jiedu ėmė šaukti: “Ko tau iš mūsų reikia, Dievo Sūnau?! Atėjai pirm laiko mūsų kankinti?” ³⁰Truputį toliau ganėsi didelė kaimenė kiaulių. ³¹Demonai ėmė prašytis: “Jeigu mus išvarysi, tai siųsk kiaulių kaimenėn”. ³²Ir jis jiems tarė: “Eikite sau!” Tuomet demonai išėjo ir apniko kiaules. Ir štai visa kaimenė metėsi nuo skardžio į ežerą ir gavo galą vilnyse. ³³Piemenys pabėgo ir, pasiekę miestą, viską išpasakojo, taip pat ir apie apsėstuosius. ³⁴Tada visas miestas išėjo priešais Jėzų ir, vos jį pamatę, prašė pasišalinti iš jų krašto.

9 Paralitiko pagydytas [Mk 2,1-12; Lk 5,17-26] ¹Įlipęs į valtį, Jėzus persikėlė per ežerą ir sugrįžo į savo miestą. ²Ir štai jam atnešė paralyžiuotą žmogų, paguldytą ant neštuvų. Pamatęs jų tikėjimą, Jėzus tarė paralyžiuotajam: “Pasitikėk,

8,12: *Karalystės vaikai* – išrinktosios tautos vaikai, kuriems pirmiems bus duotas Dievo apreiškimas.

8,20: *Žmogaus Sūnus* – šiuo titulu pats Jėzus dažniausiai apibūdindavo savo pašaukimą. Jis reiškia jo nusižeminimą bei kentėjimų kelią (plg. Mt 17,22), bet ir prisikėlimo bei antrojo atėjimo šlovę (plg. Mt 25,31).

8,22: Sekti Kristumi svarbiau negu smulkmeniskai laikytis ST apeigų. *Mirusieji* – tie, kurie neranda kelio į Dievo karalystę.

8,24: *Vėtra* – pažodžiui *drebėjimas* (ST – Dievo artumo ženklas).

8,28: Gadaros miestas buvo į pietryčius nuo Genezareto ežero. Morkaus ir Luko evangelijos mini *geraziečių kraštą* pagal kito, Gerazos, miesto pavadinimą.

8,29: *Pirm laiko* – dar neatėjus Paskutinio teismo dienai, kada piktosios dvasios praras veikimo laisvę.

8,30: Užjordanėje, kur viešpatavo graikų kultūra ir papročiai, kiaulių auginimas buvo labai paplitęs. Archeologinės iškaskenos rodo, kad kiaulės buvo ne tik vartojamos maistui, bet ir aukojamos dievams, ypač Demetrai, Persefonei ir Hadui.

9,1: *Savo miestą* – Kafarnaumą.

sūnau, tavo nuodėmės atleistos!”³ Kai kurie Rašto aiškintojai ėmė murmėti: “Tasai piktydžiauja!”⁴ Skaitydamas jų mintis, Jėzus tarė: “Kam taip piktai mąstote savo širdyje? ⁵Kas gi lengviau – ar pasakyti: ‘Tavo nuodėmės atleistos’, ar liepti: ‘Kelkis ir vaikščiok!’? ⁶Ir todėl, kad žinotumėte Žmogaus Sūnų turint galią žemėje atleisti nuodėmes, – čia jis kreipėsi į paralyžiuotąjį: – Kelkis, pasiimk neštuvus ir eik namo!”⁷ Šis atsistojo ir nuėjo namo.⁸ Visa tai pamačiusios, minios išsigando ir šlovino Dievą, suteikusį tokią galią žmonėms.

Muitininkas Matas šaukiamas į apaštalus [Mk 2,13-17; Lk 5,27-32]

⁹Iškeliaudamas iš ten, Jėzus pamatė muitinėje sėdintį žmogų, vardu Matas, ir tarė jam: “Sek paskui mane!” Šis atsikėlė ir nuėjo paskui jį.¹⁰ Kai jis Mato namuose sėdosi prie stalo, ten susirinko daug muitininkų bei nusidėjėlių, kurie susėdo šalia Jėzaus ir jo mokinių.¹¹ Fariziejai, tai išvydę, prikišo jo mokiniams: “Kodėl jūsų Mokytojas valgo su muitininkais ir nusidėjėliais?”¹² Šitai girdėdamas, Jėzus atsiliepė: “Ne sveikiesiems reikia gydytojo, o ligoniams.¹³ Eikite ir pasimokykite, ką reiškia žodžiai: *Aš noriu pasigailėjimo, o ne aukos*. Aš ir atėjau šaukti ne teisiųjų, bet nusidėjėlių”.

Ginčas dėl pasninko [Mk 2,18-22; Lk 5,33-39]¹⁴ Tada priejo Jono mokiniai ir paklausė: “Kodėl mes ir fariziejai pasninkaujame, o tavo mokiniai nepasninkauja?”¹⁵ Jėzus atsakė: “Argi gali vestuvinininkai gėdėti, kol su jais yra jaunikis? Ateis die-

nos, kai jaunikis iš jų bus atimtas, ir tada jie pasninkaus.

¹⁶Niekas palaikio drabužio nelopo naujo milo lopu, nes toks lopinys atplėšia drabužio gabalą, ir skylė tik padidėja.¹⁷ Taip pat niekas nepila jauno vyno į senus vynmaišius, nes antraip vynmaišiai plyštų, vynas išsiliėtų ir vynmaišiai niekais nueitų. Bet jaunas vynas pilamas į naujus vynmaišius, ir abeji išsilaiko”.

Dar keli pagydymai [Mk 5,21-43; Lk 8,40-56; 11,14-15; Mt 12,22-24]¹⁸ Jam taip bekalbant, prisiartino vienas [sinagogos] vyresnysis, pagarbino jį ir tarė: “Ką tik mirė mano dukrelė. Bet ateik, uždėk ant jos ranką, ir ji atgis”.¹⁹ Jėzus atsikėlė ir nuėjo paskui jį kartu su mokiniais.

²⁰ Ir štai moteris, jau dvylika metų serganti kraujopūdžiu, prisiartino iš paskos ir palietė jo apsiausto apvadą.²¹ Mat ji pati sau kalbėjo: “Jei tik palytečiau jo drabužį – išgyčiau”.²² Jėzus, atsigręžęs ir ją pamatęs, tarė: “Pasitikėk, dukra, tavo tikėjimas išgydė tave”. Ir tą pačią akimirką moteris pagijo.

²³ Atėjęs į vyresniojo namus ir pamatęs vamzdininkus bei raudančią minią,²⁴ Jėzus paliepė: “Išeikite, nes mergaitė ne mirus, o miega”. Jie tik juokėsi iš jo.²⁵ Kai minia buvo išvaryta, jis įžengė vidun, paėmė mergaitę už rankos, ir ta atsikėlė.²⁶ Garsas apie tai pasklido po visą aną kraštą.

²⁷ Jėzui išeinant, du neregiai sekė įkandin ir šaukė: “Pasigailėk mūsų, Dovydo Sūnau!”²⁸ Kai jis pasiekė namus, nere-

9,10: *Nusidėjėliais* būdavo vadinami ne tik dideli nedorėliai, bet ir šiaip jau viešai pažeidžiantys Mozės įstatymą ir neturintys gero vardo.

9,11: Muitininkus izraelitai niekino ne tik dėl jų godumo bei suktumo, bet ir už tai, kad tarnavo pagonių romėnų valdžiai.

9,15: Jėzus save vadina *jaunikiu*, pasirengusiu

šventai dvasinei sąjungai su sužadėtine Bažnyčia. Savo mokinius vadina *vestuvinininkais*; jie linksmi, kol jis čia, o liūdės, kai jo neteks.

9,16-17: Čia turime alegoriją. Senas drabužis, seni vynmaišiai – judaizmas, jaunas vynas – Kristaus geroji naujiena.

giai užėjo pas jį. Jėzus paklausė: „Ar tikite, kad aš galiu jus pagydyti?“ Šie atsakė: „Taip, Viešpatie!“ ²⁹Tada jis palietė jų akis ir tarė: „Tebūnie jums, kaip tikite“. ³⁰Ir atsivėrė jiems akys. Jėzus prigrasė: „Žiūrėkite, kad niekas nesužinotų!“ ³¹Tačiau tie išėję išgarsino jį po visą tą kraštą.

³²Jiems pasitraukus, štai atvedė demono apsėstą nebylį. ³³Išvairius demoną, nebylys prakalbo. Minios stebėjosi ir sakė: „Dar niekad Izraelyje nėra buvę tokių dalykų“. ³⁴O fariziejai kalbėjo: „Jis išvaro demonus su jų valdovo galia“.

Suvargusios minios [Mk 6,34; Lk 10,2; Jn 4,35-38] ³⁵Jėzus ėjo per visus miestus ir kaimus, mokydamas sinagogose, skelbdamas karalystės Evangeliją ir gydymas visokias ligas bei negales. ³⁶Matydamas minias, jis gailėjosi žmonių, nes jie buvo suvargę ir apleisti lyg avys be piemens. ³⁷Tuomet jis tarė mokiniams: „Pjūtis didelė, o darbininkų maža. ³⁸Melskite pjūties šeimininką, kad atsiųstų darbininkų į savo pjūtį“.

10 Pamokymai apaštalams ¹Pasišaukęs dvylika mokinių, Jėzus suteikė jiems valdžią netyrosioms dvasioms, kad išvarinėtų jas ir gydytų visokias ligas bei negales.

Apaštalų siuntimas [Mk 3,14-19; Lk 9,1-6] ²Dvylikos apaštalų vardai: pirmasis Simonas, pavadintas Petru, ir jo brolis Andriejus; Zebediejaus sūnus Jokūbas ir jo brolis Jonas; ³Pilypas ir Baltramiejus; Tomas ir muitininkas Matas; Alfiejaus sūnus Jokūbas ir Tadas; ⁴Simonas Kananietis ir Judas Iskarijotas, kuris ir išdavė

jį. ⁵Šituos dvylika Jėzus išsiuntė, duodamas jiems nurodymų:

„Nenuklyskite pas pagonis ir neužsukite į samariečių miestus. ⁶Verčiau lankytė pražuvusias Izraelio namų avis. ⁷Eikite ir skelbkite, jog prisiartinio dangaus karalystė. ⁸Gydykite ligonius, prikalkite mirusius, apvalykite raupsuotus, išvarinėkite demonus. Dovanai gavote, dovanai ir duokite! ⁹Neįsigykite nei aukso, nei sidabro, nei variokų savo kapšams prikimšti; ¹⁰nei kelionmaišio, nei dvejų marškinių, nei kurpių, nei lazdos, nes darbininkas vertas savo valgio.

¹¹Atėję į kokį nors miestą ar kaimą, susiieškokite vertą žmogų ir apsistokite pas jį, kol išvyksite. ¹²Įeidami į namus, pasveikinkite juos. ¹³Ir jeigu namai bus verti, teateinie po jų stogu jūsų ramybė. O jeigu nebus verti – jūsų ramybė tesugrįžta jums. ¹⁴Jei kur jūsų nepriimtų ir jūsų žodžių neklausytų, tai, išėję iš tokių namų ar tokio miesto, nusikratykite ir dulkes nuo kojų. ¹⁵Iš tiesų sakau jums: Sodomos ir Gomoros žemei bus lengviau teismo dieną negu tokiam miestui“.

Būsimi persekiojimai [Mk 13,9-13; Lk 21,12-16; 12,11-12; 6,40; Jn 13,16] ¹⁶„Štai aš siunčiu jus kaip avis tarp vilkų. Todėl būkite gudrūs kaip žaltčiai ir neklastingi kaip balandžiai. ¹⁷Sergėkitės žmonių, nes jie įskųs jus teismams ir plaks savo sinagogose. ¹⁸Jūs būsite dėl manęs vedžiojami pas valdovus bei karalius liudyti jiems ir pagonims. ¹⁹Kai jie jus įskųs, nesirūpinkite, kaip arba ką kalbėsite, nes tą valandą jums bus duota, ką jūs turite sakyti. ²⁰Ta-

9,30: Jėzus vengia stebukladario šlovės. Jo tikslas – skelbti Dievo karalystę, o stebuklai – tik jo mokslo patvirtinimas.

9,35: *Evangelija* (gr.) – geroji naujiena (apie Dievo karalystę).

10,4: *Kananietis* – aramėjiško žodžio *uolusis* transkripcija, plg. Lk 6,15.

10,7: *Dangaus karalystė* – Dievo karalystė.

10,12: Kai kurie rankraščiai prideda: *Ramybė tesie šitiems namams!* (Taip iš tiesų anuomet sveikindavosi.)

da jau nebe jūs kalbėsime, o jūsų Tėvo Dvasia kalbės jūsų lūpomis.

21 Brolis išduos mirti brolių ir tėvas – sūnų, o vaikai sukils prieš gimdytojus ir žudys juos. 22 Jūs būsite visų nekenčiami dėl mano vardo. Bet kas ištvers iki galo, bus išgelbėtas.

23 Kai pradės jus persekioti viename mieste, bėkite į kitą. Iš tiesų sakau jums: dar nebūsime apibėgę Izraelio miestų, kai ateis Žmogaus Sūnus.

24 Mokinyš nėra aukštesnis už savo mokytoją nei tarnas už šeimininką. 25 Pakanka, jei mokinyš prilygsta mokytojui ir tarnas šeimininkui. Tad jei šeimos galvą jie praminė Belzebulu, tai ką kalbėti apie namiškius!”

Tiesumas ir drąsa [Mk 4,22; 8,38; Lk 12,2-9; 8,17; 9,26] 26 “Taigi nebijokite jų. Juk nėra nieko uždengta, kas nebus atidengta, ir nieko paslėpta, kas nepasidarys žinoma. 27 Ką jums kalbu tamsoje, sakysite vidur dienos, ir ką šnibždu į ausį, garsiai skelbkite nuo stogų. 28 Nebijokite tų, kurie žudo kūną, bet negali užmušti sielos. Verčiau bijokite to, kuris gali pražudyti ir sielą, ir kūną pragare. 29 Argi ne du žvirbliai parduodami už skatiką? Ir vis dėlto nė vienas iš jų nekrinta žemėn be jūsų Tėvo valios. 30 O jūsų net visi galvos plaukai suskaičyti. 31 Tad nebijokite! Jūs vertesni už daugybę žvirblių.

32 Kas išpažins mane žmonių akivaizdoje, ir aš jį išpažinsiu savo dangiškojo Tėvo akivaizdoje. 33 O kas išsigins manęs žmonių akivaizdoje, ir aš jo išsiginsiu savo dangiškojo Tėvo akivaizdoje”.

10,23: Daug rankraščių priduria: *o jei ir šitame persekios, bėkite dar į kitą. – Kai ateis Žmogaus Sūnus* – kai pagal jo pranašystę bus išgriauta Jeruzalė.

10,27: Palestinoje stogai plokšti, nuo jų galima kalbėti miniai.

10,35-36: Vieniems šeimos nariams įtikėjus Kristų, kitiems – ne, dažnai kyla nesutarimų.

Ryžtingumas [Lk 12,51-53; 14,26-27; 9,23-24; Mk 8,34-35; Jn 12,25] 34 “Nemanykite, jog aš atėjęs nešti žemei ramybės. Aš atėjau nešti ne ramybės, o kalavijo. 35 Atėjau sukiršinti *sūnaus prieš tėvą, dukters prieš motiną ir marčios prieš anytą*. 36 *Žmogaus namiškiei taps jam priešais*.

37 Kas myli tėvą ar motiną labiau negu mane – nevertas manęs. Kas myli sūnų ar dukterį labiau negu mane – nevertas manęs. 38 Kas neima savo kryžiaus ir neseka paskui mane – nevertas manęs. 39 Kas išsaugo savo gyvybę, praras ją, o kas praranda savo gyvybę dėl manęs – atras ją”.

Pamokymų apaštalams pabaiga

[Mt 18,1-6; Mk 9,37-41; Jn 12,44-45; 13,20] 40 “Kas jus priima, tas mane priima. O kas priima mane, priima tą, kuris yra mane siuntęs. 41 Kas priima pranašą dėl to, kad jis pranašas, gaus pranašo užmokestį. Kas priima teisųjį dėl to, kad jis teišsis, gaus teišiojo užmokestį. 42 Ir kas paduos bent taurę šalto vandens atsigerti vienam iš šitų žmonelių dėl to, kad jis yra mokinyš, – iš tiesų sakau jums, – tasai nepraras savo užmokesčio”.

DANGAUS KARALYSTĖS SLĖPINYS

Pasakojamoji dalis

11 Baigęs ¹ nurodymus dvylikai mokinių, Jėzus iškeliavo mokyti ir skelbti [Evangelijos] kituose miestuose.

Jėzus apie Joną Krikštytoją [Lk 7,18-28; 16,16] ² Jonas, išgirdęs kalėjime

10,37: Čia meilei pavadinti evangelistas vartoja ne gr. žodį *agapan*, kuriuo apibūdina artimo ir Dievo meilę (5,43; 19,19), bet *philein* – kitose evangelijos vietose juo nusakomas savanaudiškas prisirišimas (6,5; 23,6 – liet. *mėgti*).

10,41: Pranašais čia vadinami apaštalai, teisiasiais – tikintieji.

apie Kristaus darbus, nusiuntė savo mokinius jo paklausti: ³“Ar tu esi tas, kuris turi ateiti, ar mums laukti kito?” ⁴Jėzus atsakė: “Keliaukite ir apsakyskite Jonui, ką čia girdite ir matote: ⁵*aklieji praregi, raišieji vaikščioja, raupsuotieji apvalomi, kurtieji girdi, mirusieji prikeliami, vargdieniams skelbiama geroji naujiena.* ⁶Ir palaimintas, kas nepasipiktins manimi”.

7 Jiems nueinant, Jėzus ėmė kalbėti minioms apie Joną: “Ko išėjote į dykumą pažiūrėti? Ar vėjo linguojamos nendrės? ⁸Ir ko išėjote pamatyti? Ar švelniais drabužiais vilkinčio žmogaus? Švelniais drabužiais vilkintys gyvena aure karaliaus rūmuose. ⁹Tai ko gi išėjote? Ar pamatyti pranašo? Taip, sakau jums, ir daugiau negu pranašo! ¹⁰Jis yra tasai, apie kurį parašyta:

*Štai aš siunčiu pirm tavęs
savo pasiuntinį,
ir jis nuties tau kelią.*

11 “Iš tiesų sakau jums: tarp gimusių iš moterų nėra buvę didesnio už Joną Krikštytoją, bet ir mažiausias dangaus karalystėje didesnis už jį. ¹²Nuo Jono Krikštytojo dienų iki dabar dangaus karalystė jėga puolama, ir smarkieji ją sau grobia. ¹³Visi pranašai ir Įstatymas pranašavo iki Jono, ¹⁴ir jeigu norite priimti, tai jis yra tas Elisas, kuris turi ateiti. ¹⁵Kas turi ausis, teklauso!”

Jėzus apie savo kartą [Lk 7,31-35]

¹⁶“Su kuo galėčiau palyginti šią kartą? Ji panaši į vaikus, kurie sėdi prekyvietėje ir šaukia savo draugams:

17 ‘Mes jums grojome, o jūs nešokote. Mes giedojome raudas, o jūs nerypavote...’

18 Buvo atėjęs Jonas, nevalgus ir negėriantis, tai jie kalbėjo: ‘Jis demono apsės-

tas’. ¹⁹Atėjo Žmogaus Sūnus, valgantis ir geriantis, tai jie sako: ‘Štai rijūnas ir vyno gėrėjas, muitininkų ir nusidėjėlių bičiulis’. Ir vis dėlto išmintis pasiteisina savo darbais”.

Vargas neatsiverčiantiems [Lk 10,13-15] ²⁰Tada Jėzus ėmė priekaištauti miestams, kuriuose buvo padaryta daugumas jo stebuklų, kad jie neatsivertė:

21 “Vargas tau, Chorazine! Vargas tau, Betsaida! Jeigu Tyre ar Sidone būtų įvykę tokių stebuklų, kokie padaryti pas jus, jie seniai būtų atsivertę ir atgailavę su ašutine bei pelenuose. ²²Todėl gi sakau jums: Tyrai ir Sidonui bus lengviau teismo dieną negu jums! ²³Ir tu, Kafarnaume,

negi būsi išaukštintas iki dangaus?

Tu nugarmėsi iki pragaro!

Jeigu Sodomoje būtų įvykę tokių stebuklų, kokių įvyko tavyje, ji stovėtų dar ir šiandien. ²⁴Todėl sakau jums: Sodomos žemei bus lengviau teismo dieną negu tau”.

Palaima mažutėliams [Lk 10,21-22]

²⁵Anuo metu Jėzus bylojo:

“Aš šlovinu tave, Tėve, dangaus ir žemės Viešpatie, kad paslėpei tai nuo išminčiųjų ir gudriųjų, o apreiškei mažutėliams.

²⁶ Taip, Tėve, nes tau taip patiko.

²⁷ Viskas man yra mano

Tėvo atiduota;

ir niekas nepažįsta Sūnaus,

tik Tėvas,

nei Tėvo niekas nepažįsta,

tik Sūnus

ir kam Sūnus panorės apreikšti.

²⁸ Ateikite pas mane visi,

kurie vargstate ir esate prislėgti:

aš jus atgailinsiu!

10,42: *Kad jis yra mokiny*s – t.y. Jėzaus apaštalas (žr. Mt 18, 1-6 ir Mk 9,41).

11,6: *Pasipiktinti* Biblijos kalba reiškia pakrypti į pikta, atsisakyti tikėti, o *papiktinti* – pastūmėti į pikta, traukti į nuodėmę (plg. Mt 18,6-9).

11,11: Asmeniniu šventumu Jonas Krikštytojas nepralenkiamas, bet kiekvienas Naujojo Testamento išpažinėjas laimingesnis už jį.

11,19: Dievo darbai rodo jo išmintį, nors žmonės ją ir atstumtų.

29 Imkite ant savo pečių mano jungą
ir mokykitės iš manęs,
nes aš romus ir nuolankios širdies,
ir jūs rasite savo sieloms atgaivą.

30 Mano jungas švelnus,
mano našta lengva”.

12 Jėzus ir fariziejai [Mk 2,23-28; Lk 6,1-5] ¹Anuo metu šabo dieną Jėzus ėjo per javų lauką. Jo mokiniai buvo išalkę, tad ėmė skintis varpų ir valgyti. ²Tai pamatę, fariziejai jam sakė: “Žiūrėk, tavo mokiniai daro, kas per šabą draudžiama”. ³Jis atsakė: “Ar neskaitėte, ką darė Dovydas ir jo palydovai, būdami alkani? ⁴Kaip jie nuėjo į Dievo namus ir valgė padėtinės duonos, nors nevalia buvo jos valgyti nei jam, nei jo palydovams, o vien tik kunigams. ⁵Arba gal neskaitėte Įstatyme, jog per šabą kunigai šventykloje pažeidžia šabo poilsį ir nenusikalsta? ⁶Bet sakau jums: čia daugiau negu šventykla! ⁷Jei būtumėte supratę, ką reiškia *aš noriu pasigailejimo, o ne aukos*, nebūtumėte pasmerkę nekaltų.

8 Žmogaus Sūnus yra šabo Viešpats”.

9 Iš ten išėjęs, jis atėjo į jų sinagogą. ¹⁰Čia buvo žmogus padžiūvusia ranka. Jie paklausė Jėzų (kad galėtų apkaltinti): “Ar leistina šabo dieną gydyti?” ¹¹Jis atsakė: “Kas iš jūsų, turėdamas vieną avį, jeigu ji per šabą įkris į duobę, nestvers jos ir neištrauks?! ¹²O kaip daug brangesnis už avį žmogus! Taigi leistina daryti gera šabo dieną”. ¹³Tuomet tarė žmogui: “Ištiesk ranką!” Tas ištiesė, ir ji tapo sveika kaip ir antroji. ¹⁴Išėję fariziejai susimokė Jėzų pražudyti.

Jėzus – “Jahvės tarnas” ¹⁵Tai žinodamas, Jėzus pasitraukė iš ten. Daugelis sekė paskui jį, ir jis visus gydė, ¹⁶bet įspė-

davo, kad jo negarsintų. ¹⁷Taip turėjo išsipildyti pranašo Izaijo žodžiai:

¹⁸ *Štai mano išrinktasis tarnas,
mano mylimasis, kuriuo gėrėsi
mano siela.*

*Aš suteiksiu jam savo Dvasią,
ir jis skelbs tautoms teisingumą.*

¹⁹ *Jis nesiginčys, nešauks,
ir negirdės niekas gatvėse jo balso.*

²⁰ *Jis nenulauš palūžusios nendrės
ir neužgesins gruzdančio dagčio,
kol nenuves į pergalę teisingumo;*

²¹ *o jo vardas teks viltį tautoms.*

Belzebulas [Mt 9,32-34; Mk 3,23-30; 9,40; Lk 11,14-23] ²²Kartą pas Jėzų atvedė apsėstąjį, kuris buvo aklas ir nebylys. Jėzus pagydė jį, tada šis prakalbo ir praregėjo.

²³Ištos minios netvėrė iš nuostabos ir klausinėjo: “Ar nebus šitas Dovydo Sūnus?!” ²⁴Tai išgirdę, fariziejai sakė: “Jis išvaro demonus ne kitaip, kaip tik demonų valdovo Belzebulo galia”. ²⁵Žinodamas jų mintis, Jėzus tarė: “Kiekviena suskilusi karalystė bus nusiaubta, ir joks suskilęs miestas ar namas neišsilaikys. ²⁶Jeigu tad šėtonas išvarinėtų šėtoną, irgi būtų savyje susiskaldęs. Kaipgi tuomet galėtų išsilaikyti jo karalystė? ²⁷Jeigu jau aš išvarau demonus Belzebulo galia, tai kieno galia išvaro jūsų sekėjai?! Todėl jie bus jūsų teisėjai. ²⁸Bet jeigu aš išvarau demonus Dievo Dvasios jėga, tai tikrai pas jus atėjo Dievo karalystė.

²⁹Argi gali kas nors įsilaužti į galiūno namus ir pasiglemžti jo turtą, pirmiau nesurišęs galiūno?! Tik tada jis apiplės jo namus.

³⁰Kas ne su manimi, tas prieš mane, ir kas su manimi nerenka, tas barsto”.

12,23: Dovydo Sūnumi išrinktoji tauta vadino laukiamąjį išgelbėtoją – Mesiją.

12,27: Jūsų sekėjai – pažodžiui jūsų sūnūs.

12,29: Kristus nugali blogio galiūną – piktąją dvasią, išplėšdamas iš jo valdžios apsėstuosius ir nusidėjėlius.

Nuodėmės Šventajai Dvasiai [Mt 7,16-20; Lk 12,10; 6,43-45] ³¹“Sakau jums: kiekviena nuodėmė ir piktžodžiavimas bus žmonėms atleisti, bet piktžodžiavimas Dvasiai nebus atleistas. ³²Jei kas tartų žodį prieš Žmogaus Sūnų, tam bus atleista, o kas kalbėtų prieš Šventąją Dvasią, tam nebus atleista nei šiame, nei būsimajame gyvenime.

³³Arba sakykite medį esant gerą ir jo vaisių gerą, arba sakykite medį esant netikusį ir jo vaisių blogą, nes medis pažįstamas iš vaisių. ³⁴Angių išperos, kaip jūs galite kalbėti gera, būdami blogi?! Juk burna kalba tai, ko pertekusi širdis. ³⁵Gerą žmogų iš gero lobyno iškelia gera, o blogas iš blogo lobyno iškelia bloga. ³⁶Todėl sakau jums: teismo dieną žmonės turės duoti apyskaitą už kiekvieną pasakytą tuščią žodį. ³⁷Pagal savo žodžius būsi išreikštas ir pagal savo žodžius būsi pasmerktas”.

Jonos ženklas [Mk 8,11-12; Lk 11,29-32] ³⁸Tuomet kai kurie Rašto aiškintojai ir fariziejai ėmė reikalauti: “Mokytojau, mes norime, kad parodytum ženklą”. ³⁹Jis atsakė: “Pikta ir neištikima karta reikalauja ženklo, bet nebus jai duota kito ženklo, tik pranašo Jonos ženklas. ⁴⁰*Kaip Jona išbuvo tris dienas ir tris naktis jūrų pabaisos pilve, taip ir Žmogaus Sūnus išbus tris dienas ir tris naktis žemės širdyje.* ⁴¹Ni-

nevės gyventojai teismo dieną kelsis drauge su šia karta ir ją pasmerks, nes jie atsisvertė išgirdę Jonos pamokslus, o štai čia daugiau negu Jona. ⁴²Pietų šalies karalienė teismo dieną prisikels drauge su šia karta ir ją pasmerks, nes ji atkeliavo nuo žemės pakraščių klausytis Saliamono išminties, o štai čia daugiau negu Saliamonas”.

Nelabojo sugrįžimas [Lk 11,24-26]

⁴³“Netyroji dvasia, išėjusi iš žmogaus, klaidžioja bevandenėse vietose, ieškodama poilsio, ir neranda. ⁴⁴Tada ji sako: ‘Grįšiu į savo namus, iš kur išėjau’. Sugrįžusi randa juos tuščius, iššluotus ir išpuoštus. ⁴⁵Tada eina, pasiima kitas septynias dvasias, dar piktesnes už save, ir įėjusios jos ten apsigyvena. Ir paskui tam žmogui darosi blogiau negu pirma. Taip atsitiks ir šiai piktai kartai”.

Jėzaus giminaičiai [Mk 3,31-35; Lk 8,19-21] ⁴⁶Jam tebekalbant minioms, štai jo motina ir broliai stovėjo lauke ir norėjo su juo pasimatyti. ⁴⁷O kažkas jam pranešė: “Štai tavo motina ir broliai stovi lauke, nori su tavim pasikalbėti”. ⁴⁸Jis atsakė pranešusiam: “Kas gi mano motina ir kas mano broliai?” ⁴⁹Ir, ištiesęs ranką į mokinius, tarė: “Štai mano motina ir mano broliai! ⁵⁰Kiekvienas, kas tik vykdo mano dangiškojo Tėvo valią, yra man ir brolis, ir sesuo, ir motina”.

12,31: Didžiausia nuodėmė Šventajai Dvasiai – tai piktavališkas priešinimasis pažintai tiesai. Pikta valia daro negalimą atsivertimą ir atleidimą.

12,38: Reikalaujama nepaprasto stebuklo, kuris įrodytų Jėzaus pasiuntinybę: Jėzus pažada didįjį savo prisikėlimo stebuklą.

12,39: Prie Sinajaus kalno Dievas buvo sudaręs sandorą su savo išrinktąja tauta. Kai izraelitai nusikalsdavo netikėjimu, pagonių dievaičių garbinimu, pranašai juos kaltindavo neištikimybės, tiesiog *svetimavimu*. Tą žodį ir Jėzus čia vartoja. 12,40: Miręs Jėzus bus palaidotas ir prisikels tik trečią dieną.

12,41: Ninevė – senovės Asirijos sostinė (žr. ST

Jonos knyga).

12,42: *Pietų* (Sabos) karalystė užėmė Arabijos pusiasalio pietvakarius; jos sostinė – Magibo miestas. Sabos karalienė buvo atvykusi pasiklausti išmintingų karaliaus Saliamono kalbų (žr. 1 Kar 10,1-10).

12,46: *Broliai* senovės žydų kalboje, kuri apskritai negausi sąvokų, reiškia visus artimesnius giminaičius, visų pirma – pusbrolius ir pusseseres (žr. Mt 13,54-56 paaišk.).

12,50: Švč. Marija buvo Jėzui dvejopai brangi: ir kaip jo gimdytoja, ir kaip tobuliausia dangiškojo Tėvo valios vykdytoja.

Palyginimai apie Dievo karalystę žemėje

13 Įžanga [Mk 4,1-2; Lk 8,4] ¹Vieną dieną, išėjęs iš namų, Jėzus sėdėjo ant ežero kranto. ²Prie jo susirinko didžiulė minia; todėl jis įlipo į valtį ir atsisėdo, o visi žmonės stovėjo pakrantėje. ³Ir jis daug jiems kalbėjo palyginimais.

Palyginimas apie sėją [Mk 4,3-9; Lk 8,5-8] Jis sakė: „Štai sėjėjas išsirengė sėti. ⁴Jam besėjant, vieni grūdai nukrito prie kelio, ir atskridę paukščiai juos sulesė. ⁵Kiti nukrito ant uolų, kur buvo nedaug žemės. Jie greit sudygo, nes neturėjo gilesnio žemės sluoksnio. ⁶Saulei patekėjus, daigai nuvyto ir, neturėdami šaknų, sudžiūvo. ⁷Kiti krito tarp erškėčių. Erškėčiai išaugo ir nusmulkė juos. ⁸Dar kiti nukrito į gerą žemę ir davė derlių: vieni šimteriopą grūdą, kiti šešiasdešimteriopą, dar kiti trisdešimteriopą. ⁹Kas turi ausis, teklaus!“

Kodėl palyginimai? [Mk 4,10-12. 25; Lk 8,9-10. 18] ¹⁰Priėję mokiniai paklausė: „Kodėl jiems kalbi palyginimais?“ ¹¹Jėzus atsakė: „Jums duota pažinti dangaus karalystės paslaptis, o jiems neduota. ¹²Mat kas turi, tam bus duota, ir jis turės su pertekliumi, o iš neturinčio bus atimta ir tai, ką jis turi. ¹³Aš jiems kalbu palyginimais todėl, kad jie žiūrėdami nemato, klausydami negirdi ir nesupranta. ¹⁴Jiems pildosi Izaijo pranašystės žodžiai:

*Girdėti girdėsite, bet nesuprasite,
žiūrėti žiūrėsite, bet nematysite.*

¹⁵ *Šitos tautos širdis aptuko.*

*Jie prastai girdėjo ausimis ir
užmerkė akis,*

*kad kartais nepamatytų akimis,
neišgirstų ausimis, nesuprastų*

*širdimi
ir neatsiverstų, ir aš jų
nepagydyčiau.*

¹⁶ Todėl palaimintos jūsų akys, nes matote, ir jūsų ausys, nes girdi. ¹⁷Iš tiesų sakau jums: daugel pranašų ir teisiųjų troško išvysti, ką jūs matote, bet neišvydo, ir išgirsti, ką jūs girdite, bet neišgirdo“.

Aiškinamas palyginimas apie sėją [Mk 4,13-20; Lk 8,11-15] ¹⁸“O jūs nun pasiklausykite palyginimo apie sėją. ¹⁹Pas kiekvieną, kuris girdi žodį apie karalystę ir nesupranta, ateina piktasis ir išplėšia, kas buvo pasėta širdyje. Tai ir yra pasėlys prie kelio. ²⁰Pasėlys ant uolų – tai tasai, kuris, girdėdamas žodį, tuojau su džiaugsmu jį priima. ²¹Tačiau jis be šaknų – nepastovus žmogus. Ištikus kokiai negandai ar persekiojimui dėl žodžio, jis greit atkrinta. ²²Pasėlys tarp erškėčių – tai tas, kuris klauso žodžio, bet šio pasaulio rūpesčiai ir turto apgaulė nustelbia žodį, ir jis lieka nevaisingas. ²³Pasėlys geroje žemėje – tasai, kuris girdi ir supranta žodį; tas ir duoda derlių: kas šimteriopą, kas šešiasdešimteriopą, o kas trisdešimteriopą“.

Palyginimas apie rauges [Jn 15,6; Mt 3,12] ²⁴Jis pateikė jiems kitą palyginimą: „Su dangaus karalyste yra kaip su žmogumi, kuris pasėjo savo dirvoje gerą sėklą. ²⁵Žmonėms bemiegant, atėjo jo priešas, pasėjo kviečiuose raugių ir nuėjo sau. ²⁶Kai želmuo paūgėjo ir išplaukėjo, pasirodė ir raugės. ²⁷Šeimininko tarnai atėjo ir klausė: ‘Šeimininke, argi ne gerą sėklą pasėjai savo lauke? Iš kurgi atsirado raugių?’ ²⁸Jis atsakė: ‘Tai padarė mano priešas’. Tarnai pasisiūlė: ‘Jei nori, mes eisime ir jas išrąvėsime’. ²⁹Jis atsakė: ‘Ne, kad kartais, rąvėdami rauges, neišrautume su jomis ir kviečių. ³⁰Palikite abe-

13,12: Žr. Lk 8,18 paaiškinimą.

jus augti iki pjūties. Pjūties metu aš pasakysiu pjovėjams: 'Pirmiau išrinkite rauges ir suriškite į pėdelius sudeginti, o kviečius sukraukite į mano kluoną'".

Garstyčios grūdėlis ir raugas maišyme [Mk 4,30-34; Lk 13,18-21] ³¹Jėzus pateikė jiems dar vieną palyginimą: "Su dangaus karalyste yra kaip su garstyčios grūdėliu, kurį žmogus ėmė ir pasėjo savo dirvoje. ³²Nors jis mažiausias iš visų sėklų, bet užaugęs esti didesnis už daržoves ir pavirsta medeliu; net padangių sparnuočiai atskrenda ir susisuka lizdus jo šakose".

³³Jis pasakė ir dar kitą palyginimą: "Su dangaus karalyste yra kaip su ragu, kurį moteris ėmė įmaišė trijuose saikuose miltų, ir nuo jo viskas įrūgo".

³⁴Visa tai Jėzus kalbėjo minioms palyginimais, ir be palyginimų jis jiems nekalbėjo. ³⁵Išsipildė, kas buvo per pranašą pasakyta:

*Aš atversiu savo burną
palyginimais,
išpasakosiu nuo pasaulio sukūrimo
paslėptus dalykus.*

Palyginimo apie rauges aiškinimas [Apr 14,15-16; 21,8] ³⁶Paleidęs minias, Jėzus keliavo namo. Prie jo priėjo mokiniai ir prašė: "Išaiškink mums palyginimą apie rauges dirvoje". ³⁷Jis atsiliepė: "Sėjantysis gerą sėklą yra Žmogaus Sūnus. ³⁸Dirva – tai pasaulis. Gera sėkla – karalystės vaikai,

o raugės – piktojo vaikai. ³⁹Jas pasėjęs priešas – velnias. Pjūtis – tai pasaulio pabaiga, o pjovėjai – angelai. ⁴⁰Taigi kaip surenkamos ir sudeginamos raugės, taip bus ir pasaulio pabaigoje. ⁴¹Žmogaus Sūnus išsiųs savo angelus, tie išrankios iš jo karalystės visus papiktintuosius bei nedorėlius ⁴²ir įmes juos į žioruojančią krosnį. Ten bus verksmas ir dantų griežimas. ⁴³Tuomet teisieji spindės kaip saulė savo Tėvo karalystėje. Kas turi ausis, teklausol!"

Paslėptas lobis ir brangus perlas ⁴⁴"Su dangaus karalyste yra kaip su dirvoje paslėptu lobiu. Atradęs jį, žmogus niekam nesako; iš to džiaugsmo eina, parduoja visa, ką turi, ir perkasi tą dirvą.

⁴⁵Vėl su dangaus karalyste yra kaip su pirkliu, ieškančiu gražių perlų. ⁴⁶Atradęs vieną brangų perlą, jis eina, parduoja visa, ką turi, ir nusiperka jį".

Palyginimas apie tinklą ⁴⁷"Ir vėl su dangaus karalyste yra kaip su ežeran metu mu tinklu, užgriebiančiu įvairiausių žuvų. ⁴⁸Kai jis pilnas, jį išvelka į krantą, susėda ir surenka gerąsias į indus, o netikusias išmeta. ⁴⁹Taip bus ir pasaulio pabaigoje: išeis angelai, išrankios bloguosius iš gerųjų ⁵⁰ir įmes juos į žioruojančią krosnį. Ten bus verksmas ir dantų griežimas.

⁵¹Ar supratote visa tai?" Jie jam sako: "Taip". ⁵²Tuomet jis tarė: "Todėl kiekvienas Rašto aiškintojas, tapęs dangaus ka-

13,31: Žmonės dažniausiai viską vertina pagal išorę, ir Dievo karalystė – Bažnyčia – jiems dažnai atrodo menka, silpna. Jėzus ragina atkreipti dėmesį į jos vidinę tikrovę, malonės galybę ir istorijos panoramą. Dievo karalystė Jėzaus palyginimuose – tai paslaptingas vidinis išsivystymas, kurio pilnuma pasirodys tik pasaulio pabaigoje.

13,31-32: Garstyčios Palestinoje užauga iki 4 m aukščio.

13,41-43: Mesijinė Kristaus karalystė yra šioje žemėje. Čia dar maišosi kartu gerieji ir blogieji, o amžinojoje Tėvo karalystėje (danguje) bus vieni teisieji (plg. Mt 25,34; 1 Kor 15,24).

13,44: Atradęs – koku nors būdu sužinojęs esant dirvoje paslėptą lobį ir negalėdamas sverti mame lauke kasinėti, žmogus nusiperka tą dirvą, kad galėtų išsikasti lobį; pirkimo išlaidos bus atlygintos su kaupu.

13,45-46: Pirklio ar kolekcionieriaus ryžtą Jėzus rodo pavyzdžiu, kaip reikia atsakyti pasaulietiškių mažmožių, kad įgytum tikrųjų dvasinių vertybių ir išganytų.

13,52: Jėzus čia kreipiasi į klausytojus žydus, išmanančius Šventąjį Raštą. Krikščionių tikėjimas atnauja ST lobyno turtus.

ralystės mokiniu, panašus į šeimnininką, kuris iškelia iš savo lobyno naujų ir senų daiktų”.

BAŽNYČIA – DANGAUS KARALYSTĖS UŽUOMAZGA

Pasakojamoji dalis

Apsilankymas Nazarete [Mk 6,1-6; Lk 4,16-24; Jn 4,44] ⁵³Baigęs sakyti tuos palyginimus, Jėzus iškeliavo iš tenai. ⁵⁴Jis parėjo į savo tėviškę ir ėmė mokyti žmones sinagogoje, o jie stebėjosi ir klausinėjo: “Iš kur šitam tokia išmintis ir stebuklinga galybė? ⁵⁵Argi jis ne dailidės sūnus?! Argi jo motina nesivadina Marija, o Jokūbas, Juozapas, Simonas ir Judas argi ne jo broliai? ⁵⁶Ir jo seserys – argi jos ne visos gyvena pas mus? Iš kur jam visa tai?” Ir jie ėmė piktintis juo. ⁵⁷O Jėzus jiems atsakė: “Niekur pranašas nebūna be pagarbos, nebent savo tėviškėje ir savo namuose”. ⁵⁸Dėl jų netikėjimo jis ten nedarė tiek daug stebuklų.

14 Jono Krikštytojo mirtis [Mk 6,14-29; Lk 9,7-9] ¹Anuo metu gandas apie Jėzų pasiekė tetracho Erodo ausis, ²ir jis savo tarnams pasakė: “Tai Jonas Krikštytojas! Jis prisikėlė iš numirusių, ir todėl jame veikia stebuklingos galios”.

3 Mat Erodas buvo įsakęs suimti Joną, sukaustyti ir įmesti į kalėjimą dėl savo brolio Pilypo žmonos Erodiados. ⁴Nes

Jonas jam sakė: “Tau nevalia jos turėti”. ⁵Taigi Erodas norėjo nužudyti Joną, bet bijojo žmonių, kurie laikė jį pranašu.

6 Erodo gimimo dieną Erodiados dukterė šoko svečiams ir taip patiko Erodui, ⁷kad jis prisiektinai pažadėjo duoti jai, ko tik prašysianti. ⁸O ši, savo motinos primokyta, tarė “Duok man čia dubenyje Jono Krikštytojo galvą”. ⁹Karalius nuliūdo, bet dėl priesaikos ir dėl svečių liepė duoti. ¹⁰Jis pasiuntė [budelį], kad nukirstų kalėjime Jonui galvą. ¹¹Galva buvo atnešta dubenyje ir įteikta mergaitei, kuri ją nunešė motinai. ¹²Jono mokiniai atėję pasiėmė kūną, palaidojo ir davė žinią Jėzui.

Pirmasis duonos padauginimas [Mk 6,31-44; Lk 9,10-17; Jn 6,1-13] ¹³Tai išgirdęs, Jėzus laiveliu nuplaukė į dykvietę, į vienumą. Minios sužinojo ir iš miestų pėsčiomis nusekė paskui. ¹⁴Kai išlipo į krantą ir pamatė daugybę žmonių, Jėzui pagailo jų, ir jis išgydė jų ligonius. ¹⁵Atėjus vakarui, prisitartino mokiniai ir tarė: “Vietovė tuščia, ir jau vėlus metas. Atleisk žmones, kad, nuėję į kaimus, nusipirktų maisto”. ¹⁶Jėzus atsakė: “Nėra reikalo jiems iš čia eiti. Jūs duokite jiems valgyti”. ¹⁷Jie atsiliepė: “Mes čia teturime penkis kepalukus duonos ir dvi žuvis”. ¹⁸Jėzus tarė: “Atneškite man juos”. ¹⁹Ir, liepęs miniai susėsti ant žolės, jis paėmė penkis kepalukus ir dvi žuvis, pažvelgė į dangų, sukalbėjo palaiminimą, laužė ir davė moki-

13,54-56: Kaimynai tebesi ir piktinasi, kad išmintingai moko ir stebuklus daro Jėzus, kurį jie pažinojo kaip rylų dailidę, kurį laikė Juozapo sūnumi; žr. paaiškinimus prie Mt 12,46 ir 1,25. – Plg. Mt 27,56; Mk 15,40, kur aiškiai pasakyta, kad *Jėzaus broliai* Jokūbas ir Juozapas (Jozė) yra kitos Marijos vaikai, taigi Jėzaus pusbroliai ar tolimesni giminaičiai.

14,3-6: Tetrarchas Erodas Antipas, Erodo Didžiojo sūnus, buvo vedęs Nabatėjos karaliaus Areto

IV dukterį, paskui ją pašalino ir susidėjo su savo brolio Erodo Pilypo žmona Erodiada, kito jų brolio, Aristobulo, dukteria. Čia minima Erodiados ir Erodo Pilypo dukterė vadinosi Salomė. Vėliau ji išteikėjo už savo motinos dėdės, tetracho Pilypo, minimo Lk 3,1. Erodo dinastijoje buvo labai paplitusi kraujomaiša.

14,19: Duonos padauginimo stebuklas aprašytas panašiais žodžiais kaip ir Eucharistijos įsteigimas (Mt 26,26).

niams, o tie dalijo žmonėms. ²⁰Visi valgė ir pasisotino. Ir surinko nulikusius kąsnelius, iš viso dvylika pilnų pintinių. ²¹O valgytojų buvo apie penkis tūkstančius vyrų, be moterų ir vaikų.

Jėzus eina vandeniu [Mk 6,45-52; Jn 6,16-21] ²²Tuoju pat Jėzus prispyrė mokinius sėsti į valtį ir pirma jo irtis į kitą krantą, kol jis atleisiąs minią. ²³Atleidęs minią, jis užkopė nuošaliai į kalną mels-tis. Ir atėjus vakarui, jis buvo ten vienas.

²⁴Tuo tarpu valtis jau toli toli nuplaukė nuo kranto, blaškoma bangų, nes pūtė priešingas vėjas. ²⁵Ketvirtos nakties sargybos metu Jėzus atėjo pas juos, žengdamas ežero paviršiumi. ²⁶Pamatę jį einantį ežero paviršiumi, mokiniai nusigando ir, manydami, jog tai šmėkla, iš baimės ėmė šaukti. ²⁷Jėzus tuoju juos prakalbino: „Drąsos! Tai aš. Nebijokite!“ ²⁸Petras atsiliepė: „Viešpatie, jei čia tu, liepk man ateiti pas tave vandeniu“. ²⁹Jis atsakė: „Eik!“ Petras, išlipęs iš valtys, ėmė eiti vandens paviršiumi ir nuėjo prie Jėzaus. ³⁰Bet, pamatęs vėjo smarkumą, jis nusigando ir, pradėjęs skęsti, sušuko: „Viešpatie, gelbėk mane!“ ³¹Tuoju ištiesęs ranką, Jėzus sugriebė jį ir tarė: „Silpnatiki, ko suabejojai?!“ ³²Jiems įlipus į valtį, vėjas nurimo. ³³Tie, kurie buvo valtyje, pagarbino jį, sakydami: „Tikrai tu Dievo Sūnus!“ ³⁴Perplaukę jie išlipo į krantą Genezarete.

Pagydimai Genezarete [Mk 6,53-56] ³⁵Pažinę Jėzų, tos vietos gyventojai iš-

garsino jį visoje apylinkėje. Žmonės sugabeno pas jį visus sergančius. ³⁶Jie prašė jį leisti palytėti nors apsiausto apvadą. Ir kas tik palietė – pasveiko.

15 Ginčas dėl papročių [Mk 7,1-13] ¹Kartą prie Jėzaus prisiartino Rašto aiškintojų ir fariziejų iš Jeruzalės ir paklausė: ²“Kodėl tavo mokiniai laužo prosenių paprotį? Jie prieš valgį nesimažgoja rankų”. ³Jis atsakė: “O kodėl jūs laužote Dievo įsakymą dėl savojo papročio?! ⁴Juk Dievas yra įsakęs: *Gerbk savo tėvą ir motiną!* ir: *Kas keiktų tėvą ar motiną, mirte tenumiršta!* ⁵O jūs sakote: ‘Kas pasakė tėvui ar motinai: – Tebūnie dovana šventyklai, kuo turėčiau tave sušelpiti, – tas gali nepagerbti tėvo ir motinos’. Taip jūs niekais verčiate Dievo liepimą dėl savojo papročio. ⁷Veidmainiai! Gerai apie jus pranašavo Izaijas:

⁸ *Ši tauta šlovina mane lūpomis, bet jos širdis toli nuo manęs.*

⁹ *Veltui jie mane garbina, mokydami žmonių išgalvotų priesakų”.*

Tikrasis švarumas [Mk 7,14-23; Lk 6,39] ¹⁰Paskui, sušaukęs minią, jis kalbėjo: “Klausykite ir supraskite! ¹¹Ne kas patenka į burną, suteršia žmogų, bet kas išeina iš burnos, tai suteršia žmogų”.

¹²Tuomet priėję mokiniai pranešė: “Ar žinai, kad fariziejai pasipiktino išgirdę tuos žodžius?” ¹³Jis atsakė: “Kiekvienas augalas, kurio nesodino mano dangiškasis Tėvas, bus išrautas. ¹⁴Palikite juos: jie

14,25: *Ketvirta nakties sargyba* – nuo 3 iki 6 val. ryto.

14,34: Genezaretas, arba Genezareto žemė – lyguma tarp Kafarnaumo ir Magdalos.

15,1: *Rašto aiškintojai* – žr. Žodynėlį.

15,2: Tai apeiginis rankų mazgojimas, įsakymas žodinės tradicijos.

15,4-6: Rašto aiškintojai mokė, kad galima skirti kaip auką šventyklai (hebr. *korban*), ką reiktų atiduoti tėvams, ir tuo būdu juos nuskriausti, *nepagerbti* (IV Dievo įsakymas *Gerbk...* reiškia

ir *išlaikyk...*). Tuo turtu savininkas ir toliau naudodavosi, tik nebegalėdavo perleisti kitiems.

15,11,19: Žydai skirstydavo valgius ir įvairius daiktus į *švarius* ir *nešvarius*. Paliesti ir vartoti šiuos pastaruosius buvo laikoma nuodėme. Jėzus nurodo, kad veiksmą gerą ar blogą daro ne daiktai, o žmogaus valia. *Kas išeina iš širdies* reiškia žmogaus valios sprendimus, kurie lemia veiksmo dorumą ar nedorumą. Pavyzdžiui, vagystės atveju nusikalstama ne rankomis, bet valios sprendimu pažeisti kitų asmenų ir visuomenės nuosavybę.

akli aklyjų vadovai. O jeigu aklas aklą ves, abu į duobę įkris”.

15 Petras paprašė: “Išaiškink mums palyginimą”. 16 Jėzus atsakė: “Ar ir jūs vis dar esate be nuovokos?! 17 Argi nesuprantate, kad visa, kas patenka į burną, eina į pilvą ir išmetama laukan? 18 O kas išeina iš burnos, eina iš širdies, ir tai suteršia žmogų. 19 Iš širdies išeina pikti sumanymai, žmogžudystės, svetimavimai, paleistuvystės, vagystės, melagingi liudijimai, šmeižtai. 20 Šitie dalykai suteršia žmogų, o valgymas nemazgotomis rankomis žmogaus nesuteršia”.

Kananiečių merginos išgydymas

[Mk 7,24-30] 21 Iš ten išėjęs, Jėzus pasitraukė į Tyro ir Sidono sritį. 22 Ir štai iš ano krašto atėjo viena moteris kananiečių ir šaukė: “Pasigailėk manęs, Viešpatie, Dovydo Sūnau! Mano dukterį baisiai kankina demonas!” 23 Bet Jėzus neatsiliepė. Tuomet priėjo mokiniai ir ėmė jį prašyti: “Išklausyk ją, nes ji sekioja iš paskos šaukdama!” 24 Jėzus tarė: “Aš esu siųstas tik pas pražuvusias Izraelio namų avis”. 25 Tada moteris pribėgusi puolė ant žemės, maldaudama: “Viešpatie, padėk man!” 26 Jis atsakė: “Nedera imti vaikų duoną ir mesti šunųčiems”. 27 O ji sako: “Taip, Viešpatie, bet ir šunųčiai ėda trupinius, nukritusius nuo šeimininko stalo”. 28 Tuomet Jėzus tarė jai: “O moterie, didis tavo tikėjimas! Tebūnie tau, kaip prašai”. Ir tą pačią valandą jos duktė pasveiko.

Antrasis duonos padauginimas

[Mk 8,1-10; Mt 14,13-21] 29 Iš ten išėjęs, Jėzus atvyko prie Galilėjos ežero. Jis užkopė ant kalno ir atsisėdo. 30 Prie jo susirinko didžiulė minia, kuri atsigabeno su savi-

mi raišų, luošų, aklių, nebylių ir daugel kitokių. Žmonės suguldė juos prie Jėzaus kojų, o jis pagydė juos. 31 Minia stebėjosi, matydama nebylius kalbančius, luošius pasveikstančius, raišius tiesiai vaikščiojančius ir akluosius reginčius. Ir garbino žmonės Izraelio Dievą.

32 Susisaukęs mokinius, Jėzus tarė: “Gaila man minios, nes jau tris dienas žmonės pasilieka su manimi ir neturi ko valgyti. Aš nenoriu paleisti jų alkanų, kad nenusilptų kelyje”. 33 Mokiniai jam atsakė: “Iš kur mums imti dykumoje tiek duonos, kad galėtume pasotinti šitokią minią?” 34 Jėzus paklausė “Kiek turite duonos?” Jie atsakė: “Septynis kepalikus ir kelias žuvelės”. 35 Jis liepė žmonėms susėsti ant žemės. 36 Tada paėmė septynis duonos kepalikus ir žuvis, sukalbėjo padėkos maldą, laužė ir davė mokiniams, o mokiniai žmonėms. 37 Visi valgė ir pasisotino. Ir surinko nulikusius kąsnelius, iš viso septynis pilnus krepšius. 38 O valgytojų buvo apie keturis tūkstančius vyrų, be moterų ir vaikų. 39 Paleidęs minią, jis sėdo į valtį ir nuplaukė į Magadano sritį.

16 Vėl apie ženklą iš dangaus

[Mt 12,38-39; Mk 8,11-13; Lk 11,16.29; 12,54-56] 1 Čia pas jį atėjo fariziejų ir sadukiejų jo mėginti. Jie prašė parodyti jiems ženklą iš dangaus. 2 Jis atsakė: “Atėjus vakarui, jūs sakote: ‘Bus giedra, nes dangus raudonas’, 3 ir rytmetį: ‘Šiandien bus lietaus, nes rausta apniukęs dangus’. Taigi jūs mokate aiškinti dangaus veidą, o laiko ženklų – ne. 4 Pikta ir neištikima giminė reikalauja ženklo, tačiau jai nebus duota kitokio ženklo, kaip tik Jonos ženklas”. Ir, palikęs juos, nuėjo šalin.

15,21: *Tyros ir Sidonas* čia turi ir teologinę prasmę. Tai užuomina į pagonių kraštų visumą, kuri taps Dievo karalystės dalimi.

15,34: Palestinoje anuomet valgydavo miežinę

duoną, iškeptą plokščiais kepalėliais ant įkaitintų akmenų.

16,1-4: Žr. paaiškinimą prie Mt 12,39.

Fariziejų ir sadukiejų raugas

[Mk,14-21; Lk 12,1] ⁵Keldamiesi kitapus ežero, mokiniai buvo užmiršę pasiimti duonos. ⁶Jėzus jiems tarė: „Žiūrėkite, saugokitės fariziejų ir sadukiejų raugo“. ⁷O jie įsvarstė: „Tai todėl, kad nepasiėmėme duonos“. ⁸Tai išgirdęs, Jėzus tarė: „Mažatikiai! Kam tariatės neturį duonos? ⁹Argi dar neįgijote išmonės? Ar neprisimenate penkių duonos kepalukų penkiems tūkstančiams vyrų ir kiek pintinių surinkote likučių?! ¹⁰Arba septynių duonos kepalukų keturiems tūkstančiams ir kiek krepšių surinkote likučių?! ¹¹Tad kaip nesusivokiame, jog kalbėjau jums ne apie duoną. Fariziejų ir sadukiejų raugo saugokitės!“ ¹²Tuomet jie suprato, kad jis buvo liepęs saugotis ne duonos raugo, bet fariziejų ir sadukiejų mokslo.

Jėzaus dievystės išpažinimas ir Petro primatas

[Mk 8,27-30; Lk 9,18-21; Mt 18,18] ¹³Atėjęs į Pilypo Cezarėjos apylinkes, Jėzus paklausė mokinius: „Kuo žmonės laiko Žmogaus Sūnų?“ ¹⁴Jie atsakė: „Vieni Jonu Krikštytoju, kiti Eliju, kiti Jeremiju ar dar kuriuo iš pranašų“. ¹⁵Jis vėl paklausė: „O kuo jūs mane laikote?“ ¹⁶Tada Simonas Petras atsakė: „Tu esi Mesijas, gyvojo Dievo Sūnus!“ ¹⁷Jėzus jam ta-

rė: „Palaimintas tu, Simonai, Jonos sūnau, nes ne kūnas ir kraujas tai tau apreiškė, bet mano Tėvas, kuris yra danguje. ¹⁸Ir aš tau sakau: tu esi Petras – Uola; ant tos uolos aš pastatysiu savo Bažnyčią, ir pragaro vartai jos nenugalės. ¹⁹Tau duosiu dangaus karalystės raktus; ką tu suriši žemėje, bus suriša ir danguje, ir ką atriši žemėje, bus atriša ir danguje“. ²⁰Tuomet jis griežtai įsakė savo mokiniams niekam neskelbti, kad jis yra Mesijas.

Pirmasis išpėjimas apie kančią ir prisikėlimą

[Mk 8,31-33; Lk 9,22] ²¹Nuo to meto Jėzus pradėjo aiškinti savo mokiniams turįs eiti į Jeruzalę ir daug iškentėti nuo seniūnų, aukštųjų kunigų ir Rašto aiškintojų, būti nužudytas ir trečią dieną prisikelti. ²²Tada Petras, pasivadinęs jį į šalį, ėmė drausti: „Nieku gyvu, Viešpatie, tau neturi taip atsitikti!“ ²³O jis atsiskęs subarė Petrą: „Eik šalin, šėtone! Tu man papiktinimas, nes mąstai ne Dievo, o žmonių mintimis“.

Sekimas Jėzumi [Mk 8,34-9; 1; Lk 9,23-27; 14,27; 17,33; Jn 12,25-26] ²⁴Tuomet Jėzus kalbėjo savo mokiniams: „Jei kas nori eiti paskui mane, teišsižada pats savęs, tepasiima savo kryžių ir teseka mani. ²⁵Kas nori išgelbėti savo gyvybę, tas

16,13: Iturėjos tetrarchas Pilypas (žr. Lk 3,1) Palestinos šiaurėje atstatė buvusį miestą ir Romos imperatoriaus garbei pavadino Cezarėja. Šalia miesto ant aukštos uolinės kalvos buvo pastatyta baltos marmuro šventykla imperatoriaus Augusto garbei. Tikrai nebuvo vaizdingesnės vietovės Kristui kalbėti apie savo gyvąją Bažnyčią, kurią jis pastatys ant gyvos uolos – Petro.

16,18-19: *Surišti* ar *atristi* ano meto Palestinos kalba reiškė galią *uždrausti* ar *leisti*. Šiais žodžiais, kaip ir *raktų davimu*, Petrai žadama aukščiausia valdžia Bažnyčioje.

Taip pat šioje vietoje Jėzus pažada, kad Bažnyčia gyvuos iki pasaulio pabaigos ir vis turės ryšį su Petru. Tekste daug semitizmų. Iš to matyti, jog graikiškojo teksto autorius išlaikė pirminę Jėzaus posakių formą ir vertė juos pažodžiui, kad kar-

tais neiškreiptų jų gilios prasmės.

Žodis Bažnyčia (iš hebr. *kahal*, gr. *ekklesia*) reiškia kviestinį susirinkimą. ST vartojamas pažymėti žydų bendruomenės. Atskiros žydų grupės, pvz., Kumrano esenų sekta, save laikydavo *bažnyčiomis*. NT Bažnyčia reiškia mesijinę bendruomenę žmonių, priėmusių naująją Kristaus sadorą (plg. Lk 22,20). Jėzaus Bažnyčia – Dievo karalystės konkretizacija žemėje; pirmiausia vidinis malonės gyvenimas žmonių sielose, toliau – reali pakrikštytųjų asmenų sąjunga, kurios pirmąjį aprašymą randame Apd. Pagaliau Bažnyčia – eschatologinė tikrovė, apimanti visų laikų Dievo Tautą, Dievo malone pašauktą į išganymą.

16,23: Jėzus taip griežtai atsako todėl, kad yra siųstas atpirkti žmonijos nuodėmes kryžiaus auka.

16,25-26: Originalas keturis kartus pavartoja

ją praras; o kas pražudo gyvybę dėl ma-
nės, tas ją atras. ²⁶Kokia gi žmogui nau-
da, jeigu jis laimėtų visą pasaulį, o pa-
kenktų savo gyvybei?! Arba kuo žmogus
galėtų išsipirkti savo gyvybę? ²⁷Nes Žmo-
gaus Sūnus ateis savo Tėvo šlovėje su savo
angalais, ir tuomet jis atlygins kiekvienam
pagal jo darbus. ²⁸Iš tiesų sakau jums: kai
kurie iš čia stovinčių neragaus mirties, kol
pamatys Žmogaus Sūną, ateinantį su savo
karalyste”.

17 Jėzaus atsimainymas [Mk
9,2-8; Lk 8,28-36; 2 Pt 1,16-18] ¹Po
šešių dienų Jėzus pasiėmė su savimi Petrą,
Jokūbą ir jo brolių Joną ir užsivedė juos
nuošaliai ant aukšto kalno. ²Ten jis atsi-
mainė jų akivaizdoje. Jo veidas sužibo kaip
saulė, o drabužiai tapo balti kaip šviesa. ³Ir
štai jiems pasirodė Mozė ir Elisas, kurie
kalbėjosi su juo. ⁴Tuomet Petras ir sako
Jėzui: “Viešpatie, gera mums čia būti! Jei
nori, aš padarysiu čia tris palapines: vieną
tau, kitą Mozei, trečią Elijui”. ⁵Dar jam
tebekalbant, štai skaisčius debesis apsiautė
juos, ir štai balsas iš debesies prabilo: “Šitas
yra mano mylimasis Sūnus, kuriuo aš gė-
riuosi. Klausykite jo!” ⁶Tai išgirdę, moki-
niai parpuolė kniūbsti, labai išsigandę.
⁷Bet Jėzus priėjo, palietė juos ir tarė: “Kel-
kitės, nebijokite!” ⁸Pakėlę akis, jie nieko
daugiau nebematė, tik vieną Jėzų.

Jonas Krikštytojas antrasis Elisas
[Mk 9,9-13] ⁹Besileidžiant nuo kalno, Jė-
zus jiems įsakė: “Niekam nepasakokite
apie regėjimą, kol Žmogaus Sūnus prisi-
kels iš numirusių. ¹⁰Tada jo mokiniai pa-
klauskė: “Kodėl Rašto aiškintojai sako, jog
pirmiau turįs ateiti Elisas?” ¹¹Jis atsakė:

“Tiesa, Elisas turi ateiti ir viską atitaisyti.
¹²Bet aš jums sakau, kad Elisas jau buvo
atėjęs, ir jie jo nepažino, bet padarė su juo,
ką norėjo. Taip nuo jų turės kentėti ir
Žmogaus Sūnus”. ¹³Tuomet mokiniai su-
prato jį kalbėjus apie Joną Krikštytoją.

Berniuko lunatiko išgydymas [Mk
9,14-29; 11,22-23; Lk 9,37-43; 17,6] ¹⁴Jiems
atėjus prie minios, prisiartino vienas vy-
ras, puolė prieš Jėzų ant kelių ¹⁵ir mal-
davo: “Viešpatie, pasigailėk mano sūnaus!
Jis per miegus vaikščioja ir labai kanki-
nasi. Neretai jis įpuola į ugnį ar į vandenį.
¹⁶Aš atvedžiau jį pas tavo mokinius, bet
jie neįstengė išgydyti”. ¹⁷Tada Jėzus atsa-
kė: “O netikinti ir sugedusi gimine! Iki
kol man reikės su jumis būti? Kaip ilgai
jus kęsti? Atveskite jį čia pas mane”. ¹⁸Jė-
zus sudraudė demoną, jį išėjo, ir tą pa-
čią akimirką berniukas pasveiko.

¹⁹Likę vieni, mokiniai priėjo prie Jė-
zaus ir paklausė: “Dėl ko mes negalėjome
jo išvaryti?” Jis atsakė: ²⁰“Dėl silpno tikė-
jimo. Iš tiesų sakau jums: jei turėtumėte
tikėjimą kaip garstyčios grūdėlį, jūs tartu-
mėte šitam kalnui: ‘Persikelk iš čia į tenai’,
ir jis persikeltų. Jums nebūtų nieko nega-
limo”. ⁽²¹⁾

**Antrasis įspėjimas apie kančią ir
prisikėlimą** [Mk 9,30-32; Lk 9,44-45]

²²Tebebūdamas su mokiniiais Galilėjoje,
Jėzus jiems pasakė: “Žmogaus Sūnus bus
atiduotas į žmonių rankas, ²³ir jie nužu-
dys jį, o trečią dieną jis prisikels”. Tada
jie labai nuliūdo.

Šventyklos mokestis ²⁴Atėjus jiems
į Kafarnaumą, prie Petro priėjo didrach-
mų rinkėjai ir paklausė: “Ar jūsų mokyto-

žodį *psychē* – gyvybė, siela, asmuo. ²⁵eil. kalba apie
laikinąsias gyvybės pražudymą, ²⁶ – apie paken-
kimą savo amžinajai gyvybei, sielai, sau kaip
žmogui (plg. Lk 9,25).

^{17,3}: Mozė čia atitinka Įstatymą, Elisas – Pranašus.
^{17,21}: Tik kai kuriuose rankraščiuose: *O šita*

*veislė kitaip neišvaroma, kaip tik malda ir pasnin-
ku* (plg. Mk 9,29).

^{17,24-25}: Kiekvienas izraelitas nuo 20 m. am-
žiaus buvo įpareigotas kasmet aukoti Jeruzalės
šventyklos reikalams dvigubą drachmą (pusę sta-
teros). Tai maždaug prilygsta vieno denaro vertei.

jas nemoka didrachmos?” ²⁵Jis atsakė: “Taip!” Kai parėjo į namus, Jėzus pirmas jį prakalbino: “Kaip manai, Simonai? Iš ko žemės karaliai ima muitą ar mokesť: iš savo vaikų ar iš svetimųjų?” ²⁶Jis atsakė: “Iš svetimųjų”. Jėzus jam tarė: “Taigi vaikais laisvi. ²⁷Tačiau, kad jų nepiktintume, nueik prie ežero, užmesk meškerę, paimk pirmą užkibusią žuvį; ją pražiodęs, rasi staterą. Paimk ją ir atiduok jiems už mane ir už save”.

Pamokymai apaštalams apie Bažnyčią

18 Kas didžiausias? [Mk 9,33-36; 10,15; Lk 9,46-47; 18,17; Jn 3,5]

¹Aną valandą prie Jėzaus prisartiino mokiniai ir paklausė: “Kas gi didžiausias dangaus karalystėje?” ²Pasišaukęs vaikutį, Jėzus pastatė tarp jų ³ir tarė: “Iš tiesų sakau jums: jeigu neatsiversite ir nepasidarysite kaip vaikai, neįeisite į dangaus karalystę. ⁴Taigi kas pasidarys mažas, kaip šis vaikelis, tas bus didžiausias dangaus karalystėje”.

Papiktinimai [Mt 5,29-30; 10,40; Mk 9,37-47; Lk 17,1-2] ⁵ “Kas priima tokį vaikėlį dėl manęs, tas mane priima. ⁶O kas papiktintų vieną iš šitų mažutėlių, kurie mane tiki, tam būtų geriau, kad asilo sukamų girnų akmuo būtų užkabintas jam ant kaklo ir jis būtų paskandintas jūros gelmėje. ⁷Vargas pasauliui dėl papiktinimų! Papiktinimai neišvengiami, bet vargas tam žmogui, per kurį papiktinimas ateina.

⁸ Jei tavo ranka ar koja gundo tavo nusidėti, nukirsk ją ir mesk šalin. Geriau tau sužalotam ar raišam įeiti į gyvenimą,

negu su abiem rankom ar abiem kojom būti įmestam į amžiną ugnį. ⁹Ir jeigu tavo akis gundo tavo nusidėti, išlupk ją ir mesk šalin. Tau geriau vienakiui įeiti į gyvenimą, negu su abiem akim būti įmestam į pragaro ugnį.

¹⁰ Žiūrėkite, kad nepaniekintumėte nė vieno iš šitų mažutėlių, nes, sakau jums, jų angelai danguje visuomet regi mano dangiškojo Tėvo veidą”.

Paklydusi avis [Lk 15,3-7] ⁽¹¹⁾ ¹² “Kaip jums atrodo: jeigu kas turėtų šimtą avių ir viena nuklystų, argi jis nepalikėtų devyniasdešimt devynių kalnuose ir neitų ieškoti nuklydusios? ¹³Ir jei surastų, – iš tiesų sakau jums, – jis džiaugtųsi dėl jos labiau negu dėl devyniasdešimt devynių, kurios nebuvo paklydusios. ¹⁴Taip ir jūsų dangiškasis Tėvas nenori, kad pražūtų bent vienas iš šitų mažutėlių”.

Bažnyčios drausmė [Lk 17,3] ¹⁵ “Jei tavo brolis tau nusikalstų, eik ir bark jį prie keturių akių. Jeigu jis paklausys, tu laimėjai savo broį. ¹⁶O jei nepaklausytų, pasiimk su savimi dar vieną ar du, kad visa byla remtųsi dviejų ar trijų liudytojų parodymais. ¹⁷Jeigu jis ir jų nepaklausytų, pranešk bažnyčiai. O jei nepaklus nė bažnyčiai, tebūnie jis tau kaip pagonis ir muitininkas.

Bendra malda [Jn 15,7. 16] ¹⁸ Iš tiesų sakau jums: ką tik jūs surišite žemėje, bus surišta ir danguje, ir ką tik atrišite žemėje, bus atišta ir danguje”. ¹⁹ “Ir dar sakau jums: jeigu kas iš jūsų susitars žemėje dviese melsti kokio dalyko, jiems mano dangiškasis Tėvas jį suteiks. ²⁰Kur du ar trys susirinkę mano vardu, ten ir aš esu tarp jų”.

17,25: *Taip reiškia moka.*

18,1: *Aną valandą nenusako jokio laiko (žr. paaiškinimą prie Mt 3,1).*

18,11: *Tik kai kuriuose rankraščiuose: Žmogaus*

Sūnus atėjo gelbėti, kas buvo pražuvę (plg. Lk 19,10).

18,18: *Galią surišti ir atišti Kristus žada visiems apaštalams, o Petruį dar pažadėjo ir dangaus karalystės raktus (žr. Mt 16,18-19).*

Atlaidumas [Lk 17,4; Mt 6,12] ²¹Tuomet priėjo Petras ir paklausė: “Viešpatie, kiek kartų turiu atleisti savo broliui, kai jis man nusikalsta? Ar iki septynių kartų?” ²²Jėzus jam atsakė: “Aš nesakau tau – iki septynių, bet iki septyniasdešimt septynių kartų”.

Palyginimas apie beširdį skolininką ²³“Todėl su dangaus karalyste yra panašiai kaip su karaliumi, kuris sumanė atsiskaityti su savo tarnais. ²⁴Jam pradėjus apyskaitą, atvedė pas jį vieną, kuris buvo jam skolingas dešimt tūkstančių talentų. ²⁵Kadangi šis neturėjo iš ko grąžinti, valdovas įsakė parduoti jį kartu su žmona ir vaikais bei su visa nuosavybe, kad būtų sumokėta. ²⁶Tuomet, puolęs jam po kojų, tarnas maldavo: ‘Turėk man kantrybės! Aš viską atiduosiu’. ²⁷Pasigailėjęs ano tarno, valdovas paleido jį ir dovanojo skolą. ²⁸Vos išėjęs, tas tarnas susitiko vieną savo tarnybos draugą, kuris buvo jam skolingas šimtą denarų, ir nutvėręs smaugė jį, sakydamas: ‘Atiduok skolą!’ ²⁹Puolęs ant kelių, draugas maldavo: ‘Turėk man kantrybės! Aš tau viską atiduosiu’. ³⁰Bet tas nesutiko, ėmė ir įmesdino jį į kalėjimą, iki atiduos skolą. ³¹Matydami, kas nutiko, kiti tarnai labai nuliūdo. Jie nuėjo ir papasakojo valdovui, kas buvo įvykę. ³²Tuomet, pasišaukęs jį, valdovas tarė: ‘Nedorasis tarne, visą aną skolą aš tau dovanojau, nes mane maldavai. ³³Argi nereikėjo ir tau pasigailėti savo draugo, kaip aš pasigailėjau tavęs?!’ ³⁴Užsirūstinęs valdovas atidavė jį budeliams, iki atiduos visą skolą. ³⁵Taip ir mano dangiškasis Tėvas padarys jums, jeigu kiekvienas iš tikros širdies neatleisite savo broliui”.

DANGAUS KARALYSTĖ ARTINASI

Pasakojamoji dalis

19 Pabaigęs ¹šias kalbas, Jėzus pasitraukė iš Galilėjos ir atėjo į Judėjos sritį, anapus Jordano. ²Paskui jį sekė gausūs žmonių būriai. Jis ten juos gydė. **Santuokos neišardomumas** [Mk 10,1-12; Lk 16,18] ³Tuomet pas jį atėjo fariziejų. Spėsdami pinkles, jie paklausė: “Ar galima vyrui dėl kokios nors priežasties atleisti žmoną?” ⁴Jis atsakė: “Argi neskaitėte, jog Kūrėjas iš pradžių *sukūrė žmones kaip vyrą ir moterį* ⁵ir pasakė: *Todėl vyras paliks tėvą ir motiną ir glausis prie žmonos, ir du taps vienu kūnu*. ⁶Taigi jie – jau nebe du, o vienas kūnas. Ką tad Dievas sujungė, žmogus teneperskiria”. ⁷Tada jie klausė: “O kodėl Mozė liepė *duoti skyrybų raštą atleidžiant žmoną*?” ⁸Jis atsakė: “Mozė leido jums atleisti savo žmonas dėl jūsų širdies kietumo. Bet pradžioje taip nebuvo. ⁹Taigi aš jums sakau: kas atleidžia žmoną, – jei ne dėl ištvirkavimo, – ir veda kitą, svetimąja”.

Atsisakę tuoktis [1 Kor 7,1. 7,32-35]

¹⁰Tuomet mokiniai sakė: “Jei tokie vyro ir žmonos reikalai, tai neverta vesti”. ¹¹Jėzus atsakė: “Ne visi išmano tuos žodžius, o tik tie, kuriems duota išmanyti. ¹²Nes yra eunuchų, kurie gimė tokie iš motinos iščių. Yra eunuchų, kuriuos tokius padarė žmonės. Ir yra eunuchų, kurie patys save tokius padarė dėl dangaus karalystės. Kas pajėgia išmanyti, teišmano”.

Jėzus ir vaikai [Mk 10,13-16; Lk 18,15-17; 9,47] ¹³Anuomet atvesta pas jį vaikų,

18,22: *Iki 77 kartų* – nesuskaitomai daug.

18,24: 1 talentas – 34,272 kg aukso arba sidabro.

1.000 talentų – milijoninė, pasakiška suma.

18,28: 1 denaras – vidutinis juodadarbio dienos uždarbis.

18,34: Milijoninės skolos tarnas niekuomet nestengs atiduoti, taigi jo bausmė bus amžina.

19,9: Kai kurie rankraščiai priduria: *ir kas atleistąją veda, svetimąja* (žr. 5,32 ir paaišk.).

kad uždėtų rankas ant jų ir pasimelstų. Mokiniai draudė. ¹⁴Bet Jėzus tarė: „Leiskite mažutėlius ir nedrauskite jiems ateiti pas mane, nes tokių yra dangaus karalystė“. ¹⁵Ir, uždėjęs ant jų rankas, jis keliau toliau.

Turtingas jaunuolis [Mk 10,17-22; Lk 18,18-23; 10,25-28] ¹⁶Štai vienas jaunuolis prisiartinio prie Jėzaus ir paklausė: „Mokytojau, ką gera turiu daryti, kad įgyčiau amžinąjį gyvenimą?“ ¹⁷Jis atsakė: „Kam manęs klausi apie gera? Vienas tėra Gerasis! O jei nori įeiti į gyvenimą, laikykis įsakymų“. ¹⁸Tas paklausė: „Kokių?“ Jėzus atsakė: *Nežudyk, nesvetimauk, nevok, melagingai neliudyk;* ¹⁹*gerbk savo tėvą ir motiną; mylėk savo artimą kaip save patį.* ²⁰Jaunuolis tarė: „Aš viso to laikausi. Ko dar man trūksta?“ ²¹Jėzus atsakė: „Jei nori būti tobulas, eik parduok, ką turi, išdalyk vargšams, tai turėsi lobį danguje. Tuomet ateik ir sek paskui mane“. ²²Išgirdęs tuos žodžius, jaunuolis nuliūdęs pasišalino, nes turėjo daug turto.

Turto pavojai [Mk 10,23-27; Lk 18,24-27] ²³Tada Jėzus tarė savo mokiniams: „Iš tiesų sakau jums: turtuoliui nelengva patekti į dangaus karalystę. ²⁴Ir dar kartą jums sakau: lengviau kupranugariui išlįsti pro adatos ausį, negu turtuoliui patekti į Dievo karalystę“. ²⁵Tai išgirdę, mokiniai labai sumišo ir klausė: „Tai kas galės būti išgelbėtas?“ ²⁶Pažvelgęs į juos, Jėzus tarė: „Žmonėms tai negalimas daiktas, o Dievui viskas galima“.

Atpildas Jėzaus sekėjams [Mk 10,28-31; Lk 18,28-30; 22,30; 13,30] ²⁷Tada Petras jį paklausė: „Štai mes viską palikome ir sekame paskui tave. Kas mums bus už tai?“ ²⁸O Jėzus jiems atsakė: „Iš tiesų sakau jums: pasaulio atgimime, kai Žmogaus Sūnus sėdės savo šlovės soste, jūs, mano sekėjai, irgi sėdėsite dvylikoje sostų, teisdami dvylika Izraelio giminių. ²⁹Ir kiekvienas, kas paliko namus, brolius, seseris, tėvą, motiną, vaikus, dirvas dėl manęs, gaus šimteriopai ir pavaldės amžinąjį gyvenimą. ³⁰Tačiau daugel pirmų bus paskutiniai, ir daugel paskutinių – pirmi“.

20 Palyginimas apie vynuogyno darbininkus ¹„Su dangaus karalyste yra panašiai kaip su šeimininku, kuris anksti rytą išėjo samdytis darbininkų savo vynuogynui.

²Susiderėjęs su darbininkais po dešimtą dieną, jis nusiuntė juos į savo vynuogyną. ³Išėjęs apie trečią valandą, jis pamatė kitus, stovinčius aikštėje be darbo. ⁴Jis tarė jiems: ‘Eikite ir jūs į mano vynuogyną, ir, kas bus teisinga, aš jums užmokėsiu!’ ⁵Jie nuėjo. Ir vėl išėjęs apie šeštą ir devintą valandą, jis taip pat padarė. ⁶Išėjęs apie vienuoliką, jis rado dar kitus bestovinčius ir taria jiems: ‘Ko čia stovite visą dieną be darbo?’ ⁷Tie atsako: ‘Kad niekas mūsų nepasamdė’. Jis taria jiems: ‘Eikite ir jūs į vynuogyną’. ⁸Atėjus vakarui, vynuogyno šeimininkas liepia ūkvedžiui: ‘Pašauk darbininkus ir išmokėk jiems atlyginimą, pradėdamas nuo pasku-

19,12: Jėzus ne prieš santuoką; jis tik sako, jog gražu gyventi nekaltybėje dėl aukštesnių tikslų, dėl Dievo karalystės, ne dėl savo patogumo ar bailumo (*eunuchas* – negalintis tuoktis).

19,17: Kai kuriuose rankraščiuose: *Tik vienas yra tikrai geras – Dievas!*

20,1-6: Dievo sprendimai absoliučiai skiriasi nuo įprastinių žmoniškųjų apskaičiavimų. Šiame palyginime Dievo gerumas pranoksta jo teisingu-

mą, tačiau jo nepažeidžia. Dievo malonė, jo dovanos gali būti visiškai nenupeļnytos ir net nesu- prantamos.

20,3-6: Senovėje valandas skaičiuodavo nuo ryto iki vakaro: dienos pradžia – mūsų 6 val. ryto, 3 val. – mūsų 9 val., 6 – mūsų 12, 9 – mūsų 15, 11 – mūsų 17 ir dienos pabaiga – mūsų 18 val. Palestina arčiau pusiaujo, ten mažiau svyruoja dienos ilgumas žiemą ir vasarą negu pas mus, todėl 6 val.

tinių ir baigdamas pirmaisiais! ⁹Atėję pasamdytieji apie vienuoliktą valandą gavo po denarą. ¹⁰Prisiartinę pirmieji manė daugiau gausią, bet irgi gavo po denarą. ¹¹Imdami jie murmėjo prieš šeimininką ¹²ir sakė: ‘Šitie paskutiniai tedirbo vieną valandą, o tu sulyginai juos su mumis, nešusiais dienos ir kaitros naštą’. ¹³Bet jis vienam atsakė: ‘Bičiuli, aš tavęs neskriau-džiu! Argi ne už denarą susiderėjai su manimi?’ ¹⁴Imk, kas tavo, ir eik sau. Aš noriu ir šitam paskutiniam duoti tiek, kiek tau. ¹⁵Nejaugi man nevalia tvarkyti savo reikalų, kaip noriu?! Ar todėl šnairuoji, kad aš geras?!’ ¹⁶Taip paskutinieji bus pirmi, o pirmieji – paskutiniai”.

Trečiasis įspėjimas apie kančią ir prisikėlimą [Mk 10,32-34; Lk 18,31-33]

¹⁷Prieš išvykdamas į Jeruzalę Jėzus pasi-ėmė skyrium dvylika mokinių ir kelyje kalbėjo jiems: ¹⁸“Štai keliaujame į Jeruzalę, ir Žmogaus Sūnus bus atiduotas aukštiesiems kunigams bei Rašto aiškintojams. Jie pasmerks jį mirti, ¹⁹atiduos pagonims tyčiotis, nuplakti ir nukryžiuoti, bet trečią dieną jis prisikels”.

Jokūbo ir Jono motinos prašymas [Mk 10,35-40]

²⁰Tuomet prie Jėzaus prisiartino Zebediejaus sūnų motina kartu su savo sūnumis ir, parpuolusi prie jo kojų, norėjo kažko prašyti. ²¹Jėzus paklausė: “Ko nori?” Toji atsakė: “Sakyk, kad šitie abu mano sūnūs tavo karalystėje sėdėtų vienas tavo dešinėje, o kitas kairėje”. ²²Jėzus atsakė: “Nežinote, ko prašote. Ar galite gerti taurę, kurią aš gersiu?” Jie atsakė: “Galime”. ²³Tuomet jis tarė: “Mano taurę, tiesa, jūs gersite, bet sėdėti mano dešinėje ar kairėje – ne mano reikalas

jums duoti; tai bus tiems, kuriems mano Tėvo paskirta”. ²⁴Tai išgirdę, kiti dešimt mokinių supyko ant tų brolių.

Vadovai – tarnai [Mk 9,35; 10,41-45; Lk 22,25-27] ²⁵O Jėzus, pasivadinęs juos pas save, tarė: “Jūs žinote, kad tautų valdovai engia tautas ir didžiūnai rodo joms savo galią. ²⁶Tarp jūsų to nebus. Jei kas norėtų tapti didžiausias iš jūsų, tebūnie jūsų tarnas, ²⁷ir kas panorėtų būti pirmas tarp jūsų, tebūnie jūsų vergas. ²⁸Žmogaus Sūnus irgi atėjo ne kad jam tarnautų, bet pats tarnauti ir savo gyvybės atiduoti kaip išpirkos už daugelį”.

Jericho neregiai [Mk 10,40-52; Lk 18,35-41] ²⁹Jiems išeinant iš Jericho, paskui Jėzų sekė didelė minia. ³⁰Pakelėje sėdėjo du neregiai. Išgirdę praeinant Jėzų, jie ėmė šaukti: “Viešpatie, Dovydo Sūnau, pasigailėk mūsų!” ³¹Minia draudė juos, kad tylėtų. Bet anie dar garsiau šaukė: “Viešpatie, Dovydo Sūnau, pasigailėk mūsų!” ³²Jėzus sustojo, pasišaukė juos ir paklausė: “Ko norite, kad jums padaryčiau?” ³³Neregiai sako jam: “Viešpatie, kad atsi-vertų mūsų akys”. ³⁴Pasigailėjęs Jėzus palietė jų akis; jie tučtuojau praregėjo ir nu-sekė paskui jį.

21 Mesijas įžengia į Jeruzalę [Mk 11,1-11; Lk 19,28-38; Jn 12,12-16] ¹Kai jie prisiartino prie Jeruzalės ir atėjo į Betfagę prie Alyvų kalno, Jėzus pasiuntė du mokinius, ²tardamas: “Eikite į priešais esantį kaimą ir tuojau rasite pririštą asilą su asilaičiu. Atriškite ir atveskite juos man. ³O jeigu kas imtų dėl to teirautis, atsakykite: ‘Jų reikia Viešpa-čiui’, ir iš karto juos paleis”. ⁴Tai įvyko, kad išsipildytų pranašo žodžiai:

apytikriai atitikdavo saulėtekį, 18 val. – saulėlydį. Nakties laikas buvo dalijamas į keturias sargybas po tris valandas: I 18-21 val., II 21-24, III 0-3 ir IV 3-6 val. – Denaras – įprastinis atlyginimas už vienos dienos darbą.

20,22: *Gerti taurę* Biblijos kalba reiškia *kentėti*. 21,1-11: Jėzus įžengia į Jeruzalę ne kaip užkariautojas, bet kaip taikos kunigaikštis. Čia jis pirmą kartą viešai pasirodo kaip Mesijas – Dievo karalystės kūrėjas. Mt aprašymas kupinas švelnumo

5 *Pasakykite Siono dukrai:
štai atkeliauja tavo karalius.
Jis romus, jis joja ant asilės,
lydimas asilaičio, nešulinio
gyvulio jauniklio.*

6 Mokiniai nuėjo ir padarė, kaip Jėzus buvo įsakyta.

7 Jie atvedė asilę su asilaičiu, apdengė juos savo apsiaustais, o Jėzus užsėdo ant viršaus. ⁸Didžiausia minia tiesė drabužius jam ant kelio. Kiti kirtė ir klojo ant kelio medžių šakas. ⁹Iš priekio ir iš paskos einančios minios šaukė:

“Osana Dovydo Sūnui!

Garbė tam, kuris ateina

Viešpaties vardu!

Osana aukštybėse!”

10 Jam įžengus į Jeruzalę, sujudo visas miestas ir klausinėjo: “Kas jis toksai?” ¹¹O minios kalbėjo: “Tai pranašas Jėzus iš Galilėjos Nazareto”.

Prekiautojų išvaikymas [Mk 11,11. 15-17; Lk 19,45-46; Jn 2,14-16] ¹²Įėjęs į šventyklą, Jėzus išvarė visus parduodančius ir perkančius šventykloje, išvartė pinigų keitėjų stalus bei karvelių pardavėjų suolus ¹³ir tarė jiems: “Parašyta: *Mano namai vadinsis maldos namai*, o jūs pavertėte juos plėšikų lindyne!” ¹⁴Šventykloje susirinko prie jo aklų ir raišių, ir jis išgydė juos. ¹⁵Aukštieji kunigai ir Rašto aiškintojai, pamatę stebuklus, kuriuos jis padarė, ir vaikus, šaukiančius šventykloje: “Osana Dovydo Sūnui!”, ¹⁶įpyko ir prikišo jam: “Ar girdi, ką jie sako?” Jėzus atsiliepė: “Gir-

džiu. Argi niekada nesate skaitę: *Iš vaikų ir kūdikių lūpų parengi sau gyrių?*” ¹⁷Ir, palikęs juos, jis išėjo iš miesto į Betaniją ir ten apsinakvojo.

Pasmerktas figmedis. Tikėjimo galybė [Mk 11,12-14. 20-24; Lk 17,6; Mt 17,20] ⁸Anksti rytą, grįždamas į miestą, Jėzus pasijuto alkanas. ¹⁹Pamatęs pakėlė vieną figmedį, priėjo prie jo, bet nieko nerado, vien tik lapus. Ir tarė: “Tegul per amžius ant tavęs nemegs vaisiai!” Ir figmedis bemat nudžiūvo. ²⁰Tai pamatę, mokiniai nustebo ir sakė: “Kaip galėjo tas figmedis taip ūmai nudžiūti?” ²¹Jėzus atsakė: “Iš tiesų sakau jums: jeigu turėtumėte tikėjimo ir nesvyruotumėte, ne tik galėtumėte taip padaryti su figmedžiu, bet pasakytumėte šitam kalnui: ‘Pasikelk ir meskis į jūrą!’, ir taip atsitiktų. ²²Visa, ko tikėdami melsite, – gausite”.

Kieno įgaliotas? [Mk 11,27-33; Lk 20,1-8; Jn 2,18] ²³Kai Jėzus atėjo į šventyklą ir pradėjo mokytį, prisiartinio prie jo aukštųjų kunigų ir tautos seniūnų, kurie klausė: “Kokia galia tai darai? Kas tau davė šitą galią?” ²⁴Jėzus atsakė: “Ir aš noriu paklausti jus vieno dalyko. Jei man atsakysite, ir aš pasakysiu, kieno įgaliotas tai darau. ²⁵Iš kur buvo Jono krikštas? Iš dangaus ar iš žmonių?” Jie samprotavo: “Jei pasakysime – iš dangaus, jis mums prikiš: ‘Tai kodėl juo netikėjote?’ ²⁶O jei pasakysime – iš žmonių, reikės bijoti minios, nes visi laiko Joną pranašu”. ²⁷Todėl jie atsakė Jėzui: “Mes nežinome”. Tad ir

Jeruzalei ir jos gyventojams. Tai liudija pasakojimo žydišką kilmę.

21,5: Ant Siono kalno stovėjo šventyklą, todėl visa Jeruzalė buvo vadinama *Siono dukteria*.

21,7: *Ant viršaus*, t.y. ant drabužių.

21,9: *Osana* (kilęs iš hebr. *išgelbėk*) – žydų šlovavimo šūkis, reiškiantis *gyvuok, valio!* Jį atitin-ka graikų k. *eleison*.

21,12: Visi šie dalykai būdavo aukojami šventykloje.

21,19: Dailialapis, bet bevaisis figmedis greičiausiai vaizduoja puošniąją Jeruzalės šventyklą, kurios kultas nebeduoda dvasinių vaisių. Viešpats čia elgiasi kaip ST pranašai, mėgstantys įvairius simbolinius veiksmus.

jis atsakė: “Tai nė aš nesakysiu, kokia galia tai darau”.

Palyginimas apie du sūnus [Lk 7,29-30. 37-50] ²⁸“Kaip jūs manote? Vienas žmogus turėjo du sūnus. Kartą jis kreipėsi į pirmąjį, sakydamas: ‘Vaikė, eik ir padirbėk šiandien vynuogyne’. ²⁹Šis atsakė: ‘Nenoriu’, bet vėliau apsigalvojo ir nuėjo dirbti. ³⁰Paskui tėvas kreipėsi į antrąjį sūnų tais pačiais žodžiais. Šis jam atsakė: ‘Einu, viešpatie’, bet nenuėjo. ³¹Katras iš jų įvykdė tėvo valią?” Jie atsakė: “Pirmasis”. Tuomet Jėzus tarė jiems: “Iš tiesų sakau jums: muitininkai ir ištvirkėlės greičiau už jus pateks į Dievo karalystę. ³²Nes Jonas atėjo pas jus teisybės keliu, bet jūs netikėjote juo. O muitininkai ir ištvirkėlės tikėjo. Bet jūs, nors tai matėte, nė vėliau neapsigalvojote ir netikėjote juo”.

Vynininkai žmogžudžiai [Mk 12,1-12; Lk 20,9-19; Jn 3,16-17] ³³“Pasiklausykite kito palyginimo. Buvo šeimininkas, kuris įveisė vynuogyną, sumūriję aptvarą, įrėngė spaustuvą, pastatė bokštą, išnuomojo vynininkams ³⁴ir iškeliavo į svetimą šalį. Atėjęs vaisių metui, jis siuntė tarnus pas vynininkus atsiimti savosios vaisių dalies. ³⁵Bet vynininkai, nutvėrę jo tarnus, vieną primušė, antrą nužudė, o trečią užmušė akmenimis. ³⁶Jis vėl siuntė tarnų, daugiau negu pirma. Bet vynininkai ir su šitais pasielgė kaip su anais. ³⁷Galop jis išsiuntė pas juos savo sūnų, manydamas: ‘Jie drovėsis mano sūnaus’. ³⁸Tačiau vyni-

ninkai, išvydę sūnų, ėmė kalbėtis: ‘Tai įpėdinis! Eime, užmuškime jį ir turėsime palikimą’. ³⁹Nutvėrę jie išmetė jį iš vynuogyno ir užmušė. ⁴⁰Tad ką gi atvykęs vynuogyno šeimininkas padarys su tais vynininkais?” ⁴¹Jie atsakė: “Jis žiauriai nužudys piktadarius ir išnuomos vynuogyną kitiems vynininkams, kurie, atėjęs metui, atiduos vaisių”. ⁴²Tuomet Jėzus tarė: “Ar niekada nesate skaitę Raštuose:

*Akmuo, kurį statytojai atmetė,
tapo kertiniu akmeniu.*

*Tai Viešpaties padaryta
ir mūsų akims tai nuostabą kelia.*

⁴³Todėl sakau jums: Dievo karalystė bus iš jūsų atimta ir atiduota tautai, kuri duos vaisių. ⁴⁴Kas nukris ant to akmens, tas suduš, o ant ko akmuo užgrius, tas bus sutriuškintas”.

⁴⁵Išgirdę palyginimus, vyresnieji kunigai ir fariziejai suprato, kad Jėzus kalba apie juos. ⁴⁶Jie stengėsi jį suimti, tačiau bijojo žmonių, nes tie laikė Jėzų pranašu.

22 Palyginimas apie karalaities vestuves [Lk 14,16-24] ¹Jėzus vėl ėmė kalbėti palyginimais:

²“Su dangaus karalyste yra panašiai kaip su karaliumi, kuris kėlė savo sūnui vestuves. ³Jis išsiuntė tarnus šaukti pakviestųjų į vestuvių pokylį, bet tie nepanorėjo eiti. ⁴Tuomet jis vėl siuntė kitus tarnus, liepdamas: ‘Sakykite pakviestiesiems: Štai aš surengiau pokylį, mano jaučiai ir penimi veršiai papjauti, ir viskas surengta. Ateikite į vestuves!’ ⁵Tačiau kviečiamieji

21,30: Kristaus laikais tėvams buvo reiškiamą labai didelę pagarba: sūnus vadino tėvą *viešpačiu*. Panašiai ir Jėzus savo Motiną viešai vadina ne *Motina*, o *moterimi* – *ponia* (žr. Jn 2,4; 19,26).

21,32: *Teisybės keliu* – rodydamas teisingą kelią.

21,33-44: Palyginimas (alegorija) apie vynininkus žmogžudžius taikomas anuometiniams išrinktosios tautos vadams, kurie dėl savo egoizmo ir širdies aklumo nepanorėjo primti Jėzaus skelbiamos Dievo karalystės. Šiame palyginime aiškiai

išreikšta mintis apie Kristaus Bažnyčią kaip naująją Dievo Tautą (senoji buvo Sinagoga): *Dievo karalystė bus iš jūsų atimta ir atiduota tautai, kuri duos vaisių*.

21,42-44: Biblijos posakis apie kertinį akmenį taikomas Mesijui, kuris vienija ir palaiiko Dievo statinį žemėje – Bažnyčią. Tuometiniai Izraelio tautos vadai jį atmetė ir tuo pražudė save ir daugelį tauriečių.

to nepaisė ir nuėjo kas sau: vienas lauko arti, kitas prekiauti, ⁶o kiti tarnus nutvėrę išniekino ir užmušė. ⁷Tuomet karalius užsirūstino ir, nusiuntęs kariuomenę, sunaikino anuos žmogžudžius ir padegė jų miestą. ⁸Galop jis tarė tarnams: 'Vestuvės, tiesa, surengtos, bet pakviestieji nebuvo verti. ⁹Todėl eikite į kryžkeles ir, ką tik rasite, kvieskite į vestuves'. ¹⁰Tie tarnai išėjo į kelius ir surinko visus, ką tik sutiko, blogus ir gerus. Vestuvių menė buvo pilna sėdinčių už stalo. ¹¹Karalius atėjo pasižiūrėti svečių ir pamatė ten žmogų, nepasirengusį vestuvių drabužiu. ¹²Jis tarė jam: Bičiuli, kaip čia įėjai, neturėdamas vestuvių drabužio?' Tasai tylėjo. ¹³Tuomet karalius paliepė tarnams: "Suriškite jam rankas ir kojas ir išmeskite jį laukan į tamsybes. Ten bus verksmas ir dantų griežimas". ¹⁴Nes daug pašauktų, bet maža išrinktų".

Dievas ir ciesorius [Mk 12,13-17; Lk 20,20-26; Rom 13,7] ¹⁵Tuomet fariziejai pasitraukė ir tarėsi, kaip jį sugauti kalboje. ¹⁶Jie nusiuntė pas jį savo mokinių kartu su Erodo šalininkais paklausti: "Mokytojau, mes žinome, kad esi tiesakalbis, mokai tikro Dievo kelio ir niekam nepataikauji, nes nežiūri žmonių poaukščių. ¹⁷Tada pasakyk, kaip manai: valia mokėti ciesoriui mokesčius ar ne?" ¹⁸Suprasdamas jų klastą, Jėzus tarė: "Kam spendžiate man pinkles, veidmainiai? ¹⁹Parodykite man mokesčių pinigą!" Jie padavė jam

denarą. ²⁰Jis paklausė: "Kieno čia paveikslas ir įrašas?" ²¹Jie atsakė: "Ciesoriaus". Tuomet Jėzus tarė: "Atiduokite tad, kas ciesoriaus, ciesoriui, o kas Dievo – Dievui". ²²Tai girdėdami, jie stebėjosi ir, palikę jį, nuėjo.

Mirusiųjų prisikėlimas [Mk 12,18-27; Lk 20,27-40] ²³Tą pačią dieną atėjo pas jį sadukiejų, kurie nepripažįsta mirusiųjų prisikėlimo, ir klausė: ²⁴"Mokytojau, Mozė yra pasakęs: *Jei kas mirytų bevaikis, tegul jo brolis veda jo žmoną ir pažadina savo broliui palikuonių*. ²⁵Šit pas mus yra buvę septyni broliai. Pirmasis vedęs mirė ir, neturėdamas vaikų, paliko savo žmoną broliui. ²⁶Taip atsitiko antrajam ir trečiajam iki septintojo. ²⁷Visų paskiausiai numirė ta moteris. ²⁸Tad kai mirusieji prisikels, kuriam iš septynių ji bus žmona? Juk visi yra ją turėję". ²⁹Jėzus jiems atsakė: "Jūs klystate, nepažindami nei Raštų, nei Dievo galybės. ³⁰Prisikėlę nei ves, nei tekės, bet bus kaip Dievo angelai danguje. ³¹O apie mirusiųjų prisikėlimą ar nesate skaitę, kas jums Dievo pasakytą: ³²*Aš esu Abraomo Dievas, Izaoko Dievas ir Jokūbo Dievas*. Jis ne mirusiųjų, bet gyvųjų Dievas!" ³³Tai girdėdama, minia stebėjosi jo mokslu.

Didžiausias įsakymas [Mk 12,28-31; Lk 10,25-28; Rom 13,8-10] ³⁴Fariziejai, išgirdę, kad Jėzus privertęs nutilti sadukiejus, susirinko draugėn, ³⁵ir vienas iš jų, Įstatymo mokytojas, mėgindamas jį, pa-

22,11: Palyginime nepasakyta, ar iš gatvių surinkti svečiai persirengė savo namuose, ar gavo vestuvių drabužius čia pat, karaliaus rūmuose. Kadangi visi buvo apsirengę tinkamai, tai matyti, jog šis vienas buvo apiplyšęs ne iš skurdo, o iš nepagarbos.

22,12: Vestuvių drabužio simbolis paaiškina pašvenčiamosios malonės prigimtį. Tik pašvenčiamoji malonė leidžia mums dalyvauti dangaus pokilyje.

22,24: Tai vad. levirato santuoka (lot. *levir – svainis*), įsakyta Įst 25,5. Iš tokios santuokos gimęs pirmasis vaikas būdavo laikomas mirusiojo įpėdiniu. Šiuo nuostatu siekta apsaugoti nuo giminės išnykimo ir aprūpinti našlę.

22,30: *Bus kaip angelai* – ne menkinama santuokos reikšmė, o pabrėžiama, jog danguje nebus žemiškų rūpesčių.

22,32: Atsakymo esmė: Mozei apsiėsiškęs Dievas negalėtų vadintis Abraomo, Izaoko ir Jokūbo

klausė: ³⁶“Mokytojau, koks įsakymas yra didžiausias Įstatyme?” ³⁷Jėzus jam atsakė: “*Mylėk Viešpatį, savo Dievą, visa širdimi, visa siela ir visu protu.*” ³⁸Tai didžiausias ir pirmasis įsakymas. ³⁹Antrasis – panašus į jį: *Mylėk savo artimą kaip save patį.* ⁴⁰Šiais dviem įsakymais remiasi visas Įstatymas ir Pranašai”.

Mesijas ir Dovydas [Mk 12,35-37; Lk 20,41-44] ⁴¹Kol fariziejai tebebuvo susirinkę, Jėzus juos paklausė: ⁴²“Ką jūs manote apie Mesiją? Kieno jis sūnus?” Jie atsakė: “Dovydo”. ⁴³Jis tarė jiems: “O kodėl gi Dovydas, Dvasios įkvėptas, vadina jį Viešpačiu, sakydamas:

⁴⁴ *Viešpats tarė mano Viešpačiui:
Sėskis mano dešinėje,
aš patiesiu tavo priešus
tarsi pakoję po tavo kojų.*

⁴⁵ Jei tad Dovydas vadina jį Viešpačiu, kaipgi tada jis gali būti jo sūnus?!”

⁴⁶Ir nė vienas negalėjo jam atsakyti nė žodžio, nei kas nors drįso nuo tos dienos jį klausinėti.

23 Veidmainystė [Mk 12,38-39; Lk 11,43-46; 20,46] ¹Anuomet Jėzus kreipėsi į minią ir į savo mokinius: ²“Į Mozės krasę atsistojo Rašto aiškintojai ir fariziejai. ³Todėl visa, ką jie liepia, darykite ir laikykitės, tačiau nesielkite, kaip jie elgiasi, nes jie kalba, bet nedaro. ⁴Jie riša sunkias, nepakeliamas naštas ir krauna žmonėms ant pečių, o patys nenori jų nė pirštu pajudinti. ⁵Jie viską daro, kad būtų žmonių matomi. Jie pasi-

platina maldos diržus ir pasididina apsiaustų spurgus. ⁶Jie mėgsta pirmąsias vietas pokyliuose bei pirmuosius krėslus sinagogose, ⁷mėgsta sveikinimus aikštėse ir trokšta, kad žmonės vadintų juos ‘rabi’.

⁸ O jūs nesivadinkite ‘rabi’, nes turite vienintelį Mokytoją, o jūs visi esate broliai. ⁹Ir nė vieno iš savųjų nevadinkite tėvu, nes turite vienintelį Tėvą danguje. ¹⁰Taip pat nesivadinkite mokytojais, nes jūsų vienintelis Mokytojas yra Kristus. ¹¹Kas iš jūsų didesnis, tebūnie jums tarnas. ¹²Nes kas save aukština, bus pažemintas, o kas save žemina, bus išaukštintas”.

Vargas veidmainiams! [Mk 12,38-40; Lk 11,39-52] ¹³“Vargas jums, veidmainiai Rašto aiškintojai ir fariziejai! Jūs užrakinatė žmonėms dangaus karalystę ir nei patys neinate, nei trokštančių į ją patekti neleidžiate. (14)

¹⁵ Vargas jums, veidmainiai Rašto aiškintojai ir fariziejai! Jūs keliate per jūrą ir sausumą, kad laimėtumėte vieną naujatikį, o kai toks atsiranda, jūs padarote iš jo pragaro vaiką, dvigubai blogesnį už jus pačius.

¹⁶ Vargas jums, aklieji vadai, kurie mokote: ‘Jei kas prisiektų šventykla, tai nieko, o jei kas prisiektų šventyklos aukso, tai jis įsipareigoja’. ¹⁷Kvaili jūs ir akli! Kas gi didesnis – auksas ar šventovė, kuri pašventina auksą? ¹⁸Arba, anot jūsų: ‘Jei kas prisiektų aukuru, tai nieko, o jei kas prisiektų atnaša ant aukuro, tai jis įsipareigotas’. ¹⁹Akli! Kas gi didesnis – atnaša ar

Dievas, jei šie mirę protėviai būtų visai išnykę. Dievas, globojęs juos gyvus, neatšaukia globos ir po jų mirties.

22,37: Hebrajiškai vietoj *Viešpatį* buvo tikrinis Dievo vardas – *Jahvė*, todėl po jo ir dedama *savo Dievą*. Mes galėtume sakyti: *Viešpatį Dievą*.

22,39: *Panašus* – ne mažiau svarbus.

22,44: Pats Dievas taip kalbėjo *mano Viešpačiui*, t.y. Mesijui.

23,7: *Rabi* – mokytojas (aramėjų k. žodis). Šiuo vardu būdavo tituluojami žydų Įstatymo mokytojai, ne kartą – ir Jėzus.

23,10: *Mokytojai*, arba *auklėtojai, vadovai*.

23,14: Tik kai kuriuose rankraščiuose: *Vargas jums, veidmainiai Rašto aiškintojai ir fariziejai! Jūs suryjate našlių namus, kalbėdami ilgą maldą; todėl būsite itin rūščiai teisiami!* (paimta iš Mk 12,40; Lk 20,47).

aukuras, kuris pašventina atnašą? ²⁰ Todėl kas prisiekia aukuru, tas prisiekia ir tuo, kas ant jo padėta, ²¹ o kas prisiekia šventove, prisiekia ja ir tuo, kuris joje gyvena. ²² Ir kas prisiekia dangumi, prisiekia Dievo sostu ir tuo, kuris jame sėdi.

23 Vargas jums, veidmainiai Rašto aiškintojai ir fariziejai! Jūs duodate dešimtinę nuo mėtų, krapų ir kmynų, o pamiršitate, kas svarbiausia Įstatyme, – teisingumą, gailestingumą ir ištikimybę. Reikia tai daryti ir ano neapleisti! ²⁴ Aklieji vadai, jūs iškošiate uodą, o praryjate kupranugarį...

25 Vargas jums, veidmainiai Rašto aiškintojai ir fariziejai! Jūs valote taurės bei dubens išorę, o viduje esate pilni gobšumo ir nesivaldymo. ²⁶ Aklasai fariziejai! Pirmiau išvalyk taurės vidų, tai bus tikrai švari ir išorė!

27 Vargas jums, veidmainiai Rašto aiškintojai ir fariziejai! Jūs panašūs į pabaltintus antkapius, kurie iš paviršiaus gražiai atrodo, o viduje pilni numirėlių kaulų ir visokių nešvarumų. ²⁸ Taip ir jūs iš paviršiaus atrodote žmonėms teisūs, o viduje esate pilni veidmainystės ir nedorumo.

29 Vargas jums, veidmainiai Rašto aiškintojai ir fariziejai! Jūs statote pranašams antkapius, puošiate teisiųjų paminklus ³⁰ ir sakote: 'Jei būtume gyvenę savo protėvių dienomis, nebūtume kartu su jais susitępę pranašų krauju'. ³¹ Taigi jūs patys prieš save liudijate, jog esate pranašų žudytojų vaikai. ³² Pripildykite gi savo tėvų saiką!"

Neišvengiama bausmė [Lk 11,49-51] ³³ "Gyvatės! Angių išperos! Kaip jūs ištrūksite nuo pasmerkimo į pragarą? ³⁴ Todėl štai siunčiu pas jus pranašų, išminčių

ir Rašto aiškintojų. Vienus iš jų jūs užmušite ir nukryžiuosite, kitus plaksite sinagogose ir persekiosite nuo miesto iki miesto, ³⁵ kad ant jūsų kristų visas nekal-tas kraujas, išlietas žemėje, pradedant teisiojo Abelio krauju ir baigiant krauju Zacharijo sūnaus Zacharijo, kurį jūs nužudėte tarp šventovės ir aukuro. ³⁶ Iš tiesų sakau jums: visa tai ištiks šitą kartą".

Ispėjimas Jeruzalei [Lk 13,34-35] ³⁷ "Jeruzale, Jeruzale! Tu žudai pranašus ir užmuši akmenimis tuos, kurie pas tave siųsti. Kiek kartų norėjau surinkti tavo vaikus, kaip višta surenka savo viščiukus po sparnais, o tu nenorėjai! ³⁸ Štai jūsų namai bus jums palikti tušti. ³⁹ Taigi aš jums sakau: nuo dabar jūs manęs nebematysite, kol netarsite: *Garbė tam, kuris ateina Viešpaties vardu!*"

Kalba apie Jeruzalės sugriovimą ir pasaulio pabaigą

24 Įžanga [Mk 13,1-4; Lk 21,5-7] ¹ Išėjęs iš šventyklos, Jėzus keliauvo tolyn. Čia priėjo mokiniai, rodydami jam į šventyklos rūmus. ² O jis pasakė: "Ar matote visa tai? Iš tiesų sakau jums: čia neliks akmens ant akmens, viskas bus išgriauta". ³ Kai jis atsisėdo Alyvų kalne, priėjo vieni mokiniai ir klausė: "Pasakyk mums, kada tai įvyks? Ir koks tavo atėjimo ir pasaulio pabaigos ženklas?"

Būsimųjų nelaimių pradžia [Mk 13,5-13; Lk 21,8-19] ⁴ Jėzus jiems atsakė: "Žiūrėkite, kad jūsų kas nesuklaidintų. ⁵ Daug kas ateis su mano vardu ir sakys: 'Aš Mesijas!', ir daugelį suklaidins. ⁶ Gir-dėsite apie karus ir karų gandus. Žiū-

23,27: Antkapius Palestinoje dažyta baltai, kad kas nakčia netyčiomis neprisiliestų ir rituališkai nesusiterštų.

23,35: Čia paminėtos pirmoji ir paskutinioji ST

aprašytos žmogžudystės. Zacharijo tėvas iš tikrųjų buvo Jojadė (2 Kr 24,20-22). Netikslų tėvavardį perrašinėtojai, matyt, bus paėmę iš jiems labiau žinomo ST asmens – pranašo Zacharijo.

rėkite, kad neišsigąstumėte, nes reikia, kad visa tai įvyktų. ⁷Bet tai dar ne galas. Tauta sukils prieš tautą ir karalystė prieš karalystę. Vietomis bus badmečių ir žemės drebėjimų. ⁸Tačiau visa tai – tik kentėjimų pradžia.

⁹ Paskui jus atiduos kankinti ir žudyti. Jūs būsite dėl manęs visų tautų nekenčiami. ¹⁰ Daugelis nupuls, ims vieni kitus išdavinėti ir vieni kitų nekęsti. ¹¹ Atsiras daug netikrų pranašų, kurie daugelį suvedžios. ¹² Kadangi įsigalės neteisybė, daugelio meilė atšals. ¹³ O kas ištvers iki galo, bus išgelbėtas. ¹⁴ Ir bus paskelbta ši karalystės Evangelija visame pasaulyje paliudyti visoms tautoms. Ir tada ateis galas”.

Baisus Jeruzalės likimas [Mk 13,14-23; Lk 21,20-24; Danieliaus 9,27] ¹⁵ “Kai tik pamatysite pranašo Danieliaus paskelbtą *sunaikinimo pabaįsą*, stovinčią *šventoje vietoje* (skaitytojas teįsidėmi!), ¹⁶ tuomet, kas bus Judėjoje, tebėga į kalnus, ¹⁷ kas ant stogo, tenelipa žemėn pasiimti iš namų savo daiktų, ¹⁸ o kas laukuose, tenegrįžta pasiimti apsiausto. ¹⁹ Vargas nėsčioms ir žindančioms anomis dienomis! ²⁰ Melskitės, kad jums netektų bėgti žiemą ar šabo dieną. ²¹ Tuomet bus didelis *suspaudimas*, *kokio nėra buvę nuo pasaulio pradžios iki dabar* ir kokio daugiau nebebus. ²² Ir jeigu tos dienos nebūtų sutrumpintos, neišsigelbėtų nė vienas žmogus. Bet dėl išrinktųjų tos dienos bus sutrumpintos.

²³ Jei tada kas nors jums sakytų: ‘Štai čia Mesijas’ arba: ‘Jis tenai!’, – netikėkite.

²⁴ Atsiras netikrų mesijų ir netikrų pranašų, ir jie darys didelių ženklų bei stebuklų, mėgindami suklaidinti, jei tai įmano, net išrinktuosius. ²⁵ Štai jus apie tai iš anksto įspėjau!”

Žmogaus Sūnaus atėjimas [Mk 13,24-27; Lk 17,23-24; 21,25-27] ²⁶ “Tad jeigu jums sakytų: ‘Štai jis tyruose!’, – neikite, ‘Štai jis namų gilumoje!’, – netikėkite. ²⁷ Kaip žaibas tvykstelėja iš rytų ir nušvinta iki vakarų, taip bus ir su Žmogaus Sūnaus atėjimu. ²⁸ Kur bus lavonų, ten sulėks ir maitvanagiai.

²⁹ Netrukus po tų nelaimių dienų *saulė užtams, mėnulis nebeduos šviesos, žvaigždės kris* iš dangaus, ir dangaus galybės bus sukrėstos. ³⁰ Tuomet danguje pasirodys Žmogaus Sūnaus ženklas, *o visos žemės tautos ims raudoti* ir pamatys *Žmogaus Sūną, ateinantį dangaus debesyse* su didžia galybe ir šlove. ³¹ Jis pasiųs savo angelus, kurie skardžiais trimių garsais surinks jo išrinktuosius iš visų keturių šalių, nuo vieno dangaus pakraščio iki kito”.

Atėjimo laikas [Mk 13,28-32; Lk 21,29-33; Mt 10,23] ³² “Pasimokykite iš palyginimo su figmedžiu: kai jo šaka suminkštėja ir sprogsta lapai, jūs žinote, jog artinasi vasara. ³³ Taip pat, visa tai išvydę, žinokite, jog jis arti, prie slenksčio. ³⁴ Iš tiesų sakau jums: nepraeis nė ši karta, iki visa tai įvyks. ³⁵ Dangus ir žemė praeis, o mano žodžiai nepraeis. ³⁶ Tačiau tos dienos ir valandos niekas nežino, nei dangaus angelai, nei Sūnus, o vien tik Tėvas”.

24,14: *Visas pasaulis* anuomet buvo Romos imperija. Ir iš tiesų, per ketvirtą dešimtmečių po Kristaus mirties visoje Romos imperijoje gyvenę žydai išgirdo apie Kristų, ir paskui, 70 m. po Kristaus Jeruzalė buvo sugriauta. Tuomet dar nebuvo išmirusi Jėzaus bendraamžių karta (žr. 34 eil.).

24,15: *Sunaikinimo pabaįsa*, arba *šlykšti pabaįsa*, matyt, reiškia pagonių šventenybes arba paminklus, kurie turėjo išniekinti Jeruzalės šven-

tyklos teritoriją.

24,20: Šabo dieną ST paprotys leido keliauti ne toliau kaip 1000 žingsnių.

24,29: *Dangaus galybės* – ir dangaus šviesuliai, ir dvasių pasaulis.

24,31: *Iš visų keturių šalių* – pažodžiui *nuo visų keturių vėjų*, nes senovėje pasaulio šalys buvo vadinamos šiaurio, ryčio, piečio ir vakario vėjų vardais.

Raginimas budėti [Lk 17,26-27,34-35; 12,39-40] ³⁷“Kaip yra buvę Nojaus dienos, taip bus ir Žmogaus Sūnui ateinant. ³⁸Kaip dienomis prieš tvaną žmonės, nieko nenumanydami, valgė, gėrė, vedė ir tekėjo iki pat dienos, kurią Nojus įlipo į laivą, ³⁹kai užėjo tvanas ir visus nusinešė, taip bus ir tada, kai ateis Žmogaus Sūnus. ⁴⁰Tuomet du bus kartu lauke, ir vienas bus paimtas, o kitas paliktas. ⁴¹Dvi mals vienomis girnomis, ir viena bus paimta, o kita palikta. ⁴²Todėl budėkite, nes nežinote, kurią dieną ateis jūsų Viešpats. ⁴³Supraskite ir tai: jeigu šeimininkas žinotų, kurią nakties valandą ateis vagis, jis budėtų ir neleistų jam įsilaužti į namus. ⁴⁴Todėl ir jūs būkite pasirengę, nes Žmogaus Sūnus ateis, kai nesitikėsite”.

Palyginimas apie tarnus [Lk 12,42-46] ⁴⁵“Kas yra tas ištikimas bei protingas tarnas, kurį šeimininkas paskyrė deramu laiku maitinti šeimynos? ⁴⁶Laimingas toksai tarnas, kurį sugrįžęs šeimininkas ras gerai besidarbuojantį. ⁴⁷Iš tiesų sakau jums: jį paskirs valdyti visų savo turtų. ⁴⁸O jei anas tarnas bus blogas ir tars pats sau: ‘Mano šeimininkas neskuba grįžti’, ⁴⁹ir pradės mušti savo tarnybos draugus, valgyti, užti su girtuokliais, – ⁵⁰to tarno šeimininkas sugrįš vieną gražią dieną, kai jis nelaukia, ir tokią valandą, kurią jis nė manyti nemano. ⁵¹Jis žiauriai nubaus jį ir paskirs jam dalį su veidmainiais. Ten bus verksmas ir dantų griežimas”.

25 Palyginimas apie dešimtį mergaičių [Lk 12,35-38] ¹“Tada su dangaus karalyste bus panašiai kaip su dešimtimi mergaičių, kurios, pasiėmu-

sios žibintus, išėjo pasitikti jaunikio.

²Penkios iš jų buvo paikos ir penkios protingos. ³Tai gi paikosios pasiėmė žibintus, o nepasiėmė alyvos. ⁴Protingosios kartu su žibintais pasiėmė induose ir alyvos. ⁵Jaunikiui vėluojant, visos ėmė snausti ir užmigo. ⁶Vidurnaktį pasigirdo balsai: “Štai jaunikis! Išėikite pasitikti!” ⁷Tuomet visos mergaitės atsikėlė ir taisėsi žibintus. ⁸Paikosios sakė protingosioms: ‘Duokite mums alyvos, nes mūsų žibintai gęsta’. ⁹Protingosios atsakė: ‘Kad kartais neprištigtų ir mums, ir jums, verčiau nueikite pas prekiautojus ir nusipirkite’. ¹⁰Joms beeinant pirkti, atėjo jaunikis. Kurios buvo pasiruošusios, įėjo kartu su juo į vestuves, ir durys buvo uždarytos. ¹¹Vėliau atėjo ir anos mergaitės ir ėmė prašyti: ‘Gerbiama, atidaryk, čia mes!’ ¹²O jis atsakė: ‘Iš tiesų sakau jums: aš jūsų nepažįstu!’ ¹³Tai gi budėkite, nes nežinote nei dienos, nei valandos”.

Palyginimas apie talentus [Lk 19,12-27; Mk 13,33-37] ¹⁴“Bus taip, kaip atsitiko vienam žmogui, kuris, iškeldamas į svetimą šalį, pasišaukė tarnus ir pavedė jiems savo turtą. ¹⁵Vienam jis davė penkis talentus, kitam du, trečiam vieną – kiekvienam pagal jo gabumus – ir iškeliavo. ¹⁶Tas, kuris gavo penkis talentus, tuojau nuėjęs ėmė versti ir pelnė kitus penkis. ¹⁷Taip pat kuris gavo du talentus, pelnė kitus du. ¹⁸O kuris buvo gavęs vieną, nuėjo, iškasė duobę ir paslėpė šeimininko pinigus.

¹⁹Praslinkus nemaža laiko, anų tarnų šeimininkas grįžo ir pradėjo daryti su jais apyskaitą. ²⁰Atėjo tas, kuris buvo gavęs

24,33: Jis – Žmogaus Sūnus, arba galutinis Dievo karalystės įtvirtinimas.

24,36: Kai kuriuose rankraščiuose: *nė dangaus angelai, o vien tik Tėvas*. – Kristus, kaip Dievas,

žino visa, ką žino Tėvas, o kaip žmogus gali šio to nežinoti, bent jau gali būti jam nepavesta kai ką skelbti.

24,40-41: *Paimta(s)* – išgelbėta(s).

penkis talentus; jis atnešė kitus penkis ir tarė: 'Šeimininke, davei man penkis talentus, štai aš pelniau kitus penkis'.²¹ Šeimininkas atsakė: 'Gerai, šaunusis ir ištikimasis tarne! Kadangi buvai ištikimas mažuose dalykuose, aš tau pavesiu didelius. Eikš į savo šeimininko džiaugsmą!' ²²Taip pat tas, kuris buvo gavęs du talentus, atėjęs pasakė: 'Šeimininke, davei man du talentus, štai aš pelniau kitus du'. ²³Šeimininkas tarė: 'Gerai, šaunusis ir ištikimasis tarne! Kadangi buvai ištikimas mažuose dalykuose, aš tau pavesiu didelius. Eikš į savo šeimininko džiaugsmą!' ²⁴Prisiartinęs tasai, kuris buvo gavęs vieną talentą, sakė: 'Šeimininke, aš žinojau, kad tu – žmogus kietas: pjauni, kur nesėjai, renki, kur nebarstei'. ²⁵Pabijojęs nuėjau ir paslėpiau tavo talentą žemėje. Še, imkis, kas tavo'. ²⁶Šeimininkas jam atsakė: 'Blogasis tarne, tinginy! Tu žinojai, kad aš pjaunu, kur nesėjau, renku, kur nebarsčiau'. ²⁷Tai gi tau reikėjo leisti mano pinigus į apyvaratą, ir sugrįžęs aš būčiau gavęs juos su palūkanomis'. ²⁸Todėl atimkite iš jo talentą ir atiduokite tam, kuris turi dešimt talentų. ²⁹Kiekvienam, kas turi, bus duota, ir jis turės su pertekliumi, o iš neturinčio bus atimta ir tai, ką jis turi. ³⁰Šitą netikusį tarną išmeskite į tamsybes. Ten bus verksmas ir dantų griežimas".

Paskutinis teismas ³¹"Kai ateis Žmogaus Sūnus savo šlovėje ir kartu su juo visi angelai, tada jis atsisės savo garbės soste. ³²Jo akivaizdoje bus surinkti visų tautų žmonės, ir jis perskirs juos, kaip piemuos atskiria avis nuo ožių. ³³Avis jis pastatys dešinėje, ožius – kairėje.

³⁴ Ir tars karalius stovintiems dešinėje: 'Ateikite, mano Tėvo palaimintieji, paveldėkite nuo pasaulio sukūrimo jums paruoštą karalystę!'

³⁵ Nes aš buvau išalkęs, ir jūs mane pavalgydinote,

buvau ištroškęs, ir mane pagirdėte, buvau keleivis, ir mane priglaudėte,

³⁶ buvau nuogas – mane aprengėte, ligonis – mane aplankėte, kalinys – atėjote pas mane'.

³⁷ Tuomet teisieji klaus: 'Viešpatie, kada gi mes tave matėme alkaną ir pavalgydinome, trokštantį ir pagirdėme?' ³⁸Kada gi mes matėme tave keliaujantį ir priglaudėme ar nuogą ir aprengėme? ³⁹Kada gi matėme tave sergantį ar kalinį ir aplankėme?' ⁴⁰Ir atsakys jiems karalius: 'Iš tiesų sakau jums, kiek kartų tai padarėte vienam iš šitų mažiausiųjų mano brolių, man padarėte'.

⁴¹ Paskui jis prabilis į stovinčius kairėje: 'Eikite šalin nuo manęs, prakeiktieji, į amžinąją ugnį, kuri prirengta velniui ir jo angelams!'

⁴² Nes aš buvau išalkęs, ir jūs manęs nepavalgydinote,

buvau ištroškęs, ir manęs nepagirdėte,

⁴³ buvau keleivis, ir manęs nepriglaudėte,

nuogas – neaprengėte, ligonis ir kalinys – ir jūs manęs neaplankėte'.

⁴⁴ Tuomet jie atsakys: 'Viešpatie, kada gi mes tave matėme alkaną ar ištroškusį, ar keleivį, ar nuogą, ar ligonį, ar kalinį ir tau nepatarnavome?' ⁴⁵Tuomet jis pasakys jiems: 'Iš tiesų sakau jums: kiek kartų

25,27-28: Palyginimuose ne kiekvienas atskiras sakinytis turi pamokomąją reikšmę, bet tik visuma. Šiuo palyginimu Jėzus smerkia tingumą, Dievo dovanų užkasimą į žemę. Ką jis mano apie turto

godumą, žr. Mt 6,19-21.24 ir kt. Kristus nepatvirtina lupikavimo, tik savo pamokymą iliustruoja pavyzdžiais iš savo laikų, kada vyravo žiaurus vergovės papročiai.

taip nepadarėte vienam iš šitų mažiau-siųjų, nė man nepadarėte'. ⁴⁶Ir eis šitie į amžinąjį kentėjimą, o teisieji į amžinąjį gyvenimą".

JĖZAUS KRISTAUS KANČIA IR PRISIKĖLIMAS

26 Sankalba prieš Jėzų [Mk 14,1-2; Lk 22,1-2] ¹Baigęs visas tas kalbas, Jėzus tarė savo mokiniams: ²"Jūs žinote, kad po dviejų dienų bus Velykos, ir Žmogaus Sūnus bus atiduotas nukryžiuoti".

³Tuomet aukštieji kunigai bei tautos seniūnai susirinko į rūmus vyriausiojo kunigo, kuris vadinosi Kajafas, ⁴ir nusprendė suimti Jėzų klasta ir nužudyti. ⁵Bet jie sakė: "Tik ne per šventes, kad žmonėse nekiltų sąmyšio".

Patepimas laidotuvėms [Mk 14,3-9; Jn 12,1-8] ⁶Kai Jėzus viešėjo Betanijoje, Simono Raupsuotojo namuose, ⁷atėjo moteris, alebastriniu brangaus kvapiojo aliejaus indu nešina, ir jam sėdinčiam prie stalo išpylė ant galvos. ⁸Tai pamatę, mokiniai pasipiktino ir kalbėjo: "Kam toks eikvojimas? ⁹Juk buvo galima aliejų brangiai parduoti ir išdalyti pinigais vargšams". ¹⁰Tai išgirdęs, Jėzus tarė: "Kam skaudinate moterį?! Ji man padarė gerą darbą! ¹¹Vargšų jūs visuomet turite su savimi, o mane – ne visuomet. ¹²Išpildama aliejų ant mano kūno, ji tai padarė mano laidotuvėms. ¹³Iš tiesų sakau jums: visame pasaulyje, kur tik bus skelbiama ši Evangelija, ir jos atminimui bus pasakojama, ką yra padariusi".

Išdavystės kaina [Mk 14,10-11; Lk 22,3-6] ¹⁴Tuomet vienas iš Dvylikos, vardu Judas Iskarijotas, nuėjo pas aukštuosius kunigus ¹⁵ir tarė: "Ką man duosite, jeigu jį išduosiu jums?" Tie pasiūlė trisdešimt sidabrinų. ¹⁶Ir nuo to meto jis ieškojo progos išduoti Jėzų.

Paskutinė vakarienė [Mk 14,12-21; Lk 22,7-14. 21-23; Jn 13,21-30] ¹⁷Pirmąją Neraugintos duonos dieną mokiniai atėjo pas Jėzų ir paklausė: "Sakyk, kur paruošti tau Velykų vakarienę?" ¹⁸Jis atsakė: "Eikite į miestą pas tokį žmogų ir sakykite jam: 'Mokytojas sako: Mano metas jau atėjo. Pas tave valgysiu Velykų vakarienę su savo mokiniais'". ¹⁹Mokiniai padarė, kaip buvo Jėzaus įsakyta, ir paruošė Velykų stalą.

²⁰Atėjus vakarui, Jėzus su dvylika mokinių susirinko prie stalo. ²¹Pradėjęs valgyti, jis tarė: "Iš tiesų sakau jums: vienas iš jūsų mane išduos". ²²Jie labai nuliūdo ir ėmė už kits kito klausinėti: "Nejaugi aš, Viešpatie?" ²³Jis atsakė: "Mane išduos dažantis kartu su manim duoną dubenyje. ²⁴Žmogaus Sūnus, tiesa, eina savo keliu, kaip apie jį parašyta, bet vargas tam žmogui, kuris išduos Žmogaus Sūną. Geriau jam būtų buvę negimti". ²⁵Jis išdavėjas Judas paklausė: "Nejaugi aš, rabi?!" Jis atsakė: "Tu tai sakai..."

Eucharistijos įsteigimas [Mk 14,22-25; Lk 22,19-20; 1Kor 11,23-25] ²⁶Vakarieniaujant Jėzus paėmė duoną, sukalbėjo palaiminimą, laužė ir davė mokiniams, tardamas: "Imkite ir valgykite: tai yra mano kūnas". ²⁷Paskui, paėmęs taurę, sukalbėjo padėkos maldą ir davė jiems, tar-

26,2: Per Velykas žydai minėdavo išvadavimą iš Egipto vergijos.

26,7: *Moteris* – Marija, Lozoriaus ir Mortos sesuo (žr. Jn 12,3; 11,2). Atgailautoja, aprašyta Lk 7,36-50, yra visiškai kitas asmuo.

26,12: ST labai vertino paskutinį patarnavimą

mirusiems, net labiau negu išmaldą gyviesiems.

26,15: 30 *sidabrinų* – 30 siklių; už tokią sumą būdavo galima nusipirkti vergą (žr. Iš 21,32).

26,25: Aramėjų kalbos vartosena: į klausimą atsakoma: *Tu tai sakai*, ir tai reiškia: *Taip yra, kaip tu pasakei*.

damas: “Gerkite iš jos visi, ²⁸nes tai yra mano kraujas, Sandoros kraujas, kuris už daugelį išliejamas nuodėmėms atleisti. ²⁹Ir sakau jums: nuo šiol aš nebegersiu šito vynmedžio vaisiaus iki tos dienos, kada su jums gersiu jį naują savo Tėvo karalystėje”.

Ispėjimas Petru [Mk 14,26-31; Lk 22,31-34; Jn 13,35-38; 16,32] ³⁰Pagiedoję himną, jie išėjo į Alyvų kalną. ³¹Tada Jėzus jiems kalbėjo: “Šią naktį jūs visi manimi pasipiktinsite, nes parašyta: Ištiksiu piemenį, ir avių kaimenė išsisklaidys. ³²O kai prisikelsiu, aš nueisiu pirma jūsų į Galilėją”. ³³Petras atsiliepė: “Jei net visi tavimi pasipiktintų, aš niekuomet nepasipiktinsiu!” ³⁴Jėzus jam tarė: “Iš tiesų sakau tau: šią naktį, dar gaidžiui nepragydu, tu tris kartus manęs išsiginsi”. ³⁵Bet Petras tvirtino: “Jei man reikėtų net mirti kartu su tavimi, vis tiek tavęs neišsiginsiu!” Taip kalbėjo ir visi mokiniai.

Alyvų kalne [Mk 14,32-42; Lk 22,40-46; Jn 18,1] ³⁶Netrukus Jėzus su jais atėjo į ūkį, vadinamą Getsemane, ir tarė mokiniams: “Pasėdėkite čia, kol aš ten nuėjęs melsiuos”. ³⁷Pasiėmęs Petrą ir abu Zebediejaus sūnus, pradėjo liūdėti ir sielvartauoti. ³⁸Tada tarė jiems: “Mano siela mirtinai nuliūdusi. Likite čia ir pabudėkite kartu su manimi”. ³⁹Kiek toliau paėjęs, parpuolė kniūbsčias ir meldėsi: “Mano Tėve, jeigu įmanoma, teaplenkia mane ši taurė. Tačiau ne kaip aš noriu, bet kaip tu!” ⁴⁰Jis sugrįžo pas mokinius ir, radęs juos miegančius, tarė Petru: “Negalėjote

nė vienos valandos pabudėti su manimi? ⁴¹Budėkite ir melskitės, kad nepatektumėte į pagundą. Dvasia ryžtinga, bet kūnas silpnas”. ⁴²Ir vėl nuėjo antrą kartą ir meldėsi: “Mano Tėve, jei ši taurė negali praeiti mano negerta, tebūnie tavo valia!”

⁴³Sugrįžęs vėl rado juos snaudžiančius – jų akys buvo mieguistos. ⁴⁴Tuomet, palikęs juos, vėl nuėjo ir trečią kartą meldėsi tais pačiais žodžiais. ⁴⁵Paskui grįžo pas mokinius ir tarė: “Jūs vis dar miegate ir ilsitės... Štai atėjo valanda, kai Žmogaus Sūnus atiduodamas į nusidėjėlių rankas. ⁴⁶Kelkitės, eime! Štai mano išdavėjas čia pat”.

Jėzaus suėmimas [Mk 14,43-52; Lk 22,47-53; Jn 18,2-11] ⁴⁷Jam dar kalbant, štai pasirodė Judas, vienas iš Dvylikos, o su juo didelis būrys, ginkluotas kalavijais ir vėzdais, atsiųstas aukštųjų kunigų ir tautos seniūnų. ⁴⁸Jo išdavėjas buvo nurodęs jiems ženklą, sakydamas: “Kurį pabučiuosiu, tai tas! Suimkite jį!” ⁴⁹Ir tuojau priėjęs prie Jėzaus tarė: “Sveikas, rabi!” ir pabučiavo jį. ⁵⁰O Jėzus jam tarė: “Bičiuli, ko atėjai?” Tuomet jie pripuolę nutvėrė jį ir suėmė. ⁵¹Ir štai vienas iš Jėzaus palydovų ištiesė ranką, išsitraukė kalaviją, puolė vyriausiojo kunigo tarną ir nukirto jam ausį. ⁵²Bet Jėzus jam tarė: “Kišk kalaviją atgal, kur buvo, nes visi, kurie griebiasi kalavijo, nuo kalavijo ir žus. ⁵³Gal manai, jog aš negaliu paprašyti savo Tėvą ir jis bemat neatsiųstų man per dvylika legionų angelų?! ⁵⁴Bet kaipgi išsipildytų Raštai, kad šitai turi atsitikti?!” ⁵⁵Tą valandą

26,28: *Sandoros* – kai kuriuose rankraščiuose *Naujosios Sandoros*. *Išliejamas*, arba *bus išlietas* (neveikiamasis esam. laiko dalyvis turi ir būsim. I. reikšmę). Kaip Senoji Sandora, sudaryta prie Sinajaus kalno, buvo patvirtinta aukojamų gyvulių krauju, taip Naujajame Testamente, arba Naujojoje Sandoroje, Jėzus kryžiaus aukos kraujas turėjo laimėti ir patvirtinti žmonijos atpirkimą. Vietoj ST apeigų

dabar buvo įsteigta sakramentinė auka – šv. Mišios. 26,30: *Pagiedoję himną* – turima omeny 112-117 psalmės, kuriomis būdavo užbaigiama Velykų vakarienė; *pasipiktinsite* – pamatę mane suimtą ir nuteistą, jūs susvyruosite, gal net liausitės tikėję manimi.

26,36: *Getsemanė* – *aliejaus spaudykla*.

26,53: *Legionas* – 6000 kareivių.

Jėzus tarė būriui: “Tarsi plėšiko išėjote sugauti manęs su kalavijais ir vėzdais. Aš kasdien sėdėjau šventykloje mokydamas, ir manęs nesuėmėte. ⁵⁶Bet viskas šitaip dedasi, kad išsipildytų pranašų Raštai”. Tada visi mokiniai, palikę jį, pabėgo.

Jėzus aukščiausiąjame teisme [Mk 14,53-65; Lk 22,54-55; 66-71; Jn 18,15-16. 24] ⁵⁷Tie, kurie buvo suėmę Jėzų, nuvedė jį pas vyriausiąjį kunigą Kajafą, kur buvo susirinkę Rašto aiškintojai ir seniūnai. ⁵⁸Petras sekė jį iš tolo iki vyriausiojo kunigo rūmų ir, įėjęs į kiemą, atsisėdo su tarnais pažiūrėti, kuo viskas baigsis.

⁵⁹Tuo tarpu aukštieji kunigai ir visa teismo taryba ieškojo neteisingo parodymo prieš Jėzų, kad galėtų jį nuteisti mirti, ⁶⁰tačiau nerado, nors daug buvo atėję neteisingų liudytojų. Pagaliau išėjo priekin du ⁶¹ir tarė: “Šitas yra sakęs: ‘Aš galiu sugriauti Dievo šventyklą ir per tris dienas ją vėl atstatyti’”. ⁶²Tada atsistojęs vyriausiasis kunigas paklausė Jėzų: “Tu nieko neatsakai į šituos kaltinimus?!” ⁶³Bet Jėzus tylėjo. Tuomet vyriausiasis kunigas jam tarė: “Prisaikdinu tave gyvuoju Dievu, kad mums pasakytum, ar tu Mesijas, Dievo Sūnus!” ⁶⁴Jėzus atsakė: “Tu tai sakai. Bet ir aš jums sakau: nuo šiol jūs matysite *Žmogaus Sūnų, sėdintį Visagalio dešinėje ir ateinantį dangaus debesyse!*” ⁶⁵Tuomet vyriausiasis kunigas persiplėšė drabužius ir sušuko: “Jis piktžodžiauja! Kam dar mums liudytojai?! Štai girdejote piktžodžiavimą. ⁶⁶Kaip jums regisi?” Jie atsakė: “Vertas mirties!”

⁶⁷Tuomet jie ėmė spjaudyti Jėzui į veidą ir daužyti kumščiais. Kiti mušė jį per veidą ⁶⁸ir tyčiojosi: “Pranašauk mums, Mesijau, kas tave užgavo!”

Petras išsigina Jėzaus [Mk 14,66-72; Lk 22,56-62; Jn 18,17. 25-27] ⁶⁹Tuo metu Petras sėdėjo kieme. Viena tarnaitė priėjo prie jo ir tarė: “Ir tu buvai su Jėzumi Galilėjiečiu”. ⁷⁰Bet jis išsigynė visų aki-vaizdoje: “Aš nežinau, ką tu sakai”. ⁷¹Einantį vartų link, jį pastebėjo kita tarnaitė ir kalbėjo aplinkiniams: “Šitas buvo su Jėzumi Nazariečiu”. ⁷²Jis ir vėl išsigynė, prisiekdamas: “Aš nepažįstu to žmogaus!” ⁷³Po valandėlės prisiartino ten stovėjęs ir sakė Petrui: “Tikrai tu vienas iš jų, nes ir tavo tarmė tave išduoda”. ⁷⁴Tuomet jis ėmė prisiekinėti ir dievagotis: “Aš nepažįstu to žmogaus!” Ir tuojau pragydo gaidys. ⁷⁵Tada Petras prisiminė Jėzaus žodžius: “Dar gaidžiui nepragydu, tu tris kartus manęs išsiginsi”. Jis išėjo laukan ir gaudžiai pravirko.

27 Jėzų veda pas Pilotą [Mk 15,1; Lk 22,66; 23,1; Jn 18,28] ¹Rytui išaušus, visi aukštieji kunigai ir tautos seniūnai nusprendė, kad Jėzus turįs būti nužudytas. ²Surišę nuvedė ir atidavė jį valdytojui Pilotui.

Išdaviko galas [Apd 1,18] ³Kai išdavikas Judas pamatė, jog Jėzus pasmerktas, gailėsčio pagautas nunešė atgal aukštiesiems kunigams ir seniūnams trisdešimt sidabrinių ⁴ir tarė: “Nusidėjau išduodamas nekaltą kraują”. Tie atsakė: “Kas mums darbo?! Tu žinokis!” ⁵Nusviedęs šventykloje pinigus, jis išbėgo ir pasikorė. ⁶Aukštieji

26,59: Vyriausioji teismo taryba – sinedrija.

26,64: Jėzus aramėjiškai atsakė: *Tu tai sakai*; tai reiškia: *Taip yra, kaip tu pasakei* (plg. Mt 26,25).

26,65: Žmogus Jėzus skelbia save Dievu. Izraelitų akimis tai yra didžiausias piktžodžiavimas.

27,2: Žydų savivalda neturėjo teisės vykdyti mirties sprendimo. Romos imperatoriaus vietinin-

kas jį patvirtindavo arba panaikindavo. Patvirtintą sprendimą įvykdydavo romėnų kareiviai. Kad romėnų valdžia patvirtintų sprendimą, nepakako religinio, reikėjo politinio kaltinimo. Todėl Kristaus priešai sugalvojo jį kaltinti maišto prieš Romos valdžią kurstymu.

kunigai paėmė sidabrinus ir kalbėjo: „Jų negalima dėti į šventyklos išdą, nes tai užmokestis už kraują“. ⁷Jie pasitarė ir už tuos pinigus nupirko puodžiaus dirvą ateiviams laidoti. ⁸Todėl ta dirva iki šios dienos vadinasi Kraujo dirva. ⁹Taip išsipildė pranašo Jeremijo žodžiai: *Ir paėmė trisdešimt sidabrinų – įkainotojo kainą, už kurią buvo jį suderėję iš Izraelio vaikų,* ¹⁰– ir atidavė juos už puodžiaus dirvą; taip man Viešpats buvo paskyręs.

Jėzus Piloto teisme [Mk 15,2-15; Lk 23,2-5. 13-25; Jn 18,28-40; 19,4-16] ¹¹Jėzus stovėjo valdytojo akivaizdoje. Valdytojas jį klausė: „Ar tu esi žydų karalius?“ Jėzus atsakė: „Taip yra, kaip saka“. ¹²Aukštųjų kunigų ir seniūnų skundžiamas, jis visai neatsiliepė. ¹³Tuomet Pilotas paklausė: „Ar negirdi, kaip baisiai tave kaltina?“ ¹⁴Bet jis neatsakė nė į vieną kaltinimą ir tuo be galo nustebino valdytoją.

¹⁵Šventės proga valdytojas buvo pratęs paleisti miniai vieną kalinį, kurio ji norėdavo. ¹⁶Tuomet jis turėjo garsų kalinį, vardu Barabas. ¹⁷Taigi, žmonėms susirinkus, Pilotas paklausė: „Katrą norite, kad jums paleisčiau: Barabą ar Jėzų, vadinamą Mesiją?“ ¹⁸Mat jis žinojo, kad Jėzų jie buvo išdavę iš pavydo. ¹⁹Sėdinčiam teismo krasėje Pilotui žmona atsiuntė įspėjimą: „Nieko nedaryk šiam teisiamajam! Šiandakt sapne aš labai dėl jo kentėjau“.

²⁰Aukštieji kunigai ir seniūnai sukurstė žmones, kad prašytų paleisti Barabą, o Jėzų pražudyti. ²¹Tuomet valdytojas jiems tarė: „Katrą norite, kad jums paleisčiau?“ Jie šaukė: „Barabą!“ ²²Pilotas paklausė: „Ką gi man daryti su Jėzumi, kuris vadinamas Mesiją?“ Jie visi rėkė:

„Ant kryžiaus jį!“ ²³Jis klausė: „O ką gi pikta yra padaręs?“ Bet tie dar garsiau šaukė: „Ant kryžiaus jį!“

²⁴Pilotas, pamatęs, kad nieko nelaimi, o sąmyšis vis didėja, paėmė vandens, nusimazgojo rankas minios akivaizdoje ir tarė: „Aš nekaltas dėl šio teisingo kraujo. Jūs žinokitės!“ ²⁵O visi žmonės šaukė: „Jo kraujas [tekrinta] ant mūsų ir mūsų vaikų!“ ²⁶Tuomet jis paleido jiems Barabą, o Jėzų nuplakdinęs atidavė nukryžiuoti.

Vainikavimas erškėčiais [Mk 15,16-20; Jn 19,1-3] ²⁷Valdytojo kareiviai nusivedė Jėzų į igulos būstinę ir surinko ap link jį visą kuopą. ²⁸Jie išrengė jį ir apsiautė raudona skraiste. ²⁹Nupynė erškėčių vainiką, uždėjo jam ant galvos, o į jo dešinę įspraudė nendrę. Paskui tyčiodamiesi klūpčiojo prieš jį ir sakė: „Sveikas, žydų karaliau!“ ³⁰Spjaudydami jį, stvėrė iš jo nendrę ir čaižė per galvą; ³¹Pasityčioję iš Jėzaus, kareiviai nusiautė skraistę, apvilko jo paties drabužiais ir išsivedė nukryžiuoti.

Nukryžiavimas [Mk 15,21-27; Lk 23,26-34. 38; Jn 19,17-24] ³²Eidami jie sutiko žmogų iš Kirėnės, vardu Simonas. Tą priverstė panėšėti jo kryžių. ³³Atėję į vietą, vadinamą Golgota (tai yra: „Káukolės vieta“), ³⁴davė jam gerti vyno, sumaišyto su tulžimi, bet Jėzus tik paragavo ir negėrė. ³⁵Prikalę prie kryžiaus, *pasidalijo jo drabužius, mesdami burtą*, ³⁶ir ten pat susėdę sergėjo jį.

³⁷Viršum jo galvos jie prisegė užrašytą jo kaltinimą: „Šitas yra Jėzus, žydų karalius“. ³⁸Kartu su juo buvo nukryžiuoti du plėšikai, vienas iš dešinės, kitas iš kairės.

27,9: Čia nėra citata, tik tolimos aliuizijos. Artimesnė aliuizija – Zch 11,12-13.

27,28: Jėzus pajuokai aptaisomas raudonu romėnų kario drabužiu, turinčiu priminti purpurinį imperatoriaus apdarą.

27,32: Kirėnė – miestas Šiaurės Afrikos pakrantėje. Ten gyveno daug žydų.

27,32: Kirėnė – miestas Šiaurės Afrikos pakrantėje. Ten gyveno daug žydų.

Patyčios [Mk 15,29-32; Lk 23,35-37]
³⁹Praeiviai užgauliojo Jėzų, *kraipydami galvas* ⁴⁰ir sakydami: “Še tau, kuris sugriauai šventyklą ir per tris dienas atstatai; gelbėkis pats! Jei esi Dievo Sūnus, nuženk nuo kryžiaus!” ⁴¹Taip pat tyčiojosi aukštieji kunigai su Rašto aiškintojais ir seniūnais, ⁴²kalbėdami: “Kitus gelbėdavo, o pats negali išsigelbėti. Jeigu jis Izraelio karalius, tenužengia dabar nuo kryžiaus, ir mes juo tikėsime...” ⁴³*Jis pasitikėjo Dievu, tad teisvaduoja jį dabar, jeigu juo rūpinasi*, nes jis yra sakęs: ‘Aš Dievo Sūnus’”. ⁴⁴Taip pat jį plūdo ir kar-tu nukryžiuoti plėšikai.

Jėzaus mirtis [Mk 15,33-41; Lk 23,44-49; Jn 19,28-37] ⁴⁵Nuo šeštos iki devintos valandos visą kraštą gaubė tamsa. ⁴⁶O apie devintą valandą Jėzus garsiai suuko: *Elí, Elí, lemá sabachtáni?*, tai reiškia: *Mano Dieve, mano Dieve, kodėl mane apleidai?!* ⁴⁷Kai kurie iš ten stovėjusių išgirdę sakė, jog jis šaukiąsis Elijo. ⁴⁸Ir tuoj pat vienas iš jų pribėgęs paėmė kempinę, primirkė ją *perrūgusio vyno*, užmovė ant nendrės ir padavė jam gerti. ⁴⁹Kiti kalbėjo: “Liaukis! Pažiūrėsim, ar ateis Elisas jo išgelbėti”. ⁵⁰Tuomet Jėzus, dar kartą sušukęs skardžiu balsu, atidavė dvasią.

⁵¹Ir štai šventyklos uždanga perplyšo pusiau nuo viršaus iki apačios, ir žemė sudrebėjo, ir uolos ėmė skeldėti. ⁵²Atsivėrė kapų rūšiai, ir daug užmigusių šventųjų kūnų prisikėlė iš numirusių. ⁵³Išėję iš kapų po Jėzaus prisikėlimo, jie atėjo į šventąjį miestą ir daug kam pasirodė. ⁵⁴Šimtininkas ir kiti su juo sergintys Jė-

zų, pamatę žemės drebėjimą ir visa, kas dėjosi, labai išsigando ir sakė: “Tikrai šitas buvo Dievo Sūnus!”

⁵⁵Tenai buvo daug moterų, kurios žiūrėjo iš tolo. Jos buvo atlydėjusios Jėzų iš Galilėjos, jam patarnaudamos. ⁵⁶Tarp jų buvo Marija Magdalietė, Jokūbo ir Juozapo motina Marija ir Zebediejaus sūnų motina.

Laidojimas [Mk 15,42-47; Lk 23,50-55; Jn 38-42] ⁵⁷Vakarui atėjus, atvyko turtin-gas žmogus iš Arimatėjos, vardu Juozapas, kuris irgi buvo Jėzaus mokinys. ⁵⁸Nuėjęs pas Pilotą, jis paprašė Jėzaus kūno. Pilotas įsakė jį atiduoti. ⁵⁹Juozapas pasiėmė kūną, įvyniojo į švrią drobulę ⁶⁰ir paguldė savo naujame kapo rūsyje, kurį buvo išsikaldinęs uoloje. Paskui jis užrito didelį akmenį ant rūšio angos ir nuėjo. ⁶¹Ten dar buvo Marija Magdalietė ir kita Marija, kurios sėdėjo priešais kapą.

Sargyba prie kapo [Mt 16,21; 20,19; Apd 10,40] ⁶²Kitą dieną, po Prisirengimo dienos, susirinko pas Pilotą aukštieji kunigai bei fariziejai ⁶³ir kalbėjo: “Valdove, mes atsiminėme, jog tasai suvedžiojojas dar tebegyvendamas yra pasakęs: ‘Po trijų dienų aš prisikelsiu’”. ⁶⁴Įsakyk tad saugoti kapą iki trečios dienos, kad kartais atėję mokiniai neišvogtų jo ir nepaskelbtų žmonėms: ‘Jis prisikėlė iš numirusių’. Ta pastaroji apgavystė būtų blogesnė už pirmąją”. ⁶⁵Pilotas jiems atsakė: “Štai jums sargyba – eikite ir saugokite, kaip išmanote”. ⁶⁶Tada jie nuėję paženklino antspaudu akmenį ir pastatė sargybą.

27,35: Daug rankraščių dar priduria: *Taip išsipildė pranašo žodžiai: ‘Jie pasidalijo mano drabužius, dėl mano apdaro metė burtą’.*

27,37: *Jo kaltinimą*: vadintis karaliumi reiškė kelti maištą prieš imperatorių.

27,48: Pažodžiui: *acto*. Tai ne tikras actas, o perrūgęs vynas, kurį gerdavo kareiviai ir vergai.

Apie tai pranašauta Ps 68 (69),22.

27,51-53: Uždanga skyrė *šventąją* šventyklos dalį nuo *šventųjų šventosios*. Jos plyšimas rodo, kad ST šventyklos kulto laikai baigėsi. Žemės drebėjimas Šventajame Rašte lydi Dievo apsiareiškimą. Mesijo mirtį pajunta net mirusiųjų pasaulis, – tai kontrastas daugelio žydų aklumui.

28 Tuščias kapas [Mk 16,1-8; Lk 24,1-10; Jn 20,1] ¹Po šabo, auštant pirmajai savaitės dienai, Marija Magdalietė ir kita Marija ėjo aplankyti kapo. ²Staiga smarkiai sudrebėjo žemė: Viešpaties angelas nužengė iš dangaus, nurito šalin akmenį ir atsisėdo ant jo. ³Jo išvaizda buvo it žaibo, o drabužiai balti kaip sniegas. ⁴Išsigandę jo, sargybiniai sudrebėjo ir pastiro lyg negyvi. ⁵O angelas tarė moterims: „Jūs nebijokite! Aš žinau, kad ieškote Jėzaus, kuris buvo nukryžiuotas. ⁶Jo čia nebėra, jis prisikėlė, kaip buvo sakęs. Įeikite, apžiūrėkite vietą, kur jo gulėta. ⁷Ir skubiai duokite žinią jo mokiniams: „Jis prisikėlė iš numirusių ir eina pirma jūsų į Galilėją; tenai jį ir pamatysite“. Štai aš jums tai paskelbiau“. ⁸Jos greitomis paliko kapą, apimtos išgąsčio ir didelio džiaugsmo, ir bėgo pranešti mokiniams.

Jėzus pasirodo moterims [Jn 20,11-18] ⁹Ir štai priešais pasirodė Jėzus ir tarė: „Sveikos!“ Jos prisiartino ir, puolusios žemėn, apkabino jo kojas. ¹⁰Jėzus joms pasakė: „Nebijokite! Eikite ir pasakykite mano broliams, kad keliautų į Galilėją; ten jie

mane pamatys“. ¹¹Joms bėeinant, keli sargybiniai atbėgo į miestą ir pranešė aukštiesiems kunigams, kas buvo įvykę.

Vadovų suktybės ¹²Tie susitiko su seniūnais, pasitarę davė kareiviams daug pinigų ir primokė: ¹³„Sakykite, kad, jums bemiegant, jo mokiniai atėję naktį jį išvogė. ¹⁴O jeigu apie tai išgirstų valdytojas, mes jį perkalbėsime ir apginsime jus“. ¹⁵Šie, paėmę pinigus, taip ir padarė, kaip buvo pamokyti. Tas gandas tarp žydų yra pasklidęs iki šios dienos.

Jėzaus apsireiškimas mokiniams

[Mk 16,15-16; Lk 24,47; Apd 1,8; 2,38] ¹⁶Vienuolika mokinių nuvyko į Galilėją, ant kalno, kurį jiems buvo nurodęs Jėzus. ¹⁷Jį pamatę, mokiniai parpuolė ant žemės, tačiau kai kurie dar abejojo. ¹⁸Tuomet prisiartinęs Jėzus prabilo: „Man duota visa valdžia danguje ir žemėje. ¹⁹Tad eikite ir padarykite mano mokiniiais visų tautų žmones, krikštydami juos vardan Tėvo, ir Sūnaus, ir Šventosios Dvasios, ²⁰mokydami laikytis visko, ką tik esu jums įsakęs. Ir štai aš esu su jumis per visas dienas iki pasaulio pabaigos“.

28,1: Pagal ST, NT bei bažnytinį skaičiavimą sekmadienis yra pirmoji savaitės diena, o šeštadienis (šabas) – septintoji.

28,10: *Mano broliams* – apaštalams.

28,16: Visi keturi evangelistai vienodai atpažkvoja žinią apie tuščią kapą ir pirmąjį prisikėlusio Jėzaus pasirodymą moterims. Vėlesnius jo pasirodymus mokiniams evangelistai ir šv. Paulius (1 Kor 15,5-6) aprašo nevienodai. Matyt, tų susitikimų su mokiniiais yra buvę daug, ir vieni šventų knygų autoriai aprašė vienus, kiti – kitus. Pats

šis įvairumas dar geriau liudija pasirodymų tikrumą negu dirbtinis vienodumas. Tačiau visi evangelistai sutaria buvus dviejų rūšių susitikimus: vieni labiau privatūs, pačius reginčius asmenis įtikinantys Jėzaus prisikėlimu, kiti – oficialūs, kada Jėzus suteikia apaštalams svarbius įgaliojimus.

28,20: Evangelijos gale grįžtama prie pradinės pranašystės apie Emanuelį – *Dievą su mumis* (Mt 1,23). Viešpats pasilieka savo Bažnyčioje, kuri įpareigota skelbti Evangeliją visame pasaulyje.

EVANGELIJA
PAGAL MORKŲ

Šią evangeliją, pasak padavimo, yra parašęs Romoje apaštalo Petro palydovas ir vertėjas Morkus. Tai tvirtina Papijas, Irenėjas, Klemensas Aleksandrietis († apie 215 m.). Seniausias šio padavimo liudytojas Papijas apie 130 m. rašo: "Tas vyresnysis¹ yra pasakęs: Morkus, Petro vertėjas, rūpestingai surašė visa, ką tik prisiminė, tačiau ne ta eile, kuria Viešpatys buvo kalbėjęs ar daręs. Mat jis, [Morkus], iš viso nebuvo girdėjęs Viešpaties kalbant nei su juo vaikščiojęs. Bet paskui, kaip sakiau, bendravo su Petru. Petras skelbė mokslą, atsižvelgdamas į klausytojus, o ne dėstydamas Viešpaties kalbų ["logijų"] istoriją. Taigi Morkus nė kiek nenusižengė, jeigu smulkiai surašė, kaip atsiminė. Mat jis tik tuo rūpinosi, kad nepraleistų nieko, ką buvo girdėjęs, ir kad neparašytų netiesos".² Morkų, turėjusį ir Jono vardą, mini Apd, 1 Pt, Kol, Fm, 2 Tim. Jo motinos Marijos namuose rinkdavosi Jeruzalės krikščionių bendruomenė; ten nuvyko stebuklingai išvaduotas iš kalėjimo Petras (žr. Apd 12,12). Morkus lydėjo apaštalą Paulių pirmojoje misijų kelionėje, o vėliau tapo apaštalo Petro palydovu ir vertėju.

Daugelis duomenų rodo, kad Morkaus evangelija yra visų seniausioji. Jos autorius yra evangelijų žanro kūrėjas, jo kūriniu naudojosi kiti evangelistai. Pažymėtina, kad evangelistas nėra grynai redaktorius ar sekretorius, bet savitas autorius, mokantis komponuoti žodinio padavimo medžiagą, jungti atskirus epizodus į darnią visumą.³ Taip pat būtų klaidinga manyti, kad Morkaus evangelijoje tėra Petro pasakojimai.⁴ Morkus pateikia ne tik Petro asmeniui būdingus pasakojimus, bet ir bendrąjį krikščioniškąjį padavimą.

Morkui yra būdingi pasakojimai. Palyginti su Mt ir Lk, jis kur kas mažiau paduoda Jėzaus pamokslų. Mt pateikia net penkias Jėzaus kalbas, o Mk tikrai dvi: palyginiamą kalbą (4,1-34) ir antrojo atėjimo kalbą (13,1-37).

Morkaus vaizdavimo pobūdis yra savitas. Ne kartą jis aprašo visas smulkmenas, pavyzdžiui, pasakodamas ligonių išgydymus (2,1-13; 5,1-20; 7,31-37 ir kt.). Jis pasakoja gyvai, vaizdingai ir konkrečiai. Stilius nedailintas, pasitaiko prasčiokiškų žodžių, svetimybų.⁵ Gausūs semitizmai rodo, kad graikų kalba nebuvo autoriaus gimtoji kalba. Paminėtini lotynizmai, patvirtinantys, kad evangelija parašyta Romoje (pvz., 5,9; 12,14; 15,15-16 ir t. t.).

Morkaus evangelijos uždavinys: skelbti Evangeliją, kad Jėzus iš Nazareto tikrai yra Mesijas ir Dievo Sūnus. Todėl autorius ypač iškelia Jėzaus stebuklus, tarp jų ir Išganytojo valdžią piktosioms dvasioms. Pats Jėzus čia sakosi daręs stebuklus, kad įrodytų savo dievišką galybę (žr. Mk 2,10). Šia apologetine tendencija norima įrodyti Jėzaus dievybę. Atsimenant, kaip sunku pagonims įtikėti nukryžiuotąjį, evangelijos kulminacinis taškas yra romėnų karininko išpažinimas: "Iš tikro šitas žmogus buvo Dievo Sūnus!" (Mk 15,39).

1: Kalbama apie presbiterį Joną (gr. *presbyteros-vyresnysis*, arba *kunigas*), kurį pažinojo Papijas.

2: V. Kirch, *op. cit.*, Nr. 48.

3: P. Feine, J. Behm, W. G. Kümmel. *Einleitung*

in das Neue Testament. – ¹⁵ Heidelberg, 1967, p. 47.

4: Žr. ten pat, p. 52.

5: Žr. A. Wikenhauser. *Einleitung in das Neue Testament.* – ⁵ Leipzig, 1964, p. 120-121.

JĖŽAUS VIEŠOJO VEIKIMO PRADŽIA

1 Jonas Krikštytojas [Mt 3,1-12; Lk 3, 3-17] ¹Jėzus Kristaus, Dievo Sūnaus, gerosios naujienos pradžia, ²kaip pranašo Izaijo parašyta:

*Štai aš siunčiu pirma tavęs
savo pasiuntinį,
kuris nuties tau kelią.*

³ Tyruose šaukiančiojo balsas:
*Taisykite Viešpačiui kelią!
Ištiesinkite jam takus!*

4 Taip pasirodė dykumoje Jonas. Jis krikštijo ir skelbė atsivertimo krikštą nuodėmėms atleisti. ⁵Pas jį traukė visa Judėjos šalis ir visi Jeruzalės gyventojai. Jie išpažindavo nuodėmes ir buvo jo krikštijami Jordano upėje.

6 Jonas vilkėjo kupranugario vilnų apdaru, o strėnas buvo susijuosęs odiniu diržu. Jis valgė skėrius ir lauko medų. ⁷Jis skelbė: “Po manęs ateina galingesnis už mane, – aš nevertas nusilenkęs atrišti jo kurpių dirželio. ⁸Aš jus krikštijau vandeniu, o jis krikštys jus Šventąja Dvasia”.

Jėzaus krikštas [Mt 3,13-17; Lk 3,21-22; Jn 1,32-34] ⁹Tomis dienomis atėjo Jėzus iš Galilėjos Nazareto, ir Jonas jį pakrikštijo Jordane. ¹⁰Vos tik išbridęs iš vandens, Jėzus pamatė prasiveriantį dangų ir Dvasią, tarsį balandį, nusileidžiančią ant jo. ¹¹Ir iš dangaus pasigirdo balsas: “Tu mano mylimasis Sūnus, tavimi aš gėriuosi”.

Gundymas dykumoje [Mt 4,1-11; Lk 4,1-13] ¹²Netrukus Dvasia jį paakino nukeliauti į dykumą. ¹³Jis praleido dykumoje keturiasdešimt dienų šetono gundoamas, buvo kartu su žvėrimis, ir angelai jam tarnavo.

VIEŠOJI JĖŽAUS VEIKLA GALILĖJOJE

Evangelijos skelbimo pradžia [Mt 4,12-22; Lk 4,14-15; 5,1-11] ¹⁴Kai Jonas buvo suimtas, Jėzus sugrįžo į Galilėją ir ėmė skelbti gerąją Dievo naujieną: ¹⁵“Atėjo įvykdymo metas, Dievo karalystė čia pat! Atsiverskite ir tikėkite Evangelija!”

16 Eidamas palei Galilėjos ežerą, Jėzus pamatė Simoną ir Simono brolį Andriejų, metančius tinklą į ežerą: buvo mat žvejai. ¹⁷Jėzus tarė: “Eikite paskui mane! Aš padarysiu jus žmonių žvejais”. ¹⁸Ir tuojuo, palikę tinklus, juodu nuėjo su juo.

19 Paejęs truputį toliau, jis pamatė Zebediejaus sūnų Jokubą ir jo brolį Joną, valtyje betaisančius tinklus. ²⁰Tuoju pat pasisaukė ir juos. Palikę savo tėvą Zebediejų su samdiniais valtyje, jie sekė paskui jį.

Kafarnaume [Lk 4,31-37] ²¹Jie atvyko į Kafarnaumą, ir netrukus, šabo dieną, nuėjęs į sinagogą Jėzus pradėjo mokytis. ²²Žmonės stebėjosi jo mokslu, nes jis mokė kaip turintis galią, o ne kaip Rašto aiškintojai.

23 Jų sinagogoje tada buvo netyrosios dvasios apsėstas žmogus. Jis ėmė šaukti:

1,1: Graikų kalbos žodis *euangelion* – *evangelija* pradžioje reiškė ne raštą, o pačią gerąją išganymo naujieną, kurią atnešė Kristus.

1,8: Jonas Krikštytojas aiškiai nurodo savojo krikšto skirtingumą nuo būsimosios sakramentinio Krikšto: ... o jis krikštys jus Šventąja Dvasia.

1,13: Žvėrys minimi dykumos nuošalumui pabrėžti; kartu galbūt užsimenama apie būsimosios Mesijo karalystės harmoniją (žr. Iz 11,6-9).

Angelai tarnaudami rodo Dievo globą, kaip pažadėta 90 (91) ps.

1,21: Numanoma, kad Petras pasakodavo: *Mes atvykome..., ir jis pradėjo mokytis*. Pakeitus *mes* į *jie*, pasidarė ne toks aiškus stilius (žr. Mk 5,38 paaišk.).

1,23-28: Senovės žydai praktiškai neskirdavo ligos nuo piktyčių dvasių ar demonų apsidėmo. Toks tikėjimas ligų demonais buvo labai paplitęs Arti-

24“Ko tau iš mūsų reikia, Jėzau Nazarenai? Gal atėjai mūsų pražudyti? Aš žinau, kas tu esi: Dievo šventasis!” 25Jėzus su draudė jį: “Nutilk ir išeik iš jo!” 26Tuo met netyroji dvasia pradėjo jį tasyti ir, baisiai šaukdama, išėjo iš jo. 27Visi didžiai nustebė ir klausinėjo vienas kitą: “Kas gi čia? Naujas mokslas su galia?! Jis netgi netyrosioms dvasioms įsakinėja, ir tos jo klauso!” 28Gandas apie jį greitai pasklido po visą Galilėjos šalį.

Simono uošvės pagydimas [Mt 8,14-15; Lk 4,38-39] 29Išėjęs iš sinagogos, Jėzus su Jokūbu ir Jonu iškart nuėjo į Simono ir Andriejaus namus. 30Simono uošvė gulėjo karščiudama, ir jie tuojau apie tai jam pasakė. 31Jis priėjęs pakėlė ją už rankos; karštis paliovė, ir ji galėjo jiems patarnauti.

Gausūs pagydimai Kafarnaume [Mt 8,16; Lk 4,40-41] 30Atėjus vakarui, kai saulė nusileido, pas Jėzų sugabeno visus ligonius ir demonų apsėstuosius; 33visas miestas buvo susirinkęs prie durų. 34Jis pagydė daugelį sergančių įvairiomis ligomis, išvarė daug demonų. Ir neleido demonams kalbėti, nes jie žinojo, kas jis.

Išvykimas iš Kafarnaumo. Kelionės po Galilėją [Lk 4,42-44] 35Labai anksti, dar neprašvitus, Jėzus atsikėlęs nuėjo į negyvenamą vietą ir tenai meldėsi. 36Simonas ir jo draugai nusekė iš paskos 37ir, suradę jį, pasakė: “Visi tavęs ieško”. 38Jis atsakė: “Eikime kitur, į gretimus miestelius, kad ir ten skelbčiau žodį, nes tam esu atėjęs”. 39Ir keliavo po visą Galilėją, skelbdamas [žodį] jų sinagose ir išvarinėdamas demonus.

Raupsuotojo pagydimas [Mt 8,2-4; Lk 3,12-16] 40Pas jį atėjo raupsuotasis ir atsiklaupęs maldavo: “Jei panorėsi, gali mane padaryti švarų”. 41Jėzus, pasigailėjęs jo, ištiesė ranką, palietė jį ir tarė: “Noriu, būk švarus!” 42Tuoju pat raupsai pranyko, ir jis tapo švarus. 43Jėzus liepė jam tuojau pasišalinti ir smarkiai prigrasino: 44“Žiūrėk, niekam nieko nepasakok! Eik pasirodyk kunigui ir už pagijimą paaukok Mozės įsakytą atnašą jiems paliudyti”. 45O šis bekeliaudamas pradėjo taip plačiai skelbti ir skleisti įvykį, kad Jėzus nebegalėjo viešai pasirodyti mieste. Jis laikėsi už miesto, negyvenamose vietose, bet žmonės iš visur rinkosi pas jį.

2 Paralitiko pagydimas [Mt 9,1-8; Lk 5,17-26] 1Po kelių dienų, kai Jėzus vėl atėjo į Kafarnaumą, žmonės išgirdo jį esant namuose, 2ir tiek daug prisirinko, jog nė prie durų nebeliko vietos. O jis skelbė jiems žodį. 3Tada keturi vyrai atnešė paralyžiuotą žmogų. 4Negalėdami dėl minios prinešti jo prie Jėzaus, jie praplėšė stogą namo, kur jis buvo, ir, padarę skylę, nuleido žemyn neštuvus, ant kurių gulėjo paralyžiuotasis. 5Išvydęs jų tikėjimą, Jėzus kreipėsi į paralyžiuotąjį: “Sūnau, tau atleidžiamos nuodėmės!” 6Tenai sėdėjo keletas Rašto aiškintojų, kurie svarstė savo širdyje: 7“Kaip jis drįsta taip kalbėti? Juk jis piktžodžiauja! Kas gi gali atleisti nuodėmes, jei ne vienas Dievas?!” 8Jėzus, iš karto savo dvasia perpratęs jų mintis, tarė: “Kam taip manote savo širdyje? 9Kas lengviau – ar pasakyti paralyžiuotam: ‘Tau atleidžiamos nuodėmės’, ar liepti: ‘Kelkis, pasiimk neštuvus ir

muosiuose Rytuose. Vis dėlto evangelijos aiškiai moko, jog esama velnio ir jo piktųjų angelų (plg. Mt 25,41). Taip pat visiškai suprantama mintis, jog bet koks blogis, įskaitant ir ligas, gali išplaukti iš velnio, kuris veikia nuodėmingąjį pasaulį (plg. Lk 3,6).

Jėzus nugali piktąsias dvasias ir ligas.

1,24: *Nazarėnas* – NT vartoja dvejopą formą: gr. Nazarenos=Nazarėnas ir Nazoraios=Nazarietis.

1,44-45: Jėzus nori būti tikėjimo mokytoju ir vengia stebukladario garso.

vaikščiok'? ¹⁰Bet, kad žinotumėte Žmogaus Sūnų turint galią atleisti žemėje nuodėmes, – čia jis tarė paralyžiuotajam, – ¹¹sakau tau: kelkis, imk savo neštuvus ir eik namo!" ¹²Šis atsikėlęs tuojau pasiėmė neštuvus ir visų akyse nuėjo sau. Visi be galo stebėjosi ir šlovino Dievą, sakydami: "Tokių dalykų mes niekad nesame matę".

Muitininko Levio pašaukimas [Mt 9,9-13; Lk 5,27-32] ¹³Jėzus vėl nuėjo į paežerę. Ištisa minia rinkosi prie jo, o jis juos mokė. ¹⁴Praeidamas jis pamatė Levį, Alfiejaus sūnų, sėdintį muitinėje, ir tarė jam: "Sek paskui mane!" Šis atsikėlė ir nuėjo paskui jį.

¹⁵Kai Jėzus Levio namuose buvo pasodintas prie stalo, daug muitininkų bei nusidėjėlių sėdosi su juo ir jo mokiniais, nes daug buvo tokių, kurie sekė paskui jį. ¹⁶Rašto aiškintojai iš fariziejų, išvydę jį valgantį su nusidėjėliais ir muitininkais, prikišo jo mokiniams: "Kodėl jis valgo su muitininkais ir nusidėjėliais?" ¹⁷Tai išgirdęs, Jėzus atsiliepė: "Ne sveikiesiems reikia gydytojo, bet ligoniams! Aš atėjau ne teisųjų šaukti, o nusidėjėlių".

Seni nuostatai ir nauja dvasia [Mt 9,14-17; Lk 5,33-39] ¹⁸Jono mokiniai ir fariziejai pasninkavo. Žmonės atėję klausė Jėzų: "Kodėl Jono mokiniai ir fariziejų mokiniai pasninkauja, o tavieji ne?" ¹⁹Jėzus atsakė: "Argi gali vestuvių svečiai pasninkauti, kol su jais yra jaunikis? Kol jie turi su savimi jaunikį, jie negali pasninkauti. ²⁰Bet ateis dienos, kai jaunikis bus iš jų atimtas, ir tada, tą dieną, jie pasninkaus.

²¹Niekas nesiuva lopo iš naujo milo ant palaikio drabužio, antraip lopus atplėš-

tų nuo jo gabalą (naujas nuo seno), ir skylė tik padidėtų. ²²Taip pat niekas nepila jauno vyno į senus vynmaišius. Antraip vynas suplėšytų vynmaišius, ir nueitų niekais ir vynas, ir vynmaišiai. Jaunam vynui – nauji vynmaišiai!"

Žmogus ir įstatymas [Mt 12,1-8; Lk 6,1-5] ²³Šabo dieną Jėzus ėjo per javų lauką, ir jo mokiniai eidami ėmė skabyti varpas. ²⁴Fariziejai priekaištavo: "Žiūrėk, jie daro per šabą tai, kas draudžiama".

²⁵Jėzus atsakė: "Nejau neskaitėte, ką prireikus padarė Dovydas, kai jis ir jo palydovai neturėjo maisto ir buvo išalkę: ²⁶prie vyriausiojo kunigo Abiataro jis įėjo į Dievo namus ir valgė padėtinės duonos, ir davė jos valgyti savo palydovams, nors jos niekam nevalia valgyti, tik kunigams". ²⁷Ir pridūrė: "Šabas padarytas žmogui, ne žmogus šabui; ²⁸taigi Žmogaus Sūnus yra ir šabo Viešpats".

3 Padžiūvusios rankos pagydimas [Mt 12,9-14; Lk 6,6-11] ¹Jėzus vėl atėjo į sinagogą, o ten buvo žmogus su padžiūvusią ranka. ²Fariziejai stebėjo, ar jis gydys jį šabo dieną, kad galėtų apkaltinti. ³Tuomet Jėzus tarė žmogui su padžiūvusią ranka: "Stok į vidurį!" ⁴O juos paklausė: "Ar šabo dieną leistina gera daryti, ar bloga? Gelbėti gyvybę ar žudyti?" Bet anie tylėjo. ⁵Tada, rūščiai juos apžvelgęs ir nuliūdęs dėl jų širdies kietumo, tarė tam žmogui: "Ištiesk ranką!" Šis ištiesė, ir ranka atgijo. ⁶Išėję fariziejai tuojau ėmė tartis su erodininkais, kaip Jėzų pražudyti.

Žmonių antplūdis [Mt 12,15-16; Lk 6,17-19] ⁷Jėzus su mokiniais pasitraukė prie ežero. Įkandin sekė didelė minia iš

2,21-22: Naujasis Testamentas nesutyls į Senojo nuostatų rėmus.

2,26: 1 Sam 21,2-7 nurodo vyriausiuoju kuni-

gu tuomet buvus Abimelechą, Abiataro tėvą.

3,6: *Erodininkai* – ne Erodo valdininkai, bet jo politiniai šalininkai ir rėmėjai.

Galilėjos. Taip pat iš Judėjos, ⁸Jeruzalės ir Idumėjos, iš anapus Jordano bei iš Tyro ir Sidono šalies atvyko daugybė žmonių, kurie buvo girdėję apie jo darbus. ⁹Tuomet Jėzus liepė mokiniams laikyti jam paruoštą valtį, kad minia jo nesuspaustų. ¹⁰Mat jis buvo daugelį pagyęs, ir visi, ką tik vargino ligos, veržėsi norėdami prisiliesti. ¹¹Taip pat netyrosios dvasios, vos tik jį išvydusios, parpuldavo priešais ir šaukdavo: “Tu Dievo Sūnus!” ¹²Bet Jėzus griežtai jas drausdavo, kad jo negarsintų.

Dvylikos apaštalų pašaukimas

[Mt 10,1-4; Lk 6,12-16] ¹³Jėzus užkopė ant kalno ir pasišaukė, kuriuos pats norėjo, ir jie atėjo pas jį. ¹⁴Ir jis paskyrė Dvylika, kad jie būtų kartu su juo ir kad galėtų siųsti juos skelbti žodžio ¹⁵ir jie turėtų galią išvarinėti demonus. ¹⁶Paskyrė Dvylika: Simoną, pavadinęs jį Petru; ¹⁷Zebediejaus sūnų Jokūbą ir Jokūbo brolių Joną (juos pavadino Boanergės, tai yra “griausutinio vaikai”); ¹⁸Andriejų, Pilypą, Baltramiejų, Matą, Tomą, Alfiejaus sūnų Jokūbą, Tada, Simoną Kananietį ¹⁹ir Judą Iskarijotą, kuris jį ir išdavė.

Giminės nesupranta Jėzaus ²⁰Jėzui sugrįžus namo, vėl susirinko tiek žmonių, kad jie nebegalėjo nė pavalgyti. ²¹Saviškai, apie tai išgirdę, ėjo sulaikyti jo sakydami, kad jis kaip galvos netekęs.

Rašto aiškintojai šmeižia [Mt 12,24-30; Lk 11,15-23] ²²Atvykę iš Jeruzalės Rašto aiškintojai sakė: “Jis turi Belzebulą” ir: “Demonų kunigaikščio galia jis išvaro demonus”. ²³O Jėzus, pasivadinęs juos, ėmė kalbėti palyginimais: “Kaip gali šėtonas išvaryti šėtoną? ²⁴Jei karalystė susiskaldžiusi, tokia karalystė neišsilaiko. ²⁵Ir jei namai suskilę, tie namai neišlieka. ²⁶To-

dėl jei šėtonas sukyla pats prieš save ir tampa susiskaldęs, jis neišsilaikys, jam ateis galas. ²⁷Niekas neįsiveržia į galiūno namus ir nepasiglemžia jo turto, pirmiau nesurišęs galiūno. Tik tada apiplėšia jo namus”.

Nuodėmės Šventajai Dvasiai [Mk 12,31-32; Lk 12,10] ²⁸“Tš tiesų sakau jums: bus dovanoti žmonių vaikams visi nusikaltimai ir piktžodžiai, kad ir kaip jie piktžodžiautų; ²⁹bet jei kas piktžodžiautų Šventajai Dvasiai, tam amžiais nebus dovanota, ir jis bus kaltas amžina nuodėme”. ³⁰Jie mat sakė: “Jis turi netyrąją dvasią”.

Giminystė su Jėzumi [Mt 12,46-50; Lk 8,19-21] ³¹Atėjo Jėzaus motina ir broliai ir, lauke sustoję, per kitus prašė jį iškviešti. ³²Aplink jį sėdėjo minia, kai jam buvo pranešta: “Štai tavo motina ir broliai bei seserys lauke stovi ir ieško tavęs”. ³³O jis atsakė: “Kas yra mano motina ir broliai?” ³⁴Ir, apžvelgęs aplink sėdinčius, pasakė: “Štai mano motina ir broliai! ³⁵Kas tik vykdo Dievo valią, tas man ir brolis, ir sesuo, ir motina”.

4 Palyginimas apie sėją [Mt 13,1-9; Lk 8,4-8] ¹Jėzus vėl ėmė mokyti paežerėje. Prie jo susirinko didžiausia minia, kad jis net įlipa į valtį ežere ir sėdėjo ant vandens, o visa minia liko sausumoje palei ežerą. ²Jis mokė juos daugelio dalykų palyginimais. Mokydamas kalbėjo: ³“Paklausykite! Antai sėjėjas išsi-rengė sėti. ⁴Jam besėjant, dalis grūdų nukrito palei kelią, ir atskridę paukščiai juos sulesė. ⁵Kiti grūdai nukrito į uolėtą dirvą, kur buvo mažai žemių, ir greit sudygo, nes neturėjo gilesnio žemės sluoksnio. ⁶Bet, saulei užtekėjus, daigai nuvyto ir, neturėdami šaknų, sudžiūvo. ⁷Kiti krito tarp erškečių; erškečiai išaugo ir nusmelkė juos,

3,27: Jėzus galingesnis už *galiūną* šėtoną.
3,28-29: *Žmonių vaikai* – semitų posakis, reiškiantis *žmonės*. Nuodėmės esmė šiuo atveju: Švento-

sios Dvasios galia nuveikti Jėzaus darbai atmeta-mi kaip demoniški.

ir jie nedavė derliaus. ⁸Dar kiti nukrito į gerą žemę, sudygo, užaugo ir davė derlių: vieni trisdešimteriopą grūdą, kiti šešiasdešimteriopą, treči šimteriopą”. ⁹Jis dar pridūrė: “Kas turi ausis klausyti – teklauso!”

Kodėl palyginimai? [Mt 13,10-15; Lk 8,9-10] ¹⁰Kai Jėzus pasiliko vienas, jo palydovai kartu su Dvylika ėmė klausinėti apie palyginimus. ¹¹Jis atsakė: “Jums atiduota Dievo karalystės paslaptis, o pašaliniams viskas sakoma palyginimais, ¹²kad jie

*regėti regėtų, bet nematytų,
girdėti girdėtų, bet nesuprastų,
kad neatsiverstų ir nebūtų jiems
atleista”.*

Palyginimo išaiškinimas [Mt 13,18-23; Lk 8,11-15] ¹³Ir jis paklausė: “Nejau nesuprantate šito palyginimo?! Tai kaipgi suprasite visus kitus palyginimus? ¹⁴Sėjęjas – tai sėjantis žodį. ¹⁵Palei kelią sėjamas žodis – tai žmonės, kuriems vos išgirdus žodį, ateina šėtonas ir išplėšia juose pasėtąjį žodį. ¹⁶Panašiai ir su tais, kurie pasėti uolynėje. Išgirdę žodį, jie tuojau su džiaugsmu jį priima. ¹⁷Bet jie neturi savyje šaknų ir yra nepastovūs. Ištikus kokiai negandai ar persekiojimui dėl žodžio, jie greit atkrinta. ¹⁸Yra dar kiti – sėjami tarp eršėkių. Jie išgirsta žodį, ¹⁹bet pasaulio rūpesčiai, turto apgaulė ir įvairios sukilusios aistros nusmelkia žodį, ir jis tampa nevaisingas. ²⁰Geroje žemėje pasėta sėkla – tai tie, kurie išgirsta žodį, priima jį ir duoda vaisių: trisdešimteriopą, šešiasdešimteriopą ir šimteriopą”.

Palyginimas su žibintu [Lk 8,16-17; Mt 5,16; 10,26] ²¹Jėzus jiems dar sakė: “Argi žiburys atnešamas pakišti po indu ar

po lova? Argi ne įstatyti į žibintuvą?! ²²Juk nėra nieko slapta, kas neturėtų būti atidengta, ir nieko paslėpta, kas neišeitų aikštėn. ²³Jeigu kas turi ausis klausyti – teklauso!”

Palyginimas su saiku [Mt 7,2; 13,12; Lk 6,38; 8,18] ²⁴Jis taip pat jiems sakė: “Įsidėmėkite, ką girdite: kokių saiku seikėjate, tokiu ir jums bus atseikėta ir dar pridėta. ²⁵Kas turi, tam bus duota, o iš neturinčio bus atimta ir tai, ką turi”.

Savaiminis augimas ²⁶Ir vėl jis kalbėjo: “Su Dievo karalyste yra kaip su žmogumi, kuris beria dirvon sėklą. ²⁷Ar jis miega ar keliai, ar naktį ar dieną, sėkla dygsta ir auga, jam visiškai nežinant kaip. ²⁸Žemė savaime duoda vaisių: pradžioje želmenį, paskui varpą, pagaliau pribrendusį grūdą varpoje. ²⁹Derliui prinočius, žmogus tuojau imasi pjautuvo, nes pjūtis atėjo”.

Garstyčios grūdelis [Mt 13,31-32; Lk 13,18-19] ³⁰Jėzus dar sakė: “Su kuo galime palyginti Dievo karalystę? Arba kokių palyginimų ją pavaizduosime? ³¹Ji – tarytum garstyčios grūdelis, kuris, sėjamas dirvon, esti mažiausias iš visų sėklų žemėje, ³²bet pasėtas užauga, tampa didesnis už visas daržoves ir išleidžia tokias plačias šakas, kad jo pavėsyje gali susisukti lizdą padangių sparnuočiai”.

Viskas palyginimais [Mt 13,34-35] ³³Daugeliu tokių palyginimų Jėzus skelbė žmonėms žodį, kiek jie sugebėjo suprasti. ³⁴Be palyginimų jiems jis nekalbėdavo, o savo mokiniams skyrium viską išaiškindavo.

4,12: Šioje vietoje Izaijo pranašystės citata pateikiama sutrumpinta; kad ją teisingai suprastume, reikia žiūrėti Mt 13,13-15. Būtent klausytojai patys sukietino savo širdis, kad neišgirstų, nesuprastų, neatsiversių ir nebūtų išgelbėti.

4,13: ir t. Tekstas neslepia, kad apaštalai daž-

nai nesuprasdavo Jėzaus žodžių ir veiksmų. Tai labai svarbus faktas, rodantis evangelijų objektyvumą. Šia prasme itin nešališkas Morkus: plg. 6,52; 7,18; 8,17-18. 21. 33; 9,10. 32; 10,38.

4,25: Tai vienas iš daugelio Jėzaus paradoksų; plg. Mt 25,29 ir paaiškinimą.

Audros nutildymas [Mt 8,18. 23-27; Lk 8,22-25] ³⁵Tą pačią dieną, atėjus vakarui, jis tarė mokiniams: "Irkitės į aną pusę!" ³⁶Atleidę žmones, jie taip jį ir pasiėmė, kaip jis valtyje sėdėjo. Drauge plaukė kelios kitos valtys. ³⁷Tuomet pakilo didžiulė vėtra, ir bangos ėmė lietis į valtį taip, kad valtį jau sėmė. ³⁸Jėzus buvo valtys gale ir miegojo ant pagalvės. Mokiniai pažadino jį, šaukdami: "Mokytėjau, tau nerūpi, kad mes žūvame?" ³⁹Atbudęs jis sudraudė vėtrą ir įsakė ežerui: "Nutilk, nusiramink!" Tuoj pat vėjas nutilo, ir pasidarė visiškai ramu. ⁴⁰O Jėzus tarė: "Kodėl jūs tokie bailūs? Argi jums tebestinga tikėjimo?!" ⁴¹Juos pagavo didi baimė, ir jie kalbėjo vienas kitam: "Kas gi jis toks? Net vėjas ir marios jo klauso!"

5 Demonų išvaymas Geraziečių krašte

[Mt 8,28-34; Lk 8,26-39] ¹Jie priplaukė ežero krantą geraziečių krašte. ²Jam išlipus iš valtys, tuojau priešais iš kapinių atbėgo netyrosios dvasios apsėstas vyras. ³Jis gyveno kapų rūsiuose, ir niekas negalėjo nė grandinėmis jo surakinti. ⁴Nors jis jau daug kartų buvo pančiojamas ir grandinėmis rakinamas, bet sutrupindavo grandines, nusitraukydavo pančius, ir niekas negalėdavo jo suvaldyti. ⁵Per kiauras naktis ir dienas jis bastydavosi po kapines ir po kalnus, klykdamas ir daužydamas save akmenimis. ⁶Iš tolo pamatęs Jėzų, atbėgo, parpuolė priešais ⁷ir ėmė garsiai šaukti: "Ko tau iš manęs reikia, Jėzau, aukščiausiojo Dievo Sūnau? Saikdinu tave Dievu, nekankink manęs!" ⁸Jėzus mat buvo paliepęs: "Išeik, netyroji dvasia, iš žmogaus!" ⁹Jėzus dar paklausė: "O kuo tu vardu?" Ji

atsakė: "Mano vardas – Legionas, nes mūsų daug". ¹⁰Ir pradėjo labai prašytis nevaryti jų iš to krašto. ¹¹Ten pat, atkalnėję, ganėsi didžiulė kiaulių kaimenė. ¹²Dvasios ėmė prašytis: "Pasiųsk mus į tas kiaules, kad į jas sueitume!" ¹³Jėzus leido. Išėjusios netyrosios dvasios apniko kiaules, ir visa kaimenė, apie du tūkstančius kiaulių, ūmai metėsi nuo skardžio į ežerą ir prigėrė ežere. ¹⁴Tie, kurie jas ganė, išsigėdijo ir davė žinią į miestą ir kaimus. Žmonės išėjo pažiūrėti, kas atsitiko. ¹⁵Jie ateina prie Jėzaus, mato sėdintį demonų apsėstąjį – tą, kuris buvo turėjęs Legioną, – apsirengusį ir sveiko proto, ir juos apėmė baimė. ¹⁶Mačiusieji papasakojo jiems, kas buvo nutikę su apsėstuoju, ir apie kiaules. ¹⁷Tada žmonės ėmė prašyti Jėzų išeiti iš jų krašto. ¹⁸Jėzui lipant į valtį, buvęs apsėstasis prašė leisti pasilikti su juo, ¹⁹bet Jėzus nesutiko ir pasakė: "Eik namo pas saviškius ir papasakok, kokių nuostabių dalykų Viešpats tau padarė ir kaip tavęs pasigailėjo". ²⁰Tada jis nuėjo savo keliu ir Dekapolyje ėmė skelbti, kokių didžiųjų dalykų Jėzus jam buvo padaręs; ir visi stebėjosi.

Jėzus pagydo moterį ir prikelia mirusią mergaitę

[Mt 9,18-26; Lk 8,40-56] ²¹Jėzui vėl persikėlus valtimi į kitą pusę, susirinko prie jo didžiulė minia ir sulaukė jį paežerėje. ²²Šit ateina vienas iš sinagogos vyresniųjų, vardu Jajiras, ir, pamatęs jį, puola jam po kojų karštai maldaudamas: ²³"Mano dukrelė miršta! Ateik ir uždėk ant jos rankas, kad pagytų ir gyventų". ²⁴Jėzus nuėjo su juo. Iš paskos sekė gausi minia ir jį spauسته spaudė.

5,1: Gerazos miestas yra toliau nuo ežero, Dekapolio gilumoje. Mk čia bus pavadinęs *geraziečių kraštu* Gadaros miesto apylinkes (žr. Mt 8,28).

5,9: Legionas – romėnų kariuomenės dalinys (6000 karių).

5,11: Žr. Mt 8,30 paaiškinimą. – Varomi iš žmonių demonai stengiasi pakenkti gyvuliams. Pralaimėjimo apmaudas prasiveržia beprasmisku įniršiu.

25 Ten buvo viena moteris, jau dvylika metų serganti kraujoplūdžiu. 26 Nemažai iškentėjusi nuo daugelio gydytojų ir išleidusi visa, ką turėjo, ji nė kiek nepasitaisė, bet dar ėjo blogyn ir blogyn. 27 Išgirdusi apie Jėzų, ji prasiskverbė pro minią ir iš užpakalio prisilietė prie jo apsiausto. 28 Mat ji sau kalbėjo: „Jeigu paliesiu bent jo drabužį – išgysiu!“ 29 Bemažant kraujas jai nustojo plūdęs, ir ji pajuto kūnu, kad yra pasveikusi iš savo negalės. 30 O Jėzus iš karto pajuto, kad iš jo išėjo jėga, ir, atsigręžęs į minią, paklausė: „Kas prisilietė prie mano apsiausto?“ 31 Mokiniai jam atsakė: „Pats matai, kaip minia tave spaudžia, ir dar klausė: ‘Kas mane palietė?’“

32 Bet Jėzus tebesidairė tos, kuri taip buvo padariusi. 33 Moteris išėjo į priekį išsigandusi ir virpėdama, nes žinojo, kas jai atsitiko, ir, puolusi prieš jį ant kelių, papasakojo visą teisybę. 34 O jis tarė jai: „Dukra, tavo tikėjimas išgelbėjo tave, eik rami ir būk išgijusi iš savo ligos“.

35 Jam dar tebekalbant, ateina sinagogos vyresniojo žmonės ir praneša tam: „Tavo duktė numirė, kam begaišini Mokytoją?“ 36 Išgirdęs tuos žodžius, Jėzus sako sinagogos vyresniajam: „Nenusigąsk, vien tikėk!“ 37 Ir niekam neleido eiti kartu, išskyrus Petrą, Jokubą ir Jokūbo brolių Joną. 38 Jie ateina į sinagogos vyresniojo

namus, ir Jėzus mato sujudimą – verkiančius ir raudančius žmones. 39 Įžengęs vidun, jis tarė: „Kam tas triukšmas ir ašaros?! Vaikas nėra miręs, o miega“. 40 Žmonės tik juokėsi iš jo. Tada, išvaręs visus, jis pasiėmė vaiko tėvą ir motiną, taip pat savo palydovus ir įėjo ten, kur vaikas gulėjo. 41 Jis paėmė mergaitę už rankos ir sako: „Talită kum“; išvertus reiškia: „Mergaitė, sakau tau, kelkis!“ 42 Mergaitė tuojau atsikėlė ir ėmė vaikščioti. Jai buvo dvylika metų. Visi nustėro iš nuostabos. 43 Jėzus griežtai įsakė, kad niekas to nežinotų, ir liepė duoti mergaitei valgyti.

6 Saviškių atstumtas [Mt 13,53-58; Lk 4,16-30] 1 Išvykęs iš ten, Jėzus, mokinių lydimas, parkeliauja į savo tėviškę. 2 Atėjus šabui, jis pradėjo mokyti sinagogoje. Daugelis girdėdami stebėjosi ir sakė: „Iš kur jam tai? Kas per išmintis jam suteikta, ir kas per stebuklai daromi jo rankomis? 3 Argi jis ne dailidė, ne Marijos sūnus, Jokūbo, Jozės, Judo ir Simono brolis?! Argi jo seserys negyvena čia, pas mus?!“ Ir jie piktinosi juo. 4 O Jėzus jiems tarė: „Niekur pranašas nebūna be pagarbos, nebent savo tėviškėje tarp savo giminų ir savo namuose“. 5 Ir jis ten negalėjo padaryti jokio stebuklo, tik keliems ligoniams uždėjo rankas ir juos išgydė. 6 Jis stebėjosi jų netikėjimu, ėjo per apylinkės kaimus ir mokė.

5,30: Iš jo išėjo jėga (plg. Lk 6,19). – Evangelija čia vaizduoja stebuklingąją Jėzaus galią tartum kokią fizinę jo kūno emanaciją, tačiau kitose Evangelijos vietose skaitome ir apie pagydimus be fizinio palietimo, net iš tolo, kaip šimtininko tarno ir sirofenikietės dukters (žr. Jn 4,46-53; Mk 7,24-30).

5,38: Jie ateina..., ir Jėzus mato. Tai Petro pasakojimas, pirmoje redakcijoje skambėjęs: *Mes ateiname, ir Jėzus mato*.

5,41: Talită kum – Jėzaus gimtosios aramėjų kalbos žodžiai.

5,43: Tik tiesioginis įvykio dalyvis galėjo įsi-

dėmėti tokią smulkmeną, kad Jėzus liepė duoti prikeltojai mergaitei valgyti. Vadinas, tai užrašyta iš Petro lūpų.

6,3: Žr. Mt 13,55 ir paaiškinimą. Čia minimų Jozės, arba Juozapo, ir Jokūbo motina buvo kita Marija, Jėzaus motinos Marijos sesuo ar pusseserė (žr. Mt 27,56). Tad aišku, kad ir kiti Jėzaus broliai ir seserys yra tik jo artimesni ar tolimesni pusbroliai – pusseserės.

6,5: Negalėjo... Galėjo, nes išgydė kelis ligonius, tačiau stebuklui Jėzus reikalaudavo tikėjimo, o jo čia trūko.

Apaštalų išsiuntimas [Mt 10,1-14; Lk 9,1-6] ⁷Jėzus pasišaukė pas save Dvylika ir ėmė siuntinėti juos po du. Jis davė jiems valdžią netyrosioms dvasioms. ⁸Liepė, be lazdos, nieko neimti į kelionę – nei duonos, nei krepšio, nei pinigų dirže, – ⁹tik apsiauti korpėmis, bet nesusivilkti dviejų palaidinių. ¹⁰Ir mokė juos: “Į kuriuos namus užeisite, ten ir pasilikite, kolei išvyksite. ¹¹Jei kurioje vietovėje jūsų nepriimtų ir neklausytų, išeikite iš ten ir net dulkes nuo kojų nusikratykite, kaip liudijimą prieš juos”. ¹²Jie iškeliavo, ragino atsiversiti, ¹³išvarė daug demonų, daugelį ligonių tepė aliejumi ir išgydė.

Erodas apie Jėzų [Mt 14,1-2; Lk 9,7-9] ¹⁴Tuo tarpu karalius Erodas išgirdo apie Jėzų, nes garsas apie jį plačiai sklido ir žmonės kalbėjo: “Jonas Krikštytojas prisikėlė iš numirusių, ir todėl jame veikia stebuklingos jėgos”. ¹⁵Kiti tvirtino: “Jis – Elisas!” Dar kiti sakė: “Jis pranašas, kaip ir kiti pranašai”. ¹⁶Tai išgirdęs, Erodas nutarė: “Jonas, kuriam nukirsdinau galvą, – tai jis prisikėlė!”

Kaip buvo nužudytas Jonas Krikštytojas [Mt 14,3-12; Lk 3,19-20] ¹⁷Pats Erodas buvo įsakęs suimti Joną ir laikė jį sukaustytą kalėjime dėl savo brolio Pilypo žmonos Erodidos, kurią buvo vedęs. ¹⁸Jonas mat sakė Erodiui: “Nevalia tau gyventi su brolio žmona”. ¹⁹Tai gi Erodiada neapkentė Jono ir troško jį nužudyti, tačiau negalėjo, ²⁰nes Erodas Jono bijojo, žinodamas jį esant teisų ir šventą vyrą, ir todėl jį saugojo. Girdėdamas Joną kalbant, jis jausdavosi neramus, tačiau mielai jo klausydavosi.

²¹ Proga pasitaikė, kai Erodas, švęsdamas savo gimimo dieną, iškėlė pokylį savo didžiūnams, kariuomenės vadams ir Galilėjos kilmingiesiems. ²²Erodiados dukterė ten įėjusi šoko ir patiko Erodiui bei jo svečiams. Karalius tarė mergaitei: “Prašyk iš manęs, ko tik nori, ir aš tau duosiu”. ²³Ir jis prisiekė: “Ko tik prašytum, aš tau duosiu, kad ir pusę savo karalystės!” ²⁴Tuomet ji išėjusi paklausė savo motiną: “Ko prašyti?” O ši tarė: “Jono Krikštytojo galvos!” ²⁵Toji, skubiai atbėgusi pas karalių, ėmė prašyti: “Noriu, kad man tuojau duotum dubenyje Jono Krikštytojo galvą”.

²⁶ Karalius labai nuliūdo, tačiau dėl savo priesaikos ir dėl svečių nesiryžo atšaukti jai duoto pažado. ²⁷Jis tuoj pat pasiuntė budelį ir įsakė jam atnešti Jono galvą. Šis nuėjęs nukirto Jonui kalėjime galvą ²⁸ir, atnešęs ją dubenyje, padavė mergaitei, o mergaitė atidavė ją savo motinai. ²⁹Tai išgirdę, Jono mokiniai atėjo, pasiėmė jo kūną ir palaidojo kape.

Pirmasis duonos padauginimas

[Mt 14,13-21; Lk 9,10-17; Jn 6,1-13; Mk 8,1-10] ³⁰Apaštalai susirinko pas Jėzų ir apsakė jam visa, ką buvo nuveikę ir ko mokė. ³¹O jis tarė jiems: “Eikite sau vieni į negyvenamą vietą ir truputį pailsėkite”. Mat daugybė žmonių ateidavo ir išeidavo, ir jiems nebūdavo kada nė pavalgyti. ³²Tai gi jie išplaukė valtimi į negyvenamą nuosalią vietą. ³³Žmonės pastebėjo juos išplaukiant, ir daugelis tai sužinojo. Iš visų miestų žmonės subėgo tenai pėsti ir net pralenkė mokinius.

6,14: Erodas Antipas oficialiai vadinosi tetrarčas (Lk 9,7).

6,20: Kai kuriuose rankraščiuose: *Girdėdamas Joną kalbant, jis daug ko klausinėdavo ir mielai jo klausydavosi* arba *Paklausęs Jono, jis daug ką darydavo ir mielai jo klausydavosi*.

6,31.39: Kad apaštalams nelikdavo laiko nė pavalgyti, kad veja pavasariškai žaliavo (vasarą Palestinoje žolė išdega nuo saulės), tegalėjo įsidėmėti tiesioginis pasakojamųjų įvykių dalyvis, būtent šv. Petras, iš kurio žodžių šv. Morkus surašė evangeliją.

34 Išlipęs į krantą, Jėzus pamatė didžiulę minią, ir jam pagailo žmonių, nes jie buvo tarsi avys be piemens. Ir jis pradėjo juos mokyti daugelio dalykų. 35 Dienai baigiantis, prisitūno prie jo mokiniai ir prašė: „Ši vietovė tuščia, ir jau vėlyvas metas. 36 Paleisk juos, kad, pasklidę po aplinkinius vienkiemius bei kaimus, jie nusipirktų valgyti“. 37 Bet Jėzus tarė: „Tai jūs duokite jiems valgyti“. Mokiniai tada klausia: „Gal mums eiti nupirkti duonos už du šimtus denarų ir duoti jiems valgyti?“ 38 Jis sako: „O kiek turite duonos? Eikite ir pažiūrėkite“. Patikrinę jie atsako: „Penkis kepalikus ir dvi žuvis“. 39 Tuomet jis įsakė susodinti žmones būriais ant žalios vejės. 40 Ir tie susėdo būrys prie būrio, po šimtą ir po penkiasdešimt žmonių. 41 Jėzus paėmė penkis kepalikus ir dvi žuvis, pažvelgė į dangų, sukalbėjo palaiminimą, laužė duoną ir davė mokiniams, kad išdalytų žmonėms. Jis taip pat liepė visiems padalyti tas dvi žuvis. 42 Ir visi privalgė iki soties. 43 Jie dar pririnko dvylika pilnų pintinių duonos kšnelių ir žuvies likučių. 44 O duonos valgytojų buvo penki tūkstančiai vyrų.

Jėzus eina vandeniu [Mt 14,22-33; Jn 6,16-21] 45 Tada Jėzus prispyrė savo mokinius sėsti į valtį ir pirma jo iirtis į kitą krantą prie Betsaidos, kol jis atleisias žmones. 46 Juos atleidęs, jis užkopė į kalną melstis. 47 Kai sutemo, valtys buvo ežero viduryje, o Jėzus pats vienas ant kranto. 48 Matydamas, kad mokiniai vargsta besiirdami, – nes vėjas buvo jiems priešingas, – apie ketvirtą nakties sargybą jis ateina pas juos, žengdamas ežero paviršiumi, ir buvo

bepraeinąs pro šalį. 49 Šie, pamatę jį einantį ežero paviršiumi, pamane, jog tai šmėkla, ir ėmė šaukti. 50 Mat visi jį regėjo ir išsigando. Bet jis tuojuo juos prakalbino: „Drąsos! Tai aš. Nebijokite!“ 51 Tada jis įlipo pas juos į valtį, ir vėjas nurimo.

Mokiniai dar labiau stebėjosi, 52 nes visiškai nebuvo supratę duonos stebuklo ir jų širdis tebebuvo nenuovoki.

Pagydomai Genezareto krašte [Mt 14,34-36] 53 Persiyrę per ežerą, jie pasiekė Genezaretą ir čia lipo į krantą. 54 Jiems išlipus iš valtys, žmonės tuojuo pažino Jėzų, 55 paskelbė visai apylinkėi ir pradėjo gabenti neštuvais ligonius ten, kur girdėjo jį esant. 56 Ir kur Jėzus užeidavo į kaimus, miestus ar vienkiemius, jie aikštėse guldavo ligonius ir maldaudavo jį, kad leistų jiems palytėti bent savo drabužio apvadą. Ir kas tik jį paliesdavo, išgydavo.

7 Ginčas dėl papročių [Mt 15,1-9; Lk 11,38] 1 Pas Jėzų susirenka fariziejų ir keli Rašto aiškintojai, atvykę iš Jeruzalės. 2 Jie pamato kai kuriuos jo mokinius, valgančius suterštomis (tai yra nemazgotomis) rankomis. 3 Mat fariziejai ir visi žydai pagal prosenių paprotį valgo tik rūpestingai nusiplovę rankas. 4 Taip pat sugrįžę iš turgaus, jie nevalgo neapsiplovę. Be to, yra dar daug nuostatų, kurių jie laikosi sekdami papročiu, pavyzdžiui, taurių, puodelių bei varinių indų plovimo. – 5 Taigi fariziejai ir Rašto aiškintojai jį klausia: „Kodėl tavo mokiniai nesilaiko prosenių papročio ir valgo suterštomis rankomis?“ 6 Jis atsako jiems: „Gera apie jus, veidmainius, pranašavo Izaijas, kaip parašyta:

6,48: *Ketvirtoji nakties sargyba* – nuo 3 iki 6 val. ryto.

6,50: *Tai aš* – pažodžiui *Aš esu!* Tatai apsireiškiančio Dievo žodžiai (Iš 3,14; Iz 41,4); Jėzus juos pavartoja ir Jn 8,24. 28. 58, reikalaudamas tikėjimo

mo savo asmeniu ir pasiuntinybe.

7,3-4: Evangelistas aiškina žydų papročius. Tai rodo, kad savo evangeliją jis rašo tikintiesiems iš pagonių. Vadinas, ši evangelija rašyta ne Palestinoje.

*Ši tauta šlovina mane lūpomis,
bet jos širdis toli nuo manęs.*

7 *Veltui jie mane garbina,
mokydami žmonių išgalvotų
priesakų.*

8 Apleidę Dievo įsakymą, jūs įsikibę laikotės žmonių papročių".⁹ Ir jis pridūrė: "Puikiai jūs apeinate Dievo įsakymą, norėdami išsaugoti savo papročius!"¹⁰ Antai Mozė yra pasakęs: *Gerbk savo tėvą ir motiną* ir: *Kas keiktų tėvą ar motiną, mirte tenumiršta*.¹¹ O štai jūs sakote: 'Jei žmogus pasako savo tėvui ar motinai: Tebūnie Korbán (tai yra: auka Dievui), kuo turėčiau tave sušlėpti',¹² – tuomet jūs nebeleidžiate jam padėti tėvui ar motinai,¹³ niekais paversdami Dievo žodį dėl savojo papročio, kurį esate perėmę. Ir daug panašių dalykų jūs darote".

Kas švaru, kas nešvaru [Mt 15,10-20]¹⁴ Ir vėl sušaukęs minią, Jėzus kalbėjo: "Paklausykite manęs visi ir supraskite:¹⁵ nėra nieko, kas, iš lauko įėjęs į žmogų, galėtų jį sutepti. Žmogų sutepa vien tai, kas iš žmogaus išeina".⁽¹⁶⁾

17 Kai sugrįžo nuo minios į namus, jo mokiniai ėmė klausinėti apie palyginimą.¹⁸ Jis sako: "Nejaugi ir jūs esate be nuovokos? Argi neaišku jums, kad visa, kas ateina į žmogų iš lauko, negali jo suteršti,¹⁹ nes nepatenka į jo širdį, bet į vidurius ir išeina laukan?" (Taip jis paskelbia visus valgius esant švarius.)²⁰ Jis dar pasakė: "Žmogų suteršia vien tai, kas iš jo išeina.²¹ Iš vidaus, iš žmonių širdies, išeina pik-

ti sumanymai, paleistuvystės, vagystės, žmogžudystės,²² svetimavimai, godumas, suktybės, klasta, begėdystės, pavydas, šmeižtai, puikybė, neišmanymas.²³ Visos tos blogybės išeina iš vidaus ir suteršia žmogų".

KELIONĖS UŽ GALILĖJOS RIBŲ Svetimšalės išgydymas [Mt 15,21-28]²⁴ Išvykęs iš ten, Jėzus nukeliavo į Tyro sritis. Užėjęs į vienus namus, jis norėjo, kad niekas apie tai nežinotų, bet jam nepavyko to nusišlėpti.²⁵ Išgirdo apie jį moteris, kurios duktė buvo apsėsta ne-tyrosios dvasios, atėjo ir puolė jam po kojų.²⁶ Moteris buvo graikė, kilimo sirofenikietė. Ji maldavo išvartyti iš jos dukrelės demoną.²⁷ Jėzus tarė jai: "Leisk pirmiau pasisotinti vaikams. Juk negražu imti vaikų duoną ir mesti šunychiams".²⁸ Tačiau moteris atsakė: "Taip, Viešpatie! Bet ir šunychiai po stalu ėda vaikų trupinius".²⁹ Tuomet jis tarė: "Dėl šitų žodžių eik namo, – demonas jau išėjęs iš tavo dukters".³⁰ Parėjusi namo, ji rado savo mergaitę gulintį patalę ir demoną atstojusį.
Nebylio išgydymas³¹ Palikęs Tyro sritis, Jėzus per Sidoną atėjo prie Galilėjos ežero, į Dekapolio krašto vidurį.³² Ten atveda jam kurčią nebylį ir prašo uždėti ant jo ranką.³³ Jis pasivėdėjo jį nuošaliau nuo minios, įleido savo pirštus į jo ausis, palietė seilėmis jo liežuvį,³⁴ pažvelgė į dangų, atsiduso ir tarė jam: "Efatá!", tai yra: "Atsiverk!"³⁵ Ir tuojau atsivėrė jo klausai, atsirišo liežuvio ryšys, ir jis kalbėjo kaip reikia.³⁶ Jėzus jiems liepė niekam šito nepa-

7,5: *Prosenių paprotys* – įvairūs priesakai ir komentarai, kuriuos žydų mokytojai – rabinai prijungė prie Mozės Įstatymo ir reikalavo jų laikytis, tarsi jie būtų dieviškos kilmės. Ilgainiui tokie papročiai labai išsiplėtė, dažnai nustelbdami Įstatymo esmę. Labai išsiplėtė ir žydų kazuistika – įmantrus įstatymų interpretavimas, kuris mokė gudriai apeiti jų nuostatus. *Suterštos* – nebūtinai

purvinos, o ką nors *draudžiama* palietusios.

7,16: Tik kai kuriuose rankraščiuose: *Kas turi ausis, teklauso!*

7,26: NT *graikais* vadina visus pagonis.

7,31: *Į... arba per Dekapolio krašto vidurį.*

7,32: *Atveda... ir prašo...* – Morkus mėgsta naujus epizodus pradėti esamuojų laiku. Atrodo, tiesiog nukelia skaitytojus į tos scenos veikėjų tarpą.

sakoti. Bet kuo labiau jis jiems draudė, tuo jie plačiau jį skelbė. ³⁷ Žmonės be galo stebėjosi ir kalbėjo: „Jis visa gerai padarė! Jis daro, kad kurtieji girdi ir nebyliai kalba“.

8 Antrasis duonos padauginimas [Mt 15,32-39; Mk 6,30-44]

¹ Anomis dienomis, vėl susirinkus gausiai miniai ir žmonėms neturint ko valgyti, Jėzus, pasišaukęs mokinius, tarė:

2 „Gaila man minios, nes jau tris dienas žmonės pasilieka su manimi ir neturi ko valgyti. ³ Jei paleisiu juos namo alkani, jie nusilps kelyje, nes kai kurie yra atėję iš toli“. ⁴ Mokiniai jam atsakė: „O iš kur dykumoje gauti duonos jiems pavalgydinti?“ ⁵ Jėzus paklausė: „Kiek duonos kepalėlių turite?“ Jie atsakė: „Septynis“. ⁶ Tada jis liepė žmonėms susėsti ant žemės. Paėmęs septynis kepalėlius, sukalbėjo padėkos maldą, laužė ir davė mokiniams dalyti, ir tie padalijo miniai. ⁷ Jie dar turėjo kelias žuveles. Jėzus palaimino jas ir taip pat liepė dalyti. ⁸ Jie valgė ir pasisotino, ir nulikusių kąsnelių surinko septynis krepšius. ⁹ O buvo apie keturis tūkstančius žmonių. Jis atleido juos ¹⁰ ir netrukus, įsėdęs su mokiniiais į valtį, nuplaukė į Dalmanutos sritį.

Fariziejai reikalauja stebuklo iš dangaus [Mt 16,1-4] ¹¹ Čia priėjo fariziejų ir ėmė su Jėzumi ginčytis. Spėsdami jam pinkles, jie reikalavo ženklų iš dangaus. ¹² Atsidusęs iš širdies gilumos, jis tarė: „Ir kam gi ši giminė reikalauja ženklų? Iš tiesų sakau jums: ženklų šiai giminei nebus duota!“ ¹³ Ir, palikęs juos, jis vėl sėdo į valtį ir nuplaukė į kitą krantą.

8,1-9: Šis pasakojimas tarytum kartoja 6,34-44, tačiau iš 8,19-20 ir kitų evangelijų (Mt 16,9-10) mąstyti, jog būta dviejų duonos padauginimų.

8,10: Dalmanutos vietovė lig šiol tiksliai neidentifikuota.

8,11: *Ženklo iš dangaus* – stebuklo atmosferoje. Jėzus linkęs daryti stebuklus, kurie naudingi vargo žmonėms: gydyti, maitinti, bet nemėgs-

Fariziejų ir Erodo raugas [Mt 16,5-12] ¹⁴ Mokiniai buvo pamiršę pasiimti duonos. Jie teturėjo su savim valtyje vieną kepalėlį. ¹⁵ O Jėzus juos įspėjo: „Žiūrėkite, saugokitės fariziejų raugo ir Erodo raugo“. ¹⁶ Jie pradėjo kalbėtis neturį duonos. ¹⁷ Tai patyręs, Jėzus tarė: „Kam jūs tariatės neturį duonos? Ar vis dar nieko neišmokote ir nesuprantate, ir vis dar esate be nuovokos? ¹⁸ *Turite akis, ir nematote; turite ausis, ir negirdite!*“ Argi neatsimenate, ¹⁹ jog penkis kepalėlius aš sulaužiau penkiems tūkstančiams?! O kiek pilnų pintinių likučių jūs pririnkote?“ Jie atsakė: „Dvylika“. – ²⁰ „O kai septynis kepalėlius sulaužiau keturiems tūkstančiams, kiek pririnkote pilnų krepšių likučių?“ Jie atsakė: „Septynis“. ²¹ Tada jis tarė: „Tai kaipgi vis dar nesuprantate?!“

Neregio išgydymas ²² Jie ateina į Bet-saidą. Ten atveda pas Jėzų vieną neregį ir prašo jį palytėti. ²³ Jis paėmė neregį už rankos ir nusivedė už kaimo. Ten patepė seilėmis jo akis, uždėjo ant jo rankas ir paklausė: „Ar ką nors matai?“ ²⁴ Šis apsižvalgęs tarė: „Regiu žmones. Lyg kokius medžius matau juos vaikščiojančius“. ²⁵ Jėzus vėl palietė rankomis jo akis, ir jis visiškai praregėjo – tapo sveikas ir viską ryškiai matė. ²⁶ Jėzus išsiuntė jį namo, sakydamas: „Tik neužeik į kaimą“.

Petras išpažįsta Jėzaus dievystę [Mt 16,13-20; Lk 9,18-21] ²⁷ Jėzus su mokiniais keliavo į Pilypo Cezarėjos kaimus. Kelyje klausė mokinius: „Pasakykite, kuo mane žmonės laiko?“ ²⁸ Jie atsakė: „Vieni – Jonu Krikštytoju, kiti – Eliju, tretį – dar

ta tuščiai rodyti savo dievišką galią.

8,29.32-33: Šioje evangelijoje praleisti Jėzaus žodžiai apie Petrą – Uolą, ant kurios statoma Bažnyčia (žr. Mt 16,18), bet nepraleistas pabarimas jam. Petras, iš kurio žodžių ši evangelija surašyta, nemėgo girtis išaukštinimu, o viešai išpažindavo savo klaidas (žr. ir 14,71).

kuriuo iš pranašų”. ²⁹Tada jis paklausė: “O jūs kuo mane laikote?” Petras jam atsakė: “Tu esi Mesijas”. ³⁰Tuomet Jėzus griežtai įsakė niekam apie jį nekalbėti.

Pirmoji pranašystė apie kančią ir prisikėlimą [Mt 16,21-23; Lk 9,22] ³¹Ir jis ėmė juos mokyti, jog reikia, kad Žmogaus Sūnus daug kentėtų, būtų seniūnų, aukštųjų kunigų bei Rašto aiškintojų atmetas, nužudytas ir po trijų dienų prisikeltų. ³²Jis tai kalbėjo visiškai atvirai. Tada Petras, pasivadinęs jį į šalį, ėmė drausti. ³³Jėzus atsigręžęs pažiūrėjo į mokinius ir subarė Petrą: “Eik šalin, šėtone, nes mažai ne Dievo, o žmonių mintimis!”

Kristaus sekėjų ryžtingumas [Mt 16,24-28; Lk 9,23-27] ³⁴Pasišaukęs minią ir savo mokinius, Jėzus prabilo: “Jei kas nori eiti paskui mane, teišsižada pats savęs, teima savo kryžių ir teseka manimi. ³⁵Kas nori išgelbėti savo gyvybę, tas ją praras; o kas pražudys savo gyvybę dėl manęs ir dėl Evangelijos, tas ją išgelbės. ³⁶O kokia gi žmogui nauda laimėti visą pasaulį, bet pakenkti savo gyvybei? ³⁷Arba kuo žmogus galėtų išsipirkti savo gyvybę? ³⁸Jei kas gėdisi manęs ir mano žodžių šios neišstikimos ir nuodėmingos kartos akivaizdoje, to gėdysis ir Žmogaus Sūnus, atėjęs savo Tėvo šlovėje su šventaisiais angelais”.

9 Jėzaus atsimainymas [Mt 17,1-8; Lk 9,28-36] ¹Jis dar jiems kalbėjo: “Iš tiesų sakau jums: tarp čia stovinčių yra tokių, kurie neragaus mirties, kol išvys Dievo karalystę ateinančią su galybe”.

8,33: Šėtone – priešgyna.

8,35: Evangelija čia reiškia pačią Kristaus veiklą, kurią turės tęsti jo mokiniai. – Gyvybę, t.y. laikinąją; išgelbės – amžinybei (plg. Jn 12,25). 8,36-37: Gyvybei, t.y. amžinajai sielai, sau kaip žmogui.

9,2: Atsimainymo metu mokiniai pamatė Kristaus dievystės spindėjimą.

9,9: Evangelistas pabrėžia, kad Jėzaus atsimainy-

2 Po šešių dienų Jėzus pasiėmė Petrą, Jokūbą ir Joną ir užsivedė juos vienus nuošaliai ant aukšto kalno. Ten jis atsimainė jų akivaizdoje. ³Jo drabužiai ėmė taip baltai spindėti, kaip jų išbalinti negalėtų joks skalbėjas žemėje. ⁴Jiems pasirodė Elisas ir Moze, kuriedu kalbėjosi su Jėzumi. ⁵Petras ir sako Jėzui: “Rabi, gera mums čia būti. Pastatykime tris palapines: vieną tau, antrą Mozei, trečią Elijui”. ⁶Jis nesižinojo, ką sakęs, nes jie buvo persigandę. ⁷Užėjo debesys ir uždengė juos, o iš debesies nuskambėjo balsas: “Šitas mano mylimasis Sūnus. Klausykite jo!” ⁸Ir tuojau, vėl apsižvalgę, jie nieko prie savęs nebematė, tik vieną Jėzų.

Pirmtako Elijo klausimas [Mt 17,9-13] ⁹Besileidžiant nuo kalno, Jėzus liepė niekam nepasakoti, ką jie buvo matę, kol Žmogaus Sūnus prisikels iš numirusių. ¹⁰Jie gerai įsidėmėjo šį pasakymą ir svarsė, ką reiškia “prisikelti iš numirusių”. ¹¹Jie klausė Jėzų: “Kodėl Rašto aiškintojai sako, jog pirmiau turįs ateiti Elisas?” ¹²Jis atsakė: “Tikrai, Elisas ateis pirmiau ir viską atitaisys. Bet kaipgi parašyta apie Žmogaus Sūną, jog jis daug iškentėsių ir būsiąs paniekintas? ¹³Todėl aš jums sakau: Elisas buvo atėjęs, ir jie padarė su juo, ką norėjo, – taip kaip apie jį parašyta”.

Jauno epileptiko išgydymas [Mt 17,14-21; Lk 9,37-42] ¹⁴Sugrįžę pas kitus mokinius, jie pamatė apie juos susirinkusią minią ir besiginčijančius su jais Rašto aiškintojus. ¹⁵Vos pastebėjusi Jėzų, minia labai nustebė, ir visi bėgo jo pasvei-

mą galima suprasti tik žinant apie prisikėlimą.

9,10: Apaštalus stebina ne prisikėlimo idėja, bet būdas, kuriuo Jėzus apie šitai kalba. Prisikėlimo buvo laukiama laikų pabaigoje, o Jėzus kalba apie jį kaip netrukus įvyksiantį.

9,13: Eliju čia Kristus vadina savo pirmtaką – Joną Krikštytoją. Padarė su juo, ką norėjo – nužudė jį.

kinti. ¹⁶Jis paklausė: “Ko ginčijatės su jais?” ¹⁷Vienas iš minios jam atsakė: “Mokytojau, aš atvedžiau pas tave sūnų, kuris yra nebylės dvasios apsestas. ¹⁸Kur tik sugriebusi, dvasia jį tąso, iš burnos jam eina putos, jis griežia dantimis ir pastyra. Aš prašiau tavo mokinius išvaryti dvasią, bet jie nevaliojo”. ¹⁹Tada Jėzus tarė: “O netikinti gimine! Iki kol man reikės su jumis būti? Kaip ilgai jus kęsti? Atveskite jį pas mane!” ²⁰Jie atvedė. Vos pamačiusi Jėzų, dvasia ėmė tąsyti berniuką, šis parpuolė ant žemės ir apsiputojęs pradėjo blaškytis. ²¹Jėzus paklausė tėvą: “Ar nuo seniai jam taip darosi?” Šis atsakė: “Nuo pat kūdikystės. ²²Dvasia jį dažnai į ugnį įstumdavo ir į vandenį, norėdama pražudyti. Tad jei ką gali, pasigailėk mūsų ir padėk mums!” ²³Jėzus jam atsakė: “Jei ką gali?! Tikinčiam viskas galima!” ²⁴Vaiko tėvas sušuko: “Tikiu! Padėk mano netikėjimui!” ²⁵Matydamas susibėgančią minią, Jėzus sudraudė netyrąją dvasią: “Nebyle ir kurčia dvasia, įsakau tau, išeik iš jo ir daugiau nebegrįžk!” ²⁶Dvasia, klykdama ir smarkiai jį purtydama, išėjo. O berniukas liko tarsi lavonas, ir daugelis sakė: “Jis mirė”. ²⁷Bet Jėzus paėmė jį už rankos, pakėlė, ir jis atsistojo.

²⁸Kai Jėzus grįžo namo, mokiniai, pasilikę su juo vieni, klausė: “Kodėl mes negalėjome jos išvaryti?” ²⁹O jis atsakė: “Ta veislė neišvaroma niekuo kitu, tik malda”. **Antroji pranašysė apie kančią ir prisikėlimą** [Mt 17,22-23; Lk 9,43-45] ³⁰Iš ten išėję, jie keliavo per Galilėją. Jėzus nenorėjo, kad kas apie tai žinotų. ³¹Mokydamas savo mokinius, jis tvirtino:

“Žmogaus Sūnus bus atiduotas į žmonių rankas, ir jie nužudys jį, bet nužudytas jis po trijų dienų prisikels”. ³²Mokiniai nesusprato tų žodžių, bet nedrįso jį klausti.

Kas didesnis? [Mt 18,1-5; Lk 9,46-48]

³³Jie atėjo į Kafarnaumą. Namie jis paklausė juos: “Apie ką kalbėjotės kelyje?”

³⁴Jie tylėjo. Mat kelyje jie ginčijosi, kuris iš jų didžiausias. ³⁵Atsisėdęs jis pasišaukė Dvyliką ir tarė: “Jei kas trokšta būti pirmas, tebūnie paskutinis ir visų tarnas!”

³⁶Paėmęs mažą vaiką, pastatė tarp jų ir, apsikabinęs jį, pasakė: ³⁷“Kas dėl manęs priima tokį vaikėlį, tas priima mane, o kas priima mane, tas ne mane priima, bet tą, kuris yra mane siuntęs”.

Dėl Jėzaus vardo [Lk 9,49-50; Mt 10,42] ³⁸Jonas jam tarė: “Mokytojau, mes matėme vieną tokį, kuris nevaikščioja su mumis, bet tavo vardu išvarinėja demonus. Mes jam draudėme, nes jis nepanoro eiti su mumis”. ³⁹Jėzus atsakė: “Nedrauskite jam! Nėra tokio, kuris mano vardu darytų stebuklus ir galėtų čia pat blogai apie mane kalbėti. ⁴⁰Kas ne prieš mus, tas už mus! ⁴¹Kas duos jums atsigerti taurę vandens dėl to, kad priklausote Mesijui, – iš tiesų sakau jums, – tas nepraras savo užmokesčio”.

Ryžtinga kova su nuodėme [Mt 18,6-9; Lk 17,1-2] ⁴²“Kas papiktintų vieną iš šitų tikinčių mažutėlių, tam būtų daug geriau, jeigu jam užkabintų ant kaklo asilo sukamų girnų akmenį ir įmestų į jūrą. ⁴³Jei tavoji ranka gundo tave nusidėti, – nusikirsk ją! Verčiau tau sužalotam įeiti į gyvenimą, negu su abiem rankom patekti į pragarą, į negėstančią ugnį”. ⁽⁴⁴⁾ ⁴⁵Ir

9,31: Išganytojas pakartotinai primena būsimą savo kančią, nes mokiniai vis dar tikisi politinės Jėzaus pergalės ir Izraelio karalystės atkūrimo (plg. Apd 1,6).

9,40: Taikingąjį įprastą posakį *kas ne prieš, tas už* čia ir Lk 9,50 Jėzus vartoja ramioje situacijoje,

je, o jo prieštara – poleminėje situacijoje, kai visai atmetama jo pasiuntinybė (Mt 12,30 ir Lk 11,23). 9,44 ir 46: Tik kai kuriuose rankraščiuose pridedama: *kur jų kirminas nemiršta ir ugnis negęsta* (tai pakartojimas iš 9,48).

jei tavoji koja veda tave į nuodėmę, – nusikirk ją, nes geriau tau luošam įžengti į gyvenimą, negu su abiem kojom būti įmestam į pragarą. (46) ⁴⁷O jei tave gundo nusidėti tavoji akis, – išlupk ją, nes verčiau tau vienakiui įeiti į Dievo karalystę, negu su abiem akim būti įmestam į pragarą, ⁴⁸kur jų *kirminas nemiršta ir ugnis negęsta*. ⁴⁹Nes kiekvienas bus pasūdytas ugnimi. ⁵⁰Druska – geras daiktas, bet jei druska nustotų sūrumo, kuo ją pasūdysi? Turėkite savyje druskos ir taikiai sugyvenkite tarp savęs”.

10 Skyrybų klausimas [Mt 19,1-9; 5,32; Lk 16,18] ¹Jėzus, iškeliavęs iš ten, atvyksta į Judėją ir Užjordanę. Ir vėl žmonių būriai skuba pas jį, o jis vėl moko, kaip buvo pradžioje. ²Tada atėjo fariziejų, kurie, spėsdami jam pinkles, klausė jį, ar galima atleisti žmoną. ³Jis atsakė jiems: “O ką jums yra įsakęs Mozė?” ⁴Jie tarė: “Mozė leido *parašyti skyrybų raštą ir atleisti*”. ⁵Tuomet Jėzus prabilo: “Dėl jūsų širdies kietumo parašė jums Mozė tokį nuostatą. ⁶O nuo sukūrimo pradžios Dievas *sukūrė juos kaip vyrą ir moterį*. ⁷*Štai kodėl vyras paliks savo tėvą ir motiną ir glausis prie žmonos*, ⁸*ir du taps vienu kūnu*. Taigi jie – jau nebe du, o vienas kūnas. ⁹Ką tad Dievas sujungė, žmogus teneperskiria!” ¹⁰Namie mokiniai vėl klausė Jėzų apie tą dalyką. ¹¹Jis atsakė: “Kas atleidžia savo žmoną ir veda kitą, tas nusikaltą pirmajai svetimavimu. ¹²Ir jei moteris palieka savo vyrą ir išteka už kito, ji svetimauja”.

Jėzus ir vaikai [Mt 19,13-15; Lk 18,15-17; 9,47] ¹³Jam nešė vaikučius, kad juos

palytėtų, bet mokiniai jiems draudė. ¹⁴Tai pamatęs, Jėzus užsirūstino ir tarė jiems: “Leiskite mažutėliams ateiti pas mane ir netrukdykite, nes tokių yra Dievo karalystė. ¹⁵Iš tiesų sakau jums: kas nepriima Dievo karalystės kaip kūdikis, – neįeis į ją”. ¹⁶Ir jis laimino juos, apkabindamas ir dėdamas ant jų rankas.

Turtingas jaunuolis [Mt 19,16-22; Lk 18,18-23] ¹⁷Jėzui besiruošiant iškelti, vienas žmogus pribėgęs puolė prieš jį ant kelių ir klausė: “Gerasis Mokytojaus, ką turiu daryti, kad laimėčiau amžinąjį gyvenimą?”

¹⁸Jėzus tarė: “Kam vadini mane geru? Niekas nėra geras, tik vienas Dievas. ¹⁹Žinai įsakymus: *Nežudyk, nesvetimauk, nevok, neteislingai neliudyk*, neapgauk, *gerbk savo tėvą ir motiną*”. ²⁰Tas atsakė: “Mokytojaus, aš viso to laikausi nuo pat jaunystės”. ²¹Jėzus meiliai pažvelgė į jį ir pasakė: “Vieno dalyko tau trūksta: eik parduok visa, ką turi, išdalyk vargšams, tai turėsi lobį danguje. Tuomet ateik ir sek paskui mane”. ²²Po šitų žodžių tasai apniuko ir nusiminęs pasitraukė, nes turėjo daug turto.

Turtas ir išganymas [Mt 19,23-26; Lk 18,24-27] ²³Jėzus apsidairė ir prabilo į mokinius: “Kaip sunku turtingiems įeiti į Dievo karalystę!” ²⁴Mokiniai buvo nustebinti jo žodžių. Tada Jėzus vėl jiems tarė: “Vaikeliai, kaip sunku patekti į Dievo karalystę! ²⁵Lengviau kupranugariui išlįsti pro adatos ausį, negu turtuoliui įeiti į Dievo karalystę”. ²⁶Mokiniai dar labiau nustebė ir kalbėjosi: “Kas tada galės išsibelgti?” ²⁷Jėzus pažvelgė į juos ir tarė:

9,49-50: *Turėkite druskos* – turėkite aukos dvasią (aukos būdavo pabarstomos druska).

10,21.23.27: Koks įdėmus, reikšmingas turėjo būti Jėzaus žvilgsnis, kad po daugelio metų Petras jį atsiminė ir savo katechezėje įamžino.

10,23-28: Morkus ypač ryškiai perdavė Jėzaus mintis, kurios smerkia prisirišimą prie turto. Įvairūs bandymai sušvelninti turto smerkimą svietimi Kristaus dvasiai.

10,24: Sen. Testamente turtas ir pasisėkimas

“Tai neįmanoma žmonėms, bet ne Dievui: Dievui viskas įmanoma”.

Atsižadėjimo vaisiai [Mt 19,27-30; Lk 18,28-30] ²⁸Tada Petras sakė jam: “Štai mes viską palikome ir sekėme paskui tavę”. ²⁹Jėzus tarė: “Iš tiesų sakau jums: nėra nė vieno, kuris dėl manęs ir dėl Evangelijos paliktų namus, ar brolius, ar seseris, ar motiną, ar tėvą, ar vaikus, ar laukus ³⁰ir kuris jau dabar, šiuo metu, negautų šimteriopai namų, brolių, seserų, motinų, vaikų ir laukų (kartu su persekiojimais) ir būsimajame pasaulyje – amžinojo gyvenimo.

³¹Tačiau daugel pirmųjų bus paskutiniai ir daugel paskutinių – pirmi”.

Trečioji pranašystė apie kančią ir prisikėlimą [Mt 20,17-19; Lk 18,31-33] ³²Jiems bekeliaujant į Jeruzalę, Jėzus vis ėjo priekyje taip, kad mokiniai stebėjosi, o einantys iš paskos nerimavo. Vėl susišaukęs Dvylika, ėmė jiems sakyti, kas jo laukia: ³³“Štai keliaujame į Jeruzalę, ir Žmogaus Sūnus bus išduotas aukštiesiems kunigams ir Rašto aiškintojams; jie pasmerks jį mirti ir atiduos pagonims, ³⁴o tie išjuoks jį, apspjaudys, nuplaks ir nužudys, bet po trijų dienų jis prisikels”.

Jėzus ir aukštos vietos [Mt 20,20-23] ³⁵Čia prie Jėzaus prieina Zebediejaus sūnūs Jokūbas ir Jonas ir kreipiasi: “Mokytojau, mes norime, kad padarytum, ko prašysime”. ³⁶Jis atsakė: “O ko norite, kad jums padaryčiau?” ³⁷Jie tarė: “Duok mums sėdėti vienam tavo šlovės dešinėje, kitam – kairėje!” ³⁸Jėzus atsakė: “Patys nežinote, ko prašote. Ar galite gerti taurę, kurią aš gersiu, ir būti pakrikštyti krikštu, kurio

aš būsiu krikštijamas?” ³⁹Jie sako: “Galiu”. Bet Jėzus jiems pasakė: “Beje, taurę, kurią aš gersiu, jūs gersite, ir krikštu, kurio aš būsiu pakrikštytas, jūs irgi būsite pakrikštyti. ⁴⁰Tačiau ne mano reikalas duoti vietą savo dešinėje ar kairėje, – tai bus tiems, kuriems paskirta”. ⁴¹Tai išgirdę, dešimtis supyko ant Jokūbo ir Jono.

Tarnavimo didybė [Mt 20,24-28; Lk 22,24-27] ⁴²Pasišaukęs mokinius, Jėzus prabilo: “Jūs žinote, kad tie, kurie laikomi tautų valdovais, engia jas ir jų didžiūnai rodo joms savo galią. ⁴³Tarp jūsų yra ne taip! Kas norėtų tapti didžiausias iš jūsų, tebus jūsų tarnas, ⁴⁴ir kas panorėtų būti pirmas tarp jūsų, tebus visų vergas. ⁴⁵Juk ir Žmogaus Sūnus atėjo, ne kad jam tarnautų, bet pats tarnauti ir savo gyvybės atiduoti kaip išpirkos už daugelį”.

Jericho neregys [Mt 20,29-34; Lk 18,35-43] ⁴⁶Taip jie ateina į Jerichą. O iškeliaujant jam su mokiniiais ir gausinga minia iš Jericho, aklas elgeta Bartimiejus (Timiejaus sūnus) sėdėjo prie kelio. ⁴⁷Išgirdęs, jog čia Jėzus Nazarėnas, jis pradėjo garsiai šaukti: “Dovydo Sūnau, Jėzau, pasigailėk manęs!” ⁴⁸Daugelis jį draudė, kad nutiltų, bet jis dar garsiau šaukė: “Dovydo Sūnau, pasigailėk manęs!” ⁴⁹Jėzus sustojo ir tarė: “Pašaukite jį”. Žmonės pašaukė neregį, sakydami: “Drąsos! Kelkis, jis tave šaukia”. ⁵⁰Tasai, nusimetęs apsiaustą, pašoko ir pribėgo prie Jėzaus. ⁵¹Jėzus prabilo į jį: “Ko nori, kad tau padaryčiau?” Neregys atsakė: “Rabuni, kad praregėčiau!” ⁵²Tuomet Jėzus jam tarė: “Eik, tavo tikėjimas išgelbėjo tave”. Jis tuoj pat praregėjo ir nusekė paskui Jėzų keliu.

buvo laikomi Dievo palaimos ženklais, todėl mokiniai nustebinti priešingo teigimo. – Kai kurie rankraščiai papildė: *Kaip sunku patekti į Dievo karalystę tiems, kurių viltis – turtais*.

10,37-40: Jokūbas ir Jonas prašo garbingiausių vietų būsimoje Mesijo karalystėje. Jėzus tepažada jiems kančių taurę, kraujo krikštą.

10,40: *Paskirta* – paskirta Tėvo (plg. Mt 20,23).

JĖZAUS VEIKLA JERUZALĖJE

11 Mesijo įžengimas į Jeruzalę

[Mt 21,1-11; Lk 19,28-38; Jn 12,12-16] ¹Prisiartinęs prie Jeruzalės pro Betfagę ir Betaniją, ties Alyvų kalnu, Jėzus pasiuntė du savo mokinius, ²tardamas: „Eikite į kaimą, kurį matote, ir, vos įžengę į jį, rasite pririštą asilaitį, kuriuo dar niekas iš žmonių nėra jojęs. Atriškite jį ir atveskite. ³Jeigu kas nors paklaustų: ‘Ką čia darote?’ atsakykite: ‘Jo reikia Viešpačiui; jis netrukus jį sugrąžins’”. ⁴Nuėję jiedu rado pakelėje asilaitį, pririštą prie vartų, ir atrišo jį. ⁵Kai kurie iš ten stovinčių klausė: “Ką jūs darote, kam tą asilaitį atriškate?” ⁶O jie atsakė, kaip Jėzus buvo jiems liepęs, ir tie leido jį vestis. ⁷Jie atveda asilaitį pas Jėzų, apdengia jį savo apsiaustais, ir Jėzus užsėda ant jo. ⁸Daugybė žmonių tiesė ant kelio savo drabužius, kiti klojo žalias šakeles, nukirstas laukuose. ⁹Priekyje ir iš paskos einantys šaukė:

“*Osana!*”

¹⁰ *Garbė tam, kuris ateina*

Viešpaties vardu!

Šlovė besitariančiai mūsų tėvo

Dovydo karalystei!

Osana aukštybėse!”

¹¹Taip Jėzus įžengė į Jeruzalę ir į šventyklą. Viską apžiūrėjęs, – kadangi buvo jau vakaro valanda, – jis su Dvylika išėjo į Betaniją.

Nevaisingas figmedis [Mt 21,18-19]

¹²Rytojaus dieną, jiems keliaujant iš Betanijos, Jėzus buvo alkanas. ¹³Pamatęs iš tolo sulapojusį figmedį, jis priėjo pažiūrėti, gal ką ant jo ras. Tačiau, atėjęs prie

medžio, jis nerado nieko, tik tai lapus, nes buvo dar ne figų metas. ¹⁴Tuomet jis tarė medžiui: “Tegul per amžius niekas nebevalgys tavo vaisiaus!” Jo mokiniai tai girdėjo.

Šventyklos orumas [Mt 21,12-17; Lk 19,45-48; Jn 2,14-16] ¹⁵Ir jie ateina į Jeruzalę. Įėjęs į šventyklą, Jėzus ėmė varyti laukan parduodančius ir perkančius šventykloje. Jis išvartė pinigų keitėjų stalus bei karvelių pardavėjų suolus ¹⁶ir neleido nešti rakandų per šventyklą. ¹⁷Jis mokė ir skelbė: “Argi neparašyta: *Mano namai vadinsis maldos namai visoms tautomis!* O jūs pavertėte juos *plėšikų lindyne*”. ¹⁸Tai išgirdę, aukštieji kunigai ir Rašto aiškinotojai tarėsi, kaip jį pražudyti. Jie mat bijojo Jėzaus, nes visi žmonės buvo pagauti jo mokslo. ¹⁹Atėjus vakarui, Jėzus su mokiniiais išėjo iš miesto.

Figmedžio paslaptis. Tikėjimas ir malda [Mt 21,20-22; 5,23-24; 6,14-15]

²⁰Rytą eidami pro šalį, jie pamatė, kad figmedis nudžiūvęs iš pat šaknų. ²¹Prisiminęs Petras tarė Jėzui: “Rabi, štai figmedis, kurį tu prakeikei, nudžiūvo”. ²²Jėzus jiems atsakė: “Turėkite tikėjimą Dievu! ²³Iš tiesų sakau jums: kas pasakytų šitam kalnui: ‘Pasikelk ir meskis į jūrą’ ir savo širdyje nesvyruotų, bet tikėtų įvyksiant, ką sako, – tai jam ir įvyktų. ²⁴Todėl sakau jums: ko tik melsdamiesi prašote, tikėkite gausią, ir tikrai taip bus. ²⁵Eidami melstis, atleiskite, jei turite ką nors prieš kitus, kad ir jūsų Tėvas danguje jums atleistų jūsų nusizengimus”. (26)

Jėzaus įgaliojimai [Mt 21,23-27; Lk 20,1-8] ²⁷Jie vėl sugrįžta į Jeruzalę. Jėzui

10,51: *Rabuni* – aramėjiškai *mano Mokytojau*; plg. Jn 20,16.

11,2: Kulto reikalui tegalėjo tarnauti gyvuliai, dar nenešioję jokių kitų krovinių.

11,8-10: Jėzaus elgesys ir žmonių šauksmai: *Šlovė besitariančiai Dovydo karalystei* rodo, jog jis ir

jie šį įžengimą laiko oficialiu Mesijo įžengimu į šalies sostinę. Jeruzaliečiai ir maldininkai laukia Mesijo – galingo tėvynės išvadotojo, o jis ateina nuolankus, pasirengęs atiduoti savo gyvybę už žmonių sielas.

vaikščiojant po šventyklą, prie jo prieina aukštųjų kunigų, Rašto aiškintojų ir seniūnų ir klausia: ²⁸“Kokia galia tai darai? Kas tau davė galią tai daryti?” ²⁹Jėzus jiems atsakė: “Ir aš noriu paklausti jus vieno dalyko, o jūs atsakykite man, tada ir aš jums pasakysiu, kokia galia tai darau. ³⁰Jono krikštas buvo iš dangaus ar iš žmonių? Atsakykite man!” ³¹Tie pradėjo tartis: “Jei pasakysime – iš dangaus, tai jis mus klaus: ‘Kodėl tada juo netikėjote?’ ³²Pasakytume – iš žmonių...” Bet jie bijojo žmonių, nes visi buvo įsitikinę, kad Jonas tikrai buvo pranašas. ³³Todėl jie atsakė Jėzui: “Mes nežinome”. Tada Jėzus tarė: “Tai né aš nesakysiu, kokia galia tai darau”.

12 Vynininkai žmogžudžiai [Mt 21,33-46; Lk 20,9-19] ¹Ir pradėjo Jėzus kalbėti jiems palyginimais: “Vienas žmogus įveisė vynuogyną, sumūriję aptvarą, įrengė spaustuvą ir pastatė bokštą. Paskui išnuomojo jį vynininkams ir iškeliavo į svetimą šalį. ²Atėjus metui, jis nusiuntė pas vynininkus tarną atsiimti iš vynininkų savosios vaisių dalies. ³Tie pačiupo jį, sumušė ir paleido tuščiomis. ⁴Tuomet jis vėl nusiuntė pas juos kitą tarną, o tie jį sužeidė į galvą ir iškoneveikė. ⁵Jis pasiuntė dar vieną, bet tą jie nužudė; ir dar daugelį kitų tarnų, kurių vienus jie primušė, kitus nužudė. ⁶Dar vieną turėjo – mylimąjį sūnų. Jį nusiuntė pas juos paskutinį, sakydamas sau: ‘Jie drovėsįs mano sūnaus’. ⁷Bet vynininkai ėmė tartis: ‘Tai įpėdinis. Eime, užmuškime jį, ir mums atiteks jo palikimas’. ⁸Ir nutvėrę nužudė jį ir išmetė laukan iš vynuogyno. ⁹Ką darys vynuogyno savininkas? Jis ateis, išžudys vynininkus ir atiduos vyn-

uogyną kitiems. ¹⁰Ar neskaitėte, kas parašyta Raštuose:

*Akmuo, kurį statytojai atmetė,
tapo kertiniu akmeniu.*

¹¹ *Tai Viešpaties padaryta
ir mūsų akims tai nuostabą kelia”.*

¹² Anie suko galvą, kaip jį suimti, tačiau bijojo minios. Mat suprato, kad palyginimas buvo jiems taikomas. Tad, palikę jį, pasitraukė.

Mokestis ciesoriui [Mt 22,15-22; Lk 20,20-26] ¹³Tada jie siunčia pas Jėzų fariziejų ir erodininkų sugauti jo kalboje. ¹⁴Šitie atėję sako jam: “Mokytojau, žinome, jog esi tiesakalbis ir niekam nepataikauji. Tu nepaisai žmonių padėties, bet mokai Dievo kelio, kaip reikalauja teisybė. Valia mokėti ciesoriui mokesčius ar ne? Mokėti ar nemokėti?” ¹⁵Matydamas jų veidmainystę, Jėzus tarė: “Kam spendžiate man pinkles? Atneškite man pažiūrėti denarą”. ¹⁶Jie padavė. Jis ir klausia: “Kieno čia atvaizdas ir įrašas?” Jie atsakė: “Ciesoriaus”. ¹⁷Tuomet Jėzus jiems tarė: “Kas ciesoriaus, atiduokite ciesoriui, o kas Dievo – Dievui”. Ir jie be galo juo stebėjosi.

Mirusiųjų prisikėlimas [Mt 22,23-33; Lk 20,27-40] ¹⁸Pas Jėzų ateina sadukiejų, kurie neigia mirusiųjų prisikėlimą, ir klausia: ¹⁹“Mokytojau, Mozė yra mums parašęs: *Jei kieno brolis mirytų ir paliktų žmoną, o nepalikytų vaiko, tuomet jo brolis tegul veda našlę ir pažadina savo broliui palikuonių.* ²⁰Ir štai yra buvę septyni broliai. Pirmasis vedė žmoną ir mirdamas nepaliko vaikų. ²¹Vedė ją antrasis, bet ir šis mirė bevaikis. Taip pat atsitiko ir su trečiuoju, ²²ir visi septyni nepaliko vaikų. Paskiausiai iš visų mirė moteris. ²³Numirėliams keliantis, kai ir jie prisikels, kurio

11,26: Tik kai kuriuose rankraščiuose: *O jei jūs neatleisite, né jūsų Tėvas danguje neatleis jūsų nusižengimų* (plg. Mt 6,15).

12,42: Skatiką – ketvirtadalį aso, mažiausio tų laikų Romos pinigų.

iš jų žmona ji bus? Juk ji yra buvusi septynių žmona?” ²⁴ Jėzus jiems atsakė: “Argi ne todėl klystate, kad neišmanote nei Raštų, nei Dievo galybės?” ²⁵ Kai prisikels iš numirusių, tai nei ves, nei tekės, bet bus kaip angelai danguje. ²⁶ O kad mirusieji keliai, – ar neskaitėte Mozės knygoje apie krūmą, – kaip Mozei Dievas yra pasakęs: *Aš esu Abraomo Dievas, Izako Dievas ir Jokūbo Dievas?* ²⁷ Jis ne mirusiųjų, bet gyvųjų Dievas. Jūs labai klystate”.

Didžiausias įsakymas [Mt 22,34-40; Lk 10,25-28] ²⁸ Vienas iš Rašto aiškintojų, girdėjęs jį ginčijantis ir matęs, kaip puikiai Jėzus atsakinėjo priešininkams, paklausė jį: “Koks yra visų pirmasis įsakymas?” ²⁹ Jėzus jam atsakė: “Pirmasis yra šis: *Klausyk, Izraeli, – Viešpats, mūsų Dievas, yra vienintelis Viešpats*; ³⁰ *tad mylėk Viešpatį savo Dievą visa širdimi, visa siela, visu protu ir visomis jėgomis*. ³¹ Antrasis: *Mylėk savo artimą kaip save patį. Nėra įsakymo, didesnio už šiuodu*”. ³² Tuomet Rašto aiškintojas jam atsakė: “Gerai, Mokytojau, tu teisybę pasakei: Dievas yra vienintelis ir nėra kito šalia jo; ³³ *o mylėti jį visa širdimi, visu protu ir visomis jėgomis bei mylėti artimą kaip save patį svarbiau už visas deginamąsias atnašas ir kitokias aukas*”. ³⁴ Matydamas, kaip išmintingai jis atsakė, Jėzus jam tarė: “Tu netoli nuo Dievo karalystės!” Ir niekas daugiau nebedrįso jo klausinėti.

Mesijas – Dovydo sūnus ir Viešpats [Mt 22,41-46; Lk 20,41-44] ³⁵ Mokydamas šventykloje, Jėzus kalbėjo: “Kodėl Rašto aiškintojai sako Mesiją esant Dovydo sūnų? ³⁶ Juk pats Dovydas, Šventosios Dvasios įkvėptas, yra pasakęs:

*Viešpats tarė mano Viešpačiui:
Sėskis mano dešinėje,
aš patiesiu tavo priešus
tarsi pakoję po tavo kojų.*

³⁷ Pats Dovydas vadina jį Viešpačiu, tai kaip jis gali būti jo sūnus?”

Didelė minia norom klausėsi Jėzaus.

Smerkiami Rašto aiškintojai [Mt 23,6-7; Lk 20,45-47; 11,43] ³⁸ Mokydamas Jėzus kalbėjo: “Saugokitės Rašto aiškintojų, kurie mėgsta vaikščioti su ilgais drabužiais, būti sveikinami aikštėse, ³⁹ užimti pirmuosius krėslus sinagogose ir garbės vietas vaišėse. ⁴⁰ Jie suryja našlių namus, dangstydamiesi ilga malda. Jų laukia itin griežtas teismas”.

Našlės skatikas [Lk 21,1-4] ⁴¹ Atsisėdęs ties aukų skrynja, Jėzus stebėjo, kaip žmonės metė į skrynją smulkius pinigus. Daugelis turtingųjų aukojo gausiai. ⁴² Atėjo viena suvargusi našlė ir įmetė du pinigėlius, tai yra skatiką. ⁴³ Pasišaukęs savo mokinius, Jėzus pasakė jiems: “Iš tiesų sakau jums: ši vargšė našlė įmetė daugiausia iš visų, kurie dėjo į aukų skrynją. ⁴⁴ Visi aukojo iš to, kas jiems atlieka, o ji iš savo neturto įmetė visa, ką turėjo, visus savo išteklus”.

13 Apie pasaulio pabaigą [Mt 24,1-14; Lk 21,5-19; Mt 10,17-22]

¹ Jam išeinant iš šventyklos, vienas mokinių kreipiasi: “Mokytojau, tik pažvelk, kokie akmenys ir kokie pastatai!”

² Jėzus jam atsakė: “Matai šituos didžiulius pastatus? Čia neliks akmens ant akmens, visas bus išgriauta”.

³ Kai jis sėdėjo Alyvų kalne, priešais šventyklą, Petras, Jokūbas, Jonas ir Andriejus atskirai nuo kitų klausė jį: ⁴ “Pasakyk mums, kada tai atsitiks ir koks bus ženklas, kai visa tai pradės pildytis?”

⁵ Jėzus pradėjo jiems aiškinti: “Žiūrėkite, kad kas jūsų nesuklaidintų! ⁶ Daug kas ateis su mano vardu ir sakys: ‘Tai aš’, ir daugelį suklaidins. ⁷ Išgirdę apie karus ir karų gandus, nenusigąskite. Reikia, kad tai įvyktų, bet dar ne galas. ⁸ Tauta pakils prieš tautą ir karalystė prieš karalystę. Vie-

tomis bus žemės drebėjimų, bus badmečių. Tokia bus kentėjimų pradžia.

9 Jūs sergėkitės: atidavinės jus teismams, plaks sinagogose, ir jūs turėsite dėl manęs stoti prieš valdytojus ir karalius, kad jiems liudytumėte. ¹⁰Bet pirmiau turės būti visoms tautoms paskelbta Evangelija.

11 Kai suėmę jus ves, nesirūpinkite iš anksto, ką kalbėsite. Kalbėkite, kas tą valandą bus jums duota, nes kalbėsite nebe jūs, o Šventoji Dvasia. ¹²Brolis išduos nužudyti brolį, o tėvas – savo vaiką. Vaisiai pakels ranką prieš gimdytojus ir juos žudys. ¹³Jūs būsite visų nekenčiami dėl mano vardo. Bet kas ištvers iki galo, tas bus išgelbėtas”.

Jeruzalės nuniokiojimas [Mt 24,15-25; Lk 21,20-24] ¹⁴“Kai pamatysite *sunaikinimo pabaia*ą stovint ten, kur jos neturi būti (skaitytojas tejsidėmi!), tuomet, kas Judėjoje, tebėga į kalnus; ¹⁵kas bus ant stogo, tenelipa žemėn ir teneina ko nors pasiimti iš namų; ¹⁶o kas laukuose, tenegrįžta pasiimti apsiausto. ¹⁷Vargas nėščioms ir žindančioms tomis dienomis! ¹⁸Melskite, kad tai neatsitiktų žiemą! ¹⁹Anomis dienomis užguls *toks suspaudimas, kokio nėra buvę nuo pradžios pasaulio*, kurį Dievas sukūrė, iki šiolei, ir daugiau nebebus. ²⁰Jeigu Viešpats nebūtų sutrumpinęs tų dienų, neišsigelbėtų nė vienas žmogus. Tačiau dėl išrinktųjų, kuriuos išsirinko, jis sutrumpino tas dienas. ²¹Jei tada kas nors jums sakytų: ‘Štai čia Mesijas, štai ten’, – netikėkite, ²²nes atsiras netikrų mesijų ir netikrų pranašų. Jie

darys ženklų ir stebuklų, mėgindami suvedžioti, jei tai įmanoma, net išrinktuosius. ²³Todėl būkite apdairūs; aš jus iš anksto dėl visko įspėjau”.

Žmogaus Sūnaus atėjimas [Mt 14,29-36; Lk 21,25-33] ²⁴“Tomis dienomis, po ano suspaudimo, *saulė užtams, mėnulis nebeduos šviesos*, ²⁵*žvaigždės kris* nuo dangaus, *ir dangaus galybės* bus sukrėstos. ²⁶Tada žmonės pamatys *Žmogaus Sūną, ateinantį debesyse* su didžia galia ir šlove. ²⁷Jis pasiųs angelus, ir tie surinks jo išrinktuosius iš visų keturių šalių, nuo žemės pakraščių iki dangaus tolybių.

28 Pasimokykite iš palyginimo su figos medžiu: kai jo šaka suminkštėja ir sprogsa lapai, jūs žinote, jog artinasi vasara. ²⁹Taip pat išvydę tai dedantis, suspraskite, jog jis jau arti, prie slenksčio. ³⁰Iš tiesų sakau jums: nepraeis nė ši karta, kol visa tai įvyks. ³¹Dangus ir žemė praeis, o mano žodžiai nepraeis.

32 Tačiau tos dienos ar tos valandos niekas nežino, nei dangaus angelai, nei Sūnus, tik Tėvas”.

Raginimas budėti [Mt 24,42; 25,13-15; Lk 19,12-13; 12,40] ³³“Žiūrėkite, budėkite, nes nežinote, kada ateis tas laikas! ³⁴Bus kaip su žmogumi, kuris iškeliavo svetur, paliko namus ir davė tarnams įgaliojimus, kiekvienam paskyręs darbą, o durininkui įsakė budėti. ³⁵Taigi budėkite, nes nežinote, kada grįš namų šeimininkas: ar vakare, ar vidurnaktyje, ar gaidystėje, ar rytmetį, ³⁶kad, netikėtai sugrįžęs, nerastų jūsų miegančių. ³⁷Ką sakau jums, sakau ir visiems: budėkite!”

13,20: Nelaimių dienos dar neatėjusios, bet jau sutrumpintos Dievo Apvaizdos planuose.

13,20: *Žmogus* – pažodžiui *kūnas* (hebraizmas).

13,22: Prieš Jeruzalės išgriovimą daugelis žydų vadovų skelbėsi mesijais ir sukurstė sukilimą.

13,26: Šiais ST Danieliaus pranašystės žodžiais Jėzus atsako ir savo teisėjams (Mk 14,62).

13,29: *Jis* – Žmogaus Sūnus (plg. Mt 24,33).

13,30: *Karta arba giminė*. Dalis Jėzaus amžininkų sulauks Jeruzalės išgriovimo, o žmonija – Pasutinio teismo.

13,32: Skelbti pasaulio pabaigos metą nebuvo Mesijo uždavinys. Be to, pasaulio pabaigos klausimas sunkiai suvokiamas žmonėms, neturintiems

KANČIA IR PRISIKĖLIMAS

14 Sankalba prieš Jėzų [Mt 26,2-5; Lk 22,1-2] ¹Iki Velykų ir Neraugintos duonos šventės tebuvo likę pora dienų. Aukštieji kunigai ir Rašto aiškintojai ieškojo būdo klasta sugauti Jėzų ir nužudyti. ²Bet jie sakė: “Tik ne per šventes, kad žmonėse nekiltų sąmyšio”.

Patepimas Betanijoje [Mt 26,6-13; Jn 12,1-18] ³Jėzui esant Betanijoje, Simono Raupsuotojo namuose, ir sėdint už stalo, atėjo moteris su alebastriniu indeliu, pilnu brangaus gryno nardo tepalo. Pradaužusi indelį, ji išpylė tepalą Jėzui ant galvos. ⁴Kai kurie ten esantys susierzino ir kalbėjo vienas kitam: “Kam tas tepalo eikvojimas?! ⁵Juk jį buvo galima parduoti daugiau negu už tris šimtus denarų ir pinigų išdalyti vargšams!” Taip jie murmėjo prieš tą moterį. ⁶Bet Jėzus atsiliepė: “Palikite ją ramybėje! Kam ją skaudinate? Ji man padarė gerą darbą. ⁷Vargšų jūs visuomet turite su savimi ir, kada tik panorėję, galite jiems gera daryti, o mane turėsite ne visuomet. ⁸Ji padarė, ką galėjo. Ji iš anksto patepė mano kūną laidotuvėms. ⁹Iš tiesų sakau jums: visame pasaulyje, kur tik bus skelbiama Evangelija, bus ir jos atminimui pasakojama, ką ji yra man padariusi”.

Judo išdavystė [Mt 26,14-16; Lk 22,3-6] ¹⁰Judas Iskarijotas, vienas iš Dvylikos, nuėjo pas aukštuosius kunigus, pasiryžęs išduoti Jėzų. ¹¹Tai išgirdę, jie apsidžiaugė ir pažadėjo jam pinigų. Jis ėmė ieškoti progos Jėzų išduoti.

Pasiruošimas Velykų vakarienei [Mt 26,17-19; Lk 22,7-13] ¹²Pirmąją Ne-

raugintos duonos dieną, kada aukojamas Velykų avinėlis, mokiniai sako Jėzui: “Kur paruošti tau Velykų vakarienę?” ¹³Jis išsiunčia du mokinius, tardamas: “Eikite į miestą. Ten jus sutiks žmogus, vandens ąsočiu nešinas. Sekite iš paskos ¹⁴ir, kur jis nuves, sakykite namų šeimininkui: ‘Mokytojas liepė paklausti: Kur man skirtoji menė, kurioje galėčiau su mokiniais valgyti Velykų vakarienę?’ ¹⁵Jis parodys jums didelį aukštutinį kambarį su baldais. Ten ir paruoškite mums”. ¹⁶Mokiniai išėjo ir nuvyko į miestą. Jie rado visa, kaip buvo sakęs Jėzus, ir paruošė Velykų stalą. **Ispėjimas Judui** [Mt 26,20-25; Lk 22,14. 21-23] ¹⁷Vakare jis atėjo su Dvylika. ¹⁸Bevalgant prie stalo vakarienę, Jėzus prabilo: “Iš tiesų sakau jums: vienas iš jūsų, valgančių su manimi, išduos mane”. ¹⁹Jie labai nuliūdo ir ėmė už kits kito klausinėti: “Nejaugi aš?” ²⁰O jis tarė: “Vienas iš Dvylikos, kuris dažo su manimi viename dubenyje. ²¹Tiesą, Žmogaus Sūnus eina savo keliu, kaip apie jį parašyta, bet vargas žmogui, kuris išduos Žmogaus Sūnų. Geriau jam būtų buvę negimti”.

Eucharistijos įsteigimas [Mt 26,26-29; Lk 22,15-20; 1Kor 11,23-25] ²²Bevakarieniaujant Jėzus paėmęs duoną sukalbėjo palaiminimą, ją laužė ir davė mokiniams, tardamas: “Imkite, tai mano kūnas!” ²³Paėmęs taurę, sukalbėjo padėkos maldą, davė jiems, ir visi gėrė iš jos. ²⁴O jis jiems tarė: “Tai mano kraujas, sandoros kraujas, kuris išliejamas už daugelį. ²⁵Iš tiesų sakau jums: aš jau nebegersiu vynmedžio vaisiaus iki tos dienos, kada gersiu jį naują Dievo karalystėje”.

istorinės perspektyvos; tai buvo labai būdinga apaštalams ir apskritai žydams, kurie pasaulio pabaigos metą siejo su Jeruzalės žlugimu.

14,12: Neraugintos duonos dienos – Velykų šventės ir jų išvakarės, kada izraelitai nevalgyda-

vo nieko rauginto, o visa prėska.

14,13: *Du mokinius* – Petrą ir Joną (žr. Lk 22,8).

14,25: *Gersiu jį naują*: Dievo viešpatavimą amžių pabaigoje Šventasis Raštas dažnai vaizduoja kaip teisiųjų pokylį.

Ispėjimas Petru [Mt 26,30-35; Lk 22,39. 31-34; Jn 13,36-38] ²⁶Pagiedoję himną, jie išėjo į Alyvų kalną. ²⁷Jėzus jiems tarė: „Jūs visi pasipiktinsite, nes parašyta: *Ištiksiu piemenį, ir avys išsisklaidys*. ²⁸O prisikėlęs aš pirma jūsų nueisiu į Galilėją“. ²⁹Petras atsiliepė: „Jei ir visi pasipiktintų, tai tik ne aš!“ ³⁰Jėzus jam atsakė: „Iš tiesų sakau tau: dar šiandien, jau šią naktį, gaidžiui nė dukart nepragydydus, tu manęs tris kartus išsiginsi“. ³¹Petras dar atkakliau tvirtino savo: „Jeigu net reikėtų man su tavimi mirti, aš vis tiek tavęs neišsiginsiu“. Tą pat kalbėjo ir visi kiti.

Getsemanės sode [Mt 26,36-46; Lk 22,40-45] ³²Jie atėjo į ūkį, vadinamą Getsemane. Jėzus sako mokiniams: „Pasėdėkite čia, kol aš melsiuosi“. ³³Pasiėmęs su savim Petrą, Jokūbą ir Joną, jis pradėjo nuogąstauti ir sielotis. ³⁴Jis jiems skundėsi: „Mano siela mirtinai nuliūdusi. Pasilikite čia ir budėkite!“ ³⁵Paėjęs truputį toliau, sukniubo ant žemės ir ėmė melstis, kad, jei galima, jį aplenktų toji valanda. ³⁶Jis sakė: „Aba, Tėve, tau viskas įmanoma. Atitolink nuo manęs šitą taure! ³⁷Tačiau tebūnie ne kaip aš noriu, bet kaip tu...“ Paskui grįžta, randa juos miegančius ir taria Petru: „Simonai, tu miegi? Neįstengei nė vienos valandos pabudėti? ³⁸Budėkite ir melskitės, kad nepatektumėt į pagundą, nes dvasia ryžtinga, bet kūnas silpnas“. ³⁹Jis vėl nuėjo ir dar kartą meldėsi tais pačiais žodžiais. ⁴⁰Ir vėl sugrįžęs rado juos miegančius – jų akys buvo

mieguistos, ir jie nežinojo, ką atsakyti. ⁴¹Jis ateina trečią kartą ir taria jiems: „Vis dar tebemiegate, tebesiulsite? Gana! Atėjo valanda: štai Žmogaus Sūnus išduodamas į nusidėjėlių rankas. ⁴²Kelkitės, eime! Štai mano išdavėjas čia pat“.

Jėzaus suėmimas [Mt 26,47-56; Lk 22,47-53; Jn 18,2-11] ⁴³Ir tuojau, jam tebekalbant, pasirodė vienas iš Dvylikos – Judas, o kartu su juo būrys ginkluotų kalavijais ir vėzdais, pasiūstas aukštųjų kunigų, Rašto aiškintojų ir seniūnų. ⁴⁴Išdavėjas buvo jiems nurodęs ženklą: „Kurį pabučiuosiu, tai tas. Suimkite jį ir sergėdami veskite!“

⁴⁵Taigi atėjęs jis tuojau prisiartino prie Jėzaus ir tarė: „Rabi!“, ir pabučiavo jį. ⁴⁶O kiti stvėrė Jėzų ir suėmė. ⁴⁷Vienas iš ten stovinčių, išsitraukęs kalaviją, užsimojo prieš vyriausiojo kunigo tarną ir nukirto jam ausį. ⁴⁸O Jėzus prabilo jiems: „Tarsi plėšiko išėjote sugauti manęs su kalavijais ir vėzdais. ⁴⁹Kasdien būdavau pas jus, mokiau šventykloje, ir jūs manęs nesuėmėte. Tačiau teisšipildo Raštai“. ⁵⁰Tada, palikę jį, visi [mokiniai] pabėgo. ⁵¹Tik vienas jaunuolis sekė iš paskos, susisupęs vien į drobulę. Jie čiupo jį, ⁵²bet jis išsinėrė iš drobulės ir nuogas pabėgo.

Aukščiausiąjame teisme [Mt 26,57-68; Lk 22,54. 63-71; Jn 18,12-14. 19-24] ⁵³Jėzų nuvedė pas vyriausiąjį kunigą, kur buvo susirinkę visi aukštieji kunigai, seniūnai ir Rašto aiškintojai. ⁵⁴Petras iš tolo sekė jį iki vyriausiojo kunigo rūmų vidaus

14,26: *Himną* – būtent 112-117 psalmes, kuriomis būdavo baigiama Velykų vakarienė.

14,36: Jėzus kreipiasi į Dievą Tėvą aramėjišku žodžiu *Aba* (*abba* – *tėti, tėveli*), kuriuo šeimoje vaikai kreipdavosi į tėvą, bet niekas anuomet taip nesikreipdavo į Dievą. Ši malda neabejotinai priklauso prie autentiškų Kristaus posakių ir rodo, kad Jėzus turi neabejotiną tikrojo Dievo Sūnaus

savimone.

14,43: *Pasiūstas...* – išvardijami visi trys aukščiausiojo teismo taryboje atstovaujami luomai (žr. Žodynėlį).

14,47: *Vienas iš ten stovinčių* – apaštalas Petras (žr. Jn 18,10).

14,51: Daugelis aiškintojų mano, kad tasai jaunuolis buvęs pats evangelistas Morkus.

kiemo. Ten jis atsisėdo su tarnais ir šildėsi prie ugnies. ⁵⁵Aukštieji kunigai ir visa teismo taryba ieškojo prieš Jėzų liudijimo, kad galėtų jį pasmerkti mirti, bet nerado. ⁵⁶Nors daugelis melagingai liudijo prieš jį, tačiau jų liudijimai nesutarė. ⁵⁷Kai kurie melagingai kaltino jį, teigdami: ⁵⁸“Mes girdėjome jį sakant: ‘Aš sugriausiu šitą rankomis pastatytą šventyklą ir per tris dienas pastatysiu kitą, ne rankų darbo’”.

⁵⁹Bet ir šie kaltinimai nesutapo. ⁶⁰Tada vyriausiasis kunigas, atsistojęs viduryje, paklausė Jėzų: “Tu nieko neatsakai į šitų žmonių kaltinimus?”. ⁶¹Tačiau jis tylėjo ir nieko neatsakė. Tuomet vyriausiasis kunigas vėl jį klausė: “Ar tu esi Mesijas, Šlovingojo Sūnus?” ⁶²Jėzus jam atsakė:

“Taip, Aš Esu.

Ir jūs dar pamatysite

Žmogaus Sūnų,

sėdintį Visagalio dešinėje

ir ateinantį dangaus debesys”.

⁶³Tada vyriausiasis kunigas persiplėšė drabužius, šaukdamas: “Kam dar mums liudytojai? ⁶⁴Girdėjote piktžodžiavimą. Kaip jums regis?” Ir jie visi nusprendė jį esant vertą mirties. ⁶⁵Kai kurie ėmė į jį spjaudyti, dangstė jam veidą, mušė kumščiais ir reikalavo: “Pranašauk!” O tarnai daužė jį per veidą.

Petro išsigynimas [Mt 26,69-75; Lk 22,55-62; Jn 18,15-18. 25-27] ⁶⁶Petras buvo žemai, kieme. Atėjo viena vyriausiojo kunigo tarnaitė ⁶⁷ir, pamačiusi besišildantį Petrą, įsižiūrėjo į jį ir tarė: “Ir tu buvai su šituo Nazarėnu, su Jėzumi”. ⁶⁸Petras išsigynė, sakydamas: “Nei aš žinau, nei su-

prantu, ką tu sakai”. Jis išėjo į prieškiemį, ir gaidys pragydo. ⁶⁹Pamačiusi jį, tarnaitė vėl pradėjo sakyti aplinkiniams: “Šitas yra iš jų!” ⁷⁰Jis vėl išsigynė. Kiek vėliau aplinkiniai sakė Petrai: “Tu tikrai vienas iš jų: juk tu irgi galilėjietis”. ⁷¹Tada jis šoko prisiekinėti ir dievagotis: “Aš nepažįstu to žmogaus, apie kurį jūs kalbate”. ⁷²Ir netrukus gaidys užgiedojo antrą kartą. Petras atsiminė, ką jam buvo pasakęs Jėzus: “Gaidžiui nė dukart nepragydyus, tu tris kartus manęs išsiginsi”. Ir jis pravirko.

15 Jėzus Piloto teisme [Mt 27,1-

2. 11-26; Lk 22,66; 23,1-5. 13-25; Jn 18,28-40; 19,4-16] Anksti rytą aukštieji kunigai su seniūnais ir Rašto aiškintojais bei visa teismo taryba, padarę sprendimą, surakintą Jėzų nuvedė ir perdavė Pilotui. ²O Pilotas paklausė jį: “Ar tu esi žydų karalius?” Jis atsakė: “Taip yra, kaip sakai”.

³Tuo tarpu aukštieji kunigai visaip jį skundė. ⁴Tad Pilotas vėl klausė Jėzų: “Tu nieko neatsakai? Žiūrėk, kokiais dideliais dalykais jie tave kaltina”. ⁵Bet Jėzus daugiau nebeatsakinėjo, ir Pilotas labai stebėjosi. ⁶Per šventes jis paleisdavo vieną kalinį, kurio žmonės prašydavo. ⁷Tada buvo vienas kalinyš, vardu Barabas, suimtas kartu su maištininkais, kurie sąmyšio metu buvo nužudę žmogų. ⁸Susirinkusi minia pradėjo prašyti to, ką visuomet Pilotas darydavo. ⁹Pilotas prabilo: “Ar norite, kad jums paleisčiau žydų karalių?” ¹⁰Mat jis žinojo, kad aukštieji kunigai jį buvo įskundę iš pavydo. ¹¹Tačiau aukštieji kunigai sukurstė žmones reikalauti, kad verčiau paleistų jiems Barabą. ¹²Tada Pilotas vėl kreipėsi į juos: “O ką man dary-

14,55: Jėzų pasmerkė mirti žydų aukščiausiojo teismo taryba, arba sinedrija.

14,63: Suplėšyti drabužius ant savęs – didžiausio pasipiktinimo mostas. Kajafas taip daro, nes

Jėzus paskelbė save Dievu.

14,71: Petras ne juokais išsigando: juk buvo švaistęsis su kalaviju Getsemanėje.

ti su žydų karaliumi?”¹³ Tie ėmė šaukti: “Ant kryžiaus jį!”¹⁴ Pilotas dar klausė: “O ką gi pikta jis yra padaręs?” Tuomet jie pradėjo dar garsiau rėkti: “Ant kryžiaus jį!”¹⁵ Norėdamas įsiteikti miniai, Pilotas paleido Barabą, o Jėzų nuplaskdino ir atidavė nukryžiuoti.

Patyčios ir nukryžiovimas [Mt 27,27-44; Lk 23,26. 33-37; Jn 19,17-24]¹⁶ Kareiviai nusivedė Jėzų į rūmų kiemą, tai yra pretorijų, ir ten sušaukė visą kuopą.¹⁷ Jie apvilko jį purpuriniu apsiaustu, nupynę uždėjo jam erškėčių vainiką¹⁸ ir pradėjo jį sveikinti: “Sveikas, žydų karaliau!”¹⁹ Jie daužė jam galvą nendrine lazda, spjaudė ir priklaupdami neva garbino jį.²⁰ Pristryčioję nuvilko jam purpurinį apsiaustą ir apvilko jo paties drabužiais.

Tuomet [kareiviai] išvedė Jėzų nukryžiuoti.²¹ Jie privertė vieną grįžtantį iš laukų praeivį – Simoną Kirėnietį, Aleksandro ir Rufo tėvą – panėšėti jo kryžių.²² Taip jie nuvedė Jėzų į Golgotos vietą; išvertus tai reiškia: “Káukolės vieta”.²³ Ten davė jam mira atmiešto vyno, bet jis negėrė.²⁴ Tuomet prikalė jį prie kryžiaus ir pasidalijo jo drabužius, mesdami burtą, kas kuriam turi tekti.²⁵ Buvo trečia valanda, kai jį nukryžiojo.²⁶ Taip pat buvo užrašytas jo kaltinimas: “Žydų karalius”.²⁷ Kartu su juo nukryžiojo du plėšikus: vieną iš dešinės, kitą iš kairės. (28)

29 Praeiviai užgauliojo Jėzų, kraipydami galvas ir sakydami: “Še tau, kuris sugriauini šventyklą ir per tris dienas ją atstatai.”³⁰ Gelbėkis pats, nuženkn nuo kry-

žiaus!”³¹ Taip pat tyčiojosi aukštieji kunigai su Rašto aiškintojais, kalbėdami tarp savęs: “Kitus gelbėdavo, o pats negali išsigelbėti.”³² Mesijas, Izraelio karalius, tegu dabar nužengia nuo kryžiaus, kad pamatytume ir įtikėtume”. Jį plūdo ir kartu nukryžiuotieji.

Jėzaus mirtis [Mt 27,45-56; Lk 23,44-49; Jn 19,25. 28-30]³³ Šeštai valandai atėjus, visą kraštą apgaubė tamsa iki devintos valandos.³⁴ Devintą valandą Jėzus garsiai sušuko: Eloi, Eloi, lemá sabachtáni? Tai reiškia: Mano Dieve, mano Dieve, kodėl mane apleidai?!³⁵ Kai kurie ten stovintys išgirdę sakė: “Matai, jis šaukiasi Elijo”.³⁶ Tada vienas nubėgęs primirkė kempinę *perrūgusio vyno*, užmovė ją ant nendrės ir padavė jam gerti, tardamas: “Palaukite, pažiūrėsime, ar ateis Elisas jo nuimti”.³⁷ Bet Jėzus, garsiai sušukęs, atidavė dvasią.

38 Tuo metu šventyklos uždanga perplyšo į dvi dalis nuo viršaus iki apačios.³⁹ Šimtinininkas, stovėjęs priešais ir matęs, kaip jis šaukdamas mirė, tarė: “Iš tikro šitas žmogus buvo Dievo Sūnus!”

40 Ten buvo moterų, kurios žiūrėjo iš tolo; tarp jų Marija Magdalietė, Marija – Jokūbo Jaunesniojo ir Jozės motina – ir Salomė.⁴¹ Kai Jėzus dar buvo Galilėjoje, jos jį lydėjo ir jam tarnavo. Taip pat ten buvo daug kitų, kartu su juo atvykusių į Jeruzalę.

Nuėmimas nuo kryžiaus ir palaidojimas [Mt 27,57-61; Lk 23,50-55; Jn 19,38-42]⁴² Jau vakarui atėjus (kadangi

15,21: Aleksandras ir Rufas, spėjama, buvo žinomi Romos tikintiesiems, kuriems Morkus skyrė savo evangeliją.

15,25: Trečia valanda – 9 val. ryto arba visas laikas nuo 9 iki 12 val. Iš Mt 27,45-46 ir Lk 23,44 matyti, kad Jėzus buvo nukryžiuotas vidurdienį, o mirė apie 3 val. popiet.

15,28: Tik kai kurie rankraščiai: *Taip išsipildė Rašto žodis: 'Jis buvo priskaitytas prie piktadarių'.*

15,34: *Eloi...* – šie žodžiai yra aramėjiški.

15,36: *Perrūgusio vyno*, arba *acto*.

15,37: *Atidavė dvasią*, t.y. mirė.

15,38: Perplyšo šventyklos uždanga – ženklas, kad pasibaigė Senojo Testamento laikai.

buvo Prisirengimas, arba šabo išvakarės),⁴³ atvyko Juozapas iš Arimatėjos, garbingas teismo tarybos narys, kuris irgi laukė Dievo karalystės. Jis drąsiai nuėjo pas Pilotą ir paprašė Jėzaus kūno.⁴⁴ Pilotas nustebęs, argi jau būtų miręs? Jis pasišaukė šimtininką ir paklausė, ar Jėzus jau miręs.⁴⁵ Patyręs tai iš šimtininko, jis atidavė Juozapui kūną.⁴⁶ Šis nupirko drobulę, nūmė Jėzų nuo kryžiaus, įvyniojo į drobulę, paguldė jį kapo rūsyje, kuris buvo iškaltas uoloje, ir užritino angą akmeniu.⁴⁷ Marija Magdalietė ir Marija, Jozės motina, matė, kur jis buvo palaidotas.

16 Prisikėlimas [Mt 28,1-8; Lk 24,1-12; Jn 20,1-10] ¹Šabui praėjus, Marija Magdalietė, Marija, Jokūbo motina, ir Salomė nusipirko kvėpalų, kad nuėjusios galėtų Jėzų patepti.

2 Labai anksti, pirmąją savaitės dieną, jos ateina saulei tekant prie kapo.³ Jos kalbėjosi tarp savęs: “Kas mums nuritins akmenį nuo kapo angos?”⁴ Bet, pažvelgusios iš arčiau, pamatė, kad akmuo nuristas. O buvo jis labai didelis.⁵ Įėjusios į kapo rūšį, išvydo dešinėje sėdintį jaunuolį baltais drabužiais ir nustėro.⁶ Bet jis joms tarė: “Nenusigąskite! Jūs ieškote nukryžiuotojo Jėzaus Nazareno. Jis prisikėlė, jo čia nebėra. Štai vieta, kur jį buvo paguldę.⁷ Eikite, pasakykite jo mokiniams ir Petriui: jis eina pirma jūsų į Galilėją. Tenai jį pamatysite, kaip jis yra jums sakęs”.⁸ Jos išėjo ir skubiai nubėgo nuo kapo, nes jas

buvo pagavęs drebulys ir siaubas. Persigandusios jos niekam nieko nesakė.

Pabaiga [Mt 28,18-20; Lk 24,13-53; Jn 20,19-23; Apd 1,4-14] ⁹Prisikėlęs anksti rytą, pirmąją savaitės dieną, Jėzus pirmiausia pasirodė Marijai Magdalietei, iš kurios buvo išvaręs septynis demonus.¹⁰ Ji nuėjusi pranešė jo bičiuliams, kurie gedėjo ir verkė.¹¹ Tie, išgirdę, kad jis gyvas ir kad ji pati jį mačiusi, netikėjo.¹² Paskui Jėzus pasirodė dviem iš jų kelyje į kaimą, tačiau kitokiu pavidalu.¹³ Ir šitie sugrįžę paskelbė visiems kitiems, bet ir jais anie netikėjo.¹⁴ Galop pasirodė visiems Vieniulikais, kai jie sėdėjo už stalo; priekaištavo jiems už netikėjimą ir širdies kietumą, kad netikėjo tais, kurie buvo matę jį prisikėlusį.

15 Ir jis tarė jiems: “Eikite į visą pasaulį ir skelbkite Evangeliją visai kūrinijai.¹⁶ Kas įtikės ir pasikrikštys, bus išgelbėtas, o kas netikės, bus pasmerktas.¹⁷ Kurie įtikės, tuos lydės ženklai: mano vardu jie išvarinės demonus, kalbės naujomis kalbomis,¹⁸ ims plikomis rankomis gyvates ir, jei išgertų mirštamų nuodų, jiems nepakenks. Jie dės rankas ant ligonių, ir tie pasveiks”.¹⁹ Baigęs jiems kalbėti, Viešpats Jėzus buvo paimtas į dangų ir atsisėdo Dievo dešinėje.²⁰ O jie iškeliavę visur skelbė žodį, Viešpačiui drauge veikiant ir jų žodžius patvirtinant ženklais, kurie juos lydėjo.

16,2: Morkus pasakoja labai glaustai: turėtų būti: *Labai anksti... išėjo ir saulei tekant atėjo prie kapo.*

16,8: Ir čia Morkus kalba glaustai, tenusako pirmąjį moterų išgąstį ir neprideda, jog, jam praėjus, jos viską papasakojo apaštalams.

16,9-20: Pabaigos stilius skiriasi nuo visos Mk evangelijos stiliaus ir dauguma senųjų rankraščių jos neturi. Galbūt paskutinis Morkaus rankraščio lapas žuvo, ir evangelijų perrašinėtojai I ar II a.

užpildė jo vietą prisikėlusio Kristaus pasirodymų santrauka. Bažnyčia šią pabaigą visuomet laikė kanoniška, t.y. priklausančia Šventajam Raštui.

Kai kuriuose rankraščiuose po 8 eil. pateikiama tokia trumpa pabaiga: *Visa, kas buvo pasakyta, jos trumpai papasakojo Petro bendrams. Paskui ir pats Jėzus nuo saulėtekio iki saulėlydžio krašto per juos skelbė šventą ir nenykstantą amžinojo išganymo žinią. Amen.*

EVANGELIJA
PAGAL LUKĄ

Trečiosios evangelijos ir Apaštalų darbų knygos pirmosios eilutės, dedikacijos tam pačiam asmeniui rodo, jog tai – vieno autoriaus kūriniai. Padavimas ir NT byloja, kad jis buvo iš pagonių kilęs krikščionis, gydytojas Lukas. Jis yra buvęs Pauliaus kelionių palydovas (žr. Apd 10,17; 20,4-16 ir kt) ir globojęs jį kalinamą (žr. Apd 28,14; Kol 4,14; 2 Tim 4,11).¹ Teksto analizė patvirtina, kad autorius yra susipažinęs su gydymo mokslu, tiksliai vartoja ano meto medicinos terminus.

Mt ir Mk knygos turi aiškiai praktinį bendruomeninį pobūdį, o Lk knyga – žymus literatūrinis kūrinys, graikų kalbos stiliumi ir kompozicija rodantis, kad autorius buvo išsilavinęs graikas. Apie tai yra kalbėjęs dar Jeronimas: “Lukas, antiochietis gydytojas, kaip jo raštai rodo, gerai mokėjo graikų kalbą <...> ir parašė evangeliją” (De vir. inl.). Lukas vengia hebrajiškų ir aramėjiškų žodžių, pakeičia juos graikiškais. Savo evangelijoje jis ne tik remiasi Senojo Testamento vertimo į graikų kalbą pavyzdžiais, bet kartais seka ir graikų klasikais. Vis dėlto Lukas aiškiai siekė, kad jo veikalas būtų pirmiausia religinio pobūdžio, todėl kai kurios jo dalys išpintos ST teksta ir dvelkia semitiniais šaltiniais. Jis naudoja Morkaus evangeliją, šaltiniu Q ir kitais dokumentais, apie kuriuos užsimena savo prologe. Ypač brangios Lk užfiksuotos žinios apie Švč. Mergelę Mariją ir Jėzaus vaikystės metus.

Luko evangelijos tikslai išdėstyti pirmose evangelijos eilutėse. Jis trokšta, kad jo skaitytojas įsitikintų tikrumu mokslo, kurio Bažnyčia moko savo vaikus (žr. Lk 1,4). Evangelijos turinys taikomas ir pagonių pasauliui, kuriam jis skelbia Kristaus gerąją naujieną graikiškojo humanizmo kalba. Lukui ypač rūpi universalus krikščionybės pobūdis, jos paskirtis ne vien žydų tautai, bet visai žmonijai. Jis pabrėžia vidinę žmogaus vertę, Jėzaus gailestingumą nusidėjėliams. Todėl tik Luko evangelijoje randame nuostabius pasakojimus apie sūnų palaidūną ir gerąjį plėšiką.

Luko evangelijai būdingas optimizmas, tikėjimas Bažnyčios pergale pasaulyje. Išganymo džiaugsmas skamba puikiuose himnuose “Benedictus”, “Magnificat”, “Gloria in excelsis”, “Nunc dimittis” (1,68-79; 1,47-55; 2,14; 2,29-32). Giedra ir evangelijos pabaiga. Jėzui įžengus į dangų, mokiniai, “didelio džiaugsmo kupini, sugrįžo į Jeruzalę” (Lk 24,52).

1: Plg. A. Wikenhauser. *Op. cit.*, p. 152.

1 Prologas ¹Daugelis jau yra mėginę išdėstyti raštu pasakojimą apie buvusius pas mus įvykius, ²kaip mums perdavė nuo pradžios savo akimis mačiusieji ir buvusieji žodžio tarnai. ³Taip pat ir aš, rūpestingai viską nuo pradžios ištyręs, nusprendžiau surašyti tau, garbingasis Teofiliau, sutvarkytą pasakojimą, ⁴kad įsitikintum tikrumu mokslo, kurio esi išmokytas.

JONO KRIKŠTYTOJO IR JĖZAUS GIMIMAS, JŲ JAUNYSTĖ

Apieškimas Zacharijui ⁵Judėjos karaliaus Erodo dienomis gyveno kunigas, vardu Zacharijas, iš Abijo skyriaus. Jis turėjo žmoną, vardu Elzbieta, iš Aarono vaikaičių. ⁶Abu jie buvo teisūs Dievo akyse ir nepriekaištingai vykdė visus Viešpaties įsakymus bei nuostatus. ⁷Juodu neturėjo vaikų, nes Elzbieta buvo nevaisinga ir abu sulaukė senyvo amžiaus.

⁸Kartą Zacharijas ėjo pagal skyriaus eilę Dievo tarnystės pareigas, ir, pagal kunigų paprotį, ⁹burtu teko jam įžengti į Viešpaties šventovės vidų ir aukoti smilkalus. ¹⁰Smilkymo valandą lauke meldėsi visa tauta.

¹¹Tuomet jam pasirodė Viešpaties angelas, stovintis smilkalų aukuro dešinėje. ¹²Pamatęs jį, Zacharijas sumišo, ir išgąstis pagavo jį. ¹³Bet angelas jam tarė: „Nebijok, Zacharijau, tavo prašymas išklaustas. Tavo žmona Elzbieta pagimdys tau sūnų, o tu jį praminsi Jonu. ¹⁴Tau bus džiaugsmas ir paguoda, ir daugelis džiaug-

sis jo gimimu, ¹⁵nes jis bus didis Viešpaties akyse. Jis negers vyno ir jokių svai galų. Iš pat motinos iščių jis bus kupinas Šventosios Dvasios ¹⁶ir daugybę Izraelio sūnų atvers į Viešpatį, jų Dievą. ¹⁷Su Elijo dvasia ir galybe jis žengs pirma Viešpaties, *kreipdamas tėvų širdis į vaikus* ir įkvėpdamas neklusniems teisiųjų nusiteikimą, kad prirengtų Viešpačiui tobulą tautą”.

¹⁸Tada Zacharijas tarė angelui: „Kaip aš tai patirsiu? Aš gi jau senis, ir mano žmona nebejauna”. ¹⁹Angelas jam atsakė: „Aš esu Gabrielius, stovintis Dievo aki-vaizdoje. Esu atsiųstas kalbėti su tavimi ir pranešti tau šią linksmą žinią. ²⁰Štai tu tapsi nebylys ir negalėsi kalbėti iki tos dienos, kurią tai įvyks, nes nepatikėjai mano žodžiais, kurie išsipildys savo metu”. ²¹Tuo tarpu žmonės laukė Zacharijo ir stebėjosi, kad jis taip ilgai užtrunka šventykloje. ²²Išėjęs jis negalėjo prakalbėti, ir jie suprato, kad jis turėjęs šventykloje regėjimą. Jis aiškinosi jiems ženklais ir pasiliko nebylys.

²³Tarnystės dienoms pasibaigus, jis sugrįžo namo. ²⁴Praslinkus kiek laiko, jo žmona Elzbieta tapo nėščia ir penkis mėnesius slėpėsi, sakydama: ²⁵“Tai Viešpats man davė; jis dabar teikėsi atimti mano pažeminimą žmonių akyse”.

Apieškimas Marijai ²⁶Šeštame mėnesyje angelas Gabrielius buvo Dievo pasiųstas į Galilėjos miestą, kuris vadinasi Nazaretas, ²⁷pas mergelę, sužadėtą su vyru, vardu Juozapas, iš Dovydo namų; o mergelės vardas buvo Marija. ²⁸Atėjęs pas

1,2: Žodžio tarnai (Evangelijos tarnai) – garbingas apaštalų titulas.

1,5-2,52: Pirmuosiuose dviejuose Lk skyriuose randame labai seno žodinio pavavimo medžiagą, kurioje daug semitizmų, gausūs ST atgarsiai ir visas pasakojimas kupinas Mesijo laukimo. Tiek stilius, tiek turinys leidžia manyti, kad ir šis pasakojimas bus atėjęs iš pačios Jėzaus Motinos

Marijos lūpų.

1,25: ST-e nevaisingumas buvo laikomas didele gėda ir Dievo bausme (žr. Pr 30,23; 1 Sam 1,5-8; 2 Sam 6,23; Oz 9,11).

1,28: Kai kurie rankraščiai prideda: *Tu labiausiai palaiminta iš visų moterų*, bet tie žodžiai priklauso Elzbietos pasveikinimui (žr. 1,42).

ją, angelas tarė: “Sveika, malonėmis apdovanotoji! Viešpats su tavimi!” ²⁹Išgirdusi šiuos žodžius, ji sumišo ir galvojo sau, ką reiškia toks sveikinimas. ³⁰O angelas jai tarė: “Nebijok, Marija, tu radai malonę pas Dievą!

³¹ Štai tu pradėsi iščiose
ir pagimdysi sūnų,
kurį pavadinsi Jėzumi.

³² Jisai bus didis ir vadinsis
Aukščiausiojo Sūnus.
Viešpats Dievas duos jam
jo tėvo Dovydo sostą;

³³ jis viešpataus Jokūbo namuose
per amžius,
ir jo viešpatavimui nebus galo”.

³⁴ Marija paklausė angelą: “Kaip tai įvyks, jeigu aš nepažįstu vyro?” ³⁵ Angelas jai atsakė:

“Šventoji Dvasia nužengs ant tavęs,
ir Aukščiausiojo galybė pridengs
tave savo šešėliu;
todėl ir tavo kūdikis bus šventas
ir vadinamas Dievo Sūnumi.

³⁶ Antai tavoji giminaitė Elzbieta pradėjo sūnų senatvėje, ir šis mėnuo yra šeštas tai, kuri buvo laikoma nevaisinga, ³⁷nes *Dievui nėra negalimų dalykų*”. ³⁸Tada Marija atsakė: “Štai aš Viešpaties tarnaitė, tebūna man, kaip tu pasakei”. Ir angelas pasitraukė.

Marijos apsilankymas pas Elzbietą ³⁹Tomis dienomis Marija susiruošusi skubiai iškeliavo į Judėjos kalnyno miestą. ⁴⁰Ji nuėjo į Zacharijo namus ir pasveikino Elzbietą. ⁴¹Vos tik Elzbieta išgirdo

Marijos sveikinimą, jos iščiose šoktelėjo kūdikis, o pati Elzbieta pasidarė kupina Šventosios Dvasios. ⁴²Ji balsiai sušuko: “Tu labiausiai palaiminta iš visų moterų ir palaimintas tavo iščių vaisius! ⁴³Iš kur man ta garbė, kad mano Viešpaties motina aplanko mane?! ⁴⁴Štai vos tik tavo pasveikinimo garsas pasiekė mano ausis, šoktelėjo iš džiaugsmo kūdikis mano iščiose. ⁴⁵Laiminga įtikėjusi, jog išsipildys, kas Viešpaties jai pasakytą”.

Marijos giesmė ⁴⁶O Marija prabilo:

⁴⁷ “*Mano siela šlovina Viešpatį,
mano dvasia džiaugiasi Dievu,
savo Gelbėtoju,*

⁴⁸ *nes jis pažvelgė į nuolankią
savo tarnaitę.*

Štai nuo dabar palaiminta mane
vadins visos kartos,

⁴⁹ nes didžių dalykų padarė
man Viešpats,
ir šventas yra jo vardas!

⁵⁰ Jis maloningas iš kartos į kartą
tiems, kurie jo klauso.

⁵¹ Jis parodo savo rankos galybę
ir išsklaido išdidžios širdies žmones.

⁵² Jis numeta galiūnus nuo sostų
ir išaukština mažuosius.

⁵³ Alkstančius gėrybėmis apdovanoja,
turtuolius tuščiomis paleidžia.

⁵⁴ Jis ištiesė pagalbos ranką savo
tarnui Izraeliui,

kad minėtų jo gailėstingumą,

⁵⁵ kaip buvo žadėjęs mūsų protėviams –
Abraomui ir jo palikuonims
per amžius”.

1,34: Šis klausimas susižadėjusios lūpose rodo, kad Marija ir Juozapas buvo pasiryžę gyventi nekaltybės gyvenimą. Tai Šventoji Dvasia jiems įkvėpė tokį norą ir pasiryžimą.

1,39: Manoma, kad tas miestas – tai dabartinis Ain Karimas, už 7 km į vakarus nuo Jeruzalės. Iš Nazareto į Jeruzalę yra apie 130 km kelio.

1,47-55: Ši Marijos giesmė (*Magnificat*) labai ar-

tima ST pranašo ir teisėjo Samuelio motinos Onos giesmei (žr. 1 Sam 2,1-10), kuria ta dėkoja Dievui už ilgai lauktą kūdikį ir pabrėžia, jog Dievas išaukština nuolankiuosius. Atskiri *Magnificat* posakiai labai primena psalmių poeziją.

1,54: *Kad minėtų jo gailėstingumą* arba *prisiminęs savo gailėstingumą*.

56 Marija prabuvo pas Elzbieta apie tris mėnesius, o paskui sugrįžo į savo namus.

Jono Krikštytojo gimimas ir vardo jam suteikimas ⁵⁷Elzbietai atėjo metas gimdyti, ir ji susilaukė sūnaus. ⁵⁸Jos kaimynai ir giminės, išgirdę, kokią didžią malonę suteikė jai Viešpats, džiaugėsi kartu su ja.

59 Aštuntą dieną jie susirinko berniuko apipjaustyti ir norėjo jį pavadinti tėvo vardu – Zachariju. ⁶⁰Motina pasipriešino: “O, ne! Jis vadinsis Jonas”. ⁶¹Kiti jai sakė: “Bet niekas tavo giminėje neturi šito vardo”. ⁶²Jie ženklais paklausė tėvą, kaip jis norėtų pavadinti kūdikį. ⁶³Šis, pareikalavęs rašomosios lentelės, užrašė: “Jo vardas – Jonas”. Visi stebėjosi. ⁶⁴Tuo pat atsivėrė jo lūpos, atsirišo liežuvis, ir jis ėmė kalbėti šlovindamas Dievą. ⁶⁵Visus kaimynus apėmė baimė, ir po visą Judėjos kalnyną sklido kalbos apie šiuos įvykius. ⁶⁶Visi girdėjusieji dėjosi tai į širdį ir klausinėjo: “Kaip manai, kas bus iš to vaiko?” Jį tikrai globojo Viešpaties ranka.

Zacharijo giesmė ⁶⁷Kūdikio tėvas Zacharijas tapo kupinas Šventosios Dvasios ir ėmė pranašauti:

⁶⁸ “Šlovė Viešpačiui, Izraelio Dievui,
kad aplankė savo tautą ir atnešė
jai išvadavimą.

⁶⁹ Jis pažadino gelbėtoją mums galingą
savo tarno Dovydo namuose,

⁷⁰ kaip nuo senų senovės buvo skelbęs

savo šventųjų pranašų
lūpomis,

⁷¹ jog mus išgelbės nuo priešų
ir iš rankos tų, kurie mūsų
nekenčia.

⁷² Tuo jis rodo mūsų protėviams
gailėstingumą
ir atsimena savo šventąją sadorą –

⁷³ priesaiką, duotą mūsų tėvui
Abraomui,

jog leis mums,

⁷⁴ išvaduotiems iš priešų rankos,
be baimės jam tarnauti

⁷⁵ per visą gyvenimą
šventumu ir teisumu jo akyse. –

⁷⁶ O tu, vaikeli, būsi vadinamas
Aukščiausiojo pranašu,
nes tu eisi *pirma Viešpaties jam
kelio nutiesti*;

⁷⁷ tu mokysi jo žmones pažinti
išganymą
iš nuodėmių atleidimo.

⁷⁸ Dėl širdingiausio mūsų Dievo
gailėstingumo
mus aplankė šviesa iš aukštybių,

⁷⁹ kad apšviestų tūnančius tamsoje
ir mirties ūksmėje,
*kad mūsų žingsnius pakreiptų į
ramybės kelią*”.

Jono jaunystė ⁸⁰O kūdikis augo ir jo dvasia tvirtėjo. Jis gyveno dykumoje iki pat savo viešo pasirodymo Izraeliui dienos.

2 Jėzaus gimimas ir vardo jam suteikimas ¹Anomis dienomis iš-

1,59: Jie, t.y. kaimynai ir giminės.

1,68-79: Zacharijo giesmė (*Benedictus*), nors nėra sudaryta iš ST pranašysčių ir psalmių citatų, vis dėlto yra joms labai gimininga. Pirmoji jos dalis (1,68-75) – padėka Dievui, globojusiam išrinktąją tautą praėjusiais amžiais. Antroji dalis – ateities vizija, kurioje skelbiama Jono Krikštytojo ir Jėzaus išganinga veikla.

2,1-2: Imperatorius Augustas viešpatavo nuo 30 m. prieš Kr. iki 14 m. po Kr. Gyventojai būda-

vo surašinėjami mokesčių reikalui. Kalbamąjį surašymą Palestinoje, regis, bus atlikęs Sirijos valdytojas Sencijus Saturninas apie 6-8 m. prieš Kr. Lukas mini Kviriną, labiausiai žinomą iš antrojo surašymo 6-7 m. po Kr. – Mūsų eros skaičiavimas, atliktas VI a. vienuolio Dionizo Mažojo, yra pavėluotas maždaug 7 m., t.y. Jėzus iš tiesų yra gimęs 6-7 m. prieš mūsų erą, ir, pvz., 1987 m. iš tikro yra 1994-iejį nuo Jėzaus gimimo. Mat Dionizas, griežtai laikydamasis 30 metų amžiaus Jė-

ėjo ciesoriaus Augusto įsakymas surašyti visus valstybės gyventojus. ²Toks pirmasis surašymas buvo padarytas Kvirinui valdant Siriją. ³Taigi visi keliavo užsirašyti, kiekvienas į savo miestą. ⁴Taip pat ir Juozapas ėjo iš Galilėjos miesto Nazareto į Judėją, į Dovydo miestą, vadinamą Betliejumi, nes buvo kilęs iš Dovydo namų ir giminės. ⁵Jis turėjo užsirašyti kartu su savo sužadėtine Marija, kuri buvo nėščia. ⁶Jiems tenai esant, prisitartino metas gimdyti, ir ji pagimdė savo pirmgimį sūnų, ⁷suvystė jį vystykiais ir paguldė ēdžioje, nes jiems nebuvo vietos užeigoje.

⁸Toje apylinkėje nakvojo laukuose piemenys ir, pakaitomis budėdami, sergėjo savo bandą. ⁹Jiems pasirodė Viešpaties angelas, ir juos nutvieskė Viešpaties šlovės šviesa. Jie labai išsigando, ¹⁰bet angelas jiems tarė: „Nebijokite! Štai aš skelbiu jums didį džiaugsmą, kuris bus visai tautai. ¹¹Šiandien Dovydo mieste jums gimė Išganytojas. Jis yra Viešpats Mesijas. ¹²Ir štai jums ženklas: rasite kūdikį, suvystytą vystykiais ir paguldytą ēdžioje”. ¹³Ūmai prie angelo atsirado gausi dangaus kareivija. Ji garbino Dievą, giedodama: ¹⁴“Garbė Dievui aukštybėse, o žemėje ramybė jo mylimiems žmonėms!”

¹⁵Kai angelai nuo jų pakilo į dangų, piemenys kalbėjo vieni kitiems: „Bėkime į Betliejų pažiūrėti, kas ten įvyko, ką Viešpats mums paskelbė”. ¹⁶Jie nusiskubino ir rado Mariją, Juozapą ir kūdikį, paguldytą ēdžioje. ¹⁷Išvydę jie apsakė, kas

jiems buvo pranešta apie šitą kūdikį. ¹⁸O visi žmonės, kurie girdėjo, stebėjosi pie-
menų pasakojimu. ¹⁹Marija dėmėjosi visus šiuos dalykus ir svarstė juos savo širdyje. ²⁰Piemenys grįžo atgal, garbindami ir šlovindami Dievą už visa, ką buvo girdę ir matę, kaip jiems buvo paskelbta.

²¹Praslinkus aštuonioms dienoms, kai reikėjo apipjaustyti berniuką, jam buvo duotas Jėzaus vardas, kurį angelas buvo nurodęs dar prieš jo pradėjimą išsiose.

Jėzaus paaukojimas šventykloje

²²Pasibaigus Mozės Įstatymo nustatytoms apsivalymo dienoms, [Juozapas ir Marija] nunešė kūdikį į Jeruzalę paaukoti Viešpačiui, ²³– kaip parašyta Viešpaties Įstatyme: *Kiekvienas pirmgimis berniukas bus pašvęstas Viešpačiui*, – ²⁴ir duoti auką, kaip pasakyta Viešpaties Įstatyme: *Porą purplelių arba du balandžiukus*.

²⁵Jeruzalėje gyveno žmogus, vardu Simeonas. Jis buvo teisas ir dievobaimingas vyras, laukiantis Izraelio paguodos, ir Šventoji Dvasia buvo su juo. ²⁶Jam buvo Šventosios Dvasios apreikšta, kad jis nemirsiąs, kol pamatysiąs Viešpaties Mesiją. ²⁷Šventosios Dvasios paragintas, jis atėjo dabar į šventyklą. Įnešant gimdytojams kūdikį Jėzų, kad pasielgtų, kaip Įstatymas reikalauja, ²⁸Simeonas jį paėmė į rankas, šlovino Dievą ir sakė:

Simeono giesmė

²⁹ “Dabar gali, Valdove,
kaip buvai žadėjęs,
leisti savo tarnui ramiai iškelti,

zaus krikšto laikui, apskaičiavo, kad Jėzus gimęs 753 m. nuo Romos įkūrimo, o tikrieji jo gimimo metai – 746 ar 747-ieji nuo Romos įkūrimo. 2,2: *Toks pirmasis...* arba *Tai buvo pirmesnis surašymas už tą, kuris įvyko Kvirinui valdant Siriją* (žr. M. Zerwick. *Graecitas biblica*. – Romae, 1949, p. 35-36). 2,4: Betliejus yra už 8 km į pietus nuo Jeruzalės. Tai gimtasis Dovydo miestelis.

2,6: Pirmgimiai buvo Dievo nuosavybė ir turėjo ypatingas teises, todėl ir vienturčiai vadinami pirmgimiais.

2,14: Plg. Iz 57,19. – Iš originalo teksto matyti, kad Kristaus gimimo ramybė labiau yra Dievo dovana negu žmonių nuopelnas, todėl *ramybė jo mylimiems žmonėms* tiksliau negu *ramybė geros valios žmonėms*.

30 nes mano akys išvydo Tavo
išgelbėjimą,
31 kurį tu prirengi visų tautų
akivaizdoje:
32 šviesą pagonims apšviesti
ir tavosios Izraelio tautos garbę”.

Simeono pranašystė ³³Kūdikio tėvas ir motina stebėjosi tuo, kas buvo apie jį kalbama. ³⁴O Simeonas palaimino juos ir tarė motinai Marijai: “Štai šis skirtas daugelio Izraelyje nupuolimui ir atsikėlimui. Jis bus prieštaravimo ženklas, – ³⁵ir tavo pačios sielą pervers kalavijas, – kad būtų atskleistos daugelio širdžių mintys”.

Onos pranašystė ³⁶Ten buvo ir pranašė Ona, Fanuelio duktė iš Asero giminės. Ji buvo visiškai susenusi. Po mergystės ji išgyveno septynerius metus su vyru, ³⁷o paskui našlaudama sulaukė aštuoniasdešimt ketverių metų. Ji nesitraukdavo iš šventyklos, tarnaudama Dievui per dienas ir naktis pasninkais bei maldomis. ³⁸Ir ji, tuo pat metu priėjusi, šlovino Dievą ir kalbėjo apie kūdikį visiems, kurie laukė Jeruzalės išvadavimo.

Jėzaus jaunystė ³⁹Atlikę visa, ko reikalavo Viešpaties Įstatymas, jie sugrįžo į Galilėją, į savo miestą Nazaretą. ⁴⁰Vaikelis augo ir stiprėjo; jis darėsi pilnas išminties, ir Dievo malonė buvo su juo.

41 Jo gimdytojai kasmet eidavo į Jeruzalę švęsti Velykų. ⁴²Kai Jėzui sukako

dvylika metų, šventės papročiu jie nuvyko į Jeruzalę. ⁴³Išskilmėms pasibaigus ir jiems grįžtant atgal, vaikas Jėzus pasiliko Jeruzalėje, bet gimdytojai to nepastebėjo. ⁴⁴Manydami jį esant keleivių būryje, jie nuėjo dienos kelią, paskui pradėjo ieškoti jo tarp giminių bei pažįstamų. ⁴⁵Nesuradę grįžo jo beieškodami į Jeruzalę.

46 Pagaliau po trijų dienų rado jį šventykloje, sėdintį tarp mokytojų, besiklausantį jų ir juos beklausinėjantį. ⁴⁷Visi, kurie jį girdėjo, stebėjosi jo išmanymu ir atsakymais. ⁴⁸Pamatę jį, gimdytojai labai nustebė, ir jo motina jam tarė: “Vaikeli, kam mums taip padarei?! Štai tavo tėvas ir aš su sielvartu ieškome tavęs”. ⁴⁹O jis atsakė: “Kam gi manęs ieškojote? Argi nežinojote, kad man reikia būti savo Tėvo reikaluose?” ⁵⁰Bet jie nesuprato jo žodžių.

51 Jėzus iškeliavo su jais ir grįžo į Nazaretą. Jis buvo jiems klusnus. Jo motina laikė visus įvykius savo širdyje. ⁵²O Jėzus augo išmintimi, metais *ir malone Dievo ir žmonių akyse*.

PASIRENGIMAS VIEŠAJAI VEIKLAI

3 Jono Krikštytojo veikla [Mt 3,1-12; Mk 1,1-8; Jn 1,15-31; Mt 14,3-12, Mk 6,17-29] ¹Penkioliktasis cesoriaus Tiberijaus viešpatavimo metais, Poncijui Pi-

2,33: Evangelija vadina šv. Juozapą kūdikio Jėzaus tėvu, nes jis buvo teisėtas jo motinos Marijos vyras, pagal įstatymus buvo laikomas tėvu ir turėjo jam tėvo teises. Kad jis nebuvo natūralus Jėzaus tėvas, aiškiai sako Lk 1,36 ir Mt 1,20.

2,34: Vieni įtikės – pakils, kiti netikės – nupuls.

2,39: *Jie*, t.y. Šventoji šeima.

2,41-42: Visi žydų vyriškai nuo 13 metų buvo įpareigoti aplankyti Jeruzalės šventyklą tris kartus per metus: per Velykas, Sekmines ir Palapinių šventes.

2,49: *Tėvo reikaluose* arba *Tėvo namuose*. Šiais žodžiais dvylikametis berniukas Jėzus pasirodo turįs tikrą dieviško asmens savimone.

2,52: Teologija sako: būdama susijungusi su Dievo Žodžio asmeniu, Kristaus žmogiškoji siela nuo pat pradžios turėjo didžiausią šventumą ir tobulumą, tik viso šio tobulumo pasireiškimas augo kartu su metais...

3,1-2: Kaip ir 1,5; 2,1-3, taip ir čia Lukas nurodo aprašomųjų įvykių datą, palygindamas išgany-
mo istoriją su pasauline istorija. Penkioliktieji Tiberijaus valdymo metai apima laiką nuo 27 m.

lotui valdant Judėją, Erodiui esant Galilėjos tetrarchu, jo broliui Pilypui – Iturėjos bei Trachonitidės krašto tetrarchu, Lisaniui – Abilėnės tetrarchu, ²prie vyriausiųjų kunigų Ano ir Kajafo, pasigirdo Viešpaties žodis Zacharijo sūnui Jonui dykumoje. ³Jis apėjo visą Pajordanę, skelbdamas atsivertimo krikštą nuodėmėms atleisti, ⁴kaip parašyta pranašo Izaijo kalbų knygoje:

Tyruose šaukiančiojo balsas:

Taisykite Viešpačiui kelią!

Ištiesinkite jam takus!

- ⁵ *Kiekvienas slėnys tebūna užpiltas, kiekvienas kalnas bei kalnelis – nulygintas.*

Kreivi keliai taps tiesūs,

o duobėti – išlyginti.

- ⁶ *Ir visi žmonės išvys Dievo išgelbėjimą.*

⁷ Ateinančioms pas jį krikštytis minioms Jonas sakė: “Angių išperos, kas jus pamokė bėgti nuo besiantinančios rūstybės? ⁸Duokite tikrų atsivertimo vaisių! Ir nebandykite ramintis: ‘Juk mūsų tėvas – Abraomas’. Aš jums sakau, kad Dievas gali pažadinti Abraomui vaikų iš šitų akmenų. ⁹Štai kirvis jau prie medžio šaknų, ir kiekvienas medis, kuris neduoda gerų vaisių, bus iškirstas ir įmestas į ugnį”.

¹⁰ Minios jį klausinėjo: “Tai ką gi mums daryti?” ¹¹Jis joms sakydavo: “Kas turi dvejus marškinius, tepasidalija su neturinčiu, ir kas turi ko valgyti, tegul taip pat daro”.

¹² Ėjo ir muitininkai krikštytis ir klausė: “Mokytojau, o ką mums daryti?” ¹³Jis aiškino jiems: “Nereikalaukite daugiau, negu jums nustatyta”. ¹⁴Taip pat ir kariai klausinėjo: “O ką mums daryti?” Jis jiems sakė: “Nieko neskriauskite ir neįdavinėkite dėl pelno, tenkintės savo alga”.

¹⁵ Stiprėjant žmonių lūkesčiams ir daugeliui pradėjus spėlioti, ar čia kartais ne Mesijas, ¹⁶Jonas visiems kalbėjo: “Aš, tiesa, krikštiju jus vandeniu, bet ateina už mane galingesnis, kuriam aš nevertas atiršti kurpių dirželio. Jisai krikštys jus Šventąja Dvasia ir ugnimi. ¹⁷Jo rankoje vėtyklė: jis išvalys savo kluoną ir surinks kviečius į klėtį, o pelus sudegins neužgesinama ugnimi”. ¹⁸Dar daug kitų paraginimų jis davė tautai ir skelbė gerąją naujieną.

¹⁹ Tetrarchas Erodas, Jono baramas dėl Erodiados, savo brolio žmonos, ir dėl visų piktadarijų, kurias darė, ²⁰pridėjo prie jų dar ir tai, kad uždarė Joną į kalėjimą.

Jėzaus krikštas [Mt 3,13-17; Mk 1,9-11; Jn 1,32-34] ²¹Kai, visai tautai krikštijantis, ir Jėzus pasikrikštijęs meldėsi, atsivėrė dangus, ²²ir Šventoji Dvasia kūnišku pavidalu nusileido ant jo tarsi balandis, o balsas iš dangaus prabilo: Tu mano mylimasis Sūnus, tavimi aš gėriuosi.

Jėzaus kilmės knyga [Mt 1,1-17] ²³Jėzui buvo apie trisdešimt metų, kai jis pradėjo veikti. Jis buvo laikomas sūnumi Juozapo, sūnaus Helio, sūnaus Matato,

rudens iki 28 m. rudens. Tuo metu Jėzui galėjo būti apie 34 metus. – Poncijus Pilotas buvo Judėjos valdytoju nuo 26 iki 36 m. – Tetrarchai Erodas (Antipas) ir Pilypas buvo broliai, Erodo I Didžiojo (žr. Mt 2) sūnūs, bet ne vienos motinos. Erodas Antipas vėliau nužudė Joną Krikštytoją (žr. Mt 14,3-12), jo baramas dėl kito savo brolio, Erodo Pilypo, žmonos. – Vyriausiojo kunigo pareigas ėjo Juozapas Kajafas nuo 18 iki 36 m., bet labai įtakingai tebesireiškė jo uošvis Anas, buvęs

vyriausiuoju kunigu 6-15 m. Apskritai Kristaus laikais žydų kunigijos aukštuomenė buvo glaudžiai susijusi su Ano-Kajafo dinastija.

3,23: Kas nebuvo sulaukęs trisdešimt metų, negalėjo eiti jokių viešų pareigų. Evangelistas nurodo, kad, pradėdamas savo viešąją veiklą, Jėzus jau turėjo tiek amžiaus. Iš tiesų, kaip matėme Lk 3,1-2 paaiškinime, Jėzui tada buvo daugiau negu 30 metų.

²⁴sūnaus Levio, sūnaus Melchio, sūnaus Janajo, sūnaus Juozapo, ²⁵sūnaus Matatijo, sūnaus Amoso, sūnaus Naumo, sūnaus Heslio, sūnaus Nagajo, ²⁶sūnaus Maato, sūnaus Matatijo, sūnaus Semejino, sūnaus Josecho, sūnaus Jodos, ²⁷sūnaus Joanano, sūnaus Resos, sūnaus Zorobabelio, sūnaus Salatielio, sūnaus Nerio, ²⁸sūnaus Melchio, sūnaus Adijo, sūnaus Kosamo, sūnaus Elmadamo, sūnaus Ero, ²⁹sūnaus Jėzaus, sūnaus Eliezero, sūnaus Jorimo, sūnaus Matato, sūnaus Levio, ³⁰sūnaus Simeono, sūnaus Judo, sūnaus Juozapo, sūnaus Jonos, sūnaus Eliachimo, ³¹sūnaus Melėjo, sūnaus Menos, sūnaus Matatos, sūnaus Natano, sūnaus Dovydo, ³²sūnaus Jesės, sūnaus Jobedo, sūnaus Boazo, sūnaus Salos, sūnaus Naasono, ³³sūnaus Aminadabo, sūnaus Admino, sūnaus Arnio, sūnaus Esromo, sūnaus Faro, sūnaus Judo, ³⁴sūnaus Jokūbo, sūnaus Izaoko, sūnaus Abraomo, sūnaus Taros, sūnaus Nachoro, ³⁵sūnaus Serucho, sūnaus Ragaujo, sūnaus Faleko, sūnaus Ebero, sūnaus Salos, ³⁶sūnaus Kainamo, sūnaus Arfaksado, sūnaus Semo, sūnaus Nojaus, sūnaus Lamecho, ³⁷sūnaus Matūzaliao, sūnaus Henocho, sūnaus Jareto, sūnaus Maleleelio, sūnaus Kainamo, ³⁸sūnaus Eno, sūnaus Seto, sūnaus Adomo, kuris buvo Dievo.

4 Gundymai dykumoje [Mt 4,1-11 Mk 1,12-13] ¹Kupinas Šventosios Dvasios Jėzus grįžo nuo Jordano, ir Dvasia jį vedžiojo po dykumą ²keturiasdešimt dienų, ir jis buvo velnio gundomas. Jis nieko nevalgė per tas dienas ir, joms pasibaigus, buvo alkanas. ³Tuomet velnias jam tarė: “Jei tu Dievo Sūnus, liepk šitam akmeniui pavirsti duona”. ⁴Jėzus jam atsakė: “Parašyta: *Žmogus gyvas ne viena duona.*”

⁵Tada velnias, pavėdėjęs jį aukščiau, viena akimirka parodė jam visas pasaulio karalystes ⁶ir tarė: “Duosiu tau visą jų valdžią ir didybę; jos man atiduotos, ir kam noriu, tam jas dovanuju. ⁷Taigi, jei parpuolęs ant žemės pagarbinsi mane, visa bus tavo”. ⁸O Jėzus jam atsakė: “Parašyta:

*Viešpatį, savo Dievą, tegarbink
ir jam vienam tetarnauk!*”

⁹Dar nusivedė jį velnias į Jeruzalę, pastatė ant šventyklos šelmens ir tarė: “Jei tu Dievo Sūnus, pulk nuo čia žemyn, ¹⁰nes parašyta:

Jis palieps savo angelams sergėti tave ir dar:

¹¹*Jie nešios tave ant rankų,
kad neužsigautum kojos į akmenį.*”

¹²Jėzus jam atkirto: “Pasakyta:
Negundyk Viešpaties, savo Dievo!”

3,23-38: Lk pateikia skirtingą nuo Mt Kristaus genealogijos (kilmės knygos) variantą. Pasak Mt, Jėzaus motinos vyras Juozapas yra Jokūbo sūnus, pasak Lk – Helio sūnus. Šv. Augustinas († 430 m.) ir daug kitų Bažnyčios mokslininkų ši dvilypumą aiškina taip: Juozapas buvęs natūralus sūnus Jokūbo, kuris buvo kilęs iš Dovydo sūnaus Saliamono; Jokūbui mirus, jį įsūnijęs Helis, kilęs iš Dovydo kito sūnaus – Natano. Įsūnis anuomet turėdavo visas sūnaus teises, tad ir jo genealogiją galima buvo vesti pagal įtėvį. Abi skirtingos Jėzaus protėvių linijos susitinka Dovydo asmenyje.

Mato evangelijos autorius, rašydamas žydams, turėjo pabrėžti, kad Jėzus – Mesijas yra Abraomo ir Dovydo palikuonis, kaip buvo Dievo žadėta. Lukas rašė pagonims ir stengėsi iškelti išganymo

universalumą, todėl genealogiją veda iki pat Adomo, visų žmonių tėvo.

Kilmė anais laikais tebuvo registruojama tik pagal tėvą, nors jis būtų teisinis tėvas, ne natūralusis. Todėl visiškai normalu, kad abu evangelistai nurodo Jėzaus kilmę tik pagal šv. Juozapą, kuris įstatymo akyse buvo laikomas Jėzaus tėvu, o ne pagal Mariją. Kadangi buvo propaguojamos jungtuvės savo giminėje (*dvylika Izraelio vaikų giminių*), tai galima manyti, kad ir Švč. Marija yra kilusi iš Dovydo giminės. – Pats Jėzus didesnę svarbą teikė ne kūno, bet dvasios giminystei (žr. Mk 3,35).

3,38: Genealogijoje išvardytos ne visos, o tik žymiausios grandys, todėl iš genealogijos negalima apskaičiuoti žmonių amžiaus.

13 Visokius gundymus baigęs, velnias atsitraukė nuo jo iki laiko.

TARNYSTĖ GALILĖJOJE

Jėzus pradeda mokyti ir apsilanko Nazarete [Mt 4,12-17,23; 13,53-58; Mk 1,14-15,39; 6,1-66] ¹⁴Dvasios galybe Jėzus sugrįžo į Galilėją, ir visame krašte pasklido apie jį garsas. ¹⁵Jis pradėjo mokyti jų sinagose, visų gerbiamas.

16 Jėzus parėjo į Nazaretą, kur buvo užaugęs. Šabo dieną, kaip pratęs, nuėjo į sinagogą ir atsistojo skaityti. ¹⁷Jam padavė pranašo Izaijo knygą. Atvyniojęs knygą, jis rado vietą, kur parašyta:

¹⁸ *Viešpaties Dvasia ant manęs,
nes jis patėpė mane,
kad neščiau gerąją naująją
vargdieniams.
Pasiuntė skelbti belaisviams
išvadavimo,
akliesiems – regėjimo;
siuntė vaduoti prislėgtųjų
ir skelbti Viešpaties malonės metų.*

20 Užvėręs knygą, Jėzus grąžino ją tarnautojui ir atsisėdo; visų sinagogoje esančių akys buvo įsmeigtos į jį. ²¹Ir jis pradėjo jiems kalbėti: “Šiandien išsipildė ką tik jūsų girdėti Rašto žodžiai”. ²²Visi jam pritarė ir stebėjosi maloningais žodžiais, sklindančiais iš jo lūpų. Ir jie klausė: “Argi jis ne Juozapo sūnus?” ²³O Jėzus

prabilo: “Jūs, be abejo, man priminsite patarlę: ‘Gdytojai, pats pasigydyk’ – padaryk ir čia, savo tėviškėje, darbų, kokių girdėjome buvus Kafarnaume”. ²⁴Jis dar pridūrė: “Iš tiesų sakau jums: joks pranašas nepriimamas savo tėviškėje. ²⁵Tikrą tiesą sakau jums: daug našlių buvo Izraelyje Elijo dienomis, kai dangus buvo uždarytas trejus metus ir šešis mėnesius ir baisus badas ištiko visą kraštą. ²⁶Bet nė pas vieną iš jų nebuvo siųstas Elisas, tik pas našlę Sidonijos mieste, Sareptoje. ²⁷Taip pat pranašo Eliziejaus laikais daug buvo raupsuotųjų, bet nė vienas iš jų nebuvo pagydytas, tik siras Naamanas”.

28 Tai išgirdę, visi, kurie buvo sinagogoje, labai užsirūstino; ²⁹jie pakilę išsivarė jį iš miesto, iki pakriūtės to kalno, ant kurio pastatytas jų miestas, ir norėjo nustumti jį žemyn. ³⁰Bet Jėzus praėjo tarp jų ir pasišalino.

Jėzaus veikla Kafarnaume [Mk 1,21-34; Mt 8,14-17] ³¹Jis nusileido į Galilėjos miestą Kafarnaumą ir kiekvieną šabą mokė žmones. ³²Jie labai stebėjosi jo mokslu, nes jo žodis dvelkė galybe.

33 Kartą sinagogoje buvo netyrojo demono dvasios apsėstas žmogus. Jis pradėjo garsiai šaukti: ³⁴“Šalin! Ko tau iš mūsų reikia, Jėzau Nazarėnai?! Gal atėjai mūsų pražudyti? Aš žinau, kas tu esi: Dievo šventasis!” ³⁵Jėzus sudraudė jį: “Nutilk ir išeik iš jo!” Nubloškęs jį į sinagogos vi-

4,13: *Iki laiko* – iki kančios laiko. Tada velnias nebevilios gundymu, o bandys fiziškai sunaikinti sau pavojingą Dievo pasiuntinį. Viešosios veiklos pradžioje velnias bandė Mesiją nukreipti nuo žmonių sielų gelbėjimo pasiuntinybės į savanaudiškumą, pasaulietiškumą. Tai jam nepavyko. Nepavyks ir jo sunaikinti, nes jis prisikels, savo mirtimi atpirkęs žmoniją ir išgriovęs šėtono valdžią.

4,16: Kiekvienas 30 metų sukačęs vyriškis turėjo teisę sinagogoje skaityti ir aiškinti Šventąjį Raštą.

4,17,20: *Atvyniojęs* ir *užvėręs* arba *suviniojęs*, nes tai buvo ritinys.

4,26,27: Plg. 1 Kar 17,9; 2 Kar 5,1-14.

4,28-29: Nazareto gyventojai Jėzaus žodžius palaiko piktžodžiaivimu, už kurį minios teismas baudavo mirtimi.

4,30: Jėzus perėjo pro įpykusius kaimynus, ir niekas neišdrįso jo sulaikyti. Tai rodo jo dvasios galią.

4,31: *Nusileido*, nes Nazaretas kalnuose, o Kafarnaumas žemumoje.

durį, demonas išėjo nė kiek jo nesužeidęs. ³⁶Visi nustėro ir kalbėjosi: „Kas tai per žodis: jis su valdžia ir galia įsakinėja netyrosioms dvasioms, ir tos pasitraukia?“ ³⁷Ir gandas apie jį plito visose aplinkinėse vietovėse.

38 Iš sinagogos Jėzus atėjo į Simono namus. Simono uošvė labai karščiavo, ir namiškiečiai prašė jai pagalbos. ³⁹Atsistojęs prie jos galvūgalio, jis sudraudė karštinę, ir toji pasiliovė. Tuoju atsiliepusi ji galėjo jiems patarnauti.

40 Saulei leidžiantis, visi, kurie turėjo ligonių, įvairiomis ligomis sergančių, vedė juos prie Jėzaus. O jis gydė, ant kiekvieno uždėdamas rankas. ⁴¹Iš daugelio išeidavo demonai, šaukdami: „Tu Dievo Sūnus!“ Jis drausdavo juos, kad šito nesakytų; mat jie žinojo jį esant Mesiją.

Kelionė į Judėją [Mk 1,35-39] ⁴²Dievai išaušus, Jėzus nuėjo į negyvenamą vietą. Bet minios jo ieškojo ir jį pasivijo. Žmonės mėgino Jėzų sulaukyti, kad jų nepalikėtų. ⁴³O jis jiems pasakė: „Ir kitiems miestams aš turiu skelbti gerąją naujieną apie Dievo karalystę, nes tam ir esu siųstas“. ⁴⁴Ir jis skelbė [žodį] Judėjos sinagogose.

5 Pirmųjų mokinių pašaukimas [Mt 4,18-22; Mk 1,16-19] ¹Kartą, kai minios veržėsi prie Jėzaus klausytis Dievo žodžio, jis stovėjo prie Genezareto ežero ²ir pamatė dvi valtis, sustojusias prie ežero kranto. Žvejai buvo išlipę iš jų ir plovė tinklus. ³Ilipęs į vieną valtį, kuri buvo Simono, jis paprašė jį truputį atsištumti nuo kranto ir atsėdęs mokė minias iš valties. ⁴Baigęs kalbėti, jis tarė Simonui: „Irkis į gilumą ir išmeskite tinklus valksmui“. ⁵Simonas jam atsakė: „Mo-

kytojau, mes, kiaurą naktį vargę, nieko nesugavome, bet dėl tavo žodžio užmesiu tinklus“. ⁶Tai padarę, jie užgriebė didelę daugybę žuvų, kad net tinklai pradėjo trūkinėti. ⁷Jie pamajo savo bendrininkams, buvusiems kitoje valtyje, atplaukti į pagalbą. Tiems atplaukus, jie pripildė žuvų abi valtis, kad jos kone skendo. ⁸Tai matydamas, Simonas Petras puolė Jėzui į kojas, sakydamas: „Pasitrauk nuo manęs, Viešpatie, nes aš – nusidėjėlis!“ ⁹Mat jį ir visus jo draugus suėmė išgąstis dėl to valksmo žuvų, kurias jie buvo sugavę; ¹⁰taip pat Zebediejaus sūnus Jokūbą ir Joną, kurie buvo Petro bendrai. O Jėzus tarė Simonui: „Nebijok! Nuo šiol jau žmones žvejosi“. ¹¹Išvilkę į krantą valtis, jie viską paliko ir nuėjo paskui jį.

Raupsuotojo išgydymas [Mt 8,1-4; Mk 1,40-45] ¹²Jėzui būnant viename mieste, atėjo vyras, visas raupsuotas. Pamatęs Jėzų, jis parpuolė ant žemės ir maldavo: „Viešpatie, jei tik panorėsi, gali padaryti mane švarų!“ ¹³Jėzus, ištiesęs ranką, palietė raupsuotąjį ir tarė: „Noriu, būk švarus!“ Ir tuoju raupsai pranyko. ¹⁴O Jėzus jam liepė niekam šito nepasakoti: „Tik nueik, pasirodyk kunigui ir atiduok auką už pagijimą, kaip Mozės įsakė, jiems paliudyti“. ¹⁵Tačiau garsas apie jį sklido vis plačiau, ir būrių būriai rinkdavosi jo pasiklausyti bei pagyti iš savo ligų.

16 O jis traukdavosi į nuošalesnes vietas melstis.

Paralitiko išgydymas [Mt 9,1-8; Mk 2,1-12] ¹⁷Vieną dieną jis mokė žmones. Ten sėdėjo fariziejų bei Įstatymo mokytojų, kurie buvo susirinkę iš visų Galilėjos ir Judėjos kaimų, taip pat iš Jeruzalės. O Viešpaties galybė skatino jį gydyti. ¹⁸Štai

5,14: Kas pagydavo iš raupsų, turėdavo paaukoti padėkos auką ir gauti kunigo liudijimą, kad yra sveikas. Tik su tokiu liudijimu jis galėjo grįžti

į šeimą ir visuomenę. Šiaip raupsuotiesiems buvo draudžiama net rodytis gyvenvietėse.

vyrų neštuvais atgabeno paralyžiuotą žmogų. Jie bandė jį įnešti vidun ir paguldinti priešais Jėzų. ¹⁹Nerasdami pro kur įnešti dėl žmonių gausybės, jie užlipo ant plokščiasčio ir, praėmę plytas, nuleido jį kartu su neštuvais žemyn į vidų ties Jėzumi. ²⁰Matydamas jų tikėjimą, jis tarė: „Žmogau, tavo nuodėmės tau atleistos!“ ²¹Tuomet Rašto aiškintojai ir fariziejai pradėjo svarstyti: „Iš kur šitas piktžodžiautojas? Kas gi gali atleisti nuodėmes, jei ne vienas Dievas!“ ²²O Jėzus, perpratus jų mintis, prabilo: „Kam jūs taip manote savo širdyje? ²³Kas lengviau – ar pasakyti: ‘Tavo nuodėmės tau atleistos’, ar pasakyti: ‘Kelkis ir vaikščiok!’“ ²⁴O kad žinotumėte Žmogaus Sūnų turint žemėje galią atleisti nuodėmes, – čia jis tarė paralyžiuotajam, – sakau tau: kelkis, imk savo patalą ir eik namo“. ²⁵Tas tuojau atsikėlė jų akivaizdoje, pasiėmė neštuvus ir, šlovindamas Dievą, nuėjo namo. ²⁶Visus pagavo nuostaba, ir jie garbino Dievą. Apimti baimės, jie kalbėjo: „Šiandien matėme nuostabių dalykų“.

Levio pašaukimas [Mt 9,9-12; Mk 2,13-17] ²⁷Išėjęs Jėzus pastebėjo muitininką, vardu Levis, sėdintį muitinėje, ir jam tarė: „Sek paskui mane!“ ²⁸Tasai, viską palikę, atsikėlė ir sekė paskui jį.

²⁹Levis savo namuose iškėlė jam didelį pokylį. Prie stalo susirinko didelis būrys muitininkų ir kitų svečių. ³⁰Fariziejai ir jų Rašto aiškintojai murmėjo ir prikašiojo jo mokiniams: „Kam jūs valgate ir geriate su muitininkais ir nusidėjė-

liais?“ ³¹O Jėzus atsiliepė: „Ne sveikiesiems reikia gydytojo, bet ligoniams. ³²Aš atėjau šaukti į atgailą ne teisiųjų, o nusidėjėlių“.

Pasninkas. Nauja ir sena [Mt 9,14-17; Mk 2,18-22] ³³Tada jie sakė jam: „Jono mokiniai dažnai pasninkauja ir kalba maldas, taip pat ir fariziejų mokiniai, o tavieji valgo sau ir geria“. ³⁴Jėzus jiems atsakė: „Argi galite versti pasninkauti vestuvių svečius, kol su jais yra jaunikis?! ³⁵Ateis dienos, kai jaunikis bus iš jų atimtas, ir tada, tomis dienomis, jie pasninkaus“.

³⁶Jėzus dar pasakė jiems palyginimą: „Niekas neplėšia lopo iš naujo drabužio ir nesiuva jo ant seno. Šitaip ir naująjį jis suplėšytų, ir senajam netiktų lopus iš naujojo. ³⁷Taip pat niekas nepila jauno vyno į senus vynmaišius. Jaunas vynas suplėšytų vynmaišius, pats ištėkėtų, ir vynmaišiai niekais nueitų. ³⁸Jauną vyną reikia pilti į naujus vynmaišius. ³⁹Ir niekas, gėręs seno vyno, nenori jauno; jis sako: ‘Senasis geresnis!’“

6 Jėzus – šabo Viešpats [Mt 12,1-8; Mk 2,23-28] ¹Vieną šabą, Jėzui einant per javų lauką, mokiniai skabė varpas ir, ištrynę tarp delnų, valgė. ²Fariziejai jiems prikišo: „Kam darote, kas per šabą draudžiama?!“ ³Jėzus atsakė jiems: „Nejaugi neskaitėte, ką padarė Dovydas, kai buvo alkanas pats ir jo palydovai? ⁴Kaip jis įėjo į Dievo namus, ėmė padėtinės duonos, valgė ir davė savo palydai, nors jos niekam nevalia valgyti, tik kuni-

5,19: Stogai Palestinoje būdavo plokšti, ant jų vaikščiodavo.

5,27: *Levis* – ankstesnis apaštalo Mato vardas.

5,30: *Muitininkai* – muitų ir mokesčių rinkėjai. Iš anksto sumokėję romėnų valdžiai nustatytą sumą, jie gaudavo teisę imti sau muitus iš pirklių ir kitokių mokesčius. Buvo tautiečių niekinami

už tarnavimą svetimiesiems ir lupikavimą.

5,37-39: Savo naująjį mokslą Jėzus palygina su jaunu (šviežiu) vynu, kuris yra neramus, putoja ir plėšo. Jį reikia primesti nauja, ne senų įpročių dvasia. Kurie patenkinti ST papročiais, tiems nepatinka Jėzaus mokslas.

6,3-4: Žr. 1 Sam 21,1-6.

gams!“ ⁵Ir jis pridūrė: „Žmogaus Sūnus yra ir šabo Viešpats“.

Pagydymas šabo dieną [Mt 12,9-14; Mk 3,1-6] ⁶Kitą šabo dieną jis nuėjo į sinagogą ir mokė. Ten buvo žmogus, kurio dešinė ranka buvo padžiūvusi. ⁷Rašto aiškintojai ir fariziejai stebėjo, ar jis gydys šabo dieną, kad rastų kuo jį kaltinti. ⁸Bet jis išskaitė jų mintis ir tarė vyrui su padžiūvusia ranka: „Kelkis ir stok į vidurį“. Tasai atsistojo. ⁹Tuomet Jėzus paklausė juos: „Aš klausiu jus, ar per šabą leistina gera daryti, ar bloga? Gelbėti gyvybę ar žudyti?“ ¹⁰Ir, apžvelgęs visus aplinkui, jis tarė tam žmogui: „Ištiesk savo ranką!“ Tas ištiesė, ir ranka atgijo. ¹¹O jie baisiai įniršo ir tarėsi, ką Jėzui padaryti.

Dvylikos apaštalų paskyrimas [Mt 10,1-4; Mk 3,13-19] ¹²Tomis dienomis Jėzus užkopė į kalną melstis. Ten jis praleido visą naktį, melsdamasis Dievui. ¹³Išaušus rytui, jis pasišaukė savo mokinius ir iš jų išsirinko dvylika; juos ir pavadino apaštalais: ¹⁴Simoną, kurį praminė Petru, jo brolį Andriejų, Jokūbą ir Joną, Pilypą ir Baltramiejų, ¹⁵Matą ir Tomą, Alfiejaus sūnų Jokūbą ir Simoną, vadinamą Uoliuoju, ¹⁶Jokūbo sūnų Judą ir Judą Iskarijotą, vėliau tapusį išdaviku.

Minia ieško Jėzaus [Mt 4,24-25; Mk 3,7-12] ¹⁷Nusileidęs su jais žemyn, apsis-tojo lygumoje. Ten buvo gausus jo mokinių būrys ir didelė daugybė žmonių iš visos Judėjos ir Jeruzalės, iš Tyro ir Sidono pajūrio. ¹⁸Jie susirinko jo pasiklausyti ir pagyti iš savo ligų. Buvo pagydomi netyrųjų dvasių varginamieji. ¹⁹Visa minia stengėsi jį paliesti, nes iš joėjo galia ir visus gydė.

Palaiminimai [Mt 5,1-12] ²⁰Tuomet, pakėlęs akis į savo mokinius, Jėzus prabilo:

“Palaiminti jūs, vargdieniai,
nes jūsų yra Dievo karalystė.

²¹ Palaiminti, kurie dabar alkstate,
nes būsite pasotinti.

Palaiminti, kurie dabar verkiate,
nes juoksitės.

²² Palaiminti esate, kai žmonės jūsų nekenčia, atstumia, niekina ir atmeta kaip blogą jūsų vardą dėl Žmogaus Sūnaus.

²³ Džiaukitės tą dieną ir linksminkitės, nes jūsų laukia gausus atlygis danguje. Juk lygiai taip kadaise jų protėviai darė pranašams”.

Grėsmingi įspėjimai

²⁴ “Bet vargas jums, turtuoliai,
nes jūs jau atsiėmėte savo paguodą.

²⁵ Vargas jums, kurie dabar sotūs,
nes būsite alkani.

Vargas jums, kurie dabar juokiatės,
nes jūs liūdėsite ir verksite.

²⁶ Vargas jums, kai visi žmonės
jus giria,
nes ir jų protėviai lygiai taip gyre
netikrus pranašus”.

Priešų meilė ²⁷“Bet jums, kurie klausotės, aš sakau: mylėkite savo priešus, darykite gera tiems, kurie jūsų nekenčia. ²⁸Laiminkite tuos, kurie jus keikia, ir melskitės už savo niekintojus. ²⁹Kas užgauna tave per vieną skruostą, atsuk ir antrąjį; kas atima iš tavęs apsiaustą, negink ir marškinių. ³⁰Duok kiekvienam, kuris prašo, duok ir nereikalauk atgal iš to, kuris tavo paėmė. ³¹Kaip norite, kad jums darytų žmonės, taip ir jūs darykite jiems. ³²Jei mylite tuos, kurie jus myli, tai koks čia jūsų nuopelnas? Juk ir nusidėjėliai myli

6,15: Uoliuoju – mątyt, šitas Simonas buvo pri-klausęs vad. zelotų (uoliųjų) sektai.

6,16: Jokūbo sūnus Judas yra Mt 10,3 Tadas.

6,20-26: Labiau pabrėžiama gyvenimo situacija, Mt 5,3-12 – vidinis nusistatymas.

juos mylinčius. ³³Jei darote gera tiems, kurie jums gera daro, tai koks jūsų nuopelnas? Juk ir nusidėjėliai taip daro. ³⁴Jei skolinate tik tiems, iš kurių tikėtės atgauti, koks jūsų nuopelnas? Juk ir nusidėjėliai skolina nusidėjėjams, kad atgautų paskolą. ³⁵Bet jūs mylėkite savo priešus, darykite gera ir skolinkite nieko nesitikėdami. Tuomet jūsų lauks didelis atlygis, ir jūs būsite Aukščiausiojo vaikai: juk jis maloningas ir nedėkingiesiems, ir piktiesiems”.

Gailestingumas ir didžiadvasiškumas [Mt 7,1-2; Mk 4,24] ³⁶“Būkite gailestingi, kaip ir jūsų Tėvas gailestingas. ³⁷Neteiskite ir nebūsite teisiami; nesmerkite ir nebūsite pasmerkti; atleiskite, ir jums bus atleista. ³⁸Duokite, ir jums bus duota; saiką gerą, prikimštą, sukratytą ir su kaupu atiduos jums į užantį. Koku saiku seikite, tokiu jums bus atseikėta”.

Tiesumas ir dvasinis sveikumas [Mt 10,24-25; 12,33-35; 7,3-5. 16-18] ³⁹Jis pasakė jiems palyginimą: “Ar gali aklas vesti aklą? Argi ne abu įkris į duobę? ⁴⁰Mokinys nėra viršesnis už mokytoją: kiekvienas mokinys bus gerai išlavintas, jei bus kaip mokytojas. ⁴¹Kodėl gi matai krislą savo brolio akyje, o nepastebi rąsto savojoje? ⁴²Ir kaip gali sakyti broliui: ‘Broli, leisk, išimsiu krislą iš tavo akies’, – pats nematydamas savo akyje rąsto? Veidmainy, pirmiau išritink rąstą iš savo akies, o tada pažiūrėsi, kaip iš brolio akies išimti krislėlį.

⁴³Nėra gero medžio, kuris megzėtų blogus vaisius, nei vėl – netikusio, kuris megzėtų gerus vaisius. ⁴⁴Kiekvienas medis pažįstamas iš vaisių. Nuo usnių niekas nerenka figų, o nuo erškėčio neskina vynuogių. ⁴⁵Geras žmogus iš gero savo širdies lobyno ima gera, o blogasis iš blogo lobyno ima bloga. Jo burna kalba tai, ko pertekusi širdis”.

Išmintingi mokiniai [Mt 7,21-27] ⁴⁶“Kam vadinate mane: ‘Viešpatie, Viešpatie’, o nedarote, ką sakau?!

⁴⁷Kiekvienas, kuris ateina pas mane, klausosi mano žodžių ir juos vykdo, – aš jums parodysiu, į ką jis panašus. ⁴⁸Jis panašus į namą statantį žmogų, kuris giliai iškasė žemę ir padėjo pamatus ant uolos. Užėjus potvyniui, srovė atsimušė į tą namą, bet neištengė jo pajudinti, nes buvo gerai pastatytas.

⁴⁹O kas klausosi mano žodžių, bet jų nevykdo, panašus į žmogų, pasistačiusį namą be pamato, tiesiog ant žemės. Vos tik srovė į jį atsimušė, jis bemat sugriuvo, ir to namo griuvimas buvo smarkus”.

7 Šimtininko tarno pagydimas

[Mt 8,5-13; Jn 4,46-54] ¹Baigęs visus tuos pamokymus klausytojams, Jėzus sugrįžo į Kafarnaumą. ²Ten vieno šimtininko branginamas tarnas sirgo ir buvo arti mirties. ³Išgirdęs apie Jėzų, šimtininkas pasiuntė pas jį kelis žydų kilminguosius, prašydamas jį ateiti ir išgelbėti tarną. ⁴Atėję pas Jėzų, jie labai prašė ir sakė: “Jis vertas, kad jam tai padarytum, nes jis myli mūsų tautą ir mums yra pastatęs sinagogą”. ⁵Jėzus nuėjo su jais. Prisiartinus prie namų, šimtininkas atsiuntė savo draugus jam pasakyti: “Viešpatie, nesivarink! Aš nesu vertas, kad užeitum po mano stogu. ⁷Aš taip pat nelaikiau savęs vertu ateiti pas tave. Bet tark žodį, ir tepasveiksta mano tarnas! ⁸Juk ir aš, pats būdamas valdinys, turiu sau pavaldžių kareivių. Tačiau aš sakau kuriam nors iš jų: ‘Eik’, ir jis eina; sakau kitam: ‘Ateik čionai!’, ir jis ateina; sakau tarnui: ‘Padaryk tai!’, ir jis daro”. ⁹Tai girdėdamas, Jėzus stebėjosi šimtininku ir, atsigręžęs į jį lydinčią minią, tarė: “Sakau jums – nė Izraelyje neradau tokio didelio tikėjimo”. ¹⁰Sugrįžę į namus, pasiųstieji rado tarną pasveikusį.

Jaunuolio prikėlimas iš numirusių. Stebuklo garsas

¹¹Paskui Jėzus pasuko į miestą, vardu Najinas. Drauge keliavo jo mokiniai ir gausi minia. ¹²Priartinus prie miesto vartų, štai nešė numirėlį – vienturtį našlės sūnų. Kartu ėjo nemaža miesto minia. ¹³Pamačiusiam motiną Viešpačiui pagailo jos, ir jis tarė: „Neverk!“ ¹⁴Priėjęs palietė neštuvus. Nešėjai sustojo. O jis prabilo: „Jaunuoli, sakau tau: kelkis!“ ¹⁵Numirėlis atsisėdo ir pradėjo kalbėti. Jėzus atidavė jį motinai. ¹⁶Visus pagavo baimė, ir jie garbino Dievą, sakydami: „Didis pranašas atsirado tarp mūsų“ ir: „Dievas aplankė savo tautą“. ¹⁷Ta žinia apie jį pasklido po visą Judėją ir visą šalį.

Jonas Krikštytojas ir Jėzus

[Mt 11,2-15] ¹⁸Visa tai papasakojo Jonui jo mokiniai. ¹⁹Tada Jonas, pasiūkęs du savo mokinius, nusiuntė juos pas Viešpatį paklausti: „Ar tu esi tas, kuris turi ateiti, ar mums laukti kito?“ ²⁰Atėję pas Jėzų, tie vyrai tarė: „Jonas Krikštytojas mus pasiuntė pas tave, klausdamas: ‘Ar tu esi tas, kuris turi ateiti, ar mums laukti kito?’“ ²¹Kaip tik tuo metu Jėzus pagydė daugelį iš ligų bei negalių ir nuo piktybių dvasių, daugeliui akliųjų dovanojo regėjimą. ²²Tad atsakydamas jis tarė jiems: „Keliaukite ir apsakykite Jonui, ką esate matę ir girdėję: *aklieji praregi, raišieji vaikščioja, raupsuotieji apvalomi, kurtieji girdi, mirusieji prikeliama, vargdieniams skelbiama geroji naujiena*.“ ²³Ir palaimintas, kas nepasipiktins manimi“.

²⁴Jono pasiuntiniams nuėjus, Jėzus pradėjo kalbėti minioms apie Joną: „Ko išėjote į dykumą pažiūrėti? Ar vėjo linguojamos nendrės? ²⁵O ko išėjote pama-

tyti? Ar švelniais drabužiais vilkinčio žmogaus? Aure tie, kurie ištaigingai vilki ir prabangiai gyvena, yra karaliaus rūmuose. ²⁶Tai ko gi išėjote pamatyti? Ar pranašo? Taip, sakau jums, ir daugiau negu pranašo. ²⁷Jis yra tasai, apie kurį parašyta:

*Štai aš siunčiu pirm tavęs
savo pasiuntinį,
ir jis nuties tau kelią.*

²⁸Sakau jums: tarp gimusių iš moteris nėra buvę didesnio už Joną, bet ir mažiausiasis Dievo karalystėje didesnis už jį. ²⁹Jį išgirdusi visa tauta, taip pat ir muitininkai, pripažino Dievo teisingumą, krikštydamiesi Jono krikštu. ³⁰Tik fariziejai ir Įstatymo mokytojai, nesiduodami jam krikštyti, atstūmė, ką Dievas jiems buvo sumanęs“.

Jėzus apie savo kartą

[Mt 11,16-19] ³¹„Su kuo aš galėčiau palyginti šios kartos žmones? Į ką jie panašūs? ³²Panašūs jie į vaikus, kurie, susėdę prekyvietėje, šaukia vieni kitiems:

‘Mes jums grojome,
o jūs nešokote;
mes giedojome raudas,
o jūs neverkėtė’.

³³Buvo atėjęs Jonas Krikštytojas. Jis nevalgė duonos, negėrė vyno, tai jūs sakėte: ‘Jis demono apsėstas’. ³⁴Atėjo Žmogaus Sūnus, valgantis ir geriantis, jūs vėl sakote: ‘Štai rijūnas ir vyno gėrėjas, muitininkų ir nusidėjėlių bičiulis’. ³⁵Bet išmintį pateisino visi jos vaikai“.

Atgailaujanti nusidėjėlė ³⁶Vienas fariziejus užsiprašė Jėzų pietų. Atėjęs į fariziejaus namus, jis sėdo prie stalo. ³⁷Ir štai moteris, kuri buvo žinoma mieste nusi-dėjėlė, patyrusi, kad jis fariziejaus namuose, atsinešė alebestrinį indą kvapaus tepa-

7,22: Plg. Izaijo 61,1. Čia išvardyti stebuklai geriau už bet kokius žodžius rodo, jog Jėzus yra žadėtasis Mesijas.

7,23: *Nepasipiktins* – neatsisakys tikėti.

7,35: Dorieji žmonės – išmintingojo Dievo (pačios Išminties) vaikai – savo gyvenimu įrodo Dievo įsakymų teisingumą.

7,37: Ši nusidėjėlė nėra Marija Magdalietė

lo ir, ³⁸verkdama priėjusi iš užpakalio prie jo kojų, ėmė laistyti jas ašaromis, šluostyti savo galvos plaukais, bučiavo jo kojas ir tepė jas tepalu.

³⁹Tai matydamas fariziejus, kuris buvo Jėzų pasikvietęs, samprotavo pats vienas: “Jeigu šitas būtų pranašas, jis žinotų, kas tokia ši moteris, kuri jį paliečia, – kad ji nusidėjėlė!” ⁴⁰O Jėzus prabilo: “Simonai, turiu tau ką pasakyti”. Tas atsiliepė: “Sakyk, Mokytojau!”

⁴¹“Skolintojas turėjo du skolininkus. Vienas buvo skolingas penkis šimtus denarų, o kitas – penkiasdešimt. ⁴²Jiems neturint iš ko atiduoti, jis dovanojo abiem. Katras labiau jį mylės?” ⁴³Simonas atsakė: “Manau, jog tasai, kuriam daugiau dovanoja”. Jėzus tarė: “Teisingai nusprendei”.

⁴⁴Ir, atsisukęs į moterį, jis tarė Simonui: “Matai šitą moterį? Aš atėjau į tavo namus, tu nedavei man vandens kojoms nusimazgoti, o ji suvilgė jas ašaromis ir nušluostė savo plaukais. ⁴⁵Tu manęs nepabučiavai, o ji, vos man atėjus, nesiliauja bučiavusi man kojų. ⁴⁶Tu aliejumi man galvos nepatepei, o ji tepalu patepė man kojas. ⁴⁷Todėl aš tau sakau: jai atleidžiama daugybė jos nuodėmių, nes ji labai pamilo. Kam mažai atleista, tas menkai myli”. ⁴⁸O jai tarė: “Atleidžiamos tau nuodėmės”. ⁴⁹Sėdintieji kartu už stalo pradėjo svarstyti: “Kas gi jis toks, kad net ir nuodėmes atleidžia?!” ⁵⁰O jis dar tarė moteriai: “Tavo tikėjimas išgelbėjo tave. Eik rami!”

8 Jėzaus talkininkės ¹Jėzus kelia-
vo per miestus ir kaimus, mokyda-
mas ir skelbdamas gerąją naujieną apie
Dievo karalystę. Su juo buvo Dvylika
[apaštalų] ²ir kelios moterys, išgydytos
nuo piktųjų dvasių bei ligų; tai Marija,
vadinama Magdaliute, iš kurios buvo išėję
septyni demonai, ³Erodo prievaizdo
Chuzos žmona Joana, Zuzana ir daug kitų
moterų, kurios šelpė juos savo turtu.

Sėjėjo palyginimas [Mt 13,1-9; Mk 4,1-9] ⁴Susirinkus gausiai miniai ir žmonėms
dar skubant iš visų miestų pas Jėzų, jis
bylojo palyginimu: ⁵“Sėjėjas išsirengė sėti
javų. Jam sėjant, vieni grūdai nukrito
pakelėje, buvo sumindžioti, ir dangaus
sparnuočiai juos sulesė. ⁶Kiti nukrito ant
uolų, ir jų daigai sudžiūvo, nes trūko
drėgmės. ⁷Dar kiti nukrito tarp erškečių,
ir tie, kartu išaugę, juos nusmelkė. ⁸O dar
kiti nukrito į gerą žemę ir išaugę davė
šimteriopą derlių”. Tai papasakojęs, jis su-
šuko: “Kas turi ausis klausyti – teklausol!”

Kodėl palyginimai? [Mt 13,10-13; Mk 4,10-12] ⁹Jo mokiniai paklausė, ką reiškias
tasai palyginimas. ¹⁰Jis atsakė: “Jums duo-
ta pažinti Dievo karalystės paslaptis, o
kitiems jos skelbiamos palyginimais, kad
regėdami nematyty
ir girdėdami nesuprastų”.

Palyginimo išaiškinimas [Mt 13,18-23; Mk 4,14-20] ¹¹“Palyginimas štai ką
reiškia: sėkla yra Dievo žodis. ¹²Pakelėje –
tai tie, kurie klausosi, paskui ateina vel-
nias ir išrauna žodį iš jų širdies, kad jie
netikėtų ir nebūtų išgelbėti. ¹³Ant uolų –

(Lk 8,2; Jn 20,1-2; 11-18) nei Mortos ir Lozorjaus sesuo Marija (Lk 10,39; Jn 11,1-5; 12,2-3).

7,38: Tais laikais valgydavo pusiau gulomis, pasirėmę kairiąja alkūne, o dešine ranka imdami valgius, todėl ir minima, kad nusidėjėlė priėjo iš užpakalio.

7,47: *Nes ji labai pamilo:* karšta atgailautojos meilė Dievui rodo, kad jai yra daug atleista, o pasi-

tikėjimas Dievo gailestingumu dar stiprina tą meilę.

8,10: Žr. Mt 13,13-15 pilną citatos tekstą, iš kurio matyti, jog patys klausytojai yra užkietinę savo širdis, kad regėdami nematyty ir t.t.

8,13: *Tačiau neturi šaknų,* t.y. žodis juose neįleidžia šaknų.

tie, kurie, išgirdę žodį, su džiaugsmu jį priima, bet neturi šaknų: kurį laiką jie tiki, o gundomi atkrinta. ¹⁴Kas krito tarp erškėčių, – tai tie, kurie išgirdo, bet tolyn eidami liko nusmelkti rūpesčių, turtų ir gyvenimo malonumų ir neduoda vaisiaus. ¹⁵Nukritusi į gerą žemę sėkla – tai tie, kurie klauso žodžio, išsaugo jį taurioje ir geroje širdyje ir duoda vaisių kantrumu”.
Žiburio palyginimas [Mt 5,15; Mk 4,21-22] ¹⁶“Nė vienas, uždegęs žiburį, nevožia jo indu ir nekiša po lova, bet stato jį žibintuvą, kad ateinantys matytų šviesą. ¹⁷Nėra nieko paslėpta, kas nebūtų atskleista, nieko slapta, kas nepasidarytų žinoma ir neišeitų aikštėn. ¹⁸Tad žiūrėkite, kaip klausotės. Kas turi, tam bus duota, o iš neturinčio bus atimta ir tai, ką jis tariasi turįs”.

Tikroji giminystė [Mt 12,46-50; Mk 3,31-35] ¹⁹Pas Jėzų atėjo motina ir broliai, bet negalėjo prasimušti iki jo per minią. ²⁰Jam buvo pranešta: “Tavo motina ir broliai stovi lauke, nori su tavimi pasimatyti”. ²¹O jis atsakė: “Mano motina ir mano broliai – tai tie, kurie klausosi Dievo žodžio ir jį vykdo”.

Audros nutildymas [Mt 8,23-27; Mk 4,35-41] ²²Vieną dieną Jėzus su mokiniais įlipo į valtį ir pasakė: “Irkimės anapus ežero!” Jie atsistūmė nuo kranto. ²³Mokiniais irkluojant, Jėzus užmigo. Ežere pakilo vėtra. Bangos ėmė semti valtį, ir visi atsidūrė pavojuje. ²⁴Tuomet pripuolę

mokiniai ėmė žadinti Jėzų, šaukdami: “Mokytojau, Mokytojau, žūvame!” Atsikėlęs jis sudraudė vėtrą ir bangas. Jos nurimo, ir stojo tylą. ²⁵O Jėzus paklausė juos: “Kurgi jūsų tikėjimas?!” Mokiniai išsigandę ir nustebę kalbėjo vienas kitam: “Kas jis toks, kad įsakinėja vėjams ir vandeniui, ir tie jo klauso?!”

Gerazos apsėstasis [Mt 8,28-34; Mk 5,1-20] ²⁶Jie atplaukė į geraziečių kraštą, kuris yra priešingame Galilėjai krante. ²⁷Kai tik Jėzus išlipo į krantą, jį pasitiko iš miesto atbėgęs vyras. Šis buvo demonų apsėstas, seniai nedėvėjo drabužių, negyveno namuose, laikėsi kapinėse. ²⁸Pamatęs Jėzų, jis parpuolė priešais ir ėmė garsiai šaukti: “Ko tau iš manęs reikia, Jėzau, Aukščiausiojo Dievo Sūnau?! Maldauju, nekankink manęs!” ²⁹Mat Jėzus buvo įsakęs netyrajai dvasiai išeiti iš žmogaus. Dvasia dažnai sugriebdavo jį. Žmonės jį laikydavo surakintą, supančiotomis kojomis, bet jis sutraukydavo pančius, ir demonas jį nuvarydavo į dykumą. ³⁰Jėzus paklausė: “Kuo tu vardu?” Šis atsakė: “Legionas”. Mat jį buvo apsėdę daug demonų. ³¹Jie maldavo, kad Jėzus neišsakytų jiems nugrimzti gelmėn.

³²Tenai kalne ganėsi didelė kaimenė kiaulių. Demonai prašė leisti sueiti į jas. Jėzus leido. ³³Tuomet demonai, išėję iš žmogaus, apniko kiaules. Kaimenė tuojau metėsi nuo skardžio į ežerą ir prigėrė.

8,14: Ir malonumai – erškėčiai, nes žaloja sielą.

8,15: *Taurioje ir geroje širdyje* – pažodžiui *gražioje ir geroje*. Tai graikų žmogaus idealas (kalokagatija): gražus ir geras.

8,18: *Kas turi, tam bus duota, o iš neturinčio bus atimta* – tai vienas iš Jėzaus paradoksų, kuriais jis stengdavosi sužadinti didesnę klausytojų susidomėjimą. Prasmė: kas Dievo žodį išgirdęs su-

simąsto, tam suteikiamas dar geresnis Dievo dalykų pažinimas; kas pasitenkina paviršutiniškai nugirdęs, nepasinaudos išganymui nė tuo, ką tariasi girdėjęs.

8,21: Žmogaus vertę nulemia ne kilmė, o pasrangos gyventi pagal Dievo valią.

8,26: *Geraziečių*, arba *gadariečių*, arba *gergeziečių*. Žr. Mk 5,1 paaiškinimą.

34 Pamatę, kas nutiko, piemenys pa-
bėgo ir pranešė apie tai mieste bei kaimuo-
se. ³⁵Žmonės išėjo pažiūrėti, kas buvo
atsitikę, ir susibūrė prie Jėzaus. Čia jie ra-
do žmogų, iš kurio buvo išėję demonai,
sėdintį prie Jėzaus kojų apsirengusį ir
sveiko proto, ir nusigando. ³⁶Tie, kurie
buvo matę, papasakojo, kaip buvo išgydy-
tas apsėstasis. ³⁷Tada visi geraziečių šalies
gyventojai ėmė prašyti, kad Jėzus pasi-
trauktų iš jų, nes juos buvo pagavusi di-
delė baimė. Jis įsėdo į valtį ir sugrįžo atgal.

38 Vyras, iš kurio buvo išėję demonai,
prašėsi paliekamas pas Jėzų. Tačiau jis
atleido jį ir paliepė: ³⁹“Grįžk namo ir
papasakok, kokių didžiųjų dalykų tau pada-
rė Dievas”. Tuomet jis ėjo per visą miestą
ir skelbė, ką Jėzus jam padaręs.

Jėzus pagydo moterį ir prikelia mirusią mergaitę [Mt 9,18-26; Mk 5,21-43] ⁴⁰Grįžtantį Jėzų pasitiko minia, nes visi jo laukė laukė. ⁴¹Ir štai atėjo vyras, vardu Jajiras, sinagogos vyresnysis. Jis puolė Jėzui po kojų, maldaudamas ateiti į jo namus. ⁴²Mat jo vienturtė, dvylikametė dukrelė buvo marinama. Jėzus ėjo minios apgultas.

43 Viena moteris, dvylika metu sirgusi kraujoplūdžiu, kurio niekas negalėjo pagydyti, ⁴⁴prisiartinė iš užpakalio, prisilietė jo drabužio apvado, ir kraujas bema-
tant liovėsi plūdęs. ⁴⁵O Jėzus paklausė: “Kas mane palietė?” Visiems besiginant, Petras tarė: “Mokytojau, minia tave spaudžia ir stumia”. ⁴⁶Bet Jėzus atsakė: “Mane kažkas palietė, nes aš pajutau, kad iš manęs išėjo galia”. ⁴⁷Moteris, pamačiusi, kad neliko nepastebėta, drebėdama prisiartino, parpuolė jam po kojų ir visų žmonių

akivaizdoje papasakojo, kodėl prisilietusi ir kaip tuojau išgijusi. ⁴⁸Tuomet Jėzus jai tarė: “Dukra, tavo tikėjimas išgelbėjo tave. Eik rami!”

49 Jėzui tebekalbant, atėjo kažkas iš sinagogos vyresniojo namų ir tam pranešė: “Tavo duktė numirė. Nebevargink Mokytojo”. ⁵⁰Tai išgirdęs, Jėzus tarė: “Nebijok, tik tai tikėk, ir ji bus išgelbėta”. ⁵¹Atėjęs į namus, jis neleido su savim eiti niekam, tik Petru, Jonui, Jokūbui ir mergaitės tėvui bei motinai. ⁵²Visi verkė ir apraudojo ją. Jėzus prabilo: “Neverkite! Mergaitė nėra mirusi, o tik miega”. ⁵³Žmonės juokėsi iš jo, žinodami, kad ji mirusi. ⁵⁴Bet jis, paėmęs ją už rankos, sušuko: “Mergaitė, kelkis!” ⁵⁵Jos dvasia sugrįžo, ji tuojau atsikėlė. Jėzus liepė duoti jai valgyti. ⁵⁶Mergaitės gimdytojui be galo stebėjosi, o jis liepė niekam nesakyti, kas buvo įvykę.

9 Apaštalų išsiuntimas [Mt 10,5-14; Mk 6,7-13] ¹Sukvietęs Dvylika, Jėzus suteikė jiems galią ir valdžią visiems demonams tramdyti ir ligoms gydyti. ²Paskui išsiuntė Dievo karalystės skelbti, sveikatos ligoniams teikti. ³Jis pasakė jiems: “Niekas neimkite kelionei: nei lazdos, nei krepšio, nei duonos, nei pinigų. Neturėkite nė dviejų palaidinių. ⁴Jei įeitisite į kokius nors namus, pasilikite tenai. Iš ten ir keliaukite toliau. ⁵O kur tik žmonės jūsų nepriimtų, išeidami iš to miesto nusikratykite nuo kojų dulkes kaip liudijimą prieš juos”. ⁶Taigi išėję jie traukė per aplinkinius kaimus, visur skelbdami gerąją naujieną bei gydydami.

Erodas apie Jėzų [Mt 14,1-2; Mk 6,14-16] ⁷Tetrarchas Erodas išgirdo apie visus

8,43: Kai kurie rankraščiai praplečia: *kraujo-
plūdžiu, išleidusi gydytojams visus savo išteklius,
ir kurios niekas...* Mk dar priduria, kad besigy-

dant jai tik blogiau darėsi. Lukas, būdamas gydy-
tojas, švelniau kalba apie savo kolegas.

tuos įvykius ir nežinojo, ką manyti, nes vieni sakė: ⁸Jonas prisikėlęs iš numirusių, kiti: pasirodęs Elisas, dar kiti: prisikėlęs vienas iš senųjų pranašų. ⁹Erodas tarė: “Jonui aš nukirsdinau galvą; o kas yra šitas, apie kurį girdžiu pasakojant tokius dalykus?!” Ir jis panoro pamatyti Jėzų.

Apaštalų sugrįžimas ir duonos padauginimas [Mt 14,13-21; Mk 6,30-44; Jn 6,1-13] ¹⁰Sugrįžę apaštalai apsakė Jėzui, ką buvo nuveikę. Pasiėmęs juos, jis pasitraukė nuošaliai į Betsaidos miesto apylinkes. ¹¹Minia, tai sužinojusi, sekė iš pasakos. Jis priėmė žmones ir kalbėjo jiems apie Dievo karalystę, pagydė tuos, kuriems reikėjo gydymo.

¹²Diena pakrypo vakarop. Prisiartinę Dvylika tarė: “Paleisk žmones, kad jie, nuėję į aplinkinius kaimus bei vienkiemius, susirastų nakvynę ir maisto. Mes juk esame dykumoje”. ¹³Jėzus atsiliepė: “Jūs duokite jiems valgyti!” Dvylika atsakė: “Mes nieko daugiau neturime, tik penkis kepalėlius duonos ir dvi žuvis. Nebent nueitume ir nupirktume maisto visai šitai miniai”. ¹⁴O buvo ten apie penkis tūkstančius vyrų. Jėzus įsakė mokiniams: “Susodinkite juos būriais po penkiasdešimt”. ¹⁵Jie taip padarė ir visus susodino. ¹⁶Tuomet, paėmęs penkis kepalėlius ir dvi žuvis, jis pažvelgė į dangų, sukalbėjo palaiminimą, laužė ir davė mokiniams, kad išnešiotų miniai. ¹⁷Visi valgė ir pasisotino. Ir dar buvo surinkta dvylika pintinių nuilikusių kšnelių.

Petro išpažinimas [Mt 16,13-20; Mk 8,27-30] ¹⁸Kartą, kai Jėzus nuošaliai vienas meldėsi, su juo buvo ir mokiniai. Jis paklausė juos: “Kuo mane laiko žmonės?” ¹⁹Jie atsakė: “Vieni Jonu Krikštytoju, kiti

Elijų, treči sako, prisikėlęs vienas iš senųjų pranašų”. ²⁰Tada jis paklausė: “O jūs kuo mane laikote?” Petras atsakė: “Dievo Mesiją”. ²¹Jėzus sudraudė juos, įsakydamas niekam to nepasakoti.

Pirmoji pranašystė apie kančią ir prisikėlimą [Mt 16,21; Mk 8,31] ²²Jis dar pridūrė, jog reikia, kad Žmogaus Sūnus daug kentėtų, būtų seniūnų, aukštųjų kunigų bei Rašto aiškintojų atmetas, nužudytas ir trečią dieną prisikeltų.

Jėzaus sekimas [Mt 16,24-27; 10,33; Mk 8,34-38] ²³Jėzus pasakė visiems: “Jei kas nori eiti paskui mane, teišsižada pats savęs, teneša savo kryžių ir teseka manimi. ²⁴Kas nori išgelbėti savo gyvybę, tas ją praras, o kas pražudys dėl manęs savo gyvybę, tas ją išgelbės. ²⁵Kokia būtų nauda, jei žmogus laimėtų visą pasaulį, o save pražudytų ar sau pakenktų? ²⁶Jei kas gėdysis manęs ir mano žodžių, to gėdysis ir Žmogaus Sūnus, kai ateis su sava bei Tėvo ir šventųjų angelų šlove. ²⁷Iš tiesų sakau jums: kai kurie iš čia stovinčiųjų neragaus mirties, kol neišvys Dievo karalystės”.

Atsimainymas [Mt 17,1-9; Mk 9,2-10] ²⁸Praslinkus maždaug aštuonioms dienoms po šitų žodžių, jis pasiėmė Petrą, Joną ir Jokūbą ir užkopė į kalną melstis. ²⁹Besimeldžiant jo veido išvaizda pasikeitė, o drabužiai pasidarė skaisčiai balti. ³⁰Ir štai pasirodė du vyrai, kurie kalbėjosi su juo. Tai buvo Mozė ir Elisas. ³¹Jie pasirodė šlovėje ir kalbėjo apie Jėzaus išėjimą, būsiantį Jeruzalėje.

³²Petrą ir jo draugus apėmė miegas. Išbudę jie pamatė jo spindesį ir stovinčius šalia jo du vyrus. ³³Šiems tolstant, Petras kreipėsi į Jėzų: “Mokytojau, gera mums

9,21: Jėzus draudžia skelbti jį esant Mesiją, nes tauta laukė Mesijo kaip žemiško karaliaus – išva-

duotojo, o Jėzus neketino toks būti.

čia būti! Padarykime tris palapines: vieną tau, kitą Mozei ir trečią Elijui". Jis nesižinojo, ką kalbąs. ³⁴Jam tai besakant, užėjo debesis ir uždengė juos. Jiems panyrant į debesį, mokiniai nusigando. ³⁵O iš debesis aidėjo balsas: "Šitas mano išrinktasis Sūnus, jo klausykite!" ³⁶Balsui nuskambėjus, Jėzus liko vienas. O jie tylėjo ir tomis dienomis niekam nesakė apie savo regėjimą.

Nuomariu sergančio berniuko pagydymas [Mt 17,14-18; Mk 9,14-27]

³⁷Kitą dieną, jiems besileidžiant nuo kalno, Jėzų pasitiko didelė minia. ³⁸Ir štai vienas vyras iš minios ėmė šaukti: "Mokytojau, meldžiu, pažvelk į mano sūnų: tai vienturtis. ³⁹Kai dvasia jį pačiumpa, jis staiga ima rėkti, o dvasia tąso jį, jog tas net putoja. Ji tik vargais negalais atstoją nuo jo, kone užkankindama. ⁴⁰Aš prašiau tavo mokinius išvaryti dvasią, bet jie neįstengė". ⁴¹Tada Jėzus atsakė: "O netikinti ir sugedusi gimine! Kaip ilgai man reikės su jumis pasilikti ir jus kęsti?! Atvesk čia sūnų". ⁴²Dar besiartinantį demonas jį parbloškė ir pradėjo tąsyti. Jėzus sudraudė netyrąją dvasią, išgydė berniuką ir atidavė jį tėvui. ⁴³Ir visi neteko žado dėl Dievo didybės.

Antroji pranašystė apie kančią ir prisikėlimą [Mt 17,22; Mk 9,30-32]

Visiems stebintis Jėzaus darbais, jis prabilo į mokinius: ⁴⁴"Įsidėmėkite gerai mano žodžius: Žmogaus Sūnus turi būti atiduotas į žmonių rankas". ⁴⁵Jie nesuprato šios kalbos; jos reikšmė liko jiems paslėpta taip, kad jos nesuvoktų. O jie bijojo klausti Jėzų apie tą dalyką.

Kas didžiausias? [Mt 18,1-5; Mk 9,33-37; Jn 13,20] ⁴⁶Tarp mokinių kilo ginčas, kuris iš jų didžiausias. ⁴⁷Išskaitęs jų širdies mintis, Jėzus pasišaukė vaiką, pasistatė šalia savęs ⁴⁸ir tarė: "Kas priima šį vaiką dėl manęs, priima mane, o kas mane priima, priima tą, kuris yra mane siuntęs. Kas tarp jūsų mažiausias, tas yra didis".

Jėzaus vardo galybė [Mk 9,38-40]

⁴⁹Tada atsiliepė Jonas: "Mokytojau, mes matėme vieną žmogų, tavo vardu išvarantį demonus. Mes jam draudėme tai daryti, nes jis nevaikščioja kartu su mumis".

⁵⁰Jėzus atsakė: "Nedrauskite! Kas ne prieš jus, tas už jus!"

PAKELIUI Į JERUZALĘ

Nesvetingas kaimas Samarijoje

⁵¹Atėjus metui, kai turėjo būti paimtas iš pasaulio, Jėzus ryžtingai nukreipė savo veidą į Jeruzalę. ⁵²Jis išsiuntė pirmą savęs pasiuntinius. Tie užėjo į vieną Samarijos kaimą paruošti, kur jam apsistoti. ⁵³Bet kaimo gyventojai nesutiko jo priimti, nes jis keliavo Jeruzalės link. ⁵⁴Tai girdėdami, mokiniai Jokūbas ir Jonas sušuko: "Viešpatie, jei nori, mes liepsime *ugniai kristi iš dangaus ir juos sunaikinti!*" ⁵⁵Bet jis atsisukęs sudraudė juos. ⁵⁶Jie pasuko į kitą kaimą.

Jėzus reikalauja ryžtingumo [Mt 8,18-22]

⁵⁷Jiems einant keliu, vienas žmogus jam pasakė: "Aš seksiu paskui tave, kur tik tu eitum!" ⁵⁸Jėzus atsakė: "Lapės turi urvus, padangių sparnuočiai – lizdus, o Žmogaus Sūnus neturi kur galvos priglausti". ⁵⁹Kitam žmogui jis pasakė: "Sek

9,53: Samariečiai turėjo šventovę Garizimo kalne ir nemėgo Galilėjos žydų, aplenkiančių Garizimą ir vykstančių melstis į Jeruzalę.

9,55-56: Kai kurie rankraščiai įterpia: *Nežinote, kokios dvasios esate. Žmogaus Sūnus atėjo ne pradžudyti žmonių gyvybių, o gelbėti.*

paskui mane!” Tas prašė: “Leisk man pirmiau pareiti tėvo palaidoti”. ⁶⁰Jis atsakė: “Palik mirusiems laidoti savo numirėlius, o tu eik ir skelbk Dievo karalystę!” ⁶¹Dar vienas tarė: “Aš seksiu paskui tave, Viešpatie, bet leisk man pirmiau atsisveikinti su namiškais”. ⁶²Jėzus tam pasakė: “Nė vienas, kuris prideda ranką prie arklų ir žvalgosi atgal, netinka Dievo karalystei”.

10 Septyniasdešimt dviejų mokinių pasiuntinybė [Mt 10,5-16; 11,21-24; Mk 6,7-13; Lk 9,1-6] ¹Paskui Viešpats paskyrė dar kitus septyniasdešimt du mokinius ir išsiuntė juos po du, kad eitų pirma jo į visus miestus bei vietas, kur jis pats ketino vykti. ²Jis sakė jiems: “Pjūtis didelė, o darbininkų mažai. Melskite pjūties šeimininką, kad atsiųstų darbininkų į savo pjūtį. ³Keliaukite! Štai aš siunčiu jus lyg avinėlius tarp vilkų. ⁴Nesinėskite piniginių nei krepšio, nei autovo ir nieko kelyje nesveikinkite. ⁵Į kuriuos tik namus užeisite, pirmiausia tarkite: ‘Ramybė šioms namams!’ ⁶Ir jei ten gyvens ramybės sūnus, jūsų ramybė nužengs ant jo, o jei ne, – sugrįš pas jus. ⁷Pasilikite tuose namuose, valgykite ir gerkite, kas duodama, nes darbininkas vertas savo užmokesčio. Nesikilnokite iš namų į namus. ⁸Jei nueisite į kurį nors miestą ir jus priims, valgykite, kas bus jums padėta. ⁹Gydykite to miesto ligonius ir sakykite visiems: ‘Jums čia pat Dievo karalystė!’ ¹⁰O jeigu užsuksite į tokį miestą, kur jūsų nepriims, išėję į aikštę tarkite: ¹¹‘Mes jums nukratome net jūsų miesto dulkes, prilipusias prie mūsų kojų, bet vis tiek žinokite: Dievo karalystė jau čia pat!’ ¹²Sakau jums: ateis diena, kai Sodoma bus lengviau negu anam miestui.

¹³Vargas tau, Chorazine! Vargas tau, Betsaida! Jeigu Tyre ir Sidone būtų padaryta stebuklų, kokie padaryti pas jus, jie seniai būtų atsivertę ir atgailoję su ašutine ir pelenuose. ¹⁴Todėl Tyriui ir Sidonui teisme bus lengviau negu jums. ¹⁵Ir tu, Kafarnaume, *negi būsi išaukštintas iki dangaus?! Tu nugarmėsi iki pragaro!*

¹⁶Kas jūsų klauso, manęs klauso. Kas jus niekina, mane niekina. O kas niekina mane, niekina tą, kuris yra mane siuntęs”.

Mokinių sugrįžimas. Kuo džiaugtis? ¹⁷Septyniasdešimt du sugrįžo ir su džiaugsmu kalbėjo: “Viešpatie, mums paklūsta net demonai dėl tavo vardo”. ¹⁸O Jėzus atsiliepė: “Mačiau šėtoną, kaip žaibą krintantį iš dangaus. ¹⁹Štai aš suteikiau jums galią mindžioti gyvates bei skorpionus ir visokią priešų galybę, kad niekas jums nepakenktų. ²⁰Bet jūs džiaukitės ne tuo, kad dvasios jums pavaldžios; džiaukitės, kad jūsų vardai įrašyti danguje”.

Palaima mažutėliams [Mt 11,25-27]

²¹Tuomet jis pradžiugo Šventąja Dvasia ir prabilo: “Aš šlovinu tave, Tėve, dangaus ir žemės Viešpatie, kad paslėpei tai nuo išmintingųjų ir gudriųjų, o apreiškei mažutėliams. Taip, Tėve, nes tau taip patiko. ²²Viskas man yra mano Tėvo atiduota. Ir niekas nežino, kas yra Sūnus, tik Tėvas, nei kas yra Tėvas, tik Sūnus ir tas, kam Sūnus panorės apreikšti”.

Mokinių privilegija [Mt 13,16-17]

²³Atsigręžęs vien tik tai į mokinius, jis tarė: “Palaimintos akys, kurios regi, ką jūs regite. ²⁴Sakau jums: daugel pranašų ir karalių troško išvysti, ką jūs matote, bet neišvydo, ir išgirsti, ką jūs girdite, bet neišgirdo”.

10,1: Kai kuriuose rankraščiuose ne 72, o 70.

10,4: Jėzus liepia kelyje su niekuo nesisveikinti, nes, rytiečių papročiu, pasisveikinus reikėdavo

pasišnekučiuoti ir ilgokai sugaišti.

10,5: *Ramybė* (hebr. *šalom*) rytiečių supratimu – materialinė ir dvasinė gerovė kartu.

Didysis įsakymas [Mt 22,34-40; Mk 12,28-31] ²⁵Štai atsistojo vienas Įstatymo mokytojas ir, mėgindamas jį, paklausė: “Mokytojau, ką turiu daryti, kad laimėčiau amžinąjį gyvenimą?” ²⁶Jėzus tarė: “O kas parašyta Įstatyme? Kaip skaitai?” ²⁷Tas atsakė: *Mylėk Viešpatį, savo Dievą, visa širdimi, visa siela, visomis jėgomis ir visu protu, o savo artimą kaip save patį.* ²⁸Jėzus jam tarė: “Gerai atsakei. Tai daryk, ir gyvensi”.

Gailestingąjo samariečio palyginimas ²⁹Norėdamas pasiteisinti, anas paklausė Jėzų: “O kas gi mano artimas?” ³⁰Jėzus prabilo: “Vienas žmogus keliavo iš Jeruzalės į Jerichą ir pakliuvo į plėšikų rankas. Tie išrengė jį, sumušė ir nuėjo sau, palikdami pusgyvį. ³¹Atsitiktinai tuo pačiu keliuėjo vienas kunigas. Jis pamatė, bet praėjo kita puse kelio. ³²Taip pat ir levitas, pro tą vietą eidamas, jį matė ir praėjo kita kelio puse. ³³O vienas pakeleivis samarietis, užtikęs jį, pasigailėjo. ³⁴Jis priejo prie jo, užpylė ant žaizdų aliejaus ir vyno, aptvarstė jas; paskui, užkėlęs ant savo gyvulio, nugabeno į užėigą ir slaugė jį. ³⁵Kitą dieną jis išsiėmė du denarus, padavė užėigos šeimininkui ir tarė: ‘Slaugyk jį, o jeigu išleisi ką viršaus, sugrįžęs aš tau atsilyginsiu’. ³⁶Kas iš šitų trijų tau atrodo buvęs artimas patekusiam į plėšikų rankas?” ³⁷Jis atsakė: “Tas, kuris parodė jam gailestingumą”. Jėzus atsakė: “Eik ir tu taip daryk!”

Morta ir Marija ³⁸Jiems keliaujant toliau, Jėzus užsuko į vieną kaimą. Ten viena moteris, vardu Morta, pakvietė jį pavišėti. ³⁹Ji turėjo seserį, vardu Marija. Ši, atsisėdusi prie Viešpaties kojų, klausėsi jo žodžių. ⁴⁰Morta buvo susirūpinusi visokiu patarnavimu. Ji stabtelėjo ir pasiskun-

dė: “Viešpatie, tau nerūpi, kad sesuo palieta mane vieną patarnauti? Sakyk, kad ji man padėtų”. ⁴¹Tačiau Viešpats atsakė: “Morta, Morta, tu rūpiniesi ir sielojiesi daugeliu dalykų, ⁴²o reikia tik vieno. Marija išsirinko geriausiąją dalį, kuri nebus iš jos atimta”.

11 Tėve mūsų [Mt 6,9-13] ¹Kartą Jėzus vienoje vietoje meldėsi. Jam baigus maldą, vienas mokinyš paprašė: “Viešpatie, išmokyk mus melstis, kaip ir Jonas išmokė savuosius mokinius”. ²Jėzus tarė jiems: “Kai melsitės, sakykite:

‘Tėve, teesie šventas tavo vardas.
Teateinie tavo karalystė.

³ Kasdienės mūsų duonos duok
mums kasdien

⁴ ir atleisk mums mūsų kaltes,
nes ir mes atleidžiame kiekvienam,
kuris mums kaltas.

Ir neleisk mūsų gundyti”.

Išverminga malda ⁵Jėzus dar kalbėjo jiems: “Kas nors iš jūsų turės draugą ir, nuėjęs pas jį vidurnaktį, sakys: ‘Bičiuli, paskolink man tris kepalėlius duonos, nes draugas iš kelionės pas mane atvyko ir aš neturiu ko jam padėti ant stalo’. ⁷O anas iš vidaus atsilies: ‘Nekvaršink manęs! Dursys jau uždarytos, o aš su vaikais lovoje, negaliu keltis ir tau duoti’. ⁸Aš jums sakau: jeigu nesikels ir neduos jam duonos dėl bičiulystės, tai dėl jo įkyrumo atsikels ir duos, kiek tik jam reikia”.

Malda ir Dievo gerumas [Mt 7,7-11; Jn 14,13-14] ⁹“Tad ir aš jums sakau: prašykite, ir jums bus duota; ieškokite, ir rasite; belskite, ir jums bus atidaryta. ¹⁰Kiekvienas, kas prašo, gauna, kas ieško, randa, ir beldžiančiam atidaroma. ¹¹Kur jūs matėte tokį tėvą, kad duonos prašančiam vai-

10,41-42: Vaizdingas pamokymas, kaip reikia vertinti Dievo žodį. Šios dvi seserys nuo seno laikos

mos aktyviojo ir kontempliatyviojo gyvenimo įsameninimu.

kui duotų akmenį?! Ar prašančiam žuvies – atkištų gyvatę? ¹²Arba prašančiam kiaušinio – duotų skorpioną? ¹³Jei tad jūs, būdami nelabi, mokate savo vaikams duoti gerų daiktų, juo labiau jūsų Tėvas iš dangaus suteiks Šventąją Dvasią tiems, kurie jį prašo”.

Jėzus ir Belzebulas [Mt 12,22-30; Mk 3,22-27] ¹⁴Kartą Jėzus išvarė nebylumo demoną. Demonui išėjus, nebylys prakalbėjo, ir minia stebėjosi. ¹⁵Kai kurie žmonės sakė: “Jis išvaro demonus demonų valdovo Belzebulo galia”. ¹⁶Kiti, mėginami jį, reikalavo ženklo iš dangaus. ¹⁷Žinodamas, ką jie mano, Jėzus jiems tarė: “Kiekviena suskilusi karalystė bus sunaikinta, ir namai grius ant namų. ¹⁸Jeigu ir šėtonas pasidalijęs, tai kaip išsilaikys jo karalystė?! Jūs sakote mane išvejančią demonus Belzebulo galia. ¹⁹Jeigu jau aš išvarau juos Belzebulo galia, tai kieno galia išvaro jūsų sekėjai? Todėl jie bus jūsų teisėjai. ²⁰Bet jei aš išveju demonus Dievo pirštu, tai tikrai pas jus atėjo Dievo karalystė.

²¹Kai apsiginklavęs galiūnas sergi savo sodybą, tada ir jo turtas apsaugotas. ²²Bet jei užpuls stipresnis ir jį nugalės, tai atims jo ginklus, kuriais tas pasitikėjo, ir išdalys grobį.

²³Kas ne su manimi, tas prieš mane, ir kas nerenka su manimi, tas barsto”.

Nelabosios dvasios sugrįžimas [Mt 12,43-45] ²⁴“Netyroji dvasia, išėjusi iš žmogaus, klaidžioja bevandenėse vietose, ieškodama poilsio. Neradusi ji sako sau: ‘Grįšiu į savo namus, iš kur išėjau’. ²⁵Sugrįžusi randa juos iššluotus ir išpuoštus. ²⁶Tada eina, pasiima kitas septynias dvasias,

dar piktesnes už save, ir įėjusios jos ten apsigyvena. Ir paskui tam žmogui darosi blogiau negu pirma”.

Palaima žodžio klausytojams ²⁷Jam bekalbant, viena moteris iš minios garsiai sušuko: “Palaimintos iščios, kurios tavo nešiojo, ir krūtys, kurias žindai!” ²⁸O jis atsiliepė: “Dar labiau palaiminti tie, kurie klausosi Dievo žodžio ir jo laikosi”.

Jonos ženklas [Mt 12,38-42] ²⁹Žmonėms gausiai susirinkus, Jėzus pradėjo kalbėti: “Ši karta yra pikta karta. Ji reikalauja ženklo, bet jai nebus duota jokio kito ženklo, kaip tik Jonos ženklas. ³⁰Kaip Jona buvo ženklas nineviečiams, taip Žmogaus Sūnus bus šiai kartai. ³¹Pietų šalies karalienė teismo dieną prisikels drauge su šios kartos žmonėmis ir juos pasmerks. Nes ji atkeliavo nuo žemės pakraščių pasiklausyti Saliamono išminties, o štai čia daugiau negu Saliamonas. ³²Ninevės gyventojai teismo dieną kelsis su šia karta ir ją pasmerks, nes jie atsivertė išgirdę Jonos pamokslus, o štai čia daugiau negu Jona”.

Žiburio palyginimas [Mt 5,15; 6,22-23; Mk 4,21; Lk 8,16] ³³“Niekas uždegto žiburio nededa į slėptuvę ar po indu, bet stato jį į žibintuvą, kad įeinantys matytų šviesą. ³⁴Kūno žiburys yra tavoji akis. Todėl jei tavo akis sveika, visam tavo kūnui bus šviesu. O jeigu tavo akis nesveika, tavo kūnas skendės tamsoje. ³⁵Todėl žiūrėk, kad tavoji šviesa nebūtų tamsybė! ³⁶Taigi jei visam tavo kūnui šviesu ir niekas jo netemdo, tai jis ir bus šviesus, lyg būtum apšviestas žiburio spinduliu”.

11,19: *Jūsų sūnūs, arba jūsų sekėjai.*

11,20: *Dievo pirštas, o Mt 12,28 Dievo dvasia; iš šios paralelės yra kilęs Šventosios Dvasios titulas digitus paternae dexterarum (Tėvo dešinės pirštas).*

11,31: *Minima Sabos karalienė, aplankiusi išmintingąjį karalių Saliamoną. Jos karalystė buvo maždaug dabartinio Jemeno teritorijoje.*

Prieš fariziejus ir Rašto mokytojus [Mt 23,13-36] ³⁷Jėzui tebekalbant, vienas fariziejus pasikvietė jį pietų. Įėjęs jis sėdosi už stalo. ³⁸Tai matydamas, fariziejus nusistebėjo, kad jis nenusimazgojo rankų prieš valgį. ³⁹O Viešpats kreipėsi į jį: “Kaip tik jūs, fariziejai, valote taurės ir dubens išorę, o viduj esate pilni gobšumo ir nelabumo. ⁴⁰Neišmanėliai! Argi išorės kūrėjas nėra sukūręs ir vidaus?!” ⁴¹Verčiau duokite žmonėms iš savo vidaus tarsi išmaldą, ir viskas jums bus nesutepta. ⁴²Vargas jums, fariziejai! Jūs duodate dešimtinę iš mėtų, rūtų ir kitokių žolelių, o nepaisote teisingumo ir Dievo meilės. Reikia šitai daryti ir ano neapleisti! ⁴³Vargas jums, fariziejai! Jūs taip mėgstate pirmąsias kėdes sinagogose ir sveikinimus turgavietėse! ⁴⁴Vargas jums! Esate lyg apieisti kapai, kuriuos žmonės nepastebėdami mindžioja”.

⁴⁵Tada vienas Įstatymo mokytojas atsiliepė: “Mokytojau, taip kalbėdamas, tu ir mus įžeidi”. ⁴⁶Jis atsakė: “Vargas ir jums, Įstatymo mokytojai! Jūs kraunate žmonėms nepakeliamas naštas, o patys tų naštų nė vienu pirštu nepajudinate. ⁴⁷Vargas jums! Jūs statote pranašams paminklus, o jūsų tėvai juos žudė! ⁴⁸Taigi jūs liudijate ir pritariate savo tėvų darbams. Jie žudė, o jūs statote paminklus.

⁴⁹Štai kodėl Dievo Išmintis yra pasakiusi: ‘Aš siųsiu pas juos pranašų ir apaštalų, o jie vienus žudys, kitus persekios, ⁵⁰kad iš šios kartos būtų pareikalauta visų

pranašų kraujo, išlieto nuo pasaulio sukūrimo, ⁵¹pradedant Abelio krauju iki kraujo Zacharijo, kuris buvo nužudytas tarp aukuro ir šventyklos’. Taip! Aš sakau, jog bus pareikalauta jo iš šios kartos.

⁵²Vargas jums, Įstatymo mokytojai! Jūs pasisavinote pažinimo raktą, bet patys nėjote ir norintiems įeiti kliudėte”.

⁵³Jam iš ten išėjus, Rašto aiškintojai bei fariziejai pradėjo smarkiai jį pulti ir visaip kamantinėti, ⁵⁴tykodami ką nors pagauti iš jo lūpų.

12 Drąsa ir tiesumas kalboje [Mt 10,26-33] ¹Tuo tarpu susirinko tūkstančiai žmonių, kad vieni kitus trypė. Tada Jėzus pradėjo kalbėti pirmiausia savo mokiniams: “Saugokitės fariziejų raugo, tai yra veidmainystės! ²Nėra nieko uždengta, kas nebus atidengta, ir nieko paslėpta, kas nepasidarys žinoma. ³Ką kalbėjote patamsyje, skambės šviesoje, ir ką šnibždėjote į ausį kambariuose, bus skelbiama nuo stogų! ⁴Aš sakau jums, savo bičiuliams: nebijokite tų, kurie žudo kūną ir paskui nebegali daugiau kenkti. ⁵Aš parodysiu, ko turite bijoti: bijokite to, kuris nužudęs turi galią įstumti į pragarą. Taip, sakau jums, šito bijokite!

⁶Argi ne penki žvirbliai parduodami už du skatikus? Tačiau nė vienas iš jų nėra Dievo užmirštas. ⁷Žinokite, kad net visi jūsų galvos plaukai suskaityti. Tad nebijokite! Jūs vertesni už daugybę žvirblių.

⁸Aš jums sakau: kas išpažins mane žmonių akivaizdoje, tą ir Žmogaus Sūnus

11,36: Egzegetai šios eilutės tekstą laiko pakeistu perrašinėjant, bet paties posakio (34-36 eil.) prasmė aiški: Kas turi gerą valią (*sveikas akis*), tas gali pažinti Kristaus atneštąją šviesą ir jį patį kaip pasaulio šviesą (plg. Jn 3,19-21). Priešingai, blogos valios žmogus nepripažins šviesos ir visas skendės tamsoje.

11,43: Kristus reikalauja iš savo mokinių papras-

tumo. Jis yra prieš žydų mokytojų ceremonumą, puošnią aprangą ir t.t.

11,45: Įstatymo mokytojas – Šventojo Rašto aiškintojas (nuo penkių pirmųjų Biblijos knygų, vadinamų *Tora* – Įstatymu).

11,53-54: Lukas ryškiau už kitus evangelistus parodo didėjančią Kristaus priešų neapykantą (plg. 6,11; 11,53-54; 19,48; 20,19-20; 22,2).

išpažins Dievo angelų akivaizdoje. ⁹ O kas manęs išsigsins žmonių akivaizdoje, to bus išsiginta Dievo angelų akivaizdoje. ¹⁰ Kas tartų žodį prieš Žmogaus Sūnų, tam bus atleista, o kas piktžodžiautų Šventajai Dvasiai, tam nebus atleista.

11 Kai jie ves jus į sinagogas pas viršininkus ar vyresnybes, nesirūpinkite, kaip ginsitės ar ką atsakinėsite, ¹² nes Šventoji Dvasia tą pačią valandą jus pamokys, ką kalbėti”.

Turto menkystė ¹³ Vienas iš minios jam tarė: “Mokytojau, liepk mano broliui, kad pasidalytų su manimi palikimą”. ¹⁴ Jis atsakė: “Žmogau, kas gi mane skyrė jūsų teisėju ar dalytoju?” ¹⁵ Ir dar pridūrė: “Žiūrėkite, saugokitės bet kokio godumo, nes jei kas ir turi apščiai, jo gyvybė nepriklauso nuo turto”. ¹⁶ Jis pasakė jiems palyginimą: “Vieno turtingo žmogaus laukai davė gausų derlių. ¹⁷ Jis pradėjo sau vienas svarstyti: ‘Ką čia man dabar padarius? Neturiu kur sukrauti derliaus’. ¹⁸ Galop jis tarė: ‘Štai ką padarysiu: nugriausiu savo klojimus, statysiuos didesnius ir į juos sugabensiu visus javus ir visas gėrybes. ¹⁹ Tada tarsiu savo sielai: mano siela, tu turi daug gėrybių, sukrautų ilgiems metams. Išėkis, valgyk, gerk ir linksmai pokyliauk!’ ²⁰ O Dievas jam tarė: ‘Kvailys, dar šiąnakt bus pareikalauta tavo gyvybės. Kam gi atiteks, ką susikrovei?’ ²¹ Taip yra tam, kas krauna turtus, bet nesirūpina tapti turtingas pas Dievą”.

Pasitikėjimas Apvaizda [Mt 6,25-33] ²² Tada Jėzus kalbėjo savo mokiniams: “Todėl aš jums sakau: per daug nesirūpinkite gyvybe, ką valgysite, nė savo kūnu, ką vilkėsite. ²³ Gyvybė svarbesnė už maistą, o kūnas už drabužį. ²⁴ Pasižiūrėkite į varnus. Jie nesėja ir nepjauna, neturi nei sandėlių, nei kluonų, bet Dievas juos maitina. Jūs nepalyginti vertesni už paukš-

čius! ²⁵ Kas gi iš jūsų galėtų savo rūpesčiu bent per sprindį prailginti sau gyvenimą?! ²⁶ Jei tad jūs neįstengiate padaryti net mažmožio, tai kam rūpinatės kitais dalykais? ²⁷ Išiziūrėkite, kaip auga lelijos. Jos neverpia ir neaudžia. Bet sakau jums: nė Salimonas pačioje savo didybėje nebuvo taip pasipuošęs kaip kiekviena iš jų. ²⁸ Jeigu Dievas taip aprengia laukų gėlę, šiandien žydinčią, o rytoj metamą į krosnį, tai dar labiau pasirūpins jums, mažatikiai! ²⁹ Tad neklausinėkite, ką valgysite ar gersite, ir nebūgštaukite! ³⁰ Visų tų dalykų vaikosi šio pasaulio pagony. O jūsų Tėvas žino, kad viso to jums reikia. ³¹ Verčiau ieškokite jo karalystės, o tai bus jums pridėta.

32 Nebijok, mažoji kaimene: jūsų Tėvas panorėjo atiduoti jums karalystę!”

Išmalda ir lobis danguje [Mt 6,20-21] ³³ “Išparduokite savo turtą ir išdalykite jį išmaldei. Įsitaisykite sau piniginių, kurios nesusidėvi, kraukite nenykstantį lobį danguje, kur joks vagis neprieis ir kandys nesuės.

34 Kur jūsų lobis, ten ir jūsų širdis”.

Laukiant Viešpaties atėjimo [Mt 24,43-51: Mk 13,33-37] ³⁵ “Tebūnie jūsų strėnos sujuostos ir žiburiai uždegti. ³⁶ Jūs būkite panašūs į žmones, kurie laukia savo šeimininko, grįžtančio iš vestuvių, kad kai tik jis parvyks ir pasibels, tuojau atidarytų. ³⁷ Laimingi tarnai, kuriuos sugrįžęs šeimininkas ras budinčius. Iš tiesų sakau jums: jis susijuos, susodins juos prie stalo ir, eidamas aplinkui, patarnaus jiems. ³⁸ Jeigu jis sugrįžtų antrosios ar trečiosios nakties sargybos metu ir rastų juos budinčius, laimingi jie! ³⁹ Įsidėmėkite: jei šeimininkas žinotų, kurią valandą ateis vagis, neleistų jam įsilaužti į savo namus. ⁴⁰ Ir jūs būkite pasirengę, nes Žmogaus Sūnus ateis, kai nesitikėsite”.

41 Tuomet Petras paklausė: „Viešpatie, ar ši palyginimą pasakei tik mums, ar visiems?“ 42 Viešpats atsakė: „Kas yra tas ištikimas ir sumanus užvaizdas, kurį šeimnininkas paskirs vadovauti šeimynai ir deramu laiku ją maitinti? 43 Laimingas tarnas, kurį sugrįžęs šeimnininkas ras taip darantį. 44 Sakau jums tiesą: jis paskirs jį valdyti visų savo turtų. 45 Bet jeigu anas tarnas pasakys pats sau: 'Mano šeimnininkas neskuba grįžti' ir ims mušti tarnus bei tarnaites, valgyti, gerti ir girtuokliauti, 46 tai to tarno šeimnininkas sugrįš vieną gražią dieną, kai jis nelaukia, ir tokią valandą, kurią jis nė manyti nemano. Jis žiauriai nubaus jį, ir jam teks neištikimųjų likimas.

47 Tarnas, kuris žino savo šeimnininko valią, bet nieko neparuošia ir pagal jo valią nedaro, bus smarkiai nuplaktas. 48 O kuris nežino [šeimininko valios], kad ir baustinai pasielgęs, bus mažai plakamas. Iš kiekvieno, kuriam daug duota, bus daug pareikalauta, ir kam daug patikėta, iš to bus daug ir išieškota”.

Kančios troškimas 49 “Aš atėjau įžiebtį žemėje ugnies ir taip norėčiau, kad ji jau liepsnotų! 50 Aš turiu būti pakrikštytas krikštu ir taip nerimstu, kol tai išsipildys!”

Nesantarvė dėl Jėzaus [Mt 10,34-36]

51 “Gal manote, kad esu atėjęs atnešti žemei ramybės?! Ne, sakau jums, ne ramybės, o nesantarvės. 52 Nuo dabar penki vienuose namuose bus pasidaliję: trys prieš du ir du prieš tris. 53 Tėvas stos prieš sū-

nų, o sūnus prieš tėvą, motiną prieš dukterį, o duktė prieš motiną; anyta prieš marčią, ir marti prieš anytą”.

Laiko ženklų skaitymas [Mt 16,2-3; 5,25-26] 54 Jėzus pasakė ir minioms: “Martydami debesį, kylantį vakaruose, jūs tuoj pat sakote: ‘Atėina lietus’, ir taip atsitinka. 55 Pučiant pietų vėjui, jūs tvirtinate: ‘Bus karšta’, ir taip iš tiesų esti. 56 Veidmainiai! Jūs mokate išaiškinti, ką reiškia žemės ir dangaus išvaizda, tai kodėl gi neišsiaiškinate šio laiko prasmės? 57 Kodėl gi patys nenusprendžiate, kas teisu?

58 Kai eini su ieškovu pas vyresnybę, pasistenk dar kelyje su juo sulgyti, kad jis tavęs kartais nenusitemptų pas teisėją, teisėjas neatiduotų teismo vykdytojui, o teismo vykdytojas neįmestų tavęs į kalėjimą. 59 Sakau tau: iš ten neišeisi, kol neatsiteisi ligi paskutinio skatiko”.

13 Raginimas atsiversti [Jn 8,24]

1 Tuo pačiu metu atėjo keli žmonės ir papasakojo Jėzui apie galilėjiečius, kurių kraują Pilotas sumaišęs su jų aukomis. 2 Tada Jėzus pasakė jiems: “Ar manote, kad tie galilėjiečiai buvo didesni nusi-dėjėliai už visus kitus galilėjiečius ir todėl taip nukentėjo?! 3 Anaipiol, sakau jums! Bet jei neatsiversite, visi taip pat pražūsité. 4 Arba anie aštuoniolika, kuriuos užgriuvo bokštas prie Siloamo [tvenkinio] ir užmušė; jūs manote, kad jie buvo kaltesni už visus kitus Jeruzalės gyventojus?! 5 Ne, sakau jums, bet jei neatsiversite, visi taip pat pražūsité”.

12,42: ir t. Palyginimas specialiai taikomas apaštalams – tarnams, kurie laikinai tvarko Bažnyčią Kristaus įgaliojimu.

12,46: Žiauriai nubaus arba sukapos, atmes nuo savęs, išvars (neaiškus originalo žodis).

12,49-50: Ugnis – tai žmonių užsidegimas Dievo meile ir aukos ryžtu. Ta ugnis įsiliepsnos

ant kryžiaus, o tasai krikštas – tai krikštas savuoju krauju.

12,52-53: Toks šeimos skilimas tikėjimo pagrindu, anot pranašų, yra paskutinių laikų ženklas (Mch 7,8; Ag 2,22).

12,58-59: Lk kontekstas suteikia šiems Jėzaus žodžiams eschatologinį atspalvį.

Nevaisingo figmedžio palyginimas

⁶Jėzus pasakė palyginimą: “Vienas žmogus turėjo savo vynuogyne pasisodinęs figmedį. Kartą jis atėjo pažiūrėti jame vaisių, bet nerado. ⁷Ir tarė sodininkui: ‘Štai jau treji metai, kaip aš ateinu ieškoti šio figmedžio vaisių, ir vis nerandu. Nukirsk jį, kam dar žemę alina!’ ⁸Anas jam sakė: ‘Šeimininke, palik jį dar šiais metais. Aš jį apkasiu ir patręšiu. ⁹Rasi jis dar duos vaisių. O jei ne, tada jį iškirsdinsi’”.

Jėzus vėl gydo šabo dieną ¹⁰Šabo dieną Jėzus mokė sinagogoje. ¹¹Čia pasitaikė moteris, aštuoniolika metų kenčianti nuo ligos dvasios. Ji buvo sutraukta ir visiškai negalėjo išsitiesti. ¹²Jėzus pamatęs pasisaukė ją ir tarė: “Moterie, esi išvaduota iš savo ligos!” ¹³Jis uždėjo ant jos rankas, toji bemat atsitiesė ir ėmė šlovinti Dievą. ¹⁴Tada sinagogos vyresnysis, supykęs, kad Jėzus pagydė šabo dieną, pasakė miniai: “Dirbamos yra šešios dienos. At-eikite jomis ir gydykitės, o ne per šabą!” ¹⁵Viešpats jam atsakė: “Veidmainiai! Argi kas iš jūsų neatrisha šabo dieną nuo ėdžių savo jaučio ar asilo ir nenuveda pagirdyti?!” ¹⁶Argi šios Abraomo dukters, kurią šėtonas laikė sukaustęs jau aštuoniolika metų, nereikėjo išvaduoti iš pančių šabo dieną?” ¹⁷Jam tai kalbant, visi jo priešai susigėdo, o visa minia džiaugėsi šlovingais jo darbais.

Garstyčios ir raugo palyginimas

[Mt 13,31-33; Mk 4,30-32] ¹⁸Jėzus kalbėjo: “Į ką panaši Dievo karalystė, ir su kuo man ją palyginti? ¹⁹Ji panaši į garstyčios grūdą, kurį ėmė žmogus ir pasėjo savo darže. Jis išaugo į medelį, ir padangių sparnuočiai susisuko lizdus jo šakose”.

²⁰Jis vėl tarė: “Su kuo man palyginti

Dievo karalystę? ²¹Ji panaši į raugą, kurį ėmusi moteris įmaišė į tris saikus miltų, ir nuo jo viskas įrūgo”.

Siauras išganymo takas [Mt 7,13-14]

²²Jėzus ėjo mokydamas per miestelius ir kaimus ir keliavo į Jeruzalę. ²³Kažkas jį paklausė: “Viešpatie, ar maža bus išgelbėtų?” Jis pasakė jiems: ²⁴“Pasistenkite įeiti pro ankštus vartus! Sakau jums, daugelis bandys įeiti, bet neįstengs”.

Netikintys žydai. Pagonių pašaukimas [Mt 7,21-23; 8,11-12; Mk 10,31]

²⁵“Kai namų šeimininkas atsikels ir užrakinis duris, stovėdami lauke jūs pradėsite belsti į duris ir prašyti: ‘Viešpatie, atidaryk mums!’ O jis atsakys: ‘Aš nežinau, iš kur jūs’. ²⁶Tada imssite dėstyti: ‘Mes valgėme ir gėrėme tavo akivaizdoje, tu mokei mūsų gatvėse...’ ²⁷O jis jums tars: ‘Aš nežinau, iš kur jūs. Eikite šalin nuo manęs, visi piktadariai!’

²⁸Tai bus verksmo ir dantų griežimo, kai Dievo karalystėje pamatysite Abraomą, Izaoką, Jokubą ir visus pranašus, o patys būsite išvaryti laukan. ²⁹Ir ateis iš rytų ir vakarų, iš šiaurės ir pietų, ir sėsis prie stalo Dievo karalystėje. ³⁰Ir štai yra paskutinių, kurie bus pirmi, ir pirmų, kurie bus paskutiniai”.

Atsakymas Erodiui ³¹Tuo pačiu metu atėjo keli fariziejai ir įspėjo Jėzų: “Eik iš čia, pasišalink, nes Erodas nori tave nužudyti”. ³²Jis atsakė jiems: “Eikite ir pasakykite tam lapei: ‘Štai aš išvarinėju demonus ir gydau šiandien, tai darysiu ir rytoj, o trečią dieną būsiu visa atlikęs. ³³Bet šiandien ir rytoj, ir poryt aš turiu keliauti – nedera juk pranašui žūti ne Jeruzalėje”.

13,11: Evangelistas laikosi tų laikų žmonių požiūrio į ligas, būtent – kad kiekvieną ligą sukelia tam tikra negera dvasia.

13,16: Anot Jėzaus, šabas, kaip Dievui skirta die-

na, tinkamiausias metas geradarystei.

13,29: Iš rytų... – iš pagonių kraštų.

13,32: Erodas neryžtingas, gudraujantis, todėl ir vadinamas lape (priešingybė liutui).

Vargas Jeruzalei! [Mt 23,37-39] ³⁴“Jeruzale, Jeruzale! Tu žudai pranašus ir užmuši akmenimis tuos, kurie pas tave siųsti. Kiek kartų norėjau surinkti tavo vaikus tarsi višta savo viščiukus po sparnais, o tu nenorėjai! ³⁵Štai *paliekami jums jūsų namai*. Ir aš sakau jums: jūs manęs nebeatysite, kol ateis laikas, kada tarsite: *Garbė tam, kuris ateina Viešpaties vardu!*”

14 Vandenlige sergančiojo išgydymas šabo dieną ¹Kartą šabo dieną Jėzus atėjo į vieno fariziejų vyresniojo namus valgyti, o jie atidžiai stebėjo jį. ²Štai jį pasitiko vandenlige sergantis žmogus. ³Jėzus kreipėsi į Įstatymo mokytojus ir fariziejus: “Valia per šabą gydyti ar ne?” ⁴Tie tylėjo. Tada jis ėmė, išgydė jį ir paleido. ⁵O jiems pasakė: “Jei kurio iš jūsų sūnus ar galvijas įkris į šulinį, argi tučtuojau neištrauks jį šabo dieną?” ⁶Ir jie nesugebėjo į tai atsakyti.

Pirmosios vietos ⁷Matydamas, kaip svečiai rinkosi pirmąsias vietas prie stalo, jis pasakė jiems palyginimą: ⁸“Kai tave pakvies į vestuves, nesisėsk pirmoje vietoje, kad kartais nebūtų pakviesta garbingesnio už tave ⁹ir atėjęs tas, kuris tave ir jį kvietė, netartų tau: ‘Užleisk jam vietą!’ Tuomet tu sugėdintas turėtum sėstis į paskutinę vietą. ¹⁰Kai būsi pakviestas, verčiau eik ir sėskis paskutinėje vietoje, tai atėjęs šeimnininkas tau pasakys: ‘Bičiuli, pasislink aukščiau!’ Tada tau bus garbė prieš visus svečius. ¹¹Kiekvienas, kuris save aukština, bus pažemintas, o kuris save žemina, bus išaukštintas”.

Svečių kvietimas ¹²Taip pat ir pakvietusiam jį vaišių Jėzus pasakė: “Keldamas

pietus ar vakarienę, nekviesk nei savo draugų, nei brolių, nei giminaičių, nei turtinųjų kaimynų, kad kartais jie savo ruožtu nepasikviestų tavęs ir tau nebūtų atlyginta. ¹³Rengdamas vaišes, verčiau pasikviesk vargšų, paliegėlių, luošų ir aklų, ¹⁴tai būsi palaimintas, nes jie neturi kuo atsilyginti, ir tau bus atlyginta teisiųjų prisikėlime”.

Nedėkingi svečiai [Mt 22,2-10] ¹⁵Tai išgirdęs, vienas svečias jam tarė: “Palaimintas, kas vaišinsis Dievo karalystės pokylyje!” ¹⁶Jėzus atsiliepė: “Vienas žmogus iškėlė didelę puotą ir pakvietė daug svečių. ¹⁷Atėjus metui puotauti, jis pasiuntė tarną pranešti pakviestiesiems: ‘Ateikite, jau viskas surengta’. ¹⁸Tuomet jie visi kaip vienas pradėjo išsikabinėti. Vienas jam tarė: ‘Nusipirkau dirvą ir būtinai turiu eiti jos apžiūrėti. Meldžiu mane pateisinti’. ¹⁹Vėl kitas sakė: ‘Pirkau penkis jungus jaučių ir einu jų išmėginti. Meldžiu mane pateisinti’. ²⁰Trečias tarė: ‘Vedžiau, todėl negaliu atvykti’.

²¹Tarnas sugrįžęs viską apsakė šeimnininkui. Šis supyko ir įsakė tarnui: ‘Skubiai eik į miesto aikštes ir skersgatvius ir vesk čionai visus vargšus, paliegėlius, aklius ir luošus’. ²²Tarnas ir vėl pranešė: ‘Šeimnininke, kaip buvai liepęs, – padaryta, bet dar yra vietos’. ²³Tada šeimnininkas tarė tarnui: ‘Eik į kelius bei patvorius ir varu atvaryk, kad mano namai būtų pilni. ²⁴Sakau jums, – nė vienas iš anų kviestųjų žmonių neragaus mano vaišių”.

Visko išsižadėjimas [Mt 10,37-38; Mk 8,34] ²⁵Kartu su Jėzumi ėjo gausios minios. Atsigręžęs jis tarė žmonėms: ²⁶“Jei kas ateina pas mane ir nelaiko neapykantoje

13,32-33: *Būsiu visa atlikęs* – būsiu atpirkęs žmoniją. *Turiu keliauti* reiškia Jėzaus klusnumą Tėvo valiai.

13,35: *Štai paliekami jums jūsų namai* – neaiškus posakis. Atrodo, čia pranašaujama, kad jų

šventykla – Dievo namai liks jiems kaip *jų namai*, t.y. nebešventa. – *Imsite šaukti: ‘Garbė...’* – pripažinsite mane Mesiją.

14,5: *Sūnus ar galvijas* – pagal kai kuriuos rankraščius: *asilas ar jautis*.

savo tėvo, motinos, žmonos, vaikų, brolių, seserų ir net savo gyvybės, – negali būti mano mokinyš. ²⁷Kas neneša savo kryžiaus ir neseka manimi, negali būti mano mokinyš.

²⁸Kas iš jūsų, norėdamas pastatyti bokštą, pirmiau atsisėdęs neskaičiuoja išlaidų, kad įsitikintų, ar turės iš ko užbaigti. ²⁹Kad kartais, padėjus pamatą ir nebaigus, žmonės matydami nesišaipytų iš jo ir nesakytų: ³⁰‘Šitas žmogus pradėjo statyti ir neįstengia baigti’.

³¹Arba koks karalius, traukdamas į karą su kitu karaliumi, pirmiau atsisėdęs nesvarsto, ar, turėdamas dešimt tūkstančių kareivių, pajėgs stoti į kovą su tuo, kuris atsiveda dvidešimt tūkstančių?! ³²Jei ne, tai, anam dar toli esant, siūnčia pasiuntinius tartis dėl taikos. ³³Taip pat kiekvienas iš jūsų, kuris neatsižada visos savo nuosavybės, negali būti mano mokinyš”.

Ištvermė [Mt 5,13; Mk 9,50] ³⁴“Druska – geras daiktas. Bet jei druska netektų sūrumo, kuo ją reiktų pasūdyti? ³⁵Ji nebentinka nei dirvai, nei mėšlui, o išberiamą laukan. Kas turi ausis, teklauso!”

15 Jėzaus galeistingumas. Paklydusios avelės palyginimas [Mt 9,10-13; 18,12-14] ¹Pas Jėzų rinkdavosi visokie muitininkai ir nusidėjėliai jo pasiklausyti. ²O fariziejai ir Rašto aiškintojai murmėdavo: “Šitas priima nusidėjėlius ir su jais valgo”. ³Tuomet Jėzus pasakė jiems palyginimą: ⁴“Kas iš jūsų, turė-

damas šimtą avių ir vienai nuklydus, nepalieka dykumoje devyniasdešimt devynių ir neieško pražuvusios, kolei suranda?! ⁵Radęs su džiaugsmu dedasi ją ant pečių ⁶ir, sugrįžęs namo, susikviečia draugus bei kaimynus, sakdamas: ‘Džiaukitės drauge su manimi! Radau savo pražuvėlę avį!’ ⁷Sakau jums, taip ir danguje bus daugiau džiaugsmo dėl vieno atsivertusio nusidėjėlio negu dėl devyniasdešimt devynių teisiųjų, kuriems nereikia atsiversti”.

Pamestos drachmos palyginimas

⁸“Arba kuri moteris, turėdama dešimtį drachmų ir vieną pametusi, neužsidega žiburio, nešluoja namų ir rūpestingai neieško, kolei suranda? ⁹Radusi ji susivadina drauges bei kaimynas ir sako: ‘Džiaukitės su manimi, nes radau drachmą, kurią buvau pametusi’. ¹⁰Sakau jums, šitaip džiaugiasi Dievo angelai dėl vieno atsivertusio nusidėjėlio”.

Sūnaus palaidūno palyginimas

¹¹Jis kalbėjo toliau: “Vienas žmogus turėjo du sūnus. ¹²Kartą jaunesnysis tarė tėvui: ‘Tėve, atiduok man priklausančią palikimo dalį’. Tėvas padalijo sūnams turtą. ¹³Netrukus jaunėlis, susiėmęs savo dalį, iškeliavo į tolimą šalį. Ten, palaidai gyvendamas, išsikvojo savo lobį.

¹⁴Kai viską išleido, toje šalyje kilo bailsus badas, ir jis pradėjo stokoti. ¹⁵Tada nuėjo pas vieną šalies gyventoją ir stojo jam tarnauti. Tasai jį pasiuntė į laukus kiaulių ganyti. ¹⁶Jis geidė prikimšti pilvą

14,26: Šv. Augustinas sako: *Jei blogai myli, – nekenči; jei gerai nekenči, – myli*. Tad savo artimuosius turime mylėti dėl Dievo, o jeigu jų meilė veda į pikta, kovoti su tokia nevertinga meile. Posakis *laikyti neapykantėje* – hebraizmas, reiškiantis *atsižadėti*. Lukas labiau už kitus evangelistus pabrėžia asketizmą, šeimos malonumų ir nuosavybės atsižadėjimą.

14,28: *Bokštą* – vyno spaudyklą vynuogyne. 15,11-32: Šis palyginimas yra dviejų dalių: 11-24 eil. nusidėjėlio skurdas ir grįžimas pas galeistingąjį Dievą; 25-32 eil. teisuolio nepasitenkinimas beribiu Dievo atlaidumu ir švelnumu, teisinio pykčio priešingas Dievo atsakymas. Teisieji kviečiami drauge su Dievu džiaugtis nusidėjėlių išsigelbėjimu.

bent ankščių jovalo, kurį ėdė kiaulės, tačiau nė to jam neduodavo. ¹⁷Tada susimąstė ir tarė: 'Kiek mano tėvo samdinių apščiai turi duonos, o aš čia mirštu iš bado! ¹⁸Kelsiuos, eisiu pas tėvą ir sakysiu: 'Tėve, nusidėjau dangui ir tau. ¹⁹Nesu vertas vadintis tavo sūnumi. Priimk mane bent samdiniu!' ²⁰Jis pasiryžo ir iškeliavo pas tėvą.

Tėvas pažino jį iš tolo, labai susigraudino, pribėgo prie jo, puolė ant kaklo ir pabučiavo. ²¹O sūnus prabilo: 'Tėve, nusidėjau dangui ir tau. Nebesu vertas vadintis tavo sūnumi...' ²²Bet tėvas įsakė tarnams: 'Kuo greičiau atneškite geriausią drabužį ir apvilkite jį. Užmaukite jam ant piršto žiedą, apaukite kojas! ²³Atveskite nupenėtą veršį ir papjaukite! Puotaukime, linksminkimės! ²⁴Nes šis mano sūnus buvo miręs ir vėl atgijo, buvo pražuvęs ir atsirado'. Ir jie pradėjo linksmintis.

²⁵Tuo metu vyresnysis sūnus buvo laukuose. Eidamas namo ir prisiartinęs prie sodybos, išgirdo muziką ir šokius. ²⁶Jis pasišaukė tarną ir paklausė, kas čia dedasi. ²⁷Tas jam atsakė: 'Sugrįžo tavo brolis, tai tėvas liepė papjauti nupenėtą veršį, kad sulaukė jo sveiko'. ²⁸Tada šis supyko ir nenorėjo eiti namo. Tėvas išėjęs pradėjo vadinti jį vidun. ²⁹O jis atkirto tėvui: 'Štai jau tiek metų tau tarnauju ir niekad tavo įsakymo neperžengiau, o tu man nė karto nesi davęs nė ožiuko pasilinksinti su draugais. ³⁰Bet vos tik sugrįžo šitas tavo sūnus, prarijęs tavąjį turtą su kekšėmis, tu tuojau jam papjovei nupenėtą veršį'. ³¹Tėvas atsakė: 'Vaikeli, tu

visuomet su manimi, ir visa, kas mano, yra ir tavo. ³²Bet reikėjo puotauti bei linksmintis, nes tavo brolis buvo miręs ir vėl atgijo, buvo žuvęs ir atsirado!' "

16 Apsukriojo prievaizdo pa-lyginimas

¹Paskui Jėzus kalbėjo savo mokiniams: "Buvo vienas turtin-gas žmogus. Jis turėjo prievaizdą. Tas bu-vo jam apskustas, esą eikvojas jo turtą. ²Tuomet, pasišaukęs jį, turtuolis pasakė: 'Ką aš girdžiu apie tave šnekant?! Duok savo prievaizdavimo apyskaitą, nes jau ne-begalėsi būti prievaizdu'. ³O tasai tare sau: 'Ką veiksiu, kad šeimnininkas atima iš ma-nės prievaizdavimą? Kasti neįstengiu, o elgetauti man gėda. ⁴Jau žinau, ką dary-ti, kad žmonės mane priimtų į savo na-mus, kai būsiu atleistas iš tarnybos'.

⁵Jis pasikvietė po vieną savo šei-mininko skolininkus ir klausė pirmąjį: 'Kiek tu skolingas mano šeimnininkui?' ⁶Šis at-sakė: 'Šimtą statinių aliejaus'. Tada jis tarė: 'Imk savo skolos raštą, sėsk ir tuoj pat rašyk: penkiasdešimt'. ⁷Paskui klausė ki-tą: 'O kiek tu skolingas?' Anas atsakė: 'Šimtą saikų kviečių'. Jis tarė: 'Imk skolos raštą ir rašyk: aštuoniasdešimt'.

⁸Šeimnininkas pagyrė suktąjį prievaiz-dą, kad jis gudriai pasielgęs. Šio pasaulio vaikai apskresni tarp panašių į save negu šviesos vaikai".

Turtas – tik priemonė ⁹"Taip pat ir aš jums sakau: darykitės bičiuliai su apgau-linga Mamona, kad, galui atėjus, jie pri-imtų jus į amžinąsias padangtes. ¹⁰Kas ištikimas mažmožiuose, tas ištikimas ir didžiuose dalykuose, o kas nesąžiningas

15,15: Ganyti kiaules izraelitui – niekinamas darbas, nes Mozės Įstatyme kiaulė – nešvarus gy-vulus.

15,16: Artimuosiuose Rytuose kiaules šerdavo jonmedžio ankštėmis.

15,22: Žiedas yra galios ženklas, apautos kojos – laisvojo požymis, priešybė basam vergui.

16,3: *Kasti* – žemę dirbti parsisamdžius.

16,6-7: *Statinė* – 36 litrai, *saikas* – 525 litrai.

16,8: *Pagyrė* – pripažino gudrumą, bet negyrė paties suktumo. Tai aiškiai matyti iš neigiamo Kristaus atsiliepimo apie *šio pasaulio vaikus*.

16,9: *Pinigas (Mamona)* vadinamas *nešvariu*, nes dėl jo vyksta daug piktadarybių. *Pinigai* – gal-

mažmožiuose, tas nesąžiningas ir dideliuose dalykuose. ¹¹Jei tad jūs nepasirodėte patikimi tvarkydami apgaulingą Mamoną, tai kas patikės jums tikrąsias gėrybes?! ¹²Ir jeigu nebuvote patikimi su svetimu daiktu, tai kas jums duos tai, kas jūsų?!”

Dievas ir pinigai [Mt 6,24] ¹³“Joks tarnas negali tarnauti dviem šeimininkams: arba jis vieno nekės, o kitą mylės, arba prie vieno bus prisirišęs, o kitą nieku vers. Negalite tarnauti Dievui ir Mamonai”.

¹⁴Visa tai girdėjo godūs pinigų fariziejai ir šaipėsi iš Jėzaus. ¹⁵O jis pasakė jiems: “Jūs žmonių akivaizdoje dedatės teisuoliais, bet Dievas mato jūsų širdis. Kas žmonėms atrodo prakilnu, Dievo akivaizdoje bjauru”.

Trumpi pamokymai [Mt 11,12-13; 5,18. 32; 19,9] ¹⁶“Iki Jono buvo Įstatymas ir pranašai; nuo jo skelbiama geroji naujiena apie Dievo karalystę, ir kiekvienas į ją veržiasi.

¹⁷Greičiau dangus ir žemė pražus, negu iš Įstatymo iškris bent vienas brūkšnelis.

¹⁸Kiekvienas, kas atleidžia žmoną ir veda kitą – svetimauja. Ir kas veda vyro atleistąją, taip pat svetimauja”.

Turtuolio ir Lozorius palyginimas ¹⁹“Gyveno kartą vienas turtuolis. Jis vilkėjo purpuru bei ploniausia drobe ir kasdien ištaigingai puotaudavo. ²⁰O prie jo rūmų vartų gulėjo votimis aptekęs elgeta, vardu Lozorius. ²¹Jis troško numarinti alkį bent trupiniais nuo turtuolio

stalo, bet tik šunės atbėgę laižydavo jo votis. ²²Ir štai elgeta mirė ir buvo angelų nuneštas į Abraomo prieglobstį. Mirė ir turtuolis ir buvo palaidotas.

²³Atsidūręs pragaro kančiose, turtuolis pakėlė akis ir iš tolo pamatė Abraomą ir jo prieglobstyje Lozorį. ²⁴Jis sušuko: “Tėve Abraomai, pasigailėk manęs! Atsiųsk čionai Lozorį, kad, suvilgęs vandenyje galą piršto, atvėsintų man liežuvį. Aš baisiai kenčiu šitoje liepsnoje”. ²⁵Abraomas atsakė: ‘Atsimink, sūnau, kad tu dar gyvendamas atsiėmėi savo gėrybes, o Lozorius – tik nelaimės. Todėl jis susilaukė paguodos, o tu kenti. ²⁶Be to, tarp mūsų ir jūsų žioji neperžengiama bedugnė, ir niekas panorėjęs iš čia negali nueiti pas jus nei iš ten persikelti pas mus’.

²⁷Tas vėl tarė: ‘Tai meldžiu tave, tėve, nusiųsk jį bent į mano tėvo namus: ²⁸aš gi turiu penkis brolius – juos teispėja, kad ir jie nepatektų į šią kančių vietą’. ²⁹Abraomas atsiliepė: ‘Jie turi Mozę bei pranašus, tegul jų ir klauso!’ ³⁰O anas atsakė: ‘Ne, tėve Abraomai! Bet jei kas iš mirusiųjų nueitų pas juos, jie atsiverstų’. ³¹Tačiau Abraomas tarė: ‘Jeigu jie neklauso Mozės nei pranašų, tai nepatikės, jei kas ir iš numirusių prisikeltų”.

17 Papiktinimai [Mt 18,6-7; Mk 9,42] ¹Jėzus kalbėjo savo mokiniams: “Papiktinimai neišvengiami, bet vargas žmogui, per kurį jie ateina. ²Jam būtų geriau, jei ant kaklo būtų užmauta girnapusė ir jis būtų įmestas į jūrą, negu

važudžiai, sako patarlė. Kristus moko juos sunaudoti geriems darbams, už kuriuos gausime vietą amžinosios laimės buveinėje.

16,11: Jei, tvarkydamas menkavertį šios žemės turtą – *svetimą* dalyką, – nepasirodėi ištikimas Dievui, argi sulauksi iš jo didžiųjų, dvasinių vertybių, kurios tikrai tinka žmogui?!

16,16-18: ir 17,1-10 – labai charakteringi Jėzaus posakiai (*logijos* – žr. Įvadą į Naująjį Testamentą).

16,21: Kai kuriose rankraščiuose: ... *trupiniais*

nuo turtuolio stalo, bet jam niekas jų nedavė, ir tik šunės atbėgė...

16,31: Fariziejai neatsivertė pamatę Jėzaus priekeltą Lozorį, Marijos ir Mortos broį (Jn 12,10); aukštieji kunigai papirko sargybinius, kad meluotų apie Jėzaus prisikėlimą (Mt 28,11-15). Tai vis pavyzdžiai atkaklaus priešinimosi tiesai – vienos iš nuodėmių Šventajai Dvasiai, apie kurias Jėzus sakė, kad jos neatleidžiamos (Mk 3,29).

papiktintų bent vieną iš šitų mažutėlių.
³Taigi sergėkitės!”

Broliškas atlaidumas [Mt 18,15,21-22] “Jei tavo brolis nusikalsta, pabark jį ir, jeigu jis gailisi, atleisk jam. ⁴Jei jis septynis kartus per dieną tau nusižengtų ir septyniskart kreiptųsi į tave, sakydamas ‘Gailiuosi’, – atleisk jam”.

Tikėjimo veiksmingumas [Mt 17,20] ⁵Apaštalai prašė: “Sustiprink mūsų tikėjimą”. ⁶O Viešpats atsakė: “Jei turėtumėte tikėjimą kaip garstyčios grūdėlį ir įsakytumėte šitam šilkmėdziui: ‘Išsirauk ir pasisodink jūroje’, – tai jis paklaustų jūsų”.

Kuklus pareigingumas ⁷“Kas iš jūsų, turėdamas samdinį artoją ar piemenį, jam grįžus iš lauko sako: ‘Tuojau sėsk prie stalo?’ ⁸Argi nesako: ‘Prirenk man vakarienę. Susijuosk ir patarnauk, kolei aš valgysiu ir gersiu, o paskui tu pavalgysi ir atsigersi...?’ ⁹Argi samdiniui dėkojama, kad jis atliko, kas jam liepta? ¹⁰Taip ir jūs, atlikę visa, kas buvo pavesta, sakykite: ‘Esame nenaudingi tarnai. Padarėme, ką turėjome padaryti’”.

Dešimt raupsuotųjų ¹¹Keliaujant į Jeruzalę, teko Jėzui eiti tarp Samarijos ir Galilėjos. ¹²Įeinantį į vieną kaimą, jį pasitiko dešimt raupsuotų vyrų. Jie sustojo atstu ¹³ir garsiai šaukė: “Jėzau, Mokytojau, pasigailėk mūsų!” ¹⁴Pažvelgęs į juos, Jėzus pasakė: “Eikite, pasirodykite kunigams!” Ir beeidami jie pasveiko. ¹⁵Vienas iš jų, pamatęs, kad išgijo, sugrįžo atgal, balsu šlovindamas Dievą. ¹⁶Jis dėkodamas parpuolė Jėzui po kojų. Tai buvo samarie-

tis. ¹⁷Jėzus paklausė: “Argi ne dešimtis pasveiko? Kur dar devyni?” ¹⁸Niekas nepanorėjo sugrįžti ir atiduoti Dievui garbę, kaip tik šitas svetimtautis!” ¹⁹Ir tarė jam: “Kelkis, eik! Tavo tikėjimas išgelbėjo tave”.

Neregimas Dievo karalystės atėjimas ²⁰Fariziejų paklaustas, kada ateis Dievo karalystė, Jėzus paaiškino: “Dievo karalystė ateina nepastebimai. ²¹Ir niekas nepasakys: ‘Štai ji čia arba ten!’ Nes Dievo karalystė jau yra tarp jūsų”.

Žmogaus Sūnaus diena [Mt 24,23-44; Mk 13,5-27] ²²Jis tarė mokiniams: “At-eis dienos, kai jūs geisite išvysti bent vieną vienintelę Žmogaus Sūnaus dieną, ir nepamatysite. ²³Jums sakys: ‘Štai jis čia! Štai ten!’ – Neikite ir nebėkite paskui juos! ²⁴Kaip tvykstelėjęs žaibas nušviečia viską nuo vieno dangaus pakraščio iki kito, taip savo dieną pasirodys ir Žmogaus Sūnus. ²⁵Bet pirmiau jam reikės daug iškentėti ir būti šios kartos atmes-tam.

²⁶Kaip yra buvę Nojaus laikais, taip bus ir Žmogaus Sūnaus dienomis. ²⁷Žmonės valgė, gėrė, vedė, tekėjo, kol atėjo diena, kai Nojus įlipo į laivą. Tuomet ištiko tvanas ir visus sunaikino. ²⁸Ar ne taip dėjosi ir Loto laikais? Žmonės valgė ir gėrė, pirkė ir pardavinėjo, sodino ir statėsi. ²⁹O tą dieną, kada Lotas paliko Sodomą, iš dangaus ėmė kristi ugnis su siera ir visus sunaikino. ³⁰Šitaip bus ir tą dieną, kai apsireikš Žmogaus Sūnus.

17,2: Viršutinis girnų akmuo esti su skyde viduryje, tad galima jį ir užmaiti. Kai kas verčia: *užkabintas*.

17,8: *Susijuosk* – tarnai prie stalo patarnaudavo persijuosę rankšluosčiu (plg. Jn 13,4; Lk 12,37).

17,11: Toliau keliasėjo Jordano slėniu pro Jerichą.

17,12: Raupsų liga baisi ir labai užkrečiama, todėl raupsuotieji turėjo gyventi dykumos pakraštyje, kur artimieji į sutartą vietą atnešdavo jiems maisto. Jie negalėjo pasirodyti gyvenvietėse nei iš arti kalbėtis su sveikaisiais.

17,22: *Žmogaus Sūnaus diena* – dieną po būsimojo garbingo Mesijo atėjimo.

31 Kas tą dieną bus ant stogo, o jo daiktai viduj, tenelipa žemyn jų pasiimti, o kas laukuose, tenegrižta namo. 32Prisiminkite Loto žmoną! 33Kas stengsis išsaugoti savo gyvybę, tas ją pradžudys, o kas ją pradžudys, tas ją atgaivins.

34 Sakau jums: tą naktį dviese miegos vienoje lovoje, ir vienas bus paimtas, o kitas paliktas. 35Dvi mals drauge, ir viena bus paimta, o kita palikta". (36) 37Tada jie atsiliepė: "O kurgi, Viešpatie?" Jis atsakė: "Kur bus lavonų, ten sulėks ir maitvanagjai".

18 Įkyrios prašytojos palyginimas 1Jėzus pasakė jiems palyginimą, kaip reikia visuomet melstis ir nepaliauti. 2Jis pradėjo: "Viename mieste gyveno teisėjas, kuris nebijojo Dievo ir nesidrovėjo žmonių. 3Tame pačiame mieste gyveno ir našlė, kuri vis eidavo pas jį ir prašydavo: 'Apgink mane nuo skriaudiko!' 4Jis ilgai spyrėsi, bet pagaliau tarė sau: 'Nors aš Dievo nebijau nei žmonių nesidrovėiu, 5vis dėlto, kai šita našlė tokia įkyri, imsiu ir apginsiu jos teises, kad, ko gero, ji manęs neapkultų'. 6Ir Viešpats pridūrė: 'Įsidėmėkite, ką pasakė tas nesąžiningas teisėjas. 7Tad nejaugi Dievas neapgintų teisių savo išrinktųjų, kurie jo šaukiasi per dienas ir naktis, ir delstų jiems padėti?! 8Aš sakau jums: netrukus jis apgins jų teises. Bet ar atėjęs Žmogaus Sūnus beras žemėje tikėjimą?'"

Fariziejaus ir muitininko maldos

9Kai kuriems žmonėms, kurie pasitikejo

savo teisumu, o kitus niekino, Jėzus pasakė palyginimą: 10"Du žmonės atėjo į šventyklą melstis. Vienas buvo fariziejus, o kitas muitininkas. 11Fariziejus atsistojęs taip sau vienas meldėsi: 'Dėkoju tau, Dieve, kad nesu toks, kaip kiti žmonės – plėšikai, sukčiai, svetimautojai – arba kaip šis va muitininkas. 12Aš pasninkauju du kartus per savaitę, atiduodu dešimtinę iš visko, ką įsigyju'. 13O muitininkas stovėjo atokiai ir nedrįso nė akių pakelti į dangų, tik mušėsi į krūtinę, maldaudamas: 'Dieve, būk gailestingas man nusidėjėliui!' 14Sakau jums: šitas nuėjo į namus nuteisintas, ne anas. Kiekvienas, kuris save aukština, bus pažemintas, o kuris save žemina, bus išaukštintas".

Vaikai – pavyzdys [Mt 19,13-15; Mk 10,13-16; Lk 9,47-48] 15Jėzui atnešdavo kūdikių, kad jis juos paliestų. Tatai matydami, mokiniai ėmė bartis. 16O Jėzus pasišaukė vaikučius ir tarė: "Leiskite mažutėliams ateiti pas mane ir netrukdykite, nes tokių yra Dievo karalystė. 17Iš tiesų sakau jums: kas nepriima Dievo karalystės kaip kūdikis, neįeis į ją!"

Kilmingasis turtuolis [Mt 19,16-22; Mk 10,17-22] 18Vienas didikas kartą paklausė: "Gerasis mokytojaus, ką turiu daryti, kad laimėčiau amžinąjį gyvenimą?" 19Jėzus jam atsakė: "Kam vadini mane geru? Niekas nėra geras, tik Dievas. 20Įsakymus žinai: *Nesvetimauk, nežudyk, nevok, melagingai neliudyk, gerbk savo tėvą ir motiną...*" 21Tas atsakė: "Viso šito lai-

17,34: *Bus paimtas* – bus išgelbėtas, *paliktas* – žus.

17,36: Kai kurie rankraščiai įterpia: *Du bus kartu lauke, ir vienas bus paimtas, kitas paliktas* (plg. Mt 24,40).

17,37: Apaštalai klausia, kur bus *paimti* teisieji. Jėzus atsako patarle: kaip plėšrieji paukščiai be-matant sulekia prie lengvo grobio, taip teisieji žmonės susirinks apie Žmogaus Sūnų – Išgelbėtoją.

18,5: Kiti verčia: *apginsiu jos teises, kad be galo*

manęs nekvaršintų.

18,7: *Ir delstų jiems padėti* arba: *kol jis delsia juos išklausti.*

18,8: *Ar... beras* – plg. Mt 24,12, kur kalbama, jog *daugelio meilė atšals* sunkių išbandymų metu.

18,12: Fariziejus manosi tapęs teisu vien savo maldingomis praktikomis, jis nieko nelaukia iš Dievo.

kiausi nuo pat jaunystės”.²² Tai išgirdęs, Jėzus jam tarė: “Tau trūksta vieno dalyko: parduok, ką turi, ir išdalyk vargšams, tai įsigysi turtą danguje. Tada ateik ir sek paskui mane!”²³ Tai išgirdęs, didikas nusiminė, nes buvo labai turtingas.

Turto pavojai [Mt 19,23-26; Mk 10,23-27] ²⁴Matydamas jį tokį, Jėzus prabilo: “Kaip sunkiai turtuoliai pateks į Dievo karalystę! ²⁵Lengviau kupranugariui išlįsti pro adatos ausį, negu turtuoliui įeiti į Dievo karalystę!” ²⁶Girdėjusieji tai paklausė: “Kas tada galės būti išgelbėtas?” ²⁷Jėzus atsakė: “Kas neįmanoma žmonėms, tai galima Dievui”.

Daugeriopas atlyginimas [Mt 19,27-29; Mk 10,28-30] ²⁸Tuomet Petras tarė: “Štai mes, viską palikę, nuėjome paskui tave”. ²⁹Jėzus atsakė jiems: “Iš tiesų sakau jums: nėra nė vieno, dėl Dievo karalystės palikusio namus ar žmoną, ar brolius, ar gimdytojus, ar vaikus, ³⁰kuris jau šiuo metu negautų nepalyginti daugiau, o būsimajame pasaulyje – amžinojo gyvenimo”.

Trečioji paranašystė apie kančią ir prisikėlimą [Mt 20,17-19; Mk 10,32-34] ³¹Jėzus pasišaukė Dvyliką ir tarė: “Štai mes einame į Jeruzalę, ir ten išsipildys visa, kas pranašų parašyta apie Žmogaus Sūnų. ³²Jis bus atiduotas pagonims, išjuoktas, paniekintas ir apspjaudytas. ³³Tie nuplaks jį ir nužudys, bet trečią dieną jis prisikels”. ³⁴Tačiau jie nieko nesuprato; tos kalbos prasmė jiems liko paslėpta, ir jie nesuvokė, kas buvo sakoma.

Jericho neregys [Mt 20,29-34; Mk 10,46-52] ³⁵Kai Jėzus prisiartinio prie Jericho, šalia kelio sėdėjo neregys elgeta. ³⁶Išgirdęs praeinančią minią, jis paklausė, kas tai būtų. ³⁷Jam pasakė, jog praeinąs Jėzus Nazaretis. ³⁸Tuomet neregys ėmė šaukti:

“Jėzau, Dovydo Sūnau, pasigailėk manęs!” ³⁹Ėję priešakyje draudė jį, kad tylėtų, bet tas dar garsiau šaukė: “Dovydo Sūnau, pasigailėk manęs!” ⁴⁰Jėzus sustojo ir liepė jį atvesti. Jam prisiartinus, Jėzus paklausė: ⁴¹“Ko nori, kad tau padaryčiau?” ⁴²Šis atsakė: “Viešpatie, kad praregėčiau!” Jėzus tarė: “Regėk! Tavo tikėjimas išgelbėjo tave”. ⁴³Tas bemat praregėjo ir nulydėjo jį, garbindamas Dievą. Tai matydami, visi žmonės šlovino Dievą.

19 Maitininkas Zachiejus ¹Atvykęs į Jerichą, Jėzus ėjo per miestą. ²Ten buvo žmogus, vardu Zachiejus, maitininkų viršininkas ir turtuolis. ³Jis troško pamatyti Jėzų, koks jis esąs, bet negalėjo per minią, nes pats buvo žemo ūgio. ⁴Zachiejus užbėgo priekin ir įlipo į šilkmedį, kad galėtų jį pamatyti, nes jis turėjo tenai praeiti. ⁵Atėjęs į tą vietą ir pažvelgęs aukštyn, Jėzus tarė: “Zachiejau, greit lipk žemyn! Man reikia šiandien apsilankyti tavo namuose”. ⁶Šis skubiai nulipo ir su džiaugsmu priėmė jį. ⁷Tai matydami, visi murmėjo: “Pas nusidėjėlį nuėjo į svečius!” ⁸O Zachiejus atsistojęs prabilo į Viešpatį: “Štai, Viešpatie, pusę savo turto atiduodu vargšams ir, jei ką nors nuskriaudžiau, grąžinsiu keturgubai”. ⁹Jėzus tarė: “Į šiuos namus šiandien atėjo išganymas, nes ir jis yra Abraomo palikuonis. ¹⁰Žmogaus Sūnus atėjo ieškoti ir gelbėti, kas buvo pražuvę”.

Minų palyginimas [Mt 25,14-30; Mk 13,33-37] ¹¹Jiems klausantis, Jėzus kalbėjo toliau ir pasakė palyginimą. Mat jis buvo netoli Jeruzalės, ir žmonės manė, jog netrukus turinti apsireikšti Dievo karalystė. ¹²Tad jis kalbėjo: “Vienas didžiūnas iškeliavo į tolimą šalį gauti karaliaus sosto, o vėliau turėjo sugrįžti atgal. ¹³Jis pasišaukė

19,11: Žmonės laukė išvadavimo iš romėnų valdžios ir tikėjosi galingos Mesijo karalystės.

dešimt tarnų, padalijo jiems dešimt minų ir tarė: 'Verskitės, kol sugrįšiu'.¹⁴ Piliečiai nekentė jo ir nusiuntė iš paskos pasiuntinius pareikšti: 'Mes nenorime, kad šitas mus valdytų'.

15 Gavęs karalystę, jis sugrįžo ir liepė pašaukti tarnus, kuriems buvo davęs pinigų, norėdamas sužinoti, kiek kuris uždirbo.¹⁶ Atėjo pirmasis ir tarė: 'Valdove, tavo mina man pilnė dešimtį minų'.¹⁷ Jis atsakė: 'Gerai, stropusis tarne! Kadangi pasirodei patikimas mažuose dalykuose, tu gauni valdyti dešimt miestų'.¹⁸ Atėjo antrasis ir pareiškė: 'Valdove, tavo mina man laimėjo penkias minas'.¹⁹ Ir šitam jis pasakė: 'Tu valdyk penkis miestus'.

20 Atėjo dar vienas ir tarė: 'Valdove, štai tavo mina, kurią laikiau suvyniotą į skepetą'.²¹ Aš bijojau tavęs, nes esi žmogus griežtas: imi nepadėjęs ir pjauni nepadėjęs'.²² Jis atsiliepė: 'Netikęs tarne! Aš tave teisiu tavo paties žodžiais. Tu žinotai, kad aš griežtas žmogus: imu, ko nepadėjau, ir pjaunu, ko nesėjau'.²³ Tai kodėl neleidai mano pinigų apyvarton, kad sugrįžęs išreikalaučiau su palūkanomis?'²⁴ Aplinkiniams jis tarė: 'Atimkite iš jo miną ir atiduokite tam, kuris turi dešimt minų'.²⁵ Tie sakė: 'Valdove, bet anas jau turi dešimt minų!'²⁶ Jis tarė: 'Aš sakau jums: kiekvienam, kas turi, bus pridėta, o iš neturinčio bus atimta net ir tai, ką turėjo'.²⁷ Mano priešus, nenorėjusius, kad būčiau jų karalius, atveskite čionai ir nužalabyskite mano akys!'"

JĖZAUS VEIKLA JERUZALĖJE

Mesijinis įžengimas [Mt 21,1-11. 16; Mk 11,1-11; Jn 12,12-16]²⁸ Tai pasakęs, Jėzus visų priekyje leidosi į Jeruzalę.²⁹ Prisiartinęs prie Betfagės ir Betanijos, ties vadinamuoju Alyvų kalnu, jis pasiuntė du mokinius³⁰ ir jiems pasakė: "Eikite į kaimą, kurį štai matote, ir, vos įėję, rasite pririštą asilaitį, kuriuo dar joks žmogus nėra jojęs. Atriškite jį ir atveskite.³¹ O jeigu kas paklaustų: 'Kam jį atriškate?', atsakykite: 'Jo reikia Viešpačiui'".

32 Pasiųstieji nuėjo ir rado, kaip jiems buvo nurodyta.³³ Atrišant asilaitį, savininkai klausė: "Kam atriškate asilaitį?"³⁴ Mokiniai atsakė: "Jo reikia Viešpačiui".³⁵ Jie atvedė asilaitį pas Jėzų, apdengė savo apsiaustais ir užsodino Jėzų ant viršaus.³⁶ Jam jojant, žmonės tiesė ant kelio drabužius.³⁷ Besiartinant prie Alyvų kalno šlaito, visas mokinių būrys pradėjo džiaugsmingai ir skardžiai šlovinti Dievą už visus stebuklus, kuriuos jie buvo regėję.

38 Jie šaukė:

*"Garbė karaliui, kuris ateina
Viešpaties vardu!"*

*Ramybė danguje,
šlovė aukštybėse!"*

39 Kai kurie fariziejai iš minios jam šaukė: "Mokytojau, sudrausk savo mokinius!"⁴⁰ Jis atsakė jiems: "Sakau jums, jei šitie tylės – akmenys šauks!"

Jėzus verkia Jeruzalės⁴¹ Prisiartinęs prie Jeruzalės ir išvydęs miestą, Jėzus verkė jo ir sakė: ⁴²"O kad tu šiandien suprastum,

19,12: Užuoimina į Archelajo kelią Romon po tėvo Erodo Didžiojo mirties (žr. Mt 2,22), norint gauti Judėjos karaliaus sostą. Jeriche, kur pasakytas šis palyginimas, Archelajas buvo pasistatydinęs puikius rūmus.

19,13: Kristaus laikais Palestinoje šalia Romos pinigų kursavo ir graikų pinigai. Graikų talento

(26,2 kg sidabro) šešiasdešimtoji dalis (436,6 g sidabro) buvo vadinama mina (gr. *mina*). Ji dalijo- si į 100 drachmų, o 1 drachma buvo maždaug lygios vertės su Romos denaru. Denaras – vidutinis darbininko dienos uždarbis.

19,24: Nubaudžiamas ne neturtas, bet tinginystė.

kas tau atneša ramybę! Deja, tai paslėpta nuo tavo akių. ⁴³Tu sulauksi dienų, kai tavo priešai apjuos tave pylimu, apguls iš visų pusių ir suspaus tave; ⁴⁴jie parbloks ant žemės tave ir tavo vaikus su tavim ir nepalikis tavyje akmens ant akmens, nes tu nepažinai savo aplankymo meto”.

Jėzus šventykloje [Mt 21,12-13; Mk 11,15-18] ⁴⁵Ižengęs į šventyklą, Jėzus pradėjo varyti laukan prekiautojus. ⁴⁶Jis sakė jiems: “Parašyta: *Mano namai turi būti maldos namai*, o jūs pavertėte juos *plėšikų lindyne*”.

⁴⁷Ir jis kasdien mokė šventykloje. Aukštieji kunigai ir Rašto aiškintojai bei tautos seniūnai svarstė, kaip jį prazudyti, ⁴⁸tačiau neišmanė, ko griebtis, nes visi žmonės tik ir klausėsi jo mokslo.

20 Mesijo įgaliojimai [Mt 21,23-27; Mk 11,27-33] ¹Vieną dieną Jėzui mokant žmones šventykloje ir skelbiant gerąją naujieną, atėjo aukštųjų kunigų ir Rašto aiškintojų su seniūnais ²ir klausė jį: “Sakyk, kokia galia tai darai? Kas tau davė šitą galią?!” ³Jis atsakė: “Ir aš noriu jus paklausti vieno dalyko. Pasakykite, ⁴ar Jono krikštas buvo iš dangaus, ar iš žmonių?” ⁵Jie pradėjo svarstyti: “Jei pasakysime – iš dangaus, jis mus klaus: ‘Tai kodėl juo netikėjote?’ ⁶O jei pasakysime – iš žmonių, visi užsvaidys mus akmenimis, nes žmonės įsitikinę, kad Jonas buvo pranašas”. ⁷Taigi jie atsakė nežiną, iš kur. ⁸Tada Jėzus tarė: “Tai ir aš jums nesakysiu, kokia galia tai darau”.

Vynininkai žmogžudžiai [Mt 21,33-

46; Mk 12,1-12] ⁹Jėzus pradėjo pasakoti žmonėms dar vieną palyginimą: “Vienas žmogus *įveisė vynuogyną*, išnuomojo jį vynininkams ir ilgesniam laikui iškeliaavo svetur. ¹⁰Atėjus metui, jis nusiuntė pas vynininkus tarną, kad jam duotų vynuogyno derliaus dalį. Tačiau vynininkai sumušė jį ir paleido tuščiomis. ¹¹Jis vėl nusiuntė kitą tarną, bet ir tą anie sumušė, išjuokė ir paleido tuščiomis. ¹²Tada jis pasiuntė dar trečią tarną, tai jie ir šitą sužeidę pavarė šalin. ¹³Tuomet vynuogyno šeimininkas tarė: ‘Ką man daryti? Pasiųsiu savo mylimąjį sūnų, rasi drovėsis jo?’ ¹⁴Bet, išvydę sūnų, vynininkai ėmė tartis: ‘Tai įpėdinis. Užmuškime jį, kad mums atitektų palikimas’. ¹⁵Taigi jie nusitempė jį už vynuogyno ir nužudė. Ką gi su jais darys vynuogyno savininkas? ¹⁶Jis ateis ir išžudys tuos vynininkus, o vynuogyną atiduos kitiems”.

Klausytojai tarė: “Neduok, Dieve!”

¹⁷Bet Jėzus, žvelgdamas į juos, paklausė: “O ką reiškia šitas Rašto posakis:

*Akmuo, kurį statytojai atmetė,
tapo kertiniu akmeniu.*

¹⁸Kas tiktai kris ant šito akmens, suduš, o ant ko tas akmuo užgrius, tą sutriuškins”.

¹⁹Aukštieji kunigai ir Rašto aiškintojai buvo benorį dar tą pačią valandą jį suimti, bet pabijojo žmonių. Mat jie suprato, kad šis palyginimas buvo jiems taikomas.

Apie mokesčius [Mt 22,15-22; Mk 12,13-17] ²⁰Jie patys ėmė Jėzų sekti ir siun-

19,41-44: Jėzus pranašauja baisų Jeruzalės išgriovimą, kuris įvyks po 40 metų. Jeruzalė būtų išvengusi tos tragedijos, jei būtų priėmusi mesijinę Kristaus nešamą taiką (plg. Iz 11,6; Oz 2,20).

19,43-44: Jėzus pranašauja, kad Jeruzalę vėl ištiks tokia nelaimė, kokia buvo įvykusi 588-587 m. prieš Kr., kada babiloniečių kariuomenė apgulė miestą, sudegino jį, o gyventojus išvarė į nelaisvę

(žr. Jer 52 sk.; 2 Kar 24-25 sk.).

20,9-16: Tarnai – pranašai, sūnus – Kristus; piktieji vynininkai – išrinktosios tautos vadai, jį nužudysiantieji. Vynuogynas – Bažnyčia, kiti vynininkai – pagonių tautos.

20,13: *Mylimasis sūnus* Biblijos kalba dažniausiai reiškia *vienatinis sūnus*.

tinėjo šnipus, apsimetančius teisuoliais, kad, nutvėrę kokią jo žodį, galėtų įskusti jį vyresnybei ir perduoti valdytojui. ²¹ Taigi jie klausė jį:

“Mokytojau, mes žinome, kad tu teisingai kalbi ir mokai. Tu nepaisai žmonių laipsnių, bet mokai Dievo kelio, žiūrėdamas teisybės. ²² Pasakyk, ar mums valia mokėti ciesoriui mokesčius, ar ne?” ²³ Mitydamas jų klastą, Jėzus tarė jiems: ²⁴ “Parodykite man denarą. Kieno atvaizdas ir įrašas jame?” Jie atsakė: “Ciesoriaus”. ²⁵ Tada jis tarė: “Kas ciesoriaus, atiduokite ciesoriui, o kas Dievo – Dievui”.

²⁶ Taip jiems nepavyko žmonių aki-vaizdoje sugauti jo kalboje. Stebėdamiesi jo atsakymu, jie nutilo.

Apie prisikėlimą iš numirusių [Mt 22,23-33; Mk 12,18-27] ²⁷ Pas jį atėjo sadukiejų, kurie neigia mirusiųjų prisikėlimą, ir paklausė: ²⁸ “Mokytojau, Mozė yra mums parašęs: *Jei kieno vedęs brolis numirtų bevaikis, tuomet jo brolis tegul veda našlę ir pažadina savo broliui palikuonių*. ²⁹ Taigi yra buvę septyni broliai. Pirmasis vedė žmoną ir mirė bevaikis. ³⁰ Ją vedė antrasis, ³¹ paskui trečiasis ir paeiliui visi septyni, ir mirė, nepalikdami vaikų. ³² Galiausiai mirė ir ta moteris. ³³ Kurio gi žmona ji bus, kai mirusieji prisikels? Juk ji yra buvusi visų septynių žmona!”

³⁴ Jėzus jiems atsakė: “Šio pasaulio vaikai veda ir teka, ³⁵ o kurie pasirodys verti dalyvauti aname pasaulyje ir mirusiųjų prisikėlime, tie neves ir netekės. ³⁶ Nebegalės jie ir mirti, nes būdami prisikėlimo vaikai, bus tolygūs angelams ir bus Dievo vaikai. ³⁷ O kad mirusieji prisikels, mini ir Mozė pasakojime apie krūmą, kur jis *Viešpatį vadina Abraomo Die-*

vu, Izaoko Dievu ir Jokūbo Dievu. ³⁸ Juk Dievas nėra mirusiųjų Dievas, bet gyvųjų, nes visi jam gyvena”.

³⁹ Tuomet kai kurie Rašto aiškintojai atsiliepė: “Mokytojau, tu gerai išaiškinai!” ⁴⁰ Ir daugiau niekas nebedrįso jo klausinėti.

Dovydo sūnus ir Viešpats [Mt 22,41-45; Mk 12,35-37] ⁴¹ Jėzus pats juos paklausė: “Kodėl sakoma, jog Mesijas esąs Dovydo sūnus? ⁴² Juk pats Dovydas Psalmių knygoje kalba:

*Viešpats tarė mano Viešpačiui:
sėskis mano dešinėje;*

⁴³ *aš patiesiu tavo priešus
tarsi pakojį po tavo kojų.*

⁴⁴ Taigi Dovydas vadina jį ‘Viešpačiu’, – kaip tada jis gali būti jo sūnus?!”

Prieš rašto aiškintojus [Mt 23, 6-7; Mk 12, 38-40] ⁴⁵ Visiems žmonėms girdint, Jėzus tarė mokiniams: ⁴⁶ “Saugokitės Rašto aiškintojų, kurie mėgsta vaikščioti su ilgais drabužiais, būti sveikinami turgavietėse, užimti pirmuosius krėslus sinagogose ir garbės vietas vaišėse. ⁴⁷ Jie surija našlių namus ir dangstosi ilgomis maldomis. Todėl jų laukia itin griežtas teismas”.

21 Našlės skatikas [Mk 12,41-44] ¹ Pakėlęs akis, Jėzus išvydo turtuolius, dedančius savo dovanas į aukų skrynią. ² Jis pamatė ir vieną vargšę našlę, kuri įmetė du smulkius pinigėlius. ³ Ir jis tarė: “Iš tiesų sakau jums, šita neturtinga našlė įmetė daugiau už visus. ⁴ Anie visi metė į aukų skrynią iš to, kas jiems atlieka, o ji iš savo neturto įmetė viską, ką turėjo pragyvenimui”.

Apie Jeruzalės sunaikinimą [Mt 24,1-3; Mk 13,1-4] ⁵ Kai kuriems kalbant apie šventyklą, kad ji išpuošta gražiais

20,36: Būdami prisikėlimo vaikai – semitizmas, reiškiantis: būdami prisikėlę, būdami prisi-

kėlimo dalininkai.

akmenimis bei dovanomis, Jėzus prabilo: ⁶“Ateis dienos, kai iš to, ką matote, neliks akmens ant akmens, viskas bus išgriauta”. ⁷Jie paklausė: “Mokytojaui, kada šitai įvyks? Ir koks bus ženklas, kada tai prasidės?”

Artėjančios nelaimės ženklai [Mt 24,4-14; Mk 13,5-13; Mt 10,17-22. 30; Jn 16,1-2] ⁸Jis pasakė: “Žiūrėkite, kad nebūtumėte suklaidinti, nes daugelis ateis, prisidengę mano vardu, ir sakys: ‘Tai aš!’ ir: ‘Atėjo metas!’ Jūs neikite paskui juos! ⁹O kai išgirsite apie karus ir maištus, nenusigąskite. Visa tai turi pirmiau įvykti, bet dar negreit galas”.

¹⁰ Ir dar sakė: “Tauta sukils prieš tautą ir karalystė prieš karalystę. ¹¹Šen ir ten bus didelių žemės drebėjimų, ligų ir badmečių. Bus baisenybių ir didelių ženklų iš dangaus.

¹² Pirmiausia žmonės pakels prieš jus rankas ir ims jus persekioti. Dėl mano vardo tāsys jus po sinagogas ir kalėjimus, vedžios pas karalius ir valdytojus. ¹³Tada jums bus proga liudyti. ¹⁴Taigi įsidėkite sau į širdis iš anksto negalvoti, kaip ginsitės; ¹⁵aš jums duosiu tokios iškalbos bei išminties, kad negalės nei atsisipirti, nei prieštarauti nė vienas jūsų priešininkas.

¹⁶ Jus išdavinės tėvai, broliai, giminės ir draugai; kai kuriuos net žudys. ¹⁷Visi jūsų nekės dėl mano vardo. ¹⁸Vis dėlto nė plaukas nuo jūsų galvos nenukris. ¹⁹Savo ištverme jūs išlaikysite savo gyvybę”.

Jeruzalės apsiaustis ir žlugimas [Mt 24,15-21; Mk 13,14-19] ²⁰“Kai matysite Jeruzalę supamą kariuomenės, žinokite, jog prisiartino jos nuniokojimas. ²¹Tuomet kas bus Judėjoje, tebėga į kalnus, kas

mieste – teisėina iš jo, kas apylinkėse – tenegrižta. ²²Tai bus baismės dienos, kad išsipildytų Raštai. ²³Vargas nėsčioms ir žindančioms tomis dienomis!

Baisi nelemtis užklups kraštą ir rūstybė šią tautą. ²⁴Žmonės kris nuo kalavijo ašmenų ir bus išvaryti nelaisvėn į įvairius kraštus, o Jeruzalę mindžios pagonys, kol baigsis pagonių laikai”.

Kosminės katastrofos. Žmogaus Sūnaus atėjimas [Mt 24,29-30; Mk 13,24-26] ²⁵“Bus ženklų saulėje, mėnulyje ir žvaigždėse, o žemėje tautos blaškysis, gąsdinamos baisaus audringos jūros šniokštimo. ²⁶Žmonės džiūs iš baimės, laukdami to, kas turės ištikti pasaulį, nes *dangaus galybės* bus sukrėstos. ²⁷Tuomet žmonės išvys *Žmogaus Sūną, ateinantį debesyje* su didžia galybe ir garbe. ²⁸Kai visa tai prasidės, atsitieskite ir pakelkite galvas, nes jūsų išvadavimas arti”.

Atėjimo laikas. Raginimas budėti [Mt 24,32-35; Mk 13,28-31] ²⁹Ir jis jiems pasakė palyginimą: “Stebėkite figmedį bei kitus medžius. ³⁰Kai jie ima sprogti, jūs žinote arti esant vasarą. ³¹Taip pat pamatę tai dedantis, žinokite, kad Dievo karalystė arti. ³²Iš tiesų sakau jums: nepraeis nė ši karta, iki visa tai įvyks. ³³Dangus ir žemė praeis, o mano žodžiai nepraeis.

³⁴ Saugokitės, kad jūsų širdis nebūtų apsunkusi nuo svaigalų, girtybės ir kasdienių rūpesčių, kad toji diena neužkluptų jūsų netikėtai. ³⁵It žabangai ji užgrius visus žemės gyventojus. ³⁶Todėl visą laiką budėkite ir melskitės, kad pajėgtumėte išvengti visų būsimųjų nelaimių ir atsilaukiyti Žmogaus Sūnaus akivaizdoje”.

Artėja kančia [Mk 11,11-19] ³⁷Taip Jė-

21,13: *Liudyti evangelijose vis reiškia: liudyti Dievo tiesą.*

zus dienomis mokydavo šventykloje, o naktis praleisdavo vadinamajame Alyvų kalne.³⁸ Ir nuo ankstyvo ryto visi žmonės rinkdavosi jo pasiklausyti šventykloje.

JĖZAUS KANČIA IR MIRTIS

22 Judas ir Jėzaus priešai [Mt 26,1-5. 14-16; Mk 13,1-2. 10-11; Jn 11,47-53] ¹Buvo arti Neraugintos duonos šventė, vadinama Velykomis. ²Aukštieji kunigai ir Rašto aiškintojai ieškojo būdo nužudyti Jėzų, tačiau bijojo žmonių.

³O šėtonas įėjo į Judą, vadinamą Iskarijotą, vieną iš Dvylikos. ⁴Tas nuėjęs tarėsi su aukštaisiais kunigais ir sargybos viršininkais, kaip jį išduoti. ⁵Šie apsidžiaugė ir sutarė duoti jam pinigų. ⁶Judas apsiėmė ir pradėjo ieškoti progos išduoti jiems Jėzų taip, kad minia nesužinotų.

Pasiruošimas Velykoms [Mt 26,17-19; Mk 14,12-16] ⁷Taip atėjo Neraugintos duonos diena, kada reikėjo pjauti Velykų avinėlių. ⁸Jėzus pasiuntė Petrą ir Joną, liepdamas: “Eikite ir paruoškite mums Velykų vakarienę”. ⁹Jie paklausė: “O kur norėtum, kad mes paruoštume?” ¹⁰Jis atsakė: “Štai jums įeinant į miestą, jus pasitiks žmogus, vandens ąsočiu nešinas. Eikite

paskui jį iki tų namų, į kuriuos jis užsuks, ¹¹ir sakykite namų šeimininkui: ‘Mokytojas prašė paklausti: Kur menė, kurioje galėčiau su mokiniiais valgyti Velykų vakarienę?’ ¹²Ir jis parodys jums didelį aukštutinį kambarį su baldais. Tenai ir paruoškite”. ¹³Nuėję jie rado viską, kaip Jėzus buvo sakęs, ir parengė Velykų stalą.

Velykų vakarienė [Mt 26,9; Mk 14,25] ¹⁴Atėjus metui, Jėzus sėdo su apaštalais prie stalo. ¹⁵Ir tarė jiems: “Trokšte troškau valgyti su jumis šią Velykų vakarienę prieš kentėdamas. ¹⁶Sakau jums, nuo šiol aš daugiau jos nebevalgysiu, kolei ji išsipildys Dievo karalystėje”. ¹⁷Paėmęs taurę, jis sukalbėjo padėkos maldą ir tarė: “Imkite ir dalykitės. ¹⁸Sakau jums, nuo šiol aš nebegersiu vynuogių vaisiaus, kolei ateis Dievo karalystė”.

Eucharistijos įsteigimas [Mt 26,26-28; Mk 14,22-24; 1 Kor 11,23-25] ¹⁹Ir, paėmęs duonos, jis sukalbėjo padėkos maldą, laužė ją ir davė apaštalams, tardamas: “Tai yra mano kūnas, kuris už jus atiduodamas. Tai darykite mano atminimui”. ²⁰Lygiai taip po vakarienės jis paėmė taurę, sakydamas: “Ši taurė yra Naujoji Sandora mano kraujyje, kuris už jus išliejamas”.

21,38: Daugelis Šventojo Rašto aiškintojų mano, kad čia tikėtų įterpti Jn 8,3-11.

22,1: Pagal Jn 18,28 ir 19,42 išeina, kad Jėzus su savo mokiniiais, kaip galilėjiečiai, tais metais šventė Velykas viena diena anksčiau už jeruzaliečius. Jėzus valgo Velykų vakarienę ketvirtadienį ir miršta penktadienį, kuris galilėjiečiams – pati Velykų šventė, o jeruzaliečiams – dar tik šventės išvakarės.

22,4: Sargybos viršininkai – tai žydų policijos karininkai, daugiausia iš levitų.

22,7: Per Velykas buvo minimas izraelitų išėjimas iš Egipto nelaisvės. Kadangi, skubiai iškeliaudami, jie nespėjo išsirauginti duonos ir kepė neraugintą, tai ir po Velykų per 7 dienas buvo valgoma tik nerauginta duona (*macai*).

22,15-18: ir 19-20 Lukas aiškiai skiria tradicinę Senosios Sandoros vakarienę, kur valgomas

Velykų avinėlis ir su maldomis geriamas vynas iš vienos taurės, ir Eucharistijos – Naujosios Sandoros įsteigimą, kur Jėzus, naujasis Dievo Avinėlis, maitina savo mokinius savuoju kūnu ir krauju.

22,16-18: Jėzus sako nevalgysiąs, nebegersiąs, kol ateis Dievo karalystė, kur bus naujas valgis ir naujas gėrimas. Tai įvyks netrukus. Po vakarienės jis įsteigė Eucharistiją, kuri yra tasai naujas valgis ir gėrimas, skirtas Dievo karalystės vaikams. Dievo karalystės pradmenys jau yra: mokslas paskelbtas, Sandora sudaryta ir krauju patvirtinta; rytoj ji bus mirtimi užantspauduota.

22,16: Eucharistinis pokylis yra ir pirmavaizdis amžinojo pokylio laikų pabaigoje. Taigi šios vakarienės simbolika išsipildys amžinybėje.

22,19-20: Originale yra esamojo laiko neveikiamieji dalyviai *atiduodamas, išliejamas*, kurie kartu turi būsimojo laiko reikšmę. Kūno atidavi-

Ispėjimas išdavikui [Mt 26; 20-25; Mk 14,17-21; Jn 13,21-30] ²¹“Bet štai mano išdavėjo ranka yra kartu su manąja ant stalo. ²²Žmogaus Sūnus, tiesa, eina, kaip jam nustatyta, bet vargas tam žmogui, kuris jį išduoda!”

²³ Tuomet apaštalai pradėjo teirautis vienas kito, kas gi iš jų galėtų šitai padaryti.

Apaštalų tarnyba ir išaukštinimas [Mt 20,25-27; Mk 10,43-44] ²⁴Tarp jų kilo ginčas, kuris iš jų galėtų būti laikomas didžiausiu. ²⁵Bet Jėzus jiems pasakė: “Pagonių tautų karaliai engia jas ir jų valdovai liepia vadinti save geradariais. ²⁶Jūs taip nedarykite. Kas vyriausias tarp jūsų, tebūnie tarsi mažiausias, o viršininkas tebūnie lyg tarnas. ²⁷Katras yra vyresnis – kuris sėdi už stalo ar kuris jam patarnauja? Argi ne tas, kuris sėdi?! O aš tarp jūsų esu kaip tas, kuris patarnauja.

²⁸ Jūs ištverėte su manimi mano išbandymuose, ²⁹ todėl aš jums skiriu valdyti karalystę, kaip ir man yra ją skyręs Tėvas. ³⁰ Mano karalystėje jūs valgysite ir gersite už mano stalo ir sėdėsite sostuose, teisdami dvylika Izraelio giminių”.

Ispėjimas Petru [Mt 26,31-35; Mk 14,27-31; Jn 13,36-38] ³¹“Simonai, Simonai! Štai šėtonas pareikalavo persijoti jus tarsi kviečius. ³²Bet aš meldžiuosi už tave, kad tavasis tikėjimas nesusvyruotų. O tu sugrįžęs stiprink brolius!” ³³Petras atsiliepė: “Viešpatie, aš pasiruošęs kartu su tavimi eiti ir į kalėjimą, ir į mirtį!” ³⁴Bet Jė-

zus atsakė: “Sakau tau, Petrai: dar gaidžiui šiąnakt nepragyds, tu tris kartus išsiginsi mane pažįstas”.

Lemiamos valandos ³⁵Jis paklausė juos: “Ar jums ko nors trūko, kai aš jus buvau išsiuntęs be piniginių, be krepšio ir be kurpių?” Jie atsakė “Nieko netrūko”. ³⁶Tada jis tęsė: “Dabar, kas turi piniginę, tepasiima ją, taip pat ir krepšį, o kas neturi kalavijo, teparduoda apsiaustą ir tenusiperka. ³⁷Sakau jums, manyje privalo išsipildyti, kas parašyta: *Jis bus priskaitytas prie piktadarių*; tai, kas man nustatyta, jau eina į pabaigą”. ³⁸Apaštalai tarė: “Viešpatie, štai čia pora kalavijų”. Jis atsakė: “Gana!”

Alyvų kalne [Mt 26,30. 36-46; Mk 14,26. 32-42; Jn 18,1-2] ³⁹Išėjęs iš ten, Jėzus savo įpročiu pasuko į Alyvų kalną. Įkandin nuėjo ir mokiniai. ⁴⁰Atėjus į vietą, jis įspėjo: “Melskitės, kad nepakliūtumėte į pagundą!”

⁴¹ Jis atsitolino nuo jų maždaug per akmens metimą ir atsiklaupęs ėmė mels-tis: ⁴²“Tėve, jei nori, atimk šitą taurę nuo manęs, tačiau tebūna ne mano, bet tavo valia!” ⁴³Jam pasirodė iš dangaus angelas ir jį sustiprino. ⁴⁴Mirtino sielvarto apimtas, jis dar karščiau meldėsi. Jo prakaitas pasidarė tarsi tiršto kraujo lašai, varvantys žemėn.

⁴⁵ Atsikėlęs po maldos, jis atėjo pas mokinius ir rado juos iš liūdesio užmigusius. ⁴⁶Jis tarė jiems: “Kodėl miegate?

mas, kraujo išliejimas – tai specifiniai terminai, reiškiantys ritualinę auką. Taigi šis tekstas kalba apie Jėzaus gyvybės kruvinąją auką ant kryžiaus ir jo nekruvinąją šv. Mišių auką.

^{22,21}: Pagal Mt 26,21, Mk 14,18 ir Jn 13,27 atrodo, kad Jėzus išsiuntė Judą į miestą baigiantis vakarienei, prieš įsteigdamas Eucharistiją. Didžiosios meilės pokylis turėjo būti be išdaviko. Lukas įspėjimą išdavikui nukelia po Eucharistijos įsteigimo aprašymo todėl, kad, kaip minėjome, norėjo

išryškinti paralelę tarp Senosios ir Naujosios Sandomos vakarienių. Yra egzegetų, kurie mano, jog Judas dalyvavo Eucharistijos įsteigime ir šventvagiškai priėmė Komuniją.

^{22,24-27}: Galima manyti, kad šis ginčas yra buvęs ne per Paskutinę vakarienę, o anksčiau, po Zebediejaus sūnų prašymo (žr. Mt ir Mk). Lukas jį atpasakoja čia, jungdamas su įspėjimais Petru. ^{22,43-44}: Kai kuriuose rankraščiuose šių dviejų eilučių nėra.

Kelkitės ir melskitės, kad nepakliūtumėte į pagundą!”

Jėzaus suėmimas [Mt 26,47-56; Mk 14,43-50; Jn 18,3-11] ⁴⁷Jam bekalbant, pasirodė būrys, o priekyje ėjo vienas iš Dvylikos – Judas. Jis prisitartinio prie Jėzaus jo pabučiuoti. ⁴⁸Jėzus jam tarė: “Judai, pabučiavimu tu išduodi Žmogaus Sūnų.” ⁴⁹Jėzaus bičiuliai, matydami, kas bus, paklausė: “Viešpatie, gal kirsti kalaviju?” ⁵⁰Vienas iš jų puolė vyriausiojo kunigo tarną ir nukirto jam dešinę ausį. ⁵¹Bet Jėzus sudraudė: “Liaukitės! Gana!” Ir, palietęs tarno ausį, išgydė jį.

⁵²Atėjusiems jo suimti aukštiesiems kunigams, šventyklos apsaugos viršininkams ir seniūnams jis pasakė: “Ar aš koks plėšikas, kad išėjote prieš mane su kalavijais ir vėzdais?!” ⁵³Kai būdavau kasdien su jumis šventykloje, jūs nepakėlėte prieš mane rankos. Taip! Dabar atėjo jūsų valanda, tamsybių siautėjimas”.

Petras išsigina [Mt 26,69-75; Mk 14,66-72; Jn 18,15-18. 25-27] ⁵⁴Suėmę Jėzų, jie nusivedė jį ir atvedė į vyriausiojo kunigo rūmus. Petras sekė iš tolo. ⁵⁵Kiemo viduryje žmonės susikūrė ugnį ir susėdo ratu. Petras atsisėdo kartu.

⁵⁶Viena tarnaitė, pamačiusi jį sėdintį prieš šviesą, išsižiūrėjo ir pasakė: “Ir šitas buvo kartu su juo”. ⁵⁷Bet jis išsigynė: “Moterie, nepažįstu jo!” ⁵⁸Netrukus kažkas kitas, jį pamatęs, tarė: “Ir tu esi iš jų”. Petras atkirto: “Ką tu, žmogau! Tik jau ne aš!” ⁵⁹Maždaug po valandos dar kažin kas ėmė atkakliai tvirtinti: “Tikrai šitas buvo su juo! Juk jis galilėjietis!” ⁶⁰Petras atsakė: “Žmogau, aš nesuprantu, ką tu sa-

kai”. Ir tuoj pat, dar jam kalbant, pragydo gaidys. ⁶¹Tuomet Viešpats atsigręžė ir pažvelgė į Petrą. Petras atsiminė jam pasakytą Viešpaties žodį: “Dar gaidžiui nepragyduš, šiandien tu tris kartus manęs išsiginsi”. ⁶²Jis išėjo laukan ir karčiai pravirko.

Jėzų išjuokia [Mt 26,67-68; Mk 14,65] ⁶³Jėzų saugantys vyrai tyčiojosi iš jo ir mušė. ⁶⁴Uždengę jam akis, jie klausinėjo: “Pranašauk, kas tave užgavo!” ⁶⁵Ir visaip kitaip įžeidinėjo jį.

Prieš aukščiausiąjį teismą [Mt 26,57-66; Mk 14,53-64] ⁶⁶Rytui išaušus, susirinko tautos seniūnai, aukštieji kunigai ir Rašto aiškintojai. Jie atsivesdino Jėzų į savo tribunolą ⁶⁷ir reikalavo: “Jei tu Mesijas, tai prisipažink mums!” Jėzus atsiliepė: “Jeigu jums ir pasakysiu, vis tiek manim netikėsite, ⁶⁸o jei paklausiu, man neatsakysite. ⁶⁹Tačiau nuo šio meto *Žmogaus Sūnus sėdės Dievo Galybės dešinėje*”. ⁷⁰Tada jie visi sujudo klausti: “Tai tu esi Dievo Sūnus?” O jis atsakė: “Taip yra, kaip sakote: Aš Esu!” ⁷¹Tuomet jie tarė: “Kam dar mums liudytojai?! Mes girdėjome iš jo paties lūpų!”

23 Jėzus pas Pilotą [Mt 27,1-2,11-14; Mk 3,1-5; Jn 18,29-38] ¹Visas susirinkimas atsistojo ir nusivedė Jėzų pas Pilotą. ²Ten jie ėmė jį skųsti, sakdami: “Mes nustatėme, kad šitas kiršina mūsų tautą ir draudžia mokėti ciesoriui mokesčius. Jis tvirtina esąs Mesijas ir karalius”. ³Tada Pilotas paklausė: “Ar tu esi žydų karalius?” Jėzus jam atsakė: “Taip yra, kaip sakai”. ⁴Pilotas tarė aukštiesiems kunigams ir miniai: “Aš nerandu šitame žmo-

22,57-60: Petro baimę prisiminę, geriau suprastime, kad jis vos prieš valandą buvo sužeidęs vieną iš vyriausiojo kunigo tarnų.

22,64: Kai kuriuose rankraščiuose: *Uždengę jam*

akis, daužė jį per veidą ir klausinėjo...

22,68: Kai kuriuose rankraščiuose: *man neatsakysite ir manęs nepaleisite.*

22,71: *Girdėjome*, t.y. piktžodžiavimą.

guje jokios kaltės”. ⁵Bet jie vis atkakliau tvirtino: “Jis savo mokslu kursto tautą visoje Judėjoje, pradėdant nuo Galilėjos iki čia”. ⁶Tai išgirdęs, Pilotas paklausė, ar tas vyras galilėjietis. ⁷Sužinojęs, kad Jėzus iš Erodo valdų, nusiuntė jį pas Erodą, kuris irgi buvo tomis dienomis Jeruzalėje.

Pas Erodą ⁸Erodas, pamatęs Jėzų, labai apsidžiaugė. Mat jis jau pirmiau norėjo jį išvysti, nes buvo apie jį girdėjęs ir tikėjosi pamatysiąs jį darantį kokią nors stebuklą. ⁹Jis ėmė jį visai klausinėti, bet Jėzus jam neatsakinėjo. ¹⁰Tuo tarpu aukštieji kunigai ir Rašto aiškintojai apstoję be paliovos jį kaltino. ¹¹Tada Erodas su savo palyda Jėzų paniekino ir išjuokė. Paskui, aprenkęs jį baltu drabužiu, pasiuntė atgal Pilotui. ¹²Tą dieną Erodas ir Pilotas tapo draugais, o seniau jie pykosi.

Vėl pas Pilotą [Mt 27,15-26; Mk 15,6-15; Jn 18,38-19,16] ¹³Pilotas, sušaukęs aukštuosius kunigus, seniūnus ir paprastus žmones, ¹⁴pareiškė: “Jūs atvedėte man šį žmogų, kaltindami jį žmonių kurstyimu. Bet aš, jį apklausęs jūsų akyse, neradau nė vienos jam primetamos kaltės; ¹⁵taip pat ir Erodas, nes sugrąžino jį atgal. Taigi jis nėra padaręs nieko, kas būtų verta mirties bausmės. ¹⁶Aš tad jį nuplakdinsiu ir paleisiu”. (¹⁷) ¹⁸Tuomet jie visi ėmė šaukti: “Mirtis šitam! Paleisk mums Barabą!” ¹⁹O Barabas buvo patekęs į kalėjimą už kažkokį maištą mieste ir žmogžudystę. ²⁰Norėdamas paleisti Jėzų, Pilotas dar kartą kreipėsi į juos, ²¹bet jie nesiliovė šaukę: “Ant kryžiaus, ant kryžiaus

jį!” ²²Tada jis trečią kartą klausė: “O ką gi pikta jis yra padaręs? Aš jame neradau nieko, už ką vertėtų mirtimi bausti. Taigi nuplakdinsiu jį ir paleisiu”. ²³Tačiau jie, garsiai šaukdami, vis nesiliovė reikalauti, kad jis būtų prikalts prie kryžiaus, ir jį šauksmai ėjo vis smarkyn.

²⁴Tada Pilotas nusprendė patenkinti jų reikalavimą. ²⁵Jis paleido jiems įkalintąjį už maištą ir žmogžudystę, kaip jie prašė, o Jėzų atidavė jų valiai.

Kryžiaus kelias [Mt 27,31-34; Mk 15,20-23; Jn 19,17] ²⁶Vesdami Jėzų, jie su laikė Kirėnės gyventoją Simoną, grįžtantį iš laukų, ir uždėjo jam ant pečių kryžių, kad neštų jį paskui Jėzų. ²⁷Jį lydėjo didelis būrys žmonių, tarp jų ir daug moterų, kurios verkė jo ir aimanavo. ²⁸Atsigręžęs į jas, Jėzus prabilo: “Jeruzalės dukros! Verkite ne manęs, bet verčiau savęs ir savo vaikų! ²⁹Ateis dienos, kai sakys: ‘Laimingos nevaisingosios! Laimingos negimdžiusios ir nežindžiusios!’ ³⁰Tada sakys kalnams: Griūkite ant mūsų! ir kalvoms: Pridenkite mus! ³¹Jeigu šitaip daro žaliame medžiui, tai kas gi laukia sausuoio?”

³²Kartu su juo buvo vedami žudyti du piktadariai.

Nukryžiuavimas ir patyčios [Mt 27,35-43; Mk 15,24-32; Jn 19,17-24] ³³Atėję į vietą, kuri vadinasi “Kaukolė”, jie prikėlė ant kryžiaus Jėzų ir du piktadarius – vieną jam iš dešinės, antrą iš kairės. ³⁴Jėzus meldėsi: “Tėve, atleisk jiems, nes jie nežino, ką darą”. Kareiviai pasidalijo jo drabužius, mesdami burtą.

23,3: Pažodžiui: *Tu sakai*.

23,7-9: Erodas nebuvo pagonis, bet žydų karaliaus Erodo Didžiojo sūnus ir žydų religijos išpažinėjas, tad buvo atvykęs į Jeruzalę Velykų šventėms. Jėzus nekalba su Krikštytojo žudiku.

23,11: Apvilkdamas blizgančiu baltu drabužiu, kokius dėvėdavo karaliai, Erodas pasityčiojo iš Jėzaus karališkojo titulo, kurį tauta jam teikė. (Nu-

sikaltėlius paprastai aprenždavo tamsiais drabužiais.)

23,17: Kai kurie rankraščiai įterpia pagal Mt 27,15: *Mat per šventes jis buvo pratęs paleisti vieną kalinį*.

23,31: Jei kankinamas Nekaltasis, tai kas bus su kaltaisiais?!

35 Žmonės stovėjo ir *žiūrėjo*. Seniūnai *tyčiodamiesi* kalbėjo: “Kitas išgelbėdavo – tegul pats išsigelbi, jei jis – Dievo išrinktasis Mesijas!” ³⁶Iš jo juokėsi ir kareiviai, prieidami, paduodami jam *perrūgusio vyno* ³⁷ir sakydami: “Jei tu žydų karalius – gelbėkis pats!” ³⁸Viršum jo buvo užrašas: “Šitas yra žydų karalius”.

Gerasis nusikaltėlis [Mt 27,44; Mk 15,32] ³⁹Vienas iš nukryžiuotųjų nusikaltėlių ėmė įžeidinėti Jėzų: “Argi tu ne Mesijas? Išgelbėk save ir mus!” ⁴⁰Antrasis sudraudė jį: “Ir Dievo tu nebijai, kentėdamas tą pačią bausmę! ⁴¹Juk mudu teisingai gavome, ko mūsų darbai verti, o šitas nieko blogo nėra padaręs”. ⁴²Ir jis tarė: “Jėzau, prisimink mane, kai ateisi į savo karalystę!” ⁴³Jėzus jam atsakė: “Iš tiesų sakau tau: šiandien su manimi būsi rojuje”.

Jėzaus mirtis [Mt 27,45-56; Mk 15,33-41; Jn 19,25-37] ⁴⁴Buvo apie šeštą valandą, kai visą kraštą apgaubė tamsa ir buvo tamsu iki devintos valandos, ⁴⁵saulės šviesai užgesus. Šventyklos uždanga perplyšo pusiau. ⁴⁶O Jėzus galingu balsu sušuko: *Tėve, į tavo rankas atiduodu savo dvasią*. Ir su tais žodžiais numirė.

⁴⁷Šimtininkas, matydamas, kas buvo įvykę, pradėjo garbinti Dievą ir tarė: “Iš

tiesų šitas žmogus buvo teisusis!” ⁴⁸Ir visa minia, susirinkusi pažiūrėti reginio ir pamąčiusi, kas įvyko, skirstėsi, mušdamasi į krūtinę.

⁴⁹Atstu stovėjo visi Jėzaus pažįstami ir moterys, jį atlydėjusios iš Galilėjos. Jos viską matė.

Laidotuvės [Mt 27,57-61; Mk 15,42-47; Jn 19,38-42] ⁵⁰Ir štai atėjo vienas vyras, vardu Juozapas, teismo tarybos narys, geras ir teisus žmogus, ⁵¹kuris nebuvo pritaręs kitų teismo narių sprendimui ir poelgiui. Jis buvo kilęs iš žydų miesto Arimatėjos ir gyveno laukdamas Dievo karalystės. ⁵²Taigi Juozapas nuėjo pas Pilotą ir paprašė Jėzaus kūno. ⁵³Paskui nuėmė kūną nuo kryžiaus, įvyniojo į drobulę ir paguldė uoloje iškaltame kapo rūsyje, kuriame dar niekas nebuvo laidotas. ⁵⁴Visa tai dėjosi Prisirengimo dieną, jau beprasidedant šabui.

⁵⁵Lydinčios moterys, kurios buvo atėjusios su Jėzumi iš Galilėjos, apžiūrėjo kapą ir matė, kaip buvo paguldytas jo kūnas kape.

⁵⁶Sugrįžusios nuo kapo, jos paruošė kvepalų ir tepalų, o šabo dieną ilsėjosi, kaip reikalavo Įstatymas.

23,34: Sakoma *mesdami burtą*, nes paprastai būdavo lošiama kaulėliais.

23,36: *Acto*, arba *perrūgusio vyno*, kuriuo kareiviai ir varguomenė gesindavo troškulį.

23,38: Kai kuriuose rankraščiuose: *užrašas graikų, lotynų ir hebrajų raidėmis* (plg. Jn 19,20).

23,46: Plg. Ps 30 (31),6.

23,48: Luko evangelijoje Kristaus kančios aprašymas švelnesnis negu Mt ir Mk. Minia Jėzui nepriešiška, tik pasižiūrėti suėjusi; vienas iš piktadarių atsiverčia, ir Jėzus jam atleidžia, o pats miršta, ariduodamas dvasią Tėvui. Spėjama, kad kūdikystės ir kančios scenas Lukas yra aprašęs iš Švč. Marijos pasakojimų.

23,53: Palestinoje dažniausiai būdavo laidojama olose – rūsiuose, kuriuos iškaldavo ar išrausdavo kokio nors kalno šlaite, tartum kambarėlį. Lavonas

būdavo suvyniojamas į drobules su tepalais ir stipriai kvepiančiomis žolėmis (mira, alaviju). Anga užriktama akmens plokšte. Turtingi žmonės įsirengdavo erdvų rūšį, kartais dar su prieseniu. Tokiame erdviam Juozapo Arimatiečio kape ir buvo palaidotas Jėzus.

23,54: Šabas prasidėdavo nuo penktadienio saulėlydžio ir baigdavosi šeštadienio saulėlydžiu. Buvo paprotys šabo pradžiai uždegti žiburius, žvakės. Ir šiame tekste *beprasidedanti* išreikštas žodžiu, tolygiu *besušvintant*.

23,56: Kristaus mirties metais žydų Velykos, Nisano mėnesio 15 d., sutapo su šabu, todėl buvo dviguba šventė. Šiuos Evangelijos duomenis geriausiai atitinka 30-ieji krikšč. eros metai. Taigi dauguma tyrinėtojų tvirtina, kad Jėzus gimęs į pabaigą 7-ųjų metų prieš krikšč. erą, o miręs 30 krikšč.

IVYKIAI PO PRISIKĖLIMO

24 **Tuščias kapas** [Mt 28,1-8; Mk 16,1-8; Jn 20,1-10] ¹Pirmąją savaitės dieną, rytui brėkstant, moterys atėjo prie kapo, nešdamosi paruoštus tepalus. ²Jos rado akmenį nuritintą nuo kapo, ³o įėjusios vidun, neberado Viešpaties Jėzaus kūno. ⁴Jos sutriko ir nežinojo, ką daryti, bet štai prisiartinio du vyrai spindinčiais drabužiais. ⁵Moterys išsigando ir nuleido žemyn akis, o tie vyrai prabilo: "Kam ieškote gyvojo tarp mirusiųjų? ⁶Nėra jo čia, jis prisikėlė! Atsiminkite, ką jis yra jums sakęs, būdamas Galilėjoje: ⁷"Žmogaus Sūnus turi būti atiduotas į nusidėjėlių rankas ir nukryžiuotas, o trečią dieną prisikelti!" ⁸Tuomet jos prisiminė Jėzaus žodžius. ⁹Moterys sugrižo nuo kapo ir viską pranešė Vienuolikai ir visiems kitiems. ¹⁰Tai buvo Marija Magdalietė, Joana, Jokūbo motina Marija; jos ir jų draugės papasakojo tai apaštalams. ¹¹Tas pranešimas jiems pasirodė esąs tuščios šnekos, ir jie moterimis netikėjo.

¹²Vis dėlto Petras pašokęs nubėgo prie kapo. Žvilgtelėjo pasilenkęs ir mato tik tai drobules. Jis grįžo atgal, be galo stebėdamasis tuo, kas buvo atsitikę.

Mokiniai iš Emauso [Mk 16,12-13]

¹³Ir štai tą pačią dieną du [mokiniai] keliavo į kaimą už šešiasdešimtys stadijų nuo Jeruzalės, vadinamą Emausu. ¹⁴Jie kalbėjosi apie visus tuos įvykius. ¹⁵Jiems taip besikalbant ir besiginčijant, prisiartinio pats Jėzus ir ėjo kartu. ¹⁶Jų akys buvo lyg

migla aptrauktos, ir jie nepažino jo. ¹⁷O Jėzus paklausė: "Apie ką kalbate eidami keliu?" Tie nuliūdę sustojo.

¹⁸Vienas iš jų, vardu Kleopas, atsakė jam: "Nejaugi tu būsi vienintelis ateivis Jeruzalėje, nežinantis, kas joje šiomis dienomis atsitiko!" ¹⁹Jėzus paklausė: "O kas gi?" Jie tarė jam: "Su Jėzumi Nazarėnu, kuris buvo pranašas, galingas darbais ir žodžiais Dievo ir visos tautos akyse. ²⁰Aukštieji kunigai ir mūsų vadovai pareikalavo jam mirties bausmės ir atidavė jį nukryžiuoti. ²¹O mes tikėjome, kad jis atpirksiąs Izraelį. Dabar po viso to jau trečia diena, kaip tai atsitiko. ²²Be to, kai kurios mūsų moterys mums uždavė naujų rūpesčių. Anksti rytą jos buvo nuėjusios pažiūrėti kapo ²³ir nerado jo kūno. Jos sugrižo ir papasakojo regėjusios pasirodžiusius angelus, kurie sakė Jėzų esant gyvą. ²⁴Kai kurie iš mūsų buvo nuėję pas kapą ir rado viską, kaip moterys sakė, bet jo paties nematė".

²⁵Jėzus jiems tarė: "O jūs, neišmanėliai! Kokios nerangios jūsų širdys tikėti tuo, ką yra skelbę pranašai! ²⁶Argi Mesijas neturėjo viso to iškentėti ir žengti į savo garbę?" ²⁷Ir, pradėjęs nuo Mozės, primindamas visus pranašus, jis aiškino jiems, kas visuose Raštuose apie jį pasakyta.

²⁸Jie prisiartinio prie kaimo, į kurį keliavo, o Jėzus dėjosį einąs toliau. ²⁹Bet jie priverė jį pasilikti, prašydami: "Pasilik su mumis! Jau vakaras arti, diena jau besibaigianti..." Tuomet jis užsuko pas juos. ³⁰Vakarienį audamas su jais prie sta-

eros m. balandžio 7 d., turėdamas maždaug trisdešimt šešerius metus su puse. (žr. *NT chronologiją* ir Lk 2,1-2 bei 3,1-2 paaiškinimus.)

24,13: Viena stadija – 192 m. 60 stadijų – apie 12 km.

lo, paėmė duoną, sukalbėjo palaiminimą, laužė ir davė jiems. ³¹Tada jų akys atsivėrė, ir jie pažino Jėzų; bet jis pranyko jiems iš akių. ³²O jie kalbėjo: “Argi mūsų širdys nebuvo užsidegusios, kai jis kelyje mums kalbėjo ir atvėrė Raštų prasmę?”

³³Jie tuoj pat pakilo ir sugrįžo į Jeruzalę. Ten rado susirinkusius Vienuolika su savo draugais, ³⁴kurie sakė: “Viešpats tikrai prisikėlė ir pasirodė Simonui”. ³⁵O jie papasakojo, kas jiems atsitiko kelyje ir kaip jie pažino Jėzų, kai jis laužė duoną.

Jėzus pasirodo apaštalams [Jn 20,19-23] ³⁶Jiems apie tai besikalbant, pats Jėzus atsirado tarp jų ir prabilo: “Ramybė jums!” ³⁷Virpėdami iš išgąščio, jie tarėsi matą dvasią. ³⁸O jis paklausė: “Ko taip išsigandote, kodėl jūsų širdyse gimsta dvejonės? ³⁹Pasižiūrėkite į mano rankas ir kojas. Juk tai aš pats! Palieskite mane ir įsitikinsite: dvasia gi neturi kūno nei kaulų, kaip matote mane turint”. ⁴⁰Tai taręs, jis parodė jiems rankas ir kojas. ⁴¹Jiems iš džiaugsmo vis dar netikint ir stebintis, Jėzus paklausė: “Ar neturite čia ko nors valgyti?” ⁴²Jie padavė jam gabalą keptos žuvies. ⁴³Jis paėmė ir valgė jų akys.

Nurodymai apaštalams [Mt 28,16-20; Mk 16,15-18] ⁴⁴Paskui Jėzus tarė jiems: “Ar ne tokie buvo mano žodžiai, kuriuos jums kalbėjau dar būdamas su jumis: turi išsipildyti visa, kas parašyta apie mane Mozės Įstatyme, Pranašų knygoje ir Psalmėse”. ⁴⁵Tuomet jis atvėrė jiems protą, kad jie suprastų Raštus, ⁴⁶ir pasakė: “Yra parašyta, kad Mesijas kentės ir trečią dieną prisikels iš numirusių” ⁴⁷ir, pradėdant nuo Jeruzalės, jo vardu visoms tautoms bus skelbiama, kad atsiverstų ir gautų nuodėmių atleidimą. ⁴⁸Jūs esate šių dalykų liudytojai.

⁴⁹Ir štai aš atsiųsiu jums, ką yra pažadėjęs mano Tėvas. Jūs pasilikite mieste, kol būsite apgaubti jėga iš aukštybių”.

Ižengimas į dangų [Mk 16,19-20; Apd 1,9-14] ⁵⁰Jėzus nusivedė juos palei Betaniją ir, iškėlęs rankas, palaimino juos. ⁵¹Laimindamas jis atsiskyrė nuo jų ir pakilo į dangų. ⁵²Jie pagarbino jį, paskui, didelio džiaugsmo kupini, sugrįžo į Jeruzalę. ⁵³Jie nuolat lankė šventyklą ir šlovino Dievą.

24,41: Lukas – geras psichologas. Jis pastebi, kad apaštalo džiaugsmas buvo toks didelis, jog jie nepajėgė patikėti savo laime, bijodami nusivilti. Jėzus tėviškai juos ramina ir įtikinėja. Paprašo valgyti ne todėl, kad alkanas, o kad nori jiems įrodyti, jog tikrai yra gyvas.

24,42: Kai kuriuose rankraščiuose: *gabalą keptos žuvies ir korį medaus*.

tos žuvies ir korį medaus.

24,43: Kai kuriuose rankraščiuose: *valgė jų akys ir atidavė jiems likučius*.

24,49: Jėzus pažada atsiųsti Šventąją Dvasią.

24,50: Čia Lukas nenurodo, kaip greit po prisikėlimo Jėzus įžengs į dangų. Tai jis aprašė kitoje savo knygoje – Apaštalo darbuose (1,3).

EVANGELIJA
PAGAL JONĄ

Visa tai surašyta, “kad tikėtumėte, jog Jėzus yra Mesijas, Dievo Sūnus, ir tikėdami turėtumėte gyvenimą per jo vardą” (Jn 20,31). Tokiais žodžiais ketvirtosios evangelijos autorius nusako savo veikalo paskirtį. Čia jo sąlytis su sinoptikais – noras įtikinti bei sustiprinti krikščionių bendruomenę.

Antra vertus, Jono evangelija labai skiriasi nuo pirmųjų trijų evangelijų. Sinoptikų Jėzaus posakiai trumpi ir neapdailinti, o ketvirtosioje evangelijoje randame ilgas Jėzaus kalbas ir diskusijas, stebinančias abstrakčiomis idėjomis. Čia nuolat susiduriame su kontrastingomis sąvokomis: šviesa – tamsa, tiesa – melas, aukštybės – požemiai. Kristus vartoja daug simbolių, praturtinančių išganymo teologiją: gyvasis vanduo, gyvenimo duona, pasaulio šviesa, Tėvo siųstasis, tasai, kuris buvo pakilęs į dangų, ir kt. Labai daug ginčų yra sukėlęs Jn prologas apie Dievo žodį. Įvairūs autoriai mėgino visas šias idėjas išvesti arba iš helenistinės (t.y. vėlyvosios graikų kultūros) mistikos, arba iš Rytų bei žydų gnosticizmo.¹ Pastaraisiais metais buvo ieškoma paralelių tarp Kumrano dokumentų ir Jn. Nustatyta, kad ketvirtajai evangelijai turėjo įtakos žydiškoji gnozės doktrina, ir tai nenuostabu, nes žydų gnostikų aplinkoje (manoma – Mažosioje Azijoje, Efezo mieste) autorius yra gyvenęs. Tačiau tai liečia vien atskiras sąvokas bei įvaizdžius. Gnostikų mėgstami įvaizdžiai (pvz., pasaulio šviesa, tikrasis vynmedis ir pan.) tarnauja literatūriniam bei teologiniam veikalo tikslui. Pats evangelijos turinys, ypač prologas apie įsikūnijusį Žodį, neturi nieko bendra su beasmėmis, dualistinėmis ir panteistinėmis gnostikų idėjomis.

Kai kurie apologetiniai evangelijos motyvai (pvz., 20,31) verčia manyti, kad evangelistas ne mėgdžioja savo laikotarpio gnozės doktrinas, o kovoja su jomis.² Naudodamasis ir tuo metu paplitusiomis sąvokomis, jis atskleidžia tikrąjį jų turinį krikščionybėje, savo epochos kalba ir stiliumi išreiškia amžinas Kristaus tiesas.

Seniausias padavimas, užrašytas Bažnyčios mokytojo Jeronimo (342-419), sako: “Apaštalas Jonas, kurį Jėzus labai mylėjo, Zebediejaus sūnus, apaštalo Jokūbo brolis..., paskutinis parašė evangeliją, prašomas [Mažosios] Azijos vyskupų, prieš Kerintą ir kitus eretikus” (Prol. in ev. Matt.).³ Pasak Klemenso Aleksandriečio, Jonas dėl krikščionybės skelbimo kurį laiką buvęs ištremtas į Patmo salą, o vėliau iki Trajano laikų (98-117) gyvenęs Efeze ir čia parašęs “dvasinę” evangeliją⁴. Panašiai kalba Irenėjas.

Didelis Jn skirtingumas nuo sinoptikų įvairiais amžiais yra kėlęs neaiškumų dėl knygos autoriaus ir turinio. Mūsų laikais kai kurie tyrinėtojai taip pat abejoja apaštalo Jono autoryste. Smulkmeniškos analizės sukausi ties žodžiais apie “mokinį, kurį Jėzus mylėjo” (Jn 13,23; 21,20) arba “kitą mokinį” (Jn 20,3). Šitie autoriai nepajėgia susieti Jono asmens su šiais anoniminių apibūdinimais ir kitais Jn tekstais. Štai Kiumelio išvada: Ketvirtosios evangelijos autorius buvo artimai susijęs su vienu Pa-

1: Plg. A. Robert et A. Feuillet. *Introduction à la Bible*, II.–2 Tournai, 1959, p. 328-329.

2: Pasak gnostikų, tikrasis žmogus – tai jo dvasinis branduolys, jo *aš*. Dabartinėje būklėje šis dvasinis pradas esąs medžiaginio pasaulio vergijoje. Medžiaga – amžinas dvasios priešas. Ši nelemta situacija atsiradusi dėl kažkokios katas-

trofos. Dalis šviesos – dvasios pasaulio pateko tamsos-medžiagos karalystės vergijon. Vis dėlto nupuolusi dvasia galinti atrasti pačią save ir veržtis amžinosios šviesos karalystėn. Gnozė kaip tik ir esanti mokslas, kaip išgelbėti žmogaus dvasią gilesniu pažinimu (gr. *gnosis* – pažinimas). Gnozės doktrina ir mistinės praktikos galinčios

lestinos krikščioniu, kuris kažkaip yra dalyvavęs Jėzaus kančios istorijoje ir kurį autorius pavadino "mokiniu, kurį Jėzus mylėjo", nors mes nežinome, ar šis pavadinimas nėra buvęs jam suteiktas padavimo keliu.⁵ Ši išvada keistai primena žinomą pasakymą: "Iliadą parašė ne Homeras, bet kitas žmogus, vardu Homeras"...

Žymiausieji katalikų autoriai (pvz., A. Feje, Dž. L. Makenzis) stengiasi atkreipti dėmesį ne tiek į klausimą, kieno ranka parašė mums žinomąjį Jn tekstą, bet į neabejotinai apaštalinę dokumento kilmę. Jn galėjo rašyti ir apaštalo Jono sekretorius, ir jo artimieji mokiniai (panašiai kalba Muratorio kodeksas maždaug apie 200 m.).⁶ Svarbu apaštalo minčių ir prisiminimų pasaulis, kuriame išsilaikė Kristaus žodžiai ir darbai. Daug minimų detalių rodo gerą Palestinos topografijos išmanymą ir tiesioginį dalyvavimą įvykiuose. Daug Jn aprašymų, pvz., šventyklos, Saliamono portiko, Litrostratos (akmeninio grindinio) Antonijaus pilyje, Betanijos prie Jordano ir kt., patvirtinti archeologinių tyrinėjimų.

Jono evangelijos senumą bei autoritetą labai sustiprino ne per seniai Egipte atrasti papirusai: Papyrus Egerton 2 ir Papyrus Rylands 457. Šie dokumentai parodė, jog jau antrojo amžiaus pradžioje ketvirtoji evangelija buvo labai paplitusi Egipte. Taigi jos parašymo metas iš tiesų sutinka su padavimo liudijimu: tarp 90-100 metų. Šį faktą patvirtina ir labai seni Ignoto Antiochiečio laišakai (apie 107 m.), cituojantys Jn.

Jn stilius neabejotinai semitiškas, vartojama daug semitams būdingų poetinių priemonių ir vaizdų. Nors kalba taupi, bet mintis pakyla į tokias dvasines aukštumas, kad tyrinėtojai priversti nusilenkti autoriaus genijui, jo dvasios pasaulio turtingumui.

Ketvirtoji evangelija praplečia ir papildoma sinoptikų informaciją. Be Jono knygos būtų labai sunku atkurti Jėzaus veiklos raidą, jo buvimą Judėjoje ir Jeruzalėje, nesutarimus su fariziejais, teismo procesą ir t.t.⁷ Tik iš Jono evangelijos galima suprasti, kad Jėzaus veikla truko apie trejus metus su viršum ir kad konfliktas tarp Jėzaus ir valdančiųjų sluoksnių pamažu kaupėsi nuo pat veiklos pradžios. Tik Jn paaiškina kaltinimą dėl "šventyklos sugriovimo" (Jn 2,21) ir nuolatinių ginčų su fariziejais pagrindą: "Užtat žydai dar labiau ieškojo progos jį nužudyti, nes jis ne tik nepaisydavo šabo, bet ir vadino Dievą savuoju Tėvu, šitaip lygindamas save su Dievu" (Jn 5,18). Jonas išaiškina ir praplečia sinoptikų mintis apie maldą, nusizeminimą, apaštalų pareigas, kunigystės prigimtį ir kt.

Kalbant apie ketvirtąją evangeliją, pabrėžtinai šios nuostabios knygos dvasinis artumas Jėzaus darbams, žodžiams ir asmenybei, kurią taip giliai jautė mylimiausias apaštalas. Svarbu, kad skaitytojas įsitikintų, jog istorinių tyrimų duomenys mums leidžia pasijusti apaštalo vietoje ir tiesiog klausytis Išganytojo žodžių, nesvarbu, ar paties apaštalo, ar jo mokinių ranka užrašytų.

palengvinti dvasiai išsivaduoti iš medžiagos ir tamsos viešpatavimo. Gnostikai siekė suburti apšviestuosius šiai kovai. (Žr. J. Leipoldt, W. Grundmann. *Die Umwelt des Urchristentums*, t. I.-Berlin, 1965, p. 377.)

3: Cit. G. Rauschen. *Florilegium Patristicum*, t. 3.-Bonnae, 1904, p. 36.

4: Plg. Eusebijas. *Bažnyčios istorija*, 6,14,5-7.

5: Žr. P. Feine, J. Behm, W. G. Kümmel. *Op. cit.*, p. 172.

6: Plg. C. Kirch. *Op. cit.*, Nr. 157.

7: Plg. L. Morris. *Synoptic Themes Illuminated by the Fourth Gospel*, rinkinyje *Studia Evangelica*, t. 2.-Berlin, 1964, p. 73-84.

PROLOGAS

- 1** Pradžioje buvo Žodis.
 Tas Žodis buvo pas Dievą,
 ir Žodis buvo Dievas.
 2 Jis pradžioje buvo pas Dievą.
 3 Visa per jį atsirado,
 ir be jo neatsirado nieko,
 kas tik yra atsiradę.
 4 Jame buvo gyvybė,
 ir ta gyvybė buvo žmonių šviesa.
 5 Šviesa spindi tamsoje,
 ir tamsa jos neužgožė.
 6 Buvo Dievo siųstas žmogus,
 vardu Jonas.
 7 Jis atėjo kaip liudytojas,
 kad paliudytų šviesą
 ir kad visi per jį įtikėtų.
 8 Jis pats nebuvo šviesa,
 bet turėjo liudyti apie šviesą.
 9 Buvo tikroji šviesa,
 kuri apšviečia kiekvieną žmogų,
 ir ji atėjo į šį pasaulį.
 10 Jis buvo pasaulyje,
 ir pasaulis per jį atsiradęs,
 bet pasaulis jo nepažino.
 11 Pas savuosius atėjo,
 o savieji jo nepriėmė.
 12 Visiems, kurie jį priėmė,
 jis davė galią tapti Dievo vaikais –
 tiems, kurie tiki jo vardą,
 13 kurie ne iš kraujo

- ir ne iš kūno norų
 ir ne iš vyro norų,
 bet iš Dievo užgimę.
 14 Tas Žodis tapo kūnu
 ir gyveno tarp mūsų;
 mes regėjome jo šlovę –
 šlovę Tėvo viengimio Sūnaus,
 pilno malonės ir tiesos.
 15 Jonas apie jį liudija ir šaukia:
 “Čia tasai, apie kurį aš kalbėjau;
 tas, kuris paskui mane ateis,
 pirmiau už mane yra buvęs,
 nes jis už mane pirmesnis”.
 16 Tikrai, iš jo pilnatvės
 visi mes esame gavę
 malonę po malonės.
 17 Kaip Įstatymas duotas per Mozę,
 taip tiesa ir malonė
 atėjo per Jėzų Kristų.
 18 Dievo niekas niekada nėra matęs,
 tiktai viengimis Sūnus – Dievas,
 Tėvo prieglobstyje esantis,
 mums jį atskleidė.

PIRMOSIOS VELYKOS

Įžanginė savaitė

- Jono liudijimas** ¹⁹Toks buvo Jono liudijimas, kai žydai iš Jeruzalės atsiuntė pas jį kunigų ir levitų paklausti: “Kas tu esi?”
²⁰Jis prisipažino nesigindamas. Jis prisipa-

1,1-18: Jono evangelijos prologas kalba apie nepasiekiamas Dievo aukštības, praskleisdamas uždagą į vidinį Dievo gyvenimą ir taip paliesdamas Švenčiausiosios Trejybės paslaptį. Mes žinome, kad jau ST žydamas nebuvo svetima mintis apie Dievo Žodį – Dievo Išmintį, egzistavusią prieš pasaulio sukūrimą (plg. Pat 8,22; Išm 7,22), per kurią viskas Dievo sukurta. Tačiau Jono prologe Dievo Žodis išryškėja kaip antrasis Švč. Trejybės asmuo, kaip *vienatinis Tėvo Sūnus*, per kurį mums atėjo išganymas ir malonė. Iš Jono evangelijos aiškiai sužinome ir Dievo Žodžio įsikūnijimo paslaptį. Kitose evangelijose kalbama apie

Jėzaus dievystę kaip faktą, o čia parodytas jo dievystės pagrindas Švč. Trejybėje. Jn prologas bus buvęs pirmųjų krikščionių himnas.

1,1: *Pradžioje* – visais amžiais prieš pasaulio sukūrimą.

1,5: *Neužgožė* – galimas vertimas ir *nesuvokė, neapėmė*.

1,6: *Jonas* – Jonas Krikštytojas.

1,9: *Tikroji šviesa* – pats Žodis.

1,11: *Pažodžiui – Į savastį atėjo, bet savieji jo nepriėmė*.

1,13: *Plačiau apie dvasinį gimimą žr. Jn 3,3-6*.

žino: „Aš nesu Mesijas!“²¹ Jie ir vėl klausė: „Tai kas gi tu? Gal Elisas?“ Jis atsakė: „Ne!“ – „Tai gal tu pranašas?“ Jis atsakė: „Ne!“²² Tada jie tęsė: „Tai kas gi tu, kad mes galėtume duoti atsakymą tiems, kurie mus siuntė? Ką sakai apie save?“²³ Jis tarė:

„Aš – *tyruose šaukiančiojo balsas*:

Taisykite Viešpačiui kelią!

kaip yra kalbėjęs pranašas Izaijas“.

24 Atsiųstieji buvo iš fariziejų.²⁵ Jie dar jį klausinėjo: „Tai kam tu krikštiji, jei nesi nei Mesijas, nei Elisas, nei pranašas?“

²⁶Jonas jiems atsakė: „Aš krikštiju vandeniu. O tarp jūsų stovi tas, kurio jūs nepažįstate,²⁷ kuris po manęs ateis, – jam aš nevertas atrišti kurpių dirželio“.

28 Tai atsitiko Betanijoje, anapus Jordano, kur Jonas krikštijo.

Dievo Avinėlis²⁹ Rytojaus dieną, matydamas ateinantį Jėzų, Jonas prabilo: „Štai Dievo Avinėlis, kuris naikina pasaulio nuodėmę!“³⁰ Čia tasai, apie kurį aš kalbėjau: Po manęs ateis vyras, pirmiau už mane buvęs, nes jis pirmesnis už mane.³¹ Aš jo nepažinojau, bet tam, kad jis būtų apreikštas Izraeliui, aš atėjau ir krikštiju vandeniu“.³² Ir Jonas paliudijo: „Aš mačiau Dvasią, lyg balandį nusileidžiančią iš dangaus, ir ji pasiliko virš jo.“³³ Aš jo nepažinojau, bet tas, kuris mane pasiuntė krikštyti vandeniu, buvo pasakęs: „Ant ko pamatysi nusileidžiančią ir pasiliekančią Dvasią, tas ir bus, kuris krikštys Šventąja Dvasia.“³⁴ Aš tai mačiau ir liudiju, kad šitas yra Dievo Sūnus“.

Pirmieji mokiniai³⁵ Kitą dieną tenai vėl stovėjo Jonas ir du jo mokiniai.³⁶ Iš-

vydęs ateinantį Jėzų, jis tarė: „Štai Dievo Avinėlis!“³⁷ Išgirdę tuos žodžius, abu mokiniai nuėjo paskui Jėzų.³⁸ O jis atsigręžė ir, pamatęs juos sekančius, paklausė: „Kokio ieškote?“ Jie atsakė: „Rabi (tai reiškia: „Mokytoja“), kur gyvenai?“³⁹ Jis tarė: „Ateikite ir pamatysite“. Tada jiedu nuėjo, pamatė, kur jis gyvena, ir tą dieną praleido pas jį. Tai buvo apie dešimtą valandą.⁴⁰ Vienas iš tų dviejų, kurie girdėjo Jono žodžius ir nuėjo su Jėzumi, buvo Simono Petro brolis Andriejus.⁴¹ Jis pirmiausia susieškojo savo brolių Simoną ir jam pranešė: „Radome Mesiją!“ (išvertus tai reiškia: „Dievo Pateptąjį – Kristų“).⁴² Ir nusivedė jį pas Jėzų. Jėzus pažvelgė į jį ir tarė: „Tu esi Simonas, Jono sūnus, o vadinsies Kefas“ (tai reiškia: „Petras – Uola“).

43 Dar kitą dieną, išvykdamas į Galilėją, Jėzus sutiko Pilypą ir jam tarė: „Sek paskui mane!“⁴⁴ Pilypas buvo kilęs iš Bet-saidos – Andriejaus ir Petro gimtojo miesto.⁴⁵ Pilypas sutiko Natanaelį ir sako jam: „Radome tą, apie kurį rašė Mozė Įstatyme ir pranašai. Tai Jėzus iš Nazareto, Juozapo sūnus“.⁴⁶ Natanaelis atšovė: „Ar iš Nazareto gali būti kas gero?“ Pilypas atsakė: „Eik ir pasižiūrėk!“⁴⁷ Pamatęs ateinantį Natanaelį, Jėzus pasakė apie jį: „Štai tikras izraelitas, kuriame nėra klastos“.⁴⁸ O Natanaelis jam sako: „Iš kur mane pažįsti?“ Jėzus atsakė: „Prieš pakviečiant tave Pilypui, kai sėdėjai po figmedžiu, aš mačiau tave“.⁴⁹ Natanaelis sušuko: „Rabi, tu Dievo Sūnus, tu Izraelio karalius!“⁵⁰ Jėzus atsakė: „Tu tiki, kadangi pasakiau tave matęs po figmedžiu? Tu pa-

1,21: Buvo laukiama pranašo Elijo sugrįžimo prieš pasirodant Mesijui (plg. Mal 3,23-24; Mt 17,10).

1,27: Kai kurie rankraščiai įterpia: *kuris buvo pirmiau už mane*.

1,39-40: Kitas iš tų dviejų mokinių – pats evangelistas Jonas. Pirmasis susitikimas su Jėzumi Jo-

nui buvo toks įspūdingas ir lemiamas, jog jis įsidėmėjo net valandą. *Dešimta valanda* senoviniu skaičiavimu (nuo 6 val. ryto) – mūsų laikais 4 val. popiet.

1,45: Natanaelį sinoptikai vadina Baltramiejum.

matysi didesnių dalykų”. ⁵¹ Ir pridūrė: “Iš tiesų, iš tiesų sakau jums: jūs matysite atsiėmusį dangų ir Dievo angelus, kylančius ir nusileidžiančius ant Žmogaus Sūnaus”.

2 Vestuvės Kanoje ¹ Trečią dieną Galilėjos Kanoje buvo vestuvės. Jose dalyvavo Jėzaus motina. ² Į vestuves taip pat buvo pakviestas Jėzus ir jo mokiniai. ³ Išsibaigus vynui, Jėzaus motina jam sakė: “Jie nebeturi vyno”. ⁴ Jėzus atsakė: “O kas man ir tau, moterie? Dar neatėjo mano valanda!” ⁵ Jo motina tarė tarnams: “Darykite, ką tik jis jums lieps”. ⁶ Ten buvo šeši akmeniniai indai žydų apsiplovimams, kiekvienas dviejų trijų saikų talpos. ⁷ Jėzus jiems liepė: “Pripilkite indus vandens”. Jie pripylė sklidinus. ⁸ Tuomet jis pasakė: “Dabar semkite ir neškite stalo prievaizdui”. Tie nunešė. ⁹ Paragavęs paversto vynu vandens ir nežinodamas, iš kur tai (nors tarnai, kurie sėmė vandenį, žinojo), prievaizdas pasišaukė jaunikį ¹⁰ ir tarė jam: “Kiekvienas žmogus pirmiau stato geresnio vyno, o kai svečiai įgeria, tuomet prastesnio. O tu laikai gerąjį vyną iki šiolei”. ¹¹ Tokią stebuklų pradžią Jėzus padarė Galilėjos Kanoje. Taip jis parodė savo šlovę, ir mokiniai įtikėjo jį. ¹² Paskui jis su savo motina, broliais ir mokiniais nukeliavo į Kafarnaumą. Ten jie pasiliko kelias dienas.

Jėzus Velykų šventėse

Šventyklos orumas [Mt 21,12-13; Mk 11,11,15-17; Lk 19,45-46] ¹³ Artėjant žydų Velykoms, Jėzus nukeliavo į Jeruzalę. ¹⁴ Šventykloje jis rado prekiaujančių jaučiais, avimis, balandžiais ir prisėdusių pinigų keitėjų. ¹⁵ Susukęs iš virvučių rimbą, jis išvijo visus juos iš šventyklos, išvarė avis ir jaučius, išbarstė keitėjų pinigus, išvartė jų stalus. ¹⁶ Karvelių pardavėjams jis pasakė: “Pasiimkite savo paukščius ir iš mano Tėvo namų nedarykite prekybos namų!” ¹⁷ Jo mokiniai prisiminė, kad yra parašyta: *Uolumas dėl tavo namų sugraus mane*.

¹⁸ Tuomet žydai kreipėsi į Jėzų, sakydami: “Kokį ženklą mums galėtum duoti, jog turi teisę taip daryti?” ¹⁹ Jėzus atsakė: “Sugriaukite šitą šventovę, o aš per tris dienas ją atstatysiu!” ²⁰ Tada žydai sakė: “Keturiasdešimt šešerius metus šventovę statė, o tu atstatysi ją per tris dienas?!” ²¹ Bet jis kalbėjo apie savo kūno šventovę. ²² Tik paskui, jam prisikėlus iš numirusių, mokiniai prisiminė jį apie tai kalbėjus. Jie įtikėjo Raštu ir Jėzaus pasakytais žodžiais. **Žmonių pažinimas** ²³ Per Velykų šventes, jam būnant Jeruzalėje, daugelis įtikėjo jo vardą, matydami jo daromus ženklus. ²⁴ Bet Jėzus, gerai visus pažindamas, jais nepasitikėjo. ²⁵ Jam nereikėdavo, kad kas

2,1: *Kana* – mažas miestelis netoli Nazareto.
2,4: *O kas man ir tau?* – pasakymas, dažnai pasitaikęs biblinėje kalboje. Jis čia reiškia: *Palū-kėk, nesiskubink! Moterie* – pas mus neįprastas sūnaus kreipinys į motiną. Jis pasikartoja ir Jn 19,26. Manoma, jog tai aliuzija į Pradžios knygą (3,15), kalbančią apie būsimą moterį – piktosios dvasios nugalėtoją. Tas kreipinys ypač svarbiais atvejais (pradedant viešąjį veikimą ir mirštant) kaip tik pabrėžia Marijos didybę ir ryšį su pirmąja Ieva.
2,6: *Saikas* (gr. *metretes*) – apie 38-40 litrų.
2,11: *Stebuklų* – gr. *ženklų*. Toliau bus varto-

jamas šis Jn būdingas terminas nuostabiems Viešpaties darbams pažymėti. Jn ypač pabrėžė stebuklų dvasinę prasmę – jie amžinojo išganymo ženklai.
2,17: Čia matome šventos rūstybės pavyzdį.
2,19-21: Pačioje savo viešojo darbo pradžioje Jėzus žino visa, kas jo laukia, ir jau kalba apie savo mirtį ir prisikėlimą.
2,23: *Jo vardą – jį* (iškilminga semitinė forma).
2,24 *Jais nepasitikėjo*, arba *savęs jiems nepa-tikėjo*, t.y. neapreiškė jiems savo pasiuntinybės paslapčių.

paliudytų apie žmogų. Jis pats žinojo, kas yra žmogaus viduje.

Dvasios paslapčių atskleidimas

3 Jėzus ir Nikodemas ¹ Buvo vienas fariziejus, vardu Nikodemas, žydų didžiūnas. ² Jis atėjo nakčia ir kreipėsi į Jėzų: “Rabi, mes suprantame, kad esi atėjęs nuo Dievo kaip mokytojas, nes niekas negalėtų padaryti tokių ženklų, kokius tu darai, jeigu Dievas nebūtų su juo”.

³ Jėzus atsakė:

“Iš tiesų, iš tiesų sakau tau:
jei kas neargims iš aukštybės,
negalės regėti Dievo karalystės”.

⁴ Nikodemas paklausė: “Bet kaip gali gimti žmogus, būdamas nebejaunas? Argi jis gali antrą kartą įeiti į savo motinos įsčias ir vėl užgimti?” ⁵ Jėzus atsakė:

“Iš tiesų, iš tiesų sakau tau:
kas negims iš vandens ir Dvasios,
neįeis į Dievo karalystę.

⁶ Kas gimė iš kūno, yra kūnas,
o kas gimė iš Dvasios, yra dvasia.

⁷ Nesistebėk, jog pasakiau:
jums reikia atgimti iš aukštybės.

⁸ Vėjas pučia, kur nori;
jo ošimą girdi,
bet nežinai, iš kur ateina ir
kurlink nueina.

Taip esti ir su kiekvienu,
kuris gimė iš Dvasios”.

⁹ Nikodemas atsiliepė: “Kaip tai gali

būti?” ¹⁰ Jėzus jam atsakė: “Tu esi Izraelio mokytojas ir šito nesupranti?

¹¹ Iš tiesų, iš tiesų sakau tau:

mes kalbame, ką žinome,
ir liudijame, ką matėme,
tik jūs nepriimate mūsų liudijimo.

¹² Jei netikite man kalbant apie žemės
dalykus,

tai kaipgi tikėsite,
jei kalbėsiu jums apie
dangiškuosius?

¹³ Niekas nėra pakilęs į dangų,
kaip tik Žmogaus Sūnus,
kuris nužengė iš dangaus.

¹⁴ Kaip Mozė dykumoje iškėlė žaltį,
taip turi būti iškeltas ir
Žmogaus Sūnus,

¹⁵ kad kiekvienas, kuris jį tiki,
turėtų amžinąjį gyvenimą”.

¹⁶ – Dievas taip pamilo pasaulį,
jog atidavė savo viengimį Sūnų,
kad kiekvienas, kuris jį tiki,
nepažūtų,

bet turėtų amžinąjį gyvenimą.

¹⁷ Dievas gi nesiuntė savo
Sūnaus į pasaulį,
kad jis pasaulį pasmerktų,
bet kad pasaulis per jį būtų
išgelbėtas.

¹⁸ Kas jį tiki, tas nebus pasmerktas,
o kas netiki, jau yra nuteistas
už tai,

kad netiki viengimio Dievo Sūnaus.

¹⁹ Teismo nuosprendis yra toksai:

3,3,7: Iš aukštybės, arba iš naujo.

3,5: Ir Dvasios, t.y. ir Šventosios Dvasios. Čia Jn mini Dievo karalystę (kaip sinoptikai), o toliau jos vietoje dažniausiai kalbės apie gyvenimą, amžinąjį gyvenimą, šviesą, nes tie pasakymai buvo artimesni jo pirmiesiems skaitytojams – Maž. Azijos gyventojams, pripratusiems prie mistinių gnozę sąvokų.

3,8: Hebrajiškai ir graikiškai tuo pačiu žodžiu

reiškiama dvasia ir vėjas. Todėl šis posakis vartojamas ir norint pasakyti: Dvasia dvelkia, kur nori.

3,13: Kai kurie rankraščiai priduria: ir tebėra danguje.

3,18: Nebus pasmerktas, kas tiki ir pagal tikėjimą gyvena. – Pažodžiui būtų: kad netiki viengimio Dievo Sūnaus vardo (plg. Jn 2,23). Semitams vardas reiškė patį asmenį.

- atėjo šviesa į pasaulį,
bet žmonės labiau mylėjo tamsą
nei šviesą,
nes jų darbai buvo pikti.
- 20 Kiekvienas nedorėlis
neapkenčia šviesos ir neina į šviesą,
kad jo darbai aikštėn neišeitų.
- 21 O kas vykdo tiesą, tas eina į šviesą,
kad išryškėtų, jog jo darbai
atlikti Dieve.

KELIONĖS PO SAMARIJĄ IR GALILĖJĄ

Paskutinis Jono liudijimas ²²Paskui Jėzus su mokiniais atėjo į Judėjos kraštą ir, ten su jais būdamas, krikštydino. ²³Taip pat ir Jonas krikštijo Enone, netoli Salimo, nes ten buvo daug vandens ir žmonės ten rinkdavosi krikštytis. ²⁴Tuomet Jonas dar nebuvo įmestas į kalėjimą. ²⁵Tarp Jono mokinių ir vieno žydo iškilio ginčas dėl apsivalymo apeigų. ²⁶Tad jie atėjo pas Joną ir pranešė: „Rabi, vyras, kuris buvo su tavimi anapus Jordano, kurį tu paliudijai, – jis taip pat ėmė krikštyti, ir visi bėga pas jį“. ²⁷Jonas atsakė:

„Žmogus negali nieko pasiimti,
jeigu nebus jam duota iš dangaus.

28 Jūs patys galite man paliudyti, jog esu sakęs: Aš ne Mesijas! Aš siųstas būti tik jo pirmtaku.

29 Kas turi sužadėtinę, tas sužadėtinis,
o sužadėtinio bičiulis,

kuris šalia stovi ir girdi,
džiaugte džiaugiasi jaunikio balsu.
Šiam mano džiaugsmui dabar jau
nieko netrūksta.

- 30 Jam skirta augti,
o man – mažėti“.
- 31 – Kas iš aukštybių ateina,
tas už visus viršesnis,
o kas iš žemės gimė, –
žemiškas pats ir žemiškai kalba.
Kas iš dangaus ateina,
tas už visus viršesnis.
- 32 Jis liudija, ką yra girdėjęs ir matęs,
tik niekas jo liudijimo neklauso.
- 33 O kas jo liudijimą priima,
tas pripažįsta, jog Dievas tiesakalbis,
- 34 nes ką yra Dievas atsiumęs,
tas kalba Dievo žodžius.
Dievas teikia jam Dvasią be saiko.
- 35 Tėvas myli Sūnų
ir visa yra atidavęs į jo rankas.
- 36 Kas tik Sūnų, turi amžinąjį
gyvenimą,
o kas nenori Sūnaus tikėti –
gyvenimo nematys:
virš jo kybo Dievo rūstybė.

4 Jėzus ir samariečiai ¹Sužinojęs, kad fariziejai išgirdo jį daugiau už Joną susilaukiant mokinių ir gausiau krikštijant ²(nors pats Jėzus nekrikštydavo, tik jo mokiniai), ³Jėzus paliko Judėją ir vėl išėjo į Galilėją. ⁴Jam reikėjo eiti per Samariją. ⁵Taigi jis užsuko į Samarijos miestą, vadinamą Sicharu, netoli nuo lau-

3,21: *Dieve* – vienybėje su Dievu ir pagal jo valią.

3,22: *Krikštydino*: Jėzaus mokiniai krikštijo atgailos krikštu, tokiu kaip Jono krikštas; pats Jėzus nekrikštijo (žr. Jn 4,2).

3,29: *Bažnyčia*, arba visa atpirktoji žmonija, švelniai vadinama *Kristaus sužadėtine*, o jis pats – *jaunikiu*. Jonas Krikštytojas atėjo darbuotis, kad sužadėtinę žmonija sutiktų savo sužadėtinį Kris-

tų, dėl to vadina save šių šventų sutuoktinių *pa-broliu* – *sužadėtinio bičiuliu*.

4,4: *Samarija* – tai vidurinė Palestinos sritis (šiaurinė – Galilėja, pietinė – Judėja). Jos gyventojai buvo žydų ir kolonistų asirų mišinys ir todėl tikrųjų žydų laikomi pusiau pagonimis, niekinami. Jie buvo turėję savo šventyklą ant Garizimo kalno; ją nugriovė Judėjos karalius Jonas Hirkanas 129 m. prieš Kristų.

ko, kurį Jokūbas buvo davęs savo sūnui Juozapui. ⁶Tenai buvo Jokūbo šulinys. Nuvargęs iš kelionės, Jėzus prisėdo palei šulinį. Buvo apie šeštą valandą.

7 Viena samarietė moteris atėjo semtis vandens. Jėzus ją paprašė: “Duok man gerti”. ⁸(Tuo tarpu mokiniai buvo nuėję į miestą nusipirkti maisto.) ⁹Samarietė atsakė: “Kaipgi tu, būdamas žydas, prašai mane, samarietę, gerti?” (Mat žydai nebendrauja su samariečiais.) ¹⁰Jėzus jai tarė:

“Jei tu pažintum Dievo dovaną
ir kas yra tas, kuris tave prašo:
‘Duok man gerti’,
rasi pati būtum jį prašiusi,
ir jis tau būtų gyvojo
vandens davęs!”

11 Moteris atsiliepė: “Viešpatie, bet juk tu neturi kuo pasemti, o šulinys gilus. Iš kur tu imsi gyvojo vandens? ¹²Argi tu didesnis už mūsų tėvą Jokūbą, kuris tą šulinį mums paliko ir pats iš jo gėrė, ir jo vaikai, ir gyvuliai?!” ¹³Jėzus atsakė:

“Kiekvienas, kas geria šitą vandenį,
ir vėl trokš.

¹⁴ O kas gers vandenį, kurį aš duosiu, tas nebetroks per amžius, ir vanduo, kurį jam duosiu, taps jame versme vandens, trykštančio į amžinąjį gyvenimą”.

15 Tuomet moteris sušuko: “Viešpatie, duok man to vandens, kad aš nebetroksčiau ir nebevaikščiočiau semtis čionai”. ¹⁶Jėzus atsiliepė: “Eik, pakviesk savo vyrą ir sugrįžk čia”. ¹⁷Moteris atsakė: “Aš neturiu vyro”. Jėzus jai tarė: “Gerai pasakei: ‘Neturiu vyro’, ¹⁸nes jau esi turėjusi penkis vyrus, ir dabartinis anaip tol ne ta-

vo vyras. Čia tu tiesą pasakei”. ¹⁹Moteris atsiliepė: “Aš matau, Viešpatie, jog esi pranašas. ²⁰Mūsų tėvai garbindavo Dievą ant šito kalno, o jūs tvirtinate, kad Jeruzalė esanti vieta, kur reikia jį garbinti”. ²¹Jėzus atsakė:

“Moterie, tikėk manimi,
jog ateis valanda,
kada garbinsite Tėvą
ne ant šio kalno ir ne Jeruzalėje.

²² Jūs garbinate, ko nepažįstate,
o mes garbiname, ką pažįstame,
nes išganymas ateina iš žydų.

²³ Bet ateis valanda, –
jau dabar ji yra, –
kai tikrieji garbintojai
šlovins Tėvą dvasia ir tiesa.
Ir pats Tėvas tokių garbintojų ieško.

²⁴ Dievas yra dvasia,
ir jo garbintojai
turi šlovinti jį dvasia ir tiesa”.

25 Moteris jam sako: “Aš žinau, jog netrukus ateis Mesijas (tai yra Dievo Pa-teptasis – Kristus). Atėjęs jis mums viską paskelbs”. ²⁶Jėzus jai taria: “Tai aš, kuris su tavimi kalbu!”

27 Tuo metu sugrįžo jo mokiniai ir nusistebėjo, kad jis šnekučiuoja su moterimi. Vis dėlto nė vienas nepaklausė: “Ko iš jos nori?” arba: “Apie ką su ja kalbi?” ²⁸O moteris, palikusi ąsotį, nubėgo į miestą ir apskelbė žmonėms: ²⁹“Eikite pažiūrėti žmogaus, kuris pasakė man viską, ką esu padariusi. Ar tik jis nebus Mesijas?!” ³⁰Ir žmonės iš miesto ėjo pas jį. ³¹Tuo tarpu mokiniai ėmė raginti: “Rabi, pasistiprink!” ³²O jis atsiliepė: “Aš turiu valgyti maisto, kurio jūs nežinote”. ³³Tada mokiniai pradėjo vienas kitą kla-

4,6: Šešta valanda – vidudienis.

4,10: Gyvasis vanduo – antgamtinės malonės gyvenimas.

4,20: Ant šito kalno – ant Garizimo kalno (žr. Jn 4,4 paaišk.).

sinėti: “Nejaugi kas atnešė jam valgyti?”

³⁴ Bet Jėzus tarė:

“Mano maistas –

vykdyti valią to, kuris mane siuntė,
ir baigti jo darbą.

³⁵ Argi jūs nesakote:

‘Dar keturi mėnesiai, ir ateis pjūtis’?

Štai sakau jums:

pakelkite akis ir pažiūrėkite
į laukus –

jie jau boluoja ir prinokę pjūčiai.

³⁶ Jau pjovėjas uždarbį gauna

ir renkasi vaisių amžinajam
gyvenimui,

kad lygiai džiaugtųsi sėjėjas
ir pjovėjas.

³⁷ Teisingai priežodis sako:

‘Vienas pasėja, kitas nupjauna’.

³⁸ Aš pasiunčiau jus nuimti derliaus,

į kurį jūs neįdėjote darbo.

Kiti pasidarbavo,

o jūs įstojote į jų darbą”.

³⁹ Daug samariečių iš ano miesto įtikėjo Jėzų dėl moters liudijimo: “Jis man pasakė viską, ką esu padariusi”. ⁴⁰ Atėję samariečiai prašė jį pasilikti pas juos, ir jis ten pasiliko dvi dienas. ⁴¹ Dar daugiau žmonių įtikėjo dėl jo pamokslų. ⁴² O moteriai jie pasakė: “Dabar mes tikime ne dėl tavo šnekos. Mes patys išgirdome ir žinome, kad jis iš tiesų yra pasaulio Išganytojas”.

Valdininko sūnaus pagydimas

⁴³ Po dviejų dienų jis išvyko iš ten į Galilėją. ⁴⁴ Pats Jėzus buvo pareiškęs: “Panašas negerbiamas savo tėviškėje”. ⁴⁵ Kai jis pasiekė Galilėją, galilėjiečiai pagarbiai

jį priėmė, nes buvo matę jo darbus per šventes Jeruzalėje; mat ir jie buvo nukeliavę į tas šventes.

⁴⁶ Jis vėl atėjo į Galilėjos Kaną, kur buvo pavertęs vandenį vynu. O Kafarnaume buvo vienas karaliaus valdininkas, kurio sūnus sirgo. ⁴⁷ Išgirdęs, jog Jėzus iš Judėjos sugrįžęs į Galilėją, jis atkeliavo pas jį ir maldavo eiti ir išgydyti marinamą jo sūnų. ⁴⁸ Jėzus jam atsakė: “Kol nepamatysite ženklų ir stebuklų, jūs netikėsite”. ⁴⁹ O valdininkas prašė: “Viešpatie, atėik, kol mano vaikas dar nenumirė”. ⁵⁰ Jėzus jam tarė: “Eik, tavo sūnus gyvas!” Žmogus patikėjo Jėzaus žodžiais ir iškeliavo. ⁵¹ Pareinantį pasitiko jį tarnai ir pranešė, kad vaikas gyvas. ⁵² Jis pasiteiravo, kurią valandą sūnui pasidarė geriau. Jie atsakė: “Vakar apie septintą valandą atslūgo jam karštis”. ⁵³ Taip tėvas patyrė, kad tai buvo ta valanda, kada Jėzus pasakė jam: “Tavo sūnus gyvas”. Ir įtikėjo jis pats bei visi jo namai. ⁵⁴ Tai buvo antras ženklas, kurį Jėzus padarė sugrįžęs iš Judėjos į Galilėją.

ANTROJI ŠVENTĖ JERUZALĖJE

5 **Išgydymas Betzatoje** ¹ Kiek vėliau buvo žydų šventė, ir Jėzus nukeliavo į Jeruzalę. ² Jeruzalėje, prie Avių vartų, yra maudyklė, žydiškai vadinama Betzata, turinti penkias stogines. ³ Jose gulėdavo daugybė ligonių – aklų, raišų, išsekusių. ⁽⁴⁾ ⁵ Ten buvo vienas žmogus, išsirgęs trisdešimt aštuonerius metus. ⁶ Pamatęs jį gulintį ir sužinojęs jį labai seniai sergant, Jėzus paklausė: “Ar norėtum

5,2: Penkių stoginių pamatai yra surasti kasinėjant Jeruzalę.

5,3: Kai kuriuose rankraščiuose pridedama: ... kurie laukė vandens sujudant. ⁽⁴⁾ ⁵ Mat kartkartėmis maudyklėn nusileisdavo angelas ir sujudindavo vandenį. Kas vandeniui pajudėjus pirmas įlip-

davo į tvenkinį, pagydavo, kad ir kokia liga būtų sirgęs. Šis tekstas paaiškina 7 eilutę. – Vanduo sujudėdavo ar tik ne prasiveržus šaltiniams. Ta proga Dievas stebuklingai pagydydavo pirmutinį įžengusį į vandenį.

pasveikti?” ⁷Ligonis atsakė: “Viešpatie, aš neturiu žmogaus, kuris, vandeniui sujudėjus, mane įkeltų į tvenkinį. O kol pats nu-einu, kitas įlipa greičiau už mane”. ⁸Ta-da Jėzus tarė: “Kelkis, imk savo gultą ir eik!” ⁹Ir žmogus bematant išgijo, pasiėmė gultą ir pradėjo vaikščioti.

Toji diena buvo šabas. ¹⁰Todėl žydai užsipuolė išgydytąjį: “Šiandien šabas, tau negalima nešti gulto”. ¹¹Jis paaiškino: “Tas, kuris mane pagydė, man liepė: ‘Imk savo gultą ir eik!’” ¹²Jie klausinėjo: “O kas tasai žmogus, kuris tau liepė: ‘Imk ir eik?’” ¹³Išgydytasis nežinojo, kas jis, kadangi Jėzus buvo pasitraukęs dėl minios, susirinkusios toje vietoje.

¹⁴Vėliau Jėzus jį sutiko šventykloje ir tarė: “Štai tu esi pasveikęs. Daugiau ne-benusidėk, kad neatsitiktų kas blogesnio!” ¹⁵Žmogus nuėjo ir pranešė žydams, kad jį išgydė Jėzus.

Jėzaus ir dangaus Tėvas ¹⁶Žydai dėl to ir persekiojo Jėzų, kad jis taip dary-da vo šabo dieną. ¹⁷O Jėzus jiems sakydavo: “Mano Tėvas darbuojasi lig šiolei, todėl ir aš darbuojuosi”. ¹⁸Užtat žydai dar la-biau ieškojo progos jį nužudyti, nes jis ne tik nepaisydavo šabo, bet ir vadino Dievą savuoju Tėvu, šitaip lygindamas save su Dievu. ¹⁹Į šį kaltinimą Jėzus jiems atsakė:

“Iš tiesų, iš tiesų sakau jums:

Sūnus nieko negali daryti iš savęs,
o vien tai, ką mato darant Tėvą;
nes ką jisai daro,

lygiai daro ir Sūnus.

²⁰ Tėvas gi myli Sūną
ir parodo jam visa, ką pats daro.
Ir jam parodys dalyką,

dar didesnių už šituos,
kad jūs stebėtis.

²¹ Kaip Tėvas prikelia numirusius
ir juos atgaivina,
taip ir Sūnus grąžina gyvybę,
kam tik panorėjęs.

²² Ir nieko Tėvas neteisias,
bet visą teismą pavedė Sūnui,

²³ kad visi gerbtų Sūną,
kaip gerbia Tėvą.

Kas negerbia Sūnaus,
tas negerbia jį siuntusio Tėvo.

²⁴ Iš tiesų, iš tiesų sakau jums:
kas mano žodžių klauso
ir mane atsiuntusį tiki,
tas turi amžinąjį gyvenimą
ir nepateks į teismą,
nes iš mirties yra perėjęs į
gyvenimą.

²⁵ Iš tiesų, iš tiesų sakau jums:
ateis valanda, – ir dabar jau yra, –
kada mirusieji išgirs

Dievo Sūnaus balsą,
ir kurie išgirs, tie atgis.

²⁶ Kaip Tėvas turi gyvybę pats savyje,
taip davė ir Sūnui turėti gyvybę
pačiam savyje.

²⁷ Jis taip pat suteikė jam galią teisti,
nes jis – Žmogaus Sūnus.

²⁸ Nesistebėkite, kad ateis valanda,
kai visi gulintieji kapuose
išgirs jo balsą.

²⁹ Kurie darė gera, prisikels gyventi,
kurie darė bloga,
prisikels stoti į teismą.

³⁰ Iš savęs aš nieko negaliu daryti.
Aš teisiu, kaip girdžiu,
ir mano teismas teisingas,

5,15-16: *Žydais*, arba *judėjiečiais*, Jn čia ir toliau vadina Jėzui priešiškus jo tautiečius.

5,18: Čia pasakyta pagrindinė Jono evangeli-jos mintis: Jėzus yra lygus Dievui Tėvui.

5,25: Čia kalbama apie dvasia mirusių (nusi-

dėjėlių) atgijimą, o 28 eil. – apie visų mirusiųjų prisikėlimą Paskutinio teismo dieną.

5,30: Keleriopais įvaizdžiais Jėzus skelbia vie-ną dalyką – savo neapsakomą vienybę su Tėvu.

nes aš ieškau ne savo valios,
bet valios to, kuris mane yra siuntęs”.

Tėvo liudijimas Sūnui

- 31 “Jei tik aš pats apie save liudyčiau,
mano liudijimas nebūtų tikras.
32 Bet apie mane liudija kitas,
ir aš žinau
jo liudijimą apie mane esant tikrą.
33 Jūs buvote nusiuntę pasiuntinius
pas Joną,
ir jis paliudijo tiesą.
34 Aš nesigriebiu žmogaus liudijimo,
bet šitai kalbu tam,
kad jūs būtumėte išgelbėti.
35 Jonas buvo degantis ir
šviečiantis žiburys,
tačiau jūs panorėjote tik valandėlę
jo šviesa pasidžiaugti.
36 Aš turiu aukštesnį liudijimą
negu Jono:
tie darbai,
kuriuos man skyrė nuveikti Tėvas, –
patys darbai, kuriuos aš darau, –
liudija apie mane,
kad mane yra siuntęs Tėvas.
37 Taip! Mane pasiuntęs Tėvas
paliudijo apie mane.
Bet jūs niekad nesate girdėję jo balso
nei regėję jo veido,
38 ir jo žodis jumyse nesilaiko,
nes jūs netikite tuo,
kurį jis yra siuntęs.
39 Jūs tyrinėjate Raštus,
nes manote juose rasią
amžinąjį gyvenimą.
Tie Raštai ir liudija už mane,
40 bet jūs nenorite ateiti pas mane,
kad turėtumėte gyvenimą”.
- ### **Netikėjimo šaknis**
- 41 “Garbės iš žmonių aš nepriimu.

- 42 Aš matau,
kad jūs neturite savyje Dievo
meilės.
43 Aš atėjau savo Tėvo vardu,
o jūs manęs nepriimate.
Jei kitas ateitų savuoju vardu,
tą jūs priimtumėte.
44 Kaipgi jūs galite įtikėti,
jeigu vienas iš kito priimate garbę,
o tos garbės, kuri iš vieno
Dievo ateina,
jūs neieškote.
45 Nemanykite, kad aš jus
kaltinsiu Tėvui!
Jūsų kaltintojas yra Mozė,
į kurį esate savo viltis sudėję.
46 Jeigu jūs tikėtumėte Moze,
tai tikėtumėte ir manimi,
nes jis rašė apie mane.
47 Kadangi jūs netikite jo raštais,
kaipgi patikėsite mano žodžiais?!”

ANTROSIOS VELYKOS

6 Duonos padauginimas [Mk 6,32-44; Lk 9,10-17] ¹Jėzus nuvyko anapus Galilėjos, arba Tiberiados, ežero. ²Jį lydėjo didelė minia, nes žmonės matė stebuklus, kuriuos jis darė ligoniams. ³Jėzus užkopė į kalną ir ten atsisėdo kartu su mokiniais. ⁴Artėjo žydų šventė Velykos. ⁵Pakėlęs akis ir pamatęs, kokia daugybė pas jį atėjusi, Jėzus paklausė Pilypą: “Kur pirsime duonos jiems pavalgydinti?” ⁶Jis klausė mėgindamas jį, nes pats žinojo, ką darysiąs. ⁷Pilypas jam atsakė: “Už du šimtus denarų duonos neužteks, kad kiekvienas gautų bent po gabalėlį”. ⁸Vienas iš mokinių, Simono Petro brolis Andriejus, jam pasakė: ⁹“Čia yra berniukas,

5,45: Mozė, anot ST, ne kartą yra gynęs Izraelį nuo Dievo rūstybės, tad buvo laikomas užtarėju ir

tarpininku tarp Dievo ir tautos.

kuris turi penkis miežinės duonos kepalukus ir dvi žuvis. Bet ką tai reiškia tokiai daugybei!”¹⁰ Jėzus tarė: “Susodinkite žmones!” Toje vietoje buvo daug žolės. Taigi jie susėdo, iš viso kokie penki tūkstančiai vyrų.¹¹ Tada Jėzus paėmė duoną, sukalbėjo padėkos maldą ir davė išdalyti visiems ten sėdintiems; taip pat ir žuvų, kiek kas norėjo.¹² Kai žmonės pavalgė, jis pasakė mokiniams: “Surinkite likusius kąsnelius, kad niekas neprazūtų”.¹³ Taigi jie surinko ir iš penkių miežinės duonos kepalėlių pripylė dvylika pintinių gabalukų, kurie buvo atlikę nuo valgiusiųjų.¹⁴ Pamatę Jėzaus padarytą ženklą, žmonės sakė: “Jis tikrai yra tas pranašas, kuris turi ateiti į pasaulį”.¹⁵ O Jėzus, supratęs, kad jie ruošiasi pasigriebti jį ir paskelbti karaliumi, vėl pasitraukė pats vienas į kalną.

Jėzus eina vandeniui [Mt 14,22-33; Mk 6,45-52]¹⁶ Atėjus vakarui, mokiniai nusileido prie ežero,¹⁷ sulipo į valtį ir plaukė kitapus ežero, į Kafarnaumą. Jau sutemo, o Jėzus vis dar nebuvo grįžęs pas juos.¹⁸ Ežeras bangavo, nes pūtė smarkus vėjas.¹⁹ Nusiyrę nuo kranto dvidešimt penkias–trisdešimt stadijų, jie pamato Jėzų, einantį ežero paviršiumi ir besiartinantį prie valtės. Jie išsigando.²⁰ O jis sako: “Tai aš. Nebijokite!”²¹ Jie norėjo jį pasiimti į valtį, bet valtis netrukus priartėjo prie kranto, į kurį jie yrėsi.

Jėzus kalba apie gyvybės duoną
²² Minia, buvusi anoje pusėje, matė, kad ten tebuvo viena valtis ir kad Jėzus nebuvo įlipęs į valtį su mokiniais, o šie išplaukė vieni.²³ Rytojaus dieną iš Tiberiados atplaukė kitų valčių ir sustojo netoli tos vietos, kur žmonės buvo valgę Viešpaties

palaimintos duonos.²⁴ Sužinoję, kad čia nėra nei Jėzaus, nei jo mokinių, žmonės lipo į valtis ir plaukė į Kafarnaumą, ieškodami Jėzaus.²⁵ Suradę jį kitapus ežero, jie klausinėjo: “Rabi, kada suspėjai čionai atvykti?”²⁶ O Jėzus prabilo į juos:

“Iš tiesų, iš tiesų sakau jums:
 jūs ieškote manęs ne todėl,
 kad esate matę ženklų,
 bet kad prisivalgėte duonos
 lig soties.

²⁷ Plušėkite ne dėl žūvančio maisto,
 bet dėl išliekančio amžinajam
 gyvenimui!

Jo duos jums Žmogaus Sūnus,
 kurį Tėvas – Dievas savo
 antspaudu yra pažymėjęs”.

²⁸ Jie paklausė: “Ką mums veikti, kad darytume Dievo darbus?”²⁹ Jėzus atsakė: “Tai ir bus Dievo darbas: tikėkite tą, kurį jis siuntė”.³⁰ Jie dar klausė: “Tai kokį padarysi ženklą, kad pamatytume ir tavo įtikėtume? Ką nuveiksi?”³¹ Antai mūsų tėvai tyruose valgė maną, kaip parašyta: *Jis davė jiems valgyti duonos iš dangaus*”.

³² Tada Jėzus tarė:

“Iš tiesų, iš tiesų sakau jums:
 tai ne Možė
 davė jums duonos iš dangaus,
 bet mano Tėvas
 duoda jums iš dangaus tikrosios
 duonos.

³³ Dievo duona nužengia iš dangaus
 ir duoda pasauliui gyvybę”.

³⁴ Tada jie ėmė prašyti: “Viešpatie, duok visuomet mums tos duonos!”³⁵ Jėzus atsakė:

“Aš esu gyvybės duona!
 Kas ateina pas mane,

6,10: Didelę dalį tos minios (5000 vyrų, ne-skaitant moterų ir vaikų) sudarė maldininkai, iš Galilėjos ir Galaunitės sričių keliaujantys Velykų šventėms į Jeruzalę.

6,19: 1 stadija = 192 m, taigi apaštalai buvo nusiyrę 5 km su viršum.

6,33: *Gyvybė* – atgamtinę gyvybę ir visa, ko reikia jai palaikyti.

niekuomet nebealks,
ir kas tiki mane,
niekuomet nebetroks.
36 Bet aš jums jau sakiau:
jūs mane regėjote, ir netikite.
37 Visi, kuriuos man duoda Tėvas,
ateis pas mane,
ir ateinančio pas mane
aš neatstumsiu,
38 nes aš nužengiau iš dangaus
vykdyti ne savo valios,
bet valios to, kuris mane siuntė.
39 O mano Siuntėjo valia reikalauja,
kad nepražudyčiau nė vieno,
kuriuos jis man pavedė,
bet kad prikelčiau juos
paskutiniąją dieną.
40 Tokia mano Tėvo valia,
kad kiekvienas, kuris regi
Sūnų ir tiki jį,
turėtų amžinąjį gyvenimą;
todėl aš jį prikelsiu
paskutiniąją dieną”.
41 Tada žydai ėmė murmėti, kad jis
pasakęs: “Aš duona, nužengusi iš dangaus”.
42 Jie sakė: “Argi jis ne Jėzus, Juozapo sū-
nus?! Argi mes nepažįstame jo tėvo ir
motinos? Kaip jis gali sakyti: ‘Aš esu nu-
žengęs iš dangaus?’” 43 Jėzus jiems atsakė:
“Liaukitės tarpusavyje murmėti!
44 Niekas negali ateiti pas mane,
jei mane pasiuntęs Tėvas
jo nepatraukia;
ir tą aš prikelsiu paskutiniąją dieną.
45 Pranašų parašyta:
Ir bus visi mokomi Dievo.
Kas išgirdo iš Tėvo ir pasimokė,
ateina pas mane.
46 Bet tai nereiškia,
jog kas nors būtų Tėvą regėjęs;
tiksliai kuris iš Dievo yra,

tas jį regėjo.
47 Iš tiesų, iš tiesų sakau jums:
kas tiki, tas turi amžinąjį gyvenimą.
48 Aš esu gyvybės duona.
49 Jūsų tėvai dykumoje valgė
maną ir mirė.
50 O štai ši duona
yra nužengusi iš dangaus,
kad kas ją valgys, nemirtų.
51 Aš esu gyvoji duona,
nužengusi iš dangaus.
Kas valgys šią duoną –
gyvens per amžius.
Duona, kurią aš duosiu,
yra mano kūnas už pasaulio
gyvybę”.
52 Tuomet žydai ėmė tarp savęs gin-
čytis ir klausinėti: “Kaip jis gali mums
duoti valgyti savo kūną?!” 53 O Jėzus jiems
kalbėjo:
“Iš tiesų, iš tiesų sakau jums:
jei nevalgysite Žmogaus Sūnaus
kūno
ir negersite jo kraujo,
neturėsite savyje gyvybės!
54 Kas valgo mano kūną
ir geria mano kraują,
tas turi amžinąjį gyvenimą,
ir aš jį prikelsiu
paskutiniąją dieną.
55 Mano kūnas tikrai yra valgis,
ir mano kraujas tikrai yra gėrimas.
56 Kas valgo mano kūną
ir geria mano kraują,
tas pasilieka manyje, ir aš jame.
57 Kaip mane yra siuntęs
gyvasis Tėvas
ir aš gyvenu per Tėvą,
taip ir tas, kuris mane valgo,
gyvens per mane.

6,51: *Mano kūnas už pasaulio gyvybę* – mano kūnas, kurį aš paaukosiu, kad pasaulis turėtų dvasinę gyvybę.

6,57: *Gyvenu per Tėvą* – gyvenu ta gyvybe, kurią gaunu iš Tėvo; *gyvens per mane* – gyvens ta gyvybe, kurią gaus iš manęs.

58 Štai duona,
nužengusi iš dangaus!

Ji ne tokia,
kokią protėviai valgė ir mirė.
Kas valgo šią duoną –
gyvens per amžius”.

59 Visa tai jis paskelbė, mokydamas
Kafarnaumo sinagogoje.

60 Tai išgirdę, daugelis jo mokinių sa-
kė: “Kieti jo žodžiai, kas gali jų klausytis!”

⁶¹Jėzus, žinodamas, kad mokiniai dėl to
murma, paklausė: “Jūs tai piktina? ⁶²O kas
būtų, jei pamatytumėte Žmogaus Sūnų,
užžengiantį ten, kur jis buvo pirmiau?!”

⁶³ Dvasia teikia gyvybę,
o kūnas nieko neduoda.

Žodžiai, kuriuos jums kalbėjau,
yra dvasia ir gyvenimas.

⁶⁴ Bet kai kurie iš jūsų netiki”.

Mat Jėzus iš pat pradžių žinojo ir kas
netiki, ir kas jį išduos. ⁶⁵Jis dar sakė: “Štai
kodėl aš jums sakiau: niekas negali ateiti
pas mane, jeigu jam nėra duota Tėvo”.

⁶⁶ Nuo to meto nemaža jo mokinių
pasitraukė ir daugiau su juo nebevaikš-
čiojo.

Petro išpažinimas ⁶⁷Tada Jėzus pa-
klauskė Dvylika: “Gal ir jūs norite pasi-
traukti?” ⁶⁸Simonas Petras atsakė: “Vieš-
patie, pas ką mes eisime?! Tu turi amži-
nojo gyvenimo žodžius. ⁶⁹Mes įtikėjome
ir pažinome, kad tu – Dievo Šventasis”.
⁷⁰Jėzus jiems atsakė: “Argi ne aš išsirinkau
jus, Dvylika? Tačiau ir tarp jūsų vienas yra
velnias”. ⁷¹Jis turėjo omenyje Judą, Simo-
no Iskarijoto sūnų. Šis, būtent vienas iš
Dvylikos, turėjo jį išduoti.

PALAPINIŲ IŠKILMĖS

7 Nevieša kelionė į Jeruzalę ¹Ta-
da Jėzus vaikščiojo po Galilėją. Jis
nenorėjo eiti Judėjon, nes žydai jo tyko-
jo nužudyti. ²Artėjo žydų Palapinių šven-
tė. ³Jo broliai jam kalbėjo: “Keliauk iš čia
į Judėją, kad tavo mokiniai pamatytų,
kokius darbus tu darai. ⁴Juk, norėdamas
iškilti viešumon, niekas neveikia slapčio-
mis. Jei darai tokius darbus, pasirodyk pa-
sauliui”. ⁵(Mat netgi jo broliai juo
netikėjo.) ⁶Jėzus jiems atsakė: “Mano me-
tas dar neatėjo, o jums metas visada tin-
kamas. ⁷Pasaulis negali jūsų nekęsti, o ma-
nęs jis nekenčia, nes aš liudiju, kad jo dar-
bai pikti. ⁸Taigi jūs eikite sau į iškilmės.
Aš į šitą šventę neisiu, nes mano metas
dar neatėjo”. ⁹Tai pasakęs, jis pasiliko Ga-
lilėjoje. ¹⁰Kai jo broliai iškeliavo į šventę,
tuomet ir jis išėjo, bet ne viešai, o tarsi
slapčiomis. ¹¹Tuo tarpu iškilmėse žydai jo
ieškojo, klausinėdami: “O kur tasai?”
¹²Apie jį taip patėjo kalbos miniose. Vie-
ni sakė: “Jis geras!” Kiti neigė: “Visai ne.
Jis tik klaidina žmones”. ¹³Bijodami žydų,
visi privengė apie jį viešai kalbėti.

Jėzus pasirodo viešai ¹⁴Šventei įpu-
sėjus, Jėzus atėjo į šventyklą ir ėmė mo-
kyti. ¹⁵Žydai stebėjosi ir sakė: “Iš kur jis
išmano Raštą, visai nesimokęs?” ¹⁶Jėzus
jiems atsakė:

“Mano mokslas ne mano,
bet to, kuris yra mane siuntęs.

¹⁷ Kas nori vykdyti jo valią,
supras, ar tas mokslas iš Dievo,
ar aš kalbu pats iš savo galvos.

¹⁸ Kas iš savęs kalba,
ieško savo garbės.

6,69: *Dievo Šventasis* – Dievo Siųstasis, jam
labai artimas = Dievo Sūnus.

O kuriam rūpi jo Siuntėjo šlovė,
tas tiesakalbis,
ir nėra jame neteisybės.

¹⁹ Argi Mozė jums nedavė Įstatymo?
Deja, niekas iš jūsų
Įstatymo nesilaiko.

Kodėl gi norite mane nužudyti?”
²⁰ Žmonės atsiliepė: “Ar velnias tave apse-
do?! Kas gi tyko tave nužudyti?” ²¹ Jėzus
jiems atsakė: “Aš padariau tik vieną dar-
bą, ir jūs visi nustebote. ²² Mozė jums
įsakė apipjauštyti, – nors jis kilęs ne iš
Mozės, bet iš protėvių, – ir jūs apipjau-
sote šabo dieną. ²³ Jei galima žmogų api-
pjauštyti šabo dieną, kad nebūtų sulaužytas
Mozės Įstatymas, tai kodėl pykstate
ant manęs, kad aš visą žmogų pagydziau
šabo dieną?! ²⁴ Tad neteiskite pagal išorę,
bet žiūrėkite teisingumo”.

Ginčas dėl Mesijo kilmės ²⁵ Kai ku-
rie Jeruzalės gyventojai klausinėjo: “Ar tik
ne šitą nori nužudyti? ²⁶ Štai jis viešai kal-
ba, ir niekas jam nieko nesako. Gal vyres-
nybė įsitikino, jog jis Mesijas? ²⁷ Tačiau
mes žinome, iš kur jis kilęs. O kai ateis
Mesijas, niekas nežinos, iš kur jis”. ²⁸ Tu-
omet Jėzus, mokydamas šventykloje, gar-
siai šaukė:

“Išties jūs mane pažįstate
ir žinote, iš kur aš kilęs.

Ne pats nuo savęs atėjau,
bet tiesakalbis yra tas,
kuris mane atsiuntė,
o jūs jo nepažįstate.

²⁹ Aš jį pažįstu,
nes iš jo esu atėjęs,
ir jis yra mane siuntęs”.

³⁰ Tuomet jie norėjo Jėzų suimti, bet
nė vienas nepakėlė prieš jį rankos, nes dar
nebuvo atėjusi jo valanda.

Artėjantis išsiskyrimas ³¹ Daugelis
iš minios įtikėjo jį ir kalbėjo: “Argi atėjęs
Mesijas padarytų daugiau ženklų, kaip
kad šitas yra padaręs?!”

³² Fariziejai nugirdo žmones šitaip be-
šnekant apie jį, todėl aukštieji kunigai bei
fariziejai pasiuntė sargybinius jo suimti.

³³ Tuomet Jėzus prabilo:
“Dar trumpą laiką būsiu su jumis.
Paskui iškeliausiu
pas tą, kuris mane siuntė.

³⁴ Jūs manęs ieškosite ir neberasite,
nes ten, kur aš būsiu,
jūs negalėsite nueiti”.

³⁵ Žydai ėmė kalbėtis tarp savęs: “Kur-
gi jis žada keliauti, kad mes negalėsime jo
rasti? Gal jis rengiasi išvykti pas žydus,
išsiskirsčiusius tarp graikų, ir mokytį grai-
kus? ³⁶ Ką reiškia tie jo žodžiai: ‘Jūs ma-
nės ieškosite ir neberasite, nes ten, kur aš
būsiu, jūs negalėsite nueiti?’”

**Nepavykęs kėsینimasis suimti Jė-
zų** ³⁷ Paskutinę, iškilmingiausiąją šventės
dieną Jėzus stovėjo ten ir šaukė:

“Jei kas trokšta, teateina pas mane
ir tegu geria.

³⁸ Kas mane tiki, –
kaip Raštas sako, –
iš jo vidaus plūs gyvojo
vandens srovės”.

³⁹ Jis kalbėjo apie Dvasią, kurią turės
gauti įtikėjusieji. Mat Šventoji Dvasia dar
nebuvo nužengusi, nes Jėzus dar nebuvo
pašlovintas.

⁴⁰ Išgirdę tuos žodžius, kai kurie žmo-
nės sakė: “Jis iš tiesų pranašas!” ⁴¹ Kiti
tvirtino: “Jis Mesijas!” Dar kiti prieštara-
vo: “Nejaugi Mesijas būtų iš Galilėjos?
⁴² Argi Raštas nesako, jog Mesijas *ateis iš*
Dovydo palikuonių, iš Betliejaus mieste-

7,38: Kristus primena, kaip Mozė stebuklin-
gai išgavo vandens srovę iš uolos. Tas įvykis buvo
minimas Palapinių šventės skaitymuose bei mal-

dose, todėl klausytojai lengvai galėjo suprasti
užuominą.

lio, kur yra buvęs Dovydas?” ⁴³Taigi minioje kilo nesutarimas dėl jo asmens. ⁴⁴Buvo tokių, kurie norėjo jį suimti, bet nė vienas nepakėlė prieš jį rankos.

⁴⁵ Taigi sargyba sugrįžo tuščiomis pas aukštuosius kunigus bei fariziejus, o tie klausė: “Kodėl neatvedėte?” ⁴⁶Sargybiniai atsiliepė: “Niekados žmogus nėra taip kalbėjęs!” ⁴⁷Fariziejai atsakė: “Gal jau ir jūs leidotės suvedžiojami?” ⁴⁸Ar tiki jį bent vienas iš vyresnybės ar fariziejų? ⁴⁹Nebent tos prakeiktos padugnės, neišmanančios Įstatymo”. ⁵⁰Tuomet prabilo vienas iš jų, Nikodemas, kuris pirmiau buvo apklankęs Jėzų: ⁵¹“Ar leidžia mūsų Įstatymas pasmerkti žmogų, jeigu jis pirmiau neištardytas ir nėra žinoma, ką jis padaręs?” ⁵²Tada jie atsiliepė: “Gal ir tu iš Galilėjos? Patyrinėk, ir pamatysi, kad joks pranašas nebuvo kilęs iš Galilėjos”. ⁵³Ir taip jie išsi-vaikščiojo kas sau.

8 Sugauta nusidėjėlė ir klastingi skundikai ¹Jėzus nuėjo į Alyvų kalną. ²Auštant jis vėl pasirodė šventykloje. Visi žmonės rinkosi prie jo, o jis atsisėdęs juos mokė. ³Tuomet Rašto aiškintojai ir fariziejai atvedė moterį, sugautą svetimaujant. Pastatė ją viduryje ⁴ir kreipėsi į jį: “Mokytojau, ši moteris buvo nuvertta svetimaujant. ⁵Mozė mums Įstatyme yra liepęs tokias užmušti akmenimis. O tu ką pasakysi?” ⁶Jie tai sakė, spėsdami jam pinkles, kad turėtų kuo apkalinti. Bet Jėzus pasilenkęs ėmė pirštu rašyti ant žemės. ⁷Jiems nesiliaujant kaman-

tinėti, jis atsitiesė ir tarė: “Kas iš jūsų be nuodėmės, tegu pirmas sviedžia į ją akmenį”. ⁸Ir vėl pasilenkęs rašė ant žemės. ⁹Tai išgirdę, jie vienas po kito ėmė trauktis šalin, pradedant nuo vyresniųjų. Pagaliau liko vienas Jėzus ir ten stovinti moteris. ¹⁰Atsitiesęs Jėzus paklausė: “Moterie, kur jie pasidėjo? Niekas tavęs nepasmerkė?” ¹¹Ji atsiliepė: “Niekas, Viešpatie”. Jėzus jai tarė: “Nė aš tavęs nepasmerkisiu. Eik ir daugiau nebenusidėk”.

¹² Jėzus vėl prabilo:

“Aš – pasaulio šviesa.

Kas seka manimi,

nebevaikščios tamsybėse,

bet turės gyvenimo šviesą”.

¹³ Fariziejai jam prikišo: “Tu pats apie save liudiji, – tavo liudijimas netikras”.

¹⁴Jėzus jiems atsakė:

“Nors aš ir liudiju pats apie save,

mano liudijimas yra tikras,

nes aš žinau, iš kur esu atėjęs

ir kur einu.

O jūs nežinote, nei iš kur aš atėjęs,

nei kur einu.

¹⁵ Jūs teisiatė kūniškai,

o aš neteisiu nė vieno.

¹⁶ Jeigu aš ir teisčiau,

mano sprendimas būtų teisingas,

nes aš ne vienas,

bet esu aš ir mane siuntęs Tėvas.

¹⁷ Ir jūsų Įstatyme parašyta,

jog dviejų asmenų liudijimas tikras.

¹⁸ Taigi liudiju aš pats apie save,

ir apie mane liudija mane

8,3-11: Daug aiškintojų mano, kad ši pastraipa turėtų eiti po Lk 21,38. Jos mintys ir stilius labai artimi Lukui – Kristaus romumo evangelistui.

8,5-11: Jei Jėzus pasakys: *Paleiskite*, bus galima jį apkaltinti prieštaravimu Mozės Įstatymui. Jei pritaris: *Užmuškite*, bus galima skųsti romėnų valdžiai, kuri nepripažino mirties bausmės už sveti-

mavimą. Jėzus atsako išmintingai ir gailestingai, sugėdina piktavalius skundikus, įkvepia nusidėjėlei pasiryžimą daugiau nebenupulti.

8,15: *Neteisiu* = *nesmerkiu* (tokia semitų vartoseną).

8,17: *Dviejų asmenų* – pažodžiui *dviejų žmonių*.

atsiuntęs Tėvas”.

19 Jie paklausė: “O kurgi tavo Tėvas?”
Jėzus atsakė:

“Jūs nepažįstate nei manęs,
nei manojo Tėvo.

Jei pažintumėte mane,
pažintumėte ir mano Tėvą”.

Ispėjimas priešams ²⁰Tuos žodžius
jis pasakė, mokydamas šventyklos išdinė-
je. Ir niekas jo nesusėmė, nes dar nebuvo
atėjęsi jo valanda.

²¹ Jėzus vėl jiems kalbėjo:

“Aš pasitrauksiu,
o jūs ieškosite manęs
ir numirsite savo nuodėmėje.
Kur aš einu,
jūs negalite nueiti”.

²² Tada žydai ėmė klausinėti: “Nejau-
gi jis ketina nusižudyti, kad sako: ‘Kur aš
einu, jūs negalite nueiti?’”

²³ Jėzus atsakė:

“Jūs esate iš pažemių,
o aš esu iš aukštybės.
Jūs – iš šio pasaulio,
o aš – ne iš šio pasaulio.

²⁴ Dėl to aš jums sakiau,
kad jūs numirsite savo nuodėmėse.
Tikrai! Jeigu jūs netikėsite,
kad Aš Esu, –
jūs numirsite savo nuodėmėse”.

²⁵ Tuomet jie paklausė: “Kas gi tu
toks esi?” Jėzus atsakė:

“Kaip tik tas, ką aš jums sakau! –

²⁶ Daugel turėčiau apie jus
kalbėti ir smerkti,
bet tiesakalbis yra mano Siuntėjas,
ir aš skelbiu pasauliui,
ką iš jo girdėjau”.

²⁷ Tačiau jie nesuprato, kad jis kalbėjo
jiems apie Tėvą.

²⁸ O Jėzus tęsė:

“Kai Žmogaus Sūnų būsite
aukštyn iškėlę, –
suprasite, kad Aš Esu
ir kad nieko nedarau iš savęs,
bet skelbiu vien tai,
ko mane Tėvas išmokė.

²⁹ Mano Siuntėjas yra su manimi;
jis nepaliko manęs vieno,
nes visuomet darau, kas jam patinka”.

³⁰ Taip jam kalbant, daugelis įtikėjo jį.
Tiesa ir melas ³¹Jėzus kalbėjo įtikėju-
siems jį žydams:

“Jei laikysitės mano mokslo,
jūs iš tikro būsite mano mokiniai;
³² jūs pažinsite tiesą,
ir tiesa padarys jus laisvus”.

³³ Jie atsakė: “Mes esame Abraomo
palikuonys ir niekada niekam nevergavo-
me. Kaipgi tu sakai: ‘Tapsite laisvi?’” ³⁴Jė-
zus jiems tarė:

“Iš tiesų, iš tiesų sakau jums:
kiekvienas, kas daro nuodėmę,
yra nuodėmės vergas.

³⁵ Bet vergas ne amžinai namuose
lieka,
tik sūnus lieka ten amžiams.

³⁶ Jei tad Sūnus jus išvaduos,
tai būsite iš tiesų laisvi.

³⁷ Aš žinau, kad jūs Abraomo vaikai.
Bet jūs norite mane nužudyti,
nes mano žodis netarpsta jumyse.

³⁸ Aš kalbu,
ką esu matęs pas Tėvą.
O jūs darote,
ką girdėjote iš savojo tėvo”.

8,21: *Ieškosite*, t.y. norėdami nužudyti. Kas at-
stumia Jėzų, galėdamas įsitikinti jo dievystę, tas
priešinasi tiesai, nusideda Šventajai Dvasiai ir
negali pasitaisyti.

8,25: Galima suprasti ir kitaip: *Visų pirma esu
tas, kaip kad jums sakau*.

8,24.28.58 *Aš Esu* = *aš esu Dievas* (plg. Iš 3,14;
Iz 43,10 ir kt.). Kai Jėzų iškels aukštyn ant kry-
žiaus, tuomet daugelis įtikės, kad jis yra Dievo
Sūnus.

8,38: Atkakliai besipriešinančius tiesai Kristus
vadina velnio vaikais.

39 Jie atsikirtė: „Mūsų tėvas Abraomas!“ Bet Jėzus tęsė toliau:

„Jei jūs būtumėte Abraomo vaikai, darytumėte jo darbus.

40 Deja, jūs norite nužudyti mane – žmogų, kuris kalbėjo jums tiesą, girdėtą iš Dievo.

Šitaip Abraomas nedarė!

41 Jūs darote savojo tėvo darbus“.

Jie atšovė: „Mes nesame pavainikiai ir turime vieną Tėvą – Dievą“. 42 O Jėzus kalbėjo toliau:

„Jei Dievas būtų jūsų Tėvas, jūs mylėtumėte mane, nes aš iš Dievo išėjau ir čion atėjau. Aš gi ne savo valia esu atėjęs, bet jis yra mane siuntęs.

43 Kodėl gi nesuprantate, ką jums sakau? Ar ne todėl, kad negalite mano žodžių klausyti?

44 Jūsų tėvas – velnias, ir jūs pasišovę tenkinti jo užgaidas. Jis nuo pat pradžios buvo galvažudys ir niekuomet nesilaikė tiesos, – jame ir nėra buvę tiesos. Skleisdamas melą,

jis kalba, kas jam sava, nes jis melagis ir melo tėvas.

45 O kadangi aš kalbu tiesą, tai jūs ir netikite manimi.

46 Kas iš jūsų gali įrodyti mane nusidėjus?

Jeigu tad tiesą sakau,

kodėl netikite manimi?

47 Kas iš Dievo yra, tas Dievo žodžių klauso.

Jūs todėl neklausote, kad nesate iš Dievo“.

48 Žydai atsiliepė: „Argi mes ne teisingai sakome, kad tu samarietis ir velnio apsėstas?!“ 49 Jėzus jiems tarė:

„Aš nesu velnio apsėstas.

Aš tik gerbiu savo Tėvą, o jūs niekinate mane.

50 Aš nieiškai sau garbės: yra kas ieško ir teisia.

51 Iš tiesų, iš tiesų sakau jums: kas laikysis mano žodžio, neragaus mirties per amžius“.

52 Žydai jam atkirtė: „Dabar mes žiname, kad tu velnio apsėstas. Juk numirė Abraomas ir pranašai, o tu tvirtini: ‘Kas laikysis mano žodžio, tas neragaus mirties per amžius’. 53 Argi tu didesnis už mūsų tėvą Abraomą, kuris mirė? Pranašai irgi mirė. Kuo tu dediesi?“ 54 Jėzus atsakė:

„Jei aš save šlovinčiau, manoji šlovė būtų niekai.

Bet yra mano Tėvas, kuris mane šlovina, kurį savo Dievu jūs vadinate.

55 Tik jūs jo nepažįstate, o aš jį pažįstu.

Jei sakyčiausi jo nepažįstas, būčiau lygus jums melagis.

Bet aš jį pažįstu ir laikausi jo žodžio.

56 Jūsų tėvas Abraomas džiūgavo,

8,41: *Pavainikiai*, arba *paleistuvystės vaikai* = *netikintųjų vaikai*. *Paleistuvystė* ir *svetimavimu* Šventasis Raštas dažnai vadina neištikimybę tikrajam tikėjimui, nukrypimus į pagonybę. Besilaukiantys tikrojo tikėjimo vadinami Dievo vaikais. 8,43-44: *Negalite klausyti*, nes esate pasidavę piktajai dvasiai, tiesos priešininkei.

8,48: Samarijos gyventojai, su atsikėlimais iš Asirijos sumišusių izraelitų palikuonys, buvo žydų niekinami kaip atskalūnai (plg. Jn 4,9). Jėzus

nepritaria šiam savo tautiečių fanatizmui, samariečius ne kartą pavyzdžiu rodo (Lk 10,30-37), tad ir čia nieko neatsako pavadintas samariečiu. 8,56-59: *Mano Diena* (Jahvės atėjimo Diena) ir iškilmingasis *Aš Esu* – tai posakiai, kuriuos ST priskiria vienam Dievui. Juos ištardamas, Jėzus skelbia save Dievu, o tai žydų akyse yra didžiausias piktžodžiavimas, už kurį be teismo užmušama akmenimis (plg. Kun 24,16).

kad matysiąs manąją Dieną;
jis ją išvydo ir džiaugėsi”.

57 Tada žydai jam sakė: “Dar neturi nė penkiasdešimt metų ir esi regėjęs Abraomą?” 58 Jėzus tarė:

“Iš tiesų, iš tiesų sakau jums:
pirmiau, negu gimė Abraomas,
Aš Esu!”

59 Tuomet jie griebėsi akmenų, norėdami jį užmušti, bet Jėzus pasislėpė ir išėjo iš šventyklos.

9 Neregio išgydymas ¹Eidamas pro šalį, Jėzus pamatė žmogų, aklą gimusį. ²Jo mokiniai paklausė: “Rabi, kas nusidėjo, – jis pats ar jo tėvai, – kad gimė neregys?” ³Jėzus atsakė: “Nei jis nenusidėjo, nei jo tėvai, bet jame turi apsireikšti Dievo darbai.

⁴ Man reikia dirbti darbus to,
kuris mane siuntė,
kolei diena.
Ateina naktis,
kada niekas negali dirbuotis.

⁵ Kol esu pasaulyje,
esu pasaulio šviesa!”

⁶ Tai taręs, jis spjovė žemėn, padarė purvo iš seilių, patepė juo neregio akis ⁷ir tarė jam: “Eik ir nusiplauk Siloamo tvenkinyje”. (Išvertus “Siloamas” reiškia: “Siųstasis”.) Tasai nuėjo, nusiplovė ir sugrįžo regintis. ⁸Kaimynai ir kiti žmonės, kurie matydavo jį elgetaujantį, klausė: “Ar čia ne tas, kuris sėdėdavo elgetaudamas?” ⁹Vieni sakė: “Tai jis”. Kiti: “Visai ne, tik į jį panašus”. O jis atsakė: “Taip, tai aš”. ¹⁰Tada jie klausė jį: “O kaipgi atsivėrė tau akys?” ¹¹Jis išpasakojo: “Žmogus, vardu Jėzus, padarė purvo, patepė juo mano akis ir pasakė: ‘Eik į Silomą nusiprausti’. Aš nuėjau, nusiprausiau ir praregėjau”. ¹²Jie vėl klausė: “Kur jisai?” Šis atsakė: “Nežinau”.

¹³ Tuomet jie nusivedė buvusį neregį pas fariziejus. ¹⁴O toji diena, kai Jėzus pa-

darė purvo ir atvėrė akis, buvo šabas. ¹⁵Fariziejai ėmė jį iš naujo kamantinėti, kaip jis praregėjęs. Jis paaiškino: “Jis patepė man akis purvu, aš nusiprausiau, ir dabar regiu”. ¹⁶Kai kurie fariziejai kalbėjo: “Tas žmogus ne iš Dievo, nes nesilaiko šabo”. O kiti sakė priešingai: “Kaip galėtų nusidėjėlis daryti tokius ženklus?” Ir jų nuomonės nesutarė. ¹⁷Tuomet jie ir vėl klausia buvusį neregį: “O ką tu manai apie vyrą, atvėrusį tau akis?” Šis atsakė: “Jis pranašas”.

¹⁸ Žydai nenorėjo tikėti, kad jis tikrai buvęs aklas ir praregėjęs. Jie liepė pašaukti praregėjusiojo gimdytojus ¹⁹ir ėmė juos tardyti: “Ar šitas jūsų sūnus, kurį sakote gimus aklą? Tai kaip jis dabar regį?” ²⁰Jo tėvai atsakė: “Mes žinome, kad jis mūsų sūnus ir kad jis yra gimęs aklas. ²¹O kaip jis praregėjo, mes nežinome, nei kas jam atvėrė akis, nežinome. Klauskite jį patį, jis suaugęs ir pats tegu kalba už save”. ²²Tėvai šitaip pasakė, bijodami žydų. Mat žydai buvo nutarę, jog kas tik išpažintų Jėzų esant Mesiją, turėtų būti išmestas iš sinagogos. ²³Todėl jo tėvai pasakė: “Jis suaugęs, klauskite jį patį”.

²⁴ Tada jie antrą kartą pasišaukė buvusį neregį ir pasakė: “Šlovink Dievą! Mes žinome, kad tas žmogus nusidėjėlis”. ²⁵Jis atsiliepė: “Ar jis nusidėjėlis, aš nežinau. Viena žinau: buvau aklas, o dabar regiu”. ²⁶Jie vėl klausė: “Ką jis tau darė? Kaip jis tau atvėrė akis?” ²⁷Šis atsakė: “Aš jau sakiau, tik jūs neklusote. Ką dar norite išgirsti? Gal ir jūs norite tapti jo mokiniais?” ²⁸Tada jie išplūdo jį, sakydami: “Tai tu esi jo mokiny, o mes – Mozės mokiniai. ²⁹Mes žinome, kad Mozei yra kalbėjęs Dievas, o iš kur šitas, mes nežinome”. ³⁰Žmogus jiems atsakė: “Tai tikrai nuostabu, kad jūs nežinote, iš kur jis. O juk jis man atvėrė akis! ³¹Žinome, kad

Dievas neišklauso nusidėjėlių. Jis išklauso tik savo garbintojus, kurie vykdo jo valią.
³²Nuo amžių negirdėta, kad kas būtų atvėręs aklo gimusio akis! ³³Jei šitas nebūtų iš Dievo, jis nebūtų galėjęs nieko panašaus padaryti". ³⁴Jie užriko ant jo: "Tu visas gimęs nuodėmėse ir dar nori mus mokytį?" Ir išvarė jį lauk. ³⁵Jėzus sužinojo, kad jie buvo išvarę jį lauk, ir susitikęs paklausė jį: "Ar tiki Žmogaus Sūnų?" ³⁶Šis atsakė: "O kas jis, Viešpatie, kad jį tikėčiau?" ³⁷Jėzus tarė: "Tu jau esi jį matęs, ir dabar jis su tavimi kalba". ³⁸Žmogus sušuko: "Tikiu, Viešpatie!", ir parpuolęs pagarbino jį.
³⁹O Jėzus prabilo:

"Aš atėjau į šį pasaulį daryti teismo, –
 kad neregiai praregėtų,
 o regintieji apaktų".

⁴⁰ Prie jo esantys fariziejai, tai išgirdę, paklausė: "Tai gal ir mes akli?" ⁴¹Jėzus atsakė:

"Jei būtumėte akli,
 neturėtumėte nuodėmės,
 bet štai jūs sakote: 'Mes neakli!' –
 Taigi jūs kalti".

10 Gerasis ganytojas [Ps 22,1-3]

¹"Iš tiesų, iš tiesų sakau jums: kas neina pro vartus į avių gardą, bet įkopia pro kur kitur, tas vagis ir plėšikas. ²O kas pro vartus ateina, tas avių ganytojas. ³Jam sargas atkelia vartus, ir avys klauso jo balso. Jis šaukia savąsias avis vardais ir jas išsiveda. ⁴Išsivaręs visas saviškes, jis eina priešakyje, o avys paskui jį seka, nes pažįsta jo balsą. ⁵Paskui svetimą jos neseks, bet nuo jo bėgs, nes nepažįsta svetimųjų balso".

⁶ Jėzus pasakė jiems tą palyginimą, bet jie nesuprato, ką tai reiškia. ⁷O Jėzus kalbėjo toliau:

"Iš tiesų, iš tiesų sakau jums:
 aš – avių vartai.

⁸ Visi, kurie pirma manęs atėjo, buvo vagys, plėšikai,

todėl neklausė jų avys.

⁹ Aš esu vartai.

Jei kas eis per mane, bus išgelbėtas. Jis įeis ir išeis, ir ganyklą sau ras.

¹⁰ Vagis ateina

vien tik vogti, žudyti, naikinti.

Aš atėjau,

kad žmonės turėtų gyvenimą, –
 kad apščiau jo turėtų.

¹¹ Aš – gerasis ganytojas.

Geras ganytojas
 už avis guldą gyvybę.

¹² Samdinys, ne ganytojas,

kuriame avys ne savos,
 pamatęs sėlinantį vilką,
 palieka avis ir pabėga,
 o vilkas puola jas ir išvaiko.

¹³ Samdinys pabėga,

nes jis samdinys,
 jam avys nerūpi.

¹⁴ Aš – gerasis ganytojas:

aš pažįstu savąsias,
 ir manosios pažįsta mane,

¹⁵ kaip mane pažįsta Tėvas

ir aš pažįstu Tėvą.

Už avis aš guldau savo gyvybę.

¹⁶ Ir kitų avių dar turiu,

kurios ne iš šios avidės;
 ir jas man reikia atvesti;
 jos klausys mano balso,
 ir bus viena kaimenė,
 vienas ganytojas.

¹⁷ Tėvas myli mane,

nes aš guldau savo gyvybę,
 kad ir vėl ją pasiimčiau.

¹⁸ Niekas neatima jos iš manęs,

bet aš pats ją laisvai atiduodu.

Aš turiu galią ją atiduoti

ir turiu galią vėl ją atsiimti;

tokį priesaką aš esu gavęs

iš savojo Tėvo".

¹⁹ Tarp žydų vėl kilo nesutarimas dėl šitų žodžių. ²⁰Daugelis sakė: "Jis velnio apsėstas ir šėlsta. Kam jo klausote?" ²¹Kiti

tvirtino: “Tai ne apsėstojo kalbos. Argi gali velnias atverti neregiamis akis?!”

ŠVENTYKLOS PAŠVENTINIMO IŠKILMĖS

Jėzus apie savo dievystę ²²Jeruzalėje buvo Šventyklos pašventinimo iškilmė. Buvo žiema. ²³Jėzus vaikščiojo šventykloje, po Saliamono stoginę. ²⁴Ten jį apspito žydai ir ėmė klausinėti: “Kaip ilgai laikysi mus abejonėse? Jeigu esi Mesijas, pasakyk mums atvirai!” ²⁵Jėzus jiems atsakė:

“Aš jums pasakiau, tik jūs netikite. Mano darbai, kuriuos aš darau savo Tėvo vardu,

liudija apie mane.

²⁶ Bet jūs netikite, nes jūs – ne manosios avys.

²⁷ Manosios avys klauso mano balso; aš jas pažįstu, ir jos seka paskui mane.

²⁸ Aš joms duodu amžinąjį gyvenimą; jos nežus per amžius, ir niekas jų neišplėš iš mano rankos.

²⁹ Tėvas, kuris man jas davė, yra aukščiau už viską, ir niekas jų neišplėš iš Tėvo rankos.

³⁰ Aš ir Tėvas esame viena”.

³¹ Ir vėl žydai stvėrėsi akmenų, norėdami jį užmušti. ³²O Jėzus paklausė juos: “Tėvo valia esu jums padaręs daug gerų darbų. Už kurį gi darbą jūs užmušite mane?” ³³Žydai jam atsakė: “Ne už gerą darbą užmušime, bet už piktžodžiavimą, kad tu, būdamas žmogus, dediesi Dievu”.

³⁴ Jėzus atsakė:

“Argi jūsų Įstatyme nėra parašyta: *Aš tariau: jūs esat dievai!*?”

³⁵ Taigi [Įstatymas] vadina dievais tuos,

kuriems skirtas Dievo žodis, ir Raštas negali būti panaikintas.

³⁶ Kaip tad jūs galite sakyti tam, kurį Tėvas pašventino ir siuntė pasaulin:

‘Tu piktžodžiauj!’ kai jis pareiškė: ‘Aš – Dievo Sūnus!’?

³⁷ Jei aš nedarau savo Tėvo darbų, – netikėkite manimi!

³⁸ O jeigu darau ir manimi netikite, – tikėkite darbais, kad pažintumėte ir suprastumėte, jog Tėvas manyje ir aš jame”.

Jėzus Perėjoje ³⁹Jie dar kartą mėgino jį suimti, bet jis ištrūko jiems iš rankų.

⁴⁰Jėzus vėl pasitraukė anapus Jordano, kur pradžioje Jonas buvo krikštijęs, ir apsi-stojo tenai. ⁴¹Daugelis ėjo pas jį ir kalbėjo: “Jonas, tiesa, nepadarė nė vieno ženklo, bet ką jis pasakė apie šitą žmogų, buvo teisybė”. ⁴²Ir daugelis įtikėjo jį tame krašte.

11 Lozorius prikėlimas iš mirusių ¹Buvo vienas ligonis,

Lozorius iš Betanijos kaimo, kur gyveno Marija ir jos sesuo Morta. ²Marija buvo toji pati moteris, kuri patepė Viešpatį kvepalais ir nušluostė plaukais jo kojas. Jos brolis Lozorius dabar sirgo. ³Seserys nu-siuntė jam žinią: “Viešpatie! Tas, kurį tu myli, serga!” ⁴Tai išgirdęs, Jėzus tarė: “Šita liga ne mirčiai, bet Dievo garbei, – kad būtų pašlovintas Dievo Sūnus”.

⁵ Jėzus mylėjo Mortą, jos seserį ir Lo-

10,22: *Žiema* – lietuų laikotarpis.

10,29: Kituose rankraščiuose: *Ką Tėvas man davė, yra aukščiau už viską...*

11,2: Žr. Jn 12,3.

11,4: Lozorius prisikėlimas suteiks Kristui garbę, bet jis priartins ir kančią (žr. Jn 12,10-11), per kurią Kristus pasieks savo galutinę pergalę.

zorių. ⁶Vis dėlto, išgirdęs, kad tasai serga, jis dar dvi dienas užtruko ten, kur viešėjo, ⁷ir tik tada pasakė mokiniams: “Eikime vėl į Judėją!” ⁸Mokiniai jam atsakė: “Rabi, ką tik žydai kėsinosi užmušti tave akmenimis, o tu vėl ten eini?” ⁹Jėzus tarė:

“Argi ne dvylika valandų turi diena?!”

Kas vaikščioja dieną,
tas nesuklumpa,
nes mato šio pasaulio šviesą.

¹⁰ O kas vaikščioja naktį, suklumpa,
nes jam trūksta šviesos”.

¹¹ Tai pasakęs, pridūrė: “Mūsų bičiulis Lozorius užmigo, bet aš eisiu jo pažadinti”. ¹²Mokiniai atsiliepė: “Viešpatie, jeigu užmigo, pasveiks”. ¹³Jėzus kalbėjo apie jo mirtį, o jie manė, kad jis kalbėjęs apie poilsio miegą. ¹⁴Pagaliau Jėzus atvirai jiems pasakė: “Lozorius mirė. ¹⁵Bet aš džiaugiuosi, kad ten nebuvau, – dėl jūsų, kad jūs įtikėtumėte. Tad eikime pas jį”. ¹⁶Tuomet Tomas, vadinamas Dvyniu, tarė kitiems mokiniams: “Eikime ir mes numirti su juo!”

¹⁷ Atėjęs Jėzus rado Lozorių jau keturias dienas išgulėjusį kapo rūsyje. ¹⁸O Betanija buvo arti Jeruzalės – maždaug penkiolikos stadijų atstu. ¹⁹Daug žydų buvo atėję pas Mariją ir Mortą paguosti jų dėl brolio mirties. ²⁰Morta, išgirdusi, kad atėinąs Jėzus, išėjo jo pasitikti. Marija liko namie. ²¹Morta tarė Jėzui: “Viešpatie, jei būtum čia buvęs, mano brolis nebūtų miręs. ²²Bet ir dabar žinau: ko tik papra-

šysi Dievą, Dievas tau duos”. ²³Jėzus jai pasakė: “Tavo brolis prisikels.” ²⁴Morta atsiliepė: “Aš žinau, jog jis prisikels pasakutinę dieną, mirusiems keliantis”. ²⁵Jėzus jai tarė:

“Aš esu prisikėlimas ir gyvenimas.

Kas tiki mane, –

nors ir numirtų, bus gyvas.

²⁶ Ir kiekvienas, kuris gyvena ir tiki mane,
neraugs mirties per amžius.
Ar tai tiki?”

²⁷ Ji atsakė: “Taip, Viešpatie! Aš tikiu, jog tu Mesijas, Dievo Sūnus, kuris turi ateiti į šį pasaulį”.

²⁸ Tai pasakiusi, ji nuėjo ir pasišaukė savo seserį Mariją, slapčiomis jai pranešdama: “Mokytojas atėjo ir šaukia tave”. ²⁹Išgirdusi ši greitai pakilo ir nuėjo pas jį. ³⁰O Jėzus dar nebuvo įžengęs į kaimą, bet tebebuvo toje vietoje, kur jį pasitiko Morta. ³¹Kai žydai, buvę su Marija namuose ir ją guodę, pamatė ją skubiai keliantis ir išėinant, jie nusekė paskui, manydami, kad ji einanti pas kapą išsiverkti. ³²O Marija, atėjusi ten, kur buvo Jėzus, ir jį pamačiusi, puolė jam po kojų, sakydama: “Viešpatie, jei būtum čia buvęs, mano brolis nebūtų miręs”. ³³Pamatęs ją verkiančią ir kartu atėjusius žydus verkiančius, Jėzus labai susigraudino ir susijaudinęs ³⁴paklausė: “Kur jį palaidojote?” Jie atsakė: “Viešpatie, eik ir pažiūrėk”. ³⁵Jėzus pravirko. ³⁶Tada žydai ėmė kalbėti: “Štai kaip jis jį mylėjo!” ³⁷O kiti sakė: “Argi tas, kuris atvėrė nere-

11,9: Jėzus patarle paaiškina, kad jam neatsitiks nieko blogo, kol neateis Apvaizdos nustatytas laikas.

11,15: Jėzus džiaugiasi, kad mokiniai pamatys stebuklą, kuris sustiprins jų tikėjimą.

11,16: Gresia pavojus Jėzaus gyvybei, todėl Tomas ir ragina eiti drauge mirti su juo.

11,18: 15 stadijų = 3 km.

11,25-26: Lozorius prikėlimas iš numirusių yra tarsi įžanga į besitartinčią Jėzaus kančią, mirtį ir prisikėlimą. Šis pasakojimas padeda aiškiau suvokti Jėzaus mesianizmą. Savo kančia ir prisikėlimu jis laimės visiems žmonėms laimingą amžinąjį gyvenimą. Lozorius prikėlimas – ženklas, jog kiekvienas tikintysis nugalės mirtį.

giui akis, negalėjo padaryti, kad šitas nemirtų?”

38 Ir vėl susigraudinęs Jėzus atėjo pas kapą. Tai buvo ola, užrasta akmeniu. 39 Jėzus tarė: “Nuriskite akmenį!” Mirusiojo sesuo Morta įspėjo: “Viešpatie, jau dvokia. Jau keturios dienos, kaip jis miręs”. 40 Jėzus jai tarė: “Argi nesakiau: jei tikėsi, pamatysi Dievo šlovę?” 41 Jie nurito akmenį. Jėzus pakėlė akis aukštyn ir prabilo:

“Tėve, dėkoju tau,
kad mane išklausei.

42 Aš žinojau, kad visuomet mane
išklausai.

Tačiau tai sakau dėl čia esančiųjų,
kad jie įtikėtų, jog tu esi
mane siuntęs”.

43 Tai pasakęs, jis galingu balsu sušuko: “Lozoriau, išeiki!” 44 Ir numirėlis išėjo iš kapo. Jo rankos ir kojos dar buvo suvystytos aprišalais, o veidas apvyniotas drobule. Jėzus jiems įsakė: “Atraišiokite jį ir leiskite jam eiti”.

Nusprendžiama Jėzų nužudyti

45 Daugelis žydų, kurie buvo atėję pas Mariją ir matė, ką Jėzus padarė, įtikėjo jį. 46 Bet kai kurie nuėjo pas fariziejus ir pranešė jiems, ką Jėzus padaręs. 47 Tuomet aukštieji kunigai ir fariziejai sušaukė teismo tarybą ir svarstė: “Ką darysime? Šitas žmogus daro daug stebuklų. 48 Jei taip jį paliksim, visi įtikės jį; ateis romėnai ir sunaikins šventąją vietą bei mūsų tautą”. 49 Vienas iš jų – Kajafas, tais metais vyriausiasis kunigas – jiems tarė: “Jūs nieko neišmanote 50 ir nepagalvojate, jog jums geriau, kad vienas žmogus mirtų už tautą, o ne visa tauta žūtų”. 51 Jis tai pasakė ne

iš savęs, bet, būdamas tų metų vyriausiasis kunigas, pranašavo, jog Jėzui reikės mirti už tautą, 52 ir ne tik už tautą, bet tam, kad suburtų į vienybę išsklaidytuosius Dievo vaikus. 53 Nuo tos dienos jie buvo tvirtai pasiryžę jį nužudyti.

54 Todėl Jėzus daugiau nebevaikščiojo viešai tarp žydų, bet pasitraukė iš ten į vietovę dykumos pakraštyje, į miestelį, vadinamą Efraimu. Ten jis ir apsistojo kartu su mokiniiais.

PASKUTINĖS VELYKOS

Artinasi Velykų iškilmės 55 Artinosi žydų Velykos. Daug žmonių iš viso krašto prieš Velykas traukė į Jeruzalę apsivalyti. 56 Jie ieškojo Jėzaus ir, stoviniuodami šventykloje, kalbėjosi: “Kaip jūs manore? Nejaugi jis nebeateis į iškilmės?!” 57 Mat aukštieji kunigai ir fariziejai išleido įsakymą, kad žinantys praneštų, kur jis esąs, idant būtų galima jį suimti.

12 Vaisės Betanijoje [Mt 26,6-13; Mk 14,3-9] 1 Šešioms dienoms belikus iki Velykų, Jėzus atėjo į Betaniją, kur gyveno jo prikeltasis iš numirusių Lozorius. 2 Ten buvo jam iškeltos vaisės. Morta tarnavo, o Lozorius kartu su svečiais vaišinosi prie stalo. 3 Paėmusi svarą brangių tepalų iš gryo nardo, Marija patepė Jėzui kojas ir nušluostė jas savo plaukais. Namai pakvipo tepalais. 4 Vienas iš jo mokinių, Judas Iskarijotas, kuris turėjo jį išduoti, pasakė: 5 “Kodėl to tepalo neparduoda už tris šimtus denarų ir pinigų neatiduoda vargšams?!” 6 Jis taip sakė ne kad jam būtų rūpėję vargšai, bet kad

11,50-52: Kajafo supratimu, Jėzus turįs mirti už tautą, kad tautos neišiktų politinės nelaimės. Mat romėnai visada buvo pasirengę ginklu malšinti politinio mesianizmo prasiveržimus. Dievo

planuose Kristus turi mirti už tautą ir žmoniją, kad visus išgelbėtų nuo amžinosios nelaimės.

11,57: Matyt, šis įsakymas pasiekė ir Judo ausis.

pats buvo vagis ir, turėdamas rankose kasą, grobstė įplaukas. ⁷O Jėzus tarė: “Palik ją ramybėje. Ji tai laikė mano laidotuvių dienai. ⁸Vargšų jūs visada turite su saviimi, o mane ne visuomet turėsite”.

Liaudis ieško Jėzaus ⁹Daug žydų sužinojo jį tenai esant ir atėjo ne tik dėl Jėzaus, bet taip pat pamatyti Lozoriaus, kurį jis prikėlė iš numirusių. ¹⁰Aukštieji kunigai dabar nusprendė nužudyti ir Lozorių, ¹¹nes daugybė žydų per jį atsitraukė nuo jų ir įtikėjo Jėzų.

Mesijo įžengimas į Jeruzalę ¹²Rytojaus dieną gausiai susirinkusi į šventes minia sužinojo, kad Jėzus ateinąs į Jeruzalę. ¹³Žmonės pasiėmė palmių šakų ir išėjo jo pasitikti, garsiai šaukdami:

“Osana!

Garbė tam, kuris ateina

Viešpaties vardu –

Izraelio Karaliui!”

¹⁴Jėzus, gavęs asiliuką, užsėdo ant jo, kaip parašyta:

¹⁵ *Nebijok, Siono kalno dukra:*

Štai atvyksta tavo karalius,

jis joja ant asilaičio!

¹⁶Iš pradžių mokiniai šito nesuprato, bet kai Jėzus buvo pašlovintas, atsiminė, kad tai buvo apie jį parašyta ir jie buvo jam tai padarę. ¹⁷Taigi dabar liudijo apie jį minia, buvusi su juo, kai jis pašaukė Lozorių iš kapo ir prikėlė iš numirusių. ¹⁸Žmonės todėl ir išėjo jo pasitikti, kad buvo girdėję jį padarius tą ženklą. ¹⁹O fariziejai kalbėjo vieni kitiems: “Žiūrėkite, jūs nieko negalite padaryti. Štai visas pasaulis eina paskui jį!”

Jėzus apie savo kančią ir išaukštėjimą ²⁰Tarp atėjusių per šventes Dievo

pagarbinti buvo ir graikų. ²¹Jie kreipėsi į Pilypą, kilusį iš Galilėjos miesto Betsaidos, prašydami: “Gerbiamasis, mes norėtume pamatyti Jėzų!” ²²Pilypas nuėjo ir pasakė Andriejui, paskui jie abu – Andriejus ir Pilypas – atėję pranešė Jėzui. ²³O Jėzus jiems tarė:

“Atėjo valanda,

kad būtų pašlovintas

Žmogaus Sūnus.

²⁴ Iš tiesų, iš tiesų sakau jums:

jei kviečių grūdas

nekris į žemę ir neapmirs,

jis pasiliks vienas,

o jei apmirs, jis duos gausių vaisių.

²⁵ Kas myli savo gyvybę, ją pradžudys,

o kas nekenčia savo gyvybės

šiame pasaulyje,

išsaugos ją amžinajam gyvenimui.

²⁶ Kas nori man tarnauti,

regul seka paskui mane:

kur aš esu, ten bus ir mano tarnas.

Kas man tarnaus,

tą pagerbs mano Tėvas.

²⁷ Dabar mano siela sukrėsta.

Ir ką aš pasakysiu:

‘Tėve, gelbėk mane nuo šios valandos!’?

Bet juk tam aš ir atėjau į šią valandą.

²⁸ Tėve, pašlovink savo vardą!”

Tuomet iš dangaus ataidėjo balsas: “Aš jį pašlovinau ir dar pašlovinsiu!” ²⁹Aplink stovinti minia, tai išgirdus, sakė griaustinį sugriaudus. Kai kurie tvirtino: “Angelas jam kalbėjo”. ³⁰O Jėzus atsakė: “Ne dėl manęs, o dėl jūsų pasigirdo tas balsas.

³¹ Dabar teisiamas šitas pasaulis.

Dabar šio pasaulio kunigaikštis

12,7: Jėzus sako, kad šis patepimas – jo laidotuvių.

12,16: Mokiniai buvo tai padarę, atveddami asilaitį (žr. Mt 21,7) ir kartu su minia giedodami.

bus išmestas laukan.

32 O aš,

kai būsiu pakeltas nuo žemės,
visus patrauksiu prie savęs”.

33 Jis tai pasakė nurododamas, kokia mirtimi jam reikės mirti.

34 O žmonės jam sakė: “Mes girdėjome iš Įstatymo, kad Mesijas pasiliks per amžius. Kodėl tu sakai, kad Žmogaus Sūnus turės būti iškeltas aukštin? Kas gi tas Žmogaus Sūnus?” 35 Jėzus atsakė:

“Jau nebeilgai šviesa bus tarp jūsų.

Vaikščiokite, kol turite šviesą,
kad neužkluptų jūsų tamsa.

Kas vaikščioja tamsoje,

tas nežino, kur eina.

36 Kol turite šviesą, tikėkite ją,
kad taptumėte šviesos vaikais”.

Tai pasakęs, Jėzus pasišalino ir pasislėpė nuo jų.

Pasiuntinybės apžvalga 37 Nors Jėzus jų akivaizdoje padarė tiek daug ženklių, tačiau jie juo netikėjo. 38 Išsipildė pranašo Izaijo žodžiai: *Viešpatie, kas patikėjo mūsų skelbimu, ir kam buvo apreikšta Viešpaties rankos galybė?* 39 Jie neįstengė tikėti, nes, anot Izaijo: 40 *Jis apakino jiems akis ir sukietino širdį, kad nematytų akiomis ir nesuvoktų širdimi, – kad neatsiversėtų ir aš jų nepagydyčiau.* 41 Izaijas tai pasakė, nes regėjo jo šlovę ir kalbėjo apie ją. 42 Vis dėlto įtikėjo Jėzų net daugelis iš vyresnybės, tačiau dėl fariziejų viešai jo neišpažino, kad nebūtų pašalinti iš sinagogos. 43 Deja, žmonių pagarbą jie brangiino labiau už Dievo garbę.

44 O Jėzus garsiai šaukė:

“Kas mane tiki, tiki ne mane,
bet tą, kuris mane siuntė.

45 Ir kas mane mato,

mato tą, kuris mane siuntė.

46 Aš atėjau į pasaulį kaip šviesa,
kad visi, kurie mane tiki,
neliktų patamsyje.

47 Kas klausys mano žodžių,
bet jų nesilaikys,

to aš neteisiu, nes atėjau
ne teisti pasaulio, bet gelbėti.

48 Kas mane niekina ir mano
žodžių nepriima,

tas jau turi savo teisęją:
pats žodis, kurį aš kalbėjau,
nuteis jį paskutiniąją dieną.

49 Aš juk kalbėjau ne iš savęs, –
Tėvas, kuris mane siuntė,

davė man priesaką,
ką aš turiu sakyti, ką skelbti.

50 Ir dar aš žinau,
kad jo priesakas – tai amžinasis
gyvenimas.

Tad ką aš kalbu,
skelbiu taip, kaip Tėvas man
yra sakęs”.

Paskutinė vakarienė

13 Jėzus plauna mokiniams kojas 1 Tai buvo prieš Velykų šventes. Jėzus, žinodamas, jog atėjo valanda jam iš šio pasaulio keliauti pas Tėvą, ir mylėdamas savuosius pasaulyje, parodė jiems savo meilę iki galo.

2 Vakarieniaujant, kai velnias jau buvo įkvėpęs Simono Iskarijoto sūnaus Judą širdin sumanymą išduoti jį, 3 žinodamas, kad Tėvas yra visa atidavęs į jo rankas, kad jis išėjęs iš Dievo ir einąs pas Dievą, 4 Jėzus pakyla nuo stalo, nusivelka

12,32-33: *Pakeltas nuo žemės*, t.y. su kryžiumi.
12,37-43: Apibendrina žydų netikėjimą ir atspindi sustiprėjusią įtampą tarp sinagogos ir ankstyvosios Bažnyčios. Jėzaus garsus skelbimas (44. 50 eil.) – kontrastas bijančių jį išpažinti žydų tylai

(42 eil.). 37-50 eil. – pirmos evangelijos dalies apibendrinimas.

12,41: Pranašai regėjo vizijose būsimą Mesijo šlovę.

viršutinius drabužius ir persijuosia rankšluosčiu. ⁵Paskui įsipila vandens į praustu-
vą ir ima mazgoti mokiniams kojas bei
šluostyti jas rankšluosčiu, kuriuo buvo
persijuosęs.

⁶Taip jis prieina prie Simono Petro.
Šis jam sako: "Viešpatie, ne jau tu mazgo-
si man kojas!" ⁷Jėzus jam atsakė: "Tu da-
bar nesupranti, ką aš darau, bet vėliau su-
prasi". ⁸Petras atsiliepė: "Tu nemazgosi
man kojų per amžius!" Jėzus jam sako:
"Jei tavęs nenumazgosiu, neturėsi dalies
su manimi". ⁹Tada Simonas Petras sušu-
ko: "Viešpatie, ne tik mano kojas, bet ir
rankas, ir galvą!" ¹⁰Jėzus į tai atsakė: "Kas
išsimaudęs, tam nėra reikalo praustis, ne-
bent kojas nusimazgoti, nes jis visas šva-
rus. Ir jūs esate švarūs, deja, ne visi". ¹¹Jis
mat žinojo apie savo išdavėją ir todėl
pasakė: "Jūs ne visi švarūs".

¹²Numazgojęs mokiniams kojas, jis
užsivilkė drabužius ir, sugrįžęs prie stalo,
paklausė: "Ar suprantate, ką jums pada-
riau?" ¹³Jūs vadinate mane 'Mokytoju' ir
'Viešpačiu' ir gerai sakote, nes aš toks ir
esu. ¹⁴Jei tad aš – Viešpats ir Mokytojas
– numazgojau jums kojas, tai ir jūs turite
vieni kitiems kojas mazgoti. ¹⁵Aš jums
daviau pavyzdį, kad ir jūs darytumėte,
kaip aš jums dariau.

¹⁶ Iš tiesų, iš tiesų sakau jums:
tarnas ne didesnis už savo
šeimininką
ir pasiuntinys ne didesnis
už savo siuntėją.

¹⁷ Jeigu tai suprantate būsite palaimin-
ti, taip elgdamiesi. ¹⁸Deja, tai sakau ne
apie visus jus. Aš žinau, ką esu išsirinkęs,
bet turi išsipildyti Rašto žodžiai: *Tas, ku-
ris valgė mano duoną, taikėsi mane su-
trypti.*

¹⁹ Sakau jums jau dabar,
prieš įvykstant,
kad įvykus tikėtumėte, jog Aš Esu.
²⁰ Iš tiesų, iš tiesų sakau jums:
kas priima mano pasiuntinį,
tas priima mane,
o kas mane priima,
priima tą, kuris mane yra siuntęs".

Išpėjimas apie išdavystę ²¹Tai pa-
sakęs, Jėzus labai susijaudino ir tarė: "Iš
tiesų, iš tiesų sakau jums: vienas iš jūsų
išduos mane!" ²²Mokiniai ėmė žvalgytis
į kits kitą spėliodami, kurį jis turįs ome-
nyje. ²³Vienas mokinyš, kurį Jėzus mylė-
jo, buvo prisiglaudęs prie Jėzaus krūtinės.
²⁴Simonas Petras pamojo jam ir pašnibž-
dėjo: "Sužinok, apie kurį jis kalba".
²⁵Šisai, pasilenkęs prie Jėzaus krūtinės,
paklausė: "Kas jis, Viešpatie?" ²⁶Jėzus
atsiliepė: "Tai tas, kuriam padažęs paduo-
siu kąsnį". Ir, pamirkęs kąsnį dubenyje, jis
padavė Judui, Simono Iskarijoto sūnui.
²⁷Kai šis nurijo kąsnį, įėjo į jį šėtonas. O
Jėzus jam sako: "Ką darai, daryk grei-
čiau!" ²⁸Nė vienas iš sėdinčių už stalo ne-
suprato, kodėl jis taip pasakė. ²⁹Kadangi
Judo žinioje buvo kasa, kai kurie pamanė,
jog Jėzus jam įsakęs: "Nupirk, ko mums
reikia šventėms" ar liepęs ką duoti varg-
šams. ³⁰Tad anas, nurijęs kąsnį, tuojau iš-
ėjo. Buvo naktis.

³¹ Jam pasišalinus, Jėzus prabilo:
"Dabar Žmogaus Sūnus pašlovintas,
ir Dievas pašlovintas per jį.
³² O jeigu Dievas pašlovintas per jį,
tai Dievas pašlovins jį pas save, –
bematant jį pašlovins".

Atsisveikinimo kalbos

³³ "Vaikeliai,
aš jau nebeilgai būsiu su jumis.
Jūs ieškosite manęs,

13,18: Čia Jėzus kalba apie savo išdavėją Judą.
13,32: *Pašlovins jį pas save*, t.y. paimdamas jį į
dangų.

13,33: *Negalite eiti*: jums dar per anksti mirti
kankiniais.

bet sakau jums tą patį,
 ką esu žydams pasakęs:
 kur aš išeinu, jūs negalite eiti...
 34 Aš jums duodu naują įsakymą,
 kad jūs vienas kitą mylėtumėte:
 kaip aš jus mylėjau,
 kad ir jūs taip mylėtumėte
 vienas kitą!
 35 Iš to visi pažins,
 kad esate mano mokiniai,
 jei mylėsite vieni kitus”.
 36 Simonas Petras jį paklausė: “Kur
 eini, Viešpatie?” Jėzus atsakė: “Kur aš ei-
 nu, tu dabar negali manęs palydėti, bet vė-
 liau palydėsi”. 37 Petras vėl klausė: “Vieš-
 patie, kodėl gi negaliu dabar tavęs lydėti?
 Aš ir gyvybę už tave guldysiu!” 38 Jėzus at-
 sakė: “Tu guldysi už mane gyvybę? Iš
 tiesų, iš tiesų sakau tau: dar gaidžiams ne-
 pragyduš, tu tris kartus manęs išsiginsi!”
14 “Tegul neišsigąsta jūsų širdys!
 Tikite Dievą – tikėkite ir mane!
 2 Mano Tėvo namuose daug
 buveinių.
 Jeigu taip nebūtų, argi
 būčiau pasakęs:
 ‘Einu jums vietos paruošti!’?
 3 Kai nuėjęs paruošiu,
 vėl sugrįšiu ir jus pas save
 pasiimsiu,
 kad jūs būtumėte ten, kur ir aš.
 4 Kur aš einu, jūs žinote kelią”.
 5 Tomas jam sako: “Viešpatie, mes ne-
 žinome, kur tu eini, tai kaipgi žinosime
 kelią?” 6 Jėzus jam sako:
 “Aš esu kelias, tiesa ir gyvenimas.
 Niekas nenuveina pas Tėvą
 kitaip, kaip tik per mane.

7 Jeigu pažinote mane,
 tai pažinsite ir mano Tėvą.
 Jau dabar jį pažįstate ir esate matę”.
 8 Pilypas jam sako: “Viešpatie, paro-
 dyk Tėvą, ir bus mums gana”. 9 Jėzus ta-
 ria: “Jau tiek laiko esu su jumis, ir tu, Pi-
 lypai, vis dar manęs nepažįsti!
 Kas yra matęs mane,
 yra matęs Tėvą!
 Tad kaip tu gali sakyti:
 ‘Parodyk mums Tėvą’?
 10 Nejau tu netiki,
 kad aš esu Tėve ir Tėvas
 yra manyje?!

Žodžius, kuriuos jums kalbu,
 ne iš savęs kalbu.
 Manyje esantis Tėvas daro
 savuosius darbus.
 11 Tikėkite manimi,
 kad aš esu Tėve ir Tėvas manyje.
 Tikėkite bent dėl pačių darbų!
 12 Iš tiesų, iš tiesų sakau jums:
 kas mane tiki, darys darbus,
 kuriuos aš darau,
 ir dar už juos didesnius,
 nes aš keliauju pas Tėvą.
 13 Ir ko tik prašysite dėl mano vardo,
 aš padarysiu,
 kad Tėvas būtų pašlovintas Sūnuje.
 14 Ko tik prašysite manęs
 dėl mano vardo,
 aš padarysiu.
 15 Jei mane mylite, –
 jūs laikysitės mano įsakymų;
 16 aš paprašysiu Tėvą,
 ir jis duos jums kitą Globėją,
 kuris liktų su jumis per amžius, –
 17 Tiesos Dvasią,

13,36: Jėzus eina kentėti dabar, o Petras kentės vėliau.

14,13-14: Vardą semitai sutapatindavo su pa-
 čiu asmeniu.

14,16: *Globėjas* – taip pat ir *Užtarėjas* bei *Guo-
 dėjas*. – Jėzus čia kalba apie Šventąją Dvasią,
 kurią jis drauge su Tėvu atsiųs įžengęs į dangų.

- kurios pasaulis neįstengia priimti,
nes jos nemato ir nepažįsta.
O jūs ją pažįstate,
nes ji yra pas jus ir bus jumoje.
- 18 Nepaliksiu jūsų našlaičiais –
ateisiu pas jus.
- 19 Dar valandėlė, ir pasaulis manęs
nebematys.
O jūs mane matysite,
nes aš gyvenau ir jūs gyvensite.
- 20 Tai dienai atėjus, jūs suprasite,
kad aš esu savo Tėve,
ir jūs manyje, ir aš jumoje.
- 21 Kas pripažįsta mano įsakymus ir
jų laikosi,
tas tikrai mane myli.
O kas mane myli,
tą mylės mano Tėvas,
ir aš jį mylėsiu ir jam apsireikšiu”.
- 22 Judas – ne anas Iskarijotas – paklausė: “Viešpatie, kas atsitiko, jog ketini apsireikšti mums, o ne pasauliui? ²³ Jėzus jam atsakė:
- “Jei kas mane myli, laikysis
mano žodžio,
ir mano Tėvas jį mylės;
mes pas jį ateisime ir
apsigyvensime.
- 24 Kas manęs nemylė, mano
žodžių nelaiko.
O žodis, kurį girdite, ne mano,
bet Tėvo, kuris yra mane siuntęs.
- 25 Aš jums tai pasakiau,
būdamas pas jus,
- 26 o Globėjas – Šventoji Dvasia,

- kurį mano vardu Tėvas atsiųs, –
jis išmokys jus visko ir
viską primins,
ką esu jums pasakęs.
- 27 Aš jums palieku ramybę,
duodu jums savo ramybę.
Ne taip aš ją duodu,
kaip duoda pasaulis.
Tenebūgštuoja jūsų širdys ir
teneliūdi!
- 28 Jūs girdėjote,
kaip aš pasakiau:
aš iškeliu ir vėl grįšiu pas jus!
Jei mylėtumėte mane,
džiaugtumėtės, kad aš
keliauju pas Tėvą,
nes Tėvas už mane aukštesnis.
- 29 Ir dabar, prieš įvykstant,
jums pasakiau,
kad tikėtumėte, kada tai bus įvykę.
- 30 Jau nebedaug su jumis kalbėsiu,
nes ateina šio pasaulio kunigaikštis.
Nors jis neturi man galios,
bet pasaulis privalo pažinti,
jog aš myliu Tėvą ir taip darau,
kaip jis yra man įsakęs. –
Kelkitės, eikime iš čia!”

15 Vynmedis ir šakelės

- ¹ “Aš esu tikrasis vynmedis,
o mano Tėvas – vynininkas.
- ² Kiekvieną mano šakelę,
neduodančią vaisiaus,
jis išpjauna,
o kiekvieną vaisingą šakelę apvalo,
kad ji duotų dar daugiau vaisių.

14,20: *Tai dienai atėjus* Biblijos kalboje reiškia kokią svarbią Dievo nustatytą dieną ar laikotarpį. Šiuo atveju kalbama apie laiką po Jėzaus prisikėlimo ar apie Sekminių dieną.

14,22: Tai Judas Tadas.

14,26: Čia Jėzus pažada, kad Šventosios Dvasios vadovaujama Bažnyčia toliau vis giliau pažins Kristaus apreikštąją tiesą (žr. Jn 7,39; 13,7; 14,17) ir patį Kristaus asmenį (Jn 15,26; 20,9); tačiau naujo oficialaus apreikšimo Šventoji Dvasia

neteiks (Jn 16,12-15).

14,28: Savo dieviškąją prigimtį Jėzus lygus su Tėvu, o žmogiškoji jo prigimtis – Dievo sukurta. 14,30-31: Čia Jėzus kalba apie savo kančią. Pikrojo pasaulio galybės bus leista jį kankinti, nes taip turi būti atpirkta žmonija.

15,1-6: Vynmedis ir jo šakelės simbolizuoja malonės gyvenimo slėpinius. Malonės atžvilgiu žmogus visiškai priklausomas nuo Dievo kaip šakelės nuo medžio. Kaip šakelei teikia gyvybę medžio

- 3 Jūs jau esate švarūs
dėl žodžio, kurį jums kalbėjau.
- 4 Pasilikite manyje,
tai ir aš jumyse pasiliksiu.
Kaip šakelė
negali duoti vaisiaus pati iš savęs,
nepasilikdama vynmedyje,
taip ir jūs bevaisiai,
nepasilikdami manyje.
- 5 Aš esu vynmedis, o jūs šakelės.
Kas pasilieka manyje ir aš jame,
tas duoda daug vaisių;
nuo manęs atsiskyrę,
jūs negalite nieko nuveikti.
- 6 Kas nepasiliks manyje,
bus išmestas laukan
ir sudžius kaip šakelė.
Paskui surinks šakeles,
įmes į ugnį, ir jos sudegs.
- 7 Jei pasiliksité manyje
ir mano žodžiai pasiliks jumyse, –
jūs prašysite, ko tik norėsite,
ir bus jums suteikta.
- 8 Tuo bus pašlovintas mano Tėvas,
kad jūs duosite gausių vaisių
ir būsite mano mokiniai.
- 9 Kaip mane Tėvas mylėjo,
taip ir aš jus mylėjau.
Pasilikite mano meilėje!
- 10 Jei laikysitės mano įsakymų,
pasiliksité mano meilėje,
kaip aš kad vykdau savo
Tėvo įsakymus
ir pasilieku jo meilėje.
- 11 Aš jums tai kalbėjau,
kad jumyse būtų manasis
džiaugsmas
ir kad jūsų džiaugsmui
nieko netrūktų.
- 12 Tai mano įsakymas,

- kad vienas kitą mylėtumėte,
kaip aš jus mylėjau.
- 13 Nėra didesnės meilės,
kaip gyvybę už draugus atiduoti.
- 14 Jūs būsite mano draugai,
jei darysite, ką jums įsakau.
- 15 Jau nebevadinu jūsų tarnais,
nes tarnas nežino,
ką veikia jo šeimininkas.
Jūs aš draugais vadinu,
nes jums viską paskelbiau,
ką buvau iš savo Tėvo girdėjęs.
- 16 Ne jūs mane išsirinkote,
bet aš jus išsirinkau ir paskyriau,
kad eitumėte, duotumėte vaisių
ir jūsų vaisiai išliktų, –
kad ko tik prašytumėte
Tėvą mano vardu,
jis visa jums duotų.
- 17 Aš jums tai įsakau:
vienam kitą mylėti!”
- Pasaulio priešiškusmas**
- 18 “Jei pasaulis jūsų nekenčia,
tai žinokite – jis manęs nekenė
pirmiau negu jūsų.
- 19 Jei jūs būtumėte pasaulio,
jis mylėtų jus kaip savuosius.
Kadangi jūs – ne pasaulio,
bet aš jus iš pasaulio išskyriau,
todėl jis jūsų nekenčia.
- 20 Atsiminkite mano žodžius,
kuriuos esu jums pasakęs:
‘Tarnas ne didesnis už šeimininką!’
Jei persekiojo mane,
tai ir jus persekios;
jeigu laikėsi mano žodžio,
laikysis ir jūsų.
- 21 Ir visa tai jums darys dėl manęs,
nes jie nepažįsta to,
kuris yra mane siuntęs.

syvai, taip mūsų sielai antgamtinę gyvybę – Dievo malonę. Ją gauname, būdami tikėjimu ir meile

susijungę su Kristumi.
15,20: Žr. Jn 13,16.

- 22 Jei nebūčiau atėjęs ir jiems kalbėjęs,
jiems kaltės nebūtų.
O dabar jie neturi kuo pateisinti
savo nuodėmės.
- 23 Kas manęs nekenčia,
nekenčia ir mano Tėvo.
- 24 Jeigu nebūčiau tarp jų daręs darbų,
kurių niekas kitas nėra daręs,
jiems kaltės nebūtų.
O dabar jie matė,
ir vis tiek nekenčia ir manęs,
ir mano Tėvo.
- 25 Turėjo išsipildyti
užrašytas Įstatyme žodis:
Jie manęs nekenė be priežasties.
- 26 Kai ateis Globėjas,
kurį jums atsiųsiu nuo Tėvo, –
Tiesos Dvasia, kuri eina iš Tėvo, –
jis toliau liudys apie mane.
- 27 Ir jūs liudysite,
nes nuo pradžios su manimi
esate buvę”.
- 16** “Aš ¹jums tai paskelbiau,
kad nepasipiktintumėte.
- 2 Jie šalins jus iš sinagogų,
ir netgi ateis valanda,
kada jūsų žudikai tarsis atlieką
šventą pareigą Dievui.
- 3 Jie tai darys,
nes nei Tėvo, nei manęs nepažįsta.
- 4 Aš jums visa šita kalbėjau,
kad, jų siautėjimo metui atėjus,
atsimintumėte, jog buvau
jus įspėjęs”.
- Šventosios Dvasios
atsiuntimas**
- “Aš jums to nesakiau iš pradžių,
nes buvau su jumis.

- 5 Dabar išėisiu pas tą,
kuris mane yra siuntęs,
ir niekas iš jūsų neklausia:
‘Kur tu eini?’
- 6 Kadangi jums tai pasakiau,
liūdesys jūsų širdis užliejo.
- 7 Bet sakau jums gryną tiesą:
jums geriau, kad aš iškeliauju,
nes jei neiškeliausiu,
pas jus neateis Globėjas.
O nukeliavęs aš jį jums atsiųsiu.
- 8 Jis ateis ir parodys pasauliui,
kaip jis klysta
dėl nuodėmės, dėl teisybės,
dėl teismo.
- 9 Dėl nuodėmės, –
kad netiki manimi.
- 10 Dėl teisybės, –
kad aš pas Tėvą einu,
o jūs manęs daugiau neberegėsit.
- 11 Dėl teismo, –
kad šio pasaulio kunigaikštis
jau pasmerktas.
- 12 Dar daugelį jums turėčiau kalbėti,
bet dabar jūs negalite pakelti.
- 13 Kai ateis toji Tiesos Dvasia,
jūs ji ves į tiesos pilnatvę.
Ji nekalbės iš savęs,
bet skelbs, ką bus išgirdusi,
ir praneš, kas turi įvykti.
- 14 Ji pašlovins mane,
nes ims iš to, kas mano,
ir jums tai paskelbs.
- 15 Visa, ką Tėvas turi, yra ir mano,
todėl aš pasakiau,
kad ji ims iš to, kas mano,
ir jums tai paskelbs”.

15,26: Šventoji Dvasia kyla iš Tėvo, bet ir iš Sūnaus, – žr. Jn 16,14-15.

16,8: Šventoji Dvasia parodys, kas nusidėjęs, kas teisus ir kas pasmerktas.

16,13: Pabrėžiama Švč. Trejybės asmenų vieny-

bė. Sūnus ir Šventoji Dvasia, atėję į pasaulį, veikia ne atskirai nuo Tėvo. Teologija sako, kad visa Dievo veikla pasaulyje – bendra Švč. Trejybei, dėl to ir Sūnus *ne iš savęs kalba*, ir Dvasia *pasakos, ką bus išgirdusi*.

16 “Prabēgs valandēlē – ir manęs neregēsīt,
ir dar valandēlē –
ir vēl mane pamatysīt”.

17 Tada kai kurie mokiniai ėmė vienas kitą klausinėti: “Ką reiškia jo pasakyti žodžiai: ‘Prabēgs valandēlē – ir manęs neregēsīt, ir dar valandēlē – ir vēl mane pamatysīt’? ir: ‘Aš einu pas Tėvą’?”¹⁸ Tad jie klausinėjo: “Ką reiškia ‘valandēlē’? Mums neaišku, ką jis kalba”.¹⁹ Pamatęs, kad jie norėjo jį klausyti, Jėzus tarė: “Klausinėjate vieni kitus, ką reiškia žodžiai: ‘Prabēgs valandēlē – ir manęs neregēsīt, ir dar valandēlē – ir vēl mane pamatysīt’?”

20 Iš tiesų, iš tiesų sakau jums:
jūs verksite ir vaitosite,
o pasaulis džiūgaus.
Jūs liūdėsite,
bet jūsų liūdesys pavirs džiaugsmu.

21 Gimdydama moteris būna prislėgta,
nes atėjo jos valanda,
bet, kūdikiui gimus,
ji kančią užmiršta iš džiaugsmo,
kad gimė pasauliui žmogus.

22 Taip ir jūs dabar nusiminę,
bet aš jus vėl pamatysiu;
tada jūsų širdys džiūgaus,
ir jūsų džiaugsmo niekas iš
jūsų nebeatims.

23 Tą dieną jūs mane nieko
neklausinėsite.
Iš tiesų, iš tiesų sakau jums:
ko tik prašysite Tėvą,
duos tai jums dėl manęs.

24 Iki šiol jūs nieko neprašėte
mano vardu.
Prašykite ir gausite,
kad jūsų džiaugsmui nieko
netrūktų.

25 Aš jums vis kalbėjau palyginimais,
bet ateis valanda,
kada be palyginimų imsiu kalbėti
ir atvirai apie Tėvą jums skelbsiu.

26 Tą dieną jūs prašysite mano vardu,
ir aš net nesakau,
kad aš prašysiu Tėvą už jus, –

27 juk patsai Tėvas jus myli,
nes jūs mane pamilote
ir įtikėjote,
jog aš esu iš Dievo atėjęs.

28 Išėjau iš Tėvo
ir atėjau į pasaulį.
Vėl palieku pasaulį
ir grįžtu pas Tėvą”.

29 Jo mokiniai tarė: “Štai dabar tu aiškiai kalbi ir nebesakai jokių palyginimų.³⁰ Mes dabar matome, kad tu viską žinai ir nereikia tave klausinėti. Todėl mes ir tikime, kad tu esi išėjęs iš Dievo”.³¹ Jėzus jiems atsakė:

“Pagaliau tikite?”

32 Štai ateina valanda,
ir net yra atėjusi, –
kai jūs išsisklaidysite kas sau
ir paliksite mane vieną.
Tačiau aš ne vienas,
nes su manimi yra Tėvas.

33 Aš jums tai kalbėjau,
kad manyje atrastumėte ramybę.
Pasaulyje jūsų prispaudo laukia,
bet jūs būkite drąsūs:
aš nugalėjau pasaulį!”

**17 Kristaus – Auksčiausiojo
Kunigo – malda** ¹Tai pasakęs,

Jėzus pakėlė akis į dangų ir prabilo:
“Tėve, atėjo valanda!
Pašlovink savo Sūnų,
kad ir Sūnus pašlovintų tave
² ir – tavo duota galia į

16,16: Mokiniai neregės Jėzaus, kol jis bus kape.

16,23: Dėl manęs, arba mano vardu.

17,1: Sūnaus ir Tėvo garbė viena.

visus žmones –
teiktų amžinąjį gyvenimą
visiems, kuriuos jam esi atidavęs.

3 O amžinasis gyvenimas –
tai pažinti tave,
vienintelį tikrąjį Dievą,
ir tavo siųstąjį Jėzų – Mesiją.

4 Aš tave pašlovinau žemėje,
atlikdamas darbą,
kurį buvai man davęs nuveikti.

5 Dabar tu, Tėve, pašlovink
mane pas save
ta šlove, kurią esu pas tave turėjęs
dar prieš atsirandant pasauliui.

6 Aš apreiskiau tavo vardą žmonėms,
kuriuos man davei iš pasaulio.
Jie buvo tavo,
o tu juos atidavei man,
ir jie laikėsi tavojo žodžio.

7 Dabar jie suprato,
jog visa, ką man esi davęs,
iš tavęs kyla.

8 Tavo man patikėtus žodžius
aš perdaviau jiems,
o jie priėmė juos ir tikrai pažino,
kad esu iš tavęs išėjęs;
įtikėjo, kad esi mane siuntęs.

9 Aš meldžiu už juos.
Ne už pasaulį meldžiu,
bet už tavo man pavestuosius.
Jie juk yra tavieji!

10 Ir visa, kas mano, yra tavo,
o kas tavo – tai mano,
ir aš pašlovintas juose.

11 Aš jau nebe pasaulyje...
Jie dar pasaulyje,
o aš grįžtu pas tave.
Šventasis Tėve,
išlaikyk ištikimus savo vardui
visus, kuriuos esi man pavedęs,
kad jie būtų viena kaip ir mes.

12 Kol buvau su jais –
tavo man pavestaisiais, –
aš išlaikiau juos ištikimus
tavo vardui;
išsaugojau juos,
ir nė vienas iš jų nepražuvo,
išskyrus pražūties sūnų, –
taip išsipildė Raštas.

13 Dabar aš einu pas tave
ir tai kalbu pasaulyje,
kad jie turėtų savyje
manojo džiaugsmo pilnatvę.

14 Aš jiems perdaviau tavo žodį,
bet pasaulis jų nekenčė,
nes jie ne iš pasaulio,
kaip ir aš ne iš pasaulio.

15 Aš neprašau,
kad juos paimtum iš pasaulio,
bet kad apsaugotum juos nuo
piktojo.

16 Jie nėra iš pasaulio,
kaip ir aš ne iš pasaulio.

17 Pašventink juos tiesa!
Tavo žodis yra tiesa.

18 Kaip tu esi mane atsiuntęs į pasaulį,
taip ir aš juos pasiunčiau į pasaulį.

19 Dėl jų aš pašventinu save,
kad ir jie būtų pašventinti tiesa.

20 Ne tik už juos aš meldžiu,
bet ir už tuos,
kurie per jų žodį mane įtikės:
tegul visi bus viena!

21 Kaip tu, Tėve, manyje ir aš tavyje,
tegul ir jie bus viena mumyse,
kad pasaulis įtikėtų,
jog tu esi mane siuntęs.

22 Ir tą šlovę, kurią esi man suteikęs,
aš perdaviau jiems,
kad jie būtų viena,
kaip mes esame viena:

23 aš juose ir tu manyje,

17,17: *Pašventink* – atitrauk nuo visko ir atiduok Dievui.

17,19: *Pašventinu save* – aukuju save; *būtų pašventinti*, t.y. atsidėję garbintų Dievą dvasia ir tiesa.

- kad jie pasiektų tobulą vienybę
ir pasaulis pažintų,
jog tu esi mane siuntęs
ir juos myli taip, kaip mane mylėjai.
- 24 Tėve, aš noriu, kad tavo
man pavestieji
būtų su manim ten, kur ir aš;
kad jie pamatytų mano šlovę,
kurią esi man suteikęs,
nes pamilai mane prieš
pasaulio įkūrimą.
- 25 Teisingasis Tėve,
pasaulis tavęs nepažino,
o aš tave pažinau.
Ir šitie pažino, jog tu mane
atsiuntei.
- 26 Aš pagarsinau tavo vardą
ir dar garsinsiu, kad meilė,
kuria mane pamilai,
būtų juose ir aš būčiau juose”.

Kančios istorija

18 Jėzaus suėmimas [Mt 26,47-56; Mk 14,43-52; Lk 22,47-53]

¹Baigęs kalbėti, Jėzus su savo mokiniais nuėjo anapus Kedrono upelio, kur buvo sodas. Jis ir mokiniai įžengė į sodą.

2 Jo išdavėjas Judas taip pat žinojo tą vietą, nes Jėzus dažnai ten susiedavo su savo mokiniais. ³Taigi Judas, gavęs kareivių būrį ir aukštųjų kunigų bei fariziejų tarnus, atėjo ten su žibintais, deglais ir ginklais. ⁴Jėzus, žinodamas visa, kas jo laukia, išėjo į priekį ir paklausė: “Ko ieškote?” ⁵Jie atsakė “Jėzaus Nazariečio!” Jėzus tarė: “Tai aš”. Jo išdavėjas Judas irgi stovėjo tarp jų. ⁶Kai tik Jėzus ištare: “Tai aš”, jie atsoko atgal ir parpuolė ant žemės.

7 O jis vėl juos klausė: “Ko ieškote?” Jie atsakė: “Jėzaus Nazariečio”. ⁸Jėzus atsiliepė: “Jau sakiau jums, kad tai aš. Jei manęs ieškote, tai leiskite šitiems pasišalinti”. ⁹Taip turėjo išsipildyti jo pasakytieji žodžiai: “Iš tavo man pavestųjų nepražudžiau nė vieno”. ¹⁰Simonas Petras, kuris turėjo kalaviją, išsitraukė jį, ištiko vyriausiojo kunigo tarną ir nukirto jam dešinę ausį. Tarnas buvo vardu Malkus. ¹¹Bet Jėzus sudraudė Petrą: “Kišk savo kalaviją į makštį! Nejaugi aš negersiu tos taurės, kurią Tėvas man yra davęs?!”

Pas Aną ir Kajafą [Mt 26,57-75; Mk 14,53-72; Lk 22,54-71] ¹²Būrys, jo vadas ir žydų tarnai suėmė Jėzų, surišo ir nuvedė pirmiausia pas Aną. ¹³Mat jis buvo anų metų vyriausiojo kunigo Kajafos uošvis. ¹⁴Tai tas pats Kajafas, kuris buvo žydams pataręs: “Verčiau tegu vienas žmogus numiršta už tautą”. ¹⁵Paskui Jėzų nusekė Simonas Petras ir kitas mokinys. Tas mokinys buvo pažįstamas su vyriausiuoju kunigu ir įėjo paskui Jėzų į vyriausiojo kunigo kiemą. ¹⁶Petras liko stovėti lauke prie vartų. Tuomet anas mokinys, kuris buvo pažįstamas su vyriausiuoju kunigu, išėjo laukan, pasikalbėjo su durininke ir įsivedė Petrą vidun. ¹⁷Tarnaitė durininkė ir sako Petrai: “Ar tik ir tu nebūsi vienas iš to žmogaus mokinių?” Šis atsakė: “O, ne!” ¹⁸Ten stoviniavo samdiniai ir tarnai, dėl šalčio susikūrę ugnį, ir šildėsi. Prie jų atsistojo Petras ir taip pat šildėsi.

19 Vyriausiasis kunigas ėmė klausinėti Jėzų apie jo mokinius bei mokslą. ²⁰Jėzus jam atsakė: “Aš viešai kalbėjau pasauliui. Aš visuomet mokiau sinagogose ir šventykloje, kur susirenka visi žydai, ir nieko

18,3: Žydų vyresnybės prašoma, Romos valdžia pavedavo jai būrį savo kareivių tvarkai palaikyti (plg. Mt 27,65).

18,6: Stebuklingai partrenkdamas savo su-

ėmėjus ant žemės, Jėzus pasirodo esąs Dievas ir galįs išsigelbėti. Paskui savo noru pasiduoda.

18,14: Plg. Jn 11,50.

18,15-17: *Dar vienas mokinys* – šios evangeli-

nesu kalbėjęs slapčia. ²¹Kam tad mane klausinėji? Teiraukis tų, kurie girdėjo, ką esu kalbėjęs. Jie žino, ką esu jiems sakęs”. ²²Jam tai pasakius, vienas iš ten buvusių tarnų smogė Jėzui per veidą, tardamas: “Šitaip tu atsakai vyriausiajam kunigui?!” ²³Jėzus jam tarė: “Jei pasakiau netiesą, įrodyk, kad tai netiesa, o jei tiesą, – kam mane muši?” ²⁴Tuomet Anas pasiuntė jį surištą pas vyriausiąjį kunigą Kajafą.

²⁵Simonas Petras tebestovėjo ir šildėsi. Aplinkiniai paklausė jį: “Ar tik nebūsi vienas iš jo mokinių?” Tas išsigynė: “Ne, ne!” ²⁶Vienas iš vyriausiojo kunigo tarnų, giminaitis to, kuriam Petras nukirto ausį, pasakė: “Argi aš nemačiau tavęs sode kartu su juo?” ²⁷Petras ir vėl išsigynė, ir tuojuo pragydo gaidys.

Pas Pilotą [Mt 27,1-14; Mk 15,1-5; Lk 23,1-7] ²⁸Iš Kajafo rūmų jie nusivedė Jėzų į pretorijų. Buvo ankstyvas rytas. Jie patys nėjo vidun į pretorijų, kad nesusiteptų ir galėtų valgyti Velykų avinėlį. ²⁹Todėl Pilotas išėjo laukan pas juos ir paklausė: “Kuo jūs kaltinate šitą žmogų?” ³⁰Jie atsakė: “Jeigu jis nebūtų piktadarys, mes nebūtume tau jo atvedę”. ³¹Pilotas tarė: “Imkitės ir teiskite jį pagal savo Įstatymą”. Žydai jam atsakė: “Mums nevalia nieko bausti mirtimi”. ³²Taip turėjo išspildyti Jėzaus žodžiai, kuriais jis buvo nurodęs, kokia mirtimi jam reikės mirti.

³³Tada Pilotas vėl įžengė į pretorijų ir, pasišaukęs Jėzų, paklausė: “Ar tu esi žydų karalius?” ³⁴Jėzus atsakė: “Ar nuo savęs šito klausi, ar kiti apie mane tau pasakė?” ³⁵Pilotas tarė: “Bene aš žydas?! Tavoji tauta ir aukštieji kunigai man tave įskundė.

Sakyk, ką esi padaręs?” ³⁶Jėzus atsakė: “Mano karalystė ne iš šio pasaulio. Jei mano karalystė būtų iš šio pasaulio, mano tarnai juk kovotų, kad nebūčiau atiduotas žydams. Bet mano karalystė ne iš čia”. ³⁷Tuomet Pilotas jį paklausė: “Vadinasi, tu esi karalius?” Jėzus atsakė. “Taip yra, kaip sakai: aš esu karalius. Aš tam esu gimęs ir atėjęs į pasaulį, kad liudyčiau tiesą. Kas tik brangina tiesą, klauso mano balso”. ³⁸Pilotas dar paklausė: “O kas yra tiesa?!” Po šių žodžių jis vėl išėjo pas žydus ir tarė jiems: “Aš nerandu jame jokios kaltės”. ³⁹Yra jūsų paprotys Velykų proga paleisti vieną suimtąjį. Ar norite, kad paleisčiau jums žydų karalių?” ⁴⁰Tada jie ėmė šaukti: “Ne šitą, bet Barabą!” O Barabas buvo plėšikas.

19 Patyčios ir nuteisimas [Mt 27,27-31; Mk 15,16-20] ¹Tuomet Pilotas ėmė ir nuplaskino Jėzų. ²Kareiviai, nupynę vainiką iš erškėčių, užspaudė jam ant galvos, apsiautė jį purpurine skraiste, ³ėjo prie jo ir šaipėsi: “Sveikas, žydų karaliau!” Ir daužė jam per veidą. ⁴O Pilotas dar kartą išėjo laukan ir kalbėjo žydams: “Štai išvedu jį jums, kad žinotumėte, jog nerandu jame jokios kaltės”. ⁵Taigi Jėzus išėjo laukan su erškėčių vainiku ir purpurine skraiste. Pilotas tarė: “Štai žmogus!” ⁶Aukštieji kunigai ir jų tarnai, pamatę jį, ėmė šaukti: “Ant kryžiaus jį, ant kryžiaus!” Pilotas jiems sako: “Jūs imkite ir patys nukryžiuokite! Aš nerandu jame kaltės”. ⁷Žydai atsakė: “Mes turime Įstatymą, ir pagal Įstatymą jis turi mirti, nes laikė save Dievo Sūnumi”. ⁸Išgirdęs tuos žodžius, Pilotas dar labiau nusigando. ⁹Jis

jos autorius apaštalas Jonas. Jis visiškai nesislepia esąs Jėzaus mokiny, o Petras ginasi, nes sužeidė vyriausiojo kunigo tarną ir bijo įkliūti.

18,28: Pretorijus – Romos vietininko būstinė. Įžengti į pagonių namus – susitepimas. Žr. Lk 21,1

paišk.

18,31: Už didelius religinius nusikaltimus Senajame Įstatyme buvo numatytas minios teismas ir užmušimas akmenimis, o Jėzus buvo pranašavęs, jog mirs ant kryžiaus. Kryžiaus mirtimi bausda-

vėl nuėjo į pretorijų ir klausė Jėzų: “Iš kur tu?” Bet Jėzus jam neatsakė.¹⁰ Tada Pilotas tarė: “Tu nenori kalbėti su manimi? Ar nežinai, kad turiu galią tave paleisti ir turiu galią tave nukryžiuoti?”¹¹ Jėzus atsakė: “Tu neturėtum man jokios galios, jeigu tau nebūtų jos duota iš aukštybių. Todėl didesnė nuodėmė tam, kuris mane tau įdavė”.¹² Dabar Pilotas ėmė stengtis jį paleisti. Bet žydai šaukė: “Jei šitą paleidi, nebesi ciesoriaus draugas. Kiekvienas, kas skelbiasi karaliumi, yra ciesoriaus priešas”.

Nukryžiuojimas [Mt 27,31-33; Mk 15,20-27; Lk 23,33-38]¹³ Tai išgirdęs, Pilotas išsivedė Jėzų laukan ir atsisėdo į teisėjo krasę vietoje, pavadintoje “Akmeninis grindinys”, hebrajiškai Gabata.¹⁴ Buvo Vėlykų išvakarės, apie šestą valandą. Jis tarė žydams: “Štai jūsų karalius!”¹⁵ Tie ėmė šaukti: “Šalin, šalin! Ant kryžiaus jį!” Pilotas paklausė: “Nejaugi turiu nukryžiuoti jūsų karalių?” Aukštieji kunigai atsakė “Mes neturime karaliaus, tiktai ciesorių”.¹⁶ Tuomet Pilotas atidavė jiems jį nukryžiuoti. Taigi jie pasiėmė Jėzų ir išsivedė.¹⁷ Nešdamas savo kryžių, jis ėjo į vadinamąją Káukolės vietą, hebrajiškai Golgotą.¹⁸ Tenai jį nukryžiuavo; kartu su juo ir kitus du, vienoje ir antroje pusėje, o Jėzų viduryje.¹⁹ Pilotas padarė užrašą ir liepė prisegti prie kryžiaus. Ten buvo parašyta: “Jėzus Nazaretis, žydų karalius”.²⁰ Šį užrašą skaitė daugybė žydų, nes vieta, kur Jėzus buvo nukryžiuotas, buvo arti miesto, o parašyta buvo hebrajiškai, lotyniškai ir graikiškai.²¹ Aukštieji kunigai sakė Pilotui: “Nerašyk: ‘Žydų karalius’, bet: ‘Šitas

skelbėsi: aš esu žydų karalius”²² Pilotas atkirto: “Ką parašiau, parašiau!”

23 Kareiviai, nukryžiuodami Jėzų, pasiėmė jo drabužius ir padalijo juos į keturias dalis – kiekvienam kareiviui po dalį; pasiėmė ir tuniką. Ji buvo be siūlės, nuo viršaus iki apačios ištisai megzta.²⁴ Todėl jie tarėsi: “Neplėšykime jos, bet verčiau meskime burtą, kam ji teks”. Taip išsipildė Raštas:

*Jie drabužius mano dalijas,
meta dėl mano apdaro burtą.*

Šitaip kareiviai ir padarė.

Jėzus ir Motina [Mt 27,55-56; Mk 15,40-41; Lk 23,49]²⁵ Prie Jėzaus kryžiaus stovėjo jo motina, jo motinos sesuo, Marija Kloprienė ir Marija Magdaliėtė.²⁶ Pamatęs stovinčius motiną ir mylimąjį mokinį, Jėzus tarė motinai: “Moterie, štai tavo sūnus!”²⁷ Paskui tarė mokiniui: “Štai tavo motina!” Ir nuo tos valandos mokinišys pasiėmė ją pas save.

Jėzaus mirtis [Mt 27,48-50; Mk 15,36-37; Lk 23,46]²⁸ Tada, žinodamas, jog viskas įvykdyta, ir kad išsipildytų Raštas, Jėzus tarė: “Trokštu!”

29 Tenai stovėjo indas, pilnas perrūgusio vyno. Jie pakėlė ant yzopo vytelės kempinę, pamirkytą vyne, ir prinešė prie jo lūpų.³⁰ Paragavęs to vyno, Jėzus tarė: “Atlikta!” Ir, nuleidęs galvą, atidavė dvasią.

31 Kadangi buvo Prisirengimo diena ir žydai nenorėjo, kad kūnai liktų ant kryžiaus per šabą, – nes tas šabas buvo didelės šventės diena, – jie prašė Pilotą, kad nukryžiuotiesiems būtų sulaužyti blauzdikauliai ir kūnai nuimti.³² Tad atėjo ka-

vo tik romėnai, ir būtent vergus bei užkariautų kraštų žmones, ne Romos piliečius.

19,13: *Gabata* (aramėjų k. žodis) – paaukštinimas.

19,14: *Apie šestą valandą* – apie vidudienį. Lyginant su kitomis evangelijomis, matyti, kad Jėzus buvo nukryžiuotas vidudienį. Mk rašo: *apie*

trečią valandą, bet tai gali reikšti visą laiką nuo 9 val. ryto iki 12 val.

19,23: *Tunika* – ilgas apatinis drabužis.

19,25: Neaišku, ar kalbama apie tris, ar apie keturias moteris. Pirmu atveju Jėzaus motinos sesuo būtų Marija Kloprienė, antru – gal Salomė, Zebediejaus žmona, apaštalų Jokūbo ir Jono motina.

reiviai ir sulaužė blauzdas vienas ir ant-
ram, kurie buvo su juo nukryžiuoti. ³³Pri-
ėję prie Jėzaus ir pamatę, kad jis jau mi-
ręs, jie nebelaužė jam blauzdų, ³⁴tik vie-
nas kareivis ietimi perdūrė jam šoną, ir
tuojau ištekėjo kraujo ir vandens. ³⁵Re-
gėjęs tai paliudijo, ir jo liudijimas teisin-
gas; jis žino sakęs tiesą, kad ir jūs tikė-
tumėte. ³⁶Taip įvyko, kad išsipildytų Raš-
tas: *Nė vienas jo kaulas nebus sulaužytas.*
³⁷Vėl kitoje vietoje Raštas sako: *Jie žiūrės*
į tą, kurį perdūrė.

Laidotuvės [Mt 27,57-60; Mk 16,42-46;
Lk 23,50-54] ³⁸Po to Juozapas iš Arima-
tėjos, kuris buvo Jėzaus mokinys, tik slap-
tas dėl žydų baimės, paprašė Pilotą leisti
nuimti Jėzaus kūną. Pilotas leido. Jis atėjo
ir nuėmė kūną. ³⁹Taip pat atvyko ir Ni-
kodemas, kuris pirmiau buvo atėjęs pas
Jėzų nakčia. Jis atsigabeno apie šimtą sva-
rų miros ir alavijo mišinio. ⁴⁰Taigi jie pa-
ėmė Jėzaus kūną ir suvyniojo į drobules
su kvėpalais, kaip reikalavo žydų laidoji-
mo paprotys. ⁴¹Toje vietoje, kur buvo nu-
kryžiuotas Jėzus, buvo sodas ir sode nau-
jas kapo rūsys, kuriame dar niekas nebu-
vo laidotas. ⁴²Ten jie ir paguldė Jėzų, nes
buvo žydų Prisirengimo diena, o kapas
arti.

KRISTAUS PRISIKĖLIMO DIENA

20 Tuščias kapas [Mt 28,1-8; Mk
16,1-8; Lk 24,1-11] ¹Pirmąją savai-
tės dieną, labai anksti, dar neišaušus, Mari-
ja Magdaliatė atėjo pas kapą ir pamatė,
kad akmuo nuverstas nuo rūšio angos. ²Ji
nubėgo pas Simoną Petrą ir kitą mokinį,
kurį Jėzus mylėjo, ir pranešė jiems: “Pa-
ėmė Viešpatį iš kapo, ir mes nežinome,
kur jį padėjo”. ³Petras ir tas kitas mokinys
nuskubėjo prie kapo. ⁴Bėgo abu kartu,
bet tasai kitas mokinys pralenkė Petrą ir
pirmas pasiekė kapo rūšį. ⁵Pasilenkęs jis
mato paliktas drobules, tačiau į vidų nėjo.
⁶Netrukus iš paskos atbėgo ir Simonas
Petras. Jis įėjo į rūšį ir mato paliktas drobu-
les ⁷ir skarą, buvusią ant Jėzaus galvos, ne
su drobulėmis paliktą, bet suvyniotą ir
atskirai padėtą. ⁸Tuomet įėjo ir kitas mo-
kinys, kuris pirmas buvo atbėgęs prie ka-
po. Jis pamatė ir įtikėjo. ⁹Mat jie dar nebu-
vo supratę Rašto, kad jis turėsias prisikelti
iš numirusių. ¹⁰Paskui mokiniai vėl sugri-
žo namo.

Pasirodymas Marijai Magdalietai
[Mt 28. 9-10; Mk 16,9-11] ¹¹O Marija sto-
vėjo lauke palei kapą ir verkė. Verkdamą
ji pasilenkė į kapo vidų ¹²ir pamatė du

19,26-27: Iškilmingas kreipimasis *Moterie* ir
gretimi mesijiniai tekstai rodo, jog čia Jėzus ne
tik pasirūpina Motinos senatve, bet ir skiria jai
motiniškas pareigas Bažnyčios atžvilgiu. My-
limasis mokinys – šios evangelijos autorius, apaš-
talas Jonas.

19,29: Yzopo šakelė buvo vartojama ST apeigi-
niam pašlakstymui (Kun 14,4) paaukoto gyvulio
krauju.

19,30: Pagal istorikų apskaičiavimus patikimiaus-
ia Jėzaus mirties data – krikšč. eros 30 m. ba-
landžio 7 d. Žr. Lk 23,56 paaiškinimą.

19,31: Kad pagreitintų mirtį, kareiviai kartais
kuoka sutriuškindavo nukryžiuotųjų blauzdas, ir

jie tuoj mirdavo nuo kraujo nutekėjimo. Jėzus
buvo netekęs labai daug kraujo plakant ir mirė
pirmiau už plėšikus.

19,36: Žr. Išėjimo 12,46. Tie žodžiai pirmiausia
buvo pasakyti apie paaukotąjį avinėlį, valgomą per
Velykas. Velykų avinėlis – Atpirkėjo įvaizdis.

19,37: *Į tą, kurį perdūrė*, arba *į perdurtąjį*: žr.
Zch 12,10. Pagal Jn stilių *žiūrėti* – tai žvelgti su
tikėjimu, žvelgti suvokiant.

19,39: *Apie šimtą svarų* – apie 32,7 kg; mira –
aromatinga derva.

20,1: Pirmoji savaitės diena – sekmadienis.

20,2: *Mes nežinome* rodo kartu buvus ir dau-
giau moterų; plg. Mt 28,1; Mk 16,1; Lk 24,1-11.

angelus baltais drabužiais, sėdinčius – vieną galvūgalyje, kitą kojų vietoje – ten, kur būta Jėzaus kūno. ¹³Jie paklausė ją: “Moterie, ko verki?” Ji atsakė: “Kad paėmė mano Viešpatį ir nežinau, kur jį padėjo”. ¹⁴Tai tarusi, ji atsistuko ir pamatė stovintį Jėzų, bet nepažino, kad tai Jėzus. ¹⁵O jis tarė jai: “Moterie, ko verki? Ko ieškai?” Jinai, manydama, jog tai sodininkas, atsakė: “Gerbiamasis! Jei tamsta jį išnešei, pasakyk man, kur padėjai. Aš jį pasiimsiu”. ¹⁶Jėzus jai sako: “Marija!” Ji atsigręžė ir sušuko hebrajiškai: “Rabuni!” (Tai reiškia: “Mokytojai”). ¹⁷Jėzus jai tarė: “Nelaikyk manęs! Aš dar nežengiau pas Tėvą. Verčiau eik pas mano brolius ir pasakyk jiems: ‘Aš žengiu pas savo Tėvą ir jūsų Tėvą, pas savo Dievą ir jūsų Dievą’”. ¹⁸Marija Magdalietė nuėjo ir pranešė mokiniams, kad mačiusi Viešpatį ir ką jis jai sakęs.

Pasirodymas mokiniams [Mk 16,14-18; Lk 24,36-49] ¹⁹Tos pirmosios savaitės dienos vakare, durims, kur buvo susirinkę mokiniai, dėl žydu baimės esant užrakintoms, atėjo Jėzus, atsistojo viduryje ir tarė: “Ramybė jums!”

²⁰Tai pasakęs, jis parodė jiems rankas ir šoną. Mokiniai nudžiugo, išvydę Viešpatį. ²¹O Jėzus vėl tarė: “Ramybė jums!

Kaip mane siuntė Tėvas, taip ir aš jus siunčiu”.

²²Tai pasakęs, jis kvėpė į juos ir tarė: “Imkite Šventąją Dvasią.

²³Kam atleisite nuodėmes, tiems jos bus atleistos, o kam sulaikysite, – sulaikytos”.

²⁴Vieno iš dvylikos – Tomo, vadinamo Dvyniu, – nebuvo su jais, kai Jėzus buvo atėjęs. ²⁵Taigi kiti mokiniai jam kalbėjo: “Mes matėme Viešpatį!” O jis jiems pasakė: “Jeigu aš nepamatysiu jo rankose vinių dūrio ir neįleisiu piršto į vinių vietą, ir jeigu ranka nepaliesiu jo šono – netikėsiu”.

²⁶Po aštuonių dienų jo mokiniai vėl buvo kambaryje, ir Tomas su jais. Jėzus atėjo, durims esant užrakintoms, atsistojo viduryje ir prabilo: “Ramybė jums!” ²⁷Paskui kreipėsi į Tomą: “Įleisk čia pirštą ir apžiūrėk mano rankas. Pakelk ranką ir paliesk mano šoną; jau nebebūk netikintis – būk tikintis”. ²⁸Tomas sušuko: “Mano Viešpats ir mano Dievas!” ²⁹Jėzus jam ir sako:

“Tu įtikėjai, nes pamatei.

Palaiminti, kurie tiki nematę!”

Pabaiga ³⁰Savo mokinių akivaizdoje Jėzus padarė dar daugel kitų ženklų, kurie nesurašyti šitoje knygoje. ³¹O šitie yra surašyti, kad tikėtumėte, jog Jėzus yra Mesijas, Dievo Sūnus, ir tikėdami turėtumėte gyvenimą per jo vardą.

PRIEDAS

21 Pasirodymas prie Genezareto ežero ¹Paskui Jėzus vėl pasirodė mokiniams prie Tiberiados ežero. Pasirodė taip. ²Buvo drauge Simonas Petras, Tomas, vadinamas Dvyniu, Natanaelis iš Galilėjos Kanos, Zebediejaus sūnūs ir dar du kiti mokiniai. ³Simonas Petras jiems sako: “Einu žvejoti”. Jie pa-

20,16: *Atsigręžė* arba, pagal kitus rankraščius, *pažino*.

20,17: *Nelaikyk manęs*; Marija buvo apkabinusi jo kojas, žr. Mt 28,9.

20,22-23: Čia Jėzus įsteigia Atgailos sakramentą.

21: sk. laikomas vėlesniu Bažnyčios papildymu. Matyt, šis pasakojimas buvo išlaikytas žodinėje tradicijoje ir vėliau prijungtas prie Jono evangelijos kaip liečiantis ir Joną. 20,30-31 yra evangelisto finalas, o 21,24-25 – greičiausiai jo mokinių.

sisiūlė: „Ir mes einame su tavimi“. Jie nuėjo ir sulipo į valtį, tačiau tą naktį nieko nesugavo.

4 Rytui auštant, ant kranto pasirodė bestovįs Jėzus. Mokiniai nepažino, kad ten Jėzaus esama. ⁵O Jėzus jiems tarė: „Vaikeliai, ar neturite ko valgyti?“ Tie atsakė: „Ne“. ⁶Tuomet jis pasakė: „Užmeskite tinklą į dešinę nuo valtės, ir pagausite“. Taigi jie užmetė ir jau nebeįstengė jo patraukti dėl žuvų gausybės. ⁷Tuomet tasai mokiny, kurį Jėzus mylėjo, sako Petriui: „Juk tai Viešpats!“ Išgirdęs, jog tai esąs Viešpats, Simonas Petras persijuosė palaidinę, – mat buvo neapsirengęs, – ir šoko į ežerą. ⁸Kiti mokiniai atsiyrė valtimis, nes buvo netoli nuo kranto – maždaug už dviejų šimtų mastų – ir atitempė tinklą su žuvimis.

9 Išlipę į krantą, jie pamatė žerintąs žarijas, ant jų padėtą žuvį, ir duonos. ¹⁰Jėzus tarė: „Atneškite ką tik pagautų žuvų“. ¹¹Petras įlipo į valtį ir išvilko į krantą tinklą, pilną didelių žuvų, iš viso šimtą penkiasdešimt tris. Nors jų buvo tokia gausybė, tačiau tinklas nesuplyšo. ¹²Jėzus jiems tarė: „Eikite šen pusryčių!“ Ir nė vienas iš mokinių neišdrįso paklausti: „Kas tu esi?“, nes jie aiškiai matė, jog tai Viešpats. ¹³Taigi Jėzus priėjo, paėmė duonos ir padalijo jiems, taip pat ir žuvies. ¹⁴Tai jau trečią kartą pasirodė mokiniams Jėzus, prisikėlęs iš numirusių.

15 Papusryčiavus Jėzus paklausė Simoną Petrą: „Simonai, Jono sūnau, ar myli mane labiau negu šitie?“ Tas atsakė: „Taip, Viešpatie. Tu žinai, kad tave myliu“. Jėzus jam tarė: „Ganyk mano avinėlius“.

¹⁶Ir antrą kartą Jėzus paklausė: „Simonai, Jono sūnau, ar myli mane?“ Tas atsiliepė: „Taip, Viešpatie. Tu žinai, kad tave myliu“. Jėzus jam pasakė: „Ganyk mano aveles“. ¹⁷Jėzus paklausė dar ir trečią kartą: „Simonai, Jono sūnau, ar myli mane?“ Petras nuliūdo, kad Jėzus trečią kartą klausia: „Ar myli mane?“ ir atsakė: „Viešpatie, tu viską žinai. Tu žinai, kad tave myliu“. Jėzus jam tarė: „Ganyk mano avis“.

¹⁸ Iš tiesų, iš tiesų sakau tau: kai buvai jaunas, pats susijuosdavai ir vaikščiojai, kur norėjai. O pasenęs tu ištiesi rankas, – kitas tave perjuos ir ves, kur nenori“.

19 Jis tai pasakė, nurodydamas, kokia mirtimi Petras pašlovinsias Dievą. Tai pasakęs, dar pridūrė: „Sek paskui mane!“

20 Petras atsisukęs pamatė iš paskos einantį mokinį, kurį Jėzus mylėjo, kuris per vakarienę buvo prisiglaudęs prie Jėzaus krūtinės ir klausė: „Viešpatie, kas tave išduos?“ ²¹Pamatęs jį, Petras tarė Jėzui: „Viešpatie, o kas šitam bus?“ ²²Jėzus atsakė: „Jei aš noriu, kad jis pasilikty, kolei ateisiu, kas gi tau? Tu sek paskui mane!“ ²³Ir taip pasklido gandas tarp brolių, jog tasai mokiny nemirsiąs. Bet Jėzus juk nesakė: „Jis nemirs“, tik: „Jei noriu, kad jis pasilikty, kolei ateisiu, kas gi tau?“

Pabaiga ²⁴Tai ir yra mokiny, kuris liudija apie tuos dalykus ir juos aprašė, ir mes žinome, kad jo liudijimas tikras. ²⁵Yra dar daug kitų dalykų, kuriuos Jėzus padarė. Jeigu kiekvieną atskirai aprašytume, manau, visas pasaulis nesutalpintų knygų, kurias reikėtų parašyti.

21,8: 200 mastų – apie 90 metrų.

21,15-17: Jėzus duoda progą Petriui trigubu meilės išpažinimu atitaisyti trigubą išsigynimą ir paveda jam aukščiausiąjį vadovavimą Bažnyčioje,

kaip buvo pažadėjęs Mt 16,17-19.

21,23: Tradicija sako, kad evangelistas Jonas miręs natūralia mirtimi, turėdamas apie 100 metų.

APAŠTALŲ DARBAI

Pavadinimas “darbai” (gr. “prakseis”) paimtas iš senovinės literatūros pavyzdžių, kuriuose būdavo surinkti bei aprašyti įžymiųjų vyrų darbai. Antai Aristotelio giminaitis Kalistanis parašė “Aleksandro darbus”, Hanibalo mokytojas ir bičiulis Sosilas – “Hanibalo darbus”.

Vis dėlto Apaštalų darbai nėra antikinių “darbų” žanro tęsinys, jie labai saviti. Yra pagrindo manyti, jog šis pavadinimas atsirado gerokai vėliau, negu buvo parašyta Luko knyga. Bažnyčios rašytojai Irenėjas ir Tertulianas šią knygą vadina kitais vardais.

Apaštalų darbų knygos tikslas ir užmojis – parodyti nuostabų Evangelijos išplitimą “visame pasaulyje”, anot prisikėlusio Jėzaus žodžių: “Kai ant jūsų nužengs Šventoji Dvasia, jūs gausite jos galybės ir tapsite mano liudytojai Jeruzalėje ir visoje Judėjoje bei Samarijoje, ir lig pat žemės pakraščių” (Apd 1,8).

Dėl autoriaus nėra rimtesnių abejonių. Šios knygos autorius – apaštalo Pauliaus palydovas evangelistas Lukas. Tai parvirtina ne tik seniausias padavimas, bet ir vidiniai argumentai: knygos turinys, kalba, stilius ir kt. Iš Apd matome Luko draugystę su Pauliumi, kuris viename laiške Luką tiesiog vadina “mylimuoju gydytoju” (Kol 4,14).

Pirmoji Luko knyga – evangelija – skelbia Dievo Sūnų, antroji – Šventąją Dvasią, jos veiklą Bažnyčioje. Luką, kuris greičiausiai yra buvęs pagonių kilmės krikščionis, ypač domina krikščionybės išėjimas už žydų tautos ribų ir pagonių misijos. Pirmoji Apd dalis kalba apie pirmąją Bažnyčią žydiškoje aplinkoje (1-9 sk.), o toliau – apie misijas pagonių pasaulyje. Lukas parodo Šventosios Dvasios vaidmenį kuriant universalią krikščionybę, o jo veikalo pabaigoje skamba triumfo tonas. Paulius pagonybės centre Romoje “visiškai laisvai, netrukdomas” skelbia Dievo karalystę. Apd nevengia rodyti įtampas, iškilusias tarp žydų konservatyvumo ir Pauliaus polėkio. Knygos pabaigoje Šventosios Dvasios vardu cituojamas Izaijo tekstas apie žydų tautos užsiėmimą ir aklumą (žr. Apd 28,25-28).

Nuo 16 sk. iki pabaigos susiduriame su pasakojimais, kur autorius kalba daugiskaitos pirmuoju asmeniu “mes”, kaip įvykių dalyvis (žr. 16,10-17; 20,5-21; 27,1-28). Palyginus su pirmesne knygos dalimi, jaučiamas nemenkas aprašymo skirtingumas: ten rašoma, matyt, naudojantis senais dokumentais, čia – iš patirties. Vis dėlto garsusis krikščionybės istorikas A. Harnakas (A. Harnack) yra įrodęs, kad “mes” fragmentų kalba, stilius ir vaizdavimo būdas nesiskiria nuo kitų Lukui būdingų tekstų¹.

Tyrinėtojai lig šiol nesutaria dėl autoriaus panaudotų šaltinių. Apie juos tik spėliojama, atsižvelgiant į atskirų dalių skirtingumą, veikėjų kalbas ir kt. Jei Apd būtų buvę parašyti net ir netrukus po Pauliaus mirties (67 m.), vis tiek Lukas nebūtų galėjęs iš atminties užfiksuoti daugybės smulkmenų iš ankstyvosios Bažnyčios gyvenimo, personažų kalbų ir t.t. Tuo tarpu Apd visa aprašoma gana plačiai ir išsamiai. Taigi Lukas

1: Žr. A. Wikenhauser, *Einleitung in das Neue Testament*. –5 Leipzig, 1964, p. 151.

2: J. L. McKenzie. *Dictionary of the Bible*. –London–Dublin, 1966, p. 10.

3: Plg. A. Vögtle. *Das Neue Testament und die neuere katholische Exegese*, t. 1.–Leipzig, 1967, p. 84.

turėjo naudotis ir rašytiniais šaltiniais. Kadangi pirmesniojoje dalyje yra daug semitizmų ir kalba neturi Lukui būdingos darnos, galima manyti, jog autoriaus naudotasi aramėjiškais duomenimis. Žinoma, ilgesnės veikėjų kalbos negali būti visiškai autentiškos tarsi stenogramos. Senovės rašytojai paprastai į savo veikėjų lūpas įdėdavo pačių sukomponuotas kalbas, tinkančias aprašomai programai: „Klasikiniai istorikai laikėsi literatūrinio standarto savo veikėjų kalboms komponuoti, kai to reikalaudavo aplinkybės”².

Apd knygoje apstu istorinės informacijos, kuri drauge su Pauliaus laiškais sudaro nepaprastai vertingą visumą, pateikiančią daugybę valstybės, kultūros ir religijos istorijos duomenų. Daug faktų, minimų Apd, yra istorijos mokslo patvirtinti, ir tai labai pakėlė veikalo autoritetą³.

Apd vertingi ne tik istoriniu požiūriu, bet ir teologinėmis idėjomis, pirmaisiais Bažnyčios teologiniais samprotavimais, žiniomis apie įstatymų leidybą, administracinę praktiką, pamokslavimo formas, misijų veiklą ir t.t. Apd leidžia krikščionių teologams deramai orientuoti savo veiklą. Jie turi prieš akis tokias įkvėptas asmenybes, kaip Petras ir Paulius. Visapusiškas krikščionybės vaizdavimas Apd ne tik patvirtina jų objektyvumą, bet ir padeda suprasti krikščionybės kovotojų ir Šventosios Dvasios veikimo sintezę.

Apd parašyti tarp 75-80 metų (kitų manymu – apie 63 m.).

1 Įžanga ¹Pirmoje knygoje, Teofiliau, aš pasakojau apie viską, ką Jėzus nuo pat pradžių veikė ir mokė ²iki tos dienos, kurią buvo paimtas į dangų, pirmiau per Šventąją Dvasią davęs savo išrinktiesiems apaštalams įsakymų. ³Po savo kančios jis pateikė jiems daugelį įrodymų, kad yra gyvas, per keturiasdešimt dienų jiems rodydamasis ir aiškindamas apie Dievo karalystę. ⁴Kartą, bevalgant prie bendro stalo, liepė jiems nepasisalinti iš Jeruzalės, bet laukti Tėvo pažado, – “apie kurį, – tarė jis, – esate girdėję iš mano lūpų; ⁵nes Jonas krikštijo vandeniui, o jūs po kelių dienų būsite pakrikštyti Šventąja Dvasia”.

Mokiniai mato Jėzų žengiant į dangų ⁶Susirinkusieji ėmė jį klausinėti: “Viešpatie, gal tu šiuo metu atkursi Izraelio karalystę?” ⁷Jis atsakė: “Ne jūsų reikalas žinoti laiką ir metą, kuriuos Tėvas nustatė savo galia. ⁸Kai ant jūsų nužengs Šventoji Dvasia, jūs gausite jos galybės ir tapsite mano liudytojai Jeruzalėje ir visoje Judėjoje bei Samarijoje, ir lig pat žemės pakraščių”.

⁹Tai pasakęs, jiems bežiūrint, Jėzus pakilo aukštyrų, ir debesis jį paslėpė nuo jų akių. ¹⁰Kai jie akių nenuleisdami žiūrėjo į žengiantį dangun Jėzų, štai prie jų

atsirado du vyrai baltais drabužiais ¹¹ir prabilo: “Vyrai galilėjiečiai, ko stovite žiūrėdami į dangų? Tasai Jėzus, paimtas nuo jūsų į dangų, sugrįš taip pat, kaip esate jį matę žengiant į dangų”.

JERUZALĖS TIKINČIŲJŲ BENDRUOMENĖ

Apaštalų būrys ir moterys ¹²Tuomet jie sugrįžo į Jeruzalę iš vadinamojo Alyvų kalno, buvusio netoliese – kiek leidžiama nueiti šabo dieną.

¹³Parėję jie susirinko aukštutiniame kambaryje, kur buvo apsistoję. Ten buvo Petras ir Jonas, Jokūbas ir Andriejus, Pilypas ir Tomas, Baltramiejus ir Matas, Alfėjaus sūnus Jokūbas, Simonas Uolusis ir Judas, Jokūbo brolis. ¹⁴Jie visi ištvermingai ir vieningai atsidėjo maldai kartu su moterimis ir Jėzaus motina Marija bei jo broliais.

Motiejus išrenkamas apaštalu ¹⁵Vieną dieną, atsistojęs tarp brolių, – ten buvo susirinkę apie šimtą dvidešimt asmenų, – Petras tarė: ¹⁶“Broliai, turėjo išsipildyti Rašto žodžiai, kuriuos Šventoji Dvasia pranašingai ištarė Dovydo lūpomis apie Judą, tapusį Jėzaus suėmėjų vadovu. ¹⁷Jis juk buvo mūsų būryje ir turėjo

1,1: *Pirmoji knyga* – Luko evangelija.

1,2: Plg. Lk 24,49.

1,4: *Tėvo pažadas* – pažadas atsiųsti Šventąją Dvasią (žr. Jn 14,16,26).

1,5: Plg. Lk 3,15. Jono krikštas tebuvo simbolis būsimos, Jėzaus įsteigimo Krikšto, teikiančio atgamtinį atgimimą ir gyvenimą.

1,6: Čia pasirodo, kad mokiniai tebegyveno grynai žemiškomis iliuzijomis apie Mesijo karalystę. Iš tiesų reikėjo Šventosios Dvasios apšvietimo, kad jie suvoktų, jog Jėzaus paskelbtoji Dievo karalystė anaipol ne politinė valstybinė viešpatija, bet visų pirma atgamtinio gyvenimo bendruomenė, siekianti atgamtinių tikslų.

1,8: Šiais žodžiais Išganytojas nurodo, kad Dievo

karalystė negali apsiriboti viena tauta. Šventoji Dvasia laipsniškai ves apaštalus evangelizuoti visų tautų. Apaštalų darbai ir atskleidžia šį Šventosios Dvasios vadovaujamą mokinių kelią iš siauro nacionalizmo į visuotinę Bažnyčią.

1,12: Pagal žydų papročius šabo dieną būdavo leidžiama nueiti apie 1 km.

1,13: Tai buvo arba Paskutinės vakarienės salė ant Siono kalno, arba Jono Morkaus motinos namo viršutinis aukštas (plg. Apd 12,12).

1,14: Apie *Jėzaus brolius* žr. Mt 12,46 paaiškinimą.

1,15: Čia *broliais* vadinami visi Jėzaus mokiniai.

1,16: Plg. Ps 40 (41), 10.

dalį šioje tarnystėje. ¹⁸Bet jis niekšybės kaina įsigijo sklypą, paskui stačia galva puolė žemyn, plyšo pusiau, ir visi jo viduriai išėjo. ¹⁹Tai pasidarė žinoma visiems Jeruzalės gyventojams, ir anas sklypas jų kalba buvo pavadintas Hakeldamách, – tai reiškia: ‘Kraujo Sklypas’. ²⁰Beje, Psalmių knygoje parašyta:

*Jo kiemas dykvieta tepavirsta,
ir tegul niekas tenai nebegyvena,
ir:*

Tegul kitas perima jo tarnystę.

²¹Taigi vienam iš vyrų, kurie drauge su mumis vaikščiojo visą laiką, kol Viešpats Jėzus buvo tarp mūsų, ²²pradedant Jono krikštu ir baigiant Jėzaus iš mūsų paėmimu, reikia kartu su mumis tapti jo prisikėlimo liudytojais”.

²³Ir jie pasiūlė du: Juozapą, vadina-
mą Barsabu, pravarde Justas, ir Motiejų. ²⁴Paskui meldėsi: “Tu, Viešpatie, kuris visų širdis pažįsti, parodyk, katrą iš šių dviejų pasirenki, ²⁵kad užimtų tą apaštalo tarnystės vietą, nuo kurios nuklydo Judas, pasukdamas į savo kelią”. ²⁶Tada metė burtus, ir burtas krito Motiejui, ir jis buvo priskaitytas prie vienuolikos apaštalo.

2 Pirmosios Sekminės ¹Atėjus Sekminių dienos, visi mokiniai buvo drauge vienoje vietoje. ²Staiga iš dangaus pasigirdo ūžesys, tarsi pūstų smarkus vėjas. Jis pripildė visą namą, kur jie sėdėjo. ³Jiems pasirodė tarsi ugnies liežuviai, kurie pasidaliję nusileido ant kiekvieno iš

jų. ⁴Visi pasidarė pilni Šventosios Dvasios ir pradėjo kalbėti kitomis kalbomis, kaip Dvasia jiems davė prabilti.

⁵Jeruzalėje gyveno žydų ir pamaldžių žmonių iš visų tautų po dangumi. ⁶Pasigirdus tam ūžesiui, subėgo daugybė žmonių. Jie didžiai nustebė, kiekvienas girdėdamas savo kalba juos kalbant. ⁷Lyg nesavi ir nustėrę jie klausinėjo: “Argi va šitie kalbantys nėra galilėjiečiai?” ⁸Tai kaipgi mes kiekvienas juos girdime savo krašto kalba?! ⁹Mes, partai, medai, elamiečiai, Mesopotamijos, Judėjos ir Kapadokijos, Ponto ir Azijos, ¹⁰Frygijos ir Pamfilijos, Egipto bei Libijos pakraščio ties Kirėne gyventojai, ateiviai romėnai, ¹¹žydai ir prozelitai, kretiečiai ir arabai, – mes visi girdime juos skelbiant įstabius Dievo darbus mūsų kalbomis”. ¹²Visi be galo stebėjosi ir nieko nesuprasdami klausinėjo: “Ką tai reiškia?” ¹³O kiti šaipėsi: “Jie prisigėrę jauno vyno”.

Petro pamokslas miniai ¹⁴Tada stoji Petras su Vienuolika ir pakėlęs balsą prabilo: “Jūs, judėjiečiai bei visi Jeruzalės gyventojai, tebūnie jums žinoma, – įsidėmėkite mano žodžius!

¹⁵Šie vyrai nėra, kaip jūs manote, prisigėrę, – juk dabar vos trečia dienos valanda, – ¹⁶bet čia išsipildė pranašo Joelio pasakyti žodžiai:

¹⁷ *Paskutinėmis dienomis, –
sako Dievas, –
aš kiekvienam kūnui*

1,18-19: Plg. Mt 27,3-10.

1,20: Tekstas rodo, kad Bažnyčioje jau buvo aiškus bažnytinių pareigų ir tarnysčių supratimas.

1,22: *Jėzaus prisikėlimo liudytojas* – apaštalo titulas ir pareiga.

1,26: Burtų metimas, norint sužinoti Dievo valią, buvo pasisavintas iš ST papročių (žr. Sk 26,52 ir t.; Joz 7,14; Pat 16,33).

2,1: Sekminės buvo žydų derliaus nuėmimo šventė. – Mokinių susirinkimo vieta – kaip 1,13.

2,5: Čia kalbama apie žydų maldininkus, atvy-

kusius iš įvairių kraštų atšvęsti didžiųjų švenčių.

2,11: *Prozelitai* – ne žydų kilmės tikintieji, priėmę žydų religiją. Buvo skiriami tikrieji prozelitai (*teisumo prozelitai*), kurie įsiliedavo į žydų tautą priimdami apipjaustymą, ir *žydų bičiuliai* – prozelitai, neįsilieję į žydų tautą.

2,15: *Trečia dienos valanda* – 9 val. ryto, o vyną gerdavo tik vakare.

2,17: Plg. Jl 2,28-32 (3,1-5), kur pranašas kalba apie Mesijo laikų įvykius.

išliesiu savosios Dvasios.
 Tuomet jūsų sūnūs ir jūsų
 dukterys pranašaus,
 jūsų jaunuoliai matys regėjimus,
 o jūsų seniai sapnuos sapnus.
 18 Taip pat ir savo tarnams bei
 tarnaitėms
 tomis dienomis aš išliesiu
 savosios Dvasios,
 ir jie pranašaus.
 19 Aš darysiu stebuklų aukštai
 danguje
 ir apačioje, žemėje, parodysiu
 ženklų:
 kraujo, ugnies bei rūkstančių dūmų.
 20 Saulė pavirs tamsybe,
 o mėnulis – krauju,
 prieš ateinant didingai ir šlovingai
 Viešpaties diena,
 21 ir kiekvienas, kuris šauksis
 Viešpaties vardo,
 bus išgelbėtas.
 22 Izraelio vyrai! Klausykite, ką pasaky-
 siu: Jėzų Nazaretį, Dievo jums patvir-
 tintą galingais darbais, stebuklais ir žen-
 klais, kuriuos per jį nuveikė Dievas tarp
 jūsų, kaip patys žinote; ²³taigi tą vyrą,
 Dievo valios sprendimu bei numatymu
 išduotą, jūs nedorėlių rankomis nužudėte,
 prikaldami prie kryžiaus. ²⁴Dievas jį pri-
 kėlė, išvaduodamas iš mirties kankynės,
 nes buvo neįmanoma, kad jis liktų mir-
 ties grobis. ²⁵Juk Dovydas apie jį sako:
*Aš visuomet žvelgiu į Viešpatį.
 Jis stovi mano dešinėje,
 kad aš nesusvyruočiau.*
 26 Todėl pralinksėjo mano širdis,
 kryžtavo mano lūpos,
 ir mano kūnas ilsėsis su viltimi,

27 nes tu nepaliksi mano sielos
 mirusiųjų buveinėje
 ir neduosi savo šventajam supūti.
 28 Gyvenimo kelius tu man atvėrei
 ir pripildysi mane džiaugsmo
 savo akivaizdoje.

29 Broliai! Norėčiau jums atvirai pa-
 sakyti apie patriarchą Dovydą. Jis mirė,
 buvo palaidotas, ir jo kapas yra pas mus
 po šiais dienai. ³⁰Būdamas pranašas ir žino-
 damas iškilmingą Dievo priesaiką, kad jo
 palikuonis užimsiąs jo sostą, ³¹Dovydas
 visa tai numatė ir kalbėjo apie Mesijo
 prisikėlimą, kad jis neliksiąs mirusiųjų
 buveinėje ir jo kūnas nesupūsiąs. ³²Tą
 Jėzų Dievas prikėlė, ir mes visi esame šito
 liudytojai. ³³Dievo dešinės išaukštintas,
 jis gavo iš Tėvo Šventosios Dvasios pažą-
 dą ir ją dabar išliejo. Jūs tai matote ir gir-
 dite. ³⁴Juk ne Dovydas pakilo į dangų. Jis
 pats kalba:

*Viešpats tarė mano Viešpačiui:
 sėskis mano dešinėje;*

35 aš patiesiu tavo priešus,
 tarsiu pakoję po tavo kojų.

36 Tad tegu tvirtai įsitikina visi Izrae-
 lio namai: Dievas padarė Viešpačiu ir Me-
 siju tą Jėzų, kurį jūs nukryžiuote”.

Atsivertimų banga ³⁷Tie žodžiai ver-
 te vėrė jiems širdį, ir jie ėmė klausinėti
 Petrą bei kitus apaštalus: “Ką mums dary-
 ti, broliai?” ³⁸Petras jiems atsakė: “Atsivers-
 kite, ir kiekvienas tepasikrikštija vardan
 Jėzaus Kristaus, kad būtų atleistos jums
 nuodėmės, tada gausite Šventosios Dva-
 sios dovaną. ³⁹Juk jums skirtas pažadas,
 taip pat jūsų vaikams ir visiems toli esan-
 tiems, kuriuos tik pasišauks Viešpats, mū-
 sų Dievas”. ⁴⁰Dar daugeliu kitų žodžių

2,20: *Viešpaties diena* – Jėzaus antrasis atėjimas pasulio teisti (žr. Mt 24,1).

2,38: *Vardan Jėzaus Kristaus* – vardan jo įsa-

kymo ir nuopelnų.

2,39: *Toli esantiems* – pagonims.

jis primygtinai ragino juos ir sakė: “Gelbėkitės iš šitos iškrypusios padermės!”

⁴¹ Kurie priėmė jo žodį, buvo pakrikštyti, ir tą dieną prisidėjo prie jų apie tris tūkstančius.

Pirmoji krikščionių bendruomenė ⁴² Jie ištvermingai laikėsi apaštalių mokslo ir bendravimo, duonos laužymo ir maldų.

⁴³ Nuostaba ėmė kiekvieną, nes apaštalai darė daug stebuklingų ženklų.

⁴⁴ Visi tikintieji laikėsi drauge ir turėjo visa bendra. ⁴⁵ Nuosavybę bei turtą jie parduodavo ir, ką gavę, padalydavo visiems, kiek kam reikėdavo.

⁴⁶ Jie kasdien sutartinai rinkdavosi šventykloje, o savo namuose tai vienur, tai kitur laužydavo duoną, su džiugia ir tauria širdimi drauge vaišindavosi, ⁴⁷ garbindami Dievą, ir buvo visų žmonių mylimi. O Viešpats kasdien didino jų būrį tais, kurieėjo į išganymą.

3 Luošio išgydymas ¹ Kartą Petras ir Jonasėjo į devintosios valandos pamaldas šventykloje. ² Tuo pačiu metu buvo nešamas ir vienas apsigimęs luošas vyras. Jį kasdien sodindavo prie šventyklos vartų, vadinamų Gražiaisiais, kad prašytų šventyklos lankytojų išmaldos. ³ Pastebėjęs bejeinančius į šventyklą Petrą ir Joną, jis paprašė išmaldos. ⁴ Petras, įdėmiai pažvelgęs į jį drauge su Jonu, tarė: ⁵ “Pažiūrėk į mudu”. Jis pakėlė galvą, tikėda-

masis ką nors gausiąs. ⁶ Bet Petras prabilo: “Sidabro nei aukso aš neturiu, bet ką turiu, tą duosiu. Jėzaus Kristaus Nazariečio vardu kelkis ir vaikščiok!” ⁷ Ir, paėmęs už dešinės rankos, pakėlė jį. Jo kojos ir pėdos bematant sustiprėjo. ⁸ Jis pašoko, atsistojo ir ėmė vaikščioti. Drauge su apaštalais įėjo į šventyklą. Ten vaikščiodamas ir pasišokinėdamas garbino Dievą. ⁹ Visi žmonės pamatė jį vaikščiojant ir šlovinant Dievą. ¹⁰ Jie pažino, kad tai tas pats luošys, kuris sėdėdavo elgetaudamas prie Gražiųjų vartų. Jie buvo labai nustebę ir sukrėsti to, kas buvo jam atsitikę.

Petras viešai skelbia Mesiją ¹¹ Kadangi jis laikėsi Petro ir Jono, prie jų į vadinamąją Saliamono stoginę susibėgo visa minia. ¹² Tai matydamas, Petras kreipėsi į minią: “Izraelitai! Ko stebitės įvykiu ir ko taip žiūrite į mudu, tarsi mes savo galia ar savo maldingumu būtume pastatę jį ant kojų?! ¹³ *Abraomo, Izaoko ir Jokūbo Dievas, mūsų protėvių Dievas* pašlovino savo tarną Jėzų, kurį jūs išdavėte ir kurio išsigynėte Pilotui, kai tas buvo benuspren-džias jį paleisti. ¹⁴ Jūs išsižadėjote šventojo ir teisinio, o pareikalavote atiduoti jums žmogžudį. ¹⁵ Jūs nužudėte gyvybės kūrėją, kurį Dievas prikėlė iš numirusių, ir mes esame to liudytojai. ¹⁶ Jėzaus vardas – dėlei tikėjimo jo vardu – tvirtą padarė tą, kurį jūs matote ir pažįstate. Iš Jėzaus kylantis tikėjimas suteikė jam tikrą sveikatą

2,42: Ankstyvoji krikščionių bendruomenė dar laikėsi žydų pamaldumo pratybų, tačiau joje pasirodė nauja praktika – *duonos laužymas*. Tai tipiškas Eucharistijos apeigų pavadinimas (plg. Mt 26,26; Mk 14,22; Lk 22,19; Apd 20,7; 1 Kor 11,20,24). Apaštalių mokslas, broliškos meilės patarnavimai vienas kitam ir viešas bei sakramentinis kultas tuo laiku buvo pagrindiniai Bažnyčios gyvenimo elementai. Jie turi tokie likti ir visais laikais.

2,44: Turtų bendrumas buvo laisvas dalykas (žr. Apd 5,4), ir tik laikinai jo laikytasi kai kuriose pirmųjų krikščionių bendruomenėse; vėliau jis išliko vienuolynuose.

3,1: Devintoji (3 val. popiet) buvo popietinių aukų valanda.

3,11: Tai buvo dengta salė su daug kolonų, pastatyta Saliamono laikais.

3,13: Kenčiantį Mesiją *Jahvės tarnu* vadino pranašas Izaijas.

jūsų visų akyse.

17 O dabar, broliai, aš žinau, kad jūs taip padarėte iš nežinios, kaip ir jūsų vadai. ¹⁸Taip Dievas įvykdė, ką iš anksto buvo paskelbęs visų pranašų lūpomis, būtent – kad jo Mesijas kentėsias. ¹⁹Tad atgailaukite ir atsiverskite, kad būtų išdildytos jūsų nuodėmės, ²⁰kad nuo Viešpaties veido ateitų paguodos metas ir jis atsiųstų jums skirtąjį Mesiją Jėzų. ²¹Ji turi priimti dangus iki visų dalykų atnaujinimo meto. Dievas tai nuo amžių paskelbė savo šventųjų pranašų lūpomis. ²²Antai Mozė yra pasakęs: *Viešpats, jūsų Dievas, iš jūsų brolių jums pažadins pranašą kaip mane. Klausykite jo visame kame, ką tik jis jums sakys.* ²³*O kas to pranašo neklausys, bus išdildytas iš savo tautos.* ²⁴Ir visi pranašai, kurie tik bylojo nuo Samuelio laikų, vienas po kito skelbė šias dienas.

25 Jūs esate vaikai pranašų ir tos sandoros, kurią Dievas sudarė su jūsų protėviais, tardamas Abraomui: *Tavo palikulyse bus palaimintos visos žemės giminės.* ²⁶Dievas pirmiausia jums pažadino ir pasiuntė savo tarną, kad jis atneštų jums palaimą, atitraukdamas kiekvieną nuo jo nusikaltimų”.

4 Petras ir Jonas aukščiausiąjaime teisme ¹Jiems dar kalbant miniai, atėjo kunigų, šventyklos apsaugos viršininkas ir sadukiejų. ²Jie labai pyko, kodėl apaštalai moko žmones ir skelbia mirusiųjų prisikėlimą Jėzaus pavyzdžiu. ³Todėl jie suėmė juos ir įkalino iki kitos

dienos, mat jau buvo vakaras. ⁴Vis dėlto daug žmonių, išgirdusių žodį, įtikėjo, ir tikinčiųjų skaičius padidėjo maždaug iki penkių tūkstančių.

5 Kitą dieną Jeruzalėje susirinko tautos vadovai, seniūnai ir Rašto aiškintojai, ⁶taip pat vyriausiasis kunigas Anas, Kajafas, Jonas, Aleksandras ir kiti vyriausiojo kunigo giminės. ⁷Pasistatę apaštalus viduryje, jie paklausė: “Kokia galia ar kieno vardu jūs tai padarėte?” ⁸Tada Petras, Šventosios Dvasios įkvėptas, jiems atsakė: “Tautos vadovai ir seniūnai! ⁹Jeigu dėl gero darbo ligoniui šiandien mus klausinėjate, kaip jis buvo išgydytas, ¹⁰tai tebūnie jums visiems ir visai Izraelio tautai žinoma: vardu Jėzaus Kristaus Nazariečio, kurį jūs nukryžiovote ir kurį Dievas prikėlė iš numirusių! Tik jo vardu šis vyras jūsų akivaizdoje stovi sveikas. ¹¹Jėzus yra akmuo, kurį jūs, statytojai, atmetėte ir kuris tapo kertiniu akmeniu. ¹²Ir nėra niekame kitame išgelbėjimo, nes neduota žmonėms po dangumi kito vardo, kuriuo galėtume būti išgelbėti”.

13 Matydami Petrą ir Joną drąsiai kalbant ir patyrę, kad tai paprasti, beraščiai žmonės, jie labai stebėjosi; jie atpažino juos buvus kartu su Jėzumi, bet, ¹⁴žiūrėdami į stovintį su apaštalais pagydytąjį, neturėjo ką sakyti priešais. ¹⁵Tuomet liepė jiems pasišalinti iš teismo tarybos, o patys ėmė tartis: ¹⁶“Ką daryti su šitais žmonėmis? Juk visiems Jeruzalės gyventojams aiškiai žinomas jų padarytas stebuklas, ir mes to nega-

3,24: Samuelis, pasak Žyd 11,32, laikomas pranašų tėvu.

4,1-3: Sadukiejai – žydų aristokratinės kunigijos atstovai – nepripažino sielos nemirtingumo ir kūno prisikėlimo. Išpuikę dėl savo privilegijuotos padėties, sadukiejai sudarė atskirą kastą, kuri buvo priešinga prastiems, liaudiškiems ir asketiškiems fariziejams. Be abejo, juos itin pykino apaštalų skelbiamas Jėzaus prisikėlimas. Sadukiejai

aktyviai prisidėjo prie Jėzaus pasmerkimo (žr. Lk 22,45,2).

4,2: Apaštalai mokė apie prisikėlimą *Jėzaus pavyzdžiu*, t.y. Jėzaus prisikėlimo faktas buvo pagrindas skelbti mirusiųjų prisikėlimą.

4,6: *Aukštaisiais kunigais* būdavo vadinami įžymiųjų kunigiškųjų šeimų atstovai ir seniau ėję vyriausiojo kunigo pareigas asmenys.

lime nuneigti. ¹⁷Bet kad dalykas neišplistų žmonėse, griežtai uždrauskime, kad jie niekam nekalbėtų tuo vardu”.

18 Ir vėl juos pasiūkė, jie prisakė, kad šiukštu neskelbtų bei nemokytų Jėzaus vardu. ¹⁹Tačiau Petras ir Jonas jiems atsakė: “Spręskite patys, ar teisu Dievo akivaizdoje jūsų klausyti labiau negu Dievo! ²⁰Juk mes negalime tylėti apie tai, ką esame matę ir girdėję”. ²¹Prigrasinę jie paleido juos, nes nerado už ką bausti. Be to, jie bijojo žmonių, nes visi garbino Dievą už įvykusį stebuklą. ²²Vyrui, kuris taip stebuklingai išgijo, buvo keturiasdešimt metų su viršum.

Malda, gresiant persekiojimams

²³Paleisti jie atėjo pas saviškius ir išpasakojo, ką jiems buvo sakę aukštieji kunigai ir seniūnai. ²⁴Išklausę visi vieningai pakėlė į Dievą balsus ir taip meldėsi: “Valdove, tu sukūrei dangų, žemę, jūrą ir visa, kas juose yra. ²⁵Tu esi taręs per Šventąją Dvasią savo tarno Dovydo lūpomis:

*Kodėl niršta pagonys,
kam veltui tautos sąmokslus rengia?*

²⁶ *Žemės karaliai sukilo,
valdovai susibūrė draugėn
prieš Viešpatį ir jo Mesiją.*

²⁷Taip. Šitame mieste iš tiesų susibūrė Erodas, Poncijus Pilotas su pagonimis ir Izraelio gentimis prieš tavo šventąjį tarną Jėzų, kurį tu patepei, ²⁸kad įvykdytų, ką tavo galia ir valia buvo iš anksto nusprendusi. ²⁹O dabar, Viešpatie, atkreipk akis į jų grasinimus ir suteik saviškiams tarnams drąsos atvirai skelbti tavo žodį. ³⁰Ištiesk savo ranką, kad tavo

šventojo tarno Jėzaus vardu būtų pagydoma ir daromi ženklai bei stebuklai”. ³¹Jiems pasimeldus, sudrebėjo susirinkimo vieta, visi prisipildė Šventosios Dvasios ir ėmė drąsiai skelbti Dievo žodį.

Bendruomenės vienybė. Barnabo dosnumas ³²Visi įtikėjusieji buvo vienos širdies ir vienos sielos. Ką turėjo, nė vienas nevadino savo nuosavybe, nes jiems visa buvo bendra.

³³Apaštalai su didžia galybe liudijo apie Viešpaties Jėzaus prisikėlimą, ir juos lydėjo malonės gausa.

³⁴Tarp jų nebuvo vargšų. Kurie turėjo žemės sklypus ar namus, juos parduodavo, gautus pinigus ³⁵sudėdavo prie apaštalų kojų, ir kiekvienam buvo dalijama, kiek kam reikėjo.

³⁶Juozapas, apaštalų pramintas Barnabu (tai reiškia: “Paguodos sūnus”), buvo levitas, kilęs iš Kipro. ³⁷Jis turėjo žemės sklypą. Tą pardavęs, atnešė pinigus ir padėjo apaštalams po kojų.

5 Ananijo ir Sapfyros apgaulė

¹Vienas vyras, vardu Ananijas, su savo žmona Sapfyra pardavė žemės sklypą. ²Žmonai pritariant, jis pasiliko dalį gautų pinigų, o kitą dalį sudėjo prie apaštalų kojų. ³Petras paklausė: “Ananijau, kodėl šėtonas užvaldė tavo širdį? Kodėl gi tu pamelavai Šventajai Dvasiai, pasilaikydamas dalį gautų pinigų? ⁴Argi negalėjai sklypo sau laikyti ir argi pardavęs negalėjai laisvai tvarkytis? Tad kam gi taip sugalvojai savo širdyje? Juk tu pamelavai ne žmonėms, bet Dievui!” ⁵Išgirdęs tuos žodžius, Ananijas sukniubo ir mirė. Didi baimė

4,28: Galia – pažodžiui: ranka.

4,36: Barnabas vėliau stropiai darbuosis pagonių misijose, artimai bendradarbiaudamas su šv. Pauliumi.

5,1-11: Ananijo ir Sapfyros epizodas rodo, kad Apd autorius stengėsi būti objektyvus ir papasakojo

ne tik teigiamus krikščionių bendruomenės įvykius, bet ir neigiamybes.

5,4: Plg. Įst 23,23. Petras pabrėžia, jog parduoti turtus ir dalytis jais nebuvo privaloma. Ananijas ir Sapfyra nusidėjo veidmainiaudami ir nepasitikėdami bendruomene.

pagavo visus tai girdėjusius. ⁶Keli jaunuoliai pakilo, suvyniojo marškomis kūną, išnešė ir palaidojo.

⁷Po kokių trijų valandų atėjo Ananijo žmona, kuri nežinojo, kas buvo atsitikę. ⁸Petras ją paklausė: “Pasakyk man, ar už tiek pardavėte sklypą?” “Taip, už tiek”, – atsakė ji. ⁹Tada Petras prabilo: “Kam gi jūs susimokėte mėginti Viešpaties Dvasią? Štai ties durimis skamba žingsniai tų, kurie palaidojo tavo vyrą. Jie ir tave išneš”. ¹⁰Bematant ji susmuko jam po kojų ir mirė. Atėję jaunuoliai rado ją negyvą, nunešė ir palaidojo šalia vyro. ¹¹Didelė baimė apėmė visą Bažnyčią ir visus, kurie apie tai išgirdo.

Apaštalai daro stebuklus ¹²Per apaštalų rankas darėsi žmonėse daug ženklų ir stebuklų.

Visi jie vieningai rinkdavosi Saliamono stoginėje. ¹³Niekas kitas neišdrįsdavo prie jų prisidėti. Žmonės juos labai gerbė. ¹⁴Ir nuolat augo būrys vyrų ir moterų, įtikėjusių Viešpatį. ¹⁵Žmonės net į gatves nešdavo ligonius ir ten guldydavo ant neštuvų bei lovų, kad, Petruui praeinant pro šalį, bent jo šešėlis kristų ant gulinčiųjų. ¹⁶Taip pat iš aplinkinių miestelių daug žmonių keliaudavo į Jeruzalę, gabendami sergančius ir netyrųjų dvasių varginamus, ir visi jie būdavo pagydomi.

Apaštalų suėmimas ir stebuklingas išvadavimas ¹⁷Tuomet sujudo vyriausiasis kunigas ir visi jo šalininkai iš sadukiejų partijos. Degdami neapykanta, ¹⁸jie suėmė apaštalus ir įmetė į viešą kalėjimą.

¹⁹Viešpaties angelas naktį atidarė kalėjimo vartus, išvedė juos ir tarė: ²⁰“Eikite ir, atsistoję šventykloje, skelbkite žmonėms visus šio Gyvenimo žodžius”. ²¹Jie paklausė ir, auštant nuėję į šventyklą, ėmė mokytį.

Apaštalai teisme liudija Jėzaus prisikėlimą Tuo metu vyriausiasis kunigas ir jo šalininkai sukvietė aukščiausiąją teismo tarybą bei visą izraelitų vyresnybę. Jie nusiuntė į kalėjimą tarnus, kad atvestų apaštalus. ²²Nuėję tarnai neberado jų kalėjime. Tad sugrįžę jie pranešė: ²³“Mes radome kalėjimą saugiai užrakintą ir sargybinius stovinčius prie vartų. Bet atidarę nieko viduje neradome”. ²⁴Išgirdę tokį pranešimą, šventyklos apsaugos viršininkas ir vyriausiasis kunigas sumišę klausinėjo, ką tai galėtų reikšti. ²⁵Tuo metu kažkas atėjęs pranešė: “Tie vyrai, kuriuos jūs buvote uždarę kalėjime, stovi sau šventykloje ir moko žmones”. ²⁶Tada viršininkas su tarnais nuėjo ir atsivedė juos, tačiau be prievartos. Jie mat bijojo, kad žmonės jų neužmėtytų akmenimis.

²⁷Taigi, atsivedę apaštalus, jie pastatė juos prieš teismo tarybą. Vyriausiasis kunigas metė jiems kaltinimą: ²⁸“Mes jums drauste uždraudėme mokytį tuo vardu, o štai jūs užtvindėte Jeruzalę savo mokslu ir dar norite ant mūsų galvų užtraukti to žmogaus kraują”. ²⁹Petras ir apaštalai atsiliepė: “Dievo reikia klausyti labiau negu žmonių. ³⁰Mūsų protėvių Dievas prikėlė Jėzų, kurį jūs nužudėte pakabindami ant medžio. ³¹Dievas išaukštino jį savo dešine kaip vadą ir išgelbėtoją, kad suteiktų Iz-

5,11: Čia tikinčiųjų bendruomenė pirmą sykį pavadinta *bažnyčia* (gr. *ekklesia*). Tas žodis reiškia: *susirinkimas, telkinys, bendruomenė*. Lietuviai evangelikai verčia: *surinkimas*, pabrėždami tą tiesą, kad Bažnyčios narius į vieną sutelkia (surenka) Šventoji Dvasia.

5,14: *Viešpačiu* NT vadina Jėzų – žmogumi

tapusį Dievo Sūnų.

5,17-32: Krinta į akis apaštalų drąsa ir aktyvumas. Anksčiau gyvenę nuolatinėje baimėje (plg. Jn 20,19), dabar, Šventosios Dvasios sustiprinti, jie veikia, kaip reikalauja apaštalų pašaukimas.

5,28: Plg. Mt 27,25.

raeliui atsivertimą ir nuodėmių atleidimą.
³²Ir mes esame tų įvykių liudytojai, taip pat ir Šventoji Dvasia, kurią Dievas suteikė jo klausantiems”. ³³Išgirdę šituos žodžius, jie baisiai įsirdo ir norėjo juos užmušti.

Gamalielio patarimas ³⁴Tuomet taryboje pakilo vienas fariziejus, vardu Gamalielis, visos tautos gerbiamas Įstatymo mokytojas. Jis įsakė trumpam išvesti tuos vyrus ³⁵ir prabilo: “Vyrai izraelitai! Gerai pagalvokite, kaip pasielgti su šitais žmonėmis. ³⁶Juk prieš kiek laiko buvo iškilęs Teudas, kuris laikė save kažkuo nepaprastu. Jis subūrė apie keturis šimtus šalininkų, bet buvo užmuštas, visi jo bičiuliai išsisklaidė ir nuėjo niekais. ³⁷Po jo, gyventojų surašymo dienomis, atsirado Judas Galilėjietis ir patraukė dalį žmonių paskui save. Jis taip pat žuvo, o visi jo sekėjai buvo išblaškyti. ³⁸Todėl aš ir dabar jums sakau: palikite šituos žmones ramybėje, paleiskite juos. Jei šis sumanymas ar ši veikla iš žmonių, jie žlugs savaime, ³⁹o jeigu jie iš Dievo, tai jūs nepajėgsite jų sunaikinti. Saugokitės, kad netaptumėte Dievo priešininkais!” Ir taryba paklausė jo patarimo.

⁴⁰Pasišaukę apaštalus, nuplaskino juos, uždraudę kalbėti Jėzaus vardu ir paleido. ⁴¹O tie ėjo iš tarybos džiaugdamiesi, kad dėl Jėzaus vardo užsitarnavo panieką. ⁴²Jie nesiliovė kiekvieną dieną mo-

kyti šventykloje bei namuose ir skelbti gerąją naujieną apie Jėzų – Mesiją.

PIRMOSIOS MISIJOS

6 Septynių diakonų paskyrimas

¹Tomis dienomis, mokinių skaičiui didėjant, tarp graikiškai kalbančiųjų kilo nepasitenkinimas vietiniais žydais, esą kasdieniame aprūpinime būdavo aplenkiamos jų našlės. ²Tuomet Dvylika sušaukė mokinių susirinkimą ir pareiškė: “Nedera mums apleisti Dievo žodį ir tarnauti prie stalų. ³Todėl, broliai, nusižiūrėkite iš savųjų septynis vyrus, turinčius gerą vardą, pilnus Dvasios ir išminties. Mes juos paskirsime tam darbui, ⁴o patys toliau atsidėsime maldai ir žodžio tarnybai”.

⁵Šis pasiūlymas patiko visam susirinkimui. Jie išsirinko Steponą, vyrą kupiną tikėjimo ir Šventosios Dvasios, Pilypą, Prochorą, Nikanorą, Timoną, Parmeną ir Mikalojų, prozelitą iš Antiochijos. ⁶Juos pristatė apaštalams, o šie meldamiesi uždėjo ant jų rankas.

⁷Dievo žodis klestėjo, ir mokinių skaičius Jeruzalėje greitai augo. Net didelis kunigų būrys pakluso tikėjimui.

Stepono veikla ir suėmimas ⁸Steponas, pilnas malonės ir galios, darė žmonėse didžių ženklų ir stebuklų. ⁹Tuomet pakilo kai kurie iš vadinamosios libertinų sinagogos, iš kirėniečių, aleksandriečių ir

5,34: Gamalielis buvo žymus ir didžiai gerbiamas Įstatymo mokytojas, pas kurį mokėsi ir šv. Paulius (plg. Apd 22,3). Jis pasižymėjo humanizmu, švelniu įstatymų aiškinimu.

5,37: Šis gyventojų surašymas (antrasis prie Romos vietininko Kvirino) įvyko 6 ar 7 m. po Kristaus gimimo.

5,40: Plakimo bausmę vykdavo sinagogos tarnai. Ją sudarė *keturiasdešimt be vieno*, t.y. 39 kirčiai (plg 2 Kor 11,24).

6,1: *Graikiškai kalbantieji*, arba *helenistai* – žy-

dai, ilgai gyvenę ne Palestinoje ir kalbantys graikiškai.

6,5: Iš septynių išrinktųjų bent jau Mikalojus buvo tikras helenistas ir net kilęs iš pagonių. Ir kitų diakonų vardai graikiški. Bultmano nuomone, visi septyni buvę helenistai.

6,6: Bėduomenė išrenka kandidatą, o apaštalai, meldamiesi ir uždėdami rankas, suteikia galią eiti tarnystę Bažnyčioje.

6,9: Jeruzalėje buvo daug sinagogų, priklausančių užsienio žydams. *Libertinai*, arba *paleistieji lais-*

iš Kilikijos bei Azijos ir mėgino ginčytis su Steponu. ¹⁰Tačiau jie negalėjo atsispirti išminčiai ir Dvasiai, kurios įkvėptas jis kalbėjo. ¹¹Tada jie papirko keletą vyrų, kad saktų girdėję Steponą piktžodžiaujant Mozei ir Dievui. ¹²Taip jie sukurstė tautą, jos seniūnus ir Rašto aiškintojus, pritykoję sučiupo jį ir nusivedė į aukščiausiojo teismo tarybą. ¹³Ten pastatė melagingus liudytojus, kurie tvirtino: „Šitas žmogus nesiliauja kalbėjęs prieš šventąją vietą ir Įstatymą. ¹⁴Antai mes esame girdėję jį sakant, kad Jėzus Nazaretis išgriaušias šią vietą ir pakeisias Mozės duotus mums nuostatus“. ¹⁵Visi sėdintys taryboje įsmeigė į jį akis ir matė jo veidą [spindintį] tarytum angelo veidą.

7 Stepono kalba ¹Vyriausiasis kunigas paklausė: „Ar tai tiesa?“ ²O Steponas prabilo:

„Broliai ir tėvai, pasiklausykite! Šlovin-gasis Dievas apsireiškė mūsų tėvui Abraomui Mesopotamijoje, kai jis dar nebuvo persikėlęs į Charaną, ³ir įsakė: *Išeik iš savo krašto, nuo savo giminių, ir keliauk į šalį, kurią tau parodysiu.* ⁴Tada jis paliko Chaldėjų kraštą ir apsigyveno Charane. Iš ten, jo tėvui mirus, Dievas jam liepė persikelti į šitą šalį, kurioje jūs dabar gyvenate. ⁵Bet čia jam nedavė nuosavybės nė pėdos žemės, tik *pažadėjo šitą kraštą atiduoti jam ir jo palikuonims*, nors jis buvo bevaikis. ⁶Taigi Dievas pasakė, kad *jo palikuonys gyvens kaip ateiviai svetimoje žemėje ir keturis šimtus metų bus pavergti bei skriaudžiami.* ⁷Tačiau, – tarė Dievas, – *aš nuteisiu tautą, kuriai jie vergaus; tada*

jie iškeliaus ir tar-naus man šitoje vietoje. ⁸Ir tuomet jis padarė su juo apipjaustymo sandorą. Tada Abraomui gimė Izaokas, kurį jis apipjaustė aštuntąją dieną. Izaokui gimė Jokūbas, o Jokūbui gimė dvylika patriarchų. ⁹Šie patriarchai išpavėdo pardavė Juozapą į Egiptą, bet Dievas buvo su juo. ¹⁰Jis išgelbėjo Juozapą iš visų vargų ir *suteikė malonės* bei išminties *Egipto karaliaus – faraono akivaizdoje.* *Tas jį paskyrė Egipto ir visų savo namų valdytoju.* ¹¹Tuomet visą Egiptą ir Kanaaną *ištiko badas* ir baisi nelemtis. Taip pat ir mūsų protėviai negalėjo rasti sau maisto. ¹²Išgirdęs, kad Egipte galima gauti javų, Jokūbas ten išsiuntė mūsų protėvius pirmą kartą, ¹³o antrą kartą Juozapas leidosi savo brolių atpažįstamas ir faraonas sužinojo apie Juozapo kilmę. ¹⁴Tuomet Juozapas pasiuntė [brolius] parkviesti savo tėvo Jokūbo ir visos šeimos – septy-niasdešimt penkių asmenų. ¹⁵Šitaip Jokūbas iškeliavo į Egiptą. Ten mirė jis ir mūsų protėviai. ¹⁶Juos pargabeno į Sichemą ir palaidojo kapuose, kuriuos Abraomas už pinigus buvo nupirkęs Sicheme iš Emoro vaikų. ¹⁷Artinantis metui pažado, kurį Dievas buvo davęs Abraomui, tauta išaugo ir išsi-plėtė Egipte, ¹⁸kol Egipte ėmė viešpatauti kitas karalius, kuris nieko nežinojo apie Juozapą. ¹⁹Jis ėmė klastingai elgtis su mūsų tauta, versdamas mūsų protėvius išmesti savo kūdikius, kad jie neliktų gyvi. ²⁰Tuo metu gimė Mozė, kuris buvo mielas Dievui. Jis išbuvo tris mėnesius savo tėvo namuose, ²¹o kai buvo išmestas, jį

ven – tai žydai, kilę iš tremtinių, kuriuos Pompėjus 63–61 m. prieš Kristų buvo išgabenęs į Romą. 6,14: Čia matome užuomazgą ginčų dėl Mozės Įstatymo galiojimo krikščionims. Šv. Paulius kovos, kad to Įstatymo nuostatai krikščionims

negaliotų. 7,2–58: Steponas apsigynimo kalba įrodo, kad Dievas globojo žydų tautą ir tais laikotarpiais, kai nebuvo šventyklos. Kalba pateikia žydų praeities apžvalgą.

pasiėmė auginti faraono duktė ir įsūnijo.²² Možė buvo išmokytas visos Egipto išminties ir tapo galingas žodžiais ir darbais. ²³Kai jis sulaukė keturiasdešimties metų, jam kilo mintis aplankyti savuosius brolius izraelitus. ²⁴Kartą, pamatęs vieną skriaudžiamą tautietį, stojo ginti jo ir keršydamas užmušė egiptietį. ²⁵Možė tikėjosi, kad jo broliai suprasią, jog Dievas per jį suteiks jiems išgelbėjimą, bet jie šito nesuprato. ²⁶Kitą dieną jis pasirodė tarp kelių susivaidijusių tautiečių ir mėgino juos sutaikinti, sakydamas: 'Vyrai, jūs esate broliai! Kodėl skriaudžiate vieni kitus?' ²⁷Bet tasai, kuris buvo nuskriaudęs artimą, atstūmė jį, sakydamas: *Kas tave paskyrė mūsų valdovu ir teisėju?* ²⁸*Gal rengeisi ir mane nužudyti, kaip vakar nužudei egiptietį?* ²⁹Tai išgirdęs, Možė pabėgo ir tapo išeiviu Madiano krašte, kame jam gimė du sūnūs. ³⁰Po keturiasdešimties metų Sinajaus kalno dykumoje *jam pasirodė angelas degančio erškėčio liepsnose*. ³¹Tai pamatęs, Možė nusistebėjo reginiu. Kai jis artinosi, norėdamas geriau įsižiūrėti, pasigirdo Viešpaties balsas: ³²*Aš esu tavo tėvų Dievas, Abraomo, Izaoko ir Jokūbo Dievas*. Tada Možė ėmė drebėti ir nebedrįso toliau žiūrėti. ³³O Viešpats jam tarė: *Nusiauk nuo kojų kurpes, nes toje vietoje, kur stovi, žemė yra šventa*. ³⁴*Aš regėte regėjau savo tautos prispaudą Egipte ir, išgirdęs jos aimanavimus, nužengiau jos išvaduoti. Tad ateik čionai, aš ketinu tave pasiųsti į Egiptą*.

³⁵Tą tad Možę, kurio jie išsižadėjo, sakydami: *Kas tave paskyrė valdovu ir teisėju?*, Dievas pasiuntė kaip vadovą ir

gelbėtoją, globojamą angelo, kuris buvo pasirodęs jam erškėčių krūme. ³⁶Jis išvedė juos, darydamas stebuklus ir ženklus Egipto žemėje, prie Raudonosios jūros ir per keturiasdešimt metų dykumoje. ³⁷Tai šis Možė yra pasakęs izraelitams: *Dievas pažadins iš jūsų brolių pranašą, panašiai kaip mane*. ³⁸Tai jis susirinkimo dieną tyruose tarpininkavo tarp angelo, kalbėjusio jam Sinajaus kalne, ir mūsų protėvių. Tai jis gavo mums skirtus gyvenimo žodžius. ³⁹Deja, mūsų protėviai nenorėjo jam paklusti. Jie atstūmė jį ir savo širdžių troškimus nukreipė į Egiptą. ⁴⁰Jie tarė Aaronui: *Padaryk mums dievų, kurie žygiuotų mūsų priekyje, nes mes nežinome, kas nutiko tam Mozei, išvedusiam mus iš Egipto*. ⁴¹Ir šitaip anomis dienomis jie pasidirbo veršį, ėmė aukoti stabui atnašą ir džiaugėsi savo rankų darbu. ⁴²Tada Dievas nusigrėžė nuo jų ir paliko jiems garbinti dangaus kariauną, kaip parašyta pranašų knygoje:

*Ar jūs, Izraelio namai, man atnešėte
aukų bei atnašų,
keturiasdešimt metų būdami
tyruose?*

⁴³*Nel! Jūs pasiėmėte Molocho
padangtę
ir dievo Romfos žvaigždę –
stabus, kuriuos pasidirbote garbinti.
Todėl ištremsiu jus anapus
Babilono*.

⁴⁴Mūsų protėviai dykumoje turėjo apreiškimo padangtę, įrengtą kalbėjusiojo Mozei nurodymu, kad padarytų ją pagal regėtą jos vaizdą. ⁴⁵Mūsų protėviai ją pasiėmė ir atsigabeno, kai Jozuė užėmė

7,35: Možė NT dažnai laikomas Mesijo simboliu.

7,38: Ano meto žydų supratimu, Dievas galėjęs kalbėti tik angelų tarpininkaujamas.

7,42-43: *Dangaus kariauna* – žvaigždynai.

7,43: Molochas buvo Saulės dievas, o Romfa (Remfanas) – Saturno dievybė.

7,45: Jėzus, arba Jozuė – žr. Joz 3,14-17.

pagonių žemes. Dievas išstūmė pagonis, užleisdamas jų vietą mūsų tėvams iki pat Dovydo laikų.⁴⁶ Šis susilaukė Dievo akys malonės ir prašė nurodymo statyti šventyklą Jokūbo namams;⁴⁷ ją ir pastatė Saliamonas.⁴⁸ Vis dėlto Aukščiausiasis negyvena rankų darbo būstuose. Taip sako ir pranašas:

⁴⁹ *Dangus – mano sostas,
o žemė – pakojis po mano kojų.
Kokius namus jūs norite man
pastatyti? –
klausia Viešpatys, –
ar kokia mano poilsio vieta?*

⁵⁰ *Argi ne mano ranka visa
tai padarė?!*

⁵¹ Jūs, kietasprandžiai, pagonių širdimis ir ausimis! Jūs, kaip ir jūsų protėviai, visuomet priešinatės Šventajai Dvasiai.⁵² Argi buvo pranašas, kurio nebūtų persekioję jūsų tėvai? Deja, jie žudydavo pranašaujančius Teisiojo atėjimą. Ir jūs dabar esate jo išdavėjai ir žudikai! ⁵³ Jūs, kurie gavote Įstatymą, paskelbtą per angelus, bet jo nesilaikėte”.

Stepono nužudymas ⁵⁴ Tai išgirdę, jie baisiai įniršo ir ėmė ant jo griežti dantimis. ⁵⁵ O Steponas, kupinas Šventosios Dvasios, žvelgė į dangų ir išvydo Dievo šlovę ir Jėzų, stovintį Dievo dešinėje. ⁵⁶ Jis tarė: “Štai regiu atsivėrusį dangų ir Žmogaus Sūnų, stovintį Dievo dešinėje”. ⁵⁷ Tada, baisiai rėkdam, jie užsikimšo ausis ir visi kaip vienas puolė jį, ⁵⁸ išsitempė už miesto ir užmušė akmenimis. Liudytojais pasidėjo savo drabužius prie kojų vieno jauno vyro, vardu Saulius. ⁵⁹ Taip jie mušė

akmenimis Steponą, o jis šaukė: “Viešpatie Jėzau, priimk mano dvasią!” ⁶⁰ Pagaliau suklupęs galingu balsu sušuko: “Viešpatie, neišskaityk jiems šios nuodėmės!” Ir, tai ištaręs, užmigo.

8 Saulius pritarė Stepono nužudymui. Aną dieną prasidėjo didelis Jeruzalės Bažnyčios persekiojimas. Visi, išskyrus apaštalus, išsisklaidė Judėjos ir Samarijos apylinkėse.

² Dievobaimingi vyrai palaidojo Steponą ir labai jį apraudojo. ³ O Saulius stengėsi išnaikinti Bažnyčią, naršydamas po namus, suimindamas vyrus ir moteris ir siųsdamas juos į kalėjimą.

Pilypas Samarijoje ⁴ Tuo tarpu išblaškytieji keliaudami skelbė gerąją naujieną. ⁵ Pilypas nuvyko į Samarijos miestą ir ėmė skelbti gyventojams Mesiją. ⁶ Minios vieningai klausėsi Pilypo žodžių, nes ne tik girdėjo, bet ir matė daromus stebuklus. ⁷ Iš daugelio apsėstųjų, baisiai šaukdamos, išeidavo netyrosios dvasios. Buvo pagydyta daug paralyžiuotųjų ir luošų. ⁸ Taigi didelis džiaugsmas pasklido po tą miestą.

Simonas burtininkas ir apaštalai ⁹ Mieste buvo vienas žmogus, vardu Simonas, jis vertėsi žygiavimu, stebindamas Samarijos gyventojus ir girdamasis esąs nepaprastas. ¹⁰ Ir visi – nuo mažo iki didelio – prie jo šliejosi ir sakė: “Jis yra Dievo galybė, vadinama ‘Didžioji’”. ¹¹ Žmonės prie jo šliejosi, nes per ilgesnį laiką buvo apsukęs jiems galvas savo kerais. ¹² Bet, patikėję Pilypu, skelbiančiu gerąją Dievo karalystės naujieną ir Jėzaus vardą, ėmė krikštytis vyrai ir moterys.

7,55: Stepono regėjimas skelbia Mesijo pergalę ir triumfą danguje.

7,58: Akmenimis būdavo užmušama už piktžodžiavimą Dievui. Nusikaltimo liudytojais turėdavo pirmieji sviesti akmenis į pasmerktąjį, pasakui galėdavo prisidėti ir kiti (plg. Įst 13,9-12; 17,17).

8,1: Čia pirmą sykį pasirodo Saulius – būsimas

sis tautų apaštalas. *Paulius* – antrasis, romėniškas jo vardas.

8,5: Pilypas, vienas iš septynių diakonų, Apd 21,8 jį vadina evangelistu.

8,5-8: Turbūt kalbama apie Sicharo miestą, kur Jėzus buvo draugiškai sutiktas; žr. Jn 4,5.

¹³ Simonas taip pat įtikėjo ir pasikrikštijęs visur sekiojo Pilypą. Jis buvo apstulbintas, matydamas nepaprastus ženklus ir didžius stebuklus, kurie dėjosi po jo akių.

¹⁴ Apaštalai Jeruzalėje, išgirdę, jog Samarija priėmė Dievo žodį, nusiuntė tenai Petrą ir Joną. ¹⁵ Šie atvyko ir ėmė melstis už samariečius, kad jie gautų Šventąją Dvasią. ¹⁶ Mat ji dar nebuvo nė vienam jų nužengusi, ir jie tebuvo pakrikštyti Jėzaus vardu. ¹⁷ Tuomet apaštalai dėjo ant jų rankas, ir tie gavo Šventąją Dvasią.

¹⁸ Pamatę, kad apaštalių rankų uždėjimu teikiama Dvasia, Simonas pasiūlė jiems pinigų ir prašė: ¹⁹ “Duokite ir man tą galią, kad kam uždėsiu rankas, gautų Šventąją Dvasią”. Bet Petras tarė jam: ²⁰ “Kad tu pražūtum su savo pinigais, jei sumanei už pinigus nusipirkti Dievo dovaną! ²¹ Šitame dalyke tu negali turėti nė mažiausios dalies, nes tavo širdis Dievo akivaizdoje neteisi. ²² Verčiau apgailėk šią savo nedorybę ir melsk Viešpatį – gal jis atleis tavo širdies paklydimą. ²³ Kaip matau, tu pilnas tulžies ir esi nedorybės panchuose”. ²⁴ Simonas atsakė: “Melskite už mane Viešpatį, kad manęs neištiktų jūsų žodžiai”.

²⁵ O jie, paliudiję ir apsakę Dievo žodį, pasuko atgal į Jeruzalę, pakeliui skelbdami gerąją naujieną daugelyje Samarijos kaimų.

Pilypas pakrikštija Etiopijos didžiūną ²⁶ Viešpaties angelas prabilo į Pilypą ir pasakė: “Kelkis ir vidurdienį nueik ant vieškelio, kuris eina iš Jeruzalės į Gazą. Jis visiškai tuščias”. ²⁷ Susiruošęs jis išėjo. Ir štai bevažiuojąs etiopas eunuchas, Etiopijos karalienės Kandakės dvariškis, viso jos išdo valdytojas. Jis buvo atvykęs į Jeruzalę pasimelsti, ²⁸ o dabar keliavo namo ir, sėdėdamas savo vežime, skaitė pranašą Izaiją. ²⁹ Dvasia tarė Pilypui: “Priek ir laikykis greta šito vežimo”. ³⁰ Priėjęs Pilypas išgirdo eunuchą skaitant pranašą Izaiją ir paklausė: “Ar ir supranti, ką skaitas?” ³¹ Šis atsiliepė: “Kaip galiu suprasti, jei man niekas nepaaiškina?!” Ir jis pakvietė Pilypą lipti į vežimą ir sėstis šalia. ³² Rašto skirsnis, kurį jis ką tik skaitė, skelbė:

*Tarsi avį vedė jį į pjovyklą,
ir kaip ėriukas, kuris tyli kerpamas,
jis neatvėrė savo lūpų.*

³³ *Jis liko pažemintas,
todėl nebuvo nuteistas.*

*Kas apsakys jo giminę,
jeigu jo gyvenimas žemėje
buvo nutrauktas?!*

³⁴ Eunuchas paklausė Pilypą: “Prašom paaiškinti, apie ką čionai pranašas kalba? Apie save ar apie ką kitą?” ³⁵ Tuomet, atvėręs lūpas ir pradėjęs nuo to skirsnio, Pilypas jam paskelbė gerąją naujieną apie Jėzų.

8,16: Šis tekstas aiškiai rodo, jog neužteko vieno Krikšto, bet dar reikėjo Sutvirtinimo sakramento, teikiančio Šventosios Dvasios malonių pilnatvę, ypač tvirtumo dovaną pagoniškoje aplinkoje.

8,17: Anais laikais Sutvirtinimo sakramentas dažnai teikdavo ir regimų nepaprastų malonių, kaip antai gydymo dovanos, stebuklų galios, pranašavimo ir pan. Šios dovanos padėjo paprastiems ir mažai išsilavinusiems apaštalams bei kitiems krikščiųnių mokytojams apšviesti ir įtikinti pagonis. Bažnyčiai pasaulyje įsitvirtinus, šios ypatingos dovanos buvo nebūtinės.

8,18: Nuo kerėtojo Simono vardo yra kilęs žodis *simonija*, jis reiškia šventos galios pardavinėjimą-pirkimą.

8,23: Abu posakiai paimti iš ST (Įst 29,18; Iz 58,6). Jie žymi blogį, kenkiantį ir kitiems.

8,27: *Etiopija* anais laikais buvo vadinama Nubijos teritorija, prasidedanti nuo šiuolaikinio Asuano. *Kandakė*, anot Bažnyčios istoriko Eusebijo, buvo Etiopijos valdovų titulas, kaip *faraonas* – Egipto valdovų.

8,32-35: Iz 53,7-8 pranašaujama apie Mesijo romumą kenčiant.

36 Keliaudami toliau, jie privažiavo vandenį. “Štai vanduo, – tarė eunuchas, – kas gi kliudo man pasikrikštyti?” (37) 38 Jis paliepė sustabdyti vežimą, ir jie abudu – Pilypas ir eunuchas – įbrido į vandenį. Pilypas jį pakrikštijo. 39 Išėjus iš vandens, Viešpaties Dvasia pagavo Pilypą. Eunuchas daugiau jo nebematė, tik džiūgaudamas traukė savo keliais. 40 O Pilypas atsidūrė Azote; iš ten keliaudamas skelbė Evangeliją visuose miestuose ir taip atvyko į Cezarėją.

9 Sauliaus pašaukimas 1 Tuo tarpu Saulius, tebealsuodamas grasinimais ir žudynėmis prieš Viešpaties mokinius, nuėjo pas vyriausiąjį kunigą 2 ir išgavo raštus Damasko sinagogoms, kad, užtikęs to kelio sekėjus vyrus ir moteris, galėtų juos suiminti ir gabenti į Jeruzalę. 3 Kai atėjo netoli Damasko, staiga jį apšvietė iš dangaus šviesa. 4 Nukritęs žemėn, jis išgirdo balsą: “Sauliau, Sauliau, kam mane persekioji?” 5 Jis klausė: “Kas tu esi, Viešpatie?” Šis atsakė: “Aš esu Jėzus, kurį tu persekioji. 6 Kelkis, eik į miestą; tenai tau bus pasakyta, ką turi daryti”. 7 Jo kelionės draugai stovėjo be žado: jie girdėjo balsą, tačiau nieko nematė. 8 Saulius atsikėlė nuo žemės, bet, atmerkęs akis, nieko nebematė. Paėmęs už rankų, jie nuvedė jį į Damaską. 9 Jis tris dienas išbuvo negrintis, nieko nevalgė ir negėrė.

10 Damaske gyveno mokinys, vardu Ananijas. Jam apsiareiškęs Viešpats prabilo: “Ananijau!” Šis atsakė: “Štai aš, Viešpatie”. 11 Viešpats tęsė: “Nueik į gatvę, vadinamą Tiesiąja, ir Judo namuose teiraukis tarsiečio, vardu Saulius. Štai jisai meldžiasi 12 ir regėjime pamatė vyrą, vardu Ananijas, ateinantį ir uždedantį ant jo rankas, kad praregėtų”. 13 Ananijas atsakė: “Viešpatie, iš daugelio esu girdėjęs apie tą žmogų, kiek pikta jis yra padaręs tavo šventiesiems Jeruzalėje. 14 Ir čia jis turi aukštųjų kunigų įgaliojimus suiminti visus, kurie šaukiasi tavojo vardo”. 15 Viešpats jam tarė: “Eik, nes jis yra mano rinktinis įrankis, kuris neš mano vardą tautoms, karaliams ir Izraelio vaikams. 16 Aš jam parodysiu, kiek daug jam teks išskentėti dėl mano vardo”. 17 Taigi Ananijas nuėjo į tuos namus, uždėjo ant Sauliaus rankas ir tarė: “Broli Sauliau! Viešpats Jėzus, kuris tau apsiareiškė kelyje, atsiuntė mane, kad tu vėl regėtum ir taptum pilnas Šventosios Dvasios”. 18 Ir bematant jam nuo akių lyg žvynai nukrito. Jis atgavo regėjimą ir priėmė krikštą. 19 Paskui užvalgęs įgijo jėgų.

Saulius skelbia Jėzų Pabuvęs kelias dienas su Damasko mokiniais, 20 Saulius beregint ėmė skelbti sinagogose, kad Jėzus yra Dievo Sūnus. 21 Visi, kurie tatau girdėjo, stebėjosi ir klausinėjo: “Argi čia ne tas pats, kuris Jeruzalėje persekiojo visus

8,36-38: Kai kurie rankraščiai turi 37 eil.: *Pilypas tarė: ‘Jei tiki iš visos širdies, tai galima’. Tas atsakė: ‘Tikiu, kad Jėzus Kristus yra Dievo Sūnus’.*

8,40: Azotas – miestas pietinėje Palestinoje, kaip ir Gaza, minima 8,27. Abu tie miestai buvo prie didžiojo kelio iš Jeruzalės į Egiptą. Cezarėjos uostas – apie 100 km į šiaurę nuo Azoto.

9,2: *To kelio* – Kristaus mokslo.

9,4-5: Šiais žodžiais pabrėžiama Kristaus ir Bažnyčios vienybė, kurią taip nuostabiai aprašys šv. Paulius savo laiškuose.

9,7: Plg. Įst 4,12. Kelionės draugai girdėjo balsą,

bet nesuprato žodžių, matė šviesą, bet nieko joje neišskyrė (tokia graikiškojo teksto prasmė).

9,13: *Šventieji*: pirmaisiais amžiais tikintieji dažnai vadinami šiuo žodžiu, pažymint, kad jie pašvęsti Dievui Krikštu ir kitais sakramentais. Šis vardas dar neišreiškia individualaus, moralinio šventumo.

9,16: Plg. 2 Kor 11,23 ir t. Kentėjimai dėl Kristaus yra ypatingo išrinkimo ženklas.

9,21: Tikybinuose reikaluose romėnai pripažino vyriausiojo kunigo valdžią žydams ne tik Palestinoje, bet ir kitose šalyse.

šio vardo išpažinėjus?! Argi jis nėra atvykęs jų suiminėti ir gabenti pas aukštuosius kunigus?!”

22 O Saulius kaskart drąsiau kalbėjo ir kėlė sąmyšį tarp Damaske gyvenančių žydų, įrodinėdamas, kad Jėzus yra Mėšias. ²³Po kurio laiko žydai susimokė jį nužudyti. ²⁴Vis dėlto Saulius sužinojo apie jų sąmokslą. Dieną naktį jie tykojo prie vartų, norėdami jį užmušti, ²⁵bet jo mokiniai nakčia nuleido jį per sieną ant virvių pintonėje.

Saulius Jeruzalėje ²⁶Saulius nuvyko į Jeruzalę ir mėgino prisidėti prie mokinių, tačiau visi jo baidėsi, netikėdami jį esant mokinį. ²⁷Tik Barnabas jį priglaudė, nusivedė pas apaštalus ir jiems išpasakojo, kaip kelionėje Saulius regėjęs Jėzų ir šis kalbėjęs su juo, ir kaip Damaske jis atvirai mokęs Jėzaus vardu. ²⁸Taip jis ėmė lankytis pas juos Jeruzalėje ir drąsiai kalbėti Jėzaus vardu. ²⁹Jis kalbėdavosi bei ginčydavosi ir su helenistais, kurie nutarė jį nužudyti. ³⁰Tai sužinoję, broliai jį nugabeno į Cezarėją ir iš ten išsiuntė į Tarsą.

Ramybės laikotarpis ³¹Tuo tarpu Bažnyčia visoje Judėjoje, Galilėjoje ir Samarijoje džiaugėsi ramybe. Ji tvarkėsi ir veikė su Viešpaties baime ir vis augo, Šventosios Dvasios globojama.

Petras Lidoje išgydo luošį ³²Petras, keliaudamas po visą šalį, apsilankė pas šventuosius, gyvenančius Lidoje. ³³Ten jis užtikio žmogų, vardu Enėjas; jis paralyžiuo-

tas jau aštuoneri metai gulėjo patale. ³⁴Petras jam tarė: “Enėjau, teišgydo tave Jėzus Kristus. Kelkis ir užklok savo guolį!” Šis akimoju atsikėlė. ³⁵Visi Lidos miesto ir Saronio lygumos gyventojai pamatė jį ir atsivertė į Viešpatį.

Prikėlimas iš numirusių ³⁶Jopėje buvo viena mokinė, vardu Tabita, išvertus Dorkadė (Gazelė). Ji buvo garsi gerais darbais ir išmaldomis. ³⁷Tomis dienomis ji susirgo ir numirė. Ją nuprausė ir pašarvojo aukštutiniame kambaryje. ³⁸Kadangi Lida netoli Jopės, mokiniai, išgirdę ten esant Petrą, pasiuntė pas jį du vyrus su prašymu: “Ateik pas mus nedelsdamas!”

³⁹Petras tuojau iškeliavo su jais. Kai tik atėjo, jį nuvedė į aukštutinį kambarį. Tenai jį apspito našlės, verkdamos ir rodydamos jam marškinius bei viršutinius drabužius, kuriuos, tebegyvendama su jomis, buvo joms pasiuvusi Dorkadė. ⁴⁰Petras liepė visiems išeiti ir atsiklaupęs ėmė melstis. Paskui, atsisukęs į lavoną, tarė: “Tabita, kelkis!” Ši atmerkė akis ir, išvydusi Petrą, atsisėdo. ⁴¹Petras ištisė jai ranką ir ją pakėlė. Tada, pašaukęs vidun šventuosius ir našles, parodė jiems ją gyvą. ⁴²Žinia apie įvykį pasklido visoje Jopėje, ir daugybė žmonių įtikėjo Viešpatį. ⁴³Petras dar ilgesnį laiką pasiliko Jopėje pas vieną odininką, vardu Simonas.

10 Šimtininkas Kornelijus ¹Cezarėjoje gyveno žmogus, vardu Kornelijus, vadinamosios Italų kohortos

9,23: Čia trumpai užsiminta apie Pauliaus buvimą *Arabijoje* (žr. Gal 1,16-18). Greičiausiai tai buvo 34-37 metais. *Arabija* – arabų genties nubariečių sritis į pietus nuo Damasko.

9,26-30: Pasak Gal 1,18, Paulius nuvyko į Jeruzalę, norėdamas susitikti su apaštalu Petru. Jis ten išbuvo 14 dienų.

9,30: Cezarėja buvo įžymus uostamiestis; iš čia Paulius jūros keliu grįžta į savo tėviškę – Tarso miestą Kilikijos provincijoje (Mažoji Azija, dabar Turkijos teritorija).

9,31: Čia aiškiai matome, kad Bažnyčia suprantama plačiau negu atskira tikinčiųjų bendruomenė. Bažnyčia apima visas bendruomenes įvairiose teritorijose.

9,36: Jopė (Jaffa) yra šiuolaikinis Tel Avivas, 44 km į pietus nuo Cezarėjos. – *Tabita* ir *Gazelė* (gr. Dorkadė) – anuomet populiarius vardai.

10,1-8: Itin reikšminga, kad tikras pagonis ypatingu Dievo nurodymu priimamas į Bažnyčią. Tai buvo persilaužimo momentas krikščionybėje, nes iki tol buvo labai ginčijama, ar nežydai galį įeiti

šimtininkas. ²Jis drauge su savo namiškiais pasižymėjo maldingumu bei Dievo baimė, dosniai šelpdavo žmones ir ištvermingai meldavosi Dievui.

3 Kartą, apie devintą valandą, jis regėjime aiškiai išvydo ateinantį angelą; šis tarė: „Kornelijau!“ ⁴Išsigandęs pažvelgė į jį ir paklausė: „Kas yra, viešpatie?“ Šis jam atsakė: „Tavo maldos ir išmaldos pakilo Dievo akivaizdon, ir jis tave prisiminė. ⁵Taigi siųsk vyrus į Jopę ir išsikviesk tokį Simoną, vadinamą Petru. ⁶Jis svečiuojasi pas vieną odininką, Simoną, kurio namai stovi prie jūros“. ⁷Kai su juo kalbėjęs angelas pasišalino, Kornelijus pasišaukė du namiškius ir vieną maldingą kareivį iš savo valdinių ⁸ir, viską jiems išaiškinęs, išsiuntė į Jopę.

Petro regėjimas ⁹Rytojaus dieną, kai šitie keliaudami artinosi prie miesto, Petras užlipo ant plokščiastogio pasimelsti. Buvo apie šestą valandą. ¹⁰Jis pasijuto išalkęs ir norėjo užkąsti. Kol jam buvo tiekiamas valgis, jį ištiko dvasios pagava. ¹¹Jis išvydo atsivėrusį dangų, iš kurio leidosi kažkoks rykas, ir didelė marška už keturių kampų nuleidžiama žemėn. ¹²Jame buvo įvairiausių žemės keturkojų ir roplių bei dangaus paukščių. ¹³Ir jam pasigirdo balsas: „Kelkis, Petrai, pjauk ir valgyk!“ ¹⁴Petras atsakė: „Jokiu būdu, Viešpatie! Aš niekuomet nesu valgęs sutepto ar nešvaraus maisto“. ¹⁵O balsas vėl tarė: „Ką Dievas apvalė, tu nevadink suteptu!“ ¹⁶Taip atsitiko tris kartus, ir tuojau padėklas vėl pakilo į dangų.

¹⁷Petrui tebesvarstant, ką galėtų reikšti regėjimas, štai prie vartų sustojo

Kornelijaus pasiuntiniai, kurie teiravosi Simono namų. ¹⁸„Ar čia vieši Simonas, vadinamas Petru?“ – klausė jie garsiai. ¹⁹Petrui, tebemažstančiam apie regėjimą, Dvasia tarė: „Štai trys vyrai ieško tavęs. ²⁰Greičiau kelkis, lipk žemyn ir be jokios baimės keliauk su jais, nes aš juos atsiunčiau“. ²¹Taigi Petras nulipo žemyn pas vyrus ir tarė: „Štai ir aš, kurio ieškote. Su koku reikalu atėjote?“ ²²Tie atsakė: „Šimtininkas Kornelijus, teisingas ir dievobaimingas vyras, visų gyventojų žydų didžiai gerbiamas žmogus, gavo šventojo angelo nurodymą pasikviesti tave į savo namus ir išklausti tavo pamokymų“. ²³Tuomet Petras paprašė juos į vidų ir svingingai priėmė. Kitą rytą iškeliavo su jais. Jį lydėjo keli broliai iš Jopės.

Kornelijaus krikštas ²⁴Rytojaus dieną jis atvyko į Cezarėją. Kornelijus jo laukė, susikvietęs gimines ir artimiausius bičiulius. ²⁵Įeinantį Petrą Kornelijus pasitiko ir, puldamas po kojų, išreiškė jam pagarbą. ²⁶Petras pakėlė Kornelijų, tardamas: „Kelkis! Juk ir aš esu žmogus“. ²⁷Paskui, kalbėdamasis su juo, įžengė vidun ir, atradęs daug susirinkusių žmonių, ²⁸prabilo: „Jūs žinote, kad žydui nevalia bendrauti ar svečiuotis pas svetimtautį. Bet Dievas man apreiškė, jog negalima jokio žmogaus laikyti prastu ar nešvariu. ²⁹Štai kodėl pakviestas aš nesvyruodamas atvykau. Taigi klausiu dabar: koku reikalu mane pakvietėte?“ ³⁰Kornelijus atsakė: „Kaip tik dabar sukanka lygiai keturios dienos, kai aš savo namuose meldžiausi devintą valandą. Ir štai prieš mane stojo spindinčiais drabužiais vyras ³¹ir prabilo:

į Bažnyčią. Bažnyčioje tebevyravo žydų kilmės tikintieji; jie reikalavo laikytis Sinagogos teisės.

10,1: Šimtininko laipsnis maždaug atitinka kapitoną.

10,2: Vadinas, buvo izraelitų bičiulis, garbino

vieną tikrąjį Dievą, bet nebuvo tapęs tikru izraelitu, nebuvo apipjaustytas.

10,9: Šešta valanda – vidurdienis.

10,12-16: Regėjimo prasmė: žydų tautiniai įstatymai yra praradę savo galiojimą.

‘Kornelijau, tavo maldos išklausytos, ir Dievas prisiminė tavo išmaldas. ³²Siųsk pasiuntinius į Jopę ir atsikviesk Simoną, vadinamą Petru. Jis yra apsistojęs odininko Simono namuose prie jūros’. ³³Taigi aš tuojau pasiunčiau pas tave žmones, o tu gerai padarei čion atvykdamas. Dabar mes visi čia esame Dievo akivaizdoje, kad išgirstume visa, ką Viešpats tau pavedė”.

³⁴Tada, atvėręs lūpas, Petras pasakė: “Iš tiesų aš dabar suprantu, jog Dievas nėra šališkas. ³⁵Jam brangus kiekvienos tautos žmogus, kuris jo bijo ir teisingai gyvena. ³⁶Jis pasiuntė savo žodį Izraelio vaikams ir per Mesiją Jėzų paskelbė gerąją taikos naujieną. Šitas yra visų Viešpats. ³⁷Jūs žinote, kas yra įvykę visoje Judėjoje, pradedant nuo Galilėjos, po Jono skelbtojo krikšto. ³⁸Kalbama apie Jėzų iš Nazareto, kaip Dievas jį patepė Šventąja Dvasia ir galybe, kaip jis vaikščiojo, darydamas gera ir gydymas visus velnio pavergtuosius, nes Dievas buvo su juo.

³⁹Mes esame liudytojai visko, ką jis yra padaręs žydų šalyje ir Jeruzalėje. Jį nužudė pakabindami ant medžio. ⁴⁰Tačiau trečią dieną Dievas jį prikėlė ir leido jam pasirodyti, ⁴¹beje, ne visai tautai, o Dievo iš anksto paskirtiems liudytojams, būtent mums, kurie su juo valgėme ir gerėme, jam prisikėlus iš numirusių. ⁴²Jis mums įsakė skelbti tautai ir liudyti, kad jis yra Dievo paskirtasis gyvųjų ir mirusiųjų teisėjas. ⁴³Apie jį visi pranašai liudi-

ja, kad kiekvienas, kas jį tiki, gauna jo vardą nuodėmių atleidimą”.

⁴⁴Petrui tebekalbant šiuos dalykus, Šventoji Dvasia nužengė ant visų, kurie klausėsi žodžio. ⁴⁵Su Petru atvykę žydų kilmės tikintieji labai stebėjosi, kad ir pagonims buvo išlieta Šventosios Dvasios dovana. ⁴⁶Mat jie girdėjo juos kalbant kalbomis ir šlovinant Dievą. ⁴⁷Tuomet Petras tarė: “Argi kas galėtų šitiems neduoti krikštui vandens, jeigu jie, kaip ir mes, gavo Šventąją Dvasią?!” ⁴⁸Ir jis liepė juos pakrikštyti Jėzaus Kristaus vardu. O šie prašė jį pasilikti dar kelias dienas.

11 Pagonių klausimas Jeruzalėje ¹Apaštalai ir broliai, kurie buvo Judėjoje, sužinojo, kad ir pagonys priėmė Dievo žodį. ²Todėl kai Petras atvyko į Jeruzalę žydų kilmės tikintieji ėmė jam prikašioti: ³“Tu nuėjai pas neapipjaustytus vyrus ir su jais valgei!” ⁴Tada Petras pradėjo jiems iš eilės aiškinti: ⁵“Aš kartą meldžiausi Jopės mieste ir dvasios pagavoje turėjau regėjimą: prie pat manęs nusileido kažkoks rykas, it didžiulė marška už keturių kampų nuleidžiama iš dangaus. ⁶Atidžiai išsižiūrėjęs, pamačiau jame keturkojų žemės gyvių, laukinių žvėrių, roplių ir padangės sparnuočių. ⁷Dar išgirdau balsą, man sakantį: ‘Kelkis, Petrai, pjauk ir valgyk!’ ⁸Aš atsakiau: ‘Jokiu būdu, Viešpatie! Dar niekuomet suteptas ir nešvarus maistas nebuvo mano burnoje’. ⁹Bet balsas iš dangaus prabilo antrą kartą:

10,36-43: Ši Petro kalbos santrauka – būdingas senovės krikščionių katechezės pavyzdys.

10,44-48: Šventosios Dvasios nužengimas čia labai panašus į Sekminių stebuklą. Jis gali būti aiškinamas ypatinga Dievo parama jaunutei Bažnyčiai, kuri turėjo išeiti iš žydų izoliacijos ir tapti visuotine. Taip pat galima prisiminti Kristaus žodžius: *Vėjas pučia, kur nori* (Jn 3,8. t.y. Dvasia dvelkia, kur nori). Ypatingais atvejais, turint gyvą troškimą, atpirkimo malonė gaunama

ir be sakramento. Taigi Dievas nėra griežtai apribojęs savo malonės sakramentais.

11,1-18: Žydų kilmės krikščionys buvo įsitikinę, kad pagonys pirmiau turį priimti judaizmą ir tik po to gali krikštytis. Sunku buvo jiems įrodyti, kad Kristaus išganymas skirtas visoms tautoms, nepriklausomai nuo apipjaustymo (priklausomybės žydų religinei bendruomenei ženklas) ir Mozės įstatymo.

‘Ką Dievas apvalė, tu nevadink suteptu!’
¹⁰Taip atsitiko tris kartus, ir vėl viskas paki-
 lo į dangų. ¹¹Ir tuojau prieš namus, ku-
 riuose mes buvome apsistoję, atsirado trys
 vyrai. Jie buvo siųsti pas mane iš Cezarė-
 jos. ¹²Dvasia man įsakė be jokios baimės
 keliauti su jais. Mane lydėjo šitie šeši bro-
 liai, ir mes kartu nuvykome į vieno žmo-
 gaus namus. ¹³Jis mums papasakojo savo
 namuose regėjęs angelą, kuris jam liepė:
 ‘Nusiųsk ką į Jopę ir išsikviesk Simoną,
 vadinamą Petru. ¹⁴Jis pamokys tave ir vi-
 sus tavo namiškius, kaip išsigelbėti’.

15 Kai aš pradėjau kalbėti, Šventoji
 Dvasia nužengė ant jų, kaip pradžioje yra
 atsitikę su mumis. ¹⁶Tada prisiminiau
 Viešpaties žodžius, kaip jis yra sakęs: ‘Jo-
 nas krikštijo vandeniu, o jūs būsite pa-
 krikštyti Šventąja Dvasia’. ¹⁷Jeigu tad Die-
 vas suteikė jiems tokią pačią dovaną, kaip
 ir mums, įtikėjusiems Viešpatį Jėzų Kris-
 tų, tai kas gi aš toks, kad mėginčiau truk-
 dyti Dievui?!” ¹⁸Tai išgirdę, jie nusirami-
 no ir ėmė šlovinti Dievą, sakydami: “Vadi-
 nasi, Dievas ir pagonims davė atsivertimo
 malonę, kad jie gyventų”.

Antiochijos bendruomenė ¹⁹Išblaš-
 kytieji persekiojimo, kilusio dėl Stepono,
 nukeliavo į Fenikiją, Kiprą ir Antiochiją.
 Jie skelbė žodį vien tikrai žydams. ²⁰Kai
 kurie iš jų, būtent kipriečiai ir kirenie-

čiai, atvykę į Antiochiją, kreipėsi ir į grai-
 kus, skelbdami gerąją naujieną apie Vieš-
 patį Jėzų. ²¹Viešpaties ranka buvo su jais:
 didelis žmonių skaičius įtikėjo ir atsivertė
 į Viešpatį.

²²Žinia apie juos pasiekė Jeruzalės
 bendrijos ausis, ir ji išsiuntė Barnabą į
 Antiochiją. ²³Atvykęs ir pamatęs Dievo
 malonę, jis apsidžiaugė ir ragino visus iš
 tikros širdies likti ištikimus Viešpačiui.
²⁴Mat jis buvo geras vyras, kupinas Šven-
 tosios Dvasios ir tikėjimo. Taip Viešpačiui
 prisidėjo nemažas būrys.

²⁵Barnabas dar nukeliavo į Tarsą ieš-
 koti Sauliaus. Radęs atsivedė jį Antiochi-
 jon. ²⁶Jiedu abu ištisus metus darbavosi
 bendrijoje ir išmokė gausų būrį. Antiochi-
 joje pirmą kartą imta vadinti mokinius
 “krikščionimis”.

**Barnabas ir Saulius vyksta į Jeru-
 zalę** ²⁷Tomis dienomis iš Jeruzalės į An-
 tiochiją atvyko pranašų. ²⁸Vienas iš jų,
 vardu Agabas, Dvasios įkvėptas, išprana-
 šavo didelį badą, ištiksiantį visą pasaulį.

Badas iš tiesų atėjo, Klaudijui valdant.
²⁹Mokiniai, kiekvienas pagal savo išteklį,
 nusprendė paremti Jeruzalės brolius
 ir nusiųsti jiems pašalpą. ³⁰Jie taip padarė
 ir per Barnabą bei Saulių nusiuntė vyres-
 niesiems paramą.

11,16: Plg. Apd 1,5.

11,18: Nusiramino toli gražu ne visi. 15,5
 matysime, jog Jeruzalėje grupė žydų krikščionių
 ir toliau reikalavo, kad krikštijamieji pagonys bū-
 tų apipjaustomi ir laikytųsi Mozės įstatymo.

11,19: Antiochija – Sirijos provincijos sostinė,
 helenistinės kultūros centras Artimuosiuose Ry-
 tuose. Po Romos ir Aleksandrijos trečiasis savo dy-
 džiu miestas, turėjęs apie pusę milijono gyven-
 tojų. Čia pamažu įsigali krikščionybė, nepripažįs-
 tanti žydų įstatymų ir tradicijų. Pažymėtina, jog
 skelbti Viešpatį – tai skelbti jo išaukštinimą Dievo
 dešinėje ir išpažinti, kad Mesijas – ne žemiškas
 valdovas, bet visų žmonių išvadotojas iš

nuodėmės ir mirties vergovės.

11,22-24: Šv. Barnabas buvo vienas iš pažan-
 giausių krikščioniškojo mokslo skelbėjų pago-
 nims. Jo vaidmuo vertas didžios pagarbos ir to-
 dėl, kad jis išveda viešumon Paulių, kuris dau-
 geliui atrodė įtartinas dėl savo praeities, nes buvo
 persekiojęs Dievo Bažnyčią.

11,26: *Krikščionys (christianoī)* – taip Kristaus
 sekėjus vadino pagonys. Žydai dažniausiai vadin-
 davo *nazariečiais*, patys krikščionys – *mokiniais*,
broliais, *šventaisiais*.

11,27: Pranašai buvo Šventosios Dvasios
 ypatingu būdu apdovanoti krikščionys; pirmo-
 siomis Bažnyčios dienomis jie mokydavo ben-

12 Petro suėmimas ir stebuk- lingas išvadavimas

¹Tuo pa-
čiu metu karalius Erodas pradėjo perse-
kioti kai kuriuos bendrijos žmones. ²Jis
nukirsdino Jokubą, Jono brolių. ³Pamatęs,
jog tai patinka žydams, įsakė suimti ir
Petrą. Buvo Neraugintos duonos dienos.
⁴Suėmęs Petrą, įmesdino jį į kalėjimą ir
pavedė saugoti keturgubai sargybai po ke-
turis kareivius. Po Velykų ketino išduoti
jį miniai. ⁵Taigi Petras buvo uždarytas ka-
lėjime. O bendrija karštai meldėsi už jį
Dievui.

6 Paskutinę naktį prieš Erodui išduo-
dant Petrą, tasai, supančiotas dviem gran-
dinėmis, miegojo tarp dviejų kareivių.
Prie durų sargybiniai ėjo sargybą. ⁷Staiga
ten atsirado Viešpaties angelas, ir kamerą
nutvieskė šviesa. Jis sudavė Petrui į šoną
ir žadindamas tarė: "Kelkis greičiau!" Ir
nukrito jam grandinės nuo rankų. ⁸Ange-
las kalbėjo toliau: "Susijuosk ir apsiauk
sandalus!" Jis taip ir padarė. Angelas tęsė:
"Užsimesk apsiaustą ir eik paskui mane!"
⁹Išėjęs Petras sekė paskui jį. Tik jis nesu-
vokė, kad angelo veiksmai tikri, jis tarėsi
matęs regėjimą. ¹⁰Šitaip jiedu praėjo pro
pirmą ir antrą sargybą ir prisiartinio prie
geležinių vartų į miestą. Vartai savaime
atsidarė. Išėję pro juos, jie leidosi tolyn
viena gatve. Staiga angelas nuo jo pasi-
traukė. ¹¹Petras atsipeikėjęs tarė: "Dabar

tikrai žinau, kad Viešpats atsiuntė savo
angelą ir išvadavo mane iš Erodo rankų
ir žydų minios kėslių".

12 Taip mąstydamas, jis atėjo prie
Morkumi vadinamo Jono motinos Mari-
jos namų, kame nemažas būrys buvo su-
sirinkęs melstis. ¹³Jis pasibeldė į lauko du-
ris. Tarnaitė, vardu Rodė, nuėjo paklausti,
kas ten. ¹⁴Pažinusi Petro balsą, ji iš džiaugs-
mo pamiršo atidaryti duris, bet nubėgo
pranešti, jog Petras stovįs už durų. ¹⁵Jai
sakė: "Tu pakvaišai!" Bet ji tvirtino savo.
Tada jie nusprendė: "Tai jo angelas".

16 Tuo tarpu Petras toliau beldė į du-
ris. Atidarę jie pamatė jį ir nustėro. ¹⁷Jis
davė ženklą laikytis tyliai. Paskui apsakė,
kaip Viešpats išvedė jį iš kalėjimo. Jis dar
pridūrė: "Praneškite apie tai Jokūbui ir
kitiems broliams". Paskui iškeliavo kur
kitur.

18 Išaušus dienai, tarp kareivių kilo
nemenkas sąmyšis dėl Petro. ¹⁹Erodas įsa-
kė jo ieškoti. Nesuradęs ištardė sargybi-
nius ir įsakė juos nubausti mirtimi. Pas-
kui persikėlė iš Judėjos į Cezarėją ir čia
pasiliko.

Erodo mirtis ²⁰Erodas nirto ant Tyro
ir Sidono gyventojų. Bet jie sutartinai
kreipėsi į jį ir, pasitelkę karaliaus rūmi-
ninką Blastą, prašė taikos, nes jų kraštas
iš karaliaus žemių gabenosi maistą. ²¹Nu-
statytą dieną Erodas, apsilikęs karališkais

druomenę ir dirbo misijų darbą. Išpranašautasis
badas iš tiesų ištiko Romos imperiją Klaudijui vieš-
pataujant, 49-50 m.

12,1: Kalbama apie Erodą Agripą I, Erodo Di-
džiojo anūką, Erodo Antipo seserėną, Erodiados
brolių. Imperatorius Kaligula 37 m. jam suteikė kara-
liaus titulą ir paskyrė valdyti Pilypo bei Lisanijo
tetrarchijas (pietinė Sirijos dalis). 41 m. Klaudijus
jam paveda valdyti Judėją ir Samariją Palestinoje.
Jis persekiojo krikščionis, norėdamas įsisteikti
žydų nacionalistams.

12,12-17: Šis gyvas, vaizdingas pasakojimas yra
artimas Mk evangelijos stiliui, galbūt atėjęs iš

paties apaštalo Petro lūpų.

12,17: Čia kalbama apie *Viešpaties brolių* Jokū-
bą, kuris, išvykus Petrui, vadovavo Jeruzalės ben-
druomenei. Spėjama, kad Petras išvyko iš Jeru-
zalės maždaug 41-44 m. Apie jo buvimą Antio-
chijoje kalbama Gal 1,11. Petras dalyvavo Apaštalų
Susirinkime Jeruzalėje 49 m.

12,19: Sargybiniai būdavo atsakingi už kalinius
ir, kaliniui pabėgus, gaudavo jam skirtąją bausmę.
12,20-23: Pasak žydų istoriko Juozapo Fla-
vijaus, Erodas sirgo vos penkias dienas. Apd auto-
rius čia įžiūri Dievo bausmę.

drabužiais, atsisėdo į sostą ir sakė jiems prakalbą. ²²Žmonės ėmė šaukti: „Tai dievo, ne žmogaus balsas!“ ²³Ir beregint jį ištiko Viešpaties angelas už tai, kad nedavė Dievui priklausančios garbės. Jis mirė kirminių suėstas.

Barnabas ir Saulius grįžta į Antiochiją ²⁴Viešpaties žodis vis augo ir plito. ²⁵Barnabas ir Saulius, baigę savo uždavinį ir paėmę su savimi Joną, vadinamą Morkumi, sugrįžo iš Jeruzalės.

PIRMOJI BARNABO IR PAULIAUS KELIONĖ

APAŠTALŲ SUSIRINKIMAS JERUZALĖJE

13 Barnabo ir Sauliaus pašaukimas ¹Antiochijos bendrijoje buvo pranašų ir mokytojų: Barnabas, Simonas, pravarde Juodasis, Lucijus Kirėnietis, Manaenas, augęs kartu su tetrarchu Erodu, ir Saulius. ²Kartą, kai jie laikė pamaldas Viešpaties garbei ir pasninkavo, Šventoji Dvasia pasakė: „Paskirkite man Barnabą ir Saulių darbui, kuriam aš juos pašaukiau“. ³Tada tie pasninkavo ir meldėsi, ir uždėję ant jų rankas, išleido.

Kipras. Burtininkas Barjėzus ⁴Šventosios Dvasios siunčiami, jie nukeliavo į Seleukiją, o iš ten laivu pasiekė Kiprą. ⁵Atvykę į Salaminą, jie ėmė skelbti Dievo žodį žydų sinagogose. Jiems talkino

Jonas. ⁶Taip jie perėjo visą salą iki Pafos, kur sutiko vieną žydą, burtininką ir netikrą pranašą, vardu Barjėzus. ⁷Jis buvo artimas prokonsului Sergijui Pauliui, išmintingam vyrui. Šis, pasivadinęs Barnabą ir Saulių, panorėjo pasiklausyti Dievo žodžio. ⁸Jiems priešinosi Elimas – burtininkas (toks šito žodžio vertimas). Jis stengėsi atitraukti prokonsulą nuo tikėjimo. ⁹Tada Saulius, kitaip vadinamas Pauliumi, Šventosios Dvasios kupinas, įdėmiai pažvelgė į jį ¹⁰ir prabilo: „Ak tu, velnio vaike! Tu, visokių klastų bei suktybių pilnas teisingumo priešė! Ar dar nesiliausi kraipęs tiesių Viešpaties kelių? ¹¹Dabar štai tavo ištiks Viešpaties ranka: tu tapsi aklas ir kurį laiką neregėsi saulės“. Ir tučiuojau užgulė jį tiršta tamsa, ir jis ėmė graibytis aplink ieškodamas, kas jam ištiestų ranką. ¹²Tai pamatęs, prokonsulas įtikėjo, neatsisėbėdamas Viešpaties mokslu.

Išsiskyrimas su Morkumi. Pisidijos Antiochija ¹³Iš Pafos Paulius ir jo palydovai atplaukė į Pergę, Pamfilijoje. Čia Jonas pasitraukė nuo jų ir sugrįžo į Jeruzalę. ¹⁴O jie iš Pergės leidosi toliau ir pasiekė Pisidijos Antiochiją. Šabo dieną jie nuėjo į sinagogą ir ten susėdo. ¹⁵Po Įstatymo ir pranašų skaitymo sinagogos vadovai kreipėsi į juos: „Broliai, jei turite paskatinimo žodį tautiečiams – tarkite!“

Paulius kalba žydams ¹⁶Tada Paulius atsistojo ir, davęs ranką ženklą nutilti, prabilo: „Izraelio vyrai ir dievobaimingieji

12,25: Galima versti: *Barnabas ir Saulius sugrįžo, baigę savo uždutį Jeruzalėje ir paėmę...* – Čia baigiasi pirmoji Apd dalis. Autorius palieka pirmąją krikščionių bendruomenę bei Palestiną ir pasakoja apie šv. Pauliaus misijų laimėjimus.

13,2-3: Ypatingu Šventosios Dvasios pašaukimu Paulius ir Barnabas skiriami pagonių misijoms. Čia pažymėtini du dalykai: nepaisant specialaus Šventosios Dvasios kvietimo, pagonių apaštalai siunčiami bendruomenės autoritetu ir sutikimu. Be to, kaip ir diakonų paskyrimo atveju, bažnytinė tar-

nystė įgyjama sakramentiškai (rankų uždėjimas ir malda). Vis dėlto negalima sutapatinti šio paskyrimo pagonių misijoms su diakonų tarnyste (6,6).

13,5: Čia paminėtas jaunuolis Jonas – tai būsimasis evangelistas Morkus.

13,9: Nuo čia vietoje žydiško vardo *Saulius* Apd vartoja romėnišką apaštalo vardą *Paulius*.

13,16-41: Savo didžiojoje kalboje žydams Paulius įrodo, kad, nors ir nukryžiuotas, Jėzus buvo lauktasis Mesijas.

žmonės, paklausykite! ¹⁷Šios Izraelio tautos Dievas išsirinko mūsų protėvius ir išaukštino juos, gyvenančius išeivijoje, Egipto šalyje. Rodydamas savo rankos galybę, išvedė juos iš Egipto ¹⁸ir per keturiasdešimt metų rūpinosi jais tyruose. ¹⁹Vėliau, išnaikinęs septynias tautas Kanaane, leido jiems paveldėti anų žemes ²⁰beveik po keturių šimtų penkiasdešimties metų. Paskui davė teisėjus iki pranašo Samuelelio. ²¹Tuo laiku jie ėmė reikalauti karaliaus, ir Dievas jiems davė Saulių, Kišo sūnų, Benjamino giminės vyrą, keturiasdešimčiai metų. ²²Pašalinęs Saulių, jis pakėlė jiems karaliumi Dovydą, apie kurį pasakė: *Radau Dovydą, Jesės sūnų, vyrą pagal savo širdį*, kuris įvykdys visus mano norus. ²³Iš jo palikuonių, kaip buvo žadėjęs, Dievas išvedė Izraeliui gelbėtoją Jėzų. ²⁴Prieš jam ateinant, Jonas paskelbė atsivertimo krikštą visai Izraelio tautai. ²⁵Baigdamas gyvenimo kelionę, Jonas parėiškė: 'Aš nesu tas, kuo mane laikote. Štai po manęs ateina tasai, kuriam aš nevertas atišti kurpių dirželio'.

²⁶Broliai, Abraomo giminės sūnūs ir čia esantys dievobaimingieji žmonės! Tai jums atsiųstas šis išganymo žodis. ²⁷Jeruzalės gyventojai ir jų vyresnieji nepažino Jėzaus ir, jį pasmerkdami, įvykdė pranašų žodžius, skaitomus kiekvieną šabą. ²⁸Nors nerado jame jokios mirties vertos kaltės, jie reikalavo iš Piloto, kad jis būtų nužudytas. ²⁹Išpildę visa, kas buvo apie jį parašyta, nuėmė jį nuo [kryžiaus] medžio ir paguldė į kapą. ³⁰Bet Dievas jį prikėlė iš numirusių. ³¹Jis per daugelį dienų rodėsi tiems, kurie buvo jį atlydėję iš Galilėjos į Jeruzalę. Dabar jie yra jo liudytojai žmo-

nėms. ³²Ir mes jums skelbiame gerą naujieną apie protėviams duotąjį pažadą: ³³jį Dievas įvykdė mums, jų vaikams, prikeldamas Jėzų, kaip parašyta antroje psalmėje: *Tu esi mano Sūnus, šiandien aš tave pagimdžiau!* ³⁴Kad jį prikėlė iš numirusių ir jis neturėjo supūti, Dievas buvo taip nusakęs: *Aš ištesėsiu šventus bei tikrus pažadus Dovydui.* ³⁵Dar kitoje vietoje sakoma: *Tu neleisi savo Šventajam supūti.* ³⁶Bet Dovydas numirė, savo kartoje patarnavęs Dievo valiai. Jis buvo palaidotas prie savo protėvių ir supuvo. ³⁷O tasai, kurį Dievas prikėlė, nesupuvo.

³⁸Taigi žinokite, broliai, kad jums skelbiamas nuodėmių atleidimas per Jėzų. Ir kiekvienas jį tikintis nuteisinamas jo dėka nuo viso to, ³⁹nuo ko nepajėgė jūsų išteisinti Mozės įstatymas. ⁴⁰Tad pasisaukokite, kad jums nepritaptų pranašų žodis:

⁴¹ *Žiūrėkite, niekintojai, stebėkitės ir traukitės iš akių!*

Štai aš darau darbą jūsų dienomis, darbą, kuriuo nepatikėsite, jei kas jums pasakos".

⁴²Jiems išeinant, žmonės prašė, kad jie ir kitą šabą pakalbėtų apie tuos dalykus.

⁴³Susirinkimui pasibaigus, daugelis žydų ir dievobaimingų prozelitų sekė paskui Paulių ir Barnabą. Šie kalbėjosi su jais ir ragino juos būti ištikimus Dievo malonei.

Paulius ir Barnabas kreipiasi į pagonis ⁴⁴Kitą šabą kone visas miestas susirinko pasiklausyti Viešpaties žodžio.

⁴⁵Išvydusius tokias minias žydus apėmė pavydas, ir jie piktžodžiaudami ėmė prieštarauti Pauliaus kalbai. ⁴⁶Tuomet Pau-

13,25: Žr. Jn 1,20,27; Mk 1,7.

13,27: Paulius turi galvoje tokias Šventojo Rašto vietas kaip Mt 18,15; Ps 21 (22), 15; Iz 53.

13,33: Žr. Ps 2,7. Prisikėlimas čia suprantamas kaip Jėzaus – Mesijo patvirtinimas tautos akyse.

lius ir Barnabas drąsiai pasakė: “Pirmiausia jums turėjo būti skelbiamas Dievo žodis; kadangi jūs jį atmetate ir patys laikote save nevertais amžinojo gyvenimo, tai mes kreipiamės į pagonis. ⁴⁷Taip mums liepė Viešpats: *Paskyriau tave, kad būtum šviesa pagonims, kad gelbėtum juos iki pat žemės pakraščių*”.

⁴⁸Tai girdėdami, pagonys džiaugėsi ir šlovino Viešpaties žodį; ir įtikėjo visi paskirtieji amžinajam gyvenimui. ⁴⁹Taip Viešpaties žodis išplito po visą kraštą.

⁵⁰Tuo tarpu žydai sukurstė maldingas bei kilmingas moteris ir įtakingus miesto piliečius. Jie sukėlė Pauliaus ir Barnabo persekiojimą ir išvijo juos iš savo žemių. ⁵¹O tie, nusikratę prieš juos nuo kojų dulkes, atvyko į Ikoniją. ⁵²Mokiniai buvo pilni džiaugsmo ir Šventosios Dvasios.

14 Evangelija skelbiama Ikonijoje ¹Panašiai ir Ikonijoje jie nuėjo į žydų sinagogą ir taip sėkmingai prabilo, jog įtikėjo didelė daugybė žydų ir graikų.

²Bet tikėjimą atmetusieji žydai kurstė ir pjudė pagonis prieš brolius. ³Paulius ir Barnabas tenai pasiliko ilgesnį laiką ir drąsiai kalbėjo, remdamiesi Viešpačiu, kuris liudijo savo malonės žodžius ir per jų rankas darė ženklus ir stebuklus.

⁴Miesto gyventojai suskilo: vieni buvo už žydus, kiti už apaštalus. ⁵Pagonys ir žydai su savo vyresnybe rengėsi juos iško-neveikti ir užmušti akmenimis. ⁶Sužinoję šie pabėgo į Likaonijos miestus Listrą ir Derbę bei jų apylinkes. ⁷Ten jie skelbė Evangeliją.

Luošio gydymas ⁸Listroje gyveno vienas vyras nesveikomis kojomis. Jis bu-

vo luošas nuo pat gimimo, niekuomet nė žingsnio nežengęs. ⁹Jis klausėsi Pauliaus kalbant. Šis įdėmiai pažvelgė ir, pamatęs jį turint tikėjimą, kokio reikia pagyti, ¹⁰garsiai pasakė: “Atsistok tiesiai ant savo kojų!” Tasai pašoko ir ėmė vaikščioti.

¹¹Minia, pamačiusi, ką Paulius padarė, pradėjo garsiai likaoniškai šaukti: “Dievai, pasivertę žmonėmis, nužengę pas mus!” ¹²Barnabą jie vadino Dzeusu, o Paulių – Hermiu, nes jis vadovavo kalbai. ¹³Priemiestyje esančios Dzeuso šventyklos kunigas liepė prie didžiųjų vartų atvaryti jaučių, papuoštų vainikais, ir norėjo kartu su minia juos paaukoti. ¹⁴Sužinoję apaštalai Barnabas ir Paulius persiplėšė drabužius ir šoko prie minios, ¹⁵šaukdami: “Vyrai, ką darote?! Juk mes tokie patys mirtingi žmonės kaip ir jūs. Tik mes jums skelbiame gerąją naujieną, kad nuo šitų tuštybių atsiverstumėte į gyvąjį Dievą, kuris sukūrė dangų, žemę, jūrą ir visa, kas juose yra. ¹⁶Praėjusiais amžiais jis buvo leidęs visoms tautoms eiti savais keliais. ¹⁷Vis dėlto jis nepaliko savęs nepaliudyto geradarybėmis: iš dangaus duodavo jums lietaus bei vaisingų metų, teikė jums maisto ir širdies džiaugsmo”. ¹⁸Tai dėstydami, jiedu šiaip taip perkalbėjo minias, kad jiems neaukotų.

Misijos pabaiga ¹⁹Iš Antiochijos ir Ikonijaus atvykę žydai sukurstė žmones, tie apsvaidė Paulių akmenimis ir išvilko už miesto, palaikę jį mirusiu. ²⁰Susirinkus aplink jį mokiniams, jis atsikėlė ir parėjo į miestą. Rytojaus dieną kartu su Barnabu iškeliavo į Derbę.

²¹Šitame mieste jie skelbė Evangeliją ir sulaukė nemaža mokinių. Paskui pa-

13,51: Plg. Mt 10,14.

14,1: Apaštalai pirmiausia stengdavosi paskelbti Evangeliją žydams ir žydų prozelitams.

14,6: Listra – romėnų kolonija, žymaus Pauliaus

mokinio Timotiejaus tėviškė (žr. Apd 16,1-3).

14,13: Graikai aukojimo apeigoms puošdavo vainikais aukojamus gyvulius, aukurą ir dalyvių galvas.

suko atgal į Listrą, Ikoniją ir Antiochiją. ²²Ten jie stiprino mokinių dvasią bei ragino juos išlaikyti tikėjimą ir sakė: “Per daugelį vargų mes turime įeiti į Dievo karalystę”. ²³Kiekvienoje bendrijoje su malda ir pasninku, uždedami rankas, jie paskyrė jiems vyresniusius ir pavedė juos Viešpačiui, kurį šie buvo įtikėję.

²⁴Apkeliaavę Pisidiją, jie atvyko į Pamfiliją, ²⁵skelbė žodį Pergėje ir leidosi žemyn į Ataliją. ²⁶Iš čia išplaukė į Antiochiją, kur buvo buvę pavesti Dievo malonei, kad nuveiktų darbą, kurį dabar pabaigė.

²⁷Sugrįžę jie sušaukė bendriją ir apsakė, kokius didžius darbus nuveikęs Dievas per juos ir kaip atvėręs pagonims tikėjimo vartus. ²⁸Ir jie išbuvo su mokiniiais netrumpą laiką.

15 Ginčai dėl apipjaustymo ¹Iš Judėjos atvyko žmonių, kurie įtikinėjo brolius: “Jei nesiduosite apipjaustomi pagal Mozės paprotį, negalėsite būti išgelbėti”. ²Kilo nesutarimų ir didelių ginčų tarp jų ir Pauliaus bei Barnabo. Buvo nutarta, kad Paulius, Barnabas ir kai kurie iš anų nuvyks dėl šio ginčo į Jeruzalę pas apaštalus ir vyresniusius.

³Bendrijos aprūpinti jie iškeliavo per Fenikiją ir Samariją, pasakodami apie pagonių atsivertimą, ir tuo padarė didelį džiaugsmą visiems broliams. ⁴Atvykę į Jeruzalę, jie buvo priimti bendrijos, apaštalų bei vyresniųjų ir pranešė jiems, ką Dievas buvo per juos nuveikęs.

⁵Tuomet pakilo kai kurie iš priėmusių tikėjimą fariziejų ir tarė: “Juos reikia

apipjaustyti ir reikalauti, kad jie laikytųsi Mozės Įstatymo”. ⁶Apaštalai ir vyresnieji susirinko šio klausimo apsvarstyti.

Petro kalba apaštalų susirinkime

⁷Išiliepsnojus ilgam ginčui, Petras pakilo ir kreipėsi į juos: “Mieli broliai, jūs žinote, jog Dievas jau nuo seniai išsirinko mane iš jūsų, kad pagonys iš mano lūpų išgirstų Evangeliją ir įtikėtų. ⁸Ir Dievas, kuris skaito žmonių širdyse, paliudijo jų naudai, duodamas jiems Šventąją Dvasią kaip ir mums. ⁹Jis nepadarė skirtumo tarp mūsų ir jų, tikėjimu numazgodamas jų širdis. ¹⁰Tad kam gi gundote Dievą ir kraunate ant mokinių sprando jungą, kurio nei mūsų protėviai, nei mes patys negalėjome panešti? ¹¹Verčiau tikėkime Viešpaties Jėzaus malone būsią išgelbėti kaip ir jie”.

¹²Visas susirinkimas nutilo. Dalyviai ėmė klausytis Barnabo ir Pauliaus pasakojimo, kokių didžiųjų ženklų ir stebuklų per juos Dievas padarė pagonijoje.

Jokūbo kalba ¹³Jiems nutilus, atsiliepė Jokūbas ir tarė: “O dabar, broliai, paklausykite manęs! ¹⁴Simeonas papasakojo, kaip Dievas pirmiausia teikėsi iš pagonių išsirinkti savo vardui tautą. ¹⁵Čia dera pranašo žodžiai, nes parašyta:

¹⁶ *Paskui aš sugrįšiu
ir vėl atstatysiu suirusią Dovydo
padangtę.*

*Aš prikeltsiu ją iš griuvėsių
ir atkursiu ją,*

¹⁷ *kad imtų ieškoti Viešpaties visi
kiti žmonės,
visos tautos, kuriose minimas*

14,20: Reikia manyti, kad Dievas stebuklingai išsaugojo Pauliaus gyvybę; plg. 2 Kor 11,25.

14,23: Kunigystės šventimai apėmė ir vyskupus, ir kunigus, kurie ankstyvojoje Bažnyčioje vadinami *vyresniaisiais*. Tik vėliau ėmė aiškėti vieno vys-

kupo vaidmuo bendruomenėje.

15,1-2: Ir vėl iškyla klausimas, ar krikščionis tebesaisto Mozės Įstatymas ir žydų papročiai. Mozės šalininkai norėjo, kad krikščionybė liktų paprasčiausia žydų sekta.

mano vardas.

Taip sako Viešpats, ¹⁸leisdamas nuo amžių tai pažinti.

19 Todėl, manding, į Dievą atsivertusių pagonių nedera apsunkinti, ²⁰o tik-tai jiems parašyti, kad susilaikytų nuo susiteršimo stabais, nuo ištvirtavimo, pasmaugtų gyvulių mėsos ir kraujo. ²¹Mat Mozė kiekviename mieste nuo seno turi savo skelbėjų, kurie jį kas šabą skaito sinagogose”.

Apaštalų raštas ²²Tada apaštalai ir vyresnieji kartu su visa bendrija nutarė pasiųsti į Antiochiją iš savųjų išrinktus vyrus kartu su Pauliumi ir Barnabu. Tai buvo Judas, vadinamas Barsabu, ir Silas, kurie buvo vadovaujantys tarp brolių. ²³Jiems įteikė tokį raštą: “Apaštalai ir vyresnieji broliai siunčia sveikinimą Antiochijoje, Sirijoje bei Kilikijoje gyvenantiems broliams, kilusiems iš pagonių. ²⁴Sužinoję, jog kai kurie iš mūsų nuvykę asmenys, mūsų neįgalioti, savo kalbomis pasėjo jūsų sielose nerimą bei sąmyšį, ²⁵mes, bendrai susirinkę, nusprendėme pasiųsti pas jus išrinktus vyrus kartu su mūsų mylimaisiais Barnabu ir Pauliumi, ²⁶kurie už mūsų Viešpatį Jėzų Kristų yra guldę savo galvas. ²⁷Taigi siunčiame su jais Judą ir Silą, kurie jums tą patį praneš gyvu žodžiu. ²⁸Šventajai Dvasiai ir mums pasirodė teisinga neužkrauti jums daugiau našty, išskyrus tai, kas būtina: ²⁹susilaikyti nuo aukų stabams, kraujo, pasmaugtų gyvulių mėsos ir ištvirtavimo. Jūs gerai

elgsitės, saugodamiesi šitų dalykų. Likite sveiki!”

Pasiuntiniai Antiochijoje ³⁰Atvykę į Antiochiją, pasiuntiniai sukviėtė visą bendruomenę ir įteikė laišką. ³¹Antiochiečiai, perskaitę jį, apsidžiaugė paguodos žodžiais. ³²Judas ir Silas, būdami pranašai, guodė ir stiprino brolius gausingais pamokymais. ³³Kurį laiką ten pagyvenę, jie buvo brolių išleisti su ramybės linkėjimais atgal pas tuos, kurie buvo juos siuntę. ⁽³⁴⁾ ³⁵Paulius ir Barnabas pasiliko Antiochijoje. Kartu su daugeliu kitų jie mokė ir skelbė Viešpaties žodį.

ANTROJI IR TREČIOJI PAULIAUS MISIJŲ KELIONĖS

Paulius išsiskiria su Barnabu ³⁶Po kiek laiko Paulius tarė Barnabui: “Grįžkime, aplankykime brolius visuose miestuose, kur esame skelbę Viešpaties žodį, ir pažiūrėkime, kaip jiems sekasi”. ³⁷Barnabas norėjo pasiimti kartu ir Joną, vadinamą Morkumi, ³⁸bet Paulius reikalavo neimti tokio, kuris Pamfilijoje buvo nuo jų pasitraukęs ir nesidarbavo su jais. ³⁹Kilo smarkus ginčas, ir jie išsiskyrė. Barnabas, pasiėmęs Morkų, išplaukė į Kiprą, ⁴⁰o Paulius, pasitelkęs Silą, iškeliavo, brolių patikėtas Viešpaties malonei. ⁴¹Jis leidosi per Siriją ir Kilikiją, stiprindamas bendrijas.

16 Paulius prisitraukia Timotiejų ¹Jis atvyko į Derbę ir List-

15,14: *Simeonas* – Simonas Petras.

15,20: Du paskutiniai nutarimo punktai (susilaikymas nuo mėsos gyvulio, kuriam nebuvo nuleistas kraujas, ir susilaikymas nuo kraujo) remiasi specifiniais žydų įstatymais, kurie buvo itin svarbūs žydų akyse. Jų priėmimas buvo kompromisas, būtinas siekiant žydų sugyvenimo su helenistais.

15,29: Čia turima galvoje ne aukojimas dievams, bet krikščionių dalyvavimas šeimos pokilyje au-

kos proga (plg. 1 Kor 8; 10,27-28).

15,34: Tik kai kuriuose rankraščiuose: *Silas nusprendė ten pasilikti, todėl Judas vienas grįžo į Jeruzalę.*

15,38: Vėliau Paulius susitaikino su Morkumi (plg. Kol 4, 10; Fm 24).

16,1-3: Timotiejus tapo vienu iš artimiausių apaštalo bendradarbių. Jis puikiai tiko pagonių misijoms, nes buvo kilęs iš mišrios santuokos.

ra. Ir štai ten buvo vienas mokinyš, var-
du Timotiejus. Jo motina buvo įtikėjusi
žydė, o tėvas graikas. ²Kadangi Listros ir
Ikonijaus broliai apie jį gražiai liudijo,
³Paulius panorėjo jį padaryti savo palydo-
vu. Paėmęs apipjaustydino jį dėl žydų, gy-
venančių tame krašte. Mat visi žinojo jo
tėvą esant graiką.

⁴ Keliaudami per miestus, jie liepdav-
vo tikintiesiems laikytis Jeruzalės apaštalių
bei vyresniųjų priimtų nutarimų. ⁵Taip
bendrijos vis stiprėjo tikėjimu ir kasdien
augo skaičiumi.

Per Mažąją Aziją ⁶Jie perėjo Frygiją ir
Galatijos šalį, nes Šventoji Dvasia draudė
jiems skelbti žodį Azijoje. ⁷Atvykę netoli
Mysijos, jie mėgino pasukti į Bitiniją,
tačiau Jėzaus Dvasia jų neleido. ⁸Perėję
Mysiją, jie nuėjo į Troadą. ⁹Čia Paulius
naktį turėjo regėjimą: jam pasirodė ma-
kedonietis, kuris maldavo: „Ateik į Make-
doniją ir padėk mums!“ ¹⁰Po šio regėji-
mo mes nedelsdami nutarėme keliauti į
Makedoniją, įsitikinę, jog Dievas mus pa-
šaukė skelbti jiems Evangelijos.

Atvykimas į Filipus. Lidiją ¹¹Išplau-
kę iš Troados, leidomės tiesiog į Samo-
trakę ir rytojaus dieną į Neapolį. ¹²Iš čia
atvykome į Filipus – pirmąjį šitos Make-
donijos dalies miestą bei koloniją. Šiame
mieste užtrukome kelias dienas. ¹³Šabo
 dieną išėjome pro vartus prie upės, kur ti-
kėjomės rasią maldos vietą, ir atsisdė kal-
bėjome susirinkusioms moterims. ¹⁴Viena
dievobaiminga moteris, vardu Lidija, pre-
kiaujanti purpuro drabužiais, kilusi iš Tia-

tyrų miesto, ėmė klausytis, ir Viešpats at-
vėrė jos širdį Pauliaus žodžiams. ¹⁵Ji su sa-
vo namiškiais priėmė krikštą ir pakvietė:
„Jei mane laikote Viešpaties tikinčiaja, at-
eikite ir pasilikite mano namuose“. Ji
tiesiog mus privertė.

Pauliaus ir Silo suėmimas ¹⁶Kartą
einančius į maldos vietą mus pasitiko vie-
na tarnaitė, turinti spėjimo dvasią. Spė-
dama ji daug uždirbdavo savo šeiminin-
kams. ¹⁷Ji ėmė sekti paskui Paulių ir mus,
šaukdama: „Šitie vyrai yra aukščiausiojo
Dievo tarnai ir skelbia jums išganymo ke-
lią“. ¹⁸Taip ji darė daugelį dienų. Neapsi-
kęsdamas Paulius atsigrėžė ir paliepė dva-
siai: „Jėzaus Kristaus vardu įsakau tau iš
jos išeiti“. Ir dvasia tučtuojau pasišalino.

¹⁹ Pamatę, jog pasipelnymo viltys žlu-
gusios, šeimininkai sugriebė Paulių ir Silą
ir nutempė į miesto aikštę pas vyresny-
bę. ²⁰Nuvedę pas pretorius, jie tarė: „Šitie
žmonės mūsų mieste kelia sąmyšį. Jie yra
žydai ²¹ir skelbia papročius, kurių mums,
romėnams, nevalia nei priimti, nei laiky-
tis“. ²²Prieš juos susibūrė minia. Tuomet
pretoriai perplėšė jų palaidines ir įsakė
juos nuplakti rykštėmis. ²³Smarkiai nu-
plakdinę, įmetė juos į kalėjimą, liepdami
viršininkui rūpestingai sergėti. ²⁴Gavęs
tokį įsakymą, viršininkas įgrūdė juos į vi-
dinę kamerą, o jų kojas iš atsargumo įtvė-
rė į šiekštą.

Stebuklingas išgelbėjimas ²⁵Apie
vidurnaktį Paulius ir Silas meldėsi ir
giedojo Dievui himną. Kiti kaliniai kla-
sėsi. ²⁶Staiga kilo toks stiprus žemės dre-

16,10: Matyt, šiuo laiku Lukas tapo Pauliaus pa-
lydovu, nes pradeda pasakoti nuo savęs: *Mes nu-
tarėme* ir t.t.

16,11: Troada – svarbus Mažosios Azijos uostas
netoli senovinės Trojos. Iš čia Paulius persikėlė į
Europą. Pažymėtina, kad ten nuo Pauliaus laikų
išsilaikė krikščionys, kuriuos II a. pradžioje mini
kankinys šv. Ignoras. – Neapolis – čia uostas ryti-

nėje Makedonijoje, kur buvo romėnų kolonija
Filipai. Filipai tapo ypač mylima apaštalo ben-
druomene.

16,13: Filipų žydai, neturėdami sinagogos,
rinkdavosi melstis prie upės, kur patogų atlikti
ritualinius apsiplovimus.

16,23: Plg. 2 Kor 11,25.

bėjimas, jog kalėjimo pamatai susvyravo. Bematant atsivėrė visos durys, ir visiems nukrito pančiai. ²⁷Viršininkas nubudo ir, pamatęs atviras kalėjimo duris, išsitraukė kalaviją norėdamas nusižudyti: jis pamainė, jog kaliniai pabėgę. ²⁸Bet Paulius garsiai sušuko: “Nedaryk sau pikto! Mes visi esame čionai”.

²⁹Pasiprašęs šviesos, jis šoko vidun ir visas virpėdamas puolė Pauliui ir Silui po kojų. ³⁰Paskui, išsivedęs juos į kiemą, klausė: “Gerbiemieji, ką turiu daryti, kad būčiau išgelbėtas?” ³¹Jie atsakė: “Tikėk Viešpatį Jėzų, tai būsi išgelbėtas tu ir tavo namai”. ³²Ir jie skelbė Viešpaties žodį jam ir jo namiškiams. ³³Tą pačią nakties valandą jis pasiėmė juos su savimi, nuplovė jų žaizdas ir nedelsdamas kartu su visais savaisiais priėmė krikštą. ³⁴Nusivedęs į savo namus, jis pakvietė juos prie stalo ir su visais namiškiais džiūgavo įtikėjęs Dievą.

³⁵Dienai išaušus, pretoriai pasiuntė liktorius pranešti kalėjimo viršininkui: “Paleisk tuos žmones!” ³⁶Tasai perdavė tuos žodžius Pauliui: “Pretoriai liepia jus paleisti. Galite eiti ir ramiai sau keliauti”. ³⁷Bet Paulius liktoriams pasakė: “Mus, Romos piliečius, be jokio tardymo viešai nuplakė ir įmetė į kalėjimą, o dabar nori slapčia paleisti?! Šito nebus! Tegul patys ateina ir išveda!”

³⁸Liktoriai perdavė pretoriams šį atsakymą. Išgirdę, kad tai Romos piliečiai, pretoriai išsigando. ³⁹Jie atėjo, atsiprašė ir išsivedę prašė, kad paliktų miestą. ⁴⁰Išėję iš kalėjimo, Paulius ir Silas užsuko pas Lidiją, pasimatė su broliais, drąsino juos ir iškeliavo toliau.

17 Tesalonika. Žydų intrigos

¹Perėję Amfipolį ir Apoloniją, jie atvyko į Tesaloniką, kur buvo žydų sinagoga. ²Pagal savo įprotį Paulius užėjo pas juos ir tris šabus aiškino jiems Raštus. ³Jis dėstė ir įrodinėjo, kad Mesijas turėjo kelti ir prisikelti iš numirusių ir kad: “Mesijas – tai Jėzus, kurį aš jums skelbiu”. ⁴Kai kurie iš jų įtikėjo ir prisidėjo prie Pauliaus ir Silo, taip pat daugybė dievo-baimingų graikų ir nemaža aukštos kilmės moterų.

⁵Žydus pagavo pavydas. Surinkę iš gatvės piktų žmonių, jie sukurstė minią ir sukėlė mieste sąmyšį. Paskui patraukė prie Jāsono namų ir ten ėmė ieškoti Pauliaus ir Silo, norėdami išduoti minios teismui. ⁶Nieko neradę, nusitempė Jasoną ir kelis brolius pas miesto vadovus, šaukdami: “Tie žmonės, kurie visame pasaulyje kelia suirutę, atvyko čionai, ⁷ir Jasonas juos priglaudė. Visi šitie laužo cėsoriaus įsakymus tvirtindami, jog esąs kitas karalius, būtent Jėzus”. ⁸Tokiomis kalbomis žydai sukėlė ant kojų minią ir miesto vadovus. ⁹Pastarieji, gavę iš Jasono ir kitų laidą, paleido juos.

Naujos sunkenybės Berėjeje ¹⁰Broliai tuojau pat, nakčia, išsiuntė Paulių ir Silą į Berėją. Ten atvykę, jie užėjo į žydų sinagogą. ¹¹Tenykščiai pasirodė esą kilnesni už tesalonikiečius. Jie noriai priėmė žodį ir kasdien tyrinėjo Raštus, ar taip esą iš tikrųjų. ¹²Daugelis įtikėjo, iš jų nemaža kilmingų graikų moterų ir vyrų.

¹³Sužinoję, kad Paulius jau Berėjeje skelbia Dievo žodį, Tesalonikos žydai atskubėjo ir čionai drumsti ir kurstyti žmo-

16,35: *Liktoriai* – ginkluoti vietinės valdžios atstovai, policija.

16,37: Pagal Romos įstatymus (*Lex Porcia*) buvo draudžiama plakti Romos pilietį.

17,1: Tesalonika buvo Makedonijos sostinė (dabar ten Salonikai).

17,9: *Laidą*, t.y. kad Pauliaus kalbose nebuvo nieko priešinga imperatoriaus autoritetui.

nių. ¹⁴Tuomet broliai skubiai išsiuntė Paulių prie jūros, o Silas ir Timotiejus paliko tenai. ¹⁵Pauliaus palydovai nuvedė jį iki Atėnų. Gavę įsakymą pranešti Silui ir Timotiejui, kad kuo greičiausiai atvyktų pas jį, grįžo atgal.

Paulius Atėnuose ¹⁶Belaukdamas Atėnuose jų atvykstant ir matydamas pilną stabų miestą, Paulius netvėrė apmaudu. ¹⁷Jis aiškinosi sinagogoje su žydais ir dievobaimingaisiais ir kasdien kalbėdavo susirinkusiems aikštėje. ¹⁸Kai kurie epikūrininkų ir stoikų filosofai bandė su juo ginčytis. Vieni klausė: "Ką šis plepys nori pasakyti?" Kiti: "Atrodo, kad jis – svetimų demonų skelbėjas". Mat jis skelbė Jėzų ir prisikėlimą.

¹⁹Pagaliau jie paėmė, nusivedė jį į Areopagą ir tarė jam: "Ar mes negalėtume sužinoti, kokį naują mokslą tu skelbi?" ²⁰Regis, tu kalbi mūsų ausims negirdėtus dalykus. Taigi norėtume sužinoti, kas tai būtų". ²¹Mat visi atėniečiai ir ten gyvenantys ateiviai temoka leisti laiką, pasakodami naujienas arba jų klausydami.

Paulius kalba Areopage ²²Tada Paulius, atsistojęs Areopago viduryje, prabilo: "Atėniečiai, man rodos, kad jūs visais atžvilgiais pernelyg dievobaimingi. ²³Vaikščiodamas ir apžiūrinėdamas jūsų šventenybes, radau aukurą su užrašu: 'Nežinomam dievui'. Taigi aš noriu skelbti jums tai, ką jūs nepažindami garbinate. ²⁴Dievas, pasaulio ir visko, kas jame yra, kūrėjas, būdamas dangaus ir žemės valdovas,

gyvena ne rankų darbo šventyklose ²⁵ir nėra žmonių rankomis aptarnaujamas, tarsi jam ko nors trūktų. Jis gi pats visiems duoda gyvybę, alsavimą ir visa kita. ²⁶Iš vienos šaknies jis išvedė visą žmonių giminę, kuri gyvena visoje žemėje. Tai jis nustatė aprėžtus laikus ir apsigyvenimo ribas, ²⁷kad žmonės ieškotų Dievo ir tarytum apgraibomis jį atrastų, nes jis visiškai netoli nuo kiekvieno iš mūsų. ²⁸Juk mes jame gyvename, judame ir esame, kaip yra pasakę kai kurie jūsų poetai:

'Mes esame iš jo giminės'.

²⁹Todėl, būdami dieviškos giminės, neturime manyti, jog Dievybė panaši į auksą, sidabrą, akmenį arba į meno ar žmogaus minties kūrinį.

³⁰Ir štai Dievas nebežiūri anų neišmanymo laikų, bet dabar skelbia žmonėms, jog visiems visur reikia atsiversti.

³¹Jis nustatė dieną, kada teisingai teis visą pasaulį per vieną žmogų, kurį tam paskyrė ir visiems už jį laidavo, prikeldamas iš numirusių".

³²Išgirdę kalbant apie prisikėlimą iš numirusių, vieni ėmė tyčiotis, o kiti sakė: "Apie tai paklausysime kitą kartą". ³³Šitaip Paulius paliko jų būrį. ³⁴Vis dėlto kai kurie vyrai stojo į jo pusę ir priėmė tikėjimą. Tarp jų Dionizas, Areopago narys, viena moteris, vardu Damaridė, ir jų draugai.

18 Korinto bendruomenės įsteigimas ¹Po viso šito Paulius iškeliavo iš Atėnų ir nuvyko į Korintą.

17,16: Atėnai buvo graikų pasaulio centras, garsėjęs akademija ir filosofų mokyklomis.

17,19: *Areopagas* – kalvos vardas Atėnuose, kur retkarčiais posėdžiaudavo miesto aukštoji taryba. Iš čia imta vadinti ir pačią tarybą tiesiog *Areopagu*.

17,23: Kad neužsitrauktų nežinomų dievų rūstybės, graikai statydavo ir jiems aukurus. 1909 m. archeologai Pergamo mieste rado aukurą su tokiu

pačiu užrašu.

17,24: Plg. Iš 20,11.

17,28: Čia Paulius cituoja savo gimtosios provincijos poeto Arato (III a. prieš Kr.) žodžius. Paulius kartais cituoja ir kitus ano meto autorius: 1 Kor 15,33 – Menandrą, Tit 1,12 – Epimenidą.

17,34: Pasak padavimo, Areopago narys Dionizas vėliau tapo pirmuoju Atėnų vyskupu.

18,1: Korintas buvo Achajos provincijos mies-

²Čia jis sutiko vieną iš Ponto kilusį žydą, vardu Akvilas, su žmona Priskile, neseniai atsikėlusius iš Italijos. Mat Klaudijus buvo išleidęs įsakymą visiems žydams išsikraustyti iš Romos. Jis apsigyveno prie jų ³ir, kadangi mokėjo bendrą amatą, pasiliko ten ir ėmė darbuotis. Jie vertėsi palapinių audimu.

⁴Kiekvieną šabą Paulius kalbėdavo sinagogoje, įtikinėdamas žydus ir graikus.

⁵Atvykus iš Makedonijos Silui ir Timotiejui, Paulius atsidėjo vien tik žodžio tarnystei, liudydamas žydams, kad Jėzus yra Mesijas. ⁶Jiems nesiliaujant prieštarauti ir piktžodžiauti, jis nusipurtė drabužius ir tarė: „Jūsų kraujas tekrinta ant jūsų galvų! Aš nekaltas ir nuo šiol eisiu pas pagonis”. ⁷Ir, pasitraukęs iš ten, persikėlė į vieno dievobaimingo vyro, vardu Titas Justas, namus, buvusius šalia sinagogos. ⁸Tuo tarpu sinagogos vyresnysis Krispas su visais savo namais įtikėjo Viešpatį. Ir daugelis korintiečių klausydami [Pauliaus] priėmė tikėjimą ir pasikrikštijo. ⁹Vieną naktį Viešpats regėjime prabilo Pauliui: „Nebijok! Kalbėk ir netylėk! ¹⁰Aš esu su tavimi, ir niekas nesikėsins tau kenkti, nes šiame mieste daugel žmonių – manieji”. ¹¹Taigi jis ten pasiliko metus ir šešis mėnesius, skelbdamas jiems Dievo žodį.

Žydai skundžia Paulių ¹²Galionui būnant Achajos prokonsulu, žydai visi kaip vienas sukilo prieš Paulių, nusitempė jį į teismą ¹³ir ėmė skųsti: „Šitas žmo-

gus įkalbinėja žmones garbinti Dievą Įstatymui priešingu būdu”. ¹⁴Pauliui besirengiant prabilti, Galionas tarė žydams: „Jei tai būtų koks nusikaltimas ar piktas darbas, aš, žydų vyrai, deramai ir kantriai jūsų paklausyčiau. ¹⁵Bet kai kyla ginčas apie mokymą, vardus bei jūsų Įstatymą, spęskite jūs patys; tokių dalykų teisėjas būti nenoriu”. ¹⁶Ir pavarė juos iš teismo. ¹⁷Tada visi graikai užpuolė sinagogos vyresnįjį Sosteną ir teismo akyse jį sumušė. Galionas į tai nekreipė dėmesio.

**Sugrįžimas į Antiochiją. Trečio-
sios kelionės pradžia** ¹⁸Paulius pasiliko Korinte ilgesnį laiką. Paskui atsisveikino su broliais ir kartu su Priskile bei Akvilu iškeliavo į Siriją. Kenchrėjoje jis nusiskuto galvą, nes padarė įžadą.

¹⁹Atvykęs į Efezą, jis atsiskyrė nuo palydovų, nuėjo į sinagogą ir ėmė skelbti žodį žydams. ²⁰Jie prašė jį pasilikti ilgesnį laiką, bet jis nesutiko ²¹ir atsisveikindamas tarė: „Jei Dievas panorės, aš vėl atvyksiu pas jus”. Ir iškeliavo iš Efezo.

²²Atplaukęs į Cezarėją ir išlipęs į krantą, Paulius pasveikino bendriją ir patraukė į Antiochiją. ²³Šiek tiek pabuvęs, vėl leidosi į kelionę, eidamas per Galatijos kraštą, per Frygiją ir stiprindamas visus mokinius.

Apolas iš Aleksandrijos ²⁴Tuo tarpu vienas žydas, vardu Apolas, kilęs iš Aleksandrijos, atvyko į Efezą. Tai buvo iškalbingas vyras, puikiai išmanantis Raš-

tas, svarbus prekybos centras su dviem uostais. Jis Romos imperijoje garsėjo savo prabanga ir palaidais papročiais.

18,2: Apie laikiną žydų išvarymą iš Romos 49 ar 50 m. imperatoriaus Klaudijaus įsakymu kalba Romos istorikas Svetonijus.

18,3: Kiekvienas žydų rabinas (mokytojas) turėjo išmanyti kokį nors amatą. Paulius, kaip ruošėsis tapti rabinu, taip pat mokėjo ir vėliau dirbo palapinių audėjų darbą.

18,12: Galionas, Senekos brolis, buvo Achajos

prokonsulu 52-53 m.

18,17: *Visi graikai*, arba *visi*.

18,18: Spėjama, kad Pauliaus įžadai buvo padėka už Korinto misijų pasisėkimą. Tokiais atvejais pagal žydų papročius būdavo nukerpami plaukai ir susilaikoma nuo vyno.

18,24-28: Apolas labai pasižymėjo misijų darbe. Spėjama, kad jis buvęs Aleksandrijos filosofo Filono mokinys. Nors jo mokyme buvo trūkumų, didžiai vertintinas jo uolumas (plg. 1 Kor 3,1-9).

tus. ²⁵Jis buvo pamokytas Viešpaties kelio, kalbėjo su užsidegimu ir rūpestingai mokė apie Jėzų, nors tepažinojo Jono krikštą. ²⁶Jis drąsiai ėmė skelbti sinagogoje. Išgirdę jį kalbant, Priskilė ir Akvilas pasikvietė pas save ir nuodugniai išaiškino jam Dievo kelią.

²⁷Kai Apolas sumanė vykti į Achają, broliai jam pritarė ir parašė mokiniams, kad jį priimtų. Nuvykęs tenai buvo labai naudingas per malonę įtikėjusiems. ²⁸Mat jis viešumoje smarkiai sukirsdavo žydus, iš Raštų įrodydamas Jėzų esant Mesiją.

19 Jono Krikštytojo sekėjai Efeze ¹Apolui būnant Korinte, Paulius keliavo aukštumomis ir atvyko į Efezą. Ten jis užtiko kelis mokinius ir ²paklausė: „Ar, tapę tikinčiaisiais, gavote Šventąją Dvasią?“ Jie atsakė: „Mes nė girdėti negirdėjome, kad yra Šventoji Dvasia“. ³Jis klausė toliau: „Tai kokį krikštą jūs esate priėmę?“ Jie atsakė: „Jono krikštą“. ⁴Tada Paulius paaiškino: „Jonas krikštijo atsivertimo krikštu, ragindamas žmones tikėti tą, kuris ateis po jo, būtent Jėzų“. ⁵Tai sužinoję, jie buvo pakrikštyti Viešpaties Jėzaus vardan. ⁶Paskui Paulius jiems uždėjo rankas, ir ant jų nužengė Šventoji Dvasia. Jie ėmė kalbėti kalbomis ir pranašauti. ⁷Iš viso jų buvo bene dvylika vyrų.

Efezo bendruomenės įsteigimas

⁸Paulius nuėjo į sinagogą ir ten per tris mėnesius drąsiai įtikinėjo ir aiškino apie Dievo karalystę. ⁹Kai kurie, užkietėję ir atmetę tikėjimą, piktžodžiavo [tikėjimo] keliui daugumo akyse, tad Paulius pasitraukė nuo jų, atskyrė mokinius ir pradėjo juos mokyti Tirano mokykloje. ¹⁰Tai tru-

ko dvejus metus, ir visi Azijos gyventojai, tiek žydai, tiek graikai, išgirdo Viešpaties žodį.

Žydų egzorcistai ¹¹Pauliaus rankomis Dievas padarydavo ne bet kokių stebuklų. ¹²Žmonės net dėdavo ligoniams jo kūną lietusias skepetėles, prijuostes, ir nuo jų pasitraukdavo ligos, išeidavo piktosios dvasios. ¹³Panašiai ir kai kurie keliaujantys žydų egzorcistai mėgindavo piktyjų dvasių apsėstiesiems prišaukti Jėzaus vardą, sakydami: „Aš jus saikdinu per Jėzų, kurį skelbia Paulius“. ¹⁴Taip darė vieno žydų vyresniojo kunigo Skėvo septyni sūnūs. ¹⁵Bet piktoji dvasia jiems atšovė: „Pažįstu Jėzų ir žinau Paulių. O jūs kas būsite?“ ¹⁶Ir žmogus, turįs nelabąją dvasią, užpuolė juos, apgalėjo vienus bei kitus ir taip nutasė, jog jie nuogi ir sužaloti turėjo bėgti iš anų namų. ¹⁷Tatai sužinojo visi žydai ir graikai, gyvenantys Efeze. Visus pagavo baimė, o Jėzaus vardas buvo išaukštintas.

¹⁸Daug įtikėjusiųjų ateidavo išpažinti ir pasisakyti, ką buvo darę. ¹⁹Nemaža užsiiminėjusių kerais sunešdavo savo knygas ir visų akyse sudegindavo. Apskaičiuota, kad jos buvo vertos penkiasdešimt tūkstančių sidabro drachmų.

²⁰Šitaip galingai Viešpaties žodis plito ir tarpo.

PAULIUS – KALINYS DĖL JĖZAUS KRISTAUS

Pauliaus sumanymai ²¹Atlikęs tuos darbus, Paulius, Dvasios skatinamas, nusprendė per Makedoniją ir Achają keliauti į Jeruzalę. „Aplankęs šiuos kraštus, – sakė

19,1: Efezas – Lidijos provincijos Mažojoje Azijoje miestas, garsėjęs prekyba ir Artemidės šventykla.

19,5: Plg. Apd 8,17. *Jėzaus vardan* – dėl jo įsakymo ir nuopelnų.

19,9: Palikęs sinagogą, Paulius nesivaržo naudotis pagonių filosofo Tirano sale. Krikščionybė vis labiau išsivaduoja iš sinagogos varžtų. – *Keliu* dažnai vadinamas Evangelijos mokslas.

19,18-19: Efezas buvo garsus visokiais burtais,

jis, – aš turiu pamatyti ir Romą”.²² Jis nusiuntė į Makedoniją du savo pagalbininkus, Timotiejų ir Erastą, o pats kurį laiką pasiliko Azijoje.

Sidabrakalių sukeltas sąmyšis

²³Maždaug tuo metu kilo nemažas sąmyšis dėl Kelio.²⁴ Vienas sidabrakalys, vardu Demetrijas, gamindavo sidabrines Artemidės šventovės miniatiūras ir duodavo gerai uždirbti amatininkams.²⁵ Susivadinęs juos ir kitus to amato darbininkus, jis kalbėjo: “Vyrai, jūs suprantate, kad šiuo amatu remiasi mūsų gerovė.²⁶ Bet jūs matote ir girdite, jog tasai Paulius ne tik Efeze, bet ir kone visoje Azijoje įtikino ir patraukė į savo pusę daug žmonių. Jis tvirtina, esą tai ne dievai, kurie pagaminami žmonių rankomis.²⁷ Gresia pavojus, kad ne tik nusmuks mūsų amatas, bet kad bus paniekinta didžiosios deivės Artemidės šventykla ir žlugs didybė tos, kurią garbina visa Azija ir visas pasaulis”.²⁸ Tai išgirdę, jie labai įniršo ir ėmė šaukti: “Didi efeziečių Artemidė!”²⁹ Sąmyšis apėmė visą miestą, ir visi kaip vienas pasileido bėgti į teatrą, pasigriebę Pauliaus palydovus, makedoniečius Gajų ir Aristarchą.³⁰ Pauliaus, panūdusio įsimašyti į minią, mokiniai neleido.³¹ Taip pat ir keli jo bičiuliai valdininkai per kitus prašė, kad jis neitų į teatrą.

³²O ten vieni rėkavo vienaip, kiti – kitaip. Susirinkimas buvo toks pakrikas, jog daugumas net nežinojo, kuriam galui susirinkta.³³ Kai kas iš minios ragino kalbėti Aleksandrą, kurį žydai stūmė į priekį. Aleksandras, pamojęs ranka, norėjo pasi-

aiškinti miniai.³⁴ Bet, pažinę jį esant žydą, visi vienu balsu ėmė spiegti ir kokias dvi valandas šūkavo: “Didi efeziečių Artemidė!”³⁵ Galiausiai miesto raštininkui pavyko nuraminti minią. Jis pasakė: “Efeziečiai! Kur rasi žmogų, kuris nežinotų, jog efeziečių miestas globoja didžiosios Artemidės šventyklą ir iš dangaus nukritusią jos statulą?!”³⁶ Šito niekas negali paneigti. Taigi nusiraminkite ir nieko galvotrukčiais nedarykite.³⁷ Jūs atitempėte čionai šiuos vyrus, kurie nėra nei šventvagiai, nei piktyrodžiautojai mūsų deivei.³⁸ Jei Demetrijas ir jo bendrai amatininkai turi prieš ką nors skundą, tai tam yra teismo dienos ir prokonsulas, tegul sau bylinėjasi.³⁹ O jeigu jūs turite kokį kitą apsvaistytiną reikalą, tai jį bus galima išspręsti teisėtame tautos susirinkime.⁴⁰ Šiaip jau yra pavojus būti apkaltintiems maištu dėl to, kas šiandien čia dėjosi, nes nėra jokio pagrindo, kuriuo galėtume pateisinti šį triukšmingą sambūrį”. Tą pasakęs, jis paleido susirinkimą.

20 Paulius išvyksta iš Efezo

¹Sąmyšiui pasibaigus, Paulius susikvietė mokinius, davė jiems nurodymų ir atsisveikinęs iškeliavo į Makedoniją.² Keliaudamas per anuos kraštus, jis duodavo mokiniams ilgų pamokymų. Paskui atvyko į Graikiją,³ kur pasiliko tris mėnesius. Jam besirengiant plaukti į Siriją, žydai rezgė prieš jį sąmokslą. Todėl jis nutarė grįžti atgal per Makedoniją.⁴ Jį lydėjo Sopatras, Pyro sūnus, iš Berėjos, Aristarchas ir Sekundas iš Tesalonikos, Gajus iš Derbės ir Timotiejus, Tichikas ir Trofimas

todėl burtų knygos buvo tiesiog vadinamos *Efezo raštais*.

19,23: *Dėl Kelio* – dėl Evangelijos mokslo (žr. 9 eil.).

19,31: *Valdininkai* – ūkriai, aziarchai, t.y. aukšti Mažosios Azijos miestų pareigūnai, kurie rūpindavosi imperatoriaus kultu. Jie būdavo skiria-

mi iš turtingiausių vietos žeimų.

20,2: Šiuo metu Paulius parašė Antrąjį laišką Korinto krikščionims.

20,3: Aplankė Korintą, kaip buvo žadėjęs 1 Kor 16,5-6, ir iš ten nusiuntė laišką Romos tikintiesiems.

iš Azijos. ⁵Šie iškeliavo pirmiau ir laukė mūsų Troadoje. ⁶Po Neraugintos duonos švenčių mes išplaukėme iš Filipų ir po penkių dienų susitikome su jais Troadoje; ten užtrukome septynias dienas.

Troadas. Paulius prikelia mirusį

⁷Pirmą savaitės dieną, mums susirinkus laužyti duonos, Paulius ėmė juos mokyti. Kadangi jis žadėjo rytojaus dieną išeiti, tai užtęsė kalbas iki vidurnakčio.

⁸Aukštutiniame kambaryje, kur mes buvome susibūrę, degė daug žibintų. ⁹Vienas jaunuolis, vardu Eutichas, sėdėjęs ant lango, kietai įmigo, Pauliui ilgiau bedėsant. Miego įveiktas, jis iš trečio aukšto nukrito žemėn. Kai jį pakėlė, jis buvo negyvas. ¹⁰Nulipęs žemyn, Paulius pasilenkė ir apglėbęs jį tarė: „Nekelkite triukšmo, gyvybė tebėra jame“. ¹¹Vėl užlipęs aukšty, jis laužė ir valgė duoną. Dar ilgai jis kalbėjo, lig pat aušros, ir tada iškeliavo. ¹²O jaunuolį atvedė gyvą, ir tai buvo nemenka paguoda.

Iš Troados į Miletą ¹³Įsėdę į laivą, mes išplaukėme į Asą, kur ketinome paimti Paulių, nes jis buvo taip parvarkęs, pats norėdamas ten nuvykti pėsčias. ¹⁴Susitikę Ase, paėmėme jį ir nuplaukėme į Mitilėnę. ¹⁵Iš ten plaukdami toliau, kitą dieną atsidūrėme priešais Chiją. Rytojaus dieną pasiekėme Samą ir dar po dienos – Miletą. ¹⁶Nenorėdamas gaišti Azijoje, Paulius nutarė aplenkti Efezą, nes kiek įmanydamas skubinosi Sekminės atšvęsti Jeruzalėje.

Atsisveikinimas su Efezo bendrijos vadovais ¹⁷Iš Mileto jis pasiuntė į Efezą kvietimą, kad pas jį atvyktų ben-

drijos vyresnieji. ¹⁸Jiems atėjus, Paulius prabilo: „Jūs žinote, kaip aš visą laiką, nuo pirmosios dienos, kurią įžengiau į Aziją, pas jus elgiausi, ¹⁹kaip tarnavau Dievui visu nusižeminimu, ašaromis ir bandymais, kuriuos teko iškęsti dėl žydų pinklių. ²⁰Kaip nieko nenutylėjau, kas jums naudinga, bet kalbėjau ir mokiau tiek višumoje, tiek po namus, ²¹žydus ir graikus ragindamas atsiversti į Dievą ir įtikėti mūsų Viešpatį Jėzų.

²²Ir štai aš, Dvasios belaisvis, keliauju į Jeruzalę, nežinodamas, kas man ten nutiks, ²³tiktai Šventoji Dvasia kiekviename mieste man skelbia, jog manęs laukia pančiai ir vargai. ²⁴Bet aš per daug nebranginu savo gyvybės. Svarbu, kad tik baigčiau savo bėgimą ir įvykdyčiau tarnystę, kurią esu gavęs iš Viešpaties Jėzaus: paliudyti Dievo malonės Evangeliją.

²⁵Ir štai dabar aš žinau, kad daugiau nematysite mano veido jūs visi, su kuriais esu buvęs, skelbdamas Dievo karalystę. ²⁶Todėl aš šiandien iškilingai pareiškiu, jog nebūsiu kaltas, jei kas pražus! ²⁷Aš jums nieko nenutylėjau ir paskelbiau visus Dievo nutarimus.

²⁸Būkite rūpestingi sau ir visai kaimenei, kuriai Šventoji Dvasia jus paskyrė vyskupais, kad ganytumėte Dievo Bažnyčią, kurią jis yra įsigijęs savo krauju. ²⁹Žinau, kad, man pasitraukus, įsibraus pas jus žiaurių vilkų, kurie nepagailės kaimenės. ³⁰Net iš jūsų atsiras tokių, kurie klastingomis kalbomis stengsis patraukti paskui save mokinius. ³¹Todėl budėkite ir nepamirškite, jog aš per trejus metus dieną ir

20,5: Filipoose Paulius vėl suriko Luką, kuris toliau visur jį lydės.

20,6: *Neraugintos duonos dienos* – aštuonių dienų laikotarpis po žydų Velykų (žr. Lk 22,7 paaiškinimą).

20,7: *Pirmą savaitės dieną* – sekmadienį. *Lau-*

žyti duonos. žr. Apd 2,42 paaišk.

20,28: Efezo bendruomenės vadovai, kurie 20,17 vadinami vyresniaisiais, čia pavadinti vyskupais. Tai rodo, kad anuo metu dar nebuvo nusistovėjusios bažnytinių pareigybių teisės ir titulai.

naktį nepaliaudamas, su ašaromis įspėjinau kiekvieną. ³²O dabar pavedu jus Dievui ir jo malonės žodžiui, kuris turi galią jus išugdyti ir duoti paveldėjimą tarp visų pašvęstųjų.

³³Nė iš vieno netroškau nei sidabro, nei aukso, nei drabužio. ³⁴Jūs gi žinote, kad mano ir palydovų reikalams tarnavo šitos va mano rankos. ³⁵Ir aš jums visur rodydavau, kad, šitaip triūsiant, reikia paremti silpnuosius ir atminti Viešpaties Jėzaus pasakytus žodžius: 'Palaimingiau duoti negu imti'". ³⁶Tai pasakęs, jis atsi-klaupė ir kartu su visais pasimeldė. ³⁷Visi pradėjo gaudžiai verkti ir, puldami Pauliui ant kaklo, jį bučiavo. ³⁸Jie ypač nuliūdo dėl žodžių, jog nebematysią jo veido. Paskui jie palydėjo jį į laivą.

21 Kelionė į Jeruzalę ¹Išsiplėšę iš jų glėbio, mes išplaukėme ir tiesiu keliu atvykome į Kosą, o kitą dieną per Rodą į Patarą. ²Radę laivą, plaukiantį į Fenikiją, įlipome ir išplaukėme. ³Išvydę artėjant Kiprą, palikome jį kairėje ir leidomės link Sirijos, kur išlipome Tyre. Ten laivas turėjo iškrauti savo krovinius. ⁴Su-radę mokinių, prabuvome su jais septy-nias dienas. Dvasios apšviesti, jie patarė Pauliui dar nevykti į Jeruzalę. ⁵Toms die-noms prabėgus mes leidomės į kelionę, o jie visi kartu su žmonomis ir vaikais paly-dėjo iki miesto ribos. Pajūryje suklaupę visi pasimeldėme. ⁶Atsiveikinę sulipome į laivą, o jie sugrįžo namo.

⁷Keliaudami toliau, iš Tyro atplaukė-me į Ptolemaidę. Ten pasveikinome bro-lius ir pasilikome pas juos vienai dienai. ⁸Kitą dieną vėl keliavome ir atvykome į Cezarėją. Ten nuėjome į evangelisto Pily-

po, vieno iš Septynių, namus ir pas jį pa-silikome. ⁹Jis turėjo keturias netekėjusias dukteris, kurios buvo pranašės. ¹⁰Mums būnant dar kelias dienas, iš Judėjos atėjo vienas pranašas, vardu Agabas. ¹¹Jis apsi-lankė pas mus, paėmė Pauliaus juostą ir, susirišęs ja rankas ir kojas, pasakė: "Šven-toji Dvasia kalba: 'Vyra, kuriam priklaus-o ši juosta, tokiu būdu Jeruzalėje supan-čios žydai ir atiduos į pagonių rankas'". ¹²Tai išgirdę, ir mes, ir tenykščiai prašė-me, kad jis neitų į Jeruzalę. ¹³Bet Paulius atsakė: "Kodėl raudate ir draskote man širdį? Aš pasirengęs Jeruzalėje dėl Vieš-paties Jėzaus ne tik būti supančiotas, bet ir numirti!" ¹⁴Taigi, jam nesutinkant, mes liovėmės įkalbinėti ir tarėme: "Tebūnie Viešpaties valia!"

Paulius Jeruzalėje ¹⁵Po tų dienų, su-siruošę į kelią, išvykome į Jeruzalę. ¹⁶Kai kurie mokiniai iš Cezarės lydėjo mus ir nuvedė viešnagėn pas vieną kiprietį, Mnasoną, senybinį mokinį.

¹⁷Kai atvykome į Jeruzalę, džiaugs-mingai mus sutiko broliai. ¹⁸Rytojaus dieną Paulius kartu su mumis nuėjo pas Jokūbą, kur buvo susirinkę visi vyresnieji. ¹⁹Juos pasveikinęs, jis smulkiai išdėstė vi-są, ką Dievas buvo padaręs pagonijoje, pa-sinaudodamas jo tarnyste. ²⁰Jie išklaušę šlovino Dievą ir tarė Pauliui: "Tu matai, broli, kiek tūkstančių žydų tapo tikinčiais, ir jie visi uoliai laikosi Įstatymo. ²¹Bet jiems prikalbėta apie tave, kad tu mokąs visus žydus, gyvenančius tarp pa-gonių, atsižadėti Mozės, sakydamas, jog jiems nereikia apipjaustyti vaikų nei lai-kytis papročių. ²²Ką daryti? Šiaip ar taip, jie sužinos, kad esi atvykęs. ²³Todėl pa-

20,35: Evangelijoje šitie žodžiai neminimi. Ma-ryt, jie buvo plačiai žinomi iš padavimo.

21,8: Pilypas buvo vienas iš septynių diakonų

(žr. Apd 6,5). Evangelisto titulas rodo ypatingą Dvasios dovaną skelbti ir aiškinti išganymo nau-jieną; plg. Apd 8,40; Ef 4, 11; 2 Tim 4,5.

daryk, kaip tau sakome. Pas mus yra keturi vyrai, padarę įžadą. ²⁴Pasiimk juos, atlik apsisvalymą kartu su jais ir prisiimk išlaidas, kad jie galėtų nusikirpti plaukus. Tuomet visi pamatys, jog gandai apie tave nieko neverti ir tu nenukrypdamas laikaisi Įstatymo. ²⁵O dėl tikinčiųjų iš pagonių, tai mes esame išsiuntę nurodymus, kad jie saugotųsi stabams paaukotos mėsos, kraujo, pasmaugtų gyvulių mėsos ir ištvirtinimo”.

²⁶ Tuomet Paulius pasiėmė tuos vyrus ir kitą dieną su jais apsisvalęs įžengė į šventyklą. Ten jis nurodė paskutinę apsisvalymo dieną, kada už kiekvieną iš jų turės būti paaukota atnaša.

Pauliaus suėmimas ²⁷Toms septynioms dienoms baigiantis, Azijos žydai, pastebėję Paulių šventykloje, sukurstė visą minią ir, nutvėrę jį, ²⁸pakėlė riksmą: “Izraelitai, gelbėkit! Šitas žmogus visur visus moko prieš tautą, Įstatymą ir šią šventyklą. Jis net atsivedė šventyklon graikus ir suteršė šią šventą vietą”. ²⁹Mat jie prieš tai buvo matę su juo mieste Trofimą iš Efezo ir dabar manė, jog Paulius jį atsivedęs į šventyklą.

³⁰ Sujudo visas miestas, susibėgo žmonės, nutvėrė Paulių ir ištempė už šventyklos vartų. Vartai bematant buvo uždaryti. ³¹Jiems ketinant jį užmušti, įgulos viršininkui – tribūnui buvo duota žinia: “Visoje Jeruzalėje kyla sąmyšis”. ³²Jis nedelsdamas su kareiviais ir šimtininkais atskubėjo tenai. Jie, pamatę tribūną ir kareivius, liovėsi mušę Paulių. ³³Prisiartinęs tribūnas įsakė suimti Paulių ir surišti dviem grandinėmis. Paskui paklausė, kas

jis esąs ir ką padaręs. ³⁴Tuo tarpu iš minios šaukė tai šį, tai tą. Negalėdamas dėl triukšmo nieko tikro sužinoti, tribūnas įsakė nuvaryti Paulių į kareivines. ³⁵Atėjus prie laiptų, per minios grūstį kareiviams teko jį nešėti nešti. ³⁶Žmonės spraudėsi iš paskos, šaukdami: “Mirtis jam!”

³⁷ Vedamas į kareivines Paulius kreipėsi į tribūną: “Ar galiu tau šį tą pasakyti?” Šis atsiliepė: “Tai tu moki graikiškai? ³⁸Vadinasi, tu – ne anas egiptietis, kuris neseniai sukėlė sąmyšį ir išsivedė į dykumą keturis tūkstančius sikarijų!” ³⁹Paulius atsakė: “Aš esu žydas iš Kilikijos Tarso, taigi įžymaus miesto pilietis. Prašau tave, leisk man prabilti žmonėms”. ⁴⁰Tribūnas sutiko. Paulius atsistojo ant laiptų ir pamojo ranka miniai. Visiems nutilus, jis prabilo hebrajų kalba:

22 Pauliaus pasiteisinimo kalba ¹“Broliai ir tėvai! Paklausykite, ką nūnai pasakysiu sau apginti”. ²Išgirdę jį kalbant hebrajiškai, jie dar labiau aprimo. O Paulius kalbėjo toliau: ³“Aš esu žydas, gimęs Tarse, Kilikijoje, bet išauklėtas šitame mieste ir pagal griežtą protėvių Įstatymą išėjęs mokslą prie Gamalielio kojų. Aš buvau uolus Dievo kovotojas kaip ir jūs visi šiandieną. ⁴Todėl iki mirties bausmės persekiojau šį [tikėjimo] kelią, pančiodamas ir įkalindamas vyrus ir moteris. ⁵Tai gali paliudyti vyriausias kunigas ir seniūnų taryba. Iš jų buvau gavęs laišką broliams Damaske. Ir aš keliau, pasiryžęs tenykščius [tikinčiuosius] supančioti ir atgabenti į Jeruzalę, kad jie būtų nubausti.

21,25: Plg. Apd 15,19-20,29.

21,28: Vidinio šventyklos kiemo pagonys lankyti negalėjo, tai buvo uždrausta mirties bausme.

21,34: Čia turima galvoje Antonijaus pilis, kur stovėjo romėnų įgula.

21,38: *Sikarijai* (nuo lot. *sica* – durklas) buvo nacionalistai ekstremistai, kurie laikė leistina žudyti politiniais sumetimais. Sikarijų maištą mini Juozapas Flavijus.

6 Kai keliavau ir artinausi prie Damasko, apie vidurdienį staiga iš dangaus mane apsiautė stipri šviesa.⁷ Aš kritau ant žemės ir išgirdau balsą, man sakantį: 'Sauliau, Sauliau, kam mane persekioji?!' ⁸Aš paklausiau: 'Kas esi, Viešpatie?' Jis man atsakė: 'Aš esu Jėzus Nazarietis, kurį tu persekioji'. ⁹Mano palydovai matė šviesą, bet negirdėjo man kalbančiojo balso. ¹⁰Aš dar paklausiau: 'Ką man daryti, Viešpatie?' O Viešpats man tarė: 'Kelkis, eik į Damaską, tenai tau bus pasakyta visa, ką tau reikia daryti'. ¹¹Kadangi tos veriančios šviesos apakintas nieko nemačiau, tik palydovų už rankų vedamas aš pasiečiau Damaską.

12 Toksai Ananijas, maldingas, Įstatymui ištikimas žmogus, giriamas visų apilinkinių žydų, ¹³atėjęs stojo prieš mane ir tarė 'Broli Sauliau, praregėk!' Ir tą pačią akimirką aš jį pamačiau. ¹⁴O jis kalbėjo: 'Mūsų protėvių Dievas pasirinko tave, kad pažintum jo valią, išvystum Teisųjį ir išgirstum jo balsą iš jo burnos, ¹⁵nes tu visiems žmonėms paliudysi, ką esi regėjęs ir girdėjęs. ¹⁶Tad ko lauki? Kelkis, priimk krikštą ir nusiplauk nuodėmes, šaukdamausi jo vardo!'

17 Vėliau, sugrįžęs į Jeruzalę ir melsdamasis šventykloje, aš patyriau dvasios pagavą. ¹⁸Išvydau Jėzų, ir jis pasakė: 'Skubiai pasitrauk iš Jeruzalės, nes jie nepriims tavojo liudijimo apie mane'. ¹⁹Aš atsiliepiu: 'Viešpatie, juk jie žino, kad aš tavo tikinčiuosius sinagoga nuo sinagogos varydavau į kalėjimą ir plakdinau. ²⁰O kai buvo išlietas tavo liudytojo Stepono kraujas, aš ten stovėjau pritardamas ir sergėjau jo žudikų drabužius'. ²¹Bet jis

man pakartojo: 'Eik, nes išsiųsiu tave toli, pas pagonis'".

Paulius – Romos pilietis ²²Jie klausėsi jo iki šitų žodžių, o čia ėmė garsiai rėkti: "Nušluoti nuo žemės tokį! Nepalikti jo gyvo!" ²³Jie klykė, mosavo drabužiais ir svaidė į orą smėlį. ²⁴Tribūnas įsakė nuvesti Paulių į kareivines ir liepė tardyti plakant, kad išaiškėtų, kodėl žmonės prieš jį taip įsiutę. ²⁵Kai jau buvo pririštas diržais, jis kreipėsi į šalia stovintį šimtininką: "Ar jums valia plakti Romos pilietį, ir dar nenuteistą?"

26 Tai išgirdęs, šimtininkas priėjo prie tribūno ir pareiškė: "Ką sumanei daryti? Tas žmogus yra Romos pilietis!" ²⁷Tribūnas atėjęs paklausė: "Pasakyk man, ar tu Romos pilietis?" Šis patvirtino: "Taip". ²⁸Tribūnas tarė: "Aš šitą pilietybę įsigijau už didelius pinigus". Paulius atsiliepė: "O aš ją turiu nuo gimimo". ²⁹Bematant pasitraukė nuo jo tie, kurie turėjo jį tardyti. Sužinojęs jį esant Romos pilietį, tribūnas nusigando, kam jį surišdinęs.

Žydų teismo taryboje ³⁰Rytojau dieną, norėdamas tiksliau išsiaiškinti, kuo jis žydų kaltinamas, tribūnas įsakė jį išleisti iš kalėjimo; liepė sušaukti kunigus bei visą teismo tarybą ir, atvedęs Paulių, pastatė jį akivaizdoje.

23 Skvarbiu žvilgsniu permetęs tarybą, Paulius prabilo:

"Vyrai, broliai! Iki šios dienos aš elgiausi Dievo akivaizdoje visiškai gryna sąžine". ²Bet vyriausiasis kunigas Ananijas įsakė ten stovintiesiems smogti jam per burną. ³Tuomet Paulius jam tarė: "Tau smogs Dievas, tu, pabaltinta siena! Tu čia sėdi, kad mane teistum pagal Įstatymą, o

22,14: *Teisųjį* – Mesiją.

23,2: Ananijas buvo vyriausiuoju kunigu prie

imperatorių Klaudijaus (41-54) ir Nerono (54-68). Žuvo didžiojo žydų sukilimo pradžioje.

liepi mane mušti prieš Įstatymą?" ⁴Ten esantys įspėjo: "Tu įžeidi vyriausiąjį Dievo kunigą". ⁵Paulius atsiliepė: "Broliai, aš nežinojau, kad jis vyriausiasis kunigas. Juk parašyta: *Nepiktžodžiauk savo tautos vadovui*".

6 Žinodamas, kad viena dalis buvo sadukiejai, o kita – fariziejai, Paulius susuko tarybai: "Broliai, aš fariziejus, kilęs iš fariziejų šeimos, ir jūs mane teisiate už mirusiųjų prisikėlimo viltį". ⁷Jam tai pasakius, tarp fariziejų ir sadukiejų kilo barnis, ir susirinkimas suskilo. ⁸Mat sadukiejai neigia mirusiųjų prisikėlimą, angelų ir dvasios buvimą, o fariziejai tuos dalykus pripažįsta. ⁹Todėl pakilo didelis klegesys. Kai kurie Rašto aiškintojai iš fariziejų atsistojo ir griežtai prieštaravo: "Mes nerandame nieko blogo šitame žmoguje. ¹⁰O kas, jeigu jam kalbėjo dvasia arba angelas?" Įsisiautėjus smarkiems ginčams, tribūnas, bijodamas, kad jie nesudraskytų Pauliaus, įsakė kareivių daliniui nusileisti žemyn, išplėsti Paulių iš jų ir nuvesti į kareivines.

11 Kitą naktį Pauliui pasirodė Viešpats ir tarė: "Būk tvirtas! Kaip liudijai apie mane Jeruzalėje, taip reikės tau liudyti ir Romoje".

Žydų samokslas ¹²Rytojaus dieną susirinko būrys žydų ir prisiekė nei valgyti, nei gerti, kol nenužudys Pauliaus. ¹³Tokią sankalbą padarė daugiau negu keturiasdešimt žmonių. ¹⁴Jie nuėjo pas aukštuočius kunigus bei seniūnus ir pasakė: "Mes prisiekėme nieko neragauti, kol nenužudysime Pauliaus. ¹⁵O jūs kartu su taryba prašykite tribūną, kad jis pristatytų jį jums, lyg norėtumėte tiksliau ištirti jo

bylą. Tuo tarpu mes būsime pasirengę nudėti jį kelyje". ¹⁶Apie šią sankalbą nugirdo Pauliaus sesers sūnus. Jis atėjo į kareivines ir pranešė Pauliui. ¹⁷Tada Paulius, pasivadinęs vieną šimtininką, paprašė: "Nuvesk šį jaunuolį pas tribūną. Jis turi jam kai ką pranešti". ¹⁸Tas paėmė, nuvedė jį pas tribūną ir paaiškino: "Kalinys Paulius pasikvietė mane ir paprašė, kad atvesčiau pas tave šitą jaunuolį. Jis turįs tau kai ką pasakyti". ¹⁹Tribūnas, paėmęs jį už rankos, pasivedėjo į šalį ir paklausė: "Ką turi man pranešti?" ²⁰Tas atsakė: "Žydai susimokė prašyti tave, kad rytoj nuvestum Paulių į teismo tarybą, neva norėdami tiksliau ištirti jo bylą. ²¹Netikėk jais! Daugiau negu keturiasdešimt vyrų susitarę prisiekė nei valgyti, nei gerti, kol jo nenužudys. Jie jau dabar pasiruošę ir laukia tavo sutikimo". ²²Tribūnas atleido jaunuolį ir liepė niekam nesakyti, ką buvo jam pranešęs.

Paulių gabena į Cezarėją ²³Pasišaukęs du šimtininkus, tribūnas įsakė: "Nuo trečios nakties valandos laikykite parengtyje žygiuoti į Cezarėją septyniasdešimt raitelių ir du šimtus ietininkų. ²⁴Parūpinkite ir arklių, kad raitą Paulių būtų galima saugiai nugabenti pas valdytoją Feliksą". ²⁵Be to, jis parašė tokį laišką:

26 "Klaudijus Lisijas kilniausiajam valdytojui Feliksui siunčia sveikinimą.

27 Šitą vyrą žydai buvo nutvėrę ir norėjo nužudyti. Aš su kareiviais jį išgelbėjau, sužinojęs esant Romos pilietį. ²⁸Norėdamas patirti jo apkaltinimo priežastį, nuvedžiau į jų teismo tarybą. ²⁹Radau, kad jis kaltinamas dėl jų Įstatymo klausimų, o ne dėl kokio nusikaltimo, bausti-

23,6: *Dėl... vilties* – dėl mirusiųjų prisikėlimo vilties, besiremiančios Jėzaus prisikėlimu.

23,23: Trečia nakties valanda – 9 val. vakaro.

23,24: Antonijus Feliksas buvo Judėjos valdytojas 52-60 m. Jo trečioji žmona buvo karaliaus Erodo Agripo I duktė Druzilė.

no mirtimi ar kalėjimu. ³⁰Kadangi man buvo pranešta apie jam gresiantį sąmokslą, aš nedelsdamas siunčiau jį pas tave. Taip pat nurodžiau kaltintojams, kad jie tau pateiktų prieš jį turimus kaltinimus”.

31 Kareiviai, vykdydami įsakymą, paėmė ir nugabeno nakčia Paulių į Antipatrідę. ³²Rytojaus dieną jie pasiuntė su juo raitelius, o patys sugrįžo į kareivines. ³³Atvykę į Cezaręją, raiteliai įteikė valdytojui laišką ir pristatė Paulių. ³⁴Perskaitęs laišką, jis pasiteiravo, iš kokios provincijos esąs. Sužinojęs, jog iš Kilikijos, ³⁵jis pasakė: “Aš tave apklausiu, kai atvyks tavo kaltintojai”. Ir liepė jį sergėti Erodo pretorijuje.

24 Žydai skundžia Paulių Feliksui ¹Po penkių dienų atvyko vyriausiasis kunigas Ananijas su keliais seniūnais ir advokatu Tertulu. Jie pateikė valdytojui kaltinimus prieš Paulių. ²Kai pastarasis buvo iškviestas, Tertulas pradėjo savo kaltinamąją kalbą:

“Tavo dėka mes turime tikrą taiką ir daug pagerinimų tautai, įvestų tavo rūpesčiu. ³Mes, prakilnusiis Feliksai, visuomet ir visur tai pripažįstame su didžiu dėkingumu. ⁴Nenorėdamas tavęs ilgiau gaisinti, prašau tave trumpai mūsų paklausti su savo įprastu maloningumu. ⁵Mes nustatėme, kad šis žmogus tarsi maras kursto sumišimą viso pasaulio žydijoje ir yra nazariečių atskalos vadovas. ⁶Jis net mėgino išniekinti šventyklą. Štai kodėl mes jį suėmėme. ⁽⁷⁾ ⁸Iš jo galėsi pats išsiteirauti ir viską sužinoti apie mūsų kaltinimus”. ⁹Tiems žodžiams pritarė žydai, tvirtindami, jog taip esą iš tikrųjų. ¹⁰Valdytojui davus ženklą, Paulius atsakė:

Pauliaus atsakymas kaltintojams

“Žinodamas tave jau daug metų esant šios tautos teisėju, su pasitikėjimu mėginasiu ginti savo bylą. ¹¹Tau nesunku nustatyti, jog prabėgo ne daugiau kaip dvylika dienų, kai aš atvykau į Jeruzalę kaip maldininkas. ¹²Nei šventykloje, nei sinagogoje, nei mieste niekas manęs nematė su kuo nors besiginčijant ar suburiant minią. ¹³Jie negali įrodyti to, kuo dabar mane kaltina.

¹⁴Vis dėlto aš tau išpažįstu, jog tar nauju savo protėvių Dievui pagal Kelią, jį vadinamą atskala. Aš tikiu visa, kas parašyta Įstatyme ir Pranašuose. ¹⁵Kartu su jais turiu Dieve viltį, jog bus teisiųjų ir neteisiųjų prisikėlimas iš numirusių. ¹⁶Todėl aš stengiuosi visuomet turėti gryną sąžinę prieš Dievą ir prieš žmones. ¹⁷Aš po daugelio metų atkeliavau savo tautai atiduoti pašalpų ir paaukoti atnašų. ¹⁸Ta proga rado mane šventykloje apsivaliusį, be jokios minios ir be jokio triukšmo, ¹⁹kai kurie Azijos žydai. Tai jiems reikėjo čia būti ir, jei ką turi prieš mane, kaltinti tavo akyse. ²⁰Pagaliau tegul ir šitie pasako, kokį nusikaltimą jie man įrodė teismo taryboje. ²¹Nebent tik žodžius, kuriuos šaukiau stovėdamas tarp jų: “Šiandien jūs mane teisiate už mirusiųjų prisikėlimą!”

Pauliaus kalinimas Cezarėje

²²Feliksas, gerai nusimanydamas apie tą Kelią, atidėjo skundo svarstymą, sakysdamas: “Kai atvyks tribūnas Lisijas, tuomet ir išaiškinsiu jūsų klausimą”. ²³Jis davė nurodymą šimtininkui sergėti Paulių, tačiau daryti lengvatų ir netrukdyti jo žmonėms teikti jam paslaugų.

24,5: Nazariečių – taip žydai vadindavo krikščionis.

24,6-7: Kai kurie rankraščiai įterpia: Ir mes norėjome jį nuteisti, remdamiesi savuoju Įstatymu.

Tik tribūnas Lisijas beatodairiškai prievarta išplėė jį iš mūsų rankų ir liepė jo kaltintojams atvykti pas tave.

24 Po kelių dienų Feliksas atėjo su savo žmona Druzile, kuri buvo žydė. Jis liepė pakviesti Paulių ir išklusė jo pasakojimo apie Kristaus Jėzaus tikėjimą. ²⁵Pauliui dėstant apie teisingumą, susilaukymą ir būsimąjį teismą, Feliksas išsigando ir tarė: „Šiam kartui užtenka. Gali eiti. Kai bus metas, aš tave pasišauksiu“. ²⁶Be to, jis tikėjosi gauti iš Pauliaus pinigų. Todėl dažnokai jį kviesdavosi ir su juo kalbėdavosi.

27 Prabėgus dvejiems metams, Feliksą pakeitė įpėdinis Porcijus Festas. Norėdamas įsiteikti žydams, Feliksas paliko Paulių kalėjime.

25 Paulius apeliuoja į imperatorių ¹Atvykęs į provinciją, Festas po trijų dienų nukeliavo iš Cezarėjos į Jeruzalę. ²Ten jį kreipėsi aukštieji kunigai ir žydų didikai, kaltindami Paulių ³ir prašydami malonės jį atsiųsti į Jeruzalę, klastingai galvodami kelyje nužudyti. ⁴Festas atsakė, jog Paulius turįs būti saugomas Cezarėjoje, be to, jis pats ketinąs netrukus ten grįžti. ⁵“Tegul jūsų įgaliotiniai, – tęsė jis, – keliauja kartu ir, jei tas vyras nusikaltęs, jį skundžia”.

6 Pabuvęs tarp jų ne daugiau kaip aštuonias ar dešimt dienų, jis sugrįžo į Cezarėją. Kitą dieną, atsisėdęs į teismo krasę, liepė atvesti Paulių. ⁷Vos tik pasirodžiusį apspito jį iš Jeruzalės atvykę žydai, mėgindami primesti aibę sunkių kaltinimų, tačiau neįstengė jų įrodyti. ⁸Paulius gynėsi: „Aš niekuo nenusikaltęs nei žydų Įstatymui, nei šventyklai, nei ciesoriui“.

9 Norėdamas parodyti palankumą žydams, Festas paklausė Paulių: „Ar nori

keliauti į Jeruzalę ir ten būti mano teisiamas už šiuos dalykus?“ ¹⁰Paulius atsakė: „Aš stoviu prieš ciesoriaus teismą ir ten privalau būti teisiamas. Aš nepadariau žydams skriaudos, kaip tu pats puikiai žinai. ¹¹Jei esu nusikaltęs ir padaręs ką nors verta mirties, tai neatsisakau mirti. Bet jeigu jų metami kaltinimai nepagrįsti, niekas neturi jiems manęs išduoti. Aš šaukiuosi ciesoriaus!“ ¹²Tuomet Festas, pasitaręs su savo taryba, paskelbė: „Šaukeisi ciesoriaus – eisi pas ciesorių“.

Agripa ir Berenikė aplanko Paulių ¹³Praslinkus kelioms dienoms, karalius Agripa ir Berenikė apsilankė Cezarėjoje Festo pasveikinti. ¹⁴Viešnagai užtrukus, Festas supažindino karalių su Pauliaus byla ir papasakojo: „Feliksas paliko man tokį kalinį. ¹⁵Kai buvau Jeruzalėje, aukštieji žydų kunigai ir seniūnai apsilankė pas mane, kaltindami jį ir reikalaudami pasmerkti. ¹⁶Aš jiems atsakiau, kad romėnai neturi papročio pasmerkti kokį nors žmogų, nedavę kaltinamajam galimybės stoti savo kaltintojų akivaizdoje ir gintis nuo kaltinimų. ¹⁷Jiems čionai atvykus, aš nedelsdamas rytojaus dieną atsisėdau į teismo krasę ir liepiau atvesti tą žmogų. ¹⁸Skundėjai nesugebėjo įrodyti jokio nusikaltimo, kokio buvau tikėjęsis. ¹⁹Jie vien tik ginčijosi ir jam prikaišiojo dėl kai kurių savo tikėjimo klausimų ir dėl kažkokio mirusio Jėzaus, kurį Paulius tvirtino esant gyvą. ²⁰Dvejodamas, kaip išspręsti tokius klausimus, aš paklausiau, ar jis nenorėtų vykti į Jeruzalę ir tenai būti teisiamas. ²¹Bet Paulius pareikalavo, kad jo byla būtų perduota Augusto žiniai.

24,27: Porcijus Festas atvyko į Palestiną jau Nerono laikais. Mirė 62 m. Jo įpėdinis buvo Albinas.

25,11: Nematydamas kitos išeities, Paulius pasinaudojo savo, kaip Romos piliečio, teise ir ape-

liuoja į imperatoriaus teismą. Tuo būdu jo byla buvo išimta iš Festo kompetencijos.

25,13: Berenikė buvo Agripas II sesuo; tapusi našle, ji nuo 48 m. gyveno pas brolių. Apie jų seserį Druzilę žr. Apd 23,24 paaišk.

Todėl aš įsakiau jį toliau kalinti, kol išsiųsiu pas ciesorių". ²² Agripa tarė Festui: "Aš ir pats norėčiau pasiklausti to žmogaus". Anas sutiko: "Galėsi rytoj pasiklausti".

²³ Rytojaus dieną Agripa ir Berenikė atėjo su didele iškilme. Jie įžengė į salę kartu su tribūnais ir miesto didžiūnais. Festas liepė įvesti Paulių. ²⁴ Festas prabilo: "Karaliau Agripa ir svečiai! Jūs matote žmogų, dėl kurio visa gausybė žydų kreipėsi į mane Jeruzalėje ir čia, šaukdami, kad jo negalima palikti gyvo. ²⁵ Bet aš nustaciau, kad jis nėra padaręs nieko, kas būtų baustina mirtimi. Jam šaukiantis Augusto, nusprendžiau jį ten pasiųsti, ²⁶ tačiau nežinau nieko tikra, ką turėčiau parašyti valdovui. Todėl aš iškviečiau jį jūsų akivaizdon, ypač tavo, karaliau Agripa, kad jį apklausęs žinočiau, ką turiu parašyti. ²⁷ Mat, man rodos, neprotinga siųsti kalinį nenurodant kaltinimo".

26 Pauliaus kalba ¹ Tuomet Agripa tarė Pauliui: "Tau leidžiama paaiškinti savo bylą". Ir Paulius, pamojęs ranka, pradėjo apsigynimo kalbą:

² "Karaliau Agripa! Esu laimingas, galėdamas šiandien tavo akivaizdoje gintis, ³ juo labiau kad tau pažįstami visi žydų papročiai ir ginčijami klausimai. Todėl prašau kantriai manęs išklausti.

⁴ Visi žydai žino apie mano gyvenimą nuo jaunystės ir kaip jis prabėgo iš pradžią mano tautoje, Jeruzalėje. ⁵ Jie pažįsta mane nuo seno ir, jei norėtų, galėtų paliudyti, kad aš kaip fariziejus gyvenau, laikydamasis griežčiausios mūsų tikėjimo krypties. ⁶ Dabar aš čia stoviu ir esu teisias

mas už tai, kad viluosi pažadu, kurį Dievas yra davęs mūsų protėviams. ⁷ Jo išsipildant tikisi sulaukti mūsų dvylikos giminų tauta, stropiai tarnaudama Dievui dieną ir naktį. Dėl šios vilties, karaliau, ir įskundė mane žydai. ⁸ Kodėl jums atrodo neįtikėtina, kad Dievas prikelia numirusius?

⁹ Kitados ir aš maniau, kad mano pareiga visais būdais kovoti su Jėzaus Nazariečio vardu. ¹⁰ Aš taip ir dariau Jeruzalėje. Gavęs iš aukštųjų kunigų įgaliojimus, daugybę šventųjų įmėsinau į kalėjimus, o kai jie buvo žudomi, pritardavau. ¹¹ Dažnai įvairiose sinagogose grasinimais verčiau juos piktžodžiauti ir, be saiko prieš juos įtūžęs, persekiojau net svietimuose miestuose.

¹² Tais pačiais tikslais aš keliavau į Damaską, turėdamas aukštųjų kunigų įgaliojimus ir leidimą. ¹³ Kelyje, vidurdienį, karaliau, aš staiga išvydau, kaip mane ir mano kelionės draugus iš dangaus apsiautė šviesa, skaistesnė už saulę. ¹⁴ Mes visi parpuolėme žemėn, o aš išgirdau balsą, kuris man sakė hebrajiškai: 'Sauliau, Sauliau, kam mane persekioji? Sunku tau spyriotis prieš akstiną!' ¹⁵ Aš paklausiau: 'Kas tu esi, Viešpatie?' O Viešpats atsakė: 'Aš esu Jėzus, kurį tu persekioji. ¹⁶ Bet kelkis ir laikykis ant kojų! Aš tau apsireiškiau, kad paskirčiau tave tarnu bei liudytoju tų dalykų, kuriuos matei ir kuriuos tau dar apreikšiu. ¹⁷ Aš tave gelbėsiu nuo tautiečių ir pagonių, pas kuriuos tave siunčiu, ¹⁸ kad atvertum jų akis ir jie iš tamsybių gręžtųsi į šviesą, nuo šetono

25,21: *Augustais* (nuo Oktaviano Augusto) buvo tituluojami visi Romos imperatoriai. Paulius apeliavo į Neroną, kuris tuomet dar nebuvo pradėjęs persekioti krikščionių.

26,14: *Sunku tau spyriotis...* – graikų patarlė,

kuri reiškia: *Veltui priešini esi – tik pats sau kenki. Sauliau* – originale *Saoul*. Čia ir ankstesniau Pauliaus regėjimo apraše stengiasi perteikti hebrajišką vardo tarimą (plg. Vardų rodyklę).

26,18: Čia vis cituojamas ST, ypač Iz 35,5 ir kt.

galybės – į Dievą ir, tikėdami mane, gautų nuodėmių atleidimą bei dalį su pašventintaisiais'. ¹⁹Todėl, karaliau Agripa, negalėjau būti neklusnus dangaus apreiškimui. ²⁰Iš pradžių Damaske ir Jeruzalėje, o pas-
kui visoje Judėjoje ir pagonijoje ėmiau skelbti, kad žmonės atsiverstų, sugrįžtų pas Dievą ir imtųsi tikro atsivertimo darbų.

²¹ Už tai žydai sugriebė mane šventy-
loje ir mėgino užmušti. ²²Bet, Dievui padedant, iki šios dienos aš tebeliudiju mažam ir dideliam, neskelbdamas nieko viršaus, o tik tai, ką yra skelbė įvyksiant pranašai ir Mozė, ²³būtent – jog Mesijas kentės, jog pirmutinis prisikels iš numirusių ir paskelbs šviesą tautai ir pagonims”.

Klausytojų atsiliepimai ²⁴Jam taip aiškinant, Festas garsiai sušuko: “Pauliau, tu iš galvos kraustaisi! Iš didelio rašto išėjai iš krašto”. ²⁵Paulius atsiliepė: “Ne, nesikraustau iš galvos, prakilnūsiai Festai, bet kalbu tiesos ir sveiko proto žodžius. ²⁶Šiuos dalykus žino karalius, kuriam aš taip atvirai kalbu. Esu tikras, kad iš viso to jam nieko nėra nežinomo, juoba kad šitai dėjosi ne kur nors užkampyje. ²⁷Karaliau Agripa, ar tiki pranašais? Aš žinau, kad tiki”. ²⁸Agripa atsakė: “Ko gero, įtikinsi mane krikščionimi tapti...” ²⁹Paulius palinkėjo: “Duok, Dieve, kad ar per trumpą, ar per ilgą laiką ne tik tu, bet ir visi, šiandien girdėję mane kalbant, taptų tokie, kaip aš, tik be šitų pančių!”

³⁰ Tuomet pakilo karalius, valdytojas, Berenikė ir kiti svečiai. ³¹Išeidami jie kalbėjosi: “Šitas žmogus nepadarė nieko baustino mirtimi ar kalėjimu”. ³²Agripa

Festui pareiškė: “Būtų buvę galima paleisti šį žmogų, jeigu jis nebūtų šaukęsis ciesa-
soriaus”.

27 Paulius gabenamas į Romą ¹Kai buvo nuspręsta, kada išplaukti mums į Italiją, Paulius ir keli kiti kaliniai buvo perduoti Augusto kohortos šimtininkui Julijui. ²Mes įlipome į Adramitijos laivą, kuris turėjo plaukti Azijos pakrantėmis, ir netrukus leidomės į kelionę. Su mumis buvo makedonietis Aristarchas iš Tesalonikos. ³Kitą dieną atplaukėme į Sidoną. Julijus draugiškai elgėsi su Pauliumi, leido jam aplankyti bičiulius ir apsirūpinti į kelionę. ⁴Iš ten mums teko buruoti Kipro užuovėja, nes pūtė priešiniai vėjai. ⁵Perplaukę jūrą ties Kilikija ir Pamfilija, mes atvykome į Likijos miestą Myrą. ⁶Tenai šimtininkas surado Aleksandrijos laivą, kuris plaukė į Italiją, ir persodino mus į jį.

⁷ Daug dienų plaukėme palengva ir vargais negalais atsiradome ties Knidu. Kadangi vėjas kliudė priplaukti prie kranto, plaukėme Kretos priedangoje, Salmonės iškyšulio kryptimi. ⁸Vargingai jį ap-
lenkę, atvykome į vietovę, kuri vadinasi Dailioji Prieplauka, netoli Lasėjos miesto.

⁹ Prabėgo daug laiko, ir laivyba tapo pavojinga, nes jau buvo pasibaigęs rudens pasninko metas. ¹⁰Paulius juos įspėjo: “Vyrų, aš numatau, jog šis plaukimas bus grėsmingas ir pražūtingas ne tik kroviniams bei laivui, bet ir mūsų gyvybėms”. ¹¹Tačiau šimtininkas labiau tikėjo vairininku ir laivo savininku negu Pauliaus įspėjimais. ¹²Kadangi uostas nebuvo tin-

26,26: Erodas Agripa, būdamas žydų tikėjimo ir vietoje gyvendamas, nepalyginti daugiau žinojo apie žydus ir krikščionis už pagonį Festą, ką tik atvykusį iš Romos.

26,28: Agripa kalba ironizuodamas.

27,1: Kartu su Pauliumi vyko ir Apd autorius evangelistas Lukas, kuris, matyt, rašė kelionės die-

noraštį.

27,2: Adramitijos uostas buvo Mysijoje (Mažoji Azija).

27,9: Čia kalbama apie pasninką didžiosios Santaikos šventės proga. Anuo metu Viduržemio jūroje nuo spalio pabaigos iki kovo pradžios laivininkystė nutrūkdavo.

kamas žiemoti, daugumas nusprendė iš ten plaukti toliau, kaip nors pasiekti Feniką, Kretos uostą, atvirą į pietvakarius ir šiaurės vakarus, ir tenai žiemoti.

Audra ir laivo sudužimas ¹³Kai ėmė pūsti lengvas pietų vėjas, jie tikėjosi įvykdyti savo sumanymą ir, pakėlę inkarą, leidosi pirmyn palei Kretos krantus.

¹⁴Bet greitai nuo salos pusės pakilo viesulas, vadinamas Šiauriaryčiu. ¹⁵Jis pagavo laivą, nepajėgusį jam priešintis, ir mes turėjome jį leisti pavėjui. ¹⁶Kai mus nešė pro salelę, vardu Kauda, mes tik vargais negalais išsaugojome gelbėjimo valtį. ¹⁷Kai ji buvo užkelta, jūreiviai ėmėsi stiprinti laivą – apjuosė jį virvėmis. Kad nepakliūtume ant Sirto seklumų, jie nuleido bures ir taip plaukė toliau. ¹⁸Mus baisiai vargino audra. ¹⁹Todėl rytojaus dieną teko išmesti į jūrą dalį krovinių. Trečią dieną jūrininkai savo rankomis išmetė kai kuriuos laivo įrengimus. ²⁰Ilgą laiką nematydami nei saulės, nei žvaigždžių, smarkios audros blaškomi, mes galiausiai praradome bet kokią viltį išsigelbėti.

²¹Žmonės jau ilgą laiką nieko nevalgė. Paulius priejo prie jų ir tarė: „Vyrail! Reikėjo paklaustyti manęs ir neplaukti nuo Kretos į jūrą. Būtų išvengta pavojų ir nuostolių. ²²Tačiau ir dabar patariu nenusiminti. Niekas iš jūsų nežus, vien tik laivas. ²³Šią naktį man apsiereiškė angelas Dievo, kuriam aš priklausau ir tarnauju, ²⁴ir pranešė: ‘Nebijok, Pauliau! Tu privalai stoti prieš ciesorių. Todėl Dievas tau dovanoja tavo kelionės draugų gyvybes’. ²⁵Tad, vyrai, drąsiau! Aš tikiu Dievu, kad taip ir įvyks, kaip man pasakyta. ²⁶Mus išmes į kokią nors salą”.

²⁷Kai buvome svaidomi Adrijos jūroje keturioliką naktį, apie vidurnaktį jūreiviams pasirodė, kad artėjame prie sausumos. ²⁸Jie išmetė grimzlę ir nustatė dvidešimties jūros sieksnių gylį; išmatavę dar kartą, berado penkiolika. ²⁹Bijodami užšokti ant povandeninių uolų, jie išmetė iš paskuigalio keturis inkarus ir ėmė laukti aušros. ³⁰Jūreiviai mėgino pabėgti iš laivo. Jie nuleido į jūrą gelbėjimo valtį, neva norėdami išmesti inkarus laivo priešakyje. ³¹Paulius įspėjo šimtininką ir kareivius: „Jeigu šitie nepasiliks laive, jūs neišsigelbėsite”. ³²Tada kareiviai nukapojo valtį virves ir leido jai nukristi į jūrą.

³³Prieš rytą Paulius paragino visus valgyti, sakydamas: „Šiandien jau keturiolikta diena, kaip jūs laukiate nevalgę, nieko burnoje neturėję. ³⁴Todėl aš jus prašau valgyti. To reikia jūsų išsigelbėjimui. Nė vienam iš jūsų nenukris nė plaukas nuo galvos!” ³⁵Tai pasakęs, jis paėmė duonos, visų akivaizdoje padėkojo Dievui, sulaužė ir pradėjo valgyti. ³⁶Tuomet visi pralinksėjo ir ėmėsi valgio. ³⁷Laive iš viso buvome du šimtai septyniasdešimt šeši žmonės. ³⁸Pavalgę jie palengvino laivą, išmesdami jūron javus.

³⁹Rytui išaušus, jūreiviai negalėjo pažinti žemės, tiktai pastebėjo nedidelę įlanką lėkštais krantais, į kurią, jei bus įmanoma, jie nutarė pasukti laivą. ⁴⁰Nupjovė inkarus, paliko juos jūroje, atleido vairo diržus ir, iškėlę prieš vėją priekinę burę, leidosi į krantą. ⁴¹Atsidūrę prie seklumos, jie užšokdino ant jos laivą. Priekis liko tvirtai įsmigęs, o paskuigalis ėmė irti nuo smarkios mūšos.

27,17: Sirtas – Šiaurės Afrikos pakrančių seklumos.

27,21-38: Pasak 2 Kor 11,25, Paulius yra patyręs dar du laivo sudužimus.

27,27: Adrija – aleksandrietiškas Jonijos jūros

pavadinimas.

27,28: Čia sieksnis lygus 1,85 m, tad 20 sieksnių – 37 m, 15-28 m.

27,41: Pažodžiui: vietos, kur susitinka dvi jūros.

42 Tuo metu kareiviai sumanė išudyti kalinius, kad kuris išplaukęs nepaspruktų. 43 Bet šimtininkas, gelbėdamas Paulių, sutrukdė jų sumanymą. Jis įsakė, kad mokantys plaukti pirmi šoktų į jūrą ir plauktų į krantą, 44 o kiti tai padarytų kas ant lentų, kas ant laivo nuolaužų. Šitaip visi išsigelbėjo ir pasiekė žemę.

28 Nepaprasti įvykiai Maltoje 1 Išsigelbėję sužinojome, kad sala vadinasi Melitė. 2 Vietos gyventojai su mumis elgėsi labai draugiškai. Užkūrė ugnį ir pakvietė mus visus prie jos, nes lijo ir buvo šalta. 3 Paulius pririnko glėbį sausų šakų ir metė į ugnį. Čia nuo kaitros išlaužo išsoko gyvatė ir įsikirto jam į ranką. 4 Pamatę prikibusią prie rankos gyvatę, gyventojai ėmė vienas kitam kalbėti: "Tas žmogus tikriausiai žmogžudys: išsigelbėjo iš jūros, o keršto deivė vis tiek neduoda jam gyventi". 5 Tačiau jis nupurtė šliužą į ugnį, nepatirdamas nieko blogo. 6 Gyventojai laukė, kada jis ištins ir kris negyvas. Laukę nesulaukę ir pamatę, kad jam nesidaro nieko blogo, jie pakeitė nuomonę ir ėmė kalbėti, jog jis esąs dievaitis.

7 Netoli tos vietos buvo vyriausio salos valdininko Publijaus valdos. Jis mus priglaudė ir tris dienas bičiuliškai globojo. 8 Tuo metu Publijaus tėvas buvo susirgęs karštine ir viduriavimu. Paulius užėjo pas jį, pasimeldė, uždėjo ant jo rankas ir išgydė. 9 Po šito įvykio ir kiti salos ligoniniai ėjo pas Paulių ir buvo pagydomi. 10 Už tai žmonės mus didžiai gerbė, o

išvykstant aprūpino viskuo, ko mums reikėjo.

Iš Maltos į Romą 11 Po trijų mėnesių mes išplaukėme Aleksandrijos laivu, žiemojusiu saloje. Jis turėjo Dvynių ženklą. 12 Atplaukę į Sirakūzus, prastovėjome tris dienas. 13 Tada, buriuodami palei krantą, pasiekėme Regijų ir dar po dienos, ėmus pūsti pietų vėjui, per dvi dienas atvykome į Puteolus. 14 Ten susitikome su broliais; jie pakvietė mus septynias dienas paviešėti. Taip mes atvykome į Romą. 15 Tenykščiai broliai, išgirdę apie mus, atėjo pasitikti iki Apijaus aikštės ir Trijų tavernų. Juos išvydęs, Paulius dėkojo Dievui ir įgavo naujo pasitikėjimo. 16 Kai atvykome į Romą, Pauliui buvo leista apsigyventi vienam su serginčiu jį kareiviu.

Pokalbis su Romos žydais 17 Po trijų dienų jis pasikvietė pas save žydų vadovus. Jiems susirinkus, jis prabilo: "Broliai! Nors aš nesu nusikaltęs nei tautai, nei papročiams, buvau Jeruzalėje suimtas ir atiduotas į romėnų rankas. 18 Tie ištarde norėjo mane paleisti, nes nerado jokio mirties verto nusižengimo. 19 Kadangi žydai prieštaravo, turėjau šauktis cėsoriaus, tikrai ne tam, kad apkaltinčiau savo tautą. 20 Dėl šios priežasties aš norėjau su jumis pasimatyti ir pasikalbėti. Juk aš nešioju šitą grandinę dėl Izraelio vilties!"

21 Jie atsakė jam: "Mes nesame gavę apie tave iš Judėjos laiškų, ir niekas iš brolių nebuvo atvykęs su blogomis žiniomis ar kalbomis apie tave. 22 Vis dėlto norėtu-

28,1: *Melitė* (Malta) priklausė Sicilijos provincijai.

28,2: *Vietos gyventojai* – originale *barbarai*. Taip jie buvo vadinami todėl, kad nekalbėjo graikiškai.

28,11: *Dvyniai*, arba *Dioskūrai* – Kastoras ir Poluksas (iš populiaraus senovės graikų mito).

28,13: *Palei krantą* – tai rytinis Sicilijos krantas.

28,16: Romoje Paulius buvo laikomas vadinamajame *laisvajame arešte*. Jis galėjo turėti savo butą, turėjo teisę vaikščioti po miestą, tačiau dešinioji jo ranka turėjo būti surakinta su sargybinio kairiąja.

28,17: Romoje buvo didelė žydų kolonija, turėjusi aštuonias sinagogas.

28,20: *Izraelio viltis* – laukiamasis Mesijas.

me išgirsti tavo pažiūras. Mat apie šią atskalą tiek težinome, jog jai visur prieštaraujama”.

23 Paskyrę jam dieną, daugelis suėjo pas jį į butą. Nuo ryto iki vakaro jis dėstė jiems ir liudijo apie Dievo karalystę, įrodinėdamas jiems Jėzų iš Mozės Įstatymo ir Pranašų. ²⁴Vieni jo žodžiais tikėjo, kiti ne.

²⁵Nesutardami tarpusavyje, jie ėmė skirstytis, o Paulius tepasakė jiems viena: “Teisingai Šventoji Dvasia yra jūsų protėviams pasakiusi per pranašą Izaiją:

²⁶ *Eik pas šią tautą ir sakyk:
Girdėti girdėsite, bet nesuprasite,
žiūrėti žiūrėsite, bet nematysite.*

²⁷ *Šitų žmonių širdis aptuko,
jie prastai girdėjo ausimis ir
užmerkė akis,
kad kartais nepamatytų akimis,
neišgirstų ausimis, nesuprastų
širdimi
ir neatsiverstų, ir aš jų nepagydyčiau.*

28 Todėl žinokite: šis Dievo išgelbėjimas yra pasiūstas pagonių tautoms, ir jos jį priims”. (²⁹)

Pabaiga ³⁰Paulius pasiliko gyventi savo išsinuomotame bute ištisus dvejus metus ir priiminėdavo visus savo lankytojus. ³¹Jis skelbė Dievo karalystę ir visiškai laisvai, netrukdomas, mokė apie Jėzų Kristų.

28,29: Kai kurie rankraščiai įterpia: *Jam tai pasakius, žydai išėjo, smarkiai ginčydamiesi tarp savęs.*

28,30-31: Čia kalbama apie pirmąjį Pauliaus kalinimą Romoje (61-63 m.), pasibaigusį jo paleidimu.

APAŠTALO PAULIAUS LAIŠKAI

21 NT knyga turi formą, artimą senovės laiškamams. Reikia skirti tikruosius laiškus (dokumentus, kurių informacija adresuota konkrečioms asmenims ir turi praktinius tikslus) nuo laiško forma apvilktų raštų platesnei žmonių grupei. Antai Laiškas žydams (Žyd) iš tiesų yra teologinis traktatas, o 1 Pt, 2 Pt, 1 Jn – katechetinio pobūdžio homilijos. Tokius visuomeninio pobūdžio laiškus įprasta dar vadinti epistolėmis.

Daugumas NT laiškų – epistolės, dažnai turinčios tarnybinius uždavinius. Tokie yra daugumas apaštalo Pauliaus laiškų. Tuo tarpu Fm, 2 ir 3 Jn – visiškai asmeniniai. Dar kitų „laiškų“ pobūdis – grynai formalus, pvz., Jok, Žyd, Apr.

NT kanone yra 13 laiškų, kurių tekste tvirtinama apaštalo Pauliaus autorystė. Žyd, pirmiausia pasirodęs Aleksandrijoje ir tik nuo IV a. Vakarų Bažnyčioje, – ne Pauliaus kūrinys. Pauliaus laiškuose skiriama vad. pastoracinių laiškų grupė – 1 ir 2 Tim, Tit. Jais Paulius moko savo bendradarbius ir nagrinėja konkrečius bažnytinių vadovų uždavinius. Kai kas dar išskiria vad. kalėjimo laiškų grupę – Ef, Fil, Kol, Fm; juos Paulius parašė kalinamas.

Šiuo metu nekyla jokių abejonių dėl daugumos Pauliaus laiškų autentiškumo¹. Kiek keblesnis vad. pastoracinių laiškų klausimas (1 ir 2 Tim, Tit). Mat jų žodynas, hierarchijos aprašymai ir Bažnyčios situacija gerokai skiriasi nuo kitų Pauliaus laiškų informacinės medžiagos². Vis dėlto daug katalikų ir protestantų autorių sutaria, kad šių laiškų turinys taip ryškiai atspindi Pauliaus pasaulėvaizdį ir jo dvasią, jog reikia manyti ir šių dokumentų pagrindą esant tikras Pauliaus mintis, tik jos gerokai apdorotos vėlesnių redaktorių, norėjusių tuos laiškus priartinti prie konkrečios bendrijų būklės po Pauliaus mirties.

Pauliaus gyvenimo šaltiniai sukaupiti NT, daugiausia Apd: 7,58; 9,1-30; 11,25-30; 13-28. Be to, autobiografinių žinių randame pačiuose apaštalo laiškuose: Rom 11,1; 1 Kor 15,8-9; 2 Kor 11,22-12; Gal 1,11-2,14; Fil 3,4-6; 2 Tim 1,5; 3,10-11.

Itin reikšminga, kad kai kurie Pauliaus gyvenimo momentai gali būti užfiksuoti pasaulinės istorijos fone, būtent Erodo Agripos I mirtis 44 m., Galiono valdymas Korinte 50-51 ar 51-52 m., Felikso valdymas Cezarėjoje 58-60 m. Pats Paulius nurodo, kad nuo jo atsivertimo iki apsilankymo Jeruzalėje po pirmosios misijų kelionės praslinko 14 metų. Taigi istorikai yra sudarę apytikrą Pauliaus gyvenimo ir darbų chronologiją:

Gimimas	apie 5-15 po Kristaus
Atvykimas Jeruzalėn mokytis apie	30
Atsivertimas	34-36
Gyvenimas Damaske ir Arabijoje (3 metai)	
Apsilankymas Jeruzalėje	37-39
Gyvenimas Tarse	
Sugrįžimas į Antiochiją	43-44

1: Plg. P. Feine, J. Behm, W. G. Kümmel. *Einleitung in das Neue Testament*.–15 Heidelberg, 1967, p. 176; R. Bultmann. *Theologie des Neuen*

Testaments.–6 Berlin, 1970, p. 191.

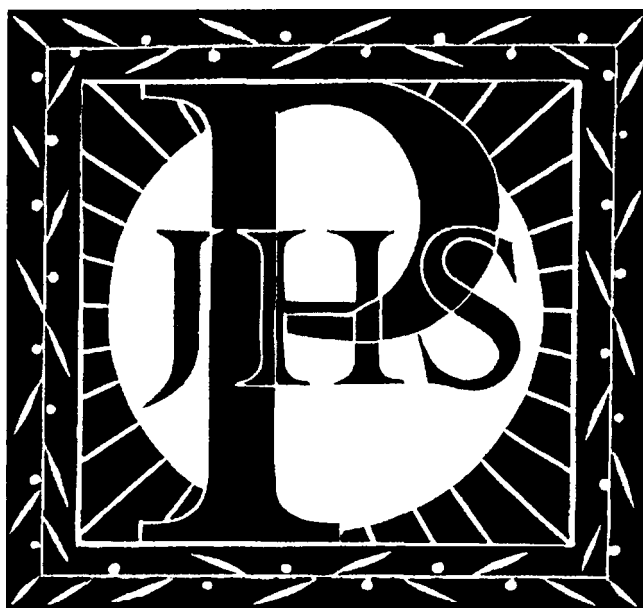
2: Plg. A. Wikenhauser. *Einleitung in das Neue Testament*.–5 Leipzig, 1964, p. 319-324.

Pirmoji misijų kelionė	45-49
Apsilankymas Jeruzalėje. Apaštalų susirinkimas	49
Antroji misijų kelionė	49-52
Korintas	50-52
1 ir 2 Tes	51-52
Trečioji kelionė	53-58
Efezas	54-57
Gal	54
1 Kor	54
Makedonija	57
2 Kor	57
Korintas	57-58
Rom	57-58
Jeruzalė	58
Cezarėja	58-60
Kelionė į Romą	60-61
Roma. Pirmasis kalinimas	61-63
Kol, Fil, Ef, Fm	61-63
Kelionė į Ispaniją	63-67
Antrasis kalinimas ir mirtis Romoje ³	apie 67

Apie Pauliaus kelionę į Ispaniją kalba senovinė Romos tradicija, tvirtinanti, kad Paulius įvykdęs savo ketinimą (Rom 15,24). Klemensas Romietis 95 m. rašo, jog Paulius pasiekęs “Vakarų ribas”, o tai tegali reikšti Ispaniją. Taip pat ir Muratorio kodeksas apie 200 m. įsakmiai mini Pauliaus kelionę į Ispaniją.

Pauliaus laišakai stebina dvasinio turinio turtingumu ir įvairiapusiška informacija. Pirma, tai seniausieji Bažnyčios gyvenimo dokumentai, iš kurių sužinome apie ankstyvosios Bažnyčios tikėjimą, apie jos mokymo ir hierarchijos evoliuciją. Antra, juose randame gilių teologinių koncepcijų, nebijančių atskleisti Visatos prasmę ir tikslus. Paulius pasirodo esąs gabus praktikas, kada jis organizuoja pirmąsias parapijas, rūpinasi ekonominiais klausimais ir sprendžia sudėtingas problemas, kurias iškėlė pagonių misijos. Tas pats Paulius mums praskleidžia nuostabias mistikos viršūnes, kada prabyla apie dangaus ir sielos paslaptis, išlieja savo džiūgavimą dėl vienybės su Kristumi. Dar labiau mus stebina apaštalo energija ir heroizmas visokiais būdais skelbiant tautoms Evangeliją. Iš jo laiškų matome, kokias neribotas galimybes slepia krikščioniškoji egzistencija, kai žmogus įsitikina savo pašaukimu aktyviai dalyvauti dvasinėje Bažnyčios statyboje. Ir joks žmogus nėra sukūręs didingesnio himno meilei, “kuri visa pakelia, visa tiki, viskuo viliasi ir visa ištveria”, kuri “niekada nesibaigia” (1 Kor 13,7-8). Atskleisdamas meilės slėpinius, Paulius parodo krikščionybės esmę, kuri yra ne vien mokymas, bet pirmiausia įkvėptas gyvenimas: “Aš gyvenu, tačiau nebe aš, o gyvena manyje Kristus” (Gal 2,20).

3: Pagal J. L. Mc Kenzie. *Dictionary of the Bible*.—London—Dublin, 1966, p. 684.

LAIŠKAS ROMIEČIAMS

Apie Romos bendrijos pirmuosius žingsnius neturime tiesioginių žinių. Vis dėlto reikia manyti, kad krikščionybė Romoje pasirodė gana anksti – kartu su pirmaisiais krikščionimis, atkeliavusiais į imperijos sostinę iš Palestinos ir Sirijos. Be abejo, kulto ir artimo meilės uždaviniai turėjo tikinčiuosius suburti draugėn. Iš Romos istoriko Svetonijaus aprašymo apie imperatoriaus Klaudijaus laikus žinoma, kad 49–50 m. Romoje turėjo būti nemaža krikščionių bendruomenė. Spėjama, kad kiek anksčiau į Romą atvyko ir šv. Petras, pasak padavimo, joje išgyvenęs 25 metus. Bažnyčios istoriko Eusebijo duomenimis, šv. Petras itin sėkmingai skelbęs Evangeliją, padedamas savo mokinio evangelisto Morkaus.

Laiškas romiečiams susideda iš dviejų dalių. Pirmoje (1,8–11,36) randame Pauliaus teologinę doktriną apie visuotinį Dievo išganymo planą per Kristaus auką, o antroje (12,1–15,13) išdėstytos bendruomenės gyvenimo taisyklės ir tikinčiųjų tarpusavio santykių gairės. Laiško pabaigą (14–16,27) sudaro asmeninio pobūdžio pranešimai.

Seniau manyta, kad Rom pirmiausia skirtas žydų kilmės krikščionims, bet mūsų dienų tyrinėtojai priėjo išvadą, kad laiškas adresuotas bendruomenei, kurios daugumą sudarė pagonių kilmės krikščionys. Apie tai sprendžiama iš pagrindinių laiško motyvų, kurie tvirtina, jog žmogaus nuteisinimas nepriklauso nei nuo apipjaustymo, nei nuo Mozės įstatymo vykdymo. Paulius aiškiai pabrėžia universalų savo misijos charakterį ir sakosi atliekąs pagonių apaštalo uždavinį – “skeisti tikėjimo klusnumą visose pagonių tautose” (1,5).

Tiesioginis laiško uždavinys buvo parengti Romos bendruomenę būsimam Pauliaus atvykimui ir laimėti paramą kelionei į Ispaniją. Jis sako, kad Romos bendruomenė garsi savo tikėjimu ir organizuotumu (1,8 ir 16,19), tačiau tikisi, kaip specialus pasiuntinys pagonims (15,16), apdovanotas ypatingomis malonėmis, prisidėti prie tolesnio Romos evangelizavimo. Vis dėlto Romoje jis būsiąs tarp kitko, pagrindinis jo kelionės tikslas – Ispanija (15,24,28).

Kad ir kokie būtų buvę tiesioginiai Pauliaus užmojai, Laiškas romiečiams yra žymiausias iš visų jo laiškų. Jis rūpestingai ir nuosekliai išdėsto santykį tarp žmogaus darbų ir tikėjimo, tarp Mozės įstatymo ir Kristaus atpirkimo. Jis atskleidžia esminį skirtumą tarp Dievo duodamo teisumo ir žmogaus pastangų, pateikdamas įstabią Dievo malonės teologiją, kuri kalba, kaip “Dievo meilė yra išlieta mūsų širdyse Šventosios Dvasios, kuri mums duota” (5,5).

Rom buvo parašytas Korinte 57 m. ar 58 m. pradžioje.

LAIŠKO ĮŽANGA

1 Kreipimasis ¹Paulius, Jėzaus Kristaus tarnas, pašauktasis apaštalas, išskirtas [skelbti] gerąjį Dievo naujieną, ²kurią Dievas buvo iš anksto pažadėjęs per savo pranašus šventuosiuose Raštuose. ³O ji kalba apie jo Sūnų, kūnu kilusį iš Dovydo giminės, ⁴šventumo Dvasia per prisikėlimą iš numirusių pristatytą galin-gu Dievo Sūnumi, – Jėzų Kristų, mūsų Viešpatį. ⁵Per jį esame gavę malonę ir apaštalo tarnystę, kad jo garbei skleistume tikėjimo klusnumą visose pagonių tauto-se. ⁶Kartu ir jūs esate Jėzaus Kristaus pašaukti.

⁷Visiems Dievo mylimiesiems, esan-tiems Romoje, pašauktiesiems šventie-siems: tebūna jums malonė bei ramybė nuo Dievo, mūsų Tėvo, ir Viešpaties Jė-zaus Kristaus!

Padėka ir prašymas ⁸Pirmiausia aš dėkoju savo Dievui per Jėzų Kristų už jus visus, nes visame pasaulyje kalbama apie jūsų tikėjimą. ⁹Man gali paliudyti Dievas, kuriam tarnauju dvasia, skelbdamas jo Sūnaus Evangeliją, jog be paliovos jus prisimenu, ¹⁰visuomet savo maldose prašydamas, kad, Dievui leidus, man pavyk-tų kaip nors atkelti pas jus. ¹¹Aš trokš-tu jus pamatyti, kad galėčiau perduoti

šiek tiek dvasinių dovanų jums sustip-rinti, ¹²tai yra drauge pasiguosti bendru jūsų ir mano tikėjimu. ¹³Noriu, broliai, kad žinotumėte, jog ne kartą ketinau at-vykti pas jus, – deja, iki šiol vis pasitaiky-davo kliūčių, – kad ir tarp jūsų turėčiau šiek tiek vaisių kaip ir kitose tautose. ¹⁴Juk aš skolingas graikams ir barbarams, mokytiesiems ir nemokytiesiems. ¹⁵Štai kodėl mano širdį traukia ir jums Romoje skelbti Evangeliją.

NUTEISINIMAS TIKĖJIMU

Įžanginės mintys ¹⁶Aš nesigėdiju Evan-gelijos, nes ji yra Dievo galybė išgelbėti kiekvienam tikinčiajam, pirma žydui, paskui graikui.

¹⁷Joje apsieiškia Dievo teisumas iš tikėjimo į tikėjimą, kaip parašyta: *Teisu-sis gyvens tikėjimu*.

Pagonys ir žydai slegiami
Dievo rūstybės

Pagonių nusikaltimas Dievui ¹⁸Die-vo rūstybė apsieiškia iš dangaus už viso-kią žmonių bedievybę ir neteisybę, kai teisybę jie užgniaučia neteisingumu. ¹⁹Juk tai, kas gali būti žinoma apie Dievą, jiems aišku, nes Dievas jiems tai leido suprasti.

1,1-7: Paulius apskritai laikydavosi senovės laiškų formulio. Pradžioje išvardijamas siuntė-jas, adresatas (adresatai) ir pasisveikinama, o už-baigiama linkėjimais. Autoriaus parašo nebūdavo. Užtat Paulius, patvirtindamas laiško tikrumą, pa-baigoje įrašydavo kelias eilutes savo ranka (plg. 2 Tes 3,17). Laiškus paprastai rašydavo specialistai raštininkai, labai dažnai praplėsdami bei išvysty-dami autoriaus mintis.

1,1: *Apaštalas* – žydiškos kilmės terminas, reiškiantis kieno nors pasiuntinį, turintį siuntėjo įgaliojimus. Taigi apaštalas yra ne tik funkcijos są-voka, bet ir autoriteto.

1,4: Po prisikėlimo Kristus ir kaip žmogus nau-

dojasi visa dieviška galybe.

1,5: *Tikėjimo klusnumas*: a. klusnumas, kylantis iš tikėjimo; b. klusnumas tikėjimui (Dievo apreiš-kimui); c. klusnumas, kurį sudaro pats tikėjimas Dievu.

1,14: Jei sąvoka *graikai* būdavo priešinama *barbarams*, tuomet ji reikšdavo išsilavinusį žmo-gų. Jeigu *graikai* būdavo priešinami *žydams*, tuo-met sąvoka reikšdavo pagonis.

1,16: *Pirma...*, *paskui...* – laiko, ne garbingu-mo pirmenybė.

1,17: Dievo teisumas pasirodo tuo, kad jis įvykdė savo pažadą išgelbėti žmones malone.

²⁰Jo neregimosios ypatybės – jo amžinoji galybė ir dievytė – nuo pat pasaulio sukūrimo aiškiai suvokiamos protu iš jo kūrinų, taigi jie nepateisinami. ²¹Pažinę Dievą, jie negarbino jo kaip Dievo ir jam nedėkojo, bet tuščiai svarstydami paklydo, ir neišmani jų širdis aptemo. ²²Girdamiesi esą išmintingi, tapo kvaili. ²³Jie išmainė nenykstančiojo Dievo šlovę į nykstančius žmogaus, paukščių, keturkojų bei šliužų atvaizdus.

²⁴Todėl Dievas per jų širdžių geismus atidavė juos tokiam neskaistumui, kad jie patys teršė savo kūnus. ²⁵Jie Dievo tiesą iškeitė į melą ir lenkėsi bei tarnavo kūriniais, o ne Kūrėjui, kuriam šlovė per amžius. Amen!

²⁶Štai kodėl Dievas paliko juos gėdingų aistrų valiai. Jų moteriškos prigimtinius santykius pakeitė priešingais prigimčiai. ²⁷Panašiai ir vyriškiai, pametę prigimtinius santykius su moterimis, užsidedę geiduliais vienas kitam, ištvirkavo vyrai su vyrais, ir jiems būdavo jais pačiais už iškrypimą vertai atmonijama.

²⁸Jie nesirūpino pažinti Dievą, tai ir Dievas leido jiems vadovautis netikusių išmanymu ir daryti, kas nepridera. ²⁹Todėl jie pilni visokio neteisumo, piktybės, godulystės ir piktumo, pilni pavydo, žudynių, nesantaikos, klasingumo, paniekos, apkalbų. ³⁰Jie – Dievo nekenčiami šmeižikai, akiplėšos, išpuikėliai, pagyrūnai, išradingi piktadariai, neklausantys tėvų, ³¹neprotingi, neištikimi, be meilės, negailestingi. ³²Nors žino Dievo sprendimą, jog visa tai darantys verti mirties, jie ne tik patys taip daro, bet ir palaiko taip darančius.

2 Žydų nusikaltimas Dievui ¹Esi nepateisinamas, kad ir kas būtum, žmogau, kuris mėgsti teisti kitus. Juk teisdamas kitą, pasmerki save, nes ir pats tai darai, už ką teisi. ²O mes žinome, kad Dievas teisingai teisia tuos, kurie tokius nusikaltimus daro. ³Nejaugi manai, žmogau, teisdamas taip darančius ir pats taip pat darydamas, išvengsiąs Dievo teismo?! ⁴Kaipgi drįsti niekinti jo gerumo, pakanatumo ir kantrumo lobius?! Ar nesupranti, kad Dievo gerumas skatina tave atsiversiti? ⁵Deja, savo užkietėjimu bei neatgailaujančia širdimi tu pats sau kaupi rūstybę dienai, kurią apsireikš Dievo rūstybė ir jo teisingas teismas. ⁶Jis kiekvienam atmokės už jo darbus: ⁷tiems, kurie ieško šlovės, garbingumo ir nemirtingumo, ištvėrimingai darydami gera, – amžinuoju gyvenimu, ⁸o išpuikėliams, kurie neklusos tiesos, bet yra pasidavę neteisumui, – pykčiu ir rūstybe. ⁹Sielvartas ir suspaudimas sielai kiekvieno žmogaus, kuris daro bloga, pirma žydo, paskui graiko. ¹⁰Ir šlovė, pagarba bei ramybė kiekvienam, kuris daro gera, pirma žydui, paskui graikui. ¹¹Juk Dievas nėra šališkas.

Negelbės Įstatymas ¹²Visi, kurie nusidėjo neturėdami įstatymo, pražus be įstatymo, o visi, kurie nusidėjo turėdami įstatymą, bus nuteisti pagal įstatymą. ¹³Teisūs Dievo akyse ne įstatymo klausytojai; teisūs bus pripažinti įstatymo vykdytojai.

¹⁴Kai jokio įstatymo neturintys pagonys iš prigimties vykdo įstatymo reikalavimus, tada jie – neturintys įstatymo – yra patys sau įstatymas. ¹⁵Jie įrodo, kad įstatymo reikalavimai įrašyti jų širdyse, ir

1,24: *Atidavė* – hebrajų posakis, reiškiantis *leido pasiduoti, neapsaugojo nuo pasidavimo*.

2,1: Išvardijęs pagonių nedorybes, Paulius krei-

piausi į žydus, kurie niekindavo pagonis, patys būdami ne ką geresni, nors turėjo Dievo apreiškimą.

tai liudija jų sąžinė bei mintys, kurios tai kaltina, tai teisina vieną kitą... ¹⁶Aną dieną Dievas per Jėzų Kristų teis žmonių slėpinius, kaip sako mano Evangelija.

¹⁷ Aure tu vadiniesi žydas, pasikliauji įstatymu ir griesi Dievu. ¹⁸ Tu pažįsti jo valią ir, įstatymo pamokytas, išmanai, kas geriau. ¹⁹ Esi įsitikinęs galįs būti akliųjų vadovas, švyturys tamsoje esantiems, ²⁰ neišmanančių mokytojas, kūdikių auklėtojas, turįs įstatyme išreikštą pažinimą bei tiesą. ²¹ Tai kodėl gi, mokydamas kitus, nepamokai pats savęs?! Kodėl, įkalbinėdamas nevogti, pats vagi?! ²² skelbdamas nesvetimauti, pats svetimaui?! ²³ bodėdamasis stabais, pats apiplėši šventoves?! ²⁴ griesi įstatymu, o paniekini Dievą, laužydamas įstatymą?! ²⁵ Juk parašyta: *Dėl jūsų piktydžiauja Dievo vardui pagony.*

Negelbės apipjaustymas ²⁵ Apipjaustymas naudingas, jei vykdomas įstatymą. O jeigu esi įstatymo laužytojas, iš apipjaustyto virsti neapipjaustytu. ²⁶ Taigi, kai neapipjaustytas žmogus laikosi įstatymo reikalavimų, argi jo neapipjaustymas nebus įskaitytas apipjaustymu?! ²⁷ Taip pagal gymį neapipjaustytas, bet vykdomantis įstatymą žmogus pasmerks tave, kuris laužai įstatymą, turėdamas jo raidę ir apipjaustymą ²⁸ Ne tas yra tikras žydas, kuris viešai laikomas žydu, ir ne tas tikras apipjaustymas, kuris išoriškai atliktas kūne. ²⁹ Anaipat! Tikrai tas yra žydas, kuris toksai viduje, ir tikrai tuomet yra apipjaustymas, kai širdis apipjaustyta dvasioje, o ne pagal raidę. Tokiam ir gyrius ne iš žmonių, bet iš Dievo.

3 Kaip su Dievo pažadais? ¹ Koks tada pranašumas būti žydu arba kokia nauda iš apipjaustymo?! ² Visokerio-

pas! Pirmiausia tas, kad jiems buvo patiekėtas Dievo žodis. ³ Jei kai kurie tapo neištikimi, – negi jų neištikimybė panaikins Dievo ištikimybę? ⁴ Nieku būdu! Dievas išlieka tiesakalbis, o kiekvienas žmogus – melagis, kaip parašyta:

*Kad tavo žodžiai būtų
pripažinti teisūs
ir laimėtum, kai esi teisiamas.*

⁵ Jei mūsų neteislingumas iškelia Dievo teisumą, – ką gi sakysime?! Gal Dievas neteisis, rūščiai bausdamas?! Kalbu, kaip žmonėms įprasta. ⁶ Nieku būdu! Kaip tada Dievas galėtų teisti pasaulį?! ⁷ Bet jeigu Dievo tiesa per mano melagystę tik skaidriau nušvito jo garbei, tai kam dar teisti mane kaip nusidėjėlį?! ⁸ Gal jau imkime ir darykime bloga, kad išeitų gera, – kaip esame šmeižiami ir kaip kai kurie sako mus skelbiant?! Šitokie tikrai smerktini.

Visi žmonės nusidėjėliai ⁹ Tai ką gi? Ar mes turime pirmenybę?! Visai ne! Juk jau įrodėme, kad ir žydai, ir pagonys – visi yra nuodėmės pavergti, ¹⁰ kaip parašyta:

Nėra teisingas, nėra nė vieno.

¹¹ *Nėra išmanančio, nėra kas Dievo ieškotų.*

¹² *Visi pasiklydo, visi nuėjo vėjais; nėra kas darytų gera, nėra nė vieno!*

¹³ *Jų gerklė – atviras kapas; savo liežuviais klastas jie raizgė, gyvačių nuodai jų lūpose.*

¹⁴ *Jų burna pilna keiksmų ir kartumo,*

¹⁵ *jų kojos eiklios kraujo išlieti,*

¹⁶ *jų keliais skuba griovimas ir skurdas.*

¹⁷ *Jie nepažino taikos kelio,*

¹⁸ *ir nestovi prieš jų akis Dievo baimė.*

¹⁹ O mes žinome, jog įstatymo reikalavimai paskelbti tiems, kurie yra pavaldūs įstatymui, kad visos burnos užsičiaup-

3,2: *Visokeriopa*s, t.y. pranašumas.

3,19: Čia įstatymas – visas ST.

tų ir visas pasaulis pasirodytų kaltas prieš Dievą, ²⁰nes įstatymo darbais *jo akivaizdoje nebus nuteisintas nė vienas žmogus*. Per įstatymą tik pažįstame nuodėmę.

Dievo teisumas ir tikėjimas

Dievo teisumas ²¹Bet dabar be įstatymo pasireiškė Dievo teisumas, paliudytas Įstatymo ir Pranašų. ²²Tai Dievo teisumas, tikėjimu į Jėzų Kristų duodamas visiems tikintiesiems. Nėra jokio skirtumo, ²³nes visi yra nusidėję ir stokoja Dievo garbės, ²⁴o nuteisinami dovanai jo malone dėl Kristaus Jėzaus atpirkimo. ²⁵Dievas jį paskyrė permaldavimo auka, jo kraujo galia, veikiančia per tikėjimą. Jis norėjo parodyti savo teisumą tuo, kad nenubaudė už nuodėmes, padarytas anksčiau, ²⁶dieviškojo kantrumo laikais, ir norėjo parodyti savo teisumą dabartiniu metu, pasirodydamas esąs teisus ir nuteisnantis tą, kuris tiki Jėzų.

Tikėjimo vaidmuo ²⁷Kur tada pagrindas girtis? Jis atmetas. Koku įstatymu? Darbų? Ne, tikėjimo įstatymu. ²⁸Mes laikomės nuomonės, kad žmogus nuteisnamas tikėjimu, be įstatymo darbų. ²⁹Ar gi Dievas – tiktai žydų Dievas? Ar jis nėra ir pagonių?! Taip, ir pagonių, ³⁰nes tėra vienas Dievas, kuris per tikėjimą nuteisins apipjaustytus žydus ir per tikėjimą

nuteisins neapipjaustytus pagonis. ³¹O gal tikėjimu mes panaikiname įstatymą? Nieku būdu! Priešingai, mes įstatymą patvirtiname.

Abraomo pavyzdys

4 Abraomas nuteisintas tikėjimu ¹O ką pasakysime gavus Abraomą – mūsų protėvį pagal kūną? ²Jei Abraomas būtų buvęs nuteisintas darbais, jis turėtų kuo pasigirti, tik, žinoma, ne Dievui. ³Bet ką sako Raštas? *Abraomas patikėjo Dievu, ir tai jam buvo įskaityta teisumu*. ⁴Tam, kuris dirba, atlyginimas nelaikomas malone, bet prievole. ⁵O tam, kuris nedirba, bet tiki tuo, kuris nuteisina bedievi, jo tikėjimas įskaitomas jam teisumu. ⁶Taip ir Dovydas skelbia palaiminimą žmogui, kuriam Dievas be darbų įskaito teisumą:

⁷ *Palaiminti, kurių nusikaltimai atleisti,*

kurių nuodėmės uždengtos;

⁸ *palaimintas vyras, kuriam Viešpats nuodėmės neįskaito!*

Abraomas ir apipjaustymas ⁹Ar šis palaiminimas taikomas tik apipjaustytiesiems, ar ir neapipjaustytiesiems? Mes sakėme, kad *Abraomui tikėjimas buvo įskaitytas teisumu*. ¹⁰Koku būdu? Jam esant apipjaustytam ar dar prieš apipjaustymą? –

3,21-31: Žmogus negali savo darbais užsitarnauti teismo ir išganymo. Teisumas pasiekiamas tik Dievo malone.

3,24: Paulius dažniausiai žodžiu *malonė* supranta laisvą, neužtarnautą Dievo dovaną, išganymo aktą. *Atpirkimas* – žodis paimtas iš ST, kur pasakojama apie Izraelio tautos išvadavimą iš Egipto vergovės. Vaizdingaiariant, tauta buvusi atpirta iš egiptiečių. NT taip pat ši sąvoka vartojama kalbant apie Jėzaus auką, *atpirkusią* žmones iš nuodėmės ir jos pasekmių. Dažnai siejama su *išganymo* ar *išgelbėjimo* sąvokomis. Atpirkimas ir

išganymas, kuris buvo pradėtas ant Kalvarijos kalno, realizuojamas visoje žmonių istorijoje ir bus baigtas antruoju Kristaus atėjimu, galutiniu mirties nugalėjimu ir kūnų prisikėlimu iš mirties.

3,27: Tikėjimas, kaip sako Tridento Susirinkimas, yra *išganymo pradžia, viso nuteisinimo pagrindas*. Tikėjimas čia reiškia ne tik kurios nors tiesos priėmimą, bet viso asmens atsivadavimą Kristui.

3,31: Deja, žydų pasaulyje įstatymas dažnai būdavo apeinamas, laikantis vien išorinių formų, o nesiskaitant su jo turiniu.

Ne po apipjaustymo, bet prieš tai. ¹¹Jis gavo apipjaustymo žymę kaip antspaudą tikėjimo teisumo, kurį turėjo būdamas dar neapipjaustytas. Taip jis tapo tėvu visiems tikintiesiems iš neapipjaustytųjų, kad ir jiems būtų įskaitytas teisumas, ¹²ir tėvu tiems apipjaustytiesiems, kurie ne tik apipjaustyti, bet ir vaikščioja pėdomis mūsų tėvo Abraomo, kuris tikėjo būdamas dar neapipjaustytas.

Abraomas ir įstatymas ¹³Ne įstatymu buvo paremtas Abraomui arba jo palikuonims duotas pažadas, kad paveldės pasaulį, bet tikėjimo teisumu. ¹⁴Jei paveldėtojai tebutų tie, kurie remiasi įstatymu, tai tikėjimas taptų tuščias, o pažadas liktų bevertis. ¹⁵Juk įstatymą lydi rūstybė, o kur nėra įstatymo, ten nėra nė nusizengimo. ¹⁶Taigi paveldėjimas priklauso nuo tikėjimo, kad tikrai būtų iš malonės ir kad pažadas būtų tikras visiems palikuonims, ne tik tiems, kurie remiasi įstatymu, bet ir tiems, kurie turi Abraomo tikėjimą. O jis yra visų mūsų tėvas, ¹⁷kaip parašyta: *Aš padariau tavo daugelio tautų tėvu*; – tėvas prieš Dievą, kuriuo jis tikėjo, kuris atgaivina numirusius ir iš nebūties pašaukia būti daiktus.

Abraomas – pavyzdys krikščionims ¹⁸Nematydamas jokios vilties, Abraomas patikėjo viltimi, jog tapsiąs *daugelio tautų* tėvu, kaip pasakya: *Tokia bus tavoji aimija*. ¹⁹Jis nesvyruodamas tikėjo, nors regėjo savo kūną jau apmirusį – jam buvo arti šimto metų – ir Saros įsčias apmirusias. ²⁰Jis nepasidavė netikėjimui Dievo pažadu, bet įsitvirtino tikėjime, teikdamas Dievui garbę ²¹ir būdamas tikras, jog ką pažadėjo, įstengs ir įvykdyti. ²²Todėl jam tai buvo įskaityta teisumu.

²³Tačiau ne vien apie jį parašyta: Jam buvo įskaityta, ²⁴bet ir apie mus, – nes turės būti įskaityta ir mums, jei tikėsime tą, kuris prikėlė iš numirusių mūsų Viešpatį Jėzų, paaukotą dėl mūsų nusikaltimų ir prikeltą mums nuteisinti.

IŠGANYMAS TIKĖJIMU

5 Nuteisinimas – išganymo laidas ¹Taigi, nuteisinti tikėjimu, gyvename taikoje su Dievu per mūsų Viešpatį Jėzų Kristų, ²per kurį tikėjimu pasiekiamo tą malonę, kurioje stovime ir didžiuojamės Dievo šlovės viltimi. ³Ir ne vien tuo. Mes taip pat didžiuojamės sielvartais, žinodami, kad sielvartas gimdo ištvermę, ⁴ištvermė – išbandytą dorybę, išbandyta dorybė – viltį. ⁵O viltis neapgauna, nes Dievo meilė yra išlieta mūsų širdyse Šventosios Dvasios, kuri mums duota.

⁶Mums dar esant silpniems, Kristus skirtu metu numirė už bedievius. ⁷Vargu ar kas sutiktų mirti už teisųjį; nebent kas ryžtųsi numirti už geradarį. ⁸O Dievas mums parodė savo meilę tuo, kad Kristus numirė už mus, kai tebebuvome nusidėjėliai. ⁹Tad dar tikriaus dabar, kai esame nuteisinti jo krauju, būsime jo išgelbėti nuo rūšios bausmės. ¹⁰Jeigu, kai dar buvome priešai, mus sutaikino su Dievu jo Sūnaus mirtis, tai juo labiau mus išgelbės jo gyvybė, kai jau esame sutaikinti. ¹¹Negana to, – dar galime didžiuotis Dievu per mūsų Viešpatį Jėzų Kristų, kuris mus sutaikino.

4,13: *Palikuonys* – visi, kurie tikėjimu gauna nuteisinimą.

4,14: *Kurie remiasi įstatymu* – žydų tikėjimo išpažinėjai.

Išvaduoti iš nuodėmės, mirties ir įstatymo

Adomas ir Jėzus Kristus ¹²Todėl kaip per vieną žmogų nuodėmė įėjo į pasaulį, o per nuodėmę mirtis, taip mirtis prasiskverbė į visus žmones, nes visi nusidėjo. – ¹³Nuodėmė buvo pasaulyje ir iki įstatymo, bet, nesant įstatymo, nuodėmė negalėjo būti įskaitoma. ¹⁴Vis dėlto nuo Adomo iki Mozės mirtis valdė net tuos, kurie nebuvo padarę nuodėmių, panašių į nusikaltimą Adomo, kuris buvo Būsimojo provaizdis. –

¹⁵Bet ne taip yra su dovana kaip su kalte. Jei dėl vieno žmogaus nusidėjimo turėjo mirti daugelis, tai dar labiau Dievo malonė ir vieno žmogaus, Jėzaus Kristaus, malonės dovana su kaupu atiteko daugybei. ¹⁶Ne, ne taip yra su dovana kaip su vieno žmogaus nusikaltimu. Juk teismas virto pasmerkimu dėl vieno kaltės, o malonė iš daugybės nusikaltimų atvedė iki nuteisinimo. ¹⁷Jei dėl vieno žmogaus nusikaltimo mirtis įsiviešpatavo per tą vieną, tai nepalyginti labiau tie, kurie su pertekliumi gauna malonės bei teisumo dovaną, viešpataus gyvenime per vieną Jėzų Kristų.

¹⁸Taigi, kaip vieno žmogaus nusikaltimas visiems žmonėms užtraukė pasmerkimą, taip vieno teisus darbas visiems laimėjo nuteisinimą, kad gyventų. ¹⁹Kaip vieno žmogaus neklusnumu daugelis tapo nusidėjėliais, taip ir vieno klusnumu daugelis taps teisūs. ²⁰Įstatymas įsiterpė, kad

nusikaltimas dar padidėtų. Bet kur buvo pilna nuodėmės, ten dar apstesnė tapo malonė, ²¹kad kaip nuodėmė viešpatavo mirtimi, taip malonė viešpatautų teisumu amžinajam gyvenimui per mūsų Viešpatį Jėzų Kristų.

6 Krikštas ¹Ką gi sakysime? Gal mums pasilikti nuodėmėje, kad gausėtum malonę? ²Nieku būdu! Mirę nuodėmei, kaipgi toliau gyventume joje? ³Argi nežinote, jog mes visi, pakrikštytieji Kristuje Jėzuje, esame pakrikštyti jo mirtyje? ⁴Taigi krikštu mes esame kartu su juo palaidoti mirtyje, kad kaip Jėzus buvo prikeltas iš numirusių Tėvo šlovinga galia, taip ir mes pradėtume gyventi atnaujintą gyvenimą.

⁵Jei esame suaugę su jo mirties paveikslu, būsime suaugę ir su prisikėlimo. ⁶Mes žinome, jog mūsų senasis „aš“ yra nukryžiuotas kartu su juo, kad būtų sunaikintas nuodėmės kūnas ir kad daugiau nebevergautume nuodėmei. ⁷Juk kas miręs, tas išvaduotas iš nuodėmės.

⁸Jeigu esame mirę su Kristumi, tikime ir gyvensi su juo. ⁹Mes žinome, kad, prisikėlęs iš numirusių, Kristus daugiau nebemiršta; mirtis jam nebeturi galios. ¹⁰Kad jis numirė, tai numirė nuodėmei kartą visiems laikams, o kad gyvena – gyvena Dievui. ¹¹Taip ir jūs laikykite save mirusiais nuodėmei, o gyvais Dievui Kristuje Jėzuje.

Nebevergauti nuodėmei ¹²Taigi tegu nebeviešpatuoja jūsų mirtingame kūne nuodėmė, kad vėl nepasiduootumėte jo

5,12: Čia neužbaigta Pauliaus mintis, besiremianti Pradžios 2,17. Mirtis yra nuodėmės padarinys. Minties tęsinys 14-15 eil. ir toliau.

5,14: *Būsimojo (Adomo) – Kristaus.*

5,19: Kristaus auka ant kryžiaus buvo permaldavimas už visus žmones (plg. Mt 20,28; 26,26-27; Jn 1,29).

6,3: Arba: *Ar nežinote, kad mes visi (per krikštą)*

esame panardinti į Jėzų Kristų, panardinti jo mirtyje.

6,6: *Aš – pažodžiui: žmogus, nuodėmės kūnas – nuodėmingasis žmogus, žmogaus nuodėmingumas.*

6,11: *Kristuje Jėzuje – labai Pauliaus mėgstamas posakis, kuris reiškia: be galo glaudžiai susivienijęs su Kristumi Jėzumi, jame paskendęs, gyvenantis jo malone ir jo mintimis.*

geismams. ¹³Ir neduokite nuodėmei savo kūno narių kaip nedorybės ginklų, bet paveskite Dievui save kaip iš mirusiųjų atgijusius ir savo narius – kaip teismo ginklus. ¹⁴Jumyse neturi viešpatauti nuodėmės: jūs ne įstatymo, bet malonės galioje.

Nuodėmė ir teismas ¹⁵Tai ką gi? Gal darysime nuodėmes, jei esame ne įstatymo, bet malonės valdžioje?! Nieku būdu! ¹⁶Argi nežinote, kad, pasiduodami kam nors vergiškai tarnauti, jūs iš tiesų tampate vergais to, kurio klausote: ar tai būtų nuodėmė, vedanti į mirtį, ar klusnumas, vedantis į teismą. ¹⁷Ačiū Dievui, kad, buvę nuodėmės vergais, jūs iš širdies paklusote tam mokslo pavyzdžiui, kuriam buvote pavesti, ¹⁸ir, išvaduoti iš nuodėmės, tapote teismo tarnais. ¹⁹Aš kalbu kaip žmonėms įprasta, atsižvelgdamas į jūsų kūnišką silpnumą. Kaip buvote atidavę savo kūno narius vergauti netyrumui ir nedorybei, kad elgtumėtės nedorai, taip dabar atiduokite savo narius tarnauti teisumui, kad taptumėte šventi.

20 Būdami nuodėmės vergai, jūs buvote nepriklausomi nuo teismo. ²¹Bet kokią naudą turėjote tuomet iš to, ko dabar gėdijatės? Juk anų dalykų galas – mirtis. ²²O dabar, išvaduoti iš nuodėmės ir tapę Dievo tarnais, jūs turite kaip vaisių – šventumą ir kaip baigtį – amžinąjį gyvenimą. ²³Atpildas už nuodėmę – mirtis, o Dievo malonės dovana – amžinasis gyvenimas mūsų Viešpatyje Kristuje Jėzuje.

7 Išvaduoti nuo įstatymo ¹Argi nežinote, broliai, – aš kalbu išmanantiems įstatymą, – jog įstatymas galioja žmogui, kol jis gyvas? ²Pavyzdžiui, iškėjęsi moteris įstatymo surišta su vyru, kol jis gyvas. Jei vyras miršta, ji tampa

laisva nuo įstatymo, rišusio ją su vyru. ³Taigi ji vadinsis svetimautoja, jei, vyrui gyvam esant, bus žmona kitam. Bet jei vyras miršta, ji tampa laisva nuo įstatymo ir, būdama žmona kitam, nebėra svetimautoja.

4 Šitaip, mano broliai, ir jūs esate per Kristaus kūną mirę įstatymui, kad priklausytumėte kitam – prikeltajam iš numirusių – ir kad mes visi duotume vaisių Dievui. ⁵Kol dar gyvenome kūniškai, mūsų sąnariuose veikė įstatymo pažadintos nuodėmingos aistros, ir mes davėme vaisių mirčiai. ⁶O dabar, numirę įstatymui, kuriuo buvome surišti, esame išsivadavę nuo jo, kad tarnautume atnaujinta dvasia, o ne pasenusia raide.

Įstatymo vaidmuo ⁷Ką gi sakysime? Gal kad įstatymas yra nuodėmė?! Nieku būdu! Bet aš nebūčiau pažinęs nuodėmės, jei nebūtų įstatymo. Ir nebūčiau suvokęs geismo, jei įstatymas nebūtų pasakęs: *Negėisk!* ⁸Bet, pagavusi progą, nuodėmė per įsakymus pažadino manyje visokius geismus, o be įstatymo nuodėmė negyva.

9 Aš kadaise gyvenau be įstatymo. Pasakui, atėjus įsakymui, atgijo ir nuodėmė, ¹⁰o aš numiriau; taip man paaiškėjo, kad įsakymas, skirtas gyvenimui, nuvedė mane į mirtį. ¹¹Įsakymo paskatinta nuodėmė mane suvedžiojo ir juo mane nužudė.

12 Taigi įstatymas šventas; įsakymas taip pat šventas, ir teisingas, ir geras. ¹³Vadinasi, geras dalykas man tapo mirštamasis? Nieku būdu! Bet nuodėmė parodė savo nuodėmingumą tuo, kad atnešė man mirtį, pasinaudodama geru dalyku. Dėl įsakymo nuodėmė pasirodė esanti be saiko nuodėminga.

7,1-8: Čia pabrėžta tikinčiųjų vienybė su Kristumi. Kristus yra tikinčiųjų galva, o tikintieji – jo mistinio kūno nariai. Vadinasi, krikščionis yra išvaduotas nuo Mozės įstatymo, nes yra kartu su

Kristumi numiręs. Krikštas yra mūsų mistinė mirtis su Kristumi.

7,9: *Aš* – apskritai apie žmogų.

Vidinė kova ¹⁴Mes žinome, kad įstatymas yra dvasiškas, o aš esu kūniškas, paduotas nuodėmės valdžion. ¹⁵Aš net neišmanau, ką darąs, nes darau ne tai, ko noriu, bet tai, ko nekenčiu. ¹⁶O jei darau tai, ko nenoriu, tuomet pripažįstu, jog įstatymas geras. ¹⁷Tada jau nebe aš tai darau, bet manyje gyvenanti nuodėmė. ¹⁸Aš žinau, kad manyje, tai yra mano kūne, negyvena gėris. Mat aš sugebu gero trokšti, o padaryti – ne. ¹⁹Aš nedarau gėrio, kurio trokštu, o darau blogį, kurio nenoriu. ²⁰O jeigu darau, ko nenoriu, tada nebe aš tai įvykdu, bet manyje gyvenanti nuodėmė.

²¹Taigi aš randu tokį įstatymą, kad kai trokštu padaryti gera, prie manęs prilimpa bloga. ²²Juk kaip vidinis žmogus aš žaviuosi Dievo įstatymu. ²³Deja, savo kūno nariuose jaučiu kitą įstatymą, kovojantį su mano proto įstatymu. Jis paverčia mane belaisviu nuodėmės įstatymo, glūdinčio mano nariuose.

²⁴Vargšas aš žmogus! Kas mane išvaduos iš šito mirtingo kūno! ²⁵Bet ačiū Dievui – per mūsų Viešpatį Jėzų Kristų! Taigi aš pats protu tarnauju Dievo įstatymui, o kūnu – nuodėmės įstatymui.

Krikščionio gyvenimo kilnumas

8 Dvasinis gyvenimas ¹Taigi dabar nebėra pasmerkimo tiems, kurie yra Kristuje Jėzuje. ²Juk gyvybę teikiantis Dvasios įstatymas išvadavo tave iš nuodėmės ir mirties įstatymo. ³O ko įstatymas nepajėgė, nes jis buvo kūno nusilpintis, tai įvykdė Dievas. Jis atsiuntė savo Sūnų nuodėmingo kūno pavidalu ir nuo-

dėmei įveikti pasmerkė nuodėmę kūne, ⁴kad įstatymo reikalavimai išsipildytų mummyse, gyvenančiuose ne pagal kūną, bet pagal dvasią.

⁵Kurie gyvena pagal kūną, tie rūpinasi kūno reikalais, o kurie gyvena pagal dvasią – dvasios reikalais. ⁶Kūno siekimai veda į mirtį, o dvasios siekimai – į gyvenimą ir ramybę. ⁷Kūno siekimai priešiški Dievui; jie nepaklūsta Dievo įstatymui ir net negali paklusti. ⁸Kas gyvena kūniškai, negali patikti Dievui.

⁹Jūs nesate kūniški, bet dvasiški, jei tik Dievo Dvasia gyvena jummyse. O kas neturi Kristaus Dvasios, tas nėra jo. ¹⁰Jeigu Kristus yra jummyse, tai kūnas, tiesa, marus dėl nuodėmės, bet dvasia – gyva dėl teismo. ¹¹Jei jummyse gyvena Dvasia to, kuris Jėzų prikėlė iš numirusių, tai jis – prikėlęs iš numirusių Kristų Jėzų – atgai vins ir jūsų mirtinguosius kūnus savo Dvasia, gyvenančia jummyse.

¹²Taigi, broliai, mes nesame skolingi kūnui, kad gyventume pagal kūną. ¹³Jei jūs gyvenate pagal kūną – mirsite. Bet jei dvasia marinate kūniškus darbus – gyvensite. **Dievo įvaikiai** ¹⁴Visi, vedami Dievo Dvasios, yra Dievo vaikai. ¹⁵Jūs gi esate gavę ne vergystės dvasią, kad ir vėl turėtumėte bijoti, bet gavote įvaikystės Dvasią, kurioje šaukiame: „Aba, Tėve!“ ¹⁶Ir pati Dvasia liudija mūsų dvasiai, kad esame Dievo vaikai. ¹⁷O jei esame vaikai, tai ir įpėdiniai. Mes Dievo įpėdiniai ir Kristaus bendraįpėdiniai, jeigu su juo kenčiame, kad su juo būtume pagerbti.

Būsimoji Dievo vaikų garbė ¹⁸Aš manau, jog šio laiko kentėjimai negali lygintis su būsima garbe, kuri mummyse

7,25: Paulius rašo labai glaudai. Reikšmė tokia: *Bet, ačiū Dievui, – jis tai padarys (mane ir visus išvaduos) per mūsų Viešpatį Jėzų Kristų* (plg. 1 Kor 15,57).

8,1: Nebėra pasmerkimo tiems, kurie gyvena sušiveniję su Jėzumi Kristumi, su jo mistiniu kūnu. 8,2: Kai kuriuose rankraščiuose: *išvadavo mane, išvadavo mus*.

bus apreikšta. ¹⁹Kūrinija su ilgesiu laukia, kada bus apreikšti Dievo vaikai. ²⁰Mat kūrinija buvo pajungta tuštybei, – ne savo noru, bet pavergėjo valia, – su viltimi, ²¹kad ir pati kūrinija bus išvaduota iš pragaišties vergovės ir įgis Dievo vaikų garbės laisvę. ²²Juk mes žinome, kad visa kūrinija iki šiol tebedūsauja ir tebesikan-kina. ²³Ir ne tik ji, bet ir mes patys, kurie turime dvasios pradmenis, – ir mes dejuo-jame, laukdami įvaikinimo ir mūsų kūno atpirkimo. ²⁴Tuo tarpu mes esame išgel-bėti viltimi. Tačiau regima viltis nėra vil-tis. Jeigu kas mato, tai kam jam viltis? ²⁵Bet jei turime viltį nematydami, tada laukiame ištvermingai.

²⁶O ir Dvasia ateina pagalbon mūsų silpnumui. Mes juk nežinome, ko turėtu-me deramai melsti, todėl pati Dvasia už-taria mus neišsakomais atodūsiais. ²⁷Šir-džių Tyrėjas žino Dvasios troškimus, kad ji užtaria šventuosius pagal Dievo norą.

Išganymo planas ²⁸Be to, žinome, kad viskas išeina į gera mylintiems Dievą, būtent jo valia pašauktiesiems. ²⁹O ku-riuos jis iš anksto numatė, tuos iš anksto ir paskyrė tapti panašius į jo Sūnaus pavi-dalą, kad šis būtų pirmgimis iš daugelio brolių. ³⁰Kuriuos jis iš anksto paskyrė, tuos ir pašaukė; kuriuos pašaukė, tuos ir nuteisino; kuriuos nuteisino, tuos ir iš-aukštino.

Himnas Dievo meilei ³¹Tai ką dėl viso šito pasakysime? Jei Dievas už mus, tai kas gi prieš mus?! ³²Jeigu jis nepagailė-jo nė savo Sūnaus, bet atidavė jį už mus visus, – kaipgi jis ir visko nedovanotų kar-

tu su juo?! ³³Kas kaltins Dievo išrinktuo-sius? Juk Dievas išteisina! ³⁴Tai kas pa-smerks? Ar Kristus Jėzus, kuris numirė, bet buvo prikeltas, kuris sėdi Dievo deši-nėje ir net užtaria mus?! ³⁵Kas gi mus at-skirs nuo Kristaus meilės? Ar vargas? ar priespauda? ar persekiojimas? ar badas? ar nuogumas? ar pavojus? ar kalavijas?

³⁶Parašyta:

*Dėl tavęs mes žudomi ištisą dieną,
laikomi pjautinomis avimis.*

³⁷Tačiau visa mes lengvai nugalime dėlci to, kuris mus pamilo. ³⁸Ir aš esu tikras, kad nei mirtis, nei gyvenimas, nei angelai, nei kunigaikštystės, nei dabartis, nei ateitis, nei galybės, ³⁹nei aukštumos, nei gelmės, nei jokie kiti kūriniai negalės mūsų atskirti nuo Dievo meilės, kuri yra mūsų Viešpatyje Kristuje Jėzuje.

Izraelio tautos būklė

9 Izraelitų pranašumai ¹Sakau tiesą Kristuje, nemeluojau, – tai liudi-ja ir mano sąžinė Šventojoje Dvasioje, ²kad labai liūdžiu ir nuolat širdį man skauda. ³Man mieliau būtų pačiam būti prakeiktam ir atskirtam nuo Kristaus vie-toj savo brolių, tautiečių pagal kūną. ⁴Jie yra izraelitai, turintys įvaikystę, garbę, san-doras, įstatymų leidybą, Dievo garbinimą ir pažadus; ⁵jiems priklauso protėviai, ir iš jų kūno atžvilgiu yra kilęs Kristus – visiems viešpataujantis Dievas, šlovingas per amžius. Amen!

Pažado vaikai ⁶Netiesa, kad gali neiš-sipildyti Dievo žodis.

8,19: Adomo nuodėmė pakenkė ne tik žmo-nėms, bet ir visiems kūriniais. Pasaulio pabaigo-je, kai prisikėlė kūnai bus priimti į dangaus laimę, bus pagerbta ir medžiaginė kūrinija.

8,20: *Tuštybė* – tušti ir nuodėmingi žmonių

siekimai, kuriuos jie vykdo naudodamiesi kūriniais. 8,23-24: Čia kalbama apie galutinį, nebepraran-damą įsūnijimą, arpirkimą ir išgelbėjimą pasaulio pabaigoje. Jo dar nematome, tik viliamės.

Ne visi, kilę iš Izraelio, priklauso Izraeliui. ⁷Ir ne visi Abraomo palikuonys yra jo vaikai, kaip pasakyta: *Iš Izaoko tau bus pašaukti palikuonys.* ⁸Tai reiškia – ne kūno vaikai yra Dievo vaikai, bet tiksliai pažado vaikai laikomi palikuonimis. ⁹O pažadas taip skamba: *Apie tą laiką aš ateisiu, ir Sara turės sūnų.* ¹⁰Ir ne tik ji, bet ir Rebeka, pradėjusi du nuo vienintelio mūsų tėvo Izaoko. ¹¹Dar jos dvyniams negimus ir jiems dar nepadarius nei gero, nei blogo, – kad įvyktų laisvai pasirinktas Dievo nutarimas, ¹²ne dėl darbų, bet šaukiančiojo valia, – jai buvo pasakyta: *Vyresnis tarnaus jaunesniam,* ¹³kaip ir parašyta: *Jokūbą pamilau, o Ezavo nekenčiau.* **Dievo valios slaptingumas** ¹⁴Ką gi pasakysime? Gal Dievas neteisingai daro?! Nieku būdu! ¹⁵Jis Mozei kalba:

*Aš pasigailėsiu to,
kurio norėsiu pasigailėti,
ir būsiu gailestingas tam, kuriam
norėsiu gailestingas būti.*

¹⁶Taigi viskas priklauso ne nuo to, kuris trokšta ar kuris bėga, bet nuo gailestingojo Dievo. ¹⁷Juk Raštas faraonui sako: *Aš tam išaukštinau tave, kad parodyčiau savo galybę ir kad mano vardas būtų skelbiamas visoje žemėje.* ¹⁸Vadinasi, ko jis nori, to pasigaili, ir kurį nori, tą užkietina.

¹⁹Gal man prikiši: “O už ką tada jis mane bara? Kas gi galėtų atsispirti jo valiai?” ²⁰Ak, žmogau! Kas gi, tiesą sakant, tu toks esi, kad drįsti prieštarauti Dievui?! *Argi lipdinys klausia lipdytoją:* “Kam mane tokį padarei?!” ²¹Ar puodžius neturi

galios moliui, kad iš to paties minkalo pagamintų vieną indą puošnų, o kitą paprastą?! ²²Ir jeigu Dievas, norėdamas parodyti savo rūstybę ir apreikšti savo galybę, didžiu kantrumu pakentė pražūčiai nužiestus rūstybės indus, ²³kad apreikštų ir savo šlovės lobius gailestingumo indams, kuriuos iš anksto paruošė garbei... ²⁴Kaip tuos pastaruosius, taip ir mus jis pašaukė ne tik iš žydų, bet ir iš pagonių. **Senojo Įstatymo pranašystės** ²⁵Dievas kalba Ozėjo lūpomis:

Ne savo tautą pavadinsiu savąja tauta ir nemylimą – mylima.

²⁶Ir toje vietoje, kur jiems buvo sakytas: “Jūs ne manoji tauta”, ten jie bus vadinami “gyvojo Dievo vaikais”.

²⁷O Izaijas šaukia apie Izraelį: *Nors Izraelio vaikų skaičius būtų kaip jūros smiltys, tik likučiai bus išgelbėti.* ²⁸Tesėdamas savo žodį ir skubėdamas, tai atliks žemėje Viešpats.

²⁹Izaijas nusakė iš anksto:

*Jei kareivijų Viešpats nebūtų mums
ainijos palikęs,
būtume pasidarę kaip Sodoma,
būtume į Gomorą panašūs.*

³⁰Tai ką gi pasakysime? Kad pagonių tautos, kurios visai neieškojo teismo, gavo teismą, būtent teismą iš tikėjimo. ³¹O Izraelis, ieškojęs teismo įstatymo, nepasiekė įstatymo. ³²Kodėl? Todėl, kad to siekė ne tikėjimu, bet tarsi darbais. Jie užkliuvo už suklupimo akmenį, ³³kaip parašyta:

9,8: Ne kūno kilmė, bet Dievo pašaukimas ir malonė nulemia žmogaus išganymą.

9,11-13: Čia Paulius kalba ne apie asmeninę Jokūbo ir Ezavo vertę ar jų išganymą, bet apie jų palikuonių vaidmenį išganymo istorijoje. Taip pat nekalbama ir apie faraono (17 eil.) galutinę pražūtį, tik nurodoma, kad persekiotojo užsispyrimą Dievas laisvai panaudoja savo tikslams.

9,13: Šis sakinytis dėl specifinės žydų kalbos sandaros iš tiesų reiškia: *Aš Jokūbą pamilau labiau už Ezavą.*

9,18: *Tą užkietina* – tam leidžia užkietėti.

9,23: Nebaigtas sakinytis. Reikėtų pratęsti: *Tai kaip galėtume prieštarauti Dievui? – Rūstybės... gailestingumo indai* = rūstybės ar gailestingumo gavėjai.

*Štai padėdū Sione suklupimo
akmenį,
papiktinimo uolą;
bet kas juo tiki, neliks sugėdintas.*

10 Žydai nesuprato teismo

¹Broliai, mano širdies troškimas ir mano malda Dievui yra už juos – jų išgelbėjimui. ²Aš jiems liudiju, kad jie turi Dievui uolumo, kuriam tačiau trūksta išmanymo. ³Nesuprasdami Dievo teismo, jie bandė nusistatyti savą ir todėl nepakluso Dievo teismui. ⁴Juk įstatymo tikslas – Kristus, atėjęs nuteisinti kiekvieno, kas tiki.

Ką skelbė Mozė? ⁵Mozė rašo apie teismą iš įstatymo: *Jį vykdydamas žmogus juo gyvens.* ⁶Teisumas iš tikėjimo kalba: *“Nesakyk savo širdyje: Kas ižengs į dangų?”* – tai yra Kristaus atsivesti; ⁷arba: *Kas nusileis į bedugnę* – būtent Kristaus iš numirusių atsiimti”. ⁸Bet ką jis sako? – *Ar ti tavęs žodis: jis tavo burnoje ir tavo širdyje*, – tai reiškia mūsų skelbiamą tikėjimo žodį. ⁹Jeigu lūpomis išpažinsi Viešpatį Jėzų ir širdimi tikėsi, kad Dievas jį prikėlė iš numirusių, būsi išgelbėtas. ¹⁰Širdimi priimtas tikėjimas veda į teismą, o lūpomis išpažintas – į išganymą. ¹¹Raštas juk sako: *Kas tik jį tiki, neliks sugėdintas.* ¹²Nėra skirtumo tarp žydo ir graiko, nes tas pats visų Viešpats, turįs turtą visiems, kurie jo šaukiasi: ¹³*Kiekvienas, kuris šaukiasi Viešpaties vardo, bus išgelbėtas.*

Žydų kaltumas ¹⁴Kaipgi žmonės šauk-
sis to, kurio neitikėjo?! Kaipgi jie įtikės-
tą, apie kurį negirdėjo?! Kaip išgirs be
skelbėjo?! ¹⁵O kas gi skelbs nesiūstas? Juk
parašyta: *Kokios dailios kojos skelbiančių*

*gerą naujieną!*¹⁶ Bet ne visi pakluso Gera-
jai Naujienai. Aure Izaijas sako: *Viešpatie,
kas patikėjo mūsų skelbimu?* ¹⁷Taigi ti-
kėjimas iš klausymo, klausymas – kai skel-
biamas Kristaus žodis. ¹⁸Bet aš klausiu:
argi jie negirdėjo?! Kaipgi ne!

*Po visą žemę pasklido jų garsas,
iki pasaulio pakraščių – jų žodžiai.*

¹⁹ Klausiu toliau: argi Izraelis nesu-
prato?! Bet Mozė pirmas sako:

*Aš pažadinsiu jūsų pavydą netautai,
apmaudą jums sukelsiu prieš
neišmanančią tautą.*

²⁰ Izaijas drįsta sakyti:

*Daviausi atrandamas tiems,
kurie manęs neieškojo,
pasirodžiau tiems, kurie apie
mane neklausinėjo.*

²¹ O Izraeliui sako: *Ištiesą dieną aš
laikiau ištiesęs savo rankas į neklusnią ir
prieštaraujančią tautą.*

11 Izraelis ne visiškai atstum-

tas ¹Tad aš klausiu: ar Dievas at-
stūmė savo tautą?! Jokių būdu! Juk ir aš
izraelitas, iš Abraomo palikuonių, iš Ben-
jamino genties. ²Dievas neatstūmė savo-
sios tautos, kurią iš seno yra pasirinkęs.
Ar nežinote, ką sako Raštas apie Eliją, kai
šis skundžiasi Dievui Izraeliui: ³Viešpatie,
jie išžudė tavo pranašus, išgriovė tavo au-
kurus; aš vienas belikau, ir jie tyko mano
gyvybės. ⁴O kaip skamba Dievo atsaky-
mas? *Aš pasilaikiau dar septynis tūkstan-
čius vyrų, kurie nesulenė kelių prieš Ba-
alį.* ⁵Taip pat ir dabartiniu metu yra ma-
lonės išrinktas likutis. ⁶Bet jei malonės,
tai ne dėl darbų, antraip malonė nebebū-
tų malonė.

10,1-5: Izraelitai nenori suprasti, kad, Kristui atėjus, Mozės įstatymas neteko savo galios.

10,6-8: Tikėjimas nereikalauja neįmanomų dalykų, o tik priimti skelbiamą Kristaus žodį ir jo laikytis.

10,9: Apaštalų laikais tapti krikščioniu viena

pirmųjų sąlygų buvo pripažinti Kristaus prisikėlimą iš numirusių.

10,16: Mintis pratęsiamą 19-21 eilutėse.

11,1: Pauliaus ir kitų žydų pašaukimas į tikėjimą rodo, jog jų tauta neatmesta.

7 Tai kaipgi? Izraelis nepasiekė to, ko buvo siekęs. Pasiekė tiktai išrinktoji dalis. Kiti užkietėjo, ⁸kaip parašyta:

*Dievas siuntė jiems svaigulio dvasią,
kad akys neregėtų ir ausys negirdėtų
iki šios dienos.*

9 Ir Dovydas sako:

*Jų vaisių stalas tepavirsta spąstais,
žabangais,
suklupimo pinklėmis ir atpildu.*

¹⁰ *Tegul apspangsta jų akys,
kad neregėtų,*

ir jų nugarą laikyk nuolat sulenktą.

Būsimasis atsivertimas ¹¹Tad aš klausiu: ar izraelitai taip suklupo, kad ir pargriūtų? Nieku būdu! Tik per jų suklupimą pagonių tautoms atėjo išganymas, kad juos paimtų pavydas. ¹²Bet jeigu jų suklupimas reiškia pasaulio praturtinimą, o jų mažas skaičius – pagonių praturtinimą, tai ką duos jų visuma?!

¹³Jums, kilusiems iš pagonių, aš sakau: būdamas pagonių apaštalas, aš stengiuosi išgarsinti savo tarnystę: ¹⁴galgi pavyks man sukelti savo tautiečių pavydą ir bent kai kuriuos išgelbėti. ¹⁵Nes jeigu jų atmetimas pasauliui reiškia sutaikinimą, tai ką gi reikštų jų priėmimas, jei ne gyvenimą prisikėlus iš numirusių?

Izraelitai lieka išrinktoji tauta

¹⁶Jei pirmkepė duona šventa, tai šventa ir tešla. Jei šaknis šventa, tai ir šakos.

¹⁷Jeigu kai kurios šakos nulaužtos, o tu – laukinis alyvmedis – esi jų vietoje įskiepytas ir tapęs šaknies bei alyvmedžio sulčių dalininku, ¹⁸tai bent nesididžiuok prieš anas šakas! O jeigu didžiuojiesi, tai žinok, kad ne tu išlaikai šaknį, bet šaknis tave. ¹⁹Gal pasakysi: „Šakos nulaužtos tam, kad aš būčiau įskiepytas?“ ²⁰Gera! Jos neti-

kėjimo nulaužtos, o tu stovi tikėjimu. Tad nesipuikuok, verčiau bijok! ²¹Jei Dievas nepagailėjo prigimtinių šakų, tai kažin ar pagailės tavęs? ²²Išžiūrėk į Dievo maloningumą ir griežtumą: nupuolusiems – griežtumas, o tau – Dievo maloningumas, jei laikysiesi jo maloningumo, antraip ir tu būsi iškirstas! ²³Bet ir anie, jei nepasiliks netikintys, bus priskiepyti, nes Dievas turi galią ir vėl priskiepyti. ²⁴Tad jeigu tu buvai iškirstas iš prigimtojo laukinio alyvmedžio ir prieš prigimtį įskiepytas tauriajame alyvmedyje, tai dar lengviau anie bus priskiepyti pagal prigimtį savaime alyvmedyje.

Izraelio atsivertimas ²⁵Kad jūs, broliai, per gerai apie save nemanytumėte, pasakysiu jums paslaptį: dalis Izraelio tautos lieka užkietėjusi, kol įeis pagonių visuma, ²⁶o tada bus išgelbėtas visas Izraelis, kaip parašyta:

*Iš Siono kalno ateis gelbėtojas
ir nukreips nedorybes nuo Jokūbo.*

²⁷ *Ir tokia bus jiems mano sandora,
kai nuimsiu jų nuodėmes.*

²⁸Žiūrint Evangelijos, jie yra Dievo priešai jūsų naudai; bet žiūrint išrinkimo, jie numylėtiniai dėlei savųjų protėvių. ²⁹Juk Dievo malonės dovanos ir pašaukimas – neatšaukiami. ³⁰Kaip jūs kadaise nebuvote klusnūs Dievui ir dėl jų neklusnumo dabar patyrėte gailestingumą, ³¹taip ir jie dabar nepaklūsta dėl jums suteikto pasigailėjimo, kad dabar ir jie susilauktų gailestingumo. ³²Dievas visus įkalino neklusnume, kad visų pasigailėtų.

Himnas išminčiai ir gailestingumui ³³O Dievo turtų, išminties ir pažinimo gelme! Kokie neištiriami jo sprendimai ir nesusekami jo keliai!

11,16: Arba: *jei raugas šventas*. Plg. Sk 15,17-21.

11,17: Nulaužtos šakos vaizduoja Kristaus neįtikėjusius žydus, o laukinis alyvmedis žymi pagonis.

Medžių skiepijimo įvaizdį Paulius čia vartoja bendriausiais bruožais, ir neturime ieškoti smulkių atvirkštinių panašumų.

34 *Ir kas gi pažino Viešpaties mintį?*

Ir kas buvo jo patarėjas?

35 *Arba kas jam yra davęs pirmas,
kad jam būtų atmokėta?*

36 Iš jo, per jį ir jam yra visa. Jam šlovė per amžius! Amen.

PARAGINIMAI

12 Pasiuokojimo dvasia ¹Dėl Dievo gailėstingumo prašau jus, broliai, aukoti savo kūnus kaip gyvą, šventą, Dievui patinkančią auką, kaip dvasinį Dievo garbinimą. ²Ir neskite šiuo pasauliu, bet pasikeiskite atsinaujindami dvasia, kad galėtumėte suvokti Dievo valią, – kas gera, tinkama ir tobula.

Nusižeminimas ir meilė ³Dėlei man suteiktos malonės aš raginu kiekvieną iš jūsų nemanyti apie save geriau negu dera manyti, bet manyti apie save blaiviai, kiekvienam pagal Dievo duotąjį tikėjimo laipsnį. ⁴Juk kaip viename kūne turime daug narių ir visi nariai atlieka ne tą patį uždavinį, ⁵taip ir mes daugelis esame vienas kūnas Kristuje, o pavieniui – vieni kitų nariai. ⁶Turime įvairių dovanų, nelygu kokia malonė mums suteikta. Kas turi pranašystės dovaną, tegul ja naudojasi, laikydamasis tikėjimo; ⁷kas dovaną tarnauti – tetarnauja, kas mokytį – tegul moko, ⁸kas paraginti – tegul ragina; kas dovaną šelpti – tegul šelpia dosniai, kas vadovauti – tegul vadovauja rūpestingai; kas dovaną gailėstingumo darbams – tegul pagalbi kitiems su džiaugsmu.

9 Meilė tebūna be veidmainystės. Boddėkitės pikto, laikykitės gero. ¹⁰Nuoširdžiai mylėkite vieni kitus broliška meile; lenktyniaukite tarpusavio pagarba. ¹¹Nebūkite apsideję, bet uolūs, karštos dvasios, tarnaukite Viešpačiui. ¹²Džiaukitės viltyje, būkite kantrūs varge, ištvermingi maldoje. ¹³Rūpinkitės šventųjų reikalais, puoselėkite svetingumą.

Meilė visiems, net ir priešams

¹⁴Laiminkite savo persekiotojus, laiminkite ir nekeikite. ¹⁵Džiaukitės su besidžiaugiančiais, verkite su verkiančiais. ¹⁶Sutarkite tarpusavyje. Nesiveržkite prie aukštų dalykų, bet pasitenkinkite kukliais. Nelaikykite savęs išmintingais. ¹⁷Niekam neatmokėkite pikto už pikta, *rūpinkitės tuo, kas gera visų žmonių akyse*. ¹⁸Kiek galima ir kiek nuo jūsų priklauso, gyvenkite taikoje su visais žmonėmis. ¹⁹Nekerškite patys, mylimieji, bet palikite tai Dievo rūstybei; juk parašyta: *Mano kerštas, aš atmokėsiu*, sako Viešpats. ²⁰*Verčiau jei tavo priešininkas alksta, pavalgydink jį, jei trokšta, pagirdyk jį. Taip darydamas, tu krausi žarijas ant jo galvos*. ²¹Nesiduok pikto nugalimas, bet nugalk pikta gerumu.

13 Klusnumas valdžiai ¹Kiekvienas žmogus tebūna klusnus viešajai valdžiai, nes nėra valdžios, kuri nebūtų iš Dievo, o kurios yra – tos Dievo nustatytos. ²Kas priešinasi valdžiai, priešinasi Dievo sutvarkymui. Kurie priešinasi, užsitraukia teismą. ³Juk vyresnybės bijoma ne gera darant, o pikta. Nori nesibijoti valdžios? Daryk gera, ir susilauksi

11,31: *Dabar* gali reikšti visus Mesijo laikus, t.y. nuo Kristaus gimimo iki pasaulio pabaigos.

12,1: ir t. Nuo dvyliktojo skyriaus prasideda raginamoji dalis. Čia randame pamokymų tiek bendruomenei, tiek atskiriems tikintiesiems.

12,1: *Kūnas* – reiškia visą asmenį, o ne vien kūną.

12,3: *Laipsnį* – pažodžiui: *saiką*.

12,6-8: Kalbama apie bažnytinės hierarchijos tarnybas ir apie Šventosios Dvasios suteikiamas krikščionims charizmas.

12,13: *Šventieji* – krikščionių garbės titulas.

12,20: Gera darydamas priešui, sugėdinsi jį ir pataisysi.

13,1-7: Pilietinės pareigos nėra vien išorinė forma, bet taip pat saisto krikščionio sąžinę.

iš jos pagyrimo. ⁴Ji juk yra Dievo tarnaitė tavo labui. Bet jei darai bloga – bijok, nes ji ne veltui nešioja kalaviją. Ji Dievo tarnaitė ir rūsti baudėja darantiems pikta. ⁵Todėl reikia jos klausyti ne tik dėl grasos, bet ir dėl sąžinės. ⁶Juk todėl ir mokesčius mokate, o anie yra Dievo tarnautojai, nuolat užsiimantys tais dalykais. ⁷Atiduokite visiems, ką privalote: kam mokesť – mokesť, kam muitą – muitą, kam baimę – baimę, kam pagarbą – pagarbą.

Įstatymo prasmė – meilė ⁸Niekam nebūkite ką nors skolingi, išskyrus tarpusavio meilę, nes kas myli, tas įvykdo įstatymą. ⁹Juk įsakymai: *Nesvetimauk, nežudyk, nevok, negeisk* ir kiti gali būti sutraukti į tą vieną posakį: *Mylėk savo artimą kaip save patį*. ¹⁰Meilė nedaro nieko pikta artimui. Taigi meilė – įstatymo pilnatvė.

Šviesos vaikai ¹¹Supraskite, koks dabar laikas. Išmušė valanda jums pabusti iš miego. Dabar išganymas arčiau negu tuomet, kai įtikėjome. ¹²Naktis nuslinko, diena prisiartinio. Tad nusimeskime tamsos darbus, apsiginkluokime šviesos ginklais! ¹³Kaip dieną, elkimės padoriai, saugodamiesi apsirijimo, girtavimo, palaidumo, neskaistumo, nesantaikos ir pavyduliavimo. ¹⁴Apsivilkite Viešpačiu Jėzumi Kristumi ir nelepinkite savo kūno, netenkinkite jo geidulių.

14 Stiprieji ir silpnieji ¹Silpno tikėjimo žmogų priimkite, tik venkite ginčų dėl skirtingų nuomonių. ²Vienas įsitikinęs, kad jam valia viską valgyti, o silpnasis valgo tiktai daržoves. ³Kuris valgo tegul neniekina nevalgančio, o

kuris nevalgo, tegul neteisias valgančio, nes ir jį priėmė Dievas. ⁴Kas tu toks, kad drįsti teisti svetimą tarną?! Juk ar jis stovi, ar puola – tai savajam Viešpačiui. Bet jis stovės, nes Viešpats turi galią jį palaikyti.

⁵Ir vėl: vienas mato skirtumą tarp vienos ir kitos dienos, o kitam jos visos vienodos. Kiekvienas tegul elgiasi pagal savo įsitikinimą. ⁶Kas daro skirtumą tarp dienų, daro tai Viešpačiui; kas valgo – valgo Viešpačiui, nes dėkoja Dievui; o kas nevalgo – nevalgo Viešpačiui ir taip par dėkoja Dievui. ⁷Nė vienas iš mūsų negyvena sau, nė vienas sau nemiršta. ⁸Ar gyvename, Viešpačiui gyvename, ar mirštame, Viešpačiui mirštame. Taigi ar gyvename, ar mirštame, – esame Viešpaties. ⁹Juk Kristus numirė ir atgijo, kad būtų gyvųjų ir mirusiųjų Viešpats.

¹⁰Tai kaipgi tu smerki savo brolių?! arba kodėl niekini savo brolių? Juk visi turėsime stoti prieš Dievo teismą. ¹¹Parašyta:

Kaip aš gyvas, sako Viešpats, prieš mane suklups kiekvienas kelis, ir visų lūpos šlovins Dievą.

¹²Taigi kiekvienas iš mūsų duos Dievui apyskaitą už save.

¹³Tad liaukimės teisti vieni kitus. Vėliau pasiryškite nebeduoti broliui akstino nupulti ir pasipiktinti. ¹⁴Aš žinau ir esu tikras Viešpatyje Jėzuje, kad nieko nėra savaime netyro. Bet jei kas mano esant netyrų dalykų, tam jie netyri. ¹⁵Jei tavo brolis liūdi, kai tu viską valgai, tu jau nebesielgi, kaip reikalauja meilė. Savo valgymu nepastūmėk į pražūtį to, už kurį mirė Kristus! ¹⁶Ką jūs gerai darote, tegul nebūna akstinas piktžodžiauti.

13,11: Paulius šį gyvenimą mato kaip tiesioginį pasirengimą greit ateisiančiam Dievo teismui, galutiniam išganymui ar pasmerkimui.

13,13: Plg. Lk 21,34.

14,1: *Silpnais* Paulius čia vadina baimingos są-

žinės krikščionis, kurie nedrįsdavo atsakyti ST pasninkų ir švenčių.

14,13-23: Net jei asmeninė sąžinė rami, meilė gali reikalauti kai ko atsakyti, kad kito nepastūmėtum elgtis prieš jo sąžinę.

17 Iš tiesų Dievo karalystė nėra valgis ar gėrimas, bet teisumas, ramybė ir džiaugsmas Šventojoje Dvasioje. ¹⁸Kas šitaip Kristui tarnauja, tas mielas Dievui ir priimtinas žmonėms. ¹⁹Tad laikykimės to, kas pasitarnauja santaikai ir tarpusavio ugdymui. ²⁰Taigi negriauk Dievo darbo dėl maisto! Nors viskas tyra, bet gali tapti bloga žmogui, kuris valgo piktindamas kitus. ²¹Verčiau nevalgyti mėsos, negerti vyno ar vengti visko, kas gali pastūmėti brolių į nuodėmę.

22 Savo įsitikinimą pasilaikyk savo viduje ir Dievo akivaizdoje. Laimingas, kam netenka smerkti savęs dėl savo sprendimų.

23 O kas valgo abejodamas, tas smerktinas, nes elgiasi ne pagal įsitikinimą. Visa, kas daroma ne pagal įsitikinimą, yra nuodėmė.

15 Kantrumas ir Šventojo Rašto paguoda ¹Mes, stiprieji, turime pakęsti silpnųjų silpnybes, ne sau pataikauti. ²Kiekvienas iš mūsų tesirūpina būti artimui malonus, jo labai ir pažangai. ³Juk ir Kristus gyveno ne savo malonumui, bet taip, kaip parašyta: *Tave keikiančiųjų keiksmai krito ant manęs.* ⁴O visa, kas kitados parašyta, mums pamokyti parašyta, kad ištverme ir Raštų paguoda turėtume vilties. ⁵Ištvermės ir paguodos Dievas teduoda jums tarpusavyje būti vienos minties, Kristaus Jėzaus pavyzdžiu, ⁶kad sutartinai vienu balsu šlovintumėte Dievą, mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus Tėvą.

Žydų ir pagonių vienybė ⁷Priimkite vienas kitą, kaip ir Kristus jus priėmė, Dievo garbei. ⁸Aš sakau: Kristus tapo apipjaustytyjų tarnas dėl Dievo teisybės, kad patvirtintų protėviams suteiktus pažadus ⁹ir kad pagonių tautos šlovintų Dievą už jo gailestingumą, kaip parašyta:

Pagonims išpažinsiu tave,

tavo vardui giedosiu.

10 Ir vėl sakoma:

*Džiaukitės, pagonys,
kartu su jo tauta.*

11 Ir dar:

*Girkite, visi pagonys, Viešpatį,
teaukština jį visos tautos.*

12 Ir Izaijas kalba:

*Ateis Jesės atžala,
tasai, kuris pakils valdyti pagonių,
ir juo vilsis pagonys.*

13 Taigi vilties Dievas jus, gyvenančius tikėjimu, tepripildo visokių džiaugsmų ir ramybės, kad Šventosios Dvasios galybe būtumėte pertekę vilties.

LAIŠKO PABAIGA

Pauliaus motyvai ¹⁴Aš pats, mano broliai, esu tikras, kad esate kupini gerumo, pilni tikro pažinimo ir mokate vieni kitus perspėti. ¹⁵Aš jums parašiau kiek per drąsiai, norėdamas jums tai priminti ir remdamasis man Dievo suteiktąja malone ¹⁶būti pagonims Kristaus Jėzaus tarnu ir kaip kunigui skelsti Dievo Evangeliją, kad pagonys taptų priimtina atnaša, Šventosios Dvasios pašventinta.

17 Taigi Kristuje Jėzuje aš galiu pasigirti Dievo darbais. ¹⁸Juk nedrįsčiau ko nors pasakoti, ko Kristus nebūtų per mane nuveikęs, kad pagonys paklustų, žodžiu ir darbu, ¹⁹ženklų bei stebuklų galia ir Dievo Dvasios galybe. Tik taip aš galėjau paskleisti Kristaus Evangeliją nuo Jeruzalės apylinkių iki Ilyrijos. ²⁰Be to, maniau esant garbingiau skelbti Evangeliją ne ten, kur Kristaus vardas jau pagarsintas, ir nestatyti ant svetimų pamatų, ²¹bet kaip parašyta:

*Pamatys tie, kuriems nebuvo
apie jį skelbta,
supras tie, kurie nebuvo girdėję.*

Misijų užmojai ²²Todėl aš ir buvau daugel kartų sutrukdytas ir neatvykau pas jus. ²³O dabar, šiuose kraštuose nebeturėdamas kitų užmojų ir jau daugel metų trokšdamas atvykti pas jus, ²⁴aš apsilankysiu keliaudamas į Ispaniją. Turiu vilties keliaudamas pro šalį išvysti jus ir gauti paramos kelionei, prieš tai bent kiek tarp jūsų pailsėjęs. ²⁵Bet dabar vykstu į Jeruzalę šventiesiems patarnauti. ²⁶Mat Makedonija ir Achaja nusprendė padaryti rinkliavą Jeruzalės šventųjų beturčiams sušelpiti. ²⁷Jos taip nusprendė, ir iš tikro jos yra jų skolininkės. Jeigu pagonyt tapo jų dvasinių gėrybių dalininkais, tai privalo jiems patarnauti bent medžiagine parama. ²⁸Taigi, baigęs šį reikalą ir mezliavą jiems tvarkingai atidavęs, aš keliausiu pro jus į Ispaniją. ²⁹Ir žinau, kad, atvykdamas pas jus, atsinešiu Kristaus palaimos pilnatvę.

³⁰Todėl aš maldauju jus, broliai, mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus vardu ir Dvasios dovanotosios meilės dėlei kartu su manimi ir už mane kovoti maldomis į Dievą, ³¹kad būčiau išgelbėtas nuo netikinčiųjų Judėjoje, kad mano paslauga Jeruzalei būtų priimtina šventiesiems ³²ir kad, Dievo valia su džiaugsmu atvykęs pas jus, atsigavinčiau jūsų draugėje. ³³O ramybės Dievas tebūnie su jumis visais! Amen.

16 **Prašymai ir linkėjimai** ¹Aš pavedu jums mūsų sesę Febę, – ji yra Kenchrėjos bažnyčios diakonė; ²primkite ją Viešpatyje, kaip dera šventiesiems, ir pagelbėkite jai, kai prireiks jūsų

paramos, nes ir ji yra padėjusi daug kam ir man pačiam. ³Sveikinkite Priską ir Akvilą, mano bendradarbius Kristuje Jėzuje, ⁴kurie guldė galvas, gelbėdami mano gyvybę. Jiems dėkoju ne aš vienas, bet ir visos pagonių bendrijos. ⁵Pasveikinkite ir bendruomenę, susirenkančią jų namuose.

Sveikinkite mano mylimąjį Epenetą, pirmąjį Azijoje įtikėjusį Kristų. ⁶Sveikinkite Mariją, daug triūsusią jūsų labui. ⁷Sveikinkite Androniką ir Juniją, mano tautiečius, kalėjusius su manimi; jie didžiai gerbiami apaštalų draugėje ir pirmiau už mane prisidėjo prie Kristaus. ⁸Sveikinkite mano mylimąjį Kristuje Amplijatą. ⁹Sveikinkite mūsų bendradarbį Kristuje Urboną ir mano mylimąjį Stachį. ¹⁰Sveikinkite Apelį, išmėgintąjį Kristuje. Sveikinkite tikinčiuosius iš Aristobulo namų. ¹¹Sveikinkite mano tautietį Herodioną. Sveikinkite tuos iš Narciso šeimos, kurie yra Viešpatyje. ¹²Sveikinkite Trifeną ir Trifosą, besidarbuojančias Viešpatyje. Sveikinkite mieląją Persidę, daugel triūsusią dėl Viešpaties. ¹³Sveikinkite išrinktąjį Viešpatyje Rufą, taip pat ir jo bei mano motiną. ¹⁴Sveikinkite Asinkritą, Flegontą, Hermį, Patrobą, Hermą ir su jais esančius brolius. ¹⁵Sveikinkite Filologą ir Juliją, Nerėją ir jo seserį, ir Olimpą, ir visus jų draugus šventuosius. ¹⁶Sveikinkite vieni kitus šventu pabučiavimu. Jus sveikina visos Kristaus bendrijos.

Pirmasis prierašas. Įspėjimas ¹⁷Aš raginu jus, broliai, vengti tų, kurie kelia nesutarimus bei papiktinimus, prieštarau-

15,27: *Jų* – izraelitų.

16,1: Febė nugabeno šį laišką Romos krikščionims (plg. Apd 18,18).

16,3-16: Kokia sveikinamųjų įvairovė! Vyrai ir moterys, graikai (Apelis, Narcisas, Epenetas), romėnai (Julija, Urbonas), žydai (Andronikas, Aristobulas, Marija), laisvieji ir vergai (Amplijatas,

Asinkritas, Flegontas). Visus juos subūrė tikėjimas Kristumi.

16,5: *Azijoje* – tiksliau: Efezo mieste.

16,13: Rufas galbūt yra Simono Kirėniečio sūnus, kurį mini Mk 15,21. Maryt, Jeruzalcėje ar kur kitur Rufo motina yra Paulių globojusi, todėl jis ją vadina savo motina.

dami mokslui, kurio jūs išmokote. Saugokitės jų! ¹⁸Tokie žmonės tarnauja ne mūsų Viešpačiui Kristui, bet savo pilvui. Saldžiomis ir pataikūniškomis kalbomis jie apgaudinėja paprastas širdis.

19 Jūsų klusnumas žinomas visur. Tad džiaugiuosi jumis ir linkiu, kad išmanytumėte, kas gera, ir nesiveltumėte į blogį. ²⁰O ramybės Dievas netrukus sutrys šėtoną po jūsų kojomis.

Mūsų Viešpaties Jėzaus malonė tebūnie su jumis!

Antrasis prierasas. Paskutiniai sveikinimai ²¹Jūs sveikina mano bendradarbis Timotiejus ir mano tautiečiai Lucijus, Jasonas ir Sosipatras.

22 Aš, Tercijus, šio laiško surašytojas, sveikinu jus Viešpatyje. ²³Jūs sveikina

Gajus, mano ir visos bendruomenės šeiminkas. Jūs sveikina Erastas, miesto išdininkas, ir brolis Kvartas. ⁽²⁴⁾

Doksologija ²⁵Tam, kuris gali jus padaryti stiprius, kaip sako mano Evangelija ir Jėzaus Kristaus skelbimas,

sekant apreiškimu paslapties,
nutylėtos per amžinuosius laikus,

²⁶ o dabar atskleistos
ir pranašų raštais

amžinojo Dievo įsakymu
paskelbtos visoms tautoms,

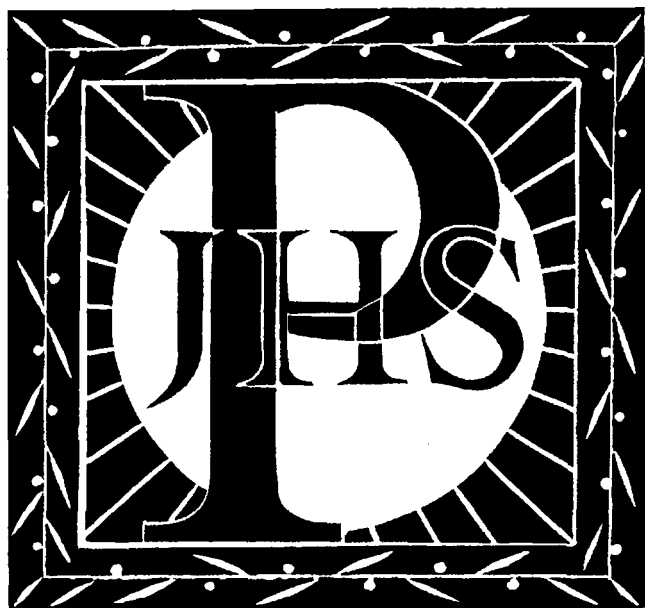
²⁷ kad jos paklustų tikėjimui,
vienam išmintingajam Dievui
per Jėzų Kristų šlovė

amžių amžiais! Amen.

16,22: Matome, kad Paulius turėjo raštininkų.
16,24: Kai kurie rankraščiai įterpia: *Mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus malonė tebūnie su jumis visais. Amen.*

16,25-27: Doksologija (Dievo pašlovinimas)

galėjo būti vartojama ir krikščionių sueigose bei pamaldose. Ji vėl primena svarbiausiąją šio viso laiško mintį: maloningą, mūsų neužsitarnautą Dievo atsiskleidimą mums ir mūsų atsiliepimą jam klusniu tikėjimu.

PIRMASIS LAIŠKAS
KORINTIEČIAMS

Senovės pasaulyje Roma garsėjo kaip pasaulio sostinė, Aleksandrija buvo laikoma prašmatniausiu miestu. Atėnai buvo garsūs universitetais, Efezas – šventykla, o Korintas – ištvirtimu. Pasak istoriko Strabono, garsi Korinto Afroditės šventykla laikė daugiau negu 1000 meilės vaidilučių.

Korintas buvo labai gyvas transporto ir prekybos centras, turėjęs net du uostus. Jų gyventojų sudėtis buvo labai marga, nors Pauliaus atverstųjų tikinčiųjų vardai daugiausia romėniški. Socialiniu požiūriu atmosfera taip pat buvo nesveika: šalia didžios prabangos būta baisiausio skurdo.

Paulius atvyko į Korintą per antrąją misijų kelionę, tikriausiai 51 m. rudenį. Jis čia apsigyveno pas vietinius tikinčiuosius ir vertėsi rankų darbu (Paulius, kaip minėta, mokėjo palapinių audėjo amatą). Jo veikla Korinte truko pusantrų metų, ir čia radosi pirmieji rašytiniai krikščionybės dokumentai – 1 ir 2 Tes. Pauliui išvykus, Korinte darbavosi išsilavinęs Šventojo Rašto žinovas, Aleksandrijos žydas Apolas. Paulius vėliau palaikė su Korintu ryšį laiškais, kurių išlikę du.

Pirmasis laiškas korintiečiams yra rašytas Efeze, greičiausiai 57 m. pavasarį. Jis susideda iš kelių dalių. Pirmiausia (1,10-6,20) kritikuoja apverktina Korinto krikščionių padėtis: jų susiskaldymas, jų nesutarimai ir palaidumas. Tolesnėje dalyje (7,1-15,18) Paulius aiškina santuokos klausimus, kalba apie nevedusius, netekėjusius ir našles, apie įvairių luomų pareigas ir krikščionių santykius su pagonimis. Laiškas duoda vertingų žinių apie tikinčiųjų susirinkimus – tiek eucharistinius, tiek broliškuosius pokylius. Paulius moko tikinčiuosius deramai naudotis Šventosios Dvasios dovanomis ir galiausiai pateikia žinių apie Jėzaus prisikėlimą iš numirusių. Laiškas baigiamas praktiniais klausimais: apaštalas kalba apie paramą Jeruzalės bendruomenei ir apie savo planus. Laiško 13 skyrius – gražiausias himnas nesavanaudiškai meilei.

Tiesioginis akstinas parašyti 1 Kor buvo tos bendruomenės atsiųstas raštas; jame korintiečiai teiravosi apie santuoką ir nesituokiančius, apie stabams paaugotos mėsos valgymą, Šventosios Dvasios dovanas ir mirusiųjų prisikėlimą (plg. 7,1.25; 8,1; 12,1; 15,1-58). Pastebėta, kad apaštalas dar prieš 1 Kor buvo parašęs tai bendruomenei laišką, kurio neturime (žr. 5,9).

Antrasis laiškas korintiečiams buvo parašytas Makedonijoje Apd 20,1-3 minimos kelionės metu, taigi 57 m. rudenį. Neaišku, kas yra įvykę tarp 1 Kor ir 2 Kor. Spėjama, kad tuo laiku Paulius pats aplankė Korintą, matyt, dėl didelių nesutarimų bendruomenėje ir paskui dar parašė drausminantį laišką, kuris taip pat yra žuvęs. Apie slegiančius apaštalo įspūdžius aiškiai liudija 2 Kor pradžia (1,23-24; 2,1-5).

Pirmojoje laiško dalyje (1,12-7,16) Paulius kalba apie naujausius savo gyvenimo ir Korinto bendruomenės įvykius, patvirtina žinią apie kaltų asmenų nubaudimą. Toliau kalba apie savo apaštalinę veiklą ir ginasi nuo priekaištų. Galiausiai džiaugiasi korintiečių atgaila ir pasitaisymu.

Antrojoje dalyje (8-9) kalbama apie rinkliavą Jeruzalės bendruomenei.

Trečiojoje dalyje (10-13) vėl grįžtama prie apaštalo tarnystės. Paulius čia pabrėžia, kad jo pašaukimas nėra menkesnis už kitų apaštalų, ir griežtais žodžiais smerkia bendruomenės klaidintojus – netikrus apaštalus. Štai kaip šv. Paulius baigia savo laišką: “Jūs jau seniai manote, kad mes prieš jus teisinamės. Ne, mes kalbame [...] visa tai [...] jūsų pažangai. Mat aš bijau, kad atvykęs nerasčiau jūsų tokių, kokių nenoriu, ir kad pats nebūčiau toks, kokio jūs nenorite; kad nebūtų nesantaikos, pavydo, piktumo, barnių, šmeižtų, apkalbų, pasipūtimų, netvarkos...” (12,19-20).

LAIŠKO ĮŽANGA

1 Sveikinimai, padėka ¹Paulius, Dievo valia pašauktas Kristaus Jėzaus apaštalas, ir brolis Sostenas – ²Dievo bendrijai Korinte, pašvęstiesiems Kristuje Jėzuje, pašauktiesiems šventiesiems ir visiems, kurie šaukiasi mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus vardo kiekvienoje vietoje pas juos ir pas mus. ³Malonė jums ir ramybė nuo Dievo, mūsų Tėvo, ir Viešpaties Jėzaus Kristaus!

⁴Aš nuolat už jus dėkoju Dievui, kad dėl Jėzaus Kristaus Dievas suteikė jums savo malonę. ⁵Per jį jūs praturtėjote visa kuo – visokiu žodžiu ir pažinimu – ⁶ir Kristaus liudijimas tapo tvirtas. ⁷Todėl jums, laukiantiems mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus apsireiškimo, nestinga jokios malonės dovanos.

⁸Jis ir stiprins jus iki galo, kad išliktumėte nenusikaltę mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus dienai.

⁹Ištikimas yra Dievas, kuris jus pašaukė į savo Sūnaus, mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus bendrystę.

SUSISKALDYMAS IR
PAPIKTINIMAIKorinto bažnyčioje
atsiradusios partijos

Tikinčiųjų susiskaldymas ¹⁰Broliai, Viešpaties Jėzaus Kristaus vardu maldau-

ju jus, kad visi vienaip sutartumėte ir pas jus nebūtų susiskaldymų, kad būtumėte vienos dvasios ir vienos minties. ¹¹Mat Chlojės namiškiai pranešė man apie jus, mano broliai, kad tarp jūsų esama kivirčių. ¹²Turiu omenyje tai, kad iš jūsų yra tokių, kurie sako: „Aš esu Pauliaus“, „aš – Apolo“, „aš – Kefo“, „o aš – Kristaus“. ¹³Argi Kristus padalytas? nejaugi Paulius buvo už jus nukryžiuotas? negi vardan Pauliaus buvote pakrikštyti? ¹⁴Dėkui Dievui, kad pas jus nieko daugiau nekrikštijau, išskyrus Krispą ir Gajų, ¹⁵todėl niekas negali pasakyti, jog jūs buvote pakrikštyti mano vardu.

¹⁶Tiesa, esu pakrikštijęs ir Stepono namus, o daugiau nežinau, ar ką besu pakrikštijęs.

Pasaulio išmintis ir kryžiaus pailybė ¹⁷Kristus nesiuntė manęs krikštyti, bet Evangelijos skelbti, tiktai ne žodžių išmintimi, kad Kristaus kryžius neliktų be galios.

¹⁸Mat žodis apie kryžių tiems, kurie eina į pražūtį, yra kvailystė, o mums, einantiems į išganymą, jis yra Dievo galybė. ¹⁹Juk parašyta:

*Sunaikinsiu išmintingųjų išmintį,
niekais paversiu gudriųjų gudrybę.*

²⁰Kur išminčius? kur Rašto aiškintojas? kur šio pasaulio tyrinėtojas? Argi Dievas nepavertė pasaulio išminties kvailyste? ²¹O kadangi pasaulis savo išmintimi Dievo nepažino iš Dievo išminties veikalo, tai Dievas panorėjo skelbimo kvailumu išgel-

1,1: Sostenas – Pauliaus bendradarbis; ar Apd 18,17 mini tą patį asmenį, nėra žinoma.

1,2: *Saukiasi m. V. J. Kr. vardo* – kurie jį garbina kaip Dievą (*vardas* reiškia patį asmenį). Galimas kitas vertimas: *kiekvienoje vietoje šaukiasi mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus vardo – jų ir mūsų Viešpaties*.

1,8: *Dienai* – teismo dienai.

1,9: Dievo išikimybė savo pažadams – viena iš

pagrindinių ST temų; ją labiausiai parvirtino Kristaus atpirkimas, sutaikinęs mus su Dievu ir padaręs jo įsūniais.

1,12: Apie Apolą žr. Apd 18,24–28; Kefas – aramėjiškas Petro vardas.

1,14: Plg. Apd 18,8 ir Rom 16,23.

1,17: Paulius pasižymėjo ypatinga malone (*charizma*) Dievo žodžiu paveikti ir atversti pagonis. Krikštydavo Pauliaus padėjėjai.

bėti tuos, kurie tiki. ²²Žydai reikalauja stebuklų, graikai ieško išminties, ²³o mes skelbiame Jėzų nukryžiuotąjį, kuris žydams yra papiktinimas, pagonims – kvailystė. ²⁴Bet pašauktiesiems – tiek žydams, tiek graikams – mes skelbiame Kristų, kuris yra Dievo galybė ir Dievo išmintis. ²⁵Dievo kvailybė išmintingesnė už žmones ir Dievo silpnybė galingesnė už žmones.

²⁶Tik pažvelkite, broliai, kas gi jūs, pašauktieji, esate? Žmonių akimis žiūrint, nedaug tarp jūsų tėra išmintingų, nedaug galingų, nedaug kilmingų.

²⁷Bet Dievas pasirinko, kas pasauliui atrodo kvaila, kad sugėdintų išminčius. Dievas pasirinko, kas pasauliui silpna, kad sugėdintų galiūnus. ²⁸Ir tai, kas pasaulio akims – žemos kilmės, kas paniekinta, ko nėra, Dievas pasirinko, kad niekais paversėtų tai, kas laikoma kažin kuo, – ²⁹kad joks žmogus negalėtų didžiuotis prieš Dievą. ³⁰Jo dėka ir jūs esate Kristuje Jėzuse, kuris Dievo valia mums tapo išmintimi, teismu, pašventimu ir atpirkimu, ³¹kad, anot Rašto, *kas giriasi, girtųsi Viešpačiu*.

2 Skelbimas, remiantis Dvasios galybe ¹Kai pas jus, broliai, lankiausi, aš atėjau skelbti jums Dievo liudijimo ne iškalbingais žodžiais ar išmintimi. ²Net buvau pasiryžęs tarp jūsų nežinoti nieko kito, kaip tik Jėzų Kristų, ir tą nukryžiuotą. ³Aš buvau pas jus silpnas, virpantis iš baimės. ⁴Mano kalba ir mano skelbimas buvo ne įtikinantys išminties žodžiai, o Dvasios galybės parodymas, ⁵kad jūsų tikėjimas remtųsi ne žmonių išmintimi, bet Dievo galybe.

⁶Tiesa, mes tobuliesiems skelbiame išmintį, tačiau tai ne šio pasaulio ir ne praeinančių šio pasaulio valdovų išmintis.

⁷Mes skelbiame slėpiną ir paslėptą Dievo išmintį, kurią Dievas yra nuo amžių paskyręs mums išaukštinti. ⁸Jos nepažino jokie šio pasaulio valdovai, nes jei būtų pažinę, nebūtų garbingiausiojo Viešpaties nukryžiuavę. ⁹Bet skelbiame, kaip parašyta:

*Ko akis neregėjo, ko ausis negirdėjo,
kas žmogui į mintį neatėjo,
tai paruošė Dievas tiems,
kurie jį myli.*

¹⁰Dievas mums tai apreiškė per Dvasią, nes Dvasia visa pažįsta, net Dievo gelmes. ¹¹Kas iš žmonių pažįsta žmogaus mintis, jei ne paties žmogaus dvasia? Taip ir Dievo minčių nežino niekas, tik Dievo Dvasia. ¹²O mes gavome ne pasaulio dvasią, bet iš Dievo einančią Dvasią, kad pažintume mums suteiktas Dievo dovanas. ¹³Apie tai ir kalbame ne mokytais žmogiškosios išminties žodžiais, bet tais, kurių išmokė Dvasia, – dvasiniais žodžiais aiškindami dvasines tiesas. ¹⁴Deja, juslinis žmogus nepriima to, kas ateina iš Dievo Dvasios. Jis tai laiko kvailyste ir nepajėgia suprasti, kad tuos dalykus reikia vertinti dvasia. ¹⁵Dvasinis žmogus gali spręsti apie viską, bet niekas negali spręsti apie jį. ¹⁶*Kas gi yra suvokęs Viešpaties mintį, kad galėtų jį pamokyti? O mes turime Kristaus išmonę.*

3 Silpnas korintiečių tikėjimas ¹Aš, broliai, tegalėjau kalbėti jums ne kaip dvasios žmonėms, bet kaip kūno žmonėms, kaip kūdikiams Kristuje. ²Maitinau jus pienu, o ne kietu maistu, kurio jūs dar negalėjote priimti. Deja, ir dabar negalite, ³nes esate kūniški. Jeigu tarp jūsų viešpatauja pavydas ir nesantaika, – argi nesate kūniški, argi nesiелgiate grynai žmogiškai? ⁴Kol vienas sako: “Aš – Pau-

1,22-25: Plg. Mt 12,38; Jn 4,48.

1,29: *Žmogus* – pažodžiui kūnas.

1,30: *Būti Kristuje Jėzuse* Pauliui reiškia būti

gyvu jo mistinio kūno nariu.

3,3-4: Krikščionių susiskaldymo pagrindas – žmogaus ribotumas, siaurumas.

liaus", kitas: "Aš – Apolo", – argi nesate vien žmoģiški?

Skelbėjai – Dievo bendradarbiai

⁵Kas gi yra Apolas? Kas gi yra Paulius? Tarnai, kurių dėka jūs įtikėjote ir kurie tarnavo, kiek Viešpaties kiekvienam buvo skirta. ⁶Aš sodinau, Apolas laistė, o Dievas augino. ⁶Nieko nereiškia sodintojas nei laistytojas, bet tik augintojas – Dievas. ⁸Kas sodina ir kas laisto, sudaro viena, tačiau kiekvienas gaus savąjį užmokestį pagal savo triūsą. ⁹Mes juk esame Dievo bendradarbiai, o jūs – Dievo dirva, Dievo statyba.

¹⁰Dievo man suteikta malone aš, kaip išmanus statybos vadovas, padėjau pamatą, o kitas stato toliau. Tegul kiekvienas žiūrisi, kaip statas. ¹¹Juk niekas negali dėti kito pamato, kaip tik tą, kuris jau padėtas, kuris yra Jėzus Kristus. ¹²Ar kas ant šio pamato stato iš aukso, sidabro, brangiųjų akmenų, medžio, šieno, šiaudų, – ¹³tai kiekvieno darbas išaiškės. Teismo diena jį iškels aikštėn, nes ji pasirodys ugnimi ir ugnis ištirs, koks kieno darbas. ¹⁴Kieno statybos darbas ant to pamato išliks, tas gaus užmokestį. ¹⁵O kieno darbas sudegs, tas praras užmokestį; jis pats išsigelbės, bet tartum per ugnį.

¹⁶Argi nežinote, kad jūs esate Dievo šventovė ir jumoje gyvena Dievo Dvasia? ¹⁷Jei kas Dievo šventovę niokoja, tą Dievas suniokos, nes Dievo šventovė šventa, ir toji šventovė – tai jūs!

Išmintis ir nusizėminimas ¹⁸Tegul niekas savęs neapgaudinėja. Jei kas iš jūsų tariasi esąs išmintingas šiame pasaulyje,

tepasidaro kvailas, kad būtų išmintingas.

¹⁹Šio pasaulio išmintis Dievo akyse yra kvailystė. Parašyta: *Jis sugauna protinguosius jų gudrybėje.* ²⁰Ir toliau: *Viešpats žino išminčių mintis, kad jos niekingos.*

²¹Tad niekas tenesididžiuoja žmonėmis! Viskas yra jūsų: ²²ar Paulius, ar Apolas, ar Kefas, ar pasaulis, ar gyvenimas, ar mirtis, ar dabartis, ar ateitis, – viskas jūsų, ²³bet jūs patys – Kristaus, o Kristus – Dievo.

4 Kristaus tarnai ir pasiuntiniai

¹Tegul žmonės laiko mus Kristaus tarnais ir Dievo slėpinių tvarkytojais. ²O iš tvarkytojų belieka reikalauti, kad būtų patikimi. ³Man mažai rūpi, ką jūs ar žmonių teismas spręstų apie mane. Nė aš pats savęs neteisiu. ⁴Nors nesijaučiu kaltas, bet dėl to aš dar nesu išteisintas. Mano teisėjas yra Viešpats. ⁵Tad neteiskite ko nors prieš laiką, iki ateis Viešpats, kuris nušvies, kas tamsoje paslėpta, ir atskleis širdžių sumanymus. Tuomet kiekvienam teks pagyrimas iš Dievo.

⁶Visa tai, broliai, jūsų labai pritaikiau sau ir Apolui, kad iš mūsų pavyzdžio įsidėmėtumėte taisyklę: "Nieko daugiau, negu parašyta" ir kad vienas dėl kito nesi-pūstumėte prieš kitus. ⁷Kas gi tave išskiria iš kitų? Ir ką gi turi, ko nebūtum gavęs? O jei esi gavęs, tai ko didžiuojiesi, lyg nebūtum gavęs?

⁸Beje, jūs jau esate sotūs, jau turtin-gi, jau pradėjote be mūsų karaliauti! O, kad jūs iš tikrųjų karaliautumėte ir kad mes galėtume kartu karaliauti! ⁹Man at-rodo, kad Dievas mums, apaštalams, pa-

3,11-15: Kalbama apie Paskutinio teismo dieną; plg. Apr 20,12-13.

3,15: Išsigelbėjimą *tarsi per ugnį* daug Bažnyčios mokytojų suprantą kaip skaistytą.

4,1: *Tvarkytojais* – prievaidžiais, ūkvedžiais.

4,8: Čia Paulius kalba su ironija; plg. Apr 3,17.

4,9: Apaštalų pašaukimas primena gladiatorių padėtį: jie taip pat ištatyti prieš viso pasaulio akis ir taip pat kovoja už išsigelbėjimą, už išganymą. – *Reginiu* – *spektakliu*.

skyrė paskučiausią vietą, tarsi nuteistiesiems myriop. Mes pasidarėme reginys pasauliui, angelams ir žmonėms. ¹⁰ Mes kvaili dėl Kristaus, o jūs išmintingi Kristuje. Mes silpni, o jūs stiprūs; jūs gerbiami, o mes niekais laikomi. ¹¹ Iki šios valandos badaujame ir trokštame, esame nuogi ir mušami, esame be pastogės ¹² ir vargstame, darbuodamiesi savo rankomis. Keikiami mes laiminame, persekiojami ištveriamė, ¹³ pikržodžiaujami maloniai atsakome. Iki šiol esame laikomi pasaulio sąšlavomis, visų atmatomis.

Paskatinimai ¹⁴ Aš tai rašau ne norėdamas jus gėdinti, bet įspėdamas kaip mylimus savo vaikus. ¹⁵ Nors turėtumėte tūkstančius auklėtojų Kristuje, bet nebus kelių tėvų, nes, paskelbdamas Evangeliją, aš esu tapęs jūsų tėvu Kristuje Jėzuje. ¹⁶ Taigi raginu jus: būkite mano sekėjai! ¹⁷ Tam ir pasiunčiau pas jus Timotiejų, savo mylimą ir ištikimą sūnų Viešpatyje. Jis jums primins mano kelius Kristuje, kurių aš mokau visur, kiekvienoje bendrijoje.

¹⁸ Tartum neketinčiau atvykti pas jus, kai kurie ėmė puikuoti. ¹⁹ Bet jei Viešpats panorės, aš veikiu atkeliausiu pas jus ir pažiūrėsiu, ne ką išpuikėliai sako, bet ką pajėgia. ²⁰ Dievo karalystė yra ne kalboje, bet jėgoje. ²¹ Ko norite? Ar kad atečiau pas jus su lazda, ar su meile ir švelnumo dvasia?

Kraujomaišos nusikaltimas

5 Apskritai tenka girdėti apie palaidumą tarp jūsų, net apie tokį palaidumą, kokio nepasitaiko nė pas pagonis: būtent kažkas gyvenęs su tėvo žmona... ² Ir jūs dar esate pasipūtę? Užuoat nuliūdę ir taip darantį išmetę iš savo tarpo?! ³ Bent aš, nebūdamas pas jus kūnu, tačiau būdamas dvasia, jau nuteisiau, lyg būdamas tarp jūsų, tą nusikaltimą padariusį. ⁴ Susirinkę draugėn Viešpaties Jėzaus vardu su mano dvasia ir mūsų Viešpaties Jėzaus galybe, ⁵ atiduokite tokį šėtonui, kad sužlugdytų kūną, o dvasia būtų išgelbėta Viešpaties teismo dienai.

⁶ Jūsų gyrimasis niekam tikęs. Argi nežinote, jog truputis raugo suraugina visą maišymą? ⁷ Išmeskite senąjį raugą, kad taptumėte nauju maišymu. Jūs juk esate nerauginti, nes jau yra paaukotas mūsų velykinis Avinėlis, Kristus. ⁸ Tad švėskime šventes ne su senu raugu, ne su blogybės ir nelabumo raugu, bet su nerauginta tyros širdies ir tiesos duona.

⁹ Aš jums rašiau savo laiške, kad nebendrautumėte su ištivirkėliais. ¹⁰ Suprantama, ne su visais šio pasaulio ištivirkėliais, gobšais, plėšikais ar stabmeldžiais, nes tada reiktų pasitraukti iš šio pasaulio. ¹¹ Bet aš jums rašiau, kad nebendrautumėte su tuo, kuris vadinasi brolis, o yra ištivirkėlis,

4,15: *Auklėtojų* – graikų žodis (paidagogos) reiškia vergą, turintį lydėti berniukus į mokyklą, tad turi menkinamąjį atspalvį.

4,17: Apie Timotiejų žr. Apd 16,1; 1 Tim 1. – *Mano kelius Kristuje* – mano skelbiamas krikščioniško gyvenimo taisyklės.

4,19-20: Kalbėdamas apie Dievo karalystės jėgą, Paulius, regis, turi mintyje savo paties ir kitų apaštalų daromus stebuklus.

5,1: *Su tėvo žmona* – su pamote; tai draudė ir žydų (Kun 18,8), ir Romos teisė.

5,4-5: Šventasis Raštas kūno kančias dažnai

laiko šėtono darbu. Paulius liepia tikintiesiems pašalinti iš savo tarpo nedorėlį ir pagrasinti jam kančiomis, kad jis susiprastų, atsivertų ir neprazudytų savo sielos Viešpaties teismo dienai.

5,7-8: Iš šių eilučių matyti, kad Paulius rašė 1 Kor prieš Velykas. Jis ragina švęsti šventę, apsivalius nuo teršiančių bendruomenę papiktinimų.

Žydai savo Velykoms kepdavo neraugintą duoną, prieš tai sunaikinę visus namuose esančius raugintos duonos likučius.

5,9: Tas laiškas nėra išlikęs.

5,11: *Vadinasi brolis* – t.y. krikščionis.

gobšas, stabmeldys, keikūnas, girtuoklis ar plėšikas. Su tokiu nesėskite už vieno stalo! ¹²Kam man teisti ne mūsiškius?! Argi ir jūs ne savuosius teisiatė? ¹³Tuos, kurie ne mūsiškiai, Dievas teis.

Pašalinkite piktadarį iš savo pačių tarpo.

Bylinėjimasis pagonių teismuose

6 Kaipgi kai kurie iš jūsų drįsta bylinėtis vieni su kitais pas neteisiuosius, o ne pas šventuosius? ²Ar nežinote, kad šventieji teis pasaulį? O jeigu teisite pasaulį, tai nejaugi nesugebėtumėte išspręsti menkučių bylų? ³Ar nežinote, kad mes teisme angelus, tad juo labiau – kasdienius dalykus? ⁴Taigi, kai turite bylų kasdieniais reikalais, argi savo teisėjais pasodinsite neturinčius balso bendruomenėje? ⁵Aš tai sakau norėdamas jus sugėdinti. Nejaugi nebeturite išmintingo žmogaus, kuris sugebėtų išspręsti tarp brolių iškilusių bylų? ⁶Deja, brolis bylinėjasi su broliu ir, lyg tyčia, pas netikinčiuosius.

⁷ Ir iš viso jums didelis pažeminimas, kad tarpusavyje bylinėjatės. Kodėl jums verčiau nenukėsti neteisybės? Argi ne verčiau pakęsti nuostolį? ⁸Deja, jūs patys darote neteisybę bei skriaudžiate, ir dar brolius!

⁹ Argi nežinote, kad neteisieji nepaveldės Dievo karalystės? Neklyskite! Nei ištvirkėliai, nei stabmeldžiai, nei svetimautojai, nei iškrypėliai, ¹⁰nei vagys, nei gobšai, nei girtuokliai, nei keikūnai, nei plėšikai nepaveldės Dievo karalystės. ¹¹Kai kurie buvote tokie, bet dabar esate nuplauti, pašventinti, nuteisinti Viešpaties Jėzaus Kristaus vardu ir mūsų Dievo Dvasia.

Ištvirkimas

¹² “Viskas man valia!” Bet ne viskas naudinga! “Viskas man valia!” Bet aš nesiduosiu pavergiamas! ¹³Valgis yra pilvui ir pilvas – valgiui, bet Dievas sunaikins ir vieną, ir kitą. Kūnas skirtas ne ištvirkavimui, bet Viešpačiui, o Viešpats – kūnui. ¹⁴Prikėlęs Viešpatį, Dievas ir mus prikels savo galybe. ¹⁵Argi nežinote, kad jūsų kūnai yra Kristaus nariai? Tad nejaugi aš, ėmęs Kristaus narius, paversiu juos kekšės nariais? Nieku būdu! ¹⁶Ar nežinote, kad tas, kuris susijungia su kekše, tampa vienu kūnu su ja? Ir *du taps*, – sako Raštas, – *vienu kūnu*. ¹⁷Taip pat kas susijungia su Viešpačiu, tampa viena dvasia su juo. ¹⁸Sergėkitės palaidumo! Jokia kita žmogaus daroma nuodėmė nepaliečia kūno, o ištvirkėlis nusikalsta savo kūnui. ¹⁹Ar nežinote, kad jūsų kūnas yra šventovė jumoje gyvenančios Šventosios Dvasios, kurią gavote iš Dievo, ir kad jūs nebepriskausote patys sau? ²⁰Iš tiesų esate brangiai nupirkti. Tad šlovinkite Dievą savo kūnu!

ATSAKYMAI IR PAMOKYMAI

Santuoka ir susilaikymas

7 Atsakau ¹ į jūsų laišką. Gera daro vyras, neliesdamas moters. ²Tačiau ištvirkavimui išvengti kiekvienas tegul turi sau žmoną ir kiekviena tegul turi sau vyrą. ³Tegul vyras atlieka pareigą žmonai, o žmona vyru. ⁴Žmona neturi valios savo kūnui, bet vyras. Panašiai ir vyras neturi valios savo kūnui, bet žmona. ⁵Nesitraukite vienas nuo kito, nebent kuriam

6,11: Plg. Tit 3,3-7.

6,12: *Viskas man valia* – matyt, Korinte paplitęs posakis.

6,20: Plg. 1 Kor 7,23; 1 Pt 1,18-19.

7,1: Čia apaštalas pradeda atsakinėti į korintiečių atsiųstus klausimus.

laikui sutarę, kad atsidėtumėte maldai, paskui vėl sueikite draugėn, kad šėtonas negundytų jūsų nesusilaikymu.⁶ Žinoma, aš tai sakau leisdamas, o ne įsakydamas.⁷ Aš norėčiau, kad visi žmonės būtų tokie kaip aš. Bet kiekvienas turi iš Dievo savo dovaną, vienas šiokią, kitas anokią.

8 Nesusituokusiems ir našlėms aš sakau: jie gerai padarys, pasilikdami tokie kaip aš.⁹ Bet jei negali susilaikyti, tegul tuokiasi. Verčiau tuoktis negu degti.

10 Susituokusiems įsakau ne aš, bet Viešpats, kad žmona nesiskirtų nuo vyro,¹¹ o jei atsiskirtų, kad liktų netekėjusi arba susitaikintų su vyru; taip pat ir vyras tegul nepalieka žmonos.

12 Kitiems sakau aš, ne Viešpats: jei kuris brolis turi netikinčią žmoną ir ji sutinka gyventi su juo, tegul jos nepalieka.¹³ Taip pat ir moteris, turinti netikintį vyrą, kuris sutinka su ja gyventi, tegul jo nepalieka.¹⁴ Mat netikintis vyras pašventinamas žmona, o netikinti žmona pašventinama tikinčiu vyru. Antraip jūsų vaikai būtų netyri, o dabar jie šventi.¹⁵ Bet jei netikintis nori skirtis, tegul atsisikia. Tokiais atvejais brolis ar sesuo nėra surišti, nes Dievas yra mus pašaukęs santaikiai.¹⁶ Iš kur žinai, žmona, galėsianti išgelbėti vyrą? Arba iš kur tau žinoma, vyre, jog išgelbėsi žmoną? ¹⁷ Todėl kaip Viešpats kuriam paskyrė, kokį Dievas kurį pašaukė, to jis ir toliau tesilaiko. Taip aš mokau visose bendrijose.¹⁸ Jei buvo pašauktas tikėti apipjaustytas žmogus, te-

gu nesistengia nusišalti apipjaustymo. Jei buvo pašauktas neapipjaustytas, tegu nedaro apipjaustymo.¹⁹ Juk apipjaustymas yra niekas ir neapipjaustymas niekas, tik tai Dievo įsakymų vykdymas – viskas.²⁰ Tegul kiekvienas pasilieka toksai, koks buvo pašauktas.²¹ Jei buvai pašauktas, būdamas vergas, nesisielok, bet jei ir gali tapti laisvas, verčiau pasinaudok.²² Viešpatyje pašauktas tikėti vergas yra Viešpaties išlaisvintasis. Panašiai ir pašauktas tikėti laisvasis yra Kristaus vergas.²³ Jūs, brangiai nupirkti, nepasidarykite žmonių vergais.²⁴ Kiekvienas iš jūsų, broliai, koksai buvo pašauktas, toks ir tepasilieka prieš Dievą.

25 Dėl nesituokiančiųjų aš neturiu Dievo įsakymo, bet duodu patarimą kaip žmogus, iš Dievo gailestingumo vertas pasitikėjimo.²⁶ Taigi aš manau, jog tai yra gera, žiūrint šio meto suspaudimų: gera žmogui būti tokiam.²⁷ Esi susietas su žmona? Neieškok skyrybų. Likai be žmonos? Neieškok žmonos.²⁸ Jei vedi, nenusidedi, ir jei mergina išteka, nenusideda. Tačiau šitokie žmonės turės kūno vargų, o aš norėčiau jus apsaugoti nuo jų.

29 Sakau jums, broliai: laikas trumpas! Belieka tiems, kurie turi žmonas, gyventi, tarsi jų neturėtų,³⁰ ir kurie verkia, tarsi neverktų, ir kurie džiaugiasi, tarsi nesidžiaugtų, ir kurie perka, tarsi neįsigytų,³¹ ir kurie užsiėmę pasaulio reikalais, – kaip neužsiėmę. Nes šio pasaulio pavidalas praeina.

7,7-9: Paulius anaipol nėra linkęs žeminti santuokos reikšmės (plg. Ef 5,32), tačiau Korinto sąlygomis, ypač jaunimui, vedybos dažnai turėjo apsaugoti nuo moralinio sugedimo.

7,14: *Tikintis vyras* pažodžiui *brolis. Pašventinamas* – priklauso Dievui.

7,21: *Verčiau pasinaudok*: arba 1) galimybė gauti laisvę, arba 2) savąja vergyste; šis pastarasis

variantas geriau atitinka kontekstą. Atmintina, kad krikščionių namuose vergai tapdavo šeimos nariais ir nebūdavo skriaudžiami. Bendrijoje vergai buvo lygūs su laisvaisiais.

7,29: Paulius pataria nekaltybės gyvenimą ypač todėl, kad *laikas trumpas*, kad turime ruoštis susitikti su Kristumi.

32 Aš norėčiau, kad jūs gyventumėte be rūpesčių. Nesusituokęs rūpinasi Viešpaties reikalais ir trokšta patikti Viešpačiui. ³³O susituokęs rūpinasi šio pasaulio reikalais, stengiasi patikti žmonai ³⁴ir yra pasidalijęs. Taip pat netekėjusi moteris bei mergina rūpinasi Viešpaties reikalais, trokšdama būti šventa kūnu ir dvasia. O išteklėjusi rūpinasi pasaulio reikalais ir stengiasi patikti vyrui. ³⁵Aš tai kalbu jūsų pačių labui, ne norėdamas užnerti jums kilpą, bet linkėdamas kilnumo ir neblaškomo atsidavimo Viešpačiui.

36 Jei kas mano būsiant jam negarbinga, kad jo mergaitė liks peraugusi, ir jei taip reikia, tedaro kaip nori, – nenusidės, – tegu jie susituokia. ³⁷Bet jei kas savo širdyje yra tvirtai apsisprendęs, ne iš prievartos, bet būdamas savo valios šeimininkas, ir savo širdyje nutaręs išsaugoti savąją mergaitę, tas gerai padarys. ³⁸Taigi, kas veda savo mergaitę, gerai daro, o kas neveda savo mergaitės, geriau daro.

39 Žmona surišta, kol jos vyras gyvas. Vyrui mirus, ji laisva ir gali tekėti už ko nori, kad tik Viešpatyje. ⁴⁰Bet, mano nuomone, ji bus laimingesnė netekėdama. Manau, kad ir aš turiu Dievo Dvasią.

Dėl stabams aukotos mėsos valgymo

8 Teorinis požiūris ¹Dėl stabams paaukotų dalykų mums aišku: mes visi turime pažinimą. Deja, pažinimas išpučia, užtat meilė ugdo. ²Jei kas tariasi ką nors žinąs, tai jis nė nežino, kaip reikia

pažinti. ³Bet kas myli Dievą, tas yra jo pažintas. ⁴Taigi dėl stabams paaukotos mėsos valgymo mes žinome, jog iš tikro nėra pasaulyje stabų ir nėra jokių dievų, tik vienas Dievas. ⁵Ir nors yra vadinamųjų dievų danguje ar žemėje, – daug tų dievų ir daug viešpačių, – ⁶tai mes turime tik vieną Dievą, Tėvą, iš kurio yra visa ir jam esame mes, ir vieną Viešpatį, Jėzų Kristų, per kurį yra visa ir mes esame per jį.

Meilės požiūris ⁷Deja, ne visi turi tokią pažinimą. Kai kurie, iki šiol pripratę prie stabų, valgo mėsą, kaip stabams paaukotą, ir jų silpna sąžinė susitepa. ⁸Mais tas negali mūsų priartinti prie Dievo. Kai nevalgome, nieko neprarandame, ir kai valgome, nieko nelaimime. ⁹Vis dėlto žiūrėkite, kad jūsų laisvė netaptų papiktinimu silpniesiems. ¹⁰Antai jei kas pamatytų tave, turintį pažinimą, stabų šventykloje už stalo, – argi silpno žmogaus sąžinė nebūsi paskatinta valgyti stabams paaukotos mėsos? ¹¹Tokiu būdu silpnasis žus dėl tavo pažinimo. O juk jis – brolis, už kurį numirė Kristus. ¹²Šitaip nusikalsdami broliams ir sužeisdami jų silpnas sąžines, jūs nusikalstate Kristui. ¹³Jei tad valgis pikti-na mano brolių, aš nevalgysiu mėsos per amžius, kad tik nepapiktinčiau brolio.

9 Apaštalo pavyzdys ¹Ar aš ne laisvas? ar aš ne apaštalas? argi nesu regėjęs mūsų Viešpaties Jėzaus? ar jūs ne mano darbo vaisius Viešpatyje?

²Jei kitiems ir nesu apaštalas, tai vis dėlto jums esu, ir mano apaštalytės patvirtinimas esate jūs Viešpatyje.

³Štai mano pasiteisinimas prieš tuos,

7,36-38: Greičiausiai čia Paulius atsako krikščionims – vyrui ir merginai, pasiryžusiems gyventi bendrą gyvenimą išsaugant skaistybę (vad. dvasinė santuoka, plačiau žinoma II-III a.). Kai kas mano, jog tai yra atsakymas tėvui, abejojančiam, ar leisti už vyro savo dukterį. Korintiečiams nebu-

vo abejonių dėl šių eilučių reikšmės, nes jie žinojo, ko buvo Paulių klause.

7,39: *Viešpatyje* – už krikščionio.

8,4: Anų laikų pagonių visuomenėje nebuvo švenčių nei viešų iškilmų be aukų dievams, o švenčių ir iškilmų būdavo daug. Dievams paaukotą

kurie mane kaltina. ⁴Argi mes neturime teisės valgyti ir gerti? ⁵Ar mes neturime teisės vedžiotis su savim tikėjimo seserį, kaip ir kiti apaštalai ir Viešpaties broliai bei Kefas? ⁶O gal tik aš ir Barnabas neturime teisės nedirbti rankų darbo? ⁷Kas gi tarnauja kariuomenėje už savo paties pinigų? kas sodina vynuogyną ir nevalgo jo vaisių? arba kas gano bandą ir neminta bandos pienu?

8 Ar tai sakau vien pagal žmonių papročius? argi to nesako ir Įstatymas? ⁹Mozės Įstatyme parašyta: *Neužrišk nasrų kuliančiam jaučiui!* Bet argi Dievui terūpi jaučiai? ¹⁰O gal jis iš tiesų taiko mums? Juk dėl mūsų buvo parašyta, kad artojas turi arti su viltimi ir kūlėjas turi kultį su viltimi gauti savo dalį. ¹¹Jei jums pasėjome dvasinių gėrybių, tai argi didelis dalykas būtų pas jus pjauti medžiaginių? ¹²Jei kiti turi teisių į jus, tai mes kur kas daugiau. Vis dėlto mes nesinaudojome savo teise, bet viską pakeliame, kad tik Kristaus Evangelijai nedarytume kliūčių. ¹³Argi nežinote, kad tie, kurie atlieka šventą tarnystę, valgo iš šventyklos pajamų, kad aukuro tarnai gauna dalį atnašų? ¹⁴Taip ir Viešpats yra patvarkęs, kad Evangelijos skelbėjai gyventų iš Evangelijos.

15 Bet aš nesinaudojau jokiais teisėmis. Ir tai rašau ne tam, kad būtų kitaip. Verčiau numirti, negu leisti, kad kas atimtų iš manęs šią garbę. ¹⁶Kad aš skelbiu

Evangeliją, tai neturiu pagrindo girtis, nes tai mano būtina prievolė, ir vargas man, jei neskelbčiau Evangelijos! ¹⁷Jeigu tai darčiau savo valia, gaučiau atlygį; bet kadangi darau ne savo valia, tai atlieku tik man patikėtą tarnybą. ¹⁸Koks tad atlygis? Ogi kad, skelbdamas Evangeliją, pateikiu ją veltui ir nesinaudoju teise, kurią man duoda Evangelija.

19 Būdamas nuo nieko nepriklausomas, aš pasidariau visų vergas, kad tik daugiau jų laimėčiau. ²⁰Žydams buvau kaip žydas, kad laimėčiau žydus. Tiems, kurie laikosi įstatymo, tapau įstatymo tarnu, kad laimėčiau besilaikančius įstatymo, nors pats nesu jam pavaldus. ²¹Tiems, kurie neturi įstatymo, buvau kaip neturintis įstatymo, kad laimėčiau tuos, kurie neturi įstatymo, nors pats esu ne be Dievo įstatymo, bet surištas Kristaus įstatymu. ²²Silpniesiems pasidariau silpnas, kad laimėčiau silpnuosius. Visiems tapau viskuo, kad vienaip ar kitaip bent kai kuriuos išgelbėčiau. ²³Visa tai darau dėl Evangelijos, kad būčiau jos dalininkas.

24 Argi nežinote, kad lenktynių aikštėje bėga visi bėgikai, bet tik vienas gauna laimėtojo dovaną? Ir jūs taip bėkite, kad laimėtumėte! ²⁵Kiekvienas varžybų dalyvis nuo visko susilaiko; jie taip daro norėdami gauti vystantį vainiką, o mes – nevystantį. ²⁶Todėl aš bėgu nedvejodamas ir grumiuosi ne kaip į orą smūgiuo-

mėsą valgydavo apeiginėse puotose, o dalį netgi pardavinėdavo turguje. Krikščionys klausė Paulių, ar leistina jiems dalyvauti pagonių vaišėse arba valgyti turguje pirktą mėsą, kuri galbūt yra aukota stabams. Paulius atsako: stabai yra niekas, ir aukojimas bereikšmis, taigi galima tokią mėsą valgyti kaip paprastą mėsą. Bet jeigu baimingos sąžinės (*silpnieji*) žmonės dėl to piktintųsi, meilė reikalauja susilaikyti (žr. 8,10-13).

9,2: *Patvirtinimas* – pažodžiui *atspaudas*.

9,4: Plg. Lk 10,8.

9,5: *Tikėjimo seserį*, kuri rūpintųsi šeiminkavimu, arba krikščionę žmoną.

9,14: Plg. Lk 10,7; Mt 10,10.

9,16: Plg. Jeremijo 3,22. Paulius, buvęs persekiotojas ir stebuklingai atverstas, skelbdamas Evangeliją jaučiasi vien atliekantis griežtą įpareigojimą ir nenusipelnęs atlyginimo. Būsiąs vertas dvasinio atlygio tik su ta sąlyga, kad iš Evangelijos skelbimo neturės jokių pajamų, o gyvens savo rankų darbu.

damas, ²⁷bet tramdau savo kūną ir darau jį klusnų, kad, kitus mokydamas, pats nepasidaryčiau atmetinas.

10 **Išpėjantys pavyzdžiai** ¹No-riu, kad žinotumėte, broliai, jog visi mūsų protėviai sekė paskui debesį ir visi perėjo jūrą. ²Jie visi susirišo su Moze, krikštydamiesi debesyje ir jūroje; ³visi valgė to paties dvasinio maisto ⁴ir visi gėrė to paties dvasinio gėrimo. Jie gėrė iš dvasinės juos lydinčios uolos, o ta uola buvo Kristus. ⁵Vis dėlto daugumas jų nepatiko Dievui, ir jų kūnai liko gulėti dykumoje.

⁶Tie įvykiai yra mums išpėjimas, kad negeistume blogio, kaip anie geidė. ⁷Nebūkite stabmeldžiai, kaip kai kurie iš jų, – kaip parašyta: *Tauta sėdosi valgyti ir gerti ir kėlėsi žaisti*. ⁸Neištvirkaukime, kaip kai kurie jų ištvirkavo ir žuvo vieną dieną dvidešimt trys tūkstančiai. ⁹Negundykime Viešpaties, kaip kai kurie iš jų gundė ir krito nuo gyvačių. ¹⁰Nemurmėkite, kaip kai kurie iš jų murmėjo ir žuvo nuo naikintojo.

¹¹Visa tai jiems atsitiko kaip pavyzdys, ir buvo užrašyta įspėti mums, kurie gyvename amžių pabaigoje. ¹²Todėl kas tariasi stovįs, težiūri, kad nepultų. ¹³Jums tekę išmėginimai tėra žmogiški. Dievas ištikimas. Jis neleis jūsų mėginti virš jūsų jėgų, bet padarys, kad galėtumėte atlaikyti išmėginimą.

Eucharistinis pokylis ir stabmeldžių puotos ¹⁴Todėl, mano mylimieji, sergėkitės stabmeldystės! ¹⁵Aš kalbu kaip

išmintingiems; apsvarstykite patys, ką sakau. ¹⁶Argi laiminimo taurė, kurią laiminame, nėra bendravimas Kristaus kraujyje? Argi duona, kurią laužome, nėra bendravimas Kristaus kūne? ¹⁷Jei viena duona, tai ir mes daugelis esame vienas kūnas: mes juk visi dalijamės viena duona. ¹⁸Pažiūrėkite į žemiškąjį Izraelį: argi tie, kurie valgo aukas, nėra aukuro bendrininkai? ¹⁹Ką gi sakau? Ar kad stabams paukšta mėsa ši tą reiškia? ar kad ir stabas yra šis tas? ²⁰Ne, aš sakau, kad, aukodami atnašas, pagonys aukoja ne Dievui, bet demonams. O aš nenoriu, kad jūs taptumėte demonų bendrininkais. ²¹Jūs negalite gerti Viešpaties taurės ir demonų taurės. Negalite būti Viešpaties stalo bendrai ir demonų stalo bendrai. ²²Nejaugi kurstysime Viešpaties pavydą? Gal esame už jį stipresni?

Praktiški nurodymai ir išvados

²³“Viskas valia!” Bet ne viskas naudinga! “Viskas valia!” Bet ne viskas ugdo! ²⁴Niekas teneiško, kaip jam geriau bet kaip kitam. ²⁵Valgykite visa, kas parduodama mėsos prekyvietėje, sąžinės labui nieko neklausinėdami. ²⁶Juk Viešpačiui priklauso žemė ir kas tik ant žemės. ²⁷Jeigu jus pasikviečia netikintis žmogus ir jūs norite jį aplankyti, valgykite visa, kas jums padedama, sąžinės labui nieko neklausinėdami.

²⁸Bet jei kas jums pasakytų: “Tai atnašinė mėsa”, tuomet nebevalgykite, dėl žmogaus, kuris tai pasakė, ir dėl sąžinės.

²⁹Čia aš kalbu ne apie tavo paties, bet

10,4: Pagal rabinų legendą, izraelitus dykumoje lydėjusi stebuklinga uola. Paulius joje įžvelgia Kristaus simbolį.

10,11: Iš analogijos su Dievo globojama žydų tauta krikščionys išpėjami, jog išorinė priklausomybė Bažnyčiai dar nelaiduoja išganymo.

10,16: Eucharistinės apeigos buvo paimitos iš

žydų Velykų avinėlio apeigų, kurias Išganytojas atliko steigdamas Naująją Sendorą per Paskutinę vakarienę.

10,22: Šventasis Raštas ne kartą vaizdingai sako, kad Dievas mus mylįs *pavydžiai*.

10,25: Dažnai turguje būdavo parduodama mėsa, atlikusi nuo pagonių aukų.

apie kito sąžinę. – Kam gi mano laisvę turėtų būti teisiama kitos sąžinės? ³⁰ Jeigu aš valgau dėkodamas, kam gi man priekaištaujama dėl to, už ką aš dėkoju Dievui? –

³¹ Ar valgoite, ar geriate, ar šiaip ką darote, visa darykite Dievo garbei. ³² Nepiktinkite nei žydų, nei graikų, nei Dievo Bažnyčios, ³³ šitaip ir aš stengiuosi visiems viskuo patikti, ieškodamas ne savo naudų, bet to, kas naudinga daugeliui, kad jie būtų išgelbėti.

11 Sekite mano pavyzdžiu, kaip ir aš seku Kristumi!

Bažnytinių susirinkimų tvarka

² Aš jus giriu, kad jūs visame kame prisimenate mane ir tvirtai laikotės nurodymų, kokius esu jums davęs.

Galvos dengimas ³ Noriu, kad žinotumėte, jog kiekvieno vyro galva yra Kristus, moters galva – vyras, o Kristaus galva – Dievas. ⁴ Kiekvienas vyras, kuris meldžiasi ar pranašauja apdengta galva, paniekina savo galvą. ⁵ Ir kiekviena moteris, kuri meldžiasi ar pranašauja neapgaubta galva, paniekina savo galvą: tai tolygu būti nuskustai. ⁶ Jei jau moteris neapsigaučia, tai tegul ir nusikerpa! O jei moteriai gėda nusikirpti ar nusiskusti plaukus, tegul apsigaučia.

⁷ Vyrui nereikia gauti galvos, nes jis yra Dievo atvaizdas ir atšvaitas. O moteris yra vyro atšvaitas. ⁸ Juk ne vyras padary-

tas iš moters, bet moteris iš vyro, ⁹ taip pat ne vyras buvo sukurtas moteriai, o moteris vyrui. ¹⁰ Todėl moteris privalo turėti ant galvos priklausomybės ženklą dėl angelų.

¹¹ Bet Viešpatyje nei moteris ką reiškia be vyro, nei vyras be moters. ¹² Kaip moteris kilusi iš vyro, taip vyras gimsta iš moters, o visi atsiranda iš Dievo.

¹³ Spręskite patys: argi tinka moteriai melsti Dievą neapsigaubusiai? ¹⁴ Argi pati prigimtis jūsų nemoko, jog vyrui gėda nešioti ilgus plaukus? ¹⁵ Tuo tarpu moteriai garbė turėti ilgus plaukus. Matyt, plaukai jai duoti vietoj dangalo.

¹⁶ Jei kas dar norėtų ginčytis, – težino, jog nei mes neturime tokio papročio, nei Dievo bendrijos.

Eucharistinė vakarienė ¹⁷ Duodamas šiuos nurodymus, aš jūsų negiriu, nes jūsų susirinkimai išeina ne į gera, bet į blogą. ¹⁸ Pirmiausia man teko girdėti, kad jūsų bendruomenės susirinkimuose esti skilimų, ir aš iš dalies tuo tikiu. ¹⁹ Juk turi pas jus būti atskalų, kad išeitų aikštėn, kurie iš jūsų yra išmėginti žmonės. ²⁰ Tačiau jūs susirinkę draugėn nebevalgoite Viešpaties vakarienės, ²¹ nes kiekvienas pirmiausia ima valgyti savo maistą, ir vienas lieka alkanas, o kitas nusigeria. ²² Argi neturite savo namų pavalgyti ir išgerti? O gal norite paniekinėti Dievo bendriją ir sugėdinti nepasiturinčius? Kas man belieka sakyti? Pagirti? Ne! Už šitai nepagirsiu.

²³ Aš tai gavau iš Viešpaties ir tai perdaviau jums, kad Viešpats Jėzus tą naktį,

10,29b-30: Atrodo, čia Paulius įterpia oponento pasiteisinimą.

11,5-6: Paulius ragina, kad tikintieji bažnyčioje laikytųsi taip, kaip reikalauja jų krašto papročiai: viešuose susirinkimuose graikų vyrai būdavo galvos neapsidengę, moterys – apsigojusios. Ta proga toliau jis prideda teologinius motyvus, kurie nėra absoliutūs, nes, pavyzdžiui, žydų vyrai visuomet meldavosi apdengta galva.

11,10: Gobtvas buvo laikomas priklausomybės ženklu, o angelai – tvarkos prižiūrėtojai tikinčiųjų susirinkimuose.

11,12: Ši eilutė parodo, kad Paulius moters priklausomybę vyrui laiko atsitiktiniu dalyku. Esme moteris lygi vyrui, abu jie privalo vienas antro ir galiausiai Dievo.

11,17: Reikia skirti broliškosios meilės vakarienes (agapes) nuo eucharistinių pokylių, kurie es-

kurią buvo išduotas, paėmė duoną ²⁴ir, sukalbėjęs padėkos maldą, sulaužė ir tarė: “Tai yra mano kūnas, kuris už jus duodamas. Tai darykite mano atminimui”.

25 Taip pat po vakarienės jis paėmė taurę ir tarė: “Ši taurė yra Naujoji Sandoma mano kraujyje. Kiek kartų gersite, darykite tai mano atminimui”.

26 Taigi, kada tik valgote šitą duoną ir geriate iš šitos taurės, jūs skelbiate Viešpaties mirtį, kol jis ateis.

27 Todėl kas nevertai valgo tos duonos ar geria iš Viešpaties taurės, tas bus kaltas Viešpaties Kūnu ir Krauju. ²⁸Teiš-tiria žmogus pats save ir tada tevalgo tos duonos ir tegeria iš tos taurės. ²⁹Kas valgo ir geria to Kūno neišskirdamas, tas valgo ir geria sau pasmerkimą. ³⁰Todėl tarp jūsų daug silpnų bei ligotų ir nemaža už-migusių. ³¹Jei mes patys save tyrinėtume, nebūtume teisiami. ³²O kai Viešpats mus teisia, tai ir pabaudžia, kad nebūtume pasmerkti kartu su pasauliu.

33 Taigi, mano broliai, kai renkatės Vakarienės, palaukite vieni kitų. ³⁴Jei kas išalkęs, tepavalgo namie, kad nesirinktu-mėte pasmerkimo užsitraukti.

Kitus reikalus sutvarkysiu atvykęs.

Dvasinės dovanos, arba charizmos

12 Įžanga ¹Broliai, aš noriu, kad jūs išmanytumėte apie dvasines dovanas. ²Kai dar tebebuvote pagonys,

mingai turėjo sudabartinėti Kristaus kančios prisiminimą. Eucharistinis pokylis, iš kurio išsivystė šv. Mišios, anais laikais turėjo pabrėžtą Kristaus atėjimo lūkestį.

11,24-26: Kūnas, atiduodamas už žmones, krauju patvirtinta sandora, Viešpaties mirties minėjimas – visi šie posakiai rodo, kad Paskutinė vakarienė buvo tikra liturginė auka ir kad šv. Mišios yra Jėzaus kančios gyvas atminimas bei sudabartinimas.

11,29: Kai kurie rankraščiai ir vertimai papil-

kaip žinote, jus traukte traukė prie nebylių stabų. ³Todėl aš jums aiškinu, kad nė vienas, kuris kalba Dievo Dvasios skatinamas, nesako: “Prakeiktas Jėzus!” Ir nė vienas negali ištarti: “JĖZUS YRA VIEŠPATS”, jei Šventoji Dvasia nepaskatina.

Dovanų įvairovė ir vienybė ⁴Esama skirtingų malonės dovanų, tačiau ta pati Dvasia. ⁵Esama skirtingų tarnysčių, tačiau tas pats Viešpats. ⁶Ir esama skirtingų darbų, tačiau tas pats Dievas, kuris visa veikia visur kur. ⁷Kiekvienam suteikiama Dvasios apraiška bendram labui. ⁸Antai vienam Dvasia suteikia išminties žodį, kitam ta pati Dvasia – pažinimą, ⁹kitam – tikėjimą toje pačioje Dvasioje, kitam – gydymo dovaną toje vienoje Dvasioje, ¹⁰kitam – stebuklingus darbus, kitam – pranašavimą, kitam – dvasių atpažinimą, kitam – įvairių kalbų dovaną, kitam – kalbų aiškinimą. ¹¹Ir visa tai veikia ta pati Dvasia, kuri dalija kiekvienam atskirai, kaip jai patinka.

Palyginimas apie kūną ir jo narius ¹²Kaip vienas kūnas turi daug narių, o visi nariai, nepaisant daugumo, sudaro vieną kūną, taip ir Kristus. ¹³Mes visi buvome pakrikštyti vienoje Dvasioje, kad sudarytume vieną kūną, visi – žydai ir graikai, vergai ir laisvieji; ir visi buvome pagirdyti viena Dvasia.

¹⁴Juk ir kūnas nėra sudėtas iš vieno nario, bet iš daugelio. ¹⁵Jei koja imtų ir pasakytų: “Kadangi aš ne ranka, tai aš

do: *Kas valgo ir geria nevertai, tas valgo ir geria sau pasmerkimą, nes neišskiria (neįvertina) Viešpaties Kūno.*

11,30: Už nepagarbą Išganytojo Kūnui ir Kraujui Dievas yra baudęs kai kuriuos korintiečius ligomis ir net mirtimi.

11,34: Šis tekstas padeda suprasti, kodėl eucharistinė puota greitai laiku buvo pradėta švęsti atskirai nuo broliškujų vaišių.

12,4-6: Plg. Ef 4,4.11.

neprikliausau kūnui”, argi dėl to ji nepriklausytų kūnui? ¹⁶O jeigu ausis tartų: “Kadangi aš ne akis, tai aš neprikliausau kūnui”, argi dėl to ji nepriklausytų kūnui? ¹⁷Jei visas kūnas tebtų akis, tai kur pasidėtų klausa? O jei visas – klausa, tai kur uoslė? ¹⁸Bet dabar Dievas sudėliojo kūne narius ir kiekvieną iš jų, kaip panorėjo. ¹⁹Jei visuma tebtų vienas narys, kur beliktų kūnas? ²⁰Bet dabar narių daug, o kūnas vienas. ²¹Akis negali pasakyti rankai: “Man tavęs nereikia” ar galva kojoms: “Man jūsų nereikia”. ²²Priešingai, tariamai silpnesnieji kūno nariai yra kur kas reikalingesni. ²³Tuos kūno narius, kuriuos laikome mažiau garbingais, mes apsupame ypatinga pagarba, ir mūsų gėdingesnieji nariai gaubiami didesnio padorumo, ²⁴kuriuo neprivalo mūsų padorieji nariai. Taigi, tvarkydamas kūną, Dievas skyrė daugiau pagarbos tiems nariams, kurie jos stokojo, ²⁵kad kūne nebūtų susiskaldymo ir patys nariai rūpintųsi vieni kitais. ²⁶Todėl jei kenčia vienas narys, su juo kenčia ir visi nariai. Jei kuris narys pagerbiamas, su juo džiaugiasi visi nariai.

²⁷Jūs esate Kristaus kūnas ir atskiri jo nariai; ²⁸ir Dievas kai kuriuos paskyrė Bažnyčioje – pirmiausia, apaštalais, antra – pranašais, trečia – mokytojais; paskui eina stebuklų darymas, po to gydymo dovanos, pagalbos teikimas, vadovavimas, įvairių kalbų dovanos. ²⁹Argi visi apaštalai? ar visi pranašai? ar visi mokytojai? ar visi stebukladariai? ³⁰ar visi turi gydymo dovanų? ar visi kalba kalbomis? ar visi aiškintojai?

^{31a}Taigi jūs siekite aukštesniųjų malonės dovanų!

13 Himnas meilei

^{31b}Aš trokštu jums nurodyti dar prakilnesnį kelią:

- ¹ Jei kalbėčiau žmonių ir angelų kalbomis, bet neturėčiau meilės, aš tebūčiau žvangantis varis ir skambantys cimbolai.
- ² Ir jei turėčiau pranašystės dovaną ir pažinčiau visas paslaptis ir visą mokslą; jei turėčiau visą tikėjimą, kad galėčiau net kalnus kilnoti, tačiau neturėčiau meilės, aš būčiau niekas.
- ³ Ir jei išdalyčiau vargšams visa, ką turiu, jeigu atiduočiau savo kūną sudeginti, bet neturėčiau meilės, – nieko nelaimėčiau.
- ⁴ Meilė kantri, meilė maloninga, ji nepavydi; meilė nesididžiuoja ir neišpuiksta.
- ⁵ Ji nesielgia netinkamai, nieiško savo naudos, nepasiduoda piktumui, pamiřsta, kas buvo bloga,
- ⁶ nesidžiaugia neteisybe, su džiaugsmu pritaria tiesai.
- ⁷ Ji visa pakelia, visa tiki, viskuo viliasi ir visa iřtveria.
- ⁸ Meilė niekada nesibaigia.

Iřnyks pranařystės, paliaus kalbos, baigsis pažinimas. ⁹Mūsų pažinimas dalinis ir mūsų pranařystės dalinės. ¹⁰Kai ateis metas tobulumui, pasibaigs, kas netobula. ¹¹Kai buvau vaikas, kalbėjau kaip vaikas,

12,28: Plg. Apd 13,1; Ef 4,11.

13,2: Plg. Mk 11,23.

13,4-7: Užuot davęs abstrakčią meilės apibrėžtį, apaštalas išvardija konkrečius jos darbus.

maščiau kaip vaikas, protavau kaip vaikas; tapęs vyru, mečiau tai, kas vaikiška. ¹²Dabar mes regime lyg veidrodyje, mįslingu pavidalu, o tuomet regėsime akis į akį. Dabar pažįstu iš dalies, o tuomet pažinsiu, kaip pats esu pažintas. ¹³Taigi dabar pasilieka tikėjimas, viltis ir meilė – šis trejetas, bet didžiausia jame yra meilė.

14 Charizmų laipsniai ¹Siekite meilės, taip pat rūpestingai ieškote dvasinių dovanų, labiausiai pranašavimo. ²Kas kalba kalbomis, ne žmonėms kalba, bet Dievui; juk niekas jo nesupranta, jis Dvasioje kalba paslaptinius dalykus. ³O kas pranašauja, tas sako žmonėms pamokymus, paskatinimo bei paguodos žodžius. ⁴Kas kalba kalbomis, pats save tobulina, o kas pranašauja – ugdo Bažnyčią. ⁵Aš norėčiau, kad jūs visi kalbėtumėte kalbomis, bet būtų geriau, jei pranašautumėte. Kas pranašauja, yra didesnis už tą, kuris kalba kalbomis, nebent pastarasis ir aiškintų, ugdydamas Bažnyčią.

⁶Broliai, jei aš imčiau ir atečiau pas jus kalbėdamas kalbomis, kokia jums būtų nauda, jeigu jums neskelbčiau apreiškimo, mokslo, pranašystės ar pamokymo? ⁷Taip pat jei negyvi instrumentai, skleidžiantys garsus, pavyzdžiui, fleita ar kanklės, neskambėtų skirtingai, iš ko pažintume, kuo griežiama ar skambinama? ⁸Ir jeigu trimitas duotų neaiškų garsą, kas rengtųsi į mūšį? ⁹Tas pat ir su jumis. Jei, kalbėdami kalbomis, netarsite aiškių žodžių, kaipgi bus galima suprasti, ką sakote? Jūs kalbėsite vėjams! ¹⁰Kas žino,

kiek esama įvairių kalbų pasaulyje, tačiau nėra bereikšmės kalbos. ¹¹Tad jei aš nesuvoxsiu kalbos reikšmės, būsiu kalbėtojiui svetimšalis, ir kalbėtojas man bus svetimšalis. ¹²Taigi ir jūs, uoliai ieškantys Dvasios dovanų, siekite jų gausos Bažnyčiai ugdyti.

¹³Todėl kas kalba kalbomis, tesimeldžia, kad galėtų ir aiškinti. ¹⁴Jei meldžiuosi kalba, meldžiasi tik mano dvasia, o protas lieka bevaivis. ¹⁵Ką daryti? Aš melsiuosi dvasia ir melsiuosi protu; giedosiu dvasia ir giedosiu protu. ¹⁶Jei tu šlovini dvasia, kaipgi tavo padėkos maldai pridurs „amen“ pašalinis, kuris nesupranta, ką tu kalbi? ¹⁷Gal tu ir gražiai dėkoji, bet kitam iš to nėra naudos. ¹⁸Dėkui Dievui, aš kalbu kalbomis daugiau už jus visus, ¹⁹vis dėlto bendruomenės susirinkime verčiau ištarsiu penkis žodžius savo protu, kad pamokyčiau ir kitus, negu tūkstančius žodžių kalbomis.

Praktiški nurodymai ²⁰Broliai! Nebūkite vaikai išmanymu. Verčiau piktybe būkite kūdikiai, o išmanymu – subrendę žmonės. ²¹Istatyme parašyta: *Šitai tautai aš kalbėsiu svetimomis kalbomis, svetimųjų lūpomis, bet ir tuomet jie nepaklausys manęs*, – sako Viešpats.

²²Vadinasi, kalbos yra ženklas ne tikintiems, bet netikintiems. O pranašystė skirta ne netikintiems, bet tikintiems. ²³Juk jei susirinktų visa bendruomenė ir visi imtų kalbėti kalbomis, ir įeitų pašaliniai ar netikintys, – argi jie nepasakytų, kad jūs išėję iš proto?

14,1: Tiek ST, tiek NT pranašystės retai liečia ateitį. Pranašas dažniausiai skelbia Dievo valią esamomis aplinkybėmis, Dievo vardu guodžia, pamoko ir stiprina tikinčiuosius.

14,20: Plg. Ef 4,14; Fil 3,12.15.

14,22-25: Maryt, 22-23 eil. ir 24 eil. žodis *ne-*

tikintis vartojamas skirtingomis reikšmėmis. 22 eil. *netikintis* yra užkietėjęs; nesuprantama kalba – jo dvasinio kurtumo ženklas. 24 eil. *netikintis* artėja prie tikėjimo. Išgirsta pranašystė jam padeda apsispręsti už tikėjimą.

24 Jeigu visi pranašautų ir įeitų koks pašalinis ar netikintis, jis būtų visų įspėtas ir visų apkaltintas. ²⁵Jo širdies slėpiniai taptų atverti, ir jis, puolęs veidu žemėn, pašlovintų Dievą ir išpažintų, jog Dievas iš tiesų yra jumyse.

26 Tad kaip bus, broliai? Kai susirenkate, kiekvienas turi ar giedojimo dovaną, ar pamokymą, ar apreiškimą, ar kalbą, ar aiškinimą. Tegul viskas bus daroma ugdymui. ²⁷Jei kas gali kalbėti kalbomis, tekalba du, daugiausia trys, ir pakaitomis, o vienas tegul aiškina. ²⁸Jeigu nėra aiškinotojo, tegul kalbėtojas bendruomenėje tyli ir tekalba tik sau ir Dievui. ²⁹Iš pranašų tegul kalba du ar trys, o kiti tegul apsvarsto. ³⁰Bet jei kitam sėdinčiam užėina apreiškimas, pirmesnysis tegul nutyla. ³¹Juk jūs galite po vieną visi pranašauti, kad visi pasimokytų ir pasiragintų. ³²Pranašų dvasinės dovanos yra pranašams klusnios, ³³nes Dievas nėra sumaištis, bet santarvės Dievas.

Kaip visose šventųjų bendruomenėse, ³⁴moterys tegul susirinkimuose tyli; kalbėti joms neleidžiama, jos turi būti klusnios, kaip skelbia įstatymas. ³⁵Jeigu jos nori ko nors išmokti, tepasiklausia namie savo vyrų, nes moteriai negražu kalbėti bendruomenės susirinkime.

36 Argi iš jūsų išėjo Dievo žodis? ar tik jus vienus pasiekė? ³⁷Jei kas tariasi esąs pranašas ar Dvasios įkvėptas žmogus, tas turi pripažinti, jog tai, ką jums rašau, yra Viešpaties įsakymas. ³⁸O jei kas šito nenori pripažinti, pats nebus pripažintas.

39 Taigi, mano broliai, siekite pranašystės dovanos, tačiau nedrauskite kalbėti

kalbomis. ⁴⁰Tiktai viskas tebūna daroma padoriai ir tvarkingai.

MIRUSIŲJŲ PRISIKĖLIMAS

15 **Prisikėlimo tiesa** ¹Broliai, aš aiškinu jums Evangeliją, kurią esu jums paskelbęs, kurią priėmėte, kurioje stovite ²ir kuria būsite išgelbėti, – jeigu jos laikotės taip, kaip esu jums paskelbęs; antraip būtumėte veltui įtikėję.

3 Pirmiausia aš jums perdaviau, ką esu gavęs, būtent:

Kristus numirė už mūsų nuodėmes, kaip skelbė Raštai;

4 jis buvo palaidotas ir buvo prikeltas trečiąją dieną, kaip skelbė Raštai;

5 jis pasirodė Kefui, paskui Dvylikai.

6 Vėliau jis pasirodė iš karto daugiau nei penkiems šimtams brolių, kurių daugumas tebegyvena iki šiolei, o kai kurie yra užmigę. ⁷Po to jis pasirodė Jokūbui, paskui visiems apaštalams. ⁸O visų pasiklausiai, lyg ne laiku gimusiam, jis pasirodė ir man. ⁹Juk aš esu mažiausias iš apaštalų, nevertas vadintis apaštalu, nes esu persekiojęs Dievo Bažnyčią. ¹⁰Bet Dievo malone esu, kas esu, ir jo man suteiktoji malonė neliko bergždžia. Aš daugiau už juos visus esu įdėjęs triūso, žinoma, ne aš, o su manimi esanti Dievo malonė. ¹¹Taigi ar aš, ar jie, – taip mes skelbiame, ir taip jūs įtikėjote.

Krikščionių tikėjimo pamatas

¹²Skelbiama apie Kristų, kad jis buvo prikeltas iš numirusių, tad kaipgi kai kurie iš jūsų sako, jog nesą mirusiųjų prisikėlimo?! ¹³Jeigu nėra mirusiųjų prisikėlimo,

14,34-35: Moterims draudžiama kalbėjimo svetimomis kalbomis charizma, matyt, reikalavusi emocinės įtampos (23 eil.). Nedraudžiama joms pranašauti, tai yra teikti dvasinių paraginimų (11,5); ši charizma yra *klusni* (11,32). – *Skelbia įsta-*

tymas – Pr 3,16.

14,38: Plg. Mt 7,23.

15,3-4: Ir vėl matome, kad tikėjimas Kristaus prisikėlimu laikomas vienu iš svarbiausių dalykų krikščioniui.

tai ir Kristus nebuvo prikeltas. ¹⁴O jei Kristus nebuvo prikeltas, tai tuščias mūsų skelbimas ir tuščias jūsų tikėjimas. ¹⁵Tuomet mes liekame melagingi Dievo liudytojai, nes liudijome Dievo akys, kad jis prikėlęs Kristų, kurio jis nėra prikėlęs, jeigu mirusieji negali būti prikelti. ¹⁶Juk jei mirusieji negali būti prikelti, tai ir Kristus nebuvo prikeltas. ¹⁷O jei Kristus nebuvo prikeltas, tai jūsų tikėjimas tuščias, ir jūs dar tebesate savo nuodėmėse. ¹⁸Taip pat ir užmigusieji Kristuje yra žuvę. ¹⁹Ir jei vien dėl šio gyvenimo dėjome savo viltis į Kristų, tai mes labiausiai apgailėtini iš visų žmonių.

20 Bet dabar Kristus tikrai yra prikeltas iš numirusių kaip užmigusiųjų pirm gimis.

Mirtis nugalėta ²¹Kaip per žmogų atsirado mirtis, taip per žmogų ir mirusiųjų prisikėlimas. ²²Kaip Adome visi miršta, taip Kristuje visi bus atgaivinti, ²³tačiau kiekvienas pagal savo eilę. Pirmasis bus Kristus, tada priklausantys Kristui jo atėjimo metu. ²⁴Paskui bus galas, kai jis perduos karalystę Dievui Tėvui, sunaikinęs visas valdžias, galybes ir pajėgas. ²⁵Jis gi turi karaliauti ir paguldėti po savo kojomis visus priešus. ²⁶Kaip paskutinis priešas bus sunaikinta mirtis. ²⁷Nes jis visa pajungė ir paklojo jam po kojų. Kai sakoma, jog visa pajungta, tai savaime suprantama, kad išskyrus tą, kuris jam visa pajungė. ²⁸Kai jam bus visa pajungta, tuomet ir pats Sūnus nusilenks tam, kuris buvo viską jam pajungęs, kad Dievas būtų viskas visame kame.

Prisikėlimo viltis ²⁹Antra vertus, ką tikisi laimėti tie, kurie krikštijasi vietoj mirusiųjų? Jei iš viso mirusieji nebus prikelti, tai kam gi jie krikštijasi už juos? ³⁰O kodėl ir mes kas valandą nevengiame pavojų? ³¹Prisiekiu savo pasididžiavimu – jumis, broliai, mūsų Viešpatyje Jėzuje Kristuje, jog aš kasdien mirštu! ³²Jei aš grynai kaip žmogus kovojau Efeze su laukiniais žvėrimis, tai kokia man iš to nauda? Jeigu mirusieji nebus prikelti, tai *valgykime ir gerkimė, nes rytoj mirsime*. ³³Neapsirikite: “Blogos draugijos gadina gerus papročius!” ³⁴Pabuskite, kaip dera, iš apsvaigimo ir nebedarykite nuodėmių! Jūsų gėdai pasakysiu, kad kai kurie iš jūsų visiškai nepažįsta Dievo.

Kaip prisikels mirusieji ³⁵Gal kas paklaus: “Kaip bus prikelti mirusieji? Su koku kūnu jie pasirodys?” ³⁶Neišmanėli! Ką tu pasėji, neatgimsta, jei prieš tai nenumiršta. ³⁷Kad ir ką sėji, tu sėji ne būsimąjį kūną, bet pliką grūdą, sakykim, kviečių ar kitokių javų. ³⁸Tuo tarpu Dievas duoda jam kūną, kokio panorėjęs, ir kiekvienai sėklai savišką kūną.

39 Kūnai nevienodi. Žmogaus kūnas vienoks, gyvulių kitoks, dar kitoks kūnas paukščių ir vėl kitoks žuvų. ⁴⁰Taip pat yra dangaus kūnai ir žemės kūnai, bet vienoks dangaus kūnų spindesys, kitoks žemės kūnų. ⁴¹Vienoks saulės švytėjimas, kitoks mėnulio blizgesys ir dar kitoks žvaigždžių žerėjimas. Net ir žvaigždė nuo žvaigždės skiriasi spindėjimu.

42 Toks mirusiųjų prisikėlimas. Sėjamas gendantis kūnas, keliasi negendantis. ⁴³Sėjamas prastas, keliasi garbingas. Sėja-

15,21: Plg. Rom 5,12.

15,24b: Kalbama apie Dievui priešiškus angelus, arba demonus; plg. Dan 2,44; 7,14; 1 Kor 2,6; Ef 1,21; Kol 1,16; 2,15; 1 Pt 3,22.

15,27: *Jis* – Dievas Tėvas, *jam* – Kristui.

15,29: Nors krikštijimasis už mirusius negalioja, vis dėlto ši praktika liudijo tikėjimą pomirtiniu gyvenimu.

15,33: Citata iš graikų autoriaus Menandro komedijos *Taisa*.

mas silpnas, keliasi galingas. ⁴⁴Sėjamas juslinis kūnas, keliasi dvasinis kūnas. Jeigu esama juslinio kūno, tai esama ir dvasinio ⁴⁵Taip ir parašyta: Pirmasis žmogus Adomas *tapo gyva būtybe*, paskutinis Adomas tapo gyvybę teikiančia dvasia. ⁴⁶Ne dvasinis esti pirmiau, bet juslinis, ir tik pas-kui dvasinis. ⁴⁷Pirmasis žmogus yra iš žemės, žemiškas; antrasis žmogus iš dangaus. ⁴⁸Koks žemiškasis, tokie ir žemiškieji, o koks dangiškasis, tokie ir dangišk-iejai. ⁴⁹Ir kaip nešiojome žemiškojo atvaizdą, taip nešiosime ir dangiškojo pa-veikslą.

50 Bet aš jums, broliai, tvirtinu: kūnas ir kraujas nepaveldės Dievo karalystės, ir kas genda, nepaveldės to, kas negenda.

51 Štai aš jums atskleidžiu paslaptį: nors mes ne visi užmigsime, bet visi būsime pakeisti, – ⁵²staiga, viena akimirka, gaudžiant paskutiniam trimitui. Trimitas nuaidės, ir mirusieji bus prikelti jau ne-gendantys, ir mes būsime pakeisti. ⁵³Juk reikia, kad šis gendantis [kūnas] apsilviltų negendamybe, šis marus [kūnas] apsilviltų nemarybe.

Džiūgavimas dėl mirties pralaimė-jimo ⁵⁴Kada šis gendantis [kūnas] apsilvils negendamybe ir šis marus [kūnas] apsilvils nemarybe, tuomet išsipildys užrašytas žodis:

Pergalė sunaikino mirtį!

55 *Kurgi, mirtie, tavoji pergalė?*

Kurgi, mirtie, tavasis geluonis?!

56 Mirties geluonis yra nuodėmė, o nuodėmės jėga – įstatymas.

57 Bet dėkui Dievui, kuris duoda mums pergalę per mūsų Viešpatį Jėzų Kristų.

58 Tad, mano mylimieji broliai, būkite

tvirti ir nepajudinami, vis uoliau dirbkite Viešpaties darbą ir žinokite, kad jūsų triūsas ne veltui Viešpatyje.

LAIŠKO PABAIGA

16 Rinkliavos reikalai ¹Su rinkliava šventiesiems padarykite taip, kaip aš esu nurodęs Galatijos bendrijoms. ²Kas pirmąją savaitės dieną kiekvienas iš jūsų teatideda sutaupęs, kiek galėdamas, kad rinkliavos neprasidėtų tik-tai man atvykus. ³Atvykęs aš pasiūsiu į Jeruzalę žmones, kuriuos jūs nutarsite esant tinkamus, kad jie su lydimaisiais raštais nugabentų jūsų meilės dovaną. ⁴Jei pasirodytų reikalinga ir man keliauti, tai jie vyks kartu su manimi.

Nurodymai ir sveikinimai ⁵Aš atvyksiu pas jus, perėjęs Makedoniją. Mat per Makedoniją aš tik eisiu, ⁶o pas jus, galimas daiktas, pabūsiu arba ir peržiemo-siu, kad jūs mane palydėtumėte, kai vyk-siu toliau. ⁷Aš nenoriu dabar su jumis susitikti prabėgomis. Tikiuosi, jei Vieš-pats leis, kurį laiką pasilikti pas jus. ⁸Efeze aš prabūsiu iki Sekminių. ⁹Mat yra man atsivėrusios plačios durys darbui, bet ir priešininkų daug.

10 Jeigu atvyks Timotiejus, žiūrėkite, kad jis gyventų pas jus be baimės, nes jis dirba Viešpaties darbą kaip ir aš. ¹¹Taigi tegul niekas jo neniekina. Išlydėkite jį su ramybe, kad atvyktų pas mane, nes lau-kiu jo su broliais. ¹²Brolį Apolą aš labai raginau keliauti su broliais pas jus, bet jis niekaip nenori šiuo metu. Jis atvyks radęs tinkamą laiką.

15,50: *Kūnas ir kraujas* – žemiškasis žmogus, dar neperkeistas prisikėlimo.

15,51: Paulius kalba vardu tų žmonių, kurie gyvens pasaulio pabaigoje.

16,2: *Pirmoji savaitės diena* – sekmadienis.

16,5: Plg. Apd 19,21-22.

16,12: Apolas nenorėjo rodytis Korinte grei-čiausiai dėl to, kad aprimtų jo šalininkai (plg. 1 Kor 1,12).

13 Budēkite, tvirtai laikykitės tikējimo, elkitės vīriškai, būkite stiprūs! ¹⁴Viskā darykite su meile.

15 Broliai, jūs pažīstate Stepono namus ir žīnotē, kad jie yra Achajos pirmatīkiai, pasiaukojē tarnauti šventiesiems. ¹⁶Aš prašau, kad ir jūs būtumētē paklusnūs tokiems žmonēm ir visiems, kurie su jais dirba ir triūsia.

17 Aš džiaugiuosī Stepono, Fortūnato ir Achaiko apsilankymu. Jie man atstojo jus, ¹⁸atgaivino mano ir jūsų dvasiā. Branginkite tokius žmones!

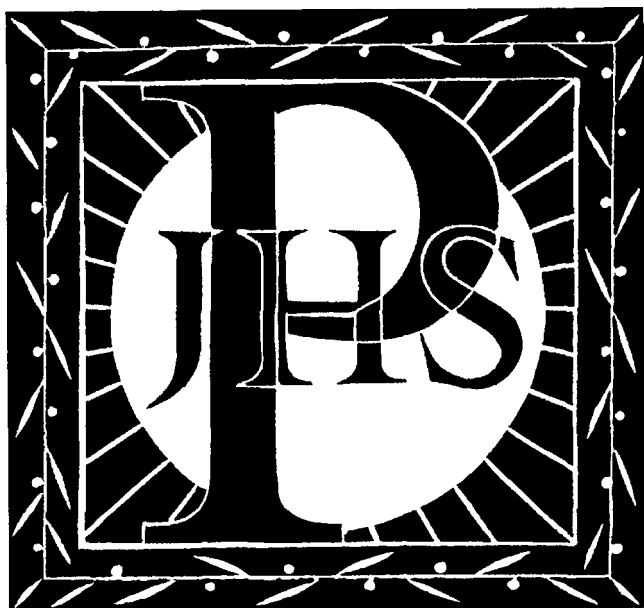
19 Jus sveikina Azijos bendrijos. Karštai sveikina Viešpatyje Akvilas ir Priska kartu su bendruomene, kuri renkasi jų namuose. ²⁰Jus sveikina visi broliai. Pasveikinkite vieni kitus šventu pabučiavimu.

21 Sveikinu jus savo, Pauliaus, ranka. ²²Jei kas nemyli Viešpaties, tebūnie praieiktas! Maranata! ²³Viešpaties Jėzaus malonē tebūnie su jumis! ²⁴Mano meilē jums visiems Kristuje Jėzujē!

16,13: Plg. Ps 30 (31), 25; Ef 6, 10.

16,22: *Maranata* senovės aramėjų kalba reiškia: *Ateik, mūsų Viešpatie!* (plg. Apr 22,20) arba *Mūsų*

Viešpats ateina (plg. Fil 4,5). Tai pirmąkart krikščionių bendruomenės šūkis – malda laukiant antrojo, garbingojo Kristaus atėjimo.

ANTRASIS LAIŠKAS
KORINTIEČIAMS

LAIŠKO ĮŽANGA

1 Pasveikinimas ¹Paulius, Dievo valia Kristaus Jėzaus apaštalas, ir brolis Timotiejus – Dievo bendrijai Korinte ir visiems šventiesiems, gyvenantiems visoje Achajoje. ²Malonė jums ir ramybė nuo Dievo, mūsų Tėvo, ir Viešpaties Jėzaus Kristaus!

³Tebūna pašlovintas Dievas, mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus Tėvas, gailestingumo Tėvas ir visokios paguodos Dievas, ⁴kuris guodžia mus kiekviename sielvarte, kad ir mes galėtume paguosti bet kokio sielvarto ištiktuosius ta paguoda, kurią gauname iš Dievo. ⁵Kaip mums gausiai tenka Kristaus kentėjimų, taip per Kristų mes kupini ir paguodos. ⁶Jei kenčiame priespaudą, tai jūsų paguodai ir išganymui; jei esame guodžiami, tai jūsų paguodai, kuri įdiegia jums ištvermę pakęsti tokius pačius kentėjimus, kokius mes kenčiame. ⁷Ir mūsų viltis jumis tvirta, nes mes žinome, kad, būdami kentėjimų draugai, jūs būsite ir paguodos bendrai.

Pasiguodimas ⁸Mes norime, kad jūs, broliai, sužinotumėte apie Azijoje mus ištikusią negandą, kuri baisiai mus prislėgė, tiek viršydama mūsų jėgas, jog nebesitikėjome išliksią gyvi. ⁹Mes ir patys širdies gilumoje buvome ištarę sau mirties sprendimą, todėl nebesitikėjome savi, o tik Dievu, kuris prikelia mirusius. ¹⁰Tai jis mus išgelbėjo iš mirties nasrų ir tebegelbi. Jame mūsų viltys, jog jis ir toliau gelbės, ¹¹prisidedant jums maldomis

už mus, kad už daugelio mums išmelstą malonę daugelis mūsų vardu dėkotų.

APAŠTALO DARBAI IR VARGAI

Kodėl pasikeitė kelionės planai

¹²Galime pasigirti savo sąžinės liudijimu, jog visur žmonėse, o ypač pas jus, mes vadovavomės iš Dievo einančiu šventumu bei nuoširdumu – ir ne kūniška išmintimi, bet Dievo malone. ¹³Mes nerašome jums nieko kita, kaip tik tai, ką jūs perskaitote ir suprantate. Turiu vilties, kad suprasite iki galo, ¹⁴kaip iš dalies jau supratote, kad mūsų Viešpaties Jėzaus dieną mes būsime jūsų pasididžiavimas, lygiai kaip ir jūs – mūsų.

¹⁵Tokio pasitikėjimo kupinas ir kad jūs pakartotinai gautumėte malonę, aš ketinau pirmiausia atvykti pas jus ¹⁶ir pro jus keliauti į Makedoniją, o iš Makedonijos vėl grįžti pas jus, kad jūs mane išlydėtumėte į Judėją. ¹⁷Argi, taip manydamas, aš elgiausi lengvabūdiškai? O gal mano sumanymai buvo grynai žmogiški? Gal mano „taip, taip“ kartu reiškė ir „ne, ne“? ¹⁸Kaip Dievas mato, jums duotas mūsų žodis nebuvo kartu „taip“ ir „ne“. ¹⁹Juk Dievo Sūnus Kristus Jėzus, kurį jums paskelbėme aš, Silvanas ir Timotiejus, anaipol nebuvo ir „taip“, ir „ne“, bet jame buvo tik „taip“. ²⁰Kiek tik yra Dievo pažadų, jie yra jame „taip“. Todėl per jį skamba ir mūsų „Amen“ Dievo garbei. ²¹Juk Dievas mus ir jus sutvirtino ir patėpė Kris-

1,1: Korintas buvo romėnų provincijos Achajos (Graikijoje) sostinė. Laiškas skiriamas ne tik Korintui, bet ir kitoms tos provincijos bendruomenėms. Apskritai senovės Bažnyčioje atskiros bendruomenės dalydavosi tarp savęs apaštalių raštais, kankinių aktais ir kitokiais dokumentais.

1,8-11: Apaštalas turi galvoje krikščionių persekiojimą Efeze (žr. Apd 19,23-40).

1,15: Plg. 1 Kor 4,19. Apaštalo apsilankymas – garbė ir malonė tai bendruomenėi.

1,21: Dievas duoda jėgų išlaikyti ir gilinti vienybę su Kristumi, kuri gauta per Krikštą.

tui; ²²jis pažymėjo mus savo antspaudu ir siuntė į mūsų širdis Dvasios laidą.

²³Šaukiuosi Dievą liudytoju, – kaip mane gyvą regite, – kad neatvykau į Korintą tik jūsų gailėdamas. ²⁴Mes juk nesame jūsų tikėjimo viešpačiai, bet tik jūsų džiaugsmo talkininkai, nes tikėjime jūs stovite tvirtai.

2 Aš nusprendžiau savo širdyje nebevykti pas jus dar kartą su liūdesiu. ²O jei aš pats jus liūdinu, tai kas gi mane pralinksmins, jeigu ne mano nuliūdintasis? ³Aš esu tai parašęs, kad atvykęs neturėčiau liūdėti dėl tų, kuriais derėtų džiaugtis. Juk tikiu jumis visais, kad mano džiaugsmas yra ir visų jūsų džiaugsmas. ⁴Aš gi jums esu rašęs iš didelio sielvarto ir širdies suspaudimo, su gausiomis ašaromis, ne tam, kad pastūmėčiau jus į nusiminimą, bet kad pažintumėte meilę, kurios pertekusi jums mano širdis.

⁵Jeigu kas nuliūdino, tai ne mane, bet – kad neperdėčiau – bent iš dalies nuliūdino jus visus. ⁶Tokiam pakanka daugumos paskirtosios bausmės. ⁷Net, atvirkščiai, jūs turėtumėte jam atleisti ir jį paguosti, kad pernelyg didelis nusiminimas jo nepražudytų. ⁸Todėl aš prašau jus parodyti jam meilę. ⁹Tam jums ir parašiau, kad patirčiau, ar jūs visais atžvilgiais esate klusnūs. ¹⁰O kam jūs dovanojote, tam dovanojau ir aš; nes jei kam dovanojau, tai padariau dėl jūsų Kristaus akivaizdo-

je, ¹¹kad nebūtume šėtono apgauti. Mes juk žinome jo kėslus.

Kelionė į Makedoniją. Mintys apie apaštalo tarnystę ¹²Kai atvykau į Troadą skelbti Kristaus Evangelijos, Viešpats buvo man pravėręs duris, ¹³bet aš neturėjau dvasios ramybės, kadangi nesutikau ten savo brolio Tito; tad atsisveikinęs iškeliavau į Makedoniją.

¹⁴Dėkui Dievui, kuris mus visuomet veda Kristaus pergalės eisenoje ir per mus visur skleidžia mielą savo pažinimo kvapą. ¹⁵Juk mes esame Kristaus aukos kvapnis Dievui tarp einančių į išganyką ir žengiančių į pražūtį. ¹⁶Vieniems mirties kvapnis, nešanti mirtį, kitiems gyvenimo kvapnis, vedanti į gyvenimą. O kas gi tinkamas šiam uždaviniui? ¹⁷Mes neprekiaujame, kaip daugelis, Dievo žodžiu, bet jį skelbiame Kristuje iš tikros širdies, Dievo įkvėpti, Dievo akivaizdoje.

3 Ar ¹pradėsime iš naujo save jums pristatinėti? Gal reikia, kaip kai kuriems, lydimųjų laišką į jus ar nuo jūsų? ²Ne, nes jūs patys esate mūsų laiškas, įrašytas mūsų širdyse, visų žmonių suprantamas ir skaitomas. ³Jūs pasirodėte esą Kristaus laiškas, kurį mes, patar naudami jums, surašėme ne rašalu, bet gyvojo Dievo Dvasia, ne akmens plokštėse, bet gyvų širdžių plokštėse.

Apaštalas ir Mozė ⁴Tokį pasitikėjimą Dievu mes turime Kristaus dėka. ⁵Ir ne

1,22: Krikštas įspaudžia sielon neišdildomą žymę, kuri supanašina mus su Kristumi ir rodo, jog mes esame Dievo nuosavybė. Mūsų sieloje gyvenanti Šventoji Dvasia leidžia jau čia, žemėje, ragauti būsimos dangaus meilės ir laimės.

2,1-9: Paskutinį kartą Pauliui lankantis Korinte, vienas korintietis jį skaudžiai įžeidė. Vėliau Paulius per savo mokinį Titą į Korintą nusiuntė laišką, kuris yra dingęs (plg. 2,4), bardamas kai kuriuos bendruomenės narius. Dėl šių įvykių Korinte tikintieji suskilo, nors dauguma palaikė apaštalo pusę ir nubaudė įžeidėją. Jokių smulkesnių žinių

apie visa tai nėra išlikę.

2,4: *Esu rašęs* – neišlikusiame laiške.

2,12-13: Pasakojimas tęsiamas 7,5-6.

2,13: Titas buvo ištikimas ir gabus Pauliaus bendradarbis. Nusiųstas į Korintą, jis likvidavo ten iškiliusius nesusipratimus. Paulius nekantriai laukė žinių apie tai.

2,17: Apaštalas primena jam daromus priekaištus ir atmeta juos.

3,4-11: Šv. Paulius primena Naujosios Kristaus Sandoros pranašumą ST atžvilgiu.

todėl, kad būtume savaime tinkami ką nors sumanyti tarytum iš savęs, bet mūsų tinkamumas iš Dievo, ⁶kuris padarė mus tinkamus būti tarnais Naujosios Sandomos – ne raidės, bet Dvasios, nes raidė užmuša, o Dvasia teikia gyvybę. ⁷Jeigu tarnavimas mirčiai, iškaltas raidėmis akmenyse, buvo toks garbingas, kad Izraelio vaikai negalėjo pažvelgti Mozei į veidą dėl jo švytėjimo, kuris turėjo išblėsti, ⁸tai nepalyginti didesne garbe bus apgaubtas tarnavimas Dvasiai. ⁹Jeigu pasmerkimo tarnystė tokia garbinga, tai teisumo tarnystė dar garbingesnė. ¹⁰Tenykštis garbingumas visai nebegarbingas, palygintas su viską nustelbiančia garbe. ¹¹Ir jeigu laikinas dalykas spindėjo garbe, tai kur kas garbingesnis nelaikinas.

¹² Taigi, turėdami tokią viltį, mes viską dėstome atvirai, ¹³ne kaip Mozė, kuris ant veido užsileisdavo gaubtuvą, kad Izraelio vaikai nepamatytų jo laikino spindesio pabaigos. ¹⁴Deja, jų protai atbuko. Iki šios dienos jų akis dengia tas pats gaubtuvas, kai skaito Senąjį Įstatymą, ir jis lieka nenu dengtas, nes jį nuimti tegali Kristus. ¹⁵Taip, iki šios dienos, kada tik skaitomas Mozė, gaubtuvas tebedengia jų širdį. ¹⁶*Bet vos tik žmogus atsigręžia į Viešpatį, gaubtuvas nukrinta.* ¹⁷Viešpats yra Dvasia. O kur Viešpaties Dvasia, ten ir laisvė. ¹⁸Mes visi, atidengtu veidu Viešpaties šlovę atspindėdami, daromės panašūs į jo atvaizdą, ir Viešpaties Dvasios veikimu vis didėja mūsų garbingumas.

4 Štai kodėl, iš Dievo gailestingumo turėdami šią tarnystę, nenuleidžiame rankų. ²Atvirkščiai, mes susilaikome nuo slaptų gėdingų darbų, nesileidžiame į

gudravimus ir neklastojame Dievo žodžio, bet atviru tiesos skelbimu prisistatome kiekvieno žmogaus sąžinei Dievo akivaizdoje. ³Jeigu mūsų Evangelija tebėra paslėpta, tai ji paslėpta vien tik einantiems į pražūtį, ⁴netikintiesiems, kuriems šio pasaulio dievaitis apakino protus, kad jie neišvystų Kristaus šlovės – Evangelijos šviesos; ogi Kristus yra Dievo atvaizdas. ⁵Mes ne save pačius skelbiame, bet Kristų Jėzų kaip Viešpatį, save telaikydami jūsų tarnais dėl Jėzaus. ⁶Pats Dievas, kuris yra taręs: Iš tamsos tenušvinta šviesa!, sušvito mūsų širdyse, kad pažintume Dievo šlovę, spindinčią Kristaus veide.

Apaštalo vargai ⁷Deja, šitą lobį mes nešiojamės moliniuose induose, kad būtų aišku, jog ta galybės gausa plaukia ne iš mūsų, bet iš Dievo. ⁸Mes visai slegiami, bet nesugniuždyti; mes svyruojame, bet neprarandame vilties. ⁹Mes persekiojami, bet neapleisti; mes parblokti, bet nežuvę. ¹⁰Mes visuomet nešiojame savo kūne Jėzaus merdėjimą, kad ir Jėzaus gyvybė apsireikštų mūsų kūne. ¹¹Mums, gyviesiems, dėl Jėzaus nuolat gresia mirtis, kad Jėzaus gyvybė pasirodytų mūsų mirtin game kūne. ¹²Šitaip mumyse veikia mirtis, o jumoje gyvybė.

¹³ Mes turime tą pačią tikėjimo dvasią, apie kurią parašyta: *Aš įtikėjau, todėl prakalbėjau.* Taigi mes tikime ir todėl kalbame, ¹⁴žinodami, kad tasai, kuris prikelė Viešpatį Jėzų, taip pat ir mus prikels su Jėzumi ir pastatys kartu su jumis. ¹⁵O visa tai – dėl jūsų, kad malonė apimtų daugelį ir pagausintų dėkojimą Dievo garbei.

3,9: Senasis Įstatymas prarado savo šlovę Evangelijos šviesoje.

3,13-18: Slėpdamas Dievo šlovės švytėjimą, Mozė buvo užsidengęs savo veidą gobtuvu. Paulius simboliškai kalba, jog ST gobtuvas dar tebeslepia

žydams Kristaus pažinimą.

3,13:Iš 34, 33-35. Čia aiškinama rabinų metodu.

3,18: *Viešpaties Dvasios* – galima versti ir *Viešpaties, kuris yra Dvasia*.

Apaštalo viltys ¹⁶Todėl ir nenuleidžiame rankų. Atvirkščiai: jei mūsų išorinis žmogus vis nyksta, tai vidinis diena iš dienos atsinaujina. ¹⁷O lengvas dabartinis mūsų vargas ruošia mums neapsakomą, visa pranokstančią amžinąją garbę. ¹⁸Mes gi nežiūrime to, kas regima, bet kas neregima, nes regimieji dalykai laikini, o neregimieji amžini.

5 Mes žinome, kad, mūsų žemiškosios padangtės būstui suirus, mūsų laukia Dievo pastatas, ne rankomis statyti amžinieji namai danguje. ²Todėl mes dūsaujame, trokšdami ant viršaus apsilvkti savo buveine iš dangaus, ³jei turime būti rasti apsiirengę, ne nuogi. ⁴O kol gyvename šioje padangtėje, dūsaujame prislėgti, norėdami ne nusirengti, bet verčiau apsiirengti, kad tai, kas maru, būtų gyvenimo praryta. ⁵Dievas mus tam ruošia, suteikdamas Dvasią kaip laidą.

6 Todėl mes visuomet gerai nusiteikę, nors žinome, kad kolei gyvename kūne, esame svetur, toli nuo Viešpaties. ⁷Mes čia gyvename tikėjimu, o ne regėjimu. ⁸Vis dėlto esame gerai nusiteikę ir pasiruošę palikti kūno būstinę ir įsikurti pas Viešpatį. ⁹Štai kodėl, ar būdami namie, ar svetur, mes laikome sau garbe jam patikti. ¹⁰Juk mums visiems reikės stoti prieš Kristaus teismo krašę, kad kiekvienas atsiimtų, ką jis, gyvendamas kūne, yra daręs – gera ar bloga.

Apaštalo uždaviniai ¹¹Taigi, žinodami, kas yra bijoti Viešpaties, mes stengiamės įtikinti žmones. Dievui mes atviri, ir tikiuosi, jog esame atviri ir jūsų sąžinėms.

¹²Nenorime jums iš naujo prisistatinėti, bet duodame progą pasigirti mumis, kad turėtumėte ką sakyti žmonėms, besigiriantiems savo išore, ne širdimi. ¹³Jei mes persistengiame – tai Dievui; jei esame nuosaikūs – tai dėl jūsų. ¹⁴Kristaus meilė valdo mus, įsitikinusius, kad jei vienas mirė už visus, tai ir visi yra mirę. ¹⁵Jis yra miręs už visus, kad gyvieji nebe sau gyventų, bet tam, kuris už juos numirė ir buvo prikeltas.

¹⁶Todėl nuo šiol mes nebenorime nė vieno pažinti kūno požiūriu. Jei mes ir buvome pažinę Kristų kūno požiūriu, tai dabar mes taip jo nebepažįstame.

¹⁷Taigi kas yra Kristuje, tas yra naujas kūrinys. Kas buvo sena – praėjo, štai atsirado nauja. ¹⁸O visa tai iš Dievo, kuris mus per Kristų sutaikino su savimi ir davė mums sutaikinimo tarnystę. ¹⁹Juk tai Dievas Kristuje sutaikino su savimi pasaulį, nebeįskaito žmonėms nusikaltimų ir patikėjo mums sutaikinimo žinią. ²⁰Taigi Kristaus vietoj einame pasiuntinių pareigas, tarsi pats Dievas ragintų per mus. Kristaus vardu maldaujame: „Susitaikinkite su Dievu!“ ²¹Tą, kuris nepažino nuodėmės, jis dėl mūsų pavertė nuodėme, kad mes jame taptume Dievo teisumu.

6 Apaštalo tarnystė nepeiktina

¹Kaip Dievo bendradarbiai norime jus įspėti: neimkite Dievo malonės veltui! ²Jis sako:

*Aš išklausiau tavęs priimtinu metu,
aš tau pagelbėjau išganymo dieną.*

5,2-4: Žemiškoji padangtė – marusis kūnas, naujoji padangtė – garbingai prisikėlęs, perkeistas kūnas. *Nusirengti* – numirti, *apsirengti* – nemarųjį kūną įgyti. Paulius norėtų be mirties sulaukti garbingojo kūno būklės, – kad garbingasis kūnas tartum sugertų į save (*prarytų*) mirtingąjį. 5,10: Kalbama apie asmeninį teismą kiekvie-

nam žmogui tuojau pat po mirties. 5,21: Plg. Gal 3,13. – Žydai laikė piktadariu kiekvieną, kas mirė ant kryžiaus. Dievas leido Kristui priiimti ant savęs visų žmonių nuodėmes ir tuo būdu pavertė jį *nuodėme (nusidėjėliu)*. 6,2: Kalbama apie Dievo karalystės atėjimo metą.

Štai dabar palankus metas, štai dabar išganymo diena! ³Mes niekam jokių atžvilgiu neduodame akstino nupulti, kad mūsų tarnystė nebūtų peiktina. ⁴Priešingai: visa kuo mes pasirodome Dievo tarnai, didžiai kantrūs sielvartuose, negandose, suspaudimuose, ⁵plakimuose, kalėjimuose, sąmyšiuose, sunkiuose darbuose, budėjimuose, badavimuose; ⁶pasirodome tyrumu, išmintimi, pakantumu, gerumu, Šventąja Dvasia, neveidmaininga meile, ⁷tiesos žodžiu, Dievo jėga, teismo ginklais iš dešinės ir iš kairės; ⁸gerbiami ir žeminami, šmeižiami ir giriami, laikomi apgavikais ir teisiais, ⁹nepažįstamais ir žinomais; kai mirštame – ir štai vėl gyvuojame, kai esame baudžiami – ir nenuždomi, ¹⁰kai liūdime – ir visą laiką esame linksmi, kai, būdami beturčiai, praturtiname daugelį, kai nieko neturime – ir viską turime.

Apaštalo nuoširdumas ir išpėjimai ¹¹Mūsų lūpos atvirai jums prabilo, korintiečiai, mūsų širdis jums erdvi tapo. ¹²Mumyse jums ne per ankšta; ankšta jūsų pačių širdyse. ¹³Tad atsimokėkite tuo pačiu, – kalbu kaip vaikams, – ir praplėskite savo širdis!

¹⁴Nevilkite svetimo jungo su netikinčiais. Kas gi bendra tarp teismo ir nuodėmės? Arba kas bendra tarp šviesos ir tamsos? ¹⁵Kaipgi galima gretinti Kristų su Beliaru arba tikintį su netikinčiu? ¹⁶Ir kaip suderinti Dievo šventovę su stabais? Juk mes esame gyvojo Dievo šventovė, kaip Dievo pasakyta:

*Aš apsigyvensiu tarp jų ir
ten vaikštinėsiu;*

*aš būsiu jų Dievas,
o jie bus manoji tauta.*

¹⁷ *Todėl:*

*Išeikite iš jų
ir atsiskirkite, – sako Viešpats, –
ir nelieskite netyrų daiktų.*

Tuomet aš jus priimsiu

¹⁸ *ir būsiu jums tėvas,*

o jūs būsite man sūnūs ir

dukterys, –

taip sako visagalis Viešpats.

7 Taigi, mylimieji, turėdami tokius pažadus, apsivalykime nuo visų kūno ir dvasios dėmių, su Dievo baime siekdami šventumo.

² Atverkite mums savo širdis! Juk mes nė vienam nepadarėme skriaudos, nė vieno nesužlugdėme, nė vieno neapgavome. ³Sakau tai ne norėdamas jus smerkti. Juk jau sakiau, jog esate mūsų širdyje, kad kartu mirtume ir kartu gyventume. ⁴Aš labai pasitikiu jumis, labai jumis didžiujusi. Aš kupinas paguodos ir džiaugsmo visuose mūsų sielvartuose.

Paulius Makedonijoje. Tito atvykimas ⁵Kai atvykome į Makedoniją, mūsų kūnui neteko patirti nė kiek ramybės;

mes buvome visokeriopai varginami: iš lauko kovos, iš vidaus baimė. ⁶Bet Dievas, nuolankiųjų guodėjas, palinksmo mus Tito atvykimu. ⁷Ir ne vien jo atvykimu, bet ir ta paguoda, kurią jis buvo patyręs iš jūsų. Jis pranešė mums apie jūsų ilgesį, dejones, jūsų rūpinimąsi manimi ir tuo dar labiau mane nudžiugino. ⁸Jeigu aš ir buvau nuliūdinęs jus laišku, tai šito nesiigailiu. Jei aš ir apgailestavau, – juk anas laiškas, matyt, kuriam laikui jus buvo nu-

6,14-16: Kalbama apie pavojus, kuriuos slepia artimas bendravimas su Korinto pagonimis.

6,15: Beliaras, arba Belialas, yra žydiškas velnio pavadinimas.

7,8: Kalbama apie mums neišlikusį laišką. Kai kas spėja, kad šio laiško 10-13 sk. yra to dingusio laiško fragmentas, o 6,14-7,1-dalis paties pirmojo (rašyto anksčiau už 1 Kor), kuris irgi nėra išlikęs.

liudinęs, – ⁹tai dabar džiaugiuosi, žinoma, ne todėl, kad jums teko nuliūsti, bet kad nuliūdimas atvedė jus į atgailą. Jūs buvote nuliūdę pagal Dievo valią, taigi iš mūsų pusės nebuvo jums jokios skriaudos. ¹⁰Mat liūdesys pagal Dievo valią per atgailą atveda į išgelbėjimą, ir to netenka gailėtis; o šio pasaulio liūdesys veda į mirtį. ¹¹Ir štai kaip tik tas nuliūdimas pagal Dievo valią kokį pažadino jums susirūpinimą, kokį teisinimąsi, apmaudą, baimę, ilgesį, uolumą ir bausmę! Jūs visais atžvilgiais pasirodėte nesusitepę anuo nusikaltimu. ¹²Taigi, jeigu jums parašiau, tai ne dėl įžeidėjo ir ne dėl įžeistojo, bet kad jumyse išryškėtų, kaip rūpinatės manimi Dievo aki-vaizdoje. ¹³Tai mus ir paguodė.

Mes ne tik paguosti, dar labiau mes nudžiugę dėl Tito džiaugsmo, nes jo dvasia buvo jūsų visų atgaivinta. ¹⁴Nelikau sugėdintas, kad jam buvau pasigyres jums, bet kaip visa jums teisingai kalbėjome, taip ir mūsų pasigyrimas Titui pasirodė teisingas. ¹⁵Jo paties širdis dar labiau prisirišusi prie jūsų, nes jis prisimeina, kokie visi buvote klusnūs, kaip priėmėte jį su baime ir pagarba. ¹⁶Aš tik džiaugiuosi, kad visais atžvilgiais galiu jums pasikliauti.

ŠELPIMO ORGANIZAVIMAS

8 Dosnumo motyvai ¹Pranešame jums, broliai, apie Dievo malonę, suteiktą Makedonijos bendrijoms. ²Nors ir dideli vargai jas bandė, jos pasirodė kupinos džiaugsmo, ir jų baisus neturtas išsiliejo dosnumo turtais. ³Aš liudiju, kad

jie pagal išgales ir virš išgalių, savo noru, ⁴prašyte prašė mus malonės leisti jiems prisidėti prie šventųjų šalpos. ⁵Jie net pranoko mūsų viltis ir Dievo valia aukėjo patys save, pirmiausia Viešpačiui, paskui – mums. ⁶Štai kodėl mes paprašėme Titą, kad, pas jus tą gerą darbą pradėjęs, jį ir pabaigtų. ⁷Tad, būdami visa ko pertekę – tikėjimo, žodžio, pažinimo, visokeriopo uolumo ir mūsų meilės, – pasirodykite pertekę ir dosnumo. ⁸Aš tai sakau ne liepdamas, bet norėdamas kitų uolumo mas-tu patikrinti ir jūsų meilės nuoširdumą. ⁹Jūs gi pažįstate mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus malonę ir žinote, jog jis, būdamas turtingas, dėl jūsų tapo vargdieniu, kad jūs taptumėte turtingi per jo neturtą. ¹⁰Aš duodu patarimą, nes tai naudinga jums, kurie pernai pirmieji pradėjote ne tik veikti, bet ir trokšti. ¹¹Dabar pagal išgales pabaikite tai daryti, kad kaip gyvi troškote, taip ir baigtumėte. ¹²Kai esama tikro troškimo, girtinas, kas duoda kiek gali, o ne kiek negali. ¹³Niekas nereikalauja, kad kitiems tektų lengvatos, o jums naštos, bet kad būtų lygybė. ¹⁴Šiuo metu jūsų perteklius tepapildo jų nepriteklių, kad vėliau jų perteklius atpildytų jūsų nepriteklių ir būtų lygybė, ¹⁵kaip parašyta: *Kas daug surinko, neturėjo pertekliaus, o kas mažai – nekenčėjo nepritekliaus.*

Pauliaus pasiuntiniai ¹⁶Dėkui Dievui, pažadinusiam Tito širdyje tokių uolumą jūsų atžvilgiu. ¹⁷Jis ne tik paklausė mano raginimo, bet, būdamas labai uolus, savo noru leidžiasi keliauti pas jus. ¹⁸Kartu su juo siunčiame brolių, pagarsėjusį Evangelijos skelbimu visose bendrijose. ¹⁹Jis

7,12: Įžeistasis greičiausiai buvo Pauliaus pasiuntinys.

7,15: *Su baime ir pagarba* – pažodžiui *su baimė ir drebėjimu*; tai stereotipinis ST posakis, nebūtinai reiškiantis vien baimę.

8,10: *Veikti* – rinkti aukas Jeruzalės tikintiesiems.

8,18: Atrodo, čia minimas evangelistas Lukas.

8,19: Čia pavartotas žodis *cheirotonein* pažodžiui reiškia *rankas uždėti*, perkeltine prasme *pašventinti, paskirti*.

netgi yra bendrijų paskirtas mano kelionių palydovu šiam šalpos darbui, kurį atliekame paties Viešpaties garbei ir su užsidegimu, ²⁰sergėdamiesi, kad kas nors neimtų mūsų įtarinėti dėl tokių gausių aukų, pavestų mums tvarkyti. ²¹Mes juk *rūpinamės geru vardu* ne tik *Viešpaties*, bet ir *žmonių akyse*. ²²Taigi su jais pasiuntėme savo brolių, kurio uolumą daugel kartų įvairiškai esame patikrinę ir kuris dabar yra dar uolesnis, labai jumis pasitikėdamas. ²³Titas – tai mano bičiulis ir bendradarbis tarp jūsų, o tie mūsų broliai – tai bendrijų pasiuntiniai, Kristaus šlovė. ²⁴Todėl visų bendrijų akyse įrodykite savo meilę ir kad mes ne veltui jumis didžiuojamės.

9 Praktiški nurodymai ¹Tiesą sakant, nebereikia daugiau rašyti jums apie paramą šventiesiems: ²aš juk žinau jūsų pasiryžimą ir giriuosi jumis makedoniečiams, sakydamas, jog Achaja pasiruošusi nuo pernai. Ir jūsų uolumas yra daugelį paskatinęs. ³O brolius siunčiu tam, kad mano pasigyrimas jumis nepasirodytų šituo atveju tuščias ir kad jūs, kaip esu sakęs, būtumėte pasirengę. ⁴Jei kartais makedoniečiai atvyktų kartu su manimi, kad neužkluptų jūsų nepasiruošusių, – ir netektų dėl tokio įsitikėjimo raudonuoti mums, nekalbant apie jus. ⁵Todėl aš maniau esant reikalinga paprašyti brolius anksčiau nuvykti pas jus ir pasirūpinti, kad žadėtoji dovana būtų paruošta ir kad ji liudytų jūsų dosnumą, ne šykštumą. ⁶Argi ne taip: kas šykščiai sėja, šykščiai ir pjaus, o kas dosniai sėja, dosniai ir pjaus.

Pagalbos vaisiai ⁷Kiekvienas tegul aukoja, kaip yra širdyje nutaręs, ne gailėdamas ar tarsi verčiamas, nes *Dievas myli linksną davėją*. ⁸O Dievas gali jus apipildyti tūleriopomis malonėmis, kad visuomet ir visais atžvilgiais būtumėte aprūpinti ir galėtumėte dosniai imtis bet kokio gero darbo, ⁹kaip parašyta:

*Jis pažerė, padalijo vargdieniams;
jo teisumas amžiais išlieka.*

¹⁰Tasai, kuris parūpina sėklos sėjėjui ir duonos valgytojui, parūpins jums sėklos, padaugins ją ir padės subręsti jūsų geradarybės vaisiams. ¹¹Jūs tapsite visokeriškai pasiturintys ir galėsite būti dosnūs, kad mes turėtume už ką dėkoti Dievui. ¹²Šis paslaugus tarnavimas ne tik pagelbės šventiesiems skurde, bet ir paskatins gausias padėkos maldas Dievui. ¹³Patyrę tokias paslaugas, jie šlovins Dievą už jūsų klusnų tikėjimą Kristaus Evangelija ir už brolišką dosnumą jiems ir visiems kitiems. ¹⁴Jie melsis už jus ir ilgėsis jūsų dėlei visa pranokstančios Dievo malonės jumoje. ¹⁵Dėkui Dievui už jo neapsakomą dovaną!

APAŠTALO APSIGYNYMAS

10 Atsakymas kaltinantiems silpnumu ¹Aš pats, Paulius, jus maldauju dėl Kristaus romumo ir švelnumo – aš, kuris “akys su jumis esu toks nusižeminęs, o už akių taip smarkauju prieš jus”. ²Aš jūs prašau, kad atvykęs neturėčiau pasirodyti smarkuoliu, pasiryžusiu griežtai sudrausti kai kuriuos, manančius, jog mes vadovaujamės kūno su-

8,22: Šio asmens vardas nežinomas.

8,23: *Pasiuntiniai* – graikiškai *apostoloi*. Žodis *šlovė* suprastinas žydų kalbos prasme, būtent: *spindėjimas, žibesys*. Vadinasi, apaštalai ir evangelistai yra tarytum Kristaus atspindžiai.

9,1: *Šventiesiems* – Jeruzalės tikintiesiems.

9,10: Čia *sėkla* – aukos neturtingiesiems.

10,1: Paulius cituoja pirmąjį savo priešininkų kaltinimą.

metimais. ³Vis dėlto, gyvendami kūne, mes kovojame ne kūniškai. ⁴Mūsų kovos ginklai ne kūniški, bet turi Dievo galybę griauti tvirtoves. Jais nugalime gudravimus ⁵ir bet kokią puikybę, kuri sukyta prieš Dievo pažinimą. Jais paimame nelaisvės kiekvieną protą, kad paklustų Kristui, ⁶ir esame pasirengę nubausti kiekvieną neklusnumą, kai tik jūsų klusnumas taps tobulas.

7 Tik pažvelkite, kas jums po akių! Jei kas tariasi esąs Kristaus, tegul kartkartėmis pamąsto širdyje: kaip jis Kristaus, taip ir mes. ⁸O jei panorėčiau daugiau pasigirti ta galia, kurią Viešpats mums suteikė jūsų ugdymui, ne griovimui, tai nebūtų man gėdos. ⁹Beje, nenorėčiau pasirodyti bauginąs jus laiškais. ¹⁰Nes „laiškai, – sako, – yra svarūs ir griežti, bet jo kūno išvaizda menka ir iškalba prasta“. ¹¹Kas taip sako, tegul įsidėmi, jog kokie esame iš tolo ir laiško žodžiais, tokie esame ir vietoje darbais.

Atsakymas kaltinantiems pagyrūniškumu ¹²Mes nedrįstame savęs gretinti ar lyginti su kai kuriais žmonėmis, kurie patys save aukština. Juk jie, matuodami save pagal save pačius ir lygindami save su savimi, elgiasi neišsimtingai. ¹³Nesame linkę girtis be krašto, o tik iki tų ribų, kurias mums Dievas užbrėžė ir kurios siekia lig pat jūsų. ¹⁴Ir mes nepersistiebiame, – taip būtų, jei nebūtume jūsų, – nes juk Kristaus Evangelija jus pasiekėme. ¹⁵Mes be krašto nesigiriame svetimo darbo vaisiais, bet turime viltį, jūsų tikėjimui tarpstant, praaugti ligšiolių nes ribas, ¹⁶kad galėtume nešti Evangeliją už jūsų ribų, tik, žinoma, nesigirti kito atliktu darbu svetimoje srityje. ¹⁷Kas nori

girtis, tesigiria Viešpačiu! ¹⁸Ne tas priimtinas, kuris pats save giria, bet tas, kurį Viešpats pagiria.

11 Pasigyrimas darbais, vargais ir apreiškimais ¹O, kad jūs pakęstumėte truputėlį mano paikybės! Bet jūs ir pakenčiate. ²Aš pavyduliauju dėl jūsų Dievo pavydu. Mat aš jus sužiedavau su vienu vyru, su Kristumi, ir turiu pas jį nuvesti jus kaip skaisčią mergelę. ³Bet aš bijau, kad kaip žaltys savo gudrumu suvedžiojo Ievą, taip ir jūsų minčių kad nesugadintų ir neatitrauktų nuo tyro atsidavimo Kristui. ⁴Mat jei kas užklydęs ima skelbti kitą Jėzų, negu mes paskelbėme, arba jei jūs priimate kitą dvasią, kurios nebuvote priėmę, ar kitą evangeliją, kurios nebuvote gavę, tai jūs ramiausiai tatau pakenčiate. ⁵Bet aš manau nesąs prastesnis už anuos „antapaštalius“. ⁶Ir jei man trūksta iškalbingumo, tai anaip tol ne pažinimo. Ir tai mes jums esame įrodę visais atžvilgiais.

7 Nejaugi aš nusidėjau, kad pažeminau save ir išaukštinau jus, paskelbdamas jums Dievo Evangeliją dovanai?! ⁸Aš apiplėšiau kitas bendrijas, imdamas iš jų savo pragyvenimui, kad galėčiau tarnauti jums. ⁹O būdamas pas jus ir stokodamas, nė vieno neapsunkinau. Neturte sušelpė mane iš Makedonijos atvykę broliai. Aš saugojau ir ateityje saugosiuos tapti jums našta bet kuria prasme. ¹⁰Sakau jums vardan Kristaus tiesos, esančios manyje, kad šio pasididžiavimo Achajos srityse niekas iš manęs neatims. ¹¹Kodėl? Ar todėl, kad jūsų nemyliu? O, Dievas tai žino!

12 Kaip darau, taip ir darysiu, kad neduočiau progos ieškantiems priekabių pa-

10,14: Paulius *persistiebtų*, jeigu didžiuotųsi korintiečiais jų nemokęs, bet juk jis pirmasis atnešė Evangeliją į Korintą.

11,8: Sakydamas *apiplėšiau*, Paulius nori pabrėžti, kaip jam nemalonu priimti medžiaginę paramą

ir kokie jam svetimi pasipelnymo motyvai.

11,12: Apsišaukėliai apaštalai, kurių, matyt, pasitaikydavo, labiausiai skyrėsi nuo Pauliaus tuo, kad jie buvo savanaudžiai ir godūs, o Paulius – ne.

gyrūnams, kurie norėtų pasirodyti esą tokie kaip ir mes. ¹³Juk tokie yra anie netikri apaštalai, klastingi darbininkai, besidedantys Kristaus apaštalais. ¹⁴Ir nenuostabu. Juk pats šėtonas sugeba apsimesti šviesos angelu. ¹⁵Tad nieko ypatinga, jei ir jo tarnai apsimesa teisumo tarnais. Bet jų galas bus toks, kokie jų darbai.

¹⁶Aš kartoju: nelaikykite manęs kvailiu! O jeigu jau laikote, tai pasiklausykite manęs kaip kvailio, kad galėčiau bent truputį pasigirti. ¹⁷Ką pasakysiu, pasakysiu ne Viešpaties valia, bet tarytum kvailiodamas ir manydamas galįs pasigirti. ¹⁸Kadangi daug kas giriasi kūno dalykais, tai pasigirsiu ir aš. ¹⁹Juk, būdami protingi, jūs mokate mielai pakęsti paikuosius. ²⁰Beje, jūs ir pakenčiate, kai jus pavergia, kai apryja, kai apiplėšia, kai puikuoja, kai užgauna per veidą. ²¹Savo gėdai sakau, kad mes buvome per silpni taip su jumis elgtis...

Bet jei kas drįsta kuo nors didžiuotis, – tai sakau iš kvailumo, – drįstu ir aš. ²²Jie žyda? Ir aš. Jie izraelitai? Ir aš. Jie Abraomo palikuonys? Ir aš. ²³Jie Kristaus tarnai? Iš kvailumo sakau: aš juo labiau! Aš daug daugiau įdėjau triūso. Kur kas daugiau kalėjau. Esu gavęs nepalyginti daugiau rykščių ir daugel kartų buvęs mirties pavojuje. ²⁴Nuo žydų gavau penkis kartus po keturiasdešimt be vieno kirčio. ²⁵Tris kartus gavau lazdų, vienkart buvau apšvaitytas akmenimis. Tris kartus per-

gyvenau laivo sudužimą, ištisą parą plūduriavau atviroje jūroje. ²⁶Dažnai būdavau kelionėse, upių pavojuose, pavojuose nuo plėšikų, pavojuose nuo savo tautiečių, pavojuose nuo pagonių, miesto pavojuose, dykumos pavojuose, jūros pavojuose, pavojuose nuo netikrų brolių. ²⁷Man teko daug triūsti ir vargti, dažnai budėti naktimis, badauti ir trokšti, dažnai pasninkauti, dažnai kęsti šaltį ir nuogumą. ²⁸Be kita ko, kasdien esu žmonių apgultas, rūpinuosi visomis bendrijomis. ²⁹Jei kas silpsta, ar aš nesilpstu? Jei kas piktinasi, ar aš nedegu apmaudu?!

³⁰Jei reikia girtis, girsiuosi savo silpnumu. ³¹Viešpaties Jėzaus Dievas ir Tėvas, kuriam šlovė per amžius, žino, kad nemeluoju. ³²Damaske karaliaus Areto etnarchas saugojo damaskiečių miestą, norėdamas mane suimti, ³³bet aš buvau pro langą nuleistas pintinėje per mūrą ir tik taip ištrūkau iš jų nagų.

12 Jei reikia girtis (nors iš to jokios naudos), eisiu prie Viešpaties regejimų ir apreiškimų. ²Pažįstu žmogų Kristuje, kuris prieš keturiolika metų, – ar kūne, ar be kūno – nežinau, Dievas žino, – buvo pagautas ir iškeltas iki trečiojo dangaus. ³Ir žinau, kad šitas žmogus, – ar kūne, ar be kūno – nežinau, Dievas žino, – ⁴buvo paimtas į rojų ir girdėjo slaptinius žodžius, kurių nevalia žmogui ištarti. ⁵Štai tokiu žmogumi pasigirsiu, o savimi nesigirsiu, nebent savo negalėmis.

11,17-12, 11: Čia Paulius atremia jam daromus priekaištus, kad jis nesąs tikras apaštalas, nes nebuves tiesioginis Kristaus mokiny. Apaštalas pabrėžia, jog tikrai buvo pašauktas specialiu Dievo apreiškimu.

11,24: Kalbama apie plakimo bausmę.

11,28: Arba: *Be viso kito, mane kasdien slegia rūpinimasis visomis bendrijomis.*

11,32-33: Plg. Apd 9,23-25.

11,32: *Etnarchas* – srities viršininkas. Nabatėjos karalius Aretas IV buvo Erodo Antipo pirmosios žmonos tėvas ir valdė nuo 9 m. prieš Kr. iki 40 m. po Kr.

12,2: Populiariu žydų supratimu, dangus turįs daug skyrių. – *Prieš 14 metų* – apie 43 m. po Kr., nes laiškas rašytas 57 m. – *Žinau žmogų* – patį save.

⁶Jei panorėčiau girtis, nebūčiau neprotin-gas, nes kalbėčiau tiesą. Bet aš susilaikau, kad kas nors apie mane nepagalvotų dau-giau negu tai, ką manyje mato ar iš manęs girdi, ⁷taip pat dėl nepaprastų apreiški-mų. Taigi, kad neišpuikčiau, man duotas dyglys kūne, šėtono pasiuntinys, kad mane smūgiuotų ir neišpuikčiau. ⁸Todėl aš jau tris kartus maldavau Viešpatį, kad atitolintų jį nuo manęs. ⁹Bet man atsakė: “Ga-na tau mano malonės, nes mano galybė geriausiai pasireiškia silpnume”. Todėl aš mieliausiu noru girsiuosi silpnumais, kad Kristaus galybė apsigyventų manyje. ¹⁰Džiaugiuosi tad silpnumu, paniekinimai, bėdomis, persekiojimais ir priespauda dėl Kristaus, nes, būdamas silpnas, esu galingas.

¹¹Jūsų verčiamas, nukalbėjau neprotingai. Iš tikro tai jūs turėtumėte mane pagirti, nes aš ne prastesnis už “antapaštalius”, nors esu niekas. ¹²Jūsų akyse pasitvirtino tikro apaštalo žymės: kantrybė, ženklai, stebuklai ir galingi darbai. ¹³Tad ko gi jums trūksta palyginti su kitomis bendrijomis? Vien to, kad nebuvo jums našta. Atleiskite man šitą nusikaltimą!

¹⁴Štai aš pasiruošęs trečią kartą atvykti pas jus, tačiau neapsunkinsiu jūsų. Aš geidžiu ne jūsų turto, bet jūsų pačių. Juk ne vaikai privalo krauti turtą gimdytojams, bet gimdytojai vaikams. ¹⁵Jūsų sielų labui su džiaugsmu viską atiduosiu ir save patį pridėsiu. Argi, be krašto jus mylėdamas, turėčiau būti jūsų mažiau mylimas?

¹⁶Tebūnie ir taip, – sakysite, – aš jūsų neapsunkinau, bet, būdamas gudrus, klas-ta jus prisiviliojau. ¹⁷Bet argi aš kaip nors

išnaudojau jus per kurį savo pasiuntinį? ¹⁸Aš įprašiau Titą keliauti ir pasiunčiau su juo vieną brolių. Argi Titas jus išnaudojo? Argi mes veikėme ne ta pačia dvasia? Argi nevaikščiojome tomis pačiomis pėdomis?

Apaštalo nuogastavimai ir susirūpinimas ¹⁹Jūs jau seniai manote, kad mes prieš jus teisinamės. Ne, mes kalbame Dievo akivaizdoje, Kristuje, ir visa tai, mylimieji, jūsų pažangai. ²⁰Mat aš bijau, kad atvykęs nerasčiau jūsų tokių, kokių nenoriu, ir kad pats nebūčiau toks, kokio jūs nenorite; kad nebūtų nesantaikos, pavydo, piktumo, barnių, šmeižtų, apkalbų, pasipūtimų, netvarkos, ²¹kad kai vėl atvyksiu, mano Dievas nepažemintų manęs prieš jus ir man netektų apraudoti daugelio, kurie pirmiau buvo nusidėję ir dar nėra atgailavę dėl savo netyrumo, ištvirtinimo ir gašlumo darbų.

13 Jau trečią kartą keliauju pas jus. *Dviejų ar trijų liudytojų parodymais remis visa byla.* ²Jau esu sakęs, ant-rąkart lankydamasis pas jus, ir dabar, dar būdamas atstu, vėl sakau anksčiau nusi-dėjusiems ir visiems kitiems, jog atėjęs būsiu negailestingas. ³Jūs gi reikalaujate įrodymo, kad manyje kalba Kristus, o jis nėra silpnas prieš jus, bet galingas jumyse. ⁴Jis buvo nukryžiuotas dėl silpnumo, bet dabar jis gyvas Dievo galybe. Nors mes irgi silpni jame, bet jums gyvensime su juo Dievo galybe.

⁵Patikrinkite patys save, ar laikotės tikėjimo. Ištirkite save! O gal nenutuokiate, kad jumyse yra Jėzus Kristus? Jeigu taip, esate atmetini. ⁶Bet aš turiu vilties, kad jūs įsitikinsite, jog mes nesame atmetini.

12,7: *Dyglys* – greičiausiai kokia liga ar negalavimas, apsunkinantis apaštalavimą; plg. Gal 4,14.

12,13: Gražus Pauliaus ironijos pavyzdys.

13,3: *Dėl silpnumo*, t.y. panorėjęs būti silpnas.

⁷Mes meldžiamė Dievą, kad jūs nedarytumėte nieko blogo, – ne tam, kad mes pasirodytume tinkami, bet kad jūs darytumėte gera, o mes būtume tarytum atmestini. ⁸Mes juk nieko negalime prieš tiesą, bet tikrai už tiesą. ⁹Mums džiaugsmas, kad mes silpni, o jūs stiprūs. Mes to ir meldžiamė: kad jūs taptumėte tobuli. ¹⁰Todėl, būdamas toli, rašau tai, kad, atėjęs į vietą, neturėčiau griežtai elgtis, griebdamasis galios, kurią man Viešpats suteikė tam, kad ugdyčiau, o ne kad griaučiau.

LAIŠKO PABAIGA

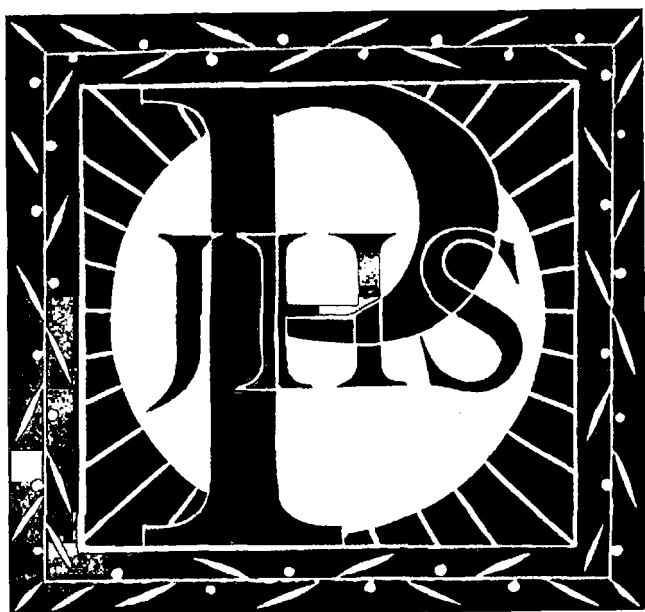
Paskutiniai linkėjimai ¹¹Galiausiai, broliai, džiaukitės, tobulinkitės, vienas kitą guoskite, būkite vieningi, taikiai gyvenkite, ir meilės bei ramybės Dievas bus su jumis. ¹²Sveikinkite vieni kitus šventu pabučiavimu. Jus sveikina visi šventieji.

¹³Viešpaties Jėzaus Kristaus malonė, Dievo meilė ir Šventosios Dvasios bendrystė tebūna su jumis visais!

13,12: *Šventu pabučiavimu* – liturginiu ramybės pabučiavimu.

13,13: Ši trejybė palaiminimo formulė įvai-

riose liturgijose vartojama pasisveikinimui arba atsisveikinimui.

LAIŠKAS GALATAMS

I pietus nuo Juodosios jūros, Mažosios Azijos širdyje, III a. prieš Kristų apsigyveno keltų gentys, gavusios pavadinimą „galatai“. Paulius lankėsi šiuose kraštuose savo antrosios (49-52 m.) ir trečiosios (53-58 m.) misijų kelionės metu. Galatai entuziastingai priėmė Dievo tiesą, ir atrodė, kad jų krikščioniškasis gyvenimas ramiai klestės. Bet netrukus po antrojo Pauliaus apsilankymo čia atvyko vad. žydžiuojančių Evangelijos skelbėjų. Šie reikalavo, kad krikščionys laikytųsi visų Senojo Testamento nuostatų, o pirmiausia – kad priimtų apipjaustymą. Jie puolė patį Paulių, sakydami, jog jis nepriklausęs dvylikos apaštalų būriui, todėl jo mokymas esąs klaidingas. Tie kurstytojai sukėlė didelį sąmyšį Galatijos krikščionių protuose. Tai sužinojęs, Paulius skubiai rašo jiems laišką, kuriuo atremia puolimus ir išdėsto sveikas krikščioniškas pažiūras.

Be pasisveikinimo (1,1-5) ir paties apaštalo ranka rašytos pabaigos (6,11-18), laišką sudaro trys dalys:

I dalyje (1,6-2,21) apaštalas kalba apie savo pasiuntinybės ir savo skelbiamos Evangelijos dievišką kilmę bei autoritetą. Jis sako: „Bet nors ir mes patys ar angelas iš dangaus imtų jums skelbti kitokią evangeliją, negu esame jums paskelbę, – tebūnie praieikta“ (1,8).

II dalyje (3,1- 5,12) Paulius aiškina ir įrodinėja, kad pašauktiems į Bažnyčią pagonims nebereikia laikytis ST ritualinių nuostatų, nes nuteisinimą jie gauna tikėdami Jėzų Kristų.

III dalyje (5,13-6,10) kalbama apie krikščionio laisvę ir jo dorinį taurumą.

Krikščionio gyvenimo įprasminimą Paulius mato kryžiuje: „Bet aš niekuo nesigirsiu, nebent mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus kryžiumi, dėl kurio pasaulis man yra nukryžiuotas ir aš – pasauliui“ (6,14).

Laiškas galatams – pats oficialiausias iš visų šv. Pauliaus laiškų. Tai paaiškinama priežastimis, kurios pareikalavo jį rašyti. Parašytas šis laiškas greičiausiai Efeze ar Makedonijoje apie 57 m. Pagrindinė šio laiško tema – nuteisinimą tikėjimu į Kristų – truputį vėliau Paulius išplėtojo Laiške romiečiams.

LAIŠKO IŽANGA

1 Kreipimasis ¹Paulius, pašauktas apaštalų ne žmonių ir ne per žmogų, bet paties Jėzaus Kristaus ir jį prikėlusio iš numirusių Dievo Tėvo, ²ir visi su manimi esantys broliai – Galatijos bendrijoms. ³Malonė ir ramybė jums nuo Dievo, mūsų Tėvo, ir Viešpaties Jėzaus Kristaus, ⁴kuris atidavė save už mūsų nuodėmes, kad nuo dabartinio blogo amžiaus išgelbėtų mus pagal mūsų Dievo ir Tėvo valią. ⁵Jam šlovė per amžių amžius! Amen.

Ispėjimas ⁶Aš stebiuosi, kad jūs nuo to, kuris pašaukė jus Kristaus malone, taip greitai persimetate prie kitos evangelijos, – ⁷nors iš tikro kitos nėra, o yra tik jus klaidinantys žmonės, kurie nori iškreipti Kristaus Evangeliją. ⁸Bet nors ir mes patys ar angelas iš dangaus imtų jums skelbti kitokią evangeliją, negu esame jums paskelbę, – tebūnie prakeiktas! ⁹Kaip anksčiau sakėme, taip dabar sakau dar kartą: jei kas jums skelbia kitokią evangeliją, negu esate priėmę, – tebūnie prakeiktas!

¹⁰Ar aš ieškau žmonių palankumo, ar Dievo? Gal stengiuosi įtikti žmonėms? Norėdamas patikti žmonėms, nebebūčiau Kristaus tarnas.

PAULIAUS APOLOGIJA

Dieviškas pašaukimas ¹¹Aš sakau jums, broliai, kad mano paskelbtoji Evangelija nėra iš žmonių. ¹²Aš neperėmiau

jos iš žmogaus ir nebuvau jos išmokytas, bet gavau Jėzaus Kristaus apreiškimu. ¹³Jūs, be abejo, esate girdėję, kaip aš kadaise elgiausi, būdamas žydų tikėjimo; kaip be saiko persekiojau Dievo Bažnyčią ir mėginau ją sugriauti; ¹⁴kaip žydų tikėjimu buvau pranokęs daugelį bendramyžių savo tautiečių, itin uoliai gindamas savo protėvių papročius.

¹⁵Kai tas, kuris mane pasirinko dar esantį įsčiose ir pašaukė savo malone, panorėjo ¹⁶apreikšti manyje savo Sūnų, kad paskelbčiau Evangeliją pagonims, nesku-bėjau tartis su kūnu ir krauju ¹⁷ir nenuvykau į Jeruzalę pas anksčiau už mane pašauktus apaštalus, bet iškeliavau į Arabiją ir tada vėl grįžau į Damaską. ¹⁸Vėliau, po trejų metų, nukeliavau į Jeruzalę susipažinti su Kefu ir pasilikau pas jį penkiolika dienų. ¹⁹Kitų apaštalų man neteko pamatyti, tiktai Viešpaties brolių Jokubą. ²⁰Ką jums rašau, tvirtinu Dievo akivaizdoje, jog nemeluju. ²¹Paskui išvykau į Sirijos ir Kilikijos sritis. ²²Aš buvau iš veido nepažįstamas Kristaus bendrijoms Judėjoje. ²³Jos buvo tik girdėjusios: tas, kuris mus kitados persekiojo, dabar skelbia Evangelijos tikėjimą, kurį kadaise griovė. ²⁴Ir jos šlovino Dievą dėl manęs.

2 Jeruzalės bendruomenė ¹Paskui, po keturiolikos metų, vėl nuvykau į Jeruzalę kartu su Barnabu, pasiėmęs ir Titą. ²Nuvykau apreiškimo paskatin-tas, ir jiems išdėsdčiau Evangeliją, kurią skelbiu pagonims, atskirai išsiaiškindamas su įžymesniais asmenimis, kad kartais ne-

1,1: *Ne žmonių ir ne per žmogų* – nei bendruomenės sprendimu, nei pranašo ištarme.

1,4: *Dabartinis blogas amžius*, arba šiuolaikinis pasaulis, priešinamas būsimajam amžinajam gyvenimui. Riba tarp tų dviejų *amžių* yra antrasis Dievo Sūnaus atėjimas. Ši eilutė – į sveikinimą įterptas pirmųjų krikščionių tikėjimo išpažinimas, apimantis Evangelijos esmę.

1,6: Po sveikinimo nėra įprastinio bendruo-

menės pagyrimo, iš karto pereinama prie griežto įspėjimo.

1,13: Plg. Apd 8,3; 9,1-2.

1,16: *Manyje*, t.y. iš vidaus manyje prabildamas.

1,17: *Kūnas ir kraujas* – hebraizmas, reiškiantis mirtingus žmones.

1,19: Apie Jokubą žr. Įvadą į visuotinius laiškus.

2,1: Po 14 metų – apie 49-50 m.

2,2: *Nebėgčiau* – nesidarbuočiau.

bėgčiau ar nebūčiau bėgęs veltui. ³Jie nevertė apsipjaustyti nė mano palydovo Tito, kuris buvo graikas. ⁴Tačiau įsi-brovėliams, netikriems broliams, tyko-jusiems pagrobtį mūsų laisvę, kurią mes turime Kristuje Jėzuje, ir norėjusiems mus pavergti, – ⁵jie mes nė valandėlei nepasidavėme, kad Evangelijos tiesa pasilikytų su jumis. ⁶O dėl įžymesniųjų asmenų, – kokie jie buvo kadaise, man nesvarbu, nes Dievas nėra žmonėms šališkas, – man įžymesnieji asmenys nieko nepri-dėjo. ⁷Atvirkščiai, jie įsitikino, jog man patikėta skelbti Evangeliją pagonims kaip Petrui žydams, ⁸nes tas pats, kuris paskyrė Petrą apipjaustytųjų apaštalų, paskyrė mane pagonių apaštalų. ⁹Pripažindami man suteiktą malonę, Jokūbas, Kefas ir Jonas, laikomi šulais, padavė man ir Barnabui dešines draugystės ženklą, kad mes eitume pas pagonis, o jie – pas žydus; ¹⁰tik turėjome prisiminti jų vargšus, – o aš ir stengiausi tai daryti.

Petras ir Paulius Antiochijoje ¹¹Kai Kefas atvyko į Antiochiją, aš jam pasi-priešinau į akis, nes jis buvo nusizengęs. ¹²Mat prieš atvykstant kai kuriems nuo Jokūbo, jis valgydavo su pagonimis; bet kai tie atvyko, jis atsitraukė ir ėmė jų vengti, bijodamas apipjaustytųjų. ¹³Kartu su juo veidmainiavo ir kiti žydai, net Barnabas pasidavė jų veidmainystei. ¹⁴Pamatęs, kad jie nukrypsta nuo Evangelijos tiesos, aš pasakiau Kefui visų akivaizdoje: “Jei tu, būdamas žydas, gyveni pagoniš-kai, o ne žydiškai, tai kodėl verti pagonis laikytis žydų papročių?”

Pauliaus Evangelijos santrauka

¹⁵Nors mes gimimo žydai ir ne pagonių

kilmės nusidėjėliai, ¹⁶tačiau žinome, jog žmogus nuteisinamas ne įstatymo darbais, bet tik tikėjimu į Jėzų Kristų. Taigi mes įtikėjome Kristų Jėzų, kad būtume nutei-sinti Kristaus tikėjimu, o ne įstatymo dar-bais; nes įstatymo darbais *nebus nutei-sintas nė vienas žmogus*. ¹⁷Ieškant mums nuteisinimo Kristuje, paaiškėjo, kad patys esame nusidėjėliai. Ar dėl to Kristus yra nuodėmės tarnas? Nieku būdu! ¹⁸Bet jei-gu aš vėl atstatau, ką buvau išgriovęs, tai pasirodau esąs nusikaltėlis. ¹⁹Aš įstatymu numiriau įstatymui, kad gyvenčiau Die-vui. Esu nukryžiuotas kartu su Kristumi. ²⁰Aš gyvenu, tačiau nebe aš, o gyvena manyje Kristus. Dabar, gyvendamas kūne, gyvenu tikėjimu į Dievo Sūnų, kuris pa-milo mane ir paaukojo save už mane. ²¹Aš neatmetu Dievo malonės, nes jei teisumas įgyjamas įstatymu, tuomet Kristus numi-rė veltui.

IŠGANYMO DOKTRINA

3 Nuteisinimas tikėjimu ¹O ne-protingi galatai! Kas apkerėjo jus, kuriems akivaizdžiai buvo nupieštas nu-kryžiuotasis Jėzus Kristus? ²Noriu jus paklausti tiktai vieno dalyko: ar jūs gavote Dvasią įstatymo darbais, ar paklusdami tikėjimo skelbimui? ³Nejaugi jūs tokie neprotingi, kad, pradėję Dvasia, dabar už-baigsite kūnu? ⁴Argi tiek daug esate iš-kentę veltui? O, iš tiesų būtų veltui!.. ⁵Ar tas, kuris jums teikia Dvasią ir pas jus daro stebuklus, tai daro dėl jūsų įstaty-mo darbų, ar dėl jūsų klusnumo tikė-jimui?

2,10: Plg. 2 Kor 8 ir 9.

2,12: *Nuo Jokūbo* – t.y. iš Jeruzalės. Tie jeruza-liečiai nepagrįstai rėmėsi šv. Jokūbu (žr. Apd 15,14-19).

2,19: Čia kalbama apie Krikštą, per kurį mirš-

ta senasis, nuodėmingasis žmogus.

3,1-5: Šiame skyriuje aiškinamas Kristaus Baž-nyčios skirtingumas nuo žydų Sinagogos ir lemia-moji tikėjimo reikšmė.

3,2-3: *Dvasia* – tikėjimu, *kūnu* – apipjaustymu.

6 Taip Abraomas *patikėjo Dievu, ir tai jam buvo įskaityta teisumu*.⁷ Taigi supraskite, kad Abraomo vaikai yra tie, kurie tiki.⁸ Ir Raštas, numatydamas, kad Dievas tikėjimu nuteisina pagonis, iš anksto paskelbė Abraomui gerą naujieną: *Tavyje bus palaimintos visos tautos*.⁹ Taip tikintys žmonės susilaukia palaiminimo kartu su tikinčiuoju Abraomu.

Įstatymo prakeikimas¹⁰ Visiems, kurie remiasi įstatymo darbais, gresia prakeikimas. Parašyta: *Prakeiktas kiekvienas, kas ištikimai nesilaiko visų įstatymo knygoje surašytų nuostatų ir jų nevykdo*.¹¹ Kad įstatymu niekas nuteisinamas Dievo akyse, aišku, nes *teisusis gyvens tikėjimu*.¹² O įstatymas nėra kilęs iš tikėjimo, nes *kas juos vykdo, tas gyvens jais*.¹³ Kristus mus atpirkio iš įstatymo prakeikimo, tapdamas už mus prakeikimu, nes parašyta: *Prakeiktas kiekvienas, kuris kybo ant medžio*.¹⁴ Šitaip per Jėzų Kristų pagonims atiteko Abraomo palaiminimas, ir mes tikėjimu gavome pažadėtąją Dvasią.

Įstatymas nepanaikino pažadų¹⁵ Broliai, aš kalbu, kaip įprasta žmonėse: net žmogaus teisėto testamentu niekas negali atmesti ar papildyti!¹⁶ Pažadai buvo duoti Abraomui ir jo palikuoniui. Nėra pasakyta „ir palikuonims“, ne daugiskaita, bet kaip apie vieną: *ir tavo palikuoniui*, tai yra Kristui.¹⁷ Aš noriu pasakyti: Dievo patvirtinto testamentu negali panaikinti po keturių šimtų trisdešimties

metų atsiradęs įstatymas, ir jis negali pažado paversti niekais.¹⁸ Jei paveldėjimas būtų iš įstatymo, tai negalėtų būti iš pažado. O Dievas dovanuoja Abraomui malonę dėl pažado.

Laikinas įstatymo pobūdis¹⁹ Tad kam gi reikalingas įstatymas? Jis buvo pridėtas dėl nusižengimų, kol ateis palikuonis, kuriam buvo skirtas pažadas; įstatymas buvo angelų įsakytas per tarpininką.²⁰ Tarpininko nebūna, kur yra vienas, o Dievas tėra vienas.²¹ Tad gal įstatymas priešingas Dievo pažadams? Anaipolt! Jei būtų duotas įstatymas, galintis teikti gyvybę, tai iš tikrųjų teisumas eitų iš įstatymo.²² Bet Raštas viską apjuosė nuodėme, kad pažadas dėl tikėjimo į Jėzų Kristų tektų tiems, kurie tiki.

Tikėjimo laikai²³ Prieš ateinant tikėjimui, mes buvome įstatymo galia įkalinti, kad lauktume apsireiškiant tikėjimo.²⁴ Taigi įstatymas buvo mūsų auklėtojas, vedęs į Kristų, kad mes būtume tikėjimu nuteisinti.²⁵ Tikėjimui atėjus, mes jau nesame auklėtojo globoje.²⁶ Juk jūs visi tikėjimu esate Dievo vaikai Kristuje Jėzuje.²⁷ Ir visi, kurie esate pakrikštyti Kristuje, apsivilkote Kristumi.²⁸ Nebėra nei žydo, nei graiko; nebėra nei vergo, nei laisvojo; nebėra nei vyro, nei moters: visi jūs esate viena Kristuje Jėzuje!²⁹ O jei priklausote Kristui, tai esate ir Abraomo palikuonys bei paveldėtojai pagal pažadą.

3,12-13: Kristus *tapo prakeikimu*, prisiimdamas mūsų prakeikimą – mūsų nuodėmes.

3,15-18: *Testamentas ir pažadai* čia vartojami viena reikšme.

3,16: *Palikuoniui, palikuonims* – pažodžiui *sėklai, sėkloms*.

3,17: 430 metų prabėgo nuo Abraomo gauto pažado iki Mozės Įstatymo paskelbimo.

3,19: Žydai tikėjo, kad 10 įsakymų Dievas Mo-

zei atsiuntęs per angelus; tarpininkas tada buvo Mozė.

3,20: Tekstas neaiškus. Galbūt norima pabrėžti, kad pažadus Abraomui, ne taip kaip įstatymą, Dievas davęs tiesiogiai, be tarpininko.

3,21-29: Senasis Įstatymas turėjo vien tik auklėjamąją, taigi laikiną, reikšmę. Jo tikslas – paruošti žmones Kristaus Įstatymui. *Auklėtojo* – žr. pastabą 1 Kor 4,15.

4 Dievo vaikų dalia ¹Dar pasaky-
siu: kol paveldėtojas nepilnametis,
jis niekuo nesiskiria nuo vergo, nors yra
visa ko šeimininkas; ²jis esti globėjų ir
prievaidų valdžioje iki tėvo nustatyto
meto. ³Taip buvo ir su mumis: kol buvo-
me nepilnamečiai, turėjome vergauti pa-
saulio pradmenims. ⁴Bet, atėjus laiko pil-
natvei, Dievas atsiuntė savo Sūnų, gimusį
iš moters, pavaldų įstatymui, ⁵kad atpirk-
tų esančius įstatymo valdžioje ir kad mes
įgytume įvaikystę. ⁶O kadangi esate įvai-
kiai, Dievas atsiuntė į mūsų širdis savo
Sūnaus Dvasią, kuri šaukia: „Aba, Tėve!“
⁷Taigi tu jau nebe vergas, bet įvaikis; o jei-
gu įvaikis, tai Dievo valia ir paveldėtojas.

⁸Kitados, dar nepažindami Dievo, jūs
vergovote dievams, kurie iš tikro jokie
dievai. ⁹Bet dabar, pažinę Dievą arba, ge-
riau sakant, Dievo pažinti, – kaipgi jūs
galite grįžti prie menkų ir vargingų prad-
menų, kuriems ir vėl norite vergauti?!
¹⁰Jūs laikotės dienų, mėnesių, laikotarpių,
metų... ¹¹Aš tikrai baiminuosi dėl jūsų:
kad kartais nebūčiau veltui triūsęs jūsų
labui.

Asmeniškai įspėjimai ¹²Tapkite tokie
kaip aš, nes ir aš esu tapęs toks kaip jūs.
Maldauju jus, broliai! Jūs nesate manęs
įžeidę. ¹³Jūs žinote, kad pirmą kartą jums
paskelbiau Evangeliją sirgdamas. ¹⁴Mano
kūno negalė buvo jums išmėginimas, bet

jūs jo nepaniekinote ir neatmetėte, o ma-
ne priėmėte kaip Dievo pasiuntinį, kaip
patį Kristų Jėzų. ¹⁵Kurgi dabar tas jūsų
džiaugsmingasis priėmimas? Juk aš galiu
paliudyti, kad įmanydami jūs būtumėte
išsilupę akis ir atidavę man. ¹⁶Nejau tapau
jūsų priešu, kalbėdamas jums tiesą?!

¹⁷Anie jus vilioja ne kilniais sumeti-
mais. Jie norėtų jus atitraukti, kad prisiriš-
tumėte prie jų. ¹⁸Gražu patirti taurų pri-
sirišimą visada, o ne vien kai esu pas jus,
¹⁹mano vaikeliai, kuriuos aš ir vėl su skaus-
mu gimdau, kol jumyse išryškės Kristaus
atvaizdas. ²⁰Aš norėčiau būti dabar pas jus,
kad žinočiau, kaip prabilti, nes neišmanau,
ką man su jumis daryti.

Du testamentai: Hagara ir Sara

²¹Pasakykite man jūs, norintys būti įsta-
tymo valdžioje, ar negirdite įstatymo?
²²Juk parašyta, kad Abraomas turėjo du
sūnus: vieną iš vergės, o kitą iš laisvosios.
²³Bet vergės sūnus buvo gimęs pagal kū-
ną, o laisvosios – pagal pažadą. ²⁴Tai pasa-
kyta perkeltine prasme: tiedvi moterys –
tai dvi Sandoros. Viena prie Sinajaus kal-
no sudaryta, gimdanti vergystei: ją reiškia
Hagara. ²⁵Hagara – tai Sinajaus kalnas
Arabijoje; ji atitinka dabartinę Jeruzalę,
nes šioji vergauja su savo vaikais. ²⁶Bet
aukštybių Jeruzalė laisva, ir ji yra mūsų
motina, ²⁷nes parašyta:

4,3: *Pasaulio pradmenys* – Paulius turi galvoje pa-
goniškus demonus: personifikuotas gamtos jėgas
ir gaivalus.

4,4: *Iš moters* – vienintelis mariologinis Pauliaus
posakis. Kadangi nemini vyro, bent netiesiog
liudija stebuklingą Jėzaus prasidėjimą.

4,10: Švenčiate žydiškas šventes ir laikotės
žydiškų papročių.

4,13: Liga greičiausiai buvo maliarija.

4,15: Mątyt, Pauliui skaudėjo akis.

4,17: *Anie* – žydijuojantys Pauliaus priešinin-
kai. *Atitraukti*, t.y. nuo Pauliaus arba nuo Evan-
gelijos.

4,19: Apaštalavimo vargai ir rūpesčiai lygina-

mi su gimdymo skausmais – tikintieji yra apaš-
talo dvasiniai vaikai.

4,21-5,1: Čia Paulius pateikia alegorinį Seno-
jo Testamento teksto aiškinimą, paplitusį tarp
žydų mokytojų.

4,22: Iš Abraomo vergės Hagaros buvo ve-
dama Izmaelio giminė, o iš laisvosios – Abraomo
žmonos Saros – buvo kildinamas Izaakas ir jo
palikuonys, t.y. visa išrinktoji tauta (žr. Pr 16,17;
21,2). Pagal ano meto teisę tik laisvosios moters
vaikai būdavo paveldėtojai.

4,25-26: *Dabartinė Jeruzalė* – izraelitų tauta;
aukštybių Jeruzalė – Bažnyčia.

*Pralinksmėk, nevaisingoji,
kuri negimdei!
Šūkauk ir džiūgauk,
nepažinusi kentėjimų!
Nes apleistoji turi daug vaikų,
daugiau negu turinčioji vyrą.*

28 Jūs, broliai, esate pažado vaikai ne-lyginant Izaokas. ²⁹Bet kaip tada gimusis pagal kūną persekiojo gimusį pagal dvasią, taip ir dabar. ³⁰O ką gi sako Raštas? – *Išvaryk vergę ir jos sūnų, nes vergės sūnus negaus palikimo kartu su laisvosios sūnumi.* ³¹Štai kodėl, broliai, mes nesame vergės vaikai, bet laisvosios.

PAMOKYMAI

5 Krikščioniškoji laisvė ¹Kristus mus išvadavo, kad būtume laisvi. Tad stovėkite tvirtai ir nesiduokite vėl įkinkomi į vergystės jungą!

2 Štai aš, Paulius, sakau jums: jeigu leisitės apipjaustomi, Kristus jums nebus naudingas. ³Aš pakartotinai įspėju kiekvieną, kuris leidžiasi apipjaustomas: jis tampa įpareigotas laikytis viso įstatymo. ⁴Jūs, ieškantys nuteisinimo įstatyme, atsiskyrėte nuo Kristaus, praradote malonę. ⁵O mes, Dvasios vedami, iš tikėjimo laukiame ir tikimės nuteisinimo. ⁶Juk Kristuje Jėzuje nieko nereiškia nei apipjaustymas, nei neapipjaustymas, o vien tikėjimas, kuris veikia meile.

7 Jūs taip gražiai bėgote! Kas gi jums sukliudė laikytis tiesos? ⁸Ne tasai, kuris jus šaukia, šitaip prikalbėjo. ⁹Truputis raugo įraugina visą maišymą. ¹⁰Aš pasitikiu jumis Viešpatyje, kad nepriimsite kitokių pažiūrų; o jūsų drumstėjas, kad

ir kas jis būtų, susilauks pasmerkimo. ¹¹Jei aš, broliai, iki šiol skelbiu apipjaustymą, tai kodėl gi esu persekiojamas? Juk tuomet kryžiaus papiktinimas būtų pašalintas. ¹²O kad jūsų kurstytojai visiškai nusipjautų!

Laisvė ir meilė ¹³Iš tiesų, broliai, jūs esate pašaukti laisvei! Tikrai dėl šios laisvės nepataikaukite kūnui, bet stenkitės vieni kitiems su meile tarnauti. ¹⁴Juk visas įstatymas telpa viename sakinyje: *Mylėk savo artimą kaip save patį.* ¹⁵Bet jeigu jūs vienas kitą kremtate ir ėdate, žiūrėkite, kad nebūtumėte vienas kito praryti!

16 Aš sakau: gyvenkite Dvasia, ir jūs nepasiduosite kūno geismams. ¹⁷Mat kūno geismai priešingi dvasiai, o dvasios – kūnui; jie vienas kitam priešingi, todėl jūs nedarote, kaip norėtumėte. ¹⁸Bet jei leiddžiatės Dvasios vadovaujami, jūs nebesate įstatymo valdžioje. ¹⁹Kūno darbai gerai žinomi – tai ištvirtavimas, netyrumas, gašlavimas, ²⁰stabmeldystė, burtininkavimas, priešiškusimas, nesantaika, pavydulavimas, piktumai, vaidai, nesutarimai, susiskaldymai, ²¹pavydai, girtavimai, apsirijimai ir panašūs dalykai. Aš jus įspėju, kaip jau esu įspėjęs, jog tie, kurie taip daro, nepaveldės Dievo karalystės.

22 Dvasios vaisiai yra meilė, džiaugsmas, taika, kantrybė, malonumas, gerumas, ištikimybė, ²³romumas, susivaldymas. Tokiems dalykams nėra įstatymo. ²⁴Kurie yra Kristus Jėzus, tie nukryžiuvo savo kūnus su aistromis ir geismais.

25 Jei gyvename Dvasia, tai ir elkimės pagal Dvasią. ²⁶Nesivaikykime tuščios garbės, neerzinkime vieni kitų, nepavaldėkime vieni kitiems!

5,11: Žydžiuojantieji skelbė, kad ir Paulius yra už apipjaustymą, nes apipjaustydino Timotiejų (Apd 16,1-31). Čia Paulius atsako jiems.

5,12: Paulius kartais nevengia sarkazmo.

Galimas daiktas, jis čia mini tarp pagonių deivės Kibelės garbintojų paplitusį kastravimąsi.

5,20: Kai kurie rankraščiai vietoj *pavydai* turi *žmogžudystės*.

6 Paskatinimai bendruomenei

¹Broliai, jei kurį žmogų ištiktų nelaimė nusidėti, jūs, dvasios žmonės, pamokykite tokį romiai. Bet žiūrėk, kad ir pats neįpultum į pagundą! ²Nešiokite vieni kitų naštas, ir taip įvykdysite Kristaus įstatymą. ³O kas, būdamas niekas, tariasi esąs kažin kas, tas save apgaudinėja. ⁴Tegul kiekvienas ištiria savo darbą, ir tuomet galės didžiulis pats sau, nesilygindamas su kitu, ⁵nes kiekvienam reikės nešioti savo našta.

6 Kas mokomas žodžio, tegul dalijasi savo gėrybėmis su mokytoju.

7 Neapsigaukite! Dievas nesiduoda išjuokiamas. Ką žmogus sėja, tai ir pjaus. ⁸Kas sėja savo kūnui, tas iš kūno pjaus pražūtį, o kas sėja dvasiai, tas iš dvasios pjaus amžinąjį gyvenimą. ⁹Nepailskime daryti gera; jei neaptingsime, savo metu pjausime derlių! ¹⁰Tad, kol turime laiko, darykime gera visiems, o ypač tikėjimo namiškiams.

LAIŠKO PABAIGA

11 Žiūrėkite, kokiomis didelėmis rai dėmis jums rašau savo ranka...

12 Žmonės, kurie nori įsigyti gerą vardą išoriniais dalykais, verčia jus apsipjausdyti, kad jiems netektų būti persekiojamiems dėl Kristaus kryžiaus. ¹³Bet ir apipjaustymo šalininkai patys nesilaiko įstatymo, o tenori jūsų apipjaustymo, kad galėtų pasigirti jūsų kūnu. ¹⁴Bet aš niekuo nesigirsiu, nebent mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus kryžiumi, dėl kurio pasaulis man yra nukryžiuotas ir aš – pasauliui. ¹⁵Juk nieko nereiškia nei apipjaustymas, nei neapipjaustymas, bet vien tik naujas kūrinys. ¹⁶Visiems, kurie laikysis šios taisyklės, teatinie jiems ramybė ir pasigailėjimas; taip pat ir Dievo Izraeliui!

17 O nuo šiol tegu niekas manęs nebevargina, nes savo kūne nešioju Jėzaus žymes.

18 Mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus malonė tebūnie, broliai, su jūsų dvasia! Amen.

6,1: *Dvasiniai žmonės*, t.y. charizmatikai, turintys ypatingą Šventosios Dvasios dovaną.

6,2: *Įvykdysite arba įvykdykite*.

6,8: *Kūnui, dvasiai*, t.y. kaip kūnui patinka..., kaip dvasiai patinka.

6,10: *Tikėjimo namiškiams* – tiems, kurie yra to paties tikėjimo.

6,11-18: Pabrėždamas laiško autoritetą, Paulius jį užbaigia savo ranka.

6,12: Apipjaustytieji lieka anuometinio pasaulio pripažintų žydų institucijų prieglobstyje – ieš-

kant žmogiškojo saugumo, atmetamas *kryžiaus papiktinimas* (5,11), griebiamasi kompromiso.

6,16: *Dievo Izraelis* – Kristų įtikėję izraelitai, kurie drauge su atsivertusiais pagonimis sudaro tikrąją Dievo tautą.

6,17: *Jėzaus žymės* – randai, gauti tarnaujant Jėzui, bet ne stigos šiuolaikine prasme.

6,18: Kreipinys *broliai* laiško atsisveikinime iš visų laiškų pavartotas tik čia. Jis išreiškia Pauliaus nuoširdumą, bet ir primena: tikrasis vienybės ir brolystės šaltinis yra Jėzaus Kristaus malonė.

LAIŠKAI IŠ KALĖJIMO

Keturis laiškus – Ef, Fil, Kol ir Fm – šv. Paulius yra parašęs kalinamas pirmąjį kartą Romoje (61-63 m.). Iš dalies ir 2 Tim, parašytas prieš apaštalo mirtį, tinka kalėjimo laiškų grupei, tačiau dėl savo adresato ir vėlesnės datos jis paprastai skiriamas prie pastoracinių laiškų.

Laiškas efeziečiams. Efezo miestas senovės pasaulyje garsėjo ne tik pramone ir prekyba, bet ir “pasauliniu stebuklu” – Artemidės šventykla, kurioje buvo laikomas “iš dangaus nukritęs” deivės atvaizdas. Mieste buvo labai paplitę įvairūs burtai, garsios buvo jo burtų knygos.

Paulius lankėsi Efeze antrojoje misijų kelionėje, o trečiosios laikotarpiu čia praleido bemaž trejus metus. Apd aprašo dramatiškus įvykius, dėl kurių Paulius turėjo palikti Efezą (žr. 18,23-20,4).

Vis dėlto vad. Laiškas efeziečiams nėra skirtas Efezui. Iš laiško sužinome, kad autorius nėra lankęsis bendruomenėje, kuriai rašo (žr. 1,15; 3,2-3; 4,21). Greičiausiai tai yra aplinkraštis Maž. Azijos bendruomenėms, kuriame aiškinama Bažnyčios prigimtis ir sandara. Esama nuomonės, jog šis laiškas identiškas su dingusiu laišku Laodikėjos bendrijai (plg. Kol 4,16). Aplinkraščių galėjo įvairios bendruomenės nusirašyti kaip sau skirtą, todėl dalis nuorašų liko su Efezo vardu.

Laiškas yra dviejų dalių. Pirmojoje kalbama, kad išganymas universalus, skirtas tiek žydams, tiek pagonims (1,3-3,21); Paulius pabrėžia savo pašaukimą – skelbti Evangeliją pagonims. Antrojoje dalyje (4,1-6,20) yra labai svarbūs ekzeziologiniai tekstai; juose Paulius vaizduoja Bažnyčią kaip Kristaus kūną, kurio galva – pats Kristus. Remdamasis šia vizija, apaštalas skatina tikinčiuosius gyventi, kaip dera mistinio Kristaus kūno nariams, ir prisidėti prie Bažnyčios brandos.

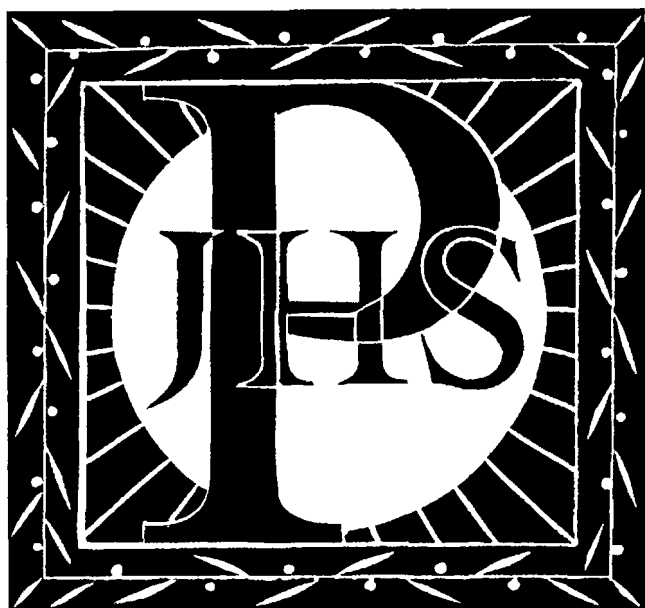
Laiškas filipiečiams. Paulius atvyko į Filipus (Makedonijos miestas Egėjo jūros pakraštyje) savo antrojoje kelionėje, 50 ar 51 m. Filipiečių bendruomenė labai prisirišo prie apaštalo, rūpinosi juo, patekusių į kalėjimą.

Laiške Paulius pasakoja apie savo būvį Romoje (1,12-26), skatina tikinčiuosius gyventi tikėjimo dvasia (1,27-2,18); kalba apie savo bendradarbius Timotiejų ir Epafroditą, filipiečių pasiuntinį (2,19-3,1); įspėja saugotis žydų agitatorių ir blogų krikščionių (3,2-21).

Laiškas kolosiečiams. Kolosų miestas buvo pietinėje Frigijos provincijoje (Maž. Azijoje). Jis garsėjo vilnonių ir kitokių audinių gamyba. Paulius sako, kad krikščionių bendruomenė Koluose buvusi ne jo įsteigta, kaip ir kaimyniniuose miestuose – Laodikėjoje ir Hierapolyje (žr. Kol 1,4-7; 2,1), tačiau imąs rašyti Kolosų tikintiesiems laišką dėl klaidingų mokymų pavojaus.

Laiško įžangoje (1,1-2,5) apaštalas iškelia Kristaus – didžiojo Tarpininko – vaidmenį išganyme ir skelbia savo apaštalinę misiją: paskleisti šią paslaptį tautoms. Toliau eina polemė dalis (2,6-23), įspėjanti laikytis gautojo mokslo ir saugotis klaidingų žydiškų doktrinų, varžančių tikinčiųjų laisvę. Antrojoje dalyje (3,1-4,6) raginama gyventi Krikšto atgimimo dvasia, duodami pamokymai atskiriems luomams (vyrams–moterims, vaikams–tėvams, vergams–šeimininkams), skatinama melstis ir būti protingiems santykiuose su netikinčiais.

Apie Laišką Filemonui kalbėsime įvade į pastoracinius laiškus.

LAIŠKAS
EFEZIEČĪAMS

1 Paulius, ¹Dievo valia Kristaus Jėzaus apaštalas, šventiesiems, gyvenantiems Efeze, ir ištikimiesiems Kristuje Jėzuje.
²Malonė ir ramybė jums nuo Dievo, mūsų Tėvo, ir Viešpaties Jėzaus Kristaus!

IŠGANIMO PASLAPTIS IR BAŽNYČIA

Dieviškasis išganymo planas

- ³ Garbė Dievui, mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus Tėvui, kuris palaimino mus Kristuje visokeriopa dvasine palaima danguje,
⁴ mus išsirinkdamas jame prieš pasaulio sukūrimą, kad būtume šventi ir nesutepti jo akivaizdoje.
⁵ Iš grynios meilės, laisvu savo valios nutarimu, jis iš anksto paskyrė mus per Jėzų Kristų tapti jam įsūniais
⁶ savo malonės kilnumo šlovei. Ja jis apipylė mus dėl Mylimojo,
⁷ kuriame turime atpirkimą jo krauju ir nuodėmių atleidimą jo malonės gausa.
⁸ Jis dosniai apdovanojo mus savo malone su įvairiopa išmintimi ir sumanumu,
⁹ paskelbdamas mums savo valios paslaptį,

- kaip jis panorėjo iš anksto nutarti jame,
¹⁰ amžių pilnatvei atėjus, visa, kas yra danguje ir žemėje, iš naujo suvienyti Kristuje tartum galvoje.
¹¹ Jame esame tapę paveldėtojais, iš anksto paskirti sutvarkymu to, kuris visa veikia pagal savo valios nutarimą,
¹² kad būtume jo didybės šlovei mes, kurie nuo seno turėjome viltį Mesijuje.
¹³ Kristuje ir jūs, išgirdę tiesos žodį – išgelbėjimo Evangeliją – ir įtikėję juo, esate paženklinti pažadėtąja Šventąja Dvasia,
¹⁴ kuri yra mūsų paveldėjimo laidas, kol bus atpirkta jo nuosavybė jo didybės šlovei.

Kristaus garbė ir didybė ¹⁵Todėl ir aš, išgirdęs apie jūsų tikėjimą Viešpačiu Jėzumi ir apie jūsų meilę visiems šventiesiems, ¹⁶nesiliauju dėkojęs už jus, prisimindamas jus ir meldamas, ¹⁷kad mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus Dievas, garbės Tėvas, suteiktų jums išminties ir apreiškimą Dvasią ir jūs galėtumėte jį pažinti; ¹⁸kad apšviestų jūsų širdies akis ir jūs pažintumėte, kokia yra viltis, į kurią jūs esate pašaukti, koks jo šventųjų garbingo paveldo turtas ¹⁹ir kokia nepalyginama jo galybės didybė mums tikintiesiems, veikiant jo neribotai jėgai.

1,1: Daugelyje senų rankraščių trūksta *gyvenantiems Efeze*.

1,1.3-5 ir kitur: Net 35 kartus šiame laiške Paulius pavartoja savo mėgstamąją formulę *Jėzuje Kristuje (jame)*. Tai vad. *mistinis vietininkas*, kuris reiškia, kad mes esame paslaptiniai ir labai in-

tymiai suvienyti su Kristumi ir tik dėl šios vienybės turime atgamtinę gyvybę ir visas išganymo malones ir viltis.

1,11-13: *Mes* – apie izraelitus, *jūs* – apie pagonių tautas.

1,13: *Paženklinti* – per Krikštą.

- 20 Ja jis prižadino Kristų iš numirusių
ir pasodino danguose savo dešinėje,
21 aukščiau už visas kunigaikštystes,
valdžias, galybes, viešpatystes
ir už kiekvieną vardą, tariamą ne
tik šiame pasaulyje,
bet ir būsimajame,
22 ir *visa jam palenkė po kojų*,
o jį patį pastatė viršum visko,
kad būtų galva Bažnyčios,
23 kuri yra jo Kūnas,
pilnatvė to, kuris visa visur pripildo.

2 Išganymo dovana Kristuje ¹Ir
jūs buvote mirę savo nusikaltimais
ir nuodėmėmis, ²kuriuose kadaise gyve-
note, laikydamiesi šio pasaulio papročių,
paklusdami kunigaikščiui, viešpataujan-
čiam ore, dvasiai, veikiančiai neklusnumo
vaikuose. ³Tarp jų kadaise ir mes visi gy-
venome, sekdami savo kūno geismais,
vykdydami kūno ir minčių troškimus, ir
iš prigimties buvome rūstybės vaikai kaip
ir kiti. ⁴Bet Dievas, apstus gailestingumo,
savo didžia meile, kuria mus pamilo, ⁵mus,
mirusius nusikaltimais, prikėlė gyventi su
Kristumi, – jūs gi esate išgelbėti malone, –
⁶prikėlė ir pasodino danguje su Kristumi
Jėzumi, ⁷kad ateinančiais amžiais beribį
savo malonės lobį parodytų savo gerumu
mums Kristuje Jėzuje. ⁸Jūs gi esate išgel-
bėti malone per tikėjimą, ir ne iš savęs,
bet tai yra Dievo dovana; ⁹ir ne darbais,
kad kas nors nesigirtų. ¹⁰Mes esame jo kū-
rinys, sukurti Kristuje Jėzuje geriems dar-
bams, kuriuos Dievas iš anksto paskyrė
mums atlikti.

Žydų ir pagonių sanderinė Dieve

¹¹ Todėl atsiminkite, kad jūs kadaise bu-

vote kūnu pagonys, kuriuos vadino neapi-
pjaustytais vadinamieji apipjaustytieji kū-
no apipjaustymu, atliktu rankomis. ¹²Tais
laikais jūs buvote be Kristaus, svetimi Iz-
raelio bendruomenei, tolimi pažado sutar-
tims, be vilties ir be Dievo pasaulyje.
¹³Bet dabar Kristuje Jėzuje jūs, kadaise
buvusieji toli, esate tapę artimi dėlei Kris-
taus kraujo.

¹⁴ Jis yra mūsų sutaikinimas, iš abejų
padaręs viena, sugriovęs viduryje stovinčią
pertvarą, savo kūnu panaikinęs priešybę.
¹⁵ Jis panaikino įsakymų Įstatymą su jo
potvarkiais, kad iš dviejų jame būtų su-
kurtas vienas naujas žmogus. Jis įkūrė tai-
ką ¹⁶ir viename kūne kryžiumi abejus su-
taikino su Dievu, pats savyje sugriauda-
mas priešiškumą. ¹⁷Atėjęs *jis skelbė taiką*
jums, kurie buvote toli, ir tiems, kurie buvo
arti, ¹⁸nes per jį vieni ir kiti galime prieiti
prie Tėvo vienoje Dvasioje.

¹⁹ Vadinasi, jūs jau nebesate ateiviai
nei svetimi, bet šventųjų bendrapiliečiai ir
Dievo namiškiai, ²⁰užstatyti ant apaštalų
ir pranašų pamato, turintys kertiniu ak-
meniu patį Kristų Jėzų, ²¹ant kurio dar-
niai auga visas pastatas, tampantis švento-
ve Viešpatyje, ²²ant kurio ir jūs esate drau-
ge statomi kaip Dievo buveinė Dvasioje.

**3 Paulius – Kristaus paslapties
tarnas** ¹Todėl aš, Paulius, esu Kris-
taus Jėzaus kalinys dėl jūsų – pagonių.
²Jūs, be abejo, esate girdėję, kokia malo-
nės tarnyba Dievo man suteikta jūsų la-
bui: ³apreiškimu buvo man atskleista pa-
slaptis, kaip aš ką tik esu trumpai aprašęs.
⁴Skaitydami galite įsitikinti, kad aš suvo-
kiu Kristaus paslaptį, ⁵kuri ankstesnėms

1,21: Kristaus valdžiai palenkėti angelai ir pik-
tosios galybės.

2,2: Ano meto žmonių įsivaizdavimu demonai ir
jų vadovas šėtonas gyvenę ore (plg. 2 Kor 4,4). Paulius
prisaiko prie savo bendraamžių supratimo.

2,14: *Abejų* – žydų ir pagonių; *pertvara* –
užuomina į mūrą, kuriuo Jeruzalės šventykloje bu-
vo atskirtas pagonių prieangis ir už kurio per-
žengimą pagonims grėsė mirtis.

3,3: *Ką tik trumpai aprašęs* – t.y. Ef 2,11-22.

žmonių vaikų kartoms nebuvo paskelbta taip, kaip ji dabar Dvasios atskleista jo šventiesiems apaštalams ir pranašams: ⁶pagonys kartu su žydais yra paveldėtojai, vieno kūno nariai ir dalininkai pažado Kristuje Jėzuje per Evangeliją. ⁷Aš tapau Evangelijos tarnu Dievo malonės dovana, kuri man buvo duota jo galybės veikimu. ⁸Man, iš visų šventųjų mažiausiajam, atiteko malonė skelbti pagonims nesuvokiamus Kristaus turtus ⁹ir atskleisti visiems, kaip turi išsipildyti šita paslaptis, nuo amžių uždengta Dieve – visų dalykų Kūrėjuje, – ¹⁰kad dabar per Bažnyčią taptų žinoma kunigaikštystėms ir valdžioms danguje daugiopie Dievo išmintis. ¹¹Tai atitinka amžinąjį nutarimą, įvykdytą mūsų Viešpatyje Kristuje Jėzuje. ¹²Jį tikėdami, mes drąsiai ir su pasitikėjimu einame prie Tėvo. ¹³Todėl aš prašau nenusiminti dėl mano vargų jūsų dėlei, nes jie yra jūsų garbė.

Apaštalo malda ¹⁴Dėl to aš klaupiūsi prieš Tėvą, ¹⁵nuo kurio kiekviena tėvystė danguje ir žemėje turi vardą, ¹⁶kad iš savo šlovės turtų suteiktų jums stiprybės jo Dvasios galia tapti tvirtais vidiniais žmonėmis, ¹⁷kad Kristus per tikėjimą gyventų jūsų širdyse ir jus, įsišakniję ir įsitvirtinę meilėje, ¹⁸galėtumėte suvokti kartu su visais šventaisiais, koks yra plotis ir ilgis, ir aukštis, ir gylis, ¹⁹ir pažinti Kristaus meilę, kuri pranoksta bet kokią žinojimą, kad būtumėte pripildyti visos Dievo pilnybės.

20 O tam, kuris savo jėga, veikiančia mumyse, gali padaryti nepalyginti daugiau, negu mes prašome ar išmanome, ²¹jam tebūna šlovė Bažnyčioje ir Kristuje Jėzuje per visas kartas amžių amžiais! Amen.

PAMOKYMAI

4 Vienybės reikalas ¹Taigi aš, kalinys Viešpatyje, raginu jus elgtis, kaip dera jūsų pašaukimui, į kurį esate pašaukti. ²Su visu nuolankumu bei meilumu, su didžia kantrybe palaikykite tarpusavio meilę, ³uoliai sergėkite Dvasios vienybę taikos ryšiais. ⁴Vienas kūnas ir viena Dvasia, kaip ir esate pašaukti į vieną savo pašaukimo viltį. ⁵Vienas Viešpats, vienas tikėjimas, vienas krikštas. ⁶Vienas Dievas ir visų Tėvas, kuris virš visų, per visus ir visuose.

⁷Kiekvienam mūsų duota malonė pagal Kristaus dovanos mastą. ⁸Todėl sakoma:

*Kildamas aukštyn, nusivedė
sugautus belaisvius
ir davė žmonėms dovanų.*

⁹Ką reiškia *jis pakilo*, jeigu ne tai, kad jis ir nusileido į žemesnias sritis žemėje. ¹⁰O tasai, kuris nužengė, yra tas pats, kuris iškilo aukščiau už visus dangus, kad visa užpildytų. ¹¹Tai jis paskyrė vienus apaštalais, kitus pranašais, evangelistais, ganytojais ir mokytojais, ¹²kad padarytų šventuosius tinkamus tarnystės darbui, Kristaus kūno ugdymui, ¹³kol mes visi

3,5: *Pranašams* – turima galvoje ne Senojo, bet Naujojo Testamento pranašai, t.y. Šventąja Dvasia apdovanoti apaštala pagalbininkai.

3,13: *Vargų* – kalinimo.

3,18: *Plotis... ir gylis*, t.y. Kristaus meilės mums.

3,19: *Kad būtumėte pripildyti...* – kad būtumėte tokie tobuli, kaip jūsų dangiškasis Tėvas yra tobulas (plg. Mt 5,48).

4,6: Dievas virš visų yra, per visus ir visuose veikia.

4,8: Žr. Ps 67 (68), 19. Originale yra: *iš žmonių gavo dovanų*; Paulius vartoja rabinų interpretuotą tekstą.

4,9: *Nusileido* – įsikūnydamas arba nužengdamas į pragarus.

kaip vienas tikėdami ir pažindami Dievo Sūnų, tapsime tikrais vyrais pagal Kristaus pilnatvės amžiaus saiką.

14 Mes jau nebegalime būti maži vaikai, siūbuojami ir nešiojami bet kokio mokymo vėjelio, žmonių apgaulės, jų gudrumo, vedančio į klystkelius. ¹⁵ Ne! Elgamiesi pagal tiesą, mes aukime meile visais atžvilgiais tame, kuris yra galva, – Kristuje. ¹⁶ Iš jo visas kūnas, suderintas ir stipriai sujungtas įvairiais ryšiais, savaip veikiant kiekvienai daliai, auga ir save patį stato meilėje.

Naujas gyvenimas Kristuje ¹⁷ Taigi aš liepiu ir įspėju Viešpatyje, kad jūs nebesielgtumėte, kaip elgiasi pagonys dėl savo proto menkystės. ¹⁸ Jų protavimas aptemęs, jie svetimi Dievo gyvenimui dėl savo dvasinio aklumo bei širdies suakmenėjimo. ¹⁹ Jie visiškai išglebo ir pasidavė juslingumui, godžiai ieškodami visokių netyrų pasitenkinimų. ²⁰ Bet jūs gi ne šito išmokote apie Kristų! ²¹ Juk jūs apie jį išgirdote ir pagal jį išmokote, kokia yra tiesa Jėzuje: ²² privalu atsižadėti ankstesnio senojo žmogaus gyvenimo būdo, žlugdančio apgaulingais geismais, ²³ atsinaujinti savo proto dvasinėje gelmėje, ²⁴ apsilvilti nauju žmogumi, sukurtu pagal Dievą teisme ir tiesos šventume.

25 Tad, pametę melagystę, *kiekvienas kalbėkite tiesą savo artimui*, nes mes esame vieni kitų nariai. ²⁶ *Rūstaudami nenusidėkite!* Tegul saulė nenusileidžia ant jūsų rūstybės! ²⁷ Ir nepalikite vietos velniui.

²⁸ Kas vogdavo, tegu nebevagia, bet imasi triūso, dirbdamas savo rankomis gerą darbą, kad turėtų iš ko padėti stokojančiam.

²⁹ Joks bjaurus žodis teneišina iš jūsų lūpų; kalbėkite vien kas gera, kas tinka pamokyti ir duoda naudą klausytojams. ³⁰ Ir neliūdinkite Šventosios Dievo Dvasios, kuria esate paženklinti atpirkimo dienai. ³¹ Tebūna toli nuo jūsų visokie šiurkštumai, piktumai, rūstybės, riksmas ir piktžodžiavimai su visomis piktybėmis. ³² Verčiau būkite malonūs, gailestingi, atlaidūs vieni kitiems, kaip ir Dievas Kristuje jums buvo atlaidus.

5 Dievo sekėjai ¹ Būkite Dievo sekėjai, kaip jo mylimi vaikai, ² ir gyvenkite meile, nes ir Kristus pamilo jus ir atidavė už mus save kaip atnašą ir kvapią auką Dievui.

³ Užtat ištvirtavimas, visoks netyrumas ar godulystė tenebūna jūsų netimimi, kaip pridera šventiesiems; ⁴ taip pat begėdystė, kvaila šneka ar juokų krėtimas – jums tai netinka, verčiau tebūna dėkojimas. ⁵ Gerai įsidėmėkite, kad joks ištvirtėlis, nedorėlis ar gobšas, tai yra joks stabmeldys, nepaveldės Kristaus ir Dievo karalystės dalies. ⁶ Tegul niekas neapgauna jūsų tuščiais plepalais; už tokius dalykus Dievo rūstybė ištinka neklusnumo vaikus. ⁷ Nebūkite jų bendrai! ⁸ Juk kadaise jūs buvote tamsa, o dabar esate šviesa Viešpatyje. Tad elkitės kaip šviesos vaikai. ⁹ O šviesos vaisiai reiškiasi visokeriopu gerumu, teismu ir tiesa. ¹⁰ Ištrinkite, kas patinka Vieš-

4,16: Kristus yra visos Bažnyčios veiklos šaltinis ir siekinys. Visi Bažnyčios nariai ir visos bendruomenės savaip prisideda prie jos augimo ir tobulėjimo.

4,21: Jėzaus mirtis ir prisikėlimas yra ta tiesa, pagal kurią dera tvarkyti žmogaus gyvenimą. Paulius primena (20 eil.), kad šitaip tikintieji buvo pamokyti per Krikšto katechezę.

4,22-32: Krikščioniškosios dorovės reikalavimai nėra tuščias moralizavimas. Jie pagrįsti krikščionio egzistencijos kilnumu, išplaukiančiu iš vienybės su Kristumi. Graži sąžiningo darbo paskirtis – pagalba artimui (28 eil.).

5,3: Plg. Kol 3,5.

5,6: *Už tokius dalykus* – ištvirtimą ir gobšumą, kurie būdingi pagonims.

pačiui, ¹¹ir neprisidėkite prie nevaisingų tamsos darbų, o verčiau pasmerkite juos. ¹²Nes ką jie slapčia daro, gėda ir sakyti. ¹³Bet visa, ką šviesa smerkia, tampa regima, ¹⁴o kas tampa regima, yra šviesa. Todėl sakoma:

“Pabusk, kuris miegi,
kelkis iš numirusių,
ir apšvies tave Kristus”.

15 Todėl rūpestingai žiūrėkite, kaip jūs elgiatės: kad nebūtumėte tarytum neišmanėliai, bet kaip išmintingi, ¹⁶gerai naudojantys laiką, nes dienos yra piktos. ¹⁷Nebūkite tad neprotingi, bet supraskite, kokia yra Viešpaties valia. ¹⁸Ir nepasigerkite vynu, kuriame slypi pasileidimas, bet būkite pilni Dvasios. ¹⁹Kalbėkitės psalmių, himnų bei dvasinių giesmių žodžiais, giedokite ir šlovinkite savo širdyse Viešpatį, ²⁰visuomet ir už viską dėkodami Dievui Tėvui mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus vardu, ²¹paklusdami vieni kitiems dėl Kristaus baimės.

Pamokymai sutuoktiniams ²²Jūs, moterys, būkite klusnios savo vyrams lyg kad Viešpačiui, ²³nes vyras yra žmonos galva, kaip Kristus yra Bažnyčios galva, – jis, kūno gelbėtojas. ²⁴Ir kaip Bažnyčia klauso Kristaus, taip ir moterys visur kur teklauso vyrų.

25 Jūs, vyrai, mylėkite žmonas, kaip ir Kristus mylėjo Bažnyčią ir atidavė už ją save, ²⁶kad ją pašventintų, apvalydamas vandens nuplovimu ir žodžiu, ²⁷kad padarytų sau garbingą Bažnyčią, neturinčią jokios dėmės nei raukšlės, nei nieko tokio, bet šventą ir nesuteptą. ²⁸Taip ir vy-

rai turi mylėti savo žmonas tarytum savuosius kūnus. Kas myli žmoną, myli save patį. ²⁹Juk niekas niekada nėra nekenčęs savo kūno, bet jį maitina ir globoja kaip ir Kristus Bažnyčią. ³⁰Mes gi esame jo kūno nariai. ³¹Todėl žmogus paliks tėvą bei motiną ir glausis prie savo žmonos, ir du taps vienu kūnu. ³²Šita paslaptis yra didelė, – aš tai sakau, žvelgdamas į Kristų ir Bažnyčią. ³³Taigi kiekvienas jūsų temyli savo žmoną kaip save patį, o žmona te-gerbia vyrą.

6 Žodis vaikams ¹Jūs, vaikai, klausykite Viešpatyje savo gimdytojų, nes šito reikalauja teisingumas. ²*Gerbk savo tėvą ir motiną*, – tai pirmasis įsakymas su pažadu: ³*Kad tau gerai sektųsi ir ilgai gyventumei žemėje*. ⁴Ir jūs, tėvai, nerzinkite savo vaikų, bet auklėkite juos, drausmindami ir mokydami Viešpaties vardu.

Pamokymai vergams ir šeimininkams ⁵Jūs, vergai, klausykite savo žemiškųjų šeimininkų su baime ir pagarba, nuoširdžiai lyg kad Kristaus, ⁶ne dėl akių tarnaudami, lyg žmonėms patikti norėdami, bet kaip Kristaus vergai, iš širdies vykdančys Dievo valią. ⁷Noriai tarnaukite kaip Viešpačiui, o ne žmonėms, ⁸žinodami, jog kiekvienas, tiek vergas, tiek laisvasis, jei padaro ką gera, gaus atlyginimą iš Viešpaties.

9 Ir jūs, šeimininkai, tą patį darykite jiems. Liaukitės grąsinę, žinodami, kad ir jiems, ir jums yra Viešpats danguje ir kad jis nedaro skirtumo tarp asmenų.

5,14: Citata iš pirmųjų krikščionių giesmės, kuri būdavo giedama per krikštą.

5,16: *Dienos yra piktos*: viena, iš krikščionio daug reikalaujantys laikai netikinčiųjų (pagonių) aplinkoje; antra, jos greit prabėga ir turime už jas duoti apyskaitą.

5,22: Plg. 1 Kor 7/4; Kol 3,18. Kalbama ne apie

vergišką klusnumą, bet apie meilingą pagarbą ir atsidavimą *kaip Kristui*.

5,26: Čia akivaizdžiai kalbama apie Krikšto sakramentiškumą, būtent jo medžiagą (vandens nuplovimą) ir formą (žodį).

6,4: Plg. Par 13,24; 19,18; Įst 6,7,20.

6,9: Tiesa, kad prieš Dievą lygiai atsakingi šeimi-

Dvasinė kova ¹⁰Pagaliau būkite tvirti Viešpatyje ir jo galybės jėga. ¹¹Apsigin-
kluokite visais Dievo ginklais, kad galė-
tumėte išsilaikyti prieš velnio klastas.
¹²Mes grumiamės ne su krauju ir kūnu,
bet su kunigaikštystėmis, valdžiomis, šių
tamsybių pasaulio valdovais ir dvasinėmis
blogio jėgomis dangaus aukštumose. ¹³To-
dėl imkitės visų Dievo ginklų, kad galėtu-
mėte piktąją dieną pasipriešinti ir, visa
nugalėję, išsilaikyti. ¹⁴Tad stovėkite, *susi-
juosę strėnas tiesa, apsilvilkę teismo šarvais*
¹⁵*ir apsiausę kojas ryžtu sleisti taikos*
Evangeliją. ¹⁶O svarbiausia, pasiimkite ti-
kėjimo skydą, su kuriuo užgesinsite visas
ugningas piktojo strėles. ¹⁷Pasiimkite ir
išganymo šalmą bei Dvasios kalaviją, tai
yra *Dievo žodis*. ¹⁸Kiekvienu metu mels-
kitės Dvasioje visokeriopomis maldomis ir

prašymais. Be paliovos budėkite, malda
užtardami visus šventuosius ¹⁹ir mane, kad
kai atveriu lūpas, būtų man duota drąsiai
skelbti Evangelijos paslaptį, ²⁰kurios pa-
siuntinys esu ir būdamas kalinys, – kad tu-
rėčiau drąsos kalbėti taip, kaip privalau
kalbėti.

Baigiamasis žodis ²¹Kad ir jūs suži-
notumėte, kaip man einasi ir ką veikiu, vi-
sa papasakos jums Tichikas, mylimas bro-
lis ir ištikimas padėjėjas Viešpatyje. ²²Aš
tam jį ir siunčiu, kad jūs sužinotumėte
apie mus ir kad jis paguostų jūsų širdis.

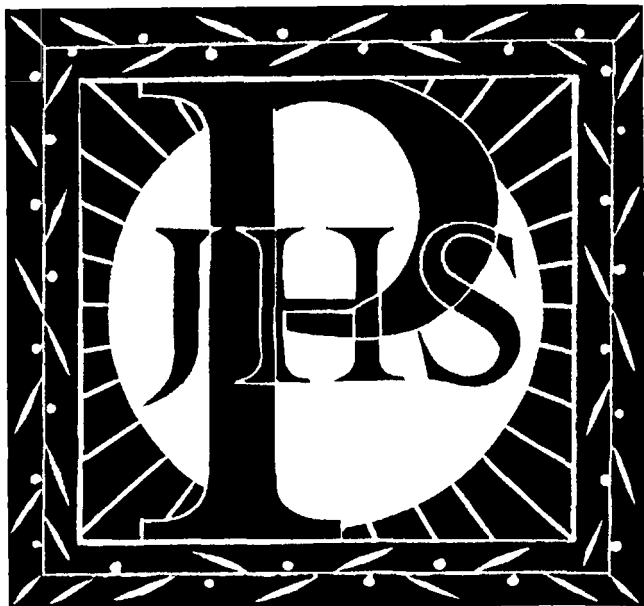
²³Broliams ramybė ir meilė su tikė-
jimu nuo Dievo Tėvo ir Viešpaties Jėzaus
Kristaus. ²⁴Malonė visiems, kurie myli
mūsų Viešpatį Jėzų Kristų negęstančia
meile!

ninkai, kaip ir vergai, iš pagrindų keitė jų san-
tykius, kėlė vergo žmogiškąjį orumą. *Nedaro skir-
tumo tarp asmenų, arba nėra žmonėms šališkas* –
dažnas NT posakis, ryškinantis fundamentalų
Dievo teisingumą, žvelgiantį ne į rangus ar pa-
taikavimą, o į tikrąją vidinę žmogaus vertę.

6,12: *Kūnas ir kraujas* – hebraizmas, reiškian-

tis silpną, mirtingą žmogaus prigimtį. Mūsų iš-
ganymo kova galiausiai eina ne prieš stumiančius
į blogį mirtingus žmones, bet prieš galingas pik-
tąsias dvasias.

6,19: *Atverti lūpas* – šis posakis nurodo auto-
ritetingą, Dievo įkvėptą skelbimą (plg. Mt 5,2).

LAIŠKAS
FILIPIEČIAMS

1 Kreipinys, padėka ir prašymas ¹Paulius ir Timotiejus, Kristaus Jėzaus tarnai, visiems šventiesiems Kristuje Jėzuje, gyvenantiems Filipuose, kartu su vyskupais ir diakonais. ²Malonė jums ir ramybė nuo Dievo, mūsų Tėvo, ir Viešpaties Jėzaus Kristaus.

³Aš dėkoju savo Dievui, kada tik jus prisimenu, ⁴visuomet, kiekvienoje maldoje, su džiaugsmu už jus visus besimeldamas, ⁵už jūsų bendradarbiavimą Evangelijos labui nuo pirmosios dienos iki šandien. ⁶Esu tikras, kad tas, kuris jumyse pradėjo šį gerą darbą, jį ir pabaigs iki Kristaus Jėzaus dienos. ⁷Šitaip manyti apie jus visus teisinga, nes aš turiu savo širdyje jus, kurie, tiek man esant kalėjime, tiek ginant ir stiprinant Evangeliją, visi tebesate mano malonės dalininkai. ⁸Dievas gali paliudyti, kaip jūsų visų pasiilgau Kristaus Jėzaus nuoširdumu. ⁹Ir dabar meldžiu, kad jūsų meilė vis augtų ir augtų pažinimu ir visokeriopu išmanymu, ¹⁰kad jūs mokėtumėte pasirinkti, kas vertingiau, kad būtumėte tyri ir be priekaišto Kristaus dieną, ¹¹pilni teismo vaisių per Jėzų Kristų Dievo garbei ir šlovei.

Apaštalo būklė ¹²Broliai, noriu, kad jūs žinotumėte, jog mano būklė išėjo į gera Evangelijos plitimui. ¹³Mat mano kalinimas dėl Kristaus išgarsėjo visame pretorijuje ir tarp kitų gyventojų.

¹⁴Daugumas brolių Viešpatyje, mano pančių paakinti, imasi drąsiau skelbti

Dievo žodį. ¹⁵Beje, kai kurie skelbia Kristų iš pavydo ir rungtyniaudami, kiti skelbia Kristų gera valia; ¹⁶šitie iš meilės, suprasdami, kad aš pašauktas ginti Evangelijos, ¹⁷o anie skelbia Kristų ne iš gyno nusistatymo, bet iš tuštybės ir pavydo, tardamiesi pasunkinsią mano pančius. ¹⁸Tesižinai! Kad visokiais būdais, dėl akių ar iš tiesų, yra skelbiamas Kristus, – štai kuo džiaugiuosi! Bet aš ir toliau džiaugsiuosi. ¹⁹Juk žinau, kad šitai pravers mano išganymui dėl jūsų maldos ir Jėzaus Kristaus Dvasios pagalbos. ²⁰Aš karštai laikiu ir turiu viltį, jog anaip tol neliksiu sugėdintas, bet kaip visuomet, taip ir dabar Kristus bus viešai išaukštintas mano kūne – nesvarbu, ar gyvenimu, ar mirtimi. ²¹Man gyvenimas – tai Kristus, o mirtis – tik laimėjimas. ²²Bet jei aš, gyvendamas kūne, dar galėčiau vaisingai pasidarbuoti, tuomet nebežinau, ką pasirinkti. ²³Mane traukia ir viena, ir antra, nors verčiau man mirti ir būti su Kristumi, nes tai visų geriausia. ²⁴O mano pasilikimas kūne reikalingesnis jums. ²⁵Taip įsitikinęs, aš žinau, jog liksiu ir būsiu su jumis visais jūsų pažangai ir tikėjimo džiaugsmui, ²⁶kad jūs dar labiau galėtumėte pasigirti manimi Kristuje Jėzuje, kai vėl atvyksiu pas jus. **Kovoti už tikėjimą** ²⁷Tiktai elkitės, kaip dera besilaikantiems Kristaus Evangelijos, kad atvykęs pamatyčiau, o jei ne atvyksiu – išgirsčiau, jog gyvenate viena dvasia, visi kaip vienas kovojate už Evan-

1,1: Vyskupas pažodžiui reiškia *prievaizdas, prižiūrėtojas*, o *diakonas* – *tarnas*. Daugiskaita rodo, kad anuo metu dar nebuvo aiškiai skiriamas vyskupas nuo kunigo (*presbiterio*).

1,5: Filipų bendruomenė nuo pat pradžios dosniai rėmė apaštalą, padėdama jam vykdyti misijų darbą; žr. 2 Kor 11,8-9.

1,6.10: *Jėzaus diena* – Paskutinio teismo diena, kai Kristus ateis teisti gyvųjų ir mirusiųjų.

1,8: *Kristaus Jėzaus nuoširdumu* – tuo nuoširdumu tikintiesiems, kurį žadina apaštalo širdyje Jėzus Kristus.

1,13: Pretorijus – imperatoriaus sargybos dalinio būstinė. Per Pauliaus sargybinius (žr. Apd 28,16) ir lankytojus sklido Romoje geroji išganymo naujiena.

1,23: *Ir viena, ir antra* – ir mirtis, ir gyvenimas.

gelijos tikėjimą ²⁸ir nė iš tolo nesiduo-
date priešų išgąsdinami. Jiems tai yra žlu-
gimo ženklas, o jums – išgelbėjimo, ir jis
Dievo duotas. ²⁹Jums suteikta malonė dėl
Kristaus ne tik jį tikėti, bet ir dėl jo ken-
tėti ³⁰kovojantiems tokią pat kovą, kokią
matėte mane kovojant ir apie kokią dabar
girdite, jog aš kovu.

2 Vienybė ir nuolankumas ¹Tai-
gi, jeigu esama Kristuje paskatinimo,
meilės paguodos, jei esama bendrystės
Dvasioje, nuoširdumo ir užuojautos, ²tai
padarysite mano džiaugsmą tobulą tuo,
kad laikysitės vienos minties, turėsite vie-
nokią meilę, santaiką ir sutarimą. ³Tegul
nelieka vietos vaidams ar tuščiai puiky-
bei, bet vienas kitą laikykite aukštesniu
už save ⁴ir žiūrėkite kiekvienas ne savo
naudos, bet kitų. ⁵Būkite tokio nusista-
tymo kaip Kristus Jėzus.

⁶ Jis, turėdamas Dievo prigimtį,
godžiai nesilaikė savo lygybės
su Dievu,

⁷ bet apiplėšė pats save,
priimdamas tarno išvaizdą
ir tapdamas panašus į žmones.
Jis ir išore tapo kaip visi žmonės;

⁸ jis nusižemino,
tapdamas klusnus iki mirties,
iki kryžiaus mirties.

⁹ Todėl ir Dievas jį išaukštino
ir padovanojo jam vardą,
kilniausią iš visų vardų,

¹⁰ kad Jėzaus vardui priklaupytų
kiekvienas kelis

danguje, žemėje ir po žeme

¹¹ *ir kiekvienos lūpos*

Dievo Tėvo šlovei išpažintų:

"JĖZUS KRISTUS YRA VIEŠPATS!"

Išganymo kelias ¹²Tai gi, mano myli-
mieji, kaip visuomet klausydavote manęs,
kai būdavau tarp jūsų, taip dar labiau
klausykite man nesant tarp jūsų: darbuo-
kitės savo išganymui su baime ir drebė-
dami, ¹³nes Dievas iš savo palankumo ska-
tina jus ir trokšti, ir veikti!

¹⁴ Visa darykite be murmėjimų ir
svyravimų, ¹⁵kad būtumėte nepeiktini ir
nekalti, nesutepti Dievo vaikai sugedu-
sioje ir iškrypusioje kartoje, kur jūs spin-
dite tarsi žiburiai pasaulyje. ¹⁶Tvirtai
laikykites gyvenimo žodžio, kad Kristaus
dieną galėčiau pasigirti ne veltui bėgęs ir
ne veltui vargęs. ¹⁷O jei turės būti pra-
lietas mano kraujas, kaip jūsų tikėjimo
auka ir atnaša Dievui, aš džiaugiuosi ir
esu linksmas kartu su jumis visais. ¹⁸Taip
pat ir jūs būkite linksmi ir džiaukitės kar-
tu su manimi.

Pauliaus pasiuntiniai ¹⁹Aš turiu Vieš-
patyje Jėzuje viltį netrukus pasiųsti pas
jus Timotiejų, kad būčiau ramus, sužino-
jęs, kaip jums sekasi. ²⁰Mat neturiu kito
pasiuntinio, kuris taip nuoširdžiai jumis
rūpintųsi. ²¹Visi kiti ieško ne Kristaus
Jėzaus, bet savo naudos. ²²O apie jį ži-
note, kad jis tinkamas, nes Evangelijos
labui jis man tarnavo kaip sūnus tėvui.
²³Tai gi, kai tik paaiškės mano byla, turiu
viltį tučtuojau jį pasiųsti. ²⁴Be to, turiu
Viešpatyje viltį ir pats netrukus atvykti
pas jus.

²⁵ Aš dar nusprendžiau, jog reikia
siųsti pas jus Epafroditą, mano brolių, ben-

1,28: Kalbama apie krikščionių bendruomenės
vienybę.

1,30: *Matėte* – žr. Apd 16,19-39.

2,12: *Su baime ir drebėdami* – iš tikros širdies
ir stropios sąžinės.

2,24: Paulius tikisi, kad jį paleis iš namų areš-

to. O antrojo kalinimo Romoje metu 67 m. jis
žinos, kad jo laukia mirtis, ir 2 Tim rašys kaip
testamentą bei atsisveikinimo laišką.

2,25-30: Epafroditas buvo atgabenęs Pauliui Fi-
lipų tikinčiųjų aukas ir Romoje susirgęs.

dradarbį ir žygių draugą, o jūsų pasiuntinį ir pagalbininką mano varguose. ²⁶Jis labai jūsų pasiilgo ir sielojosi, kad jūs išgirdote apie jo ligą. ²⁷O jis buvo arti mirties, tačiau Dievas jo pasigailėjo, ir ne vien tik jo, bet ir manęs, kad manęs neužgriūtų sielvartas po sielvarto. ²⁸Taigi aš jį skubiai siunčiu, kad, jį pamatę, pradžiugtumėte ir aš taip neliūdėčiau. ²⁹Priimkite jį Viešpatyje su tikru džiaugsmu ir gerbkite tokius žmones, ³⁰nes dėl Kristaus darbo jis buvo atsidūręs prie mirties, statydamas pavojun savo gyvybę, kad atliktų man patarnavimą, kurio jūs negalėjote padaryti.

3 Nesiduokite suvedžiojami ¹O šiaip jau, mano broliai, džiaukitės Viešpatyje! Man rašyti vis tą patį nesunku, o jums tai pastiprinimas. ²Sergėkitės šunų, sergėkitės netikrų darbininkų, saugokitės apsipjaustėlių! ³Tikrieji apipjaustytieji esame mes, kurie tarnaujame Dievui jo Dvasia, didžiuojamės Kristumi Jėzumi ir pasitikime ne kūnu. ⁴O juk aš galėčiau pasitikėti ir kūnu! Jei kas nors tariasi galįs pasitikėti kūnu, tai aš pirmutinis, ⁵aštuntą dieną apipjaustytas, kilęs iš Izraelio tautos, Benjamino genties, žydas iš žydų, įstatymo tiksliai besilaikantis fariziejus, ⁶uolus Bažnyčios persekiotojas, be priekaištų vykdęs įstatymo reikalaujamą teisumą.

Posūkis apaštalo gyvenime ⁷Bet tą pirmenybę aš dėl Kristaus palaikiau nuostoliu. ⁸O taip! Aš iš tikrųjų visa laikau nuostoliu palyginti su Kristaus Jėzaus, mano Viešpaties, pažinimo didybe. Dėl jo aš ryžausi visko netekti ir viską laikau

sąslavomis, kad tik laimėčiau Kristų ⁹ir būčiau jam, nebeturėdamas nuosavo teismo, kurį teikia įstatymas, bet turėdamas teisumą iš tikėjimo Kristumi, einantį iš Dievo, paremtą tikėjimu. ¹⁰Troškstu pažinti jį, jo prisikėlimo galybę ir bendravimą jo kentėjimuose, noriu panašiai kaip jis numirti, ¹¹kad pasiekčiau ir prisikėlimą iš numirusių.

Veržimasis į tobulumą ¹²Aš nesaikau, kad jau esu šitai gavęs ar tapęs tobulas, bet vejuosi norėdamas pagauti, nes jau esu Kristaus Jėzaus pagautas. ¹³Vis dėlto, broliai, nematau, kad jau būčiau tai pasiekęs. Tik viena tikra: pamiršęs, kas už manęs, aš veržiuosi pirmyn, ¹⁴į tikslą, siekiu laimikio aukštybėse, prie kurio Dievas kviečia Kristuje Jėzuje. ¹⁵Taigi visi, kurie esame tobuli, turėkime tai galvoje! O jei-gu jūs apie ką nors manote kitaip, Dievas jums tai apreikš. ¹⁶Kad ir kiek nuėję, ženkime toliau ta pačia linkme.

Nuskaidrintas kūnas ¹⁷BroLIAI, visi būkite mano sekėjai ir žiūrėkite į tuos, kurie elgiasi pagal mūsų pavyzdį. ¹⁸Daugelis – apie juos ne kartą esu jums kalbėjęs ir dabar su ašaromis kalbu – elgiasi kaip Kristaus kryžiaus priešai. ¹⁹Jų galas – pražūtis, jų dievas – pilvas ir jų garbė – gėda. Jie temąsto apie žemės daiktus. ²⁰Tuo tarpu mūsų tėvynė danguje, ir iš ten mes laukiame Išgelbėtojo, Viešpaties Jėzaus Kristaus, ²¹kuris pakeis mūsų vargingą kūną ir padarys jį panašų į savo garbingąjį kūną ta galia, kuria jis sau visa palenkia.

3,2: *Apsipjaustėlių*, arba *susipjaustėlių*: apaštalas su ironija kalba apie žydžiuojančių krikščionių reikalaujamą apipjaustymą kaip beprasmišką susižalojimą.

3,3-4: Pasitikėjimas kūnu – pasitikėjimas apipjaustymu ir kitų išorinių ST nuostatų vykdymu.

3,5: Plg. Apd 23,6; 26,5.

3,10: Plg. Rom 6,3-7.

3,12: Paulius turi galvoje savo netikėtą atsivertimą kelionės į Damaską metu (žr. Apd 9,3-6).

3,14: Plg. 1 Kor 9,24; 2 Tim 4,7.

3,15: *Tobuli* – tikri krikščionys (plg. 1 Kor 2,6), nors dar nepasiekę asmeninio tobulumo, kaip ką tik pasakytą 12-14 eil.

4 Paskutiniai paraginimai ¹Tai gi, mano broliai, mano mylimieji ir išsiilgtieji, mano džiaugsme ir mano vainike, – tvirtai stovėkite Viešpatyje, mylimieji!

2 Aš prašau Evodiją ir raginu Sintichę būti vienos minties Viešpatyje. ³Taip pat prašau tave, ištikimasis bičiuli, padėk joms! Jos juk darbavoši su manimi Evangelijos labui kartu su Klemensu ir kitais mano bendradarbiais, kurių vardai įrašyti gyvenimo knygoje.

4 Visuomet džiaukitės Viešpatyje! Ir vėl kartoju: džiaukitės! ⁵Jūsų meilumas tebūna žinomas visiems. Viešpats yra arti! ⁶Niekuo per daug nesirūpinkite, bet visuose reikaluose malda ir prašymu su padėka jūsų troškimai tesidaro žinomi Dievui. ⁷Ir Dievo ramybė, pranokstanti visokią išmintį, sergės jūsų širdis ir mintis Kristuje Jėzuje.

8 Pagaliau, broliai, mąstykite apie tai, kas teisinga, garbinga, teisu, tyra, mylėtina, giriama, – apie visa, kas dorybinga ir šlovinga. ⁹Darykite, ką tik iš manęs išmokote, ką gavote, ką girdėjote ir matėte manyje, ir ramybės Dievas bus su jumis.

Padėka už paramą ¹⁰Aš labai apsidžiaugiau Viešpatyje, kad pagaliau pražydo jūsų rūpinimasis manimi. Jūs ir seniau rūpindavotės, bet stigo progų tai parodyti.

¹¹Suprantama, aš visai nemanau skųstis stoka, nes išmokau būti patenkintas savo būkle. ¹²Aš moku gyventi vargingai ir būti turtingas. Visa ko esu ragavęs: buvau sotus ir alkanas, turtingas ir beturtis.

13 Aš visa galiu tame, kuris mane stiprina.

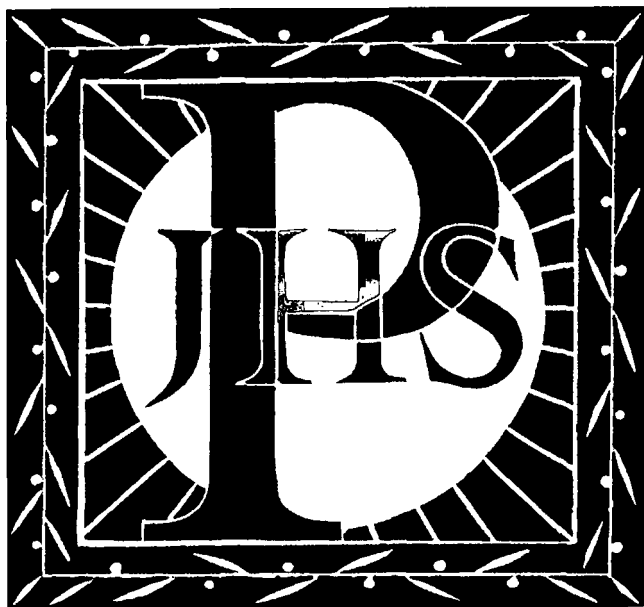
14 Vis dėlto jūs gerai padarėte, bendraudami su manim varge. ¹⁵Jūs, filipiečiai, ir patys žinote: kai, pradėjęs skelbti Evangeliją, išvykau iš Makedonijos, jokia bendrija neužmezgė su manimi davimo ir gavimo santykių, tik jūs vieni. ¹⁶Jūs mano reikalams prisiuntėte aukų vieną ir kitą kartą į Tesaloniką. ¹⁷Aš netrokštu dovanos, bet noriu, kad jūsų naudai augtų vaisiai jūsų sąskaiton. ¹⁸O aš esu visko gavęs ir turiu per akis. Aš visiškai aprūpin-tas, per Epafroditą gavęs kvapią dovaną, Dievui priimtina ir patinkamą auką. ¹⁹O mano Dievas iš savo turtų gausos Kristuje Jėzuje šlovingai patenkins visas jūsų reikmes. ²⁰Mūsų Dievui ir Tėvui šlovė per amžį amžius! Amen.

Pabaiga ²¹Sveikinkite kiekvieną šventąjį Kristuje Jėzuje. Jus sveikina su manimi esantys broliai. ²²Jus sveikina visi šventieji, ypač iš ciesoriaus šeimynos.

23 Viešpaties Jėzaus Kristaus malonė tebūna su jūsų dvasia!

4,10: Vietoj sauso žodžio *pasirodė* Paulius vartoja vaizdingą *pražydo*.

4,22: *Ciesoriaus šeimyna* – atsivertę pretoriai, valdininkai, dvariškiai ir vergai.

LAIŠKAS
KOLOSIEČIAMS

LAIŠKO ĮŽANGA

1 Sveikinimai, padėka ir prašymas

¹Paulius, Dievo valia Kristaus Jėzaus apaštalas, ir brolis Timotiejus, –
²šventiesiems ir ištikimiesiems broliams Kristuje, gyvenantiems Kolasuose: malonė ir ramybė jums nuo Dievo, mūsų Tėvo!

3 Nuolat meldamiesi už jus, mes dėkojame Dievui, mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus Tėvui, ⁴nes girdime, kad jūs tikite Kristų Jėzų ir mylite visus šventuosius ⁵dėlei vilties, kuri jums atidėta danguje. Apie tą viltį jūs esate girdėję Evangelijos tiesos žodyje, ⁶kuris pasiekė jus ir panašiai kaip visame pasaulyje, taip ir pas jus neša vaisių ir auga nuo tos dienos, kada išgirdote ir teisingai pažinote Dievo malonę. ⁷Jūs to išmokė mūsų mylimasis bendradarbis Epafras, kuris mane pavaduoja kaip ištikimas Kristaus tarnas. ⁸Jis ir davė žinią mums apie Dvasios įkvėptą jūsų meilę.

9 Todėl ir mes nuo tos dienos, kada tai išgirdome, nesiliaujame už jus meldę ir prašę, kad būtumėte pilni Dievo valios pažinimo su visa išmintimi ir dvasiniu supratimu, ¹⁰kad elgtumėtės, kaip verta Viešpaties, ir jam tobulai patiktumėte, nešdami visokių gerų darbų vaisių ir augdami Dievo pažinimu; ¹¹kad, visokeriopai sustiprinti jo šlovės galia, pilni ištvermės ir kantrybės, su džiaugsmu ¹²dėkotumėte Tėvui, kuris padarė mus tinkamus paveldėti šventųjų dalį šviesoje, ¹³kuris išgelbėjo mus iš tamsybių valdžios ir per-

kėlė į savo mylimojo Sūnaus karalystę.
¹⁴O jame mes turime atpirkimą, nuodėmių atleidimą.

DIEVO PASLAPTYS KRISTUJE

Kristus – visatos galva

- ¹⁵ Jis yra neregimojo Dievo atvaizdas, visos kūrinijos pirmgimis,
¹⁶ nes jame sukurta visa, kas yra danguje ir žemėje, kas regima ir neregima, ar sostai, ar viešpatystės, ar kunigaikštystės, ar valdžios, – visa sukurta per jį ir jam.
¹⁷ Jis yra pirma visų daiktų, ir visa juo laikosi.
¹⁸ Ir jis yra Kūno – Bažnyčios galva. Jis – pradžia, mirusiųjų pirmgimis, kad visame kame turėtų pirmenybę.
¹⁹ Dievas panorėjo jame apgyvendinti visą pilnatvę
²⁰ ir per jį visa sutaikinti su savimi, darydamas jo kryžiaus krauju taiką, – per jį sutaikinti visa, kas yra žemėje ir danguje.

Krikščionių šventumas ²¹Taip pat ir jus, kurie kadaise buvote svetimi ir priešiški piktais darbais, ²²Dievas dabar sutaikino jo žemiškojo kūno mirtimi, kad pasirodytumėte jo akyse šventi, tyri ir nekalti. ²³Tiktai jūs išstverkite tikėjime įsitvirtinę bei įsisakniję ir nesiduokite atitraukiami nuo vilties Evangelijos, kurią

1,6: *Visame pasaulyje* anuomet buvo suprantama: visoje Romos imperijoje.

1,15-20: Šiame skirsnyje Paulius nušviečia Kristaus padėtį kūrinijos atžvilgiu. Jis yra visų kūrinių galva tiek prigimtinėje srityje (15-17 eil.), tiek antgamtinėje, išganymo srityje (18-20). Paulius, panašiai kaip ir Jonas savo evangelijos prologe,

mato Kristuje dievišką asmenį, egzistavusį prieš visatos sukūrimą (plg. Jn 1,1-14).

1,16: *Sostai, viešpatystės...* – taip Paulius vaizdingai apibūdina įvairias angelų klases.

1,23: *Visai kūrinių po dangumi* (po dangaus skliautu) – visai žmonijai.

išgirdote, kuri paskelbta visai kūrinijai po dangumi ir kurios tarnas aš, Paulius, esu.

Apaštalo vargai ²⁴Dabar aš džiaugiuosi savo kentėjimais už jus ir savo kūne papildau, ko dar trūksta Kristaus vargams dėl jo Kūno, kuris yra Bažnyčia. ²⁵Aš taip jau jos tarnu Dievo man duotu paskyrimu, kad jums iki galo atskleisčiau Dievo žodį, ²⁶tą paslaptį, kuri buvo paslėpta amžiams ir kartoms, o dabar apreikšta Dievo šventiesiems. ²⁷Jiems Dievas panorėjo paskelbti, kokie dideli šios paslapties garbės turtai skirti pagonims, būtent Kristus jumoje – garbės viltis. ²⁸Mes jį skelbiame, įspėdami kiekvieną žmogų ir pamokydami kiekvieną žmogų su visokeriopa išmintimi, kad kiekvieną žmogų padarytume tobulą Kristuje. ²⁹Todėl ir vargstu, grumdamasis jo suteikta jėga, galingai veikiančia manyje.

2 Apaštalo rūpinimasis kolasiečių tikėjimu ¹Tad noriu, kad jūs žinotumėte, kaip man tenka kovoti už jus, už laodikiečius ir visus, kurie nėra matę mano kūno veido, ²kad būtų paguostos visų širdys, kad, meile suvienyti, visi pasiektų supratimo pilnatvės turtus ir galėtų pažinti Dievo paslaptį – Kristų, ³kuriame slypi visi išminties ir pažinimo lobiai.

⁴Sakau jums tai, kad niekas jūsų nesuvedžiotų suktais įrodinėjimais. ⁵Nors kūnu esu toli nuo jūsų, tačiau dvasia su jumis ir džiaugiuosi, matydamas jūsų tvarkingumą ir kaip tvirtai jūs tikite Kristų.

SAUGOTIS KLAIDINGŲ MOKSLŲ

Gyventi tikėjimu ⁶Taigi, kaip esate priėmę Viešpatį Kristų Jėzų, taip ir gyvenkite jame; ⁷būkite jame įsišakniję ir ant jo statykitės, tvirtėkite tikėjimu, kaip esate išmokyti, kupini dėkingumo.

⁸Žiūrėkite, kad kas jūsų nepavergtų tuščia ir apgaulinga filosofija, žmonių padavimu bei pasaulio pradmenimis, o ne Kristumi.

Kristus – žmonių ir angelų galva

⁹Kristuje kūniškai gyvena visa dievystės pilnatvė, ¹⁰ir jūs esate pripildyti jame.

Jis yra visokių kunigaikštysčių ir valdžių galva. ¹¹Jame jūs taip pat esate apipjaustyti ne rankomis atliktu apipjaustymu, bet savo kūniškumo atsižadėjimu – Kristaus apipjaustymu. ¹²Su juo palaidoti krikšte, jūs tikėjimu jame prisikėlėte galybe Dievo, kuris jį prikėlė iš numirusių. ¹³Taip pat ir jus, mirusius nuodėmėmis ir kūno neapipjaustymu, jis atgaivino kartu su Kristumi, dovanodamas visus nuskaltimus.

¹⁴Jis ištrynė mus kaltinančią skolos raštą ir panaikino jį prismeigdamas prie kryžiaus. ¹⁵Jis nuginklavo kunigaikštystes ir valdžias, viešai jas pažemindamas ir jame švęsdamas pergalę prieš jas.

Nevergauti pasaulio pradmenims

¹⁶Niekas tenesmerkia jūsų dėl valgio ar gėrimo, dėl švenčių, jaunačių ar šabų.

¹⁷Visa tai tėra būsimųjų dalykų šešelis, o tikrenybė yra Kristus. ¹⁸Tegul niekas ne-

1,24: Kristaus kančios atperkamajai galiai nieko netrūksta (žr. Žyd 7,27; 9,12; 10,10), bet apaštalai ir visi krikščionys savo kentėjimais išpildo jo mistinio kūno vargų saiką.

2,8: Paulius aiškina Jėzaus išganymo atgamtinę tikrovę. Jis peikia ano meto pseudomistines doktrinas, kurios tebuvo senų filosofinių spėliojimų

atgarsis ir kurios išganymo atžvilgiu tebuvo pradmenys – *gamtiniai elementai*, t.y. primityvūs bandymai aiškinti pasaulio kilmę.

2,11: *Atsižadėjimu* – pažodžiui nusivilkimu.

2,16: *Niekas tenesmerkia jūsų dėl... šabų*, t.y. dėl to, kad švenčiate ne šabą, kaip ST, o sekmadienį.

neigia jums vainiko, pamėgęs tariamą nušizeminimą ir angelų garbinimą, įsigilinęs į regėjimus ir be pagrindo pasipūtęs savo kūniškais samprotavimais, ¹⁹ nesilaikydamas vienybės su Galva, iš kurios visas kūnas, sąnariais ir gyslomis aprūpinamas bei jungiamas vienybėn, auga Dievo teikiamu ūgiu.

20 Jei su Kristumi esate mirę pasaulio pradmenims, tai kam gi, tarsi tebegyvendami pasaulyje, leidžiatės apkraunami nuostatais: ²¹ „Neliesk! Neragauk! Neimk!“? ²² Visa tai vartojama dingsta, ir tai tėra žmonių priesakai bei pamokymai. ²³ Tė nuostatai, beje, atrodo išmintingi dėl prasminto pamaldumo, nušizeminimo ir kūno varginimo, tačiau yra beverčiai ir tarnauja kūnui patenkinti.

3 Vienybė su Kristumi ¹ Jeigu esate su Kristumi prikelti, siekite to, kas aukštybėse, kur Kristus sėdi Dievo dešinėje. ² Rūpinkitės tuo, kas aukštybėse, o ne tuo, kas žemėje. ³ Jūs juk esate mirę, ir jūsų gyvenimas su Kristumi yra paslėptas Dieve. ⁴ Kai apsireikš Kristus – mūsų gyvastis, tuomet su juo ir jūs pasirodysite šlovingi.

PAMOKYMAI

Bendri nurodymai ⁵ Numarinkite, kas jūsų nariuose žemiška: ištvirkavimą, netyrumą, aistringumą, piktą pageidimą, taip pat ir godumą, kuris yra stabmeldystė. ⁶ Dėl šių dalykų ateina Dievo rūstybė netikėjimo vaikams. ⁷ Jūs irgi kadaise taip elgėtės, gyvendami tarp jų. ⁸ Bet dabar jūs visa tai pameskite – piktumą, nirtulį, ne-

labumą, piktžodžiavimą, nešvarias kalbas nuo savo lūpų. ⁹ Nebemeluokite vienas kitam, nusivilkę senąjį žmogų su jo darbais ¹⁰ ir apsivilkę nauju, kuris atnaujinamas tobulam pažinimui pagal savo Kūrėjo paveikslą. ¹¹ Čia jau nebėra nei graiko nei žydo, nei apipjaustyto nei neapipjaustyto, nei barbaro nei skito, nei vergo nei laisvojo, bet visa ir visuose – Kristus.

12 Taigi jūs, Dievo išrinktieji, šventieji ir numylėtiniai, apsivilkite nuoširdžiu gailėstingumu, gerumu, nuolankumu, romumu ir kantrumu. ¹³ Būkite vieni kitiems pakantūs ir atleiskite vieni kitiems, jei vienas prieš kitą turite skundą. Kaip Viešpats jums atleido, taip ir jūs atleiskite. ¹⁴ Viršum viso šito tebūna meilė, kuri yra tobulumo raištis. ¹⁵ Jūsų širdyse teviešpatauja Kristaus ramybė, į kurią esate pašaukti viename kūne. Būkite dėkingi!

16 Kristaus žodis tegyvuoja jumoje vaisingai. Mokykite ir raginkite vieni kitus visokeriopa išmintimi; su dėkinga širdimi giedokite Dievui psalmes, himnus ir dvasines giesmes. ¹⁷ Ir visa, ką tik darytumėte žodžiu ar darbu, visa darykite Viešpaties Jėzaus vardu, per jį dėkodami Dievui Tėvui.

Nurodymai šeimynoms ¹⁸ Jūs, žmonos, būkite klusnios vyrams, kaip dera Viešpatyje. ¹⁹ O jūs, vyrai, mylėkite savo žmonas ir nebūkite joms šiurkštūs. ²⁰ Jūs, vaikai, visuose dalykuose klausykite savo tėvų, nes toks klusnumas patinka Viešpačiui. ²¹ O jūs, tėvai, neerzinkite savo vaikų, kad jie nepasidarytų baugštūs.

22 Jus, vergai, visuose reikaluose klausykite savo žemiškųjų šeimininkų ne dėl

2,23: *Tarnauja kūnui patenkinti*: atrodo, šie žodžiai yra iškreipti perrašinėjant. Jie gali reikšti: *yra beverčiai ir tarnauja išoriniam pasididžiavimui*, arba: *pasirodo beverčiai kūnui sutramdyti*.

3,14: Meilė palyginama su raiščiu, arba juosta, kuria buvo apsijuosiamas ant drabužių; meilė sutvarko ir sujungia visas dorybes.

akių, kad įtiktumėte žmonėms, bet neklas-tinga širdimi, bijodami Viešpaties. ²³Ką tik darytumėte, darykite iš širdies, kaip Viešpačiui, o ne žmonėms, ²⁴žinodami, kad iš Viešpaties gausite paveldą kaip atlyginimą. Tarnaukite Viešpačiui Kristui! ²⁵Kas daro neteisybę, susilauks bausmės už savo neteisumą, ir nebus žiūrима asmens.

4 Apaštalavimo dvasia ¹O jūs, šeimnininkai, duokite vergams, kas teisinga ir kas dera, atsimindami, kad ir jūs turite Viešpatį danguje.

²Būkite atsidėję maldai, budėkite su ja dėkodami; ³melskitės taip pat ir už mus, kad Dievas mums atvertų žodžio duris skelbti Kristaus paslaptį, dėl kurios aš kalinamas, ⁴kad sugebėčiau ją atskleisti taip, kaip privalau ją išsakyti.

⁵Būkite protingi su mums svetimais žmonėmis; išnaudokite laiką. ⁶Jūsų kalba visuomet tebūna maloni ir druska pasūdyta, kad sugebėtumėte kiekvienam atsakyti.

LAIŠKO PABAIGA

Asmeniniai pranešimai ⁷Apie mano reikalus jums viską praneš Tichikas, mielas brolis, ištikimas tarnas ir bendradarbis Viešpatyje. ⁸Aš tam jį ir siunčiu, kad sužinotumėte apie mus ir kad jis paguostų jūsų širdis. ⁹Jis vyksta su Onesimu,

ištikimu ir mylimu broliu, kuris yra iš jūsų; jiedu papasakos jums visa, kas čia dedasi.

Sveikinimai ir linkėjimai ¹⁰Jūs sveikina kalėjimo draugas Aristarchas ir Barnabo pusbrolis Morkus – dėl jo jau esate gavę nurodymų; jeigu jis atvyktų pas jus, priimkite jį. ¹¹Dar jūs sveikina Jėzus, vadinamas Justu. Iš apipjaustytųjų jie vieninteliai su manimi darbuojasi Dievo karalystei; jie yra tapę mano paguoda. ¹²Jūs sveikina jūsiškis Epafras, Kristaus Jėzaus tarnas, kuris visuomet grumiasi už jus maldose, kad tvirtai laikytumėtės ir tobulai vykdytumėte Dievo norus. ¹³Aš galiu paliudyti, kad jis labai rūpinasi jumis, laodikiečiais ir hierapoliečiais. ¹⁴Sveikina jus mylimasis gydytojas Lukas ir Demas.

¹⁵Pasveikinkite brolius Laodikėjoje ir Nimfą bei jos namuose susirenkančią bendruomenę. ¹⁶Kai šitas laiškas bus perskaitytas pas jus, pasirūpinkite, kad jis būtų perskaitytas ir laodikiečių bažnyčioje, o jūs perskaitykite laišką, kuris ateis iš Laodikėjos. ¹⁷Taip pat pasakykite Archipui: „Žiūrėk, kad vykdytum tarnystę, kurią gavai Viešpatyje!“

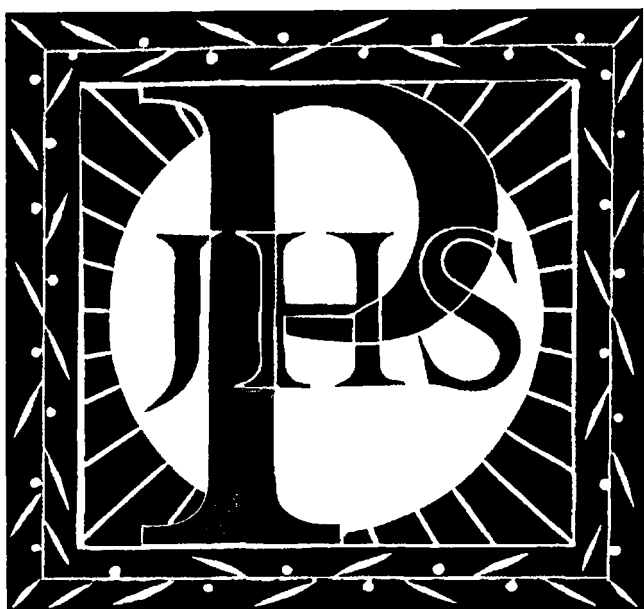
¹⁸Sveikinimas, parašytas mano, Pauliaus, ranka. Prisiminkite mano pančius. Malonė su jumis!

3,24: *Gausite paveldą* – paveldėsite dangaus laimę.

4,14: Lukas – trečiosios evangelijos ir Apd autorius (žr. 2 Tim 4,11; Fm 24). Demas vėliau paliko

Paulių (žr. 2 Tim 4,10).

4,16: Spėjama, kad į Laodikėją buvo siųstas ap- linkraštis Mažosios Azijos bažnyčioms, kurį mes turime kaip Laišką efeziečiams.

PIRMASIS LAIŠKAS
TESALONIKIEČIAMS

Antroje misijų kelionėje, 50 m. vasarą, Paulius su savo palydovais Silu ir Timotiejumi atvyko į Tesalonišką (dabar Salonikai). Šis miestas buvo ne tik Makedonijos provincijos sostinė, bet ir labai svarbus prekybos centras, turintis patogų uostą ir tuo būdu jungiantis Graikiją su Mažąja Azija. Uostamiestis buvo žinomas itin mišria gyventojų sudėtimi.

Nors žydai nevengė nei piktų intrigų, nei kurstymo, Pauliui pavyko Tesalonikoje sutelkti bendruomenę, daugiausia iš žydų kilmės tikinčiųjų. Deja, Paulius ir Silas, žydų persekiojami, turėjo slapčiomis pasitraukti (žr. Apd 17,10), palikdami vieną Timotiejų. Per Berėją ir Atėnus jiedu nuvyko į Korintą, kur Paulius praleido maždaug pusantrų metų. Korinte Paulius sužinojo, kad Tesalonikos krikščionys sėkmingai gyvuoja, ir greičiausiai 51 m. žiemą parašė jiems pirmąjį laišką. Laiško tikslas buvo sustiprinti jauną bendruomenę, kurią trikdė ne tik žydai, bet ir pagoniška aplinka. Prabėgomis (1 Tes 2,3-12) apaštalas atremia priešų kaltinimus savanaudiškumu.

Antrasis laiškas tesalonikiečiams parašytas praslinkus 2-3 mėnesiams po pirmojo. Mat 1 Tes 4,13-18 ir 5,1-3 davė progą kai kuriems svajotojams tvirtinti, esą prisiartinęs pasaulio galas ir antrasis Kristaus atėjimas. Dėl šio gando nemaža tikinčiųjų apsileido, nebeatlikinėjo kaip reikiant savo pareigų ir gaišo laiką begalinėms kalboms (žr. 2 Tes 3,6 ir t.). Paulius ramina bendruomenę ir nurodo, kad nežinia, kada įvyks antrasis Kristaus atėjimas. Jis reikalauja sudrausti svajotojus ir tinginius, pabrėždamas plačiai pasklidusią mintį: „Kas nenori dirbti, tenevalgo!“ (3,10).

Laiškai tesalonikiečiams yra patys pirmieji iš išlikusių Šventajame Rašte apaštalo Pauliaus laiškų ir anksčiausiai parašyta NT dalis.

1 ¹Paulius, Silvanas ir Timotiejus tesalonikiečių bendrijai Dieve Tėve ir Viešpatyje Jėzuje Kristuje. Malonė jums ir ramybė! ²Mes visuomet dėkojame Dievui už jus visus, prisimindami jus savo maldose, ³nuolat minėdami mūsų Dievo ir Tėvo akivaizdoje jūsų tikėjimo darbus, meilės pastangas bei vilties ištvermingumą dėl mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus. ⁴Mes žinome, Dievo numylėtieji broliai, apie jūsų išrinkimą, ⁵nes mūsų Evangelija neatėjo pas jus vien tik žodžiais, bet su jėga ir Šventąja Dvasia, ir su tvirtu įsitikinimu. Juk žinote, kaip pas jus elgėmės jūsų pačių labui. ⁶Todėl jūs ne tik pasidarėte mūsų ir Viešpaties sekėjai, priėmę žodį didžiame suspaudime su Šventosios Dvasios džiaugsmu, ⁷bet ir tapote pavyzdžiu visiems Makedonijos bei Achajos tikintiesiems. ⁸Mat iš jūsų pasklidęs Viešpaties žodis pagarsėjo ne tik Makedonijoje bei Achajoje, bet jūsų tikėjimas Dievu pasidarė žinomas visur, ir mums jau nebereikia apie tai kalbėti. ⁹Žmonės pasakoja apie mus, kaip buvome jūsų priimti ir kaip jūs nuo stabų atsivertėte prie Dievo, trokšdami tarnauti gyvajam, tikrajam Dievui ¹⁰ir laukti iš dangaus jo Sūnaus, kurį jis prikėlė iš numirusių, – Jėzaus, mūsų gelbėtojo nuo ateinančios rūstybės.

2 Pauliaus veikla Tesalonikoje

¹Jūs patys, broliai, žinote, kad mūsų apsilankymas pas jus nebuvo bergždžias. ²Prieš tai, kaip patys žinote, nukentėję bei patyrę nuoskaudų Filipuose, pasitikėdami Dievu mes drąsiai skelbėme Dievo Evan-

skelbimas plaukia ne iš klaidos nei iš nedoro tikslo, nei iš klastingumo. ⁴Dievo pripažinti esą tinkami, kad mums būtų patikėta Evangelija, mes ją ir skelbiame taip, kad patiktume ne žmonėms, bet Dievui, kuris skaito mūsų širdies gelmėje. ⁵Kaip žinote, mes niekada nepasižymėjome įteikliomis kalbomis ir niekad – tepaliudija Dievas – nebuvo me pasidavę godumui; ⁶niekada nesivaikėme žmonių garbės, nei tarp jūsų, nei kitur. ⁷Būdami Kristaus apaštalai, mes galėjome būti jums našta, vis dėlto jūsų tarpe buvome švelnūs, tarsi motina, globojanti savo kūdikius. ⁸Taip jus mylėdami, troškome pasidalyti su jumis ne tik Dievo Evangeliją, bet ir savo gyvybę, nes tapote mums be galo brangūs. ⁹Jūs, broliai, atsimenate mūsų triūsą ir pastangas: dirbdami per dienas ir naktis, kad neapsunkintume nė vieno iš jūsų, skelbėme jums Dievo Evangeliją. ¹⁰Ir jūs, ir Dievas gali paliudyti, kaip šventai, teisingai ir nepriekaištingai elgėmės su jumis, įtikėjusiais. ¹¹Jūs žinote, kaip mes kiekvieną iš jūsų, tarsi tėvas savo vaikus, ¹²raginome, kalbinome, maldavome, kad elgtumėtės, kaip dera akyse Dievo, kuris jus šaukia į karalystę ir šlovę.

Tesalonikiečių tikėjimas ¹³Todėl mes be paliovos dėkojame Dievui, kad, priėmę mūsų paskelbtąjį Dievo žodį, jūs priėmėte jį ne kaip žmogaus žodį – bet, kas jis iš tikro yra – kaip Dievo žodį, kuris ir veikia jumoje, tikintieji. ¹⁴Jūs, broliai, tapote sekėjais Dievo bažnyčių Judėjoje, kurios yra Kristuje Jėzuje. Jūs tą patį iškentėjote

1,1: Kadangi nurodomi trys autoriai, tai pagal senovės teisę šis laiškas laikytinas oficialiu, tarnybiniu raštu. Silvanas Apd 15, 22 ir kitur sutrumpintai vadinamas Silu.

1,6: Plg. 1 Tes 2,14; Apd 17,1-8.

2,2: Tėn Paulius ir Silvanas buvo viešai nuplak-

ti ir uždaryti į kalėjimą, o paskui išvaryti iš miesto (žr. Apd 16,16-40).

2,7: *Būti jums našta* – reikalauti išlaikymo, griežtai įsakinėti.

2,9: Plg. 1 Kor 4,12; 9,12.

nuo savo tautiečių, kaip ir jos nuo žydų, ¹⁵ kurie nužudė Viešpatį Jėzų ir pranašus, kurie persekiojo ir mus. Jie nepatinka Dievui ir yra visų žmonių priešai, ¹⁶ nes draudžia mums skelbti pagonims, kad jie būtų išganyti. Taip jie nuolat pildo savo nuodėmių saiką, ir ant jų krinta galutinė Dievo rūstybė.

Apaštalo nerimas ¹⁷ O mes, broliai, kuriam laikui atskirti nuo jūsų – žinoma, tik kūnu, ne širdimi, – be galo pasiilgę, labai troškome išvysti jūsų veidus. ¹⁸ Todėl ruošėmės atvykti pas jus, – bent jau aš, Paulius, ruošiausi kartą ir kitą, – tačiau mus sutrukdė šėtonas. ¹⁹ Kas gi yra mūsų viltis, džiaugsmas ir pasididžiavimo vainikas prieš mūsų Viešpatį Jėzų, kai jis ateis, – argi ne jūs?! ²⁰ Taip, jūs esate mūsų garbė ir džiaugsmas!

3 Timotiejaus pasiuntinybė ¹ Todėl, ilgiau nebeiškęsdami, ryžomės vieni pasilikti Atėnuose ² ir pasiuntėme Timotiejų, savo brolių ir Dievo bendradarbių Kristaus Evangelijoje, kad paremtų jus ir sustiprintų jūsų tikėjimą, ³ kad nė vienas nesvyruotų tose negandose. Ir jūs patys žinote, kad esame tam skirti. ⁴ Juk dar būdami tarp jūsų mes iš anksto pasakėme, kad turėsime kentėti nęgandą, ir, kaip žinote, tai ir įvyko. ⁵ Todėl, ilgiau nebeiškęsdamas, pasiunčiau pasiuntinį, norėdamas sužinoti apie jūsų tikėjimą, ar kartais jūsų nesuviliojo gundytojas ir ar nėra niekais pavirtęs mūsų triūsas.

Padėka už geras žinias ⁶ Dabar Timotiejus iš jūsų grįžo pas mus ir atnešė

gerą žinią apie jūsų tikėjimą ir jūsų meilę: kad jūs nuolat mus maloniai prisimenate ir norite mus pamatyti kaip ir mes jus. ⁷ Šitaip, broliai, jūs savo tikėjimu paguodėte mus visose mūsų bėdose ir negandose. ⁸ Dabar mes tikrai gyvuojame, nes jūs tvirtai stovite Viešpatyje. ⁹ Ir kaip atsidėkosime Dievui už jus, už visus džiaugsmus, kuriuos iš jūsų patiriame savo Dievo akivaizdoje? ¹⁰ Dieną ir naktį karštai maldaujame, kad mums būtų leista išvysti jūsų veidus ir papildyti, ko dar stinga jūsų tikėjimui.

¹¹ Jis pats – mūsų Dievas ir Tėvas – ir mūsų Viešpats Jėzus tepraskina mums kelią pas jus. ¹² Viešpats tepraturtina jus ir tepripildo meile vienų kitiems ir visiems, kaip ir mes jus mylime, ¹³ kad jūsų širdys būtų tvirtos ir nepeiktino šventumo mūsų Dievo ir Tėvo akyse, kai ateis mūsų Viešpats Jėzus su visais savo šventaisiais.

4 Raginami kilniai elgtis ¹ Pagalau, broliai, prašome ir raginame jus Viešpatyje Jėzuje: jeigu išmokote iš mūsų, kaip privalote elgtis ir patikti Dievui, – o jūs taip ir elgiatės, – tai darykite vis daugiau pažangos! ² Jūs juk žinote, kokių nurodymų esame jums davę Viešpaties Jėzaus vardu. ³ Tokia gi Dievo valia – jūsų šventėjimas. Susilaikykite nuo ištvirtavimo! ⁴ Kiekvienas jūsų teišmoka laikyti savąjį indą šventai ir pagarbiai, ⁵ nepasiduodamas nežabotiems geismams, kaip esti tarp pagonių, kurie nepažįsta Dievo. ⁶ Tegul niekas neperžengia ribų ir neap-

2,16: Apaštalas galėjo įžvelgti, jog atėjo meras Jėzaus grasinimams, kuriuos jis skelbė piktos valios žydams; plg. Mk 13,1 ir t.; Mt 23,27 ir t.; Lk 11,49 ir t.; 19,41-44; 23,27-30.

2,18: Kur vyksta apaštališkasis išganymo darbas, ten eina kova tarp Dievo ir šėtono.

3,13: Plg. Zch 14,5; Mt 25,31; 1 Kor 1,8; Fil 1,10.

4,4: Graikų kalbos žodis *skeuos* reiškia indą, bet gali reikšti ir kūną (plg. Rom 12,1; 1 Kor 6,19) arba žmoną (plg. I Pt 3,7 ir rabinų raštus). Daugumas šiandieninių egzegetų mano, jog Paulius čia moko vyrus šventai gerbti savo žmonas.

4,6: Užuomina apie svertimavimą.

gaudinėja savo brolio šituo reikalu, nes Viešpats keršija už visus tokius nusizengimus, kaip jau esame sakę ir patvirtinę. ⁷Dievas mus pašaukė ne susitepimui, bet šventėjimui. ⁸Todėl kas tai atmeta, ne žmogų atmeta, bet Dievą, kuris jums duoda savo Šventąją Dvasią. ⁹Apie brolių meilę nebereikia jums rašyti, nes pats Dievas jus išmokė mylėti vienas kitą, ¹⁰ir jūs taip darote visiems broliams, visoje Makedonijoje. Mes tik raginame jus, broliai, daryti daugiau pažangos, ¹¹stengtis gyventi ramiai, atsidėti saviesiems reikalams ir darbuotis savo rankomis, kaip jums esame įsakę. ¹²Taip jūs deramai elgsitės pašalinių akyse ir nebūsime nuo kitų priklausomi.

Apie antrąjį Kristaus atėjimą ¹³Mes norime, broliai, kad jūs žinotumėte tiesą apie užmiegančiuosius ir nenusimintumėte kaip tie, kurie neturi vilties. ¹⁴Jeigu tikime, kad Jėzus numirė ir prisikėlė, tai Dievas ir tuos, kurie užmigo susivieniję su Jėzumi, atsives kartu su juo. ¹⁵Ir tatau jums sakome Viešpaties žodžiais, jog mes, gyvieji, išlikusieji iki Viešpaties atėjimo, nepralinksime užmigusiųjų. ¹⁶O pats Viešpats, nuskambėjus paliepipimui, arkangelo balsui ir Dievo trimitui, nužengs iš dangaus. Tuomet pirmiausia prisikels tie, kurie mirė Kristuje, ¹⁷paskui mes, gyvieji, išlikusieji, kartu su jais būsime pagauti oran, debesymsna pasitikti Viešpaties ir taip visuomet pasiliksime su Viešpačiu. ¹⁸Todėl guoskite vieni kitus šitais žodžiais.

5 Kaip laukti Viešpaties atėjimo? ¹Dėl laiko ir valandos, broliai, nėra reikalo jums rašyti. ²Jūs patys gerai

žinote, kad Viešpaties diena užklups lyg vagis naktį. ³Kai žmonės kalbės: „Gyvename ramiai ir saugiai“, tada juos ir ištiks netikėtas žlugimas, tarytum gimdymo skausmai nėščią moterį, ir jie niekur nepabėgs.

⁴Bet jūs, broliai, neskendite tamsoje, kad toji diena jus užkluptų lyg vagis. ⁵Juk jūs visi esate šviesos vaikai, dienos vaikai. Mes nepriklausome nakčiai nei tamsai. ⁶Todėl nemiegokime kaip kiti, bet budėkime ir būkime blaivūs! ⁷Mat kas miega, miega naktį, ir kas pasigeria, pasigeria naktį. ⁸O mes, priklausydami dienai, būkime blaivūs ir *dėvėkime* tikėjimo bei meilės *šarvus* ir *išganymo* vilties *šalmą*. ⁹Juk Dievas paskyrė mus ne tam, kad užsitrauktume rūstybę, bet kad įgytume išganymą per mūsų Viešpatį Jėzų Kristų, ¹⁰kuris numirė už mus, kad mes ir budėdami, ir miegodami gyventume susivieniję su juo. ¹¹Todėl guoskite ir stiprinkite vieni kitus, ką jūs ir darote.

Pamokymai bendruomenei ¹²Mes prašome jus, broliai, gerbti tuos, kurie darbuojasi jūsų tarpe, vadovauja Viešpatyje ir teikia jums pamokymų. ¹³Labai branginkite ir mylėkite juos dėl jų darbo! Taikiai sugyvenkite tarp savęs!

¹⁴Raginame jus, broliai: įspėkite nedrausminguosius, padrąsinkite silpnuosius, būkite kantrūs visiems! ¹⁵Žiūrėkite, kad kas neatsimokėtų kam nors blogu už blogą, bet visuomet skatinkite daryti gera vieni kitiems ir visiems.

¹⁶Visuomet džiaukitės, ¹⁷be paliovos melskitės! ¹⁸Už viską dėkokite, nes to

4,8: Žr. Ez 37,14; Lk 10,16.

4,13 ir t.: *Užmieganantieji* – mirštantieji, *užmigusieji* – mirusieji.

4,14: Šv. Paulius, glaudai dėstydamas, praleido paaiškinamąją mintį, jog, tikėdami Jėzaus prisikėlimą (sąlyga!), nuosekliai privalome tikėti ir

savąjį prisikėlimą, išplaukiantį iš krikščionių vienybės su Kristumi.

4,16: *Paliepipimui*, t.y. Dievo Tėvo paliepipimui.

5,1: *Laikas ir valanda* – Viešpaties Jėzaus sugrįžimo į žemę tikslus metas, arba terminas.

5,2: Plg. Mt 24,42-44 ir kt.

Dievas nori iš jūsų Kristuje Jėzuje.

¹⁹ Negesinkite dvasios!

²⁰ Neniekinkite pranašavimų!

²¹ Visa ištrinkite ir, kas gera,
palaikykite!

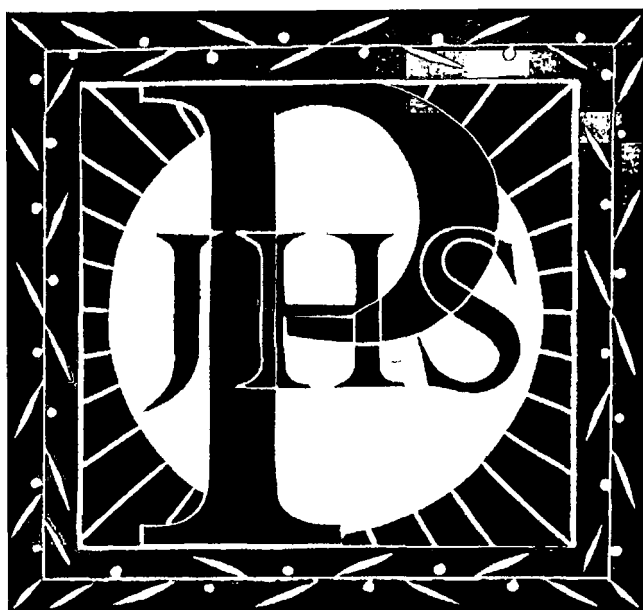
²² Susilaikykite nuo visokio blogio!

Baigiamieji linkėjimai ²³Pats ramybės Dievas iki galo jus tepsventina ir teišlaiko tobulą bei nepeiktiną jūsų dvasią,

sielą ir kūną mūsų Viešpaties Jėzaus atėjimui. ²⁴Tasai, kuris jus šaukia, yra ištikimas; jis ir įvykdys! ²⁵Broliai, melskitės už mus! ²⁶Pasveikinkite visus brolius šventu pabučiavimu. ²⁷Saikdindamas jus Viešpačiu, prašau, kad šis laiškas būtų perskaitytas visiems broliams.

²⁸Mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus malonė tebūna su jumis!

5,19: Plg. 1 Kor 12,1; 14,1 ir t.

ANTRASIS LAIŠKAS
TESALONIKIEČIAMS

1 Įžanga. Padėka ir padėšini-
mas ¹Paulius, Silvanas ir Timotiejus tesalonikiečių bendrijai Dieve, mūsų Tėve, ir Viešpatyje Jėzuje Kristuje. ²Malonė jums ir ramybė nuo Dievo Tėvo ir Viešpaties Jėzaus Kristaus!

³Mes jaučiame pareigą visuomet dėkoti, broliai, už jus Dievui, ir tai teisinga, nes jūsų tikėjimas klestėte klesti ir jūsų meilė vienas kitam kiekvieno širdyje vis didėja. ⁴Todėl mes ir giriamės jumis Dievo bendrijose – jūsų kantrybe bei tikėjimu visuose persekiojimuose ir varguose, kuriuos jums tenka pakelti. ⁵O tai ir yra teisingo Dievo teismo požymis: jūs turite tapti verti Dievo karalystės, dėl kurios kenčiate.

⁶Teisinga, kad Dievas atmokės jūsų prispaudėjams priepauida, ⁷o jums, engiamiesiems, – atilsiu drauge su mumis, kai iš dangaus liepsnojančioje ugnyje apsireikš Viešpats Jėzus su savo galybės angelais. ⁸Jis atmonys tiems, kurie nepripažįsta Dievo ir nepaklūsta mūsų Viešpaties Jėzaus Evangelijai. ⁹Jiems teks kentėti amžiną pragaištį, atstumtiems nuo Viešpaties veido ir nuo jo šlovingos galybės ¹⁰tą dieną, kada jis ateis, kad pasirodytų garbingas savo šventuosiuose ir nuostabus visuose, kurie įtikėjo. Jūs irgi patikėjote mūsų liudijimu. ¹¹Todėl mes nuolat meldžiamės už jus, kad mūsų Dievas padarytų jus vertus savo pašaukimo ir savo galybe tobulintų gerus jūsų užmojus bei veiklą tikėjimą. ¹²Tada mūsų Viešpaties Jėzaus vardui bus garbė jumyse, o jums jame, iš mūsų Dievo ir Viešpaties Jėzaus Kristaus malonės.

2 Antrojo Viešpaties atėjimo ženklai ¹Mes prašome jus, broliai, dėl mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus atėjimo ir dėl mūsų surinkimo aplink jį: ²nesiduokite taip lengvai nukreipiami nuo sveiko proto ir įbauginami ar dvasios pranašyste, ar žodžių, ar neva mūsų parašytu laišku, esą Viešpaties diena jau čia pat. ³Tegul niekas jūsų neapgauna kuriuo nors būdu!

Pirmiau turi ateiti atkritimas ir apsi-reikšti nedorybės žmogus, pražūtis sū-nus, ⁴*priestarautojas, kuris sukyla prieš vi-są, kas dieviška* ir šventa, ir pats sėdasi Dievo šventovėje, dėdamasis *Dievu*. ⁵Ar neprisimenate, jog aš tai sakiau jums, te-bebūdamas tarp jūsų? ⁶Jūs gi žinote, kas dabar jį sulaiko, kad jis apsireikštų tik sa-vo metu. ⁷Nedorybės paslaptis jau veikia, bet dar turi pasitraukti tasai, kuris ją var-žo; ⁸tada tai pasirodys Nedorėlis, kurį Viešpats Jėzus *sunaikins savo burnos kvė-pimu* ir sutriuškins savo didingu atėjimu.

⁹Ano Nedorėlio atėjimą dėl šėtono įtakos lydės įvairūs galingi darbai, netikri ženklai ir stebuklai ¹⁰ir visokios nedoros apgaulės tiems, kurie eina į pražūtį už tai, kad atsisakė mylėti tiesą savo išganymui. ¹¹Todėl Dievas jiems siunčia galingą su-vedžiotoją, ir jie tiki melu; ¹²taip bus nu-teisti visi, kurie netikėjo tiesa, bet pamė-go neteisybę.

Raginimas ištverti ¹³Mes jaučiame pareigą visuomet dėkoti Dievui už jus, Viešpaties numylėti broliai, kad Dievas jus kaip pirmienas išrinko išganymui Dva-sios pašventinimu ir tiesos tikėjimu. ¹⁴Tam jis ir pašaukė jus per mūsų Evange-

1,1: Plg. 1 Tes 1,1.

1,7: Ugnis – ST teofanijų (Dievo apsireikšimų) ypatybė (žr. Iš 3,2).

1,8: *Kurie nepripažįsta* – pažodžiui *nepažįsta*; tai semitizmas, kur *pažinti* reiškia pripažinimą arba

išpažinimą. – *Atmonys* – senųjų lietuviškų bažny-tinių rašty žodis, reiškiantis *atkeršys, atmokės*.

1,10: Žr. Ps 88 (89), 8; Iz 49,3. Atrodo, Pau-lius *šventaisiais* čia vadina angelus.

liją, kad įgytumėte mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus garbę. ¹⁵Todėl, broliai, tvirtai stovėkite ir laikykitės perduotų tiesų, kurių išmokote iš mūsų žodžių ar laiško.

¹⁶O pats mūsų Viešpats Jėzus Kristus ir Dievas, mūsų Tėvas, pamilęs mus ir maloningai suteikęs mums amžinos paguodos ir geros vilties, ¹⁷tesuramina jūsų širdis ir tesustiprina kiekvienam geram darbui ir žodžiui.

3 Pagaliau, broliai, melskitės už mus, kad Viešpaties žodis skintųsi kelią ir būtų gerbiamas, kaip ir pas jus, ^{2o}mes būtume išgelbėti nuo iškrypusių ir blogų žmonių, nes ne visi turi tikėjimą. ³Viešpats ištikimas. Jis sustiprins jus ir apsaugos nuo pikto. ⁴Mes pasitikime jumis Viešpatyje, kad vykdote ir vykdysite, ką jums įsakome. ⁵Viešpats telenkia jūsų širdis į Dievo meilę ir Kristaus kantrybę.

Saugotis tingumo ⁶Viešpaties Jėzaus Kristaus vardu įsakome jums, broliai, vengti kiekvieno brolio, kuris netvarkingai gyvena ar nesilaiko mokslo, gauto iš mūsų. ⁷Jūs patys žinote, kaip reikia sekti mumis. Mes gi pas jus netinginiavome ⁸ir

nevalgėme veltui kieno nors duonos, bet su triūsų ir prakaitu darbavomės dieną naktį, kad tik neapsunkintume nė vieno iš jūsų; ⁹ir ne todėl, kad neturėtume teisės taip daryti, bet norėdami duoti jums pavyzdį, kad galėtumėte mumis sekti. ¹⁰Dar būdami pas jus skelbėme: „Kas nenori dirbti, tenevalgo!“ ¹¹Mat mes girdime, jog kai kurie jūsiškiai tinginiauja, nieko neveikia, tik smalsauja. ¹²Tokiems žmonėms mes įsakome ir juos raginame Viešpatyje Jėzuje Kristuje ramiai dirbti ir valgyti pačių pelnytą duoną. ¹³O jūs, broliai, nesiliaukite darę gera! ¹⁴Jeigu kas neklausytų mūsų laiške surašytų nurodymų, tokį pasižymėkite, nebendraukite su juo, kad susigėstų. ¹⁵Nelaiykite jo priešu, bet įspėkite kaip brolių.

Atsisveikinimas ¹⁶Patsai ramybės Viešpats tegul teikia jums ramybę visada ir visais būdais. Viešpats su jumis visais!

¹⁷Šis sveikinimas prirašytas mano, Pauliaus, ranka. Tai ženklas kiekviename laiške; taip aš rašau. ¹⁸Mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus malonė tebūna su jumis visais!

2,3: Plg. Mt 24,10-12.

2,8: Plg. Iz 11, 4; Apr 11, 3-4; 19,15,20. – Seniausias bažnytinis padavimas, remdamasis kai kuriais ST pranašavimų teksta (ypač Danieliaus ir Izaijo knygomis), tikėjo, jog pasaulio pabaigoje ateisias didysis Dievo priešininkas, *prieštarautojas*, paprastai vadinamas *Antikristu* (plg. 1 Jn 2,18; 4,3; 2 Jn 7). Apie jį simboliškai kalba ir šv. Paulius: tai *nedorybės sūnus, prieštarautojas ir melagis, beside-*

dantis Dievu. Apskritai jis – šėtono įrankis, kuriam lemta atitraukti dalį tikinčiųjų nuo Kristaus. Pasak padavimo, Antikristo laikais Bažnyčia išgyvensianti didžiausią išmėginimą. Iš Pauliaus žodžių neaišku, kas (būrybė? asmenų grupė?) sulauko ir varžo Antikristo pasirodymą.

2,9: *Nedorėlio*, t.y. Antikristo. – Plg. Apr 13,11 ir t.; Mt 24,11,24.

PASTORACINIAI LAIŠKAI

Laiškai 1 ir 2 Tim ir Tit sudaro vadinamąją pastoracinių laiškų grupę. Jie skirti artimiesiems Pauliaus bendradarbiams, ištikimiesiems jo misijų kelionių palydovams Timotiejui ir Titui. Po pirmojo kalinimo Romoje Paulius Timotiejų paskyrė Efezo vyskupu, o Titą – Kretos vyskupu ir vėliau laiškais teikė jiems nurodymų. 2 Tim kiek panašus į testamentą ir šiuo atžvilgiu primena asmeninius laiškus, kaip Fm ir 3 Jn. Į šią grupę skiriamas ir Fm.

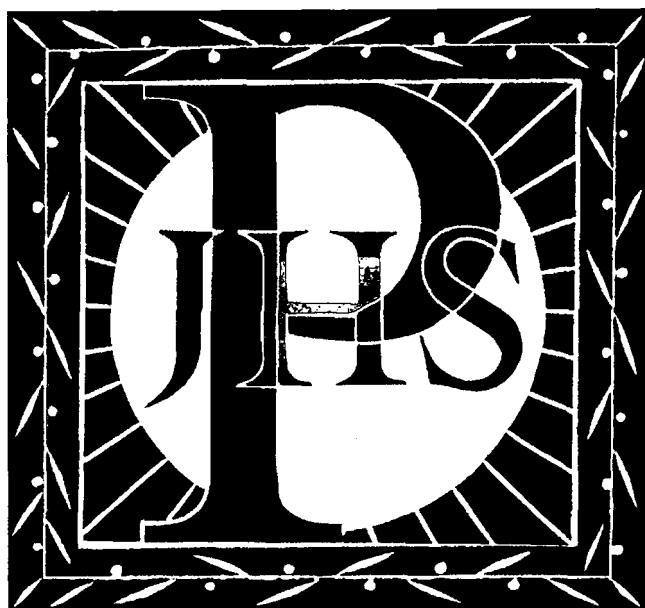
Laiškai Timotiejui. Timotiejus buvo kilęs iš Listros Likaonijoje (Maž. Azijoje), netoli Pauliaus tėviškės. Jo tėvas buvo graikas, o motina pamaldi žydė, priėmusi krikščionybę (žr. Apd 16,1; 2 Tim 1,5). Antrosios Pauliaus kelionės metu, greičiausiai 49 m., jis prisidėjo prie apaštalo, tapo jo nuolatinis palydovu ir neatsitraukė dėl jokių sunkenybių ar persekiojimų.

Laiškuose apaštalas moko Timotiejų kovoti su klaidingais mokslais (1 Tim 1,3-20; 4,1-11; 6,3-19 ir 2 Tim 2,14-4,8) ir aiškina Bažnyčios ganytojo pareigas (1 Tim 2,1-3,16; 4,12-16; 2 Tim 1,6-2,13). Iš abiejų laiškų matome, kad bažnytinis gyvenimas jau yra stiprus bei išsivystęs. Jau išryškėjusi hierarchinė schema: vyskupai, kunigai („vyresnieji“), diakonai. Išaugus Bažnyčiai, pasirodė ir naujų klaidingų mokymų tiek tarp žydų, tiek tarp pagonių kilmės krikščionių. 1 Tim parašytas greičiausiai 65 m., o 2 Tim – prieš mirtį, 66 m.

Laiškas Titui. Titas buvo kilęs iš pagonių tėvų, Pauliaus atverstas į krikščionybę. Jį Paulius iš Antiochijos pasiėmė su savimi į Jeruzalę, į Apaštalų Susirinkimą (žr. Apd 15,1 ir t.). Vėliau jis tapo Pauliaus bendradarbiu ir Kretos vyskupu. Jo ganytojavimas susidūrė su panašiais sunkumais kaip ir Timotiejaus. Todėl laiškas jam labai panašus į 1 Tim. Čia kalbama apie vyskupo uždavinius ir jo asmens savybes, nurodomos įvairių luomų pareigos ir mokoma kovoti su klaidingomis doktrinomis.

Laiškas buvo parašytas greičiausiai 65 m.

Laiškas Filemonui, rašytas iš Romos apie 62 m., yra trumpas, bet labai nuoširdus. Jis atskleidžia Pauliaus didžiadvasiškumą, žmonių pažinimą, užuojautą, humoro jausmą. Laimėjęs Kristui pabėgėlį vergą Onesimą, Paulius prašo jo šeimininką Filemoną, kad jį visiškai paleistų. Krikščionybė tais laikais negalėjo reikalauti, kad valstybė panaikintų vergiją, bet darė tokią įtaką atsivertusiems vergų šeimininkams, kad tie imdavo vergus laikyti lygiaverčiais šeimos nariais.

PIRMASIS
LAIŠKAS TIMOTIEJUI

1 Apie klaidingus mokytojus ¹Paulius, Dievo, mūsų Gelbėtojo, ir Kristaus Jėzaus, mūsų vilties, paliepimu Kristaus Jėzaus apaštalas, ²Timotiejui, tikram sūnui tikėjime: malonė, gailestingumas ir ramybė nuo Dievo Tėvo ir mūsų Viešpaties Kristaus Jėzaus!

³Dar keliaudamas į Makedoniją, aš prašiau tave pasilikti Efeze ir įsakyti kai kuriems, kad jie nemokytų klaidingų mokslų, ⁴neužsiiminėtų pasakomis ir begalinėmis giminystės eilėmis, kurios veikia kelia ginčus negu yra pravarčios išgainingiems Dievo sumanymams, vykdomiems tikėjimu. ⁵Pamokymo tikslas yra meilė iš tyros širdies, geros sąžinės ir nuosirdaus tikėjimo. ⁶Kai kurie, nuklydę nuo šių dalykų, paskendo tuščiuose plepaluose. ⁷Jie norėtų būti įstatymo mokytojais, nors nesupranta nei ką kalbą, nei ką tvirtiną.

Tikrasis Įstatymo vaidmuo ⁸Mes žinome, jog įstatymas yra geras, jeigu žmogus juo deramai naudojasi, ⁹suprasdamas, kad įstatymas skirtas ne teisiamam, bet nusikaltėliams ir neklaužadoms, bedieviams ir nusidėjėliams, nedorėliams ir netikėliams, tėvažudžiams ir motinžudžiams, ir žmogžudžiams, ¹⁰paleistuviams, iškrypėliams, vergų pirkliams, melagiams, kreivai prisiekiantiems ir visiems, kurie priešinasi sveikam mokslui. ¹¹Taip moko palaimintojo Dievo garbės Evangelija, kuri man yra patikėta.

Apaštalo pašaukimas ¹²Aš esu kupinas dėkingumo mūsų Viešpačiui Kristui Jėzui, kuris mane sustiprino ir palaikė tinkamu užimti tarnystę, ¹³nors anksčiau esu buvęs piktžodžiautojas, persekiotojas ir

smurtininkas. Manęs buvo pasigailėta, nes taip elgiausi dėl neišmanymo ir netikėjimo. ¹⁴Bet mūsų Viešpaties malonė išsiliejo be saiko kartu su tikėjimu ir meile Kristuje Jėzuje. ¹⁵Tikras žodis ir vertas visiško pritarimo, jog Kristus Jėzus atėjo į pasaulį gelbėti nusidėjėlių, kurių pirmasis esu aš. ¹⁶Todėl ir buvo manęs pasigailėta, kad manyje pirmame Jėzus Kristus parodytų visą savo kantrybę, duodamas pavyzdį tiems, kurie jį įtikės amžinajam gyvenimui. ¹⁷Amžių Karaliui, nemirtingajam, neregimajam, vieninteliui Dievui tebūna garbė ir šlovė per amžių amžius! Amen.

Timotiejaus atsakomybė ¹⁸Šituos pamokymus aš perduodu tau, sūnau Timotiejau, pagal ankstesnes pranašystes apie tave, kad, jų stiprinamas, kovotum gerą kovą, ¹⁹išlaikytum tikėjimą ir gerą sąžinę. Jos atsižadėjus, kai kurių tikėjimo laivas sudužo. ²⁰Iš jų yra Himenėjas ir Aleksandras, kuriuos atidaviau šetonui, kad jie pasimokytų ir nebepiktžodžiautų.

2 Liturginės pamaldos ¹Taigi pirmiausia prašau atlikinėti maldavimus, maldas, pamaldas ir dėkojimus už visus žmones, ²už karalius ir visus valdovus, kad galėtume tyliai ramiai gyventi visokeriopai maldingą ir gerbtiną gyvenimą. ³Tai gera ir priimtina akyse mūsų Gelbėtojo Dievo, ⁴kuris trokšta, kad visi žmonės būtų išganyti ir pasiektų tiesos pažinimą.

⁵ Vienas yra Dievas
ir vienas Dievo ir žmonių
Tarpininkas –
žmogus Kristus Jėzus,

1,2: Žr. Apd 16,1-3.

2,1: Šiame skyriuje suformuluota liturginė sakramentinė bendruomenės tvarka. Vėlesnieji liturginiai nuostatai naudoja daugeliu sąvokų, pateiktų šv. Pauliaus laiške.

2,6: *Išpirka* – turėta omenyje išperkamieji pinigai, mokėti už vergo paleidimą. Tai vaizdingas Jėzaus aukos simbolis. – *Nustatytu laiku* – pagal Mk 1,15 ir Tit 1,3 Kristaus auka įvyko Dievo nustatytu, istoriškai prasmingu metu.

6 kuris atidavė save kaip išpirką
už visus,
pateikdamas liudijimą
nustatytu laiku.

7 Tam aš esu paskirtasis šauklys ir apaštalas, – sakau tiesą, nemeluojau, – tikėjimo ir tiesos mokytojas pagonims.

8 Aš norėčiau, kad vyrai visur, kur melsis, keltų aukštyn tyras rankas, be pykčio ir nesantaikos. ⁹Taip pat trokštu, kad moterys vilkėtų padoriai, puošęsi droviai ir santūriai, ne išgarbinuotais plaukais, be aukso, be perlų ir be prabangių drabužių, ¹⁰o verčiau, – kaip dera moterims, pasižyminčioms pamaldumu, – gerais darbais. ¹¹Moteris tesimoko tyliai, su tikru nuolankumu. ¹²Aš neleidžiu, kad moteris mokytų nei kad vadovautų vyrui, – ji tesilaiko tyliai. ¹³Juk pirmas buvo sukurtas Adomas, o paskui – Ieva. ¹⁴Be to, Adomas nesidavė suvedžiojamas, o moteris buvo apgauta ir nupuolė. ¹⁵Bet ji bus išganyta, gimdydama vaikus, – jos bus išganytos, jeigu išlaikys tikėjimą, meilę ir šventumą bei santūrumą.

3 Vyskupo charakteristika ¹Toks yra tikras žodis: jei kas siekia vyskupauti, trokšta gero darbo. ²O vyskupas turi būti nepeiktinas: tik kartą vedęs, blavus, protingas, padorus, svingingas, gebas mokyti; ³ne girtuoklis, ne kivirčius, bet švelnus, nemėgstantis vaidytis, negodus,

⁴geras savo namų šeimininkas, turintis klusnius ir tikrai dorus vaikus. ⁵Jei kas nesugeba šeimininkauti savo namuose, kaipgi jis vadovaus Dievo Bažnyčiai?! ⁶Vyskupas neturi būti naujatis, kad nepradėtų didžiulis ir nepakliūtų į velnio teismą. ⁷Be to, jam privalu turėti gerą vardą tarp svetimųjų, kad nebūtų niekinamas ir neįkliūtų į velnio žabangus.

Diakonai ⁸Taip pat ir diakonai privalo būti garbingi vyrai, ne dviliežuviai, ne besaikiai vynu gėrovai, ne geidžiantys nešvaraus pelno, ⁹bet saugantys tikėjimo paslaptį tyroje sąžinėje. ¹⁰Ir jie pirmiau turi būti išbandyti, o paskui, jei pasirodys esą be kaltės, tegul tarnauja. ¹¹Moterys taip pat turi būti garbingos, ne šmeižikės, blavios ir patikimos visuose reikaluose. ¹²Diakonai tebūnie tik kartą vedę, gerai tvarkantys savo vaikus ir namus. ¹³Kurie tinkamai diakonaus, įsigis garbingą laipsnį ir tikrą tikėjimo drąsą Kristuje Jėzuje.

Bažnyčios ir tikėjimo paslaptis

¹⁴Rašau tau apie šiuos dalykus, nors turiu viltį greit atvykti pas tave; ¹⁵jeigu užtrukčiau, noriu, kad žinotum, kaip reikia elgtis Dievo namuose, kurie yra gyvojo Dievo Bažnyčia, tiesos šulas ir atrama. ¹⁶Ir, kaip visi sutinka, didi yra maldingumo paslaptis:

Jis apsiereiskė kūne,
buvo Dvasios paliudytas,

2,7: Plg. Gal 2,7.

2,11-12: Apaštalas neleidžia moterims bažnyčioje mokyti nei vadovauti, nes tokių teisių aprašomuojame metu jos neturėjo ir civilinėje visuomenėje. Plg. 1 Kor 14,34-35 paaišk.; 1 Kor 11,3-16 ir paaišk.

3,2: *Vyskupas* (gr. episkopos) reiškia *prižiūrėtojas*. Pirmosiomis Bažnyčios dienomis tai buvo tikri didesnių, ypač miesto, bendruomenių vadovai, bet dar ne monarchiniai vyskupai kaip šiandien (plg. Tit 1,5 ir t.).

3,6: *Į velnio teismą* – kad netaptų vertas bausmės, kokia buvo nubausintas velnias už savo puikybę.

3,11: *Moterys* – diakonės arba diakonų žmonos.

3,12: *Diakonai* (gr. *diakonos* – patarnautojas) buvo vyskupų pagalbininkai. Jie ypač rūpinosi bendruomenės ekonominiais reikalais, vargų šelpimu ir patarnaudavo liturginėms apeigoms (žr. Apd 6, 1-6).

3,13: *Garbingą laipsnį* – galbūt vyskupo laipsnį.

3,15: Plg. Ef 3,19-22.

3,16: *Jis* – Kristus. – Čia turime labai reikšmingą liturginio himno nuotrupą. Manoma, kad šis himnas-malda priklausė eucharistinės liturgijos apeigoms.

pasirodęs angelams,
paskelbtas pagonims,
įtikėtas pasaulyje
ir paimtas į šlovę.

4 Klaidų skleidėjai ¹Dvasia aiškiai sako, kad paskučiausiais laikais kai kurie žmonės atkris nuo tikėjimo, pasidavę klaidinančioms dvasioms ir demonų mokslams, ²veidmainingiems melo skelbėjams, turintiems sąžinėje įdiegtą nusi-kaltimo ženklą, ³draudžiantiems tuoktis, liepiantiems susilaikyti nuo maisto, kurį yra sukūręs Dievas, kad jį su padėka priimtų tikintieji ir pažinusieji tiesą. ⁴Kiekvienas gi Dievo kūrinys yra geras, ir niekas neatmestina, kas priimama su padėka, – ⁵juk visa tai pašventinama Dievo žodžiu ir malda!

Pamokymai Timotiejui ⁶Jeigu šitaip aiškinsi broliams, būsi geras Kristaus Jėzaus tarnas, mintantis tikėjimo žodžiais ir tikruoju mokslu, kuriam esi atsidavęs. ⁷Venk nerimtų, bobiškų pašakų, o ugdykis maldingumą. ⁸Kūno mankštinimas nedaug kam tinka, o maldingumas viskam naudingas, nes jam skirtas esamojo ir būsimąjo gyvenimo pažadas. ⁹Štai tikras žodis, vertas visiško pritarimo: ¹⁰mes todėl ir triūsime bei kovojame, kad pasitikime gyvuoju Dievu, kuris yra visų žmonių, o ypač tikinčiųjų, Gelbėtojas.

¹¹Taip įsakinėk ir mokyk! ¹²Niekas tegul neniekina tavo jaunystės. Tiktai pats būk tikintiesiems pavyzdys žodžiu, elgesiu, meile, tikėjimu, skaistumu. ¹³Kol at-

vyksiu, užsiiminėk skaitymu, raginimu, mokymu. ¹⁴Nepamiršk tavyje esančios malonės dovanos, kuri tau buvo suteikta pranašo ištarme kartu su vyresniųjų rankų uždėjimu. ¹⁵Rūpinkis šitais dalykais, atsidėk jiems, kad visi matytų tavo pažangą. ¹⁶Žiūrėk savęs ir mokslo, ištverk šiuose darbuose! Taip veikdamas, išganysi ir save, ir savo klausytojus.

5 Bendruomenės reikalai ¹Senesnio žmogaus aštriai nebark, bet graudenk kaip tėvą, o jaunesnius kaip brolius, ²vyresnio amžiaus moteris – kaip motinas, o jaunesnes – kaip seseris, laikydamasis tobulo skaistumo.

³Gerbk našles, kurios yra tikros našlės. ⁴Jei kuri našlė turi vaikų ar vaikaitių, tegu pirmiausia išmoksta rūpintis savo namiškiais ir deramai atsilyginti gimdytojams, nes tai malonu Dievui. ⁵Tikra našlė palikusi viena sudėjo viltis į Dievą ir dieną naktį maldauja bei meldžiasi. ⁶Bet našlė malonumų ieškotoja dar gyva būdama yra mirusi. ⁷Todėl įspėk dėl šito, kad jos būtų be priekaišto. ⁸Jeigu kas nesirūpina savaisiais, ypač namiškiais, tas yra užsigynęs tikėjimo ir blogesnis už netikintį!

⁹Į našlių sąrašą įtrauk tokią našlę, kuriai sukako bent šešiasdešimt metų, kuri teturėjo vieną vyrą, ¹⁰jeigu ji pasižymėjo gerais darbais, jei išauklėjo vaikus, jei buvo svetinga, jei plaudavo šventiesiems kojas, jei pagelbėdavo vargstantiems, jei stengdavosi dirbti visokį gerą darbą.

4,4-5: Šie programiniai Pauliaus žodžiai atmeta niūrią pažiūrą į kūriniją. Kūriniai Dievo sukurti, tad jie geri, jei tik jais naudojamosi pagal Dievo valią ir su dėkingumu Kūrėjui. Plg. Pr 1,31.

4,14: *Pranašo* – pranašystės dovaną turinčio krikščionio; *vyresniaisiais* (gr. *presbyteroi*) NT vadina apaštaly paskirtus krikščionių bendruomenių vadovus. Žr. toliau 5,17 paaišk.

5,9: Senovės Bažnyčioje buvo atskiras moteriškos lyties našlių luomas ir tarnystė. Jos padėdavo diakonams aptarnauti vargšus.

5,10: *Sventaisiais* Paulius vadina visus krikščionis. Nuplauti kojas senovėje buvo nuoširdaus svetingumo ženklas ir plačiai pasklidęs mandagumo paprotys (plg. Lk 7,44; Jn 13,5).

¹¹ Jaunesnių našlių nepriimk. Pasidavusios gašlumui, jos atsitolina nuo Kristaus ir geidžia ištektėi, ¹² o tuo užsitraukia kaltinimą, jog pametusios pirmuosius pažadus.

¹³ Be to, jos išmoka dykinėti bei landžioti po svetimus namus, ir ne tik dykinėti, bet plepėti bei užsiiminėti niekais, taukšti, kas nedera. ¹⁴ Taigi aš norėčiau, kad jaunesnės ištektėtų, augintų vaikus, šeiminingautų ir neduotų priešininkui jokios progos jas koneveikti. ¹⁵ Kai kurios jau nuklydo paskui šėtoną. ¹⁶ Jei kuri tikinti moteris turi pas save našlių, tegul jas aprūpina, kad nebūtų apsunkinama bažnyčia ir įstengtų padėti tikrosioms našlėms.

Bendruomenės vyresnieji – kunigai ¹⁷ Gerai vadovaujantys vyresnieji tebūna laikomi nusipelnusiais dvigubos pagarbos, ypač tie, kurie triūsia skelbdami žodį ir mokydami. ¹⁸ Juk Raštas sako:

“*Neužrīšk nasrų kuliančiam jaučiui*” ir: “Darbininkas vertas savo užmokesčio”.

¹⁹ Skundo prieš vyresnįjį nepriimk, *ne bent liudytų du ar trys liudytojai*. ²⁰ Nusikaltėlius bark visų akivaizdoje, kad ir kiti bijotų. ²¹ Aš maldaute maldauju tave Dievo, Kristaus Jėzaus ir išrinktųjų angelų akivaizdoje, kad nuosekliai laikytumėis

šių nurodymų, nedarydamas jokių išimčių. ²² Niekam greitomis neuždėk rankų ir neprisidėk prie svetimų nuodėmių; išsilaikyk tyras.

²³ Gerk ne vien vandenį, bet vartok ir truputį vyno dėl savo skrandžio ir dažnų negalavimų.

²⁴ Kai kurių žmonių nusidėjimai esti žinomi pirma teismo, o kai kurių paaiškėja tik vėliau. ²⁵ Taip pat ir geri darbai visiems žinomi, o jei pasitaiko kitaip, jie irgi negali likti paslėpti.

6 Nurodymai vergams ¹ Vergai, esantys po jungu, telaiko savo šeiminingus vertais visokeriopos pagarbos, kad nebūtų peikiamas Dievo vardas ir mokymas. ² O tie, kurie turi tikinčius šeiminingus, tegul jų neniekina už tai, kad jie yra broliai; verčiau tegul jiems dar geriau tarnauja, nes jie, būdami tikintys ir mylimi, įvertina gerus tarnavimo darbus. ³ Taip mokyk, taip ragink!

Tikri mokytojai ir klaidintojai Jei kas nors moko kitaip ir nesutinka su sveikais mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus žodžiais bei maldingumo mokslu, ⁴ tas yra pasipūtėlis, nieko neišmano, serga nuo ginčų ir nuo svaidymosi žodžiais, iš kurių

5,12: *Pirmuosius pažadus* – pažodžiui *pirmąją ištikimybę*. Čia kalbama apie našles, įtrauktas į sąrašą našlių, kurios pasižadėdavo daugiau nebe-tekėti. Joms šeimą turėdavo atstoti pasiaukojimas Kristui ir jo tikinčiųjų bendruomenei. Vis dėlto praktika parodė, jog jaunesnės našlės dažnai pamiršdavo savo pažadus ir, progai pasitaikius, ištekdavo. Plg. tolesnį tekstą.

5,14: *Priešininkas* – kuopinis krikščionių priešų pavadinimas, reiškiantis ir šėtoną.

5,17: Žodis *presbyteros* pirmiausia reiškia vyresnio amžiaus žmogų. Tuo žodžiu krikščionys ėmė vadinti Bažnyčios vadovus: kunigus ir vyskopus. Pradžioje, ypač šv. Pauliaus laikais, nebūdavo aiškiai skiriama kunigų nuo vyskupų, nes pats žodis *episkopos* tiesiog išreiškia ne šventimų (sakramento) laipsnį, bet bendruomenės vadovą – pri-

žiūrėtoją. Vis dėlto būta ir tikrų vyskupų mūsų laikų prasme; jie vadovaudavo kitiems *presbiteriams* (žr. Tit 1,5 ir t.).

5,18: Žr. Mt 10,10; Lk 10,7; plg. 1 Kor 9,9-13.

5,22: Kalbama apie įšventinimą į kunigus ar apie nuodėmių atleidimą.

5,24: Kai kurių kandidatų į bendruomenių vadovus klaidos esti žinomos prieš sprendžiant apie jų tinkamumą, o kitų paaiškėja tik vėliau. Vadinas, apie kandidatus reikia spręsti labai rūpestingai.

6,1: Senovės krikščionys skirstė vergus į dvi grupes: į esančius *po jungu*, būtent krikščionis vergus, kurie priklausė šeiminingams pagonims, ir *ne po jungu*, t.y. krikščionis vergus, priklausančius šeiminingams krikščionims. Pastaruosius šeiminingai laikė savo šeimos nariais.

gimsta pavydas, nesutarimas, piktžodžiamas, blogi įtarinėjimai ⁵ir kivirčiai tarp sugedusio proto žmonių, praradusių tiesos nuovoką ir manančių, jog maldingumas esąs pasipelnymo šaltinis. ⁶Žinoma, maldingumas yra didelis pelnas, kai pasitenkinama tuo, ką turi. ⁷Juk mes nieko neatšinešime į pasaulį ir nieko neiššinešime. ⁸Turėdami maisto, drabužių, pastogę, būkime patenkinti. ⁹Kas geidžia pralobti, pakliūva į pagundą ir į spąstus bei į daugelį neprotingų ir kenksmingų aistrų, kuriuos žmonės sugadina ir pražudo. ¹⁰Visų blogybių šaknis yra godulystė. Kai kurie, jai pasidavę, nuklydo nuo tikėjimo ir patys save drasko daugybe kančių.

Baigiamieji pamokymai ir prašymai ¹¹O tu, Dievo žmogau, bėk šalin nuo tų dalykų! Tu verčiau vykis teisumą, maldingumą, tikėjimą, meilę, ištvermę, romumą. ¹²Kovok šauniąją tikėjimo kovą, pagauk amžinąjį gyvenimą, kuriam esi pašauktas ir kurį puikiai išpažinai daugelio liudytojų akyse. ¹³Aš tau įsakau dėl Dievo, kuris visiems duoda gyvybę, ir dėl Kristaus Jėzaus, kuris prie Poncijaus Piloto pateikė gerą išpažinimą, ¹⁴kad išlaiky-

tum įsakymą be dėmės ir be priekaišto iki pasirodant mūsų Viešpačiui Jėzui Kristui. ¹⁵Jį skirtu laiku apreikš palaimintasis, vienintelis Valdovas, karalių Karalius ir viešpačių Viešpats,

¹⁶ vienatinis Nemirtingasis, kuris gyvena neprieinamoje šviesoje, kurio joks žmogus neregėjo ir negali regėti. Jam šlovė ir amžinoji valdžia! Amen.

¹⁷ Šio pasaulio turtuoliams įsakyk, kad nesididžiuotų ir nesudėtų vilčių į nepatikimus turtus, bet viltųsi Dievu, kuris apščiai visko mums teikia mūsų džiaugsmui. ¹⁸Tegul jie daro gera, lobsta gerais darbais, esti dosnūs, dalijasi su kitais. ¹⁹Šitaip jie pasidės gerus pamatus ateičiai, kad pasiektų tikrąjį gyvenimą.

²⁰ O Timotiejau, sergėk tau patikėtą turtą, vengdamas pasaulio tuščiažodžiavimo ir tariamojo pažinimo prieštarų teigimų, ²¹nes kai kurie, jį pamėgę, nuklydo nuo tikėjimo.

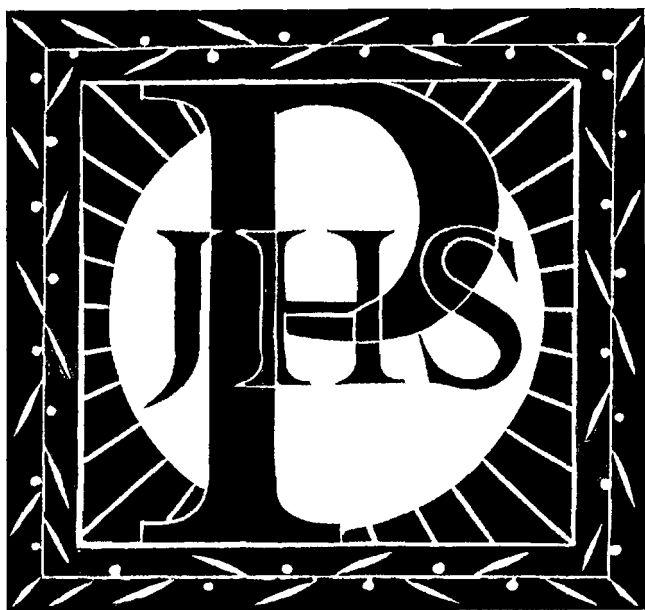
Malonė su jumis!

6,11: *Dievo žmonėmis* ST vadindavo pranašus (žr. 1 Kar 13,1 ir t.).

6,14: *Įsakymą* – visą krikščioniškąją religiją.

6,17: Plg. Ps 61 (62), 11.

6,18-19: Žr. Mt 6,20.

ANTRASIS
LAIŠKAS TIMOTIEJUI

1 Ižanga. Padėka ¹Paulius, Dievo valia Kristaus Jėzaus apaštalas pagal gyvenimo Kristuje Jėzuje pažadą, ²mylimam sūnui Timotiejui: malonė, gailestingumas ir ramybė nuo Dievo Tėvo ir mūsų Viešpaties Kristaus Jėzaus!

³Aš dėkoju Dievui, kuriam tarnauju kaip ir mano protėviai su tyra sąžine, be paliovos tave prisimindamas savo maldose dieną ir naktį. ⁴Menu tavo ašaras ir trokštu tave pamatyti, kad sugrįžtų man džiaugsmas. ⁵Aš vis prisimenu tavo nuoširdų tikėjimą, kuris pradžioje gyveno tavo senelėje Loidėje, tavo motinoje Eunikėje ir, esu tikras, tebegyvena tavyje.

Raginimas branginti gautąsias malones ⁶Todėl tau primenu reikalą atgavinti Dievo malonės dovaną, suteiktą mano rankų uždėjimu. ⁷Dievas gi mums davė ne baimės dvasią, bet galybės, meilės ir protingumo Dvasią. ⁸Todėl nesigėdyk mūsų Viešpaties liudijimo nei manęs, jo kalinio, bet drauge su manimi kentėk Evangelijos labui jėga Dievo, ⁹kuris mus išgelbėjo bei pašaukė į šventąjį pašaukimą ne atsižvelgdamas į mūsų darbus, bet savo laisvu nutarimu bei malone, kuri dovanoja mums Kristuje Jėzuje prieš amžinuosius laikus. ¹⁰Ji dabar tapo regima, pasirodžius mūsų Išganytojui Kristui Jėzui, kuris sunaikino mirtį ir nušvietė gyvenimą bei nemirtingumą savo Evangelija; ¹¹aš esu jai paskirtas šaukliu, apaštalu ir mokytoju.

¹²Dėl šios priežasties aš ir kenčiu tuos vargus, bet nesigėdiju, nes žinau, kuo įtikėjau, ir esu tikras, kad jis gali išlaikyti man patikėtąjį turtą iki anos dienos.

¹³Sau taisykle laikyk sveikus pamokymus, kuriuos esi girdėjęs iš manęs apie tikėjimą ir meilę Kristui Jėzui. ¹⁴Sergėk brangųjį turtą, padedamas Šventosios Dvasios, kuri gyvena mumyse.

¹⁵Tu žinai, kad nuo manęs nusigręžė visi, kurie yra Azijoje, tarp jų Figelas ir Hermogenas. ¹⁶Viešpats tebūna gailestingas Onesiforo namams, nes jis dažnai mane stiprindavo ir nesigėdijo mano grandinių, ¹⁷bet, atvykęs į Romą, rūpestingai ieškojo manęs ir surado. ¹⁸Viešpats suteikia jam aną dieną rasti Viešpaties pasi-gailėjimą. Be to, tu geriau žinai, kiek daug jis yra tarnavęs man Efeze.

2 Apaštalo kentėjimo prasmė ¹Taigi tu, mano sūnau, stiprėk Kristaus Jėzaus malone ²ir, ką esi iš manęs girdėjęs prie daugelio liudytojų, perduok patikimiems žmonėms, kurie sugebės ir kitus mokyti.

³Kęsk vargus kartu su manimi kaip geras Kristaus Jėzaus karys. ⁴Kareivis neužsiima pragyvenimo reikalais, norėdamas patikti karo vadui. ⁵Ir kas stoja į rungtynes, negaus vainiko, jei nebus grūmęsis pagal taisykles. ⁶Triūsiančiam žemdirbiui dera pirmam pasiimti vaisių. ⁷Suprask, ką sakau: Viešpats tau duos išmanymą apie visus dalykus.

⁸Prisimink prikeltąjį iš numirusių Jėzų Kristų iš Dovydo giminės, kaip skelbiama mano Evangelijoje, ⁹dėl kurios man tenka kentėti, net būti surakintam lyg piktadariui. Bet Dievo žodis nesurakinamas! ¹⁰Todėl aš visa pakeliu dėl išrinktųjų, kad ir jie laimėtų išganyimą Kristuje Jėzuje su amžinąja šlove. ¹¹Štai tikras žodis:

1,4: *Ašaras* – atsisveikinimo ašaras.

1,5: Žr. Apd 16,1.

1,9: *Prieš amžinuosius laikus*: čia kartojasi mums

jau pažįstama mintis apie Kristaus preegzistenciją prieš pasaulio sukūrimą (plg. Fil 2,6 ir t.).

Jei mes su juo numirėme,
su juo ir gyvensime.

12 Jei ištversime, su juo ir karaliausime.
Jeigu mes jo išsižadėsime,
ir jis mūsų išsižadės,

13 bet jeigu mes ir tapsime neištikimi,
tai jis lieka ištikimas,
nes savęs jis negali išsiginti.

14 Primink tai ir Dievo akivaizdoje reikalauk, kad nebūtų kovojama svaidentis žodžiais; iš to nebūna jokios naudos, vien tik žala klausytojams. ¹⁵Verčiau stenkis Dievui pasirodyti tinkamu darbininku, neturinčiu ko gėdytis, be iškraipymų skelbiančiu tiesos žodį. ¹⁶Venk nerimtų tauškalių. Jie vis giliau bris į bedievybę, ¹⁷ir jų kalbos, tarsi vėžio votis, vis plis. Tokie yra Himenėjas ir Filetas, ¹⁸kurie nuklydo nuo tiesos tvirtindami, kad prisikėlimas jau įvykęs, ir tuo griaudami kai kurių tikėjimą. ¹⁹Bet nepajudinamai stovi Dievo pamatas su iškirstu įrašu: *Viešpats pažįsta savuosius* ir: Teatsitraukia nuo neteisybės kiekvienas, kuris garbina Viešpaties vardą.

20 Dideliuose namuose esti ne tik auksinių ir sidabrinių indų, bet ir medinių bei molinių. Pirmieji vartojami garbingiems reikalams, antrieji – negarbingiems. ²¹Jeigu kas apsisvalys nuo tų ydų, bus indas, skirtas garbei, pašventintas, tinkamas Valdovui, pasirengęs kiekvienam geram darbui.

22 Saugokis jaunatvės aistrų! Ieškok teisumo, tikėjimo, meilės ir ramybės su tais, kurie iš grynios širdies šaukiasi Vieš-

paties. ²³O kvailų ir nemokšiškų ginčų venk, žinodamas, kad jie veda į barnius. ²⁴Viešpaties tarnui nederą kivirčytis, bet reikia su visais elgtis maloniai, stengtis pamokyti, būti kantriam, ²⁵švelniai aiškinti prieštaraujantiems, – rasi Dievas duos jiems atsiversti, pažinti tiesą, ²⁶ir jie prablaivės nuo velnio žabangų, kuriuose vergavo jo valiai.

3 Ateities pavojai ¹Žinok, kad pasikutinėmis dienomis užeis sunkūs laikai, ²nes žmonės bus savimylės, godūs pinigų, pasipūtę, išdidūs, pikžodžiautojai, neklusnūs gimdytojams, nedėkingi, nedorėliai, ³nemeilūs, nesutaikomi, šmeižikai, nesusivaldantys, šiurkštūs, storžieviai, nekenčiantys to, kas gera, ⁴išdavikai, pramušgalviai, pasipūtėliai, labiau linkę į malonumus negu į Dievą, ⁵dedąsi maldingi, bet atsižadėję maldingumo jėgos. Tu saugokis tokių žmonių!

6 Iš jų yra tie, kurie įsiskverbia į namus ir prisivilioja moterėles, pilnas nuodėmių ir blaškomas visokių įgeidžių, ⁷nuolat besimokančias ir vis nesugebančias pažinti tiesos. ⁸Kaip Janas ir Jambras priešinosi Mozei, taip ir jie prieštarauja tiesai. Tai žmonės sugedusio proto, neturintys užgrūdinto tikėjimo. ⁹Bet jie toli nenužengs, nes jų paikumas kaip ir anų bus visiems regimas.

10 Vis dėlto tu pasekei mano mokymu, gyvenimo būdu, sumanymais, tikėjimu, ištverme, meile, kantrybe, ¹¹persekiojimais, kančiomis, kurios mane ištiko Antiochijoje, Ikonijoje, Listroje. O kokių tik

2,18: Apaštalas kalba apie kai kuriuos klaidų skleidėjus pačioje krikščionių bendruomenėje, apie asmenis, kurie anksčiau laikėsi tikrojo tikėjimo, bet vėliau nuo jo nuklydo. Greičiausiai tai buvo žmonės, besilaikantys graikų filosofijos, kuri skelbė, jog žmogaus kūnas esąs sielos kalėjimas ir visokio blogio pradas. Iš to buvo daroma išvada,

kad kūno prisikėlimas iš numirusių ne tik nercikalingas, bet ir pražūtingas.

3,5: Plg. Mt 7,15.

3,8: Janas ir Jambras pagal žydų padavimą buvę vardai tų egiptiečių burtininkų, kurie faraono akivaizdoje priešinosi Mozės ir Aaronso planams (plg. Iš 7,11 ir t.).

persekiojimų man neteko iškęsti! Bet iš visų išgelbėjo mane Viešpats. ¹²Ir visi, kurie trokšta maldingai gyventi Kristuje Jėzuje, bus persekiojami. ¹³Pikti žmonės, suvedžiotojai eis dar blogyn, klaidindami ir klysdami. ¹⁴O tu laikykitės to, ką esi išmokęs ir tvirtai įtikėjęs, žinodamas, iš kurių žmonių esi išmokęs. ¹⁵Tu nuo vaikystės pažįsti šventuosius Raštus, galinčius tave pamokyti išganymui per tikėjimą Kristumi Jėzumi. ¹⁶Visas Raštas yra Dievo įkvėptas ir naudingas mokyti, barti, taisyti, auklėti teisumui, ¹⁷kad Dievo žmogus taptų tobulas, pasirengęs kiekvienam geram darbui.

4 Raginimas uoliai apaštalauti

¹Aš karštai prašau dėl Dievo ir Kristaus Jėzaus, kuris teis gyvuosius ir mirusiuosius, dėl jo apsiereikimo ir karalystės: ²skelbk žodį, veik laiku ir nelaiku, bark, drausk, ragink su didžiu kantrumu ir kaip išmanydamas. ³Ateis toks laikas, kai žmonės nebepakęs sveiko mokslo, bet, pasidavę savo įgeidžiams, susivadins sau mokytojų krūvą, kad tie dūzgentų ausyse; ⁴jie nukreips ausis nuo tiesos, o atvers pasakoms. ⁵Bet tu būk visame kame apdairus, kentėk vargus, dirbk evangelisto darbą, atlik savo tarnystę.

Teisumo vainikas ⁶Aš jau esu atnašaujamas, ir mano iškeliavimas arti. ⁷Iškovojau gerą kovą, baigiau bėgimą, išlaikiau tikėjimą. ⁸Todėl manęs laukia teisumo vainikas, kurį aną dieną man atiduos Viešpats, teisingasis Teisėjas, – ir ne tik man, bet ir visiems, kurie su meile laukia jo pasirodant.

Paskutiniai patarimai ⁹Paskubėk veikiai atvykti pas mane, ¹⁰nes Demas, pamilęs šį pasaulį, paliko mane ir iškeliavo į Tesaloniką, Kreskas – į Galatiją, Titas – į Dalmatiją. ¹¹Vienas Lukas tėra su manimi. Pasiimk ir atsivesk su savimi Morkų, jis bus man naudingas padėjėjas. ¹²Ti-chiką aš pasiunčiau į Efezą. ¹³Atvykdamas atgabenk apsiaustą, kurį palikau Troadoje pas Karpą, taip pat ir knygas, ypač pergamentus. ¹⁴Kalvis Aleksandras man padarė daug bloga, Viešpats jam atmokės pagal jo darbus. ¹⁵Ir tu saugokis jo, nes jis labai priešinosi mūsų žodžiams. ¹⁶Mano pirmajame apsigynime nė vieno nebuvo su manimi, visi mane paliko. Tenebus jiems tatai palaikyta nusikaltimu! ¹⁷Viešpats buvo su manimi ir mane sustiprino, kad toliau skelbčiau Evangeliją ir visos tautos ją išgirstų; jis mane ištraukė iš liūto nasrų. ¹⁸Viešpats mane vėl ištrauks iš visų piktų kėslų ir išgelbės, paimdamas į savo dangaus karalystę. Jam garbė per amžių amžius! Amen.

Sveikinimai ir palaiminimai ¹⁹Pa-sveikink Priską, Akvilą ir Onesiforo namiškius. ²⁰Erastas pasiliko Korinte, o Trofimą palikau Milete sergantį. ²¹Paskubėk atvykti dar prieš žiemą! Tave sveikina Eubulas, Pūdas, Linas ir Klaudija bei visi broliai.

²²Viešpats tebūna su tavo dvasia! Malonė teesis su jumis!

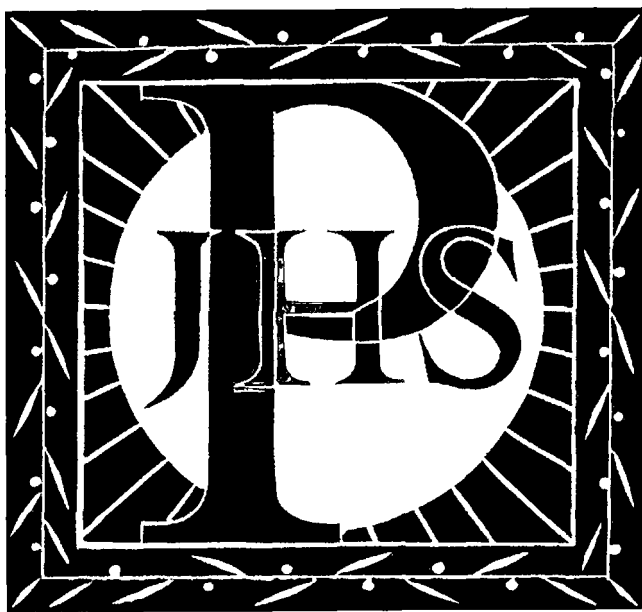
3,11: Plg. Ps 33 (34), 18; Apd 13,50; 14,2,21.

3,16: Paulius gražiai iškelia Šventojo Rašto įkvėptumą ir naudingumą.

4,3-4: Plg. 1 Tim 1,4,6; 4,1.

4,6: Apaštalas turi omenyje artėjančią mirtį. Jis kalba vaizdingai, primindamas pagoniškos atna-

šos pavyzdžius. *Aš jau esu atnašaujamas* – originale kalbama apie nupylimo auką: *aš jau nulie-jamas atnašai*, nes pagonys dievų garbei ne tik degindavo, bet ir nupildavo vyną ir kitus gėrimus. Tuo būdu apaštalas simboliškai vaizduoja būsimąjį savo kraujo išliejimą.

LAIŠKAS TITUI

1 Įžanga ¹Paulius, Dievo tarnas ir Jėzaus Kristaus apaštalas, kad vestų Dievo išrinktuosius į tikėjimą bei teisingo maldingumo pažinimą ²su viltimi pasiekti amžinąjį gyvenimą, – kurį tiesa kalbis Dievas pažadėjo prieš amžinuosius laikus, ³o atėjus nustatytam metui, apreiškė savo žodį, man patikėtą skelbti Gelbėtojo Dievo valia, – ⁴Titui, tikram sūnui bendrame tikėjime: malonė ir ramybė nuo Dievo Tėvo ir mūsų Gelbėtojo Kristaus Jėzaus!

Vyresniųjų paskyrimas ⁵Aš tam palikau tave Kretoje, kad sutvarkytum, kas buvo likę nesutvarkyta, ir paskirtum kiekvienam miestui vyresniuosius, laikydamasis mano nurodymų: ⁶jei kas yra be priekaištų, vieną kartą vedęs, turįs tikinčius vaikus, kurie nekaltinami palaidu gyvenimu ar neklusnumu. ⁷Juk vyskupas, kaip Dievo reikalų prievaizdas, turi būti nepeiktinas: ne savavaliautojas, ne pikčiurna, ne girtuoklis, ne kivirčius, ne gobšuo-
lis, ⁸bet svetingas, trokštantis gero, santūrus, teisingas, šventas, susitvardęs, ⁹tvirtai laikąs tikrojo mokymo, kad, dėstydamas sveiką mokslą, sugebėtų ir paraginti, ir atremti priešgynas.

Kova su klaidomis ¹⁰Nes daugelį yra neklusnių, tuščiakalbių ir apgavikų, ypač iš apipjaustytųjų. ¹¹Juos reikia nutildyti, nes jie apverčia aukštyrą kojomis išsisas šeimynas, mokydami, kas nedera, dėl gėdingo pelno. ¹²Vienas iš jų, jų pačių pranašas, yra pasakęs: „Kretiečiai visuomet melagiai, pikti žvėrys, tingūs pilvai”.

¹³Teisingai pasakyta! Todėl bark juos griežtai, kad laikytųsi sveiko tikėjimo, ¹⁴nekreipdami dėmesio į žydų pasakas ir tiesos nepaisančių žmonių priesakus. ¹⁵Tyriems viskas tyra, o susitepusiems ir neištikimiems nieko nėra tyro, net ir jų protas bei sąžinė suteršti. ¹⁶Jie skelbiąs pažįstą Dievą, o darbais jo išsigina: jie pasibjaurėtini, maištingi, netikę jokiam geram darbui.

2 Įvairių luomų pareigos ¹O tu kalbėk, kas sutinka su sveiku mokslu: ²kad seniai būtų blaivūs, garbingi, santūrus, sveiko tikėjimo, tikros meilės ir kantrybės. ³Taip pat kad senos moterys elgtųsi, kaip reikalauja maldingumas, – neapkalbinėtų, negirtuokliautų, mokytų gero, ⁴skatintų jaunąsias mylėti savo vyrus ir vaikus, ⁵būti santūrias, skaisčias, rūpestingas šeiminkes, geras, klusnias savo vyrams, – kad dėl jų nebūtų šmeižiamas Dievo žodis. ⁶Taip pat jaunuosius ragink, kad būtų santūrus. ⁷Pats visais atžvilgiais rodyk gerų darbų pavyzdį: mokymo grynumą, rimtumą, ⁸sveiką ir be priekaištų mokslą, kad priešininkas liktų sugėdintas, neturėdamas apie mus pasakyti nieko blogo. ⁹Kalbėk, kad vergai būtų visur kur klusnūs savo šeiminkams, stengtųsi jiems įtikti ir neprieštarauti, ¹⁰kad nevogtų, bet parodytų gražią visokeriopą ištikimybę, kad visa kuo puoštų mūsų Gelbėtojo Dievo mokymą.

Palaimintoji viltis ¹¹Išganingoji Dievo malonė pasirodė visiems žmonėms ¹²ir moko mus, kad, atsisakę bedievystės ir

1,3: Laiško įžanga akcentuoja apaštalo autoritetą ir dievišką pašaukimą. Paulius pabrėžia savo tarnystės skirtingumą nuo Sinagogos tarnų, nes Titui teko dirbti bendruomenėje, kur buvo daug žydų.

1,5-7: Kaip matome, šio laiško rašymo metu dar nebūta griežto skirtumo tarp presbiterių (kunigų) ir vyskupų. Tai rodo palyginti ankstyvą laiško parašymo datą. Pirmojo amžiaus pabaigoje (plg.

Klemenso Romiečio laišką korintiečiams) jau reiškęsi monarchinė vyskupo valdžia.

1,6: *Vieną kartą vedęs* – pažodžiui *vienos žmonos vyras*.

1,12: Klemenso Aleksandriečio ir Jeronimo teigimu, šio posakio autorius yra buvęs Kretos žynys Epimenidas, gyvenęs prieš graikų karus su persais (VI a. prieš Kr.).

pasaulio aistrų, santūriai, teisingai ir maloningai gyventume šiame pasaulyje, ¹³laikdami palaimintosios vilties ir mūsų didžiojo Dievo bei Gelbėtojo Kristaus Jėzaus šlovės apsireiškimo. ¹⁴Jis atidavė save už mus, kad išpirktų mus iš visokių nedorų ir suburtų sau nuskaistintą tautą, uolią geriems darbams.

15 Taip kalbėk, ragink, bark kuo rimčiau. Niekas tenedrįsta tavęs niekinti!

3 Tikinčiųjų priedermės ¹Primink jiems, kad lenktųsi ir būtų klusnūs viršininkams ir vyresnybei, kad būtų pasiryžę kiekvienam geram darbui, ²nieko neapkalbinėtų, nesikivirčytų, būtų romūs, visiems žmonėms rodytų meilumą. ³Juk ir mes kitados buvome neprotingi, neklusnūs, paklydėliai, vergaujantys įvairiems įnoriams ir malonumams, stūmėme dienas blogybėje ir pavyde, buvome patys verti neapykantos ir vieni kitų nekentėme. ⁴Bet kai pasirodė mūsų Gelbėtojo Dievo gerumas ir meilė žmonėms, ⁵jis išgelbėjo mus Šventosios Dvasios atgimdančiu ir atnaujinančiu nuplovimu, tik ne dėl mūsų atliktų teisumo darbų, bet iš savo gailestingumo. ⁶Jis mums dosniai

išliejo tos Dvasios per mūsų Gelbėtoją Jėzų Kristų, ⁷kad, nuteisinti jo malone, taptume viltimi amžinojo gyvenimo paveldėtojais.

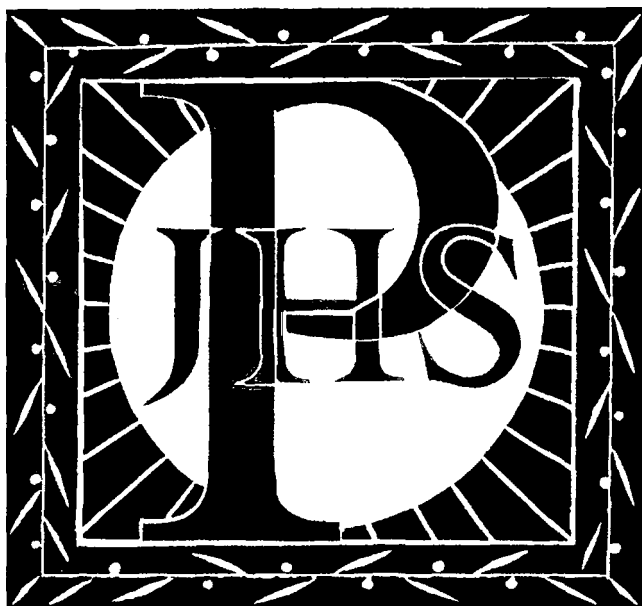
Nurodymai Titui ⁸Tai tikras žodis. Ir aš noriu, kad tu pabrėžtinai mokytum šių dalykų, kad patikėjęs Dievu rūpintųsi pirmauti gerais darbais. Tai gera ir naudinga žmonėms.

9 Venk paikų klausimų, kilmės sąrašų, ginčų ir vaidų dėl įstatymo, – visa tai nereikalinga ir tuščia. ¹⁰Atskalūno, vieną kitą kartą įspėjęs, saugokis, ¹¹žinodamas, jog jis nukrypėlis ir nusidėjėlis, savo paties nuosprendžiu pasmerktras.

Laiško pabaiga ¹²Kai nusiųsiu pas tavę Artemą ar Tichiką, paskubėk atvykti pas mane į Nikopolį; mat esu nutaręs ten žiemoti. ¹³Teisininką Zeną ir Apolą išleisk į kelionę atgal gerai aprūpintus, kad jiems nieko netrūktų. ¹⁴Tesimoko ir mūsiškiai pirmauti gerais darbais būtiniems reikalsams, kad neliktų bevaisiai.

15 Tave sveikina visi esantys su mani. Pasveikink tuos, kurie myli mus tikėjime.

Malonė su jumis visais!

LAIŠKAS FILEMONUI

Sveikinimai ¹Paulius, Kristaus Jėzaus kalinys, ir brolis Timotiejus mūsų mylimajam bendradarbiui Filemonui, ²seseriai Apfijai, mūsų žygių draugui Archipui ir visai tavo namuose susirenkančiai bendruomenei: ³malonė jums ir ramybė nuo mūsų Tėvo Dievo ir Viešpaties Jėzaus Kristaus!

Apaštalo dėkingumas ⁴Aš visuomet dėkoju savo Dievui, prisimindamas tave savo maldose, ⁵nes girdžiu apie tavo tikėjimą ir meilę Viešpačiui Jėzui ir visiems šventiesiems. ⁶Meldžiu, kad tavoji tikėjimo bendrystė būtų veiksminga ir išaugtų į pažinimą visokio gėrio mummyse, nukreipto į Kristų. ⁷Aš turėjau daug džiaugsmo ir paguodos iš tavo meilės, nes tu, brolau, atgaivinai šventųjų širdis.

Prašymas už Onesimą ⁸Nors tikrai galiu Kristuje tau liepti, ⁹bet verčiau prašau meilės vardu, toks, koks esu: aš, Paulius, senas žmogus, o šiuo metu ir Kristaus Jėzaus kalinys, ¹⁰prašau tave už savo vaiką, kurio tėvu tapau būdamas surakintas, – už Onesimą. ¹¹Seniau jis buvo tau nenaudingas, o dabar ir tau, ir man naudingas. ¹²Siunčiu tau jį kaip savo širdį. ¹³Aš norėjau jį pasilaikyti, kad jis tavo vietoje man patarnautų, kol esu kalinamas dėl Evangelijos, ¹⁴tačiau be tavo su-

tikimo nenorėjau nieko daryti, kad tavo geras darbas būtų atliktas laisva valia, o ne tarytum iš prievartos.

¹⁵Galbūt jis tam ir buvo laikinai atskirtas nuo tavęs, kad galėtum jį turėti amžinai ¹⁶jau ne kaip vergą, o daugiau – kaip mylimą brolių. Jis ypač brolis man, o juo labiau tau, ir kaip žmogus, ir kaip Viešpaties tikintysis. ¹⁷Tad jeigu laikai mane bičiuliu, priimk jį kaip mane. ¹⁸O jeigu jis yra tau padaręs skriaudą ar turi skolos, – įrašyk tai į mano sąskaitą! ¹⁹Aš, Paulius, rašau savo ranka: aš apmokėsiu, – kad nepridurčiau, jog ir pats save esi man skolingas. ²⁰Taip, brolau, aš norėčiau pasinaudoti tavimi Viešpatyje: atgaivink mano širdį Kristuje!

Laiško pabaiga ²¹Rašau tau pasitikėdamas tavo klusnumu ir žinodamas, jog padarysi daugiau, negu prašau. ²²Tad kartu paruošk man viešnagę, nes turiu vilties, jog jūsų maldų dėka būsiu jums maloningai sugrąžintas.

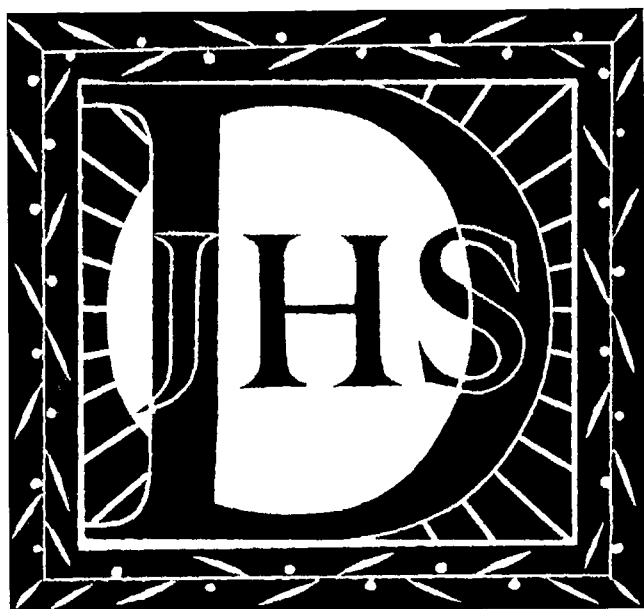
²³Tave sveikina Epafras, mano kalėjimo bičiulis Kristuje Jėzuje, ²⁴mano bendradarbiai Morkus, Aristarchas, Demas, Lukas.

²⁵Viešpaties Jėzaus Kristaus malonė teesie su jūsų dvasia!

10: Vardas *Onesimas* reiškia *Naudingasis*.

19: Paulius buvo išmokęs Filemoną tikrojo tikė-

jimo, todėl ir sako: *Pats save esi man skolingas*.

LAIŠKAS
ŽYDAMS

Apie šį originalų kūrinį galima pasakyti Bažnyčios rašytojo Origeno žodžiais: mintys yra Pauliaus, o stilius ir kalba jam svetimi. Rimti tyrinėtojai mano, kad laišką galėjo parašyti kuris iš Pauliaus bendradarbių, pvz., išsilavinęs ir iškalbus Apolas, apie 64-70 m. Laiško adresatas – kažkuri krikščionių bendruomenė, kurios daugumą sudaro atsivertę žydai, pabėgę iš Jeruzalės (gal tai Antiochijos ar Romos bendruomenė?).

Pagrindinė laiško tema – Kristaus kunigystės prakilnumas ir veiksmingumas, palyginus su ST kunigyste.

Pirmojoje dalyje įrodinėjamas naujo Dievo apreiškimo per Jėzų pranašumas prieš Mozės Įstatymą (1,1-4,13).

Antroji dalis (4,14-10,18) kalba apie Jėzaus vyriausiąją kunigystę ir jo tarpininkavimą Naujojoje Sandoroje. Ši dalis baigiasi ST aukų palyginimu su vienkartinė ir absoliučia Kristaus auka.

Trečioji dalis skirta praktiniams pamokymams: bendruomenės nariai skatinami gyventi tyra tikėjimo ir aukos dvasia (10,19-13,17).

Nors autorystės klausimas kėlė abejonių jau senovėje, bet laiško įkvėptumas bei kanoniškumas pripažįstamas ir Rytų, ir Vakarų Bažnyčios. Pauliaus minčių įtaka šiam laiškui labai ryški, todėl jis Šventojo Rašto leidimuose dedamas prie Pauliaus laiškų.

IŽANGA

1 **Išikūnijusio Dievo Sūnaus didybė** ¹Daugel kartų ir įvairiais būdais praeityje Dievas yra kalbėjęs mūsų protėviams per pranašus, ²o dabar dienų pabaigoje jis prabilo į mus per Sūnų, kurį paskyrė visatos paveldėtoju ir per kurį sukūrė pasaulius. ³Jis, Dievo šlovės atšvaitas ir jo esybės paveikslas, palaikantis savo galingu žodžiu visatą, nuplovęs nuodėmes, atsisėdo [Dievo] didybės dešinėje aukštybių aukštybėse ⁴ir tapo tiek prakilnesnis už angelus, kiek aukštesnį už juos paveldėjo vardą.

**SŪNUS NEPALYGINTI
PRAKILNESNIS UŽ ANGELUS**

Šventojo Rašto įrodymai ⁵Kuriam gi angelų kada nors buvo pasakyta:

*Tu esi mano Sūnus, šiandien
aš tave pagimdžiau?!*

Ir vėl:

*Aš jam būsiu tėvas,
o jis bus man sūnus.*

⁶ Toliau, įvesdamas Pirmgimį į pasaulį, jis sako:

“Tepagarbina jį visi Dievo angelai”.

⁷ Angelams sako:

*Jis daro savo pasiuntinius
lygius vėjams,
savo tarnus – kaip ugnies liežuvių.*

⁸ O Sūnui:

*Tavo sostas, Dieve, amžių amžiams,
ir teisingumo lazda
yra tavo karališkoji lazda.*

⁹ *Tu pamilai teisumą ir
nekentei nedorybės,
todėl patepė tave Dievas,*

*o Dieve, džiaugsmo aliejumi
gausiau negu tavo bičiulius.*

¹⁰ Ir:

*Iš pradžių tu, Viešpatie,
sukūrei žemę,
ir dangūs – tavo rankų darbas.*

¹¹ *Jie išnyks, o tu pasiliksi,
jie visi sudils lyg drabužis,*

¹² *ir kaip apsiaustą tu juos suvyniosi,
tartum drabužį,*

ir jie bus pakeisti.

Bet tu esi tas pats,

ir tavo metai nesibaigs.

¹³ Ar kuriam iš angelų jis yra
kada nors pasakęs:

Sėskis mano dešinėje:

aš patiesiu tavo priešus

tarsi pakoji po tavo kojų?

¹⁴ Argi jie visi nėra tik tarnaujančios dvasios, išsiųstos patarnauti tiems, kurie paveldės išganymą?

2 **Raginimai įsigilinti į Dievo ženklus** ¹Todėl mes turime kuo rūpestingiau apmąstyti, ką girdėjome, kad nepraplauktume [tarsi laivas] pro uostą.

²Jei per angelus paskelbtas žodis turėjo galią ir kiekvienas nusižengimas bei neklusnumas susilaukdavo teisėtos bausmės,

³tai kaipgi mes pabėgsime nuo jos, nepaisydami tokio didžio išganymo? Juk jis, prasidėjęs Viešpaties skelbimu, yra mums patvirtintas tų, kurie patys buvo girdėję,

⁴Dievui prisidedant prie jų liudijimo ženklais ir stebuklais, visokiais galybės darbais ir Šventosios Dvasios dovanomis, paskirstytomis jo valia.

Išganymą įvykdė ne angelai, o Kristus ⁵Ne angelams jis pajungė ateities pasaulį, apie kurį kalbame. ⁶Beje, kažkas kažkur yra liudijęs:

Išganymą įvykdė ne angelai, o Kristus ⁵Ne angelams jis pajungė ateities pasaulį, apie kurį kalbame. ⁶Beje, kažkas kažkur yra liudijęs:

1,5: Žr. Ps 2,7; 2 Sam 7,14.

1,7: Žr. Ps 103(104),4.

1,8-9: Žr. Ps 44(45),7-8.

1,10-12: Žr. Ps 101(102),26-28.

1,13: Žr. Ps 109(110),1.

2,2: Plg. Gal 3,19; Apd 7,38.

2,6-8: Žr. Ps 8,5-7 graik. t.

*Kas yra žmogus, kad jį atsimeni,
kas Žmogaus Sūnus,
kad juo rūpiniesi?!*

- 7 *Padarei jį trumpam laikui
mažesnę už angelus,
didybe ir garbe jį apvainikavai,*
8 *visa pajungei jo valdžiai.*

Jeigu jau visa pajungė, tai nepaliko nieko, kas nebūtų jam pajungta. Vis dėlto dabar mes dar nematome, jog visa jam pajungta. ⁹Mes tik regime tą *trumpam laikui mažesnę negu angelai* – Jėzų, už mirties kentėjimus *apvainikuotą didybe ir garbe*. Reikėjo, kad Dievo malone už kiekvieną jis paragautų mirties. ¹⁰Tasai, kuriam ir iš kurio yra visata, norėjo daugybę savo vaikų nuvesti į garbę. Todėl jam priderėjo kentėjimais išstobulinti jų išganymo vadovą. ¹¹Juk šventintojas ir šventinamieji – visi kyla iš vieno. Todėl jis nesigėdija juos vadinti broliais; ¹²jis sako:

*Aš paskelbsiu tavo vardą
savo broliams,
susirinkime tave šlovinsiu giesme.*

- 13 Ir vėl:
Aš juo pasitikėsiu.
Ir vėl:
*Štai aš ir mano vaikai,
kuriuos davė man Dievas.*

14 Kadangi vaikų kraujas ir kūnas bendri, tai ir jis lygiomis juos priėmė, kad mirtimi sunaikintų tą, kuris turėjo mirties valdžią, tai yra velnią, ¹⁵ir išvaduo-tų tuos, kurie, bijodami mirties, visam gyvenimui buvo patekę į vergiją. ¹⁶Juk iš tiesų jam rūpėjo ne angelai, o *Abraomo palikuonys*. ¹⁷Todėl jis turėjo visa kuo tapti panašus į brolius, kad būtų gailestin-

gas ir ištikimas Dievui vyriausiasis kunigas ir galėtų permaldauti už žmonių nuodėmes. ¹⁸Pats iškentęs bandymus, jis gali padėti tiems, kurie yra bandomi.

JĖZUS – IŠTIKIMAS IR ATJAUČIANTIS KUNIGAS

3 Kristus viršesnis už Mozę ¹Tai-gi, šventieji broliai, dangiškojo pašaukimo dalininkai, išsiūriškite mūsų tikėjimo Apaštalą ir vyriausiąjį Kunigą Jėzų, ²kuris kaip ir *Možė visuose jo namuose* buvo ištikimas jį paskyrusiam.

3 Juk jis yra pripažintas vertu didesnės garbės už Možę, kaip didesnės pagarbos vertas statytojas už namą. ⁴Mat kiekvieną namą kas nors stato, o visa ko statytojas yra Dievas. ⁵*Možė ištikimas visuose jo namuose* kaip *tarnas* būsimiems apreiškimams paliudyti. ⁶O Kristus viešpatauja jo namuose kaip Sūnus, ir tie namai esame mes, jeigu išlaikysime vilties drąsą ir pasididžiavimą.

“Neužkietinkite savo širdžių” ⁷To-dėl, anot Šventosios Dvasios žodžių:

Jei šiandien išgirsite jo balsą,

- 8 *neužkietinkite savo širdžių,
kaip per maištą, gundymo
dieną dykumoje,*

- 9 *kur jūsų tėvai gundė mane
ir mėgino,
nors regėjo mano darbus
per keturiasdešimt metų.*

- 10 *Todėl aš įnirtau prieš šią
giminę ir pasakiau:*

*“Visuomet jie klysta širdyje;
jie nepažįsta mano kelių”.*

2,12: Žr. Ps 21(22),23 graik. t.

2,13: Žr. Iz 8,17-18.

3,2: *Visuose jo namuose* – t.y. visoje Dievo vaikų šeimoje, arba Izraelio tautoje.

3,5: *Būsimiems apreiškimams* (pažodžiui – *dab-*

kams, kurie bus pasakytį): kalbama apie Dievo apreiškimus Mozei.

3,8: Mozės išvesti iš Egipto izraelitai maištavo ties Masos ir Meribos vietovėmis Sinajaus pusiasalyje (žr. Iš 17,7).

11 Todėl aš užsirūstinęs prisiekiau:

„Jie neižengs į mano atilsį!“

12 Žiūrėkite, broliai, kad kurio jūsų širdyje neužsimegztų netikėjimo piktybė, atitolinanti nuo gyvojo Dievo. ¹³Verčiau raginkite vieni kitus kasdien, – kol dar tebėra *šiandien*, – kad kurio iš jūsų neužkietintų nuodėmės klasta. ¹⁴Juk mes esame tapę Kristaus dalininkais, – tik išlaikykime iki galo tvirtą pirmųkštį pasitikėjimą. ¹⁵Juk pasakyta:

*Jei šiandien išgirsite jo balsą,
neužkietinkite savo širdžių
kaip per maištą.*

16 Kas gi buvo tie, kurie išgirdę maištavo? Ar ne visi Mozės išvestieji iš Egipto?! ¹⁷Prieš ką jis buvo įnirtęs per keturiasdešimt metų? Argi ne prieš nusikaltusius, kurių *lavonai krito dykumoje*? ¹⁸O kam prisiekė, jog *neižengs į jo atilsį*, jei ne tiems, kurie jo neklausė?! ¹⁹Taigi matome, kad jie negalėjo įžengti dėl netikėjimo.

4 Dievo žodžio klausymas ¹Dar galioja pažadas leisti įeiti į jo atilsį. Todėl nesnauskime, kad kuris nors iš jūsų nepasirodytų praradęs tą progą. ²Mes, kaip ir jie, esame gavę gerąją naujieną. Vis dėlto išgirstas žodis neišėjo jiems į naudą, nes jie tikėjimu nesijungė su kitais, kurie buvo girdėję. ³O mes, įtikėjusieji, einame į atilsį, kaip jo pasakytą:

Todėl aš užsirūstinęs prisiekiau:

„Jie neižengs į mano atilsį“.

Tiesa, Dievo darbai buvo užbaigti nuo pasaulio sukūrimo; ⁴vienoje vietoje jis yra pasakęs apie septintąją dieną: Septintąją dieną Dievas ilsėjosi po visų savo darbų. ⁵Ir vėl anoje vietoje:

Jie neižengs į mano atilsį.

6 Kadangi kai kuriems skirta įžengti, o tie, kurie pirma gavo gerąją naujieną, neįėjo dėl neklusnumo, ⁷jis ir vėl nustato dieną – šią dieną, po tiek laiko kartodamas Dovydo lūpomis, kas ir kadaise buvo pasakyta:

*Jei šiandien išgirsite jo balsą,
neužkietinkite savo širdžių.*

8 Jeigu Jozuė būtų juos įvedęs į atilsį, Dievas jau nebūtų kalbėjęs apie kitą, vėlesnę dieną. ⁹Taigi Dievo tautos dar laukia šabo poilsis, ¹⁰nes kas įeina į atilsį, ilsisi po darbų, panašiai kaip Dievas ilsėjosi po savųjų. ¹¹Tad stenkimės įžengti į aną atilsį, kad niekas nebenupultų, sekdamas neklusniųjų pavyzdžiu.

Dievo žodis ¹²Dievo žodis yra gyvas, veiksmingas, aštresnis už bet kokį dviašmenį kalaviją. Jis prasiskverbia iki sielos ir dvasios atšakos, iki sąnarių ir kaulų smegenų, ir teisia širdies sumanymus bei mintis. ¹³Jam nėra jokių paslėptų padarų, bet visa yra gryna ir atidengta akims to, kuriam turėsime duoti apyskaitą.

Vyriausio kunigo artumas žmonėms ¹⁴Mes turime didį vyriausiąjį kunigą, praėjusį pro dangus Dievo Sūnų Jėzų, taigi tvirtai laikykimės tikėjimo. ¹⁵Mes gi turime ne tokį vyriausiąjį kunigą, kuris negalėtų atjausti mūsų silpnybių, bet, kaip ir mes, visai mėgintą, tačiau nenusidėjusį. ¹⁶Todėl visiškai pasitikėdami artinimės prie malonės sosto, kad patirtume gailestingumą ir rastume malonę gauti pagalbą deramu laiku.

5 Juk kiekvienas vyriausiasis kunigas imamas iš žmonių ir skiriamas atstovauti žmonėms pas Dievą, kad atnašautų dovanas ir aukas už nuodėmes.

3,11: *Atilsis* – tiesiogine prasme – Palestina, tipinė (simbolinė) prasme – amžinasis gyvenimas.

4,12: Paulius skiria įsijungimo pradžią, kurį vadina *siela* (gr. *psyche*), ir tikrąją žmogiškąją, pro-

tingąją sielą, kurią vadina *dvasia* (gr. *pneuma*). Dievo žodis ir jo pažinimas prasiskverbia į pačias žmogaus sielos gelmes, į jo įsijungimo ir protavimo atšaką.

4,14: *Pro dangus* – pro visas dangaus sferas.

²Jis sugeba užjausti nežinančius ir klystančius, nes ir pats yra apgaubtas silpnumo ³ir dėl jo turi atnašauti aukas tiek už tautos nuodėmes, tiek ir už savo. ⁴Ir niekas pats nepasiima tos garbės, vien tik tas, kuris Dievo šaukiamas kaip Aaronas.

⁵Taip pat ir Kristus ne pats sau suteikė garbę tapti vyriausiuoju kunigu, bet tas, kuris jam pasakė:

*Tu esi mano Sūnus,
šiandien aš tave pagimdžiau.*

⁶Kitoje vietoje sako:

*Tu esi kunigas per amžius
Melchizedeko būdu.*

⁷Jis savo kūno dienomis siuntė prašymus bei maldavimus su balsiu šauksmu bei ašaromis į tą, kuris jį galėjo išgelbėti nuo mirties, ir buvo išklausytas dėl savo pagarbumo. ⁸Būdamas Sūnus, jis savo kentėjimuose išmoko klusnumo ⁹ir, pasidaręs tobulas, visiems, kurie jo klauso, tapo amžinojo išganymo priežastimi, ¹⁰Dievo pavadintas vyriausiuoju kunigu *Melchizedeko būdu*.

TIKROJI JĖZAUS KRISTAUS KUNIGYSTĖ

Krikščioniškas gyvenimas ir krikščionybės mokslas

¹¹Apie tai mums reiktų daug kalbėti, bet sunku jums išaiškinti, nes pasidarėte nerangūs klausyti. ¹²Ir nors, žiūrint laiko, jūs jau turėtumėte būti mokytojai, iš tiesų reikia, kad jus vėl kas nors pamokytų pagrindinių dalykų apie Dievo apreiškimą. Jūs tapote tokie, kuriems reikia pieno, o ne stipraus valgio. ¹³Juk kiekvienas, kas minta pienu, dar neišmano teisumo mokslo, nes tebėra kūdikis. ¹⁴Tik subrendusiems dera stiprus maistas – tiems, kurie pratybomis išlavi-

no savo pojūčius ir sugeba atskirti gera nuo blogo.

6 Nupuolusiųjų būklė ¹Todėl, pa-
likę pradinį Kristaus mokslą, kreipkimės prie tobulo mokslo, užuot vėl dėję pamatus iš atsivertimo nuo negyvų darbų, iš tikėjimo Dievu, ²iš mokymo apie krikštus, rankų uždėjimo, mirusiųjų prisikėlimo ir amžinybės teismo. ³Jei Dievas duos, ir tai padarysime.

⁴Kurie kartą jau buvo apšviesti, paragavo dangaus dovanos, tapo Šventosios Dvasios dalininkais, ⁵patyrė gerąjį Dievo žodį bei būsimąjo amžiaus galybę ⁶ir nupuolė, tų nebeįmanoma iš naujo atgaivinti atsivertimui, nes jie sau kryžiuoja Dievo Sūnų ir išstato jį paniekai. ⁷Jeigu žemė sugeria dažną lietų ir iš jos prasikala želmenys, naudingi tiems, kurie ją dirba, tai ji susilaukia Dievo palaimos, ⁸bet jeigu ji *teželdo erskėčius bei usnis*, tai ji niekam tikusi, ant jos krinta prakeiksmas, ir galiausiai ji bus išdeginata.

Dievo priesaika ⁹Nors šitaip kalbame, bet jums, mylimieji, tikimės geresnių, vedančių į išganyką, dalykų. ¹⁰Dievas nėra neteisingas. Jis nepamirš jūsų darbų, jūsų meilės, kurią parodėte jo vardui, kai tarnavote ir tebetarnaujate šventiesiems. ¹¹Todėl mes trokštame, kad kiekvienas iš jūsų rodytų ankstesnį uolumą, idant ištribulintų viltį iki galo, – ¹²kad neaptingtumėte, bet būtumėte sekėjai tų, kurie tikėjimu ir ištverme paveldi pažadus.

¹³Kai Dievas davė Abraomui pažadus, neturėdamas kuo aukštesniu prisiekti, *prisiekė savimi* ¹⁴ir tarė:

*Iš tiesų, aš laiminte
palaiminsiu tave,
dauginsiu padauginsiu tave.*

6,4-6: Autorius nurodo, kad žmogus pats sau užkerta kelią atsiverti, kai laisva valia paneigia

pažintą tiesą.

15 Ir Abraomas, kantriai laukdamas, gavo, kas buvo pažadėta. ¹⁶Žmonės prisiekia aukštesniais dalykais ir kiekvieno ginčo pabaigoje patvirtinimui imasi priesaikos. ¹⁷Todėl Dievas, norėdamas stipriau pabrėžti pažado paveldėtojams savo valios pastovumą, pridėjo priesaiką. ¹⁸Tad du nekintami dalykai, kuriuose neįmanoma, kad Dievas meluotų, tvirtai guodžiamus, ieškančius prieglobsčio mums duotoje viltyje. ¹⁹Ji mums yra tarsi saugus ir tvirtas sielos inkaras, prasiskverbiantis pro uždangą vidun, ²⁰kur už mus kaip pirm-takas įžengė Jėzus, tapęs *amžiams* vyriausiuoju kunigu *Melchizedeko būdu*.

Kristaus pranašumas prieš Senojo Testamento kunigus

7 Melchizedekas ¹Tasai *Melchizedekas, Salemo karalius, aukščiausiojo Dievo kunigas, sutiko Abraomą, kai jis grįžo sumušęs karalius, ir palaimino jį*. ²Abraomas jam atidavė nuo *visko dešimtinę*. Išvertus jo vardą, jis pirmiausia teisumo karalius, paskui *Salemo*, arba ramybės, karalius, – ³be tėvo, be motinos, be kilmės sąrašo, neturintis nei dienų pradžios, nei gyvenimo pabaigos, panašus į Dievo Sūnų. Jis lieka kunigas per amžius.

Melchizedeko dešimtinė ⁴Pažvelkite, koks didis tasai, kuriam patriarchas Abraomas atidavė dešimtinę nuo karo grobio! ⁵Beje, ir Levio sūnūs, kurie gauna kunigystę, pagal įstatymą turi teisę imti iš žmonių dešimtinę, tai yra imti iš

savo brolių, nors ir jie kilę iš Abraomo giminės. ⁶O tas, kuris savęs iš jų nekildino, yra ėmęs dešimtinę iš Abraomo ir palaiminęs tą, kuris turėjo pažadą. ⁷Be abejonių, visuomet žemesnį laimina aukštesnis. ⁸Ir čia dešimtines ima mirtingi žmonės, o tenai – žmogus, apie kurį paliudyta, jog jis tebegyvenąs. ⁹Ir, taip sakant, per Abraomą ir Levis yra mokėjęs dešimtines, pats būdamas dešimtinių ėmėjas. ¹⁰Žinoma, jis dar tebebuvo strėnose tėvo, *kurį pasitiko Melchizedekas*.

Levitų kunigystė ir kunigystė Melchizedeko būdu ¹¹Jeigu tobulumas būtų buvęs pasiekiamas per levitų kunigystę, – o tauta jos pagrindu buvo gavusi įstatymą, – tai kam dar būtų reikėję iškilti kitam kunigui *Melchizedeko būdu* ir nesivadinti kunigu Aarono būdu?

¹²Juk, besikeičiant kunigyste, būtinai keičiasi ir įstatymas. ¹³O tas, apie kurį tai sakoma, priklausė kitai giminei, iš kurios niekas netarnavo aukurui. ¹⁴Aišku, kad mūsų Viešpats buvo kilęs iš Judo giminės, apie kurios kunigus Mozė nieko nėra kalbėjęs.

Senasis Įstatymas panaikintas

¹⁵Tai dar labiau paaiškėja, kai iškyla kitas *kunigas*, panašus į *Melchizedeką*, ¹⁶tapęs kunigu ne kūniško įstatymo teise, bet nenykstamo gyvenimo galybe. ¹⁷Juk liudijama:

*Tu esi kunigas per amžius
Melchizedeko būdu.*

¹⁸Šitaip atšaukiamas ankstesnis įstatymas dėl silpnumo ir bergždumo, –

6,18: *Du nekintami dalykai* – Dievo pažadai ir priesaika.

6,19: *Inkaras* – klasiškas tvirtumo simbolis, radęs atgarsį seniausiame krikščionių mene; *uždanga* – autorius vėl grįžta prie ankstesnių įvaizdžių: žydų apeigose uždangos simbolizuodavo dangų.

7,1-4: Melchizedekas (žr. Pr 14, 17-20) – karalius ir kunigas – yra pranašingas Išganytojo tipas. Neįprasta Šventojo Rašto tyla apie jo kilmę bei

palikuonis išskiria jį iš kitų pažymėtinų asmenų ir tarsi vaizduoja apibendrintą kunigystės idėją. Autorius retoriškai išplečia jo asmenį amžinybės prasme.

7,8: *Čia* – ST tarp dvasininkų levitų.

7,11: *Tobulumas* – šventumas, nuteisinimas. Autorius neigia Mozės Įstatymo galią žmones nuteisinti (plg. Rom 3,20).

¹⁹Įstatymas juk nieko dar nepadarė tobulo, – ir įvedama tvirtesnė viltis, kuria priartėjame prie Dievo.

Kristaus kunigystė nekintama

²⁰Juo labiau kad tai neįvyko be priesaikos, mat anie tapdavo kunigais be priesaikos, ²¹o šis su priesaika to, kuris jam pasakė:

Viešpats prisiekė, ir jis nesigailės:

tu esi kunigas per amžius!

²²Taigi Jėzus yra tapęs geresnės Sandoros laiduotoju.

²³Anų daugelis tapdavo kunigais, nes mirtis jiems sukludydavo ilgiau pasilikti. ²⁴O kadangi šitas išlieka per amžius, jis turi neatšaukiamą kunigystę. ²⁵Todėl jis per amžius gali išgelbėti tuos, kurie per jį eina prie Dievo. Jis amžinai gyvas, kad juos užtartų.

Dangiškojo vyriausiojo kunigo tobulumas

²⁶Mums ir priderėjo turėti tokią vyriausiąją kunigą: šventą, nekalną, tyrą, atskirtą nuo nusidėjėlių ir išaukštintą virš dangaus. ²⁷Jam nereikia, kaip kitiems vyriausiesiems kunigams, kasdien atnašauti aukas pirma už savo nuodėmes, paskui už tautos, nes jis tai atliko vieną kartą visiems laikams, paaukodamas pats save. ²⁸Įstatymas skirdavo vyriausiaisiais kunigais žmones, turinčius silpnybių, o po įstatymo duotos priesaikos žodis paskyrė amžiams tobulą Sūnų.

**Kristaus pranašumas kulto,
šventumo ir tarpininkavimo
atžvilgiais**

8 Nauja kunigystė ir naujas šventumas

¹Bet mūsų svarstymų svarbiausias dalykas tas: mes turime tokį vyriausiąją kunigą, kuris danguje atsiedo Didenybės sosto dešinėje ²kaip einantis

kunigystės tarnybą šventojoje vietoje ir tikrojoje padangtėje, kurią pastatė ne žmogus, o Viešpats. ³Kiekvienas vyriausiasis kunigas skiriamas atnašauti dovanas ir aukas, tad ir šitas privalo turėti, ką atnašauti. ⁴Jeigu jis būtų žemėje, jis nebūtų kunigas, nes čia jau yra kas pagal įstatymą atnašauja dovanas. ⁵Tie žmonės tarnauja dangiškųjų dalykų paveikslui ir atspindžiui, panašiai kaip buvo pamokytas Mozė, kai rengėsi statyti padangtę: Žiūrėk, – sako jam, – *kad viską padarytum pagal tą pavyzdį, kuris tau buvo parodytas ant kalno.*

Kristus – aukštesnės sandoros Tarpininkas

⁶Dabar jis užima juo prakilnesnę tarnystę, juo aukštesnės, svarbesniais pažadais besiremiančios Sandoros tarpininkas yra.

⁷Jeigu ana pirmoji būtų buvusi be trūkumų, nebūtų reikėję ieškoti vietos antrajai. ⁸Jis sakė, peikdamas juos:

Štai ateis dienos, – sako Viešpats, – ir aš su Izraelio namais ir su

Judo namais

sudarysiu naują Sandorą.

⁹*Ne tokią Sandorą, kokią buvau sudaręs su jų tėvais tą dieną, kai paėmiau juos už rankos,*

norėdamas išvesti iš Egipto žemės.

Jie neišsaugojo mano Sandoros, ir aš juos apleidau, – sako Viešpats.

¹⁰*Ir štai kokia bus Sandora, kurią sudarysiu su Izraelio namais, praslinkus anoms dienoms, – sako Viešpats:*

– Aš duosiu savo įstatymus jų protams

ir juos įrašysiu jų širdyse,

aš būsiu jiems Dievas,

8,2: Sandoros palapinė Mozės laikais vaizdavo Dievo Artumo būstinę. Ji tapo dangaus simboliu,

todėl tikroji padangtė yra dangus.

8,8: T.y. peikdamas izraelitus; žr. Jer 31,31-34.

o jie bus man tauta.

¹¹ *Ir nė vienas nebemokys savo tautiečio*

nei savo brolio, sakydamas:

“Pažink Viešpatį!”

Jie visi mane pažins,

nuo mažiausio iki didžiausio.

¹² *Aš atleisiu nedorybes*

ir nebeprisiminsiu jų nuodėmių.

¹³ Sakydamas *naują* Sandorą, jis nurodė, kad pirmoji yra pasenusi. O kas pasensta ir nukaršta, to greit nebeliks.

9 Kelias į tikrąją šventovę ¹Tiesa, pirmoji Sandora irgi turėjo apeiginių nuostatų bei žemišką šventyklą. ²Buvo pastatyta padangtė: priešakinė dalis, kur buvo žvakidė, stalas ir padėtinės duonos kepalai, vadinosi “šventoji”. ³Už antrosios uždangos buvo padangtės dalis, vadinama “šventųjų šventoji”. ⁴Ten stovėjo auksinis smilkymo aukuras ir iš visų šonų auksu apmušta Sandoros skrynja, kurioje buvo auksinis ąsotis su mana, išsprogusi Aarono lazda ir sandoros plokštės. ⁵Viršum jos buvo šlovės cherubai, kurie gaubė permaldavimo dangtį. Apie tai dabar nėra reikalo smulkiau kalbėti.

⁶ Esant tokiai sąrangai, į priekinę dalį visuomet eina kunigai atlikti apeigų, ⁷o į antrąją – tik kartą per metus vienas vyriausiasis kunigas, ir tai ne be kraujo, kurį atnašauja už save ir už tautos paklydimus. ⁸Šitaip Šventoji Dvasia nurodo, kad kelias į šventovę dar nėra atviras, kol tebestovi priekinė padangtė, ⁹kuri yra dabartinio laikotarpio atvaizdas. Joje atnašaujamos dovanos ir aukos, kurios aukotojo

negali padaryti sąžine tobulo, ¹⁰bet api- ma tik valgius, gėrimus ir įvairius apiplovimus – pagal išorinius potvarkius, tegaliojančius iki atnaujinimo meto.

Kristaus aukos ypatingumas ¹¹Kristus, atėjęs kaip būsimųjų gėrybių kunigas, pro aukštesnę ir tobulesnę padangtę, ne rankų darbo, tai yra ne šitos kūrinijos, ¹²taip pat ne ožių ar veršių krauju, bet savuoju krauju vieną kartą visiems laikams įžengė į šventovę ir įvykdė amžinąją atpirkimą. ¹³Ir jeigu ožių bei jaučių kraujas ir telyčios pelenai, kuriais apšlakstomi suteptieji, pašventina ir suteikia kūno švarumą, ¹⁴tai nepalyginti labiau kraujas Kristaus, kuris per amžinąją Dvasią paaukojo save kaip nesuteptą auką Dievui, nuvalys mūsų sąžinę nuo mirties darbų, kad galėtume tarnauti gyvajam Dievui.

Naujoji Sandora Kristaus kraujyje ¹⁵Ir todėl jis yra naujosios Sandoros tarpininkas, kad, įvykus mirčiai, kuria jis atpirko pirmojoje Sandoroje padarytus nusikaltimus, pašauktieji gautų žadėtą amžinąją paveldą. ¹⁶Kur tik yra testamentas, ten būtina įrodyti testatoriaus mirtį. ¹⁷Testamentas įgyja galią mirus jo sudarytoji, o prie jo gyvos galvos testamentas negalioja. ¹⁸Štai kodėl ir pirmoji Sandora nebuvo priimta be kraujo. ¹⁹Paskelbęs tautai visus įstatymo nuostatus, Mozė, paėmęs veršių bei ožių kraujo su vandeniu ir purpurinės vilnos su yzopu, apšlakstė pačią knygą ir visą tautą ²⁰ir tarė: *Tai yra kraujas Sandoros, kurią priimti įsakejums Dievas!* ²¹Jis apšlakstė krauju ir padangtę bei visus apeigų indus. ²²Taip pat

9,5: *Permaldavimo dangtis*: apsisvalymo dieną Sandoros Skrynios dangtis būdavo apšlakstomas aukos krauju.

9,7: Žr. Kun 16. – *Paklydimus* – pažodžiui *neišmanymus*, t.y. už nuodėmes ir per neišmanymą padarytus nusižengimus.

9,12: Amžinasis atpirkimas – galutinis išgelbė-

jimas, kaip priešprieša laikiniams išgelbėjimams, įvykusiems Izraelio istorijoje (plg. Iš 6,6-7; Ts 2,16-23).

9,13: *Kūno švarumą* – ritualinį tyrumą, būtiną dalyvaujantiems ŠT apeigose.

9,22: Šiame skyrelyje aiškinama Jėzaus mirties prasmė, glūdinti atpirkimo aukoje. Tą auką Išgaitytojas atnašavo kaip Kunigas ir kaip žmonių Tar-

bemaž viskas pagal įstatymą apvaloma krauju, ir be kraujo praliejimo nėra atleidimo.

Kristaus aukos vienkartiškumas

²³Taigi dangiškųjų dalykų atvaizdai turi būti šitaip apvalomi, o patys dangaus provaizdžiai – aukštesnėmis aukomis negu šitos. ²⁴Mat Kristus įžengė ne į rankų darbo šventyklą – tikrosios atvaizdą, bet į pati dangų, kad nuo dabar mus užtartų, stovėdamas prieš Dievo veidą. ²⁵Ir įžengė ne tam, kad pakartotinai atnašautų save, kaip daro vyriausiasis kunigas, kuris kasmet įeina į šventąją vietą su svetimu krauju, – ²⁶tuomet Kristui būtų reikėję daugelį kartų kentėti nuo pasaulio sukūrimo. Bet dabar jis vieną kartą visiems laikams pasirodė amžių pabaigoje, kad savo auka sunaikintų nuodėmę. ²⁷Ir kaip žmonėms skirta vieną kartą mirti ir stoti į teismą, ²⁸taip ir Kristus, vieną kartą paaukotas, kad atsilygintų už visų nuodėmes, antrą kartą pasirodys ne dėl nuodėmių, bet jo laukiančiųjų išganymui.

Kristaus aukos ypatingumas ir prakilnumas

10 Senosios aukos neveiksmingumas

¹Kadangi Įstatymas turi tiksliai būsimųjų gėrybių atspindį, o ne patį dalykų vaizdą, jis niekuomet negali tomis pačiomis atnašomis, kurios kasmet vis aukojamos ir aukojamos, nuvesti į tobulumą tų, kurie artinasi prie Dievo.

²Argi tos aukos nesiliautų, jeigu aukotojai, vieną kartą apvalyti, daugiau nebejaustų sąžinėje nusikaltimo? ³Priešingai: jos metai iš metų vis primena nuodėmes. ⁴Juk neįmanomas dalykas, kad jaučių ir ožių kraujas panaikintų nuodėmes. ⁵Todėl, ateidamas į pasaulį, jis byloja:

*Aukų ir atnašų tu nebenori,
bet paruošei man kuną.*

⁶ *Tau nepatiko deginamosios atnašos
ir aukos už nuodėmes.*

⁷ *Tuomet aš tariau:
štai ateinu, kaip knygos rietime
apie mane parašyta,
vykdyti tavo, o Dieve, valios!*

⁸Anksčiau pasakęs: *Aukų ir atnašų, deginamųjų ir permaldavimo aukų tų nebenori, nemėgsti*, – o jos atnašaujamos pagal Įstatymą, – ⁹jis paskui paskelbė: *Štai ateinu vykdyti tavo valios.*

Jis panaikina viena ir nustato kita. ¹⁰Dėlei tos valios esame Jėzaus Kristaus kūno atnašavimu vieną kartą pašventinti visiems laikams.

Kristaus aukos veiksmingumas

¹¹Kiekvienas kunigas kasdien stoja tarnauti ir daug kartų atnašauja tas pačias aukas, kurios niekuomet negali panaikinti nuodėmių. ¹²O šitas, paaugojęs vienintelę auką už nuodėmes, amžiams *atsisėdo Dievo dešinėje*, ¹³laukdamas, kol jo priešai bus patiesti tarsi pakojis po jo kojų. ¹⁴Vienintele atnaša jis amžiams padarė tobulus šventinamuosius. ¹⁵Tai mums liudija ir Šventoji Dvasia. Ji yra pasakiusi:

pininkas pas Dievą. Evangelijose prieš kryžiaus kančią Jėzus aiškiai sako, kad jo išlietas kraujas bus naujosios Sendoros – naujosios išganymo tvarkos – pagrindas (plg. Mt 26,28; Mk 14,24; Lk 22,20). Šiame skyrelyje sendoros (sutarties) sąvoka jungiama su testamentu sąvoka todėl, kad naujoji Sadora buvo sudaryta Kristaus krauju. Graikiškai išsina gražus žodžių žaismas, nes ir sadora, ir tes-

tamentas išreiškiami vienu žodžiu – *diatēke*.

9,26: *Amžių pabaiga* Šventasis Raštas vadina Mesijo laikus (plg. Žyd 1,2; 1 Kor 10,11; Gal 4,4). 10,11: Žr. Iš 29,38. Kristaus auka yra vienkartinė. Šv. Mišios nėra kita auka negu kryžiaus auka, bet tos pačios kryžiaus aukos sudartinimas, teikiantis mums jos vaisius. Cituojama laisvokai (plg. Žyd 8,10-12).

- 16 Štai Sandora, kurią aš
su jais sudarysiu,
praslinkus anoms dienoms, –
sako Viešpats:
Aš duosiu savo įstatymus
jų širdims
ir juos įrašysiu jų mintyse,
17 ir daugiau nebeprisiminsiu jų
nuodėmių
nei jų nedorybių.
18 O kur jos atleistos, ten nebereikia
aukos už nuodėmes.

ISTIKIMYBĖ TIKĖJIMUI

Skatinimas atsinaujinti 19Taigi, bro-
liai, Kristaus kraujas laiduoja mums, kad
žengsime į šventovę. 20Jis atvėrė mums
naują ir gyvą kelią pro uždangą, tai yra
per savąjį kūną; 21mes turime ir didį ku-
nigą Dievo namams. 22Todėl ateikime su
tyra širdimi ir giliu tikėjimu, apvalę širdis
nuo nešvarios sąžinės ir nuplovę kūną
švariu vandeniu! 23Išlaikykime nepajudi-
namą vilties išpažinimą, nes patikimas
tas, kuris yra davęs pažadus, 24ir sergėki-
me vieni kitus, skatindami mylėti ir da-
ryti gerus darbus. 25Neapsileiskime lan-
kyti savųjų susirinkimo, kaip kai kurie
yra pratę, bet skatinkime vieni kitus juo
labiau, juo aiškiau regite besiartinančią
dieną.

Atkritimo pavojai 26O jeigu, gavę
aiškų tiesos pažinimą, mes sąmoningai
nusidedame, tuomet jokios aukos už nuo-
dėmes nebėra, 27ir lieka kažkoks bailsus
laukimas teismo ir naikinančios ugnies,
kuri praris priešininkus. 28Jeigu kas nors
pamina po kojų Mozės Įstatymą, tas be
jokio pasigailėjimo turi mirti, dviem ar

trims liudytojams paliudijus. 29Tik pagal-
vokite: kaip dar sunkesnės bausmės nusi-
pelnys tas, kuris sutrypia kojomis Dievo
Sūnų, išniekina Naujosios Sandoros krau-
ją, kuriuo buvo pašventintas, ir įžeidžia
malonės Dvasią! 30Juk mes žinome, kas
yra pasakęs:

Mano kerštas, ir aš atsilyginsiu.

Ir vėl:

Viešpats teis savo tautą.

31 Baisu pakliūti į gyvojo Dievo rankas!

Skatinimas ištverti 32Prisiminkite anks-
tesnes dienas, kada jūs apšviesti ištverėte
didžių kentėjimų kovą, 33tiek patys iš-
statyti viešam pajuokimui ir smurtui, tiek
būdami bendrininkai tų, kurie taip buvo
skriaudžiami. 34Jūs kentėjote drauge su
kaliniais ir linksmai sutikote savo turto
išplėšimą, žinodami, jog turite geresnį ir
nenykstantį lobį. 35Tad nepameskite savo
pasitikėjimo, už kurį skirtas didelis atly-
gis! 36Taip, reikia jums ištvermės, kad,
įvykdę Dievo valią, gautumėte, kas
pažadėta.

37 Nes dar trumpa, trumpa
valandėlė,

ir ateis laukiamasis, ir neužtruks.

38 *Mano teisusis gyvens tikėjimu,
ir jeigu jis bailiai pasitrauktų,
mano siela juo nebesigėrės.*

39 Tačiau mes nesame bailūs pabėgė-
liai savo pražūčiai, bet laikomės tikėjimo,
kad išgelbėtume savo sielas.

**11 Protėvių tikėjimo pavyz-
džiai** 1Tikėjimas laiduoja mums
tai, ko viliamės, įrodo tikrovę, kurios
nematome. 2Per jį protėviai gavo gerą
liudijimą. 3Tikėjimu suvokiame, kad pa-
sauliai buvo sukurti Dievo žodžiu, būtent
iš neregimybės atsirado regima.

10,20: Gyvas kelias – pats Kristus (plg. Jn 14,6).

11,1: Tikėjimo supratimas nukreiptas į būsi-
muosius dalykus, į dangaus tikrovę.

11,2: Per tikėjimą įžymūs izraelitų tautos at-
stovai susilaukė Dievo palaimos ir pripažinimo.

4 Tikėjimo įkvėptas Abelis atnašavo vertesnę auką negu Kainas, ir tikėjimas jį paliudijo esant teisų, nes pats Dievas patvirtino jo dovanas. Dėl tikėjimo jis ir miręs tebekalba.

5 Tikėdamas Henochas buvo perkeltas, kad neregėtų mirties, ir *žmonės jo neberado, nes Dievas jį perkėlė*. Mat prieš perkeliamas, pasak liudijimo, *jis patikęs Dievui*.⁶ Be tikėjimo neįmanoma patikti Dievui. Kas artinasi prie Dievo, tam būtina tikėti, kad jis yra ir kad jo ieškantiems atsilygina.⁷ Dėl tikėjimo gavęs apreiškimą apie tuo metu nematomus dalykus, Nojus su baime pasistatė arką savo šeimynai išgelbėti; tikėdamas jis pasmerkė pasaulį ir paveldėjo tikėjimo teisumą.

8 Tikėdamas Abraomas paklausė šaukimo keliauti į šalį, kurią turėjo paveldėti, ir išvyko, nežinodamas kur einaš.⁹ Tikėdamas jis apsigyveno pažadėtoje žemėje, tarytum svetimoje, įsikūręs palapinėse su Izaoku ir Jokūbu, to paties pažado paveldėtojais.¹⁰ Mat jis laukė miesto su tvirtais pamatais, kurio statytojas ir kūrėjas būtų Dievas.¹¹ Tikėdama ir pati Sara – nevaisinga ir nebe to amžiaus – gavo galią susilaukti palikuonio, nes pasitikėjo tuo, kuris buvo davęs pažadą.¹² Ir todėl iš vieno vyro, ir dar apmirusio, gimė palikuonys, gausūs *tartum dangaus žvaigždės ir nesuskaitomi kaip jūros pakrantės smiltys*.

13 Jie visi mirė tvirtai tikėdami, dar negavę pažadėtųjų dalykų, tik iš tolo juos regėdami, sveikindami ir išpažindami, jog jie žemėje svečiai ir ateiviai.¹⁴ Taip kalbėdami, jie duoda suprasti, jog ieško tėvy-

nės.¹⁵ Jeigu jie būtų minėję aną, iš kurios iškeliavo, jie būtų turėję laiko sugrįžti atgal.¹⁶ Bet dabar jie troško geresnės tėvynės, tai yra dangiškosios. Todėl nėra Dievui negarbės vadintis jų Dievu: jis prirengė jiems Miestą!

17 Tikėdamas Abraomas atnašavo Izaoką, kai buvo mėginamas. Jis ryžosi paaukoti net viengimį sūnų, – jis, kuris buvo gavęs pažadus,¹⁸ kuriam buvo pasakyta: *Tau bus duoti palikuonys iš Izaoko*.¹⁹ Jis suprato, kad Dievui įmanoma prikelti net mirusius, ir todėl atgavo sūnų kaip įvaizdį.²⁰ Taip pat Izaokas, tikėdamas ir žvelgdamas į ateitį, laimino Jokūbą ir Ezavą.²¹ Tikėdamas Jokūbas mirties valandą palaimino kiekvieną Juozapo sūnų ir *pagarbino, atsirėmęs į savo lazdos drūtgalį*.²² Tikėdamas merdintis Juozapas užsiminė apie Izraelio vaikų iškeliavimą ir davė nurodymų dėl savo palaikų.

23 Tikėdami tris mėnesius slėpė gimusį Mozę gimdytojai, nes matė, koks kūdikėlis dailus, ir nepabūgo valdovo įsakymo.²⁴ Užaugęs Mozė tikėdamas atsiskė vadintis faraono dukters sūnumi.²⁵ Jis verčiau pasirinko su Dievo tauta kęsti priespaudą negu laikinai džiaugtis nuodėmės malonumais.²⁶ Jis Mesijo paniekinimą laikė didesniu lobiu negu Egipto turtais, nes jis žvelgė į atpildą.²⁷ Tikėdamas jis paliko Egiptą ir nepabūgo karaliaus rūstybės. Jis liko nepajudinamas, tarsi regėtų Neregimąjį.²⁸ Tikėdamas jis įsteigė Paschą ir apšlakstymą krauju, kad angelas naikintojas nepaliestų jų pirmgimių.²⁹ Tikėdami jie perėjo per Raudonąją jūrą ta-

11,5: Seniausiu žydų supratimu, patriarchas Henochas labai artimai draugavęs su Dievu ir gyvas buvęs paimtas į dangų (plg. Pr 5,24).

11,19: Simbolinė Abraomo aukos prasmė: kaip šis atgavo Izaoką, paskirtą aukai, taip Dievas, prikeldamas Kristų iš numirusių, atgavo savo pa-

aukotąjį Sūnų.

11,22: Juozapas prieš mirtį prašė, kad jo kaulai būtų pargabenti į Palestiną (žr. Pr 50,24-25).

11,26: Čia tiesiog kalbama apie Dievo tautą, o netiesiog turima omenyje ir Kristus.

rytum per sausumą, o tai daryti mėginan-
tys egiptiečiai prigėrė.

30 Tikėjimu buvo sugriauti Jericho
mūrai po septynių dienų žygiavimo ap-
linkui. ³¹Dėl tikėjimo paleistuvė Raaba
nepražuvo kartu su neklusniaisiais; mat ji
taikingai buvo priėmusi žvalgus.

32 Ką dar pasakyti? Man neužtektų
laiko, jeigu imčiau pasakoti apie Gedeo-
ną, Baraką, Samsoną, Jeftę, Dovydą, Sa-
muelį ir pranašus, ³³kurie tikėdami užka-
riavo karalystes, vykdė teisingumą, įgijo
pažadus, užčiaupė liūtams nasrus, ³⁴už-
gesino ugnies karštį, paspruko nuo kalavi-
jo ašmenų, atsigavo iš silpnumo, tapo ga-
liūnais kovoje, privertė bėgti svetimųjų
pulkus. ³⁵Moterys atgavo prikeltus savo
mirusiųosius, kiti leidosi kankinami ir at-
sisakė laisvės, kad laimėtų prakilnesnį pri-
sikėlimą. ³⁶Dar kiti turėjo iškęsti patyčias
ir plakimus, taip pat pančius ir kalėjimą.
³⁷Jie buvo akmenimis mušami, pjūklais
pjaustomi, kalavijo kirčiais žudomi, kla-
jojo prisidengę avikailiais ar ožkenomis,
vargo, kentė priespaudą ir kankinimus.
³⁸Jie, kurių pasaulis nebuvo vertas, slaps-
tėsi dykumose, kalnuose, olose ir žemės
plyšiuose.

39 Ir jie visi, nors dėl tikėjimo buvo
gerai įvertinti, nesulaukė to, kas buvo pa-
žadėta, ⁴⁰nes Dievas geresniusios daly-
kus buvo numatęs mums, kad jie ne be
mūsų pasiektų tobulumą.

12 Jėzaus Kristaus pavyzdys
¹Todėl ir mes, šitokio debesies
liudytojų apsupti, simesime visas kliū-
tis bei nuodėmės pinkles ir ištvermingai

bėkime mums paskirtose lenktynėse, ²žiū-
rėdami į savo tikėjimo vadovą ir ištobu-
lintoją Jėzų. Jis vietoj sau priderančių
džiaugsmų, nepaisydamas gėdos, iškentė-
jo kryžių ir atsisėdo Dievo sosto dešinė-
je. ³Apsvarstykite, kaip jis iškentė nuo nu-
sidėjėlių tokių priešgyniavimą, kad nepa-
ilstumėte ir nesuglebtumėte dvasia! ⁴O
jums dar ir neteko priešintis iki kraują,
grumiantis su nuodėme.

Tėviškasis Dievo auklėjimas ⁵Ne-
jaugi būsite užmiršę paguodos žodžius,
pasakytus jums kaip sūnums:

*Mano sūnau,
nepaniekink Viešpaties auklybos
ir nenusimink jo baramas:*

⁶ *nes Dievas griežtai auklėja, ką myli,
ir plaka kiekvieną sūną,
kurį priglaudžia.*

⁷ Jums reikia pakentėti dėl drausmės.
Dievas elgiasi su jumis kaip su sūnumis.
O kurio gi sūnaus tėvas griežtai neauklė-
ja?! ⁸Bet jeigu jūs be drausmės, kuri vi-
siems privaloma, vadinasi, jūs ne sūnūs, o
pavainikiai. ⁹Jau mūsų kūno tėvai mus
pabausdavo, ir mes juos gerbėme. Tad argi
nebūsime dar klusnesni dvasių Tėvui, kad
gyventume?! ¹⁰Juk anie savo nuožiūra mus
drausmino nedaugeliui dienų, o šis tai da-
ro mūsų labui, kad taptume jo šventumo
dalininkais. ¹¹Beje, kiekviena auklyba tam
kartui atrodo ne linksma, o karti, bet vė-
liau ji atneš taikingų teisumo vaisių auk-
lėtiniam. ¹²Todėl *pakelkite nuleistas ran-
kas, ištieskite pasilpusius kelius* ¹³*ir vaikš-
čiokite palikdami tiesius pėdsakus*, kad kas
luoša, neišnirtų, bet verčiau sugytų.

11,33-34: Žr. Ts 14,6; 1 Sam 17,34-35; Dan
6,23; 3, 49-50.

11,35: Žr. 1 Kar 17,23; 2 Kar 4,36; 2 Mak
6,18-7,42.

11,36: Žr. Jer 20,2; 37,15-16.

12,12-13: ST citatos pritaikytos prie lavybų iš

arletinės kovos įvaizdžio, dažno šv. Pauliaus lai-
škuose (plg. 1 Kor 9,24; Fil 3,12; 1 Tim 6,12; 2
Tim 2,5).

12,13: Kalbama apie svyruojančius krikščionis,
kilusius iš žydų. Dažnai jie grįždavo prie žydiškų
papročių ir apeigų.

Baismės už neištikimybę ¹⁴Sieki-
santaikos su visais, siekite šventumo, be
kurio niekas neregės Viešpaties. ¹⁵Žiū-
rėkite, kad kas nors nenustotų Dievo ma-
lonės, kad kokia karti, žalinga šaknis ne-
išleistų daigų ir daugelis ja nesusiterštų;
¹⁶kad neatsirastų ištvirtėlių ir vėjaviškių
kaip Ezavas, už valgio kąsni pardavęs pirm-
gimio teises. ¹⁷Jūs žinote, kad jis ir pas-
kuį, norėdamas gauti palaiminimą, buvo
atmestas ir nerado progos atgailai, nors su
ašaromis jos ieškojo.

Senoji ir naujoji sandoros ¹⁸Jūs pri-
siartinote ne prie apčiuopiamos ir lieps-
nojančios ugnies ar prie audringos tam-
sos, ar ūkanų, ar viesulo, ¹⁹ar trimito skar-
denimo, ar žodžių skambesio, kurį išgirde
žmonės meldė, kad daugiau nebūtų jiems
kalbama. ²⁰Mat jie negalėjo pakelti įsaky-
mo: *Net jeigu gyvulys paliestų kalną, jis
turi būti užmuštas akmenimis.* ²¹Anas
reginys buvo toks baisus, jog Mozė pasa-
kė: *„Bijau ir visas drebu!“* ²²Bet jūs esate
prisiartinę prie Siono kalno bei gyvojo
Dievo miesto, dangaus Jeruzalės, prie ne-
suskaitomų tūkstančių angelų ir iškilmin-
gojo sambūrio, ²³prie danguje įrašytųjų
pirmgimių Bažnyčios, prie visų Teisėjo
Dievo, prie nuskaidrintų teisiųjų dvasių
²⁴ir prie Naujosios Sandoros Tarpininko
Jėzaus bei prie apšlakstymo krauju, kuris
šaukia garsiau už Abelio kraują.

²⁵Žiūrėkite, kad neatstumtumėte kal-
bančiojo, nes jeigu anie neišsisuko, kai
atmetė tą, kuris žemėje davė išpėjimų, tai
juo labiau neišsisuksime mes, nusigręžę
nuo to, kuris kalba iš dangaus. ²⁶Jo bal-

sas anuomet drebino žemę, o dabar jis ža-
da: *Aš dar kartą supurtysiu ne tik žemę,
bet ir dangų!* ²⁷Žodžiai dar kartą rodo,
kad bus permainingi sudrebinieji dalykai
kaip sukurtieji, kad pasiliktų tai, kas nesu-
drebinama. ²⁸Todėl, gaudami nepajudi-
namą karalystę, būkime dėkingi ir dera-
mai tarnaukime Dievui su pagarba ir bai-
me, ²⁹nes mūsų *Dievas yra ryjanti ugnis.*

PAPILDYMAI IR PARAGINIMAI

13 Paskutiniai raginimai ¹Tė-
išsilaiko brolių meilė. ²Nepa-
mirškite svetingumo, nes per jį kai kurie,
patys to nežinodami, buvo priėmę vieš-
nagėn angelus. ³Prisiminkite kalinius, tar-
si patys būtumėte kaliniai, prisiminkite
skriaudžiamuosius, nes patys tebesate kū-
ne. ⁴Tebūna visų gerbiama santuoka ir
nesuteptas santuokos patalas. O ištvirtė-
lius ir svetimautojus teis Dievas. ⁵Gyven-
kite be godumo pinigams, būkite paten-
kinti tuo, ką turite, nes Dievas yra pasa-
kęs: *Niekad aš tavęs nepamesiu ir neaplei-
siu.* ⁶Todėl galime su pasitikėjimu tarti:

*Viešpats mano gelbėtojas –
aš nebijosiu!*

Ką man gali padaryti žmogus?!

Ištikimybė Jėzaus sandorai ⁷Atsi-
minkite savo vadovus, kurie jums paskel-
bė Dievo žodį. Įsižiūrėkite į jų gyvenimo
pabaigą, sekite jų tikėjimu. ⁸Jėzus Kris-
tus yra tas pats vakar ir šiandien, tas pats
ir per amžius. ⁹Nesiduokite suvedžiojami
įvairių svetimų mokslų. Gera, kai širdis
sustiprinta malonės, o ne valgių, neda-

12,15: Manoma, kad čia *Dievo malonė* reiškia
šventąją Eucharistiją.

12,18: Kai kuriuose rankraščiuose: ... *prie ap-
čiuopiamo kalno ir liepsnojančios ugnies*... Iš tiesų
18-21 eil. kalba apie Sinajaus kalną, kada buvo
skelbiama dešimt Dievo įsakymų.

13,8: Šis tikėjimo išpažinimas natūraliai išky-
la po 7 eil. paraginimo: *Sekite jų tikėjimu!*

13,9: Senojo Testamento įstatymai skirstė val-
gius į *švarius* ir *nešvarius*, t.y. į leidžiamus ir
draudžiamus.

vusių naudos tiems, kurie laikėsi jų švarumo.¹⁰ Mes turime aukurą, nuo kurio valgyti neturi teisės tie, kurie tebetarnauja padangtei.¹¹ Juk kūnai gyvulių, kurių kraujas vyriausiojo kunigo įnešamas į šventyklą aukai už nuodėmes, sudeginami už stovyklos.¹² Todėl ir Jėzus, norėdamas savo krauju pašventinti tautą, kentėjo už miesto vartų.¹³ Taigi išėikime jo pasitikti už stovyklos ir prisiimkime jo paniekinimą.¹⁴ Čia mes neturime išliekančio miesto, bet ieškome būsimosios.¹⁵ Tad per jį visuomet atnašaukime Dievui šloviniamo auką, tai yra jo vardą garbinančių lūpų vaisių.¹⁶ Nepamirškite daryti gera ir dalytis su kitais geru, nes tokiomis aukomis patiksime Dievui.

Klusnumas vyresnybei¹⁷ Klausykite savo vadovų ir būkite jiems atsidavę, nes jie budi jūsų sielų labui, būdami atsakingi už jas; tegu jie tai daro su džiaugsmu, o ne dūsaudami, nes tai nebūtų jums naudinga.¹⁸ Melskite už mus, nes mes esame

įsitikinę turį ramią sąžinę ir norį visame kame dorai elgtis.¹⁹ Itin prašau melsti, kad būčiau greičiau jums sugrąžintas.

PABAIGA

20 Ramybės Dievas, amžinosios Sandoros krauju išvedęs iš numirusių didįjį avių Ganytoją – mūsų Viešpatį Jėzų,²¹ tepadarą jus tinkamus viskam, kas gera, idant vykdytumėte jo valią; tenuveikia mumyse, kas jo akims patinka per Jėzų Kristų. Jam šlovė per amžių amžius! Amen.

22 Aš maldauju jus, broliai, kantriai priimkite šį paraginimo žodį: juk parašiau jums trumpai.²³ Žinokite, kad mūsų brolis Timotiejus yra išleistas laisvėn. Jei jis greičiau atvyks, aš su juo pamatysiu ir jus.

24 Sveikinkite visus savo vadovus ir visus šventuosius. Jus sveikina broliai iš Italijos.²⁵ Malonė teesie su jumis visais!

13,10: Kalbama apie Jėzaus auką, kurioje gali dalyvauti tikrai pakrikštytieji, o ne *tarnaujantys padangtei*, t.y. klausantys ST-o.

13,19: *Būčiau jums sugrąžintas* – galėčiau pas jus sugrįžti. Panašiai sako Paulius Fm 22.

13,23: Apie Timotiejaus įkalinimą ir paleidimą smulkesnių žinių nėra. Timotiejaus vardas ir užuomina apie autoriaus nelaisvę (19 eil.) rodo, kad laišką autorius artimas šv. Pauliui.

VISUOTINIAI LAIŠKAI

Be Pauliaus laiškų, NT kanonas turi dar septynis laiškus, kurie gerokai vėliau susilaukė visuotinio Bažnyčios pripažinimo. Ši laiškų grupė pavadinta „katalikiškaisiais laiškais“, t.y. „visuotiniaisi“, dėl gana bendro jų pobūdžio ir tinkamumo visoms bendruomenėms (nors 2 ir 3 Jn skirti apibrėžtiems adresatams). IV a. Bažnyčios istorikas Eusebijus pirmasis mini šių laiškų grupę.

Jokūbo laiškas. NT minimi trys Jokūbai: 1 – apaštalas Jokūbas Vyresnysis, Zebediejaus sūnus, evangelisto Jono brolis; jis buvo nužudytas prie karaliaus Erodo Agripas (42 ar 44 m., žr. Apd 12,2); 2 – apaštalas Jokūbas Jaunesnysis, Alfiejaus sūnus (žr. Mt 10,3; Apd 1, 13); 3 – Viešpaties Jėzaus pusbrolis Jokūbas, Klopo sūnus („Viešpaties brolis“ – žr. Mt 13,55; Gal 1,19; 2,9.12), kuris, Petrui iškeliavus į kitas šalis, tapo Jeruzalės krikščionių bendruomenės galva ir atliko svarbų vaidmenį Apaštaloj Susirinkime 49 m. (žr. Apd 15,13-21). Jis buvo užmuštas akmenimis Jeruzalėje 61 ar 62 m. Šis trečiasis Jokūbas ir bus laiško autorius. Pastebime, kad įžangoje jis nevadina savęs apaštalu.

Jokūbo laiškas skirtas žydų kilmės krikščionims, gyvenantiems už Palestinos ribų. Jis sudarytas iš įvairių pamokymų bei įspėjimų apie krikščionišką gyvenimą. Pažymėtinos temos: apie pagundas (1,2-18), apie gerųjų darbų svarbą (1,19-27), įspėjimas nenieikinti vargdienių ir neaukštinti turtuolių (2,1-13), liežuvio valdymas (3,1-12), reikalas vengti pasaulio vilionių (4,1-12), baidi savanaudžių turtuolių lemtis (5,1-6) ir kt.

Pripažįstant laiško autoriumi Jeruzalės vyskupą Jokūbą, parašymo data nustatoma tarp 49 ir 60 m. Protestantų tyrinėtojas V. G. Kiumelis mano, kad laiškas nežinomo autoriaus parašytas I a. pabaigoje.

Pirmasis Petro laiškas. Tai paguodos bei paskatinimo raštas krikščionims, vargstantiems Mažajoje Azijoje. Dėl savo praktinio pedagoginio pobūdžio šis laiškas neturi aiškaus plano. Galima nurodyti, jog 1,13-2,10 apima bendro pobūdžio paskatinius gyventi tiesoje ir artimo meilėje. Toliau eina detalūs pamokymai įvairioms gyvenimo aplinkybėms (2,11-4,6). Čia dėstoma apie klusnumą pagonių vyresnybei, šeiminkų ir vergų santykius, šeimų sugyvenimą ir kt. Baigiamoji laiško dalis (4,7-5,11) kalba apie artėjantį pasaulio galą bei kantrybę sunkiuose išmėginimuose („degina jus ugnis, <...> nes taip darosi jums išmėginti“ – 4,12).

Nors ir kiek svyruodami, daugumas tyrinėtojų pripažįsta šio rašto autoriumi apaštalą Petrą; jo mintis surašęs jo sekretorius Silvanas ir pasiuntęs adresatams dar prieš Petro mirtį (64 m.).

Antrasis Petro laiškas. Šis dokumentas labai artimas Judo laiškui (2 Pt cituoja Jud). Jo turinys drąsina tikinčiuosius (1,3-21) ir įspėja prieš klaidamokslius (2,1-22). Laiškas remiasi apaštalo Petro autoritetu, jo pamokslais, bet, matyt, yra suredaguotas vėliau, II a. pirmojoje pusėje. Bažnyčia nuo seno pripažįsta jį Dievo įkvėptu apaštalinės kilmės tekstu.

Pirmasis Jono laiškas neturi tipiskų antikinio laiško bruožų ir yra greičiau teologinis traktatas dvasiniam tikinčiųjų auklėjimui. Tai kartu ir dvasinis apaštalo Jono testamentas su jam būdingu švelnumu ir meilės primato tikėjime akcentavimu. Jono evangelijos ir Pirmojo laiško kalba ir minčių raiška labai panašios; tai patvirtina, jog jie rašyti to paties asmens.

Laiškas neturi griežtesnio plano. Jo pagrindinės temos: tikinčiųjų gyvenimas Dievo Artume (2,3-6), nuoširdi artimo*meilė (2,7-11; 3,23-24; 4,12-16), klaidamokslių pavojai (2,18-27; 4,1-6), nuodėmių vengimas (3,4-10), tobula meilė (4,17-19) ir kt.

Laiškas galėjo būti parašytas pirmojo amžiaus pabaigoje, netrukus po Jono evangelijos.

Antrasis ir Trečiasis Jono laiškai prasideda gana paslaptingu titulu „presbyteros“ („vyresnysis“). Ankstyvojoje Bažnyčioje tuo vardu dažniausiai būdavo vadinami valdančiosios kolegijos nariai (plg. Apd 11,30; 14,23; 15,2; 20,17; 21,18) atskirose bendruomenėse. Tuo tarpu 2 Jn ir 3 Jn autorius turi nepalyginti didesnę autoritetą ir anaipol nesiriboja viena bendruomene (plg. 2 Jn 5,13; 3 Jn 10). Todėl galima manyti, kad titulą „presbyteros“ reikėtų versti kitaip, greičiausiai žodžiu „senelis“. Sprendžiant iš artimų bei šiltų „senelio“ santykių su bendruomenėmis, jis yra joms gerai žinomas, didžiai autoritetingas asmuo, kuriam nereikia trumpučiuose laiškeliuose žymėti savo tikrojo vardo.

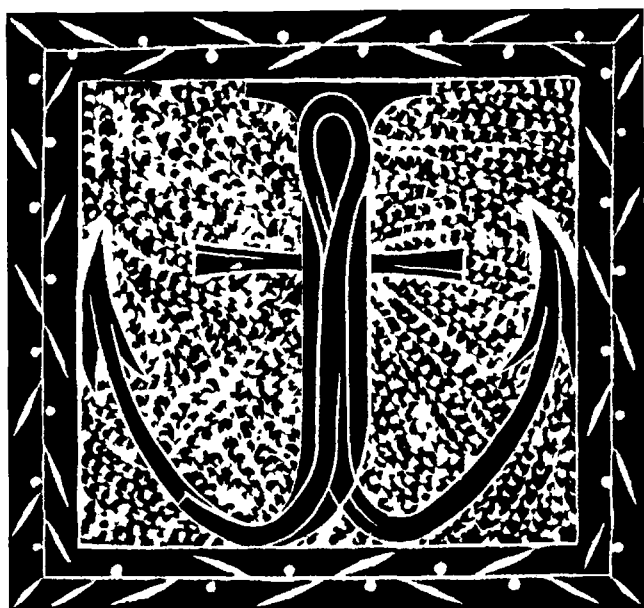
Laiškų kalba, stilius bei minčių pasaulis aiškiai priklauso apaštalui Jonui. Todėl visiškai pagrįstai sako A. Vikenhauzeris, kad kas apaštalą Joną laiko 1 Jn autoriumi, tas turi jį laikyti ir 2 Jn bei 3 Jn autoriumi.

Antrasis laiškas primena bendruomenei meilės įsakymus ir duoda įspėjimų dėl klaidamokslių. Trečiajame laiške „senelis“ giria adresato Gajaus gyvenimo teisumą ir žada netrukus sudrausti neklusnų, „mėgstantį vadovauti“ Diotrefį.

Kaip ir kiti Jono raštai, šie laiškai datuojami I a. pabaiga.

Judo laiškas. Apie klaidingus mokslus bei jų pavojų kalba ir trumputis Judo laiškas, teturintis vieną skyrių. Autorius laiško pradžioje aiškiai nurodo savo uždavinį: kovoti už tikėjimą (Jud 3). Laiškas ištisai kaltina ir smerkia klaidas bei dorovinį iškrypimą, tvirtina, jog visas klaidas skleidžia juslingumui pasidavę žmonės (plg. 18-19).

Autorius save pamini laiško pradžioje. Tai „Judas, Jėzaus Kristaus tarnas, Jokūbo brolis“, apie kurio laišką esame kalbėję. Pasak A. Vikenhauzerio ir kitų, laiškas parašytas tarp 70-80 m.

JOKŪBO
LAIŠKAS

**1 Sveikinimai. Išmėginimų nau-
da** ¹Jokūbas, Dievo ir Viešpaties Jė-
zaus Kristaus tarnas, siunčia sveikinimus
dvylikai giminių, pasklidusių tarp kitati-
kių.

2 Laikykite, broliai, tikru džiaugsmu,
kad pakliūvate į visokius išmėginimus.
³Supraskite: jūsų tikėjimo išmėginimas
gimdo ištvermę, ⁴o ištvermė subręsta dar-
buose, kad jūs taptumėte tobuli, subrendę
ir nieko nestokotumėte.

5 Jei kuriam iš jūsų trūksta išminties,
teprašo Dievą, kuris visiems dosniai duo-
da ir nepriekaištauja, ir jam bus suteikta.
⁶Tegul prašo, tvirtai tikėdamas, nė kiek
neabejodamas, nes abejojantis žmogus pa-
našus į jūros bangas, varinėjamas ir blaš-
komas vėjo. ⁷Toksai žmogus tegul nema-
no ką nors gausias iš Viešpaties, – ⁸toks
dvilypis, visuose savo keliuose nepastovus
žmogus.

9 Tegul didžiuojasi suvargęs brolis savo
išaukštinimu, ¹⁰o turtingasis savo pažemi-
nimu, nes jis išnyks kaip lauko gėlė. ¹¹Juk
pakyla saulė su savo kaitra, išdžiovina žo-
lyną, ir jo žiedas nubyra, jo išvaizdos gro-
žybė pranyksta. Taip sunyks ir turtuolis
savo keliuose.

12 Palaimintas žmogus, kuris ištveria
išmėginimą, nes kai bus ištirtas, jis gaus
gyvenimo vainiką, kurį Dievas yra paža-
dėjęs jį mylintiems.

Gundymai ¹³Ir nė vienas gundomas te-
nesako: „Aš esu Dievo gundomas“. Dievas
negali būti gundomas į pikta ir pats nieko
negundo. ¹⁴Kiekvienas yra gundomas, sa-
vo geismo pagrobtas ir suvilioras. ¹⁵Pas-
kui įsiliepsnojęs geismas pagimdo nuo-
dėmę, o užbaigta nuodėmė gimdo mirtį.

16 Nesiduokite suklaidinami, mano
mylimi broliai! ¹⁷Kiekvienas geras daviny-
s ir tobula dovana ateina iš aukštybių, nu-
žengia nuo šviesybių Tėvo, kuriame nėra
jokių atmainų ir jokių sambrėškų. ¹⁸Savo
valia jis pagimdė mus tiesos žodžiu, kad
būtume tarsi jo kūrinii pirmienos.

Tikrasis maldingumas ¹⁹Žinokite,
mano mylimi broliai: kiekvienas žmogus
tebūna greitas klausytis, bet lėtas kalbėti,
lėtas pykti. ²⁰Žmogaus rūstybė nedaro
Dievo teisybės. ²¹Todėl, atsižadėję visų
nešvarybių bei piktybių gausos, su romu-
mu priimkite įdiegtąjį žodį, kuris gali
išgelbėti jūsų sielas. ²²Būkite žodžio vyk-
dytojai, o ne vien klausytojai, apgaudinė-
jantys patys save. ²³Jei kas tėra žodžio
klausytojas, o ne vykdytojas, tai jis pana-
šus į žmogų, kuris stebi savo gimtąjį vei-
dą veidrodyje. ²⁴Pasižiūrėjo ir nuėjo, ir
bematant pamiršo, koks buvo. ²⁵Bet kas
geriau įsižiūri į tobuląjį laisvės įstatymą ir
jį įsimeina, kas tampa nebe klausytojas
užuomarša, bet darbo vykdytojas, tas bus
palaimintas už savo darbą.

26 Jei kas mano esąs maldingas ir ne-
pažaboja savo liežuvio, bet apgaudinėja
savo širdį, to maldingumas tuščias. ²⁷Ty-
ras ir nesuteptas maldingumas Dievo,
mūsų Tėvo, akyse yra: šelpiti našlaičius ir
našles jų sielvarte ir sergėti save nesuterštą
šiuo pasauliu.

2 Pagarba varguoliams ¹Mano bro-
liai, nesutepkite mūsų šlovingojo
Viešpaties Jėzaus Kristaus tikėjimo atsi-
žvelgimu į asmenis. ²Štai į jūsų susirin-
kimą ateina žmogus, auksiniais žiedais ap-
simaustęs, puikiais drabužiais pasipuošęs,
taip pat įžengia vargdienis apskurusiu ap-

1,1: *Tarp kitatikių* – originale *diasporoje*. Šis
žodis (*išsisklaidymas*) žymėjo žydus, gyvenančius
emigracijoje, tarp pagonių (žr. Ps 147,2; Jdt 5,19;
Jn 7,35). Šioje vietoje kalbama apie žydų kilmės
krikščionis romėnų-graikų pasaulyje.

1,11: *Keliai* – gyvenimo būdas, užmačios.

1,18: *Pirmienos* – pirmieji derliaus vaisiai,
skirti atnašai. Čia *pirmienos* simboliškai reiškia
žydus, kurie buvo Dievo pašaukti ir pamokyti
anksčiau už kitas tautas.

daru. ³Jūs šokinėjate apie tą, kuris puošniai apsirengęs, ir sakote: „Atsisėsk čia patogiai“, o vargdieniui tariate: „Pastovėk, ten“, arba: „Sėskis prie mano kojų“. ⁴Argi jūs nesate šališki, argi netampate kreivais sumetimais besivadovaujantys teisėjai? ⁵Paklausykite, mano mylimieji broliai: ar Dievas neišsirinko pasaulio akyse vargdienių, kad jų turtas būtų tikėjimas ir jie paveldėtų karalystę, pažadėtą ji mylintiems? ⁶O jūs paniekinote vargšą! Argi ne turtuoliai jus vargina, ar ne jie tampo jus po teismus? ⁷Ar ne jie piktžodžiauja tam gražiam vardui, kuriuo esate pavadinti?!

Laisvės įstatymas visuotinis ⁸Jeigu tik vykdote karališkąjį įstatymą, kaip Raštas reikalauja: *Mylėk savo artimą kaip save patį*, jūs gerai darote; ⁹bet jeigu pataikaujate atskiriems asmenims, darote nuodėmę ir esate įstatymo kaltinami kaip nusižengėliai. ¹⁰Mat kas laikosi viso įstatymo, bet nusižengia vienu dalyku, tas lieka kaltas ir dėl visų. ¹¹Juk tasai, kuris yra pasakęs: *Nesvetimauk!*, taip pat yra pasakęs ir: *Nežudyk!* Jei tu nesvetimauji, bet žudai, – vis tiek esi įstatymo laužytojas. ¹²Taip kalbėkite ir taip darykite, kaip tie, kurie bus teisiami pagal laisvės įstatymą. ¹³Teismas negailestingas tam, kuris nevykdė gailestingumo. O gailestingumas didžiuojasi prieš teisumą.

Tikėjimas ir darbai ¹⁴Kas iš to, mano broliai, jei kas sakosi turįs tikėjimą, bet neturi tikėjimo darbų? Ar gali jį išgelbėti tikėjimas? ¹⁵Jei brolis ar sesuo neturi drabužių ir stokoja kasdienio maisto, ¹⁶ir kas nors iš jūsų jiems tartų: „Keliaukite svei-

ki, sušilkite, pasisotinkite“, o neduotų, ko reikia jų kūnui, – kas iš tų žodžių?!

¹⁷Taip pat ir tikėjimas: jei neturi darbų, jis savyje miręs.

¹⁸Priešingai, kitas pasakys: „Tu turi tikėjimą, o aš turiu darbus. Parodyk man be darbų savo tikėjimą, o aš tau darba is parodysiu savo tikėjimą. ¹⁹Tu tiki, jog yra vienas Dievas? Gerai darai! Bet ir demonai tiki ir dreba. ²⁰Ar nori žinoti, neišmin-tingas žmogau, kad tikėjimas be darbų nevaisingas? ²¹Argi ne darba is buvo nuteisintas mūsų tėvas Abraomas, aukodamas savo sūnų Izaoką ant aukuro? ²²Matai – tikėjimas veikė kartu su jo darba is, ir darbai tikėjimą padarė tobulą. ²³Taip išsipildė Rašto posakis: *Abraomas patikėjo Dievu, ir tai buvo jam įskaityta teisumu*, o jis pramintas Dievo bičiuliu“. ²⁴Jūs matote, kad žmogus nuteisinamas darba is, o ne vienu tikėjimu. ²⁵Taip pat ir paleistuvė Raaba: argi ji ne darba is buvo nuteisinta, kai priėmė pasiuntinius ir kitu keliu juos išleido? ²⁶Kaip kūnas be dvasios miręs, taip ir tikėjimas be darbų negyvas.

3 Nepažaboto liežuvio blogybė ¹Mano broliai, nesistenkite daugelis būti mokytojais. Žinokite, kad mūsų laukia griežtesnis teismas. ²Juk mes visi dažnai nusižengiame.

Kas nenusideda kalba, tas yra tobulas žmogus; jis sugebės pažaboti ir visą kūną. ³Jei mes įbrukame žąslus arkliams į nusus, kad mums paklustų, mes suvaldome ir visą jų kūną. ⁴Štai kad ir laivai: nors jie tokie dideli ir smarkių vėjų genami, mažytis vairs juos pakreipia, kur nori

2,14–26: Iš pirmo žvilgsnio prieštarauja šv. Pauliaus mokymui Rom 3,20–31; Gal 2,16; 3,6–14 ir kitur. Bet prieštaravimas tėra žodinis, ne dalykinis. Šv. Paulius kalba apie išorinius Mozės Įstatymo įsakytus veiksmus, kurių atlikimo tikrai nepakanka dvasiniam nuteisinimui. Pirmiausia

reikia tikėti Kristų ir taip gauti nuteisinimą, o toliau tikėjimas turi reikštis veiklia meile (žr. Gal 5,6). Šv. Jokūbas suponuoja jau turimą tikėjimą ir pabrėžia, jog tik meilės darbai parodo jį esant gyvą.

2,25: Žr. Joz 2,4.15.

vairininkas. ⁵Taip pat ir liežuvis yra mažas narys, bet moka girtis didžiais dalykais. Žiūrėkite, kokia maža ugnelė padega didžiausią girią; ⁶ir liežuvis yra ugnis! Liežuvis, tarsi nedorybės visetas, glūdi tarp mūsų narių, suteršia visą kūną, padega visą gyvenimo eigą, patsai pragaro padegtas. ⁷Kiekviena žvėrių, paukščių, šliužų ir jūros gyvūnų veislė yra sutramdoma ir prijauginama žmogaus prigimties jėga. ⁸O liežuvio joks žmogus nepajėgia suvaldyti; jis lieka vis nerimstanti blogybė, pilna mirtinų nuodų. ⁹Juo šloviname Viešpatį, savo Tėvą, ir juo keikiame žmones, kurie sukurti panašūs į Dievą. ¹⁰Iš tų pačių lūpų plaukia ir laiminimas, ir prakeikimas. Bet taip, mano broliai, neturi būti! ¹¹Nejaugi šaltinis iš tos pačios versmės lieja saldų ir kartų vandenį? ¹²Argi gali, broliai, figmedis išauginti alyvas, o vynmedis figas? Taip pat ir sūrus vanduo negali duoti saldaus.

Tikra ir klaidinga išmintis ¹³Kas tarp jūsų išmintingas ir prityręs? Teparodo savo kilnų elgesį išmintingo švelnumo darbais. ¹⁴Bet jeigu jūs savo širdyje puoselėjate kartų pavyduliavimą ir savanau-diškumą, tuomet nesigirkite ir nemeluokite tiesai. ¹⁵Tai nėra išmintis, nužengusi iš aukštybių, bet žemiškas, gyvuliškas ir demoniškas gudrumas. ¹⁶Kur pavydas ir savanau-diškumas, ten ir netvarka bei įvairūs nedori darbai. ¹⁷Iš aukštybių kilusi išmintis pirmiausia yra tyra, paskui taininga, maloninga, klusni, pilna gailestingumo ir gerų vaisių, nesvyruojanti, nuoširdi. ¹⁸O teismo vaisius sėjamas taikoje tiems, kurie neša taiką.

4 Santarvės reikalas ¹Iš kur atsiranda karai, iš kur tarp jūsų kivirčiai?

Ne iš kur kitur, tik iš jūsų užgaidų, kurios nerimsta jūsų sąnariuose.

²Geidžiate ir neturite? Tuomet žudote. Pavydite ir negalite pasiekti? Tuomet kovojate ir kariaujate. Jūs neturite, nes neprašote. ³Jūs prašote ir negaunate, nes negerai prašote – tik savo įnoriams patenkinti.

⁴Jūs svetimautojai! Argi nežinote, kad draugystė su pasauliu priešinga draugystei su Dievu? Taigi kas nori būti pasaulio bičiulis, tas tampa Dievo priešininku. ⁵Gal manote, kad Raštasveltui sako: „Pavydulingai trokšta jis dvasios, kurią apgyvendino mumyse“. ⁶Bet jis duoda dar didesnę malonę, ir todėl sakoma: *Dievas priešinasi išpuikėliams, o nuolankiesiems teikia malonę.*

⁷Taigi būkite klusnūs Dievui; priešinkitės velniui, ir jis bėgs nuo jūsų. ⁸Artinkitės prie Dievo, ir jis artinsis prie jūsų. Nusimazgokite rankas, nusidėjęliai, nusi-valykite širdis, besiblaškantieji! ⁹Pažinkite savo skurdą, liūdėkite ir raudokite! Jūsų juokas tepavirsta gedulu, o džiaugsmas – liūdesiu. ¹⁰Nusižeminkite prieš Viešpatį, tai jis jus išaukštins.

¹¹Broliai, neapkalbinėkite vieni kitų! Kas apkalbinėja arba teisia savo brolių, tas apkalbinėja ir teisia įstatymą. O jeigu tu teisi įstatymą, vadinasi, nesi įstatymo vykdytojas, bet teisėjas. ¹²Tačiau tėra vienintelis įstatymo leidėjas ir teisėjas, būtent tas, kuris gali išgelbėti ir pražudyti. O kas gi tu toksai, kuris drįsti teisti artimą?!

Perspėjimas galingiesiems ¹³Nagi jūs, kurie kalbate: „Šiandien arba rytoj mes keliausime į tą ir tą miestą, tenai prabūsime metus, versimės prekyba ir pasipelnysime“, – ¹⁴juk jūs nežinote, kas jūsų

3,6: *Visą gyvenimo eigą* – pažodžiui *prigimties ratą*.
4,4: *Jūs svetimautojai* – neištikimos sielos; plg. Mt 12,39 paaišk.

4,5: Čia turime santrauką Įst 32,9–21, kur sakoma, kad Dievas buvo su išrinktąja tauta ir ją globojo bei gynė tiesiog pavydulingai.

rytoj laukia! Ir kas gi jūsų gyvybė? Esate garas, kuris trumpam pasirodo ir paskui išnyksta. ¹⁵Verčiau sakytumėte: „Jei Viešpaties panorės, gyvensime ir darysime šį bei tą“. ¹⁶O dabar jūs giriatės iš savo pasipūtimo, ir kiekvienas toks gyrimasis yra netikęs. ¹⁷Kas moka daryti gera ir nedaro, tas nusideda.

5 Nagi dabar jūs, turtuoliai, verkite ir raudokite dėl jūsų laukiančių negandų! ²Jūsų lobiai supuvę, jūsų drabužiai kandžių sukapoti. ³Jūsų auksas ir sidabras surūdijo, ir jų rūdys prieš jus liudys ir es jūsų kūnus kaip ugnis. Jūs tebekraunate turtus dienų gale. ⁴Štai šaukia jūsų laukus nuvaliusių darbininkų užmokestis, kurį jūs nusukote, pjovėjų aimanos prasiskverbė į kareivijų Dievo ausis. ⁵Jūs prabangiai gyvenote žemėje, smaguriavote ir nupeinėjote savo širdis skerdimo dienai. ⁶Jūs pasmerkėte ir nužudėte teisųjį: jis jums nesipriešina.

Baigiamieji pamokymai ⁷Tad būkite kantrūs, broliai, iki Viešpaties atėjimo. Antai ūkininkas laukia brangaus žemės vaisiaus, kantriai jį globodamas, kol sulaukia ankstyvojo ir vėlyvojo lietaus. ⁸Ir jūs būkite kantrūs, sustiprinkite savo širdis, nes Viešpaties atėjimas arti. ⁹Nemurmėkite, broliai, vieni prieš kitus, kad nebūtumėte teisiami. Štai teisėjas jau stovi prie slenkščio. ¹⁰Imkite, broliai, vargų paken-

timo ir kantrybės pavyzdžiu pranašus, kurie kalbėjo Viešpaties vardu. ¹¹Štai mes šloviname ištverminguosius. Jūs girdėjote apie Jobo ištvermę ir matėte, kokia buvo jam Viešpaties skirta pabaiga, *nes Viešpats kupinas užuojautos ir gailestingumo*.

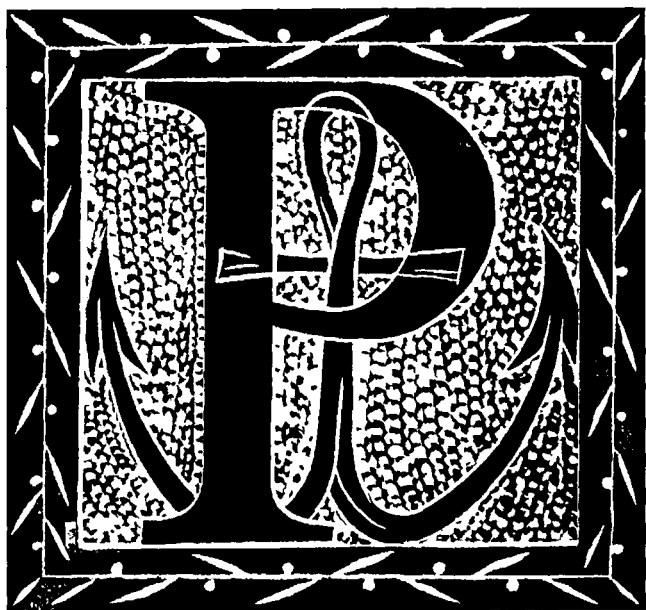
¹²Bet pirmiausia, mano broliai, neprieikinkite nei dangumi, nei žeme, nei kitokia priesaika. Tebūnie jūsų „taip“ – taip ir „ne“ – ne, kad nepakliūtumėte į teismą.

¹³Ištiko ką iš jūsų nelaimė? Tesimeldžia. Kas nors džiaugiasi? Tegul gieda. ¹⁴Kas nors pas jus serga? Tepasikviečia bažnyčios vyresniusius, ir jie tesimeldžia už jį, patepdami aliejumi Viešpaties vardu. ¹⁵Tikėjimo malda išgelbės ligonį, ir Viešpats jį pakels, o jeigu jis būtų nusi kaltęs, jam bus atleista. ¹⁶Tad išpažinkite vieni kitiems nuodėmes ir melskitės vieni už kitus, kad atgautumėte sveikatą. Daug gali karšta teisiojo malda. ¹⁷Elijas buvo vargo žmogus kaip ir mes. Jis melste meldė, kad nelytų, ir nelijo žemėje trejus metus ir šešis mėnesius; ¹⁸ir jis vėl meldė, ir dangus davė lietaus, o žemė išželdino savo vaisių.

¹⁹Mano broliai, jeigu kas iš jūsų nuklystų nuo tiesos ir kas nors jį atverstų, – ²⁰težino, kad, sugrąžindamas nusidėjėlį iš klystkelio, išgelbės jo sielą nuo mirties ir uždengs daugybę nuodėmių.

5,7: Palestinoje ankstyvieji lietūs būna lapkričio, vėlyvieji – balandžio mėnesį.

5,9: Plg. Mt 24,33

PIRMASIS
PETRO LAIŠKAS

1 Pasveikinimas ¹Petras, Jėzaus Kristaus apaštalas, pakeleiviams, pasklidusiems Ponte, Galatijoje, Kapadokijoje, Azijoje ir Bitinijoje, išrinktiems ²išankstiniu Dievo Tėvo numatymu, Dvasios pašventimu, kad būtų klusnūs ir pašlakstyti Jėzaus Kristaus krauju. Tebūnie jums keleriopai padauginta malonė ir ramybė!

3 Šlovė Dievui, mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus Tėvui, kuris iš savo didžio gailestingumo Jėzaus Kristaus prisikėlimu iš numirusių yra atgimdęs mus gyvai vilčiai ⁴ir nenykstančiam, nesuteptam, nevystančiam palikimui, kuris skirtas jums danguje.

Įvadas. Tikėjimo tikslas ⁵Jūs Dievo galybė ir sergsti tikėjimu išganymui, kuris parengtas apsireikšti paskutiniu metu. ⁶Tuomet jūs džiaugsitės, nors dabar ir reikia truputį paliūdėti įvairiuose išmėginimuose. ⁷Taip jūsų nuoširdus tikėjimas, brangesnis už pragaištantį auksą, kuris ugnimi ištiriamas, bus pripažintas vertas pagyrimo, šlovės bei pagarbos, kai apsireikš Jėzus Kristus. ⁸Jūs mylite jį, nors ir nesate jo matę; tikėdami jį, nors ir neregėdami, džiūgaujate neapsakomu ir šlovingiausiu džiaugsmu, ⁹nes žinotės gausią tikėjimo siekinį – sielų išganyimą.

Pranašų viltis ¹⁰Šito išganyimo ieškojo ir jį tyrinėjo pranašai, kurie ir pranašavo apie jums skirtąją malonę. ¹¹Jie nagrinėjo, kurį ir kokį laiką nurodė juose veikianti Kristaus Dvasia, išpranašavusi Kristaus kentėjimus ir juos lydinčią šlovę. ¹²Jiems buvo apreikšta, kad jie ne sau, bet jums tarnauja tuo, ką dabar jums atsklei-

dė Evangelijos skelbėjai, iš dangaus pasiųstos Šventosios Dvasios galia. Į tuos dalykus geidžia pažvelgti net angelai.

Šventųjų pašaukimas ¹³Todėl, susijusę savo dvasios strėnas, būkite blaivūs ir visiškai pasitikėkite malone, kuri bus jums suteikta, kai apsireikš Jėzus Kristus. ¹⁴Kaip klusnūs vaikai, daugiau nepasiduokite ankstesnėms savo neišmaningumo laikų aistroms. ¹⁵Šventas yra tasai, kuris jus pašaukė, tad ir jūs patys tapkite šventi visu savo elgesiu, ¹⁶kaip parašyta: *Būkite šventi, nes aš esu šventas*. ¹⁷Ir jei kaip Tėvo šaukiate, to, kuris nešališkai teisia pagal kiekvieno darbą, su baime elkitės savo viešnağės metu. ¹⁸Juk jūs žinote, kad esate atpirkti nuo niekingos iš protėvių paveldėtos elgsenos ne nykstančiais turtais, sidabru ar auksu, ¹⁹bet brangiuoju krauju Kristaus, to avinėlio be kliaudos ir dėmės. ²⁰O jis buvo numatytas dar prieš pasaulio sukūrimą ir apreikštas laikų pabaigoje jums, ²¹per jį įtikėjusiems Dievą, kuris jį prikėlė iš numirusių ir suteikė jam garbę; todėl ir jūsų tikėjimas bei viltis kyla į Dievą.

Brolių meilė ²²Nuskaidrinę savo sielas klusnumu tiesai ir siekdami neveidmainiškos brolių meilės, karštai iš širdies mylėkite vieni kitus. ²³Jūs esate atgimę ne iš pranykstančios, bet iš nenykstančios sėklos gyvu ir pasiliekančiu Dievo žodžiu. ²⁴Mat

kiekvienas kūnas – tartum žolynas, ir visa jo garbė tarsi žolyno žiedas. Žolynas sudžiūsta, ir žiedas nubyra;

1,1: *Pakeleiviams* – metafora, reiškianti krikščionis – keliautojus į amžiną tėvynę. *Pasklidusiems* – pažodžiui *diasporoje*, plg. Jok 1,1 paaišk.

1,2: Aliuzija į ST paprotį, kur kraujo pašlakstymu būdavo patvirtinamos svarbios sutartys ir testamentai. Čia kalbama apie dalyvavimą Naujosios Sendoros, arba Naujojo Testamento, malonės gy-

venime.

1,6: Vietoj *tuomet* gali būti *todėl*.

1,13: *Todėl susijusę...* – vaizdingas rytiečių posakis, kurio prasmė – raginimas pašalinti kliūtis, trukdančias dvasinę pažangą (atsileidus juostai, nustumęs drabužis trukdydavo žengti į priekį).

²⁵ *tik Viešpaties žodis išlieka per amžius.*

Toks yra žodis, paskelbtas jums kaip geroji naujiena.

2 Tikinčiųjų paprastumas. Visuotinė kunigystė ¹Taigi, atmetę visokią blogybę, visokią klastą, veidmainystes, pavyduliavimus ir visokias apkalbas, ²lyg naujagimiai troškite dvasinio, neatmiešto pieno, kad nuo jo augtumėte išganymui. ³Jūs gi esate patyrę, koks meilus yra Viešpats.

⁴Ženkite prie jo, gyvojo akmens, tiesa, žmonių atmesto, bet Dievo išrinkto, brangaus. ⁵Ir jūs patys, kaip gyvieji akmenys, statydingitės į dvasinius namus, kad būtumėte šventa kunigystė ir atnašautumėte dvasines aukas, priimtinas Dievui per Jėzų Kristų. ⁶Todėl Rašte pasakyta:

*Štai aš dedu Sione rinktinį akmenį,
brangų kartinį akmenį;
kas tiki jį, nebus sugėdintas.*

⁷Tad jums, tikintiesiems, atiteks šlovė, o netikintiesiems *tasai statytojų atmetasis akmuo tapo kertiniu akmeniu,*

⁸ *suklupimo akmeniu ir papiktinimo uola.*

Jie suklumpa, neklausydami žodžio; tam jie ir skirti.

Dievo tauta ⁹O jūs esate *išrinktoji giminė, karališkoji kunigystė, šventoji tauta, įsigytoji liaudis, pašaukta išgarsinti šlovinius darbus to, kuris pašaukė jus iš tamsybių į savo nuostabią šviesą.* ¹⁰Seniau *ne tauta, dabar Dievo tauta, seniau neradę gailėstingumo, dabar jį suradę.*

Pavyzdys pagonims ¹¹Mylimieji, aš maldauju jus kaip ateivius ir svečius susi-

laikyti nuo kūno geidulių, kurie kovoja prieš sielą. ¹²Jūsų elgesys tarp pagonių tebūna pavyzdingas, kad, nors dabar šmeižia jus kaip piktadarius, pažinę jūsų gerus darbus, imtų šlovinti Dievą aplankymo dieną.

Santykiai su valdžia ¹³Būkite klusnūs kiekvienai žmonių valdžiai dėl Viešpaties: tiek karaliui, kaip vyriausiajam, ¹⁴tiek valdytojams, kaip jo pasiūstiems bausti piktadarių, išaukštinti gerųjų. ¹⁵Mat tokia yra Dievo valia, kad gerais darbais nutildytumėte neprotingų žmonių nesąmones. ¹⁶Elkitės kaip laisvi; ne kaip tie, kurie laisve pridengia blogį, bet kaip Dievo tarnai. ¹⁷Gerbkite visus, mylėkite brolius, bijokite Dievo, gerbkite karalių.

Įnoringi šeimininkai ¹⁸Šeimynykščiai, su visa baime būkite klusnūs šeimininkams, ne tik geriems bei švelniems, bet ir įnoringiems. ¹⁹Yra malonė, jei kas, pažindamas Dievą, pakelia vargus, kuriuos nekaltai kenčia. ²⁰Menka garbė, jei jūs kantrūs, kai esate plakami už nusikaltimus. Bet kai esate kantrūs darydami gera ir kentėdami, tuomet jums nuopelnas Dievo akyse. ²¹Juk jūs tam pašaukti; ir Kristus kentėjo už jus, palikdamas jums pavyzdį, kad eitumėte jo pėdomis.

²² *Jis nepadarė nuodėmės, ir jo lūpose nerasta klastos.*

²³Šmeižiamas jis neatsikirtinėjo, kentėdamas negrasino, bet visa pavedė teisin-gajam Teisėjui. ²⁴*Jis pats savo kūne užnešė mūsų nuodėmes ant kryžiaus, kad, numirę nuodėmėms, gyventume teisumui.* Jūs esate *pagydyti jo žaizdomis.* ²⁵Jūs buvote

2,9: *Įsigytoji* – skirta ir pašvęsta ypatingai priklausti Dievui; plg. Iš 19,6; 23,22.

2,11: Plg. 1,17 ir paaišk.

2,13,17: *Karaliumi* čia aulorius vadina Romos imperatorių; plg. Rom 3,1 ir t.; Tit 3,1.

2,14: Turima omenyje provincijų prefektai,

arba valdytojai.

2,18: *Šeimynykščiais* vadinami vergai, šeimos tarnai.

2,19: *Malonė* – netiesiogine prasme: greičiau nuopelnas, vertas maloningo apdovanojimo.

2,24: *Ant kryžiaus* – pažodžiui *ant medžio*.

tarsi paklydusios avys, o dabar sugrįžote pas savo sielų ganytoją ir sargą.

3 Santuoka ir kasdienybė ¹Jūs, žmonos, būkite klusnios savo vyrams, kad tie, kurie neklauso žodžio, ir be žodžio būtų laimėti [tikėjimui] žmonių elgesiu, ²matydami jūsų gyvenimo dievo- baimingumą ir skaistumą. ³Tegu puošia jus ne išorė – šukuosena, aukso gražmenos ar ištaigingi drabužiai, – ⁴bet žmogaus širdies slaptuma: nesugadinta, švelni ir tairkinga dvasia, kuri brangi Dievo akyse. ⁵Juk kadaise taip ir puošdavosi šventos moterys, kurios turėjo viltį Dieve ir buvo klusnios savo vyrams. ⁶Taip Sara klausė Abraomo ir vadino jį viešpačiu. Jūs tapote jos dukterimis, darydamos gera ir nebijodamos jokių bauginimų.

⁷O ir jūs, vyrai, supratingai gyvendami su moterimis, atsižvelkite, kad jos priklauso silpnesnei lyčiai, pagerbkite jas, kaip turinčias kartu su jumis paveldėti gyvenimo malonę; tada jūsų maldos nebus trukdomos.

Tarp brolių ⁸Galiausiai visi būkite vieningi, užjaučiantys kitus, mylintys brolius, gailėstingi, nuolankūs. ⁹Neatsilyginkite piktu už pikta ar keiksmu už keiksmą, bet, priešingai, laiminkite, nes ir patys esate pašaukti paveldėti palaiminimo.

¹⁰ *Kas trokšta mylėti gyvenimą
ir matyti gerų dienų,
tapažaboja liežuvį nuo pikto
ir lūpas nuo klastingų kalbų.*

¹¹ *Tegu jis bėga nuo pikto ir
daro gera,
teieško ramybės ir tesiveja ją!*

¹² *Viešpaties žvilgsnis lydi teisiuosius,
ir jo ausys išgirs jų maldas,
bet Viešpaties veidas – prieš
darančius pikta.*

Persekiojimuose ¹³Kas gi jums pakenks, jei stropiai darysite gera? ¹⁴Bet jeigu jums ir tektų kentėti už tiesą, – jūs palaiminti! Jų gąsdinimo neišsigąskite ir nesutrikite. ¹⁵*Verčiau šventai sergėkite savo širdyse Viešpatį Kristų*, visuomet pasirenkę įtikinamai atsakyti kiekvienam klausiančiam apie jumyse gyvenančią viltį. ¹⁶Bet tai darykite švelniai ir atsargiai, turėdami gryną sąžinę, kad šmeižiantys jūsų gerą elgesį Kristuje liktų sugėdinti dėl to, už ką jus šmeižia. ¹⁷Pagaliau, jei tokia būtų Dievo valia, verčiau kentėti už gerus darbus negu už piktus.

Kristaus prisikėlimas ir nužengimas į pragarus ¹⁸Kristus vieną kartą numirė už nuodėmes, teisusis už neteisiuosius, kad mus nuvestų pas Dievą, beje, kūnu numarintas, o Dvasia atgaivintas.

¹⁹Nužengęs žemyn, jis tąja Dvasia skelbė kalėjime esančioms dvasioms, ²⁰kurios kadaise buvo neklusnios, kai Nojaus die- nomis Dievo kantrybė laukė, bėstatant arką, kuria nedaugelis, tai yra aštuoni as- menys, buvo išgelbėti vandeniui. ²¹Ir jus dabar gelbsti tų dalykų vaizdinys – krikš- tas. Jis nėra nešvaraus kūno nuplovimas, bet Dievo maldavimas suteikti gryną są- žinę dėlei Jėzaus Kristaus prisikėlimo; ²²įžengęs į dangų, jis sėdi Dievo dešinė- je, o jam yra pavaldūs angelai, ir valdžios, ir galybės.

4 Kadangi Kristus kentėjo kūnu, tai ir jūs apsiginkluokite ta pačia mintimi, – jog kas iškentėjo kūnu, tas jau pametė nuodėmę, ²kad likusį laiką žemėje pragy- ventų nebe žmonių aistromis, o Dievo valia. ³Gana, kad praėjusį laiką buvote pasidavę pagonių valiai, gyvendami begė- dystėmis, gėduliais, girtavimu, pokyliavi- mu, išgėrimais ir neleistinomis stabmel-

3,19–22: Čia turima omenyje ne pragaras, bet ST teisieji žmonės. Žydai tikėjo, kad jie gyveną žemės viduje, vad. *priešpragaryje*, arba *pragaruose*.

3,22: Angelų suskirstymas.

4,3: Plg. Rom 1,28; 13,13.

dystėmis. ⁴Todėl jiems keista, kad jūs nebebėgate kartu su jais pasinerti į tą patį aistrų verpetą, ir jie piktžodžiauja. ⁵Betgi jie turės duoti apyskaita tam, kuris pasirengs teisti gyvuosius ir mirusiuosius. ⁶Todėl ir buvo paskelbta Evangelija net mirusiems, kad jie, nors ir nuteisti kūne kaip žmonės, gyventų dvasia kaip Dievas. **Artėja Viešpaties atėjimas** ⁷Visų dalykų galas arti. Todėl būkite santūrūs ir blaivūs, kad galėtumėte melstis. ⁸Visų pirma turėkite apsčiai meilės vieni kitiems, nes meilė uždengia nuodėmių gausybę. ⁹Būkite tarpusavyje svertingi be murmėjimo.

¹⁰ Patarnaukite vieni kitiems kaip geri daugiariopos Dievo malonės šeimnininkai, sulig kiekvieno gautąja malone. ¹¹Jei kas kalba, tekalba kaip Dievo žodžius; jei kas tarnauja, tegul tarnauja kaip Dievo apdovanotas jėgomis, kad visuose dalykuose per Jėzų Kristų būtų šlovė Dievui. Jam garbė ir galybė per amžių amžius! Amen.

Dar kartą apie kantrumą ¹²Mylimieji, nesistebėkite, kad degina jus ugnis, lyg jums būtų atsitikę kas nepaprasta, nes taip darosi jums išmėginti. ¹³Verčiau džiaukitės dalyvaudami Kristaus kentėjimuose, kad ir tada, kai jo šlovė apsieikš, galėtumėte džiūgauti ir linksmintis. ¹⁴Jei jus niekina dėl Jėzaus vardo, – jūs palaiminti, nes garbės ir Dievo Dvasia ilsisi ant jūsų. ¹⁵Tik tegul niekas iš jūsų nekenčia kaip žmogžudys, vagis, piktadarys ar įkyruolis. ¹⁶Bet jei nukenčia kaip krikščionis, tegul nesigėdija, o tegarbina šiuo vardu Dievą. ¹⁷Nes jau metas prasidėti teismui nuo Dievo namų; bet jeigu jis pirmiausia pra-

sideda nuo mūsų, tai koks galas laukia tų, kurie neklauso Dievo Evangelijos?! ¹⁸Ir jeigu teisusis vos ne vos išsigelbės, tai kur pasidėti bedieviui ir nusidėjėliui! ¹⁹Todėl kurie kenčia pagal Dievo valią, tepaveda savo sielas ištikimajam Kūrėjui ir tedaro gera.

5 Pamokymai vyresniesiems ¹Jūsų vyresniuosius prašau aš, irgi vyresnysis, Kristaus kentėjimų liudytojas ir būsimosios šlovės dalyvis: ²ganykite jums patiktą Dievo kaimenę ne iš prievartos, bet su noru, kaip Dievui patinka, ne dėl bjauraus pelno, bet gera valia, ³ne kaip jums pavestųjų valdovai, bet kaip kaimenės pavyzdys. ⁴Kai pasirodys Vyriausiasis Ganytojas, jūs gausite nevystantį garbės vainiką.

Pamokymai visiems ⁵Taip pat jūs, jaunesnieji, būkite klusnūs vyresniesiems. Ir visi būkite apsvilkę nuolankumu vieni kitiems, nes Dievas išpuikėliams priešinasi, o nuolankiesiems duoda malonę.

⁶Tad nusizeminkite po galinga Dievo ranka, kad jis išaukštintų jus metui atėjus. ⁷Paveskite jam visus savo rūpesčius, nes jis jumis rūpinasi. ⁸Būkite blaivūs, budėkite! Jūsų priešas velnias kaip riaumojantis liūtas slankioja aplinkui, tykodamas ką praryti. ⁹Pasipriešinkite jam tvirtu tikėjimu, žinodami, kad tokius pačius kentėjimus tenka iškęsti jūsų broliams plačiajame pasaulyje. ¹⁰O visų malonių Dievas, pašaukęs jus į savo amžinąją garbę Kristuje, pats jus, trumpai pakenčiusius, išstobulins, sutvirtins, pastiprins, pastatys ant tvirtu pagrindo. ¹¹Jo valdžia per visus amžių amžius! Amen.

4,5: Žr. 2 Tim 4,1.

4,6: *Mirusiems* pragaruose, kaip minima 1 Pt 3,19, arba dvasiškai mirusiems per nuodėmę.

4,14: Plg. Mt 5,11–12; Rom 8,17.

5,1: *Vyresnieji* (gr. *presbyteroi*, plg. Tit 1,5) čia išlaiko ir savo etimologinę prasmę, nes toliau bus minimi *jaunesnieji*.

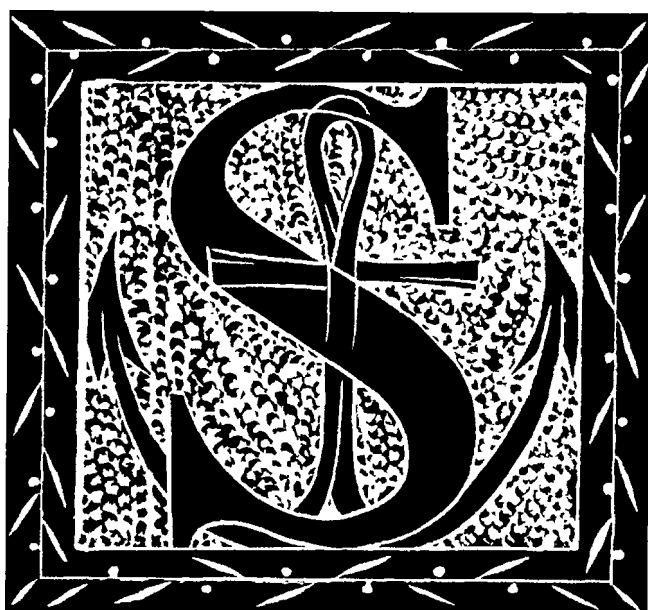
Pabaiga ¹²Per Silvaną, ištikimąjį brolių, – tokiu jį laikau, – aš jums trumpai parašiau, ragindamas ir liudydamas, jog tokia tikroji Dievo malonė. Tvirtai jos laikykitės! ¹³Jūs sveikina kartu išrinktoji Ba-

bilone ir mano sūnus Morkus. ¹⁴Sveikinkite vieni kitus meilės pabučiavimu!

Ramybė jums visiems, kurie esate Kristuje!

5,12: Silvanas, arba Silas, yra buvęs ir šv. Pauliaus sekretoriumi; žr. 1 Tes 1,1; 2 Tes 1,1; Apd 15,22 ir t.; 16,19.
5,13: *Kartu išrinktoji Babilone* – Dievo išrinkta, kaip ir jūs, bendruomenė, esanti *Babilone*, t.y.

Romoje. Šis sakinytis patvirtina, kad šv. Petras yra buvęs Romos vyskupas. – *Morkus* – evangelistas, kurį Petras mylėjo kaip dvasinį sūnų (žr. Įvadą į Evangeliją pagal Morkų).

ANTRASIS
PETRO LAIŠKAS

1 Ižanga. Šventumo pašaukimas ¹Simonas Petras, Jėzaus Kristaus tarnas ir apaštalas, gavusiems su mumis lygiai brangų tikėjimą mūsų Dievo ir Gelbėtojo Jėzaus Kristaus teisumu. ²Malonė ir ramybė teauga jums su Dievo ir mūsų Viešpaties Jėzaus pažinimu.

³Jo dieviška galybė padovanojo mums visa, kas praverčia gyvenimui ir maldingumui pažinimu to, kuris pašaukė mus savo šlove ir jėga. ⁴Drauge jis mums padovanojo ir brangius bei didžius pažadus, kad per juos taptumėte dieviškosios prigimties dalininkais, pabėgę nuo sugedimo, kurį skleidžia pasaulyje geiduliai.

Dievo dovanos ⁵Todėl parodykite visą stropumą, kad savo tikėjimu ugdytumėte dorybę, dorybe – pažinimą, ⁶pažinimu – susivaldymą, susivaldymu – ištvermę, ištverme – maldingumą, ⁷maldingumu – brolybę, o brolybe – meilę. ⁸Kai šitie dalykai jumyse gyvuoja ir tarpsta, jie neduoda jums apsileisti ir likti bevaisiams mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus pažinime. ⁹O kam jų trūksta, tas aklas ir trumparegis, užmiršęs, kad yra apvalytas nuo savo senųjų nuodėmių. ¹⁰Todėl, broliai, dar uoliau stenkitės sutvirtinti savąjį pašaukimą ir išrinkimą. Tai darydami, jūs niekad neapsigausite. ¹¹Šitaip dar plačiau atsivers jums vartai į amžinąją mūsų Viešpaties ir Gelbėtojo Jėzaus Kristaus karalystę.

Apaštališkas liudijimas ¹²Todėl aš nuolat jums priminsiu šituos dalykus, nors jūs ir žinote juos ir esate sutvirtinti turimoje tiesoje. ¹³Aš laikau savo priedermę, kol gyvenu šitoje padangtėje, žadinti jus paraginimais. ¹⁴Žinau, kad veikiai ateis

mano padangtės nugriovimo metas, kaip ir mūsų Viešpats Jėzus Kristus yra man apreiškęs. ¹⁵Bet aš pasistengsiu, kad ir man iškeliavus jūs kiekvienu metu galėtumėte tai prisiminti.

¹⁶Mat mes skelbėme jums mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus galybę ir atėjimą ne mėgdžiodami gudriai išgalvotas pasakas, bet kaip savo akimis matę jo didybę liudytojai. ¹⁷Jis gavo iš Dievo Tėvo garbę ir šlovę, kai iš šlovingosios didybės nuskambėjo jam balsas: Šitas yra mano mylimasis Sūnus, kuriuo aš gėriuosi. ¹⁸Tą balsą mes girdėjome aidint iš dangaus, kai buvome su juo ant šventojo kalno.

Pranašingas žodis ¹⁹Mes turime tvirtiausią pranašų žodį. Jūs gerai darote, laikydamiesi jo tarsi žiburio, šviečiančio tamsioje vietoje, kol išauš diena ir jūsų širdyse užtekės aušrinė. ²⁰Pirmiausia žinokite, kad jokia Rašto pranašystė negali būti savavališkai aiškinama, ²¹nes pranašystė niekuomet nėra atėjusi žmogaus valia, bet Šventosios Dvasios paakinti žmonės kalbėjo Dievo vardu.

2 Klaidų skleidėjai ¹Buvo tautoje ir netikrų pranašų, kaip ir tarp jūsų bus netikrų mokytojų, kurie įves pražūtingų klaidamokslių, išsigindami net juos išpirkusio Valdovo, ir užsitrauks greitą žlugimą. ²Daugelis paseks jų pasileidimu, ir dėl jų bus piktžodžiaujama tiesos keliui. ³Iš godumo jie bandys jus išnaudoti suktais žodžiais. Bet nuo seno pasmerkimas jų laukia ir žuvimas nesnaudžia.

Praeities pamokos ⁴Dievas nepagailėjo nusidėjusių angelų, bet nubloškė juos

1,10: *Sutvirtinti* – kai kurie vertimai prideda: *gerais darbais*.

1,13–14: Čia *padangte* vadinamas kūnas – sielos būstinė; jos nugriovimas – mirtis.

1,14: Žr. Jn 21,18 ir t.

1,15: Šv. Petras sako, kad jo pamokymus primins jo laišakai ir šv. Morkaus užrašytoji evangelija.

2,4: *Teismui* – Paskutiniam teismui.

į tamsias pragaro bedugnes, kur laiko juos teismui. ⁵Jis nepagailejo senojo pasaulio, tik išsaugojo tiesos šauklį Nojų ir dar septynetą, kai siuntė bedievių pasauliui tvaną. ⁶Paversdamas pelenais Sodomos ir Gomoros miestus, pasmerkė juos žlugti ir taip davė pavyzdį ateities bedieviams. ⁷Išgelbėjo teisųjį Lotą, varginamą nedorėlių palaido elgesio; ⁸mat tarp jų gyvenantis teisusis, tai regėdamas ir girdėdamas, diena iš dienos turėjo varginti savo teisią sielą dėl nuodėmingų darbų. ⁹Taigi Viešpats žino, kaip išgelbėti maldingus žmones iš mėginimo ir kaip išlaikyti nedoruosius teismo dienai ir bausmei, ¹⁰ypač tuos, kurie, pasidavę kūnui, pasineria nešvariuose geismuose ir paniekina Viešpatystę.

Griežto smerkimo žodis Ižulūs akiplėšos! Jie nesudreba piktžodžiaudami šlovingiesiems, ¹¹tuo tarpu angelai, aukštesni jėga ir galia, Viešpaties akivaizdoje nedrįsta jiems ištarti pikto sprendimo. ¹²Bet jie, kaip neprotingi gyvuliai, tarsi iš prigimties skirti sugavimui ir užmušimui, piktžodžiauja tam, ko nesupranta, ir todėl pražus savo sugedime, ¹³kęsdami skriaudą kaip atpildą už savo daromas skriaudas. Jie laiko pramoga smaguriauti vidury dienos. Jie purvini ir iškrypę, kai, vaišindamiesi su jumis, smaguriauja savo puotose. ¹⁴Jų akys kupinos svetimavimo, nepasotintos nuodėmės. Jie suvedžioja svyruojančias sielas. Jų širdis išlavinta godulystės.

Jie prakeikimo vaikai. ¹⁵Palikę tiesos kelią, jie nuklydo ir pasuko keliu Bosoro

sūnaus Balaamo, kuris pamilo nedorybės atpildą, ¹⁶tačiau buvo subartas dėl savo nusizengimo: darbinis, nebylys gyvulybės prabilo žmogaus balsu ir sutrukdė pranašo beprotystę.

¹⁷Jie yra šaltiniai be vandens, audros genami debesys; jiems skirta juodžiausia tamsybė. ¹⁸Skelbdami išpūstas ir tuščias kalbas, kūno geismais ir pasileidimu jie pavilioja tuos, kurie yra vos pasprukę nuo gyvenančių paklydime. ¹⁹Jie žada šiems laisvę, patys būdami sugedimo vergai: juk nugalėtasis tampa nugalėjusiojo vergu. ²⁰Bet jeigu, ištrūkę iš pasaulio purvyno Viešpaties ir Gelbėtojo Jėzaus Kristaus pažinimu, jie ir vėl jame įklimpę pralaimi, tai jiems paskui darosi blogiau negu pirma. ²¹Jiems būtų buvę geriau iš viso nepažinti teismo kelio, negu, jį pažinus, nusigręžti nuo jiems duoto šventojo įsakymo. ²²Jiems yra nutikę, kaip teisingai sako patarlė: Šuo sugrįžo prie savo vėmalo ir: *„Išmaudyta kiaulė vėl voliojasi purvyne“*.

3 Pranašai ir apaštalai. Klaidų skelbėjai ¹Mylimieji, tai jau antiras laiškas, kurį jums rašau. Šiais laiškais aš žadinu jūsų tyras mintis prisiminimais, ²kad atsimintumėte šventųjų pranašų iš anksto paskelbtus žodžius ir jūsų apaštalybės perduotą Viešpaties ir Gelbėtojo įsakymą.

³Pirmiausia turite žinoti, kad paskutinėmis dienomis pasirodys šaipūnai, kupini pajuokos. Jie gyvens savo geiduliais ⁴ir kalbės: „Kur jo pažadėtas atėjimas? Juk nuo to laiko, kai užmigo protėviai, visa

2,10: *Šlovingiesiems* – nežemiškomis būtybėms. Plg. Jud 8.

2,14: *Prakeikimo vaikai* – hebraizmas, reiškiantis tiesiog *prakeikti*.

2,15: *Atpildą* – atlyginimą už nedorą darbą; plg. Sk 22,5–6.

2,16: Plg. Sk 22: Moabitų karalius Balakas prašė pranašą Balaamą iškeikti žydų tautą, keliau-

jančią iš Egipto į Palestiną. Pasak Skaičių knygos padavimo, Dievas sutrukdė Balaamo pastangas, įspėdamas jį per asilę, prabilusią žmogaus balsu.

2,19: Atskalūnai skelbdavo visišką papročių laisvę, kad patrauktų daugiau sekėjų.

2,20: Plg. Mt 12,45.

2,22: Čia turima galvoje grįžimas į senas nedorybes.

pasilieka kaip buvę nuo sukūrimo pradžios". ⁵Mat jiems, to norintiems, lieka paslėpta, kad nuo seno buvo dangūs ir žemė, iš vandens ir per vandenį sutvarkyta Dievo žodžiu. ⁶Todėl ir ano meto pasaulis žuvo, vandeniui aptvindytas. ⁶O dabartiniai dangūs ir žemė tuo pačiu žodžiu yra palaikomi ugniai, saugomi teismo ir bedievių žmonių žuvimo dienai.

8 Tačiau, mylimieji, vienas dalykas neturi likti jūsų nepastebėtas: viena diena pas Viešpatį yra kaip tūkstantis metų, ir tūkstantis metų – kaip viena diena. ⁹Viešpats negaišta ištesėti pažado, kaip kai kurie mano, bet kantriai elgiasi su jumis, nenorėdamas, kad kuris pražūtų, bet kad visi atsiverstų. ¹⁰O Viešpaties diena ateis kaip vagis. Tuomet dangūs praeis su smarkiu ūžesiu, elementai sudegs ir suskils, ir žemė su savo kūriniais sudegs.

Šventumo skatinimai. Atsisveikinimas ¹¹Jeigu visa turi taip suirti, tai kaipgi jums reikėtų pasižymėti šventu gyveni-

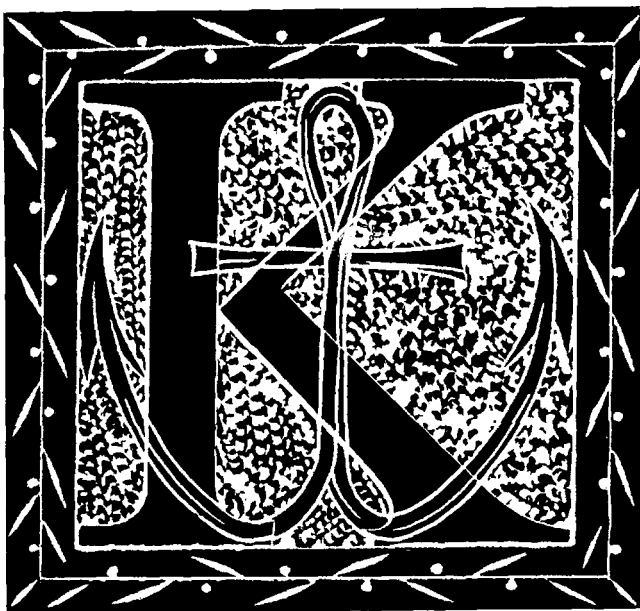
mu ir maldingumu, ¹²kaip laukti Dievo dienos, kaip skubinti jos atėjimą, kai dangūs suirs liepsnose ir elementai sutirps iš karščio! ¹³Pagal jo pažadą mes laukiame *naujo dangaus ir naujos žemės*, kuriuose gyvena teisumas.

14 Todėl, mylimieji, šito laukdami, stenkitės tapti jo akivaizdoje nesutepti, nepeiktini ir taikingi. ¹⁵Mūsų Viešpaties kantrumą laikykite išgelbėjimu, kaip jums yra parašęs ir mūsų mylimasis brolis Paulius pagal jam duotą išmintį; ¹⁶jis taip kalba apie šituos dalykus visuose laiškuose. Juose esama sunkiai suprantamų dalykų, kuriuos nemokšos ir nesubrendėliai iškraipo, aiškindami, kaip ir kitus Raštus, savo pačių pražūčiai. ¹⁷Tad jūs, broliai, iš anksto tai žinodami, sergėkitės, kad, nedorėlių paklydimo traukiami, neiškryptumėte iš savo stiprybės. ¹⁸Todėl aukite malone ir mūsų Viešpaties ir Gelbėtojo Jėzaus Kristaus pažinimu. Jam šlovė dabar ir iki amžinybės dienos! Amen.

3,5: Plg. Pradžios 1,9-10.

3,8: Plg. Ps 89(90),4.

3,13: Plg. Izaijo 65,17;66,22; Apr 21,1.

PIRMASIS
JONO LAIŠKAS

IŽANGA

- 1** Kas buvo nuo pradžios,
ką girdėjome ir savo akimis
regėjome,
ką patyrėme ir mūsų rankos lietė, –
tai skelbiame apie gyvenimo Žodį.
2 Gyvenimas pasirodė,
ir mes regėjome ir liudijame,
ir skelbiame jums amžinąjį
gyvenimą,
kuris buvo pas Tėvą ir pasirodė
mums.
3 Ką matėme ir girdėjome,
skelbiame ir jums,
kad ir jūs turėtumėte bendravimą
su mumis.
O mūsų bendravimas yra su Tėvu
ir su jo Sūnumi Jėzumi Kristumi.
4 Ir tai mes rašome, kad mūsų
džiaugsmas būtų tobulas.

GYVENIMAS ŠVIESOJE

- 5** Tai yra žinia,
kurią esame išgirdę iš jo ir
skelbiame jums,
kad Dievas yra šviesa
ir jame nėra jokios tamsybės.
Dievas – šviesa
6 Jei sakytume, kad bendraujame
su juo,
o vaikščiotume tamsoje,
meluotume ir nevykdytume tiesos.
7 O jei vaikščiojame šviesoje,
kaip ir jis yra šviesoje,
mes bendraujame vieni su kitais,
ir jo Sūnaus Jėzaus kraujas

apvalo mus
nuo visų nuodėmių.
**Nutraukti ryšius
su nuodėme**

- 8** Jei sakytume, jog neturime
nuodėmės,
klaidintume patys save,
ir nebūtų mumyse tiesos.
9 Jeigu išpažįstame savo nuodėmes,
jis ištikimas ir teisingas,
kad atleistų mums nuodėmes
ir apvalytų mus nuo visų
nedorybių.
10 Jei sakytume, kad nesame nusidėję,
darytume jį melagiu,
ir nebūtų mumyse jo žodžio.

- 2** Mano vaikeliai,
rašau jums tai,
kad nenusidėtumėte.
O jei kuris nusidėtų,
tai mes turime Užtarėją pas Tėvą,
teisųjį Jėzų Kristų.
2 Jis yra permaldavimas už mūsų
nuodėmes,
ir ne tik už mūsų,
bet ir už viso pasaulio.

Vykdyti įsakymus, ypač meilės įsakymą

- 3** Iš to patiriame, jog esame jį pažinę,
kad laikomės jo įsakymų.
4 Kas sakosi jį pažinęs,
bet jo įsakymų nesilaiko,
tas melagis, ir nėra jame tiesos.
5 O kas laikosi jo žodžių,
tas iš tiesų tobulai myli Dievą.
Iš to ir pažįstame, jog jame esame.
6 Kas tvirtina esąs jame,
tas turi pats taip vaikščioti,

1,1: *Gyvenimo Žodis*, kaip ir Jono evangelijos prologe, – Jėzaus Kristus asmuo (sakinio pradžia rodo, jog kalbama apie asmenį, o ne apie Evangeliją).

1,2: *Gyvenimas* Jonui dažniausiai reiškia mūsų

dalyvavimą paties Dievo gyvenime. Čia kalbama apie amžinąjį Dievo Žodį – mūsų atgamtinės gyvybės autorių.

1,5: Plg. Jn 8,12.

1,6,7 ir t.: *Vaikščioti* – gyventi, elgtis.

- kaip ir jis vaikščiojo.
 7 Mylimieji, aš jums nerašau
 naujo įsakymo,
 bet seną įsakymą,
 kurį nuo pradžios esate gavę.
 Tasai senas įsakymas yra mokslas,
 kurį jūs girdėjote.
 8 Ir vis dėlto rašau jums apie
 naują įsakymą,
 kuris tikras jame ir jumyse,
 nes tamsa traukiasi,
 o tikroji šviesa jau šviečia.
 9 Kas sakosi esąs šviesoje,
 o savo brolio nekenčia,
 tas dar tebėra tamsoje.
 10 Kas myli savo brolių,
 tas pasilieka šviesoje,
 ir jame nieko piktinančio nėra.
 11 Kas savo brolio nekenčia,
 tas yra tamsoje, vaikščioja tamsoje
 ir nežino, kur einąs,
 nes tamsa užgulė jam akis.

**Nemylėti nuodėmingojo
pasaulio**

- 12 Rašau jums, vaikeliai:
 jo vardu atleistos jums nuodėmės.
 13 Rašau jums, tėvai,
 nes jūs pažįstate tą,
 kuris yra nuo pradžios.
 Ir jums, jaunuoliai, rašau,
 nes jūs nugalėjote piktąjį.
 14 Parašiau jums, vaikeliai,
 nes jūs pažįstate Tėvą.
 Parašiau ir jums, tėvai,
 nes pažįstate tą,

- kuris yra nuo pradžios.
 Ir jums, jaunuoliai, tai parašiau,
 nes jūs tvirti ir laikosi jumyse
 Dievo žodis,
 ir jūs nugalėjote piktąjį.
 15 Nemylėkite pasaulio
 nei to, kas yra pasaulyje.
 Jei kas myli pasaulį,
 nėra jame Tėvo meilės,
 16 nes visa, kas pasaulyje,
 tai kūno geismas, akių geismas ir
 gyvenimo puikybė,
 o tai nėra iš Tėvo, bet iš pasaulio.
 17 Praeina pasaulis ir jojo geismai.
 Kas vykdo Dievo valią,
 tas išlieka per amžius.

Saugotis Antikristo

- 18 Vaikeliai, atėjo valanda paskutinė.
 Kaip esate girdėję,
 jog ateis Antikristas,
 tai dabar pasirodė daug antikristų.
 Iš to mes sprendžiame,
 jog atėjo valanda paskutinė.
 19 Jie yra išėję iš mūsų,
 tačiau nebuvo mūsųškiai.
 Jeigu jie būtų buvę mūsųškiai,
 jie būtų likę su mumis.
 Bet turėjo paaiškėti,
 jog ne visi yra mūsųškiai.
 20 Jūs esate gavę Šventojo patepimą
 ir visi tai žinote.
 21 Rašiau jums ne kaip nežinantiems
 tiesos,
 bet todėl, kad pažįstate ją
 ir iš tiesos negali kilti joks melas.

2,7–8: Broliškos meilės įsakymas yra senas, nes remiasi paties Kristaus apreikimu, o krikščionis jį sužino vos susidūręs su Evangelija; jis naujas išganymo istorijos požiūriu – tik Kristaus mirtis už žmones yra naujas artimo meilės matas (Jn 13,34).

2,15: Plg. 1 Kor 7,31.

2,17: Plg. Mt 7,21; 1 Pt 4,2.

2,18: *Antikristas* – Kristaus priešininkas; gali

būti klaidų skleidėjas, prisidengęs Kristaus autoritetu. Sakydamas, jog atsirado daug antikristų, šv. Jonas turi galvoje ano meto klaidatikius, ir visų pirma Kerintą, kuris skelbė, kad Jėzus buvęs paprastas žmogus.

2,20: Šventosios Dvasios malonė, arba pati Šventoji Dvasia, gyvena tikinčiuosiuose ir veda į tiesą. Šventosios Dvasios suteikimas vadinamas *patepimu*; plg. Apd 10,38; 2 Kor 1,21.

- 22 Kas yra melagis, jeigu ne tas,
kuris neigia Jėzų esant Mesiją?
Tas yra ir Antikristas,
nes jis paneigia Tėvą ir Sūnų.
- 23 Kiekvienas, kas neigia Sūnų,
neturi ir Tėvo.
Kas išpažįsta Sūnų,
tas turi ir Tėvą.
- 24 Tepasilieka jumyse
tai, ką girdėjote nuo pradžios.
Jeigu tai, ką girdėjote nuo pradžios,
pasiliks jumyse,
tada jūs pasiliksite Sūnuje ir Tėve.
- 25 Štai pažadas, kurį jis pats
mums yra davęs, –
amžinasis gyvenimas.
- 26 Aš tai parašiau apie tuos,
kurie norėtų jus suklaidinti.
- 27 Dėl jūsų –
Patepimas, kurį iš jo esate gavę,
jumyse lieka,
ir nereikia, kad jus kas nors
mokytų,
nes pats jo Patepimas moko
jus visko,
ir jis yra tiesa, o ne melas.
Ir kaip jis jus pamokė,
taip jame ir laikykitės.
- 28 Taigi dabar, vaikeliai,
pasilikite jame,
kad kai jis pasirodys,
turėtume pasitikėjimą,
ir kai ateis, nereikėtų su gėda
nuo jo pasitraukti.
- 29 Jei žinote, kad jis teišus,
tai žinokite, jogei kiekvienas,
kuris daro teisybę,
iš jo yra gimęs.

DIEVO VAIKŲ GYVENIMAS

3 Žiūrėkite, kokia meile
apdovanojo mus Tėvas:
mes vadinamės Dievo vaikai –

ir esame!

Pasaulis nepažįsta mūsų,
nes ir jo nepažino.

Mes – Dievo vaikai

- 2 Mylimieji,
mes dabar esame Dievo vaikai,
bet dar nepasirodė, kas būsime.
Mes žinome, kad kai pasirodys,
būsime panašūs į jį,
nes matysime jį tokį, koks jis yra.
- Nieko bendro su nuodėme**
- 3 Kiekvienas, kas turi jame tokią viltį,
skaistina pats save,
nes ir jis yra skaistus.
- 4 Kiekvienas, kuris daro nuodėmę,
laužo įstatymą,
Nuodėmė – tai įstatymo laužymas.
- 5 Jūs žinote, jog Jėzus pasirodė,
kad sunaikintų nuodėmes,
ir nėra jame nuodėmės.
- 6 Kas tik gyvena jame, tas nenusideda,
o nė vienas nusidėjęs jo neregėjo
ir nepažino.
- 7 Vaikeliai! Tegul niekas jūsų
nesuklaidina!
Kas teisiai elgiasi, yra teišus,
kaip ir jisai teisus.
- 8 Kas daro nuodėmę, tas iš velnio,
nes velnias visas nuodėmėse
nuo pat pradžios.
Todėl ir pasirodė Dievo Sūnus,
kad velnio darbus sugriautų.
- 9 Kas yra gimęs iš Dievo,
nedaro nuodėmės,
nes jame laikosi Dievo sėkla.
Jis negali nusidėti,
nes yra gimęs iš Dievo.
- 10 Taip išaiškėja Dievo vaikai ir
velnio vaikai:
tas, kuris elgiasi neteisiai,
nėra iš Dievo;
taip pat tas,
kuris savo brolio nemyli.

Meilės įsakymo svarba

- 11 Tokia yra žinia,
kurią girdėjote nuo pradžios:
mes turime mylėti vieni kitus.
- 12 Ne kaip Kainas, kuris buvo
iš piktojo
ir nužudė savo brolių.
Kodėl nužudė?
Kad jo darbai buvo pikti,
o brolio – teisūs.
- 13 Nesistebėkite, broliai, jei pasaulis
jūsų nekenčia.
- 14 Mes žinome, jog iš mirties esame
persikėlę į gyvenimą,
nes mylime brolius.
Kas nemylė, tas pasilieka mirties
glėbyje.
- 15 Kuris nekenčia savo brolio,
tas žmogžudys,
o jūs žinote,
kad joks žmogžudys neturi
amžinojo gyvenimo,
jame pasiliekančio.
- 16 Mes iš to pažinome meilę,
kad jis už mus paguldė savo gyvybę.
Ir mes turime guldyti gyvybę
už brolius.
- 17 Bet jei kas turėtų pasaulio turtų
ir, pastebėjęs vargo spaudžiamą
brolių,
užrakintų jam savo širdį, –
kaip jame pasiliks Dievo meilė?
- 18 Vaikeliai, nemylėkite žodžiu
ar liežuviu,
bet darbu ir tiesa.
- 19 Tuo mes pažinsime, jog esame
iš tiesos,
ir jo akivaizdoje nuraminsime
savo širdį,
- 20 jei mūsų širdis imtų mus smerkti:

Dievas didesnis už mūsų širdį
ir viską pažįsta.

- 21 Mylimieji, jei širdis mūsų
nesmerkia,
mes ramiai pasitikime Dievu
ir gauname iš jo, ko prašome,
nes laikomės jo įsakymų
ir darome, kas jam patinka.
- 22 O štai jo įsakymas:
kad tikėtume jo Sūnaus
Jėzaus Kristaus vardą
ir mylėtume vieni kitus,
kaip jo įsakya.
- 23 Kas laikosi jo įsakymų,
pasilieka Dieve ir Dievas jame.
O kad jis mumyse pasilieka,
mes žinome iš Dvasios,
kurią jis mums davė.

**4 Saugotis pasaulio
ir Antikristo**

- 1 Mylimieji, ne kiekviena
dvasia tikėkite,
bet ištikite dvasias, ar jos iš Dievo,
nes pasklido pasaulyje
daug netikrų pranašų.
- 2 Iš to pažinsite Dievo dvasią:
kiekviena dvasia, kuri išpažįsta
Jėzų Kristų kūne atėjusį,
yra iš Dievo,
- 3 ir kiekviena dvasia,
kuri Jėzaus neišpažįsta,
nėra iš Dievo.
Tokia dvasia iš Antikristo,
apie kurį esate girdėję,
jog jis ateisias.
Jis jau dabar yra pasaulyje.
- 4 Jūs esate iš Dievo, vaikeliai, ir
nugalėjote juos,
nes tasai, kuris jumyse,
didesnis už tą, kuris pasaulyje.

3,12: Žr. 2,13; plg. Pr 4,8.

3,13: Plg. Jn 15,18.

3,14: Plg. Jn 5,24.

3,23: *Kristaus vardą* – patį Kristų, jo asmenį
(hebraizmas).

4,4: *Juos* – netikrus pranašus.

- 5 Jie yra iš pasaulio,
todėl kalba apie pasaulio reikalus,
ir pasaulis jų klauso.
6 Mes esame iš Dievo.
Kas pažįsta Dievą, tas mūsų klauso,
o kas ne iš Dievo – mūsų neklauso.
Iš to mes pažįstame tiesos
Dvasią ir klaidos dvasią.

MEILĖS IR TIKĖJIMO KILMĖ

- 7 Mylimieji, mylėkime vieni kitus,
nes meilė yra iš Dievo.
Kiekvienas, kuris myli,
yra gimęs iš Dievo ir pažįsta Dievą.
8 Kas nemyli, tas nepažino Dievo,
nes Dievas yra meilė.
9 O Dievo meilė pasireiškė
mums tuo,
jog Dievas atsiuntė į pasaulį savo
viengimį Sūnų,
kad mes gyventume per jį.
10 Meilė – ne tai, kad mes
pamilome Dievą,
bet kad jis mus pamilo ir
atsiuntė savo Sūnų
kaip permaldavimą už mūsų
nuodėmes.
11 Mylimieji, jei Dievas mus taip
pamilo,
tai ir mes turime mylėti vieni kitus.
12 Dievo niekas niekuomet nėra matęs.
Jei mylime vieni kitus,
Dievas mumyse pasilieka,
ir jo meilė mumyse tobula tampa.
13 Iš to pažįstame, kad pasiliekame
jame ir jis mumyse:
jis yra davęs mums savo Dvasios.
14 Taigi mes matėme ir liudijame,
kad Tėvas atsiuntė Sūnų,

- pasaulio Gelbėtoją.
15 Kas išpažįsta, jog Jėzus yra
Dievo Sūnus,
Dievas tame ir tas Dieve pasilieka.
16 Mes pažinome ir įtikėjome meilę,
kuria Dievas mus myli.
Dievas yra meilė,
ir kas pasilieka meilėje,
tas pasilieka Dieve,
ir Dievas pasilieka jame.
17 Tuo meilė pasiekia mumyse
tobulumą,
kad mes turime tvirtą
pasitikėjimą teismo dieną,
nes koks jis yra, tokie ir mes
esame šiame pasaulyje.
18 Nebėra meilėje baimės,
bet tobula meilė išveja baimę.
Baimė bijo bausmės,
ir kas bijo, tas dar netobulai myli.
19 Mes mylime, nes Dievas
mus pirmas pamilo.
20 Jei kas sakytų: „Aš myliu Dievą“,
o savo brolio nekęstų, –
tasai melagis.
Kas nemyli savo brolio, kurį mato,
negali mylėti Dievo, kurio nemato.
21 Taigi mes turime jo įsakymą,
kad kas myli Dievą, mylėtų ir
savo brolių.
5 Kiekvienas, kas tiki,
jog Jėzus yra Mesijas,
yra gimęs iš Dievo,
ir kiekvienas, kuris myli Gimdytoją,
myli ir iš jo gimusįjį.
2 Iš to pažįstame mylį Dievo vaikus,
kad mylime Dievą ir jo
įsakymus vykdome.
3 Nes tai ir yra Dievo meilė –
jo įsakymus vykdyti.

4,12: Plg. Jn 1,18; 6,46.

4,21: Plg. Mt 22,37–40.

5,1: Iš *Dievo gimusįjį* – kiekvieną žmogų,

Dievo įvaikį.

5,3: Plg. Mt 11,29–30.

O jo įsakymai nėra sunkūs.

- 4 Juk kiekvienas, kuris gimęs iš
Dievo, nugalį pasaulį,
ir štai pergalė, nugalinti pasaulį:
mūsų tikėjimas!

Iš kur tikėjimas?

- 5 O kas gi nugalį pasaulį, jei ne tas,
kuris tiki, kad Jėzus yra
Dievo Sūnus?!
- 6 Tasai yra, kuris atėjo
per vandenį ir kraują: Jėzus Kristus;
ne vien per vandenį,
bet per vandenį ir kraują.
Ir Dvasia tai paliudija,
nes Dvasia yra tiesa.
- 7 Mat yra trys liudytojai:
- 8 Dvasia, vanduo ir kraujas,
ir šie trys sutaria.
- 9 Jeigu priimame žmonių liudijimą,
tai Dievo liudijimas didesnis.
O Dievo liudijimas toksai:
jis yra paliudijęs apie savo Sūną.
- 10 Kas tiki Dievo Sūną,
tas turi savyje tą liudijimą.
Kas Dievu netiki,
tas jį melagiu laiko,
nes nepatikėjo liudijimu,
kurį Dievas davė savo Sūnui.
- 11 O liudijimas toks:
Dievas mums suteikė amžinąjį
gyvenimą,
ir tas gyvenimas yra jo Sūnuje.

- 12 Kas turi Sūną, turi gyvenimą.
Kas neturi Dievo Sūnaus,
tas neturi gyvenimo.

PAPILDYMAI

Krikščionio pasitikėjimas

- 13 Aš tai parašiau jums, įtikėjusiems
Dievo Sūnaus vardą,
kad žinotumėte turį amžinąjį
gyvenimą.
- 14 Mes tvirtai pasitikime juo,
nes ko tik prašome pagal jo valią,
jis mūsų išklauso.
- 15 O jeigu žinome, kad jis mūsų
išklauso, ko tik prašome,
tai ir žinome turį, ko esame praę.
- 16 Jei kas mato nusidedant savo brolių,
tačiau ne iki mirčiai,
teprašo, ir Dievas duos jam gyvybę,
būtent tiems, kurie nusideda
ne iki mirčiai.
Mat yra nuodėmė iki mirčiai,
ir aš kalbu ne apie ją,
kad būtų prašoma.
- 17 Kiekviena neteisybė yra nuodėmė,
tačiau esama nuodėmės ne
iki mirčiai.
- #### **Laiško santrauka**
- 18 Mes žinome, jog kiekvienas
gimusi iš Dievo nenusideda,
bet Dievo Pagimdytasis saugo jį,

5,4: Plg. Jn 16, 33; Įst 30,11.

5,6: *Vanduo ir kraujas* – Kristaus mesijinės veiklos ženklai, išreiškiantys Krikštą ir kryžių (žr. Jn 19,34). Greičiausiai autorius prieš ano meto klaidas norėjo akcentuoti Kristaus kančios realumą. Antai Kerintas mokė, jog krikšto momentu atėjusi Dvasia palikusi Jėzų prieš kruviną mirtį. 5,7–8: Kai kurie vėlesni rankraščiai praplečia: *Mat yra trys liudytojai danguje: Tėvas, Žodis ir Šventoji Dvasia, ir tie trys sutaria. Ir yra trys liudytojai žemėje: Dvasia, vanduo ir kraujas, ir šie trys sutaria*. Senieji graikiški rankraščiai ir Neovulgata

teturi trumpąjį tekstą.

5,13: Pirmasis Jono laiškas baigiamas visiškai panašiai kaip jo evangelija (plg Jn 20,31), paskui dar eina papildymai kaip ir evangelijos pabaigoje (Jn 21).

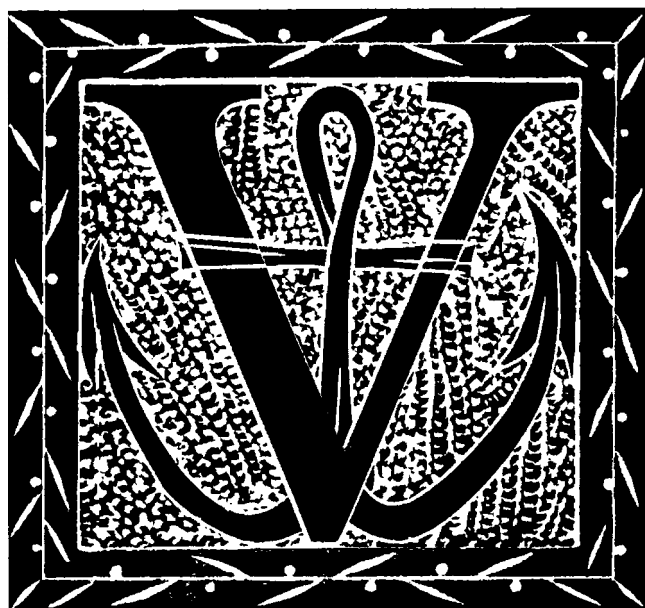
5,16: *Nuodėmė iki mirčiai*, t.y. nuodėmė, prazūdanti amžinąjį gyvenimą žmogui, anot Mt 12,31, yra nuodėmė prieš Šventąją Dvasią, prieš tiesą. Šiame tekste greičiausiai kalbama apie apostaziją, t.y. apie Kristaus išsižadėjimą ar jo dievytės neigimą (plg. 1 Jn 4,3).

ir piktasis jo nepaliečia.

- 19 Mes žinome, jog esame iš Dievo,
o visas pasaulis yra piktojo
pavergtas.
20 Dar mes žinome,
kad Dievo Sūnus yra atėjęs
ir suteikęs mums nuovokos,

kad pažintume Tikrąjį.

- Ir mes esame Tikrajame –
jo Sūnuje Jėzuje Kristuje.
Šitas yra tikrasis Dievas ir
amžinasis gyvenimas.
21 Vaikeliai, sergėkitės stabų!

ANTRASIS
JONO LAIŠKAS

Sveikinimas ¹Vyresnysis išrinktajai poniai ir jos vaikams, kuriuos aš myliu tiesoje, – ir ne tik aš vienas, bet ir visi, kurie yra pažinę tiesą, – ²dėlei tiesos, pasiliekančios mumyse ir būsiančios su mumis per amžius. ³Su mumis bus malonė, gailėstingumas, ramybė nuo Dievo Tėvo, nuo Tėvo Sūnaus Jėzaus Kristaus, tiesoje ir meilėje.

Meilės įsakymas ⁴Aš labai nudžiugau radęs tavųjų vaikų, vaikščiojančių tiesoje, kaip reikalauja iš Tėvo gautasis įsakymas. ⁵O dabar prašau tave, ponia, – ne kaip rašydamas naują įsakymą, bet kaip tą, kurį turėjome nuo pradžios, – kad mylėtume vieni kitus. ⁶O meilė – tai vaikščioti jo įsakymų keliais. Toks ir yra įsakymas, kurį girdėjote nuo pradžios: kad vaikščiotumėte meilės keliais.

Klaidintojai ⁷Po pasaulį pasklido daug

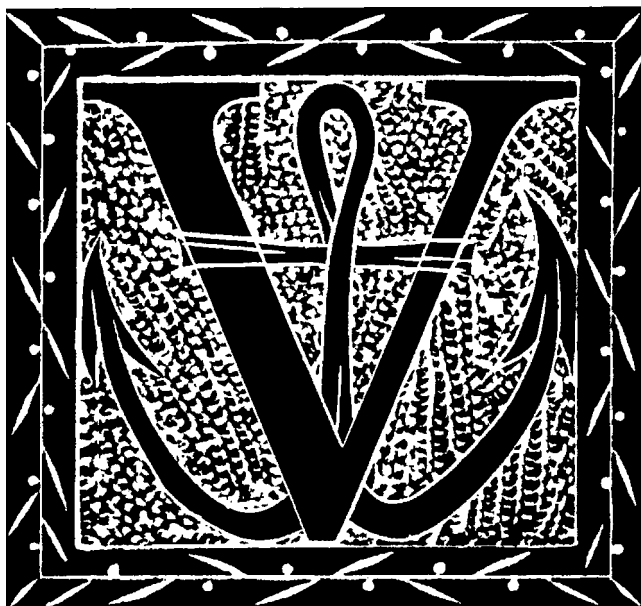
suvedžiotųjų, kurie nepripažįsta, kad Jėzus Kristus yra atėjęs kūne. O toks žmogus yra apgavikas ir antikristas. ⁸Žiūrėkite, kad nepražudytumėte, ką esate nuveikę, bet kad gautumėte visą užmokestį. ⁹Kas tik peržengia ribą ir nesilaiko Kristaus mokslo, neturi Dievo. Kas laikosi mokslo, tas turi ir Tėvą, ir Sūnų. ¹⁰Jei kas ateina pas jus ir neatsineša šitokio mokslo, to nepriimkite į namus ir nesveikinkite, ¹¹nes kas jį sveikina, dalyvauja jo piktuose darbuose.

Pabaiga ¹²Turėčiau dar daug ką jums rašyti, bet nenoriu to daryti ant papiruso ir rašalu. Aš tikiuosi pas jus atvykti ir pasikalbėti gyvu žodžiu, kad mūsų džiaugsmas būtų tobulas.

13 Tave sveikina išrinktosios tavo sesers vaikai.

1: *Išrinktoji ponia ir jos vaikai* – kalbama apie mums aiškiau nežinomą krikščionių bendriją. Vyresnysis čia – apaštalas.

13: *Išrinktosios sesers* – kitos bendruomenės, kurioje gyvena laiško autorius.

TREČIASIS
JONO LAIŠKAS

Sveikinimas. Pagyrimas Gajui ¹Vyresnysis mylimajam Gajui, kurį aš myliu tiesoje. ²Mielasis, aš linkiu, kad viskas tau gerai sektųsi, kad būtum sveikas, – taip, kaip gerai sekasi tavo sielai.

³Aš labai apsidžiaugiau, kai atvykę broliai paliudijo apie tavo ištikimybę tiesai, kaip tu vaikščioji tiesoje. ⁴Aš nerandu didesnio džiaugsmo, kaip klausytis, jog mano vaikai gyvena tiesoje.

⁵Mielasis, tu ištikimai elgiesi pagelbėdamas broliams, ypač atvykstantiems iš kitur. ⁶Jie ir paliudijo bendrijai apie tavo meilę. Tu puikiai padarysi išruošdamas juos į kelionę taip, kaip Dievui patinka. ⁷Jie leidosi keliauti jo vardo labui, nieko neimdami iš pagonių. ⁸Mes turime tokius žmones svetingai priimti, kad taptume tiesos bendradarbiais.

Apie Diotrefą ir Demetriją ⁹Aš esu ši tą parašęs bendrijai. Bet mėgstantis

jiems vadovauti Diotrefas nepripažįsta mūsų. ¹⁰Todėl jei atvyksiu, priminsiu jo darbus, kuriuos jis daro skleisdamas apie mus piktas kalbas; nesitenkindamas tuo, nei pats nepriima brolių, nei kitiems, kurie norėtų priimti, neleidžia ir net išmeta juos iš bendruomenės. ¹¹Mielasis, nesek tuo, kas pikta, bet tuo, kas gera. Kuris daro gera, yra iš Dievo, o kuris pikta, nėra matęs Dievo.

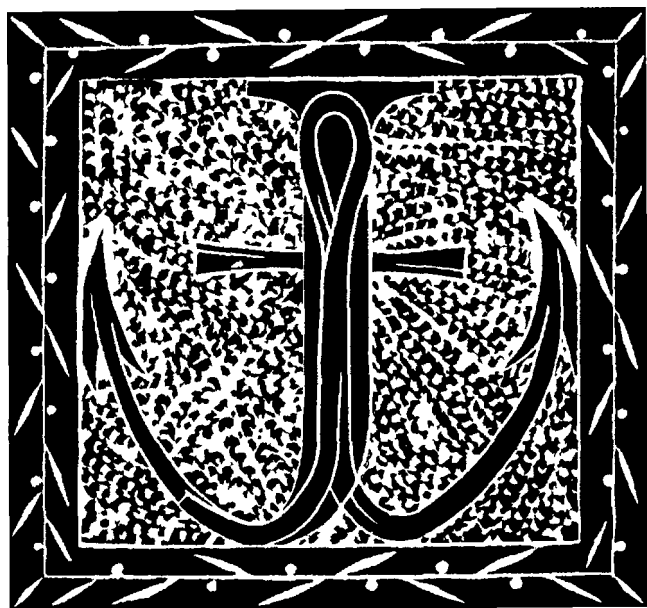
¹²Apie Demetriją gerai liudija visi ir pati tiesa. Ir mes liudijame, o tu žinai, kad mūsų liudijimas tikras.

Pabaiga ¹³Dar daug ką turėčiau tau rašyti, bet nenoriu rašyti rašalu ir plunksna. ¹⁴Tikiuosi greitai pamatyti tave ir pasikalbėti gyvu žodžiu.

¹⁵Ramybė tau! Sveikina tave bičiuliai. Sveikink draugus pavardžiui!

9: Diotrefas – įtakingas asmuo, o gal ir vyskupas toje bendrijoje, kuriai priklausė Gajus.

Nepripažįsta, t.y. nepaiso nei to, ką rašėme, nei ką nurodėme.

JUDO LAIŠKAS

Sveikinimai. Laiško priežastys ¹Judas, Jėzaus Kristaus tarnas, Jokūbo brolis, Dieve Tėve numylėtiems ir Jėzui Kristui išsaugotiems išrinktiesiems: ²tebūnie jums gausiai duota gailastingumo, ramybės ir meilės!

³ Mylimieji, aš labai norėjau parašyti jums apie bendrąjį mūsų išganyką ir jaučiu reikalą rašyti jums raginimą, kad kovotumėte už tikėjimą, vieną kartą visiems laikams duotą šventiesiems. ⁴Mat vogčiomis įsiskverbė tarp jūsų žmonių, kuriems nuo seno surašytas toks kaltinimas: jie bedieviai, nes mūsų Dievo malonę iškreipia į palaidumą ir neigia mūsų vienintelį Valdovą ir Viešpatį Jėzų Kristų.

Klaidų skleidėjai ir jiems gresianti bausmė ⁵Aš norėčiau jums priminti, nors jūs jau žinote kartą visiems laikams, kad Viešpats, pirmiau išgelbėjęs tautą iš Egipto, paskui pražudė netikintčius. ⁶Taip pat ir tuos angelus, kurie neišlaikė savo prakilnumo, bet paliko savo buveinę, jis laiko sukaustytus amžinai pančiais tamsybėje didžiosios dienos teismui. ⁷Taip pat Sodoma ir Gomora bei aplinkiniai miestai, kurie panašiai ištvirtavo ir nusekė paskui ne tokį kūną, lieka pavyzdžiu, kentėdami amžinos ugnies bausmes.

Klaidintojų piktžodžiavimas ⁸Taip ir šitie apsvaigę suteršia kūną, niekina Viešpatystę, piktžodžiauja šlovingiesiems. ⁹Kai arkangelas Mykolas, besiginčydamas su velniu, varžėsi dėl Mozės kūno, jis neišdrįso mesti piktžodiško pasmerkimo, bet

pasakė: *Tesudraudžia tave Viešpats!* ¹⁰Šitie šmeižia, ko neišmano, o ką prigimtimi pažįsta kaip neprotingi gyvuliai, nuo to žlugs.

Klaidintojų sugedimas ¹¹Vargas jiems! Jie pasuko Kaino keliu, pasidavė Balaamo paklydimui, pražudė save Korės priestaravimu. ¹²Jie maišosi jūsų meilės pokyliuose, nesidrovėdami savo purvo, ir tunka. Jie – lyg bevandeniai debesys, vaikomi vėjų, tarytum bevaisiai medžiai rudenį, du kartus mirę ir išrauti. ¹³Jie lyg šėlstančios jūros bangos, kurios spjau do savo begėdystę, lyg žvaigždės klajoklės, kurioms per amžius skirta juodžiausia tamsybė. ¹⁴Apie juos pranašavo septintasis nuo Adomo [žmogus] Henochas: “Štai atėjo Viešpats su miriadais savo šventųjų ¹⁵įvykdyti visiems teismo ir nubauti visų bedievių už visus bedieviškus darbus, už visus piktus žodžius, kuriuos prieš jį kalbėjo bedieviai nusidėjėliai”. ¹⁶Jie visada niurzga, nepatenkinti savo dalia, gyvena geismais; jų lūpos kalba puikybės žodžius, jie pataikauja žmonėms dėl pelno.

Apaštų mokslas ¹⁷O jūs, mylimieji, prisiminkite žodžius, kurie iš anksto buvo paskelbti mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus apaštų. ¹⁸Jie yra sakę: paskutiniai laikais atsiras šaipūnų, kurie gyvens savo bedieviškais geismais. ¹⁹Tai tie, kurie įneša susiskaldymą, jusliniai, bedvasiai žmonės. **Meilės pareigos** ²⁰Bet jūs, mylimieji, statykite save ant savo švenčiausiojo tikėjimo! Melskitės Šventojoje Dvasioje! ²¹Išsilaikykite Dievo meilėje, laukdami

5: Žr. Sk 14, 26–35; 1 Kor 10,5.

7: *Ne tokį kūną*: kalbama apie prigimčiai priešingas (sodomines) ištvirtimo nuodėmes.

8: *Viešpatystė* – Kristų. *Šlovingieji* – būtybės, kurios atstovauja Dievo šventumui, čia greičiausiai angelai.

9: Pasakojimas apie arkangelo kovą su velniu paimtas iš žydų apokrifinio rašto *Mozės paėmi-*

mas į dangų.

11: Kainas nužudė savo brolį Abelį (žr. Pr 4,7); žynys Balaamas norėjo prakeikti izraelitus, išėjusius iš Egipto (žr. Sk 22); Korė buvo sukėlęs maištą prieš Mozę (žr. Sk 16). Plg. 2 Pt 2,16 paaiškinimą.

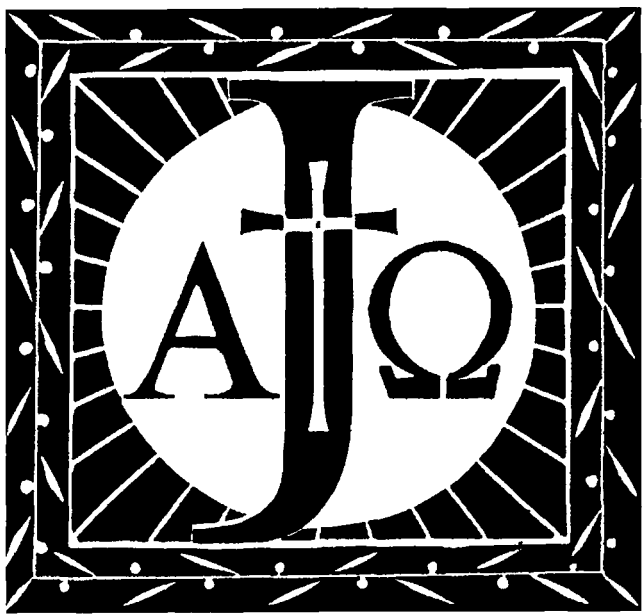
14: Citata iš ST laikų knygos apie Henochą (1,9), neįeinančios į Šventojo Rašto sudėtį.

mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus gailestin-
gumo amžinajam gyvenimui. ²²Vienus,
kurie abejoja, mėginkite įtikinti; ²³kitus
gelbėkite, traukdami iš ugnies, vėl kitų
pasigailėkite su baime, bodėdamiesi net
jų kūnu suteršto drabužio.

Pabaiga ²⁴Tam, kuris gali išlaikyti jus

nenupuolusius ir savo šlovės akivaizdon
pastatyti nesuteptus ir džiaugsmingus,
²⁵vieninteliam Dievui, mūsų Gelbėtoji,
per mūsų Viešpatį Jėzų Kristų tebūna šlo-
vė, didybė, galybė ir valdžia prieš visus
amžius ir dabar, ir visais amžių amžiais!
Amen.

22: Plg. Jok 5,19–20.

APREIŠKIMAS JONUI

Apr – labai sudėtinga ir sunki NT knyga, visuomet žadinusi tikinčiųjų susidomėjimą ir smalsumą. Joje kalbama apie Bažnyčios ir viso pasaulio ateitį, apie pasaulio galą ir naująją žemę bei naująjį dangų. Eschatologinė pasaulio drama, nutapyta fantastiškais spalvomis ir įvaizdžiais, nors ir dažnai aiškinta, tebėra paslaptlingiausia Šventojo Rašto dalis.

Ypatingos reikšmės šiai knygai suprasti turi pirmoji dalis, kur Dievo įkvėptas pranašas skelbia septynis laiškus septynioms Mažosios Azijos bendrijoms (1,4-3,22). Čia jis drąsiai atskleidžia bendrijų tikrąją būklę ir autoritetingai perteikia Kristaus žodžius, ragindamas ir bardamas tikinčiuosius. Faktas, kad šv. Jonas rašo nurodydamas savo vardą, savo padėtį ir kreipdamasis į konkrečias bendruomenes, geriausiai įrodo jo autoritetą. Tik pranašas turi tokius įgaliojimus ir teises apodiktiškai smerkti bendrijų klaidas ir net grasinti jų egzistencijai.

Antroji Apr dalis (4-22) pateikia pranašo vizijas, simboliškai vaizduojančias Bažnyčios ir pasaulio likimą. Apokaliptinė drama vyksta tai dangaus aukštybėse, tai žemėje. Angelai išlieja žemėn Dievo rūstybės dubenis, ir žemėje kyla baisios nelaimės, turinčios sudrausti ir nubauti nedorėlius. Regėtojas vaizduoja įvairias šėtono pinkles, jo pastangas suvedžioti kuo daugiau žmonių. Apreiškimas baigiasi eschatologinėmis kovomis, kuriose Kristus – Dievo Žodis, apsilkęs sukruvintu drabužiu, lydimas dangaus kareivių, sunaikina pikto galybę žemėje. Iš dangaus nusileidžia naujoji Jeruzalė – palaimintųjų buveinė, kur atitaisytos visos neteisybės ir nušluostytos visos ašaros. Šiam įstabiam miestui jau nebereikia nei saulės, nei mėnulio, nes jį apšviečia Dievo šlovė.

Seniausias Bažnyčios padavimas liudija, kad apaštalas ir evangelistas Jonas parašęs Apreiškimą būdamas ištremime, Patmo saloje, imperatoriaus Domiciano valdymo (81-96) pabaigoje. Taip pat esama nuomonių, kad knygą galėjęs surašyti ne pats apaštalas, bet koks nors jo mokinys.

Nors išoriškai Apr panašus į žydų apokaliptinius¹ raštus, čia nerasime to nežaboto fantazijos žaidimo, pasakiškų siužetų, būdingų kitoms apokalipsėms. Apr kalba vaizdais ir sąvokomis, pasiskolintomis iš ST, dažniausiai iš pranašų knygų, tačiau visuomet išlaiko ryšį su Kristaus išganymo planu ir Bažnyčia.

Kalbant apie Apreiškimo aiškinimą, prisimintina, kad pranašas dažniausiai gauna iš Dievo įkvėptas idėjas, ištisas ateities koncepcijas, kurias mėgina vaizduoti savomis žmogiškomis priemonėmis, t.y. vaizdais, sąvokomis, palyginimais. Taigi negana įsigilinti į atskirų sąvokų ar vaizdų kilmę, bet reikia atsiminti, kad už jų slypi Dievo troškimas pamokyti, įspėti bei sudrausti tikinčiuosius. Todėl geriausia neišleisti iš akių pirmosios dalies (laiškų Azijos bendruomenėms) ir pro visų simbolių skraistę ieškoti atsakymų į šių dienų klausimus.

1: Apokaliptiniai raštai (nuo gr. k. *apokalypsis* – *apreiškimas*) – tokie raštai, kuriuose randa-

IŽANGA

1 Jėzaus Kristaus Apreiškimas, kurį Dievas jam davė, kad jis atskleistų jo tarnams, kas turi greitai įvykti. Per savo pasiųstą angelą jis padarė jį žinomą savajam tarnui Jonui. ²Šis paliudijo Dievo žodį bei Jėzaus Kristaus liudijimą – visa, ką buvo matęs. ³Palaiminti pranašystės žodžių skaitytojas ir klausytojai, ir tie, kurie laikosi, kas joje parašyta, nes laikas yra arti.

LAIŠKAI AZIJOS BENDRIJOMS

Sveikinimai ⁴Jonas septynioms Azijos bendrijoms: malonė ir ramybė jums nuo to, kuris yra, kuris buvo ir kuris ateis, ir nuo septynių dvasių, esančių prieš jo sostą, ⁵ir nuo Jėzaus Kristaus, ištikimojo liudytojo, mirusiųjų pirmgimio, žemės karalių valdovo. Tam, kuris mus myli ir nuplovė savo krauju mūsų nuodėmės, ⁶ir padarė iš mūsų karalią bei kunigus savo Dievui ir Tėvui, – jam šlovė ir galybė per amžių amžius! Amen. ⁷*Štai jis ateina su debesimis, ir išvys jį kiekviena akis, net ir tie, kurie jį perdūrė; ir dėl jo raudos visos žemės giminės.* Taip, amen!

⁸“Aš esu Alfa ir Omega”, – sako Viešpats Dievas, kuris yra, kuris buvo ir kuris ateis, Visagalis.

Ižanginis regėjimas ⁹Aš, Jonas, jūsų brolis ir sielvarto, karalystės bei ištvermės bendrininkas Jėzuje, buvau saloje, vardu Patmas, dėl Dievo žodžio ir Jėzaus liudijimo. ¹⁰Aš turėjau dvasios pagavą Vieš-

paties dieną ir išgirdau sau už nugaros galingą balsą, tarsi trimitą, ¹¹bylojantį: “Ką matai, surašyk į knygą ir pasiųsk septynioms bendrijoms: į Efezą, į Smirną, į Pergamą, į Tiatyrus, į Sardus, į Filadelfiją ir Laodikėją”. ¹²Tuomet aš atsigrėžiau pažiūrėti balso, kalbėjusio su manimi, ir atsigręžęs išvydau septynis aukso žibintuvus, ¹³o žibintuvų viduryje – *panašų į Žmogaus Sūnų, apsiivilkusį ilgą tuniką ir persijuosusį per krūtinę aukso juosta.* ¹⁴*Jo galva ir plaukai buvo balti kaip balčiausia vilna ar sniegas, jo akys tarsi ugnies liepsna,* ¹⁵*jo kojos panašios į krosnyje įkaitintą skaistvarį, ir jo balsas buvo tarytum didžiųjų vandenų šniokštimas.* ¹⁶Dešinėje rankoje jis laikė septynias žvaigždes, iš jo burnos ėjo aštrus dviašmenis kalavijas, o jo veidas buvo tarytum saulė, žibinti visu skaistumu.

¹⁷Jį išvydęs, aš puoliau jam po kojų tarsi negyvas. Bet jis uždėjo ant manęs savo dešinę ir prabilo: “Nebijok! Aš esu Pirmasis ir Paskutinis, ¹⁸ir Gyvasis. Aš buvau numiręs, bet štai esu gyvas per amžių amžius ir turiu mirties ir mirusiųjų pasaulio raktus. ¹⁹Tad užrašyk, ką būsi regėjęs, kas yra ir kas turi vėliau įvykti. ²⁰Štai septynių žvaigždžių, kurias regėjai mano dešinėje, ir septynių aukso žibintuvų paslaptis: septynios žvaigždės – tai septynių bendrijų angelai, o septyni žibintuvai – tai septynios bendrijos”.

2 Efezo bendrijai ¹“Efezo bendrijos angelui rašyk: “Tai sako tas, kuris laiko savo dešinėje septynias žvaigždes, kuris vaikščioja tarp septynių aukso žibin-

1,3: *Laikas* – apreiškimo išsipildymo laikas.

1,4: *Azijos* – Mažosios Azijos.

1,5: *Nuplovė...* – kai kuriuose rankraščiuose *išvadavo iš mūsų nuodėmių*.

1,9: *Patmas* (gr. *Patmos*, pavadinimo prasmė ne-

aiški) – nedidelė sala Egėjo jūroje, netoli Efezo ir Mileto miestų Mažojoje Azijoje. Ten buvo ištremtas apaštalas Jonas ir ten jis turėjo savo apokaliptinius regėjimus.

1,20: *Angelai* – minimų bendrijų vyskupai.

tuvų. ²Aš žinau tavo darbus, tavo triūsą ir tavo ištvermę. Žinau, kad tu negali pakęsti piktųjų ir ištyrei tuos, kurie sakosi esą apaštalai, bet tokie nėra, ir radai juos esant melagius. ³Žinau, kad esi ištvermingas, kad dėl mano vardo nenuilsdamas kentėjai vargus. ⁴Bet aš turiu prieš tave tai, kad palikai savo pirmąją meilę. ⁵Taigi prisimink, nuo kur nupuolei, atsiversk ir vėl imkis pirmųjų darbų, o jeigu ne, – jei neatsiversi, – tai aš ateisiu ir išjudinsiu iš vietos tavo žibintuvą. ⁶Savo naudai tu turi, kad nekenti nikolaitų darbų, kurių ir aš nekenčiu!’

7 Kas turi ausis, teklauso, ką Dvasia skelbia bendrijoms: ‘Nugalėtojai aš duosiu valgyti nuo gyvybės medžio, esančio Dievo rojuje!’”

Smirnos bendrijai ⁸“Smirnos bendrijos angelui rašyk: ‘Tai sako Pirmasis ir Paskutinis, kuris buvo numiręs ir vėl grįžo į gyvenimą. ⁹Aš žinau tavo priešpaudą ir tavo neturtą, – o vis dėlto tu turtingas! – ir kaip tau piktžodžiauja tie, kurie sakosi esą žydai, bet nėra tokie, o tik šėtono sinagoga. ¹⁰Nebijok būsimųjų kentėjimų! Štai velnias įmes kai kuriuos jūsiškius į kalėjimą, kad būtumėte išbandyti. Jūsų laukia dešimties dienų priešpauda. Būk ištikimas iki mirties, ir aš tau duosiu gyvenimo vainiką!’

11 Kas turi ausis, teklauso, ką Dvasia sako bažnyčioms: ‘Nugalėtojas nenukentės nuo antrosios mirties’”.

Pergamo bendrijai ¹²“Pergamo bendrijos angelui rašyk: ‘Tai sako tas, kuris tu-

ri aštrų dviašmenį kalaviją. ¹³Aš žinau, kur tu gyveni: ten, kur šėtono sostas. Bet tu tvirtai laikaisi mano vardo ir neišsigynei mano tikėjimo net ir tomis dienomis, kada pas jus, – kur gyvena šėtonas, – buvo nužudytas mano ištikimasis liudytojas Antipas. ¹⁴Vis dėlto aš turiu šį tą prieš tave: tu tenai turi besilaikančių mokslo Balaamo, kuris yra mokęs Balaką viešai suvedžioti Izraelio sūnus, kad šie valgytų stabams aukojamą mėsą ir ištvirtautų. ¹⁵Ir tu turi panašiai besilaikančių nikolaitų mokslo. ¹⁶Tad atsiversk! O jeigu ne, aš greitai ateisiu ir kovosiu su jais savo burnos kalaviju’.

17 Kas turi ausis, teklauso, ką Dvasia kalba bendrijoms: ‘Nugalėtojai aš duosiu paslėptos manos ir baltą akmenėlį, o ant akmenėlio bus įrašytas naujas vardas, kurio niekas nežino, tiktai gavėjas’”.

Tiatyrų bendrijai ¹⁸“Tiatyrų bendrijos angelui rašyk: ‘Tai skelbia Dievo Sūnus, kuris turi akis tarytum ugnies liepsną ir kurio kojos panašios į skaistvarį. ¹⁹Žinau tavo darbus, tavo meilę, tikėjimą, tarnavimą, ištvermę ir kad tavo paskutiniai darbai didesni už pirmuosius. ²⁰Bet turiu prieš tave, kad leidi moteriškei Jezebelei, kuri sakosi esanti pranašė, mokyti bei suvedžioti mano tarnus, kad jie ištvirtautų ir valgytų stabams skirtą mėsą. ²¹Aš jai daviau laiko atsiversti, bet ji nenori nusigręžti nuo savo ištvirtavimo. ²²Štai aš ją nublokšiu į ligos patalą, o ištvirtavusius su ja – į didį vargą, jeigu jie nenusigręš nuo jos darbų. ²³Jos vaikus aš

2,6: *Nikolaitai* – kažkokia pirmųjų krikščionių sekta. Kai kurie aiškintojai juos sieja su diakonu Mikalojumi (žr. Apd 6,5). Atrodo, apie juos, kaip netikrus apaštalus, kalbama ir 2 Kor 11, 3-4. 12-15.
2,13: *Kur šėtono sostas*: Pergamo mieste buvo aukuras sudievinam Romos imperatoriui. Nūdien šį aukurą galima matyti Berlyno muziejuje.
2,17: Baltu akmenėliu teisme būdavo balsuo-

jama už išteisinimą, juodu – už pasmerkimą.
2,20: *Jezebelė* – simbolinis nedoros moters vardas (plg. 1 Kar 16,31; 2 Kar 9,22). Čia jis reiškia nikolaitų sektos neva pranašę, kuri klaidino Tiatyrų krikščionis.
2,23: *Širdis* – originale hebraiškas posakis *inkstus ir širdis*.

išžudysiu, ir visos bendrijos sužinos, kad aš esu tas, kuris kiaurai permato širdis; aš atsilyginsiu jums kiekvienam pagal jūsų darbus. ²⁴O kitiems tiatyriečiams, kurie nesilaiko ano mokslo, kurie, kaip sakosi, nėra pažinę vadinamųjų šėtono gelmių, aš sakau: neužkrausiu jums kitokios naštos, ²⁵tiktai laikykitės to, ką turite, iki ateisiu. ²⁶Tam, kuris nugali ir iki galo laikosi mano darbų, *aš duosiu valdyti pagonis;* ²⁷*jis ganys juos geležine lazda, ir jie bus sudaužyti tarsi moliniai indai,* – ²⁸kaip ir aš esu gavęs valdžią iš savo Tėvo, – ir dar jam duosiu aušros žvaigždę.

29 Kas turi ausis, teklauso, ką Dvasia skelbia bažnyčioms!”

3 Sardų bendrijai ¹“Sardų bendrijos angelui rašyk: ‘Tai sako tas, kuris laiko septynias Dievo dvasias ir septynias žvaigždes. Aš žinau tavo darbus: tave vadiną gyvu, o tu esi lavonas. ²Prabusk ir stiprink, kas dar nenumirė! Aš nerandu tavo darbų, kurie būtų atlikti mano Dievo akivaizdoje. ³Todėl prisimink, kaip esi priėmęs ir išgirdęs; laikykis to ir atsiversk! Jeigu nebudėsi, aš ateisiu kaip vagis, ir tu nežinosi, kurią valandą tave užklupsiu. ⁴Vis dėlto tu Sarduose turi, tegul ir nedaugelį, žmonių, kurie nėra susitepę drabužių. Jie vaikščios su manimi, apsi-rengę baltai, nes jie šito verti. ⁵Taigi nugaletojas bus aprengtas baltais drabužiais, ir jo vardo neištrinsiu iš gyvenimo knygos. Aš išpažinsiu jo vardą savo Tėvo ir jo angelų akivaizdoje’.

6 Kas turi ausis, teklauso, ką Dvasia skelbia bažnyčioms”.

Filadelfijos bendrijai ⁶“Filadelfijos bendrijos angelui rašyk: ‘Tai kalba Šventasis, Tiesakalbis, turintis *Dovydo raktą*, – *tas, kuris atrakina, ir niekas negali užrakinti, užrakina, ir niekas negali atrakinti.*

8 Aš žinau tavo darbus. Štai aš atvėriau prieš tave duris, ir niekas nebegali jų užrakinti; žinau, nedaug turi jėgų, bet išlaikei mano žodį ir neatsžadėjai mano vardo. ⁹Štai aš tau duodu kai kuriuos iš šėtono sinagogos, iš tų, kurie tvirtina, jog jie žydai, bet nėra, nes jie meluoja. Taigi aš padarysiu, kad jie ateitų, pultų tau po kojų ir suprastų, jog aš esu pamilęs tave. ¹⁰Kadangi tu išlaikei mano ištvermės mokslą, tai ir aš tave apsaugosiu nuo išbandymo valandos, kuri ištiks visą pasaulį, kad būtų išmėginti žemės gyventojai. ¹¹Ateisiu netrukus. Sergėk, ką turi, kad niekas neatimtų tavo vainiko. ¹²Nugalėtoją aš padarysiu šulu savo Dievo šventovėje, ir jis nebeišeis laukan; užrašysiu ant jo savo Dievo vardą ir vardą savo Dievo miesto, naujosios Jeruzalės, nužengiančios iš dangaus nuo mano Dievo, ir savo naująjį vardą’.

¹³Kas turi ausis, teklauso, ką Dvasia skelbia bažnyčioms!”

Laodikėjos bendrijai ¹⁴“Laodikėjos bendrijos angelui rašyk: ‘Tai skelbia Amen, ištikimasis bei tiesakalbis Liudytojas, Dievo kūrybos Pradžia. ¹⁵Žinau tavo darbus, jog nesi nei šaltas, nei karštas. O, kad būtum arba šaltas, arba karštas! ¹⁶Bet kadangi esi drungnas ir nei karštas, nei šaltas, aš išspjausiu tave iš savo burnos. ¹⁷Tu gi sakai: ‘Aš esu turtingas ir pralobęs, ir nieko man nebereikia’, – o neži-

2,26 ir kit.: Sakinių nesklaidumai paaiškinami tuo, kad autorius vartoja gausiai citatų, daugiausia iš ST pranašų knygų.

2,28: Aušros žvaigždė žydams simbolizavo galybę ir valdžią.

3,4: Žmonių – orig. *vardų*.

3,12: *Naujoji Jeruzalė* – triumfuojančioji Bažnyčia, išganytoji žmonija (plg. Apr 21,2 ir t.).

3,16: *Išspjausiu* – pažodžiui *išvemsiu*, t.y. išspjausiu šlykštėdamasis.

nai, kad esi skurdžius, apgailėtinas, beturtis, aklas ir plikas. ¹⁸Aš tau patariu pirkti iš manęs išgryninto ugnyje aukso, kad pralobtum, baltus drabužius, kad apsi-rengtum ir nebūtų matoma tavo nuogu-mo gėda, ir tepalo pasitepti akims, kad praregėtum. ¹⁹Aš baru ir ugđau tuos, ku-riuos myliu; būk tad uolus ir atsiversk! ²⁰Štai aš stoviu prie durų ir beldžiu: jei kas išgirs mano balsą ir atvers duris, aš pas jį užeisiu ir vakarieniausiu su juo, o jis su manimi. ²¹Nugalėtojui aš leisiu atsi-sėsti šalia savęs, savo soste, panašiai kaip aš nugalėjau ir atsisėdau šalia savo Tėvo jo soste’.

22 Kas turi ausis, teklauso, ką Dvasia skelbia bendrijoms!”

PRANAŠINGIEJI REGĖJIMAI

Pasiruošimas Didžiąjai Dievo dienai

4 Dievas perduoda Avinėliui pa-saulio valdymą ¹Paskui aš turė-jau regėjimą. Štai atsivėrė vartai danguje, ir pirmasis balsas, kurį buvau girdėjęs man gaudžiant tarsi trimitą, kalbėjo: “Už-ženklai čionai, aš tau parodysiu, kas toliau turi įvykti”. ²Bematant mane ištiko dva-sios pagava. Ir štai danguje stovėjo sostas, o soste buvo Sėdintysis. ³Jo išvaizda buvo panaši į jaspio ir sardžio brangakmenius, o vaivorykštė, juosianti sostą, buvo panaši į smaragdą. ⁴Aplinkui sostą regėjau dvi-dešimt keturis sostus ir tuose sostuose sė-dinčius dvidešimt keturis vyresniusius baltais drabužiais, o jų galvas puošė auk-so vainikai. ⁵Nuo sosto skriejo žaibai, ai-

dėjo balsai ir griaustiniai: septyni deglai liepsnojo prieš sostą, o tai yra septynios Dievo dvasios. ⁶Prieš sostą tviskėjo tarsi stiklo jūra, panaši į krištolą; sosto viduryje ir aplinkui sostą buvo keturios būtybės, pilnos akių iš priekio ir iš užpakalio. ⁷*Pirmoji būtybė* buvo panaši į *liūtą, ant-roji būtybė* panaši į *versį, trečioji būtybė* turinti *tarytum žmogaus veidą, ketvirtoji būtybė* panaši į skrendantį *erelį*. ⁸*Kiek-viena* iš keturių būtybių turėjo *po šešis sparnus*; aplinkui ir viduje jos buvo pil-nos akių. Ir be perstojo, dieną ir naktį, jos šaukė:

“Šventas, šventas, šventas

Viešpats, visagalis Dievas,

kuris buvo, kuris yra ir kuris ateis!”

9 Ir kiekvieną kartą, kai būtybės teikė Sėdinčiajam soste, Gyvajam per amžių amžius, šlovę, pagarbą ir dėką, ¹⁰dvidešimt keturi vyresnieji parpuлдavo prieš Sė-dintįjį soste, pagarbindavo Gyvąjį per am-žius ir numesdavo savo vainikus priešais sostą, kartodami:

¹¹ “Vertas esi, mūsų Viešpatie
ir Dieve

priimti šlovę, pagarbą ir galybę,
nes tu visa sukūrei –

tavo valia visa yra ir buvo sukurta”.

5 Dar aš regėjau soste Sėdinčiojo de-šinėje knygos ritinį, prirašytą iš vi-daus ir iš lauko, užantspauduotą septy-niais antspaudais. ²Ir pamačiau galingą an-gelą, skelbiantį skardžiu balsu: “Kas bus vertas atverti knygą ir nuplėsti nuo jos antspaudus?!” ³Bet niekas nei danguje, nei žemėje, nei po žeme negalėjo atverti knygos nei pažiūrėti į ją. ⁴Aš gaudžiai pravirkau, kad neatsirado verto atverti

4,2: *Sėdintysis soste* – tai amžinasis Dievas; plg. Iz 6,1; Ez 1,26 ir t.; Dan 7,9.
4,6: Plg. Ez 1,5-21.

5,1-5: Plg. Iz 29,11; 11,1-10; Pr 49,9. – *Liūtas iš Dovydo giminės ir t.t.* – Mesijas.

knygą ir pasižiūrėti. ⁵Tuomet vienas vyresnysis man tarė: “Neverk! Štai nugalėjo liūtas iš Judo giminės, Dovydo atžala. Jis atvers knygą ir nuplės septynis jos antspaudus”.

6 Aš išvydau sosto ir keturių būtybių bei vyresniųjų viduryje Avinėlių. Jis buvo tarytum užmuštas ir turėjo septynis ragus ir septynias akis, kurios yra Dievo dvasios, siųstos į visą žemę. ⁷Jis priejo ir paėmė knygą iš sosto Sėdinčiojo dešinės. ⁸Kai jis paėmė knygą, keturios būtybės ir dvidešimt keturi vyresnieji parpuolė prieš Avinėlių, kiekvienas laikydamas rankose arfą ir aukso indus, pilnus smilkalų, – o tai buvo šventųjų maldos. ⁹Jie giedojo naują giesmę, skelbdami:

“Vertas esi paimti knygą
ir atverti jos antspaudus,
nes buvai užmuštas
ir nupirkai Dievui savo
krauju žmones
iš visų genčių, kalbų,
tautų ir giminių.

¹⁰ Iš jų tu padarei mūsų Dievui
karalystę bei kunigus,
ir jie viešpataus žemėje”.

11 Aš regėjau ir girdėjau balsus daugybės angelų aplinkui sostą, būtybes ir vyresniusius; jų skaičius buvo miriadų miriadai ir tūkstančių tūkstančiai. ¹²Jie skelbė skambiu balsu:

“Vertas Avinėlis, kuris buvo
užmuštas,
imti valdžią ir turtus, ir išmintį,
ir galybę, ir pagarbą, ir šlovę,
ir gyrių!”

13 Ir girdėjau, kaip visi kūriniai, esantys danguje, žemėje, po žeme ir jūroje, ir visa, kas juose yra, skelbė:

“Sėdinčiajam soste ir Avinėliui
tebūnie gyrius ir pagarbą, ir šlovę,
ir valdžia per amžių amžius!”

14 Keturios būtybės kartojo: “Amen!”, o vyresnieji puolė ant žemės, reikšdami pagarbą.

6 Avinėlis nuplėsia antspaudus
¹Aš mačiau, kaip Avinėlis nuplėsė pirmąjį iš septynių antspaudų, ir išgirdau vieną iš keturių būtybių tartum griaustinio balsu šaukiant: “Ateik!” ²Ir aš regėjau: štai pasirodė baltas žirgas ir ant jo raitelis su kilpiniu rankoje. Jam buvo duotas vainikas, ir jis išjojo kaip nugalėtojas, kad dar nugalėtų.

3 Kai jis nuplėsė antrąjį antspaudą, aš išgirdau antrąją būtybę sakant: “Ateik!” ⁴Ir pasirodė kitas žirgas, ugniaspalvis, ir jo raiteliui buvo leista atimti iš žemės taiką, kad žmonės vieni kitus žudytų; jam buvo duotas didelis kalavijas.

5 Kai Avinėlis nuplėsė trečiąjį antspaudą, aš išgirdau trečiąją būtybę tariant: “Ateik!” Ir aš regėjau: štai pasirodė juodas žirgas, o raitelis turėjo savo rankoje svarstyklės. ⁶Ir aš girdėjau tarytum kokį balsą keturių būtybių viduryje skelbiant: “Kviečių saikelis už denarą, trys miežių saikeliai už denarą, bet aliejui ir vynui nedaryk skriaudos!”

7 Kai nuplėsė ketvirtąjį antspaudą, aš išgirdau ketvirtosios būtybės balsą sakant: “Ateik!” ⁸Ir aš regėjau: štai pasirodė palšas žirgas, o jo raitelio vardas buvo Mirtis, ir

5,6: Viduryje: tarp keturių būtybių būrelio aplink sostą ir platesnio vyresniųjų būrio. – Avinėlis – Kristus, pasiaukojęs už žmoniją.

5,11: Miriadas – 10 000; miriadų miriadai – nesuskaitoma daugybė.

6,2: Baltas žirgas senovėje simbolizavo nugalėtoją. Todėl pirmasis raitelis primena Kristų nugalė-

toją. Raitelis su kilpiniu rankoje taip pat primena partų karius (kilpinis buvo pagrindinis jų ginklas), kurių taip bijojo I a. romėnai.

6,5: Svarstyklės – bado simbolis. Autorius nori pažymėti maisto stoką ir jo apribojimą.

6,8: Mirties sąvoka Šventojo Rašto kalboje dažnai vartojama identiškai su maro epidemija.

paskui jį sekė mirusiųjų pasaulis. Jiems buvo duota valdžia ketvirtadalyje žemės, kad žudytų kardu, badu, maru ir žemės žvėrių dantimis.

9 Kai Avinėlis nuplėšė penktąjį antspaudą, aš pamačiau po aukuro sielas nužudytųjų dėl Dievo žodžio ir dėl liudijimo, kurį jie yra davę. ¹⁰Jie šaukė didžiu balsu, klausdami: "Kaip ilgai, Šventasis ir Teisusis Valdove, neteisi ir nekeršysi už mūsų kraują žemės gyventojams?!" ¹¹Tuomet kiekvienam iš jų buvo duotas baltas drabužis, ir jiems buvo pasakyta, kad dar truputį palūkėtų, kol į skaičiaus pilnybę įsijungs jų draugai ir broliai, kurie turi būti nužudyti kaip ir jie.

12 Aš mačiau, kaip jis atplėšė šeštąjį antspaudą. Tuomet kilo didelis žemės drebėjimas, saulė pasidarė juoda kaip ašutinis maišas, visas mėnulis paraudo lyg kraujas, ¹³o dangaus žvaigždės ėmė kristi žemėn, tarytum baisaus vėjo purtomas figmedis mestų dar neprinokusius vaisius. ¹⁴Dangus atitrūko tarsi besivyniojantis knygos rietimas, ir visi kalnai ir salos buvo išjudinti iš savo vietų. ¹⁵Tuomet žemės karaliai, didikai, karo vadai, turtuoliai, galiūnai, visi vergai ir laisvieji pasislėpė urvuose ir tarp kalnų uolų. ¹⁶Jie šaukė kalnams ir uoloms: "Griūkite ant mūsų ir paslėpkite mus nuo Sėdinčiojo soste veido ir nuo Avinėlio rūstybės, ¹⁷nes atėjo didi jų rūstybės diena, ir kas galės išverti?!"

7 Dievo tarnai apsaugomi ¹Paskui aš regėjau keturis angelus, stovinčius keturiuose žemės kampuose, laikančius keturis žemės vėjus, kad vėjas nepūstų nei žemėje, nei jūroje, nei į medžius. ²Ir išvydau kitą angelą, pakylantį nuo saulėtekio, turintį Gyvojo Dievo antspaudą. Jis šaukė skardžiu balsu keturiems

angelams, kuriems buvo leista kenkti žemei ir jūrai: ³"Nekenkite nei žemei, nei jūrai, nei medžiams, kol paženklinysime antspaudu savo Dievo tarnų kaktas!" ⁴Ir aš išgirdau paženklintųjų skaičių: šimtas keturiasdešimt keturi tūkstančiai paženklintųjų iš visų Izraelio vaikų giminių:

- ⁵ Iš Judo giminės dvylika tūkstančių paženklintųjų,
iš Rubeno giminės dvylika tūkstančių,
iš Gado giminės dvylika tūkstančių,
⁶ iš Asero giminės dvylika tūkstančių,
iš Netfalio giminės dvylika tūkstančių,
iš Manaso giminės dvylika tūkstančių,
⁷ iš Simeono giminės dvylika tūkstančių,
iš Levio giminės dvylika tūkstančių,
iš Isacharo giminės dvylika tūkstančių,
⁸ iš Zabulono giminės dvylika tūkstančių,
iš Juozapo giminės dvylika tūkstančių,
iš Benjamino giminės dvylika tūkstančių paženklintųjų.

Išrinktųjų šlovė danguje ⁹Paskui regėjau: štai milžiniška minia, kurios niekas negalėjo suskaičiuoti, iš visų giminių, genčių, tautų ir kalbų. Visi stovėjo priešais sostą ir Avinėlį, apsisiautę baltais apsiaustais, su palmių šakomis rankose. ¹⁰Jie šaukė skambiu balsu:

"Išgelbėjimas iš mūsų Dievo,
sėdinčio soste,
ir Avinėlio!"

11 Visi angelai, stovintys aplink sostą, vyresniusius ir keturias būtybes, parpuolė prieš sostą veidais žemėn ir pagarbino Dievą, ¹²giedodami:

“Amen! Palaima ir šlovė,
ir išmintis, ir dėka,
ir garbė, ir galybė, ir stiprybė
mūsų Dievui
per amžių amžius!
Amen!”

13 Tuomet vienas iš vyresniųjų ėmė man kalbėti: “Kas tokie yra ir iš kur atėjo tie, apsilikę baltais apsiaustais?” ¹⁴Aš jam atsakiau: „Mano viešpatie, tu žinai“. Jis man tarė: “Jie atėjo iš didžio sielvarto. Jie išplovė savo apsiaustus ir juos išbaltino Avinėlio krauju.

¹⁵ Todėl jie stovi prieš Dievo sostą ir tarnauja jam dieną naktį
jo šventovėje,
o sėdintysis soste išskleis ant
jų padangtę.

¹⁶ *Jie nebealks, nebetroks,
nebekepins jų saulė nei jokia kaitra.*

¹⁷ *Nes Avinėlis, kuris stovi prieš sostą,
juos ganys ir vedžios
prie gyvybės vandens šaltinių,
ir Dievas nušluostys kiekvieną
ašarą nuo jų akių”.*

8 Septintasis antspaudas. Šventųjų maldos. ¹Kai Avinėlis nuplėšė septintąjį antspaudą, danguje pusvalandžiui pasidarė tylu. ²Aš išvydau septynis angelus, stovinčius Dievo akivaizdoje, ir jiems buvo įteikti septyni trimitai.

3 Atėjo dar vienas angelas ir atsistojo prie aukuro, laikydamas aukso smilkytuvą. Jam buvo duota daug smilkalų, kad jis aukotų juos su visų šventųjų maldomis ant auksinio aukuro priešais sostą. ⁴Ir

pakilo smilkalų dūmai su šventųjų maldomis iš angelo rankų į Dievo akivaizdą. ⁵Paskui angelas paėmė smilkytuvą, pripildė jį aukuro žarijų ir sviedė į žemę. Ir sugriaudė griausmai, pakilo šauksmai, sublyksėjo žaibai, sudrebėjo žemė.

Keturi pirmieji trimitai ⁶Septyni angelai, turintys septynis trimitus, pasirenė trimituoti.

7 Ir sutrimitavo pirmasis. Ir radosi kruša ir ugnis, sumišę su krauju, ir pabiro žemėn. Ir išdegė trečdalis žemės, ir sudegė trečdalis medžių, ir visa žalia žolė nusvilo.

8 Sutrimitavo antrasis angelas. Ir tarytum didžiulis kalnas, liepsnojantis ugnimi, buvo sviestas į jūrą. ⁹Trečdalis jūros pavirto krauju, trečdalis jūros padarų, turinčių gyvybę, išdvesė, ir trečdalis laivų buvo sunaikinti.

10 Ir sutrimitavo trečiasis angelas. Tada iš dangaus nupuolė didelė žvaigždė, liepsnodama tarsi deglas, ir nukrito ant trečdaliai upių ir ant vandens šaltinių. ¹¹Žvaigždės vardas yra Metėlė. Ir pavirto trečdalis vandens į metelę, ir daugybė žmonių numirė nuo apkartusio vandens.

12 Ir sutrimitavo ketvirtasis angelas. Tuomet buvo užgauta trečdalis saulės, trečdalis mėnulio ir trečdalis žvaigždžių, kad jų trečdalis užtemtų ir diena prarastų trečdalį šviesumo ir tiek pat naktis.

13 Aš regėjau ir girdėjau dangaus viduriu skrendantį erelį, kuris skardžiu balsu skelbė: “Vargas, vargas, vargas žemės gyventojams nuo besirengiančių užtrimituoti kitų trijų angelų trimitų garsų!”

9 Penktasis trimitas ¹Ir sutrimitavo penktasis angelas. Aš išvydau žvaigždę, nukritusią iš dangaus žemėn. Jai buvo duotas raktas nuo bedugnės šulinio.

7,12: Plg. 1 Kr 29, 10-11.

7,14: Kankiniai pasiekė pergalę Kristaus atpirkimo dėka.

7,16-17: Plg. Iz 4,5-6; 24,4-5; 49,10.

8,10: Plg. Iz 14,12; Dan 8,10.

9,1: Žvaigždė – angelą baudėją; bedugnė – pragaras.

²Ji atidarė bedugnės šulinį, ir išsiveržė dūmai iš šulinio, tarytum iš milžiniškos krosnies. Ir aptemo saulė ir oras nuo šulinio dūmų, ³o iš dūmų pasipylė žemėn skėriai, ir jiems buvo duota galia, kaip turi galią žemės skorpionai. ⁴Jiems buvo įsakyma nekenkti žemės žolei nei jokiame žalumynui, nei jokiame medžiui, o vien tik žmonėms, kurie neturi savo kaktose Dievo antspaudų. ⁵Bet jiems buvo leista ne žudyti žmones, o juos kankinti per penkis mėnesius. Jų kankinimas it skorpiono, kai jis įgelia žmogų. ⁶Anomis dienomis žmonės ieškos mirties ir jos neras, trokš numirti, bet mirtis bėgs nuo jų.

7 Skėrių išvaizda panaši į žirgų, parengtų kautynėms. Ant jų galvų tartum vainikai, panašūs į auksą; jų veidai – tarytum žmonių veidai; ⁸jie turėjo plaukus, panašius į moterų plaukus, o jų dantys buvo lyg liūtų dantys. ⁹Jie turėjo šarvus tarsi geležinius krūtinšarvius, o jų sparnų garsas buvo kaip bilesys galybės vežimų ir žirgų, bėgančių į mūšį. ¹⁰Jie turi uodegas, panašias į skorpionų, ir geluonis uodegose. Jie turi galią kenkti žmonėms per penkis mėnesius. ¹¹Jie turi sau karalių, bedugnės angelą, kurio vardas hebrajiškai “Abaddon”, o graikiškai tas vardas “Apollion”.

12 Pirmoji neganda praėjo; štai iš pasokos eina dar dvi negandos.

Šeštasis trimitas ¹³Ir sutrimitavo šeštasis angelas. Aš išgirdau balsą nuo keturių ragų auksinio aukuro, stovinčio Dievo akivaizdoje. ¹⁴Jis įsakė šeštajam angelui, turinčiam trimatį: “Paleisk ke-

turis angelus, kurie yra surišti prie didžiosios Eufrato upės!” ¹⁵Ir buvo atrišti keturi angelai, paruošti nustatytą valandą, dieną, mėnesį ir metais išžudyti trečdalį žmonių. ¹⁶Jų kariuomenės skaičius, – aš išgirdau jų skaičių, – buvo du miriada miriadų raitelių. ¹⁷Taigi aš mačiau regėjime žirgus ir raitelius su krūtinšarviais, ugniaspalviais, violetiniais ir geltonais; žirgų galvos atrodė kaip liūtų galvos, o iš jų nasrų veržėsi ugnis, dūmai ir siera. ¹⁸Trečdalis žmonių žuvo nuo šitų piktenybių – nuo ugnies, dūmų ir sieros, besiveržiančių iš jų nasrų. ¹⁹Mat žirgų galia jų nasruose ir uodegose. Jų uodegos panašios į gyvates ir turi galvas, kuriomis kenkia.

20 Bet kiti žmonės, kurie nebuvo šitų piktenybių išžudyti, vis tiek nepametė savo rankų darbų, kad jau nebegarbintų demonų ir auksinių, sidabrinių, žalvarinių, akmeninių ir medinių statų, kurie negali nei matyti, nei girdėti, nei vaikščioti. ²¹Jie taip pat nesiliovė žudę, būrę, ištvirtinę ir vogę.

10 Artėjantis galutinis teismas

¹Aš išvydau dar vieną galingą angelą, nužengiantį iš dangaus, apsisiautęs debesimi. Jo galvą supo vaivorykštė, veidas švytėjo kaip saulė ir kojos – tarsi ugnies stulpai. ²Jis laikė rankoje išvyniotą knygelę. Ir jis atsistojo dešiniąja koja ant jūros, o kairiąja ant sausumos. ³Paskui ėmė šaukti galingu balsu tartum riaumojantis liūtas. Kai jis sušuko, atsiliepė septyni griaustiniai savais balsais. ⁴Septyniems griaustiniams prabilus, aš puoliausi rašyti, bet išgirdau iš dangaus balsą,

9,7-10: Plg. Jl 2,4-5; 1,6.

9,10: Pagal kitus rankraščius: *Jie turi uodegas, panašias į skorpionų, ir geluonis. Uodegose jų galia kenkti...*

9,11: *Apollion* – sunaikinimas.

9,16: *Du miriada miriadų* – 200 milijonų

(suprastina didžiulę daugybę, ne konkretus matematinis skaičius).

10,2: *Išvyniotą* – atverstą, nes anuomet knygos atrodė kaip suvynioti ritiniai.

10,4: *Užantspauduok* – laikyk kaip paslaptį.

sakantį: "Užantspauduok, ką pasakė septyni griaustiniai, ir to nerašyk!" ⁵O angelas, kurį mačiau stovint ant jūros ir ant sausumos, *pakėlė dešinę ranką į dangų* ⁶ir *prisiekė Gyvuoju per amžių amžius*, kuris sukūrė dangų ir visa, kas jame, žemę ir visa, kas joje, bei jūrą ir visa, kas joje: "Laiko daugiau nebėra! ⁷Bet kai pasigirs septintojo angelo trimitavimas, bus baigta Dievo paslaptis, kaip jis yra paskelbęs gerąją naujieną savo tarnams pranašams".

Atvyniota knygelė ⁸Tuomet balsas, kurį buvau girdėjęs iš dangaus, vėl ėmė kalbėti su manimi ir tarė: "Eik, paimk atvyniotą knygelę iš angelo, stovinčio virš jūros ir sausumos". ⁹Aš nuėjau pas angelą ir paprašiau, kad duotų man knygelę. Jis man atsakė: "Imk, suvalgyk ją! Ji bus karti viduriuose, bet burnoje ji bus saldi kaip medus". ¹⁰Aš paėmiau knygelę iš angelo rankos ir ją suvalgiau. Ji buvo mano burnoje saldi tarytum medus, bet kai praričiau, mano viduriuose ji apkarto. ¹¹Tuomet man buvo pasakyta: "Reikia, kad tu ir vėl pranašautum apie daugelį žmonių, tautų, kalbų ir karalių".

11 Du liudytojai ¹Ir buvo man duotas nendrinis mastas, panašus į lazda, ir buvo liepta: "Kelkis ir išmatuok Dievo šventovę, aukurą ir tuos, kurie tenai meldžiasi. ²O laukujį šventovės kiemą praleisk, nematuok jo, nes jis skirtas pagonims. Jie tryps šventąjį miestą keturiasdešimt du mėnesius. ³Aš duosiu galią savo dviem liudytojams, ir jie, maišais apsivilkę, pranašaus tūkstantį du šimtus šešiasdešimt dienų." ⁴Jie yra du alyvmedžiai ir du žibintuvai, stovintys visos žemės Vieš-

paties akivaizdoje. ⁵Jei kas panorės juos skriausti, iš jų burnos išsiverš ugnis ir praris jų priešininkus. Jei kas norės jiems kenkti, tas irgi taip žus. ⁶Jiedu turi galią užrakinti dangų, kad jų pranašavimo die-nomis nelytų lietūs, turi galią vandenį paversti krauju ir ištikti žemę bet kokia neganda, kada panorės. ⁷Kai jie baigs liudyti, žvėris, išlindęs iš bedugnės, kovos su jais, nugalės ir nužudys juos. ⁸Jų lavonai gulės aikštėje didžiojo miesto, kuris dvasi-ne prasme vadinamas Sodoma ir Egiptu, kur ir jų Viešpats buvo nukryžiuotas. ⁹Tuomet įvairių tautų, genčių, kalbų ir giminių žmonės galės žiūrėti į jų lavonus pusketvirtos dienos, ir nebus leista jų lavonų palaidoti kape. ¹⁰Žemės gyventojai džiūgaus ir linksminsis dėl jų žuvimo, jie siuntinės vieni kitiems dovanas, nes tiedu pranašai vargino žemės gyventojus. ¹¹O po pusketvirtos dienos gyvybės dvasia nuo Dievo įžengė į juodu. Jie pašoko ant kojų, ir didžiulė baimė pagavo tuos, kurie į juos žiūrėjo. ¹²Tada jie išgirdo galingą balsą iš dangaus, kuris jiems šaukė: "Užženkite šen!", ir jiedu užžengė į dangų debesyje, o jų priešai žiūrėjo į juodu. ¹³Tą pačią valandą kilo baisus žemės drebėjimas, ir dešimta dalis miesto sugriuvo. Nuo žemės drebėjimo žuvo septyni tūkstančiai žmonių, o kiti, baimės pagauti, ėmė garbinti dangaus Dievą.

Septintasis trimitas ¹⁴Antroji neganda praėjo. Štai greit artinasi trečioji neganda.

¹⁵Sutrimtavo septintasis angelas. Danguje pasigirdo galingi balsai, kurie skelbė:

11: Sk. daugiausia kalba apie Jeruzalės išgriovimą 70 m. po Kr.

11,2: Keturiasdešimt du mėnesius (1260 dienų – 3 eil.) truko Antiocho IV Epifano surengtas (nuo 167 m. prieš Kr.) žydų persekiojimas (Dan 7,25; 12,7). Šis laikas – vėlesniųjų Dievo tautos

išmėginimų simbolis.

11,6: Liudytojams suteikti Mozės ir Elijo bruožai.

11,8: Tai Jeruzalė, *žudanti pranašus* (žr. Mt 23,37).

11,15: Plg. Dan 2,44; 17,14,27.

“Pasaulio karalystė tapo
mūsų Viešpaties ir jo Mesijo
karalyste,

ir jis viešpataus per amžių amžius!”

16 O dvidešimt keturi vyresnieji, sėdintys savo sostuose Dievo akivaizdoje, parpuolė veidais žemėn ir ėmė šlovinti Dievą, ¹⁷šaukdami:

“Dėkojame tau, Viešpatie,
visagali Dieve,
kuris esi ir kuris buvai,
kad pasiėmei savo didžiąją valdžią
ir ėmei viešpatauti.

18 Tautos įširdo, tačiau atėjo tavo
rūstybės laikas,
metas teisti mirusius
ir atsilyginti savo tarnams,
pranašams ir šventiesiems,
ir visiems bijantiems tavojo vardo,
mažiems ir dideliems,
ir metas sunaikinti tuos,
kurie niokoja žemę”.

19 Ir atsidarė danguje Dievo šventykla, ir pasirodė šventykloje jo Sandoros skrynia, ir sušvytravo žaibai, nuskambėjo balsai ir griaustiniai, kilo žemės drebėjimas, ir pabiro baisi kruša.

12 Moteris apsisiautusi saule

¹Ir pasirodė danguje didingas ženklas: moteris, apsisiautusi saule, po jos kojų mėnulis, o ant galvos dvylikos žvaigždžių vainikas. ²Ji buvo nėsčia ir dejavo, kentėdama sąrėmius bei gimdymo sopulius. ³Pasirodė ir kitas ženklas danguje: štai didžiulis ugniaspalvis slibinas su septyniomis galvomis, su dešimčia ragų ir su septy-

niomis diademomis ant galvų. ⁴Jo uodega nušlavė trečdalį dangaus žvaigždžių ir nužėrė jas žemėn. Slibinas tykodamas sustojo priešais moterį, kad, jai pagimdžius, prarytų kūdikį. ⁵Ir ji pagimdė sūnų, berniuką, kuriam skirta *ganyti* visas *tautas geležine lazda*. Kūdikis buvo paimtas pas Dievą, prie jo sosto. ⁶O moteris pabėgo į dykumą, kur buvo jai Dievo paruošta būstinė, kad tenai ji būtų maitinama tūkstantį du šimtus šešiasdešimt dienų.

Mykolas kovoja su slibinu ⁷Ir užvirė danguje kova. Mykolas ir jo angelai kovojo su slibinu. Ir kovėsi slibinas ir jo angelai, ⁸bet jie pralaimėjo, ir nebeliko jiems vietos danguje. ⁹Taip buvo išmestas didysis slibinas, senoji gyvatė, vadinamas Velniu ir Šetonu, kuris suvedžiodavo visą pasaulį. Jis buvo išmestas žemėn, ir kartu su juo buvo išmesti jo angelai. ¹⁰Aš girdėjau danguje galingą balsą, sakantį:

“Dabar atėjo mūsų Dievo
išganymas,
galybė, karalystė ir jo Mesijo
valdžia,
nes išmestas mūsų brolių
kaltintojas,
skundęs juos mūsų Dievui
dieną ir naktį.

¹¹ Bet jie nugalėjo jį Avinėlio krauju
ir savo liudijimo žodžiu.
Jie nebrangino savo gyvybės
ir nebijojo mirti.

¹² Todėl džiūgaukite, dangūs ir jų
gyventojai!
Bet vargas žemei ir jūrai,

12: Sk. vaizduoja piktosios dvasios kovą su Bažnyčia.

12,2: Bažnyčia skausmingai gimdo atgamtiniam gyvenimui vis naujus žmones. Jos skausmai – apaštalavimo vargai, dvasinė kova.

12,6: 1260 dienų, arba *laikas, du laikai ir puse*

laiko (14 eil.) – pusketvirtų metų (žr. paaišk. 11,2).

12,10: *Kaltintojas* – hebr. žodžio *Šetonas* (9 eil.) reikšmė.

12,11: Pažodžiui *nebrangino savo gyvybės iki mirties*.

nes pas jus nukrito velnias,
kupinas baisaus įniršio,
žinodamas mažai beturįs laiko”.

Slibinas persekioja saulėtąją moterį

¹³Slibinas, pamatęs, kad yra nutrenktas žemėn, puolė persekioti moterį, kuri buvo pagimdžiusi berniuką. ¹⁴Bet moteriai buvo duoti du didžiojo erelio sparnai skristi į dykumą, į savo būstinę, kur bus maitinama ir saugoma nuo gyvatės per laiką, du laikus ir pusę laiko. ¹⁵Gyvatė išliejo iš savo nasrų paskui moterį lyg upę vandens, kad nuplukdytų ją bangomis. ¹⁶Bet žemė pagelbėjo moteriai: žemė atvėrė savo žiotis ir sugėrė upę, kurią slibinas buvo paliejęs iš savo nasrų. ¹⁷Ir įnirto slibinas prieš moterį, ir metėsi kautis su kitais jos palikuonimis, kurie laikosi Dievo įsakymų ir saugo Jėzaus liudijimą.

¹⁸ O aš stovėjau ant jūros kranto.

13 Slibinas perduoda savo galybę žvėriui ¹Ir išvydau iš jūros išnyrant žvėrį, turintį dešimt ragų ir septynias galvas, o ant jo ragų buvo dešimt diademų ir ant jo galvų piktžodžiavimo vardai. ²Žvėris, kurį mačiau, buvo panašus į leopardą; jo kojos tarytum lokio kojos, o jo snukis – lyg liūto snukis. Slibinas atidavė jam savo galybę, savo sostą ir didelę valdžią. ³Vieną iš jo galvų aš regėjau mirtinai sužeistą, tačiau jos mirštamoji žaizda užgijo. Ir visa žemė stebėdamasi nusekė paskui žvėrį. ⁴Žmonės garbino slibiną, kad atidavė valdžią žvėriui, ir šlovinę žvėrį, šaukdami: “Kas galėtų lygintis su žvėrimi, ir kas galėtų kovoti su juo!”

⁵ Žvėriui buvo duotas snukis didžiutis ir piktžodžiauti, ir duota galia taip da-

ryti per keturiasdešimt du mėnesius. ⁶Ir jis, atvėręs nasrus, piktžodžiavo Dievui, niekino jo vardą, jojo buveinę ir dangaus gyventojus. ⁷Jam buvo leista kovoti su šventaisiais ir juos nugalėti. Jam buvo suteikta valdžia visoms gentims, tautoms, kalboms ir giminėms. ⁸Jį garbino visi tie žemės gyventojai, kurių vardai nuo pasaulio sukūrimo neįrašyti nužudytojo Avinėlio gyvenimo knygoje. ⁹Kas turi ausis, teklauso:

¹⁰ *Jei kas skirtas nelaisvei,
į nelaisvę ir eina.*

*O kam lemta žūti nuo kalavijo,
tas ir bus kalaviju nužudytas.*

Čia ir pasirodo šventųjų ištvermė ir tikėjimas!

Netikrasis pranašas tarnauja žvėriui ¹¹Ir aš regėjau dar kitą žvėrį atslenkant nuo sausumos. Jis turėjo du ragus, panašius į Avinėlio, bet kalbėjo kaip slibinas. ¹²Jis naudojasi visa pirmojo žvėries galybe jo akivaizdoje ir verčia žemę bei jos gyventojus garbinti pirmąjį žvėrį, kurio mirštama žaizda užgijo. ¹³Jis daro didžius stebuklus, net, žmonėms matant, nuleisdina ugnį iš dangaus į žemę. ¹⁴Jis klaidina žemės gyventojus [nuostabiais] ženklais, kuriuos jam leista daryti žvėries akyse. Jis liepia žemės gyventojams padaryti atvaizdą žvėries, kuris gavo žaizdą nuo kalavijo, tačiau išgijo. ¹⁵Jam leista suteikti žvėries atvaizdui dvasią, kad žvėries atvaizdas imtų kalbėti, ir įsakyti, kad visi, kurie atsisakys pagarbinti žvėries atvaizdą, būtų žudomi. ¹⁶Jis verčia visus, mažus ir didelius, turtuolius ir vargdienius, laisvuosius ir vergus, pasidaryti žen-

12,15: Vandens upė iš gyvatės (piktosios dvasios) nasrų, daugelio aiškintojų manymu, yra Romos imperija, bandžiusi paskandinti Bažnyčią.

12,18: Kiti rankraščiai: *Ir jis apsistojo ant jūros*

kranto.

13,1-10: *Piktžodžiavimo vardai* – žmonių (valdovų) garbinimas kaip dievaičių.

13,13-14: Plg. Įst 13,2-4; Mt 24, 24; 2 Tes 2,9-10.

klą ant dešinės rankos arba ant kaktos, ¹⁷kad niekas negalėtų nei pirkti, nei parduoti, jei neturės to ženklą – žvėries vardo ar jo vardo skaičiaus. ¹⁸Čia slypi išmintis! Kas sugeba, teapskaičiuoja žvėries skaičių, nes tai žmogaus skaičius, ir jis yra šeši šimtai šešiasdešimt šeši.

14 Avinėlis ir jo palyda ¹Ir aš išvydau: štai Avinėlis, bestovįs ant Siono kalno, o su juo šimtas keturiasdešimt keturi tūkstančiai palydovų, turinčių jo ir jo Tėvo vardus, įrašytus savo kaktose. ²Aš išgirdau iš dangaus garsus, tarsi didelių vandenų šniokštimą ir tarsi galingo griaustinio dundėjimą. Garsai, kuriuos girdėjau, buvo tarytum arfininkų, skambinančių arfomis. ³Jie giedojo naują giesmę priešais sostą, keturias būtybes ir vyresniusius, ir niekas negalėjo išmokti tos giesmės, išskyrus tuos šimtą keturiasdešimt keturis tūkstančius, atpirktus iš žemės. ⁴Tai tie, kurie nesusitėpę su moterimis, nes jie mergelės. Jie lydi Avinėlių, kur tik jis eina. Jie yra atpirkti iš žmonijos, pirmienos Dievui ir Avinėliui. ⁵Jų lūpose nerasta melo: jie be dėmės.

Angelai skelbia Dievo teismą ⁶Ir aš pamačiau kitą angelą, lekiantį dangaus viduriu, turintį paskelbti žemės gyventojams, visoms tautoms, gentims, kalboms ir žmonėms amžinąją Evangeliją. ⁷Jis šaukė galingu balsu: “Bijokite Dievo ir atiduokite jam pagarbą, nes atėjo jo teismo valanda; nuolankiai pašlovinkite dangaus ir žemės, jūros ir vandens šaltinių Sukūrėją!”

⁸Paskui jį skrido antras angelas, kuris šaukė: “Krito, krito didžioji Bābelė, kuri

savo paleistuvingo įniršio vynu apgirdė visas tautas!”

⁹Ir vėl trečias angelas lydėjo juos, šaukdamas skardžiu balsu: “Kas garbina žvėrį ir jo atvaizdą ir priima ant savo kaktos ar ant rankos jo ženklą, ¹⁰tas turės gerti Dievo įniršio vynu, įpildo ir neatmiešto jo rūstybės taurėje, ir bus kankinamas ugnimi ir siera šventųjų angelų ir Avinėlio akyse. ¹¹Jų kentėjimų dūmai rūks per amžių amžius, ir jie neturės atilsio nei dieną, nei naktį – tie, kurie garbina žvėrį bei jo atvaizdą ir ima jo vardo ženklą”.

¹²Čia bręsta ištvermė šventųjų, kurie laikosi Dievo įsakymų ir Jėzaus tikėjimo!

¹³Ir aš išgirdau iš dangaus balsą, kuris liepė: “Rašyk: ‘Nuo šiol bus palaiminti mirusieji, kurie miršta Viešpatyje. Taip, – sako Dvasia, – jie turi atilsėti nuo savo vargų, nes jų darbai juos lydi’”.

Pjūties metas žemėje ¹⁴Ir aš regėjau: štai baltas debesis, o ant debesies sėdėjo panašus į Žmogaus Sūnų. Ant galvos jis turėjo aukso vainiką, o rankoje – aštrų pjautuvą. ¹⁵Iš šventyklos išėjo dar vienas angelas, kuris šaukė galingu balsu sėdinčiam ant debesies: “Paleisk darban savo pjautuvą ir pjauk, nes išmušė pjūties valanda, ir žemės derlius prinoko”. ¹⁶Tuomet sėdintysis ant debesies nusviedė savo pjautuvą žemėn, ir žemės derlius buvo nupjautas.

¹⁷Dar kitas angelas išėjo iš dangaus šventyklos, taip pat turintis aštrų pjautuvą. ¹⁸Ir dar vienas angelas išėjo nuo aukuro, turintis valdžią ugniai. Jis didžiu balsu sušuko turinčiajam aštrų pjautuvą:

13,18: Hebrajai ir graikai skaičius žymėjo raidėmis. Skaičius 666 gali reikšti imperatorių Neroną arba imperatorių dievaitį, arba menkystę.

14,1-5: Kalbama apie Bažnyčios šventumą.

14,4: Nekaltybė ir kankinystė – du tiesūs keliai į šventumą.

14,8: Graikiškai *Babilon* (Babilonas) yra

moteriškos giminės vardas. Vertime vartojame *Babelę* pagal senovės babiloniečių kalbos formą (*Babilu* arba *Babili*), kad išlaikytume moterišką giminę ir lietuviškame tekste.

14,15: Plg. Jl 4,13; Mk 4,29; Jn 4,35; tai Pasutinio teismo pranašystės.

“Paleisk darban savo aštrųjį pjautuvą ir nurink žemės vynmedžio kekes, nes uogų jau prisirpo”. ¹⁹Tada angelas numetė savo pjautuvą žemėn ir nuskynė žemės vynmedį, ir supylė vynuoges į didįjį Dievo rūstybės spaustuvą. ²⁰Spaustuvas buvo minamas už miesto, ir išsiveržė iš spaustuvo kraujas, pakildamas arkliams iki žąslų tūkstančio šešių šimtų stadijų atstumu.

15 Mozės ir Avinėlio giesmė ¹Aš pamačiau danguje dar vieną didį ir nuostabų ženklą: septynis angelus, turinčius septynias paskutines negandas, nes jomis išsibaigia Dievo rūstybė. ²Aš išvydau tarsi stiklo jūrą, sumaišytą su ugnimi, ir žmonės, kurie buvo pergalėję žvėrį, jo atvaizdą ir jo vardo skaičių, stovinčius su Dievo arfomis ant stiklo jūros. ³Jie giedojo Dievo tarno Mozės giesmę ir Avinėlio giesmę:

“Didingi ir nuostabūs tavo darbai,
Viešpatie, visagali Dieve!
Teisingi ir tikri tavieji keliai,
tautų Valdove!

⁴ Kas gi nesibijotų, Viešpatie,
ir negerbtų tavojo vardo?!
Juk tu vienas šventas!
Visos tautos ateis ir šlovindamos
puls veidu prieš tave,
nes paaiškėjo tavo teisūs
sprendimai”.

Septynios negandos ⁵Paskui aš regėjau: atsidarė liudijimo padangtės šventovė danguje, ⁶ir išėjo iš šventovės septyni angelai su septyniomis negandomis. Jie buvo apsilikę tyra, spindinčia drobe ir persijuosę per krūtinės aukso juostomis. ⁷Viena iš keturių būtybių padavė septyniems angelams septynis aukso dubenis, pilnus

Gyvojo per amžių amžius Dievo rūstybės. ⁸Šventovė prisipildė dūmų nuo Dievo garbės ir galybės, ir niekas negalėjo įžengti šventovėn, kol nesibaigs septynių angelų septynios negandos.

16 Ir išgirdau iš šventovės galingą balsą, šaukusį septyniems angelams: “Eikite ir išpilkite septynis Dievo rūstybės dubenis žemėn!”

² Ir nuėjo pirmasis, ir išliejo savo dubenį žemėn. Ir apniko piktos ir skaudžios votys žmonės, turinčius žvėries ženklą ir garbinančius jo atvaizdą.

³ Antrasis išpylė savo dubenį jūron; ji tapo lyg numirėlio kraujas, ir visi gyviai jūroje išgaišo.

⁴ Trečiasis išliejo savo dubenį į upes ir vandens šaltinius, ir jie pavirto krauju.

⁵ Ir išgirdau vandenų angelą sakant:

“Teisus tu, kuris esi ir buvai,
Šventasis,
kad taip nusprendei.

⁶ Jie išliejo šventųjų ir pranašų kraują,
todėl duodi jiems gerti kraują.
Taip! Jie to verti!”

⁷ Aš dar išgirdau aukurą kalbant:
“Taip, Visagali Viešpatie Dieve,
tavo nuosprendžiai tikri ir teisingi!”

⁸ Ketvirtasis išpylė savo dubenį saulėn, ir jai buvo leista svilinti žmones ugnimi. ⁹Žmonės degino baisi kaitra, o jie keikė vardą Dievo, kuris turi valdžią šitokioms negandoms. Jie neatsivertė ir nedavė jam pagarbos.

¹⁰ Penktasis išpylė savo dubenį ant žvėries sosto, ir jo karalystė paskendo tamsoje, o žmonės krimto savo liežuvius iš skausmo. ¹¹Jie piktžodžiavo dangaus Die-

14,19-20: Plg. Iz 63,1-6; Apr 19,14-15.21. – Stadija = 192 m, tad čia nurodytas atstumas maždaug lygus 300 km, bet aišku, jog tai irgi simbolika.

15,3: *Mozės giesmė* – ją izraelitai giedojo išsi-

vadavę iš Egipto vergovės (Iš 15,1-19).

16,1: Kaip ir Apr 8-9, čia išvardytos nelaimės primena Egipto bausmes (Iš 7-10).

vui dėl savo sopulių ir vočių, bet nenusigręžė nuo savo darbų.

12 Šeštasis išliejo savo dubenį į didžiąją Eufrato upę, ir jos vanduo išdžiūvo, kad pasidarytų kelias karaliams iš saulėtekio šalies. ¹³Tada aš pamačiau iš slibino naurų, iš žvėries snukio ir iš melagingo pranašo burnos išeinant tris netyrąsias dvasias, tarytum varles. ¹⁴O tai yra demonų dvasios, darančios [nuostabius] ženklus; jos iškeliauja pas viso pasaulio karalius, kad juos suburtų didžiosios visagalio Dievo dienos kovai.

15 “Štai aš ateinu kaip vagis. Palaimintas, kas budi ir sergi savo drabužius, kad netektų vaikščioti nuogam ir žmonės nepamatytų jo gėdos!”

16 Jos subūrė juos į vietovę, kuri hebrajiškai vadinasi Harmagedonas.

17 Septintasis angelas išpylė savo dubenį į orą, ir nuskambėjo iš šventyklos, nuo sosto, galingas balsas: “Įvyko!” ¹⁸Ir pasipylė žaibai, pasklido garsai, sudundėjo griaustiniai, ir kilo baisus žemės drebėjimas, kokio nebūta, kiek žmogus žemėje gyvena, – toks smarkus buvo drebėjimas! ¹⁹Didysis miestas suskilo į tris dalis, o pagonių miestai sugriuvo. Dievas atsiminė didžiąją Babelę, kad jai duotų savo rūstybės ir įniršio vyno taurę. ²⁰Ir pabėgo visos salos, ir nebeliko kalnų. ²¹Ledo luitai kaip talentai krito iš dangaus ant žmonių. Žmonės keikė Dievą dėl ledų negandos, nes siaubinga buvo ši neganda.

Babelės nubaudimas

17 Didžioji ištvirtėlė ¹Tuomet atėjo vienas iš septynių angelų, turėjusių septynis dubenis, ir prakalbino mane: “Eikš, aš tau parodysiu teisną didžiosios ištvirtėlės, sėdinčios ant didžiųjų vandenų. ²Su ja ištvirtavo žemės karaliai, ir jos ištvirtimo vynu pasigėrė žemės gyventojai”. ³Ir jis dvasios jėga nusinešė mane į dykumą. Ten aš išvydau moterį, sėdinčią ant skaisčiai raudono žvėries, pilno piktžodžiavimo vardų, turinčio septynias galvas ir dešimt ragų. ⁴Moteris buvo apsivilkusi purpuru ir škarlatu, išsipuošusi auksu, brangakmeniais ir perlais. Ji laikė rankoje aukso taurę, pilną ištvirtimo šlykštybių ir nešvarumų. ⁵Ant jos kaktos buvo užrašytas vardas, paslaptis: “Didžioji Babelė, ištvirtėlių ir žemės šlykštybių motina”. ⁶Mačiau tą moterį, girtą nuo šventųjų ir Jėzaus liudytojų kraujo. Ją matydamas, aš labai stebėjausi. ⁷O angelas man tarė: “Ko stebiesi? Aš tau atskleisiu paslaptį moteries ir ją nešančio žvėries, kuris turi septynias galvas ir dešimt ragų”.

Paslaptingojo regėjimo aiškinimas ⁸“Žvėris, kurį tu regėjai, buvo, bet jo nebėra; jis ruošiasi iškopti iš bedugnės, tačiau eina į pražūtį. Žemės gyventojai, kurių vardai nėra įrašyti gyvenimo knygoje nuo pasaulio sukūrimo, stebėsis, žiūrėdami į žvėrį, kad jis buvo ir jo nebėra, ir jis vėl pasirodys. ⁹Čia reikia proto, apšviesto išminties! Septynios galvos reišk-

16,13: Plg. Iš 8,23.

16,15: Regis, čia ji patekusi iš 3,3.18, nes 14 eilutės tęsinys yra 16 eil.

16,16: Harmagedonas – Megido kalnai, kur buvo sumuštas karalius Jozijas (žr. 2 Kar 23,29 ir t.), yra pralaimėjimo simbolis ten besirenkančioms kariuomenėms.

16,21: Talentas svėrė apie 26 kg.

17,1 ir t.: *Babele* (Babilonu) paprastai čia vadinama Roma, o platesne prasme – Dievo priešai

įvairiais laikais.

17,3: Žvėris, ant kurio sėdi Babelė, – Romos imperija.

17,9.18: Ant septynių kalvų buvo pastatytas Romos miestas, apaštalų laikais viešpatavęs visame žinomame pasaulyje ir sukaupęs savyje visų tautų stabus. Todėl jis čia vadinamas didžiąja ištvirtėle ir pranašaujamas pagoniškos Romos žlugimas, įvykęs V a. po Kr.

kia septynias kalvas, ant kurių moteris sėdi. Taip pat yra septyni karaliai; ¹⁰penki žlugo, vienas tebėra, o vienas dar neatėjo; kai jis ateis, turės trumpam pasilikti. ¹¹O žvėris, kuris buvo ir kurio nebėra, – tai yra aštuntasis, bet vienas iš septynių, ir jis eina į pražūtį. ¹²Tie dešimt ragų, kuriuos matei, yra dešimt karalių, kurie dar negavo karališkos valdžios, bet jie gaus ją vienai valandai kartu su žvėrimi. ¹³Jie turi vieną siekinį ir savo galybę bei valdžią atiduoda žvėriui. ¹⁴Jie kovos su Avinėliu, bet Avinėlis juos nugalės, nes yra Viešpačių Viešpats ir Karalių Karalius, ir su juo visi pašauktieji, išrinktieji ir ištikimieji”.

¹⁵ Angelas toliau man sako: “Vandėnys, kuriuos regėjai, kur sėdi ištvirtėję, yra žmonės, minios, tautos ir kalbos. ¹⁶Tie dešimt ragų, kuriuos matei, ir žvėris, – jie ims nekęsti ištvirtėjęs, nuplės jos drabužius ir paliks ją nuogą, es jos kūną ir ją pačią sudegins ugnyje. ¹⁷Mat Dievas įkvėpė jų širdyse norą vykdyti jo sumanymą, siekti vieno tikslo – atiduoti savo karališką valdžią žvėriui, kol išsipildys Dievo žodžiai. ¹⁸Ta moteris, kurią regėjai, yra didysis miestas, valdantis žemės karalius”.

18 Angelas skelbia Babelės žlugimą ¹Paskui aš išvydau kitą angelą, užengiantį iš dangaus ir turintį didžią galybę. Žemė nušvito nuo jo skaistumo. ²O jis šaukė skambiu balsu:

“Krito, krito didžioji Babelė!
Ji pavirto demonų buveine,
visų netyrųjų dvasių pastogė,
visokių nešvarių ir nekenčiamų
paukščių landyne.

³ Nuo jos ištvirtimo vynu buvo girtos visos tautos;
žemės karaliai su ja ištvirtavo,
o žemės pirkliai pralobo iš
nežabotos jos prabangos”.

Kvietimas Dievo tautai

- ⁴ Ir išgirdau iš dangaus kitą balsą,
skelbiantį:
“Išeik iš Babelės, mano tauta,
kad nedalyvautum jos nuodėmėse
ir nepatirtum jos negandų!
⁵ Nes jos nuodėmės pasiekė dangų,
ir Dievas prisiminė jos piktenybes.
⁶ Atmokėkite jai, kaip ji jums
mokėjo,
ir atiduokite dvigubai pagal
jos darbus.
Dvigubai sumaišykite taurę,
kurią jums ji maišė.
⁷ Kiek ji puikavo ir lėbavo,
tiek jai paruoškite kentėjimų
ir nuliūdimo,
nes ji savo širdyje kalba:
‘Aš sėdžiu kaip karalienė,
nesu našlė ir liūdesio nematysiu’.
⁸ Todėl vieną dieną ją apniks
nėgandos –
mirtis, gedulas, badas,
ir ji bus sudeginta ugnimi,
nes galingas Viešpats Dievas,
kuris pasmerkė ją”.

Babelė apraudama ⁹Babelės verks ir raudos žemės karaliai, kurie buvo su ja ištvirtavę bei lėbavę, kai pamatys jos gaisro dūmus. ¹⁰Jie stovi iš tolo ir, jos kentėjimų išgąsdinti, aimanuoja:

“Vargas, vargas, didysis mieste!
Bābele, galingasis mieste,
per valandą įvyko tavo teismas!”

¹¹ Ir žemės pirkliai verkia ir gedi jos, nes niekas jau nebepirks jų atplukdytų prekių: ¹²aukso, sidabro, brangakmenių, perlų, švelnios drobės, purpuro, škarlato, jokios kvapios medienos, jokių dramblio kaulo dirbinių, jokių brangmedžio rakančių nei vario, geležies, marmuro, ¹³cina-
mono, amomo, kvepalų, miros, smilkalų,

vyno, aliejaus, smulkiųjų miltų, kviečių, galvijų, avių, arklių, vežėčių, vergų ir žmonių sielų.

14 “Vasaros vaisiai, kurių taip
geidė tavo siela,
nutolo nuo tavęs;
visoks puošnumas ir spindesys
tau pražuvo, ir niekas jų
nesuieškos”.

15 Tų daiktų pirkliai, iš jos pralobę,
stovės iš tolo, išsigandę jos kentėjimų,
verks ir gedės:

16 “Vargas, vargas didžiajam miestui,
vilkėjusiam ploniausia drobe,
purpuru, škarlatu,
išsipuošusiam auksu,
brangakmeniais ir perlais.

17 Per vieną valandą niekais virto
šitokie lobiai!”

Visi laivų vairininkai, visi pakrančių
laivininkai, visi jūreiviai ir visi, kurie jūro-
je darbuojasi, iš tolo sustoję ir ¹⁸stebėda-
mi gaisro dūmus šaukė:

“Kas galėtų lygintis su didžiuoju
miestu?!”

19 Jie bėrė žemes ant galvos, verkė,
gedėjo ir aimanavo:
“Vargas, vargas didžiajam miestui,
iš kurio prabangos pralobo,
kurie jūroje turėjo laivų.
Per vieną valandą jis tyrлаukiais
virto!

20 Džiūgauk dėl jo, dangau,
ir jūs, šventieji, apaštalai bei
pranašai,
nes Dievas išsprendė jūsų skundą
prieš šitą miestą!”

21 Tuomet vienas galingas angelas iš-
kėlė akmenį, tarsi didelį girnakmenį, ir jį
svedė į jūrą, sakydamas:

“Tokiu smarkumu bus nublokštas
didysis Babelės miestas,
ir jo nebebus galima rasti.

22 Niekas daugiau nebegirdės tavyje
arfininkų, giesmininkų, vamzdininkų,
trimitininkų balsų.

Niekas neberas tavyje jokių
meno kūrėjų,
ir nebesigirdės tavyje malūno
dūzgimo.

23 Tavyje nebešvies žiburio spindulys,
niekas nebegirdės jaunikio ir
nuotakos balso.

Nes tavo pirkliai buvo tapę
žemės didžiūnais,
nes tavo burtais buvo suvedžiotos
visos tautos

24 ir tavin sutekėjo pranašų ir
šventųjų,
ir visų žemėje nužudytųjų kraujas”.

19 Džiūgavimas danguje ¹ Pas-
kui aš girdėjau danguje skardžius
balsus tarsi didžiulės minios, skelbiančios:

“Aleliuja! Išganymas, šlovė ir galybė
priklauso mūsų Dievui,

2 nes tikri ir teisingi jo nuosprendžiai!
Jis nuteisė didžiąją ištvirtėlę,
kuri sugadino žemę savo
ištvirtavimu;

jis atkeršijo už savo tarnų kraują,
išlietą jos rankomis”.

3 Ir dar kartą jie skelbė:
“Aleliuja! Jos dūmai rūks per
amžių amžius!”

4 Dvidešimt keturi vyresnieji ir ketu-
rios būtybės parpuolė ir pagarbino Dievą,
sėdintį soste, sakydami: “Amen. Aleliuja!”

5 O nuo sosto nuskambėjo balsas:
“Šlovinkite mūsų Dievą,
visi jo tarnai,

visi, kurie bijote jo: maži ir dideli!”

6 Vėl išgirdau gausingos minios bal-
są, lyg didelių vandenų šniokštimą ar ga-
lingų griauštinių dundėjimą. Jie skelbė:

“Aleliuja! Užviešpatavo mūsų
Viešpats Dievas, Visagalis.

- 7 Džiūgaukime ir linksminkimės,
ir duokime jam garbę!
Nes prisiartino Avinėlio vestuvės
ir jo nuotaka pasirengusi.
- 8 Jai buvo duota apsilvilti spindinčia,
tyra drobė;
o ta drobė – tai šventųjų teisūs darbai”.

9 Ir sako man [angelas]: “Rašyk: ‘Palaiminti, kurie pakviesti į Avinėlio vestuvių pokylį’”. Jis pridūrė: “Šie žodžiai yra tikri Dievo žodžiai!”

10 Aš puoliau jam po kojų, norėdamas jį pagarbinti, bet jis įspėjo: “Žiūrėk, kad to nedarytum! Juk ir aš esu tarnas, kaip tu ir broliai, kurie laikosi Jėzaus liudijimo. Dievą garbink! O Jėzaus liudijimas yra pranašystės dvasia”.

Priešų sunaikinimas

Pirmasis eschatologinis mūšis

¹¹ Aš išvydau atvirą dangų, ir štai pasirodė baltas žirgas. Ant jo sėdėjo raitelis, vardu Ištikimasis ir Teisusis; jis teisingai teisia ir kovoja. ¹² Jo akys šviett kaip ugnies liepsna, o ant jo galvos daug diademų ir įrašytas vardas, kurio niekas nežino, tik jis pats. ¹³ Jis apsirengęs krauju permirkusiu drabužiu, ir jo vardas – Dievo Žodis. ¹⁴ Jį lydėjo dangaus kareivijos pulkai ant baltų žirgų, apsilvilkę tyros baltos drobės drabužiais. ¹⁵ Iš raitelio burnos ėjo dviašmenis kalavijas, kuriuo jis ištiks tautas. Ir jis valdys jas geležine lazda. Jis mina Visagalio Dievo įniršio ir rūstybės vyno spaustuvą. ¹⁶ Ant jo drabužio ir ant strėnų už-

rašytas vardas: “KARALIŲ KARALIUS IR VIEŠPACIŲ VIEŠPATS”.

17 Aš regėjau angelą, stovintį saulėje. Jis garsiai šaukė, kviesdamas visus paukščius, skrendančius dangaus viduriu: “Skriskite šen, į didįjį Dievo pokylį, ¹⁸ ir leskite kūnus karalių, karo vadų, galiūnų, žirgų, raitelių, visų laisvųjų ir vergų, didelių ir mažų!”

19 Tuomet išvydau žvėrį ir žemės karalius bei jų kariuomenes, susirinkusias kovoti su raiteliu ir jo kariuomene. ²⁰ Žvėris buvo sugautas, o kartu su juo netikrasis pranašas, jo akyse daręs stebuklus ir jais klaidinęs žmones, kurie buvo priėmę žvėries ženklą ir garbino jo atvaizdą. Jiedu gyvi buvo įmesti į ugnies ežerą su degančia siera. ²¹ Visus kitus užmušė raitelis kalaviju, einančiu iš burnos. Ir visi paukščiai prisilėsė jų lavonų.

20 Tūkstančio metų viešpatija ¹ Ir išvydau angelą, nužengiantį iš dangaus, laikantį rankose bedugnės raktą ir didžiulę grandinę. ² Jis nutvėrė slibiną – senąją gyvatę, kuri yra Velnias ir Šėtonas, – surišo jį tūkstančiui metų ³ ir įmetė į bedugnę, užrakino ją ir iš viršaus užantspaudavo, kad nebegalėtų suvedžioti tautų, kol pasibaigs tūkstantis metų. Paskui jis turės būti atrištas trumpam laikui.

4 Aš pamačiau sostus, ir jie sėdosi į juos, ir jiems buvo pavesta teisti. Taip pat aš regėjau sielas tų, kuriems buvo nukirstos galvos dėl Jėzaus liudijimo ir dėl Dievo žodžio, kurie negarbino žvėries nei jo

19,7: *Avinėlio vestuvės* – Kristaus susivienijimas su išgelbėtąja žmonija po Paskutinio teismo. 19,11-16: Raitelio išvaizda ir ją atitinkantys vardai daugiausia paimti iš ST mesijinių pranašysčių; 11. 15 eil. jis Mesijas, Dovydo Sūnus (Iz 11,3; Ps 2,9); 12 eil. – dieviška ir transcendentinė esybė; 13 eil. – Dievo Žodis, anot Išm 18,14-15, Vėlykų nakties Egipte angelas naikintojas, o čia – Paskutinio

teismo teisėjas; 16 eil. – visatos valdovas.

19,16: *Ant strėnų*, arba *ant vėliavos* (pagal šių dviejų žodžių panašumą hebrajų kalboje).

19,17-21: Plg. Ez 39,4. 17-20.

20,2,7: Kalbama apie piktosios dvasios veikimo apribojimą. 1000 metų – suprastina ne matematiškai.

arvaizdo ir neėmė jo ženklų sau ant kakto ir rankos. Jie atgijo ir viešpatavo su Kristumi tūkstantį metų.⁵ Visi kiti mirusieji neatgijo iki pasibaigiant tūkstančiui metų. Toks yra pirmasis prisikėlimas.⁶ Palaimintas ir šventas, kas turi dalį pirmajame prisikėlime! Šitiems antroji mirtis neturi galios; jie bus Dievo ir Kristaus kunigai ir viešpataus su juo tūkstantį metų.

Antrasis eschatologinis mūšis

⁷Kai pasibaigs tūkstantis metų, šėtonas bus išleistas iš savo kalėjimo⁸ ir išeis suvedžioti tautų, gyvenančių keturiuose žemės kampuose, Gogo ir Magogo, ir surinkti jų kovai. Jų skaičius kaip pajūrio smiltys.⁹ Jie žygiavo per visą žemės platumą ir apsupo šventųjų stovyklą ir mylimąjį miestą. Bet nukrito ugnis iš dangaus ir juos prarijo,¹⁰ o jų suvedžiotojas velnias buvo įmestas į ugninės sijos ežerą, kur dega žvėris ir netikrasis pranašas. Jie bus kankinami dieną ir naktį per amžių amžius.

Pasaulio teismas¹¹ Paskui aš pamaciau didelį baltą sostą ir jame Sėdintįjį, nuo kurio veido pabėgo žemė ir dangus, ir nebeliko jiems vietos.¹² Ir pamaciau numirusius, didelius ir mažus, stovinčius priešais sostą. Ir buvo atskleistos knygos, buvo atversta dar viena, būtent gyvenimo knyga. Mirusieji buvo teisiami iš užrašų knygoje, pagal jų darbus.¹³ Jūra atidavė savo numirėlius, o mirtis ir mirusiųjų pasaulis atidavė savuosius. Ir kiekvienas buvo teisiamas pagal darbus.¹⁴ Pati mirtis ir mirusiųjų pasaulis buvo įmesti į ugnies ežerą. Tai yra antroji mirtis – ugnies

ežeras.¹⁵ Kas tik nebuvo rastas įrašytas gyvenimo knygoje, tas buvo įmestas į ugnies ežerą.

Būsimoji Jeruzalė

21 Dangaus Jeruzalė¹ Aš regėjau naują dangų ir naują žemę, nes pirmasis dangus ir pirmoji žemė išnyko ir jūros taip pat nebeliko.² Ir išvydau šventąjį miestą – naująją Jeruzalę, nužengiančią iš dangaus nuo Dievo; ji buvo išsipuošusi kaip nuotaka savo sužadėtiniui.³ Ir išgirdau galingą balsą, skambantį nuo sosto: “Štai Dievo padangtė tarp žmonių. Jis apsigyvens pas juos, ir jie bus jo tauta, o pats Dievas bus su jais.⁴ Jis nušluostys kiekvieną ašarą nuo jų akių; ir nebebus mirties, nebebus liūdesio nei aimanos, nei sielvarto, nes kas buvo pirmiau, tas praėjo”.

⁵ O Sėdintysis sostė tarė: “Štai aš visa darau naują!” Ir sako: “Rašyk, nes šitie žodžiai patikimi ir tikri”.⁶ Ir jis man pasakė: “Įvyko! Aš esu Alfa ir Omega, Pradžia ir Pabaiga. Trokštančiam aš duosiu dovanai gerti iš gyvojo vandens šaltinio.⁷ Tai paveldės nugalėtojas, ir aš būsiu jam Dievas, o jis bus man sūnus.⁸ O bailiams, neištikimiems, nešvankėliams, žudikams, ištvirkėliams, burtininkams, stabmeldžiams ir visiems melagiams skirta dalis ežere, kuris dega ugnimi ir siera; tai yra antroji mirtis”.

Mesijinė Jeruzalė⁹ Tuomet atėjo vienas iš septynių angelų, turėjusių septynis dubenis, pilnus septynių paskutinių ne-

20,4: Čia kalbama apie ištikimuosius Jėzaus mokslo brangintojus. Deja, šioje vietoje tekstas sužalotas. Jis turėtų prasidėti tolesniu sakiniu (*Taip pat aš regėjau sielas ty...*), o 4 eil. pradžia (*Aš pamaciau sostus...*) nukeltina tarp 11 ir 12 eil.

20,8: Plg. Ez 38 ir 39. Gogo ir Magogo vardai žymi Dievo priešus.

20,10: Kalbama apie pragarą.

20,14: Teisiesiems prisikėlus, baigsis mirties valdžia, atsiradusi per nuodėmę.

21,1-4: Plg. Iz 65, 17; 8,8; 25,8; 35,10; Ez 37,27.

21,1-9: *Avinėlio sužadėtinė* – Kristaus atpirktoji žmonija – Bažnyčia.

gandų, ir prabilo: „Eikš, aš tau parodysiu jaunąją, Avinėlio sužadėtinę”.¹⁰ Ir nunešė mane dvasios jėga ant didelio ir aukšto kalno, ir parodė man šventąjį miestą, Jeruzalę, nužengiančią iš dangaus, nuo Dievo,¹¹ žerinčią Dievo šlove. Jos švytėjimas tarsi brangakmenio, tarsi jaspio akmens, tviskančio kaip krištolas.¹² Ji apjuosta dideliu, aukštu mūru su dvylika vartų, o ant vartų dvylika angelų ir užrašyti dvylikos Izraelio giminių vardai.¹³ Nuo saulėtekio pusės treji vartai, nuo žiemų treji vartai, nuo pietų treji vartai ir nuo saulėlydžio treji vartai.¹⁴ Miesto mūrai turi dvylika pamatų, ant kurių užrašyti dvylikos Avinėlio apaštalų vardai.

15 Kalbantysis su manimi turėjo aukso mastą išmatuoti miestui, jo vartams ir mūrams.¹⁶ Miestas išdėstytas keturkampiu; jo ilgis ir plotis lygūs. Jis išmatavo miestą mastu ir rado dvylika tūkstančių stadijų. Jo ilgis, plotis ir aukštis lygūs.¹⁷ Jis išmatavo jo mūrą ir rado šimtą keturiasdešimt uolekčių žmonių mastu, tiek pat ir angelo mastu.¹⁸ Jo mūras sukrautas iš jaspio, o pats miestas iš gryno aukso, panašaus į vaiskų stiklą.¹⁹ Miesto mūrų pamatai papuošti visokiais brangakmeniais. Pirmas pamatas yra jaspio, antras safyro, trečias chalcedono, ketvirtas smaragdo,²⁰ penktas sardonikso, šeštas sardžio, septintas chrizolito, aštuntas berilio, devintas topazo, dešimtas chrizoprato, vienuoliktas

hiacinto, dvyliktas ametisto.²¹ Dvylika vartų – dvylika perlų, kiekvienai vartai iš vieno perlo. Ir miesto gatvės – grynas aukšas, tarsi vaiskus stiklas.

22 Bet aš jame nemačiau šventyklos, nes Viešpats, visagalis Dievas, ir Avinėlis yra jo šventykla.²³ Miestui apšviesti nereikia nei saulės, nei mėnulio, nes jį apšviečia tviskanti Dievo šlovė ir jo žiburys yra Avinėlis.²⁴ Tautos vaikščios jo šviesoje, ir žemės karaliai atsineš į jį savo puošnumą.²⁵ Jo vartai nebus uždaromi dieną, – nes tenai nebus nakties, –²⁶ ir į jį bus sugabenti tautų lobiai ir brangenybės.²⁷ Bet ten niekada nepateks, kas netyra, joks nešvankėlis ar melagis, o tikrai tie, kurie įrašyti Avinėlio gyvenimo knygoje.

22 Angelas parodė man gyvybės vandens upę, tvaskančią tarsi krištolas, ištekančią nuo Dievo ir Avinėlio sosto.² Aikštės viduryje, tarp upės atšakų, auga gyvybės medis, duodantis dvylika derlių, kiekvieną mėnesį vedantis vaisių, o to medžio lapai tinka tautoms gydyti.³ Nieko prakeiktino nebebus. Mieste stovės Dievo ir Avinėlio sostas, ir Dievo tarnai garbins jį.⁴ Jie regės jo veidą, ir jų kaktose bus jo vardas.⁵ Nakties nebebus, jiems nereikės nei žiburio, nei saulės šviesos, nes Viešpats Dievas jiems švies, ir jie viešpataus per amžių amžius.

6 Tuomet jis man pasakė: „Šie žodžiai patikimi ir tikri. Viešpats, pranašų dvasių

21,10-13: Plg. Ez 40,2; 48,31-35.

21,14: Plg. Ef 2,20.

21,16: 12000 stadijų – apie 2300 kilometrų; skaičiai suprasitini poetiškai, ne matematiškai.

21,17: Uolektis – 45 cm, tad 140 uolekčių – apie 65 m.

21,19: Brangakmeniai – aliuizija į 12 deimantų ant ST vyriausiojo kunigo krūtinės, jie žymėjo 12 izraelitų giminių.

21,22: Visa naujoji Jeruzalė yra tapusi joje gyvenančio Dievo šventove.

21,23-26: Plg. Iz 24,23; 60,1-11.

22,1: Plg. Ez 47,1-12; Zch 14,8; Jl 4,18; Pr 2,9. Upę galima suprasti kaip Šventosios Dvasios simbolį – Šventoji Dvasia yra antgamtinės gyvybės teikėja.

22,2-3: Gyvybės medis tarp upės atšakų primena rojaus aprašymą, ypač Pr 2,10. Drauge čia atšaukiamas draudimas grįžti į rojaus palaimą, paskelbtas Pr 3,22-24. *Tarp upės atšakų* – pažodžiui galima versti ir taip: *vienoje bei kitoje upės pusėje auga gyvybės medis*.

22,5-6: Plg. Dan 2,28; 8,26; 7,18.27.

Dievas, atsiuntė savo angelą parodyti savo tarnams, kas turi įvykti netrukus. ⁷Štai aš veikiai ateinu! Palaimintas, kas laikosi šios knygos pranašystės žodžių!”

8 Aš, Jonas, visa tai mačiau ir girdėjau. Išgirdęs ir pamatęs aš puoliau po kojų rodžiusiam angelui, norėdamas jį pagarbinti. ⁹Bet jis įspėjo: “Žiūrėk, kad to nedarytum! Juk ir aš esu tarnas, kaip tu ir tavo broliai pranašai, ir visi, kurie laikosi šios knygos žodžių. Dievą garbink!”

10 Jis sako man: “Neslėpk pranašišku šios knygos žodžių, nes laikas trumpas. ¹¹Piktadarys toliau tedaro piktadarybes, kas susitęsęs, tesusitępa dar labiau, teisusis toliau tevykdo teisumą, ir šventasis dar tepašventėja. ¹²Štai aš veikiai ateinu, atsinešdamas atlygį, ir kiekvienam atmokėsiu pagal jo darbus. ¹³Aš esu Alfa ir Omega, Pirmasis ir Paskutinysis, Pradžia ir Pabaiga. ¹⁴Palaiminti, kurie išsiplauna savo drabužius, kad įgytų teisę į gyvybės medį ir galėtų įžengti pro vartus į miestą. ¹⁵O lauke lieka šunys, burtininkai, palaidūnai, žudikai, stabmeldžiai ir visi, kurie mėgsta melą ir jį daro.

KNYGOS PABAIGA

16 “Aš, Jėzus, pasiunčiau savo angelą jums tai paliudyti apie bendrijas. Aš esu Dovydo atžala ir palikuonis, žerinti aušrinė žvaigždė!”

17 Ir Dvasia, ir sužadėtinė kviečia: “Ateik!” Ir kas girdi, teatsiliepia: “Ateik!” Ir kas trokšta, teateina, ir kas nori, tesisemia dovanai gyvybės vandens.

18 Aš pareiškiu kiekvienam, kuris klauso šios knygos pranašystės žodžių: “Jeigu kas prie jų ką pridės – Dievas jam pridės aprašytą šioje knygoje negandų. ¹⁹Ir jeigu kas atims ką nors nuo šios pranašystės knygos žodžių – Dievas atims jo dalį nuo gyvybės medžio ir šventojo miesto, kurie aprašyti šioje knygoje”.

20 Tas, kuris šitai liudija, sako: “Taip, aš veikiai ateinu!” Amen. Ateik, Viešpatie Jėzau!

21 Viešpaties Jėzaus malonė su jumis visais! Amen!

22,15: *Šunys* – iškrypėliai.

22,17: *Dvasia* – Šventoji Dvasia; *sužadėtinė* – Bažnyčia. *Apie bendrijas* – galima versti ir *bendrijose*.

22,20: *Ateik, Viešpatie Jėzau!* – liturginis pirmųjų krikščionių šūkis (*Maranata* – žr. 1 Kor 16,22 paaišk.).

ST SĄVOKŲ ŽODYNAS

Aforizmas – trumpas, vaizdingas, įtaigus posakis, reiškiantis apibendrintą ar netikėtą mintį. Daugelis Patarlių knygos ir Jėzaus posakių yra aforizmai.

Agapė – meilės puota, ankstyvųjų krikščionių šventė, turbūt švenčiama kartu su Eucharistija, buvo visos bendruomenės vaisės. Apaštalas Paulius bara kai kuriuos Korinto bendrijos narius už tai, kad jie savo sueigose nesidalija maistu, bet turtingieji verčiau savo atsineša ir suvalgo, o vargšai lieka alkani (1 Kor 11,17-22). Turbūt dėl tokio elgesio agapės – meilės puotos – paprotys išnyko.

Alegorija (graik.) – netiesioginės reikšmės pasakojimas, kuriame abstrakčios sąvokos, moralinės savybės ar dvasinė tikrovė reiškiamos konkrečiu vaizdu. Giesmių giesmės knyga kai kurių aiškintojų laikoma Dievo meilės savo Tautai ar Kristaus meilės savo Bendrijai alegorija.

Aleliuja – graikiška ir lotyniška hebrajiško *Hallelu-Ja* veiksmažodžio forma, reiškianti *Šlovinkite Viešpatį!*

Ankstyvieji pranašai – vardas, kuriuo ženklinama hebrajiškajame Šventajame Rašte pirmoji Pranašų – Nevi'im – knygų grupuotės dalis. Ankstyvieji Pranašai apima Jozuės, Teisėjų, 1 ir 2 Samuelelio, 1 ir 2 Karalių knygas. Žr. Vėlesnieji Pranašai; Pranašai; Raštai.

Antroji Šventykla – Saliamono Šventykla atstatyta, grįžus iš Tremties, pranašams Hagajui bei Zacharijui skatinant ir Ezrai bei Nehemijui vadovaujant. Antrosios Šventyklos laikotarpis prasidėjo VI prieškristinio šimtmečio pabaigoje ir tęsėsi per Herodo Didžiojo iniciatyvą atliekamą Šventyklos atstatymą ligi romėnai sunaikino ją 70 m. prieš Kristų.

Apokalipsė (graik.) – *apreiškimas*. Šiuo žodžiu ženklinama ir Šventojo Raš-

to knygos, kurių turinys yra paslaptingi apreiškimai, paprastai aprašyti simboline kalba ir angelo aiškinami. Apokalipsės turinys siejasi su antgamtiniu pasauliu ir ateities paslaptimis, ypač su Paskutiniu teismu. Šventojo Rašto pavyzdžiai yra Danielio knygos 7-12 skyriuose ir Apreiškimo Jonui knygoje.

Apokrifai (graik.) – *netikros (suklastotos)* knygos. Pamaldaus pobūdžio raštija, susijusi su Šv. Raštu, bet nepriklausanti kanonui. Protestantų bendrijos keletą Katalikų bendrijos Senojo Testamento knygų laiko apokrifinėmis, nes jų nėra hebrajiškojoje Biblijoje (Barucho, Tobito, Juditos, 1 ir 2 Makabėjų, Išminties, Siracido ir keletu skyrių Esteros bei Danielio knygose). Žr. Deuterokanoninės knygos.

Apreiškimas – graikiškai *Apokalipsė* – *šydo nukėlimas*. Danielio ir Apreiškimo Jonui knygos yra du Šventojo Rašto apokaliptinės literatūrinės formos pavyzdžiai. Apokaliptinis žanras buvo priemonė aiškinti esamiems įvykiams per dangiškąjį aiškintoją, kad skaitytojas suprastų įvykių reikšmę. Teologinė Apreiškimo sąvoka pabrėžia, kad tiesa, kuri apreiškiama, arba negalėtų būti atrasta vien žmogišku protu, arba protas turėtų ilgai galvoti, kol patstą tiesą atrastų.

Auka – paprotys atnašauti ką nors vertinga Dievui, norint pareikšti pamaldumą ar atsidavimą. Izraeliečių religijoje auka – paprastai gyvulio ar paukščio (nors buvo atnašaujami ir javiai) – buvo atnašaujama visos atnašos ar jos dalies apeiginiu sunaikinimu ugnimi ant aukuro. Atnašos sunaikinimas ugnimi vaizdavo aukotojo ryšį su Dievu arba susitaikinimą su Dievu tada, kai *nešvariam* – netinkamam apeigoms – asmeniui būdavo suteikiamas atleidimas ir apvalymas. Krikščionybė perėmė šią aukos sampratą ir pritaikė ją Jėzaus Kristaus mirčiai, mokydama, kad Kristaus

auka buvo atlyginimas už žmogaus nuodėmę. Be to, krikščionybėje auka turi naują pobūdį: skatinama apsieiti be vertingų dalykų – pinigų, nuosavybės, laiko, – atsisakant jų arba Bendrijos labui, idant būtų atsidedama Dievo garbinimui ir tarnybai arba rūpinamasi draugija, kuri tarnauja artimo labui, arba tiesiog kad būtų išmalda vargšams.

Chaosas – visapusiškas netvarkas. Artimųjų Rytų mitologijoje chaosą dažnai įsmeina dieviškos būtybės, kurios turėjo būti kitų dievų nugalėtos, idant būtų sukurtas tvarkingas pasaulis.

Charizma (graik.) – Dievo malonės dovana, duota tikinčiajam bendruomenės labui, ypač vienas iš Šventosios Dvasios pasireiškimų pradinėje Naujojo Testamento Bendrijoje. Malonės dovana užduočiai atlikti.

Charizmatikas(-ė) – asmuo, apdovanojamas charizma, pavyzdžiui, vyras ar moteris, kitomis kalbomis šlovinantis Dievą.

Deginamoji auka – sudeginama visa auka. Ši auka buvo ypatinga Dievo garbinimo atnaša.

Dekalogas – graikiškai *dešimt žodžių*. Įprastas vardas įsakymų, duotų Išėjimo 20,1-17 ir Įst 5,6-21 skaitiniuose.

Demonas – dvasinė ar nefizinė būtybė, apskritai kalbant, priešiška žmonėms, daugumoje Senojo Testamento skaitinių pavaldi Dievui (žr. Job 1-2). Hebrajiškas vardas buvo *satan* – *priešgyna, priešininkas*. Naujojo Testamento laikais demonai apskritai buvo laikomi priešiškais ir Dievui. Užtat pikti arba darantys pikta įtaką žmonėms – sukeliantys ligas, psichinius sutrikimus.

Deuterokanoninės – graikiškai (*priklauso*) *antrajam kanonui*. Šiuo vardu ženklinamos Šventojo Rašto knygos, kurių nėra hebrajiškajame kanone, bet kurios buvo pridėtos graikiškajame vertime – Septuagintoje – ir perimtos lotyniškajame

me vertime – Vulgatoje. Deuterokanoninės knygos yra šios: Barucho, Tobito, Juditos, 1 ir 2 Makabėjų, Siracido, Išminties ir priedai Esteros bei Danielio knygose.

Deuteronominė reforma – religinė reforma ir atgimimas, prasidėjęs 621 m. prieš Kristų, karaliaus Jošijo valdymo laikais. Šventojo Rašto tyrinėtojai sutaria, kad knyga, kurios nuostatai buvo perskaityti žmonėms Šventyklos sueigoje, buvo neseniai Šventyklą valant užtikta Pakartoto Įstatymo knyga (žr. 2 Kar 22,8-23,25). Šios reformos metu iš Šventyklos apeigų buvo pašalinti pagoniškieji suteršimai, įteisinti veikiant asirų imperijos įtakai.

Deuteronomistas – mokslininkų vartojamas vardas įkvėptajam autoriui ar autoriams, rašiusiems ir redagavusiems deuteronomistinės istorijos knygas – Jozuės, Teisėjų, 1 ir 2 Samuelio, 1 ir 2 Karalių. Jos apima Izraelio istoriją nuo Kanaano užkariavimo iki Babilonijos tremties. Įprasta jį ženklini raide *D*.

Deuteronomistinė istorija – Jozuės, Teisėjų, 1 ir 2 Samuelio, 1 ir 2 Karalių knygų rinkinys. Joms būdinga bendras teologinis požiūris: klusnumas Dievui nėra palaiminimą, neklusnumas – prakeikimą. Ji apima Izraelio istoriją nuo Kanaano užkariavimo iki Babilonijos tremties. Pakartoto Įstatymo knyga teikia visai Deuteronomistinei istorijai teologinį požiūrį.

Efraimas – svarbiausia Izraelio – Šiaurinės karalystės – giminė. Žr. Šiaurinė karalystė.

Egzegezė – teksto aiškinimas, nagrinėjimas. Jos tikslas – atskleisti prasmę, kurią norėjo pateikti įkvėptasis autorius savo pirmiesiems skaitytojams.

Ekleziologija – Bendrijos reikšmės teologija; Bendrijos formų, sandarų ir reikšmės studijos.

Ekumenizmas – iš graikiško žodžio *oikoumene* – (*visas*) *gyvenamas pasaulis*. Katalikų bendrijos sąjūdis, kurio tikslas

ieškoti bendros kalbos ir santykiauti su skirtingomis krikščionių bendrijomis. Nuo Vatikano II Susirinkimo (1963-1965) ekumeninė veikla yra tapusi svarbiu Katalikų bendrijos tikslu.

Elohistas – mokslininkų vartojamas vardas vienam Penkiaknygės rašyto šaltinio įkvėptajam autoriui įvardyti. Elohistui būdinga vartoti semitiškąjį žodį *Elohim* – Dievas, užuot vartojus tikrinį vardą *Jahvė* – VIEŠPATIS pasakojant apie tikėjimo protėvius prieš Mozės laikotarpį. Įprasta jį ženklinti santrumpa *E*. Žr. Jahvistas.

Epigrafas – įrašas, paprastai iškaltas ar įraižytas akmenyje. Epigrafi, užtinkami archeologinių kasinėjimų metu, teikia žinių apie savojo laikotarpio kalbą ir papročius.

Eschatologija – mokymas apie *Pabaigą*. Pranašų knygoje paprastai kalbama apie Izraelio ar Judo – nepriklausomų karalysčių – galą. Vėliau, apokaliptinėje raštyje, *galas* ėmė reikšti pasaulio pabaigą.

Esenai – judaizmo sekta Jėzaus laikais. Juos aprašo I kristinio šimtmečio judėjų istorikai Filonas bei Juozapas Flavijus ir romėnas Plinijus. Atrodo, kad Negyvosios jūros ritiniai buvo esenų bendruomenės nuosavybė.

Etiologija – pasakojimas, paaiškinantis kokio nors reiškinio ar dalyko priežastį. Daug pasakojimų Šventajame Rašte galėjo būti sukurti tuo tikslu. Pavyzdžiui, pasakojimas apie Loto žmoną (žr. Pr 19,26) galėjo būti sukurtas norint paaiškinti prie olos angos stovintį druskos stulpą.

Etnologija – rasių ir tautinių grupuočių studijos.

Fariziejai (hebr.) – *Atskirieji*. Viena iš pagrindinių judėjų grupių, atsiradusių judaizme prieš Jėzaus gimimą ir pirmavusių po Šventyklos sunaikinimo 70 m. Fariziejai padėjo išblaškytai tautai pritaikyti gyvenime rašytąjį Mozės Įstatymą,

sukurdami išsamią žodinių nuostatų sistemą. Jie buvo įtakingi sinagogos raidoje ir ištikimai gynė naujas Apreiškimo įžvalgas – angelus, kūno prisikėlimą ir pomirtinį gyvenimą. Dalis neigiamo fariziejų vertinimo Naujajame Testamente atspindi vėlesnius šių judaizmo vadų sankirčius su pirmąja Krikščionių bendrija.

Fariziejizmas – reformos sąjūdis judaizme, atsiradęs I prieškristiniame šimtmečiuje. Po Jeruzalės sunaikinimo 70 m. po Kristaus šis sąjūdis buvo labai reikšmingas religiniame judaizmo gyvenime. Fariziejizmas, būdamas pasauliečių sąjūdis, stengėsi stiprinti žydų gyvenimą, pabrėžiant ištikimybę Mozės Įstatymui. Fariziejai jautėsi kaip namie vietinėje sinagogoje, mokydami šventųjų Raštų, tikėjimo paveldo ir pamaldžios ištikimybės. Nors Jėzus turėjo daug bendrų tikslų su fariziejizmu, evangelijos rodo jo sankirtį su fariziejizmu aiškinant Mozės Įstatymą.

Formų istorija – teksto aiškinimas, nagrinėjimas, kreipiant dėmesį į skaitinių literatūrinę formą Šventojo Rašto knygoje, – pavyzdžiui, palyginimų ir stebuklų pasakojimų kilmę evangelijose, – stengiantis atkurti istoriškąjį kontekstą, kuriame jie atsirado prieš įterpiant į evangelijas.

Fundamentalistas – krikščionis, kuris skaito Šventąjį Raštą – Dievo žodį – raidiškai, t.y. be sveiko dėmesio Šventojo Rašto knygų kilmę ir įkvėptojo autoriaus bei jo knygos istoriškajam kontekstui.

Gemara – Žr. Talmudas.

Gnosticizmas – iš graikų žodžio *gnosis* – žinojimas. Religinio pobūdžio filosofija ir gyvenimo būdas, turintis slapta – ezoterinę – žinojimą apie tikrąją Visatos prigimtį. Gnosticizmas žydėjo nuo II ligi IV kristinio šimtmečio, bet gnostiniai poslinkiai pastebimi jau Naujojo Testamento laikais. Gnostinių filosofijų įsitikinimai įvairuoja, bet visos jos tariausi turinčios ir galin-

čios suteikti savo sekėjams slaptą žinojimą. Kai kurie Naujojo Testamento raštai – apaštalo Pauliaus ir Jono laišakai – galynėjosi su gnostikais. Ankstyvieji Bendrijos teologai gnosticizmą laikė erezija. Stambi gnostikų rašinių *biblioteka* buvo užtikta Nag Hammadi vietovėje (Egipte) 1946 m.

Haggada(h) (“h” netariama) – ne teisinio pobūdžio judėjų pasakojimai, anekdotai ir kitokia medžiaga, tapę Talmudo dalimi. Žr. Talmudas.

Halaka(h) – judėjų nuostatai ir taisyklės, kurių nėra Šventajame Rašte, tapę teisine Talmudo dalimi. Žr. Talmudas.

Hallelu-Ja(h) – hebrajiškas žodis, kuris reiškia *Šlovinkite Viešpatį!* Graikiškasis bei lotyniškasis žodžio rašymas *Alleluia* yra dažnas liturgijoje.

Hasmonėjai – vardas, kuriuo ženklinama judėjų dinastija, kilusi iš Makabėjų brolių. Ji valdė judėjus nuo 135 ligi 36 m. prieš Kristų. Paskutinį hasmonėją nušalino nuo sosto Herodas Didysis.

Helenizmas – Artimųjų Rytų sugraikinimas, graikų kultūros idealų perėmimas. Graikų gyvenimo būdą atnešė Aleksandras Didysis, 333-323 m. prieš Kristų užkariavęs rytinius Viduržemio jūros kraštus. Užkariautieji kraštai, patekę į graikų politinę įtaką, perėmė graikų kalbą, papročius ir gyvenimo būdą.

Herem – vispusis priešo sunaikinimas aukojant karo grobį Dievybei. Semitų karo paprotys. Ilgainiui izraeliečiai šio papročio atsisakė. Žr. Mt 5,43-48.

Hiksai – egiptiečių faraonų dinastijos (1850-1500 m. prieš Kristų). Tuomet faraonai buvo semitų kilmės. Hiksų viešpatavimas Egipte teikia istorinį pagrindą pasakojimams apie izraeliečių protėvius – semitus – Egipte (žr. Pr 37-50).

Himnas – religinė poema – giesmė, atliekama palydint muzikai Šventyklos pamaldose.

Istorinis kritinis metodas – teksto aiškinimas stengiantis jį suprasti istoriskajame kontekste, t.y. nagrinėjant tekstą ieškoma, ką buvo norima juo pasakyti pirmiesiems skaitytojams jų aplinkoje. Pavyzdžiui, istorinis kritinis aiškinimas Iz 7,14 teksto – *Štai ta mergelė laukiasi...* – klausia, ką ši pranašystė reiškė Jeruzalės gyventojams VIII a. prieš Kristų, o ne ką jis ilgainiui ėmė reikšti krikščionims. Šis metodas naudojamas istorijos tyrinėjimui, norint suprasti tekstą sąlygojusias praeities aplinkybes ir prasmės plėtimą, slypintį po teksto paviršiumi. Istorinis-kritinis metodas apima literatūrinių formų tyrinėjimą ir redakcijos istoriją.

Iškilmė – religinis festivalis: Perėjimo, Savaičių, Palapinių šventės.

Išminties raštija – Šventojo Rašto Išminties knygų rinkinys. Jis apima Patarlių knygą, Koheletą, Išminties knygą ir Siracidą, įskaitant Jobo knygos dalis ir kai kurias psalmes.

Išmintis – žmonijos žinojimo kraitis, mokytojo perduotas mokiniui, tėvų – vaikui. Išmintis rėmėsi pasikartojančiu žmonių elgesio modeliu bei moraliniais veiksmo padariniais ir savo *patarimą* išreiškė šmaikščiu posakiu – dažniausiai patarle.

Izraelis – vardas, duodamas ir dvylikos giminių karalystei, kurios karalius buvo Saulius, Dovydas bei Saliamonas, ir šiaurinei šios karalystės daliai, kuri atsiskyrė po Saliamono mirties ir pradėjo nepriklausomą politinę istoriją su karaliumi Jeroboamu I (žr. 1 Kar 12). Žr. Šiaurinė karalystė; Pietinė karalystė.

Išrasmeninimas – literatūrinis pomėgis abstrakčią savybę ar dvasinę tikrovę vaizduoti kaip gyvą būtybę – asmenį. Patarlių knyga apie Išmintį sako: *Ilgas gyvenimas yra jos dešinėje, jos kairėje yra turtai ir garbė. Jos keliai yra malonūs, o visi jos darbai – ramūs* (Pat 3,16-17). Apie išmintį

kalbėti, lyg ji būtų žmogiška būtybė, yra įjasmeninimas.

Įkvėpimas – tikėjimo tiesa – įsitikinimas, kad žmogaus tarti žodžiai iš tikrųjų yra Dievo žodžiai. Antikos pasaulyje buvo tikima, kad pranašai ir orakulai buvo įkvėpti. Krikščionybės tikėjimo pavelde įkvėpimo sąvoka buvo pritaikyta visam Šventajam Raštui. Įkvėpimas platesne prasme apima įkvėptą tikėjimo paveldą, – Dievas panaudojo daugelį žmonių ir jų kultūrinį palikimą žmogui prakalbinti Šventojo Rašto mokymu. Vatikano II Susirinkimas pabrėžia Šventojo Rašto įkvėpimą, bet įspėja, kad Dievas kalba *per žmones žmonių būdu*. Užtat moko, kad būtų atsižvelgiama į *tai, ką šventieji rašytojai iš tikrųjų turėjo mintyje* (DA,12).

Įstatymas – įprastas lietuviškas vertimas žodžio *Tora(h)*, kuris reiškia *Mokymą* arba *Vadovą*. Siauresne prasme Tora reiškia Penkiaknygė – penkias Mozės knygas: Pradžios, Išėjimo, Kunigų, Skaičių ir Pakartoto Įstatymo. Tora dažnai vadinama *Mozės Įstatymu*, nors jos turinys nėra tik teisiniai nuostatai. Nors apaštalas Paulius pasmerkė pastangas laimėti išganymą per Įstatymo įsakytus darbus, vyraujanti Šventojo Rašto nuostata Įstatymo atžvilgiu laiko įstatymą Dievo dovana ir džiaugsmo šaltiniu. Įstatymas sudaro progą parodyti Dievui ištikimybę kasdien. Žr. Penkiaknygė; Pranašai; Tora; Raštai.

Įžvalga – gebėjimas atskirti tai, kas yra vertinga, nuo to, kas nevertinga, ypač dvasinėje ir moralinėje plotmėje.

Jahvė – hebrajiškasis Dievo vardas. Paprastai aiškinamas remiantis veiksmažodžiu *būti* ar *tapti*. Taigi *Tas, Kuris yra* arba *Jis Yra*. Šiame leidinyje Dievo vardas Jahvė verčiamas žodžiu *Viešpats* ir rašomas didžiosiomis raidėmis VIEŠPATS, primenant skaitytojui, kad tai paties Dievo apreikštas vardas. Žr. Iš 3,1-14.

Jahvistas – vardas, kuriuo vadinamas vieno iš keturių Penkiaknygės rašytinių šaltinių autorius. Nuo pat savo pasakojimo pradžios (žr. Pr 2,4), Jahvistas vartoja vardą *Jahvė* Dievui ženklinti, o kito šaltinio autorius – Elohistas – vartoja vardą *Elohim* Dievui ženklinti. Šventojo Rašto tyrinėtojai Jahvisto pasakojimą laiko seniausiu rašytiniu Penkiaknygės šaltiniu. Žr. Elohistas; Penkiaknygė; Kunigiškasis autorius.

Judo giminė – Judas – svarbiausia Pietinės karalystės giminė. Žr. Pietinė karalystė.

Juozapas Flavijus – romėnas, I kristinio amžiaus judaizmo istorikas, kurio judėjų istorijos veikalai buvo parašyti norint laimėti romėnų imperijos palankumą judėjams. Jo veikalai – *Žydų karai* ir *Žydų senovė* – duoda daug vertingų žinių apie vėliausių Senojo Testamento knygų foną ir Naująjį Testamentą.

Kanaanas – kraštas, kurį izraeliečiai užėmė po Išėjimo iš Egipto žemės. Kanaanio teritorija buvo platesnė už Izraelio tautos žemę.

Kanonas (graik.) – matavimo lazda, o vėliau ir norma, pagal kurią aptariamas ar įvertinamas dalykas. Krikščionys vartoja šį žodį savo norminių Šventojo Rašto knygų sąrašui ženklinti. Katalikų bendrijos šventųjų knygų kanonas yra platesnis už protestantiškųjų bendrijų kanoną, bet siauresnis už ortodoksų kanoną. Žr. Apokrifai; Pseudografija.

Kanoninė – Šventojo Rašto knyga, pripažinta norminio Šventojo Rašto dalimi.

Kanoninė kritika – Šventojo Rašto teksto aiškinimas, kai teksto prasmė nagrinėjama atsižvelgiant į visą Šventojo Rašto kanoną, o ne vien jo dalis. Žr. Formų kritika; istorinis kritinis metodas; literatūrinė kritika; redakcijos kritika.

Keramikos tipologija – metodas skirtingiems archeologiniams – pilia-

kalnio – kلودams datuoti, skirstant užtik-
tas keramikos šukes į grupes pagal jų apy-
tikrį amžių.

Kodeksas – rankraštis, kurį sudaro atski-
ri rašinio lapai, sudėti vienas ant kito ir
įrišti. Kodeksas – knygos ištaka. Žr. Ritinys.

Koheletas (hebr.) – žmogus, vado-
vaujantis sueigai. Koheletas Vulgatoje va-
dinamas Ekleziasčiu.

Kosmosas – graikiškas žodis, ženkli-
nantis darną, tvarką. Kosmosas – darnos,
tvarkos, tam tikro pastovumo sukurtas
pasaulis, kurio priešprieša – nepastovu-
mas ir chaosas.

Košer – maistas, paruoštas pagal religi-
jos nustatytas taisykles. Skiriama tai, kas
švaru, ir tai, kas nešvaru. Maistas turi būti
paruoštas iš produktų, kurie yra *švarūs* –
nedraudžiami valgyti – pagal košer, t.y.
švarumo, reikalavimus.

Kristologija – teologinės tiesos, apta-
riančios Jėzų Kristų – jo prigimtį ir iš-
ganymo misiją. Teologinė kristologija pa-
brėžia Jėzaus dieviškumą, istorinė kristo-
logija – Jėzaus žmogiškumą.

Kristus (graik.) – hebrajiškojo *Maši-
ah* atitikmuo (žr. Mesijas). Abu žodžiai
reiškia *pateptąjį*, t.y. žmogų, pašventintą
užduočiai išpildant ant galvos aliejų. Pir-
mieji krikščionys, duodami šį titulą Jėzui,
išreiškė savo tikėjimą, kad Jėzus yra Izrae-
lio Mesijas.

Kronikininkas – Senojo Testamento
tyrinėtojų duotas vardas įkvėptajam 1 ir
2 Kronikų, Ezdro ir Nehemijo knygų
rinkinio autoriui ar autoriams.

Kultas – apeigos ir religijos praktika iz-
raeliečių Šventykloje ar pagonių alkvietėse.

Kunigiškasis šaltinis – vienas iš
Penkiaknygės šaltinių. Įprasta jį ženklinti
rade *P.* Šventojo Rašto tyrinėtojų ma-
nymu, šis šaltinis buvo sudarytas izraelie-
čių kunigų Babilonijos tremtyje VI a. prieš
Kristų. Jo turinį sudaro Šventyklos Dievo

garbinimo nuostatai bei taisyklės ir genea-
loginio bei teisinio pobūdžio medžiaga.

Leitmotyvas – būdinga knygos tema.
Vedamoji mintis, daug sykių pakartojama
ar pabrėžiama.

Levirato santuoka – iš lotynų žodžio
levir – *vyro brolis*. Izraelio senovėje buvo
nuostata, kad vyras privalėjo vesti savo
mirusio brolio našlę, jei jo brolis mirė
nepalikdamas vaikų su savo vardu. Vaikai,
gimę iš našlės ir jos svainio, buvo laiko-
mi mirusiojo vyro palikuonimis, turin-
čiais teisę paveldėti jo nuosavybę ir vadin-
tis jo vardu. Atrodo, kad šis paprotys jau
buvo seniai išnykęs – drauge su poligami-
jos papročiu – prieš Jėzaus laikus, bet jis
davė pagrindą sadukiejams kelti klausimą
Jėzui (žr. Mt 22,23-33; Mk 12,18-27; Lk
20,27-40): kuris iš septynių brolių bus
vyras amžinajame gyvenime moters, ku-
rią jie visi vienas po kito vedė pagal levi-
rato – svainio – įstatymą.

Levitas – narys Levio giminės, kuri bu-
vo įpareigota rūpintis Izraelio Dievo gar-
binimu. Levitai neturėjo nuosavos žemės,
bet gyveno iš atnašų Šventyklos aukoms.

Liejamoji atnaša – liejimas skysčio,
vyno ar aliejaus, ant žemės kaip aukos
Dievybei.

Literatūrinė kritika – kadaise ji reiškė
tai, kas nūdien vadinama *šaltinių kriti-
ka*, t.y. ieškojimą Šventojo Rašto knygų
teksto šaltinių. Jahvisto, Elohisto ir kitų
pagrindinių pirmųjų keturių Penkiakny-
gės knygų rašytinių šaltinių atskyrimas
yra geras pavyzdys. Nūdien reiškiasi lite-
ratūrinės kritikos pobūdis, kuris priima
turimą tekstą tokį, koks jis yra, ir nemėgi-
na atsekti jo ankstesnių stadijų. Šis vėles-
nis kritikos poslinkis labiau rūpinasi teks-
to prasme šiuolaikiniam skaitytojui negu
istoriškuoju teksto kontekstu. Žr. Kano-
niškoji kritika; Istorinis kritinis metodas;
Šaltinių kritika.

Liturgija – iš pradžių šis žodis reiškė visuomeninės tarnybos gerą darbą, atlygintą turtingo piliečio, nes skirtas bendram labui. Nūdien jis reiškia viešą Bendrijos Dievo garbinimą. Žodis *Ta Liturgija* dažnai vartojamas Eucharistijos šventimo prasme.

Matriarchatas (graik. *matriarchē*) – reiškiančio *motinos valdymas*, pirmykštės bendruomenės ankstesnioji stadija, kuriai būdinga motinos giminė, jos teisė. Žr. Patriarchatas.

Megilla(h) (daugiskaita Megillot) – hebrajiškai *ritinys*, t.y. ilgas pergamento ar popiruso gabalas, ant kurio buvo užrašytas knygos tekstas. Švenčių ritiniai: Rutos, Giesmių giesmės, Koheleto, Esteros ir Raudų knygos. Kiekviena jų buvo skaitoma sinagogos pamaldose per kurią nors šventę.

Mesijas (hebr.) – *pateptasis*. Šis žodis galėjo ženklinti įvairius pareigūnus, įskaitant kunigus, bet ilgainiui tapo karaliaus iš Dovydo dinastijos titulu. Kai karalius buvo sodinamas į sostą, jo galva būdavo patepama aliejumi. Po Babilonijos tremties, kai nebebuvo Judo karalystės karaliaus, žodis *mesijas* tapo nuoroda į idealų asmenį, kuris ateityje atkurs Izraelio karalystę. Žr. Kristus.

Metafora – tiesioginis palyginimas, kuriame nevartojama žodelyčiai *kaip* ar *panašiai*. Jėzus pavartojo metaforą, kai sakė: *Aš - avių vartai* (Jn 10,7). Apskritai – žodžio ar posakio vartojimas perkeltine prasme.

Midraš(as) – hebrajiškai *paaikškinimas*. Šventojo Rašto aiškinimo metodas, kurį išvystė judėjų mokytojai prieš Kristaus atėjimą. Midrašo metodu Šventojo Rašto skaitinys yra cituojamas iki jo šiuolaikinio pritaikymo. Tada citata nutraukiama, duodamas paaikškinimas ar pritaikymas. Mt 2,16-23 yra geras midrašo pavyzdys. Matas daro užuominą į Jer 31,15-

17, bet cituoja tik Jer 31,15 (apie Rachelės ašaras). Kai Jeremijas tęsia, skelbdamas atlygį už tas ašaras ir izraeliečių grįžimą iš tremties, Matas rašo apie Jėzaus, Marijos ir Juozapo grįžimą iš Egipto.

Mišna(h) – Žr. Talmudas

Mitas – pasakojimas, išreiškiantis dvasinę tiesą ar esminį kurios nors kultūros įsitikinimą. Mitai ypač teikia dalykų kilmės paaikškinimus, dažnai per dieviškų būtybių ar antžmogiškų gyvūnų grumtynes. Kadangi Šventasis Raštas tvirtai tiki vieną vienintelį Dievą, šventraštinuose mituose dieviškos būtybės išblėso, bet titaniškasis galybėjimasis gėrio su blogiu tebejauiamas. Žr. pasakojimą apie Rojų (Pr 2-3), apie Babelio bokštą (Pr 11,1-9). Kitoks Rojaus mitas yra Ez 28,11-19 skaitinyje. Šie pasakojimai išreiškia, kad žmogus savo jėgomis negali pasiekti Dievo lygio.

Mokinys – sekėjas. Jėzaus mokinys – asmuo, kuris girdi jo mokymą ir pagal jį gyvena.

Nazir(as) – žmogus – vyras ar moteris, kuris daro religinį įžadą griežtai laikytis Viešpaties, kaip paaikškinta Skaičių knygoje (žr. Sk 6,1-21). Pagal tą įžadą reikia labai griežtai laikytis apeiginio švarumo nuostatų, susilaikyti nuo svaiginamųjų gėrimų ir nesikirpti plaukų. Samsonas, apie kurį rašoma Teisėjų knygoje (žr. Ts 13-16), buvo naziras, nors jis ne visad laikėsi įžado reikalavimų. Apaštalas Paulius padarė naziro įžadą (žr. Apd 18,18; 21,23-24).

Negyvosios jūros ritiniai – rinkinys rankraščių, užtikėtų 1947 m. olose prie Negyvosios jūros, Kumrano tarpeklyje. Ritiniai kadaise priklausė esenų bendruomenei, žydėjusiai Kumrane nuo vėlyvojo II prieškristinio amžiaus iki žydų sukilimo 66 m. po Kristaus. Romėnai ją sunaikino 68 m. po Kristaus. Ritinių svarba Šventojo Rašto studijoms yra dvigu-

ba. Jie apima hebrajiškojo Senojo Testamento (išskyrus Esteros) knygų rankraščius, kurie yra bemaž tūkstantmečiu ankstesni už iki šiol turėtus, ir duoda naujos šviesos apie judaizmo įsitikinimus bei gyvenimą Jėzaus laikais.

Neklaidingumas – tiesa, kad Šventasis Raštas yra neklaidingas. Griežta prasme, anot protestantų fundamentalistų, neklaidingumas apima ir teiginį, kad Šventojo Rašto knygų originalai buvo neklaidingi visais požvilgiais – teologiniu, istoriniu, moksliniu. Ribotesnė Šventojo Rašto neklaidingumo samprata teigtų, kad Šventasis Raštas yra neklaidingas vadovas tikėjimo dalykuose, bet gali daryti istorinių klaidų, kurios nesuderinamos su šiuolaikiniu mokslu. Vatikano II Susirinkimas šitaip aptaria Šventojo Rašto neklaidingumą: *Visa, ką įkvėptieji autoriai, arba šventieji rašytojai, sako, turi būti laikoma Šventosios Dvasios žodžiais. Todėl išpažintina, kad Šventasis Raštas tvirtai, ištikimai ir be klaidos moko tiesos, kurią Dievas norėjo apreikšti šventosiose knygose mūsų išganymui* (DA,11). Posakis *mūsų išganymui* – t.y. ne dėl istorinių ar mokslinių žinių – nustato Šventojo Rašto neklaidingumo ribas.

Ostrakai – keramikos šukės su įbrėžtu įrašu. Kasinėjant archeologų užtikti ostrakai teikia žinių apie įbrėžimo metu naudotą kalbą. Ostrakų naudojimas atspindi faktą, kad pergamentas ir papirusas buvo retos ir brangios rašymo priemonės, – jie buvo vartojami tik ypatingam reikalui. Kasdieniniams poreikiams žmonės vartojo puodų šukes, niekam kitam nebetinkamas. Šukių su įbrėžtu įrašu užtikta tūkstančiai.

Pagonis – vyras ar moteris ne žydas.

Palapinių šventė – vynuogių ir alyvų derliaus nuėmimo pabaigtuvių iškilmė, švenčiama mūsų spalio mėnesį. *Palapinių*

šventė ji buvo vadinama todėl, kad derliaus nuėmėjai gyvendavo laikinose lauko palapinėse.

Paleografija – senų rašymo būdų studijos. Ji padeda datuoti rankraščius, nes rašymo būdas keisdavosi. Užtat skirtingi tos pačios knygos rankraščiai gali būti surikiuoti į jų parašymo seką. Paleografija padeda sugrupuoti ir skaityti ostrakuose įbrėžtus įrašus.

Panašumas – dviejų dalykų palyginimas, vartojant žodžius *panašiai* ar *kaip*. Žr. Metafora.

Parenezė (graik. paraenesis) – moralinis raginimas skaitytojui ar klausytojui taisyti elgesį ir dorai gyventi. Paprastai jį lydi sveiko proto išmintis. Parenezė būdinga Išminties knygoms ir apaštalo Pauliaus laiškam.

Paruzija (graik. parousia) – artumas. *Būti arti* reiškia *ateiti, pasirodyti*. Užtat Paruzija ženklina Antrąjį Kristaus atėjimą.

Paslaptis – dvasinė tikrovė, kurios niekad negalima visapusiškai suprasti. Paslaptis nėra tamsi protui, bet turi savybę, kurios žmogaus protas negali visapusiškai aprėpti. Dievo meilė mums yra paslaptis ne dėl to, kad negalime suprasti, kas yra meilė, bet dėl to, kad negalime aprėpti Dievo meilės pilnatvės, kad ir kaip stengtumės tai daryti.

Patarlė – trumpas sveiko proto išminties posakis. Ilga patirtis daugelio, šmaikštus posakis vieno! Posakis dažniausiai dvielis. Antroji eilutė paprastai pakartoja ar išvysto, kartais kontrastu, pirmosios eilutės mintį. Šis požymis vadinamas paralelizmu ir yra būdinga hebrajiškos poezijos savybė. Patarlės cituojamos daugelyje Šventojo Rašto knygų, bet didysis jų rinkinys yra Patarlių knyga. Be to, ilgesnės esė formos patarlių yra ir Išminties knygoje bei Siracido knygoje.

Patriarchatas – pirmąsios bendruomenės vėlesnioji stadija, kuriai būdinga tėvo giminė, jos teisė. Patriarchas (graik. giminės galva, protėvis). Žr. Matriarchatas.

Patriginis – iš graikiško žodžio *tėvas*. Šiuo žodžiu ženklinamas patriginis – ankstyvasis Krikščionių bendrijos teologų, paprastai vadinamų *Tėvais*, laikotarpis. Patriginis laikotarpis prasidėjo su Naujojo Testamento knygų užsibaigimu po 100 kristinių metų ir pasibaigė keletu šimtmečių vėliau. Tuo laikotarpiu buvo aptartas Tikėjimo išpažinimas ir daug kitų svarbių krikščionybės tiesų – Dievo tapimas Žmogumi (Įsikūnijimas) ir Švč. Trejybė.

Penkiaknygė – graikiškai *Pentateuchas*, t.y. *Penki (Mozės) ritiniai*. Penkiaknygę sudaro šios knygos: Pradžios, Išėjimo, Kunigų, Skaičių ir Pakartoto Įstatymo. Šiuolaikiniai Šventojo Rašto tyrinėtojai sutaria, kad keturios šių knygų yra vėliau sudarytos (turbūt Babilonijos tremtyje) iš ankstesnių nepriklausomų šaltinių, kurie atpažįstami iš jų rašymo savybių. Seniausias jų – *J* šaltinis – vartoja iš pat pradžių Dievui ženklinti hebrajišką žodį *Jahvė* ir gali būti susietas su karaliaus Dovydo dvaru. Jis atspindi Pietinės Judo karalystės tikėjimo paveldą. Kitas šaltinis – *E* – vartoja *Elohim* vietoj *Jahvės*, pasakodamas apie protėvius, gyvenusius prieš Mozės laikotarpį, ir atspindi tikėjimo paveldą, kuris yra Šiaurinės Izraelio karalystės giminių palikimas. Trečiasis šaltinis – *P* – sudarytas iš kunigijos kraičio – nuostatų ir Šventyklos poreikių. Ženklinimas raide *P* rodo vokiečių mokslininkų įnašą į Penkiaknygės tyrinėjimą. Vokiškas žodis *Priester* reiškia *kunigą*. Kadangi šio šaltinio medžiaga siejasi su kunigija, jis ir ženklinamas raide *P* – Kunigiškasis šaltinis.

Perėjimo išklmė – žydų šventė, mininti lemtingąjį Išėjimą iš Egipto.

Pietinė karalystė – likusioji nepadalyta Izraelio karalystės dalis tada, kai šiaurinės giminės pasitraukė iš Izraelio po Saliamono mirties (žr. 1 Kar 12).

Platonizmas – filosofinė sistema, kilusi dalinai iš Platono, bet platesnė už jo mokymą. Platonizmas teigė, kad dvasios pasaulis ir daiktai yra pernelyg atskiri, o medžiaginis pasaulis palyginus su dvasios pasauliu yra menkavertis. Krikščionybėje būta platonizmo įtakos, nors sunku ją aptarti. Šventojo Rašto tiesa, kad kūrinija yra Dievo sukurta ir todėl gera, padėjo sušvelninti platoniskąjį požiūrį apie medžiaginio pasaulio blogį.

Pranašai – hebrajiškai *Nevi'im* – antroji iš trijų hebrajiškojo Šventojo Rašto padalų. Mokymas – Tora – ir Raštai – Ketuvim – yra kitos dvi padalos. Pranašai savo ruožtu skirstomi į Ankstyvuosius – Jozuės, Teisėjų, 1 ir 2 Samuelio, 1 bei 2 Karalių knygos – ir Vėlesnius – Izaijo, Jeremijo, Ezekelio ir Dvylikos (Mažųjų pranašų) knygos. Žr. Kanonas; Ankstyvieji pranašai; Vėlesnieji pranašai; Įstatymas; Raštai.

Pranašas – žmogus, kuris kalba už kitą. Hebrajiškai *nabi* – žmogus, pašauktas *šaukti (žmogų) apsispręsti*. Pranašas, Dievo pašauktas perduoti jo žodžius – Dievo tiesą, – nepaisant sunkumų, buvo vienas iš svarbiausių Šventojo Rašto religijos veiksnių. Pranašui teko vaidmuo perduoti Dievo žodžius tautos galvoms – religinėms bei politinėms, – ir dėl to daugelis pranašų nebuvo mėgstami nei kunigų, nei karalių. Pranašų užduotis nebuvo pranašauti apie ateitį, bet veikiau aiškinti dabartį ir nurodyti žmonių elgesio padarinius. Daugumas pranašų kalbėjo labai įtaigia poetine kalba, skelbdami savo žodžius iš Dievo gatvėse ar šventovėse. Tik vėliau jų žodžiai buvo užrašyti, o dar vėliau jie buvo sutelkti į viena.

Pranašystė – žinia iš Dievo kunigui ar pranašui, o iš pranašo žmonėms, dažnai atsakant į pasiteiravimą. Turinys ir stilius įvairuoja, nuo pašaukimo pranašauti lig žinios apie išganymą ar pranešimo apie grasinimą bei pasmerkimą. Pranašų knygų dažnai apima seriją poetinės išraiškos pranašysčių, kurios buvo surinktos ir užrašytos vėliau, nebūtinai ta tvarka, kaip iš pradžių pranašas buvo kalbėjęs.

Priešistorė – vardas, kuriuo įprasta ženklinti pirmuosius vienuolika Pradžios knygos skyrių, aprašančių laikus prieš Abraomą, tiesioginį izraeliečių protėvį. Priešistorė apima aną ilgą laiko tarpą – žmonių be rašto – laikotarpį prieš rašto išradimą. Artimųjų Rytų – Egipto ir Mesopotamijos – žmonės pradėjo rašyti maždaug 3200 m. prieš Kristų.

Prieštreminis – laikas prieš izraeliečių tremtį, t.y. arba prieš 721 m. prieš Kristų, kai Šiaurinė karalystė – Izraelis – išėjo į Asirijos tremtį, arba prieš 587 m. prieš Kristų, kai Pietinė karalystė – Judas – išėjo į Babilonijos tremtį.

Psalmė – graikiškas žodis, ženklinantis giesmę palydint muzikos instrumentui. Šventajame Rašte šioms giesmėms būdinga didelė stiliaus ir turinio įvairovė. Psalmių yra daugelyje Šventojo Rašto knygų, bet pagrindinis jų rinkinys yra Psalmynas. Hebrajiškasis šios knygos vardas yra *Te-hillim*, reiškiantis *Šlovinimus*, nors daugumas psalmių nėra šlovės himnai, bet turi raudos, padėkos bei pasitikėjimo maldų, išminties ir mesijinį pobūdį.

Pseudografija (graik.) – klastoti rašiniai. Šiuo žodžiu ženklinami seni raštai – žydiški ar krikščioniški, – kurių suklastota autorystė. Paprastai jie pasirodė svarbaus ar įdomaus Šventojo Rašto asmens vardu – Saliamono ar Enocho, apaštalų Tomo ar Jokūbo. Tokie veikalai buvo laikomi lygiai tokiais pat svarbiais kaip ir

veikalai, kurie buvo svarbūs iš tikrųjų. Žr. Apokrifai; Kanonas; Deuterokanoninės.

Pseudonimas – slapyvardis. Rašinys pasirodydavo gerai žinomo (paprastai jau mirusio) asmens vardu, idant turėtų vertės ar tėtų gerbiama, bet jau mirusio vadovo mokymą. Antikos pasaulyje tai buvo įprasta literatūrinė priemonė. Žr. Pseudografija.

Q – vokiško žodžio *Quelle* – šaltinis – santrumpa. Ja ženklinamas vienas iš pradinių Mato ir Luko evangelijų šaltinių, apimančių Jėzaus posakius, kuriuos Matas ir Lukas pridėjo prie medžiagos, paimtos iš Morkaus evangelijos. Žr. Sinoptinės evangelijos.

Qina(h) – hebrajiška raudos poetinė forma. Jai būdinga dvieilė eilėdara, kurioje pirmoji eilutė turi tris, o antroji du kirčiuotus skiemenis. Paprastai hebrajų poezijoje kiekviena eilutė turi tą patį kirčiuotų skiemenų skaičių.

Rabi(nas) – hebrajiškai *Rabbi* – judėjų nuostatų ir tikėjimo paveldo mokytojas. Kai kurie Jėzaus mokiniai jį vadino Rabi – *mano mokytojau* vardu. Kai romėnai sunaikino Šventyklą 70 m. po Kristaus, rabinai atgaivino žydų religiją, dėdami jos pagrindus Šventojo Rašto – Dievo Knygos – studijas ir mąstymą. Judaizmas yra *Knygos tauta*.

Raštai – trečioji (Ketuvim) hebrajiškojo Senojo Testamento – po Įstatymo (Toros) ir Pranašų (Nevi'im) – dalis. Raštai apima Psalmyną, Patarlių, Jobo, Giesmių giesmės, Rutos, Raudų, Koheleto, Esteros, Danielio, Ezdro, Nehemijo, 1 ir 2 Kronikų knygas.

Rauda – hebrajiškos eilėdaros forma, vartojama elegijoms, kančios ar sielvarto psalmėms, ir poezijai, apraudančiai karčių žmogaus būklę. Raudų knyga ir daug psalmių yra raudos.

Redakcijos istorija – Šventojo Rašto

knygų redagavimo iš turimų šaltinių istorijos analizė. Įkvėptasis redaktorius įterpia jungtis, vartoja būdingą kalbą, prideda ar praleidžia medžiagą, savitai vartoja šaltinius. Visa tai atskleidžia redaktoriaus ir jo skaitytojų interesus, kurie atspindi naujas išvalgas. Vatikano II Susirinkimo dogminė konstitucija *Dieviškasis Apreiškimas* kalba apie Evangelijų redakcijos istoriją: *Šventieji autoriai (evangelistai) parašė keturias Evangelijas, kai ką parinkdami iš gausybės to, kas buvo žodžiu skelbta ar jau surašyta, kai ką suglaUSDami arba paaiškindami, kaip reikalavo ano meto bendrųjų padėris. Jie laikėsi gyvo mokymo formos, bet žiūrėjo, kad apie Jėzų pateiktų mums tik tai, kas tikra* (DA,19).

Ritinys – ilgas pergamento ar papiruso gabalas, suvyniotas riečiant, su įrašytu rankraščiu. Ritinys buvo nepatogus skaitytojui, nes reikėjo jį atvynioti ir suvynioti. Turint omenyje, kad jis galėjo būti keleto metrų (dešimties ar daugiau!) ilgio, tai lengva suprasti. Ilgainiui, maždaug II kristinio šimtmečio pradžioje, ritinį pakeitė įrišta knyga – kodeksas. Žydų sinagoga ir nūdien savo pamaldose tebenaudoja Šventojo Rašto ritinius iš pergamento.

Sadukiejai – nariai kunigiškos šeimos, kilusios iš Zadoko, vieno iš dviejų vyriausiųjų kunigų karaliaus Dovydo die-nomis (žr. 1 Sam 8,17). Jiems karalius Saliamonas suteikė pareigą rūpintis Šventykla (žr. 1 Kar 2,35). Vėliau pranašas Ezekielis patvirtino jų pareigas (žr. Ez 44,10-31). Sadukiejai buvo viena iš valdančių judaizmo partijų nuo hasmonėjų laikų (146 m. prieš Kristų) ligi pat Šventyklos sunaikinimo (70 m. po Kristaus). Jie tikėjo tik Toros – pirmųjų penkių Šventojo Rašto knygų – Apreiškimą ir neigė naująsias fariziejų aiškinimo išvalgas, ypač mirusiųjų prisikėlimą, pomirti-

nį gyvenimą ir angelus (žr. Apd 23,6-11). Sadukiejai, nepaisydami savo religinio konservatizmo, buvo perdėm pasidavę pasauliškai graikų kultūros įtakai ir perne-lyg stengėsi išlaikyti savo valdžią, turtus ir patogų gyvenimą.

Saga – plačiai žinomas pasakojimas apie priešistorę ar kurios nors tautos ankstyvą didvyrišką laikotarpį. Paprastai sagos yra saktės apie tautos protėvius, pramotes ir kūrėjus. Daug pirmųjų Pradžios knygos skyrių yra sagos.

Samariečiai – tautelė, gyvenusi Izraelyje Naujojo Testamento laikais, kilusi iš likusių krašte izraeliečių Asirijos tremties metu ir atgabentųjų kitataučių (žr. 2 Kar 17,24). Po Izraelio tautos atkūrimo Ezros ir Nehemijo laikais samariečiai nebegrižo į hebrajų tautą. Žydai samariečius niekino ir nelaikė jų tikrais Mozės religijos sekėjais, nors patys samariečiai ir gyveno pagal Mozės Torą. Būdinga, kad Jėzus su samariečiais pagarbiai elgėsi (žr. Jn 4,4-42) ir savo palyginime samarietį vaizdavo tikrą artimą nelaimėje (Lk 10,30-37).

Sandora – dviejų pusių susitarimas, sutartis. Šventajame Rašte yra keletas svarbių sandorų. Po Tvano Dievas sudarė sandorą su Nojumi, kad žemės daugiau nebenaikins. Sandoros su Abraomu ir Dovydu turi besąlygiškų Dievo pažadų pobūdį. Pagrindinė Senojo Testamento sandora yra Sinajaus sandora, kurią Dievas sudarė su Moze. Pastaroji Sandora yra aprašyta Išėjimo, Skaičių ir Pakartoto Įstatymo knygose. Ji apima ypatingus reikalavimus (Dievo įsakymus) ir turi panašumų į tarp-tautines (ypač heritų) Artimųjų Rytų sutartis.

Septuaginta - iš lotynų kalbos žodžio *septyniasdešimt*, užtat kartais vartojama ir lotyniška santrumpa *LXX*. Septuaginta ženklina pagrindinį seną hebrajiškosios Knygos vertimą į graikų kalbą su pridėti-

nėmis knygomis, rašytomis graikiškai. Vertimu ėmė rūpintis judėjų bendruomenė graikiškai kalbančiame Egipte maždaug 250 m. prieš Kristų. Šis vertimas apėmė didesnę skaičių knygų, negu ilgainiui buvo žydų įtraukta į savo Šventojo Rašto knygų sąrašą. Krikščionys Septuagintą labai mėgo. Faktiškai ji buvo pati pirmoji krikščionių Biblija. Vardas *Septuaginta* kildinamas iš legendos, kad Ptolemėjas II (285-247 m. prieš Kristų) pavedė septyniasdešimčiai mokytų seniūnų (pasak kitų, septyniasdešimt dviem) parengti vertimą, kurį jie parengė per septyniasdešimt dvi dienas. Kadangi Septuaginta nėra pažodinis vertimas, bet įterpia pataisymų ir paaiškinimų, ji liudija judėjų šventųjų knygų aiškinimą I ir II prieškristiniame šimtmečiuje.

Sinoptinės evangelijos – Mato, Luko ir Morkaus evangelijos. Sinoptinėmis jos vadinamos dėl to, kad į jas galima *kartu žiūrėti*, arba vieną su kita lyginti. Įvykių sekos, turinio, net kalbos panašumas rodo, kad Sinoptinės evangelijos turi literatūrinę sąsają. Šventojo Rašto tyrinėtojų manymu, Mato ir Luko evangelijų pagrindas yra Morkaus evangelija ir Q(uelle) šaltinis – Jėzaus posakių sąrašas. Bendras pagrindas, anot tyrinėtojų, paaiškina Sinoptinių evangelijų panašumą.

Soteriologija – iš graikų kalbos žodžio *soter* – *išganytojas*. Išganyimo teologijos studija arba skirtingų išganyimo sampratų aiškinimas.

Stoa – stoginė, arba dengtas portikas su kolonadomis.

Stratigrafija – piliakalnio klotų sekos analizė. Stratigrafija padeda archeologams atskirti vienas po kito ėjusius piliakalnio gyvenviečių laikotarpius.

Susitaikinimo diena – hebrajiškai *Jom Kippur*. Didžioji žydų pasninko ir susitaikinimo diena.

Šaltinių tyrinėjimas – skirtingų kurios nors knygos šaltinių atskyrimas ir studija. Garsiausia šaltinių tyrinėjimo teorija yra Penkiaknygės atskyrimas ir studija. Pradžios, Išėjimo, Kunigų, Skaičių knygose atskiriami trys skirtingi šaltiniai: Jahvistinis – J, Elohistinis – E, Kunigiškasis – P. Pakartoto Įstatymo – D – knyga yra vientisėsnė. Kita šaltinių hipotezė yra Sinoptinė problema: Matas ir Lukas naudojo Morkaus evangeliją ir Q(uelle) – Q Šaltinių – rašydami savo evangeliją.

Šiaurinė karalystė – šiaurinių giminų grupuotė atsiskyrė nuo pietinių giminų po Saliamono mirties (žr. 1 Kar 12). Naujai susikūrusi karalystė pasivadino Izraeliu ir kai kurie pranašai ją vadino Efraimu, stipresnės giminės vardu (žr. Oz 8,11).

Šventykla – Dievo garbinimo vieta. Hebrajų religijoje Šventykla buvo pastatas Jeruzalėje, statytas Saliamono, norint pakeisti Susitikimo Palapinę, kurią izraeliečiai buvo naudoję dykumoje ir Dovydo valdymo metu. Šią Šventyklą sunaikino babiloniečiai 587 m. prieš Kristų. Antroji Šventykla buvo pastatyta Zerubabelio laikais – 515 m. prieš Kristų – po sugrįžimo iš Tremties.

Talmud(as) – iš hebrajų kalbos *žinojimas* arba *nurodymas*. Nuostatų, taisyklių ir įvairios medžiagos rinkinys, kuris po šventųjų Raštų yra norminis judaizmo religijos dokumentas. Jis apima pirmiausia Mišną, fariziejų ir kitų gerbiamų rabinų teisėtvarkos bei procedūros aiškinimo ir papročių rinkinį. Ši medžiaga aiškinama ir praplečiama Gemaroje – antroje dalyje Mišnos komentare. Mišnos ir Gemaros medžiaga buvo perduodama žodžiu, iki ji buvo surašyta Palestinos – Jeruzalės – talmude (IV a. po Kristaus). Praėjus šimtmečiui, judaizmo mokslininkai, gyvenę už Palestinos ribų, sudarė

ilgesnį ir reiklesnį variantą, vadinamą Babilonijos talmudu. (Jis apima du su puse milijono žodžių: daugiau žodžių negu dvigubai visame Šventajame Rašte ir maždaug keturis kartus daugiau žodžių negu hebrajiškajame Senajame Testamente). Žr. Hagada; Halaka.

Teksto kritika – rašytinio teksto paprastai skirtingų rankraščių tyrinėjimas, norint nustatyti jo tikslią formą. Teksto kritika palygina vieną rankraštį su kitu, turėdama tikslą išrinkti variantą, kuris yra visais atžvilgiais tikslesnis. Teksto variantai kartais pateikiami nuorodose.

Teodicėja – teologinės pastangos *pateisinti Dievą*, t.y. išaiškinti blogio buvimą, nepažeidžiant Dievo gerumo ar galybės. Jobo knyga yra ilgas teodicėjinis svarstymas.

Teofanija (graik.) – Dievo pasirodymas, t.y. Dievybės apsireiškimas žmogaus pojūčiams.

Tipologija – iš graikiško žodžio *typos*, reiškiančio *pavyzdį*, reiškinio esmės žymėjimo ženklą. Teologinis būdas suprasti Naujojo Testamento asmenis, įvykius ar paaiškinimus, ypač Naujajame Testamente, susiejant juos su Senojo Testamento *tipais*. Tipas gali būti įvykis, pavyzdžiui, Išėjimas iš Egipto (žr. 1 Kor 10,1-6); tikras asmuo, pavyzdžiui, Saliamonas (žr. Lk 11,31); pasakojimas ar palyginimas, pavyzdžiui, pranašas Jona (žr. Lk 11,29-30).

Tora(h) (hebr.) – mokymas arba įstatymas, vadovas. Šventojo Rašto Tora apima pirmąsias penkias Senojo Testamento knygas: Pradžios, Išėjimo, Kunigų, Skaičių ir Pakartoto Įstatymo. Tai svarbiausia hebrajiškojo Šventojo Rašto dalis žydų religijai. Žr. Įstatymas; Penkiaknygė.

Tradicija – priemonė, kuria perduodami iš kartos į kartą įsitikinimai, papročiai, pasakojimai, įstatymai, religinės apeigos ir kitos kultūros apraiškos. Šventasis Raštas dalinai yra tradicijų – tikėjimo kračio –

įrašas, pradžioje hebrajų, o vėliau krikščionių. Pats Šventasis Raštas iš pradžių buvo tikėjimo paveldas: pasakojimai ir įsitikinimai, religinės apeigos ir t.t. Tik vėliau jis buvo surašytas ir perduotas raštu. Tradicijos studija – kaip tikėjimo paveldas buvo perduotas, kaip jis keitėsi, kaip jis liko toks pat – yra labai svarbus dalykas, norint suprasti Šventojo Rašto knygas ir jų mokymą. Žr. Redakcijos istorija.

Transjordanija – lotyniškas vietovardis *Anapus Jordano* upės, t.y. žemė rytiniame Jordano upės krante.

Tremtis – žmonių perkėlimas iš gimtojo krašto Senojo Testamento kontekste. *Ta Tremtis* – Tremtis didžiąja raide – yra nuoroda į laikotarpį tarp 586 ir 539 m. prieš Kristų, kai Judo diduomenė ir amatininkai buvo Babilonijos tremtyje. Anksčiau trėmimas iš Izraelio – Šiaurinės karalystės – į Asiriją įvyko 722-721 m. prieš Kristų.

Tridento Susirinkimas – dvidešimt devintasis visuotinis Katalikų bendrijos Susirinkimas, įvykęs Trento mieste 1545-1563. Tarp daugelio dalykų Tridento Susirinkimas aptarė Katalikų bendrijos Šventojo Rašto kanoną.

Tūkstantmetis – tūkstančio metų karalystė. Apr 20,1-5 pranašaujama apie tūkstančio metų Kristaus karalystę. Ši karalystė pavadinta *Tūkstantmečiu*, lotyniškai *Milennium*, nes tikima, kad ji duos pasauliui taiką ir gerovę. Mileninkai tiki, kad šis tekstas pranašauja raidiškai fizinę Kristaus karalystę Žemėje ir nurodo įvykius, kurie turi atverti duris į Tūkstantmetį. Tūkstančio metų karalystė laikytina metafora dangui ženklinti.

Vatikano II Susirinkimas – sušauktas 1962-1965 m. Vatikano II Susirinkimas priėmė daug labai svarbių nutarimų apie Katalikų bendrijos gyvenimą. Liturgija švenčiama žmonių kalba! Be to, Su-

sirinkimas išjudino Šventojo Rašto studijas ir skaitymą, paskatino Šventojo Rašto vertimus iš originalo kalbų į šnekamąją kalbą ir komentarus.

Vėlesnieji pranašai – vardas, duotas judėjų tikėjimo pavelde antrajai hebrajiškojo Senojo Testamento gruputei, vadinamai Pranašais – Nevi'im. Vėlesniųjų pranašų knygos yra šios: Izaijo, Jeremijo, Ezekielio ir Dvylikos knyga (Ozėjo, Joelio, Amoso, Abdijo, Jonos, Michėjo, Nahumo, Habakuko, Sofonijo, Agėjo, Zacharijo, Malachijo). Žr. Pranašai.

Vulgata – lotyniškasis Šventojo Rašto vertimas, atliktas šv. Jeronimo V šimtmeityje. Jeronimas vertė iš hebrajų ir graikų kalbų. Vulgata reiškia *paprastų žmonių* liaudies Šventasis Raštas, nes lotynų kalba tuomet buvo daugumos šnekamoji kalba.

Zelotai – žydai, pasiryžę smurtu išvaduoti Izraelį iš romėnų valdžios. Jie nebuvo vieninga partija, bet sudarė keletą priešiškų grupuočių, kurias siejo bendra nepykanta romėnams. Keldami politinį sąmyšį, jie ėmėsi žmogžudystės ir teroro veiksmų. Nors zelotų sąjūdis buvo gyvas Jėzaus dienomis, jis tapo svarbiu judaizmo veiksmu per sukilimą prieš Romą praejus maždaug trisdešimčiai metų po Jėzaus mirties. Zelotai, romėnų paimti į nelaisvę, paprastai buvo nukryžiuojami kaip

įspėjimas jų sekėjams. Zelotų įkvėptas sukilimas 66-70 m. buvo romėnų numalšintas ir Jeruzalės Šventykla sunaikinta.

Zionas – kartais rašomas pagal graikiškąją vardo formą *Sionas*. Vardo prasmė nėra aiški. Spėliojama, kad gali reikšti *sausą vietą*, arba *kalnagūbrį*. Vardas ženkliną ir įtvirtinimus senovės Jeruzalėje, kurią užėmė Dovydas, ir visą Jeruzalę (žr. 2 Sam 5,6-10). Vėliau Ziono vardu buvo žymima ir vieta į šiaurę nuo šio miesto, kurioje Saliamonas pastatė Šventyklą (žr. Ps 2,6; 48,2), o kai kuriose pranašų knygose vardas Zionas ženkliną ir dangiškąją Jeruzalę (žr. Iz 60,14; Žyd 12,22). Nuo IV kristinio šimtmečio šis vardas buvo susietas su Jeruzalės pietvakarių dalimi, kur yra perkeltas Dovydo kapas ir Jėzaus Paskutinės vakarienės kambarys. Nūdien Zionas yra šalia Viduramžiais statytų Jeruzalės sienų.

Žanras – literatūrinė forma. Šventojo Rašto žanrai apima pranašystes, raudas, himnus, palyginimus, laiškus, evangelijas ir apreiškimus. Žr. Literatūrinė forma.

Žodinė – raidiška prasmė – suprantama aiški teksto prasmė, ar ji būtų istorinė, ar pamokanti. Buvo įprasta šią žodinę prasmę kelti kaip priešpriešą dvasinei prasmei. Žr. Alegorija.

NT SAVOKŲ ŽODYNAS

amen (hebrajų k. žodis) – tai tiesa, tebūnie taip; Apr 3,14 šis ž. žymi Kristų. **amžinasis gyvenimas**, arba tiesiog gyvenimas (Mt 7,14; 19,16-17; Jn 5,24; 6,63; Apd 1,18; 1 Jn 5,12 ir kt.) reiškia ne tiek begalinę trukmę, kiek vidinę savybę: kitokį gyvenimą negu įprastas, kasdienis – gyvenimą, kuris yra Dievo pasaulyje (Mt 18,8), paties Dievo (Ef 4,18) ir Kristaus (Jn 5,26) gyvenimą. Tas dieviškasis gyvenimas turi tapti ir žmogaus gyvenimu.

Pagal kontekstą amž. gyvenimas iškeliamas jau kaip esamas dalykas, realybė (Jn 5,24-25) arba ateisiantis pasaulio pabaigoje (Mt 25,46).

Mt 18,8; 19,17 ir kt. *įeiti į gyvenimą* maždaug atitinka *įeiti į Dievo karalystę*.

amžius nereiškia 100 m. periodo, bet žymi įvairias epochas, kurioms keičiantis vyksta pasaulio istorija.

Nuo amžių (1 Kor 2,7) = prieš pasaulio pradžią, amžinai.

Amžių Karalius (1 Tim 1,17) = Karalius nuo amžių ir visiems amžiams.

Posakis *per amžių amžius* (superliatyvas, kaip ir karalių karalius ar Giesmių giesmė) = visais laikais.

angelas – kilni dvasia, Dievo pasiuntinys bei įgaliotinis (Lk 1,11,26; 2,9-10; 22,43; Apd 7,30 ir kt.).

Viešpaties angelas... – posakis iš ST, paprastai žymintis paties Dievo kalbą ar pasirodymą.

arkangelas = aukštesnio rango angelas.

šėtono angelai (Mt 25,41; 2 Kor 12,7; Apr 12,7-9) = velnio pasiuntiniai ir atstovai.

Angelai kartais laikomi ir žmonių sargais ar jų atstovais pas Dievą (Mt 18,10). Apr 2-3 bažnyčių angelai greičiausiai yra šių bažnyčių vadovai.

apaštalas – Kristaus pasiuntinys. Pirmiausia tai dvylika paties Jėzaus pasirink-

tų asmenų. Apaštalų save vadina ir Paulius kaip regėjęs prisikėlusį Kristų (1 Kor 9,1; Gal 1,1).

Šiuo vardu kartais vadinami ir veiklūs apaštalų talkininkai (Apd 14,14; Rom 16,7).

apipjaustymas – žydų apeiginė operacija, atliekama naujagimiams berniukams (Lk 2,21).

Apipj. reiškė, kad žmogus yra narys Izraelio tautos, su kuria sudaryta sąjunga (žr. *sandora* – Pr 17). Todėl žydai vadinami apipjaustytaisiais; Gal 2,13 taip vadinami žydų kilmės krikščionys, šios praktikos tęsimo šalininkai, o pagonys – neapipjaustytaisiais. Paulius kovojo, kad pagonių kilmės krikščionys nebūtų apipjaustomi (1 Kor 7,18-19; Gal 2,3-6; 5,2-4); taip nusprendė ir apaštalų susirinkimas Jeruzalėje 49 m. (Apd 15); *širdies apipj.* (Rom 2,28-29) – vidinis atsivadimas Dievo tarnybai.

apreiškimas – 1. veiksmas, kuriuo Dievas arba Kristus duoda suprasti žmogui Evangeliją arba apaštališką užduotį (1 Kor 14,6; Gal 1,2; 2,2; Ef 3,3); 2. išgelbėtųjų žmonių garbės atskleidimas pasaulio pabaigoje (Rom 8,18-19).

apsireiškimas – garbingasis Kristaus pasirodymas, kai ateis laikų (pasaulio) pabaigoje (Rom 2,5; 1 Kor 1,7; 2 Tes 1,7); taip pat artima reikšmė Rom 8,19; 2 Tes 2,3,6,8 *apsireikšti* – pasirodyti, atsiskleisti.

atėjimas – garbingasis Kristaus atėjimas laikų pabaigoje (2 Pt 3,4; 1 Jn 2,28). Žr. *diena*.

auka – kas atnašaujama Dievui, norint jį pagerbti, jam padėkoti, ko nors išmelsinti (pvz., įžadu – Apd 21,26) arba atsilyginti už nuodėmes. NT mini pagonių aukas (Apd 14,13; 1 Kor 10,20); krikščionys nevalgydavo stabams aukotos mėsos, kad tai nebūtų palaikyta dalyvavimu pagonių kulte (1 Kor 10,28). Izraelitai aukodavo smilkalus (Lk 1,9), įvairius produk-

tus (aliejų, vyną – išliedami), taip pat gyvulius, iš kurių kilniausiu laikomas Velykų *avinėlis* (žr.).

aukuras – pakyla ar stalas atnašoms aukoti; a. ragai (smailumos keturiuose aukuro kampuose) buvo laikomi švenčiausiomis jo vietomis (Apr 9,13).

avinėlis – nekalta ir nebyli atnaša (Apd 8,32, plg. ST Izaijo 53,7): Velykų a. (Mk 14,12; Lk 22,7, plg. ST Išėjimo 12). – Minint išsivadavimą iš Egipto per žydų Velykas buvo aukojamas ir valgomas avinėlis – Išganytojas.

Dievo Avinėlis – Kristus Atpirkėjas (Jn 1,29.36 ir daugybę kartų Apr).

avys – Dievo ganomi, t.y. jo vadovaujami ir gelbstimi žmonės; Jn 21,15-17 avinėliai – eiliniai tikintieji, avys – galbūt jų vyresnieji.

dangus/dangiškas: 1. fizinė erdvė – aukštybės Mt 16,3); 2. ypatinga Dievo sritis (Mt 6,9-10; Jn 1,51 ir kt.); 3. kadangi izraelitai vengė tarti Dievo vardą, dažnai dangus žymi pati Dievą (Lk 15,18), dangaus karalystė – Dievo viešpatavimą (Mt 5).

demonas – (sinonimai *piktoji dvasia, nešvarioji dvasia*, kartais tik *dvasia*) NT, kaip ir tų laikų žydų religijoje, – dvasinė būtybė, tarnaujanti šėtonui. Manyta, kad demonai sukelia įvairias ligas, yra kalti dėl luošumo, ypač dėl nervų (Mk 9,15-18) ar psichinių ligų (Mk 5,2-5). Todėl išvaryti demonus, apsėdusius žmogų (Mt 4,24; 8,16), sinonimiška *išgydyti*.

Žmonės vertėsi demonų išvarinėjimu (Mt 12,27; Mk 9,38; Apd 19,13), vartodami daugiau ar mažiau magines procedūras. Jėzus suvaldo demonus vien žodžio galia (Mk 5,8). Daugelyje NT vietų stabų kultas laikomas demonų garbinimu (1 Kor 10,20-21; Apr 9,20).

diena – lemtingas laikas. ST pranašai skelbė ateisiant Viešpaties dieną, kai Dievas galutinai teis Izraelį ir pagonių tautas.

NT *Viešpaties d.* – būsimas garbingas Kristaus atėjimas (Fil 1,6; 2,16); arba Dievo rūstybės diena (Rom 2,5), teismo diena (Mt 10,15; Lk 10,12; 1 Kor 3,13) arba, priešingai, atpirkimo (išgelbėjimo) diena (Ef 4,30). Posakis *aną dieną* (Mt 7,22 ir kt.) beveik visada yra užuomina į šį pasakutinį laiką.

Dievo/dangaus karalystė – NT dažnas posakis, reiškiantis Dievo viešpatavimo faktą ir pačią jo viešpatiją. Tai: 1. dabarties tikrovė (Mt 12,34), slaptinga (Lk 17,20), susijusi su Jėzumi (Mt 12,28; Lk 17,21); 2. būsimą tikrovę (Mk 9,1; 22,30, t. p. 1 Kor 6,9-10; 15,50 ir kt.); 3. nauja Kristaus nustatyta išganymo tvarka (Rom 14,17; 1 Kor 4,20); 4. amžinosios palaimos būseną (Mt 5,20; 1,21; 18,3; 19,23-24 ir kt.).

Dovydo sūnus – taip Jėzaus amžininkai žydai vadino laukiamą Mesiją. Mat karaliui Dovydui per pranašą Nataną Dievas buvo pažadėjęs, kad karalius gelbėtojas (Pateptasis – Mesijas) kils iš jo palikuonių.

Evangelija – geroji naujiena: 1. žinia apie Jėzaus asmenį bei darbus ir tos žinios skelbimas (Rom 2,16; 2 Tim 2,14; Fil 4,3); 2. Biblijos knygos, aprašančios Jėzaus darbus ir kalbas (Mk 1,1).

evangelistas – žmogus, perduodantis kitiems gerąją Jėzaus naujieną (Apd 21,18; Ef 4,11; 2 Tim 4,5).

faraonas – senųjų Egipto valdovų titulas. NT mini patriarcho Juozapo (Apd 7,10.13 ir kt.) ir Mozės laikų (Apd 7,21; Rom 9,17) faraonus.

fariziejai – Kristaus laikų religinė partija, kurios nariai iš savęs ir iš kitų reikalavo smulkmeniško klusnumo Mozės Įstatymui ir jo tradiciniam aiškinimams (Mk 7,1-23). Kitaip negu sadukiejai, jie tikėjo angelų buvimu ir mirusiųjų prisikėlimu (Apd 23,7-8). Iš jų – daug Rašto

aiškintojų ir Įstatymo mokytojų. Prieš atsivertimą ir apašt. Paulius buvo uolus fariziejus (Apd 23,6; Fil 3,5).

Jėzus smerkė fariziejų pasipūtimą ir ne-gailestingumą, o tie vis labiau jo nekenė. **ganytojas** – žmogus, kurio pareiga gin-ti kaimenę į ganyklą ir sergėti ją nuo pa-vojų.

Šiuo ž. vadinami: 1. Izraelio tautos vadai (Mt 1,6; 9,36);

2. Jėzus – Gerasis Ganytojas (Jn 10,11);

3. krikščionių bendruomenių vadovai (Jn 21,15-18; Apd 20,28; 1 Pt 5,2 ir kt.).

graikai: 1. graikų kultūros tautos, nežy-dai, žr. *pagonyš*;

2. graikiškai kalbantys žydai, pasklidę graikų kultūros šalyse, 3. nežydų kilmės krikščionys.

gundyti, gundymas/pagunda – graikų k. ž. *peiradzo* reiškia ir kreipti žmogų nuo teisingo kelio, ir apskritai mė-ginti jo jėgas bei ištikimybę.

Mėginimu verčiama tada, kai kalbama apie sunkumus, kuriuos nugalint stiprėja tikėjimas (Jn 6,6; 2 Kor 13,5; Jok 1,2-3; 1 Pt 1,6; Apr 2,10 ir kt.)

Gundymul/pagunda verčiama, kai išban-dymas lydimas piktų kėslų.

Žmonės kartais “gundo” Dievą – nepro-tingai mėgina jo kantrybę ar galybę (1 Kor 10,9; plg. Mt 1,7), bet Dievas nieka-da negundo žmogaus (Jok 1,13), t.y. neve-da jo į pikta.

gundytojas – šėtonas/velnias: Dievo leidžiamus išmėginimus jis ne kartą ban-do panaudoti žmogui atitraukti nuo Die-vo (1 Tes 3,5).

Įstatymas: 1. visuma įsakymų, kuriuos Dievas apreiškė Izraelio tautai, ypač tuos, kurie buvo per Mozę paskelbti ant Sina-jaus kalno;

2. knygos, kuriose surašyti tie įsakymai: tiesiogine prasme pirmosios penkios Bib-lijos knygos, plačiąja prasme – visas ST;

3. žmogaus veikimą skatinanti galia – gera ar bloga (Rom 7,22-23; 8,2).

Įstatymo mokytojai (plg. *Rašto aiš-kintojai*) – Izraelio Biblijos (mūsų ST) specialistai. Jų pareiga – ją aiškinti ir jos tiesių bei nuostatų mokyti tikinčiuosius.

jungas – medinis įtaisas jaučiams kin-kyti;

NT vartojamas tik simboline reikšme – reiškia visokią slegiantį suvaržymą, pvz., po jungu yra vergai (1 Tim 6,1) arba žydai, varžomi smulkmeniškų Mozės reikalavi-mų (Gal 5,1).

Priešingai, Jėzaus mokslo reikalavimai tei-kia dvasios laisvę, jo jungas yra švelnus, mielas (Mt 11,30).

karalystė – žr. *dangaus/Dievo karalystė*.

kraujas ST – gyvybės pagrindas (“gy-vybė yra kraujas” – Kun 17,11).

Tuo paaiškinamas ž. *kraujas* vartojimas NT įvairiomis perkeltinėmis reikšmėmis:

1. gyvybė (Mt 27,4); kūnas ir kraujas – žemėje gyvenantis žmogus (Mt 16,17; Gal 1,16);

2. išlietas kraujas – smurto mirtis (Mt 27,24-25; Lk 11,50; Apr 6,10).

Kraujas, kaip ir gyvybė, priklauso Dievui; (todėl žydai nevartoja maisto su krauju (plg. Apd 15,20). Jis sudaro svarbiausią aukos dalį (Žyd 9,7; 12-13 ir kt.). Kartais juo vadinama pati auka, ypač pasakyme *Kristaus kraujas* (Lk 22,20; 1 Kor 11,25; Ef 1,7).

kunigas – pašventintas asmuo, atliekan-tis viešąjį Dievo garbinimą, ypač visos bendruomenės vardu atnašaujantis aukas. NT mini pagonių (Apd 14,13) arba žydų kunigus (Lk 1,5; Jn 1,19 ir kt.).

Pastarieji atlikdavo apeigas tik Jeruzalės šventykloje. Ir visi krikščionys turi dalį bendrojoje Bažnyčios kunigystėje (Apr 1,6; 5,10; 1 Pt 2,5).

aukštieji kunigai – buvę vyriausieji kuni-gai, taip pat keturių žymiausių kunigų

šeimų atstovai, iš kurių būdavo renkami vyriausieji kunigai (Mt 20,18; Mk 10,33; Lk 22,52,66; Jn 18,3; Apd 4,6).

vyriausiasis kunigas – kasmet renkamas aukščiausias religinis tautos vadovas, vyriausias auklėtojas ir Sinedrijos pirmininkas (Jn 11,49; 18,12,19; Apd 4,6; 5,17; 23,2 ir kt.).

Žyd 3-10 kalba apie Jėzų kaip tobulą ir amžiną aukščiausiąjį kunigą.

matai –

ilgio:

– stadija (Jn 6,19 ir kt.) ≈ 185 m

– sieksnis (Apd 27,28) ≈ 185 cm

– mastas (Jn 21,8; Apr 21,17) ≈ 44 cm

talpos:

trys skirtingi terminai verčiami saikas, indas:

– Jn 2,6 kiekvienas indas ≈ 40 litrų

– Mt 13,22; Lk 13,21 (liet. saikas) ≈ 15 litrų

– Apd 6,6 (liet. saikelis) 1,1 litro

svorio:

– talentas (Apr 16,21) ≈ 34 kg

– svaras (romėniškas) Jn 12,3; 19,39 ≈ 336 g.

mokinys reiškia ne tik tiesioginius kurio nors mokytojo mokinius (Mk 2,18; Mt 10,24-25), bet ir kurios asmenybės ar religinės krypties sekėjus (Jn 9,29; Mt 22,16).

Dažniausiai vartojamas Jėzaus mokinių reikšme: 1. 12 apaštalų (Mt 10,1); 2. gausesnė apaštalų padėjėjų grupė (Lk 10,1); 3. arba dar didesni būriai, priėmę jo mokymą (Jn 4,1; 19,38). Mokinio ypatybė yra sekti Jėzumi (Mt 8,22; 10,38; 19,27; Lk 14,27; Apd 6,7; 11,26 ir kt.).

Mokiniais vadinami krikšč. bendruomenių nariai, drauge su kitais terminais: broliai (Apd 1,15), tikintieji (Apd 2,44), krikščionys (Apd 11,26).

nerauginta duona: Bėgdami iš Egipto izraelitai nespėjo išrauginti duonos ir kepėsi neraugintą. Tai minėdami, visą Ve-

lykų savaitę žydai Kristaus laikais ir dabar valgo neraugintą duoną (macus).

1 Kor 5,7 n. d. – naujas krikščioniškas gyvenimas.

nusidėjėlis 1. Dievui neklusnus, nuo jo atsitraukęs asmuo (Mt 26,45; Jn 9,16; Rom 5,8 ir kt.);

2. fariziejų ir Rašto aiškintojų supratimu – kas viešai pažeidžia Dievo ar Mozės Įstatymo nuostatus, tad ir mokesčių rinkėjai (Mt 2,16; Lk 7,37; 19,7 ir kt.). Jėzaus priešai jį patį laikė nusidėjėliu (Jn 9,24).

nuteisinimas – dažnai šv. Pauliaus laiškuose (ypač Rom) vartojamas žodis, reiškiantis tą Dievo malonės veiksmą, kuriuo žmogui atleidžiamos nuodėmės ir jis pašventinamas.

pagonis: 1. nežydų tautos asmuo; daugiskaitoje – nežydų tauta ar tautos; stabmeldžiai (1 Pt 2,12; 4,3);

2. ne žydų kilmės krikščionis (Gal 2,11; Ef 3,1; Rom 16,4).

palyginimas (gr. parabolė) – 1. analoginis pasakojimas. Trumpais palyginimais (Mt 5,13,14) arba platesniais pasakojimais iš kasdienio gyvenimo bei aktualijų (Mt 13,24-30; Lk 15,11-32) Jėzus klausytojams nušviečia dalykus, kurių jie nežinojo arba menkai suprato (Mk 4,33; Mt 13,35);

2. mįslingas mokymas (Mk 4,11; 7,17)

pasaulis – šiuo ž. verčiami trys graikiški ž. – gė, aion, kosmos: 1. gė (žemė): žmonių gyvenamoji žemė, visas pasaulis įprastine reikšme;

2. aion (amžius): dabartinis pasaulis, kaip priešprieša būsimajam;

3. kosmos (pasaulis): a. Dievo sukurtoji visata (Jn 1,10; Rom 4,13); b. šis žemiškas pasaulis kaip kontrastas Dievo pasauliui arba pačiam Dievui (Jn 17,14; 18,36), taip pat žmonija, priešinga Dievui ir Kristui; c. visa žmonija (Mt 5,14; Jn 3,16-17; 17,11,13).

paslaptis/slėpinys NT dažniausiai –

Dievo planas išgelbėti pasaulį; jis ilgus amžius buvo nežinomas žmonėms, o dabar yra atskleistas Kristuje ir per Kristų (Mk 4,11; Rom 11,25; 1 Kor 2,7; Ef 3,3; Kol 1,2; Apr 10,7 ir kt.).

pasninkas – tai susilaikymas nuo valgio ir gėrimo per tam tikrą laiką. ST žydai laikosi pasninko religiniais motyvais; jis lydi maldas arba išreiškia nusizėminimą prieš Dievą.

Pasninkas gali būti visuotinis (pvz., prieš Permaldavimo dieną) arba individualus. Fariziejai pasninkaudavo du kartus per savaitę (Lk 18,12). Pirmieji krikščionys irgi pasninkaudavo. Jėzus smerkė šios praktikos formalumą (Mt 6,16-18).

patepimas – 1. ST patepimo apeigose naujam karaliui arba naujam vyr. kunigui ant galvos būdavo pilamas šventintas aliejus. Toks asmuo nuo to laiko būdavo Viešpaties pateptasis (Apd 4,27).

Perkeltine prasme pateptasis žymi žmogų, kurį Dievas pasirinko išgelbėjimo darbui (Lk 4,18); 2. ligonių patepimas (Jok 5,14); 3. perkeltine prasme – Šventosios Dvasios suteikimas (2 Kor 1,21; 1 Jn 2,20).

piktžodžiavimas – 1. žodžiai, kuriais žeidžiama Dievo garbė; ST piktžodžiautojus baudė mirtimi. Jėzus buvo kaltinamas piktžodžiavimu todėl, kad sakėsi esąs Dievo Sūnus (Mt 9,3; Jn 10,33-36), ir Sinedrija jį už tai nuteisė mirti (Mk 14,62-64); 2. priešinimasis Kristui (1 Tim 1,13) arba Šventajai Dvasiai (Lk 12,10).

pinigai –

denaras – romėnų sidabrinė moneta (Jn 6,7; 12,5; Apr 6,6).

Tai žemės ūkio darbininko dienos uždarbis (Mt 20,2);

drachma – graikų sidabrinė moneta, lygi denarui;

didrachma – 2 drachmų vertės moneta. Toks buvo izraelitų metinis mokestis šventyklai (Mt 17,24);

statera – 4 drachmos, t. y. dvigubas metinis mokestis šventyklai (Mt 17,27);

mina – 100 denarų (Lk 19,16); talentas 6000 denarų (Mt 18,24; 25,13).

pirmienos (pradmenys, pirmatikiai, pirmagimis)

1. ST pirmieji derliaus vaisiai; jie aukojami Dievui reiškiant dėkingumą už visą derlių (Rom 11,16);

2. NT perkeltine prasme – pradžia kaip visumos laidas: a. Šventosios Dvasios dovana (Rom 8,23); b. pirmieji kokios nors vietovės atsivertėliai (plg. gr. Rom 16,5; 1 Kor 16,15); c. pirmasis iš prisikėlusiųjų – Kristus (1 Kor 15,20.23).

pranašas – Dievo valios skelbėjas:

1. ST pranašai (Jn 8,52-53; Apd 3,18 ir kt.) ir jų raštai, ypač posakyje *Istatymas ir Pranašai*;

2. Mesijas, laukiamas laikų pabaigoje pagal Įst 18,15 (Apd 3,21-23; 7,37);

3. Dievo vardu raginantys atsiversti asmenys: Jonas Krikštytojas (Mt 11,9 ir kt.) ir pats Jėzus (Jn 4,19 ir kt.);

4. daugelis senosios Bažnyčios narių (Apd 13,1; 21,9-10; 1 Kor 12,10; Ef 2,20 ir kt.), kurie Dievo Dvasios veikiami drąsindavo ir įspėdavo; būta ir netikrų pranašų (Apd 16,6; Apr 2,20 ir kt.);

5. ateities pranašautojas (NT retai, pvz., Apd 11,27-28).

pranašystė – pranašo kalba: įspėjimas, paraginimas, ateities nusakymas (Jn 11,51; Apr 1,3).

pretorijus – 1. NT romėnų valdytojo rezidencija (Mt 27,27; Mk 15,16; Apd 23,35);

2. Romoje – imperatoriaus sargyba, arba pretorijų sargyba.

rankų uždėjimas (ant galvos) NT lydi: 1. laiminimą (Mt 19,13); 2. gydymą (Mt 9,18; 16,18; Lk 4,40; Apd 28,8); 3. Krikštą ir Šventosios Dvasios dovanų suteikimą (Apd 8,17-19; 19,6); 4. paskyrimą atsakingoms Bažnyčios pareigoms ar pa-

siuntinybei (Apd 6,6. 13,3; 1 Tim 4,14).

Rašto aiškintojai (žr. Įstatymo mokytojai) –

Jėzaus laikais R. aiškintojai buvo Izraelio Biblijos (mūsų ST) tyrinėtojai. NT dažnai R. aiškintojai minimi su fariziejais, kuriems priklausė daug R. aiškintojų. Jie minimi ir kartu su seniūnais (vyresniaisiais). Rašto aiškintojai turėjo savo atstovų Sinedrijoje.

raupsuotieji – sergantys raupsais ar kitomis odos ligomis.

Raupsuotasis laikomas suteptu (nešvariu), atskiriamas nuo viešojo gyvenimo: raupsuotieji privalėjo gyventi už miesto ar kaimo ribų, atokiai nuo sveikųjų (Lk 17,12). Jėzaus nestabdė šie draudimai – jis ėjo pas juos ir išgydė (anot NT – apvalė) daugybę raupsuotųjų (Mt 8,3; 11,5 ir kt.). Izraelitų Įstatymas reikalavo, kad raupsuotojo išgydymas būtų parvirtintas kunigo ir lydimas aukos (Mt 8,4; Lk 17,14).

sadukiejai – religinė partija, kuriai priklausė daug aukštųjų dvasininkų. Jie nepripažino angelų buvimo ir mirusiųjų prisikėlimo. Politikoje ieškojo susitaikinimo su romėnų okupacine valdžia. Buvo priešiški Kristui, nes pavydėjo įtakos žmonėms.

Samarija, samariečiai: Samarija – centrinė Palestinos provincija tarp Galilėjos šiaurėje ir Judėjos pietuose. Samariečiai – senosios Izraelio karalystės gyventojų likučiai, sumišę su pagonimis Asirijos kolonistais. Pripažino tik 5 pirmąsias Šventojo Rašto knygas. Žydai ir samariečiai niekino ir nekenė vieni kitų (Lk 9,53; Jn 4,9). Jėzus smerkė šias rietenas (Lk 9,55; Jn 4,7). Po Judėjos Samarija buvo pirmasis krikščionių misijų kraštas (Apd 1,8; 8,5).

Sandora – šventa Dievo sutartis su žmonėmis:

1. su visa žmonija per Nojų (Pr 9,9-17);
2. su atskiru rinktiniu žmogumi, pvz.,

Abraomu (Pr 15,18), Dovydu (Ps 89,4-5); 3. su Izraelio tauta (Iš 19,5-6).

Ši sandora visada lydima pažadų ir dažniausiai sutvirtinama auka (Pr 15,9-17; Iš 24,3-8). Pranašai skelbia Dievą sudarysiant naują sandorą su savo tauta (Jer 31,31-34). Anot NT, Jėzaus mirtis įtvirtino šią naują sandorą ir išplėtė ją visiems žmonėms. Gr. k. šis žodis turi ir testamento reikšmę. Todėl Šventojo Rašto knygos, parašytos Senosios sandoros laikais, vadinamos Senuoju Testamentu, Naujosios sandoros – Naujuoju Testamentu.

Sekminės: ST – Įstatymo apreiškimo ant Sinajaus kalno minėjimas ir kartu derliaus šventė. Ji švenčiama praėjus septynioms savaitėms (todėl liet. Sekminės), arba penkiasdešimtąją dieną po Velykų (gr. pentekostė). Viena iš didžiausių izraelitų švenčių (greta Velykų), per kurias renkasi į Jeruzalę (Apd 2,1.5) NT – Šventosios Dvasios nužengimo diena.

seniūnai (pažodžiui *vyresnieji* – žymiųjų žydų šeimų galvos, turintys didelį autoritetą religiniame ir visuomeniniame gyvenime, – dalis Sinedrijos narių (Mt 16,21; 26,57; Apd 4,5; 22,5 ir kt.).

sinagoga: 1. kurios nors vietovės žydų bendruomenė (Jn 9,22; Apd 9,2; Apr 2,9); 2. pastatas, kuriame toji bendruomenė šabo dieną renkasi skaityti Biblijos ir mels-tis. Aukos būdavo atnašaujamos tik Jeru-zalės šventykloje, bet ne sinagogose.

Sinagogą tvarkė vyresnysis (Mk 5,35-36; Apd 13,15; 18,8 ir kt.), jam padėdavo patarnautojas (Lk 4,20); 3. kartais literatūroje – apskritai izraelitų religinė bendrija kaip priešprieša NT bendrijai – Kristaus Bažnyčiai.

Sinedrija – aukščiausioji žydų tautos taryba, kartu religinių bylų teismas. Jį sudarė 71 narys iš aukštųjų kunigų, Rašto aiškintojų ir seniūnų (vyresniųjų); vadovavo vyriausiasis kunigas.

Sionas – kalva Jeruzalėje – poietinis Jeruzalės miesto pavadinimas.

Siono dukra (Jn 12,15) – Jeruzalės gyven-tojai.

šabas – žydų savaitės septintoji diena (mūsų šeštadienis), kurią nedirbamas joks darbas. Smulkmeniškios taisyklės griežtai nustato, ką draudžiama tą dieną daryti. Šabo kelias (Apd 1,12) – tai kelias, kurį žydams buvo galima nueiti šabo dieną, t.y. truputį mažiau nei kilometrą.

šėtonas (hebr. k. – kaltintojas) – piktoji galybė, Dievo ir žmogaus priešas. NT jis turi labai daug sinonimų: velnias, pik-tasis (Jn 17,15; Ef 6,16), gundytojas (Mt 4,3), Beliaras (2 Kor 6,15), šio pasaulio kunigaikštis (Jn 14,30), priešas (Mt 13,39) ir kt. Jėzaus atėjimas rodo šėtono pralai-mėjimą (Lk 10,18).

švarus, nesuterštas: tai apeiginė šva-ra, ne visada sutampanti su fizine. ST ir Jėzaus laikų judaizme žmogus privalo būti ritualiai nesuterštas, kad būtų su Dievu ir kad galėtų melstis ir dalyvauti pamaldose. Susiteršti, tapti nešvarus gali dėl daugelio dalykų: draudžiamas maistas, kontaktai su mirusiu ar pagoniu, liga (pvz., raupsai) ir kt. Susitėpimas (susiterštumas) panaiki-namas apsiplovimo apeigomis (Mk 7,1-5; Jn 2,6 ir kt.). Jėzus norėjo įveikti tos prak-tikos formalumą (Mt 7,14-23), juo sekė ir apaštalai (Rom 14,14,20).

Kai NT minimas būtinas apvalymas, tai jis reiškia Dievo arba Kristaus veikimą (Jn 13,8; Ef 5,26).

šventas (gr. *hagios*) pirmiausia reiškia priklausomumą Dievui, o tik paskui – pareigą būti morališkai tobulam (morali-nį tobulumą reiškia ž. *dikaos* – teisus). Vartojimo atvejai: 1. apie Dievą: a. Dievas yra šventas, nes yra pats sau, nuo nieko žemesnio nepriklausomas ir neprilygstamas (Jn 17,11; 1 Pt 1,15 ir kt.); b. Dievo Šventasis – Kristus (Jn 6,69; Apd 3,34; 1

Jn 2,20; Apr 3,7), išskirtiniu būdu pri-klausęs Dievui, jo siūstasis; c. Šventoji Dvasia – Dievo Dvasia;

2. apie kūrinius: a. angelai – Dievo tar-nai (Apd 10,22; b. žmonės, išrinkti iš pa-saulio ir skirti tarnauti Dievui (Apd 3,21; 1 Kor 7,34; Ef 1,4; 5,26). Taigi *šventaisiais* vadinami paprasčiausiai visi krikščionys (1 Kor 1,2; 6,1-2 ir kt.); c. objektai (pvz., šventykla), skirti Dievo tarnystei (Apd 6,13; 21,28; 1 Kor 3,17).

šventykla – mūro siena apjuostas pa-statų ir kiemų kompleksas Jeruzalėje – vyriausioji Dievo kulto vieta. Centrinis jos pastatas buvo *šventovė*; ją sudarė *šventoji* (vieta), kur įeina tik kunigai (Lk 1,9), ir *šventųjų šventoji*, kur kartą per metus, Permaldavimo dieną, įžengia vyriausiasis kunigas (Žyd 9,25).

Šventykla, o ypač šventovė, buvo supran-tama kaip vieta, kur yra Dievas. Štai kodėl Jn 2,21 kalbama apie Kristaus kūną kaip apie tikrąją šventyklą. Laiškuose taip pat krikščionių bendruomenė prilyginama Dievo šventyklai (1 Kor 3,16; 6,19).

Stoginės – Jeruzalės šventyklos portikai (Jn 10,23; Apd 5,12).

šventumas – asmens ar daikto ypaty-bė, rodanti jo priklausymą Dievui (1 Tes 3,13; 1 Tim 2,15 ir kt.).

vardas: NT, kaip ir ST, asmens vardas dažnai reiškia patį asmenį, pvz., Dievą ar Kristų (Jn 12,28; 17,6,11; Apd 3,16 ir kt.). Todėl šauktis Viešpaties vardo – šauktis Viešpaties; tie, kurie šaukiasi Viešpaties vardo – Viešpaties gerbėjai, tikintieji.

Ką nors daryti *Dievo* ar *Jėzaus vardu* reiškia veikti:

1. vienybėje su juo ir tariant jo vardą (daryti stebuklus Mt 7,22; išvarinėti de-monius Mk 9,38; melstis Jn 14,13-14); 2. kaip Dievo ar Jėzaus atstovui bei įgalio-tiniui (pranašauti Mt 7,22; būti pasiųstam Mt 23,39; parodyti svetingumą Mt 18,5);

krikštyti vardan... – Krikštu ką susieti su Dievu, su Jėzumi (Mt 28,18; Apd 8,16; 1 Kor 3,13,15).

Velykos (Pascha) – viena iš didžiųjų švenčių; jų švęsti Jėzaus amžininkai žydai rinkdavosi į Jeruzalę. Ji buvo švenčiama pavasarį, minint išėjimą iš Egipto. Velykų išskilmės šventimas buvo pažymimas Neraugintos duonos dienomis (Apd 12,3; 20,6) ir šeimos vakariene, per kurią būdavo valgomas Velykų avinėlis.

Sinoptinės evangelijos aprašo Jėzaus Pasukutinę vakarienę kaip Velykų vakarienę (Mt 26,17-29; Mk 14,12-25; Lk 22,7-23). Ketvirtoji ev-ja pabrėžia, kad Jėzaus mirtis sutapo su Velykų avinėlio auka (Jn 18,28; 19,14.31.36.42).

vyresnysis: 1. krikščionių bendruomenės vadovas (Apd 11-21 ir liškkuose); 2. autoritetingas Bažnyčios asmuo – apaštalas (2 Jn 1 ir 3 Jn 1); 3. (dgs.) Bažnyčios visumos atstovai danguje (Apr 4,4; 5,5 ir kt.).

ženklas – nepaprastas įvykis, stebuklas, rodantis tiesioginį Dievo veikimą.

Ženkilai ir stebuklai – stebuklingi ženklai, rodantys Jėzų esant Mesiją ir Dievo Sūnų (Jn 2,11; 4,48.5,4; 6,2; Apd 2,19; 4,30 ir kt.).

žydai – nuo kitų tautų skiriasi apipjaustymu ir ypatingu šabo laikymusi. Judaizmas – jų religija (Gal 1,13). Judaizmą priėmę pagonys vadinami prozelitais, o prijaučiantieji – Dievo garbintojais arba *dievobaimingaisiais*. Gal 2,13 – žydų kilmės krikščionys. Jn žydais dažnai vadina tautos ar dvasininkų vyresniuosius.

Žmogaus Sūnus – Jėzus. Šiuo slaptin-gu vardu, paimtu iš ST (Dan 7,13), Jėzus save vadina, nurodydamas savo nepaprastą pasiuntinybę, tačiau vengdamas Mesijo vardo, kuris buvo suprantamas politiškai. Šis vardas žymi: 1. laikų pabaigoje ateisiančio teisti Kristaus valdžią (Mt 16,27; 19,28; 25,31-32; 26,64; Lk 19,28; Jn 5,26-29); 2. Jėzaus silpnumą, neturtą, kančią (Mt 8,20; Mt 17,22-23; 20,18; 26,2.24.45; Mk 8,31; Jn 6,53); 3. kartu Kristaus žemišką būklę ir valdžią (Mt 9,6; 12,8).

ABĖCĖLINĖ DALYKINĖ RODYKLĖ

Rodyklės pradžioje dedama visa, kas tiesiog liečia Jėzaus Kristaus asmenį ir veiklą. Kitos temos toliau grupuojamos abėcėlės tvarka.

Kai temos pavadinimą sudaro keli žodžiai, ieškoti pagal manomą pagrindinį, o ten neradus – pagal kitus.

Žiūrėti ne tik nurodytas eilutes, bet ir gretimas.

Jėzus Kristus

Antrasis atėjimas (paruzija): Mt 24,23-31; Mk 13,20-27; Lk 17,20-37; 21,25-28; 1 Kor 15,23; 1 Tes 2,19; 3,13; 4,15; 5,23; 2 Tes 2,1,8; 2 Pt 1,16; 3,4; 1 Jn 2,28.

Antrojo atėjimo (paruzijos) laukimas: Mt 16,28; 24,3; Mk 9,1; Lk 9,27; 1 Tes 2,19; 3,13; 4,15; 2 Tes 2,1; 2 Pt 3,4.11; 1 Jn 2,28.

Asmuo –

Dievo Sūnus: Mt 16,16; Mk 14,62; Lk 1,35; Jn 1,1.14; 5,19; 6,46; 10,30; 14,7-11; 17,1-5; 20,31;

Dievas-žmogus: Mt 1,1.16; 9,27; 12,23; Lk 1,31; 2,7.21; 3,23; Jn 1,14; Rom 1,3; Gal 4,4; Fil 2,7; Žyd 2,14; 4,15; Apr 5,5;

Mokytojas: Mt 5-7; 23,10; Lk 4,43; Jn 13,13; Tit 2,10;

Tarpininkas: 1 Tim 2,5; Žyd 8,6; 9,15; 12,24;

Kunigas: Mt 20,28; 26,26-28; Mk 14,22.24; Lk 22,19; Jn 17; Žyd 4,14-10,29;

Valdovas: Mt 27,37; Lk 1,32; Jn 18,37; 1 Kor 15,25; Žyd 1,8; 1 Pt 3,22; Apr 19,16.

Garbingumas: Lk 2,32; 24,26; Jn 1,14; 2,11; 17,5; 1 Kor 2,8; 2 Kor 3,18; 4,4; 1 Tim 3,16; Tit 2,13; 2 Pt 1,11.17.

Genealogija: Mt 1,1-17; Lk 3,23-38.

Gyvenimo faktai –

stebuklingas prisidėjimas: Mt 1,20; Lk 1,31-35.42;

gimimas Betliejuje: Mt 2,1; Lk 2,1-21;

aukojimas šventykloje: Lk 2,22-38;

bėgimas į Egiptą: Mt 2,1-18;

gyvenimas Nazarete: Mt 1,19-23; Lk 2,39.51;

pasilikimas šventykloje: Lk 2,41-50;

krikštas: Mt 3,13-17; Mk 1,9.11; Lk 3,21;

Jn 1,31-34;

gundymas: Mt 4,1-11; Mk 1,12; Lk 4,1-13;

viešojo veikimo pradžia: Mt 4,12-25;

Mk 1,14-39; Lk 4,14-44; Jn 1,35-2,11;

žr. Jėzaus Kristaus mokymas, pranašystės, stebuklai;

atsimainymas: Mt 17,1-9; Mk 9,2-13; Lk 9,28-36; 2 Pt 1,16;

įžengimas į Jeruzalę: Mt 21,1-9; Mk 11,1-10; Lk 19,29-38; Jn 12,12-16;

žr. Jėzaus Kristaus kančia;

nužengimas į pragarus: Mt 12,40; Apd 2,24-31; Rom 10,7; 1 Pt 3,19;

žr. Jėzaus Kristaus prisikėlimas;

žengimas į dangų: Mk 16,19; Lk 24,51; Jn 6,62; 20,17; Apd 2,32; 5,30-32; Ef 1,20; 4,10; Žyd 1,3; 9,24; 12,2; 1 Pt 3,22.

Išpažinimas: Mt 10,28-33; 16,16; Mk 8,29.38; Lk 12,4-9; Rom 10,9; Žyd 4,14; 1 Jn 4,15.

Ivaizdžiai ir titulai –

Dievo Avinėlis: Jn 1,29.36; 1 Pt 1,19; Apr 5,8.12; 6,1.16; 7,17; 12,11; 13,8; 14,1; 17,14; 19,7.9; 21,14; 22,14;

Dovydo Sūnus: Mt 22,41-46; Mk 12,35-37; Lk 1,32; 20,41-44; 2 Tim 2,8; Apr 22,16;

kertinis akmuo: Mt 21,42-44; Mk 12,10; Lk 20,17; Apd 4,11; Rom 9,32; Ef 2,20; 1 Pt 2,7;

sužadėtinis: Mt 9,15; 25,1-13; Mk 2,19; Lk 5,34; Jn 3,29;

Žmogaus Sūnus: Mt 8,20; 24,30; 25,31; 26,64; Mk 2,28; 8,31; 9,30; 13,26; Lk 5,24; 22,69; 24,7; Jn 3,14; 12,34; Apd 7,56; Apr 1,13; 14,14.

Kančia –

istorija: Mt 26,2-27,66; Mk 14,1-15,47; Lk 22,2-23,56; Jn 18,1-19,42;

reikšmė: Jn 3,16; Rom 3,25; 5,8; 8,3; 1 Kor 5,21; Kol 1,19; 1 Jn 4,9; Apr 5,9-12; 7,14; žaizdų žymės: Lk 24,39; Jn 20,27.

Klusnumas: Lk 2,51; Jn 4,34; 5,30; 6,38; 8,29; 14,31; 15,10; 17,4; Rom 5,19; Fil 2,8; Žyd 5,8; 10,5-7.

Kraujas –

vertė: Mt 26,28; Mk 14,14; Lk 22,20; Jn 6,53; 1 Kor 11,25; Žyd 13,20;

padariniai: Apd 20,28; Rom 3,34; 5,9; Ef 1,7; Kol 1,13,20; Žyd 9,13; 10,19-23; 12,24; 1 Pt 1,18; Apr 1,5; 5,9.

Kryžius –

skelbimas: Rom 3,25; 1 Kor 1,17-25; 2,2; Fil 2,8;

vaisiai: Jn 8,28; 12,32; Rom 8,32; 14,9; Gal 1,4; Ef 2,15; Kol 1,20; 2,14; Žyd 12,2; 1 Pt 2,24;

nešimas: Mt 10,38; 16,24; Mk 8,34; Lk 9,23; 14,27;

priešai: 1 Kor 1,23; Fil 3,18.

Mokymas: Mt 4,23-25; 5-7; 10,13; 18; 23; 24-25; Mk 1,39; 4; Lk 4,44; 6,20-49; 8,4-18; Jn 5,19-47; 6,22-59; 18,12-59; 10,25-39; 14-16.

Mokiniai: Mt 8,21; 10,25; 16,24; Lk 9,61; 14,25-27; Jn 1,35; 8,31; 13,35; 15,18-20.

Nuolankumas: Mt 11,29; 20,26-28; Jn 8,54; 13,13-15; Fil 2,6-8.

Palyginimai –

apsukrusis prievaizdas: Lk 16,1-9;

beširdis tarnas: Mt 18,23-35;

brangus perlas: Mt 13,45;

budrus šeiminkas: Mt 24,42-44; Lk 12,39;

budrūs tarnai: Mk 13,33-37; Lk 12,35-38;

dešimt mergaičių: Mt 25,1-13;

dešimt minų: Lk 19,1 1-27;

dešimt talentų: Mt 25,14-30;

didžioji puota: Lk 14,16-24;

dovanota skola: Lk 7,41-43;

fariziejus ir muitininkas: Lk 18,9-14;

gailestingasis samarietis: Lk 10,30-37;

garstyčios grūdas: Mt 13,31; Mk 4,30-32; Lk 13,18;

gerasis ganytojas: Jn 10,1-16;

įkyri prašytoja: Lk 18;

įkyrus draugas: Lk 11,5-8;

ištikimas prievaizdas: Mt 24,45-51; Lk 12,41-48;

karalaičio vestuvės: Mt 22,1-14; Lk 14,16-24;

karalius, žygiuojantis į karą: Lk 14,31-32;

lobyno šeiminkas: Mt 13,51-52;

neklusnūs sūnūs: Mt 21,28-32;

neturtingi svečiai: Lk 14,12-14;

nevaisingas figmedis: Lk 13,6-9;

paklydusi avis: Mt 18,12-14; Lk 15,3-7;

pamestoji drachma: Lk 15,8-10;

paslėptas lobis: Mt 13,44;

raugas maišyme: Mt 13,33; Lk 13,20-21;

raugės kviečiuose: Mt 13,24-30,36-43;

savaiminis augimas: Mk 4,26-29;

sėjėjas: Mt 13,3-9,18-23; Mk 4,3-9,13-21; Lk 8,5-8,11-15;

statomas bokštas: Lk 14,28-30;

sūnus palaidūnas: Lk 15,11-32;

tinklas ežere: Mt 13,47-50;

turtuolis ir Lozorius: Lk 16,19-31;

vaikai prekyvietėje: Mt 11,16-19; Lk 7,31;

vynininkai žmogžudžiai: Mt 21,33-46; Mk 12,1-12; Lk 20,9-19;

vynmedis ir šakelės: Jn 15,1-8;

vynuogyno darbininkai: Mt 20,1-16.

Pasiuntinybė: Jn 7,25-30; 12,44-50.

Pažinimas: Mt 16,17; Jn 10,14; 17,3; 2 Kor 4,6; Ef 3,16-19; Fil 3,8; Kol 2,2; 2 Pt 1,8.

Pranašystės –

apie save: Mt 12,40; 16,21; 17,22; 20,17-19; 26,20-25,30-34; Jn 2,19; 13,21-27;

apie Bažnyčią: Mt 10,16-25; 16,17-20; Lk 21,8-19; Jn 21,18-23;

apie Jeruzalės žlugimą ir pasaulio pa-
baigą: Mt 24; Mk 13; Lk 21.

Prisikėlimas –

išpranašautas: Mt 12,40; 16,21; 17,9; 26,32; Mk 14,28; Jn 2,19; 16,6;

įvykęs: Mt 28; Mk 16; Lk 24; Jn 20-21;

liudijamas: Apd 1,9,21; 2,24,32; 3,15; 17,31; Rom 1,4; 4,24; 6,4; 1 Kor 6,14; 15,4-7; Gal 1,1; Ef 1,20; 1 Tes 4,14; 1 Pt 1,3,21; Apr 1,15.

Sekimas: Mt 8,22; 19,21.28; Mk 10,29; Lk 9,59; Jn 8,12; 1 Kor 4,16; 11,1; Gal 5,24.

Stebuklai –

gamtoje: Mt 8,23-27; 14,13-21; 14,22-31; 15,32-39; 21,19; Mk 6,35-44; 8,1-9; 11,13; Lk 5,1-11; 9,10-17; Jn 2,11; 6,1-13; 21,19; išgydymai: Mt 8,2.13.15; 9,6.22.29.33; 12,13; 20,34; Mk 7,34; Lk 14,4; 22,51; Jn 4,46-5,16; 9,1-7;

demonų išvarymai: Mt 8,32; 12,22; 15,28; Mk 1,25; 16,9; Lk 8,2; 13,11;

mirusiųjų prikėlimai: Mt 9,25; Lk 7,15; Jn 11,43;

žr. Jėzaus Kristaus prisikėlimas.

Vardas *Jėzus*: Mt 1,21; 18,5.20; Lk 1,31; Apd 3,16; 4,12; 19,13-16; 1 Kor 6,11; Fil 2,9-11; 1 Jn 3,23.

A

Aba-Tėve: Mk 14,36; Rom 8,15; Gal 4,6.

Altorius –

bažnyčioje: Žyd 13,10;

danguje: Apr 6,9; 8,3; 9,13; 14,18; 16,7.

Amžinumas –

Dievo: 1 Tim 1,17; 6,16; Apr 1,4.8.17; 11,17; 21,6;

Kristaus: Jn 1,1-3.18; 8,58; 17,5; Ef 1,4; Žyd 13,8; Apr 1,17; 2,8; 22,13.

Angelai –

buvimas: Mt 18,10; 22,30; 25,31; 26,53; Lk 2,9.13; 15,10; 20,36; Kol 1,16; 1 Tim 5,21; Žyd 1,4-14; 12,22; Apr 5,11;

laipsniai: Rom 8,38; Ef 1,21; Kol 1,16;

uždaviniai: Mt 4,6.11; 24,31; Mk 1,13; Lk 2,13; 16,22; 22,43; Žyd 1,6.14; 1 Pt 1,12; Apr 5,11; 7,12;

pasirodymai: Mt 1,20; 2,13.19; 28,2.4; Mk 16,5; Lk 1,12-20.26-38; 2,9-15; 22,43; 24,4; Jn 20,12; Apd 1,10; 5,19; 8,26; 10,3-7; 12,7-11; 27,23; Apr 1,1;

nupuolimas: 1 Kor 6,3; 2 Pt 2,4; Jud 6; Apr 12,7;

mūsų sargai: Mt 18,10; Apd 12,15; Žyd 1,14.

Antausis: Mt 5,39; 26,67; Mk 14,65; Jn 18,22; 19,3.

Antikristas: 2 Tes 2,3.8; 1 Jn 2,18-22; 4,3; 2 Jn 7; Apr 19,11-21.

Apaštalai –

pašaukimas: Mt 4,18-22; 9,9-13; Mk 1,16-20; 2,13-17; 3,14-19; Lk 5,1-11.27-32; 6,13-16; Jn 1,35-51;

siuntimas: Mt 10,5-15; Mk 6,7-13; Lk 9,1-6;

uždaviniai: Mt 5,13-16; 28,18-20; Mk 16,14-18, Apd 1,6-8;

galios: Mk 16,18; Lk 22,19; Jn 20,22; 1 Kor 11,25;

likimas: Mt 10,16-25; Mk 13,9-13; Lk 12,4-12; 21,12-17;

atpildas: Mt 10,40-42; Lk 10,16; Jn 13-20;

susirinkimas Jeruzalėje: Apd 15,1-35.

Apgaulė: Lk 16,1-12; 1 Kor 6,9; 1 Tes 4,6.

Apipjaustymas –

kūninis: Apd 15,5-20; Rom 2,25-29; 4,10-12; Gal 5,1-11; 6,12-16; Kol 2,11; 3,11;

dvasinis: Rom 2,26-29; Fil 3,3; Kol 2,11.

Apkalbos: Rom 1,30; 2 Kor 12,20; Ef 4,31; 1 Tim 3,11; 1 Pt 2,1.

Apreiškimas –

gamtinis: Apd 14,17; 17,27; Rom 1,19; 1 Kor 1,21;

antgamtinis: Mt 11,25; 16,17; Jn 17,6; 1 Kor 2,10; Gal 1,16; Kol 1,26; 1 Tim 3,16; 2 Tim 1,10; Žyd 1,1.

Apsėstieji, demonų: Mt 4,28; 8,28-34; Mk 1,21-28; 3,22; 5,1-20; 7,24-30; 9,14-29; Lk 8,26-39; 9,37-43; 11,14-16; Apd 16,16-18.

Apsimarinimas: žr. Savitvarda.

Apsirijimas –

įspėjimai: Lk 21,34; Rom 13,13; 16,18; Ef 5,18; Fil 3,18;

vaisiai: Lk 16,19-31; 1 Kor 10,5-7; Žyd 12,16.

Apsivilkimas –

Kristumi: Rom 13,14; Gal 3,27;

nauju žmogumi: Ef 4,24; Kol 3,10;

nemarumu: 1 Kor 15,53.

Artimo meilė –

pareiga: Mt 7,12; 19,19; 22,39; 25,34-45;

Jn 13,34; 15,12-17; Rom 13,8-10; 1 Kor 13,1-8; Gal 5,13-15; Kol 3,14; 1 Tes 4,9; Žyd 13,1; Jok 2,8; 1 Pt 1,22; 2,17; 4,8; 1 Jn 2,9-11; 3,10,23; 4,7;

ypatybės: Mt 5,46; 7,12; Lk 6,31-34; 14,12-14; Rom 1,29; 1 Kor 10,24; 13,4-6; Ef 4,2,32; Fil 2,2-4; 1 Pt 1,22; 1 Jn 3,16-18; pavyzdžiai: Lk 10,30-37; Rom 9,1-5; 11,1; 1 Kor 9,19-22; 2 Kor 8,24; Gal 4,15; 1 Jn 3,16. žr. Priešų meilė.

Artimo šelpimas –

pareiga: Lk 3,11; 11,41; 14,13; Rom 12,13,20; 1 Kor 16,1; Ef 4,28; Jok 2,15; 1 Jn 3,17;

patinka Dievui: Mt 10,42; 19,21; 25,40; Mk 9,41; Apd 20,35; 2 Kor 9,10-14; Žyd 13,16;

intencija: Mt 6,3; 10,41; Mk 9,41; Rom 12,8; 1 Kor 13,3;

pavyzdžiai: Mk 12,41-44; Lk 21,1-4; Apd 2,45; 4,32-37; 6,1; 9,36; 10,2; 2 Kor 8,1.

Askezė: Mt 5,29; 10,38; 19,21; Lk 9,23; 10,4; 14,26; 1 Kor 9,27; Gal 5,24; Kol 2,16-23.

Atgaila –

reikalas: Lk 13,3-5; 15,7,10; Apd 3,19; Rom 2,4; 2 Pt 3,9;

padariniai: Jn 20,23; Mt 16,19; 18,18; 1 Jn 1,9;

pavyzdžiai: Mt 26,75; Lk 7,37,44-48; 15,11-24; 18,13; 19,8; 23,40-43; 2 Kor 7,9; atidėliojimas: Mt 11,20-24; 13,15; Lk 13,34; 19,42-44; Rom 2,5; Žyd 3,15-19.

Atkritimas į nuodėmę: Mt 12,43-45; Jn 5,4; 8,11; Žyd 6,4-8; 10,26-30; 2 Pt 2,20-22.

Atlaidumas: Mt 6,12-15; 18,21; Mk 11,25; Lk 11,4; 23,24; Kol 3,13.

Atnašavimas: Mk 12,33; Fil 2,17; 2 Tim 4,6; Žyd 13,16; 1 Pt 2,5.

Atpildas: Mt 10,41; 16,27; Mk 9,41; Lk 14,14; 16,25; Rom 12,19; 2 Tes 1,6; Žyd 10,30.

Atpirkėjas: Mt 1,21; 9,13; 20,28; 26,28; Mk 2,17; 10,45; 1 Kor 6,20; Gal 3,13; 1 Tim 1,15; 2,5; Tit 2,14; 1 Jn 3,5,8; 1 Pt 1,18; Apr 1,5; 5,9.

Atpirkimas: Rom 3,24; Ef 1,7; Kol 1,14; žr. Jėzaus Kristaus Kraujas.

Atsakomybė: Mt 12,36; 18,6,23; 25,14-30; Lk 12,47; 17,2; Rom 14,12; 2 Kor 5,10; 1 Pt 4,5.

Atsidavimas Dievo valiai: Mt 26,39; Mk 14,36; Lk 22,42; Jn 18,11; 1 Pt 5,6.

Atsisveikinimas: Lk 9,61; Jn 14-16; Apd 18,18; 2 Kor 2,13.

Atsiteisimas: Lk 19,8.

Atsivertimas –

nusidėjėlio: Lk 15,11-32; 23,40-43; Jok 5,19; 1 Pt 2,25;

Izraelio tautos: Rom 11,1-32.

Atsižadėjimas, sąvės: Mt 16,24; Mk 8,34; Lk 9,23; 14,26; Jn 12,25; 1 Kor 9,26.

Atšalimas, dvasios: Apr 2,4; 3,14-20.

Auka –

Kristaus: Rom 3,25; 2 Kor 5,21; Žyd 8,1-10,18; 13,10;

dvasinė: Rom 12,1; Žyd 13,16; 1 Pt 2,5.

Auklėjimas: 1 Kor 4,15; Ef 6,4; Kol 3,20; 2 Tim 3,4,16; Tit 2,4; Žyd 12,5-8.

Aukų puotos, pagonių: 1 Kor 8,10-13; 10,19-21,28-30.

Aukuras nežinomam dievui: Apd 17,23.

Avys (metafora): Mt 7,15; 9,36; 10,6; 15,24; 18,12-14; Lk 15,3-7; Jn 10; 21,16; Žyd 13,20; 1 Pt 2,25.

B

Bažnyčia –

Kristaus įsteigta: Mt 16,18; 18,17; 28,19; Jn 10,16; 21,15-17; Ef 2,20; 1 Pt 2,6;

Kristaus kūnas: Rom 6,1-14; 12,3-8; 1 Kor 6,12-20; 12,12-31; Ef 4,7-16; 5,21-30; Kol 1,18-24; 2,16-19; 3,15;

Dievo tauta: 2 Kor 6,16; Tit 2,4; Žyd 13,12; 1 Pt 2,9; Apr 21,3;

Sužadėtinė: 2 Kor 11,2; Apr 21,2; 22,17; įgaliojimai: Mt 16,18; Lk 22,32; Jn 21,17-19; 1 Tim 3,15;

vienybė: Jn 17,20-26; Rom 12; 1 Kor 1,10; Ef 4,1-6; Fil 1,27;

šventumas: Ef 5,25-27; 1 Pt 2,9;

neklaidingumas: Mt 16,18; 28,20; Lk 22,32; Jn 14,16; 1 Tim 3,15; 1 Jn 2,26;

pareigos jai: Mt 18,15-17; Apd 12,5; Rom 15,30; Kol 1,24; 4,3; 2 Tes 3,1; Žyd 13,17.

Bendravimas –

su Dievu: Jn 17,11.13; 1 Jn 1,6; 3,24; 5,20;

su Kristumi: Jn 15,1-9; 1 Kor 1,9.30; Fil 1,23; tikinčiųjų tarp savęs: Apd 2,42; 4,32; Rom 12,5; 2 Kor 8,4; 1 Kor 12,13.27; Kol 1,24; 2 Tim 2,10.

Blaivumas: Lk 21,34; Ef 5,18; 1 Tes 5,6-8; 1 Tim 3,2; 1 Pt 5,8.

Blogis, kodėl? Mt 13,29.38; Jn 11,4; Rom 8,28.

Budrumas: Mt 24,42-44; 25,1-13; Mk 13,33-37; Lk 12,35-40; 21,36; 1 Kor 16,13; 1 Tes 5,6; 2 Tim 4,5; 1 Pt 4,7; 5,8; Apr 3,2; 16,15.

C

Celibatas: Mt 19,12; 1 Kor 7,25-37; 1 Tim 3,2.12; Tit 1,6; žr. Mergystė.

Charizmos (nuostabios dovanos): Mk 16,17; Apd 2,4; 8,18; 10,46; 19,6; Rom 12,6; 1 Kor 12-14; Gal 3,5.

D

Danguis (= Dievo) karalystė: Mt 8,11; 13,11.31.44.47; 16,18.

Dangus –

Dievo būstinė: Mt 5,12; 18,10; Lk 10,20; 2 Kor 5,1; 12,2; Ef 3,10; Kol 1,5; 1 Pt 1,4.12; trečiasis: 2 Kor 12,2;

naujas: 2 Pt 3,13; Apr 21,1.

Darbas –

pareiga: Mt 20,1-16; 25,14-30; Lk 17,8; Ef 4,28; 1 Tes 4,11; 2 Tes 3,10-12;

atpildas: Mt 20,8-15; 1 Kor 3,8.14; 9,10; Jok 5,4;

pavyzdžiai: Mk 6,3; Apd 18,3; 20,34; 1 Tes 2,9; 2 Tes 3,8.

Dėkingumas Dievui –

raginimai: 1 Kor 10,30; 2 Kor 1,11; Ef 5,20; Fil 4,6; Kol 1,12; 2,6; 3,15-17; 4,2; 1 Tes 5,18; 1 Tim 1,12;

pavyzdžiai: Mt 15,36; 17,15; Rom 1,8; 6,17; 1 Kor 1,4; Fil 1,3-5; Kol 1,3; 2 Tes 1,2; 2 Tes 1,3.

Denaras: Mt 20,2.10; 22,20; Mk 12,15; Lk 20,24.

Diakonai: Apd 6,3-6; Fil 1,1; 1 Tim 3,8-13.

Diakonės: Rom 16,1; 1 Tim 3,11.

Diaspora: Jn 7,35; Jok 1,1; 1 Pt 1,1.

Didvyriškumas: 1 Kor 16,13; 2 Kor 11,21-27; 12,10; Kol 1,13; 2,15; Žyd 11,32-38.

Dievas –

tikrai esantis: Apd 14,16; Rom 1,20; Žyd 11,3,6;

Sutvėrėjas: Mk 10,6; Apd 4,24; 14,14; 17,24; Kol 1,16; Žyd 11,3; Apr 14,7;

Palaikytojas: Mt 6,26-30; 10,29; Lk 12,6; Jn 5,17; Apd 14,16; 17,25.28; Rom 11,36; Kol 1,17; 1 Tim 6,13.

Dievo apvaizda: Mt 6,25-33; Lk 12,6; Jn 5,17; Apd 14,6; 17,26-28; 1 Kor 9,9; Kol 1,17; 1 Tim 6,13; Žyd 1,3; Jok 1,15; 1 Pt 5,7.

Dievo baimė: Mt 10,28; Lk 12,4; 2 Kor 7,1; 1 Pt 1,17; 2,17; Apr 15,3.

Dievo garbė: Jn 15,7; 17,4; Rom 15,7; 1 Kor 10,31; Ef 1,11-14; Fil 2,9; 1 Tim 1,17; Apr 4,11.

Dievo garbinimas: Apd 2,42.46; Rom 12,1; 1 Kor 11,2; 1 Tim 2,1.

Dievo kantrumas: Lk 13,6-9; Rom 2,4; 9,22; 2 Pt 3,15.

Dievo karalystė: Mt 4,23; 6,33; Mk 1,15; 4,11.26.30; Lk 6,20; 12,31; Apd 8,12; 19,8; 20,25; 28,23.30; Rom 14,17; 1 Kor 4,20; 6,9; Gal 5,21; Ef 5,5; Kol 1,11.13; 1 Tes 2,12; 2 Tes 1,5.

Dievo pažinimas: Rom 1,19; 1 Kor 1,21; 13,12; 1 Tim 2,4; Žyd 6,4; 2 Pt 1,3; 1 Jn 2,13; 5,20.

Dievo regėjimas: Mt 5,8; 18,10; 1 Kor 13,12; Apr 22,4.

Dievo sostas: Mt 23,22; Žyd 1,8; 4,16; Apr 1,4; 3,21.

Dievo teisingumas: Jn 17,25; Apd 17,21; Rom 2,2,6; 12,19; 1 Kor 4,5; 2 Kor 5,10; 2 Tim 4,8.

Dievo vaikai: Mt 5,9,45; Jn 1,12; Rom 8,15-24; Gal 3,26; 4,3-7; Ef 1,5; 1 Jn 3,1.

Dievo valia: Mt 6,10; 7,21; 12,50; 18,14; 26,42; Mk 3,35; 14,36; Lk 22,42; Jn 4,34; 5,30; 6,38-40; 9,31; Rom 12,2; Ef 5,10; Kol 1,9; 1 Tes 4,3.

Dievo žodis –

garbingas: Mt 4,4; Lk 4,4; Ef 6,17; 1 Tes 2,13; 1 Pt 1,25;

galingas: Mt 13,18-23; Mk 4,13-20; Lk 8,11-15; Apd 2,37; 4,4; 13,48; 14,1; 17,11; Žyd 4,12; Jok 1,21-25.

Dorybės –

tikėjimas, viltis, meilė: Rom 5,1-5; 1 Kor 13,13; Kol 1,4; 1 Tes 1,3;

žr. įvairias dorybes atskirai.

Drachma: Mt 17,23; Mk 9,49; Lk 15,8-10.

Drąsa: Mt 10,26-28,31; Apd 2,29; 4,19,29; 5,29-32,41; 6,10; 18,9; 20,22-24; 1 Kor 16,13; 2 Kor 3,12; Ef 6,10,20; 2 Tim 4,7; Žyd 11,32-34.

Draugai: Mt 11,19; 20,13; 22,12; 26,50; Lk 7,6; 11,5; 12,4; 14,10,12; 15,6,29; 16,9; 21,16; 23,12; Jn 3,29; 11,11; 15,13,15; 19,12; Apd 27,3; Jok 2,33; 4,4; 3 Jn 15.

Drausmė ir savitvarka: Mk 9,43-48; 1 Kor 9,27; Ef 6,4; Žyd 12,5-11; Apr 3,19.

Druska: Mt 5,13; Mk 9,49; Lk 14,34.

Duonos laužymas (Eucharistija): Mt 26,26; Lk 22,19; 24,30,34; Apd 2,42,46; 20,7; 1 Kor 10,16; 11,20.

Duonos padauginimai: Mt 14,13-21; 15,32-39; Mk 6,31-34; 8,1-10; Lk 9,10-17; Jn 6,11-5.

Dvasių atpažinimas: 1 Kor 12,10; 1 Jn 4,1.

Džiausmas –

krikščionio: Jn 15,11; 16,20-22; 17,13;

Rom 12,15; 14,17; 2 Kor 8,2; Gal 5,22; Fil 4,4; Jok 1,2; 1 Jn 1,4;

varge: Mt 5,12; Apd 5,41; 20,24; Rom 5,3; 2 Kor 7,4; Kol 1,24.

E

Ekskomunika: Jn 9,22,34; 12,42; 16,2; 1 Kor 5,5; 16,22; Gal 1,8; 1 Tim 1,20.

Ekstazės: Apd 10,10; 11,5; 22,17; 2 Kor 12,2; Apr 1,10.

Erškėčiais vainikavimas: Mt 27,27-30; Mk 15,16-19; Jn 19,2.

Eucharistija –

pažadas: Jn 6,48-71;

įsteigimas: Mt 26,26-29; Mk 14,22-25; Lk 22,19; 1 Kor 11,23-26;

realus Jėzaus buvimas: Mt 26,27; Mk 14,22-24; Lk 22,19; 1 Kor 11,24;

priėmimas: Jn 6,53-58; 1 Kor 10,16; 11,26-29; Žyd 13,10; Mt 5,23; 1 Kor 11,27-31;

vaisiai: Jn 6,56-58; 1 Kor 10,17; 11,27-30.

Evangelija: Mt 4,23; 9,35; 24,14; Mk 1,14; 8,35; 10,29; 16,15; Apd 15,17; 20,24; Rom 1,1; 10,16; 1 Kor 4,3,15; 9,12; 2 Kor 11,4; Gal 1,6; 2,5; Kol 1,23; 1 Tes 1,5; 2 Tim 2,8; 1 Pt 4,17.

Evangelijos patarimai: Mt 19,21; Mk 10,21; Lk 18,22; 1 Kor 7,26,32-35.

Evangelijos skelbėjas –

pašaukimas: Jn 1,23; Rom 2,19; 1 Kor 4,1; 2 Kor 2,14; 5,20; 6,4; Ef 6,20; 1 Tes 3,2; 2 Tim 1,1; Tit 1,1;

savybės: Jn 7,18; 1 Kor 13,1; 2 Kor 4,1-5; 1 Tes 2,4; 2 Tim 2,15; 4,2-5; Tit 2,15.

Evangelijos skelbimas –

tikslas: Kol 1,25; 1 Tim 1,5;

turinys: 1 Kor 2,2,6-8; Kol 1,25-29; Žyd 11,6; forma: 1 Kor 1,17,21-24; 2,1,5. 12.

F

Fariziejai –

papročiai: Mt 6,2,5,16; 23,6; Mk 7,3; Lk 11,42; 18,11;

veidmainybė: Mt 15,8; 23,1-33; Lk 11,37-44;
Jėzaus priešai: Mt 9,34; 12,14; Lk 6,11;
16,14; Jn 11,45-53;
įspėjimai jiems: Mt 16,6; 23,13-33; Mk
8,15; Lk 11,42-44; 12,1.

G

Gailestingumas –

Dievo: Lk 1,50.54.58.72.78; 6,36; 2 Kor
1,3; Ef 2,4; Kol 2,13; Tit 3,5; 1 Pt 1,3;
Jėzaus: Mt 9,36; 11,28; Mk 1,41; 6,34;
8,1; Lk 7,13.47; 10,33; 15,20; 19,5,9; 23,42;
Jn 8,11; 10,11;
žmonių žmonėms: Mt 5,7; 25,35; Lk
6,36; Rom 12,13; Ef 4,32; Kol 3,12; Jok
2,13; 1 Pt 3,8;
pavyzdžiai: Mt 14,13; 15,29; Lk 7,13;
10,30; Apd 9,33.39.

Gailestis nusidėjus: Mt 26,75; 27,4;
Lk 7,37-50; 15,18; 18,13; 2 Kor 7,10.

Gamtos meilė: Mt 6,26-29.

Garbė – negarbė: Jn 5,44; 2 Kor 6,8.

Garbinimas –

Dievo: Mt 4,10; 6,5,9; Lk 4,8; Jn 4,22;
Apr 4,9-11; 5,11-14; 7,9-12;
Kristaus: Fil 2,10; Žyd 1,6.

Geismai, nedori: Mt 5,28; Rom 6,12;
7,7-25; 13,9; 1 Kor 10,1-13; Gal 6,17; 2 Tim
2,22; Tit 2,12; Jok 4,1-3; 1 Pt 2,11; 1 Jn 2,16.

Gerasis ganytojas: Jn 10,1-28; Žyd
13,20; 1 Pt 2,25; 5,4; Apr 7,17.

Gerieji darbai –

nuopelninti: Mt 6,4.18; 10,41; Mk 9,41;
Jn 5,29; Rom 2,6; 10,13; 1 Kor 15,58; Ef
6,8; Kol 3,23; Žyd 6,10; 13,16; Apr 14,13;
20,12; 22,12;

reikalingi: Mt 3,10; 7,19-27; 25,37-46; Lk
6,46-49; Jn 15,16; Gal 5,6; 1 Kor 13,3; Jok
2,14-22; 1 Jn 3,17.

Gerumas –

Dievo: Mt 5,45; 19,17; Mk 10,18; Lk
18,19; Rom 2,4; 11,22; Ef 2,6;
žmonių: 1 Kor 13,4; Gal 5,22; Ef 4,32;
Kol 3,12.

Gimdytojai: Mt 15,4; Mk 7,10; 2 Kor
12,14; Ef 5,31; 6,1-4; Kol 3,20.

Gimtoji nuodėmė: Rom 5,12-14; 7,7-
25; 1 Kor 15,22; Ef 2,3.

Ginčai: 1 Kor 6,7; Gal 5,20; Jok 3,13-18.

Girtavimas: Lk 21,34; 1 Kor 5,11; 6,10;
Ef 5,18; 1 Tim 3,3; Tit 1,7.

Gyvenimas –

vertė: Mt 6,25-34; Lk 12,19.22-31; Žyd
13,14; Jok 1,10; 4,15; 1 Pt 1,24;

tikslas: Mt 5,48; Mk 8,36; Ef 1,4; 1 Tes
4,3; Tit 2,11;

amžinasis: Mt 18,8; 19,16; 25,46; Mk 10,17;
Lk 10,25; 18,18; Jn 5,29; 17,3; Rom 2,6;
6,22; Gal 6,8; 1 Tim 4,8; 6,19; Tit 1,2; 3,7;
Jok 1,12.

Gyvenimo knyga: Lk 10,20; Fil 4,3;
Apr 3,5; 13,8; 17,8; 20,12. 15; 21,27.

Godumas: Mt 6,19; Lk 12,19; 1 Kor
5,10; 6,10; 2 Kor 9,5; Ef 5,3,5; Kol 3,5;
Žyd 13,5.

I

Intencija, geroji: Mt 6,1-23; 10,42;
1 Kor 10,31; Kol 3,17.

Išdavystė: Mt 10,21; 26,14-18.21-25.47-
49; Mk 13,9; 14,10.18-21.43-45; Lk 21,16;
22,3-6.21-23.47; Jn 13,21-30; 18,2-5; 1 Kor
11,23.

Išdidumas –

įspėjimai: Rom 1,29; 11,20; 1 Kor 4,7;
Gal 5,26; Fil 2,3; 2 Tim 3,2; Jud 16;

pasekmės: Mt 23,12; Lk 1,51; 14,11; 18,14;
Jok 4,6.16; 1 Pt 5,5; Apr 18,7.

Išėjimas – Lk 9,31.

Išganymas: Lk 1,69.77; Jn 3,16; Apd
4,12; 13,47; 16,17; Rom 1,16; 10,10; 13,11;
2 Kor 6,2; 1 Tes 5,8; 2 Tim 2,10; Žyd 1,14;
9,28; 1 Pt 1,5.

Išganymo paslaptis: Mt 11,25; Lk
10,21; Rom 11,25; 16,25; 1 Kor 2,7; 4,1;
13,2; Ef 1,9; 3,4; 5,32; Kol 1,26; 2,2; 4,3;
2 Tes 2,7; 1 Tim 3,9.16.

Išganytojas: Mt 1,21; Lk 2,11; Jn 4,42; Apd 5,31; 16,23; Ef 5,23; Fil 3,20; 2 Tim 1,10; Tit 1,4; 2,13; 3,6; 2 Pt 1,1.11; 2,20; 3,2.18; 1 Jn 4,14; žr. Jėzus Kristus.

Išmėginimai: Mt 6,13; Lk 11,4; 1 Kor 10,13; Jok 1,2-4.12; 1 Pt 1,6; 4,12.

Išrinktieji –

tikėjimui: Kol 3,12; 1 Tes 1,4; 2 Tim 2,10; Tit 1,1; 1 Pt 1,1; 2,9; 2 Jn 1,13;

amžinajai laimei: Mt 22,14; 24,22.31; 25,34; Mk 13,20.22.27; Rom 8,33; 1 Tim 5,21.

Išsižadėjimas, save: Mt 19,28; Mk 10,29-31; Lk 14,33; 18,29; Tit 2,11.

Ištikimybė –

Dievo: Rom 3,3; 1 Kor 1,9; 10,13; 1 Tes 5,24; 2 Tes 3,3; 2 Tim 2,13; 1 Jn 1,9;

Dievui: Mt 24,45-47; Lk 16,10-13; 22,28-30; Jn 15,14; 1 Pt 121; Apr 2,10;

žmogui: Mt 24,45; 25,21; 26,50; Jn 15,13; 1 Kor 7,20; Kol 4,10-14.

Ištvėrmė –

maldoje: Mt 7,7-11; 15,21-28; Mk 7,24-30; Lk 11,9-13; 18,1-8; 1 Tes 5,17;

gerame kelyje: Mt 10,22; 24,13; Apd 13,43; 14,22; 1 Kor 7,35; 15,58; Jok 5,11.

Ištvirkimas –

įspėjimai: Mt 15,19; Apd 15,29; 1 Kor 6,18-20; 10,8; Gal 5,19; Ef 5,3;

vaisiai: Lk 15,13; 1 Kor 6,9; Ef 5,5; Žyd 13,4; Jud 7; Apr 21,8.

Izraelitų tauta: Mt 2,6; 10,6; 15,24; Mk 12,29; Lk 1,54.68.80; Apd 2,36; 4,10; Rom 9,4-6; 11,25; Fil 3,5.

I

Įsikūnijimas, Dievo Sūnaus: Lk 1,35; Jn 1,14; 3,16; Rom 8,3; 1 Tim 1,15; Tit 3,5; Žyd 2,14-18; 1 Jn 4,9.

Įspėjimas, broliškas: Lk 17,3; 23,40; 1 Tim 5,20; 2 Tim 2,25.

Įstatymas –

prigimtinis: Apd 14,16; Rom 1,19; 2,14; **Mozės:** Mt 5,17; 7,12; 22,40; Apd 15,10; Rom 3,20; 4,15; 5,20; 7,1.4.11-13; 2 Kor

3,6-11; Gal 3,10.13.19.23-25; 4,21; 5,1; 1 Tim 1,9; Žyd 7,18; 1 Pt 2,16;

Kristaus: Mt 22,40; Jn 15,12; 1 Kor 7,22; 9,21; Jok 1,25; 2,12.

Mozės Įstatymas atšauktas: 2 Kor 3,17; Gal 2,4; 5,1.13; 1 Pt 2,16.

J

Jaunystė: Mt 9,18.24; 19,20.22; Mk 5,23.35-42; 10,20; 14,51; 16,5; Lk 7,11-17; 8,42.49-55; 18,21; Apd 2,17; 5,10; 7,58; 20,9; 23,17; 1 Tim 4,12; 1 Jn 2,13.

Jungas –

Jėzaus: Mt 11,29;

Įstatymo: Apd 15,10; Gal 5,1; **vergijos:** 1 Tim 6,1.

K

Kalavijas: Mt 10,34; 26,47.51; Mk 14,43; Lk 22,38; Apd 12,2; Ef 6,17; Žyd 11,37; Apr 6,4; 13,14.

Kalbos, piktos: 1 Kor 15,33; Ef 4,29; 5,3.

Kalbų dovana: Apd 2,4; 10,46; 19,6; 1 Kor 12-14.

Kankinystė: Mt 5,10-12; 10,17.21.28; 14,10; 24,9-13; 26-47; Mk 13,9-13; Lk 21,12-19; Apd 7,54-60; 12,1-3; Rom 8,35; 1 Kor 13,3; 2 Kor 12,10; 2 Tim 4,6; Apr 2,13; 6,9; 11,8-10; 17,6; 20,4.

Kantrybė –

kenčiant: Lk 21,19; Rom 5,3-5; 12,12; 1 Kor 13,7; 2 Kor 6,3-5; Gal 5,22; Kol 3,12; 2 Tes 1,4; 1 Tim 6,11; 2 Tim 2,12.24; Tit 2,1; Žyd 6,12.15; 10,36; 12,1; Jok 1,3; 5,7; **su artimu:** Rom 15,1; Gal 6,1; Ef 4,1; Kol 3,12; 1 Tes 5,14;

pavyzdžiai: Apd 7,59; 2 Tes 1,4; Žyd 10,32-39; Jok 5,10; 1 Pt 2,21.

Karai: Mt 24,6; Lk 14,31; Jok 4,2; Apr 11,7; 12,17; 13,7; 19,19.

Kentėjimai –

vertė: Mt 5,11; Lk 24,26; Jn 16,22; Rom 5,3; 2 Kor 4,17; Fil 2,7-11; 2 Tes 1,7-10; 2

Tim 2-11; Jok 1,2-4,12; 1 Pt 1,6; 2,20; 4,12-16; 2 Pt 2,7-9;

paguoda: Lk 24,26; Rom 8,18; 2 Kor 1,4; Žyd 2,9; 1 Pt 2,19-24.

Kerštas: Mt 5,38-42; Lk 9,45; Rom 12,19; 1 Tes 5,15.

Klaidų mokytojai: Mt 7,15; 15,14; Rom 16,17; Tit 3,10; 1 Jn 4,1-6.

Klusnumas –

Dievui: Mt 7,24; Jn 4,34; 5,30; 6,38; 14,30; Apd 4,18; 5,29; Rom 1,5; 15,18; Fil 2,8; Žyd 5,8; 1 Pt 1,22; 1 Jn 3,24;

Bažnyčiai: Mt 18,17; 2 Kor 5,9; Žyd 13,17; valstybės valdžiai: Rom 13,1-7; Tit 3,1; 1 Pt 2,13-17.

Kojų mazgojimas: Lk 7,44; Jn 13,5-10; 1 Tim 5,10.

Kova, dvasinė: Mt 10,34-36; Lk 12,49-53; 2 Kor 7,5; 10,4; Gal 6,17; Ef 6,11-18; Fil 1,30; Kol 3,5; 1 Tim 1,18; 2 Tim 4,7; 1 Pt 5,8.

Krikščionys –

vardas: Apd 11,25; 26,28;

garbingumas: 1 Kor 3,16; 6,19; 2 Kor 6,16-18; Gal 3,28; Ef 2,19-22, 1 Pt 2,9; Apr 1,6; pareigos: Rom 6,1-23; 12,1; 13,11-14; 2 Kor 6,14-18; Kol 3,1-17.

Krikštas –

įsteigimas: Mt 28,19;

svarba: Mk 16,16; Jn 1,33; 3,5;

padariniai: Apd 2,38; 22,16; Rom 6,3; 1 Kor 12,13; Gal 3,27; Ef 5,26; Kol 2,12; Tit 3,4-7; 1 Pt 3,21;

teikimas: Apd 2,41; 8,12; 9,18; 10,48; 16,14,33; 18,8; 19,4;

Jono: Mt 3,6,11; Mk 1,4; Lk 3,3; Jn 1,25; 3,23; Apd 1,5; 13,24; 19,4;

kančios: Mk 10,38; Lk 12,50; 1 Jn 5,8.

Kuklumas: Mt 23,11; Lk 14,7-11; Rom 12,3,16; Kol 3,12; Jok 3,17; 1 Pt 3,8.

Kūnas –

žmogaus prigimtis: Mt 16,17; 1 Kor 15,50; Gal 1,16; Ef 6,12;

geismai: Rom 7,5-24; 8,3-13; Gal 5,16-24; Ef 2,3; Kol 2,13; 2 Pt 2,18; 1 Jn 2,16;

pagarba: Mt 6,25-32; Lk 12,22-31; 1 Kor 3,16; 6,19; Ef 5,29;

pareigos: Rom 6,12; 12,1; 1 Kor 3,17; 6,13-20; 9,27; 1 Tes 5,23;

išaukštinimas: Rom 8,29; 1 Kor 15,42-49; Fil 3,29; žr. Prisikėlimas iš numirusių.

Kunigystė –

šventimai: 1 Tim 4,16; 5,22; 2 Tim 1,6;

pareigos: Apd 14,22; 15,2; 1 Tim 4,14; 5,17,19; Tit 1,5; Jok 5,14;

visuotinė: Rom 16,1; Fil 4,3; Tit 2,3-5; 1 Pt 2,5,9; Apr 1,6; 20,6.

L

Laiko naudojimas: Jn 9,4; 2 Kor 6,2; Gal 6,9; Ef 5,16.

Laimė amžinoji –

didelė: Mt 5,12; 13,43; 19,28; Lk 22,29; 2 Tim 4,8; 1 Pt 1,3-6; 5,4; Apr 7,13-17; 14,13; 21,4;

visiems pasiūlyta: Jn 3,17; 1 Tes 5,9; 1 Tim 2,4;

nevienoda: 1 Kor 15,40-42; 2 Kor 5,10; 9,6;

kelias į ją: Mt 6,19; Lk 12,15; Rom 6,8; Gal 6,8.

Laisvė –

krikščionio: Jn 8,32; Gal 4,31; 5,1; Jok 1,25; 2,12; 1 Pt 2,16;

netikroji: Gal 5,13; 1 Pt 2,16; 2 Pt 2,19.

Lėbavimas: Lk 6,25; 16,19-25; 17,26-29; 21,34; Rom 13,13; Gal 5,21; Fil 3,18; Jok 5,5.

Liežuvio tvardymas: Ef 4,29; Kol 3,8; Jok 1,19; 3,1-12.

Liga –

priežastys: Jn 5,14; 9,3; Apd 12,21-23; 1 Kor 1 1,29; Apr 2,21;

paskirtis: Jn 11,4; 1 Pt 4,19;

paguoda: 1 Kor 15,42; Jok 5,15.

Ligonių patepimas: Mk 6,13; Jok 5,14.

Liūdesys –

šventas: Mt 5,4; 26,75; Jn 16,6,20; Rom 9,2; 2 Kor 7,9; 1 Pt 2,19;

blogas: Mt 27,3; 2 Kor 7,10; Jok 4,2.

Liudytojai melagiai: Mt 19,18; 26,60; Apd 6,11; 1 Tim 1,10.

Lobis, žemiškasis: Mt 2,11; 6,19; 13,44; 16,26; Lk 12,33; 18,22; 1 Kor 7,30; 2 Kor 4,7; Kol 2,3; 1 Jn 3,17.

M

Malda –

reikalas: Lk 18,1; 21,36; Ef 6,18; Fil 4,6; Kol 4,2; 1 Tes 5,17;

savybės: Mt 6,5-8; Mk 7,6; 11,24; Lk 11,5-9; 18,1-14; Jn 14,13; 15,7; 16,23; Rom 12,12; 2 Kor 12,7; Ef 6,18; Kol 4,2; 1 Tes 5,17; Žyd 4,16; 1 Pt 4,7; 1 Jn 3,21; 5,14; **galia:** Mt 7,7-11; 17,21; 18,20; 21,22; Lk 11,9-13; 18,7; Jn 16,23; Apd 10,4; Rom 10,1; Fil 1,19; Kol 4,12; Jok 1,5-8; 5,13,16;

pavyzdžiai: Mt 6,9-13; Lk 1,46-56.68-79; 2,29-32.37; 11,2-4; Apd 1,14; 7,59; 9,40; 10,2; 12,5; 16,25; 20,36; 21,5; 2 Tim 1,3.

Malda prieš valgi: Mt 14,19; 15,36; 26,26; Mk 14,22; Lk 24,30; Apd 27,35; Rom 14,6; 1 Kor 10,30; 1 Tim 4,3-5.

Malda už kitus –

raginimai: Mt 5,44; Lk 6,28; Rom 15,30; 2 Kor 1,11; Ef 6,18; Fil 1,19; Kol 4,3; 1 Tes 5,25; 2 Tes 3,1; 1 Tim 2,1; Jok 5,16; **pavyzdžiai:** Lk 22,32; 23,34; Jn 17,9-20; Apd 7,59; 8,24; 12,5; Rom 10,1; Fil 1,3-5; Kol 4,12; 2 Tim 1,3.

Maldingumas: Mt 6,1-18; 1 Tim 4,8; 2 Tim 3,12; Tit 2,12; 2 Pt 1,6; 3,11.

Malonė –

reikalinga: Mt 11,27; Lk 18,26; Jn 6,44.66; Rom 12,3; 1 Kor 2,10; 4,7; 12,3; 2 Kor 3,5; 5,18; Gal 1,15; Ef 6,23; Fil 2,13; Kol 1,12; Jok 1,5; 1 Jn 5,20;

nepelnęta: Mt 11,27; Rom 3,24; 4,4; 11,6; Gal 1,6; Ef 1,3-14; Kol 1,12-14;

pašvenčiamoji: Rom 5,2; 6,23; 8,17.29; Ef 4,24; Tit 3,7; 2 Pt 1,4;

veikiančioji: Jn 6,44; 15,4; Rom 8,26; Ef 5,14; Apr 3,20.

Mamonai tarnavimas: Mt 6,24; Lk 16,9-13; Jok 5,1-6.

Mana (duona iš dangaus): Jn 6,31.49.59; Žyd 9,4; Apr 2,17.

Mažadvasiškumas: Mt 8,26; Jn 15,27; 1 Tes 5,14; 2 Tim 1,7; 1 Jn 4,18.

Meilė –

Dievo – mums: Jn 3,16; Rom 5,8; 1 Jn 3,1.16; 4,9;

mūsų – Dievui: Jn 15,12; Rom 8,32-35; Gal 2,20; 1 Jn 3,16;

žymės: Jn 14,15.21; 1 Jn 2,5; 3,16; 4,20; 2 Jn 6;

mūsų – Kristui: Mt 10,37; Jn 8,42; 14,15,21.23.28; 1 Kor 16,22; Ef 4,15; Fil 3,7; 1 Pt 1,8; 1 Jn 5,1;

mūsų – sau patiems: Mt 22,39; Lk 19,18; Ef 5,29;

mūsų – žmonėms: žr. Artimo meilė, šalpa.

Meilės įsakymas: Mt 15,18-20; 22,34-40; Mk 7,20-23; 12,38-44; Rom 13,9.

Melas: Jn 8,44; Apd 5,2-10; Ef 4,25; Kol 3,9; Jok 3,14; Apr 21,8.27; 22,15.

Mergystė: Mt 1,20; 19,12; Lk 1,34; 20,34-36; Apd 21,9; 1 Kor 7,25-35; Apr 14,4.

Mesijas: Mt 1,16; 16,16.20; 24,63; Mk 8,29; 14,61; Lk 15,32; Lk 2,11; 3,15; 9,20; 23,35.39; Jn 1,20.25.41; 4,25.29; 6,70; 7,26.41; 10,24; 11,27; 12,34; 20,31; Apd 9,22.

Mirtis –

dėl nuodėmės: Rom 5,12.17; 6,23; 1 Kor 15,21;

laikas nežinomas: Mt 24,42; Mk 13,35; Lk 12,20.40; 21,34-36; 1 Tes 5,1-6; 2 Pt 3,10; Apr 3,3.

Mirusieji –

liūdesys: Mt 9,23; Lk 7,11; Jn 11,19.31-38; Apd 8,2; 9,39; 1 Tes 4,13;

prikėlimai: Mt 9,23-26; Mk 5,35-43; Lk 7,11-17; 8,49-56; Jn 7,24-29; 11,38-44; Apd 9,36-42; 20,7-12;

žr. Prisikėlimas iš numirusių.

Misijos: Mt 9,37; 28,19; Mk 16,15; Lk

10,2; Jn 4,35; Apd 1,8; Rom 15,30; Kol 4,3; 2 Tes 3,1.

Mistika: Jn 17,21; Rom 6,2; 1 Kor 13,12; 2 Kor 1,5; 5,7; 12,1-4; Gal 2,19; Fil 1,21; 3,7-12; Kol 1,24; 3,3.

Mišių auka: Mt 26,28; Mk 14,24; Lk 22,19; 1 Kor 11,24-26; Žyd 13,10.

Mokesčiai: Mt 17,24; 22,17; Mk 12,14; Rom 13,6.

Moterys –

prie Jėzaus: Mt 9,20; 26,7; 27; 55; 28,1-10; Mk 14,9; 15,40; 16,1-9; Lk 7,36-50; 8,1-3; 10,38-42; 13,11-13; 23,27; 24,1-11; Jn 4,1-41; 8,1-11; 11,1-5; 12,2-8; 19,25; 20,1-18; Apd 1,14;

pirmykštėje Bažnyčioje: Apd 9,36-41; 12,12; 16,1.13-15; 21,9; Rom 16,1-16; 1 Kor 9,5; 11,1-16; Fil 4,2; 1 Tim 3,11; 5,3-16; Tit 2,3-5; 1 Pt 3,1-7;

garbė: Lk 11,27; Jn 16,21; 1 Kor 7,14; 11,7.11; Gal 4,4; 1 Pt 3,7;

uždaviniai: 1 Kor 11,3-15; 1 Tes 4,3; 1 Tim 2,15; Tit 2,3-5; 1 Pt 3,1-2;

puošimasis: 1 Tim 2,9; 1 Pt 3,3-5;

mokymas: 1 Kor 14,34; 1 Tim 2,12.

Murmėjimas prieš Dievą: Lk 15,2; 19,6; Jn 6,41-43; 1 Kor 10,10; Fil 2,15; Jud 16.

N

Narsumas: Mt 26,45; Mk 10,32-34; Jn 18,4-9; Apd 7,54; 20,22-24; 21,13; 27,21-26; 2 Kor 4,8-10; 11,23-27.

Našlė –

Najino: Lk 7,12;

skatikas: Mk 12,42-44; Lk 21,2-4;

palyginimas: Lk 18,1-8;

Bažnyčios tarnyboje: 1 Tim 5,5-9; 1 Kor 7,8; 1 Tim 5,3.8.

Naujoji Sandora: Lk 22,20; 2 Kor 3,8; Žyd 7,22; 8,6-12; 10,16.28.

Neapykanta: Lk 14,26; Jn 7,7; 12,25; 15,23; Rom 9,13; 1 Jn 2,9-11; 3,15; 4,19.

Nedėkingumas: Lk 17,17; 2 Tim 3,2.

Negailestingumas: Mt 18,28-30;

25,41-46; Lk 10,30-32; 16,20; Rom 1,31; Jok 2,13.

Neklusnumas: Apd 7,39; Rom 2,5-8; Ef 2,2; 2 Tes 1,8-10; 3 Jn 9.

Neraugintos duonos dienos: Mt 26,17; Mk 14,1.12; Lk 22,1.7; Apd 12,3; 1 Kor 5,8.

Neregiai –

kūno: Mt 9,27-31; 12,22; 15,30; 20,29-34; 21,14; Mk 8,22-26; 10,46-52; Lk 6,39; 14,13.21; 18,35-43; Jn 9,1-41;

dvasios: Mt 6,22; 15,14; 23,16; Lk 6,39; 11,34; 2 Pt 1,9; Apr 3,17.

Nesantaika: Mt 12,25; Rom 1,28; 1 Kor 3,3; 6,6; 2 Kor 12,20; Gal 5,19; Fil 2,3; 2 Tim 2,14.23; Jok 3,14-17; 4,1.

Nešališkumas: Mt 22,16; Mk 12,14; Lk 20,21; Rom 2,11; 1 Tim 5,21; Jok 2,1-13.

Neteisingumas: Mt 23,14; Lk 16,11; 1 Kor 6,9; 2 Pt 2,16.

Netikėjimas –

priežastys: Mt 13,15; Lk 16,27-31; Jn 3,19; 5,44-47; 8,42-47; 10,24-26; 12,37-43; Apd 3,17; 13,45; 1 Kor 15,34; 1 Tim 1,13;

padariniai: Mk 16,16; Jn 3,18.36; 8,24; 12,48; Rom 11,20; Ef 5,6.

Neturto dvasia: Mt 5,3; 8,20; 10,9; 15,3; Mk 6,8; 10,21; Lk 6,20; 9,3.58; 10,4; 18,22; 2 Kor 8,9.

Nuodėmė –

kilmė: Jn 15,21.24; Rom 5,12; Jok 1,13-15; 1 Jn 3,8;

mirtinoji: Mt 5,22; 10,15; Lk 10,12; 12,47; Jn 19,11; 1 Jn 5,16;

dangaus keršto šaukianti: Jok 5,4;

Šventajai Dvasiai: Mt 12,31; Mk 3,28; Lk 12,10; Apd 7,51; Žyd 6,4-6; 10,26;

bausmė: Rom 1,18; 2,6.8; 6,21; Gal 6,7; Kol 3,25; 2 Pt 2,3-6.9;

prisipažinimas: Mt 3,16; Mk 1,5; Apd 19,18; Jok 5,15; 1 Jn 1,9;

atleidimas: Mt 6,12; 9,2; Lk 7,48; Kol 1,14; 1 Jn 1,7-10; 2,2;

progų vengimas: Mt 5,29; 18,8; Mk 9,43-47; Jok 4,4.

Nuolankumo dvasia –

raginimai: Mt 11,29; 18,1-4; 20,26; Mk 9,35; Lk 14,11; 18,14; 22,26; Rom 11,20; 12,3,16; 1 Kor 4,6; Fil 2,3; Kol 3,12;

vertė: Mt 5,3; 11,25; 18,4; 19,14; Gal 6,2; Jok 1,9; 4,6,10; 1 Pt 5,5;

pavyzdžiai: Mt 3,11; 8,8; 11,29; 20,28; Mk 1,7; 10,45; Lk 1,38,48; 3,16; 22,26; Jn 13,1-15; Ef 3,8.

Nusidėjėliai: Mt 9,10-13; Mk 2,15-17; Lk 5,29-32; 7,36-50; 15,2.

Nuteisinimas –

reikalas: Rom 1,18-3,20;

sąlygos: Mt 7,21; Mk 16,15; Lk 13,5; Rom 3,28; Žyd 11,6; Jok 2,24;

padariniai: Rom 3,24; 8,10,29; 1 Kor 6,11; Ef 2,5; Tit 3,5; 2 Pt 1,4.

P

Pagonių pašaukimas tikėti: Mt 8,11; Lk 13,29; Jn 10,16; Apd 10,1-11,18; 15,7-11; Rom 11,11-32; Ef 3,1-7; Kol 1,24-27.

Pagundos –

kilmė: Mt 4,1-11; Lk 22,31; Jn 13,2; Apd 5,3; Rom 7,22; 2 Kor 12,7-9; Ef 6,11-17; 1 Tes 3,5; Jok 1,13; 1 Pt 5,8;

pavojus: Mt 6,13; 26,41; Mk 14,38; Lk 8,13; 11,4; 22,40; 1 Tim 6,9; 2 Pt 2,9;

nauda: Jok 1,2,4,12; 1 Pt 1,6.

Paguoda: Mt 5,5; Rom 5,3; 2 Kor 1,4; 7,6; 1 Tes 3,7; 4,18.

Pakantumas: Mt 7,1; 13,24-30; Mk 9,38; Lk 6,37; 9,49; 13,6-9; Jn 8,1-11; Rom 14,15; 2 Kor 2,5-11; Gal 6,1; Ef 4,2; Kol 3,13; Jok 4,11.

Pamokslas nuo kalno: Mt 5-7.

Papiktinimai: Mt 5,29; 17,27; 18-6,9; Mk 9,42-47; Lk 17,1; Rom 14,13-16,20; 16,17; 1 Kor 8,9-13; 10,32; 2 Kor 6,3.

Paprastumas: Mt 10,16; 11,25; 18,3; Lk 10,21.

Pareiga: Lk 17,10; Rom 13,5,1 Kor 7,3; 9,16; Ef 5,21; Kol 3,18-25; 2 Pt 1,13.

Paruzija: žr. Jėzaus Kristaus antrasis atėjimas.

Pasaulio kunigaikštis (šėtonas): Lk 4,6; Jn 12,31; 14,30; 16,11; 1 Kor 2,6-8; Ef 2,2.

Pasaulio pabaiga: Mt 24; Mk 13; Lk 21; žr. Jėzaus Kristaus antrasis atėjimas.

Pasaulis –

žmonių buveinė: Mt 13,38; Mk 14,9; 16,15; Jn 11,9; 13,1; 17,11; 18,36; Rom 1,8; Ef 2,12; Kol 1,16; 1 Tim 6,7;

Dievui priešiškas: Lk 16,30; Jn 12,31; 14,30; 1 Kor 2,8; 2 Kor 4,4; Gal 1,6; Ef 2,2; 1 Jn 5,19.

Pasididžiavimas: Rom 5,2,11; 1 Kor 1,31; 4,7; 2 Kor 10,17; Gal 6,14; Jok 1,9.

Pasitenkinimas: Lk 3,14; Fil 4,11; 1 Tim 6,8; Žyd 13,5.

Pasitikėjimas Dievu –

pagrindas: Mt 6,8,32; Jn 16,33; 1 Tim 4,10; 2 Tim 1,12; Žyd 4,16; 1 Pt 5,7; 1 Jn 3,21;

pavyzdžiai: Mt 9,2,21; 15,22-28; Lk 5,4-9.

Pasiuntinybė: Mt 10,16; 15,24; Lk 1,19,26; 4,18; Jn 1,6; 4,34; 14,26; 17,18; Apd 3,26; 9,17; 12,11; 22,21; Rom 8,3; 10,15; 1 Kor 1,17; Gal 4,6; 1 Jn 4,14.

Paskutinė vakarienė: žr. Velykų vakarienė.

Pasninkas –

tikslas: Mt 6,16-18; 17,20; Mk 9,29; Lk 2,37; 18,12,14; Apd 13,2-3; 14,22;

pavyzdžiai: Mt 4,2; 9,14; Mk 2,18-20; Lk 4,2; 5,33-35; Apd 21,24.

Pašaukimas į išganymą –

visų žmonių: Mt 20,16; 22,14; Gal 1,15; Ef 1,18; 2,4-10; 1 Tim 2,4; 1 Pt 2,9;

izraelitų: Rom 9,6-13,24; 11,1-32; 15,8;

pagonių: Apd 15,7-9; Rom 9,24; 11,11-32; Ef 3,6-9; Kol 1,25-27.

Pašvesti asmenys: Mt 27,53; Mk 8,38; Lk 1,76; 9,26; Apd 3,21; 10,22; Rom 1,7; 8,27; 12,13; 1 Kor 1,2; 1 Tes 4,7; 2 Tim 1,9; 2 Pt 3,2; Apr 14,10.

Patepimo apeiga: Mt 26,6-13; Mk 6,13; 14,3-9; Lk 7,36-50; Jn 12,1-8; Apd 10,38; Jok 5,14; 1 Jn 2,20.

Pavydas: Mt 20,9-15; Mk 15,10; Lk 15,25-30; Jn 3,26; Rom 1,29; 13,13; 1 Kor 3,3; Gal 5,19-21,26; Fil 1,15; Jok 4,2; 1 Pt 2,1.

Pavyzdys –

geras: Mt 5,14-16; Jn 13,15; Rom 12,11; 15,19; 2 Kor 8,21; Fil 2,15; 1 Tes 4,11; 1 Tim 4,15; Tit 2,6-8; Jok 3,13; 1 Pt 2,12;
blogas: Mt 18,6; 1 Kor 8,9-12; 2 Pt 2,6; Jud 7.

Pergalė: Jn 16,33; Rom 12,21; 1 Jn 2,13; 4,4; 5,4; Apr 2,7.11. 17.26-28; 3,5.12.21; 5,5; 6,2; 15,2; 21,7.

Persekiojimai: Mt 5,10-12; Jn 15,20; 16,1-4; Rom 8,35; 1 Kor 4,12; 2 Kor 4,9-12; 12,10; 2 Tes 1,4; 2 Tim 3,12.

Piktinimasis (farizieju): Mt 9,3; 13,57; Mk 15,2; Lk 7,34; Jn 6,60.

Piktosios dvasios –

buvimas: Mt 25,41; Lk 10,18; Ef 5,12; Jok 2,19; 4,7; 1 Pt 5,8; 2 Pt 7,4; Jud 6;

veikimas: Mt 4,3-11; 8,31; 13,19; Mk 1,12; 4,15; 8,32; Lk 4,1-13; 8,12; 23,33.31; Jn 8,44; 13,2; 14,30; Apd 5,3; 13,9; 26,18; 1 Kor 7,5; 2 Kor 2,11; 4,3; 11,3.14; Ef 2,1; 6,11-13; Kol 1,12; 1 Tes 2,18; 3,5; 1 Pt 5,8; 1 Jn 3,8-10; Apr 2,10; 20,7.

Piktžodžiavimas –

Dievui: Mt 12,31; 27,39-44; Mk 3,28; Lk 12,10; 23,39-42; Jn 10,33; Rom 2,24; 1 Kor 12,3; Kol 3,8; Apr 13,6; 16,11;

Šventajai Dvasiai: Mt 12,31; Mk 3,28; Lk 12,10.

Pirmavaizdžiai iš ST: Apd 7,44; Rom 5,14; 15,4; 1 Kor 10,6.11; Žyd 11,19.

Pirmenybės siekimas: Mt 18,1-5; Mk 9,33-37; Lk 9,46-48; 22,24-30.

Pokylis: Mt 22,1-14; 23,6; Mk 6,21; 12,39; Lk 5,29; 14,7-24; Jn 12,1-3; 13,2; Apr 19,9.

Pragaras –

tikras: Mt 5,29; 10,28; 18,9; 25,41; Mk 9,46; 2 Pt 2,4; Apr 21,8;

amžinas: Mt 3,12; 25,41.46; Mk 9,42-47; Lk 3,17; 16,19-26; 2 Tes 1,7-9; Apr 14,11; 20,9.

Prakeikimas: Mt 21,19; Mk 11,12-14; Rom 9,3; Gal 1,8.

Pranašai –

ST: Mt 5,12.17; 7,12; 13,17; 22,40; 23,37; Lk 1,71; 2,36; 16,31; Apd 10,43;

NT: Apd 11,27; 13,1; 15,32; 1 Kor 12,28; Ef 2,20; 3,5; 4,11;

netikrieji: Mt 7,15; 24,11; Lk 6,26; Apd 13,6; 1 Tim 4,2; 2 Pt 2,22; 1 Jn 4,1.

Pražūtis, amžinoji: Mt 3,12; 18,8; 25,41.46; Mk 9,43-47; 16,16; Lk 13,17; 16,23; Žyd 10,27; 2 Pt 2,4; Jud 6; Apr 19,20; 20,9; 21,8.

Predestinacija: Mt 25,34; Lk 10,20; Jn 10,28; Rom 8,29; 9,14-23; Ef 1,4; 5,11; 1 Tim 2,1; 2 Tim 1,9; 2,19; Jok 1,18.

Priesaika: Mt 5,33-37; 23,16-22; Žyd 6,13-17; 7,20-22; Jok 5,12.

Priešų meilė –

įsakymas: Mt 5,44; Mk 11,25; Lk 6,27-35; Rom 12,14.17-20; Ef 4,26; 1 Tes 5,15; 1 Pt 3,9;

pavyzdžiai: Mt 26,50; Lk 23,34; Apd 7,58; 1 Kor 4,12.

Prietarai: Apd 13,6; 19,19.

Prievaizdas: Mt 20,8; Lk 8,3; 16,1-8; 1 Kor 4,2; Gal 4,2; 1 Pt 4,10.

Prisikėlimas iš numirusių –

tikrumas: Mt 22,30-32; Mk 12,26; Lk 20,37; Jn 5,28; 6,39; 11,24; Apd 17,18.31-34; 23,6; 24,15; 26,8; Rom 8,11; 1 Kor 6,14; 15,12-22; 2 Kor 1,9; 4,14; 1 Tes 4,13-17; Apr 20,12;

būklė: Mt 22,24-30; Mk 12,19-25; Lk 20,28-36; 1 Kor 15,35-44.51; Fil 3,21; Kol 3,4; 1 Jn 3,2;

žr. Jėzaus Kristaus prisikėlimas.

R

Ramybė: Lk 2,14; 24,36; Jn 14,27; Rom 1,7; 5,1; Ef 4,3; žr. Taika, Taikingumas.

Rankų uždėjimas –

laiminant: Mt 9,18; 19,13; Mk 5,23; 7,32; Lk 4,40; 13,12;

šventinant: Apd 6,5; 8,17; 13,3; 19,6; 1 Tim 4,14; 5,22; 2 Tim 1,6.

Rašto aiškiniojai –

Jėzaus priešai: Mt 9,3; 12,38; 15,2; 26,57; 27,41;

įspėjimai jiems: Mt 23,13-33; Mk 12,38-40; Lk 11,45-54; 20,45-47.

Raugas (palyg.): Mt 16,6,11; Mk 8,14; 12,1; 1 Kor 5,6-8; Gal 5,9.

Raugės (palyg.): Mt 13,24-30,36-43.

Raupsuotieji: Mt 8,1-4; 10,8; 11,5; Mk 1,40-45; Lk 4,27; 5,12-16; 17,11-19.

Ryžtingumas: Mt 6,24; 8,19-22; 10,37; 19,21; Lk 9,57-62; 11,23; 14,26; 1 Kor 5,4; 2 Kor 4,7-12; Gal 1,14; 2,11; 5,1-4.

Rojus: Lk 23,43; 2 Kor 12,4; Apr 2,7; 22,1-5.

Romumas (švelnumas): Mt 5,5; 11,29; Lk 22,64; Gal 6,1; Ef 4,2; Kol 3,12; 1 Tim 6,11; Tit 3,2; Jok 1,21; 1 Pt 3,15.

Rūstybė –

Dievo: Mt 3,7; Jn 3,36; Rom 1,18; 2,5; Ef 2,3; 5,6; 1 Tes 2,16; 5,9;

žmogaus: Mt 5,22; Ef 4,26,31; Kol 3,8; 1 Tim 2,8; Jok 1,19.

S

Sadukiejai: Mt 3,7; 22,23; Mk 12,18; Lk 20,27; Apd 4,1-5; 5,17; 23,8.

Samariečiai: Lk 9,52; 10,33-37; 17,16; Jn 4,9; 8,48.

Santuoka –

šventumas: 1 Kor 7,14; Ef 5,23-32; 1 Tes 4,3-8; Žyd 13,4;

nesuardomumas: Mt 5,32; 19,4-6; Mk 10,4-12; Lk 16,18; Rom 7,2; 1 Kor 7,10-16,39;

intymumas: 1 Kor 7,3-7; 1 Tes 4,3-4; 1 Pt 3,7.

Savęs pažinimas: Mt 7,3-5; Lk 6,41; 1 Kor 11,31.

Savigarba, krikščionio: Rom 5,2; 8,17; 1 Kor 6,15,19; 12,27; Gal 4,7; Ef 5,30; Kol 3,4; 1 Tes 2,12; 1 Pt 1,18,23; 4,14; 1 Jn 3,1-3; Jok 2,5.

Savitvarda –

pareiga: Mt 5,30; 18,8; Mk 9,42; Rom 6,10-13; 8,12; 12,1; 1 Kor 9,27; Gal 5,16; Ef 4,17-24; Kol 3,5; 1 Pt 1,13; 4,7;

vaisiai: Rom 6,8; 1 Kor 9,25; Kol 3,3.

Sąžinė –

gera: 2 Kor 1,12; 1 Tim 1,19; 2 Tim 4,7; 1 Pt 3,15; 1 Jn 3,19;

bloga: Mt 27,3; Jn 8,7-9; 1 Tim 1,19.

Sėjėjas (palyg.): Mt 13,3-9,18-23; Mk 4,1-9,13-20; Lk 8,4-8,11-15.

Sekimas Jėzumi Kristumi: žr. Jėzaus Kristaus sekimas.

Sėkla (palyg.): Mt 13,4,19,24,38; Mk 4,14,27,31; Lk 8,5-15; 1 Kor 15,36-38; 2 Kor 9,10.

Sekmadienis: Mt 28,1; Lk 24,1; Jn 20,1; Apd 20,7; 1 Kor 16,2; Apr 1,10.

Seniūnai, izraelitų: Mt 16,21; 26,3; Mk 8,31; 14,53; Lk 9,22; Apd 4,5.

Siela: Mt 6,33; 10,28; 22,32; Lk 10,42; 12,31; Jn 3,16; 12,25; 2 Kor 5,1; 12,15; Gal 6,8.

Sinagoga: Mt 4,23; 6,2; 9,35; 10,17; Mk 1,21-23,39; Lk 4,15; 8,41; Jn 9,22; Apd 9,2-9; 13,14; 22,19; 26,11; Apr 2,9; 3,9.

Skaistybė: žr. Tyrumas.

Skaistykla: Mt 12,32; 1 Kor 3,11-15.

Smerkimas, kitų: Mt 7,1-5; Lk 6,37; Rom 2,1-3; 14,4,10-13; 1 Kor 4,5; Jok 4,11.

Sportas (analogijos): 1 Kor 6,12-20; 9,24-27; 2 Kor 6,7; 10,4; Fil 3,12-14; 1 Tim 4,8; 2 Tim 2,5; Apr 2,17; 3,5,12.

Stropumas –

klausyti Dievo: Mt 2,14; 12,41; 46-50; Mk 3,31-35; Lk 1,38; 8,19-21; 11,28; Apd 9,6;

padėti žmonėms: Lk 10,30-37; 1 Kor 9,19-23; 2 Kor 8,14; Gal 6,2; Fil 4,5; 1 Tes 5,15; Tit 3,1; Žyd 13,1; Jok 2,15-17.

Susimąstymas: Mt 3,2,7-10; 4,17; 6,6; 14,23; 26,36; Mk 1,15,35; 6,46; Lk 1,80;

3,7-9; 4,2.42; 5,16; 6,12; 10,39; 15,17; Jn 11,54; Apd 10,9; Gal 1,17; Jok 1,25.

Susitaikinimas: Mt 5,23-26; 6,14; 18,35; Mk 11,25; Lk 12,58; Rom 12,20; Ef 4,26.31; Kol 3,12; 1 Tes 5,15; 1 Pt 3,9.

Sutuoktinių pareigos: 1 Kor 7,3-5; Ef 5,21-33; Kol 3,18; 1 Pt 3,1-7.

Sutvirtinimo sakramentas: Apd 1,5; 8,14-17; 19,1-7; Ef 1,13; Žyd 6,2.

Suvedžiotojai: Mt 18,6.10-14; 24,11; Mk 9,42; Lk 17,1; 1 Jn 4,1; Jud 4; Apr 17,1-6.

Svetimavimas: Mt 5,27; 15,19; 19,9; Rom 7,3; 1 Kor 6,9.

Svetingumas: Rom 12,13; 1 Tim 2,2; Žyd 13,2; 1 Pt 4,9.

Š

Šalpa: Lk 12,33; 16,9; Apd 4,34; 6,1-6; 20,35; 1 Kor 16,1; 2 Kor 8,14; 9,6-16; 1 Tim 6,17-19; Žyd 13,16; Jok 2,15; 1 Jn 3,17; žr. Artimo šelpimas.

Šeima –

vyras: 1 Kor 11,3; Ef 5,25-33; Kol 3,19; 1 Pt 3,7;

žmona: Ef 5,22-24.33; Kol 3,18; 1 Pt 3,1;

vaikai: Mt 15,4-6; Mk 7,10-13; Ef 6,1-3; Kol 3,20; 1 Tim 5,4.

Šeštadienis (*šabas*): Mt 12,1-13; Mk 2,25-3,5; Lk 6,1-10; 13,10-17; 14,1-6; 23,56; Jn 5,1-18; 7,14-24; Žyd 3,1; 4,1-11.

Šėtonas –

suvedžiotojas: Mk 4,15; Lk 22,3; Jn 13,27; Apd 5,3; 2 Kor 2,11; 2 Tes 2,9; Apr 12,9; parbloškėtas: Lk 10,18; Jn 12,31; 16,11; Kol 2,15.

Šmeižtas: Mt 5,11; Rom 1,30; 2 Kor 12,20; Ef 4,31; 1 Tim 3,11; Jok 4,11; 1 Pt 3,16; 2 Pt 2,1.12.

Šventasis Raštas –

kilmė: Mt 22,31; 2 Tim 3,16; Žyd 1,1; 2 Pt 1,20; 3,15;

aiškinimas: Mt 22,29; Lk 24,27.32; Apd 8,30.35; 2 Pt 1,20; 3,16; Apr 13,18; 17,9.

Šventykla –

ST: Mt 4,5; 12,6; 24,1; Mk 13,3; Lk 2,24-38; 4,9; 18,10; 21,5; 22,52; Apd 4,21; 24,6; 25,8; dvasinė: Jn 4,21; 1 Kor 6,18-20; 2 Kor 6,16; Ef 2,20-22; 1 Pt 2,4;

prekiautojų išvaymas: Mt 21,12; Mk 11,15-17; Lk 19,45; Jn 2,13-17;

mokestis: Mt 17,24-27.

Šventoji Dvasia –

Dievas: Mt 28,19; Apd 5,3; 1 Kor 2,10; 3,16; 12,4-11;

iš Tėvo ir Sūnaus: Jn 15,26; 16,14;

veikimas: Mt 10,20; Jn 15,26; 16,13-14; Rom 8,26; 1 Kor 2,10; 12,11; Tit 3,5; Žyd 3,7; 2 Pt 1,21;

vaisiai: Gal 5,22;

pasirodymai: Mt 3,16; Mk 1,18; Lk 3,22; Jn 1,32; Apd 2,1-4;

nuodėmės jai: Mt 12,31; Mk 3,28; Lk 12,10; Apd 7,51;

atėjimas: Lk 1,35; 2,25; 3,22; Jn 7,39; 16,13; Apd 2,1-4; 10,45; 15,8; 19,6; Rom 8,9.16.26; 1 Kor 6,19; 13,16; Gal 4,6; 1 Pt 1,12.

Šventosios vietos: Mt 4,5; 24,15; 27,53; Apd 6,13; Apr 11,2.

Šviesa –

Dievas: 1 Tim 6,16; 1 Jn 1,5; Apr 22,5;

Kristus: Lk 1,79; 2,32; Jn 1,4.9; 3,19; 8,12; 9,5; 12,35.46; Apr 21,22;

jų vaikai: Jn 12,36; Ef 5,8; 1 Tes 5,5.

T

Taika –

tarp krikščionių: Apd 2,42; 4,32; Rom 15,5; 1 Kor 1,10; Fil 2,2; 1 Pt 3,8;

su visais žmonėmis: Mt 5,23-26; 6,14; 18,35; Lk 12,58; Ef 4,26.51; Kol 3,12; 1 Pt 3,9.

Taikingumas: Mt 5,9; Lk 9,50; Rom 12,18; 2 Kor 13,11; Ef 4,3; 1 Tes 5,13; 2 Tim 2,2; Tit 3,2; Žyd 12,14; Jok 3,17; 1 Pt 3,8.

Talentai (palyg.): Mt 18,24; 25,14-28.

Tamsa, dvasinė: Rom 13,12; Ef 4,18; 5,7.11; 1 Pt 2,9; 1 Jn 1,6; 2,9.

Tarnavimas Dievui: Mt 6,24; Lk 16,13; Rom 12,11; Žyd 12,28.

Tarnavimo dvasia: Mt 20,28; Mk 10,45; Jn 13,12-15.

Tarnybos: Rom 12,7; 1 Kor 7,17.20.24; 1 Pt 4,11.

Tautų vienybė Kristuje: 1 Kor 7,19; 10,1-13; 12,13; 2 Kor 11,22; Gal 3,28; Apr 7,9.

Teismas –

pomirtinis asmeninis: Mt 25,30; Lk 16,22; Rom 2,5-8; 14,10.12; 1 Kor 3,8; 11,31; 2 Kor 5,10; Gal 6,8; Žyd 9,27; Jok 2,13;

visuotinis (paskutinis): Mt 12,36; 13,41-43; 16,27; 26,64; Mk 14,62; Jn 12,48; 1 Kor 3,13; 4,5; 2 Pt 2,4; 1 Jn 4,17; Jud 6,14; Apr 11,18; 20,12.

Teisumas: Mt 3,15; 5,6.10; 6,33; Rom 1,17; 2,13; 3,22.25; 4,4.6.13; 14,17; 2 Kor 3,9; Fil 3,6; 2 Tim 3,16; 1 Jn 2,29.

Testamentas: Gal 3,15; Žyd 9,16.

Tėvai: žr. Šeima.

“Tėve mūsų”: Mt 6,9-13; Lk 11,1-4.

Tiesa: Jn 1,14.17; 14,16; 15,26; 16,13; 18,37; Ef 1,13; Kol 1,5; 1 Tim 2,4; 3,15; 2 Tim 2,15; Jok 1,18; 1 Jn 4,6.

Tiesumas: Mt 5,37; 10,16; Lk 20,21; Rom 12,9; 2 Kor 1,12; Ef 4,25; Jok 5,12; 1 Pt 2,1.

Tikėjimas –

reikalingumas: Mk 16,16; Jn 3,36; 6,29; 8,24; Apd 4,12; 16,30; Žyd 11,6; 1 Pt 5,9; 1 Jn 3,23; 5,1.10.12;

galybė: Mt 17,20; 21,21; Mk 9,22; 16,17; Lk 18,41; Jn 7,38; 11,26; 14,12; Apd 3,16; Rom 1,16;

išpažinimas: Mt 10,32; Mk 8,38; Lk 9,26; 12,8; Rom 1,16; 10,9; 1 Tim 5,8; 6,12-14; 2 Tim 2,12; Žyd 4,14; 10,23; 13,15; 1 Jn 4,15.

Tikėjimo praradimas –

įspėjimai: Mt 7,15; 24,5; Apd 20,29; 2 Kor 11,3.13; Gal 1,6; Kol 2,8.18; 2 Tes 2,2; 1 Tim 1,19; 5,15; 6,21; 2 Tim 2,17; Žyd 3,12; 12,15; 13,9; 2 Jn 7-11;

vaisiai: 2 Tes 2,8; Žyd 6,4; 10,26; 2 Pt 2,15.

Tikslas, gyvenimo: Mt 4,10; 22,37.39; Jn 17,3; Apd 17,26; 1 Kor 10,31; Fil 3,14; 1 Tes 4,3; 5,9; 1 Tim 2,4; 1 Pt 5,10; Apr 1,8.

Tyrumas: Mt 5,8.27-30; Rom 12,1; 2 Kor 7,1; Gal 5,22; Ef 1,4; 1 Tes 4,3; Apr 7,14; 22,14.

Tobulumo siekimas: Mt 5,48; 19,21; Lk 6,40; Rom 12,2; 1 Kor 15,58; 2 Kor 7,1; 13,11; Ef 4,15.23; Fil 1,9-11; 3,12; 1 Tes 4,1-3.7; 5,23; 2 Tim 8,16; Žyd 12,14; 1 Pt 1,14-16.

Tradicija ir Šventasis Raštas: Jn 20,30; 21,25; Apd 16,4; 1 Kor 11,2; 2 Tes 2,15; 2 Tim 1,13; 2,2; 3,14; 1 Jn 2,24.

Trejybė (Dievo Asmenų): Mt 3,16; 28,19; Mk 1,10; Jn 14,16; 15,27; Apd 2,33; Rom 8,11; 2 Kor 13,13; Ef 2,18; 1 Pt 1,2; (1 Jn 5,7).

Trinitas, teismo: 1 Kor 5,52; 1 Tes 4,16; Apr 8,2.6-13; 9,1-21; 11,15-19.

Tūkstantmečio karalystė: Apr 20,4.7.

Turtas –

pavojai: Mt 6,24; 19,23-26; Mk 10,23-25; Lk 6,24; 16,19-31; 1 Tim 6,9; Jok 5,1-6;

pareigos: 1 Tim 6,17-19; Jok 1,10; 1 Jn 3,17; bendrumas: Apd 2,44; 4,32-37.

Turto geismas: Lk 12,15; 1 Kor 6,9; Ef 5,5; Kol 3,5; 1 Tim 6,10; Žyd 13,5; Jok 4,1-3; 2 Pt 2,3.

Tuščiagarbiai: Mt 20,20; 23,5-7; Mk 10,35; Lk 11,43; 22,24; Jn 12,43; Rom 12,16; Gal 5,26.

Tvirtumas: Mt 10,22; Mk 13,13; Lk 21,19; 2 Tim 1,7; Žyd 10,36-38; Jok 1,12; Apr 2,10.

U

Ugnis –

Šventosios Dvasios: Mt 3,11; Lk 3,16; Apd 2,3;

meilės: Lk 12,49; 24,32;

išbandymo: 1 Pt 1,6; 4,12;
teismo: 1 Kor 4,12-15; Jok 5,2; Apr 8,5;
pragaro: Mt 13,41; 18,8; 25,41; Mk 9,43-48; Žyd 10,26; Jud 7; Apr 19,20; 20,9.

Užkietėjimas, nusidėjėlio: Mt 11,20-24; 12,32.43; 23,37; Mk 4,16; Lk 10,13-15; 23,39; Jn 12,37; Apd 7,51-58; Rom 2,4; 9,27; 11,8; 2 Kor 4,3; Apr 2,21; 9,21; 16,9.
Užmokestis už geruosius darbus: Mt 5,12.46; 10,10; Mk 10,21; Lk 14,13; Rom 6,23; Jok 5,4.

Užuojauta: Mt 9,36; 14,14; 15,32; Mk 6,34; 8,2; Lk 7,13; 10,33; 15,20; Rom 12,15; Žyd 4,15; 5,2; 1 Jn 3,17; Jud 22.

V

Vagys: Mt 24,43; Lk 12,39; Ef 4,28; 1 Tes 5,2; 2 Pt 3,10; Apr 16,15.

Vaikai –

meilė jiems: Mt 19,13-15; Mk 10,13-16; Lk 18,15-17;

jų pareigos: Mt 15,4; 19,19; Mk 7,10; 10,29; Lk 18,20; Ef 6,1-3; Kol 3,20.

Vainikas, pergalės: 1 Kor 9,25; Fil 4,1; 1 Tes 2,19; 2 Tim 2,5; 4,8; Jok 1,12; 1 Pt 5,4; Apr 2,10; 3,11; 6,2.

Valstybės valdžia: Mt 22,15-21; Mk 12,13-17; Lk 20,20-26; Rom 13,1-7; 1 Tes 5,12; 1 Tim 2,2; Tit 3,1; Žyd 13,17; 1 Pt 2,13.

Vargšų globa: Apd 6,1-3; 2 Kor 8,4-7; Gal 2,10; 1 Tim 5,16.

Veidmainystė: Mt 6,5; 7,5; 23,13-33; Lk 12,1-3; 22,48; 1 Tim 4,2; 1 Pt 2,1.

Vėlykų vakarienė: Mt 26,20; Mk 14,17; Lk 22,14; Jn 13,2; 1 Kor 5,7; 11,23-26.

Velnias: žr. Šėtonas, Piktosios dvasios, Belzėbulas.

Vergai: Jn 8,33-35; 1 Kor 7,21; Gal 3,27; Ef 6,5-8; Kol 3,11.22-24; 4,11; 1 Tim 6,1; Tit 2,9; Fm 15.

Vestuvių puota (palyg.): Mt 22,1-14; Lk 14,15-42; Apr 21,2.9.

Vidinis žmogus: Mt 23,26; Mk 7,23;

2 Kor 4,16; Gal 5,16; Ef 3,16; 1 Pt 3,4.

Vieningumas: Jn 10,30; Apd 2,42; 4,32; Rom 12,16; 15,5; 1 Kor 1,10; 12,4-11; Ef 4,2-6.13; Fil 2,2; 1 Pt 3,8.

Viešpats –

Dievas: Mt 5,33; 11,25; Mk 1,20; 5,19; Lk 1,6.9.28.40; 4,18;

Kristus: Mt 7,21; 21,3; Mk 11,5; Lk 5,5.12; 7,13; 9,59.61; 10,1.39.41; 12,42; Jn 4,11; 8,11; 13,23; Apd 1,21; 7,59; 9,17; 10,36; 1 Kor 1,2; 3,5; Fil 2,10.

Viltis –

objektas: Lk 12,32; Jn 14,2; Rom 5,2-5; 8,24; Gal 5,5; Žyd 11,1; 1 Pt 1,13; 2 Pt 3,9;
vertingumas: Rom 15,13; 1 Kor 13,13; Žyd 3,6; 4,16; 6,19; 1 Jn 3,3.

“Vyresnieji” –

bažnyčių: Apd 11,30; 14,23; 15,2.23; 20,17; Tit 1,5; Jok 5,14; 1 Pt 5,1; 2 Jn 1; 3 Jn 1;

danguje: Apr 4,10; 5,8.14; 11,16; 19,4.

Vyro pareigos –

religinės: 1 Kor 16,13; 1 Tim 2,8; Tit 2,2;
santuokinės: 1 Kor 7,3-5; 11,2.7-12; Ef 5,25-33; Kol 3,19; 1 Pt 3,7.

Visagalybė –

Dievo: Mt 19,26; Mk 10,27; Lk 1,37; Ef 3,20; Apr 16,7;

Kristaus: Mt 28,18; Mk 16,17; Jn 1,3; 5,19.21; 1 Kor 8,6; Kol 1,16; Žyd 1,2; 2,10.

Visažinumas –

Dievo: Mt 6,4; 21,2; Mk 2,8; 14,13; Lk 22,10; Jn 1,47; 2,25; 16,30; Apd 15,8; Rom 8,27;

Kristaus: Mt 11,27; Mk 2,8; 3,2; 8,17; 9,33; 12,15; Lk 10,22; 21,20; 22,34; Jn 1,47; 4,16; 6,65; 21,17; Kol 2,3.

Vyskupai: Apd 20,28; 1 Kor 4,1; 1 Tim 1,6; 3,1-7; 4,14; Tit 1,5-9; 1 Pt 5,1-4.

Ž

Žemės keleiviai: 2 Kor 5,6; Žyd 11,13; 1 Pt 2,11.

Žemiškieji rūpesčiai: Mt 6,25-34;

13,22; Mk 4,18; Lk 8,14; 12,22-31; Apd 20,34; 1 Kor 4,12; Fil 4,6; 1 Tim 3,4,11; 5,4.8.

Žydai –

užkietėjimas: Mt 13,13-15; Apd 28,24-27; Rom 2,5; 10,21; 2 Kor 3,14;

atsivertimas: Apd 2,36-41; Rom 11,1-32.

Žyniavimas: Apd 8,9-24; 13,6; 19,17.

Žmogus –

garbingumas: Apd 17,28; 1 Kor 6,15-20; 2 Kor 6,16; Žyd 1,14; 2,6-8; Jok 3,9; 2 Pt 1,4;

paskirtis: Mt 4,10; 18,14; 22,37.39; Jn 17,3; Apd 17,26; 1 Kor 6,20; 1 Tes 4,3; 5,9; 1 Tim 2,4; 1 Jn 3,2.

Žmonių baimė: Mt 5,11; 10,28.33; Mk 8,38; Lk 12,4; Apd 4,19; 2 Tim 1,8; 1 Pt 3,14.

Žvėrys, apokaliptiniai: Apr 11,7; 13,1-18.

TIKRINIŲ VARDŲ RODYKLĖ

Ši rodyklė apima NT asmenvardžius ir vietovardžius. Kilmėvardžiai paprastai pateikiami kaip vietovardžiai (pvz., elamiečiai – Elamas); Šventajame Rašte ne kartą genties pradininko asmenvardis vartojamas ir kaip visos genties ar teritorijos vardas (pvz., patriarcho Jokūbo sūnų vardai). Sutrumpinimai: ap. – apaštalas; jl. – jlinka; j. – jūra; k. – kalnas; kr. – kraštas; m. – miestas; s. – sala, sūnus; sr. – sritis; u. – upė. Žvaigždute (*) žymimi personažai ir vietovardžiai NT tekste paminėti anonimiškai, įvardyti tik paaiškinimuose.

A

Aaronas, Mozės brolis: Lk 1,5; Apd 7,40; Žyd 5,4; 7,11; 9,4.

Abaddon, bedugnės angelas (ST – mirusiųjų vieta): Apr 9,11.

Abelis, Kaino brolis: Mt 23,35; Lk 11,51; Žyd 11,4; 12,24.

Abiataras, žydų kunigas: Mk 2,26.

Abijas –

a. Jėzaus protėvis: Mt 1,7;

b. kunigų skyrius: Lk 1,5.

Abilėnė, sr.: Lk 3,1.

Abraomas: Mt 1,1.2.17; 3,9; 8,11; 22,23; Mk 12,26; Lk 1,55.73; 3,8.34; 13,16.28; 16,22.29; 19,9; 20,37; Jn 8,33-58; Apd 3,13.25; 7,2-8; 7,16.17.32; 13,26; Rom 4,1-25; 9,7; 11,1; 2 Kor 11,12; Gal 3,6-18.29; 4,22; Žyd 2,16; 6,13-15; 7,1-10; 11,8-12.17; Jok 2,21-23; 1 Pt 3,6.

Achaikas: 1 Kor 16,17.

Achaja, Romos provincija: Apd 18,12.27; 19,21; Rom 15,26; 1 Kor 16,15; 2 Kor 1,1; 9,2; 11,10; 1 Tes 1,7.8.

Achazas: Mt 1,9.

Achimas: Mt 1,14.

Adomas: Lk 3,38; Rom 5,12-21; 1 Kor 15,22.45-49; 1 Tim 2,13-14; Jud 14.

Adramitija, m.: Apd 27,2.

Adrija, j.: Apd 27,27.30-40; 28,4.

Agabas: Apd 11,28; 21,10.

Agripa: žr. Erodas Agripa 11 (c).

Ain Karimas: Lk 1,39 *.

Akvilas: Apd 18,2.18.26; Rom 16,3; 1 Kor 16,19; 2 Tim 4,19.

Aleksandras –

a. Rufo brolis, Simono (e) s.: Mk 15,21;

b. kunigų šeimos narys: Apd 4,6;

c. Efezo žydų: 19,33;

d. kalvis, išmestas iš krikšč. bendruomenės: 1 Tim 1,20; 2 Tim 4,14.

Aleksandrija, m.: Apd 18,24; 27,6; 28,11.

Alfiejus –

a. ap. Jokūbo (c) tėvas (kai kieno tapatinamas su Klopū): Mt 10,3; Mk 3,18; Lk 6,15; Apd 1,13;

b. ap. Levio tėvas: Mk 2,14.

Alyvų k.: Mt 21,1; 26,30; Mk 11,1; 14,26; Lk 19,37; 21,37; 22,39; Jn 18,1; Apd 1,12.

Amfipolis, m.: Apd 17,1.

Aminadabas: Mt 1,4; Lk 3,33.

Amplijatas: Rom 16,8.

Ananijas –

a. Jeruzalės krikščionis: Apd 5,1-11;

b. Damasko krikščionis: Apd 9,10-19; 22,12-13;

c. vyriausiasis kunigas: Apd 23,2; 24,1.

Anas: Lk 3,2; Jn 18,13.24; Apd 4,6.

Andriejus, ap.: Mt 4,18; 10,2; Mk 1,16.29; 3,18; 13,3; Lk 6,14; Jn 1,40.44; 6,8; 12,22; Apd 1,13.

Andronikas: Rom 16,7.

Antiochija, m. –

a. Sirijos: Apd 6,5; 11,19.27; 13,1; 14,26; 15,22-23.30.35; 18,22; Gal 2,11;

b. Pisidijos: Apd 13,14; 14,19.21-23; 2 Tim 3,11.

Antipas: Apr 2,13.

Antipatridė, m.: Apd 23,31.

Apelis: Rom 16,10.

Apfija: Fm 2.

Apijaus aikštė: Apd 28,15.
Apolas: Apd 18,24-19,1; 1 Kor 1,12; 3,4-6,22; 4,6; 16,12; Tit 3,13.
Apollion: Apr 9,11.
Apolonija, m.: Apd 17,1.
Arabija, kr.: Apd 2,11; Gal 1,17; 4,25.
Aramas: Mt 1,4.
Aratas, gr. poetas: Apd 17,28 *.
Archelajas, etnarchas: Mt 2,22.
Archipas: Kol 4,17; Fm 2.
Areopagas: Apd 17,19,22.
Aretas, Nabatėjos karalius: 2 Kor 11,32.
Arimatėja, m.: Mt 27,57; Mk 15,43; Lk 23,51; Jn 19,38.
Aristarchas: Apd 19,29; 20,4; 27,2; Kol 4,10; Fm 24.
Aristobulas: Rom 16,10.
Arnīs: Lk 3,33.
Artemas: Tit 3,12.
Artemidė, Efezo deivė: Apd 19,23-40.
Asas, m.: Apd 20,13-14.
Aseras, Jokūbo (a) sūnus: Lk 2,36; Apr 7,6.
Asinkritas: Rom 16,14.
Atalija, m.: Apd 14,25.
Atėnai, m.: Apd 17,15-34; 18,1; 1 Tes 3,1.
Augustas –
 a. Romos imperatorius (gr. Augustos): Lk 2,1;
 b. Romos imperatoriaus titulas (gr. Sebastos): Apd 25,21,25; 27,1.
Avių vartai (Jeruzalėje): Jn 5,2.
Azija, Romos provincija: Apd 2,9; 6,9; 16,6; 19,10-22,26; 20,4,6,18; 21,27; 24,19; 27,2; Rom 16,5; 1 Kor 16,19; 2 Kor 1,8; 2 Tim 1,15; 1 Pt 1,1; Apr 1,4,11.
Azotas, m.: Apd 8,40.

B

Baalas, Kanaano dievaitis: Rom 11,4.
Babilonas, Babelė (Roma): 1 Pt 5,13; Apr 14,8; 16,19; 17,5; 18.

Babilonija, kr. (ištrėmimas): Mt 1,11,17; Apd 7,43.
Balaamas: 2 Pt 2,15; Jud 11; Apr 2,14.
Balakas: Apr 2,14.
Baltramiejus, ap., minimas tik Dvylikos sąrašuose: Mt 10,3; Mk 3,18; Lk 6,14; Apd 1,13; plg. Natanaelis.
Barabas: Mt 27,15-17,20-26; Mk 15,6-15; Lk 23,17-25; Jn 18,40; Apd 3,14.
Barachijas: Mt 23,35.
Barakas, ST izraelitų vadas: Žyd 11,32.
Barjėzus: Apd 13,6-12.
Barjona, Petro tėvavardis: Mt 16,17; žr. Jona (b).
Barnabas Juozapas, apaštalų bendradarbis: Apd 4,36; 9,27; 11,22-30; 12,25; 13,1-3,43-51; 14,12-27; 15,2,36-39; Gal 2,1-9,13; Kol 4,10.
Barsabas –
 a. Juozapas Justas: Apd 1,23;
 b. Judas, žydas krikšč.: Apd 15,22.
Bartimiejus, elgeta: Mk 10,46-52.
Beliaras (Belialas)=šėtonas: 2 Kor 6,15.
Belzebulas: filistinų dievaitis, NT – piktoji dvasia: Mt 10,25; 12,24,27; Mk 3,22; Lk 11,15,18,19.
Benjaminas, Jokūbo (a) s.: Apd 13,21; Rom 11,1; Fil 3,5; Apr 7,8.
Beoras, Balaamo tėvas: 2 Pt 2,15.
Berėja, m.: Apd 17,10,13; 20,4.
Berenikė: Apd 25,13,23; 26,30.
Betanija, m. –
 a. prie Jeruzalės: Mt 21,17; 26,6; Mk 11,1,12; 14,2; Lk 19,29; 24,50; Jn 11,1,18; 12,1;
 b. prie Jordano: Jn 1,28.
Betfagė, m.: Mt 21,1; Mk 11,1; Lk 19,29.
Betliejus, m.: Mt 2,1,5-8,16; Lk 2,4,11,15; Jn 7,42.
Betsaida, m.: Mt 11,21; Mk 6,45; 8,22; Lk 9,10; 10,13; Jn 1,44; 12,21.
Betzata (maudyklė): Jn 5,2.
Bileamas: 2 Pt 2,15; (žr. Balaamas).

Bitinija, Romos provincija: Apd 16,7; 1 Pt 1,1.

Blastas: Apd 12,20.

Boanergės, ap. Jokūbo (e) ir Jono pravardė: Mk 3,17.

Boazas: Mt 1,5; Lk 3,32.

Bosoras, iškreipta Beoras: 2 Pt 2,15.

C

Cezarėja, m. –

a. Pilypo: Mt 16,13; Mk 8,27;

b. Palestinos: Apd 8,40; 9,30; 10,1.24; 11,11; 12,19; 18,21; 21,8; 23,23-35; 24,1; 25,1-13.

Cezariai (ciesoriai) –

a. Augustas: Lk 2,1;

b. Tiberijus: Lk 3,1; Jn 19,12.15 *;

c. Klaudijus: Apd 11,28; 18,2;

d. Neronas*: Apd 25,8-12.21; 26,32; 27,24; 28,19; Fil 4,22; plg. 1 Pt 2,13.17.

Chaldėja, kr.: Apd 7,4.

Charanas, m., Abraomo tėviškė: Apd 7,2.4.

Chijas, m.: Apd 20,15.

Chlojė: 1 Kor 1,11.

Chorazinas, m.: Mt 11,21; Lk 10,13.

Chuza: Lk 8,3.

D

Dailioji prieplauka: Apd 27,8.

Dalmanuta, sr.: Mk 8,10.

Dalmatija, sr.: 2 Tim 4,10.

Damaridė: Apd 17,34.

Damaskas, m.: Apd 9,1-25; 22,5-6.11; 26,12.20; 2 Kor 11,32; Gal 1,17.

Danielius, ST pranašas: Mt 24,15.

Dekapolis, sr.: Mt 4,25; Mk 5,20; 7,31.

Demas: Kol 4,14; 2 Tim 4,10; Fm 24.

Demetrijas –

a. Efezo auksakalys: Apd 19,24-27.38;

b. vietinės bažnyčios veikėjas: 3 Jn 12.

Derbė, m.: Apd 14,6.10; 16,1; 20,4.

Dionyzas, Areopago narys: Apd 17,34.

Dioskūrai (Dvyniai): Apd 28,11.

Diotrefas: 3 Jn 9-11.

Dorkadė: žr. Tabita.

Dovydas: Mt 1,1.6.17.20; 9,27; 12,3-23; 15,22; 20,29-34; 22,41-46; Mk 2,25; 10,46-52; 11,10; 12,35-37; Lk 1,27.32.69; 2,4.11; 3,31; 6,3; 18,35-43; 20,41-44; Jn 7,42; Apd 1,16; 2,25-35; 4,25-26; 7,45; 13,22.34-36; 15,16; Rom 1,3; 4,6-8; 11,9-10; 2 Tim 2,8; Žyd 11,32; Apr 3,7; 5,5; 22,16.

Druzilė: Apd 24,24.

Dvynys (gr. Didymos), ap. Tomo pravardė: Jn 11,16; 20,24; 21,2.

Dzeusas, graikų dievaitis: Apd 14,12-13.

E

Eberas: Lk 3,35.

Efezas, m.: Apd 18,19-24; 19,1.17.28.34-35; 20,16-17; 1 Kor 15,32; 16,8; Ef 1,1; 1 Tim 1,3; 2 Tim 1,18; 4,12; Apr 1,11; 2,1.

Efraimas, m.: Jn 11,54.

Egėjo j.: Apd 17,14.

Egiptas, kr.: Mt 2,13-15.19; Apd 2,10; 7,9-40; 13,17; Žyd 3,16; 8,9; 11,26-27; Jud 5; Apr 11,8.

Elamas, sr.: Apd 2,9.

Eleazaras: Mt 1,15.

Eliakimas (du Jėzaus protėviai): Mt 1,13; Lk 3,30.

Eliezeras: Lk 3,29.

Elijas, ST pranašas: Mt 11,14; 16,14; 17,3-4.10-12; 27,47-49; Mk 6,15; 8,28; 9,4-5.11-13; 15,35-36; Lk 1,17; 4,25; 9,8.19.30-33; Jn 1,21.25; Rom 11,2; Jok 5,17.

Elijudas: Mt 1,14-15.

Elimas=Barjėzus: Apd 13,8.

Eliziejus, ST pranašas: Lk 4,27.

Elmadamas: Lk 3,28.

Elzbieta: Lk 1,5-57.

Emanuelis, simbolinis Mesijo

vardas: Mt 1,23.
Emoras: Apd 7,16.
Enas: Lk 3,38.
Enējas: Apd 9,33-35.
Enonas, m.: Jn 3,23.
Epafras: Kol 1,7,8; 4,12; Fm 23.
Epenetas: Rom 16,5.
Epimenidas: Tit 1,12 * .

Erastas –

a. Pauliaus bendradarbis Efeze: Apd 19,22;

b. Korinto izdininkas: Rom 16,23; 2 Tim 4,20.

Erodas –

a. Didysis: Mt 2,1-22; Lk 1,5;

b. Agripa I, Didžiojo vaikai: Apd 12,1-6,19-23;

c. Agripa II, Agripas I s.: Apd 25,13; 26;

d. Antipas, Erodo (a) s., Galilėjos tetrarchas: Mt 14,1-12; Mk 6,14-29; 8,15; Lk 3,1,19-20; 8,3; 9,7-9; 13,31,32; 23,7-15; Apd 4,27-28; 13,1;

e. Pilypas, Erodo (a) s., Trachonitidės tetrarchas: Lk 3,1;

f. Pilypas, Erodo (a) s., 1-asis Erodiados vyras: Mt 14,3; Mk 6,17-28; Lk 3,19.

Erodiada: Mt 14,3; Mk 6,17,19; Lk 3,19.

Esromas: Mt 1,3; Lk 3,33.

Etiopija, kr.: Apd 8,27.

Eubulas: 2 Tim 4,21.

Eufatas, u.: Apr 9,14; 16,12.

Eunike: Apd 16,1; 2 Tim 1,5.

Eutichas: Apd 20,9-12.

Evodija: Fil 4,2.

Ezavas: Rom 9,13; Žyd 11,20; 12,16.

Ezechijas: Mt 1,9-10.

F

Falekas: Ek 3,35.

Fanuelis: Lk 2,36.

Faras: Mt 1,3; Lk 3,33.

Febė: Rom 16,1.

Feliksas, Judėjos prokuratorius:

Apd 23,24-30; 24,1-27.

Fenikas, m.: Apd 27,12.

Fenikija, kr.: Apd 11,19; 15,3; 21,3.

Festas, Judėjos prokuratorius:

Apd 24,27; 25,1-26,32.

Figelas: 2 Tim 1,15.

Filadelfija, m.: Apr 1,11; 3,7.

Filemonas: Fm 1.

Filetas: 2 Tim 2,17.

Filipai, m.: Apd 16,12-40; 20,6; Fil 1,1; 1 Tes 2,2.

Filologas: Rom 16,15.

Flegontas: Rom 16,14.

Fortūnatas: 1 Kor 16,17.

Frygija, kr.: Apd 2,10; 16,6; 18,23.

G

Gabata: Jn 19,13.

Gabrielius, arkangelas: Lk 1,19,26.

Gadara, m.: Mt 8,28.

Gadas, Jokūbo (a) s.: Apr 7,5.

Gajus –

a. iš Makedonijos: Apd 19,29;

b. iš Derbes (galbūt tapatus (a): Apd 20,4;

c. iš Korinto: Rom 16,23; 1 Kor 1,14;

d. Jn adresatas: 3 Jn 1.

Galatija, sr., Romos provincija:

Apd 16,6; 18,23; 1 Kor 16,1; Gal 1,2; 2 Tim 4,10; 1 Pt 1,1.

Galilėja, sr.: Mt 2,22; 3,13; 4,12,23; 19,1; 21,11; 27,55; Mk 1,9,14,28,39; 3,7; 9,30; 15,51; Lk 1,26; 2,4,39; 3,1; 4,14,31; 5,17; 17,11; 23,5-6,49; Jn 1,43; 2,1,11; 4,3,43-47,54; 7,1-52; 12,2; Apd 2,7; 5,37; 9,31.

Galilėjos ež.: žr. Genezareto ež.

Gamalielis: Apd 5,34-40; 22,3.

Galionas: Apd 18,12-17.

Garizimas: Jn 4,20 *.

Gaza, m.: Apd 8,26.

Gedeonas, ST izraelitų vadas: Žyd 11,32.

Genezaretas, lyguma: Mt 14,34; Mk 6,53.

Genezareto ež. (Galilėjos, Tiberiados ež.): Mt 4,18; Mk 1,18; Lk 5,1; 8,22.23; Jn 6,1; 6,16-19; 21,17.

Geraza (Gergeza), m.: Mk 5,1; Lk 8,26.37.

Getsemanė: Mt 26,36-56; Mk 14,32-50; Lk 22,39-53; Jn 18,2-12.

Gogas: Apr 20,8.

Golgota, k.: Mt 27,33; Mk 15,22; Lk 23,33; Jn 19,17.

Gomora, m.: Mt 10,15; Rom 9,29; 2 Pt 2,6; Jud 7.

Graikija: Apd 20,2.

Gražieji vartai (šventyklos): Apd 3,2.

H

Hagara: Gal 4,24-25.

Hakeldamach: žr. Kraujo sklypas.

Haranas: žr. Charanas.

Harmagedonas (Megido k.): Apr 16,16.

Henochas: Lk 3,37; Žyd 11,5; Jud 14.

Hermas: Rom 16,14.

Hermis –

a. graikų dievaitis: Apd 14,12;

b. Romos krikščionis: Rom 16,14.

Hermogenas: 2 Tim 1,15.

Herodionas: Rom 16,11.

Heslis: Lk 3,25.

Hierapolis, m.: Kol 4,13.

Himenėjas, eretikas: 1 Tim 1,20; 2 Tim 2,17.

I

Idumėja (Edomas), kr.: Mk 3,8.

Ieva: 2 Kor 11,3; 1 Tim 2,13-15.

Ikonijus, m.: Apd 13,51; 14,1.19-21; 16,2; 2 Tim 3,11.

Ilyrija, sr.: Rom 15,19.

Isacharas, Jokūbo (a) s.: Apr 7,7.

Ispanija: Rom 15,24.28.

Italija: Apd 10,1; 18,2; 27,1; Žyd 13,24.

Iturėja, sr.: Lk 3,1.

Izaijas, ST pranašas: Mt 3,3; 4,14-16; 8,17; 12,17-21; 13,14-15; 15,7-9; Mk 1,2; 7,6-7; Lk 3,4-6; 4,17-19; Jn 1,23; 12,38-41; Apd 8,28-33; 28,25; Rom 9,27-29; 10,16.20; 15,12.

Izaokas: Mt 1,2; 8,11; Lk 3,34; 13,28; Apd 3,13; Rom 9,6-13; Gal 4,28-30; Žyd 11,9.17.20.

J

Jajiras: (Mt 9,18-26); Mk 5,22-24.35-43; Lk 8,41-42.49-56.

Jambras: 2 Tim 3,8.

Janajis: Lk 3,24.

Janas: 2 Tim 3,8.

Jaretas: Lk 3,37.

Jasonas –

a. Tesalonikos žydas: Apd 17,5-9;

b. Korinto krikščionis; tapatus (a)?: Rom 16,21.

Jechonijas: Mt 1,11-12.

Jeftė, ST izraelitų vadas: Žyd 11,32.

Jeremijas, ST pranašas: Mt 2,17; 16,14; 27,9.

Jerichas, m.: Mt 20,29; Mk 10,46; Lk 10,30; 18,35; 19,1; Žyd 11,30.

Jeruzalė, m.: Mt 2,1; 3,5; 16,21; 20,18; 23,37; Mk 10,32; Lk 2,22.41-43; 4,9; 9,31.51; 10,30; 13,33-34; 17,11; 18,31; 19,28; 21,20.24; 23,28; 24,18.47.52; Jn 4,21; Apd 1,4.8; 5,28; 6,7; 8,1; 15,2; 21,12-13; Rom 15,25; 1 Kor 16,3; Gal 1,17; 4,25-26; Žyd 12,22; Apr 3,12; 21,2.10.

Jesė, Dovydo tėvas: Mt 1,5-6; Lk 3,32; Apd 13,22; Rom 15,12.

Jezabelė: Apr 2,20.

Jėzus, Mesijo protėvis: Lk 3,29.

Jėzus Justas: Kol 4,11.

Joana: Lk 8,3; 24,10.

Joananas: Lk 3,27.

Joatamas: Mt 1,9.

Jobas: Jok 5,11.

Jobedas: Mt 1,5; Lk 3,32.

Joda: Lk 3,26.

Joelis, ST pranašas: Apd 2,16.

Jokūbas –

a. ST patriarchas: Mt 1,2; 8,11; 22,32; Lk 1,33; 13,28; Jn 4,5-6,12; Apd 3,13; 7,8,12-16; Rom 9,13; 11,26; Žyd 11,9,20-21.

b. Judo Tado tēvas (brolis?): Lk 6,16; Apd 1,13.

c. Alfiejaus s., ap., galbūt tapatus (d): Mt 10,3; Mk 3,18; Lk 6,15; Apd 1,13;

d. Jaunesnysis, Jēzaus “brolis”: Mt 13,55; 27,56; Mk 6,3; 15,40; Lk 24,10; Apd 12,17; 15,13; 21,18; 1 Kor 15,7; Gal 1,19; 2,9,12; Jok 1,1; Jud 1;

e. Vyresnysis, Zebediejaus s., ap.: Mt 4,21; 10,2; 17,1; 20,20-24; 26,37; Mk 1,19,29; 3,17; 5,37; 9,2; 10,35-41; 13,3; 14,33; Lk 5,10; 6,14; 8,51; 9,28,54; Jn 21,2; Apd 1,13; 12,2;

f. Juozapo tēvas: Mt 1,15-16.

Jokūbo šulinys (Samarijoje): Jn 4,5.

Jona –

a. ST pranašas: Mt 12,39-41; 16,4; Lk 11,29-32;

b. Simono Petro tēvas: Mt 16,17; (aram. Barjona=Jonos s.); Jn 1,42; 21,15-17.

Jonas –

a. Krikštytojas: Mt 3,1-17; 4,12; 9,14; 11,2-15; 14,1-12; 6,14; 17,13; 21,25,32; Mk 1,1-9,14; 2,18; 6,14-29; 8,28; 11,30; Lk 1,5-25,57-63; 3,1-22; 5,33; 7,18-30; 9,7-9; 11,1; 20,4; Jn 1,19-34; 3,22-36; 4,1; Apd 1,5,22; 10,37; 11,16; 13,24-25; 18,25; 19,3,4;

b. ap., Zebediejaus s., Jokūbo brolis: Mt 4,21; 10,2; 17,1; 20,20-24; 26,37; Mk 1,19,29; 3,17; 5,37; 9,2,38; 10,35-41; 13,3; 14,33; Lk 5,10; 6,14; 8,51; 9,28,49,54; 22,8; Jn 1,35; 13,23-24; 18,15-16; 19,26-27; 20,3-10; 21,7,20-25; Apd 1,13; 3,1-11; 4,13; 8,14; 12,2; Gal 2,9; Apr 1,1,4,9; 22,8;

c. kunigū šeimos narys: Apd 4,6;

d. Morkus, evangelistas (žr. dar Morkus): Apd 12,12,25; 13,5,13; 15,37.

Jopė, m.: Apd 9,36-38,43; 10,5,24,32; 11,5,13.

Joramas: Mt 1,8.

Jordanas, u.: Mt 3,5-6; 3,13; 4,15,25; 19,1; Mk 1,5,9; 3,8; 10,1; Lk 3,3; 4,1; Jn 1,28.

Jorimas: Lk 3,29.

Josechas: Lk 3,26.

Jozė: žr. Juozapas (d).

Jozuė: Apd 7,45; Žyd 4,8.

Judas –

a. Jokūbo (a) s.: Mt 1,2,3; 2,6; Lk 3,33; Žyd 7,14; Apr 5,5; 7,5;

b. Jēzaus protėvis: Lk 3,30;

c. Tadas, ap.: Mt 10,3; Mk 3,18; Lk 6,16; Apd 1,13; Jn 14,22;

d. Jēzaus “brolis”: Mt 13,55; Mk 6,3; Jud 1;

e. Iskarijotas: Mt 10,4; 26,14-16,25,47; 26,25; 27,3-5; Mk 3,19; 14,10-11,43; Lk 6,16; 22,3-6,16; 22,3-6,21-23,47-48; Jn 6,71; 12,46; 13,2,21-30; 14,22; 17,12; 18,2-3; Apd 1,16-20;

f. Barsabas: Apd 15,22,27,32;

g. Damasko krikščionis: Apd 9,11;

h. Galilėjietis, sukilėlių vadas: Apd 5,37.

Judėja: Mt 2,1,5,22; 3,1,5; 4,25; 19,1; 24,16; Mk 3,7; 10,1; Lk 1,5; 3,1; 5,17; 6,17; Jn 3,22; 4,3,47,54; 7,1-3; Apd 1,8; 2,9; 8,1; 9,31; 11,1; 12,19; 15,1; 21,10; 28,21; Rom 15,31; 2 Kor 1,16; Gal 1,22.

Judėjos kalnynas: Lk 1,39.

Julija: Rom 16,15.

Julijus, šimtininkas: Apd 27,1,3.

Junijus (-a?): Rom 16,7.

Juozapas –

a. patriarchas: Jn 4,5; Apd 7,9-18; Žyd 11,21-22; Apr 7,8;

b. du Jēzaus protėviai: Lk 3,24,30;

c. Jēzaus globėjas: Mt 1,16,18-25; 2,13-15,19-23; Lk 1,27; 2,4-6,41-51; 3,23; Jn 1,45;

d. Jēzaus “brolis” (Jozė): Mt 13,55; 27,56; Mk 6,3; 15,40,47;

e. Arimatietis: Mt 27,57-60; Mk 15,43-47; Lk 23,50-53; Jn 19,38-42;

f. levitas iš Kipro: žr. Barnabas;

g. kandidatas į Judo vietą: žr. Barsabas.

Juozapatas: Mt 1,8.

Justas –

- a. Barsabas: Apd 1,23;
- b. Titas: Apd 18,7;
- c. Jėzus: Kol 4,11.

K

Kafarnaumas, m.: Mt 4,13; 8,5; 9,1; 11,23; 17,24; Mk 1,21; 2,1; 9,3.3; Lk 4,23.31; 7,1; 10,15; Jn 2,12; 4,46; 6,17.24.59.

Kainamas: Lk 3,36-67.

Kainas: Žyd 11,4; 1 Jn 3,12; Jud 11.

Kajafas: Mt 26,3.57; Lk 3,2; Jn 11,49-51; 18,13-14.24-28; Apd 4,6.

Kana, m.: 2,1.11; 4,46; 21,2.

Kanaanas, kr.: Apd 7,11; 13,19.

Kandakė: Apd 8,27.

Kapadokija, sr.: Apd 2,9; 1 Pt 1,1.

Karpas: 2 Tim 4,13.

Kauda, s.: Apd 27,16.

Kedronas, u.: Jn 18,1.

Kefas: Jn 1,42; 1 Kor 1,12; 3,22; 9,5; Gal 1,18; 2,9-14; žr. Petras.

Kenchrėja, m.: Apd 18,18; Rom 16,1.

Kilikija, m.: Apd 6,9; 15,23.41; 21,29; 22,3; 23,34; 27,5; Gal 1,21.

Kipras, s.: Apd 4,36; 11,19-20; 13,4; 15,39; 21,3.16.

Kirenė, m.: Mt 27,32; Mk 15,21; Lk 22,26; Apd 2,10; 6,9; 11,20; 13,1.

Kišas, Sauliaus tėvas: Apd 13,21.

Klauda, s.: žr. Kauda.

Klaudija: 2 Tim 4,21.

Klaudijus –

- a. imperatorius: Apd 11,28; 18,2;
- b. Lisijas, tribūnas: Apd 21,31-39; 22,24-29; 23,10-30.

Klemensas: Fil 4,3.

Kleopas: Lk 24,18.

Klopas, Marijos (b) vyras: tapatus Alfiejui? Jn 19,25.

Knidas, m.: Apd 27,7.

Kolosai, m.: Kol 1,2.

Korė: Jud 11.

Korintas, m.: Apd 18,1.11; 19,1; 1 Kor 1,2; 2 Kor 1,1; 2 Tim 4,20.

Kornelijus, šimtininkas: Apd 10,1-48.

Kosas, m.: Apd 21,1.

Kraujo dirva/sklypas: Mt 27,8; Apd 1,19.

Kreskas: 2 Tim 4,10.

Kreta, s.: Apd 2,11; 27,7.13.21; Tit 1,5.

Krispas: Apd 18,8; 1 Kor 1,14.

Kvartas: Rom 16,23.

Kvirinas, Sirijos valdytojas: Lk 2,2.

L

Lamekas: Lk 3,36.

Laodikėja, m.: Kol 2,1; 4,13.15-16; Apr 1,11; 3,14.

Lasėja, m.: Apd 27,8.

Levis –

a. Jokūbo (a) sūnus: Žyd 7,5.9; Apr 7,7;

b. Jėzaus proteviai: Lk 3,24.29;

c. ap.: Mk 2,14; Lk 5,27-29 (dar žr. Matas).

Libija, kr.: Apd 2,10.

Lida (ST Lodas), m.: Apd 9,32.35.38.

Lidija: Apd 16,14-15.40.

Likaonija, sr.: Apd 14,6.

Likija, sr.: Apd 27,5.

Linas: 2 Tim 4,21.

Lisanijas: Lk 3,1.

Lisijas, tribūnas: Apd 23,26-30.

Listra, m.: Apd 14,6-8.21; 16,1.2; 2 Tim 3,11.

Loidė: 2 Tim 1,5.

Lotas: Lk 17,28-32; 2 Pt 2,7.

Lozorius –

a. palyginimo veikėjas: Lk 16,20-25;

b. Mortos ir Marijos brolis: Jn 11,1-15.39-43; 12,1-2.9-11.17.

Lucijus –

a. Kirėnietis iš Antiochijos: Apd 13,1 ;

b. krikščionis iš Korinto: Rom 16,21.

Lukas, evangelistas: Kol 4,14; 2 Tim 4,11; Fm 24.

M

Madianas, sr.: Apd 7,29.

Magadanas (nežinoma sala?): Mt 15,39.

Magdala: žr. Dalmanuta.

Magogas: Apr 20,8.

Makedonija, Romos provincija:

Apd 16,9-10; 18,5; 19,21-22; 20,1-3; Rom 15,26; 1 Kor 16,5; 2 Kor 1,16; 2,13; 7,5; 8,1; 9,2-4; 11,9; 1 Tes 1,18; 4,10; 1 Tim 1,3.

Malaleelis: Lk 3,37.

Malkus: Mt 26,51; Mk 14,47; Lk 22,50; Jn 18,10.

Malta, s.: Apd 28,1-10.

Manaenas: Apd 13,1.

Manasas, žydų giminės pradininkas: Apr 7,6.

Marija –

a. Jėzaus Kristaus Motina: Mt 1,16-20; 2,11; 12,46-47; 13,55; Mk 3,31-32; 6,3; Lk 1,26-56; 2,5-7; 16,34-35; Jn 2,1-5.12; 19,25-27; Apd 1,14; Gal 4,4;

b. Jokūbo ir Jozės motina (= Klopo žmona, Jėzaus Motinos sesuo?): Mt 27,56.61; 28,1-10; Mk 15,40; 16,1-8; Lk 23,55-56; 24,10; Jn 19,25 (?);

c. Lozorius sesuo: Mt 26,6-13; Mk 14,3-9; Jn 11,1-44; 12,3-8;

d. Magdaliotė: Mt 27,56.61; 28,1; Mk 15,40-41.47; 16,1.9; Lk 8,2; 24,10; Jn 19,25; 20,1-2.11-18;

e. Morkaus motina: Apd 12,12-17;

f. Romos krikščionė: Rom 16,6.

Matanas: Mt 1,15.

Matas: Mt 9,9; Mk 3,18; Lk 6,15; Apd 1,13; (žr. Levis).

Matata: Lk 3,31.

Matatas: Lk 3,29.

Matatijas, du Jėzaus protėviai: Lk 3,25-26.

Matūzalis: Lk 3,37.

Medija, kr.: Apd 2,9.

Megido k.: žr. Harmagedonas.

Melchis, du Jėzaus protėviai: Lk 3,24.28.

Melchizedekas: Žyd 5,6.10; 6,20; 7,1-3.11.15.17.

Melėjas: Lk 3,31.

Melitė, s.: žr. Malta.

Mena: Lk 3,31.

Mesopotamija, kr.: Apd 2,9; 7,2.

Mikalojus: Apd 6,5.

Mykolas, arkangelas: Jud 9; Apr 12,7.

Miletas, m.: Apd 20,15-38; 2 Tim 4,20.

Myra, m.: Apd 27,5.

Mysija, sr.: Apd 16,7-8.

Mitilėnė, m.: Apd 20,14.

Mnasonas: Apd 21,16.

Molochas, kanaaniečių Saulės dievaitis: Apd 7,43.

Morkus, evangelistas: Apd 12,12.25; 13,5.13; 15,37-39; Kol 4,10; 2 Tim 4,11; Fm 24; 1 Pt 5,13; plg Jonas (d).

Morta, Lozorius sesuo: Lk 10,38-42; Jn 11,1-44; 12,2.

Motiejus: Apd 1,23-26.

Mozė: Mt 8,4; 17,3-4; 19,7-8; 22,24; Mk 1,44; 7,10; 9,4-5; 10,3-5; 12,19.26; Lk 2,22; 9,30.33; 16,29; 20,28; 24,27.44; Jn 1,17; 3,14; 5,45-46; 6,32; 7,22; 9,28; Apd 6,11; 7,20-43; 13,38; Rom 5,14; 1 Kor 10,2; 2 Kor 3,7.15-16; Žyd 3,2-6; 11,23-30; Jud 9; Apr 15,3.

N

Naamanas, ST pagonis karvedys: Lk 4,27.

Naasonas: Mt 1,4; Lk 3,32.

Nachoras: Lk 3,34.

Nagajis: Lk 3,25.

Najinas, m.: Lk 7,11-17.

Narcisas: Rom 16,11.

Natanaelis, ap.: nuo IX a. tapatinamas su Baltramiejumi: Jn 1,45-51; 21,2.

Natanas, Dovydo s.: Lk 3,31.

Naumas: Lk 3,25.

Nazaretas, m.: Mt 2,23; 4,13; 21,11; Mk 1,9.24; 10,47; Lk 1,26; 2,4.39.51; 4,16;

18,37; Jn 1,46; 18,5; Apd 2,22; 4,10; 10,38; 22,8; 26,9.

Neapolis, Makedonijos m.: Apd 16,11.

Neftalis, Jokūbo (a) s.: Mt 4,13-15; Apr 7,6.

Nerėjas: Rom 16,15.

Neris: Lk 3,27.

Nikanoras, diakonas: Apd 6,5.

Nikodemas: Jn 3,1-21; 7,50-52; 19,30.

Nikopolis, m.: Tit 3,12.

Nimfa: Kol 4,15.

Ninevė, m.: Mt 12,41; Lk 11,30.32.

Nojus, ST teisusis: Mt 24,37-38; Lk 3,36; 17,26-27; Žyd 11,7; 1 Pt 3,20; 2 Pt 2,5.

O

Olimpas, Romos krikščionis: Rom 16,15.

Ona, pranašė: Lk 2,36-38.

Onesiforas: 2 Tim 1,16; 4,19.

Onesimas, vergas: Kol 4,9; Fm 10.

P

Pafas, m.: Apd 1,6.13.

Pamfilija, Romos provincija: Apd 2,10; 13,13; 14,24; 15,38; 27,5.

Parmenas, diakonas: Apd 6,5.

Partija, Persijos sr.: Apd 2,9.

Patara, m.: Apd 21,1.

Patmas, s.: Apr 1,9.

Patrobas: Rom 16,14.

Paulius, ap. –

a. ankstyvasis gyvenimas, kilmė: Apd 22,3 (plg. Apd 9,11; 21,39; Rom 11,1); sesuo Apd 23,16; mokslas Jeruzalėje 22,3; amatas 18,3; pritarimas Stepono nužudymui 7,58; 8,1 (plg. 22,20); krikščionių persekiotojas 8,3; 22,4-5; 26,10-11 (plg. 1 Kor 15,9; Gal 1,13; Fil 3,6; 1 Tim 1,13); b. atsivertimas: Apd 9,3-19a; 22,6-16; 26,12-18;

c. ankstyvoji veikla: Arabija Gal 1,17 a;

Damaskas Apd 9,19b-25; 26,20a; 2 Kor 11,32-33; Gal 1,17b; Jeruzalė Apd 9,26-29; 26,20b; Gal 1,18-19; Tarsas Apd 9,30; Gal 1,21; Antiochija Apd 11,25-30; 12,25;

d. misijos: 1-oji kelionė Apd 13,1-14.28; Jeruzalės susirinkimas Apd 15,1-29; Gal 2,1-10; 2-oji kelionė Apd 15,36-18,23a; 3-ioji kelionė Apd 18,23b-20,38; grįžimas į Jeruzalę Apd 21,1-26;

e. areštas, kalėjimas: Jeruzalėje Apd 21,27-23,22; Cezarėjoje 23,23-26,32; kelionė į Romą 27,1-28,16; Romoje 28,17-31;

f. antrasis kalinimas: 2 Tim 4,6-11.16-18;

g. laiškai: 2 Pt 3,15; dar žr. Saulius (b).

Pergamas, m.: Apr 1,11; 2,12.

Pergė, m.: Apd 13,13-14; 14,25.

Persidė, persų kilmės Romos krikščionė: Rom 11,1.

Petras, ap.: Mt 4,18; 10,2; 14,28-29; 15,15; 16,16-18.22-23; 17,1.4.24; 18,21; 19,27; 26,33-37.40.58.69.73.75; taip pat gretutinės evangelijų vietos; Lk 5,4-10; 22,8.31; 24,34; Jn 1,41-42; 13,6-10.24.26; 21,2-3.7.11. 15-22; Apd 1,13.15; 2,14-40; 3,1-4.23; 5,1-10.15; 8,14-25; 9,32-11,18; 15,7-11; Gal 2,7,8; 1 Pt 1,1; dar žr. Kefas.

Pilypas –

a. tetrarchas: žr. Erodas (e);

b. Erodiados vyras: žr. Erodas (f);

c. ap.: Mt 10,3; Mk 3,18; Lk 6,14; Jn 1,43-48; 6,5-7; 12,21.22; 14,8-10; Apd 1,13;

d. diakonas: Apd 6,5; 8,5-13.26-40; 21,8.

Pilotas, Poncijus, Judėjos prokuratorius: Mt 27; Mk 15; Lk 3,1; 13,1; 23; Jn 18; 19; Apd 3,13; 4,27; 13,28; 1 Tim 6,13.

Pyras: Apd 20,4.

Pisidija, sr.: Apd 13,14; 14,24.

Pontas, sr.: Apd 2,9; 18,2; 1 Pt 1,1.

Porcijus: Apd 24,27; žr. Festas.

Priska/Priskilė: Apd 18,2.18.26; Rom 16,3; 1 Kor 16,9; 2 Tim 4,19.

Prochoras, diakonas: Apd 6,5.

Ptolemaidė, m: Apd 21,7.

Publijus: Apd 28,7-10.
Pūdas: 2 Tim 4,21.
Puteolai, m.: Apd 28,13.

R

Raaba/Rachaba, Jericho kekšē:
Mt 1,5; Žyd 11,31; Jok 2,25.
Rachelē: Mt 2,18.
Ragaujas: Lk 3,35.
Rama, m.: Mt 2,18.
Raudonoji j.: Apd 7,36; 1 Kor 10,1-2;
Žyd 11,29.
Rebeka, Izaoko žmona: Rom 9,10.
Regijus, m.: Apd 28,13.
Resa: Lk 3,27.
Rodas, s.: Apd 21,1.
Rodē: Apd 12,13.
Roma: Apd 18,2; 19,21; 28,14.16; Rom
1,7; 2 Tim 1,17.
Romfa, semitų Saturno dievaitis:
Apd 7,43.
Rubenas, Jokūbo (a) pirmagimis.
Rufas –
a. Simono Kirėniečio sūnus: Mk 15,21;
b. Romos krikščionis, tapatus a.?: Rom 16,13.
Ruta: Mt 1,5.

S

Sadokas: Mt 1,14.
Sala, du Jėzaus protėviai: Lk 3,32. 35.
Salaminas, m.: Apd 13,5.
Salatielis: Mt 1,12; Lk 3,27.
Salemas: Žyd 7,1.
Saliamonas, karalius: Mt 1,6.7; 6,29;
12,42; Lk 11,31; 12,27; Jn 10,23; Apd 7,47.
Saliamono stoginė: Apd 3,11; 5,12.
Salimas, m.: Jn 3,23.
Salmonas: Mt 1,4-5.
Salmonė, kyšulys: Apd 27,7.
Salomė –
a. Jėzų lydėjusi moteris (Zebediejaus sūnų
motina?): Mk 15,40; 16,1; Jn 19,25* ;

b. Erodiados duktė*: Mt 14,3-6; Mk
6,22-28.
Samarija: Lk 17,11; Jn 4,4.5; Apd 1,8;
8,1.5-25; 9,31; 15,3; samariečiai Mt 10,5;
Lk 9,52; 10,33; 17,16, Jn 4,9.39.40; 8,48.
Samas, s.: Apd 20,15.
Samotrakė, m.: Apd 16,11.
Samsonas: Žyd 11,32.
Samuelis, ST pranašas: Apd 3,24;
13,20; Žyd 11,32.
Sapfyras: Apd 5,1-11.
Sara, Abraomo žmona: Rom 4,19;
9,9; Žyd 11,11; 1 Pt 3,6.
Sardai, m.: Apr 1,11; 3,1.4.
Sarepta, m.: Lk 4,26.
Saronas, slėnis: Apd 9,35.
Saulius –
a. Izraelio karalius: Apd 13,21-22;
b. ap. Paulius (gr. Saulos): Apd 7,58;
8,1.3; 9,1-27; 11,25.30; 12,25; 13,1-2.7.9;
(gr. Saoul) Apd 9,4.17; 22,7.13; 26,14.
Sekundas: Apd 20,4.
Seleukija, m.: Apd 13,4.
Semas: Lk 3,36.
Semėjinas: Lk 3,26.
**Sergijus Paulius, Kipro prokon-
sulas:** Apd 13,7.12.
Seruchas: Lk 3,35.
Setas: Lk 3,38.
Sicharas, m.: Jn 4,5; Apd 8,5 *.
Sichemas, m.: Apd 7,16.
Sicilija: Apd 28,13 *.
Sidonas, m.: Mt 11,21.22; 15,21; Mk
3,8; 7,24.31; Lk 4,26; 6,17; 10,13.14; Apd
12,20; 27,3.
Silas/Silvanas: Apd 15,22.27.32.40;
16,19.25.29; 17,4.10.15; 18,5; 2 Kor 1,19; 1 Tes
1,1; 2 Tes 1,1; 1 Pt 5,12.
Siloamas, tvenkinys: Lk 13,4; Jn
9,7.11.
Simeonas –
a. Mesijo laukias teisusis: Lk 2,25-35;
b. Jėzaus protėvis: Lk 3,80;
c. Jokūbo (a) sūnus: Apr 7,7;

d. Juodasis: Apd 13,1.

Simonas –

a. Petras – žr. (kartais vadinasi ir Simeonas);

b. Kananietis (Uolusis): Mt 10,3; Mk 3,18; Lk 6,15; Apd 1,13;

c. Jėzaus “brolis”: Mt 13,55; Mk 6,3;

d. Betanijos raupsuotasis: Mt 26,6; Mk 14,3;

e. Kirėnietis: Mt 27,32; Mk 15,21; Lk 23,26;

f. fariziejus: Lk 7,36-50;

g. Judo Iskarijoto tėvas: Jn 6,71; 12,4; 13,2,26;

h. Samarijos burtininkas: Apd 8,9-24;

i. odininkas: Apd 9,43; 10,6.17.32.

Sinajus, k.: Apd 7,30.38; Gal 4,24.25.

Sintichė: Fil 4,2.

Sionas, k.: Mt 21,5; Jn 12,15; Rom 9,33; 11,26; Žyd 12,22; 1 Pt 2,6; Apr 14,1.

Sirakūzai, m.: Apd 28,12.

Sirija, sr.: Lk 2,2; Apd 15,23.41; 18,18; 20,3; 21,3; Gal 1,21.

Sirofenikija, sr.: Mk 7,26.

Sirtas, įl.: Apd 27,17.

Skėvas, žydų vyr. kunigas: Apd 19,14.

Smirna, m.: Apr 1,11; 2,8.

Sodoma, ST m.: Mt 10,15; 11,23; Lk 17,19; Rom 9,29; Jud 7; Apr 11,8.

Sopatras: Apd 20,4.

Sosipatras, krikščionis iš Korinto (tas pats Sopatras?): Rom 16,21.

Sostenas –

a. Korinto sinagogos vyresnysis: Apd 18,17;

b. Pauliaus bendražygis; galbūt tapatus (a): 1 Kor 1,1.

Stachis: Rom 16,9.

Steponas –

a. diakonas: Apd 6,5; 6,8-8,2; 11,19; 22,20.

b. Korinto krikšč.: 1 Kor 1,16; 16,15.17.

T

Tabita/Dorkadė: Apd 9,36-42.

Tadas, ap.: Mt 10,3; Mk 3,18; dar žr. Judas (a).

Tara: Lk 3,34.

Tarsas, m.: Apd 9,11.30; 11,25; 21,39; 22,3.

Teofilus: Lk 1,3; Apd 1,1.

Tercijus: Rom 16,22.

Tertulas, teisininkas: 24,1.2.

Tesalonika, m.: Apd 17,1.11.13; 20,4; 27,2; Fil 4,16; 1 Tes 1,1; 2 Tes 1,1; 2 Tim 4,10.

Teudas, sukilėlių vadas: Apd 5,36.

Tiatyrai, m.: Apd 16,14-15; Apr 1,11; 2,18.24.

Tiberiada, m.: Jn 6,23 (ež.: 6,1; 21,1).

Tiberijus: Lk 3,1.

Tichikas: Apd 20,4; Ef 6,21; Kol 4,7; 2 Tim 4,12; Tit 3,12.

Timiejus: Mk 10,46.

Timonas, diakonas: Apd 6,5.

Timotiejus: Apd 16,1-3; 17,15; 18,5; 19,22; 20,4; Rom 16,21; 1 Kor 4,17; 16,10; 2 Kor 1,1.19; Fil 1,1; 2,19-23; Kol 1,1; 1 Tes 1,1; 3,2.6; 2 Tes 1,1; 1 Tim 1,2.18; 6,20; 2 Tim 1,2; Fm I; Žyd 13,23.

Tiranas: Apd 19,9.

Tyras, m.: Mt 11,21.22; 15,21; Mk 3,8; 7,24.31; Lk 6,17; 10,13.14; Apd 12,20; 21,3.7.

Titas: 2 Kor 2,13; 7,6.7.13-15; 8,6.16.23; 12,18; Gal 2,1.3; 2 Tim 4,10; Tit 1,4; 2,7.

Titas Justas: Apd 18,7.

Tomas Dvynys, ap.: Mt 10,3; Mk 3,18; Lk 6,15; Jn 11,16; 14,5; 20,24-29; 21,2; Apd 1,13.

Trachonitidė, sr.: Lk 3,1.

Trifena: Rom 16,12.

Trifosa, galbūt Trifenos sesuo: Rom 16,12.

Trys tavernos, m.: Apd 28,15.

Troada, m.: Apd 16,8.11; 20,5.6; 2 Kor 2,12.

Trofimas: Apd 20,4; 21,29; 2 Tim 4,20.

U

Urbonas: Rom 16,9.

Urijas: Mt 1,6.

Užjordanē, sr.: Mt 4,25; 19,1; Mk 10,1; Jn 10,40.

Z

Zabulonas, Jokūbo (a) sūnus: Mt 4,13.15; Apr 7,8.

Zacharijas –

a. ST kunigas: Mt 23,35; Lk 11,51;

b. Jono Krikštytojo tēvas: Lk 1,5-23.40.57-79; 3,2.

Zachiejus: Lk 19,1-10.

Zara: Mt 1,3.

Zebediejus: Mt 4,21.22; 10,2; 20,20-24; 26,37; 27,56; Mk 1,19.20; 3,17; 10,35; Lk 5,10; Jn 21,2; (jo žmona Salomē (a)? – žr.).

Zenas, teisininkas: Tit 3,13.

Zuzana: Lk 8,3.

SENOJO TESTAMENTO CITATŲ RODYKLĖ

NT rašytojai paprastai vartoja graikiškąjį ST vertimą, vadinamą Septuaginta (II a. prieš Kristų). Šis vertimas ne visur tobulai sutampa su mus pasiekusiu hebrajišku tekstu. Be to, skirtingų ST knygų citatas NT autoriai kartais sujungia. Mūsų vertime ST citatos yra išskirtos kursyvu.

Naujojo Testamento eile

Mt			
1,23	Iz 7,14	11,10	35,5-6;
2,6	Mch 5,1	11,23	61,1
2,15	Oz 11,1	11,29	Mal 3,1
2,18	Jer 31,15	12,7	Iz 14,13,15
3,3	Iz 40,3	12,21	Jer 6,16
4,4	Įst 8,3	12,40	Oz 6,6
4,6	Ps 90 (91),11-12	13,15	Iz 42,1-4
4,7	Įst 6,16	13,35	Jon 1,17
4,10	Įst 6,13	15,4	Iz 6,9-10
4,16	Iš 9,1		Ps 77 (78),2
5,21	Iš 20,13;		Iš 20,12;
	Įst 5,17		21,17
5,27	Iš 20,14;	15,9	Iz 29,13
	Įst 5,18	18,16	Įst 17,6
5,31	Įst 24,1	19,4	Pr 1,27;
5,33	Kun 19,12		5,2
5,34	Iz 66,1	19,5	Pr 2,24
5,35	Iz 66,1	19,7	Ist 24,1
5,38	Iš 21,24-25;	19,19	Iš 20,12-16;
	Kun 20,19-20		Įst 5,16-20
5,43	Kun 19,18	21,5	Zch 9,9
5,48	Kun 19,2;	21,13	Iz 56,7;
	Įst 18,13		Jer 7,11
8,17	Iz 53,4	21,16	Ps 8,3
9,13	Oz 6,6	21,33	Iz 5,2
10,10	Įst 25,4	21,42	Ps 117 (118),22-23
10,35	Mch 7,6	22,24	Įst 25,5
10,36	Mch 7,6	22,32	Iš 3,6
11,5	Iz 26,19;	22,37	Įst 6,5
	29,18;	22,39	Kun 19,18
		22,44	Ps 109 (110),1
		23,39	Ps 117 (118),26
		24,21	Dan 12,1
		24,29	Iz 13,10;
			34,4
		24,30	Zch 12,10;
			Dan 7,13
		26,15	Iš 21,32;
			Zch 12,10
		26,31	Zch 13,7
		26,64	Ps 109 (110),1;
			Dan 7,13
		27,9	Jer 18,2-3;
			19,1-2;

	32,6-15;	15,34	Pš 21 (22),2
	Zch 11,12-13	15,36	Pš 68 (69),22
27,34	Pš 68 (69),22		
27,35	Pš 21 (22),19		Lk
27,39	Pš 21 (22),8	1,17	Mal 3,23-24
27,43	Pš 21 (22),9;	1,31	Iz 7,14
	Išm 2,13	1,37	Pr 18,14
27,46	Pš 21 (22),2	2,23	Iš 13,2
27,48	Pš 68 (69),22	2,24	Kun 12,8
		3,4	Iz 40,3-5
	Mk	3,22	Pš 2,7
1,3	Iz 40,3;	4,4	Ist 8,3
	Mal 3,1	4,8	Ist 6,13
4,12	Iz 6,9-10	4,11	Pš 90 (91),11-12
7,7	Iz 29,13	4,12	Ist 6,16
8,18	Jer 5,21;	4,17	Iz 61,1-2
	Ez 12,2	7,22	Iz 29,18;
9,48	Iz 66,24		35,5-6;
10,4	Ist 24,1		61,1
10,6	Pr 1,27;	7,27	Mal 3,1
	5,2	8,10	Iz 6,9-10
10,7	Pr 2,24	10,15	Iz 14,13-15
10,19	Iš 20,12-16;	10,19	Pš 90 (91),13
	Ist 5,16-20	10,27	Ist 6,5;
11,17	Iz 56,7;		Kun 19,18
	Jer 7,11	13,35	Pš 117 (118),26
12,1	Iz 5,1-2	18,20	Iš 20,12-16;
12,11	Pš 117 (118),22-23		Ist 5,16-20
12,19	Ist 25,5-10	19,38	Pš 117 (118),26
12,26	Iš 3,6	19,46	Iz 56,7;
12,30	Ist 6,4-5		Jer 7,11
12,31	Kun 19,18	20,17	Pš 117 (118),22
12,32	Ist 6,4;	20,28	Ist 25,5-6
	4,35	20,37	Iš 3,6
12,36	Pš 109 (110),1	20,43	Pš 109 (110),1
13,14	Dan 9,27	21,9	Dan 2,28
13,25	Iz 13,10;	21,10	Iz 19,2;
	34,4		2 Kr 15,6
13,26	Dan 7,13-14	22,37	Iz 53,12
14,18	Pš 40 (41),10	22,69	Pš 109 (110),1
14,27	Zch 13,7	23,30	Oz 10,8
14,62	Pš 109 (110),1	23,34	Pš 21 (22),19
15,24	Pš 21 (22),19	23,35	Pš 21 (22),8-9
15,29	Pš 21 (22),9	23,46	Pš 30 (31),6

Jn

1,23 Iz 40,3
 2,17 Ps 68 (69),10
 6,31 Ps 77 (78),24
 6,45 Iz 54,13
 7,38 Iz 58,11;
 Zch 14,8
 7,42 2 Sam 7,12
 8,17 Įst 19,15
 10,34 Ps 81 (82),6
 12,13 Ps 117 (118),25-26
 12,15 Zch 9,9
 12,38 Iz 53,1
 12,40 Iz 6,10
 13,18 Ps 40 (41),10
 15,25 Ps 34 (35),19;
 68 (69),5
 19,24 Ps 21 (22),19
 19,36 Iš 12,46
 19,37 Zch 12,10

Apd

1,20 Ps 68 (69),26;
 108 (109),8
 2,21 Jl 3,1-5
 2,28 Ps 15 (16),8-11
 2,35 Ps 109 (110),1
 3,23 Įst 18,15,19
 3,25 Pr 22,18
 4,11 Ps 117 (118),22
 4,26 Ps 2,1-2
 7,3 Pr 12,1
 7,7 Pr 15,13-14;
 Iš 3,12
 7,9 Pr 39,2
 7,10 Pr 41,37
 7,11 Pr 41,54
 7,27 Iš 2,14
 7,30 Iš 3,1
 7,32 Iš 3,6
 7,34 Iš 3,7
 7,37 Įst 18,15
 7,40 Iš 32,1
 7,43 Am 5,25-27

7,50 Iz 66,1-2
 8,33 Iz 53,7-8
 13,22 Ps 88 (89),21;
 1 Sam 13,14
 13,33 Ps 3,7
 13,34 Iz 55,3
 13,35 Ps 15 (16),10
 13,41 Hab 1,5
 13,47 Iz 49,6
 14,15 Iš 20,11
 15,16 Am 9,11-12
 23,5 Iš 22,28
 28,26 Iz 6,9-10

Rom

1,17 Hab 2,4
 2,6 Ps 61 (62),13;
 Sir 16,14
 2,24 Iz 52,5
 3,4 Ps 50 (51),6
 3,12 Ps 14,1-3
 3,13 Ps 5,10;
 139 (140),4
 3,14 Ps 10,7
 3,17 Iz 59,7-8
 3,18 Ps 35 (36),2
 3,20 Ps 142 (143),2
 4,3 Pr 15,6
 4,8 Ps 31 (32),1-2
 4,17 Pr 17,5
 4,18 Pr 15,5
 7,7 Iš 20,17;
 Įst 5,21
 8,36 Ps 43 (44),23
 9,7 Pr 21,12
 9,9 Pr 18,10
 9,12 Pr 25,33
 9,13 Mal 1,3
 9,15 Iš 33,19
 9,17 Iš 9,16
 9,20 Iz 29,16;
 45,9
 9,26 Oz 2,25;
 2,1

9,27	Iz 10,22-23	2,9	Iz 64,4
9,29	Iz 1,9	2,16	Iz 40,13
9,33	Iz 8,14:	3,19	Job 5,13
	28,16	3,20	Ps 93 (94),11
10,5	Kun 18,5	5,13	Ist 17,7
10,7	Ps 106 (107),26	6,16	Pr 2,24
10,8	Ist 30,14	9,9	Ist 25,4
10,11	Iz 28,16	10,5	Sk 14,29
10,13	Jl 2,32	10,7	Iš 32,6
10,15	Iz 52,7	10,26	Ps 23 (24),1
10,16	Iz 53,1	14,21	Iz 28,11-12
10,18	Ps 18 (19),5	14,25	Iz 45,14;
10,19	Ist 32,21		Zch 8,23
10,20	Iz 65,1	15,25	Ps 109 (110),1
10,21	Iz 65,2	15,32	Iz 22,13;
11,2	Ps 93 (94),14;		56,12
	1 Sam 12,22	15,45	Pr 2,7
11,3	1 Kar 19,10	15,55	Iz 25,8;
11,4	1 Kar 19,18		Oz 13,14
11,8	Ist 29,3		
11,10	Ps 68 (69),23-24		2 Kor
11,27	Iz 59,20-21;	4,6	Pr 1,3
	27,9	4,13	Ps 115 (116),1
11,34	Iz 40,13	6,2	Iz 49,8
11,35	Job 41,3	6,16	Kun 26,11-12
12,16	Pat 3,7	6,18	Iz 52,11;
12,17	Pat 3,4		Jer 31,15
12,19	Ist 32,35	8,15	Iš 16,18
12,20	Pat 25,21-22	9,6	Pat 22,8
13,9	Iš 20,13-17;	9,9	Ps 111 (112),9
	Ist 5,17-21;	10,17	Jer 9,22-23
	Kun 19,18	13,1	Ist 17,6;
14,11	Iz 45,23		19,15
15,3	Ps 68 (69),10		
15,9	2 Sam 22,50;		Gal
	Ps 17 (18),50	1,15	Iz 49,1
15,10	Ist 32,43	2,16	Ps 142 (143),2
15,11	Ps 116 (117),1	3,6	Pr 15,6
15,12	Iz 11,1,10	3,8	Pr 15,18
15,21	Iz 52,15	3,10	Ist 27,26
		3,11	Hab 2,4
	1 Kor	3,12	Kun 18,5
1,19	Iz 29,14	3,13	Ist 21,23
1,31	Jer 9,22-23	3,16	Pr 12,7

3,20	Ist 6,4		
4,27	Iz 54,1	5,18	Ist 25,4
4,30	Pr 21,10	5,19	Ist 17,6; 19,15
5,14	Kun 19,18		
	Ef		2 Tim
1,20	Ps 109 (110),1	2,19	Sk 16,5,26; Iz 26,13
1,22	Ps 8,7		
2,13	Iz 57,19	4,14	2 Sam 3,39; Ps 27 (28),4; 61 (62),13; Pat 24,12
2,17	Iz 52,7; 57,19; Zch 9,10		
4,8	Ps 67 (68),19	4,17	Ps 21 (22),22; Dan 6,21.28
4,25	Zch 8,16		
4,26	Ps 4,5 (graik.)		
5,31	Pr 2,24		Žyd
6,3	Iš 20,21; Ist 5,16	1,5	Ps 2,7
6,14	Iz 11,5; 59,17; Išm 5,18	1,6	Ps 96(97),7
6,15	Iz 52,7	1,7	Ps 103 (104),4
		1,9	Ps 44 (45),7-8
		1,12	Ps 101 (102), 26-28
		1,13	Ps 109 (110),1
	Fil	2,8	Ps 8,5-7
2,10	Iz 45,23	2,12	Ps 21 (22),23
2,15	Ist 32,5	2,13	Iz 8,17
4,18	Iš 29,18; Ez 20,41	3,2	Sk 12,7
		3,11	Ps 94 (95),8-11
		3,17	Sk 14,29
		4,4	Pr 2,2
		5,5	Ps 2,7
	Kol	5,6	Ps 109 (110),4
2,22	Iz 29,13	6,14	Pr 22,16-17
3,1	Ps 109 (110),1	7,1	Pr 14,17-20
		7,11	Ps 109 (110),4
	2 Tes	7,17	Ps 109 (110),4
1,8	Iš 8,2; Ps 78 (79),6	7,21	Ps 109 (110),4
1,9	Iz 2,10.19-20	8,5	Iš 25,40
2,4	Dan 11,36; Ez 28,2	8,12	Jer 31,31-34
2,8	Iz 11,4; Job 4,9	9,20	Iš 24,8
		10,7	Ps 39 (40),7-9
		10,12	Ps 109 (110),1
		10,13	Ps 109 (110),1

10,17	Jer 31,33-34	3,12	Ps 33 (34),13-17
10,28	Ist 17,6;	3,14	Iz 8,12-13
	19,15	4,8	Pat 10,12
10,30	Ist 32,35;	4,18	Pat 11,31
	Ps 134 (135),14	5,5	Pat 3,34
10,38	Hab 2,3-4		
11,5	Pr 5,4		2 Pt
11,12	Pr 13,16;	2,22	Pat 26,11
	32,13	3,8	Ps 89 (90),4
11,18	Pr 21,12	3,13	Iz 65,17;
11,21	Pr 48,15-20		66,22
11,23	Iš 2,2		
12,6	Pat 3,11-12		Jud
12,12	Iz 35,3	9	Zch 3,2
12,20	Iš 19,12		
12,21	Ist 9,19		Apr
12,26	Ag 2,6	1,4	Iš 3,14
12,29	Ist 4,24	1,7	Dan 7,13;
13,5	Ist 31,6		12,10
13,6	Ps 117 (118),6	1,13	Dan 7,13;
13,11	Kun 16,27		10,5
13,15	Oz 14,3	1,14	Dan 7,9
		2,14	Sk 31,16;
	Jok		25,1
2,8	Kun 19,18	2,20	Sk 25,1
2,11	Iš 20,13-14	2,27	Ps 2,8
2,23	Pr 15,6;	3,7	Iz 22,22
	Iz 41,8	3,19	Pat 3,12
4,6	Pat 3,34	4,8	Iz 6,3
5,11	Iš 34,6;	11,4	Zch 4,3.11-14
	Ps 102 (103),8	12,14	Dan 7,25
		13,1	Dan 7,3.7
	1 Pt	13,10	Jer 15,2
1,16	Kun 11,44	14,14	Dan 7,13
1,25	Iz 40,6-8		
2,3	Ps 33 (34),9		Senojo Testamento eile
2,6	Iz 28,16		
2,7	Ps 117 (118),22		Pr
2,8	Iz 8,14		
2,9	Iz 43,20-21;	1,3	2 Kor 4,6
	Iš 19,5	1,27	Mt 19,4;
2,10	Oz 2,25		Mk 10,6
2,22	Iz 53,9	2,2	Žyd 4,4
2,24	Iz 53,5	2,7	1 Kor 15,45

2,24 Mt 19,5;
Mk 10,7;
1 Kor 6,16;
Ef 5,31
5,2 Mt 19,4;
Mk 10,6
5,4 Žyd 11,5
12,1 Apd 7,3
12,7 Gal 3,16
13,16 Žyd 11,12
14,17 Žyd 7,1
15,5 Rom 4,18
15,6 Rom 4,3;
Gal 3,6;
Žyd 2,23
15,13 Apd 7,7
15,18 Gal 3,8
17,5 Rom 4,17
18,10 Rom 9,9
18,14 Lk 1,37
21,10 Gal 4,30
21,12 Rom 9,7;
Žyd 11,18
22,16 Žyd 6,14
22,18 Apd 3,25
25,33 Rom 9,12
32,13 Žyd 11,12
39,2 Apd 7,9
41,37 Apd 7,10
41,54 Apd 7,11
48,15 Žyd 11,21

IŠ

2,2 Žyd 11,23
2,14 Apd 7,27
3,1 Apd 7,30
3,6 Mt 22,32;
Mk 12,26;
Lk 20,37;
Apd 7,32
3,7 Apd 7,34
3,12 Apd 7,7
3,14 Apr 1,4
8,2 2 Tes 1,8

9,16 Rom 9,17
12,46 Jn 19,36
13,2 Lk 2,23
16,18 2 Kor 8,15
19,5 1 Pt 2,9
19,12 Žyd 12,20
20,11 Apd 14,15
20,12 Mt 15,4;
19,19;
Mk 10,19;
Lk 18,20
20,13 Mt 5,21;
Rom 13,9;
Žyd 2,11
20,14 Mt 5,27
20,17 Rom 7,7
20,21 Ef 6,3
21,17 Mt 15,4
21,24 Mt 5,38
21,32 Mt 26,15
22,28 Apd 23,5
24,8 Žyd 9,20
25,40 Žyd 8,5
29,18 Fil 4,18
32,1 Apd 7,40
32,6 1 Kor 10,7
33,19 Rom 9,15
34,6 Žyd 5,11

Kun

11,44 1 Pt 1,16
12,8 Lk 2,24
16,27 Žyd 13,11
18,5 Rom 10,5;
Gal 3,12
19,2 Mt 5,48
19,12 Mt 5,33
19,18 Mt 5,43;
22,39;
Mk 12,31;
Lk 10,27;
Rom 13,9;
Gal 5,14;
Žyd 2,8

20,19	Mt 5,38		2 Kor 13,1;
26,11	2 Kor 6,16		1 Tim 5,19;
			Žyd 10,28
	Sk	21,23	Gal 3,13
12,7	Žyd 3,2	24,1	Mt 5,31;
14,29	1 Kor 10,5;		19,7;
	Žyd 3,17		Mk 10,4
16,5	2 Tim 2,19	25,4	Mt 10,10;
25,1	Apr 2,14.20		1 Kor 9,9;
31,16	Apr 2,14		1 Tim 5,18
		25,5	Mt 22,24;
			Mk 12,19;
			Lk 20,28
	Ist	27,26	Gal 3,10
4,24	Žyd 12,29	29,3	Rom 11,8
4,35	Mk 12,32	30,14	Rom 10,8
5,16	Mt 19,19;	31,6	Žyd 13,5
	Mk 10,19;	32,5	Fil 2,15
	18,20;	32,21	Rom 10,19
	Ef 6,3	32,35	Rom 12,19;
5,17	Mt 5,21;		Žyd 10,30
	Rom 13,9	32,43	Rom 15,10
5,18	Mt 5,27		
5,21	Rom 7,7		1 Sam
6,4	Mk 12,30.32;	12,22	Rom 11,2
	Gal 3,20	13,14	Apd 13,22
6,5	Mt 22,37;		
	Lk 10,27		2 Sam
6,13	Mt 4,10;	3,39	2 Tim 4,14
	Lk 4,8	7,12	Jn 7,38
6,16	Mt 4,7;	22,50	Rom 15,9
	Lk 4,12		
8,3	Mt 4,4;		
	Lk 4,4		1 Kar
9,19	Žyd 12,21	19,10	Rom 11,3
17,6	Mt 18,16;	19,18	Rom 11,4
	2 Kor 13,1;		
	1 Tim 5,19;		2 Kar
	Žyd 10,28	15,6	Lk 21,10
17,7	1 Kor 5,13		
18,13	Mt 5,48		Job
18,15	Apd 3,23;	4,9	2 Tes 2,8
	7,37	5,13	1 Kor 3,19
19,2	Lk 21,10	41,3	Rom 11,35
19,15	Jn 8,17;		

Ps		
2,1	Apd 4,26	68 (69),5 Jn 15,25
2,7	Lk 3,22; Žyd 1,5; 5,5	68 (69),10 Jn 2,17; Rom 15,3
2,8	Apr 2,27	68 (69),22 Mt 27,34.48; Mk 15,36
3,7	Apd 13,22.33	68 (69),23 Rom 11,10
4,5	Ef 4,26	68 (69),26 Apd 1,20
5,10	Rom 3,13	77 (78),2 Mt 13,35
8,3	Mt 21,16	77 (78),24 Jn 6,31
8,5	Žyd 2,8	78 (79),6 2 Tes 1,8
10,7	Rom 3,14	81 (82),6 Jn 10,34
14,1	Rom 3,12	88 (89),21 Apd 13,22
15 (16),8	Apd 2,28	89 (90),4 2 Pt 3,8
15 (16),10	Apd 13,35	90 (91),11 Mt 4,6; Lk 4,11
17 (18),50	Rom 15,9	90 (91),13 Lk 10,19
18 (19),5	Rom 10,18	93 (94),11 1 Kor 3,20
21 (22),2	Mt 27,46; Mk 15,34	93 (94),14 Rom 11,2
21 (22),8	Mt 27,39; Lk 23,35	94 (95),8 Žyd 3,11
21 (22),9	Mt 27,43; Mk 15,29	96 (97),7 Žyd 1,6
21 (22),19	Mt 27,35; Mk 15,24; Lk 23,34; Jn 19,24	101 (102),26 Žyd 1,12
21 (22),23	Žyd 2,12	102 (103),8 Žyd 5,11
23 (21),11	1 Kor 10,26	103 (104),4 Žyd 1,7
27 (28),4	2 Tim 4,14	106 (107),26 Rom 10,7
30 (31),6	Lk 23,46	108 (109),8 Apd 1,20
31 (32),1	Rom 4,8	109 (110),1 Mt 22,44; 26,64; Mk 12,36; 14,62; Lk 20,43; 22,69; Apd 2,35; 1 Kor 15,25; Ef 1,20; Kol 3,1; Žyd 1,13; Žyd 10,12.13
33 (34),9	1 Pt 2,3	109 (110),4 Žyd 5,6; Žyd 7,11.17.21
33 (34),13	1 Pt 3,12	111 (112),9 2 Kor 9,9
34 (35),19	Jn 15,25	115 (116),1 2 Kor 4,13
35 (36),2	Rom 3,18	116 (117),1 Rom 15,11
39 (40),7	Žyd 10,7	117 (118),6 Žyd 13,6
40 (41),10	Mk 14,18; Jn 13,18	117 (118),22 Mt 21,42; Mk 12,11;
43 (44),23	Rom 8,36	
44 (45),7	Žyd 1,9	
50 (51),6	Rom 3,4	
61 (62),13	Rom 2,6; 2 Tim 4,14	
67 (68),19	Ef 4,8	

Lk 20,17;
 Apd 4,11
 117 (118),25 Jn 12,13
 117 (118),26 Mt 23,39;
 Lk 13,35;
 19,38
 134 (135),14 Žyd 10,30
 139 (140),4 Rom 3,13
 142 (143),2 Rom 3,20;
 Gal 2,16

Pat

3,4 Rom 12,17
 3,7 Rom 12,16
 3,11 Žyd 12,6
 3,12 Apr 3,19
 3,34 1 Pt 5,5;
 Žyd 4,6
 10,12 1 Pt 4,8
 11,31 1 Pt 4,18
 22,8 2 Kor 9,6
 24,12 2 Tim 4,14
 25,21 Rom 12,20
 26,11 2 Pt 2,22

Išm

2,13 Mt 27,43
 5,18 Ef 6,14

Sir

16,14 Rom 2,6

Iz

1,9 Rom 9,29
 2,10 2 Tes 1,9
 5,1 Mk 12,1
 5,2 Mt 21,33
 6,3 Apr 4,8
 6,9 Mt 13,15;
 Mk 4,12;
 Lk 8,10;
 Apd 28,26
 6,10 Jn 12,40
 7,14 Mt 1,23;

Lk 1,31
 8,12 1 Pt 3,14
 8,14 Rom 9,33
 8,17 Žyd 2,13
 9,1 Mt 4,16
 10,22 Rom 9,27
 11,1 Rom 15,12
 11,4 2 Tes 2,8
 11,5 Ef 6,14
 13,10 Mt 24,21;
 Mk 13,25
 14,13 Mt 11,23;
 Lk 10,15
 22,13 1 Kor 15,32
 22,22 Apr 3,7
 25,8 1 Kor 15,55
 26,13 2 Tim 2,19
 26,19 Mt 11,5
 27,9 Rom 11,27
 28,11 1 Kor 14,21
 28,16 Rom 9,33;
 10,11;
 1 Pt 2,6
 29,13 Mt 15,9;
 Mk 7,7;
 Kol 2,22;
 3,1
 29,14 1 Kor 1,19
 29,16 Rom 9,20
 29,18 Mt 11,5;
 Lk 7,22
 34,4 Mt 24,29;
 Mk 13,25
 35,3 Žyd 12,12
 35,5 Mt 11,5;
 Lk 7,22
 40,3 Mt 3,3;
 Mk 1,3;
 Lk 3,4;
 Jn 1,23
 40,6 1 Pt 1,25
 40,13 Rom 11,34;
 1 Kor 2,16
 41,8 Žyd 2,23

42,1	Mt 12,21	66,24	Mk 9,48
43,20	1 Pt 2,9		
45,9	Rom 9,20		Jer
45,14	1 Kor 14,25	5,21	Mk 8,18
45,23	Rom 14,11; Fil 2,10	6,16	Mt 11,29
49,1	Gal 1,15	7,11	Mt 21,13; Mk 11,17; Lk 19,46
49,6	Apd 13,47		
49,8	2 Kor 6,2	9,22	1 Kor 1,31; 2 Kor 10,17
52,5	Rom 2,24	15,2	Apr 13,10
52,7	Rom 10,15; Ef 2,17; 6,15	18,2	Mt 27,9
52,11	2 Kor 6,18	19,1	Mt 27,9
52,15	Rom 15,21	31,15	Mt 2,18; 2 Kor 6,18
53,1	Jn 12,38; Rom 10,16	31,31	Žyd 8,12
53,4	Mt 8,17	31,33	Žyd 10,17
53,5	1 Pt 2,24	32,6	Mt 27,9
53,7	Apd 8,33		Ez
53,9	1 Pt 2,22	12,2	Mk 8,18
53,12	Lk 22,37	20,41	Fil 4,18
54,1	Gal 4,27	28,2	2 Tes 2,4
54,13	Jn 6,45		Dan
55,3	Apd 13,34		
56,7	Mt 21,13; Mk 11,17 Lk 19,46	2,28	Lk 21,9
56,12	1 Kor 15,32	6,21	2 Tim 4,17
57,19	Ef 2,13.17	7,3	Apr 13,1
58,11	Jn 7,38	7,9	Apr 1,14
59,7	Rom 3,17	7,13	Mt 24,30; 26,64; Mk 13,26; Apr 1,7.13; 14,14
59,17	Ef 6,14		
59,20	Rom 11,27		
61,1	Mt 11,5; Lk 4,17; 7,22	7,25	Apr 12,14
64,4	1 Kor 2,9	9,27	Mk 13,14
65,1	Rom 10,20	10,5	Apr 1,13
65,2	Rom 10,21	11,36	2 Tes 2,4
65,17	2 Pt 3,13	12,1	Mt 24,21
66,1	Mt 5,34.35; Apd 7,50	12,10	Apr 1,7
66,22	2 Pt 3,13		Oz
		2,1	Rom 9,26
		2,25	Rom 9,26;

6,6 1 Pt 2,10
Mt 9,13;
12,7
10,8 Lk 23,30
11,1 Mt 2,15
13,14 1 Kor 15,55
14,3 Žyd 13,15

Jl

2,32 Rom 10,13
3,1 Apd 2,21

Am

5,25 Apd 7,43
9,11 Apd 15,16

Jon

1,17 Mt 12,40

Mch

5,1 Mt 2,6
7,6 Mt 10,35.36

Hab

1,5 Apd 13,41
2,3 Žyd 10,38
2,4 Rom 1,17;
Gal 3,11

Ag

2,6 Žyd 12,26

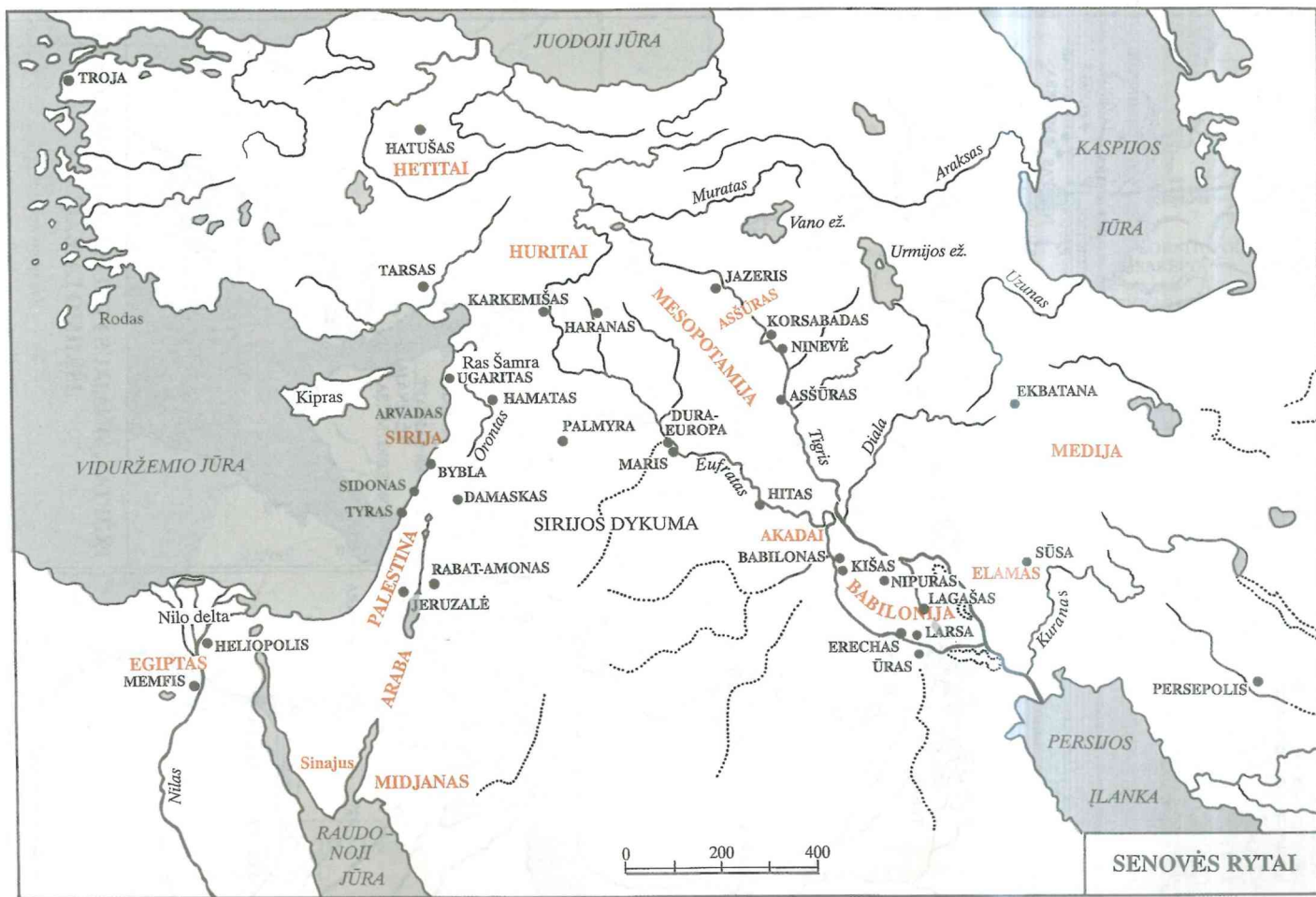
Zch

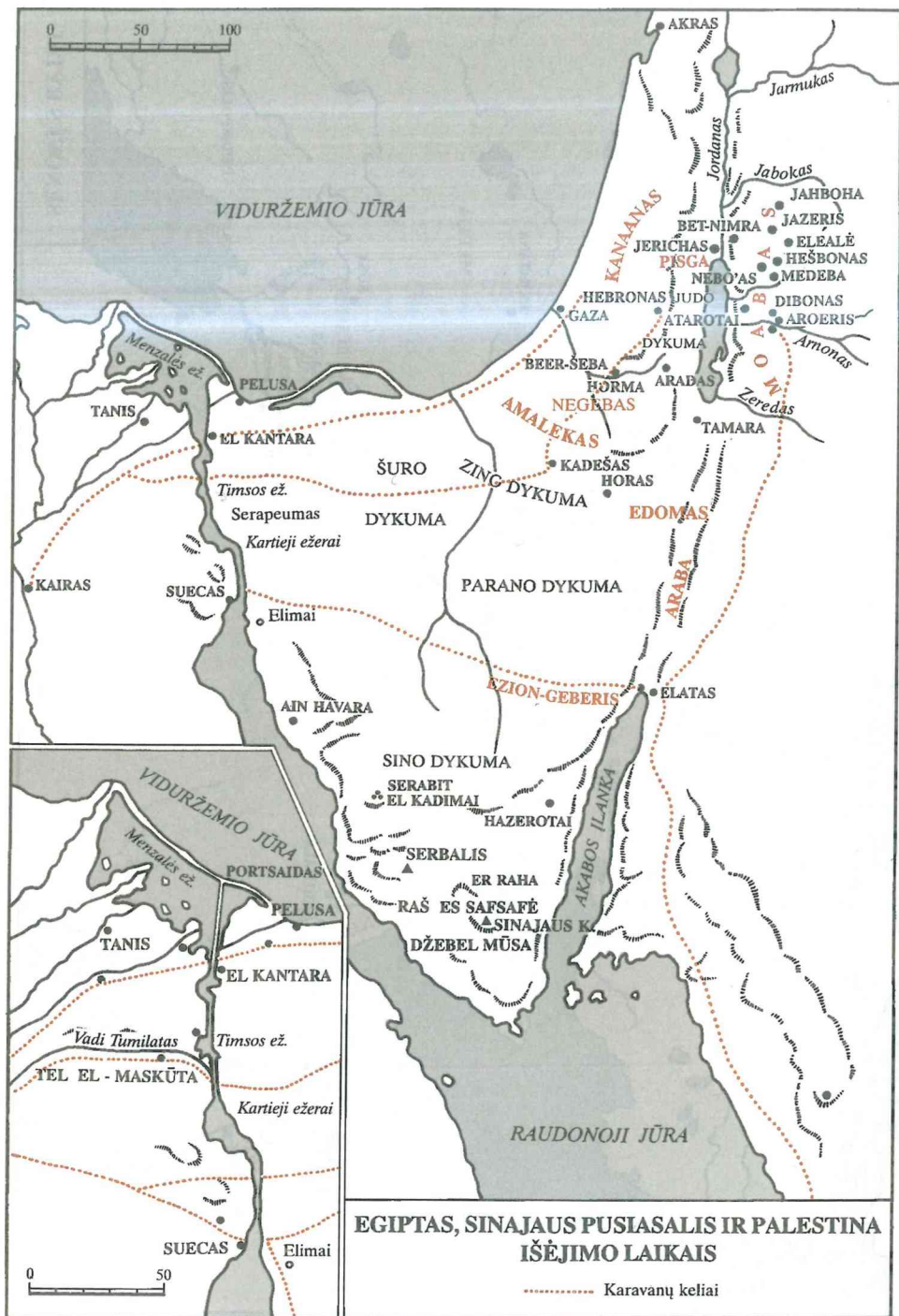
3,2 Jud 9
4,3 Apr 11,4
8,16 Ef 4,25
8,23 1 Kor 14,25
9,9 Jn 12,15
9,10 Ef 2,17
11,12 Mt 27,9
12,10 Mt 24,30;
26,15;
Jn 19,37
13,7 Mt 26,31;
Mk 14,27
14,8 Jn 7,38

Mal

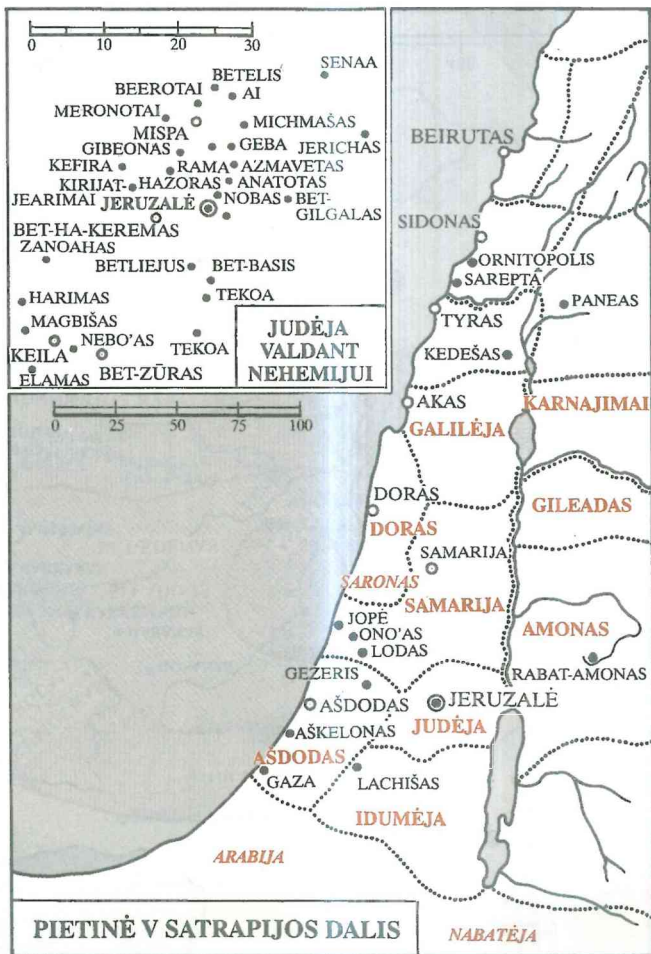
1,3 Rom 9,13
3,1 Mt 11,10;
Mk 1,3;
Lk 7,27
3,23 Lk 1,17

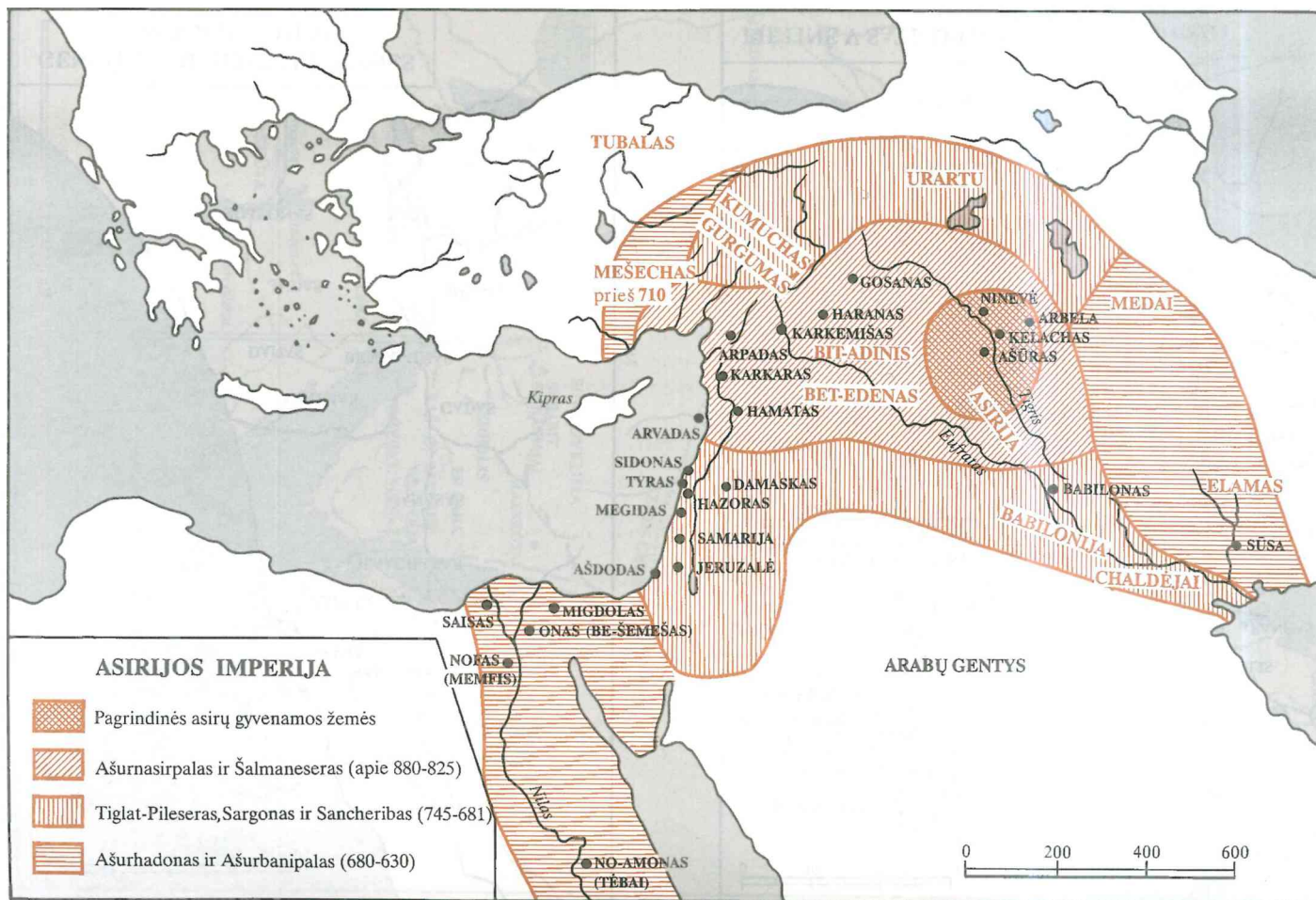
ŽEMĖLAPIAI

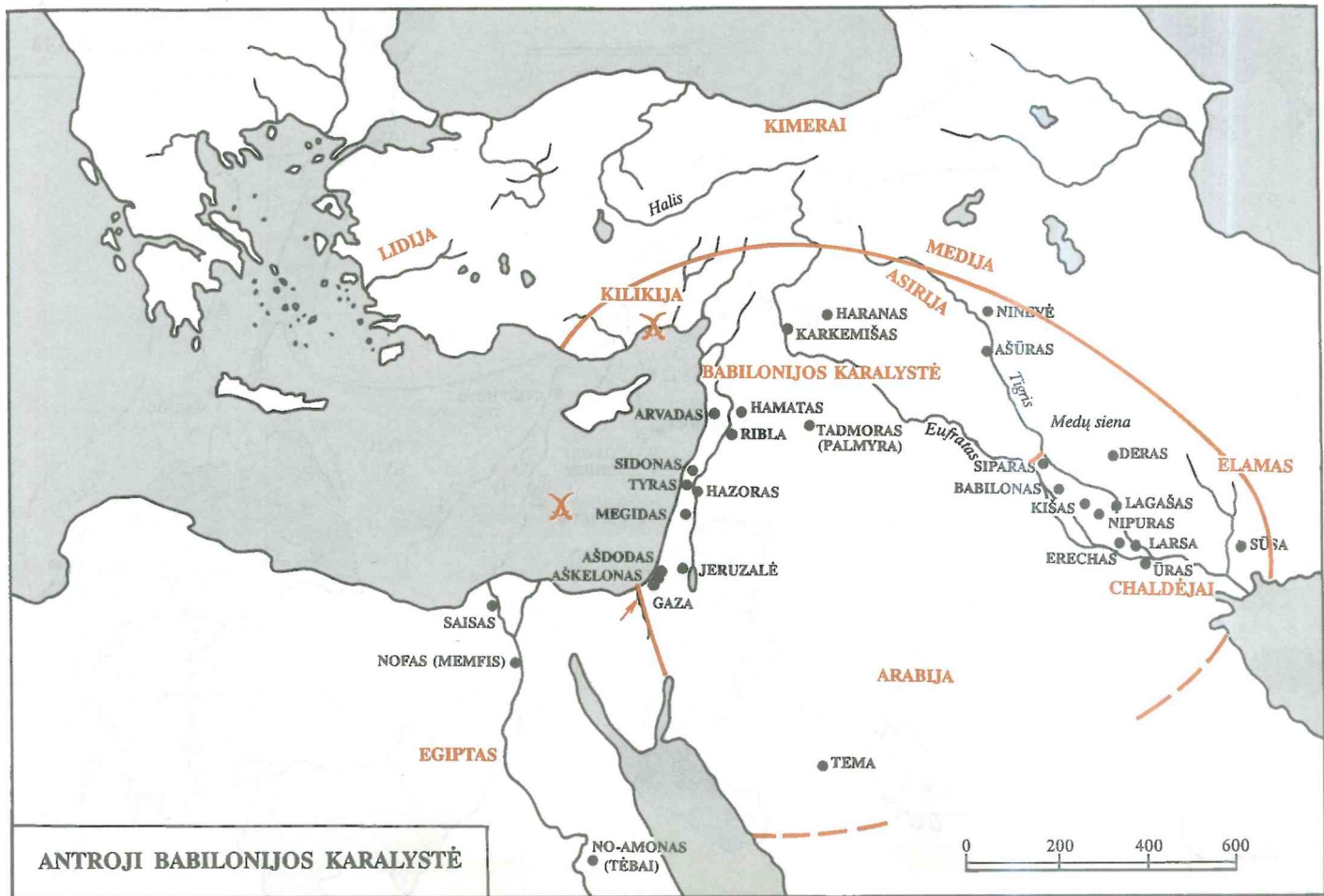

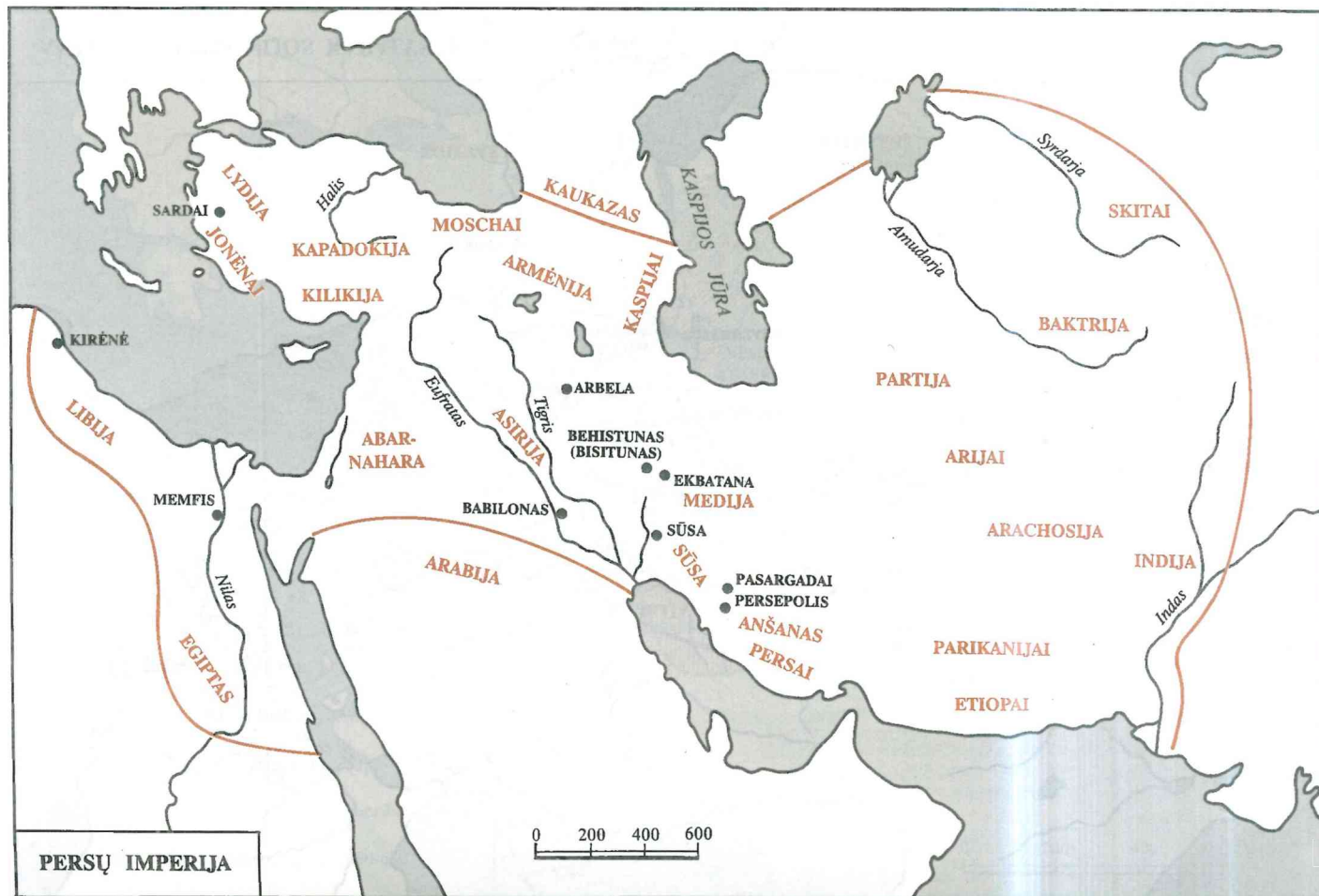

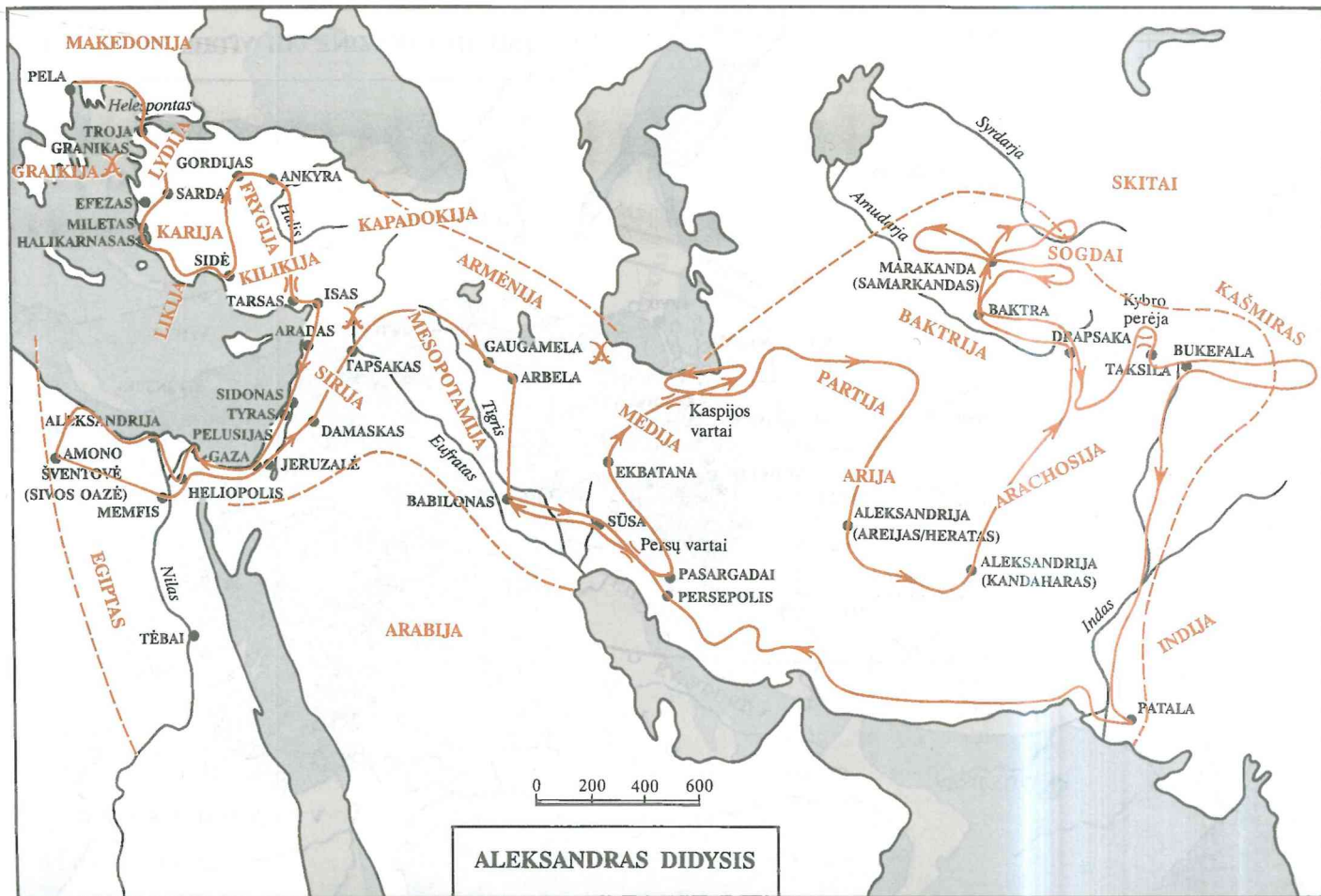

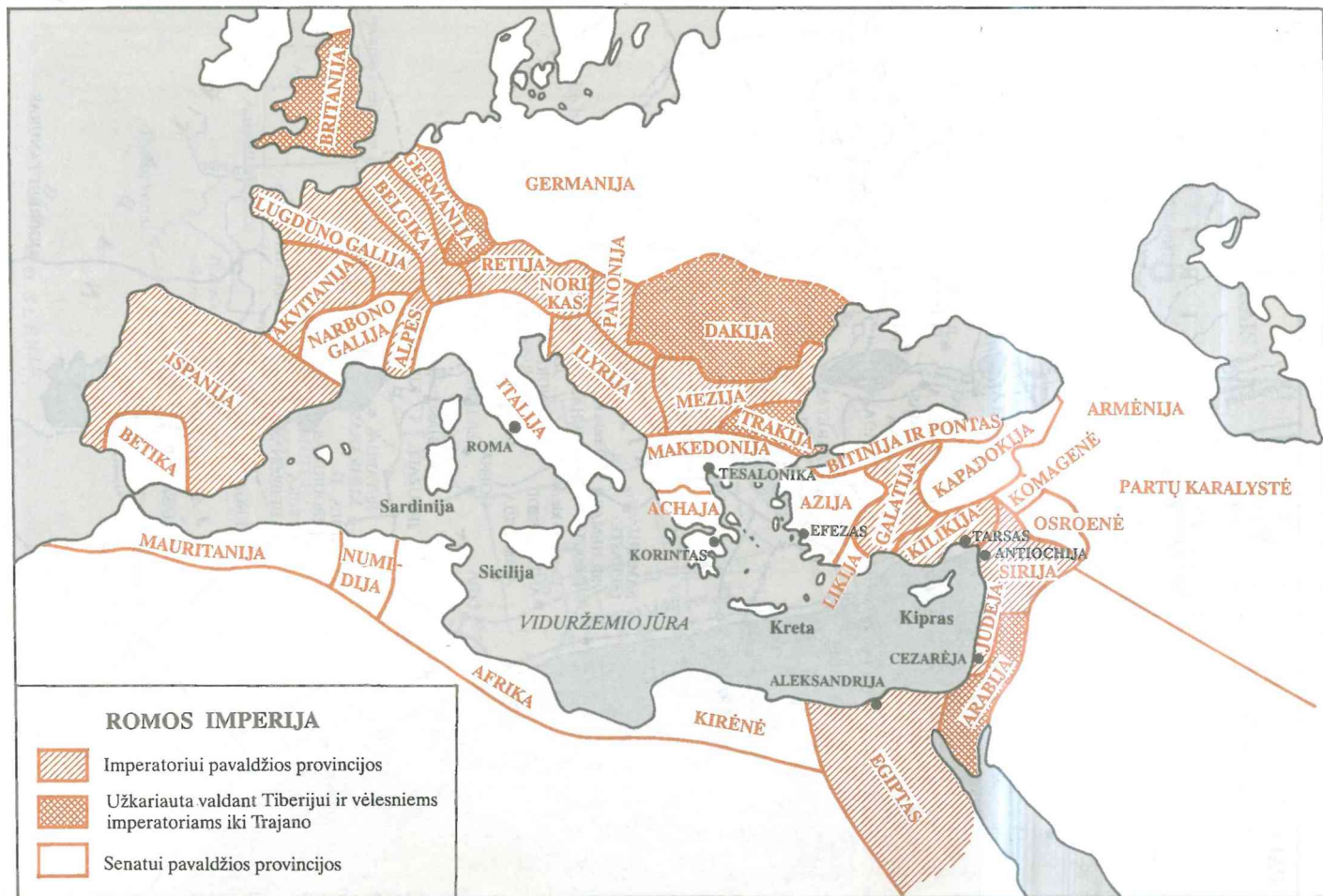

EGIPTAS IR SIRIJA HELENIZMO LAIKAIS

—•—•—•— Politinės sienos
—— Vieškeliai
----- Paprasti keliai
○ Dekapolio miestai
⊗ Tvirtovės
● Miestai

0 10 20 30 40 50

JERUZALĖ JĖZAUS KRISTAUS LAIKAIS

- Jėzaus laikų siena
- Vėlesnė siena
- - - „Dovydo miestas“

0 0,1 0,2 0,3km

